Նոր բառգիրք հայկազեան լեզուի
հատոր երկրորդ

Համառօտագրութիւնք

Չ

Պ

Ջ

Ռ

Ս

Վ

Տ

Ր

Ց

Ւ

Փ

Ք

Օ

Ֆ

Մնացորդք նորագիւտ բառից

Յաւելուած աշխարհիկ բառք

նից կամ Տօնապատճառք ։ Այն է ճառօրէն մեկնաբանութիւն խորհրդոյ տօնից՝ տէրունականաց կամ սրբոց գլխաւորաց. միանգամայն և քաղուած մեկնութեանց ընթերցուածոց ըստ աւուր պատշաճի, համարեալ մասամբ գործ Գրիգորի կամ յովհաննու գանձակեցւոյ, և յովհաննու տարօնեցւոյ, և այլոց անանուն անձանց, որպէս յարմարեալ ըստ կանոն գրչաց ցյետին դարս. այլ յամենայնի գտանին և հետք հնութեան յընտիր բառս ինչ ։

Ցծամոն. Տ. Ճշ։

Տօնացոյց։ Հին և նոր օրինակք տօնացուցի ազգիս՝ իւէք իւէք այլափոխութեամբ գրչաց 'ի դարս դարս ։

Փարպ ։ Ղազարայ փարպեցւոյ՝ ճարտասան կամ հռետոր կոչեցելոյ, աշակերտի աղանայ արծրունւոյ՝ աշակերտի սրբոյն սահակայ պարթևի, պատմութիւն հայոց ցաւուրս յովհաննու մանդակունւոյ, և վահանայ մամիկոնենի՝ եղբօրորդւոյ սրբոյն վարդանայ ։ Ոճն է ընտիր հայկաբանութիւն՝ ճոխ բացատրութբ պարագայից գործոց, այլ տաւել ըստ սովորական և ընտանի ղրուցաբանութեան լեզուագէտ արանց իւրոյ ժամանակին, քան եթէ ճարտասանական ոճով ։

Փիլ. լն. էլ. կամ ծն. բագն. և ճ. բան. այլաբ. և նխ. ա. և բ. ըմբ. և խմադ. և փեսակ. և փեսել անբ ։ Փիլոնի եբրայեցւոյ՝ հելլենախօս և պղատոնական փիլիսոփայի յաւուրս առաքելոց քրի և աշակերտաց, գիրք խնդրոց և լուծմանց՝ առաւել այլաբանական տեսութք՝ յաղագս լինելութեան, այսինքն գրոցն ծննդոց, որպէս և ելից, և վասն քահանայից ահարոնեանց, և վասն բագնի՝ այսինքն սեղանոյ զոհից կամ ղևտական գրոց. և վասն աստուածանեան օրինաց, և այլաբանութեան սրբ գրոց. և վասն նախախնամութեան. և վասն կենդանեաց առ լիւսիմաքոս. և վարք իմաստնոց՝ այսինքն սրբց նահապետաց. և տեսական կենաց եսսեանց, և տեսիլ երից արանց առ աբրահամ ։ Թարգմանութիւն հելլենաբան բոլորովին՝ ըստ կազմութեան, այլ սքանչելի հայկաբան ըստ ճոխութեան հին բառից ։ Այն է երկասիրութիւն երիցագոյն թարգմանչաց՝ նախ քան զգնալ կրտսերագոյն գասակցաց յաթէնս. քանզի հետք բանից և բառից փիլոնի կան յայտնապէս 'ի գիրս խորենացւոյն, մամբրէի, և եղիշէի՝ առաւել 'ի բերանոյ սրբոյն զևտնդեայ միոյն 'ի հին թարգմանչաց անտի վկայից. որպէս և յամենայն 'ի գրուածս նախնեաց մերոց ։ Եդեալ կայ ուրոյն և 'ի հին բռ. հաւաքումն քանի մի խորին բառից փիլոնի. թող զլուծմունս համառօտ՝ առ ժամանակօք թերևս երզնկացւոյն ։

Փոտ. Թղթ ։ Թուղթ փոտայ յունաց պատրիարգի առ աշոտ իշխան, և առ զաքարիա կաթողիկոս հայոց, թարգմանեալ առ նովաւ յաւուրս ժողովոյն շիրակվանայ, թերևս 'ի ձեռն բարողին հայազգի վահանայ կամ յովհաննու եպիսկոպոսի նիկիոյ ։ Կայ և թուղթ սահակայ ուրումն Մռուտ կոչեցելոյ՝ առ փոտ ։

Քեր. Երոն. Տ. Թրոն. և Մոգ. և Երզն. և Համամ։

Քեր. Թէրբ ։ Մովսէսի քերթողի, և ստեփաննոսի սիւնեցւոյ՝ մեկնութիւն քերականութեան, խառն ընդ բանս դաւթի անյաղթի, պատուաստութբ խորին խնդրոց իմաստասիրութեան և ածաբանութեան ։ Թող զի կան և յայլ մատեանս ուրոյն համառօտք քերականութեան յանուն մովսէսի խորենացւոյ, կամ Դաւթի անյաղթի ։ Ե՛ն են և այլ բազմապիսի բանք քերականականք անանուն անձանց իմաստնոց և իմաստակաց յայլևայլ դարս, որպէս և համարողական տառապեպաբանութիւն ուրումն զաքարիայ զհետ եօթնագրենաց. զորս առ հասարակ որպէս անյայտս գուն ուրեք նշանակեմք վեր 'ի վերոյ ընդ անուամբ անանուն Հին քեր ։

Քերթ. Եղէշ. և փող ։ Մովսէսի քերթողի անուամբ մակագրեալ՝ հատուած մի բանի 'ի վերայ ութ ձայնից շարականի՝ ոճով հնախօսութեան. և տաղք կամ մեղեդիք ինչ նորագիւտք յանուն քերթողի՝ խառն 'ի հին և 'ի միջակ ոճոյ ։

Օրբէլ. Տ. Որբէլ։

Օրէնք Թագաւորաց. Տես 'ի Մխ. դտ ։

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ա.	Ածական.
Աս. կմ Ասոր	Ասորերէն.
Ար. կմ Արաբ	Արաբացի լեզուաւ.
Գ.	Գոյական.
Գաղղ. կմ Գղ. . . .	Գաղղիարէն.
Գերմ.	Գերմաներէն.
Դաղմ	Դաղմատերէն, ռուսերէն, են.
Դերան	Դերանուն.
Դիմաղ	Դիմազուրկ բայ.
Եբր	Եբրայեցերէն.
Թ.	Թուրքերէն.
Իտ	Իտալերէն.
Լտ	Լատիներէն.
Խնդ. սեռ. հյց. են . .	Խնդիր սեռական, հայցական, են.
Կ. կմ Կր	Կրաւորական բայ.
Հ.	Հասարակ բայ.
Հյ	Հայերէն.
Ձ.	Ձայնակրական բայ.
Ձ. կմ ձձ	Ձեռագիր; կմ ձեռագիրք։
Մ. կմ Մկ	Մակբայ.
Մջ	Միջարկութիւն.
Յն.	Յունարէն.
Ն.	Ներգործական բայ.
Նխ	Նախադրութիւն.
Նշ. ա. բ, են. . . .	Նշանակութիւն բառի՝ առաջին, երկրորդ, են.
Ռ. կմ Ռղ	Ռոմկաբ.
Չ.	Չեզոքական բայ.
Պ. կմ Պրս	Պարսկերէն.
Ռմկ	Ռամկօրէն.
Սանս.	Սանսքրիթ, գրաւոր լեզու հնդկաց.
Վ. կմ Վվ	Վերոյգրեալ բառ կմ բառք.
Վր	Վրացերէն.
Տ.	Տես.
Տճկ	Տաճկերէն. ք Թուրքերէն՝ խառն 'ի պրս. և յարաբ։
Տպ	Տպագրեալ օրինակ գրոց.
Ֆռանգ	Ֆռանգերէն։

Չ

Չ. Գիր բաղաձայն 'ի կարգէ կիկնակաց, անուանեալ Չա կամ Չայ, Թուա քան զՋէ, որ է Թուա քան զՃէ. ըստ լտ. ց, և ըստ պրս. և Թ. չիմ. իսկ յոյնք և եբրայեցիք և նմանիք նոցին անմասն են յայսպիսի հընչմանց, զորս վերածեն 'ի գ, կմ 'ի կ, կմ 'ի ք. *Միջակ է Ճէն ծայրի և Ջէի, և Ժէն՝ շայի և չայի. զի քան զշայն Թուա է, և քան զչայն լերկ. Թր. ՔԷր. Հյ:

Չ. Լծորդ է 'ի մեզ ընդ Ջ, այլ ոչ ընդ Ճ, որ լծորդ է ընդ Ջ. վասն որոյ գրի հաչել կամ հաջել, կարկաչել կամ կարկաջել, յօրանչել և յօրանջել, ևն:

Չ. Ի տառադարձութե ունի զտեղի Կ. և Գ և Ք տառից այլոց ազգաց. զի անխտիր ա-սի՝ աշխարհ չինաց, քինէացւոց. կինաց. գի-նաց, կմ Ճենաց, սինէացւոց, հետևելով ձայնից զանազան լեզուաց: Որպէս և 'ի մեզ Չոլք և Քառք են նոյն. լծ. ընդ պրս. չոռ, չուհար. և բառս Չոր՝ ըստ Թ. է գուրու, և ըստ յն. ξηρός. յորմէ ռմկ. չիրօզ՝ ձուկն չորացեալ:

Չ. չ. Իբրև Թուանշան՝ է Եօթնհարիւր:

Ի խորհուրդ տառիս նուազէ հոգեկից քերթողն մեր՝ յուսումն մանկանց. *Չայն չար ասէ զադամհան, զի շատ մեղաց է ծնե-լութի: Չարեօք՝ ասէ՝ մարդկան որդւոց, լցաւ աշխարհ պաշտամամբ կռոց: Չարչա-րանաց՝ ասէ՝ համբեր, պանդըխտութե ժուժ-կալ դու լեր. Ղ. այբուբ:

Չ. ժ. Առընթեր բայից՝ և անուանց զըլ-խովին, համառօտեալ 'ի ձայնէս Ոչ. Οὐ, οὐκ, οὐχί, οὐχ'. Non, vix. և որպէս Մի. μὴ. ne, կմ ան, տ. a, dis, ևն. թ. ը, ն՛. եօգ, եօղ-տուփու, էյմէ, էյմէյէ, ևն. *Մարդ չէր որ գործէր զերկիր: Ընդ եկեթ չուտել: Եւ նա ասէ, չգիտեմ: Չապանանել զնա: Չգըտ-եալ հանգիստ: Չեմ հմուտ կամ գիտակ: Չխօսող: Չվատեալ, և այլն: *Չերդնուլ.. չբամբասել... չըչարախօսել, և չցանկալ մարմ-նոց, չլինել որովայնապարար, չարբենալ. Ոսկ. մթ: *Չեկն 'ի զղջումն յանցուցեալն. Եղնիկ: *Չարամել ոչ կարէին. Փարպ: *Չյի-չէին կամ չյիշէր ամենևին. Եղիշ. Է: *Ջոր ինչ չարար բարեկամութիւնն, զայն արար ժտութիւն. Ոսկ. եբր: *Որ միշտ լուեալ՝ ան-տես լինին, քանզի չունիմ ականջ ներքին. Ցն. ուղղ: *Գաղք են և չադահել, չմարդա-համբոյանալ. Եփր. զհ: *Չմոլթեցի: Չան-տեսեցեր: Չաւաղեաց: Չնկատեցի, չչօշա-փեցի. ևն. Նար: *Ոչ միայն զքահանայութին չառ, այլև 'ի թագաւորութէ անտի ես անկաւ-բորոտութիւն: Չհաւանականն իսկ անհաւա-տիցն առաւել հաստատեաց 'ի միտս: Ոյք յանցաւորս ոսկ 'ի չանցաւորս յաւասյցեն: Ցորժամ հասանէ գեն 'ի մոլին, զչլուրս և զչլեալս տայ խօսել: Արդարութեն ոչ միայն առ ընչիցն չադահելոյ, այլև որ այլով ախ-տիւք չախտանայցէ: Արտաքին յունաց չի-մաստուն իմաստունքն. Ոսկ. եբ: *Ջգազանս

և զջգազանս այսպէս ճանաչեմք. Կիւրղ. եւ: *Եղանեմ, ասէ, առ հայրն, և առաքեմ առ ձեզ զհոգին Տր. եղանեմն՝ անջրպետութի ցուցանէ, և առաքեմն՝ չանջրպետութիւն. Սեբեր. Է:

ՉԱԶԳ, ի, աց. գ. Ոչ ազգ. որպէս գնի 'ի յն. իբրու ազգ անպիտան կամ չնչին, ան-արժան գոլով անգ կոչման անգամ. *Նոքա նախանձեցուցին զիս չաստուծովք ... և ես նա-խանձեցուցից զնոսա չազգաւ. Օր. լբ. 21:

ՉԱԶԳԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՉԱԶՆՈՒՈՒ-ԹԻՒՆ. *Չազգականութի (լս. անազատութի) ծնողացն ոչ ինչ խոտեաց զծնունդսն. Ոսկ. մ. ա. 3. (յն. ծնողացն տարբերութի՝ տարբե-րութի ծնելոցն ոչ արար:)

ՉԱԶՆՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσγένεια. Ignobilitas. որ և ՉԱԶԳԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ կամ ՉԱԶԳՈՒԹԻՒՆ. Ապատոհմութիւն, անմասն գոլն յազնուականութէ. *Անցանելով ըստ սահման բնութե՝ անկանիցիմք 'ի չազնուու-թի. Ոսկ. մ. ա. 21:

ՉԱԽՈՐԺԱԿԱՆ. ա. Ոչ ախորժական. անախորժ. չախորժելի. *Յօրէնս ... զչա-խորժականս մտաց մարդկան՝ պիղծ կոչէ. Եղնիկ:

ՉԱԿԵՐՏ. գ. Նշանագիծ իբրև զգլուխ բոլորագիր չայ տառի. ոսկ կերտող զչայ. զոր վա-րեն գրիչք 'ի սկիզբն տողի կմ 'ի լուսանցս՝ 'ի նշանակ բնաբանի, կմ կոչելոյ զվկայութիւս գրոց և հարց. ուստի և 'ի վր տառից եդելոց 'ի լու-սանցս՝ առ 'ի կոչել 'ի ներքս 'ի տողն, և 'ի վր տառից ինչ տողին՝ առ 'ի ցուցանել զաւելորդն գոլ նոցին կամ զպակասելն յայլում օրինա-կի, և այլն: Են և որ գնեն կրկին չակերտ կամ սորակէտ, և կամ երիս միջակէտս, և այլն: Այս բառ 'ի յիշատակարանս գրչաց յետին դարուց եկեթ դտանի:

ՉԱՀԱԳԻՆ. ա. Μὴ φοβερός. Non timendus, vix formidabilis. Որ չէ ահագին ինչ կամ երկիւղալի. *Այնպէս մեռեալ են 'ի յահէն (խաւարի), զի զչահագինսն ահա-գինս կարծեն. Ոսկ. մ. ա. 20:

ՉԱՄԱՆ, ոյ, ով. գ. Κύμινον. Ciminum, cuminum. եբր. քամմոն. ար. քէմմուն. Թ. քիմիօն. (յն. կիմինոն. լտ. կիմինում կամ քուիմինում.) Բոյս ընտանի և վայրենի, որոյ ունդն է դեղին. որպէս և տերևն չորացեալ դեղնի. ջերմ և չոր՝ կծուահոտ, որ լինի համեմ 'ի կերակուրս. մանաւանդ 'ի պէտս ապխտելոյ զմիս. *Սերմանէ փոքր մի արջնա-դեղ և չաման: Եւ ոչ զանիւ կամնասայլին ածեն 'ի վերայ չամանոյն: Չամանն հացիւ ուտի. Ես. իէ. 25=28. *Տասանորդէք զա-նանուխ և զսամիթ և զչաման. Մտթ. իգ. 23: *Կիմին. չաման: Կարամ. կարոգին. վայրի չաման. չամանուկ. Գաղէն:

ՉԱՄԱՆ ՀԱՑՈՅ. ըստ Բժշկարանի՝ քամո-նի էրմանի, քարաւիայ. քէմմունի էրմէնի, քէրվիա:

ՉԱՄԻՉ. մչոյ կամ մչի. գ. Σταφίς, ἀσταφίς. Uva passa, vel sicca, Corinthiaca. եբր. ցիմուգ, կմ ցիմմուգ. խաղող չորացու-ցեալ յարևու կամ 'ի փուռն. որպէս և 'ի բնէ կծկեալն յետ կատարեալ հասունութե. յորում մասին երևելի է մանրահատ խա-ղողն սևաւ, և սպիտակ խաղողն անուշա-հոտ. գուրու ուզիւմ, գուրու ուզիւմի. քիշ-միշ, ստաֆիդ, զէպիպ. *Կայթ մի չամիչ, և պաղատիտս երկերիւր. Ա. Թգ. իէ. 18: *Չա-միչ և ստամոքս մի մեղու: Թուզ և չամիչ. Գ. Թգ. ծէ. 3: Ա. Մն. ծբ. 40: *Թզոյ և չամչի և արմաւոյ. Նիւս. բն: *Ջխաղող նորա և զչամիչ մի կերիցէ. Թուոց. զ. 3:

Իսկ որ յարի անդ 'ի Կ. *Ջգինի 'ի չամչոյ մինչև ցԹիխն ». իմա զկոխանն խաղողոյ. չէվէ. στέμφυλον, λα. vinacea, retrimenta. տես ԹԻՆ:

ՉԱՄՉԱԽՈՒՆԿ. գ. Ըստ Բժշկարանի է այն որ կոչի և Մարեմայ խունկ: Տ. ՋՈՒ-ԿԻ ՉՈՐ:

ՉԱՄՉԵԱՑ, չէի, եց. ա. } կաղմեալն
ՉԱՄՉԵՂԷՆ, ղինի, նաց. } 'ի չամչոյ. և ըստ յն. և եբր. նոյն իսկ չամիչն կմ ողկոյզ չամչի. *Եղաւն նմա կտոր մի պաղատտաց, և երկուս չամչեայս: Հարիւր չամչեայ և հա-րիւր արմաւ. Ա. Թգ. ե. 12: Բ. Թգ. ծզ. 1: Իսկ Ովս. Գ. 1. *Սիրէին կաւսպս չամչեղէնս յն. չամչով. եբր. խաղողով. Թաղիմ քէֆէ-սի, Թաղիմլիւ էքմէք, և խօշաֆ:

ՉԱՄՉԵԱՑ ՇԵՐԵՓ, կամ ՉԱՄՉԱՇԵՐԵՓ. Բառ ռմկ. որպէս Անօթ չըոյ կամ ըմպանակ երկայնավիզ. և դրգալ մեծ՝ վր ըմպելոյ զխօ-շաֆ. շօշու, չէմչէ, շօմչօփ. *Արքին չամչեայ շերեփով (կամ չամչաշերեփով) իւրաքան-չիւրոք յայնմանէ 'ի չափ ափի միոյ. Հ. գէկ. ...

ՉԱՆԱՐԴԱԳՈՒՐԴ. և ՉԱՆԱՐԴԻ. կմ ՉԱՆՈՐԴԻ, գւոյ կամ դոյ. ա. Բառ անյայտ. որպէս Վատթար. անյագ 'ի չարիս. կամ Սինլքոր. չնչին. անարժան, և այլն. ճիմիս, մէճնուն. *Չանարդագուրդ նան-րակերպու հայհոյիչք առն այ. Ցհ. կթ: *Դա-դարեսցուք տժգոհ լինելով զինութէս .. և չանարդեացն բաշխելով տալով: այսինքն անբանից ընծայել զքան. Փիլ. ա. լիւ: *Ի ցուցումն անարգ և փցուն և չանարգի անձինս՝ հող և մոխիր զխս առելով. Տօնակ: *Ընկամ ղողղոջանս չարաչար չանորդոյս: Վսերայն վերամբարձեալ ծովս անտար-ցոյց՝ չանորդիս չարեաց: Վերացո 'ի վերայն չանորդոյս զձաղանս մահու. Բենիկ: Իսկ ըստ Հին Բռ. *Չանարդագ, սորուկ: Չա-նարդագուրդ, առաւել սորուկ: Չանարդա-տիպ, աղքատաձև: Չանարդի, անարժան. որ են անստոյգ մեկնութիք:

ՉԱՆԴՈՒՐԺԵԼ. Իբր Չհանդուրժել. *Չանդուրժեաց առ Թշնամեանն. Ջենոբ:

ՉԱՆՁՆԱԻՈՐ, ի. ա. Անանձն. որոյ չիք անձն կամ հոգի. *Մարդն անձնաւոր է, և բարքն չանձնաւորք. Եղնիկ:

ՉԱՆՉԱՂՈՏԻ. Տ. ՑՆՑՈՏԻ. *Եւտես պա-տառոտուն չանչաղոտին՝ զոր զգեցեալ էր. Վրք հց. ժ:

ՉԱՆՍԱԿԱՆ. ա. Ոչ անսացող. տամ-բակ. *Չանսական ածային սանձացն, անհա-շող, կցատող ածային օրինացն. Սեբեր. ժա:

ՉԱՆՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. } Չանսալն. ան-
ՉԱՆՍԱԻՈՐՕԻԹԻՒՆ. } սաստութիւն. Սոքէյ ըշէէն. *Ամբաստանութի չանսացու-նոցա. Մխ. Երէմ: *Յարգելուլ զնա՝ չան-սայր... առ չանսաւորութե անխոնարհելի մնացեալ. Առծր. Դ. 2:

ՉԱՇՄԱԿԵԼ. ն. կործանել զտեղին, և կարգել 'ի լուալիս. ճէմիշ (պ. չէշմէ. Թ. չէշմէ) կացուցանել. *Իսկ յերրորդ յետ չաշմակելոյ զբահաղ, և ունելոյ զդատաստու-րութե յաղթեաց մագիստրոսն. Կիւրղ. Թգ:

ՉԱՉ, ի, եց, և ՉԱՉԵՐ. գ. Բառ ռմկ. որպէս Ղառաւուզ կմ ոստ բեղուն հատեալ անարմատ անկելի ուրուք. չուխ, ֆիդան. *Մաղմզկով անկելք՝ խնձորի, նռենի, և այլ այսպիսիք. և այնոքիկ՝ որ չաչից անկը-վին՝ այսոքիկ են, այսինքն տանց քօքի ար-կել, Թրնջի, նարնջի, Թթենի, տերևենի, ձիթենի, և այլ այսպիսիքս: Ջբերուկ ճիւղն առնես չաչեր, և շուրջանակի փոսոյն շա-րես. Վստկ:

ՉԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Անյաջողութիւն. ձախողութի. յաղողութի. *Ի չաջողութէ ու-րուք անուանի Թշուառութի. Եղնիկ:

ՉԱՍՏՈՒԱԾ, ծոյ, ծոց. գ. Οὐ θεός, οὐκ

ὢν Θεός. Non Deus, qui non est Deus. Θεοί, dii. δαίμων, daemon. Որ չէ Աստ. սուտ Աստ. դիք. դեք. կուռք. *Նախանձեցուցին զիս չաստուածովք. Երդնուլին 'ի չաստուածս. Օր. լբ. 21: Երեմ. Է. 7: *Յորժամ կռապաշտութիւն ճարակէր զերկիր, յորժամ Աստուած չձայնէր, և չաստուածք երկրպագութիւն առնուին. Մեսէր. Է: *Զայնպիսի Աստուած ոչ առ Աստուած պարտ է ունել. այլ առ չաստուած. Եղնիկ: *Ո՞ եղև նման խորհրդակից. այս ոչ ընդ հայր և ընդ որդի անշրջելու է, այլ՝ ընդ Աստ. և ընդ չաստուած: Ած հզօր, ընդ չաստուածն է անջրպետութիւն, որ ոչինչ զօրեն առնել, և ոչ առն յստամնէ փոխել. Գ.է. ես: Իսկ Սահմ. ծ. *Որպէս և քերթողն (Հոմերոս) յայտ առնէ՝ ասելով, ոչինչ ցեղ նման է չաստուածոց անմահից, և գետնակոխողաց մահկանացուն մարդկան ». ըստ յն. գնի՝ աստուածոց, խառնելով ընդ ճշմարիտն Աստ և զսուտ աստուածս: Տես և ԱՍՏՈՒԱԾՔ:

ՉԱՍՏՈՒԱԾՈՒՐՀԻ. հեայ. Տես ԱՍՏՈՒԱԾՈՒՀԻ. *Մտանել 'ի մեհեան չաստուածուհեայն. Գրեմ. աղէք:

ՉԱՐ. ի, աց. ա. (որպէս թէ՝ ոչ բարի. ոչ արի.) Κακός, κή, κόν. Malus, a, um. Վատթար. յոռի. ապիրատ. անզգամ. անօրէն. խոտորեալ յուղղութէ կամ 'ի լաւութէ (ըզ, խմն). վատ, գէշ. փէօթիւ, փէնա, փէմ. *Արք չարք: Ծառայն չար: Ի մարդոյ չարէ: Այս չար: Իւր գործքն չար էին: Բազ նիւք չարօք: Ամենայն իրք չարք: Ի ձանապարհէ չարէ: Ի սրտէ չարէ: Ակն չար: Դատաւորք չարացն խորհրդոց. եւն: *Յայնժամ զարմանալի են բարիքն (վարուց), յորժամ 'ի մէջ չարացն իցեն. Ոսկ. մ. գ. 28: *Որ ինչ ըստ քո կամացն լինի, բարի է. և որ ինչ արտաքոյ քան զնորա կամսն՝ այն չար է. Եղնիկ:

ՉԱՐ. Πονηρός. Malus, malignus. Վնասակար. դժնդակ. անախորժ. *Գազան չար: Ջուրքս չար են: Մահ մեղաւորին չար է: Չարք և մեղաւորք էին. Յաշխարհէ ատոք չարէ: Եկեսցեն ժամանակք չարք: Ի համբաւէ չարէ: Յաւուր չարի. եւն: *Զչար ինչ կարծիս գիւրաւ առնումք, և զբարւոյն ոչ նոյնպէս վաղվաղակի. Ոսկ. եբր: *Այս է չարն. յոյ օտարութեան. Բրս. չար:

ՉԱՐ. Σαπρός. Putridus. Փուտ. խոտան. աղեղ. չէօրիւք, չիւրիքն. *Ծառ չար: Պտուղ չար, եւն: *Իրքն՝ չարք յայնժամ լինին, յորժամ պէտքն օրինօք ոչ վճարեսցին. Եղնիկ:

ՉԱՐ. գ. Չարութի. և վնաս, կամ պատուհաս. Թշուառութի. գէշլիք, գէշ բան. փէօթիւլիւք, չէր. *Որ ոչ գիտիցէ այսօր զբարի կամ զչար: Հատուցին ինձ չար: Ոչ երկեայց 'ի չարէ: խոտորեա 'ի չարէ: Աշխարհ 'ի չարի կայ: Փրկեա զմեզ 'ի չարէ. եւն: *Վայ որ դայցի հարկանէ առ չարի. կանոն:

Անուանք են հոլովքդ. Չարից, չարոյ, չարեաց, չարի. *Գիտէ Աստ զչար՝ ըստ բնաւ բարի. և առ 'ի նմանէ պատահնաք չարիս՝ զօրութիւնք բարերարք են. Դիոն. աստ: *Մեծութի պահելոյ ուրեք առ 'ի նմանէ չարոյ իւրոյ ». յն. 'ի չար ինքեան. փող. ժ. 12: Տես և ՉԱՐԻՔ:

ՉԱՐՆ. սեպհականեալ անուն Սատանայի. *Գոյ չարն, և յափշտակէ զսերմանեալն: Իսկ որոմն որդիք չարին են. եւն: *Աւելին քան զայս 'ի չարէն է, այսինքն է 'ի սատանայէ. կանոն:

ՉԱՐ ԱՌՆԵԼ կամ ԳՈՐԾԵԼ. Κακοποιέω. Malefacio. Գործել զչարութի, և վնաս ինչ հասուցանել. *Զինչ չար արար: Չար արարի քո արարի: Բարի՞ ինչ առնել, եթէ չար գործել: Ոչ ննջեն, եթէ ոչ չար գործիցեն: Խմաստունք են 'ի չար գործել: Առ նել ինչ, կամ քեզ չար: Մի ինչ գործեր ընդ անձն քո չար. եւն: *Որ առնէ զչար, նոյն խոկ կրէ զչար. Տօնակ:

ՉԱՐ. մ.		Κακῶς. Male. որ և
ՉԱՐԱՒ.		ՉԱՐԱԲԱՐ. Չարաւք.
ՉԱՐԻՒ.		չարաչար. գէշ, կերպով.
ՉԱՐԵԱՒ.		*Զգիշեր մի գիտեալ,
ՉԱՐՈՎ. բառ.		յորում առաւել չար

ձգեր պարզն. Բրս. խ Դ: *Քան զխուզ և՛ս չար կառէ փափկութիւնն, և մաշեն հոգւք զհոգիս. Ոսկ. մ. բ. 19: *Ծուլքն պատուելովք՝ չար միասին քան զԹշնամանեալսն. անդ. 34: *Զչարսն չարաւ կորուսցէ. Մտթ. իա. 41: *Զքաղաքս մի գեհենասանուն չարաւ սատակեսցեն. Նխ. Բ. Դ: *Զչարն չարիւ բժշկես. Բրս. ծոյլ: *Զաւրհն կորուսից զձեզ: Չարաւ կորուսցէ. Ճ. Բ: *Զսոսա սննելով բարեաւ եմ, և 'ի զբրկելն՝ չարեաւ. Լմբ. առակ: *Զչարսն չարեաւ կորուսցէ. Լաւփ. Ը: *Տեսէք զոր ինչ չարաւ (կամ չարով) ստացայ: Չարով չարչարեալ՝ գաւառապէս ուանդեցեն զոգիս: Ո՞րպէս կայ առիւծն. առէ. չարեաւ. Վրք հց: *Չարով եղև, սակայն եղև: Արդարև եթէ ոչ Թափիք (այսինքն եթէ ոչ գնայք 'ի բաց), չարով Թափիք. Վրք հց. Յ:

ՉԱՐԱԲԱԽՏ. Տ. ՉԱՐԱԲԱՍՏ. *Ըստ ժամանակին չարաբախտ (կամ չարաբաստ) ըզք լինել, և բարեբախտիկ. Իգն: *Վասն չարաբախտս այսորիկ ընդերկար հարցափորձութեց պէտք էին. Ճ. Ա:

ՉԱՐԱԲԱՆ. ա. Չարալեզու. և Չարախօս. *Լեզուանի և չարաբան և յանդուգն էր. Վրք հց. Ը: *Ամենեքեան չարաբան և չարախօս զքէն լինին. Բրս. մրկ:

ՉԱՐԱԲԱՆԱԿԱՆ. ա. Չարաբանօղ. չարախօսական. *Իբր զԱստուածարտիցն զքո հեռ ւելոցն չարաբանական բերանս կալկեաց. Նար. լ:

ՉԱՐԱԲԱՆԵՄ. ն. ւ. Չարիս խօսել. չարախօս լինել. Գէշ խօսիլ. *Զիարդ վասն անպատուութե և իշխանասիրութե չարաբանեցեն զընկերք. Խոր. գ. 64: *Չարաբանեն զարատաւորք. Առծր. ա. 14: *Անպարտ է աղօթելն քան չարախօսելն վասն նորին: Ոչ տիրել 'ի խարդաւանաց չարաբանողաց. Նար. խէ. լ:

ՉԱՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարախօսութի. բան չար. և Լուտանք. հայհոյութի. յիշոցք. *Նզովեցին բանսարկուն չարաբանութեք. Նար. ղ: *Հեռի լինելով իմ յայդքան չարաբանութեց (որ լինին 'ի սեղանս), յայնժամ ուրախանամ. Վրք ոսկ: *Հրաժարեսցի 'ի գատելոյ զընկերն, և յամենայն չարաբանութեանց. Վրք հց. Է: *Ոչ զհայհոյչացն հնարաւոր չարաբանութի կարկանեցեր. Նար. կէ: *Զարհուրեցաւ երկիր 'ի տեառն երկայնմտութեն, և 'ի ծառայից չարաբանութե. Բրս. մրկ: *Հրեայք կարծէին չարաբանութեամբ իւրեանց վախճանել զճշմարիտ իմաստութիւն՝ որ է քս. Լծ. կոչ: *Չարաբանութի. այսինքն զբարութի ընկերին, թէ բան՝ թէ գործ, 'ի չարն փոխարկել. Կիւր. եբր. խր:

ՉԱՐԱԲԱՍՏ. ի,ից. ա. Κακοδαίμων. Infelix, miser, & malus genius, maligenii, ingenii, malignus. Դժբախտ. Թշուառ. Թըշուառական. Բախտսուզ, ուքիւ. *Արկանել 'ի վերայ չարաբաստ մարմնոյ սորա աղ և բորակ: Քարկոծ առնել ամենայն բազմութեն զչարաբաստ մարմին նորա. Ճ. Ա. Բ:

Կամ Չարագե. ժանտ. անզգամ. զուրմ. *Նստաւ չարաբաստն այն 'ի չար գատարանին: Ըստ նմանութե չարաբաստ քաջանայակերութեցն (այսինքն քրիստոնեայ). Նէռ. Բէօ_ տոր: *Եւ կամ յերկուս որդիս ըղձին (բաժանելով), ըստ նեստորի չարաբաստին. Շ. խոսք:

ՉԱՐԱԲԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՉԱՐԱԲԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Βαριδαιμονία. *Ոչ ինչ Թողաւ, որ 'ի վերագոյն չարաբաստութեն տանի. փիլ. ծ. բան:

ՉԱՐԱԲԱՐ. մ. Κακῶς. Male. Չարաւ. չարաչար. և Չարութբ. *Չարաբար խօսին իրք զկնոյ. Ոսկ. յհ. բ. 15: *Որպէս մանկ քեցիքն չարաբար ուանդեցին. Հց. ոխ. կիւրղ: *Չարաբար յարուաքին օրէնսն փոխէին. Բրս. մրկ. (որ Ոսկ. յհ. բ. 28. չարագործաբար):

ՉԱՐԱԲԱՐ. բարք. ա. Տ. ՉԱՐԱԲԱՐՈՅ. Πονηρός, κακόφρων, ἀγνώμων, φαῦλος. Malus, malignus, nequissimus, pravus. *Կամ նոյք նոցա անմիտք. և չարաբար մանկանք նոցա: Այր չարաբար՝ բազմամբ առ ... Իմ. գ. 12: Առակ. ծԲ. 19: *Ոմանք գումքեայք ինչ են հեզք և մարդասէրք, և կէսք յոյժ գառինք և չարաբարք. Առ որս. ծէ: *Այնպիսի իրք գործէին, զի չարաբարքն պարտեալ յամօթ լիցին. Ոսկ. գծ: *Ոմանք իցեն բարերարք (կամ բարեբարք), և ոմանք իցեն չարաբարք. Կոչ. ծԸ. կմ ծԸ: *Տրոհեալ զօղ զառաւատձիր սաանուանանէն. և այս չարաբարք ցուցան. Լծ. ածոք: *Չարաբար լինել 'ի այնչծ խորհուրդս, և երկնել զբարկութե բանս: Չարաբար լինին մարդիկ բազում անգամ յանխրատութէ ... որ ոչ խրատի, և չար բարս սանանայ. Լմբ. առակ. *Ընդդեմ չարաբարացն և չարախորհրդոց. Իրէն. առ մէհ:

ՉԱՐԱԲԱՐՈՅ. ի, ից. ա. Κακόφρων, κακοηθής, πονηρός, ἀγνώμων. Male moratus, malitiosus, malignus, nequam, pravus, improbus, stolidus. որ և ՉԱՐԱԲԱՐ. Որոյ բարոյքն է չար. չարակամ. ծանրագամ. անմիտ և չարաճճի. գէշ, փէօթիւ, փէնա, փէնիօիղ. *Իբրև գինով ոսկի 'ի քիթ խոզի՝ այնպէս կնոջ չարաբարոյի գեղեցկութի. Առակ. ծա. 22: *Գիտացեալ զփոխհուրդ չարաբարոյ բանաւորին: Մի ոք 'ի մէնջ կերակուր լիցի չարաբարոյ գազանին. Եղիշ. Բ. Է: *Այր ժանտ և ժպիրհ և յաւէտ չարաբարոյ: Փրկեաց զԹագաւորն 'ի գազանական չարաբարոյ սպանանելեաց նո րա. Յհ. ԽԲ: *Բարեմիտ գոլով առաքելին արդարացաւ, վասն զի սատանայ չարաբարոյին. Իգն: *Յարեցէ խստագոյն և չարաբարոյ Թագաւոր որպէս զերկաթ և զղպինձ բանագործ առ որս գործենն զնոսա. Գէ. *Չարաբարոյ գազանի: Չարաբարոյ և անգութ Թուչնոյն. Վէցօր. Է: *Զբերանս չարաբարոյիցն խնուլ կամէր հանապազ: Ի բարեկամաց պարտ է փախչել՝ որք չարաբարոյք են: Ծառայից չարաբարոյից է տանջել. Ոսկ. յհ. ե. Գիմա: *Խօսէին ընդ նա չարաբարոյ մարք. Եփր. 'ի սբէ: *Կինն նորա չարաբարոյ էր հանդիպեալ. Վրք հց. ԺԲ: *Չէ ինչ պատուական ծերութի, յորժամ չարաբարոյ իցէ. Մխ. առակ:

Իսկ Առ որս. Է. *Յոյժ է չարաբարոյ՝ որ ոչ մինչև յայսօրիկ յառաջ անցանիցէ ». խմա անզգամ, որպէս անզգայ, ապէտ: Որպէս և Եղս. փր. ա. *Նենգեալ՝ վասն բազում չարաբարոյս ցուցանելոյ՝ անզգամին յիւրոց բարեկամաց կոչեցելոց մեծանէրդ ». խմա վասն չարաբարոյ երևելոյ, կամ չար բարոյս յանձին բերելոյ: Այլ հոմանձայն է և յն. իբր չարաբարոյ, կամ չարաբարութեի:

ՉԱՐԱԲԱՐՈՒ. Նոյն ընդ վ. *Յուցանէ զայնպիսի մարդասիրութի առ այնքան չարաբարոս ծառային բժշկութիւնն. Նանաւ:

*Քաջ զգեզ գիտես այդպիսի չարաբարութեան. Ճ. Ը: *Չարաբարք՝ չարաբարոյք. Գրչ. ոբերտ:

ՉԱՐԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοήθεια, κακοφροσύνη, ἀγνωμοσύνη. Malignitas, improbitas, nequitia, և այլն. Չարաբարոյ գոլն. չար բարք. չարակամութիւն. անզգամութիւն. և Տմարդութիւն. չարբարոյութիւն, չար տիբ. ալքն խույ, քէօթիւ-ախլագ, ֆէնախույլուք. *Զի՞նչ է չարաբարութիւն: Չարաբարութիւն է՝ որպէս կարծեմ, նոյն ինքն առաջին ծածկեալ չարիքն 'ի բարսն. Բրս. հց: *Հեռուս, նենգութիւք, չարաբարութիւք. Հր. ա. 23: *Ըստ իւրեանց չարաբարութեան... գրգռէին զմիտս մեր. Փ. Դ. Է. 2: *Այսու զառաւել չարաբարութիւն հրէիցն յայտնէ. Ոսկ. գծ: *Զի ափիբերան լինիցի հրէիցն չարաբարութիւն. Ոսկ. յհ. առէպ. ևնոնայ: *Առաքինութիւն հաղորդեալն՝ ըստ մարմնոյ և ըստ հոգւոյ, քան զայն՝ որ չարաբարութեան է հաղորդեալ՝ կենցաղն, հեշտագոյն գոլով. Պղտ. օրէն. Բ: *Վասն չարաբարութեանց ընդդէմ դառնալոյն խորշելի. Կիւրղ. 'ի յովէլ: *Յամենայն կողմանց բառնայ զպատճառ չարաբարութեան և անհնազանդութեան. Սրգ. ա. գ. Ը: *Դու ընդէ՞ր ոչ հատանիցես ընկենուցուս 'ի քէն ամենևին զխստութիւն և զչարաբարութիւն. Վէցօր. Է: *Դու ինձ թըլեա առ այսօքիւք զքոյ չարաբարութեանց բառս (կամ բանսդ). Ա. որս. Գ:

ՉԱՐԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. որպէս Չարարուեստութիւն. խորամանկութիւն. դաւ. *Նախ քան զգլորումն՝ չարաբարութիւք. Առակ. ծԸ. 18: *Հետևեալ լինի անկրաւութեան՝ զրպարտութիւն, ամբարշտութիւն, կեղծաւորեալ մարդասիրութիւն, չարաբարութիւն, և խորագիտութիւն. Ածխ. առակ:

ՉԱՐԱԲԱՐՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. ըստ յն. Κακοήθως. Malitiose. *Մի՛ որջասցի յանտառս չարագործութեամբ և չարաբարութեամբ. Ա. որս. Է:

ՉԱՐԱԲԵԿ. Ընթերցիր Չորաբեկ. (զոր տեսցես). և կամ իմա Չարաչար բեկեալ, կոչկոճեալ. *Տղայք չարաբեկք (կամ չարաբեկ) հացիկ խնդրէին. Ցհ. կԲ:

ՉԱՐԱԲԵՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բեռն չար, ծանր և անտանելի. *Հրամայեցեր առնուլ փոխանակ չարաբեռնութեանցն զբարիոք և զհանգստաւէտ բեռն և լուծ պատուիրանաց քոց. Սարկ. ող:

ՉԱՐԱԲԵՐ. ա. Չարիս բերօղ ընդ իւր կամ յինքեան. ... *Ո՞ւր և ուստի՞ եկն անիծեալ աղքատս այս, և չարաբերս տանս այս. Վրք. հց. ծԵ: *Չարաբեր թիւնիւք ելից նա (սիմոն մոգն) զգահագլուխ քաղաքն հռոմայ. Ճ. Ը:

ՉԱՐԱԳԱԶԱՆ. ա. գ. Ունօղ զչարութիւն գազանի. չարաճճի. *Կրեսացիք հանապազստուտք, չարագազանք. Ոսկ. տիտ: *Ի ստասարութիւն դարձուցանել զչարագազան բնութիւն. Ոսկ. լուս: *Ո՞ր իժ կամ ո՞ր քարբ այնպիսի չարագազան թոյնս ունիցի. Մանդ. ժԱ: *Որ կարծեցոյց զանձն առաքեալ, և պաշտօնեայք նորա չարագազանք. Ոսկ. եփ: *(Ցանկութիւն) չարագազան և ժանտատեսակ իբրև զգորտն. Անյ. հց. ԽՄ:

ՉԱՐԱԳԱՆ. ա. Չարաչար գանեալ, խոշտանգեալ. *Գանալից չարագան (յն. մի բառ. գանեալ). Ե. Դ. Գ. 38: *Չարագանս հանդերձ կապանօք արարեալ. Պիտ:

ՉԱՐԱԳԱՆԻՄ, նեալ. ց. Չարաչար գան ըմպել. հարուածիլ. վշտագնիլ. *Ցամաքեցան իբրև խաշինք. և չարագանեցան. զի ոչ գոյր բժշկութիւն. (այլ ձ. չարագնեցան. որպէս և յն. κακόομαι, է չարիս կրել.) Զաք. Ժ. 2: *Մեծն չարագանեալ 'ի մարմին իւր (յն. գանեալ). Սիր. լ. 14: *Իբրաց մերժէ ընկենու՝ չարագանեալ չարալլուկ տանջեալ. Վէցօր. Է: *Եւ մեք չարագանեալք և կործանեալ, և տեսարան աշխարհի եղեալ. Լաստ. ծա:

ՉԱՐԱԳԱՒԱՌԵԱՅ. ա. Κακόπατρις. Mala patria ortus. Աննշան գաւառի կամ հայրենեաց ծնունդ. *Ի վերայ կացի ձեր՝ փոքրս ես, և չարագաւառեայ. Ա. որս. Է:

ՉԱՐԱԳԵՂ. ա. Վատթար գեղով. տգեղ. *Զմարմնոյն բարեչքութիւն 'ի չարագեղն գաղձոյց տեսիլ. Պիտ:

ՉԱՐԱԳԻՒՏ. ա. Գտիչ չարեաց. չարահնար. չարիմաց. *Որպէս զի փրկեսցէ զնոսա 'ի զրպարտութէն չարագիւտ անձին. Վրք. ոսկ:

ՉԱՐԱԳԼՈՒԽ. գլխի, խաց. ա. Որոյ գլուխն է չար. չարաբարոյ. և Որ գտանի գլուխ չարի կամ չարաց և չարեաց. *Աւէ զօն, չարագլուխ, և ամենայն կախարդութեամբք լի: Ե՞րթ յետս չարագլուխ վիշապ: Ո՞վ չարագլուխ ծեր. ՃՃ: *Գնա անիծեալ և չարագլուխ աղքատ. Վրք. հց. ծԵ: *Չարագլխին ջափրի տեսեալ զնոսա. Ոսոպ: *Երեւար չարագլուխ. Ոսկէփոր:

ՉԱՐԱԳՆԻԼ. Տ. ՉԱՐԱԳԱՆԻՄ:

ՉԱՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Χείρων, ον. Pejor, jus. κάκιστος, pessimus. Առաւել կամ կարի չար. չար ևս. վատթարագոյն. յոռեգոյն. խէօթ փէն, չոք փէն, փէնէյն փէնը. *Ծառայք չարք, և քան զչարս չարագոյնք. Ածաբ. պէնտէկ: *Օդ զհուր տեսեալ, ևս չարագոյն հրդեհ հարկանիցէ. Ագաթ: *Է որ չարագոյն (է) քան զաստուածայ: Կամ՝ զի քան զինքն չարագոյնս արասցէ (զմարդիկ): Ի բարի մարդկանէ չարք լինին, և յետոյ 'ի չարագունից անտի կատարելագոյնք բարիք. Եղիշ. Բ: *Զի՞նչ առել չարագոյն կայցէ քան զոչ խոստովանել զքո մարմնով եկեալ. Ցհ. ԽՄ. Էրեւ: *Պարտիլն ինքեան յինքենէ՝ յամենայն պարտութեանց յոռին է համանգամայն և չարագոյն. Պղտ. օրէն. Ա:

ՉԱՐԱԳՈՅՆ. Չար գունով. չարագեղ. ժանտատեսիլ. *Փոխանակ ցանկալի տեսլեանն... դառնայ և լինի չարագոյն՝ չարատեսիլ. Մծբ. ծԳ:

ՉԱՐԱԳՈՅՆ. մ. Առաւել չար և անբերելի օրինակաւ. ... *Երկոքեանս յանդիմանակորուստ մատնիմք. և թերևս ես չարագոյն քան զքեզ. Եղիշ. Բ:

ՉԱՐԱԳՈՐԾ. ի, աց. ա. Κακοῦργος, κακοποιός, ιόν, ἐπίβουλος. Maleficus, facinorosus, fraudator, vafer, insidiator. Որ գործէ զչարութիւն. ապիրատ և Վնասակար. չարաբար. *Միւն պիղծ թուի չարագործացն: Կին չարագործ: Մի խնդար ընդ չարագործս: Ծառայի չարագործի ըկանք և տանջանք: Ի վրէժխնդրութիւն չարագործացն, և 'ի գովութիւն բարեգործացն: Մի ոք 'ի կախելոց չարագործացն: Կապանօք չափ իբրև զչարագործ. և այլն: *Չարագործն 'ի չարն գործելոյ առնու զանուն չարութեան. Եղնիկ: *Ամենայն չարագործք ըմբռնեալ 'ի յոհէ՝ արգելցին 'ի չարեաց. Ցծխ. Ժ: *Առն ուրումն աւազակի, որ էր գործովք չարագործ և սպանող. Խոր. Բ. 57: *Եթէ գտանիմք զնա ընդ այլ չարագործսն. Եղիշ. Է: *Զարմանալի թուի և առաջի չարագործաց առաքինութիւն, և արժանի գովելոյ. Ոսկ. Մ. Բ. 23: *Այնպիսի բարք են չարագործաց՝ զիրաւունսն (պատժոյ՝) անիրաւութի առնել. Գէ. եւ:

ՉԱՐԱԳՈՐԾ. Դաւաճան. չարարուեստ. Նիւթիչ չարեաց. խորամանկ. *Ի չարագործէ զգոյշ լեր. Սիր. ժա. 35: *Ի կենաց 'ի մահ զօրէն չարագործաց յուղարկիմք. Փ. Դ. Ը. 10: *Չարագործ մտօք զայս ասէր: Քան զչարագործս (զնենգողս) չէք ինչ դժուարին. (այսինքն ապիրատ). Ոսկ. յհ. ա. 37: *Չարագործ մտածութիւն, կամ խորամանկութիւն. (յն. մի բառ՝ չարամտութիւն.) Ածխ. Է:

ՉԱՐԱԳՈՐԾԱԲԱՂԽ. ա. Ըստ անժիտ տեսութեան ախտարաց՝ Բաշխօղ զվիճակ չարագործ լինելոյ. այն է բաղխ չար՝ ըստ առասպելաց աստղահմայից. *Չարագործ լինելոյ է ասէն, որ ծնանիցի 'ի փոխել միւսոյ ևս բաղխի. և դարձեալ՝ թէ սակաւիկ ինչ թիւրեսցի նոյն աստղ, զշարժումն և զդէմս իւր փոխէ առ չարագործաբաղխ բաղէ (կամ աստղ). Շիր:

ՉԱՐԱԳՈՐԾԱԲԱՐ. մ. Κακούργως. Malefice, scelerate, vafre. Իբրև չարագործ. չարութեամբ. դաւով. *Քանզի զառ 'ի յօրինացն իւրեանց մեղս մտացուցանելով ոչինչ օգտեցան, չարագործաբար յարտաքին օրէնսն փոխէին. Ոսկ. յհ. Բ. 38: Տես և ՉԱՐԱԲԱՐ:

ՉԱՐԱԳՈՐԾԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Գործակից լինել չարութեան կամ չարաց. 'ի միասին գործել զչար. *Զառաւելութիւն ինչ ամպարշտութեան ոչ թողեր, զառաւան ինձ վկայեա, չարագործակից լեր. Փիլ. Ժ. բան:

ՉԱՐԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. չ. Κακουργέω. Maleficus et fraudulentus sum, maligne ago, dolum struo. Չարիս գործել. մանաւանդ ըստ յն. ոճոյ՝ Չարիս նիւթել. չարաչար հնարիլ. խարդախել, դաւաճանել, և խեղաթիւրել. *Զիմարդ ոչ գիտէին՝ թէ զօրգէս ղեկնուլ արտաքոյ է քան զբնութիւն. բայց կ...նու չարագործէին. Գէ. եւ: *Հնարաւորեալք զամենայն հնարս առ 'ի չարագործել զմիմեանս և յափշտակել. Պղտ. օրէն. Գ: *Եթէ զայս ամենայն՝ ոք չարագործէ, այսօրիկ նմա անծածութիւնք. Բրս. ոչ: *Եւ զի՞նչ է՝ զոր չարագործեաց վաշխառուք զեն այն. Ոսկ. անոմ. Ժ: *Ցաղագս մարդանալոյն զբարեպաշտագոյն բանս խօսին. բայց յաղագս մտացն (քնի) չարագործեն: Զնոյն և վասն մարդանալոյն զձայնն չարագործեն: (Դևն) ցիւրաքանչիւր ոք, առ որ մերձենայն, խարդախէ յոլովս և չարագործէ. Ա. որս. Ժ. ծԳ: *Ոչ գոյ ինչ քան զճշմարտութիւն ստուգագոյն և պարզագոյն, յորժամ մեք ոչ չարագործիցեմք». այսինքն չնենգիցեմք. Ոսկ. յհ. Բ. 6:

Կր. Չարագործ լինել, չարանալ. *Անձնիշխան կամօք չարագործեցան. Սրգ. ա. գ. Ժ:

ՉԱՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακουργία. Maleficentia, versutia. Գործելն զչար. չարութիւն. ոճիր. *Ոչ ըստ սահմանելոյ ինչ հրամանացն եղանելին մեղքն մեղանչականացն, այլ 'ի բանաւորութէ չարագործութեանն. Եղնիկ: *Տանջէր զչարագործութիւն որ 'ի սատանայէ, և հաստատէր զմարդասիրութիւն որ յինքենէ: Որ ինչ անցք ընդ քաղաքս անցեալ է 'ի չարին բանսարկութէ 'ի սկզբանէ չարագործութեամբն առ մարդս. Ատն: (որ հայի և 'ի յաջորդ նշ.)

ՉԱՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. Ըստ յն. ոճոյ՝ Չարարուեստութիւն. դաւաճանութիւն. *Զի մի գուցէ ինչ չարագործութեան (յն. մի բառ) նոցա 'ի թշնամեացն լինիցի. Ե. Դ. ծԶ. 221 *Մի՛ որջասցի յանտառս չարագործութեամբ և չարաբարութեամբ. Ա. որս. Է: *Ի գալն որդեօք կատարեաց զչարագործութեանցն պատրաստութիւն, եթէ տարրացեալ ընդելութեամբ և երկայն աւուրբք զդաւաճանս յարադրեաց խորհուրդ. Պիտ:

ՉԱՐԱԳՈՐԾՕՂ. Տ. ՉԱՐԱԳՈՐԾ. *Աւելի քան զամենեսին ժանտ և չարագոր-

ծօղ. Ղևոնդ:

ՉԱՐԱԳՈՒԹ. ա. Անգութ. անագորոյն. պղնձաղի. *Այ չարամահ, չարագութ և անողորմ (յանձնեալ կոյս). Ճ. Բ:

ՉԱՐԱԳՐԳԻՌ. ա. Գրգռիչ չարեաց. *Առէցող (եգաղց), և չարագրգռիւ: Բարկացօղք և չարագրգռիւք. Խոսր. ապրգ: Վրք հց. իէ:

ՉԱՐԱԴԱԺԱՆ. ա. Չար և դաժան. կարի դաժան. *Չարադաժան քան զօձիցն և իժիցն բնութեն է դաժանութիւն. Մանդ: Ն Ճ. Դ:

ՉԱՐԱԴԱՒՆ. կմ } Իբրու կարի դաւան, ՉԱՐԱԴԱՒ. ա. } և կմ չարաչար դաւող. *Առ յոյժ չարադաւան (կմ չարադաւան) ժխանջենաւորեալ արկածի. Պիտ:

ՉԱՐԱԴԻՏ. ա. Բառ ռմկ. Որ դատի կամ աշխատի 'ի չարիս. *Առաց այն սնոտի թագաւորին չխախալդն' թէ իմ չարադատ մշակ, այսօր ինչ ես արարեալ, և կամ ինչ ես վաստակեալ. Ոսկեփոր:

ՉԱՐԱԴԻԱՒԱՆ. Տ. ՉԱՐԱՓԱՌ:

ՉԱՐԱԴԵՒ, դեւք. ա. գ. Κακοδαίμων. Malus daemon, sive genius, perditus, miser, infelix. Ունօղ զչար դև 'ի հոգւոջ քան 'ի մարմնի. չար որպէս զդև. և ըստ յն. ոճոյ՝ Չարաբաստ. Թշուառ. Թշուառական. ճնէյ, ճին կեռի՝ մալախաղեր, ոէգին. *Այ չարադև այր: Ջանծազգեստ այր՝ չարադև ոչ ոք կոչէ. քանզի դևք հեռի են 'ի ծառայից նոյ. Ճ. Գ. Վրք իգնատ: *Վասն չարադև բնակչացն այնոցիկ. Ճ. Ջ: *Չարադևս այս այր. Պիտ: *Չարադևն (յոգնեքո) լի ամենայն նենգութեամբ: Իբրև զքեզ և զչարադև իշխանն քո. Եղիշ. Է. Ը: *Չարադև մտաց ստեղծուածք: Չարադև արք. Ածաբ. յոյփն: *Երթեալ թշուառականն միաբանեցաւ ընդ չարադև կանայսն. Լաստ. իգ: *Որք վատահաձոյքն եղեն նոյ, չարադևք են: Ոչ կամին վերամբարձ ուղղել վատչուէրքն և չարադևք. Փիլ. իմաստ. Ն Լն: *Կարի յանդուգն և չարադև ոք էր. Երզն. մտթ:

Կամ Ոգի չար. այսչար. *Իբրև զչարադև մի ոչ դադարէր յուզել և չարժել զբուք ժամբայնոյ. Եղիշ. Է. (որ հայի և 'ի ա նշ:) *Սաստեաց և իմ չարադևին, որպէս և յայն ժամ ըղնոսին. Ցն ոգբե:

ՉԱՐԱԴԵՒՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՉԱՐԱԴԻՒՈՒԹԻՒՆ. *Այսպիսի լինել չարադևութիք, որք յոյժ բարերախտքն են. Փիլ. նխ. Է:

ՉԱՐԱԴԷՄ, դիմի, մաց. ա. Չառադէմ. ժանտատեսիլ. մալախաղեր. *Ի մի կողմանէ կչռոցն սեաւք ոմանք և չարադէմք ժողովեալ էին. Վրք հց. ծը: *Խորհուրդ աւարին չարադէմ ազգն (սկիւթացւոց). Ոսան:

ՉԱՐԱԴԺՆԵԱՑ. ա. Կարի դժնեայ, դժնդակ. *Ջի մի գուցէ չարադժնեայ լծակցոյին հոգւոյ. Ճ. Ա:

ՉԱՐԱԴԻՒԱԿ. Տ. ՉԱՐԱԴԵՒ՝ ըստ ա նշ. *Որ զնորա՝ զօրէն բարի բժշկի՝ զչկրանս հալածեսցէ, և զախտն և զհիւանդութիւն և զանկարգութեան 'ի թշուառականն և 'ի չարադիւակ կենաց նորա բժշկելով. Փիլ. Լն. Է. 216:

ՉԱՐԱԴԻՒԹ, ի, ից. ա. Չար գիւթիչ. չար որպէս զդիւթս. և Չարագործ. *Տես զինչ գործէ չարադիւթն. 'ի մէջ գետոյն անցեալ յուռթեալն, և ընդ ուռթեալն մերձեան 'ի նա գնք. Մանդ: *Պատրաստեալ չարադիւթիցն զհրեղէն գետոցն զկերզմունս. Ըռք:

ՉԱՐԱԴԻՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοδαιμονία, βαριδαιμονία. Horrenda impietas mali genii vel ingenii, et infelicitas, miseria, infelix fortuna premens, և Ն. Չարադևութիւն. գործ չարադև անձին. յետին չարութիւն. և Չարաբաստութիւն. Թշուառութիւն. *Ցորոց իւրաքանչիւր ոք առանձինն է քուրմ և տօն, և հասարակաց չարադիւութիւն 'ի վերայ ամենեցուն: Որ է ծայրագոյն չարադիւութիւն, ոչ իւրեանց զօրութեան զգուշութիւն ունել, այլ այլոց տկարութեան. Ածաբ. յոյփն: Առ որս. ծը: *Չարադիւութեանն յուսահատութիւն, և բարեպաշտութիւն ժառանգութիւն, բարեբաստութիւն հոգւոյ. Փիլ. իմաստ:

ՉԱՐԱԶԳԵԱՑ. Տ. ՉԱՐԱԶԳԻ. *Աւենայն քաղաքոհմիկ է, որ զնա (զկերպարանն նոյ) պահեաց առաքինութեամբ՝ առ 'ի սկզբնատիպն հայելով. իսկ չարազգեայ՝ որ չարութեամբ հեղաւ, և կերպարան այլ 'ի վերայ եարկ զօձին. Առ որս. Ը:

ՉԱՐԱԶԳԵՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարակրութիւն. զգածումն չարեօք. *Ջի մի տեսցէ զչարազգեստութիւն նոցա. Բրս. մրկ:

ՉԱՐԱԶԳԻ. ա. որ և ՉԱՐԱԶԳԵԱՑ. Վատազգի. վատատոհմիկ. յաննշան ազգէ կամ 'ի տանէ. և Չարատեսակ. *Ամենեքեան ոչ թուին սեաւք յաղագս ոմանց այնպիսեաց. և ոչ չարազգիք կամ զազրատեսիլք կամ խենէշք. Առ որս. ծէ: *Այսպէս և այլքդ ամենայն չարազգիք (ախտք). Անյ. հց. իմ:

ՉԱՐԱԶԻՆԵԱԼ. Զինեալ չարութբ կամ 'ի չարէն. *Ապա չարազինեալ թագաւորն՝ տայր հրաման սրամահ առնել զհաւատացեալսն. Ճ. Բ:

ՉԱՐԱԶՐԱՒ. ա. Ուր իցէ չար զրաւ կենաց. կամ չարաչար կատարած. *Եւ այսպէս չարազրաւ մահուամբք հերքեցան 'ի կենցաղոյս. Կոզեռն:

ՉԱՐԱԹԻՒՐ. ա. Խեղաթիւր. 'ի չարն թիւրեալ. *Գացես զչարաթիւր կամս գորա. Ճ. Գ:

ՉԱՐԱԹՈՅՆ, թունի, ից. ա. Ունօղ զթոյն չար՝ իրօք կամ նմանութբ. Թունալից. ժանտ. մահաբեր. *Ցամուր օրջն մնեալ հին վիշապն չարաթոյն: Տեսեալ զնա չարաթոյն գազանին. Եղիշ. Գ: Ոսոզ: *Չարաթունին միհրներսեհի: Չարաթոյն հազարապետին արեաց միհրներսեհի. Փարպ: *Չարաթոյնք էին և յոյժ դժնեայ... հոյլք անզգամաց. Պիտ: *Ի ձերոց սուսերօք և չարաթոյն բանից: Իւրոյ չարաթոյն վարդապետութեան. Շ. Բղբ: Աէր. մովկ: *Ջչարաթոյն օձոցն չնչմունս խաւարութեանն: Իբրև զչարաթոյն եղեամն. Ագաթ: Նար. յովէպ:

ՉԱՐԱԺԱՆԻ. ա. Որոյ ժանիքն են չար. դժնդակ ատամամբք կրծօղ և պատառօղ չարաչար. *Ապրեսցուք յահեղ հնոցացն և 'ի չարաժանի որգանցն: Ի չարաժանի վիշապէն փրկիս. Մանդ. ա. Ն իէ: *Ջերծո 'ի չարաժանի գազանէն. Եփր. աղ:

ՉԱՐԱԺՈՂՈՎ. ա. գ. Ուր իցէ ժողով չար կամ չարաց. *Ի փախուստ կացուցանելովն զինքն... օգնէր լուծանելով զսիրտս և զհամագումդ չարաժողով ինքեան բանակի. Պիտ:

ՉԱՐԱԼԵԶՈՒ, ի, աց. ա. Որոյ լեզուն է չար, կամ սրեալ 'ի չարութեն. չարախօս. և հայհոյիչ. *Որ զլեզուն սուսեր սատակիչ պատրաստեալ... զասպանելն չարալեզուն փոխանակ սրոյն սաղմոսաց կացուցանէ. Ցհ. կբ: *Աքիսարեալ մտախար չարալեզուն, նիւթօղն խաւարի. Հանճ. առ: *Ջչարալեզուն եւնոմիոս զեղիւթողացաւն գերմանիկոյ. Հ. մրփ. ծը:

ՉԱՐԱԼԻՑ. ա. Չարեօք լցեալ. *Ծանրացաւ չիշն յոյժ, և վերացոյց զչարալից կեղծն. Վրք հց. Է: Հ=Ց. յուսիս. ծը:

ՉԱՐԱԼԿԵԱԼ. Տ. ՉԱՐԱԼԼՈՒԿ՝ ըստ ա նշ. *Դարձ 'ի յիս... յանտահման չարալկեալս, յանմխիթար սգացեալս. Բենիկ:

ՉԱՐԱԼԼՈՒԿ. ա. Տ. Չարաչար լլկեալ. մոլեգնեալ. այսահարեալ՝ իրօք կամ նմանութբ. խոշտանգեալ. վարակեալ. Հր բանէ մը բռնըւած, ծեծկըւած, հէշած՝ պէլապտ եղած. *Եղէ իբրև զայր մի աղձատեալ և իբրև զայր մի չարալլուկ 'ի գինւոյ. յն. ըմբռնեալ խաղաղ. συνεχόμενος. Երեմ. իգ. Ց: *Չարալլուկ մոզապետ ապրեալ հրէից. Եւս. քր. Է: *Չարալլուկ դիւահարեալն. Մանդ: *Չարալլուկ և վշտացեալ յառաւելութենէ խանդին ցաւոյն. Պիտ: *Անհնարին պատժովք չարալլուկ գտանեմահ մեռանիցի. Լմբ. աղ: *Սրտատուչ չարալլուկ լինիցի. Ոսկ. մ. ա. 2:

ՉԱՐԱԼԼՈՒԿ. որպէս Չարաչար լլկօղ, և լլկելով. խոշտանգիչ. չարչարիչ. *Այսպիսի չարալլուկ և մահկանացու (ախտ) ախտանայ ոգին այսուիկ. Անյ. հց. իմ: *Ընդ մէջ անկեալ հեշտութեցն համեմուն՝ չարալլուկ կարեաց նեղութեան. Պիտ: *Չարալլուկ կատաղոք զարկուցեալ հեղձոյց: Չարալլուկ տանջանօք բարձցէ զնոսա 'ի կենաց. Փարպ: *Եւ այսպէս չարալլուկ կատանօք կեղէքին զկեանս նոցա. Ղևոնդ: *Ջբոլոր ուխս չարութեան չարալլուկ չար հինիցն. Ցհ. կբ: *Սոճն չարալլուկ. Սամ. Երէց: *Ջամենայն բազմութիւն որոց և այլեաց չարալլուկ տառապեցուցանէր. Ղևոնդ:

Կամ ըստ կրկին նշ. անխտիր ասի. *Բարեկրիալքն 'ի յառաւ բարեկեցութեան, և թշուառականք 'ի չարալլուկ կենացն հարկաւորութէ. Պիտ: *Ոչ կամէին ելանել յեգիպտոսէ, մինչև լլկեցին չարալլուկ եգիպտացիք. Մծբ. ծը:

ՉԱՐԱԼՈՒՐ. ա. Ունկնդիր չարաց, և չարին սատանայի. կամ Անլսող. *Թագաւոր չարալուր, զչարաչար տանջանսն՝ որպէս առասցէ՛ր մատո՛ իմձ. Ճ. Ը:

ՉԱՐԱԼՈՒՐՔ. գ. Չար լուր. չարիք անլուրք. *Նմա խորհի զմահս և զամենայն չարս, և չարալուրս. Մանդ. ծգ:

ՉԱՐԱԽԱՅԹՈՑ. ա. Որ ունի զչար խայթոց՝ իրօք և նմանութբ. չարաչար խայթիչ. *Քանզի ցասումն նոյ էր (օձն), 'ի դէպ էր լինել նմա թունալից և չարախայթոց. Վրդն. ել: *Չարախայթոցն ('ի մարգկանէ) իբրև զօձս և զկարիճս. Տօնակ: *Որ 'ի մէջ ընկերին սրէ զմիտսն, չարախայթոց է, և չարագործ. Բրս. բարկ:

ՉԱՐԱԽԻՍՏ. ա. Բառ անստոյգ, իբրու Չար և խիստ. անագորոյն յոյժ. *Իբր սա բարոյիւք այր չարախիստ և նախանձոտ. Բուզ. Ե. 2. (այլ Յ. այր չարաչար խիստ. հին տպ. չար այր և խիստ:)

ՉԱՐԱԽՆԱՄ. ա. Որ խնամով բերի 'ի չարն. *Միոյք չարախնամք, և տենչմունք բարիատեացք. Նար. ծէ:

ՉԱՐԱԽՆԴԻՐ, դրի. րաց. ա. Որ 'ի խնդիր լինի չարի. փոյթ 'ի չարիս. *Մեղայ, 'ի դժնդակացն և 'ի մարմնեղինացն և 'ի չարախնդրացն չհեռանալով. Մաշկ:

ՉԱՐԱԽՕՀ. Տ. ՉԱՐԱԽՈՐՀ. *Գործովք՝ չարախոհիցն խոհերականաց (յն. մի բառ, ἀλητηρός) տուեալ զպատուհանին. Նիւս. բնութ: *Ջակարացեալն 'ի չարախոհ մշտապէն փրկեսցէ. Մագ:

ՉԱՐԱԽՈՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοφροσύνη, κακοβουλία, δυσβουλία, ἀβουλία. Mala mens, insana opinio, temeritas. Չար և անօրէն խորհուրդ. անխելք մտածութիւն. յանդգնութիւն. անմտութիւն. *Եթէ ըստ ոմանց չարախոհութեան 'ի բաց հատանի յառ հայք

բնաւորական կցորդուէն. Կիւրղ. Գնձ: *Ըղ. նեստորին ունի չարախոհութիւն. Նա 'ի կործանումն եւ տիքեայ չարախոհութեան. Ոսկիփոր: *Յայս իջեալ չարախոհութիւն, և 'ի մանկական անմտութիւն: Զխորդ է անդեղզեցիկ և յետին չարախոհութիւն լի ճշմարտապէս ազանդ նոցա. Պօրպալ:

ՉԱՐԱԽՈՐԺԱԿ. ա. Չարասէր. չարակամ. *Ի չարախորժակ սրտին եղեալ խանգարումն ընդ համատոհմից կենդանասէր բաղձամտութիւն. Պիտ:

ՉԱՐԱԽՈՐՀ, ի, ից. կամ աց. ա. Κακόφρων, κακόβουλος, δύσβουλος. Pravi consilii, malitiosus, malevolus, insanus. որ և ՉԱՐԱԽՈՀ. Որ զչար խորհի. ժանտ. անզգամ. և Չարագործ. վնասակար. անմիտ. *Ցոյց չարախորհին, եթէ դու ես ած. Ճ. Ա: *Թուլեաց ոմանց չարախորհից. Յհ. կբ: *Չարախորհ ծերոյն եւտկեալ: Սաբեղ վկտանգեր վնասս իւրով չարախորհ ամպարշտութեամբն. Գէրգ. Եղբ: Ճ. Փ: *Հալածեցայ, բայց տժգոհեմ, 'ի գործակցաց չարախորհին (կամ չարախոհին). Յհ. Փրգ: *Խորհրդակից եղեալ չարախորհ վիշապին. Ասող. Գ. 5:

ՉԱՐԱԽՈՐՀՈՂ. Նոյն ընդ վ. Ἐπίβουλος. Insidiator. *Պարտեցաւ 'ի ձեռն առնխօսութեան կուսին՝ չարախորհողն (բանսարկու). Բրս. 'ի ծն: (կամ ըստ նոր ձ. չարախորհուրդն:)

ՉԱՐԱԽՈՐՀՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՉԱՐԱԽՈՐՀՐԴՈՒԹԻՒՆ, և ՉԱՐԱԽՈՀՈՒԹԻՒՆ. Δραματουργία. Facinus tragicum. σκευωρία, insidiae. *Ամենայն ուրեք զչարախորհութեան նորա յանդգնութիւն կամեցեալ թագուցանել: Երկնչէր 'ի զրպարտողացն չարախորհութենէ. Սոկր. Ա. 15. և 23: *Ագահն զարհուրի 'ի սպասաւորացն չարախորհութենէ. Մագ:

ՉԱՐԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. ա. Չարախորհ. չարակամ. անզգամ. Դաւաճան. *Այր ներքինի՝ չարասիրտ, չարախորհուրդ, և չարագործ. Բուզ. Գ. 15: *Թանձրամիտք էք և չարախորհուրդք, միշտ 'ի վայր քարշեալք. Նանայ: *Չարախորհուրդ իշխանին սնուցեաց վասակայ: Կարծէր չարախորհուրդն շնորհ ինչ առնել նոցա. Փարպ:

Կամ Չար խորհրդատու. *Զայս ամենայն լսէր 'ի չարախորհուրդ և 'ի դժնամիտ հազարապետէն իւրմէ Միհրներսեհէ: Զայս չարախորհուրդն Միհրներսեհ ասէր. Փարպ: *Հերոդիայ անհաւատին եդ 'ի մտի չարախորհուրդ (բանսարկուն). Ճ. Փող:

Եւ Չարարուեստ. դաւաճան. դաւադիր. *Զ բանսարկուն զչարախորհուրդ օձն. ՃՃ: *Չարախորհուրդն հայր մարդկետ որդին սատանայի. Արծր. Ա. 14:

ՉԱՐԱԽՈՐՀՐԴՈՒԹԻՒՆ. Գ. Ἐπιβουλή. Insidiae, և այլն. Չարաչար խորհուրդ. չարախոհութիւն. դաւաճանութիւն. խորդուբէ. փէնգ, փէշ. *Բարի ձեռվք կերպարանիւ, և 'ի ձեռն այնորիկ զչարախորհրդութիւն գործեցէ. Բրս. հց: *Իսկ ոմն ներսեսի իրազեկ եղեալ չարին չարաբարոյ չարախորհրդութեան: Ի նոյն միտս չարախորհրդութեան յամառեալ պնդեալ կայր. Արծր. Ա. 14: Գ. 2:

ՉԱՐԱԽՈՑ. ա. Տ. Չարաչար խոցեալ. կամ չար խոցիւք վտանգեալ. *Որ չարախոցս եմ վիրաւորեալ յանթիւ մեղացս բազմութենէ. Նար. ազ:

ՉԱՐԱԽՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Κακοπαθής, θος. Aerumnosus. Որ բերէ յինքեան կամ այլոց զչար ախտ, զկիրս, զնեղս. և Ախտացեալ զախտ չար. թշուառ. *Չարախտական գեղով մեղանաց վարեցաւ 'ի վնաս անձին և հասարակաց: Զօրէն խելագարեալ բնաւից 'ի չարախտականս 'ի սեամաղձութենէ. Պիտ:

ՉԱՐԱԽՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. Գ. Κακοπάθεια (չարակրութիւն). Aerumna, molestia. Կցորդութիւն կրից չարեաց. և Աղէտք. վիշտ. *Զի կակղեսցէ զանհնազանդութիւն խստապարանոցացն՝ ընտրեաց և զինքն չարախտակցութեամբն դատապարտել. Բրս. պհ. Ա:

ՉԱՐԱԽՏԱՎԱՍ. ա. Որպէս թէ Չարաչար կրիւք վտանգարացուցիչ կամ վնասիչ. դժնդակ. թշուառ. անտանելի. *Ի չարախտավաս և 'ի խարդաւանական մահուն առագանաց: Չարախտավաս դառնութիւն մահուապատեալք զկեանս իւրեանց. Յհ. կբ:

ՉԱՐԱԽՏԱՎԱՐ. ա. Ի չար ախտից կամ 'ի կրից վարեալ. *Ընտանի չարախտավար մեղօք սկսանէին զամենեսեանն անողորմ սրոյն տալ ճարակ. Յհ. կբ:

Կամ իբր Տ. Վարելով դժնդակ չարչարանօք. չարաչար. *Դաշտացն և ճանապարհացն ցիր դիաթաւալ կացուցանէին, և չարախտավար վտանգէին. Ագաթ:

ՉԱՐԱԽՐԱՏ. ա. իբր ն. Որ տայ զչար խրատ. չար խրատատու. *Հակառակ մարդաբեանայ չարախրատից, որք ասէին՝ թէ ոչ գերիմք. Նխ. Եղէ:

Եւ իբր կր. Չարաչար խրատեալ՝ կրթեալ. անուղղայ. *Ընդդէմ չարաբարոյն և չարախրատից. Իրէն. առ ճէհ:

ՉԱՐԱԽՐԱՏՈՒԹԻՒՆ. Գ. Չար խրատտուութիւն. չարախրատն գոլ ըստ կրկին նշ. *Բերանն՝ զդատարկաբանութիւն, զկատակ, զչարախրատութիւն, զարդելլոյն զբարի խրատն. Խոսր:

ՉԱՐԱԽՕՍ, ի, աց կամ ից. ա. Κατάλαλος, λῶν. κακόγορος. Obloquens, obtrectator. διαβάλλων, delator, calumniator, criminator. διάβολος, diabolus. Որ չար խօսի զայլոց. չարաբան. չարալեզու. քսու. բամբասող. զրպարտիչ. և Բանսարկու. սատանայ. *Շոգմոգք, չարախօսք: Ածին զարսն չարախօսս զդանիէլէ, և ընկեցան 'ի գուբն առիւծուց. Դան. Զ. 24: *Կացէք հակառակ չարախօսին (բանսարկուին). Յկ. Դ. 7: *Յօժարութիւն լսէր չարախօսացն. Խոր. Գ. 64: *(Խօսօղն առ ատելութ) չարախօս է. թէպէտ և ճշմարիտ է ասացեալն: Մի ունկնդիր լինիր չարախօսին. Բրս. հց:

ՉԱՐԱԽՕՍ. Չար խօսօղ ընդդէմ ընկերին. չարաբան. չարալեզու. *Ի ձայնէ նախատողին և չարախօսի. Սղ. ԽԳ. 18: *Ի վերայ անսահման բերանոյ և չարախօսից դուրս դնելով. Փիլ. Իմաստ:

ՉԱՐԱԽՕՍ ԼԻՆԵԼ. Տ. ՉԱՐԱԽՕՍԵԼ. Κατηγορέω, διαβάλλω, ևն. *Մի համարիք, եթէ ես չարախօս ինչ իցեմ զձէնջ առ հօր. գոյ որ չարախօս կայ զձէնջ: Սկսան չարախօս լինել զնմանէ: Եղեն չարախօս զհրէից առ նաբուքոդոնոսորայ: Դարձաւ անդրէն առ թագաւորին չարախօս լինել զնմանէ: Որ չարախօս կային զանձնէ իւրմէ: Չարախօս կային զլինէն առ տէր. ևն: *Զկասպելոցն ոչ երբեք չարախօս կամէր լինել. Եղիշ. Է:

ՉԱՐԱԽՕՍԱԿԻՑ. ա. Գործակից չարախօսաց. *Կարգեն 'ի տեղի նորա զոսուրմնակ չարախօսակից իւրեանց. Վրդն. պտմ:

ՉԱՐԱԽՕՍԵՄ. եցի. չ. և ն. Καταλαλέω. Maledico, obloquor. διαβάλλω, ἐνδιαβάλλω, defero, traduco, criminor. Չարխօսել զումեքէ կամ ընդդէմ ուրուք. բամբասել. զրպարտել. Գէշ խօսիլ … Վըայ, … սրբել. *Որ չարախօսեսցէ զհօրէ կամ զմօրէ, մահու վախճանեսցի: Նատան իշխանք, և չարախօսէին զինէն: Զի որով չարախօսիցեն զձէնջ, յամօթ լիցին. և այլն: *Մի սիրեր զչարախօսել (այլ ձ. զչար խօսել.) Առակ. Ի. 13. զոր ոմն բարւոք մեկնէ, Մի ունկնդիր լինիր չարախօսին: *Որ չարախօսէ զեղբօրէն կամ զառաջնորդէն: (Մարիամ) չարախօսեաց զմովսէս. Բրս. հց:

Կամ Κατηγορέω. Accuso. Չար խօսել. չարախօս լինել. ամբաստանել. ... *Հարցին, զի չարախօսեսցեն զնմանէ: Ի չարախօսելն (այսինքն 'ի չարախօսելն) նորա 'ի քահանայապետից և 'ի ծերոց՝ ոչինչ ետ պատասխանի. և այլն: *Չարախօսէ չար ծառայն այն, որ վիրօք տանջէր զիւր ծառայսն. Նխ. եր:

ՉԱՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Գ. Καταλαλία. Oblocutio, obtrectatio, maledictio. διαβολή, calumnia. Չարախօսելն. լուտանք. բամբասանք. բանսարկութիւն. զրպարտութիւն. 'Ի բաց թօթափել զնախանձ, և զամենայն ըղ. չարախօսութիւն: Դրդումնք, չարախօսութիւնք, քսութիւնք. Ա. պետ. Բ. 1: Բ. կոր. ԺԲ. 20: *Զի՞նչ է չարախօսութիւն. ևն. Բրս. հց: *Պահել զքեզ 'ի չարախօսութենէ ստոր լեզուէ. Առակ. Զ. 24:

ՉԱՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Κατηγορία. Accusatio. Ամբաստանութիւն. դատախազութիւն. ... *Սպասէին, զի գտանիցեն չարախօսութիւն զնմանէ: Զի՞նչ չարախօսութիւն մատուցանէք զառնէն զայնմանէ: Զերծուցէ չարախօսութենէն մի ընդունիցիս. Ղկ. Զ. 7: Յհ. ԺԸ. 29: Ա. տիմ. Ե. 19:

ՉԱՐԱԾԱԿԱՆ. ա. Ածօղ կամ պատճառող զչարիս. կամ Վարող 'ի չար անդր: *Որ չարածական մոլորութեամբն ծառայեցուցանէր. Լմբ. պտրգ:

ՉԱՐԱԾԱՌԱՅ. ա. Գ. Չար ծառայ. *Եւկուրբիկոսն չարածառայն 'ի մէջ փիլիսոփայիցն ծաղկեալ պարարէր. Կոչ. Է:

ՉԱՐԱԾԵՐ. ա. Գ. Κακόγερων. Malus senex. Չար ծեր. *Դատապարտեաց (դանիէլ) զչարածերսն. Նխ. Դան: *Ո՛վ չարածեր: Միայնակեաց չարածեր. Ճ. Ա: Վրք հց. Ժ:

ՉԱՐԱԿԱՄ, ի, աց. ա. ըստ յն. ապստամբ. Κακός. Malus. χοινοῦν, ἀγνώμων, ևն. Որոյ կամքն է չար. որ կամի այլում զչար. չարասէր. չարագործ. անզգամ. ... *Զ հակառակութիւ յարուցանէ ամենայն չարակամ: Ամենայն չարակամ նախատ լիցի մարդկան. Առակ. ԺԵ. 11. 13: *Չարակամ բարուքն նորա (այսինքն չարին) ...ացուցանէ (ած) զարդարս. Եղիշ: և Պիտ: *Մատուցանել չարակամացն պատճառս յամբաստանութեան. Փիլ. նխ. Բ: *Բընութիւն չարակամ. Լմբ. պտրգ: *Ճանաչէր զամենայն բարեկամս և զչարակամս իւր. Մագ. ... *Զայնպիսի չարակամին (բանսարկուի) հրամայէ նուաստացուցանել զամբարտաւանութեան բազին. Լծ. կոչ: *Զի ըղ. չարակամ (յն. զանբանական) բարուն կատարել կարացէ. Ոսկ. Ես:

Իսկ Յոյփ. ԽԱ. 27. *Ոչ մնացէ անդ ամենայն չարակամ, … (և)…ն. յն. խառնակ:

ՉԱՐԱԿԱՄԱԲԱՐ. Տ. Չարակամութեամբ. անզգամաբար. *Բառս ինչ 'ի սոյն հարցն մերոց հատանելով և գողանալով չարակամաբար. Գէրգ. Եղբ:

ՉԱՐԱԿԱՄՈՒԹԻՒՆ. Գ. Ἀγνωμοσύνη. Improbitas, perfidia. κακοηθεια, malignitas. Չարակամ գոլն. անզգամութիւն. չարութիւն. *Չարակամութեամբ ատելութեամբ ատենից խորհելոյ՝ ամբաստանութիւն մատուցանել մեզ: Եսթ. ԺԶ. 6: *Ի տեղանն երկայնմտութեան, և 'ի ծառայից չարակամութենէ. Ոսկ. յհ. Բ. 37: *Առ տկարութեամբն ինչ, թէ առ չարակամութե: Չարակամութեամբն առնել, և կամ ընդ խաղ. Եղիշ: Մխ. դտ: *Մի կարծիս առ

ութիւք չարակամութեան, և կամ դրդմութեան առ ոմանս։ Եւ է ոմն՝ երկայրատեցութեան, իսկ միւսն՝ չարակամութեան. Բրս. հց. յն. համակրութիւն. προσπάθεια.

ՉԱՐԱԿԱՍԿԱԾ. ա. Կասկածելի իբրև չար. վտանգաւոր. մեղաւորին. Ինչ որ խըրըւ մէրնոր. "Ճնշեալ զմարմինս իմ... վասն երկրայելի և չարակասկած մարմնոյս բնակութեան. Սարկ. ք4։

ՉԱՐԱԿԱՐԾ. Նոյն ընդ վ. կամ Որ ինչ լինի առթիւ չար կարծեաց և կասկածանաց. "Ըրլին աղրդեալք առնէ 'ի տուն, և զչչուկս չարակարծ զամենեքումիք արկանեն. Վրդն. դպմ։

ՉԱՐԱԿԵՂ. ի կամ ոյ. գ. ա. Կեղ չարաժանտ ախտ. "Սկսաւ հատանել (այսինքն լարդել, ախտն) զոր չարակեղն իմն կոչեն. իսկ այլքն ժանգ անուանեն. Բուզ. ե. 15։ իսկ Եսո. դպմ. ա. 8. "Կեղ չարակեղո. յն. այլաղգ։

ՉԱՐԱԿԵՂՏ. ա. Բերող զչար կեղտ. գարշ և վատանուն. "Ի բաց քերել յանձանց զբարս չարակեղտս. Ցհ. կը։

ՉԱՐԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. Խժռ կամ ընԹերցիր Չորակերութիւն. "Զմարմին նհանջել չարակերութիւ, և զհոգին տծային երկիւղիւն. Անյ. հց. իմ։

ՉԱՐԱԿՆ, կան, կունք, կանց. ա. Βάσκανος, βασκαίνων, πονηρόφθαλμος, φθονερός. Fascinator, invidus. Որոյ ակն է չար. յաչաղկոտ. նախանձոտ. մախացող. ուփէլօղ, բախըլ, նախանչօփ. գըւգանճ. "Մի ուտեր հաց ընդ առն չարական։ փութայ մեծանալ այր չարակն. Առակ. իգ. 6։ իէ. 22։ "Մարդոյ չարական ընդէ՞ր գոն ինչքը։ Տուրք չարականն հալեն զաչս։ Մի՛ ընդ առն չարական՝ վասն գոհութեան. Սիր. ծդ. 3։ ծէ. 18։ լէ. 13։ "Չարակն կոչի այն՝ որ ընկերին բարութեան զկծի. Լմբ. առակ։ "Եւս առաւել ընդ չարականցն, և որ նախանձ ընդ անմեղին բերիցէ։ Չարակունքն 'ի ներքս էին։ Որպէս պտուղին չէ օրէն յեկեղեցի մտանել, նոյնպէս և ոչ չարակն։ Ո՛րչափ նախանձողք, որչափ չարակունք։ Զի՞նչ պիղծ քան զչարակնն և զնախանձոտն. Ոսկ. մ. բ. 15։ և եփես. ը։ յհ. ա. 6։ "Չէ իսկ հնար գտանել անմը և անօրէն անձինս քան զչարականցն և զնախանձոտաց. Մանդ. ծա։ "Զոր իբրև ատանէ չարակնն, որպէս սայրասուր սրով հարկանի, նախանձի, մաշի։ Չարակն բանտարկուն ոչ կարացեալ տանել զուսութիւն գերունակ փառաց նախաստեղծին. Գր. հր։ "Խարերայի և նախանձոտի և չարական. Իրէն. առ լէհ։ Իսկ Բրս. մրկ. "Տան զինքեանս պճնութեան .. արահին, և այլ աղգի աղգի գեղոց և հնարիցս. իմն զկանացի չարարուեստութիւ առ 'ի յաչաղել (այսինքն նաղոր փոլ) կամ մնալ աչօք։

ՉԱՐԱԿՆԱԲԱՐ. մ. Չարակնելով. առ նախանձու. "Նենգաւորաւոր չարակնաբար գործեցին նմա ահա ապիրատս. Ցհ. կբ։

ՉԱՐԱԿՆԵԱՑ. Տ. ՉԱՐԱԿՆ. "Որ ոչ ըղնութեք չարակնեայ և չարասէր. Փիլ. իմաստն։

ՉԱՐԱԿՆԵՄ, եցի. չ. Βασκαίνω, βασκανίζω τῷ ὀφθαλμῷ. Fascino, invideo. Յաչաղել. նախանձիլ. մախալ. ուփէլէլ, ուփ ուընէլ. գըւգանճալ. "Չարակնեացէ յեղբայր իւր, և 'ի կին կամ յայր ծոցոյ իւրոյ. Օր. ւէ. 54. 56։ "Վասն այնորիկ ինչ չարակնիցես։ Որ ընչասէրն է, բնութ ունի չարախօսս, բաղում չարակնողս. Ոսկ. մ. բ. 15։ յհ. բ. 41։ "Ընդ ոմանս նախանձել և չարակնել։ Ոչ չարակնեմ ընդ արժանիս. Փիլ. իմաստն։ "Ոչ հայրն ընդ տղայն չարակնեաց։ Ընորհք առանց չարակնելոյ. Կոչ. ժ։ Սեբեր. ժ։ իսկ Մաղաք. գ. 9. "Չարակնելով չարակնէք, և խաբէք զիս ։։ իմն խոժոռ. հայել 'ի բացուստ. խնայել չարակնութեամբ։

ՉԱՐԱԿՆԻԼ. ն. Նովին նշանակութ. "Դուստրերօք՝ ոչ կալեալ ընդ մեզ ախտ՝ չըչարակնիցես զմեզ. (հին տպ. և զչարակնիցես.) Ագաթ։ "Եթէ չարակնելն չարամահ առնելէ, որչափ ևս առաւել նախանձն։ Զանդառանս նորա չարակնէ՝ ըղձանալով ցասմունս և երաշտութեանս վասն նորա. Մանդ. ժ. և ծդ։ "Պատճառս 'ի վերայ եդեալ, իբր թէ չարակնեալ (այսինքն չկամեցեալ առ նախանձու) զուրախանալն որդւոյն, կայեսցէ զնա։ Չարակնելով ագահեալ յամուրն արտաքերս. Խոր. գ. 23. 31։

ՉԱՐԱԿՆԾԻՌ. ա. Չարերօք կնճռեալ. չարակամ. "Վասն գժխեմ և չարակնճիռ մըտաց իւրեանց. Մծբ. ծգ։

ՉԱՐԱԿՆՈՏ. ի, ից. Տ. ՉԱՐԱԿՆ. ՑԱՉԱՂԿՈՑ. Βάσκανος. "Չարակնոտ և բարբառեաց և չարասէր է վատթարն բնութ. Փիլ. իմաստն։ "Չարակնոտ և պղերգ ծեասնի. Իրէն. առ լէհ։

ՉԱՐԱԿՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Βασκανία, φθόνος. Invidia, fascinatio. Չարակնելն. յաչաղանք. և Չարակն գոլն. յաչաղկոտութիւն. նախանձելով ուփէլէլ. "Չարակնաւն անըրգամութեան չյացուցանէ զբարիս։ Նախանձ, բարկութիւն, չարակնութիւն. Իմ. դ. 12։ Գաղ. է. 21։ "Առ սոյա չարակնութիւն և գառնութիւն զայն առացից։ Բարերար և մարդասէր է նա, զչարակնութիւնն յինքենէ 'ի բաց հալածեալ. Փիլ. իմաստն։ "Չարակնութիւք՝ որ ոչ կարէ տեսանել զբարին ընկերին. Ոսկ. գաղ։ "Բաղում կերպարանք են չարակնութեն։ Սրամտութեք և չարակնութեք. Ոսկ. մ. բ. 15։ յհ. բ. 38։ "Իր նմա նիւթեալ գաւաճանութի չարակնութե նախանձու. Ցհ. կբ։

ՉԱՐԱԿՆՈՒԹԻՒՆ. Ժլատութի. անյագութի. ծօխուչուռլը. "Ըստ յորդել առայցուածոց՝ զօրանայ չարակնութի. Մծբ. ծէ։

ՉԱՐԱԿՆՈՒԹԻՒՆ. Ցարատ հայեցուած. յն. ակն չար. Ὀφθαλμὸς πονηρός. Oculus malus. "Չարութիք ... չարակնութի. Մրկ. է. 22։ "Ոչ բանդատել հեշտութքն 'ի յարատ հայեցուած և 'ի չարակնութիս. Շ. ընդհանր։

ՉԱՐԱԿՇԻՌ, իռք. ա. Չարաչար կըշռօղ. կամ Քառակշիռ, 'ի չոյս գէմս բաժանող՝ չորեքին հերետիկոսացեալք. "Վէմք ծանունք՝ չարակշիռք՝ երրորդութեն. Պրոկլ. դփր։

ՉԱՐԱԿՈՐԾԱՆ. ա. Չարաչար կամ 'ի չարիս կործանեալ. "Կանգնեա՛ 'ի չարակործան 'ի գլորմանէդ. Եփր. խոստվ։

ՉԱՐԱԿՍԿԻԾ. ա. Չարաչար կսկծեցուցիչ. գժնդակ. "Ցայնչափ դառն և չարակըսկիծ կտտանացն ոչ զանգիտեալ զարհուրեցաւ. Ճ. Բ։ "Չարակսկիծ տառապանօք լցեալ. Ոսկէփոր։

ՉԱՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοπάθεια. Vexatio, molestia, aerumna, calamitas, labor. Կրելն զչարիս. և Չարաչար կիրք. տառապանք. վիշտ. չարչարանք. "Բաղում արտասուօք և հեծութք և չարակրութք դատեցից մինչև 'ի մահ։ Զամենայն չարակրութիս սիրեսցես։ Գեղանախշութի և պաճոյք և աղօթք և չարակրութեան։ Բաղում (աղօթք) չարակրութք լեալ ես գու 'ի կեանս քո. Վրք հց. ա. է. ծա։

ՉԱՐԱՀԱԼԱԾ. ա. Հալածիչ՝ 'ի բաց վանիչ չարի և չարեաց. փարատիչ ցաւոց. "Առաքինին բժիշկ է ազգիս մերում, և անուա և Ճշմարիտ բուժակ և չարահալած. Փիլ. լին. գ. 10։ "Օգնական և չարահալած վանելով յառաւելագոյն քան զինքն եղելոց քաղաքաց. Պտմ. ոսկէփ։ "Բարերարք և չարահալածք. Սարկ. ք4։

ՉԱՐԱՀԱՄ. ա. Որոյ համն է չար. հաժէ գէշ. փաղ' մէյլէրի քէնո. "Զմեացորդս ժահահոտ և չարահամ խորակին իւրոյ եթող զաւակին իւրում. Փարպ։

ՉԱՐԱՀԱՄԲԱՒ. ա. Որոյ համբաւն՝ անունն է չար. "Չարահամբաւ անուամբն։ Չարահամբաւ և գառնաթոյնս անուանեցաւ անդի։ Չարահամբաւ և վատթարագոյն իրաց. Պիտ։ "Զչարահամբաւսն և զախտացեալ անզգեցին հոգւով ոչ թողուլ ՟Է մեզ 'ի ժողովս որց. Մխ. առակ։

ՉԱՐԱՀԱՄԲԱՒ ԱՌՆԵԼ. Տ. ՉԱՐԱՀԱՄԲԱՒԵԼ. "Հայհոյել զԱծ և չարահամբաւ առնել։ Ուրանալ և չարահամբաւ առնէ. Բրս. մրկ։

ՉԱՐԱՀԱՄԲԱՒԵԼ. ն. Հանել համբաւ չար զումեքէ. բամբասել. չարախօսել. անունը աւրէլ. "Զիարդ յանձին ունիք հայհոյել և չարահամբաւել։ Ի մեզ յարել զայդպիսի օտար խորհուրդ զբարբանութե՝ առ 'ի չարահամբաւել զմեզ. Փող. առ աղփ. և 'ի դփոխնին։ "Երթեալ առ հրէայս, չարահամբաւեաց զբանն (կամ զբանբանս). Ճ. Բ։ և Հ=Ց. յու. ժ։ "Զոսկալի խորհրդոյն ժամն չարահամբաւել. Կլմոփ։

ՉԱՐԱՀԱՄԲՈՅՐ. ա. Բերեալն յանարժան համբոյր, կամ յըստանութի չար. առիթ չարեաց. "Ընտանեկցուն չարահամբոյր. Պիտ։

ՉԱՐԱՀԱՄՈՂ, ի, աց. ա. Որ համոզէ՝ ածօքէ 'ի չարիս. "Կործեցէնաւէ չարահամողք առիթք բազմաց կորստեան. Բո. սփէփ. ծհ։

ՉԱՐԱՀԱՏՈՅՑ ԼԻՆԵԼ, ԳՏԱՆԻԼ. Չարիս հատուցանել. "Փոխանակ սիրոյ չարահահատոյցն եղև։ Առ բարեգործն այն ևս չարահատոյց քան առ ամենեսեան պատաւչար թշնամին. Պիտ։ Ցհ. կբ։

ՉԱՐԱՀԱՒ, ի, աց. ա. գ. Որոյ նախածնօղն է չար. կմ Որ ինքն է նախածնօղ չար. և Որ ինչ 'ի չար սկզբնապատճառէ պատճառեալ իցէ. չարասէր. "Այլ թէ պահանջեսցէ և ստանցէ, մի եթէ բնութի չարահաւ էր 'ի նմա (կմ մի թէ բնութին չարահաւ երևի նմա). քաւ լիցի. Եփր. համաբ։ "Փոխակերպեալ 'ի չարութի, և զևւրեանցն յայլս տուեալ չարահաւ. Անյ. հց. իմ։ "Ոչ չարահաւ կարծեմ ասել (զաղէքսանդրէ), որք ասեն՝ թէ արամազդայ որդի է, այլև ոչ որք ամոնեայն ասեն. Պտմ. աղէքս։ "Լինի մեղացն չարահաւ ցանկութիւն։ Չարահաւքն հեշտախտք և ցանկութիւք. Փիլ. լին. ա. 47։ բ. 7։ "Կարի յոյժ անվայելուչ է նախածնողին (Աստուծոյ) և զչարահաւս անուանել պատճառ. (այսինքն կոչել սկզբնապատճառ չարի.) Պիտ։

ՉԱՐԱՀԱՒ. որպէս Չարահամ. չարակարծ. վատթար. յոռի. "Զհաց յոռի և չարահաւ կերիցէ մարդ. Մծբ. ծգ։ "Լուծանի երախանն՝ վասն լինելոյ չարահաւ զկերակուրանս Սահմ. ՟Է։

ՉԱՐԱՀԱՒ ԳՈՐԾԵԼ. որպէս Չարաչար կարգել՝ սահմանել. "Ո՛չ ասաց, թէ չեն ինչ խայութիւք կերակրոց, և ոչ թէ չարահաւ գործեաց զայն, զի պատուիրեաց զայն մօտեա. Ոսկ. մ. բ. 26։

ՉԱՐԱՀԱՒԱԿ. ա. գ. Սկզբնապատճառ կամ նիւթիչ չարեաց. չարախօս. "Դրժողութք չարահաւակ առ այլոյ լինէր. Ցհ. կբ։

ՉԱՐԱՀԱՒԱՏ. ի,ից. ա. Κακόπιστος. Perfidus. Մոլորեալ 'ի հաւատս. չարափառ. անզգամ. "Անհաւատքն ուրանան զամենայն վասն յարութեն. իսկ չարահաւատքն անարժանապէս և անզգայութք 'ի Ճշմարտութեան յուսոյն անկան. Եղիշ. յոբ։ "Ընդ այլ չա-

րահաւատ ազգս նախանձեալ՝ ի մարմին գարձան. Յէշտփ. ոսկ. յհ։

ՉԱՐԱՀԱՒԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοπιστία. Perfidia. Անհաւատութիւն. մոլորութիւն. անզգամութիւն. ՚Հաստանէ ՚ի հիմանց զհերձուածողացն չարահաւատութիւն. Ը. ա. յհ։

ՉԱՐԱՀԱՒԵԱԼ. Չարաչար սկսեալ. չարահաւ. չարահիւթ. խանգարեալ. ՚Չարահաւեալ զխորհուրդս իւրեանց՝ սկզբնականին հնատենագրել այսպէս. Թէոդոր. հայրոփ։ ՚Մարմնոյ ուրուք չարահաւելոյ, և անպատկանաւոր ելոյ առ ՚ի յընդունելոյ զանձնաւորական ազգումն. Սահմ. ՟Ը։

ՉԱՐԱՀԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն զչար սկիզբն, զթիւր սկզբունս. (որ ըստ յն. նախատութիւն. և ըստ յետնոց՝ նախապաշարումն.) Πρόληψις. Praesumptio, anticipata opinio. ՚Դատելով իրս՝ ոչ ճշմարտութեամբ բանից, այլ ախտիւ և չարահաւութեամբ. Պորփ. ՟Յ։

ՉԱՐԱՀՆԱՐ. ի, ից. ա. Κακομήχανος. Malorum machinator. κακοῦργος, maleficus. κακότεχνος, malis artibus deditus, malignus. Չարիս հնարօղ. գործիչ չարեաց. չարարուեստ. նենգաւոր. ՚Չարահնար նենգողն իմ։ Չարահնար իշխանքն. Ճ. Գ. Բ։ ՚Այր չարահնար և գժնամիտ. Փարպ։ ՚Անկանէր ՚ի բաղանիսն, զոր չարահնարքն էին պատրաստեալ. Սեբեոս։ ՚Ի չարահնարէ գտեալ. Պիտ։

ՉԱՐԱՀՆԱՐ. Չարաչար հնարեալ. մեքենայեալ. ՚Չարահնար գեղաութիւն, որում գուք կախարդ ասէք. Անյ. հց. ՟ԻՍ։ ՚Չարահնար խորհրդոցն։ Չարահնար իմաստից, մեքենայից, զինուց, ևն։ Վասն չարահնար իմաստակութեան բանագտութեանն։ Ի չարահնար խարդախութեցն պատրանս. Եղիշ. ՟Գ։ Ա՟Ռան. ՟Է։ Ճ. Բ։ Ոսկ. լուս։ Փիլ. լին. ՟Տ. 87։ Պիտ։ Իսկ Ղազ. ՚Գեղարանօք՝ անուօք և աւասանօք չարահնար տանջեալ ոչ. իմն լիբր ածական անհոլով. և կամ մակբայ՝ չարարուեստաբար։

ՉԱՐԱՀՆԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοτεχνία, κακουργία, δυστροπία. Mala ars, industria, և այլն. Չարահնարն գոլ. և Չար հնարք. խարդախանք. անզգամութիւն. ՚Պատրանս գախն, և չարահնարութիւնս հնարեցան. Ա՟Ռ. ՟Բ։ ՚Զդիւային չարահնարութիւնս։ Հաստատամ, զի յաղթեցից քում չարահնարութեանդ. Նար. ՟Խ։ Խոստ։ ՚Ամենայն ուրեք զքնական իւրեանց չարահնարութիւն ոչ լքին յանձանց որդիքն բելիարայ. Ղեւոնդ։ ՚Ոչ պարզաբար բերէն յառաջ զբանսն, այլ նենգութեամբ իմն և չարահնարութեամբ։ Չարահնարութեամբ տանէն։ Բթել առ այսոքիւք զբանսարկութիւն չարահնարութեան խայթոց. Պորփ։ ՚Գիշերի ՚ի խաւարի սքբենալով չարահնարութեամբ. Փիլ. փեստոս։

ՉԱՐԱՀՈՏ. ա. Κάκοσμος, δυσωδής, δυσωδέρος. Malum odorem spirans, foetidus. Որ ունի զհոտ չար. ժահահոտ. չարաւահոտ. գէշ հոտով. պէտ փոփոխոր. ՚Չարահոտ են (շղլիկանք) և զազրատես։ Դեղք և աւազակք չարահոտ են վարուք. Մխ. առակ։ ՚Ի տորուստ փորոտեացն ցոլացեալ չարահոտ գոլոշիք (՚ի գլուխն). Պիտ։ ՚Նեխեալ և փտեալ, և չարահոտ վիրօք։ Չարահոտ նեխութեան. Մանդ։ Մծբ։ ՚Մի գարշիր ՚ի չարահոտ ախտացելոյս. Եփր. աղ։ ՚Չիք ինչ չարահոտ քան զմեղս։ Եւս չար քան զնեխութիւն և զփտութիւն չարահոտ են մեղքն։ Զինչ չարահոտ քան զամպարշտութիւն. Ոսկ. ա. փիլ. ՟Է։ Խոսրով։ ՚Լսելով զայդպիսի չարահոտ ապականութեան։ Ոխակալացն պիղծ և չարահոտ (է) պատարագն. Կանոն։ Ճ. Փ։ ՚Զի իր ախտք և չարահոտ է ճշմարտապէս՝ որ ՚ի մեղ մեղքն. Մէկ. չափ։

ՉԱՐԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοσμία. Malus odor, foetor. Զազրահոտութիւն. գարշահոտութիւն. գէշ հոտ. ՚Վասն չարահոտութեան (մեռելոյն) մի ինչ կասկածիր յամենայն տեսանել. ուր է գա՝ անուշացուցիչ ամենայն հոտեալ մարմնոյ. Մանդր։ ՚Զանդրագոյն անգամոցն գլուխ՝ չարահոտութեամբ աղտաղտին չրոց թմբրեցուցանէ. Պիտ։ ՚Սրբեաց և մաքրեաց զչարահոտութիւն նորա. Եղիշ. տփ։ ՚Յաղթող զչարահոտութիւն իւր ծածկել ոչ կարէր. Մխ. առակ։ ՚Զազրահոտ լինի ամենայն կերակուրս ՚ի չարահոտութենէ ձեռաց և ՚ի վիրաց։ Գայլին՝ որ լի է չարահոտութեամբ. Խոսրով։ ՚Լսելով զայսպիսի չարահոտութիւն ապականողայ. Ճ. Գ։ ՚Լի չարահոտութեամբ անկողինք նոցա. Կանոն։ ՚Զի և ոչ աղօթել կարէք ՚ի չարահոտութենէ տղմոյս այսորիկ։ Ոչինչ ՚ի չարահոտութիւն կենցաղոյս՝ կարէ մերձենալ ՚ի մեզ. Վրք հց. ծՌ։

ՉԱՐԱՀՌՉԱԿ. Տ. ՉԱՐԱՀԱՄԲԱՒ. Δύσφημος. ՚Բազում առ այսոքիւք այլ չարահռչակս և լի աղտեղութեամբ յայսպիսի խորհելոյ եկեացէ յառաջ. Կիւրղ. գնյ։

ՉԱՐԱՁԱՅՆ. ի, ից. ա. Κακόφωνος, Malam vocem habens. δύσφημος, blasphemus. Որոյ ձայնն է չար, անախորժ, անյարմար. և վատահամբաւ, և հայհոյական. ՚Բարբառ հնչիցէ ընդ բերանն՝ ահագին ինչ և չարաձայն և չախորժելի։ Արք չարաձայնք. Ոսկ. ծփԲ, Մանդ։ ՚Ձայն նոցա չարաձայն. Եւագր. ԻԷ։ ՚Յաջորդ վանգին տաղն արգելու չարաձայնն շուրջ զինքեամբ, և մեղկացուցանէ զհնչումն. Երզն. քեր։ ՚Առ իւր անօրէն չարաձայն ճարխմացութեան. Կիւրղ. ՚ի կոյսն։

ՉԱՐԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοφωνία. Vox mala. Չարաձայնն գոլ. ձայն տգեղ. անախորժ. ՚Սոցա քննութիւս վասն չարաձայնութեան եղև. զի խոշորութիւն ինչ ծանեան լինել ՚ի նոսա վարժաւէրքն։ Առ ՚ի գեղեցկաձայնութիւն ինչ կամ ՚ի չարաձայնութիւն. Քեր. քերԲ։ Նիւս. բն։

ՉԱՐԱՂԱՆԴ. ի, ից. ա. Որ ունի զաղանդ չար. ՚Ոչ է պարտ ՚ի չարաղանդ մծղնէիցն տեղիս բնակել ումեք. Յհ. ԻՍ. ափ։ ՚Յուսկն նորսայն արկանէր. թէ կան գանձք չարաղանդ կաթողիկոսին. Յհ. կԲ։ ՚Չլինին գամագիրք չարաղանդքն. Վանակ. փարէսփ։ ՚Զորս և այժմ կրէ բանն երկակողմանի չարաղանդիցն. Լծ. ածաբ։

ՉԱՐԱՂԱՆԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Աղանդ չար. մոլորութիւն. ՚Ընդ հնոց ուրուք չարաղանդութեամբ զմեզ արկանել. Խոսրովէկ։

ՉԱՐԱՂԷՏ. էաւ, կամ եաւ, կամ իաւ, ից. ա. Որ բերէ զչար աղէտս. գժնդակ. անբերելի. ՚Պատիցեն զքեզ արհաւիրք, և երկեւղ տարակուսանաց չարաղէտիցն տանջանաց. Մանդ. ծԲ։ ՚(Լեառն՝) չարաղէտ և անպատմելի և ս ճանաչի, պաշտեցեալ կաբողութեամբ զօրութեան. Պիտ։

ՉԱՐԱՃՃԻ, ճճւոյ, ճճիք, ճճեաց. գ. ա. Κακὸν θηρίον. Mala bestia. Չար գազան. վնասակար ճճի. և նմանօղն նմին. ՚Կրետացիք հանապազասուտք, չարաճճիք. Տիտ. ա. 12։ ՚Ե՞ւս չար քան զայնպիսի չարաճճիս. Ոսկ. մ. Գ. 3։ ՚Իբրև զչարաճճիս և զկատաղի գազանս. Վրդն. ծն։ ՚Զեղբօրն չարաճճոյ զխորհուրդ ընդէ՞ր ոչ դիտաց. Եղնիկ։ ՚Չարաճրճիք ոչ կարացին համբերել. Հ. հոկտ. ՟Ը։

ՉԱՐԱՄԱՀ. ա. մ. Չարաչար մահու արժանի. և Որ ինչ լինի չարաչար մահուամբ. ՚Չարիմաց և չարամահ, և ամենայն անարգանաց արժանի. Ճ. Գ։ ՚Զմահ չարամահ մեռցին. Մծբ. ծԷ։

ՉԱՐԱՄԱՀ ԱՌՆԵԼ. ԼԻՆԵԼ. Ἀναιρῶ κακῶς. Male deperdo. Չարաչար սպանանել, մեռանիլ. ՚Ելեալ գահաճապետն՝ պարծելով չարամահ առնել զնա։ Իբրև զթշնամիս չարամահք եղեալ ՚ի վերայ երախտեացն. Ագաթ։ ՚Կամեցաւ զնա չարամահ առնել. Բռող. ՟Դ. 5։ ՚Զմանուկն ՚ի ձերբակալութէ առ իրեարս՝ չարամահ առնելով. Յհ. ԻՍ. պատլ։ ՚Զի առնես զմեզ չարամահս. Պղմ. տղէտս։ ՚Հերովդէս սպան զանձն, և չարամահ եղև. Մխ. առ։

ՉԱՐԱՄԱՀ. մ. Չարաչար մահուամբ. ՚Չարամահ սատակեցաւ, կամ սատակեցան. Արծր. ՟Է. 2։ Լամբ. ծԴ։

ՉԱՐԱՄԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարաչար կամ աղորմ մահ. ՚Որք ՚ի ծովու հորեան, կամ ՚ի չանդլից, և ՚ի գազանաց, և ՚ի սրոյ, և յամենայն չարամահութեանց. Կանոն։

ՉԱՐԱՄԱՅՐ. գ. Մայր չար. ծնող չարեաց. և Նման չար մօր. կամ չարութ մայր եղեալ. ՚Անօրէնութեամբ յղին, չարամայր սանտուն. Արծր. ՟Դ. 12։ ՚Այսպէս չարամայրքն՝ քոյրք քերցն, դստերք երկուցն ցանկութեանց (ընչից և մարմնոյ) աւելի ժահահոտ զօտեակտն ունին. Անյ. հց. ԻՍ։

ՉԱՐԱՄԱՆԿ. Տ. ԽՈՐԱՄԱՆԿ. Κακοῦργος. ՚Չարամանկ զխմառտութէն (առն յաշալոյ), և զմեծ վայելուչն իբրև զամպարհաւան բամբասեն. Բրս. ծոխ։

ՉԱՐԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԽՈՐԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. Κακουργία. ՚Զայս յոլովագոյն առ չարամանկութին գրէ առաքեալ. Բրս. ող։

ՉԱՐԱՄԱՐԴ. ա. Ուր եգեն մարդիկ չարք. ՚Աղատեցեր զնա յայսմ ՚ի նման ՚ի չարամարդ կենցաղոյս. Հ=Յ. յուլ. ծԷ. որ ՚ի Հ. դրի, Չարամարտ։

ՉԱՐԱՄԱՐՏ. ա. Չար մարտիկ. չարութեամբ մարտնչօղ. և Ուր լինի չարաչար մարտ. կամ Յարուցանօղ զմարտ չար. ՚Ընդդիմակացութիւն ընդդէմ չարամարտ բանսարկուն. Յհ. կԲ։ ՚Ազատեցեր զնա յայսմ ՚ի նման ՚ի չարամարտ կենցաղոյս. Հ. յուլ. ծԵ. որ ՚ի Հ=Յ. Չարամարդ։

ՉԱՐԱՄԲԵՐ, կամ ՉԱՐԸՄԲԵՐ. ա. Դժոխըմբեր. դժուարակիր. անբերելի. ՚Եւ եղև չարամբեր նեղութիւն վասնզի այսորիկ յամանակին հրոսից, որ օր չորս էր անոյն, յաւուր շաբաթու. Ղեւոնդ։

ՉԱՐԱՄԵՌ. ա. Չարաչար մահուամբ մեռեալ. չարամահ. ՚Երթայք իմացուցէք ըզչարամեռ մարմին խաղաղին թէոդորոսի. Հ. յունիս. ՟Է։ ՚Որով ապանմանք չարամեռ արասցուք։ Չարամեռ եղան, և սատակեցան. Սեբեոս։ Գնյ։

Եւ Չարաչար մեռուցիչ. ՚Գաղացոյ զնա ՚ի սատամանեաց և յանդնդայքն պատուոյ չարամեռ և խաւարային գործոց չար պաշտամանցն ձերոց. Ճ. Բ։

ՉԱՐԱՄԻՏ. մտի, տաց. ա. Κακόνους, κακοῦργος, ἀγνώμων. Mala mente praeditus, malignus, improbus. Որոյ միտքն է չար. չարախորհ. չարասիրտ. չարագործ. նենգաւոր. ՚Ո՞վ հոգի չարութեան, և չարամիտ. Ագաթ. ծԳ։ ՚Եթէ չարամիտ ոք լեալ էր, կարող էր այլազգ առնել։ Որպէս չարամիտքն կարծեցին։ Զի նոցա՝ որ չարամիտքն էին՝ դիւրընկալ լինիցի. Ոսկ. յհ։ ՚Չար մարդոյ ընծայն, որ չարամիտն է. գարշելի համարեսցի այ. Վրք հց. ծա։ ՚Եկաց ՚ի գործ համարապետութեան յաղկերտի չարամիտն (միջ) ներսէհ. Վրդն. պատմ։

ՉԱՐԱՄՈԳԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է չար մոգուց. կախարդական. ՚Չարամոգականն թովէր բանիւք. Պիտ։

ՉԱՐԱՄՈՅՆ. ա. Ն. Որ է 'ի վտանգի վիճակի, տառապեալ. խեղճ. ողորմելի. *Իջոյց զնա մեղքն ... եւ զպատկերն 'ի գահոյս անդ, և առաց, եթէ չարամոյն կայ 'ի մեծ ախտի. Եփր. ԲԿ:

ՉԱՐԱՄՈՌԱՑ, ի, աց. ա. Մոռացող զչարն եղեալ ինքեան. անյիշաչար. *Անձինք չարամոռացաց ցօղապէս լինին յոգւոյն նոյ. Եւագր. ծա:

ՉԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακόνοια. Mala mens, malignitas, pravitas. Չարամիտն գոլ. չարախոհութիւն. *Զքննամարտիցն 'ի բաց դարձուցանելով չարամտութեն. Կիւրղ. գնձ: *Ցայտ է թէ չարամտութեամբ գործես. Մխ. առկ: *Արտաքսեաց զնա յիւրմէ տէրն իւր վասն չարամտութեան իւրոյ. Վրք հց. Ի:

ՉԱՐԱՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցաղթումն ընդդէմ չարի. *Միայնակեցուն՝ չարայաղթութեան հնարք. Պիտառ:

ՉԱՐԱՅԱՋՈՂ. ա. Ուր իցէ չար յաջողանք. չարակն. չարանախանձ. *Չարայաջող մախանօք առ ինքն ձգէր. Ցհ. ԿԲ:

ՉԱՐԱՅՈՅԶ. ա. Ցուցիչ չարեաց. չարագրգիռ. խռովարար. *Ակն ածելով 'ի չարայոյզ ազգէն. Արծր. Գ. 13: *Եղեն ամենայն անօթով ամենայն չարայոյզք հայոց. Ռոսհ:

ՉԱՐԱՅՈՒՇ. ի, ից. ա. Μνησίκακος. Injuriae acceptae memor. Ցիշաչար. ոխակալ. ոխ պահօղ. քին բռնօղ. *Աղուէսք բնակին 'ի չարայուշ անձին: Ընծայ չարայուշի մի՛ձկեակեր պատարագ է. Վրք հց. Է.ձ: *Կենդանին այն (այսինքն ուղտն) չարայուշ է և ոխապահ: Չարայուշ բարոյից ուղտոց. Ոսկ. եԻ: Վեցօր. Է: *Մի՛ նախանձոտ, մի՛ չարայուշ: Մի՛ չարակամ, մի՛ չարայուշ. Եփր. պհ: Ճշ: *Անբարհաւաճ, կամ չարախօս, կամ չարայուշ. Մաշտ. եկեղ: *Չարայուշքն յանդիմանին 'ի պատժին. Հանգ. առկ: *Բարեխորհ, անյիշաչար. և ոչ չարայուշ առ մեծամեծս և փոքունս. Սոկր. Ե. 22. յորմէ և Ափր. մամի: *Որպէս կատաղի և հարկանօղ չարայուշ. Ոսկ. յհ. ա. 38:

ՉԱՐԱՅՈՒՇ ԼԻՆԵԼ. Μνησικακέω. Mali vel injuriae acceptae memor sum, recordor. Անմոռաց յիշել զինքեան եղեալ չարիս. *Մի՛ չարայուշ լինիք, և մի՛ վրէժ խնդրէք. Ոսկ. հա: *Եւ ոչ արիանոսացն չարայուշ եղև, որ զնորա մահ բղձային. Սոկր: *Մի՛ յետ թողութեան չարայուշ լինիցիմք մեզ, որպէս բաղումք. Երզն. մթ:

ՉԱՐԱՅՈՒՇՈՒԹԻՒՆ. գ. Μνησικακία. Injuriarum memoria. Ցիշաչարութիւն. ոխակալութիւն. *Քինախնդրութիւն և չարայուշութիւն և նախանձ՝ բարկութեան են ծնունդք. Սարգ. յ. Ժ: *Մեղաց չարայուշութեամբ, զայրացմամբ, քինահանութեամբ: Վերաւորեցայ չարայուշութեան բամբասանօք. Մաշկ: Սկևռ. աղ:

ՉԱՐԱՅՕԺԻՄ. ա. Ցօժարեալ 'ի չար անդր. չարասէր. չարակամ. *Չարայօժարին մտօք 'ի դատաստանն նորա. (յն. այլազգ.) Սեբ. ԻԸ. 26: *Չարայօժար և մեղասէր: Ո՛վ ժպիրհ և չարայօժար. Վեցօր. Է: Կոչ. ծա: *Գաղտն զայրացեալ (է) չարայօժարն. (յն. չարութեան յօժարութեամբ.) Ոսկ. յհ. Բ. 9:

ՉԱՐԱՆԱԽԱՆՁ. ա. Φθονερός. Invidus. Ունօղ զչար նախանձ. չարայաջող. չարակն. մախող. նախանձոտ. գրգռիչ. *Չարանախանձ խաւարն 'ի ներքս մտեալ՝ զչարութիւն գործեաց: Աղտոտանք զօրութիւնքն և չարանախանձքն. Անան. եկեղ. և կէպ: *Այս գործ էր չարանախանձ գիւին: Ցանձնեամ չարանախանձքն՝ և անդր եւ յաշխարհով փոխեցին զնա 'ի կործանել յարութեանն. Վրք հց. առկ: *Տես, զինչ գործէր այնուհետև չարանախանձն. Ճ. Ա: *Ցոյժ չարանախանձ է գազանն՝ առնն վարդապետի: Ցոյժ չարանախանձ է գեն մարդոյ աղօթելոյն. Սարգ. ա. դ. ծԲ: Վրք հց. ծԲ: *Չարանախանձ գտաւ առ մարդն բանսարկուն: Եւս զպատիւ մարդոյն չարանախանձ բանսարկուն. Մաշկ: *Դժնեայ և չարանախանձ և պարսաւելի՝ միանգամայն և կոյր իսկ վատթարն. Փիլ. լին: *Հիմ չարանախանձ ժանեօք 'ի կորստեանն յուղարկէք խորխորատ. (այլ ձ. չարախանձ.) Պիտ: Իսկ Կոմրղ. *Զհարէլ վասն յեղբօրէն զչարանախանձն կրելոյ ըստ. խմա կամ ընթերցիր՝ զչար նախանձն:

ՉԱՐԱՆԱԽԱՆՁՈՂ. ի. աց. Նոյն ընդ վ. *Զոր ոչ չարանախանձողաց բազմութիւնք, և ոչ փորձութիւնք սատանայականք ծածկել կամ չնջուցանել կարացին. Վրք առկ:

ՉԱՐԱՆԱԽԱՆՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարանախանձն գոլ. նախանձ չար. յաչաղկոտութիւն. չարակնութիւն. կամ Նախանձաւորութիւն 'ի չար անդր. *Ցանկութեն և երկիւղ և չարանախանձութիւն զալս հոգւոյն խռովեցուցանեն: Այսացի քեզ խրատ վասն չարանախանձութեան ասկաւ մի, և ոչ լուար. Մաշկ:

ՉԱՐԱՆԱՄ. ացայ. չ. Κακύνομαι, πονηρεύομαι. Depravor, pervertor, nequiter ago. χείρων γίνομαι, pejor fio. Փոխիլ կամ բերիլ 'ի չար անդր. վատթարանալ. անզգամիլ. գեշնալ. փէնալանմագ, քէօթիւլէնմէք. *Իւրովի կամօք չարացեալ չարին՝ չար անուանեցաւ. Ագաթ: *Կամօք չարանայ, և յործամ կամի՝ կարող է զգօնանալ: Տեսանեմք և զչարսն զգօնացեալս, և զզգօնսն չարացեալս. Եղնկ: *Անբարհաւաճիցն և չարացելոց մարդկան: Որ բարիներն. նոյն և չարացաւ. Պիտ: Եղնկ. Ի: *Իսկ դու ոչ ունիս չարանալ՝ խուլութ բարեց. Նար. ԻԷ: *Խրատէ զչարացեալ անզգամութիւն մեր. Ցհ. ԿԲ: *(Դևն) ամենայն չարեաց պատճառ յառականայ և՛ ինքեան և՛ այլոց, որքան ինչ չարանալ ասի: Արդ իւ ասեմք չարանալ զդևս, ասա ինձ. բայց միայն զազդարմամբ յամծայնոյն բարութեանց ունակութէ և ներգործութէ: (Մարդիկ) իւ չարանան, եթէ ոչ՝ բարեաց ունակութեանց և ներգործութեանց նուաղութեամբ. Դիոն. ճծա: *Որչափ 'ի յամփշտակութէ մեղանչեմք և չարանամք. Բրս. հց: *Որչափ բարութեամբ առ սուտ, և՛ս առաւել չարանան առ իս. Անյաղթ. Է: *Բազում անդամ սաստութիւնք անշնորհք առաւելութեամբ ցնդին յարատունս. զորոց անձինս յետ այնր չարանալոյ … Կլիմ:

ՉԱՐԱՆԱԼ. Βασκαίνω. Invideo, aegre fero. Զչարիլ. չարանախանձ լինել. գժկամակիլ. զայրանալ. կէռանմէք, աղմագ. գըշմագ, գըսգանմագ. *Նախանձու չարացաւ, և ապան զնա. Ոսկ. յհ. Բ. 8: *Ցայտնաւ չարացեալ չարին՝ հարկ 'ի միտս եպարքոսի քաղաքին՝ սպանանել զերանելին զախմոթէոս. Վրք ոեղբ. *Ոչ ումեք գրի՝ զչարանալ: *Զի եթէ յիշէիր զգրեալսն, ոչ բնաւ չարանայիր նոցա. Վրք հց. ԻԵ: *Եթէ չարացայց ընդ գալուստ մեր (առն մոգին), բնաւանիք հաւատասցէք 'ի մանուկն յայդ, նախանձաւոր լերուք մոգուց հեռաւորացս. Ճ. Գ: *Չարացաւ բանսարկուն, վասն զի եւես բազում վաղել զիւղն 'ի միասին հեռանալ մարդոյն. Մաշկ: *Ընդ որ չարացեալ նենգոյն կայր՝ եւ սպանանել. Հ. տեղ. ԲԵ:

ՉԱՐԱՆԵԽ. ա. Ն. Չարաչար նեղել. չարահնարութեամբ. կամ չարահնար. *Տղայական աղմուկն մեղաց չարանեխս փխեաց զմարմինս քո. Մանդ. ծԷ:

ՉԱՐԱՆԻՒԹ. ի, ից. ա. Τεχναινόμενος κακά. Fabricans mala. Նիւթօղ զչարիս. չարարուեստ. *Նենգութեան կայ 'ի սրտի չարանիւթին. Առակ. ծԲ. 20:

ՉԱՐԱՆՈՒԱԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարաչար եղանակութիւն ձայնի, և բանից. և գործոց. կամ չար վիճակ. *Ո՞ չարանուագութեան գահավիժեալ, և ոչ յառնէր 'ի կործանմանէն. Սկևռ. 'Ի լմ:

ՉԱՐԱՇԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Αἰσχροκερδία, δεια. Turpis quaestûs studium. Չար և անարժան շահ. զօշաքաղութիւն. *Անազատութեան տեսակք երիս են. չարաշահութիւն, ժլատութիւն, և անհաղորդութիւն: Իսկ չարաշահութիւն է, ընդ որում յամենայն կողմանց շահել խնդրեն, զշահն քան թէ զամօթն վերադոյն համարելով. Արիստ. առաք:

ՉԱՐԱՇՇՈՒԿ. ա. Որ ինչ ունի զչար շշուկ. չարաղէտ. բօթալից. գժնդակ. անողորմ (ինչ. և ոք). *Ըմբռնեցաւ 'ի չարաշշուկ գործս ապականութեն. Ճ. Գ: *Ի թագաւորի էր վասն չարաշշուկ և գառն տանջանացն: Ի ձեռն չարաշշուկ դահճացն. Ճ. Ա: *Զչարաշշուկ զչարիմաց խորհուրդս. Ցհ. ԿԲ: *Զզանգիտել 'ի չարաշշուկ մահուանէ անտի. Սարգ. յ. Է: *Ծախեալ լինէին 'ի ձեռն չարաշշուկ և մահահատ գործութեն. Ոսկ. լաա:

ՉԱՐԱՇՈՒԷՐ. Տ. ՎԱՏՇՈՒԷՐ. *Ո՛վ լերք և կատաղի գազանք, որ խամփէք չարաշուէր արկածիւք զդեռաարգողենս զարմ. Պիտ:

ՉԱՐԱՇՈՒՆՉ. ա. Որոյ շունչն է չար և վնասակար. մահաբեր. գժնդակ. *Ամենեքին մեռեալ էին ('ի վիրապի անդ) վասն չարաշունչ գառնութեան տեղւոյն. Ագաթ: *Մի՛ զարհուրիր 'ի չարաշունչ մահուանէ անտի. Ճ. Գ: *Որ 'ի ձեռն մարգարէին եղիսէի օրհնեցեր զջուրն չարաշունչ և մահացու. Մաշտ:

ՉԱՐԱՇՈՒՔ. ա. Կարի անշուք, անպատիւ, անարգ. որպէս թէ ունօղ զչար կամ զվնասակար ստուեր. վատթար. գժնդակ. գառն. ժանտ. խորոխա. խիստ. *Մի՛ զարհուրիր դու 'ի չարաշուք գահէն այտի. Ճ. Դ. Ն. 29: *Ի չարաշուք գահճէն. Առաջ. Ի. 4: *Այնպիսւոյ չարաշուք առն ողորմեցար. Նար. *Այնպիսի պատուականն զինուորութեան հասանէր 'ի չարաշուք անարգութիւն. Եղնկ: Ե: *Ունին չարաշուք տեսակս գազանաձևս թունաւորս. Անյ. հց. ԻՁ: *Չարաշուք իշխանութիւն և պէսպէս խորամանկութիւն հնարեն գայթագղեցուցանել զուղիղս. Ճ. Բ: *Չարաշուք գժողութիւն գերեալս վաճառականութեան լինել. Ցհ. ԿԲ: *Փակեալ առ 'ի քէն զանիծիցն գժնդակ ըղձիցն չարաշուք ձայն. Նար. ծԷ: Իսկ Պիտ. *Վնասարեր իմն սողել սողունք 'ի չարաշուքն հասանել մերձակայ կացուցանելն անձինս 'ի ապեղուն ձևիւ. այլ ձ. չարաշունչ. և այլ՝ չարաշունչք: Որպէս և Փիլ. լին. Դ. *Ցանկութիւնն և սրտմտութիւն, չարաշունչքն և մահունչքն ըստ. իւր չարաշնչութիւնք սպառնալեաց:

ՉԱՐԱՉԱՐ. ա. Χείριστος. Pessimus. χαλεπός, χαλεπώτερος, τραχύς, δυσχερής, difficilis, durus, saevus, asper. Կարի չար. յոյժ վատթար. սաստիկ. գառն. գժնդակ. անտանելի. անհնարին. անօրէն. խիստ. գէշ. փէնա, գոյէթ քէօթիւ. օրանըրը. օղմայանագ, չոփ ... *Անկանէր 'ի չարաչար տանջանս: Չարաչար տանջանօք: Չարաչար պժուարին ներքուստ չարեաց 'ի վերայ հասուցանէին: Աղքի տնիրացի չարաչար կատարած: Չարաչար տապառակեցուն հնարիցն: Դիւահարք երկու՝ չարաչարք յոյժ. և այլն: *Ի զաւառս չարաչարս ընկեցեալ կամէր փախել զմեզ. Եփր. պօ. Է. 11: *Մահք տարաժամք, և անդարձ չարաչարք. Եղնկ: *Չարաչար կա-

պանգք 'ի սաստկութեան տոմ անցուցանել։ Չարաչար վտանգ է կապելոցն. Եղիշ. *Ի գլուխ բացն չարաչար կործեաց ողջոյն էին. Իգն. *Չարաչար գաւառապետս նեղէ զանձինս եղբարց. (այս ինքն չար անուս.) Եւագր. ծգ։

ՉԱՐԱՉԱՐ. մ. Κακῶς. Male. δεινῶς, dire, dure, saevissime, vehementer, graviter. φαύλως, vili modo. Չարապէս. սաստկապէս. անողորմ. Գէշ իէրաւ. *Չարաչար՝ բարկութեամբ վարեցաւ ընդ իս։ Չարաչար եւ քան զնոսա 'ի վերայ հասեալ գաւառ զքաղաքն։ Վէրքն չարաչար պատառեալ էին։ Դուստր իմ չարաչար այսահարի։ Լուսնոտի և չարաչար հիւանդանայ։ Անդամալոյծ չարաչար տանջեալ։ Վասն զի չարաչար խնդրէք. և այլն։ *Հայրենի ազատութին չարաչար կայր 'ի ծառայութեան։ Չարաչար կային 'ի մեծի նեղութեան. Եղիշ. Բ։

ՉԱՐԱՊԱՇՏ, ի, ից. ա. Պաշտօղ զչար կարծիս. մոլորեալ. չարափառ. և կռապաշտ. *Արդ եկ խոստովանեա յառաջասացելոցն զքեզ մի ոք գոլ 'ի չարապաշտից. Յհ. իմ. Երև։ *Աքաղ չարապաշտ, և եզեկիա բարեպաշտ. Դամասկ։ *Առաջի չարապաշտին բարուոք բարեպաշտութեամբ զնծ յերկինս գովէին. Թէոփիլ. պհ։

Կամ Ուր լինի չար պաշտօն. *Չարասէր և չարապաշտ դիւաբնակին բագնաց. Անան. եկեղ։

ՉԱՐԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Չար պաշտօն, և Պաշտօն չարի. չարափառութին. մոլորութին չար. գրի և Չարապարշտութին. *Արիանի գաւանիս չարապաշտութեան զուգաձայն։ Եւ սորա (բէլայ) խաւար չարապաշտութեն զբոլոր տիեզերս ընդ իւրև կալեալ կուրացոյց։ Ուղղաձիգ տարարեալ ջաղխեացուք ըզվէհագոյն և զգերակացեալն 'ի նոսա չարապաշտութեն անդամ (զգլուխ չար աղանդոյն). Յհ. իմ. Երև. և պաւղ։

ՉԱՐԱՊԱՇՏՕՆ. ա. Չարապաշտ. կռապարիշտ. *Լուեալ չարապաշտօն թագաւորին՝ յոյժ տրտմեցաւ. Տէր իէէւ. ճոյ. ի։

ՉԱՐԱՊԱՏԱՀ. ա. Որ ինչ պատահի իւր չար. ձախող. դժնդակ. *Կշռակի և չափաւոր գոյութիւն 'ի մէջ երկոցունց չարապատահ գժնդակութեցն զուարճացեալ. Պիտ։

ՉԱՐԱՊԱՏԿԵՐ. ա. Տգեղ պատկերաւ կամ տեսլեամբ. գարշատեսիլ. ձաղապէմ. *Պատրաստեաց զմանուկն չարապատկեր ծնանիլ. Նչննու։ *Թշնամանէր զնա, գարշերես՝ ստորակերպ՝ և չարապատկեր անուանով. Տր իէէւ. ճոյ. ի։

ՉԱՐԱՊԷՍ. մ. տ. ՉԱՐԱԲԱՐ, ՉԱՐԱՒ, ՉԱՐԱՉԱՐ. *Որք ըստ եւտիքեայ և կամ յուլիանեայ չարապէս զմին խմացեալ ասէին. Յհ. իմ. Երև։ *Չարապէս հարաւ 'ի գիւէն։ Չարապէս վիրաւորեալք, և 'ի ձայնէ պատկառեալք՝ ուժգնակի շնչէին. Լաստ. ի. ծա։ *Զոր ըմբռնեալ, եսպան չարապէս. Կէր. պտմ։ *Չարապէս սպառնայր նոցա. Վրք ոսկ։ *Քահանայութին հրէից. որ չարապէս էին զգեցեալ, պատառելոց էր. Բրս. մրկ։ *Բարձան չարապէս չարք 'ի միջոյ։ Չարապէս եւցէ 'ի կենդանութէ. Ճ. Բ. Գ։

ՉԱՐԱՊԻՂԾ. ա. Չար և պիղծ. *Կախարդութեամբ, և այլ չարապիղծ աղտեղութեամբ. (այլ. չար պիղծ.) Վրք ոսկ։

ՉԱՐԱՌ. ա. Չարասէր. չարայօժար. կամ Որ երեալ չարին. *Այս չարառ և անխուզ պակշոտեալ այր։ Չարառն և մոլեկան ոմն ցուցեալ մատոյցզատ առեալորդ պէտս աշխարհի. Պիտ։

ՉԱՐԱՍԱՑ. ա. Որ չար ասէ զայլոց. չարաբան. չարախօս. *Բարեկամք և բարեխօսք հայրենեաց, չարասացք և ատելիք խոռնարհաց. Մծբ. ծի։

ՉԱՐԱՍԵՐՄՆ. ա. գ. Սերմն ժանտ. չար ծնունդ. *Որ յանկարծ խառնեմանէ և 'ի չարասերման սանդարամետականին են առեալ զկերպարանս. Ճ. Ա։

ՉԱՐԱՍԷՐ, սիրի. րաց. ա. Φιλοπόνηρος. Amator mali, improborum amans, pravus. Սիրօղ զչար և զչարս. չարամիտ. չարախոհ. չարակամ. չար. *Բարեատեաց և չարասէր է վասթարն բնութիւն. Փիլ. իմաստ։ *Իշխանութեն առեալ չարասէր ազատաւորացն։ Դու խաւարային ես և չարասէր։ Չարասէր մոգպետն։ Առաւել զարմանային չարասէրքն։ Չարասէրն սատանայ իբրև զօրավար 'ի մէջ նոցա երևէր. Եղիշ. Բ։ *Այսք պիղծք և չարասէրք անուանին։ Դարձցին 'ի չարասիրաց հալածչաց. Յճխ. գ. ծ։ *Իմացեալ զախտասէր բարս նորա և զչարասէր։ Ցիրերացն չարասէր մարդիկ յօժար են խոզ խողումն. Խոր. ա. 16։ Պիտ։ *Յաւել տէր ասէ զչարիս 'ի վերայ չարասիրաց. Համան. ոսկ։ *Զի որ ոչն հաւատայ, 'ի չարասէր մասց լինի։ Գրգռեալ սիրտ նորա 'ի չարասէր սատանայէ։ Դիւք չարասէր գոն (այս ինքն կան), որպէս և հայրն իւրեանց սատանայ։ Ապրեցուցանել զանձինս 'ի չարասէր ապիրատութէ զրպարտողացն (այս ինքն զըրկողաց). Ղևոնդ։ *Փոփոխեա զչարասէր կամս մտաց իմոց. Սարկ. աղ։ *Չարասէր եղեալ անօրէնութեամբ զընութիւն մեր ապականեաց. Իգն։ *Կապարար խոտ կայ ուր և փշուտ, ընդ երկիր տարածանի՝ չարասիրացն նշանակ. Տօնակ։

ՉԱՐԱՍԿԻԶԲՆ. տ. ՍԿԶԲՆԱՉԱՐ. Ἀρχίκακος. Malorum auctor. *Ո՜ զչարասկիզբն դևն հակառակ մարդկան. մխացոյց 'ի պատերազմն. Բրս. մախ։

ՉԱՐԱՍՏԵՂԾ. ա. Չար ըստ կազմութե մարմնոյ. չարապատկեր. տգեղ. *Տեսանէր մայրն՝ թէ հանդերձեալ է բազում պարաւ հասուցանել նմա ծնեալ մանուկն՝ չարատեղծ գոլով. Նչննու։

ՉԱՐԱՍՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարասիրտն գոլ. չարութիւն սրտի. *Կրճտել զատամունս, այս չարասրտութին է. իսկ կրճել ատամանց և լալ, այս ակամայ առ նեղութեն է. Արիստ. Գրչ։

ՉԱՐԱՎԱՒԱՇ. ա. Կարի վաւաշոտ, վաւաշոտական. *Չարավաւաշ տռփանօք յանդգնեալ յարձակեցաւ յանարատ առագաստ հարսին եկեղեցւոյ. Յհ. կթ։

ՉԱՐԱՎԻՐԱԳ. ա. Որպէս զչար վիրագ. կամ Կարի վայրագ. *Ո՛ չարավիրագ բոյս թշուառական արմատոյ. Կէլոս. ողէւ։

ՉԱՐԱՏԱՆՋ. ա. Չարաչար տանջանօք լլկօղ կամ լլկեալ. *Ըստ չարատանջ խմաստից իւրեանց սոդոմականաց 'ի գերութեն վարէին. Յհ. կթ։

ՉԱՐԱՏԵԱՑ, եցի, ցաց. ա. Μισοπόνηρος. Nequitiae osor. Ատեցօղ զչար. բարեսէր. առաքինի. *Վասն ոնեայ քահանայապետի բարեպաշտ չարատեաց արքունեն։ Ծառայիցն չարատեացք առաւել եւ հանդերձեցին զնոսա. Բ. Ա. Գ. ։ Ղ. 49։ *Չարատեաց և առաքինասէր միշտ վարելով բնութիւն. Փիլ. ճ. բան։ *Յայտայանդիման երևէր՝ թէ չարատեաց է. Վեցօր. ա։ *Ցաղագս չարատեաց բարուցն գեղակսւր եղեալ մեռանի յանմտից ոմանց։ Վասնհանապազ թէ ոչ ունի ակն չարատեաց. Վրդն. պտմ. և աղ։ *Այր չարատեաց է նա... զինչ է ատել զչարն. Վրք հց. ծա։

ՉԱՐԱՏԵՍ, ի, աց.
ՉԱՐԱՏԵՍԱԿ.
ՉԱՐԱՏԵՍԻԼ. } ա. Κακοειδής, δυσειδής. Mala specie, deformis. Չար տեսլեամբ. գժնեայ ըստ հայեցուածոյ իւրոյ կամ ըստ տեսութեն յայլոց. գարշ. յոռի. չարագէմ. ժանտ. *Ըուն մի քոսոտ և սովեալ և վտիտ և չարատես։ Գրեցին թէ իցէ ոք մարդ՝ որ հուր յաչաց արկանիցէ, թուխ, չարատես։ Երևեցի գարշելի և չարատես։ Որպէս բողքն չարատեսք (գուցէ՝ չարաբուսեալք. զի յն. է՝ չարատեղծք կամ չարահնարք. κακόπλαστος). Ոսկ. յովհ. մբ. և եբր։ *Եթէ գեղեցիկ դէմս և վայելչական, և եթէ չարատես և անվայելուչ. Սարգ. ա. գ. դ։ *Անծագելի մաայլ՝ չարատես աչաց երևի. Նար. իզ։ *Ի գառնահայեաց և 'ի չարատես աչաց բանսարկուին. Մաշտ. *Մի վրդովիր 'ի չարատես տանջանաց. պատրաստեալ է քեզ փոխանակ մրցանաց անթառամ պսակ. Տօնակ։ *Այր մի երկայն և չարատեսակ և ահաւոր. Տր իէէւ. ճխր. ծէ. *Տեսանել՝ չարատեսիլն լինել ղգեղ պատկերի իւրոյ. Խոսրով։ *(Կերակուրն մարսեալ) փոխանակ ցանկալի տեսլեանն՝ լինի չարագոյն՝ չարատեսիլ. Մծբ. ծա։

ՉԱՐԱՏԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Μισοπονηρία. Pravitatis odium. Չարատեացն գոլ. ատելութիւն ընդդէմ չարի. խորշումն 'ի չարութէ և յանիրաւութէ. *Հեռանի արդարութե... չարատեցութեն. Արիստ. առաք։ *Ցոյց զչարատեցութեն, գարձիր 'ի մեղացն. Մաշ։

ՉԱՐԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Κακεργέτης, κακοποιός, κακοῦργος. Maleficus, malignus, perniciosus. Որ առնէ չարիս այլոց. չարագործ. *Հրեշտակաց՝ յապականիչս և 'ի չարարարաց բազմութե ասացեալ. Դիոն. եկղ։ *Զչարարարաց զչարութե լուծանել զատուորք երկիւղիւ կարեն. Փիլ. նխ. ա։ *Հատուցանող բարերարացն բարիս, և չարարարացն չարիս զչարարարս, զբարերարս. Ագաթ. ծժ։ *Ես ոչ թէ չմեղադրեմ միայն չարարարաց մերոց, այլև բարերարս անուանեմ զնոսա։ Խնդրէ չար առնել չարարարաց իւրոց. Վրք հց. բ. գ։

ՉԱՐԱՐԱՐԵԼ. չ. ւ. Չար առնել ումեք. չարիս հասուցանել. *Եթէ այլք կամիցին մոլել, և այնպէս ինչ ընդ մեզ չարարարել. Ոսկ. մ. գ. 34։

ՉԱՐԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարարար գոլ. չարիս առնելն. *Առ իւրեանցն գրգռութին պաշտօնեայս յարձակել չարարարութե. Յհ. իմ. պաւղ։

ՉԱՐԱՐՄԱՏ. ա. Որոյ արմատն է չար. 'ի չար արմատոց շառաւիղեալ. *Անբաւ շեռաւորութեամբ փախիցուք 'ի չարարմատ բազմաց. Սարգ. յուդ. ա։

ՉԱՐԱՐՈՒԵՍՏ, ի, ից. ա. Κακότεχνος, κακοτεχνής. Malis artibus deditus, malignus, malitiosus. Չարիս արուեստաւոր. չարամիտ. չարահնար, չարախորհ. չարագործ. և Չարագործական. *Ցանկն չարարուեստ՝ իմաստութեն ոչ մտանէ։ Ոչ մոլորեցոյց զմեզ մարդկան չարարուեստ հնարագիտութիւն. Իմաստ. ա. 4։ ժէ. 4։ *Ի ձեռանէ անօծ հրամանաց չարարուեստ թագաւորացն։ Չարամիտ և չարարուեստ, մինչև յերր կար յամառութեն։ Ուշ երբեք անկեալ են չարարուեստ աղանդոյ կախարդութեն. Ճ. Բ. Գ. *Զչարարուեստ աչաց այդուոյն։ Չարարուեստ և պիղծ հերձուածողաց. Նար. յովէ։

ՉԱՐԱՐՈՒԵՍՏԱԲԱՐ. մ. Չարարուեստ օրինակաւ. պատիր հնարիւք. մոլար մտօք. *Որք չարարուեստաբարն ախորժեն խմանալ զաստուածային գիրս. Ան. ա։

ՉԱՐԱՐՈՒԵՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοτεχνία. Pravum artificium. Արուեստ չարութեն. պատիր հնարք. չարախորհուրդ, խորամանկութիւն. *Վա ընդունայնարուեստութեանց և չարարուեստութեանց։ Չարարուեստ-

[illegible] Մովս. Ն. Ժ. 27։ [illegible] Մաշտ.

ՉԱՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Κακόω, κακείνω, ἐπιτρέπω. Depravo, conturbo, ad iracundiam concito. [illegible]

[illegible]

ՉԱՐԱՓԱՌ. ի, ից. ա. Κακόδοξος. Cujus mala est sententia in religione, haereticus. [illegible] Խոր. Բ. 86։ Փ. 61։ [illegible]

ՉԱՐԱՓԱՌԱԳՈՅՆ. ա. [illegible] Խոսրովիկ։

ՉԱՐԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοδοξία. Malum dogma, secta. [illegible] Խոր. Գ. 68։ [illegible]

ՉԱՐԱՓՈՒՇ. ա. [illegible]

ՉԱՐԵԱՑԵԱՐՑ, ի, ից. ա. [illegible]

[illegible] Յ. Կ. Ղ. 47։

ՉԱՐԵՕՔ. Տե՛ս ընդ բառին ՉԱՐԻՔ։

ՉԱՐԸՄԲԵՐ. Տ. ՉԱՐԱՄԲԵՐ.

ՉԱՐԸՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. [illegible]

ՉԱՐԸՆԿԱԼ. ա. [illegible]

ՉԱՐԺԱՆԻ, նոյ, նեաց. Տ. ԱՆԱՐԺԱՆ. [illegible]

ՉԱՐԺԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՆԱՐԺԱՆՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ՉԱՐԻ, ռւոյ կամ ռոյ. Տ. ՉԱՐ, և ՉԱՐԻՔ. [illegible] Բ. 6։

ՉԱՐԻՄԱՍՏ. } ի, ից. ա.

ՉԱՐԻՄԱՑ. } [illegible]

ՉԱՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. [illegible]

ՉԱՐԻՔ, րեաց, րեօք. գ. Κακόν, κακά, πονηρόν, ρά, κακία, κάκωσις, πονηρία. Malum, mala, malitia, malignitas, և molestia. [illegible] Բ. 13։ [illegible]

ՉԱՐԻՔ. Մ. Κακῶς. Male. [illegible]

ՉԱՐԽՈՐՀՐԴՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՉԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ՉԱՐԿԱՄ. Տ. ՉԱՐԱԿԱՄ. [illegible]

ՉԱՐՀԱՄԲԱՒ. ա. [illegible]

ՉԱՐՀՈՏ. Տ. ԽԱՂԲԱՆ, և ՍՈՒԳԱՆ. Χαλβάνη. Galbanum. [illegible]

ՉԱՐՈՒԵՍՏ. գ. [illegible] κακοτεχνία. [illegible] Ն. Ժ. 24։

ՉԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακία, πονηρία. Malitia, malignitas, pravitas, improbitas. [illegible]

ՉԱՐՈՒՏ. ա. [illegible]

ՉԱՐՉԱՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Παθητικός, παθητός. Passivus, patibilis. [illegible]

ՉԱՐՉԱՐԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συμπαθής, ὁμοπαθής. Simul patiens, condolens. և բայիւ, συμπάσχω, συμπαθέω, simul vel similia patior, condoleo. [illegible]

չա ըշտապակից կարող է լինել ազգաց և մա֊լորելոց. Եբր. Դ. 15։ Ե. 2։ ՙԿամեցան չար֊չարակից լինել սոցա։ Մահկանացու մարմ֊նովս կարիցեմք չարչարակից լինել անմահ ածութեան. Եղիշ. Ե. Է։ ՙՅաղագս այնոցիկ՝ որք մեռանիցին, իբրև ընդ վկայելոց չարչա֊րակից լինիմ. Բրս. յուղէփ։ ՙ Պարտ և ար֊ժան էր ընդ տարաչլին չարչարակից լինել և արարածոցս։ Եղաք չարչարեցելոյն յաղագս մեր՝ չարչարակիցք. Անյաղթ. ՚ի պատ. Բ. Ն֊ատ. ոչ. ԾԳ։ ՙ Չարչարակցաց քո առաջին, գուշակողաց զխաչհուրդ խաչին. Ցօ. ՚ոփ։ ՙՈւսեր իբրև զմարդ Քրիստոս. զի զգեցեալ էր զչարչարակիցս մեր իբրև զմեզ ՚՚. յն. զնմանակիրն մեր. Կոչ. Դ։

ՉԱՐՉԱՐԱԿՑԻՄ. ցեալ ց. Չարչարա֊կից լինել. ՙ Չարչարակցեալ քեզ արեւ լու֊սոյ՝ երեք ժամու (կամ երիւք ժամու) խա֊ւարեալ. Շար։ ՙՎն ծառայից վշտաց չար֊չարակցել տեառն. Լմբ. պտրգ։ ՙ Եւ մեք հինգօրեայ պահօք չարչարակցիմք տեառն կամ քոհ. Տօնակ։

ՉԱՐՉԱՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարչարա֊կիցն գոլ. խաչակցութիւն. ՙՄիաւորեցից ըղ֊մեղանչական մարմինս տէրունական չարչա֊րակցութեան. Պիտ։ ՙ Եւ մեք զնախատինս նորա յանձին բարձեալ պարծանօք չարչա֊րակցութե. Ցհ. իմ. Է՟Է՟Է։ ՙ Աղբիւ չարչա֊րակցութե՟ տեառն քաւութենից մահուանէն. Տօնակ։

ՉԱՐՉԱՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. կարեկցութիւն. ցա֊ւակցութիւն. ՙ Արտասուօք և չարչարակցութ՟ գերեկիցք մեր լինիցիք։ Վասն չարչարակ֊ցութե լալք՝ հրաժարեսցուք ՚ի գազանաբա֊րոյ անմարդութէ. Ճ. Բ։

ՉԱՐՉԱՐԱՆ. գ. Որպէս Չարչարարան. այսինքն տանջանարան, խաչ. ՙՈ՚վ հրաշա֊լի ես չարչարան, անտանմանին եղեր սահ֊ման։ Բարունեսոյն ես չարչարան, ածորդւոյն ես զենարան. Տաղ խաչի։

ՉԱՐՉԱՐԱՆՔ, նաց. գ. Πάθημα, πάθος. Passio. κακοπάθεια, κάκωσις, afflictio. ὀδύνη, dolor. βασανισμός, tormentum, ևն. Չարչարիլն և չարչարելն. տանջանք. հա֊րուած. վիշտ. ցաւ. նեղութիւն. և կիրք՝ որ֊պիսի և իցէ. ՙԻ֊ջուցանիցեմ զծերութե հօր մերոյ չարչարանօք հանդերձ ՚ի դժոխս։ Տեսանելով տեսի զչար֊չարանս ժողովրդեան իմոյ։ Ժամանեցին ինձ յաւուրս չարչարանաց (յն. չարեաց)։ Որ զայսպիսի չարչարանս կրեցին։ Օրինակ ա֊ռէք եղբարք՝ չարչարանաց և երկայնմտութե մարգարէսն։ Տանջանք չարչարանաց։ Գե֊րութե չարչարանք։ Ոչ են արժանի չարչա֊րանք ժամանակիս հանդերձելոց փառացն։ Որպէս առաւելան չարչարանքն քո ՚ի մեզ։ Զի ես զչարչարանս քո ՚ի մարմնի իմում կրեմ (յն. զպակասս)։ Չարչարեսցեն զնոսա ա֊միսս հինգ. և չարչարանք նոցա իբրև զխայ֊թոցս կարճի. ևն։ ՙԱծ իմ, մերկացո զծած֊կոյթ չարչարանաց (այսինքն կրից), որ ան֊ցրպեալ զտեսութեն մտաց իմոց. Վրք հց. Բ։ Մատեալ և Վրք հց. ց. չարչարանք զնէ որպէս կիրք կամ ախտ։

Գտանի Չարչարանք թարգմանեալ ՚ի Նիւս. Բն. խա. և Եւս. քր. նաև յն. բառս μόριον, որ է մասն մարմնոյ, անդամ. հայե֊լով ՚ի բայն μορέω, որ է աշխատիլ, նեղիլ, չարչարիլ։

ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՑ. և } որպէս Զատիկ. Πάσχα.
ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՑՆ. } զի որպէս Պասեք՝ ըստ եբր. է անցք, նոյնպէս և Պասքա՝ ըստ յն. չարչարանք. ՙԵւ զիարդ, տօն, յայնժամ տաւնցան չարչարանքն. քանզի յայնժամ չար֊չարեցաւ վասն մեր քն։ Վարդապետ ասէ, թէ առ քեզ արարից զչարչարանացն։ Չա֊տոյ միայն, եթէ զչարչարանացն առնեմ, այլ և զմիւսն եւ յարութեանն, եթէ ժամանակ իմ մերձեալ է։ Զայս առնէ, զի միանգա֊մայն աշակերտացն առէալ յիշեցուսցէ զչար֊չարանացն. Ոսկ. ա. փիլ։ Եւ Ճշ։ ՙ Վասն էր զչարչարանացն կատարէ. Եղիշ. Ճշ։ ՙԱյս֊օր զպասեք չարչարանաց, ևն. Շար։

ՉԱՐՉԱՐԵԼԻ. լոյ. Տ. ՉԱՐՉԱՐԱԿԱՆ. ՙ Զգեցաւ մարմին չարչարելի։ Անչարչարե֊լին, ասէ, չարչարի չարչարելեաւն. Եղիշ. Է։ Ցհ. իմ. Էրն։ ՙՉարչարեցաւ անչարչարե֊լին չարչարելեաւն, և մեռաւ անմահն մահ֊կանացուաւն. Շ. Թղթ. ատէպ։ ՙԽոնարհե֊ցար ՚ի չարչարանս չարչարելի բնութ՟ մարդ֊կան. Շար։ ՙԱռեալ զչարչարելի մարմին, և ՚ի չարչարելոյն չարչարեալ անչարչարելին. Ինքն չարչարելի, և ինքն անչարչարելի. Սիւն. առ պետ. անփոփ։ ՙ Մահն ՚ի մեղաց էառ սկիզբն ... քանզի և չարչարելիք իսկ անտի եղեաք. Ոսկ. մ. Բ. 1։

ՉԱՐՉԱՐԵՄ, եցի. ն. Κακόω, κακουχέω, βασανίζω. Malis afficio, male tracto, affligo, crucio. չք. Πάσχω. Patior. κακοπαθέω, mala patior. πονέω, laboro. ὀδυνάομαι, dolore afficior. Չարիս և կիրս և տանջանս հասուցանել. նեղել. խոշտանգել. աշխատ առնել. հարստահարել. չք. կրել զչարչա֊րանս, զվիշտս. ՙԾառայեցուսցեն զնոսա և չարչարեսցեն։ Չարչարեաց զնա Սարա։ Զժա֊ռանգութիւն քո չարչարեցին։ Զքեզ և զազ֊գատոհմն քո չարչարեսցեն։ Արկ հերովդէս արքայ ձեռն՝ չարչարել զոմանս յեկեղե֊ցւոյն. ևն։ ՙՉարչարեցայ, և խոնարհ եղէ մինչև յոյժ։ Չարչարեցար ամենայն ուրեք, ուր չարչարեցաւ հայր իմ։ Ռամիկն թագա֊ւորաւն հանդերձ չարչարեալ. ևն։ ՙ Որոց չարչարեալ են խելապատակքն. Նիւս. կազմ. ԺԶ։ ՙՉարչարեսցիր իբրև զբարուոք զինուոր, և նահատակեսցես օրինօք, ոչ զի պսակեսցիս։ Աստեր ցանձն իւր, չարչարեցեր, և մեռցիս. Բրս. պհ. Զ։ Վրք հց. Գ։ ՙ Ոչ տալ քուն ա֊չաց ... յերկիւղէ այսոցիկ չարչարեալ հա֊գւոյ իմոյ. Շ. ընդհ։ ՙՉարչարեցաւ մովսէս ցասմամբ. Վրդն. ող։ ՙ Զայս ամենայն չար֊չարեցաւ առ ՚ի կեցուցանել զմեզ. Անյաղթ. Ա։ ՙ Զայնպիսի չարչարանս չարչարեցաւ. Ոսկ. մ. Բ. 10։

ՉԱՐՉԱՐԻՉ. ըչի. չաց. ա. Որ չարչարէ. չարչարող. ՙԱյլ զի և սիրեցեն եւ զչարչա֊րիչսն. Ոսկ. մ. ա. 18։ ՙ Ոչ խնդրէ զվրէժ անձին իւրոյ ՚ի չարչարչէ անտի ... չարչար֊չացն և այլն. Եփր. համաբ։ ՙ Չարչարեաց զչարչարիչսն, զի մի խստացուսցեն զնիրտս։ Զժանիսն նորա զչարչարիչս խզեաց ընկեց ստուգութեն. Եփր. ծն. Էլ։ ՙՍոյնպիսի ախտ ՚ի միջոյ բառնալ՝ կրկին օգտութիւն է, և՛ առ չարչարեալսն, և առ չարչարիչսն. զի զնոսա ՚ի չարեաց փրկեսցէ, և զչարչարիչսն ՚ի չար֊չարելոյն ցածուսցէ. և այն ոչ եթէ չար֊չարելոց ինչ երախտիք իցեն, այլ չարչար֊չացն. Ոսկ. Եւ։ ՙՉարչարիչքն՝ պատկաց ա֊ռիթ լինէին վկայիցն. Ոսկ. Գծ։

ՉԱՐՉԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. } Տ. ՉԱՐՉԱ֊
ՉԱՐՉԱՐՈՒՄՆ, րման. } ՐԱՆՔ՝ ըստ ա֊մենայն առման. ՙ Երբեմն այլազգ ՚ի չար֊չարութե յեղյեղեալ. և զարձեալ յառող֊ջութե եկեալ։ Չարքն ՚ի չարչարութէ տան֊ջանաց երկուցեալք՝ ՚ի չար իւրաց խարշին. Փիլ. նխ. ա։ ՙԶի չունէր զգայ զչարչարու֊թիւն. Եփր. համաբ։ ՙՑանկանալով ցանկա֊ցայ ուտել ընդ ձեզ զչարչարութիւս զայս (այսինքն զպասեք չարչարանաց). Գէ. Եւ։

ՉԱՐԽՈՔ. ի. ա. Որպէս Չարեօք. և Չարաչար. ՙ Զհարուածն ՚ի չարուաց գործոցն֊ցաք. Մարգ. յէ. Դ։

ՉԱՐԽԱՍԱՐԻԼ. Իբր Անհաւասար լի֊նել. ՙՀազար ամ առաջին տանջանք չաւա֊սարին ժամու միոյ անդ տանջանացն. Վրք հց. ց։

ՉԱՐԽԱՏԱԼԻ. լոյ. լեաց. որ և ՉՀԱՒԱ֊ՏԱԼԻ. Անհաւատալի. անկարծելի. ՙԱյ֊լոցն ևս՝ որ հանգոյն նոցին յայտնի չաւա֊տալիք ՚ի նոյն գիրս կան՝ հաւատալ. Եւս. քր. ա։ ՙՉաւատալի գիտէ։ Աստ ամենայն֊քասոր՝ չաւատալեացն պաշտօնատար. Նար. խչ. ԾԳ։

ՉԱՐԽԱՏԱՄ. ացեալ. ւ. Ոչ հաւատալ. անհաւատ կամ անհաւան գտանիլ. ՙ Եթէ ինձ, ասէ, չաւատաս, գոնէ առնն հաւա֊տա. Ոսկ. մ. ա. կ։ ՙ Զորս գեհենիւ գա֊տապարտէ՝ զչաւատացեալսն ՚ի նոցանէ (կմ՟ չաւատացելոյն ՚ի նոցանէ). Շ. խոստ։

ՉԱՓ, ոյ, ոց, կամ ու, ով կամ աւ. կմ ու, ուց. գ. Μέτρον. Mensura, և temperamentum, modus. συμμετρία, apta proportio, moderatio. διαμέτρησις, dimensio. πέρας, finis, terminus. Քանակ քանակութի՝ ըստ տարածութե և ըստ կշռոյ և ըստ թուոյ. սահ֊ման. բաւ. եզր. ոլորտութիւն. և կանոն որ֊քանութե. չափաւորութիւն. եղանակ. տա֊րազ. պայման. համեմատութիւն. զուգաչա֊փութիւն. ՙՉափ նոյն եղեցի ամենայն վրեցիցն։ Միով չափով մի բովանդակութե քրոքեսցին։ Երկայն է չափ երկրի։ Մեծ է անչ ... և մեծութեան նորա ոչ գոյ չափ։ Ոչ գոյ չափ զարգու նորա կամ ազգաց նոցա։ Չիք չափ փախստեան նոցա։ Աստ զխնդիր հալածոյ ՚ի տասն կանգնոյ զչափն։ Չափ տաճարին ներքնոյ. և այլն։ ՙԱռանց օրէ֊նի ամենեւին, և չափու։ Արկանէր զկերա֊կուրն չափաւ. Պղատ. օրին. ա։ ՙՈչ անցա֊նեն զչափով։ Այլա եթէ ելանեն ըստ չափ֊ոյն, մեռա առնեն։ Ըստ աւետարանական չափուցն (այսինքն կարգի և կանոնի)։ Զո֊րոց զչափ գիտէր քրիստոնէութեանն։ Ըստ չափոյ աշխատութեն կամ զօրութե ձեռոյ։ Գա֊հէ չափով մարդոյ. Ագաթ։ Ցօն. Է։ Կո֊րեան։ Եղիշ. Է։ Շ. ընդհանր։ Իգն։ ՙՈւսա֊նին զչափ երկրի (յն. զերկրաչափութի)։ Գիտէք զուք ամենեքեան, թէ յոր չափս բարձրութե հասանել եղև (առ. յորչափ բարձրութե)։ Որք չափով վարին, առաւել քան զկարն վաստակին։ Սակայն ծառայեմ, և զչափ իմ Քանանչեմ. Եուս. պտմ. Է. 28։ Վրք հց. Ե. ԻԲ։ Կոչ. ԾԷ։ ՙ Փախիցուք ՚ի բարե֊կեցութէ, և դարման տարցուք անձանց չա֊փուքն։ Որ ՚ի չափ և ՚ի պայման ՚ի տուեալ բնակիցէ։ Այլ այս վայել է մարդկութեն չափուց։ Ոչ անպատուեալ զմարդկայնոցս չափուց զվայելչուչն։ Ոչ չափուցն և ոչ կար֊գացն անսասցելոց անխառնութե. Ոսկ. մ. Բ. 19։ Եւ Եփես. Ժ։ Պղատ. Բ. ԻԲ։ Մագ. ՚ի դիւն։ ՙԳոռ աւելի իմն քան զչափն ուտէր, և քա և ոչ զկարեւոր պէտսն առու. Ոսկ. մ. Բ. 23։ ՙԸստ խուրում չափուն՝ որպէս և էր ՚՚. յն. լուծ, ըստ որում էր. Կոչ. Բ։ ՙԶի եղանն չափ ոչ պիտոյեմ ՚՚. յն. զոյգ. Կոչ. ԾԲ։ ՙ Զանօթոյն տեսիլ կամ զչափ մի քննեա֊ցուք ՚՚. յն. մի բառ, զկանոնութի. Կոչ. ԾԴ։ ՙԸստ չափոյն (յն. կարգին) մեկնեա֊գեկի. Եւս. պտմ։ ՙ Անզգեէն ՚ի չափս իւր կողմեցաւ (զեռան արեւան ՚ի Ջուր փոխեալ). Կիւրղ. Եւ։

ՉԱՓ. Μέτρον. Vas, sive instrumentum, quo aliquid metimur. γόμερ. γόμορ, gomer, homer. եբր. խոմէր. օէբ. Ամանն ա.

րող զայսչափ ինչ քանակ․ որպէս գրիւ․ խառափոր․ քոռ․ առգոււ․ բեռն․ և գործի չափելոյ, որպէս ձող, քանոն, և այլն․ այսչափ ինչ քանակի․ էօլչէ, էնտազէ, միքտար, են․ *Մի առնիցէք անիրաւութիւն ՚ի դատաստանի, ՚ի չափս, և ՚ի կշիռս, և ՚ի զոյգս։ Զոյգք արդարք, և չափք արդարք։ Եւ առնէր (ծովն ձուլածոյ) երկիս հազարս չափ։ Ժողովեցին զպէտսն կրկին, երկուս չափս առ միոյ։ Լցէք լի չափով զմանանայն յաման մի։ Արկցես ՚ի նա լի չափով գ․ մանանայ։ Չափն էր տասներորդ երից գրուաց։ Եւ ահա կշիռ մի կապարեայ ամբարձեալ, և կին մի նստէր ՚ի մէջ չափոյն․ և այլն։

ՉԱՓ․ Μέτρον. Metrum. ῥυθμός, rhythmus. Ոտն չափաբերական․ չափ և եղանակ և թիւ տաղից կամ ոտանաւորաց․ *Աքանչելագոյն և հնչումն, ՚ի ձեռն որոյ նուագք ձայնից և չափք․ Փիլ․ Էոփ։ *Կացուցանել ոտն մի ոտանաւոր չափով․ Մագ․ յ՟ի․ ոփ։ *Սահմանել բանս չափաւորս և ոտանաւորս․ որպէս վասն ոտից չափոյ, և տաղաստացութիւն․ Թր․ ՟ի․ էր։ *Առանց գաշանց սուկ բանս առ չափս գնելով․ Գր․ օրէն․ ՟ի։ *Քերդողք վերաչափից, և եռաչափից, և ամենեցուն արդ ա․ ռացեալ չափիցն․ անդ․ ՟է։

Ի ՉԱՓ ՀԱՍԱՆԵԼ․ Ἀκμάζω. Floreo aetate, vigeo. Չափահաս լինել․ մէրտ պլմալ․ պէօյիւ․ մէք․ *Ինքնին ՚ի չափ հասեալ է․ Յհ․ ՟ի․ 21. 23։ Որպէս և Եսա․ ՟կ․ ապէտ։ Իսկ Սիր․ ՟խ․ 9․ *Ի տղայութեան նորա գուցէ չափ եղանիցէ․․ այսինքն յարբունս կամ ՚ի չափ հասանիցէ։

Ի ՉԱՓՈՒ ՈՒՆԵԼ ԶԱՆՁՆ․ } Չափաւորել
ԳԻՏԵԼ ԶՉԱՓ ԱՆՁԻՆ․ } զանձն․ ոչ

ելանել ըստ չափ․ գիտել զիւր կարգ և զսահման․ իր լէտը պիլմէք․ հատտընը պիլմէք․ ըրըըլը պաշմամագ։ Մագ․ ՟ի․ պ․ ՟ի։ և ՟ի․ յհ․ ՟ի։ Իգն․ *Թէպէտ և եմ հրեշտակապետ, սակայն ծառայ եմ, և զչափ իմ ճանաչեմ․ Կոչ․ ծէ։ *Յորս և առաւելք զնա գովէին՝ իբր ըզգիտող չափոյ անձին․ Յ․ ոսկ։ *Չար է ահա ոչ ճանաչել զչափ անձին․ Գէ․ էօ։

ԶՉԱՓ ԱՌՆՈՒԼ․ Δοκιμάζω, δοκιμὸν γινώσκω, μεριμνάω. Probo, exploro, contemplor. Զփորձ առնուլ, փորձել․ քննել․ թէնքիտ, նէզրէթ էթմէք․ *Զի զչափ առցուք զհեզութեան նորա։ Յարժամ զչափ առին, ծանեան։ Զքո բարերարութեանդ զչափ առեալ հոգասցուք (յն․ հոգալով կամ զննելով գտանիցուք)։ Զի զչափ առից զձեր, եթէ յամենայնի հպատակ իցէք․ Իմաստ․ ՟ի․ 19։ ծա․ 10։ ծ՟ի․ 22։ ՟ի․ կոր․ ՟ի․ 9։ *Եկին զչափ առնուլ զնորա․ Եւս․ պտմ․ ՟ի․ 16։

Այլ և *Ընդ ամենայն չափս էանց, և զամենայն ինչ ուղղեաց․ Ոսկ․ եփ․ յն․ περίειμι, circumeo, lustro.

ՉԱՓ․ ա․ Չափաւոր․ վայելուչ․ *Զմարմինդ չափ հանդերձիւք զգեցո, և մատոյց զծիրանի պատմուճանն․ Ոսկ․ մ․ ՟ի․ 16։ *Ըստասցուք առ անգամ մի տարեկանուքս վասն չափ ժամանակիս․ Կոչ․ ծէ։

ՉԱՓ ՀԱՍԱԿԱՒ․ որպէս Չափահասակ․ կամ չափաւորեալ ըստ հասակի․ չոթահօ, կամ օրթա պօյլու․ *Ունէր մարմին չափ հասակաւ։ Այր չափ հասակաւ․ Իգն։ Ճ․ Գ։ և Վրք․ ոսկ․ ուր տպ․ այր չափահասակ։

ՉԱՓ ԻՆՉ․ } Այսչափ․ այնչափ․ չափով․ չափաւոր․ գուղ-
ՉԱՓ ՄԻԱՅՆ․ }
ՉԱՓ ՈՉ․ } նակեայ ինչ և ոչ․ *Եթէ

եղիցին իբրև զաւազ առ ափն ծովու, չափ ինչ մնացորդք մնասցեն ՚ի նոցանէ․ Ոսկ․ եռ։ *Ոչ չափ ինչ պատժոցս, այլ գեհենին տանջանաց ամենքեան։ Ոչ գոյն փոխեալ և ոչ չափ ինչ․ այլ աշխատիմ՝ պատերազմեալ սատանիկ փութով։ Յաշխարհէս ճանապարհի ոմանց բազում ինչ պէտք են, և ոմանց չափ ինչ (յն․ սակաւ)․ Ոսկ․ մտթ․ եւ․ եփ։ *Ոչ վասն զանգատելոյ լռեմ, այլ չափ միայն, յանդգն երկայնամտութեանն խոյս տուեալ․ Փիլ․ լին։ *Պատարագն նոյն է, եթէ չափ և գոյն ոք մատուցանիցէ, և եթէ պօղոս և պետրոս գլխովին․ (յն․ համեմատ․ այսինքն ո՛ ոք և իցէ․) Ոսկ․ ՟ի․ փիլ։

ՉԱՓՈՎ․ մ․ ա․ Չափաւորապէս․ և Չափաւոր․ *Մեզ յորժամ զառնիցես որգեակ․ չափով կերիջիր։ Զքերան իւր երաց չափով և խմաստութեամբ․ Առակ․ խ՟ի․ 15։ ծա․ 26։ *Զի որք չափով վերաբերին, զեր քան ըզչափն վերանան․ Յ․ ոսկ։ Իսկ Եփր․ ՟ի․ 2․ *Չափով չարչարակից լինել․․ յն․ չափակրել։ Եւ Ագ․ ՟ա․ 6․ *Ահա չափով եդիր զաւուրս իմ․․ յն․ թզաւ կամ թզաչափ։ *Չափով բաց զգուռն բանից․ Կլմ։ *Չափովն՝ խնամք են պարմանոցն․ և անչափն՝ տանջանք և մահ․ Յծր․ ՟ի։

ՉԱՓ․ նխ․ խնդ․ գծ․ Մինչև․ ըստ․ նովին չափով․ իբր․ շուրջ․ և ոչ իսկ․ լոկ․ անգամ․ և երբեմն այլևայլ ոճով․ լօք, ինչեան, ինչօռ ասինօփ, պէօ․ թէ, գօդար, տէնք, տէյին, և այլն․ *Մահու չափ։ Արեամբ չափ։ Կապանօք չափ։ Ոգւով չափ։ Երդմամբ չափ։ Մինչևք չափ։ Ուսովք չափ։ Գոյիւ չափ։ Հնդիւ չափ։ Գալով չափ բանին քոյոյ։ Զահն անտառն գիտելով չափ․ և այլն։ *Հինգ հարիւրով չափ․ Եղիշ․ ՟ի։ *Նոցա՝ ընչիւք չափ իցէ մնաս ծախուցն․ իսկ սոցա՝ ոգւովք չափ իցէ մահս վշտացն․ Ոսկ․ յհ․ ՟ա․ 2։ *Թոյլ ետ ամ՝ բանիւք չափ միայն ճոխանալ թշնամեացն․ Ոսկ․ եռ։ *Ճաւիւք չափ լսելով յանձն մի առնուր։ Իշխեցին զխնամս նորա և զգարմանս նորա՝ երկնիւք և ամպօք չափ փակել։ Նովաւ չափ, և որչափ նայն էր՝ են շնորհք (յառնելն զաւ․ զարու և եթ ՚ի ժամուն)․ Կոչ․ ՟ի․ ՟ի․ ծ՟ի։ *Եթէ միայն խորհրդովքն չափ գայ ՚ի վերայ ախտն, առանց առնելոյ ոչ է ախտացեալն․ Մեկն․ ղևտ։ *Քև չափ բնակցութեամբ հեշտափայլեցեր․ Շար։ *Ձհասարակ գիշերաւ չափ՝ ձայնք ահեղք, և այլն․․ իմա իբր, շուրջ, ունելով զզօրութիւն մակբայի․ Եղիշ․ ՟ի։

Լինի և սեռ․ կամ տր․ խնդրով․ իբր ռամկական ոճով, այլ վայելչապէս․ *Հարիւր գահեկանի չափ․ Եղիշ․ ՟ի։ *Ժողովեսցես ՚ի նոյն տեղի՝ հարիւր արանց չափ․ Ջէնոբ։ *Արեան չափ և մարտիրոսութեան ապաշխարեսցէ։ Ընդ խաչի չափ քեզ հնազանդութեն․ Մագ․ ՟ի։ Լմբ․ ևմբ։ *Չափ նոցա բաւականին է․ Իգն։ *Եւ ոչ միոյ որոորդի աշխարհականի չափ գործեցեր։ Բերեցին զանօթին իբրև առն չափ․ Վրք․ հց։

Ի ՉԱՓ․ Նոյն ընդ վ․ *Չիք անդ տեղի արտասուաց, թէ և ՚յոմնկինաստի չափ հեղու․ Մեկն․ ղւ։ *Եւ բնութեամբ ՚ի չափ (յն․ մինչև ՚ի բնութիւն) եկին յաղագս մարդասիրութեան, և ճշմարտապէս եղաւ, և այր եղև գերագոյնն ած․ Դիոն․ ածայ։

ՉԱՓԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Չափ բանից և բառից․ քերթուած․ տաղաչափութիւն․ *Չափաբանութք և կշռօք ոտնեգծանել բանս․ Մագ․ և Երզն․ ՟ի։

ՉԱՓԱԲԱՐ․ մ․ Μετρίως. Mediocriter, tempestive. Չափով․ այսչափ, այնչափ․ և Չափաւորապէս․ *Զարմանալին ոչ չափաբար․․ այսինքն առաւել քան զչափն․ Փիլ․ նխատ։ *Ըստ ժամանակին չափաբար յերկոսին (այսինքն յաշխատութեան և ՚ի դադարումն) հայելն՝ զօրութեան առ յարակայութեան է բնութեան․ Նիւս․ կազմ։

ՉԱՓԱԲԵՐ, ի, եց․ ա․ Μέτριος. Moderatus. Որ բերէ յինքեան զչափ, կամ ՚ի չափու ունի զանձն․ բարեխառն․ զգաստ․ *Քանզի ոչ չափաբեր այր զզեղօղն թողեալ՝ քննայցէ ՚ի նոցայցն՝ զպատիժս պատուհասից ՚ի բաց բարձեալ ՚ի պարտողացն՝ յոչն մեղուցեալ ամբարիցէ․ Փիլ․ նխ․ ՟ի։

Եւ իբրու Չափաւոր ինչ․ գուցնորական․ *(Զբանսդ) ոչ չափաբեր ընկալայ, այլ անշուշտ և ճշմարիտ գիտեմ․ Փիլ․ լին։

ՉԱՓԱԲԵՐԱԿԱՆ, ի, աց․ ա․ Μέτριος. Moderatus. Չափաւոր․ չափով բերեալ․ *Եւ զինչ է ինձ ուսուս և նուագագոյնս յօգել առհմանս կակծեալս չափաբերականս, մինչ անցեալ է ըստ քանակութեն։ Աշխարհ յիշատակի մասին օրհնութե չափաբերականի (՚ի նոյեան տապանէ)․ Նար․ ՟ի․ և ծէ։

ՉԱՓԱԲԵՐԱԿԱՆ․ Μετρικός, ῥυθμικός. Metricus, rhythmicus, modulatus ac moderatus. Տաղաչափական․ չափածոյ․ *Եւ էր անարգանքն առացեալք՝ տաղ չափաբերական։ Ոտանաւորս և չափաբերականս գերակայ գրել տաղս։ Քերթութիւն է առասպելարանութիւն, և չափաբերական բանիւք պատմութիւն զանազան իրաց․ Նանն․ Մագ․ ծա։ Երզն․ ՟ի։

ՉԱՓԱԲԵՐԱԳԷՍ․ մ․ Չափաբերագոյն․ պահելով զչափ բանից և բառից․ *Յարահետևողք իմաստասիրացն, և վերահայեցողք չափաբերապէս մակագրութեց․ Խոր․ ՟ի․ 62։

Եւ Չափաբար․ չափով․ *Զառ ՚ի ծերունեացն անցեալ բան՝ ՚ի պարզագունիցն չափաբերապէս հանդիպեցայց․ Յհ․ կթ․ (այն է բան Պորփիւրի․ տես ՚ի բառն ՉԱՓԱԻՈՐԱԳԷՍ)։

ՉԱՓԱԲԵՐԵԼ, րեալ․ ն․ Չափով և կարգաւ յառաջ բերել․ յարմարել․ և Տաղաչափել․ *Զթիւս ըստ ծննդոց խուրաքանչիւրոց մինչ առ մեզ՝ չափաբերել․ Արծր․ յոքն։ *Տաղ գիւղականան չափաբերեալ ըստ ելլենացւոցն։ Ի քառից տառանց չափաբերեալ գոյի․ Մագ․ խւ։

ՉԱՓԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Μέτρησις, μέτρον. Mensura, metrum. συμμετρία, apta proportio, moderatio. Չափ իրաց և բանից․ չափակցութիւն․ համեմատութիւն․ յարմարութիւն․ *Գեղեցկուն մարմնոյ՝ որ ՚ի չափաբերութէ մասանց և գեղեցկակերպութեց գոյանայ․ Փիլ․ լին․ ՟ի․ 19։ *Ի նկարագրութեան՝ ոչ որ զպայծառութիւն գեղոցն ունի, այլ որ զչափաբերութիւն յօդաչափութեն՝ նա է գովելի․ Արէ։ *Եթող նա զառակտակն պղնձի, այսինքն զտատանոսմին՝ որ ընդունէր զչափաբերութիւն ժամուց առ ընթեռան։ Այ (չէք) ոչ պատկեր և ոչ ձև, և ոչ քանակութիւն, և ոչ չափաբերութիւն․ Մագ․ ՟է։ Իսկ Ոսկ․ յհ․ ՟ի․ 17․ *Ոյք քաղցէութե, և չափաբերութե, և ողջմտութե զարդէին․․ իմա ըստ յն․ առողջապաշխութե, մաթեմատիկայիւ, և թուաբանութե։

ՉԱՓԱԲԵՐՈՒՄՆ, րման․ գ․ Չափաբանութիւն, տաղաչափութիւն․ *Բան հասարակ․․․ գիմանաւորար․․․ չափաբերմամբ ոգեալ ՚ի ներքուստ․ Ղ․ ոյէոսէ։

ՉԱՓԱԽՕՍ․ ա․ Μετριολόγος. Moderatus in verbis. Չափով խօսող․ չափաւոր ՚ի բանս․ *Զմարդ՝ այ գիտութեն՝ չափախօս առնէ․ Եւագր․ ՟ի։

ՉԱՓԱԾՈՅ․ ա․ Μετρικός. Moderatus. Չափեալ․ չափմամբ յօրինեալ․ տաղաչափական․ *Որ ՚ի քերթողացն չափածոյ ինչ բան, կամ չարադրականս․ այսինքն տաղանաւոր, կամ արձակ․ Երզն․ ՟ի։

ՉԱՓԱԿԱՆ, ի, աց․ ա․ Μετρικός. Dimensivus. Որ իցէ չափ կամ չափումն․

*Ուսումն՝ չափական երկայնութեան և տափարակի և խորութեան. Պղատ. օրին. Է։

ՉԱՓԱԿԻՐ. Տ. ՉԱՓԱԲԵՐ, ՉԱՓԱՒՈՐ. *Զմիջինն յառաջ քան զծայրսն ընտրեալ՝ չափակիր լինել փորձեցեալ։ Ցուցինչ իշխանել 'ի խոնարհ 'ի յախտս ... և չափակիրն լինելոյ (անգամ չներել). որք զմիջակութեան պատահեն. յն. μετριοπαθέω, չափակրել. որ է չափով կրել կամ չարչարիլ. և 'ի չափու ունել զկիրս, են. Փիլ. իմաստն. լին։

ՉԱՓԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμμετρία. Symmetria, proportio. Զուգաչափութիւն. համեմատութիւն մասին ընդ մասին և ընդ բոլորին. *Գեղեցկութիւն՝ չափակցութիւն է մասանց և անդամոց, և գունոյ. Մագաղ. 'ի տիմ։ և Ոսկեփոր։ *Չափակցութիւն մասանց և անդամոց, որ յիրս ինչ կամ 'ի կենդանեաց երևի. Վրդն. ծն.

ՉԱՓԱՀԱՍԱԿ. ա. որ և ՉԱՓ ՀԱՍԱԿԱՒ. Ի չափ հասեալ. չափահաս. *Այս կարգաւորութիւն (մկրտութեան) չափահասակացն է. Մաշտ. (հին ձ. չափհասակացն։) Իսկ Վրդ. սաղ. *Այր չափահասակ. ըստ ձեռ. *Այր չափ հասակաւ։ Գտանի և Ի Գէրաստ... *Թէ ծնանի չափահասակն։

ՉԱՓԱՆ, ի, աց. գ. Չափ. և Չափումն. *Կոտորեաց զաւիթ զայլազգիսն, և առ զլար չափանի 'ի ձեռաց նոցա. Եփր. ծն։ *Ի նոցա վաստակոց և 'ի քրտանց զհնձանս և զցուլս լնուն, և նոցա 'ի տունս և ոչ մի չափանաւ հրամայեն տանել. Ոսկ. մ. գ. 8։

ՉԱՓԱՄ. Որպէս բառ տաճ. և երբ. ճաղպէր, ճեպպոր, ճիպոր, է հզօր, մեծազօր. ահաւոր. և որպէս բառ ասի. է Վայր յանկապատ. *Եսեւ աչօք բացօք Ման զրիգորիոս զկշռումն միածնին 'ի չափար պատուանն աղքունի. Թղթ. դաւ։

ՉԱՓԱՐԱՆ. գ. Որպէս Չափ, կամ ընդունարան ըստ չափոյ. *Հասանէր դիրս հանդրուանացն մեծն իւրաքանչիւր ըստ չափարան արկեղացն. Ագաթ։

ՉԱՓԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Μέτριος, σύμμετρος. Mediocris, commensuratus, moderatus. Ունող և պահող զչափ. ոչ անցեալ ըստ չափ. ունող զչափակցութիւն. համեմատ. յարմար. և Միջասահման. միջակ. պարկեշտ. համեստ. զգաստ. և Նուաստ. խոնարհ. օրթա գօրէր, մանասիպ, էօֆէլէգ, ըլճէնլի, ալչագ կէօնիւլլիւ. *Անպատշաճ է մեծ մարմնոյ փոքր զգեստ, և կամ փոքուն մեծագոյն. այլ իւրաքանչիւրոցն չափաւորն է օգտակար և պատշաճ. Բրս. ճգն։ *Որ զմեծագոյն զխոստումն ունի, զիարդ ոչ ունի և զչափաւորն. Խոսրով։ *Ի չափաւորացն զփոքունան իսկ զգալով համեմատեմք. Պղատ. փխ։ *Աղ չափաւոր խառնել 'ի կերակուր՝ զանհամեղութիւն 'ի համեղութիւն ածէ. իսկ աւելին կամ պակասն յանհամութիւն ածէ. Մեկն. ղկ։ *Գեղեցիկ և չափաւոր մոլութիւն յայսմանէ մնալով և զանգատեալ։ Պարկեշտ 'ի կերակուրս և յըմպելիս, և 'ի զանկութիւն մարմնոյն չափաւոր. Խոր. ա. 1. 23։ *Տեսանեմք՝ ոչ միայն 'ի չափաւոր մարդիկ, այլ և որ մեծն է քան զամենայն՝ Թագաւոր են. Եղիշ. Է։ *Ուչ ոք արտամեսցի 'ի չափաւորացն՝ պարտս կամ աւանդս հատուցանել (այժմ), որ եան. Փիլ. իմաստ։ *Զայս՝ Թուի թէ բազումք 'ի չափաւոր մարդկանէ կարեն առնել, եթէ կամին. Սրգ. ա. դ. ղ։ *Վերջ ատկից լինին այնքանեացն որք չափաւորք. Եզնկ. Տփխ։ *Կշռակից և չափաւոր գոյութեան։ Ուչ գիտացին Թշուառականքն զայդ չափաւորացն զիւրութիւն։ Զհարկաւոր կերակրանացն պէտս չափաւորութեան առաւել ժառանգութիւն. Պիտ։ *Փորձութիւնք զձեզ ոչ ըմբռնեցին, բայց մարդկայինք. այսինքն փոքր, դուզնաքեայ, չափաւոր. Ոսկ. ա. կոր։ *Ժամանակս չափաւորս 'ի կրօնաւորական եղեալ մեզանս. Կլիմաք։ *Ընդէր մարդկոս կարճ 'ի կարճոյ դրեաց. զի պետութիւն չափաւոր էր 'ի խօսս. Տօնակ։

ՉԱՓԱՒՈՐ. որպէս Չափածոյ. տաղաչափական. *Ուչ գեղազարդեալ և չափաւոր բանիւք զաւետարանն յարմարեալ յանդաւորեցին. Մագ. չէղ. ոփ։ *Սանկղծանել բանս չափաւորս և տաղանաւորս. Թր. փէր։

ՉԱՓԱՒՈՐ ՄԻ. մ. Չափաւորապէս. փոքր մի. *Փողոս ձնչէր զմարմինն և չարչարէր. գու գոնեայ չափաւոր մի աղօթեա. Խոսր։

ՉԱՓԱՒՈՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից, կամ ագ. ա. Μετριώτερος. Moderatior. Կարի չափաւոր. և Նուազ. *Ոմանք՝ որք 'ի չափաւորագունաց գոլ Թուին գիտութեանց։ Իբրև զմանրագոր զանապականն ըմպելով Թմբրեալք՝ և Թրջեալք և զմբրեալք. Փիլ. փեսոյն։ *Զգուշանայցեմք 'ի չափաւորագունիցն ոչ յանչափիցն ելանել առհմանն. Յհ. իմ. ատ։

ՉԱՓԱՒՈՐԱԿԱՆ. Տ. ՉԱՓԱՒՈՐ. *Եթէ կալեալ ոք զինքն բարձրամիտ ամբարտաւանութեամբ, արձակեսցէ չափաւորականն խոնարհութեամբ. Ոսկեփոր։

ՉԱՓԱՒՈՐԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Խոնարհիլ՝ զիջանել 'ի չափ տկարութեան այլոց. ըստ յն. καταξιόω, dignor, արժանաւորել, արժան համարել և յանձն առնուլ. *Չափաւորակից լեր և այժմ նուաստ և անմաքուր շրթանց իմոց։ Չափաւորակից լեր և յանձն առ մտանել յանձն և 'ի մարմինս բարառեալ. Ոսկ. պարգ։

ՉԱՓԱՒՈՐԱՊԷՍ. մ. Συμμέτρως, μετρίως. Mediocriter, moderate, modicum. Չափով. միջակաբար, սակաւուք, փոքր 'ի շատէ. *Զառ ծերունեացն անցանել բանիւ՝ պարզագունիւն չափաւորապէս համառօտելով. Պորփ։ *Առ 'ի տեսանել զչափաւորապէս պարգևեալսն մեզ 'ի ձեռն նոցա զծագործականն լոյս. Դիոն. ածայ։ *Նուաք՝ որ չափաւորապէս բնութիւն ունին, զիւրաւ ամբարձեալ լինին յաչեացն. Բրս. գհ. ա։ *Ցայժ նուազ և չափաւորապէս. Ածաբ. ծն։ *Եւ այսուհետև յայժ աղօտաբար և չափաւորապէս. Նար. յոհէր։ *Այժմ չափաւորապէս ընկալայք զգիտութիւն հաւատոյն. Ղ. Բղթ։ *Զուարթ երեսօք եհար զծնօտս նորա չափաւորապէս. Կլիմաք։ Տես և Պէփ. 60. 118. 126. 165. 194։

ՉԱՓԱՒՈՐԵՄ, եցի. ն. Μετριάζω. Moderor, tempero, modeste ago. Չափ դնել. 'ի չափու ունել. *Չափաւորեաց արարիչն բնաւորապէս՝ ըստ սահմանի ունել զերկայնութիւն՝ ամենայն ծառոց. Ղ. Բարսղ։ *Ուչ զի մեղիցուք, այլ զի չափաւորեսցուք զանձինս։ Զուղղութիւն լաւաց՝ չափաւորելով զանձն։ Չափաւորեսցուք զանձինս, և 'ի չափու կացցուք. Ոսկ. ղկ. և յհ։

ՉԱՓԱՒՈՐԻԼ. չ. Լինել ընդ չափաւորութեամբ. ամփոփիլ խոնարհութեամբ. *Զիարդ 'ի գիրկս զմանկի անչափին չափաւորի. ՃՃ։

ՉԱՓԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμμετρία, μετριότης, μέτρησις, διαμέτρησις. Dimensio, mensio, proportio, mediocritas, moderatio, modestia. Չափաւոր կամ սահմանաւորն գոլ. ընդ քանակաւ մասանց. չափ. *Բազումք են երանականքն զինուորութեանք՝ գերազանցեալք զակար և ամփոփեալ և նիւթեղէն մերոցս Թուոց չափաւորութեամբ. Դիոն. երկն։ *Վասն մեր եղ 'ի չափաւորութիւն և ամփոփեցաւ 'ի մարմին։ Որ վասն մեր 'ի չափաւորութիւն եկեր անչափն. Ագաթ։ ձմ։

ՉԱՓԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Միջասահմանութիւն. բարեխառնութիւն. չափակցութիւն. յարմարութիւն. պարկեշտութիւն. *Ըստ մարմնոյ անդամոց, և տարերաց առ միմեանս յարմարութիւն և չափաւորութիւն. որոց մին գեղեցկութիւն, և միւսն առողջութիւն է, և անուանի. Ա. օր. ծէ։ *Զբանիս չափաւորութիւն պատուեալ։ Չափաւորութեան բանիս խնամ տարայք. Դիոն. էրն։ *Առ 'ի լինել առողջութեան՝ պարտ է գոլ չափաւորութիւն խառնուածոցն. Սահմ. գ։ *Անհնազանդութիւն՝ զհնազանդութիւն, ապահութիւն՝ զչափաւորութիւն. Ցճխ. ծէ։ *Պարտ է պայտաւի զիտելով պահել զչափաւորութիւնն. Ոսկ. յհ. բ. 39։ *Կերակուրքն և ըմպելիքն ոչ յաճախութեամբ և անկարգութեամբ, այլ պարկեշտութեամբ և չափաւորութեամբ եղիցի. Ը. բդ։

ՉԱՓԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. խոնարհութիւն. նուաստութիւն. *Ահաւասիկ գործեալ չափաւորութիւս մեր զգիրկս իւր պարզեալ ունի ձերում որդութեանդ. Կիւ. մն. առ Ը։ *Ցայտմանէ խորամանեալ մեր չափաւորութիւս, զաղմկեալ զգիրն՝ զզբաղաբանութեան կոծոյս անուս արարաք. Լմբ. առ լևն։ *Չափաւորութեան է քարոզ հոգին. Վրդն. ծն։

ՉԱՓԵՄ, եցի. ն. Μετρέω, διαμετρέω, καταμετρέω. Metior, dimetior. Ընդ չափով արկանել. առնուլ զչափ քանակոյ. չափով տալ, հատուցանել. և քննել. յօրինել չափ վերածել զինչ. Լուծ. *Չափեցին չափովն։ Չափեցաւ երկիր հողաբոյս կանգունս։ Ո՞ չափեաց ափով իւրով զջուրս, և զերկինս Թզաւ, և զերկիր ամենայն քլաւ։ Մանէ, չափեցաւ ած զԹագաւորութիւն քո, և վախճանեցաւ զնա։ Ոչ բաղմաժամանակեայն է, և ոչ որ Թուով ամացն չափեցի։ Որով չափով չափէք, չափեսցի ձեզ։ Անձամբ յանձինս զանձինս չափեն (մեծացուցանելով զանձինս). և այլն։ *Յերկրէ յերկինս չափել լոյսոք. Բրս. մրկ։ *Չափեաց նա իւր աւուրս ծննդեան՝ երիցն բնութեամբ։ Ըստ Ճանապարհացն առաջինութեան և օթևանքն չափեցան. Խգն։

ՉԱՓԵԼ. Μετρέω. Versibus complector. Չափաբանել. տաղաչափել. *Եւ մեք առ մտաբանեսցուք, և յոլովս գրեսցուք, և չափեսցուք. Առ որս. Ե։ *Ի գրել բանից ածական, տողիւք չափելով ներբողական։ Կատարեցաւ բանիս չափեալ՝ 'ի հանճարե նուաստացեալ. Ը. խոսք. և լիգ։

ՉԱՓՀԱՍԱԿ. Տ. ՉԱՓԱՀԱՍԱԿ.

ՉԱՓՀԱՍԱԿԱՆ. ա. Ի չափ հասեալ. չափ հասակաւ. հասուն կամ չափաւոր հասակաւ. *Այր չափհասական, հերագանգուր. Ճ. Ը։

ՉԱՓՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Չափելն. չափ. մասն յօրինելոյն. *Զգաստութեամբ քննողութեան առնել 'ի տաղիցն չափողութիւն. Երզն. քեր։

ՉԱՓՈՑՔ, ոյից. ա. գ. Συμμετρία, τὸ μέτρον. Moderatio, moderatum. Որ ինչ է ըստ չափոյ. չափեալ. չափաւոր. *Զանելորդսն 'ի բաց Թօթափեսցուք, և 'ի չափոյսն անտառացուք կալ։ Են՝ որ զորինեքն քան զչափոյսն զանցանեն. և գու 'ի չափոյիցն զանցեալ ես. Ոսկ. մ. ա. 21։ Բ. 14։ *Ուսոյց զքեզ (այսինքն զքեզ) զչափոյսն, և ոչ զանչափսն. Սեբեր. Է։

ՉԱՓՈՑԵՄ, ցեալ. Տ. ՉԱՓԵՄ. *Զայս տանելով ընդ առաջին չափոյցեալք արուեստաւորք. Անյ. Վերծ. արիթմ։

ՉԱՓՈՒՄՆ. փման. գ. Չափելն, և Լին. և Զուգակշիռ հատուցումն. *Համձայրեղք 'ի հատուցումն գաւառացն՝ զամբարձատացն արդարադատ չափմամբ. Ըրբ։ *Սաա

սպառնալեաց արդարակորով չափմանց յանծայրին գրոց լսելով սատանայքն և գոզան երկիւղածութիւնք իմ. Մխիթ. տղ։

ՉԱՓԶԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Չգիտելն կամ ոչ ճանաչելն զչափ անձին. հանդգնութիւն. *Անչափատուութեամբ և չափչգիտութեամբ պատուիրեալ էիք. Յհ. կբ։

ՉԱՔ. Բառ ռմկ. որպէս Չափ։ Վարք։ Ուստի և Ո՛ՐՉԱՔ՝ է Որչափ։ Հին տեր։

ՉԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս՝ Ոչ բարերարութիւն. *Պատժելն բարերարութեան գործ է, և չպատժելն՝ չբարերարութեան. Ոսկ. ծ. փիլ. ա։

ՉԲԱՐԻ. ա. Ոչ բարի. անբարի. չար. *Մերթ բարի լինել, և մերթ չբարի. Ոսկ. մ. ա. 17։

ՉԲԱՐԻՈՔ. Նոյն ընդ վ. կամ ոչ բարւոք. *Մի հաւանիր օձին, որ զեւայն պատրեաց, զբարիոքն չբարիոք նմա ասացեալ. Խոսր. պտրգ։

ՉԲՆԱԿԱՆՈՐ. } Τὸ παρὰ կամ ὑπὲρ
ՉԲՆԱՒՈՐ. ա. } φύσιν. Quod est praeter naturam, vix naturalis, supernaturalis. Որ ոչն է բնական, անբուն. անբնական. գերաբնական. *Որ զքո բնակաւոր հեզութիւնդ 'ի չբնակաւոր գաղանութեան հաներ։ Նմա (այսինքն գաղանի) զչբնաւորն շնորհես, և անձինդ զբունդ չպահես. Ոսկ. մ. ա. 4։

ՉԳԱԶԱՆ. Որ ոչ է գազան. *Ամփոփեն իսկն զչգազանս, և զառաջին թամթան ոչ նոյնպէս. Կիւրղ. ղևտ։

ՉԳԻՏԱՆՔ. գ. Չգիտելն. անգիտութիւն. *Յանգէտս կերեալ՝ չլինէր նմ պատիժ մահ. կամ որպէս թէ առ 'ի չգիտանս եկեր, եւն. Եղնիկ։

ՉԳԻՏՕՂ. ա. } Անգէտ. տգէտ. անի-
ՉԳԻՏՕՂՆ. } մաստ. անմիտ. *Անմիտ և չգիտող։ Ո՞ պակասամիտ և չգիտող. Մծբ. ծէ։ *Առ նոքօք ճարտարեաց զանմտութիւն, չգիտողս, և զցնորթողս. Սեբեր. է։ Տես և ՉԳԻՏՕՂԱԲԱՐ՝ 'ի բառն ԳԻՏՕՂԱԲԱՐ։

ՉԴԻՒՐՏ. գ. Ո՛չ գտանելն. չգտանելն. պատճառեմն. *Անէէին թագաւոր զանտանելն արքունական ազգին. Եւս. ա։

ՉԳՈՅ, ի, իւ. ա. գ. τὸ Μή ὄν, οὐκ ὄν. Non ens, nihil, quod non est. Անգոյ. որ ոչ գոյ. չէ. ոչինչ. և Չգոյութիւն, չգոլն. որ չկայ. ոչ, ոչինչ, հիւ. *Կոչէ զչգոյն իբրև զգոյ. Հռ. դ. 17։ *Որ 'ի չգոյէ 'ի գոյ ածեր զամենայն։ Ի չգոյսն հաստատեալ։ Զի ածն 'ի չգոյէ 'ի գոյ զչգոյսն. Պորփ։ Նար. Եղնիկ։ *Փոխեա զամենայնսիւ անցեալ ընդ չգոյսն և զչգոյսն. Ոսկ. մ. ա. 6։ Իսկ ե. խոր. է. 12. *Ըստ գոյին, և ոչ եթէ ըստ չգոյին. ..խմ որպէս գնի 'ի յն. ըստ այնմ՝ զոր ունի, և ոչ եթէ ըստ այնմ զոր չունի։

ԱՌ Ի ՉԳՈՅԷ, կամ ԱՌ ՉԳՈՅԷ. գրի և ԱՌ ՉԳՈՅԻ. Վասն ոչ գոլոյ. վասն չունենալոյ. սակաւ. օլիգոբարակ, եօթնատասնեակ. *Առ 'ի չգոյէ՞ այ 'ի մէջ խորայէլի։ Առ 'ի չգոյէ մարդկան։ Առ 'ի չգոյէ հիւթոյ երկրին. Դ. թգ. ա. 3։ Եզ. ը. 11։ Մտթ. ծգ. 5։ *Նա 'ի մերկութեան առ չգոյի (կամ առ չգոյէ) հանդերձի. Եփր. ե. խոր։ *Առ 'ի չգոյի զարթուցչի ննջէ։ Առ ոչ գոյի գործոյն. և գործակալք կոչին գատաւորք. Եփր. համաբ։ *Առ չգոյի առաջնորդ. Եփր. առնեալ։

ՉԵՄ, չեղէ, չեղեալ. եւն. Տ. 'ի բայն ԵՄ, ԵՂԱՆԻՄ, և ԼԻՆԻՄ։

ՉԵՉ, ի, իւ. գ. Բառ ռմկ. Դեղ և խոլարփ. մրուր կամ մանրուք իրաց, թեփ, խեչերանք. կամ Պիտակութիւն. խոտորատորութիւն. *Դարձոյ զչեչն հանդերձ կատմէն 'ի ըղաղացն. Վարք. մչէ։

ՉԵՉԱՔԱՐ, ի. գ. Քար պիսակ կամ խորտաբորտ, ծակոտկէն. *(Նախ) խոշոր՝ որ անհաւասարք են (մասունքն). որպէս չեչաքարն. (իսկ) ողորկն՝ որ հաւասար են. որպէս ապակի կամ մարմառն. Անյ. ստորոգ։ (Ըստ Լեհ. քար ծակալկոյ սղոցանման. pumex.)

ՉԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. գ. Անարժան կամ սուտ եպիսկոպոս. *Յամենայն քաղաքս արիանոսս չեպիսկոպոսս յղէր։ Որ անուանեալք էին չեպիսկոպոսունս աղանդոյն արիանոսաց. Բուզ. դ. 5. 8։ *Անընդունելի սինհոդոսին չեպիսկոպոսունքն և անարժան քահանայքն նզովեցին զնոր գերմանոս պատրիարգն. Հ = Յ. նոյ. իե։

ՉԵՐԷՑ. գ. Անարժան կամ սուտ երէց. չքահանայ. *Պարգև առեալ չերիցուն ըղգիւղն. Բուզ. դ. 15։

ՉԵՒ. մ. } Ούδέπω, ὄυπω, μήπω, ὀυκ
ՉԵՒ ԵՒՍ. } ἔτι. Adhuc non, nondum. πρὶν, antequam. Տակաւին ոչ. գեռ եւս ոչ. մինչչև. նախ քան. դեռ ևս չհաս. ..ևօգ, օլմալ էլլէ, օլմամալ, օլմաղը իւէն. *Չև էր հոգի. քանզի յս չև էր փառաւորեալ։ Չև ևս գիտէին զգիրս։ Չև լինէր արեգական ճառագայթիցն յաշխարհ սփռել. Յհ. է. 39։ ի. 9։ գ. Ղ. է. 14։ *Ո՛չ է պարտ ձեզ հուպ լինել և մերձենալ առ նոսա, որ չև եք բժշկեալ, որ չև եք սրբեալ մկրտութեամբ. Ագաթ։ *Չև էր ուրուք ձեռնարկեալ յեկեղեցին յայտնի։ Ի ճշմարտութեան վերայ չև է հասեալ. Եղիշ. բ. և ը։ *Յառաջ քան չև էր եկեալ բարեկացին. Վանք. յոր։

Մերթ՝ ըստ հոմանշութեան յունին, իբր Եւ ոչ իսկ. ոչ ևս. այնուհետև ոչ. *Ի բնական կրից ոչ էր օտար. այլ թէ ոչ՝ չև էր մարմին. Ոսկ. յհ. բ. 21։ *Թէ չէր եկեալ հօրն արգարութե 'ի յերկնից, չև էր սկսեալ ճշմարտութեան 'ի յերկրէ. և թէ չէր խորախուսեալ մարդն 'ի յերկնայնութիւն, ոչ ևս էր սրբեալ. Նար. խա։

ՉԶԱՐԴ. փ. ա. Ἄκοσμον. Ոչ զարդ. անզարդ, սուտ պաճուճանք. *Զզգաստութիւն, և մի ընդոզնելով. զի այն զարդ է, և միւսն չզարդ. Ոսկ. ա. փիլ. է։

ՉԷ՛. կամ ՉԷ՛ ԵՒ ՉԷ. իբրև բայ. Տ. ՉԻՔ, և ԵՄ. *Ճշմարտութե ոչ գիտէ զէն չէ առնել, և զչէն է. իսկ սուտն զամենայնսն գիտաբար բուռն հարկանէ. Ղևոնդ։ (որ բերի և 'ի յաջորդ նշ։)

ՉԷ. չէի, իւ. և չէոյ, ոց. ա. գ. Μὴ ὄν, οὐκ οὖσα. Non existens, nihil, nulla. Որ ոչ է, կամ ոչ գոյ. չգոյ. ոչինչ. եօգ, եօգ. *Ոչ եթէ յէութենէն այ եղանեն գործքն, այլ՝ կամքն կացուցանեն զչէն յէ, և զչգոյն 'ի գոյ. Սեբեր. է։ *Եցոյց յուշիչէ ինչ զչէսն։ Չէրն՝ չէին վասն չէին յաչա առնէր. Եղնիկ։ *Եւ ոչ զչէն ինչ ընդ էին համեմատէր. Ոսկ. մ. ա. 16։ *Գիտութե էիցն 'ի չէիցն միշտ խառնեցեալ։ Չէիցն անկնկալութե՝ չեկաց յոր ինչ էրն. Նար. իգ. ղգ։ *Որ զէն ած ուրանայ, ինքն լինելոց է չէ։ Եա ած ոչ երբէք կործանեցի. քանզի զչէսն զխորգ մարթ էր կործանել. Ճ. Բ. Ա։ *Պատմեալ զչէոցն իբր զեղելոց. Նար. իէ։ *Եթէ արարահամ մեռեալ է (իբրև չքացեալ), և սահակ և յակոբ, ապա ուրեմն իցէ ած չէոցն. Կոչ. ժը։ *Այն այ՝ էոցն և գոյիցն է, և ոչ թէ չէոցն. Վանոկ. յոբ։

ՉԷԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ոչ էական. ներընդունական. արարած. *Զխորգ չէականքն և զանձնիշխանութիւնս ընդ էականին և ընդ միշտ անմիջենաւորին երկրպագութե առնուցուն. Եղնիկ։

ՉԷՋՈՔ, ի, աց. ա. գ. Որ չէ որպէս զոք 'ի կենդանեաց կամ 'ի մարդկանէ. ոչ արու, և ոչ էգ. անսեռ. և հերքինի. *Ոչ 'ի չէզոքացն էր յովսէփ. այլ 'ի կատարեալ արանց. Եղիշ. մթ։ *Չէզոքացն իբրև զեղջակեա. Առաջ. գ. 21։ *Արուսին և իգին, բնութե չէզոքին. Գնձ։ *Ի նմանութեն չէզոքի, ոչ արուի և ոչ իգի. Հ. յունիս. իա։

ՉԷՋՈՔ. Ούδέτερον, μηδέτερον. Neutrum. Եւ ոչ մին յերկուց. անտարբեր. անխափր. միջին 'ի մէջ ծայրից. ոչ աս, ոչ ան. ոչ այսպէս, ոչ այնպէս. նէ օ, նէ բու. *Ոմն այլ ինչ իցէ, և ոմն այլ, չէզոք 'ի չէզոքութեամբ երբեմն եղեալ. Պղատ. փիլ։ *Զհեշտութիւն ախորժելիս գոլ մեզ, և զարտմութիւն ոչ կամելիս և ոչ ախորժելիս, և զչէզոքն 'ի սոցանէ փոխանակ հեշտութեան ոչ ախորժելիս, բայց փոխանակ տրտմութեան ախորժելիս. Պղատ. օրէն. է։ *Մակացութեն 'ի հանճարոյ է՝ համբերելեացն, և ոչ համբերելեացն, և չէզոքացն. Փիլ. այլաբ։ *Եւ ոչ որպէս չէզոք՝ ճշմարիտ ներընդունելի առնել. որգոն՝ եթէ, ոչ եղիցի. և ոչ՝ ոչ եղիցի. Պերիարմ։

ՉԷՋՈՔ. Ըստ քերականաց՝ են 'ի սեռ այն անուանք, որ ոչ նշանակեն իրաց զարու կամ զէգ. իսկ ըստ յն. լտ. արաբ. եբր. եւն. այն անուանք՝ որք ոչ ունին յանգ արական կամ իգական, այլ տարբեր։ Նոյնպէս և բայք՝ որ ոչ են ներգործական կամ կրաւորական, այլ անորիշ՝ առանց խնդրոյ սեռի. *(Անուանց) սեռք են երեք. արական, իգական, չէզոք. Թր. քեր. ուր և Երզն. և այլն։ *Ըստ հելլենացի բարբառոյ՝ զեօթն գլուխսն իգական ասաց, և զեօթն լերինսն չէզոք. Լմբ. յայտ։

ՉԷՈՒԹԻՒՆ. գ. Ոչ էութիւն. ոչինչ. ոչնչութիւն. չգոյ. և Ոչ լինելն. *Որ աստեն՝ թէ չէր իսկ, և 'ի չէութենէն իսկ եղև. զայնպիսիսն նզովեմք. Եւագր. ծէ։ *Որք պակաս էին չէութեամբ, և յաւելեան եղելութեամբ յառաջ քան. Վրդն. ծն։ *Որ զառ 'ի մէնջ չէութիւնն զգեցաւ՝ իբր զէութիւն գործոց առաւնէ. Նար. զ։ *Տարակուսանք, էութե և չէութե կործեսցէ չարչարեալք ». այսինքն լաւ իցէ, թէ չիցէ. Մխ. դփ։

ՉԷ՛ՈՒՉԻ՛Ք. Տ. ՉԷ, և ՉԻՔ. *Է՛ որ սկիզբն ունի, և վախճան չունի, չէուչիք լինի. Գնձ։

ՉԷՐՆ. Որ ոչն էր. չգոյն. *Չէրն՝ չէին վասն չէին յաչս առնէր. Եղնիկ։

ՉԷՔ. գ. } կամ է՝ Ոչ էք. չգոյք.
ՉԷՔՈՒՉԷՔ. } չեք. կամ Չիք. ձգձգումն. ձգձգումն. հարստահարութիւն. և կամ Չէք (զոր տեսցես.) *Մի՛ լիցի չէք չէք բազում. այլ չէք լիցի անխրատ սովորութեան. զի և սահմանեալ բազում և յաւելորդ սովորութեանց ե. Մխ. դփ։ *Հարկահանս ոչ միայն զհարկատուսն կոչէ, այլ և զյափշտակողս, որք մերկանայն զժողովուրդն անխրատ չէքուչէքս. զի ոչ զարդար հարկան խոսէ, այլ զանիրաւ. Գէ. եա։

ՉԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. Ոչ ժողովուրդ. *Ուք երբեմն չժողովուրդ, բայց արդ ժողովուրդ այ. ա. պետ. ե. 10։

ՉԻՂՋ, չղջի, իւ. գ. Νυκτερίς. Vespertilio. գրի և ՉՂՋ. Չղջիկան. մաշկաթև մինասեռիլ կենդանի թռչական ընդ աղջամուղջ գիշերոյ. եալասէ, ..եալասէ. եարասա, եարասա. յարասա, թուրք, կիճէ փուշու. *Յոպոպ, և չիղջ. և ամենայն զեռուն թռչուն՝ որ գնայ 'ի չորս։ Զյոպոպ և զչիղջ, և զամենայն սողուն 'ի թռչնոց. Ղևտ. ժա. 19։ Օր. ժդ. 17։ *Չիղջ առհմանեցի քո՝ քանզի ոչ կարէ համբերել լուսոյ ճառագայթից արեգական. 'ի գիշերի ելանէ թռչել. Եփր. համաբ։ *Որպէս գիշերականն չղջիկ արև և լոյս թշնամի է, և խաւար սիրելի, և գիւտ առաքինութեան թըշ-

նամի է. և չարիք սիրելի. Գէ. Եւ. *Նկըտարի. չինջ. կամ չեղջ. Գաղիան: *Չեղջ, մաշկաւթև. Հին Բառ։

Չ'Ի ՄԷՋ. ա. Ὀυ παρών. Non praesens. Որ չկայ 'ի միջի. անգործ. աներևոյթ. *Իբրև զչ'իմէջ վկայս գործոցն (այսինքն անգործ գործոց վկայս) անվաւեր կացուցին. Եւագր. ծ:

ՉԻՆ. Աշխարհ և ազգ քինաց կամ սինէացւոց. *Օտարադէմ և այլալեզու շարժել 'ի չին և 'ի մաչին աշխարհէ. Վրդն. ոգփ: Տես Բռ. յակ. ան։

ՉԻՆՉ. չնչի. ա. գ. Μὴ ὄν. Non existens, nihil, nullum. և ἀσθενός, imbecillis. Ոչինչ. չէ. չգոյ. և Դուզնաքեայ. ակար. *Որ 'ի չնչէ արար զմեզ տէր: Զի ըստ քեզ չգոյութեան և զչնչէն առակ օրինակաց մատուցանեմք: Ցորպիսի չնչէն յանկերպարան միագոյն իրացս ծնանիմք: Ի չնչէն և 'ի միագոյն և 'ի ակարէ մարմին զգեցեալ: Եւ 'ի չնչէն ակարն այն գայ լինի նաւագործ. Են. կոչ. ժե:

ՉԻՏ. չտի. գ. որ և ՁԻՏ. ճնճղուկ փոքր. ճնճղիկ, որ ձայնէ ստէպ ջիտ ջիտ, և այլն. ծիտ. սերչէ. սանս. չաւտաղ. *Ջչայլամն անսեալ չիտ, զի մեծամեծս արկանէր ձուս. և այամ տարփող եղեալ, հարցանէր ուսանել. Մխիթար: *Աղուէսն առեալ ջիտ 'ի բերանն, կամէր ուտել. ասէ ջիտն . . . Ջիտն ծրաեաց 'ի յաչքն աղուեսուն. Ոսկեփոր:

ՉԻՐ. գ. Պտուղ չորացեալ. (ըծ. հյ. չոր. յն. ֆսիրծի. թ. գուրու, գուրուսու.) *Արարումն. պտղատիւ, կմ չիր ծղոյ. Հին Բառ:

ՉԻ՛Ք. Որպէս լոյ՝ Ո՛չ իք. այսինքն. ոչ է. չէ՛, և ոչ գոյ. οὐκ ἔστι, non est. ﻳﻮﻕ, ﻳﻮﻕ, եօք. *Չիք ոք բարի (յն. ոչ ոք է բարի): բայց մի տէր: Չիք իմ տեսեալ: Չիք 'ի նմա առողջութիւն: Չիք ոք. և այլն: *Հարկ է բացերևոցել՝ որպէս իք, կամ չիք. Պերիարմ: *Չիք անդ տեղի թագաւորի: Չիք ոք, չիք ուրեք. Եզնիկ. և այլն: *Չիք և չիք իսկ զուարթութեան առանց արտաքութեան գտանել. այլև ո՛չ յուրախուէ ամենևին. Ոսկ. մ. բ. 28:

ՉԻՔ, չքքի. գ. Չէ. չգոյ. պակասութիւն. չգտանիլն. չերևելն. չայտատ. չդոծ բոյր. *Ի քաղց և 'ի ծարաւ, առ չքքի հացի և ջրոյ. Եփր. բ. կոր: *Երևեցուցանել զիքն իբրև ըզչիք, և զչիքն իբրև զ'իք. Պերիարմ: *Ի լուսնի չիքն՝ որ չերևի. այսինքն լուսնի ծնունդ: Եւ զխորկթելն 'ի լուսնի չիքն արա. Վրդն. ծէ. ճժա:

ՉԻՔ ԼԻՆԵԼ. Ἀφανίζομαι. Evanesco. Աներևոյթ՝ անհետ լինել, չքանալ. եօք օլմաք. *Չիք յաչաց լինել. Եւս. քր. ա: *Անդէն վաղվաղակի դէպն չիք լինէին. Աղ. անփ: *Եւ անդէն փայլն չիք լինէին. Խոր. աշ. արծր: Նոյնպէս և Կոչ. ժա: Վրք հց. իշ: *Խաչակնքեաց զինքն, և չիք եղև չարն. Մխ. առակ:

ՉԼՈՒԵԱԼ. եւոյ. Ոչ լուեալ. չիմացեալ. և ոչ լուեալ գոլ: *Չլուեալ այնուհետև այլ ընկերի բարբառոյ. Ագաթ: *Ի չքմեղս լինելով չլուելոյն առնէր (ամփ. ըշխէչմէ դըրխսս. չիշխէթի Հէրիէր). Բուզ. ե. 24:

ՉԽԱՂՈՑՔ. գ. Որ չեն իրք խաղոյ, այլ խոկականք և կարևորք. *Տեառնեմս, զի խաղ առնես զչխաղոցսն. Ոսկ. եբր. իէ: Տես և 'ի բառն ԽԱՂ, ԽԱՂՈՑ ԻՐՔ:

ՉԽԱՆԴԱՂԱՏԱՆՔ. գ. Ոչ խանդաղատանք. անմխիթար սուգ. *Անդ ճչիւն և վայիւն միայն է բարբառ, ողողանք և չխանդաղատանք. Եփր. խոստվ:

ՉԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Չգտանելն. ոչ կամիլն խոստովան լինել. *Ոչ ըզմարդն լոկ ասել առանց աստուածութեան օգուտ է, և ոչ զմարդկութիւն ընդ աստուածութեան չխոստովանութիւն՝ փրկութիւն է. Կոչ. ժբ:

ՉԿԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Չկամելն, կմ գրժկամակութիւն. *Ի յառաջնութեան և 'ի չկամութեան թագաւորին պարսից է արքայն հայոց տիրան. Բուզ. գ. 20: Իսկ Ագաթ. երկդիմի է գրչութեամբ. *Եւ 'ի նմանէն որ ինչ կամութիւն (կամ չկամութիւն) լինելութեան ոռ:

ՉԿԱՑ, ի, իցն. ա. Ἄστατος. Instabilis. Անկայուն. անցաւոր. *Զի՞ այնչափ ծնդիցիմք ընդ չկայսս և ընդ չմնալիս. Ոսկ. փիլ. ժ:

ՉԿԵՆԴԱՆԻ. Տ. ԱՆԿԵՆԴԱՆ. Μὴ ζῶν. *Չկենդանիքն զմարդ կարիցեն կենդանեացն պատճառ ծննդեան լինել. Եզնիկ: *Նարտաքոյնոսար պատկեր կանգնեաց. և կենդանին 'ի չկենդանւոյ կամէր պաշտօնատոյն երրպել. Ոսկ. մ. ա. 4:

ՉԿԵՑՈՒ, ի, աց. ա. գ. Οἰκοτρίβης. Verna, otiosus. Ընդոծին անգործ, որ ոչն աշխատի 'ի կեանս իւր. անպիտան. *Անտամօթից և չկեցուաց է կալն և ծաղր առնել զայնպիսի նշաւակութիւնս. Ոսկ. մ. ա. 15:

ՉԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարաչար կեանք՝ ոչինչ ընդ-հատ 'ի մահուանէ. անգործութիւն անպիտան. *(Բաժանեալքն 'ի կործանման աշտարակին) մի մի 'ի նոցանէ զմեռութիւն չկեցութեան յանձինս իւրեանց բերէին. Ագաթ:

ՉՀԱՄԱԶԳԻ, գւոյ, գեաց. ա. Որ ոչն է 'ի նմին ազգէ, 'ի սեռէ, և 'ի տեսակէ. *Ամենայն կարգ 'ի համազգեաց երիվարաց լծին. բայց միայն յայսց կառաց (չորից սարերաց)՝ որ 'ի չհամազգեաց լծեալ են. Եզնիկ:

ՉՀԱՄԱՐԵԱԼ ՑԱԶԳՍ. Ոչ թուեալ յազգահամար կարգի. (յն. ἀγενεαλόγητος. անազգահամար:) Եբր. է. 3: Տես ԱԶԳ:

ՉՀԱՒԱՏԱԼԻ. ա. Անհաւատալի. չափազանց. բնանըլմայաճաք. *Զիրս անարժանս և չհաւատալիս գործէր. Բուզ. դ. 8: *Եւ այս որ աստցաւ, մի ումեք չհաւատալի կարծեսցի. Վէցօր. գ:

ՉՀԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Ոչն գոլ հլու. անհնազանդութիւն. խօսք Տոին ըղիէն. *Զգօրընդական հեղձուցանէ անդրէն ըստ չհլութեան. Ագաթ:

ՉՁԵՌՆՀԱՍ. ա. Անձեռնհաս. անբաւական. անզօր: Ագաթ:

ՉՂՋԻԿԱՆ, ի, ազ. գրի և ՉՂՋԿԱՆ, և ՃՂՋԻԿԱՆ. Տ. ՉԻՂՋ. Νυκτερίς. Vespertilio. *Երկիր պագանել մոտեաց և չղջիկանց. Ես. բ. 20: *Գիշերի չղջիկանս ես կոչէ զկուռսն. գիշերականն չղջիկ արև և լոյս թշնամի են. Ոսկ. Ես: *Չղջիկանի՝ գիշեր փոխանակ տունջեան է. Եփր. համաբ: *Չղջիկունք խաւարասէրք: Զարմացիր զորձեալ ընդ չղջիկանի: Միաբանութիւ չղջիկանացն, եւն. Վէցօր. է: *Այս այնուհետև խորհի գիշերի չղջիկանն: Սատանայ նմանի գիշերոյ չղջիկանի. Իծ. Եսագր: *Չղջկան (կամ չղջիկան. լս. մաշկաթև) կոչէ զկուռսն՝ կամ վասն յոյժ ակարութեան, կամ վասն խաւարասէր մոլորութեան: Որք միանգամ 'ի միոս ընդունին իբրև կուռս զվատթար իմացմունս, չղջիկանաց լինին բոյնք՝ անմաքուր դիւաց. Գէ. Ես:

ՉՄԱՐԴԱՀԱՃՈՅԱՆԱԼ. Չլինել զհեշտահաճոյ լինելոյ մարդկան. *Պանք են և չագահել, չմարդահաճոյանալ, և ոչ հանդերձիւք անապաստել. Եփր. պհ:

ՉՄԱՐԴԻ. Տ. ՉՄԱՐԴՈՒ:

ՉՄԱՐԴԿԱՊԷՍ. մ. ա. Ոչ մարդկապէս. որ ինչ է օտար 'ի մարդկութենէս. *Եւ զի ոչ իմացայք դուք զմարդկանն 'ի մարդկայեան, գիտութիւ արար ձեզ 'ի չմարդկայեան. Ագաթ:

ՉՄԱՐԴՈՒ. ա. Անմարդի. ամարդի. *Չմարդու (կամ չմարդոյ) գտաք առ շնորհակալիսն: Չմարդու (լաւ ես՝ այլ ձ. չմարդի) գոլով զոմանս յիշխանացն կայսեր. Լամբ. ծա. և ծէ: Տես և ՉՄԱՐԹՈՒ, ընդ որում կարծի չիլութիւ:

ՉՄԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Տմարդութիւն. *Մի՛ յիշեր զառաջին անգթութիւն իմ և զչմարդութիւն, զոր առնէի. Հ. օփոփ. ծ:

ՉՄԱՐԹԻ. Տ. ՄԱՐԹԻ, ՄԱ՛ՐԹ է:

ՉՄԱՐԹՈՒ. ա. }
ՉՄԱՐԹՈՒՆ. } Անմարթ 'ի լինել պիտանի. անպիտան. անճարակ, անխեսթ. և Անմարդի. անքաղաքավար. անատորոյն. հէօփխոյ, ղուլըմ. *Ոչ տայր զբատցուածան կերակուր ցեցոյ, որպէս առնեն չմարթու մատակարարք. Վանակ. յոբ: *Կաւսանքն անմիտք և չմարթուք: Քանի՞ն չար են անմիտք և չմարթուք. Մծբ. ծի: *Անորոք ճարտարեաց զախմարս, զչգիտուն, և զչմարթուն. Սեբեր. գ: Տես և ՉՄԱՐԴՈՒ, և 'ի բառն ՄԱՐԹՈՒՆ:

ՉՄԱՐԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Անմարդութիւն. գուցէ և Անբաւականութիւն. անձարակութիւն. *Խոստացարուք զխաղաղութիւն ընդ այնոսիկ, որ վասն չմարթութեան նոցա արգելլէք զուք 'ի նոցանէ զբան բերանոյ ձերոյ. Ոսկ. բ. կոր:

ՉՄԵՂ, կամ ԱՌ Ի ՉՄԵՂ. Որ չունի մեղանչել այլուամ. անմեղ, կամ անմեղանելի. *Ամենազօր հրամանաւ 'ի հակառակիցն միաբանեալ, 'ի պատճառս առ 'ի չըմեղ բնութեան. Գնձ:

ՉՄԵՂԱԴՐԱՆՔ, նաց. }
ՉՄԵՂԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. } Անմեղադրութիւն. ներողութիւն. *Չմեղադրանս յամենեցունց պահանջեմ. Ճ. Ը: *Չմեղադրութիւն խնդրէ բանիցն ասացելոց. Ոսկ. բ. կոր:

ՉՄԵՂՍ. Տ. ՉՔՄԵՂՍ. *Ընդ առաւօտն իբր չմեղս եղեալ՝ գնացին զճանապարհս իւրեանց ուրախութեամբ. Տբ իէլ. օփոփ. ծդ:

ՉՄԵՂՔ. Իբրու Ոչ մեղք. չհամարեալ 'ի մեղս. *Այս մեղք՝ որ մեռցին յետ բառնալոյ կռացն... առ կաւսպաշտութեան մեղաց կշռեալ՝ իբրև չմեղք են. Գէ. Ես:

ՉՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՆՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Διαφωνία. *Եւ 'ի մէջ երրոյեցւոց բաղում ինչ չմիաբանութիւն կրի: Ի ժամանակագրութեան կարի իսկ չմիաբանութիւն գտանի 'ի մէջ երկոցունց կողմանց. Եւս. քր. ա: *Կարծեալն սակաւուք չմիաբանութիւն ազատեցուցանէ յամենայն կարծեաց: Մեղադիր լեալ չմիաբանութեան. եւն. Ոսկ. մ. ա. 1:

ՉՄՆԱԼԻ. ա. Որ չունի կալ մնալ. անցաւոր. *Զի՞ այնչափ ծնդիցիմք ընդ չկայսս և ընդ չմնալիս. Ոսկ. փիլ:

ՉՄՇՏՆՋԵՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ոչն է մշտնջենաւոր, կամ յաւիտենից. *Զիարդ չէականքն և չմշտնջենաւորք ընդ էականին և ընդ մշտնջենաւորին երկրպագութեան առնուցուն. Եզնիկ:

ՉՄՈՌԱՑԱԿԱՆ. ա. Անմոռանալի. կմ անանց. *Զանարժանս զանկատարս զանջընջելի զչարեացն մեղացն՝ չմոռացական տանջանացն՝ կատարեացդ զգործան. Բուզ. դ. 15:

ՉՑԱՆՑՈՒՑԵԱԼ. եւոյ, ոց. Ոչ յանցուցեալ. ոչ մեղուցեալ, որպէս գնի 'ի յն. *Թագաւորեաց մահ և 'ի վերայ չյանցուցելոցն ըստ նմանութեան յանցուածոցն ադամայ. Հռ. ե. 14:

ՉՑԱՔՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Չախողութիւն. վտանգ. արկածք. ֆալյաիգ. *Վասն այդորիկ և չարժմունք անդադարք. վասն այդորիկ և չյաջողուիք անսանց. Մանդ. իէ:

ՉՅԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ոչ յարուն, կամ սուտ յարութիւն. *Զոր չէ պարտ յարութիւն համարել, այլ չյարութիւն. Եզնիկ:

ՉՅՈՒՍԱԼԻ. ա. Որպէս Այն՝ յոր չէ ակնկալեալ յուսալ. ըստ յն. անհաւատալիագոյն. *Եւ արդ զի՞նչ չյուսալի քան զամենայն կայցէ. Ոսկ. մ. ա. 9:

ՉՆԱՇԽԱՐՀԻԿ. ա. Παράδοξος, παρη-

λαγμένος, ὑπερήφανος, καινός, ξένος. Praeter opinionem, inexspectatus, praecellens, eximius, novus, et alienus. φρικώδης, horrendus. Որ չէ նա յաշխարհէ աստի, զոր չունիս աշխարհ, անգիտ յաշխարհի. գերաշխարհիկ. նորահրաշ, գերապանծ. ահաւոր, հրաշափառ. խէյմէ վէր, չի գեօրիւլմէմիշ, ըսլունմադըգ, չեփօրտ. գինայիր, աճայիպ. 'Քաղաքութեան օրինակ' նոր և չնաշխարհիկ: Չընաշխարհիկ օրէնս դնէ: Հրեղէն ծով, հրեղէն ալիք, նոր իմն և չնաշխարհիկ: Զի՞նչ իցէ նորն. նորն չնաշխարհիկն է: Ամենեցունց երգ նոր և չնաշխարհիկ թուէր. Ոսկ. մթ. և յհ. յովհ. և Ը: 'Կարի նորակերպ նորանշան մեծապայծառ և չնաշխարհիկ գործ էր. Եփր. տր. ա: 'Յորմէ բղխեալ հոսէ կենդանակայլակ վտակն..նոր և չնաշխարհիկ' նորոգչին տերներաց. Անան. էկեղ: 'Զայսպիսի զեղձակերտ գաւառ' զչնաշխարհիկ. Փարպ: 'Ի մերում աւուրն (զխորհուրդն) զչնաշխարհիկն յայտ առնէ. Խոսր: 'Չնաշխարհիկն ծննդ աշխարհի (նր կոյս). Վրդն. յանթառականս: 'Չընաշխարհիկ' մարդկան ցուցար (նր յհ. մկ.) կոչմամբ հոգւոյն երևեցար. Շ. թղթ: 'Հիացան ընդ չնաշխարհիկ տեսիլն. Սրգ. ա.պ. Է: 'Չնաշխարհիկ պարծանք հողեղէն բնութեա. Շար: 'Չնաշխարհիկ մատուցանել բարի' մըշտահոսան հոգւոյն պարգևի. Գնձ: 'Չնաշխարհիկ գոլով ամենամբ մարդկութեն. Շ. թղթ: 'Որ պահեցին զբանս խրատուն քո, տեսցեն զչնաշխարհիկ զօրութիւն, և զխոր զիմաստութիւն քո 'ի միտ առին. Համամ. առկ:

ՉՆՉԻԿ. Տ. ՉՆՉԻՆ. 'Լուծիչ և ճանճիւ ... և այլովք նոյնպիսեօք, որ չնչինքն են. Եզնկ:

ՉՆՉԻՆ, չննոյ, ոց. ա. Εὐτελής. (գերբաղդ. գերադրբն.) εὐτελέστατος, ἐλάχιστος, σμικρότατος. Tenuis, vilis, frivolus, vilissimus, exiguus, minimus. οὐδαμός. nihil. ('ի բառէս Չինչ. փ ոչինչ.) Համարեալն իբրու ոչինչ, գոյզն. կարի փոքրիկ, ակար. անպիտան. սին. ունայն, էն. ֆանի, ըզ, ուշօւրի. պօշ, էտամ, ճիլղի. 'Չնչին փայտիւն' արդարոյն նաւապետեալ: Չնչին փայտի հաւատան մարդիկ զանձինս: Չնչին ճարպն քեզ յողջակէզ է. Իմաստ. ժ. 4: ծդ. 5: Յուդթ. ժզ. 18: 'Յորպիսի չնչին և 'ի փոքր կարգաց յայդպիսի զարդ գեղեցկութեն զարդարեցար. Կոչ. դ: 'Որոց ոչ կամի' չկարեմք յաղթել, ոչ միայն արդարոցն, այլ և չնչենացն: Չնչենովքն զմեզ աշխատ առնէ, և զմեծամեծսն հնազանդէ մեզ. Եզնկ:

ՉՆՉԻՆԱԳՈՅՆ. ա. Οὐδαμινέστερος. Magis nihili. Առաւել չնչին. ոչինչ. ունայն. 'Թէպ թարցեալք, վտանգ սահեալք. և եթէ այլ ինչ քան զսոսա չնչինագոյնք կայցեն. Ոսկ. եփ. Բ:

ՉՈԳԱՄ, չոգայ. Տ. ԵՐԹԱՄ, չոգայ, Ἔρχομαι, ἔλθω. Eo, adeo, advenio. Անսովոր են առաջինկայքդ. 'Որ չոգայ զհետ խոնարհութեն ». այս ինքն գնայ, որպէս գնի 'ի ալ. Վրք հց. ծդ: 'Ո՛ւր և չոգամ (այս ինքն երթայց) առեալ լուիցեն ինձ համբակքն... և ոչ ես չոգամ, այլ հատանելով պարտ է ինձ մեռանել. Պղատ. օրէն: 'Չո՛գա մեղու: Չո՛գ, երթ կամ գնա. Ոսկ. մ. ա. 17: Հին բռ: 'Յետոյ չոգալով զարկան ժերկիր. Ոսկ. յհ. Ի. 2: 'Ոչ է հնար չոգալովն տեսանել, և ոչ չոգալովն ոչ տեսանել: Չոգալն գործել աշակերտացն. Նանայ:

ՉՈԽԱԿԱԼ. Տ. ԱՆՈԽԱԿԱԼ. 'Զխոնարհ, զչոխակալ, և զերկայնամիտ. Ոսկ. մ. ա. 25:

ՉՈԽԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՆՈԽԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Ἀνεξικακία. 'Զի սահմանս և կանոնս չոխակալութեն նոցա հաստատեսցէ: Չոխակալութեն նոցա առաւել էր. Ոսկ. մ. գ. 28:

ՉՈՐ, ոյ, ոց. կամ ից. ա. (լծ. թ. գուրու. և յն. քսիրօ). Ξηρός. Aridus, siccus, torridus. Ցամաք. անմասն 'ի խոնաւութենէ կամ 'ի պարարտութենէ. 'Մի ասիցէ ներքինին թէ ես եմ փայտ չոր: Զամենայն փայտ գալար, և զամենայն փայտ չոր: Եթէ ընդ փայտ գալար զայս առնեն, ընդ չորն զի՞նչ լինիցի. Ես. ծզ. 3: Եզեկ. Ի. 47: Ղկ. իգ. 31: 'Չոր թզով ներթ ըղպէտոն վճարէր. Եւս. քր. ա: 'Ի սերմանց խոնաւոց և չորոց լինելութի կենդանեաց և տնկոց. Փիլ. լին: 'Տապակ անջատեալ յամուսնութէ' 'ի գալար ոստս ոչ նստի, այլ միշտ 'ի չոր. Ջահ. կԲ: 'Չոր արջառաջլաք հարին ուժգին. Տէր իէլ. հոկտ. ա: Ն ճճ. ատեալ: 'Երկու ոմանք գոլորշիք. 'ի տոցունց մինն չոր է, իսկ միւսն' խոնաւագոյն: Ի չորոյն հողմունք և հնչմունք զանազանք: Ի ներհակացս սկզբանց բաղկացեալ եղև աշխարհ. այսինքն 'ի չորոյ և 'ի գիճոյ, 'ի ցրտոյ և 'ի ջերմոյ. Արիստ. Յ: 'Զընտրութիւս չորոյն և զգիճոյն. Եփր. էբրայ: 'Պահօք և աղօթիւք հետևելով, չոր ճաշակելով: Զարդարեսցի սեղան քո չոր և ցամաքային իրօք. Վրք հց. Բ: 'Ոչ մահիճս և ոչ անկողինս, այլ չոր 'ի մօտ երկեալ. (իբր սին տուկ. չոր չօր. գուռ գուրու.) Ճ. գ: 'Քահանայն' չոր (պահեցողութիւն) քարոզէ. Եզնկ. Եփեր: 'Զի թէ առանց պատարագի առնէ քահանայն զպատարագն, այսինքն չոր պատարագ, որ զպաշտօնն միայն առնէ. Մաշտ. ջահ:

ՉՈՐԱԲԵԿ. ա. Չոր և բեկեալ. աշտուճ. անպաճոյճ. եաւն, սափէ. 'Հաց չորաբեկ. Յհ. կԲ. (ուր գրի և Չարաբեկ հացիկ:) 'Վայելեալք ցերեկութեն վտատակօք, 'ի չորաբեկ սեղանն մատչին. Ոսկ. ա. տիմ. ծդ:

ՉՈՐԱԿԵԱՑ. ա. որ և ՉՈՐԱՃԱՇԱԿ. Որ կեայ չոր և ցամաքային իրօք. չորակեր. 'Էր այր պարկեշտ և չորակեաց (կամ չորակեաց). մինչ զի յամենայն աւուրս պահօղ անձէթ և անգինի էր սեղան նր. Հ. յնվր. ծդ:

ՉՈՐԱԿԵՐ ԼԻՆԵԼ. Ξηροφαγέω. Arida comedo, cibis siccioribus vescor. Չոր ուտելեօք կամ հացիւ նեթ ապրել. հրաժարել 'ի պարարտ կերակրոց. չոր օտէլ, չոր պօք րտնել. 'Ոչ է պարտ զքառասնորդսն մեծի հինգշաբաթին լուծանել, այլ չորակեր լինել. Կանոն: 'Պարտ է 'ի նր քառասներորդս աղուհացիցն շաբաթի և կիրակէի չորակեր լինել, որպէս և յայլ աւուրս. Տօնակ: 'Յայնմ աւուր սակաւ չորակեր լինել. Մխ. Տփ:

ՉՈՐԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ξηροφαγία. Siccis vesci, tenuis victus. որ և ՉՈՐԱՃԱՇԱԿՈՒԹԻՒՆ. Չորակերն լինել. խիստ պահեցողութիւն. չոր պօհ. 'Նահանջեան զարամբղ բարոք չորակերութբ. Վրք հց. Իէ:

ՉՈՐԱՃԱՇԱԿ. ա. Չորակեաց. չորակեր. 'Սուացեալ վարս խստակրօն, և ամենա (կամ յամենայնի) չորաճաշակս: Չորաճաշակ գոլով յամենայն 'ի կեանս իւրում. Ոսահ:

ՉՈՐԱՃԱՇԱԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՉՈՐԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. 'Յետ զպիճան և արտասուս հեղղլ, յետ չորաճաշակութեան ամս քան կամ երեսուն: Մաշուածս մարմնոյ չորաճաշակութեամբ. Մաշ:

ՉՈՐԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Չոր և ցամաքուտ. 'Արարեալ էր իւր ապարանս յայնմ չորային լերին: Բնակէր 'ի չորային լերինն' որ կոչէր ոքսիա. Հ. Տէկփ. Է: 'Երկիր խոնաւուտ, երկիր չորային. Անան. պղջ: 'Ի գիճային տեղւոյ 'ի ցամաքային կամ 'ի չորային. Վրփ:

ՉՈՐԱՆԱՄ. ացայ. չ. Ξηραίνομαι. Aresco. Ցամաքիլ. գօսանալ. չորնալ. գուրումագ. '(Հացն) չորացաւ, և եղև ճրճնկեր. Յես. Թ. 18: 'Չորացաւ որպէս խեցւոյ զօրութիւն իմ: Ծաղկեացին ... Թարշամեցին, չորացին: Ոսկերք իմ որպէս խուիւ չորացան (յն. փխրեցան, կամ այրեցան): Չորացան ոսկերք մեր. Սաղ. իա. 16: ճԲ. 6: ճա. 4: Եզեկ. լէ. 11: 'Չորացան աղաղեցան բուրաստանք ծաղկոցաց նոցա. Եղիշ. Է:

ՉՈՐԱՆՈՒՏ. ա. Ցամաքուտ. չորային. 'Յայնմ կղզոջ ոչ գոյր արմատ գալարոյ, բայց միայն ապառաժ չորանուտ. Մեսր. երէց:

ՉՈՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ չորանալ. ցամաքեցուցանել. և Գօսացուցանել. անպտուղ կացուցանել. չուրիւթմէք. գուրութմագ. 'Արար հաց, և չորացոյց յոյժ. Վրք հց. իԴ: 'Արեգակն զգիճութիւն չորացուցանէ. Իսիդ: 'Զանպտուղն այսօր չորացուցեր զթզենին. Շար: 'Ոչ եղանէր և ոչ փախչէր (քո), թէպէտ և չորացուցանել կարէր զձեռս հարկանողացն. Իսիդ: 'Զամուլն (աննա) արար բազմածին, և չորացոյց զարգանդ փենաննային. Ոսկիփոր:

ՉՈՐԵԱԿ. Տ. ՉՈՐՐԵԱԿ, և ՔԱՌԵԱԿ:

ՉՈՐԵՔԱՂԵԱՆ. } ա. գ. Որ ունի
ՉՈՐԵՔԱՂԻ. ղւոյ. } չորս աղիս կամ լարս. որպիսի է նուագարան' քառաղի աղեօք. փէօրթ թէլլի' թէլլի. 'Որպէս զչորեքաղեան երգարանս առ'ս գու զմեզ: Նա 'ի նա փոքրիկ չորեքաղի մի: Չորեքաղւոյ ձայն հնչեաց 'ի մէջ եկեղեցւոյն. Ոսկիփոր:

ՉՈՐԵՔԱՄՍԵԱՆ. Տ. ՉՈՐՍԱՄՍԵԱՆ. 'Ի հայրապետուն ատմուելի, որ չորեքամսեան էր նստեալ. Մաթի:

ՉՈՐԵՔԱՆԻՒ. ա. գ. Կազմած' որոյ իցեն անիւք չորք. փէօրթ թէքէրլէկլի. 'Զմեքենայսն, և զչորեքանիւսն, և զայլ ազգի ազգի հնարս յօրինել. Կաղնկտ:

ՉՈՐԵՔԱՆԿԻՒՆ. ի, եց, կմ կեան. մերձ:

ՉՈՐԵՔԱՆԿԻՒՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. Τετράγωνος, ον. Quadrangulus, lum, quadratus, quadrangularis. և τετράπεδος, ποδος, quadrupedalis. Որ ինչ ունի զչորս անկիւնս. քառանկիւն. քառակուսի. փէօրթ քէօշէլի, փէօրթ քէօշէ. 'Արասցես զնա չորեքանկիւնի, թզաւ յերկայնութիւն և թզաւ 'ի լայնութիւն: Քարինս չորեքանկիւնիս. Ել. իէ. 16: Բ. մն. Գ. 11: 'Զաշտարակ չորեքանկիւնի' բոլոր տեսանէ 'ի հեռաստ. Նիւս. բն: 'Ոչ է, և ոչ ասի գունդ' չորեքանկիւնի. Ածն. դր. Է: 'Չորեքանկիւնի ձև զամենայն ուրեք եղեալ' հաստատութիւն ունի ուղղանկիւնիս կատարելով. Փիլ. լին. Բ. 2:

Իսկ գ. Քառակուսի ինչ' ձև. 'Ունի յինքեան տասնեակն և զերեքանկիւնիցն և զչորեքանկիւնիցն և զայլոց բազմանկիւնիցն երևելի յատուկ առանձնաւորութիւնն: Ի չորից չորեքանկիւնեաց: Չորեքանկիւնիք չորք. Ա. Դ. Թ. ԺԶ. լինին Լ: Չորեքանկիւնիս ծնանին բուսեալք: Գոյցես չորեքանկիւնաւն զամենեցունց ձևն առաջաւորակ անկեալ ընդ գնդականին. Փիլ. Ծ. բան. և լի:

ՉՈՐԵՔԱՆԿԻՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Τετραγωνισμός. Quadratio. Չորեքանկիւնի' քառակուսի գոլն. 'Մակացութեն ոչ եղոյ' ոչ ինչ արգելու զմակացելին գոլ. որպէս և բաղոքին չորեքանկիւնութեն. Արիստ. ստորոգ:

ՉՈՐԵՔԱՐԻՒՐ. Տ. ՉՈՐԵՔՀԱՐԻՒՐ:

ՉՈՐԵՔԱՒՈՒՐԲՔ. Տ. ՉՈՐԵՔՕՐԵԱՅ.

ՉՈՐԵՔԳԼԽԵԱՆ. ա. Որ իցէ որոշուածն

ինչ չորից գլխոց (բանի. որպէս 'ի գիրս աւետարանչաց, կամ 'ի տաճարի աւետարանս). *Որպէս և գրեալ է 'ի չորեքգլխեան աւետարանի անգ. մարկոս (վասն պղծոյն անապատի). Եփր. ա-եփա :

ՉՈՐԵՔԳՐԵԱՆ, րենի. ա. Τετραγράμματος. Quatuor litteris constans. Բաղկացեալ 'ի չորից նշանագրաց կամ տառից. որպիսի է անունն ած անթարգմանելի առ եբրայեցիս, եհւհ. այն է եհովահ, իմն, էեւէ. ըստ մեզ՝ Որ էն. այլ 'ի թարգմանութիւնս առէալ գնի Տէր. *Զչորեքգրեան զանունն ան գրեալ գտանեմք. Նխ. ա. ԲԳ: *Զչորեքգրեանն գնէ. զոր յայլում վայրի գտոյք ադոմնայի իսկ գրեալ: Չորեքգրեանն և ադոնայի և աճիահ զած անունն նշանակեն եբրայեցերէն : Եւ աստ առընթեր կայ չորեքգրեանն, որ նշանակէ զաէրն անուն. Ոսկ. եւ: *Որ ասի չորեքգրեան անուն ած. Գէ. եւ: *Որ անուանեացէ զչորեքգրեանն, այս ինքն է զչորից գրոց նշանակն, մահուամբ մեռցի. Կիւրղ. եւ: *Զաւաչինոյն (անուանէ աբրահամու) ասեն, թէ ըստ չորեքգրենին էր, որով ըստ անուանն իսկ գրի (ավրմ. աբրամ). Կիւրղ. ծն :

ՉՈՐԵՔԴԵՂԵԱՆ, ղենի. ա. Τετραφάρμακος. Tetrapharmacus. Բաղադրեալն 'ի չորից դեղոց կամ 'ի ներկոց. *Որպէս 'ի վերայ չորեքդեղենին (է տեսանել). քանզի և անդ այլ իմն չորեքդեղեանն քան զորս յորոց չարակային : Որպէս չորեքդեղենին, ևն. (զոր Լէհ. իմանայ բաղկացուն 'ի մոմոյ, 'ի ճարպոյ,'ի ռետինէ և 'ի ձիւթոյ). Նիւս. բն. է:

ՉՈՐԵՔԴԻՄԵԱՆ. } Τετραπρόσωπος.
ՉՈՐԵՔԴԻՄԻ. ա. } Quadruplicem faciem habens. Ունող զչորս դէմս. քառադէմ. չորեքկերպեան. *Չորեքդիմեան կառք իմանալիք՝ ըստ հրաշալի տեսլեանն եզեկիելի. Երզն. լս: *Ուղղեաց զպատկերն չորեքդիմեան 'ի տաճարին տեառն. Եփր. ծն: *Քառադէմ ասի և կառսգ. այն կառք՝ որ տեսաւ 'ի մարգարէէն, չորեքդիմի լինէր պատկերն. Շ. բուրյր: *Որ ըզպատկեր չորեքդիմին՝ կանգնեաց 'ի տան սրբարանին. Յհ. օրհն: *Որթ յանապատին ... և պատկերն չորեքդիմի՝ մանասէին. Եփր. համաբ: *Տունն մանասէի չորեքդիմի պատկերաւն պղծեցին զսրբութիւնս իմ. Գէ. եւ. յէրեմա : *Մանասէ զչորեքդիմի զկուռսն 'ի տաճարին ած եդ. զի ուստի արդեօք և եկեացէ ոք, կռոցն երկրպագցէ. Բրս. տաղաւ:

ՉՈՐԵՔԴՐԱՄԵԱՆ. ա. գ. Τετραδίδραχμον. Quadridrachma. Ունող զարժէս չորից դրամից կամ դիդրաքմայից. կրկին երկդրամեան. որ և ՍԱՏԵՐ. *Եսուն նմա իւրաքանչիւր՝ մէն մի որոջ, և չորեքդրամեան մի ոսկի անգիր. Յոբ. խբ. 11:

ՉՈՐԵՔԵԱՆ, կամ ՉՈՐԵՔԻՆ, եցունց. ա. գ. Իւրաքանչիւրն 'ի չորից. մի մի 'ի չորիցն. չորսն ալ. փէօրփի- փէ. *Ի չորեսին կողմանս նոցա : Յաջմէ կամ 'ի ձախմէ չորեցունց : Գաղափացն չորեցունց : Լի էին աչօք թիկունքն նոցա չուրջ զչորեքումբք, ևն: Զչորեցունց տանոց կախեալ. Եզեկ. ա. 8=18: Գծ. ժ. 11: *Չորեքին բնութիւնք. այս ինքն տարերք. Եզնիկ:

ՉՈՐԵՔԵԶԵՐԵԱՆ. ա. Τετραπέρατος. Quatuor orarum, quadripartitus. Որ ունի զչորս եզերս, կամ զկողմանս, կամ զծոմերս. չորեքծագեան. *Զչորեքեզերեան տիեզերս անաշխատ ճանապարհորդութեամբ գնացեալք : Առելի տիեզերաց եղեալ (նեստոր) զչորեքեզերեան տիեզերս խաղաղակեալ. Կիւրղ. 'ի կոյսն : *Աշխարհս չորեքեզերեան ունելով ձև, յարևելս և յարևմուտս, 'ի հիւսիս և 'ի հարաւ. Շ. բուրյր :

ՉՈՐԵՔԵՐԻՎԱՐԵԱՆ. ա. Τέτριππος, τετράπολος. Quatuor equos habens, quadriguus, quadrigus. Ի չորից երիվարացն 'ի գրաստուց լծեալ. քառաձի. *Ո՛ որ չորեքերիվարեան որպէս կառաց դիր՝ զտարերս գասեալ, և կառավարելով զժամանակս. Պիտ: *Արիոս և փոտինոս և նեստորիոս և մակեդոն՝ չորեքերիվարեան կառքն սատանայի. Պրոկղ. 'ի պտ :

ՉՈՐԵՔԹԵՒԵԱՆ. ա. Τετραπτέρος. Quatuor alis praeditus. Որոյ իցեն չորք թևք կամ բազուկք. չորս թեւով. փէօրփ գանատլը. *Մարդիկ երկթևեանս ծնանել, և զայլս չորեքթևեան, և երկդիմիս. Եւս. քր. ա: *Եզեկիէլ յաւելու չորեքկերպեանս և չորեքթևեանս. Մխ. տփ:

ՉՈՐԵՔԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ. ա. Ունակ չորից ամանակաց կամ եղանակաց. *Ըստ բոլորման առ 'ի յարեգակնէ՝ չորեքժամանակեան ըստ մեզ լինելոյ տարւոյն. Խոր. ա. 3:

ՉՈՐԵՔԺՈՒԻ. ա. Որոյ են չորք ժեռք կամ ժայռք, այս ինքն ատամունք, որպէս ծղխնիք դրան. չորս կէոյիով. փէօրփ փէՃէՃէ. *Չորեքժըռի ինքն 'ի կանգուն, ով զնա չունի, գիտեմ, չէ՛ տուն. Շ. առակ:

ՉՈՐԵՔԾԱԳԵԱՆ. ա. որ և ՉՈՐԵՔԵԶԵՐԵԱՆ. Ունօղ զչորս ծագս կմ զկողմանս. և Որ ինչ հայի 'ի չորս ծագս աշխարհի. տիեզերական. բոլորական. շրջապիւռ. չորս տէէ. չորս տէօյ. *Նա արար զչորեքծագեան կողմ երկրի. Համամ. առկ: *Չորեքծագեանս եզերաց տիեզերաց կնիք պահպանական՝ նշան ամենազօր : Չորեքծագեան մասանց էակաց անպատկառ խոնարհք. Նար. խբ. և առաք: *Ընդ չորեքծագեան ծայրս տիեզերաց սփռեալ: Զաւետարանին հոսէ գնացս ընդ չորեքծագեան տիեզերս. Անան. եկեղ: Յհ. իմ. եկեղ: *Քառավտակ բղխմամբն արբուցանէր զչորեքծագեան զտիեզերս : Ընդ չորեքծագեան ապարանս եղեն ամենեքեան սէք. Գնձ: Ոսկեփոր : *Չորեքծագեան կողմանց աշխարհի : Ի չորեքծագեան սատանայական հողմոց. Արծր. ա. 7: է. 2: *Բաժանեաց և քո զերկոտասան առաքեալսն չորեքծագեան աւետարանին ընդ ոլորտս տիեզերաց: Եւտես զչորեքծագեան աւետարանն, զի յընդհանուր աշխարհս հոլովեալ անխափան ընթանայր. Զքր. կթ: Փարպ. առ վհր. կթ :

ՉՈՐԵՔԿԱՆԳՆԵԱՆ. ա. Τετράπηχος, πηχῶν δ'. Qui quatuor cubitorum est, quatuor cubitorum. Որ է 'ի չափ չորից կանգնոց. չորս կանգուն. փէօրփ արշըն, փէօրփ էնդազէ. *Սեսովստրիս ասեն խը. զորմէ ասեն լինել (հասակաւ) չորեքկանգնեան. Եւս. քր. ա: *Սահմանեաց բնութին զկատարումն հասակի՝ զչափ ունել զչորեքկանգնեան. Սահմ. ծէ:

ՉՈՐԵՔԿԱՐԳԵԱՆ. ա. Τετράστιχος. Quatuor ordinibus dispositus, vel constans. Որ ինչ ունի զչորս կարգս, կամ զչորս. փէօրթ օրտա. *Ըստ չորեքկարգեան ականց : Ականակապ չորեքկապրեան ականց : Փառք հարցն 'ի չորեքկարգեան ականսն քանդակեալսն. այսինքն անուանք ժբ նահապետաց՝ գ գ 'ի չորս կարգս. Ել. իը. 17: լթ. 10: Իմ. ծը. 24: *Յերից կարգեալ չորեքկարգեան՝ առ 'ի ցոյցս կենդանեացն (այսինքն զոդիակսն) տպաւորեալք: Ութանկեանն՝ ըստ աղխոսաձևոյ չորեքկարգեան. Փիլ. լհ. և լին:

ՉՈՐԵՔԿԵՐՊ, ի, ից. կամ պք. պից. }
ՉՈՐԵՔԿԵՐՊԵԱՆ, եանք, եանց. }
ՏԵՏՐԱՄՈՐՖ, և ՉՈՐԵՔԴԻՄԻ. Τετραμόρφος. Quadriformis. *Որ 'ի հրեղէն կառսն չորեքկերպիցն վերայ հանգչի. Զքր. կթ: *Չորեքկերպիցն նըմանի՝ յերկրի աթոռք երկնաւորի : Չորեքկերպեան կենդանեացն զհոր. հուրդ քարոզեաց ամբողջին : Չորեքկերպեան կենդանիք վայելուչ աղաղակեն. Շար: *Չորեքկերպեան ձևով կենդանի պատկեր. Պիտ: *Սա (ղուկաս) 'ի չորեքկերպեան կառսն օրինակեցաւ եզամբն. Հ. կն. ակ: *Նոյի նշանակեալ չորեքկերպեան տապանագործ օրինակաւ. Կիւրղ. խլ:

ՉՈՐԵՔԿԻՆ, կնի, կնաց. ա. Τετραπλοῦς. Quadruplus. Մին չորիցս կրկնեալ. չորեքպատիկ. չորք. փէօրփ գաթ, փէօրփ. *Արարից չորեքկին նիւթոցս. Եղիշ. է: *Զոր Ճշմարտին աւետարանքն հաստատուն թուով չորեքկին. Ածւ:

ՉՈՐԵՔԿԻՆՔ ասին ըստ թուաբանից թիւք չորիցս բազմապատկեալք. *Իմիակաց կրկնակաց, և 'ի չորեքկնաց կրկնակաց: Եւ 'ի չորեքկնացն՝ ա. գ. ժզ. կդ. լինի ձէ. Փիլ. լին. գ. 36: *Չորեքկինք. ա. գ. ժզ. կդ. մծզ. ևն. Սարկ. փոմ:

ՉՈՐԵՔԿԻՆ. մ. Τετραπλῶς. Quadrifariam. Քառապատիկ. փէօրփ գաթ. *Եթէ զոք զըրկեցի. հատուցից չորեքկին. Ղկ. ժթ. 8:

ՉՈՐԵՔԿՆԱԿԻ. մ. Չորեքկին. չորիցս. *Երեքկնակի և չորեքկնակի պատեալ պաշարեալ զնոսա՝ հանեն ընդ սուր զամենեսեան. Փարպ:

ՉՈՐԵՔԿՆԵՄ, եցի. ն. Չորիցս կրկնել. *Երեքկնէր և չորեքկնէր զանուն երգմանն յարեգակն. Եղիշ. է: *Չորեքկին խոստումն ած առ աբրահամ. Նխ. ծն:

ՉՈՐԵՔԿՈՒՍԻ. ՏԵՏՐԱԳՈՆ, ՉՈՐԵՔԱՆԿԻՒՆԻ. Τετράγονος. Quadrangularis. ևն. *Տապան 'ի չորեքկուսի փայտից (որ 'ի Փիլ. չորեքանկիւնի): Չորեքկուսի լինիցի սեղանն: Չորեքկուսի և կրկին գործեաց զաւախանն: Պարիսպ 'ի չորեքկուսի վիմաց : Ամենայն անձրապետք չորեքկուսի պատուարաւորք. Ծն. զ. 14. Ել. իէ. 1: լթ. 9: Երեմ. ծբ. 4: գ. իգ. է. 5: *Մասն՝ հինգհարիւր տարապես 'ի լայն, և նոյնչափ յերկայնն չորեքկուսի. Խոր. Ե: *Ի հեռաստանէ՝ աշտարակք չորեքկուսիք բոլորք երևին. Շիր : *Պարապեալ որձաքար վիմօք չորեքկուսի ձևով. Առղ. գ. 17:

ՉՈՐԵՔԿՐԿԻՆ. ա. Չորիցս կրկնեալ՝ ծալեալ՝ պատեալ. չորեքկնեալ. *Եօթնորդ հինգկրկին (վասն պատրիարգի), չորեքկրկին (վն արքեպիսկոպոսի), երեքկրկին (վասն մետրապոլտի). Լմբ. պտրգ:

ՉՈՐԵՔՀԱՐԻՒՐ, ոյ, ոց. ա. Τετρακόσιοι. Quadringenti. Չորիցս հարիւր. որ գրի և ՉՈՐԵՔԱՐԻՒՐ. չորս հարիւր. փէօրթ եիւզ. *Տասնապետացն զնա ամս չորեքհարիւր : Գետինն չորեքհարիւր սատեր արծաթոյ է: Չորեքհարիւր արանք. Ծն. ծէ. 13: իգ. 15: ա. ԲԳ. և 10: *Երեքարիւր... չորեքարիւր. Եփր. ծն:

ՉՈՐԵՔՀԱՐԻՒՐՈՐԴ, իւ. Τετρακοστός. Quadringentesimus. Վերջին չորեքհարիւր թուոյ. փէօրթ եիւզինճի. *Յամին չորեքհարիւրորդի. գ. ԲԳ. գ. 1:

ՉՈՐԵՔՀԵԳԵԱՆ. ա. Τετρασύλλαβος. Quatuor habens syllabas. Որոյ են չորք հեգք. քառավանկ. *Չորեքհեգեան կամ հինգհեգեան: Չորեքհեգեան կմ հինգհեգեան անուանք. Երզն. քեր:

ՉՈՐԵՔՁԵՂՈՒԱՆԵԱՑՔ. ա. գ. Τετραώροφος. Quatuor contignationum. Յարկք՝ որոց են ձեղունք չորք 'ի վերայ իրերաց. չորս խաթ չինած տուն. *Որք երեքձեղունեայսն և չորեքձեղունեայսն շինեն. Ոսկ. մ. է. 27:

ՉՈՐԵՔՄԱՐՄԻՆ. ա. Τετρασώματος.

Quatuor habens corpora. Ունօղ զչորս մարմինս. *Ծնանել և ցուցանել մարգարէութիւնս, և չունել չորեքմարմինս. Եպիփ. կր. ա։

ՉՈՐԵՔԵՐԵՍԵԱՆ. ա. Որպէս Ցափխեթերա. չորս ոտիւ վրայ. փէօրփ այագլը. *Չորեքյարկք գնայր առ գետամէջ. Պրձ. ալէբա. (այլ ձ. 'ի չորս գնայր։)

ՉՈՐԵՔՆԻԻԹԵԱՅ. ա. Բաղադրեալ 'ի չորից նիւթոց կամ 'ի տարերաց. *Զչորեքնիւթեայ բնութիւն զարդարեալ շքեղաշուք արգասիւք. Ցմ. իմ. էլեղ։ *Չորեքնիւթեայ բնութեամբ խառնեալ. Շար։ *Զորս յեղանակ՝ չորեքնիւթեայ բնութիւն. Վանակ. տարէմփ։ *Չորեքնիւթեայ մարմնոց, և զործոց նոյն են. Տօնակ։ *Բարձրացան 'ի վերայ չորեքնիւթեանս մարմնոյ. Վանակ. յար։

ՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹ, ի,կմ. ու,ուց.գ.) Τε-
ՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹԻ, թւոյ, թւոջ.} τρας σαββάτου. Quarta sabbati. Feria IV. dies Mercurii. Չորրորդ օր շաբաթու, այսինքն եօթնեկին՝ սկսեալ 'ի միաշաբաթէ. չարէք-շէբէի. չարշամպա. *Վասն պահելոյ զչորեքշաբաթ. Կանոն։ *Մատնեա 'ի գաւիթ. չորեքշաբաթու. (այլ ձ. չորրորդ շաբաթու.) Մաշ. ղփ. ա։ *Ի կիւրակէի և 'ի չորեքշաբաթու և յուրբաթու։ Զչորեքշաբաթի և զուրբաթ անսուաղ անցուցանէին։ Մինն 'ի մէնջ հրեշտակ չորեքշաբաթի է, և միւսն ուրբաթու. Սեբեր. է։ Վրք. հց. ՟Է. ծհ։ *Ի չորեքշաբաթուն և յուրբաթուն։ Չորեքշաբաթուն ընթերցուածք։ Չորեքշաբաթքն և ուրբաթքն։ Ցուրբաթու և 'ի չորեքշաբաթու։ Ի չորեքշաբաթուն։ Ցաւուր չորեքշաբաթու։ Գտանես չորեքշաբաթ զօրն՝ ատեանց. ԽՆ. Արշ. առէպ։

ՉՈՐԵՔՈՏԱՆԻ. ա. Որ իցեն ոտք չորք տաղաչափութեան. չորս ոտնով. *Սահմանել զսա չորեքոտանի կամ վեցոտանի. Հին. բեր։

ՉՈՐԵՔՊԱՏԻԿ. ա. ն. Չորեքկին. չորեքնակի. տասանելեալ չորիւք. չորս խաթ. *Ընդ չար գործեալն չորեքպատիկ զզարձն տուգրէն տալ. Իգն։ *Չորեքպատիկ հատուցանել յօրէնսն հրամայեցաւ զզողութեան վճարուն. Շ. ընդհանր։

ՉՈՐԵՔ ՊԱՏԿԵՄ, եցի. ն. Չորեքպատիկ առնել. *Զամենն չորեքպատկեմ. Շիր։

ՉՈՐԵՔՎՏԱԿԵԱՆ. Տ. ՔԱՌԱՎՏԱԿ. *Զչորեքվտակեան առաջս գետոյդ. Նար. կէ։ *Չորեքվտակեան անյաղթ և զօրաւոր գետովք. Արծր. ա. ա։

ՉՈՐԵՔՏԱՌԵԱՆ. ա. Բաղկացեալ չորեք տառիւք, այսինքն մասնկիւք. չորեքմասեան կամ քառամասեան. որպիսի են չորեքին աւետարանք կամ աւետարանիչք. *Միաւոնգանեք չորեքտառեան աւետարանախանութիւն փողոցն։ Չորեքտառեան առաքուցին վարդապետութեան Ճաշակ. Թէոդ. մայրագ. ն. կուսա։

ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆ, ասնք, նից. ա. Δεκατέσσαρες. Quatuordecim. Չորք 'ի վերայ տասն. երկիցս եօթն. փանըլըրա. ժն փէօրթ. *Զչորեքտասան ամ։ Գտանինս տարեսրս չորեքտասան։ Քաղաքք չորեքտասանք։ Ցեա ամս չորեքտասանից. Ծն. լա. 41։ Թագաւ. ԽԱ. 13։ Ցես. ծէ. 36։ Գաղ. Բ. 1։ Առի և չորեքտասան օր՝ իբր չորեքտասաներորդ։

ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆ. Քերթողաբար՝ որպէս չորեքտասան. քառասուն. *Փառաց զթագաւորն չորեքտասան արարիք տօնեմք այսօր. Ցոց. Ի Ա.

ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆԱԼՈՒՍՆԵԱՅ. ա. Որ իցէ 'ի ժամանակ լուսնի լրացելոյ՝ յետ չորեքտասան աւուրց ծննդեան իւրոյ. *Ամենապայծառ է չորեքտասանալուսնեայ լուսինն. Վրդն. ել։

ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Τεσσαρεσκαιδέκατος. Quartus decimus. Վերջինն չորեքտասան թուոյ. ժն փէօրթիւնճի. *Ցամին չորեքտասաներորդի։ Իբրև չորեքտասաներորդ գիշեր լինէր։ Այս չորեքտասաներորդ օր է. Ծն. ժդ. 5։ Գործ. ԻԷ. 27. 33։ *Զատիկն 'ի չորեքտասաներորդ լուսնին լինէր. Մէկն. ղե։ *Օստացւոց աղանդն, որ չորեքտասաներորդ կոչին (տօնելով ընդ հրէից զզատիկն). Կանոն։

ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆԵՔԵԱՆ, } նեցուց. ա.
ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆԵՔԻՆ, } Իւրաքանչիւրն 'ի չորեքտասանից՝ և բովանդակն 'ի միասին. փանըլըրն ալ. ժն փէօրթիւ փէ. *Սրբոյն սօղոսի չորեքտասանեքումքք թղթովք։ Չորեքտասանեքումքք թղթովք այսուքիւք. Կորիւն։ Նխ. Եղբ. պօղ։

ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆՕՐԵԱՅ. ա. Որ ունի զաւուրս լցեալ չորեքտասան. մականիր լուսնի լրացելոյ. *Ցաւուր արարչութեն լուսինն չորեքտասանօրեայ էր։ Լուսին չորեքտասանօրեայ լինիւ լուսոյն կատարեալ. Շիր. ղափ։

ՉՈՐԵՔՏԱՐՐԵԱՆ. ա. Τετράστοιχος. Quatuor elementorum. Որ ինչ անկ է չորից տարերաց և տառից. *Որպէս և 'ի նշանակաւոր ածապանութեն՝ ըստ չորեքտարրեանս մարքրութեան մեզ 'ի ձեռն յոլովից ցուցանի. Դիոն. էբի։

ՉՈՐԵՔՕՐԵԱՅ, րէի, եց, իւք. ա. Τετρήμερος. Quatriduanus. τεταρταῖος, quartanus. Որ ինչ հայի 'ի միջոց չորից աւուրց. եղեալն 'ի չորից աւուրց հետէ, և 'ի միջոցի նոյնչափ աւուրց, կամ յաւուրն չորրորդի. չորս օրուան. փէօրթ կիւնլիւք. *Եղիտ զնա չորեքօրեայ 'ի գերեզմանի։ Արդ հոտեալ իցէ, քանզի չորեքօրեայ է. Ցհ. ժա. 17. 39։ *Զչորեքօրեայն արձակեաց. Նար. յոխէտ։ *Զչորեքօրեայ զմեռեալն . . . կոչեցեր 'ի թաղմանէ։ Աճապար կոչեաց զմեռեալ չորեքօրեայն 'ի թաղմանէ։ Գտին կենդանացեալ զչորեքօրեայ զմեռեալն. Շար։ *Զգործ յարութեն չորեքօրէին տեսանելով սքանչացան յոյժ. Ճ. Գ։ *Քառապատիկ շրջաբերութեն ժամանակի մաքրելով չորեքօրեայ ջերմութիւնք (այս ինքն տենդս) գործեն. Պղոտ. փիմ։

Իսկ Կոչ. ծա. *Արեգակնդ՝ չորեքօրեայ ստեղծաւ ... իմա ըստ յն. իբրու Ս. 'ի չորրորդ աւուր. որպէս և 'ի ծէ. *Զարեգակնս զայս՝ որ չորեքօրեայ արարած է նորա ... ։

ՉՉՈՐԵՔԱՒՈՒՐԲ. } Ցետ չորից աւուրց.
ՉՈՐԵՔՕՐԻՒՔ. մ. } յաւուրն չորրորդի. չորս օրն անգամ. *Կերակրէր՝ երբեմն զերկուաւուրբ, և երբեմն զչորեքաւուրբք միանգամ։ Թոյլ տուր եղբայր. և չորեքօրիւք (այս ինքն չորեքօրէիւք) պահեսցի. Վրք հց. Է. ծա։

ՉՈՐԻՆ. Տ. ՉՈՐ. *Ցրտին և չորին զատ խմանայ հիպոկրատէս. Մագ. ծէ։ *Հուր՝ ջերմին և չորին. հող՝ ցրտին և չորին։ Հով է և չորին. ջերմ է և չորին. Լծ. ածաք։ Ոսկէփոր։ Բժշկրն։

ՉՈՐԻՐ. Նոյն ընդ Չորրորդ. որպէս ա. *Չորիր մասն քո մահու սպառեսցի. և չորիր մասն քո սովով վախճանեսցի 'ի միջի քում. և զչորիր մասն քո ընդ ամենայն հողմս ցրուեցից. և չորիր մասն քո շուրջ զքև 'ի սուր անկցի. Եզեկ. Է. 12։ *(Զկյա) զեռակա աւուրցն՝ 'ի չորիրն օր տարրացոյց (յարեգակն). Մագ. փամ։

Եւ որպէս մ. *Նախ՝ միրծանուն, երկիր՝ զըուցատրութն. երիր՝ լեզուաց թարգմանութն. չորիր՝ տառագարանութն գիւտ. Թր. քեր։

ՉՈՐԻՑՍ. կմ ՉՈՐԻՑՍ ԱՆԳԱՄ. մ. Ի չորս նուագս, և չորրորդ անգամ։ Գիրառ։

ՉՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՑԱՄԱՔՈՒԹԻՒՆ, և ԵՐԱՇՏ։

ՉՈՐՈՒՏ. Տ. ՉՈՐ. *Զխորհուրդս նորա առակեաց յերկիր չորուտ, որ զպտուղ ոչ տայ. Եփր. համաբ։

ՉՈՐՍ. ՋՉՈՐՍ. Տ. ՉՈՐՔ։

ՉՈՐՍԱԿՆԵԱՆ. ա. (Գրեա կմ աղքիւր)՝ որոյ ակն է քառեակ. *(Փիսոն) չորսակնեան է. իւրաքանչիւր տեղեաց անուամբ կոչի. Վրդն. ծն։

ՉՈՐՍԱՄՍԵԱՆ. ա. Չորից ամսոց. չորս ամսլուն. փէօրթ այլըգ. *Չորսամսեան աւուրքք ծանրանաւեալք՝ հասին 'ի հաւոմ. Վրք ոսկ. հին ձ. իսկ 'ի նոյնն՝ Դ ամսեան. զոր մարթ է ընթեռնուլ և Չորեքամսեան։

ՉՈՐՍՈՏԱՆԻ. Տ. ՉՈՐՔՈՏԱՆԻ։ Խչ.

ՉՈՐՐԵԱԿ, եկի, կաց. ա. գ. Τέσσαρες, τέτταρες, ρα. Quatuor, quaterni. որ և ՉՈՐԵԱԿ. Քառեակ. քառ. չորք. չորս բիրտը. չորս փէօրթ. *Մեծապատիւ էր առ այնութագորեանսն չորրեակդ։ Չորրեակ՝ թուոց է ամենայնաբարմարագոյնն, իբրու կատարելագոյն։ Զչորրեակն ոչ առնու, զի թէ առնու, հարկաւորի հատանել զմիակն. Սահմ. ծդ։ Փիլ. լին։ Քեր. թերթ։ *Չորրեակ տարերցս կամ տարերց խառնուածոց. Պիտ։ *Իննուց յիսնից՝ և թուոց երից և չորեակ տասանց. Նար. իթ։ *Զչորեակ թիւն 'ի քառամսեակն յաւելցուք, զի ոչ թուով երբեկաց ժամանակ չափեսցի, կամ չորրեկաց ծննդոց յանցելոց. Մխ. այր. խւ։

ՉՈՐԵԱԿ կամ ՉՈՐԵԿ, որպէս ռմկ. չորէքէք. Չոր. չորին. կամ որպէս Չորրեկ, իբր չորքոտանի. *Ի չորեկի մորթի փտտտէ և պահէ. Վարդ. իա։

ՉՈՐՐԵԿ, ի. ա. Որ գայ կամ գնայ 'ի չորս. չորքոտանի. *Եւ զամէն կենդանիք՝ չորք ըստ ոտիցն, զոր չորրեկ կոչեն. Վրդն. ծն։

ՉՈՐՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Τέταρτος, η, ον. Quartus, a, um. τετράς, τετραδεῖον, quaternio. Վերջինն 'ի չորս թիւս և 'ի թուեալս. փէօրթիւնճի. *Օր չորրորդ։ Գետն չորրորդ։ Ի չորրորդումազգի։ Ի քաներորդի և չորրորդի. ևն։ *Ի կենդանեաց ծնունդս՝ նախ առաջին է սերման ցանումն... և չորրորդ 'ի վր ամենայնին, կատարելութի՝ ծնունդ. Փիլ. լին. Գ. 12։ *Խաւարն՝ առաջին էր յարքահանն. և երկրորդ՝ եսաւ. երրորդ՝ հաւատալ. չորրորդ՝ զարկ. և զյորաք հինգերորդ թուեաց. Խոսրով։ Իսկ Գծ. ծէ. 4. *Մատնեաց չորից չորրորդաց զինուորաց պահել զնա ... իմա չորրորդաւորաց՝ կարգելոց յիւրաքանչիւր բաժանմունս չորից պահուց. Նէոքեսարն՝ փէօրթ դէօրդիւքէ գէր։

ՉՈՐՐՈՐԴ. որպէս Չորք. չորրեակ. քառեակ. *Չորրորդ տասն ոտք պողպատե՝ ցին։ Չորրորդ տասունք զինուորք. Թէոփ. Ի Դ։ *Զչորրորդ տասանցն լցուցեր զպակասութի։ Լցուցին զպակասութի չորրորդ տասանցն, կմ տասինն. Գնձ։ Շար։

ՉՈՐՐՈՐԴ. գ. Չորիր մասն. քառորդ. չէյրէկ. *Զչորրորդ գորակի գինւոյ։ Զանգեալ իւղով, չորրորդաւ գորակին. Ել. ԻԹ. 40։ Թագաւ. ծէ. 4։

ՉՈՐՐՈՐԴ. մ. Τέταρτον. Quartum. Ի չորրորդ նուագի. *Ցանկցաւ սերմն յերկիր. առաջ խաղաց 'ի վեր և 'ի վայր ... առաջ առնուց, և չորրորդ՝ զպտուղն եբեր։ Նախ առաջին ... առաջ ... և երրորդ ... և չորրորդ, ևն. Փիլ. լին. Գ. 12. և այլն։

ՉՈՐՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ. մ. Τέταρτον, τετράκις. Quarta vice, quater, quarto. Ի չորրորդ նուագի. և Չորիր. այն չորրորդ հաշուեսցի՝ զի են. փէօրթ թէրէք. և փէօրթիւնճիւ՝ բէ.

* Չորրորդ անգամ զայս առաջին ցնա։ Ոչ թէ չորրորդ անգամ, այլ և բիւր անգամ։ Ոսկ. յհ. բ. 14։ *Երրորդ անգամ զի.. չորրորդ անգամ զի. Ոսկ. մ. ա. 6. եմ. առէպ։

ՉՈՐՐՈՐԴՔ. Չորրորդ անգամ ամուսնացեալք, կմ չորրորդ ամուսնութի. *Երրորդք, չորրորդք, հինգերորդք. Կանոն։

ՉՈՐՐՈՐԴԱԴԱՍ. ա. Ցորում են դասք կամ կարգք չորք, որպէս 'ի թիւն քառասունն՝ չորք տասունք. *Եթէ 'ի նմանեաց իմոց յաղթեալ իսկ էի, չորրորդապետացն երկնաւորաց, ոչ էի այնքան պատկառեալ և ամօթալի՝ իբրև 'ի չորրորդադաս այս նահատակացս երկրաւորաց. Թէոփ. խ մ։

ՉՈՐՐՈՐԴԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Τετράρχης, χῶν. Tetrarcha. Պետ չորրորդի մասին տէրութեն կամ երկրի իրիք. *Հերովդէս չորրորդապետ։ Հերովդի չորրորդապետի. Մտթ. ժդ. 1։ Ղկ. գ. 19։ ը. 7։ Գծ. ժգ. 1։ *Չորրորդապետս կացուցանէ ազգաստս զՀերովդէս, և զանտիպատրոս, և զլիւսիաս, և զփիլիպպոս. Եւս. քր. բ։

Կամ որպէս Պետ չորից գնդաց. Qui quatuor cohortibus praeest. *Եթէ 'ի նմանեաց իմոց յաղթեալ իսկ էի չորրորդապետացն երկնաւորաց, ոչ էի այնքան պատկառեալ և ամօթալի. Թէոփ. խ մ։

ՉՈՐՐՈՐԴԱՏԻՊ. ա. Ցորում կայ տիպ կամ չափ չորրեակ թուոյ. որպիսի է աստ ինչ տաղաչափութե առ յոյնս. *(Գրիգոր ծծաքանն արար տաղաչափութիւս) ամպիկունս՝ երրաչարժս (կամ երրակամս) և չորրորդատիպս. Ճ. Բ։ և Հ=Ց. յուլ. իէ։

ՉՈՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Τετράς. Quaternio, quaternitas. Չորրեակ կամ քառութիւ գոլն (տարերաց). և Հերետիկոսաց՝ ընծայելն քան զանձն մարդկայինն. որով երրորդութին երեքանձնեայ՝ լինի չորրորդութի չորեքանձնեայ. *Ոչ սահել յայլ ցեղ չորրորդութի։ Կարգ ցուցանելով անկարգ չորրորդութեն (տարերաց). Պիտ։ *Որպէս զի լինել երկու որդիս. որով երրորդութին՝ չորրորդութի լինի. Խոր. գ. 61։ *Փոխանակ միոյ անձնաւորութեն աստուածն մերոյ յսի քսի՝ երկուս անձնաւորութիւս և գէմս. և փոխանակ սբյ երրորդութե՝ չորրորդութի անվայելչապէս և անօրինաբար խորհեցան. Ագ. բ։

ՉՈՐՐՈՐԴՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Չորրորդապետն գոլ. իշխանութի չորրորդապետաց. *Ի չորրորդպետութե գալիլեացւոց հերովդի. և 'ի փիլիպպոսի եղբօր նորա չորրորդպետութեն. և'ի չորրորդպետութե լիսանեայ. Ղկ. գ. 1. յն.'ի չորրորդապետելն. τετραρχοῦντος. Իսկ լա. առ չորրորդապետաւ։

ՉՈՐՔ, րից, րիւք. և նախդրիւ՝ զչորս կամ չորս. 'ի չորս. ընդ չորս. (լծ. և նոյն ընդ Քառք. որպէս և ընդ տրս. չէհար, չահար, չար.) Τέσσαρες, τέτταρες. Quatuor. չըր. փէօրփ. Թիւ՝ միով աւելի քան զերիս. երկիցս երկու. *Ի չորս առաջս։ Ամս հարիւր երեսուն և չորս։ Չորք թագաւորք։ Ի չորից կանգնոց։ Որ օր չորք էին ամսոյն (ըլ երբ. ուր յն. է՝ չորրորդ). եմ։ *Ընդ չորս կողմանս։ Չորից նիւթոցս. Եզնկ։ *Վախճանէր առ չորիւք որդւովք». այսինքն թողեալ զչորս զաւակս. Եւս. քր. ա։

ՉՈՐՔ ԱՆԳԱՄ. մ. Չորիցս. չորրորդ անգամ. չըր. հէլ. փէօրփ քէրրէ. *Չորք անգամ եկին կանայքն 'ի գերեզմանն. Սկևռ. յոչ։

ՉՈՐՍ. Դուռն ուրեք գաւառի իբր ուղղ. հանդոյն ռմկ. չըր. *Ի նորոց կառակարանաց չորս աւետարանք միայն. Կոչ. դ։ *Անուն բանծաննին չորս գետք. Տօնակ։ *Դրանն՝ չորս մարդ է. Լծ.կոչ։ *Առաջնորդք նախանձու... 'ի յայանի եպիսկոպոսաց չորս. (այլ ձ. չորևս.) Վրք. հւ։

ՉՈՐՍ. մ. Չորք անգամ. *(Հարկանէ) չորս երիս անգամ 'ի կողմանսն չորեսին։ (ձթ թիւն) կէս ունելով զվեցեակն. և չորս զերիսն, և երեք (անգամ) զչորսն, և մի զերկոտասանն. Ցհ. իմ. էիէղ։

Ի ՉՈՐՍ. } մ. Չորիւք թաթովք կամ ո-
Ի ՉՈՐԻՍ. } տիւք. յափշտակերաւոր և ՉՈՐԵՔԵՍԱՓՔ. չըր. ոփտոչ. փէօրփ այաքըլը իմդի. *Ցալրուցեալ աղէքսանդրոս 'ի գահոյիցն՝ չելջուց զՃիրագն, և 'ի գուրս ելեալ՝ 'ի չորս գնայր առ գետովն. (այլ ձ. չորեքյակք գնայր.) Պտմ. աղէք։ *Իբրև զմանկունս մատաղս եմք, որք 'ի չորից զեռան, և գնալ յոտից ոչ կարեն. Կլէմս։

ՉՈՐՔԱՆԿԻՒՆԻ. Տ. ՉՈՐԵՔԱՆԿԻՒՆԻ. *Քուեայ ձևն՝ երկու չորքանկիւնի է. Լծ. ֆիւ։

ՉՈՐՔՁԻՔ. գ. Τέθριππον. Quadriga. Չորեքերիվարեան կառք. քառաձիք. փէօրփ ածըլը արապա. *Նորոգեցաւ տուածիոցն տապարէս. և յաղթէր տիեզերի կայսեր չորքձիքն. Եւս. քր. ա։

ՉՈՐՔՈՏԱՆԵԱՑ, եայք, եաց. Տ. ՉՈՐՔՈՏԱՆԻ. *Բղխեալ յերկրէ չորքոտանեայս, զանազանից կենդանեաց գաս. Ճ. այբուբ։

ՉՈՐՔՈՏԱՆԻ, նւոյ, նեաց, կամ նւոց. գ. Τετράπους, ποδος. Quadrupes, pedis. Կենդանի որ գնայ 'ի չորս ոտս. չորրեկ. անասուն. չըր. ոփտոչ կէնտանի. փէօրփ այաքլը, հայվան, չէհար բա. *Հանցէ երկիր շունչ կենդանի ըստ ազգի՝ չորքոտանի, և սողունս, և գազանս։ Ի չորքոտանեաց անսրբոց։ Խաշանց նոցա, և ամենայն չորքոտանեաց նոցա. Ծն. ա. 24։ Ղևտ. իէ. 27։ Թուոց. լէ. 5։ *Թռչնոց, սողնոց, և չորքոտանւոց. Եփր. հա։

ՉՈՒ, ոյ, ոց. գ. Ἄπαρσις, πόρεια, ἀναζύγη. Discessio, discessus, profectio, iter, castrum motio, expeditio. Արշաւ Չուելն. Ելք 'ի տեղւոջէն իւրովքն հանդերձ, և երթ այլուր. ուղևորութի. շարժումն բանակի կմ վրանաւորաց. կէօչ. *Գրեաց մովսէս զչուս նոցա և զբանակետղս իւրեանց։ Ցամենայն 'ի չուս իւրեանց. Թուոց. լգ. 2։ Ելս. խ. 36։ *Խորհք կմ կանխունք չուոց յաշխարհէ յաշխարհ շրջին. Վէցօր. է։ *Ի չուի փողով յարեաց բանակն սպարապետն միայն արեաց իշխէ մտանել. Փարպ։ *Եւ այսպէս աշտիճանօք ելիցն և չուոց յանապատէն գալ յերկիր մտակաց իւրոց. Արշ։ *Ի նախընթաց չուս աստիճանաց (բանիս՝) օծեալ նացս պատրաստութե։ Ղեկացն կառուցմունք անգրեն սուզան. չուոցն յարմարութի պակասեցան. Նար. բ. ե իէ։ *Ի բաց վարեա զչուն շրջագայութե, որ 'ի տուգս խորագոյնս եկեսցէ. Կլէմս։

ՉՈՒ. Παρεμβολή. Castra. ἀποσκέυη, apparatus. Բանակ. կարաւան. հանդերձանք. աղխ. կաչ կարասի. *Զինչ էր այն ամենայն չու՝ որ ինձ գիպեցաւ։ Գայր չու մեծ և ամբոխ բազում. Ծն. լգ. 8։ ա. Մ. ը. 39։ Իսկ ա. Մ. է. 63. *Ընդ ամենայն չուս ճանապարհինս». յն. լոկ՝ ճանապարհ. ὁδὸς, via.

ՉՈՒ ԱՌՆԵՄ. } Տ. ՉՈՒԵՄ. *Չու ա-
Ի ՉՈՒ ԱՆԿԱՆԻՄ. } րարեալ արքայն, եկն բնակեցաւ առ կաղնեաւն մամբրէի։ Չու արար վաղվաղակի 'ի կողմանս անտիոքայ։ Չու առնէր խաղայր գնայր ոսեզինօգորոս կմ անտիոքոս։ Չու գարձի առնել (այսինքն գառնալ). Ծն. ժգ. 18։ ա. Մ. դ. 63։ բ. Մ. գ. 8։ և ժ. 2։ գ. Մ. ե. 12։ *Ամենայն տնխս իւրեանց չու արարեալ, յուզի անկեալ. Ագաթ։ *Ի չու անկեալ՝ առաքէ գաղտագնաց հետևակս. Խոր. բ. 81։

ՉՈՒԱԿԱՆ. ա. Ցառաջխաղացական, յարաձգական. *Ներհիւսին կուսին յառաջելն 'ի յաջնաաարին յաճախութեն՝ չուականն յերկարութի, բազմաթիւ պտտուածք 'ի թելս բանի. Նար. գթ։

ՉՈՒԱՆ, ի, աց. գ. Σχοινίον. Funiculus, funis. որ և ՃՈՊԱՆ. Պարան. պարան. կառան. խառան. ւըվան. իփօէն, իփ. ոփծին. *Կախեաց զնոսա չուանաւ ընդ պատուհանն։ Արկցուք չուանս 'ի գլուխս մեր։ Փոխանակ կամարացն՝ չուան գօտի։ Գանձս ընտիրս վանդակեալս չուանօք. Ցես. բ. 15։ գ. Թգ. ի. 31։ Ես. գ. 14։ Եզեկ. իէ. 24։ *Կապեն՝ որպէս կարծեն, յերկրացունց կողմանց. ոչ հզօր չուանօք, այլև յոյժ տկարօք. Ածբ. գ։ *Հատեալ զչուանսն նաւակամբջին եփրատու. Խոր. գ. 13։ *Խզել պարանացն և ընկղմել նաւին 'ի ակարութե չուանացն էր։ Եւ զի՞նչ չուանքն՝ որ խզեցան. չաղկապ և չարամանութիւք մեր առ ած հաւատոյ և սիրոյ. Գէ. եւ։ *Հարուածովք խարազանէ առ 'ի չուանացն, և վարեցովք խրատէ. Եփր. աւետար։ *Առի չուան՝ և երեքկնեցի, և հարի զնա. Վրք հց. ժը։ *Կապեցին բարակ չուանաւ զոլորգս նորա. Տօ իէւ. ռէպփ. ժա։ *Չուանօք պնդեցից զձեզ խմ. Ոսկէփոր. (փքեալ էր, չուանօք։)

ՉՈՒԱՆԱՁԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ձգումն և քարշումն չուանաց. *Ձեռք (նաւավարաց) 'ի չուանաձգութես աշխատին. Պիտ։

ՉՈՒԱՆԱՄԱՆ, ի, ից. ա. Σχοινοστρόφος, σχοινιοστρόφος. Funem contorquens, restio. Մանօղ զչուան. ւըվան չինող. ուըրուըն իփծի. *Վաճառ չուանամանաց և պղնձագործաց և վաճառ այլոց գաւեհիկ մարդկան. Ոսկ. մ. ա. 20։ *Իւրում ձեռօքն գործէր, քանզի չուանամած էր. Վրք հց. իզ։

ՉՈՒԱՆԵԱՑ կմ նէ. } կազմեալ 'ի չուա-
ՉՈՒԱՆԵՂԷՆ. ա. } նէ. ւըվանէ. իփէն. յն.'ի չուանոց. ἐχ σχοινίων, ex funiculis. *Արար խարազան չուաննեայ. Ցհ. բ. 15։ *Հեզական չուանեայ քաղցր խարազան փրկչին. Արշ։ *Ունէր խարազան չուանեայ կարկամ յոյժ. Վրք հց. դ։ *Ներկեցին 'ի փողոցն և 'ի շարաւոյ և 'ի չուանեղէն գօտեաց. Գէ. եւ։ *Ընդէ՞ր խարազան չուանէ առնէ։ Չուանէ գօտի. Վանակ. հց։ Վրք հց. ժգ։

ՉՈՒԱՌ. Տ. ԹՇՈՒԱՌ. *Եւ մի իցէ այն զոր առնեն, որ փառաւորն գրեցաւ ('ի ճառկատագրի) փառաւոր է, և որ չուառն՝ չէ-ւառ. Եղնիկ։

ՉՈՒԱՌԱԳՈՅՆ. Տ. ԹՇՈՒԱՌԱԳՈՅՆ։ Ոսկ. յհ. ա. 2։

ՉՈՒԱՌԱԴԻՐ. ա. Որ դնէ կամ տայ զչուառութի. թշուառացուցիչ. *Արտաքոյ ախորժակաց չուառադիր. Ճիր։

ՉՈՒԱՌԱԿԱՆ. Տ. ԹՇՈՒԱՌԱԿԱՆ, ՀԵՔ. ՏԱՌԱՊԵԱԼ. Ταλαίπορος, ἄθλιος. Miser. *Կորացաւ, մինչև զգետնեցաւ. անգ անխա չուառականն (կամ թշուառականն). Դփ. է. 27։ *Որ խաղան ընդ կանայս չուառականս. Եւս. պտմ. ը. 13։ *Ցեա պատուիրանանցութե չուառականն փայտին կերակրոյ. Իսխփ։

ՉՈՒԱՌԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ԹՇՈՒԱՌԱՆԱԼ, և ՏԱՌԱՊԻԼ. Ταλαιπωρέω, ροῦμαι. Miser sum. *Վայ մեզ, զի չուառացաք։ Չուառացաւ խորանն։ Ընդ ամենայն եղ անապական անցին չուառացեալք (կմ թշուառացեալք). Երեմ. դ. 13. 20։ ժէ. 18։ *Մեծապէս մեծամեծք չուառացան. Զաք. ժա. 2։ *Մի չուառացիս յարախութեան քում. Սիր. ժգ. 10. (նորին, մի' կորանայցես զի և յն. է՝ ταπεινομαι. ուր հին թրգ. ընթեռնոյր. ταλαιπωροῦμαι.)

ՉՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ. Ταλαιπωρία. Miseria. *Զգոյժ պատրգամ և

զչուառումն (կամ զթշուառումն.) Եղեմ. բ. 19։ *Բախտաւորութեն, և չուառութեն ։ Բախտաւորութեանց և չուառութեանց՝ զառաջին գնեն պատճառս. Եղնկ։

ՉՈՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Չու առնելն. չուումն. չու. երթ. *Միահամուռ խաղալն ընդ հիւսիսային կողմանս գիւղից տարեկան չուարարութեն. Խոր. Բ. 84։

ՉՈՒԵՄ, եցի. չ. Ἀπαίρω, ἐξαίρω. Discedo, cedo, recedo. ἀναζεύγνυμι, ἀποσκηνόω, moveo castra, vel tentorium. ἀπέρχομαι, abeo. Չու առնել. 'ի չու անկանել. չարժիլ բանակաւ՝ երթալ այլուր. խաղալ բազմութե վրանաւորօք, զօրօք, են. Էբիճէ, Էեօչմէ. *Չուեաց արքայն, և գնաց բնակեցաւ յանապատի։ Խօսեաց ընդ որդւոց Խորայելի, և չուեսցեն։ Չուեսցեն որդիքն Խորայելի։ Չուեցին (որդիքն Խորայելի) յանապատէն.. չուեցին 'ի բովթուսյ.. չուեցին. և այլն։ Չուեաց յետս և անցանէր խորայելի ընդ նմա։ Ի չուել քում յանդաստանացն եգիպտոսյ՝ երկիր չարժեցաւ։ Չուել գնալ 'ի բնակողուա։ Չուէր գնայր անդրէն 'ի բանակն իւր։ Ցարուցեալ չուեցաք 'ի գետոյն բերայ։ Չուեաց խաղաց զգնաց յաղագս։ Չուեաց և եկն 'ի պաղոմէոս, են։ *Չուեսցեն 'ի նմանէ ...։ այլոցն 'ի բաց մեկնեսցին. Եղբ. Բզ։

ՉՈՒԽԱՋԳԵՍՏ. ա. Զգեցեալ չուխայ կամ զգեստ. չուխայ՝ այս հագնօղ. *Արք և կանայք՝ չուխազգեստք և պարեգօտաւորազգեստք. Թղթ. գաղ.

ՉՈՒԽԱՅ. ի. եց. գ. Նիւթ զգեստու առաւելեն կամ բամբակեայան, և որ աղանիւ, և է որ խոզար. չուխա. կապա. լոխոյ. չուխ, չոխա, ..*Ջի գնեաց հանդերձ իւր և չուխայ։ Եղ զչուխայն 'ի ներքոյ իւր. (որ զնեի կոչի կապա. որպէս և հին Թրգ. կապանաեաց, կապի.) Վրք հց. Բ։ *Քթուեր զչուխայ իւր։ Ցայր նմա ծերն չուխայ ('ի կարել զչանդերձ). Վրք հց. Ե. ծէ։

ՉՈՒՂՂԱՓԱՌ. ա. Որ չէ ուղղափառ. մոլորեալ. *Զգերեալ այնպէս, Թէ գուք չէք ուղղափառք, այլ Թէ ընդ չուղղափառս բնէք հաղորդեցայք. Թղթ. ուր. Ն կ։

ՉՈՒՄ. Բառ ռմկ. որպէս Հոյն։ Բժշկր։

ՉՈՒՑԱԾԱԿԱՆ. Որ չուել յածի այսր անդր. *Չուսյածական տարալուծեն. Մագ. ...

ՉՈՒՆԵԻՈՐ. ա. Որ ոչն է ունեոր. կամ Որ չունի ինչ՝ ինչս. կարօտեալ. աղքատ. *Ընդ տային ուսել զտառապեալ և զչունեոր զրկեալն. Մագ. ...

ՉՈՒՆԿՆԴԻՐ ԼԻՆԵԼ. Չխնդրել անկելն. գէ ր.. *Առ 'ի չունենգիր լինելոյ հրամանաց նորա. Եղնկ։ Տես և ՉՆՈՐՆԿՆԴԻՐ։

ՉՈՒՏԵԼԻ, լոյ, լեաց. ա. Զոր չէր օրէն ուտել՝ բաս օրինաց. *Օրինադրութեն ուտելեաց և չուտելեաց կենդանեաց. Նիւ. ...։

ՉՈՒՐԴԻ. Ռմ. յորդ կամ չատ զատել. ...'ի բառն ՈՒՐԴ։

ՉՈՒՑ, ու. Տ. ԶՐԳՈՒՄ, և ՉՈՒԳՈՒՄ։

ՉՊԻՏ. ա. Εὐτελής. Inutilis, vilis. որ և ՉՊԻՏՈՅ. Անպէտ. անպիտան. չնչին. *(Ցորեաց աշխարհին) լինի հրամանչ չպէտս, և ոչ պիտնք. Խոր. ...։

ՉՊԻՏ. գ. Անհոգութիւն. ուստի ՉՊԻՏԵՆ ԱՌՆԵԼ, Անփէտ և աւելորդ համարել. չառնել ինչ փոյթ. անտես առնել. *Այնպէս չպէտս առնէին մարմնաւորացս, և զայն հոգևորացն ևեթ կային զառեկաս. Ոսկ. Ա. Բ. 24։ *Աստուածային գործերովել և առն. քանզի ոչ զմեզ առնելով, այսպէս չպէտս արարեր վասն մեր հոգալ. ՃՃ։

ՉՊԻՏՈՅ. ի. եց. Տ. ՉՊԻՏ, ՉՆՊԻՏ. *Կարևորքն յանփոյթուԹեն են, և չպիտոյքն 'ի բազում խնամակալութե. Ոսկ. Յ. Փ. 6։

ՉՊԻՏՈՅԱՆԱԼ. Չունել պէտս (ինչ). *Զպիտոյանամ զատաստութեան 'ի մէջի վասն իմ հանելոյ. չպիտոյանամ գատախազելք յանդիմանելք. Ոսկ. ...։

ՉՍՈՒՏ. Տ. ՍՆՍՈՒՏ. *Բազումք ընկալան զամենայն բանս չարս, այլ Ճշմարիտ և զլուռ. սուտ ոչ երանին, այլ հերքեն արժանապէս. ՄՏՄ. ...։

ՉՎՆԱՍԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ոչ գոլն վնասակար. *Արաշխնոց չվնասակարութե զազանացն մարդոյ այժմու համբերէ և ընտելութեն վկայեն. Եղնկ։

ՉՎՃՏԱՄԵՐ. ա. Ոչ միօրէ վճռաց և արտասանութե. *Ներանտրաքամսեր և չվճտամեր և կանացի բարբ նոցա. Նոնն. ...։

ՉՏԵՍ, ի, աց. ա. Անտես, որ ոչն տեսանէ. երբ ոչ տեսօղ. չտեսել. չտեսելապէս. *(Միշուացեալն) 'ի տեսողացն երկնից, 'ի չտեսացն զանգիտէ. Մագ. *Որպէս Թէ ընդ չտես արար. Ջխրբ։

ՉՔԱՀԱՆԱՅ, ի, եց. Տ. ՉՔՐԻՍ, և ՔԱՒԻՐՄ. *'Ի ձեռն սուտքահանայից... որոց անուանք են չքահանայիցն՝ այս. Փարպ. *Դէպ եղև չքահանայի միոյ ելանել 'ի կռասն յայն. ՃԱ։

ՉՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏ. ի, աց. գ. Οὐχ ἀρχιερεύς. Non pontifex. Որ չէ Ճշմարիտ քահանայապետ. *Վասն ամպարիշտ և չքահանայապետ յառնելոյ անհնարին մոլորութեն. (այլ ձ. չքահանայապետութեն.) Բ. Գ. Բ. 13։

ՉՔԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀφανίζομαι, ἐκλείπω, ἐλλείπω. Evanesco, abolesco, desum, pereo, deficio. Չեք լինել. չքանալ. անհետանալ. աներևութանալ. և Պակասել. նուազել. խափանել լսնաւորապէս. Եօղ օլմագ, կէօրիւնմէզ օլմագ. և Բապաղօլմագ. *Կորեան չքացան ամօթք զինու պատերազմի. Եղբ. ...։ *Ցաւոցն ազգաց չքանան չարքն։ Իբր զայրացեալ անձրևս չքացեալ և պայթեալ անդամք. Նար. ...։ *Չքացաւ արեգակն վասն արեգակնային արգաութեն. Նչ. ...։ *Պարզ տասնչորսն անթերթաց ... չքացան լուսաւորքն. Ջխր. Ֆիլ. Տիմ։

ՉՔԱՍՏԱՆ. ի. գ. Երկիր կամ գաւառ անծանօթ, և կամ չքաւորաց արօտներ. աւազուտ ծովաւ Իրք ... *Ցոթերորդ առն հերակլոյ կոյսոր երևեցաւ 'ի չքաստանեն. և այլն. Եղն. ...։

ՉՔԱՑԻՄ. Տ. ՉՔՈՑԻՄ։

ՉՔԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ἀφανίζω, ἀναίρω. Evanescere facio, aufero e conspectu. Տալ չքանալ. 'ի չեք գարձուցանել. անհետ առնել. կորուսանել 'ի միջոյ. Եօղ էթմէ. *Կարօղ են զանհնարինս զձեռս ընկալել և չքացուցանել. Հալեալ չքացուցին զՃանաչոյսն եղանակն. Նար. ...։ *Զխանդ կարեր չքացուցանել խաւարին զլույսն. կղ. ...։

ՉՔԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Οὐκ ἔχων. Non habens, inops. Որոյ չիք ինչ. չունեւոր. աղքատ. և Աղքատ. տնանկ. կարօտեալ. յետին. *Ցանձն առնել զչքաւորսն. Յ. Խոր. ... *Այրիսս և որբոց և չքաւորաց հանգիստ և գարման առնէր. Բուզ. Գ. 4։ *Ցանկութիւ, չքաւոր, և յանկեղծաւորն նիւթոյ. Ագաթ. *Ցանկնայն սիրոյից չքաւոր։ Զքաւոր 'ի գիտութե. ՃԳ. ... *Մեծամեծք 'ի չքաւոր աղքատաց անկան. Արիստ. Բ. 4։

ՉՔԱՒՈՐԱԿԱՆ. ա. Նոյն ընդ վ. որպէս Անչուք. անլոյս, և այլն. *Զգիտէրս աշխարհական՝ ուշնչ կալար. զի գիտէր չքաւորական՝ հրեական խորհրդածութիւն են. իսկ սրե չնորհաց է. Ոսկ. ...։

ՉՔԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Ἀπορέω, ομαι. Inopiam patior, indigeo, deficio. Չքաւոր լինել. աղքատանալ. ցածանալ. կարօտիլ. և Տկարանալ. չիքնել. յետնիլ. վհատանալ. *Չքաւորեալ եղայր քո փաճանեցի։ Ախսանքեն չքաւորել. Ղեւ. ԻԵ. 47։ Դ. Թ. Ժ. 14։ *Ո՞վ են զանձք արգարութե, զի այդպէս փոխարկեցի չքաւորեցար. ՃՃ։ *Ոչ չքաւորեր ամենազօր ձեռն քո՝ արձակել 'ի մերայ նոցա գազանս. Իմաստ. ԺԶ. 18։ *Այս Թէ այլ ուսեալ կարեր Ճշմարտապէս զնոյն ուսանել, սակայն և ոչ զայն չքաւորեցուցանել. Ոսկ. Ա. Զ. 2։ *Վասն զի իմ չքաւորեալ գոլով 'ի բանից արգասեաց բարեկանաց. Ունա. ...։ *Բազումք 'ի յուշոյ՝ որ զբնաւորութեն այսպիսի ինչ իրաց ուսանել փութայի, չքաւորեցան, և յանցանեն անհետ կեռոյ. Ղեւ։

Եւ ռմկ. ոճով, որպէս Չքանալ. անհետանալ. պակասել. *Երևեսյ սասաւն 'ի յունիսի Ժ օրն. և սկսանի ոչ չքաւորել 'ի նոյն ամսի երեք օրն. Վարք. ԺԷ։

ՉՔԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀπορία. Penuria, inopia, defectus. ἐχτημοσύνη, paupertas. Չքաւորիլն, և չքաւոր գոլն. աղքատութիւն. պակասութիւն գոյից, և այլոց իրաց. *Այլ ոչ 'ի չքաւորութեն իւրմէ զամենայն զոր ինչ ունէր արկ գոյից չափ զենսեն իւր. Մրկ. ԺԲ. 44։ *Բազում վշտօք և նեղութեամբ վատնէր զամենայնսն, և հասուցանէր 'ի չքաւորութեն անանկութեն. Ղեւոն։ *Ոչ զչքաւորութե, և ոչ զպարտս. Ոսկ. Ա. Յ. 1։ *Մեծութեն լինել զղղքուն նահանգեր, և աղքատութե՝ զամենայնսն զչքաւորութեն՝ որ առ կեանս է հարկաւոր. Բրս. հց. *Զինչ գտաւորութեն քան զչքաւորութեն հարկաւորացն. Գէ. Եւ։ *Վասն չքաւորութեն որ որոյ՝ առնիցէ առնիլ Թէ ընդ ամենայն. Մանդ. ...։

ՉՔԻՄ, չքեցայ. Տ. ՉՔԱՆԱՄ. *Վէբ բակացուցեն չարեաց երբե զբունս անզգայս եղեն և չքեցան. Վրք հց. Բ։

Ի ՉՔՄԵՂՍ. } Որպէս Թէ չիք մեղ
Ի ՉՔՄԵՂԻԿՍ. } ինչ իւր. անպարտ և անմեղ ցուցանելով զանձն. *Լսեմ աշխ 'ի կենդաց, երբե ..., ի չքմեղս լինել. 8Ա. ... *Ի չքմեղս եղև. *(Արշակ) յետ Թաղելոյ զզէնն) 'ի չքմեղիկս (կամ 'ի չքմեղս) երեկալ կոծ մեծ առնէ. Խոր. Գ. 23։ Իսկ Ոսկ. Ա. Բ. 2. *Ոչ համարձակ բան առաւելութեն կամեր ցուցանել զինքն. քանզի պարտ եր երբէք և 'ի չքմեղս լինել. λανθάνειν, ծածկիլ, կամ զանխլանալ։

ՉՔՆԱՂ. ի. եց. ա. Παράδοξος, ξένος, ἄμεμπτος. Mirus, inexpectatus, venustus, rarus, irreparabilis. և ἡλίκος, quantus, quam magnus, և այլն. Որպէս ... Չիք այլ որպէս զնա. անհման. անհամեմատ. անպարտ. անպատասխան. զեղեցկացեալ. անոխակն. փայլուն և չնաշխարհիկ. Նորաչխարհ. գեղեցիկ. ... *Զնաղ և զանազան, զշնատոր Թագաւորութեան մերոյ զեղեցիկ. Եղբ. Ժ. 13։ *Զթագ զուղապար զենու չքնաղ կուսին (անարատ) զաւակն 'իմ. ՃԲ։ *Չքնաղ նորին, որ կարի չքնաղ էր գեղովն. Խոր. Բ. 48։ *Եւ էր ամենեցուն ...

նաղ՝ իբրև զանսիլ հրեշտակաց։ Այս երիցս անգամ երևեցաւ չքնաղ տեսիլս՝ առնն երանելւոյ։ Տեսանիցէ զամենայն զապառաւորացն (յարքունիս) զչքնաղ և զսքանչելի տեսիլն. Եղիշ. Է։ *Բազում չքնաղ տեսիլս ցուցանէր ('ի Թէատրոնի). Եւս. քր. Է։ *Զարմացուցանէ չքնաղ իրօքն։ Նոր ինն և չքնաղ իրս յայտ առնէ։ Յոյժ խռովելոց էին զնոսա իրքն նորք և չքնաղք։ Զչքնաղից, և արտաքոյ քան զյոյս և զակնկալութիւն՝ իրաց գիւտիլոց. Ոսկ. մ. ա. 3. 4։ *Բանն տեառն պատուական էր յաւուրսն յայնոսիկ. պատուականն՝ անօսր և չքնաղ, զի ոչ առէալ պատասխանի առնէր նծ։ Գիրք նշան զչքնաղ իրս սովոր են միշտ նշանակել. Կիւրղ. Բգ։ *Նշանաց, և նոր և չքնաղ իրաց այնպիսի բնաւորեալ է զօրութի. Իգն։ *Զոր և յոյնք յանուանելոց յեօթն չքնաղ հրաշակերտիցն համարին. Եւս. քր. ա։ *Շինէ զչքնաղս տանս զզարմանալոյ արժանաւորս ըստ պէտոյից՝ 'ի միջոցաց քաղաքին լուալիս։ Գեղեցիկ և չքնաղ յօրինուածովք (պատառակերտ). Խոր. ա. ձ5։ Է. 39։ *Այս յարկ չքնաղ և ածընկալ։ Չքնաղ փոփոխմամբ զջուրց լուծականութի առ աւազանին լուսաւորութի։ Զիարդ ոչ արդեօք չքնաղ քան զզան, և 'ի մթութէ երկանութե խաւարի զաւեալ. Նար. հէ. հա. ծա։

ՉՔՆԱՂ. մ. Սքանչելի օրինակաւ. *Հան 'ի խորոց մահուս անդնդոց՝ չքնաղ ապրեցեալ՝ ընդ մարգարէին փրկելոյ. Նար. ղզ։

ՉՔՆԱՂԱԳԵՂ. ա. Εὐειδής, καλή,ός. Pulchra, pulcherrima, mas. Չքնաղ գեղով. ամենագեղ. շատ ազնուր՝ սիրուն. ձէշ փիւզէր. *Զչքնաղագեղն (զհռփսիմէ) լինձ 'ի սոյն արձակեսցես։ Կախարդն այն՝ որ կորոյս զչքնաղագեղն. *Ագաթ։ Իբր թէ չքնաղագեղ ընդ վառակերպոյ բնակէ։ Վասն չքնաղագեղ կերպարանին. Խոր. Է. 60. 75։ *Չքնաղագեղ կոյս. ՃՃ։ *Խնդրէր կին... զի բնաւ չքնաղագեղ իցէ. Մխ. առկ. ճկէ։ *Չքնաղագեղ և առատամիտ ազարապետն հայոց աշոտ. Յհ. կբ։ *Փառօք հօր գայ՝ ահաւոր և զարհուրելի և չքնաղագեղ մարդկութի զայն ցուցանելով. Լմբ. հանգ։ *Եկեալ մովսէս չքնաղագեղն փառօք ('ի թաբոր). Կոչիւնք։ *Տեսեալ զորդինիւր խոխսն և սիգաձեմ, չքնաղագեղ ունելով տիպ. անդ։ *Յօրինեալ զչքնաղագեղ եկեղեցին։ Շինեաց չքնաղագեղ յօրինուածովք. Յհ. կբ։ Ասող. Գ. 9։

ՉՔՆԱՂԱԳԻՒՏ. ա. Παράδοξος. Rarissimus. ἐξεταστικός, exquisitus. Չքնաղ ըստ գիւտի. ուրախարար 'ի գտանելն. գժուարագիւտ. անգիւտ. աննման. *Իբրև զմարգարիտս պատուականս՝ զբոլորաւորն զլուսաւորն զչքնաղագիւտն. Ագաթ։ *Յոյժ չքնաղագիւտն համամէ շահից։ Որպէս չքնաղագիւտ ինն և յոյժ պատուականագոյն իրաց։ Զչքնաղագիւտն իւրեանց ստացեալ ինչս։ Չքնաղագիւտ ընչիւք կամ ընչից. Պիտ։ *Ընդ չքնաղագիւտ և լուսատեսակ իմաստիցն պայծառութի. Երզն. մթ։

ՉՔՆԱՂԱԴԻՄ. ա. Չքնաղ գիմօք. *Չքնաղագէմ տեսլեամբ, որպէս արայն մէր, և անուշաւանն. Մագ. ծը։

ՉՔՆԱՂԱԶԱՐԴ. ա. Չքնաղ զարդուք. *Չքնաղազարդ վակասակիքն պատմուճանի. Անան. եկեղ։

ՉՔՆԱՂԱԿԱՆ. Տ. ՉՔՆԱՂ. *Չքնաղական խօսակցուհի պատմէ կուսին (գաբրիէլ)։ Անգ բարբառք՝ մասն չքնաղականք, առա բարբառք ոխբարանեալք. Ճ. Գ։

ՉՔՆԱՂԱԿԵՐՊ. ա. Չքնաղ՝կերպարանօք. գեղեցկատեսիլ. *Զայս զազանոյս երևեալ յատուկ չքնաղակերպ գոյութիւն 'ի բովանդակ երամս թռչնոցդ. Պիտ։ *Զորոց տեսեալ զչքնաղակերպ պայծառութին գասակարգութեն. Լմբ. սղ։ *Գրեաց սքանչելի և չքնաղակերպ գրով. Վրք հց. ծը։

ՉՔՆԱՂԱԿԵՐՏ. ա. Չքնաղ կերտուածով. հօյակապ. *Զչքնաղակերտ և զհրաշազարդն զայն խորան (վկայութե). Անան. եկեղ։ *Ե'կ 'ի գաւառն հայրենի, հանգիր 'ի չքնաղակերտն խորանս. Լմբ. Ս՛րտ․

ՉՔՆԱՂԱՁԵՒ. ա. Չքնաղ ձևով. գեղեցիկ. *Սիւն լուսոյ ձգէր վերոյ նոցա, չքնաղաձև խորան՝ արեգական յաղթող. Տաղ։

ՉՔՆԱՂԱՇԷՆ. ա. Գեղեցկաշէն. չքնաղակերտ. *Տեսին 'ի ներքոյ եկեղեցւոյ քարկոփ չքնաղաշէն. Ուռհ. ծա։

ՉՔՆԱՂԱՊԷՍ. մ. Գեղեցկապէս. վայելչապէս. *Շուք և զարդ գեղոյ ճոխութե ձերում բարձրութեգ՝ չքնաղապէս գերահաշակի. Նար. առաք։

ՉՔՆԱՂԱՄՆՈՒՆԴ. ա. Չքնաղ սնընդեամբ. բարեսնունդ. *Յանապատի տառապակ չքնաղամնունդ միայն, 'ի չուայլեալ ժողով չարացն՝ պարզև տուար իժին. Տաղ։

ՉՔՆԱՂԱՏԵՍ. ա. } Չքնաղ տեսլեամբ.
ՉՔՆԱՂԱՏԵՍԻԼ. } գեղեցիկ տեսանելով. չքնաղագէմ. և Պայծառ՝ չքնաղակերպ. *Չքնաղատես հերօք վարսից իւրոց կայր 'ի սպասու թագաւորին. Բուզ. Ե. 3։ *Տախտակս ոսպաւորեալ 'ի ձեռն չքնաղատես առնն այս. Թէոդոր. Խչ։ *Շինէ զնա գեղեցկայարմար և չքնաղատես կափածոյ քարամբք։ Զգեղեցիկ շինուածս չքնաղատես հրդեհեալ։ Զչքնաղատես սպասածակերս խորանին։ Չքնաղատես և երևելի զարդս. Յհ. կբ։ *Համախմբելով 'ի քում նորակերտ և չքնաղատեսիլդ խորանի. Անան. եկեղ։

ՉՔՆԱՂԻՄԱՑ. ա. Գեղեցիկ իմաստիւք. սխրացուցիչ մտաց. *Ահեղ արհաւիրք, և մեծ սքանչելի, և չքնաղիմաց յարմարութին 'ի վերայ խաչին երևեալ. Ճ. Ժ։

ՉՔՈՏԻ, ւոյ, ւոց. ա. Εὐτελής. Vilis. Սնոտի որպէս զչիքն. չնչին. և Չքաւոր մտօք. ֆուճ, ցած. էօսֆ, պօշ. *Նաև չքոտեօքն զկծեցուցանէ զմեզ. որպէս լուածն, և ճանճիւ և մժիւով։ Այնքան չքոտի և անքատ անձամբքն... զթագաւորս հզօրս և ահագինս փախուցանեն (լուք). Եզնիկ. Նար. կբ։ *Կամեցաւ մերժել զմեզ 'ի չքոտի կեացն մխտատակարութեն. Կոչիւնք։ *Դեգերեալ մաշէին յանուղղոյ կրթութիւն ըստ չքոտի մտացն։ Ըստ բեղ չքոտոյդ (մտօք)՝ և չնչին առակս օրինակացդ մատուցանեմք. Բուզ. Գ. 13։ Կոչ. ծղ։

ՉՔՈՏԻՄ, եցայ. չ. Ἀφανίζομαι. Evanesco. (գրի և ՉՔԱՑԻՄ.) Չքանալ. չիք լինել. անհետ լինել. *Սեպգունդք դիւացն աներևոյթք եղեալ՝ չքոտեալք 'ի տեղւոյն՝ իբրև զծուխ պակասեցան։ Որպէս փոթորկեալ հողմ ուժգին յոյժ չքոտեցաւ։ Անդէն չքոտեցաւ այսն չար 'ի միջոյ նոցա։ Չքոտէին (դևքն) 'ի նոցանէ՝ յորս էինն. Ագաթ։ Ճ. Ա. Գ։ *Անդէն չքոտեալ հետակորոյս եղև հակառակորդն հալածառացեալ. Ալխոթոյ. Ղրգ։ *Զկնի վեց աւուր չքոտեցաւ մանուկն։ Գողք և աւազակք չքոտեալ ընչէին 'ի միջոյ. Վրդն. Են. Ն ը։ *Լուեալ զիմ անուն՝ վաղվաղակի 'ի բաց չքոտին. Երզն. մթ։

ՉՔՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀπορία. Inopia (rerum, et consilii), anxietas. Չիք լինելն. և Չքաւորութի. պակասութի, և վարանք տարակուսանաց. *Յովհաննէս զչքութի խոնգրոյ լուծանէր. Ոսկ. յհ. ա. 13։

ՉՕՃ. Ըստ հին տպ. Ագաթ. Տ. ՇՈՃ, ՍՈՃ։

Պ

Պ. Տառ բաղաձայն՝ անուանեալ Պէ, 'ի կարգէ լեռյն կամ նուրբ տառից. զի նրբագոյն է քան զԲ, որ արդ էն նուրբ է քան զՓ, և առ կարի նրբութեն շփոթի ընդ Վ, և ընդ Ւ, առ երբ. և յն։

Պ. Ի մէջ ըծարդ է ընդ Բ, և 'ի տառադարձութեան զամենայն Բ կամ Փ տառ այլոց ազգաց վերածեմք 'ի Պ. և զ այլոց փոխեմ 'ի Հյ. Բ. տես զոր ասացաքն 'ի տառն Բ։

Պ. թւ. Իբրու նշանակ թուոյ՝ է ՈՒԹ հարիւր։

Ի խորատ պատասխանեաց առքին նշանագրով նուագի. *Պէն պատուիրէ պարկեշտ լինել. մի զորովայնըդ խրճողել. մի ըղձին բնաւ սիրել, մի տարաժամ զգերանդ յածել. Շ. այբուբ։

ՊԱԳԱՆԵՄ, պագի, եպագ, պագ. ն. ծ. ուժկ. պաչին ըպէլմ. պօսէվըէնմէկ խօ. զըլմըրմ. որպէս համբուրել. համբոյր տալ. էօփմէ, պօսէ էթմէք։ Այլ 'ի մեզ սեպհականեալ է համբուրելոյ զերկիր 'ի պատիւ ուրուք. վասն որոյ միշտ յարի յանունդ Երկիր՝ որ յառաջոյ կամ զկնի. զոր օրինակ. *Պագէք երկիր արեգական։ Երկիր եպագանէին նոցա իշխանք թագաւորին։ Չպագանեն երկիր առանկք՝ տառեղաց։ Զիարդ մահուան նորա պագանեն երկիր. Եղիշ. Է։ Ոսկ. եփ. ՍԵԲԵՐ. Ե։ Եփր. Բգ. են։ Միայն յասելն՝ Գ. Բգ. ծը. 18. *Զամենայն որոյ ոչ իցէ կրկնեալ ծունր բահաղու, և զամենայն՝ բերան որոյ ոչ իցէ պագեալ զնա ։։. կարծի տառանձիննն վարիլ. բայց և անդ. պարտ է իմանալ ըստ յն. պագեալ նմա զերկիր. տես և ԵՐԿԻՐ ՊԱԳԱՆԵԼ. և ԵՐԿՐՊԱԳԵԼ։

ՊԱԳՇՈՏ. Տ. ՊԱԿՇՈՏ. ևն։

ՊԱԶՈՒՔ. ա. փոխանակ զրկելոյ Պատուօյսթինքն պարգեւալ. անձրուր. *Ես բեկեցից 'ի պազուք երկրի անդ զմայրն և զնոճ. Ոսկ. Եա

ՊԱԼԱՄԱՆ. Տ. ՊԱԼԱՍԱՆ. և ՓԵՌՈՆ. *Աճածին բուրաստան, պարտէզ ծաղկեալ, և շուշան, բողբոջ և տունկ պալասան, զաւսոր եւայի անմնիման. Տաղ։ *Գնեցին խունկս, որ է յամիսար, մուշք՝ ծխանելիք պալասանի և զայլ անուշահոտս. Բրս. մրկ։ *Որ զջուրն գինի արար, և զգինին ձէթ պալասանի (կամ պալասանի). Հ. կիւրկ։ *Բուսաւ ծառն և տունկն պալասանի. Վրդն. Յ։ *Փայտ պալասանի՝ մեռանին ծառն. Բժշկր։ *Առեալ զպալասանն՝ արկցէ 'ի ձէթն. Մաշ. ջահ։

ՊԱԼԱՏ, ի, կմ լաւ եւ } գ. Πα-
ՊԱԼԱՏՆ, տան կմ տին, տանց. } λάτιον. Palatium. գրի և ՊԱՂԱՏ, ՊԱՂԱՏՆ. Բառ յն. և լտ. բալատին. բալանցիան. որ պէտպէտ մեկնի առ հնախօսս նոցա։ Ի մեզ վարի որպէս Ապարանք. արքունիք. տուն և աթոռ և քաղաք արքունի. եւ և ապարանք երևելի իշխանաց. և այլն. տես. *Ապաքէնաց զան

առնելոս յարգարիչ իւրոյ պալատանն. Խոր. գ. 5: *Սպանաւ (կայսրն) 'ի պալատան: Մեռաւ 'ի պալատան. Եւս. փբ: *Յարուցեալ չոգաւ 'ի դուռն պալատին. Ոսկեփոր: *(Վասն Նոր Հռովմայ) պալատան ասեն, որ թարգմանի արքունի. Փարպ: *Վասն հաւատարիմ թագաւորին և ամենայն պալատին (կմ՟ պալատան). Ոսկ. ոպբգ: *Գայ 'ի պալատէ անտի բազում իւիք զբաղեալ: Ելեալ ընդ փոքր դուռն պալատին՝ գնաց: Նստաւ անդէն 'ի պալատին. Ճ. Հ: *Դարձաւ թագաւորն կոստանդիանոս 'ի պալատան: Զնա հայրապետն սեղբեստրոս ընդ իւր տանէր 'ի պալատանն. (որպէս թէ ուղղ. իցէ Պալատան): Եփիմիանոս 'ի պալատան իւր ունէր շինեալ եկեղեցի: Ի պալատին եկաց ամս քառասուն: Ներքինի մի 'ի պալատէ անտի է. ԹՆ. Վրք հց: *Անդէն իսկ 'ի պալատան կայաք. Ճ. Ա: *Մինչև 'ի պալատ թագաւորին պարսից. Պտմ. Վր: *Զաշխարհ իւրև զթագաւորութ սահղծ, և զդրախտն որպէս պալատ թագաւորի. Ոսկեփոր: Իսկ Վրդն. ոփմ: *Զպատուական թագն և զպալատան առաքէ 'ի տուն հօր իւրոյ». Թուի յայտ առնել զպալատական զարդս, կամ զվաղակաւոր. և այլն:

ՊԱԼԱՄ. ի. աց. գ. 'Ουλή. Cicatrix. σημασία, signum. ὕδερος, aqua intercus. ἔκκαυμα, adustio. κηλή, tumor, ulcus. Պաղպաղ. փայլուն այտուց մարմնոյ. և Սպի. և կեզ. խայլ. խաղաւարտ. խարան. Նիշ. Բժիշկ. տաս, տաւէչ, տուլ. պէնէ. Գօդուրճէք, Տէն. ոէմիւրիւ, Նիշան, փաղ. *Պալար սպիտակ իցէ 'ի մորթն. և մազն նորա 'ի սպիտակ դարձեալ իցէ, և յառողջ և 'ի կենդանի մարմնոյն 'ի պալարն: Սպւոյ, և պալարի, և պաղպաղջոյ. Ղեւտ. ժգ. 10: ժդ. 56: *Զպալարս հոգւոյս խածուածոց՝ քահանայապետիդ քնի բայի: Ցորժամ լինիցի 'ի մարմին ուրուք պալար, կամ վէր ինչ այտուցեալ. Նար. կէ: Ոսկ. յհ. ա. 37: *Կոչեցեալ էր երիվար այն Ցլադլուխ, վասն զի ունէր 'ի բարձին իւրում պալար սպիտակ՝ զարդաշուր գլխոյ կերպարանս ունելով. Պտմ. աղէքս: *Մաքրել զդժոխախառնեալ պալարն, զոր խառնիճաղանճն բազմութի 'ի նոսա չաղախեալ տպաւորեաց. Փիլ. ծ. բան:

Ի բարգունն նոյնանայ և Է Պաղպաղջունք, որպէս տեսցի 'ի կարգին:

ՊԱԼԱՄԱԿԱԳ. ա. Λαμπήνη, λαμπηνικός. (որպէս փայլուն գահաւորակ.) Lampena, currus regius contectus, lectica. Մակդիր դրաստու՝ յորոյ վերայ կապեալ է պալարաձև կազմած, այսինքն պաղպաղջունք. կամ որ լծեալ է 'ի հովանաւոր կառս. *Հեծեալս կառօք, հանդերձ պալարակառք երիվարօք՝ հովանոցօք. Եւ. կզ. 20:

Լայնաբար՝ Զարդարուն. փաղփողեալ. որպէս էն զարդք դրաստուց և կառաց. *Սպիտակ ջորւովք, ոսկեղէն և արծաթեղէն զարդուք. և վերջաւորս փողփողեալս՝ նշանաւ պալարակառ՝ մետաքսիւքն, և ոսկւովք պատկօք. Ագաթ:

ՊԱԼԱՐԱՆԱՄ. ացեալ. չ. Ունել յանձին զպալարս կամ զկեղս. կամ Փքանալ. *Ինձ յայժմ 'ի մէջ բերեր զպալարացեալս 'ի մարդկանէ, որք ոչ զհաւատոյն գիտեն ճառագայթս և ոչ զատուիճան երկիւղին. Լմբ. սղ:

ՊԱԼԻՈՒՆ. գ. Բառ լտ. բալլիում. Pallium. Եմիփորոն քահանայապետական, որ է փերիկ, այլ նշանակ ծայրագոյն պատուոյ. *Եմիփորոն քեզ, կղբայր կաթողիկոս, պալլիոն՝ որ է առաջին ամենայն պատուոյ, և խոյր գլխոյ առաքեցի: Ընկալեալ կաթողիկոսին զայս զպատուական պալլիոնն և զխոյրն 'ի յլումն պատուոյ իւրոյ՝ գոհացաւ զնոյ. Լմբ. 'ի Բղբ. լատինաբ պալլն առ Գրիգոր. Ն. յիշատ: Տես և ՓԻԼՈՆ, և ՎԵՐԱՐԿՈՒ.

ՊԱԼՔԱՄ կամ ՊԱԼԽԱՄ. Բառ ռմկ. Տ. ՊԼՂԱՄ, և ՄԱՂԱՍ, և ՏՈՂՈՒՆ: Դօշամաք: *Արիւնն և մաղձն, պալղամն, և սավտայն. Մխ. բժշ:

ՊԱԽ. ի.ից. գ. Միս եփեալ 'ի ջուր. Caro elixa. իտ. Lesso. խաշած մս. Էախնի, տէօյիւզ. տեւրգ. (Իսկ ա. բաղխումն՝ է եփել.) *Ոչ ուտիցէք 'ի նոցանէ հում, և ոչ պախ եփեալ ջրով. (յոլով եփեալ 'ի ջուր.) Ել. ժբ. 9:

ՊԱԽ. ա. Որպէս Բաց, արձակ. տես և ՊԱԽԻԼ, և ՎԱԽՔ. *Ընդ գրունս ելանեն պախս և ընդ անվթարս. Պտմ. աղէքս:

ՊԱԽԱՎԷԺ. ա. Վախավէժ. գահավէժ. վիժեալ ընդ վախս լերանց, գետոց, են. *Զի մի ըստ օրինի.. խառնեխակաց վզանոսս այնոցիկ կենդանեաց լինիցիմք պախավէժք. Սրկ. ող:

ՊԱԽԱՐԱԿԱՆՔ, նաց. գ. Պախարակելն. պարսաւանք. քոմաքեար. *Կամի ոչ ումեք պարսաւանս պախարականաց 'ի վերայ դնել. Փիլ. լին. գ. 22: *Ցոլով պախարականօք (կամ պախարանօք): Բազում պախարականօք հայհոյեալ: Ո՛վ ոք թողլով զպախարականացն անկ՝ յանհամբոյր նմին ձեռնարկեսցէ զվայրապար ինչ զգովութեցն առնել զհետևումն: Անխառն գովուն տանի զպարսաւանս գերազանցեալ ամենայնի. զորոյ պախարականս. եմ: Պիտ:

ՊԱԽԱՐԱԿԵՄ. եցի. ն. 'Εξουδενόω. Nihili facio, contemno, sperno. ἐπιτιμάω, καταγινώσκω, reprehendo, objurgo. μέμφω, καταμέμφομαι, incuso, vitupero, vitio verto. λαμβάνω, ομαι, deprehendo, corripio. Ընդվայր հարկանել (իբր ընդ վախս). անգոսնել. աղարտել. պարսաւել. թշնամանել. ստգտանել. բամբասել. քոմահրել. վար ղաբունէլ. ղէհանէ գօմագ. այըպլամագ. (ըծ. ա. բաղխումն. և հյ. պախել, բախել, առակել.) Տես և ՊԱՀԱՐԿԵԼ. *Խրատեն զիս 'ի միասին, զորոց պախարակէի զվարս նոցա: Պախարակեաց զիս կենդանութիւնն. Յոբ. լ. 1: Սիր. իը. 35: *Եթէ այնպէս իցէ, զքեզ պախարակես, որ զայն այնպէս կարգեաց. Ոսկ. եղւս: *Բազում ինչ ըստգիւտ պախարակեալ զառաջին զկեանսն իւր՝ իբրև ընդ կոյր կենցաղ անցեալ. Փիլ. իմաստ: *Պախարակիցէք զորքայն ձեր զդարեհ, և մի զիս. Պտմ. աղէքս: *Պախարակեն զքաջատոհմութեն սահմանիս. Սահմ. ժգ: *Եւ նախ 'ի դաւառէն պախարակեսցի . . . Զպախարակելին հակառակ գովելւոյն բնաւորեցոյց յինքեան պակասութի . . . Որով իւիք կարասցէ ոք պախարակել զաս (զարժանիս ամենայն գովութե). Պիտ: *Կենդանագրեալ պատկերաւ մարդացելոյ բանին ոչ պախարակել ըղձեղ անամօթին. Յհ. իմ. ատ.: *Զոր բանիւ յայլս պախարակեցի, գործով զնոյն ես կատարեցի. Խոր: *Մի 'ի սպառ պախարակեսցի. Նար. խէ: *Պախարակէ զնոսա, իբրու թէ հանդերձք իցեն հնացեալք և տկարք: Սկսանի պախարակել զասոյց աղանդութե նոցա. Իգն: *Ոչ բազդատութեն այլոց ուղղութեն պախարակեմք. Լմբ. ողբգ: *Զկորուստ ժողովրդեան ոչ ցաւէին, զորոց և ամենայն պախարակէ. Երզն. մթ:

ՊԱԽԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Պախարականք. *Զորոյ զատաստակալէս ստգտանս և պախարակուն՝ առաջին այսպէս մերաբերելի է. Պիտ:

ՊԱԽԵՄ. եցի. չ. Տ. ՊԱԽԻՄ. (ըծ. ռմկ. փախեմ.) *Զարհուրին, պախեն, յարտասուս հարկանին. Ոսկ. Եւ:

ՊԱԽԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Καταβάλλω, ἐκπλήσσω, καταπλήσσω. Dejicio, deturbo, prosterno, percello, stupefacio. κατασείω, exagito. Տալ պախիլ՝ որպէս ընդ վախս արկանելով. պակուցանել. արտաքսել առնել. ահացուցանել. կամ որպէս բախելով իմն սասանեցուցանել. Վախցընել. մեղոդոփ ընէլ. գօրգութմագ, իւրքիւթմէք. *Զանգ փորձան և զանպիտանս զխորհ ոչ էին բաւական պախեցուցանել այնպիսի արհաւիրք. Ոսկ. մ. բ. 8: *Ահն պախեցոյց, և չարիքն առաջի աչաց կային: Յաճախագոյն իմն պախեցոյց զմիտս նոցա բազմութն զօրացն: Զի և յառաջ քան զգերութիւն՝ միայն երևեալ այլազգւոյն՝ պախեցուցանիցէ. Ոսկ. Եւ:

ՊԱԽԵՓ. Ըստ Հին բռ. Քաջէփ. աղէկ խաշած:

ՊԱԽԻՄ. եցայ. չ. Συμπίπτω. Incido, ruo, collabor. ἐκπλήσσομαι, timeo, terreor, de statu mentis decido. Պակնուլ. արտաքեկ լինել. անկանիլ իբր 'ի վախից. (պէսպէս առումք.) Խէլք վախնալ. ախրգը քըթլը. ընէլն պոքոլը. էօքիւ գօփմագ. *Քուն հատաւ յաչերաց իմոց, պախեալ եմ 'ի սիրտ իմ 'ի հոգւոց իմոց. ա. Մ. զ. 10: *Ի բաց գնացեն (ամօթով). պախեալք և թմբեցեալք: Ոչ վայրապար զօղակ զնոպաստանելն կարծեալ վասն զօղելոյն և պախելոյ. Փիլ. առ լէոն: *Ոչ առ մարմնոյն տկարանալ մանաւանդ 'ի պարտութե, այլ առ 'ի խորհրդոցն պախելոյ. զի ինքեանք զանձինս տային 'ի պարտութի: Ոչ պախիցի երկիւղիւ. Ոսկ. Եւ: Սարգ. ա. յհ. Է: *Ամենեքին ուրացան, և յահէն պախեալ գնան. Երզն. մթ: *Պախիլ վավաշ հրով. Տօնակ. (նովին աձով վարի և յն. πλήσσομαι, ardeo.)

Իսկ Ոսող. *Առեալ քարինս՝ կոծէր ըզկուրծսն. և այնքան պախէր՝ զի իջանէր վտակ արեանց». իմա՛ բախէր:

Իսկ Պտմ. աղէքս. ըստ միում ձեռ. *Զոհս փողոտել հանել գնել տայր 'ի վերայ բագինի. հրամայեաց և 'ի պախիս կնդրուկ սատարել ծխելոյ. անյայտ մնայ բանն, եթէ չիցէ պախ եփեալ զոհն:

ՊԱԽԿՈՏ. Ըստ Հին բռ. է նոյն ընդ ռմկ. Վախկոտ:

ՊԱԽՃԱՌԱՆԴ. ի, աց. գ. Զարդ ինչ կանացի. Տես և ՊԱԿ. *Այնպիսի պաճուճանօք և լանջազեղ կամարօք զարկեալս պրնդակազմ. (յն. լոկ՝ այնպիսիս զգեցիր.) Ոսկ. եբր. իէ:

ՊԱԽՈՒՄՆ. խման. գ. 'Ρῆξις. Fissio, diruptio, eruptio, fractura. Պատառումն, որպէս թէ բախմամբ. Ճեղքումն, բեկումն. ճաթիլը. ճաթռտիլը. *Պիրկ ձգեալ . . . պախումն իմն և խզումն արկեցելոցն առնէ մասանց: Եթէ խզումն ինչ և կամ պախումն՝ որ զնովաւ միզմն իցէ՝ կլլեսցէ, անդէն վաղվաղակի զհետ երթայ ախտին՝ մահ. Նիւս. կազմ: *Այլ իմն զեկուցանէ 'ի ձեռն աղեղան . . . ոչ սաստկութե մինչև 'ի պախումն հասեալ: Քանզի մեծն ջրհեղեղ պախմամբ պատառմամբ եղև: Զի մի արկմամբ անհանգստութե պախումն առցէ (նաւադարանն): Զի մի պատառեսցի. մի գուցէ պախումն ընկալցի մին 'ի միջէն. Փիլ. լին. ա. ել:

ՊԱԽՈՒՄՆ. որպէս Վախումն. այսինքն սաստիկ երկիւղ. գողումն. վախ, ընկին պոփոխիլը. *Ահ, և ահագին պախումն գործէ, իբր դիւրաւ առ 'ի յըմբռնումն լինել. Փիլ. լին:

ՊԱԽՈՒՑ, ի, կամ խցոյ. գ. Φορβέα. Capistrum. Երասանակ. գանգանաւանգ. դուխուրդ. Էաւլար, ֆիգլին, դուշնւգ. *Դնիցես պախուցս շուրջ զկզակաւ նորա. (կամ պախուց շուրջ զկզակաւ նորա). Յոբ. խ. 2:

*Բուռն հարեալ զպախուցոյ ձիոյն՝ գայր առ ծէր հնազանդեալ զօրութբ. (գրեալ էր զպախուցքոյ, կամ զպախուցոյք.) Պտմ. աղէք։ *Երիվարաց թափեալ զպախուցան՝ վազս առնելով այսր անդր ընթանային. Ճ. Բ։ *Արկից առէ զվարապանակս զգուկով քուպախուց կամ բերանակապ. Գէ. Եւ։ *Արկցես պախուց 'ի գլուխդ. Տր իէւ. յնկր. լա։

ՊԱԽՈՒՑԱԹԱՓ ԼԻՆԵԼ. Թափել 'ի բաց զպախուցն. սանձակոտոր լինել. *Առհասարակ երիվարք պախուցաթափ լինելով. Գր. Երէց։

ՊԱԽՐԷ, ի, ից. գ. Որպէս լծ. ընդ թ. պոգըր. պ. խըրճըէ, խըրճ. յն. Χρῆμα. Pecunia, aes. Հրխտակ. *լինչք. ստացուած. պիտոյք. պղինձ. դրամ. բոպոլ. *Եթէ զնաց ոտս սպառ իցէ լուանալ, որչափ եւ առաւել ձեռնտու լինել պախրէիւ։ Այլ թէ կերակրով կամ պախրէիւ կարօտ իցէ. բնաւ ինչ մի՛ քննիցես։ Եւ զի տարաւ նա պախրէ ինչ, մօտ 'ի կատարած թղթոյս առէ, թէ ընկալայ յեպափրոդիտեայ զառ 'ի ձէնջս։ Ի ձեռն եպափրոդիտեայ, որպէս վերագոյն ասացի, պախրէ ինչ առաքեցին. Ոսկ. ա. փիլ. ծբ։ Եբր. ծա։ փիլիպ. Բ. ծէ։

ՊԱԽՐԷ. Որպէս լծ. ընդ թ. զախրէ. և հյ. պաշարանք. Պէտք կերակրոյ, հասք. պաշար. Συμβίωσις, πρόσοδος. Victus. ազըգտուր. չիշիննէճիւ, զըրէ. *Սպանանէ զմերձաւորն՝ որ հանէ զպախրէ. Սիր. լա. 26։ *Նոքա որ բնաւ ինչ չունին, բայց միայն ըզմարմինն և զձեռս, ջանան և հակառակին՝ պախրէ կարօտելոյն գտանել անտի։ Առանց պախրէի և պաշարի առաքեաց. Ոսկ. մ. ա. 8։ Բ. 10։

ՊԱԽՐԷ. } գ. Որպէս լծ. ընդ Պաճարանա.
ՊԱԽՐԻՔ. } խիլ. անդեայք. արջառ. ոչ և երբ. պաթար. լտ. բեթաա. Βόσκημα. Pecus. *Այր պախրէք իցեն, որթ մի տացեն. Կանոն։ *Եթէ աղքատ ես իցէ փոխապարտն... երբեմն սուղ ինչ զպախրէն կամի վաճառել, զի հատուսցէ զվաշխիցն առկոսն. Մանդ. է։ *Ունի ուղտ, էշ, պախրէ, ձի. Մխ. դա։ *Ջձից և զպախրեաց և զուղտուց. Ոսկ։ *Յորժամ տեսանես զպախրէքն։ Պախրեաց աղբով։ Պախրեաց աղբն. և այլն. Վեփ. սաէպ։

ՊԱԽՐԷԻԿ. գ. Դոյզն պախրէ. որպէս արծաթ. յն. ἀργύριον. *Եթէ սակաւ ինչ պախրէիկ աղքատին տայցեմք, սաէպ վեր 'ի վայր զայն յեղյեղումք. Ոսկ. մ. ա. 3։

ՊԱԿ, պակք. գ. Կանացի զարդ մեծագին. *Կոչեաց աճարոն զքանդակագործսն, և ոսկեգոյնց զպակսն 'ի կերպ որթոյ. Վրդն. էւ։ Իսկ 'ի հին բառ. *Պակ, պաակ ։

ՊԱԿԱՌ կամ ՊԱՀԱՌ. Փոխանակ գրելոյ արգելք՝ Տակառ. *Ոչ լսին ձայնք ուրախութեան 'ի կուլթս այգւոյ, և ոչ ծանրանան պակառք 'ի ստամանաց. Լաստ. ծզ. (այլ ձ. պահառք։)

ՊԱԿԱՍ, ի, ից. ա. Ἐλάττων, ἐλάσσων, ον. Minor, minus. և բայիւ, ὑστερέω, στερέω, deficio, indigeo. λείπω, linquo. (որպէս թէ՝ կասեալ իւիք, յեանեալ, ընդհատ.) Թերի. անկատար. նուազ. սակաւ. էքսիք, գուսուր. էքս. *Զինչ պակաս է քեզ առ իս, զի խնդրես երթալ յերկիր քո։ Առնոյր յասան ոչինչ պակաս քան զքսան հազար վառեալ։ Ոչինչ պակաս իցէ (ումեք)։ Ոչինչ իւիք պակաս իցեմ կամ գտայ։ Մի ինչ պակաս է 'ի քէն։ Տէր ոչ պակաս առնէ զողորմութիւն իւր։ Յառաջնում յարձակել անդ պակաս առնէին (յն. սպանանէին) և այլն։ *Ի հրէից հնդկոյս, քառասուն միով պակաս, առի. Բ. կոր. ժա. 24։ *Որ չիցէ պակաս 'ի վաթսանամենից. ա. տիմ. Ե. 9։ *Միով աւելու պակաս քան զկիսուն։ Այն երկու պակաս 'ի քառասնէ. Եւս. քր. ա։ *Գտին զգլուխսն վեց հազար, պակաս երկու (թուով). Մաղ։ *Զոր բաժանեալ ըստ մարդաթուի՝ գըտաւ պակաս ժառանգուն բնակողացն հաշտենից. Խոր. Բ. 59։ *Զիք այդր բնաւ բան աւելի կամ պակաս, որ ոչ եղեալ է 'ի բերանոյ նորա. Եղիշ. Է։ *Որ ինքն յինքեան պակաս է և թերակատար, զիա՞րդ կարէ տալ այնպիսին այլում զկատարելութեն խնդիրս. Փարպ։ *Որում կարի անարժան համարիմ, և պակաս 'ի զօրութէ. Վրդն. լս։ *Է ինչ պակաս 'ի մոլեգին այսահարաց անտի (այսինքն քան զայսահարսն). Ոսկ. յհ. ա. 3։ *Առ պակասից (յն. պակասելոց) ծծայնոց և անզգուն բարեաց նորագործիցեն զփափագ. Մաթ. էկէղ։ *Ոչ 'ի պակասից, այսինքն յանկատարից, այլ 'ի կատարելոց գոլ կատարեալ. Սարկ. հանգ։ *Զեմք ինչ պակաս յայնյանէ ։ այսինքն ընդհատ. Ոսկ. յհ. ա. 6։ *Զարար ինչ պակաս 'ի պատուհանիցն. Եզն. մակ. իբր՝ ոչ պակասեցոյց։ *Ոչինչ լինի պակաս կամաց նորա։ Յորմէ ոչինչ է պակաս, յաւելուածն լինի պակաս (այսինքն պակասութիւն). Եփր. ծն. և աւետար։

ՊԱԿԱՍ. մ. } Պակաս գոլով քան ըզ-
ՊԱԿԱՍԱԲԱՐ. } թիւն, կամ քան զարժանն. *Այս չորեքհարիւր լով՝ թէ աւելի կամ պակաս՝ ունէր ըստ իւր. Ջէնոբ։ Յայս հայքն և ոմանք 'ի նախագրեալ ածականաց. որպէս և յայս բան. *Թէոդորոս որդի ահարոնի, զոր աւան (կամ առանն) կոչէին ըստ իւրեանց լեզուին, զգիրն (հ) պակաս ունելով. Լաստ. ծէ։ *Դու միանգամ գիր զգիրն, և պակասաբար. Վրք հց. է։

ՊԱԿԱՍԱԳՈՅՆ. ա. Կարի պակաս. նուազ քան. յեանագոյն. *Երբ տեսեր զմեզ պակասագոյն քան զհարսն մեր. Եղիշ. է։ *Թեթևագոյն արուեստից պակասագոյն են 'ի գիտուէ ազգ երկրածնացս. Ագաթ. և կորիւն. *Զասեմք թէ առաւելօքն պակասագոյն. Բուզ. գ. 10։ և կորիւն. *Ոչ միայն զընծողուկս խնամէ, այլև զհերս, որ պակասագոյն է քան զնա. Եզն. մակ։

ՊԱԿԱՍԱԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ. ա. Սակաւաժամանակեայ. սուղ ժամանակի. *Զայս աղցաւոր կենցաղս և պակասաժամանակեայ. Մագ։

ՊԱԿԱՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Նշանակիչ պակասութեն. *Են իմն ձայնք պակասականք. որպէս անձայն ասեմք զնիրաձայնն. Անյ. սփոփ։

ՊԱԿԱՍԱԿՈՂՄՆ. ա. գ. Պակասեալ մասն կամ մասամբ. *Սովորութն մարդկան, որ 'ի պակասակողմն է սաեն՝ և յաւելին ժ. Ոսկէփոր։

ՊԱԿԱՍԱՀՈՂ. ա. Որ հողն է պակաս կամ նուազ. *Արեգակն հայի խորշակաւ 'ի սերմանիս պակասահողս. Վրդն. ող։

ՊԱԿԱՍԱՁԵՌՆ. Տ. ՍԱԿԱՒԱՁԵՌՆ. *Զվարգան պակասաձեռն զօրօք յայս կողմ հանի. Կողբնս։

ՊԱԿԱՍԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և Պակաս 'ի մասնէ գոլն. կամ փոխադարձուի. որպէս յն. παρὰ μέρος. Նիւս. բն։

ՊԱԿԱՍԱՄԻՏ, մաի, տաց. ա. Ἐνδεὴς φρενῶν, μικρολόγος, և այլն. Որոյ միտքն է պակաս. յեանեալ 'ի հանճարոյ. անմիտ. յետամիտ. խեփը դոխա, անխելք, բոնդողլը նոր. աէը էքսիք, սոյղըմըլը ադըլըզ։ *Զպակասամիտս յերիտասարդաց։ Յպակասամիտն ասէ։ Պակասամտաց հրաման տամ. և այլն. Առակ. սաէպ։ *Լաւ է պակասամիտն երկիւղած՝ քան որ լի է միտք, և յանդգնի յանցանել ընդ օրէնս. Սիր. ծբ. 20։ *Մարդիկ հանապազ յամենայնի ակարք են, և պակասամիտք, և մոռացկոտք. Ղևոնդ։ *Ի պակասամիտ և 'ի փառախնդիր անձինս թերահաւատ մարդոց. Փարպ։ *Գոյ հնարև յաղքատութեն առատամիտ լինել, և 'ի մեծութեն պակասամիտ. Ոսկ. հա։

ՊԱԿԱՍԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պակասուն մտաց. անմտութի. անխելքութի. աքըլսըզլըգ. *Տէր ած նայեցեալ 'ի նոցա պակասամտութիւնն՝ անդ խառնեաց այլոյ նոցա զխառնակումն լեզուացն բաժանեաց. Ագաթ։ *Ըզպակասամտութիւն առակօք իմաստնացուցանէ. Կոմրէ։ *Որ զհեր պակասամտութիւն և զդառնամտութիւն իմանայ, գիւրաւ ներէ ընկերին. Կլիմաք։

ՊԱԿԱՍԱՄՕՐԱԻ. ա. } Որոյ մօրուքն է
ՊԱԿԱՍԱՄՕՐՈՒՍ. } պակաս. կարճ մօրուօք, քարձ. քէօսէ. *Էր այն (մարկոս) յոնեղ, պակասամօրու (կամ մօրուս)՝ որպէս քարձ. Ճ. Բ։ և Հ=Յ. ապր. իէ։ *Էր աշխատան և պակասամօրուս. Հ. ապր. իէ։

ՊԱԿԱՍԱՊԷՏ. Տ. ՍԱԿԱՒԱՊԷՏ. *Կենդանիքն՝ (ոմանք) պակասապէտք, և (ոմանք) յոլովակերք. Արշ։

ՊԱԿԱՍԱԽՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զպակասութի ինչ. պակաս. թերի. անկատար. *Այսպիսիս ոչ է չար, այլ պակասաւոր բարի. Դիոն. ածայ։

ՊԱԿԱՍԵՄ. եցի. չ. կամ ՊԱԿԱՍԻՄ. եցայ. յ. Ἐκλείπω, παρεκλείπω, ἐπιλείπομαι. Deficio. ἐλαττόομαι, ἐλασσοῦμαι, minuor, diminuor. ὑστερέω, indigeo, և այլն. որ և ՊԱԿԱՍԻՄ, իս, է. Պակաս գտանիլ. նուազիլ. կասիլ. դադարել. սպառանալ. չքանալ. չգտանիլ. և կարօտիլ. պակսիլ. էքսիլմէք. *Ոչ ինչ պակասէր 'ի նոցանէ։ Պակասեալ էր 'ի սառայէ լինել 'ի կանանց օրէնս։ Պակասեալ արքայանին՝ մեռաւ։ Պակասեաց որթոյ։ Պակասեսցին առձիկք. ջուրք. կենդանիք. Պակասեսցին որպէս ծուխ՝ զի պակասէ. Եւ։ *Մարթի և 'ի ծովէ ալեաց պակասել, և ոչ մարդկան 'ի վշտաց և 'ի հոգոց պակասել. Ոսկ. մ. Բ. 6։ *Պակասին մեղք և մեղաւորք յերկրէ 'ի նորանալ ամենայն երկնի և երկրի. Վրդն. դան։ *Մինչ պակասեսցի իմ իմբ. Սարգ. յուդ. Բ։

ՊԱԿԱՍԵԼ. որպէս նուազիլ լուսաւորացն. խասուրիլ. սատուերանալ. բանալիլ. խաւսարել. *Զիարդ հնար էր պակասել արեգականն 'ի լրման լուսնին... բայց այս վասն չարչարանաց տեառնն հրաշագործեցաւ. Մէկն. ղէ։

Կամ նուազիլ սրտիւ. լքանիլ. թուլանալ. ճարճատիլ. Ὀλιγοψυχέω. Animo deficio, pusillo sum animo. *Պակասեալ սրտառեալ էն ոգիք նոցա։ Պակասեալ էին նոքա 'ի ծարաւոյ. Յովն. Ե. 16։ Է. 9։ *Սկսաւ պակասել վահան. Մաղ։

ՊԱԿԱՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ἐλαττονέω. Minuo, deminuo. ἀφαιρέω, aufero, և այլն. Տալ պակասիլ. նուազեցուցանել. 'ի բաց բառնալ. դադարեցուցանել. էքսիլթմէք. *Մեծատունն մի՛ յաւելցէ, և անանկն մի պակասեցուսցէ։ Ըստ պակասելոյ ամացն պակասեցուսցէ զստացուածս իւր. Ել. Լ. 15։ Ղևտ. իէ. 16. և այլն։ Իսկ Ղևտ. Բ. 13. *Մի՛ պակասեցուցանիցէք զաղ ուխտին. իմա՝ դադարեցուցանիցէք։ *Բազում տարաբերքն պակասեցուցանէ զլոյս աչացն. Վրք հց. ծբ։ *Ոչ պակասեցուցանել յառաքինութէ վաստակոց. Յճխ. իգ։ *Եկա՛յք զառ պակասեցուսցուք 'ի միջոյ (այսինքն բարձցուք 'ի կենաց). Բուզ. Գ. 6։ *Նա զայար 'ի կենացն պակասեցոյց. Եղն. մակ։ *Մի՛ պակասեցուցաներ զաղօթս աղոթս. Նար. ևէ։

ՊԱԿԱՍԸՆԹԱՑ. ա. Պակասաւոր յընթացս. *Լուսին խաւարաւէր, լուսատեաց, ազգանման, պակասընթաց. Գիրք թղթ. առ Վրկ։

ՊԱԿԱՍԻՄ. Տ. ՊԱԿԱՍԵՄ։

ՊԱԿԱՍՈՐԴ, ի, աց. գ. Պակասն. մնացորդ. *Աղօթիւք զպակասորդն խնդրեն. Սարգ. յկ. է։

ՊԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔκλειψις. Defectus, defectio. ἐλάττωσις, diminutio. մանաւանդ ὑστέρημα, indigentia, penuria. և ըստ փիլիսոփայից՝ στέρησις, privatio. Պակաս գոլն. Թերութիւն. անկատարութիւն. նուազութիւն. չունելն. չքաւորութիւն. սակաւութիւն. յետնութիւն. պակսութիւն. էքսիքլիք, եօքսուլլուգ. *Եղիցի յաւուր յայնմիկ պակասութիւն փառացն յակովբայ։ Տեղի, յորում ոչ գոյ պակասութիւն ամենայն բանի։ Պակասութիւն և կարօտութիւն մեծ. Ես. ծէ. 14։ Դտ. ժը. 10։ Տօբ. դ. 14։ Տես և Դտ. ժթ. 19. 20։ Առ. ԻԴ. 10։ Ա. կոր. ծը. 17. և այլն։ *Զամենայն պակասութիւն (այսինքն կարօտութիւն) աղքատութեան՝ յանձնէ և յընկերացն մատուցանէր. Եղիշ. է։ *Ոչինչ 'ի սովորութենէն պակասութիւն առնել աղօթիցն. Փիլ. ԻԿ։ *Ունայնութիւն և պակասութիւն (ասի) առ նոյն ինքն։ Պակասութիւն իմն է կորուսթն. իսկ կայրն գոլ՝ է պակասիլ, ոչ է պակասութիւն. Արիստ. հոգ։ *Պակասումն է հեռաւորութիւն պատուականին՝ յորում բնաւորեցաւն գոլ. Անյ. ստորոգ։

ՊԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆ. որպէս նուազութիւն լուսաւորաց. խաւարումն. թութուլմագ. *Արտաքոյ քան զբնութիւնն՝ արեգական պակասութիւն (յաւուր խաչելութեան). Մէկն. ղկ։ կամ նուազիլն լուսնի յետ լրմանն. *Ցընծայութիւն կամ 'ի պակասութիւն լուսնի լինելով. Եղծ. ծոբ։

ՊԱԿԱՍՈՒՄՆ, սման. գ. Պակասելն. պակասութիւն. պակսութիւն. գուսուր. *Եթէ հոգևորականն մեզ մերձ լինիցի, ոչ մի ինչ 'ի մարմնական պակասմանցն մտօք լինիցի մեզ. Ոսկ. յհ. ա. 42։ *Աղօթիւք զպակասումն տրոցդ առաւելն լցուցէք. Շար։ *Ի յարուցեն առանց պակասման յառնեն. Վրդն. եւ։ *Վասն տկարութեան բնութեանն պակասման։ մեծ պակասումն իցէ, թէ 'ի ձէնջ գառանցս. Եփր. աւետար։

ՊԱԿԵԱԼ. **ՊԱԿԵՑԵԱԼ**. Տ. ՊԱԿՆՈՒԼ։

ՊԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ՊԱԿՈՒՑԱՆԵԼ. *Պակեցուցից զամենայն հեթանոսս. Փիլ. ես։

ՊԱԿՆՈՒՄ, կեայ, կէր, կուցեալ, և կեալ, կեցեալ. չ. Καταπλήσσομαι, καταπλαγῆναι. Percellor, perculsum esse, stupeo, obstupesco, terreor. Պախիլ. վերամբիլ յահէ. արհուրիլ հիացմամբ. ապշիլ. յիմարիլ. վաւէն ու արճնանքն պաղիլ. ճօռ. ճէնսիզեն շըփ-ժդ, շաշըրմագ տօնմագ. *Մխիթարէր զնոսա, զի մի պակիցեն յայնչափ զօրաց բազմութենէ։ Ի զօրութիւն բազկի քո պակեսցին հարցին և պապանձեսցին. Ե. Դ. Է. 16։ ԺԵ. 23։ *Պակուցեալ հիացմամբ։ Կնոջն՝ որում բժշկութիւն ընդունելոյ՝ իբրու պակեցելոյ՝ պարտ էր, նա (զայրն) պակուցեալն զօրէն գերոյ բանիւք սփոփել մխիթարէր. Փիլ. նխ. է։ և 'Ի սմֆս։ *Իբրև արքեալք անմտութեամբ, պակուցեալք զայրութեամբ մեղացն. Աթան։ *Զինքն անդրէն ընդ գետ նորա հասանելի. յորմէ պակուցեալ՝ հնազանդեալ կայ չըլթայիցն։ Հիացեալ պակեաւ ինքնին թագաւորն. Խոր. ա. 32։ Գ. 65։ *Պահապանքն պակուցեալ ահա մեռեալ լինէին։ Պակեան հեթանոսք. Շար։ *Նա զերկիրն բառնալ, զի մի յերկիւղէն պակուցեալք՝ մոռասցին զզգաստութիւն. Իգն։ *Զդողդողացանէ, զեղ զպակնուլն հրա-

ման տալով՝ թէ հպատակ կացէք նոցա. Կոնոն։ *Ի փախուստ՝ պակեալ՝ շրջեցաւ։ *Զապանձեցան՝ պակեալք 'ի չքոյ երեսաց նորա. Նար. խէ։ Տօնակ։ *Այնչափ քաջզօրաձայն է, մինչ զի պակնուն լսողքն. Վ. տօնակ. յոբ։

ՊԱԿՇԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Պակուցանել իբրու պակշոտութեամբ. զօշոտել. տալ յառնել հիացմամբ. ճօյշնէյնէ տանել. *Սոցա գեղն զքեզ պակշեցուցանէ՝ 'ի պշնուլ. Լմբ. իմ։

ՊԱԿՇԻԼ. չ. Յառիլ. անկղիմանալ. ղուրնախիլ փէսքոլ. *Եւ պակշեալ պաշտեցին և զազդարեցին 'ի նոսին. Լմբ. իմ։

ՊԱԿՇՈՏ, ի, աց, կամ իզ. ա. որ և ՊԱԿՇՈՏԵԱԼ. գրի և ՊԱԳՇՈՏ. (որպէս պակուցեալ և ափշեալ շուայտութեամբ, կամ որ պարզանէ զօշոտութեամբ.) Ἀκόλαστος. Lascivus. ἄσωτος, luxuriosus. խենէշ. ցոփ. անառակ. լկտի. վավաշոտ. ... *Զայն որ զարդարի՝ ոչ ոք 'ի մաքրից գովէ, այլ պակշոտք և շուայտք։ Խաչն՝ պակշոտաց սատակչութիւն. Ոսկ. յհ. է. 15. և խչ։ *Առ պակշոտ յիմարութեան ցոփութեան բարոյիցն. Աթան։ Տես և ՊԱԿՇՈՏԵԱԼ 'ի բայն Պակշոտիլ։

ՊԱԿՇՈՏԱՐԱՐ. ձ. Իբրև պակշոտ. ցոփարար. *Հեռացեալ 'ի բաց եկաց (անառակ որդին) պակշոտարար. և վատնեաց զամենայն ստացուածս... (զի) եկաց պակշոտաբար. Ճ. Գ։

ՊԱԿՇՈՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի պակշոտս և 'ի պակշոտութիւն. *Պակշոտական յիմարութիւն մաշէր 'ի միտս իւր։ Ասէր պակշոտական ցանկութիւն. Ճ. Ա։

ՊԱԿՇՈՏԵՑՈՒՑԱՆՈՂ. Որ տայ պակշոտիլ. զօշոտիչ. յինքն ձգող. *Քաղցր է բան նորին, և պակշոտեցուցանող. Լմբ. իմ։

ՊԱԿՇՈՏԻՄ, եցայ. չ. Ἀσωτεύομαι, ἀσώτως ζόω, ἀκολαστέω, ἀσελγέω. Luxurior, libidinosus sum, petulanter ago. χαίνω, hio, inhio. Պակշոտ լինել. անառակիլ. շուայտանալ. յիմարիլ առ փափուկս. անկղիմանալ. բերանաբացեալ կալ. ... *Կինն պոռնկեալ և պակշոտեալ. Առակ. է. 10։ *Անարգել վաւաշոտն, անխուզ պակշոտեալ. Փիլ. ել։ *Զմի՞ ըրեալ զփիլիսոփայն՝ 'ի Թարգմանս պակշոտիցիս։ Մարմին՝ ոչ յաղագս այսորիկ պատրաստեցի, զի պակշոտիցիս և պոռնկիցիս. Ոսկ. մ. է. 9։ և եբր։ *Ցոփեսցի 'ի պակշոտիլ անկնոտ իւրոյ 'ի վայելուչ գեղ հասակի նորա, ոչ կամեցաւ մեղանչել այ. Մծբ. ժէ։ *Դանիէլ առ ծերսն պակշոտեալսն 'ի շուշան՝ ասէր. Տօնակ։ *Պակշոտեալ եղբ 'ի յընդունայնութեան աշխարհիս. Իսիդ։ *Պակշոտեալ ակամբք, հեղեալ ծաղու. Բրս. արքէից։ իսկ Փարպ. *Պակշոտեալ բանիւ. իմա խելագարական. որ և առ անդ՝ բանդագուշանաց բանիւ։

ՊԱԿՇՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀσωτεία, ἀσέλγεια. Luxuria, lascivia, petulantia. Անառակութիւն. խենէշութիւն. վաւաշոտութիւն. *Դնէ առաջի զպակշոտութիւն, զագահութիւն։ Ցարբեցութենէն 'ի պակշոտութիւն գառանայ։ Կոխել զչարութիւն պակշոտութեան. Ոսկ. յհ. է. 13։ Նոննոս։ Պէտ։ *Ի ծերութեան պարկեշտութիւն ոչ է պարկեշտութիւն, այլ պակշոտութեան անկարութիւն. Բրս. գորդ։

ՊԱԿՈՒՄՆ, կման. գ. Ὄκνος. Pigritia, ignavia, metus. Պակնուլն, և պապանձումն սրտի. խորշելն. վատութիւն. վախ. *Տարորոշի և երկիւղ 'ի վեց. 'ի պակուումն, 'ի խորշումն, 'ի յամօթ, 'ի հիացումն, 'ի զարհուրումն, 'ի տագնապ. և է պակումն՝ մտածումն արկած և ընդարմացումն ոգւոյ, և երկիւղ ապառնեաց ներգործութեան. Նիւս. բն. է։ *Այլ և պակուումն կրէ, միանգամայն և երկրպագէ. Վրդն. ծն։ *Մի կերակուր ամենց բաղձանս բերէ և յօժարութիւն, և նոյն այլոց ումեմն հեղձումն և պակումն. Կլիմաք։

ՊԱԿՈՒՑԱՆԵՄ, կուցի, ցեալ. ն. Καταπλήσσω. Horrorem incutio, obstupefacio. Տալ պակնուլ. պախեցուցանել. հիացուցանել. և Ահացուցանել. ... *Զայն 'ի միջոյ՝ որ յերկնուստ ծորեցաւ հրոյ, հիացուցեալ պակուցանէր։ Կնոջն 'ի սկզբանն պակուցող, իսկ 'ի կատարածի՝ առնն ահագին երևեցաւ (հրեշտակն). Փիլ. է. բան. և սմֆս։ *Առ սակաւ սակաւ մեզ ցուցցէ, զի մի պակուսցէ զոր կարացեալն՝ լոյսն. Բրս. ղկ։ *Թէ փայլատակմամբք հրոյ պակուցեալս. Նար. ծը։ *Դուռ և զսուրն հրեղէն կապեալ՝ պակուցեր զշրջապատեալն (զքերովբէն). Անան. եկեղ։ *Մի զինուոր վերին պակուցց զատորինան. Գնձ։ *Ահա պակուցանողս տարապարք յարձակմանցն զմիմեամբք արկանէին. Խոր. է. 10։ *Ահա պակուցանողս 'ի վերայ արկանէ. Նար. ... *Ահա իմն պակուցանողս զմիմեամբք չահատակելով՝ արկանէին... Ահա պակուցանողս 'ի վերայ նոցա հեղուին. Ցհ. կթ։ *Դժոխմբերայոյն իմն և պակուցանող յոյժ տեսողաց ամենեցուն՝ միայն յերևութենէն իսկ ճանաչի (լեառն). Պիտ։

ՊԱԿՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ. ա. Պակուցանող. առիթ պակուցման. *Պակուցանողական սատակումն՝ ծայրին բարկութեանց. Նար. յ։

ՊԱԿՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Պակնուլն, և Պակուցանելն. ահարկութիւն. երկիւղ. *Առ 'ի մեղուցելոց պակուցումն. Խոր. գ. 24։ *Ցուցին նահատակութիւն 'ի պակուցումն ընդմանացեալս և 'ի պարտութիւն. Պիտ։ *Ընդոստուցանող պակուցումն 'ի չարէն 'ի բարի. Ցհ. կթ։ *Ի քո ապառնալեաց ահեղ պակուցման. Նար. ղա։

ՊԱԿՉԻՄ, կեայ, կուցեալ. չ. Տ. ՊԱԿՆՈՒՄ, մանաւանդ՝ ըստ որում Ահարեկ լինել. խռովիլ. Ἐλαύνομαι. Impellor, exagitor. πάσχω, patior, afficior. ἰλιγγιάω, vertigine laboro, conturbor. *Նշանօք ցնորիցն պակչէիր. Իմ. ժէ. 14։ *Ի վեր հանէ, և ապա հրամայէ 'ի վայր հայել. յորժամ պակչի, 'ի վայր իջուցանէ. Ոսկ. եբր. ա։ *Ոչ միայն պակչի ոչ ընդ իրսն, այլ որ բնաւ 'ի յիշատակս նոցա առանց խռովութեան հաստատեալ կայ. Եւագր. է։ *Տեսանիցէք զպարգևսն և զլուսոյն, պակչիցիք. յիմարիցիք. Եփր. օրին։

ՊԱՀ, ու, ուց, կամ ի,ից. գ. Φυλακή, προφυλακή. Custodia, observatio, excubiae. Արմատ Պահելոյ. Պահպանութիւն. և Բաժանումն ժամանակի պահապանաց գիշերոյ, յերիս երիս ժամս՝ մի պահ համարեալ. պէքչիլիք, պէքճի նէօպէթ, նէօպէթ. *Ցառաւօտու պահուն։ Ի սկզբան միջնոյ պահուն։ Եղ նոսա միջնակին (շաբաթուար) պահ առ պահ ընդ արևելս։ Զգոյշ պահ արկցուք զմեօք շուրջ։ Որ պահէ զպահս գիշերականս։ Փամանեցին պահուց աչք իմ։ Որպէս պահ մի գիշերոյ։ Ի պահէ առաւօտու։ Ի պահու խմում կացից։ Ի գլուխ պահուց քոց։ Ի չորրորդում պահու գիշերոյն։ Ցարուցեալ պահու զօղ գայ. և այլն։ *Ի քո յանձնեալ պահն պահ կալ. Գծ. ... *Առաջին և երեկոյին պահ՝ մարգոյն մանկութեան համակն է. երկրորդ՝ երիտասարդականն է. և երրորդ՝ ծերականն է. Մէկն. ղկ։ իսկ Եզեկ. է. 26. 28. *Վասն այնորիկ կարգեցան առաւօտս այս պահոց. վասն զի և ժամանակն՝ երեկոնեց բաղդատանիլ առ պահքս։

յն. վիճակք. Թերևս առ նմանութեան յն. ձայնիցս՝ փրուրիօն, պահպանութիւն. և փրուրէ՛, վիճակք։ Ցայլևայլ միտս ձգի և ասելն նար. փող յար. *Դու պահից պատանդ՝ եբռնախաւոր առիպ դիմօսից։ Իսկ անդ, *Պահ գիշերային քերովբն հնչէր՝ փողս հարկանէրս. իմա ձայն տուեալ ըստ պահապանաց 'ի պահէ 'ի պահ։

ՊԱՀ. Φυλακή, φρούριον. Custodia, carcer, praesidium. Պահեստ. և բանտարկութիւն, կամ 'ի դիպահոջ արկանելն. զգուշութիւն. պաշտպանութիւն. ամրութիւն. (առաւել ընդ բայի.) *Եդին կոճեղս, բանտս, պահս. Եսա. ԽԲ. Է։ *Արկցեն շուրջ զքև պահ։ Շուրջ զքև պահ դիցէ։ *Կարգեցէք զինև պահ։ Ի պահ զգուշութեան փակել։ Պահ պատնէշ պաշտպանութեան մատուցանէր. Եզեկ. ԻԴ. 24։ ԻԶ. 8։ Յոբ. Է. 12։ Բ. Մ. ԾԲ. 7։ ԾԴ. 19։ *Երկնից իսկ յուամբ կայր, զի պահ տայր ունել։ Իշխանքն՝ որ զերանելին զատհակ 'ի պահ ունէին։ Հրամայեաց պահ ունել ճանապարհին. Սեբեր։ Ճ. Գ։ Տր ԻԷն Լ. Ֆաց. Լ։ *Արք տեղւոյն սկսան զանց ճանապարհին պահ ունել. Զենոբ։ *Հրամայէ 'ի պահ արկանել (զաւուրս ինչ) զոչխար՝ որ պատարագելոցն էր. Փիլ. Ել. Ա. 2։ *Գայլին պահ արկանէին շուրջ զանգեղ զամուր բերդաւն. Բուզ. Դ. 24։ *Առաքեաց շաւուղ սուր՝ 'ի պահ առնուլ զնա (այսինքն պաշարեալ պահել). Եփր. Բգ. *Զկարգս քրիստոնէից՝ զոր առի յաւանդ, այս է 'ի պահ. Լծ. Նար։ *Բարւոք քեզէն քովլին իսկ ձեռօք եսսուր 'ի պահ զմեռեալն. Ոսկ. Եփ։ *Ո՞չ դու քեզէն կացուցեր զինուորս. և 'ի պահ եսուր զմեռեալն. Գէ. Եփ։ *Զպահ պէսպէս աղօթիցն շուրջ զիւրև կարգել. Լմբ. Ող։ *Պահ և պապուէն զերկրպագեալ ամենեցուն զնոյն նշան կանգնէր. Ագաթ։

ՊԱՀ ԴՈՒՌՆ. Պահակն ճորոյ, դուռն ալանաց. *Զամենայն ազգս հաւաքեաւ, և անցո ընդ պահ դուռն 'ի ներքս։ Անդէն 'ի ներքոյ պահ դրանն արգելլոյր զբազմութիւն այրուձիոյն. Եղիշ. Ա. Բ։

ՊԱՀԱԽՈՅԶ. ա. Պահապան արթուն. Տես և ՊԱՀԱՅՈՅԶ, ՊԱՀԱՅՈՅՑ. *Ոչ ննջէ և ոչ 'ի քուն երթայ պահախոյզն (կմ պահահոյզն) իսրայէլի. Պիտառ։

ՊԱՀԱԿ, ի, աց. գ. ա. Φρουρά. Custodia, ut praesidium, et custodes. φύλαξ, custos. προστάτης, praepositus, praefectus. Որ պահէ պահպանէ. պահապան, վերակացու. պաշտպան. ոստիկան. [illegible]. *Եդ դաւիթ պահակս յասորիս հանդէպ դամասկոսի. Բ. Թգ. Ը. 6։ *Ասեմ և զձիւնականդ՝ ամարանոցաց պահակս. Խոր. Բ. 7։ *Զստանայ պահակ մեղաց մոլորութեան մարդկութեան կռիւն առնել։ Ղօղեալ սարսեաց պահակ մահու. Ագաթ։ Շար։ *Պահանջեա 'ի պահակէ ձիոյ ». յն. մի բառ, ἱππόκομος, equorum magister. Պղատ. օրէն. Է։ *Գիտեն եթէ այսմ իսկ պահակ եմք, զի պատասխանի մարթասցեն տալ աւետարանին. Եփր. ԹՆմց։

ՊԱՀԱԿ. Որ պահէ զոք՝ հոգալով զպէտս նորա. առընթերակայ ոք մեծերիմ. օգնական. ձեռնտու. յանձնանձիչ. հոգաբարձու. [illegible]. *Ոչ գոյ իմ պահակ, զի յորժամ ջուրքն յուզին, արկցէ զիս յաւազանն։ Չգուցէ պահակ (յն. մարդ), այլ ունիս զնա. չիցէ՞ ոք՝ որ յաւազանն իջուցանէ, այլ կայ այն՝ որ չառնէ կարօտ յաւազանն իջուցանելոյ. Եփր. համաբ. Ոսկ. Յ. Գ. 14։ *Ողորմեցայ նմա (անկելոյն 'ի բացի), և պահակ եղէ մինչև 'ի քաղաք անդր. Վրք հց. Յ։

ՊԱՀԱԿ. Ըմբռնեալն յակամայ կամս 'ի ծառայութիւն ինչ կամ 'ի ձեռնտուութիւն. ուստի

ՊԱՀԱԿ ՈՒՆԵԼ. } Նոյն է ընդ. Տարապարհակ վարել.
ՊԱՀԱԿ ՎԱՐԵԼ. } ունել և վարել զոք 'ի գործ ինչ արտաքոյ գիտաւորութեան նորա, և առանց վարձուց. Ἀγγαρεύω. Angario, adigo, impello. [illegible]. *Զնա կալան պահակ, զի բարձցէ զխաչն նորա։ Ունէին պահակ զսիմոնն կիւրենացի՝ որ ընդ այն անցանէր. Մտթ. ԻԷ. 32։ Մրկ. ԾԲ. 21։ *Պահակն վարել այն իսկ է, զուրն փեռել, տարապարտուց ձգձգել, և յանդէպ վարել խուելով. Ոսկ. Մ. Ա. 18։ *Պահակ ոք վարէ (զքեզ) տարապարտուց, համբեր. Սեբեր. Ը։

ՊԱՀԱԿ. որպէս Պահ դուռն. Տեղի պահպանութեան. կիրճ կամ դուռն՝ ըստ ինքեան ամուր, և ամրացեալ զգուշութեամբ պահապանաց. որպիսի էր կապանն ճորայ՝ երկաթի դուռն կոչեցեալ. *Բանալ զդրունս ալանաց, և զիւրոյ պահակին. Ագաթ։ Եղիշ. Է։ Փարպ։ *Պահակ ճորայ։ Պահակ հոնաց. Եղիշ. առեալ։

ՊԱՀԱԿԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Φρουρά, πρόφυλαξ. Custodia, custodes, և statio, praesidium. Նոյն ընդ Պահակ. որպէս Պահապան. և Տեղի պահպանութեան ամուր. [illegible]. *Դաւիթ եդ յեդոմ պահակապանս յամենայն եդոմ. մայեցիս. Բ. Թգ. Ը. 14։ *Սողէին և ելանէին զաղտուկ ըստ պահակապանին հոռոմոց՝ գիշերայն, քաղել խոտեանց խոտ 'ի վայրէ, և բանջար. Եսա. պտմ. Գ. 6։ *Թէպէտ դրունք և նիգք, և պահապանք և պահակապանք կայցեն, սակայն մտանէ գող. Ոսկ. Ա. Բէ. Ա։

ՊԱՀԱԿԱՓՈԽ ԼԻՆԵԼ. ա. Փոխանորդել 'ի տեղի պահակին կամ պահակապանին. յն. յաջորդել. Διαδέχομαι. Succedo, excipio. [illegible]. *Իբրև եկն պահակափոխ եղև յարութեանն՝ մահուն, ոչ ևս ամաչեմ խոստովանել զխաչն պարծանօք. Կոչ. ԾԴ։

ՊԱՀԱԿԵՄ, եցի. չ. Χρηματίζομαι. Operam do. Պահակ՝ այսինքն պաշտպան և ջատագով լինել իմիք. փոյթ տանել. *Վասն բժժանացն թէ հազար ոք ճարտարախօսիցէ յայնցանէ՝ որք այնմ պահակիցեն, կռապաշտութեան իրք են. Ոսկ. եփես. Է։

ՊԱՀԱԿԵՐ, ի, աց. գ. Բառ երկդիմի՝ 'ի դէպ եկեալ պէսպիսութեան յն. ընթերցուածոյ. Τρεφόμενος, որ է Սնուցիչ. դայեակ. դաստիարակ. կամ Συστρεφόμενος, որ է Համախմբօղ. գնդապետ. *Ո՞ւր են դպիրքն. ո՞ւր են խրատտուքն. ո՞ւր է որ ունի զհամար պահակերաց զմեծի և զփոքու ժողովրդեանն. Ես. ԼԳ. 18. 'ի լտ. ասի՝ վարդապետ տղայոց։ Իսկ Գէ. Եփ. ըստ եփրեմի և ըստ այլոց գրէ այսպէս. *Ո՞վ է՝ որ ունի զհամար պահակերացն, որ են գիշերապահքն. կամ որ համարի զվարիչս մեծի և փոքու ժողովրդեանն »։

ՊԱՀԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Ի միասին պահս պահել. [illegible]. *Նինուեացւոցն եթէ ոչ անբանքն պահակից էին լեալ, ոչ արդեօք փախչէին 'ի սպառնալեաց տառապանացն. Բրս. պհ. Ա։

ՊԱՀԱՅՈՅԶ. ա. Ἐξιπνίζων. Excubitor, circulator. Գիշերապահ. տքնող և ձայնատու պահապան գիշերոյ. Տես և ՊԱՀԱԽՈՅԶ. [illegible]. *Յորժամ պահայոյզքն շրջիցին, և փողովք և քնարօք 'ի ժամանակս ձմերայնւոյ 'ի քնոյ զարթուցանեն. Ոսկ. Մ. Բ. 10։

ՊԱՀԱՆԳ կամ ՊԱՀԱՆԿ, ի, աց. գ. Ἐνδεσμός. Illigatio, junctura, compago. ἱμάντωσις, contignatio, loramentum. ξύλον, lignum. (Որպէս թէ Անկուած առ 'ի քաղ պահել. կամ 'ի պահել անկ.) Շաղկապ 'ի մէջ հիւսուածոյ որմոց՝ 'ի փայտից և յայլ նիւթոց. տես և ԿՈՉԱԿ և ԳԱՄ. *Տաց քարինս անմշակս 'ի պահանկս նոցա, և կործանեսցին։ Փայտեայ պահանգս կապէին 'ի մէջ որմոյն։ Փայտս պահանգս դնէին յորմն. Եզեկ. ԾԴ. 11։ Ա. Եզր. Զ. 9։ Բ. Եզր. Է. 8։ *Զորօրինակ շինուածոյ յորժամ պահանգքն՝ որ ապինդ ունին զշինուածն՝ փտեսցին և ապականիցին, ապա որմքն 'ի հարկէ խախտին և անկանին։ Ի շինուածին թէ ոչ կապիցեն պահանգքն, ոչ է հաստատուն. Ոսկ. Եփ. Ն հոգւ։ *Սէրն՝ պահանգ շինուածոյ. զի նովաւ հաստատեալ կազմին որմք տաճարի. և եթէ ննգութի ինչ գոցի 'ի պահանգս ապարանիցն, անկեալ կործանի շինուածս. Մծբ. Բ։ *Ի գալարուտ պահանգի՝ որ արկեալ է յորմ. Եփր. Բգ։ *Հոգին սա՝ որպէս զպահանգ՝ զգուլորն ինքեան կապեալ ունի. Վրք հց. ԻԶ։

ՊԱՀԱՆԳ. որպէս Պահպանակ. զրահ. *Պահանգք պատեանաղէնք՝ անդծելի երկաթոյ. Թղթ. դաշ։

ՊԱՀԱՆԳԱԿԱՊ. ա. գ. Ἱμάντωσις ἐνδεδεμένη. Կապեալ և զօդեալ պահանգօք. և Պահանգ. *Պահանգակապ շինուած 'ի ժամանակի շարժման ոչ կործանեսցի. Սիր. Նար. ԻԲ. 19։ *Պահանգակապ փայտեղէն կապեալ 'ի շինածի, և 'ի շարժման ոչ խախտեսցի. Սիր. հյն. ԻԲ. 19. որպէս և յն. պահանգ փայտեղէն կապեալ։ *Չէ հնար շինուածոյ գեղեցկանալ, եթէ ոչ պահանգակապ լինի. Մծբ. Ե։

ՊԱՀԱՆՈՐԴ, ի, աց. գ. Πρόφυλαξ. Excubitor, praesidiarius. φρούρος, custos. Պահապան. պահպանող. պահակ. առաջապահ. պարեկապան. *Կացուցաք պահանորդս 'ի վերայ մեր 'ի տուէ և 'ի գիշերի առ 'ի յերեսաց թշնամեացն. Նեեմ. Դ. 9։ *Պահանորդ պահանորդի մի՝ զգիշերային տեսիլն պատմէր. Եղիշ. Դ։ *(Թագաւորին) 'ի պահանորդացն խուսեաց ունի զերկիւղն. (այլ. 'ի պահնորդացն.) Ոսկ. յհ. Բ. 32։ *Յոլովագոյնք 'ի պահանորդացն հմուտք գաւառին լինիցին. Պղատ. օրէն. Զ։ *Ուր և բարձրագոյն տեղի իցէ՝ պահանորդացն ընդունող՝ իբրու մտանելոց ամրոցին. Անդ. Զ։

ՊԱՀԱՆՈՐԴ. որպէս Ուղղապահ, Հորկապան, և այլն. *Զափրիկս ուշ ցպահանորդսն, և նոքա բերեն ձեզ զհացիկն. Վրք հց. Յ։

ՊԱՀԱՆՈՐԻ. որպէս Գրպանակ հմայից. յուռութք. հմայեկ. հասայիլ. Φυλακτήριον. Phylacterium. *Արարից քեզ պահանորդս՝ զի մի ակնհարեսցիս կամ ակնահարիս յումեքէ. Հ=Յ. յաղ. ԻԲ։ Ն Հ. յաղ. ԻԱ։

ՊԱՀԱՆՈՑ. գ. Որպէս յն. Φυλακή. Custodia, carcer. այն է Բանտ. *Դաւիթ զպանդխտութեանն երկարութիւն ողբայր, և պահանոց (կամ պահպանոց) զնա անուանէր. Եւագր. Հմբ։

ՊԱՀԱՆՋԱՆՔ. նաց. գ. Պահանջումն. սատարապահանջ համար. տոկոսիք 'ի վճարել. *Զպահանջանս խոստմանցն 'ի ծառայակիցն իւր եցոյց զվայրենի անողորմութեն. Սեբեր. Ծ։ *Մտանելոց է 'ի պահանջանս արդար դատաստանին. Վեցօր. Զ։ *Իւրաքանչիւր ոք ըստ կարի իւրում 'ի պահան-

ջանս կայր արծաթոյն. Եւսեբ. ի՟ա: *Աղբեցաւ նա միանգամ 'ի պահանջանաց ան֊ տի. Եփր. համաբ: *Մի անողորմ պահան֊ ջանօք պահանջեր. Եփր. աղ: *Դատաւորա֊ կանութեն 'ի պահանջանս համարոյ ածէ. Մագ: *Զերուացեալն առնուլ 'ի ժամանակի ըստ ուղիղ դատաստանի պահանջանս վրիժուց. Սարգ. գհ:

ՊԱՀԱՆՋԱՆՔ. գ. Որպէս բառ ռմկ. Թուփ՝ Աղջ. ինչ ապարանջանից՝ մանաւանդ բազկի. *Ո՞ւր պահանջանքն խմոյս բազկին, ապարանջանքն իմոյս ուսին. Ոսող. ողէ:

ՊԱՀԱՆՋԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Πρυτανεῖον. Praetorium. Տեղի պահանջանաց. դատա֊ րան. ատեան դատաւորի. մէհքէմէ. *Պատ֊ ճառի ունիմ 'ի պահանջարանն ընթանալ՝ զի հատուցանէ. Արիստ. ֆ:

ՊԱՀԱՆՋԵՄ. եցի. ն. (որպէս թէ զ'ի պահեստ եղեալն կամ զաւանդն և զփոխն յետս նահանջել.) Ἀπαιτέω. Repeto, re- quiro, exigo. ἐξετάζω, exquiro. τίω, ἀπο- τίω, vindico, ulciscor. λαμβάνω, capio. Բանադատել 'ի հատուցանել զպարտս. հա֊ մար խնդրել. խուզելս և վրէժս խնդրել. Ճշգիւ հետազօտել. իէրի իստէմէք, Բուլեղ էյլէմէք, իճապ՝ խըլմագ Բէլէֆիր էյլէմէք. *Մի պա֊ հանջիցես յինէկերէ և յեղբօրէ քումմէ (զամե֊ նայն պարտս՝ յամի Թողուլն): Յօտարատւոյն պահանջիցես՝ որ ինչ իցէ քո առ նմա: Հար֊ կահանք ձեր ճնշեալ առնեն զձեզ, և պա֊ հանջօղք տիրեն ձեզ: Զգաւազանն պահան֊ ջողաց մերժեաց: Զոր ինչ հանէ ոք 'ի քէն, մի պահանջեր: Ցայսմ գիշերի զոգիդ 'ի քէն 'ի բաց պահանջիցեն. և այլն: *Վրէժ պա֊ հանջել 'ի կղէոպատրայ. Խոր. բ. 13. և 64: *Պահանջէ յինէն զաւազանդ պատուիրանին. Շար: *Սատակեցաւ 'ի պահանջող հրեշտա֊ կէ ոմն. Ճ. Ա: *Թագաւորն հրէից զքահա֊ նայսն ոչ պահանջէր ». այսինքն չարկանէր ընդ հարկապահանջութեամբ. Եփր. համաբ: *Մի պահանջեր զմեղ ըստ մերում չարու֊ թեն. Եփր. աղ:

ՊԱՀԱՆՋԻՄ, եցայ. (կր. իբր հ. հց. խնդրով.) Ἀπαιτέομαι, ἐτάζομαι. Repo- scor, expetor, exigor. Հակընդարձութեամբ առի՝ Պահանջիմ զայս ինչ, փոխանակ ասե֊ լոյ ըստ հայումս՝ Պահանջեն յինէն զայս ինչ. *Ցեռ սակաւ միոյ 'ի նոյն երթայ՝ ուս֊ տի առաւ, և զպարտս ողւոյ պահանջեալ (յայն): Հզօրք հզօրագոյնս պահանջեսցին. Իմ. ժԸ. 8: և Ղ. 7: *Ցայսմ գիշերի զոգիս պահանջեցայց: Մի զուցէ և դատաստան պահանջիցիմ՝ բարեգործել (այլոց) կամե֊ լով. Անոբ. աղփ: և առ որս. ծԷ: *Մի եթէ մեղադրեսցէ՞ ծառայն, յորժամ պահան֊ ջեցի զաւանդն ետեառն իւրոյ. Իսիդ: *Ըզ֊ վերջին Թշուառութեանցն պահանջին ադէսս. (այսինքն հարկին լուծանել զվրէժ). Պիտ: *Զմեր յանցանաց 'ի նմա պահանջեցաւ ըզ֊ պարտս (այս. մեր ... պարտսն): Որք ա֊ ռաջի կան դատաւորին, զհաւատարմութեան գոր֊ ծոց պատասխանիս պահանջին: Զպատուղ արդիւնաց յամենայն ժամու պահանջիմք յայ֊ նոսր: *Զայնպիսի վրէժս երբեք ոչ պահան֊ ջեցան. Սարգ. բ. դ. գ: *Զի մի՛ դյետոյն դարապահիցն՝ պահանջեսցայց անգր 'ի բան֊ ին. Ցօ օրէն: Իսկ Ոսկ. յհ. ա. 13. *Որ֊ չափ մեծ է պատիւս՝ որոյ արժանաւորե֊ ցայց, նոյնչափ բազում առաքինութիւն գոր֊ ծոց պահանջիմք ». յն. բազում առաքի֊ նութիւն եւս պարտական:

ՊԱՀԱՆՋԻՉ. ա. Որ պահանջէն. պա֊ հանջող. վրէժխնդիր. *Պահանջիչք հոգւոյդ անողորմ եկեալ 'ի վերայ քո հասանի֊ ցեն. Մանդ. ծԷ: *Պահանջիչն առեառնա֊ նիդ ». յն. վրէժխնդիր. ἐκδικτής, vindex. Եւս. պտմ. Զ. 42:

ՊԱՀԱՆՋՈՂ. Որպէս Հարկապահանջ. *Հարկահանք ... և պահանջողք տիրեն ձեզ. Ես. Գ. 4: *Ես մաքս, այլ 'ի ձկա֊ նէ. այլև Թագաւոր է պահանջողացն. Առ֊ որս. Գ:

ՊԱՀԱՆՋՈՒՄՆ. ջման. գ. Ἀπαίτησις. Exactio. Պահանջելն, և իլն. պահանջանք. *Մի նեղեր զնա պահանջմամբ. Սիր. ԼԴ. 42: *Ամենայն որ ապաշանիցէ զկայէն, ասէ, զեօթն վրիժուց պահանջումն լուծցէ: Ա֊ րէք առնէք ... զպահանջումն հակառա֊ կամարտին (այսինքն զվրէժն խնդրելի 'ի սատանայէ). Ոսկ. Եւ. և 'ի նեռն: *Ընդ բանից է դատումն, և ընդ խորհրդոյ, և ընդ սակաւիկ ինչ քինի՝ պահանջումն. Մանդ. ծԶ: *Իբր զճշգրտիւ պահանջումն առնելոյն սակի 'ի բերանոյ կնոջն կորուսանի. Նար. խԷ:

ՊԱՀԱԿԱՆ, ի, աց. գ. Φύλαξ, προφύλαξ. Custos, excubitor. φυλάσσων, qui custo- dit. φυλάκισσα, custos foemina. Որ պահէ զոք կամ զինչ՝ զգուշաւոր ստոյկութեամբ. պահապանիչ. պէքճի, գօրուճու. եար. չնէր. (յորմէ չամբարացի, սամարացի.) *Մի թէ պահապա՞ն իցեմ եղբօրն իմոյ: Պահապան դրախտին արքունի: Պահապան կանանց, կամ այգեստանի, քաղաքի. զօրաց: Մի՛ ննջեսցէ պահապան քո: Պահապան խարսխելի: Թողեալ անդ պահապանս զօրս. և այլն: *Անուանեցան շամբառացիք. զի և անուանն իսկ պահապանս յայտ առնէ. Եւս. քր. Բ: *Պա֊ հապանք լինելով իրաւանց և պաշտպանք. Պիտ: *Պահապան խնդրեմք 'ի քէն քո: Պա֊ հապանք աշխարհի՝ բանակք ահեան շուրջ զերկրիւղածովք. Շար: *Տեսա մինչև յեր֊ կինս որպէս զաղաղակ սուգամայեցոց 'ի պա֊ հապան հրեշտակացն. Լմ. յայտ:

ՊԱՀԱՊԱՆ. Φυλακή. Custodia. φρουρά, praesidium. որպէս Պահպանութիւն. պահ. ամրութիւն. *Եդի պահապան բերանոյ իմոյ: Դիր տէր պահապան բերանոյ իմոյ. Սղ. ԼԸ. 2: և Ճխ. 3: *Գումարեցին զնա ('ի) պա֊ հապան աշխարհի. Եղիշ. Գ: *Հրամայեաց զզօրն 'ի ներքս առնել պահապան քաղաքին: Պահապանս կացուցին Թշնամութեան 'ի վերայ խարսխելացուց: Պահապանք ստոյկութեամբ կային ապաղիներս 'ի վերայ նոցա: Ցիւրոց զօրացն պահապանս Թողոյր իւրաքանչիւր քաղաքաց, և այլն. Ա. Ձ:

ՊԱՀԱՊԱՆ. որպէս Դրապանակ. պահա֊ նորդ. հմայէկ. համայիլ. *Ոչ է մարթ առ֊ նել հմայեակս և պահապանս. որ ճշմար֊ տութեամբ չեն պահապանք, այլ կապանք հոգ֊ ւոց նոցին. Կանոն:

ՊԱՀԱՊԱՆԱՊԵՏ. ի, աց. Φρουράρχος. Custodiae princeps. որ և ՊԱՀԱՊԱՆԱՊԵՏ. Պետ կամ ստոյկան պահապանաց և պահ֊ պանութեան. պաշ պէքճի, սուպաշի. *Պա֊ հապանապետք զհինգն երկոտասանիցն (մա֊ սանց դաւառին) դարմանողք. Պղատ. օրին. Է: *Պահապանապետքն որ անդն կային՝ կար֊ ծիցին, և այլն. Պղն. ողէօս: *Պահապանա֊ պետք առաջ՝ հրեշտակք՝ հանգչէին. Վրդն. Եւ:

ՊԱՀԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՀՊԱՆՈՒ֊ ԹԻՒՆ. *Առ պահապանութեան առուգան, զանձինս արդարացուցանէին՝ թէ ահա կինք մատանւոյն ձեր է 'ի վերայ վիմին անլուծա֊ նելի. Ճ. Գ:

ՊԱՀԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Φυλακή, φρουρά. Custodia. Տեղի պահելոյ և պահեստի, կամ պահպանորան. *Արկեղքն առցին 'ի քէն. բաց զայս պահարանս (այսինքն զանձն ար֊ քունի՝ յորում գանձս զողորմութեն, կամ զգանձատուն նոյ) ոչ մահ կարէ ապականել և ոչ աւերք են մեզ դրանց և նգաց. Ոսկ. յհ. Ծ. 13: *(Պղատոն ասէ.) որպէս աշխ յու֊ մեմն 'ի պահարանում եմք ('ի մարմնի). Սահմ. Է: *Ասէ և պղատոնին պահարան գոլ զմարմին բանականին անձին. Արիս. հանգ: *Թէ ոք քակտէ զպահարան հոգւոյն զմար֊ մինն, ասէ պարտական լինել դատաստանի. Երզն. մթէ:

ՊԱՀԱՐԱՆ. Θήκη. Theca. Ընդունարան իրաց պահելեաց, արկղ, տապան, գարան. տուփ. *Երանելին մելքոս 'ի պահարանիս այս ծածկեալ կայ. (այսինքն 'ի շիրմի). Ոսկ. 'ի Մելք: *Զպատուական մարմին նորա եդին 'ի պահարանի (դագաղաց) տանել յեկեղե֊ ցին. Ճ. Գ: *Իբրև լուսին յարեգակնէ (լուսալիր եղեալ). զի տայ՝ մինչ լնու զպա֊ հարանն, և առնու՝ մինչ հանէ զամենայնն. Վրդն. ծն: *Եստ կապել զմեծածախս պա֊ հարանն սբ նշանի: Եստ զիմ հայրենի սբ նշանս՝ մեծածախս պահարանով. Ցիշտ: *Իջոյց 'ի պահարանէն (զսբ նշանն). Մաշ:

ՊԱՀԱՐԱՆԵԼ. ն. Ամփոփել 'ի պահա֊ րանի, որպէս 'ի տփի, 'ի ծրարի, և այլն. *Ցայսնիչ նիւս կեղթում'ի մէջ բգեգի պա֊ հարանեալ նամակ. Աչծր. Ղ. 1:

ՊԱՀԱՐԿԵԼ. ն. Պահ արկանել. պահել զգուշութեամբ. *Գիշերի իսկ արարեալ զգա֊ սաւոր յարութիւն, զի պահարկելոցն և գու֊ շակելոցն ծանուցէ զճշմարտութիւն իւր յերրորդ կատարելոյ. Ատոմ:

ՊԱՀԱՐԿԵԼ. փոխանակ գրելոյ՝ Պախարա֊ կել. *Պահարկելով զմոլար օրէնսդիրն: Ոչ ընդհատ կամ պահարկելի Թուեցի կոչել զնա (այսինքն զմաշտոց երկրորդ)նովիմբ անուամբ (նման դոլոյ յովհաննու կարապետին). Աչծր. Գ. 5: Ղ. 8:

ՊԱՀԱՑՈՂ, ի, աց. ա. որպէս թէ Պա֊ հեցող, կամ պահօղ զպահս գծում. լոր պաք բանօղ, փէչ ասքօղ, քէհրիզ՝ օրուճ Բութան. *Ի դանիէլէ առիւծքն պատկառեցին վասն պահացող մարմնոյն. Խոսրովիկ: *Էր և յոյժ պահացող երանելին յոհան: Քրձա֊ զգած, պահացող, բոկագնաց. Ճ. Գ: Լաստ. ԽԲ: *Ի մէջ բազմականաց գլուխ պահացո֊ ղին յառաջագրեցաւ իբրև կերակուր. Ժմ. յն:

ՊԱՀԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Պահացող գոլ. ծոմապահութիւն. ժուժկալութիւն. չա֊ րակերութիւն. *Այսոքիկ վկայք պահացողու֊ թեն: Նախ բնաւն հար հնազանդութեան և համբերութեն և սիրոյ ... որոց յետոյ զինք ընթանայ և պահացողութիւնն ծծահաճոյ. Վրք հց. Ա. և ԽԷ:

ՊԱՀԱՑՈՑՑ. Բառ անյայտ, որ կարծի նոյն ընդ Պահայոյզ. կամ Պահախոյզ. որ֊ պէս պահապան ուղխոյ՝ ցուցիչ ժամուց. այլ յայտնապէս. գրի Ὀρεωκόμος. որ մեկնի դարմանիչ կամ պահապան ջորւոց. Qui cu- rat mulos. *Պահացոյցն՝ միայն զզանգակ֊ ին գանգալեցուցանէ. Ոսկ. Ա. փիլ. ԾՂ:

ՊԱՀԵԿ. Տ. ՊԱՀԵԿ. *Աղաղք և ռա֊ միկք, հեծեալք և խառնիճաղանճ պահե֊ կաց: Եւ այլ խառնիճաղանճ պահեկաց, և հզօրաց ալեզնաւորաց. Մեսր. Եբեց:

ՊԱՀԵՄ. եցի, եա. ն. ('ի բառէս Պահ.) Φυλάσσω, ττω, ἐπιφυλάττω, διαφυλάττω. Custodio. φρουρέω, praesidio teneo. τηρέω, διατηρέω, συντηρέω, servo, observo, con- servo. σκεπάζω, tego, operio. συνέχω, con- tineo. Պահ ունել. զգուշութեամբ պահպանել. ապաս ունել. հովանի լինել. և Պինդ ունել. արգելուլ. 'ի ներքս փակել. և Թագուցա֊ նել. մթերել, և այլն. բազմապատիկ առ֊ մամբ. սագլամագ, խըմայէթ էյլէմէք, հըֆզ էյլէմէք, խըմայէ թութմագ. *Պարծել զնա և պահել: Պահել զճանապարհն ծառայն կենաց, կամ

զՃանապարհս տեառն ։ Պահել զհրամանս, զօրէնս, զխրատ, զբանս, զարդարութիւն ։ Արածեցից զխաշինս քո և պահեցից։ Կերակուրք 'ի քաղաքս պահեսցին։ Պահէին զքաղաքն ։ Ամենայն պահպանութբ պահեա զսիրտ քո ։ Պահեսցէ զքեզ 'ի կնոջէ օտարէ և չարէ ։ Արդարութիւն պահէ զանմեղս ։ Պահեաց զտունս իսրայէլի յեգիպտոս։ Ծանեաւ զարդարն, և պահեաց զնա անարատ այ ։ Պահէր յանհերկամ բանսն արգելեալ։ Եւ արքն՝ որ պահէին զնա ։ Պահել զպատուիրանս։ Հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է պահել զքեզ. և այլն։ *Պարտ է զմի ածութիւն պահել, և զերիս դէմսն խոստովանել. Աս. որս. Ե ։ *Զգուշութբ հրամայէր պահել զմին ։ Մեզ կան պահին 'ի սկզբանէ պատրաստութբն. Եղիշ. Է. Ը։ *Աւր և այս 'ի սմ տարանց, եթէ ծուլիցն և հեղգացուցանիցն հրեշտակքն չառ աշխատին 'ի պահելն զնոսա. Վրդն. տոն։ իսկ Ե. Դ. ծԵ. 45. *Այլ հայերն ուղիղ ննջեցելոցն պահեալ՝ զշնորհս պարգևաց ››, իմա պահեալ կամ համբարեալ գոլ ։ *Պարտ է զկտակագիրն 'ի ներքոյ կնքոյ մատանւոյ պահել. Մխ. դտ։

ՊԱՀԵՄ. ('ի բառէս Պահք.) Νηστεύω. Abstineo, և jejuno. որ և ասի՝ ՊԱՀԵԼ ՊԱՀՍ. ժուժկալել 'ի կերակրոց՝ մանաւանդ 'ի պարարտաց. եւ առաւել պահել զծոմ. պաւ կոմ պաս՝ ծոմ բռնել, ձէյ ծոմ ուփէլ. բերհիզ՝ բէհրիզ՝ օրուճ թութմագ, պաւ՝ ըուլէ փաշտէն. եբր. ծիւմ. (իսկ պահս պահել. ծիւմ. ծոմ.) *Լացին առաջի տեառն, և պահեցին յաւուր յայնմիկ ։ Թաղեցին զնոսա, և պահեցին զեօթն օր ։ Կոծեցան և պահեցին ։ Զի՞ է զի պահեցաք մեք, և դու ոչ տեսեր։ Ի հակառակութիւնս և 'ի կռիւս պահէք ։ Յորժամ պահիցէք, մի՛ լինիք իբրև զկեղծաւորսն տրտմեալք ։ Պահեմ երկիցս 'ի շաբաթու. և այլն։ *Պահեալ լինէին պահս աւուրս իշ. Ագաթ ։ *Աւանուին պահս պահել, և խնդրել յայ, զի փրկեսցէ զնոսա. Բուզ. Գ. 7 ։

ՊԱՀԵՍՏ, ի, ից. գ. որ և ՊԱՀՈՒՍՏ. Διατήρησις, φυλακή. Conservatio, custodia. և բայիւ, παρατίθημι, appono, commendo. Պահումն. պահելն և իլն զգուշութբ. և իրն պահելի կամ պահեալ. մթերք. աւանդ. *Լուացումն մարմնոց, և պահեստ շաբաթուց. Եղն. ծգթ ։ *Մատենագրել (մոլեկօլ) 'ի պահեստն յաւիտենանցն՝ որ գալոց են. Ագաթ ։ *Դիցես զնա (այսինքն զստափոր մանանային) առաջի այ 'ի պահեստ ։ Դիր զգաւազանդ ահարոնի առաջի վկայութեանցն 'ի պահեստ ։ Եսուս ձեզ զպահեստ պտղոց իմոց ։ Եղիցի ժողովրդեան իմոյ 'ի պահեստ ջուր սրսկման. Եւ. ծԸ. 33 ։ Թւ. ող. ծԷ. 10 ։ ծԸ. 8 ։ ծԹ. 9 ։ *Եդ զնոսա յականն երուսաղէմի 'ի պահեստ (այսինքն 'ի գիպահող). Ա. Դ. Թ. 53 ։ *Եդին եւ 'ի պահեստի (այսինքն յաւանդ) առ գաղայեզայ արծաթոյ քանքարս տասն. Տոբ. Ա. 15 ։ *Եհան զնա 'ի տանէն՝ ուր կայր 'ի պահեստի ։ Պետրոս 'ի պահեստի էր 'ի բանտին. յն. պահիւր. Երեմ. ծԶ. 31 ։ Գործ. ծԲ. 5 ։ *Դնէ (զմատեանն) յարքունիսն 'ի պահեստի մեծաւ զգուշութբ. Խոր. Ա. 8 ։ *Համբարք ոչնչից, և պահեստք հողմոց ։ Ըստ պահեստ անյայտից արտաքս հանի. Նար. ծԷ. ԿԷ ։ *Զխաշինս պահեստի իմոյ. Զաք. ծԱ. 11. յն. պահեալս ինձ ։

ՊԱՀԵՍՏ. ա. Պահեալ. պահեստ. *Եւ զայն պահեստ 'ի մէնջ զատածարն նոցա հրձիգ առնել (յն. անկոխ). Գ. Դ. Է. 23 ։ *Ոչ խնդրել առնս գեղեցկաշէնս, և ոչ պահեստս և կամ շքեղազարդս հօտս խաշանցս.

այսինքն առանձին բուծեալս. Վրք հց. Գ ։

ՊԱՀԼԱՒ. ուկ. Լուանի. Տե՛ս բռ. յակ. ան ։

ՊԱՀԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Պահակութիւն կամ պայեկութիւն. տեսչութիւն. զգուշութիւն. *Ծանր հարկս և անհնարին սակս 'ի վերայ դնեն (մշակաց), և աշխատանս և պահկութիւն պահանջեն. յն. լոկ՝ աշխատանս. Ոսկ. մ. Գ. 8 ։

ՊԱՀՆԱԿ, ի, աց. Տ. ՊԱՀԱԿ, ՊԱՀԱՊԱՆ. *Պահնակ ամրոցին ամբաստան առ արքայի լինի ։ Շրջապատեալ բազում պահնակօք. Ցհ. կԲ ։

ՊԱՀՆԱԿԵԼ. Պահ ունել. պահարկել. պահպանել. *Հազիւ պահնակել պաշտպանել կարէին միայն զտեղի կացացի կարաւանին իւրեանց ։ Անխզելի զմիտս իւր 'ի չարութէն պահնակեալ պատրաստէր. Ցհ. կԲ ։

ՊԱՀՆՈՐԴ. Տ. ՊԱՀԱՆՈՐԴ. *Եւ եղև եւստաթէոս պահնորդ այգեստանոյ. Հ=Ց. ոեպտ. Ի ։ *Կացուցանէ պահապանս արքունի, զորս այժմ պահնորդներ կոչեն 'ի կիլիկիա. Պալխանց ։

ՊԱՀՈՂ, ի, աց. Տ. ՊԱՀԱՑՈՂ. ա. Νηστεύων. Jejunans. *Մի երևեսցիս մարդկան իբրև զպահօղ. Մտթ. Զ. 18 ։ *Էր սա այր կեղծաւոր, և երևեցուցանէր ինքն զանձն իւր մարդկան պահօղ. Բուզ. Զ. 8 ։

ՊԱՀՈՒՍՏ. Տ. ՊԱՀԵՍՏ. *Եա զինչսն 'ի յաւլիանոս 'ի պահուստ. Վանակ. հց ։ *Պիտոյ են սուրքն 'ի մնումն և 'ի պահուստ պտղոյն. Վրք հց. Ժ ։ *Պահուստ գոլ մեծագոյն վարկանելով և որբազանագոյն. Պղատ. օրէն. ծա ։

ՊԱՀՊԱՆ, ի, աց. Տ. ՊԱՀԱՊԱՆ. *Պատեալ պաշարեալ պահպանօք (այլ ձ. պահապանօք). Գ. Դ. Գ. 16 ։ *Ի անկարգութեան առաքինութեցն... գործօնեայ է նոցա և պահպան ։ Ի վեր համբարձ զաշխարհ իբր պահպանօք. և պահպանօք իւրովք զօրութբք ամրացուցեալ ։ Ճանապարհն այն (առաքինութեան) պարիսպ է և պահպան այնոցիկ՝ որ ապրելն կարեն ոգիք. Փիլ. այլաբ ։ Ն փեսիլ ամբ. Ն լին. Գ. 27 ։ *Նոյն պահեցար 'ի զինուորաց՝ պահպան անկերուն իսրայէլի. Յհ. որդի ։ *Հայրենի առմորուեցն հաւատոյ պահպանք. Ածաբ. ծնն ։ *Հեթանոսացն պահպան ա նուն սարբատանեայցն (այսինքն շամրանցւոց) ։ Խորանի մարմնոյս՝ պահպանաւ հոգւոյս ։ Զքո յարմարեալ տաղաւարս պահպանաւ ոգւոյս. Նար. ծԴ. ծԹ. ԿԴ ։

ՊԱՀՊԱՆ. որպէս Գրապանակ. *Վասն պահպանաց (կամ պահապանաց). երգմունս իմն և պահպանութիս գրեն. Կանոն ։

ՊԱՀՊԱՆԱԳՈՅՆ. ա. ձ. Իբր Քաջ պահպանեալ, կամ պահպանելով. *Էին զօրութիւնք...զգէմս՝ զօդ և զերկին զվերաբերբնութիւն գոլ պահպանագոյն ծածկեն. Փիլ. փեսիլ ամբ ։

ՊԱՀՊԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Որ ինչ պահպանէ յարտաքին մեղաց. մանաւանդ զհրահք, լանջապանակք, բազպանք և սաղաւարտք պատերազմաց. *Տախտակս պղնձիս՝ թիկանց և լանջաց. և պահպանակս բարձից և բազկաց։ Որ 'ի նոցայցն պահպանակացն և զինուցն փայլմունք և շողիւնք ։ Վառեալ վերտ պահպանակօք՝ ուր ոչ գծէին նետք։ Ի ջղեայ և 'ի կաշեայ պահպանակաց զգեստուն. Խոր. Ա. 10. 23 ։ Բ. 82 ։ Գ. 37 ։ *Եթէ պահպանական վստահութեն զանձն ուրուք լսցէ ։ Պահպանակդ երկրպագելի (Մր խաչդ) 'ի զգայարանն արտիս միացի. Նար. Գ. Ն ԿԷ ։ *Կացուցանէ լեգէոնս պահպանակ թիկնացս։ Ի պահպանակացն բարձիցն և բազկաց. Ցհ. կԲ ։

ՊԱՀՊԱՆԱԿ. Φυλακτήριον. Tutela. Որ ինչ պահպանէ 'ի փորձանաց՝ իրօք որպէս հոգևոր զէնն. կամ կարծեօք անմտից, որպէս գրապանակն. *Սա և ողջոց պահպանակ, փախչեցելոց՝ ողջախոհութե հեշտութե բաշխի. Բրս. գոհ ։ *Գիր ունելով և պահպանակս հմայականս ։ Առնել հմայեակս և պահպանակս. Կանոն ։

ՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Συντηρητικός. Conservandi vim habens, conservator, trix. Ունօղ զկարողութե պահպանելոյ. պահպանիչ. պահօղ. պահապան. և Զօրութիւն. *Ամրացեալք պահպանական հօշխօք առաքինութեն. Ցհ. ծա ։ *Ած... ծախեսցէ ընդունելութն, ոչ յոչ գարձուցեալ, այլ ընդգէմ անգրէն յոչէնչ 'ի գոյանալ ածութբ պահպանական. Փիլ. փեսիլ. ամբ ։ *Զօրութի՝ իրրև պահպանական եղելոցս, և որ կալն մնալ տացս մատակարարէ զօրութի. Աս. որս. Ե ։ *Յարենէն՝ որ եղև պահպանական անդրանկացն առ 'ի սատակչէն. Շիր. զտլ ։ *Պահպանական զօրութբն ունի զամենայնն. Պիտառ ։ *Պահպանական ուսոյց ամրութի. Պտմ ։ *Մի թողուր զիս 'ի պահպանական զօրութենէ քումմէ ։ Պահպանական ամենայազթ զօրութբն ։ Պահպանական պարիսպ ամրութե ։ Պահպանական աջով քոյին ։ Կնիք պահպանական՝ նշան ամենազօր. Վրք հց. ծԴ ։ Զքր. կԲ ։ Ցհ. կԲ ։ Յա որդի ։ Նար. խչ ։ *Իսկ յասելն. *(Ի դրախտին) օրէն աւանդէր պահպանական ։ Ընկալեալ զպատուէր հրամանի իբր օրինաւոր ամրութեն պահպանական աւանդ. Մագիստ. Պիտ. իմա, պահելի, կամ պահպանիչ 'ի չարեաց ։

ՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ. ա. գ. Հմայական. և Գրապանակ. հմայեակ. *Պահպանական հմայս 'ի բազուկս և 'ի պարանոցս կախէին. Նիւ. եղծ ։ *Գրեն 'ի քարտիսի, և կապեն 'ի բազուկս և 'ի պարանոցս մանկանց իւրեանց և անասնոց... և պահպանականս կոչեն. Կանոն ։ *Ի գիրս փոքունս գրել, և կախել 'ի վերայ լանջացն, զոր պահպանականս կոչէին. Եղն. ծգթ ։

ՊԱՀՊԱՆԱԿԻՑ. ա. Գործակից պահպանութե. կամ որպէս յն. συντηρητικός. պահպանական. *Ունիս զաղօթս պահպանակիցս զինչերոյ ։ Պահպանակից պատուական գանձուց. Սեբեր. Թ ։

ՊԱՀՊԱՆԱՆԱԼ, ացեալ. ն. Պահպանիլ. զգուշանալ. ամրանալ. պատսպարել. *Տեսցես զնա ոչ 'ի խառնարանդար և 'ի մրրկեալ խորհրդոց պահպանացեալն կարծեօք, այլ հաստատուն գնացիւք։ Պահպանացեալ լինի (առաքինին), եթէ ընդդէմք և գեղեցկադրաւ հուրդքն փոխեալ բնակեսցին (այսինքն 'ի բաց հեռասցին)։ Աշտարակ պահպանացեալ առանց պարսպելոյ ։ Սամփսոնի պահպանացեալ լինէր հոգւովս (Մր օրհնակի սոսնադրի). Փիլ. լին. Դ. 138. 149. Ն սամփս ։ *Ամենայն պարապով պահպանացեալք փախիցեք 'ի նոցա միաբանութենէ. Վրք հց. Ժ ։

ՊԱՀՊԱՆԱՊԵՏ. Տ. ՊԱՀԱՊԱՆԱՊԵՏ. Φρουρίαρχος. և ՍՆՁՆԱՊԱՀԱՊԵՏ, և ՄԱՐԴԱՊԵՏ. *Երկու ներքինիք արքային՝ որ պահպանապետքն էին մարդկանն. Եսթ. Բ. 21 ։ *Զայն տեղի իւրաքանչիւր առնոյ վարկանել պահպանապետաց. Պղատ. օրէն. Ը ։ *Աշխարհիս պահպանապետք զառ լքեալ թողցեն ։ Հզօրագոյն մեղաւն պահպանապետն և պարսպապահ կարգեալ լինի. Փիլ. նխ. ծն լեւ ։

ՊԱՀՊԱՆԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Գործի և տեղի պահպանութե. պատսպարան. պահպանական ինչ. *Ոչ ինչ պէտք են քեզ հմայից և յուռութից... առա նմա զերրորդութիւն՝ զմեծութեանն պահպանարան. Ածաբ. Դրփ. *Ամենայն բնութիւն մարդկան սանեղծուածոց՝ պահպանարան աստուած (մ

զխաչն)։ Ոսկեփ․ ՚Որպէս թէ ՚ի մատանցդ քոյ կեցուցեալ՝ ՚ի պահպանարան հոգւոյս ծածկութի լիով ունիցիմ։ Պահպանարան հանգստեան, հնարք նիրհման, յարմարիչ քնոյ․ Նար․ յԶ․ յԷ։

ՊԱՀՊԱՆԵՄ․ եցի․ ն․ } Φυλάττω. Custodio, servo, և այլն.

ՊԱՀՊԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ․ցուցի․ } Պահել որպէս պահպան․ վերակացու՝ պաշտպան՝ հովանի լինել․ պատսպարել․ ՚Պահպանեսցէ զմեզ քո ամենակալ սուրբ աջդ (՚ի պահպանութեան վերջին), ՚Ձեռն մեր ուշադրութեան ... Օրհնեսցի և պահպանեսցի, եւն։ Պահպանեսցէ զմարմնաւոր կեանս մեր․ Նար․ ի Լաստ․ սաղ․ ՚Զի պահպանեսցիմք հրեշտակաւ ՚ի նենգից սատանայի։ Խոստ․ Ի հրեշտակէ պահպանողէ իւրմէ պատկառի․ Վրք հց․ Ե․ ՚Կամ է մարդուն բանիւն զսահմանեալ ... պահպանեցուցանել։ Որ զարգելեալսն ՚ի նմին (այսինքն ՚ի հնոցին բաբելոնի) պահպանեցուցեր։ Զօրութեան և շնորհօք դղեկ պահպանեցուցեալ․ Փիլ․ լին․ Ե․ 149։ Շար․ Կիւրղ․ Եղբ․ առ խոսր։

ՊԱՀՊԱՆԻՉ․ } ա․ Որ պահպանէ․ պահապան․ և փրկիչ․ որպէս Σωτήρ. Servator. և Տէրունի. ՚Պահպանիչ և յոյս հաւատացելոց, քո մեծ մեր․ Ժմ․ ՚Ձեռան կենաց անկեալ յեկեղեցւոջ․ և փոխանակ արովրէիցն զքահանայս կացոյց պահպանողս․ Նար․ յշԷ։

ՊԱՀՊԱՆՈՂ․ } ...

ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆ․ Տ․ ՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ․ Φρουρητηκός, συντηρητικός. Conservatorius, tor, trix. ՚Եւ այսպիսի արդարութեն է պահպանողական․ Դիոն․ ածայ։ ՚Պահպանողական աջով քո վերակացու լեր հոգւոյ իմ և մարմնոյ․ Մաշ։ ՚Հրեշտակն պահպանողական, հզօր ոստիկան։ Առաքեա զպահպանողական զօրութեն աջոյ քո․ Նար․ կԸ․ ԻԵ։

ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ․ գ․ τὸ Φρουρητηκόν. Conservatrix vis. Պահպանողական զօրութիւն․ ՚Զեղլինն զօրութիւն և արդիւնարարութիւն... և զեղջերցն պահպանողականութիւնն, և զոչ գիւրականլին գոլ․ Դիոն․ Երկն։

ՊԱՀՊԱՆՈՐԴ․ Տ․ ՊԱՀԱՊԱՆ․ ՚Լուսին՝ պահպանորդ գիշերւոյ, գայեակ անձրևաց, մայր պաղոց․ Պիտառ։

ՊԱՀՊԱՆՈՑ․ Տ․ ԲԱՆՏ․ Φυλακή. Custodia, carcer. ՚Արտաքս ած ՚ի պահպանոցէ զանձն իմ․ Բրս․ յաղէփ։

ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Φυλακή. Custodia. τήρησις, observatio. Պահպանելն, և իլն․ պահումն․ պահ զգուշութե․ գործ և պաշտօն պահպանի․ պաշտպանութե․ հովանի․ զգուշութե․ եւն․ ՚Պահպանութիւն էր պատուիրանացն։ Պահեսցեն ղևտացիքն զպահպանութե խորանին վկայութե։ Անձնայն պահպանութեամբ պահեա զսիրտ քո։ Խնամ խրատու՝ սէրն և պահպանութե օրինաց նորա՝ գուլթ։ Առնել զ ծառայեցին յիւրաքանչիւր պահպանութե (այսինքն ՚ի պահս գիշերոյ և այլն)։ Ածէր ընդ իւր զյոյժ կամաւ ՚ի զգուշութե պահպանութե (յն. մի բառ). և այլն։ ՚Նմանեսցուք լինելին այնմ հօտի խաշանցն՝ որ զպահպանութեանն չանց պահօղաց պահապանացն ՚ի բաց մերժեցին, և գայլոցն մատնեցան․ Բասլ․ Գ․ 13։ ՚Շինէ քաղաք զանգի պահպանութեան գնդին հայոց, ուր յառաջագոյն զգուշանայքին եփրատու։ Բաղում ժամանակք են մեր՝ զի յանձն է մեզ պահպանութե բանիս․ Խոր․ Ե․ 26։ Եղիշ․Է։ ՚Պատարագ Ճշմարտութե է՝ օրինացն պահպանութե․ Խոսր։

ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԻՒՆ․ Ἐπιτήρησις. Observatio. Զգուշաւոր զիտողութիւն․ հսկում արտաքին իրաց՝ ուսումնական աչօք․ ՚Պահպանութիւն ՚ի սոյն գրոց, թէ և այլն։ Որ և ածային գիր զայսպիսի պահպանութեն գիտելով հաւատացեալ, ոչ կոչեաց զսուրբէն անդրանիկ (պարզապէս)... այլ բաղում Ճգնութե՝ անդրանիկ գոլ յակոբայ և եղբարցն․ Կիւրղ․ Գնձ։

ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԻՒՆ․ որպէս Գրապանակ․ ՚Երգմունս իմն և պահպանութիւնս գրեն, և անուանս աղջի աղջիս՝ զոր մեք ոչ գիտեմք․ Կանոն։

ՊԱՀՍԱԿԱՑ․ ա․ Որ կայ ՚ի պահս․ պահեցող․ ՚Խոնարհ, անոխակալ, պահեցող, և աղօթարար․ Ոսկէփոր։

ՊԱՀՐԻԶ․ գ․ ա․ Բառ ռմկ․ փէհրէղ, փէրհիզ․ Պահք․ծոմ․ ՚Զի թէ պահէի զպահարեղ պահքն, իբր զանասուն պահէի, և որպէս զայլազգի Ճաշակէի․ Զքր․ ծործոր։

ՊԱՀՔ, հոց․ գ․ Νηστεία. Jejunium, abstinentia. (այլ է և Պահ, ու․) Ժուժկալութե ՚ի կերակրոց՝ եթէ ՚ի պարարտաց, և եթէ յորպիսեաց և իցէ զօրն ողջոյն․ պարհ, պաս․ բէրհիզ, բէհրէզ, օրուճ․ եպք․ ծիամ․ սաւր․ ծաւմ․ յորմէ ծոմ։ ՚Կարգեցին պահս։ Քարոզեաց պահս։ Խոնարհ առնէի պահօք զանձն իմ։ Ծունկք իմ տկարացան ՚ի պահոց։ Պահեաց գաւիթ պահս։ Մինթէ պահս պահեցէք ինձ․ եւն։ ՚Պահօղքն Ճգնէին ՚ի պահս իւրեանց․ Եղիշ․ Գ։ ՚Զինչ օգուտ իցէ ՚ի պահոցն, յորժամ սիրտն չարեօք լի իցէ․ Ոսկ․ մ․ Ե․5։ ՚Եթէ չեք արուեն արար, պահք չեն ընդունելի․ Մծբ․ Գ։ ՚Տքնութե քո, պահք պնդութե քո․ Կոչ․ ԺԷ։ Պասանի և Պահս՝ յուզղ․ իբր ռմկ․ ՚Ուխտակալացն պիղծ են պահսն․ Ճ․ Ժ։ Տես և ՚ի բայն ՊԱՀԵԼ։

Առ յետինս ըստ աշխարհիկ բարբառոյ վարի և որպէս Պահեցող․ ՚Ոչ կամէր ուտել, ասելով թէ պահք եմ․ Ի Գիրս ատտին։

ՊԱՂ, ի, ից․ գ․ Արմատ Պաղելոյ․ լծ․ յն․ բաղօս․ թ․ բէզ․ լա․ բաղցոսս․ Πάγος. Glacies, gelu. Սառն․ ջուր սառուցեալ և պնդացեալ․ պաղ, գծ․ իսկ ռմկ․ պաղ՝ է ցուրտ, և սառնամանիք․ ՚Լուսաւորիչն որ զջերմն Ճառագայթ ունեարանին լուսոյ վառեալ բորբոքեր ՚ի պաղս հիւսիսոյ․ Խոր․ հոխխս։ ՚Ուսումն մանկութե՝ քանդ է ՚ի քարի․ իսկ ուսումն ծերութեան՝ գիր է ՚ի պաղի․ Ոսկ․ Եփես․ Ա։ ՚Հալեցաւ լուծաւ պաղն։ Մերկ, և ՚ի պաղ ընկեցեալք․ Սխոխան։ ՚Գետն երասխ սառուցեալ էր ... իբրև ելանէին ՚ի վր պաղին բազմութե զօրացն, անդէն վաղվաղակի խորոց մատնէին, խորտակեալ պաղին։ Հանեալ ՚ի վերայ պաղին զառն և զդերին, յանկարծակի հատեալ պաղին՝ զորս ՚ի վերայ կային՝ զամենեսեան ընդ իւրեաւ ծածկեաց․ Ղևոնդ։ Լաստ․ ԺԷ։ ՚Ցորում կաթեաց շողն երկնային, պաղքն հալեաց ըզհիւսիսայն․ Շ․ Երգ։ ՚Լուսոյն ծաւալմամբ լուծեալ զպաղ սառինն․ Տօղ։ ՚Որպէս պաղ հալեալ, որոյ հետք ոչ երևին․ Վանակ․ յոբ։

Իսկ Խոր․ Գ․ 45․ ՚Առաջի դրաց այրին սեաւ էր ուղղորդ միապաղաղ, և ՚ի վերուստ պաղ անձաւ (կամ պաղանձաւ) քուաւոր, որ հայի յանդունդս խորաձորոյն ։ եթէ որպէս երկու բառ, և եթէ որպէս մի բառ բարդ ասցի, իմաստն երեւի լինել, սառն իբրև անձաւ քուաւոր էր ձևացեալ․ կամ անձաւն էր քուաւոր ըստ նմանութե սառեալ սառին։

ՊԱՂ․ ա․ որպէս բառ ռմկ․ Ցուրտ․ զով․ ՚Եւ ջուր յորդ և առատ, պաղ և բարեհամ․ Հ․ տէկփ․ծԱ։ Ի կրկին միոս բերի ասելն․ ՚Որ ՚ի լեռին սառնամանեաց՝ զմարմին մրքոցն պաղ ձուլեաց․ Գնձ․ այսինքն պաղեցոյց իբրև զսառն։

ՊԱՂԱԿՈՒՏԻՐ․ Տ․ ՊԼԱԿՈՒՆԴՈՒ․ ՚Գնեալ ինձ պաղակուտր․ Վրք հց․ ծԶ։

ՊԱՂԱՆ․ գ․ Բառ ռմկ․ բաղան․ վր․ թանշանի․ Համամ․ կորգին․ ՚Դիր ՚ի վերայ վերաւորեալ թիկանցդ պաղան, պատեալ ընդ արաս եկեղեցւոյս, և ողջանաս։ Եթէ ոչ գնես թիկանցդ (կամ բանաս ողնդ) պաղան, ոչ ողջանաս․ Հ=Ց․ և Տէր Եէլ․ յՆԴր․ լԱ։ և Հ․ փէտր․ Ե։

ՊԱՂԱՆԱՄ․ ացայ․ չ․ Տ․ ՊԱՂԻՄ․ ՚Որպէս պարիսպ պաղացաւ ջուրն յայսկոյս և յայնկոյս․ Ժմ․ յն։ ՚Ի գառնահոտ ոնչմանէ հիւսիսոյ պաղացեալ ձուլեալ վտակն․ Խոր․ Բ․ 36․ կամ 39։

ՊԱՂԱՆԱՒՈՐ․ ի, աց․ ա․ Որ ունի ըղպաղան հանդերձ գրաստու․ ՚Միայն ՚ի ձի տապաստան փախուցեալքն զերծան, և պաղանաւորք առ և ասպուրք լերանց վերայ կորեան․ Կողբացի։

ՊԱՂԱՆԵՄ․ եցի․ Տ․ ՀԱՄԵՏԵԼ․ ՚Հրամայեաց պաղանել զգրաստս․ Վրք հց․ Յ։

ՊԱՂԱՆՁԱՒ․ Տե՛ս ՚ի բառն ՊԱՂ։ Խոր․ Գ․ 45։

ՊԱՂԱՉ․ Իբր Պաղակն․(գուցէ գրելի Պաղակ․) Տ․ ՊԱՂՊԱՂԱԿ․ ՚Ցայն տեղին՝ ուր գիտէ զմրուխտ և վանակն, պաղաչ, և՚ի մարգարիտ՝ գտանիլ, ՚ի ներս երթան․ Վանակ․ հց։

ՊԱՂԱՊԱՆԾ, ի, ից․ } ա․ Պանծափայլ․

ՊԱՂԱՊԱՆԾԱԿԱՆ․ } կամ սառնատեսակ․ վՃիտ․ յստակ․ պայծառ․ փայլուն․ ՚Պաղապանծ, մաքուր․ Հին բռ։ ՚Նուազեաց և պղատոնական տաՃարացն լուսափայլն ձեղուն, և յստակք յախՃապակեալք․ որ և յաթենականն յուէտ պարծանք․ և պերՃութիւն պաղապանծականք են․ Անան․ եկեղ։

ՊԱՂԱՏ․ Տ․ ՊԱՂԱՏԱՆՔ․ որ և ՊԱՂԷՏ․ ՚Մի եղիցի ՚ի վերայ նոցա աղաչանք և պաղատ․ Եփր․ յԵս։

ՊԱՂԱՏ կամ ՊԱՂԱՏՆ․ Տ․ ՊԱԼԱՏ։

ՊԱՂԱՏԱԽԱՌՆ․ ա․ խառն ընդ պաղատանս․ աղերսալից․ Թախծագին․ ՚Մատուցին զաղօթս պաղատախառն․ Մծբ․ ժԸ։

ՊԱՂԱՏԱՑ, ի, իւ․գ․ Բառ անստոյգ․ իբր Պողոտայ, կամ Պաղատանք․ ՚Ընդամենայն պաղատայիւ ... քաղաքավարեալ․ Ցհ․ կԲ։ Իսկ Սեբեր․ Ը․ ՚Արկանէ զայնպիսի պաղատանս․ կամ գրելի՝ պաղատանս, և կամ պաղատայս՝ նովին նշանակութե։

ՊԱՂԱՏԱՆ․ փոխանակ գրելոյ Պաղատանք․ ՚Զի ընդունելի պաղատանն և աղօթքն լիցին․ Խոսր․ պորԳ։

ՊԱՂԱՏԱՆՔ, նաց․ գ․ Δέησις, ἔντευξις, ἱκετηρία. Precatio, oratio, preces, supplicatio. որ և ՊԱՂԱՏ․ Մաղթանք․ աղաչանք․ աղերսանք․ աղօթք, աղերից նշանակ սրտիւ աղ առաջի մեծի․ կամ ըստ խոնարհութե մեծի՝ ՚Պաղատանք է՝ վասն պատուհասի սպառնալեաց՝ երկիւղալից աղաչանս մատուցանել և տագնապաւ սախալել առ նեբուանն։ ՚Լուայ ձայնի աղօթից քոց և պաղատանաց։ Ձայն ՚ի չըմթանց գուժեաց լալոյ և պաղատանաց որդւոցն իսրայէլի։ Արկեցէք պահս, քարոզեցէք պաղատանս (յն․ պաշտամունս)։ Առնել աղօթս, խնդրուածս, պաղատանս։ Աղօթս և պաղատանս․․ ուժգին գոչմամբ և արտասուօք մատուցանէր․ Գ․ Բգ․ Ը․ 3։ Յովէլ․ Ա․ 14։ Ա․ փիլ․ Բ․ 1։ Եբր․ Է․ 7։ ՚Նաև եպիսկոպոսացն ժողովեալ՝ պաղատանս մատուցանէին (հայրապետին)․ Խոր․ Գ․ 29։ ՚Լսելի լիցի ձայն պաղատանաց նոցա․ Եղիշ․ Է։

ՊԱՂԱՏԱՒՈՐ․ Տ․ ԱՂԱՉԱՒՈՐ․ ՚Մերձ եմ առ հաս պաղատաւորդ (տիրամայր) առ քաղցրալուրն․ Սիւն․ ող։

ՊԱՂԱՏԻՄ, եցայ․ յ․ Δέομαι. Oro, precor, supplicor. Եաւլվարմագ, Նիյազ էթմէք․ Ա.

ղածել. մաղձել. Թախանձել յաղերս վասն այլեւոց. *Պաղատեցայ առաջի տեառն: Լըւայ պաղատանաց՝ զոր պաղատեցար առաջի իմ: Ցաղօթս կացցեն և պաղատեսցին առաջի քո 'ի տանս յայսմ: Մի աղաչեր վասն դոցա խնդրուածովք, և պաղատիր. Գ. Թգ. Է. 59: Ես. Ա. 3: Բ. Ն. Ղ. 24: Երեմ. ԾԱ: *Պաղատիմ առ քեզ՝ լուսոյ ճառագայթ: Պաղատիս գործին իմ առ քեզ, և ոչ ձանձրանաս: Զխնդրուածս իմ պաղատեսցիս, թէ ահա մեղաւորք կորիցեն. Նար. ԾՏ. ԾԷ. Կ: *Որոյ առաջի՝ պաղատիմք յաղաչանս որ առ ՏԷ. Շ. ընդհանր:

ՊԱՂԱՏԻՄ. հ. Պաղատանօք հայցել, կամ լալագին առաջի ածել, արտասուել. ժտել. *Առ աննուաղ լիութեն փրկչիդ յոր քոյ՝ պաղատիմ մարդասիրութեն. Նար. ԾԷ: *Զաշխեղ անօրէնութիւնս իմ պաղատիմ. Մանդ. Ա: *Ընդ իւղաբերիցն արտասուս՝ զմարդկան բարձօղն արտասուաց՝ պաղատեսցուք արտասուօք՝ մաքրել զմեզ 'ի մեղաց. Շար:

Իսկ յասելն. *Տուք զփոխարէնըն զոր պարտիք, զաղօթըս Ոք՝ զոր պաղատիք. Տաղ. Իմն., պաղատեալ լինիք յինէն, կամ որով պաղատիք առ ՏԷ:

ՊԱՂԱՏԻՏ, տոյ, տոաց. գ. } Նոյն բառ
ՊԱՂԱՏՏԻԿ, տկի, կաց. } է և 'ի յն. բաղաթի. Παλάθη. Massa ficuum. Զոր թուզ 'ի շարս անցուցեալ կամ կոխեալ յամանս. փիլի կամ փաղան ինճիր. եար. փէլլա. *Կայթ մի չամիչ, և պաղատիտս երկերիւր: Ետուն նմա կոտոր մի պաղատտաց և երկուս չամչեայս, և կերաւ: Առցեն պաղատիտս թզոյ, և դիցեն 'ի վերայ վիրին. Ա. Թգ. ԻԵ. 18: Ես. Լ. 12: Դ. Թգ. Ի. 7: *Ելից զնա (զմախաղն) փոխնդով և պաղատտիկօք (կամ պաղատիկօք, կամ պաղատակօք). Յուդթ. Ժ. 5:

Ի Գիրս տօոքն. գնի որպէս ա. *Եղեկիա թագաւորն բժշկեցաւ պաղատիտ թզովքն:

ՊԱՂԱՏՈՒՄՆ. տման. գ. Պաղատելն. պաղատանք. *Զայն և կարդացումն է՝ ջերմագութ սրտի առ ՏԷ պաղատումն. Խոսր: *Ի ծուխ պաղատմանն՝ հօրն և ՏԷ՝ գրաւ հաշտութեն. Նար. ԽՆ: *Որոյ ոչ զպաղատումն բերելով գայ էն. Ածր. Դ. 4:

ՊԱՂԵՏ. գ. Որպէս Պաղատ, այսինքն Պաղատանք. *Եզեկիա մատոյց զաղօթս ջերմեռանդ, և Ասա մատոյց զպաղէտ աղաչանօք: Մատոյց զջերմեռանդ պաղէտն խընդրուածովք. Մծբ. ԾԱ. ԵՒ ԾԵ:

ՊԱՂԻՄ, եցայ. չ. (լծ. և յն. բագոս, բեգնիմ.) Πήγνυμαι, յորմէ լտ. Pangor, compingor, gelo, congelo. որ և ՊԱՂԱՆԱԼ. Ի պաղ փոխիլ. այսինքն սառիլ. թանձրանալ կամ ձուլիլ որպէս սառն միապաղ. փտնմագ, դոնդ դոնդլանմագ կամ թէօնլմէք, բէթլէնմէք. *Պաղեցան որպէս պարիսպ ջուրք. պաղեցան ալիք 'ի մէջ ծովուն: Իբրև զսառն պաղեալ, որ հալեցի 'ի հասանելոյ ջերմութեն. Ել. ԺԵ. 8: Յոբ. Ղ. 17: *Գետս այս պաղէր ձեռամբ, մինչ յատակեալ նմա (այսինքն որպէս սալայատակ լինել). Գրծ. առաքել: *Պաղէր այնուհետև ջուրն: Մի պաղելս մարմնոյ մեղկացուսցէ զհոգիս մեր. Սիսիան:

ՊԱՂԻՆ. որպէս ռմկ. է Ցրտանալ. զովանալ. *Շիջաւ հուրն, և տապակն պաղեցաւ. Հ. Յուլ. ԺԹ: Իսկ ամդ. յոլըր. լա. *Լի բիւր, և ն հազար է համար զօրացն յուլիանոսի ամենեցունց պաղելոյ յերկաթոյ. իմն որպէս միաձոյլ երկաթապատ զրահաւորեալ:

ՊԱՂԼԵՂ, ի. գ. Στυπτηρία. Alumen. Հանք ազնուական՝ որպէս աղ քարացեալ՝ ստիպող համով. շապ, շիպ. *Շիպ. պաղլեղն. Բժշկրն: Իսկ 'ի բառս Գաղիանոսի, στίβη, որ է ծարիր, տուտիա բուռե. 'ի հյ. գրի. Լեղ. և 'ի միում օրինակի Պաղլեղ:

ՊԱՂՄԱԿԱՆ, ի. աց. ա. գ. (Ի յն. ձայնէս բալմա. յորմէ լտ. բալբիթացիօ, տրոփումն. թնդումն. դողումն.) Անուն մասնաւոր սասանութեն երկրի, իբր դողացուցիչ. Παλματίας. Vibrator, quidam terrae motus. *Ի շարժմանցն ... այլք դողացուցանեն՝ խոնարհեցուցանելով, և վերստին շարժելով, և մինչ 'ի շարժեալն բերելով, որ պաղմականք լինի ասացեալ. նման դողութեն ախտի բացագործելով. Արիստ. Տ. ուր գրիչք ունին վրիպական՝ տաղմականք:

ՊԱՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Πηγμή, παγιότης. Congelatio. Պաղելն. սառումն. ձուլումն. *Լուծանելով զպաղումն գառնաշունչ դժնդակ օդոյն: Զպաղումն լձին եղկացուցէք. Շար:

ՊԱՂՊԱՂԱԿ. ի. աց. գ. Σπέκλον. (իբր հայելեակ.) Speclum, specularis lapis. Սառնատեսակ քար թափանցիկ փայլուն, որպէս վանակն և բիւրեղ. ընլլօր. *Որպէս բնութի պաղպաղակի, որ յանձնէ ունի ըղլուսաւորուի: Պաղպաղակ՝ Ոք և յատակ դեղեցկութն՝ նմանեալ լուսաւորութեն և արբունք օդոյ և ջրոյ. Վեցօր. Գ: Ես Շիր: Տես և 'ի բառն ՎԱՆԱԿՆ:

ՊԱՂՊԱՋ, ոյ. գ. ա. Փայլուն, և փայլուն. Τηλαυγής, γές, αὐγάζων. Praefulgens, splendens, candidum. Բիծ և նիշ փայլուն իբրև զպաղ, կամ հանգոյն սառին. որպիսի է առաւելապէս սկզբնաւորութեն բորոտութեն՝ փայլուն պալարք 'ի մարմնի. բէյէկ. *Եթէ լինիցի 'ի մորթ մարմնոյ իւրոյ նշան սպւոյ, կամ պալար, կամ պաղպաջ: Ապա թէ պաղպաջն սպիտակ իցէ 'ի մորթ մարմնոյ նորա և այլն: Սպւոյ, և պալարի, և պաղպաջոյ. Ղևտ. ԺԳ. 2. 4: ԺԴ. 56: *Պաղպաջն սպիտակագոյն քերքելոտած. Վանակ. Հց: *Գետ քառանիւթեայք՝ պաղպաջ երկնի փայլ 'ի փայլ. Նար. փող:

ՊԱՂՊԱՋԱԿ. Տ. ՊՂՊՋԱԿ. *Ծաղիկս, և պաղպաջակս, կամ ցօղ վաղորդայնոյ զոչ մնացականսն վարկանելով. Կիւրղ. ԽԼ:

ՊԱՂՊԱՋԵՄ, եցի. ւ. գրի և ԲԱՂԲԱՋԵԼ. Καταυγάζω. Fulgeo, splendeo. Փայլել, փողփողել. շողշողել. պըլպըլ. բըլբըլ ըղըլ ըղըլ քաալմագ. *Որպէս յատակ ջուր զվճիտ լոյս արեգական առեալ՝ առաւել պաղպաջիցէ. Ոսկ. Եփ: *Թագաւորին պաղպաջէր փողփողուն հանդերձիւ. Լաստ. Ճ:

ՊԱՂՊԱՋՈՒՄՆ, ջման. գ. Τηλαύγησις, γές, γημα. Splendor, candor. Փայլումն որպէս զպաղպաջոյ. շողշողիւն. *Բարոտութի ինչ հոգւոյ, կամ արածոյն նշանակութի, կամ պաղպաջման. Աճառ. աղէ: *(Ի չորից գլխաւոր գունոց) բաղկանան երանգք, երփունք, փայլմունք, պաղպաջմունք. և այլք զանազանեալք 'ի միում էնթակայում. Ցօնոյ: *Եւ հրահրեալ պաղպաջմամբ՝ գունհնձան լուսափայլ. Տաղ. Յոսփ. 'ի քրիստոնէ յոսոփ:

ՊԱՂՊԱՋՈՒՆ. ա. Τηλαυγής, λαμπρός, καταλάμπων. Splendidus, fulgens, candidus. Փողփողուն. փայլուն, պայծառ. ... *Եթէ արծաթ պաղպաջուն քուքսայէ զմեզ, երբ զդեղ երկսաց կարասցուք քամահել: Սիրեսս և խաւրիսխս արծաթի՝ պաղպաջունս. ջինջս և յըստակս: Ճակատն պաղպաջուն, այսինքն 'ի ներքոյ՝ միահարթք երկայնածնոտք. Ոսկ. Մ. Ա. 3: ԵՒ Բ. 25: ԵՒ Յովհ. ԾԴ: *Որոյ հիմունք իւր էն պաղպաջունք, լուսաձևք (կամ լուսաւորք) իբրև զակունս բիւրեղս. Եղիշ. աղ: *Պաղպաջուն զգեստիւք ըզձևացուցեալ. Յհ. ԿԲ: *Պղատոնական պաղպաջուն կճեայսպիտակ տաճարացն լուսափայլն ձեղուն: Սենեակք պաղպաջունք. Անան. Եկեղ: Արիստոտ. Ապր: *Պատուական է քան զամենայն ոսկի, և պաղպաջուն քան զամենայն քարինս պայծառս և պատուականս: Պաղպաջունքն են քան զքարինս պայծառս և պատուականս: Պաղպաջուն ակունք. Սարգ. յկ. Ե: Ես Ա. յհ. Ա: Գնձ: Իսկ Հին բռ. *Պաղպաջուն, գահոյս ոսկեզարդ. այս Տ. ՊԱՂՊԱՋՈՒՆՔ:

ՊԱՂՊԱՋՈՒՆՔ. գ. Λαμπήνη. Lampena, lectica, currus regius. Գահաւորակ պաղպաջուն զարդուք, կազմեալ 'ի կառս, 'ի վերծածկողմն նստելոյ, կամ 'ի ներքս հանգըստարանի. կառք հովանաւոր. թախթրէվան, թախտ, թէրշի, ձիղէնէլի. Տես և ԴԵՍՊԱԿ. *Սաւուղ նստէր 'ի պաղպաջունսն. Ա. Թգ. ԻԶ. 5. ԵՒ 7: *Պաղպաջունք բազմականացն անկեալ բարձաւ. Նար. ԻԵ: *Պաղպաջունք արփիանկարք՝ միահարձանօք արծաթեղինօք. Նար. Գնձ եկեղ: Տես և ՇԱՏՐՈՒԱՆ:

ՊԱՃԱՐ, ի, աց. գ. Θρέμμα, κτήνος. Alumna, pecus, jumentum. Նախիր. անդեայ. արջառ. եզն, և կով. և լայնաբար՝ ամենայն անասուն. պախըր, պախրէ. սըղըր, էօքիւզ, ինէկ, դաւար, հայվան. եար. պաքար. *Ի պաճարաց եա ծննդոց՝ լաս հօտից և անդէոց: Ոչ եա վարեսցեն 'ի պէտս պաճարսըն: Շունք՝ որ 'ի հօտսն են, յառաջագոյն մարտնչելով 'ի վերայ պաճարացն մինչ 'ի յաղթութեն: Զբնակիցն 'ի մեջ զպաճարն պարարեն՝ զգանձութիւն: Զու 'ի չորս ոտարադն յարուս պաճարաց առնել. Փիլ: *Վիշապն՝ արքունական պաճար է. Գրծ. առաքել: *Լերինքն զանասուն պաճարս բազմացուցանեն մեծահասակս. Խոր. Գ. 59: *Ոչխար եւ ինոյ ածայլն հօտիս՝ պքանչելի. և պաճար մեծի հովուին. Ան. ԾԱ: *Սիրելի է սա (գարունն) ամենայն մարդկան, և զամայքայինն պաճարաց: Ի թշնամեացն խողխողի զինուք զօրէն պաճարաց. Փիլ: *Իբր զանդգայ պաճարս անասնոց մեռանիմք, և ոչ զարհուրիմք: Ոչ պաճարք խոտաճարակք, և կամ լուղակ կերակրելիք. Նար. ԾԷ. ԵՒ տաղ: *Զկոյսս ջոլրոց անասուն պաճարաց. Երզն. մթ:

ՊԱՃԱՐՔ. որպէս Պաճարանք. հայթայթանք. հնարք. *Զաւոյ զքեզ 'ի ձեռս, որչափ ինչ պաճարս և պաճարից սաստանւոյ. Ոսկ. Մ. Ա. 22:

ՊԱՃԱՐԱԲՈՅԾ. ա. Բուծանօղ և դարմանօղ զպաճարս. հովիւ. *Ի պաճարաբոյծ մարդկանէ, կամ յերկրագործ մշակացն. Փիլ:

ՊԱՃԱՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Տ. ՊԱՃԱՐԵՂԷՆ, և ՊԱՃԱՐ. *Հալորդեցան անդրանիկ պաճարականաց, և նմանեցին նոցա. Զքր. կե:

ՊԱՃԱՐԱՄԻՏ, մտի, աց. ա. Մտօք անզգայ որպէս զպաճարս. անբան. անասնամիտ. *Պաճարամիտ դասուց. Նար. ԾԴ: *Յաճախեցին չար և պաճարամիտ եպիսկոպոսք. Լմբ. դպրթ:

ՊԱՃԱՐԱՆՔ, նաց. գ. Βίος, σίτησις. Victus. οὐσία, substantia. Հայթայթանք պիտոյից կենաց, պարէն. զիւտ և հնարք ճարակոց. պէտք. դըլք. իճար. տըրմար, իէ. չիճէրլէր. դէնէրէնլէր նաքաքա, չըրէրբ. *Ամենայն օգուտ և պաճարանք կենաց մերոց 'ի ամանէ (յերկրէ), և 'ի վերայ սորա. Ագաթ: *Յափշտակութեն՝ իւրոցն գտանէր պաճարանս զօրաց: Կարօտեալ աղքատաց գտան պաճարանօք. Փիլ: *Ամենայն ոք տարեալ զպաճարանս ընչից իւրեանց (իբր ամփ. տանէցածն լանձէցածը), ոչ գտանէր զգիւտս փրկութեան անձին իւրոյ. Ղևոնդ: *Զպաճարանս ստանալ շահուց՝ մտաւ իւր վարկեալ. Զսա և

զուար և զպաճարանս անասնոց բազմաց 'ի մի վայր ժողովեալ. Ցհ. կբ ։ *Ոչ միայն ըղձկելոյն պաճարանս, այլ և առ գիտունս էին հասու գոլ բաւականացեալ. Գր. տղ. Ոդբ ։

ՊԱՃԱՐԱՆՔ. Ἐπινοία. Industria. πόρος, πορισμός, quaestus, emolumentum. Ճարտարութիւն խելաց. հնարողութիւն. հանճար. հնարք. գիւտ գարմանոյ. ելք ապաքէ. ելք 'ի տուրեալս. շահավաճառութիւն. ճար, ճարակ. հիւնէր, դէճէրի. *Ամբոց այլ ուրեմն ափուեցելոց 'ի պաճարանս հայկազանց ։ Պաճարանք և հանդամանք՝ յանհնարից, արգարոց, և մարգասիրաց գործոց բաղձանցն ոք գտանել ։ Համեստ պարկեշտիցն՝ շատ և մեծ 'ի պաճարանս կենաց՝ պատճառք են պարկեշտութիւնն ։ Մահարեր գեղոց պաճարանս գտին. Փիլ. խնամ. և Նխ. բ ։ *Զի և քան զնթուչուն մի' ինչ տրտգուրբ 'ի ձեռն պաճարանաց հնարից նուաղանալ մեզ ։ Եթէ շըրթամբք՝ ախտայից մարմնոյս պաճարանս մատուցանէաք. Նիւս ։ *Ոչ կարացեալ հերքել զօրութբ՝ արուեստիւ պաճարանս գտանէր. Ոսկեփոր ։ *Առանց բժշկութե էին իրքն, և առանց պաճարանաց վէրք (այսինքն անդարմանելի). Ոսկ. մ. ա. 9 ։

ՊԱՃԱՐԱԳԷՏ. մ. Որպէս զպաճարս. անասնաբար. անբանաբար. հայվան կիպի. *Մասունքն, որ պաճարապէս անփորձաբար նմանեաց, մարդ 'ի պատուի էր, և ոչ իմացաւ. Անյ. հց. իմ ։ *Ցօժարիմ գրել զդատապարտութեն կուսի, քան պաճարապէս լռել. Լմ. պղրգ ։

ՊԱՃԱՐԱՏԵՍ. Տ. ՊԱՃԱՐԱԲՈՅԾ. *Պաճարատեսք և անասնաբոյծք են տաւել քան զայլս ազգին՝ մարդիկ. Փիլ. քհ ։

ՊԱՃԱՐԱՐՕՏ. ա. գ. Տեղի թողեալ յարօտ պաճարաց. որ և յն. ձայնիւ ՄԻԼՈԲՈՒՑ. Μηλόβοτος. Pecoribus pascendis relictus (campus). *Անաքսագորաս և գիմոկրիտոս՝ իմաստասիրութեն բաղձանօք բախեալք՝ պաճարարօտս թողին լինել զժառանգութիւն. Փիլ. փեսակն ։ *Ի տեղին, որ կոչի բակեար պաճարարօտ, ('ի ձայնէս պաթար, պախրիք) թողեալ զերեխայս իւրեանց. Աստղ. գ. 16 ։

ՊԱՃԱՐԵՂԱԲԱՐ. մ. ա. Անասնաբար, և անասնական. *Մեռեալսն անասունք պիղծք են (այնպիսիքն՝) որք մատչին պաճարեղաբար բանիւ. Մէհ. ղնփ ։

ՊԱՃԱՐԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Κτηνώδης. Ad pecudes seu jumenta pertinens. Որ ինչ անկ է պաճարաց. անասնեղէն. *Անասնականին և պաճարեղինին կենաց ։ Հնարս կարծէ բնութեն՝ փոխանակ հրեշտակական մեծարնութեն՝ զպաճարեղէնս և զանասնականս. Նիւս. կազմ ։ *Փոխանակ պաճարեղէն կերակրոյ՝ կենացն հացիւ թարգմանէ. Լծ. ածք ։

ՊԱՃԱՐԵՂԷՆՔ. գ. Պաճարք. անասունք. *Առ պաճարեղէնս բերէ նմանութե. Նիւս. կազմ ։ *Ըստ նմանութե քառոտանեաց պաճարեղինաց՝ յանգգայս եղեալ ։ Իբր մատուցելոց պաճարեղինաց. Նար. ծ. և ոտոտ ։

ՊԱՃԱՐԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Κτηνωδεία. Similitudo pecudum, pecunia natura. Բըթութի կամ նմանողութի պաճարաց. անասնութի. անբանութի. *Մի գուցէ և մեք անպրտազնաբար ածցուք զմտաւ . . . արջառոց պաճարեղութեն. Դիոն. երբ ։

ՊԱՃԱՐԵՄ, եցի. ն. } (լծ. և նոյն ընդ
ՊԱՃԱՐԻՄ, եցայ. չ. } թ. դէճէրմէք. և ռմկ. ճարէլ.) Հայթայթել. նիւթել. հնարել. ճարտարել. 'ի ձեռս բերել. ջանալ. *Արդալոց ձեռք թուչելով ամենայն ուստեք պաճարեն շահ՝ ծնողացն 'ի պէտս ։ Որպէս զի

հանդիսաս զիւրամարս և հեշտութիւնս իւր պաճարեսցէ ։ (Զճշմարտութին) ամենայն զօրութբն պաճարելի է գտանել. Փիլ. ժ. բան. և այլուր. և Եւ. *Պաճարել շահս մարմնոյն ։ Ի ձեռն հնարիցս այսոցիկ պաճարեաց. Նիւս. կազմ ։ *Ոչ ունիմ ուրեք ապաստանել յանապատս, և օգնական զօր իմուս պաճարել վասնզի. Պիտ. *Ո՛րչափ ինչ պաճարս և պաճարիցի ստացեալ. Ոսկ. մ. ա. 22 ։ *Ոչ կարացեալ հերքել զօրութբ՝ արուեստիւ պաճարէր նոցա. Ոսկեփոր ։

ՊԱՃԵԱՆ. } Տ. ՊԱՑՃԷՆ. լա. բաճճիա.
ՊԱՃԷՆ. } *Ընթերցեալ զպաճեան
ՊԱՃԻԿ. } ճարտասանութեն դրկորի՝ յամօթ եղև. Հ=Ց. յունր. իէ ։ *Եդաւ թուականութիւնս թորգմեան, և պաճէն տոմարի ըստ հայ ամաց. Ցհ. կբ ։ *Պաճէն (կմ պատճէն) թղթոյն հայոց. Խոր. գ. 5. ճճ ։

ՊԱՃԻՏԱԿ. ա. գ. Որպէս թէ Պաճուճանք. Ակելորդ պաճուճանօք և հանդերձիւ նոք յօրինեալն. *Գինեզինութիւք և խաղեղութիւք՝ որ 'ի ձեռն անյագութե և որովայնամոլութե լինին, 'ի պաճիտակ լինելոյ գործեն հիւանդութի. Փիլ. ել. բ. 18 ։

ՊԱՃՈՅՃ. ոյճք. ա. գ. Արմատ Պաճուճելոյ. Պաճուճեալ և սեթևեթեալ զարդարուն. և Պաճուճանք. զարդարանք. *Բազմակատար նիւթ, և պաճոյճ արուեստ. Բրս. ծն ։ *Պերճ և պաճոյճ շարամանութբ (բանահիւսութե). Մագ. յէւ ոփ ։ *Ո՛վ շնորհաշուք գեղով արփաւոր ծածկութիւ, յանմատոյց գեղեցկութեն պաճոյճ փաղփաղեալ (որ լինի ա. գ. և մ.) Նար. խօս ։ *Ոչ կարաց կուրացուցանել զքեզ ստատանայ՝ առ 'ի տեսանել զպաճոյճսն, և ոչ պարզեցար 'ի տես յանցաւոր կանանց, որով որսաց ստատանայ զորդիսն ադամայ 'ի պաճոյճսն գաւեբս կայենի. զարդարելով զնոսա համօրէն մեղօք. Վրք հց. իդ ։ Ուսանի և Մովս. *Որսայ զորդիս մարդկան անմտաց, և 'ի պաճոյճս յանցանաց զգաստերս եւայի ։

ՊԱՃՈՒՃԱԲԱՆ. ա. Պերճաբան. ճռաճամախօս. որ առաւել պաճուճանօք վարի 'ի խօսս. *Մի լինիր ամբարտաւան և պաճուճաբան. Ճ. Ա ։

ՊԱՃՈՒՃԱԲԱՆԵԼ; Պերճաբանել զարդուք բանից. ճռաճամաբանել ճարտասան օրէն. *Դրուատեն զզօվեստ, զաշխարհն և զազգն պաճուճաբանելով. Խոր. հռիփս ։

ՊԱՃՈՒՃԱԲԱՐ. մ. Պաճուճանօք. պերճ և պաճոյճ յօրինուածով. *Եւ ջորի պաճուճաբար ոսկեզօծ զարդուք առաջի մատուցանելով. Ցհ. կբ ։

ՊԱՃՈՒՃԱԶԱՐԴ. ա. Պաճուճանօք զարդարեալ. սեթևեթեալ. պաճոյճ. պաճուճ. *Առանց պաճուճազարդ բանից ճշմարիտ պատգամքն (Տր գրոց) ։ Զպաճուճազարդ ճշմարտութիւն (կամ ճարտարութիւն) որ սահղծան 'ի մեռոց. արհամարհեսցուք և այպանեսցուք. Վէցօր. ա. գ ։ *Պաճուճազարդ բանիւ արուեստախօսեալ. Խոր. հռիփս ։ *Պաճուճազարդ պատմուճանս և երեսելի զարդս նոցա պատրաստեալ յարդարէին. Ցհ. կբ ։ *Պաճուճազարդ մոլար ուսմանդ ձերոյ. Արծր. գ. 5 ։ *Պաճուճազարդ գունովք ։ Պատկերաւ պաճուճազարդ երևեցաւ երկիր. Եղն. ծ. խորան ։ Ցօնոյ ։

ՊԱՃՈՒՃԱԼԻ. Նոյն ընդ վ. *Դրաստերբք պաճուճալի, յերգ և 'ի քնար միշտ 'ի խաղի. Ը. էդէս ։

ՊԱՃՈՒՃԱՆ. Տ. ՊԱՃՈՒՃԱՆՔ. *Թող տուր, թող առեց զպաճուճանն 'ի բաց, և տեսանես՝ որչափ տգեղ են երեսքն. Ոսկ. Եւ ։

ՊԱՃՈՒՃԱՆՔ, նաց. գ. Καλλοπισμός. Curiosus ornatus, fictio. κατασκευή, κατασκεύασμα, apparatus, artificium. σύνθεσις, compositio. πειθανότης, persuasio, lenocinium. φαντασία, imaginatio. (Իսկ Առանց պաճուճանաց. ἀκαλλώπιστος, ἁπλοῦς καὶ ἀκατάσκευος. տես և ԱՆՊԱՃՈՅՃ.) որ և ՊԱՃՈՅՃ. գ. (լծ. թ. պէզէք.) Զարդ. պերճութի. սեթևեթ իրաց և բանից. հանդերձանք. յօրինուած. զուրթարանք, փուշէն, տուզաք, էօրթում. *Ցակոբ՝ այր առանց պաճուճանաց ։ Հանցէ 'ի մր զպաճուճանս զարդուց նոցա ։ Զպաճուճանս նոցա և ըղձիւս. Ծն. իէ. 27 ։ Ես. գ. 20. և 18 ։ Իսկ Եզեկ. իէ. 7. *Հանդերձ ծիրանի և կապուտակ 'ի կղզեացն յեղիսացւոց եղեն 'ի զարդ պաճուճանաց քոց ։ Լաւ են այլ ձ. պատմուճանաց. զի և յն. է՝ ծածկոյթ կամ վերարկու ։ *Ոչ տարապարտուց և մտահաճոյ բանիւք և պաճուճանօք ։ Ի պաճուճանաց անտի խելայեղ բանիցն ։ Թքեալ 'ի բաց ընկեցեալ լեզին ամենայն պաճուճանք զարդարանաց ։ Կոչ. ժ. ղ. ծբ ։ *Անգ՝ ո՛ր ասեն պատասխանիք, զի՞նչ պաճուճանք արուեստաւորք. Անյոտ. կոչը ։ *Ցորս ոչ գոն պաճուճանք մարդկեղէն իմաստութեան ։ Այլ պատգամք չեն կարօտ պաճուճանաց. Վէցօր. ա. և գ ։ *Զաստե՛ պաճուճանացս կաթոգին եմ. Ոսկ. մ. ա. 12 ։ և Եւ ։ *Մերժեցին զկարիս մարմնական կենցաղոյս, զի ծանեան եթէ երազ է և ստուեր պաճուճանք. Ճառ ։ *Ոչ պաճուճանս յարմարեցից աղեղութեն գեղոյ. Նար. հբ ։ *Պաճուճանք են՝ յերևելի նիւթոց և յազգի ազգի գունոց 'ի միասին խառնել. Սարգ. բ. պ. բ ։ Իսկ Կոչ. ծա. *Որդի է այ բնութբ, և ոչ պաճուճանօք, ծնեալ 'ի հօրէ ։ իմա ըստ յն. ոչ դրութբ, այսինքն որդեգրութբ ։

ՊԱՃՈՒՃԱՆՔ. ոմ Պաճուճապատանք. (եթէ չիցէ այսպէս գրելի.) *Զէր անդ գաւիթ, այլ միայն պաճուճանքն. Կիւրղ. բգ ։

ՊԱՃՈՒՃԱԳԱՏԱՆՔ, նաց. գ. Κενοτάφιον, ια. Cenotaphium, simulacrum vanum. ըստ երբ. թերափ, թերափիմ. Պաճոյճ պատանօք պատեալն՝ հանդոյն մեռելոյ կմ արձանի և խրատուիլակի. փուշն փէքին, խոսխլա, խամաճիկ, դէպէկ. *Եւ առ մեղքող պաճուճապատանս, և եդ 'ի վերայ մահճացն. ա. թգ. ժթ. 13. և 15 ։ Տես և ՊԱՃՈՒՃԱՆՔ ըստ բ նշ ։

ՊԱՃՈՒՃԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Φιλόκαλος. Pulchritudinis, lautitiae, elegantiae studiosus. (գրի և Պաճոյճասէր.) Սիրող զպաճուճանս. պճնասէր. *Ոմանք ('ի կենցաղականաց) պաճուճասէրք, և այլք առանց պաճուճանաց. Առ որս. է ։ *Ո՛վ պերճ. պաճուճասէր այր, սեգ. Մագ. իշ ։

ՊԱՃՈՒՃԵՄ, եցի. ն. Καλλοπίζω. Faciem elegantem et venustum reddo, ostento. κοσμέω, orno. ἀμφιάζω, induo. πλάττω, fingo, են. Գունագեղել պէսպէս զարդուք, և արտաքին իրօք. գեղեցկացուցանել. պըճնել. սեթևեթել. յօրինել. զարդարել. յօգել. պատրուակել. ճիճի պիճի բան մը ընել, սուսել. չինծու զուրթարանքով տոսար էրնօքնէլ. լծ. թ. դէզէմէք, փուշէք, փօնդմաք, փէօրմ էօրթում էթմէք. *Որչափ ինչ պաճուճեցին որդիքն խարդախելի, բայց ոչ այնպէս ինչ զտեսանէ իւրեանց ։ Ի հանդերձս ոսկեհուռն զարդարեալ և պաճուճեալ ։ Տքնութի նորա առ 'ի պաճուճել 'ի կատարման նորա ։ Պաճուճեալ զգեստուք զարդ ։ Ոչ եթէ պաճուճեալ ինչ առասպելաց զհետ երթեալ. բ. պետ. ա. 9 ։ Ա. կոր. իէ. 10 ։ Սիր. լէ. 31 ։ ա. մակ. գ. 3 ։ բ. մակ. ա. 16 ։ *Իմանամ զքո յապաղումդ, թէպէտև պաճուճես բանիւք. Բրս. գորդ ։ *Իւրեանց ամօթոյն պաճուճեցին (զերեսս). Առ որս ծգ ։ *Մի

հայիցիս 'ի պաճուճեալ խոնարհութին: Ծառայ էր, և զինքն ծառայութեան ազատ անձին խերում պաճուճէր. Կոչ. ԺԱ: *Զատաճարս կռոցն եզմեհեանս պաճուճէին. Նխա. ստանչ: *Պաճուճեսցեն և զարդարեսցեն զգաստրս խրախանց. Եփր. ծն: *Պաճուճեցէք զորդւոյ իմոյ սիրեցեալ անգամս: Պաճուճիս պէսպէս հանդերձիւք և մատանեօք: Այնպիսին պաճուճեսցի՝ որ 'ի բոզանոցաւն ջերանին. Ոսկ. ղկ. յհ. ԷԷր: *Զգիւակն ընելոյ պաճուճեալ իմն ասէ գեղովք՝ հրամայէ հայկ առնել 'ի հարբ. Խոր. ա. 10: *Ամենավայելուչ գեղեցկութ գարնանայինս իմն զարդարեալ պաճուճի ժամանակ. Պիտ: *Զարդարեալ պաճուճեայց զօրեզերս զանազան ծառովք և անկովք: Զերանդ երանգ ծաղկան պաճուճեաց ուստովք և տերևովք: Ցուցէկի զարդարեալ պաճուճեաց զմարմինն տէրունական. Զքր. կԲ:

ՊԱՃՈՒՃԻԼ. որպէս Պերճանալ. Ճոխանալ. պարծիլ. *Պաճուճիս պարծանօք սեռիանէ, և զանխմաստս ընդ քեզ յափշտակեա. Ճ. Բ: Ուսուր

ՊԱՃՈՒՃԵԱԼ. Κόμψος. Venustus, elegans, lepidus. Պերճ, և պերճաբան. պերճախօս. էլէֆանդ փիւդ. *Առ որս բանիւ են պաճուճեալ՝ բանքս. Նա. որս. ա: *Թէպէտև յոյժ իցեն բանականագոյն, և ամենևին պաճուճեալք. Պղատ. օրէն. Գ:

ՊԱՅ, ի. իցյ. գ. որ և ՊԱՅԻԿ. Մարդհրէշաւոր, մասցածին. որպիսի է եղջերուաքաղն 'ի կենդանիս. Ճին, փէն, խէյուլ. *Իբրև զծովացուլն՝ զոր 'ի կովէ եղեալ ասեն, և զպայն իմն 'ի մարդկանէ: Ոչ երբէք 'ի մարդկանէ եղեալ պայն, եթէ առ երես արարած իցէ. Եղնիկ:

ՊԱՅԱԶԱՏ, ի, աց. գ. Διάδοχος. Successor, posterus. Յաջորդ. փոխանորդ. մանուանդ ազատ կամ թագաւորի. սեպհական ժառանգ, և մնացորդ ազգի. Էէրինէ՝ ֆօօփօուա չէլէն, խալէֆա. և ալըլ օղլը, էվլատ. Ճինս. (ըծ. ֆայէ, և զանուսանի առ մեզ առին ոմանք ոտք պէյզատէ.) *Պայազատս ազգաց հանդոյն բազմութեան ժամանակին յառաջ բերէին: Կարգ ըստ կարգէ 'ի նոյն յեռեալ յարէ զնորին յեանոց պայազատացն զհամար: Սոցա (այսինքն մատաթիայի և յուդայ) պայազատք զիշխանութին հրէից վերլուծին նորոգեցին: Զորոց ամենեցուն իսկ (թագաւորացն եգիպտոսի) քուրմքն ունէին զմատեանս ... 'ի պայազատաց 'ի պայազատս աւանդեալ: Ոչ ես պայազատ 'ի պայազատէ 'ի քահանայական ազգէն կային քահանայք ոմ. .. այլ աննշանաւորք ոմանք, ևն. Իյա. գր. ա. և Է: *Մովսէսի որդիքն և ոչ իշխանութեն գտան պայազատք: Պայազատս և ժառանգս յետ մեր կարգիցեմք (յն. ըռկ՝ յաջորդս). Ոսկ. մ. ա. 9. և 17: Իսկ Եւս. քր. ա. *Եւ յայտ այս 'ի պայազատաց թագաւորացն լինի ». յն. 'ի յաջորդութեց:

ՊԱՅԱԶԱՏ. որպէս Ազնուատոհմ. որ է 'ի սեպհական (կամ սեպուհական) ազգէ. ռօյալ, ... *Միջակայնոց, և պայազատաց. չինականաց և տոհմականաց. Նար. Գ: *Սեպուհք և ազատախումբ, պատրիկք և պայազատք. Կէլա. ռզէր:

ՊԱՅԱԶԱՏԱԲԱՐ. մ. Յաջորդութ յիշխանութեն. *Թագաւորէ ... 'ի վերայ ատրպատկան պայազատաբար. Ածր. ա. 1:

ՊԱՅԱԶԱՏԵՄ, եցի. ն. չ. Διαδέχομαι. Excipio, succedo. Առնուլ յաջորդութ զիշխանութի սեպհականեալ ինքեան. յաջորդել. ճի-ւէ՛ս էրմէք, ... խալէֆ օլմագ. *Զայս աղեքսանդրոս պայազատեալ՝ առնու զթագաւորութին արիգէոս: Զառ պայազատեալ փոխանակէ որդի իւր: Զառ պայազատէ երրորդ պտղոմէոս: Ուստի արտաքսեալ՝ որ և փիղիպպոսն՝ պայազատեաց զիշխանութին. ևն. Եւս. քր. ա. սակայ: *Զառ պայազատէ նորին որդի արշակ. Խոր. Բ. 2: *Պայազատէր զհայրենի տէրութին: Պայազատէ զիշխանութին մեծ որդի նորա. Յհ. կԲ: *Զթագաւորութին 'ի սմին կոստանդիանոսէ պայազատէ կոստանդիոս նորին որդին հանդերձ եղբարբք. Սանահ: *Պայազատեսցեն ազգէ յազգ զայս պատիւ (քահանայապետութեն). Լմբ. պտրգ:

ՊԱՅԱԶԱՏԵԼ. որպէս Սեպհականել տիրապէս. տիրապետել. իշխել. *Զգիւղս և զաւանս և զագարակս յիւր անուն պայազատէ: Երբեմն զմասն ինչ աշխարհիս, և այսպէս զբոլորս իսկ նուաճեալ պայազատէր. Յհ. կԲ:

ՊԱՅԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαδοχή. Successio, liberi, proles, posteri. Յաջորդութի սեպհական իշխանութեն, կամ սերնդեան. *Այնչափ պայազատութիւք արանց մի ըստ միոջէ գրին: Յառաջ քան զջրհեղեղն պայազատութիւք ազգաց մի ըստ միոջէ 'ի տասներորդ թիւ համարոյ ձգեալ: Զնախնեացն պատմութի, և զեբրայական պայազատութեցն: Որոց պայազատութին ունի զայսգունակ ձև օրինակի. Եւս. քր. ա: *Որ սեպհական ազատութեն է պայազատութի (իբր կարգ յաջորդութեն իւրաքանչիւր նախարարութեց). Խոր. ա. 2: *Մուրհակաւ 'ի պարսից խնդրէին զպայազատութիւն աթոռոյն (կաթողիկոսութեն). Հ=Յ. սեպտ. ԺԱ:

Կամ որպէս Ազնուատոհմութի. որդիք կամ ժառանգք մեծամեծաց. *Արք ոմանք երևելիք 'ի տոհմային պայազատութեց. Նար. խչ:

ՊԱՅԱԶՆ, զին, զանց. ա. գ. Որպէս թէ յուրուական ազգէ պայիկ. սինլքոր. անպիտան. պայաղը. *Զմի 'ի նոցանէ կացուցանեն պետական և պարառալ պայազանց. Մագ. ԽԷ:

ՊԱՅԱԿ. Տ. ՊԱՅԻԿ:

ՊԱՅԵԿԵԱԼ. Որպէս Պառակեալ. պառակած, եան էկած. *Գլորեալ 'ի մեղս. և գեռեալ 'ի նոյն շարաւահոտ բազմախայթ վէրս պայեկեալ նստիմ. Ցիշոփ:

ՊԱՅԹԱՐ. Տ. ՊԱՅՏԱՌ:

ՊԱՅԹԵՄ. ն.
ՊԱՅԹԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Տ. ՊԱՅԹՈՒՑԱՆԵԼ. Διαῤῥήγνυμι, ύω, διαῤῥήσσω. Diffringo, perrumpo. *Որ զվէմս հերձեաց, ոչ անկարանայր զխաչահանուան պայթել. Խոսր: *Այն է լաւն՝ որ չպայթէ զկեղևն. Վրդ: *Նոր գինի պայթեցուցանէ զտիկս հինս. Մէհ. ղ:

ՊԱՅԹԵՄ, եցի. չ. } Διαῤῥήγνυμαι. Disrumpor, dirumpor. οἰδαίνομαι, intumeo, turgesco. ψοφέω, crepo, ևն.
ՊԱՅԹԻՄ, եցայ. յ. }
Պատառիլ շաչմամբ 'ի պարպատմանէ ուռուցման. Ճայթիլ. ֆաթլամագ, չաթլամագ. *Իբրև կերաւ, պայթեցաւ վիշապն: Ցղիք նոցա պայթեսցեն (կամ պայթեսցին). Դան. ծԴ. 26: Ողբ. ծԴ. 1: *Ի հայեցուածոցն գաղանութեն ասեն պայթել որձաքար վիմացն. Խոր. Բ. 39: *Թարձրացեալ փրփուրն պայթեաց: Պայթեաց և պատառեցաւ թանձրութիւն երկրիս: Թանձր հողն պայթեաց պատառեցաւ. Եղիշ. Է. և Խր. Պանչն. և Խալէչ: *Սիրտ քարեղէն պայթեաց (այսինքն կարծր վէմք պատառեցան), և սիրտք նոցա ոչ պատառեցին. Եփր. համաճ: *Կակղեցի պայթիմ, թէ ոչ յարիցես զնացցես 'ի տանէս. Բուզ. Դ. 44: *Պայթէ (այլ. պայթի) ասէ սիրտս, և պղծիմ ընդ թշնամանս. Ոսկ. յհ. ա. 3: *Իբր զպղպջակ անձրևոյ՝ չքացեալ պայթեալ անդարձին. Նար. ՀԴ: *Իբրև պղպջակի 'ի նոսա բարկութենն պայթեցելոյ՝ շիջեցաւ ոյժութիւն. Բրս. ծոմ: *Հպարտութի ուռուցեալ ... պայթէ: Անդէն վաղվաղակի վիշապն պայթեաց. Վրք հց: *Զի պարծիս պայթես դու յոփար. Եփր. Բ4:

ՊԱՅԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՅԹՈՒՄՆ. *Ի ձայնէ անտի որոտմանց, և 'ի պայթիւն լինելոյ, և 'ի փայլատակմանց անտի: Տեսին նոքա զպայթիւն երկնից, և զփայլիւն փայլատակմանց. Եփր. ա.Էփար. և Եւ: *Ոչ եթէ պայթիւն բանից, և ոչ պարապմունք պատմութեանց ասանեմք. Ոսկ. յհ. ա. 1: *Եղև ազմուկ աղաղակի բազմաց, պայթիւն և ճչիւն՝ և առ ըղգաղանս զգուելոյ. Ճ. Ա:

ՊԱՅԹՆՈՒԼ. Տ. ՊԱՅԹԵԼ. *(Բուշխն) գառնայ յոչինչ ընդ պայթմունսն. Ի Փիլոն ճռ:

ՊԱՅԹՈՏԻՄ, եցայ. յ. Պայթիլ ը պէսպէս մասանց. *Զփայլան՝ զոր հատանէք 'ի լեռնէ, ածանէք զնա, զի մի պայթոտեսցի. Նոյնպէս և ծծումն մեր և միրտուն՝ յաղագս մարմնոյ և հոգւոյ մերոյ անպայթոտ մնալոյ. Պիտառ:

ՊԱՅԹՈՒՄՆ. թման, մանց. գ. Πάταγος, κτύπος. Crepitus, strepitus. որ և ՊԱՅԹԻՒՆ. Պայթելն. հերձումն. և ճայթիւն. շառաչումն. ֆաթլայըշ. ֆաթըրթը. *Թմբիւնք պայթմունք և ճայթմունք որոտմանց: Յարժամ բանունք հողմոց, և որոտմանց ճայթմունք՝ ասուղումն սաստիկ, և գժնեայ պայթումն հնչեսցեն. Փիլ. խմապ: *Նախ զերծումն և պայթումն հեղձամղձուկ. Մծբ. ծԲ: *Ի պայթիւն վանդակցն ուղղեան պատառելոյ պայթման մարմնոյն նշանակէր. Մագ. ԼԷ:

ՊԱՅԹՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի. ն. Ῥήττω, διαρήσσω. Rumpo, disrumpo. որ և ՊԱՅԹԵՄ. ՊԱՅԹԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Պատառել պարպատմամբ. Ճայթեցուցանել. հերձուլ շառաչմամբ. երգիծուցանել. ճաթէթմէք, ճըթէլ. ֆաթլաթմագ. *Պայթուցէ զնոսա անշշունչս ուռուցեալս. Իմաստ. Դ. 19: *Պայթուցանէ զինին զտիկսն. Մրկ. Բ. 22: Ղկ. Ե. 37: *Ո՞ ուսոյց քեզ՝ զամենայն օր պայթուցանել զորովայն՝ մսեաց և գինեաց զանազանութեամբ. Սարկ. հանգ: *(Որթն խաղողեալ) գոչեաց յորովայնի այնոցիկ՝ որք սիրեցին զնա, և մեծաւ նախանձու զերկրպագուս իւր հեղձ պայթոյց. Եփր. Եւ:

ՊԱՅԻԿ, պայկի. կաց. կմ ՊԱՅԱԿ, ի. աց. Նոյն ընդ Պահակ՝ իբրև պահապան. լծ. և պ. բէյք, բէյիք. այսինքն Սուրհանդակ (որ յոտին կայ). սուրհանդակ (սուրհանդակ). *Մերուժան հրամայէ պայակացն (կմ պայկացն) զերկրորդ պարսպացն կտրել զճամբայ նախարարացն. Խոր. Գ. 36: *Զաքեալ զնա պայկացն՝ մերկացուցին զնա. Փարպ: *Անդէն վաղվաղակի թօթափեցան պայիկք նախամարտիկք. այլք պահէին զպարիսպն: Թօթափեցան ամենայն պայիկք նախամարտիկացն 'ի պարապակէն: Մարտ եդեալ Է պայիկան. Ղևոնդ. Ծ: Առաք. Բ. 4. և Գ. 10:

ՊԱՅԼ. Բառ գաղղ. և իտ. Bailo, balio. թ. պայլօս. որ էր առ մեզ սեպհականեալ անուն դեսպանի վենետկեցւոց 'ի կոստանդնուպոլիս. և առ կիլիկեցւովք անուն պատւոյ առնեալ մեծի իշխանին հայոց 'ի Ֆռանկաց. *Պայլն հայոց կոստանդին կոտորեաց զնոսա մերձ 'ի սիս. Հեթմ. պատմ: *Զոր և պայլ իսկ եդ հայոց. Ցիշոփ: *Մատաղ որդի մի իւր թողեալ ... այն որ պայլութեամբ և պայլ եդեալ. Վահր. ոտ: *Առան պայլ. կոստանդին պայլ. անդ:

ՊԱՅԼԻԿԵԱՆ. Ըստ հին էջ. Մծղնէ. Տ. ՄԾՂՆԵԱՅ. եա և ՊԱՒՂԻԿԵԱՆ 'ի բռ. յոկ. ամ:

ՊԱՅԾԱՌ, ի, աց. ա. Λαμπρός. Splen-

didus, candidus, clarus, illustris, lucidus. φαιδρός, nitidus, luculentus, praeclarus. Լուսափայլ. սպիտակ յոյժ. ջինջ. և Շքեղ. փառաւոր. երևելի. չքնաղ, ևն. *Որ ունիցի զհանդերձն պայծառս. Յակ. Բ. 2: *Զգեցեալ էին 'ի ամօթալի կապուտ մորթս և պայծառս: Սպիտակ պայծառ առաւօտին. Յայտ. ԾԲ. 6: ԻԲ. 16: *Զուարթադէմ և պայծառ երեսօք. Եղիշ. Է: *Որպէս հրամայեաց պայծառն 'ի Թագաւորս մեծն կոստանդիանոս. Մխ. տա. յօրէնս ԲԿ: *Արև, և լուսին պայծառ բազմեալ 'ի քաղաքն հաւել (պետր. և պօղ), լոյս յարևմտից ծագեն աշխարհ և ազանց յերկրի. Շ. թուղ: *Կայր եղբայրն այն 'ի գունդս մարտիրոսաց կարգեալ, և պսակ պայծառ կայր 'ի գլուխ նորա. Վրք հց. Ա: *Պայծառ է ինձ այսօր եկեղեցւոյս տեսարան: Պայծառ է մեզ բանս, և շնորհօք լցեալ. վասն զի պայծառ է և որ հաւանեալս հաւաքումն. Ոսկ. հմբ: Կիւրղ. 'ի յոյսն: *Պայծառ զքաղաքն յօրինեն ամենայն պատրաստութեամբ. Իգն: *Յանձինս պանծային ... վասն պայծառ վարուցն. Երզն. մտթ:

ՊԱՅԾԱՌ. որպէս Յայտնի. *Պայծառ են և այլք. Խոսրով: *Սոցին ճշմարիտն պայծառ լիցի. Մխ. երէմ:

ՊԱՅԾԱՌ ԶԱՆԱԶԱՆԵԱԼ. Ποικίλος. Varius, variegatus. Պէսպէս, գունագոյնս նախշուն. աշխարհ:

ՊԱՅԾԱՌԱԲԱՆ. ա. Κομψός, κομψευόμενος. Elegans, lepidus, garrulus. Պերճաբան. պաճուճաբան. ճառասող. *Որք առ խորհուրդ պատրանաց լսելեաց գեղեցիկ արուեստակեալ սահղծուածս 'ի միասին անկեալ թուեցան առ անուանցն իւր պայծառաբանք երևեալ. Փիլ. Ժ. բան:

ՊԱՅԾԱՌԱԲԱՆԵՄ. եցի. Պաճուճաբանել. ճառասել. փիլեղէք, լուք էնվէք. *Պղատոն պայծառաբանեալ կախարդաբար փոփոխեալ սատեալ զհոգին. Լծ. մծաբ:

ՊԱՅԾԱՌԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐγλωττία. Eloquentia, facundia. Պերճախօսութիւն. ճարտարաբանութիւն. ճառասանք. որպէս յնքաղաքավարութիւն. *Ոչ գիտէ զբանից գարդարանս ... կամ զպղատոնի պայծառաբանութեան կախարդութիւն. Ամ. օրս. ԾԲ:

ՊԱՅԾԱՌԱԲԱՐ. Տ. ՊԱՅԾԱՌԱՊԷՍ. *Մեք ծածկունով բարութեամբ գեղով զինքեանս պայծառաբար արտափայլեցուցցէն. Մագ. Եկղ:

ՊԱՅԾԱՌԱԲԵՐԻԼ. չ. Պայծառ բերիք պտղաբեր գտանիլ. *Առաքինութեան պայծառաբերին պտղով. Թէոդոր. կոււ:

ՊԱՅԾԱՌԱԲՈՐԲՈՔ. ա. Պայծառ բորբոքեալ յորդալոյս. *Պայծառաբորբոք ջահիւք և մամեղինօք. Ասող. Գ. 16:

ՊԱՅԾԱՌԱԳԵՂ. ա. Պայծառ գեղով. չքնաղ. արտափայլեալ. *Ծանծկէր (սերով քն) զերեսս առ 'ի չհանդուրժելոյ փառացն պայծառագեղն ճառագայթից. Ոսկ. ես: *Զուարթունք ... պայծառագեղք և ցանկալիք. ՄԾբ. ԺԷ: *Ոչ խնայէր ակն նորա 'ի գեղեցկատես պայծառագեղ մանկան հասակ արուի կամ իգի. Կաղնկ: *Ի ըղձեսս պայծառագեղս (կամ պայծառագեղս) թագաւորութեան. Եփր. ԲԿ:

ՊԱՅԾԱՌԱԳԵՂԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պայծառութիւն գեղեցկութեան. չքնաղութիւն. *Զարմացար ընդ անպատում պայծառագեղութիւն տաճարաց. Վեցօր. Է:

ՊԱՅԾԱՌԱԳՈՅՆ. ա. ն. Λαμπρότερος, ον. Splendidior, clarior, ius. Առաւել կամ յոյժ պայծառ. և Պայծառապէս. *Պայծառ էին երևելիքն, այլ պայծառագոյն են խնդիքն: Յորայ յայտնիքն՝ պայծառք են. և գաղտնիքն՝ առաւել ևս պայծառագոյնք. Խոսրով: *Զինչ պայծառագոյն քան զլոյս կայցէ: Պայծառագոյն ճոխութեամբ. Եղնիկ: Նար. յոհէր: *Քանզի կենցաղ պայծառագոյն ցուցին. Ոսկ. յհ. ա. 22: *Այնչափ առաւել պայծառագոյն է լոյսն այն. Ոսկ. խռ: *Վերասին չինեաց պայծառագոյն. Խոր. Բ. 33: *Պայծառագոյն մեզ զվկայութին առ 'ի յոյս շնորհէ: Պայծառագոյնս իսկ ունին զլոյս հաստուցման. Խոսրով:

ՊԱՅԾԱՌԱԳՈՅՆ. որպէս Պայծառ գունով. *Բայց դու մի բաղդատ լինիր գունոյս մերոյ. քանզի ենք բարուք ոգւոյ պայծառագոյնք քան որ առ քեզ սպիտակդ են. Պտմ. աղէքս:

ՊԱՅԾԱՌԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. Տ. ՊԱՅԾԱՌԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Փութացար ընթերցիքք զգիրս ծածկին. զի այն իսկ զնկուքինին պայծառագործեաց. Ոսկ. գծ: *Արեամբն ծածկնով ներկեալ պայծառագործէ. Վրդն. ծն:

ՊԱՅԾԱՌԱԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պայծառութիւն գունոց, հանդերձից, և հանդերձանաց. *Հեշտալիք են և փափկացուցիչ զինի, միւռ ... և պայծառագունութիւնք. Երզն. Ժ. խորան:

ՊԱՅԾԱՌԱԶԱՐԴ. ա. Պայծառ զարդարեալ. վայելչապանծ. գեղեցիկ. *Խորանք պայծառազարդք. Մանդ. ԻԳ: *Զգեցուցանէ հանդերձ պայծառազարդս. Թէոփ. պհ: *Խարիսխ պայծառազարդ քան հաւատոյն. Ճ. Գ: *Կազմել սեղան պայծառազարդ քմասիրաց և ընթերցասիրաց. Ճ. Ե: *Տեսեալ պայծառազարդ հասակ մանկութեանն՝ զարմանայր. Արծր. Է. 3:

ՊԱՅԾԱՌԱԶԱՐԴԵՄ, եցի. ն. Պայծառ զարդարել. վայելչազարդ առնել. *Իբր զծառան տեառն՝ առատապէս պայծառազարդեաց. Նար. խէ:

ՊԱՅԾԱՌԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Պայծառ զարդ. շքեղութիւն. և Պայծառազարդելն. *Բոլոր հրաշիցն պայծառազարդութիւնք. Անան. եկեղ: *Պատմէ ... զեկեղեցւոյ պայծառազարդութիւն խաչին և սեղանով, մարմնով և արեամբն տեառն. Նար. ԿԳ: *Տեսանե՞ս զճշմարտութեան ես պայծառազարդութիւն. Լմբ. պտրգ:

ՊԱՅԾԱՌԱԶԳԵԱՑ, զգեցի, ից. ա. ն. Λαμπροφόρος. Splendidam seu candidam vestem (vel formam) gerens, candidatus. Զգեցեալն պայծառս կամ զպայծառութիւն. սպիտակազգեաց. պայծառ. և Ի զգեստս պայծառս. *Անդ սիւնք եկեղեցւոյ պայծառազգեաց վառեալ՝ ամենայն հրոյն բորբոքմամբ միացեալք 'ի լոյսն անշիջանելի և սէր: Պայծառազգեաց պսակեալք լուսով փառացն քո՝ ընդ սէրս առաքելոցն և մարգարէիցն պարս. Խոր. Հրտկն: *Վասն անթիւ բազմութեան հեթանոսաց պայծառազգեցից առաջի քո. Նխ. յայտ: *Որ պայծառազգեաց վայելչութ. պսակեալ զքեզ հաւիտեան և ըղձալի. Շար:

ՊԱՅԾԱՌԱԶԳԵԱՑ ԼԻՆԻՄ. } Λευ-
ՊԱՅԾԱՌԱԶԳԵՆՈՒՄ, զգեցայ. } χειμονέω. Albis induor, laetitiam prae me fero. Պայծառս զգենուլ. պայծառազգեաց լինել. պայծառանալ. *Ի ներքս մտեք յանարատ հարսանիսն, պայծառազգեաց լեալք մաքուր և անաղտ խնամածիք. Նիւս. ԵԳ: *Որք նորափեսայք բանին զարդարեալք՝ պայծառազգեցան եկեղեցիք հայաստանեայց 'ի ձեռն սորին սահակայ. Շար:

ՊԱՅԾԱՌԱԶԳԵՍՏ, ի, ից. Տ. ՊԱՅԾԱՌԱԶԳԵԱՑ. ա. ն. Λαμπροφόρος. *Վայելչացեալք և 'ի զարդարեալ կազմութեանս, և պայծառազգեստք 'ի փայլող զինուցն մաքրութէ: Պայծառազգեստ սպիտակութեան: Պայծառազգեստ վարդապետութեամբ ծաղկին հրճուել. Պիտ: *Պայծառազգեստք և սպիտակափայլք ըստ պատուհասն արծաթոյ. Նար. առաջ: *Պայծառազգեստ վայելչութեամբ սպասաւորել սրբութեան. Շ. ընդհանր: *Փողփողելով 'ի վերջասուր պայծառազգեստ և պճնաւոր. Շ. ԵԴԵ: *Առաքեաց զնա 'ի զգեստս պայծառազգեստս (կամ պայծառազգեստս) թագաւորութեան. Եփր. ԲԿ: *Զարդարեցաք զսա սպասիւք պայծառազգեստիւք. Յիշատ: *Պայծառազգեստ պսակեալ արփիափայլ հրաշիւք. Խոր. Հրտկն: *Լուսաւորեալ պայծառազգեստ՝ քղամիդիւք ոսկեղինօքն զառագաստ քո զարդարել. Գնդ: *Մեք կողոպտեալք, սա զմերկս պայծառազգեստ զարդարեր. Եղիշ. Եւեր: *Պարակից գունք եղեք յայսմ աւուր վերին զօրաց պայծառազգեստից սրբոյ հրեշտակաց. Տօն:

ՊԱՅԾԱՌԱԶԳԵՍՏԻՄ, եցայ. չ. Պայծառս զգենուլ. պայծառազգեաց լինել. *Այժմ երկին 'ի վերուստ պայծառազգեստեալ. Խոր. Հրտկն: *Որք 'ի հեթանոսաց պայծառազգեստեալք կային առաջի քո. Լմբ. յայտ: *Որով տիեզերք պայծառազգեստեցան արեգակնակերպ ճառագայթիւք. Գնդ:

ՊԱՅԾԱՌԱԶԳԵՍՏՈՒԹԻՒՆ. } գ.
ՊԱՅԾԱՌԱԶԳԵՑՈՒԹԻՒՆ. } Λαμπροφορεία. Splendidae vel candidae vestis gestatio, facium gestatio. Պայծառազգեստ լինել. պայծառութիւն. ջահազգեցութիւն. կամ ջահակրութիւն. *Եղիցին նոցա երկինք նոր՝ պայծառազգեստութ. Յճխ. ԻԳ: *Տալ սմա շնորհս որով պայծառազգեստութեն. Մագ: *Ի կերակուրս, յըմպելիս, 'ի պարաւորութիւնս և 'ի պայծառազգեստութիւնս. Սարգ. Բ. պ. ա: *Գեղեցիկ էր և երէկ մեզ պայծառազգեցութիւն և լուսաւորութիւն (ճրագալուցի ջահիկին). Անձոբ. պատ Բ:

ՊԱՅԾԱՌԱԶՈՒԱՐՃ. ա. Պայծառ և զուարճալի. զուարճացեալ պայծառութեամբ. *Իւ մեք պայծառազուարճ համարձակութ' երկրայինն պարուքս ընդ արփիափայլ սէրիցն պարակցեալ. ՃՃ:

ՊԱՅԾԱՌԱԶՕԴ. ա. Գեղեցիկ զօդեալ. վայելչայարմար. *(Կղզիք Նաւարկելիք) պայծառազօդ շինութեամբն քաղ 'ի բաց պերճազանցեցին զմիջերկրեայ ծովաշուրջ քաղաքօն (այլ Ձ. պայծառազարդ). Պիտ:

ՊԱՅԾԱՌԱԹԵՒ. ա. Որոյ թևքն են պայծառ, գեղեցիկ, պսպղուն. *Միրամարգ պայծառաթև. Վեցօր. Է:

ՊԱՅԾԱՌԱԼՈՅՍ. Տ. ԼՈՒՍԱՊԱՅԾԱՌ. *Այժմ արեգակն պայծառալոյս 'ի վերինն հասեալ կամար. Խոր. Հրտկն: *Իբրև զարեգակն 'ի մէջ աստեղաց պայծառալոյս ցուցանիս (որ կոյսն) 'ի դասս սրբ. Ճ. Փ:

ՊԱՅԾԱՌԱԽՕՍ. ա. Պայծառ 'ի խօսս. պերճախօս. *Պայծառախօսն յոհան՝ ոսկիբերան աստուածաբ. Վրդն. լուս:

ՊԱՅԾԱՌԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ՊԱՅԾԱՌ. Λαμπρός, φαιδρός. Splendidus, laetus, a, um. *Արեգակն պայծառական ճառագայթիւք պայծառացուցանէ: Որպէս տեսի ընդ ձեզ զոլորմականան, կամիմ տեսանել և ըզպայծառականսն: Այնչափ առաւել պայծառագոյն է լոյսն այն, զի և զպայծառական աստեղսն ծածկէ. Ոսկ. ղկ. և 'ի նոր կէր. և խչ: *Ընծայս պարգևաց պայծառականաց խոստացաւ շնորհել. Նար. խչ: *Բարեպաշտութի ... մեծ է, և լցեալ ամենայն պայծառական փարթամութեամբ. Ար. Է. յն. ἀμβροσίος, անմահական, կամ հաճոյական յոյժ:

ՊԱՅԾԱՌԱԿԱՑՈՒՐԴ, ցրդի, ից. գ.

Պայծառ կացուցք. մեծահանդէս ժողով, տօն. *Սկիզբն ամսոցն եւ նախակարգեալ եղև (զատիկն), և 'ի պայծառակացուցիչն ընդունակ՝ 'ի հնումն և 'ի նորումս. Պիտ։

ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊԵՄ. եցի. ն.) Պայծառացուցանել. շքեղացուցանել. պայծառանալ, շքեղանալ.
ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊԻՄ, եցայ. ձ.) *Զտօնիս զօրինակն աւետարանին լուսովն պայծառակերպեցին. Ճ. Գ.։ *Զթագաւորականի աւուր պայծառակերպեալ հրաշազարդեն զփառս։ Այժմ երկիր վայելչացեալ պայծառակերպի յերևմանն քո. Խոր. Ղրդղ.։

ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Պայծառակերպելն. պայծառութիւն կերպարանաց. մանաւանդ Այլակերպութիւնն քնի 'ի Թաբոր. Μεταμόρφωσις. Transfiguratio. *Այսօրէ տօնի նկարագրի պայծառակերպութիւն։ Յոյնք զաս Պայծառակերպութիւն և Պըսակաց կոչեն տօն, և հայք Վարդավառ։ Յիրաւի վարդավառ զաս ձայնէ եկեղեցի, և պայծառակերպութիւն և պսակաց տօն. Խոր. Ղրդղ.։ *Այսօր զահադին քո զմիւսանգամ ցուցեր զպայծառակերպութիւնդ 'ի Թաբորական լերին. Գնձ.։ *Անճառելեացն հրաշից պայծառակերպութիւնք, և սքանչելի յօրինուածք. Անան. Եկեղ.։ *Դասաւորեալ պայծառացեալ ընդ սմա քո... դասակարգեալ պճնազարդեալ պայծառակերպութեն. Խոսր.։

ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՏ. ա. Պայծառ կերտեալ. գեղեցկաշէն. *Ուր և չինեայն զպայծառակերտ քաւարանն նր. Յհ. կը.։ *Ի շինութիւն պայծառակերտ քաւարանաց. Ոսկփ.։

ՊԱՅԾԱՌԱԿՇԻՌ. ա. Ցսակ և անփէպ կշռեալ. համեմատ. *Գեղասախտակն՝ պայծառակշիռ՝ համակշռաւ՝ զգեղ երեսաց յանդիման ցուցանէին. Ագաթ. յորմէ և Սանահն։

ՊԱՅԾԱՌԱՀՐԱՇ. Տ. ՀՐԱՇԱՊԱՅԾԱՌ. *Պայծառահրաշ լուսով և փայլմամբ գալըստեանն քոյ զհաւատացելովքս փարի. Ճճ։

ՊԱՅԾԱՌԱՅԱՐԴԱՐ. Տ. ՊԱՅԾԱՌԱԶԱՐԴ. *Շինէ զքաղաքաբլուրն ապարանս պայծառայարդարս գեղեցկայարմարս։ Կոչեաց զանուն ամրոցին զարդ, այսինքն պայծառութիւն 'ի վերայ պայծառայարդար պատուասաւ. Արծր. ա. 10. և 11։

ՊԱՅԾԱՌԱՑԻՆ. Տ. ՊԱՅԾԱՌ. *Շուշան պայծառային զողջախոհութեն ճառագայթս ըեկուցանէ. Նիւս. Երգ.։

ՊԱՅԾԱՌԱՆԱՄ. ացայ, ցիր. չ. 'Αναλάμπω, καλλωπίζομαι. Reluceo, splendeo, exornor, claresco, floresco, glorior. Պայծառ լինել. լուսափայլել. շքեղանալ. պերճանալ. պճնիլ. երևելի լինել. փառաւորիլ. պարծիլ. *Ի ժամանակի այցելութե իւրեանց պայծառասցին. Իմաստ. գ. 7։ *Ցօրինէր կազմէր ամենայն զարդու իւրով, և պայծառանայր առաւել յոյժ. Ցուդթ. Ժ. 4։ *Կղեմէս աղեքսանդրացի երէց և պանտենոս փիլիսոփոս առաքելեան 'ի միրմէ ոճոյս՝ պայծառանային։ Աղեքսանդրոս 'ի գաւառուն պայծառացաւ. Եւս. Պտմ. Ձ։ *Սէ հարքն երկրպագութեամբ այսօրէիւք բարեփառութեն պայծառացեալ փայլեալք պայծառանային. Յհ. Իմ. Եկեղ.։ *Դնենք առաւօտի պայծառացելոց ոգւով զլուսափայլ բանից ճառագայթ. Շ. ընդհանր։ *Պայծառացին լապտերք հոգւոց մերոց։ Պայծառացեալ 'ի կամարս լուսեղէնս։ Պայծառացիր եկեղեցի այ ընդ ճգնութե սրբոց վկայից. և այլն. Շար.։

ՊԱՅԾԱՌԱՆՇԱՆ. ա. Պայծառ նշանօք. կամ նշանաւոր յոյժ. *Այնպէս բարձրապատիւ և պայծառանշան առաքելոյն (պօղոսի) 'ի տեառնէ. Ագաթ.։

ՊԱՅԾԱՌԱՆՇՈՅԼ. ա. Պայծառ նշոյլիւք. լուսաճաճանչ. անաղօտ. *Պայծառանշոյլ ջահ վեհին ծագման՝ փրկչին յիմ նշան անպարտելի. Նար. խչ։

ՊԱՅԾԱՌԱՇԷՆ. Տ. ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՏ. *Եկեղեցի բարձրաբերձ, և պայծառաշէն տաճար. Հ. Յիսր. ծՁ։ *Հասի 'ի պայծառաշէն կայանս սրբոյն կաթողիկոսի. Ցիշատ։

ՊԱՅԾԱՌԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պայծառ շինութիւն, կամ շինուած. *Տաճարին պայծառաշինութիւն դողացեալ լինէր. Գնձ.։

ՊԱՅԾԱՌԱՊԱՃՈՅՃ. Տ. ՊԱՅԾԱՌԱԶԱՐԴ. *Եկեղեցի պայծառապաճոյճ 'ի նմա յարդարեալ։ Շինէ զպայծառապաճոյճ եկեղեցին. Յհ. կը.։

ՊԱՅԾԱՌԱՊԱՐԾ. ա. Գեղապանծ. պանծալի. *Քնեանն նշանաւ պայծառապարծ պսակեցեալ. Նար. հէ.։

ՊԱՅԾԱՌԱՊԷՍ. մ. Պայծառ և պանծալի օրինակաւ. փառօք. շքով. վայելչապէս. *Առաքէ 'ի հայս պայծառապէս ընդ-տիրան Թագով պսակեալ։ Ուր պայծառապէս իսկ բորբոքի ջահ սրբութեն զգուշացելոցն յարթնութեն. Յհ. կը.։ *Իսկ իշխանն զգեցեալ զհանդերձս իւր՝ շրջէր 'ի քաղաքին պայծառապէս. Վրք հց. ծՀ։ *Թագաւորն քո զլինեսցի պայծառապէս. Լմբ. Սղ.։ *Պայծառապէս զարդարէ զնա (այսինքն զեկեղեցին). Ոսկփ.։

ՊԱՅԾԱՌԱՊՍԱԿ. ա. Որ ունի զպայծառ պսակ. պայծառացեալ Թագիւ, կմ ինքնակալութբ. *Մատուցեալ 'ի յօգոստաբնակ պայծառապսակ պատկառատեսակն պալատ՝ զինուորէր. Նար. խչ։

ՊԱՅԾԱՌԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Պայծառ վայելչութբ. սախտակափայլ. *Պայծառավայելուչ սախտակ են զգեստք իւրեանց. Մծբ. ԻՋ։

ՊԱՅԾԱՌԱՏԱՐԱԾ. ա. Որ տարածէ յիւրմէ զպայծառութիւն. և Տարածեալ պայծառութբ. լուսաճաճանչ. *Զլուսաւորիչն պայծառատարած զհաւատս առաքելական ծաղկեցուցանէր. Յհ. կը.։

ՊԱՅԾԱՌԱՏԵՍԻԼ. ա. Պայծառ տեսլեամբ. փառացի. շքեղ. *Սպասս վայելուչս՝ գունագոյնս՝ պայծառատեսիլս. Կոչ. *Անմահութե փառացն ցանկացիր. այն է պայծառատեսիլ և լուսաւոր. Ոսկ. յհ. ա. 41։

ՊԱՅԾԱՌԱՏԻՊ. Նոյն ընդ վ. *Ունիմ առ իս պայծառատիպ մի կարկեհան, և դնեալ 'ի լանջս ըստ վակասին ահարոնեան. Շ. իմ Եղով։

ՊԱՅԾԱՌԱՐԱՐ. ա. Որ առնէ զպայծառութիւն. պայծառացուցիչ. լուսատու. *Ցայտնի տեսանէր զպայծառարար յաջողութեան ճախրումն սրբոյն գրիգորի 'ի վերայ ուխտապահացն. Փարպ։

ՊԱՅԾԱՌԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Λαμπρύνω, φαιδρύνω. Clarifico, illustro, exorno. Տալ պայծառանալ. փայլեցուցանել. լուսաւորել. վայելչացուցանել. զարդարել. ... *Որ զժողովս ոչ ընչիւք, այլ սքանչելեօք զանազանութե պայծառացուցանես. Եւագր. Խ։ *Զկերակրոցն վայելումն պահօք պայծառացուցանեն. Բրս. պհ։ *Պայծառացուցանելով զգանս իւր՝ ասէ. Իսիա։ *Պայծառացուցեր նր զեկեղեցի։ Պայծառացոյ զմանկունս քո յօրհնաբանութե ծագողին զշող լուսոյ. Շար.։ *Պայծառացոյ ընդ սմա քո. ժՏ։ *Զհոգւոյ բարեպաշտութեն պայծառացուցանել։ Զսերն քնի պայծառացուցանէ յարգեաց սորա հոգիս. Լմբ. պտրգ. և այլք։

ՊԱՅԾԱՌԱՓԱՅԼ. ա. Պայծառ փայլեալ. լուսափայլ. *Զանձ պայծառափայլ՝ վարուց իմաստութե. Նար. խօսք։ *Վասն յերևսաց արժանաւոր և պայծառափայլ զոլոյ՝ զպատուականս (առաքեալ կոչէին). Ոսկ. գծ։ *Զխմացուածս պայծառափայլ բանականաց. Վրդն. ծն.։

ՊԱՅԾԱՌԵՐԱՆԳ. գ. Պայծառ երանգօք կամ գունով. փաղփողեալ. *Պայծառերանգ նիւթով զգեստաւորեալ պճնազարդէր. Առակ. Ը. 21։ *Նաև ծաղկօք զարդարոզին, պայծառերանգ պճնեալ զարդին. Ցիշատ։

ՊԱՅԾԱՌԵՐԵՍ. ա. Պայծառ դիմօք. ըստ յն. ոճոյ՝ և աչօք. *Հրաշէ այ սա կոչի վասն առաւել պայծառերես և բոցակերպ գոյն իմն լինելոյ. Խոր. ա. 21։

ՊԱՅԾԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Λαμπρότης, φαιδρότης, διαυγία, ἔλλαμψις. Candor, splendor, fulgor, claritas. Պայծառ գոլն, և պայծառանալն. լուսափայլութիւն. լոյս. փայլումն. յստակութիւն. շքեղութիւն. վայելչութիւն. *Զանցանէր պայծառութբ զԹագաւորաբնակ ապարանօքն։ Մարդոյ լոկոյ անհնարին է զայսպիսի պայծառութիւն լսել զգենուլ. Եղիշ. Գ. և Է։ *Եւ այնպէս գոյացան պայծառութիւնքն երկրորդք՝ սպասաւորք առաջնոյ պայծառութեն. Անան. ծն։ *Մին 'ի միոջէ ածութէն լինիցի պայծառութիւն՝ միաւորութբ բաժանելովն, և միաւորեալ բաժանմամբ։ Զ քարանց բազմապատկութիւն և զպայծառութիւն։ Մաքուր պայծառութի և այլն. Ար. որս. Է։ *Անհասանելի են պայծառութիւնքս, և աշխատութիւնքս վշտագինք։ Զխմաստութի նորա առանց ամենայն երկբայութեն ցուցանեն պայծառութիւնք արարածոց. Իսիա։ *Ընդ քեզ է սկիզբն զօրութե, պայծառութիւն սրբոց քոց, յարգանդէ յառաջ քան զարուսեակ ծնայ զքեզ. Դանբ։ *Այսօր և հրեշտակք ուրախանան ընդ պայծառութի քո որ եկեղեցւոյ. Շար.։ *Զեկեղեցւոյ պայծառութէ մի անփոյթ առնէք։ Որ և ընդ բնաւ աշխարհս մեծագործ պայծառութբ զարդարեալ լինէին եկեղեցիք. Շ. ընդհանր։

ՊԱՅԾԱՌՈՒՄՆ, ռման. Նոյն ընդ վ. *Զանել զանեփն յերկնայն պայծառմանէ յանձին կրէ, այլ 'ի ներքս անդ ոչինչ նորայն զերեսացնի միայն պայծառ. Ոսկ. յհ. ա. 2։

ՊԱՅՂԱԿԵՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պղտորութի չար. վատթարութիւն. կուրութիւն աղանդոյ պղծագործ պատղինելեանց. *Նախկին մեղնէութէ պայղակենութէ խաչերանք. Ցհ. իմ. գտղ.։

ՊԱՅՂԱԿՈՒՄՆ, կման. գ. Շլացումն որպէս յերևսաց փայլականման. բլնութիւն, մթագնութիւն. կամ փայլման ըլացուցիչ. *Ոչ ըստ չափոյ երևեցելոյն, այլ ըստ տեսողացն կուրութե գործէ. որպէս ուրեմն պայղակումն աղօտոյ աչացն։ Զամենայն փառս նորա առ աղօտս երևելոյ զպայղակմանն ունիրոր զպայղակումն ոչ ևսեր, զիարդ զփառսն բերիցէ զանձանիս. Բրս. Բղե.։

ՊԱՅՄԱՆ, ի, աց. գ. պ. ֆէյման. Σύγκρισις. Conjectura, conditio. σύνταξις, coordinatio. τάξις, ordo. τρόπος, modus. ἕξεις, vires. προθεσμία ἡμέρα կամ ὥρα, praestitutum tempus, statuta hora, և այլն. Ուխտ. դաշն. սակ. խոստումն. կարգ. օրէնք. կանոն և եղանակ և չափ իրաց և բանից. հանգամանք. և ժամադրեալ սահման. ռմ. ձև. անփ, շարթ, գօնլը. օյան, գօրար, էուլիւ. *Ըստ պայմանի իւրում առնիցեն (զզատիկն)։ Նուէրք իւրեանց ըստ պայմանի իւրեանց։ Ըստ Թուոյ նոցա և ըստ պայմանի իւրեանց։ Այս էր պայման խորանին վկայութէ։ Պահուէլիք զքահանայութեն ձեր ըստ ամենայն պայմանի սեղանոյն։ Մի պայման, և մի չափ. և մի օրինակ ամենեցուն (Թերէնտէլաց)։ Արտաքոյ բնակութէ 'ի տաղ (կամ տար)

պայման հրամանին տարապարտուց մեռանել (չիք 'ի յն.) Թագաւ. Ա. 3: Բ. 6. 24=37: Եւ. ԼԵ. 21: Թագաւ. ԺԵ. 7: Գ. Բգ. Է. 37: Գ. Դ. Ը. 14. և այլն: *Աղքատ առողջ, և զօրաւոր պայմանաւ (յն. զօրութք). Սիր. Լ. 14: *Ուխտ պայմանի հաստատեսցեն: Խընդրեալ պայման ուխտի: Մի՛ արդեօք պայմանին ասիցէ: Զայս պայման ուխտի գրեալ, և խաչ հաստատեալ, կնքեսցես. Խոր. Բ. 8. 32. 86: և Գ. 48: *Ամենայնից և բաժնից պայմանս ուստուցանել (ընդ դաշանց). Եւս. քր. Ա: *Պայման արար, թէ ես յորժամ գամ, արձակեմ 'ի կապանացն. Փարպ: *Ցուցաւ պայմանի հատուցման իւրոյ՝ զոր եդ՝ 'ի ձեռս մեր տացէ զմշտնջենաւոր փոխոյն. Ճ. ընդհանր: *Թողուլ զբանիցն զառանձինն պայմանն, և ըղձիցս լեզուին թարգմանել. Կիւրղ. ծն: *Զճըշմարտութիւն նոցա (չարաժամն առաեղաց) առձեռն պայման պաղատանաց յանդիման կացուցանէ. Ճիշ: *Հարցուածոյ պայմանաւ զբանն առաջի դնէ: Զպայման ծննդեանն (բանին 'ի հօրէ) ոչ գիտեմք. Սարգ. յկ. Ա. և ա. յհ. ա: *Խնդրեմ զախտն քո, և զիրացն որ գործիցի՝ զպայմանն ... Այժմ այնուհետև 'ի գեղեցիկ պայման աղօթիցն: (Մեղաւորի) առոյ ժամանակ և պայման պատասխանւոյ. Ոսկ. մ. ա. 19: և յհ. ա. 27: *Ցորդեգրումն պայման մերձաւորաց. Լմբ. ող: *Դիտէր զժամանակակէտ պայմաննն. Վրք հց. ԻԸ:

ՊԱՅՄԱՆ ՆԱՄԱԿ. Նամակ գրեալ պայմանաւ. յետկար, կամ բուն պատճէն ուխտին. *Պայման նամակն՝ որ հայերէն գրեալ էր՝ յապստամբութենն կորեաւ: Զպայմանն նամակն խոկ գտանիցեք գրեալ ձեռամբ. Ասր. ԿԲ. առ կիւրիոն:

ՊԱՅՄԱՆԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Որ ինչ ունի զպայման. ուխտական. վճռական. սահմանեալ. օրինաւոր. թէական. *Կարգ լրութեան, կանոնք պայմանաւորք (վըճռեալք 'ի ժող. Նիկիոյ). Ագաթ: *Պայմանաւոր չափով բաժանին բաշխին (ջուրք) ընդ ամենայն կողմանս. Վեցօր. Ը: *(Ցա 'ի վերջին ընթերցն) այսպիսի անուա բարերարութք պայմանաւոր խոստովանեալ բառնալ նոցա տկարութեան. Արշ:

ՊԱՅՄԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ. Նոյն ընդ վ. *Այն պայմանաւորական արտադրութիւնք. Ճիշ:

ՊԱՅՄԱՆԵՄ, եցի. ն. Պայման առնել, դնել. դաշնաւորել. ուխտել. սեօզ փօմագ, ճէյլէմէգ. *Այրք քաջք առաքեցիք, որոց զորիս 'ի բաց եդեալ՝ երդուանդեալ պայմանեալ՝ պահանջել զարտաքս. Խոր. Բ. 43: *Պայմանեալ էր արքայ. և տուեալ էր գիրս. Վրք հց. ծա:

ՊԱՅՈՒԱՌԻԿ. գ. Բառ անստոյգ, որպէս կշիռ ինչ դրամոյ. *Ստատեր՝ Ը դրամոյ կշիռ. և պայուառիկն՝ Ծ լիտր. որ է Ռ սատեր. Ճիշ. կըր. ըստ:

ՊԱՅՈՒՍԱԿ. ի, աց. գ. Μάρσιππος, μαρσιππεῖον. Marsupium, crumena, saccus. իտ. borsa. Պարկ. քսակ. մախաղ. քէսէ, փաղարճըգ, եանճըգ. *Իցէ՞ թէ արդարարացի կշռառօք (ըստ յն. կշռովք) անօրէնն, և պայուսակաւ կշռոց նենգաւոր. Միք. Զ. 11: *Պայուսակօք երիւք զանձս լցեալ. Ցհ. կԲ: *'Ի վաճառ զպայուսակն յիշեաց. Եղիշ. ծրբ:

ՊԱՅՈՒՔ, ուեաց. գ. Γλυφίς. Incisura et crena sagittae. Առաջին ծնեղքուած և փետուր նետի՝ յեցեալն 'ի լար աղեղան. օֆ կէրի. ... *Զատին բուռն հարկանէ զաղեղանն, խոկ աջն զպայն յինքն ձգէ՝ ընդ նմին ձգելով հանդերձ պայուքով զնետն, և յառաջ կարկառ... ձախու ձեռամբն առաջակին ուղղէ. Նիւս. երգ:

ՊԱՅՏԱՐ. Բառ ռմկ. որ և գրի ՊԱՅՔԱՐ, և ըստ ալ. բոյգար. նալչանք. *Եա 'ի սկզբանէ մտագործ էի, և արդ ո՞ արար զիս պայթար (կամ զիս բարբառ ո՞ արար). Ոսկիփոր:

ՊԱՅՔԱՐ, ի, աց. գ. ալ. բէյգէր. Կռիւ. կագ. վէճ. յոյզք խնդրոց. գօվկա, նիզա. *Թող Ճնօսա (և Ը մեղ) պայքար յանդիմաննումն հակառակութեան լինել՝ մերքայ. Բուզ. Ը. 8: *Ընդ պարսից քէշին գտողս՝ ապաւինեալ 'ի չնորհսն այ՝ մտանիցուք 'ի պայքար. Եղնիկ: *Ընկերաբար գայիր 'ի պայքար: Այլ չափ երկայնաբան լինել ընդ ձեզ պայքարաւ: Ոչ ինչ մտանեմ ես 'ի պայքար ընդ քեզ վասն բնութեան արարածոցս: Ընդ ամենացին վիճէին պայքարաւ. Եղիշ. Բ. Է. և յառաջ: *Մինչդեռ 'ի պայքարին և 'ի տուգանին իցեն: Եթէ պայքար ինչ իցէ 'ի մէջ եղբարցն, հաշիւ դիցեն. Կանոն: *Ի պայքար բանից զոք արկանել. Արծր. Գ. 5:

ՊԱՅՔԱՐԵՄ, եցի. ն. } Ի պայքար մտանել. կագել. մաքառել.
ՊԱՅՔԱՐԻՄ, եցայ. յ. }
*Պայքարես 'ի մաքառմանց քում. Մծբ. ԺԳ: *Երկայնմտութք պայքարեցաւ ընդ նոսա. Եղիշ. Է: *Համագունդ ընդ միմեանս հարեալ 'ի հակառակութիւն և 'ի կռիւ պայքարէին. Ցհ. կԲ:

ՊԱՆ, ի, ից. գ. Ἄρτος. Panis. (լծ. ընդ պան.) Հաց բոլորշի, բլիթ. նկան. սօմուն, էքմէք. *Պանս բաղարջս 'ի նաշհւոյ զանգեալ խաղով: Պան մի բաղարջ, և պան մի յիւղոյ անոյշ: Զպանսն՝ որ 'ի խանի կատարմանն իցեն. Ղևտ. Բ. 4: Է. 12: Ը. 26. և 31: առն և ԻԳ. 14. 17. 20: Եւ. ԻԲ. 32. 2: Թագաւ. Զ. 15. 19: *Պանն ի՞նչ է. բոլոր բաղարջ. Վանակ. հց: *Զնաշխհն և զյուղ 'ի թոնրէն պանս՝ զոհ կոչեաց. Մէկն. ղևտ:

ՊԱՆ. Նմանութք, Մաղ խորախի մեղուաց, և նմանիք. բէտէք. *Մեղու յարմարէ զպանս խորիսխացն. Լմբ. առակ: *Սուգն զատանի 'ի մէջ ուրախութեան, որպէս մեղր 'ի բռինձս պանիցն. Կլիմաք:

ՊԱՆ. Անուն բուսոյ. պան օխտ. *Զկապրասն ... են՝ որ մազառաքոյն ցախուռն ձիւթեն, կամ պանին ցախուռն ... կամ այլ անուշահամ ծառոց. Վստկ:

ՊԱՆ. Ի յանգս բառից է նոյն ընդ Պահապան կամ պետ, յար և նման ալ. պան. զոր օրինակ՝ փէրզպան, գանձապան. պաղպան, այգեպան, և այլն:

ՊԱՆԴԱՆԴ. Տ. ՊԱՏԱՆԴ. Ὅμηρα. Obses. *Պանդանդ և փոխանորդ փրկութեանն իւրոյ զպատարագն ընկալեալ. Փիլ. սամփս: *Արձակեաց ևս զպանդանդսն: Եառուն զնա պանդանդ: Առնուր պանդանդս: Պանդանդս 'ի նոցանէ առնուին. Բուզ. Ը. 5. 15: Է. 8: *Պանդանդ փոխանակ նորա առեալ 'ի մէնջ. Մծբ. Է: *Ունիմք պանդանդ զքո մարգարէութիւնդ. Ոսկ. Ղչ: *Նա պանդանդս յիշխանացն հայոց: Եառ 'ի նոցա զպանդանդսն. Տր. Իէլ. օփոփ. Է: *Տան պանդանդ զդստեր թագաւորին. Ուռհ:

ՊԱՆԴԱՆԴԵԼ, կամ ՊԱՆՏԱՆԴԵԼ. ('ի ալ. դէնդ, կապ.) Տ. ՊԱՏԱՆԴԵԼ. *Եւ եթէ այլ ինչ պանտանդիցէ, զամենայն ձըմեռնային մորթեան կարասցես լուծանել. Ճճ: *Որ հակառակօք զոգիդ պանդանդեցեր. Մաղ:

ՊԱՆԴԵՄԻ, կամ ՊԱՆԴԵՄԻՆ. գ. Բառ յն. բանթիմօն, բանթիմ. այսինքն ամենայնուանք, համաշխարհական. Տօն հանդիսի առ հեթանոս. *Հեթանոսք առնելով 'ի գերեզմանն կերակուրս և ըմպելիս՝ յաւուրս կոչեցեալս պանդեմին, և աշխարհական զխերախուրան. Ոսկ. եղէկ:

ՊԱՆԴԽՏԱԲԱՐ. մ. Իբրև զպանդուխտ. պանդխտութեամբ. *Պանդխտաբար բնակել 'ի խորանս. Արշ: *Իսկ ես առատանօր պանդըխտաբար՝ ըստ հաւլածանաց ժամանակին՝ նըստեալ կայի 'ի մէջ գուգարաց և վրաց. Ցհ. կԲ:

ՊԱՆԴԽՏԱԳՈՅՆ. ա. Յետին պանդուխտ. առաւելեալ 'ի վիճակի պանդխտութեան. *Նժդեհք և պանդուխտք էին յերկրի, և քան զպանդուխտն պանդխտագոյն. Սարգ. Գ. յհ:

ՊԱՆԴԽՏԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է պանդըխտի կամ պանդխտութեան. *Մխիթարեացես զմեզ հանապազ յայսմ արտամալից պանդըխտական կեանս. Խոսր:

ՊԱՆԴԽՏԱԿԻՑ. ա. Կցորդ պանդխտութեան այլոյ՝ ուղեկցութք և օգնականութք. *Նժդեհակից մեր եղև... որ և պանդխտակից. Ոսկ. Բ. կոր: *Ած պանդխտակից է օտարաց. Վրդն. ծն:

ՊԱՆԴԽՏԱՆԱՄ, ացայ. ն. Տ. ՊԱՆԴԽՏԻՄ. Παροικέω. *Երթամ պանդխտանալ՝ ուր և գտանիցեմ: Եւ սկսաւ պանդխտանալ առ ատնն. Դատ. ԺԷ. 9. և 11: *Գնաց այր 'ի բեթղեհեմէ յուդայ՝ պանդխտանալ յագարակին մովաբայ. Հռութ. Ա. 1: *Ցանապատ պանդխտանայր. Ցհ. ԺԳ: *Ստագաբես 'ի խաւարի կեան, որք հանդերձ խորանաւս այսուիկ 'ի կեանս յայս պանդխտանան. Նիւս. խոս:

ՊԱՆԴԽՏԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Տեղի պանդըխտութեան. իշևան. օտարանոց. *Կատարեալ զտառապանս զաւուրս կենցաղոյս պանդըխտանոցիս՝ գնալոց եմք 'ի բնիկ աշխարհն մեր. Փարպ:

ՊԱՆԴԽՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἀποικίζω, μετοικίζω. Demigrare facio, deporto. Տալ այլում պանդխտիլ. չըջեցուցանել և բնակեցուցանել յօտարութեան. *Զժողովուրդն պանդխտեցոյց 'ի բաբելոն. Զորս պանդխտեցոյց նաբուքոդոնոսոր. Բ. Եզր. Ե. 12: Նեեմ. Է. 6: *Փոխեաց պանդխտեցոյց զնա յերկրին յայսմիկ. Գծ. Է. 4:

ՊԱՆԴԽՏԻՄ, եցայ. յ. Παροικέω. Demigro, peregrinor, accolo. որ և ՊԱՆԴԽՏԱՆԱԼ. Պանդուխտ տարաշխարհիկ լինել. շըջիլ՝ բնակել յօտար երկրի. յարիլ 'ի բնակակցութիւն առ օտարս. *Պանդխտեցաւ 'ի գերարս: Պանդխտեսջիր յերկրիս յայսմիկ: Աւուրք կենաց ամաց իմոց՝ զորս պանդխտեցայ՝ հարիւր և Լ ամ է. Ծն. Ի. 1: ԻԶ. 3: ԽԷ. 9: *Տալ նոցա զերկիրն քանանացւոց՝ ուր պանդխտեցանն. Եփե. 4: *Եկեալ 'ի կողմանս գամրաց՝ պանդխտեցաւ 'ի կեսարիա. Խոր. Բ. 77: *Աբրահամ ասէ, թէ նժդեհ լինի զայլ գաւառին. թէոդիտոն՝ թէ պանդխտեսցի: Միւս ասէ՝ թէ նժդեհեսցի, և միւսն՝ թէ պանդխտեսցի. Ոսկ. ես:

ՊԱՆԴԽՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀποικία, ἀποικεσία, μετοικεσία, παροίκησις, παροικία. Demigratio, peregrinatio, commoratio extra patriam. Պանդուխտն գոլ. պանդխտիլն. նժդեհութիւն. վտարանդութիւն. գաղթականութիւն. բնակութիւն յօտար երկրի. *Ժառանգել քեզ զերկիր պանդխտութեան քոյ: Ուր կարէր երկրին պանդխտութեան հանդարտել նոցա 'ի բազմութէ ընչից իւրեանց: Վարեացի նա յամաց իւրոց 'ի պանդխտութիւն հեռաւոր: Ի պանդխտութեան և 'ի գերութեան երթիցեն: Որք էին ժողովեալք յեկեցն պանդխտութեան: Որք եկեալ էին 'ի գերութենէն որդիք պանդխտութեան. և այլն: *Պանդխտութիւն կոչէ զաստի կեանս. Խոսր:

ՊԱՆԴՈԿ. ի. մանաւանդ } գ. Πανδοχεῖον,
ՊԱՆԴՈԿԻ, կաց, ուղ. } πανδοκεῖον. Diversorium publicum, taberna, stabulum, cauponium. իտ. l'Osteria, albergo, locanda. (գրի և ՊԱՆՏՈԿ, ՓԱՆԴՈԿ. ալ. և

պ. փանտուք.) Բառ. յն. բանտօքէոն, որպէս թէ Ամենից ընդունարան. այն է իջևան 'ի վերայ ճանապարհի. օթևան անցաւորաց. վան. խան, գօնագ, լօգանտա, լօգանտա. *Եդեալ զնա 'ի վերայ գրաստու իւրոյ՝ ած զնա 'ի պանդոկի մի. Ղկ. Ժ. 34: *Տարաւ եա զնա 'ի պանդոկի մի. պանդոկին՝ եկեղեցի Թարգմանիչ: Եւ պանդոկին եա ցպանդոկապետն. եկեղեցին ցեպիսկոպոսն. Սեբեր. ծէ: *Նստցի 'ի պանդոկոջ: Ի պանդոկւոջ նստիք. Ոսկ. յհ. բ. 33: *Եկն 'ի պանդոկի մի, և խնդրեաց օթևանս: Ընկէց 'ի մէջ պանդոկին. Ճ. Բ: *Արժանի լինել և 'ի պանդոկի մտանել՝ յեկեղեցի. Կոչրչ: *Ըլինել պանդոկի, և իջավանաց տունս. Մխ. դտ: *Պանդոկի շինել և հիւրանոցս. Մեսր. երէց: *Էր պանդոկ մի, և այլն. Վրք հց. Իզ: *Բարձ 'ի վերայ գրաստու խաչին, տար 'ի պանդոկ՝ յեկեղեցին. Յհ. որդի: *Եկեղեցիք՝ պանդոկք և մաքսատունք ստացաց. Լմբ. ատէն: *Վանորայս շինեալ; բանդոկ պատրաստեալ. ըզհիւրս ընկալեալ. Գ.նչ: *Ած զնա 'ի պանդոկ մի. պանդոկն՝ եկեղեցի այ. Մեկն. ղկ: *Թէ օթէ մարդ 'ի պանդոկի ... իսկ եթէ թողու զգրաստ իւր 'ի պանդոկին, են. Մխ. դտ:

ՊԱՆԴՈԿԱՊԱՆ, ի, աց. Տ. ՊԱՆԴՈԿԱՊԵՏ. *Դստեր պանդոկապանին. Հ. ֆեւր. ծգ: *Վարձաւորքն պանդոկապան, և այլք. Պղտ. օրէն. ծա:

ՊԱՆԴՈԿԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն և գործ պանդոկապանաց. *Վաճառականութի և պանդոկապանութի. Պղտ. օրէն. ծա:

ՊԱՆԴՈԿԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Πανδοχεύς, πανδόχος, πανδόκος, πάνδοξ, καπηλευτικός. Hospes meritorius, caupo, stabularius. իտ. Oste, locandiere. Պահապան կամ տէր պանդոկի. խանճը, գօնագ սահապը. *Հանեալ եա ցպանդոկապետն երկուս դահեկանս. Ղկ. Ժ. 35: *Պանդոկին եա ցպանդոկապետն. եկեղեցին ցեպիսկոպոսն. Սեբեր. ծէ: *Պանդոկն՝ եկեղեցի այ. պանդոկապետն՝ առաքեալք, և նոցին նմանողք վարդապետք եկեղեցւոյ. Մեկն. ղկ: *Հանեալ դահեկան մի՝ եա 'ի պանդոկապետն. Տօնէւ. հոկտ. Իը: *Վաճառականաց, և պանդոկապետաց, և մաքսաւորաց. Պղտ. օրէն. Է: *Առաջին պանդոկապետ լինել արանցն, որ յամենայնի արիագոյնք (այս ինքն լաւագոյնքն) են 'ի ժամանակի. անդ. ծա:

ՊԱՆԴՈՅՐ. ա. 'Ανόητος. Stultus. Անմիտ. յիմար. մտրոս. անխելք. *Ո՛վ պանդոյրդ և յիմար, զիա՞րդ 'ի կարևոր չարեացն ոչ երկեար. Ոսկ. մ. բ. 23: *Պանդոյր. մտակոյր կամ յիմար. Հին բռ:

ՊԱՆԴՈՐՐՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Απονοία. Stultitia. Անմտութի. *Խոտորեաց 'ի նմանէ. և պտոյտս հանգիստ, և ոչ ձանձրացեալ պանդորրութեամբ նորա. Սիր. իբ. 16:

ՊԱՆԴՈՒԽՏ. գխտի, տաց. ա. գ. Πάροικος, γειώρας, προσήλυτος. Peregrinus, advena, accola. Որ հեռացեալ 'ի հայրենի երկրէն՝ յօտար աշխարհս գեգերի. վտարանդի. նժդեհ. եկ. դրոեշի. օփարակն. ղուրէպ, էէզանձի. *Պանդուխտ եղիցի զաւակ քո յերկիր՝ որ ոչ իւր իցէ: Պանդուխտ և նըժդեհ եմ ես 'ի միջի ձերում. Ծն. ժէ. 13: իգ. 4. են: *Զպանդուխտն մի չարչարիցէք, և մի նեղէք զնա. զի և դուք պանդուխտք էիք յերկրին եգիպտացւոց: Ճանաչէք դուք զանձինս պանդխտաց: Հանգիցէ որդի աղախնոյ քո և պանդուխտն. Ել. իբ. 21: իգ. 9. 12: *Յաւելցի պանդուխտն 'ի տունն յակովբայ. Ես. ժդ. 1: *Մահ սպառնայ առ՝ թէ ոք անդր պանդուխտ երթիցէ. Նխ. Երեմ: *Մխիթարեաց զնոսա 'ի վերայ պանդուխտ որդւոյն իւրեանց ալէքսիանոսի. Վրք հց. ծդ:

ՊԱՆԴՐԵԼ. Բառ. ռմկ. որ և ասի ՏԱԿ-ՌԵՑՆԵԼ. Մխել զոտս և թաղել ընդ հողով առ 'ի ձգելոյ նորանար արմատս. փալփըրմագ, փալփըրմա էթմէք: Վրդ. առէգ. ուր կայ և գոյակ. Պանդրի. և ածակ. Պանդրած:

ՊԱՆԴՐՈՒՏՈՒ. Տ. ՊԱՆՐՈՒՑԻ:

ՊԱՆԹԵՌ, ոյ. գ. Բառ. յն. բանթիռ. Πάνθηρ. Տ. ՅՈՎԱԶ. *Որպէս զպանթեռոյն ասէ բարոյախօսն՝ թէ ամենածաղիկ է. Եղիէ. բարոյ:

ՊԱՆԻՐ, նրոյ, կամ նրի. գ. թ. բէնիր. Τυρός. Caseus. իտ. Cacio, formaggio. որպէս և Պանիր գործել, τυρεύω, in caseum cogo et denso, lac coagulo. Կաթն մակարդեալ, և 'ի ըլիթս ըլիթս կազմեալ, որպէս թէ Պան իր. *Մածուցեր զիս իբրև զպանիր. Յոբ. Ժ. 10: *Մատուցանէր նմա պանիր: Գործել պանիր զկաթն. Պտմ. աղէքս: Նոննոս: *Կթեա՛ կաթն, և լինիցի պանիր. Համամ. առակ: *Արեգակն երևեցուցանէ արտաքս զգիջուն մոմոց, և զպանրոյ. Իսիդ: *Եսուր ծառայից քոց զնիւթ պանրիս և ձուոցս 'ի վայելս ճաշակմամբ. Մաշտ: *Օրհնութի պանրոյ և ձուոց. Մաշտ. ջահ: *Զենոն օրէնս եդ՝ երկուս շաբաթս բարեկենդանին ոչ ուտել միս, այլ՝ պանիր. Կիր. պտմ: *Գողացաւ սակաւ մի պանիր. աղուէսն եսես զագռաւն, և զպանիրն 'ի բերան նորա: Ագռաւ մի պանիր ունէր 'ի բերանն: Պանիր մածուցեալ՝ ուրախացոյց զնոսա. Ոսկիփոր:

ՊԱՆԾԱԲԱՆ. ա. Κομψός. Argutus, ostentans, scitus. Պանծացեալ 'ի բանս. պաճուճարան. պիլիճ, էլֆազլը. *Եւ կամ որ յայտնի ('ի սուտ գաղափարանութիս) պանծաբանք են. Ա. որս. Է:

ՊԱՆԾԱԳՈՅՆ. ա. Յ. Τρανότερος, εὐαγέστατος. Clarior, ius, sublimior, purior. Պանծալի յոյժ. յստակագոյն. վսեմ. *Օդոյ պանծագոյնն եթեր. Պղտ. փիլ: *Պանծագոյնս և պատուականագոյնս քան զայլ բարեբանեցաւ. Ոսկ. յհ. Ա. 12:

ՊԱՆԾԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Σεμνός. Venerabilis, gravis, magnificus. Արժանի պանծանաց. և Լի պանծանօք. նազելի. շքեղ. գովելի. հռչակելի. արգոյ. *Առաքելոյն ուսեալ յաղեքսանդրիա՝ 'ի լեզու պանծալի 'ի ստոյգ յօդանալ ձեռնարանին վերաբանութե. Խոր. Գ. 61: *Ոչ 'ի մեծ առանձինն վարին հանգէս, և ոչ յայլ ինչ 'ի մի արժանաւորացն և պանծալեացն. Պիտ: *Պանծալի առնել. Ա. որս. Է: *Զպանծալի և զփայլեալ զփառս տանս: Պանծալի ուրբ զատկօք. Շար: *Այս է քո պանծալի ածաբանութիւն, մանաւանդ թէ յիմարութեամբ ցոյցք. Յհ. իմ. եկե:

ՊԱՆԾԱՄ, ացի, ծա՛. չ. } (գրի և ՊԱՆԶԱԼ,
ՊԱՆԾԱՆԱՄ, այայ, ցիր. } ՊԱՆԶԱՆԱԼ.) Πείθομαι. Confido. αὐχέω, glorior, jacto me. νομίζω, puto. δοκέω, existimor. Յանձնապաստան լինել. վստահանալ. և Պարծիլ. նազիլ. 'ի լաւ կարծիս լինել զանձնէ և զիւրոցն. ուրախանալ ընդ յաջողուածս անձին և իւրոցն. կի-վէնմէք. *Յորս դուքն պանծացեալ էք, սրով սատակեսցեն. Երեմ. Է. 17: *Ասաց և առ ոմանս պանծացեալս յանձինս՝ թէ արդարք իցեն. Ղկ. ԺԸ. 9: *Պարծիմք 'ի քս յս, և ոչ 'ի մարմին պանծացեալ եմք. Փիլիպ. Գ. 3: *Չէ ինչ օգուտ յայլոց առաքինութիս պանծանալ: Եթէ պանծանայցես յանձն, ոչ ունիցիս. և եթէ չպանծանայցես, բազում յաւելուցուս. Ոսկ. մ. ա. 3: և Բ. փիլ. Բ: *Ահա ոչ պարծիմ ամենայն իրօք նախատեալս, ոչ պանծամ գործեալս. Նար. ծդ: *Ոյք մեծախնդութեամբ, որպէս աստ ոմերոս, պանծանայք. Ճ. Ա: *Երուսաղէմ մեծապէս պանծացաւ յոյժ. Շար: *Իսկ նոքա զգլուխն և յօտարին սատակուածոցն վերայ պերճացեալ պանծանան. Լմբ. ող:

ՊԱՆԾԱՆՔ, նաց. գ. որ և ՊԱՆԾՈՒԹԻՒՆ. Պանծալի. պարծանք. շքեղութի. *Անպատուեցեր զնիւթ պանծանաց քում ճոխութե. Նար. Բ. եա և խչ. և ասույ:

ՊԱՆԾԱՊԱՏԻՒ. Տ. ԲԱՐՁՐԱՊԱՏԻՒ:

ՊԱՆԾԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Σεμνύνω, ἀποσεμνύνω. Magnifice celebro, և jacto me, ostento. Պանծալի առնել. հռչակել. մեծացուցանել. *Զորս հռչակեցուցեալ պանծացոյց (սուրբ գիրն). Փիլ. իմաստ: *Դրունս զգուշեաս, զաշխարհն և զազգն պաճուճաբանելով, զիւրն պանծացուցանելով. Խոր. հռիփս: *Ամենայն ուժով փորձեցին զայս նախախնամութի (բժշկական արուեստի) պանծացուցանել յաշխարհի. Պիտ: *Յոյժ չքնաղ իմն գլխոյն պանծացուցանէ քան զայլ մարգարէս: Ոչ միայն զաղաղակն բարձրացուցին, այլ և բանիւ պանծացուցին. Եղիշ. մփբ:

ՊԱՆԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Պանծանք, պարծանք. *Եւ զի՞նչ (վստահութին) իցէ. պանծութի՝ պարծանք (յն. մի բառ). համարձակութի. Ոսկ. փիլիպ:

ՊԱՆԿՐԱՏ, ի. } գ. Բառ. յն. բանգրա-
ՊԱՆԿՐԱՏԻՈՆ. Յդխ. Παγκράτιον. Pancratium. Որպէս թէ ամենայնիւ հաւանող, ըմբռնող, և յաղթօղն գօտ. Ազգ հնգամարտ. Նոյն խաղու յողոմպիական մրցանս. *Որ կատարելապէս կրթեալ իցէ պանկրատիոնաւն. Պղտ. օրէն. Է: *Յաւելուլ պանկրատոնն, և յաղթէր ... յաղթանակաւն: Կարոս հեզբնագի 'ի ստադին և 'ի պանկրատի յաղթէր յետ հերակլեայ: Յաւելաւ մանկանց պանկրատիոնն, որ է համառակ (յաւելեալ 'ի թարգմանիչէ). և յաղթէր փեւդիմոս աղեքսանդրացի 'ի ստադին. Եւս. քր. ա:

ՊԱՆՁԱԼ. ՊԱՆՁԱԼԻ. Տ. ՊԱՆԾԱԼ. են:

ՊԱՆԳ. ի. գ. Որպէս Բեմբ. կա բարձր վայր. *Որքէ և բրօք կանխեալ՝ ընկեցին զնա 'ի պանդակէն 'ի մէջ բազմամբոխ խուժային. Ոաճ. (դուցէ՝ 'ի պարսպէն ... խուժանին):

ՊԱՆՏԱՆԴ. որ և ՊԱՆԴԱՆԴ. Տ. ՊԱՏԱՆԴ. *Լեալ պանտանդ 'ի կատանդիկօնաւոր. Ոսկեփոր:

ՊԱՆՏ Ի ՊԱՆՏԷ. Տ. ՊԱՏ Ի ՊԱՏԷ:

ՊԱՆՐԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Τυρεύομαι, τυρόομαι. In caseum cogor, densor, coagulor. Պանիր լինել. մակարդիլ. թանձրանալ. պանիր դառնալ՝ խոր. բէնիր էլմէք. *Ոլորունք կաթինն պանրացեալ խնուցու զգծուղ սակաւանն. Ճ. Գ: *Խափանցն ոչ այլ ինչ է, այլ 'ի նոյն կաթանէ յորում սիրն գաւ ինն պանրացեալ. Սամուէլ:

ՊԱՆՐՈՒՏԻ, տւոյ կամ տոյ, տեաց, տեաց. գ. Τυροφαγία. (պանրակերութի). գրի և ՊԱՆՐՈՒՏԷ, ՊԱՆԴՐՈՒՏՈՒ. Շաբաթապահք յունաց՝ առանց մսոյ ուտելոյ՝ ճաշակմամբ պանրոյ և կթոյ. Ճաշոց. *Ասել՝ թէ ուտենք է մեր՝ այս շաբաթ միս չուտել. և այս է որ պանրուտե անուանի. Տօնակ. *Զվերջին բարեկենդանին պանրուտոյ ասել. Առաք. Բ. 6: *Որ վասն պանրուտոյ էիք հարցեալ. ընդէ՞ր հռովմք պանրուտոյ առնեն, և հայք ոչ առնեն. Ոսկեփոր: *Զերկու շաբաթն մըսուտս, և պանրուտս եդին. Տօնակ: *Վասն հնգօրեայ պահոցն պանդրուտոյին՝ պարտ էր թէ և զայն բնաւ ոչ ուտէին. Ոաճ:

ՊԱՇԱՐ, ի, ոց. կամ ոյ, ոց. գ. 'Εφόδιον. Viaticum. ἐπισιτισμός, cibaria. Թային.

ἐφοδιάζω, ad iter sumo. Պաշարանք ուղեւորաց՝ որպէս թոշակ ճանապարհի. կերակուր 'ի պէտս ուղեւորութեան, կամ հանդերձեալ պիտոյից. պարէն. Նպար. Ճամբու պաշար. Կերակրեղէն. զախիրէ, թօշէ, էօլ խարճլըղը. էէյլիք. *Ետ նոցա պաշար 'ի ճանապարհ: Եւ ոչ պաշար արարին իւրեանց ճանապարհին: Ելեալք պաշարովք և պատրաստութեամբ: Հաց պաշարի իւրեանց չորացեալ: Չհացս զայս ջերմ առաք պաշար 'ի տանց մերոց. Ծն. խէ. 21: Ել. ծէ. 39: Յես. Թ. 4. 5. 11. 12. 14. և այլն: *Սովիմք կենդանի և իմացական պաշարաւս (որ հաղորդութեան). Եղիշ. ննջ: *Այլ այն իսկ քեզ պաշար տանջանաց լինիցի. Ոսկ. մ. ա. 4: *Աղօթեմ արտասուօք. զի պաշարաւ երթիցես 'ի կարեաց աշխարհն. Տօնակ: *Հաղորդեցուցանեն կենդանացուցիչ մարմնոյ և արեան. որ և պաշար առ ի ած ուղեգնացութեան յիւրաքանչիւր ելս կատարածի կենաց. Յհ. կմ. էէեղ: *Ինձ պատարագ պաշար գըրէք, 'ի չար այսոցիկ թափեցէք. Գնձ: *Միաբանեցայ քառասնիցս (ուխտին), և եառ զիմ հոգւոյ պաշարին. Յիշոց:

ՊԱՇԱՐԱԲԱՐՁ. ա. Բարձօղ և կրօղ պաշար. զախիրէ կէօթիւրէն. *Տասն ջորիս պարակաւորս պաշարաբարձս. Վրդն. ծն:

ՊԱՇԱՐԱԴԻՐ. գ. Որ ինչ եդեալ լինի 'ի պէտս պաշարոյ կամ թոշակի. *Զպաշարադիր ճանապարհին քո գիր առ նոսա (առ ողքատս) 'ի պահեստի. Եփր. պհ:

ՊԱՇԱՐԱԳԻՆԴ. ա. մ. Պաշարօք ամփոփեալ. ունելով թոշակ բաւական. *Պաշարագինդ ելանել 'ի մարմնոյս. Սարգ. ա. պ. Բ: *Պաշարագինդ արարեալ զնոսա (զաղքատս) ըստ իւրեանց պիտոյից. Վրդ. հց. յ:

ՊԱՇԱՐԵՄ. եցի. ն. Πολιορκέω, ἐκπολιορκέω. Urbem obsidione cingo. περικάθημι, θίζω, obsideo, circumsideo. περιέχω, circumdo. περικυκλέω, λόω, circumcingo. χαρακόω, circumvallo. ἐμφράττω, sepio, obstruo. ἀποκλείω, συγκλείω, occludo, concludo. գրի և ՊԱՇԱՐԵԼ. որպէս Պարըսպել շրջապատել. շուրջ փակել՝ պատել. մանաւանդ զքաղաքաւ. և պէսպէս նմանութեամբ. չէվրէ դութմաք, քուշաթմաք, մուհասարա էթմէք. *Պաշարեցին զդերբնաւ Պաշարեսցէ զքաղաքս 'ի վերայ քո. Յես. Ժ. 29: Դատ. Թ. 31. և այլն: *Թշնամիք զանձն իմ պաշարեցին: Վիշտք գժոխոց պաշարեցին զիս: Մնացեալքն և պաշարեալքն սովով սատակեցին: Զի մի եւ զքերդն շուրջ պաշարեալ պահիցէ: Պաշարեսցի գաւառն ցանգով. և այլն: *Ծով ոչկար աւազովն պաշարեալ չկարէ անցանել ըստ հրաման. Եղիշ: *Ի քաղաքի ժամանակաց հարեալ և պաշարեալ եմք 'ի հոգի և 'ի մարմինս մեր. Եղիշ. է: *Փրկութեան մի կարծեր 'ի մարմնականս վասնզի այս քաղաքս անգամ և զարգարաքն պաշարեցաւ և պաշարի. Լմբ. սաղ: *Զարեգակն յընթացից կասեցուցանել, զլուսին պաշարել. Եւս. մթ:

ՊԱՇԱՐԻՉ. ա. Πολιορκητής. Obsessor. Պաշարօղ և տօող քաղաքաց. որ պաշարէ. *Զգեմեայիւն անմխպատրեալ... որոյ առնուն յողջողջանաց էր պաշարիչ: Քան զամենայն գժնդակ թագաւոր կարծէին լինել զնա 'ի պաշարմանն. ուստի և պաշարիչ անուն կոչեցաւ յոլջողջանաց. Եւս. քր. ա: *Եկ պաշարիչքն՝ զքաղաքաւ տեղիս հրով առնուլ կանեցին. Լաստ. է:

ՊԱՇԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Πολιορκία. Obsessio, obsidio. κώλυμα, impedimentum. Պաշարելն, և իլն. *Ցորժամ զայցէ նեղութիւն և պաշարումն: Եղիցի զոռա իմ 'ի պաշարման (յն. յորդելս): Եկն քաղաքն 'ի պաշարումն: Լից քեզ ջուր պաշարման: Պաշարումն առաքեաց 'ի հեթանոսս: Ի նեղութեան և 'ի պաշարման: Վասն բերդիցն պաշարման. և այլն: *Ի պաշարմանն և յորդել արկանել զնոսա: Չլինէր գամագիտ պաշարմանն. Եւս. քր. ա: *Վհատեալ՝ ընկղմեալ 'ի մտաց պաշարմունս. Ճ. Ժ:

ՊԱՇԳԱՃ. Բառ անյայտ. Թերևս որպէս Պաղպաղ. պալար 'ի մարմնի. ուռոյց կամ ուռուցեալ. *Ոտք քո ոչ փապարեցան. թերևս բոկ շրջէին, և ոչ կեղեքեալ վիրաւորէին պաշպաճ անկանելով. (Բեշէլով). Վրդն. օրէն:

ՊԱՇՏԱԿ. Ըստ հին բռ. է Պաշտօնեայ. սպասաւոր. տրբանեակ:

ՊԱՇՏԱԿԱՆ. Տ. ՊԱՇՏԱՏԱԿԱՆ:

ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ. Տ. ՊԱՇՏՕՆ:

ՊԱՇՏԱՏԱԿԱՆ. ի. աց. գ. Φερνή, ἀποστολή. Dos. (միպակաւ գրի և Պաշտակիան, Պաշտատական, և այլն.) Օժիտ՝ զոր բերէ ընդ իւր հարսն 'ի տուն փեսային. ճէհէզ. ճէհիզ. *Ետ զնա փարաւոն պաշտատական դստեր իւրում. Յես. ծզ. 10: Գ. Թգ. Թ. 16: *Պաշտատականս այս անուշայ 'ի նոյն մարդ, որ առ ոտամբ լերինն բնակեցան. Խոր. ա. 27. (ուր հին տպ. պաշտաական. և մի ձ. պաշտոնեայս. բանն է զպաշտօնէից, զորս 'ի պատիւ անուշայ եառ ափգրան իբրև օժիտս):

ՊԱՇՏԳԱՄ, ՊԱՇՏԿԱՄԲ. Տ. ՊԱՏԳԱՄ, կամ ՊԱՏԿԱՄԲ:

ՊԱՇՏԵԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՇՏՕՆ. *Օտարքս պաշտելով զօտար ածս, օտարացոյց զմեզ 'ի պաշտելութենէ (անտի) օտար (արքայն հրէից). Ճ. Գ: *Ամրեցուցանել զմեզ կայոյն 'ի պաշտելութէ. Շար: *Ըստ իւրաքանչիւր ախտից վերակացութեան՝ զպաշտելութիւս պահանջէին (դիքն). Յհ. կմ. պտուլ: *Ի բաց կալ 'ի պաշտելութէ պիղծ կռոցն. Տօ էէւ. նոյ. Է: *Պատկ պաշտելութե՝ սիրելի նորոյ զարգարման. Նար. խաչ:

ՊԱՇՏԵՄ. եցի. ն. Λατρεύω. Colo, adoro. σέβομαι, εὐσεβέω, pie colo. λιτανεύω, supplico. Կրօնաւորութեամբ մեծարել զած. յարգել զնա երկրպագութեամբ, պատարագօք, աղօթիւք. և մանաւանդ հաւատարիմ և վայելչական ծառայութեամբ. Թափմագ, ուպտպէ գըլմագ, Բէրէսթիշ էթմէք, Բէրէսթիշէն. *Եւ է պաշտելն ծառայութեան անուն. Խոր. գրգ: *Պաշտեսջիք զած 'ի լերինս յայսմիկ: Տեառն այ քում երկիրպագցես, և զնա միայն պաշտեսցես: Պաշտել զնա սրբութեամբ և արդարութեամբ: Զոր պաշտեմ հոգւով իմով: Պաշտեցէք զտէր ած մեր զամենայն ժամանակս: Զոր դուք յանծանօթս պաշտէք: Պատարագօք զերեսս սորա պաշտեսցեն մեծամեծք 'ի ժողովրդոց. և այլն: *Սա է ածապաշտ առ ճշմարտութիւնն. վասն զի այնպէս պաշտէ զած, որպէս ինքն ած պաշտիլ կամի: Անպարիշտ է՝ որ ոչ պաշտէ զած՝ որպէս կամի պաշտիլ. Խոսխ:

ՊԱՇՏԵԼ. Λειτουργέω, θεραπεύω. Ministro. որ և ասի ԿԱԼ Ի ՊԱՇՏՕՆ. ԿԱՏԱՐԵԼ ԶՊԱՇՏՕՆ. Սպաս տանել 'ի տանն այ. առնել զգործս կրօնի. *Մերձենայցեն 'ի սրբութիւն՝ պաշտել: Մտանիցէ 'ի խորանն վկայութեան՝ պաշտել 'ի սրբութիւն: Պաշտեցէք զպաշտօն այ ձերոյ. և ն: *Երեկոյին ծունր չկրկնել, և յարութեան պաշտել. Յհ. կմ. տփ: *Ի ձեռին իւրում սաղմոսարան, և պաշտէր մեծաձայն. Հ. տէէր. Է:

ՊԱՇՏԵԼ. Διακονέω, ὑπηρετέω. Ministro, administro. Սպասաւորել. ծառայել. աշխատել 'ի պէտս այլոց. արքանել. մատուցանել զպէտս, գարմանել. հոգալ. պահել. ունել զպաշտօն ինչ, և վարել. կատարել. խըզմէթ էթմէք, խըզմէթ էթմէք, պէսլէմէք, գուլլուգ. *Հրեշտակք մատեան. և պաշտէին զնա: Ոչ եկն պաշտօն առնուլ, այլ պաշտել: Երբ տեսաք, և ոչ պաշտեցաք զքեզ: Որք եկին զկնի յնի 'ի գալիլեէ՝ պաշտել զնա: Պաշտել զսեղանս, զքան. Յռ եկաց, և պաշտէր զնոսա: Զպէտսն իմ՝ և որոց ընդ իսն էին, պաշտեցին (կամ պաշտէին) ձեռքս այս: Մի զոք յիւրոց անտի արգելուլ 'ի պաշտելոյ զնա: Ամենայն մարդ զանոյշ գինի յառաջագոյն պաշտէ. և այլն: *Ոչ եկի զի պաշտեցայց, ասէ, այլ զի պաշտեցից. Ոսկ. Եփ: *Օդքս՝ զոր ած արար, զամենայն արարածքս միանգամայն պաշտեն. Կոչ. ծէ: *Ցեա հաստատելոյն հաստատութի յաւուրն յերկրորդում, պաշտեաց ստուեր նորա զգիշերան որ զկնի. Եփր. ծն: *Չկէս աւուրցն ինքն լոյսն պաշտեաց: Լոյսն անմարմին և աննիւթ պաշտէր զլուսաւորսն. Եփր. և Վրդն. ծն: *Ցովհան մանդակունի պաշտեաց զաթոռ հայրապետութեան ամս Է. Ասող. Բ. 2: *Ցղեցեալ յազգարսկ աշխարհիս՝ պաշտել զանօտուհս. Լմբ. կմ: *Պահեսցեն զկարգն իւրեանց. և պաշտեսցեն զկամս արարչին. Վրդն. ծն: *Պաշտեաց 'ի նմա (յօձն) զկամս իւր սատանայ. Եփր. ծն: *Հանդերձ այլովք կանամբք, յորս պաշտեցան կամք այ. Եփր. ա. խոր: Իսկ յասելն՝ Վրդն. ող. ԻԲ. *Պաշտէ սաղմոսս այս և զեզեկիայ. իմն, ակնարկէ. որ հայի 'ի յաջորդ նշ:

ՊԱՇՏԻՄ. եցայ. հ. Χράομαι. Utor, usurpo. Վարել 'ի պէտս. վարիլ իբրև կմ յիմն. 'ի կիր արկանել, և արկանիլ. դնիլ. լինել. Բանեցնել, բանիլ. գուլլանմագ, օլմագ. *Երկաթ մերթ 'ի բարիս պաշտի, և մերթ 'ի չար. զի եթէ խոփ և գերանդի և մանգաղ ոք գործիցէ, 'ի բարւոք իրս պաշտեցաւ. Եղիշ: *Բազումք 'ի մանկանց եկեղեցւոյ պաշտին նոքօք: Ցաւետարանն՝ որ կոչի հեբրայեցւոց՝ միայն պաշտին նոքա (եբիոնիտք): Վկայէ հեգիսիպոս՝ այն որ պաշտեցաք մեք բանիւ նորա 'ի բազում տեղիս: Զի 'ի նմա (այսինքն յայն գիրս իւր) պաշտի նա 'ի վկայութի 'ի յայտնուէ անտի յովհաննու. Եւս. պտմ. Գ. և Դ: *Պաշտի բանս և 'ի հանդերձեալն գատաստան: Պաշտի այժմ և առ մեզ ամբաստանելս. և անդ ստանալիքս. Նխ. եղէկ: *Ադգ եղև ինձ, եթէ հակառակութիւնք իմն պաշտին 'ի ձեզ. Եփր. ա. կոր: *Զծածուկ երգութիւն՝ որ ընդ նոսա և ընդ ած պաշտեցաւ խրատուն մարգարէի. Եփր. Բգ. այսինքն եղաւ, եղև:

ՊԱՇՏՈՒՄՆ, տման, մանր, մունք, մանց. գ. Λατρεία, λειτουργία, θεραπεία. Cultus, liturgia, officium, ministerium. Պաշտելն, ըստ ամենայն առման. պաշտելութիւն. Տե՛ս և ՊԱՇՏՕՆ, տաման. *Հանգուցեալ եղիցին հոգւով պաշտմամբ հաճութեն. Յճխ. Իգ: *Այն ինչ լինէր նոցա 'ի պաշտմանէն հանգչել: Կանգնեցան և կային 'ի սովորական պաշտմանն: Զայսպաշտմանն գու տարար. Եղիշ. Է: *Մշտընջենաւոր պաշտմամբ կատարէր զկանոնն: Զնոցայն խայտառակելով զպաշտմունս (կմ պաշտամունս). Խոր. Գ. 49. և 65: *Փոխեցան յօրինական պաշտմանէն 'ի հոգևորն. Կիւրղ. ղկ: *Անկանիք ասէ 'ի պաշտմանէ... ոչ թողլ տայ ձեզ պաշտել զնա զոհիւք: Մուշէին զօրեմամբ պաշտմունք միշտայինն. Ոսկ. յհ. Բ. 7: և 'ի նէտն: *Արքունական պատուով, և պաշտմամբ լուսազունիւ առ 'ի նմանէ մեծարեցայ. Յհ. կթ: *Արժանաւորապէս պաշտմամբ պատուեալ. Նար. հէ:

'Ի փրկագործութեան պաշտաման խնկարկութեն. Լմբ. պտրգ: 'Ի խորհուրդ պաշտաման պատարագաց. Ժմ:

ՊԱՇՏՊԱՆ, ի, աց. գ. Ὑπερασπιστής. Protector, propugnator, defensor. Պահապանիչ. հովանի և վերակացու. օգնական և պահապան և ջատագով. մուհաֆըզ, գօրուճու, սագըլայան. եսիրկէյէն. *Տէր օգնական իմ և պաշտպան իմ: Լեր իմ Աստուած պաշտպան: Դու ես պաշտպան իմ տէր. և այլն. Սղմ. սաղմ: *Պաշտպան լինիցիմ քեզ, իսրայէլ: Ոչ ոք է որ պաշտպան լինի ազգիս իսրայէլի բայց 'ի քէն տէր. Ոդ. ծա. 8: Յուդթ. ճ. 19. և այլն: *Կացուցից տան իմոյ պաշտպան (յն. կանգնումն, որպէս նեցուկ) առ 'ի չանցանելոյ և չդառնալոյ. Զաք. թ. 8: *Պահապանք լինելով իրաւանց, և պաշտպանք. Պիտ: *Որ այնչափ բազմութեան եղև պաշտպան, անձին ինչ ոչ կարաց վճարել. Ոսկ. մ. ա. 5:

ՊԱՇՏՊԱՆ. իբր Պաշտող. պաշտօնեայ որ յանձն առնու ծառայել սիրով. գործի սպասաւորութեն. *Ձեռս իմանամք զգործս մեր, զի ձեռն՝ գործոյ է պաշտպան: Զգայարանս իւր կէան ես պաշտպան յոլովունս յաղօթելն, զոր օրինակ փող՝ որ բարբառոյ ձայնիւ հնչողին: Յաւելու, թէ՝ և պաշտպան, որ ծառայական գործ է պաշտելն: Պաշտպան (իբր ծառայական) խոնարհութեամբ զարգարութենն 'ի գլուխ եհան. Լմբ. ող: *Որ զառաքինութիւս ընթադրեալ՝ պաշտպան կացի աւուրս մեծի. Լմբ. հմբ: *Պաշտպան. սպասաւոր, պաշտօնեայ. Լծ. նար: *Արտաքս 'ի յարկէն սրբութեան տանջողական պաշտպանօքն հանեալ՝ յաւիտենական և յարաբորբոք մատնեցես բոցոյ. Սկեւ. աղ:

ՊԱՇՏՊԱՆԱԿՔ, կաց. գ. Ծառայութիւն 'ի կարգի Թիկնապահաց. արքունի սպասաւորութեն. արքանեկութեն. *Կացուցանէ զնա 'ի վերակացութեն գործակալաց գրան արքունի. զի այնու հպատակութեամբ լցցէ ըզպաշտպանակս Թագաւորին. Աւծր. ա. 11:

ՊԱՇՏՊԱՆԵՄ. եցի. ն. որ. խնգ. Ὑπερασπίζω. Protego, propugno, defendo. ἀντιλαμβάνομαι, ἀντέχομαι, παρίσταμαι, auxilior, adsto. Պաշտպան լինել. հովանի և պահապան, օգնական, և ջատագով լինել. պահել պահպանել. պատսպարել. սիփէր օլմագ կամ էթմէք. խամի լէնմագ, արգա փուրմագ, գօրումագ, եսիրկէմէք, սագըլամագ. *Պաշտպանեսցէ քեզ օգնականն քո: Տէր ամենակալ պաշտպանեսցէ նոցա: Պաշտպանեսցէ տէր ամենայն բնակչաց երուսաղէմի: Յաղագս հնութեան բանաւորաց նորա պաշտպանեաց նմա: Գուցէ պաշտպանիցէ տէր Աստուած իւրեանց: Այն նոցա պաշտպանէ նոցա: Պաշտպանեաց իսրայէլի ծառայի իւրում. և այլն: *Եթէ հնար իցէ՝ պաշտպանել վասն նորա առ Աստուած. այսինքն նպաստ լինել բարեխօսելով. Վրք հց. ժ:

ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ. Բայց առնել. հոգալ. արքանեկել. պաշտել. սպասաւորել. *Պաշտպանեսցուք փրկութեան մերում. Ոսկ. մ. գ. 25: *Ի գաւառէ հալածական՝ յամենայնից բարութեամբ պաշտպանեցելոյ: Ոչ 'ի հեթանոսութենն 'ի սիրելի սպասաւորաց պաշտպանի: Մեծատունք և աղքատք՝ 'ի յայամ կենդանեաց (յարքունոյ) պաշտպանին 'ի կենացն գիւղութեն. Պիտ: *Զնորա կարեմք իմանալ բնութենն զգալի լեզուաւ պաշտպանել. Լմբ. պտրգ: *Ի նուէր քո զենմանն հրեշտակացն պարք պաշտպանեալ: Մի որդի մերովս բնութեամբ յանթառ հօրն իւր աթոռ՝ յերկնաւորացն միշտ պաշտպանեցաւ. Նար. կուս:

ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է պաշտպանողի կամ պաշտպանութեն. *Ոչ բաւականացար սպասաւորական հոգովք, ոչ պաշտպանողական խմբիւք (հրեշտակաց). Սկեւ. աղ:

ՊԱՇՏՊԱՆՈՂՈՐԷՆ. մ. Իբրև պաշտպանող. որպէս պաշտպան. *Ահեղ չղջարկուքն ամենողորմութեան՝ թեւապարփակ պաշտպանողորէն գթասիրեալ. Նար. լզ:

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑπερασπισμός. Protectio, defensio. ἀντίληψις, opitulatio, patrocinium. παρίστασις, assistentia. Պաշտպանելն. պաշտպանն գոլ. հովանաւորութի. պահպանութի. օգնականութի. ջատագովութի. զօրավիգն. *Ետուր ինձ պաշտպանութի փրկութե իմոյ. Սղ. ժէ. 36: *Ետուր ինձ զպաշտպանութի փրկութե քոյ. Բ. թգ. իբ. 36: *Ոչ անտես արարեր յամենայն ժամանակի և յամենայն տեղի քոյով պաշտպանութեամբ տէր. Իմ. ժթ. 20: *Առ Աստ յարձակելն՝ նոցա իմանալ լոյն յօժարութեանն է. իսկ միշտ 'ի յայս պահպանելն՝ է պաշտպանութեն այս. Մագ. 'ի գիրս: *Զաւանդ հոգւոյս իմ պաշտպանութեն, զոր հաւատացեր նմին (պահապան հրեշտակի) անսաչութեն. Նար. յա:

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. Սպասաւորութի. արքանեկութի. պաշտօն. պաշտելն. *Ընդլուսնովս վայրք... մահրմաբար յանքանս և 'ի բանաւոր կենդանիս՝ բերովք զիւրաքանչիւրն կատարեն արժանաւոր պաշտպանութի. Պիտ: *Պաշտպանութի որ է ըստ պարզ անսութե սպասաւորութի. Լմբ. ող:

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒՄՆ. Նոյն ընդ վ. ըստ Ա նչ. *Նա է յոյս նորա, պաշտպանումն զօրութե նորա, և հաստատումն ուժոյ. Սիր. լա. 19:

ՊԱՇՏՕՆ. տաման, տամունք, մանց. Գոյանի և՝ պաշտօնս, զպաշտօնս. որ և ՊԱՇՏՕՆՈՒՄՆ. ման. գ. Λατρεία, σεβασμός, θρησκεία. Cultus religiosus, veneratio, adoratio. λειτουργία, θεραπεία, ministerium, officium, servitus, famulatus, obsequium, religio, և այլն. Բարեկրօն ծառայութի կամ սպասաւորութի այ, աստուածպաշտութե. պաշտելն զԱծ երկրպագութեամբ և պատարագօք և աղօթիւք. կրօնք. կարգ. հանդէս արարողութեց. և ամենայն սպասաւորութի կարգեալ 'ի պաշտօն այ. ուէճպէ, խիսմէթ, խըզմէթ, խըզմէթ, ընմէթ, մանուրդ, ֆայտ. եւր. ապօսոն. *Պահեսջիք ըզպաշտօնդ զայդ: Զի՞նչ է պաշտօնս այս ձեզ... զոհ զատկի տեառն է այս: Զանազան ողջակիզացն, և զամենայն զկահ պաշտամանն: Հրաման ետ մովսէսի կազմել ըզպաշտօնն ղեւտացւոցն: Պաշտել զպաշտօն առաջի նորա... պատարագօք մերովք: Սրբեցան ղեւտացիքն... և ապա մտին պաշտել զպաշտօն իւրեանց 'ի խորանին վկայութեն. ևն: *Ղեւտացիքն կատարէին զպաշտօնս իւրեանց յարտաքին խորանին. Եղիշ. խաչէլ: *Պաշտօն՝ ոչ միայն փառաբանութիւն այ է, այլև բովանդակ նորա ծառայութիւն. Խոսր:

Որպէս և Λειτουργικός, որ է պաշտօնական. Թարգմանի 'ի մեզ՝ Պաշտամանն. անս Եւ. լա. 9: Ղկ. ա. 1. 41: Թուոց. դ. 12: Բ. մն. իդ. 14: Իսկ Λειτουργέω, *Ի պաշտաման կալ. Գծ. ժգ. 2: Եբր. ժ. 11: Իսկ Ἐφημερία, *Օրըստօրէ պաշտամունք: Օրամուտք 'ի պաշտօն կամ պաշտամանն: Հանապազորդ կամ հանապազորդեան պաշտօն. տ. մն. և ա. ծն. սահմ:

ՊԱՇՏՕՆ. Σέβασμα. Numen. δυσδαιμονία, superstitio. Առարկայ սուտ պաշտաման՝ չաստք, գիք. կուռք. աղանդ. *Բաւանաւորաց հրամանաւ՝ կարգէին 'ի պաշտօն գրօշելոյն: Ինքն (մարդն) լաւ է քան ըզպաշտամունս իւր (զկուռս): Իբրև կերպաւ պայթեաց միշտաղին. և առէ (գանիել), անանէք զպաշտամունսդ: Խնդիրս ինչ վասն իւրեանց պաշտամանն ունէին ընդ նմա. ևն: *Որ զբաղմածեան պաշտամունսն մուծին. Եղիշ: *Այրէին կիզուին զաունս պաշտաման կռակին. Եղիշ. գ: *Թողուլ ես մեզ սարգիս զԱծն մեր և զպաշտօնս մեր. Ճ. փ:

ՊԱՇՏՕՆ. Διακονία. Diaconatus, ministerium. ὑπηρέτημα, officium, ևն. Սարկաւագութի. սպասաւորութի. սպաս. ժամերգութի. և ամենայն ծառայութիւն մատուցեալ այ կամ մարդկան. *Եթէ պաշտօն, ըստ պաշտամանն: Զպաշտօնն իմ փառաւոր առնեմ: Վիճակ պաշտամանս: Արհամարհեալ լինէին 'ի պաշտամանն հանապազորդ այրիք նոցա. և այլն: *Բայց թէ ներքս արտաքս իմոյ սիրելութե, և առս կամօք ըղքեզ ձեռացըս պաշտաման ('ի թողել զքեզ). Լմբ. փող: *Առ իւրեանցն պաշտօնս վարելով պաշտօնեայք. Պղատ. օրին. է: *Յարուցեալ արկին պաշտօն (ազմարերգութե) մինչև ցառաւօտն: Երրեքն արկեալ մեր պաշտօն: Ես յորժամ արկանեմ պաշտօն: Եւ քո խորհուրդք մեր էին յորժամ զպաշտօնն արկաք. Վրք հց. յ: *Պաշտօնս երգոց ոչ կատարեմք. Վրք հց. ժ: *Ոչ սպասեցին հաստատելոյ սովոյն. այլ յառաջագոյն առաքեցին զպօղոս և զբառնաբաս, զի պաշտօն արասցեն հրէաստանեայցն. Ոսկ. գծ: Իսկ *Պաշտօն առնուլ. Մտթ. ի. 28: Մրկ. ժ. 45. իմա ըստ յն. սպասաւորիլ, պաշտիլ. διακονηθῆναι. որպէս և Պաշտօն հարկանել, է սպասաւորել. *Չեմ արժանի պաշտօն առնլոյ, այլ հարկանելոյ. Եղիշ:

ՊԱՇՏՕՆ. Գործ հաճոյական. հաճոյք. շնորհուկք. մարդահաճութի. Χάρις. Gratia. և բայիւ. χαρίζομαι, κολακεύω, adulor. խաթըր լէօնէուլ այմագ՝ գոփմագ, գըլընմագ. *Զի մի կարծիցես՝ պաշտօն առնելով աշակերտացն ատեցուանել այսպիսի ինչ զխորհրդածութեանն: Զի միւսն ոչ կամեցաւ յաւելուլ. քանզի պաշտօն ինն առնէին Թագաւորին (հերովդի): Զի մի ոք այնպէս համարիցի. եթէ պաշտօն ինչ առնելով այնպէս յորդորիցէ: Ոչ պաշտօն ինչ առնելով. և ոչ 'ի ցոյցս ինչ գրեցին զոր գրեցին: Ոչ միշտ պարտ իցէ պաշտօն ինչ առնելոյ վասն իոսել, մանաւանդ թէ ոչ երբեք. Ոսկ. մ. ա. 4. 6. 11: բ. 5: և եփես. ը:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Λειτουργικός. Liturgicus, ministralis. գրի և ՊԱՇՏՕՆԱԿ. Որ ինչ սեպհական է պաշտաման կամ պաշտամանց և պաշտօնէից. Իսկ պաշտօնականին զարդու գերագոյնքն՝ հանդերձ քահանայիւքն. գնեն 'ի վերայ ամենայնոյ սեղանոյ զարբազանն հաց, և զօրհնութեն բաժակ: Քահանայիցն երիցունք ... ծանուցողութիւնքն՝ վեհագոյն քան զպաշտօնականին զարդու միով աստիճան կրկնելն. Դիոն. եկեղ: *Երրորդին պաշտօնականի երկնքի՝ նախ պետութիւնք, և ապա հրեշտակապետք, և յետոյ հրեշտակք: Սարկաւագապետն, որում պարտ է գիտել զամենայն ըզպաշտօնականան ներգործութիւնս. Մագ. 'ի գիրս:

Կամ իբր Պաշտօնաւոր. պաշտօնեայ. գործօնեայ. *Բժշկացն պաշտօնն զինչ գործոյ գործակից հանդերձիցի գործ պաշտօնականն. Առողջութեն: Եւ նուաստացուցանգ պաշտօն, զինչ գործոյ գործակից պաշտօնականն իցէ. Նաւ. Պղատ. եւթիփրոն:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Συλλειτουργός, γῶν. Comminister, socius in ministerio, coadjutor. Կցորդ կամ ընկեր 'ի պաշտաման. *Պաշտօնակիցս նոցա կատարեալ զմեր քահանայապետութիւն. Դիոն. երն։ *Տեառն և սիրելի եղբօր և պաշտօնակցի մերոյ յովհաննու՝ կիւրղոս, 'ի տէր խնդալ. Պրպմ. *Լինել (հրեշտակաց) պաշտօնակից մեզ. և փառաբանակից քում թագաւորութեանդ. Պտրգ։ *Դասքն հրեշտակաց՝ իբրև պաշտօնակցաց՝ նոցա ապաւէին. Թէոփ. խ. Դ։ *Ուսոյի և ասելս (պետրոսիւ) ըստ ամին և 'ի նոյն մարտակցութեն պաշտօնակցաց սորին՝ նոյն երանութիւն աւետարանեցաւ. Նար. առաք։ *Պաշտօնակից եղբարց, և նախախնամողս պատրիարգաց. Գր. տղ. Ոդբ։

ՊԱՇՏՕՆԱՄԱՏՈՅՑ ԼԻՆԵԼ. Պաշտօն մատուցանել. *Մկնդրականացն (կատուոց) լինելով պաշտօնամատոյց. Ցհ. իմ. պտւղ։

ՊԱՇՏՕՆԱՅՔ. Տ. ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ, եայք։

ՊԱՇՏՕՆԱՊԱՅԾԱՌ. ա. Պայծառ 'ի պաշտաման. որ փառաւոր առնէ զպաշտօնն. *Բազմազարդ պաշտօնապայծառ երգեցողք. Աւոգ. Փ. 6։

ՊԱՇՏՕՆԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Εὐσεβής. Pius. δυσδαιμονέστερος, nimis religiosus. Սիրող զպաշտօն այ ճշմարտի, կամ չայ. կրօնասէր. բարեպաշտ, արդեամբք կամ անուամբ. ջերմեռանդն. սոփ. *Ոչ այնց ժամանակաց պաշտօնասէր քահանայքն էին։ Ա՛յլք աթենացիք, ըստ ամենայնի իբրև պաշտօնասէրս տեսանեմ զձեզ. Է. Դ. Ա. 19։ Գործ. ԺԷ. 22։ *Ճոխք քաղաքին և կեալ պաշտօնասիրացն հանդերձ պատուէցին զմարմինն. Ճ. Ժ։

ՊԱՇՏՕՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ, կմ } Սէր պաշտամանց.
ՊԱՇՏՕՆՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. }
պաշտօնասէրն լինել. *Եղիցի ձեզ սիրելի՝ պարկեշտութի, արթնութի, պաշտօնսիրութի. Կանոն։

ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐ, ի. աց. գ. Λατρευτής. Cultor. և բայիւ, λατρεύω, colo, և այլն. Որ պաշտօն տանի այլում, պաշտօնեայ. երկրպագու. ուստի Պաշտօնատար լինել՝ է պաշտել. *Ըստ օրինացն պաշտօնատար լինէին այ. Ամ. Է։ *Զատուցեցէ պաշտօնատարս՝ առեղծիչն յարգարեաց ընծայս խորհրդարար. Ճ. Գ։ *Մրճոտեալ ստորերկեալ.. իբր զպաշտօնատար մեհենի։ Ջուր իմն պաշտօնատարս այ։ Զաւատակեայն պաշտօնատար. Նար. խա. կէ. ծԳ։ *Ոչ մին առեղծիչ՝ մին արարած, և միւսն ստար՝ պաշտօնատար. Շ. խոսք։ *Ոչ են նոքա պաշտելիք... այլ ստացականք և պաշտօնատարք այ. Լաստ. ընթերց։ *Ոչ առնոյր յանձն պաշտօնատար լինել գիցն երկրպագութե. Ագաթ։ *Պաշտօնատարք լինէին նուիրօք և զոհիւք ձեռնձերացն. Նիւս. 'ի սփանչ։ *Անձին խորշեալ երկրպագու և պաշտօնատար լինել. Ցհ. իմ. պտւղ։ *Զմծ ուրացան, և արարածոց պաշտօնատարք եղեն. Մարգ. Բ. պ. Ղ։

ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. } Պաշտօն
ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՈՒՄՆ, րման. } տանելն
այլում. ծառայութի. *Ցոյժ պատկառ կայր 'ի պաշտօնատարութե հայրապետին. Արծր. Գ. 3։ Նաև ոչ առեղծացն բնութի առ. պաշտօնատարմանցն գործեցեալս (իբր առ 'ի պաշտել այլոց զինքեանս). Ճ. Գ։

ՊԱՇՏՕՆԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. (եթէ չիցէ գրելի նոյնպէս.) *Տաղտկալիցէ զօրութի չինուածոյ աշխարհի, 'ի բաց ընկենլով զծառայական պաշտօնատրութի կազմածականաց. Արծր. Ա. 6։

ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՆ, ի, աց. գ. որ և ՊԱՇՏՕՆԵՏԵՂ. Տեղի ածային պաշտամանց. տաճար. եկեղեցի. *Ժողովեալք միահամուռ 'ի պաշտօնարան տեղւոյն յարկի տանն այ կային. Ագաթ։

ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՐ. Տ. ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐ. *Պաշտօնարար լինել մտառեացն. Արծր. Գ. 6։

ՊԱՇՏՕՆԱՐԿ, ի, աց. ա. գ. Որ պաշտօն արկանէ կամ հարկանէ. և հարկանելն ըզպաշտօն. *Այրէին կիզուին զոտանս պաշտօնարկի և պաշտաման կրակի. Եղիշ. Դ։

ՊԱՇՏՕՆԱՒՈՐ. ա. Իբր Դիցապաշտ. ըստ յն. հելլենացի կամ հեթանոս. *Հրաման առաքեցին յամենայն քաղաքս պաշտօնաւորս (լինել). Է. Դ. Զ. 8։

ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ. նէի, էց. գ. ա. Պաշտօղ. պաշտօնատար. սպասաւորն, սպասաւոր. յորում կարգի են և հրեշտակք այ. և ծառայ. և սարկաւագ, և այլն. [illegible], և այլն. որպէս յն. Λειτούργος, γῶν. Minister, trans. *Խօսեցաւ տէր ընդ յեսուայ որդւոյ նաւեայ պաշտօնէի մովսիսի։ Եսես զաթոռ ծառայից նորա, և զկարգ պաշտօնէից նորա։ Պաշտօնեայք և արարողք կամաց նորա։ Որ առնէ զհրեշտակս իւր հոգիս, և զպաշտօնեայս իւր 'ի հուր կիզելոյ։ Պաշտօնեայք այ մերոյ անուանեսջիք։ Գոյ ժառանգութի պաշտօնէից տեառն։ Մօւգ առէք քահանայք, պաշտօնեայք սեղանոյ. և այլն։ *Ի ձեռն պաշտօնէիցն՝ սրբագրեցելոցն գրոց լինին ընթերցմունք։ Պաշտօնէիցն ոմանք կային առ սրբազանն գրուածս փակեալս. Դիոն. էկեղ։ *Պաշտօնեայս զարկուածոնս կոչէ. Մափս. ամբ։

Կամ որպէս Ὑπηρέτης. յորմէ հիւպերետ. Minister. Տես Եղ. ԼԶ. 5։ Ղկ. Դ. 20։ Գծ. ԺԳ. 5։ ԻԶ. 16։ Ա. կոր. Դ. 1։ *Ոմանք ըղժիշկք, և ոմանք պաշտօնեայք բժշկացն. սակայն բժիշկս կոչեմք և զսոսա. Պղտ. օրէն. Դ։ *Զատայեալն իսկ իշխանս այժմ պաշտօնեայս օրինացն կոչեցի. անդ։ *Ըստ բանի ուսմանս, թէ ըստ իշխանի քաղաքին՝ և պաշտօնեայք նորա. Գէ. Եւ։

Կամ որպէս Σεβόμενος. Colens, venerans, adorans. Ածապաշտ երկիւղած. *Ամօթ և նախատինք եղաք ծառայից քոց և պաշտօնէից։ Տիրոս յուսաս պաշտօնեայ այ. եէ։

Կամ որպէս Θεραπεύων, θεραπεύτης. Obsequens. Ծառայ կամակատար, կամարար. *Գոյ ժառանգութի պաշտօնէից տեառն. Եւ. ԾԴ. 17։ *Արգ յաղագս պաշտօնէիցս այսքան. Փիլ. փէսոֆան. (վասն եսսեանց։)

Կամ որպէս Οἰκέτης. Domesticus, famulus. և οἰκόνομος, oeconomus. Ընտանի ծառայ, ընդոծին. և տնտես, տնօրէն. *Մի մոռանար զձայն պաշտօնէից քոց. Սղ. ՀԳ. 33։

Կամ առաւել որպէս Διάκονος. Diaconus, minister. որ և ՍԱՐԿԱՒԱԳ. *Այսպէս կամեցաւ թագաւորն առնել պաշտօնեայ ծառայիցն. Եսթ. Ա. 8։ *Եղիցի ամենեցուն կրտսեր, և ամենեցուն պաշտօնեայ։ Ուր եսն եմ, անդ և պաշտօնեայն իմ եղիցի։ Այ պաշտօնեայ է քեզ 'ի բարիս։ Ո՞վ է ապողոս կամ ո՞վ ապողոս. պաշտօնեայք, որովք հաւատացէք։ Որ և բաւականս արար զմեզ պաշտօնեայս նորոց կտակարանացս. և այլն։ Նոյն բառ է և Եսթ. Ա. 10. *Ասէ ցեօթանեկքին ներքինիս ցպաշտօնեայս իւրոյ։ *Առ իւրաքանչիւր պաշտօնոյն վարելով պաշտօնէութիւնս։ Պաշտօնէութիւնսն համբակօքն վարելով ։։. իբր պաշտօնէիւք. յն. διακόνοις. Պղտ. օրէն. Է։

ՊԱՇՏՕՆԵՏԵՂ. Տ. ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՆ. *Զայն վայր երկնանման՝ պաշտօնեական գործելի՝ և գիւտնձնձեր զոհարան պատարագատեղ կողմեաց. Նար. ծա։

ՊԱՇՏՕՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Երգ պաշտամանց. ժամերգութի. ձայնաւոր պատարագ. եւն. *Մի իբրև ջուր ընդ խողովակ անցանէք անմտաբար ըստ խորհրդական բանիս ազօթիցն՝ զոր մատուցանէք, եթէ սաղմոսերգութիւնք են... եթէ պաշտօներգութի. Շ. ընդհանր։

ՊԱՇՏՕՆԷԱԿԱՆ. Տ. ՊԱՇՏՕՆԵԱԿԱՆ. *Պաշտօնէականն կարգ՝ որպէս միայն մաքրողական՝ զմինն սրբազնագործէ զմաքրեցելոցն մատուցումն։ Զ'ի պաշտօնէականէն զօրութէ մաքրեալս, և զառ 'ի քահանայագործութէն լուսաւորեալս. Դիոն. *Այս ամենայն իբրև պաշտօնէականք՝ երկրորդք են իշխանութե նորա. Մագս. 'ի դիոն։

ՊԱՇՏՕՆՈՒԿՔ. գ. որպէս Χάρις. Gratia, adulatio. Շնորհուկք. որ և ՊԱՇՏՕՆ ասի. *Հանէք 'ի մտաց ձերոց՝ աղաչեմ՝ զանշնորհաւոր շնորհսն. զանպատեհ պաշտօնուկսն. Ոսկ. եփես. ծէ։

ՊԱՊ, ի, կամ ու, աց. գ. որ և ՊԱՊԱՍ, կամ ՊԱՊԱՅ, և ՊԱՊԻՈՍ. Նոյն ձայն է և 'ի բազում լեզուս՝ պէսպէս առմամբ. պապ, պապա, ապպա, բաբա, բաբաս, բաբբաս, բաբբօս, բօբ, և այլն. Մեծ հայր՝ հօրհայր, և մարմնաւոր. որպ ամն. պապ ասի հայր հօրն կամ մօրն. որ 'ի մեզ սիրապէս ասի հաւ. բայց գտանի և 'ի գրոց բարբառ. որպէս յն. Πάππος. Avus. *Ցայսց անուանց՝ պապայց, հարց, որդւոց... լցեալ կատարին այսք. Փիլ. լին. Է. 5։ *Որչափ հայրն և պապն կենդանի է։ Ոչ ունի իշխանութի հայրն զթոռունսն 'ի հնազանդութե պապուն ազատել։ Հնազանդեցուցանէ օրէնքս զորդիս որդւոյն՝ պապուն. Մխ. դտ։ *Հօրն հայրն՝ հաւ և հաւիկ է անուանեալ. և հաւուն հաւն՝ պապուն պապն է. Արիստոտ. Վրդ. *Որդին իւր կոչէր ըստ պապ անուանն վահան. Մամիկ. (իմա ըստ պապոյն կամ պապական անուանն։)

ՊԱՊ. Πάππας. Papa. Երբեմն յայս անուն կոչէր պատրիարգն աղեքսանդրիոյ եգիպտացւոց, որպէս մեծն 'ի պատրիարգս աշխարհիս. *Պապն աղեքսանդրու, և ամենայն իշխանքն խնդրեցին զնա։ Սովորութի էր առաջնորդացն սկիզբն ելանել առ պապայն 'ի տօն զատկին։ Մատեալ ծերն առ պապն՝ ասաց առ նմա. Վրք հց. Ե. և Է։

ՊԱՊ. Սեպհականեալ անուամբ՝ Գլխոյն ամենայն պատրիարգաց՝ քահանայապետն հռովմայ. *Պապքն հռովմայ. Պետրոս, լինոս անակղեստ, կղեմէս, եւն. Մխ. այրիվան։ *Մեծ հայրապետն ենովկենտիոս պապն հռովմայ։ Գնացուք առ պապն հռովմայ, եւն. Վրք հց. ԾԳ. և ԾԴ։ *Սորագրեցաւ հրովարտակս հրամանաւ մեծի պապուս հռովմայեցւոց։ ՍԳԷ և գլխաւորաց առաքելոցն, և փոխանորդի նոցա պատուելի պապիս։ Սեղբեստրոսի պապի. Թղթ. դաշ։ *Յայտնեալ պետրոսին՝ սեղբեստրոս պապին. Գնձ։ *Զայս ձայն գուժի ազդակաւ 'ի հռոմ քաղաքըն հասուցին. պապն լռեալ 'ի խոր խոցեր, և ամենայն սեպուհք նորին. Ներս. շնչ։ *Իններորդ դաս վերադոյն քան զամենեսեան պապիս՝ նմանեալ քերովբէից (ըս. Փաւնձ պապն). Մխ. դտ։ (Պապիոս գրէ և Ոսկն. վասն գլխաւոր առաջնորդի լատինացւոց 'ի պաղեստին, զի էր փոխանորդ պապին։) Տես և ՊՈՏԱՊԱՊ, որպէս πρωτοπάππας։

ՊԱՊԱԽԵԼ. ն. Որպէս Պապակեցուցանել. կմ խարշատել. *Անապակն զայլ մատուցոր փորձանքն առհասարակ պապաքեցուցեալ՝ անչափ ջերմութե՞ն պապախէ. Պիտ։

ՊԱՊԱԿ, ի. գ. Իբր Պապակումն. պապաքումն. *Արտաքոյ պապակի մեծատանն լինել, և շնորհօք հոգւոյն զեղանիլ. Երզն. մտթ։

ՊԱՊԱԿԻՄ, եցայ. չ. փափագել ջրոյ

յոյժ յոյժ. (կամ բաղախմամբ շրթանց՝ պա՛պ պա՛ հնչել.) պապքել. տոչորել բերանոյ 'ի ծարաւոյ. յն. տանջել. կամ մորմոքել. Ὀδυνάομαι. Dolore afficior. և διακαίω, peruro, և այլն. ասուսուլըգ-ֆիան եանմագ, գով բուլմագ. *Պապակիմ 'ի տապոյ աւուր։ Արդ աստ սա մխիթարի, և դու այդր պապակիս. Ղկ. ժզ. 24. 25։ *Բերան ցամաքեալ և պապակեալ. Բրս. ողբէց։

ՊԱՊԱԿԻՉ. ա. Որ տայ պապակել. պապաքեցուցիչ. տոչորիչ. *Զի՞նչ էր պապակիչ մեծատանն, և կամ զի՞նչ նմին զովացուցիչ. Լմբ. ժղ.

ՊԱՊԱԿՈՒՄՆ, կման. գ. որ և ՊԱՊԱԿ. Պապքումն. տոչորումն. *Եթէ փափկանայ քեզ արբումն ջրոյ, առցես 'ի միտս քո ըղ պապակման բոցոյն այնմիկ զյիշատակ. Կլէ. ձափ։

ՊԱՊԱՆՁԵՄ. եցի. ն. Տ. ՊԱՊԱՆՁԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Ընդդէմ դնել նոցա զնա հարցն վարդապետութիւն, որ և զեւտիքէս պապանձեցին. Սիւն. առ Գէրմ։

ՊԱՊԱՆՁԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Φιμόω. Capistro, os obturo. Տալ պապանձիլ. ափիբերան առնել. ըմբերանել. սանձել. ղողանձեցնել. աղզընը բաղլամագ, գափամագ, դողլամագ. *Պապանձեցոյց զսադուկեցիսն։ Բարեգործացն պապանձեցուցանել զանզգամ մարդոց զանգիտութիւն. Մտթ. իբ. 34։ ա. Պետ. բ. 15։ *Լռութիւն երկնաւորին բերանոյ զնա պապանձեցուցանէ. Նար. հզ։ *Պապանձեցոյց աւեր զգոռոզն մահարար. Տաղ։

ՊԱՊԱՆՁԻՄ. եցայ, ցիր. չ. Φιμόομαι. Obturor, obmutesco. ἐνεός, κωφός γίνομαι, mutus fio. Կապիլ լեզուի. կարկիլ. համրանալ. ափիբերան լինել. ըմբերանիլ. (պա՛ պա՛ չչնչել համրից.) դողանծիլ. դիլի բաղլանմագ, աղզը գափանմագ. *Պապանձեցաւ՝ և համարեցաւ թէ իմաստուն իցէ. Առակ ժէ. 28։ *Պապանձեցաւ, և ոչ կարէր խօսել բան մի. ա. Մակ. ը. 55։ *Ընկեր, զիա՞րդ մտեր այսր. և նա պապանձեցաւ։ Նշանացի խօսէր ընդ նոսա, և կայր պապանձեալ։ Պապանձեա՛ց, և ե՛լ 'ի դմանէ. Մտթ. իբ. 12։ Ղկ. ա. 22։ Դ. 35։ *Պապանձեցաւ, և չգտաւ բան 'ի բերան նորա. Եղիշ. է։ *Լռեա՛ պապանձեցի՛ր. Նիւս. երգ։

ՊԱՊԱՆՁՈՒՄՆ, ձման. գ. Պապանձիլն. կարկումն. *Պապանձումն զաքարիայի 'ի թչրին ամոյ էր. Ոսկ։ *(Շրթունք զաքարիայի) բանիւն իւրեանց մատնեցան 'ի պապանձումն, զի ուսցին զծանրութիւն. Եփր. համաբ։ *Զաքարիաս զի եհարց երկմտութեամբ, զդատապարտութիւն ընկալաւ պապանձմամբն. Եփր. 'ի ծն. փոխ։ *Բայց զբերանոյ իմոյ զպապանձմունս յամօթոյ անօրէնութեան. Սարկ. աղ։

ՊԱՊԱՉԵՄ կամ ՊԱՊԱՃԵՄ. եցի. չ. և ն. Μηκάζω, μηκάομαι. Balo, caprisso. եհ. գրի և ՊԱՊԱՆՃԵԼ, և ՊԱՂԱՃԵԼ. Ի ձայնէն առեալ՝ պա՛ պա՛. կամ պէ՛ պէ՛ ձայնելն կապկաց, այծից, եհ. մէլէմէք, բէլէլէմէք. *Պապաչեաց (այլ ձ. պապանջեաց) խախանջելով իւրով թաւ լեզուաւն. Պիտ. աղէքս։ *Բառաչել, կամ պապաչել, կամ հաչել, և կամ խխնջել. Նիւս. կազմ. ը։ *Հանգոյն կապկաց զառվորականն մեջա 'ի բերան առեալ պապաջելով (այլ ձ. պաղաջելով). Խոսր։ *Իբրև զազգ կապկաց՝ զմի ինչ ծանուցեալ՝ սովորաբար զնոյն պապաջել. Ի Գիրս խոսր։ *Բջջոյն զարջառոցն ասէ. բառաչօղն՝ զոչխարէն, խառընչօղն՝ զխոզոյն. իսկ պապաչօղն զայծիցն. Ոսկէփոր։

ՊԱՊԱՍ. գ. Որպէս յն. բա՛բբաս. յորմէ և ռմկ. բաբաղ. Πάππας. Հայր հոգևոր. քահանայ. երէց. *Տեսանէին եպիսկոպոսն և պապաս աւետարանօք և մոմեղինօք և խնկօք. Ղևոնդ։ *Երէփոխունք և պապասք, որ թարգմանին քահանայք և երիցունք. Լմբ. պտրգ։ *Հինգերորդ դասք եկեղեցւոյ՝ եպիսկոպոսունք և պապասք, որք են քահանայք և երիցունք. Մխ. դտ։

ՊԱՊԵՆԻ. ա. Բառ ռմկ. որպէս պապենական. Որ ինչ է 'ի հաւուց անտի կամ 'ի նախնեաց անտի. *Զմեր պապենի հայրենիք եկեղեցին. Ցիշոփ։

ՊԱՊԿԱՑ. ի, ից. գ. Նոյն և ար. պապաղա. իտ. բաբաղալլօ. Դուդակ կամ թութակ թռչունն բազմագոյնի, որ քան զամենայն կենդանիս յատակ պապաչէ զնմանն մարդկեղէն բարբառոյ. բաբաղան. փափաղալլօ. *Բազումք են՝ որք և ուսուցեալ լեզուին. որպէս զագռաւսն ասեն, և որ 'ի հընդիկս պապկայքն են. բայց ես պապկայիցն՝ յաղեքսանդրիա գիտեմ, մեծ ձայնիւ, զի գոչէին իւր որք 'ի դպրոցին մանկունքն են։ Կեռնեխք և ագռաւք և պապկայք, և որ միանգամ հոմանմանք. Փիլ. լիւս։ *Կէսք պատշաճք առ 'ի ուսումն իբրև զպապկայք. Վրդն. ծն։ Իսկ Պղտ. աղէքս. *Բերեն քեզ առ 'ի մեոջ՝ պապկայ երկերիւր». յն. է սփինքս. Σφίγξ. Sphinx. առասպելեալ կենդանի առակարկու։

ՊԱՊՈՒՆԻՃ. Տ. ԳՆԴԱԾԱՂԻԿ. զի 'ի լտ. Ան. դորֆ. առ 'ի բացատրութիւն գնդածաղկի՝ դնի պապունիճ, որպէս պ. պապունէ. թ. բաբունէ չիչէյի. և գոյնն կեղևոց։

ՊԱՊՉԵԱԿ. չեկի, կաց. գ. Պապաչօղ կենդանի. մանաւանդ այծ. և այծեղջիւր այլաքանեալ. *Երեկեանն ճայթիւն գառմանն (այսինքն որոտման 'ի ձմերանի.) և խինջիւն վրնջելոյ պայթուցեալ պապչեկին չալաւարթիւն ալախութեան քաղուն. Մագ. խը։ Տես և ՎՐՆՋԱՊԱՊՉԵԱԿ։

ՊԱՌԱԲԱՏՈՍ. Տ. ՊԱՌԱՎԱՏՈՍ։

ՊԱՌԱԿ, ի, աց. գ. Ἀγέλη. (յորմէ թ. աղըլ աղըլ.) Ovile. և grex. պ. պէռէկ. (լծ. և փարախ). Բակ ոչխարաց. և հօտ խաշանց. և Մակաղատեղ. գօյուն եաթաղը՝ և սիւրիւսիւ, ձանփըռ. *Եկն 'ի պառակս հօտիցն՝ որ առ ճանապարհաւն. ա. Թգ. իդ. 4։ *Բազմաձայնեան, որպէս տոհմ... անդեայ, պառակ, երամ. Երզն. քեր։ *Իբրև ետես սատանայ զլուգա քակեալ 'ի գեղեցիկ պառակէն, քան զամենայն գայլ եւս սաստիկ յարձակեցաւ 'ի վերայ. Տօնակ։ *Ի ձուկն՝ որոյ իբրև խոզի պառակաց՝ թամբ 'ի վերայ կողիցն կայ. և արիւն այնչափ ելանէ, որչափ յոչխարէ ոչ ելանէ. Եղնիկ։ (ուր լինի իմանալ և զխոզի կողն՝ յորոյ վերայ պառակի յընկողմանիլն)։

ՊԱՌԱԿ ՊԱՌԱԿ. Երամ երամ. սիւրիւ սիւրիւ. *Առ միմեանս մակաղին (անասունք), և ընդ միմեանս պառակ պառակ արածին. Ոսկ. մ. ա. 15։

ՊԱՌԱԿ. ա. Պառակեալ. [illegible]. *Արժան է 'ի պառակ դնել զտունկն, և չդնել 'ի յառն. զի պառակն լաւ տակ առնու. Վստկ։

ՊԱՌԱԿԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է պառականաց՝ ուռկանաց որսորդաց, կամ բարակաց՝ իմա՛ շանց որսորդաց. *Թակարդեօքն և պառակական խմբիւք, և այլով հնարաւոր գործեօքն զգազանսն արգելուին վայր. (մի ձ. պառակաւն.) Պիտ։

ՊԱՌԱԿԱՄԱՅՐ. մօր. գ. Βουκολίον. Armenia. Կով մայր եղեալ որթու ծնելոյ 'ի պառակս. և կամ Մայր պառակ. երևելի փարախ անդեայց. զի Եղեկ. իզ. 6. ուր ասի 'ի մեզ. *Զուարակ մի որդի պառակամօր՝ անարատ, եբր. ասի՝ պէն պաքար. այսինքն որդի պախրէի կամ անդեայց, որպէս ունի և յն. առ թէոդիտոնի. զի յայլ յն. պակասեն այս բառք։

ՊԱՌԱԿԱՆ, ի, աց. գ. Երագագ. ուռկան որսորդաց երէոց՝ իբրև փարախ շղթափակ. *Ժամ առեալ որսոյ ամենայն զօրացն, ածեալ կուտեալ զպառականն, խուճապական ձգեալ. Ագաթ։ *Սակաւ սաստուարոք հանդերձ, և որսոցն պառականօք. Բուզ. գ. 20։

ՊԱՌԱԿԻՄ, եցայ. չ. Ընկողմանիլ կամ մակաղիլ որպէս 'ի պառակս. պառկիլ. եաթմագ. մանաւանդ Դադարանիլ վասն որսոյ. կա՛մ պառականօք յորս ելանել. *Եւ մտեալ պառակէին մայրեացն. Բուզ. դ. 12։

ՊԱՌԱԿՏԵՄ, եցի. ն. Σχίζω, ἀποσχίζω, διΐστημι. Scindo, discindo, divido, dirimo, separo. Ոչ թէ հատանել յերերայ զպառակս հօտից. պատառել. ճեղքել. խզել. հերձուլ. բաժանել. որոշել. ուստի և ՊԱՌԱԿՏԻԼ՝ նոյն է ընդ Երկպառակել. *Պառակտեցին զաշխարհն, և զամենայն ամենայն յինքեանս արկին. Եղիշ. գ։ *Ոչինչ այնպէս բաժանէ և պառակտէ զմարմին եկեղեցւոյ, որպէս ամբարտաւանութիւնն. Ոսկ. հռ. իէ։ *Փաղքուս միաձուլունք պառակտեն զեղբարսն... Զպառակտեալն այլ յօդել՝ ուղղել անհնարին է։ Ո՞ր յօժարեցուցանէր բան՝ պառակտել զնոսա 'ի միմեանց. Բրս. հց։ *Տացէ պատասխանի քան իբրև պառակտող անդամոց նորին. Ը. ընթ։ *Ուսանել զպատճառս պառակտելոյ միոյ եկեղեցւոյ քանի. Ժող. հոմ։ որպէս և Լմբ. ատ. ...։

Իսկ բ. Պ. ծէ. 14. *Գայլն պառակտեալք, և անդէն խառնէին 'ի գունդն նիկանովրայ. իմա՛ պառակ պառակ. երամովին. ἀγεληδόν. gregatim.

ՊԱՌԱԿՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. *Ընդունայն խորհէութիւն, որ պառակտեցուցանէ զհաւատս. Ոսկ. ...։

ՊԱՌԱԿՏԻՄ, եցայ. Տես 'ի ՊԱՌԱԿՏԵՄ։

ՊԱՌԱԿՏՈՒԹԻՒՆ. գ. } Διχοστασία.
ՊԱՌԱԿՏՈՒՄՆ, տման. } Dissensio, discessio. Պառակտելն, և իւր. պատառումն. հերձուած. *Ուր հեռ 'ի ձեզ և նախանձ, և հերձուածք և պառակտութիւնք. Ոսկ. ...։ *Սկիզբն առնէին միաւորութեան, և լուծանելոյ զերճիմն պառակտութեան. ...։ *Խոյս տուեալ, որ ունի զերկմտութիւն և զպառակտումն. Մխ. դտ. ...։ *Կամ է ինձ երկրորդել վասն պառակտման խամայելի. Կիր. պտմ։

ՊԱՌԱՎԱՏՈՍ. գրի և ՊԱՌԱԲԱՏՈՍ, ՊԱՌԱԲԱՏՈՍ, և ԲԱՌԱՊԱՏ. Բառ յն. իա. ... Παραβάτης. Praevaricator, apostata. Օրինազանց. ուխտադրուժ. ուրացօղ յանցաւոր. *Զպիղծն յուլիանոս պառավատոս, որ թարգմանի յանցաւոր. Վրք ...։ *Յանցաւորն յուլիանոս՝ կոչեցեալ պառաւատոս... Անուանեալն պառաւատոս. Ճ. Բ։ *Ոչ իբրև զպառաւատոսն (զյուլիանոս) զհակառակն մեզ կառավարեալ. Միթայել. ...։

ՊԱՌԱՒ, ոյ, ուանք, ուանց. գ. Γραῦς, πρεσβυτέρα, πρεσβύτης. Anus, nata major femina. Կին ծերացեալ կամ անցեալ զաւուրբք. գօճա գարը. քէրէ պէն, ... *Դադարեալ եղանիցին ծերք և պառաւունք 'ի հրապարակս երուսաղէմի. Զաք. ը. 4։ *Մինթարկեսջիր զպառաւունս իբրև զմայրս։ Պառաւանց նոյնպէս 'ի զգաստութեան. ա. Տիմ. ե. Տիտ. բ. 3։ *Պառաւն զգէան փեղէր... *Զբուց զամենեկ և պառաւունք։

Ջմեռնւ ած զողջոյց ողջունմն, զծերոց սախըմոլ և զպառաւանց վարելոց յօտարութն. Խոր. Բ. 58: փարայ:

Ռամկական է առելն. ՚Ի յամուլ և ՚ի պառաւ կնոջէն. ի Գիրս առակ. Եւ տեսեալ որդին պառաւաց (այսինքն ծերացելոց՝ զաւքարիայ և եղիսաբեթի), ազդէր յականջս ժողովրդոց. Տօղ:

ՊԱՌԱՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Γραώδης. Anilis. Որ ինչ անկ է պառաւանց. ՚Մի ինչ այնպիսի կրօնս պառաւականս, և առասպելս հրէականս ՚ի մէջ բերիցեմք. Ոսկ.մ. Բ. 11: ՚Պառաւական և պիղծ առասպելս յառաջ բերեալ.Պորփ: ՚Քան զեպիկուրեացն զխմորուէն (հիւլէս՝) անբանագոյն, և պառաւական եղիցի. Առ որս. Է:

ՊԱՌԱՒԱՏՈՍ. Տ. ՊՌՌՍԳՍՏՈՍ:

ՊԱՌԱՒԻՄ. եցայ. չ. Γρηάσκω. Senesco. Ծերանալ կնոջ, անցանել զաւուրբք. պառավել. գօձամագ. ՚Ահա ես պառաւեալ եմ (առէ սառա). Ծն. ԺԸ. 13: ՚Ամթինս կոյս ոչ պառաւեալ. Մագ. Ծ:

Նմանութ, որպէս Հնանալ. ՚Որ ՚ի սկզբան ցաւոյն գեալ իցէ (դեղ), և որ ՚ի պառաւել ցաւոյն. Եղնիկ: ՚Ոչ արամագդեանն կաղնին պառաւեալ տայր պտուղ. Մագ. ԼԸ: Իսկ Խոր. Բ. 23. ՚Պառաւեալ առասպելքս տաւ՝ կամ իբր հնացեալ և խափանեալ, և կամ որպէս պառաւական:

ՊԱՌԱՒՈՐԴԻ. ա. գ. Որդի պառաւոյ. ամլորդի. ՚Ցօրէ յորմէ եկն այսր պառաւորդին յովհաննէս, ՚ի ցնծութէ են (հոգիք նախահարցն). Ջոր. ԿԲ:

ՊԱՌԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Γῆρας. Senectus, senium. Պառաւն գոլ. պառաւիլն. ՚Չիք անդ երկնչել՚ի փոփոխմանց, թէ գուցէ պառաւութիւն գայցէ: Ոչ միայն ամլութին էր, այլ և պառաւութի. Ոսկ. Եբր. Ն Եւ: ՚Ի պառաւութեդ քում նեղուէս անցուցից ընդ քեզ. Հ=Յ. Նոյեմբ. Ը:

ՊԱՌԻԿԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Բառ ռմկ. որ և պառկեցնել. ՚Պառիկեցո ՚ի ճղերոյն, և հող արկ ՚ի վերայ, նա ծլէ. Վստ:

ՊԱՌԻԿԻՄ, կամ ՊԱՌԿԻՄ, եցայ. չ. Բառ ռմկ. որպէս Պառակիլ. ընկողմանիլ. եաթմագ. ՚Ոչ երբէք տեսայ զնա պառիկեալ, և կամ գինի արբեալ. Վրք հց. Ի: ՚Վատապեկեցաւ մանուկն, և պառկեցաւ. Հ. հոկտ. ԾԲ: ՚Չի որ անդի ՚ի պառիկել և ՚ի հանգչել, և յուշ պառկի, լաւն այն է. Վստ:

ՊԱՌՊՌԻ, կամ ՊԱՌՊՌՈՅ ԾԱՂԻԿ. Բառ ռմկ. որ թուխ բոյս և ծաղիկ պլպլեղի. Վստ. ձխԳ. ձխԸ. ձծԳ:

ՊԱՌՊՐԻԿ, արկի. գ. Բառ ռմկ. որպէս Պզպեղ մանր. պիպէռծի. ՚Բոլոր և պինդ ՚ի սև պառպրկի կերպ. Վստ:

ՊԱՍ. գ. Ռամկականն բառ իս Պահք. պահս, ՚ի պահս. ՚Չկնպքաղ ՚ի մեծի պասի ուտէր ձուկն. Մխ. առակ: ՚Պաս կենալ.Ոսկփոր:

ՊԱՍԵՔ. Տ. ՊԱՍՔԱ, ՋԱՏԻԿ:

ՊԱՍԵՔԱՏՕՆ. ի. } գ. Տօն պասեքի
ՊԱՍԵՔԱՏՕՆԱԿ. } կամ զատկի.պասեքա. ՚Պատճառս ոյնչափ բազմութե ՚ի քաղաքին գտանել՝ զզատիկ պասեքատօնին առէ լինել. Եւս. պր. Բ: ՚Դողդեցուցանէ զբոլորն երուսաղէմ, ՚ի պասեքատօնակ մտանելովն ՚ի սա. Մամբր:

ՊԱՍԿԱԿԱՆ ՀԱՒ, որ և Ը այլ. ՊՍՐՍԿՍԿԱՆ ՀԱՒ. կամ է Հնդկահաւ, եգիպտահաւ, և կամ Սիրամարգ. մըսըր թավուղու, ճօլճօլ թավուգ գուշու. ՚Ո՞ արդեօք ոչ առաւել սքանչասցի ընդ թռչնոց, եթէ չէարդ ՚ի միոյ հաւոյ անեղական և անյարմար պասկական հաւն այն զգազմօրակ փետուրս իւր ըստ իւրաքանչիւր մասին բերէ

կենդանական. Մագ. ԾԷ:

ՊԱՍԿՈՒՃ. գ. Γρύψ. Gryps, gryphus. եբր. փէրէս. որ և մր. ֆաւթաւնչի. Տ. ԿՈՐՃ. ՚Արծուի, և պասկուճ, և գետարծուի. Ղևտ. ԺԱ. 13: ՚Լինի ՚ի հնդիկս պասկուճ հաւ. Խոր. Ա:

ՊԱՍՈՒՔ, պքոյ. գ. Արմատ Պապքելոյ. որպէս Պապքումն. ծարաւ սաստիկ. պապակ. տապումն. հէրարէթ. ՚ Զառաւել պասուք ծարաւոյ տարողութեան ընդարձակ մասց հզօրքն ՚ի ծովածաւալ աղբիւրսն խմատեց գիմեսցեն լնուլ. Յաջբ. սոփ. ԳԾ: ՚Հանգոյ զիս ՚ի ցանկութէ ասախ պապքոյ (կամ ՚ի պարզոյ) ծարաւոյ. Մծբ. Ը: ՚Ա՛րք ջուր, զի աչս մեռանիս ՚ի պապքոյդ. Վրք հց. ԻԴ:

ՊԱՍՏԱՌ, ի, աց, կամ ռունք, ռանց. գ. Στρωμνή. Stratum, lectus, stragulum, lectisternium. ա. բիստէռ, պիսատ. Սփռոց անկողնոյ և գահոյից. օթոց. և անկողին. ֆառշ. փէօշէմէ, փէօշէք. լծ. և պէր. որպէս և բեհեզ. ՚Գահոյք բազումք սպիտակէնք և արծաթեղէնք ... լցեալս պաստառօք և գոյնագոյն նկարուք: Բեհեզ ընդ գիպակի գործեցաւ քեզ ՚ի պաստառս յեգիպտոսէ. Եզե. ԻԷ. 6: Եզեկ. ԻԷ. 7: ՚ Տիկնայք փափկասունք հայոց աշխարհին, որ գըրգեալք և գգուեալք էին յիւրաքանչիւր պաստառունս (կամ բաստեռունս) և ՚ի գահաւորակս. Եղիշ. Է: ՚Զվարագուրացն անշքպետարան ... ՚ի պատուական հիւթ պայծառ պաստառաց պաճուճեալ. Նար. խչ: (որ բերի և ՚ի յաճորդ նշ:)

ՊԱՍՏԱՌ, որ և ՊԱՍՏԱՌԱԿ, կմ ԱՍՏԱՌ. փերթ կտաւի. լաթ խոր. բարչէ պէզ. ՚Զպարեգօտն, և զպաստառն, և զանկար պատմուճանն: Զարկի պաստառն (միջաց). Ոսկփոր: (լծ. իտ. բէլլէթթօ. և ռմկ. բէլէթօ:)

ՊԱՍՏԱՌԱԼԻ. ա. } Պաստառօք լցեալ.
ՊԱՍՏԱՌԱԼԻՐ. } ունող օթոցս կամ սփռոցս պէսպէս. փէօշէմէլի. ՚Անկողինք մեծամանց՝ գահոյք երկզպապատք պաստառալիք. Մծբ. ԺԷ: ՚Փոխանակ պաստառալիր կակուղ անկողնոցն. Գէ. Եա: Իսկ Առակ. Է. 16. ՚Երկզապատ պնդեցի զգահոյս իմ. պաստառալիր եգիպտացւովք զարդարեցի . յն. ἀμφίταπος, tapes utrimque vilosus. օթոց կամ գորգ յերկուց կողմանց գեղեցիկ կմ թաւամազ գործեալ. իկի Եարաֆլը խալի, խավլը. ուէճճաք:

ՊԱՍՏԱՌԱԿ, ի, աց. գ. Պաստառ փոքրիկ կամ գեղեցիկ. փէօշէմէճիք, պէշճիէզ, խավլու. ՚Իբրու սասայնանդութիւն, որք զպաստառակն խաչարս և անհոյծս և անդայոս յանդէն: Ի ջլոց զսա (զախտանս) սեղծիչն սեղծ՝ պաստառակօք հաստահիւս լատեալ. Մագ. Լ. Ն ԾԷ:

ՊԱՍՏԱՌԱԿԱԼ, ի, աց. գ. Σινδών. Sindon, linteum. Սինդոն. կտաւ և սաւան կտաւի՝ ունող զտեղի պաստառի. կմ արկեալ ՚ի վերայ պաստառաց գահոյից, անկողնոյ, սեղանոյ, մեռելոյ, են. բարակ կոռ, ֆառշ, պօսթալ. լորտուֆ, պէզ, բէռ.. տէռ, ռէփէնտ. ՚Տաց ձեզ երեսուն պաստառակալ: Տաջիք դուք ինձ երեսուն պաստառակալ. Դատ. ԺԴ. 12: ՚Պատեաց (զմարմինն յոի) պաստառակալաւ, և եդ ՚ի կառածոյ գերեզմանի. Ղկ.ԻԳ. 53: ՚Ընդէր պաստառակալ անկողնացոյ և զանազան հանդերձից հոգամք. Իսիտ: ՚Պաստառակալ սփռեալ ինձ, կամ սփռեալ պաստառակալ զխոստովանութիւ. Վրք հց. ԻԴ: ՚Զարդարեաց անկողնօք, և ու պաստառակալօք. Ճ. Բ: Իսկ ա. որպէս Պաստառալիր. ՚Ի պաստառակալ անկողինսն հանգչի. Լմբ. առակ:

ՊԱՍՏԱՌԱԿԱԼԵԼ. ն. Պատել պաստառակալաւ. պարնել. քէֆինլէմէք. ՚Ամենայն զգուշութբ պաստառակալեալ, և բարձեալ տարան զնոսա. Ճ. Ա: ՚Ցիշեա զպաստառակալիլն և զի կարգ մեռելոց անկանիլն. Բենիկ:

ՊԱՍՔԱ, այի. և ՊԱՍԵՔ, ի. գ. Բառ եբր. փասէխ, փէսախ. որ անցք. և յն. ֆասխա. Πάσχα. Pascha. (լծ. լտ. passio, կիրք, չարչարանք. և իտ. passare, անցանել.) որ ըստ մեզ Զատիկ ասի, որպէս Զատումն, և ազատութի. Տօն ելիցն խորայէլի յեգիպտոսէ. և ՚ի Նորումս՝ տօն յարութեն քսի, որով փրկեցաք յանէրևոյթն փարաւոնէ. ՚ Ցամսեանն առաջնում, որ օր չորեքտասան իցէ ամսոյն, եղիցի ձեզ տօնն պասեք. Եզեկ. ԽԵ. 22: ՚Մերձեցաւ տօն բաղարջակերացն՝ որ կոչէր պասքա. Ղկ. ԻԲ. 1: ՚Պասեքս այս մեծ է և պաշտելի. փրկա յեբրայեցւոցն անուանի ըստ նոցա ձայնին, և յայտնէ ձայնն զԱնցքն: Պասքա, տեառն պասքա. և դարձեալ ասեմ՝ պասքա, պատիւ երրորդութեն: Փասկա յեբրայեցւոցն անուանի.. և այսպէս հեղլենացի արարեալ զձայնն՝ զփիւրն ՚ի պէ, և զկէն ՚ի քէ փոխեցին, և պասքա զօր փրկչին անուանեցին. Աճառ. պատ. Բ: ՚ (Ի հրէից) կոչէր պասքա, անցարան ըստ նոցա. և ըստ մեզ փրկութի չարչարանաց. Տօնակ: ՚Անց զհին պասեքն առէ. զի պասքայն անցք թարգմանի. Լմբ. Նառակ: ՚Այսօր զպասեք չարչարանաց ելից խորայէլի փոխեցեր ՚ի փրկութի հոգւոց զատիկ՝ սբ յարութբ քո քս. Շար: ՚Նախ քան զժամանակն՝ զպասեքս հաշուի. Կմ.մոք:

ՊԱՍՔԱԾԱՐԱՒ. ա. Ուր իցէ պասուք և ծարաւ. ՚Կենդանի անծարաւ ջրոյն, յոր սամարուհւոյն տենչասիրեալ սակս նեղաւորակ պասքածարաւ երթևեկուէն. Թէոդոր. կուս:

ՊԱՍՔԱԾԱՐԱՒԻ. ա. Պապքեալ և ծարաւի. ՚Ոյք պապքածարաւիք էին յամենայն սրտէ ածգիտութեն. Թէոդոր. կուս:

ՊԱՍՔԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ՊԱՍՔԻՄ. ՚Ուռոգանել զպապքացեալ միտս մարդկային բնութես. Նանայ:

ՊԱՍՔԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ պապքիլ. պատճառել զսաստիկ ծարաւ, կամ զերաշտ. ՚ Որչափ ընդէ ոք (զանապակն), առաւել պապքեցուցանէ. Ոսկ. Եա: ՚Այրեաց զչարին լեզուաւ իւրով (եղիա). և պապքեցոյց զնոսա ՚ի ջրոյ. Եփր. համաբ:

ՊԱՍՔԻՄ, եցայ. չ. Պապակիլ ՚ի ծարաւոյ. յոյժ ծարաւել. և նմանութբ՝ Տենչալ. կարօտիլ. ՚Ո՞վ ոք հասեալ յաճախութե հացի, և (խիթայ) քաղցնուլ, կմ գետոց հոսմանց՝ և պապքիլ: Որ այնքան ծարաւես պապքիս անկարօտ սբ՝ իմում փրկութե: Թէ պապքելոյս արբուցանիցես. աղբիւր ես. Նար. ԺԵ. ԼԲ. ՀՂ:

Կամ Ցամաքիլ, չորանալ յերաշտէ. ՚Նա սակաւ մի պապքին ՚ի ցլտոյ, և կմ ՚ի տօթոյ ակարանեան. Իսիտ:

ՊԱՍՔՈՒ. սեռ. բառիս ՊԱՍՈՒՔ, զոր տեսցես:

ՊԱՍՔՈՒԹԻՒՆ. գ. } Պասուք. պապ-
ՊԱՍՔՈՒՄՆ, քման. } քիլն. ՚Երաշտացեալ և թարշամեալ պապքումն արբուցմանց խրատու. Խոր. Գ. 68: ՚Անջուր պապքութբ տոչորեալ. Անան. եկեղ: ՚Որ միշտ քեզ բերէ զզովացումն պապքութե: Ջուրն զովացուցանէ զծարաւումն պապքութեն. Նանայ: ՚Առ ՚ի զգայութի պապքութեան ծարաւելոց. Մծբ. Ա: ՚ Եթէ ունէիր գու զջուրն կենդանի, նախ զքոյդ պարտ

եր զովացուցանել զպասքութիւն. Նոննոս: *Լցուցեր զպասքութիւն ժողովրդեանն. Մագք: *Զպասքութիւն և զնիզս ջրոյն, և զպարթութիւն. Խոր. ՟ա. 17: *Զերից ամաց պասքութիւն երկրի զովացուցանէր. Խոսր: *Զպասքութիւն ժողովրդեանն արքայ. Սարկ. լսոս: *Գնեաց արքունականաւ զպասքութիւն ծարաւեաց. Քերթ. Թեղետի լսոս:

ՊԱՏ. ի, ից. գ. Արմատ Պատելոյ. Որմն. պատնէշ. (առաւել ռմկ.) *Ոչխարն որ ելանէ արտաքոյ պատոյ փարախին, թողեալ է 'ի խածատումն գայլին. Բրս. մրկ: *Ի հովանի ծառոց և 'ի պատից նստեալ դեգերէին. Գր. էրէց: *Վերինն երուսաղէմ՝ երկոտասան պարսպօք պատօք, և երկոտասան դրամբք ջօրինեալ. Մխ. այրիվ. (որ կամ է բացայայտիչ պարսպաց, և կամ ա. որպէս պատողօք:)

ՊԱՏ. Ըէն տեղի՝ որպէս շրջապատեալ որմով. ապատ. *Ցաւանս և 'ի գիւղս, յանապատս և 'ի պատս: Ո՛չ զպատն յանապատ յեղափոխել. Մագ. խէ. և ծ:

Իսկ Ճ. ժ. *Պղերգութիւն յայտ առնէ՝ եթէ պատեմքս. իմա կա՛ ընթերցի՛ր՝ վատ:

ՊԱՏ ԱՌՆՈՒԼ, ԳԱԼ. Ըրջան առնուլ. շուրջ գալ. պատել. պարփակել. և Գալարել առնոյ. *Ի քարակտուր մի բլուր, զորով պատ առեալ էրասխայ, ընդդէմ ախուրեանն հոսի գետ. Խոր. ՟բ. 36: *Օդք շուրջք, հուր պատ առեալ, հաստատութեան շրջակայ. Մխ. այրիվ: *Երկինն վերին՝ պատ առեալ զամենայնիւ: Ցորժամ պատ էառ վերին շրջագայութիւն զմեծ աշխարհաւս այս: Որպէս ձուոյ դեղինն 'ի միջին գնդաձև կառուցեալ կայ, և սպիտակն շուրջ զնովաւ, և խեճեայն պատ առեալ զամենայնիւ: Մարմին ամանոյն պատ առեալ զամենայնիւ: Զծովէ ասեն՝ պատ առեալ զամենայնիւ. Շիր: *Պատ առին երկոքին ջուրքն զամենայն աշխարհաւս. Վրդն. ծն: *Առեր զգէս ոչ հատանել, մինչև երկայնեսցի և պատ առցէ. զի վասն այն կոչի պատանի. և ապա կտրել հրամայէր, զի վասն այնորիկ կոչի կորիճ. Կիւր. ղզմ: *Եթէ ոչ գայ երիցս պատ եկեղեցւոյս, ոչ ողջանաս. Հ. ֆէւր. ՟է: *Հինգ պատ առնու օձ 'ի սողել իւրում. իսկ առաջոյքն և զկնիքն ընուն զեօթներորդ թիւն. Եղիշ. խոյէւ:

ՊԱՏ Ի ՊԱՏ. / ՊԱՏ Ի ՊԱՏԷ. / ՊԱՏ Ի ՊԱՏՈՅ. } Περισκλής. Distortus, anfractus. Պատատեալ յոյժ. մանուածոյ. գալարածոյ. բազմակնճիռ. խրթին. գուղուղի. *Բազում են անմահութեան նորա ցուցմունք առ 'ի պղատոնէ և յայլոց, այլ այնք պատ 'ի պատք և դժուարիմացք. Նիւս. բն. ՟է: *Ահա դարձեալ պատ 'ի պատ պատասխանի. Ճճ: *Պատ 'ի պատ խօսք, որ ոչ կարացին 'ի վերայ հասանել իրին. Տօնակ: *Ժողովուրդն իբրև եռեւս, խոստովան եղև առ ժամ մի պատ 'ի պատէ, եթէ ո՛ր ած, ո՛ր ած. Եփր. ՟բգ. (ուր այլ ձ. պանտ 'ի պանտէ. որպէս թէ կողմն 'ի կողմանէ կապալով:) *Իբրև պատ 'ի պատուիրն է պատմութիւն. Կիւրղ. ծն:

ՊԱՏԱԳՐՈՍ, ի, աց. ա. Ποδαγρός, ποδαγρικός, ποδαλγός. Podager, podagricus, dolore pedum laborans. որ և ՊՈՏԱԳՐՈՍ. Բառ յն. բօտակրօս. որ ոտնացաւ. ունօղն զոտնացաւութիւն. ոտնաուռ. նիգրէոլի, ճօտտալը. *Գոնջացեալք և պատագրոսք, Ագաթ: *Ոչ կարաց ընդոստախոս պատագրոսն այն համբառնալ զգլուխն իւր. Ղևոնդ: *Բժշկեաց զնա, և զարդիւն պատագրոս՝ իշխանն քաղաքին. Խոր. ՟բ. 30. յորմէ և Հ. դեկտ. ՟ա. և այլն: (Այս օտար է մեկնութիւն յաւելեալ 'ի հարցմունս Վանականի. *Պատագրոսն՝ ոմանք զջուրին ասեն. բայց բոր է, և 'ի մէջն խաղաւարտ ցամաք և քոռ. որ է չփոթութիւն առեալ 'ի պատմութեն արգարու բժշկելոյ 'ի բորոտութէ: Ի նոյն դոգցես միտս գրեալ է և 'ի Լծ. ոծոբ. *Զոււրտկան և զպատագրոսն արտաքս վարէին:)

ՊԱՏԱՀ, ի, ից. գ. Συμβεβηκώς, σύμβαν, τύχη, σύμπτωμα. Accidens, eventus, casus, affectus, symptoma, fortuitas, fortuna secunda vel adversa. Արմատ Պատահելոյ. Նոյն ընդ Պատահար, Պատահումն. Դէպք. դիպուած. անցք. հանգամանք. բախտ. արիզէ, վագըէ, գեր էնձամ. *Դէպ եղև անցանել ընդ նոսա ըստ պատահի: Յաղագս որ 'ի պատահիցն և 'ի դիպմանց ոչ ամաչեցեալ՝ հաշտեցուցանէին զած. Փիլ. նխ. ՟բ: և ի նմանին: *Հասարակաց սեռի և պատահից յաղագս: Ցատկից սեռի և պատահից վասն: Յաղագս հասարակաց տեսակի և պատահի: Վասն յատկաց տեսակի և պատահի. և այլն. Պորփ: *Որք միանգամ յայսպիսեացս պատահից՝ յախտից ոմանց դժոխաչարչարից և յարատևողաց՝ որակութիւնք ասին: Ոչ բնականք, այլ յոմանց այլոց պատահից եղեալ են. Արիստ. որոշ: և Անյ. ստոր: *Ոչ 'ի մասնականն վճռել անցից, որ ոչն երբէք հանապազ յայսմ յարամնայ պատահս: Ամենայն 'ի ներքոյ երկնիս լինելութիւնք՝ ոչինչ առանց հակառակին խառնուածոյ գոյացեալք եղեն ըստ պատահիցն: Զոր ինչ ունին 'ի գոյացութիւն պատահս: Ամենաչար աղխտիցն պատճառ լինի սիրողաց՝ բնաւ մասանցն պատահիւք: Ամենադժպատեհ պատահիւք լի է իրս. Պիտ: *Մինչ զի կարել ասել ինձ զյայն ժամու պատահիցն՝ իբրև զայլմէ պատմելով, մանուկ էի մոավարժ. Յհ. իմ. ապէն: *Զհաւութեայ զիրան թէ կամիս՝ առցես 'ի պատահան աղամայ, և յելան 'ի դրախտէն. Նխ. ոփ: *Ողորմելի պատահ պատուհասի ինձ հասանէր: Եհաս նմա պատահ խօթութեան. Մագ. կէ. կը: *Զդիպուածն, զպատահն, և զայլ ամենայն. Արծր. ՟ա. 8: *Ցարակայ և եօթներեակ պատահք աւուր. Վրդն. եւ: *Ցայտնելով զտեղի, զժամանակ, զթիւ, զդէմ, և զայլ ևս պատահս. Երզն. քեր:

ՊԱՏԱՀԱՐ, ի, աց կամ ից. Նոյն ընդ վ. (որպէս պատահ հարեալ, կամ արարեալ, եղեալ.) Ընդ առաջ ելեալ և հանդիպեալ ինչ. Συνάντημα, ἀπάντημα. Occursus, eventus, casus, և plaga. Մանաւանդ իբրև Պատահումն չար. արկածք. հարուած. օրհասս. ֆէլաքէթ, և դիբեկած. գաղա, պէլա. և փէլինօ, ... *Յայսմ ժամանակի առաքեցից ես զամենայն պատահարս 'ի սիրտ քո և ծառայից քոց և ժողովրդեան քոյ: Ամենայն պատահար, և ամենայն ցաւ. Ել. ՟թ. 14: ՟գ. թգ. ՟ը. 37: *Ոչ գոյ չնասակար, և ոչ պատահար չար. ՟գ. թգ. ՟ե. 4: *Պատահար մի պատահելոց է ամենեցունց նոցա ... Որպէս պատահարն անզգամին՝ և ինձ պատահեսցէ նոյն: Պատահար է որդւոց մարդկան, և պատահար է անասնոց, և պատահար յամենեսին 'ի նոսա: Պատահար է յարդարն և յամբարիշտն. պատահար է յամենայնի: Պատահար պատահէ ամենեցունց. Ժղ. ՟բ. ՟գ. ՟թ: *Խաղաղութեն պատահար 'ի մակաբայեցւոց գնդէ անտի աչջողեցաւ (օտարաց). ՟բ. Մ. ծ՟բ. 31: *Կրկնակք են մերկութիւնք. մին՝ որ 'ի պատահարէ, որ լինի 'ի ձեռն աղամայ յանցուածոցն. Փիլ. լին. ՟բ. 65: *Ոմանք ասեն՝ և 'ի ծնանելն զսա դիպեալ պատահարաց իմն. Խոր. ՟բ. 58: *Ամենայն թշուառութիւնք և պատահարք. Եղիշ. ՟բ: *Եւ այսչափ չար պատահարօք լի են, մինչև ամենայն կեանքս փորձութիւն են: Մի՛ ոք ըստ պատահարաց համարեսցի զմահ, այլ ըստ կոչի արարչին. Իսիդ: *Ո՛չ ըստ պատահարի ընտրէ, այլ ըստ գթողութեան ընտրէ զարժանս իւր. Եփր. Եբրայ: *Յամենայն պատահարաց զգուշանալ (հօտին պարտի հովուեն). Սարկ. ՟քհ:

ՊԱՏԱՀԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ՊԱՏԱՀԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Յերկարելոցն 'ի ցաւս պատահացուցանել առողջութիւն. Փարպ:

ՊԱՏԱՀԵՄ, եցի. չ. / ՊԱՏԱՀԻՄ, եցայ. } (առաւել յեր. բորդ դէմս՝ ոա գիմացուրկ.) Συμβαίνω, συναντάω, ἀπαντάω, ὑπαντάω, ἐπιτυγχάνω. Accido, occurro, contingo. ἀποβαίνω, evenio, evado. Հանդիպել. 'ի դէպ գալ. դէպ լինել. անցանել անցից. 'ի վերայ հասանել. ընդ առաջ ելանել. ընդդէմ գալ. բախել և Գտանել. լինել. հանտըգէլ, գէլմէկ գէլ, տիմաչ տէմը էլմէկ, տուշմէկ, ռաստ գէլմէկ, ռաստ գէլմէկ. ... գելմէ, գարշըլամագ, օղրամագ, օղրաշմագ, ճաթմագ օլմագ. *Եթէ պատահիցէ քեզ եսաւ եղբայր իմ: Գուցէ պատահիցէ նմա հիւանդութիւն: Որ պատահիցէ քեզ 'ի վախճանի աւուրց: Պատահեաց նմա հրեշտակ ածոյ: Պատահեցին մովսէսի և ահարոնի: Ոչ պատահեսցէ որս նենգաւորի: Պատահար պատահէ ամենեցուն: Յամենայն հնարագիտութիւնս պատահէ նոցա (այսինքն ընդ առաջ ելանէ): Լոյս ամպարշտաց շիջանիցի. և ոչ պատահեսցէ նոցա բոց: Պատահեցին նմա իբրև զջուր ցաւք: Արդարին պատահել իւրեանց ամենայն չարեացս այսոցիկ. և այլն: Իսկ Դաւ. սաղմ. *Արի, և դու քեզէն պատահեա մեզ ... իմա, հար և սպան: *Եւ ինքնին անձամբ անդէն 'ի տեղւոջն պատահեցի (այսինքն գտայ): Մի պատահեսցէ մեզ խաւարն արտաքին. Եղիշ. ՟բ. ՟ե: Նորա պատահեցն պատահեսցուք. Իսիդ: *Զի զմեզ ուսուցանիցէ, չարախօսացն ոչ չարութեամբ, այլ մեծաւ երախտեօք պատահել. Ոսկ. մ. ՟բ. 7: *Արտաքոյ արժանեաց իմոց պատահեցի քննել զգիրս. Սարգ. յովհ: *Որոց այսպէսն ոչ պատահեսցի մանկավարժն. Պիտ: *Ոչ պատահիմ անուանել արդար: Կարօտիմ, և ոչ պատահիմ. Նար. ՟ի. և ձէ: *Օտար պատահէր ձև զգեստուց սոցա 'ի նոցանէ. Լմբ. սաղմ: Քրիստոնեայ պատահիս. ո՛չ եթէ միայն պատահիմ, այլ եմ իսկ կամօքն ած(իբր ո՛չ ըստ բախտի հանդիպել). Ճ. Ա. *Ի վերայ այսց ամենայնի պատահեցելոց նմա՝ ոչ մեղաւ յով: Ոչ մի ինչ յայսց չարեաց պատահեալ լինէր քեզ. Իսիդ: *Դառնայ դարձեալ գրէ. մինչ զի եկն և պատահեցաւ այնմիկ, յորոյ աւուրս գրեցաւ սոյն պատմութիւնս. Եփր. ՟ի: *Զմինն միայն (ցուցանէ) պատահեալս առողջութեն և հանգստեան. Երզն. մթ:

ՊԱՏԱՀԵՄ, եցի. ն. / ՊԱՏԱՀԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. } Ἀπαντάω. Occurrere facio, conduco. Տալ պատահել. հանդիպեցուցանել. վիճակեցուցանել. ... *Անդ գամ կինն յաղմուկ պատահէ զայրն հանապազ և 'ի կռիւ (նոր ձ. պատահէ). Լմբ. առակ: *Տեսանես, զիարդ 'ի բարին պատահեցոյց զվախճանն. Ոսկ. յհ. ՟բ. 36: *Ասեն (ախտաբքն)՝ թէ ըստ ճակատագրին բերեն մարդիկ՝ զոր պատահեցուցանեն նոցա աստեղքն 'ի ծննդեանն: Պատահեցոյց պօղոսի զիւր աւետարանին պաշտօնն: Ոչ թէ որդիութեան կարգ, ասէ, պատահեցուցա-

նէ զնա բարւոյ. Լմբ. ծղ. և առակ:

ՊԱՏԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὁμιλία. Conversatio. Հանդիպումն 'ի կենակցութե. անսովորութի ընտանի. որ և ՆՈՒԱՃՈՒԹԻՒՆ ասի. *Սակաւք ոմանք են՝ որք ծածային պատահութեան յայս յանգիման՝ արժանի եղեն. Նիւս. կուս. ծէ:

ՊԱՏԱՀՈՒՄՆ, հման, անց. գ. Ἀπάντασις. Occursus. մանաւանդ՝ συμβεβηκώς, accidens. σύμπτωμα, casus, eventus, incursus, affectio, fortuna. Պատահ, և պատահելն՝ ըստ ամենայն նշանակութե. Հանդիպումն. դէպք. դիպուած. անցք. վիճակումն. գտանիլն. *Զարհուրեցաւ աքիմելէք 'ի պատահման նորա. Ա. Թգ. ԻԱ. 1: *Ես ելից 'ի պատահումն թագաւորին. Տր ՃԷԸ. Ժայ. Բ: *Զերայցն պատահումն յիշխանեան արևելից. Եղիշ. Ա: *Այս վերջացուցանէ զնա 'ի պատահմանէ պատուոյ. Լմբ. առակ: *Խմն տարաժամութիւն, և ոչ պատահումն բարւոյ ժամանակի. Ղ. ընդհանր: *Ոչ պատահմամբ ինն և դիպուածով ունէր զկուսութիւն, այլ անդստին յորովայնէ. Նանայ: *Այս ամլութի ոչ պատահման ինչ էր, այլ Այ մատակարարութեան գործ: Ոչ եթէ ըստ պատահման բացաւ. Իգն: *Արդեօք պատահմամբ, և կամ ըստ հրամանի ինչ խաղաց մանուկն յորովայնին. Կիւրղ. ղկ:

ՊԱՏԱՀՈՒՄՆ. Ըստ տրամաբանից՝ Եկամուտ ինչ 'ի վերայ գոյացութե. որակ. պարագայ. հանգամանք. *Ոմն ըստ ինքեան, և ոմն ըստ պատահման. Արիստ. պերիարմ: *Պատահումն է՝ որ լինի և բացալինի՝ առանց ենթակային ապականութե: Քնելն՝ անջատական պատահումն է. իսկ սեաւն ագռաւու՝ անանջատաբար ագռաւու և եթովպացւոյ՝ պատահեաց: Սեռն նախկին է քան զանսակսն. իսկ պատահմունքն քան զանսակսն յետոյ: Պատահմունք 'ի վերայ անհատիցն նախապատուաբար ենթակային. և այլն. Պորփ: *Սպիտականալ ըստ պատահման արծաթոյ. Նար. տաղ: *Բազում անուանս գնեն մարգարէքն Այ՝ ըստ պատահման և գործոյ, զի անգիտանալի գոյութիւնն. Մխ. երեմ:

ՊԱՏԱՂԵՄ, եցի. չ. Տ. ՊԱՏԱՂԻՄ:

ՊԱՏԱՂԻՃ. գ. ('ի պատ. և եղիճ, կամ յն. ելիքս.) Σμίλαξ. Hedera. Բոյս պատատուկ. որ և ԲԱՂԵՂՆ. սարմաշըգ. *Դժնիկն և տատասկն և եղիճն և պատաղիճն. Ագաթ: *Պատաղիճ (կմ բաղեղն) մնասակար. Նեղոս:

ՊԱՏԱՂԻՃ. Ἕλιξ. Clavicula, involucrum. Սինզք որթոյ՝ որ պատի զխեչակաւ. Վքֆ, ֆիւլ. *(Ցորթ այգւոյն են) ողկոյզ, գլանակ, պատաղիճ. Վեցօր. Ե:

ՊԱՏԱՂԻՄ. եցայ. չ. Ἐμπλέκομαι. Implicor, implico me. Զբաղել՝ որպէս բաբելով և պատատելով յիրս և 'ի հոգս. դեգերիլ. պարապել. *Հրէայք անդրէն զգործովք զարարով զարդեամբք պատաղեցան: Ոչ ոք զինուորեալ առաէն՝ Ա կեանս աշխարհիս պատաղի. Բ. Տ. ԾԲ. 1: Բ. Պետ. Բ. 3: *Խնդրեր առնուլ զանգրանակերտ, և թողացուցին յառաջախաղաց գունդք և ոտեալք՝ պատաղել նմա զայնու: Ծուլաբար դեգերեալք պատաղեցան 'ի կեսարիա: Ոչ թողու զմեզ պատաղել զայսու. Խոր. Գ. 26. և 60: Խոսր: *Ցանապարին տաղաւարօք բռնկեցոյց զնոսա, զի մի անդէն պատաղիցին (կմ պատաղիցեն) 'ի հանգիստ. Արշ. և Լծ. կոչ:

ՊԱՏԱՂԻՉ. ա. Զբաղեցուցիչ. խափանարար. արգել. *Խառնութի այնոցիկ՝ որ ոչ մարմնեղէն գործոցն նոցա (Ճգնողական անդորրութեան), պակասութիւն և պատաղիչ համարեալ էին նոցա: Իբրև մարդք առ- խոյերանք և պատաղիչք կախարդաց զաղթոց և պղծոց. Եւս. պտմ. Է. 17. և Է. 10: *Զամենայն խափանիչ իրս, և զգործս պատաղիչս խափանեսցէ տէր. Վեցօր. Գ: *Անցանել 'ի վերայ ողբախումբ զօրութեանցն՝ որ առաէն առ մեզ պատաղիչքն. Բուզ. Դ. 5:

ՊԱՏԱՂՈՒՄՆ, ղման, անց. գ. Պատաղելն. զբաղումն. զբաղանք. դեգերանք. *Ընդ պատաղմունսայր կենցաղոյս շրջանակեցայ: Ի պատաղմունս մարմնական կենցաղոյս. Նար. Է: Սարգ. Ա. դեփ. Ժ: *Երկայնագոյնս զպատաղմունսն 'ի Ճանապարհին արարեալ. Արծր. Ա. 5:

ՊԱՏԱՆ, ի, աց. գ. Երիզ կամ կապ՝ 'ի պատել զոր և է մասն մարմնոյ. ֆաթթէլ, կոչ. սարղը, պաղ, պէտ. *Կապեաց պատանաւ զոտս իւր: Փութացաւ 'ի բաց առ զպատանն յաչաց իւրոց: Չիք ասպեղանի 'ի վերայ դնել, ոչ ձէթ և ոչ պատանս. Գ. Թգ. Ի. 38. 41: Եւս. Ա. 6: *Որ ոչ կարօտանաս ասպեղանեաց՝ առ պատրաստութի պատանաց հոգեկան վիրաց. Նար. ԽԳ: *Ոչ գոյ պատան բժշկման նորա. Եփր. ծն: *Պատան վիրաց լինի՝ և կապ, թէ ոք սրմին լինի պարապ. Ղ. յէս. սաղմ: *Պօղոս՝ պատան եւայի և ադամայ վիրացն. Ճ. Ա:

ՊԱՏԱՆ, անք. Ἐντάφιον, ἐνταφιασμός. Vestis sepulcralis, quae induitur cadaveri, funeratio. ταφή, sepultura. Երիզապինդ մեռելոյ. և Դիապատութի. պատարատութ թաղման. քէֆէն, քէֆին. *Ցառաջագոյն ինկեաց զմարմին իմ 'ի նշան պատանաց: Ցօրն պատանաց իմոց պահեսցէ զայդ. Մրկ. ԺԴ. 8: Յհ. ԺԲ. 7: *Ոչ պատանաց և ոչ թաղելոյ արժանի առնել: Զի մի հողոյ և մի պատանաց յիւրում բնակութեն աշխարհին արժանի լիցի. Բ. Մկ. Ե. 15: ԺԳ. 8: *(Ցանկութե ընչից) զհողն իսկ զիւր փառաւորագունի պատանաց յանձն առնէ. Անյ. հց. ԽԸ: *Ի քէն մերկեա զգեստ տրամարար՝ զերթ ըղպատան մահու զազար. Ղ. սփ. Դխէբ: *Մայրն՝ գեղեցիկ գերեզմանի պատան (յն. մի բառ) տայր մանկանցն զինքն, զինի երթալով յառաջ գնացելոցն: Այլ ոչ մարմինդ պատանացդ լուանի. Անան. ծոխ. և Դրփ:

ՊԱՏԱՆԱԿԱՆ. ա. (իբրու Պատանիական, կամ պատանեկական.) Որ ինչ անկ է պատանեաց կամ պատանեկաց. երիտասարդական. *(Ծերացեալք) տակաւին տակաս 'ի քումդ պատանական կենցաղում, որ սակս յոյլ այլականին սերտութե հետևեալ շաւղաց. Մագ. ՅԳ:

ՊԱՏԱՆԴ, ի, աց կամ ից. գ. Ὅμηρος. Obses, legatus. իտ. ostaggio, gaggio. ὅμηρον, pignus, quod est loco obsidis. գրի և ՊԱՆԴԱՆԴ, ՊԱՆՏԱՆԴ. ('ի հյ. պատ անդ ուրեմն. և պ. պէնտ, կապ.) Անձն տուեալ 'ի գրաւ՝ առ ապահովութի. Ռեհին, Ռէհին, կիրէվգիրէն. *Որ էր մնացեալ 'ի պատանդս 'ի հռոմ քաղաքի: Տալ պատանդս և գրաւականս: Առ նա զորդիս իշխանաց երկրին 'ի պատանդս: Զպատանդսն՝ որ էին յակառն՝ հրամայեաց տալ 'ի ձեռս նորա: Ածին կալան զպատանդսն առաջի նորա. Ա. Մ. Ա. 11: Ե. 8: Ժ. 53: Ժ. 6. և 9: *Տրդատ պատանդս առեալ գառնայ: Հանգերձ պատանդաւն. Խոր. Բ. 83: Ցհ. կթ:

ՊԱՏԱՆԴԵՄ, եցի. ն. Ὁμηρεύω, συνέχω, ομαι. Obsidem posco, accipio. (իսկ obsideo, է պաշարել.) գրի և ՊԱՆՏԱՆԴԵԼ. Իբրև զպատանդ գրաւել, արգելուլ. պաշարել. թակարդել. նէ. խափանել. կաշկանդել. պատաղել, զբաղել. *Որոգայթ՝ զոր ոչ եգի առաջի իմ պատանդեաց զիս. Վրք հց. Է: *Գրաւեցին՝ պատանդեցին և ուռկանեցին: Եթէ յընթացից բարեաց պշուլս պատանդեսցէ. Նար. ԽԷ. և ԽԶ: *Բևեռեալ ընդ հեշտութիւն մարմնոյ, և ցանկութիւնս մարմնական իրօք (յն. կրիւք) պատանդեալ. Նիւս. կազմ: *Զանազան կարեօք պատանդեցաւ: Բազում կարեօք պատանդեալ: (Տուեալ որթոյ) 'ի կալն՝ կարեօք պատանդեալ, և 'ի հատանելն՝ յանպիտանութի երթեալ: Անխառն խնդութե տրամութեամբ պատանդեալ է. Պիտ: *Զմեզաց տառունս խզել, որովք պատանդեալ ընդ չար գերութեամբ անկեալ դնի. Լծ. կոչ: *Զխորդ պատանդեցաւ աշխարհաւն. Նար. ԽԵ: *Մինչդեռ հուռմք զթագաւորացն աղխեալ էին պատանդեալ. Լաստ. ԽԱ:

ՊԱՏԱՆԴԻՉ. ա. Որ պատանդէ. պատանդօղ. *Աշօշափեալ զպատանդիչ զցանցարկ կարթին. Նար. ծԴ:

ՊԱՏԱՆԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὅμηρον, ὁμηρεία. Պատանդ գոլն. գրաւումն. պատանդք. *Մատուցին զորդիս իշխանացն իւրեանց 'ի պատանդութի. Ա. Մ. ԺԱ. 62:

ՊԱՏԱՆԵԱԿ. Տ. ՊԱՏԱՆԻ:

Մերթ և՝ որպէս Պատան. պատատուր. *Եւ թագաւորն առաքեաց 'ի պատանեակ մետաքսեղ՝ սփռեալ 'ի վերայ տապանի սրբոյն. Հ. յուլ. Է:

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἡβάω, ἀνηβάω. Pubesco, repubesco. Պատանեակ լինել. յարբունս հասանել. և Դառնալ 'ի պատանեկութի. *Զիա՞րդ հնացեալն և ապականեալն 'ի մոլար ցանկութէ՝ պնդի գարձեալ, և պատանեկանայ. Բրս. գործ:

ՊԱՏԱՆԵԿԱՏՈՒՓԻՆ. Տ. ՄԱՆԿԱՏՈՒՓ. *Պատանեկատափինք են սոդոմայեցիք. Փիլ. լին. Դ. 38:

ՊԱՏԱՆԵԿԻԿ. գ. Փոքրիկ պատանեակ. մանկիկ. *Ընդ եղեգան փող՝ բոց ելանէր, և 'ի բոցոյն պատանեկիկ վազէր. Խոր. Ա. 30:

ՊԱՏԱՆԻ, նւոյ, նեաց. որ և ՊԱՏԱՆԵԱԿ: նեկի, կայ. գ. Παῖς. Puer. παιδάριον, puerulus. մանաւանդ Νεανίσκος, νεανίας, μειράκιον. Juvenis, adolescens, juvenculus, adolescentulus. Մանուկ մեծացեալ, եթէ զաւակ և եթէ ծառայ. երիտասարդ դեռաբոյս. կօրէճ, ձանչ. Իյիթ, Ճիվան, փէլէ գանըը, և օղլան, օղլան. (լծ. արաբ. Ֆէթէն. յն. Էֆիպոս, եփ. այլ 'ի պատմութե Կիրակոսի գտանի տուգաբանեալ այսպէս. *Ասէր զգէսս ոչ հասանել, մինչև երկայնեսցի, և պատ առցէ. զի վասն այն կոչի պատանի ։) *Եա ցպատանին, և փութացոյց: Ասէ արքայհամ ցպատանին իւր: Ոչ յամեաց պատանին առնել զբանն: Երկու պատանիք նորա ընդ նմա: Պատանի մի մանուկ եբրայեցի: Ասէ բոոզ ցպատանին իւր... արձակեաց զպատանին: Աղաչէր լինել պատանեայն կենաց նորին խորհրդական՝ զի ապրեսցի: Ես և պատանեակդ: Պատանեակն չէ անդ: Դու և պատանեակդ քո փարա: Կալաւ պատանեակ մի: Ծանեան զձայն պատանեկին ղևտացւոյ. ևն: *Ցըմբշամարտս 'ի ժողովս պատանեաց. Նիւս. կուս. ԽԷ:

Լայնաբար և Մանուկ փոքրիկ. տղայ. *Տեսի բազում անգամ՝ զպատանեակ սողնդեայս, յորժամ ժամէին ինչ առնուլ 'ի մօրէն: Ոչ ընկալաւ Ած զազօթան դաւթի վա կենաց պատանւոյն (ծնելոյ նախ 'ի բերսաբեայ). Լմբ. ող. և ԽՍ:

Իսկ 'ի Հին բռ. գրի. *Պատանի է, որ 'ի ծորոյ կարգի է, թէպէտ երիտասարդ, եթէ ալեոր ։

ՊԱՏԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Νεότης. Juventus. Հասակ պատանեաց. *Ի աղայութեան,

'ի մանկութենէ, 'ի պատանութէ, յերիտասարդութենէ և 'ի ծերութենէ. Ոսկեփոր:

ՊԱՏԱՌ, ոյ, կամ ի, աց. գ. Χωμός, χωμίον, κλάσμα. Buccella, frustum panis, fragmentum. Արմատ Պատառելոյ, որպէս Մասն պատառեալ. այսինքն բաժանեալ 'ի բոլորէ. կտոր, բեկոր՝ մանաւանդ հացի. կըփըր, պարչա. լօգմա, փիւէս, թօրլք. երբ. քօլ. 'Բրդեսցես զայն (զբաղարջն) պատառս պատառս: Ջոհ 'ի պատառոյ: Պատառով միով հացիւ: Թացցես զպատառ քո 'ի քացախիդ: Պատառ մի հաց: Պատառ մի 'ի կաւակարայէ: Թացեալ զպատառն՝ տայ յուդայի իսկարիովտացւոյ. և յետ պատառոյն այնա եմուտ 'ի նա սատանայ. ԵՆ: 'Թացեալ պատառ՝ տայ յուդայի. Շար: 'Մի պատառաւ և բաժակաւ կարօտացուցուք զնա (աղքատն). Եղիշ. հոյրմբ: 'Փութան զնեղանս և զանօթս ... 'ի մի պատառ կլանել. Վրք հց. Է: 'Յանժամ ադամայ հաւանելով կընոջն, առեալ դողութե՛ եկեր զմահու պատառն. Տօղ: 'Առ կարօտութե ժամ աղքատն, առ պատառի միոջ կայերոնի: Պատառ մի մագաղաթ. Ոսկ. Եօ: Եղիշ. Է: 'Հինգ ոտք են օձին 'ի ստուեր լեբուռմ՝ հինգ պատառն կլկնելովն (կամ պատառ առնլովն). Եղիշ. յեօ:

ՊԱՏԱՌ ՊԱՏԱՌ. մ. Ի բազում պատառս. չարաչար պատառելով. 'Ի նա սպառնացեալ՝ պատառ պատառ կոտորէր: Ոմն (յառաքելոց) պատառ պատառ կոտորեցաւ: Պատառ պատառ կոտորել, կամ կոտորէաք. Եփր. թր. ա: Ոսկ. եօ. և էփէս: Սարգ. ա. յհ. բ. է: 'Պատառ պատառ յերկիր անկանիլ (մասանց մարմնոյ և իրաց). Վրք հց. ծե: և ձձ:

ՊԱՏԱՌԱԲՈՅԾ. ա. Παράσιτος. Parasitus. Որ բուծանի պատառովք այլոց կամ մեծատանց. փալֆառուգ. 'Ո՛ւր են պատառաբոյծքն. ո՛ւր են փաղաքուշքն. Ոսկ. ղժ:

ՊԱՏԱՌԱՊԱՏԻՐ. ա. Պատրեալ պատառովք սեղանոց և կոչնաց. 'Բաղակ թագաւոր մովաբու առաքեաց առ բաղաամ փաթուր, որ աւի պատառապատիր. որ և խաբի պատառով կարասւոյ. Վրդն. Ծննդ:

ՊԱՏԱՌԱՏՈՒՆ. ա. Διερρηγμένος, δεσπαρμένος, διερρωγώς, κατερρωγώς Fissus, diruptus, disruptus, ῥακώδης, pannosus. որ գրի և ՊԱՏԱՌՈՏՈՒՆ, ՊԱՏԱՌՈՏԻ. Չարաչար պատառեալ. հնոտի և բրդգզեալ. կցկցեալ. ցնցոտի. պատռտած՝ կարկտած՝ ծալփած. էսքի փիւսքիւ. ճիլիւ ճիլիւ. 'Տիկս գինւոյ հնացեալս և պատառատունս, կամ պատառոտունս: Զգեցցի պատառատունս ամենայն քնեալ. Յես. Թ. 4: Առակ. ԻԳ. 21: 'Զիւր զգեստն քրքրեալ պատառատուն 'ի գուլս բերէր. Ագաթ: 'Սարասայցեն խարազն և պատառատուն գրգլեկօքն. Աճոբ: 'Զաղքատ և զպատառատուն հանդերձն յինքեան ունել. Նիւս. երգ: 'Ընդ անպէտ պատառատուն պատմուճանի՝ տայ մեզ զպատմուճանն լուսափայլ զի՛ի վերուստ անկեալն. Եփր. պհ: 'Պատառոտուն կամ պատառատուն հանդերձ, հանդերձիւք: Յորժամ եսես զպատառատուն չանչառոտին, ուստի՞ առէ զայդ պատառատուդ ընդգեցեալ ես. Վրք հց. յ: 'Տարածանեն և զհանդերձս առաջի նորա ... 'ի բաց ընկենուն զհին՝ զավանեզեալն և զպատառատուն, զի զգեցցին զնորն և զանապականն: Տիկք փտեալք և պատառատունք. իգն: 'Զպատառոտուն մաշկեակն 'ի բաց ընկէց: Նա էր պատառոտուն և հին տիկն. Ցօնոյ: 'Պատառատուն գործի, կամ պատառոտուն գործիք. Ոսկ. յհ: Մագ. իբ: Վրդն. առակաց: 'Պատառոտուն տերևովն ծածկելով զմերկութի իւրեանց: Ի ձեռն մկրտութե զպատառատուն պատմուճան ներկոյն մերկացուցին. Ճռ: Երզն. մտթ: 'Մի պատառատուն կարկատեալ (վերծանութե). Մագ. լ:

ՊԱՏԱՌԱՔԱՂ. ի, աց. կամից. գ. Κρεάγρα, τριόδους. Fuscina, fuscinula. իտ. Forchetta, pirone. Տես և ՄՍԱՀԱՆ. և ԵՌԵՂԱՐՁԷՆ. Ճանկաւոր գործի՝ որով լինի քաղել զպատառս 'ի սկաւառակէ և դնել 'ի բերան. չադալ, բիրօն. 'Տարգալ ունել ստ կի, և պատառաքաղ, և ոսկեղինօք ըմպել նուագօք. Խոր. Բ. 45:

ՊԱՏԱՌԵՄ. եցի. ն. Ῥήγνυμι, ῥηγνύω, ῥήσσω, διαρρήγνυμι. Rumpo, disrumpo, frango. σχίζω, scindo, findo, lacero. διασπάω, distraho, discerpo. τέμνω, decido, seco, sulco. Պատառ պատառ կոտորել, բեկանել. հերձուլ, ցելուլ, ճեղքել. յօշել, գիշատել. խզել. պայթուցանել, եթէ հատանմամբ, և եթէ բացմամբ ծերպից. պարչալէլ, ճըրթէլ, կըսէլ, բանալ. էլլթմագ, եարմագ, աչմագ, փէթ էթմէք, գէսմէք. 'Պատառել զհանդերձս, զպատմուճան, զօձիս: Պատառեաց փայտ յողջակէզ: Պատառեցից զթագաւորութիւնն 'ի ձեռաց սողոմոնի: Տիկքս պատառեցան: Պատառիլ աղբերց, ծովու, վիմաց, լերանց. ԵՆ: 'Պատառել կամելով ըզմիաւորութիւն պատմուճան. Յհ. իմ. եր: 'Երկիր առանց ջուրց պատառի. Եղիշ: 'Զվէմս պատառեցին արմատք, որ առ նոսա բուսեալ են. Կոչ. Է: 'Պաղոպերք պատառին յասաց վասն բազմութեան սառոյն. Շիր: 'Պատառեցին զգանձս, և փախեան: (Վիշապն բաբելոնի) առեալ զկերակուրն՝ պատառեցաւ ընդ մէջ. Բրս. մրկ: 'Տեառնօղ զկուրացեալս աւիցէ, և ոչ սրագոյն բբօք պատառօղ զօդ. Շ. Բղբ: 'Ոչ զդեղփին ոք ետես՝ ակօս պատառեալ: Երկրի թանձրութե արօրով պատառեալ. Առ որս. ծբ. ծգ: 'Պատառել զօրէնս այ: Պատառել զբանս (սուրբ) գրոց 'ի միմեանց. Ճ. Ա: Ժղ. ղէր: 'Պատառեսցէ զառողջ բանս գըրժողութե՛ն. Առ որս. Է: 'Պատառեաց զեղինան: Պատառեաց զագաչ առաջի տեառն (որպէս՝ սպան): Ե՛ւ կիր պատառեցաւ (այս է՝ դղրդեցաւ) 'ի բարբառոյ ուրախութեանն լսելի. Եփր. բգ:

ՊԱՏԱՌԻԿ. գ. Փոքրիկ պատառ. հատուած ինչ բանի. չօգմաճըգ, թօրլաճըգ. 'Պիսիդեայ է պատառիկս. Պիտառ:

ՊԱՏԱՌՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատառող՝ գիշատողն գոլ. 'Գազանք (իբրու գգանք) վա՛ պատառողութեն կոչին. Վրդն. ող:

ՊԱՏԱՌՈՏՈՒՆ կամ ՊԱՏԱՌՈՏԻ. Տ. ՊԱՏԱՌԱՏՈՒՆ:

ՊԱՏԱՌՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Ճեղքուած. ծերպ. հերձիք. պադրտամածք, ճեղք. արալըգ, գօվուգ. 'Ի պատառուածս նոյն ամբարտակի գետոյն փախստեամբ ամրանան. Խոր. ա. 15:

ՊԱՏԱՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Ῥῆγμα, σχίσμα. Ruptura, fragmentum, scissura, fissura, diruptio. Պատառիլն. հերձումն. խըզումն. բացումն. բաժանումն. ճեղքումն 'ի միաբանութե. 'Հարցէ զփոքր ապարանս պատառմամբ: Ե՛ւս չար, կամ չար ևս պատառումն լինի. Ամովս. Զ. 12: Մտթ. Թ. 16: Մրկ. Բ. 20: 'Ըղձային զպատառումն երկրին. Եղիշ. Գ: 'Ի սաստիկ պատառմանէ ջուրցն ընկղմին նաւք: Երկուցեալ 'ի պատառմանէ անսփոփելեացն (երկպառակութե): Բազում պատառմունք և անմիաբանութիւնք 'ի մէջ զօրացն և այլ ազգականացն լինէին. Խոր. Բ. 7. 18. 27: 'Պատառման հաւատոյ պատճառ լինիցին: Նախ ըզնորա պատառումն ցուցանէ, որ զատեալ էր 'ի մետասանիցն. Երզն. մտթ:

ՊԱՏԱՌՈՒՆ. Տ. ՊԱՏԱՌԱՏՈՒՆ. 'Զգեստն պատառուն՝ շատ է աղքատաց. Մծբ. ժԲ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. Իբր ռամկական բառս Պատասխանի: Ջէնոբ: Ճ. Ա: Վրդն. ող. եհ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. Ἀπολογία. 'Բազում գովեստիւ պատմեն, և նիւթեն պատասխանաբանութիւն սիրելեաց իւրեանց. Ոսկ. յհ. ա. 16:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է պատասխանւոյ. յորում կայ պատասխանի. 'Գրեցեր 'ի պատասխանականին քո թղթի. Խոսրովիկ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ. ի, աց. ա. Որ տայ կամ ունի տալ պատասխանի. և փաստաբան. ջատագով. և համարատու: Ագաթ: 'Խորհուրդ՝ խորհրդոց յանդիմանիչ լինի, և երևմամբ գաղանեացն՝ ո՛չ թէ պատասխանատու լինի. Խոսր: 'Պատասխանատու մեծին՝ ըմբռնեալ անհրաժարելի. Նար. իզ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. գրի սակայ և ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒԹԻՒՆ. Ἀπόκρισις. Responsio. λύσις, solutio. Տալն պատասխանի առ հարցումն ուրուք. լուծումն խնդրոյն. ճէվապ, ճօղապ. 'Խաղաղական պատասխանատուութե առեր ցամենեսեան. Փարպ: 'Եթէ հարցումն տրամաբանական՝ պատասխանատուութեն է խնդիր: Ոչ եղիցի պատասխանատուութի մու առ այսս. Պերճոբ:

Կամ որպէս Համարատուութի. հարկելն տալ պատասխանի առ անաչառ քննողն. 'Առ որ մեծ է պատասխանատուութիւն՝ քան առ համօրէն ամենապատիւն զարմանս հիացմունս. Նար. իէ: 'Զի մի ընդ խոստովս դըստանիցիմք յաւուրն պատասխանատուութե: Օր պատասխանատուութե՝ օր դատաստանին. Խոսր. (որ բերի և 'ի յաջորդ նշ:)

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. Ἀπολογία. Apologia, defensio, reddenda ratio. Արդարանութի. փաստաբանութի. ջատագովութի յատենի. 'Ո՛րք ուսան զնոսա, գացեն զպատասխանատուութի: Լուարո՛ւք ինձ այժմ առ ձեզ պատասխանատուութեա. Իմ. Ը: 11: Գծ. ԻԲ. 1: Տես և Փիլպ. Ա. 7. 16: 'Զո՛ր պատասխանատուութի ունիցիմք: Յամենայն պատասխանատուութե զերկեղին զանձինս: Պատկառեցուք յամենայն պատասխանատուութեց: Գտանել տեղի պատասխանատուութե երանելի է. Ոսկ. յհ. և հռ: Ճռ: Խոսր: տես և ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՐՈՒԹԻՒՆ, և ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՐԵՄ. եցի. ն. Ἀποκρίνομαι. Respondeo. Տալ պատասխանի. լուծանել զխնդիր հարցուածոյն. ճէվապ վէրմէք. 'Հարցեալք, թէ զի՛նչ է ասկրաւէս, ասեմք թէ մարդ. զնոսակն պատասխանատրեմք: Որք՝ եթէ ոք հարցանիցէ, կամ տարակուսեսցի, կարօղ էք գոն պատասխանատրել: Եկեսցուք և պատասխանատրեսցուք յաղագս ուսումնականին և բնաբանականին: Յաղագս բնաբանականին պատասխանատրեսցուք. Արպորփ. և սահմ: 'Ոչ այնպէս ամպարշտութե պատասխանատրեցին, որչափ բժշկապէս. Ճ. Դ: 'Առ այս քո՛ պատասխանատրէ ապա կարգաւ, և ասէ, հանդերձ զօրութե. ԱԲ. հմբ: 'Որոց կարճ բանիւ և ճշմարտագունիւ պատասխանատրեսցուք. Շ. մրկ: 'Ոչ կարացեալ ըստ արժանւոյն պատասխանատրել. Երզն. քեր: 'Դու հարց, և ես պատասխանատրեցից առ քեզ. Եփր. աղ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՐԵԼ. Ἀπολογίζομαι. Defendo, excuso, satisfacio, rationes reddo. Ջատագովել զերեսանս. և համար տալ պատասխանի տալ. 'Յորժամ միայն համար_

հակել պիտոյ էր, պատասխանատուքն։ Յաղագս նոցա պատասխանատուք հանդարտոքէն՝ թէ ոչ գիտացին զնա։ Միայն յաղագս իւր պատասխանատուէ. Ոսկ. գծ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ՝ ըստ ամենայն առման. Ἀπόκρισις, λύσις, ἀπολογία. *Ոչ ըստ կնոջն բանիցն զպատասխանատրութիւն առնէ (փրրկիչն)։ Լուաւ զընդդէմ պատասխանատրութիւնն. Նանայ։ Աւծր. Գ. 10։ *Առ 'ի պատասխանատրութիւն՝ որպէս կարող եմք՝ սատուգաբար գնասցուք. Դիոն. ածայ։ *Հիւանդական է պատասխանատրութիւնք. Սահմ. Գ. իմն, տկար է լուծմունք։ *Ընդէ՞ր զրկեմք զանձինս յամենայն պատասխանատրութենէ։ Զո՞ր պատասխանատրութիւն ունիցիմք։ Ոչ համարէին թէ 'ի նախնեացն առաքինութենէ՝ պատասխանատրութիւն ինչ ոչ ունիցին։ Կամէր ածել զնա 'ի պատասխանատրութիւն. և նա լուռ կայր. զի չէր ինչ օգուտ պատասխանատրութենն. զի չէր ոք՝ որ լսէր. Ոսկ. յհ. և մտթ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՐԱՆ. Գ. Գործարան պատասխանւոյ. *Պատասխանարան լեզու իմ՝ յիրաւանցն ստար՝ կարկեցեալ. Նար. իգ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՄ. եցի. ն. և չ. Տ. ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՏԱԼ. *Հարցեալ՝ թէ որպիսի՞ ինչ է մարդ, զտարբերութիւն պատասխանեմք, բանական. Անյ. պորփ։ *Յոյժ կրկնեալ պատասխանէ։ Իսկ զի՞նչ արդեօք կրկնեալ պատասխանիցէ. Խոսրով։ *Խորխոտով վեսական պատասխանեաց. Խոր. Գ. 50։ *Ընդարձակ պատասխանեաց աշակերտացն. Բրս. մրկ։ *Պատասխանեցին. Լմբ. սմբ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ, նւոյ, նեաց. Գ. Ἀπόκρισις. Responsio, responsum. Բան 'ի լուծումն հարցուածոյ. փոխադարձ ասացուած. զրոյց. պատասխան. ճէվապ, ժէվապ. *Պատասխանի ողոք դարձուցանէ զսրտմտութիւն։ Եթէս եղիցի, եթէ ոչ գոյ պատասխանի 'ի բերան երեցունց արանցն։ Զարմանային ընդ պատասխանիս, կամ ընդ պատասխանիս նորա։ Ասա մեզ, դու ո՞վ ես. զի պատասխանի տացուք՝ որոց առաքեցինն զմեզ. և այլն։ *Առանց հարցման լսեալ է պատասխանի, և առանց քննողի ոչ յայտնեցի մեկնութի. Եփր. 'ի ծն. փող։ *Հարցուածն զպատասխանիս ստացեալ է. Խոսրով։ *Արդարն անձինն ստանէ յառաջին պատասխանւոջն։ Արդարն յառաջին իսկ պատասխանւոջն առնի լինի անձին իւրում. Ոսկ. Եփր. և Ես։ Նոյնպէս և Խոսրով։ *Զհարցումն բանաւորացն, և զպատասխանիսն միոյ միոյ 'ի սպսն. պատասխանեօք սպսն, ևն. Փարպ։ *Յուսոյ յաւելուած առնու մտանէս պատասխանեաւ։ Տաճանեալ պատասխանեօք հարցման. Արէ։ 'Տես և զպատասխանեացն զմիտոն. Նանայ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ. Ἀπολογία. Apologia. Պատասխանատուութիւն. ջատագովութիւն. *Մինչև ամբաստանեալն յանդիման ունիցի զդատախազսն, և տեղի պատասխանւոյ առնուցու վասն ամբաստանութեանն։ Իմ պատասխանի, որ զիս հարցանիցեն, այս է. Գծ. իէ. 16։ Ա. կոր. Թ. 3։ *Ահա թուղթ՝ որ պատասխանի ունի վասն նորա. Ոսկ. գծ։

Կամ որպէս Համարատուութիւն. *Ոչ յառաջ մարդ երկրածինն՝ ազատեալ 'ի պատասխանեաց. Նար. կզ։

ՀՐԱՄԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՈՑ. Տ. ՀՐԱՄԱՆ. յն. խրէմա, և այլն. Χρῆμα, χρησμός, χρηματισμός, որ է պէտք, և հրաման կմ՛ պատգամ. և այս իմաստ առեալ նաև 'ի քանի մի բառս սկսեալս վանկովս պատ. *Ցուր ինձ հրաման պատասխանւոյ։ Աղաչէր հրաման պատասխանւոյ առնուլ ('ի գէջ)։ Զայս ըն-

կալեալ հրաման պատասխանւոյ՝ ալեքսանդրի. Պտմ. աղէք։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԱՌՆԵԼ. կամ ԱՌՆԵԼ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ. Նոյն ընդ Պատասխանի տալ. Ἀπόκρισιν ποιέω. Յոբ. լա. 14. և ἀποκρίνομαι. Դատ. Է. 8։ Ծ. Ժ. Ձ. 6։ Երեմ. իգ. 35։ Եզեկ. ծդ. 3։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՏԱԼ. } Լուծումն առնել
ՏԱԼ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ. } հարցուածոյն. փոխադարձ ասել ինչ բան. պատասխանել. ճէվապ վէրմէք. Ἀπόκρισιν δίδωμι. Responsum do. Տես Յոբ. ծէ. 2։ լգ. 5։ լէ. 4։ լթ. 35։ Այլ առաւել. Ἀποκρίνομαι. Respondeo. Տես սակայն 'ի հին և 'ի նոր կտ. և յամենայն գիրս ըստ նախնեաց. ուր յետինք առաւել գնեն զՊատասխանել, որ է որպէս ռմկ. ռամկական։

Կամ որպէս Պատասխանատրել. արդարացուցանել. Ἀπολογέομαι. Defendo. տես Ղկ. ծբ. 11։ իա. 14։ Գծ. ծթ. 33։ իդ. 10։ իզ. 2. և այլն։ Իսկ յասելն Հռ. Ա. 1. *Առանց պատասխանի տալոյ ես. իմն ըստ յն. անպատասխանի կամ անջատագովելի ես. Ἀναπολόγητος. Inexcusabilis.

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՄ. եցայ. հ. Նոյն ընդ Պատասխանեմ, ըստ յն. ռմկ. Ἀποκρίνομαι. *Զինչ զանտեղի պատասխանիս նոցա պատասխանեցայց. Պղատ. օրէն. Բ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. *Կայցես ընդդէմ պատասխանութեան։ Զիւրոց իրաւանցն մտեան խփեալ, պատասխանութեն յոյս կտրեցեալ. Մծբ. ծէ։ Նար. Լ։

ՊԱՏԱՏ, ի, աց. Գ. Σάγμα. Involucrum, onus jumenti sarcinarii, clitellae, stratum. Ինչ մի պատատող կամ պատատեալ. և առանձինն՝ Կորգին գրաստուց՝ հանդերձ բեռամբք կապելովք. պլլած՝ թոլոլած բան. խողոց. բէռ. սարմա. փէնդ, էնթ, ոլեմէր. *Իսկ ռաքէլ առեալ զկուռսն՝ եդ ընդ ուղտու պատատաւ, և նստաւ 'ի վերայ նոցա. Ծն. լա. 34։ *Եղև սատանայքն պատատաւ ջլից թուլից. Ոսկէփոր։

ՊԱՏԱՏԱՆՔ. նաց. Նոյն ընդ վ. որպէս փաթթան. փաթթեթ. ծրար. կապ. սարղը. *Պատեալք 'ի սուտ պատատանս. Թղթ. քաղաք. ուր այժմու յն. Ψευδῆ δ'ἐστι, այսինքն սուտ են. այլ մերն ընթեռնոյր δεσμή, որ է՝ կապք։

Կամ որպէս Պատատումն. և պատանք. *Պատատանս է՝ յամբարտաւանութեան զջախջախեալսն յիշատակս մահուն կապել և պնդել. Կլիմաք։

ՊԱՏԱՏԵՄ. եցի. ն. Περιπλέκω. Implico, involvo. Պատելով պատել. փաթթութել. ծածկել. թոլոլել. պլլել. սարմաք. *Առեալ որդի նորա զփակեղն իւր՝ պատատեաց զերկու ձեռս իւր։ Գնեցցես մի, և պատատեսս զայն ընդ սրունս քո 'ի մերկուց. Վրք հց. Է. Ղ։ *Զձեռան և զոտան երկայն հանդերձիւք և ոտամբք պատատէ. Բրս. մրկ։ *Խորհրդովքն չարեօք յամենայն կողմանց երբև ոտամբք զմիտս և զհոգիս պատատեմք. Լմբ. սաղ։ *Դառնապէս պահպանութեամբ պահեալ և պատատեալ. Խոսրով։ *Պարտ էր ամաչել և պատատել զերեսս իւրեանց. Ոսկ. գծ։

ՊԱՏԱՏԻՄ. յ. Περιπλέκομαι. Amplector, complector. Պատիլ. փաթիլ. յարիլ. թոլորուիլ. պլլըւիլ. սարըլմաք. *Զի մի բնութիւն հոգևորական՝ կրկնակք պատատեալ լիցի կապօք։ Բնութիւն կապեալ և պատատեալ աղջամուրօքս (մարմինն)։ Զեռօք երկղատրնդովք, երեսօք պատատելովք։ Պատատէին զոտս նորա իբրև զփոկ զմիմեամբք. Փիլ. լին.

Ծ. 4։ Տ. 29։ Մտթ։ Ճ. Բ։ *Իբր սիրական համբուրիւք ողջունի զմիմեամբք պատատի, որպէս զձիթենեօք բաղեղն. Փիլ. լին։ *Յորժամ զմիմեամբք պատատիմք՝ զընտանի անդամօք մերովք. բազում միխթարութիւն ընդունիմք. Ոսկ. հռ։ *Թէև մարմնով հեռի են, 'ի ձեռն գրոց զմիմեամբք պատատին յաղագս գթոյն. զի բարք սիրելեաց այս են, զմիմեամբք գրկախառնին պատատին ձեռամբք. սոյնպէս և հոգւոյն ընդ միմեանս պատատել. Ոսկ. ա. կոր։ Փիլ. լին։ Ոսկ. հռ։ և ա. կոր։ Եւագր. Ձ։ *Որպէս ոսկեբերանն ասէ, թէ յորժամ յաղօթս կաս, այնպէս համարեա՛ թէ առ ած մտանես, յոյ գիրկն պատատիս. Վրդն. առէգոր։ *Զոտիւք պատատեալ՝ պնդէ. և յո՛ ասէ ցնա. մի մերձենար յիս. Ճ. Գ։ *Առ նորափառ (սնափառ) խորհուրդսն՝ որ պատատին զողորմութիւն մերով. Եւագր. իզ։

ՊԱՏԱՏՈՒԿ. տկի, կաց. Գ. Պատաղիճ. բաղեղն. և Ամենայն բոյս՝ որ պատատի. *Ընդ գետինն տարածեալ պատատուկխոտն. Մեսր. Երէց։ *Պատատուկ. բաղեղն, լապլապ, սարմաշուխն. Բժշկր։

ՊԱՏԱՏՈՒՄՆ, տման. Գ. Պատատեալն, և իլն. *Զոյթք ո՛չ տեսանես.. պատատմամբ գնդակաց, տարածեալ տերևովքն. Փիլ. լին։

ՊԱՏԱՐԱԳ. ի, աց. Գ. Որպէս Պատարուճակ, որ է Զենլիք 'ի կենդանեաց, և որպէս Պտուղ երկրի՝ պատուասիրութիւն իմն ընծայեալ այ. որ և ՁՈՀ. իբր յն. Բիոնէա (?), որ 'ի գիրս փիլոնի՝ մեկնաբար թարգմանի՝ Զենլի պատարագ. և 'ի նմա գիրս անխտիր դնի Զոհ, և Զենլիք. Θυσία. Hostia, Sacrificium. [illegible] *Եթէ կային 'ի պտղոյ երկրի պատարագ այ (որ զկնի կոչի զոհ)։ Զուեաց Աբէլ, և եկն 'ի ջրհեղին երդման, և մատոյց պատարագ այ։ Պատարագ այ հոգի խոնարհ։ Տալ պատարագս զոյգս տատրակաց։ Պատարագել զմարմինս ձեր պատարագ կենդանի. և այլն։

Կամ որպէս Προσφορά. Oblatio. Նուէր. ձօն. *Ընդ զոհս և ընդ պատարագս ոչ հաճեցար։ Ո՛չ ողջակէզք և ոչ զոհք և ո՛չ պատարագք։ Մինչև մատեաւ 'ի վերայ իւրաքանչիւր ուրուք 'ի նոցանէ պատարագ։ Մատնեաց զանձն իւր վասն մեր՝ պատարագ և զենումն այ 'ի հոտ անուշից. և այլն։

Կմ՛ որպէս Δῶρον. Donum, munus. Տուրք. և ամենայն ընծայ մատուցեալ այ կամ մեծի ումեք. [illegible] (յորմէ չաղավաթ.) Եւ ըստ այսմ ընդարձակ առմանս ասի. *Պատարագ կոչի ընծայ. Խոսր. պտրգ։ *Հայեցաւ ած յաբէլ և 'ի պատարագս նորա։ Առ յորոց ածէրն ձեռամբ իւրով պատարագս, և առաքեաց եսաւայ եղբօր իւրում. ծառայի քոյ յակոբայ պատարագք են. ցածուցից զերեսս նորա պատարագօքդ։ Տարայք առնն պատարագս՝ ռետին և մեղր և խունկ։ Մատուցին նմա պատարագս՝ ոսկի, կնդրուկ և զմուռս։ Եթէ մատուցանիցես զպատարագ քո։ Կորբան, որ է պատարագ։ Ընծայս և պատարագս տանել միմեանց. ևն։

ՊԱՏԱՐԱԳ. 'ի նոր օրէնս՝ է Անարիւն և անծախելի զոհ և զոհագործութիւն՝ կենդանի և կենդանարար մարմնոյ և արեանն քսի. որոյ և կատարումն կամ պաշտօնն կոչի Քահանայագործութիւն, կամ Պատարագ. որպէս յն. Λειτουργία, ἱερουργία. Liturgia, Missa, Sacrificium. *Պատարագ քո մատչի փառն այ։ Քահանայապետ և պատարագ։ Ընկալ հայր սբ մարդասէր զպատարագս. ևն. Պտրգ։ Իսկ Շնր. *Պատարագաւ հօր 'ի հոտ անու-

չից զմարմինդ առ 'ի մէնջ». իմա, պատարագմամբդ, պատարագելովդ ։

ՊԱՏԱՐԱԳԱԲԱՐՁ, ի. աց. ա. Αἴρων τὰ δῶρα. Որ բարձեալ բերէ զընծայս. *Վախճանեաց աւուրց մատուցանել զպատարագսն, և արձակեաց զպատարագաբարձսն. Դատ. Գ. 18։

ՊԱՏԱՐԱԳԱԲԵՐ, ի, աց. ա. Φέρων ξενία. Բերող և մատուցող զընծայս կամ զըղտուրս. *Եւ եղև մովաբ դաւթի 'ի ծառայս պատարագաբերս։ Եւ եղեն ասորիք դաւթի 'ի ծառայս պատարագաբերս. Բ. Թագ. Ը. 2. 6։

ՊԱՏԱՐԱԳԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερουργία. Sacrificium. ἀνάθημα, sacrum donum. Մատուցումն պատարագի. քահանայագործութիւն. զոհագործութիւն. *Զզգեստ քահանայի, և զպատարագագործութիւն. Մագ. Ը։ *Որդին զամենայն տեսանելով որ ինչ առ 'ի պատարագագործութիւն՝ կազմ և պատրաստ, ասէ. ահա հուր և փայտ՝ հայր, ուր է զենլին։ Ի պատքային՝ առ հասարակ ամենայն ժողովուրդն քահանայութիւն է պատուեալ. քանզի ամենեքին ինքնագործ լինին 'ի պատարագագործութեան. Փիլ. Իմաստ. և Եւ. Ը. 10։ *Արդարութին 'ի պատարագագործութիւն անընդունելի էր. Բրս. հց։

ՊԱՏԱՐԱԳԱԶՈՀ. ա. Որ ինչ լինէր 'ի հնումն պատարագ այ զոհիւք. *Զոր պաշտեմս ընա 'ի հոգիս, այսինքն հոգևոր գնացիւք, և ոչ պատարագազոհ օրինօքն. Եփր. հռ։

ՊԱՏԱՐԱԳԱԿԻՑ. ա. Պաշտօնակից մատուցման սբ պատարագի. *Աթոռակից, պատարագակից, մանաւանդ եթէ քահանայակից իսկ. Մագ. Ը։ *Զքոյդ ձեռն կարող և հզօր դիր 'ի սբ յաւետարանիս յայսմիկ, յորում պատարագակիցք իմ ունիցին 'ի վերայ սորին գլխոյ. Մաշ։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ, տուցի, ցաց. ա. գ. Որպէս Մատուցող պատարագի. որ և ՊԱՏԱՐԱԳԻՉ ասի. այսինքն քահանայ. զոհարար. *Նոքա եղիցին պատարագամատոյցք փոխանակ ժողովրդեանն։ Պատարագամատոյցքն և քուրմքն իսրայէլի. Մծբ. ծէ. ծԸ։ *Զպատարագամատուցացն սարսափելի խորհրդոյն պաշտաձող սպասահարկութիւն. կանոն։ *Նա էր նուէր, նա ինքն և քահանայ. և պատարագ, և պատարագամատոյց. Յոհ. Էբր։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ. որպէս Մատուցումն պատարագի. պատարագ. բանք և աղօթք պատարագի. *Զայս աղօթս մատուցանէր երէցն յառաջ քան զմատուցանելն պատարագին. և յետ այսորիկ մատոյց կատարեաց զպատարագամատոյցն զամենայն. Բուզ. Ե. 28. (կամ ըստ այլ ձ. պատարագամատոյցն զամենայն. որ հայի 'ի ծնչ։) *Յամենայն պատարագամատուցի սբ խորհրդեանն տեսանէր զզօրութիւն այ. Ճ. Բ։ *Յամենայն պատարագամատոյցն առաջին աղօթքն՝ վն մատուցանողին արժանաւոր լինելոյ ասի։ Զանազանութիւնք քարոզաց և աղօթից և պատարագամատուցաց. Խոսր. պտրգ։ *Ոչ ունել քահանայից՝ յայ և 'ի մէնջ հրաման, առանց սբ ծածկութի պատարագամատուցին զգեստուց՝ մատուցանել զսբ պատարագն։ Զամենայն սրբ պատկերս՝ յեկեղեցիս մեր նկարեմք, և 'ի պատարագամատուցի հանդերձս. Շ. ընդհ. և Եղբ։ *Ի սբ մակաբայեցիսն էր ընդ աստիճանս պատրիարգին 'ի պատարագամատուցի։ Յորժամ սարկաւագն զանուն միոյ 'ի նոցանէ քարոզէ 'ի պատարագամատուցին. Հ=Յ. օգոստ. Գ։ Ոսկեփոր։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ. Εὐχολόγιον. Missale. Գիրք մատուցանելոյ զպատարագ. խորհրդատետր. *Պատարագամատոյց ատուծով, զոր արարեալ է սբյ հօրն մերոյ յովհաննու ոսկեբերանի. (որպէս և բարսղի, և աթանասի) Պտրգ. սոկ. և այլն։ *Պատարագամատոյցն յակոբու (տնեղբօր)։ Ոչ դք յայտային պատգամացն յիշէ զպատարագամատոյցն, թէ պատարագամատոյց ունէին առաքեալք. Ճ. Է։ *Եւ առեալ քարտէս՝ գրեաց պատարագամատոյց. Հ=Յ. մայ. իը։ *Սբն բասիլիոս գրեալ է յիւրում պատարագամատուցին։ Նոյնպէս և յովհան յիւրում պատարագամատուցին զնոյնս է գրեալ. Նչ. խնդ։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Որ ինչ անկ է մատուցման պատարագի. *Քննեցի վասն սորին զպատարագամատոյց աղօթս։ Պատարագամատոյց սեղանոյն։ Ի պատարագամատոյց զգեստ քահանային. Լմբ. պտրգ։ Վրդն. լս։ Հ=Յ. յուլ. ծդ։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Սեղան. զոհարան. *Քաւեսցէ 'ի վերայ պատարագարանին յանդիման տեառն. Ոսկ. ծն։ և ա և Նար. խը։

ՊԱՏԱՐԱԳԵՄ, եցի. ն. Θύω. Sacrifico. δωρέω, προσφέρω, offero, և այլն. Մատուցանել զպատարագ՝ ըստ ամենայն առման. զոհել. նուիրել այ. *Յորում աւուր պատարագիցի, կերիցի. Ղևտ. Է. 15։ *Որք զանձինս իւրեանց 'ի վերայ քո պատարագեցին։ Ի վերայ քառաթևին պատարագեալ գառն այ։ Քն պատարագեալ. ևն. Շար։ ժմ։ Պտրգ։

Կր. նաև Պատուել պատարագօք՝ ընծայիւք. *Թափեսցուք յամանոցս ոսկի և կնդրուկ և զմուռ. կամ թագաւոր, կամ մահկանացու, կմ այ պատարագեսցի. Ընթրգ. ծն։

ՊԱՏԱՐԱԳԸՆԿԱԼ, ի. ա. Ընդունող պատարագին՝ այ. *Սեղանոս վայելչուն պատարագընկալին տեառն. Բրս. 'ի տօնէ։ *Պատարագ մատուցանել ոչ յանցաւորացն և անարգելոցն է, այլ այնոցիկ՝ որ համարձակութի ունիցին առ պատարագընկալն. Գէ. եւ։

ՊԱՏԱՐԱԳԻՉ, գչի. ա. գ. Այն՝ որ մատուցանէ զպատարագ. քահանայ, ժամարար. *Յանձնեալ գլխոյ քահանային՝ զքեզ ըստ մարմնոյ պատարագչին. Յհ. որդ։

ՊԱՏԱՐԱԳԻՔ, գեաց. գ. որ և ՊԱՏԱՐԱԳ ասի. Προσφορά, ραὶ. Oblatio, ones. Նիւթ պատարագի. ընծայ կամ նուէր 'ի պէտս զոհի կամ սբ պատարագի. *Ի բազում ամաց ողորմութիւս եկի առնել յազգդ իմ, և տալ պատարագիս. Գծ. Իդ. 17։ *Ոչ պատարագիս զենլի պատարագ, այլ զմիտս և զյօժարութի ընդունի այնորիկ՝ որ զենուն։ Իբրև զամբիծ և զանարատ պատարագիս առ 'ի պատարագ մատուցանել. Փիլ. Բագն. և Լին. Է. 52։ *Դու տէր՝ որում պատարագեմք զպատարագիս, ընկալ առ 'ի մէնջ զառաջադրութիս զայս. Պտրգ։

ՊԱՏԱՐԱԳՈՒՄՆ. գ. Պատարագելն, իլն. պատարագ. պատարագիք. *Որում ընծայեմք մեք մարդիկս այսպիսի պատարագումն, զոր պատարագիս ասաց բանն։ Թէպէտև յերկրի աստ կատարի, յերկինս է պատարագումս. Խոսր. պտրգ։

ՊԱՏԱՐԵՄ, եցի. ն. որ և ՊԱՏԱՐՈՒՆ ԿԱՏՈՒՐԵԱՆԵԼ. իր. ԼԻՆԵԼ. Յանչափս լնուլ. ծայրալիր առնել, լինել. յորդել. զեղուլ, և բովանդակել. Ըմբշեցուն ընել, ըլլալ. Բոշըլմագ, Բոզմագ. *Լնլով և պատարելով զբոլոր ոգիսն։ Լնուն և պատարին այն երևմամբ՝ միոյ մաքրագոյն. Փիլ. Լին. Դ. 4. 8։ *Յամենայն կողմանց պատարեալ բարեօք (ժամանակ)։ Ոմանք պատարեալ հանճարով զառաջնորդութի հասարակաց սամանան. Պիտ։

Իսկ Մագ. ԻԲ. *Որ զառաքիցն տասանց պատարեաց զպարոն, իմա ծայրալիր կատարեաց զոտանբաննեան պատգամս. և ըստ այսմ լծ. է ընդ Թ. ղէթէրմէք, ղէր թամամ։

ՊԱՏԱՐՈՒՄՆ. րման. գ. Լրումն. զեղումն. բովանդակումն. *Կարգադրեալ և եդեալ ծայրալիր պատարմամբ՝ զսկիզբն, զըմիջոցն, և զկատարումն. Եղիշ. Ը։ *Զամենայն հին գիրս և զնոր թարգմանեաց (այսինքն մեկնեաց) լիապէս պատարմամբ. Ճ. Բ։

ՊԱՏԱՐՈՒՆ. ա. Պատարեալ. լի և զեղուն. ծայրալիր. լիակատար. Մէֆ մէօլ. փօփօլ. *Վասնորոյ եկեցան թիկունք բեռնակրացն 'ի պատարուն 'ի սակառիսն. Եղիշ. խաչ։ *Պատարուն բոլորին իսկ լցեալ իմաստութբ։ Պատարուն և լի զնախախնամութեան առեալ տանի շնորհ. Պիտ։ *Պատարուն գոլով ծայրագունիւ իմաստութբ. Շ. հրեշտ։ *Զիմաստ ունայնացաւ պատարունն։ Որ զանբարբառ բոլորակ լուսնին՝ կարգեաց ունայնս և պատարունս. Նար. խէ. և կգ։ *Զերրորդն թիւ պատուեցին՝ պատարուն զնա գտեալ, ունելով սկիզբն՝ միջութին և կատարած. Մագ. Է։ *Ունէր զմարմնական վայելչութիւս լի և պատարուն. Սարգ. Ը. դ. Ը։ *Զծաղրածուս, և զվէսս, և զպատարունս չարութբ։ Խառնվութբ և չարութբ լի և պատարուն եղև երկիր։ Պատարուն եղեալ ահիւ և խնդութբ. Սարկ. հանգ։ Լաստ. Մէրճօբ։ Եղիշ. մտթ։

ՊԱՏԳԱՄ, ի, աց. գ. Ῥῆμα, λόγος, φάτις, φάσις, χρῆμα, χρησμός, χρηματισμός. Verbum, sermo, eloquium, dictum, dictio, sententia, oraculum, responsum. (Արմատն Պա, պատ, նոյն ընդ բա, բայ, բառ, բարբառ, բան. լծ. յն. ֆա'դի, ֆա'սի. լտ. ֆա'րի, ֆա'բուլ, ֆա'մա. կայ և 'ի բառս Պատասխանի, Պատուէր, Պատմել, ևն.) Իբրու Պատուէր, հրաման և բան յաձակոյս կողմանէ. որպէս և առ հեթանոս 'ի բերանոյ գից. այէթ, ղէլիմէօլլահ, ղէլամ. *Խօսեցաւ տր զամենայն զպատգամս զայսոսիկ։ Որ լուաւ զպատգամս այ։ Ցուցեր զպատգամս իմ 'ի բերան նորա։ Ուղիղ են պատգամք տն։ Պատգամն այ, որ եղև 'ի վերայ երեմիայի։ Ի գիրս պատգամաց եսայեայ մարգարէի։ Յիշել զյառաջագոյն ասացեալ պատգամս 'ի սբց մարգարէից. ևն։ *Ընկալեալ պատգամս կենդանիս՝ տալ իէլեան բանակին. Շար։

ՊԱՏԳԱՄ. որպէս վճիռ կամ հրաման թագաւորի. ազդեցումն. և խրատ ծնողաց կամ իմաստնոց. և Լուր. համբաւ. էմր, ֆէրման, նասահաթ, փայլ, խապէր. *Եկին առ բաղաամ, և ասացին նմա զպատգամս բաղակայ։ Լուարուք զպատգամս արքայի մեծի։ Պատգամ ամենայն իսրայէլի եկն առ արքայ։ Առաջի առնեմ ձեզ զհոգւոյ իմոյ պատգամս։ Ընկալեալ զպատգամս պատուիրանի իմոյ՝ ծածկեսցես յանձին քում. և այլն։ *Պատգամս յղէր (թագաւոր առ թագաւոր՝) օրինակաւս այսուիկ։ Պատգամ բնակչացքաղաքին եկն առ սանտուրուկ։ Պատգամ յայլմէ յայլ լինի. Ագաթ։ Խոր. Բ. 32։ Մխ. Երէմ։

ՊԱՏԳԱՄ. որպէս Պատգամաւորութիւն. կամ Պատգամաբեր. *Գրով և պատգամաւ յանդիմանէր զնոսա. Եղիշ. Է։

Ի ՊԱՏԳԱՄՍ ԱՆԿԱՆԻԼ. Պատգամագնաց կամ բանագնաց լինել. բանս դնել ընդ միմեանս. *Ի պատգամս անկանէին, կաշառագնաց լինէին. Բ. Պ. Ծ. 20։

ՊԱՏԳԱՄԱԲԵՐ, ի, աց. ա. գ. Ἀγγελιοφόρος. Nuncius tabellarius. Բերող զպատգամս. լրաբեր. դեսպան. *Արձակեաց զպատգամաբերսն անարգանօք։ Հպատակք են (թագաւորին) պատգամաբերքն՝ ընթացիցն փո-

խաւարուք. Խոր. Գ. 50: Աշխա. Ծ: *Զստացեալ օրէնսգիրն՝ պատգամաբեր զօրավար. Սամ. Երէց: *Այսօր գաբրիէլ ... գայ պատգամաբեր առ մարիամ նք կոյսն. Շնորհ:

ՊԱՏԳԱՄԱԳԻՐ. ա. Գրօղ զպատգամս: Նար. Խչ:

ՊԱՏԳԱՄԱԳԻՐ. գ. Գրութիւն պատգամի: վճիռ. սահմանագրութիւն. *Բանսարկուն նախանձեցաւ ընդ մարգոյն պատգամագիրն. Լմբ. Խմ:

ՊԱՏԳԱՄԱԳՆԱՑ ԼԻՆԵԼ. Երթեւեկս առնել պատգամաւորութեան. *Պատգամագնաց լինէր, գաշինս կռէր. Եղիշ. Փր. Ա:

ՊԱՏԳԱՄԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատգամագնաց լինել. բանագնաց լինել. *Պատգամագնացութեամբ գալոտ խօսեցան ընդ իւրաքանչիւր ոք սիրելիս զօրացն պարսից. Փարպ:

ՊԱՏԳԱՄԱԳՐԱԲԱՐ. մ. Ըստ օրինակի գրութեան պատգամի. *Ի հօրէ ճառեցեալ լինի (բանն այս), եւ պատգամագրաբար առ մեզ հասանէ. Սարգ. յհ. Բ:

ՊԱՏԳԱՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Գրութիւն պատգամաց. պատգամ գրաւոր. *Պատմաբանիչ հրովարտակօք՝ քոյինաշունչ պատգամագրութեացն. Նար. գնչ հոգ:

ՊԱՏԳԱՄԱԽՕՍ. ի, աց. ա. Որ խօսի զպատգամս 'ի կողմանէ այլոյ. գից. մարդկան. եւն: Ագաթ:

ՊԱՏԳԱՄԱԾԻՆ. ա. Ծնօղ կամ ընդունարան պատգամաց, որպէս սբ գիրք. *Ցիմանալի ածարուխ պատգամածին վտակացն (աւետարանի). Անան. Եկեղ:

ՊԱՏԳԱՄԱՍԱՑ. ա. Պատգամախօս. լրաբեր յերկրէ յերկիր. *Դեմետրիոսք, որք են պատգամասացք. Մխ. Դտ:

ՊԱՏԳԱՄԱՏԱՐ. ի, աց. ա. Տարօղ պատգամաց. կամ հրամանատար 'ի կողմանէ այլոյ. *Կեր մանր զմատեանդ վայրդ՝ պատգամաւորդ հրաւիրեալ լինել իսրայելեանն աղին. Ցհ. Իմ. Ափ:

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. Πρέσβυς, ἄγγελος. Legatus, nuncius. πεμφθείς, missus. Ունօղ զպատգամ 'ի կողմանէ ուրուք. հրեշտակ. դեսպան. Եւլն. *Ոչ պատգամաւոր ոք, եւ ոչ հրեշտակ: Դարձան անդրէն պատգամաւորքն 'ի տուն. Ես. ԿԳ. 9: Ղկ. Է. 10: *Հրեշտակ կոչեն գիրք զպատգամաւոր պատգամաց. Սեբեր. Գ: *Պատգամաւորս յղեցին առ մարզպան աշխարհին: Ի բաց դարձուցեալ հայկայ զպատգամաւորսն բելայ՝ խառութեամբ պատասխանեաց. Եղիշէ. Խոր. Ա. 10:

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐ ԼԻՆԵԼ. Բերել զպատգամ, ղրկ. հաղէր ... *Վասն առ վասն պատգամաւոր լինէր. Տօն. ...:

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԵՄ. եցի. ւ. } Πρεσβεύω. Legatione fungor, et per legatos loquor.
ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԻՄ. եցայ. յ. }
Պատգամաւոր լինել. եւ Պատգամաւորս առաքել կամ ընդունել. ... *Վասն քո պատգամաւորիմք: Պատգամաւորիմ կարդանօք. Բ. կոր. Ե. 20: Եփես. Զ. 20: *Վասն որդւոյ առաքեցաւ (ծառայն) պատգամաւորել 'ի հօրէն. Փիլ. Լին. Գ. 144: *Որք վասն անցաւոր կենացս պատգամաւորեն 'ի հողեղինէ եւ մահկանացուէ առնմանէ, հոգւոյ եւ զգուշանան՝ զի մի սոսկ եւ երկիւղ հասցէ նոցա 'ի պատգամաւորելն. Խոսր: *Ցեփթայէ պատգամաւորէր առ թշնամիսն զայսօրինակ բանից: Համաձայնեցիք եւ սպարտացիք պատգամաւորեալ (այսինքն ընկալեալ զպատգամաւորութիւն հրէից), գաշինս բարեկամութեան առաքեցին միմեանց. Եղիշ. Փր. Ա. եւ Բ: *Պատգամաւորէին առ միմեանս թագաւորքն. Ասող. Ա. 2:

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Πρεσβεία. Legatio. ἀποστολή, missio. Պատգամաւոր լինելն. հրեշտակութիւն. առաքելութիւն. եւ 'Ի ձեռն պատգամաց գաշնաւորիլն. *Ոչ դոյ պատգամաւորութիւն յաւուր պատերազմի (այլ ձ. հրեշտակութիւն): Պատգամաւորութեան քո գրախտ նուննեաց (այլ ձ. առաքումն). Ժող. Ը. 8: Երգ. Դ. 13: *Ի ձեռն պատգամաւորութեան գալ նոցա 'ի միաբանութիւն տեսութեան. Խոր. Ա. 28: *Հրամանաւ արքունի 'ի պատգամաւորութեան խօսէր: Պատգամաւորութեան այնուհետեւ երկքին աշխարհքն առ միմեանս առնէին. Եղիշ. Է: Փարպ: Իսկ Եղիշ. Փր. Բ. *Սինկղիտիկոսն վճիռ պատգամաւորութեան ասալով ... անուանեցաւ. յն. քուարկել. ψηφίζω, decerno, statuo.

ՊԱՏԳԱՐԱԿ, ի, աց. գ. Κλίνη, κλινίδιον. Lectus, lectulus, lectica. Դագաղաձեւ մահճակալ ցուցադրաց. անկողին տախտակամած. եւ Երկաթի մահիճք կամ կասկարայ տանջանաց. Բեճկեր. *Մինչեւ 'ի հրապարակսն հանել զհիւանդս եւ դնել պատգարակօք եւ մահճօք իւրեանց. Գծ. Ե. 15: *Հրեղէն պատգարակօք մաշեմ՝ զքեզ, եթէ ոչ զղջանասցես. Ճ. Գ:

ՊԱՏԳՈՍ. գ. Բառ անյայտ, որպէս Պատգամաւոր, դեսպան. *Առաքին ալքունուտ պատգոսք պատուաւորք զօրօք բազմօք բերեալ կրկին անգամ թագ, եւ չքեզացուցանեն զթագաւորն գաղիկ. Արծր. Ե. 3:

ՊԱՏԵԱՆ, տենի, ից. գ. Θήκη, κουλεός, κολεός. Theca, vagina. Աման պատիչ. որպէս զարան կամ պահարան սրոյ. ... *Առ զնոյին սուսեր, եւ մերկեաց զնա 'ի պատենից իւրոց: Մուրդ տն, դարձիր 'ի պատեանս քո: Արկ զսուրդ անդրէն 'ի պատեանս իւր. Ա. Թգ. ԺԷ. 15: Երեմ. ԽԷ. 6: Ցհ. ԺԸ. 11: *Ի պատեան վաղակաւորին հաստատեալ զաջն. Նխտ. Դ. Բեթ:

ՊԱՏԵԱՆ. Θήκη, φλοιός, λέμμα. Cortex, cutis. ὄστρακον, testa. Արտաքին պնդագոյն կեղեւ պտղոյ. փեճեկ. եւ խեցի գաղտակրայից. եւ Որպիսի եւ իցէ աման. ... *Իբրեւ չկալին թօթափեալ յիւրաքանչիւր պատենից. Ես. Զ. 13: *Դարանամուտ լինի (խեցեմորթն) երկուք պատենիւք.. որք զնովաւ անկեալ պնդեն պատեանք. Փիլ. Լին: *Մարգարիտ կոչեցաւ, զի իբրեւ զմարգարիտ 'ի գաղտակրի՝ 'ի մէջ կուսական երկուց պատենից մարմնոյ եւ շնչոյ՝ առանց սերման եղեւ. Ոսկ. Ղուկ: *Կեղծաւորն կրիայի նմանէ, որ նկարակերպ պատենիւն պատէ զանձօղսն. Նեղոս: *Զանճելն եւ նօղել լուանի՝ իբրեւ ընդ պատենիւք իմն մտանել եւ ելանել աստ խմատանիւք. Եղնիկ:

ՊԱՏԵԱՆ. Θώραξ, ὅπλον, λα. Thorax, lorica, pectus, arma. Լանջապանակ. զրահ. սպառազինութիւն. եւ Լանջք. ... *Զրահք եւ պատեանք: Ընդ աղխս պատենից նորա ո՞ մտանիցէ. Ա. Դ. Զ. 2: Յոբ. ԽԱ. 4: *Վահանն եւ պատեանս պատրաստեսցին. Եղիշ. պղմ. Ը. 15: *Պատեանքս սաէպ բանալով եւ խափանելով ընդունելին զօգն հասարակախառն. Սեբեր. Է:

ՊԱՏԵԼԻ. գ. Որպէս Պատեան. *Վարգաւութիւն լի գեղօք, սպեղանեօք, եւ պատելեօք. Վրդ. Աղ:

ՊԱՏԵՀ, ի, ից. ա. Ἐπιτήδειος, συμβάλλων. Aptus, idoneus, opportunus, capax, conveniens, juvans. Որպէս Ի դէպ պատահեալ, կամ 'ի պէտս յարմարեալ. Պատշաճ. պատկանաւոր. պիտանի. դիպան. յարմար. ընդունակ. արժանի. եւ Արժան. ... *Ծագելով ամենեցունց՝ որք առ 'ի հաղորդելն են պատեհք. Դիոն. Ածայ: *Որ ունի սիրտս եւ զքան յամենայն իրս 'ի պատեհս պատուհանացն այլ. Կիր. պտմ: *Ըստ նշանաւոր եւ անուանի լինելոյ՝ ոք պատեհ համարեալ՝ այսպէս կարգիցէ: Աստ ժամանակ մեծ խնդրութեան պատեհի գտեալ նինուաս՝ սպանանէ զմայրն: Այսպէս իմն պատեհ համարեալ. Խոր. Ա. 4. եւ 16: Գ. 18: *Զամենայն զոր ինչ ասէք՝ զպատեհն եւ զարժանն, առնեմք. Փարպ: *Թէ պատեհ ոք կարծէ, ինքն գիտասցէ. Արշ: *Այլաբանեսցուք պատեհ պատշաճողութ. Նար. Խչ: *Ըստ արժանաւոր եւ պատեհ տեղեաց: Զպատեհ պատեհ տեղիս զատուցեալ՝ չլինել աղքատանոցս: Պատեհ գտեալ ժամանակ՝ խնդրէր տեղի. եւ դէպ եւ պատեհ ժամանակ. Կորիւն. Բուզ. Գ. 6: Պիտ: Զքր. Կթ: *Որպէս տերեւն յիւրում ժամանակի անկանի, նոյնպէս եւ նոքա յիւրեանց պատեհ ժամանակին. Գէ. Եւ:

ՊԱՏԵ՛Հ Է. ի. դիմող. } Συμβάλλει. Juvat.
Ի ՊԱՏԵՀ ԼԻՆԵԼ. } Ի դէպ է. օգտէ. օգնէ. *Կարի պատեհ էր մեզ եւ նմա ժամս այս փրկութեան. Փարպ: *Ոչ կարէաք թաղել զմարմինս նոցա յերկրի, զի եւ ոչ գիշեր 'ի պատեհ լինէր մեզ այսմ, եւ ոչ արծաթ հաւանեցուցանէր զպահապանսն. Եղիշ. պղմ. Ա. 1:

Ի ՊԱՏԵՀ. մ. } Εἰς δέον. Rite. Ըստ
ԸՍՏ ՊԱՏԵՀԻ. } պատշաճի. որպէս օրէն է. գոգցես. եթէ օրէն իցէ ասել. ... *Ո՞ երաշխաւոր լինիցի մանկան յօժարութեան, եթէ 'ի պատեհ վարիցի ուսելովք. Բրս. Ընէր: *Ընէ ապարանս կրկնայարկս եւ եռայարկս, եւ ըստ պատեհի իւրաքանչիւր արեգակնակս. Խոր. Ա. 16:

ՊԱՏԵՀԱԲԱՐ. մ. Ἐπιτηδείως, προσφόρως. Apte, commode, rite, pro captu suo. որ եւ ՊԱՏԵՀԱԳԷՍ. Ըստ պատշաճի. օրինօք. 'ի դէպ. ... *Պատեհաբար ունելով (զինքն) 'ի բարեգործութիւն եւ յարգարութիւն. Պորփ: *Առ միմեանս միաւորութեան օրինակացն եւ ճշմարտութեան՝ ըստ պատեհաբար համեմատութեան. Ցհ. Իմ. Եկեղ: *Խորհրդեամբ եւ պատեհաբար կատարին (տօնք): Ընդ որս եւ զայս վարկցուք պատեհաբար կարգեալ (տօն). Տօնակ:

ՊԱՏԵՀԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. մ. Ἐπιτήδειος. Accommodatus, եւ այլն. Կարի պատեհ. յարմարագոյն. վայելչական. *Զի մի գուցէ կարծեսցուք աթոռս նիւթեղէնս՝ ածպետութեան առ 'ի բազմել պատեհագոյնս: Պատեհագունիցն առ 'ի յընդունել պատմեաց: Մաքրէ զմատուցեալսն առ սրբազնական տեսութիւն եւ կցորդութիւն պատեհագոյնս. Դիոն. Երք. եւ Եկեղ: *Բազմութիւն մանկտւոյ ժողովեալ, եւ նոցին առձիկս կարգել 'ի պատեհագոյն տեղիս. Կորիւն: *Սեղանն սրբութեան ծածկեալ զգեստիւք պատեհագունիւք՝ զծածկեալ խորհուրդ ածութեանն տայ իմանալ. Ցհ. Իմ. Եկեղ: *Առ 'ի պաղաքերութիւն պատեհագոյնն մնացեալ՝ առնել եւ լիցի պտղատու (սուռ). Սարկ. Քհ: *Ի մէջ երկուց վատթարաց պատեհագոյն զերմոգինի ասացեալսն համարին քան զկրօնի. Շիր. Ղուկ: *Կարի իմն պատեհագոյն նմա ասէ զխառուն տալ. Խոսր: *Ցանգիմանութիւն պատշաճականս, ձողանս պատեհագոյնս. Նար. Իէ: *Պատեհագոյն է եւ զայլոցն իմանալ: Ի սոյն իսկ առնուլ պատեհագոյն է զասացեալն. Ագաթ: *Ցոյժ պա-

[illegible] Տօնակ :

ՊԱՏԵՀԱԳԻՍ. Տ. ՊԱՏԱՀԱԲԱՐ. [illegible]

ՊԱՏԵՀԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ն. [illegible]

ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιτηδειότης. Aptitudo, capacitas, opportunitas, expeditum esse, և այլն. [illegible]

ՊԱՏԵՄ, եցի. Ն. Περιβάλλω. Circumjicio. περιέχω, circumdo, complector. περιπλήκω, implico. ἐνειλέω, involvo. δεσμεύω, συνδέω, ἐνταφιάζω, colligo, convolvo, funero, և այլն. [illegible]

ՊԱՏԵԼ. [illegible]

[illegible] 18 : Ցե. Ը. 3 :

ՊԱՏԻԼ. Շրջիլ. [illegible]

ՊԱՏԵՆԱԶԱՐԴ. ա. [illegible] Առ. Է. 6 :

ՊԱՏԵՆԱՁԵՒ, զինի, նաց. ա. [illegible]

ՊԱՏԵՆԱԹԵՒ. ա. Κολεόπτερος. Coleoptera, cujus pennae involucro crustaceo velut vagina quadam includuntur. [illegible]

ՊԱՏԵՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. [illegible] Χέδροψ. Legumen. [illegible]

ՊԱՏԵՆՈՒՈՐ. [illegible]

ՊԱՏԵՆԻԿ, նկան, կունք, կանց. գ. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄ, մի, մունք, մանց. գ. Πόλεμος. Bellum, praelium. ἀγών, certamen. μάχη, πάλη, pugna. παράταξις, acies. [illegible]

[illegible]

ՑՈՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄ. Συνεκπολεμῶ, παρατάσσω, συνάπτω. Committo pugnam, congredior, una debello, և այլն. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԳԻՒՆ. գ. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԶԱՐԹՈՅՑ. ա. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Πολεμικός. Bellicus. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Πολεμικώτερος. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύμμαχος. Socius belli, commilito. συναγωνιστής, certaminis socius, adjutor, stipulator, succenturiatus. և բայք. συμμαχέω, συναγωνίζομαι. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԻՑ. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՍԷՐ. սիրի. րաց. ա.

Φιλοπόλεμος. Belli amans, bellicosus. Սէր ող զպատերազմ. քաջ պատերազմող. և Որ ինչ սեպհական է այնպիսումն. կռուասէր. *Պատերազմասէր և աշխատասէր մօրն մտաց չէրն ինչ երբէք նախանձաւոր (Նինուաս). Եփր. ժր. ա: *Արտաշէս՝ այր հպարտ էր, և պատերազմասէր. Խոր. Բ. 10: *Իբրև զպատերազմասէր նահատակ. Բուզ. Գ. 6: *Աշոտ քաջասիրտ և պատերազմասէր գոլով: Այր հզօր և պատերազմասէր. Ղափ. Բ. ծդ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՍԷՐ. կռուասէր. չարաչար. ոխերիմ, որպէս սատանայ. *Զդիմի հարկանել պատերազմասէր գիւղին. Ղափ. վերջաբ: *Զպատերազմասէր թշնամւոյն խորտակելով զզէնս. Շ. Եդբ: *Զոմն որ 'ի մէնջ պխտացեր պատերազմասէր կամ խռովական: Մեծաւ քրտամբք նահատակի:ր ընդդէմ պատերազմասէր թշնամւոյն. Ճ. Գ: *Յանդգնելոյ և պատերազմասիրաց ընդհանուր սէ̃յ. Մխ. դփ: *Ի բաց յայնպիսի պատերազմասէր բարուց լինել. Շ. Եղբ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՏԵԱՑ, եցի, ցաց. գ. Φυγοπόλεμος, φυγόμαχος. Qui detrectat bellum vel pugnam, fugax. Ատեցող պատերազմի. որ խորշի կամ փախչի 'ի մարտէ. վատասիրտ. *Ո՞չ է ակար և պատերազմատեաց, յորժամ յաղթելն յաջողիցի, և նա զէնընկէց լինիցի. Պրպմ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Որ տայ պատերազմ. թշնամի. *Պատերազմատուաց տկարութիւն է. քանզի 'ի ձեռն որոց շնորհենն՝ 'ի ձեռն սոցա մեծամեծս ինչ վնաս գործեն. Փիլ. լին. ա. 48:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՓՈՐՁ. ա. Ἐμπειροπόλεμος. Belli sive militaris disciplinae peritissimus. փորձ և կիրթ 'ի պատերազմունս. *Քաջամարտիկ՝ պատերազմափորձ և մշտայաղթ բազմութիւնք. Պրպմ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ պատերազմիլ. զինել. *Ընդդէմ պատերազմեցի զազնուական զվտանգն՝ վատթարագունիցն հեշտութեանց. Ճ. Ժ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻԿ. Տ. ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ՝ ըստ ձ̃ նշ. *Հմուտ պատերազմիկ իրաց. Պէտ: *Պատերազմիկ նաւք . . . 'ի պատերազմիկ նաւս. Փիլ. Խնամ. և քհ: *Նաւս կազմել պատերազմիկս: Պատերազմիկ նաւս քառասուն. Գաղ. աղէտ: Տե՛ս և ՏՐԻԷՐ. յն. τριήρις, μαχρή τριήρις, triremis, navis bellica, oblonga. այն է երեքկարգեան թիովք նաւ երկայն:

Եւս և ըստ բ̃ նշ. *Ամենայն զօրքն պատերազմիկքն հայոց: Ո՛վ քաջքդ պատերազմիկք: Ի խորութեան պատերազմիկ զօրուն երթալոյ. Բուզ. Է. 5: Գաղ. աղէտ: Երզն. ժբ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՄ, եցայ. ձ. Πολεμέω. Belligero, bellum gero, praelior. μάχομαι, pugno. ἀγωνίζομαι, certo, contendo. Տալ պատերազմ. մարտնչել ճակատ առ ճակատ. մղել. Ճգնել. ուէֆէր՝ ճէնկ էթ. ճէնկլէշմէք. *Տէր պատերազմի վասն նոյա ընդ եգիպտացիսս: Տէր ած մեր ինքն պատերազմեսցի փոխանակ ձեր: Պատերազմեցան ընդ ձեզ բնակիչք երկրին: Ամենայն որ պատերազմի (յազգոն աստարի. ձ̃), ամենայնի ժուժկալ լինի: Զբարւոք պատերազմ պատերազմեցայ. և այլն: *Քաջաբէս պատերազմեցաք: Պատերազմին առ միմեանս: Մեծապէս պատերազմեալք զառաքինութեան զհանդէսս. Եղիշ. Է: Ցհ. ժմ. եբ: Շոր:

Վարի և որպէս չր. ըստ յն. ոճոյ. Πολεμοῦμαι, πολεμίζομαι. Bello afflictor, bellum patior. Կրել զպատերազմ, փորձիլ. *Մարդկան իրք ամենայն՝ երբեմն պատերազմին, և երբեմն խաղաղանան: Թէպէտ և սակաւ սակաւ պատերազմեցին, թէպէտ և սաստիկ փորձեցին. Ածաբ. ծղ: Իսիդ: *Պատերազմին, և պատերազմեալ լինին: Որ ոք 'ի մարմնական ախտից պատերազմեցի: Ընդէր այսպէս պատերազմիմք 'ի դիւաց: Զի՞նչ արարից հայր, զի պատերազմիմ ես պոռնկութբ̃ և սրտմտութբ̃: Պատերազմեալ եղև 'ի պոռնկութէ. Վրք հց. սակս:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՉ. ա. Πολεμιστής, πολέμιος, πολεμιώτατος. Bellator, inimicus, hostis, infestus, infensissimus. Պատերազմօղ թշնամի. ոսոխ. դիմամարտ. փէլէշէն, հասիմ. *Այժմ մարդոյն՝ վասն որ կայ 'ի նմա չարն, թշնամի և պատերազմիչ լինել ցամաքայնոցն (կենդանեաց) և թռչնոցն. Փիլ. լին: *Ածամարտ է, և սո̃ց հարց պատերազմիչ: Ածն բան, սատանայի պատերազմիչն, տիեզերաց ազատուէին. Ամ: *Զամենեցունց իշխեցողն (զինքնակալս) յայնմ ժամանակի պատերազմիչս ունէին. Պրպմ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՂ, ի, աց. ա. փ. Πολεμιστής, μαχητής, μάχιμος. Bellator, pugnator, pugnax, bellicosus. πολεμικός, bellicus. Պատերազմիկ. այր պատերազմի. քաջ զօրական. մարտիկ. ճէնկճի, ուէֆէրւի. *Այրքն պատերազմողք: Յարանցն պատերազմողաց: Կալան զհամար արանցն պատերազմողաց: Դու մանուկ ես, և նա այր պատերազմող 'ի մանկութէ իւրմէ: Եւ ընդ նոսա զօր պատերազմող: Փրկեաց զմեզ 'ի պատերազմողաց զձանապարհայն: Ժողովեաց զաւիթ զպատերազմողս զօրավարացն յերուսաղէմ. և այլն: *Սովաւ յիշեցեն զհոգևոր գունդն պատերազմողաց. Եղիշ. Է:

Նմանութբ̃՝ որպէս Հակառակ, Նեղիչ. *Զի մի՛ առաւելն քան զայս՝ պատերազմող լսելեաց անցցէ. Ցհ. կբ: *Առաւելութիւն բանի պատերազմող է լսելեաց. Ածաբ: և Շ. Եղբ: *Ցագեցութիւն բանի պատերազմող է լսելեաց. Համամ. առակ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՂ. որպէս Ոսոխ. դիմամարտ. հասիմ. *Ո՞ գիտէ զիս պահել զոճ արտոյ յագարակի. վասն այսր պատերազմողի անարգեցի զիս այսուհետև (իմն զերկիրն զայն՝ իբրև դիմամարտ): Ոյք մեղանչենն, պատերազմողք են իւրեանց կենացն. Եւ. ԻԷ. 4: Տօբ. ԺԲ. 10:

ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՂ. որպէս Պատերազմական. *Խորտակեսցի աղեղն պատերազմող: Պատերազմող զինուքն իւրեանց. Զաք. Թ. 10: Եզէկ. ԼԲ. 27:

ՊԱՏԵՐԱԶՄՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատերազմողն գոլ. ճէնկճիլիք. *Հնացեալ էին 'ի մրցմունս պատերազմողութբ̃. Վ. րք. ող:

ՊԱՏԸՆՁԱՆ. Տ. ՊԱՏԻՆՃԱՆ:

ՊԱՏԺԱԾՈՒ, ի, աց. ա. Κολαστής. Punitor, castigator. Ածօղ զպատիժ 'ի վերայ յանցաւորի. *Սպանողք յորժամ 'ի պատիժս մտանեն, ոչ բարերարս զպատժածուսն կոչեն, այլ չարարարս. Եղնիկ:

ՊԱՏԺԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Κολαστικός. Poenas infligens, poenalis, punitivus. Որ ինչ հայի 'ի պատիժս. պատժողական. վրէժխնդրական. *Պարտ և պատշաճ էր և զպատժական զօրութեան իւրոյ ցուցանել զհանդէս. Ոսկ. մ. Գ. 14: *Ընդ պատժական տանջանաւոր խոշտանգանօք արկանել. Ածբ. Գ. 5: *Կուսութիւն գեր 'ի վերոյ քան զհարսն, և պատժականաւն զոյգ ընդ թագաւորութեան. Խոր. Գ. 3: *Խորաւէ պատժականաւն և հեշտայնովն. Ոսկ. եբր: *Ոչ զպատժականին ասէր զնորայն՝ զասպարն, և զայլն, այլ զքաղցրագոյնն միայն. Շ. մթ: *Կրկին ընկալան շնորհս՝ ըստ եղեւի, զպատժականն համայն և զշնորհականն. Երզն. մթ:

ՊԱՏԺԱԿԱՆ. որպէս Պատժապարտ. պատժելի. *Եւ զիս զմեղաւորս 'ի պատժականաց ընկալ ընդ նոսին. Նար. յբ:

Ի կրկին նշանակութիւն ևս բերի առեալն, *Առաւել պատուեցաւ յովհան՝ պատժական կարծեօքն՝ քան ամենայն մարգարէքն. Անան. յաղ:

ՊԱՏԺԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Պատժապարտուին. արժանաւորն գոլ պատժոյ. *Իմովս պատժականութե գոչմամբ հեծութեամբ և այլ կրկնեցից. Նար. Բ:

ՊԱՏԺԱԿԻՑ, կցի. ցաց. ա. Կցորդ կամ արժանի պատժոյ այլոց. *Պատժակիցս կործանեցելոյն սոդոմայ. Նար. Բ:

ՊԱՏԺԱՀԱՍԱԾ ԼԻՆԵԼ. Իբրեւ հասանել յանձնէ զպատիժ արժանաւոր. *Զի մի՛ և սորկաց և պանծարաց զօրէն՝ առ անգիտութե պատժահասեալք եղեալք՝ միահամուռ 'ի մահ մատնեսցին, 'ի չարութէ գաղարել ոչ կամեցեալք. Փիլ. Նխ. ա:

ՊԱՏԺԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Բաժակ. (Թերևս իբրու բաժանակ, կամ առեալ 'ի բաժակէ նեղութեանց.) *Ափսէք և սաշտք, և ըմպիկք և պատժանակք ... յն. 'ի տեղի վերջնոցս՝ մի բառ. Κύλιξ. Calix. Փիլ. տեսական:

ՊԱՏԺԱՊԱՐՏ, ի, եց, կամ աց. ա. գ. Κατάδικος, καταδεδικασμένος, ὑπεύθυνος, ἔνοχος. Reus, sons, obnoxius, supplicio afficiendus. Պարտական պատժոյ. յանցաւոր՝ արժանի պատժոյ. *Այնչափ պատժոց պատժապարտ իցես: Յորժամ ոք նորին մեղաց պատժապարտ իցէ: Ըրջել առանց համարձակութե իբրև զպատժապարտ: Զպատժապարտն ապանանէ (դահիճ): Յանցանաց պատժապարտս առնեն (օրէնքն): Պատժապարտ անիծիցն գտան. Ոսկ. հռ. Բ. յոր. եբր: *Որ ոչ լուաւ, և ոչ եհար, պատժապարտ գտաւ. Իգն: *Պատժապարտ մեծաց տանջանաց առնէ, յորժամ անձին ոք ոչ առնուն յորջորջէ. Սեբեր. Է: *Առնէ ցուլ պղնձի, յոր պարտ վարկանէր արկանել զպատժապարտսն. Նանա: *Առցէ զայս կշտամբութեն պատժապարտին՝ առնել ... տուն: Ինձ պատժապարտիս համբարձեալ մեղա անդուլ դատիչ, անաչառ կշտամբիչ. Նար. կզ. յբ: *Թէ և 'ի պատժապարտ և 'ի թիւր ծառայից իցեմք. Լմբ. պորգ: *Այլ այս ոչ դթութեն է, սակաւ տանջել, և մեծամեծս համարել պզանն. զի ոչ ժուժայ զբաղում տանջանս պատժապարտիցն անտանել. Գէ. ես:

ՊԱՏԺԱՊԱՐՏԱԳԷՍ. մ. Որպէս պատժապարտ. *Պատժապարտապէս ըմբերանեալ (չարն). Նար. տաղ:

ՊԱՏԺԱՊԱՐՏԵՄ, եցի. ն. Դատապարտել. պատուհասել որպէս պատժապարտ. *Պատժապարտէ զանդրանիկն և զառաջնորդն դիւաց: Եկն 'ի պատժապարտել զեդգէոն բանակս դիւացն. Զքր. կբ: *Մի՛ վասն անօրէնութե նոցա պատժապարտեսցես զնոսա. Մաքն: *Տես, ախմոն մոգն զհայրն պատժապարտեցաւ. Ածր. Գ. 6:

ՊԱՏԺԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատժապարտն գոլ. յանցաւորութիւն. դատապարտութիւն. *Նախ հասցէ ոք զպարտս պատժապարտութե իւրայոցն ընդվայրաբոյս սովորութեանց. Ագաթ: *Ըստ պատշաճի մերոյ պատժապարտութեանցն և վնասուցն. Նանայ: *Կատարածուոր պատժապարտութե վերակնեռկելով քեզ բարիրարի. Նար. խզ: *Ցան-

զթատակման և յանդգնու պատժապարտութե. Մագ. ծէ: *Ոչ է առանց պատժապարտութե: Բիւրապատիկ պատժապարտութեն է արժանաւոր. Սարգ. ա. պ. ծբ: Ն ա. յհ. է:

ՊԱՏԺԱՍԷՐ. ա. Որ սիրէ սաստել և չարաչար պատժել. *Դիոնեսիոս (բռնաւորն) խստագոյն գոլով և պատժասէր. Նչննս:

ՊԱՏԺԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Տեղի կամ գործարան պատժոյ. գործի տանջանաց. *Զօրագործաց (էր խաչն) պատժարան: Ի պատժարանի փայտին մածուցեր (զոտս). Խոր: Նար. ղէ:

ՊԱՏԺԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Պատժողական. տանջօղ. չարչարիչ. *Զպատժարար զօրութեն կոչէ ձեռն: Պատժարար զօրութեն վրէժ առնուլ: Զպատժարար զօրութեն 'ի գործ արկից. Մխ. երեմ: *Շուրջ առէ զբարեգործակն և զպատժարար զօրութի. Լծ. ածօք:

ՊԱՏԺԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Κολαζόμενος. Castigatus. Ունօղ յանձին զպատիժ. պատժեալ. դատապարտ. *Նորին իսկ պատժաւորին է զէնսն, որ սպանանէ զինքն (վասն յանցաւորութեն). Յոհ. բ. կոր: *Ցերկարեցաւ մինչև յերկոտասաներորդ ամ պատժաւորացն. Եղիշ. ը: *Տեսանեմք չորս հրեշտակս, որ կան և խօսին ընդ պատժաւորին. Ճ. Ա:

ՊԱՏԺԱՒՈՐ. Ὑπεύθυνος. Reus, obnoxius. Արժանի պատժոյ. պատժապարտ. պարտաւոր. չարագործ. *Մի համարիր, ասէ, եթէ յապաշխարութեն օգտեսցէ ինչ զպատժաւորն. Յոհ. յհ. ա. 27: *Բևեռեալն զմահաւորդ երկնի և երկրի՝ իբր զհաստատի պատժաւոր: Զպատժաւորս անամփոփելի 'ի քոյ տեսութենէդ՝ մաքուր արասցես. Նար. հէ. յգ:

ՊԱՏԺԱՒՈՐ. և } Τιμωρητικός, κή.
ՊԱՏԺԱՒՈՐԱԿԱՆ. } Ultor, ultrix. Տ. ՊԱՏԺԱԿԱՆ՝ ա նշ. *Ցայնժամ եցոյց ըզպատժաւոր զօրութին: Զպատժաւորական զօրութին յայտ առնէ. Յոհ. մ. գ. 14:

ՊԱՏԺԵՄ, եցի. ն. Κολάζω. τιμωρέω. Punio, castigo, ulciscor. ἐτάζω կամ αἰτιάζω, examino, կամ culpo. Պատիժ տալ. ընդ պատժով արկանել. վրէժ առնուլ. փոխարէնս առնել յանցանացն. և Պատուհասել. յանդիմանել. կշտամբել. գողչուղէլ, հօգգընթան կէնէլ. *Պատժեաց ած զփարաւոնն պատժօք մեծամեծօք վասն սարայի: Ճողովուրդ եփրեմայ պատժեաց զնոսա 'ի հովիտսն: Զմահապարտս այնչափ ներելով պատժեցեր: Ոչ արժանի ըստ որոց մեղայն՝ պատժեաց զիս: Պատժել զմարդ 'ի դատաստանի: Առաքեցից 'ի վերայ քո սով, և գազանս չարս, և պատժեցից զքեզ: Մի պատժէք, և ոչ պատժիցիք. ևն: *Ասպաքէն (գաբրիէլ) հրաման ընկալեալ յայս ուեկոխ բերել (զաքարիայի), և ոչ եթէ պատժել զարդարն. և զի՞ պատուհասեաց. Իգն: *Ո՞չ գիտէր որ պատժէ, թէ ընդէ՞ր այրես. և ո՞չ գիտէր՝ թէ ընդէ՞ր հեղձուցանիցէք. Եղնիկ:

ՊԱՏԺՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ունօղ ըզզօրութի պատժելոյ. պատժաւորական. պատժական. *Ոչ բանայր զբերանն պատժողական հրամանաւ չարչարողացն. Լմբ. պտրգ: *Արգել զպատժողական զօրութի, և կամաւ յանձն էառ զմահ. Լծ. կոչ:

ՊԱՏԺՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատժելն, և Պատիժ. *Անպարտական էր նա մահու պատժողութե. Լմբ. պող յար:

ՊԱՏԻԺ, ատժոյ կամ ժի, ատժոց. գ. Τιμωρία. Punitio, castigatio, ultio. ζημία, mulcta, poena. αἰτία, culpa. ἐτασμός, examen. κρίμα, damnatio, և այլն. Փոխարէն հատուցումն կամ տուգանք յանցանաց. պատուհաս. տանջանք. վրէժ. գոզէգ, ծէղա, օղօղ, րէփփ, պէփէլ. (որպէս և պ. քափաշ՝ է վրէժ.) *Մեծ է պատիժ իմ քան զթողուլ զիս: Պատժեաց ած զփարաւոնն պատժօք մեծամեծօք: Պատրաստին անխրատից տանջանք, նոյնպէս և պատիժք անզգամաց: Պատժի (յն. պատժիլ) ոչ ունին ակն: Պատիժք 'ի վերայ մեղաւորաց հասին: Զանիրաւութե պատիժս զնոքօք արկանէին: Ի նմին պատժի կաս: Ո՞րչափ սաստիկ պատժոց արժանի համարիցիք զայն՝ որ զորդին այ առ ոտն եհար. և այլն: *Ընկալաւ զպատիժ մահուն: Ի նմին օրինաց ընկալցին յանցաւորք զպատիժս դատապարտութե. Եղիշ. բ. գ:

ՊԱՏԻՃ, տճոյ, ոց. գ. Προβοσκίς, προνομαία, μυκτήρ. Proboscis, nasus. իտ. Tromba, muso. Ցռուկն փղի երկայն և գիւրաթեք, որով պատառէ և առնու զոր ինչ և կամի. խօրթում, փուծ. *Փեղքն կանգնեալք՝ զպատիճսն 'ի վեր համբերձեալ չարժէին. առակելով եթէ ժողովրդեանն ողջոյն տան. և յետ այսորիկ անտօղքն իբր գովեցին, սոքա իբր եթէ զոյգ փոխարէն ողջունին ընկալեալք՝ գարձեալ զպատիճսն իբր զանչս 'ի վայր թողին. Փիլ. կեն: *Փիղք զպատիճս պատեալ զհակառակորդօքն. Պտմ. աղէքս: *Փոխանակ երկայն պարանոցին ունի զերկայն պատիճն՝ առ 'ի դարման կերակրոյ, և առ 'ի պէտս ջրոյ ըմպելոյ: Զպատիճն երկայն՝ որ մինչև 'ի յոտսն հասանէ: Փեղ զկերակուրն պատճովն համբառնայ հանէ յերկրէ. Վեցօր. ը: *Ուսաւ զպրութի փեղն, որ գրէր պատճովն 'ի գետնին. թէ զայս ես ինքնին գրեցի. Լծ. ժիւ. (իմա ուսեալ դծագրել՝ որպէս ծրագրեալ էր տէրն)

ՊԱՏԻՃ. Φλοιόν. Cortex. Կեղև որ պատէ զմարմնով արմատոց և պտղոց. գոպուգ. *Եւ ապա անտի բաժանի 'ի ցօղուն և 'ի պատիճ, և 'ի գոգաձև փոճոկս ցորենոյ. Վեցօր. է: *Ոչ պատիճ հասկին բերանոց. Յոհ. հէրոդ:

ՊԱՏԻՃ. Սռնապան կամ գուլպայ՝ որ պատէ զսրունս և զոտս. *Պատիճքն յոտսն, որ է կտաւեայ մետաքսեայ կօշիկքն: Ագուցանեն նմա զպատիճսն և զանդրավարտիքն. Մաշտ. ջահէ:

ՊԱՏԻՄ, եցայ. յ. Տ. ՊԱՏԵՄ:

ՊԱՏԻՆՃԱՆ. գ. որ և ՊԱՏԸՆՋԱՆ, ՊԱՏԸՆՃԱՆ. Melongena. իտ. Melenzana. Պտուղ յայտնի բուսոյ, որ և թ. պատլիճան, պաթինճան. որոյ լաւն ազգի ազգի լինի 'ի բերիա: Նոյնպէս կոչի և պտուղ ինչ ծառոյ'ի հնդիկս, որ ըստ այլոց Անպ, անապ, ամպաճ. *Անապ. (էնէպ). ինքն պատինճանն է. Բժշկր: *Մեզրապուղն, որ է ձմերուկն. և կամ պատինջան. Վրդն. ծնող: *Կաղամբն, պատինճանն. Մխ. բժշկ:

ՊԱՏԻՊԱՏ. Տ. ՊԱՏ:

ՊԱՏԻՐ, իրք. ա. Πειθός, πειθανός. Persuasorius, blandus, fallax. ἀπατήλιος, λος. decaptorius, fraudulentus, dolosus. (Որպէս թէ պատօղ իր, կամ վատ ինչ.) Արմատ Պատրելոյ. որպէս Համոզիչ հրապուրանօք. պատրողական. խաբէական. փօլայըճը, ալդադըճը, էօլան. *Ի բանս պատիրս, 'ի բանս հրապուրանաց արկին զբազումս: Պատիր բանիւք. ա. Ձ. ա. 12: ա. կոր. բ. 4: Ն կող. բ. 4: *Պատիր բանիւք կոչէր'ի խաղաղութի. Ղևոնդ: *Պատիր պատմութեցն հաւատալ. Եւս. քր. ա: *Իւրովք պատիր արուեստիւք: Հոգք աշխարհիս ծանրացուցանեն զմիտս մարդկան 'ի պատիր զբօսանաց. Վեցօր. բ. է: *Հրաժարեն 'ի պատիր խաբէութէ: Պատիր խաբէութը: Պատիր ինչ ննդութը. Ցձի. է: Եղիշ. բ: Իգն:

Կամ Պատրիչ. խաբօղ. *Առաջին փայտն՝ գեղեցիկ և քաղցր պտղովն՝ մահու եղև առիթ, պատիր եղեալ ադամածին կուսին. Անյ. բարձր: *Զբաղեալ էին յարուեստ ձրկնորութեն, որ քաղցր և պատիր է քան զամենայն. Շ. մթ:

ՊԱՏԻՐՔ, կամ ՊԱՏԻՐ. գ. Ἀπάτη. Deceptio, fallacia, fraus. Պատրանք. խաբէութի. մոլորութի. *Փափկացեալք 'ի պատիրս իւրեանց՝ լեալ ձեզ խրախճանակիցք. բ. պետ. բ. 13: *Ի պատիրս յաւտահաւութե իւրեանց կապեալ են. Ցձի. ը: *Պատիրք և խաբկանք են (բժժանք): Զի մի թուիցին թէ պատիրք ինչ իցեն և վայրապար պարծանք, և բանից խաբէութի. Յոհ. կող. Ն եբր: *Ի պատիրս մեքենայել թեակոխէ. Սեբեր. ը: *Առեալ 'ի չարծոցն ծրարս թարախածորս 'ի պատիր ախտիցն, որպէս զծղրուրն կիւպրիանոսի առ 'ի պատիր յաւտնեայ կուսի. Խոր. առ արծր: *Ոմն և հնարք իւր... ոմն՝ և պատիրք իւր: Խուսափեսցեն պատիրք մի ընդ իս վերբերեցին: Հեռացո զհետս վրիպելիս, զպատիրս ձայնելիս: Հանել 'ի հոգւոյս զպատիրս գիւաց. Նար: *Ընչաւէտն այն այր տրտմեալ 'ի բաց գնաց, առ պատիր անգր դարձեալ (այս ինքն 'ի պատրանս աշխարհիս). Անյ. հց. իմ: *Մեզ ոչ հրամայէ ընդունել'ի տաճարն. և պատիրք աշխարհիս չէ ընդունելի 'ի սուրբս. Համամ. առկ:

ՊԱՏԻՒ, տուոյ կամ տուի, տուէ, տիւք, տուոց. գ. Τιμή. Honor. ἀξίωμα, dignitas. վր. պատիվ. Շուք՝ ներքին և արտաքին. փառք, և փառաւորութի, պարծանք. շնորհ. յարգանք. մեծութի. և Արժանապատուութիւն. բարձ և աշտիճան մեծութե. իզզէթ, իքրամ, շէրէֆ, մէրթէպէ, քոյէ, մանսըպ. *Այն եղէցի 'ի պատիւ երեսաց քոց: Արասցես պատմուճան սուրբ՝ ահարոնի եղբօր քում՝ 'ի պատիւ և 'ի փառս: Փառօք և պատուով պսակեցեր զնա: Մարդ 'ի պատուի էր. և ոչ իմացաւ: Թող 'ի անդւոջ իւրում փոխանակ իւր զանդրանիկս 'ի նմին պատուի. և այլն: *Փառք մարդոյ 'ի պատուէ հօր իւրոյ լինին. Սիր. գ. 13: *Դողումն և տոկումն ունի զարարածոն՝ յորժամ զպատիւ արարչին ոչ նոցա մատուցանիցէ. Եղնիկ: *Ոչ արժանի խաչի և մահու էր նա, այլ՝ պատուի և երկրպագութե: Որք ոչ զպատիւն յինքեանս ձգէին, այլ պատիւն զհետ նոցա ընթացաւ. Խոր. բ. 30. 77: *Ի փոքր պատուէ 'ի մեծն վերանան: Պէսպէս պատուովք՝ ընդ ժամանակս ժամանակս: Սրբազանից և ածայնոցն պատուոց. Յոհ. եփես. է: Ն էս: *Ըստ իւրաքանչիւր պատուի և արժանաւորութե. Նար. յոհէդ: *Օրինակս տացուք 'ի պատուէ անտի՝ որ պատուէին թագաւորք զամենս 'ի մերոց ազատ. Եղս. պղմ: *Ի պատուէ. կամ պատուի. կամ պատուօք. կանոն: Սեբեր: Իմաստ: Խոր. և այլն:

ՊԱՏԻՒ. Γέρας, δωρέα. Donum, praemium. ἀνάθημα, donarium sacrum. Պարգև. ընծայ. նուէր. *Ցամենայն նուիրելոցն իմա յորդւոցն իսրայէլի՝ քեզ ետու զայն 'ի պատիւ: Ոչ ընտրեցին զպատիւ ոգւոց անարատից: Պարգևք քո քեզ լիցին, և զպատիւ տան քոյ այլում տուր: Ի պատիւ տաճարին տուեալ էր. Թուոց. ծէ. 8: Իմաստ. բ. 22: Դան. է. 77: բ. Ձ. բ. 13: *Խոստմամբք պատուոց. Խոր. ա. 26: *Ի պատճառս պատուի և պարգևաց: Ցուցանէ գտեալ է քո զայդ ամ պատուական պատիւդ. Եղիշ. գ. է:

Իսկ Եղիշ. է. *Կապէր զպատիւ վարդին... Մերկացոյց 'ի նմանէ վաղվաղակի զպատիւն արքունի ». իմա զզարդն կամ զնշանակս

պատուի ։

ԳԱՏԻ ԱՌՆԵԼ . Պատուել . պատիւ մատուցանել . *Մեծաւ զգուշութ. պատիւ առ բարեալ սուրբ խաչին . Ճ . Ա ։

ԳԱՏԻ ԼԻՆԵԼ . որպէս Պատուական՝ պատուելի լինել . *Քաղաքացեաց մարդկան արգոյ և պատիւ լինել առաւել քան զգեղջկաց . Խոր . Բ . 7 ։

ԳԱՏԻ կոչի առ. քերականս քաշն ձգեալ 'ի վերայ բառից համառօտելոց՝ 'ի ձև ․․․ , զի հնարեալ է առաւել պատիւ սրբազան անուանց . որպէս՝ ած , ․․․ , տէր , ․․․ , քս , են ։ *Զհոգին առէ պատուով գրեալ որպէս զած և զտրն և զքնն պատուով գրեսցի պատիւն՝ որ է քաշն , որ 'ի վերայ երկուգրոյն դնեմք , որոշէ զանունն այ 'ի պիտակ անուանց աստուածոցն ։ Սովոր են յոյնք և զհոգին սուրբ պատուով գրել , զի պատիւն զաստուածոյ զանունն սուրբ հոգւոյն 'ի հոմանուն հոգւոց . Գէ . Եօ ։

ԳԱՏՇԱՃ , ի , ից . ա . գ . որ և ԳԱՏՇԱՃԱՒՈՐ . Պատշաճ . յարմար . գիպող . եդեալ . *Եւ ոչ մեք երկրորդել պատշաճ վարկաք ։ Պատշաճ սորասիւ խորհեաց՝ քան թէ յաղթեաց . Արծր . Գ . 5 . Նար . Ծբ ։ *Ոչ այս պատշաճ (էր) սգոյն տարածումն . Սիւն . մբ ։ *Առ 'ի պատշաճից կցորդութե բանիս բարգութե . Նար . Ծբ ։

ԳԱՏՇԱՃ ԴԱՐԱՆ . Տ . ԳԱՏՇԱՃԱԴԱՐԱՆ ։

ԳԱՏՇԱՃԱԲԱՐ . մ . Իբրև պատշաճ . ըստ պատշաճի . արժանապէս . յարմարապէս . *Եւ երկոքին պատշաճաբար անուանեալ լինելոցն պատշաճաբար (զոլ) վարկանելի է ։ Որ ինչ է երկնաւոր պատշաճաբար պիտանի ։ Ցանելով պատշաճաբար գրել քեզ . Արծր . Գ . 8 . Գ . 3 . 11 ։

ԳԱՏՇԱՃԱԳԻՐ . ա . Պատշաճաբար գրեալ չարագրեալ . *Ո՞ր էրգ պատշաճագիր 'ի ճահ գովեստից օրհնեալ պատուեսցէ . Նար . ․․․ ։

ԳԱՏՇԱՃԱԳՐՈՒԹԻՒՆ . գ . Պատշաճաւոր գրութիւն . քաղցրայարմար գրուած . և կամ Հարայարեալ գրութիւն . *Մխիթարական գրելով զամենայնն 'ի նոյն կարգ բանին պատշաճագրութե . Նար . ․․․ ։

ԳԱՏՇԱՃԱԿԻՐ . ա . Պատշաճաւոր . գեղեցկայարմար . վայելչական . *Երկուց միութեան անայլայլականի կայ պատշաճակիր . Նար . ․․․ ։

ԳԱՏՇԱՃԱԳԻՍ . Տես ԳԱՏՇԱՃԱԲԱՐ . *Պատշաճապէս 'ի խաւարաղական զարգն զեանոց խմեալ խոցոտել ։ Պատշաճապէս պատասխանեցին (զխափանեալ սաշարն) . Նար . Ծն . Եւ խլ ։

ԳԱՏՇԱՃԱՑԵՍԱԿ . ա . Պատշաճ տեսլեամբ . վայելչատեսիլ . գեղեցիկ . *Ըստ քաղցրին ձևս ․․․ պատշաճից խրոյ . Նար . ․․․

ԳԱՏՇԱՃԱՒՈՐ , ի , աց . ա . Ἐπιτήδειος. Idoneus, opportunus. ἁρμονικός, ἁρμοστός, harmoniam prae se ferens, conveniens, congruus, accommodatus. Պատշաճ . պատշաճաւոր . բարեյարմար . յանկաւոր . յիշող . վայելուչ . ․․․ . ․․․ . *Եւ բաժանականութեն ցոյց մարդկան արուեստ է , 'ի ձեռն որոյ պատշաճաւորն նուագածուն կենդանեաց և չնչաւոր գործեաց կաղմեն հնարիւք հանճարոյ . Փիլ . Լին . Բ . 3 ։ *Ցոյցախոս գնել պատշաճաւոր յարմարութեամբ գրութե բանից ։ Ոչ ունիմք ասել խմաստն կամ անհանճար առանձ լինել մեզ հետ պատշաճաւոր . Խոր . Գ . 1 . 31 ։ *Կոյս , և առն խոնարհել , պատշաճաւորք առ անօրէնութեն սպասաւորութի ։ կուսութիւն՝ որ պատշաճաւոր առ սրբութին ընծայեաց .

Բռ . Ծն ։ *Հայրենիք յիշատակել զմեզ ․․․ 'ի պատշաճաւոր խնդրուածս ։ Այս երանութիւն , և ըստ կարգաւորութեն խօսից յորժ պատշաճաւորք . Նար . յիշ . Եւ խլ ։ *Իբրու զանգամոցն պատշաճաւոր սիրից 'ի մեծամասնս յօդուածս . Մագ . Լ ։ *Հանապազ իրաւացի և պատշաճաւոր է զոսախին դարձանակութե ը զեկուցանել . Մագ . ․․․ ։ *Օրինակ ինչ պատշաճաւոր ոչ ունիմք . Սիւն . Եւ ։ *Պատշաճաւորք (են) ամենայն գործարանքն բանի . Տօնակ ։

ԳԱՏՇԱՃԱՒՈՐԱԲԱՐ . Տ . ԳԱՏՇԱՃԱԲԱՐ . *Ցեղւոյն յառաջնորդականէն ձրգտեալ (կրեալ կամ բան մարդկային) զձայնին գործէ գեղեցիկ յարմարեալ պատշաճաւորաբար բաժնէ . Փիլ . Լին ։

ԳԱՏՇԱՃԱՒՈՐԵՄ , եցի . Տ . ԳԱՏՇԱՃԵՄ . *Պատշաճաւորեաց (հայր) զնա կոյսն միածնի որդւոյն . Եղիշ . ․․․ ։ *Սեան՝ բազում բնութեանց պատշաճաւորք . Անյ . ․․․ ։ *Առաւ գայն իմացուածովք խորհրդոյ պատշաճաւորեցին յարձանագրութեն բանից . Ցն . ․․․ ։ *Ըստ նոցա յեղանակացն պատշաճաւորել . Նրբ . Եբ ։

ԳԱՏՇԱՃԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ . գ . Ἁρμονία. Harmonia, consensio. ἐφαρμογή, connexio, congruentia. Ցարմարութե . յանկաւորութե . յօդակապութե . շարայարութե . կապակցութե . *Անչիոն սեղք և պատշաճաւորութեք ամենայնի անլոյծ շարունակութեք էիցս ։ Անլոյծ պատշաճաւորութեն և կարգի ամենայնի պատճառ . Դիոն . ․․․ ։ *Որպէս մասանց (մարմնոյ) 'ի միասին պատշաճաւորութեք . Սիւն . յար ։ *Գեղեցկայարմար պատշաճաւորութեք ուղղեցաք զանձնս կան առաքինութեան . Մագ ։

ԳԱՏՇԱՃԱԴԱՐԱՆ . գ . Βελοθήκη (նետադարան կամ փքնադարան), φάρετρα. Pharetra . որ և ԳԱՏՇԱՃ ԴԱՐԱՆ . (որպէս թէ յարմար գրարան .) ստացականեալ անուն կապարճից՝ ուր դնին նետք . Եւ․․․ Եւ․․․ . *Եւ զնա իբրև զպատշաճադարան գեղեալ նետիւք . Եղիշ . ․․․ . Զօր զաստարար առեալ . Արծր . Գ . 5 , այպէս երկրորդէ . *Իբրև ըպատշաճ դարան գեղեալ նետիւք ։ Ոչ և Սիւն . ․․․ Բհանուր նշանակութ առեալ զդարանն՝ ասաց . *Ընդ պատշաճ մնալ զորանս խմաստոյ 'ի գազանս , ընդ նմա խօսեր (այսինքն սատանայ 'ի մերանդ օձին ընդ եւայի) ։ Բայց բարգութեք լինի ստեպ և մի բառ . որպէս , *Ի խորհրդական պատշաճդարանէ անտի նետիւք իւրովք խոցոտե զմիշտյն . Եղիգ . Ֆ ։ *Ոչ նետ 'ի պատշաճ դարանի 'ի կիր արկանին . Ճ . Ա ։ *Զնետս արևալ 'ի պատշաճդարանէն ձգել 'ի տեգն յուսոյսա . Լֆ . ․․․ ։ *Ի չար պատշաճդարանէ մախանաց նախանձու ձգէին 'ի նա զնետս հայհոյութե . Վրդն . Ծն ։ *Սատանայ , և օձի պատշաճդարան նետից նորա . Տօնակ ։

ԳԱՏՇԱՃԵՄ , եցի . ն . Ἁρμόζω , ἐφαρμόζω , συναρμόζω. Apto, coapto, apte compono, connecto. Պատշաճել . յարմարել . միարանել . շարայարել . յեռուլ . գեղեցիկ զօդել , կցել . ․․․ . *Կամին պատշաճել (Հայրն կենդանեաց) միւր զանազանութեք . Չորրորդն յարմարեցից և պատշաճեցից . Փիլ . Լին . Եւ Լին ։ *Ամենեցուն պատճառ եղով , և գերագոյն քան զամենայն գոյութեք , և զանանունն պատշաճէ (ած ինքեան) , և զամենայն էիցս անունս . Դիոն . ․․․ ։ *Զիւրաքանչիւրսն առ մեծամասնս պատշաճեաց ընտանեբար ։ Զիւր ազգին իւրն հարան և մայր պատշաճեաց . Նար . Բռ . ․․․ ։ Եղիշ . 'ի յայտ ։ *Զպատուաքին զաւթացն յառաջ պայծառ պատշաճեաց . Նար .

Խլ ։ *Պատշաճէին զնոսա 'ի հիւթ խորանին . Առ գլուխս հանուրց (այսինքն առ հայրապետս) պատշաճեալ ։ Որք 'ի մի գլուխն ցք պատշաճեցան . Լֆ . ․․․ ։ *Ի վերայ հիման հաւատոյ զուգել և զարծաթ և զականս պատուականս պատշաճէ ։ Զհոգի և զմարմին 'ի միասին պատշաճեաց . Եղիշ . Ծն ։ *Զառաքելոց բանս պատշաճեսցէ 'ի նախագրելոյդ յարմարութե . Պիտ ։

ԳԱՏՇԱՌՈՄ , եցայ . չ . չ . Ἐφαρμόζομαι. Congruo , convenio . στοιχέω , ordine procedo , և այլն . Պատշաճիլ . վերաբերել . 'ի դէպ գալ . յարմարել . ․․․ . *Ոչ գիտեն՝ որ պատշաճի , այս թէ այն , կամ թէ երկոքեան 'ի միասին բարի եւս են . Ժող . Ծն . Ճ . *Աւեն , եթէ՝ զի եղիցի հաստատն , պայտ է գիտողին պատշաճել գիտելութե . Սահմ . Ա . *Մակեդոնան եթէ բաղումն բնութեն պատշաճի , պատաշհումն լինի . իսկ եթէ միոյ բնութե պատշաճի , յառաջ ։ Այդ է առաքինութե սահմանի , ամենեցունն պատշաճել . Անյ . ․․․ ։ *Ըստ քեզ մին յերկուց պատշաճեսցի . Ցն . ․․․ ։ *Նախ և առաջին (առոր) , որ զառեղին ունիցի . և այլ և բերն և ընդ նոսին յարմարեալ պատշաճեսցին . Ճռ ։ *Հաւատացին 'ի ձեռն կուսուն և վարչականին՝ ոչ գողութե պատշաճել գործն . ․․․ ։ *Եթէ համարասոհն վրդովմունքթե՝ մեղօք յառակե , պտու արժանօք պատշաճեսցիքոյ աջով քո պայծառն՝ զարդեալ կառուցի ։ Այս են պատշաճեալ թանձրականացն կերպագրութեն ։ Սնըքս նետից պատշաճեալ գեղովք 'ի չաւձմարանս խորութե արտի . (որ հայի և 'ի Պատշաճադարանն) ։ Օձիւք անկվանելի զենուց ինձ պատշաճեսցին , զչարին հալածել զդունդ . Նար . Գ . ․․․ ։

ԳԱՏՇԱՌՈՒԹԻՒՆ . գ . } Ἐφάρμοσις, ἐφαρμογή. Convenientia, commissura. Պատշաճաւորութի .
ԳԱՏՇԱՌՈՒՄՆ , նման . } և Պատշաճիլն . *Արդ զի եղիցի պատշաճութեան , այսինքն ըմբռն և կարող հասունն , պայտ է գիտելոյն ոչ շարժիլ . Սահմ . Ա . *Ամենայն սեր , ամենայն պատշաճութի . Դիոն . ․․․ ։ *Ընդ նմին պատշաճութեք գեղազարդեցին (այսինքն զայլ մասունս սբց ընդ խաչափայտին) . Նար . Խլ ։ Եթէ 'ի բազմութեն պատշաճութեան ոք նայեսցի . Սիւն . մբ ։ *Ցաղագս ամենայն անգամոցն ('ի գլուխն) պատշաճութեն . Տօնակ ։

ԳԱՏՇԱՌ . գ . Որպէս Պատճառանք . առաջնութիւն . ․․․ . *Նախ քան զուսումն նորա խաղալ յիշեալ զամենը և ըզպատճառ . Ը . ․․․ ։

ԳԱՏՇԱՌ . ա . Պատճառեալ , կեղ պատճառ , առանձին . *Ի յանցաւորաց անտի խորհեսցէ մեզ է բանիք , և առնեմ , և առնելով պատճառ . Ցն . Լբ ։

ԳԱՏՇԱՌ ԿԱԼ , ԼԻՆԵԼ . Προσέχω . Attendo. ἔχομαι, haereo . σπουδάζω , studeo . ἐπιμελέομαι , curam gero . Պատճառանօք և զգուշութե կալ մնալ պատրաստ . պատուով սպաս առնել . աչ ունել . փոյթ յանձին ունել . զգոյշ կալ . գիտել . ․․․ . *Ամենայն կարգաց և իրաւանց և արբութե պատճառ կալ . Ցն . Է ։ *Անփոյթ առնէին զաւելորդացն , և կարևորացն և եթ պատճառ կային ։ Միշտ հոգևորացն պատճառ կալ . Եւ մեք նմին պատճառ կացցուք ։ Հոգևորացն և եթ կային պատճառ ։ Որ մարմնոյն սրբութեան պատճառ կայցեն ։ Զգոյշ լեր անձին . այսինքն անձին պատճառ կաց . Ցորեց իրաց զքաւն անձն 'ի վերայ , յայնմանէ պատճառ կայցէ անձին . Սգայն միայն .

կան պատկառ ։ Պատկառ կալ ածիւ 'ի հը֊նազանդութիւնքն. Ոսկ. ատէպ ։ *Յոյժ պատկառ կայր 'ի պաշտօնատարութիւն հայրապետին ։ Ածը. Ը. 1 ։ *Հաւատացէք որ 'ի քո կացէք միայն պատկառ ։ Պատկառ կացէք ոչ տըր֊մեցուցանել զհոգին մը ։ Ի վատթարաց պղծուչանել, և լուսաւորութիւն պատկառ կալ. Ը. Ե. պ. Ն ա. յհ. լէ ։ Ն ընդհանր ։ *Պատկառ կալ թագաւորին հրամանաց, կամ անտի կենացն, առաքինութեանց, սպասաւորութեան, պաշտամանն ։ Սարգ. Ե. յհ. ա ։ իգն ։

Դուն ուրեք առ էական բայիւ. *Զձեռս և զքերան լուանալոյ պատկառ են, և զոգիսն որբել չունին ինչ փոյթ յանձին. Ոսկ. Տ. Ե. 26 ։

ՊԱՏԿԱՌԱԿԱՆ. ա. Պատկառելի. ամօթ համարելի. *Նման և սա ցուցա մեղ խաչ ածական, զոր և ասել մի ոք կալցի պատկառական. Ը. Եարէր ։

ՊԱՏԿԱՌԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ՊԱՏԿԱՌԵԼ. *Միոյ հաւատոյ և վարդապետութեան պատկառացեալք. Ը. ա. պ. ի ։

ՊԱՏԿԱՌԱՆՔ, նաց. ն. Ἐντροπή. Verecundia, pudor, pudicitia, reverentia. Ամօթ գովելի. ակնածութիւն. ամօթխածութիւն. համեստութիւն. յարգութիւն. տօ, հիճալ, էփէպ, ըըը. *Դու գիտես զնախատինս իմ, զամօթ իմ և զպատկառանս իմ ։ Զգեցցին զամօթ և զպատկառանս ։ Ոչ ամաչեցին ամօթով, և պատկառանս ոչ առին 'ի միտ. Սղմ. կը. 20 ։ Ն հ. 13 ։ Երեմ. Ը. 12 ։ *Մանկանց պարտ է բազում պատկառանս, և ոչ ումէ համարձակութիւն. Պղատ. օրէն. Է ։ *Պատկառանայն ծաղիկ 'ի բաց կողոպտի բանիցն արբողութ. Ա. որ. ա ։ *Պատկառանօք հինն ագամայ. Ըար ։

ՊԱՏԿԱՌԱՆՔ. որպէս Ամօթոյք. այրք. *Արանցն պատկառանացն բնութիւ անհամբ տակ բանին. Պղատ. փէմ ։ *Զփանէս 'ի նեղքս ածէ (Որփէոս), պատկառանս ունելով 'ի յետուստ կողմանէ ։ Առեալ զգերանդի 'ի բաց հատանէ զպատկառանս հօրն. Նոննոս ։ *Սեղան ամօթոյ (ուր) պատկառանք կանայցն արալեալ էր (որպէս թէ չնարհօղ տըր֊փանաց իցէ). Մխ. Երեմ ։

ՊԱՏԿԱՌԱՏԵՍԱԿ. ա. Պատկառելի տեսլեամբ. արգոյ. *Ի պատկառատեսակն պաղատ զինուորեր. Նար. խւ ։

ՊԱՏԿԱՌԵԼԻ, լոյ, լեաց. ա. Արժանի պատկառանաց. ակնածելի. և Ամօթալի. *Ալեօքն պատկառելի է, և չքեղազոյն. Ոսկ. յհ. Ե. 12 ։ *Զպատկառելիան խայտառակեցի. զգաղանիան հրապարակեցի. Նար. ձէ ։

ՊԱՏԿԱՌԵԼԻ. Պատկառող. ամօթխած. *Պատկառելի է կանանց ազգ առաւել քան զարանց. Նար. երգ ։

ՊԱՏԿԱՌԵՄ. եցի. չ. որ և ՊԱՏԿԱՌԻՄ. Ἐντρέπω, ἐντρέπομαι, αἰσχύνομαι. Erubesco, revereor, pudesio, pudet me. Ամաչել ամօթխածութ. ակնածել. յարգանօք երկնչել. և Զամօթի հարկանիլ. չինէ. խոփնի, ուրանալ. տօ հիճալ էյմէք, ուրիշն. *Որ ոչ պատկառէ յերեսաց արդարոց, չէ գովելի ։ Պատկառեցեր յերեսաց տեառն ։ Եկաց առաջի երեսաց նորա պատկառեալ ։ Իբրև ետես տէր՝ եթէ պատկառեցին, ասէ. պատկառեցին, ոչ տպականեցից զգոսա ։ Պատկառեսջիր քո ։ Մի պատկառեսցես՝ զի նախատեցին զքեզ ։ Ի մարմնաւոր հարցն մերոց՝ զորս ունիմք խրատիչս՝ պատկառեմք, ևն ։ *Վասն հօրն յիշատակի պատկառէ յայնմանէ, որ նորայն երբեմն եղեալ է կին. Փիլ. Ծ. բան ։ *Պատկառեցէք 'ի մեծամեծաց. Ածող. Ը ։ *Մի ինչ պատկառեր դու երկիւղիւ յաղքայէ. Եղէգ.

Գ ։ *Ոչ այնքան ստրուկցի և պատկառեցի 'ի սաստկութէ քուռ հրամանի, որքան ակնք ծովուն յեզերացն. Նար. Ը ։ *Հուրն պատկառեր յարդարոցն. Հարցնափառ ։

ՊԱՏԿԱՌԵԼ. որպէս Պատկառ կալ. ըդ֊գուշանալ. ոագընող. *Յորոյ իրաց զգաւան ածին 'ի վերայ, յայնմանէ պատկառեսցէ անձին. Ճ. Գ. որ 'ի բուն բանս Ոսկեբեր. գրի՝ պատկառ կայցէ ։ *Ի մեջ առ զբաղմանչար հնարս թշնամւոյն, և պատկառեալ 'ի նետից նորա. Մանդ. իգ ։

ՊԱՏԿԱՌԵՄ. եցի. ն. մանաւանդ } Ἐν-
ՊԱՏԿԱՌԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. } τρέπω, δυσωπέω, καταισχύνω. Pudefacio, pudore adficio, confundo. Տալ այլում պատկառել. յանդիմանել, և ածել պատկառանս. տօ էՖփէրմէք, այըղլամագ. *Որ զանձն պատկառէ, նա այլում ոչ մնասէ ։ Դիցէ մարդ զմեղս 'ի մտի, և նախատէ և պատկառէ զինքն. Վրք հց. ծէ ։ *Մի պատկառեցուցանէք զնա. Հռովմ. Ե. 15 ։ *Որք անձև խայտառակութիւ կեան, յայտնապէս պատկառեցուցանել ։ Ո՞չ յետու անուանակից տն պատկառեցուցանէ զքեզ ։ Լռութիւն պատկառեցուցանէ զընթերակային. Փիլ. ծ. բան ։ Սեբէր. Ը ։ Լմբ. իմ ։

ՊԱՏԿԱՌԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ պատկառեցուցանէ. պատկառելի. պատուական. ահաւոր. *Պատուականագոյն քան զարծաթ և քան զքարինս պատկառեցուցիչս ։ Զպատկառեցուցիչն զայն ըմպեն զարիւն. Սարգ. ա. պ. ծէ. ևն ։

ՊԱՏԿԱՌԻՄ, եցայ. յ. Տ. ՊԱՏԿԱՌԵՄ. չ. *Ոչ 'ի տանջանաց երկնչին, և ոչ 'ի սատացուածոց պատկառին (այսինքն ոչ ակնածեն). Եղիշ. Գ ։ *Պատկառեցարուք յերկայնմտութենէն տն. Ածող. Գ ։

ՊԱՏԿԱՌԿՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատկառոտ գոլ. ամօթխածութ. *Տեսս զարմացեալ ըղձեղութ նորա և զպատկառկոտութ. Ոսկ. գծ ։

ՊԱՏԿԱՌՈՏ, ի, ից. ա. Ἀγνός. Pudicus. Պատկառող. ամօթխած. ամօթխածը, խոցնրկող. ուշանկան, տօլը. *Առաքինութիւն լուսաւոր է և հաստատուն, և բնութիւ պատկառոտ ամօթագեղ ։ Ի պատկառոտս շառագունութիւն է ։ Այնպէս կացցես՝ պատկառոտ և խոնարհ և լուռ. Փիլ. լին. Պետրոս ։ Վրք հց ։ *Պատկառոտն (շուշան) լուռ եղեալ՝ միայն հաւատարիմ վկային, որոյ առաջի ոչ մեղաւ ։ Ծածկէ զգլուխն և զդէմսն պատկառոտ և պարկեշտ ցուցանելով ։ Միայն յոհան. ասէ պատմութին, պատկառոտն (կամ պատկառոտին) պատեալ (զկոյսն). Վրդն. ծն. Ներգ. Ն յանքատափն ։ *Իսկ զմարմինն պատեալ պատկառոտն 'ի մանկունս և նա կուսանն յովհաննես ։ Պատկառոտն մարիամ ոչ համարձակէր զաւետիսն ասել յովսեփայ. Տնակ ։

ՊԱՏԿԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՏԿԱՌԱՆՔ. Ἀισχύνη. Pudor. *Պատկառութիւն և ամօթ բերեն. Փիլ. լին. Ը. 6 ։ *Մինչդեռ պատկառութիւ իբրև սանձք 'ի բերան կայցեն ։ Կայ և կայ պատկառուն ինչ մնկեալ յոգւոյն, և ակնածութիւ մեծ 'ի բարիսն. Ոսկ. Եփես. Ն Տ. Գ. 33 ։

ՊԱՏԿԱՌՈՒԿՍ ԱՐԿԱՆԵԼ. Պատկառել ցուցանել. երկեղուկս արկանել. *Ոչ այն ոք էր՝ որ նոցա մոլեգնութեն պատկառուկս արկանէր ըստ մեղս գործելոյ. Բուզ. Գ. 14 ։

ՊԱՏԿԱՌՈՒՄՆ. գ. Ἀιδώς. Verecundia. Պատկառելի. պատկառութիւն. պատկառանք. *Պարկեշտութիւն, պատկառումն, և խորշումն. Արէոպ. տատ ։ *Եւ զիս պատկառումն ունի յոյժ, մինչ զի ոչ կարեմ նկատել զպատկերս ձեր. Ճ. Գ ։

ՊԱՏԿԵՐ, ի, աց. գ. պ. Բէյքէր. Ἐικών. Imago, effigies, species. τύπος, forma, figura. ἄγαλμα, simulacrum. ἀνδρίας, statua. Նմանութիւն կերպարանաց օրինակեալ՝ որպէս 'ի հայելւոջ, կամ նկարեալ, գրոշեալ. արձան. և ըստ Ածաբանին սահմանելոյ՝ *Այս է պատկերի բնութիւն, նմանութիւն լինել ակզբնատպին. Ա. որ. Է ։ սուրէթ, Եասվիր, Բէմսալ, պէյքէլ. *Արտացուք մարդկան պատկերի մերում ։ Արար ած ըզմարդն 'ի պատկեր իւր. ըստ պատկերի այ արար զնա ։ (Աղամ ծնաւ զսէթ) ըստ պատկերի իւրում ։ Մի առնիցէք ձեզ դրօշեալ նմանութիւն ամենայն պատկերի ։ Զպատկերս նորա (բահաղու) խորտակեցին մանր ։ Ապաքէն որպէս 'ի պատկերի շրջի մարդ ։ Հարցանիցեն զգլխոյ իւրեանց և զպատկերս իւրեանց ։ Դու արքայ, տեսանէիր պատկեր մի ... ահաւոր էր յոյժ պատկերն ։ Ո՞յր է պատկերս այս կամ գիր. ասեն, կայսեր ։ Փոխեցին զփառս անեղծին այ 'ի նմանութեն պատկերի եղծանելի մարդոյ ։ Կերպարանակից լինել պատկերի որդւոյ իւրոյ ։ Որ է պատկեր աներևութին այ, ևն ։ *Առ մարդով նմանական է պատկեր, իսկ առ աստուծով բնութիւ. Ալբ. Ե ։ *Պատկեր որդւոյ աստի և է հոգին սբ. Ալբ. 'Ի հոգին Ը ։ *Յաղագս հոգւոյս եղև ասացեալ մարդս պատկեր այ և ոչ վասն մարմնոյս ... այլ ամ գիրք ածաշունչք ցուցանեն. Ը. Եղբ ։ *Զգեցար պատկեր հօղեղինի՝ պատկերըդ հօր անփոփոխելի. Ժմ ։ *Կենդանագրութեն փրկչական պատկերին, որ կայ յեդեսացւոց քաղաքին յուռհայ. Խոր. Ե. 29 ։ *Զորդն պատկերս պատուել 'ի գովեստ այ, և 'ի յիշատակ քաջութե նոցա. Սարկ. փհ ։ *Գրեալ է և որն բասիլեոս, եթէ պատիւ պատկերին նորա է, յորոյ անուն տպաւորեալ է. Հ=Ց. նոյ. իԵ ։ *Արար փոքր պատկերունս, և 'ի թագաւորն պահէր. Հ. յուլ. ծը ։ *Ի բազում ճգնութեն իբրև զանշունչ պատկեր եղև. Վրք հց. ծը ։ *Փախոյց զնա մեղքըդ, և եդ Ե նորա պատկեր 'ի դահոյսն. Եփր. Բգ ։ *Այն է տիրապէս պատկեր (այսինքն կենդանագրութե, խաչութե) քրիստոնէի, ժուժկալութե զախտն սպանանել. Սարգ. ա. պ. Ի ։ *Եւ ապա մարգարէն ընկենու զպատկերն (զնմանութեն, զառաւկն, զպատարուակն), և ասէ (ցդաւիթ). դու ես, թագաւոր. Ճ. Ժ ։

ՊԱՏԿԵՐ. Օրինակ. գաղափար. *Ցոյց պատկեր է վշտաց, գանիէլ իրաւանց, նոյ պատկեր է անսասանութե. Վրք հց. Յ ։ *Ի սոյն պատկեր և մեզ պարտ է գիտել... այսինքն յայսմ, կամ ըստ այսմ օրինակի. Լմբ. սաղմ ։

ՊԱՏԿԵՐ. Տեսիլ. երեսք. դէմք. կերպարան. փէտ. էիող, կէօ[illegible] *Որոյ անձն և պատկեր՝ որպէս և է[illegible] ածոց. Խոր. ա. 8 ։ *Էր յոյժ գեղեցիկ պատկերօքն ։ Էր վայելուչ հասակաւ, և գեղեցիկ պատկերաւ. Վրք հց. Ը. Ն ծը ։ *Կին պատկերօք ես դու. Ոսկիփոր ։

Այլ անսովոր է ասել՝ որպէս Ընձն ածային. *Խոստովանիմք յերիս կատարեալ պատկերս, և 'ի մի ածութի. Վրք ոէղ ։

ՊԱՏԿԵՐ. Ծնունդ, Զիւղ առն. գործ. կեսպէկ. *Մինչև յերիս պատկերս մինեանց առաջի կառակն, այսինքն 'ի թոռինն ժառանգութի. Ոչ խափանիւ առհմանագրութիւն մեռելոյն մինչև յերիս պատկերս. Մխ. դտ. յօրէն. Բգ ։

ՊԱՏԿԵՐ ԱՒՈՒՐ. Քանոյն աւուր եօթնեկի կամ ամսոյ. *Ի վերջն յունվարի հանգիստ և միրատութեանն աւուր, թէպէտ և պատկեր աւուրն ոչ նմանապէս. Ը. Եղբ ։ *Մոռացայ զպատկեր աւուրն. Վրք հց. Ե ։

ՊԱՏԿԵՐ ԱՒՈՒՐ տես և շարականն ըստ աւուր պատշաճի, որ և ԿԱՆՈՆ ։

ՊԱՏԿԵՐԱԳԻՐ, գրի, րաց. ա. գ. Գրող, նկարող զպատկեր. պատկերահան. Բառնիր եաղան՝ ընգարան, Բառնիրճի. "Որպէս բուն պատկերագիրքն զի յատից սկսանին. Վրդն. ոգմ ։

Եւ Նկարագիր. տեսիլ. գոյն. "Առիցէք, ինձ և այսոց օգնէ պատկերագիր ոսկւոյն. Ոսկ. մ. ա. ց. յն. νόμισμα χρυσοῦν φαινόμενον. դրոշմ ոսկի երևեալ ։

ՊԱՏԿԵՐԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. գ. Ἀνδριαντοποιός. Statuarius. Անդրիագործ. որձան ձուլող. "Զպատկերագործս ոչ տեսանես. զի պղինձ ոչ տանելով պատկերս կազմէ։ Պարտ էր արդեօք զնոյն ինքն զկենդանագիրսն և պատկերագործսն առաւելութ պատուոց արժանացուցանել։ Առեմք 'ի պատկերագործէ ծախել (այսինքն ծախիլ) զպղինձն 'ի պատկերն. Փիլ. Նխ. ... "Ընդ պատկերագործն զարմանամք։ Զոր գուշ արծս անուանես, կրակ են քան զպատկերագործսն. Ոսկ. մրգր. ... ։ ճ. Ա։ "Ի կարծր ինչ նիւթոյ՝ պատկերագործաց պատկերօնուածս պատկերաց թողլով յիշատակարանս. Պիտ։ "Մորայիսն. զոր գործեալ էր բրուքսիս պատկերագործ. Մագ. ։

ՊԱՏԿԵՐԱԳՈՐԾ. Εἰκονογράφος, ζωγράφος. Pictor. Պատկերագիր. պատկերահան. պատկեր հանող. "Պատկերագործք նմանահանք. Հեգրութագործք, գեղատախտակք. Ագաթ. "Տեսիլք պատկերի, և նկարք ամենայն ըղպատկերագործն յայտ արարեալ. յինքեան ցուցանեն. Եղիշ. ող։ "Առաքեաց առ նա զանանե, և պատկերագործ մի յանձանձես անուն. Հ. օգոստ. ծղ։

ՊԱՏԿԵՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործելն զպատկեր որպիսի և իցէ. "Առաւելութ սորոյ պատկերագործութեանն. Սարկ. ։ "Ամենայն ինչ ընդ գործովք արուեստին անկեալ ('ի կռել զկուռս), բայց միայն զայլանողի (ալլանտ) մնաց 'ի պատկերագործուէ. Մէկ. ։

Եւ Առնելն ըստ զմարդ 'ի պատկեր իւր. "Զմարմնոյ ծանրութեն հաղթացուցեալ՝ զարարչականն Աշմարտեն պատկերագործութեն նմանութեն. Երզն. ։

Կամ Պատկեր և նմանութիւն 'ի վեր երևեալ. Εἰδολοποιΐα. "Այն որ 'ի հայելւոջն է պատկերագործութիւն. Պղատ. ։

ՊԱՏԿԵՐԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Εἰκονογραφέω. Imaginem describo, pingo, delineo Նկարել. նմանագրել. ... "Պատկերին և ելլենացիք զնա պատկերագրեալ. Նիւս. ։

Մանաւանդ՝ Նկարագրել. նմանեցուցանել. օրինակել. տառակել. ... "Աստ եկեղեցական կարգք ... անմարմինս պատկերագրեն. Մագ. 'ի Դիոն։ "Օրինակօք զա... կեանքս պատկերագրէ։ ... պատկերգրէ. Լմբ. ։ "Վերնական և ... 'ի կերպ կազմածին ... պատկերագրողն ... հայոց ... Երզն. ։ "Լուսացեալ կա... զանենեն և զյստակ մաքրութեն ան... նկարագրէ, որ պատկերագրեցան 'ի գէմս քմի աղ (այսինքն կերպարանից եղին քմի). Նիւս. Երգ ։

ՊԱՏԿԵՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (ըստ ամենայն առմամբ). Εἰκονογραφία. Pictura, delineatio, descriptio. "Աննման միմեանց համարեալ զպէրգն իմացուեց յառաքելոցն պատկերագրութեանց ։ Զ...

իւղոյ ունելով վերաշարժականն զօրութիւս ընչանականի պատկերագրութեն. Դիոն. Երկն. և էկեղ ։ "Տեսարան, յորում յիշատակեր քաջացն անմոռանալի քաջութիւք՝ 'ի բազմութէ պատկերագրութեցն ցուցելոց. Պիտ։ "Ի բազմած մոլորութեն պատկերագրութեն պղծեցին զամենայն նիւթ. Տօնակ։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԳԵՍՏ ԼԻՆԵԼ. Զգենուլ կրել յանձին զպատկեր և զնմանութիւն այլոյ. "Միայն մարդկային միաքս պատկերազգեստ եղեալ (այ), պատիւ առեալ 'ի բնութեն մեծ իմն. Փիլ. ... "Պատկերազգեստ լինի ցանկութեն արծաթսիրութեն և մեծութեն (իբր կուռք). Վրք հց. ։

ՊԱՏԿԵՐԱԿԱԶՄ. ա. գ. Պատկերագործ. պատկերահան. "(Արգար առ յս) առաքեաց պատկերակազմ մի. Տմ իէւ. օգ. ծղ։

ՊԱՏԿԵՐԱԿԵՐՊ. ա. Որ ինչ ունի զկերպ և զտեսիլ պատկերի. նկարեալ. գրոշմեալ. քանդակեալ. "Իբրև ետես թագաւորն զգեղապանծ վայելչութեն պատկերակերպ և նկարագիրն հախճսիմեայ. Ագաթ։ "Ընէ 'ի նմա փողոցս հրաշալիս, պատկերակերպս. Արծր. ...։ "Զոսկին փոխանակեաց 'ի ձեռն պատկերակերպ դաշնականին. Եղիշ։ "Արձանս պատկերակերպս 'ի քարանց և 'ի փայտից 'ի ձեռն արուեստից նիւթեն. Վրք ...։

ՊԱՏԿԵՐԱԿԻՑ. ա. Որ ունի զնոյն պատկեր նմանութեն. կերպարանակից. "Զմարգիկ պատկերակից քո խողխողել կամիս։ Զարդարն զսէթ, որ էր պատկերակից առամայ. Եղիշ. ...։ "Քմի իսկ պատկերակից և ժառանգակից եղեալ. Իսիդ։ "Պատկերակից եղեր հաղեգէն բնութես. Շար։ "Մարմնակից և պատկերակից մեր եղեալ։ Որ յանարգ արգանդէ կոչես քեզ պատկերակիցս. Նար. ...։ "Տպաւորագոյն են նմանութիք իբր պատկերակիցք միասնակք. Նար. ...։

ՊԱՏԿԵՐԱԿՈՒՈՒ. ա. Որ կռէ՝ քանդակէ զպատկեր. "Անդրիանտագործ պատկերակուռ. Ոսկ. մ. գ. 7 ։

ՊԱՏԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատկերակիցն գոլ. կերպարանակցութիւն. "Չեն նման երեսք երեսաց... ունելով 'ի պատկերակցութեն՝ զորակութէ սեռին ասարութիւն, 'ի խաղաղութէ եմք. Լմբ. ... "Ընդէր երեւայն ասէ փրկիչ (դաւիթ), և ոչ զայլ մարմինն ակնարկէ. ասա զպատկերակցութիւն ասէ, զի պատկերակցութիւն պատուեաց ած զմարդն. Ոսկէփոր ։

ՊԱՏԿԵՐԱՀԱՆ, ի, աց. գ. Պատկերագիր. նկարիչ. "Հրամայեաց ածել առաջի նորա պատկերահան զոմն. ճ. Ա։

ՊԱՏԿԵՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ձևացումն պատկերի. "Զգերաղարդն յայտնաբանութիս 'ի պատկերաձևութիս ոչ իջուցանէր յանպատշաճ աննմանութիւս իսկ. Դիոն. Երկն. ։

ՊԱՏԿԵՐԱՄԱՐՏ, ի, իցն կամ աց. ա. գ. Εἰκονομάχος. Qui imagines oppugnat, iconoclastes. Մարտնչող և հալածիչ սրբ պատկերաց, ևս և խաչի. և նշխարաց նոցա. "Վրթանիսի քերթողի յաղագս պատկերամարտաց. Վրք. ...։ "Պատկերամարտքն՝ որ իջին յաղուանս, աղտարեցին զերկիրդ ձեր. Կողբացի։ "Ի ժամանակս պատկերամարտին զնորին իսկ զանարատ ածածնին զերանելի պատկերն ընկեցին 'ի ծովակն՝ որ կոչի ղազարու. Հ. ...։

ՊԱՏԿԵՐԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Εἰκονομαχία. Imaginum oppugnatio, iconoclastia. Մոլորութեն և գործ պատկերամարտից. "Ի պատկերամարտութէ (եկին) 'ի խաչամարտութեն. Ցհ. իմ. պատ։ "Աղանդք այդ յետ առաքելոցն երևեցաւ, և պատկերամարտութիւք նախ 'ի հառոմս. Կողբացի ։

ՊԱՏԿԵՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Μορφοῦμαι. Formor. Կերպարանիլ. զգենուլ զպատկեր այլոյ. տիրապէս ձևանալ. նմանիլ. և Տպաւորիլ. "Զինչ՝ վերջին պատկերանալս, և կատարումս։ Նովիմբ պատկերանալ հաւատովք, և առաջին մերով յուսովք. Աս ոսո. է. և ծգ։ "Թէ խմանայր զինքն պատկեր այ, զբաղեցուցանէր զմիտս արտաքոյ կրօնիցն՝ յոր պատկերացաւ. Շ. յհ. ծր։ "Ի մէջ կենդանւոյն այ. և մարդկան պատկերացելոց այ. Լծ. ... "Գեղեցկամանութի (զխաեմ սրբ) զպատկերանալն 'ի կերպարան սկզբնատպին. Սկեւ. ... "Սիրոյն պատուիրանին լրումն, որով պատկերանայ աչակերտութի (քմի). Գէ. ... "Ի սր յարութեն (քմի) մինչև ցմեծագոյն փողոյն հնչումն, յեօթնեբեակ դար շաբաթուն պատկերանայ. Տօնակ. այսինքն օրինակ լինի նմանութբ։ "Սովորիս և մեղկիս, և խորհուրդքն պատկերանան և անդի առնեն և բոյն գնեն 'ի սիրտդ. Եփր. ... այսինքն տպաւորին իբր պատկեր։

ՊԱՏԿԵՐԱՊԱՇՏ, ի, աց. ա. Պաշտօնեայ պատկերաց գից. կռապաշտ. "Զպատկերահանս և զպատկերապաշտսն. Ագաթ։

Եւ ևս՝ Այն որ նիւթաւր բերի 'ի պաշտել զսր պատկերս՝ առանց յարգելոյ զբուն սրբն. "Ոչ զսրբն պատիւ կամիմ փոքրկացուցանել, այլ զոմանց պատկերապաշտաց չար միտս ասնութեն և սխալանս կամիմ զգաստացուցանել. Սարկ. ... "Ոչ նիւթապաշտ և պատկերապաշտ լինել ('ի պատուելն ըղպատկերս նոցա). Սարկ. հանգ ։

ՊԱՏԿԵՐԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Կռապաշտութեն. "Սկիզբն պատկերապաշտութե եղև բէլ (նեբրովթ). Արծր. ա. 2։ "(Հայկ) խրախուսեալ յած՝ սատակեաց զնոյն ինքն զկենդանին զառաջնորդն պատկերապաշտութե (զբէլ). Վրդն. ...։

ՊԱՏԿԵՐԱՍԷՐ. ա. Սիրող զպատկերս գից, այսինքն զկուռս. "Զի զպատկերագործսն և զպատկերասէրսն և զպատկերապաշտսն՝ յիւր պատկեր ածութեն հնազանդեցուցէ. Ագաթ ։

ՊԱՏԿԵՐԱՏԻՊ. Տ. ՊԱՏԿԵՐԱԿԵՐՊ. "Ցերբն երբն շլշլելով զդրօշեալ պատկերատիպսն, և զզանազան յօրինուածսն. Արծր. է. 6։

ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Μορφόω. Formo, figuro. Տալ պատկերանալ. նկարագրել. տպաւորել. կերպարանել. "Պատկերացո սր զանհրաժեշտ գալուստքս առաջի աչաց իմոց, կամ մերոց. Եփր. ...։

ՊԱՏԿԵՐԱՒՈՐ. ա. Ունող զպատկեր և զկերպարան (մարդկային). "Ի մասպաս գեղ պատկերաւոր, ըստ արփիական խմբին լուսաւոր. Նար. ...։

ՊԱՏԿԵՐԵՄ, եցի. ն. Պատկերացուցանել. կերպացուցանել. ձևացուցանել. նմանեցուցանել. տպաւորել զպատկեր իւր, և յինքն առնուլ զպատկեր իրացն. "Որ զհօգս պատկերեալ ձևացայց. 'ի հող մահու սերմանի՝ անշնչացեալ։ Հանճարումս զերկիրս հաստատեաց, և զմարդն յինքն պատկերեաց. Անան. ... "Խաչին փրկութեամբ զմարդն առ ինքն պատկերեաց. Կանոն ։ "Միտք արու և առաջինի նման նոցա կամի լինել. զերան ծնանդս և զինքն բնութիմբ պատկերեալ. Վրդն. ...։ "Սանդուղ ձեռօք, և պատկերեաց բանիւ. Երզն. ...։ "Զոր խորհրդեամբքն պատկերեալ, և իւր ինքեան կերպարանեալ. Շ. ...։

ՊԱՏԿԵՐԻՄ. ի. յ. Պատկերանալ. ձեւանալ. նմանիլ. *Ի մարդոյ սաղմանիլն՝ նախ սերմանի յարգանդ, ապա պատկերի, եւ ապա աճէ, եւ ապա զարգանայ. այս է չորք գործք. ՄԵՖ. ծն։ *Հրեշտակք այնքան գեղեցկութիւն պատկերեալք եւ տպաւորեալք, մինչեւ այլք լինել լոյսք, եւ զայլս լուսաւորել կարացեալք՝ առաջին լուսոյն հաստատմամբ եւ բաշխմամբ. Ար. արեոպ. է։ *Փառօք բարձրութեան չնորհին պատկերեալք. Նար. առաք։ *Ոչ փոխեաց զկարգ իւր (խոնարհականս), այլ բառ նոյ պատկերեալս՝ 'ի խոնարհութեան զորցս. Արտ. գ. 32։ *Հաւատամք եւ զանգամ պատկերեալ բարւոյն (այսինքն հաստատեալ 'ի պատկեր նոյ). Կէր. պտմ։ Իսկ յանեղն. Արծր. ա. 14. *Զմասանսն պատկերեալ թողեալ 'ի համապատորդ յիշատակս. իմն պատկերաւոր, զրոշմեալ պատկերաւ 'ի պէսս կնքոյ։

ՊԱՏԿԵՐՈՒՄՆ, րմունք. գ. Պատկերիլն, պատկերանալն. պատկեր. նմանութ. կերպաձեւութիւն. եւ Երեւակայութիւն. *Զոր նկեղեցի զպատկերումն եւ զտպաւորութիւն նոյ բերել ասէր երանելի ծերն։ Մտաւոր ամենաբեւեռութեամբ անհրաժեշտացուցանել զտպաւորութեան եւ զպատկերմունս։ Որով ամենայն հիւթականն պատկերմունք առ 'ի յանձնէն արտահոսլածին. Մագ. էկեղ։

ՊԱՏԿԻՆ կամ 'ի ՊԱՏԿԻՆ ԿԵԱԼ. Տ. ՊԱՏԿԻՆՆԵԼ, իլ.

ՊԱՏԿԻՆԵՄ. ն. իսկ կ. իբր յ. Ἐγκεντρίζω, ομαι. Insero, or. որպէս թէ Պատկանել պտուղ առ տունկ. այն է պատուաստել. պատվիրել, պատուաստել տալ. *Տունկ անկելոց ես այսու հետեւ ('ի)հոգեւոր զրախտի անդ 'ի վայրի ձիթենւոյ անտի յընտանի ձիթենի անդր պատկինեալ. (այլ ձ. պատկին կեալ. հին տպ. 'ի պատկին կեալ։) Եթէ յառաջ մինչդեռ պատկինիստ՝ պիտոյ է արմատացանելդ եւ գործելդ, յետ անկելոյն ոչ ես առաւել գեղեցիկ է. Կոչ. ա։

ՊԱՏԿՈՂԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Ὑπόζωμα. Tabulatum, quod succingit. Ներքին տախտակամածք կողից նաւու որպէս գօտիք 'ի ստորէ. *Ի նաւի թէպէտեւ մեծամեծ գործիք իցեն, եւ 'ի ներքոյ պատկողանացն չիցեն, չէ ինչ օգուտ. Ոսկ. եզեկ. է։

ՊԱՏԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Կրկնութ. յաւելուած. վերադրութիւն. *Ճարտարի միայն պատկութիւն, եւ անշարադրելի է նմանութիւն. Ոսկիփոր։

ՊԱՏՃԱՌ. ի, կամ ոյ. մանաւանդ ՊԱՏՃԱՌՔ, ռաց. գ. Սկիզբն շարժիչ. հաւակ. օժղեղ, ճէուին. *Անուն կոչէն եւ պաշտօն՝ ամենայն չարի սկիզբն եւ պատճառք։ Սա է պատճառք ամենայն չարեաց։ Զանազան լինել ձեզ պատճառք բարեաց։ Եղեւ ամենայն հնազանդելոց իւրոց պատճառք փրկութեան յաւիտենից։ Հարցեալ միմեանց զպատճառսն. եւ այլն։ *Ամենայն իրի անհնար է առանց պատճառի 'ի լինելութիւն հասանել. Պղատ. փիլ։ *Աստուած իմն զնոյ՝ ոչ պատճառ չարեաց. Անյ. հց. իմ։ *Կանխագիտութին (նոյ) չէ պատճառք չարեաց։ Դնեն եւ նոքա մի ինչ ինքնակաց՝ պատճառ ամենայնի. Եղնիկ։ *Փափագէ ամենայն բանականութիւն՝ նոյ եւ առաջին պատճառին. Ար. արեո. Գ։ *Չէ ընդ մի հասման՝ զհայր մտանալ, եւ զնոյ. զի նոյ՝ առաջին եւ չմարթին պատճառ. Գէ. Եւ։ *Գեղեցկութեան տուիչ ինքն է, եւ բարութեան զանձնիշխանութեան սորա պատճառ. Եղնիկ։ *Այսմ մեղ գուլ զպատճառ կչտասուն, եթէ օրէնք մեր իցեն պատճառք անվնասակ լինելոյ առաջին քո. Եղիշ. Է։ *Ամենայն բարեաց պատճառ խոնարհութիւն է. որպէս ամենայն չարեաց պատճառ հպարտութիւն. Ոսկ. Եւ։

ՊԱՏՃԱՌ. Ἀφορμή, λαβή. Occasio. Առիթ. փըլտաթ. գօպչօ. *Պատճառք ձեր յաղթեցին են, որ շուրջ են զձեօք։ *Պատճառաւ ուրն մեղքն պատուիրանաւն։ Միայն զի ազատութիւն ձեր ոչ լինիցի 'ի պատճառս մարմնոյ։ Պատճառս տամք ձեզ պարծանաց վասն մեր։ Մի ինչ պատճառս տալ հակառակորդին 'ի հայհոյութեան աղագս. եւ այլն։ *Զի պատճառս տացէ թշնամւոյն մեր ձեռնել 'ի մարտ. Ոսկ. մ. ա. 13։

ՊԱՏՃԱՌՔ կամ ՊԱՏՃԱՌ. Πρόφασις. Praetextus. Պատճառանք, պատրուակ. պէհանէ, մահանա. *Ի պատճառել զպատճառս մեղաց։ Պատճառս խնդրէ այր՝ որ կամիցի քակել 'ի բարեկամաց իւրոց։ Պատճառք սուտ են։ Խնդրէին պատճառս զդանիէլէ։ Բայց արդ չեք ինչ պատճառք վասն մեղաց իւրեանց. եւ այլն։ *Առ 'ի հատանելոյ զպատճառան պատճառախնդրացն. Եղնիկ։ *Միայն պատճառ սակաւ զպատմութեց, են. Եւս. պտմ։

ՊԱՏՃԱՌ. Αἴτιον. Culpa, crimen. Վնաս. յանցանք. սուչ, գապահաթ. *Ես եւ ոչ մի ինչ պատճառս գտանեմ 'ի նմա։ Եւ ոչ մի ինչ պատճառ մահու գտեալ. Գծ. ժգ. 38։ Գծ. ծզ. 27։ *Նախ վճարեալ զնա յամենայն պատճառոյ յայնժամ խնդրէ զնա 'ի բազմութենէն. Ոսկ. յհ. բ. 38։ (Սոյեայ գնի հոլովք Պատճառոյ՝ եւ 'ի գիրս Դիոնեսիոսի։)

Ի ՊԱՏՃԱՌՍ. Ի ՊԱՏՃԱՌ. ԱՌ ՊԱՏՃԱՌԷ. ՊԱՏՃԱՌԱՒ. Ի ՊԱՏՃԱՌՈՑ.	Ցաղագս. աղագաւ. սակս. վասն. եւ Պատճառանօք. ընդ պատրուակաւ. հաճոյ, օէզ. օէղէղինօէն, իլըն. ճէուիւէ իւէ.

*Եւ ոչ 'ի պատճառս ագահութեան. ա. թես. բ. 5։ *Ի պատճառս ձեր, կամ 'ի ձեր պատճառս. Եղիշ. գ։ *Իբր թէ 'ի պատճառս խաղաղութե. Խոր. բ. 18։ *Ի պատճառս սովոյն. Նխ. ծն։ *Ցանարգելութեանս պատճառ. Նար. լզ։ *Խոնարհեցուցանէր զլինքն առ ամենեսեան՝ խօսելով ընդ նոսա 'ի պատճառս սիրոյ. Եղիշ. Է։ *Ի հատուածի պատճառս. Արծր. դ. 12։ *Հատուածի պատճառաւ փախստական լինի յարտաքս, եւ զհետ մտանելով զօրացն պարսից՝ առ պատճառէ՝ որպէս թէ փախստական վարելով զնա. եւ այլն. Խոր. բ. 71։ *Ոչ եւս տեղի այսմ կուրգէն՝ յերկուց պատճառաց. մի՝ զի են. Արծր. գ. 13։ *Առաքեցաւ (սուտուղ) խնդրել զէշսն, եւ հաս յայս պատճառ մինչ առ սամուէլ. Եփր. Բգ։ *Ցերկիրն եգիպտացւոց իջուցեալ զնոսա առ հաց 'ի բերան՝ սովոյն պատճառաւ, որ լինին են. Ագաթ. (ուր հին տպ. վրիպակաւ ունի, պատճառաւոր լինին)։

ՊԱՏՃԱՌԱԲԱՆ, ի. ից. ա. Αἰτιολόγος. Qui caussam reddit. Որ պատճառօք իմն խօսի առ արդարացուցանել զդատ կամ զանձն. *Աւետաւոր լինիմ պատճառաբանիդ, երբէք՝ թէ զխչուառութին թողցես, ընձեռեցից յայտնի լուսաւոր բան. Մագ. խէ։

ՊԱՏՃԱՌԱԲԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Αἰτιολογικός, αἰτιώδης. Rationalis, et causam significans. Որ ինչ հայի 'ի պատճառաբանութի. փաստաբանական. եւ Պատճառական. *Պատճառաբանականք ամենայն, բարին, ազնիւն են. Դիոն. ածոյ։ *Ճաղկապ պատճառաբանական վասն այսորիկն 'ի միջի գոլով. Կիւրղ. գանձ։

ՊԱՏՃԱՌԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Αἰτιολογία. Causae redditio, ratio, caussalis particula. Պատճառական բան, բառ նշանակ պատճառի. *Զի յայտնի լինիցին ... ասեն ոմանք՝ եթէ այդ ոչ է պատճառաբանութիւն։ Զի գիրն լցցի, եւ այլն. Առանձին է այս օրինակ գրոց, իբրեւ զպատճառաբանութիւն գնելով զպատահմունս, որ յառաջս եղմանէն (այսինքն յետլից իրացն). Ոսկ. յհ. բ. 10. եւ 35։

ՊԱՏՃԱՌԱԲԱՐ. մ. Ի պատճառս կամ յօգուտ այլոյ. Խէր ընելու համար. *Ած պատճառաբար անօրէնութիւն իւրով զայս գործեաց 'ի մեզ. Ոսկ. յհ. բ. 42. յն. Συμφέροντος. Utiliter.

ՊԱՏՃԱՌԱԴՐԵՄ. եցի. ն. Պատճառանս դնել, կցկցել. *Խուժիկն պատճառադրելով խօսէր ընդ նմա այլաբանութիւն. Փարպ։

ՊԱՏՃԱՌԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատճառանք. հնարք. եւ Պատճառս 'ի մէջ առնուլն. *Առանց նորա ամենայն խորհեալքն 'ի նոցանէ եւ պատճառադրութիւնք եւ արարուածք՝ թերիք եւ անկատարք։ Ցիշելով երանելոյ խուժկին զպատճառադրութիւն վարդապետին հեթանոսաց պօղոսի. Փարպ։ *Առանց յապաղելոյ եւ պատճառադրութե հասանիցիք 'ի սահմանեալ ժամադրութիւն. Շ. Բղբ։

ՊԱՏՃԱՌԱԽՆԴԻՐ, դրի, րաց. ա. Որ խնդրէ պատճառանս. պատճառասէր. հնարիմաց. *Առ 'ի հատանելոյ զպատճառան պատճառախնդրացն. Եղնիկ։ *Կարծէին լինել կարող բառ պատճառախնդիր խորհելոցն զերծանել խաբէութե. Փարպ։

ՊԱՏՃԱՌԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Αἰτιατός. Caussatus, effectus. Պատճառաւորն. գործ. արգասիք. *Եկեսցուք 'ի պատճառականացն 'ի պատճառն կոյս. Դիոն. էկեղ։ *Պատճառն պատճառականաց անեղն էն. Ոսկիփոր։

. Կամ Որ իցեն պատճառանք ինչ. *Բայց մի բարուր պատճառական՝ գրէր զհատակրդ մանկական. Շ. առ ողբ։

ՊԱՏՃԱՌԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Αἰτιώτατος. Գլխաւոր պատճառ ամենայնի՝ նոյ. *Պատճառականագոյն արամախոհութիւն (նոյ) գործեալ. Պղատ. փիլ։

ՊԱՏՃԱՌԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Συναίτιος. Գործակից 'ի պատճառ գոլն. *Ոչ պատճառակիցք, այլ պատճառք գոլ. Պղատ. փիլ։ *Պատճառակցօք իսկ այսորիկ գոյացեալ. անդ.(ուր հոգեղէնք գնին որպէս գործակիցք 'ի լինելութե նիւթականաց։) *Պատճառ գծի գրոյ՝ գրողն. իսկ պատճառակից՝ գրիչ եղէգն. Պրոկղ. ղկ։

ՊԱՏՃԱՌԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատճառակիցն գոլ. գործակցութի. *Այսոքիկ արդ ամենայն պատճառակցութեան (յն. պատճառակցաց) են. Պղատ. փիլ։

ՊԱՏՃԱՌԱՆՔ, նաց. գ. Πρόφασις, ἔμφασις. Praetextus, species. Պատճառք ճարտարեալք, անսուտք. պատրուակ. արտաքին երեւոյթ. պէհանէ, մահանա, կէօսթէրիշ, ճէուիւէ. *Գնայր հեղգօրէն, պատճառանօք՝ իբրեւ սորին սորուցն եւ ամբ. կատարմանն քաղաքացն զաշակերտութ կոչել։ Պատճառանօք յերկարել զգօթս։ Պատճառանօք՝ որպէս թէ առաջին կողմանէ զխորհրդոն ձգելոց իցեն։ Եթէ պատճառանօք, եւ եթէ ճշմարտութե. բ. փ. գ. 8։ Մրկ. ժբ. 40։ Գծ. իէ. 30։ Փիլ. ա. 18։ *Կղզեացուցեալ 'ի մահիճսն քնոյ պատճառանօք. Մամբ։

ՊԱՏՃԱՌԱՆՔ. Αἰτία. Causa. Որպիսի եւ իցէ պատճառ. օէղէղ. *Ընկեալ կիսամահ՝ վասն որոյ պատճառանաց (այլ ձ. վասն որոց պատճառաց) մեռանէր՝ յայտ առնէր։ Վասն

այսր պատճառանաց աղաչէցի, և այլն. Իմ. ժէ. 18։ Գծ. ԺԷ. 20։ *Վասն այսպիսի իրիք պատճառանաց (այսինքն անցից անցելոց). Եւս. փր. Ա։ *Բայց թէ յի՞նչ պատճառանաց գալուստ նոցա այսր, ոչ գիտեմ. Խոր. Բ. 54։ *Որ կատարեալն են սիրով նոցա, բարձրագոյն են նոքա 'ի պատճառանաց օրինաց (իբր 'ի խորանաց, կամ յերկիւղէ.) Եփր. ղեւ։

Դասնի և յերգականսն, Պատճառանօք, որպէս Նխ. Ի պատճառս. աղագաւ. *Իւրեանց զբօսանաց պատճառանօք (այլ ձ. պատճառաւ). Բ. Մ. Ֆ. 46։ *Մեծարանաց պատճառանօք առ իւրն կոչէր. Բուզ. Է. 3։

ՊԱՏՃԱՌԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλαίτιος. Querulus, contentiosus. Սիրող ըղ- պատճառանս. պատճառախնդիր. պատճառաներ ինդրող. վէճիք՝ ճահանս արգան. *Առաւելն մեզ չարքն և պատճառասէրքն. Կիւրղ. Գնդ։ *Զպատճառասն 'իբրև մաքրեցաք զպատճառասիրաց. Եղիշ. Լր։

ՊԱՏՃԱՌԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Αἰτιατός. Ex caussa procedens, productus, effectus. Ունող զպատճառ. պատճառեալ. մանաւանդ՝ եղականն, արարած. *Նախախնամութիւն ամպետութեան յամենայն պատճառաւորաց է օրհնաբանելի. Դիոն. Ածայ. աեէպ։ *Թողեալ զպատճառն՝ պատճառաւորացն պաշտօն մատուցանիցեն. Եղնիկ։ *Միայն առիթ պատճառաւորաց. Նար. ղֆ։ *Զպատճառն է այ, և զպատճառաւորացս գոյեղինաց. Վրդն. ծն։

ՊԱՏՃԱՌԱՒՈՐ. Αἴτιος. Reus. Տուող պատճառս կամ զառիթ. մեղաւոր. յանցաւոր. *Տրամեալ հարցմանէին՝ վասն մեղաց, յոր պատճառաւոր չէին. Բրս. Մրկ։ *Արարեալ զնա, առէ, յանդիման, ոչ ինչ գտի զնա պատճառաւոր. Ոսկ. Գծ։ *Որ թէպէտ և պատճառաւոր գտանիցի, սակայն ոչ տան զնա անգրէն յաջսոյս գարձուցանել. Վրք ոսկ։ *Զամենայն պատճառաւորս ինչ (համարեալս) չարչարէր գառնագոյն. Վրք հց. յ։

ՊԱՏՃԱՌԱՒՈՐԻՄ. յ. Պատճառս առնուլ. *(Աղամ) 'ի ծառոյն պատճառաւորեալ յանկուցիչ անյարիր. Նար. ղֆ։

ՊԱՏՃԱՌԵՄ, եցի. ն. } Προφασίζω.
ՊԱՏՃԱՌԻՄ, եցայ. հ. } Praetextum, vel occasionem quaero. Պատճառս կցկցել. պատճառանս խնդրել, գտանել, 'ի մէջ բերել. ղեհանէ էՈՁէ+, վէօիւէ ղուլմօգ. *Ի պատճառել զպատճառս մեղաց։ Պատճառաւ իմն առ իս. Սղմ. Ճխ. 4։ Ֆ. Բգ. 7։ *Որ ըղձալսծեան պաշտամունեան մուծին, վկայեն և պատճառաւ էին այսպէս. Եղնիկ։ *Պատճառեցին ըղձութիւն, իբր թէ դիքն անգէն կամին զբնակիլն։ Ենանոս պատճառաւ արքայի, և թէ փրկանս խոստացաւ և այլն։ Որում ոչ հաւանեալ մանաճիհր՝ պատճառէ զարգայ. Խոր. Բ. 13. 23։ Գ. 7։ *Պատճառի զպատճառս մեղաց. Բրս. Գոհ։ *Արդ զինչ պատճառիս ով թշուառական, զի հասի ըղձպատճառս քո. Ոսկ. ապաշխ։ *Մի զընկերն պատճառեսցես։ Ամաչէր պատմել, և պատճառէր ինչ. Վրք հց. Բ. Ն ժԷ։

ՊԱՏՃԱՌԵԼ, իլ. Προσποιέομαι. Simulo, affecto, adjungo. Զեւացուցանել. կցկցել. կերպարանիլ. ձեւանալ. օոյփուրմոգ, էՈՁէ+. *Այլակերպեաց տասջի նորա զերեսս իւր, և պատճառեցաւ յաւուր յայնմիկ (որպէս թէ զայլահարութիւն)։ Եւ նա պատճառէր ցնորագոյն ևս ուրեք երթալ. Ա. Թգ. ԻԱ. 13։ Ղկ. ԻԴ. 28։ *Ամենայն որ պատճառ ինչ լիցէ, և զճշմարտութիւն պատճառեսցի, յանդիմանեսցի. Դիոն. Բղշ։ *Եւ կամօք պատճառեցայ զանգիտութիւն. Սեբեր. Բ։ *Ոմանք ասէին՝ թէ անզգայ է. իսկ կէսքն՝ թէ ոչ, այլ պատճառէ՝ զի տարեսցի. Տօ ԻԷԼ. հոյփ. ԻՖ։

Իսկ **ՊԱՏՃԱՌԵԼ**, իլ. որպէս Ներգործել, առնել, և յառաջ գալ 'ի պատճառէ իմեքէ, ոճ է յետնոց. որ, *Գոյնն պատճառեալ 'ի նմանէ. Ի Գիրս առաքին։

ՊԱՏՃԵԱՆ. Տ. ՊԱՏՃԷՆ։

ՊԱՏՃԵՆԱԲԵՐ. ա. Թղթաբեր. բարեւագիր բերող. ստյր. *Դարձաւ անդրէն առ- հանգակն պատճէնաբեր. Նար. խչ։

ՊԱՏՃԷՆ, որ և ՊԱՏՃԵԱՆ, և ՊԱՃԵԱՆ, ենի, ից. գ. (լծ. լտ. բաճինա). Ἀντίγραφον. Rescriptum, pagina, forma, exemplar. Օրինակ թղթոյ, կամ հրովարտակի. համառօտ գրոյ. ստուէլ, էօրնէլ, նոճէ. *Պատճէն հրովարտակացն կամ հրովարտակին։ Պատճէն գրոյն, կամ բանից։ Զգիրս զայս գրել 'ի տախտակս պղնձիս, և զպատճէնս նոցա գնել 'ի գանձ։ Եւ առ նոսա գրեցի պատճէնիւք այդուիկ. Եսթ. Գ. 8։ Է. 13։ Ն Ա. Դ. առէպ։ Բ. Դ. Ժ. 25։ *Պատճէն հրովարտակին՝ որ գրեալ էր յարգար արքայէաւ լին։ Պատճէն զայսր թղթոյ տա՛ք տանել այլում եկեղեցւոյն։ Ի պատճէնից անտի հրովարտակացն իմոց. Եւս. պփմ։ *Ըստ այսմ պատճէնի հրովարտակ եհաս և 'ի հայոց աշխարհն. Եղիշ. Ա։ *Ձեռն 'ի գործ հրամայեաց արկանել պատճէնին պատասխանւոյ. Զենոբ։ *Արաքեաց նմա թուղթ գաղտուկ, որ է պատճէանն (կա՛մ որ ունէր պատճէան) օրինակ զայս. Պտմ. աղէք։ *Զայս պատճէն տուրի. Նար. Մծբ. այսինքն զայս գրութիւն ներկայի։ *Թարգմանեալ 'ի նմանէ քանի և ուէթ պատճէան (գլուխ բանի), և տասն՝ որ 'ի գրի առ իս կայր. Մագ։

ՊԱՏՃԻԿ, կամ ՊԱՃԻԿ. Նոյն ընդ վ. *Արիգենոս զպատճիկ քաղցեաց թագաւորութեան հանգոյն բազմավիպին աւրնթեր եգեալ։ Պաճիկ հրովարտակին մինչև ցայժմ չըջի. Եւս. փր. Ա. Բ։

ՊԱՏՄԱԲԱՆ, ի, ից. ա. գ. Պատմօղ բանիւ. պատմիչ. *Որ նորայն էին պատմաբանքն՝ աւետարանագիրքն. Սկեւռ. 'ի Լմբ։ *Երկինք՝ փառացն այ լինին պատմաբանք. Նար. կուս։

ՊԱՏՄԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. Պատմել. պատմագրել. ճառել. *Ցետոյ կրեցին՝ զոր ինչ առաջին և երկրորդ գիրքն պատմաբանեն. Նխ. Գ. Դ։ *Զոր և յառաջիկայդ պատմաբանէ. Ոսկ. Գծ։ *Զոր ոչ միտք զօրեն իմանալ, և ոչ լեզու պատմաբանել. Ճ. Ժ։

Եւ Քարոզել. հռչակել. *Զոր նախատուչակ անուցմբ պատմաբանեալ ասէր։ Պատմաբանեսցուք զմեծամեծանչ ողորմութն նորա. Խոսր. ժմ. Ն պտրգ։ *Ընդ ծով և ընդ ցամաք մինչև 'ի ծագս աշխարհի պատմաբանի ամենայաղթ զօրութիւն խաչեցելոյն. Գէ. Էս։

ՊԱՏՄԱԲԱՆԻՉ. } Տ. ՊԱՏՄԱԲԱՆ.
ՊԱՏՄԱԲԱՆՈՂ. } *Պատմաբանիչքն փառացն յմի. Ճ. Ը։ *Պատմաբանիչ հրովարտակօք քրիստոնէութեանց պատգամագրութեանցն. Նար. գանձ հոգ։ *Դու (սա մատթէոս) պատմաբանող աւետարանին նորոգութեան. Տաղ։

ՊԱՏՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատմութիւն. ճառ. *Պատմաբանութեամբ ըղձական ճառիւք կրիցն սարսափելեաց. Նար. ղ. որպէս և Խչ. Ն ատտփ։ *Առաջին այ՝ մահուն նորա յիշատակ և պատմաբանութիւն. Լմբ. պտրգ։

ՊԱՏՄԱԳԻՐ, գրի, գրաց. ա. գ. Ἱστοριογράφος, ἱστορικός. Historiographus, historicus. Գրող զպատմութիւն. վիպագիր. պատմիչ. Եւսեբեոս. *Ցոյնք էին պատմագիրքն՝ փերեկիդէս պատմագիր։ Հեղանիկոս պատմագիր. և այլն։ Եւս. փր. Ա. Ն Բ. առէպ։ *Զյունացն միայն յիշեցաք պատմագիրս՝ նմանագոյն արգեօք երրորդեցւոյն պատմագրաց. ԱՆ. Խոր. Ա. առէպ։

ՊԱՏՄԱԳԻՐ. ա. Պատմագրական. պատմական. *Զառ յանձին կալեալ մատնել 'ի պատմագիր մատենիցս խորութ. Ագաթ։

ՊԱՏՄԱԳՈՎ. ա. Որ լիցէ պատմութեամբ գովեստական, կամ գովեստ պատմական. *Զերկաքանչիւրոցն զարմանագործութեան 'ի պատմագով ասպարիսին հանդիսայայտել. Մագիստ։

ՊԱՏՄԱԳՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի պատմագրութիւն. պատմական. *Արտայայտել պատմագրական տառիւք. Կիւրղ. Իս։

ՊԱՏՄԱԳՐԱՊԷՍ. մ. Պատմագրելով. ըստ օրինի պատմագրաց կամ պատմագրութեան. *Նիւթեղէն տեսակ՝ զգիր որպէս գձորձս, և 'ի ժամանակի որպէս ճանապարհ՝ տարածեցին պատմագրապէս. Մագիստ։

ՊԱՏՄԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Ἱστορέω. Narro, refero, scriptis mando. Գրել զպատմութիւն. ճառել գրով. *Պատմագրեաց զգործս շահոյ և յուլիանոս. Խոր. Բ. 67։ *Զանգանոր գործեցեալսն 'ի ժամանակին իւրեանց պատմագրեսցին. Ճ. Ա։ Իսկ յասելն Նոննոսի, *Նաւեաց (պղատոն 'ի սիկիլիա), զի պատմագրեսցէ զհուրն որ 'ի յետնէ ելանէ ոչ. իմս, զի տեսցէ. որպէս գնի 'ի լտ. քանզի նոյն բայ յն. նշանակէ և տեսանել. (որպէս թարգմանի և 'ի Գաղ. Ա. 18)։ Այլ յասելն Պիտառ. *Աղքատութ զիս ոչ ինչ պատմագրէ 'ի չարս ոչ. իմս, ոչ տայ չարիս խօսել կամ գրել զինէն։

ՊԱՏՄԱԳՐՈՂ, ի, աց. Տ. ՊԱՏՄԱԳԻՐ. *Ցաւուրս անտոնինոսի վերջնոյ երևեցաւ պատմագրող. Խոր. Բ. 63։ *Տե՛ս զատուցումն պատմագրողիս. Ոսկ. Գծ։

ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱστοριογραφία, ἱστορία. Historia. Գրութիւն պատմութեանց, պատմագրելն. և Պատմութիւն գրեալ. *Հիմ և զգործեցեալսն 'ի քնէ պատմագրութեամբ մեզ եասուն աւետարանագիր այր հարքն. Ցհ. ԻՄ. ապ։ *Բազումս 'ի ձեռն սակաւուց պատմէ պատմագրութիւն. Նխ. կաղմ։

ՊԱՏՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. *Ոչ ինչ իսկ օգնեն մեզ պատմագրութիւնքս, որ 'ի հոգւոյ մատանցն գրեալ են. Խոխ.։

ՊԱՏՄԸԾ. ա. Պատմեալ. *Զմին բանն պատմած իրաց մանր խանարհեցուցանէ, և Ն. Խոսրովիկ։

ՊԱՏՄԱԿԻՑ. ա. Ընդ նոյն պատմօղ. ձայնակից. կուսակից. *Զի պատմակից նորա էիր, Ը նմա բաժին քո յաւիտեան. Ճ. Ժ։

ՊԱՏՄԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Յիշատակարան պատմութեանց. պատմագիրք. *Բերին զմեծ գրոց պատմարանն, որ այսպէս պատմեաց. Ոսկիփոր։

ՊԱՏՄԱՒՈՐ. ա. Պատմօղ՝ բանիւ կամ գրով. քարոզ բանին. *Ընդ երկնային ձրից՝ պատմաւոր, արքայութեան այն աւետաւոր. Նար. Մծբ։

ՊԱՏՄԵՄ, եցի. ն. Ἱστορέω, ἐξηγέομαι, διηγέομαι. Narro, enarro, expono, recenseo. ἀναγγέλλω, ἀπαγγέλλω, δηλόω, ԵՆ. Nuncio, denuncio, manifesto. Ճառել՝ բանիւ և գրով. ասել. յայտնել. ծանուցանել. հաչակել. նոգ՝ իճօրէ՝ պէյան էՕՁէ+, խապէր վէրՁէ+. *Պատմեն գիրք թագաւորութեան։ Առաւ սկիզբն արասցուք բանիցս՝ պատմել խօսեցելոց։ Պատմեցէք ինձ։ Պատմեաց ծառայն խոտհակայ զամենայն զխօսսն։ Պատմեաց տեսակաւորն զերազն իւր յովսե-

փայ։ Պատմեցէք 'ի հեթանոսս զգործս նորա։ Պատմեցից զամենայն սքանչելիս քո։ Երկինք պատմեն զփառս այ։ Եւ նա զնա, և պատմեաց զնմանէ։ Վասն պատերազմացն պատմէին հեթանոսքն։ Ո՞ պատմեաց քեզ՝ թէ մերկ ես։ Եւ պատմեաց երկուց եղբարց իւրոց արտաքոյ։ Պատմեսցաւ արքայութիւն։ Պատմեսցեն զիրաւունս քո յակոբայ։ Պատմեսցին բանքս այսոքիկ. և այլն։

ՊԱՏՄԻՉ, մչի, չաց. ա. Καταγγελλεύς. Nunciator, delator. Այն որ պատմէ, կամ ճառէ, ծանուցանէ. *Օտարոտի իմն դից թուի պատմիչ լինելոյ. Գործ. ժէ. 18։

ՊԱՏՄԻՉ. Ἀναγνωστής. Lector, interpres. Վերծանող. մեկնիչ. *Եզր քահանայ և պատմիչ օրինացն տեառն. Ա. Եզր. Է. և Ը. առէալ։ *Զպատմիչս օրինացն սէջ (սառսակեր հերով գէս). Եւս. փր. Բ։

ՊԱՏՄՈՂ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. ըստ ա՛նչ. *Սիրելի՝ որպէս ինձ պատմողիս՝ եղիցի և քեզ ընթերցողիդ. Խոր. ա. 3։ *Փութացարուք հետեւեալ՝ պատմող լինել պետրոսի և յովհաննու սիրելոյ. Շար։

ՊԱՏՄՈՂԱԲԱՆ. Նոյն ընդ վվ. որպէս Ἄγγελος. Nuntius. լրաբեր. *Ահա բարկացուցի... խռովեալ սրտին պատմողաբան 'ի չար է (կամ 'ի չարէ). Նեղոս։

ՊԱՏՄՈՂԱԲԱՐ. մ. Պատմելով. *Ոչ զնոսա նախատելով թշնամանէ, այլ միայն պատմողաբար ասէ. Ոսկ. Գծ։

Եւ որպէս Մեկնաբար. Διηγηματικῶς. Explicite, explicatius. *Պատմողաբար ճառել. Կիւրղ. Գնձ։

ՊԱՏՄՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է պատմողի և պատմութեան. վիպասանական. *Խնդրեալ զպատմողական գիրսն հայոց։ Եւ մեք զպատմողականին համառօտաբար յառաջ վարեսցուք համառօտութի. Ուռհ. Բ. 2։ և Գ. 12։ *Ջոէր ներսէս, զորոյ բուռն եհար բանս պատմողական. Ժղ. Հռոմկլ։

ՊԱՏՄՈՍԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է պատմոս կղզւոյ. *Յովհաննէս յետ արձակելոյ 'ի պատմոսականն բանտէ... գրէ զթուղթսն. Սարգ. յի. ա։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱστορία. Historia, διήγησις, ημα, narratio, enarratio. Բան պատմեալ՝ բերանով կամ գրով. ազդումն լրոյ. զրոյցք. Ճառ. Բարբի, նոգլ. *Գրեալ է 'ի գիրս պատմութեանց թագաւորաց իսրայէլի։ Լուաւ գեդէոն զպատմութիւն երազոյն, և զմեկնութիւն նորա։ Տաց զսա յառակ և 'ի պատմութիւն յամենայն ազգս։ Որդի մարդոյ, պատմեա պատմութիւն, և խօսեաց առակ առ տունն իսրայէլի։ Վերստին կարգել զպատմութիւնն վասն իւրացն հաստատելոյ 'ի միտս. և այլն։ *Ոչ է պատմութի ճշմարիտ՝ առանց ժամանակագրութեան. Խոր. Բ. 79։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. Ἐξήγησις, ἀξίωσις. Explicatio, declaratio. Մեկնութիւն. բացատրութիւն (ըստ յն. ոճոյ). Բացօրէն. *Արդ ոչ կամիս դու իմանալ այդպէս, գոյ և այլ պատմութի. Ոսկ. Բ. կոր։ *Պատասխանի, թէ վասն էր ասես զնա բարի. և պատմութիւն բանին։ Յանդիմանութիւն անուսումնութեան է ասացեալդ, և ոչ ածաբանութեան պատմութիւն։ Ըստ պատմութեան յեղանակի (այսինքն բացատրական եղանակաւ)։ Պատմութիւն ուղիղ հաւատոյ. Կիւրղ. Գնձ։

Ի ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՐԿԱՆԵԼ. Պատմել մի ըստ միոջէ. Ճառել. *Զիւր ցաւսն 'ի պատմութիւն արկանէ. Խոսրո։

ԳԻՐՔ կամ ՅԻՇԱՏԱԿՔ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑ՝ կոչին առ Եւս. պտմ. Զ. 14. գիրք ճառից կղեմայ աղեքսանդրացւոյ, մակագրեալ ըստ յն. Στρωματέων. Stromatum. կոր յաճա_ խառնատուր, կամ ափիւռք աղխամաղխից։

ՊԱՏՄՈՒՃԱԿ, ի, աց. գ. Ἱματιοφύλαξ. Vestium custos. Վերակացու պատմուճանաց. հանդերձապետ. *Առ ողդա մարգարէ կին սեղղոմայ՝ որդւոյ թեկուայ որդւոյ արասայ պատմուճակի. Դ. Թգ. ԻԲ. 14։

ՏՈՒՆ կամ ՎԱՆՔ ՊԱՏՄՈՒՃԱԿԱՑ. Ἱματιοφυλάκιον. Vestiarium. Պահարան և տեղի պատմուճանաց և սպասուց. *Մուծին զնա 'ի ներքս 'ի տուն պատմուճակացն՝ կապեալ ձեռս յետս, այսինքն ուր թագ արքունի դնէին... և անդէն 'ի վանսն պատմուճակացն փողոտեցին զնա. Բուզ. Ե. 6։

ՊԱՏՄՈՒՃԱՆ, ի, աց. գ. Χιτών. Tunica. στολή, stola, vestis oblonga. ἱματισμός, ἔνδυμα, vestimentum, indumentum. Հանդերձ երկայն. զգեստ կապուի կամ փառաւոր, մանաւանդ պարեգօտ. կապայ, լաթ, հագուստ. գաֆթան, էնթարի, բօղչա. *Արար նմա պատմուճան ծաղկեայ։ Որդւոցն ահարոնի արասցես պատմուճանս, և կամարս։ Զգեցոյց նոցա զպատմուճանսն, և ած ընդ մէջ նոցա զկամարսն։ Պատառեալ զպատմուճան իւր։ Ի վերայ պատմուճանի իմոյ վիճակս արկանէին։ Իսկ զպատմուճանն՝ քանզի էր առանց կարանի, ասեն ցմիմեանս, մի՛ պատառեսցուք զայդ։ Երկիւղիւք՝ առեալ և զպատմուճանն՝ որ 'ի մարմնոյն իւրէ աղեղեալ։ Պատմուճանն ազնիւ որդւոյ իւրոյ երիցու։ Սրբեցարուք և փոխեցէք զպատմուճանս ձեր։ Ամենեցուն ետ երկերին պատմուճանս։ Հինգ պատմուճանս փոփոխակաս. և այլն։ Իսկ Առակ. լա. 21. *Կրկին պատմուճանս ոչ. յն. կրկին Χλαῖνα. (լծ. ընդ խլայ). laena, palla. որպէս վերարկու. ճիպպէ, ֆէրրաճէ։

ՊԱՏՄՈՒՃԱՆԱՊԱՏԱՌ ԼԻՆԵԼ. Պատառել զպատմուճան. *Ամենայն արարածք անզգայք՝ քրձազգածք եղեալ և պատմուճանապատառք՝ զերբեր հարկեալ տառանին. Սանահն։

ՊԱՏՄՈՒՃԱՆԱՓԱԾ ԱՌՆԵԼ. Զգեցուցանել. *Առանց վերարկուի էի, և պատմուճանափած արարէք զիս. Զքր. կթ։

ՊԱՏՄՈՒՃԱՆԻՄ, նեալ. չ. Զգեստաւորիլ, զգենուլ զպատմուճան. կէօմլէք գուշանմագ. *Պատմուճանեալ նորա արքունական զգեստիւ, և հեծեալ 'ի ջորւոջ իւրում. Ցհ. կբ։

ՊԱՏՆԻՇ, նիշի. կամ նէշի, շաւ, կամ շիւ. շաց, շօք. գ. Χάραξ, χαρακοβολία, χαράκωσις, τάφρος, σκόλοψ. Vallum, agger, circumvallatio, sepes, fossatum, sudes. (որպէս պատող կամ պատեալ նիշ.) որ և Ոմ. արգելք. Մահարձան. խից. Առժամանակեայ ում պատերազմական. շրջապատ ձողաբարձ. հողաբլուր. խրամ հատեալ, և գերանօք կամ պատեալ. Թաղէտ, շարամփօլ, Ջիբէրի, չարփըշէշ. վր. ղուփնէլի. *Մտանել յերեսաց քոց 'ի պատնէշ։ Պատիցէ զնա (զքաղաքն), և շինիցէ 'ի վերայ նորա պատնէշս մեծամեծս։ Փակեցից զճանապարհս նորա պատնիշօք։ Հովուեսցեն զասորեստանեայն սրով, և զերկիրն նեբրովթայ 'ի պատնիշի իւրում. և այլն։ *Արմուենին 'ի վերայ ծովերցն զօրէն պատնիշի՝ փուշս շուրջ զպղոմն արկեալ, որպէս զի անկասելի օգնականացն դարանակալութե պահեսցի. Պիտ։ *Պատնէշիւ պատել պաշարել. Ցհ. կբ։ *Պատնէշ, որ է պարիսպ առ պարսպին. Գէ. Եզ։

Առաւել վարի ընդ բայից Ածել. Արկանել, կանգնել. Պատել. *Ածից զքեւ պատնէշ։ Արկանել պատնէշ։ Փոս փորեսցէ, և պատնէշ կանգնեսցէ։ Պատեսցես շուրջ ըզպահովաւ պատնէշ. և այլն։ *Փոսս հատանէր, պատնէշս՝ կանգնէր. Եղիշ. Է։

ՊԱՏՆԷՇ. ա. որպէս Պատնիշական. *Պատնէշ պաշարմամբ պատէր զամրոցն։ Ի բաց գնալ 'ի պատնէշ պաշարմանէն. Ցհ. կբ։

ՊԱՏՆՋԱՆ. Տ. ՊԱՏԻՆՃԱՆ։

ՊԱՏՇԱՃ, ի, ից. ա. Κατῆκον, ἧκον, προσῆκον, δέον, προσηκών, κατάλληλος. Conveniens, debitus, accommodatus, congruus, quod par est, vel oportet, velut officium. Պատեհ. պատկան. յանկաւոր. յարմար. արժան. իրաւացի. վայելուչ. որ ինչ պարտ է և շատ. Մինասիպ. ճօյիզ. ույղուն. *Անգամօք երկար, և ընդ իւրարս պատշաճ։ Պատշաճ վարկաւ ոչ ամենեցուն առ իւր կալ 'ի մէջ բերին։ Արգելում զընթացս բանին յոչ պատշաճէն. Խոր. Բ. 5. Գ. 61։ *Գտանիցեմք ըղպէտս գեղոցն պատշաճից։ Զառնէ ինչ պակաս 'ի պատշաճիցն, որ յուղղութիւն ածիցեն։ Որք ոչ զպատշաճ կարծիսն ունէին վասն նորա. Ոսկ. մ. ա. 1։ Գ. 29։ և յհ. ա. 29։ *Զարհամամբ 'ի պատշաճիցն նոցա բարութեանց՝ շողք ասին։ Այլայլումն 'ի պատշաճէ նոցա հրեշտակավայելուչ կատարելութե։ Զգեցուցանեն հանդերձ՝ կատարեցելոյն պատշաճս. Դիոն. Եծայ. և Էկեղ։ *Իսկապէս պատշաճի. Ճ. Ա։ *Ամենայն կայանք նոցա պատշաճք, ամենայն ուրեք գտանիցեն կերակուր. Գէ. Եզ։ *Օգնական լինիցին գոյիցն ամենեցուն 'ի գործս պատշաճս. Վրք հց. ա։ *Բազում անգամ 'ի պատշաճիցն վրիպեն. Ածաբ. ծղ։ *Զպատշաճն իմ յառաջագոյն՝ անպատշաճ վարկեալ զինի։ Թողլով զպատշաճն ըստ իս՝ յանպատշաճագոյնն իմ ընկղմեցայ խորհուրդս. Արշ։ Ցհ. իմ. Երե։ *Ոչ մեղկէ, այլ 'ի սահման պատշաճին պահէ։ Պահառ պատշաճից անպակասեա ճգնութեց. Նար. ղգ. և կուս։ (որք բերին և 'ի յոլորդ նշ։)

ՊԱՏՇԱՃ. գ. որպէս Պատշաճաւորութի. դիպողութի. յարմարութիւն. *Որք այժմ սակաւիկ ինչ ըստ պատշաճի իրացդ տրտմեալ էք 'ի պէսպէս փորձութիս. ա. պետ. ա. 6։ (Ուր զպատշաճն առնու Սարգիս երրորդական բառ.իս՝ իրաց։) *Ըստ պատգամին պատշաճի ոչ կարէր ունել յանձին (զառաջարկութի մենամարտութե). Ածաբ։ *Առանձինն բանիցն պատշաճիւք (այսինքն նիւթական առմամբ բառից.) զզօրութի մտացն խորհել. Կիւրղ. ծն։

ՊԱՏՇԱՃ. մ.
ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻ.
ԸՍՏ ՊԱՏՇԱՃԻՑ.
} Ըստ արժանւոյն. որպէս արժանն է. պատշաճաբար. ըստ պիտոյից. *Բարուոք և պատշաճ ասացան առաջին բանքն. Խոսրո։ *Պարտ է յոյժ մտածութեամբ փորձել, առ որ իւրաքանչիւր ոք պատշաճ ունի (զինքն). Բրս. հց։ *Ընձիւղքն և բարեձևք ըստ պատշաճի։ Ըստ պատշաճի ջերմապէս ապաշխարեսցէ։ Ըստ պատշաճի վճարել զիշխանս և զգաւառս. Խոր. Բ. 54։ Վրք հց. Բ։ Մխ. առակ։ *Զոր գիտեմ համդիպել ըստ ոչ պատշաճի. Ածաբ. ծղ։ *Հաւատասցեն ըստ իւրաքանչիւր պատշաճից։ Տես որպէս Ը պիտոյիցն և Ը պատշաճիցն միշտ անօրինէ զվարդապետութիսն. Սեբեր. Գ։ Նանայ. Է։

ՊԱՏՇԱ'Ճ է. դիմոռ. } Անկ է. արժան է.
ՊԱՐՏ ԵՒ ՊԱՏՇԱՃ է. } ճօյիզ տիր. *Ոչ էր պարտ և պատշաճ. Բ. Մ. Գ. 19։ *Ինձ անկ է հայրենի իշխանութիւն... (և միւսն) ասէր. ինձ պատշաճ է. Եւս. փր. ա։ *Յոչ ինչ դառնալ և դարձուցանել չէ պատշաճ. Եղնիկ։ *Յուսանէ եթէ 'ի վերայ յոլովոյ պատշաճ են ասացեալքն. Խոսրո։

ՊԱՏՇԱՃԱԲԱՐ. մ. Προσηκόντως, καταλλήλως. Convenienter, ut decet. որ և ՊԱՏՇԱՃԱԳԷՍ. Ըստ պատշաճի. *Առ 'ի նոցանէ

պատշաճաւոր՝ միջնորդութբ պաշտօնէիցն՝ ա. ռնի: Պատշաճաւորապէս նոցա պատճառաւսկ. բա. նալ զնոսա. Դիոն. Բղթ: *Պատշաճաւորապէս համակին զնիրատն յարմարեցուցանելով. Նիւս. Եբգ: *Ոչ աշխատի պատշաճաւորապէս: Ոչ պատշաճաւորապէս տեղափոխարկեալ է քո գետ. նս. Վրք հց. ի. Ի է:

Կամ ա. որպէս Պատշաճական. *Եղեւ զպատշաճաւորս յաջողուածս արքային սրմ. բատայ. Ցհ. կը:

ՊԱՏՇԱՃԱԳԵՂ. ա. Վայելչագեղ. հա. մեմատ. *Ընդ վայելչագեղաց և ընդ պատ. շաճագեղ տեսիլ մարմնոյն՝ ծանեան և ըզ. հոգւոյն գեղեցկութիւն. Սամ. Երէց: *Այր յաջողակ և պատշաճագեղ՝ ուժեղ և անձ. նեայ. Ուրհէւ:

ՊԱՏՇԱՃԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Կա. րի պատշաճ. քաջայարմար. վայելչական. տես և ՊԱՏԳԱՆԱՒՈՐ. Ἐπιτήδειος. *Զիարդ համուցն բոյնք պատշաճագոյնք: Գիտեմ ինձ և զօրութիւն արմատոյ և զծաղկանց, ոչ զհեշտալեացն միայն, այլ և որք առողջու. թեան են պատշաճագոյնք. Աս. որս. է: *Ըզ. բարձողն պատշաճագոյն յարմարութեցն զակնածս ընծեղելին: Յայսքանեացս տարորո. շեալ պատշաճագոյն յարմարութեց. Պիտ: *Զբնութեցն արժանաւոր բարբառել բանս, և զմիաւորութե տնօրէնութենն պատշաճագոյնս. Ցհ. իմ. Երն: *Զինչ յոյս ունիք դուք. և նորա պատասխանի տուեալ՝ ասեն, զպատշա. ճագոյնսն մեր. Մագ. ա: *Զամոքեալ խոր. տիկս ենթադրեալ՝ պատշաճագունիւքն շա. տանայր. Սկեւ. 'ի չմբ: *Այն իսկ պատշաճա. գոյն էր. Կիւրղ. ծն:

ՊԱՏՇԱՃԱՏԻԱՏ. ա. մ. Որ ինչ է ըստ պատշաճ ժամուն. իրաւամբք. *Պատշաճա. գատ հարուածեալ. Նար. իբ:

ՊԱՏՇԱՃԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ՊԱՏՇԱՃ. ա. Προσῆκον. Conveniens. են. *Այլ պատ. շաճական կարծիս ունէր զնմանէ 'ի մտի: Զրկեալ է 'ի ճշմարիտ վերարկուէն, և յիւ. րոց պատշաճական փառացն մերկացեալ: Ամենայն կեանք նոցա պատշաճականք լինի. ցին, ամենայն ուրեք գտանիցեն կերակուր: Զմիասն պահանջիցեն պատշաճական ամ. բաստանութիք. Ոսկ. մտթ. և ես: *Տեսցուք և զկայութի ինչ սմին պատշաճական. ՍԷԲԷր. Ց: *Յանդիմանութիւս պատշաճականս, հա. ճոյս պատեհագոյնս: Պատշաճական մա. սունս չափոց ազգողականաց՝ հինգ. զգայու. թեանց: Պատշաճականաւ թուով պանծա. ցոյ պայծառացուցեալ. Նար. իէ. խրտն առա: *Զամենայն պատշաճական պարտսն յերկրէ որ ինձ անկ էր՝ լցի կայսեր. Ճ. Բ: *Ի կե. րակրոց ինչ հիւթական, որչափ մարմնոյ պատ. շաճական. Ը. խոսփ: *Բաժանի անօրինա. կանն 'ի համեստական, 'ի պատշաճական, 'ի մտեսական. զի համեստականն է արգելուլ ըստ վեհագունին. և պատշաճականն՝ չա. փաւորել ըստ ճոխութե, են. Տօնակ: *Լուսաւո. րեա կրուսաղէմ. յառաջագոյն խրատէ պատ. շաճական գտանել առ լոյսն. Ոսկ. ես. այս. րեքն յարմար և պատրաստ գտանիլ:

ՊԱՏՇԱՃԱԿԵՐՏ. ա. Պատշաճ և վայե. լուչ յօրինուածով կերտող՝ շինող. և կեր. տեալ՝ շինեալ. *Պատշաճակերտ կազմիչ հա. մայնից. Նար. գանձ էկեղ:

ՊԱՏՇԱՃԱՊԷՍ. Տ. ՊԱՏՇԱՃԱԲԱՐ. *Պատշաճապէս տովանհեթանոսք լսին: Պատ. շաճապէս 'ի վեցերորդ օրն խաչեցաւ. Բրս. հղ: *Պատշաճապէս գոհանալով փառաւո. րեր զնծ. Ճ. Գ:

ՊԱՏՇԱՃԱՒՈՐ. ի, աց. Տ. ՊԱՏՇԱՃ. որպէս Προσηκῶν, οῦσα, ον. Conveniens, debitus. εὔκαιρος, opportunus. εὔλογος, consentaneus. *Պատշաճաւոր խմաստութբ եա պատասխանի: Զպատշաճաւոր բանն ասաց: Աղացոյց ինչ պատշաճաւոր: Պատշաճա. ւոր է ասել. Ոսկ. յհ. ա. 9: Վրք հց. ծա: Սկեւ. ես: Վրդն. ծն: *Գիտելով ժամ ինչ պատշաճաւոր: Ընարէ ըղձիւթ պատշաճա. ւոր. Նիւս. Բնութ: Ը. խոսփ: *Մի փոր. ձելով փորձեք տեսանել ինչ պատշաճաւոր իւրաքանչիւր ոք 'ի ձէնջ յանձնէ. Ածաղգ. ա:

ՊԱՏՇԱՃԱՒՈՐ. Պատկանեալ որպէս մեր. ձաւոր. Իր մօրդիլե. եղբօր. *Եթէ ոք ծա. ռայ սրտմտութբ զնէր իւր սպանցէ, պատ. շաճաւորացն սպանելոյն ըստ կամաց իւրեանց ըմբռնեալ զսպանողն՝ արասցեն զինչ և կա. մեսցին. Պղատ. օրէն. ի: *Ի վերայ հասցեն պատշաճաւորքն մեռելոյն... Հրամայեցէ այն իսկ՝ որ պատշաճաւորն է. անդ:

ՊԱՏՇԱՃԵՄ, եցի. ն. } Ἁρ-
ՊԱՏՇԱՃԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. } μόζω. Adapto. συναρμόζω, coapto. Պատշաճ առ. նել. յարմարեցուցանել. յօրինել. յարդա. րել. աջեփորմել. *Զգալուստ որդւոյն իւ. րոյ յայնմ ժամանակի պատշաճեաց, յորում գիտէր՝ թէ օգուտ լինելոց է. Եղնիկ: *Ի կոյսն պատշաճիցեմք զայն՝ թէ 'ի տանէ և յազգէ դաւթի: Զամենայն ինչ նմա պատ. շաճէ. Ոսկ. մ. ա. 2: և Եբր. ա: *Ըստ փա. ռաց նորա պատշաճէ զբանս իւր: Ակնա. ծութեան բանս պատշաճես, որ վասն տես. չութե նորա ասացեալ՝ 'ի քակտումն պա. տուոյ նորա առնուս. Իսիտ: ՍԷԲԷր. ի: *Զե. րեքլուսեան սրբութե զերգս՝ միոյ տէրութեն 'ի պաշտօն պատշաճեն. Պիտէ: *Եւ մեզ ամենեցուն պողոտայ և շաւիղս պատշաճեաց՝ թեւապարել ընդ առաջ նորա. Զքր. կը: *Ի որ կոյսն մարիամ գոլով (այսինքն գալով) բանիւն՝ ընդ նմին 'ի ներքս եկն և հոգին, և բանն հոգւոյն առեալ և պատշաճեցոյց ին. քեան մարմին. Աթ. 'ի հոգին աբ: *Ի մի վայր եկեալս 'ի հասարակութիւն աղի և պատարա. գաց, որ զնէր յարմարեցուցանէ և պատշա. ճեցուցանէ հասատատագոյն. Փիլ. Եշ. ա. 3: *Զմերն լուսաւորիչ պահեալ՝ պատշաճե. ցուցանէր իւրում ժամանակին. Խոր: *Յա. ռաջիկայն պատճառս զբանսն պատշաճե. ցուցեալ: Ոչ է պարտ զայս ամենայն առա. ցեալս պատշաճեցուցանել այլ. Աթ. հմբ: *Ըստ ժամանակին և ըստ կարողութե լսո. ղացն զբանն պատշաճեցուցին. Վահր. հմբ: *Եթէ իցեն որք, պատշաճեցուցանեն զնոսա ամուսնութե այլք. Մխ. դտ:

ՊԱՏՇԱՃԻՄ, եցայ. ի. յ. Ἁρμόζομαι, συναρμολογούμαι, συμβιβάζω. Adaptor, coaptor. և καθήκει, convenit. Յարմարիլ. 'ի դէպ գալ. կարգիլ. հաստիլ. աոյմոգ, աոյ. խոն կէւմէք, մնտուիդ գօնմոգ. *Ի տեսանէ պատշաճի կին առն: Ամենայն շինուածն յօ. դեալ և պատշաճեալ. Առաք. ծթ. 14: Եփես. բ. 21: *Ես էի առ նմա պատշաճեալ: Բնու. թիւնք պատշաճեալք. Առակ. ը. 30: Իմ. ծթ. 17: *Վասն այսորիկ պատշաճեցան բանքս այս 'ի բանս կարգի առակաց, թէ իբրև ըզ. նէգն որդւոց. Ագաթ: *Առոյգ ամենայնիւ ըստ իրեարս պատշաճեալ. Խոր. ա. 28: *Բայց ոչ այս պատշաճի 'ի վերայ յովբայ. Իսիտ: *Ըրջելն չպատշաճի հոգւոյն սբյ. Կիւրղ. ծն: *Ագամ զպտուղն կամէր եկեր, եթէ յոյժ այնպէս պատշաճեցաւ. Մագ. է: *Բու առ արծիւ (առէ). զու տաւընջեան քա. ջամարտիկ ես, և ես գիշերոյ. պատշաճիմք 'ի խնամութի. Մխ. առակ: *Վասն ձեր իսկ եղև երկիր, և վասն ձերոյ բնակութե պատ. շաճեցաւ 'ի կերակրել և 'ի դարմանել. Ոսկ. ես: *Իւրաքանչիւր ոք յոր ինչ պատշաճե. ցաւ, այնմ պիտանացու է. Կիւրղ. ծն:

ՊԱՏՇԱՃՈՂ. Σύμμετρος. Commensuratus, proportionatus. Պատշաճ, պատշա. ճեալ. համեմատ. զուգաչափ. *Ընծայեր քեզ տուն պատշաճող. Եւսեբ. իբ. 14:

ՊԱՏՇԱՃՈՂԱԿԱՆ. Տ. ՊԱՏՇԱՃ. ա. *Խնդրէր տեղի և ժամ պատշաճողական (առ 'ի մտանել). Զքր. կը:

ՊԱՏՇԱՃՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Εὐχαρι. որպէս Վայելչութի. բարեյարմարութի. գե. ղեցկութի. *Բազմութիւն պատարեալ վասն պատշաճողութե գործոյն. Իմ. ծթ. 20: *Ա. նէ նուաղասիս՝ տծայն գոգցես պատշա. ճողութբ. Ցհ. կը:

Կամ Պատշաճութի. դիպողութի. յար. մարութի. *Ըստ ժամանակին պատշաճողու. թեանն. Նոնն: *Այլաբանեսցուք պատեհ պատշաճողութբ. Նար. խե:

ՊԱՏՇԱՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιτηδειότης, ἁρμός. Aptitudo, opportunitas, commoditas. Յարմարութի. աջողութի. արժանիք. դէպք. հանգամանք. մնտոխղէլ, ռոյխոմ. լոմք. *Մի ոք բանաղբօսուե կարծիցէ, այլ ճշմարիտ պատշաճութի: Ի պատշաճութե իմաստիցն հայել. ՍԷԲԷր. Գ: Նիւս. Եբգ: *Յիւրաքանչիւր տեղիս ըստ պատշաճութեն վերակոչին անուանքն. Նոնն: *Ըստ պատ. շաճութեն և վայելչաբար կարգաց տնօրէ. նութեն. Կիւրղ. ղկ: *Զգեստեաց զիւրաւ (քն զատանայ) ըստ իւրում պատշաճութե. Ոսկ. մ. ա. 13:

ՊԱՏՇԱՃՈՒԹԻՒՆ. Ἵδρυσις. Fundatio, collocatio. ἁρμονία, commissura, compago. Հաստատութի և գեղեցկայարմար կառու. ցումն. զօդումն. հիւսիւն. *Ուսուցանել մարդկան զձեւ քաղաքաց. զմեհենաց պատ. շաճութիւս. Եւս. քր. ա: *Իբրև ծուխ իմն 'ի պատշաճութե որմոյ մուծեալ. Նիւս. կազմ: *Ոչ միայն զնիւթսն ած 'ի մէջ, այլ և զկեր. պարանսն և զպատշաճութիւն. Ոսկ. և Գէ. Ես:

Կամ որպէս Վայելչութի. բարեձեւութի. համեստութի. Εὐσχημοσύνη. Honestas. Եփեզ, Նիւղմ. *Նոքա վասն մարդկեղէն պատշաճու. թե ազգի ազգի հնարս հնարէին. և դուք վասն երկնից չցուցանիցէք ինչ այնպիսի փոյթ յանձին. Ոսկ. մ. ա. 17:

ՊԱՏՇԱՃՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. Ըստ պատ. շաճի. *Վասն պատշաճութբ առ իւրաքան. չիւր ոք մերձենալոյ. Նխ. ա. փիմ:

ՊԱՏՇԱՃՈՒՄՆ, ճման, անց. գ. Պատ. շաճութի. յարմարութի. *Ասա ինձ ճշմար. տութբ զամենայն գործս քո, և ես ըստ ա. յին պատշաճման (կամ պատշաճմանց) ածից և զդեղն. Վրք հց. ա:

ՊԱՏՇԳԱՄ կամ ՊԱՏՇԿԱՄ, } ի. աց.
ՊԱՏՇԳԱՄԲ կմ ՊԱՏՇԿԱՄԲ, } գ. Ἐξέδρα. Cella porticibus addita, laterale cubiculum. παραστάς, vestibulum, porticus. προπύλαιον, area ante domum. (գրի և ՊԱՇՏ. ԳԱՄ.) Նստարան կամ սենեակ 'ի վերնա. կողմն սրահից. վերնայարկ. վերնատուն. և Մասն նորին իբրև 'ի դուրս կարկառեալ. Փէռրոն, փէօշք, շահնիշիր. *Եւ առա երկու պատշգամք 'ի ներքոյ սրահին. Եզեկ. խ. 44: Տես և խա. 10. 11: խբ. 4=13: խգ. 19. 23: *Եւ 'ի պատշգամն, և անց ընդ վանդակա. պատսն, և փակեաց զդուրս վերնատանն. Դատ. գ. 23: *Համարեալ էին նոցա գեռան. անկողինքն իբրև զնկարեալ պատշկամս. Եղիշ. է: *Եղիսէ 'ի պատշգամի անդ կնոջն շողոմայեցւոյ բնակէր. Մծբ. գ: *Զեւտի. քոսն՝ որ անկաւ ծանրացեալ 'ի քնոյ իւրոյ՝ 'ի պատուհանէն յերրեկինն պատշկամէ անտի. (յն. յերրորդ դստիկանէ.) Կոչ. ծէ: *Ոչ զդանիէլ ապականեցին առիւծքն 'ի գբի անդ, զի պահեցին զնա աղօթք իւր՝ որ 'ի

պատշգամի անդ. Եփր. ծն. այսինքն 'ի պատուհանի վերնատան:

Եւ Նախագուռն. գաւիթ. բակ. հայաթ, բայվէան. *Առ Թագաւորին խորհուրդն հասանել ոչ կարայեալք. բայց մինչև 'ի պատշգամ դրաց հազիւ հազիւ հասեալք. Փիլ. նխ. բ:

ՊԱՏՇԳԱՄԵԱԼ. Իբրու Պատշգամաւ զարդարեալ. *Շինեաց և 'ի վերայ ամրական քարանձաւին յետս և 'ի մուտս կոյս՝ տունս խորախեցս ոսկեզօծս պատշգամեալ, յաւելլով 'ի յառաջագոյն 'ի հօրէ նորա դերանկէն շինեալ. Արծր. ղ:

ՊԱՏՇԷԿ կամ **ՊԱՏՇԷՆ.** գ. Շող. Ճաճանչ. զի սեր տաի՝ իմ. է. 25. *Քանզի ճաճանչ է այ զօրութեն, և ծագումն ճշմարիտ փառաց». 'ի լն. հին ձ. գնի պատշէկ, կամ պատշէն (որպէս ճաճանչ): Ըստ նմին և Գրիգ. Նւս. *Իբրև պատշէն իմն և ճաճանչ անեղին զօրութեն կաթեցեալ յարարածս»:

ՊԱՏՇԻՐ, տըշրի, րաւ. գ. Դաշն. ուխտ. (որպէս և պ. բարար՝ է փոխարէն. և թ. պարարս դաշն:) *Ջգործս զայդ (կաթուղիկոսութե) քեզ և քում որդւոյ և որում դու կամիս պատշըրաւ տամ մինչև յաւիտեանս. Փարպ:

ՊԱՏՈՒԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. չ. Պատուով ճառել. գովաբանել. *Առ որ հայեցեալ երջանիկին յոբայ՝ պատուաբանեաց 'ի ձև առակաց. Նար. յոբ:

ՊԱՏՈՒԱԲԱՐ. մ. Պատուով. շքով. *Նստէր ոչ 'ի վերայ աթոռոյ և ոչ պատուաբար 'ի վերայ բարձի, այլ մեկին վայրապար 'ի վերայ յատակի. Ոսկ. յհ. ա. 30:

ՊԱՏՈՒԱԲԵՐ. ա. Պատուելի. պատկառելի. *Էր ալևոր ըստ մարմնոյ, (ունելով) զպատշաճ գեղ երեսացն, զփառըփեալ գոյնն 'ի տեսիլ արտասուելի 'ի մէջ ազնուականփայլ ալեացն պատուաբերի. Արծր. գ. 2:

ՊԱՏՈՒԱԴԻՐ, դրի, րաց. ա. Որ դնէ այլում պատիւ. մեծարող. քաջալերիչ. *Ջմեծ պատիւ և զմարդասիրութիւն ցուցանէ նոցա տծ, և նոքա զպատուադիրն անարգեցին. Ոսկ. հռ. ղ: *Ամենայն գաւառք պատուադիրք են նորա: Գովեաց (քն) ըզպատուադիրս իւր. Եփր. ծն. և համբ: *Կոչին ճայից պէս պատուադիրք (ոյք պատուեն զծերացեալ ծնողս). Վեցօր. է: *Վերջոյ և յառաջոյ պատուադիրքն յաճախեն զփառըս. Յհ. իմ. ատ: *Հիւրասէրք օտարընկալք, պատուադիրք. Արծր. բ. 7: *Եթէ ծառայքն այս այսպիսի պատուադիրք են, որքան ևս առաւել տծ գիտէ պատուել զպատուադիրս իւր. Սարգ. յկ. ղ: *Շինող մր եկեղեցեաց, և պատուադիր քահանայական դասուց. Ճ. Ճ: *Ջորդն միմեանց պատուադիր լինել՝ բարուոք գոլ և գովելի յոյժ՝ քարոզելով. Սարկ. պր:

ՊԱՏՈՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատուադիրն լինել. մեծարանք. տես և ՊԱՏՈՒԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. *Եկն առ նա մեծաշուք պատուադրութբ: Ըստ անցնիլոյ դաշնու մեծարեալ պատուադրութբ. Արծր. դ. 2: *Մարդկան դարուց առաջնոց զէին անկրկնութեալ արդարապէս պատուադրութի. Սարկ. հանգ:

ՊԱՏՈՒԱԼԻՑ. ա. Պատուով լցեալ. ճոխացեալ. *Քանզի և ազամ պատուալից, այլ անխմաց եղեալ, հաւասար անասնոց և նման նոցա գտաւ. Խոսր:

ՊԱՏՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Պարգևք. ողորմ. հիւսուած. կնճիռն. խորշ. *(Լուք) խորամանկեալ խուսափեն 'ի պատուածս բազում եկից. Ներհիւսին բազմութիւ պատուածք 'ի թելս բանի. Նար. կլ. և մծբ: *Դժուարին պատուածովք (իմն դժուարաքննին). Առաք. է: *Կացեալ 'ի մէջ պատուածովքս կնճափողայն չոյժ ըմպակցացն բաժանէ ըզգինին նորագոյն. Բրս. արբեց. (այն են ըմպանակք կըկին՝ գալարածոյ պարանոցօք:)

ՊԱՏՈՒԱԾՈՅ. ի. եց. ա. Որ ունի զպատուածս. ոլորածոյ. շղջապատոյտ. *Ծնօտքն պատուածոյք շուրջանակի պատեալ զնովաւ. Եղիշ. խգ. 17:

ՊԱՏՈՒԱԾՕՐԷՆ. մ. ա. Մանուածով. մանուածոյ. խրթնածածուկ. *Եւ զի՞ ևս երկարս՝ պատուածօրէնս շարագրեցից բանաստեղծութիս. Նար. ղգ:

ՊԱՏՈՒԱԿԱԼ. ի, աց. ա. Ունող զպատիւ. պատուաբեր. պատկառելի. *Հարցն նմանեալ 'ի մանկութե իմաստութբ՝ զծերութե պատիւն պատուակալ պատուականութեան (յանձին բերեալ). Բուզ. գ. 12:

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Τίμιος, ἔντιμος, ἔνδοξος. Honorabilis, honoratus. Արժանի պատուոյ. պատուելի, պատուաւոր. յարգի. արգոյ. ազնիւ. փառաւոր. պատկառելի. մէօթէպէր, աղէկ. գըյմէթլի, էյի. *Եթէ հանցես զպատուականն յանարգէ, իբրև զբերան իմ եղիցես: Մնացէ սակաւաւոր, և ոչ պատուական: Ջարանց պատուականաց: Մեծութբ պատուականաւ: Ջքարինս պատուականս: Երկնչել 'ի պատուական և 'ի սքանչելի անուանէ տեառն այ քո: Պատուական արեամբն քոի: Օրէնսուսոյց՝ պատուական ամենայն ժողովրդեանն: Որ էր նմա պատուական: Ջայնպիսին առ պատուականս ունիցիք. ևն: *Պատուական զինուորութեն հասանէր 'ի չարաչուք անարգութի. Եղիշ. բ: *Բանն տեառն պատուական էր յաւուրսըն յայնոսիկ: Պատուականն՝ անօսր և չըքնաղ. զի ոչ սակաւ պատասխանի առնէր տծ. Կիւրղ. բգ:

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ. Τίμιος, πολύτιμος, πολυτελὴς. Pretiosus, sumtuosus. և՛ Մեծագին. սակաւագիւտ. մեծածախ. գնով, սուղ. խահալը. *Մարդ պատուական եղիցի քան զպակասս ոսկւոյն: Քար, կմ՛ ակն պատուական: Պատուական մարգարիտ: Անօթ պատուական. ևն:

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆՔ. գ. Ազնուականք. իշխանաւորք. մեծամեծք. [illegible]. *Քահանայիցն, և պատուականաց, և զօրագլխաց. Նեեմ. բ. 16: *Ջամենայն երևելի պատուականսն հրամայէր յընթրիս կոչել. Եղիշ. է:

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆԱԳԻՒՏ. ա. Τιμαλφής, φέστερος, φέστατος. Honoratus, pretiosus, pretiosissimus. Որ ինչ գտանէ՝ կամ գտեալ է զպատիւ յաչս այլոց. պատուական. յարգի. մեծագին. գըյմէթլի, խահալը. *Երկուքարինքն 'ի վերայ գլխոյ ուսոցն զմրխտին պատուականագիւտ են: Եւ որ այլ միանգամ պատուականագիւտ նիւթք են: Ոսկւով առաջին նիւթով պատուականագիւտ յամենեցունց: Ոսկին նշանակ է պատուական էութենն՝ պատուականագիւտին. Փիլ. լհ. Եւ և ձ. բան: *Մերկ և կողոպուտ 'ի պատուականագիւտն լեալ թագաւորական զարդուց. Գիփ:

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. գունի, նաց, կամ նից. ա. Τιμιώτερος, ἐντιμώτερος, προτιμώτερος, ἐνδοξότατος, τιμιώτατος Honoratior, tissimus, pretiosior, sissimus. Առաւել կամ յոյժ պատուական. ազնուական, և մեծագին ըստ ազգոյն, նախապատիւ. *(Պատանին)էր պատուականագոյն քան զամենեսեան՝ որ 'ի տան հօր նորա էին: Յաւել առաքել բազում իշխանս բազումս և պատուականագոյնս քան զնոսա: Պատուականագոյն է նա քան զակունս պատուականս. Ծն. լդ. 19: Թուոց. իբ. 15: Առակ. գ. 15. և ժա. 10: Տես և Ղկ. ժդ. 8: *Բազումք զպատուականագոյնսն և զլաւէս սիրեցեալսն ինքեանց՝ նախկինս (առաջին) իւրեանց առնեն լինել. Արիստ. նախ: *Ջայսպէս կեալն, և ոչ զգոլն միայն մարդկան՝ պատուականագոյն վարկանելով. Պղատ. օրէն. ղ: *Հոգւոյ զմարմին պատուականագոյն առէ գոլ բանս այս՝ առելով. զի ոչինչ է երկրածին՝ երկնայնոյն պատուականագոյն. անդ. է: *Ի ծառայս իսկ՝ որ պատուականագոյնքն՝ առընթերակացք են տեառն. Ի[illegible]: *Պատուականագունացն վայելչմամբք զվաղթարագունիցն յիշատակ 'ի բաց մերժէ. Նիւս. էրգ: *Եւ ոչ 'ի կարի չար գառատուրացն և յախմարագունից հասատուի, թող թէ 'ի պատուականագունաց. Գիփ:

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Τιμιότης. Honorabilitas, pretiositas. Պատուականն գոլ. լաւութի. մէօթէպէրլիք, աղէկլիք. գըյմէթ, գըյմէթլիլիք. *Ամենեքեան մեծանայեաք՝ որք ունէաք զնոսա 'ի ծով, վասն պատուականութե քոյ. Յայտ. ժը. 19: *Ոչ միայն զարքունեօքն ձերովք անցանէ պատուականութբ, այլ և զերկնից լուսաւորօքն. Եղիշ. ը: *Ոչ երկինք և ոչ երկիր, և որ 'ի նոսա պատուականութիք իցեն. Փարպ:

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Εὐγένεια. Nobilitas, excellentia. որպէս Ազնուականութիւն. *Ցաղագս պատուականութե մարդկանն ... զի համազգիք քաջին են. Խոր. բ. 26:

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ յաչս անձին. Ամբարհաւաճութի. ճոխութի. իբր Opulentia, և auctoritas. *Պատուականութեամբ և գոռոզութբ խոնարհել ջանայ (պայլ): Որ պատուականութբն է՝ բարկութբ և չփոթութենի. Վրք հց. ծզ:

ՊԱՏՈՒԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Ὁμότιμος. Eodem honore gaudens, qui paris est conditionis, aequalis. Յածոյին՝ է որպէս Համապատիւ. փառակից. *Թողում զքն առնել. առ որ մերձ էր (հոգին մր), ոչ իբրև զօրացուցանելով, այլ իբրև առ պատուակից. Սհաբ. պէնտէկ: *(Որդի ընդ հօրն) ոչ ծառայակցի է արարիչ, այլ ընդ պատուակցին է փառաւորեալ. Ան օր. ղ: *Ջաթոռակիցն նորա և զպատուակից բանն. Կիւրղ. գնդ. (յն. թագաւորակից. συμβασιλεύων, qui una regnat.) *Հոգի անեղ՝ և համագոյ հօր և որդւոյ՝ փառակից և պատուակից. Խոսր: *(Ջորդւոյ) զպատուակիցն լինել հօր ուսանիցիս. Շ. մփ: *Մեք 'ի մարգարէիցն գիտեմք զքն պատուակից և աթոռակից հօր. Գիփա:

Եւ 'ի մարդկայինս և յայլ իրս՝ որպէս Հաւասարապատիւ. կցորդ պատուոյ յինէք կարգի. *Խոնարհիս մարդոյ քում նմանւոյ և պատուակցի: Պատուակից էին առաքելոցն. Սարգ. յկ. բ. և ղ: *Եթէ յառութեան ինչ գործ իցէ արհամարհելի քո 'ի քումմէ պատուակցէն. Ոսկ. մ. ա. 18: *Բնաւորեալ է ախտ նախանձու՝ առ պատուակիցս և համարուեստս միշտ բուսանել. Սկեւռ. լմ: *Հաւասար իւրոյ տէրութեան բարձակից և պատուակից կացուցէ. Արծր. գ. 2: *Հաւասարաց մասն ... պատուակից գոլով սիրոյ և յուսոյ. Նար. ձ: *Այլ պատուակից լինիցին: Որ առաջի յառաջ, նորին պատուակից է և երկրորդն. Սեբեր. բ. և է:

ՊԱՏՈՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὁμοτιμία. Honoris aequalitas, par dignitas. Պատուակիցն գոլ՝ ըստ ամենայն առման. Յա_

զադս 'ի միասին պատուակցութեան և հա-մագոյութեան միածնին։ խոնարհեցար 'ի պա-տուակցութէ հօր՝ լինել 'ի կերպարանս ծա-ռայի. Անան. խչ։ Սարկ. ող։ *Սեղանքն պատուակցութե զառաւելութեն ցուցանէ. Կիւրղ. ղկ։ *Աթոռոյն զառաւել ձոխու-թեն և զպատուակցութեն գուշակէ. Երզն. Ժղթ։ *Հասին առաջին՝ այսպէս պատուէ զծաղոյն չորրորդ (զոյգ ընդ երիցն առաջ-նոյ). սոյպէս պատուակցութք ընդունի և մեծ աթոռն աղեքսանդրի, և այլն. Փոք. առ ալոփ։ 'Ի պատուակցութե յոր 'ի վեր ելանել. Սարգ. ա. յհ. ֊։

ՊԱՏՈՒԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Որ մատուցանէ այլում զպատիւ. պատուաբեր. մեծարօղ. *Շրթամբքս պատուամատոյց՝ լուռ մարգա-րէին, այլ ոչ եթէ սրտիւս. Նար. խէ։

ՊԱՏՈՒԱՆԴԱՆ. ի, աց. գ. Ὑποπόδιον. Suppedarium, scabellum. Ոտնատեղի ա-թոռոյ. ընդ ոտիւք եդեալ ինչ՝ առ 'ի պատիւ բարձրութեն. աշտիճան. խալխալ. պատ-ճագ. իսկ ալ. ջայէ՝ է պատուանդան, և պա-տիւ. *Երկիր պագէք պատուանդանի ոտից նորա։ Եդից զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց։ Երկինք աթոռ իմ են, և երկիրս պատուանդան ոտից իմոց. և այլն։ *Ընդէր խափանիցէ զանձն լինել պատուանդան ընդ ոտիւք այլոյ. Եղն։

ՊԱՏՈՒԱՊԱՐԳԵՒ, ի. եց. ա. Մեծա-րեալ պարգևօք պատուոյ. *Յոհմ արշա-կունեաց... գահանշանաց, պատուապար-գևից, պատկանելեաց. Նար. Ծֆ։

ՊԱՏՈՒԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλότι-μος. Honoris cupidus, honorum studio-sus, ambitiosus. և բայիւ, φιλοτιμοῦμαι. Որ սիրէ զպատիւ կամ զպատուելն յայլոց. փառասէր. ամբարհաւաճ. *Ձիոց ազգ այսպէս է պատուասէր, որպէս զի... մարդ-կան և ձիոց մարտկացն ընթացի մրցանակ ե-դեալ լինի. Փիլ. առ ևու։ *Անձնացոյցք, անփառք, պատուասէրք. Խոր. Փ. 68։ *Պա-տուասէրք եղեն ամենայն պատուասիրութք (փառասիրութե). Փիլ. Ծ. բան։ *Յոյժ պատուասէր լինելոյ 'ի բաց տարեալ զնաստ. Լգն։ *Միայն փառաց անյագեալ ե՞ք՝ երկ-րից այլքայութե. պատուասէր եմք առ վե-րին պատիւ. Բրս. Խ Ձ։

ՊԱՏՈՒԱՍԷՐ. Φιλότιμος. Virtuosus, modestus. Սիրողն պահել զպատիւ անձին առաքինաբար. արի. պարկեշտ. Նազելի. *Մանկունք քաջք, պատուասէրք, ճշմար-տութեն նախանձաւորք. Անան. Ճակոբ։ *Իբրև պատուասէր և զնահեմ հարան 'ի Ներքին յանդապատ փախեաւ յառագաստ. Վրք. հց. Ծա։ *Զպատուասէրսն ընդունի աղկերս նորին և զմեծի բարեպաշտութեան բարեհամ բաւեցուք. Պրոկղ. յուկնէ։ *Եւ այն էին պատուասէր անկողինք գոմնայի և ինգաոփ. Ճ. Ա։

ՊԱՏՈՒԱՍԷՐ. Φιλότιμος. Munerarius, liberalis, magnificus, honorificus, hu-manus. Որ սիրէ պատիւ առնել այլոց. մար-դասէր. առատաբարոյ. պատուասիրող զայլս (անձն և գործ). Ճէօմէրթ, ալինճինալ. *Ո՜վ պատուասիրի և մեծարողի անձինն... զո՞ ընդունի 'ի խրախճանութեն իւրոյ պաղոցն. Նիւս. էրգ։ *Պատուասէր զարդու զնա ըղ-ջունաւորեալ։ Պատուասէր և սէրտ հա-րազատութք ընկալաւ զնա. Յհ. կբ։ *Ըստ պատուասէր պայմանի և արընթաց ոտիւք պագեալ 'ի սեւս այլքային. Յհ. կբ։

ՊԱՏՈՒԱՍԻՐԱԲԱՐ. մ. Φιλοτίμως. Honorifice, comiter, liberaliter, huma-niter, alacriter. Պատուասիրելով, մեծա-րելով. *Իբրև որդիք հարազատք պատուա-սիրաբար՝ խնդութք հարց և մարց (ըստ մարմնոյ և ըստ հոգւոյ՚) պաշտօն մատուցա-նեն. Փիլ. փեսախն։ *Առնել քեզ պատուա-սիրաբար զխրախճանութիւնս. Պղատ. փիմ։ *Մերձ գնեմ զքանս բարութք ձեզ կոչեցե-լոցդ ('ի հոգևոր սեղան) առատապէս և պա-տուասիրաբար. Անան. ծն։ *Ծամէ իբրև զկերակուր հոգևոր գնել պատուասիրաբար առաջի լսողացդ. Ը. հրէից։ *Պատուասի-րաբար առատութե սեղանոյ հաղորդեցու-ցանելով. Երզն. մթ։ *Առընկալեալ 'ի նմանէ պատուասիրաբար։ Պատուասիրա-բար և բարեոքապէս ընկալեալ։ Պատուեցայ պատուասիրաբար յառաջիկանէն. Յհ. կբ։ *Պատուասիրաբար ընդունէր անդ չիւր բնակարանն. Վրք. սեղբ։

ՊԱՏՈՒԱՍԻՐԱԳՈՅՆ. ա. մ. Φιλοτιμό-τερος, ον. Կարի պատուասէր. և Պատուա-սիրութք. Նազելի օրինակաւ. *Աղեքսանդ-րոս՝ քահանայիցն ընդ իւրև պատուասիրա-գոյն յաղագս երրորդութեն ածաբանէր. Սոկր. ա. 5։

ՊԱՏՈՒԱՍԻՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է պատուասիրութե. առատաձիր. *Պատուա-սիրական փոխանորդութք տասանորդութեն (աբբահամու առ մելքիսեդեկ). Պիտ։

ՊԱՏՈՒԱՍԻՐԱՊԷՍ. մ. Իբր Առ փառա-սիրութե. *Ոչ եթէ առ 'ի ցոյցս երևեցուցա-նելով զինքն, և ոչ պատուասիրապէս. Ոսկ. յհ. ա. 28։

Եւ մանաւանդ՝ Պատուասիրաբար. սի-րով. մեծարանօք. շնորհօք. զուարթութք. *Այսպէս և պօղոս առնէր՝ պատուասիրապէս աւետա-րանելով, ոչ ուր անուանեցաւ քս. ԾԺ։ *Պատուասիրապէս յինքն ածէր յանձան-ձէր զնեղքինապետն. Յհ. կբ։

ՊԱՏՈՒԱՍԻՐԵՄ. եցի. ն. չ. Φιλοτιμέο-μαι. Honorifice ago, munificentia incla-resco. Պատուել սիրով. մեծարել սրտի մտօք. յարգել. *Պատուասիրէին (սամարա-ցիքն զքս) և մեծապէս ըզանչանային ընդ նա. Ոսկ. յհ. ա. 34։ *Պատուասիրեն բա-րաբեղուն բանիւք գովեստից զսկզբնաբոյսն կենացն գոյից։ Զքեզ հանդերձ հրեշտա-կօք ընկալան և պատուասիրեցին. Նար. խօս։ Ը. ընդհանր։ *Ի քաղաքն շրջելով պա-տուասիրեալս լինէր յամենեցունց. Ճ. Ա։ *Առ հայրն իւր պատուասիրեալ զբոլորից բարեաբութեն. ամենայն տունն ոչ արմա-ցեալ ձեռամբ հօր իմոյ՝ քակտեցի. Նար. Ծֆ։ *Ինքնիշխան կամաւորութք պատուա-սիրեալ առ հայրն հանդուցանիւ... իջեալ յերկնից (իմա առ 'ի պատիւ հօրն). Նար. հէ։

ՊԱՏՈՒԱՍԻՐԵԼ, իլ. Պատուասէր լինել. պարծիլ. պանծալ. փառաւորիլ. փառս ան-ձին համարել. *Յուսային... պատուասի-րել իմով ամենիմաստ արուեստիւս. Խոր. Փ. 68։ *Պատուասիրէին (սամարացիք) յա-ղագս արրահամու. և նախահայրն զնա ա-նուանէին՝ որ 'ի քաղդէացւոցն էր։ Պատուա-սիրի այնուհետև ոչ կարծել մնալ և 'ի նմանէ զքանչելիսն։ Զի մի ոք ասասցէ՝ եթէ պատուասիրելով առնէր զայս, երևեցու-ցանէ՝ թէ խնամ ունելով նոցա գործէ զա-մենայն. Ոսկ. յհ. ա. 30. 34։ Ե. 10։ *Ո՛չ պատուասիրելով, և ոչ առ 'ի ցոյցս զինքն առնելով. Բրս. մրկ։

ՊԱՏՈՒԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοτιμία, τίμημα, τιμόν. Honoris studium, ambi-tio, conatus. Պատուասէրն լինել. փառա-սիրութե. փոյթ փառաց և պատուոյ ան-ձին. *(Ընդգէմ գնել) պատուասիրութեան զնուաստութն. Յճխ. ԻՓ։ *Որ լինին 'ի ձեռն պատուասիրութե, այսինքն անփառութե. Ընդդէմ. գործ։ *Գերադոյն էր (մովսէս) քան զամենայն պատուասիրութե և լքման-սիրութե. Դիոն. Եղբ։ *Ոմն 'ի պատուասի-րութէ յանփչառեկեալ՝ անկաւ. Փիլ. Ծուն։ *Բազումք առ 'ի յաղթութեն պատուասի-րութե և զմարմինս անտես առնեն. Բրս. պհ. Ե։

ՊԱՏՈՒԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Φιλοτιμία, ան. Munificentia, liberalitas. փոյթ պատուելոյ զայլս. մարդասիրութե. մեծարանք. պա-տիւ. հանդէս. *Այնքան ամենապատկառ պատուասիրութք խրախել առնէր. Նար. խչ։ *Առաքէ 'ի խնդիր ինձ զոմն... բազմա-հարկի պատուասիրութք։ Մեծարեալ 'ի նոցունց բազում պատուասիրութք. Յհ. կբ։ Կիր. պոմ։ *Գալոյն՝ այնպիսի պա-տուասիրութե երևեցուցանէր (քս). Ոսկ. յհ. ա. 30։

ՊԱՏՈՒԱՍ, ի, եց. գ. Ἐγκέντρισις, ἐμφύτευσις. Insitio, insertio. Հիւսուած պատուաստով. որպէս ագոյցք ոստոյ յատ՝ առ նոր կամ առաւել պտղաբերութե. նմա-նութք՝ Զօգ. կցորդութե. ատար. պատվէին, պատվաստ. տճ. աշլամա. և գիթիշմէսի, և եարփըշ. *Մացէ ձայնդ այդ ածարեալ ընդ պատուաստ յօդիցս շաղկապութե. Նար. ղէ։ *Ա՛ռ ըղ-հոգւոյն հնգմին պատուաստ, զեկեալ խրա-տիւքս՝ լե՛ր պատրաստ. Կրպ. ոփ։

ՊԱՏՈՒԱՍ. Յաւելուած. վերագրուէ. կցուած. Իլավէ, էքլէմէ. ուստի որդեգիրն կոչի Որդի պատուաստիւ, որ և Դրութք, Պաճուճանօք. որպէս յն. Θέσις, adoptio. Θετικῶς, προσαχθείς, per adoptionem pro-motus. *Առաց նախ զիւր հայր, որ բնութն խակ էր. և ապա եած 'ի վերայ, և հայրն ձեր, որ պատուաստիւն էր։ Որդի կոչեցաւ՝ ոչ եթէ պատուաստիւ որդեգրութե, այլ բնութք՝ ծնեալ 'ի հօրէ։ Լինել լինիք և դուք՝ որդիք, այլ պատուաստիւ ըստ շնոր-հաց։ Առ հայր իմ, և առ հայր ձեր. այս-ինքն այլազգ իմ՝ բնութք, այլազգ ձեր՝ պա-տուաստիւ. Կոչ. Ե. Ճ. ծա։

ՊԱՏՈՒԱՍՏԱԼԱՍ. ա. Որպէս զլաստ պատուաստեալ, այս է կցկցեալ զօդեալ յայլև այլ տախտակաց. *Ի միջանացն կայից պատուաստալաստն փայտից. Նար. ատոփ։

ՊԱՏՈՒԱՍՏԱԿԻՐ. ա. Ունօղ զպա-տուաստ. պատուաստեալ. պատվաստօծ. *Տունկս պատուաստակիրս՝ պտղատարգեսս. Նար. խլ։

ՊԱՏՈՒԱՍՏԵՄ, եցի. ա. Ἐγκεντρίζω. Insero, consigo. Յարել նոր ոստ առ ոստ հին բնոյ. պատվէինել, պատվաստել. աշ էթմէք, աշլամագ. *Դու՝ որ ձիթենի վայրենի էիր, պատուաստեցար 'ի նոսա։ Առիցեն, ոստքն փշրեցան, զի ես պատուաստեցայց։ Կարող է ած միւսանգամ պատուաստել զնոսա. և այլն. Հռ. ծա. 17 = 20։ *Խրատ առոյ զոմանս պատուաստել 'ի անկոյն՝ որք պտղա-բերոյք լինին. Ը. ընդհ։

Նմանութք՝ Կցել. զօդել. յօդել. յարմարել յաւելուածով. կցկցել. կարկատել. էքլէմէք, պիթիշտիրմէք. *Ի յիշատակ բանից քոց անդ-րէն պատուաստէին. Իմաստ. ծը. 11։ *Առ-բուրքանչիւր ոսկր յարեալք և պատուաս-տեալք. Ագաթ։ *Եթէ յուսոյն ծգարան՝ ուսերքն յանցանաց հատեալ կարեսցի, կցեսցի՝ գարձեալ միւսանգամ կամօք ամե-նակալից՝ բարութք պատուաստեալ։ Ամենա-առատ քաղցրութք պատուաստեալ 'ի քեզ. վերատին գտեալ անդրեցայց քաւեալ. Նար. Փ. ԻԷ։ *Այսպէս պատուաստեալ 'ի մի-մեանս շարաթքն, որպէս քաղաք 'ի քաղա-քէ ծանապարհօք մատանեն 'ի զատկին պա-հոց շաբաթն՝ իբրև 'ի թագաւորեալ քաղաք. Ասւ։ *Եւ ոչ որպէս բանք պատուաստելով կարգին, այլ նմանեալ. Կոչ. ֊։

ՊԱՏՈՒԱՍՏՈՒՄՆ. գ. Պատուաստելն, իլն. յարումն. *Առ պատուաստումն կըռ֊ րեցելոյս՝ կցորդութեն քո. Նար. ււ:

ՊԱՏՈՒԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատիւ տանելն այլում. պատուադրութիւն. մեծարանք. *Հեռնեցուցաք զտուրհանդակ բանիս աւետապատճէն նամականաոյց՝ առ մեծի հովուիս պատուատարութիւն (այլ ձ. պատուաստրութիւն). Նար. Ծէ:

ՊԱՏՈՒԱՐ, ի, աց. գ. Περίτειχος. Circummurale, propugnaculum. προτείχισμα, antemurale. ἀνάλημμα, edita structura, munimen, և այլն. (լծ. ռմկ. և թ. պարփ. փէնճար.) Որմարգելք. նախապարիսպ. պատնէշ, և որպիսի և իցէ ամրութիւն քաղաքի և տեղւոյ՝ շրջապատեալ 'ի ձև որմոյ. *Կանգնեսցէ պարիսպս և պատուարս: Կոտեցին բլուր հողոյ հանդէպ քաղաքին, և կանգնեցաւ խարև զպատուար: Պատուար արտաքոյ քաղաքին լինիցի 'ի բնակութիւն և յարձակավայրս նորին: Զօրացոյց զպատուարսն քաղաքին դաւթի. ևն: *Կանգնեալ պարսպօք. և պատեալ պատուարօք, որ է արտաքին պարիսպն. Գէ. Ես: *Պատեաց պարսպաւ, և հզօր պատուարաւ, և անուանեաց վաղարշապատ: Զբարեկոյն պարսպէր պարսպով, և երեքկին պատուարաւ. Խոր. Բ. 63: Եւս. քր. ա: *Փլուզին զգուղնաքեայ պատուար այգեստանեացն, զի էր կարկառակոյտ քարանց առանց հողոյ. Ղևոնդ: *Խնամեալք և հանդուցեալք ԷԸ հովանեաւ պաշտպանութեան ամուր պատուարի սբ ածածնիդ: Պատուար աշնայօրէն... պատուար հրապարիփակ, և այլն. Նար. կուս:

ՊԱՏՈՒԱՐ. Μέλαθρον. Lacunar, trabs, և այլն. Հեծանաձիգ ծածկոյթ, տախտակամած յարկ. *Ած զորմովք տանն պատուարս շուրջանակի, 'ի վերայ կողմանցաց սեանցն պատուարք երեք: Պատուար 'ի վերայ երկոցունց սեանցն, և 'ի վերուստ 'ի կողմանցաց խոյակին պատուար. Գ. Թգ. Է. 5: Է. 4. 20: Տես և զհետագայ բառդ:

ՊԱՏՈՒԱՐԱՒՈՐ. ա. Μεμελαθρωμένος. Trabibus contextus. Յարկածածուկ՝ հեծանաձգութեամբ. *Եւ ամենայն դրունք և ամենայն անջրպետք չորեքկուսի պատուարաւորք. և 'ի դրանէ 'ի դուռն երեքկին. Գ. Թգ. Է. 5:

ՊԱՏՈՒԱՐԵԱԼ. Պատուարաւ շրջապատեալ. *Պարսպաւոր պատնիշօք պատուարեալ. Ածբ. Ք. 4:

ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. Ἔντιμος, ὁ κατ᾿ ἐξοχὴν, ἀρχικός. Honorabilis, nobilis, principalis, imperatorius. Պատուական. ազնուական. իշխանաւոր. Տճկ. ... *Հանդերձ հազարապետօքն և արամբք պատուաւորօք (կամ պատուականօք) քաղաքին. Գծ. ԻԵ. 23: *Իձեան պատուաւոր զօրագլխի ուրուք. Ինն այր 'ի նոցանէ՝ 'ի մեծ պատուաւորացն էր: Որոյ ոչ է տեսեալ զմեծ թագաւորն՝ պատուաւորացն մատուցանէ զերկրպագութիւն. Եղիշ. Ե. Գ. Է: *Առաջին խոսրովու լինին մեծագիր պատուաւորք իւր. Կաղանկ: *Եւ էին սորա երևելիք յեփեսոս, և պատուաւորայ որդիք. ՃՃ: *Ոչ է մեզ կռիւ ընդ մարմնոյ և ընդ արեան, այլ ընդ հոգիս չարութեան և ընդ սկզբնական պատուաւորս. Բրս. լոր: *Պատուաւորաց ոմանց գանձս և գերդաստանս առաջի մատուցանէին. Յհ. կը: *Արքայն, և պատուաւորք իւր. Նար. ճէ: *Առ զպատուաւորս քո... և անցցես յայսկոյս գետոյս. Աստ. Ք. 4:

ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ. որպէս Պատուելի. պատկառելի. նազելի. *Պատկառեալք 'ի պատուաւոր տեղլենէ առնն. Ճ. Գ:

ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ. Արգոյ. յարգոյ. լաւ. շքեղ. *Իսկ պատրիարգն տուեալ (զթագ թըն) 'ի պատուաւոր սարկաւագ մի. Ճ. Ժ: *Մի այլ 'ի պատուաւոր տեղւոջ նստցի. Վրք հց. ծԲ: *Ցորինեաց ապարանս պատուաւորս գեղազարդս. Ածբ. Ք. 11:

ՊԱՏՈՒԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատուաւորն գոլ. իշխանութիւն. մեծութիւն. ... *Ի վերայ այսպիսի ժողովութեն գրոյ, զոր մատուցեր խմում պատուաւորութեւ. Ճ. Գ:

Կամ Պատուաւորութիւն. պատիւ. ... *Զինուորն առաքի 'ի թագաւորէն 'ի գովութիւն և 'ի պատուաւորութիւն բարեաց և առաքինեաց. Ճ. Ժ:

ՊԱՏՈՒԵԱՄ. Տ. ՊԱՏՈՒԵՄ. *Որ պատուեայ զքահանայն, զԱծ պատուեայ. Ոսկ. Ե. փիլ:

ՊԱՏՈՒԵՄ, եցի. ն. Τιμάω. Honoro, veneror, aestimo. Պատիւ տալ. մեծարել. յարգել. ... *Պատուեա զհայր քո և զմայր քո: Պատուեա զտէր 'ի քոց արդար վաստակոց: Որ պատուէ զտէր իւր, պատուեսցի: Պատուեցէք զխմաստութիւն: Զայնր ժամու զմեռեալ մարդըն՝ այժմ իբրև զԱծ պատուեսցէ. և այլն: *Եթէ մարդիկ յորժամ պատուին՝ փոխանակ պատուեն, որչափ ևս առաւել Ածն՝ որ առանց պատուելոյ իսկ զայն առնէ. Ոսկ. եփես: *Ըստ կարգի պատուեցեր վասն ալեացդ. Եղիշ. Է: *Թողեալ զպարգևսն պատուելեացն զհարս՝ զահագին պատիժս չպատուելեացն գնէ. Ոսկ. Մ. Ե. 26: *Որ պատուէ զխաչն քո, զնոյն ինքն պատուեալ լինի զքո. Յհ. կմ. պոլ:

ՊԱՏՈՒԵԼ. որպէս Մեծ վարկանել. լաւ համարել. պաշտել. *Զխաղաղութ օրէնսն պատուէր. Խսրվ: *Համարձակ պատուելով շամիրամայ զախտն. Խոր. Ա. 14:

ՊԱՏՈՒԷՐ, էրք. գ. Ἐντολή, ἔνταλμα, παραγγελία. Praeceptum, mandatum, jussum. Հրաման, պատուիրան. պատգամ. կարգաւորութիւն պատուաւոր անձին. բան մեծի 'ի գործ դնելի, աջակարարութիւն տուեալ 'ի մեծէ. ... *Ուսուցանեն զպատուէրս մարդկան: Զայս պատուէր առի 'ի հօրէ իմմէ: Այս է պատուէր իմ, զի սիրեսջիք զմիմեանս: Զպատուէրս տեառն և փրկչին. և այլն: *Զդոյն պատուէր հրամանի առ ամենեսեան արձակէր. Եղիշ. Գ:

ՊԱՏՈՒԷՐ ՏԱԼ, ԴՆԵԼ. Ἐντέλλω, διαστέμμω, ἐπιτάσσω, παραγγέλλω. Mando, jubeo, jussum do, praecipio, ordino, denuncio. Հրաման տալ. պատուիրել. ազդարարել. ... *Պատուէր տուր տնհարանի: Պատուէր ետ բարակ զագուզոնի և նեփթաղիմի: Պատուէր տուք 'ի մեմփիս: Պատուէր տուք յինէն այրապատեան թագաւորութեանցն և ասքանազեան դնդին: Պատուէր ետ գրել զհրամանն: Պատուէր տայր նոցա յոյժ, զի մի' ոք գիտասցէ զայն: Եւ գռնապանին պատուէր տայցէ, զի արթուն լինիցի: Պատուէր տուեալ էր քահանայապետիցն և փարիսեցւոց, զի կալցին զնա: Նա ետ ինձ պատուէր՝ զինչ ասացից և զինչ խօսեցայց: Պատուէր տայր նոցա՝ յերուսաղէմէ մի' մեկնել. ևն: *Պատուէր սաստիկ դնէր 'ի վերայ ամենեցուն: Պատուէր հրամանի տայր պատրաստական լինել. Եղիշ. Բ. Գ:

ՊԱՏՈՒԻՉ, ուչի, չաց. ա. Պատուօղ. մեծարիչ. *Ցղեաց զնա յագարակ իւր՝ արածել զխոզս. վասն զի այսպէս պատուէն գէք զպատուիչս իւրեանց: Պատուիչքն կարիցեն մերձենալ առ Ած. Ոսկ. գէ. և Ես: *Բարուք էր պատիւն, այլ ոչինչ արժանի ըստ պատուիրանին՝ պատուըրչացն պատիւն. քանզի ոչ եթէ ըստ իւրում արժանաւորութեն խնդրէ Ած պարգևս 'ի մարդկանէ. այլ ըստ բաւականի պատուողացն. Սեբեր. Ծդ: *(Մխաշաբթն) օր սբ և փառաւոր՝ պատուիչ յարութեն քո. Վրդն. ծն:

ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ, ի, աց. գ. Պատգամաւոր՝ հրամատարակօղ զպատուէր. նուիրակ. խնդրակ. ըստ յն. նաև դէտ. κατάσκοπος, explorator. *Առաքեաց աւետապատմ պատուիրակս յամենայն ցեղս իսրայէլի. Բ. Թգ. ԺԵ. 10: *Դեսպանս արձակեալ, պատուիրակս հանեալ ընդ աշխարհս ամենայն. Ագաթ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործ պատուիրակաց. *Առաքեալքն փողք են պատուիրակութեն. Ագաթ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆ, ի, աց. գ. Ἐντολή, ἔνταλμα. Praeceptum, mandatum, statutum, praescriptio, edictum. παραγγελία, παράγγελμα, denunciatio. որ և ՊԱՏՈՒԷՐ. Հրաման Ածոյ, և երբեմն մարդոյ. պատգամ. օրինադրութիւն. ... *Մինչև յերբ ոչ կամիք լսել պատուիրանաց իմոց և օրինաց: Մի անցանիցէ զպատուիրանօքս: Հասից 'ի պատուիրանս նորա: Զպատուիրանօք նորա ոչ անցից: Դու պատուիրեցեր զպատուիրանս քո: Պատուիրան նոր տամ ձեզ: Ըստ պատուիրանաց և վարդապետութեան մարդկան, և այլն: *Առաջին պատուիրան՝ և պատուիրանացն տէրունագոյն՝ պատուել զԱծ. Փիլ. ծ. բան: *Ընկալաք զհրաման պատուիրանին յանհնարանձ քոյոյ բարուց բնութեկդ. Եղիշ. Ա:

Իսկ Ա. Եզր. Ը. 26. *Պատուիրանաւ հրամայեցի », իմա ըստ յն. խնամով, կամ զգուշութեբ. ...

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Գրութիւն պատուիրանացն Ածոյ. *Որպէս զառաջնակացն պատուիրանագրութիւնն. Կիւրղ. ղէ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱԴԻՐ, դրի. ա. գ. Դնօղ զպատուիրան. տուօղ զպատուէր. *Ի նորա կամացն կան պահեալ ընդ հրամանաւ պատուիրանադրին: Գիտելով (բանաւորկուին) զԱծ պատուիրանադիր, և զադամ պատուիրեալ. Ագաթ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Օրինադրել. պատուիրել. *Զնոյնս և բարեսահմանողն Ած պատուիրանադրեաց: Որ զայն միշտ իւր 'ի յիշումն առնել մեզ պատուիրանադրեաց. Թէոդր. մայրագ: Խոսր. պտրգ: *Որ առ պատուիրանադրեալն ոչ ձգտի հաստատել կանոն, նա յաղեկողմանն գանդաշէ խոտորեալ ճանապարհի. Յհ. կմ. ապ: *Ոչ պատուիրանադրէր գործել, թէ ոչ զի յաղթեալ լինէր. Ճ. Գ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դրութիւն պատուիրանի. պատուիրան. *Ճոխացեալ ադամայ՝ մոռացաւ զպատուիրանադրութիւն քո, զոր ետուր նմա. Մագ: *Հրամայեր ադամայ զգուշանալ պատուիրանադրութեան. Շ. Բղ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱԶԱՆՑ, ի, ից. ա. Παραβάτης. Praevaricator, transgressor, violator legis. Որ զանցանէ զպատուիրանաւ. օրինազանց. յանցաւոր. *Զոր ունէր՝ եհան 'ի պատուիրանազանցէն: Զպատուիրանազանցին զպարտիս յինէն պահանջեաց. Խոսր:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Παράβασις. Praevaricatio, transgressio.

որ և ԳԱՏՈՒԻՐԱՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ. Զանցումն զպատուիրանաւ. յանցաւորութիւն ընդդէմ պատուիրանի. հրամանը անցնիլը՝ կօփրէնլը. Բէմ.ցինէ գօշմառը՝ գըրմառը. *Ի պատուիրանազանցութենէ զանեալ առաջինն 'ի մարդկանէ: Զնախաստեղծին պատուիրանազանցութիւն պտղոյն ճաշակման: Ցորմէ վրիպեցաւ բնութիւնս պատուիրանազանցութեամբն: Կենաց զփայտն մահու, և զպատուղ պատուիրանազանցութենն. Խոր. ա. 3: Ժմ: Խոսր: Խոխ.: *Ոչ ևս վասն չարաթութեան պատուիրանազանցութեան հող դառնէին. Ոսկ. յհ. ա. 41:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ է ըստ պատուիրանի. *Զըստ հեշտութեան կենցաղն քան զպատուիրանականն նախապատուելով. Բրս. ահմ. կրծ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱԿԱՏԱՐ. ա. Կատարիչ պատուիրանի. պատուիրանապահ. *Վասն պատուիրանակատար մշտակիր համապազդութեան նորա. Բուղ. դ. 7:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Տ. ԳԱՏՈՒԻՐԱՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. *Որ գողանայ որ զոսկի, նոյն գողութիւն է և պատուիրանահատութիւն՝ և որ զկապարն գողանայ: Զվրէժ պատուիրանահատութեանն պահանջէ. Մանդ. ծդ. և ցանկ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱՊԱՀ, ի, աց. ա. Որ պահէ զպատուիրանս. *Զպատուիրանապահսն անմահացուցանէ յիւր ծնունդէ. Ագաթ: *Զոսկերսն փտեալս առ պատուիրանապահսն եղեւեկեղէց. Ոսկ. լս: *Պատուիրանապահն փոխադարձի յայս սիրել, և զնա տեսանել: Ցուցանէ զինքն պատուիրանապահաց իւրոց. Խոսր: *Պատուիրանապահք էին մի կասկարանացն: Պատրաստեալ կայ պատուիրանապահս (մի ձ. պատուիրապան) համբերողացն. Եղիշ. ա. Ը:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱՊԱՀԵԼ. Պահել զպատուիրանս. պատուիրանապահ լինել. *Պատուիրանապահելն՝ զամենեքեան բարերարութիւն բացափայլէր. Մամբր:

Կամ Պահել զպատուիրան պահոց. *Քառասնօրեայ պատուիրանապահեալ՝ գասել 'ի կարգս անկելոց գասուն. Ճ. Ա:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Պահումն կամ պահպանութիւն պատուիրանաց. *Ի լսել մարդոյն զպատուիրանապահութիւն՝ լսէր և ած զպարգեւագործութիւն: Ի լսելն պատուիրանապահութեանն՝ լսէր և ածագործ հրաշքն. Մամբր: *Սէրն այ՝ պատուիրանապահութեամբն ճանաչի. Խոսր: *Այ պատուիրանապահութեամբն զնախանձելի զածագործ իմաստութիւն պահելով. Ագաթ: *Համատունն կալ և մնալ... 'ի պատուիրանապահութեան քո. Ժմ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱՍԷՐ. ա. Որ սիրէ պահել զպատուիրանս. *Ըստ ածասէր և պատուիրանասէր հոգւոյ իւրոյ. Յհն. ոսկ. յհ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Տուօղ պատուիրան կամ զպատուէր. *Դէտք, և պատուիրանատուք օրինաց. Տօնակ:

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Պատուիրանազանցութիւն. ('ի ձայնէս աւանդ, իբր աւելազանցութիւն. կմ 'ի Վանդեղ.) *Իսկ յորժամ 'ի պատուիրանաւանդութիւն գործեցին անգամ մի, անկան յերջանկութենէն՝ զոր առեալ յառաջն ունէին. Բուղ. դ. 5:

ՊԱՏՈՒԻՐԵՄ, եցի. ն. Ἐντέλλω, ἐντέλλομαι. Praecipio, mando, jubeo, jussum do. διαστέλλω, discerno. διατάσσω, ἐπιτάσσω, συντάσσω, ordino, coordino, constituo, dispono. παραγγέλλω, ἀπαγγέλλω, annuncio, denuncio. Պատուէր տալ կամ աւանդել. պատուիրանադրել. կարգել. սահմանել. որոշել. ակնարկել. ազդել. պույուրմագ, էմր՝ Բեմղէհ էեմէ, օըմարլամագ. *Պատուիրեաց տէր ած ադամայ: Որպէս պատուիրեաց ած նոյի: Դու պատուիրեցեր զպատուիրանս քո: Գիտէի՝ եթէ պատուիրեսցէ որդւոց իւրոց և տան իւրոյ յետ իւր՝ պահել զճանապարհս տեառն: Պատուիրեաց աբիմելէք ամենայն ժողովրդեան իւրում: Պատմեաց զաւեթ զամենայն ինչ՝ զոր պատուիրեաց նմա յովաբ: Արքայ պատուիրեաց ամենայն յուդայ: Պատուիրեաց նոցա, զի մի ինչ բարձցեն 'ի ճանապարհ, կամ զի մի ումեք ասիցեն: Պատուիրեաց նմա՝ մի ումեք ասել: Պատուիրեցին՝ ամենեցին մի խօսել. և այլն:

Եւ զի ոչ է բառս միշտ ճշգիւ հրամայական, նմին իրի այսպէս զանազանէ Փիլոն. Լին. Ը. 16. *Ընդէ՞ր ասէ, արար նոյ զամենայն զոր ինչ միանգամ պատուիրեաց նմա տէր ած. Ոչ կամի հրամայել նմա առաւել քան պատուիրել. քանզի հրամայեն տերք ծառայից. իսկ պատուիրեն սիրելիք բարեկամաց, և մանաւանդ՝ աւագք՝ փոքունց:

ՊԱՏՈՒՀԱՆ, ի, ից, նոք կմ նովք. գ. Θυρίς, θυρίδος. Fenestra. Ծակ որմոյ տան առ 'ի կողմանէ կամ 'ի վերուստ՝ 'ի պէտս անցից լուսոյ և հողմոյ. լուսամուտ. լուսանցոյց. ֆէնճէրէ, պաճա. (պ. պափուն, պափխէն. որպէս թէ հողմանցոյց. և յն. Թիրիս, որպէս գունակ.) *Եբաց նոյ զպատուհան տապանին: Կարկառեալ ընդ պատուհանն, և ետես զխաղահակ: Կախեաց զնոսա չուանաւ ընդ պատուհանն: Կապեսցես ընդ պատուհանէդ: Ըստ օրինակի պատուհանից և կամարացն առաջնոցն: Զգեաց զձեռն իւր ընդ պատուհանն (այլ ձ. յառեաց զձեռն իւր ընդ ծակոյն. յն. եա՝ ծակ): Պատուհանք բացան երկնից: Բացից զպատուհանս երկնից. (իմա ըստ եբր. և յն. սահանք.) ևն: *Պատուհանք մահու 'ի բարձանց 'ի ձեռն հրեշտակին բացան 'ի վերայ բանակի նոցա: Բանին պատուհանք երկնից ('ի գալստեան երկնաւոր դատաւորին). Գէ. ես: *Եղիցին իբրև զծուխ 'ի պատուհանից. Ով. ծգ. 3. (իբր 'ի ծխնելուզաց:) *Ի պատուհանաւն (աշտարակին) դնելով ակունս լուսատու. Պտմ. Վր: *Որպէս ցուցանիցէ լոյս ընդ նեղ ծակ պատուհանից զնշանակ իւրոյ նշուլիցն. Վեցօր. Է: *Լոյսանցոյց պատուհանովք. Առող. Գ. 47:

ԳԱՏՈՒՀԱՆՔ. Նմանութիւն, որպէս Զգայարանք. *Ել մահ ընդ պատուհանս ձեր. Երեմ. Թ. 21: *Մարմնոյ պատուհանիցն նմանեցին մի ըստ միոջէն մտանք զգայութեցն. քանզի 'ի ձեռն սոցա իբրու ընդ պատուհանն մտանէ 'ի միտսն հասումն ըմբռնման զգալեացն. և դարձեալ միտքն յառեալ կարկառին 'ի ձեռն նոցա. և այլն. Փիլ. Լին. Ը. 34: *Մարմինս մեր տուն է առակաւ, և պատուհանք՝ զգայարանքս: Ի զգայարանաց մերոց իբրև 'ի պատուհանից ելանեն գողք և կողոպտեն զմեզ. Եւագր. ա: Վրք հց. ծէ: *Թէ զաչացս պատուհանս աստուերացուցեալ: Տեսցեն պատուհանք աչացս իմաստից. Նար. ծԸ. ԽԷ:

ԳԱՏՈՒՀԱՆ, հանք. որպէս Պահարան. խորշ, ծակ 'ի մէջ որմոյ. հիւճիւրէ, փօլոա, կէօզ. *Եդարկ զոսկին 'ի զամբիլն, և եդ զնա 'ի պատուհան եկեղեցւոյն: Դու ևս մեծայր ցեր զպատուհանս քո թղթովք: Վրք հց. Է. ծա: *Ոմանք յորմ եկեղեցւոյն պատուհանս գործեալ՝ դնէին զխաչքանշիւր մեր 'ի ներքս յորմն եկեղեցւոյն. Աստղ: *Զնա գրելով եդին 'ի պատուհանի միում. Հ. օգոստ. ծա:

ՊԱՏՈՒՀԱՍ, ի, ից. գ. Τιμωρία, δίκη. Punitio, mulcta, supplicium, poena, ultio. Պատիժ (որպէս պատեալ և 'ի վերայ հասեալ). տանջանք. վրէժ արդարութեան. գաղէպ. *Զպատուհաս երկոցունց (այսինքն ազ և թագաւորի) ով ծանիցէ: Մատիր անձամբ անձին արա զու քեզ սիրտ պատուհաս. Առակ. ԻԴ. 22: Երեմ. Ա. 21: *Խնդրէին յինէն՝ առնել նմա պատուհաս. Գծ. ԻԵ. 15: *Թերեւս հատուցանելով զայս ինչ պատուհաս՝ ողջախոհ լինիցի. ոչ վասն չարի լինիցի պատուհաս, այլ՝ կամ լաւագոյն, և կմ՝ նուազ չարագոյն գործիցէ. Պղտ. օրէն. Ը: *Զի ընդ երթալն իսկ ոչ ժամանէ 'ի տեղի պատուհասին իւրոյ: Ցայգ վայր եղև հրաման պատուհասից ձերոյ. և 'ի վերայ գործին պատուհասի երթալ ձեզ յասորեստան. Եղիշ. Է: *Ապրեցո զմեզ յամենայն պատուհասից. Ճշ: *Յառաջեան շնորհքն այ քան զպատուհասն. որպէս և եզիպտոսի լինելն քան զպատուհաս սովու (իմա սովոյն, կամ սով պատուհասական). Վրդն. ծն:

ԳԱՏՈՒՀԱՍ. Ἀπειλή. Minae, comminatio. ἐπίπληξις, ἐπιτιμία, ἐπιτίμησις, increpatio, objurgatio. Սպառնալիք պատժոյ. և Սաստ. կշտամբանք. յանդիմանութիւն սաստիկ. ուըգլը, ազար. *Լաւ է լսել զպատուհաս իմաստնոյ, քան լսել մարդոյ զերգս անմտաց (այլ ձ. զսպառնալիս իմաստնոյ): Զի եթէ առ խրատու պատուհասի կենդանի տէր մեր առ փոքր մի ինչ բարկացեալ իցէ, դարձեալ հաճեսցի ողորմութեամբ ընդ ծառայս իւր: Հաստ է այնպիսւոյն պատուհասն այն՝ որ 'ի բազմաց անտի է. Փող. Է. 6: Բ. Պ. Է. 32: Բ. Կոր. Բ. 6: *Տնանկն ոչ համբերէ պատուհասի: Ո՞չ ինչ է պակաս պատուհաս թագաւորի 'ի ցասմանէ առիւծու: Եւ դուք տեսէք զնոյն առնիցիք առ նոսա, ներելով առնել զպատուհասն. Առակ. ԺԳ. 8: Ն Բ. 2: Եփես. Զ. 9:

ԳԱՏՈՒՀԱՍ. Ἔγκλημα. Crimen. Գործ արժանի պատժոյ կամ պատուհասի. յանցանք. ոճիր. *Այնպէս զնա 'ի բազում պատուհասից ապրեցուցանիցես: Ոչ անպարտ զանձն զանձն երևեցուցանել, այլ զի չկարիցէ զոմանս իւրոյ պատուհասիցն գտանել. Ոսկ. մ. ա. 17: և եփես. Գ:

ՊԱՏՈՒՀԱՍԱԳՈՅՆ. ա. Ἐπιτιμητικώτερος. Magis objurgans. Առաւել յանդիմանողական. սաստիկ կշտամբողական. *Պատուհասագոյն բանիւ 'ի գիմի հարկանէ ուսուցանելոցն: Պատուհասագոյն բանից ըմբռնեալ տարեալ՝ զտուն առաքելոյն 'ի ներքս արկանէ. Ոսկ. Բ. կոր:

ՊԱՏՈՒՀԱՍԱԼԻՑ. ա. Լի պատուհասիւք. ահարկու. *Լուեալ զայս ամենայն խօսս սպառնալեաց, և զբանս պատուհասալից. Փարպ:

ՊԱՏՈՒՀԱՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Τιμωρητικός. Pertinens vel tendens ad mulctam, vindictam; incrudelis. Որ ինչ անկ է պատուհասի, այսինքն պատժոյ և սպառնալեաց. պատուհասող. վրէժխնդիր. ահագին. անխնայ. էօրֆիլի. *Բարձեր զպատիժ պատուհասական. Գնձ: *Եւ է գործ բարկութեանն զոլն տանջանական և պատուհասական: Ի առաքինութեան յատուկ՝ ոչ տանջանական զոլն և ոչ պատուհասական, այլ հանդարտ և հեզական և ներողական. Արիստ. առաք: *Որոշական է, որ և պատուհասական. որպէս և զաւիթ որոշէ պատուհասիւ զչարան. Ոսկիփոր:

ՊԱՏՈՒՀԱՍԱԿԻՐ ԼԻՆԵԼ. Կրել կամ ընդունել զպատուհաս. պատուհասիլ. պատժիլ. *Ի ժամանակին՝ յորում պատուհասակիրն եղանիւր մարդն, վերադարձուցանէ

զերկիր յառաջին կարգս. Մաշտ։

ՊԱՏՈՒՀԱՍԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Կրել զնոյն պատուհաս. պատժակից լինել. *Եւ է վայրի պատուհասակիցք նոցա եղեալք՝ 'ի պատուհասէս առ ձեզ հային. Լմբ. յուշ.։

ՊԱՏՈՒՀԱՍԱԿՈՐԾ ԱՌՆԵԼ. ԼԻՆԵԼ. Ἀπειλέω. Minor, comminor. προσπέττω, σσω, arguo. ἐπιτιμάω, ἐγκαλέω, reprehendo, objurgo, increpo. Պատուհասիւք սաստել կոծել, ահագին սաստիւք կշտամբել. պատուհասել, որպէս սպառնալ՝ քան պատժել. թշդէն. ըէգէլ՝ պուլէր էթմէք. *Պատուհասակործ առնէր զգայիրան իբրև զկաշառաբեկս։ Իբրև յանցանէ աղքատն, յարուցեալ 'ի վերայ՝ պատուհասակործ առնէին զնա. Փ. Ղ. ճ. 15։ Սեբ. ծԳ. 27։ *Այլ զի մի միայն պատուհասակործ առնիցեմք, օն առեալ՝ և օրինակ ինչ ուղղութեան հնարեսցուք։ Կարծեր թէ զուցէ դարձեալ պատուհասակործ լիցի։ Պատուհասակործ առնէր զնոսա և ասէր։ Սաստէի և պատուհասակործ առնէի ընդ ձեզ. Ոսկ. մթ. յհ. և հա։ *Բանիւ զբերան իւր և պատուհասակործ առնիցէ. Սեբեր. ը։ *(Դատաւորք) մի յառաջագոյն պակուցեն, և մի յառաջեսցեն և զյանցուցեալսն պատուհասակործ արասցեն. Փիլ. լին. ճ. 70։ *Սկսեալ այնուհետև պատուհասակործ առնէր (արդատ զգրեգոր). Ագաթ։ *Եկայք առ իս ծանրաբեռինք և պատուհասակործ եղեալք. Կանոն։

ՊԱՏՈՒՀԱՍԱՌԱՔ. ա. Առաքեալ 'ի պատուհաս. սաստիւ, կամ սաստիկ արձակեալ. *Ո՞ր բողոքեմ զյանկարծադէպ պատուհասառաքս բարկութի. Պիտ։

ՊԱՏՈՒՀԱՍԵՄ, եցի. ն. Τιμωρέω. Punio, ulciscor. Պատուհաս 'ի վերայ ածել. պատժել. տանջել. գօղէգլէմէք, հագգընտան կէլմէք. *Տուեալ քեզ իշխանութի պատուհասել և խոշտանգել. Գ. Եզր. Է. 27։ *Ըղդատաւորականն ջնեալ պատուհասէր։ (Հեղի) բարւոք ո՛չ զնորան խրատելով որդիս ... ընդ որոց և պատուհասեալ զրաւեցաւ 'ի կենցաղոյս. Պիտ։

ՊԱՏՈՒՀԱՍԵԼ. որ և ՊԱՏՈՒՀԱՍԱԿՈՐԾ ԱՌՆԵԼ. Ἐπιπλήττω, ἐπιτιμάω, ἐγκαλέω. Castigo, increpo, objurgo, coarguo, reprehendo. Սաստիւ և սպառնալեօք դատափետել. սաստիկ յանդիմանել. սաստել. աղըրլամագ. *Մի լինիք իբրև զհայրս ձեր, զորս պատուհասէին մարգարէքն առաջինք՝ և ասէին։ Պատուհասել սկսաւ զնոսա և ասէ. Ի՞եր ոչ գիտէք, և այլն։ Զծերն մի պատուհասեսցես, այլ մխիթարեսջիր իբրև զհայր. Զաք. Ա. 4։ Ա. Ղ. Ա. 7։ Ա. Տիմ. Ե. 1։ *Սկսաւ նախ հայրն նորա սաստիւ պատուհասել զնա. Եւս. ծն։ *Ոչ ուժգնագոյնս զնոսա պատուհասեաց։ Պատուհասելով զնոսա ասէր՝ թէ յիւրան են, և իւրքն զնա ոչ ընկալան։ Զպատուհասել զյանցաւորն՝ մեծ վնաս է վարդապետին և աշակերտին. Ոսկ. յհ. և Ա. խոր։

ՊԱՏՈՒՀԱՍԻՉ, աչի, չաց. ա. գ. Εὔθυνος. Qui rationes et poenas exigit, censor. Որ համար պահանջէ, և պատուհասէ. դատիչ. Թէֆթիշճի. *Յաղագս պատուհասչաց։ Պատուհասիչ ամէն։ Զպատուհասիչս ասեմ։ Պէտք է ամենայն պատուհասչաց՝ ուշանչելիս ըստ ամենայն առաքինութե գոլ. Պղատ. օրէն. ժդ։

ՊԱՏՈՒՀԱՍՈՂԱԿԱՆ. ա. Յանդիմանողական. կշտամբողական. *Այլ զի վերածողական. և ոչ սոսկ պատուհասողական էր եղեալն առ նա, լուայ ասէ, և այլն. Ոսկ. գծ։

ՊԱՏՈՒՄՆ, ման. գ. Պատիւն զեւիք. թօթըլու. ... *Ըղջան իմն առնուն 'ի միասին գնալով պատմամբ զերերաք. Սարկ. հոգ։

ՊԱՏՈՒՄՆ. Պատանումն. գիտապատութի. ղարփնէւր. *Ոչ ինչ առնէին փոյթ առ պատումն մարմնոյն. այլ գիտապատան համարէին զվարս հրաշալիս և առաքինիս. Ոսկ. յհ. Ա. 39։

ՊԱՏՈՒՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի պատուողն լինել, կամ 'ի պատուել. իքրամ էտէճէկ, իզզէթլի. *Ոչ էր ժամանակ պատուողականն շքոյ և պատուոյ. անարգութե էին պէտք։ Լուեաց զքինութի, շահմարանեաց զպատուողականն, և քարոզեաց մեզ զչարչարանսն. Աթ. հճ. յարմէ և Վահր։

ՊԱՏՍՊԱՐԱՆ. ի. աց. գ. Տեղի պատսպարելոյ. ապաստանարան. յարկ ապաւինի. ոյք հովանի ապաւէն՝ որ պատէ զընդ իւրեաւն. *Հալածելոց ապաստան, փախուցելոց պատսպարան։ Ուստի ոչ զօրէ ոք յեկեսցէ առ պատսպարան փախստեան. Անյաղթ. բարձր։ և Արծր. Դ. 12։ Նար. խ։ *Ընտրելագոյն կատարելութեցն շտեմարան, և պատկառելի ծերաստացութեն խնամոյ պատսպարան. Պիտ։

ՊԱՏՍՊԱՐԱՆ. Ապաւէն և պաշտպան. գործակից. օգնական. *Զո՞ պատսպարան ապաւինութեց յահագին դատաստանին գտցէ ժամանակին. Սարկ. քհ։ *Ոչ ուրեք գտանիցեն պատսպարան ինչ և մխիթարութի. Ոսկ. եփ։ *Ոչ եղև կարօտութի երկրի առնուլ զպատսպարան և պատճառս օգնականութե վասն ամենայն բուսոցն զոր բուսոյց. Վեցօր. Է։ *(Որդիքն զեբեդեայ) զմայրն գրգեալ՝ զնինի առեալ պատսպարան խնդրուածոյն. Եղիշ. մեկն։

ՊԱՏՍՊԱՐԱՆ. Ամրութի. ներգուկ հաստատութե. *Ողնափայտին պատսպարան խոկոյն բերկաւ։ Պատսպարանք սահեցելոց. Նար. ԼԵ։

ՊԱՏՍՊԱՐԱՆ ԼԻՆԵԼ. Ἀντέχομαι, ὑπερασπίζω. Suscipio, protego. διαβαστάζω, sustineo. Պատսպարել. հովանի և պաշտպան լինել. ձեռնտու և վերակացու և օգնական լինել. էլ թութմագ, գայըրմագ, սէհէր օլմագ. *Պատսպարան լերուք ակարաց. Ա. Թես. Ե. 14։ *Պատսպարան եղէց ասէ քաղաքիս այսմիկ վասն իմ և վասն գաւթի ծառայի իմոյ։ Ի վեր առցուք, և պատսպարան լիցուք. Ոսկ. յհ. Ե. 39։ և մ. Ա. 18։ *Ոչ զկերակրանացն, և ոչ զպատսպարանն լինելոյ մատուցանել բարուոք օժանդակութե. Պիտ։ *Վասն պատսպարան լինելոյ եկեօր յանցուցելոյ՝ աղօթիւք. Նխ. Ա. յհ։

ՊԱՏՍՊԱՐԱՆԵՄ, եցի. Տ. ՊԱՏՍՊԱՐԵԼ. *Պատսպարանելով պահէ 'ի խորին խաղաղութե. Պիտ։ *Ընդ իշխանութբ արկեալ է մարմինն, և պատսպարանեալ յարտաքնոցն՝ 'ի գինւոյ և 'ի խորտկաց. Փիլ. լին. Գ. 8։

ՊԱՏՍՊԱՐԵՄ. եցի. ն. Ὑπερασπίζω. Clypeo protego, propugno, defendo. ἀντέχομαι, ἀντιλαμβάνομαι, suscipio, apprehendo. Պատել իբր ասպարաւ. հովանի և պաշտպան և վերակացու լինել. պաշտպանել. ընդունել, ժողովել զոք. ... *Մի թողուր զնա, և պատսպարեսցէ զքեզ. Առակ. Դ. 6։ *Պատսպարեցին զիս 'ի սովոյ և 'ի սառնամանեաց. Հ. Բղբ։ *Եթէ աղքատանայցէ եղբայր քո և տկարանայցէ ձեռօք, առ քեզ պատսպարեսցես զնա. Ղևտ. ԻԵ. 35։ *Հարկ է ձեռն տալ և պատսպարել. Ոսկ. մ. Ա. 18։ *Եկեսցէ 'ի լոյս կարթիւ այս հնարից՝ քև պատսպարեալ. Նար. Գ։

ՊԱՏՍՊԱՐԵԼ. Ἀποκαθίστημι. Restituo, redintegro, և այլն. Հանդուցանել. դարձուցանել յանդորր. զետեղել յանդորր վիճակ. *Պատսպարեսցէ զնոսա անդրէն յերկիրն իւրեանց։ Պատսպարեցից զնոսա 'ի սոյն երկիր. Երեմ. ԺԶ. 15։ ԻԶ. 6։ *Զմնացեալ նշխարսն՝ 'ի հրոյն ժողովեալ հաւատացելոցն՝ 'ի ծածուկ տեղւոջ պատսպարեցին. Ճ. Գ։ *Բնակեաց ինքն և իւրքն առանց կասկածանաց, մանաւանդ յառաջագոյն պատսպարեաց թզթովք և պատարագօք առ թագաւորն. Արծր. Գ. 8։

ՊԱՏՍՊԱՐԵԼ. Շուրջ պատել. ամփոփել. *Դու պատսպարեցեր զծով աւազով. Ճէ։ *Փոխանակ տերեւոյ անկոյ թզենւոյն՝ որով նախահայրն պատսպարեցաւ. Նար. խէ։

ՊԱՏՍՊԱՐԵԼ ԶԱՆՁՆ. Կազդուրել. կամ զօրանալ. արիանալ և յառնել. *Սթափեալ 'ի սգոյ՝ պատսպարէ զանձն. Ոսկ. յհ. Ե. 14։

ՊԱՏՍՊԱՐԻՄ, եցայ. ձ. Ἀντέχομαι. Recipio me. καταφύγω, confugio. Ապաստան լինել ընդ հովանեաւ. ապաւինել. ուղըլմագ. *Փոյթ կենաց է ամենեցուն՝ որ պատսպարին 'ի նա. Առակ. Գ. 18։ *Սա պատսպարեցաւ 'ի մարտակցութե եթէովպացւոց. Ոսկ. յհ. Ա. 30։

Կամ Ἀποκαθίσταμαι. Restituor. Դարձ առնել 'ի հանգիստ, կամ 'ի լաւ անդր. *Զի վաղագոյն պատսպարեցայց ձեզ. Եբր. ԺԳ. 19։ *Զատեալ 'ի հեւծմանց ախտից՝ առողջութբն պատսպարեցայց. Նար. խԶ։

Կամ Ուժել զոտս. զետեղիլ. ժողովիլ, հանգչել. *Ի բերան նորա պատսպարէին շնորհքն, բայց 'ի սիրտ նորա ոչ մերձեցան. Ոսկ. յհ. Ե. 19։ *Ամենեքեան 'ի մի յոյս կոչեցան 'ի քո՛ պատսպարեցան 'ի փառաւորութի. Յճխ. իԳ։

Կամ Ἀνίσταμαι. Resurgo. Անդրէն յառնել. յոտն կալ. կազդուրիլ. զօրանալ. *Յոհեակ կողմն յերկիր անկեալ, անդրէն պատսպարէր, առնոյր զաջ ձեռն 'ի վեր. Եղիշ. Է։ *Զի ո՛չ ընդ գլորելն միայն նայեսցես, այլ և ընդ պատսպարելն զարմանասցես։ Որպէս 'ի ճակատու ուրեք՝ յարեան և յաղթօղ ամենեւին լիրացն կայցէ, և պատսպարեցի վաղվաղակի, նիզակ առեալ են։ Յառնել և կալ ընդդէմ ճակատուն, պատսպարել, և ընկենուլ զախոյեանն. Ոսկ. մ. Ե. 1։ *Յորժամ 'ի խորհրդական զգուշութեն զերծիցի, ընական ազդեցութբն պատսպարեսցի. Եզնիկ։

ՊԱՏՍՊԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ἀποκαθίστημι. Restituo. Նոյն ընդ Պատսպարել՝ ըստ որում վերոյին 'ի նոյն տեղի անքոյթ կամ 'ի բնիկ յարկս դարձուցանել. *Պատսպարեցուցից զնոսա 'ի տուն իւրեանց։ Պատսպարեցուցից զնոսա անդրէն յերկիր իւրեանց։ Պատսպարեցուցից զհայրս անդրէն 'ի ճարակս իւր. Ովս. ԺԱ. 11։ Երեմ. ԻԳ. 8։ Լ. 19։ *Պատսպարեցո՛ զամենեսեան յեւրաքանչիւր յարկս հանգերձ ուրախութբ՝ 'ի քո յո 'ի տէր մեր. Մաշտ։

ՊԱՏՍՊԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտպանութի. ամրութի. *Ոչ գիտնոց եսու զգուշութե, և ոչ թիկանց պատսպարութի. Նար. ՀԵ։

Իսկ Եւս. քր. Ե. յասելն. *Արքիմէս որ չէր յազգէ քահանայապետութեն՝ 'ի շուրջանակի պատսպարութէ յաջորդեր զքահանայապետութիւն յ. խմ. օգնութի գտեալ ասոի և անոխ. ըստ յն. περιδρομή, չէվրէ թագութե. ...

ՊԱՏՐԱԽԱՌՆ. ա. ձ. Խառն պատրանօք. խաբեպատիր. *Եկն մեծատունն առ դատաւորն կաշառով քաղցր լեզուաւ պատրախառն. Եփր. համաբ։

ՊԱՏՐԱԾ. ա. Պատրեալ խաբեալ. *Ինքնիշխանութբ 'ի բաց վարեաց զպատրողն՝ պատրանօք բնութեան օրինօք. Լմբ. սղմ։

ՊԱՏՐԱԿԱՆ. ա. Ἀπατεών. Deceptor, decipiens. Պատրողական. պատիր. *Արդ իւն ինչ ոչ ցուցանեն, քանզի պատրականք են։ Վասն խաբեբայ և պատրական ինչ բանից.

Ոսկ. Եփես.։

ՊԱՏՐԱՆՔ, նաց. գ. 'Απάτη. Deceptio, fraus. μεθοδεία, circumventio, insidiae, dolus. Պատրելն, և իլն. պատիրք. խաբէութիւնք. գաւ. ու, փէնդ, ալդաթմագ, ալդանմագ. *Պատրանք մեծութեան։ Ամենայն պատրանօք անիրաւութեան. Մրկ. Բ. 19։ Բ. Թես. Բ. 10։ *Խաբէութեան մարդկան խորամանկութեամբ առ պատրանս մոլորութեան. Եփ. Դ։ *Ոչ իմացեալ զպատրանս խաբէութեան, որով վկայեցան. Եղիշ. Բ։ *Սովորութիւն ունէր՝ պատրանաց աղագաւ առ բազումս ոչինչ 'ի ծածուկ գործել. Խոր. Դ. 33։ *Պատրանք բանաստեղծութեանն, կամ թշնամեաց, չարին, գիւտին, ևն. Շար։ ժՏ։ Մաշտ. որ են ներգործաբար։ Իսկ կրաւորաբար ասի. *Պատրանօք նախատեղծին մերկացաք 'ի լուսոյն։ Մերկացաք մեղօք ըստ նախահօրն պատրանաց. Շար։

Ի ՊԱՏՐԱՆՍ ԱՐԿԱՆԵԼ. և } Պատրել. խաբել.
ՊԱՏՐԱՆՍ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼ. } խաբխբել. *Բանիւք զքեզ 'ի պատրանս արկանիցէ (յն. 'ի շնորհուկս). Առակ. Է. 5։ *Աներանի նմա մեղմով պատրանս մատուցանել. Խոր. Բ. 28։

ԱՍՏՂ ՊԱՏՐԱՆԱՑ. Πλανητής. Planeta. Մոլորակ. մոլար աստղ. *Զարեգակն և զլուսին և զհինգ աստեղսն պատրանաց. Եւս. քր. Ա։

ՊԱՏՐԱՍՏ, ի,ից. ա. Ἕτοιμος. Paratus, promptus. Հանդերձեալ կազմեալ. կազմ, և յօժար. հազիր. հազըր. *Եւ դու լուիցես յերկնից 'ի պատրաստ բնակութենէ քումմէ։ Եւ էիր կութեք պատրաստ հնձելոյ։ Ես 'ի տանջանս պատրաստ եմ։ Պատրաստ է սիրտ իմ առ քեզ Տէր։ Լեր պատրաստ առ վաղիւ։ Կացջիք պատրաստք ամենեքին։ Պատուէր տայր՝ կալ նոցա պատրաստ յերս ամենայն։ Լերուք կամ եղերուք պատրաստք։ Պատրաստքն մախին. ևն։ *Պատրաստ եմք առ ամենեքեան առ ամենայն մեքենայս հարուածոց. Եղիշ. Բ։

ՊԱՏՐԱՍՏ. Πρόσχειρος, πρὸς χείρον. In manu situs. Առձեռն. ներկայ. *Հաւատոր այնոցիկ՝ որ 'ի պատրաստէ ընկենուն զշնորհացն տուաչի։ Տրամադրին է մարդկան ազգ և կարօտ, կամ հասելոց չարեացս, կամ յուսացելոց, կամ պատրաստից ակամայց տրտմել. Փիլ. Լիւս. և Խմաստ։ Տես և ՅԱՌՁԵՌՆ ՊԱՏՐԱՍՏ։

ՊԱՏՐԱՍՏ. Որ կազմ կայ 'ի պահպանութիւն անձին. անձնապահ. զգոյշ. հեռի. *Եղիցի 'ի տանելոյ յընչից ամենեւին պատրաստ։ Եղիցիս պատրաստ 'ի բազմախոսութենէ. Վրք հց. Բ։ *Ի գինւոյ ամենեւին պատրաստ կաց. Վրք հց. Ջ։ *Պատրաստք եղերուք 'ի մարդկանէ։ Պարտ է անդադար պատրաստ լինել յորոգայթից. Ոսկիփոր։ *Ի բազմանեաց պատրաստ կալ. Մխ. բժշ։ *Ի հողմոյն որ յունարէն արիս ասի՝ պարտ է զայգին պատրաստ առնել. Վստկ. ծԲ։

ՊԱՏՐԱՍՏ ԱՌՆԵԼ. Տ. ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ. Ἑτοιμάζω. Paro. *Պատրաստ արարեր առաջի իմ սեղան։ Պատրաստ արարէք զձանապարհ տեառն. ևն։

ՊԱՏՐԱՍՏ ԿԱԼ, կամ ԼԻՆԵԼ. Տ. ՊԱՏՐԱՍՏ ԿԱԼ. *Զմիտս որբել 'ի խղճէ չարեաց, և ոչ միայն մարմնոյ պատրաստ կալ սրբութե. Բրս. մրկ։ *Պատրաստ լինել աղօթից և պահոց. Կանոն։

ՊԱՏՐԱՍՏ. մ. Զգուշութեամբ. արթնութբ. *Պատրաստ և հանդարտ կերիցես իւրև զիրօնաւոր. Վրք հց. ծա։ *Պատրաստ տար զձուս, որ չբեկի. Ոսկիփոր։

Ի ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՈՒՆԵԼ. Καταρτέω, προκαταρτίζω. Praeparo, ἑτοίμως ἔχω, paratus sum. Պատրաստեալ ունել. պատրաստ լինել. հանդերձիլ. *Զյառաջագոյն խոստացեալ օրհնութիւն ձեր 'ի պատրաստի ունել։ Որ 'ի պատրաստին ունի զատել զկենդանիս և զմեռեալս. Բ. Կոր. Թ. 5։ Ա. Պետ. Դ. 5։

ՊԱՏՐԱՍՏԱԲԱՆ. ա. Պատրաստ և աջողակ 'ի բանս. հաղըրճէվապ. *Ընտրեաց իւր արս Ճարտարս և պատրաստաբանս. Բուզ. Դ. 8։ *Որում տայր քո իմաստ շնորհալից՝ պատրաստաբան՝ աջողակ 'ի գիտ խոհականութեան՝ ձայնարձակութեան պատուեալ խօսիւք. Փարպ։

ՊԱՏՐԱՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատրաստութիւն և աջողակութիւն բանից. առ ետեղ յարմարեալ բան. Թէզ էլփէն դօշրանմագ սէօզ չէյ. *Պատրաստաբանութեամբ անուանեաց զանունն (մանկան) ըստ իրացն որ դիպեցան. Կիւրղ. Թգ։

ՊԱՏՐԱՍՏԱԲԱՐ. մ. Ἑτοίμως. Parate, expedite, prompte. Պատրաստ գոլով. անյապաղ. յօժարութեամբ. *Պատրաստաբար ունիս տալ զպատասխանութիւն խնդրողաց. Շ. Բարձր։ *Մտանեն յառագաստն պատրաստաբար. Լմբ. ող։ *Պարտ է սպա անյապաղ ընդունել զնոյն, և զոր ինչ խոստանայցէ՝ հաւանել պատրաստաբար. Գէ. Եզ։ *Պատրաստաբար և մեծայորդոր փութով գանձեցէք անձանց զփրկութիւն. Արծրոն. Պրք։ *Զեռն ամենայն, որ բանաս և մատուցանես պատրաստաբար բաշխմամբ. Նար. ղԲ։

Կամ Զգուշութբ. *Պատրաստաբար և հանդարտաբար եկեսցի գնալ ձեզ 'ի խորհուրդըս կենդանիս. Յհ. կԲ։

Կամ Դիւրաւ. աջողակի. առանց հակառակութեան. *Անտի պատրաստաբար յերկինս ամբարձցիս. Ոսկ. ղԼ։ *Ուխտարք պատրաստաբար կային, և ձնձղուկք մենքենայիւք որսորդաց դիւրաւ ըմբռնին. Եփր. ռաներգ։

Կամ որպէս ա. Պատրաստ. *Բարձրաձայն կարկաչիւք զերիկրագործան ... իւրաքանչիւր արուեստից պատրաստաբար յարդարէին. Լաստ։

ՊԱՏՐԱՍՏԱԲԵՐ. ա. մ. Պատրաստ 'ի բերումն կամ 'ի գալ. մօտալուտ. *Զի է հասեալ պատրաստաբեր՝ տէրն 'ի վերայ քո վրիժաբեր. Շ. Եդես.։

ՊԱՏՐԱՍՏԱԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Աներկեան կամ պատրաստեալ բնակութիւն. *Ի հովանի թևոց ինքնակալացդ պատրաստաբնակութբ կայաք որպէս 'ի վայելուչ քաղաքի. Յհ. կԲ։

ՊԱՏՐԱՍՏԱԳՈՅՆ. ա. Ἑτοιμότερος, τατος. Paratior, promptissimus. Կարի պատրաստ. դիւրապատրաստ. առձեռն. հազիր հազըր. *Դիւրաւ ձգին առ 'ի յառաքինութիւն միոյք կուսին, և 'ի վարդապետութիւն պատրաստագոյնք. Փիլ. լհ։ *Ցիշեցի զՏէր, ասէ, և ուրախ եղէ. զի՞նչ քան զյիշատակ պատրաստագոյն. յիշեա՛ և գտ, և ուրախ լեր. Ա. որս. ծա։ *Պարտուպատշաճ է մաքրել և պատրաստագոյն յօրինել. Ոսկ. Եա։

ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Ἕτοιμος. Paratus. Պատրաստ. դիւրապատրաստ. կանխաւ պատրաստեալ. հազըր. *Առէք պատրաստական զարինս երկոտասան։ Իբրև զաւուր պատրաստական գոցուք զնա։ Ուխտ յաւիտենական եդ ինձ պատրաստական յամենայն ժամանակի պահել։ Զպատրաստական հացն յերկնից ետուր նոցա. Ցես. Դ. 3։ Ոգն. Ղ. 3։ Բ. Թգ. ԺԳ. 5։ Իմ. ԺԵ. 20։ *Ոչ օտար կանոնաւ 'ի պատրաստականս ինչ պարծել. Բ. Կոր. Ժ. 16 իմն, 'ի պատրաստեալ իրս. հազըր եղած կամ գտնուած բաներ։ *Մեն զևոնգ 'ի տեղւոջն անդր պատրաստականն գիւղեցաւ. Եղիշ. Գ։

ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ. Ἐπιτήδειος. Opportunus. Դիպող. պատեհաւոր. *Զեւ էր հասեալ ժամ նորա, այսինքն չև էր ժամանակ պատրաստական. Ոսկ. յհ. Բ. 7։

Իսկ Մրկ. Գ. 9. *Նաւակ մի՝ պատրաստական կայցէ նմա. յն. սպասեսցէ, կամ կայցէ մնասցէ. προσκαρτερέω, persevero, perduro.

ՊԱՏՐԱՍՏԱԳԻՍ. Տ. ՊԱՏՐԱՍՏԱԲԱՐ. Ἑτοίμως. *Հրամայելով ընդունել զնոսա պատրաստապէս։ Զանկզիապես պատրաստապէս ընկալան զազգայինքն. Սոկր. Է. 23։ *Որպէս և քերթողն ասէ (զնոյ). փրկիչ է պատրաստապէս. Արեոփ. Ե։

ՊԱՏՐԱՍՏԵՄ, եցի. ն. Ἑτοιμάζω, κατασκευάζω. Paro, praeparo, apparo. διατάσσω, dispono, ordino. Պատրաստ առնել. հանդերձել. կազմել. յարդարել. կազմ ունել. հազըրլամագ, հազըր էթմէք, թէտարիք կէօրմէք, տիւզմէք. *Ես պատրաստեցի տուն և տեղի ուխտոյդ։ Զեն զէնլիս, և պատրաստեա։ Պատրաստեցեն զպատարագս։ Որոգայթ պատրաստեցին ոտից իմոց։ Ի նմա է պատրաստեալ զանօթս մահու։ Որ պատրաստիցին տալ բանս դիմադարձութեան, պատրաստէ անձին իւրում բանս հեռանալոյ։ Պատրաստեա յելս զգործս քո։ Դու պատրաստեցեր զուղղութիւն։ Պատրաստեցէք ըզջէնս։ Պատրաստեաց զաթեզերս իմաստութեամբ իւրով։ Դիւրեալ և պատրաստեալ են ճանապարհք ամպաշարաց։ Պատրաստեալք իցեն զհուր 'ի պատերազմ։ Որպէս ոք զի պատրաստիցի առնել ուրախութիւն կոչնոց ընկերաց։ Գունդ գործէին, մարտի պատրաստէին. (յն. ձեռնարկէին). և այլն։

ՊԱՏՐԱՍՏԻԼ. չ. Παραφυλάττομαι. Observo, caveo. Պատրաստ լինել, որպէս Անձնապահ լինել. զգուշանալ. սագընմագ. *Պատրաստին 'ի մեռանելոցն. Յճխ. ժէ։ *Ցայտնամանէ ամենեւին պատրաստել եղբայրութեան, 'ի սկզբմունսն մի ինչ զառաջնորդին զանօրէնութիւն խուզել. Բրս. հց։ *Ցամենեցունց պատրաստեա՛ երկիւղիւ, պատրաստեա՛ զզգուշութբ. Մանդ. Ը։ *Ի համարձակութեանց պատրաստել որպէս 'ի մահուանէ։ Ցոյժ պատրաստել պարտ է 'ի հայելոյ ընչից որ անդ կայ. Վրք հց. Է։ *Ի գաւաճանութէ ընտանեացն պատրաստին. Սարգ. յկ. Ճ։ *Ի պտղակական խորհրդոց որպէս 'ի գազանէ պատրաստեա։ Ցամենայն տեղեաց խօսից պատրաստեա. Անան. ղՂ։ *Ցառաջագոյն պատրաստեցիր. (որ հայի 'ի կրկին նշ.) Կլիմաք։ *Ցընչասիրութէ առաւել պատրաստեա՛ (այս ինքն զգուշ լեր). Նար. խրատ։ *Ի գինւոյ պատրաստել, մանաւանդ 'ի հին գինւոյ, զի շուտ ելանէ 'ի վեր 'ի գլուխն. և 'ի բաղանեաց պատրաստ կալ. Մխ. բժշ։

ՊԱՏՐԱՍՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ այլում պատրաստել. տանել՝ զի պատրաստ գտանիցի. *Իսկ նախարարացն զմտաւ ածեալ, իբր թէ խաբկանօք իցէ գործն՝ յապաղել զնոսա, զի զլթագաւորն պատրաստեցուսցէ. Խոր. Գ. 63։

ՊԱՏՐԱՍՏԻՉ. ա. Որ պատրաստէն. պատրաստող. *Պատրաստիչ հանդստեանցն մերոց յաշխարհն հանդերձեալ. Վեցօր. Բ։ *Կացուցանէ պատրաստիչս ձեան անմարմնոց. Յհ. կԲ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἑτοιμασία, παρασκευή, (որ և ուրբաթ.) κατασκευή, ἀποσκευή. Praeparatio, promptitudo. παράθεσις, appositio. ὑπόστασις, subsistentia, σκεῦος, vas, apparatus, ևն. Պատրաստ գոլն. յօժարութիւն. հազըրլըգ. թէտարիք. *Ի պատրաստութիւն սրտից նոցա հայեցաւ ունկն քո։

Զի այսպէս է պատրաստութիւն : Յարիցէ 'ի ծաղկէ արմատոյ նորա 'ի վերայ պատրաստութեան իւրոյ: Փող հարկանէր, պատրաստութիւն լինէր, ճակատ յարդարէր: Ի կատարումն ածել զպատրաստութիւն տան քոյ : Լուեալ եղև պատրաստութիւն նորա մինչև 'ի հեռաստան . ևն :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ . Հանդերձանք . կազմած . կահ . սպաս . հազըրլըգ . Գերեցին ըզպատրաստութիւն նոցա, ուղտս հինգ հարիւր, ևն : Պատրաստութիւն խաչանց և արջառոց բազում : Զամենայն պատրաստութիւն իւր առցէ ընդ իւր : Եւ նկարեսցես զտունն և զպատրաստութիւնս իւր. ևն : Որպէս և Սող. հ. 22. Խոստովան եղէց քեզ 'ի պատրաստութիւն սաղմոսաց ,, . իմա . 'ի գործիս 'ի նուագարանս սաղմոսաց :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ . որպէս Զգուշութիւն . Բարձեալ աշտեայս հանապազականս 'ի պատրաստութիւն փաղանգացն՝ որ 'ի մայրին ուրջանան . Արծր . Ե . 7 : Զայն պարսին առ 'ի պատրաստութիւն անձրևի . Տէր Իէլ . [...] :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ . իբր մ . Ἑτοίμως. Parate, expedite, cum apparatu. Պատրաստաբար . հանդերձանօք . Եւ կացին քահանայքն 'ի մէջ յորդանանու պատրաստութեամբ: Նկեալ է սաստիկ պատրաստութեամբ 'ի կենլս (?) . Յեսու . Գ . 17 : Թ . Բթ . Ի . 4 : Ի կախիւն ընդէ՞ր ոչ եկիք պատրաստութեամբ . Եղիշ . Է :

Կամ որպէս Զգուշութեամբ . Գնա՛ 'ի կուզերն, և պատրաստութեամբ բանէ երկու մատամբք պատուել մի . Վստկ . ճծէ :

ՊԱՏՐԵՄ , եցի . Ն . Ἀπατάω, ἐξαπατάω. Decipio, seduco, fallo, fraudo. Ի պատրանս արկանել . խաբել . գաւել . որսալ . ալտաթմագ , այարթմագ . Պատրեա՛ զայր քո , և պատմեսցէ քեզ զառասպելն : Ես պատրեցից զնա ... եղէց ոգի սուտ : Մի պատրեսցէ զձեզ եզեկիա բանիւք : Զի մի նենգութիւն պատրեսցէ զանձն նորա : Պատրեն զսիրտս անմեղաց : Յիւրոցն ցանկութեանց ձգեալ և պատրեալ : Իսկ բազմութիւն պատրեալ վասն արտաշահողութեան գործոյն . ևն : Պատրէր զոմանս 'ի նոցանէ ոսկւով և արծաթով : Ոչ պատրի մեռեալ 'ի կորուստ : Պատրեցաւ 'ի ձեր տխմար գիտութիւն . Եղիշ : Առ սակաւ մի ժամանակ պատրեսցին . Փիլ . ԺՀ : Իսկ թէ զօրութիւն եւ , որ պատրեալն էր՝ կոխել և մանրել զպատրողն . Իրիւն : Դաւաճանութիւն կնոջն առէ զպատրելն և զպատրելն . Լծ . ՃԾԶ :

ՊԱՏՐԻԱՐԳ , ի , արգք , կամ արգունք , գաց . Գ . գրի երբեմն և ՊԱՏՐԻԱՐՔ , որ ուղղագոյն է . Բառ յն . պատրիարխիս . Πατριάρχης. Patriarcha. որ 'ի Սբ գիրս թարգմանի Հայրապետ, և Նահապետ: Յեկեղեցական գիրս վարի որպէս Եպիսկոպոսապետ երևելի նահանգի, և կաթողիկոս ազգի . մանաւանդ . իբրև նախագահ միոյ 'ի չորից աթոռոց յանուն չորից աւետարանչաց , որպէս հռովմայ , աղեքսանդրիոյ , անտիոքայ և երուսաղէմի . յորս յաւելաւ յետոյ կոստանդնուպոլսին . պատրիք . Պատրիարգք , որք թարգմանին հայրապետք , որք ունին զաթոռ չորից աւետարանչացն . Մխ . դտ : Պատրիարգ , որ է հայրապետն . Սանահն : Յայն վայր չորք միայն էին ընդ երկրաւ պատրիարգք . Յհ . կԲ : Առաջին աստիճան յեկեղեցի՝ դաս պատրիարգաց . Լմբ . պտրգ : Պատրիարգք անտիոքայ , Պետրոս , Լուդիոս , Իգնատիէ , Իրոն ևն : Պատրիարգք աղեքսանդրի , Պետրոս , մարկոս , ակիւն , մելոս և այլն . Մխ . այրիվ . : Ղևոնդիէ պատրիարգին 'ի կեսարիա հայքն առաջին . Շար : Զայսու ժամանակաւ մեծ պատրիարգն մեր կամիտաս շինկայարան մի հախփոխմանցն յարդարէր . Յհ . կԲ :

ՊԱՏՐԻԱՐԳԱՆՈՑ , } ի . աց . ա . Πατριαρ-
ՊԱՏՐԻԱՐԳԱՐԱՆ , } χεῖον. Patriarchae domus, aedes vel sedes patriarchalis. Հայրապետանոց . տուն պատրիարգի . պատրիքխանէ . Իսկ զանդրոնիկէ տարաւ ընդ ինքն պատրիարգն 'ի պատրիարգանոցն : Իսկ երանելին յովհան նստէր 'ի պատրիարգանոցն հանդերձ քառասուն եպիսկոպոսօք . Վրք հց . Ը : Վրք ոսկ : Եւ 'ի գիշերի 'ի պատրիարգարանէ անտի , և եմուտ 'ի նաւ լռելեայն . Ճ . Բ : Մեծն հռոմ , ուր աթոռ և պատրիարգարանն է լատինացոց , որք են ֆռանկք . Վրդն . ԿԵ :

ՊԱՏՐԻԱՐԳԱՐԱՆ տեղի և Աթոռն կամ քաղաք պատրիարգանիստ . կաթուղիկոսարան , և այլն . Բիւզանդիոն , որ յառաջ եպիսկոպոսարան էր , զկնի անուանելոյ նոր հռոմ՝ եղև պատրիարգարան . Ճ . Բ : Յաւուրս սորա պայծառանայ Սբ պատրիարգարանն . Ասող . Ե . 6 :

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ . Գ . Πατριαρχία. Patriarchatus. Պատրիարգն գոլ , և իշխանութիւն պատրիարգի . հայրապետութիւն . Նախակարգել 'ի պատիւ պատրիարգութեան : Զիւրեանցն ևս աթոռ հաստատելին 'ի պատիւ պատրիարգութեան . Յհ . կԲ : Ի պատրիարգութեան յոհաննու մանդակունւոյ . Վրդն . պտմ :

ՊԱՏՐԻԿ . րկի , կաց . յոգն . լինի և պատրկունք . Գ . Բառ յն . և լտ . պատրիգիոս , էվպատրիտիս . Πατρίκιος, εὐπατρίδης. Patricius. Մի յաւագանւոյ՝ իբրև հայր հայրենեաց՝ զկնի ծերակուտի . բդեաշխ . նախարար . պարետ . եպարքոս . ըշխան , պէկ , պաշա . Ոմիզոս ... ծերս ազնուականս հարիւր՝ սինկղիտիկոս արար . և որ ըստ նոցանէն էին՝ պատրիկս կոչեաց . Եւս . քր . Ե : Խորհեցան իշխանք չարիս ինչ զչորից պատրկաց նորա : Ես եթէ պատրիկ լեալ էի , ոչ ևս տեսանէի զձեզ . Վրք հց . ծԳ : Եհաս պատրիկն (աշոտ) զօրօք իւրովք : Եհաս պատրիկն հայոց 'ի թիկունս օգնականութեան . Ղևոնդ : Թողու փոխանակ իւր զվարդ պատրիկն : Յաջորդէ զիշխանութիւնն աշոտ պատրիկ . Ասող . Ե . 2 . 4 : Պատրկաց պատրիկ արարեալ զանդուկ , վախճանի անդէն . Ուռհ : Զորդիս նորա առնէր պատրկունս . Կաղանկ :

ՊԱՏՐԻՉ . տրչի . չաց . ա . Ἀπατεών, ἀπατηλός, κόλαξ. Deceptor, seductor, fallax, assentator, deceptorius. Պատրող . խաբեբայ . հրապուրիչ . և պատիր . պատրողական . Թէպէտ և մարմնով հեռի եմ , սակայն գիտեմ զպատրիչսն . Ոսկ . Կոր : Զչեղջակոյտս ստացուածոց՝ պատրչաց իւրոց տայր . Եւս . պտմ . Է . 15 : Ունիցի ինչ օտարի զուրուք ճշմարտութեան՝ պատրիչ պատկեր . Դիոն . Բղբ :

ՊԱՏՐԿՈՒԹԻՒՆ . Գ . Իշխանութիւն պատրկաց . պէկլեռպէկլըգ . պէյլիք , բաշալըգ . Տայր նմա իշխանութիւն պատրկութեան 'ի վերայ աշխարհիս հայոց : Հաստատեցաւ իշխանութիւն պատրկութեանն աշոտի . Ղևոնդ : Յանձառ և յերանաւէտ կենանս տարեալ 'ի խոնարհագոյն աշտիճանէ անթիպատ պատրկութեան՝ թագաւորեցոյց . Մագ . կէ : Տուեալ զհիպատոսութեան պատիւն , այսինքն ապուհիւպատ պատրկութեան . Ասող . Ե . 6 :

ՊԱՏՐՈՂ , ի , աց . Տ . ՊԱՏՐԻՉ . Ոչ իբրև զպատրող աք խաբեբայ մոլորեցուցանէ զմեզ . Եղիշ . Է : Ոչ 'ի ձեռն բանից պատրողաց . Խոր . Թ . 26 :

ՊԱՏՐՈՂԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ . Գ . Պատրողական բան . Ի մէնջ վրիպանուն պատրողաբանութեամբ զանխլանալ կարծեն . Յհ . իմ . պաւլ :

ՊԱՏՐՈՂԱԲԱՐ . մ . Պատրելով . պատրանօք . Խոյս տուաք 'ի պատրողաբար ծառայեցուցչացն . Յհ . իմ . էկեղ :

ՊԱՏՐՈՂԱԿԱՆ , ի , աց . ա . Ἀπατηλός. Fallax, deceptorius, seductorius. Որ ինչ անկ է պատրողաց . խաբէական . ստայօղ . պատիր . մոլար . Պատրողական բանիւս , բանիւք , բանս , ևն : Տես և զպատրողական բանից նոցա զդաւաճանութիւն . Վրք հց . Ը . ԻՂ : Փարպ : Նանայ : Բազում պատրողական կարկատելով պատճառս . Փարպ : Պատրողական յոյս կերպարանեալ արուեստիւք սաօք : Պատրողական նշանօք . Զքր . կԲ : Տօնակ : Յիմարութք պատրողականաւ գնեալս յիմարեալ : Ճաշակեաց 'ի պատրողական պտղոյն . Նար . Է : Զքր . կԲ :

ՊԱՏՐՈՂՈՒԹԻՒՆ . Գ . Պատրանք . խաբէութիւն . Անպիտան և վատահամբաւ մարգկան պատրողութիւնն 'ի մէջ անցեալ յարգի . Փարպ :

ՊԱՏՐՈՅԳ , } րուգի , կամ կի , ու կամ
ՊԱՏՐՈՅԿ , } իւ կամ ով . աց . Գ . Λυχνιαῖον, ἐλλύχνιον. Ellychnium, funale. λίνον, linum. Պատատեալ թել կտաւոյ կամ բամբակի 'ի ճարակ լապտերի և ճրագի յիւղոյ . ծառ մոմոյ լուցելոյ . ֆիթիլ . Զպատրոյկն առկայծեալ մի՛ շիջուսցէ : Շիջան իբրև ըզպատրոյկ շիջեալ . Ես . ԽԲ . 3 : ԽԳ . 17 : Ըստ օրինակի պատրուկի ճրագի կմ բուծնոյ , որ ծծեն քամեն զիւղն առ 'ի կերակուր հրոյ . Վեցօր . Գ : Պատրոյկ թացեալ 'ի ճարպսում՝ ոչ երևեցուցանէ ինչ նշոյլ , մինչև հուրբ լուցեալ վառիցի : Զեռնկալութիւն ձիթոյ՝ շարունակութեամբ նիւթոյ պատրուգի ընդ նոյն զանգելոյ : Որպէս պատրոյգն 'ի ճրագն մերձենալով 'ի նոյն լոյս փոփոխի . Նար . ղԳ . և Էրք : Վառումն անշէջ ճրագացն 'ի յիւղոյ և 'ի պատրուգէ . Եղիշ . դոփ : Կազմեաց զճրագն ձիթով և պատրուգիւ . Վրք հց . Յ : Լոյս ճրագին՝ պատրուգովն զձէթն ծծէ և պակասեցուցանէ . Երզն . էրգ : Եթէ ոչ արկանես իւղ , ճրագն շիջանի . և եթէ ոչ կազմես զպատրոյգն , խաւարեցեալ անճառագայթ լինի և աղօտանայ . Եփր . աւետար :

ՊԱՏՐՈՒԱԿ , ի , աց . Գ . Κάλυμμα, ἐπικάλυμμα. Velamentum faciei, velamen, velum, operimentum, tegumentum, tegmen. φραγμός, sepes. πρόσωπον, persona (որպէս դիմակ .) ևն . Ծածկոյթ երեսաց . ('ի հյ . պատել . և պ . րույ , երեսք .) պարսաք . քօղ . գլխաշոր . և Դիմակ . [...] Արկ պատրուակ զերեսօք իւրովք : Արկանէր մովսէս պատրուակ 'ի վերայ երեսաց իւրոց : Քո՞ բացեալ իցէ զպատրուակ հայկին : Ո՞ մերկասցէ զպատրուակ երեսաց նորա . Ել . Լ . 33=35 : Յոբ . ԼԷ . 31 : Խծ . 4 :

ՊԱՏՐՈՒԱԿ . Լայնաբար՝ Որպիսի և իցէ ծածկոյթ վերարկիչ , նուարտան . վարագոյր . առագաստ . ծածկոց . պէրտէ . Զգեցցես ըզպատրուակ վարագուրին 'ի դրան խորանին վկայութեան . Ել . Խ . 5 : Զգեստ մի զվարագուրին պատրուակ առաց եզեկիել . Նար . Ձ : Կրկնակի պատրուականաւ զերեսս ծածկէր (սերովբէն) . Ոսկ . Ես : Բարձեալ 'ի նմանէ հողեղէն պատրուակն՝ դարձեալ հոգւոյն երևեսցի գեղեցկութիւնն . Նիւս . կազմ : Եթէ դք՝ որ չուք ունին և ստուերն զիշխանութիւն 'ի բաց մերկացեալ զպատրուակն , մերկ զնոյն կամեսցի մաքրապէս տեսանել : Իբրև յարևուն յայտնապէս զմիտսն լուսաւորէ , մերկանալով զպատրուակն՝ որով ըմբռնեալն է . Փիլ . իմաստ . և Նխ . Ե : Մերկացուցանել զպատրուակ գրոյն . Ածբ . Է :

ՊԱՏՐՈՒԱԿ . Նմանութիւն՝ որպէս կեղծիք . պատճառանք . առիթ . Մի իբրև պատրուակ

չարութեան ունել զաղատութիւն. ա. պետ. ը. 16: 'Մերկ և առանց պատրուակի բանիւ յանդիման կացուցանել. Պիտ: 'Զպատրուակ կեղծեաց առի, զքօղ ոգեղութեան վերացուցի. Նար. կէ: 'Պատրուակ զչարաթեան առեալ իւրեանց նենգութեան. Իգն: 'Թափուր արարին զպատուղն 'ի պատրուակաց սպասաւորութենէ. Լմբ. ող. (ռմկ. ֆիլօ-կէլ բօղօ-ջին՝ կէղեծին ղէփ ըրին:)

ՊԱՏՐՈՒԱԿ ԹՂԹՈՑ. Ծրար ողջունագիր թղթոյ, ուր գրի հասցէն. բարեաֆբին էրէօլ, հասցէն. 'Տէր արար յիշկզրան թուականին հայոց փոխեաց զաթոռ 'ի Զորայ 'ի Պարտաւ. առ սովոր կալեալ սովորութիւն գրել 'ի պատրուակ թղթի, Աղուանից՝ Լփնաց և Զորայ կաթողիկոսի (հասցէ գիրս). Կաղկտ: 'Զօր օրինակ պատրուակի թղթոյն այսպէս յաջորդէին. Ուխտ. (ուր գրեալ էր պատրիարքի:)

ՊԱՏՐՈՒԱԿԵՄ, եցի. ն. Καλύπτω, κατακαλύπτω, σκεπάζω. Velo, operio, tego, են. Պատրուակաւ իւիք ծածկել. քօղարկել. պատել. պարածածկել. առագաստել. վարագուրել. սաւերածս աձել. փօշել. էօրթմէ. 'Պատրուակեցից զերկինս ... խաւարեցուցից զաստեղս նորա. Եզեկ. լբ. 7: 'Մովսէս պատրուակեալ երեսօք խօսէր: Պատրուակեաց զաչս նոցա. և ինքն հարցանէր՝ թէ զո՞ խնդրէք. Ոսկ. յհ. ա. 11: և մ. գ. 30: 'Բանամ զբերան իմ յառակս, և անգրէն զսիրտ իմ սատանայ պատրուակէ. Եփր. աղ: 'Առաջին ծնունդն 'ի վեր է քան զժամանակս. ծածուկ է և վերջինս յոյժ, և պատրուակեալ ընդ կուսական մասամբն. Եփր. ծն: 'Այնպէս լուսաւոր աննշմարանք եղեալ 'ի մէջ ժողովրդեանն և մարմնոյն (մովսէսի), շուրջանակի պատրուակեալ զնովաւ՝ առ 'ի յոչ խմանալ զխաղաղութիւն նորա. Շ. յոպ. ը: 'Զպատրուակ հայկին ... զանօրէնութիւն որդւոյ ասէ, որ պատրուակեցաւ յարդանդի կուսին. Ուխտ:

ՊԱՏՐՈՒԱԿԻԼ ԱՉԱՑ. Ընդոստ ձեռնալ. կամ մթագնիլ աչաց. 'Եթէ 'ի հրապարակի գնալեալ (առնելոյն), պատրուակիլն աչաց նորա. Մանդ. ծգ:

ՊԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՏՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. 'Սանդծիչ բանք մտաւոցն 'ի պատրանս. Շար:

ՊԱՏՐՈՒՃԱԿ, բուճակի կամ ըճակի, կաց. գ. Կենդանի զենլի 'ի պէտս ուտելոյ կամ զոհելոյ, յորթ և պատարագ. ուռճիկ յուտելի անասնոց. խաշն և որջառ, և այլն. 'Ըստ մերում լեզուի՝ երկցս այսոցիկ, օ-ճաց, այծից, խոզից՝ սեռաբար անուն է պատրուճակ. քանզի յորժամ ասեմք, երբեմն ընդ երկս պատրուճակ և զենցես, զեփս զայսոսիկ նշանակէ անխտրաբար. Մագ. և Երզն. թէր: 'Պատրուճակք՝ անխալ զմի մանգին, եթէ յոգեաց և եթէ յայծեաց, եթէ յարջառոց և եթէ 'ի հաւուց, և եթէ 'ի խոզից: Զոհել պատրուճակս. Երէց. բ. զ: 'Ոչ արիւն նոխազաց հեղու առ նոսա, և ոչ մեծ պատրուճակաց յօշի և բաշխի. (յն. և ոչ մեծ հաստատուք.) Ոսկ. մ. գ. 16:

Ի Ոբ գիրս ըստ յն. գնի Πρόβατον. Ovis. ոչխար. որպէս և վր. ցխօվարի, որ է նոյն. եբր. ծոն. որ է լծ. Շէյ. ձօն, և զէն. 'Զգեն զեմ զոր զենի կորուսեալ խաշն պատրուճակաց. Պատրուճակս և որթս զենցիկս. ա. թգ. իէ. 11: բ. թգ. ծէ. 29: 'Ցայլն (առիւծուց) երկուս պատրուճակս. Դան. ծդ. 31. ուր և ըստ վր. գրի զօթըռ-ձօնի:

Իսկ Եսա. գր. ը. ուր ասի. 'Ներոնի՝ անն-կանելով 'ի հանդէպ պատրուճակի՝ բեւր և նմար գահեկան 'ի տարւոջ հանապազօ-րեալ ու. խմսն իմս ուռճիկ, կամ ծածկ կերա-

կրոյ. Բաջին Բաջանան, Խաբիկան խարճը:

ՊԱՏՐՈՒՄՆ. գ. Պարիլն. պատրանք. 'Զառ 'ի յօձէն պատրումն, և զմահուն երկուանքն. Ճ. Գ:

ՊԱՏՐՈՒՍ, ի. գ. Բառ ռմկ. որ Պատկին. պատուաստ. 'Բնութիւնն (զծառս) տայ պահել՝ անկօք և ոստօք պատրուսի, և կոճք. Ուխտ:

ՊԱՏՐՈՒՍԵ, եցի. ն. Ռամկական բայիս Պատուաստել. որ և ՊԱՏԿԻՆԵԼ. 'Որ ած անկեն, և ձիւղ և ծերև պատրուսեն, և արմատանան. Հ. Խորհ. ծի:

ՊԱՐ, ու, և ի. պարք կամ պարս, կամ պարպք, բուց. գ. Բոլորումն՝ որպիսի և իցէ. (լծ. յն. բէրի, և սանս. փարա, շուրջ.) վարի ոմն Χορός, և Χορεία. Chorea, saltatio, tripudium. և Chorus, coetus canentium et saltantium. Բազմութիւն բոլորեալ 'ի կաքաւել երգովք. և կաքաւք. խօրօս, ռագս, ռէնս. 'Պար իսկ՝ կաքաւումն և երգ է բոլորովին. Պղտ. օրէն. է: 'Կէան իսկ պարիս այսպէս առ եղբ հասցէ ... բոլոր պարն բոլոր խրատ էր մեզ. ան: 'Եղին ամենայն կանայք զհետ նորա թմբկօք և պարուք: Նուագէին նմա երգս պարուք: Լուաւ զձայն երգոց և զպարուց. Ել. ծե. 20: Յուդթ. ծէ. 14: Ղկ. ծէ. 25: 'Հնորհեալ մեզ ընդ երկնայինսն պարել զհոգեղէն զպարս. Պորփ:

ՊԱՐ. Դաս պարողաց. և Գունդ և գումար գասաւորեալ յոր և է կարգի. հանդէս. խումբ. ակումբ. սիւրիւ, պէօլիւք, ալայ. 'Դիպեցելս պարու մարգարէից: Նա՝ ահա պար մարգարէից ընդ առաջ նորա. ա. թգ. ժ. 5. 10: Որ և 'ի է. թգ. զ. 15. գնի՝ Դաս պարուց: 'Զարմացայ ըզ ընդ խմաստասիրացն ամենազեղեցիկ յօրինեալ պարս. Պիտ: 'Կալցի ընթացակից իւր և զպարս քահանայապետացն իւր. Մանդ. կոչոց. բղբ: 'Խոնարհութեամբ քո ձանապարհաւ առաջնորդեալ 'ի յերկնային պարս (կամ վարս) հրեշտակաց: Դասաւորեալ պարուց նոցին. եմ. Շար:

ՊԱՐ. Հոյլք աստեղաց, և շրջաբերութիւն նոցա. 'Լուսինն 'ի տիպ լուսոյ սահղծեալ, և աստեղաց պարք յօրինեալ. ժմ: 'Ընթանալով յերկոտասան պարս կենդանաբերացդ. Անան. յհ. ձ: 'Ծանօթ էին մոգքն ամենայն պարուց աստեղատանց. Զքր. կթ. ծն:

ՊԱՐ. Ջոկ կենդանեաց, մանաւանդ մեղուաց. 'Զօրէն եղջերուաց (հարելոց), ոյք առանձս 'ի պարէն վազիցեն, պատեհելով աղբեր կարօտին. Մագ. իէ: 'Որ միանգամ 'ի պարս մեղուաց աշխատին, զխշամեղուան աստակեն. Փիլ. ել-ս: 'Յայն հոտ կենաց գիմեալ եկն պարս մի մեղուաց. Եղիշ. դփ: 'Պարս մեղուաց գործէ մեղր. և հաւասար միաբանութիւն եզբարց զառաջինութիւն. Վրք հց. ծա. (այլ. պարք ... գործեն:)

ՊԱՐ. Շարք իրաց. 'Ոչ փշրեցեր զպարս ատամանցս՝ յըմբռշխնել զքեզ անսահմանելի. Նար. է: 'Դժնդակ պար չարեացն քոց գործոց զհետ գայ. Բրս. ընէղ:

ՊԱՐ ԱՌՆՈՒԼ. Χορεύω. Salto. Պարել. պար բռնել. հօռա թէփմէք. 'Եղանեն զատերք անկոյլոյ պար առեալ պարուք: Երգել՝ պար առնուլ է առաջ սառուցոյ ալքայի՝ թըրմը-կօք և ուրախութեամբ և ծնծղայիւք: Պար առեալ պարուք՝ ուրախ լինէին. Դատ. իա. 21: ա. թգ. ծը. 6: և գ. թգ. ա. 40: 'Այսօր գնծան երկնայինքն, և պար առեալ 'ի բարձունս երգեն, եմ. Շար:

ՊԱՐ ԱՌՆՈՒԼ. Περιλαμβάνω, περιέχω, διαλαμβάνω. Complector, contineo, comprehendo. որ և ՊԱՐԱՌՆԵԼ. Պարունակել. բովանդակել. շուրջ փակել 'ի մէջ իւր. 'Աշխարհ է բաղկացութիւն յերկնէ և յերկրէ, և որ 'ի մէջ սոցուն պար առեալ են զմիմեանց բնութիւնք: Եթերն զայսոսիկ ամենայնս պար առեալ լինի մարմինս: Ներքին ծով պար առնու 'ի ծոց իւր զգաւառս մեծագոյնս: Միագունդ պարառեալ՝ զներհակացն միաբանութիւն ընդ միմեանս խառնէ. Արիստ. Ֆ:

ՊԱՐ ԱՆՑԱՆԵԼ. Ի ՊԱՐ ԱՆՑԱՆԵԼ. ՊԱՐ ԳԱԼ. Ի ՊԱՐՈՒ ԳԱԼ. ՊԱՐ ՅՕՐԻՆԵԼ. ՊԱՐՍ ԲՈԼՈՐԵԼ. ՊԱՐՍ ԽՄԲԵԼ. ՊԱՐՍ ՏԱԼ. } Տ. ՊԱՐ ԱՌՆՈՒԼ՝ ըստ առ նշ. χορεύω. 'Պար անցանելով 'ի գիշերապաշտամանն (հեթանոսաց). Պիտ: 'Միթէ 'ի կաքաւս իջանես, 'ի պար անցանիցես. Ոսկ. ա. փիլ:

'Զոր (զգափնի) առեալ ապողոնի՝ նուաճութեան նախանձու պար եկեալ լինի: Որպէս 'ի սարդենի մահակէ պար գոլով (կամ գալով) երգէին զհամերական քերթուածսն: Պար գալով ապողոնի, եմ. Նոննոս: Մագ. ժա: և Երզն. թէր: 'Ի հարսանիս երթալ, և կաքաւել, կամ 'ի պարու գալ. Կանոն: 'Պար յօրինեցին զօրութիւնքն երկնից քնարօք իւրեանց, և ասէին, փառք 'ի բարձունս այս. Եփր. 'ի ծն. փոխ: 'Շուրջ զնովաւ պարս բոլորին. Լմբ. հմբ: 'Կաքաւս կացուցաք, պարս խմբեցաք. Նար. մծբ: 'Գնդակ մեղուաց պարս տուեալ էր 'ի բերան առիւծուն. Եփր. դփ:

ՊԱՐ ԱՐԿԱՆԵԼ. Շուրջ պատել. պարապնդել. 'Կնքեցէք զգերեզմանն մատանեօք. և եթէ պարս վարկանիք, շղթայիւք և երկաթիւք պար արկեալ ամրացուցէք: Ըստ գլխոյն կրկնակօք ոսկերացն պար արկեալ՝ շուրջ պատեալ յուլունս շղթանակացն. Նիւս. բղմ: և կազմ. ւբ:

ՊԱՐԱԲԱՌՆԱՄ, բարձի. ն. Περιαιρέω. Aufero ab omni parte, circumcido, adimo. Շուրջանակի 'ի բաց բառնալ 'ի միջոյ. 'ի բաց հատանել. խլել. ջնջել. 'Զանիծիցն պարաբառնայ զփուշ: Արարիչն եւայի՝ թողուն նորա եղև, որ պարաբառնայ զանէծս և զցաւս երկանց նախամօրն. Խոր. հռիփս: Մէկն. ղկ: 'Պարաբառնայ զանհնազանդութիւն առաջին մարդոյն. Մոծբ: 'Անիծիցն պարաբարձող. Սկևռ. աղ: 'Խաւարն առաջին բարաբարձեալ եղև: Աստուած սպանանէ ըզկղէոպատրա, և պարաբարձեալ յինքն նուաճէ զեգիպտացւոց իշխանութիւն: Հրեշտակն սուրն աներևութին պարաբարձու 'ի ծառոյն կենաց: Ոչ պարաբառնի և անջատի 'ի քէն: Ամենայն ալմուկ և հակառակամարտութիւն պարաբառնայ (այսինքն "նի) 'ի միջոյ. Զքր. կթ: 'Ամենայն պարաբարձիցելոց այլոցն՝ ոյք միանգամ պատահալք են, պարաբարձցի 'ի մարդոյն ոչ պարձ ամս գոլ. սոյպէս և հաւուն պարաբարձցի լծեաւորն գոլ. Արիստ. ստորոգ. է: 'Ոչ յեղեալ չփոթին կամ պարաբառնան զմիմեանս (ածութիւն և մարդկութիւն քնի): Ոչ չփոթեալ պարաբարձաւ բնութեանց՝ սահման. Ժղ. Հյրոյ: 'Պարաբառնան 'ի նմանէ պէսպիսականն էութիւն և զանուն. Լմբ. ռանք:

ՊԱՐԱԲԱՌՆԱԼ. Շուրջանակի 'ի վեր բառնալ. և Բոլորովին յինքեան կրել. 'Ոչ յեցեալ յինչ, ոչ սիւնք նեցուկ պարաբառնան. Շ. իմ եղան: 'Որովայնին պարաբարձողի զմարգարիտն խնդութեան. Ճ. Գ: 'Պարաբարձող առաքինասէր ողջախոհութեան. Ճ. Ա:

ՊԱՐԱԲԵՐԵՄ, եցի. ն. ր. Շրջաբերել. պարբերել. և Շուրջ պատել. 'Հակակայքն. երբեմն առ կեանս, և երբեմն առ մահ պարաբերելով ածանին. Յհ. իմ. էր: 'Ինքեամբ պարփակեալ՝ պարաբերէ զերկնի շրջան. Երզն. տփ. էր: 'Ի մտաց եղաւ, այլ զմարմինս հրեշտակք պարաբերեցին. Պիտառ:

2

ՊԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. (ըստ յն. բէրիֆէ՛րիա.) Տ. ՇՐՋԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. Περιφέρεια. *Բոլորակին արտեւտսաւոր պարաբերութիւ զերկոտասանաժամեայ տիւն՝ քանընեցելովք մեկուսութք՝ ազգէր: Շուրջն պարաբերութիւնն (սատեղաց) մեզ անյայտ: Միանգամայն անաշխատ և անխոնջ է նոցա պարաբերութիւն. Փիլ. նխ. ա. բ: *(Ծով) 'ի միջոյն և այսր լեռնորէն յորձանօքս բարձրացեալ կուտակէ զանհատ ջուրց պարաբերութի (այլ ձ. տարաբերութի). Պիտ:

ՊԱՐԱԲՈՒՐԵՄ. եցի. ն. Շուրջանակի ընդ ամենայն կողմն բուրել. *Բուրուառ շնորհաց էր ստեփաննոս՝ սրբութեցն պարաբուրելով զխունկսն. Պրոկղ. 'ի ստեփ:

ՊԱՐԱԳԱՅ, ի, գայց կամ գայից. ա. Περιφερόμενος, κυκλικός, περιστάς. Circumlatus, circumductus, circularis, circumstans. Շրջագայ, շրջակայ. որ շուրջ գայ կամ կայ զինչ իք. փօլաղան. էթրաֆտաքի. *Յովհաննէս 'ի հոսանապատոյտ պարագայ ջուրսն մկրտէ զքն. Թէոդոր. խոսս: *Ի կրթութենէ պարագայ ընթացիցն լուսնի, թէ երբ լնու, կամ մաշեալ նուազի. Ածբ. շ: *Բազմաձականն՝ պարագայ շրջաւորութբն ներքակ առեալ ըստ իւրն. Անան. եկեղ: *Այպ զառանսն պարագայ, որ շուրջ կային ինև 'ի ձահ. Շ. Երեմ:

ՊԱՐԱԳԱՅ. գ. Περιφέρεια. Circumferentia. περίοδος, periodus. περίστασις, circumstantia. Շրջագայութի. պարաբերութիւն. շրջան. փէլէք. *Ի գարնանային հաւասարակորութէ զպարագայս ամսոցն կարծէ պարտ թուել: Զգարնանային հաւասարակորութին սկիզբն պարագայցն ամսոց ենթադրէ: Սկսմունս հակառակ գնելով շրջաբերութե ժամանակացն՝ սկսմանցն պարագայից արժանի: Ըստ արեգակնայնիցն պարագայց: Ոմանք ամենեին միանջենաւորք են, և ոմանք միայն երկար պարագայիւք լուծանին. Փիլ. եւ. և լին: *Ի չարժմունս երկակի լուսաւորօք ժամայեզից առ 'ի նշանակ հոլովմանց պարագայց ժամանակագիւտն շրջագայց արշաւանաց. Ածբ. ա. ա: *Զնաշխարհիկ գոլով ամմամբ մարդկութե, պարագայց լրութբ թիւ երեւմամեայ. Շ. թուղ:

Իսկ ՊԱՐԱԳԱՅՔ ԱՄՍՈՑ ասի փոխադրութբ հոլովոյ՝ որպէս Պարագայիւք ամսոց, այս է բազմամեայ շրջանօք. յամայր ամս. *Բազում խաղաղական պարագայց ամօք ամեցունն աձ շնորհեսցէ մեզ: Ո՞չ լեր 'ի տէր, ո՛վ քնասէր և բարեպաշտ. պարագայց ամօք, և խաղաղասէր մօք հովուելով զեշխանութիս հաւմայեցւոց: Ո՞չ լեր յարքունական աէրութե դ պարագայց ամօք. Կիւրղ. Ընդդ. առ կոստանդ: Վրք ոսկ: Գր. Թղ. առ նան. կայսր: *Պահեալ պարագայց ամօք 'ի մալ... բենի. Գնձ:

ՊԱՐԱԳԱՅ, այ.ք. Ըստ փիլիսոփայից և քերականաց՝ Հանգամանք. հետեւանք. յարակից. *Ոչ եթէ զբնութին իրին յայտնեն (տարոգրական սահմանք), այլ զպարագայս բնութեն: Ծիծաղական՝ լայնեզունգն՝ զպարագայս բնութեն յայտնեն, և ոչ զբնութին, եւ. Սահմ. գ:

ՊԱՐԱԳԱՅԻՄ, եալ. Տ. ՇՐՋԱԳԱՅԻՄ. *Յիշատակ և տօն կացրգական ըստ բոլոր պարագայեալ ամի: Ամի ամի պարագայեալ յիշատակաւ զտա պատուեալ. Մագ. ծդ: *Տօնակատ 'ի յոլովէն պարագայի. Նար. ղբ:

ՊԱՐԱԳԱՅՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹԻՒՆ. *Մի ըստ որոշեցեալ և ըստ սահմանեալս ժամանակաց պարագայութիս կարծեցես զածութիւն առնել ինչ: Ամենեցուն կատարելոց ըստ այնմ ժամանակաց և ամենակաց որոշելով պարագայութբք: Քանզի հինգերեակք ըստ լուսնոյ պարագայութիք են. Փիլ. այլաբ. և լին: *Ի չորեքտասանեքորդում աւուր ըստ լուսնի պարագայութեն. Պորփ. ժէ: *Վերջարժիլ ըզ պատահմանցն պարագայութե 'ի պաշտօն աձայնոյ փառացն. Յհ. կթ: *Դու գոլով իսկ արհեստականագոյն քան զդեգաղոս՝ շրջանակի պարագայութե տալով սոցա. Պղատ. Եւթիփրոն:

Իսկ Դիոն. ածայ. *Յաղնիւն և բարի անդագար պարագայութբ ». իմա գաւանալով. յն. շրջապարել. περιχορεύω.

ՊԱՐԱԳԱՅԵԱԼ. Իբր Պարագայեալ. շուրջ պատեալ. *Անդ էր տեսանել պարագայեալ զբազմութե պաղաբերացն՝ զնունենեաց և զկնձորեաց (այլ ձ. պարագայեալ. և այլ՝ պարակցեալ). Պիտ:

ՊԱՐԱԳԻԾ. գծի. գ. Περιγραφή. Circumscriptio. Գիծ և նշան և սահման շուրջանակի գծագրեալ. *Իբրու պարագիծ ինչ... իբրու պարագծիւ ոմամբ և զայս լնուլ ձեզ պարտ է զպարագրեալս. Պղատ. օրէն. ղ:

ՊԱՐԱԳԼՈՒԽ, գլխոյ կամ գլխի, խաց. գ. Գլուխ պարու կամ գնդի. յոր և է կարգի. պէօլիւք պաշը. *Քանիս իցեն պարագլուխք քոյ նահատակացն. Եղիշ. դ: *Ի պարագլխէն արդարոց ծագեալ. Նար. Ծբ:

ՊԱՐԱԳԾԵԼ. ն. Περιγράφω. Շուրջ գծել. պարագրել. *Իբրու պարագիծ ինչ արտաքոյ պարագծելով զոմանս ասաց. Պղատ. օրէն. ղ:

ՊԱՐԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Περιεργάζω. Curiose ago, frustra satago. Հեղլենական ոճով հետաքննել. կամ վայրապար ջգնիլ. *Փառաւորեա զնա ընդ անհետազօտելի արարածոց նորա, և մի պարագործեր, զոր ոչ կարես կրել, և իմանալ՝ զինչ գոյութի իցէ. Մաշկ:

ՊԱՐԱԳՐԱԿԱՆ. ա. Περιγραπτός. Circumscriptus. Պարագրեալ. սահմանեալ. շրջագայեալ. և Պարագրելի. *Եւ յոր երկինք չեն բաւական՝ կնքի յայրին պարագրական: Ի և քաղաք յիս պանծալի պարագրական, յոր աշտարակք կենդանատիպք երկնասսան. Շ. խոստով. և Յհ Եղան: *Ի պարագրական տեղւոջ (սատեղաց). Բրսն. ծն: *Բովանդակեցաւ 'ի մարմնի... և ոչ փոխադրեցաւ 'ի պարագրական բնութի վասն այնորիկ. Սարկ. ճառընդ:

ՊԱՐԱԳՐԱՊԷՍ. մ. Բովանդակելով. *Պայծագրապէս պարունակեալ ունիս զընդհանուր էակս եղականաց. Անան. եկեղ:

ՊԱՐԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Περιγράφω. Circumscribo. περιβάλλω, circumdo. Որպէս թէ շուրջ ծրագրելով ամփոփել. Բովանդակել. պարունակել. *Ոչ ամենայն աձայինք ընդ մերով գիտութբ պարագրին: Ըստ միոյ մասին պարագրել. Դիոն. եկեղ. և ածայ: *Տեղի է բովանդակութի պարագրողին, ըն որում պարագրէ զպարագրեալն. Նիւս. բն: *Ո՛չ կարէ պարագրիլ և արգելլիլ աձ ընդ տեղեաւ. Վրք հց. բ: *Ընդ հարկաւ և ընդ սկզբամբ պարագրեն զգերագոյնն քան զըղհարկ և զսկիզբն. Կիւրղ. գնձ: *Զբովանդակ պարունակես զարարածս, և յիմեքէ ոչ պարագրիս. Սարկ. աղ: *Անտանելին 'ի համայնից՝ բովանդակիչ բնութեց բոլորից՝ պարագրի այսօր մարդասիրապէս յորովայնի անարատ կուսին: Որ զանտես յէից զըոյսդ անտանելի՝ պարագրեալ մարմնով ծածկեցեր: Այսօր զպարագրեալն մարմնով ցուցեր զածութե քո զգիտաւ աշակերտաց քոց տր. Շար: *Որ էր անպարագրելի որդի՝ պարագրեցաւ 'ի մօրէ: Անպարագրելին բանն աձ՝ պարագրելի մարմնով իջանէ 'ի յորդանան. ժ. Գ. Ջօր. կբ: *Օդք շուրջք, հուր պատեալ, հաստատութին շրջակայ, հրեղէն երկինքն պարագրող բոլորից. Մխ. այրիվ.: *Հասու եղև մեր նուաստութիւնս զօրութե մտաց և բանի պարագրելոց. Շ. բղբ: *Երկուութիւն դիծ ոչ պարագրեն զմերերևութի. Եւկղիտ:

ՊԱՐԱԳՐԵԼ. Շուրջ պատել. շրջափակել. պարփակել. *Որ 'ի բարեկամ 'ի հնոցին զհուրն 'ի ցօղ փոխարկեաց՝ պարագրելով զերիս մանկունսն. Շար: *Պարագրեա զմեզ յիրաւունս քո, պահեա զմեզ զօրութեք քո. ձ. ժ: *Այլ պարագրեա թեւօք քոյին՝ որպէս ըղտիպուկն բիբ ականի: Յորում բնակեմք յայսմ ամրոցի... 'ի յեփրատայ պարագրելի. Յհ. որդ: *Տարակուսանք անյուսալի շուրջ զինև պարագրին ». այսինքն պատին. Ածբր. դ. 2:

ՊԱՐԱԳՐԵԼ. Διαγράφω, διαχαράττω. Describo, delineo. Ստորագրել. նկարագրել. գծագրել. դրոշմել. սահմանել. *Արբազան աձաբանքն զգերագոյ և աներեւոյթ էութեն յոլովակի ամենայն ուրեք հրեղէն պարագրեն. Դիոն. երբ: *Երեկլին յառաքելոյ պետրոս տասցաս խորյել, եթէ տէր զնա և քո աձ արար. մի թէ մեք պարագրեցաք զձայնս զայս. Ածբ. շ: *Թէոդիտէ զարծուեին արծուի առէ գալ, և պարագրէ զնա՝ հետեւակ չորքոտանի, եղջերաքոյս, կճղակաւոր, բչողական. որ լինի ընդ ձեռն պարագրութեն արջառ ճշմարտութբ, և ոչ արծուի. Խոսրովիկ:

ՊԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Περιγραφή. Circumscriptio. Պարփակումն. բովանդակութի. սահման. *Ի վերայ բերէ զյորժամ եղեն, զերբն ըստ պարագրութե. Փիլ. այլաբ: *Ի տեղւոջն իմացեալն ոչ է արտաքոյ պարագրութե: Ոչ տեղեօք և պարագրութբք զածային և զգերազարդն բերէ բնութի: Տեղական իմն պարագրութբ բազձաձել զանմարմին բնութին. Պորփ. ժէ. և լինի-սոկրատ. ժգ:

Եւ Ստորագրութի. *Զարծուեին պարագրէ՝ հետեւակ չորքոտանի... որ լինի ընդ ձեռն պարագրութեն՝ արջառ ճշմարտութբ, և ոչ արծուի. Խոսրովիկ:

ՊԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Իբրու Պարագրող. *Անբաւելեոյն բովանդակութիւն, և պարագրութիւն անպարագրականի էութե. Սարկ. աղ. առ կոյսն:

Իսկ յասելն Պիտ. *Աւագ ծաղկաւոր հաստատութն պարագրութեն, որ յաղագս իմ վրիպագործերն, և զփչոցն վերածեաց աղէտս ». իմա զոլորտս երկրի:

ՊԱՐԱԳՕՏԻՄ. հ. Գօտեւորիլ. գօտի ածել ընդ մէջ. *Թզենոյ տերեւս կարեն, և պարագօտին զանեղեաւ ծննդականացն. Փիլ. լին. ա. 41:

ՊԱՐԱԴԱՏԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ լինի ապարադէպ և օտար դատմամբ. իբրու ատրդատական, ըստ ձեւոյ յն. մանկանս բարա, Παρα, որ է Առտ, աար, օտար. ուստի Παραχρίνω. Perperam judico. տես և 'ի բառն ՊԱՐԱՆՈՆ. *Զխարդ պարագաստական արամագատութբ զորամագատականն 'ի քեզ յարուցեր յուզումն ախտի. Մագ. կբ:

ՊԱՐԱԴԻՊԻԼ. չ. Շրջապատել. շուրջանակի պատահել. *Հանդիպեցաւ ինձ իմ 'ի պաշտօնամ չարեաց. պարադիպեցան (կամ պարադիպեցան) զինև ահա ամենայն տագնապաւ վշտաց. Պիտ:

ՊԱՐԱԴԻՏԵՄ, եցի. չ. Περισκοπέω. Circumspicio, exploro, perlustro. Շուրջ հայել և տեսանել. քաջ դիտել. քննել. *Եթէ ոք համարձակել կամեսցի հաւատարապէս բազդատութբ, անկշռելի սա 'ի

գասս քաղաքավարաց ամենեքին որ գային պարագիտեալ. Զմիմ՝ զոր համբաւեն զինուորեալս թագաւոր լինելոց լեալ, անցեալ պարագիտեցոյց։ Ի վարմունս եղեալ՝ ոչ կարէր զոմանց պարագիտել զառաւել-ութեան նահատակութեանց. Պիտ. *Մրրկի և 'ի պարագիտելն զպատկեր գեղոյ պաշտօ-նեալ. Լմբ. սղ։ *Որ զուգեցն կամիցի պա-րագիտել Ճանապարհ. Առող. Բ. 2։

ՊԱՐԱԶԱՏԵԼ. ն. Խոպա տղաել. Ճօղապրել. *Ահա ժամանակ հաճելութե, ահա օր պարազատող. Յիշ. ատ. յհ։

ՊԱՐԱԶԱՐԴԵԼ, ել. ն. ֆ. Περικοσμέω. Circumorno, circumcingo, circumdo. Շուրջ պատել որպէս զարդու. շուրջանակի զարդարել. *(Անձամբն) պարազարդեալ առ 'ի հրեշտակական գասուց՝ վերացաւ որպէս փայլակն. Դիոն. Բղբ։

ՊԱՐԱԶՈՒԱՐՃ. ա. ն. Զուարճալի պարուք. *Բենական գասուք պարազուարճ մտեալ յերկինս, գունդ առ գունդ երգեն բիւրաւորացն բազմութի. Տօղ։

ՊԱՐԱԼՆՈՒՄ. ն. Լնուլ 'ի պար. *Աճ-գիռութենն բուրումն զերկնախոհիցն պա-րալնու անուշահոտուք զիմաստս։ Ի գիրկս կուսին՝ ածացեալ մարմնովն, և զօրավլիծա-կան կառան պարալնու՝ մարմնացեալ ածու-թեան. Խոր. Հրգն։

ՊԱՐԱԽՆԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Խնդութիւն ցնծալից պարուք. *Այսօր ցնծան գեղապա-նակ պարախնդութբ երկնայինք և երկրայինք. Թէոդոր. Խաչ։

ՊԱՐԱԾԱԾԿԵՄ. եցի. ն. Περικαλύπτω. Circumvelo, obtego, cooperio. Շուրջանակի յամենայն կողմանց ծածկել, պա-տել. *Մերկքն՝ վահանօք, և զգեստուք եր-կաթեօք պարածածկեցեալք։ Անարի ամէն ակայ վառեալ, և թայիւ կճեայ բոլորով ամենեւիմբ պարածածկեալ. Խոր. ա. 23։ Բ. 9։ *Ի տունս բնակել, կամ զգեստիւք պարածածկել ('ի ցրտոյ)։ Պարածածկեն զմարմինսն կերպարանք. Մագ. լա. ֆ։ *Եղիա պրօղարելեալ մաշկեկաւն պարածածկէր զգլուխ իւր. Ջիր. կբ։ *Պարածածկէին ամենայն իւրեանց յահէ փառացն ածորդւոյն։ Մարմինն պարածածկեալ էր զանխմնաճի ածուին իւր։ Պարածածկէ զշաւիղս երթալոյ իւրոյ յերկնային աշակերտացն՝ ամպօք շրջա-պատեալ. Ջիր. կբ։ *Անմատոյց լուսովդ պարածածկեալ։ Ճառագայթիւք ահեղ փառքն պարածածկեալ զթշուառն՝ կրկին թագաւորն անձեռ. Նար. ծբ. և ղ։ *Կոր-ծիւք պարածածկեն զմահացու գեղս իւ-րեանց, և հաւանեցուցանեն զանմտս. Մագ. ա։ *Յուլիանոս՝ իբրև զկայծակն ինչ պարա-ծածկեալ ընդ յարգիւ՝ թագուցեալ ունէր զհրոյն մոլորութիւն. Ճ. Բ։ *Իբեթական մարմնով յերկիր (այս ինքն 'ի գերեզման) աշակերտաց քոց պարածածկեալ. Շար։

ՊԱՐԱԾԱԾԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Շուրջա-նակի ծածկութի, կամ պատապարութիւն. *Ոչ աշխս իմ զինուորութի, և ոչ ահեկիս պարածածկութի. Նար. կէ։

ՊԱՐԱԾԱԾՈՒԿ. ա. Պարածածկօղ. կամ պարածածկեալ. *Ի մահապարտաց պա-րածածուկ կառաւարութենէն արձակէ. Մաշ։

ՊԱՐԱԾԵԼ, եալ. ն. չ. Շուրջ ածել. շրջեցուցանել. Περιάγω. Circumduco. *Ըստ պատշաճի նովին և յինքեան պարածեալ զառ-ջանաց բոլորիւ շարժիլ դառնալով. Պղատ. օրէն։

ՊԱՐԱԿ. ի. ազ. Տ. ՊԱՐԻԿ, ՀԱՄԲԱԲՈՒ. *Ոչ պարակաց երգք, որպէս աստ հաճե-լոյ, այսպէս բանի կոչէ զլսօղսն, մինչ զի մտանել զգածաց, զոտան, զախրժելիս և ըղ-ձակիւտոր կերակուրս. Փիլ. լին. Գ. 3։

ՊԱՐԱԿԱՆՈՆ. ա. (իբրու առարականոն.) Օտար 'ի կանոնէ. անօրէն. *Ցանկութի աւուրցն հայելով պատանութեան՝ պարականոն զիրն վարկանէր. Խոր. Գ. 3։

ՊԱՐԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Որ պարէ ընդ այլս. *Եւ զածս տուացանք՝ ողոր-մելով մեր պարակիցս. Պղատ. օրէն. Բ։

ՊԱՐԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Տ. ՊԱՐԱԿՑԵՄ. *Այսօր պարակից եղեալ վերնոցն որդիք նոր սիոնի։ Սուրբ հարսանեացն այն հայ-ցեցէք ընդ ձեզ լինել մեզ պարակից. Շար։

ՊԱՐԱԿՑԵՄ, ցիմ. չ. հ. Կցորդ լինել նմին պարու. դասակից՝ երգակից լինել. *Այսօր որդիք գաւառ սիոնի նորոյ պարակ-ցեն որդւոց վերնումն սիոնի։ Պարակցեն յաւիտենական լերանցն դասք առաքելոց և մարգարէից. Շ. հրեշտ։ Շար։

ՊԱՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարակիցն լի-նել. դասակցութի. *Ընդ հրեշտակաց պա-րակցութի. Նար. խդ։ և Սարգ. ա. պ. Գ։

ՊԱՐԱԿՏՐԵՄ. ն. Շուրջ կտրել. 'ի բաց հատանել. *Զորս ըստ զգայութեան զքաղս մաքրապէս հոգւով զհիւթոցն պարակտրե-լով. Մագ. եկեղ։

ՊԱՐԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաջ կրթու-թի. հրահանգութի բոլորից. *Ամենափառ առաքելոյ սկզբնաւոր մարտիրոսաց, և պա-րակրթութի կուսանաց առ 'ի նահատակութե մրցանաց՝ ընդդէմ թշնամւոյն մարգկային կենաց. Գր. տ. 'ի սքէֆ։

ՊԱՐԱՀԱՑԵԱՑ. ա. Շրջահայեաց. ար-թուն գիտող. սրատես. *Զգանգիտելս յերկ-նահանգէտ աթոռոյս և աթոռակալէս, և որք զգօնս իցեն պարահայեցաք ոմանք. Գր. փղ. Բղբ։

ՊԱՐԱՀԱՑԻՄ. Տ. ՊԱՐԱԴԻՏԵԼ. *Աստ-ւոջք շուրջ պարահայի. Մագ. ծգ։

ՊԱՐԱՀԱՏՈՒՄՆ, ման. գ. Περικό-πτοις. Շուրջանակի հատումն. պարաքաղ-նալն. *Բոլորից նոցա պարահատման տաւ-աւելութե կամ պակասութե. Մագ. եկեղ։

ՊԱՐԱՀՐԱՄԵՄ, եցի. ն. Ի մի ժողովել. միաւորել. *Դա է որդի իմ սիրելի. հայր զերկուսին պարահրամէ 'ի մի միութիւն, առա-ջուցիւ հօգւոյն եօթնարփեան շնորհաց ընդ-ունակ. Քեր. Ժէբ։

ՊԱՐԱՁԳԱԿԱՆ. ա. Շուրջանակի ձե-ռնձգեալ. *Տանն եւ մեծի ձեղուն յարկին պարաձգական. Շ. Խմ եղով։

ՊԱՐԱՁԵՒ. ա. Շուրջ բոլորեալ. բոլո-րակաձև. *Պարաձև բակք աստեղաց. Ոսկ. Ես։

ՊԱՐԱՄՈԼՈՐԻՄ, եցայ. ֆ. Խոպա մոլո-րիլ. *Ըստ նախերեւոյթ պատյականացս պա-րամոլորելոց. Մագ. եկեղ.

ՊԱՐԱՅԱԾԻՄ. ֆ. Յածիլ շուրջանակի. պատիլ. պարյայծել. պղշոիլ. փօղշմոգ. *Եր-կին ոչ հանդերձուցէք, այլ շուրջ պարայածի. և ընկալեալ զոյգ ամենայն սատեք կատա-րելագոյն. Փիլ. Եւ. Բ. 81։ *(Օրինակաւ երկնային զարդու) ըստ հարաւային մա-սանցն պարայածեալք՝ յեղեղացուցն հաստ-նէք քաղաք. Խոր. Գ. 62։ *Պարայածեալ պատեալ շրջափակեալ պաշարեալ պահէին զդրունս տանց։ Հետամուտ լեալք մի-մեանց, և զմիմեանց պարայածեալք (թշնա-մուք). Յհ. կբ։

ՊԱՐԱՅԱԾՈՒՄՆ. գ. Շուրջ յածումն. պարապտոյթ. *Առակելով զմոլորակացն՝ իբրև ընկալեալ ըստ հարաւային մասանցն պարայածումն. Փիլ. Եւ. Բ. 79։

ՊԱՐԱՅԱՐՄԱՐ. ա. ն. Հարմարական հետ զհետ. *Տր. Եւս տեսաք քաղցեալ կամ ծարաւի, և զինի այսպէս պատականեալ՝ պարա-յարմար հնարեալ՝ աղօթից և սառնաթիւլի բան. Մագ. Ե։

ՊԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Σχοινίον, σχοίνισμα. Funis, funiculus. Չուան. Ճոպան. խառան. կառան. լար. տռան. առասան ստուար և բարակ. Իֆ, սինճիմ, ըկոէն, օրղան. *Զարինաց գնոսա պարանօք, և գառանցոյց զնոսա յերկիր։ Առցէ ամենայն իէալ քա-ղաքին այնմիկ պարանս, և քարշեսցուք ըզ-նոսա։ Զգեն զմեղս իւրեանց իբրև երկայն պարանաւ։ Խզեցան պարանք քո։ Պարանս հիւսս։ Դիր զհին կապերտս և զջուլս ընդ անթուվք ձեռաց քոց 'ի ներքոյ պարա-նացդ։ Զդեցին զնա պարանօքն, և այլն։ *Արկին պարանս երկայնս զոտից նոցա, և երկու երկու լծեցան և ածին 'ի քարշ։ Իբրև պարանօք եռահիւսիւք՝ երրորդական միա-կանութբ. Եղիշ. Է։ և Տփ։ *Հանեալ զռա-կէօղ չիկափոկ պարանն։ Հանեալ յառաջա-դիմէն զներդեալ քեմիստապատ պարանն. Խոր. Բ. 47. և 82։ *Եկին բերին կարս պա-րանաց երկայն ստուարս, և կցեցին և իջու-ցին 'ի ներքս ('ի վիրապն)։ Ցտոն կացեալ շարժէր զպարանն. Ագաթ։

Իսկ. Բ. Բգ. Է. 2. *Եւ եդին երկու պա-րանս առանձինելոյ, և երկու պարանսն ապրե-ցուցանելոյ. իմա որպէս լարապաժին ա-նելի. վիճակ։ Որպէս և Վրդ. ծա. Ճն. թուի նշանակել զառհմանեալ չափ ինչ լա-րի. *Չէ պարտ որ աւելի հօտէ քան ութ պարան այգի։ Փոս առնեն 'ի պարան։ Այ-պէս արա զամէն գրախտն 'ի պարան ... ուր և հոլովի՝ Պարան, պարնի։

ՊԱՐԱՆԵԼ, էլ. ն. ֆ. Ἀναλύω, ομαι. Resolvo, or, revoco, revertor. Իբրու պա-րանաւ յետս քարշել. յետս կոչել. *Ելեալ ոգին՝ անդրէն ոչ դառնայ, և ոչ պարանի շունչն զրաւեալ. Իմ. ժզ. 14։ Իսկ 'ի հին բա-մեկնի. *Պարանի. խափանի ... որ ոչն յար-մարի իմաստից գրոյն։

ՊԱՐԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Τράχηλος, αὐχήν. Collum, cervix. Վիզ. փող. ուլն՝ մարդոյ և անասնոյ. Ճիփ. պօյուն, պօղազ. իմա որպէս ամբողջ բոլորակութի ուլան, 'ի ձայնէս պար, յն. Բերիւ. այսինքն շուրջ, կամ պարան. վասն որոյ խառն 'ի ստուգաբանութե հյ. և յն. սակի վասն անուանս Պերբինոս կամ Բերբինոս. *Բայց քո անուանդ պերբինոս յայտ է, զի զպարանոց քո պարանով քարշեսցեն 'ի կո-րուստ յաւիտենական. Հ=Ց. Յայ. ինէ։ *Զուլեննիսն ագոյց 'ի վերայ մերկոյ պարա-նոցի նորա։ Լուծցես զլուծ նորա 'ի պարա-նոցէ քումմէ։ Անկաւ 'ի վերայ պարանոցի նորա և համբուրեաց զնա։ Արկ մանեակ ոս-կի 'ի պարանոց նորա։ Զմանեկունսն զպարա-նոցէ մարդն կախէին։ Եթէ գոյր ագուցեր ձիոյ զօրութի, և զգեցուցեր զահս ընդ պարա-նոցաւ նորա. ևն։ *Որ մերձ 'ի պարանոցն է խաղձախուղզն՝ զձայն առարկելեաւ. Նխս. կաղճ. ճ։ *Ամբարտաւանեալ՝ ոչ երբէք պա-րանոց խիքեանց արարչին խոնարհեցուցա-նէին. Կիւրղ. ղէ։

Ոճով ասի. *Գիտեմ զխստութի քո, և զխիստ պարանոց քո. Օր. լա. 27։ *Զպա-րանոցս ձեր մի՛ եւ խստացուցանէք. Օր. Ժ. 16։ *Գնացին 'ի բարձր պարանոց. Ես. Գ. 16։ *Կործանեց խորտակել զպարանոց իւր առա-ջի թշնամեաց իւրոց. Յես. Է. 24։ *Դարձուս-ցեն զպարանոցս առաջի թշնամեաց իւրեանց. Յես. Է. 12։ *Ի նոցա իսկ պարանոցս (որպէս ումե. ճիփը, գրլուխը) ամենեւին կրթեցէ առա-նալն. Ոսկ. մ. Բ. 17։ *Ցիմն պարանոց. եղ-բայր. այս ամենայն. Կիւմաք։

ՊԱՐԱՆՈՑ. Ἠθμός. Colum, qualus. Կիրճ ծակու երկայնելոյ ըստ նմանութե պարա-

նոցի, կամ աղեկատի. դօղօղ. *Ներքին ծով ըստ նեղ գնացից 'ի պարանոցս դարձեալ: Ընդ նեղ և ընդ երկայնաձիգ անցանելով պարանոց, և դարձեալ վերստին լայնանայ. Արիստ. Յ:

կամ Ἰσθμός. Isthmus. Պարանոցաձև ցամաք 'ի մէջ երկուց ծովուց. *Եւրոպէ է... արձանքն Հերակլեայ, և խորքն պոնտոսի, և ծովն իւռկանեայ. յորմէ նեղագոյն պարանոց ինչ 'ի պոնտոս անցանի: Իսկ ասիա է յասացեալ պարանոցէդ պոնտոսի և իւռկանայ ծովուն մինչև ցմիւս պարանոցն, են. Արիստ. Յ:

ԳԱՐԱՆՈՑԱԹԱՂ. ա. ն. Թաղեալ, կամ թաղելով մինչև ցպարանոց. որպէս դնի 'ի յն. *Հոգի նորա իբրև զջուր ձորալիր պարանոցաթաղ յորդեսցէ. Եւս. ւ. 28:

ԳԱՐԱՆՈՑԱՏԱՆՋ. ա. Որ ինչ տանջէ զպարանոցն. որպիսի է հայեցուածն 'ի սաղրէ 'ի վեր. *Զբերդն ամուկ զպարմանալին զամբոցն, զոր երկնապէշ և պարանոցատանջ իմս գիւղէ անուանել բան: Զերկնապէշ և ըղպարանոցատանջ զանապէն բերդն զամուկ. Ածր. Է. 3. 12:

ԳԱՐԱՆՈՑՈՒՏ. ա. Ἠθμώδης. Coli formam habens, isthmo similis. Պարանոցաձև և նեղ. ըստ յն. աղեկաձև կամ բզքաձև, նման պարանոցի ծովու. *Մօտ 'ի մօտ շաուսեիցս իմն աճառապատս յինքենէ զպայտկոնս 'ի ձեռն վզին ուլան 'ի պարանոցուտ գնացս, և որք անդ մկանունքն են, խառնեալ ունի. Նիւս. կազմ. ծզ:

ԳԱՐԱՆՑԻԿՔ. գ. Χορός. Chorus, chorea. Անցումն 'ի կարգ պարու կամ պարուորաց. պար. *Հարին հնձանս, և արարին պարանցիկս. Դտ. Թ. 27:

ԳԱՐԱՇՐՋԻՄ. յ. Պարաբերիլ. շրջաբերիլ. *Արեգակն 'ի ձեռն ժամանակաց պարաշրջի. Պրոկղ. 'ի սփեր:

ԳԱՐԱՊ. ոյ. պարապք. գ. Σχολή, ἀπραγμοσύνη. Otium, vacuum tempus, vacatio a negotiis. Անգործութիւն. դադարումն, և միանգամայն զբաղումն, ըստ որում դատարկ մնալով յայս ինչ գործոյ՝ դիւրաւ լինի դեգերիլ յայլ ինչ. ախօրուշք, օրուշք. *Ըստ կարի և ըստ պարապոյ ճանապարհին խաղացից. Ծն. լգ. 14: *Ի շաբաթու՝ զի էր օր պարապոյ, ժողովէին լսել զպատգամս մարգարէին. Իգն: *Ի դատարկութե և 'ի պարապս դեգերէին. Ոսկ. Ես: *Ո՞ր պարապ էր ինձ՝ կամ ժողովել զքեզ, կամ ոչ ժողովել. Եւս. պտմ. Է. 11: *Յաղագս չափաւորութեց բանն՝ պիտանացու և առ սրամտաբանականն է՝ առ իւրեանցն պարապս. այլև ոչ անգոսնելի բնական իմաստասիրութեան. Անյ. սփորոփ:

ԳԱՐԱՊ. Εὐκαιρία, τὸ εὔκαιρον. Opportunitas. τὸ εὐφυές, commodum. Պարապորդ կամ գիպող ժամանակ. աղէկ ոփէն. էյի վագթ, ֆըրսաթ, փուրսաթ. *Յայնմհետէ խնդրէր պարապ. զի մատնեսցէ զնա նոցա. Մտթ. Իզ. 16: Ղկ. ԻԲ. 6: *Իբրև օր մի լինէր պարապոյ. Մրկ. Զ. 21: *Ժամանակ իւր պարապոյ դտեալ մնեսցուսցէ. Բ. Ա. Տ. 32:

ԳԱՐԱՊ ԱՌՆՈՒԼ. Պարապորդ և գիպող ժամանակ գտանել. հանգչել. *Պարապ առեալ խորհրդոց շաղհոյ՝ նիւթէ չարիս 'ի վերայ մերոյ աշխարհիս: Պարապ առեալ 'ի պատերազմացն. Խոր. Բ. 81: Գ. 25. 34: *Ոչ առին պարապ գործոյն, մինչ հասուցին յօդն անանա. Վրդն. պտմ:

ԳԱՐԱՊ ԲԵՐԵԼ, ՏԱԼ, ԿԱՑՈՒՑԱՆԵԼ, և ԼԻՆԵԼ. որպէս Պարապել, զբաղիլ. զհետ լինել. բանի մը հետ ըլլալ. *Վարդապետացն արգարակ հարթութիւն առ աշակերտեալսն բերել առաց պարապ: Զառ 'ի չէնսն առացին բերել պարապ: Մինչ պարապ բերելով իմաստութեցն աղագաւ: Մինչ պարապ բերելով բանի. Պիտ: *Տուր պարապ անձին քում կանխել ընդ ձեռնադրութեանն. Կոչ. ա: *Որոց և խաղուց պարապ զինքն հաճոյանայր կացուցանել. Ածր. ա. 14: *Պատան վերոց լինի և կայ, թէ ոք ումեն լինի պարապ. Ը. յէշ. ոող:

ԳԱՐԱՊՈՎ. ն. Εὐκαίρως. Opportune. Ի դէպ ժամու. և ժամ պարապոյ գտեալ. *Խնդրէր՝ թէ զիարդ պարապով մատնեսցէ զնա. Մրկ. ծԴ. 11: *Յաւուրս պահոց ընթեռնուլ, զի պարապով լուիցեն: Գնացէք յարկս ձեր, և ես պարապով քննեցից, և զանց զպատճառան. Մխ. Երեմ. ՏԲ ԻԷ. յաւս. ծԷ: *Լուեալ եթէ թագաւորն հայոց պարապով չինէ եկեղեցի. Վրդն. պտմ:

ԳԱՐԱՊ. ա. իբր ած. այսինքն Պարապորդ. դատարկ. անգործ. և ընդունայն. ախօրու, դօղ. Ἀπράγμων. Otiosus. *Եւտես զնոսա պարապս, և ասէ. ընդէ՞ր ոչ աշխատիք. Վրք հց. ծԷ: *Զի կայք պարապ. Սոկր: *Ընդդէմ գնելով պարապ կալոյն զգործաւորութի. Յհ. գաւն. խր: *Առաքէր առ կայսրն լեւոն՝ օգնել նմա, և նա չէր պարապ. Վրդն. պտմ: *Զզէն յայնժամ արել պիտոյ՝ որ պարապ է (ոք, կամ ժամն). Ոսկփոր: *Պարապ ճառից մի՛ ուշ դնէր. Վրք հց. յ:

ԳԱՐԱՊ ԺԱՄ. Միջոց. *Ցրուէ զհեռաւորութեանն, և տայր պարապ ժամ գնալոյ արշակայ. Խոր. Գ. 46:

ԳԱՐԱՊԱԿԱՆ. ա. Յոր ինչ արժան է պարապել ըստ իւրաքանչիւր վիճակի. *Ըղպարապականն վարուն առ կենցաղականս անփոյթ առնէր վասն օրինաց հարցն... զամենայն 'ի բաց թողեալ՝ 'ի հալածանս աշակերտացն պատրաստէր (ասոյս). Ճ. Ա:

ԳԱՐԱՊԱՆԱՄ. ւ. Պարապորդ մնալ. որ և ԳԱՐԱՊԵԼ՝ ըստ Թ նշ. *Խնդրէր այնուհետև զպարապանալ վարդապետելն. Մագ. ոփ:

ԳԱՐԱՊԱՏԵՄ. եցի. ն. Պարածածկել. շուրջ պատել. *Անըմբռնելի պարապատեն զգեմս իւրեանց բոցանիւթ թեւօք. Բենէկ:

ԳԱՐԱՊԱՏԻՄ. յ. Որպէս փարիլ. *Այնուհետև պարապատեալ զիւրայինովքն՝ ըղձմեզ արասցէ... զգեննուլ զանապականութի. Պրպմ:

կամ ճապկատիլ, քօշկորտալ. *Սկսանի այնուհետև մերթ յորանջել՝ յոյն երթալ, մերթ ձկտել՝ պարապատել. Վեցօր. Է:

ԳԱՐԱՊԵՄ. եցի. ն. Տ. ԳԱՐԱՊԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Սիրեաց զնա որպէս զորդի իւր և պարապեաց ամենայն խորհրդոց իւրոց մինչև նախանձել ընդ իս աշակերտակցացն իմոց. Շէր. յզ. անյին:

ԳԱՐԱՊԵՄ. եցի. ւ. } Σχολάζω, σχολὴν ἄγω, ἀσχολοῦμαι. Vaco, sive otior, vacat mihi. Բացխնդրում է Պարապ առնուլ. դատարկանալ. յետս կալ. *Եկեսցէ յորժամ և պարապեսցէ (իմա զօրութիւն՝ 'ի գործոց). Ա. Կոր. ծԶ. 12: *Ոչ զօրեցին և պարապեցան գալ 'ի ժողովն. Փոփ. ա— դփը: *Մի պարապեալ 'ի բարեաց, որպէս 'ի շաբաթու 'ի գործոց. Բրս. մրկ: *Յորժամ հանգարտեալ պարապեսցես և արգելցես յամենայնէ: Ոչ պարապեսցես գտանել և կամ տալ զայլս: Որք պարապեալ էք 'ի հոգոց կենցաղոյս. Վրք հց: *Բանիւ և գործով 'ի թշնամանաց ոչ պարապէին. Եղն. մտբ: *Իսկ անօրինացն պարապեալ 'ի կատարածէն. Լմբ. ծԹ: *Ո՞ կարէ յայն ժամն (պատերազմի) պարապել, և զէն արկել. Ոսկփոր:

Անսովոր է ասել իբր ած. ոճով. *Ես 'ի յումէքից պարապեցին. Գր. տղ. ԷԷն. այսինքն դատարկացան, զրկեցան:

ԳԱՐԱՊԵԼ. Σχολάζω, προσασχολοῦμαι. Vaco, seu occupor, totus incumbo. εὐκαιρέω, opportunitatem nanciscor. (որ հայի և 'ի Թ նշ.) Առաւել որ. խնդրով վարի՝ որպէս Պարապ բերել. դեգերիլ. զհետ լինել իմիք. պատկառ կալ. *Ոչ յայլ ինչ պարապէին, բայց ասել ինչ կամ լսել նորագոյնս: Ուխտիցն պարապիցէք. Գծ. ծԷ. 21: ա. Կոր. Է. 5: *Իմաստասիրութեան պարապեալ էի. Փիլ. ծ. բան: *Իմաստութե պարապեալք: Ուսեալեաց և խմելեաց, կամ որոց և զբօսանաց պարապեալ: Ոչ թողացուցանէր այլում պարապել գործոյ. Խոր. ա. 1: Բ. 21. 59. 81: *Պարապեցին մոլորական վարդապետութե: Ոչ զինուորականին պարապեաց վարժից, և ոչ իմաստասիրական ինչ կրթութեց. Պիտ: *Զանձն ամենայն պարապեն երգոցն քաղցրութե. Եղիշ. մտնյ: *Միայն հոգևորացն պարապել. Ը. ընդհ: *Միշտ աղօթից պարապեցաւ. Լմբ. 'Ի Ը: *Զայս կարէ՝ ամենայն ոք, որ մնաց զգուշութեան պարապէ, իմանալ. Լմբ. ող: *Յայնժամ աղերսանաց պարապես. Գնձ: *Առ 'ի սպասաւորութի նորա պարապել: Ամենեքին պարապեսցուք հոգւոց. Իսխ—փ: *Ի հոգեկան իրի ցանկութիւն պարապել. Նիւս. կազմ: *Ի հաճոյսն ձոյ պարապիմք. Խոսր: *Մինչդեռ պարապէր նա առ 'ի պիտանացու ինչ իրս. Գզմ. աղէփ: *Պարապիլ զօր հանապազ յաղօթս կամ աղօթից: Որ ունիցի մերձաւոր զքեզ, և պարապի 'ի նա: Ոզջ սովորութի է որդեակ, զի 'ի նմա պարապել պարտ է բազում ժամանակս. Վրք հց. սահէղ:

Իսկ Յհ. կթ. *Մեծամեծք աւագանւոյն ձորոց և լերանց և ամրոցաց պարապէին». իմա դադարէին 'ի նոսա ամրացեալք:

ԳԱՐԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Κορυφαῖος. Coryphaeus, praeceptor. χορηγός, choragus. Գլուխ պարու և գնդի. որ և ԳԱՐԱԳԼՈՒԽ. գլխաւոր յոր և է կարգի. կարծելով ասի և ԳԱՐԳԵՑ. *Որպէս 'ի պարի պարապետին սկսանելով՝ ընդ նմին մակաձնչէ պարն ամենայն: Ի կասս կատակարն, և 'ի պարապարապետն. Արիստ. Յ: *Զսյդ գաւառանին՝ հայոց պարգետին (հայրապետի կամ թագաւորի) կրկին նորոգին. Գնձ:

ԳԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարագլուխ լինել. գլխաւորութի. *Առաջնեաքն պարապետութե՝ ըստ իւրաքանչիւր զգայութէ՝ 'ի կրթնաւորութէ և յառաջնմոնութէ երասանակալեալք. Փիլ. լծ. Տ. 215:

ԳԱՐԱՊԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἀσχολέω, προσασχολέω. Negotia facesso, occupo, in opero detineo. Տալ պարապել յիրս ինչ. զբաղեցուցանել. կրթել. ըշղալեցնել, վարժեցնել. իշէ գօյմագ. *Ճեպելով յայնժամ 'ի ձեռն քնոյն առ 'ի կերակրումն հալական զօրութեանն, և զամենայն զբնութիւնն առ ինքն պարապեցուցանելոյ: Ոչինչ աշխարհական իրաց պարապեցուցանիցեմք զմիտս, որք միանգամ ցանկանայցեմք յԱծ մերձենալ. Նիւս. կազմ: *Զամենայն զքարկոծչացն զհանդերձս առեալ յինքն՝ ամփոփեալ պահէր, զի զամենեցունց զձեռս պարապեցուսցէ 'ի սպանութիւն. Նխ. Բզն. դօղ: *Ընդ տեսիլս և ընդ կրթութիւնս բնութեան պարապեցուցեալ զինքն. Փիլ. նխ. Է: *Բազում քննութեան և հարցփորձի զանձինս պարապեցուցեալ. Կորեան:

կամ Վարժել իբրև 'ի դպրոցի. *Զարշակունեացն տոհմի որեարս 'ի վարժս վարդա-

պետութեան պարապեցուցանէր. Ագաթ. ։ և Կորիւն ։

ՊԱՐԱՊԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. որպէս Դատարկացուցանել. և Անգործ կացուցանել. պարպել. Ռ. դարադ աթէն գոնալ. *Ե՛Լ 'ի տանէ այտի, պարապեցո՛ զտունդ. Սիր. ԻԲ. 34 ։ *Աղմուկ խռովութե լեալ 'ի Թագաւորութեն փիլիպպոսի՝ ոչ կարաց 'ի հանմայեցւոց գնդաց պարապեցուցանել՝ առ 'ի զօրավիգն լինել խաղաղու. Խոր. Գ. 69 ։ *(Ծառայք) պարապեցուցեալ զինքեանս 'ի սպասաւորութենէ Թագաւորին՝ առնեն ինքեանց խրախճանութի. Տօնակ ։

Կամ Հրաժարեցուցանել. հեռացուցանել. *Ի դատարկաբան բանից բազմաց պարապեցո՛ զանձն քո. Կոչ. Ը ։ *Զցանկութի սոցա նմանութե ոչ երբէք յանձանց պարապեցուցանել. Լմբ. սղ ։

ՊԱՐԱՊԻՄ; եցայ. Տ. ՊԱՐԱՊԵՄ ։

ՊԱՐԱՊՆԴԵՄ. եցի. ն. Περιδέω. Circumligo, obligo. ἐνδιασφίγγω, constringo. Շուրջանակի պնդել. ամրապնդել. պատել. զպել. կաշկանդել. կապել. խոդէչել. *Պարապնդեցաւ կարանօք եօթնադլխեան վարս գլխոյ նորա. Դատ. ԺԶ ։ *Բարակ չուանօք պարապնդեցին զմարմինս նոցա ։ Արկեալ զոմափորոնն 'ի փողսն, և այնու պարապնդեալ զփողսն՝ խեղդամահ արարին զնա. Տօ. ԻԷ. ՏԵԻ. ԺԱ ։ Ճ. Բ ։ *Զբոլորն առ միմեանս և առ ինքն նախախնամաբար պարապնդէ. Մագ. ԻԷ ։ *Առաքեալ հրեշտակ, և թև նմանեաց պարապնդեալ, և ինքն կապարեայ մակ կոփեալ՝ աղողինար առ կռոնսս. Մագ. ԾԸ ։ *Որ լուծիչդ ես կապելոց, և այն՝ զորդիս մահապարտաց, և կամ կարկամութեամբ պարապնդեալս. Երգն. մեկն ։ *Զբարձրաւանդն 'ի խաչին և պարապնդիլն բևեռօք. Մաշ. յորմէ և Ցհ. գատ ։ *Ննջեր խաւարագգած խորհրդովք պարապնդեալ 'ի մահիճս. Անան. յոբ ։ *Շարժակապ իմն տրամախոհութեան պարապնդեալ սկզմունս առաջարկութե. Մագ. ԽԸ ։ *Պաւկն պարապնդեալ (յայտ առնէ) զզուգական պատիւ երրորդութեն. Ցհ. իմ. ԷԼԷ ։

ՊԱՐԱՊՈՐԴ. ի, աց. ա. Σχολαστής, σχολάζων. Vacans, otiosus, otio deditus. Անգործ. դատարկ. դարապ. պօշ, ԻւԻղ. կիւծօլօղ. *Դատարկ էք, պարապորդ էք. Ել. Է. 17 ։ *Եկեալ գտանէ պարապորդ. Մտթ. ԺԲ. 44 ։ *Սատանայ բերէ քեզ գործ և հոգս, զի մի՛ թողցէ զքեզ պարապորդ՝ յադիլ 'ի քաղցրութեն որ լինին քեզ յողբոց քոց. Վրդ. հց. Ը ։ *Որպէս զի պարապորդք լիցին կալ և տեսանել զսքանչելիսն. Եփր. յէս ։

ՊԱՐԱՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Σχολή. Otium. ἠρεμία, tranquillitas. εὐκαιρία, opportunitas. որ և ՊԱՐԱՊ ասի. Ժամ պարապոյ. անզբաղութի. հանգստութի. դարադ գօնուխլը, բոշ լուննուղ. *Թերևս խիկ ըստ պարապութե արժանի պատմութեան հանդիպեցի. Պղատ. օրէն ։ *Կամէի, եթէ էր ձեր պարապութի ամենեցունցդ, բերել 'ի մէջ ձեր զգիրս միոյ փիլիսոփայի ։ Զժամանակն խնդրեմ և զպարապութի և զտեղի ։ Ունել զհանդարտութի յաղօթսն, և կազմել անձանց բազում պարապութի ։ Մի՛ մատն լիցուք մեզ պարապութե անցաւոր կենցաղոյս. Ոսկ. յհ. և մեկն. և այլն ։ *Զամենայն պարապութե ասացի՝ եօթնեկորդ (կամ շաբաթ) կոչէ. Բրս. մրկ ։ *Ոչ ունիմ այսօր պարապութի՝ գալ ընդ քեզ. Ոսկիփոր ։

ՊԱՐԱՊՈՒԹԻՒՆ. Ἀσχολία. Occupatio. ἐπιμονή, προσεδρία, διατριβή, mora, assiduitas. Պարապելն 'ի գործս. հանապազորդութի. գերգերանք. *Պարապութե նորա՝ նորոգել զանազանութե (քանդակաց). Սիր. ԼԸ. 28 ։ *Բազում աղօթից պէտք լինիցին, բազում ժուժկալութի, բազում պարապութե, զի կարիցեմք հասանել խոստացելոց բարութեանցն ։ Ի սակաւ ժամու մեծամեծ չարիս գործէ բարկութիւն. չկարօտանայ բազում պարապութե. Ոսկ. Եբր. և մեկն ։

ԸՍՏ ՊԱՐԱՊՈՒԹԵԱՆ. իբր մ. Պարապով. *Սակաւ ինչ ժամանակ տացի ... զի այսպէս ըստ պարապութե փորձեսցէ զանձն իւր 'ի լաւագոյնսն. Նիւս. 'Ի Բնութ ։

ՊԱՐԱՊՈՒՄՆ, պման, մանց. գ. Σχολή. Otium. Պարապելն 'ի գործոց. պարապութի, ժամ առնուլն. *Պարապմամբ արդ վայելեմք, և ոչինչ է որ փութացուցանէ զմեզ. Պղատ. օրէն. Է ։ *Տեղիս այս լռութե տալով և պարապութե ամենայն յարատեքին խռովութեց ։ Հարկաւոր է կատարել լռութի, մինչև կարասցեն ուսանել 'ի պարապմանն՝ երբ՝ զինչ՝ որպէս պարտ է խօսել. Բրս. առհմ. կրօն ։ և հց ։ *Որ առ կին և մանկունս բաժանեալ է, (նմա) և ոչ պարապութե լինի հառաչել բազում անգամ ընդ իւր չարիսն ։ Քնի զինուորն՝ յարիական ճակատամարտութեն՝ առեալ նմա պարապմամբն վարեալ լինէր. Նիւս. խոս. և Բնութ ։

ՊԱՐԱՊՈՒՄՆ. Σχολή, ἀσχολία. Occupatio, mora. Պարապելն 'ի գործ ինչ. *Հանգչել 'ի սմա պարապութե ուշախոհութեան ստուգեսցի. Պիտ ։ *Ո՛րքան փոյթ բերէր յանձին՝ միայն աստուածայնական քաղցրութեն պարապմանց. Նանայ ։ *Ոչ այլ ինչ բարեգործութե պարապութե առեալ. Շ. ա. յհ. ԻԴ ։

ՊԱՐԱՊՈՒՄՆ, պմունք. Σχόλιον, ια. Scholion, ia, glossa, notula, adnotatio. Դեգերանք 'ի վարդապետական բանս. մեկնութի. բացատրութե մամնաւոր. ծանօթութ, գէօնալիք. Իշարէթ. Իֆատէ. *Պարապմունք յաղագս մարգանալոյ մեծնինն. Կիւրղ. ղղմ. Ը. առ. գիրք պարապմանց ։ *Պարապութե յաղագս մարտիրոսութե, և այլն. Կիւրղ. գնդ ։

ՊԱՐԱՊՈՒՄՆ ԱՌՆՈՒԼ. որպէս Պարապ առնուլ. հանգչել առ փոքր մի. *Ցորժամ առից պարապութե 'ի պատերազմէս. Խոր. Գ. 30 ։ *Պարապութե առեալ քո բարեպաշտութեդ (մի ծնել գրոց). Լմբ. առ լևոն ։

ՊԱՐԱՊՏՈՒՏԿԻՄ. յ. Շրջապտուտկել. պար առնուլ. *Հրճուագական հնչմամբ սրբոց առաքելոցն, և բոլորից պարապտուտկեալ հաւատացելոցն. Դիոն. Եկղ ։

ՊԱՐԱՌԱԲԱՐ. մ. Շուրջանակի. շուրջ պար առեալ. *Զօրաց երկնաւորաց՝ պարառաբար ըզքև պատեալ. Մագ. ՃՓ. Խե ։ *Ի քահանայական զարդու զգեստն և պարառաբար խմբագրածութեան քահանայական բոլոր դասուք. Մագ. Ը ։

Կամ Միանգամայն զբոլորն առեալ. *Անտարր անպարագիր՝ պարառաբար խորհեցաւ զին. Մագ. ոփ. ծնունդ ։ *Սազմնան զիմաստուն խնդրէ յայս, և ոչ այլ ինչ, վասն որոյ զբոլորն առնու պարառաբար զգաղիս ։ Առաւել աջ՝ մեզ պարառաբար շուրջ հայեսցի. Մագ. Է. ԻԸ ։

ՊԱՐԱՌԱԿԱՆ. ա. Περιληπτικός. Comprehendendi vim habens. Որ պարառէ. պարագրող. բովանդակիչ. *Արիութեանց պարառական, նախնեաց քաջացըն գոլ նըման. Շ. առ աղէքս ։ (Իսկ ըստ արգի քերականաց՝ Պարառական հոլով ասի, որպէս նշանակիչ շուրջ գոլոյ զիւիք ։)

ՊԱՐԱՌԱՋ. ա. գ. Առաջին 'ի պարու. պարագլուխ. պարապետ. գէլպաշը. Էլ պաշը. Եփր. *Ի բոլորն պարառաջ ճանաչիւր (տրրահամ որպէս քաղդէացի աստեղագէտ) ։ Զմի 'ի նոցանէն կացուցանէն պետական և պարառաջ պայազանց ։ Պարառաջ էր պարծանաց քում առողանի տէրութեան ։ Պարառաջ բոլոր կրօնից անձնացելոց (որ հայրն անուն). Մագ. Ե. ԻԵ. ԻԲ. Յ ։

ՊԱՐԱՌԱՒՈՐ. ա. Շուրջ պատող կամ պատեալ. *Շուրջանակի պարառաւոր պարիսպ ածեալ լայն և ամուր. Շ. ԷԴԷ ։

ՊԱՐԱՌԵԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՐԱՌՈՒԹԻՒՆ. *Եւ զինչ երանութեն պարառելութեն ամենայն վայելչութե. Լմբ. սղ ։

ՊԱՐԱՌԵՄ. եցի. ն. Περιλαμβάνω. Comprehendo, complector. Շուրջանակի 'ի մէջ առնուլ. շուրջ պատել. պարագրել. բովանդակել. պարունակել. *Զորոց (իմաստնոց) ոչ զօք պարառեցաք՝ արժանի համարեալ այսր առասութե. Փիլ. իմաստ ։ *Զբոլորն մասն՝ միակի գիծ ուղղակի զբոլորն պարառէ զուղղանկիւնեացն ։ Աննպարունական գոլով, և 'ի բոլորեցունց պարառեալ անպայման և պղտորեալ խորհրդով ։ Յառաստանիսն պարառելոց իւրաքանչիւր ոք խզեալ զօրէն սղոցի ։ Մակացութի զբոլորն պարառէ զնենթակայ և զարհեստ ։ Մակացութի վաղ ուրեմն պարառեաց զբոլորն տրամախոհութի. Մագ. Գ. ԾԵ. ԻԴ. Հ ։

ՊԱՐԱՌԵԼ. Περιποιέω. Tueor, servo, adfero, adquiro. որպէս յն. պարառնել, կամ պատսպարել, և ճարել ճարտարել. *Բանաւոր(այսինքն բանաւոր) տեսն զմարդ ըստ առաջնում եօթներեկին(ամաց), յորժամ աչա բաւական է մեկնիչ գոլ սովորականաց անուանց և բայից, որք զբանականաց ունակութիւնն պարառեցին. Փիլ. այլաբ. (գրեալ էր՝ պարարեցին ։)

ՊԱՐԱՌՈՑԵԼ. ն. չ. Որպէս Շուրջ պատել, իլ. *Զորեմանայ կողմամբ լերինն պարառոցեալ. Ցհ. կթ ։

ՊԱՐԱՌՈՒ. ա. Պարառօղ. բովանդակիչ. *Ո՛ մահ (զօրաւոր), ուրախութեան մատակարար, խնդութե պարառու. Ճ. Գ ։ *Բոլորն պարառու եղեալ չարեաց. Մագ. ԾԶ ։

ՊԱՐԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Περίληψις, σύλληψις. Comprehensio, complexio, xus. Բովանդակութիւն. պարագրելն. պարունակութի. ծայրագոյն լրումն. *Սիրոյ զեկուցման բոլոր պարառութեան բարւոյ. Պիտ ։ *Կենարարն զմշտնջենաւոր կենդանութիւն նշանակէ, և երանեալն՝ զամենայն բարեաց պարառութի, որ յաստուծ է այս. Խոսր ։ *Ամենայն բոլոր բարեացն պարառութեա պատճառն. Մագ. ԾԴ ։ *Նրանութեն պարառութի է ամենայն բարեաց. Շ. մեկն ։ և Սարգ. առէպ ։

ՊԱՐԱՌՈՒԹԻՒՆ. Շրջան կամ բոլորումն (տարւոյ). *Ըստ շրջագայութե ճախարակեալ փայտի ... այսպէս և ինձ իմասցին տօնք տարեկանք՝ պարառութիւնք տարւոյ ։ Պսակըս քաղցրութե՝ ամիս (այսինքն տարւոյ) եկեալ պարառուէ. Մագ. ՃԸ. և ոփ. խպ ։

ՊԱՐԱՌՈՒԹԻՒՆ. Պարաւորութի. համախմբութի. պարակցութի. *Փոխանակ քերովբէ ... հայրապետի մերում մարիամ և կոյս բախեալ զթմբուկն յաղթութե՝ պարառութեա գաւերաց եկեղեցւոյ. Կամրջ ։

ՊԱՐԱՌՈՒԹԻՒՆ. Բաղառութի կամ փաղառութի. 'ի միասին առումն ձայնաւոր և բաղաձայն տառից. *Փաղառութիւն (συλλαβή) է ինչպէս պարառութի (σύλληψις) ձայնորդաց ձայնաւորաւ, կամ ձայնաւորօք. Թր. քեր ։

ՊԱՐԱՍԱՀՄԱՆԵՄ. եցի. ն. Περιορίζω. Suis finibus circumscribo, definio. Փակել ընդ սահմանաւ. *Սահման՝ պարասահ-

մանելով զենթակայ իւր՝ որոշէ զնա յայլոց. Սահմ. Ղ։

ՊԱՐԱՍԱՀՄԱՆԵԼ. իբրու Παρορίζω, կամ ἐξορίζω. Extermino, exilio mulcto. Արտասահմանել. տարագրել. աքսորել. *Յովհաննէս աւետարանիչ պարասահմանեալ 'ի պատմոս կղզւոջ. Ոսկիփոր։

ՊԱՐԱՔՕՂԵՄ. ն. Շուրջ քօղարկել. պարածածկել. *Կերպարանք լուսոյ 'ի հոգւոյն պարաքօղեցեալ. Նար. կուս։

ՊԱՐԱՏԵՍԵՄ. Տ. ՊԱՐԱԴԻՏԵԼ. *Աւագաչօք շուրջ հայել զիւրեւ. և զկամս առհասարակ ամենայն գրոյն ճշգրիտ և ստուգաբար յայտնապէս պարատեսել. Փիլ. լին. Գ. 3։ *Զերկնի բնութիւ և զերկրի՝ քննութիւ պարատեսեալ զեկոյց բոլորեցուն։ Պարատեսող խոհականութիւ ծանօթանայր իւրեանն երանգի. Պիտ։ *Ոչ քաջ զինքեամբ պարատեսեալ. Շիր։

ՊԱՐԱՐ. գ. ա. Արմատ Պարարելոյ. որպէս Պարարութիւն. Ճարակ պարարտանալոյ կամ գիրութեան. յն. պարարտ, կամ գէր. Λιπαρός, όν. Pinguis, ue. *Հաց արդեանց երկրի քո եղիցի յագուրդ և 'ի պարար (կամ՝ 'ի պարարտ). Ես. Լ. 23. ուր Գէ. *Հաց արդեանց յագուրդ և պարար։ *Ոչ ուրեք հանդերձս թողուլին և ոչ զարդս ազգի ազգիս, եթէ ոչ իւրեանց աղտեղութեանցն առնէին պարար. Ոսկ. Ես։ յորմէ և Գէ. *Ոչ ուրեք զարդս ինչ թողլին, զոր ոչ լկտութեան իւրեանց առնէին պարար։

ՊԱՐԱՐԱԿ, ի, աց. ա. Σιτευτός, σιτιστός, όν. Saginatus, altilis, le, nutritus. Սնուցեալ և պարարեալ. պարարտ. գէր. [illegible]. *Եզինք պարարակք։ Ածէք զեզն պարարակ։ Զուարակք իմ և պարարակք (այսինքն պարարակ կենդանիք) զենեալ են. Երեմ. ԾԶ. 21։ Ղկ. ԺԵ. 23. 27. 30։ Մատթ. ԻԲ. 4։ *Պարարակ զգէրն առէ և զուղղալիցն. Եզն. Սոփ։

ՊԱՐԱՐԵՄ. եցի. ն. Λιπαίνω, πιαίνω. Pinguefacio, impinguo. σιτίζω, sagino. τρέφω, nutrio, alo, և այլն. Պարարտացուցանել առատ գարմանօք. գիրացուցանել. բուծանել իբրու պարենիւք կամ ճարակօք. գրգել (իրօք կամ նմանութեամբ). [illegible]. *Զընտիր ընտիր հաւուց պարարելոց։ Զուարակք պարարեալք (յն. ճարպացեալք) են ամենեքեան. Գ. Թգ. Դ. 23։ Եզեկ. ԼԹ. 18։ *Նոքօք պարարեաց զբաժին իւր, և կերակուր իւր ընտիր. Ամբ. Ա. 16։ *Առ ժամանակ մի պարարէ զքիմս քո։ Համբաւ բարի պարարէ զոսկերս։ Ոսկերք քո պարարեսցին։ Ընդ բազում ջրով պարարեսցի. Առակ. Է. 3։ ԺԵ. 30. կամ ԺԶ. 2։ Ես. ԼԸ. 11։ Եզեկ. ԺԷ. 8. 10։ *Պատուական պարարէ զսեղան. Սիր. ԼԲ. 8։ *Պարարեցաք զանձինս մեր 'ի զանազան խորտիկս. Եղիշ. Դատ։ *Վայ զմարմինս պարարողի կերակուր որդանցն անմահից. Նար. Ի։ *Զսիրելի բարեկամսն քան զչարսն աւելի պարարեն. Եղիշ. Դատ։ Իգն։ *Զի մի խաղով մեղաւորաց պարարեսցի 'ի բանիս. Առ որս. Ղ։ *Պարարեա զսիրտ իմ արբմամբ հոգւոյդ սիրոյ. Նար. ՁԲ։ *(Հրեշտակք) պարարեալք 'ի վերուստ իմանալեօքն, և պարարեն զնուաստագոյն իմացօղս. Մագ. 'ի դիտ։ *Հող պարարեալ բուսուցանէ զծածկեալսն. այսպէս և մարմին պարարեալ՝ զախտս չար ցանկութեանց. Վրք հց. Ի։ *Բարեկերպ գունեալ իւր քաղցր օծմամբ. զի հրապուրանօք խաղացեալ զքիմս պարարիցէ. Անյ. հց. ԻՍ։ *Պարարեա զանձն քո զյոյժս սրբոյս, զի պատրաստեսցես քեզ տեղի սեղան հոգևոր. Կոչ. Ժ։ *Արբուցանել և պարարել զչայեկան երկիրն բանիւն կենաց։ Ցուցից քեզ ածեղէն խորանն՝ որով զքեզ պարարեցի. Ցմր. ԺԶ։ Ագաթ։ *Երկինք ազգի ազգի զարդուցն պաճուճանօք պարարէ զաչս մեր և զուարթացուցանէ։ Մի պարարեր զակնդ շրջանութեամբ։ Հերս վասն գեղեցկութեան մի պարարեր. Ոսկ. Ես։ Հ. Տէկտ. Լ։ Վրք հց. Ժ։ *Յագուրդ 'ի կերակրոց՝ զխորհուրդսն պարարէ։ Մշակին պարարին խելք իւր 'ի հոտ անդաստանացն իւրոց. Եւագր. Ծ։ Մամբր։ *Ախտքն ժամանակօքն պարարեալ՝ հզօրագոյն եղև. Խոսրով։ *Զաւելաստացու ագահութեան պարարեացեն բաղձանս. Պիտ։ *Զընչասիրութեան բանաւորութիւ պարարէ։ Զծուլացելոցն պարարէ զյուլութիւ. Ոսկ. Ես։ *Զլսելիս նոցա պարարեմք ընդդէմ միմեանց թշնամանօք. Առ որս. ԺԵ։ *Առ 'ի տեսողացն գովութեն պարարեսցի. Լմբ. պտրգ։ *Գառին հասեալ պարարեալ էր, և կատուն ընտացեալ էր. Եփր. Էլ։

ՊԱՐԱՐՈՒՄՆ. գ. Պարարելն, իբն. բուծումն. գիրացումն. *Զպարարումն չարին՝ մարմնով, թէ զսովելն բարւոյն՝ հոգւով. Նար. ԻԷ։ *Առ ժամայն զնա որովայնի պարարմամբ պատրուակեալ, և յետ այսր 'ի մասւորական ճգնութեն փոփոխեալ. Կլիմաք։

ՊԱՐԱՐՈՒՆ. ա. Պարարեալ. և Լիուլի. որպէս թէ գրելի իցէ Պարարտուն. *Ցոյց անարատ, դու զամենայն պարարունս յանձին քո կուտես. Վանակ. յոբ։ *Որ կամիցի երթալ զերկնային պողոտայն, առտ պատրաստեսցէ զպաշարն լի և պարարուն. Յհ. գառն։ *Զպտուղն... ամբողջս և պարարունս (կամ պատարունս) ընծայելով առացողացն. Պիտ։

ՊԱՐԱՐՏ, ի, պարարտք կամ պարարտունք, տաց, կամ ից. ա. Πίων, πίον, λιπαρός. Pinguis. παχύς, crassus. Պարարակ. գէր. իւղալից. ճարպալից. և Արգաւանդ. բերրի. բարգաւաճ. [illegible]. *Ընդ բիւրաւորս նոխազաց կամ գառանց պարարտաց։ Անդք (այսինքն անդաստանք) նոցա պարարտք են։ Զպարարտան զենուք։ Պարարտն և գէրն և սպիտակն գնաց 'ի քէն. Միք. Զ. 7։ Սղ. ՃԻԳ. 14։ Եզեկ. ԼԴ. 3։ Յոբ. ԺԵ. 14։ *Տեսեալ զերկիրն՝ զի պարարտ էր։ Անարայ՝ պարարտ հաց իւր։ Լեառն այ՝ լեառն պարարտ։ Ցերկրիս յայսմիկ 'ի լայնս և յընդարձակ և 'ի պարարտ. Ծն. ԽԲ. 15. 20։ Նեեմ. Թ. 35։ *Պարարտ էր գինին օրինացն. Եփր. ա-Էտոր։

ՊԱՐԱՐՏՔ, տունք. գ. Λίπασμα. Pinguedo. στέαρ, adeps. Պարարտ իւղ. կամ կենդանիք պարարակք. պարարտութի. [illegible]. *Կերայք և արբէք զպարարտունս և զքաղցրունս. Նեեմ. Է. 10։ *Ած և հաբէլ յանդրանկաց խաշանց իւրոց և 'ի պարարտաց նոցա. Ծն. Դ. 4։ *Ուտէին և պարարտունս և միս, և նոցա ոչ յնաւէ. Վրք հց. Ի։

ՊԱՐԱՐՏԱԲԵՐ. ա. Բերելք պարարտ. որ բերէ յինքեան զպարարտութի. *Դնեմք 'ի գրախտս պայծառազարդ և պարարտաբեր պողոցս։ Պտղաբեր երկիր՝ պարարտաբեր բուսովք. Եղն. Լ։

ՊԱՐԱՐՏԱԲՈՅՍ. ա. Պարարտ բուսովք (որպէս խոտք, և գաւշաք.) *Պարարտաբոյսք. պարարտարօտք. Փարպ։

ՊԱՐԱՐՏԱԳՈՅՆ. ա. Λιπαρός, ότερος. Pinguis, ior. Կարի պարարտ. *Ի պարարտագոյն և 'ի քաղցրագունս 'ի քո հաւատոցս հովտի. Նիւս. 'ի Բէատոր։ *Ցաղագս առ պարարտագոյն կերակուրսն ընթանալ զեսի. Նանն։

ՊԱՐԱՐՏԱԳՈՅՆ, ՊԱՐԱՐՏԱԳՈՅՆՍ. մ. Πλατυτέρως, ρον. Latius, explanatius. Իբրու լիագոյն ճոխագոյն. կամ ըստ յն. լայնագոյն. *Լայնագոյնս և պարարտագոյնս առաջից ձեզ։ Լայնագոյն եւ՝ և պարարտագոյն պատմել վասն հոգւոյն սրբոյ. Կոչ. Ղ. ԺՂ։

ՊԱՐԱՐՏԱՀԱՄ. ա. Համեղ յոյժ առ պարարտութե. *(Բոյսք) պարարտահամք. Փարպ։

ՊԱՐԱՐՏԱՄԱՐՄԻՆ. ա. Παχύς. Crassus. Պարարտ մարմնով մսով. [illegible]. *Զեղեգնաբնակ պարարտամարմին զանուշահամ ազգ աքարացն վայելենեաց. Փարպ։

ՊԱՐԱՐՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πιαίνομαι, παχύνομαι, λιπαίνομαι. Pinguesco, incrassor. Պարարտ լինել. պարարիլ. գիրանալ. [illegible]. *Պարարտացին գեղեցկութիւք անապատի։ Գիրացան և պարարտացան. Սղ. ԿԴ. 13։ Երեմ. Ե. 28։ *Պարարտացան գաւաղք արդարութեն. Շար։ *Հոգեխաղն սիրով պարարելով 'ի գլխաւորին, և պարարտանան անմահական պտղովն. Ոսկ. 'ի Նէոն։ *Ծորմամբ հոգւոյդ՝ նախնին տղայ ծերն (ստուգ տարագոյ) իբր 'ի ձէթ պարարտանայ. Տաղ։

ՊԱՐԱՐՏԱՐՕՏ. ա. Ուր է արօտ կամ ճարակ պարարտ. [illegible]. *Զերբինս շուրջանակի գեղեցկանիստս և պարարտարօտս. Փարպ։ *Երկիր մեղուաբոյծ և անասնաշատ և պարարտարօտ. Վրդն. Ել։

Կամ որպէս Պարարտ 'ի պէտս արօտոյ (բոյսք). *Սփռեալք պարարտաբոյսք և պարարտարօտք, պարարտահամք. Փարպ։

ՊԱՐԱՐՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Πιαίνω. Pinguefacio. Տալ պարարտանալ, պարարել. գիրացուցանել. [illegible]. *Անձրև հանդարտագոյն հեղեալ և 'ի խորան մտեալ՝ պարարտացուցանէ զանդաստանսն. Ածաբ. [illegible] *Կենդանի ջրովն զբազում ազգս հեթանոսաց պարարտացոյց. Մեկն. ղկ։

ՊԱՐԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Λίπασμα, πιότης, τὸ πίον. Pinguedo. πάχος, crassitudo. στέαρ, adeps. Պարարտ գոլն. և իւղ պարարտ. [illegible]. *Ի պարարտութէ երկրի։ Դաշտք քո լցցին պարարտութբ։ Զպարարտութի նոցա ուղղածուծ արասցէ։ Ծերութի իմ 'ի ձէթ պարարտութե։ Ի ծերութի պարարտութ։ Կերակրեաց զնոսա 'ի պարարտութէ ցորենոյ։ Պատուեսցի սեղանդ, և հեղցի պարարտութինդ որ 'ի վերայ գորա։ Երթայք կերայք զպարարտութի. և այլն։

ՊԱՐԱՒԱՆԴ, ի, աց. գ. Κλοιός, όν, σειρά. Ligamen, vinculum. Կապ. և կապանք՝ առից, և պարանոցի. շղթայ, և տանն պարան. սիրայ. (որպէս թէ շուրջ պնդիչ կապիչ՝ կամ վանդիչ պարանաւ. որպէս և գանգանաւանդ՝ է առամնակապ. բերանակապ.) *Տարկինոս սիւսկերս եդիս կապանս, գանս, կաճեղս, բանտս, պահս, պարաւանդս, անտուրս. Եւս. քր. Բ։ *Հրամայէ լուծանել նոցա զպարաւանդս առիցն (զպարաւ.)։ Լուծին զպարաւանդ առիցն և բազում անձինն. Նանայ։ *Կարի լու էր 'ի գերեզմանի կապեալ կալ, և ոչ պարաւանդօք մեղաց ծածկեալ. Ոսկ. Մ. Բ. 2։ *Պարաւանդք որսացելոցն 'ի նմանէ քակտեսցին արագ արագ։ Զպարաւանդս կապանաց նորա քակեա յինէն. Սարկ. տղ։ *Առատանք կապանաց վարմից աներևոյթ խորացելոյ

բանտին, և պարաւանդ յաւիտենից կուրա֊ցեալն. Բենիկ: *(Կին)՝ պխտանի չար. պա֊րաւանդ աներևոյթ. Մխ. առակ: *Խաւանա֊կութի տրտաքին խարդախչաց պարաւանդք են ուղղոյն. Եփր. ծն:

ՊԱՐԱՒԱՆԴԱՆՔ. Նոյն ընդ վ. "Ըմ֊բռնեցայ 'ի տխրութե պարաւանդանաց (կամ պարաւանդաց). Պիտ:

ՊԱՐԱՒԱՆԴԵՄ. եցի. ն. Περιδέω, περιβάλλω, δέω, δεσμέω. Circumligo, vincio. և συμποδίζω (պարաւանդել զոտս). Կապել և կաշկանդել պարաւանդօք. պարապնդել. զալել. պատատել. պատել՝. կողէլ. կող֊կէղէլ. պաղլամագ. "Զերծուցանել ոչ յա֊ջողեցան 'ի պարաւանդելոյ ոտից նորա 'ի շղթայս: Ընդ իւր տանէր և զորքայն սմպատ պարաւանդեալ 'ի շղթայս. Խոր. գ. 51: Յհ. կթ: "Ոչ ոք պարաւանդէ զնա ոտս. Ոսկ. ա. Բես: "Զպարաւանդիչն ոտիւք և ձեռօք և 'ի խաւարն ելանել արտաքին. Սկեւ. առ: "Զձեռն որ զերկինս հաստատէ, երիզա֊պինդ պարաւանդէ. Շ. խոստ: "Մոլեկան ախտին իբրև պարանաւ պարաւանդեալ զնա հոգւով. Եղիշ. դփ: "Այսպիսի առա֊սանս ձգեալ պարաւանդելով. Մագ. ծէ: "Սաղաւարտիւք և զրահիւք՝ պարաւան֊դեալ անդամք նոցին. Նէրս. մոկ:

ՊԱՐԱՒԱՆԴԻԼ. Պատել պաշարել. ար֊գելուլ՝ որպէս կապանօք իմն. "Պարաւան֊դեալք 'ի թշնամւոյն՝ ոչ կարացին ժամա֊նել յամրացեալ դաղթն. Յհ. կթ: "Պարա֊ւանդին հիւծմամբ կորստեան՝ աներևոււ֊թիցն ժողովք. Նար. ղա: "Պակասեալ 'ի գնացիցն և պարաւանդեալ յերկիւղէն. Նիւս. Դ. բէթղ: "Տիրապատուէր հրա֊մանաւն պարաւանդեալ յանպայքար օրէնս ժամանակախոյզ խնդրողացն, այն՝ որ ասէ, ոչ է ձեզ գիտել զժամս և զժամանակս. Ոսող:

ՊԱՐԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. Χορεύων, ἐυουσα, ευτής. Choream agens, saltans et canens, saltator, trix. Մտեալն 'ի պարանցիկս կաքաւչաց. պարող. երգիչ և կաքաւիչ. "Եւտես զորթն և զպարաւորսն: Առին կանայս ըստ թուոյ իւրեանց 'ի պարաւորացն: Ելին պարաւորք ընդ առաջ գաւթի: Ո՞չ սմա նուագէին պարաւորք. Ել. լբ. 19: Դտ. իա. 23: Ա. Թգ. ծը. 6: իա. 11: "Առընթեր կալ որպէս զպարաւորս 'ի պարու. Նիւս. բն: "Կատարած մնացն և բառից և պարաւո֊րացն (եսսեանց՝) բարեպաշտութիւն. Փիլ. փէ֊ոլխն: "Փեսայն՝ և պարաւորք իւր. Նար. լէ: "Պարաւորքն երգէին զգոհացողականն 'ի վերայ փրկութեն մեղաւորաց. Մեկն. ղէ:

ՊԱՐԱՒՈՐ. Χορικός. Choricus. Որ ինչ իկ է պարուց. "Տաղից եռաչափաց, չափա֊կանաց, կոյականաց, պարաւորաց. Փիլ. փէոլխն:

ՊԱՐԱՒՈՐ. Պարտաւոր. պատկաձև բոլո֊րակ. "Դուստր Լորդիք իմ բիւրաւոր՝ զինև կային շուրջ պարաւոր. Շ. եփեւ:

ՊԱՐԱՒՈՐԱԿ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. բստ ռ. Χορευτής. "Նազելի և պարկեշտ (էին) պարաւորակքն. Փիլ. փեսաւոն: "Պարաւո֊րակք եղեալ՝ յերկուս բաժանէին զդաս. Պիտ:

ՊԱՐԱՒՈՐԻՄ. ի. Պար առնուլ. և հա֊մերգել իբրև 'ի մի պար. "Ցերգ հոգևոր պարաւորեալ, ընդ նախնի հարցն հանգու֊ցեալ. Շ. վէր:

ՊԱՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Համախմբութիւն պարու. պար. դաս. տօնախմբութիւն. Ըղ֊ձաւոկացն տեսանել պարաւորութեան. Խոր. գ. 68: "Ի կերակուրս՝ յղփացեալս, 'ի պարա֊ւորութիւնս և 'ի պայծառապանծութիւնս. Մագ. ծ. պ. 1:

ՊԱՐԱՓԱԿԵԼ. ն. Պարփակել. շրջափա֊կել. պատել. փարել. "Ցայնժամ կամար լուսոյ եկաց, զանձամբ կուսին պարափա֊կեալ. Նէրս. մոկ:

ՊԱՐԲԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Περίκλασις, περίκαμψις. Circumflexio. Շրջաբեկութիւն. ոլորակութիւն. օլորոյ. "Եւ բանք պարբեկու֊թիւք եօթն են ('ի գիր և 'ի խօսս). Վրդն. ծն:

ՊԱՐԲԵՐԵԼ. Որպէս Պարաբերել. շրջա֊բերել. և հաւաքել, ամփոփել. "Զամե֊նայն մասնանս պուէտիկոսեան յիւր պա֊ղատն պարբերեալ պահպանութք. Մագ. է:

ՊԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ՊԱՐԱԲԵ֊ՐՈՒԹԻՒՆ. Շրջաբերութիւն. շրջան. "Երկո֊տասանից ծառայելով պարբերութբ կենդա֊նակերպից. կամ երկոտասանամեայ ծա֊ռայելով պարբերութե կենդանակերպիցս), յորոց ամք գոյանան. Երզն. մթ:

ՊԱՐԳԵՒ, ի. մանաւանդ Պարգեւք, աց. գ. Δόμα, δωρέα, δώρημα, δόσις, ξένιον. Donum, munus. ἐπιχορηγία. Suppeditatio, munificentia. χορηγία, munus choragi, erogatio, largitio. Բարիք իմն առա֊տաձեռնեալ. տուրք ձրի. որ և ՇՆՈՐՀՔ ասի կամ փոխարէնն վաստակոց՝ լիաձեռն ա֊ռատելութբ, եղեալն 'ի մեծէ առ փոքր. պախշիշ. ինայէթ. "Որդւոց հարճիցն ետ աբրահամ պարգևս: Տաց քեզ պարգևս: Այն պարգև ոչ է: Ամենակերակրիչ պար֊գևից քում: Բաշխեաց պարգևս: Պարգևք քո քեզ լիցին: Պարգևք եղցեն նոցա: Եւ զինի նորա պարգև 'ի ձեռանէ արքայի: Գի֊տեք զպարգևս բարիս տալ որդւոց ձերոց: Զպարգևսն այս համարեցար ընչիւք ստա֊նալ: Ճաշակեցին յերկնաւոր պարգևացն: Զհասարակաց պարգևն ետ մեծ՝ նոցա, և մեզ: Ի ձերոց խնդրուածոց, և 'ի պարգևաց հոգւոյն յոր քոյ: Ամենայն տուրք բարիք, և ամենայն պարգևք կատարեալք. ևն: "Պար֊գև ընդ պարգևի շնորհել. Եւս. փր. ա: "Պարգևաւ ընդ պարգևատուին կռուիս. Ոսկ. եռ: "Եկեղեցիք ոչ են պարգևք թա֊գաւորաց: Ի պատուոյն վերայ և այլ ևս պար֊գևս մեծամեծս 'ի նմանէ գտանէր. Եղիշ. Է. Ը:

ՊԱՐԳԵՒ. Ὀψώνιον. Stipendium. Ռոճիկ. թոշակ. հագ. Բոյին. "Տալով տայր պարգևս զօրացն փարաւոն. և ուտէին զպարգևան՝ զոր տայր նոցա փարաւոն: Պարգևս բաշխէր զօրացն. Ծն. խէ. 22: Ա. Դ. գ. 28:

ՊԱՐԳԵՒ. Ἐπινεικία. Praemium. Մրցա֊նակ. վարձ քաջութեան. "Տացէ նմա գարեհ թագաւոր պարգևս մեծամեծս. Ա. Եզր. գ. 5: "Զի պարգևք՝ վաստակոցն են փո֊խարութիւք. իսկ ողորմութիւք՝ մեղուցելոյս բարերարութիւք. Նար. ծգ:

Ի ՊԱՐԳԵՒ. Ի ՊԱՐԳԵՒՍ. Ի ՊԱՐԳԵՒԻ ՄԱՍԻՆ. իբր մ. } Որպէս պար֊գև. իբրու շը֊նորհ իմն. պախշիշ փեշ. "Սահակայ առեալ 'ի պարգևի զաշխարհն՝ թողու զորդի իւր զաշտ զլեռնակողմանսն. Ասծր. ա. 11: "Պարգևատուն ամենեցուն այսօր խնդրի պարգևս 'ի պիղատոսէ: Համձեցար խնդրել պարգևի մասին 'ի պիղատոսէ: Ի պարգևի մասին խնդրէր զգլուխ մարգարէին. Շար:

ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽ, ի, ից. ա. Բաշխող պարգևաց. շնորհաբաշխ. պարգևատու. պարգևաձիր. պախշիշ վէրիճի՝ փաղըշըճը. "Զոէր մեր յն քն զպարգևաբաշխն օրհնե֊ցաք: Պարգևաբաշխն որ աջովն իւրով. Ագաթ: "Առ ամենեսին՝ պարգևաբաշխ հոգին զիւրն գտանի կատարեալ խորհուրդ: Մէն հոգւոյն մատակարարի և պարգևաբաշխի. Յհ. կմ. պատ: Սհկ. կթ. արժան:

Եւ իբր Պարգևաբաշխական. "Անապա֊կանութբ պարգևաբաշխ լրմամբ յուսոյ ա֊ւետարեր մի յարուե քո. Մաշտ: "Զպար֊գևաբաշխ առատատրութիւն ամենիմաստից. Նար. դգ:

ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽԵԼ. ն. Պարգևս բաշ֊խել. առատաձեռնել. շնորհել. "Դու թէ ստրկան խաղաղութե էիր եկեալ յարքու֊նոսս, զչինուն պարգևաբաշխեիր սոցա, և ոչ զաւերս և զխռովութիւն. Ասծր. գ. 9:

ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Բաշ֊խումն պարգևաց. առատաձեռնութիւն. "Իսկ ոյք զայս արհամարհիցեն, և ոչ գտցեն յայս պարգևաբաշխութիւն: Պարգևաբաշխութիւն նորոգեալ քահանայապետութեանց ձերոյ նա֊հանգի առ 'ի մեզ՝ կայցէ անշարժ. Ագաթ: "Շնորհաբաշխելով զբարեացն պարգևաբաշ֊խութեանց ձիրս: Ցաղագս այսքան գերագոյն և անճառ պարգևաբաշխութեանց մեզ առ թողի. Թէոդոր. խաչ: Անան. եկեղ: "Մի և նոյն գաւազանն էր՝ որ ցուցանէր զաստուածային զօրութիւն առ փարաւոնիւ, և պարգևաբաշ֊խութիւն առ իսրայէլ. Սանահ: "Ցոգնառատ պարգևաբաշխութեան. Մաշ:

ՊԱՐԳԵՒԱԲԵՐ, ի, աց. ա. Բերող յիւր֊մէ զպարգև՝ իբրև պարգևատու. "Կոչեցէ զպարգևաբեր հոգին զմխիթարիչն ամենե֊ցուն. Պիտառ:

Կամ Որ առեալ բերէ առ այլս զպարգև մեծին. "Պարգևաբերքն գտանելով 'ի պար֊գևատուն՝ ասեն(զառողացն)նախ՝ եթէ եր֊կիրպագին և գոհացան, և ապա զայլ ևս խնդիրսն ասեն. Խոսր: "Եկն եհաս այրն շնորհընկալ և պարգևաբեր. Նար. խւ:

ՊԱՐԳԵՒԱԳԻՐ. ա. Գրիչ պարգևաց. կամ որպէս պարգև գրեալ: Վրք հց. ի՞:

ՊԱՐԳԵՒԱԼԻՑ ԱՌՆԵԼ. Լնուլ պար֊գևօք. Ճոխացուցանել պէսպէս ձրիւք կամ շնորհօք. "Նախ քան զանդ երանութիւնն ասա պարգևալից արասցէ. Խոսր. պփրգ:

ՊԱՐԳԵՒԱԽՆԴԻՐ. ա. Որ խնդրէ զպար֊գևս. և խնդրեալն 'ի պարգևս. "Իբրև առնոյր պատուիրանս օրինացն մովսէս 'ի ձեռացն այ, պարգևախնդիր՝ տեսանելով զնծ, 'ի պա֊տասխանւոյն նմ զի ասէ, գթած եմ և ողոր֊մած, անդ առնոյր զաւանդութիւն իշխանութեն, և այլն. Ագաթ:

ՊԱՐԳԵՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ի պարգևի մասին տուեալ, և ստացեալ. ձրիական. "Հրեշտակօք երևեալ 'ի մամբրէ՝ զպարգևա֊կան զաւակն խոստացաւ ... 'ի պարգևական երկրին. Ագաթ: Ի Երզն. մթ: "Երկինք՝ եթէ հայրենիք և եթէ պարգևականք ... շնորհեցաք զի գարձցին. Եղիշ. Գ: "Որ սիրէ՝ 'ի վերայ մեր զպարգևականն իւր ծագել ձիրս: Պարգևական ձիրս ընկալաք. Յհ. իմ. ատ: Նար. կաա:

Կամ որպէս Վարձատրական՝ ըստ վաս֊տակոց. "Ի պարգևականէն զրկեցեալ յողոր֊մութենէ կողմ նայիմ. Նար. լէ:

ՊԱՐԳԵՒԱՁԻՐ. Տ. ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽ. "Ձեռն պարգևաձիր: Պարգևաձիր և շնոր֊հաբաշխ աջոյն տողոսի. Նար. Լ. Ն ատոփ:

ՊԱՐԳԵՒԱՇԱՏ. ա. Ուր շատ իցեն պար֊գևք՝ առեալ կամ առեալ. "Ուրախ լեր լեառն ստպուհ՝ շնորհընկալ և պարգևաշատ՝ բարեբաշխ լերինն ձիթենեաց քատակեալ. Երզն. լոտ:

ՊԱՐԳԵՒԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Իշխան պարգևաց, որպէս գնի 'ի յն. ἄρχων δώρων. ինչէր աղար, խաղնատար. "Եւ սարեա էր պարգևապետ նորա (այսինքն սեղեկեայ արքայի). Երեմ. ծա. 59:

ՊԱՐԳԵՒԱՌ, ի, ից. ա. } Առօղ զպար֊
ՊԱՐԳԵՒԱՌՈՒ, ի, աց. } գևս. "Պար֊գևառուքն(այլ. պարգևառուաց)'ի թագաւո֊

բաց ուսուցանէին հրահանգօղքն՝ երկրպագութե շնորհ ունել: Թագաւորացն տուրք պէտս ունին խանթից բազմաց զրանցն, և այնպէս պարգևատուացն շնորհին (տպ. պարգևատուացն). Խոր. ժմ: ՝Սոյնպիսեաց պարգևատուացն գոհութիւն աւարտ արդով պատարագաւն. Խոր. պարգ:

ՊԱՐԳԵՒԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλόδωρος. Munificus, liberalis. Որ սիրէ տալ պարգևս. մարգասէր. առատաձեռն. ՝Մրցանակ բարեկամութեան (ծնողացն) քան զամենայն յոյս կատարելագոյն՝ պարգևասիրին այ տուեալ (զխահակ): Պարգևասէր ելով ած՝ շնորհէ զքարին ամենեցուն. Փիլ. իմաստն. և այլն: ՝Աննախանձ է ածութիւն, և անչարակնութիւն պարգևասէր. Եղիշ. հոգ: ՝Ի պարգևասէր նախախնամութենէն խնացեալ (լինի ած՝) թէ է, և փրկիչ է. Մագ. 'ի տէրն:

Կամ մ. Φιλοδώρως. Munifice, liberaliter. Պարգևասիրութ. առատաձեռնութ. ՝Հավորդելի է ած ըստ պարգևասէր հաղորդեցուցանելոյն իւրոյ զամենեսեան. Մագ. 'ի տէրն:

ՊԱՐԳԵՒԱՍԻՐԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կմ յոյժ պարգևասէր. ՝Վասն մեծախորհրդութեան՝ պարգևասիրագոյն է. Փիլ. թէոփիլ.:

ՊԱՐԳԵՒԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարգևասէրն գոլ. առատաձեռնութի. ՝Ըստ անբաւ մեծութե կամաց քոց 'ի պարգևասիրութեն՝ զեղուցես յիս: Ունիմ առ քեզ բարեխօս զքո լինելոյն պարգևասիրութիւն. Սարկ. աղ:

ՊԱՐԳԵՒԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Χαριζόμενος, μισθαποδότης. Largitor, munificus, և այլն. Տուօղ պարգևաց. պարգևաբաշխ. շնորհատու. վարձահատոյց. [illegible]. ՝Ցերկնաւոր 'ի պարգևատու յառատաձեռն այ. գ. Կ. է. 6: ՝Որ խնդրեն զնա՝ լինի պարգևատու. Եբր. ժա. 6: ՝Ծանիցուք զպարգևատուն բարեաց: Խնայեա 'ի մեզ պարգևատու բարեաց ան. Ցճխ. Յ: փառք: ժմ: Շար: ՝Ցաննախանձ պարգևատուէն: Ցամենառատ պարգևատուէն այ: Գոհացիք զպարգևատուէն. Եղիշ. է: Ածը. է. 12: Խոր: ՝Պարգևատուին առատութիւնն. Դիոն:

ՊԱՐԳԵՒԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարգևատու լինելն. առատաձեռնութի. ՝Խոնարհեաց 'ի սոյն ժամու պարգևատուութեանն՝ ընդունել զաղաչանս մեր. Խոր: ՝Զած պարտական առնէ գովութեն. և յորդորէ 'ի պարգևատուութի. Ի Գէր. Խոր: ՝Զառ 'ի տօրէս ամենայն ընլով շնորհաբաշխ պարգևատուութի. Անան. էկեղ:

ՊԱՐԳԵՒԱՏՈՒՐ. ա. Տուեալն 'ի պարգևի. պարգևական. և Պարգևատու. ՝Մերձեցիր 'ի խնդրուածս իմ ըստ քում պարգևատուր շնորհից. Բենէկ:

ՊԱՐԳԵՒԱՏՐԵՄ. ն. Տալ պարգևս. պարգևել. շնորհել. առատաձեռնել. ՝Պարգևատրեա առատ: Օծումն կենաց պարգևատրեսցես քո աղաչողիս. Նար. ի. կի:

ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարգևատուութի. պարգև. շնորհ. ձիր. առատաձեռնութի. ՝Ուսանի՞ է մեզ պարգևատրութիւնս այս: Ձեռնինդ քո քո՝ երկրպագեալ պարգևատրութիւն այս հիւթ լուսաւոր. Ճ. Գ. Նար. ղգ:

ՊԱՐԳԵՒԱՐԱՆ. գ. Տեղի կամ գանձարան. և ընդունարան պարգևաց. ՝Տրունի բարերարութեանն պարգևարան 'ի մէնջ համբուրի (եկեղեցին). Նար. հէ: ՝Ճշմարտութե հաստատութիւն, շնորհացն պարգևարան. Սէբ. աղ:

ՊԱՐԳԻԵՒԵՄ, եցի. ն. Δωρέω, δωρέομαι, χορηγέω, ἐπιχορηγέω. Dono, largior. Տալ իբրև պարգև. շնորհել. առատաձեռնել. [illegible]. ՝Պարգևեաց ինձ ած պարգև բարի: Պարգևս բարեաց պարգևեսցիս ձեզ: Պարգևեաց թագաւորին եւթերայ զգանձն համանայ: Այն՝ որ պարգևէ սերմն սերմանահանաց, և հաց 'ի կերակուր պարգևեսցէ: Որովք մեծամեծքն և պատուականք աւետիք պարգևեալ են մեզ: ՝Պարգևէ զփառսն ամենայն անգխասեց. Եղնիկ: ՝Եւ այլ աւանս հանդերձ ագարակօք պարգևեաց նմա. Խոր. բ. 44:

Եւ Պարգևօք Չոխացուցանել. ՝Ակամայ առատապէս պարգևէր զնոսա. Եղիշ. ա: ՝Թագաւորք յիր քաղաքս բարձրանան կամ ծնանին, խնամածութի պարգևեն. Եփր. աւետար:

ՊԱՐԳԵՒԸՆԿԱԼ. ա. Ընդունօղ պարգևաց. պարգևառու. ՝Այսպիսի պատուոյս արժանաւորք երևիք, և այսմ պարգևացս պարգևընկալք: Ասա քաջամարտք, և անդ պարգևընկալք. Ոսկէփոր:

Կամ Ընկալեալ ինչ 'ի պարգևս. ՝Ի փառս բարձրութե պարգևընկալ պանծանաց պատուոյ կարգէին. Նար. խա:

ՊԱՐԳԵՒԻՉ. ա. Որ պարգևէ. պարգևատու. շնորհատու. ՝Պարգևիչ բարեաց՝ պարգևեա ինձ պարտեաց թողութի. ժմ: ՝Ընդէր լիցես անշնորհակալ, և զպարգևն առաւելի քան զպարգևիչն սիրիցես. Ոսկ. եղաս: ՝Պարգևիչ թագաւորութեց այսօր լուծանէ զթագն յուդայի. Եփր. արմա:

ՊԱՐԳԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարգևելն, և Պարգև. ՝(Գարունն և ամառն) զպտուղ գոյացուէն ունին երկրքին 'ի միոջէն պատճառէ, 'ի մեծն տուեալ արեգակնային լուսաւոր պարգևութէ. Պիտ:

ՊԱՐԵԳՕՏ. ի, ից. գ. Χιτών. Tunica. χιτωνίσκος, tunicula. ἐσθής, vestis. Հանդերձ՝ յորոյ վերայ պարէ պատի ածի գօտին. տես և ՊԱՏՄՈՒՃԱՆ. կօղայ. էնթարի, գաֆթան. ՝Առեալ զպատմուճանն՝ զգեցուցես ահարոնի եղբօր քում, և զպարեգօտն պճղնաւորս 'ի վերայ ներքնակացն: Պարեգօտք ասղնագործք և կոճկէնք: Մի զգենուցուք աւէ երկուս պարեգօտս. Եւ. իա. 5: է. Բգ. Մրկ. զ. 9: ՝Զեռն արկանէր զպարեգօտիւք իւրովք և պատառէր. Եզն. դփ. գ. 25. ծգ. 18. 19: ՝Ոչ եթէ զողորմածն միայն խընդրէ, այլ և 'ի պարեգօտիցն ևս հրամայէ անկանել. Ոսկ. մ. ա. 16:

ՊԱՐԵԳՕՏԱՀԱՆԴԵՐՁ. ա. Որ զգեցեալ է զպարեգօտ. գօֆթանլը. ՝(Միանձնացեալք) որք և կանայք չուխազգեստք և պարեգօտահանդերձք. Թղթ. դաւ:

ՊԱՐԵԳՕՏԻԿ, տկունք. գ. Χιτώνιον, χιτωνίσκος. Tunicula. Ազնիւ, և սիրուն, կամ փոքրիկ պարեգօտ. ՝Այն է ձեր պատիւ ... և ոչ սակաւ պարեգօտիկունքդ, զոր կոկեալ ոլորկեալ ընդ անձն արկեալ՝ փերևերեալ շրջիք. Ոսկ. մ. գ. 29:

ՊԱՐԵԽ, ի, ից, կամ աց. գ. Ժայռ. հերձուածեալ և փեռեկեալ մասն ապառաժի, կամ վէհ ապառաժուտ. ՝Կայեաց վիմին 'ի կանգուն 'ի պարեխս վիմին: Զի մի գիրացեալ (մարմինն) 'ի պարեխս մեղաց գլորեսցէ զնա (զհոգին): Շրջէր 'ի գժուարին փապարս, 'ի պարեխս, և 'ի կապանս. Վրք հց. է. ջ. ը:

ՊԱՐԵԿ. Տ. ՊԱՐԻԿ: Իսկ ըստ Հին բռ. Պարեկ. Շրջագէտ. որ երևի չզիոթիլ ընդ Պարէտ, և Պայեկ:

ՊԱՐԵԿԱՊԱՆ, ի. աց. գ. Πρόφυλαξ. Excubitor. որ և ՊԱՐՍԿԱՊԱՆ. (որպէս թէ Պայեկապան.) Պահանորդ. պահապան, առաջապահ. դէոքձի. ՝Պարեկապանս հանին, շուրջ զիւրեամբք փակեցին. ա. Դ. ծէ. 27:

ՊԱՐԵՄ, եցի. ն. չ. Χορεύω. Salto. Պար առնուլ. պարս բոլորել. կաքաւել. բաղմութ. հօտու բէէյմէք. (իրօք կամ նմանութ.) ՝Ցուսայաք հարսանեաց պարել, և առագաստ աւել երգս. Խոր. գ. 68: ՝Եկայք պարեսցուք ընդ հրեշտակս: Այսօր գունդ անմարմնոցն երգս աւեալ պարեն ընդ մարդկան զերգս հոգևորս անմահ փեսայիս յառագաստ. Շար: ՝Շնորհեաց մեզ ընդ երկնայինսն պարել զհոգևզէն պարս. Գործ: ՝Պարեցէք ով մանկունք առագաստիս այսօր ուրախութ. Լմբ. ... ՝Ըստ բնականի հարկի իւրաքանչիւր ոք յեկեղցն՝ զառ 'ի յած պարէ պարն՝ լինելով փոփոխազօղ պատճառի. Մագ. 'ի տէրն: Իսկ որ յարի զհնի, ՝Պարեն համեմատաբար շուրջ զածով, անդ 'ի բանն գինեարբուի գրի՝ փարել: Աննօֆր է և ասելն. ՝Երկնից զարդարող, աստեղաց պարող. Գնձ. իբր յօրինօղ պարուց աստեղաց:

ՊԱՐԵՆԱՊԱՀ, ի, աց. ա. Որ բերէ և ամբարեալ պահէ զպարէնս, որպէս մրջիւն. կմ պահապան պարենից, որպէս շուն. ՝Կենդանիքն ճանապարհորդք 'ի պէտս, ամբարքերք, պարենապահք. Արշ:

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Գտանել զպարէն և ճարակել. էէմլէնմէք. ՝Զօրհասական արջոցն բերելով նմանութ, որ յաւուրս ձմեռայնոյ արմատովք պարենաւորեալ 'ի մէջ կենաց և մահու անցեալ որջանան 'ի բոյնս իւրեանց: Առ ծովեզերբն զամառնային ժամանակն պարենաւորեալ առկայծեան (կենդանիք). Արծր. բ. 7: գ. 7:

ՊԱՐԵՏ. Տ. ՊԱՐԷՏ:

ՊԱՐԵՐԳԱԿ, ի, աց. ա. գ. Ի պարու երգօղ.
ՊԱՐԵՐԳՈՂ, ՝Առձեռն պատրաստ էր գուժիւ զեկուցանել պարերգակացն բազմութեան. Պիտ: ՝Վայելչական է թերևս լինել և այնոցիկ՝ որ պարերգողք են, մի իշխան՝ ոչ նուազ, քան եթէ երկուց տանց լինելով. Պղատ. օրէն. ղ:

ՊԱՐԵՐԳԱԿ. իբր Պարերգական, որպէս ասեղի՝ սուր լինի երգ պարուց. ՝Գեղապարեսցես ընդ երջանիկ պարս պերճագեղացն երգարանել 'ի պարերգական ճեմարանի. Պիտ:

ՊԱՐԵՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Χορῳδία. Choreae vel chori cantus. Պար երգով. համ. գէս համախմբումբ պարակցութե. ՝Ի յոգնաժողով յաշխարհաժողովումն առնի զամենայն կատարելով նուիրական պարերգութիւս. Պիտ: ՝Ոչ խայտառակեցեր 'ի հարսնարանիդ զանարժանս քում պարերգութե: Տօնել համեմատ պարերգութեամբ: Տօնեա զկեալս կորուսելոյս՝ վերնականացն պարերգութի. Նար. է. ա. խը: ՝Պարերգութի առաջի կալով խորանին գոհացեալ ածակիր սեղանոյ ուր. Գնձ:

ՊԱՐԶ, ոյ. 'ի պարզոյ. կամ 'ի պարզէ. գ. Εὐδία, αἰθρία, αἴθρα. Serenitas, serenum coelum, aër sudus, suda tempestas. πάγος (լծ. պաղ). παγετός, πάχνη, glacies, gelu, pruina. κρύος, κρύμος, frigus. որ և ՊԱՐԶՈՒԹԻՒՆ. Եթեր առանց ամպոց յստակ, և ցրտութին 'ի գիշերի. [illegible]. ՝Եւ եղիցի յաւուր յայնմիկ՝ ոչ եղիցի լոյս, և ցուրտ և պաղ եղիցի օր մի (այսինքն զօր մի ընդ օր մի): Օրհնեցէք ցուրտ և պարզ. Զաք. ժդ. 6: Դան. գ. 68: ՝Եղէ ևս որպէս ամպ 'ի պարզի. Սաղ. ճծը. 83: ՝Ցորժամ զարձեալ ընդ երեկս կարմրանայցեն երկինք՝ զպարզոյ յայտ առնեն. Վէցօր. ջ: ՝Զոմանս 'ի ցուրտ և 'ի պարզ ընկենուին, մինչև սառուցեալ մարմինքն՝ և մեռանէին,

Եփր. Վ. տրնէլ: Նոր էր ողջակէզն. ոչ հրով այլ պարզով և սառնամանեաւ ողջակիզեալ: Մարմին սուրբ և պարզոյ հանգիպեալ՝ նախ լինի բովանդակն կապուտակ. Բրս. խ Ձ: Պարզոյ նշան է. Վ.օփ: Լուսինն վճիտ... զյստակ պարզոց յայտ առնէ ... զաւօրեայ պարզոց յայտ առնէ. Շիր:

Ի ԳԱՐԶՈՅ. եար Տ. Ցորժամ պարզութի է օդոյ. ալէգ հովաթո, այաղթ. Յօղ է գիջութիւն 'ի պարզոյ բերեալ ըստ անօսր բաղկացութեն, և սառն է յոլովութի ջրոյ պաղեալ 'ի պարզոյ. Արիստ. Ծ: Երեւք երկնից 'ի բոց հրոյ կարծրացաւ սառնակապեա 'ի պարզոյ: Ի պարզոյ զկարկուտ իջուցանէին. Ոսկ: Հ. ըէկփ. իշ:

ԳԱՐԶ, ոյ, կմ ԳԱՐԶՈՒ (որպէս ուղղ.) գ. Նոյն ընդ Պասուք, պապքումն. Զի պարզու ծարաւոյ խմոյ զովացի յայլերէ վառակացքոց: Հանգո զիս 'ի ցանկութէ առ աւի 'ի պարզոյ (կամ պարշոյ, կմ պառքու) ծարաւոյ. Մծբ. ա. և ղ:

ԳԱՐԶ, ի, իցն. ա. Ἁπλόος, απλοῦς. Simplex. Ոչ բաղադրեալ. անյօդ, անբարդ. Եւագրիոս. Զշարագրական ժողովումն իմն պարզեցն գործէ. Կիւրղ. գնչ: Արտաանութեց ոմանք են պարզք, և ոմանք շաղախեալք. Պիտ: Ձևք անուանց են երեք. պարզ, բարդ, յարաբարդ. Թր. քեր:

ԳԱՐԶ. Ἄτρυγος. Faece carens, defecatus, purus. Անխրուր. պարզեալ. անապակ. անպղտոր. զուտ, զտած. սաֆի, սաֆէ. Առցեն քեզ ձէթ 'ի ձիթենեաց՝ պարզ՝ որ՝ խակակուլթ՝ 'ի լոյս. Ել. իէ. 20: Փոխանակ պարզ գինւոյ՝ ջուր շափով ըմպէին. Փարպ:

ԳԱՐԶ. Τρανός. Manifestus, և disertus. Որ անպատրուակ կամ անծայթաք և համարձակ խօսի. պարզախօս. Հոգի մաւսոր ... պարզ, անարատ: Պարզ լեզի լեզու ծանրախօսաց. Իմաստ. Է. 22: Ես. լէ.6:

ԳԱՐԶ. որպէս Պարզեալ, բացեալ. Խառնեալ ընդ երկինս՝ ունիցի զնա ձիգ և պարզ. Ոսկ.եւ: Զհաւատոյն առաքատն պարզ և անխոնարհելի ունել 'ի մէջ հերձուածողական պատուոյց. Լծ. կոչ:

ԳԱՐԶ. Ἁπλοῦς. Sincerus. Անկեղծ. միամիտ. պարզամիտ. հէյլէօլի, փօշբոն. Եւ մեք պարզ սրտիւք յօժարամիտք եղեաք. (յն. պարզութբ՝ սրտիւ.) ա. մ. իբ. 17: Պարզ մտօք, միամիտ սրտիւ: Ըստ պարզ մտաց հօր առաք զնոյնն: Ինքն ըստ արդարութե վարելով պարզ մտօք. Գորգ: Լմբ. գրէգ: Պարզ 'ի մանկութե կամօն իւր, և իմաստուն խորհրդով. Վրք հց. ծէ: Ամենեքեան՝ որք զոր յանձինս յաւիշաակել կամին, պարզ հարկաւորին լինել՝ առանց առեղծական (այսինքն չինծու) այլայլութե. Կլիմաք:

ԳԱՐԶ. Մեկին. յայտնի. ալէգ, այան էշէարէ. Ինքն բանն պարզ և մեկին է. Սկսանիմք պարզ և յայտնի բանիւ ցուցանել. Վրք հց. Է: Շ. ընդհանր: Իսկ Եսու. գտմ. 12. Են 'ի նմա բազում բանք ըստ պարզ արդարութեան միրկչին մերոյ ղռ. յնուղիղ.

ԳԱՐԶ. Լծկ. սուտ. Ղամէք զպարզ պատուհասն՝ զեօթն առաւ. Վրդն. ծն:

ԳԱՐԶ. մ. Ἁπλῶς. Simpliciter. Պարզաբար. յայտնապէս. յստակաբար. Զինչ խորհիս, եղբայր, պարզ՝ ասա մեզ ... լեզուբ ոչ գիտէր՝ խօսեցաւ պարզ: Զպարզ ասացեալս ոչ իմանային. Վրք հց. փ. ծն: Բրս. մրկ:

Եւ եար Սոսկապէս. լոկ. վայրապար. Ոչ պարզ երանեաց քո զաղքատսն՝ այլ զհոգւով. Լմբ. առակ: Ցաղագս գրեալյն պարզ՝ հոգի սատանալ ... հաւանել պարտին, թէ ոչ որ հոգին է սատացական, այլ՝ մերս. Ան. ծբ:

ԳԱՐԶ ՈՒՂԻՂ. մ. ա. Պարզապէս և ուղղակի. ւէբ ւիփակ. փօս փօշրոն. Եւ զայս ոչ պարզ ուղիղ առաջի եդեալ, այլ թաքուցանեն զանձինս՝ գողանալ զնա. Իգն: Թաքոյց զանձն իւր (ասաղն), զի մի՛ եկեսցեն նոքա պարզ ուղիղ 'ի բեթղեհէմ: Ըմբռնեցիք միոյ պարզ ուղիղ մարգարէի՝ որ գալոց էր. ակն ունէին: Իմաստունք մաքուրն ընդդէմ հաւատոյ, և ոչ ընդունեին զպարզուղեղս. Եփր. համաբ: Կամ պարզուղիղ (մեկնութիւն է). զի մի՛ ոք զենցէ են: Յեզբիպտոսէ 'ի հրէաստան պարզ ուղիղ տանէր. Եփր. էւ. Ե օրէն:

ԳԱՐԶԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Պարզ և յստակ 'ի բանս. Պարզաբան՝ յստակախօս՝ օգնեցուցիչ էր. Վրդն. լու: Որ քննութեամբ քո պարզաբան՝ թողեր յերկրի գրով արձան. Լմբ. 'ի Շ:

ԳԱՐԶԱԲԱՆՍ. մ. Պարզ բանիւք. Վասն այնորիկ պարզաբանս ձառէ, եթէ որ զմեզս գործէ՝ ծառայ է մեղաց. Նանայ:

ԳԱՐԶԱԲԱՆԵՄ. եցի. ն. Յայտնաբանել. մեկնաբանել. Զոր 'ի սակաւուց պարզաբանեսցուք 'ի պէտս լսողաց: Այսպէս պարզաբանի, և է բազմամաանեայ. Ճ. Ա:

ԳԱՐԶԱԲԱՐ. մ. Ἁπλῶς. Simpliciter. Պարզ գոլով. պարզութբ կամ առանց բաղադրութե. Մտեալ 'ի ռենեակ կուսին արգանդի պարզաբար (ածուբ եեթ). ելեալ անտի յօգաւորաբար (բաղադրուբ՝ մարդկութբ հանդերձ). Նար. ըը:

ԳԱՐԶԱԲԱՐ. Պարզ բանիւ. յայտնապէս. մեկին. Ահա պարզաբար ասացեալ դիւրատար լուսաւորութի յականջս ամենեցունց: Եւ եթէ պարտ է պարզաբար ասել. Եղիշ. Ւ. Է:

ԳԱՐԶԱԲԱՐ. Սոսկապէս. լոկ. Ոչ հոգին ոչ սոսկ և պարզաբար հոգի (ասի), այլ իւր ինքեան զնա գոլ ասէ ած. (զի ասի հոգի ոյ.) Ան. ծէ: Զաս միայն որդւոյ անուամբ յորջորջէ, իսկ վասն այլոցն ամենեցունցն պարզաբար ասէ՝ թէ ծնաւ. Խոր. ա. 3: Արդ են ծայրքն պարզաբար ասացեալ չար և անուամբ և իրօք. իսկ մէջն ոչ պարզաբար և ոչ նոյնպէս, այլ 'ի միմեանց ընկալեալ, և շարամանեալ ընդ միմեանս. Յհ. իմ. էրև: Ոչ սեռ և ոչ տեսակ պարզաբար ասին (այլ յարաբերութբ առ բազմութի). Պորփ: Որք զգրեալսն պարզաբար առնուին (այսինքն ըստ բառից եեթ). Լմբ. յայփ:

ԳԱՐԶԱԲԱՐ. Վայրապար. Բէհէօտէ. Ոչինչ բան պարզաբար կայ ամբարեալ յածաշունչ գիրս. Ոսկ. յհ. Բ. 4: Ոչ պարզաբար առհմանեցաւ, այլ ասուգապէս քննեցաւ նախկին. Սոկր. ա. 9:

ԳԱՐԶԱԲԱՐ. Համարձակ. տիրաբար. Եւ ոչ զձայնն պարզաբար կայեր թողուլ: Ճ. ժ: Հրամայէ նմա պարզաբար համարձակ լուծանել զկօշիկան յոտից. Ասր:

ԳԱՐԶԱԲԱՐ.
ԵՒ ԳԱՐԶԱԲԱՐ.
ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԳԱՐԶԱԲԱՐ.
ԳԱՐԶԱԲԱՐ ԱՍԵԼ.
Ἁπλῶς. Simpliciter. ἁπαξαπλῶς, simul, universe, omnino, in summa. Մի՛ով բանիւ. միանգամայն ասելով. հուսկ յետոյ. մէկ խօսքով. Եւ է պարզաբար՝ շարժութեան գագարութի ներհական: Միտք պարզաբար՝ ըմբռնումն գոյից է. Արիստ. շարծ: Մագ.ծէ: Եւ պարզաբար, ամենայն ակիզբն, ամենայն շարունակութի, ամենայն բովանդակուն. Դիոն. ածայ: Բայց միանգամայն պարզաբար ոչ յումեքէ ո՛չ բանն շարժի, և ոչ կարծիքն: Եւ միանգամայն պարզաբար, որոց վայելումն ցանկալի ըստ ախտիցն կեանք, յայսոցիկ մեզ ժուժկալութին հարկաւոր է. Արիստ. գոյոց: Բրս. հց: Պարզաբար ասել, թէ ամենայն մասունք առաքինուե յանձին քում ցուցեալ արտայայտեսցի: Եւ պարզաբար ասել, իւրաքանչիւր մարդիկ և այլն. Ճ. Ա: Լմբ. ծղ:

ԳԱՐԶԱԲԱՐՈՅ. Տ. ԳԱՐԶԱՄԻՏ. Մանուկն խոնարհ է և պարզաբարոյ. Եփր.ծն.մթ:

ԳԱՐԶԱԳՈՅՆ, գունի, նից, կմ նաց. ա. Ἁπλότερος, τατος. Simplicior, cissimus. Առաւել կամ ամենեին պարզ. Ցաննիւթէն՝ աննիւթականք, և պարզականք՝ 'ի պարզագունէն. Շ. հրէշտ: Այս է պարզագունացն բնութին ... նոյնութի առաւել՝ քան եթէ նմանութի. Ար. որս. Է: Ո՞չ խրատեցի պարզագունիւք դեղօքն՝ զոր 'ի վերայ ածի. Անձաբ. խրէփ. (յն. ἁπαλότερος. մեղմագոյն) Եթէ պարզագոյն իցէ (թ գիւղիմաց՝ ոճ բանիցն), գովելի. Իգն:

ԳԱՐԶԱԳՈՅՆՍ. մ. Առաւել պարզ, մեկն. Մատթէոս և մարկոս պարզագոյնս զաւցանէ պատմեն. Նանայ:

ԳԱՐԶԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Τρανός. Expeditus, disertus. Յստակախօս, պարզաբան. պարզ. Զլեզուս եգ պարզախօսս (իմաստունն.) Իմ. Ժ. 21: Պարզախօս լեզուն լեզուք ծանրախօսաց. Կոչ. ծբ:

ԳԱՐԶԱԽՕՍ ԼԻՆԵԼ. Պարզ և բարւոք խօսել. Լոկ պարզախօս լինել զյունարէնն. Կոչ. ծէ:

ԳԱՐԶԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἁπλοῦς. Simplex. Պարզ. անխառն. անյօդ. Անսկզբնական զօրութին ... պարզականն և անշարժականն միապէս. Ագաթ: Պարզականն և անմարմինն եկն եմուտ ընդ ապականացու մարմնով: Ոչ մարմնական ծննդեան նման, զի է աննիւթ և պարզական: Ոչ ինչ յառաջ քան զնա անմարմնական և պարզական: Ճ. Գ: Շ. խոսփ: Սեբեր. ա: Ոգին ոչ 'ի չորից հիւթոց յօդելոց, այլ 'ի պարզական և 'ի սուղական բնութէ: Ցաննիւթէն աննիւթականք, և պարզականք 'ի պարզագունէն. Եղիշ: Շ. հրէշտ: Անկիր բնութե պարզականին. Ցիշոփ:

Կամ Ἁπλοτικός. Simplificativus. որպէս Պարզ կացուցիչ. վերածիչ 'ի պարզութի. Զորս նայն որպէս արժան է հայեցեալսն՝ նոյնօրինակ ձգտեցուցանէ, և միաւորէ՝ ըստ պարզականի ինքեան միաւորութեան. Դիոն. երկ:

ԳԱՐԶԱԿԱՆ. ա. Դիւրին. դիւրիմաց. Եւ զի ոտիւք է պարզական, և ոչ բանիւ անշափական. Շ. խոսփ:

ԳԱՐԶԱՄԻՏ. մտի, աց. ա. Ἁπλοῦς, ἁπλούτερος, ἀκέραιος. Simplex, simplicior, sincerus. Պարզ մտօք. անկեղծ. միամիտ. սաֆտէլ. Ամենայն անձն օրհնեալ՝ պարզամիտ է. Առակ. ծա. 25: Մի՛ գայթագղեցուցեն զքեզ առ 'ի պարզամտաց եղբարց. Ան. Է: Ի ներքս ածել իմացան առ 'ի խորէեւթի պարզամտացն. Ար. որս. Գ: Փոզոս կամ Փօզ պարզամիտն: Նախին անմեղ և պարզամիտ էր. Վրք հց. առէպ: Պարզամիտ որ էին և առանց ներնգութե. Իգն: Ի պարզամտացն հայեցեալ օգուտս՝ ընկալցին զմեր ջանս վաստակոյ. Խոր:

ԳԱՐԶԱՄԻՏ. Ցստակ միտս ունող. Պարզամտացն աւետարանեսցուք զյարութեանն ճառս. Նանայ:

ԳԱՐԶԱՄԻՏ. Ἀπαίδευτος. Rudis, indoctus, ineruditus. Անգրագէտ. ագէտ. մու

Ծփ. դէմ. *Ըմբռնել զանխմարս և զպարզամիտս 'ի մարդկանէ ։ Զի մի՛ զպարզամիտս 'ի ժողովրդոց պատիր բանիւք ձգեսցեն 'ի կորստեան իւրեանց խորխորատ. Յհ. ԽՏ. պտղ։ Ը. ընդհանր ։ *Առ 'ի պարզամիտ ճնճղկացն կորուստ. Եփր. առէպար։

ՊԱՐԶԱՄՏԱԲԱՐ. մ. Պարզամտութբ. առանց քննելոյ զխորուն իրաց. *Պարզամտաբար լուղայն Թուեսցի զչարելի իմն աղդեցուածս, այլ 'ի ճշմարիտ քննութէ գտանի և այլն. Պիտ ։

ՊԱՐԶԱՄՏԱԾԱԲԱՐ. Նոյն ընդ վ. *Այսպիսին 'ի պարզամտածաբար խոստովանութն մեծապէս իմն ընդարձակէ զօձտող ճշմարտութն զբերանս. խոսրովիկ ։

ՊԱՐԶԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἁπλότης. Simplicitas, sinceritas. որ և ՊԱՐԶՄՏՈՒԹԻՒՆ. Անկեղծութի. միամտութի. պարզութի. *(Ընդդէմ դնել) կեղծաւորութն զպարզամտութի. Յճխ. ԺԸ։ *Զի իմասցիս զառ քեզ պարզամտութի իմոցս խորհրդոց. Խոր. Ա. 5։ *Սակս պարզամտութեն օրհնին որպէս հեզս, և բարեգործելով յայս. Համ. առն։ *Պարզամտութբ 'ի խնդիր ելանել ճշմարտութեն. Սահմհ։ *(Կապեալ է) հնազանդութի զպարզամտութէ. Վրք հց. ԺԸ։ *Ամենայն կանայք տուեալ վտանգին՝ աննդակից պարզամտութեն, և պատկառանացն ծաղիկ 'ի բաց կողոպտի՝ բանիցն աւրագութբ. Ար. որս. Ա։ *Մերկ պարզամտութբն զնոյն եղանակէ. Լծ. Ածոք։ *Ըստ օրինի պարզամտութն իւրեանց հաւատարիմ համարեալ զնենգութի գաղտաւոր որսողացն՝ վաղվաղակի անդր հասանէին. Ղևոնդ։ *Առ նոյն ինքն խաբէութիւն նոցա դժուարեցաւ, զոր կրեաց պարզամտութբ. Ար. որս. Ժ։

ՊԱՐԶԱՆԱՄ. ացայ. չ. Պարզիլ. ձգիլ. ընդարձակիլ. *Զինչ է բնութի. անուն պարզացեալ և սփռեալ. Ժող. Հր։ *Ընդ պարզին պարզանայ, ընդ Թաւին Թաւանայ. Վրդն. ԾՆ։

ՊԱՐԶԱՊԷՍ. Տ. ՊԱՐԶԱԲԱՐ։ Լմբ. պտրգ։

ՊԱՐԶԱՏՈՒՄԱՐ. գ. Պարզ և համառօտ տումար. որ դտանի այսպէս յօրինեալ 'ի բազմայ 'ի հին և 'ի Նոր մաստեանս փոքրըկունս. *Ի մէջ պարզատումարիս, յորժամ տարին նահանջ լինի, և այլն. Տօմր ։

ՊԱՐԶԵՄ. եցի. ն. Ἁπλόω. Simplicem reddo, simplifico. διυλίζω, percolo, defeco. καθαρίζω, purgo. Պարզ և անխառն կացուցանել. յստակել. մաքրել. զտել. քամել. սրբել. Բէմիզ ճու էՊՃէ, սիտղՃէ, խոււ էՊՃէ. *Եթէ դու էիր անարատ գործովք քովք ... Թէ պարզեսցես զճանապարհս քո. Յոբ. ԻԸ. 3։ *Որպէս զարծաթ սրբեալ և պարզեալ եօթնպատիկ 'ի հողոյ։ Կաթսայ լի ժանգով. և ժանգն 'ի նմանէ ոչ պարզեցաւ. Սղ. ԺԱ. 7։ Եզեկ. ԻԴ. 6։ *Այլ եմ անագ ընդ կապարին, որ 'ի պարզելըն կորընչին. Յճ ոտբ։ *Օծցին իւղով 'ի մրրոյ պարզելոյ (յն. լոկ՝ միւռոնիւ)։ Ըմպէք պարզեալ գինի. Ես. ԻԵ. 6։ Ամով. Զ. 6։ *Զ.քանի ժամանակաց ախտ 'ի բաց պարզէ։ Պարտի զմիտս յստակել, և զխորհուրդս սրբել. և զյոյզս շարժմանց պարզել։ Ոչ պարզեսցի 'ի շաղախմանէ մեղացն. ՍԵԲԵր. Դ։ Եղնիկ։ Լմբ. պտրգ։

ՊԱՐԶԵԼ. Ἀναπλόω, ἀναλύω, χαλάω. Explico, expando, laxo, demitto. ἐκτείνω, extendo. Բանալ և տարածել. ծաւալել. ալճոգ, էայմոգ. *Մատեան մի գրոյ, և պարզեաց առաջի իմ։ Կայմն խոնարհեցաւ, և ոչ պարզեսցէ զառագաստն. Եզեկ. Բ. 9։ Ես. ԼԳ. 23։ *Եւ պարզեալ զԹուղԹան (մագաղաթեայս) աղէքսանդր՝ ընթեռնոյր. Պտմ. աղէքս։ *Մերթ շանթէր գալարէր իբրև զօձ Թունաւոր, մերթ պարզէր դոչէր իբրև զառիւծ զայրացեալ. Եղիշ. Բ։

Կամ Ձգել. երկայնել. էրկընցընել. ուղղմող. *Պարզեաց զպարզուածս Նորա (յն. այլազգ). Ես. Խ. 17։ *Որպէս միացուցիչ զօրութի ձգանցուցանելով զմեզ պարզէ. Դիոն. Երկն։ *Պարզեաց զձեռս և զոտս իւր, և աւանդեաց զհոգի իւր 'ի ձեռս տեառն. Վրք հց. ԽԸ։ *Զձեռն գօսացեալ պարզեաց։ Զձեռս գօսս պարզես. Մարկ. ող։ Երզն. մփբ։ *Պարզեա զձեռս քո 'ի տուրս. Ոսկեփոր։ *Զդաշտն ... յարեգակն կոյս զերկայնութի պարզեալ։ Պարզի ըստ ձորութէ 'ի լայնութն. Խոր. Ա. 11 ։ Պիտոյք։ *Որ ձգեացն զերկինս, այսինքն է պարզեաց և հաստատեաց. Իսիաք։ *Զճակատն 'ի վեր պարզիցէ, և զկլափն 'ի խոնարհ ձգիցէ. Ոսկ. Ա. փիմ. Ը։ *Քան զամենայն զինելիս անցանել, և քան զտկարութի մարդկեղէն խորհրդոյս 'ի վեր պարզիլ. Սարգ. Ա. յհ. Է։

ՊԱՐԶԻԼ. Ἀναλύω. Resolvo, explico, expono. Վերլուծանել. բացատրել. մեկնաբանել. *Կոչեաց զերկիրն յանուն նորա յափրաԹայ՝ որ և զինի պարզեալ՝ ասի եփրաԹայ, որ է բացումն։ Իբ գիր առ գտանիլի տարբոյ գտեալ, որ վասն ոչ պարզելոյն զընդարձակութի լեզուիս՝ անհոգացեալ եղև. Վրդն. ԾՆ. Ն պփմ։

ՊԱՐԶԻԼ ՄԵԿՆԻԼ. Ἀποσπάομαι. Abstrahor, avellor. Ի բաց քեցիլ. խոյս տալ. հեռանալ. ջոկուիլ. ըէջիլ. *Եւ ինքն պարզեցաւ մեկնեցաւ 'ի կողմն քարայի. Բ. Ղ. ԾԲ. 17։ *Որոշեալ մեկնեալ պարզեալ յարարածոց. Ոսկ. յհ. Ա. 2։

ՊԱՐԶԻԼ ՈԳՒՈՅ. Մեկնիլ կամ բաժանիլ հոգւոյ 'ի մարմնոյ. *Իբրև յոգւոց պարզել ապաստան եղև (յն. 'ի յետին շունչն եղեալ). Բ. Ղ. Է. 9։

ՊԱՐԶԵՐԵՍ. ա. մ. Պարզ երեսօք. երէսը ճերմակ. էխտղիս ագ. *Պարզերես առաջի նոյ կացուցանէ. Վրք հց. ԽԸ։ *Որպէս զի համարձակութբ և պարզերես կացցէք առաջի աւանդողին ձեզ զտաղանդ պատուիրանին. Ը. ընդ։

ՊԱՐԶԿԱՑ. գ. } Ռամկականն բառիս
ՊԱՐԶԿԱՅԻՆ. ա. } Պարզ. այսպ. *Որ այլ ընաւ չվախեր 'ի պարզկայէ. Վրդ. ԾՔ։ *Պարզկայիւն օր կամ ցուրտ. անդ. ԾԸ։

ՊԱՐԶՄԻՏ. մտի, տաց. Տ. ՊԱՐԶԱՄԻՏ. *Ինքեանք գայթակղեալք՝ զբազումս գայթակղեցուցանեն սոքօք 'ի պարզմտացն. Մխ. դփ ։

ՊԱՐԶՄՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՐԶԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. *Զխոնարհամտութի հարկաւոր եցոյց և զպարզմտութիւն. Բրս. հց։ *Մարդոյն 'ի պարզմտութէ յանցուցեալ՝ Թողութիւն շնորհեաց. Իսիաք։ *Զասորական հաւատն իմ հանդերձ առաքինութեամբ պարզմտութբն առից. Պիտ։ *Անընչասիրութի, պարզմտութի և անձին սրբութի. Նար։ Երգ։ *Պարզմտութբ խնդրէ։ Պարզմտութբ՝ ամենայն իրօք. Լմբ. պտրգ ։

ՊԱՐԶՈՐՈՏ. ա. Որ 'ի պարզոյ որոտայ. *Աղբիւր կնքեալ, երկինք պարզորոտ, և արեգակն անծածկելի. Վանակ. յաւրախօսիրն։

ՊԱՐԶՈՑ. սեռ. յոգն. բառիս Պարզ. որպէս ռմկ. այսպ. Տե՛ս անդ ։

ՊԱՐԶՈՒ. Տ. ՊԱՐԶ. գ. ըստ Բ նշ. որպէս պայծառումն։

ՊԱՐԶՈՒԱԾ, ոյ, ով, կամ ի, իւ. գ. Ձգումն, տարածութի. յգուած. *Պարզեաց զպարզուածս երկնից. Ագաթ։ *Որոյ որմոյն լայնութեն՝ երիւք մեծագործութբ չափով ունէր զպարզուածսն. Ածբ. Է. 7։

Եւ Ծաւալումն (ջրոց). *Վատնեալ յորդաբուխ ականակիտ պարզուածիւ. Յհ. ԿԳ ։

ՊԱՐԶՈՒԹԻՒՆ. գ. Αἰθρία. Serenitas. Յստակութի օդոյ. որ և ՊԱՐԶ աւր. *Պարզութի այլ ոչ ինչ գոլով բայց միայն օդ առանց ամպոյ և մառախղի. Արիստ. Ի։

ՊԱՐԶՈՒԹԻՒՆ. Ἁπλότης. Simplicitas. Պարզ և անխառն գոլն իրաց. մաքրութիւն անապակ. և Sinceritas. Պարզմտութիւն. անկեղծութի. *Ո՛չ հուր զնա գիտեմք, և ոչ լոյս, ո՛չ պարզութի, և ոչ այլ ինչ որակ հասանելի. Լմբ. պտրգ։ *Սէր ոք յանենդ մտաց ... այս պարզութի զվերնոյն բերէ զնմանութի. Եղիշ. Ա։ *Պարզութի (մանկութն) անյեղափոխ, զոր ունէր ադամ. և այնու ոչ ետես զմերկութի անձին իւրոյ ։ Ոչ գոյ պարզութի որոշեալ 'ի խոնարհութէ։ Ապացոյց և սահման մեծ երանելի պարզութեն պօղոս (պօղ) ... պարզ միայնակեաց, և այլն. Կլիմաք ։ *Վասն իւր պարզութեան կամացն ասէ. Մխ. Երեմ։

ՊԱՐԶՈՒՂԻՂ. Տե՛ս ՊԱՐԶ. ա. մ։

ՊԱՐԶՈՒՄՆ, զման, անց. Տ. ՊԱՐԶՈՒԱԾ. *Զթևոցն պարզմանց (վեցթևեան) սրբազնատեսղծուտս զառ 'ի յածութիւնն. Դիոն. Երկն ։

ՊԱՐԶՈՒՆԱԿ, ի, աց. գ. Μοχλός. Vectis, repagulum. Լծակ. նիգ. գանափակ, (որպէս անխտիր Թարգմանի նոյն բառ յն. մօխլօս, որպէս Թէ մնոց.) սիւրմէ, տըրգով, կէւմէ, քիւսկիւլիւ. *Զխորանն և զտախտակս նորա և զպարզունակս նորա ։ Արար պարզունակս յանփուտ փայտից՝ հինգ առ մի սիւն ։ Եւ արար զմիջին պարզունակն Թափանցանց 'ի մէջ սեանցն 'ի կողմանէ 'ի կողմն։ Զերկուս օղամանեակսն նոցա արար ոսկիս, յորս մտանիցեն պարզունակքն. Ել. ԻՀ. 11։ ԼԶ. 31=34։ ԼԸ. 32։ Խ. 17։

ՊԱՐԶՈՒՏ. գ. Գործի պարզելոյ՝ այսինքն քամելոյ. քէֆկիր. *Դիր 'ի պարզուտն և քամէ։ Պարզէն 'ի պարզուտ։ Ընդ մաղ անցո և ընդ պարզուտ. Վստկ։

ՊԱՐԶՈՒՏ. Ὑποχυτήρ. Suffusorium, guttus olearius. Ձագար. կամ Աման իւղ արկանելոյ 'ի ճրագարանն կամ 'ի կանթեղն. էնդ ֆոնի, խունի. *Զպարզուտն և զաշտանակսն. Երեմ. ԾԲ. 19։

ՊԱՐԷՆ, ենի, ից. գ. Βίος, σίτησις. Victus. Ուտեստ ապրելոյ. կերակուր ոգեպահիկ. ռոճիկ. ճարակ. աղըսուփ, ռուզէձ. կէճինէճէ, էէյէճէ իչէճէ, նաֆագա. *Սակաւիկ մի 'ի բազմամասնոյն պակասեալ պարէնիցն։ Կարևոր պարէնիցն պատրաստութի։ Սորա անխորժակ բազմապատիկ պարէնիւք՝ 'ի ռնանելն. Պիտ ։

ԱՒՈՒՐՆ ՊԱՐԷՆ. Օրըստօրեայ ռաձիկ հաց հանապազորդ. օրական ռուզէձը. *Առատապէս ռոճիկ զիւրեանց ռոճկաւորս վտանելոց ընդ աւուրն պարէնի 'ի վերջին անանկութի հասանէին։ Կարօտեալ աւուրն պարէնի։ Զաւուրն պարէնն չհէր յայխտութենէ ձեռինն. Յհ. ԿԲ։ Պտրգ։ Բրս. մրկ։

ՊԱՐԷՏ, րեաի կամ րիտի, աց. գ. Ἔφορος. Ephorus, inspector, praeses. Տեսուչ. ոստիկան, վերակացու. և Դէտ. Նաղըր. և կէօզճի. *Նախ 'ի զակերգմնիս եկաց պարէտ։ Քիզոն յեօԹանց իմաստնոցն՝ պարէտ ղակեդմոնացւոց եղև. Եւս. քր. Բ։ *Ի վերայ մանկանց եկեղեցւոյ՝ հատուք ոմանք և գաղակիցք գողոց կացցին առ մեզ շահապք և պարէտք. Սարկ. քհ։ *Անօրէն վեհից՝ հայոց պարէտից փրկեին 'ի վտանգից. Գնձ ։ *Կացեալ պարէտ բարձր 'ի գլուխ, գա

հագըլոււն՝ յայսմ աշխարհի (մետապօլիտացւոց). Ոսկ. ալէ: *Իմաստութիւնն ապաքինութիւն վարի պարիսաւ և հրեշտակաւ իրաց. Փիլ. ԼԽ. Ի. 40: Ուր 'ի լծ. գրի. *Վերատեսուչ է պարէտն: Պարէտ տեսուչ թարգմանի ։։ Ցորոց առեալ գնի և 'ի ՀԻՆ Բռ. *Պարէտ. տեսուչ, կամ ազդարար ։։ *Տէր ամենակալ ... պարէտ է. Կիւրղ. Թգ: Իսկ Մագ. յեղ. ոփ. խչ. *Պարէտ արտաքոյ է յատուկ անունն Պարիս:

ՊԱՐԷՔ, էից. գ. Բառ անյայտ. իբրու համօրէն էք, կամ իրք՝ որ շուրջ են զնովաւ. *Ոչ խառնեալ զմեզ առատութի պարէից նորա. Եփր. համաբ:

ՊԱՐԸՆԹԱՆԱՄ. չ. Παρατρέχω. Praetercurro. Շուրջ ընթանալ. և ի բաց վազել. *Սասուերք առաժամայն պաշտամանց պարընթանան. Մագ. էկէղ:

ՊԱՐԹԵՒ. ի, աց. գ. Πάρθος. Parthus. Ազգ արևելեան յարքահամէ 'ի քեռուրական ծննդոց, զորմէ ասա 'ի բռ. յոկ. ան: *Գլխաւոր նահապետ էր պարթևաց տէրութեանն, որոյ անուն էր անակ: Պատասխանի ետ պարթևն: Պարթևք 'ի մակեդոնացւոց ապստամբեցին. և այլն. Ագաթ: Խոր: Եուս. քր. Ի: Եւ զի տէրութիւն նոցա զօրացաւ 'ի պարսս, 'ի մարս, և 'ի հայս, վասն որոյ և նոցա ընծայի ըստ եղելոյն պարթևք անուն, և մանաւանդ մարաց, որպէս է տեսանել 'ի գիրս տ. Դ. ղ. 56: և ը. 8: և Կոչ. ծԲ. յորս. յն. է՝ մարք:

ՊԱՐԹԵՒՔ ասի և Աշխարհն Պարթևաց. *Զոր եա ասնել 'ի պարթևս պահել. Եւս. քր. տ:

ՊԱՐԹԵՒԱԶԵԱՆ. Տ. ՊԱՐԹԵՒԱԶՆ:

ՊԱՐԹԵՒԱԶՆ, զին, զունք, զանց. ա. գ. Որ է յազնէ պարթևաց. ազգաւ պարթև. *Մանաւանդ պարթևազանցդ ասէ գիւտէնար գոգցես 'ի ձեռն կեղծաւոր սիրոյ զգուշել. Խոր. Ի. 71: *Ի զանազան չքնաղ գեղէն՝ յիմարեցան պարթևազինքն. Շ. փող: Իսկ Հ. Տէկո. ծՔ. *Տեսանէր 'ի քաղաքի յուրհայ զպարթևազէնսն որ ճնշէին 'ի զօհանս. Թուի գրելի, զպարթևազեանսն կամ զպարթևազինսն:

ՊԱՐԹԵՒԱԾԻՆ. ա. Ծնեալ 'ի պարթևաց. պարթևազն. *Գրիգոր պարթևածին. Մխ. այր:

ՊԱՐԹԵՒԱԿԱՆ, ի, աց. գ. Παρθικός. Parthicus. Սեպհական պարթևաց. և Պարթևազն. *Զքնաւութի պարթևական՝ զձեր սեպհական պահլաւն 'ի ձեզ դարձուցից. Ագաթ: *Ի պարթևական մեղապարտ ազգէն. Շար. այսինքն 'ի տանէն անակայ ապանողին խոսրովու: *Պարթևական տեսանողին. Շար. այն է Նըն սահակ պարթև:

ՊԱՐԹԵՒԱՆԱՄ. չ. Παρθίζω. Parthice loquor. Իբրու պարթև լինել լեզուաւ. կամ Μηδίζω. Medice loquor. և ըստ յունոյն գրի 'ի յն. Կոչ. ծԵ. *Գաղղիեացիք էին պետրոս և անդրէաս. և անդրէն վաղվաղակի պարսկանոյին և պարթևանային ։։

ՊԱՐԹԵՒԱՐԷՆ. մ. ա. Ի լեզու պարթևաց. և պարթևական (լեզու): Ագաթ: Ն ՃՃ:

ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ. Նոյն ընդ Պարթևական, և Պարթևազն. *Սրբն գրիգոր պարթևեան տանն. Պէտա:

ՊԱՐԻԽ, ի, աց. գ. Στιβάς. Stratum, teges, torus e gramine. Սփռոց՝ յորոյ վերայ լինի նստել կամ ընկողմանել. գորգ. կապերտ. և մանաւանդ փսիաթ. խսիր, խսէր. *Պարիխք են 'ի գուզնաքեայ նիւթոց, յորոց կարի գձուձ գետնատարս 'ի գաւառին այրատւոյն, առկաւ մի վերաբերմքարձեալ ընդ արմամիքն, զի յայն յեցցին. Փիլ. փեսակն:

ՊԱՐԻԿ. րկի, կաց. գրի և ՊԱՐԷԿ, եկի, եկաց. գ. պ. ֆէրի. որ և ՀԱՄԲԱՐՈՒ, ՅՈՒՇԿԱՊԱՐԻԿ. Ոգի. այս. կամ կենդանի առասպելեալ. Ծն. *Անուանք յուշկապարկաց կամ համբարուաց կամ պարկաց՝ ըստ կարծեաց մասաց մարդկան ասին ('ի գիրս), և ոչ ըստ բնութե: Ցորժամ քաղաքք և գիւղք աւերեսցին, և անդ գիւք բնակեսցեն, և կեղծ 'ի կերպս յայտնիցին, և մարդկան ըստ կեղծեաց նոցա անուանս եդեալ՝ զոմն յուշկապարիկ. զոմն պարիկ. զոմն համբարու կոչեցեն. Եղնէկ: *Ոչ պարկացն (կամ պարկացն) երգք, որպէս ասաց հոմերոս, այսպէս բանի կոչէ զլսօղսն. Փիլ. լին. Գ. 3: *Ոչ պարեկացն երգ. յուշկապարիկն է, որ մինչև 'ի պորտն՝ կնոջ պատկեր է, և անհնարին քաղցր ձայն ունի, և պատրէ զլսօղսն. Լծ. ֆիլ:

ՊԱՐԻՉ. ա. գ. Որ պարէն. պարաւոր. *Ցանկարծակի մեռան (յաւուրս հարսանեաց). և ընկալաւ զպարիչսն և զկաքաւիչսն՝ ողբաւորս և կառաչողս. Մագ:

ՊԱՐԻՍՊ, րսպի, պաւ կամ պով, պաց. գ. Τεῖχος. Murus, moenia. Իսկ τοῖχος, որպէս paries (որ է լծ. ընդ հյ. պարիսպ. և պ. պարէ.) և περίτειχος, circum murale, propugnaculum. περίβολος, ambitus. προτείχισμα, antemurale. Քաղաքորմ. պատուար քաղաքի. և Նախապարիսպ. և Բարձր որմ բերդի, կամ ապարանի. ևս և պատնէշ պաշարման. Բուրջ. պար. դէֆէն, հըսար, փիվարի ճէհր, գալէ փիվարը. *Կործանեսցին պարիսպք քո բարձրացեալք և ամուրք: Տուն նորա 'ի պարսպին էր: Շուրջ եղեն զպարըսպօք նորա: Ցամրութի պարսպաց քաղաքին: Ած պարսպին յեղբայրն: Ածից շուրջ զքև պարիսպ: Այրքն իբրև զպարիսպ էին մեզ ըղցայք և զցերեկ: Տունք՝ որ յաւանս իցեն, որոց պարիսպ ոչ իցէ շուրջանակի, ընդ անդս երկրի համարեսցին: Եւ եղև ջուրն պարիսպ ընդ աջմէ նոցա և ընդ ահեկէ իւրեանց: Բռնակեցաւ զնովաւ, և շինեաց շուրջ զնովաւ պարիսպ: Զաւերաց զպայծառութի պարսպացն: Անջրպետել 'ի մէջ սրբութեցն, և 'ի մէջ պարըսպացն յօրինուածոյ տաճարին. և այլն: *Բազում անջրպետից և պարսպաց պէտք են՝ առ 'ի գիմի հարկանել և յաղթել (բարկութե). Ոսկ. եբր: *Ամրածածուկ պահեցին պարըսպաւ պահոցն զժողովուրդն. Եփր. պհ: *Սրբութիւնն է ամրութի, և պարիսպ ընտիր գործք ածպաշտութե. Լաստ. ԻԶ:

ՊԱՐԽՈՒՐՑ, խրցոյ կմ խրցի. գ. } Բառ
ՊԱՐԽՐԱՑԻՆ կմ ՊԱՐԽՐՑԻ. ա. } ռմկ.
Որպէս զովացուցիչ հողմն հիւսիսայինն. որ և պրս. դէրփրիղան կմ դէրփրիղի. տերևաթափ հողմ աշնայնոյ և այլն: Վրդ. առակ:

ՊԱՐԾ. մ. Արմատ Պարծելոյ. լծ. ընդ պերճ, և բարձր. Εὐόδως. Expedite. Պարծանօք. սիգաճեմ. աղատաքայլ. համարձակ. օէրդէօփ. *Երեք են որ պարծ շրջին. կորիւն առիւծու... աքաղաղ. նոխազ. Առակ. Լ. 29:

ՊԱՐԾԱԿԱՆ. ա. Ուր իցէ պարծանք իմն, կամ արժանի պարծանաց. որպէս Նըն խաչն՝ պարծանք աշխարհի. *Ոչ պատկառանք՝ այլ պարծանաց է պարծական. Շ. ոփ. բուրջ: *(Խաչն) մեզ աղաւն է պարծական, ժողովրդեան և տապանատն. Տաղ:

ՊԱՐԾԱՆԱԼ, կամ ՊԱՐԾԵՆԱԼ. որպէս ռմկ. Տ. ՊԱՐԾԻԼ. *Զյաղթանակն՝ պարծանայր զիւր, և զմեզ 'ի պարտութիւն արկանել. Խոսրովին:

ՊԱՐԾԱՆՔ, նաց. գ. Καύχημα, καύχησις, γαυρίαμα, κόμπος. Gloriatio, jactatio, jactantia, ostentatio. Պարծիլն, և նիւթ պարծելոյ. պանծանք. շքեղութի. պերճանք. և Ցարգանք. և Մեծարանութիւն. քօյիւնիշ, կէօվէնիշ, իֆթիխար. *Նա է պարծանք քո, և նոյն ած քո: Քո է տէր պարծանք և յաղթութի: Օրհնեմք զանուն պարծանացդ քոց: Պսակ պարծանաց ծերութի: Պարծանք որդւոց հարք իւրեանց: Ցամօթ լերուք 'ի պարծանաց ձերոց: Արասցէ զերուսաղէմ 'ի պարծանս 'ի վերայ երկրի, ևն: *Դուք էիք մեր պարծանք (կամ պարծանս) առ թշնամիսն ճշմարտութե: Այն ամենայն՝ մարմնոյ պարծանք էին: Զոր մեծ պարծանս համարէին. Եղիշ: *Այս իսկ են պարծանք, և զայն բարգաւաճանս համարին: Զի մի ինչ կարծիցի՝ թէ անձնյարգութե և պարծանացիցէ վարդապետութիւն. Ոսկ. մթ:

ՊԱՐԾԵՆԱԼՈՒԹԻՒՆ. } գ. Ախտ պարծելոյ.
ՊԱՐԾԵՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. } ծեղծ. սնապարծութի. դուրծէնկօրուք. *Կալցէ զքեզ գովութի յայլոց և պարծենալութի: Զի մի անկցիս յախտ պարծենողութե, և կորուսանիցես զվաստակս քո. Վրք հց. Է. ծզ:

ՊԱՐԾԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ պարծիլ. պերճացուցանել. բերկրեցուցանել. *Պարծեցուցանես 'ի պայծառութիւն քումդ տեսակի զքև պանծացեալսն. Նար. խչ:

ՊԱՐԾԻՄ, եցայ. եալ կամ եցեալ. չ. Καυχάομαι, ἐγκαυχάομαι, κατακαυχάομαι. Glorior, jacto. Պանծալ. նազիլ. անձնապաստ լինել. պերճանալ. ճոխանալ. մեծաբանել. վստահանալ ընդ բարիս և ընդ փառս՝ անձին (որ է չար), կամ ած (որ է բարի.) դուրծէնմէք, քօյիւնմէք, կէօվէնմէք. *Մի պարծիք, և մի խօսիք զամբարտաւանս: Մի պարծեսցի կորն իբրև ուղիղն: Գուցէ պարծիցի իսրայէլ 'ի վերայ իմ, և ասիցէ՝ թէ ձեռն իմ փրկեաց զիս: Այսպէս ասէ տէր. մի պարծեսցի իմաստունն յիմաստութի իւր, և մի պարծեսցի հզօրն 'ի զօրութե իւր, և մի պարծեսցի մեծն 'ի մեծութե իւր. այլ յայն պարծեսցի՝ որ պարծիցին, իմանալ և ճանաչել զիս, և այլն: *Ուրախացեալ 'ի գինիս՝ պարծէր. Խոր. Գ. 23: *Սատանայ՝ որ իբրև խրոխտացեալ պարծէր, իբրև կործանեալ ամաչեսցէ. Եղիշ. Ը: *Հարանցեալ կոյսն անարատ պարծեալ վերադոյէ. Զքր. կթ. յէկեղ:

Գասանի և հայցական խնդրով. *Որ այժմս խաբէ զմեզ, պարծեսցի զանհաւատութիւն մեր (առ տէր). Բրս. հց: *Նա գարձեալ զայս պարծի և խրոխտանայ. Խոսրով: *Արծ պէտրէ, զեն և կեր. և նորա զօրինացն պարծեալ, եթէ խառնակ ինչ և անմաքուր ոչ եմուտ 'ի բերան իմ. Եփր. մնկոբ:

ՊԱՐԾՈՒԿ. ա. որ գրի և ՊԱՐԾՈՑԿ. Սնապարծ. դուրծէնկօփ. *Զիարդ ուսուցանես ինձ՝ թէ ցածիր. մինչ դու պարծուկ, լիրբ և անամօթ ես. Մծբ. ծՒ: *Պարծուկ պետք և զօրավարք, որ նմանէին ախարայս ի ձեռն վատթարի և ծանակի անկաւ պարծոյկ քաջամարտիկ հեթանոսաց. Եփր. դփ: *Զպարծոյկս և զամբարտաւանս սատակէ. Ոսկիփոր:

ՊԱՐԾՈՒՄՆ. գ. Պարծիլն. պարծանք. *Կամէր զաւերեալ պարծումն (նոցա) 'ի բաց հատանել: Ոչ եթէ ասելն՝ ես գիտեմ զնա, պարծումն ինչ էր: Ոչ է պարծումն աստուածեալն. Ոսկ. յհ. տ. 8. ց. 38: *Ցանգիմանէ զընդվայր պարծումն նորա. Բրս. մրկ:

ՊԱՐԾՈՒՆԱԿ. ա. Ունօղ զպարծանս. պանծալի. *Նշան պարծունակ մահու յաղթօղին. Նար. խչ:

ՊԱՐԿ, ի, աց. գ. Πήρα. Pera. θυλάκιον, loculus, sacculus. Պայուսակ. քսակ. քըսակ. մախաղ. բակերկթ. փօղըսլ. խըրճ. բինալէ, բօրսա, փուղուրճըգ, հէյպէ, թէսէ.

(ըծ. յն. բճերուլա. բճերա.) *Ծորարեաց երկուս տաղանդս արծաթոյ յերկուս պարկս: Երեր նմա զպարկսն՝ կնքօքն հանդերձ: Մի պարկ 'ի ճանապարհ. Ղ. Ժ. 23: Տ. Ժ. 6: Մաթ. Ժ. 10: Եւ Մրկ. Զ. 8: *Բերին պարկս օգնենիս մեծամեծս, և լցին մոխրով հնոցի: կապեցին զբերան պարկին 'ի փողս նորա. Ագաթ: *Զչարեաց խորհրդոց ամանն զմորթն հանեալ մոմնեալ իբրև զպարկ՝ 'ի վերայ դրաց քաղաքին հրամայէր փչել և գնել. Կոչ. Ը:

ՊԱՐԿԱՑԻՐ. ա. Ցրեալ ընդ պրակս անտառաց. *Տեսցես տեղիս քաջերէս 'ի լերինդ ծաղկաց զպարկացիր ջրով. Խոր. Գ. 23:

ՊԱՐԿԵՇՏ. ի. ից կամ աց. ա. Σώφρων, εὐσχήμων, κόσμιος. Honestus, modestus, moribus compositus, moderatus, temperans. մանաւանդ σεμνός, venerandus, venerabilis, gravis. (ըծ. փարգաստ. պ. ֆէրզէնդ.) հրաժարեալ յաւելորդաց. ժուժկալ. չափաւոր. ողջախոհ. համեստ. և նազելի. պատուական. սրբոյ. պատկառելի. էսէղուն, էրէնուր, ախլաքլը, էօլլու, նէզիհ, ազիզ. *Այր պարկեշտ՝ նախարար: Հեզ՝ ցած՝ պարկեշտ: Զասրկաւագունս պարկեշտս: Ծերոց՝ զգաստս լինել, պարկեշտս, ցածունս: Պարկեշտից մերոց (անդամոց) չէ ինչ պիտոյ: Բանք սրբց պարկեշտ են: Զպարկեշտս բարբառիմ. և այլն: *Քահանայն ընդ զարդարելի ձևով ընդ պարկեշտին և ընդ համեստին մնացէ. Փիլ. ժն: *Պարկեշտն 'ի կերակուրս և յըմպելիս: Ո՛վ սրբեցեալ 'ի պարկեշտից. Խոր. Ա. 23: Նար. Է: *Ընդգէմ պարկեշտացն և արդարոց լինի այս. Խոսրով: *Զպարկեշտ զայս և զամենագեղեցիկ վըկայեցս ասպարէզ. Բրս. Գորդ: *Իբրև զի գեղեցիկք են բանակք քո յակովբ, և պարկեշտ են խորանք քո իսրայէլ. Եփր. Թուոց: *Զարժանաւորութիւն և զպարկեշտ պարծանս յերկար պահեաց. Փիլ. ճագն: *Համարակաց հօրս այսմիկ, պարկեշտ ակեացս, հեզոյս և հանդարտ հոգւոյ. Անա. որս. Գ:

ՊԱՐԿԵՇՏ. Ἁγνός. Castus, purus. καθαρός. mundus. Մաքուր. սր. անարատ. Թէմիզ, փաք. *Դիտել երկիւղիւ զձեր պարկեշտ գնացս. Ա. պետ. Գ. 2: *Զատել 'ի մէջ սրբց և պղծոց, և 'ի մէջ պարկեշտից և անպարկեշտից. Ղեւ. Ժ. 10:

ՊԱՐԿԵՇՏԱԲԱՆ. ի, ից. ա. Σεμνολόγος. Qui honeste vel graviter loquitur. Պարկեշտ 'ի բանս. *Եթէ ճարտար իցես, յորժամ պարկեշտաբան իցես՝ լաւ է, քան թէ բամբասասէր. Եւագր. Ժ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Σεμνολόγημα. Dictum grave ac magnificum. որ և ՊԱՐԿԵՇՏԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Պարկեշտ բան. նազելի և պանծալի խօսք. *Պարկեշտաբանութի տիեզերական և պարծանս սրբց եկեղեցեաց ասասցէ ոք զբարեպաշտ և զնմծանէր թագուհիսդ. Պրպ. ԼԶ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱԲԱՐ. մ. Σεμνῶς. Honeste, և այլն. Պարկեշտութբ. իբրև պարկեշտ. (ըստ ամենայն առման 'ի հյ. և յն.) *Իմաստնաբար, և պարկեշտաբար, և արդարապէս, և սրուբ. Փիլ. լին. Ժ. 49: *Որսմխ լեր մարմնոյ կուսական ծննդեանն, զի պարկեշտաբար և հոգևորապէս ծնար զհոգեղէնն. Ճ. Գ: *Հեզաբար խօսին, և պարկեշտաբար ձևանան. Նեղոս: *(Նենգաւորն հերձուածող) 'ի խորհրդականութիւս հայելով պարկեշտաբար, զառարաժամ հաստակացն խորհեցաւ զհունձսն. Նիւս. Դ. բնեթ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱԳԵՂ. ի, ից. ա. Պարկեշտ գեղով. համեստ և պատկառելի գեղեցկութբ. *Պարկեշտագեղն հուփսիմէ. Ագաթ: *Տեսանէր զչքնաղ և զպարկեշտագեղ հասակի նորա զկերպարանսն: Իբր զիմաստութն և պարկեշտագեղ կին լռէր ինձ. Ճ. Ա: *Պարկեշտագեղ սուրբ ծանէ զպատկերն. Լմբ. խմ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Σεμνότερος, և այլն. Յոյժ կամ առաւել պարկեշտ (ըստ ամենայն առման). *Այսպէս պոռնիկն եղև պարկեշտագոյն քան զկուսանսն. Ոսկ. մ. Ա. 6: *Մի պարկեշտագոյնս քան զմեզ երևեցուսցուք զերկրպագուս դիւացն: Զի պարկեշտագոյն և նազելի բա երևեցուցեալ էր, ասեն, զաշակերտսն քոն. Ա. որս. Ա: Ոսկ. յհ. Ա. 28: *Որպէս զի պարկեշտագոյն և ածասէր զոտւնն յարդարեսցէ. Նիւս. 'ի սփոռ: *Ընկալցին այսպիսիքն պարկեշտագոյն և պանծալի և տէրունական ազգակցութի. Փիլ. ճագն:

ՊԱՐԿԵՇՏԱԺՈՂՈՎ. ա. Որոց ժողովն է պարկեշտ. համախմբեալ 'ի պարկեշտից. *Սբն գայիանէ՝ սանականն հռիփսիմէաւ, և պարկեշտաժողովն ընկերօքն հանդերձ. Ագաթ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԱՐԿԵՇՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Հանդարտութեան և պարկեշտախօսութեանն, որովք նոքա զայն մեղսն քաւեն, բնաւ և ոչ ետուն տեղի յանձինս. Լմբ. պտրգ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Պարկեշտ. և Սեպհական պարկեշտի և պարկեշտութե. *Զզաստացեալս՝ պարկեշտականս՝ սրբամատոյց կանայս. Ագաթ: *Պահօքն սրբական, գնացիւքն պարկեշտական. Հ. ֆէտր. ծԹ: *Իսկ դու ռամիկդ, որ ոչ վարս ինչ պարկեշտականս ունիցիս. Ոսկ. Եւ: *Որ ոք և տայցէ զայս դեղ մաղթանաց այսր մատենի պարկեշտականի՝ պաղատել սովաւ. Նար. ԿԶ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱԿՐՕՆ. ա. Պարկեշտ կրօնիւք: Նար. Խլ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱՄԻՏ. ա. Պարկեշտն միոք. և Որ ինչ լինի պարկեշտութբ. *Պարկեշտամիտ սրբութբ ճաշակել չափաւոր. Եփր. դհ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Σεμνοῦμαι, ἀποσεμνύνομαι. Gravitatem super me fero. Պարկեշտ լինել. ժուժկալել. (որպէս և պատերէզքէն՝ է հրաժարել.) և պերճալի կամ պատկառելի լինել. *Բայց եթէ կերակրովք իսկ պարկեշտանայցէ, և այլովք անդամօքն ոչ պահիցէ. Մանդ. Գ: *Որ 'ի զօհս հնոյն մերձենային՝ որպիսի սրբութբ պարկեշտանային. Լմբ. պտրգ: *Ուղիղ հաւատով պարկեշտանայք. Կիւրղ. գնձ: *Մի է հայր մեր ած ասէին. յայսմ պարկեշտանային, 'ի պատուոյ, և ոչ յուզղութէ. Ոսկ. յհ. Ա. 8:

ՊԱՐԿԵՇՏԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Σεμνεῖον. Semneum, locus castorum, monasterium. Բնակարան պարկեշտից. ժողովարան հրաժարելոց յաշխարհէ. միայնանոց. վանք. *Տէրունեան տնակ, որ կոչի պարկեշտանոց և միայնարան. յորում միայնանալով նոքա՝ զպարկեշտ և զնազելի վարուց զխորհուրդսն կատարեն: Հատարակ պարկեշտանոցս այս՝ յոր յետ օթնեորրորդութին գան ժողովքն՝ կրկին գաւիթ է. Փիլ. փեսայն:

ՊԱՐԿԵՇՏԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող պարկեշտութե. *Երանելին գայիանէ՝ հանդերձ պարկեշտասէր հռիփսիմեաւ. Ագաթ: *Զմաքուր և զպարկեշտասէր առաքաստ հարսնութե փեսայացեալ բանին հօր: Պարկեշտասէր և սրբասէր վարուք. Թէոդորոսն:

ՊԱՐԿԵՇՏԱՍՆՈՒՆԴ. ա. Ի պարկեշտութե սնեալ. *Մարիամ սրբուհի, շնորհ աշխարհի՝ պարկեշտասնունդ. Գնձ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱՍՈՒՆ. Նոյն ընդ վ: Պիտառ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱՐԱՐ. ա. Պարկեշտացուցիչ. պատճառ պարկեշտութե. *Առանց առաքինութե ծնաւ պարկեշտն զպարկեշտաբարն. Ճ. Գ:

ՊԱՐԿԵՇՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ պարկեշտանալ. ճնշել. պահել. *Եթէ զերգութն ոչ պարկեշտացուցանիցէ. Մանդ. Գ. կամ Եփր. դհ: *Զմարմնական զգայութիւն պահօք և աղօթիւք պարկեշտացուցանէ. Կոչման:

ՊԱՐԿԵՇՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ըստ յն. ոճոյ. Σεμνύνω, κατασεμνύνω, ἀποσεμνύνω. Gravem ac venerandum reddo, condecoro. καταφαιδρύνω, orno, exorno. κομψεύομαι, festive aliquid facio, aut dico. Նազելի ընծայեցուցանել. պերճացուցանել. զարդարել. պաճուճել. պճնել. և Շուք գնել. փառաւորել. շքեղացուցանել. *Զայն պարկեշտացուցանէ և լաւ երևեցուցանէ ինն յայնցանէ՝ որ յաղագս հութեն առաւելապատուութեն ինչ է: Իշխանք, որոց հոգն է պարկեշտացուցանել և հոյակապ առնել զայն ինչ՝ որ շուրջ զմարմնովն է, և արտաքոյ բարիք. Փիլ. լին. Ղ. 211. 217: *Զմանուկն յետ մահուն գովէ, և բիւր գովութբ պարկեշտացուցանէ: Ճարտասանի ուրուք է կամ բանաստեղծ գրծնէի յարմարելով զբանն առ 'ի լսողացն հիացումն՝ ճայթմամբ իւիք պարկեշտացուցանելով. Բրս. Բարս. Եւ Գորդ: *(Քերթողաց է) պարկեշտացուցանել պանծալի առիւք զանպարկեշտն. Սարկ. լաւ: *Թէ նախ 'ի հրէից էր երկրպագեալ, կարծիս տային արդեօք, որպէս զի զիւրեանցն պարկեշտացուցանել զազգակցութի. Բրս. ծն: *Ած գովով բնութբ, և զմարգոյս պարկեշտացուցանէ բնութի, հաղորդ ցուցեալ զնա սրբազանից և ածայնոցն պատուոց: Պարծանօք առաքելականօք զսուրբս ձեր գլուխսդ պարկեշտացուցանէ. Պրպ: *Ոչինչ պարկեշտացուցանէ զորս զայս, բայց միայն պատուիրն ած 'ի փառաւոր չարչարանօքն. Ճ. Գ:

ՊԱՐԿԵՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Σωφροσύνη, εὐσχημοσύνη, τὸ εὔσχημον. Moderatio, temperantia, modestia, honestas. Պարկեշտն գոլ. ժուժկալութի. համեստութի. պատկառանք. էրէպէան, էտէպ. *Ի սրբութի պարկեշտութե: Վասն պարկեշտութե, և հաստատութե տեառն առանց զբաղանաց: Առաւել ևս պարկեշտութի ունին. Ա. տիմ. Բ. 15: Ա. կոր. Է. 35: ԺԲ. 23: *Հակառակ են պարկեշտութի և զեղխութի, և արդարութի և անիրաւութի. Դիոն. Ածոց: *Յովսէփ պարկեշտութբն, և մովսէս օրէնսդրութբն. Յճխ. Զ: *Զառարաւփելի խորհուրդն անխարհըրդական զգեստուք կատարեն, և զայն 'ի պարկեշտութի անձանց համարին. Շ. ընթհնդ: *Ոմանք միօրէ, ոմանք երկպահք պարկեշտութբ կատարեն. Մանդ. Գ: *Պարկեշտութե պահոց. Եփր. դհ: *Տալ ինձ զպարկեշտութի կերակրոյ. Եփր. աղ: *Եթէ զպահոց պարկեշտութէ (բուռն հարցուք). Սարգ. Ա. դ. Ժ:

ՊԱՐԿԵՇՏՈՒԹԻՒՆ. Σεμνότης, τὸ σεμνόν. Gravitas, majestas, sanctimonia, pudicitia, reverentia. κοσμιότης, rerum ornatus, munditia. Նազելի պերճութի. վայելչութի. յարդանք. ֆէամէլլէք, հիմաղ, էօգելլէգ, փիւզինանլիք. *Որ ինչ պարկեշտութբ, որ ինչ արդարութբ: Ի հնազանդութե կայցեն ամենայն պարկեշտութբ: Վարդապետութբ զանեղծութի ունել, զսրբութի, զպարկեշտութի. Փիլիպ. Դ. 8: Ա. տիմ. Գ. 4: Տիտ. Բ. 7: *Այնոցիկ՝ որ տաճարին էին սպասաւորք. շնորհել (զերախայրիս) հանդերձ պարկեշտութբ և ամենայն պատուով. Փիլ. ժն. ԺԲ: *Հեռացեալ լինի ողջախոհութե՝ բարեկարգութի, պարկեշտութի, պատկառութի. Արիստ. առաք:

Իսկ Ոսկ. յհ. Բ. 19. *Առա յաւգս առաւել

(մարմնոյ) 'ի գէմս պարկեշտութեան »․ խնամ ըստ յն․ բարեպաշտութիւն․ εὐλαβεία, pietas. որպէս թէ բարւոք առնել աղքատաց։

ՊԱՐԿԵՇՏԱԲԱՐՈՅԱԲԱՐ․ *իբր* մ․ Պարկեշտաբար. Ἐυσχημόνως. Modeste. ՚Ամենայն ինչ ձեր պարկեշտութեամբ և ըստ կարգի լինիցի։ Գնալ ձեզ պարկեշտութեամբ առ արտաքինսն․ Ա․ կոր․ ժդ․ 40։ Ա․ Թես․ Դ․ 11։ *Մի ագահութեամբ և որկորստութեամբ վարեցեք ('ի կերակուրս և յըմպելիս), այլ պարկեշտութեամբ և օրինաւոր ըստ կարգի կրօնաւորաց։ Պատուէր տամք և կանանց ազգի՝ պարկեշտութեամբ և բարեձևութեամբ լինել յամենայնի․ Շ․ ընդհանր։

ՊԱՐԿԵՇՏՈՒՀԻ, հւոյ, հեաց․ ա․ Կոյս կամ կին պարկեշտ․ ՚Ուրախացիր պարկեշտուհի մարխալ, դուստր արքայական աւետեացն․ Թէոդոր․ խոսռ։

ՊԱՐԿԷՆ, կենի, աւ, *ից*․ գ․ Խրամ առ պարսպօք քաղաքի․ խէնտէք․ *Մօտ 'ի պարկէն փոսին որ շուրջ զայր զքաղաքաւն․ Ագաթ։ *Ամրացուցեալ զտեղի բանակին իւրեանց՝ պարկենաւ փոսից շրջապատեալ։ Անցուցանէր շուրջ զպարսպովն պարկէնս՝ փոսից՝ ցնեալ ջուր ապաստան ամրոցի․ Ղեւոնդ։

ՊԱՐԿՈՒԿ․ Տ․ ԾԻՐԱՆ․ որ և ռ․ դեղձ. գամ․ լտ․ [illegible] ․ Բժշկր։

ՊԱՐԿՈՒՃ, կճոյ․ գ․ Θύλακος, Ξυλάκιον. Folliculus, vagina seminis. Փշըրիկ պարկ ընդեղինաց, այսինքն կեղևն արտաքին՝ յոր ամփոփին սերմունք․ գաղափ․ *Են ոմանք, որ զխեռն նոյն պարկճովն պահեն, և նոյն պարկճովն թրջեն և ցանեն․ Նա խիստ առոք և արքենի լինի․ Վստ։

ՊԱՐՀԵԼ․ Տ․ ՊԱՀԵԼ (ըստ ամենայն նշ.) *Ոչ պարհեցին զպատուէր արքային իւրեանց. Յոբ․ Ն։ *Որ զօրէնսն պարհեն․ Եփր․ հռ։ Որպէս և Բ․ Մ․ Գ․ 1․ գրի յօրինակս ինչ՝ Պարհեցելոց։ Եւ Յոբ․ ԻԴ․ 15․ Պարհեացեն։ Նոյնպէս և յայլ ևս մատեանս՝ ըստ պէսպէսութեան գրչաց։

ՊԱՐՀՔ, հոց․ Տ․ ՊԱՀՔ․ ռ․ դեր՚խուց․ մկ․ դեհրիզ․ *Ուրախ լեր ոգովն՝ հանդէս պարհոց։ Բարձր է աշտարակ պարհոց․ Խոսր։ *Զարշարանօք և պարհօք։ Ճնշեալ զմարմինս իմ պարհօք․ Եփր․ Ա․ կոր։

ՊԱՐՄԱՅԵՄ, եցի․ Ն․ ռ․ դերմանէրեմ, կամ դերմէճէրեմ․ Զննել․ շօշափել․ զփորձ առնուլ․ եօփլամագ․ *Եթէ ագխատաբար մոլորեալ են․․․ յանձանց պարմայեն զխօսան իւրեանց․ զուք ևս ընդէր զհետ նոցա մոլորութեան ցնորիք․ Եղիշ․ Է։

ՊԱՐՄԱՆ, ի, կմ մանաւանդ } ռ․ դեր-
ՊԱՐՄԱՆԻ, նւոյ, նեաց․ գ․ } ման, ֆեր-
ման․ Պատուէր․ երիտասարդ՝ այն ինչ յարբունս հասեալ․ խոբեա փղոյ․ *Ձեռքն որ զերկինս և զերկիր արարին, այժմ 'ի մէջ անցեալ իբրև զպարման մի, բաժակ 'ի մատունս բերեալ՝ աղջկան միոյ մատուցանէ․ Գէոր․ 'ի կոյսն։ *Անցեալ կան առ նոսին այլք պարմանիք՝ առաջին առէք մուրուացն արձանիւորութեն այն ինչ գեռատեաց ծաղկեալք․ Փիլ․ փէտոխեան։ *Հաւատորական հանդիսատես, համանգամայն աւշեղագոյն պարմանեացն․ Գէոր։

ՊԱՐՇԱՐ․ Տ․ ՊԱՇԱՐ․ *Պարշար անքաղցեան, և նշան արքունական 'ի ձեռին․ Նար․ կ։

ՊԱՐՇԱՐԵՄ․ Տ․ ՊԱՇԱՐԵԼ․ որ տիրապէս առագաստանի՝ Պար շարել, գր շուրջ փակել․ *կեամք պարսպատր պարշարեալ ('ի ձմերայնոյ)․ Մագ․ Ճ։ *Պարշարեցաւ մեծարկինն՝ քաղաքն մարտիրոսաց․ Վրդն․ Որպէս և Գ․ Դ․ Ը․ 18․ յօրինակս ինչ գրի, *կապեալս կուտեալս պարշարեալս պահէ։ Նոյնպէս և Ոսկ․ Բ․ փիլ․ Ե․ և այլն։

ՊԱՐՇԱՐՈՒՄՆ․ Տ․ ՊԱՇԱՐՈՒՄՆ․ *Պարշարումն և կոտորումն և գերութիւն երուսաղեմի․ Շիր․ ղափ։

ՊԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Պարումն․ շրջաբերութիւն․ շրջան․ *Յերկս աշխատասիրութեան լուսաւորացն պարողութեան․ Արծր․ յաշբ։

ՊԱՐՈՅԿ, րուկի, կաց․ գ․ Περισπώμενος, νη, νον. Circumflexus, a, um. Առոգանութիւն ոլորտացեալ պարուրմամբ, որոյ նշանն (՞) է ազգ ոլորակի՝ բաղկացեալ 'ի շեշտէ և 'ի բթէ (՛, ՝)․ *Պարոյկ՝ շրջումն վերուստ 'ի վայր։ Ի շեշտէ և 'ի բթէ բաղկանայ պարոյկն․․ և է պարոյկն բեկումն ձայնի, և շրջումն վերուստ 'ի վայր, և բթիլ 'ի սրուէն․ Գրչ․ գէ։ *Ոլորակք են երեք․ շեշտ, բութ, պարոյկ։ Ոլորակ է բացագանչութիւն պատկանաւոր ձայնի․ թէ ըստ վերստատուէ՝ շեշտուեն, թէ ըստ հարթութեան՝ բըթիւն, թէ ըստ պարբեկութեան, պարուկաւն․ Թր․ քեր։ *Եւ զքարբառից ստատկութիւնս ոլորմանցն եօթն գալ գէպ եղև․ շեշտ, բութ, պարոյկ, թաւ, սոսկ, երկար, սուղ․ Փիլ․ ոյլոց։

ՊԱՐՈՅԿԱՑԵԱԼ․ Պարատոցեալ․ շուրջ պատեալ․ *Հեռանալ 'ի ձոխ և 'ի նազելի եղբարցն պատուաւորաց, 'ի պարոյկացեալ աղքատազգուեանդ ազգի ազգի պերճութեան․ (մարթ է ընթեռնուլ և ի պարու կացեալ)․ Արծր․ Դ․ 11։

ՊԱՐՈՅՐ․ գ․ Γῦρος, γραμμή. Gyrus, linea. Ծիր․ հիւ․ շրջան․ գծագրութիւն․ շըրջանակ․ *(Ծով) ալեօք կուտակելովք հաւաքեալ 'ի ծագ և 'ի գիծ սահմանացն․․․ յայտնապէս թողու զնշան՝ պարոյր առնել զեզր քաղաքն քաղաքին․ Կոչ․ Ն։

կամ Πομπὴ. Pompa. Պարառութիւն․ հանդէս․ գումար․ ամբոխ․ *Զարս իջուցեալս և զկանայս հպատեալս 'ի կապանս 'ի հարսանիս իջուցանել, և զամենայն պարոյրս ստանանայականս 'ի տունս գումարել․ Ոսկ․ խոշ․ ժբ։

ՊԱՐՈՆ, ի, պարոնք, կամ պարոնայք, նայ․ գ․ Բառ միջին դարուց և յետնոց առեալ 'ի լտ․ պարոն, Baro, onis. և Patronus. Իշխանաւոր․ իշխան իշխանաց․ տէր․ աղա․ դէէ․ դէյղոփէ․ *Լային զզրկիլն իւրեանց 'ի բարի իշխանէն և 'ի քաղցր պարոնէն․ Հ․ յուլ․ Է։ և սեպտ․ Ի։ *Պարոնն Հայոց կալեալ զպետմունս բրինձն անարօրայ․ ՀԵՌՄ․ ոգմ։ *Արդ մինչ արքայն էր զուարճացեալ, զորդին պարոն Հայոց տեսեալ․ Վահր․ ոփ․ ստէպ։ *Թագաւորք և իշխանք և պարոնայք․ Ոսկիփոր։ Սոյնպէս և Ոռոհ․ և այլն։ Իսկ 'ի գիրս Վստ․ է․ Պարոնն գնի որպէս տէր գաւառի և կալուածոց․ որպէս լտ․ Dominus. իտ․ Signore, barone, patron, paron.

ՊԱՐՈՆՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Աշտիճան՝ պատիւ և իշխանութիւն պարոն զոլոյ․ որպէս ռուբինեանցն կիլիկեցւոց նախ քան զթագաւորելն․ և ամենայն գլխաւորութիւն գաւառի կամ կալուածոց․ գրի և ՊԱՐՆՈՒԹԻՒՆ․ ա-ղուըֆ․ դէյլիք․ *Բայց կոստանդինըն զօրացեալ, զպարոնութիւնըն (կամ ըզպարոնութիւնըն) ալինգ կալեալ․ Վահր․ ոփ։ *Արժան է պարոնութեան հայրաբար խնամել զժողովուրդն։ Ոչ զպարոնութիւն նոցա տայ, և ոչ զնոցայն 'ի ձեռն կաշառաց առնու․ Վստ։

Իսկ 'ի գիրս Փոլաք Մարթինի ըստ թարգմանութեան ներսիսի պալեանց՝ Պարոնութիւն և Պարութիւն գրի անխտիր՝ նաև որպէս ռմկ․ ֆէուտ, էնդոտըրը․ կամ մեծութիւն, գըլխաւորութիւն․ *Ո՞վ արասցէ պարոնութիւն։ Նա առաջէ զպարոնութիւն (այլ ձ․ պարութիւն)․ իւրաքանչիւրն տէր շահել զգիւղն, այսինքն է զպարութիւնն »։

ՊԱՐՈՒԱՆԴ․ Տե՛ս ՊԱՐԱՒԱՆԴ․ *կին՝ առն միաբանութեան, կախ բազմագիմի, սաստ 'ի ծնունդս մարդկան, պարուանդ անեբեկոյթ․ Գէորգ։

ՊԱՐՈՒԹԱՑ, ի, *ից*․ գ․ Հաւաքումն․ կամ խուրձ գաւազանաց․ *(Զ յիշատակարանս պատմութեանց) ժողովեալ՝ սեպագեղով եդաք 'ի մի պարութայիցս․ Ոսկէ։

ՊԱՐՈՒԹԵԼ․ Որպէս ժողովել։ Հին բռ։

ՊԱՐՈՒԿ, ի․ գ․ Խմոր, կմ ընթերցիր Պորուկ․ *Ի պրակս մոշենեաց․․․ գտին զհայրզօթս 'ի մացառս պարուկին մոշենեաց առաջի խաչին․ Պտմ․ վր։ (Ասաց՝ Պարկացիր։)

ՊԱՐՈՒԿԱՆԱԼ․ } Իբրև պարուկաւ ո-
ՊԱՐՈՒԿԻԼ․ չ․ յ․ } լորտանալ ձայնի յառոգանութեան․ *Եւ արդ պարուկանայ ձայն ըստ այսքան յեղանակաւ նախ ընդ միութեամբ պարուկին՝ է և ով․ իսկ երկրորդ անգամ՝ պատանամբ պարուկին ամենայն երկբարբառք․․․ իսկ երրորդ անգամ՝ պարուկանայ ձայնն և 'ի սուր ձայնորդս․․․ չորրորդ անգամ՝ պարուկանայ ձայնն 'ի զօրութէ ենթադատութեան․ Մագ․ և Երզն․ քեր։ Տ․ և ՊԱՐՈՅԿԱՆԱԼ։

ՊԱՐՈՒՄՆ, րման․ գ․ Պարելն․ պարուորութիւն․ *Ամենեքեան առհասարակ պարէին, լուծեալք գինիւ․ տէր պարմամբն․ Ճ․ Ա։

ՊԱՐՈՒՆԱԿ, ի․ ացւ․ գ․ Περιέχων, χουσα, χόν. Continens caetera complexu suo, orbis circumdans. Ինչ մի պար ունող և պարփակող 'ի մէջ իւր զայլ իրս, որպէս կամար, շրջանակ երկնից․ *(Ի կալ մնալ՝ արեգական և լուսնի յաւուրս յեսուայ և եզեկիայի) բոլորիցն և վեհագունիցն և պարունակացն այսպէս բերիցելոց, ոչ ընդ նոսա շրջագայեցին պարունակեալքն․ Դիոն․ Բղթ։ *Անցուցանէն ընդ վեց պարունակս, և հանեն զնա յեօթներորդ պարունակն․ Ճ․ Գ։ *Որք իջուցանեն յերիրորդ պարունակն․ Լմբ․ դպրգ։

ՊԱՐՈՒՆԱԿ․ գ․ Շրջան․ կամար․ պէսպէս աշտիճան բարձրութեան յերկինս․ *Յեօթներորդ պարունակն 'ի ներքոյ ջրաման հաստատութեանդ․ Ճ․ Գ։

ՊԱՐՈՒՆԱԿ․ գ․ Խումբ․ ջոկ․ լրումն բազմութեան․ դասք․ *Այսօր ցնծացան պարունակքս հրակերպեան զուարթնոցըն․ 'ի վերուստ հպատակեին հրամանաց տղայոյն․ Շ․ փող։ Տե՛ս և ՊԱՐՈՒՏԱԿ։

ՊԱՐՈՒՆԱԿ ԲԱՆ․ Περίφρασις. Circumlocutio. Շրջաբանութիւն․ մեկնօրէն ասացուած․ *Պարունակ բանիւ ցուցանել 'ի յիւրաքանչիւր էութէ կամ զօրութէ․ Դիոն․ էջն։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱՑ (գիրք)․ Ἀγχωράτων. Anchoraton. Յայս անուն կոչի մատեան սրբոյն եպիփանու յաղագս հաւատոյ ընդհանուր հերձուածոց․ *(Ազգի ազգի հերձուածք) մինչև ցաւուրս երանելւոյն եպիփանու․ զորս յիւրում սըրբազան մատենին յիշատակէ, զոր Պարունակացն անուանեն․ Մագ․ Ա։ Տե՛ս և ՊԱՐՈՒՆԱԿԱՒՈՐ։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱԲԱՐ․ մ․ Περιεκτικῶς. Complectendo omnino. Պարունակելով զամենայնն․ միահամուռ առեալ․ բոլորովիմբ․ *Զպարունակաբար և զհանճարեղագոյն յայտնաբանականն ամենայն ածաբանութեան (այսինքն զիմբ գիրս)․ Դիոն․ էկեղ։ *Յոյց և պարունակաբար ամենայն իւիք (կամ ամենիւք) ըստ ըղձիցն յարմարի գործ․ Գէոր։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱԳՈՅՆ․ ա․ Περιεκτικώτερος. Magis complectens, continens. Առաւել պարունական, կամ ընդունակագոյն 'ի պարունակել․ ընդհանրագոյն․ ընդարձակագոյն․ *Բոլորովիմբն՝ է պարունակագոյն․ Մագ․ 'ի դիոն։ *Ըստ արխայտելի՝ պարունակագոյն է անուն քան զբայ․ Պերճ։ և Երզն․ քեր։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱԹԵՒԵԼ․ Ամփոփել ըզթևս․ թևակոխել․ *Եւ նոյնք երկնագումար

գասիւ պարունակամթևեսլք կան յանկընկոյթս շուրջ զկենսակիր սեզանովն. Սանահն։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱԽՕՍՔ. գ. Պարունակացն անուանեալ գիրք սոյն եպիփանու. *Եպիփան եպիսկոպոս կիպրացւոց զպարունակախօսն գրեաց։ Նոյն եպիփան 'ի պարունակախօսն ասէ. ինքն տծ՝ ինքն մարդ. ոչ շփոթեալ միութբն, այլ զերկոսին 'ի միասին խառնեալ զերկրայինն ընդ տծունեն. Աւուգ. ե. 6։ գ. 21։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ. Տ. ՊԱՐՈՒՆԱԿԱՆ. *Բան պարունակական. Քեր. քերթ։ *Եպիփան եպիսկոպոս կիպրացւոց, որ զպարունակական խօսս գրեաց . . . յայտնելով զազանգացն անուանս. Ճէր. քրոն։

Կամ Որ ինչ հայի 'ի պարունակս երկնից. *Վրիպեալքն 'ի յեօթն 'ի պարունակական աստիճանէ բարձրաբերձ վայրէն (չար հրեշտակք), թէպէտև 'ի փառայն և 'ի պատուոյն մերկացեալ լինին, այլ ոչ եթէ 'ի բնութէն փոփոխեալ. Պիտառ։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Περιεκτικός, περιληπτικός. Continendi vel comprehendi vim habens, complectens. Պարունակող. բովանդակիչ. պարագրող. պարփակօղ. պարառօղ. բազմաձակն. *Ասէ զխելապարտակն. քանզի այսպէս անուանեն զպարունական խելացն՝ զպարուտակ. Նիւս. կազմ։ *Ինքնաշարժ՝ շարժող այլոց. պարունական՝ անպարունակ։ Պարունական ամենայնի. իսկ ինքն անպարունակելի. Դիոն. սաէպ. *Ջուանն 'ի ներքս մուծանելով ձև, վասն գոլոյն պարունական բնակեցելոյն 'ի նմա. Մէկն. ղևտ։ *Հաստարակաց (է) սեռի և տարբերութե՝ պարունականն (գոլ) տեսակաց. Պորփ։ *Մեր քահանայապետութիս ասի և է պարունական իրողութի ամենեցունց իւրոցն սրբազանից։ Պարունականն օրէնսարանութիւն ամենասրբազանիցն զանձնաւորականս մեր ունակութիս յօգաւորապէս գնէ։ Աձայնագոյն գոհութի քահանայապետական՝ որպէս պարունական 'ի մեզ եկելոցն յիւ սրբազանիցն պարգևաց. Դիոն. եկեղ։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱՊԷՍ. Տ. ՊԱՐՈՒՆԱԿԱԲԱՐ. Περιληπτικῶς. Summatim. *Եւ պարունակապէս, յորժամ ասիցեն, թէ ամենայն ինչ յայ է. Դիոն. տծայ։ Ո՞յք են պարունակապէս ասացեալք. Մագն. անդ։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԱՏԵՂԻՄ. յ. Պարունակիլ 'ի տեղւոջ. փակիլ 'ի վայրի. *Անպարատեղի բնութին պարունակատեղէր լինումեայ ժամանակաւ 'ի համբարանի կնոջ. Թէոդոր. համբաւ։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՄ. եցի. ն. Περιέχω. Contineo, comprehendo, complector, circumdo, cingo. Շուրջանակի 'ի մէջ առեալ ունել. պարագրել. բովանդակել. ընդ իւրև փակել. ամփոփել. *Ամենայն էքս 'ի բարւոյ են, և յամենայն էս է, և զամենայն պարունակէ բարին. Դիոն. տծայ։ *Սատարք այնոցիկ՝ որ զպարունակօղսն անպատուեալ զտաձարն և զսեղանն, պատուեցին յատուկ զպարունակեալսն առ 'ի նոցանէ զպատուագն և զոսկին. Ցհ. խմ. պաւլ։ *Երկին պարունակէ զաշխարհս. Սհմ. ա։ *Ջանհասն հրեշտակաց 'ի հողեղէն յարկն պարունակեաց։ Ի վիմի փակեցաւ պարունակողն երկնից. Նար. կուս. և յովհ։ *Ոչ պարունակեալ եա ընդ կանոնաւ . . . ոչ պարագրեալ ընդ փոքրկութբ. Նար. խգ։ *Հաղորդ լեալ ձրշմարիտ կենդանութե, որ և ոչ միով մահու պարունակի. Ա. որս. ե։ *Խաչ ասաեղեայ յերկնից՝ պարունակեալ գրով. ասէ, այսու յաղթեա. խոր. բ. 80։ *Արուեստն պարունակէ շչորթ արուեստաւորին. Եւագր. իբ։

*Ցայտնագոյն բարեպաշտութեանն ապացոյցք են, զորս պարունակենն աէրունական գիրքն. Փիլ. իմաստ։ *Պարունակի անհասան 'ի տեսակէն, և տեսակն 'ի սեռէն. պարունակէ և տարբերութիւն զտեսակն, և այլն. Պորփ. սաէպ։ *Եթէ սուղ իցէ (բանն), իբրու ոչ պարունակող զիմաստս . . . պարառեալ լինին. Իգն։ *Ո՞ր բան կարէ զայսր կեղծ չարի ընդարձակութե պարունակել. Լմբ. առէն։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԻԼ. Շրջապատել իբրու սահմանաւ, և Պատել որ և է օրինակաւ. *Եւ ոչ՝ որպէս ոմանք ասացին՝ եթէ ովկիանոսի պարունակեալ է զամենայն. խոր. աշ. (Ծով) ոչ 'ի լերանց պարունակի սահմանաւ, և ոչ մի ինչ ցամաքային էութբ. Պիտ։ *Պարթևք կոչեցան՝ պարունակեալք 'ի չորից ազգաց. Վրդն. պտմ։ *Պարունակեալ պահէին զձանապարհ ծառայն կենաց։ Սերովբէն բոցեղէն հրամանաւ պարունակէր։ Հեզաբար թևապարեալ՝ պարունակեալ ծածկեն զդէմս յահէ փառաց քոց (հրեշտակք). Շար։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԻԼ. Պարուանդել. պարապնդել, շուրջանակի կապել. *Հնարաւորեալ իւրեանց փայտս իբրև զանուրս՝ շուրջ նոք պարունակեալ շուրջ զոտամբ՝ դիւրաւ ընթանան 'ի վերայ ձեանն. Աւծր. ե. 7։

ՊԱՐՈՒՆԱԿԻԼ. որպէս Ի բաց պարուրել. թօթափել. *Ամենայնաղթ զօրութբ՝ կենդանարմատ քո փայտին յառաջագոյն երևեալ 'ի բաբելոնի 'ի հնոցին քառակերպեան նշանիս պարունակէր զբոց հնոցին 'ի Ռբ 'ի մանկանցն. Հոգեւոր։

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Περιοχή. Comprehensio, continentia, ambitus. Պարունակելն, իլն. պարունակումն. պարունակ. *Ջի և ոչ հայր 'ի տեղւոջ, և ոչ որդի 'ի պարունակութե խմբք. Բրս. Երրորդ։ *Սեռքն յոլովական՝ ընդ ինքեամբքն տեսակացն պարունակութբ. Պորփ։ *Ջի թէ 'ի տեղւոջ է, ապա 'ի պարունակութե է. և անմարմինք ոչ պարունակին. Պիտառ։

Կամ τὸ Συνεκτικὸν. Vis quae continet. Պարունակիչ գոլն. բովանդակիչ զօրութի. *Որպէս սկիզբն և բովանդակութի ամենայնի, որպէս պարունակութե էիցս։ Իսկ զթիկունսն (ծանիր նշանակիչս) զպարունակութին ամենայն կենդանարար զօրութեցն. Դիոն. տծայ. և Երկն։ Որպէս և 'ի Կիւրղ. գնչ. յովհ. ուր 'ի յն. սաի, պարունակող, պարունակեալք, 'ի հյ. դնի՝ պարունակութի, պարունակութիք։

ՊԱՐՈՒՆՈՂ. Պարունակող. բովանդակիչ. պարագրող. պարառօղ. *Բոլորից տէրն. և պարունողն ամաց՝ ժամանակեալ 'ի քեզ. Շ. թղ։ *Ցառաջ ընդհանուր բարեփառութե պարունող ձանաչիւր որ և երկնահանգէտ աթոռս. Գր. տղ. Եղբ։

ՊԱՐՈՒՍ, ի. գ. } Պարան հիւսեալ 'ի
ՊԱՐՈՒՍԱՆ, ի. } կնիւնոյ. սիրայ. *Ցոռնակացութ զամենայն գիշերն 'ի գլուխ հաներ յաղօթսն տյ, առկախիկ մի նիրհելով 'ի վերայ լարից պարուսին՝ հանգիստ տայր տըկարութե մարմնոյն. Ձ. Բ։ *Ոչ երբեք բազմեցաւ, այլ յոտն կալով վճարէր զպէտս բնութեն. բայց եթէ փոքր ինչ նիրհէր 'ի վերայ պարուսանի. Վրք հց. յին Ձ. իսկ նոր Ձ, պատրուսանի. տպ. պառաւանի։

ՊԱՐՈՒՏԱԿ, ի, աց. գ. Ὑμήν, μήνιγξ. Membranula, membrana cerebrum amplectens. Նուրբ մաշկ կամ թաղանթ պատիչ. միզիք. մանաւանդ՝ խելապատակ, որ պատէ զուղեղն. գրի և Պարունակ. Քերթէ, զար. *Ի կուսոյ ոչ լինին պարուտակք (աչաց) նոսուինք. և ոչ բիբք զորդարին. Պրղմ. յէա։

*Որոյ (ուղղոյն) վերին կողմն առ նոյն ինքն պարուտական որ կոչի զխելապատական՝ պարունակին։ Ասէ զխելապատակն. քանզի այսպէս անուանեն զպարունական խելացն՝ զպարուտակ։ Որոց կողքն ջեռուցեալ են՝ ախտաւոր իմն պարուտակաց 'ի նաստ եղելոց։ Միջոք՝ պարուտակացս այսոցիկ անուն է. Նիւս. Երգ. և կազմ։ տես և բ. գ. և այլն։ *Զարահոս գոլշէք (գինւոյ) ըզխելապատակն և զ ջլսւս պարուտական՝ որ կոչին միջոք՝ առ հասարակ կիզեալ ապականեն. Պիտ։ *Ցորժամ տաշեալ պարուտակքն (կամ պարունակքն) լինին տաշեցմանքն, զոր գինին 'ի վեր գոլորշացեալ բերէ, անկանին ցաւք անբերելիք 'ի գլուխն. Բրս. որբէց։

ՊԱՐՈՒՏԱԿԱՏ. ա. Որոյ պարուտակն կամ թաղանթն՝ պարունակն կամ եղջն իցէ հատեալ. *Ջնոյն ծածկեալ խաղաղեալ մոմակերպ ծեփօքն, ձեպին (մեղուք) անշարժ զ չինուածն հաստատել . . . զի մի ծանրաբեռն ծանրութի մեղերն պարուտակատ լատակոտր զգուբս մաղոցն առնիցէ. Վեցօր. է։

ՊԱՐՈՒՏԱԿԻՄ. յ. Իբր զպարուտակ ինչ պատիլ պատատիլ. *Ալեք կուտակին վէտք վէտք խորշեղէն պարուտակեալ միանամբք իւրեանց. Մծբ. ծբ։

ՊԱՐՈՒՐ. Տ. ԲՈՐՈՒՐ. *Հրէայքն յամենայն վարսն ջանային հաստուցանել պարուրս 'ի բանս կամ 'ի գործս. Վանակ. յոբ։

ՊԱՐՈՒՐԱՓԱԿ. ա. Պարուրելով փակող կամ փակեալ. շրջափակ. *Վերնայարկ կենդանգիւն շարապնդեալ պարուրափակ պարունակութեամբն պարփակեալ զամենեսին զերկրածնեալքս. Անան. եկեղ։

ՊԱՐՈՒՐԵՄ. եցի. ն. Περιλαμβάνω, περιγράφω. Complector, circumscribo. ἐμφιλοχωρέω, adhaereo. (Արմատն է Պարոյր. կմ Պար, որպէս շուրջ. և ուր.) Պարունակել. պարագրել. պարփակել. բովանդակել. շուրջ պատել. յարիլ. *Ջիարգ ովկիանոս արտաքուստ զերկիր զօրէն պարսպի շուրջ առեալ փակեաց . . . և պարուրելով եզերք ծովուն զհիւղէն. Փիլ. յուլ։ *Սիւն լուսոյ ըստ օրինակի ծիածանի իջեալ յերկնից՝ շուրջ պարուրեալ զնահատակաց զմարմինս ծրափակէր. Փարպ։ *Ջլժախծանս զամենայն 'ի բաց ընկեցեալ, և զ քաղցունսն զամենայնսն պարուրէ պատմութբն. Նիւս. Երգ։ *Ջայլոց թուղթս ը սակաւ թուով պարուրեաց. իսկ պօղոսի՝ որ յառաջն հաւածիչ էր, չորեքտասան թուղթս միանգամայն գրել չնորհեաց. Կոչ. ծ։ *Եղիցի և չնորհիւն տյ զաւացեալս ձեզ յիշողութբ պարուրել. Ճ. Գ։

ՊԱՐՈՒՐԻԼ. Պարածածկել. քօղարկել. պատրուակել. թաքուցանել. *Ջոր արեգակն քողարկեաց, ամպերաւ ըղձայն պարուրեաց. Սկեւռ. աղ։ *Պատառեցըղ պարուրեալ թակարդն։ Որ ժպրհի անարգել զծնօղս. նախատի, և պատկառանօք պարուրի . . . Մեղկեալն ախտաւոր ցանկութբ՝ պարուրէ թաքուցանէ 'ի քննողաց զամօթ 'ի գործան։ Որք եղիցին յայնժամ պարուրեալ 'ի թաքստեան. Լմբ օծիգ. և ատակ. և յայտ։

ՊԱՐՈՒՐԻԼ. Ἀνασπάω. Contraho. Շուրջանակի հաւաքել. գումարել. ժողովել. ամփոփել. ծողճուել. կր. քաշուել. *Ամփոփեալ պարուրեալ զպատուհան տեսութեց։ Ջհօտն ցրուեցից. և գարձեալ խաղաղ ա իս իսկ պարուրեցից. Նար. ծբ. և խւ։ *Ոմանք 'ի հալածանաց առ նա պարուրեցան. զորս իբրև զերեկի այր՝ փրկեաց, և հանգուցեալ արձակեաց 'ի խաղաղութի. Շ. գ. յհ։ *Ի քո ապաւինելեաց անիգ պակուցման պարուրին պարք լուսակերպեցն. Նար. գծ։ (որ և

տուն Պարունակել. և Գումարել։)

Կամ Διασπάω. Distraho, discerpo. Քարշել. ձգձգել. փարչալամագ պօզմագ. *Պարուրեաց շուրջ զինև և գնացի. եհատ իբրև զոստայն գործոյ իմ. Եսայ. ԾԸ. 10։

ՊԱՐՈՒՐԵԼ. և } Περικαθαρίζω. Circumquaque purgo.
Ի ԲԱՑ ՊԱՐՈՒՐԵԼ. }
περικόπτω, circumcido, exscindo. ἐκβάλλω, abigo. Շուրջանակի սրբել. մաքրել. յատակել, հատանել. կարճել. 'ի բաց բառնալ. հերքել. փարատել. *Պարուրեսցէ տէր զսիրտ քո և զսիրտ զաւակի քո՝ սիրել զտէր Ած քո. Օր. Լ. 6։ *Զ յանձախութե անասնոյն պարուրեսցուք։ Որ չպարուրէ յիւրմէ զչարիսն՝ պիղծ է. Ոսկ. մ. ա. 10։ Ի փիլ. ԺԷ։ *Բազում վարձք է մեզ՝ յորժամ 'ի տեսութէ իցի զանձինս պարուրեսցուք. Կիւրղ. *Պարուրեաց զախտն 'ի Նմանէ. Պիտառ։ *(Ի) պարուրելոյն զթլփատութիւն կարգապաշտ կոչէ. և անտի և անուն տեղւոյն. Կիւրղ. յէո։ *Պարուրեալ զախտն 'ի բաց. Ոսկ. մ. Բ. 5։ *Զկարճմտութիւն 'ի նոցանէ 'ի բաց պարուրեաց ։ Ի մէջոյ 'ի բաց պարուրէ զերկուց երեաց զանազանութի. Սարգ. յկ. ի ա. յհ։

ՊԱՐՈՒՐՈՒՄՆ, րման. գ. Պարուրելն և իլն. *Ոչ այլ ինչ, այլ մեղաց պարուրմունքն են վաճառք. Գէ. Ես. իբր կաղոց. փէնլ։

ՊԱՐՊԱՏԵՄ, եցի. ն. } Πιπλάω, πίπλαμαι. Impleo, or.
ՊԱՐՊԱՏԻՄ, եցայ. չ. }
ῥήγνυμι, διαῤῥήγνυμι, μαι. disrumpo, or. Պարապատել. որպէս շուրջ պատել լիութե իրաց. առնուլ խիստ մեծ 'ի պատառումն. խծողել, իլ, և գրեթէ պայթուցանել, պայթիլ. մէն մէյուն ըհէն պուլուշ, փչուիլ, ճաթիլ ճաթրուիլ. փոթ փօլօ էթմէք, մէզ դէր մէզ փօլփութմագ, փօլմագ, ճաթլամագ. *Փակեցին 'ի ներքս բազմութի ձկանց յոյժ, մինչև պարպատէին ուռկանք նոցա. Ղկ. Ե. 6։ *Զուռկանսն լցեր և պարպատեցեր ։ Անդ բազմութի ձկանց մտին, զցանցս ուռկանին պարպատէին. Գնձ։ *Որովայն պարպատեալ ոչ առէ շատ 'ի մթերս իւր. Վրք հց. Ե։ *Ցրճացեալ է զուլթ սիրոյ 'ի մարմն. վասն որոյ ծանրացեալ պարպատեն սաինքն կամաք. Փիլ. Ել. Բ. 8։ *Ի վերայ նստելոց է որովայնի խանչումն այտուցեալ և պարպատեալ. Փիլ. Տ. Բան։ *Մարմինն ստուի և պարայ հանդիպեալ՝ նախ իսկ լինի բովանդակն կարսուսաւ՝ մածուցեալ արեամբ. տապա պարպատէ։ Երանելք պարպատեալք՝ 'ի ներքուստ խոովութէն բեկեցելոյ շնչոյն. Բրս. խ Ձ. և Ջ։ *Ցորեամ պտուղներն յագէին, և ցկատակք պարպատէին. Ցն. որդի։

ՊԱՐՊԱՏԵԼ. ն. Շուրջ պատել. որպէս պարապնդել. պարսուանդել. պըլմէլ. փօ-լմագ. *Նոյնօրին յառաստանիցն այն պարպատեալ զմէջս և զկողսն. Մագ. ԺԴ։

ՊԱՐՊԱՏԻՒՆ, } ման. գ. Պարպա-
ՊԱՐՊԱՏՈՒՄՆ, } տելն. չարաչար խծողութի. ծայրալիր զեղումն. և ճայթիւն. *Այլ պարպատմամբ որովայնին լուծի զկանոն օրինին. Ցն. որդի։ *Զբաւշարչալ պարպատմամբ և ուռուցմամբ վտանգեցաւ սա որովայն նորա. Վրդն. լուս։ յորմէ և Եղծ. Եր։ *Ի յոյժ պարպատմանէ լուսն՝ յեռան զեւր հիւթան համոյն մաղձոյն սերմանելով. Նիւս. կազմ։ *Ոչ եթէ պայթիւն ակնց, և ոչ պարպատումն պատգամաց տեսնելք. Ոսկ. յհ. ա. 1։

ՊԱՐՍ, ի, ից. գ. Σφενδόνη. Funda. Իտ. Frombola, fromba. որ և ՊԱՐՍԱՏԻԿ, ՊԱՐՍԱՏԱԿ, ՊԱՐՍԱՑԱԿ, ՊԱՐՍԷՑ. փոկ կամ հիւսեալ թելթաչափ, յոր ամփոփի քար, և 'ի պտոյտքելն 'ի ձեռաց թողեալ լինի մի ծայր չուանին. որով թռուցեալ քարն 'ի միջոյ՝ խաղայ ուժգին 'ի նպատակ. պարսէք. սափան. *Ընտրեաց իւր հինգ քարինս ողորկս 'ի հեղեղատէն ... և զպարսն 'ի ձեռին իւրում ։ Եւ զօրացաւ դաւիթ քան զայլազգին պարսիւքն (յն. պարսիւքն) և քարիւն. ա. Թգ. ԺԷ. 40. 50։ *Պատրաստէր նոցա պարսս 'ի քարինս. Բ. Մն. ԻԶ. 14։ *Զօրէն պարսին ճարճատեալ, և որոտմամբ. ... հզօրաբար յարձակմամբ. Մագ. Լ։ *Որպէս լար պարսից՝ զգաստից միտք լարեն 'ի կամս քնի. Հանմ. ուոյ։ *Քարամբք պարսից՝ հաւատոյ բանից։ Քարինք պարսից՝ հոգևոր հնարից. Նար. ա. և կը։ *Քարն պարսից տէրունեայն ձեռաց. Նար. Ծբ։ *Առ քո բանքդ. պարսիւք 'ի բաց տարաքեսցին. Առ որս. Ը։

Լինի պարս և 'ի փայտէ, ճեղքելով զծագ գաւազանի և անցուցանելով ընդ այն զքար, որ ոլորմամբ, 'ի բաց ձգի ուժգին. *Քարինս արձակեցեր պարսիւս այսու փայտեայ ընդդէմ գողխագու. Նար. ղԲ։

ՊԱՐՍ, ՊԱՐՍՍ. որպէս Պարք. զՊարս, տես 'ի բառն ՊԱՐ։

ՊԱՐՍ, ՊԱՐՍՔ. որպէս Պարսիկ. իկք. անուն ազգի. աճէմ, գըզըլպաշ, ֆարս. *Մեծամեծաց պարսից և մարաց. Եսթ. ԺԱ. 23. ԵՆ։

Եւ որպէս աշխարհ նոցա. պարսիսփան. աճէմիսթան, ֆարսիսթան. *Մարտիրոս որդւովք 'ի պարս վկայեալ. Շար։ Այլ առաւել յոգնակին ասի 'ի Պարսս՝ առ ամենայն մատենագիրս։ Տես բռ. յոկ. ան։

ՊԱՐՍԱՅԱԿ. ի, աց. Որպէս Պարսատակ. Պարսատիկ. Պարս. *Երէց մի շահպուհ անուն, և մի ոմն յաւագաց ձորոյն, և հովիւ մի պարսայակաւ քարինս 'ի վերայ արկանէին. Ածր. Գ. 2։

ՊԱՐՍԱՅԻՆ, յնոյ. փոխանակ գրելոյ Պարսկային. յօրինակս ինչ խոր. ա. 24։

ՊԱՐՍԱՏԱԿ, ի, աց. Նոյն ընդ Պարսատիկ. Պարս. *Կորովութբ կշռեալ զքարինս 'ի պարսատակաց. Ցհ. կբ։ *Ճայթմամբ պարսատակաց, այսինքն սաստիւ հրամանացն. Ածխոփ. Ձրփ։

ՊԱՐՍԱՏԻԿ, տկի, տկաց. Տ. ՊԱՐՍ. սափան. Σφενδόνη.] Funda. *Զանձն թշնամեաց քոց պարսաքարեսցես 'ի մէջ պարսատակաց։ Որ գնէ քար 'ի պարսատիկս, նման է առն՝ որ գնէ պատիւ անզգամի. ա. Թգ. ԻԵ. 29։ Առակ. ԻԶ. 8։ *Եւ ոչ իբր պարսատակաց քար մի արժանաւոր՝ 'ի չլինուածոյ ամբարտակին խլել ոք զօրեսցէ. Խոր. ա. 15։

ՊԱՐՍԱՏԻԿ ասի և Մեծ և աճապին քարընկէց ընդունարան բաբանի. *Քար եդեալ 'ի պարսատիկս մեքենային։ Վաթսուն լիտր քար եդեալ 'ի պարսատիկսն՝ 'ի քաղաքն ձգէին. Լաստ. ԺԶ։

ՊԱՐՍԱՒ, ի, իցն. գ. Ψόγος, μέμψις, μῶμος. Vituperium, vituperatio, probrum, reprehensio. Իտ. Biasimo. որ և ՊԱՐՍԱՒՈՒՆՔ. Որպէս թէ Պարսիւ քարաձգութի, կամ պարսաքարումն այլաբանական. Բան անարգանաց ընդդէմ ուրուք կամ իրիք. գործ. Նախատինք. Վար ղօրէնսը, գէչ խօսիլ, խօսք նէտէսը. գէնն, գըծամագ, խօր գօրմագ, խաշլամագ. *Ցաղագս բարուցն գովասանութեն, և պարսաւի. Պղատ. օրին. Է։ *Ցաղագս պարսաւի. Պարսաւ է բան արտաբերական էից չարեաց՝ հակառակ գովութեն լեալ։ Պարսաւ արեսողումս, կամ ձիոյ, լերին, որթոյ, նաւարկութեն. Պիտ։ *Գործոյն կամ գով կամ պարսաւ հետևի։ Միամայից գործոց ոչ ինչ եղիցի գով կամ պարսաւ ։ Զնոյնս առնլի է տալ և 'ի վերայ պարսաւից և գովից. Նիւս. կազմ։ *Մեծ պարսաւ, և փոքր գովեստ. Նար. ԽԷ։

ՊԱՐՍԱՒ. ա. որպէս Պարսաւելի. պարսաւեալ. նախատ. անարգեալ. *Ապաշխարողին չէ պարտ բարկանալ. այլ պատուել պատուասէր զրգել, բողոքել և պարսաւ, և առանց համարձակութեն իբրև զպատժապարտ. Ոսկ. Եփր. ա։ յորմէ Սարգ. ա. յհ. Է։ *Ի նմանէ պարսաւ լինի յակոբ. Եփր. Ծն։ *Չեղաք պարսաւ, չեղաք նկուն. Ոսկ. Բ. փիլ։ *Ի յիշատակ թողում յետ իմ՝ զհամբաւ չարեաց պարսաւս անձին. Ցն. որդի։

ՊԱՐՍԱՒԱԲԱԽՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Μεμψιμοιρία. Conquestio de sorte sua. Պարսաւելն զբախտ անձին. տրտունջ ընդ վիճակ իւր. *Հեռեալ լինի փոքրահոգութեն՝ փոքրաբանութի, պարսաւաբախտութի. Ածխոփ. տոտփ։

ՊԱՐՍԱՒԱԴԷՏ, գիտի, տաց. ա. Μωμοσκόπος. Reprehendendi animo observans, curiosus reprehensor. Որ գիտէ պարսաւանս կամ արատս գտանել 'ի վերայ այլոց, բամբասող. բամբասասէր. պարսաւասէր. *Բանսարկուք, և վկայելոց (գովութե 'ի վարդապետութեն)՝ պարսաւադէտք. Ճ. Բ։ *Ընձամբ ոչ եւսուն՝ զարհուրեալք 'ի պարսաւադիտաց. Մխ. տփ։ *Ապա եթէ ոք 'ի պարսաւադիտացն 'ի վերայ մեր ընթացեալ խոտորնակս ինչ խորհեսցի հակառակելով. Նանայ։ *Ծածկեաց զիրսն 'ի պարսաւադիտացն. Իգն։ *Ցիրաւի պարտապանք գտցուք պարսաւադիտացն. Նիւս. կազմ։ *Ողջ ամբողջ և անխախուտ մնասցէք 'ի պարսաւադիտէն գիտողէ. Ցհ. կբ։ *Կարասցէ պախարակել զստ, որ պարսաւադէտ բարս ունիցի. Պիտ։

ՊԱՐՍԱՒԱԴԷՏ ԼԻՆԵԼ. Μωμοσκοπέω. Reprehendendi animo considero. Սատանանել. մեղադիր լինել. *Պարսաւադէտ բանիս լիցին ... մի համարիր մեղս նոցին. Ցն. որդի։

ՊԱՐՍԱՒԱԴԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարսաւադէտ լինել. *Նենգախոհութիք և զրպարտութիք, պարսաւադիտութիք. Մաշ։

ՊԱՐՍԱՒԱԴԻՐ, դրի, րաց. ա. Κατήγορος. Accusator. Որ դնէ պարսաւանս այլում. չարախօս. *Ոտխս զամենեսեան ուղին և պարսաւադիրս. Ոսկ. յհ. ա. 27։

ՊԱՐՍԱՒԱԿԱՆ. ա. Ուր իցէ պարսաւ ինչ. անարգական. *Անկանի ամենայն պարսաւական բան. Խորոնհւ։

ՊԱՐՍԱՒԱՆՔ, նաց. գ. Ψόγος, μέμψις, μῶμος, δυσφημία. Vituperium, reprehensio, probrum, convitium. Պարսաւ. պարսաւելն և պարսաւիլն. չարախօսութի. չարահամբաւութի. նախատինք. անարգանք. թշնամանք. *Լուայ զպարսաւանս բազմաց. Երեմ. Ի. 20։ *Փառօք և անարգութբ, գովութբ և պարսաւանօք. Բ. կոր. Զ. 8։ *Մի տար պարսաւանս 'ի փառս քո. Սիր. Լ. 23։ *Որում ոչ կարացեալ այնպիսի վաստակոց և պարսաւանաց տանել, և այլն. Խոր. Գ. 25։ *Ցարցին զպարսաւանացն առ փոքր ինչ զբամբասանս յիրաւի ։ Զանձինն պարսաւանացն տարցի մրցանակ։ Որ այսքան գլխաւորագոյն պարսաւանօք զյաղթանակն էառ չարեաց. Պիտ։

Կամ Սագիւս. և Արատ. պակասութի. *Ունի և որ ըստ բնութեն է համագամ ցանկութի բազում անգամ պարսաւանս, յորժամ անչափ և առանց յագելոյ վարեսցի ոք նովաւ։ Ոտիւք կամ այլով մասամբն խեղ իցէ մարմնոյն, և կամ պարսաւանս ինչ ընկալցի. Փիլ. Տ. Բան։ Ի փհ։ *Կեղծաւորքն պարսաւանս եդեալ, գտանեն զեղծարան, ծածկելով զինչեանցն պարսաւանք. Վրք հց. ԻԶ։

ՊԱՐՍԱՒԱԾՈ ԴՆԵԼ. Տ. ՊԱՐՍԱՒԵԼ.

*Որ պարսաւանս դնէ անխնամանէ, 'ի խը-

նամոց ընտգաանէ. Փիլ. Նխ. ա: *Եւ ինձ մի՛ ոք պարսաւանս դիցէ, որ 'ի հեռուստ ածեալ նուաճեցի զբանս՝ առաջինկայ մըտայս. Նխ. կող: *Զունէին այլ ինչ, որով պարսաւանս դիցեն նմա. Իգն:

ԸՆԴ ՊԱՐՍԱՒԱՆՕՔ ԱԾԵԼ. Տ. ՊԱՐՍԱՒԵԼ. *(Սամարուհին) յորժամ պատճառս ետ նմա՝ հրէայ կոչելով զնա՝ և ընդ պարսաւանօք եած, (յն) 'ի բաց հատանելով զըմբռստանալն, ասէ. Ոսկ. յհ. ա. 31:

ՊԱՐՍԱՒԱՍԷՐ, սիրի. րաց. ա. Φιλόψογος, φιλεγκλήμων. Reprehendere amans, calumniator. Որ սիրէ պարսաւել զայլս. բամբասասէր. պարսաւադէտ. պարսաւագիր. *Ծանիցեն պարսաւասէր ոտոխք. Փիլ. Նխ. ա: *Լուայ զպարսաւասիրաց ոմանց զօրէն պիծակաց ոմանց հնչեցուցանել՝ դաժանս զգայաւալով 'ի վերայ իմ բանս. Պրղմ. խփ: *Մի դարձեալ մեզ 'ի վերայ յարձակեսցին պարսաւասէրքն և յամենայնի արագունք: Լեզուք չարք և պարսաւասէր շըրթունք խօսին զմենջ. Սոփ. հանգ: *Զի՞նչ դարձեալ ասիցեն պարսաւասէր հերձուածքըն. Կիւրղ. գնդ: *Պարսաւասէրն լինել և բարիատեաց. Փիլ. լին. գ. 43: *Կեղծաւորքն պարսաւասէր եղեալ՝ դատեն զեղբարսն, ծածկելով զինքեանցն պարսաւանս. Վրք հց. իէ:

ՊԱՐՍԱՒԵՄ, եցի. ն. Ψογέω, μέμφομαι. Vitupero, vitio verto, reprehendo, incuso, criminor. Պարսաւանս դնել. անարգել. դարովել. մեղադրել. անգոսնել. ընդվայր հարկանել. վար ղոյնէլ. խօրլամագ. *Պարսաւէ զյունաց մատենագիրս, թէ զուր կարծեցին և այլն. Եւս. քր. ա: *Մի զմեզ այպանեալ պարսաւեսցես. Խոր. գ. 1: *Ցարգեն զթշուառունի, և պարսաւեն զյոլովս. գովեն զմահ, և պարսաւեն զկեանս. Եղիշ. բ: *Ցիրաւի պարսաւեսցի առաւել քան թէ գովեսցի՝ մահուամբ սիրելեայն դնելով իւր պատիւ. Փիլ. Իմաստ: *Նոյնքան պարսաւեսցես, որքան գովեցերն: Սա խոկ կարգեսցի գլուխ բազմականի պարսաւելեացն ամենեցուն. Պիտ. առէպ: *Ի մարդկանէ գովիմ, և 'ի տեառնէդ պարսաւիմ. Նար. խե: *Գովելի են գեղեցիկքն, և պարսաւելի գարշելիքն. Արիստ. առաք: *Ջանայեն 'ի յայտ բերել զոր յիս պարսաւելի կիրքն. Շ. Բղթ: *Առ մարդկան այպանելիքս պարսաւեալ լինին. Իգն:

Եւ որպէս Սագատանել խղճի. *Եթէ պարսաւեսցէ զմեզ սիրտ մեր: Եթէ սիրտք մեր ոչ պարսաւեսցեն. Խոխ.:

ՊԱՐՍԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. Σφενδονήτης. Funditor. Որ ունի և վարէ զպարս. այսինքն զպարսատիկ. ռաֆանճի. *Ամենեքին նոքա պարսաւորք, որ ձգէին քարինս և 'ի մազէ ոչ վրիպէին: Պատեցան պարսաւորք և հարին զնա: Ամենայն այր պարսաւոր... քարաձիգ արարին 'ի վերայ նոցա: Յուսացան 'ի կորովս աղեղնաւորացն և պարսաւորացն: Պարսաւորքն և աղեղնաւորքն առաջի գնդին խաղային. Դատ. ի. 16: Դ. Թգ. Գ. 25: Յուդթ. Զ. 8: Ա. 6: ա. Մ. Ա. 11: *Պարսաւորքն առ հասարակ. Եղ. Խոր. ա. 25:

ՊԱՐՍԱՔԱՐ, ի. ից կամ ոց կամ անց. գ. Քար պարսի կամ պարսատիկի. ռաֆան թաշը. *Թողեսցեն զնա քարամբք պարսաքարաց (յն. պարսատկաց). Զաք. Թ. 15: *Որ զդաւթեան պարսաքարն դիպեցուցեր 'ի ճակատն գողիաթու. Խոր. գ. 9: *Զխելապատակ նորա պարսաքարիւ ջարդեալ՝ յերկիր ընկենոյր. Լաստ. ճ: *Երկերիւր զարկք նետից և ըմբռնայ բազմաց հանդերձ պարսաքարիւք 'ի նա դիպեալ. Փղ. հատղ: *Պարսաքարիւք զամենեսին դիպեցուցեալ կացուցանէին. Ոսկ: *Արդ զանմարմինքն գողիաթ՝ պարսաքարիւ կործանեցեր. Տաղ: *Նետիւք և պարսաքարամբք և գլօք կոտորեցին. Մծբ:

ՊԱՐՍԱՔԱՐԵՄ, եցի. ն. Σφενδονέω. Funda jacio. ἐχσφεδονέω, velut e funda emitto. Ձգել զքար պարսիւ, և հարկանել կործանել նովին. լայնաքար, Ձգել իբրև 'ի պարսատկէ. և Քարկոծել, կշտամբել. թաշլամագ. ռաֆանլա Թաշլամագ. *Պարսաքարեաց և եհար զճակատ այլազգւոյն. ա. Թգ. ժէ. 49: *Իբրև յանօրէն գողիաթ՝ պարսաքարելով իսա. Մաշտ: *Զանձն թշնամեաց քոց պարսաքարեսցես 'ի մէջ պարսատկաց. ա. Թգ. իէ. 29: *Ոչ 'ի պարսաքարել զմինն միայն զբլուրն մեղէն: Ընդ դաւթի պարսաքարել զնորս գողիաթու մեղէն բուրգն. Յհ. կբ:

Նմանութբ. ասի. *Պարսաքարել զնոսա. պարտ վարկաք. Գր. տղ. Եղբ: *Զինուորեալ ածային բանակօք առ 'ի պարսաքարել զգայլն. Ոսկ. լուս: *Պարսաքարեալ զբանս դրոց յերկս բանսարկուին. Սարգ. յկ. է:

ՊԱՐՍԵՄ, եցի. ն. Նոյն ընդ վ. Իրօք կամ նմանութբ. *Քարկոծէ, և պարսէ զգազանս անբանս. Առ որս. գ: *Պարսեաց զհրակայն դեպուղղակի 'ի ճակատն. Մագ. ծէ: *Նախ առ ած ձգեաց (չարախօսն) զլեզուն, և պարսեայ զթոյնս իւր իբրև զարձան վիմի. Մագ. ծէ: *Պարսել զպարտաւորեալս՝ իւր զՀռոսակար անփրկանաւոր անհամոզելի. Նար. է: *Պարսեսցին պատրանքն, ջրեսցին մեղքն: Պարսեսցին պատրողին բանսարկութիւնք. Նար. լբ. գ: *Յորժամ ամենայն թշնամանքն լեզուաւն արտաքս պարսեսցին. Բրս. Եարկ:

ՊԱՐՍԵՄ, եցի. չ. Ἐκπηδάω. Resilio. Ի վեր վազել. 'ի դուրս ոստնուլ, որպէս քար 'ի պարսատկէ. վէր ցաթկէլ, նէփոխէլ. ուչըրըլմագ, աթլամագ. *Բայց ալեքսանդրոս ('ի ջրոյն) յերկիր արտաքս 'ի ցամաքն պարսեաց. Պտմ. աղէք: *(Արի, զի՞ խորգաս.) ո՞չ տեսանես 'ի վեր քան զօդս պարսեալ զնաւդ. Փիլ. յոբ:

ՊԱՐՍԷՏ կամ ՊԱՐՍԵՏ, ի. ի. կմ ով. օք. Նոյն ընդ Պարսատիկ՝ իբր արմատ նորին. *Բարկութբ ոստեալն որպէս քարինք պարսետով փիլիկոնի ընկեցեալ. Վանակ. յոբ: *Զորս պարսետօքն (կամ պարսաւորք) կոտորեցին. Զենոբ:

ՈԼՈՐՈՒՄՆ ՊԱՐՍԵՏԻՑ. Σφενδόνησις Funda uti. Ոլորելն և արձակելն զքար 'ի պարսատկաց. ռաֆան փուլլանմաղ. *Հեծելութեան վարդապետք, և աղեղանցն և նիզակաց, և ոլորմանցն պարսետից. Պղատ. օրէն. ե:

ՊԱՐՍԻԿ, սկի, սկաց. գ. Πέρσης. Persa. ֆարս, ֆարսի, աճէմ, գըզըլպաշ. Ազգ արեւելեան անդր քան զհայս և զմարս. Տես բռ. յոկ. ան: *Դողացան պարսիկք 'ի քաջարութէ նորա, և մարք 'ի քաջութենէ նորա խռովեցան. Յուդթ. ժզ. 12: *Զկնի այսորիկ փրկութի եղիցի մեզ. և վասատակաւորաց պարսկաց (յն. դէպ 'ի պարսիկս). Եսթ. ժզ. 23:

ՊԱՐՍԻԿ. ա. Πέρσης, περσικός. Persa, persicus. Որ է յազգէ պարսից. և Պարսկային, պարսկական. ֆարսի, ֆարսիյան. *Առ կիւրոս պարսիկ զիշխանութիւն: Դարեհի պարսկի. Եսթ. քր: *Սասանեայ պարսկի: Զոմն յազգէն կայսերաց պարսկաց. Եղիշ: *Մեծապարգև փառաւորութեան արձակեալ պարսիկ մարզպանաւ: Հրաման տայր մի՛ ուտանել զպղպրուն յունարէն, այլ պարսիկ. Խոր. գ. 64. 36: *Երկոտասան պարսիկ հրատախաւ. Եղիշ. է:

ՊԱՐՍԿԱԲԱՐՈՅ. ա. և ՊԱՐՍԿԱԲԱՐՈՅԱԿԱՆ. } Ունող պարսկական բարոյից. ('ի յն. Μηδικός. Medicus. որ է Մարական.) *Ուստի՞ սիրամարգն ամբարտաւան և պարսկաբարոյական՝ այնպէս պճնասէր և պատուասէր. Առ որս. է: Ցորմէ և Տօնէ. *Հաւն ամբարտաւան և պարսկաբարոյ՝ իմանայ զանձին գեղեցկութիւն, և պճնի յ:

ՊԱՐՍԿԱԴԵՆ. ա. գ. Անուն դենի, և մատենի դենին պարսկաց, և կրթելոց 'ի նոյն. *Ուսեալ էր... և զպարսկադենն. Եղիշ. է: *Մեծարեաց զմոգան պարսկադենն, և շինեաց նոցա տեղի. Պտմ. վր:

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Περσικός. Persicus. Սեպհական ազգին պարսից. պարսկային. որ ասի և ՊԱՐՍԻԿ. *Ի պարսկական սովորութենէն անդէն վաղվաղակի 'ի բաց դարձեալ դարշեցեալ՝ հրաժարեցոյց. Փիլ. ժ. բան: *Սրտի մօք կալեալ էր զպարսկական օրէնսն. Եղիշ. գ: *Օտարօքն զիւրսն խրատել կամէր... և նախ 'ի պարսկական բարբառոյն զայն ինչ՝ զոր 'ի մարգարէից չկամէին ուսանել. Ոսկ. մ. ա. 6: *Պարսկական զօրօք: Զանգիտեալ պարսկական գունդն. Խոր. գ. 6. 37: *Ի պարսկականն հինից. Նար. իէ: *Ուսեալ զչար մոլութին յումեմնէ պարսկական բժշկէ. Մագ. ա: *Հողմ սաստիկ 'ի մերոցն կուսէ ընդդէմ պարսկականին փչեալ. Խոր. գ. 37: *Ընդ պարսկականսն զնոցայն կեղծաւորէր. Ածբ. ա. 14:

ՊԱՐՍԿԱԿՈՐՈՅՍ. ա. Περσολέτης. Persarum deperditor, victor. Կորուսիչ կամ յաղթօղ պարսից. *Զի՞ խառնեալ եմ պարսկակորոյս և հնդկավանդ, որ կործանեցեր զյաղթութի զմարաց և զպարթեաց. Պտմ. աղէք:

ՊԱՐՍԿԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. Տ. ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ. *Նուաճեալ և հնազանդեալ էին համարձակելոյ պարսկային թագաւորութե. Կանոն: *Տեսին զբազմութի պարսկային զօրուն. Ածբ. ե. 2: *Զինչպիսի հնարիւք լուծանել կարասցուք զկապ սիրոյ պարսկայնոյն (կամ պարսայնոյն) և հայկազինն. Խոր. ա. 24:

ՊԱՐՍԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Περσίζω. Persa efficior, persice loquor. Իբրու Պարսիկ լինել. որպէս պարսիկ բարբառել. *Գովելեացիք էին պետրոս և անդրէաս. և անդէն վաղվաղակի պարսկանային և պարթեւանային. Կոչ. ծէ:

ՊԱՐՍԿԱՊԱՆ. Տ. ՊԱՐԵԿԱՊԱՆ. Πρόφυλαξ. Excubitor. *Ելանիցէք արտաքոյ քաղաքիս, իբրև թէ իջանիցէք 'ի գաւառ անդր 'ի թև մի պարսկապանաց որդւոցն աստր. Յուդթ. ժդ. 2:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ, ի. Περσίς (γῆ). Persia. Աշխարհ պարսից. պարսք. ֆարսիստան, աճէմիստան. *Խաղացեալ կիւրոս 'ի պարսկաստանէ զօրօք բազմօք. Եւս. քր. ա:

ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ. մ. Περσικῶς. Persice. Պարսից լեզուաւ. *Քաջ իսկ գիտէր պարսկերէն. Եղիշ. է:

ՊԱՐՍՄԱՅՐ, մօր. գ. Մայր պարսից մեղուաց, այն է թագուհի նոցին. առըլար անասը. *Մեղուքն՝ իւրեանց թագաւոր ունին, հայխօս՝ Պարսմայր. Վրդ. յն. այսինքն 'ի հայ լեզու այսպէս կոչի:

ՊԱՐՍՊԱԴՈՅՆ. ա. Քաջ պարսպեալ. ամրացոյն. *Ծածկեալ 'ի մարգակս պարսպագոյն շուրջանակի արկանէ զպարիսպ. Փիլ. լին:

ՊԱՐՍՊԱՀԱՍ, ի, աց. ա. գ. Τειχώρυ-

χος. Fur. Գող աւազակահատ. պատ ծակօղ գող. *Աւազակք, և պարսպահատք, և ծարականպատուք. Պղատ. օրէն. Է։

ՊԱՐՍՊԱՁԵՒ. ա. Որ է 'ի ձև պարսպի. *Շուրջ զխորանաւն պարսպաձև աւագաւորանել, հարիւր կանգուն ընդ հարաւ, և հարիւր ընդ հիւսիսոյ, և յիսուն ընդ արևելս, և յիսուն ընդ արևմուտս. Նխ. եւ։ *(Ցանցս կարմիր ծածկոց) 'ի պատարագնոյն ընդ խնկոյն զխտագաւորականն ճանապարհ պարսպաձև կառուցմամբ 'ի յաջմէ և յահեկէ։ Պարսպաձև կազմութեամբ ամրոցի. Պիտ։

ՊԱՐՍՊԱՄԱՐՏ. ա. Τειχομάχος, χης. Muri oppugnator. Մարտնչօղ ընդ պարսպի և աշտարակ. *Պարսպամարտն պղնձեկեալ. Պտմ. ալէք։ *Պարսպամարտ անուանել հաւանեալ (զալիքքեն). Մագ. ծ։ Տ. և ՊԱՇԱՐԻՉ։

ՊԱՐՍՊԱՄԱՐՏԻԿ. ա. գ. Ἑλέπολις (μηχανή). Obsidionalis, machina, urbium vastatrix. Մեքենայ մարտնչելոյ ընդ պարիսպս. ըստ յն. քաղաքաւեր. *Շուրջ զգաղաքաւն կացուցեալ պարսպամարտիկս, և պատերազմին պատրաստութիւն... քանդել ուժգնակի ընդ այլոյն համանգամայն և զՊր քաղաքն. Պրպ. Հ։

ՊԱՐՍՊԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Τειχοδομία, τειχοποιΐα. Muri exstructio. Կառուցումն պարսպի. *Պարսպաշինութիւն աւէ՝ յոգնաջոյն ծախս ընչից գործէ. Պիտ։

ՊԱՐՍՊԱՊԱՀ. ա. Τειχοφύλαξ. Murorum custos. Պահապան պարսպաց. *Որ զօրք պարսպապահք 'ի վեր անդ կային. Ճ. Դ. Ծ. 36։ *Ցետ պարսպելոյն՝ հզօրագոյն մեղուն պահպանաւոր և պարսպապահ կարգեալ լինի. Փիլ. Լիւ։ *Պարսպապահ լինել՝ արտաքոյ գլխերոյթեալք. Փիլ. բագն։

ՊԱՐՍՊԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Τετειχισμένος, περιτετειχισμένος. Muro cinctus. Ունօղ զպարիսպ. պարսպեալ. պարսպափակ. պատեալ. պատուար. հերասէ. փոշտէ. *Ի պարսպաւոր քաղաքի. Ի քաղաքս պարսպաւորս։ Քաղաքք մեծամեծք և պարսպաւորք մինչև յերկինս. Դտ. ԺԵ. 29։ Թուոց. Լ. 17։ Օր. Ա. 28. և այլն։ *Ամենայն պարսպաւորք քո կործանեսցին. Ովս. Ծ. 14։

ՊԱՐՍՊԱՒՈՐԵՄ. Տ. ՊԱՐՍՊԵԼ. *Պարսպաւորէ (զսեղին) անմերձենալի ամրութեամբ. Պարսպաւորել ամրութեամբ զկլորս գաղամթ նաւորս. Առձր. Է. 56։

ՊԱՐՍՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարսպաւորն գոլ. և Ամրութիւն. *Ունելով զպարսպաւորութիւն (քաղաքի) քաջութեան զօրականն. Պիտ։ *Ջպարսպաւորութիւն չար ախտիցն և չարեացն քաղաքս քանդել. Փիլ. Նխ. Ի։

ՊԱՐՍՊԱՓԱԿ. ա. Փակեալ պարսպաւ. պարսպաւոր. *Այն վայր ոչ էր պարսպափակ. Ոսոդ. Որոյ շրջապատեալ պարսպափակ ամրութիւն պնդագոյն իւր և կանացնէ եկեղեցի. Ածան. Եկեղ։ *Սա լեր որդեալ պարսպափակ ասէ զպարիսպն սուրբ. Ուռհ. Գ. 11։

ՊԱՐՍՊԵՄ. եցի. ն. Τειχέω, τειχίζω, ἐπιτειχέω. Murum sive moenia aedifico, struo, muro cingo, muris circumdo, munio. Պատել պարսպաւ. պարսպափակ առնել. պարսպաւորել. ամրացուցանել. շուրջ պատել. և Պատսպարել. անդրոյն պահել պաշտպանել. *Պարսպեցին զգեօղս որ էին 'ի նոսա. Ցուցք. Գ. 4։ *Ջքաղաքն պարսպեր պարսպով և երկաթի պատուարաւ։ Պարսպեաց և զխարիսխ ծածկոց զեղք յամեայ ծփանաց։ Պիրեսս պարսպեցաւ 'ի թէմիստոկլեայ. Խոս. Եւ. Ա. Ն. Բ։ *Խորհեցին լայն կեփարեսցեն պարսպել արքայի։ Պարսպեցի է. Պիտ։

Նմանութեամբ. *Ջշուրջն պարսպեալ զհերոյեւլ անդուցանէր. Նար. յանէ։ *Ի բարձրութեամբ ամրութեամբ պարսպեալ լերանց. Խոր. Ա. 11։ *Ընդ և մարգարէիւք պարսպեալ զեօսա. Փոփ. ատ. դր. ԻԷ։ *Քանզի պակուցեալ էին յաշէն, վասն այնորիկ եւ զարձ պարսպել զինոս. Ոսկ. Տիմ։ *Պարսպեալ պահեմ զմիտս հաւատացելոց. Շար։ *Ի հարցմանցն այ, նորա պարսպեալ զջոյն տայր զինորէն. Լմբ. պարզ։

Իսկ յասելն Կիւրղ. յդ. *Ցայտախիւ ամենայն ասաելք պարսպեալ անյուսութեամբ ժամանակի ո. իմն, շուրջ պատեալ պաշարեալ։

ՊԱՐՍՊԵԼ. և } Διατειχίζω. DisterՒ ԲԱՑ ՊԱՐՍՊԵԼ. } mino, dirimo. Ընջրապետել. արոհել. որոշել. հեռի առնել կամ պահել. *Պարսպեցաւ խաւարումն 'ի սահմանութեն. քն չարժեալ զերբալսն, չբերան (զհօգի և զմարմինս իւր) 'ի բնական ախորժական պարսպեաց յաւելորդացն. Լմբ. սաղ. և 'ի փոխեն։ *Մարգս կալուցանելով զխոչսն՝ զայս 'ի ծառայութիւն 'ի բաց պարսպէ. Նիւս. Խոսս։ *Կամօք մի ջրացաւ յարարչէն 'ի բաց պարսպեալս. Սրոշ. Փ։

ՊԱՐՍՊԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Որպես զպարիսպ առնել. ապաստան առնել. *Սիրեցաք մեք զքեզ, և պարսպեցուցաք 'ի մեզ. Պրճ. Լր։

ՊԱՐՍՊԻՒՈՐ. Տ. ՊԱՐՍՊԱՒՈՐ. *Պարսպաւորս անկասկածելիս անմատչելիս. Առձր. Ա. 11։

ՊԱՐՏ. ոյ, պարտք, տուց. գ. Χρέος, ὀφείλημα, ὀφειλή, τὸ ὀφειλημένον. Debitum. որպէս ա. ընդ Թ. զօրձ. որ և ՊԱՐՏԻՔ. Ինչ մի իրաւամբք հատուցանելի այլում, յոր և է կարգի. տուրք. փոխ. *Ան'ն զնա 'ի բանտ, մինչև հատուսցէ ըզպարտսն։ Ջամենայն զպարտսն թողի քեզ։ Հատուսցէք ամենեցուն զպարտս. և այլն։ *Ամենայն պարտք արքային, հանք և օրէնք. ա. Դ. ԺԷ. 8։ *Սատուին արկին զպարտս (կամ զպարտսիս) Հարկաց աշխարհին 'ի վերայ նոր տան. Եդի. Է։ *Հատուսցուք վաշխիւ զպարտն, եթէ արդեօք այնչափ քաջառուսց երևեցուցք. Ածոծ. 'Ի էնդ։ *Գոլով 'ի նեղդ պարտուց ոսկւոյ լուծից հարկերից. Կլիմ։ *Ոչ ընդունել զանգնութեամբ, այլ ձեռամբ պարտուքն. Բրս. Գրթ։ *Անցեալ զնալ աա տողան զօրն պարտան հատուցանել. Ջինք։

Ոճով ասի. *Կնոջ այր իւր զպարտն (ամուսնութեան) հատուսցէ. նոյնպէս և կին՝ առն իւրում. ա. Կոր. Է. 3։ *Այ (ինչին) զմեզն հատուցեալ պարտս, և մեր դարձեալ 'ի նոյն լինել պարտս՝ կարի յանդգնութիւն է. Խոսր։ *Եսուր մեզ զորգոյ քո մեղօրն պարտակատակն և պարտս (իբր յղոյ զոսեալ պարտսոց, կամ ինչ մի վճարելի որպէս պարտք). Պաշ. *Պարտ է մեզ իբրև զմեղալ որդի՝ փոխանակ հոգեւորականն զպարտոյ պարտեն հատուցանել նմա. Վրդ. ավետ։

ՊԱՐՏ. Δάνειον. Mutuum. փոխ. և զոր ինչ իրաւամբք կարէ պահանջել պարտատիրոջն. առանիկ. ալիւարձ. վիձ. ևռխենձ. *Այլ՝ աա որում պարտքն քո իցեն, հանցէ զդրամն պատուի. Օր. ԻԴ. 11։ *Թողցես զամենայն պարտս քո, զոր պարտեսցի քեզ ընկեր քո։ Եղբօրն քում թողութիւն արասցես զպարտուցն քոց (յամի թողութեան). Օրն. ԺԵ. 2. 3։

Ցորեն ՊԱՐՏՈՒՑ ՏԵՐ, որպէս Պարտատէր. առանիկոյ տէր. ալիւձտ. *Որ պարտուց տէրն էր, նեղէր կեղէր (զնա) զվաճառեցանել անդ.

րեն զպարտսն. Ճ. Բ։

ՊԱՐՏ. ա. Պարտաւոր, պարտական. Αἴτιος, ἔνοχος. Obnoxius, reus, causa. Պարտական. և Ունելով կամ չարեացապարտ. *Որ Թագաւորեցեալ զերծ, է պարտ չարեաց. Եւսեբ։ *Մի ասեր զու զիս, թէ մարմին պարտ է մեղաց. զի թէ մարմին պարտ է մեղաց, ընդէր մեռեալ չմեղանչէ։ Պարտ արեանն էր Մանէ՝ վասն մահուանն, և այլն. Կոչ. Ժ. Է։ *Ես ինձէն զիս ինքն պարտ վարկայ երկին հատուցմանն. Նար. Ծ։ *Ես եմ որ եղէ պարտ ամենայն հոգւոց տան հօր քո. Եդբ. ԲԴ։ *Ջանձն պարտ առնէ, թէ եւ եմ. (յն. ինքն զայսոսիկ աւէ առնել)։ Ոչ յորժամ ասիցէ, թէ ծածկեսցէր զայս յիմաստոց, զնա ինչ պարտ առնէ... ոչ զնա ինչ պարտ առնէ, այլ զնոսա որք նմին պատճառաք լինէին։ Ո՞ է որ պարտ առնիցէ զաւետարանիչն. Ոսկ. Մ. Բ. 10. 13։ և յն. Ա. 4։ *Ջանձն պարտ առնէ ասելոյն. Իգն. *Ցամմեկելոյ և խօսելոյ չէր նա (Թեկղին) պարտ. Եւսեբ. Հաճոյ։ *Աւանել քեզ ոչխսութիւն և վասակելոյ պարտ է (այսինքն պէտք են). Կլիմ։ *Ջգարծ փոխարինին որ պարտ էր մուրուտեան նոցա, յանձնիւ իւրեանց ընդունէին. Հռ. Ա. 27։ *Ջայն որ պարտն իցէ տան, ընկոյ, ասմէնէր. Իմ. ԺԲ. 15։

ՊԱՐՏ. ա. Δέον, ὀφειλόμενος, νη, νον, χρεωστούμενος, χρήσιμος. Quod oportet, debitus, a, um, aequus, par, conveniens. (որպէս ա. ընդ պ. պոչ, և Քարչ) Պատշաճ. պարտաւորական. օրինաւոր. յանկաւոր. արժան. Լմփ. փուչէ, վճռէ. *Երբեմն ցուցանէ իրս՝ ծնուն մեայն ե. ղեալ պարտ. զի հանացի երկայանչեր (այսինքն ամ և մարգ գոլ). Կիւրղ. գնձ։ *Խոստացաւ զուղղին ապրեցուցանել 'ի պարտ բաժնի (այսինքն 'ի տալն տրոյ). Եռ. Եր. Բ. յն. δασμός. Տես և ՊԱՐՏԱՃԱՐ։ *Ցայս եղ պարտն, և մարգկութեան նմա վայելուչն և պարտն. Կիւրղ. գնձ։ *Հատոյց նոցա ըզպարտն (զարժանն պատժոյ մեղաց) 'ի ձեռն հռոմայեցւոց. Գր. Եւ։ *Ընդ երկրաւորին՝ կանխակողմն (տալ) պարտ վարկանիւ. Նար. ԾԷ։ *Ոչ պարտ վարկաւ յունկն մարդոյ խօսել (զանճառելիսն). Խոսր։ *Ջոր ոչ է պարտ մարդոյ խօսել. պարտն փոխանակ չէր բերոյ է (այսինքն անմարթ գոլ). Նար. ԵԳ։ *Պարտ են(այսինքն վայել են) պատարագք ուրախութեան. Խոսր։

ՊԱՐՏ ՎԱՐԿԱՆԵԼ. Պարտական, կամ Արժան համարել. Տես 'ի կարգի նախադրեալ երկին ոչ։

ՊԱՐՏ Է, եր. տնէր. Δεῖ, δέον ἐστί, χρή. Oportet, opus est, par est, decet. ὀφείλω, debeo. Պարտք են. հարկ է. արժան է. օրէն է. 'ի դէպ է. պէտք է. կէսրս, կէշրոյ. պօրճ տալ, կալ՝ տալ. ետր, ետէլ. փուշէ, ճառէ տխր. Տես և ՊԱՐՏԻՄ, պարտիր, պարտիք. *Պարտ է մեզ որ կարօղն եմք զտկարութիւն տկարաց բառնալ։ Այս թէ այնպէս ինչ պարտ իցէ լինել, զոր կամի արասցէ։ Այն մարդոյ չէ պարտ ծածկել զգործս։ Ինձ պարտ էր 'ի ձէնջ վկայութիւն առնուլ։ Ուստի պարտ իսկ էր նմա ամենայնիւ եղբարց նմանել։ Փոխանակ զի պարտ էր ձեզ լինել վարդապետս վասն ժամանակին, և այլն։ *Միթէ հանապազ պարտ իցէ ձեզ ուրախութեամբ մնանել 'ի սրբութեան իմ. Եռ. Գ. 29։ *Պարտ է նմա երեմալ յերուսաղէմ, և բազում չարչարանս չարչարել։ Պարտ է յամենայն ժամ կալ նոցա յաղօթս։ Իսկ արդ ոչ էր պարտ ողորմել և քեզ ծառայակցին քում։ Ո՞չ գիտէիր պարտ էր չարչարել

քնի ։ Համարձակեցայց, որպէս և պարտ իցէ ինձ խօսել ։ Չէ՛ պարտ այդպիսւոյդ կեալ ։ Ո՛չ է պարտ եղբարք իմ այսմ այսպէս լինել. և այլն ։ *Ասեն բազումք ՚ի բանից կարգի (այսինքն որպէս ասած), թէ պարտ է երկնչել՝ յորժամ զայլոց պատիժս տեսանիցեմք. Գէ. Ե ։

ՊԱՐՏ ԵՒ ՊԱՏՇԱՃ Է. } Նոյն ընդ վ. ՊԱՐՏ ՈՒ ՊԱՏՇԱՃ Է. } Տե՛ս և ՊԱՏՇԱՃ. *Ոչ էր պարտ և պատշաճ ՚ի սմ արկղ. ուղէ անտի գանձ երթալ զոհից կաոց գեց պաշտաման. Բ. Ն. Ժ. 19 ։ *Պարտ և պատշաճ էր մեզ ոչ կարօտանալ և այլն. Ոսկ. Յ. Ա. 1 ։ *Պարտ ու պատշաճ է մաքրել. *Պարտ ու պատշաճ է առ միմեանս մակաղել. Ոսկ. Ես. և Յ. Ա. 13 ։ *Ժամանակն՝ յորում պարտուպատշաճ էր նմա յայտնել ։ Զխորհ գաղտնի գործոյ անուն՝ որ պարտուպատշաճ էր նախանձու նորա. Եփր. օրին. և ԲԳ ։

ՊԱՐՏԱԿ, ի, աց. Գ. Որպէս Պատրուակ. ծածկոյթ. *Կեղծաւոր կրօնաւոր՝ պարտակ է սատանայի, ընդ իւրեաւ ունելով զսատանայ. Վրք հց. ԻԷ ։

Կամ Թուղթ, կոյտ, հողակոյտ. բլուր. (ըծ. թ. պայըր.) և Բանակ. բանակետղ. ...... կամ խումբ զօրաց. կամ ակումբ պարու. և կամ ապարանք (որ հայի ՚ի Ա ն՚չ.) *(Անձրեւն ողողիչ ըղձ ․․․) անէ պարտակ զխիճի գետամին տեղեացն. Վեփ. ԿԴ ։ *Հասանէին մինչև ՚ի դղեկանձ կազմած պարտակին, և ՚ի վրանն մրուանայ. Ղեւոնդ ։ *Տոհմ, պար... երամ, պարտակ, գունդ. Երզն. քեր ։ *Ո՞ւր տեսանողքն ՚ի բազմոցին, կամ տալիթայքն ՚ի պարտակին. Գր. տղ. ԵՃՃ ։

ՊԱՐՏԱԿ. ա. Որպէս Պարտական. *Գողն՝ որ միութի և սուղ տանց անչինութեան գտաւ պարտակ ։ Ոչ այսմ ձեռն (իշխանու) է պարտակ. Պիտ ։

ՊԱՐՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ὀφειλέτης. Debitor. և բայիւ. ὀφείλω, debeo. Անկեալ ընդ պարտեօք, որպէս պարտապան. ... *Պարտական (կամ պարտապան) իսկ են նոցա ։ Պարտական է զամենայն օրէնսն կատարել. Հռ. ԺԷ. 27 ։ Գաղ. Է. 3 ։ *Պարտական եմք առ Ած ՚ի մէնջ զոհերն. Բրս. հց. այսինքն պարտիմք ։ *Աւանդաւուք և պարտականք. Խոր. Գ. 27 ։ *Չէ ընդ վայր՝ ասացեալն, բերան գոհացող՝ պարտական ունի զԱծ. Խոսր ։ *Մաղթանաց հոգւոյ պարտականի ոչ անսայ. Իգն ։

ՊԱՐՏԱԿԱՆ. Ἔνοχος. Obnoxius, reus. Պարտաւոր, որպէս մնասապարտ. մեղապարտ. արժանի պատժոյ. ..... Մահու պարտական լիցի ։ Մի՛ ոք լիցի ՚ի միջի քում պարտական արեան ։ Ինքն եղիցի անձին իւրում պարտական... մեք լիցուք պարտականք ։ Պարտական լիցի գատաստանի ։ Պարտական եղիցի մարմնոյ և արեանն տեառն. Ծն. ԻԶ. 11 ։ Օր. ԺԹ. 10 ։ Յես. Բ. 19 ։ Մտթ. Ե. 21 ։ Ա. Կոր. ԺԱ. 27 ։

ՊԱՐՏԱԿԱՆ. յն. և լտ. ածով. Ὀφειλόμενος, νη, νον, προσήκων, ουσα, ον. Debitus, a, um. որպէս Պարտ եղեալ ինչ. Պարտուպատշաճ. վայելչական. ..... *Սեղանաւործք են՝ զպարտական մեր փառաւորութիւն յինքեանս յափշտակելով. Բրս. հց ։ *Զպարտական գոհաբանութիւնս ձեր մատուցիք նմա ։ Զպարտական ծառայութիւն հատուցին. Յհ. ԿԲ ։ *Տացուք աւուրս զպարտական օրհնութիւն արժանաւորապէս. Սխւթն ։

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Պարտական գոլն. պարտաւորութիւն. յանցաւորութիւն. *Ցաւագն զմեր պարտականութիւնս ազատեալ՝ եգ զանձն. Խոսր. իմն, զմեզ զպարտականքս ։

ՊԱՐՏԱԿԵՄ, եցի. ն. Որպէս ում. ..... որպէս թէ Պատրուակել. թաքուցանել. ծածկել. *Ընդ թզենեաւ պարտակեցան, և տերեւով ծածկեցան ։ Սպան զայրն, և աւեր ՚ի միոս իւր, զի՞նչ արարից զմարմին սորա՝ զի պարտակեսցի. Հ. Տօնք. ԻԳ. և ... ։ *Տերեւով սփածան, և պարտակեցան ։ Թուղ պատահեցաւ, որով ըսփածաւ, և պարտակեցաւ. Գնձ ։ *Մեղօք մեռելոյն ո՛չ հոգւոյն յօրքայունէ հանգչի, և ոչ մարմինն ՚ի հող գերեզմանին պարտակի. Ոսկիփոր ։

ՊԱՐՏԱԿԻՑ. ա. Կցորդ պարտեաց կամ պարտաւորութեան, որպէս և պարտութեան. *Արտասահմանեաց ՚ի կենաց գրախտէն զկողին պարտակից. Նար. ԽԼ ։

ՊԱՐՏԱՀԱՏՈՅՑ. ա. Հատուցանող ըզպարտս իւր կամ զայլոց. պարտավճար. ..... *Եւ ինքն ՚ի գովելն գովեսցի իբր զպարտահատոյց՝ բարերարի. Պիտ ։ *Զքեզ մեզ եգեալ պարտահատոյց. Խոսր ։

ՊԱՐՏԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ. Գ. Χρεωκοπία. Demptio partis debiti, et aeris alieni rescissio. Հատումն ՚ի մասնէ պարտուց. այլ ըստ յն. ոճոյ նաև ընչահատութիւն. *Յաղագս ոչ գողանալոյ. յորում հրաման տայ որք ՚ի պարտահատութիւն են որոշեալք, և յաւրասս կացելոց ... յորոց հաւանին ամանք յայտնապէս կամ գաղտուկ զայլոցն հատանել. Փիլ. Ժ. բան ։

ՊԱՐՏԱՆՔ. Գ. Պարտակ. պատրուակ. կամ ծրար (կախարդական). *Ամենայն ուռութք և պարտանք գիւթի և թովչի և հարցկի՝ սուտ են և եղկելի. Մանդ. ԻԷ ։

ՊԱՐՏԱՊԱՀԱՆՋՈՒԹԻՒՆ. Գ. Պահանջելն պարտատեառն զպարտս կամ զփոխն. *Անիրաւութի է ՚ի հանգամանս պարտապահանջութեան առնուլ ջանիւ զփողբն և զմի, իսկ զբազումն (՚ի) նորայոցն ատանգեց՝ ոչ տալ ՚ի ձեռս. Սարկ. հանգ ։

ՊԱՐՏԱՊԱՆ, ի, աց. ա. Ὑπόχρεως, ὀφείλων, ὀφειλέτης. Debitor. Ընդ պարտեօք անկեալն. ..... Տե՛ս և ՊԱՐՏԱԿԱՆ. *Ժողովէին առ նա ամենայն վշտատեսք և ամենայն պարտապանք ։ Եղիցի պարտապանն իբրև զպարտատէրն ։ Զգրաւ պարտապանի դարձուցանիցէ. Ա. Թգ. ԻԲ. 2 ։ Ես. ԻԴ. 2 ։ Եզեկ. ԺԸ. 7 ։ *Որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց ։ Պարտապան մի բիւր քանքարոյ ։ Յունաց և բարբարոսաց, իմաստնոց և անմտից պարտապան եմ ։ Այսուհետև եղբարք պարտապան եմք ոչ մարմնով ըստ մարմնոյ կեալ. Մտթ. Զ. 12 ։ ԺԸ. 24 ։ Հռ. Ա. 14 ։ Ը. 12 ։

ՊԱՐՏԱՊԱՆ. Ἔνοχος. Reus. Պարտաւոր. մնասապարտ. *Պարտապան եղիցի յաւիտենից մեղաց ։ Համարիք եթէ նոքա պարտապանք եղեն քան զամենայն մարդիկ որ բնակեալ են յԵրուսաղէմ ։ Եղև ամենայն օրինացն պարտապան. Մրկ. Գ. 29 ։ Ղկ. ԺԳ. 4 ։ Յհ. Բ. 10 ։

ՊԱՐՏԱՊԱՆԱԲԱՐ. մ. Իբրև զպարտապան. ըստ պարտեաց. օրինօք. *Եւ ՚ի նոցանէն ոչինչ սակաւ ծախս ունձեաց ըստ իւրաքանչիւրումն ասէր կարգէր մեզ պարտապանաբար՝ վճարելով զպէտս ամենեցունց. Յհ. ԿԲ ։

ՊԱՐՏԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Պարտապանն գոլ. պարտքն. պարտականութիւն. և Յանցանք. *Մինչև տացէ ՚ի նմանէ եւս զգահեկանացն պարտապանութեան խոստումն. Յհ. ԿԲ ։ *Ոչ խնդրեցաւ պարտապանութեան վրիժուց չարախօսին մերոյ ։ Զրախնդիր լինիս հեղուլ զարիւն իմ տանց բանի պարտապանութեան. Յհ. ԿԲ ։

ՊԱՐՏԱՌՈՒ, ի, աց. ա. փոխառու. և Առօղ զպարտս յիւր վերայ. ..... *Զինքն մեալ մեզ պարտական ախորժէ... զի նովաւ և՛ պարտատու և՛ պարտապան նոյն ինքն Ած լինիցի. Խոսր. պտրգ ։

ՊԱՐՏԱՍԵՄ, եցի. ն. Տ. ՊԱՐՏԱՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. *Թողեալ և զայլս եւս կարծեցեալ փառս մարդկան, որք պարտասեալ պարտաւանդեն զմարդիկ ՚ի յերկնաւոր Ճանապարհէն. Վրք ՃՁ ։

ՊԱՐՏԱՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ὀλιγοψυχέω. Pusillanimum reddo. Պարտելով լքուցանել. ակարացուցանել և յոգնատագաստան առնել. ..... *Թախանձեցոյց զնա, և պարտասեցոյց զնա մինչև ցմահ. Դտ. ԺԶ. 16 ։ *Ծով ծածկելով, երկիր կլանելով, հողմ պարտասեցուցանելով. Եղնիկ ։

ՊԱՐՏԱՍԻՄ, եցայ. չ. Ὀλιγοψυχέω, ἐκλείπω. Sum animo pusillo, deficio. Պարտիլ ոգւով. յոգնատագաստան լինել. խոնջիլ. նուաղիլ. վաստակիլ. լքանիլ. վհատիլ. ..... *Ընդ ինքն և երեքհարիւր արքն որ ընդ նմա՝ պարտասեալք և քաղցեալք ։ Քննեցին զանօրէնութիւն, պարտասեցան ՚ի քննել զքննութիւն ։ Պարտասեալք և տարակուսեալք ՚ի սկարութեան մերում. Դտ. Է. 4 ։ Սղ. ԿԳ. 7 ։ Գ. Ն. Բ. 7 ։ *Պարտասեցան գանհիճքն. Անյաղթ. ....: *Մայրն թողլոյ (զգուարն) անդրէն ընդոստ ՚ի տանն, անկեալ պարտասեալ. Ոսկ. Յ. Բ. 27 ։ *Ընդ գեսս խորագիտութեան նորա զարմանայր, և տայս յետոյ անկաւ պարտասեցաւ նա ՚ի գութ սիրոյ նորա. Եփր. ...: *Եթէ սխալէ ինչ թուի, մի՛ պարտասիր. քանզի ոչ եթէ եկեղեցի սխալէ, այլ հրէայքն թողին զիւրեանց թիւն. Ճ. Գ ։ *Ցերեկուղէ առնի երկնաւոր զօրացն լինելով նոցա գունատեալք և պարտասեալք գնօք. Ճ. Ա ։

ՊԱՐՏԱՎՃԱՐ. ա. մ. Վճարօղ կամ վճարելով զպարտս. պարտահատոյց. *Պարտավճար նմա միշտ ՚ի ծառայութիւն բերէր ։ Հաճէր հաւանեցուցանէր՝ պարտավճար լեալ բանաւորին. Յհ. ԿԲ ։

ՊԱՐՏԱՏԷՐ, տեառն, տերանց. կամ տիրի, տիրաց. Գ. Տէրն փոխոյն, ընչից. որ և լինի իշխան առնլոյ պարտս ՚ի պարտապանէ. ըստ յն. սոյն, ᾧ ὀφείλει, cui debet. որում պարտի (ոք). ..... *Եղիցի պարտապանն իբրև զպարտատէրն. Ես. ԻԴ. 2 ։ *Աներկեւղ ՚ի դատաւորէ և ՚ի պարտատիրէ ։ Ի վերայ ամենայն պարտատիրաց. Մխ. դտ ։

ՊԱՐՏԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ἔνοχος. Reus, sons, crimini obnoxius. Պարտական՝ որպէս մեղապարտ. յանցաւոր. դատապարտ. *Ոչ անպարտ առնէ զպարտաւորն ։ Սրբելով ոչ սրբէ զպարտաւորն ։ Պարտաւոր լիցի դատաստանի կամ ատենի կամ ՚ի գեհեն հրոյն. Ել. ԼԴ. 7 ։ Թուոց. ԺԴ. 18 ։ Մտթ. Ե. 22 ։

ՊԱՐՏԱՒՈՐ ԱՌՆԵԼ. Καταδικάζω. Condemno. Դատապարտել. *Զարիւն անբիծ պարտաւոր առնէին. Սղ. ՂԳ. 21 ։

ՊԱՐՏԱՒՈՐԱԲԱՐ. Տ. ՊԱՐՏԱՒՈՐԱՊԷՍ. *Ոչ տկարայ կրել իմ զխաչին չարչարանսն, և ոչ ՚ի հարկէ զմահ, և ոչ պարտաւորաբար ըստ այլոց մարդկանց. Նանայ ։

ՊԱՐՏԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ պարտաւորաց պատշաճի. *Հաճեցար զմեր

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Պարտական

պարտաւորական մահու անարգանօք կրել յանձն քո. Մաշ։

ՊԱՐՏԱՒՈՐԱՊԷՍ. մ. որ և ՊԱՐՏԱՒՈՐԱԲԱՐ. Ὑπαιτίως. Sicut obnoxius crimini. Իբրև պարտաւոր. որպէս մեղապարտ, կամ յանցաւոր. *Զհոգին անփորձ յանցանաց՝ պարտաւորապէս առ հայր արձակեաց. Նար. խշ։ *Հոգայ և այնոցիկ որ պարտաւորապէս կեան, ժամանակ յուղղութիւն տուեալ նոցա. Փիլ. նխ. Բ.

ՊԱՐՏԱՒՈՐԵՄ. ն. Καταγινώσκω, κατακρίνω, καταδικάζω. Inculpo, reprehendo, condemno. ἀναρτάομαι, obligo. կր. ἔνοχος γίνομαι, εἰμι, reus sum. ὀφείλω, debeo. Պարտաւոր առնել. ստգտանել. և Դատապարտել. կր. պարտաւոր կամ դատապարտ գտանիլ. *Արդարացուցեն զարդարն, և պարտաւորեսցեն զամպարիշտն։ Ի բանից քոց արդարասցիս, և 'ի բանից քոց պարտաւորեսցիս։ Տեսեալ յուդայի՝ որ մատնեացն զնա, թէ պարտաւորեցաւ (յն. 'ի դատաստան)։ Պարտաւորեցայ բանիւք բերանոյ քոյ. Օր. ԻԵ. 1։ Մտթ. ԺԲ. 37։ ԻԷ. 3։ Յոբ. ԺԵ. 5։ *Պարտաւորին զնա օրէնքն, և ոչ արդարացուցանեն։ Ցիւրոց օրինացն պարտաւորեցաւ, և եղև մահապարտ. Եղնիկ։ *Պարտաւորեցաւ կողմն ուրացելոցն. Եղիշ. Ե։ *Քեզէն զքեզ պարտաւորեցեր, և ես թողում զպատիժսն. Ոսկ. ապաշխ։ *Պարտաւորեցին զնա անօրէնութեամբ քահանայքն. Եփր. Բգ։ *Դաւիթ առ քաղցին եղոյծ զօրէնսն, և ոչ ոք պարտաւորեաց զնա. Իգն։ *Տուրք անօրինաց պարտաւորեսցին 'ի սրբութէ (ըստ յն. պարտական գտցին առ սրբութի). Առակ. ԺԳ. 9։ *Որով առաւել ևս պարտաւորեցեր զմեզ ընդ հարկաւ, քան թէ մնաւ բեցար՝ հատուցանելով քեզ. Աւգ. այսինքն պարտական կացուցեր, կամ արկեր ընդ հարկաւ.

ՊԱՐՏԱՒՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. նոյն ընդ վ. Καταδικάζω. *Կրկին չարիք են. զի զարդարն պարտաւորեցուցանեն, և զպարտաւորն արդարացուցանեն. Ոսկ. Եա։

ՊԱՐՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարտաւորն գոլ. արկումն ընդ պարտեօք, և ընդ դատապարտութը. *Զարաչար բարկութը մնացաւ ընդ իս՝ պարտաւորութիւն ադամայ. Իսափ։ *Որով թողութիւն պարտաւորութեան 'ի մեղաց գտաք, և յօրինացն. Աւգ։ *Սոսկացեալ 'ի հազարապետէն զառնն պարտաւորութի. Եղիշ. Է։ *Խորհէր՝ զի յիրացն վճարեսցէ, և ոչ 'ի խօսից իւրոց 'ի բաց մնաբեսցէ զինքն յայնմ պարտաւորութէ, զոր յանգգնեալքն ածէին 'ի վերայ նորա. Ոսկ. յհ. Բ. 12։ *Ոչ նոր ինչ գտեր յիս զյանցանս պարտեաց մառախուղ, այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պարտաւորու. Նար. ԻԲ։ *Ոչ միայն անմտութե, այլ անհաւատութե ունի զպարտաւորութիւն». յն. յանդիմանի. Ոսկ. յհ. ա. 26։

ՊԱՐՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. որպէս Հարկ անհրաժեշտ. *Ընթանան և փութանք սիրով՝ է երբեք զի 'ի պարտաւորութեց զօրութիւն. Մեկ. ղևտ։

ՊԱՐՏԲԱՇԽԻ, կամ ՊԱՐՏ ԲԱՇԽԻ. գ. Δασμός. Portio, tributum. որ և ՊԱՐՏ ԲԱԺԻՆ ասի. Տուրք՝ որպէս հարկաւ տալի 'ի բաշխ. բաժ. հարկ. Վէրկի, պօճ, սալճան; խարաճ. *Ղուկ վասն պատուելոյ զծառայս նորա՝ զդատերս իւր տայր պարտբաշխ 'ի Թշնամանս. Ոսկ. Ա. Թես. Է։ *Ջհրումն փափանակ այլոց ունէր յանձին տալ պարտբաշխի. Մեկ. Ե։ *Ո՞վ լուաւ, եթէ մարդ ոք 'ի մարգկանէ զմիածին որդին և զսիրելի վասն ծառայիցն պարտբաշխի առնիցէ. Սարգ. տ. յհ. Է։ Իսկ 'ի հին բռ. գրի, *Պարտաբաշխի. փոխանակ. կամ պանդանդ. կամ Է վայր ».

ՊԱՐՏԵՄ, եցի. ն. Καταγωνίζομαι, ἡττάω. Debello, vinco. πταίω, impingo, offendo. τροπάω, in fugam verto. կր. fortuna adversa utor, ևն. Որպէս թէ Պարտաւոր կացուցանել զոսոխն. Մարտիւ ընկճել զթշնամին. յաղթել. վանել. յաղթահարել. նկուն առնել. նուաճել. կործանել. և այլն. ԷԷնմէք, հօգգընդան կէլմէք, պօզմագ. եէգմագ. (լծ. պ. ֆէրէր, բէրուղ. որ և պիրող, յաղթող.) *Հաւատովք պարտեցին զթագաւորութիւնս։ Ընդ մեզ ած, գիտասջիք հեթանոսք, և պարտեցարո՞ւք։ Պարտեցաւ այր իսրայէլի յերեսաց այլազգեացն։ Ընդէր արդեօք պարտեաց զմեզ տէր այսօր առաջի այլազգեացն։ Պարտեցաւ աքեններ և արք իսրայէլի առաջի ծառայիցն դաւթի։ Պարտեցաւ առաջի իսրայէլի։ Ի պարտել ժողովրդեանն քո իսրայէլի առաջի թշնամեաց։ Պարտեցաւ յուդա յերեսաց իսրայէլի. ևն։ *Մովսէս պարտէր զամաղէկ. Նխ. Եւ։

Ոճով ասի. *Զամենայն բոլորսն, որ յարիցէ 'ի վերայ քո 'ի դատաստան, պարտեսցես. Ես. ԾԴ. 17։ *Յամօթ եղեն իմաստունք, զարհուրեցան և պարտեցան. Երեմ. Է. 9. (յն. ըմբռնեցան։) *Դարձեալ ընդ նոյնս շաղկալք (կամ շաղախեալք՝) պարտեցին. Բ. պետ. Բ. 20. (այլ ձ. պատեցին, որ է սխալ։) *Պարտեցես ախտի. Վրք հց. Ծ. Ե հին թարգ։ *Պարտիս յողորմութէ, և ոչ պարտաւորիս. Նար. ԾԸ։ *Մինչև պարտեցաւ ձեռն նորա արօրն (այլ ձձ. մառաղեցաւ). Բ. Թգ. ԻԳ. 10։ *Պարտեցաւ պատերազմ յաւուր յայնմիկ. Բ. Թ. ԺԸ. 33։ *Պարտեցաւ ամենայն ուրախութիւն երկրի. Ես. ԻԴ. 11. յն. 'ի բաց գնաց. (որպէս թէ և հյ. պարտիլն՝ իցէ փարատիլ, վարատիլ։)

ՊԱՐՏԻԼ ՋԶԱՐՋԱՐԱՆՍ. Քաջութբ համբերելով յաղթող լինել քան յաղթել. *Պարտէին առաքինութբ զչարչարանս. Մեկ. Բեր. Ի։

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ՊԱՐՏԻԼ. Ըմբռնիլ յափշտակութեն առ ամօթոյ պարտութեն. *Որ խիզախէրն՝ յափշտակութիւն պարտեաւ (յն. պարտեցաւ). Շար։

Անսովոր կրաւորական է ասելն՝ Առ որս. Գ. *Պարտիցուք, զի յաղթիցեմք». քանզի հաստատակորէն պիտէր՝ պարտեսցուք. այլ կամ թարգմանն հարկաւորեալ է դնել՝ պարտիցուք, 'ի նշանակ կրաւորականի, և կամ այլազգ իցէ գրելի։

ՊԱՐՏԵՐՔ. Տ. ՊԱՐՏՔ։

ՊԱՐՏԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Նուաճող. ընկճող. բռնաւոր. թշնամի. յն. պատերազմող. Πολέμιος. *Ողորմիմ պարտեցելոյն, և կամիմ զբռնամբ ածել զպարտեցուցիչն. Ոսկ. յափ։

ՊԱՐՏԷԶ, տիզի, զաց. գ. լծ. եբր. ֆարտ. պ. ֆիրդէւս. յն. բարադէսօս. լտ. բարադիսուս. այլ առաւել Κῆπος. Hortus. իսկ παράδεισος, paradisus, hortus amoenus, տես ԴՐԱԽՏ, և ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ. Պարտէզ ասի ընդհանրապէս՝ որ և է զուարճալի վայր ծառոց, պտղոց, արմատեաց և ծաղկանց, ցանկապատեալ որմով կամ փոսիւ և կամ ցանգով. պաղչէ, պօսթան. *Իբրև զպարտէզ բանջարոյ։ Թաղեցաւ 'ի պարտիզի տան իւրոյ։ Պարտէզ փակեալ։ Աղբիւր պարտիզաց։ Արարի ինձ պարտէզս և դրախտս։ Եւ էր 'ի տեղւոջն՝ յորում խաչեցաւ, պարտէզ. և 'ի պարտիզի անդ գերեզման նոր. ևն։

ՊԱՐՏԻԶԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Κηπῶν ἐργασία. Մշակութիւն պարտիզաց. *Որոց են արդ յաղագս պարտիզագործութեն չարագրութիւնք և օրինակքն. (պխ.) պարտիզապանաց. Պղատ. մնովս։

ՊԱՐՏԻԶԱԿԱՆ. ա. Κηπουρικός, κηπουρός. Hortensis, hortolanus, ևն. Սեպհական պարտիզաց. բուսեալն 'ի պարտիզի. և Պարտիզպան. *Լախուռն խոտ է պարտիզական, անուշահոտ և անուշահամ. Գալիանոս։ *Այսս ուրեմն պարտիզական օրէնք են այսպիսիքս։ Եւ մակացո՞ւք են պարտիզականքն. այո. Պղատ. մնովս։

ՊԱՐՏԻԶԱՆԱՄ, ացայ. չ. Κηπεύομαι. Sicut hortus fio, vigeo. Հանգոյն պարտիզաց բարգաւաճել. ծլիլ ծաղկիլ. *Զազգուսանիցիմք զանկոցն, որ բանիւ յոգիս հաւատացելոցն պարտիզանայ. Նիւս. Երգ։

ՊԱՐՏԻԶԱՊԱՆ, ի, աց. Տ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆ. *Կարծեաց նա զնմանէ, թէ պարտիզապանն իցէ. Եփր. համբ։ *Ձայնէր ողբալով, ո՜վ պարտիզապան, ցո՛յց ինձ թէ բարձեր։ Ի գերեզմանէն՝ ո՜վ պարտիզապան՝ եթէ դու բարձեր՝ ասա. Շ. փող յար. Նոյնպէս և յայլ տաղս։ *Պատմեաց ոմն 'ի հարանցն վասն ուրումն պարտիզապանի. Վրք հց. Յ։ *Վասն կոնոնոսի պարտիզապանին։ Եղև պարտիզապան. Հ=Յ. մրտ. Ե։ *Շարագրութիքն և օրինակքն...պարտիզպանաց. Պղատ. մնովս։

ՊԱՐՏԻԶԱՊԱՆԱԿԱՆ. ա. Սեպհական պարտիզպանաց. *Օրինական ասասցուք զբժշկական (արհեստ), կամ զխոհակերական, կամ զպարտիզպանականն. Պղատ. մնովս։

ՊԱՐՏԻԶԱՐԱՐ. Տ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆ. *Զայնչափ բանջարովք զորովք պարտիզարարն արկանէր զմանգաղակն. Կոչ. Ժ։

ՊԱՐՏԻԶԱՔԱՐ. գ. Ի բժշկարանի մեկնի՝ լազվարդին քարն. որ 'ի հին բռ. գնի, ըշտաքար։

ՊԱՐՏԻԶԻԿ, զկան. գ. Κηπίδιον. Hortulus. Պարտէզ փոքրիկ. պաղչէճիկ, պօսթանճըգ. *Առեալ զմեզ յիւր պարտիզիկ մուծանէր. Վրք հց. Յ։ *Տարեալ դնէ 'ի գեղջն թորգան յիւր իսկ 'ի զբօսանաց պարտիզկանն։ Զոր տարեալ հանգուցանեն զմարմին նորա 'ի նմին աւանի 'ի նոյն պարտիզկան. Յհ. կթ։

ՊԱՐՏԻԶՊԱՆ, ի, աց. ա. գ. Κηπούρος. Hortulanus. Դարմանող պարտիզի. պաղչէվան, պօսթանճի. *Նմա այսպէս թուեցաւ, թէ պարտիզպանն իցէ. Յհ. Ի. 15։ *Երևեցաւ գրիչն՝ պարտիզպան եղբօրն. Վրք հց. Ը։

ՊԱՐՏԻՄ, տիս, տի, տիմք, տիք, տին. տէի, տէիր, տէր, տէաք, տէիք, տէցայ, տիցիմ, տիցիս, տիցի, տիցին, տող, տեցեալ, տել, տելոյ, տելով. Բայ հասարակ պակասաւոր. որպէս ներգ. վարի հյց. խնդրով. իսկ որպէս կր. առընթեր աներևոյթ բայի՝ նոյն ընդ գիմաց. Պարտ է ինձ, քեզ, մեզ. ձեզ. Ὀφείλω. Debeo. Պարտական գոլ. պարտս ունել ումեք. պօրճլու օլմագ, պօրճլու օլմագ. *Թողցես զամենայն պարտս՝ զոր պարտիցի քեզ ընկեր քո։ Եթէ պարտելով պարտիցի ընկեր քո զինչ և իցէ։ Որ պարտիցի ոք ինչ յարքունիս, թողեալ լիցի նմա։ Վասն արծաթոյն՝ որ պարտէր յանձնաթան արքունիս։ Եւ զպատակն՝ որ պարտին, և ինչ այլ ինչ՝ որ մարգս եղանէ յերուսաղէմ, այլ մի՛ եղիցէ. Օր. ԺԵ. 2։ ԻԴ. 10։ Ա. Թ. Ծ. 43։ ԺԳ. 15. 39։ *Պարտէր նմա հարիւր կամ հինգհարիւր դահեկան։ Հատո՛ ինձ զոր պարտիս։ Քանի՞ ինչ պարտիս տն իմում։ Թողումք ամենայնի որ պարտիցին մեզ։ Եթէ յանցուցեալ ինչ իցէ կամ պարտիցի, զայն ինձ համարեսջի։ Զի մի՛ ասիցեմ, եթէ և զանձն քո ինձ պարտիս. ևն։ *(Գողն) յիսուն պարտեսցի դիմանիւսոսի դրամ. Պղատ. օրէն. Է։

"Առաւել են երկինք քան զերկիր. այլ չպարտի երկրպագութիւն՝ երկիր երկնից ... Ամենայն արարածք՝ արարչին պարտին երկրպագութիւն. Սեբեր. դ։

Անսովոր է ասելն. "Ընչեղ ես, մի՛ առնուլ փոխ. աղքատ, մի՛ պարտեսցիս. Բրս. վաշխ. խմա, մի՛ պարտեցիս պարտս առեալ որպէս 'ի փոխ. δανίζομαι, mutuor.

ՊԱՐՏԻՄ. Ὀφείλω. Debeo. Պարտական գտանիլ առնել ինչ՝ կամ հարկաւ. և կամ ըստ պատշաճի. պարտ է, անկ է, օրէն է ինձ, մեզ, քեզ, ձեզ. "Զոր պարտէաքն առնել՝ արարաք։ Ըստ օրինաց մերոց պարտի մեռանել։ Եւ դուք պարտիք զմիմեանց ոտս լուանալ։ Ոչ պարտիմք համարել ոսկւոյ կամ արծաթոյ ... զաստուածն լինել նմանող։ Պարտին և մարմնաւորայն կցորդ լինել։ Պարտէիք և յաշխարհէ իսկ ելանել։ Ցուցով պարտի որ սերմանէն՝ սերմանել։ Պարտի կինն շուք դնել գլխոյն։ Ոչ պարտին որդիք հարց գանձել։ Այնպէս պարտի գնալ, որպէս նայն գնաց։ Վասն եղբարց մերոց պարտիմք դնել զանձինս։ Պարտիմք զմիմեանս սիրել։ Պարտիմք ընդունել զայնպիսիսն. ևն։ "Զոր պարտէաքն՝ հատուցաք։ Թէ և 'ի բարի ինչ ծախէիր. չպարտէիր ինչ մեծամտել։ Պարտէաք զմեր չարիս ողբալ, և ոչ զայլս դատել։ Թէպէտև ՚ոք իսկ էաք, չպարտէաք այնպիսի գործս գործել. Ոսկ. եփ. ե. ԷԲր. և ե. փիլ։ "Ոչ թէ զվարս առաջնորդացն պարտէաք քննել. ամենայն ինչ վեր 'ի վայր կործանէր. ոտքն 'ի վեր, և գլուխն 'ի վայր. Ոսկ. ե. փիլ։ "Թէպէտև մեք արժանի էաք կործանելոյ, այլ զփառաւորութիւնս քո և զբարբութիւնս քո ոչ պարտէիր անարգս առնել. Գէ. ես։ "Ոչ պարտէիր այնպիսի գիր չարագրել. Ճ. Գ։ "Պարտէիր՝ զնաւաստութիւն ծոյլին և մարդկային սրուեստ ասել. Պիտ։ "Փուշ և տատասկ պարտեցաւ (այսինքն պարտաւորեցաւ) երկիրս ծնանել. Կոչ. ծդ։ "Արտաքիլ ոչ փոխանակ կերակրելով զծնողն (որպէս սովոր է առնել 'ի բնէ.) պարտող ոչ իւիք լիցի (այսինքն պարտական)։ Յաւելագոյն երկոցունց պարտեցայց քեզ զգովութիւն. Փիլ. լիւս. և յաճ։

Կամ իբր է. Պարտականութիւն գոյ կամ գտանի. որ է ոճ լտ. debetur, oporteret. "Որչափ ինչ պարտէր (կամ պարտ էր) 'ի նմանէն (լինել), եղև ամենայն. Ոսկ. ժ. դ. 13։

ՊԱՐՏԵՑԵԱԼ. Χρεούμενος, η, ον. Debitus, ta, tum. անսովոր առմամբ որպէս Պարտ եղեալ. և Պարտուպատշաճ. "Որ ամենեցունն պարտեցեալ է, տացի. Փիլ. նխ. բ։ "Վեհ և լաւ քան զմեծութեան պատուին պարտեցեալ՝ շնորհել քում նախելի պարկեշտութեան. Նիւս. կազմ. ա։ "Հատուցանի բարերարաց պարտեցեալ պաշտօնն. Ի Փիլոն. տօսոփ։

ՊԱՐՏԻՔ, տեաց. Տ. ՊԱՐՏ, ՊԱՐՏՔ, տուց. Ὀφείλημα, ὄφλησις. Debitum. գործ, փէհն. "Թող մեզ զպարտիս մեր։ Այնմ որ գործիցէն՝ ոչ համարին վարձքն ըստ շնորհաց, այլ ըստ պարտեաց։ Թողթին ձեզ պարտիքն։ Ի նախատինս, և 'ի նեղս, և 'ի պարտիս։ ևն։ "Գրիգոր անցեալ գնաց առ արքայն՝ զհայրենեացն հատուցանել պարտիս. Խոր. բ. 77։ "Թագաւորն ոչ միայն զհեր տացէ պարտիս (յանցանաց), այլ և որոց եղեն պատճառք 'ի կորուստ. Եղիշ. ը։

ՊԱՐՏՈՒԽԱԹԱՓ. ա. Որ թափէ զոխն պարտականեալ կամ զմեղերեալ. "Ի սատանայական պարտուխաթափ լեզուացն հրապուրեալ. Յհ. կբ։

ՊԱՐՏՈՒԽԱԹԱՓ ԼԻՆԵԼ. Առ քինու ոխութեն չար խօսել զումեքէ. "Պարտուխաթափ եղեալ և զօղանջել 'ի սուր շրթունս. Յհ. կբ։ "Որպէս շուն լիրբ պարտուխաթափ եղեալ՝ ածէր զլեզուն զերկրաւ. Ածր. ա. 14։

ՊԱՐՏՈՅ, ոյք, ոյից. ա. գ. (Ի սեռ. բառին՝ Պարտ, պարտոյ.) իբր Պարտական ինչ. պարտուպատշաճ. պարտն. "Պարտ է մեզ իբրև զսիրելի որդի՝ փոխանակ հոգևոր ննդեանն՝ զպարտոյ պարտսն հատուցանել նմա. Վրք. ամժ։ "Թուղթն նոցա առ այնոսիկ որ 'ի հեթանոսացն էին՝ վասն պահելեացն պարտոյիցն. Նխ. գծ։

ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἥττημα, ἧττα, ἧσσα. Adversum praelium, clades. Պարտիլն. յաղթիլն. վանումն. եէնիլմէք, ալթ օլմաղ. "Պարտութիւն նոցա՝ մեծութիւն հեթանոսաց. Հռ. ժա. 12։ "Պարտիլն ինքեան յինքենէ՝ յամենայն պարտութենէ յոռին է համանգամայն և չարագոյն. Պղատ. օրէն. ա։ "Զզրաւուրչս մոգի արքայի բանսկորդացն զպատերազմն, և զպարտութէ 'ի չամիրամայ. Եւս. քր. ա։

Ի ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏՆԵԼ, իլ. կմ դարձուցանել, ընկղմել. արկանել. Ἡττάω, ἡττάομαι. Vinco, or. τροπόω, όομαι. ἐντρέπομαι, ἀνατρέπομαι, in fugam verto, or. ἁλίσκομαι, capior. Պարտել. յաղթել. վանել. իլ. "Թէպէտ և դարձեալ զօրանայցէք, դարձեալ 'ի պարտութիւն մատնեսջիք։ Որ ըմբռնեսցի, 'ի պարտութիւն մատնեսցի։ Ի պարտութիւն մատնեցաւ 'ի ձեռաց հեբրայեցւոյն։ Ի պարտութիւն մատնեսցէ զքեզ Տէր առաջի թշնամեաց քոց. քանզի 'ի տնէ լինի զօրանալ, և 'ի պարտութիւն մատնել։ Զատելիս նորա 'ի պարտութիւն մատնեսցես. Եւ. է. 9։ Ծդ. 15։ Բ. Մ. Ժ. 24։ Բ. Թ. Իէ. 8։ Աղմ. ՃԷ. 24։ տես և Ես. Ի. 5։ Լա. 4. 9։ Դատ. Ի. 36։ Ա. Մ. Գ. ևն։ "Եւ պտղոմէոս ընդ առաջ նորա զօրօք, և դարձոյց զնա 'ի պարտութիւն. և փախստեայ լինէր աղեքսանդրոս, ևն. Ա. Մ. ԺԱ. 15։ "Ընկղմի մահ 'ի պարտութիւն. Եղնիկ։ "Զյաղթասիրելն պարծանայր զհեր, և զմեզ 'ի պարտութիւն արկանել. Խոսրով։

ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆԵԼ. Խոստովան լինել զանձն յաղթահարեալ. իրաւունս տալ ոսոխին. էէվալլահ կամ հագգըն վէր փէՋէ. "Պարտութիւն խոստովանեսցուք։ Պարտութիւն խոստովանիմ. Լմբ. պտրգ. սաղմ։

ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Պարտ գոլն. իրաւունք. (եթէ չկայցէ սխալ գրչի.) "Զի մի 'ի վարձուցն պարտութէ զրկեսցին. Սարկ. քհ։

ՊԱՐՏՈՒԿ. ա. Պարտական. նենգաւոր. պատրուակիչ. ղուրփջօղ. "Լիրբք և պարտուկք՝ յուրաստ լինելով (զյանցուածս)։ Գտեալ լինի պարտուկ և յրչտող. Մծբ. ժա։

ՊԱՐՏՈՒՄՆ, տման. Տ. ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. "Պարտուումն լկտիանոսի։ Պարտուումն չարաց 'ի տիգրանակերտէ. Խոր. բ. 85։ գ. 26։ "Լուան զպարտուումն զօրացն արքունի 'ի ծանարաց։ Լուր եղև պարտուման վասպուրականի 'ի տաճկաց. Արծր. գ. 12։ "Ոչ է 'ի նուագս և 'ի բազումս յաղթութիւն և պարտուումն, այլ յայլ ակնարկութենէ հրամանի. Փարպ։ "Տէրունի նշան ... որ ունի յինքեան զանձս ... զպարտուումն մահու, և զլուծումն մեղաց. (զոր մարթ է առնուլ և որպէս ներգ.) Նար. ծա։

ՊԱՐՏՈՒՊԱՏՇԱՃ. Տ. ՊԱՐՏ. ա. ևն։

ՊԱՐՏՔ, տուց. Տ. ՊԱՐՏ, ոյ. գ։

ՊԱՐՏՔ. տից. գ. Բառ անստոյգ. որպէս Պարտութիւն. կամ Յաղթութիւն, և յաղթական. "Զինուորութէ (երբեմն տայ) զպարտիցն պարտութէ վանման. Պիտ. (մի ձ. զմարտիցն)։

ՊԱՐՏՔԱՀ, կամ ԱՄՊԱՐՏՔԱՀ. գ. Անուն տեղանգոյ կամ գրոց առ պարսիկս։ Եղիշ. է։

ՊԱՐՓԱԿ. ա. Պարփակօղ. որ շուրջ փակէ. պաշտպան. հովանի. "Տէր օգնական է իմ և պարփակ, հանդերձ հրեշտակօքն շուրջանակ. Գնձ։

ՊԱՐՓԱԿԱՐԱՆ. ա. գ. Նոյն ընդ վ. կամ Պատսպարան. տեղի և պարիսպ ամրութէ. "Պարփակարան անխորտակելի նորայս սիրովնի. Նար. ծգ։

ՊԱՐՓԱԿԵՄ. եցի. ն. Περικλείω, κύκλω περιστεφάνω. Undique claudo, corona cingo. σφίγγω, stringo. Շուրջ փակել. պարունակել. պատել. պարագրել. Ճէվրէ ալմագ. գուշաթմագ, իչինէ ալմագ. "Պատելով զակիւթք և զակիլէացիք՝ պարփակէ զաներզերս։ Ոչ ատակաւ շուրջ զերեսականօքն և զկօք (այս ինքն զերերիացուածք) պարփակեալ լինին կզզէք. Արիստ. ճ։ "Շուրջ պարփակելով թագաւորութքն։ Շուրջ զարտաքնոյն կողմանէ պարփակեալ ունէր պարագաձև կազմութք ամրութի՝ 'ի խոր և 'ի խաղաղ մայրաստա փշոց. Պիտ։ "Պատերազմական զինուք պարփակեալ. Լմբ. պտրգ։ "Բանակք սերափէից հրափայլ թևօքն պարփակեալ զարքունական աթոռն. Խոր. վերջ։ "Զնա սերովբէիցն պարփակէ հրեղէն սուրն. Յհ. խմ. էկեղ։ "Հրեղէն սրովն պարփակել զճանապարհս ծառոյն կենաց. Զքր. կբ։ "Բանակօք հրեշտակաց պարփակէ զնոսա. Խոր։ "Պարփակեալ քո ձեռամբք զառատաւոր տաճարիս։ Ի յամենասուրբ պարփակեալ կցորդեալ հրեշտակացդ. Նար. ծբ. յդ։ "Պարփակեցաւ ամենազօրին իմ օգնականութքն. Վրք հց. ժ։ "Որպէս թևովք խնայական պահպանութք զպարունակօղն պարփակեցեր. Նար. խա։ "Ոչ կշռի և ոչ պարփակի։ Ա. տեղեաւ պարփակի (ած). Յճխ. դ։ Մագ. է։ "Զոր ոչ տանին երկինք և երկիր, 'ի գիրկս ծերունոյն պարփակի. Մէկն. ղվ։ "Յանկարծակի պարփակեալ մառախղով։ Անարև միգով յամենայն մասանց պարփակեալ. Պիտ։ Նար. իգ։ "Ի խոր տխրութե պարփակէր ոչ միայն զանձն նորա, այլև զամենայն համատոհմն նախարարս ազգին իւրոյ. Ղեւոնդ։

ՊԱՐՓԱԿԵԼ. Ամփոփել. ներս պահել. ամբարել. 'ի ներքս ընդունել. "Պարփակեալ ունէր յինքեան զշաղկապս սիրոյն. Փարպ. առ ղեւ. կբ։ "Զատուցեալսն 'ի քէն 'ի մասնաւոր մերում պարփակեալ ունիմք. Պղատ. փիլ։ "Ցիւր տաճարին հրաւիրէ, 'ի սուրբ որոցն պարփակէ. Գնձ։ "Եւ ոչ զուշ խմատիցն 'ի նոյն պարփակեսցեմք. Լմբ. պտրգ։

ՊԱՐՓԱԿԵԼ. Պատեալ պաշարել. "Եթէ երկամբք վշտաց գժուխականաց զնա պարփակեսցէ. Նար. կդ։

ՊԱՐՓԱԿԵԼ ԶԱՐԻՒՆ. Պարտել. "Յաղթութեամբ՝ իշխանութեանս պարփակեցէք պարիսպ. Նիւս. Ա. բէբ։

ՊԱՐՓԱԿԵԼ ԲԱԳԱՒ. Թագ կապել, բոլորել զպսակ. "Թագաւոր զգլուխն պարփակեալ պսակէ. Նար. էրգ։

ՊԱՐՓԱԿԵԼ. Ի բաց պարուրել. ծալորել. խուլըլել. "Տարածեալ մահուանէ պարփակել, ընդկարկեալն 'ի բանդից արձակել. Գնձ։

ՊԱՐՓԱԿԻԼ. որպէս Շուրջ կալ. "(Ի յարտութէ) հրեշտակք պարփակեալքն զմարգկան ազգաւ. Ոսկ. ա. Բեռ. է։

ՊԱՐՓԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Պարփակելն. պարագրութիւն. "Ծով լայնանիստ և մեծատարած բոլորակութքն և պարփակութքն. Խոր։

Եւ Պատումն. պատատումն. պըլըղօթ. "Խզեսցես զերբեզամնդեայ մահացուս պարփակութիւն գժոխայինեայ կապանաց. Նար. ծէ։

ՊԱՐՓԱԿՈՒՄՆ, կման. գ. Պարփակելն. շուրջ փակելն. յն. պարսաւահմանութիւն. Περιορισμός. *Ի վերջքան զանեղն և ընդ սահմանաւ պարփակումն է ածուն. Պրպմ. ճէ:

ՊԱՒԴՐԵԼ. Բառ անյայտ. իբր յն. Ձգել. քարշել. Ἐφελκύω. Attraho. որ թարգմանի և Պատրել. (թերևս այսպէս էր գրելի.) *Թէպէտ և կարի ոք մեծամիտ իցէ այրն, այնու վաղ պաւդրի, յորժամ հեզութեան պարկեշտութիւն ցուցանես. Ոսկ. եբր. ժէ:

ՊԱՒՂԻԱՆՈՍՔ. որպէս և Պաւղիկեանք և Թոնդրակեցիք. հեռևողք այլևայլ աղանդոց. զորոց 'ի բռ. յոհ. ան. լիցի բան: Պիպառ: Ցհ. խմ: Շ. Բղբ:

ՊԱՔԱՄ, ի. պաքարք. կամ պաքարայք. գ. Բառ եբր. որպէս Արջառ: Տես և ՊԱԽՐԷ: *Ջուր և 'ի սայլս է տեսանել. զի մենքենայական պաքարայքն զանչարժ լուծն 'ի մէջ առնելով այնպէս ընթանան, տանելով զծանրութիւն բեռանցն. Լմբ. 'ի ծն. Նխ. խաղ:

ՊԱՔՍԻՄԱՏ. ի, եց. գ. Բառ ռմկ. փէսքիմէթ, փէսքիմաթ, պիշմաթ. Ἄρτος δίπυρος, πάξιμας. Panis biscoctus, tostus, nauticus, paximas. իտ. Biscotto. Հաց չորացուցեալ կրկին եփմամբ, կամ յետ եփելոյն՝ կրկին եդեալ 'ի փուռն, այլ և այլ ձևով և չափով. *Եդ 'ի վերայ սեղանոյն պաքսիմատ չորս, այս ինքն վեցերորդ մասն նկանակի միոյ. Վրք հց. ի՟ը: տես անդ և Է. և այլն, սակայ. (գրի անդ և Տաքսիմատ.)

ՊԱՔՑԱՄԱՏ. Այսպէս գրի միշտ 'ի հին Վրք հց. Պաքսիմատն:

ՊԵԳԱՍ. ՊԵԳԱՍՈՍ. Տ. ՊԻԳԱՍՈՍ. *Հեծեր 'ի պեգաս, ջուր հան 'ի քարէն. Մագ. ւ. բառ Լէհ:

ՊԵԿԱՐ. Տ. ԲԵԿԱՐ. *Աղաս 'ի հարկէ և 'ի պեկարէ (կամ 'ի բեկարէ). Կանոն:

ՊԵՀԻՄՈՆ. գ. Արմատք ինչ կամ պտուղ վայրի, որ լինի Ճարակ խոզից. Տես և ՊՂՋԻՒՐ. *Որպէս պեհիմոնն և մտուկքն և տիգանքն՝ խոզի կերակուր են՝ փոքր ինչ անգիտացն. նոյնպէս և գառն և տաղտուկ և Թքանելի քան զմեղս ոչ ոք գտանիցէ. Հանձ. տաղ:

ՊԵՂԱԳՈՍ, ի, աց. գ. Բառ յն. բէլաղօս. Πέλαγος. Pelagus. Ծովախոր. համատարած. միջավայրք ծովուց. անդունդք կամ խորք ծովու. փէնիզ օրթասը. փէրէա. *Խաւարին ստահմանի՝ ըստ հարաւոյ տիեզերական պեղագոսին: Եղլագա է առ երի կալով մակեդոնիոյ 'ի մէջ պեղագոսացն. Խոր. Ժ: *Ի մէջ ովկիանական և կասպիական պեղագոսացն. Թղթ. դաշ:

ՊԵՂԱԿԱՆ. Տ. ԹՈՆՁ:

ՊԵՂԵՄ, եցի. ն. (ւծ. թ. պէլէմէք, պէւշէմէք.) Ἀνασκάπτω. Effodio, fodio, pastino. ἀντλέω, ἐπαντλέω, haurio, exhaurio. Բրել զհողս. և 'ի գուբս հանել 'ի խորոտաս կամ 'ի փոսոյ կամ 'ի փլածոյ զհող և զայլ. ֆօրէլ հանել. գազմէք լէֆլէմէք. *Գուբն՝ զոր փորեաց և պեղեաց. Սղ. Է. 16: *Ի հանգերձս իւրեանց ընկալեալ զհողն՝ տարս պեղէին. Ագաթ:

Նմանութեամբ. *Եթէ անզգամ իցես, միայն պեղեսցես զչարիս. Առակ. Թ. 12: *Զչար գործոցն զմթերս տրտաքս պեղեալ. Ցծ. ծէ: *Պատկառեցուցանել, պեղելով յիւրեանց սկանջօք միանգամայն ժողովեալ նախատանս. Փիլ. Ձ. բան: *Կործանեցան՝ որ զարգար արիւն՝ իւրեանց անձանց պեղեցին 'ի գլուխս. Ճ. Գ:

ՊԵՂԵԼ. Բրել և բանալ. Ջրհոր՝ ֆօս բա-ռուշմաք. *Պեղէ զխցեալ ջրհորսն, և ընդ-նորոգն. Նխ. ծն: *Պեղեալ երկուս հորս քաղաքորս, և սատակայէս լայնս. Խոր. Գ. 32: *Զարտասուաց աղբիւրսն պեղէ. Լմբ. ող:

ՊԵՂԻՍ. գ. Բառ յն. Πελίκη, πέλιξ. Բաժակ՝ սկաւառակ. սամոյն. *Պեղիսի, պեղիկէս, կրկին տապակի է. և ունի նոյնչափ Է մասն քսեստի. Շիր. չափ. և կշռ:

ՊԵՆՏԱԿՈՍՏԷ, ի, եց. գ. որ գրի և

ՊԵՆՏԵԿՈՍՏԷ, Տ. ՊԵՆՏԱԿՈՍ, ՊԵՆՏԱԿՈՍՏԵՍ, ՊԵՆՏԱԿՈՍՏԷ. Բառ յն. բէնդէգօսդի. Πεντηκοστὴ (ἡμέρα). Pentecoste, quinquagesima (dies). Յիսներորդ (օր). այն է Տօնն յիսուն աւուրբք զկնի զատկի, երբեմն հաշուեալ յելիցն յեգիպտոսէ, և 'ի Նոր օրէնս՝ 'ի յարութենէն քրի. այն է Հոգեգալուստն. *Այժմ լինիմ յեփեսոս մինչև ցպենտակոստէ. Ա. կոր. ծզ. 8: *Ի տօնի զատկին և պենտակոստէին. Վրք հց. ի՟ը: *Յաւուր մեծի պենտակոստէին. Նար. հէ: *Զատիկն, պենտակոսն, տաղաւարահարքն. Նխ. ղեփ: *Կատարեցաւ տօն պենտակոստէիցն: Փութայր՝ եթէ հնար ինչ իցէ նմա, զօրն պենտակոստէից երթալ յերուսաղէմ. Ի. Ձ. ծի. 32: Գործ. Ի. 12:

ՊԵՆՏԱԿՈՍՏԷ առի երբեմն և Միջոցն յիսնից, կամ յիսուն աւուրքն այնորիկ 'ի զատկէ ցգալուստ հոգւոյն սրբոյ. *Եւ 'ի կատարել աւուրցն պենտակոստէից. Գծ. Բ. 1: *Ի լինել պենտակոստէիցն երևեցաւ հոգին. Սեբեր. Գ: *Յուրբաթէ չորեքտասաներորդին մինչև ցմիւս կիւրակէ երկրորդ շաբաթու պենտակոստէին, որ լինին աւուրք տասն. Ճ. Բ:

ՊԵՆՏԱԹՂՈՍ, ի. գ. Բառ յն. բէնդաթլօս. որպէս թէ Հնգամրցանք. Πένταθλος. Pentathlum, quinquertio. Հնգեակ նահատակութիւն յաղթամարտական, որպէս առանձին խաղու անուն, բայց բովանդակիչ համօրէն մրցանաց ագոնին. *Յաւելաւ և պենտաթղոսն (կամ պենտատողոսն): Ի պենտաթղոս կաւուին՝ յերիս ողոմպիադսն յաղթեաց: Յաւելաւ մանկունոյ պենտաթղոսն. Եւս. քր. Ա:

ՊԵՌԵԿԵՄ. } Տ. ՓԵՌԵԿԵԼ. *Դու խըռ-
ՊԵՌԵՔԵՄ. } րատս խնդրես. եւ ոչ յիշեմ զպիտանացուսն պեռեկել զխորոցն. Մագ. Ղ: *Բերան՝ որ է առիւծու առ անձնայն ինչ զէն, զայս պեռեքեալ, եգիտ առ-րին յերկրսին կողմանս փեռեկեալ զքերանն. Փիլ. առակ:

ՊԵՏ, ի, աց. գ. Ἡγούμενος, ἄρχων, ὕπαρχος. Princeps, dux. Գլուխ կամ գլխաւորն 'ի բազմութեան. առաջնորդ. իշխան. պէյ, էմիր, պաշ, ռէիս. սահս. քաթի. *Մի պակասեսցէ իշխան յուդայ, և մի պետ յերանաց նորա: Իշխանք և պետք տոհմիցն: Ըզպետս և զգանձաւորս. Ծն. խԹ. 10: Ա. Ռ. Է. 40: Դան. Գ. 2: *Զպետս և զիշխանս իւրոյ տէրութեան. Ագաթ: *Այսոքիկ պետք են գըլխաւորութեանց. Նար. Ղ: *Գլուխ եկեղեցւոյ և վէմ՝ հիմն անշարժելի, պետ ընտրեալ դասուն. Շ. թղ: *Պետըն քրովբէից (հրեշտակապետն) սրբափայլ զգեստաւորեալ. 'Ի գոյն արփւոյն պճնեալ 'ի պատիւ նը յարութեան. Յի. թղ. յոր: *Եթէ զօրական ոք յապարախին խնդրէ զմարտի վէժ, պետաւ նովաւ կրթեսցի. Սկեւ. 'ի լմ: *Որպէս հարց սրբց պետ վերակոչիմ (այսինքն հայրապետ). Շ. ոփէն: *Պետ վարժից կոչեցայ (այսինքն վարժապետ)՝ յանձինս գտանիմ. Նար. հԲ: *Ընդ մարդ պետին կամիմ խօսել: ինքն մարդ պետն էառ: Պետ մարդն հրամայեաց (այսինքն մայրապետն). Վրք հց. Ժ:

ՊԵՏ. Տէր և իշխան առանձին տեղւոյ. *Զպետս գաւառաց. Ժմ:

ՊԵՏ. Առաջին՝ յոր և իցէ կարգի. սկիզբն. (որ և արար. պէտ, պէտի.) *Գերակատար է և կատարողապետ՝ որդի, որպէս պետ ամենայն կատարելութեան: Ամենայն տեսակագործութեան արարչագործ, և պետ ամենայն տեսակի. Մագ. 'ի տի:

ՊԵՏԱԲԱՐ. մ. Ἀρχικῶς. Principaliter. Իբրև պետ. իշխանաբար. *Առ գերագոյն պետութիւն զնոսա բոլորովիմբ դարձեալս, և այլոց պետաբար առաջնորդել: Առ գերագոյն պետուն պետաբար է դարձեալ. Դիոն. եբր: *Որոց ընդ ինքեամբք՝ պետաբար առաջնորդեալք. Շ. հրեշտ:

ՊԵՏԱԳՈՅՆ. ա. Ἀρχικώτερος. Principalior. Գլխաւորագոյն. *Գլուխ՝ առաջին է մարմնոյ՝ ոչ գրիւն միայն, այլև կենօք զգայնովք. և պետագոյն քան զայլսն. Կիւրղ. ծն:

ՊԵՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἀρχικός. Principalis. Սեպհականն պետի կամ պետութե. իշխանական. գլխաւոր. մեծ. *Ի խորանս պետականս վերամբարձ ծոփանայոյն. Յհ. կը: *Զթագաւորն մեր՝ հանդերձ պետականնա-հանգքք հնազանդեցելովք. Նար. գանձ իւղ: *Զմի 'ի նոցանէն կացուցանեն պետական և պարառաւ: Նոա յիսունքն կրկնակի (առ եղիայիւ)՝ կիզանին հանդերձ պետականաւն դասու: Այսպիսի իսկ պարտ է պետականին քահանայական պարուն (այսինքն եպիսկոպոսի) լինել: Զօտարսն 'ի ծառայութեն վաճառեալ՝ պետականին հասուցանէ բախտի. Մագ. իէ. լա. խէ. յա:

Կամ Տիրապետական. ինքնիշխանական. միահեծան. *Օգոստոս յիններորդի ամի իւրոյ պետական իշխանութեն. սպանանէ ըզկղէոպատրա. Ջբր. կը:

ՊԵՏԱԿԱՆ. Տիրական, ածային, ամենիշխան. *Բանից բոլորից տիրապէս ած պետական. Շար: (Այլ է և բարդութիւն Ածպետական:) *Ընդ հօր, և պետական ոք հոգւոյն: Երեքանձնեան՝ պետական երրորդութիւնն. Ջբր. կը:

ՊԵՏԱԿԱՆ. գ. Պետ. իշխան. տէր. *Զատնն թագաւորի՝ զմիահեծան պետականի՝ զօր ծննդեանն յորինել. Ջբր. կը: *Ի բաց կացեալ 'ի հնազանդութենէ իւրոյ պետականին. Արծր. Դ. 11:

ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Ἀρχικόν. Principalis potestas. Գլխաւորութիւն պետական, իշխանական պետութիւն. առաջնորդութիւն. դիտապետութիւն. *(Անուն պետութեանց երկնաւորաց) յայտնէ զածատեսակ պետականութիւն և առաջնորդականութիւն կարգաւ սրբազանից. Դիոն. եբր: *Որ զգետողականդ սոսցեալ է յանձին զպետականութիւն քահանայական դասու: Բոլորն հարց պետականութեանց: Մակաւասար պետականութիւն եկեղեցւոյ. Մագ. Է. իԲ. ծէ:

ՊԵՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Պետ լինել. տիրապետել. իշխել. տիրել. *Եկեալ գումեն զամբարիշտն մերուժան պետացեալ կոչեցեալ զերկիրն հայոց. Խոր. Գ. 36: *Պետանայր ամս Է: Պետացեալ ամս երկու. Աղուէս. Բ. 2. 5:

ՊԵՏԱՐԱՐ, ի. ա. Ἀρχοποιός. Qui principes vel principatum constituit. Պետ կացուցիչ զայլս. թագաւոր թագաւորաց, և տէր տէրանց. *Առ նոյն ըստ կարգութե ապաւորիլ առ պետարարն պետութե. Դիոն. եբր: *Զնորին պետարարի պետութեն երևեցուցանէ զգերագոյն կարգապետութեն՝ նոյն ինքն կարգապետութեանցն դասու. Մագ. ամբ: *Ի պետականաց պետարարէն պետութիւնք գերապատուեալք. Շ. հրեշտ:

ՊԵՏԱՒՈՐ. ա. Գլխաւոր. պետ. իշխան. *Զայն աւետաւոր հրատարակէր առ մեծաւ սան երամս օգտապարփլեն 'ի վեհագոյն մեհեան պետաւորէ՝ երագապէս ժամանել 'ի յօրն

երևելի. Պիտ.։

ՊԵՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պետութիւն. իշխանութիւն. *Օրըստօրէ յառաջանայր 'ի պետաւորութեան իւրում. Կաղկ.։

ՊԵՏՄՈԳ. գ. Անուն աղանդոյ և գրոց առ պարսիկս. *Այս հինգ կեշտք են, որ գրեալ ունին զամենայն օրէնս մոգութեան. բայց արտաքոյ սոցա է և միւս ևս այլ վեցերորդ. զոր պետմոգն (կմ՝ մոգպետան) ասեն. Եղիշ. ը։

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պետ գոլն. իշխանական գլխաւորութիւն. տէրութիւն և առաջնորդութիւն յոր և է կարգի. որպէս յն. Ἡγεμονία, τὸ ἡγεμονικόν. Imperium, ducatus, ևն. *Զուէսցեն իւրաքանչիւր զհետ միմեանց ըստ պետութեան. Թուոց. ի. 17։ *Հոգւով պետութեամբ քով (կամ պետութեան քո) հաստատեա զիս. Սղ. ծ. 14։ *Տէրն՝ պետութեան անուն է, և քնն՝ ծնութեան. Ոսկ. յհ. ա. 2։

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. իշխանութիւն արքայական, և դատաւորական. որպէս յն. Ἐξουσία. Potestas, potentia, principatus, magistratus. τυραννία, tyrannia, dominatio, imperium. *Տանիցեն զձեզ 'ի ժողովուրդս, և 'ի պետութիւնս և յիշխանութիւնս։ Առ 'ի մատնել զնա պետութեան և իշխանութեան դատաւորին։ Իշխանութիւնք և պետութիւնք հնազանդ լինել. Ղկ. ժբ. 11։ ի. 20։ Տիտ. գ. 1։ *Հաստատեր 'ի վերայ ամենայն երկրի յամենայն պետութեան և զօրութեան. ա. Դ. ա. 4։ *Զպետութիւն աշխարհաց՝ առաքեալ արքայք ունէին։ Կալաւ զպետութիւն։ Քակեր զպետութիւն աստուածութեան. Եւս. քր. ա։ *Անկանելոց է յիշխանութիւն և 'ի պետութիւն իւրում, որ ծածանալն անձամբ կամեցաւ. Եղնիկ։

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ, Թրոնք. Անուն միոյ յինն դասուց հրեշտակաց, այն է եօթներորդ 'ի վերուստ 'ի վայր, և երրորդ 'ի ստորէ 'ի վեր. (որպէս յն. Ἀρχή. Principatus. կամ Ἐξουσία. Potestas. որ 'ի սբ գիրս անխտիր դնին որպէս Պետութիւնք կամ Իշխանութիւնք.) *Նստոյց ընդ աջմէ իւրմէ յերկնաւորս՝ 'ի վերայ ամենայն իշխանութեան և պետութեան։ Զի յայտնեսցի արդ իշխանութեանց և պետութեանց՝ որ յերկինս են։ Եթէ աթոռք... եթէ պետութիւնք. Եփես. ա. գ։ Կող. ա. 16։ *Երկնայնոցն պետութեանց ևն. Դիոն. երկն. սաէպ։ *Դասք անմարմնոցդ պետութեանց, հրեշտակապետաց բարձրութեանց։ Գերագոյն էին պետութիւնք վերին, հրեշտակապետք երկնաւորք, հրեշտակաց զինուորութիւնք։ Հրեշտակապետք երկնաւորք, և հրեշտակաց զինուորութիւնք, պետութիւնք բարձրացեալք 'ի քահանայապետութեան երրորդ. Ճմ. Շար.։

ՊԵՏՐԵԱՆ, եանք. Տ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ. Գեղեցիկ պետրեան գնդին փութով ածել առ բանջիւք։ Ցանկ սիրոյ խմոյ պետրեան գնդին աղդ արտասուօք. Նար. փող։ *Այժմ ընդ պետրեանս ես 'ի պարի, թագաւորեալ 'ի յապաւնի. Լմբ. 'ի շնորհ։

ՊԵՏՐԵԱՆ ՎԷՄ ասի և ինքն վէմն հաւատոյ Պետրոսի. *Եկեղեցի ոք հիմնեալ 'ի վերայ պետրեան վիմին. Զքր. ծործոր։

ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ. եանք, եանց. ա. Որ ինչ անկ է պետրոսի վիմին հաւատոյ. *Պետրոսեան օրինակութեան (այսինքն ըստ օրինակին պետրոսի). Նար. կէ։ *Զամայն՝ արեգական ծածկոյթ՝ պետրոսեան հօտէն հալածեաց. Շ. փող։ *Գովեալ գնդին պետրոսեան՝ տալ ուխտի յարութեան։ Պետրոսեան բանին այսօր ('ի վերնատան) զգեցոյց հոգին՝ թագաւորայական լուսատեսիլ փայլմամբ. Տաղ։ *Շնորհեա սմա ընդ պետրոսեան աթոռակցութեան վերադասիլ. Մաշտ.։

ՊԵՏՐՈՍԵԱՆՔ. գ. Οἱ περὶ Πέτρον. Petrus et socii sui. Առաքեալք՝ դասակիցք և ընկերք պետրոսի. *Յորժամ առ պետրոսեանսն եկն, ասէ ցնոսա. շօշափեցէք զիս և տեսէք. Անդր. ա։ *Ընդ արբահամեանցն և ընդ պետրոսեանցն գլխաւորութեցդ դասակարգեալ. Խոր.։ *Որպէս 'ի լերինն առնս լուսաւոր հովանանայր պետրոսեանց. Պիտառ.։

Որպէս և Յաջորդք և հետևողք պետրոսի՝ հռովմայեցիք. *Ի պետրոսեանցն եմ առաքեալ, քարոզակցիդ փրկանք եղեալ. Շ. Հէր։

ՊԵՏՐՈՍՕՐԷՆ. մ. Ըստ օրինակին պետրոսի. *Ոչ պետրոսօրէն երկմտէր ('ի վերայ ջուրց), այլ փրկչաբար խիզախէր. Երզն. լա։

ՊԵՐԵՏՈՒՍ. գ. Բառ յն. բէրիտօն, կամ իբէրիտօն. Περιεΐδων, ὑπερεΐδων. Inspector. Պարետ. տեսուչ. դէտ. *Եպիսկոպոսն, կամ քորեպիսկոպոս, կամ պերետուս (այլ ձ. պերիտոս). Կանոն։ *Եպիսկոպոս, կամ քորեպիսկոպոս կմ պերետուան։ Քորեպիսկոպոս՝ երկու են. մի ձեռնադրեալն. և մի ոչ. և պերետուս է՝ որ այժմ է (համառօտելով ասացեալ) բուռ. Մխ. դփ։

ՊԵՐԵԻԵՇՏ, ի, ից. Բառ անյայտ, իբր Շրջակայ մասունք ընդանոց, կամ տեղի զուանելոյ մազից յընչացս. *Զտեղի շնչառութեացն՝ մի (քան) զմի լայն թուով մազուցն պերեւեշտիցն թէ կարէր ոք ճանաչել. Կաղանկ.։

ՊԵՐԻԱՐՄԵՆԻԱՍ. Կրկին բառ յն. բէրի էրմինիաս, Περὶ Ἑρμηνείας. De Interpretatione. այսինքն Յաղագս Մեկնութեան. այն է Մի 'ի գրոցն արիստոտէլի, ուր բացատրին քերականական մասունք բանի տրամաբանօրէն, մեկնագրեալ ըստ հյ. *Սկիզբն և նախադրութիւն գրոյն, որ ասի ըստ յունաց Պերի արմենիաս, և հայերէն՝ Մեկնութեան»։

ՊԵՐԻՊԱՏԵՏԻԿԵԱՆ. կամ ՊԵՐԻՊԱՏԻԿԵԱՆ, եանք, եանց. Բառ յն. բէրիբադիդիգօս. Περιπατητικός. Peripateticus. այսինքն ճեմական. զգնացող։ Այս անուն էր արիստոտէլի և հետևողաց կամ դասուաշակերտութեան նորա. *Արիստոտելեան հրէայ՝ պերիպատետիկեան փիլիսոփոս ճանաչէր. Եւս. քր. բ։ *Պիւթագորեանքն և պերիպատետիկեանքն՝ միութիւն և խնամականութիւն ասեն։ Եւ ոչ որպէս պերիպատետիկեանքն ասեն և այլն. Եղնիկ։

ՊԵՐԻՔՈՆ. Տ. ԿՇՏԱՊԱՆԱԿ, ըստ բ նշ։

ՊԵՐՃ, ի, ից. ա. (ըծ. հյ. բերձ, բարձր, և պարծ. պ. պէրճ. ար. պէրղ.) Պանծալի. փառացի. սէգ և սոնք. շքեղ. ճոխ. երևելի. մեծ. գեղեցիկ. հոյակապ. նազելի. մուէզ. շէհ. ուլուլու. յն. Γαυρίων, γαῦρος (ըծ. գոռոզ.) σεμνός, ևն. Superbus, ut Egregius, elegans, gloriosus, spectabilis, gravis, ևն. *Պատուեսցեն օտարք պերճք և ճոխ թագաւորք ոսկեակառք զողայն 'ի խոնարհագոյն բազմեալ մարի. Ճ. Գ.։ *Պերճքն և գլխաւորքն 'ի նոցանէ. Խոր. ա. 22։ *Հօյլ ծերունեաց պերճից. Նար. փող։ *Պերճ և պանծալի հզօր թագաւորութեանց. Յհ. կբ. *Աթենա իւրովն հարանցեալն զարդու պերճ և պաճոյճ սաղարթանայր. զարմիւ. Մագ. ւը։

Կմ Պաճոյճ. զարդարուն. գէօզէլ, բաքրուը. *Ոչ պերճ հանդերձիւ պճնել. Կանոն։ *Զպարծանս մեր ըստ երանելւոյն պօղոսի պերճ և պաճոյճ պատուաւորաբար զարդու յարմարել յուսով. Մագ. խբ։ *Եւ այսպիսի պերճ և պայծառ՝ պղատոնականքն իբր եղանիլ բանք. Խոր. ա. 1։

ՊԵՐՃ, ՊԵՐՃՍ. մ. Պանծալի օրինակաւ. ճոխաբար. *Երեք են՝ որ պարծ և պերճ շրջին. Տօնակ։ *Կնիք՝ պերճ և պաճոյճ մակագրեալ. Մագ. խէ։ *Դուք պերճս խօսիք, և մոլորեալս բարբառիք. Իսիդ.։

ՊԵՐՃՔ, ճից, իւք. գ. Պերճութիւն. շքեղութիւն. *Սողովմոն արքայն մեծ՝ քերական պերճիւք յարդարեալ զնա (զտաճարն). Նար. փող։

ՊԵՐՃԱՐԱՆ. ա. Ճոխարան. պանծալի 'ի բանս. *(Մեծն տիգրան) մեծիմաստ և պերճարան. Խոր. ա. 23։

ՊԵՐՃԱՐԱՆԵՄ, եցի. ն. ը. Ճոխագոյն և պանծալիս բարբառել. *Որպէս վասն հօր և որդւոյ պերճաբանեաց. Ի Գիրս խոր.։ *Պերճաբանեաց հայրութեամբ յանձնապատեան եղեալ, թէ ես ոչ ուրացայց զքեզ. Մարաբ.։

ՊԵՐՃԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պերճաբանելն. և Բան պերճ և պայծառ. Ճոխաբանութիւն գովելի կամ պարսաւելի. *Հասարակաց խօսիւք անցանելով ընդ պատմութիւնս. որպէս զի մի ոք երևեսցի 'ի պերճաբանութիւն գրաւեալ առ փափագն, այլ ճշմարտութեան բանից մերոց կարօտեալ ևն. Խոր. գ. 1։ *Ոչ պերճաբանութեամբ զքոլորն բաւեմ մակագրել քեզ. Մագ. կզ։ *Ցանօգուտս բազմախօսից հասցէ պերճաբանութիւն. Յհ. իմ. ափ։

ՊԵՐՃԱՐԱՐՈՅ, ի, ից. ա. Պերճ բարոյիւք. սէգ. փառացի. *Հաւ պերճաբարոյ... այն սիրամարգն. Նար. փող։

ՊԵՐՃԱԶՈՅՆ, գունի, ից. ա. Կարի պերճ և պաճոյճ. վսեմ. *Թողեալ այնուհետև զպերճագոյն հանդերձն, խարազնազգեստ եղեալ. Խոր. գ. 31։ *Արք ոգէսք, ձկնորսք, ոչինչ պերճագունիցն պարապեալ ուսմանց. Պիտառ.։

ՊԵՐՃԱԼԻ. ա. Պերճ. շքեղ. ճոխ. *Ցոյժ ու 'ի հասակդ փոքրացեր, և պերճալի զքեզ ինձ ցուցեր. Շ. Եդես.։

ՊԵՐՃԱԿԱՆ. ա. Նոյն ընդ վ. *Ի խաշտ լեզուէն առաջնոյ (բաժանեցան լեզուք). հոնն սպառնական, պարսիկն պերճական. Վրդն. ղփմ։ *Լուսապայծ թագիւ պերճական. Գնձ։

ՊԵՐՃԱՆԱՄ. ացայ. չ. Γαυριάω, γαυροῦμαι. Glorior, jacto, placeo mihi. ἐντρυφάω, oblecto me. Ճոխանալ 'ի վերայ այլոց. պանծանալ. պարծիլ. գոռոզանալ. սնքալ. նազիլ. էօյէնմէք, դէօղիւրլէնմէք, ֆէխր ամէք. *Ի՞ւ պերճացարուք, կամ յո՞ր վերայ բացէք զբերանս ձեր։ Քաղաքդ պերճացեալ։ Որ ունիք ղբաղմութիւն, և պերճացեալ էք 'ի վերայ ամբոխից ազգաց։ Զանթիւ զօրն պերճացեալ պարծեցեալս սատակեցեր. Ես. ծէ. 4։ իբ. 2։ Իմաստ. ը. 3։ գ. Դ. ը. 4։ *Մի պերճանար՝ գործել զգործս քո. յն. μὴ σοφίζου, մի իմաստակեր. Սիր. ծ. 29։ *Քաղաքացեաց՝ մի կարի առ գեղեցկօքն պերճանալ։ Բայց և ոչ 'ի քահանայանալն և փառաւորել հօրն՝ երևեալ պերճացան նոքա. Խոր. բ. 7. 77։ *Պերճանայցին որդիք արարահամու լինել. Նանայ։ *Որ մաքրութեամբն պերճանայցին օրինականացն վասահութիւնք. Նար. ժգ։ *Յոլով առեալ խմ ողորմութիւն, պերճանայր՝ իբրև թէ զամենայն արքայութիւն ստացեալ իմ. Ճ. Գ.։ *Ընդունայն և ձիավարժն պերճանայ, յորժամ ոչ վարէ ըղձիան. Իսիդ.։

Մերթ՝ Ճոխանալ յորդութբ. *Հասանք ջուրց միաւորեալք՝ 'ի ծաւալումն գետոց պերճանային. Խոր. ա. 15։

ՊԵՐՃԱՆՔ, նաց. գ. Γαυρίαμα. Gloriatio, exultatio. Պերճանալն. պանծանք. փառաւորութիւն. շքեղութիւն. *Զորս կոչէ յառաջաճանս նոցա անուան պերճանաց՝ զթագաւորեան. Վրդն. ղփմ։

ՊԵՐՃԱՆՔ. Βλακεία. Mollities. Խենեշութիւն զարդուց. *Մտեալ յեկեղեցին սնա-

փառս պերճանաց և մոլեկան հպարտանօք. Մանդ. Ե: *Բազում իմն պերճանք էին 'ի ժամանակին՝ կանանց. այնպէս զի և զաւրամբք եղանէին չարութիւնք նոցա։ Զոր ցանք մածին 'ի տունս տրանց առ 'ի կանանց հըպարտ պերճանաց. Ոսկ. Եա:

ՊԵՐՃԱՆՔ. Σεμνολόγημα. Gravis oratio. Նազաբանութիւն. պանծաբանութիւն. *Վըստահութիւն զինչ իցէ. պանծութիւն. պարծանք, համարձակութիւն, պերճանք. Ոսկ. Եփեսաց. Ժ:

ՊԵՐՃԱԳԱՃՈՅՃ. ա. Պերճ և պաճոյճ. պանծալի. շքեղ. *Ըմբռնեալ եկեղեցի պերճապաճոյճ նեղութեամբ (թերևս՝ պճնեղութեամբ), և նկարակերպ յօրինուածով։ Եդեալ շուրջ թագաւորութեան՝ պերճապաճոյճ վարուց հանդիսիւ. Յհ. կթ:

ՊԵՐՃԱԳԵՑԾԱՌ. ա. Պերճ և պայծառ. պանծալի. *Պերճապայծառ գործարութեան ցուցեալ. Յհ. կթ:

ՊԵՐՃԱԳՍԱԿ. ա. Ունող զպերճ և զփառաւոր պսակ. *Պերճապսակ կայսերս. Թղթ. դաշ. *Տեսեալ զնոսա պերճապսակս թագաւորեալս ընդ քնի. Լմբ. ժմ:

ՊԵՐՃԱՍԵՐ. ա. Սիրող պերճանաց, կամ պերճութեան փառաց և խենեշութեան. *Բարեպաշտաց թագաւորութիւն, որ ցանկացողք և պերճասէրք են. Համամ. առակ:

ՊԵՐՃԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Պերճալի և պանծալի կացուցանել. շքեղազարդել. ճոխացուցանել փառօք. *Զստորնային ծնունդս մահկանացուաց տիրական և ճաճական պաշտելի անուամբք պերճացուցեր. Նար. լէ: *Որպէս գիտութիւն պերճացուցանէ զընթերցողն, նոյնպէս և զգիտութիւն ազգողութիւն պայծառացուցանէ. Խոսր.:

ՊԵՐՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Γαυρίαμα, ἀγαυρίαμα. Gloriatio, jactantia, exultatio, elevatio animi. Պերճանք. պերճանալն. պարծանք. փառաւորութիւն. *Պերճութիւն մեծաց շինջաւ։ Դիպեցին պերճութիւնք ձեր հանգոյն մոխրոյ. Յոբ. Ժ. 10: ծԳ. 12: *Դարձուցից 'ի սուգ զպերճութիւն նորա. Բարուք. Ժ. 34: *Պերճութիւս յանձինս նովաւ (այսինքն արքայհամաւ) ձգեն. Նանայ:

ՊԵՐՈԶ, կամ **ՊԻՐՈԶ**. } փոխանակ գրելոյ Պերիզոստ.
ՊԵՐՈԶՈՏՆ. գ. } այն է ըստ յն. Περίζωστρα. Գլխաշուք, կամ գօտի. Fascia capitis, et cingulum. *Առին զպերոզս պարանոցի նորա շաղախեալ արևամբ։ Առին զհողաթափ սորին հախխախեալ, և ըզպերոզ պարանոցի. Հ. ծէփր. ծԵ. և հոկտ. ԺԵ: *Հողաթափ մի սորին հախխախեալ, և պերոզն ներկեալ արևամբ. Վրդն. պտմ: (Յայլ օրինակս գրի Ըղարշ. կամ Դաստառակ. զորս տեսցես:)

ՊԻԽՍԿԻ. Բառ անյայտ, եթէ 'չիցէ նոյն ընդ վերնոյն. *Զթթուաբեր և զգաւնաժամ տունկս նոննենաց 'ի քաղցրութիւն կանգեալ փոխարկել, փայտս 'ի պեւեակի ծառոց՝ որպէս և սաւի՝ յարմարս թթուաբեր նոննենոյն վարեն. Երզն. լ:

ՊԻՎԿԷ, կեաւ. որ գրի և ՊԻՎԿԷ, ՊԻՎԱՍ. գ. Բառ յն. բէ́ւգի, Πεύκη. որ է Սոծի. սօս, թեղօշ, սարգ. մայրի. և Ռոս սոճւոյ կամ մայրի լուցեալ. *Ուղղելով պեւկեաւ զճին. և ցուցանելով զճանապարհն. քանզի գիշեր էր խոր։ Ունէր 'ի ձեռին զառաջնորդն պեւկէն. Գրմ. աշէտ: (Ուսափ առեալ՝ Բոց, հուր, ջահ, պեւկէ. 'ի հին բու. գնին որպէս փողանուն, որ չէ 'ի գէպ:) *Եստյեաս յայտնապէս և զփայտէն նշանակեաց՝ յորոց խաշն. մայրի. աւէ. և պէեկիւ, և պէեկիւ ռխաւ. Ղևոնդ:

ՊԻՎԱՍՈՍ. Տ. ՊԻՎԵՍՈՍ:

ՊԻԼԻՏԱՌ. գ. Բառ անյայտ. որպէս գլխանոց զինուորական. *փոխանակ պողովատ սաղաւարտին պէլետառ եդին. Ուռհ. ճժբ:

ՊԻՉԱՍՊԻԿ. Ի պրս. բառից պէճ, որ է ձագ, մորուկ. և սալ, ձի. իբր փղքրիկ ձի. ն ժոյգ. և հեծեալն 'ի նժոյգ. չափիչն. *Բայց միայն թագաւորն պրծեալ մազապուր՝ պէչասպիկ մի սուրհանդակ առաջի՝ պրծեալ եղանէր փախստականն. Բուզ. Դ. 21:

ՊԻՍ. նխ. (նախընթաց խնդրով. հանգոյն ռմկ.) Որպէս, ըստ. իբրև. հանգոյն. պէս. կերպ, մտալը. պ. վէշ. փէշ. *Մի քո ընկերին պէս կալ 'ի հակառակութիւն. Ճ. Ա: *Խորայեղացուոցն պէս. Պիտ: *Գետոյ պէս սահի անցանէ: Աղօթս առնէ 'ի վերայ նոցա՝ աղքատաց պէս: Ոչ վասն այսորիկ ետ մեզ տա՝ զի անճահս աքսորեմք և ուղտուց պէս անհեթեթս վազիցեմք. Ոսկ. եփս. Ծ. ծԷ: և Ս. Բ. 23: *Ի չար հոգւոյն յօրանջեցի, և աղեղան պէս ձգեցի (այսինքն ձգեցի զբերան). Ոսկիփոր: *Մարդք բարեգործք (առ ծըննդս)՝ կոչին ճայից պէս պատուազինք. Վեցօր. Է: *Զկանց պէս կեան. Փիլ. նխ. Բ: *Եղանց և իշոց պէս գոչել. Նիւս. կազմ: *Եւ զայլան սոցա պէս կարգաւ խնդրել պարտ է. Ածդ. սփոփ: *Եկն այր մի ծածապաշտ՝ քո պէսդ. Վրք հց. ԻԷ:

ՊԻՍ ԳՈՒՆԱԿ. նոյն ընդ վ. Տես 'ի բառն ԳՈՒՆԱԿ. *Սա՝ պէս գունակ բարբեռմին. զի և ընդ սորա մէջն անցանէ գետն կենդոս. Աշխ. Գ. 42:

ՊԻՍ ՋԱՅՍ ՕՐԻՆԱԿ. մ. Այսպէս. ըստ այսմ օրինակի. կամ գրեթէ այսպէս. *Սոյն այր և զսեննեքերիմայ յիշատակէ՝ պէս զայս օրինակ։ Յօրինեալ կարգէ պէս զայս օրինակ։ Որ և գրէ իսկ պէս զայս օրինակ բանից։ Կարգեալ՝ պէս զայս օրինակ. Եւս. քր. Ա. 53=64:

ՊԻՍ. չ. Գոգցես. գրեթէ. սակի. *Քանզի լսելիք՝ հեշտագոյն իմն պէս, և իզագոյն քան զտեսանելիս. Փիլ. խնդրն: *Ունին զօրութիւն այլ և այլ պէս. Պիտառ։ (զոր և մարթ է առնուլ որպէս մասնիկ մակբայից կազմելոյ յածական և 'ի գոյական բառից:)

ՊԻՍՊԻՍ. ա. Διάφορος. Differens, diversus. ποικίλος, varius. Այլևայլ. զանազան. բազմօրինակ. Ն-րւ Ն-րւ. *Զզինուցն զպէսպէս որութիւն, զնշանացն փոփոխել: Պէսպէս մկրտութիւնք: Յուսմունս պէսպէսս և յօտարաձայնս մի դանդաչէք. Ե. Դ. ծԷ. 21: Եբր. Բ. 10: ծԳ. 9: *Պէսպէս տանջանօք վասթարէր զքաղաքումն 'ի նոցանէ. Եղիշ. Ե: *Արժան է քրիստոնէին մերկանալ զառ 'ի չարեացն ախտս՝ զպէսպէսս և զզանազանս. Բրս. ճգն:

ՊԻՍՊԻՍ. Ποικίλος. Varius, variegatus. Բազմագունի. գոյնագոյն. գունդգուն, խաթափ. նէնէ նէշ, ալաճա. *Զնք պէսպէս պխակք։ Զգեցուցի զքեզ պէսպէսս։ Զպէսպէս հանդերձս իւրեանց մերկացին. Զաք. Գ. 3: Եզեկ. ծԶ. 10: ԻԶ. 16:

ՊԻՍՊԻՍ. Πολυτελής. Sumtuosus, pretiosus, opiparus. ὑπερήφανος, superbus. Բազմագին. պատուական. որ աւի և ԲԱԶՄԱԳԱՏԻՎ, ԱԶՆԻՒ. *Զամենայն նորա զպէսպէսս ըմբռնեցոյք: Պէսպէս գինեօք և անոյշ իւղովք լցցուք: Փոխանակ պէսպէս պատուականն (յն. մի բառ) իւղոյն և խընկոյն. Առակ. Ա. 13: Իմաստ. Բ. 7: Եսթ. ծԲ. 2:

ՊԻՏ, զպէտ, 'ի պէտ. գ. Տ. ՊԻՏՔ. պիտոյ. *Մասն այնոցիկ՝ որ 'ի պէտ մարդկան պարգևեցան 'ի բնութենէս. Փիլ. լին. Բ. 80: *Գայ 'ի յորդանան՝ տէրն առ իւր ծառայն՝ 'ի պէտ լուացման. գնձ: *Զինչ է հանդերձելն (եղանել յերուսաղէմ). թէ զիւս ճանապարհորդութեան և զպէտ առեալք. Ոսկ. Գծ:

ՊԻՏ ԱՌՆԵԼ. Փոյթ առնել. հոգ և խնամ տանել. պէտ ընել. գայփ էնմէ. *Պողոմէոսն որ և եղբայրասէրն, պէտ արարեալ զամենայն ազգաց զմատեանս և զմեզս 'ի յոյն լեզու փոխարկել. Խոր. Ա. 1: *Կամ 'ի գեհենէն երկիր, կամ զարքայութէն պէտ արա. Սեբեր. Ա: *Լցաւ սաւարս, զոր նոքա ոչ կարացին պէտ առնել, այլ 'ի ցրտոյն վարանան էին. Լաստ. Ե:

ՊԻՏ Է. եղև. տիմաղ. Պիտոյ է. պէտք է. լազըմ տըր. *Ուր զմեղս թողուլ պէտ և ժամանակ է, հեզութի յառաջեացէ. Ոսկ. Գծ: *Բազում անգամ չէ պէտ մեկնել. Նար. եղգ: *Հասուցին գիտութիւն, որում պէտ եղև գոլ արուեստից ակնզըն. Փիլ. լիւս: *Պօղոս չասաց թէ չեմ կարօտ աղօթից. և դու ասես թէ չեն ինչ ինձ պէտ աղօթք. Ոսկ. Ա. Բես:

Կամ որպէս Փոյթ է. *Ինձ ոչ է փոյթ զայնմանէ ... ինձ ոչ է պէտ զայնմանէ. Ագաթ:

ՊԻՏ ԼԻՆԵԼ. որպէս փութալ. աճապարել. *Առաց, եղիցին երկինք և երկիր. և անդէն պէտ եղեալ չեշտակի գոյացան հանդերձ ամենայն զարդուք. Սեբեր:

ՈՐՉԱՓ ՊԻՏ. իբրու՝ Որչափ կամք իցեն. կամ ցորչափ պիտոյ թուեսցի. *Որչափ պէտ՝ ժամանակս յամիցիր անդր. յն. որչափ ժամանակ կամիս. Ոսկ. Ա. տիմ. ծԷ:

ՊԻՏՔ. (պիտոյից.) զպէտս, պիտոք. գ. Χρεία, χρῆμα, χρῆσις, ἀσχολία. Necessitas, indigentia, negotium, usus, vacatio. τὸ χρείσιμον, δέοντα, utile, debita, necessaria. Որ ինչ պիտի կամ պիտոյ լինի, պիտանի գտանի. իրք կարևորք կենաց. և 'ի կիր արկանելիք. կարիք. տես և ՊԻՏՈՅՔ. պիտանութիւն. պէտք, էշած բանը. պիտոյքը. լազըմը՝ իգտիյաճ, էհթիյաճ. *Յաւուրն վերերորդի ժողովեցին զպէտսն կրկին։ Զպէտսն իմ և որոց ընդ իմն էին՝ պաշտեցին ձեռքս այս։ Զպէտս իմ տուք բերել. Ել. ԺԶ. 22: Գործ. Ի. 34: Փիլպ. Ե. 16: *Տայցէք ոչ նոցա զպէտս մարմնոյն. Յկ. Բ. 16: *Որ ինչ և իցեն 'ի պէտս տաճարին. Ա. Եզր. Է. 9: *Որ ինչ մինգամ պէտք էին իւրեանց հասատաութեան։ Զամենայն ժողովեալ յիւրաքանչիւր պէտս հրաման տուեալ զրուէին. Ա. Դ. ծԵ. 34: Գ. Դ. Է. 19: *Ի պէտս նրց հաղորդեցարուք. Հռ. ծԲ. 13: *Որոց պէտք էին բժշկութե, բժշկէր յն. զունողսն զպէտս. Ղկ. Թ. 11: *Մի բանակաւ լինել յոչինչ պէտս 'ի կործանումն լսողաց. Բ. տիմ. Բ. 14: *Յմնչ պէտս կոչեցէք զիս. Գծ. Ժ. 29: *Գիտես զպէտս մեր և զկարիս. ԺՄ: *Եւ 'ի նոցանէ ըստ իւրաքանչիւր ումեք են պէտքն. իմ. ծԷ. 7: *Փոխանակեցին զպէտս բնականն 'ի պէտս անբնականս. Հռ. Ա. 26: *Իրքն՝ չարք յայնժամ լինին, յորժամ պէտ քըն օրինօք ոչ վճարեսցին. Եղնիկ: *Ծնընդեան և մահու յայս պէտս ընկալեալ. Փիլ. բազն: *Գործ այս ոչ միայն յիւրմէ զպարգևս շնորհէ, այլև զմեր չարութիւնն 'ի բարուք պէտս դարձուցանէ. Սեբեր. Է: *Լնու զպէտս պիտոյից ամենայն արարածոց. Յճխ. Ե:

ՊԻՏՔ. Ἀποχώρησις. Secessus. Կարիք մարմնոյ, թափումն աւելորդաց. հաջէթ, ջուբ. գաղտ հանել. *Գուցէ յաթոռն նստցի 'ի պէտս 'ի սենեկին. Դատ. Գ. 24: *Եհաս նմա պէտք մարմնոյն արտաքին։ Եմուտ 'ի վճարել զպէտս մարմնոյն. Ոսկիփոր:

Եւ մերթ՝ Արտաքնոց. *Եկն և սաէ ցըծերն. յեըս պիտոյիցն է. Վրք հց. Յ:

ՊԻՏՔ ՑԱՆԿԱՆ ՈՒՆԵԼ. Պէտ առնել. հոգալ. *Զորոց և ոչ մի ոք 'ի նոցանէ պէտս յանձին կալաւ մատենագրել. Խոր. Ա. 2:

ՊԻՏՍ ՈՒՆԵԼ (զիմեքէ). Պահանջել. խընդ-

գրել. Եփրեմ ընդ Ղուկ. «Եթէ զինչ ունիք պէտս, ահա ես ինձէն մատնիմ. Թոյլ տուք գոյս երթալ. Բրս. Տր։

ՊԷՏՍ ՈՒՆԵԼ. ըստ յն. ունիմ. որ 'ի մեզ ասի, ինձ պիտոյ է. «Ես պէտս ունիմ 'ի քէն մկրտիլ, և դու առ իս գաս. Մտ. Գ։

ԶՊԷՏՍ ՀՈԳՒՈՑՆ ՀԱՏՈՒՑԱՆԵԼ, կամ ՎՃԱՐԵԼ ՏԵԱՌՆ. որպէս Աւանդել զոգին։ Վրք հց. Խէ։

ՊԷՏՍ ԱՌՆԵԼ. } Χρείομαι. Utor, usurpo.
ՊԻՏՈՅ ՎԱՐԵԼ. } Ի կիր արկանել. վարել որպէս պիտանի. «Պէտս հաստատուն և զդոյշ զոտնձայն տարարեալ, զատուցեալ քաղաքս (ապաստանի) արձան արար տաճար երկրորդ. Փիլ. Խոհ. ԾԷ։ «Մի եղելոյ հնգեկորդ բաղկացութեան առ ամենայն (Ծ') ած սոյա պիտոյքն վարիւր»։ այսինքն զաս 'ի պէտս վարեր, 'ի կիր արկանէր. Պղատ. Օրն։

ՊԷՏՔ ԵՆ. } Χρή, δεῖ. Opus est, necesse
ՉԵՆ ՊԷՏՔ. } est. Գոյ կամ չիք պիտանութիւն, հարկ. պիտոյ է, պիտի. չէ պիտոյ. պէտք է. հէրէք, ինչ պէտք է. «Ո՞ր պէտք էին պահելոյ մարմնաւորապէս՝ ոյք բանիւք էին սրբեալ. Ատ. օրս. Է։ «Հաւատոց պէտք են։ Բազում զգուշութիւն պէտք են. Ոսկ. յհ. Բ. 26։ Եւ Յոբ։ «Երկուց պէտք են. այս չնորհին, և մեր յօժարութեան. Մխ. Երեմ։ «Չեն ինչ պէտք բազում բանից. Եղն. Կր. Բ։

ՊԷՏՔ Է, Ի ՊԷՏՔ Է, Ի ՊԷՏՍ Է. Նոյն Ը Վ. «Յառաքինութեան ընդունելութեան և 'ի վար պիտոյից՝ միոյ է պէտք, խորհրդոյ. Փիլ. այլաբ։ «Անցաւոր կենացս 'ի պէտք է գործակալութեան. Վրդն. Ծնն։ «Նոր, որպէս լուայ 'ի հակառակացանտ, եթէ չէ ինչ 'ի պէտս. Ը. Բղխ։

ՊԷՏՍ. որպէս Պէտք. պիտանաւորութիւն. «Ի սոյանէ որչափ պէտսն է. Պղատ. օրին. Է։ «Իբրև եւես գեն զմանուկն, ասէ, եթէ դու աստ գոլով, իմ պէտս ոչ գոյ. Վրք հց. Ղ։

Ի ՊԷՏՍ. և } Վասն պիտոյից. ըստ պատ-
ԱՌ Ի ՊԷՏՍ. } շաճի և ըստ պահանջելոյ իրաց. յաղագս. 'ի սակս. «Նա անուանեցաւ առ 'ի պէտս ժամանակին. և դուք Ճշմարիտ ծնունդք սրբ հոգւոյն. Եղիշ. Է։

ՊԷՏՔ. ('ի հոլովականն՝ Պիտոյից.) յն. խռէա. Χρεία. Ըստ Ճարտասանից է Վճռական առած պիտանի, կամ ործն հետևելի. զորմէ ձառէ բովանդակ մատեանն մով. սէսի քերթողի՝ անուանեալ Պիտոյից. սկիզբըն առնելով այսպէս. «Պէտք են բացայայտական համառօտ քաջագիտութեան 'ի դէմս ինչ վերաբերեալ. և ասացեալ է այսպէս, յորոց եկաց կենցաղոյս օգտակարագոյնն… Պիտոյիցս ոմանք են բանականք, և ոմանք գործականք… Արդ զանազանութիւն այս է պիտոյից. ԵՆ։

ՊԵՐՈՋ. Տ. ՊՍՐՈՋ։

ՊԺԳԱՄ. ացայ կամ ացի. չ. Ἐπαισχύνομαι. Pudet me. Ամօթ կամ պիղծ համարելով խորշիլ. գարշիլ. «Միայն 'ի մարմնական կուրութեն պժգայցին. Ոսկ. յհ. Բ. 13։

ՊԻԳԱՍՈՍ կամ ՊԷԳԱՍՈՍ, որ և ՊԵԳԱՍՈՍ, ՊԵԳԱՍ. Բառ յն. Πήγασος. Pegasus. Առասպելեալ թևաւոր ձի Պերսեսի, որ միով գարշմամբ բղխեցոյց ասեն զաղբիւրն հիպոկրենեայ. «Պէգասոսն թևրեա ձի ինչ երագ էր՝ ստացեալ կնոջ ուրուք. իսկ պաղեստոս ասէ, թէ նաւ էր բեջորոփոնտի պէգասոսն. Եփր. Խր. Բ։ «Ձիոց երկուց լեալ թևթև առաւել քան զպէգասոսս՝ երագութեամբ անցան. Խոր. Բ. 62։ «Հեծեալ 'ի պեգասս, ջուր հան 'ի քարէն. Մագ. Լ։

ՊԻՋՄ. գ. Հեռ. հակառակութիւն. խըռխըռ. «Կամիս զանոսի պիղծ լաւծանել, պիրով

'իքեզ հանդէս. Ը. Բղխ։ «Ծնաւ 'ի մէջ նոցա գրգռութիս, անհաւանութիս, պիզմ. Մարբին։

ՊԻԹԻԱ. Տ. ՊԻՒԹԻԱ։

ՊԻԹԱԳՈՐԵԱՆՔ. Տ. ՊԻՒԹԱԳՈՐԵԱՆՔ։

ՊԻԼՕՐ. Տ. ՊԼՕՐ. «Իբրև զքարն պիլօր 'ի ջրոյ եռացեալ. Երզն. Մթբ։

ՊԻԾԱԿ, ի, աց. գ. Σφήξ, σφηκία. Vespa, crabro. Ազգ իշամեղուի կամ ձիաստացի. պիծեկ. եշեկ օրըռ, թի օրըռ, եայան օրըռ. «Առաքեցից առաջի քո զպիծակ. և մերժեսցէ զամովրհացին յերեսաց քոց։ Արձակեցեր կարապետս զօրու քո զպիծակն. Ել. ԻԳ. 28։ Իմաստ. ԺԲ. 8։ «Եթէ 'ի տորկարսն խիզախեցից, վատնիմ 'ի պիծակացն. Նար. ԿԷ։ «Ոչ մեղու և ոչ պիծակ 'ի կիթն չկարէ զինքն խոյթել. Վրդ. ՅԴ. ուր անխրախիր գրի և որպէս ամկ. Պիծեկ, պիծեկի։ փոխաբերութ. ասի. «Ընդէր զպիծակն յարուցանես հակառակ հաւատոյս. Ագ. օրս. Թ։

ՊԻԾԱԿԱՀԱՐ. ա. Հարեալ 'ի պիծակաց, կամ խայթող իբրև զպիծակս. Նախանձելի կամ նախանձող, կամ հարկանող առ 'ի մահ. «Երկու հովիւ ստացան ոչխար, ուլուկանքն էին աղատ եղբարք (կային և աբէլ). մինըն մատաղ առնէր արդար, միւսոյն (կամ միւսըն) եղև պիծակահար. Ը. Խոստ։

ՊԻՀ. գ. Ἐφόδιον. Commeatus. Ողեպահիկ պաշար. պարէնիկ. նպարակ. թոշակ. «Ցափշտակէին զպիհ զանձանց տառապելոց. Եղն. պրծ. Զ. 6։ Իսկ ըստ հին բռ. «Պիհ. վզինակ, կամ մանեակն»։

ՊԻՂԾ, պղծոյ, կամ պղծի. ծոց. ա. (գրի և ՊԵՂԾ, և ՊԻՒՂԾ). Ἀκάθαρτος, ἀνόσιος, βέβηλος, βδέλυγμα, μιαρός, κοινός. Immundus, impurus, foedus, abominandus, profanus, communis. Անսուրբ. գարշ. զազիր. աղտեղի. խառնակ ըստ խըտրանաց հրէից. Թռթր, նոփոտ, Տէփրահ. որպէս Պիղծ ըստ խտրանաց, ասի. «Որ մերձեսցի 'ի պիղծ ինչ, կամ 'ի մեռելոտիս անասնոց պղծոց, կամ 'ի մեռելոտիս սողնոց պղծոց։ Զատել 'ի մէջ սրբոց և պղծոց։ Ի բարին և 'ի չարն, 'ի սրբութեան և 'ի պղծութեան։ Ոչ եմուտ 'ի բերան իմ ամենայն միս պիղծ. ԵՆ։ Ի սոյն բերի և ասելն. «Ոչ կոյ հաց պիղծ ընդ ձեռամբ իմով. (այսինքն հասարակ հաց, այլ հաց սրբութեան նուիրեալ այս վասն քահանայից. Ա. Թգ. ԻԱ. 4։ «Ոչ ինչ է պիղծ նովաւ. բայց այնմ՝ որ համարիցի ոք ինչ պիղծ, նմա է պիղծ. Հռ. ԺԴ. 14։

ՊԻՂԾ ասի ևս որպէս Անսուրբն առաջի այ. որպէս մեղաւորն, և մեղքն. և Որ ինչ միանգամ ըստ ինքեան է գարշելի. «Պիղծ է առաջի տեառն ամենայն անօրէն։ Պիղծ է տեառն ամենայն որ առնէ զայն։ Պիղծ և անօրէն իշխանդ իսրայելի։ Պիղծ՝ վասն արանց. Առակ. Գ. 32։ Օր. ԻԵ. 12։ Եզեկ. ԻԱ. 25։ Բ. Մ. Ե. 36. ԵՆ։ «Լաւագոյն առնէ ուրեմն քան զպիղծ արիանոսն հրէայք. Կիւրղ. Գնձ։ «Առ 'ի յանդիմանութե նեռինն պղծի։ Մինչև պատկեր 'ի պղծին յանուանն կանգնել։ Ոչ ծանուցեալ պղծին յուդայի. Նար. յոհէր։

ՊԻՂԾ. որպէս խարդախեալն 'ի գրամս. գուղ. «Իբրև հմուտ սեղանաւոր՝ զօգտակարն ընդունի. և զանօգուտն խոտէ՝ իբրև զպիղծ դահեկան. Գէ. Եւ։

ՊԻՂԾ ԱՌՆԵԼ. Βδελύσσομαι. Abominor. Գարշելի համարել. գարշիլ. տես և ՊՂԾԵԼ. «Զայր արիւնահեղ և զնենգաւոր պիղծ առնես դու տէր. Սղ. Ե. 7։ «Զբանս սուրբս՝ պիղծս արարին. Անյաղ. Ե. 10։

ՊԻՆ. այ. գ. } գրի և ՊԻՆՆՈՍ, ի. և
ՊԻՆԱՅ. ի. իւ. } ՊԻՆՆԱՅ. և ՊԻՆՆԵԱԿ.

(վրիպակաւ և Իպանիոս.) Բառ յն. Πίννα. Πίννα. Pinna. Խեցեմորթ մեծ կրկնապատեան՝ երկայն եռանկիւնի, որ բերէ մարգարիտ մետաքս խոշոր, կամ ասր կարմիր. և գտանի խրեալ յաւազուտս և 'ի տղմուտս. ունի և մարգարիտս մեծամեծս, այլ տգեղս. Ջիներ. «Ի պինան և յայլ խեցեմորթս. Նիւս. Բն. Թ։ «Որպէս պինայքն և պիննապահոյքն. Վրդն. Ծն։ «Այն որ ըստ ծովուն 'ի պիննասին և պիննապահեկին հասարակութեն միաբանութե յայտ է։ Ի վերայ պիննային և պիննապահեկին ասացեալք. Փիլ. Լին։ «Պիննեակն որսայ, և պիննապահեկին առյ, և երկոքեանն ուտեն. Լծ. Քիւ։ «Ուստի իցէ դարձեալ ասրն ծովեղէն, զոր իպանիոս զազանք (αἱ πίνναι) անուանեն. Վեցօր. Է։

ՊԻՆԱՍՊԱՀ, ի, աց. գ. } Սոսաւոր
ՊԻՆՆԱՍՊԱՀԵԱԿ. եկի, կաց. } պինայի. այն է փոքրիկ խեչափառ, աղձաբարոզ նմին զգալուստ որսոյ կամ թշնամւոյ զի յայնժամ խփէ պինն զպատեանս իւր. Ջիներ զեօձէյի. «Են և 'ի ձկանց, որ սէր և բարեկամութիւն ունին, և զօրացեալս 'ի միասին Ճարակեն. որպէս պինայքն և պինապահոյք. Վրդն. Ծն։ «Ի պիննոսին և պիննապահեկին հասարակութիւն միաբանութե։ Ի վերայ պիննային և պիննապահեկին ասացեալք. Փիլ. Լին։ «Պիննեակն որսայ, և պիննապահեկին առյ. Լծ. Քիւ։

ՊԻՆԴ, պնդոյ, ոց. կամ պնդի, դաց. ա. Βέβαιος, στάσιμος. Firmus, stabilis, validus, fortis. σπουδαῖος, studiosus, diligens. σύντονος, cotentus, vehemens. Հաստատուն. ամուր. խիստ. բուռն. ուժգին. և ժիր. փոյթ. հաւատարիմ. պինտ, տմար. քեօ, ըրգ. և գօյրէթլի. «Զակիզբն հաստատութեան մինչև 'ի վախճան պինդ ունիցիմք. Եբր. Գ. 14։ «Զ յոյժ պինդն մեզ առնէ. Խոսր։ «Աչք ձգտեցուցանելով զինքեանս կարէ յոյժ և առաւել քան զկայրն դիմեալք (ուժով) բռնաւորաւ և պնդաւ նուազանան. Փիլ. Ժ. Բան։ «Ի բազում իրս բազում անգամ պինդ գտեալ. Բ. Կոր. Ը. 22։ «Թերևս ասիցես, թէ հաւատացեալ պինդ եմ, մի խարբիր. Կոչ. Բ։ «Ի հոգաբարձութեան ժիր և պինդ մշակին. Եփր. Առակ։ «Գոհութեն գեն՝ առաւելագոյն իսկ հաւատացելոց պնդոց 'ի վերայ հասանէ. Եղիշ. Դ։ «Պնդքըն և առաքինիքն՝ եւ առաւել պնդեալք զօրանային. Փարպ։ «Յոյժ փոյթ և պինդ էր նա յիրս այ։ Որ միանգամ փոյթ և պինդք (յն. մի բառ) էին 'ի նոսա։ Պինդ հաւատովն իւրով զոր ունէր առ տէրն մեր. Եղն. պրծ։ «Հնարեցաւ գողանալ զփրկութիւնն՝ պինդ հաւատովքն. Իգն։ «Այր պինդ հաւատով, և տոնասէր. Գրձ. Հր։

ՊԻՆԴ. մ. } Συντόνως. Acriter, vehemen-
ՊՆԴՈՎ. } ter, constrictius. μετὰ ἀκριβείας, diligenter. Փութապէս. ամրափ. ուշագնա. «Լի քարշէ պինդ զպարանն. Խոր. Թ. 10։ «Էր և պահող պինդ. և պարթող յերկար. Գրձ. Հր։ «Այնպէս պնդով պահէին, որպէս թէ հանդերձեալ ընդ մարմին կարեալ. Ոսկ. Թ. փլմ. Է։

ՊԻՆԴ ՈՒՆԵԼ. Συνέχω, κρατέω, σφίγγω. Contineo, obtineo, stringo. ἔχομαι, adhaereo. Անշարժ և ամուր պահել. յարել. պինդ՝ ամուր բռնել. գալի՝ օրէ՝ թութմագ. օրթմագ. «Պինդ ունիցին զառաջնական յօդոց նորա մինչև ցօղս վախճանին. և մի զերծանիցի առախական 'ի վախման անուն. Եւ. ԻԵ. 28։ «Ըղթայորէն առաքեալ պինդ ունին զերկարս. Պիտառ։ «Պինդ կալցուք զխոստովանութիւն. Եբր. Դ. 14։ «Պինդ կալ զած. Եղն. պրծ. Ե. 15։ «Խրատեսցէ զնոսա պինդ

ունել զօրէնս քրիստոնէութեան. Խոր. գ. 35: *Որ յոյժ պինդ ունիս զմիտ առել ընութե. և առելոյդ քո խորհուրդ 'ի վաղեմնականացն և 'ի մանկութեանցն հայր աղճատանս. Ցհ. ժմ. Եփրեմ:

ՊԻՆԴ ԿԱԼ. Στήκω. Firmiter sto. Հաստատուն կալ մնալ. գոլն փարձակ. *Քաջալերեցարուք, պինդ կացէք: Պինդ կացէք յասուհետև. Եւ. ծղ. 13: ա. Դ. Է. 32: Գաղ. Ե. 1: *Զօրացեալ պինդ կաց. Փարպ:

ՊԻՆՆԱՑ. կամ ՊԻՆՆԵԱԿ. ՊԻՆՆՈՍ. Տ. ՊԻՆԱՑ:

ՊԻՆՋ, պնջի, ջաց. գ. գրի և ՊԻՆՋ. (ըստ. ընդ ունչք. ուստի և Պնջատ.) Ծակ երկաքանչիւր ռնգացն. նաև ռնչն. *Երկու ակն ունին, և բ ունկն, և բ պինջ ռնգացն. Դամասկ: (ամկ. եւ բինձ կամ ֆինձ ասին մանաւանդ երկաքանչիւր արտաքին կողմանք ռնգաց:)

ՊԻՐ ՈՒՆԵԼ. Տ. ՊՐՆՈՒԼ. որ և ՊՐՆԵԼ. (ըստ. ընդ Աճշել. տալուշ. ռմկ. պռուշ, որ յառնել հայր կկոցեալ աչօք.) *Վերինն երանացուէ. յոր միշտ պիշ ունելով զակն մտաց խորհրդոյդ, սկանջէս հնչման սր հոգւոյն. Նչշ:

ՊԻՌԻՌՈՆ. Տ. ՊԻՌԻՌՈՆ:

ՊԻՍԱԿ, ի, աց. գ. Σπῖλος. Macula. οὐλή (ռմկ. ուլ), nota, cicatrix. ἄλφι, alphus. (ըստ. պէսպէս. և բիծ. և ռմկ. պիսպիս.) Նիշ. նշան. արատ՝ կամ բնական, որպէս խալտուց, կամ պատահական՝ որպէս սպի. բիծ. քոս. պէնէ. իսկ պ. ֆիսէկի՝ է պիսակութիւն որպէս բորոտութիւն. '(Կայէն) առեալ պիսակ 'ի ճակատն և գաղղղութիւն յամենայն անդամսն. Վրդն. պղմ: *Ուղէ (յն. ուլէ). պիսակ: Ալփոս, կամ ալփիս. (յն. ալֆի.) պիսակ. Գաղիան:

ՊԻՍԱԿ. ա. Ῥαντός. Aspersus. διαλευκός, ψαρός, subalbus, cinerei coloris. մանաւանդ ποικίλος (որ և պէսպէս), varius, variegatus, discolor. Խայտ. ունօղն զխայտուց կամ զպիսակ. նկարէն. պիսպիսուք. պէնէկ, ալաճա, խըլ. *Ամենայն խայտախարիւն յօդեաց և պիսակն յայծեաց եղիցին վարձք: Ամենայն որ ոչ իցէ խայտ և պիսակ յայծեաց: Զքաղս կապոյտս և ըղպիսակս. Ծն. լ. 32=35: *Ձիք աշխէտք և պիսակք և սպիտակք: Ձիք պէսպէս պիսակք: Պիսակքն ելանէին ընդ երկիր հարաւոյ. Զաք. ա. 8: զ. 3. 6: *Ի ձի երաշխ արիւնագոյն իջեալ... 'ի սպիտակափառն... 'ի պարէ պիսակին պարուեալ հասանէ 'ի մեզ պատուհաս թագաւորան (որ թուի եղն խայտաբղէտ): Վարգանասարդն պիսակ, գեղեցկադոյն բոլորակաց՝ սպիտակափառըն գետաբաս. Մագ. հգ. և հէ:

ՊԻՍԱԿ. Λέπρα. Leprosus. որպէս Պիսակոտ. բորոտ. գռոգ. ճիւպամ. *Եղբարձ ըղբորոտս, զորս պիսակ անուանեն. Ոսկեփոր: *Էր ծերն ակար և պիսակ յոյժ. Վրք հց. է: Իսկ Եւս. քր. ա. *Անտոնիոս պիսակ հառմայեցւոց թագաւորեաց», իմա զմականունն կարակալլոս կամ կարակալլա, Caracalla, որ պէսպէս առուգաբանի.

ՊԻՍԱԿԱՑԵԱԼ. Տ. ՊԻՍԱԿ. ա. *Ճիւաղ ինչ՝ բիւրակերպ, և բիւրագոյն պիսակացեալ (յն. մի բառ, պիսակ). Ոսկ. յհ. ա. 1:

ՊԻՍԱԿՈՏ, ի, աց. Տ. ԲՈՐՈՏ, և ՈՒՌՈՒԿ. *Բորոտաց և պիսակոտաց: Գտցեն զառողջութիւն անձանց, և զփարատումն պիսակոտաց. Հ. օգ. իէ. և այլն: *Պիսակոտ, կամ ուռուկ. Կանոն: *Աղքատաց տեղի, խոցաւոր ուռկի, և պիսակոտի. Գնձ:

ՊԻՍԱԿՈՑԻՄ, եցայ. Տ. ԲՈՐՈՏԻԼ. *Զնչանն (կոյրնի) ոմանք պիսակոտիլ ասեն, և այլք զգօղգօղելն. Վրդն. ծն:

*կայէն պիսակոտեալ և գողգողեալ. Մխ. այրիվան:

ՊԻՍԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Λέπρα. Lepra. Բորոտութիւն. բոր. ուրկութիւն. գռոգութիւն. ռոյուղլուգ. պ. ֆիլեկի. *Օրէնք քահանայից են՝ մի՛ ամենեւին 'ի մարմին բիծ ունել... և ոչ գունոյ փոփոխելոյ 'ի պիսակութեան՝ արատս: Այլա թէ պիսակութիւն ուրուք եղցէ 'ի մարմնի, արգելցեն. Փիլ. ԺԺ: *Բորոտութիւն, պիսակութիւն, և գիւահարութիւն: Պիսակութիւն կամ այլ ինչ արատ՝ որ փոփոխելով իցէ: Զամենայն պատահար չարեաց յառաջ բերէ. այսինքն զուրկութիւն, զպիսակութիւն: Այլականեն զմարմինս մարդկան ուրկութբ, պիսակութբ, և այլ պէսպէս վիրօք. Կանոն: *Գոգութիւն, պիսակութիւն, բոր. Վստ:

ՊԻՍԱԿՈՒՑ. նոյն ընդ վ. *Որ միանգամ ասիք նշանեալք (կամ նշանակեալք), և պիսակուց չարութէ իցեն 'ի մեզ. Եփր. ա.եֆար:

ՊԻՍԻԴՈՆ, ի. գ. Բառ. յն. Ποσειδῶν. Neptunus. որպէս Չածծ ծովու. և ծով. *Ահագնունք տիեզերապատ պատուականն պիսիդոնի. Նար. խչ:

ՊԻՍԻԴՈՆԱՑԵԱԼ. Իբր Ծովացեալ. ծովածաւալ. *(Ցարայրչութէ անդ աշխարհի) յորժամ ջուր պիսիդոնացեալ՝ սանձս ընդունէր. Ճ. Բ:

ՊԻՍՏԱԿ. գ. յն. բիսթագիծ. Πιστάκιον. Pistacium. ֆըսթըղ. Ֆըստըգ, ֆիստիք. Կրկին ազգ պտղոյ. մին կանոնաձև բերք ծառոյ, որ նման է մայրեաց, և միւսն տղկուզաձև, բերք այլոյ ծառոյ. *Աղձնիք ունի... և գաղպէն, և մեղր և մշկամիրգ, և պիսակ, և երկաթ, և նաւթ (այլ. զպիսակ նաւթ, և զերկաթ). Խոր. Ծ: *Պիստակ. փստուղ, ֆստուխ. Հին բռ:

ՊԻՏԱԿ, ի, ից. ա. Νόθος. Adulterinus, adulteratus, nothus. (որպէս թէ Անպիտան.) Անհարազատ. խոլթ. ֆիձ. *Նշաւակ խարդախութբ աղարտեալ, զհարազատ և զբուն՝ քան զպիտակն և յօտար անյարմրդակ ցուցանելով: Ընորդիքն զհարազատ որդւոցն կորզեալ հանեն կարգ, և զընտանի ազգն օտար և պիտակ ցուցանեն. Փիլ. ծ. բան:

ՊԻՏԱԿ. Καταχρηστικός. Abusivus, improprius. Ոսմկէս. չարաչար կամ տարադէպ առեալ 'ի պէտս ինչ. օտար 'ի բուն իսկութենէ. կեղծ. սուտ. խարդախեալ. չինծու. գալդ, փուղէ. *Զբուն ածն թողին, և 'ի պիտակն զառածան: Մի՛ համարեսցիս՝ թէ նա լոյս իմանալի և բուն է, և սա լոյս ինչ երևելի և պիտակ. Սեբեր. գ. և է: *Մեր ամենայն անուն պիտակ է, իսկ նոյն՝ ճշմարիտ. Մխ. երեմ: *Ճշմարիտն 'ի վերայ պիտակ իրաց ոչ վայել, զի մի՛ երբէք պիտակ լինիցի և վկայութիւն նորա. Սարգ. ա. յհ. է: *Որ իմաստասիրելն առանց պիտակ օտարութեան է գիտուն, և աննենգ և մաքուր բարեպաշտու վերակացու է. Փիլ. ծ. բան:

ՊԻՏԱԿ. Օտար, որպէս հեռի, աղատ. *Պիտակն 'ի պարտուց. Նար. խչ. իբր անպարտական:

ՊԻՏԱԿ. ռամկական ռամիկ, որպէս Պիտանի. *Եւ որ ինչ պիտակ է թագաւորութե. Ոսկեփոր: Իսկ Սեր. ծգ. 7. *Պիտակք, և մոլորեցոյց զքեզ», թերևս գրեալ էր. պիտոյ քո. զի 'ի յն. ասի, պէտս ունի քո:

ՊԻՏԱԿ. մ. Տ. ՊԻՏԱԿԱԲԱՐ. *Այն ձայն զքեզ ոչ խաբեաց և պիտակ որդի անուանեաց. Սարգ. ա. յհ. է: *Պիտակ զանուն կրեմք. Լմբ. պտրգ. ստէպ:

ՊԻՏԱԿ, ի, աց. գ. (ըստ. ընդ Թ. պիրկ.) Թերթ գրեալ, կամ գրելի 'ի պէտս ինչ. Թղթիկ. նամակ. *Դնեաս երևէր արմատ գրոյն 'ի վերայ պիտակին, որպէս թէ եփեալ մելանաւ էր գրեալ: Պիտակքն այն եղեն գրեալ երկոցունց եղբարցն: Գրեա զայն 'ի պիտակս յայս (որ զինի նամակ կոչի): Հատէք զգօտի գորս. և արարեալ այնպէս, գտին զպիտակն. Վրք հց. ա. է:

ՊԻՏԱԿԱԲԱՐ. մ. Καταχρηστικῶς, κόν, ἐκ καταχρήσεως. Abusive, improprie. Իբրև պիտակ և օտար. յաւմպէտս. ոչ տիրապէս, այլ անյատկապէս և ըստ իմիք. անուամբ լոկով. *Ոչ իսկ տիրապէս սոքա օգնականք, այլ պիտակաբար ասին: Չորչարելոյ անուն առի և իսկապէս, առի և պիտակաբար. իսկապէս՝ առ գործան չարութէ՝ որ է ոգւոցն տանձինն. և պիտակաբարն՝ 'ի վերայ այլոցն, որոց առացուածովք և մարմնովք լինին վնասք. Փիլ. այլոց. և եւ. Ե. 4: *Ոչ տիրապէս՝ այլ պիտակաբար անուանագրութէ հացին հասանել զքարն առեմք. և ամենայն ինչ ըստ նմին բանի, որ ոչ ընդ բոլոր է՝ որ ինչ ասին, պիտակաբար ունի զկոչումն. Նիւս. կազմ: *Ոչ են սոքա տիրապէս սբ, այլ պիտակաբար ասին. Ի Գիրս խոսր: *Ոչ պիտակաբար և երևութաբար կրելոց եմ զայն ամենայն վասն աշխարհի փրկութէ, այլ ճշմարտութբ. Նանայ: *Այլք (անուանք) նոցա՝ պիտակաբար են և ոչ առաւ գապէս. Շ. բուժէ: *Միայն պիտակաբար քահանայ կոչեալ. Լմբ. պտրգ:

ՊԻՏԱԿԱԲԱՐ ՎԱՐԵԼ կամ ՎԱՐԻԼ. Καταχράομαι. Abutor. Չարաչար վարել զինչ. յաւմպէտս առնուլ 'ի կիր. *Երգնլով, և նոյն բազմանունութբ՝ պիտակաբար վարեցեալ անուամբ՝ սուտ, ուր ոչ է արժան: Զնուիրեալն 'ի պատճառս այսր՝ պիտակաբար վարել յանպարշտութէ. Փիլ. ծ. բան. և ԺԺ: *Զի մի 'ի մեծամեծ հրահանգան պիտակաբար վարիցին. Առ որս. ծէ:

ՊԻՏԱԿԱԲԱՐ. ա. Տ. ՊԻՏԱԿ. *Զիարդ իցէ նոյն (ընդ)պիտակաբարին՝ տիրապէսն. Կիւրղ. գնձ: *Մի՛ ոք կարծեսցէ 'ի վերայ նոյ զատուերս իսկապէս տիրաբանիլ. քանզի պիտակաբար իրք են այս (իբր զեղծումն, չարաչար վարումն). Փիլ. իմաստն:

ՊԻՏԱԿԱՆԱՄ, եցայ. չ. Νοθεύομαι. Adulteror, pro adulterino habeor. Պիտակ և անհարազատ գտանիլ, կամ երևել. *Զի պատիւքն մի՛ պիտակասցին և օտարասցին, այլ կացցեն միասցեն 'ի քահանայական կարգի հաստատուն պահեսցեք. Փիլ. ԺԺ: *Որով պիտակացեալ արտաքսեսցուք տարապականութեամբ գործովք փայլին. Թէոդոր. խչ:

ՊԻՏԱԿԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պիտակ անուն, և կրելն զանուն պիտակ. *Ի մեռուամ միջի թէպէտ և կոչեսցին տէարք, պիտականունութբ կոչին. իսկ նոյ բնութբ է տէրն անուն. Ոսկ. Եփ:

ՊԻՏԱԿԱԳԻՍ. Տ. ՊԻՏԱԿԱԲԱՐ. *Երևի առեալն զսա տկրատես՝ իմով անուամբս վարել պիտակապէս. Պղատ. օրէ: *Համանունաբար անուանեալ փայտ պիտակապէս ըստ միոյ եղանակի: Զի մի ոմանք պիտակապէս վարկանիցին զմարգեղութիւն տեառն. Թէոդոր. խչ. և մայրագ: *Ի տեղւոջ գոլով պիտակապէս, մինչ առեմք զալ նմա՝ վասն ներգործութէ նորա անդ. Նիւս. բն: *Այլ մանք բազումք են պիտակապէս: Առէ 'ի վերայ նորա տիրապէս. իսկ 'ի վերայ այլոցն ոչ էս, այլ պիտակապէս յաւէտ. Կիւրղ. գնձ: *Բանականութք պիտակապէս կոչեալ թագաւորք. Վանք. համբ: *(Վանկ կամ փաղաղութիւն) պիտակապէս, 'ի միոջէ ձայնաւո

բէ. ա՛, է՛. Մագ. ժէր։

ՊԻՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Νοθεία. Nothum esse, spuritas. κατάχρησις, abusus, improprietas. Պիտակ գոլն. անհարազատութիւն. ստութիւն. և Ցուցմունս վարուց. *Զամփ ճշմարիտն և արդարն... իսկ չարացն չափ՝ պիտակութիւն է սուտանուն, ըն ամենայն անկարգութեամբ և անչափութեամբ. Փիլ. լին. դ. 23։ *Ոչ թէ պիտակութեամբ ունիցի զհօրն զօրութիւն, այլ բնութեամբ հանգոյն նմին. Սեբեր. ա։

ՊԻՏԱՄ, ացայ կամ ացի. չ. Δέομαι. Opus habeo. Պէտս ունել իրիք, կամ իմիք. Տես և ՊԻՏԱՆԱՄ. *Պիտոյ քո. և մոլորեցոյց զքեզ. (գրեալ էր՝ պիտակք. բայց յն. պէտս ունի քո). Սիր. ժգ. 7։ *Պիտոյին եղուածիցն ճշմարտութեանք վասն չորից պատճառաց. Անյ. վերլծ. պորփ։

Իսկ Փիլ. այլաբ. *Պիտոյ ահարոն ածասիրին մովսէսի՝ բժշկել զխոտորութիւն մարիամու», այժմու յն. δεῖται, այսինքն աղաչէ։

ՊԻՏԱԼ. որպէս Պիտոյ լինել. *Սրբութիւն ոչ ածութեան պիտայր, այլ մարմին (կամ մարմնոյ). Ոսկիփոր։

ՊԻՏԱՆ. Տ. ՊԻՏԱՆԻ. *Եւ այս պարգևք բարերարին առատական, որ զարժանիսն ընտրէ 'ի գործ՝ մարդկան պիտանի. Երզն. ոփ. Եկղն։

ՊԻՏԱՆԱԲԱՐ. մ. Ըստ իւրաքանչիւր պիտոյից. *Ամենեցուն վարիչ... զիւրաքանչիւրն որ միանգամ ամենայն ուրեք ինչ է. պիտանաբար մատակարարեալ վարէ. Փիլ. յոբ։

ՊԻՏԱՆԱԳՈՅՆ, գունի. ից. ա. Χρησιμώτερος. Utilior. Առաւել պիտանի. *Քան զորս պիտանագոյն ինչ չիք 'ի կեանս մարդկան. Իմաստ. Է. 7։ *Ցայնժամ (երևեսցին նոքա) պիտանագոյնք յամենայն գործս աշխարհի, 'ի մանկութեան տղայութեամբ իւրեանց զչափս հաստատութեան ծերութեամբ 'ի հանդէս մատուցանելով. Ոսկ. յհ. ա. 2։

ՊԻՏԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ՊԻՏԱՆԻ. *Պսակ պիտանականն եկեղեցւոյ գեղեցկութեան. Նար. խոս։

ՊԻՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Δέομαι, χρήζω. Egeo, opus habeo. որ և ՊԻՏԱՄ. Պէտս ունել. կարօտիլ. *Ոչ պիտանամ ստախաց 'ի դատագրութիւն, ոչ պիտանամ վկայից 'ի յանդիմանութիւն. Ոսկ. ղկ։ *Ուսուցջի և յարդարողի՝ մեր պիտանան մանկունք. Սարկ. քհ։ *Բազում աշխատութեամբ (թէ) պիտանայ՝ որ կարասցէ հալածել զնա 'ի քէն. Եփր. ծաղ։ *Զի ըստ հզօր ցաւոց վէրին՝ հզօր դեղոց պիտանային. Ցմ. ուրէ։ *Այլն ամենայն (յիւղոց)՝ խառնուածովք (այսինքն խառնուածոյ) այլոյն պիտացեալ լինի առ 'ի հիթոյ ազգ. իսկ հիթենւոյն ըստ ինքեան իսկ առանձինն. Փիլ. ել. բ. 103։

ՊԻՏԱՆԱԼ. Δεῖ, χρή. Opus est. Պիտոյ լինել. պիտոյ. վարի 'ի պէտս. պէտք ըլլալ՝ բանի գալ. *Ստորոգութիւնք արիստոտելի պիտոյ են մեզ յամենայն իմաստասիրութիւնս. իսկ ներածութիւնս պորփիւրի պիտանան մեզ 'ի ստորոգութիւնս արիստոտելի։ Այսոքիկ առնչականք են, յորում պիտանան յըստ միմեանց բանն. Անյ. պորփ։ *Ճրագ և հաւ (ձայնատու) 'ի միում տան բնակեն, և գիշերի պիտանան. իսկ 'ի տուընջեան ոչ են պիտոյ. Ան. դ. յհ. Դ։ *Որ ինչ ընդ երկնաւս պատականաբար պիտանան՝ հաճոյ են և ընտիր մարդկան. Արծր. ա. 3։ *Եթէ 'ի սակաւ ժողովս առանց պիտանան տեսուչք և վերատեսուչք, որչափ ևս առաւել ածայնոյ մայրաքաղաքիս. Գր. տղ. Բղդ.

ՊԻՏԱՆԱՆԱՄ, ացայ. Նոյն է ընդ վ. ըստ. կրկին առման. որպէս Պէտս ունել. *Զհմտանալն՝ ամենայն իսկ կենցաղոյս իրք հարկաւորաբար խնդրեն 'ի մարդկանէ. բայց մանաւանդ պատերազմականն՝ պիտանանայ (կամ պիտանանայ) ամենավայելուչ խելամտութեամբ առնուլ զտեղեկութիւն. Պիտ։ *Այնոքիկ երկայն բանի պիտանանայ, և ժամանակի. Լմբ. ժբ. (այլ ձ. պիտոյ։)

Եւ որպէս՝ Պիտոյ լինել. պիտոյանալ. պէտք ըլլալ. իգթիյա էթմէք. *Զգալի առաւ՝ լուսոյ ազգութիւն ոչ պիտանանայ. Պիտառ։

ՊԻՏԱՆԱՆԱԼ. Χράομαι. Utor. Վարել 'ի պէտս. 'ի կիր արկանել. *Արդ եղծանելով զառաջին ձեռնարկութիւն եղծանողացն զիմաստասիրութիւն, պիտանանամք ընդդիմակայման և ընդդիմայարակայութեամբ. իսկ ընդդիմայարակայման պիտանացեալ՝ առնեմք և այլն. Սահմ. ա։

ՊԻՏԱՆԱՑՈՒ, ի, աց. ա. Χρήσιμος. Utilis. εὔθετος, bene constitutus, aptus. Որ կարէ լինել պիտանի. պիտանի. օգտակար. շահեկան. դիպող. և կարևոր. պէտք ըլլալու, բանի եկօղ, ալէլ. լազըմ, եարար, էյի. *Որ ոչ իմիք իցէ պիտանացու։ Չէր ինչ իմիք պիտանացու։ Փայտ որթոյն միթէ պիտանացու ինչ իցէ 'ի գործ։ Այլա թէ աղն անհամեսցի, ոչ յերկիր և ոչ յաղբ է պիտանացու. Երեմ. խբ. 38։ ժգ. 1. 10։ Եզեկ. ժե. 5։ Ղկ. ժդ. 35։ *Մեռեալ անդամ՝ չէ ինչ պիտանացու 'ի գործ մարմնոյն. Շ. ընդհանր։ *Եղև նա անօթ կազմեալ պիտանացու 'ի գործ տեառն իւրոյ. Եղնիկ։ *Ցուցեալ է մեզ զամենայն պիտանացու ջուրս. Եղիշ. է։ *Ոչ վայելէ ոյ (բարկութիւն), այլ 'ի սպառնալիս պիտանացու էր. Կիւրղ. Բգ։ *Ծածկել զինքն յարմար և պիտանացու էր։ Պիտանացու էր յայնժամ անգիտանալ նոցա. Իգն։

Իսկ յասել՝ Մծբ. ժդ. *Ժառանգեն ծառայքն պիտանացուք զքաղաքս իւրաքանչիւր». իմա՛ պաշտօնականք, կամ յարգելիք տաղանդաց։

ՊԻՏԱՆԱՑՈՒՔ. գ. Պէտք. պիտոյ և կարևոր իրք. *Որպէս զմարմինն ոչ միով կերակրով, այլ ամենայն պիտանացուօքն կերակրեմք. Մաշտ։ *Ցանկուէ արկանէ՝ վասն պիտանացուացն սակաւ սակաւ յիշատակն. Խոսր։ *Միջնորդել բազմականաբար երկաքանչիւրոցն կողմանց բնակչացն՝ յանկարծ պիտանացուացն ընդունելութիւն. Պիտ։ *Ի ձեռն քո բաշխին հաստատութիւնք պիտանացուաց համայնից կենաց. Նար. է։

ՊԻՏԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Պիտանացու առնել. ընտիր ընծայեցուցանել. կամ պիտանի ցուցանել. *Հայեա՛ց 'ի քեզ. այս քեզ բաւ պայծառապէս բարեկրեցելութեան և ամենայն կենաց քոց կատարումն բերէ, պիտանացուցանելով. Բրս. հայեաց. յն. Χρησίμως παραστήσεται.

ՊԻՏԱՆԱՒՈՐ. Տ. ՊԻՏԱՆԻ. *Քաջ և արդասաւոր ոչ միայն 'ի բանս և 'ի պիտանաւոր խոհականութեանս, այլ և 'ի մեծամեծ և 'ի բազում գործս արժանաւորս. Խոր. ա. 1։

ՊԻՏԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԷՏՔ. *Ցղկեն 'ի պիտանաւորութիւն ածային գրոյն. Սարգ. Բ. Պ. ա։

ՊԻՏԱՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. Χρήσιμος, εὔχρηστος, εὖ. (ըծ. թ. էյի.) Utilis, commodus, bonus, bene. Որ ինչ լինի 'ի պէտս. որում կարեմք պէտս ունել. պիտանացու. կարևոր. օգտակար. դիւրիչ. լաւ. ընտիր. ընտրեալ. պէտք եղած կամ ըլլալու, ալէլ, բանի եկօղ. իգթիյալը, լազըմ, եարար. *Գտեալ սար և կտաւ՝ արար անօթս պիտանիս ձեռօք իւրովք։ Հնարեալ վայելուչ անօթ պիտանի կազմեաց 'ի սպասաւորութիւն կենաց։ Եղիցի անօթ պատուական, սրբեալ և պիտանի տեառն իւրում։ Մի արհամարհեսցես զամենայն խորհուրդս պիտանեաց։ Պսակ եղիցի այնոցիկ՝ որ ատեանին, և պիտանեաց նոցա, և որոց ճանաչեն զնա. Առակ. իա. 19։ Իմ. ժգ. 11։ Բ. տիմ. Բ. 21։ Տոբ. դ. 13։ Զաք. ժդ. 14։ *Որ երբեմն անպիտան էր քեզ, բայց արդ քեզ և ինձ պիտանի (զի և մեկնիչս անուանեալ՝ նշանակէ՝ պիտանի և օգտակար). Փիլիմ. 11։ *Սուր՝ գեղեցկացաւ (յն. լաւ եղև) 'ի փայլելն. պիտանի եղև (յն. լաւ եղև) 'ի սպանումն. Եզեկ. իա. 15։ *Իբր ոչ թէ ինքն զամ յօրակայնէ անպիտան առեղծանիցէ, և զամ պիտանի. և թէ այնպէս ինչ էր, զի՞ պիտոյ էր զպիտանին գովել, և զանպիտանն պարսաւել. Եզնիկ։ *Ցամենայն՝ որ ինչ մարդկութեան պիտանի. Խոր. ա. 23։ *Անարգս առ կարգս պիտանեացն և օգտակարացն։ Ո՛վ անպիտանդ 'ի պիտանեաց. Նար. է. և Է։ *Մի վստահանալ յառաքինութիւն նախնեացն իւրեանց արդարահամս, այլ անձամբ լինելցին պիտանիք։ Թերևս 'ի պիտանեաց առաջնոց ազգն ուրեք անուանք անուանեալ էր նա (մեծատունն). Իգն։ *Զի ընդ պիտանիսն 'ի բարձունս փառաւորեցից զհայր և զորդի և զսբ հոգին. Եփր. աղ։

ՊԻՏԱՆԻ. Օգտակար. որպէս օգտամատոյց, նպաստամատոյց, ձեռնտու. *Որէն է մեզ. որք յայլոց օգտեցաք, պիտանի լինել միշտ կարօտելոց. Նի. խծ։

ՊԻՏԱՆԻՔ. գ. Իրք կարևորք. հարկաւորքն. *Որում ոչ գտանին պիտանիքն, համբերող է. Պիտառ։

ՊԻՏԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Χρησιμότης, τὸ χρήσιμον, χρεία, ὠφέλεια. Utilitas, commoditas, commodum. χρῆσις, usus. Պիտանի գոլն. պիտանալն. և Օգտակարութիւն. լաւութիւն. և Վարումն 'ի պէտս. *Զերիտասարդն յամենայն ձայնիւ քարոզն փնտրել, զառաւել պիտանութիւն սոցա յայտնելով։ Զայղբերոյ՝ գետովք և ծովովք՝ զօր 'ի մեզ պիտանութեան. Խոսր։ *Ցորդորեալք յառաքինութիւնս լաւութեամբ 'ի գործս պիտանութեան։ Որ ըստ որէ յաւելուած լինի լաւութեան և պիտանութեան. Ցձր. Բ. և ԺԳ։ *Զի պիտոյ էր զպիտանին գովել և զանպիտանն պարսաւել, թէ ինքն արարիչ է պիտանութեան և անպիտանութեան. Եզնիկ։ *Ի պիտանութեան ընդունելոյ զշնորհսն (յն. 'ի յառաջադիմութեան). Կոչ. Դ։ *Զի թէ հանապազ գիտուն լինէր արքունի և մարդոցն, յայնժամ քո քաջութեանց և պիտանութեանց ո՞ր երևէր. Եփր. ծաղ։ *Որոց ոչ աչաց պիտանութիւն (յն. վարումն) էր 'ի տեսանել, և ոչ ականջք առ 'ի լսել. Իմաստ. ժե. 15։

ՊԻՏԱՆՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. որ և ՊԻՏԱՊԷՍ. Օգտակարապէս. բարւոք. ըստ արժանւոյն. որպէս պարտ էր. *Յորժամ յանցանքն (յուդայի) կատարեցան, յայնժամ եմուտ 'ի նա ապաշխարութիւն, նա և ոչ յայնժամ պիտանութեամբ. Ոսկ. և Երզն. ժգ։

ՊԻՏԱՊԷՍ. մ. Նոյն ընդ վ. Χρησίμως. Utiliter, commode, apte, rite. *Այս ամեն. պիտանապէս և կարևորաբար նշանակեալ փրկչին մերոյ զծննդեանն ժամ. Կիւրղ. ղկ։

ՊԻՏԱՌ. ա. Որպէս թէ պէտս առօղ վարօղ. կամ առնել 'ի պէտս շահեկանն. այն է Հրամանահան. պատգամաւոր. վկայ հաւատարիմ, կամ օգտակար և շահավաճառ. իբր յն. Χρησμωδός. Qui oracula edit, կամ χρεωδης, χρήσιμος, utilis. և χρηματιστής, negotiator, և այլն. *Ինձէն եղեալ ականատես և ականջալուր նորա.

սքանչ հրաշիցն, որում բոլորն այն ծովա-հայեացն քաղաքք Թագաւորական պիտառ-հաւանեցելոցն նահանգին, առեա հասարակաց գոլով յայանի 'ի նմանէ (կամ 'ի նմա) երեւելոյ 'ի վերին տեսչութեանցն. Ճ. Գ.։

ՊԻՏԱՌԱԳՈՅՆ, գոյնի, ից. ա. Առա-ւել պիտանի. և Ըղձեկանագոյն. (յն. յեր-կարագոյն ժամանակաւ.) *Պիտառագոյնս և վարժողականագոյնս ուղղափառս և աշխա-տասիրութիւն. Մագս. էկեղ.։

ՊԻՏԱՌԱԿԱՆ. ա. Որպէս Պիտանի և ձաւերական. *Ցուցանեալ անտի պիտա-ռական հրովարտակօք՝ հասանէին առ կա-թողիկոսն և իշխանն աղուանից. Կաղանկ.։

ՊԻՏԱՌԵՄ, եցի. ն. Χρηματίζω. Oraculum vel sententiam pronuncio, voluntatem declaro. Տալ հրաման պատասխանւոյ. պատ-գամս բարբառել. Ճառել յածակոյս կող-մանէ. վարել 'ի պէտս զբան տեսան. վկայութի 'ի կիր արկանել. վկայել. հաս-տատել. *Զոր և մարգարէն 'ի բացուստ պի-տառէ, թէ մեղս ոչ արար։ Զոր և յառա-ջագոյն մարգարէիւն պիտառէ։ Զոր և ինքն փրկիչն 'ի վերայ իւր առ 'ի մեր վարդապետ-ութիւն պիտառէ, ասելով, ես եմ լոյս են. Նանայ։ *Զոր և ձայնիւ մարգարէին պիտառ-եալ ասէ. այս է հանգիստ իմ. Անան. էկեղ։ *Որպէս չուն յորժամ դառնայ 'ի փսխած իւր. զայս պիտառեաց 'ի վկայուն առաքեալն պետրոս. Լմբ. առակ։ *Որ 'ի մարգարէիցն պիտառեցաւ. Եղիշ. ծննդ։ *Զամենայն աւետարանական պիտառութիւն ճառագրեաց, զոր ինչ յաղագս մոյ բանին անօրինական կիրառութի պիտառէր. Թէոդ-րոս. քռթ։

ՊԻՏԱՌՈՑԵԼ. ն. Նոյն ընդ վ. *Ոչ գործեաց զանօրէնութի, պիտառացէ մար-գարէն։ Ի զինահարիչն բնութեան արեանն պիտառացէ զկենդանին մեռալ. Թէոդոր. քռթ. այսինքն վկայէ։

ՊԻՏԱՌՈՑԻԼ. ձ. Ի պէտս ինչ առեալ լինել. 'ի կիր արկանիլ. շահաւորիլ. որպէս Χράομαι, և χρηματίζομαι. Utor, & quaestum facio. *Ոչ պիտառացի ինչ կցորդութի կենաց մարդկան։ Զպիտառացեալ պէտս ար-տաքնոցն 'ի մաքրութիւն նորոգման ներքին մարդոյն կենաւացուցանէր. Ցհ. կթ։

ՊԻՏԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Χρησμός, χρηματισμός. Oraculum, monitum, testimonium. & ἔργον, ἐργίδιον, opus, opusculum. Պատ-գամ. վկայութի. բան ձաւերական. Ճառ պիտանի. հաւաքումն բանից՝ որ վարին 'ի պէտս. (վիպականս գրի առ յեաւինս և Պի-տառնուի.) *Առ 'ի ցուցանել մեացն զհաս-տատութի ասէն առ սոյց մարգարէիցն պի-տառութիւ։ Այսու լինել մարգարէիցն պի-տառութեանցն. Նանայ։ *Դուն ես, որ գալոց ես՝ ըստ մարգարէիցն պիտառութեան։ Ե-կեալ 'ի լրումն մարգարէիցն պիտառութի. Եղիշ. ծնդ։ *Զամենայն աւետարանական պիտառութիւնն ճառագրեաց. Թէոդոր. քռթ։ *Ըստ պիտառութեան յովհաննու աւետարանագրի՝ յասելն, թէ էր ժամ վե-ցերորդ. Ցհ. իմ. էկեղ։ *Ոչ 'ի թղթի առ փոյթ զսոյց վարդապետացն և զհարցն ընթեր-ցաք զպիտառութիւս. Ոսկեփոր։ *Սա հարցն պիտառութիւք համապատիւ կարգեցին զե-պիսկոպոսս արքեպիսկոպոսաց. Կանոն։ *Հա-մառօտ պիտառութեամբ զպատմութիւնն. Լծ. ածոց։ *Աղերս առաջի մատուցանեմ ձեզ զպիտառութի զայս բանի. Ցհ. կթ։

ՊԻՏԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Առնուլն 'ի պէտս. վարումն. պէտք. *Պիտառութք կենցաղակա-նացս խնամել զհօտ իւր։ Առատաձեռնութք 'ի բոլոր մասունս պիտառութեանց. Ցհ. կթ։

ՊԻՏԱՄԿԻԼ. ձ. Ի պէտս արկանիլ. պիտոյ լինել. *Ինքնաշարժն մշտաշարժ. մշտա-շարժն անման... ամբողջ է մի առաջնոր-կութիւն, որպէս մշտաշարժն. քանզի ոչինչ պիտարկի 'ի բաղեզերումն. Անյ. վերլծ. ածխութ։

ՊԻՏԱՒՈՐ, ի, աց. գ. Χρήσιμος. Utilis, usu veniens. Պիտանի. պիտանացու. կերէք-ւէ. լուծմ. *Պարկեշտութե չափ է՝ հարկա-ւորացն և պիտաւորացն առ ըստ մարմնոյն կեանս. Փիլ. ել. ա. 6։

ՊԻՏԱՒՈՐԱԳԷՍ. Տ. ՊԻՏԱԳԷՍ. *Ցիշէ պիտաւորապէս և զհրամանն կայսեր, իբրև ընդ գաւազանաւ ունելով ընդ այլոցն ևս զհրեշտակն. Կիւրղ. ղկ։

ՊԻՏԱՒՈՐԻՄ, եցայ. ձ. Δέομαι, χράομαι, ἀποχράομαι. Egeo, opus habeo, utor. Պէտս ունել. կարօտիլ. *Ցաւելուածոյ պիտա-ւորեալն՝ անկատար է. Կիւրղ. գանձ։ *Որոյ իմաստս՝ զօրաց ոչ պիտաւորէր, այլ ան-ձամբ մեծէր զպատերազմն. Աթոռ. փ. 6։

Կամ Պիտոյ լինել. *Ամենազօրին ոչ պի-տաւորի օգնութիւք նոցա. Վանակ. յոբ։

Կամ Վարել 'ի պէտս. վարել իւիք. *Մեք առեն որպէս նիւթով իւիք 'ի մարմնական 'ի բնութէ բաշխմամբք պիտաւորեալք՝ ծնանիմք 'ի մէջ զծնունդս. Կիւրղ. գանձ։

ՊԻՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարօտ գոլն պի-տոյից. պէտս ունելն. *Ծառայեցաւ ար-գարապէս, և ինքն գիտէ՝ մերով պիտաւո-րութեամբ ծանուցանիլ զինքն գոլ մարդ ճշմա-րիտ. Թէոդոր. քռթ։

Կամ Պիտանութի. կարևորութի. *Մեր-ձենան 'ի նա հոգիացեալքն, և ոչ պիտա-ւորութիւք զգալեացս հայելեաց. (այլ ձ. պի-տառութի). Լմբ. պտրգ։

Մերթ ևս որպէս Պիտառութի. վկայութի. *Լուր որ 'ի սբյն հօր մերում կիւրղի աղեք-սանդրացւոյ՝ յեփեսոսհականական նեստորի ամպարշտի՝ ասելով 'ի ձեռն պիտաւորութե որ 'ի սբյն ամբրոսեայ միլանդացւոյն. Ոս-կեփոր։

ՊԻՏԻ, պիտէր. պիտեցաւ, պիտեսցի, պիտիցի, տեսցեալ, տեղի. դէմք. Χρή, δεῖ. Oportet, opus est. Պէտք են. պիտոյ է. պարտ է. արժան է. պարտի. դէփ է. կէ-րէք, լուծմ փըը. *Ոչ պիտի մեզ այր ապաւանել յհորայէլէ. Բ. Բգ. ժա. 4։ *Ի քէն ակն ոչ ունէի, և ոչ պիտի իսկ։ Պիտի պատուել զնոսա (զանօրէնս՝) որչափ 'ի քէն է հրամայեալ. Ագաթ. *Բայց 'ի տեղի այսր ինձ գործելով գալ պիտի. Եղիշ. է։ *Այլ զօրպիսութիւն պիտի իմանալ. Եղիշ. հոգ։ *Ոչ միայն պիտի ունել զմիտս, այլ և զգայութի։ Յորժամ երգել պիտեսցի. Փիլ. տղայ. և փէսակէն։ *Իսկ այսպէս և ոչ խորհել պիտեսցի. Պերճնորդ։ *Եւ զի՞ պիտիցի զարանց առնել։ Եւ արդ զի՞ պիտիցի առնել զայս. Ոսկ. եփես. և եւ։ *Արեաց իր որ լինի՝ արդար աչօք պիտի նայել յամենայն մարդ. Փարպ։ *Այլ ոչ պիտի ծածկել զգլուխ իւր. Ոսկ. եւ։

ՊԻՏԻ. Δέομαι, χράομαι. Egeo, opus habeo, utor, necessarium est. Պիտանի է. կարևոր է. խնդրի. պիտոյանար է. իգիւրոյս փըը. լուծմ'փըը. *Որ ինչ ինձ պիտի, յորմէ կամիցին խնդրել՝ նորա չիք, և ոչ տալ կարէ։ Թէ պիտի և այլ ևս ինչ, ասա։ Ըստ մարդ-կան բաղձմութիք պիտին։ Որոց ոչ պիտէր և առ վայր մի կեալն՝ քան թէ զայնպիսի ան-ցանել աշխարհ. Փարպ։ *Լսելիք ներքինքն պի-տին. Ոսկ. յհ. ա. 1. 16։ *Ցաւելագոյն քան զառհմանս պիտէր պատմութի. Կոչ. ծզ։ *Քանզի ոչ եթէ յնդունէ մարմնոյ պիտեսցի, այլ՝ ոգւոցն և մտաց յօժարութի. Ոսկ. Մ. ա. 8։ *Մի զամենայն ինչ խառն առաջի արկեալ մեկնեսցես, բայց միայն զայն՝ որ 'ի կարգ

անգր պիտիցի. Եւագր. գ։ *Ցերրոց իսկ կա-մաց անսուաղացեալ՝ ոյ ընծայէր զպիտելի ճաշակսն. Ցհ. կթ։ *Անօգտակար զղջմամբ 'ի չպիտելի ապաշաւանացն գնիցէ մասին. Գր. տղ. ԲղԲ։ *Հաւատարմագունի առն պի-տէր (այսինքն պէտք էին), որ ասէր՝ թէ յա-րեաւ, մեք տեսաք. Ոսկ. գծ։ *Կիտոյ պիտե-ցաւ ժամանակի. Փիլ. լին. ա. 25։ *Սա-կաւիկ ինչ պիտեցան՝ ասէ, և եղեալ գտա-նէի 'ի մէջ ամենայն չարեաց։ Սակաւիկ ինչ պիտէր՝ և սպառեալ կործանէր զնա յերկիր. Վրք հց. ձ. այսինքն փոքր միւս ևս և... քէլ հնգ որ. ող գոլոր։

ՊԻՏԵՑԵԱԼ. որպէս Կարօտեալ. պէտս ունելով. *Անմարմինք էին և իմանալիք, ոչինչ պիտեցեալք զգալի լուսոյ. Փիլ. ել. բ. 106։

ՊԻՏԵՑԵԱԼ. իբր Պիտացեալ. վարեցեալ. *Գինեզինութիւք և խաղհակերութիւք և հոսա-նուտ վարուք պիտեցեալք՝ գիտակիր եմք մար-մնովքս. Փիլ. լին. բ. 12։

ՊԻՏՈՅ. ա. ('ի սեռականէ բառիս Պէտ.) Δέον, χρήσιμος, ἐπίκαιρος, ἐπιβάλλων. Necessarius, utilis, opportunus, debitus, a, um. կամ բայիւ, χρήζω, χράομαι, χρείαν ἔχω, opus habeo, opus est. Ի պէտս վա-րելի. պիտանի. կարևոր. հարկաւոր. լուծմ. իգիւրոյս. *Երկու ինչք պիտոյ են ինձ։ Ոչինչ պիտոյ է իմաստութի պակասամտի։ Տայցեն ինձ զհաց իմ և զջուր. և զամենայն ինչ որ պիտոյ է ինձ։ Պիտոյ է ձեզ այդ ա-մենայն։ Ոչ պիտոյ է բժիշկ կարողաց։ Թէ-պէտ և ոչ պիտոյ իցեն ձեզ թուղթք ըն-ծայութե։ Խօսին՝ որ ինչ ոչ է պիտոյ. ևն։ *Զկարգս մաից պիտոյ պատերազմաց յար-քունուստ լինել. Բ. Ձ. Բ. 16։ *Սեր՝ խնդիր բարեաց. ինչ մի՝ որ ամենեցուն պի-տոյ է, և ոչ է 'ի միջի. Պիտառ։ *Ի վտանգի պատերազմաց հարկ է առնուլ զանօթս՝ որ չիցեն ինչ պիտոյ 'ի խաղաղութե. Սեբեր. բ։ *Զկէան հատանել ընկենուլ իբրև զխոտան, և զկէան ընտրել առնուլ իբրև զպիտոյս. Եղնիկ։ *Որում հանդերձ պիտոյ էր՝ հանդերձ զգե-ցուցանէր. Եղիշ. է։ *Որ ինչ պիտոյն մերոյ հաւաքմանս է՝ շարագրեսցուք. Խոր. ա. 11։ *Նախ և առաջին կարևոր և պիտոյ խնդիր այդ է։ Զպիտոյսն և զառաւել օգտակարսն մնացուք հարցանել, թէ ո՞ւր երթաս. Փարպ։ *Դուք առաջնորդ ինձ ոչ պիտոյ էք. Վրք հց. է։ *Այն որ վասն նորա ասացեալ էր՝ բաղում խնամակալութք առ 'ի քննել պիտոյ էր. Ոսկ. յհ. ա. 40։ *Պիտո՛յք (են) բնակութե ճաճարին՝ պահք սրբութե. Մծբ. ա։

ՊԻՏՈՅ. որպէս Դիպան. դէպ. պատշաճ. *Զզէնս սպանելոցն քաղէին, 'ի պիտոյս տեղիս թողուլին. Բ. Ձ. է. 31։ *Զգուշս եւր ինձ փոխ տուք, զի և դուք անդրէն գտջիք 'ի պիտոյ ժամանակի. Իսիւ. և Վա-նակ. յոբ։

ՊԻՏՈՅ է. դէմք. Χρή, δεῖ, καθήκει. Oportet, convenit. Պիտի. պարտ է. ար-ժան է. դէպ է. լուծմ փըը, կէրէք. *Ոչ-ինչ է պիտոյ վասն բանից այդորիկ տալ քեզ պատասխանի։ Ինձ պիտոյ է 'ի քէն մկրտիլ։ *Ոչ ինչ պիտոյ է դոցա երթալ. ևն։ *Յորժամ միայն համարձակել պիտոյ էր, պատասխանատրեն. Ոսկ. գծ։ *Զի՞ պիտոյ իցէ ասել. Ոսկ. եւ։

ՊԻՏՈՅՔ, պիտոյից, իւք. գ. Ուղղականն է առաւել ռամկական. որ ըստ գրոց ասի Պէտք. զոր տեսցես՝ իբր անհոլով. զի և այն կարօտի հոլովականի սորա. Χρεία. Necessitas, indigentia, necessaria. Պիտոյ իրք. պէտք. կարիք. կարօտութիւն. իրք կարևորք. հարկաւորութի. պիտանաւոր-

ըՆ. գէտ ելած բանէրը. ինքնիշխօր, լուղմը, եռօրեակ, էհրաձայն. *Եւ մեք հասանեմք փոյթ 'ի լիբանանէ ըստ ամենայն պիտոյից քոց: Ընտրեցէք արս եօթն, զորս կացուսցուք 'ի վերայ պիտոյիցս այսոցիկ: Զբազմափորձիտոսն՝ զձեր առաքեալ, և զպաշտօնեայ իմոյ պիտոյից. Փ. Փ. Բ. 16: Գծ. Զ. 3: Փիլիպ. Բ. 25: *Լնու զպէտս պիտոյից ամենայն արարածոց. Ցծն. Ը: *Զեմուտ Ը մարմնաւոր պիտոյիւք՝ ամենայն ապականացու իրաց աշխարհիս. Եղիշ. Է: *Փոյթ զայնպիսեացն առնել պիտոյից. Խոր. Գ. 52: *Ամենայն պիտոյիւք այցելու եղև վասն հօտիցն իւրոց. Եփր. համաբ: *Զէն անվթարելի զերկոսին զսոսա ընդ ինքեանս բարձեալ բերէին ըստ պիտոյիցն իրականութեան. Ցհ. ԻՄ. Եբ:

Կամ որպէս Պէտք ճարտասանական. Χρεία. *Ցաղագս պիտոյից: Պիտոյից ոմանք են բանական, և ոմանք գործականք. Են. Պէտ:

ՊԻՏՈՅԱԲԱՐ. ա. Պիտապէս. որպէս պիտոյն է, և օգտակար. 'ի դէպ. *Ցիշեցից պիտոյաբար և յիմաստնոյն եզեկիայի ժամանակս զգործեցեալսն. Պրղմ. ԼԷ:

ՊԻՏՈՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ պիտոյ իցէ. կարևոր 'ի պէտս մարմնոյ. պիտանաւոր. պիտանական. ինքնիշխաւր. *Ոչ ինչ ունէր 'ի պիտոյական կերակրոց յանաւերլորդաց, բայց միայն բանջար. Վրք հց. ԻԷ:

ՊԻՏՈՅԱՆԱՄ, ացայ. չ. Δεῖ, χρή. Opus est. Պիտոյ լինել. պիտի. պէտք եղեն. տես և ՊԻՏԱՆԱՆԱԼ. պէտք ըլալ. լաղմ օլմաք, ինքնիշխա էլմէք. *Եւ բնութեցն երկուց երկու անուանք պիտոյանան: Ըստ մեծի մխատուցն և մեծ ջանք և աշխատութիւնք պիտոյանան. Ցծն. Զ և ծԷ: *Երկու ձեռք միացեալք 'ի գործ պիտոյանան. Խոր. առ Ալծ: *Բազում բանք և ճառք առ 'ի պատմել պիտոյանան. Կոչ. Զ: *Փոքր ինչ պիտոյացաւ 'ի նմանէ: Ողորմելով ծային նմա որչափ և պիտոյանայր նմա: Եթէ ճգնէաք 'ի խոնարհութեան, ոչ պիտոյանայր մեզ այլ ճգնութեան. Վրք հց. Է. Է. ծԷ: *Եւ ոչ ևս այլ պիտոյացաւ քեզ մարմնաւոր կերակուր. Վրք ոսկ:

ՊԻՏՈՅԱՆԱԼ. Δέομαι. Opus habeo. Պէտս ունել. կարօտանալ. Տես և ՊԻՏԱՆԱԼ. *Հողմոց պիտոյանան ըստ ժամանակի՝ հովուց և ջերմութեանց. Ցծն. Է: *Հրամանն ածային բանական է ունել զեղջ ջրոյ անծանօթ ծովու՝ ոչ պիտոյացեալ երկրի. Խոր. ՃԵ: *Որոյ ոչ ինչ պիտոյանայր զմանկունսն կորուսանելոյ: Ոչ իմիք պիտոյանալ ասէր, ոչ ընչից, ոչ տեղւոյ, ոչ տան. Նիւս. Դ. ԲԷԹՂ: Եւ 'ի Գր. տղայ: *Ցորժամ կերակրոյ ինչ պիտոյանայր, քաղէր զբանջար անտառին. Վրք հց. Ը: *Ոչ ինչ պիտոյացան զցեառուց աշխարհողաց. Ցհ. ԿԲ: *Որպէս ոք հեգից և վանկից ուսման պիտոյանայ. Ոսկ. Գծ: *Ի լիութիւն հարկաւորացն՝ միմեանց պիտոյանամք. Բրս. հց: *Վասն որոյ և տիրական գալստեան պիտոյանամք 'ի փրկութեն. Ճ. Բ: *Հաղորդել միմեանց, պիտոյանալ միմեանց (այսինքն իրերաց). Բրս. հց:

ՊԻՏՈՅԻ. ա. ('ի սեռ. Պիտոյ բառին.) Պիտանի, պիտանացու. *Հայոց աշխարհս որպէս մեծ և պիտոյի աշխարհ է: Այդ որ կարևոր է մեզ և հարկաւորապէս պիտոյի, ինքնով թագաւորին հատուցանեմ մեզ. Փարպ:

ՊԻՏՈՅՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՊԻՏԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Աղէ՛ ցուցէք այր մի, որ թէ վասն պիտոյութեան, և կամ 'ի կռուի վտանգի և գործ ցուցանելոյ գտեալ է. Փարպ:

ՊԻՏՈՒԿ. Տ. ՊՈՒՏՈՒԿ. *Ի պիտուկ մրկ, և մեղմ եփէ. Բժշկրն. սաէպ:

ՊԻՏՈՒՍ. գ. Բառ յն. Πίτυς. Picea, pinus. որ ըստ մեզ՝ թեղօշ. սարոյ. սօսոյք. *Աղուէս բժշկէ զվէրս իւրոյ հարուածոյ 'ի հաւզոյ, որ լինի 'ի ծառոյ միոջէ, որ անուանեալ կոչի պիտուս. Վեցօր. Է:

ՊԻՐԱՄԻԴ. Տ. ՊԻՒՐԱՄԻԴ:

ՊԻՐԿ. ա. ձ. Արմատ Պրկելոյ. որպէս Պրկեալ. ձիգ. ձգտեալ. ըրգը. գըվրագ. *Գնդակ որթոյ ... ուղէշ պիրկ և անխզելի. Տծակ:

ՊԻՐԿ ԱՌՆԵԼ. Συντείνω, ὑπερτείνω. Contendo, supra modum tendo. Սաստիկ պրկել, ձգել, ձգտել. ըրգը ըրգը կէրմէք. *Ցարաժամ ամենայնիւ պիրկ ձգեալ գործաւորութիւն կենդանին՝ պախուստ իմն և խզումն պրկեցելոցն առնէ մասանց. Նիւս. կազմ. ԾԶ:

ՊԻՒԹԱԳԻՐ. ա. գ. Մատենագիրն պատգամախօսութեանց պիւթիայ. *Որպէս և պիւթագիրն այժմիկ ասէ. Պղատ. օրին. ԾԱ:

ՊԻՒԹԱԳՈՐԱԿԱՆՔ.
ՊԻՒԹԱԳՈՐԱՑՔ. գ.
ՊԻՒԹԱԳՈՐԵԱՆՔ. } Πυθαγορικοί. Pythagorici. Հետևողք Պիւթագորայ փիլիսոփայի. *Աստուստ և պիւթագորականացն առեալ զսկիզբն, ինքն ասաց. Փիլ. լին. Գ. 99: *Ցայնմհետէ պիւթագորեայքն խափանեալք. Ոսկ. յհ. Գ. 1: *Պիւթագորեանք ընդ այն ժամանակս գիտէին. Եւսեբ. Բ: *Պիւթագորեանքն և պերիպատիկեանքն. Եղնիկ: *Զորքդ՝ մեծապատիւք էին առ պիւթագորեանսն. Սահմ. ԾԳ:

ՊԻՒԹԻԱ և ՊԻԹԻԱԴ.
ՊԻՒԹԻ, 'ի պիւթիոջ. գ. } Πυθία, ιον. Pythia. Բառ յն. Մի յոլոմպիական խաղուց՝ նուիրեալ ապողոնի պիւթեան կոչեցելոյ. յորմէ Պիւթիա կոչէր և պատգամախօսն որ 'ի դեղփիս քաղաք 'ի մեհենին ապողոնի. Տես և ԽՐՈՍՏԱՆԻ. և ՀԱՐՑՈՒԿ. *Ցաղթեաց 'ի պիւթիոջն վեցիցս: Պիւթին յառաջագոյն կարգեցաւ: Ներոն 'ի պիթիա (յաղթող գտաւ), ԵՆ. Եւս. քր. Գ. և Բ: *Տեսլարանաց և ձիոց՝ յոլոմպիադսն, 'ի նեմիայսն, 'ի պիւթիադսն. Փիլ. Լիւս:

ՊԻՒԾ. ա.
ՊԻՒՂԾ. } Տ. ՊԻԾ, և ՊԻՂԾ. *Գրեալ զպիւծ սէր իւր 'ի սիրտս նոցա: Խայտառակէր զպիւծ սէր նոցա. Սանահն: *Արարածս պիւղծ ոչ լինի. Մխ. Երեմ. և յայլ բազում գիրս:

ՊԻՒՌԻՈՆ. գ. Բառ յն. Πυρεῖον. Templum ignis apud Persas. Ատրուշան. կրակատուն. *Հրով վառեալ զպիւռիոնն պարսից, զոր ասէին հրոյ անուանէին, յորում զհուրն բորբոքէին հրապաշտքն: Հրամայէր նմա միւսանգամ շինել զպիւռիոնն՝ զոր այրեաց. Ճ. Բ: և Հ=Ց. Տրփ. ԻԳ: և Տր ԻԷԼ. Տօն. ԻԳ. որ գրէ ՊԻՒՌԻՈՆ, և ՊԵՌԻՈՆ:

ՊԻՒՌԱՄԻԴ. Տ. ՊԻՒՐԱՄԻԴ:

ՊԻՒՌԱՄՈԻԴԷՍ. Բառ յն. Πυραμοειδής, δές. Բրգաձև. բլրաձև. *Նմանեցուցանելով զբուրաշարժագոյնն զպիւռամոիդէսն (ձև)՝ հրոյ. Նիւս. Բն. Է:

ՊԻՒՐԱՄԻԴ, ի. գ. որ գրի և ՊԻՐԱՄԻԴ, ՊԻՒՌԱՄԻԴ, ՊԻՒՐԱՄԻՏ. Բառ յն. Πυραμίς, ίδος. Pyramis, idis. Բուրգն. ճուրան. ցուրան. այն է մարմին հաստատուն բազմանկիւնի՝ սրածայր յանդգեալ, որպիսի եղեն բրգունք կամ կոթողք եգիպտոսի. փիրէմիտ բաշ, հէրէմ. *Որ զմեծ պիւրամիդն կանգնեաց: Զնմանէ ասեն շինել զերրորդ պիրամիդն, որ է ցուրան բլրաձև. Եւս. քր. Ա: *Այլ պիւրամիդքն՝ և սոքա արժանի են հրաշից, շինեալք յայժ անըմբռնելիք յեգիպտոս. զոր քրիստոնեայքս ասեմք շտեմարանս յովսեփու գոլ. իսկ հելլենացիք՝ յարոց մի է և հերոդոտոս, ասեն եթէ թագաւորաց շիրիմք են. Նոննոս:

ՊԻՒՐԱՄԻԴ. որպէս ՁԵ երկրաչափական՝ բրգաձև. որ և ՊԻՒՌԱՄՈԻԴԷՍ. Πυραμοειδής, δες. Pyramidatus, figuram sive speciem pyramidis habens. *Զպիւռամիդն 'ի սկզբնեացն եռանկիւնեացն հաստատել. Նիւս. Բն. Է:

ՊԼԱԿԻՆԴԻ կմ
ՊԼԱԿՈՒՆՏԱ. } Տ. ՊՂԱԿՈՒՆԴ. *Գնեա՛ ինձ 'ի նմանէ պլակինդի (կմ պլակունտաս). Վրք հց. ծԷ:

ՊԼՂԱՄ. ի. գ. Բառ ռմկ. Տ. ՄԱՂԱՍ, և ՏՈՂՈՒՆ. Φλέγμα. Pituita. պալղամ, պէլղամ, պէլղէմ. *Ցամաքի պլղամն, որ առաւելեալ է 'ի ճաշակելիս ընկալելեացն. Վրք հց. Ճ: *Ի մաղձէն գաւսն լինի, և 'ի պլղամէն՝ թթու. Ոսկեփոր: *Եկն ինձ պլղամ. Ի Գիրս աղօթից:

ՊԼՈՒՁ. ա. Բառ ռմկ. որպէս փոքրիկ. և որպէս Կարճուտակ. *Տեսայ փոքրիկ մանուկ, և ունէր պլլուղ իւրն կրկնկաւ. առաւօտուն սկզբնոյն մնակ, պաշտէր անուշ քաղցր եղանակ (արտասուս թափելեն). Ը. աղօթ:

ՊԼՕՐ. գ. Ռամկականն բառից Բիւրեղ, Ապակեղէն (սրակի), և Գաղղիական. պիլլօր. *Իսկ զքարն կոչեցեալ պլօր, որպէս եռեալ յովհան: Որպէս զքարն պլօր 'ի ջրոյ եռացեալ. Երզն. Քեր: *Ասեն հրէայք՝ թէ պատուհանն (տապանին) էր պլօր: Լոյսն մտանէ ընդ պլօրն, և ելանէ առանց ապականութեան. Ի Գիրս աղօթից: *Ցառաւել հովէ և 'ի յառակութէ քարի և 'ի ժիպակի՝ լինի պլօր. Ոսկեփոր: *Պաշտօնեայքն հուր հանեն 'ի պլօրէ և կամ 'ի քարէ, և անտի վառեցի մոմեղէն մի. Մաշտ. ջահ:

Կամ ա. Որ ինչ է 'ի պլօրեղէ. *Պլօր կանթեղն ընկեց 'ի մէջ եկեղեցւոյն և մանրեաց: Մանրեցաւ պլօր կանթեղն. Ոսկ:

ՊՂԱԿՈՒՆԴ, կամ ՊՂԱԿՈՒՆՏ. գ.
ՊՂԱԿՈՒՆԴԱ և ՊՂԱԿՈՒՆՏՐ. } Բառ յն. Πλακοῦς, սեռ. κοῦντος. Placenta. πλακούντιον, placentula. յորմէ ռմկ. բօլէն. թ. պօղաչա. իտ. ֆօգաչչա. կարկանդակ, քաքար. նշատիկ. հայս զանգեալ, և եփեալ իւղով և մեղու. *Մի՛ ընդ կուտեալ առաջի միոյ նեթ հացիցս և ընդ պղակունդան: Այգի ազգի պղակունդս ուտեն. Ոսկ. մ. Ժ. 23: *Գնեա՛ ինձ պղակունդս. Վրք հց. Յ: *Պղակունդ. բոկեղ. Հին բռ:

ՊՂԱԿՈՒՆՏՐԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Πλακουντοποιός. Որ գործէ պղակունդս. պօղաչճի. *Տեսցուք որչափ կառարածք 'ի պարկեշտութեան անձնչանացն գործին. որչափ յամճարերացն և խոհակերացն և 'ի սեղանայօրինացն, 'ի պղակունդարարաց և 'ի ծաղարարաց. Ոսկ. մ. Գ. 17:

ՊՂԱՏԱՆ. գ. Բառ յն. Ազգ մայր փայտի. Πλάτανος. Platanus. *Կացեալ զսին ընդ գտացեալ ծառ մի պղատան ձևս յետոս. Հ=Ց. Տօն. ԻԲ:

ՊՂԱՏՈՆԱԿԱՆ. ի. աց.
ՊՂԱՏՈՆԻԿԵԱՆ. ա. գ. } Հետևող կամ աշակերտ Պղատոնի իմաստասիրի. *Աստիկոս պղատոնիկեան ճանաչէր. Եւս. քր. Բ:

Եւ Որ ինչ անկ է պղատոնի. *Զպղատոնականն համարձակագոյն այժմ բարբառիմ: Եւ այսուքիկ պերճ և պայծառ՝ պղատոնականքն իբր եղանիլ բանք. Խոր. Ա. 35: *Արիստոտէլէս. ըստ պղատոնականին հետևիւր բանից. Ճ. Ա:

ՊՂԵՄԲԱՏ, ի, ից. գ. Բառ լտ. Plumbatae, plembatura. ըստ յն. Μολιβδώδες, μολίβδωσις. Կապարեայ գաւազան. և Զաղ-

կուռն կապարեայ գնացողք. *Հրամայեաց առնուլ նմա յիսուն պղնձմաս 'ի վերայ Թիկանցն. Ճ. Ա։

ՊՂԵՐԳ, ի, ից կամ աց. ա. Ὀκνηρός, ῥᾳθύμος. Piger, ignavus, segnis. Հեղգ. ծոյլ. թէմպել, էհմալ, խուչինլէն. *Ամենագիւտ հնարք, և պղերգաց ձեռնտու 'ի գործս այգւոյ. Ցճխ. ծա։ *Զօրականք պղերգք, հեշտասէրք. Խոր. Գ. 68։ *Հարկ է զպղերգին և զհակառակաբանին զգործն առոր համարել յեղյայրութէն։ Զպղերգացն և զհեղգացելոցն յարուցանել զյառաջադիմութիւն. Բրս. հց. և պհ։ *Զօրանայ խորգախութի չարին 'ի պղերգսն. Խոսր։ *Են պղերգք յամենայն գործս արգարութեան. Ը. ընդհանր։ *Իսկ ձեր՝ պղերգ միայն հեղգութեցն ատաանոր պահանջեալ 'ի բաց ընկեցուծս. Պիտ։ *Զպատճառն հատից զպղերգից. Մխ. առակ։

ՊՂԵՐԳԱԲԱՐ. մ. Ὀκνηρῶς, ὀκνηρότερον. Pigre, segniter, segnius. Պղերգութ. ծուլաբար. *Ոչ միում իմիք պղերգաբար անհոգութ առնել. Փիլ. այլաբ։ *Դուք առ ուսումն նամիս պղերգաբար հայիք 'ի գործն. Ոսկ. յհ. ա. 19։

ՊՂԵՐԳԱԲԵՐԻՄ. ի. Պղերգաբար բերել. պղերգանալ. *Պղերգաբերիլ, և թեթևահոգ առնելն՝ յոր հաւատացեալն հոգեբարձութի նմա. Սարկ. ք։

ՊՂԵՐԳԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել պղերգ. *Վարժողքն պղերգագոյնք և անփոյթութիւնք իցեն. Պիտ։

ՊՂԵՐԳԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ὀκνέω, ῥᾳθυμέω, ἀμελέω. Piget me, deses sum, supersedeo, negligo. Հեղգալ, հեղգանալ. ծուլանալ. յուլանալ. անփոյթ առնել. վերջանալ. էհմալլըգ էթմէք, խուչինմէք. *Մի պղերգասցին 'ի բարեպաշտութեան ճգանցն. Ցճխ. ծե։ *Ի բարի գործոց պղերգացայք. Ճ. Գ։ *Ցխմասուցն բազում անգամ պղերգացեալք գտանին. Պիտ։ *Մի պղերգասցուք փոխանակել զնա։ Զիարդ է՝ զի առ նորա փառաբանութի պղերգանան բազումք. Խոսր։ *Ոչ է պարտ. հնարաւորութեցն գիտութեց ածայնոյն պղերգանալ. Դիոն. դծայ։ *Ո՛չ ասէ անշարժ գոլ բարուցն՝ եթէ պղերգասցին. Ոսկ. յհ. բ. 30։

ՊՂԵՐԳԱՆՔ. Տ. ՊՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. *Ոչ պղերգանաց հեռանել, և զանգիտամամբ ամփոփել. Պղտմ. լ։

ՊՂԵՐԳԻՄ, եցայ. ի. Տ. ՊՂԵՐԳԱՆԱԼ. *Պղերգել և ծուլալ ոչ տուեալ թոյլ. Փիլ. ք։ *Եթէ (ծառայն) պղերգի երբէք, բարկացուցանէ զնա. Խոսր։

ՊՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὄκνος, ἀμέλεια, ῥᾳθυμία, ὑπέρθεσις. Pigritia, segnities, desidia, socordia, negligentia, procrastinatio. Հեղգութի. ծուլութի. անհոգութի. անփոյթ. գանգաղկոտութի. էհմալլըգ, թէմպէլլիք. *Պղերգութի առ բարեացն վաստակս. Խոսր։ *Պղերգութի առ 'ի գործն՝ մտանէ (յանձն). Բրս. հց։ *Փախիր 'ի թուլութենէ, առաւ պղերգութի. Եփր. ծաղկաք։ *Բառնելով յիւրոց զօրացն վասն առաւել պղերգութեն և ատոնկ ոսկորամոլութեան. Խոր. բ. 21։ *Ոչ ևս զհեղգ պղերգութեցն բարձեալ 'ի մէջ բերիցէք յինքեանս ախտ. Պիտ։ *Զի թերևս հնար լիցի պղերգութե հեղգալոյ. Փիլ. քան։ *Զպաշտօն առաւն պղերգութե մատուցաք. Լաստ. վերջաբ։

ՊՂԵՐԳՈՒՄՆ. Տ. ՊՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. *Առ պղերգումն, անգ ոչ թողութի ամենայնցանայ. Ճ. փ։

ՊՂԻՆՁ, պղնձոյ, ոց. գ. Χαλκός. Aes. Իտ. Rame, և ottone, և bronzo (որ է լծ. ընդ հյ. և թ.) Հրահալելի շառագոյն, որ դեղին կամ ոսկեգոյն լինի՝ յորժամ բաղադրեսցի ընդ զինկ անուանեալ կիսամետաղին, և յայնժամ Արոյր ևս կոչի առ մեզ. և մթնագոյն է չև բոլորովին զտեալն. պաքըր, թունճ, թուճ. *Իր ճարտարապետ գործին պղնձոյ և երկաթոյ։ Ոսկի և արծաթ, և պղինձ։ Պատեցես զնա պղնձով։ Իւրև զտեսիլ փայլման պղնձոյ, ևն։

ՊՂԻՆՁ ԾԻՐԱԿ. Χαλκολίβανον. Orichalcum, electri genus auro pretiosius. Ազգ հրահալելեաց կամ պղնձոյ՝ հաւասար ոսկւոյ՝ կամ ազնուագոյն ևս համարեալ յոմանց. *Ոտք նորա նմանեալ պղնձի ծխելոյ 'ի մէջ հնոցի՝ հրաշէկ. Յայտ. ա. 15։ բ. 18։

ՊՂԻՆՁ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ. լտ. Talcum, lapis specularis. ըստ Բժշկարանի Տալղում. Ազգ քարի՝ գտեալ 'ի հանքս գաճի՝ թափանցիկ, և հանեալ 'ի թերթս թերթս. Բեւէ, գէմգէր։

ՊՂԻՆՁ. Χαλκός. Aes. κέρμα, nummulus. որպէս Պղնձի դրամ, կամ փող. բաքրը. ագչէ, մանղըր. *Մի ստանայք ոսկի, և մի արծաթ, և մի պղինձ 'ի գօտիս։ Արկանէր պղինձ 'ի գանձանակն։ Զպղինձս հատավաճառացն ցրուեաց. Մտթ. ժ. 9։ Մրկ. ը. 8։ ժբ. 41։ Յհ. բ. 15։

ՊՂԾԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Αἰσχρολόγος. Turpiloquus. Որ իցեն պիղծ և գազիր բանք. *Զխեղկատակութիս նոցա և զպղծաբան խաղնխսութիս. Ոսկ. մ. գ. 8։ *Ալ 'ի պղծաբան և 'ի զազրական խօսից ամենայն ազանդոց 'ի բաց մերժեսջիր զքեզ. Եփր. բ. փիմ։

ՊՂԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Αἰσχρολογία. Turpiloquium. Պիղծ զրոյցք. յիշոցք. *Բերանն՝ զգատարկաբանութի, զստութ, զերգման, զպղծաբանութե. Խոսր։

ՊՂԾԱԲԱՐԲԱՌ. ա. մ. Պիղծ բարբառով. *Եւ զի ևս մի ըստ միոջէ յածսն 'ի նմանէ ասացելոց պղծաբարբառ՝ թուել պիտի. Փիլ. նխ. բ։

ՊՂԾԱԳՈՅՆ. ա. Μιαρώτερος, μιαρώτατος. Առաւել պիղծ. և ամենապիղծ. *Քան զամենայն պղծութիս առաւել ևս պղծագոյն է։ Քան զհեթանոսութիս ևս պղծագոյն է. Մանդ. ժբ. և 'ի ցանկն։ *Ինձ բարկանան, և ասեն, իբրու ոսկրատեաս պղծագոյն ոմն է. Պղտփ. ոսկր։

ՊՂԾԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Αἰσχροποιός. Turpia perpetrans, foedae actionis author, immundus. Գործող զպղծութի կամ զամօթալիս. զազրագործ. պիղծ և անսուրբ. *Զպղծագործ քանանացիսն ոչ սատակեցուցանել. Նխ. օրէն։ *Փենեհէզ նախանձեցաւ, և սպան զպղծագործն. Կոչ. ժգ։ *Առաւել զազրս պղծագործ քրմանցն. Ագաթ։ *Տացէ զպղծագործն 'ի ձեռս եպիսկոպոսին. Կանոն։ *Սկսաւ բազմանալ ընդ ամենայն աշխարհն այնպիսի պղծագործ խառնակութի. Եղիշ. գ։ *Պիղծ ասեն 'ի պղծագործ մեղուցն. Եղիշ. դփ։

ՊՂԾԱԳՈՐԾԱԽՕՍ. ա. Որ խօսի զգործոց պղծութե. յիշոցատու. *Յամենայն օրինակ մեղաց՝ զոր գործեն մարդիկ՝ 'ի յիշատակ բերէ պղծագործախօսն. Կանոն։

ՊՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործ պղծութեան. և Սեզանակապատուն, ոճիրք. *Զօր ամենայն տեսանելով զայսպիսի պղծագործութի։ Զամենայն պղծագործութիս լցեալ կատարեցեր. Փարպ։ *Անուանագրութի ևս գարշելեացն՝ ևս առաւել հասարակին զնոսա 'ի պղծագործութիս. Սարգ. ա. պ. ժ։ *Մեծ պղծագործութի է 'ի վերայ անօրէնի և անգէտ իրաց զնոր անուանն դնել կոչել. Եղն. մփ։

ՊՂԾԱԴԻՒԱՆ. ա. Որոյ պիղծ է դատաւորութի կամ գենն. *Ճաղղակեր և պղծադիւան խուժադուժ բարբարոսացն. Հ. յնկր. ժդ։

ՊՂԾԱԶՈՀ. ա. Որ զոհէ պղծոց կամ զպիղծս. *Մարդակեր և պղծազոհ բարբարոսքն, որ բնակեալ էին յարաբիա. Հ=Յ. յնկր. ժգ։ և Հ. յնկր. ժա։

ՊՂԾԱԼԵԶՈՒ. ա. Որ պիղծ է լեզուաւ. մանաւանդ օձն առաջին՝ բանսարկու. *Պղտուղս այս քաղցր էր և սիրուն, առ ինքն ունէր զմահըն թաքուն. բայց ինձ չասաց պղծալեզուն, զիս մերկացոյց յանձնառ լուսոյն. Տաղ։

ՊՂԾԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի պղծութե. *Որ զհետ մարմնոյ պղծալիցն ցանկութեց (յն. պղծութեց) իցեն երթեալ։ Ամենայն պղծալից պաշտամանքն քովք (յն. գայթագղութիք). բ. պետ. բ. 10։ Եփես. ե. 11։ *Ապրեցուցեր զմեզ 'ի պղծալից ժանեաց գազանին։ Պղծալից ազգին քանանացւոց։ Զամենայն զաւակ պղծալից թագաւորացն հեթանոսաց ջնջէր 'ի միջոյ։ Աւերէր զպղծալից մեհեանս դիւացն. Ագաթ։ *Կատարել զհեշտ ցանկութի պղծալից գործոյն. Պիտ։ *Նախատել զմեզ յանդգնէին պղծալիցն իւրեանց շրթամբք. Յհ. իմ. պատ։ *Մի՛ տեսցեն աչք մեր կոխան ոտից պղծալից լեալ զսրբարանս մեր. Ղևոնդ։ *Դիւական պղծալից բազմութեն զոյ կարծիսն վարկանէին. Կիւրղ. ղկ։ *Կատարէին զնանիր և զաղտեղի նուէրս պղծալիցս. ՃՃ։ *Ամբարձեալ զպղծալից ձեռսն 'ի սրբութի. Ածր. դ. 9։ *Խորհիս միշտ զչար և զպղծալից գործս։ Յայտնեցաւ ժահահոտութի պղծալից գարշութե. Վրք հց. ղ։ *Ոմանք 'ի պղծալիցս և յախտաւոր կանանց. Կանոն։ *Ոչ գայթագղեցուցին զնա կանայք պղծալիցք գայթագղեցուցիչք։ Զնորա զլուխն աղջիկն պղծալից՝ սկտեղբ եբարձ. Եփր. ծն. և համաբ։ *Յաւ և յաւար սա քաղաքին, զոր պղծալիցքըն կոխէին. Ներս. մոկ։

ՊՂԾԱԼՈՒՐ. ա. Ունկնդիր լրոյ պիղծ զրուցաց. *Փութամ մաքրել զլսելիս 'ի պղծալուր սովորութեէգ. Մանդ. ժէ։

ՊՂԾԱԽԱՌՆ. ա. Պղծութե խառնեալ. պղծալից. պիղծ. պղծեալ. *Զերծել ընդ մեզ զթիւնաւոր, զմոխրալից. զպղծախառն ցանկութիսն. Եղիշ. բարոյ։ *Ցեմս դարձուցէք զպղծախառն կերակուրսն. Հ=Յ. ֆէտր. ծէ։

ՊՂԾԱԽՕՍ. ա. Αἴσχρα φθεγγόμενος, αἰσχρολόγος. Obscoena loquens, turpiloquus. Որ պիղծ բանս խօսի. պղծաբան. պղծաշուրթն. պղծաբարբառ. *Երթաս լսել զբարբառս պղծախօս կանանց. Ոսկ. յհ. ա. 1։ *Ի մէջ պղծախօս ժողովրդեան բնակեալ եմ. Ոսկ. Եսա. և Խաչ։

ՊՂԾԱԿԱՑԵԱԼ, ցելոյ. Կացեալն 'ի մէջ պղծոց և պղծեալ. *Պարգևեա զթողութի ծառայիս քո պղծակացելումս և ճաշակողի զանմահըն ոչ կամաւորաբար. Մաշտ։

ՊՂԾԱՀԱՒԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն զպիղծ հաւատս. պիղծ գեն. *Ոչ է արժան քննել զհերձուածողացն մոլորութի և զպղծահաւատութիսն. Ը. յոստ. դ։

ՊՂԾԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Պղծութե մատուցեալ. անսուրբ. *Գնաց 'ի տաճար կռոցն յաւուր տօնի պղծամատոյց զոհիցն. Տօ ֆէւ. ֆէւր. է։

ՊՂԾԱՆՈՑ, ի. գ. Վայր պղծութեան. տեղի անմաքրութե. և Մեհեան. *Նշանակեցին մեզ, եթէ յայնմ պղծանոցի խորշին, զթուզթսն ... ազէ առ և ընթերցէր.

Մագ. ա: *Զգիւցազնեայ զպղծանոցսն (զմեհեանս) բոցակէզ սպառեսցին ապահաւարակ. Կողմանք:

ՊՂԾԱՆՈՒՆ. ա. Որոյ անունն է պիղծ՝ գարշելի. *Հազիւ և այս գիրք զերծան յածամարտ ձեռաց պղծանունն յուլիանոսի. Յհղ. 'ի ցանկ Դիոն. ածայ:

ՊՂԾԱՆՔ. նաց. Տ. ՊՂԾՈՒԹԻՒՆ. *Պաշտօնեայք էին նոցա յորջացեալ գազանային պղծանաց խրախճին. Մագ. ա:

ՊՂԾԱՇՈՒՐԹՆ. ա. Ունող զպիղծ կամ զանմաքուր շրթունս. (որպէս մեկին գնի 'ի յն.) *Ի մէջ պղծաշուրթն ժողովրդեան բնակեալ եմ ես. Ես. զ. 5:

ՊՂԾԱՍԷՐ. սիրելեաց. ա. Սիրող զպղծութիւն. *Ի խորհրդոց սոդոմայնոյ, և 'ի գործոց պղծասիրին. Յա. որբէ:

ՊՂԾԵՄ, եցի. ն. Βεβηλόω. Polluo, profano. ἀλισγέω, contamino, ևն. Պիղծ առնել. անպատիւ և անսուրբ առնել զսրբեալն այ. աղտեղել. ՊԷՆՃԷԼ ԷԹՄԷՔ. *Պահեսջիք զշաբաթս, զի սրբութիւն է այն ձեզ. որ պղծեսցէ զնա, մահու մեռցի: Զձեռին գործին քո մերձեցուցեր 'ի նա, և պղծեալ է: Մի պղծեսցես զանուն իմ սբ: Զսրբութիւն ան պղծեաց: Մատուցանէք 'ի սեղան իմ հաց պղծութեան. և ասէք. իւ պղծեցաք զնա: Ամենայն անօթք նոցա պղծեալ էին: Մինչև հեթանոսս եւ եմուտ 'ի տաճարն և պղծեաց զնոյն տեղին: Որ և զտաճարն իսկ կամեցաւ պղծել. և այլն:

ՊՂԾԵԼ. Βδελύσσομαι. Abominor. Ընդ պիղծս գրել. պիղծ համարել. գարշելի առնել. գարշել և գարշեցուցանել. *Պղծելով պղծեսցես զնոսա. զի նզովեալ է: Արած բորոտութեան է. և ասեսցէ քահանայն, և պղծեսցէ զնա. Օր. է. 26: Ղևտ. ժգ. 3: *Գիրք 'ի մեռելոտի մերձենալ պղծեն (այսինքն պղծեալ համարին). Կիւրղ. ղևտ: *Ապականեցան և պղծեցան յանօրէնութեան իւրեանց. Սղմ. ծգ. 1: *Ինքն զիւր ուխտս պղծէ. Առակ. իէ. 9: *Պղծել զանձինս նոցա յամենայն պղծութիւն անօրէնութեան. Ա. Մ. Ա. 51: *Իբրև սպասաւոր յօրինացն՝ պղծեալ գարշեցեալ. Բ. Մ. Է. 8: *Անարգեաց ... և պղծեաց զնոսա բանիւք հպարտութեամբ. Ա. Մ. Է. 34:

ՊՂԾԵԼ. Μιαίνω, ἐκμιαίνω. Polluo, inquino, contamino. Ապականել (զկոյս). *Մի պղծիցես զդուստր քո՝ պոռնկեցուցանելով զնա: Պղծեաց որդի եմովրայ զդինա. և այլն:

ՊՂԾԵԼ. Μολύνω. Inquino, polluo. ՃԱՂՃԱՆԷԼ. Շաղախել. Թաթաւել. աղտեղել. ՄՈՒՆԱՐ ԷԹՄԷՔ, ԳՕՆԼԱՄԷՔ. *Ձեռք ձեր պղծեալ են արեամբ: Ամենայն անօթք նոցա պղծեալ էին. Ես. ծթ. 3: կէ. 4:

ՊՂԾԵԼ. որպէս յն. Κοινόω. յորմէ լտ. Inquino. և թ. ԹԷՆԷՖ. իբրու հասարակ և խառնակ կամ պիղծ ինչ առնել. որ 'ի լտ. հասարակօրէն թարգմանի՝ communico. որպէս թէ հասարակ կացուցանել. *Ո՛չ որ ինչ մտանէ ընդ բերան՝ պղծէ զմարդ, այլ որ ինչ ելանէ 'ի բերանոյ՝ այն պղծէ զմարդ: Անլուայ ձեռօք ուտել ոչ պղծէ զմարդ: Զոր ած սրբեաց՝ դու մի պղծեր: Զպղծեալսն սրբէր առ 'ի մարմնոյ սրբութէ. ևն:

ՊՂԾԻՉ, ծչի, չաց. ա. Այն՝ որ պղծէ. պղծօղ. և Պիղծ կացուցիչ. *Սպանութիւն պղծիչ է սպանողի. Եփր. ծն:

ՊՂԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Պիղծ գոլն. գարշութիւն. անմաքրութիւն. գիջութիւն. Պղծելն. և պղծիլն՝ ըստ ամենայն եւ. որպէս Βεβήλωσις. Profanatio. βδέλυγμα, abominatio. (երբ. ԽՈՒԼՔՍ ՊԷՕԹԻ.) μίασμα, μιασμός, pollutio, inquinamentum. ἀσέλγεια, ἀκαθαρσία, immunditia. (երբ. ԲԱՄԷ, ՊԷՕՄԷ, ՓԻՒԼԻՒԼ, ԲԱՄԷ. յորմէ լտ. contaminatio.) *Բարեաց երախտեաց անյիշաչարութիւն, ոգւոց պղծութիւն. Իմ. ժդ. 26: *Մի խառն անկողնօք և պղծութեամբք: Վասն ոչ ապաշխարելոյ 'ի վերայ պղծութե և պոռնկութե: Ի գործս ամենայն պղծութե. ևն:

Կամ Պիղծ իրք. գարշելիք. *Զի պղծութիւն է այն: Անձն որ մերձեսցի յիրս պղծութե: Եհան զպղծութիւնն արտաքս յերուսաղէմէ: Զի մի կերիցեն 'ի պղծութէ անտի: Զի արարէք պղծութիւն: Պղծութիւն աւերածոյն: Փախուցեալք 'ի պղծութեց աշխարհի. ևն: *Սրբէին զպղծութիւն կռապաշտութէն: Զկահ պղծութէ որ 'ի տանն էր՝ 'ի ծովն ընկեցին. Եղիշ. գ. և է:

ՊՂՆՁԱԳԱՄ. ա. Պղնձով ագուցեալ կամ հեղուսեալ. *Երկաթագամս, պղնձագամս. Վրդն. ծն:

ՊՂՆՁԱԳՈՅՆ. գ. Χαλκηδόν. Chalcedon. Ակն ինչ պատուական, որպէս Ակատ, կամ բազմագունի ակն, կամ պղինձ ծխեալ. ևն. *Շափիղա, պղնձագոյն, զմրուխտ. Յայտ. իա. 19:

ՊՂՆՁԱԳՈՐԾ, ի, աց. գ. Χαλκοπλάστης, χαλκεύς. Faber aerarius. Դարբին պղնձոյ. ՃԷՄԻՆՃԻ, ՊԱԳԸՐՃԸ, ԳԱԶԱՆՃԸ. *Ընդ ոսկերիչս և ընդ արծաթագործս հակառակի, և պղնձագործաց նմանէ. Իմաստ. ժե. 9: *Դարբինն, հիւսնն, արծաթագործ, և պղնձագործ, և քարակոփ և բրուտ. Եզնիկ: *Վասն պղնձագործաց և վասն այլոց գեղեցիկ մարդկան. Ոսկ. մ. ա. 20: *Յուղի անկանի ընդ նմա գեղմաս և հերմոգինէս պղնձագործքն և դարբինք. Ճ. Գ: *Դուժքն այն ոչ ունելով արհեստ պղնձագործաց, բայց 'ի փայտ կերպարանեալ (զպատկեր ձկան՝) կանգնեն առ եզերբ գետոյն. Մագ. ծ: *Պղնձագործ և երկաթագործ 'ի խնամեալն՝ առուեստիւ ճոխաբանէին. Մխ. առակ:

ՊՂՆՁԱԳՈՐԾ. ա. Ի պղնձոյ գործեալ. պղնձակերտ. պղնձէ. ՊԱԳԸՐՏԱՆ՝ ՃԻՒՄՈՒՇԷՆ՝ ԳԱՅՐԻՏԱՆ ՅԱՊՄԱ. *Յարծաթագործ և 'ի պղնձագործ պատկերաց այտի. Ագաթ:

Կամ Ի պղնձոյ ելեալ, յառաջ եկեալ, առթեալ. *Հրամայեցիր գործել զվրանն խորան ժամու՝ ոսկւով պատուականով և արծաթով սրբութեք, պղնձագործ հնչողութեք յանփուտ փայտից. Մաշտ:

ՊՂՆՁԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Χαλκευτική. Ars aeraria. Արհեստ պղնձագործաց. ՃԷՄԻՆՃԻՒԼԻՔ. *Ոչ պղնձագործուե կատարումն գործւով բրտութեն հասու լինել բնութեան. Բրս. հց:

ՊՂՆՁԱԼԻՑ. ա. Որ լի կամ խառն է պղնձով. *Մեզս և արծաթոյն որպէս պղնձալից արծաթ ոչ գործեսցի. Սեր. 'ի կէրէ:

ՊՂՆՁԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ պղնձոյ. յոր խառնեալ է և պղինձ. որպիսի է դրամն խառնակ. որպէս յն. ὑπόχαλκος, subaeratus. *Պղնձախառն էր քո ոսկին. Բրս. ծուխ:

ՊՂՆՁԱԽԵՑԻ. ա. գ. Χαλκοκέραμος. Chalcoceramus. Որ ինչ է 'ի պղնձոյ և 'ի խեցւոյ, կամ ունի զնոցին նմանութիւն. *Յաղագս թէ զիարդ խոցեալ լինի արեւ, կամ որպէս 'ի պղնձախեցի զընդանեալ: Կապեցաւ 'ի պղնձախեցի. և պղնձախեցի՝ քաղաքէ, այսպէս կոչեցեալ. և կամ ասեակ դժուարաբաղոյն և դժուարալոյծ կապանաց. Նոննոս:

ՊՂՆՁԱԿԱՊ. ա. Պղնձով կապեալ, պատեալ. *Աւազանք ագամանդ՝ պղնձակապ, նաւով շրջէին 'ի վերայ նորա. Վանակ. հց: *Կապեցին զերուսաղէմն 'ի պղնձակապ անիւ՝ և հոլովէին. Հ=Յ. և Հ. յունիս. իէ:

ՊՂՆՁԱԿԵՐՏ, ի, եց. ա. Կերտեալն 'ի պղնձոյ. որ և ՊՂՆՁԱԳՈՐԾ առն. ՊԱԳԸՐՏԱՆ ԷՏՄԷ. *Կատարէ զհրաշալին ամբողջութիւնք պարապօք՝ հանդերձ գրամբք պղնձակերտիւք. Խոր. ա. 15: *Հանդերձ գրօքն պղնձակերտիւք. այսինքն պղնձագուռն գոլով. Եւս. փր. ա:

ՊՂՆՁԱԿՈՒՌ. ա.) Կուռ պղնձով. կը.
ՊՂՆՁԱԿՌԱԾՈՅ.) ուեալ կամ կառածոյ 'ի պղնձոյ. *Յեռուստ կողմանէ անճապարեալ քսերբքեօ, բուռն հարեալ դղեակաց պղնձակուռ վարապանին աշտարակաց՝ 'ի վերայ թեկանցն զգուշակաց երիվարին առկեալ. Արծր. ա. 5: *Ընդ ծնծղայք պղնձակառածոյք, առ մարդարէական երգ. Ոսկ. ղէ:

ՊՂՆՁԱՀԱՆՔ, քաց. գ. Հանք կամ մետաղք պղնձոյ. ԲԱԳԸՐ ՄԱՏԷՆԻ. որ և յատուկ անուն մենաստանի. *Թաղեցաւ 'ի պղնձահանքն ընդ հօր իւրում. Վրդն. պտմ: *Թաղեցաւ 'ի պղնձահանքն ընդ եղբօր իւրում իւանէի. Կիր. պտմ:

ՊՂՆՁԱՀԱՏ, ի, հատք, տից. գ. Χαλκοῦ μέταλλα. Aeris metalla. կամ լոկ, μέταλλον, metallum. Նոյն ընդ վ. Տեղի հատանելոյ 'ի հանքաց զպղինձ. և Արտաքսմանութիւն յայնպիսի մետաղս. *Ի պղնձահատս 'ի պատիժս ընկեցեալ էին: Աքսորեալ 'ի կապանաց վշտաց պղնձահատին. Եւս. պտմ. ը. կամ ծ. 1: *Ի պղնձահատսն հատանն գլուխք նոցա: Սով և պղնձահատք և կապանք. Եւս. պտմ. զ. 13. 15: *Եղիս կապանս, շղթայս. ըստ աշխարհն հանել 'ի պղնձահատս տալ. Եւս. փր. ե:

ՊՂՆՁԱՀԻՒԹ. Տ. ՊՂՆՁԱՆԻՒԹ. *Մով սեափ օրինադրեցաւ ... ապականութեամբ պղնձահիւթ օձին. Կիւրղ. իւ:

ՊՂՆՁԱՁԱՅՆ. ա. Որ ունի կամ հանէ զձայն պղնձոյ. Տես 'ի յաջորդ բառն:

ՊՂՆՁԱՁՈՅԼ. ա. Ձուլեալ 'ի պղնձոյ. ՊԱԳԸՐՏԱՆ՝ ՃԻՒՄՈՒՇԷՆ՝ ԴՕՔՄԱ ԳԷՕՔԷ. *Պղնձաձոյլ պատկերաց. Ագաթ. (կայ և ձ. պղնձաձայն:) *Գտեալ յատեան պղնձաձոյլ ոսկեզօծ պատկերս. Խոր. բ. 11:

ՊՂՆՁԱՆԱՄ, ացայ. չ. Χαλκοῦμαι. In aes vertor. Որպէս պղինձ լինել. պնդանալ. խստանալ երկնից իբրև զպղինձ, և ոչ տեղալ զանձրև յերկիր. *Երկինք պղնձասցին, և երկիր չորասցի. Ճ. Ը: *Երկինք պղնձացան, ոչ եթէ զբնութիւն փոխեալ, այլ զներգործութիւն ամփոփեալ. Ղ. յէ. կէ: *Երկինքն որ պղնձացաւ 'ի վերայ հարցն նոցա ըստ անիծից օրինացն. Լմբ. ժր: *Օդք պղնձացեալք, և ամպք ամփոփեալ. Ոսկ. հերոդ:

ՊՂՆՁԱՆԻԳ. ա. Որոյ նիգք են պղնձի և զօրաւոր. *Քաղաքք մեծամեծք՝ պարսպաւորք՝ պղնձանիգք. Բ. Օր. Գ. 13. յն. նիգք պղնձիք: *Եհաս յամուր պարիսպն գժոխոց, և յերկաթի պղնձանիգ դրանն. Եղիշ. Բղմ: *Պղնձանիգ դրունք ամփոփել. Մանանխ:

ՊՂՆՁԱՆԻՒԹ. ա. Որոյ նիւթն է պղինձ. պղնձի. *Լծակք ճրագին՝ խաչանիշ պղնձանիւթ՝ ուսով հաստատեալ 'ի գաւիթ ծաղկեալ տաղամանեան խորանին յարկի. Նար. առաք: Տես և ՊՂՆՁԱՀԻՒԹ:

ՊՂՆՁԱՊԱՏ. ա. Պղնձով պատեալ. ըստ յն. պղնձի. Χάλκεος, χοῦς. Aeneus. *Ետ արարազգեստն պղնձապատ 'ի բարուստացն պղնձեաց ... ապաստանիցաց. Եւ. Է. 1: *Զշուրջ աջակողմ զառարա մեծութեամբ թուղթս երկու կողմը պղնձապատ. Դան. Ը. 12: *Ի զօրահաւաք պատերազմէն պղնձապատ վահանաւ իւրեանց՝ նշոյլքն զեռամբքն փայլատակէին. Ա. Մ. Ը. 39: Եւ Խոր. Գ. 37: *Զամենեցուն գե-

զարգեանցն զաղեղնակապարձս կախիցեն, պղնձապատ զգլուխսն (նոցա) առնիցեն. Յոբ. Խ. Գ. 16։

ՊՂՆՁԱՔԱՐ. Տ. ՏՊԱԶԻՈՆ. Τοπάζιον. Գոհարս

ՊՂՆՁԵԱՆ. ա. } Տ. ՊՂՆՁԻ. *Ջերեքա–
ՊՂՆՁԵՂԷՆ. } թլզեան ճակատն պղնձեան տախտակաւն յօրինեալ. Կաղնիփ. յորմէ և Որոտեն. *Զճակատն պղնձեան և տախտակամածի յօրինուածովն ամրացուցանէր ոչ։ *(Ի սպառազինութեն) գրեթէ բովանդակ պղնձեղէնս զնա խմանալ թուէր։ Ածբ. ա. 5։

ՊՂՆՁԻ, ձւոյ, ձեաց. ա. Χάλκειος. χάλκεος, χους. Aeneus, aereus, aheneus, nus. Պղնձանիւթ. որ ինչ է կազմեալ 'ի պղնձոյ. պղնծէ. պօգըր, պօգըրտան, թիւնջ, թէւնջէն, Բաճ, Բաճտան. *Արարցես օղս պղնձիս։ Ձուլեսցես նոցա հինգ խարիսխս պղնձի։ Ի ցլուցն պղնձեաց։ Փշրեաց զգրունս պղնձիս։ Խորտակեսցէ զնա աղեղն պղնձի։ Սանապանք պղնձիք 'ի վերայ բարձից նորա, և վահան պղնձի 'ի վերայ թիկանց նորա։ Իբրև զպարիսպ պղնձի ամուր, և այլն. *Առաջի պղնձիս հարկանելով փողս. Խոր. Բ. 57։

ՊՂՆՁԻ. Նմանութբ՝ որպէս խիստ, և անձրև, և խստասիրտ. *Կողք իւր պղնձիք։ Կամ մարմինք իմ պղնձիք։ Եղիցին 'ի վերայ գլխոյ քոյ երկինք պղնձի, և երկիր 'ի ներքոյ քո երկաթի. ԿԶ։ *Եթէ պղնձի մարմին ունէին նոքա, արդ լուծեալ էր 'ի գէջ խոնաւոյ ասաւ. Եղիշ. Է։ *Կամք մարդոյն պարիսպ պղնձի է ընդ մէջ իւր և Այ. Վրք հց. ծա։ *Պղնձի աղիք՝ ողորմեա ինձ. Վրք հց. Ը։

ՊՂՆՁԻ. Գ. Անօթ պղնձի. պղնծեղէն. *Մկրտութիւնս բաժակաց, և ստամանաց, և պղնձեաց. Մրկ. Է. 7։

ՊՂՆՁՈՏ. ա. Որ է 'ի գոյն պղնձոյ. *Ըստ գունոյն՝ չէկ կամ թուխ, խարտեաշ, պղնձոտ. Տօնակ։

ՊՂՊԵՂ. ի. Գ. գրի և ՊՂՊԻՂ. նոյն բառ է և յայլ լեզուս. Թ. պիպէր. Πέπερι, πέπερις. Piper. Իտ. Pepe, pevere. Համեմ կծու և ջերմ յոյժ՝ 'ի գոյն սեաւ, եւս և սպիտակ՝ 'ի չափ գնձոյ՝ ողկուզօրէն բերեալ 'ի վերայ փոքրիկ ծառոյ յարևելեան Հնդիկս. իսկ յայլ տեղիս պղպեղ է բերք գոյզն բուսոյ՝ 'ի սկզբան կանաչ պատճառ, որ կէտոյ կարմրանայ. փուլէը. պած կամ պող պիպէր. *Զսպիտակ պղպեղ և զսեաւ՝ նմանս միմեանց ասեմք գոլ ըստ ջերմայնոյն. քանզի երկոքեին ջերմինք են, այլ ըստ առաւելութէ և նուազութէ. քանզի սեաւն առաւել ջերմային է, իսկ սպիտակն նուազ. Սահմ. Ճ։ *Հնդկային աշխարհն, ուստի գային պղպեղ և մետաքս. Ճ. Ա։ *Ի հնդիկս՝ լինի և պղպեղ, և մնգրուեղ. Խոր. Աշ։

ՊՂՊՋՈՒՆ. ա. Լեռուն. պտտտարուն. ծաղկոտ. փօֆ փօֆու, պօֆ. (լծ. և յն. լտ. բուլլա, բուլլոսա. են.) *Քսան և չորքն՝ բնապայն թիւ ... բազկացեալ յերից քուէ, որ բոլոր, հոծ և լի պղպջուն է հանդերձ։ Ի ժամանակի գարնանային զուգութեն. յորում էր լի պղպջուն երկրայն՝ պտղովք։ Ո՛վ լի և պղպջուն ամենայն վայելչութեամբ։ Կատարեալն՝ երրորդութ (թուոյ) երևութանայ, լի և հոծ և անթափուր և անունայն և պղպջուն բնութե. Փիլ. լին. սուէպ։ *Պղպջուն. լի. պտտարուն. ամենալի. հոծ. խիտ. կուռ. Հին բռ. (գրի վրիպակաւ և Պզպջուն։)

ՊՂՊՂՈՒՆ. Փոխանակ գրելոյ Պղպջուն. *Դիւցազնական է սաղզ քաջոլորեալ, պղպջուն, օդուն զեղուն, եռանդի վանդօք չորակեալ։ Թիւն երրեակ՝ ծայրագոյն և հոծ և պղպջուն. Մագ. ՀԷ. և ԿԳ։

ՊՂՊՋԱԿ, ի, աց. Գ. (լծ. յն. և լտ.) Πομφόλυξ. Bulla. Իտ. Bolla. κοίλη νοτίς. concavus humor. Ջուր, և այլ ամենայն հիւթ՝ պալարաձև ուռուցեալ 'ի վեր՝ յեռալն 'ի զօրութէ հրոյ, և 'ի ժբթելն. պըճպըճ, բուղպ, բղրիկ. ... գապարճըղը, գապալագ. *Զսակաւիկ ինչ նշանակ պղպջակաց՝ որ լինին յանձրևաց։ Չիցէ՞ տեսեալ քո ըզպղպջակսն՝ որ փչին բոլորին օդով 'ի խոնաւութէ անձրևաց. Վեցօր. Գ. յորմէ և Ըիւ։ *Պղպջակ պայթեալ եղծանի. Վրք հց. Ծ։ *Իբրև պղպջակի 'ի նոսա պայթեցելու շնչեցաւ պատուհին. Բրս. վաղի։ *Զանչափ մեծութիւն երկնից, և զսակաւիկ ինչ նշանակ պղպջակաց՝ որ լինին յանձրևաց. ընդ մի համար է առնել այ՝ թեթևութն երագ. ընթաց ակնարկելոյն իւրոյ. Վեցօր. Գ։ *Զօրէն պղպջակի լուծանելով. Պիտ։ *Վաղամահ իմն թողանի՝ զօրէն պղպջակի, միանգամայն լինելով և անդէն վաղվաղակի կորընչելով. Նիւս. կազմ։ *Իբր զպղպջակ անձրևոյ չքացեալ պայթեալ անգատին. Նար. ԿԴ։ *Իբրև երազ խոր գիշերի, կամ պըղպըջակ ինչ կաթուածի. Ճ. յէշ. սուրբ։

Նմանութբ ասի. *Եւ պղպջակն ամբարտաւանութե դարձաւ 'ի հողոյն հաւասարութե. Լմբ. ծող։ *Մեկնեաց զջուրսն 'ի ջուրց, եձգեաց զպղպջակ հաստատութ. Ճ. Գ։

ՊՂՊՋԱԿԱՁԵՒ. ա. Ճ. Եղեալ 'ի ձև պղպջակի. *Պղպջակաձև ջուրն 'ի փայլեան հրոյ կերպարանէր. Տր իէւ. տէէփ. ծն։ *Պըղպըջակաձև զջուրն 'ի վեր մղելով յեռանդն հրոյ բարկութե հողմոյ սաստիկ հնչմամբ. Ճ. Բ. որ 'ի Հ. տէէփ. Է. գրի ՊՂՊՋԱՁԵՒ։

ՊՂՊՋԱԿԵՄ, եցի. չ. Πομφολυγέω, ζέω, βράζω. Bullio, bullas emitto. որ և ՊՂՊՋԱՆԱԼ. Եռացմամբ պղպջակաձև 'ի վեր բղխել. պըճպըճալ. Գոյնամոգ. *Հայեցարուք 'ի պէտս ջերմկաց ջուրց, զայնմանէ ասեմ, որ յերկրէ պղպջակէ. ՃՃ։ *Յորում բղխէ ականակիտ աղբիւր պղպջակեալ ընդ քարածերպս վիմարգ քարանցն. Յհ. կը։

ՊՂՊՂՋԱԿԻՉ. ա. Որ տայ պղպջակել. *Օդք են ջերմութք խառնեալք ընդ ջրոյն զօրութիւն, և են եռանդունք և պղպջակիչք. Պիտ։

ՊՂՊՋԱՁԵՒ. Տ. ՊՂՊՋԱԿԱՁԵՒ։

ՊՂՊՋԱՁԻԳ. ա. Որ իբր զպղպջակ արտաքս ձգի. *Պղպջաձիգ արտօսր իբրև յեռանդնոտ կատուայէ 'ի վեր սահին. Ածբ. Ղ. 2։

ՊՂՊՋԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ՊՂՊՋԱԿԵԼ. *Խմորեալն պղպջացեալ համբառնայ, իսկ անխմորն նուաստանայ. Փիլ. եւ. ա. 15։

ՊՂՊՋՈՒՄՆ, ջման. Գ. Պղպջանալն. պղպջակելն. պըճպըճալը. *Խմոր, վասն լինելոյ համբարձման և պղպջման, այն՝ որ 'ի նմանէն են. Փիլ. բոգն։

ՊՂՏՈՐ, ոյ. ա. Θολερός. Turbidus. (լծ. հյ. պխղծ ջուր. և Թ. պուլանըգ. և որպէս թէ պուլըտըլու կամ պուլաշըգ.) Խառնակ և անմաքուր. ժխորեալ աղտով. յեռանեալ 'ի յատակութէ և 'ի պայծառութէ, իրօք կմ նմանութբ. *Պղտոր ջրով գարմանեալ լինէր. Վրք հց. իզ։ *Ոչ միացուցի յեմօսս կրից կաթիլ մի պղտոր ընդ յստակ արտօսր աղբերց երգողին. Նար. կա։ *Անձնվիճեաց զսուրբ բարկութեն, և զզուարթ պղտոր. Լմբ. սփ։ *Բարկացօղն 'ի գինեացն ճանաչի. զի ակն պղտոր և արիւնախառն լինի արտնին չարութե. Կիր. Է. խհ։ *Վայ որ արբուցանէ ընկերի իւրում հրապոյրս պղտորս. Ամբակ. Բ. 15։ *(Զքան տեառն՝ որ վասն անցանելոյ բաժակին՝) եւնովիոս և արիոս՝ իւրեանց չար հաւատովն պղտորեցին, և ընկերին արբուցանեն խմորուն պղտորս։ Վայ որ արբուցանէ ընկերի իւրում խառնորդումն պղտորոյ. Յոհ.'ի ... *Պղտոր ուսումն. Փարպ։ *Հայցուած պղտոր և ձեռն անմաքուր՝ աննուերելի. Նար. ԽԶ։

ՊՂՏՈՐԱԳՈՅՆ. ա. Θολερότατος. Առաւել կամ կարի պղտոր. *Օդոյ պղտորագոյնն՝ մէգ և խաւար. Պղատ. փեռ։ *Ի ջրոյ պղտորագոյն վերաշնչութի. անդ։

ՊՂՏՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ՊՂՏՈՐ. *Ծանրաբուղխս աղբիւրք, և կամ պղտորական վըտակք. Յոհ. ոգոցն. Է։

ՊՂՏՈՐԱՐԲՈՒԹԻՒՆ. Գ. Ըմպելն կմ արբուցանելն զջուր պղտոր. *Ջրակուլ ոգեսպառ պղտորարբութբ. Նար. ծդ։

ՊՂՏՈՐԵՄ, եցի. չ. Ταράσσω, ττω. Turbo, conturbo. Պղտոր առնել զյստակն. խառնակել. ամբոխել. այլայլել. յուզել. վըրդովել. պուլանըգլըմագ. *Հաներ 'ի ծով զերիվարս քո՝ պղտորել զջուրս բազումս։ Առանբակ պղտորէիր զջուրսն։ Զջուրսն յստակ ըմպէիք, և զմնացեալն առ ոտն պղտորէիք։ Զջուրսն պղտորեալ 'ի կճղակաց ձերոց ըմպէին. Ամբ. Գ. 15։ Եզեկ. ԼԲ. 2։ ԼԴ. 18. 19։ *Օդք ջերմայինք պղտորեալք ժանդահոտութբ փչէին. Խոր. Գ. 8։

Նմանութբ և ոճով ասի. *Եկայք իջցուք և պղտորեսցուք զլեզուս նոցա, և ոչ ասաց՝ թէ գնացէք իջէք և պղտորեցէք։ Իբրև սահաստարութիւն գործոյն յայտնի առնէր՝ զպղտորեսցուքն ասելով. Ագաթ։ *Անյանդգակ և հայհոյիչ շարագրութբ զըտարեալաշտաց պղտորես զլսելիս. Յհ. իմ. երև։ *Յարուցին կռիւ, և պղտորէին զմեծ աշխարհն հայոց. Բուզ. Դ. 4։ *Մի պղտորէք զմիտս իմ. Իսիւփ։ *Ընդէ՞ր զբաղմունք ձանձրութե պղտորեն զխորհուրդս քո. Փարպ։ *Որ զամենայն արար՝ պղտորեցէ՞ զիրաւունս. Յոբ. Է. 3։ և ԼԴ. 12։ *Պղտորեալք վասն չարչարանաց նորա՝ յուսահատեցան վասն փրկչին. Իսիւփ։ *Խռովեցաւ, (և) պղտորեցաւ 'ի միտս իւր. Եղիշ. Է։ *Պղտորեցաւ 'ի խորհուրդս իւր. Ճ. Ա։

ՊՂՏՈՐԻՉ, րչի. ա. Այն՝ որ պղտորէ. խառնակիչ. *Լինին պղտորիչ պարզամտաց. Յճխ. Գ։

ՊՂՏՈՐՈՒԹԻՒՆ. Գ. Պղտորն գոլ, և պղտորիլն, իրօք կամ նմանութբ. *Գետոյն երասխ՝ յասուրս իւրոց պղտորութեց. Ագաթ։ *Հասեալք յեզր գետոյն՝ սաստկապէս ըստ ժամանակի իւրոյ պղտորութեն. Փարպ։ *Պարտի զպղտորութի աչացն, զաղտն և ըղբիժն 'ի բաց պարզել. Եզնիկ։ *Զամենայն աշխարհական հոյլս մթերից պղտորութեան մաքրիցէ 'ի սրտէ. Ճ. Գ։ *Փրկեա՛ 'ի ցնորից եկամուտ պղտորութեց. Նար. ղա։

ՊՂՏՈՐՈՒՄՆ, րման, անց. Նոյն է ընդ վ. *Յորժամ բարձրանան ամպքն 'ի վերին անշարժութե մերձ, առնին պղտորմունք և կայծակունք. Ոսկիփոր։ *Զոր ոչ ոք կարէ գիտել, թէ ո՞րպէս, գիւրեան կամ սաստիկ պղտորմամբ պատերազմի եղեալ վճարեսցի. Փարպ։

ՊՃԵՂՆ, պճղան, զամբ կմ զով, պըճնկք, ղանց. Գ. Ἀστράγαλος. Talus, nodus. κνήμι, tibia, crus. Կոճ կամ կոճղ ոտից 'ի վերոյ քան զթաթն. ստորին մասն սրունից կմ ոլոքի, որպէս խարիսխ նորին. գարշապարք. Բօխօպ, ... (որ է լծ. ընդ պճեղ). *Մի ոտն յողջէս մերմէ, որոյ թափեալ են ոտք նորա, և անկեալ պճղունք նորա. Տոբ. Բ. 3։ *Ծակեցին զմորթս 'ի պճղունս նոցա, և եդին փողս, և փչելով կենդանւոյն մորթեցին. Ագաթ։ *Ծակեսցի պճղունք ոտից զորա. Ճ. Ա։ *Հրամայեաց բևեռել զպճղունսն 'ի

փայտին․ Տէ Իէւ․ Բեռ․ ծէ։ *Մի մի զոմից իւրեանց կախեալ լինէին, և 'ի վեր 'ի բարձու մեքենայիւք ամբարձեալ լինէին մերկ պՃ․ զով (այժմու յն․ մարմնով)․ Գոռ․ պփ․ Է․ 9։ *Զհանդերձսն առէ զպՃղամբքն քարշէր (խենեշաբար)․ Ոսկ․ Եռ։

ՊՃՂՈՒՆՔ․ որպէս Ոտք․ *Զի մի գայթակղեսցին պՃղունք իմ․ Եփր․ Բգ։ *Մինչև յերիս կաղայք առէ երկոքումբք պՃղամբք ձեռոքք․ Կեւրղ․ Բգ։ *Որպէս առիւծ 'ի խորոց պՃղանց գոչէին և հառաչէին․ Վրք հց․ Է։ Տես և ՊՃՂԱԿ, և ՊՏՒՂՆ։

ՊՃՂՆԱՒՈՐ, ի, աց․ ա․ և գ․ Ποδήρος, κόσυμβος, κοσυμβώτος. Vestis talaris ad pedes usque dependens, tunica fimbriata. nodata.(գրի և ՊՃեղնաւոր․) Մակդիր զգեստու՝ որ հասանիցէ մինչև ցպՃղունս և ցըթաթս ոտից, կամ ցգարշապարս․ բառ այլոց՝ և ծոպաւոր, կամ զարդարեալ վերջաւորօք․ ռուսն. ......, ա. .... *Զպճղնաւոր պատմուճանն 'ի բեհեզոյ։ (Ի) պճղնաւոր հանդերձին էր ամենայն զարդն։ Պատմուճան պճղղնաւոր․ Ել․ ԻԸ․ 39։ ԾԸ․ 24։ Ցայտ․ Ա․ 13։ *Ակնաս գրոյ 'ի գործ վակասին և զպճղնաւորն։ Արասցես վտաւակս պճղնաւորս համակ կապուտակ։ Այր մի զգեցեալ պճղղնաւոր։ Ագուցէք զմա պճղնաւոր․ և այլն։ *Գայ ոչ պճեղնաւորին վայելչութիւ չբերեալ․ այլ հայրենի փառօք վայելչացեալ․ Աւետար․ 'ի Պղք։

Իսկ յասելն Ոսկեր․ և Ցայսմա․ *Տես, զի չէ մարդն եղջերաւոր և ոչ պճղնաւոր», իմա՛ որպէս, կճղակաւոր, կամ ճիրանաւոր բառ անասնոց։

ՊՃՆ, ի,ից․ Արմատ ՊՃնելոյ․ որպէս պճնութիւն․ պճնանք․ *Խաւարին խաբմամբ փոխակերպեալ ընդ լուսոյ․ պճնիւք՝ խաւար մերկացեալ զպատմուճան անճառ փառաց։ Զքնութիւն հողանիւթ ստուերամածակերպեալ՝ լուսափայլ պճնիւք փառազարդեալ։ Նորոգի 'ի կեանս ազամն հին այսօր, և նորափետուր պճնիւք զարդարի փառօք անծածուկ երկիր․ Ը․ փող։

ՊՃՆԱԳԵՂԵԱԼ․ ա․ Գեղեցիկ պճնեալ․ վայելչագեղ զարդարեալ․ *Հարսունքն քո պճնագեղեալք 'ի հանդերձս ոսկեհուռս․ Վրդն․ լ․․․։

ՊՃՆԱԶԱՐԴ․ ա․ Զարդարեալ․ պճնեալ․ չքեղազարդ․ *Պճնազարդ գեղեցկութեամբն հարսանեաց քոց․ Երգն․ Ծ․ խորան։

ՊՃՆԱԶԱՐԴԵՄ, եցի․ ն․ } Պճնութեամբ

ՊՃՆԱԶԱՐԴԻՄ, եցայ․ չ․ } զարդարել իլ․ չքեղազարդել, իլ․ ․․․․․ ․․․․․, ․․․․․ ․ *Եօթնպատիկ պճնազարդէ զնա․ Առակ․ Բ․ 2։ *Դասակարգեալ պճնազարդեալ պայծառակերպութեամբ․ Խոսր։ *Զնկար անկուածոյ ճառախ դրուատի՝ պայծառապէս պճնազարդեցից․ Նար․ ․․․։ *Կոհակք լերանց վարսագեղեալ պճնազարդեցան․ Թէոդոր․ Կոչ։ *Ի պատուական երանգէ նիւթոյ զգեստաւորեալ պճնազարդէր․ Ցհ․ կբ։ *Պայծառերանգ նիւթով զգեստաւորեալ պճնազարդէր։ Ընդէ՞ր այդպէս պճնազարդիս․ Առակ․ Բ․ 2։

ՊՃՆԱԶԳԵՍՏԵԼ, իլ․ Նոյն ընդ վերնոյն․ *Կոչեա առողջութիւն՝ գեղեցիկ զարդուք պճնազգեստել զանչուինչ քարինս եկեղեցւոյ․ Ցհ․ կբ։

ՊՃՆԱՅԱՐՄԱՐ․ ա․ Ցարմարեալ պճնութեամբ․ գեղեցկայարմար․ չքեղ․ և Պաճուճեալ․ ․․․․, ․․․․․․․։ *Բազում երիվարս ոսոս և աշապարանոյս պատրաստեալ՝ բազմազան պճնայարմար զարդուք և զինուք․ Ցհ․ կբ։

Իսկ յասելն, Պարաղ․ ըԸ․ *Նիւթ բանաստեղծիցն՝ ստութիւն, պճնայարմար չափովք խնդալիս և քաղցունս իմն ճախարակեալ»․ յն․ համեմատութեամբք և չափովք․ ῥυθμοῖς καὶ μέτροις.

ՊՃՆԱՅՕՐԷՆ․ ա․ Ցօրինեալ պճնութ․ պճնազարդ․ *Պատուար պճնայօրէն՝ 'ի զանազան մաքրազարդ ականց յարմարեալ․ Նար․ կ․․․։

ՊՃՆԱՆՔ․ գ․ Պճնութիւն․ պճնումն․ *Զքո պճնանսն՝ զարշելի համարեսջիր, և դառնապէս հաշիցես հառաչիցես նորա կապանացն․ Ոսկ․ կոչ․ ԾԲ։

ՊՃՆԱՊԱՃՈՅՃ․ ա․ Պաճուճեալ պճնութեամբ․ պճնազարդ․ *Հարսն սիրելի և գեղեցկատիպ՝ պճնապաճոյճ զգեստիւ զարդարեալ՝ զընութիւնս մեր անուանելով․ Անան․ Եկեղ։ *Ընդէ՞ր այդպէս պճնապաճոյճ լինիս․ Ցհ․ կբ։

ՊՃՆԱՊԱՅԾԱՌ․ ա․ Պայծառապէս պճնեալ․ պճնութեամբ պայծառացեալ․ ա․ ․․․․․, ․․․․․․։ *Ի զէնս ոսկիակուռս պճնապայծառս։ Ըինէ առա զպճնապայծառ եկեղեցին բազմանաւ․ Ցհ․ կբ։

ՊՃՆԱՊԻՍ․ մ․ Պճնեալ գոլով․ պճնելով․ խենեշաբար․ *Տալիթայն պճնապէս յայրատութեամբ յօրինէր զկաքաւսն․ Գնձ։

ՊՃՆԱՍԷՐ․ սիրի, րաց․ ա․ Φιλόκαλος. Pulchritudinis studiosus, elegantiam affectans. Որ սիրէ զպճնութիւն կամ զգեղեցկութիւն․ *Սիրամարդ․․․ պճնասէր, և պատուասէր․ Ար․ որս․ Է։

ՊՃՆԱՒՈՐ․ ա․ Պճնեալ․ պաճուճեալ․ *Փողփողելով 'ի վերջաւոր՝ պայծառազգեստ և պճնաւոր․ Ը․ Եդես։

ՊՃՆԱՒՈՐԵԼ․ Տ․ ՊՃՆԱԶԱՐԴԵԼ․ *Պաղպաջուն զգեստիւք պճնաւորեալ։ Եօթն անգամ զնա պճնաւորեալ՝ յուղարկէ յերկնային աշխարհն․ Ցհ․ կբ։

ՊՃՆԵՄ, եցի․ ն․ Καλλωπίζω, ἐπικοσμέω. Decoro, exorno, faciem elegantem et venustam reddo. Պաճուճել․ զարդարել՝ մանաւանդ արտաքուստ․ գեղեցկել․ ․․․․․․․ ․․․․․․․, ․․․․․․, ․․․․․․․․, ․․․․․․․։ *(Զխաչն) Թագաւորք քաղաքաց պճնեցին պատուականօք․ Անյ․ ․․․։ *Որպէս զի զանձառակալն 'ի փառաց՝ զարդափայլ պճնեսցէ գերահրաշ պատմուճանաւն․ Զքր․ կբ։ *Զարդարէր զինքն և պճնէր առաւել քան զպատշաճն․ Վրք հց․ ԾԸ։ *Պճնէ զձորձս իւր, և զնու զպորտ իւր․ Եզնկ․ ԾԳ։ *Մոօք ճոխացուցեր, իշխանականին գոյիւ պճնեցեր․ Նար․ Է։ *Ցորժամ տեսանեմք ոսկի կամ աղքատ, զյօնսն 'ի վեր պճնեմք (յն․ 'ի վեր ձգեմք), և պատասխանւոյ անգամ չվարկանիմք զնոսա արժանիս․ Ոսկ․ հա։

ՊՃՆԻԼ․ չ․ Պաճուճիլ․ զարդարիլ․ *Մի այնպիսի զարդուք պճնել․ Ոսկ․ Եբր։ *Քոյովքըդ վատատակօք պճնեցայց․․․ աւազանին զգեստիւ պերճացայց։ Ոչ պճնեցայց այլով պայծառութեամբ․ Նար․ ԿԷ․ ՀԲ։ *Եթէ ոչ ոտքօք պճնեսցի ոք, զի այսպէս առասցէ, զնա և ոչ գէթ ճանաչել զիւրն զօրութիւն տասցէ․ Սարկ․ խր․ ․․․։

Իսկ յասելն Նար․ Բ․ *Ընդ անզարդութեան երկաթոյս սևութիւն գունոյս, պճնեալ պճնեալ ցոյցք առաքինութեան՝ հրաշէկ լուսանանու», իմա՛ պճնեալ փայլուն․ որ և Ծխեալ առի․ ․․․ յն․ լուսանապճնեալ, կամ կնգրկապղինձ։

ՊՃՆՈՂ, ի, աց․ ա․ Որպէս Պճնասէր․ զարդասէր․ *Էր պճնող առ հանդերձս, և ձիասէր․ Խոր․ Գ․ 31։

ՊՃՆՈՂԱԿԱՆ, ի, աց․ ա․ Որ ինչ հայի 'ի պճնողն և 'ի պճնողութիւն․ *Զամենայն պճնողական հանդերձ մի զգեցցիս․ Վրք հց․ Խ։

ՊՃՆՈՂՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Պճնող գոլ․ և գեղապաճուճութիւն․ *Վասն պճնողութեան և հպարտութեան․ Եղ 'ի գժոխս․ Մխ․ ․․․։

ՊՃՆՈՒԹԻՒՆ․ } որ և ՊՃՆ․ Պճնանք․

ՊՃՆՈՒՄՆ․ գ․ } պաճուճանք․ պճնիլն․ զարդարանք․ շուք պատկերի գեղոց և ըղձեստուց․ *Տան զինքեանս պճնութեան և զարդարուն զգեստուց․ Բրս․ մրկ։ *Ցարդարիչ ծածուկ պճնութեան, որ 'ի հոգին է վայելչութիւն․ Նար․ ՂԲ։ *Առատաբորբոքանսհօրն կանգնումն, և պճնումն եւայի․ Ճ․ Գ։ *Պճնումն կուսից, ամեցումն տղայոց, պատրումն ծերոց․ Մաշտ։ *Զայն ձեն փոխեցին 'ի պճնումն արեգական․ Վանակ․ հց։

ՊՆԱԿ, ի, աց․ գ․ Նոյն և յն․ ․․․․․․ Πίναξ, πινάκιον. Catinus, catillus. իտ. Piatto, catino, scudella. Սկուտեղ, սկաւառակ․ ամենայն անօթ կերակրոյ 'ի սեղանի՝ տափարակ, և փոքր մի խոր․ ․․․․, ․․․․, ․․․․․, ․․․․․։ *Զարտաքին զբաժակին և զպնակին սրբէք․ Ղկ․ ԾԱ․ 39։ *Եթէ ոք զպնակ լուանայցէ, և շարաւով զոհիցն լնուցու․ Ոսկ․ Բ․ փիլ․ Ղ։ *Ցանկապատ բանակելով յան հանինեա՝ ոչ հաց ունէր և ոչ գինի․․․ ոչ ճրագ, ոչ աշտանակ, ոչ աթոռ, ոչ բաժակ, ոչ պնակ․ Բոքեղ․ յհ․ Դ։ *Մինչև ցպնակ և ցդրդալ․ Կանոն։ *Լցեալ զպնակ իւր ջրով եդ մերձ իւր, և հեղու առաժամայն։ Առեալ զպնակն՝ եհար զքարի և խորտակեաց։ Մի երբէք մխեսցես զձեռն քո 'ի պնակ ընդ կնոջ․ Վրք հց․ Է․ Ղ։

ՊՆԱԿԱՁԵՒ․ մ․ Ի ձև պնակի․ *Քարին կոփել չորեքկուսի, և պնակաձև փորել ըղմէջսն, ծածկելով յերկրի․ Խոր․ Բ․ 53։

ՊՆԱԿԻՏ, կաց, կամ կիտի, տիւ, տաց․ գ․ Πίναξ, πιναχίς, πινάχιον, πιναχίδιον. Tabula, tabella, codicellus, libellus. և Δέλτος, 'ի ձև Δ տառիս յն․ Pugillares. Տախտակ գրելոյ՝ պնակաձև՝ տափարակ՝ յոր և է նիւթոյ՝ 'ի պէտս աղայոց․ կամ 'ի պէտս նկարուց, և խրատուց․ *Հինգ զաւակին գրեալսն յառաջնում պնակտին (առաջարանեայ պատուիրանաց)․․․ և զայլս ևս որ ընդ միւսում պնակտին է։ Դիւր լինի իմն ընթեռնլոյն՝ գրոյն ընթեռնուլ․ իսկ պնակտին և գրոյն յաւէտ կալ մնալ։ Պնակիտքն և գիրք՝ ձեռաց կազմած են․ և այլք 'ի սմայն են՝ գիրքն իմն ապականելիք են․ քանզի մօտ է 'ի պնակիտսն՝ որ գիրքն փխրի․ Փիլ․ Ծ․ բան․ և լն․ և Եւ։ *Իբր 'ի քարեղէն պնակիտսն մակագրի․ Երզն․ լա․․։ *Ցանչուինչ քարանց կոփեալ պնակիտք․ Ցհ․ խմ․ պաւլ։ *Մէջ ունայն բերեմք 'ի տուն զպնակիտս․ Ոսկ․ մ․ Ա․ 21։ *Ամենայն ուսումնականքն չուրջ նստէին, և կաղամար և պնակիտս 'ի ձեռին, և գրէին․ Վանակ․ հց։ *Գրեր ինձ 'ի պնակիտս։ Ոչ խօսեցաւ ընդ իս բերանով, այլ պնակիտիւ․ Վրք հց․ ԻՂ։ *Ուսումն տղայոց 'ի պնակիտս նշանակի․ Եւագր․ Լ։ *Նախ պարտ է մարմնաւոր կենօքս վաստակել 'ի գաղտնի պնակերտ՝ արարածովք։ (Եռով) գրեաց զայս, զի պատճեցին 'ի պնակիտսն․ 'ի ջրոյն՝ պղինձն մնաց առէ, և 'ի հրոյն՝ թրծեալ աղիւսն խեցեայ․ Վրդն․ ծն․ և գփ։

ՊՆԴԱԳՈՅՆ․ ա․ Εὐτονός, εὐτονώτερος. Intensus, sior; vehemens, tior. σύντονος, intentus. և σπουδαιότερος, studiosior. Յոյժ պինդ․ հաստատուն և ուժգին․ և կարի փոյթ․ ․․․․ ․․․․․, ․․․․․, ․․․․, ․․․․․, և ․․․․․․։ *Բազում անգամ պինդ գտեալ, և առաւել ևս այժմ պնդագոյն՝ մեծաւ յուսով 'ի ձեզ․ Բ․ Կոր․ Է․ 22։ *Տեսեալ զօրաւորին զպնդագոյն հասատս նորա, հրամայեաց, և հատին զգլուխն․ Տէ Իէւ․ յէւ․ ԻԳ։

*Դրան արտաքնոյ (պէտք են), պնդագոյն արմնութեն, անապատ պահոց. Բրս. դհ։

կամ մ. Ἐυτόνως, γενναίως, σπουδαιότερον. Intensius, vehementius, generose, studiose. Պնդութբ. մեծաւ փութով. *Պնդագոյն զհրէային յանդիմանէր։ Պնդագոյնս չարախօսէին զնմանէ։ Պնդագոյնս խնդրեաց զնա, և եգիտ. Գծ. ծէ. 28։ Ղկ. իգ. 10։ Բ. փիմ. Ա. 17։ *Պնդագոյնս գնէին վկայութիւնս՝ մեռանել 'ի վերայ նորա. Իգն։

ՊՆԴԱԴԵՍՊԱՆ, ի, աց. գ. Դեսպան՝ որ պնդագոյնս ընթանայ. արագընթաց պատգամաւոր կամ սուրհանդակ. Ճէնլիւ. *Հրովարտակս գրէր, պնդադեսպանս արձակէր յամենայն կողմանս ոլորութեն իւրոյ. Եղիշ. Ա։ Ն Ակծր. Գ. 1։

ՊՆԴԱԿԱԶՄ. ա. Ἰσχυρός. Fortis. εὔζωνος, succinctus. συνέχων, continens. Որոյ պինդ է կազմուածն. քաջ. քաջազօր. տոկուն. Հզօր. խուրճ. իյիփ, գուլի, ճէք. *Զիարդ կարասցուք մեք սակաւաձեռն մարտնչել ընդ այնչափ պնդակազմ գնդի. Ա. Մ. Գ. 17։ *Զպնդակազմն և զպատերազմողն չարչարեցին (հալածիչք). Ճէր. Վյ. արևել։ *Ամենայն ուսանիք զմեզ պնդակազմ կամի առնել։ Պարտ և պատշաճ է պնդակազմն լինել, զի կարող լինիցին ընթանալ անցանել. Ոսկ. մ. Ա. 19։ Ն Ա. Բնս. Բ։ *Իբրև զայր պնդակազմ զուղղորդ ճանապարհն եւեթ գնայր. Ճ. Գ։ *Պնդակազմ լեր պնդու քաջ, զի մի վհրաւորեսցիս 'ի պատերազմի։ Ամենայն որ պնդակազմ իցէ, ջուրբ քննեն զնա. (որպէս արար գեդէոն.) Մծբ. Է։ *Մինչ պնդակազմ եղիցուք ընդդէմ իմանալի ննդաութեցն. Խոխբ։ *Էր այր պնդակազմ ուժով զօրութեն, և վարէր ըմբշական մենամարտութբ. Ղևոնդ։ *Պնդակազմ առնէ զառաքինեալն ածային զօրութբն. Իգն։ *Ոչ ամենայն ոք պնդակազմ է լսելով (լսելեօք). Լաստ. Իգ։

ՊՆԴԱԿԱԶՄ. ած Ներսէ. կուռ. *Կարծրն՝ քեզ հաստատուն է, և լոյծն՝ քեզ պնդակազմ. Նար. ծգ։ *Զմուռն պնդակազմ առնէ. Եփր. Բղմ։ *Գնացին ամենայն պնդակազմ պատրաստութեամբ. Ակծր. Ա. 14։ *Որ ժամանեալ պնդակազմ մարտիւն առ ին զառնել յաղթութին յաւիտենական. Թէր. Վյ. արևել։

ՊՆԴԱԿԱԶՄ. մ. Պնդագոյնս. զօրեղապէս. քաջութբ. ուժով. ֆէքաճէ. կուրճի գէօ. իյիփճէ. *Ըստ սովորութեն, զոր խաչեն՝ պնդակազմ զմեջսն գօտեւորեն. Նանայ։ *Կացցէ պնդակազմ՝ և առաքինասցի. Ոսկ. մ. Ա. 13։ *Ցորպէսեր զնոսա կալ պնդակազմ 'ի գործն աշխարհեալ. Ղևոնդ։ *Բայց թէ յայլմէ վարեցուք ('ի փորձութեն), կալ պնդակազմ և առաքինի. Ը. Մփբ։

ՊՆԴԱԿԱԶՄԱԳՈՅՆ. ա. Կարի պնդակազմ. հաստատագոյն. սերտագոյն. *Ի պընդակազմագոյն փոխարկեալ յարեսցէ որոտմ (?) ... Նանայ։

ՊՆԴԱԿԱԶՄԵՄ, եցի. ն. Պնդակազմ առնել. որպէս Սրտապնդել. քաջալերել. զօրացուցանել. սիլա փուլ. *Պնդակազմեալ զերարսն որ 'ի հունիմ էին՝ 'ի ձեռն թըղթոյ. Ճ. Գ։ *Պնդակազմել զյողդողդան սրտութբ. Մագ։ *Հոգին Տբ առաքի առ ձեզ, և պնդակազմէ 'ի ճշմարտութի. Տօնակ։

Եւ որպէս Պնդապէս յարել՝ միացուցանել, կապել. *Առաւել պնդակազմեաց զձեզ 'ի գութ սիրոյ նորա. Ոսկ. 'ի Մեկն։ *Պնդակազմեալ զմեզ ընդ չարեաց՝ հեշտանանք ընդ սխալս. Պիտառ։

ՊՆԴԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Պնդակազմն զօրեղութին. կորճուլուգ. *Զպնդակազմ-

մութեն մարմնոյն իւրոյ ամբողջ և անարատ պահելով. Վրք. ոսկ։

Եւ Պինդ կալն. պնդութիւն. հաստատութին. *Փայլէր պահոց պնդակազմութբ. Ցհ. կբ։

ՊՆԴԱԿԱՆ. ա. Պինդ. կարծր. պնդակազմ. առաքինի. *Զհուրն լեառնաձև, և զպնդական ջուրն խուարային ամպոք կացոյց անջրպետել. Նար. յիշեց։ *Ոյոց և խաբէական և պատրանաց սնոտի աշխար ,ի, որ է անուն թարգմանեալ կին, այսինքն լուծումն գեղեցիկ պնդականաց. Հանմ. ոսկ։

ՊՆԴԱԿԱՊ. ա. մ. Պնդագոյնս կապող. և կապեալ. կաշկանդեալ. *Զեզեկիէլ եդին 'ի շղթայս պնդակապս. Մծբ. ծբ։ *Զայնպիսի ազն իւր կինն իբրև զթշնամի՝ պնդակապ՝ այլադգեացն՝ իձեռս մատնէր. Ոսկ. Հնէլոք։

ՊՆԴԱԿՑՈՐԴ. ա. Պնդապէս կցեալ. սերտ միաբեալ. *Կարծրակերտ կարկառք պնդակցորդք քարապատուար. Նար. խն։

ՊՆԴԱՁԻԳ. ա. Պնդապէս ձգող՝ լարող. և լարեալ. որ ասի ՊՆԴԱՔԱՐՇ. *Կարի կորովի պնդաձիգ աղեղնաւոր է. Եռանգ. ծա։

ՊՆԴԱՆԱԼ. որ առաւել վարի ամ. պընդանալ, պինդանալ. Տես ՊՆԴԱՑՈՂ։

ՊՆԴԱՊԱՐԱՆՈՑ. ա. Որպէս խստապարանոց. խստերախ. յն. անսանձ. Ἐξήνιος. Effrenis. պինդ գլուխ. պաշը ճէք, կէմ կէմէզ. *Խիստք և պնդապարանոցք. Պրոկ. Լ։

ՊՆԴԱՊԷՍ. մ. Պինդ օրինակաւ. պընդութբ. պնդագոյնս. սերտիւ. ուժգին. և Արիաբար. փութով պնդութեն. սըգը սըգը. և իյիփճէ. *Պնդապէս հաւատով յուսոյն կարծրութեն ընդ քեզ բևեռել անսայթաքելի։ Զրահեալ պնդապէս սուսերաւ հոգւոյն... հաստատեսցես կազմեալ պնդապէս 'ի կայումն ուղիղ անսասանելի։ Ըմբռնեալ զմարտուցեալն ընդ իւր՝ պնդապէս. Նար. ծէ. ղէ. Ն կոտ։ *Սկսան զրահել պնդապէս։ Որ վասն անուանն քո ճգնեալք էին պնդապէս. Եղիշ. Է։

ՊՆԴԱՑՈՂ, ի, աց. ('ի բայէս Պնդանալ, որպէս խստանալ.) Այն՝ որ պինդ ունի ըղձեռն կամ զինչս. կծծի. ճղճիմ. նէքքէս. *Տէր անանկին... մի երևեսցիս պնդացող և անխայող. Եփր. դհ։

ՊՆԴԱՓԱԿ. ա. Ամրափակ. ամուր գոցած. *Հիմնաչարժ տապալմամբ ներքսագոյն երկրի՝ թուլացեալ պնդափակ աղխեալ սանդարամետական սահմանին. Ակծր. Դ. 4։

ՊՆԴԱՓԱԿԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Մերձ եղեն առ պնդափակեալ դուռն. Ճ. Ժ։

ՊՆԴԱՔԱՐՇ. ա. Պնդապէս քարշեալ. ձիգ. *Ի տեսանել զպնդաքարշ (աղեղունս), զկորովաձիգ նետսն. Կաղջ։

ՊՆԴԵՄ, եցի. ն. Κρατέω, κατακρατέω. Firmiter teneo, obtineo, corroboro, fortifico, munio. Գրի և որպէս ամ. ՊՆՑԵԼ. Պինդ առնել, հաստատել. ամրացուցանել. սըգընէլ, ամրըշընէլ. ճէքիմէք, գայիմէք. *Պնդեա զամուրս քո. մուտ 'ի կաւ, և կոխեա ընդ յարդի, և պնդեա քան զաղիւս. Նաւում. Գ. 14։ *Գօտին պնդէ զերիկամունսն. Եռանգ. Դ։ *(Աղն) պնդէ, և չտայ ժողխել։ Աղ անուանեցաւ, և զնուածեալ զանդամս մտաց՝ ճշմարտութբ պնդեաց. Ոսկ. մ. Ա. 15։ Ն գոհ։ *Զօրէն ջրոյ՝ որ ոչ խողովակաւ պնդիցի, այլ ընդ դաշտ ինչ ծաւալիցի. Աւ. Գ։ *Երկաթ հրացեալ և 'ի ջուր թաթաւեալ՝ յառաջին կակղութեն պնդի. Սարգ. ա. Է։ *Երկիր 'ի բաշմակոխութէ անտի պնդեալ, և դժուարավաստակ։ Նշանակէ ասէ (ոչ բեկեալ) զպնդող և զծածուկ ածութին 'ի մարմինն. Բրս. մրկ։

ՊՆԴԵԼ. Σφίγγω, συσφίγγω, ἀσφαλίζω. Stringo, constringo, securum reddo. συνάπτω, conjungo, copulo. Կապել պնդապէս. կաշկանդել. զօդել. յարել, կցել. ծրարել. ղաղըլըմագ. սըգը սըգը պաղլամագ, պէնթէնտիրմէք, սըգմագ. *Պնդեցին զառախտակն յօղից նորա մինչև ցօղս վակասին։ Պնդեսցես զառախտակն ընդ վակասն։ Պնդեաց զնա 'ի նմա. Ել. ԻԸ. 19։ ԻԹ. 5։ Ղևտ. Է. 8։ *Զասա նոցա պնդեաց 'ի կոճեղ. Գործ. ԺԶ. 24։ *Հրամայեաց չորս ցիցս բևեռել յերկիր, և ընդ այնր պնդել զերանելին. Ճ. Ա։

ՊՆԴԵԼ. Սաստկացուցանել. բռն. յն. պաշարել. Περικάθημαι. Obsideo. *Եւս քան զնա պնդել հրամայեաց զպահս բերդին (այսինքն պաշարումն). Ա. Դ. ծա. 23։

ՊՆԴԵԼ. Ամփոփել. ծրարել. *Պնդեցին զարծաթն դնել 'ի տան Տն. Դ. Թգ. ԺԲ. 10։

ՊՆԴԵԼ. Συνέχω. Contineo. Ճնշել, նեղել. զապել. սեղմել. սըխմագ. սըգմագ. *Քոզովուրդք պնդեն և նեղեն զքեզ. Ղկ. Է. 45։ *Եթէ կամիցի պնդել, և զշունչ առ ինքեան արգելուլ. Ցոբ. ԼԴ. 14։

ՊՆԴԵԼ ԶԱՑԼՍ. որպէս Զօրացուցանել, սրտապնդել. պնդագոյնս խրատել. սիլա փուլ. *Խրատեցին՝ պնդեցին, և արարին զամենեսեան զինուորս քջի. Եղիշ. Գ։ *Պնդեցին զնա, թէ պատրաստ տար զձուլ՝ որ չբեկի. Ոսկիփոր։

ՊՆԴԵԼ ԶԱՆՁՆ. ըստ յն. ժուժկալել. Ἐγκρατεύομαι. Contineo me. քէնտի քէնտինի բասմագ. *Լուացեալ զերեսս իւր՝ ել, պնդեաց զանձն, և ասէ, արկէք հաց. Ծն. ԽԳ. 31։

ՊՆԴԵԼ ԶՄԷՋ, ԶՄԷՋՍ, ԶԳՕՏԻ. Ζωννύω, ἀναζώννυμι, περιζώννυμι. Cingo, accingo, supercingo, circumcingo. Գօտի ածել, գօտեւորել. արիաբար պատրաստել. զօրանալ. գօթըրլամագ. գուշանմագ. *Պնդեա զմէջ քո... և երթ յանանուն գաղտագ։ Պնդեա իբրև այր զմէջ քո, հարցից զքեզ՝ և տուր ինձ պատասխանի։ Որով պնդեալ զմէջս մըտաց ձերոց՝ զուարթացեալք, բովանդակ ըսպասիցէք հասանելոց ձեզ շնորհացն։ Եղիցին գօտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջս.. և դուք նըմանողք մարդկան՝ որ ակն ունիցին տեառն իւրեանց։ Պնդեալ զմէջս ձեր ճշմարտութբ. և այլն։ *Զմէջս պնդել, ժրանալ, հասանել անցանել զայն ճանապարհն. Ոսկ. մ. Ա. 2։

ՊՆԴԻՄ. եցայ. ձ. որ և ասի ՊՆԴԵԼ՝ իբր ն. Κατακρατέω, διαβεβαιόω, ομαι. Praevaleo, affirmo, adsevero. Հաստատեալ կալ 'ի բանս կամ 'ի խորհուրդս. յամառել. սէր աքըլտա գալմագ, իսրար էթմէք. *Պնդեալ է երթալ նա ընդ նմա։ Պնդեցան կամօք իւրեանց, և ոչ կամեցան դառնալ։ Պնդէին և ասէին, թէ խռովէ զժողովուրդս։ Այսն ցնա, մոլիս. և նա եւս պնդէր, թէ այդպէս է։ Ինքեանք ոչ իմանան զինչ խօսին, և ոչ վասն որոց պնդեալն են. Հռով. Ա. 18։ Երէմ. Է. 5։ Ղկ. ԻԳ. 5։ Գործ. ԺԲ. 15։ Ա. Տիմ. Ա. 7։ *Էր յամառիս, էր պնդիս. Լմբ. պտրգ։

ՊՆԴԻԼ. Տալ զանձն 'ի ճգունս. հանապազորդել արիաբար. առաքինանալ. *Պնդին և ճգնին սրբութբ։ Ի պահս պնդեսցուք, յաղօթս պատրաստեսցուք. Մանդ. Գ. ծդ։ *Թէ գիտէին բազումք զորհաս մահու իւրեանց, ընդ այն ժամանակս եւեթ պնդէին. Երզն. մփբ։

ՊՆԴԻԼ. } Διατρέχω. Discurro, percurro. σπεύδω, festino. ἐπιπίπτω, irruo. διώκω, καταδιώκω, insector, persequor.
ԶՀԵՏ ՊՆԴԻԼ. } Ուժգին և փութով պընդութէ ընթանալ. յարձակիլ. վազել. ուէյիրմէք. *Պնդեցաւ արքայն 'ի խորանն առ սարրա։ Պնդեա 'ի բանակն, և առ եղբարց քոց։ Պնդեցաւ զհետ նորա՝ դիմեր։ Արք պընդեցին զհետ արանցն. ևն։

ՊՆԴԿԱՆՆԵԼ. Բառ անստոյգ և անյայտ.

իբր Պնդել և ասել. փոխանակ գրելոյ՝ Պնդագործ վարկանէր. *Եւ զպախուրդեալ, որ հատանիւր զինքն կոփչօք խորտակել, և պարկ ըզմարմինն պնդկանէր. Մագ. խգ:

ՊՆԴՈՑ. Տ. ՊՆԴՈՒԹԻՒՆ. τόνος. *Որ տառաւեալն լուծանել զպնդոց (կամ զպնդուաց) ասմորեաց. Բր. Եղբ:

ՊՆԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐτονία, τόνος, ὑπερασπισμός. Vigor. σπουδή, studium, diligentia. συστολή, contractio, և parsimonia. Պնդուն լինել. կարծրութիւն. ամրութիւն. զօրութիւն. փոռուխ. ճէւհտ. սըգըլըգ. գօյուլուգ. *Մի խըզեր զկապ միութեան զընդ քեզ սիրոյն պնդութեան: Պնդութիւն յատակիս 'ի ներքոյ սատ հասեալ տասանի. Նար. հէ. և յէ: *Թըմբրեցելոյ գլխոյն 'ի գոլորշեացն, զորս 'ի խորագոյն ջերմութենէն պնդութիւն 'ի վեր առաքի. Բրս. գոհ:

Եւ Հաստատութիւն սրտի և մտաց. զօրութիւն. ոյժ. արիութիւն. *Զքաջարտութիւն կորուսանէ զսիրտ պնդութեան նորա: Հաստատեցես նոցա ըստ պնդութեան սրտից նոցա. Ժող. Է. 8: Ողբ. Գ. 65: *Իբրև յառնէն պնդութիւն հայեցան. Գ. Մ. Ա. 14: *Անապակ բանի 'ի քուն հարկէ մտանել, և զոգւոյն պնդութիւն թուլացուցանել. Փիլ. ...: *Զհետ երթեցուք զմտացն պնդութեան. Իսիւ: *Զայն առմենայն ոյժ պնդութեան տեսեալ. Ագաթ: *Գիտէիր զպնդութիւն մարդկանց: Պնդութիւն սրտիւ և հաստատուն հաւատովք կամակար յարձակեսցուք. Եղիշ. Գ. և Է: *Իւքն հօտն քաջալերեսցի, և հովիւն ցուցցէ զպնդութիւն իւր. Եփր. համաբ:

Կամ փոյթ. ջան. ճիգն. երկասիրութիւն. գայրէթ. *Բազում պնդութեամբ: փութոյ պնդութեամբ. Եւս. պտմ. Է. 27: *Մեծաւ պնդութեամբ առնէր վրէժխնդրութիւն հաւատոց և վարուց երանելին տրդատ. Խոր. Գ. 3: *Որով ունէր զփոյթ պնդութեան բարեաց գնել 'ի միտս նոցա. Իգն: *Տէրութիւն քո, պահք պնդութեան քո. Կոչ. ծէ: *Եւ յիշատակ այլոց պնդութեանց եթող մեզ վասն բանից այլ: Թէ քանի խոստ ընկալաք մեք 'ի պնդութենէ անտի Իւբենիոսի. և այլն. Եւս. պտմ:

Կամ կծծութիւն. ագահութիւն. նէքքէլլիք. *Զբարի մատակարարութեան պնդութիւն կոչելով. Մխ. ատ. ծէ:

ՊՆՉԱՏ. ի, աց. ա. Σιμός. Simus. Որոյ հատեալ են պինչք, այսինքն ունչք, կամ պակասին իւիք 'ի ծնէ. որպէս տափակաքիթն, պուրունսուզ, բէօյլէ պուրունլու. *Արծուունկն կոր պնչատն գոլ՝ ըստ պատահման և ոչ ըստ բնութեան. Պորփ: *Անանջատական, որպէս արծրուունկն, պնչատ. Անյ. պորփ: *Զոր օրինակ նահատակս որ ընտրեցէ՝ կոմկէս, կամ պնչատս. Ոսկ. գաղ. Է: *Որպէս է առ մարդս՝ անսարանս առնող կաղաց, կուրից, պնչատաց. Հին. կէր: *Խուլ կամ կոյր, պնչատ կամ չլթնատ. Կանոն:

ՊՆՉԱՏԵՄ. եցի. ն. Պնչատ առնել. հատանել զունչս. *Զայրացեալ դիւացն դիմել 'ի վերայ՝ խեղէին, ծակէին, պնչատէին զպաշտօնեայս իւրեանց. Խոր. պտմ. հռիփս:

ՊՆՏԱԳՈՅՆ, ՊՆՏԵՄ, ԵՆ. Տ. ՊՆԴԱԳՈՅՆ, և այլն:

ՊՇՆԵՄ. ն. Տ. ՊՇՆՈՒԼ. *Ամաչեցէք 'ի պշնելոյ առնակին կնոջ. Սիր. խա. 28: *Յորժամ ոք ընդ զննական արեգակնամբս նայեսցի՝ պշնելով, և չնշմարելովն՝ ճառագայթ ընդ պայծառութեան լուսաւորութենէն. Սեբեր. ա: *Իմաստանչէիր ուսմբք 'ի նա պշնելով հայել. Նիւս. 'ի տաղն: *Կասկածանօք կարծեաց պշնեալ, ընդ ալօտ պշնելով փանաքիմաց խուզմամբ՝ առուզ հասեալ ('ի վերայ մտաց գրոյդ). Մագ. հէ: *Մի յարաժամ յերս իւնչ պըշնել. Կրպպ. ոփ: *Այլայլի պշնեալ (կամ պշրեալ) տեսիլն, և զլոյսն իբրև զմառայլ իմն տեսանէ. Վէցօր:

ՊՇՆՈՒՄ. պշեայ, պշուցեալ. ն. Ἀτενίζω, ἀτενῶς ἀναβλέπω, κατανοέω, προσνοέω. Intentis oculis prospicio, contueor, adverto. որ և ՊՇՆԵԼ. (իբր ուշ ունել՝ դիտել որպէս պուշ կամ ապուշ.) Յառիլ. ձգել զաչս. անթարթափ աչօք ակնարկել. ակնկառոյց լինել զքանչանալով կամ պապշելով. յիգ յիգ նայիլ, պաղած նայիլ. *Պշուցեալ հայէին ընդ երկինս երթալոյ նորա: Կամ ընդ մեզ զի՞ էք պշուցեալ: Յոր պշուցեալ հայէիր. Պշուցեալ հայեցի ընդ երեսս իւր՝ որ ծնանիցի 'ի հայելւոջ: Պշուցեալ հայէի ընդ եզջիւրս նորա. Գործ. ա. գ. ժա: Յի. ա. 23: Դան. Է. 8: *Ընդ երդն պշուցեալ հայէր յերկինս. Եղիշ. Է: *Եթէ 'ի ճառագայթս արեգականն ոք պշնուցու, ոչ միայն չհասանէ նայել հաւասարեաւ, այլ և վնասի՝ և կարի խիստ. որչափ եւս առաւել որ ընդ անմատոյց լոյսն կամիցի պշնուլ մտացն աչօք. Ոսկ. Բ. փիլ. Բ: *Պշնելով, և չնշմարելովն՝ ճառագայթ զպայծառութիւն լուսաւորութենէն. ոչ զի եստեսն՝ եսես, այլ զի ոչ սակայ պըշնեաւ, իմացաւ. Սեբեր. ա: *Ընդ որ խելացնորեալք անձանձրոյթ պշնուն (ընդ աստեղս) զբոլոր գիշերս զօրէն յիմարելոց. Պիտ: *Թանձրատեսացն՝ որ միշտ յերկիր նեթ հայէին, և ընդ դեռին պշնուին. Ոսկ. ես: *Զինչ էր պշնուլն ընդ գեղ պառնկին, և զինչ ողբումն. Մաղ:

ՊՇՈՒՄՆ, պշման. գ. Պշնուլն. *Եւ ոչ 'ի սակայ պշմանէն իմացաւ. Պիտա:

ՊՇՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի. ն. Տալ պշնուլ. և յառել. *Եթէ կարծիցէք յանցանաց էին դէք, ոչ երբէք զմարդիկ 'ի կռապաշտութիւն յօժարեցուցանէին . . . ոչ ընդ աստեղաց պշուցանել, թէ նոքա ինչ իցեն պատճառք բախտաւորութեան և չուառութեան. Եզնիկ: *Տեսանէրք կաքաւչաց, որք 'ի բազմադարձ առան զձեր աչս պշուցանէք. Բոսիղ. յհ. Դ:

ՊՇՐԱԿ. Տ. ՊՐՇԱԿ:

ՊՈԴԻՐԻ. Բառ յն. Ποδήρος. Պճղնաւոր հանդերձ մինչև ցոտս. *Զերծ 'ի նմանէ զզգեստն աղաեղի, և զգեցոյց իւր պոդիրի. Դամասկ:

ՊՈԶԱՆ. Տ. ՊՈԶ. *Եւ իւր առանձինն ուլն զպոզանն չարժէր. Փիլ. Լիւս: (իսկ ռմկ. պող, է նոյն ընդ պոյնուզ, եղջիւր:)

ՊՈՂԵՄ. Տ. ՊՈՒՂԵԼ:

ՊՈՂԻՊՈԴ. գ. } Բառ յն. Πολύπος, πόδος. Polypus. որպէս թէ
ՊՈՂԻՊՈԴԷՍ. }

Բազմոտանի. Ազգ կաղամար ձկան՝ թափանցիկ մարմնով 'ի մէջ ջրոյ, վասն որոյ և պէսպիսագոյն երևեալ. ըխթափօտ. *Ոչ պինդ մարմինս ունին, այլ թոյլ, այսինքն պողիպոդք: Պողիպոդէս յամենայն քար կպ՞ խառնակ՝ յորում հասանէ 'ի մէջ ծովուն, զնորուն գոյն առնու. Վէցօր. Է:

ՊՈՂՈՊԱՏ. Տ. ՊՈՂՈՎԱՏ:

ՊՈՂՈՎԱՏ, ոյ, կամ ի, ից. գ. Χάλυψ, ὕβος. Chalybs. իտ. Acciajo. Գրի և ՊՈՂՈՊԱՏ. իբր ռմկ. պողպատ. Երկաթ քաջ զտեալ և մխեալ, կարծրակուռ և հաստուն. չէլիկ, ըէլէկ, ճէլիկ. *Կարծրագոյն... հիկէն՝ իբրու յականս՝ կայծին գժուարագին, և իբրու 'ի պողովատան՝ տիմին, եմանն. և բասրայիւն. Մագ. լ:

ՊՈՂՈՎԱՏ. որպէս Սուսեր պողովատիկ. *Հարկանէր զնա պողովատովն 'ի վերայ սաղաւարտին. Ոսկ:

ՊՈՂՈՎԱՏ. ա. որպէս Պողովատիկ. *Կանոնական գրով իբր պողովատ սրով հօգւոյն սէյ 'ի բաց հատին. Տօնակ: *Պողովատ թրովն 'ի վերայ սաղաւարտին գահեաց. Ոսկ: *Շողումն սուսերաց պողպատեաց. Մեսր. եբեց:

ՊՈՂՈՎԱՏԱՏԱՇ. ա. Պողովատիկ գործեօք տաշեալ. *Պողովատատաշ վիմօք բոլորապէս գմբեթաւորեալ. Ասող. Գ. 7:

ՊՈՂՈՎԱՏԻԿ. ա. Որոյ նիւթն է պողովատ. չէլիքլի. որպէս է սուսեր հատու՝ երկսայրի շողշողեալ. փըլըլզ. այսինքն դամասկեան. *Սուսեր պողովատիկ զանաչառ հրամանդ քո բերեալ. Իմ. ժը. 16. (յն. ὀξύς, սուր:) *Շօշափեցից զքեզ իբրև զսուսեր պողովատիկ պատերազմողի. Զաք. Թ. 13. (յն. ռոմ, ῥομφαία, սուսեր:) *Զսուսերան պողովատիկս թերաքանքեալս ունէին. Ագաթ: *Զպողովատիկ զէնս նորա կորզեաց և եհան 'ի նմանէ. Եղիշ. Էբէց: *Իբրև պողովատիկ (կամ պողովատ, կամ պողպատիկ) սրով 'ի բաց հատին. Տօնակ: *Պողպատիկ սրով. Լծ. կոչ: *Զվաղակաւորն պողովատիկ 'ի գործ առեալ՝ պալահապանս գիտթասալ կացուցանէր. Յհ. կբ: *Ճարտարաց առուեստ պողովատիկ պրչաւ նկարեալ զմուշտը. Մեսր. Էբէց:

ՊՈՂՈՏԱՅ, ի, ից, կամ այց. գ. Նոյն բառ է և 'ի յն. լտ. Πλατεία. Platea. իտ. Piazza. որ է լայն փողոց քաղաքի, ուստի թարգմանեալ 'ի գիրս Հրապարակ, քաղաքամէջ. եւ և փողոց, և գուբն. բայց վարի 'ի մեզ և որպէս Ուղի, արահետ. Ճանապարհ ալըշուն. մէյտան. և սօգագ. և ուլուեօլ. *Պահէին զամենայն անցս ճանապարհաց պողոտայցն. Ագաթ: *Եկեղեցի քո ընդ միջին ձեռի արքունական պողոտայն. Ժղ. չէրան: *Ճախարար հետևեցան լուսաշաւիղ ընդ պողոտայն. Շար: *Ընդ լայն և արձակ պողոտայն, որ հասուցանէ յատակս գժոխոց. Շ. ընդհանր: *Շըջի մոլորեալ յուղիղ պողոտայէն. Եղշ. մթ:

ՊՈՂՊԱՏ. ՊՈՂՊԱՏԻԿ. Տ. ՊՈՂՈՎԱՏ, ՊՈՂՈՎԱՏԻԿ:

ՊՈՄԱՆ, մանի, կմ մնի. Նոյն ընդ Պայման, և գիր պայմանի. ինչ մի սահմանեալ կարգեալ. որպէս յն. Προθεσμία. Statuta, praestituta. *Եւ այսպէս գաշնաւորեալ զօրէնսն, զվարկ, և զպոմանս հարամեացն սահմանելով. Համբարձաւ փառօք յերկինս. Զքր. կբ: *Գրէ զթուղթ պոմանի: Պաօթեամիս ('ի լտ. պոմանս)... լինի պոման 'ի մէջն. տայ եղբօր իւրում զպոմանն՝ որ գրեալ է: Գրէ թուղթ պոմնի: Որ ոչ հնազանդի պոմնին, և այլն. Մխ. դփ: *Մի առնել պոմանի ուխտին. Մեսր. Էբէց: *Միաբանեցան, պոմանս արարեալ. զի մինչ 'ի կատարած զմիմեանց պատերազմ մեծացեն. Մաղբն:

ՊՈՄԱՆԵՄ, եցի. ն. Տ. ՊԱՅՄԱՆԵԼ. *Առաջի արքայի աղաւա մարդիկ պոմանեցին. Կանոն. ուր և զգինի առն՝ զայս պայման առարեն:

ՊՈՄՊԻԼՈՍ. գ. Բառ յն. Πομπίλος. Pompilus. (որպէս թէ յուղարկաւոր, ուղեցոյց.) Ազգ ձկան, որ ուստի կարապետ լինի նաւուց՝ որպէս թէ ճանապարհ ցուցանելով. *Զնոյն զայս զպոմպիլոսն անհնեցուն առնել, և զպոմպիլոս. Ծն. փիլ. Լիւս:

ՊՈՅՏ, պուտոյ. (առաւել ռմկ.) Տ. ՊՈՅՏՆ: *Զինչ հաւասար է պոյտ ընդ կարասի. Սիր. նոր. ժգ. 3: *Քաղէր զբանջար անտառին, և 'ի փոքր պոյտ արկեալ եփէր. Վրք հց. Ը: *Զպուտան զարձեալ պուտոյն 'ի բաց հանցեն. Կանոն:

ՊՈՅՏՆ, պուտան, տանք. տանց. գ. Χύτρα. Olla. իտ. Pignatta, pentola. որ և ՊՈՅՏ, և ՊՈՒՏՈՒԿ ասի. ռմկ. պտուկ. Ման կաւեղէն, խեցեղէն, կամ կաթսայ փոքր. չէօմլէք, չէօմլէք, փիք. *Եփէին 'ի պուտան:

Ձարդաւանակն արկ 'ի պոյան ։ Ի սան մեծ պղնձի, կմ 'ի պոյան ։ Ցօշեցին զմիս նոցա խաշև 'ի պուտուկս։ Ամենայն դէմք իբրև զայրեցած պատառ ։ Զինչ հաղորդ իցէ պոյան ընդ կաթսայի. սա ընդ հարկանի, և նա փշրի. Թագաւ. ծա. 8 ։ Դտ. Է. 19 ։ Տ. Բգ. Ի. 14 ։ Միք. Գ. 3 ։ Յովէլ. Բ. 6 ։ Նաւում. Բ. 10 ։ Սիր. ժգ. 3 ։ 'Ո՞ւր պուտանց մխիթարութիւն, ու՞ր կոկորդաց քաղցրութիւն։ Երիս ժամս 'ի պոյան եփել զայն (որ և զկնիկ կաթսայ կոչի). Վստ. հց. Ֆ. ։

ՊՈՅՑՆ. Ըստ Բժշկարանի՝ է և Անուն խոտոյ և ծաղկի. Տ. ՊՈՒՑ ։

ՊՈՆՏՈՍ, կամ ՊՈՆՏԻՈՍ. որպէս Գ. յն. Πόντος. Անուն ծովու և գաւառի. տես բռ. յակ. ան ։ Բայց վարի 'ի մեջ և իբր ա. Պոնտացի. յն. Πόντιος. Pontius. 'Հերովդէս, և պոնտոս պիղատոս. Գծ. Դ. 27 ։ 'Պոնտիոս պիղատոս էր դատաւոր աշխարհին. Ոսկ. Մ. Ա. 9 ։

ՊՈՉ, ոյ. Գ. (առաւել ամկ.) Ձետ. ագի. տուան. Գաւյրագ. 'Կճղակն և պոչն որպէս զեղջին. Հ. ոէօգ. ԻԴ ։

ՊՈՉ. որպէս Թլփատ, անդամն որ Թլփատի. անԹլփատութիւն. 'Զպոչսն հրամայէ Թլփատել։ Մորթ պոչոյն։ Մարմին պոչոյն. Փիլ. Լին. Գ. 48. 52 ։

ՊՈՉԻՒՆ. Գ. որ և ՊՈՌՈՉԻՒՆ. Բառաչիւն արջառոց. 'Ամօթ է 'ի ցուլն փոփոխութիւնք. զի անարժան է ծնութեանն անուանն պոչիւնք և պոռոչիւնք. Կոչ. Է ։

ՊՈՊԶԱԿ. Գ. Ὑπέριχον. Hypericum. իտ. Ipirico, perforata, erba di S. Giovanni. խոտ անուանեալ՝ կարմրահոյզ իբր արիւնական. հիբէրիքուն, բիւմմանիսն քնհար ։ Գաղիան ։

ՊՈՊՈԿ. Գ. Բառ ամկ. որպէս Փեճեկ, կեղև. 'Առ զընկուզին զպոպոկն, որ հաղուցեալ լինի, և ծեծէ, և զջուրն քամէ. Բժշկր։ Այս ամկ. և պոպիէլ, որպէս կեղևել. գերծուլ ։

ՊՈՌՆԻԿ, նկի, կաց. ա. Գ. Որ խառնակի ընդ այլում, ընդ որում չէ ամուսնացեալ օրինօք՝ եթէ այր իցէ և եթէ կին. նոյն բառ է և յն. Πόρνος. Fornicator, scortator. որպէս այր բոզարած. զանի, գահպէ, զքն. զքնոցէ. 'Չխառնակել ընդ պոռնիկս։ Եթէ ոք եղբայր անուանեալ՝ պոռնիկ իցէ ։ Ո՛չ պոռնիկք, ոչ կռապաշտք, ոչ շունք. Ա. Կոր. Ե. 10 ։ Զ. 9 ։

Եւ մանաւանդ՝ որպէս Բոզ. Πόρνη. Fornicatrix, meretrix, scortum. գահպէ, բոզուհի, փահիշէ. 'Զպոռնիկ մի առնուցու ։ Կին պոռնիկ և պղծեալ։ Կապէնս պոռնկաց։ Զխարդ եղև պոռնիկ՝ քաղաքն հաւատարիմ սիոն. և այլն ։ 'Կին որ կապեալ է ընդ առն, եթէ ընդ այլում հաղորդի՝ եղիցի պոռնիկ. նոյնպէս որ կապեալ է ընդ կնոջ, եթէ յայլ կին մերձենայ՝ պոռնիկի. Ոսկ. յհ. Բ. 16 ։

Կամ որպէս Կին արամբք շնացեալ. Μοιχαλίς. Adultera. Տես Առակ. Լ. 20 ։ Ովս. Գ. 1 ։ (Հալածականն անխտիր գրի և հնչի պոռնըկաց, և պոռընկաց, որպէս Թէ և ուղղականն իցէ՝ պոռընիկ ։)

ՊՈՌՆԿԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել անկզիտացեալ 'ի պոռնկութի. 'Զիք ինչ պոռնկագոյն և յայրատագոյն քան զայն ակն՝ որ զայնպիսիսն տեսանել ախորժիցէ. Ոսկ. Մ. Ա. 6 ։

ՊՈՌՆԿԱԽԱՌՆԻՉ. Գ. Կաւատ. անօրէն միջնորդ պոռնկութեան. 'Կոչեաց իշխանն զկին մի (կմ զոմն մի) պոռնկախառնիչ, որ է կաւատ։ Եմուտ պոռընկախառնիչն 'ի տուն, և տեսանէ զերիտասարդն մեռեալ. Հ = Յ. Ն 87 ԻԷն. յուլ. Ի ։

ՊՈՌՆԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Πορνικός. Meretricius. Որ ինչ պոռնկաց է սեպհական. 'Զատեանելիս իմ խաւարեցուցի պոռնկական տեսութի. Եփր. խոստ. 'Պոռնկական խորհուրդ, կամ ծաղր. Անյաղ. յայտն. և Ար. որս. Տ։ 'Տագնապեցայ յերամակ ախտին, պոռընկական զաղրադանին. Ցն. ուրպ. (այսպէս գրի 'ի հին ձձ. իսկ յայլս՝ պոռնըկական ։)

ՊՈՌՆԿԱԿԵՐՊԵ, ից. ա. Ունող զկերպս պոռնկաց. 'Պոռնկակերպ կերպարան. Նար. ԽԷ ։

ՊՈՌՆԿԱՑՈՅՑ, յուցի, էց կամ աց. ա. Որ 'ի յոյց և 'ի խնդիր ելանէ պոռնկաց. վերակացու պոռնկանոցին. 'Ընդ սերգեայ՝ որ յաղէքսանդրի խաղացուկ և պոռնկացոյց։ Արդ ընդ պոռնկացոյցս կարգեցար. Վրք հց. Յ ։

ՊՈՌՆԿԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ՊՈՌՆԿԻԼ. 'Կապեաց երբեմն պօղոս՝ որ 'ի կորնԹոս պոռնկացաւն, և արձակեաց զնա սրտիւն ապաշխարել. Սեբեր. ԺԶ ։ 'Ի կորնԹոս՝ զոմն պոռնկացեալ պօղոս ուղղէր. Ոսկ. յհ. Ա. 37. ապ. պոռնկեցեալ ։ 'Կապեաց երբեմն պօղոս 'ի կորնԹոս զպոռնկացեալն. Ոսկիփոր։ 'Զպոռնկացեալսն բառնալ 'ի միջոյ (այլ ձ. զպոռնկեցեալսն)։ Զօրէն պոռնկացելոց կանանց. Պէտ ։

ՊՈՌՆԿԱՆՈՑ, իաց. Գ. Πορνεῖον, οἶκος πορνῶν. Lupanar. որ և ՊՈՌՆԿՈՑ. Տուն պոռնկաց կամ պոռնկուԹե. 'Որդիքն քո 'ի պոռնկանոցս օԹևանս առնէին. Եղեմ. Է. 7 ։ 'Զամենայն քաղաքս՝ պոռնկանոցս կազմեցեր. Եփր. Մատթ։ 'Տեղիս այս չէ պոռնկանոց։ Անամօթ էր և յաշխարհալուր պոռնկանոցին. Ոսկ. յհ. Ա. 17. և ԻԿ ։ 'Առ դուռն պոռնկանոցին կայր կանգնեալ ։ Առնոր պոռնկանոց զատուն իւր. Վրք հց. Դ. ԾԷ. և ԾԻ ։ 'Ի պոռնկանոցէն առ հրաման ունել զկինն. Իգն։ 'Զարքայութին կանամբք խոստովանին՝ և զգրախտն պոռնկանոց. Մխ. Դփ ։

ՊՈՌՆԿԱՊԱՏԻՐ. ա. Պատրանօք հրապուրիչ 'ի պոռնկուԹիւն. 'Պոռնկապատիր պատկերացն կերպարան՝ ստապատիր և քամնվայ. Նար. Կ ։

ՊՈՌՆԿԱՊԷՍ. մ. Որպէս զպոռնիկս. 'Ծախել զամենայն գոյս տան իւրոյ պոռնկապէս. Վրք հց. ԾԻ ։

ՊՈՌՆԿԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող պոռնկաց կմ պոռնկուԹե. 'Ո՞ւր են պոռնկասէրքն. Փարպ ։

ՊՈՌՆԿԱՏՈՒՆ, տան, տանց. Տ. ՊՈՌՆԿԱՆՈՑ. 'Արկին 'ի պոռնկատուն մի. Հ. հոկտ. ԺԷ ։ 'Զինքն այլակերպել և յեկեղեցի երԹալ որպէս 'ի պոռնկատուն. Կանոն ։ 'Աւերին՝ եԹէ եգիտ պոռնկատունս և եմուտ յարբեցուԹի։ Կամ զոհել, կամ երԹալ 'ի պոռնկատունն. Հ = Յ. յունիս. ԾԻ։ և յուլ. Ի ։

ՊՈՌՆԿԱՐԱՆ, ի, աց. Գ. Ուր Պոռնիկ, (ըստ որում բոզանոց տուն և բոզարանն.) 'Ամենայն արբեցող և պոռնկարան աղքատասցի. Եւագր. Ի ։

ՊՈՌՆԿԵՄ, եցի. ն. } Ἐπορνέυω.
ՊՈՌՆԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. }

Տալ պոռնկիլ. և լայնաբար՝ Իգացուցանել. մեղկել. 'Զարբունի պաշտաման իւրոյ պոռնկեաց 'ի կուռս հեԹանոսաց. Լմբ. սղմս ։ 'Մի՛ զհոտոտելիս իգացուցաներ, մի զճաշակելիս պոռնկեր. Վրդն. ծնն։ Յորմէ և Ոսկիփոր. 'Զճաշակելիս պոռնկեցին։ 'Պոռնկեցուցանիցեն զուստերս քո զկին իւրեանց ։ Մի՛ պղծիցես զդուստր քո՝ պոռնկեցուցանելով զնա ։ Առ 'ի պոռնկեցուցանելոյ զնա ընդ իշխանին. Եւ. Ւ. 16 ։ Ղևտ. ԺԹ. 29 ։ Ի. 5. և այլն։ 'Զայս զպոռնկէնասէ, և որ պոռնկեցուցանէ զայլս. Ոսկ. Ա. կոր. Ի ։ 'Ընդ ածս աղգաց օտարաց զպղծուԹի հաւատոյ իւրեանց պոռնկեցուցանել. Լմբ. սղմ ։

ՊՈՌՆԿԻՄ, եցայ. ն. Πορνέυω, ἐκπορνέυω. Fornicor, scortor. որ և ՊՈՌՆԿԱՆԱԼ. Պոռնիկ լինել. գործել զմեղս պոռնկուԹե. զինա էննէ. եբր. զանա, հինէնա. 'Պոռնկեցաւ նու քո Թամար։ Զի մի պոռնկեսցի երկիրն։ Պղծեցաւ ժողովուրդն պոռնկել ընդ դստերսն մովաբու. ևն ։

Ըստ եբր. ոճոյ և Կռապաշտել. 'Պոռնկեցան զհետ ածոց նոցա։ Անձն որ երԹիցէ զհետ վհկաց կամ գիտաց՝ պոռնկել զկնի նոցա ։ Արարեր քեզ կուռս կարկատունս և պոռնկեցար ընդ նոսա։ Պոռնկեցան յեգիպտոս։ Պոռնկեցան յածս իւրեանց. ևն ։

ՊՈՌՆԿՈՐԴԻ, դւոյ, դեաց. կամ դւոց. Գ. Νόθος. Spurius. Որդի կնոջ պոռնկի. ծնեալն 'ի պոռնկուԷ. աղջկորդի. որդի շնուԵ. պիտակ զաւակ. քիճ. 'Մի՛ մտցէ պոռնկորդի յեկեղեցի ած. Օր. ԻԳ. 2 ։ 'Վասն պոռնկորդեաց. Նխ. օրէն ։ 'Ոչ Ծվայր խոստեցին հեԹանոսք զպոռն կորդին չմտանել 'ի քրմուԹի։ ԵփԹայի պոռնկորդի էր. Եղիշ. Դփ։ 'Սողոն աԹենացի օրէնս եդ՝ ոչ ընդունել զպոռնկորդիսն 'ի ժառանգուԹիւն. և զիկուրգոս՝ ոչ Թաղել զպոռնկորդիսն. Պիտառ ։ 'Եւ ոչ ժողովուրդն իսկ ունէր յանձին Թագաւորել զպոռնկորդին 'ի վերայ իւրեանց ։ Զեր պարտ և պատշաճ պոռնկորդւոյն շինել զտաճարն սբ ած. Եփր. Բգ.

ՊՈՌՆԿՈՑ, ի, աց. Տ. ՊՈՌՆԿԱՆՈՑ. Πορνεῖον. Lupanar, sistrum, prostibulum, domus meretricia. Նմանութեամբ՝ Տուն չածոց. կռատուն. 'Ի գլուխս ամենայն ճանապարհաց քոց շինեցեր զպոռնկոցս քո ։ Կործանեսցեն զպոռնկոցս քո. Եզեկ. ԺԶ. 25. 31. 39 ։ 'Պոռնկոցս արարեալ 'ի քաղաքին ։ Զայն ծանուցեալ Թագաւորին՝ քանդեաց զպոռնկոցն. Սոկր. Է. 18 ։ 'Քան զպոռնիկսն 'ի պոռնկոցսն չեմք ինչ աղնուագոյնք. Ոսկ. Մ. Ա. 10 ։ 'Պոռնկոցս զերանելի բարուԹիւնս երկնից կարծելով՝ ընդ մենանդրեայ և ընդ այլ չարագլուխսն. Մխայէլ. Իւլ։ 'Ի պոռնկոցաց 'ի տէրունի վայրսն փոխել. Փիլ. Բհ։ 'Զորս 'ի պոռնկոցաց՝ զիգացեալս և զծաղրածուս. Սարգ. հանգ։ 'Մարմին, ասէ, ոչ պոռնկաց է, այլ տն ընդունարան։ Արդ քոյի մերձաւորք՝ մի լիցուք պոռնկոցք. Ոսկ. Ա. կոր։ 'Զախող զկշռամբն զոգիսն անդրէն կրկնեալ՝ զտաճարն զգաստուԹե պոռնկոց առնիցեն. Եւագր. ԾԱ ։

ՊՈՌՆԿՈՒԹԻՒՆ. Գ. Πορνεία. Fornicatio, scortatio. Գործ պոռնկաց. պոռնկիլն. և ԿռապաշտուԹի, 'ի Տր գիրս՝ առէպ. եբր. զէնոէիմ, զէնուԹ, Թազնուք ։

ՊՈՌՈՉԻՒՆ. Գ. Μύκημα. Mugitus. Բառաչիւն. գոչիւն արջառոց. պոռչալը. 'Ամօթ է 'ի ցուլն փոփոխուԹիւք. զի անարժան է ծնուԹեն անուանն պոչիւնք և պոռոչիւնք. Կոչ. Է ։

ՊՈՌՈՏ. ա. } Κομπώδης, κομπηγόρος. Jactabundus, jactans se.
ՊՈՌՈՏԱԽՕՍ. }
ՊՈՌՈՏՈՂ. }

Խոշոր և յոխորտ. խրոխտապանծ. մեծաբան. (խուզ, և խօսօղ.) 'Բանք պոռոտք դքալ՝ իմաստունն ոչ երկեցուցանեն. Պիտառ ։ 'Պոռոտաձայն, կամ խոշորաձայն. Հին բռ։ 'Իբրև առ մարդ պոռոտախօս և խուժադուժ ընդհարկանիմ պատերազմաւ, և ոչ իբրև ընդ ածոց։ Ոչ ընդոստեալ զարԹեաւ ընդ պոռոտախօս բանս նորա. Պտմ. աղէք ։ 'Եւ ոչ զիս երկեցուցանեն պոռոտող բանքդ (այլ ձ. պոռոտախօս). Պտմ. աղէք ։

ՊՈՌՈՔ. Նոյն Թուի ընդ Պոռոտ. (եԹէ չիցէ և այնպէս գրելի.) 'Եւ զխարդ պո-

ուղք և միջացեալ փարթամաց կարասից ժուժալ. Մագ. ԻԷ։

ՊՈՏԱԳՐՈՍ. Ուղղագոյն գրչութեն բառի Պոտագրոս, զոր տեսցես. *Էր պոտագրոս, և բժշկեցաւ։ Այր պոտագրոս, զի չկարէր նա ոչ գնալ և ոչ կալ. Եւս. պտմ. ա. 13։ Ը. 41։

ՊՈՐ. Տ. ՓՈՐ, և ԿԱՐԱՊ. *Զփասխան և զպոր և որ այլք այսպիսիք. Խոր. Բ. 78։

ՊՈՐԵԼ. Ա. յետին գրիչս՝ որպէս Փորել, կամ բրել։

ՊՈՐՈՄԻՄ, եցայ. Յ. փոթոթիլ լեզուի՝ որպէս 'ի տոթոյ կերլեայ կամ ըմպելեաց. պուրուշմագ. *Խօսելով անյայտս և անհաւաստիս. մի զի լեզուն ահա անդէն իսկ պորոմեցաւ 'ի մահադեղէ. Պտմ. աղէք։

ՊՈՐՏ, ոյ, կամ ի, ոց, կամ ից. գ. Ὀμφαλός. Umbelicum. Միջին վայր որովայնի մարդոյ և բազմաց յանասնոց՝ փոսաձև, որով կցի մանուկն ընդ մօր իւրում յարգանդի անդ, և ընդ այն ձգեալ զհիւթս՝ սնանի. կեօպէկ, նաֆէ. *Զօրութիւն զպորտիւ որովայնի իւրոյ։ Պորտ քո թակոյկ ձախարակեայ։ Յորում աւուր ծնար՝ ոչ ոք եհատ զպորտ քո. Յոբ. Խ. 11։ Երգ. Է. 2։ Եզեկ. ԺԶ. 4։ *Ամենայն վայրքն այնոքիկ՝ որչափ 'ի մէջ գաւաթան մերոյ և պորտոյ ձևացեալ կայ. Պղատ. տիմ։ *Դաստաւորին դիտելով գառեացէ մերկ իսկ զպարանն, և մերկ մինչև ցպորտս զէգն. Պղատ. օրէն. ծա։

ՊՈՐՏ՝ առի լայնաբար և իբր Որովայն. փոր. լանջք. գոգ. Γαστήρ, κοιλία. Venter, ... *Դնէր սուսեր ընդ պորտով. Բ. Թ. ԺԳ. 42։ *Ի պորտ ձկանն (յովնան)։ Մարդք՝ որ վասն պորտոյն աղետի և որկորոյն չարութեան յօժարեցին անցին ըստ օրէնս նախնեացն. Գ. Մ. Զ. 7։ Է. 7։ *Եղև յունան 'ի պորտ ձկանն. Եփր. համաբ։ *Էջ նա 'ի պորտ ձկանն ... 'ի պորտոյ ձկանն ելն ել 'ի վեր։ Աղաղակաւն մարգարէին 'ի պորտոյ կիտին. Կոչ. ԺԳ. և Ժ։ և Նար. ԻԵ։ *Բեկաւ խորտակեցաւ փշրեցաւ թշնամին (բանսարկու), յորժամ ետես զանօթն իւր. զի 'ի պորտ և յորովայն իւր սուզէր. Եփր. ծն։ *Այլ և զպորտս և զբարձս և զծնօտս նոցա քերէին գործովք տանջանաց. Եւս. պտմ. Ը. 10։ *Ի յորկորամոլ ճաշ կաճանաց, որ փոխանակ այ պատուեն զպորտս. Պիտ։ *Կերակուր վասն պորտոյ հաստեալ է, և պորտ՝ ուտել խնդրէ. Եփր. ա. կոր։ *Ուտելով և ըմպելով ընդ աշխարհականաց՝ զպորտն պարարէ. Լմբ. առ չեան։

ՊՈՐՏ. Միջին վայրք. և Որ ինչ 'ի ձև պորտոյ կայցէ 'ի միջավայրի ուրեք. *Զօր իջանէ ընդ ծովակողմն առ պորտով երկրին. Դիոն. Ի. 37։ *Ի քարինսն որ պորտս անուանին, և դիրեալ լինին 'ի մէջս կարակնից (ծ կամարաց կամ գմբեթաց). Աւետ. Ց. (կեօպէկ ճաշը։)

ՊՈՐՏ Ի ՎԵՐ. որպէս Յորսայս. ... *Պարզեաց զինքն պորտ 'ի վեր՝ վասն ցաւոյն։ Կայր պարզեալ պորտ 'ի վեր. Վրք հց. Յ։

ԳԱԼ ՊՈՐՏ ՅՈՐՍԱՅՍ. Յորսայս անկանիլ. ... *Որ 'ի գաւեհիկս պատմի առակեալ արտաքոյ դիպուածի, երկնի յստորս կործանիլ, և նա եկեալ պորտ յորսայս՝ զանն 'ի վեր յերկին ջանայ կարկատել, զի մի երկին յերկիր անկցի. Մագ. ԾԷ։

ՊՈՐՏԱԲՈՅԾ, բուծի, ից. }
ՊՈՐՏԱՊԱՐԱՐ, ի, աց. } ա. Παράσιτος. Parasitus, coenarum adsecla, bucco. Որ բուծանէ և պարարէ զպորտ. որովայնամարար. որկորամոլ. *Վասն այլոց գիւտաարաց՝ որ պորտաբոյծք են և պարարեն զգեսան. Կոնոն։ *Մի տօնք ոչ 'ի լրումն պորտաբոյծ որովայնի կարգեցան. Խոսրովիկ։ *Ի պորտապարար զեղխութիւն դեգերել. Պիտ։

ՊՈՒԵՏԱԿԱՆ. ա. որ և ՊՈՒԵՏԻԿՈՍԱԿԱՆ. Ποιητικός. Poëticus. Պուետիկոսաց պատշաճեալ. քերթողական. բանաստեղծական. *Գրով պատմեսցէր զիս պայծառ և պուետական առասութեամբ. Մագ. ԽԸ։

ՊՈՒԵՏԵԼ. ն. Քերթուածս յօրինել. բանահիւսել. քերթել, քերթողել. *Քեզ և հոմերականս հատուածին բան 'ի պխաանի պուետեալ առաւել քան զեւնոմիոս։ Ասի բան սակս կեսանի՝ յոլովագոյնս սիրել նմա զայլոցն պուետել առասութեն (այլ ձ. պատուել). Մագ. Ղ. և ԿԸ։

ՊՈՒԵՏԷՍ, ոի, տեայք, տեայց, աէից. }
ՊՈՒԵՏԻԿՈՍ, ի, աց. գ. }
որ և ՊՈՒԷՏ. Բառ յն. Ποιητής. Poëta. (գրի և ՊԻՒԵՏԷՍ, ՊԻՒԷՏԷՍ, ՊԻՒԷՏԻԿՈՍ). Բանաստեղծ. բանահիւս. քերթող. կերտող. չափաբան. ... *Դինարքոս պուետէս, ոչ հռետորն։ Կիննեթոն զակեդմոնացի պուէտէս։ Ստեսիքորոս պուէտէս։ Պանիասսս պուետէս։ Սափփով և աղկէոս պուետեայք. Եւս. քր. Բ. ստէպ։ *Ոչ իմաստութեամբ պուետէից աւետարանեցի ես ձեզ. Եփր. ա. կոր։ *Զուր են առասպելքն պուետիկոսին. Եւս. քր. Բ։ *Որպէս ոք ուստեք 'ի պուետիկոսացն ասաց զճշմարիտն, կրթութեն գործոյ օգտակար է. Նիւ. գծ։ *Տաղասացութիւնս գովասանական առնել ըստ սովորութեն պուետիկոսաց. Մագ. ԾԳ։

Լայնաբար՝ որպէս իմաստասէր, կամ իմաստուն. *Զոր պուետիկոս կոչէին, որ է փիլիսոփայ, որ թարգմանի էակաց խելից գիտող. Վանակ. հց։ *Զայս՝ պուետիկոս ոմն բարեխնորհ՝ արգահատէր ընդ սողոմնի. Նար. ԽԸ։ *Պորփիւրիոս պուետէս. Վրդն. պտմ։ *Առ նոսա լցաւ իմաստնոյն պուետիկոսի բան հաւատարիմ. Ցհ. ԿԸ։

ՊՈՒԵՏԻԿՈՍԱԲԱՐ. մ. Ποιητικῶς. Poëtice. Իբրև զպուետիկոս. քերթողաբար. *Գրեցից քեզ թուղթ՝ ելլենական հանճարով, ոչ պարզաբար. այլ պուետիկոսաբար։ Արասցեն սահղծումն բանի պուետիկոսաբար. Մագ. Է. և ԺԷ։

ՊՈՒԵՏԻԿՈՍԱԿԱՆ. } Տ. ՊՈՒԵՏԱԿԱՆ.
ՊՈՒԵՏԻԿՈՍԵԱՆ. } *Հզօր ես 'ի պուետիկոսականն մատենագրութեն։ Փոլեմոնն այն զամենայն մատեանս պուետիկոսեան յիւր պալատն պարբերեալ պահպանութեամբ. Մագ. ԻԸ. և Է։

ՊՈՒԵՏԻԿՈՍԵՄ. Տ. ՊՈՒԵՏԵԼ. *Այժմ խնձորոցս կամիմք քեզ պուետիկոսել. Մագ. ԿԸ։

ՊՈՒԵՏԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ποίησις, ποίημα. Poësis, poëma. Քերթողութիւն. քերթուած. *Զ յօժարամտութեն քո 'ի բանաստեղծական մեր պուետիկոսութեն ... տարագել ոչ է ժամանակ. Մագ. Ը։

ՊՈՒԷՏ. Տ. ՊՈՒԵՏԷՍ. *Հոմերոս պուէտ. Եւս. քր. Բ։

ՊՈՒԼ. գ. Բառ լտ. Bulla. որ գրի և Վուլ, բուլ. այն է կնիքն քահանայապետին հռովմայ. *Եթէ ոչ ունիցի պուլ և գիր առաքելական, մի ընկալցին զնա. Մաքթին։

ՊՈՒՂԵՄ, եցի. ն. գրի և ՊՈՂԵԼ. (լծ. լտ. ...) Հերքել. ցրել. վանել. *Զբարձակեսն 'ի բազմականացն 'ի բաց պուղեաց։ Ուսերբաւ զերամակս փղացն պուղէր. Խոր. Բ. 60. և 79։

Իսկ Բ. Մ. ԺԲ. 22. *Անդէն և անդ մրրրկեալ ընդ միմեանս՝ պուղէր պղտորէր, և առհասարակ ընդ ամենայն կողմանս 'ի փախուստ դարձուցանէր, այլ ձ. լռկ, պուղէր. այլ ձ. լռկ, պղտորէր. իսկ յն. 'ի փախուստ աճապարեցին՝ այլ այլուր բերեալ։

ՊՈՒՏ. գ. որ և գրի ՊՈՅՏ, ՊՈՅՏՆ. Ἀνεμώνη. Anemone rubra, vaccinum, saliunca. Ծաղիկ գոյնայնոյ կարմրագոյն. կակաչ՝ ընտանի և վայրի. ... *Անեմոնէ. պուտ. Գաղիան։ *Պուտ. հարմնոյ ծաղիկ. անդ։ Տես և ՓԵՆՆԵՑ, և ԿԱԿԱՉ։

ՊՈՒՏՆԱՐԴ. գ. Χυτρόγαυλος. Magna olla, labrum. Աման մեծ 'ի ձև պուտան, որպէս կաթսայ, տաշտ. աւազան. *Արար տասն պուտանարգս պղնձիս. և ունէր պուտանարգ մի՝ քառասուն սափոր, և այլն. Գ. Թգ. Է. 38. 43. և այլն։

ՊՈՒՏՈՒԿ, տկի, կաց, և տկունք, տկանց. գ. Χυτρίς, χυτρίον. Ollula. Պոյան փոքրիկ, խեցեղէն կամ պղնձի. ... *Եա հրաման երկաթի պուտկօք հալել կապար. Ագաթ։ *Դտին կուժ մի ջրով, և պուտուկ, և ափսէ. Վրք հց. ԺԷ. Յ. (տպ. պատուկ)։ *Խորտակարարքն լուսանայրին սկաւառակս և պուտուկսն. Հ = Ց. Ճաշ. ԺԷ։ *Կամակար է պուտուկ պղնձի։ Ի թոնիր և 'ի պուտուկս. Վրդն. Էլ. և Ղևտ։ *Իբրև պուտկունս ոք զի արկանէ հրով. զմարմինն այնպէս կծուակիծ առնէ. Եղիշ. ԻԳ։ *Եա եմ եպիսկոպոս խոհակերոցին՝ պուտկանց և սափորոց. յորժամ մեզանչէն ինձ կարգեմ զնոսա. զպուտկունսն աղիւ և համեմով, զսափորսն գինւով և ջրով. Վրք հց. ԻԸ։

Գրի և իբր ռմկ. ՊԸՏՈՒԿ. Վրք հց. ԺԷ. և Վարք. ուր և տէպ գնի յոքն. Պտուկներ, և ուրեք Պուտկնի։ Այլ է և ՊՏՈՒԿ ըստ գրոց, զորմէ զկնի։

ՊՈՒՐԱԿ. ի, աց. Տ. ՊՐԱԿ, ըստ որում Անտառ. *Ի սակաւ անտառակին՝ 'ի հայուտ պուրակին. Բուզ. Գ. 14։ *Զպուրակս յաքուեն անտառաց շամբից եղեգանց 'ի հաստատութս գոյութեց գրչաց կազմեցից. Նար. Ը։

ՊՈՒՐԱԿԱՑԻՐ. Տ. ՊԱՐԿԱՑԻՐ։

ՊՈՒՐՃ. Ռամկական բառս՝ Բուրգն. *Պուրճքն եղիայրին և ճանկալեային չեն փոքր քան զեկեղեցւս նիկոմիդացւոց. Բր. ...։

ՊՈՒՐՃ, պրճեր. ըստ արաբացւոց աճող՝ է Աստեղատուն զոդիակոսի. որ և կենդանակերպ. ... *Տես զաւալն՝ երբ յայն պուրճն լինի, որ չէ ցանելոյ և սերմանելոյ. Վստկ. ԽԳ։ *Բայց ստեղծաց որ որոշեն տուն և կայան ... զի որք պրճեր և կենդանակերպ են կերպարան, զանունս տուն նոցին առեն իւր կերպարան. Եզն. ...։

ՊՉՐԱԿ. Տ. ՊՐՃԱԿ։

ՊՉՐԱՆՔ, նաց. գ. Περιεργία. Nimia diligentia, curiositas, ambitio. որ և ՊՉՐՈՒԹԻՒՆ. Կանացի պաճուճանք. հպարտանք. և Լկտութիւն. խենեշութիւն. ցոփութիւն և արհամարհոտ բարք. *Ոչ մեծութեն ինչ նշանակ է՝ այնչափ զարդ յանձին կապել. այլ ընդոստնելոյ և պչրանաց. Ոսկ. ա. թես. Է։ *Ուր պչրանք և հպարտանք և արբեցութիւն և ոչինչ հաստատութեն. Բրսղ. յհ. Դ։ *Մարգարէն եսայի երկայնագոյնս ձաղէ զպչրանս նոցա։ Ոչ վայելէ կնոջ քրիստոնէին և յուսացելոյ յած՝ ընդ այնպիսի պչրանս գալ (այլ ձ. պչրանս). Մաշթ. ա. պ. Է։ *Երանեակ (գուսանը արքայի) առեցեալ զայր իւր զարդարեալ պչրանօք և պաճուճելով կայր զօրհանապազ. Խոր. Բ. 60։

ՊՉՐԻՄ, եցայ. չ. ʼΑχνόμαι, Θρύπτομαι. In lasciviam et in delicias labor. Ընդ այցանս գալ. խնճողանալ. ՚ի ըկտուխս հատանիլ. ՚Զինչ իցէ խայտալն (կանանց). յորժամ հպարտիցին, յորժամ պչրիցին, զաչսն զվայրաքն յածիցեն. Ոսկ. ա. փիլ. ծէ։

Խոկ յասելն Լմբ. ող. ՚Ուստ ինձ յիմ կրծոց ջուր ըմպել. և ոչ ՚ի գեղ օտար պչրել... կարծի ունել զզօրութիւն և պչնելոյ։ Տես և զպաճորդ բառս։

ՊՉՐՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ Պչրանք. ըստ խմիք և ընդ Պչրումն. ՚Անհայտարար պչրումն, պատնկակերպ կերպարան. Նար. խէ։

ՊՊԼՈՒԿ. գ. Բառ ռմկ. Պտուկ անկոց. ըմպիւղ. բոլբոջ. Փէշէգ. ՚Ասացին ոմանք, թէ լաւ հոտելն՝ յետ կթելոյն է... զի շուտ հանէ պղպջուկն, և ՚ի պատահարաց ամբողջ մնայ. Վստկ։

ՊՌԱՍՏ, կամ ՊՌԱՍՏԻՆ. և ՊՌԱՍՏՆՈՑ. Տ. ՊՐԱՍ. ՚Լինէր ընդ պռաստին եւսեբեայ կնոջ պղրւոյ անցանել. Ճճ։ ՚Ահնու պռաստինս հարիւր. որ է գեօղեան. Վրդն. պտմ։ ՚Կրկնակի կործանեալ կորիցէ զա ՚ի մերոց պռաստոնցէ և ՚ի թեմէ. Մագ. ա։

ՊՌԵՄՆ, ի, ից. գ. Բառ անյայտ. որպէս Թզենի պարտիզաց կամ գաշտաց. ՚Ի Թզենեացն են որ բերեն պտուղ, և որք զնոյն ոչ ընկալեալ զատուեր զարուի պահեմ. նիցն՝ զոյնպէս լինին. Եփր. ա–եփար։

ՊՌԵՍՏԵՐ. գ. որ և ՊՐԵՍՏԵՐ. Բառ յն. Πρηστήρ. Prester. այլուր թարգմանեալ Կիզումն. կիզմունք. Ազգ հրատեսիլ ցոլմանց յամպոց՝ հանդերձ ուռուցիկ մրրկաւ հողմոյ. ՚Պռեստեր, որ կիզիչ ասի, հողմ է շարժմանեալ ընդ ամպոյ խառնաւք և թանձրագունի՝ ՚ի ձեռն ինքեան պատառեալ չչարունակ ծալմունս ամպոյն՝ խոշիւն շաչիւն և թնդիւն առնելով... Ապա թէ թերապորբոք իցէ հրութիւն առ ՚ի յոչ ուժգին հարկանել ամպոցն՝ պրեստեր կոչի, որ ասի կիզիչ. Արիստ. Ծ։

ՊՌԵԻՔ. Ընթերցիր կամ իմա Պռոյգ. ՚Ոմանք իբրև պաշպս զկուսութիւն փոխանակ մեռանիլ մատուցանեն. Ժմ. յն։

ՊՌՋՏԵՄ, եցի. Տ. ՊՌՍՏԵԼ. ՚Զայնան պռզոտեալ կոկոզարանէր. Արծր. Գ. 5։

ՊՌՋՕՂ. Բառ անյայտ, որ թուի Ջոկող. կամ յափշտակող զօտարին ինչ. գող կրծող զիրս այլոց. ՚Ասեն. օտարին՝ գնովք գնեալ է զմեզ ՚ի տեառնէն արարածոց... թէ ճշմարիտ է նմա (մարկիոնի)՝ օրինացն տծ, յորմէ զարարածս ամենայն գնէ, ապա օտարին՝ զոր նմա պռզօղ մուծանէ, չէր պարտ նորա արարածոցն ցանկանալ, թէպէտ և ՚ի տանջանս էին կամ ՚ի հանդստեան. Եղնիկ։

ՊՌԻՄԻԿՈՒՌ, կամ ՊՌԻՄԻԿԵՌ կմ ՊՌԻՄԻԿԻՒՌՈՍ. գ. Բառ լտ. և յն. Primicerius. իտ. Primocero. Πρωτοχήριος. որպէս թէ Նախամոմ, Նախակերոն. Անուն նախագահութեան ՚ի մէջ ուսազ արքայ, որպէս նախկին նշանակեալն ՚ի ցուցակի. կամ առաջին ատենադպիր։ Ճճ. և Հ. հյ․ օրգոփ ն բոգոսի։

ՊՌԻՆԹԻՈՆ. Բառ անյայտ. այսպէս մեկնեալ ՚ի Կնոր. Բգ. ՚Պռինթիոնն գունդ ինչ զօրական էր»։

ՊՌԻՈՆ. Տ. ՊՐԻՌԻՈՆ. ՚Այրեաց զպռիոնն պարտեզ, այսինքն զտաճար՝ ուր ըզհուրն վառէին. և այլուր, տարուշան ասի. Հ. մարփ. իէ։

ՊՌՈԹԵՍ. և ՊՌՈԹԵՍՄԻՈՍ. Բառ յն. որպէս Առաջադրութիւն. վճիռ. պայման. և այլն. Πρόθεσις, προθέσμιος. Մխ. դտ. յօդէնս Բգ։

ՊՌՈՑԳ, պռուգի, գաց. գ. Ըստ յն. բռօիքս. կամ բռոիքս. Προΐξ. Dos. Օժիտ. պաշտամատական. վարձանք. ինչք՝ զոր հարսն բերէ ՚ի տանէ ծնողաց իւրոց ՚ի տուն փեսային. Ճիճեր. ՚Առաջինն (կին) եբեր պռոյգս։ Եթէ ոչ տանէ կասկ (այրն), որդիք պռուգօք կնոջն ժառանգեն զնաւլ անն պռուգաց։ Զոր ինչ բերէ կին ՚ի պռոյգս։ Հաւանի այրն ՚ի պռոյգսն։ Ցամենայն աշխարհս ըստ սովորութե բերեն կանայք զպռուգսն։ Այլ ոք՝ որ առնու կին օրինաւոր պռուգօք։ Այն որ յառնէն ՚ի կինն գարձաւ (պարգև), ոչ գրի ՚ի թիւ պռուգացն՝ որ հարսինն է բերք։ Պռոյգս տայ գստերացն՝ և ստացայր որդւոցն. Մխ. դտ։ ՚Տուայրն՝ որ է վարձ կուսութեն, զոր փեսայն տայ. և հարսն պռոյգս. Մաշտ. ջահկ։ ՚Առ սուլտանն՝ զայգ քեզ՝ կին արա, և տամք ըզմանածկերտ քեզ պռոյգ. Ուռհ։

ՊՌՈՏԱՔԱՆ. Տ. ՊՌՈՏՈՍԻՆՈՍ. ՚Տեսանեմ զքեզ այր պռոտոսարան. Արծր. Ժ. 3։

ՊՌՈՏՈՆ. կամ ՊՌՈՏԻՆ. Հյց. հոլով յն. բռոտոս, բռոտի. Πρῶτος, τη, τον, την. որ է Առաջին. ուստի Պռոտոն կամ պռոտին Արմենիան՝ է ասել, Զառաջին Հայս։ Խոր. ա. 13։ Թղթ. դաշ. ևն։

ՊՌՈՏՈՊԱՊ. գ. Բառ յն. բռոտոբափբաս. Πρωτοπάππας. Primus Papa, Pontifex maximus. Հայրապետ. քահանայապետ. ՚Եւ ինքնագլուխ պռոտոպապոյս (փոխանակ գրելոյ՝ պռոտոպապս) հռովմայ՝ սեպհական. և ամենայն աշխարհի. Թղթ. դաշ։

ՊՌՈՏՈՍՏՐԱՏՈՐ. որ կարճելով գրի և Պռոտոստատոր, կմ Պռոստրատոր. Բառ յն. ('ի միջին և ՚ի յետին գարս.) Πρωτοστράτωρ, προστράτωρ. Princeps sive magister equitum. Զօրապետ հեծելոց. ՚Պատուով առաջին գոլ հեծելազօրացն, որ կոչի յունարէն պռոտոստրատոր։ Ալեքսի մեծի պռոտոստրատորի։ Ի սիրեցեալ փեսայէն մերմէ պռոտոստրատորէն։ Արժանաւոր սրբ թագաւորութեն փեսայի՝ (ալեքսի) պռոտոստրատորին. Ժղ. հաւաքն։

ՊՌՈՏՈՓՐՕՆԴԻՍ. Բառ յն. ՚ի յետին գարս. Πρωτοφροντίστης. որպէս թէ Առաջին խոհական խնամակալ. և վարժապետ, վարդապետ, ուսուցանող. խնամատար, և Ճգնաւոր։ Զայս անուն սեպհականեցաւ անձին սուրբ Անտոնոսի ուղղափառի. ուպէս է տեսանել ՚ի գրուածս նորա. գտանի գրեալ և այսպէս. ՚Ի ձեռն տէր Սարգիսնոսի, որ է պռոտոփրոնդէս հայոց մեծաց. Ցիցատ։

ՊՌՈՒԳԱԾ. ա. Դուստր՝ որոյ ընկալեալ իցէ ՚ի ծնողացն զպռոյգս՝ վասն հարսանալոյ. Ճիճեղճ. ՚Այսպէս և քորքն ժառանգեն զհօրենանց հայրն՝ թէ ոչ են պռուգած. Մխ. դտ։

ՊՌՈՒԳԵՄ, եցի. ն. Προΐξασθαι. Dono, donis adornare. Օժտիլ զարդարել՝ ճոխացուցանել. ՚Զնոյն եկեղեցի պռուգեաց և փարթամացոյց ստացուածովք։ Պռուգեալ կարգաւորեաց փարթամութբ զվանքն սբյն կռանելիոսի. Մարբին։

ՊՌՈՒԿ. Անստոյգ գրչութե. իբր Ցռուկ. ՚Մի կապեսցես զպռուկ եզին կալոտւոյ (այլ Ձ. և առ. ցռուկ). Սարգ. յկ. Է։ Իսկ ռմկ. Պռուկ, պռկունք՝ է Շրթն, շրթունք։

ՊՌՍՏԵՄ, եցի. ն. Բարձրայոնութբ ունչս առնել. յընչաց քրքել. ՚Առեցեալ զայն իւր զորդան՝ պչրանօք և պռստելով կայր. Խոր. Բ. 60։

ՊՌՍՏԵԼ ԶԵՕՆՍ կամ ՑՌՆՕՔ. Կիզել զյօնս. կիզայոն լինել. գոռ լինել. ՚Խեթիհայելով, և զյօնսն պռստելով. Վրդն. ող։ ՚Զայնան պռզոտեալ կոյոզարանէր. Արծր. Գ. 5։ ՚Ոչ աղարտել զաշխատութիւս մեր... և յունօք պռստել. Կիր. պտմ։ ՚Պռլստել. կըկզել. Հին բռ։

ՊՌՏԱՊԱՊ. Տ. ՊՌՈՏՈՊԱՊ։

ՊՌՏՕՍՏՐԱՏՕՐ. և ՊՌՕՍՏՐԱՏՈՐ. Տ. ՊՌՈՏՈՍՏՐԱՏՈՐ։

ՊՌՕՍԽՈՒՄԷ. Բայ յն. բռօսխօմէն. Πρόσχωμεν. Attendamus. Ուշ դիցուք. ունկնդիր լիցուք։ Պորգ։ Ն ժմ։ ՚Պռօսխումէ. բարբառս այս յունական է. ՚ի մերս՝ ունկն դիք, կամ ՚ի վեր նայեցէք թարգմանի. Խոսր. պտրգ։ ՚Զպատմարգին ձայնն լսէ, առաւել ՚ի պռօսխումէն, որ զերկնաւոր թագաւորին երեսն տեսանէ. զի վարձք առնելոյն ժամն այն է. զի թագաւորք և իշխանք ձի պատուսեն (ճեպելով) վասն պռօսխումին. Կիր. Երզն. Խր։

ՊՌՕՏՈՓՐՕՆԴԻՍ. Տ. ՊՌՈՏՈՓՐՈՆԴԻՍ։

ՊՍԱԿ, ի, աց. գ. պ. ֆիլուկ. Στέφανος. (Ստեփանոս), στεφάνη. (յորմէ թ. խոտէֆան.) Corona. διάδημα, diadema. στέμματα, serta, infulae. Բոլորշի զարդ գլխոյ ՚ի պէսպէս յօրինուածոց՝ որպէս թագ. արքունի. որ և Ցեղեր. որպէս բրաբիոն յաղթողաց ՚ի մրցանս, կմ մարտիրոսաց, ևն. Բաճ, Ըէճան, էֆսէր, չէնկէար, չէնկէալ (լծ. ընդ շինգղ). ՚Որոյ անունն ստեփանոս կարդացեալ, որ ըստ եղլադականին ('ի մեզ') պսակ առնայնի. Նար. խւ։ ՚Եւ առ զպսակն մեղքոմայ թագաւորին նոցա ՚ի գլխոյ նորա։ Եդին ՚ի գլուխ նորա պսակ ՚ի քարէ պատուականէ։ Պսակ ունէր ոսկի։ Առցես արծաթ, և արասցես պսակ. և այլն։ ՚Պսակ իմանամք տիրապէս՝ որ եդեալ լինի ՚ի գլուխս թագաւորաց՝ յորժամ օծանին. Խոսր։ ՚Ընկեցեալ զերկրաւոր պսակն՝ զհետ ընթանայր երկնաւորին. Խոր. Բ. 89։ ՚Պսակն փառաց։ Պսակն կենաց՝ զոր խոստացաւ սիրելեացիւրոցտէր. Յկ. ա. 12։ ա. պետ։ Յայտն. ևն։ ՚Իջին զօրքն վերինք, և զփառաւորանուն պսակս մատուցին մեծ թագաւորին. Եփր. ՚ի ծն. ծմ։ ՚Ցուլս և պսակս հասուցեալ... կամէր զոհել. Գործ. ժդ. 12։ ՚Պսակ պարծանաց։ Պսակ շնորհաց։ Պսակ վայելչութե, գեղեցկութե և այլն։ ՚Որդիքն ըստ նմանութեան պսակի շուրջ զնովաւ բոլորեալ. Խոսր։ ՚Մինն ՚ի նոցանէ փութացաւ վերապեաց ՚ի սբ պսակէն։ Մի զրկեսցին ՚ի ցանկալի պսակացն. Եղիշ. Է. Ե Շ։

ՊՍԱԿ. որպէս Մանեակ գլխոյ փեսային և հարսին. ըստէֆան. ՚Իբրև փեսայի եդին ինձ պսակ. Ես. կա. 10։ ՚Վասն զի պսակ փեսային է խաչն և չարչարանքն, ապա յայտ է թէ խաչիւն պսակեաց քս զեկեղեցի և չարչարանօք. Գէ. Ես։

Եւ Օրհնութիւն խորհրդոյ ամուսնութե. ՚Իբրև կատարեցին զհարսանիսն, եդին պսակ ՚ի սբն վռնիփատոս ՚ի մեծ եկեղեցին. Վրք հց. ծդ։ ՚Եթէ ոք գաղտ պսակ դնիցէ, պսակադիրն լուծցի. Կանոն։ ՚Պսակն անլուծեր լիցի. Յհ. իմ. ատ։ ՚Մի ոք ՚ի ձենջ գաղտ պսակ գիցէ ումեք... հաստարակաց տեսութբ յայտնի դիցի պսակն. Շ. ընդհանր։

ՊՍԱԿ Ի ՓՇՈՑ կամ ՓՇԵՌՑ. որպէս այն՝ զոր բոլորեցին ՚ի գլուխ փրկչին մերոյ. ՚Առեալ ՚ի մէնջ զի փշոց պսակն՝ և եդ ՚ի գլուխ հաւատացելոց պսակ լուսափայլ. Մէքն. Ղն։ ՚Պսակաւն փշեայ. Նար։

ՊՍԱԿ ԱՐԵԳԱԿԱՆ. Բակն նորին, կամ ամանն. ՚Այնպէս զարդարէ զգեցողն, որպէս և ոչ զերկինս պսակն արեգական, և ոչ պարած բակք աստեղաց. Ոսկ. Ես։

ՊՍԱԿ. Ծնօտք կամ ջլջանակք իրաց. ՚Արասցես սեղանոյն պսակ ուղղեան շուրջանակի. և արասցես պսակին ծնօտս. Ել.

ԻԸ. 25. և այլն: *Արդ ասացես պսակ շուրջ զտանեօքն, զի մի՛ ոք 'ի վայր անկցի. Օր. ԻԲ. 8:

ՊՍԱԿ. Բոլորշի խուզումն հերաց եկեղեցականացն 'ի գագաթունս նոցա. կուլահ, տըլէր. *Դպիրկոպքն պսակ արասցեն 'ի գլուխս 'ի ձև բոլորի 'ի նշան եկեղեցականութեան. Մաշթ.:

ՊՍԱԿ. Բոլորումն կամ շրջան տարւոյ. *Օրհնեսցի պսակ տարւոյ քաղցրութեամբ քո. Սղ. ԿԴ. 12: *Զբոլոր պսակս տարւոյն քաղցրութեամբ պարգևեսցես նոցա. Ճ. Ժ.:

ՊՍԱԿԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Շուրջանակի ծայրալիր պտղաբերութիւն, կամ բերք տարւոյ. *Ոչ յապականութիւն հնձեալ, այլ 'ի պսակաբերութիւն. Պիտառ.:

ՊՍԱԿԱԴԻՐ. ա. Որ դնէ պսակ յաղթողաց. *Պսակքս մերձ, և պսակադիրք յօժարք. և որք պսակինն՝ չեք առաջի. Ճ. Ը.: *Զինուորք երկրաւոր թագաւորաց ունին պսակադիրս զզօրագլուխսն. Վրք հց. Յ: *Զնա իւր պատուադիր և պսակադիր քարոզէ. Սարգ. յկ. Ի.: *Ոչ հաճի պսակադիրն ընդ անձնահաճ. Մեկն. եբր.:

ՊՍԱԿԱԴԻՐ. Քահանայ՝ որ պսակէ զփեսայ և զհարսն. *Պսակն անվաւեր լիցի, և պսակադիրքն ընդ պատժով. Յհ. իմ. տփ: *Եթէ ոք գաղտ պսակ դնիցէ, պսակադիրն լուծցի. Կանոն: *Պսակադիրքն այսպիսեաց՝ կցորդ չարեաց նոցին լինիցին. Շ. ընդհանր.:

ՊՍԱԿԱԴԻՐՍ ԱՌՆԵԼ. } ՊՍԱԿԱԴՐԵԼ. ն. } Պսակ դնել, պսակել զփեսայ և զհարսն. *Չէ արժան յաւուր չարաթու պսակադիրս առնել. Յհ. իմ. տփ: *Պսակադրեսցին 'ի սբ եկեղեցւոջ. Մխ. դտ:

ՊՍԱԿԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պսակ դնելն փեսայի և հարսին. պսակումն. *Կատարի հաճոյութեամբ պսակադրութեան. Մխ. դտ:

ՊՍԱԿԱԶԱՐԴ, ի,ից. ա. Պսակաւ նահատակութեան զարդարեալ. պսակաւոր. *Զհաւատոյ որդիս սբյն Գրիգորի պսակազարդ տեսեալ. Շար: *Պսակազարդ սբ զինուորին՝ թէոդորոս մեծ նահատակին. Գնձ:

ՊՍԱԿԱԶԳԵԱՑ. ա. ն. } Στεφανηφόρος. ՊՍԱԿԱԶԳԵՍՏ, ի, ից. } Coronam gestans, coronatus. կամ բայիւ, στεφανηφορέω, coronam gero, coronatus sum. Զգեցեալ զպսակ. պսակազարդ. պսակաւոր. *Ի հանդերձեալն պսակազգեաց զարդարի. Լմբ. առկ: *Ի յաւիտենական կեանսն պսակազգեացս լինիլն սբքն. Լմբ. իմ: *Պսակազգեստ վկայ. Ճ. Ա: *Ելէք տեսանել պսակազգեստ զփեսայն. Նիւս. երգ: *Ընդէր բաժանել կամեցար 'ի հոգւոց այլոց պսակազգեստից գասուց. Թէոփ. Խ Դ:

Կմ Բոլորովին զարդարեալ որպէս պսակաւ. *Ի ցամաքել երկրի՝ պսակազգեստ պաճուճազարդ երևեցաւ երկիր. Տօնակ:

ՊՍԱԿԱԶԳԵԱՑ ԱՌՆԵԼ. } Στεφανόω. ՊՍԱԿԱԶԳԵՍՏ ՑՈՒՑԱՆԵԼ. } Corono. Պսակաւ զարդարել. պսակել. *Պսակազգեաց արար մարտիրոսօք (զեկեղեցի). Ճգ: *Ոչ ես պատերազմեցայց ընդ քեզ, որպէս զի մի՛ գուցէ համբերութբ քով պսակազգեաց արարից զքեզ. Վրք հց. Դ: *Այլ զի զնոսա պսակազգեստս ցուցանիցէ, որպէս և զերանելին յոբ. Վրք հց:

ՊՍԱԿԱԶԳԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Στεφανηφορία, στεφανοφορία. Coronae gestatio. Պսակազգեացն լինել. *Պսակազգեցութիւնք ընդ բոլոր մակեդոնիա լինէին ('ի ծննդեանն աղեքսանդրի). Պտմ. աղեք:

ՊՍԱԿԱԿԱԼ. գ. Զարդ գլխոյ՝ որ 'ի վեր ունի զպսակն, որպէս խոյր, ապարօշ, չինգլ, և այլն. *Զմեհեանդս, և զպսակակալս և զծիրանիս, և որ ինչ 'ի թագաւորսն մաղխամուղ. յն. περιβόλιον, շրջարկու. Դատ. Ը. 26: *Զծամակալս և զպսակակալս. յն. պճղնաւոր, կամ քառամանեակ. Եսայ. Գ. 19:

ՊՍԱԿԱԿԱՊ. ա. Որում կապեալ է պսակ. պսակազգեաց. *Երկիր պսակակապ թագազարդեալ տերևազգեաց և ծաղկազարդ բուսովք: Զվկայիցն բոլոր պսակակապ թագազարդեալ դասս. Խոր. Վրդվ. և հոգւ.: *Պսակակապ գլխով ձոխանալով կնան 'ի տուն իւրեանց յաւիտենական. Մեկն. ղկ:

ՊՍԱԿԱԿԱՊ. Որ կապէ այլում զպսակ. թագադիր. *Վեստախորացն, որք են պսակակապք արքային. Մխ. դտ:

ՊՍԱԿԱԿԻՐ. Տ. ՊՍԱԿԱԶԳԵԱՑ. *Մինչ ածխանալ տեսանել զքաղաքն ակնունէր, պսակակիր տեսանէր. Փիլ. յոբ:

ՊՍԱԿԱԿԻՑ. ա. Կցորդ պսակի. ունող զնոյն պսակ. *Ընդ սոսա փանոսի լինիք պսակակից. Եղիշ. Է: *Առաքելոցն խորանակից լինել և պսակակից. Սարգ. Բ. յհ. Ա: *Տօնախմբութիւն տօնախմբաց պսակակից առնէ սբց զտօնօղս իւրեանց. Եփր. կս:

ՊՍԱԿԱՀԱՄԲԱՐ ԿԷՏ. Տեղի 'ի ծագ ասպարիսի, ուր համբարեալ պահի պսակն յաղթութե. *Առ 'ի յառաջագէմ ընթացս պսակահամբար քննադիր կիտին. Ագաթ. (յորմէ և կոչին. ուր գրի պսակահաս:) *Փութալն 'ի նշանակեալ նպատակ պսակահամբար քննադիր կիտին. Խոր. հռետ.: *Պարակցեալ հրեշտակախառն օրհնութբ 'ի պսակահամբար կիտին՝ բոլորեալ պսակօք. Թէոդոր. Խչ:

ՊՍԱԿԱՀԻՒՍ, ի, ից. ա. Որում հիւսի կմ դնի պսակ. պսակակապ. Թագաւորացն. *Տոհմ արշակունեաց ... պատուապարգևից պսակահիւսից. Նար. Ծբ:

ՊՍԱԿԱՁԵՒ. ա. Որ ինչ է 'ի ձև պսակի. բոլորածիր. *Պսակաձև յօրինուածով զարդարեալ. Պիտ:

ՊՍԱԿԱՅԱՐՄԱՐ. ա. Στεφανηπλόκος. Որ յարմարեալ հիւսէ զպսակ. *Եւ պսակայարմար այնպիսւոյ պսակի՝ սէր է. Նիւս. երգ:

ՊՍԱԿԱՆՈՒՆ. ա. Որոյ անունն է պսակ, այն է ըստ յն. Ստեփանոս. *Պսականուն նախավկային, և հօր մերոյ սբյն գրիգորի. Գնձ: *Որոց նախկի պարուց նոցին՝ պսականունն (կամ պսակ անունն) է ըստ նոսին. Յճխ. որդւ:

ՊՍԱԿԱՊԱՃՈՅՃ. ա. ն. Պսակաւ պաճուճեալ. պսակազարդ. *Յաղթողական վերամբարձութբ՝ պսակապաճոյճ գեղազարդելոց. Նար. ԼԷ:

ՊՍԱԿԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Պարգևիչ պսակի. պսակիչ. *Սոսցեալ ես համարձակութիւն առ նահատակադիրն և պսակապարգև ալարիչն մեր. Ճ. Ա:

ՊՍԱԿԱՌ. ա. (լաւ ես՝ Պսակառու.) Առօղ զպսակ յաղթական. *Վատասեալք 'ի ստադին, և պսակառք աչալրջութբ. Մծբ. ժդ:

ՊՍԱԿԱՍԷՐ. ա. Սիրող պսակին. հաւատարիմն ամուսնոյ իւրոյ. *Ծաղիկք գարնանայինք ծաղկեցան, և նոքա ոչ յիշեցին զպսակասէր ամուսինս իւրեանց. Եղիշ. Է:

ՊՍԱԿԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Որ տայ յաղթողաց զպսակ. *Նահատակութեանց վերակացուաց, և պսակատուաց. Պղատ. օրին. ԺԲ:

ՊՍԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Στεφανίτης. Coronatus. Ունօղ զպսակ. պսակակիր. պսակազգեաց. *Ի յաւիտենան պսակաւորս ճեմեցուցանէ. Իմ. Դ. 2: *Ընդ ո՞ չար ինչ անցանէ, և համբերել մարթէ, այն ինքն է պսակաւորն ձեմել (յն. պսակիլ). Ոսկ. յհ. Ա. 23: *Դրոշմեալս հրով նշանաւորս ոսկեղդական գիցն տանի՝ տաս 'ի ձեռին պսակաւորս՝ խոստովանեցուցանել ('ի ձաղանս). Փ.Կ. Բ. 14. յն. նշանաւ գինիսի՝ թաւ տառով: *Զխոստովանողական անուն ժառանգեցին, և պսակաւորք եղեն 'ի քէն. Վրք հց: *Կրօնաւոր արքեալ պահօք՝ 'ի վերայ երկրի փառաւոր է, և յերկինս պսակաւոր եղիցի. Վրք հց. Է: *Նորահրաշ պսակաւոր. Շար:

ՊՍԱԿԱՒՈՐ. Առաւել ասի զմարտիրոսաց. *Կիպրիանոս մեծ, և հալածիչ, և պսակաւոր: Տեսի յաղագս առաքինութեան նահատակեալս զձեզ. զամենեսեան պսակաւորս տեսի. Ածաբ. կիպր. և [illegible]: *Զսրբն ստեփանոս ... զդասուց պսակաւորաց զառաջին պսակաւորն. Ճ. Գ: *Յաւուրս քառասնորդացս ընդ քառասուն պսակաւորքս այս պսակեսցուք. Թէոփ. Խ Դ:

Որպէս և զթագաւորաց. *Յաղագս տիգրանայ, որ իններորդ 'ի նախնեաց մերոց պսակաւորաց էր. Խոր. Ա. 22: *Ի հայկազանց մերոց պսակաւորաց. Ասող. Գ. 2:

Եւ զհայրապետաց. *Ըստ նմին օրինակի և իմ պսակաւորն և հայրապետն սբն գրիգոր. Յհ. իմ. եկեղ:

ՊՍԱԿԱՒՈՐՔ. Պսակեալ փեսայ և հարսն. *Քահանայն լուծցի 'ի պատուոյն, և զպսակաւորսն վերստին պարտ է պսակել. Յհ. իմ. տփ:

ՊՍԱԿԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Պսակ առնուլ. պսակաւոր լինել. պսակիլ. *Զերկիր փշովք դատապարտեաց, և այժմ գայ պսակաւորիլ փշովք. Բրս. ծրն: *Վկայական մահուամբ պսակաւորեալք 'ի քս. Ճ. Բ: *Վասն սիրոյն քո տանջեալք մեռանէին, և պսակաւորեալք լինէին 'ի քէն. Վրք հց: *Պարտ և արժան է պսակաւորել թագաւորի բարեպաշտութբ. Վանակ. [illegible]:

ՊՍԱԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Պսակաւորն լինել. պսակազգեցութիւն. *Սկզբնալոյս պսակաւորութեան բոլորեցն 'ի քս հաւատացելոց. Գր. տղ. 'ի տփէ: *Ննջեցելոց՝ հանգիստ և պսակաւորութիւն. Վրդն. [illegible]: *Յապականութենէ ջրհեղեղին նորոգեաց ստ զաշխարհս ամենայն բուսովք և սերմանեօք ըստ առաջին բարեզարդութեան և պսակաւորութեան. Կամրջ:

ՊՍԱԿԵՄ, եցի. ն. Στεφανόω, στέφω. Corono. Պսակաւ զարդարել. պսակ տալ կամ դնել. վարձատրել փառօք. *Բոլորիւք վարդից պսակեսցուք. Իմ. Բ. 8: *Ոչ պսակի, եթէ ոչ ըստ օրինին մարտիցէ. Բ. տիմ. Բ. 5: *Տէր ոսկի զինու հաճութբ քով պսակեցեր զմեզ. Փառօք և պատուով պսակեցեր զնա: Պսակէ զքեզ ողորմութբ և գթութբ. ևն: *Անթառամ փառօք պսակէ զսոս իւր: Պսակեցան 'ի քէն ընդ վերին զուարթունս. Շար: *Գուցէ 'ի ծաղկանց վարդից զտատասկն պսակիցես (այսինքն տատասկաւ). Մաղ:

ՊՍԱԿԵԼ. որպէս Զարդարել. շքեղազարդել. փառաւորել. ճոխացուցանել. *Պսակեցեր զերկինս լուսաւորօք, և զերկիր ծաղկօք. Մաշտ: *Ըզքեզ քաղաք սբյ... անվախճան փառօքն պսակեաց նա հօգին: Պսակէ զքեզ 'ի պատիւ ամենայն արդարոց իւրովք: Քանզի թագաւորն քս պսակեաց զսա սքանչելի փառօքն իւրովք: Որ պսակեացն զհայաստան նորասքանչ լուսաւորչօք. Շար: *Զարդ փառաց մեծութեան (է մեղայն), որով նոյն ինքն ածութիւն պսակեալ փառաւորի: Ոչ եթէ զպիրկեալսն նուաստացուցանեմ, այլ զպիրկողին անունն պսակեմ. Նար. ԻԷ. 4:

ՊՍԱԿԵԼ. Օրհնել զպսակ ամուսնութե. պսակ դնել. *Ի պսակն՝ որով պսակեաց ըզնա մայր իւր յաւուր փեսայութե իւրոյ.

Երգ. Դ. 11: «Պսակին՝ 'ի որ եկեղեցի. Մխ. դտ: «Այրն իմ՝ որ պսակեցաւ ընդ իս՝ անյայտ կորեաւ. Հ. աւր. Փ:

ՊՍԱԿԵԼ, իլ. Կարգաւ բոլորել. շուրջ պատել. և Գլխաւորել, իլ. «Ոչ զի ամենեցուն լինիցի՝ շուրջ զնովաւ սեղանոյն պսակիլ. Լմբ. պտրգ: «Իբրև շինի և վերանայ նա, ամենայն շինուածն պսակի. Մծբ. Ա:

ՊՍԱԿԻՉ. ա. Որ պսակէ, կամ զարդարէ, կամ գլխաւորէ. «Պսակիչ սոցա քո: Որ պսակիչդ ես սոցա. Ժմ: Շար: «Պսակիչ լերանց և դաշտաց զանազան ծաղկօք. Մագաղ: «Միջնորդեցաւ առ մեզ Թշնամին կենաց մերոց և պսակիչ սբ չարչարանաց ծառայիցս քոց. Եղիշ. Է:

ՊՍԱԿՈՒՄՆ, կման. գ. Պսակիլն. «Յուղարկեալք գնացին՝ կոչեցեալք 'ի պսակումն. Փարպ: «Հասցես առաքինիք, եհաս ժամ պսակման մերոյ. Եղիշ. Է:

ՊՏԵՂՆ, պտղան. գ. Ծայր մատին փափկամիս. «Որպէս նետ արձակի 'ի պտղանէ. Լմբ. իմ: «(Լաւ մեզ այն է), երբ մատին՝ պտղանց կոկ թուեսցին, և երբ մեկնեսցին մեկնի զերծանի նման. Վրդն. յԺ: Տե՛ս և զբառն ՊՏՈՒՂ:

ՊՏԽԻՄ. եցայ. չ. Ըղձախիլ. կամ մխիլ. «Եւ 'ի հաստանելն 'ի սակառսն՝ նոյնպէս եկաց ('ի պահս), և ոչ պտխեցաւ 'ի կերակուրս զատկաց. Հ. դեկտ. ԺԱ:

ՊՏԿԵՄ. եցի. ը. } Պատուէս 'ի վեր երևեցուցանել. ընձիւղել.
ՊՏԿԻՄ. եցայ. չ. } բողբոջել. ցցուել. ծլել. φύω. «Թէպէտ և ոստովք առ ժամանակ մի պտկեսցէ. Իմ. Դ. 4: «Ջի նիսան էր, յորժամ ծառք պտկեն և ծաղկեն. Բրս. մրկ: «Թզենի կակղացեալ ոստովք, և պտկեալ տերևօք: Ոստքն պտկին, և տերևն երևի. Երզն. մթ: որպէս և Վրդն. ատեւ:

ՊՏԿՈՒՆՔ. Տ. ՊՏՈՒԿ, պտկունք:

ՊՏՂԱԲԵՐ, ի, աց կամ ից. ա. Καρποφόρος, ρων, κάρπιμος, καρπόβροτος. Frugifer, rus. εὔφορος, ferax. Որ բերէ զպտուղ. պտղաբեր. և Բեղուն, բարեբեր. «Ծառ կամ փայտ պտղաբեր: Որթ պտղաբեր: Երկիր պտղաբեր: Ծառք պտղաբերք: Զամենայն ծառս պտղաբերս: Զփայտ՝ զոր գիտիցես, թէ չիցէ պտղաբեր, զայն հատցես: Տալ յերկնից մեզ անձրևս, և ժամանակս պտղաբերս. և այլն: «Ամենազան ծառոց պտղաբերաց ստացուածս և խնամակալութիւն. Ածաբ. ծղ: «Ծառովք պտղաբերովք. Ածր. Է. 6: «Այլք 'ի պտղաբերացն (անկաց) գան 'ի պէտս շինուածի, իսկ այգին (որթն) ոչ. Բրս. մրկ: «Քուշ զփշաբեր և զանպիտան և զցամաք երկիր նշանակէ, և ոչ զպտղաբերն. Մեկն. ծն: «Զբժշկութեան ծառ մաքրեալ պտղաբեր կենաց կազմեցէք. Պիտ: «Լինել կողմանցն լեռնայինս և պտղաբերս: Տեսեալ բեղուն աշխարհ ինչ անապատ և պտղաբեր. Եւս. քր. Ա: Իսկ Վրք հց. Յ. «Մէն քանսա ձիթոյ պտղաբերիլ», թուի՝ որպէս 'ի պտղաբերութէ ձիթենւոյ:

ՊՏՂԱԲԵՐ. Նմանութեամբ և ոգւով ասի. «Արդարութեն՝ արդարև էապէս պտղաբեր, և որպէս անանց զմիտս. Փիլ. այլաբ: «Յամենայն գործս բարութե, պտղաբերք և աճեցեալք գիտութեամբ այ. Կող. Ա. 10: «Կարէք միայն զօրանսայքին յանդամս մեր՝ առ 'ի պտղաբերս առնելոյ զմեզ մահու. Հռ. Է. 5: «Փիլիպպեցւոցն՝ բառ ամենայն հաւատացելոց. միանգամայն և պտղաբերաց. Յոհ. պող: «Ընկալ զպտուղն 'ի քեզ, և լեր պտղաբեր կենացն յաւիտենականաց. Վրք հց. Է:

ՊՏՂԱԲԵՐ. որպէս Ընծայաբեր. «Յիշեա՛ տէր զպտղաբերս և զբարեգործողս սբյ քո եկեղեցւոյ. Պտրգ. ատւ: «Յաղագս ուխտաւորաց և պտղաբերից 'ի սբ եկեղեցիս այ. Ժմ:

ՊՏՂԱԲԵՐ ԼԻՆԵԼ. Տ. ՊՏՂԱԲԵՐԵԼ. Καρποφορέω Fructum fero. «Ջի պտղաբերք լիցուք այ. Հռ. Է. 4: «Լիցուք պտղաբերք զառաքինութեն և զմաքրութեն. Վրք հց. ԻԵ:

ՊՏՂԱԲԵՐԵՄ, եցի. ն. Καρποφορέω. Fructum fero, produco. καρποφοροῦμαι, fructifer sum. καρπόω, καρποῦμαι, fructum percipio, et offero. Բերել պտուղ. տալ զպտուղ. պտուղ տալ. (իրօք կամ նմանութեամբ.) «Փայտ կենաց՝ որ փոխանակ մահացու պտղոյն զքո պտղաբերեցեր. Շար: «Ջեմմանուէլն պտղաբերեաց՝ քաղցրաճաշակ տունկ կենաց. Տօղ խաչի: «Սիրելի է մեզ խաչն, որ զանմահութեն մեզ պտղաբերեաց. Պիտառ: «Պտղոյ 'ի բերանոյ իւրմէ պտղաբերէր զպարգևս հոգւոյն՝ յայտնութբ աւետարանին. Հաւ. ատւ: «Այգի ողկոյզս երիս պտղաբերէ, հեշտութե, արբեցութե, թշնամանաց. Ոսկփոր:

Կամ Պտղաբեր և շահաբեր լինել. շահ գործել. և Պտուղ կմ օգուտ քաղել. «Ընդ ամենայն աշխարհ աճէ և պտղաբերէ. Կող. Ա. 6: «Նոքա ոչ պտղաբերեցին յայնժամ յասացելոցն: Բիւրս 'ի ձեռն գոհութեն այնորիկ պտղաբերեցեր վարձ. Ոսկ. յհ. Ա. 45. և 26: «Պատուհաս ընկալեալ՝ զոր 'ի մեզ պտղաբերեաց՝ ցաւս և տրտմութի, ապականութի և մահ: Թշուառութեն և հոգք և տարակուսանս 'ի նմէ ինձ պտղաբերեցաւ. Մագ. Է. և Ա:

Կմ Ընծայել իբրև զերախայրիս և զպտուղս. «Պտղաբերեսցուք նմա... ոսկի՝ թերևս զիս կարծիցէք աւել կամ զարծաթ. պտղաբերեսցուք զմեզ ինքեանս. Ածաբ. պատ. Ա: «Ես զիմս (սիրտ) պտղաբերեմ օրհնօք՝ այ. Խոսր: «Զարդ եկեղեցւոյ պտղաբերեալ զքեզ. Շար: «Պտղաբերել յարգեանց անդաստանաց (տալով տասանորդ և այլն). Խոր. Գ. 20: «Յաղագս ընծայելոյ 'ի բերոցն մասն ինչ և 'ի տէրունեան տաճարսն, և կամ լիաձեռն զխայրեացն հասուցանեն պտղաբերելոյն. Պիտ: «Զոր ինչ 'ի շնորհաց հոգւոյն առեալ, և եկն 'ի միտս, զայն պտղաբերեցաք. Նար. յոհէ:

ՊՏՂԱԲԵՐԵԼ. որպէս Պտղաբեր առնել. «Ծաղկեցուցէ պտղաբերեսցէ բաժակ երկնաւոր արեան կենարարիդ զերկիրս իմնամեալ աւուրն լուսոյ. Նար. ղէ:

ՊՏՂԱԲԵՐԻՄ, եցայ. չ. Որպէս Պտղաբեր լինել. տալ զպտուղ. «Ջի բանաւոր երկիրս քո պտղաբերի 'ի փառս քո. Ժմ. Յ: «Պտղաբերի միայն բարի և արգաւանդ հողն. Ա. որս. Ա: «Անգատան. և այգի անսերմ և անդործ՝ չպտղաբերի. Խոսր: «Ծաղկիմ և ոչ պտղաբերիմ: Եղանես 'ի հաւէս իմմէ, որք ատրով և կաթամբ պտղաբերին. Նար. կա. և Երգ: «Ի բարիս անկեցաւ, և 'ի չարիս պտղաբերեցաւ. Կոչ. Է: «Որպէս զցօղ՝ զի ցօղէ յերկիր. որով պտղաբերեցան անդաստանք մտաց ամենեցուն. Պրոկղ. յոյժ: «Ցուցնէ նախ բողբոջէ, ապա ծաղկէ, և ապա պտղաբերի. Սկևռ. Եռ:

ՊՏՂԱԲԵՐՈՒՄՆ. հ. որպէս Պտղաբերել. «Այլ և տաւուել պտղաբերմն զբերկրութի. Ոսկ. յհ. Ա. 21: «Արմատացաւ և պտղաբերեաց պտուղ (իմա, զպտուղ) գեղեցիկ. Տր. խէլ. հոյեմբ. ԺԲ:

ՊՏՂԱԲԵՐԻՉ. ա. Որ բերէ զպտուղ. «Սա է անմահութե պտղոյն պտղաբերիչ. Յհ. իմ. ափ:

ՊՏՂԱԲԵՐԻՉ. Ընծայաբեր. «Օրհնեա՛ զուխտաւորս և զպտղաբերիչս եկեղեցւոյ քում սբյ. Պտրգ:

ՊՏՂԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Καρποφορία. Fructuum productio, foecunditas, & oblatio. Պտղաբերն գոլ. պտղաբերելն. արգասաւորութի. «Պտղաբերութի կոչի արածանի (եփրատ գետն). Փիլ. այլաբ: «Եփրաթայ, որ թարգմանի պտղաբերութի. քանզի 'ի նմա տուաւ մեզ պտուղն կենաց. Ջքր. կբ: «Լիութի և պտղաբերութի և բժշկութեան աղօթիւք նորա շնորհեցաւ յայ. Ագաթ: «Զառ 'ի նմանէ ծնունդն խուզել (կամեցեալ), պարտ է 'ի մտաց պտղաբերութենէ խնդրել. Կիւրղ. գնդ: «Եհաս 'ի պտղաբերութե բարեաց. Խոսր: «Ոչ նախ զխմս բանաւոր երկիր 'ի պտղաբերութիւն հասուցի. Շ. ատէն:

ՊՏՂԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. որպէս Ընծայաբերութի. «Երթայի 'ի տունն յօժարութբ սրտիւ մատուցանել բառ կարի պտղաբերութի. Ճ. Գ: «Յորս ոչ հաճի տծ յայնպիսի պտղաբերութիւնս աղօթից. Խոսր: «Ընկալ զբանս զայս՝ ոչ սկիզբն, այլ լրումն մերոյ պտղաբերութե. Ածաբ. պատ. Է:

ՊՏՂԱԲՈՅԾ. ա. Բուծիչ և պարարիչ պտղոյ. պտղատածող. կամ Պարարտ պտղովք. «Ոչ ինչ բնաւ էին նմանք... պտղաբոյծ առողջութե այլ պտղոց ձիթենւոյն. Փարպ:

ՊՏՂԱԳՈՐԾ. ա. Պտղաբեր. արգաւանդ. «Գրիգորիոս՝ պտղագործ երկիր. Երզն. ը:

ՊՏՂԱԶԱՐԴ. ա. Պտղովք զարդարեալ. «Պտղազարդ վայելչութի. Տօնակ:

ՊՏՂԱԶԱՐԴԻՄ, եցայ. չ. Զարդարիլ պտղովք. «Երկիր պտղազարդի. Գր. տղ. Ի տօնէ: «Այգի տեսան պտղազարդեալ քաղցրահամութբ. Ոսկփոր:

ՊՏՂԱԶՈՒԱՐՃ. ա. Պտղովք զուարճացեալ, ուռճացեալ. «Ցանկացայ պտղազուարճ տեսանել, և զփուշս խոցոտիչս աճեցոյց. Ոսկ. Եռ:

ՊՏՂԱԹԱՓ. ա. Թափեալ 'ի պտղոց. «Ի դոյլն չարժամանեն՝ պտղաթափ և ծաղկազերծ լինելով. Պիտ:

ՊՏՂԱԼԻ. Տ. ՊՏՂԱԼԻՑ. «Կանաչազուարճ ձիթենի, արմաւենի պտղալի. Տաղ: «Իբրև զհոտ պտղալի անդոյ. Եփր. ծն:

ՊՏՂԱԼԻՈՒԹԻՒՆ. գ. Լիութի պտղոց. պտղալիցն գոլ. «Դրախտ շինեալ պտղալիութեամբ. Ճ. Գ:

ՊՏՂԱԼԻՑ. ա. Κατάκαρπος, ἔγκαρπος. Fructiferus, frugiferus. Լի պտղովք. «Ծառ պտղալից: Ձիթենի պտղալից: Պտղալից լինիցի երուսաղէմ: «Սէր սբ՝ ձիթենի պտղալից է 'ի տան բարեխորհին. Յճխ. ԾԱ: «Խնձոր (խնձորենի) պտղալից. Ջքր. կբ: «Կատարեալ տեղծան... ծառքն, և պտղալիցս. Ճէր. գոփ: «Այգի պտղալից. Խոսր: «Անդ պտղալից. Ածր. Գ. 9: «Խէժ բաղնայ զառաս պտղալիցս, և երկիւղն այ զառաքինի անձանցն: «Ոստ ձիթենւոյ պտղալից. Վրք հց. ԾԲ: «Լցուցեր զամենայն երկիր պտղալից վայելչութբ. Մաշտ: «Վարք ածահաճոյ կենաց հանդերձ բարեպաշտութբ պտղալից զարդարին. Կանոն:

ՊՏՂԱԼՈՅԾ, լծոյ. գ. Լծակ բառնալոյ զպտուղս. «Պտղալծով բարձին զողկոյզն, և բերին. Եփր. Թուոց:

ՊՏՂԱԽԱԿ. Տ. ՊՏՂԱԽՈՒՆԿ, ըն ձ:

ՊՏՂԱԽԱՅԾ. ա. Որոյ պտուղքն են խայծեալ, և խիտ կամ հածեալ. գունդագոյն ուռճացեալ պտղովք. յն. Πυχάζων, ζοῦσα. Condensus. «Իբրև զայգի պտղախայծ. Ողբ. ԾԴ. 9: «Տեսեալ պտղախայծ զայն՝ տերևամայրն, պահանջէ զառհմականս իւր

շնորհաց. Լմբ. վերծ.

ՊՏՂԱԽԱՅԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Խայծիլն պտղոց, կամ ուտելն պտղովք. Անտառնելի պտղախայծութիւն առաքինութեանցն առատանային. Լմբ. տփ.

ՊՏՂԱԽՈՒՆԿ. գ. Անուն անուշահոտ պտղոյ և ծառոյ նորա. Լինի 'ի տայս սերկևիլ, պտղախունկ, և նուշ. Խոր. ՟Ճ. (տպ. պտղախակ.) Այլ է և ՊՏՈՒՂ ԽՈՒՆԿՆ, զոր տեսցես.

ՊՏՂԱԾԻՆ. ա. Καρπόγονος. Fructifer, frugifer, foecundus. Որ ծնանի այս ինքն տայ զպտուղ, զբերս իւր. և Բարեբեր. բեղնաւոր. Անդատան արգասաւորական պտղածին. Տունկս պտղածինս, մրգամատոյցս. Նար. ՟Լ. ծբ. խչ. Զանբերս առաքինութե զուղէշսն յապաւէր, և զպտղածինսն մաքրէր. Սկեւ. 'ի լմբ. Միշտ պտղածին է աստուածային բնութիւն ... ծնեալ զորդի, և ցուցաւ պտղածին. Կիւրղ. գնձ.

ՊՏՂԱԾՆԻՄ. եցայ. չ. հ. Պտղաբերել. պտղածին լինել. Ծաղկաւէտ եղեալ պտղածնի. Նար. ՟ղգ. Իբրև մեծատունն, որոյ անդքն պտղածնեցան. Վրդն. ՟րղ.

ՊՏՂԱԾՆՈՂ. որպէս Առիթ պտղաբերութե. Օդք զբարեխառնական և զպտղածնող բուրեցին շունչս. Սհկ. կը. արմա.

ՊՏՂԱԾՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Καρπογονία, τὸ καρπόγονον. Fructûs editio, foecunditas. Պտղաբերութիւն. և Քաջաբերութի. 'Ի ձեռն անձրևաց և կարկտեց 'ի բաց հատցէ զբուսոցն պտղածնութիւն. Փիլ. Նխ. ՟Ճ. Այլ և հող և ջուր և օդ պատուհասեցան, և կորուսին զպտղածնութիւն. Սարգ. ՟Ա. ՟Դ. ՟Է. Ջծառս 'ի սաղարթագեղ պտղածնութիւն շարժել. Պտղածնութիւնս ծառոց. Եւ ոչ արգասաւորութիւն շառաւեղաց 'ի պտղածնութիւն. Պիտ. Ռուրջ բրեալ զանպտուղ թզենին, և 'ի վերայ արկ զաղբ 'ի քէնն 'ի յօգնականութե պտղածնութեան. Բրս. ՟Պհ.

Եւ Բեղնաւորութի ծննդեան. Թէ 'ի բաց հանցես յոյժ զգօլն հայր, 'ի բաց բառնաս յոծայնոյն բնութէ զպտղածնութիւն ... Արդ ճանաչումն կատարելութե նորա է պտղածնութիւն. Կիւրղ. գնձ. Ծերութիւն և ամլութի 'ի պտղածնութիւն փոխեցան. Անան. 'ի յհ. Ձ.

Եւ Ռահաբերութի. չահ դրամոց. Զաւանդ արծաթոյ ... իւրոյ տալ 'ի տրապեզիտս, որով կրկնակէն յաճախեն պտղածնութիւք. Սկեւ. 'ի լմբ.

ՊՏՂԱԿԱՆ. ա. Ἔγκαρπος. Ու[illegible] իցէ պտուղ. Սեղանն (եղիւէի) ոչ եթէ լոկ առանց հացի, այլ պտղական կերակրով. Ոսկ. հէբր. (գրեալ էր՝ պտղակն.)

ՊՏՂԱԿՆ. ա. լծ. և յն. Πτίλλος τοῖς ὀφθαλμοῖς. Maculosus oculis, lippus, են. Որոյ աչք են բծոտք կամ տկարք. (որ պէսպէս մեկնի առ յոյնս.) Կամ կոյր, կամ շիլ, կամ պտղակն. Ղևտ. ԻԱ. 20: Պտղակն. որ կկոցէ (զաչս իւր). Հին բռ. Իբրև զպտղակն (է ամպարտաւանն), որ տայ կարծիս մաքրութե և պայծառութե. Ի գիրս Խոշ.

ՊՏՂԱԿՈՐՈՅՍ. ա. Φθινόκαρπος. Qui fructum amisit. (ըստ այլոց՝ φθινοπορινός. autumnalis, brumalis.) Որ կորուսեալ է կամ կորուսանէ զպտուղ իւր. (և կամ չհասուցանէ մինչ 'ի ձմեռն.) Ծառք պտղակորոյսք. Յուդ. 12: Ոստաքանց նղէ եսորպէս զարմաւենի, պտղակորոյս որպէս ձիթենի. Ըստ: Հերապանծ տունկն պտղակորոյս: Իւղընձիւղ փայտս պտղակորոյս: Պտղակորոյս տնկոյ թզենւոյն ... սոքա բարեխօսք. Նար. ՟Խ. ՟Լ. ՟Ճ. Զվայրենի պտղակորոյս ձիթենիքս՝ պտղալից արար իւրով պատուաստելովն. Վրդ. հց. ՟Ի: Ժանդատեսիլ և այլուստ գայր ջուր, և պտղակորոյս զձիթենին առնէր. Մխ. առակ.

ՊՏՂԱԿՈՐՈՒՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Կորուստ պտղոց. Բազում եւս ցասմունք 'ի հիւթոցս, և պտղակորուսուտիք, և մահք տարաժամք. Մանդ. ԻԲ.

ՊՏՂԱՀԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Հասուցանելն զպտուղս. հասունութի պտղոց. Ցատքութիւս և 'ի պտղահասութիւս (շարժել զբոյսս): Որ և զպտղահասութեն յամրութի ... տարաժամ հասուցանէ. Պիտ: Աշխարհն հնդկաց ամառնանայ 'ի պտղահասութի. Տօմար.

ՊՏՂԱՀԱՏ. ա. Որ հատանէ կամ քաղէ քանի մի պտուղս. Պտղահատ ոք առնէր 'ի տաճարն խաղող սկսեալ, և կամ այլ միրգ. Մխ. ապար.

ՊՏՂԱՃՈԽ. ա. Որ ճոխ պտղաբերէ, կամ բուսուցանէ ճոխութբ. Ամենայն հունձք (այս ինքն ամառն) պտղաճոխ տերևօք, և ամենայն աշուն պարարտացեալ պտղօք. Թէոփիլ. ՟Խ Ձ.

ՊՏՂԱՆ. Տ. ՊՏՂՂՆ, պտղան.

ՊՏՂԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Պտղատու. պտղաբեր. Տունկս մրգամատոյցս՝ պտղապարգևս. Նար. ՟Խ.

ՊՏՂԱՏԱԾՈՂ. որ և ՊՏՂԱԲՈՅԾ. Տածօղ պտղոյ. պտղաբեր. Վիճակ ցանկալի լի պտղատածող արգասեօք պարարտութե. Յհ. կթ.

ՊՏՂԱՏՈՀՄԱԿԱՆ. ա. Տոհմական պտղովք. քաջ պտղաբեր. արդիւնական. Մերժեսցին սովաւ 'ի յանդոց պտղատոհմական արօրադրութեց մերոց սահմանաց ... վէրք վտանիչք. Նար. ՟Ղ.

ՊՏՂԱՏՈՒ. ի. այ. ա. Καρποφόρος. Fructiferus. Որ տայ զպտուղ. պտղաբեր. Եւ զանպտուղ ծառս քաղցրին և զպտղատուս գտանագունին, մի հատանել յայգւոյ քոյին. Յճ. որբ.

Նմանութ, Բարեգործ. Ուղիղ գտանել մարդոյն և պտղատու. Նար. ԷՐԳ.

ՊՏՂԱՏՈՒ. Καρποδότης. Fructus sive frugum dator, parens. Առիթ պտղոց. պատճառ պտղաբերութե. Արդ երկրագործ՝ արօր կազմուցանէ, 'ի վեր հայելով զպտղատուն կոչէ (զԱծ): Եւ ոչ որովք միանգամ զնիւղս պատուօքն թշնամանեն՝ զպտղատուն, որպէս գովեն նոքա. Անծուէ. 'ի նոր կէր: Փոխանակ պտղոցն՝ զպտղատուն պատուել խոստովանին. Փիլ. յոբ.

ՊՏՂԱՏՈՒԻՄ. եցայ. չ. Պտղատու լինել. պտղաբերել. Որպէս աշխատասէր մըշակի և այգէգործի՝ քոյ պտղատուեսցի. Խոսր.

ՊՏՂԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Պտղատու լինելն. պտղաբերութի. Ձիթենեաց նմանին պտղատուութբ. Վրդն. ՟Ղ.

ՊՏՂԱՐԱՐ. ա. Որ տայ առնել զպտուղ. պտղատու. Ցամաքեալք յանձրևոյն և 'ի ցօղոյն գալարագահ և 'ի պտղարար. Վրդն. օրին. և Տօնակ.

ՊՏՂԱՒԵՏԵՄ. Տ. ՊՏՂԱՒԷՏԵԼ.

ՊՏՂԱՒԷՏ. Տ. ՊՏՂԱԼԻՑ. 'Ի տնկոյն կենաց ընձիւղեալք՝ պտղաւէտք և հրաշանշանք. Նար. տառ.

ՊՏՂԱՒԷՏԵՄ. եցի. ն. Պտղաւէտ առնել. բարեբեր կացուցանել. արդիւնացուցանել. Ծաղկեցո և պտղաւէտեա զսա 'ի տան քո իբրև զգաւազանն ահարոնի. Մաշտ: Դալարացոյց և պտղաւէտեաց իբրև զանձրև. Վրդն. օրին: Որով նշանակէ զանպտուղ հեթանոսաց պտղաւէտեալ բարեպաշտութեն զհասաստ. Մծբ: Ամենալից բուրաստանն, որ զարգարացեալս 'ի պտղոյ կենաց ծառոյն պտղաւէտեալ խմաստնացոյց. Գրիգ. յոհ: Իջանելով իւրով 'ի ջուր՝ պտղաւէտեալ զարգանաց սուրբ աւազանին. Ոսկփոր: Տունկք և սերմանք պտղաւէտին վայելչական: Ծառ բարձրուղէշ և պտղաւէտեալ. Երգն. տփ. երգ: և լս: Սաղարթաբեր ծառովք ծաղկէր, առատազոյն պտղաւէտէր. Ը. Եդես: Ի գնացս զբանչելագործ հոգւոյն պտղաւէտեալք. Գէ. եռ.

ՊՏՂԱՒԷՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պտղաւէտ գոլ. արգասաւորութի. Եկաց մնաց յիրումն քաջածաղիկ և քաջավայելուչ պտղաւէտութե. Սահմն: Պանծայր ձիթենի յաբաղուաբծութե և 'ի պտղաւէտութե. Մխ. առակ.

ՊՏՂԱՒՈՐ. ի. աց. ա. Γόνιμος. Fertilis, fructifer. Որ ունի զպտուղ. պտղեղ. պտղաբեր. բերրի. Ջծառս և զտունկս պտղաւորս և զանպտուղս. Ճ. Ժ: Տունկ կենդանի, և ոչ 'ի ժամու իւրում պտղաւոր: Բազմաժառանգ որդւովք պտղաւոր. Նար. ՟Ի. և ՟Ծբ: Սէր ծաղիկ է արդիւնաւորութե՝ պտղաւոր 'ի հանդերձեալսն. Լծ. Եւագր: Ոչ բնաւորեցաւ ոչինչ պտղաւոր և սերուն կատարելաբերել վաղթարին հոգի. Փիլ. այլոց: Պտղաւոր անդաստան 'ի սմս մասաւոր և բանական հոգին. Համամ. առկ.

ՊՏՂԱՒՈՐԵՄ. եցի. ն. Ἐγκαρπόω, ἐκκαρπόω, ομαι. Fructuosum reddo, fructum colligo. Պտղաւոր առնել. պտղաւէտել. բարգաւաճ կացուցանել. Արդիւնաւորեալ պտղաւորեաց զանդաստանս ոգւոց մարդկան. Գրիգ. յոյկ: Ցուցար արու մանուկ, որ զքեզ պտղաւորեսցէ: Ունիս յարովայնի արու մանուկ, որ զքեզ պտղաւորեսցէ. Պտմ. ադէո: Ծաղկեալ պտղաւորեր բոլոր մասամբք առաքինութբ. ՃԴ: Ծաղկեալք յուսով, և պտղաւորեալք ճըշմարիտ սիրովն այս. Կիւր. ՟Է. խհ:

ՊՏՂԱՒՈՐԵԼ. Առնուլ կամ քաղել զպտուղ վաստակոց. Արդարքն բարիս պտղաւորեալ, և մեղաւորք զհատուցումն. Վրդ. նոյ. յոբ.

ՊՏՂԱՔԱՂ ԱՌՆԵՄ, կամ ԼԻՆԻՄ. Ἐπανατρυγάω. Revindemio, racemor. Վերստին դարձ առնել 'ի կթել զմնացորդս պտղոց. Ճռաքաղ առնել. Եթէ կթեսցես զայգի, մի դարձցիս անդրէն պտղաքաղ առնել զհետ քո. Օրին. ԻԴ. 21: Զառնել հասկաքաղ, ոչ ճռաքաղ, և ոչ պտղաքաղ. Նխ. օրին: Պտղաքաղ այգւոյն մի լինիցիս. Ղևտ. ԺԹ. 10: Ընդ խայծել խաղողոյն՝ պտղաքաղեղեալ գտաք, թէ. են. Հին. մկ. Եռաբ.

ՊՏՂԱՔԱՂԵԼ. ն. Քաղել զպտուղ. Δρέπω. Decerpo, colligo. որ և ՄՐԳԱՔԱՂԵԼ. Ցորժամ ախորժիցէ, պտղաքաղեսցէ. Գծոց. օրին. ՟Է: Ի սկզբանն որպէս պտուղ 'ի կոյր՝ այնպէս պտղաքաղի, և խոստանայ իբրև զբուրվանդակ հասեալ լինել, և զինի՝ շնորհօքն այս. Հին մկ. Եռաբ.

ՊՏՂԱՔԱՆԴԱԿ. ա. Որ քանդակեալ իցեն նմանութիւք պտղոց. Են առ մեզ ա[illegible]թոռք չորեքտասան, իւրաքանչիւր 'ի նոցանէ ունելով տախտակս պտղաքանդակս. Տր. Իէտ. տղք. ԻԳ.

ՊՏՂԵՂ, ի, աց. ա. Պտղաւէտ. քաջապտուղ. տարր պտղոն բարեբեր. [illegible] հասուցող. Երկու են ծառոց առաքինութիք, քաջուղէշ գոլ, և պտղեղ. Փիլ. Ան. ՟Ճ. 9: Զքաջուղէշ և զպտղեղ կոփառայն անդաստան. Պիտ: Ծառք պտղեղք. Գէ. եռ: Զածարարձ տունկս զայս և զպտղեղ. Վրդն. ՟Ղ:

ՊՏՂԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Պտղեղ գոլ. պտղաւէտութի. Յապականեալս 'ի հունձս և 'ի կալս, թէ և գտանի ուրեք պտղեղու-

թի. Յհ. ԼԲ։

ՊՏՂԻ. գ. որ և յն. բդելեա. Πτελέα. Ulmus. Անուն անպտուղ ծառոյ մեծի, զօրաւոր պատի որթ այգւոյ. յաճախ անկի և 'ի վերայ ճանապարհաց 'ի զուարճունս. գաւառաց։ Վ.որ. Իա. ԼԲ. ԼԵ։

ՊՏՂԻՄ. եցայ. 3. Պտղաբերիլ. կամ պակել և քաղել որպէս պտուղ. "Անոք ('ի բեթղեհէմ) պտղեալ հայն կենացկերակուր աշխարհիս։ Ի վերայոին արքմանէ ոք և պատուական արեան քո՝ լինի և որդւոց իմոց պտուղ օրհնութեան պայմագի. Ճ. Գ։

ՊՏՈՅՏ. ուոյ. գ.} Δίνη, δίν, κλύδων,
ՊՏՈՅՏՔ. ուտեց.} καταιγίς, εὔριπος, ἴλιγξ. Vortex, gurges, procella. Ցորձանք. շրջանք. գրգանք. Իէրպապ. (իրք կամ նմանութք.) "Զպտոյտ գետոց պատառեաց. Յոբ. ԻԸ. 10։ "Երկան զուլանէ հրամայէ կապել, և ընկենուլ 'ի պտոյտ մի գետոյն. Խոր. Բ. 45։ "Մի ընկլցեն զիս պտոյտք ջուրց։ Ի կար. մի ծովուն ճանապարհ անխափան, և դաշտ ծաղկաբեր 'ի պտուտից բռնութեան. Սղ. ԿԸ. 16։ Իմ. ԺԲ. 7։ "Եղև թնդիւն 'ի ծովուն՝ պտոյտ առեալ 'ի ծովուն. Ճ. Ա։ "Ընդէր 'ի պտոյտս արկանիցեմք զանձինս, 'ի մրրիկս և 'ի նաւաբեկութիւնս. Ոսկ. Փիլիպ։ "Զհաւատոյն առագաստն պարզ և անխռովարհեալ ունել 'ի մէջ հերձուածողական պտուտից. Լծ. Կոչ։ "Յանդնդային պտուտից չարամտ և խաւարային գործոց. Ճ. Բ։ "Յոր քանեաց չարաչար հայհոյութեանց պտոյտս ընկղմիս. Յհ. Իմ. Եր.։

ՊՏՈՒԿ, պտկոյ, ոց. կամ պտկունք, պտկանց. Θαλλία. Ramus virens, germen. Ընձիւղ ոստոց. բողբոջ. բուսուկ այն ինչ 'ի վեր ցցուեալ. ռմկ. պըտուկ, ճիւղ. "Ի կոկոնաց և 'ի պտկոց՝ իջեալ ցօղոյ 'ի վերայ, յինքեանս ծծեն (մեղուք)։ Տեսեալ զպտուկ տերևոցն 'ի դուռս երևեցելոց։ Գարունն 'ի սերմանց կատարելութիւն. իսկ ամառնն՝ 'ի պտղոց և 'ի պտկոց. Փիլ. Լին։ Ի Լին. Բ. 55. "Օգաշունչ սիգ հողմոց սատակեցեալ՝ զպտուկս բանից. Ագաթ. "Զչորն, որ զթողեալ պտկոյն չև իցէ բացեալ. Եփր. համաբ. "Պտուկք ծայրից ծառոց բացեալ փթթիցին. Շէր. "Այգի որակաւոր տերևախիտ պաղոցն վայելչանայ պտկովք գնտաւորք. Ոսկ. Հմբ։

ՊՏՈՒԿ. Μυχτήρ (որ և ունչք). θηλή. Papilla, mamilla. Ծայր ստեանց. "Կթեալ կաթն, և եղեկի իւղ. ապա թէ կարի ճմլեսցես զպտուկունսն, ելանէ արիւն. Առակ. Լ. 33. ուր Լ.Տ. ասէ. "Ճմլեսցես զպտուկսն... ճմլես զպտուկս գրոցն։ "Դիեցուցանելով զայն... փափկին և գիջին բերանոյն՝ զկաթն պտկովն 'ի ներքս 'ի բերանն գնէ. Նիւս. կազմ։

ՊՏՈՒԿ, գլի երբեմն և փոխանակ գրելոյ Պատուակ. որպէս ռմկ. պըտուկ. "Դաւին կուժ մի ջրով, և պտուկ. և ափսէ. Վրք հց. ԺԷ։

ՊՏՈՒՂ, պտղոյ, ոց. գ. Καρπός, γέννημα. Fructus, fruges. Բերք ծառոց և տնկոց 'ի սերուսն ազգի նոցա, և 'ի կերակուր մարդկան և անասնոց. Էէմիւ, Միջէ. "Ծառ պտղաբեր՝ առնել պտուղ։ Ի պտղոյ ծառոց դրախտիդ կերիցուք։ Ծառ բարի՝ պտուղ բարի առնէ։ Ի պտղոյ իւրմէ ծառն ճանաչի։ Տնկեսցեն այգիս, և կերիցեն պտուղ նորա. և այլն։

Նմանութ. Ծնունդ. և գործք, արդիւնք. "Զպտուղ որովայնի քոյ։ Օրհնեալ է պտուղ որովայնի քո. Ծն. Լ։ Ղկ. Ա։ "Տուք օրհնութեան պտղոյ կուսին. Շար. "Ի պտղոյ բերանոյ առն՝ լցցի անձն իւր բարութեամբ։ Ի պտղոյ ձեռաց իւրոց գործէ վերկիր. Էհ։ Ա.

տակ. սաէպ. "Զխնամատութեամբն բերել պըտուղս բազում և ամենապանս. Պիտ։

ՊՏՈՒՂ. որպէս Բերք հողոյ, կամ արդիւնք երկրի. հասըլ, մահսուլ. "Երեք կայրին 'ի պտղոյ երկրի պատարագ Տն. Ծն. Դ։ "Եւ երկիրն տայր զպտուղ իւր. Ա. Դ. ԿՆ։

ՊՏՈՒՂ. Κάρπωμα. Oblatio. ἀπαρχή, primitiae. Բերք քաղեալ և ընծայեալ. այլում ողջակէզ. ողջընծայ. և Երախայրիք. Հէփիլէ, Բուրքան. "Պտուղ տեառն է։ Զպտուղս առաջին արմտեաց քոց բերցես 'ի տուն Տն Այ քոյ։ Առնուցուք զպտուղս իմ. և այս է պտուղն զոր առնուցուք 'ի նոցանէ, ոսկի և արծաթ. և այլն։ "Զառաջին պտուղ ընծային՝ մատուցանէին կայսեալ նախարարացն. Եղիշ. Է։

ՊՏՈՒՂ. որպէս Պտուկ. և Պտեղն. ծայր մատանց. Καρπός. Carpus, junctura manuum. եբր. Ճոփ. որ է ձեռն. "Զձեռս իւր ընդարձակեաց աղքատաց, և կարկառ պըտուղ անանկին. Առակ. ԼԱ. 20։ Ուստի

ՊՏՈՒՂ ԽՈՒՆԿ, է Բոլորակ հատ խնկոյ՝ որպէս պծայր մատին. "Նախակոպոսն վառէ չորս պտուղ խունկ, և դնէ 'ի չորս անկիւնս սեղանոյն։ Լուսեն պտուղ խունկ, և խառնեն յօրհնեալ ձէթն. Մաշ. ԿԻԷԻ։

ՊՏՈՒՂ ԱՉԱՑ. Բիբ աչաց՝ ոմն զպտուկ. "Ոչ ամենայն անդամոց զփառս իւր եցոյց նոցա, այլ որչափ բաւական էին տանել պըտուղք աչաց նոցա. Եփր. աշաւեր. "Որպէս թէ 'ի լուսոյ միայն զրկեալ, պտղոյ աչացն նուազութեան։ Պտղոյ աչացն և այլոց անօթից և գործարանացն յարդարմամբ. Նիւս։ "Եհար ձեռամբն զաչս իմ. և փլոյց զպտուղ մի յաչից իմոց. Մխ. ատր։

ՊՏՈՒՏԱԲԱՐ. մ. Պտոյտ առնլով. պըտուտանալով. շրջանաւ. պարապերմամբ. դօրոբ ճեւրիւեւ. "Ըստ նմանութեան փոշւոյ պտուտաբար ցնդեալ՝ 'ի բաց զմեզ տարագրեաց 'ի մեր բնակութեէ. Յհ. ԿԲ։ "Ոչ հոլովելով ընթանան (արեգակն և լուսին,) այլ պտուտաբար շուրջ գալով. Շէր։

ՊՏՈՒՏԱՆԱԼ. Պտոյտ առնուլ. ոլորիլ. գալարիլ. և Թոլթովել լեզուի. "Լեզու մարդոյ ամփոփի պտուտանալով, ոչ արժանաւորապար ունելով զասելն (զկուսէն). Եղիշ. Կոս։

ՊՏՈՒՏԵՄ, եցի. ն.} Περιάγω, ομαι.
ՊՏՈՒՏԻՄ, եցայ. 3.} Circumago, or. ἑλίσσω, ομαι, circumvolvo, or. որ և ՊՏՈՒՏԿԵԼ. Պտոյտս տալ առնել. և Պտոյտս առնուլ. շրջաբերել, իլ. փոթորկել. տղմկել, իլ. դօլաշտըրմագ. դօլաշմագ. "Մի գիւաշունչ հողմոյ զձեզ պտուտեալ՝ տոչորիցէ կորստեան կիզմամբն. Յհ. ԿԲ։ "Պտուտէր չփոթէր զընդ երկնաւ 'ի մարտս վիշապացն. Խոր. Հուսկ։ "Զխուժն պտուտեալ 'ի փախուստ դարձուցանէր. Խոր. Գ. 37։ "Ազդ հարաւոյ փոթորկեալ պտուտեալ տիրեցին ամենայն երկրի. Յհ. ԿԲ։ "Աշխարհս սովորաբար պըտուտեալ ունի զխարդիկ յորձանօք մեղաց. Շ. Բարձ։ "Անկաւ 'ի ծովն, և եղև թնդիւն մեծ, և պտուտեցաւ ջուրն. Ճ. Ա։ "Առժամայն 'ի պտուտելն սպիտակափառ երևեալ (այլք ծովու)՝ 'ի քթթելն ական ոչ ժամանէ. Մագ. Խ։ "Ծուխն պտուտեալ 'ի յօդն. ՄԵՖ. Հնդ։ "Պտտոյտ յորեան 'ի մեղն՝ վեր 'ի վայր շրջելով. Բրս. Մրկ։

ՊՏՈՒՏԻԿ, տկի, տկաց. գ. Պտոյտք. յորձանք. "Ահագնութիք... տիեզերապատ պտուտկացն պիսիդոնի (այս ինքն ծովու). Նար. Խչ։

ՊՏՈՒՏԿԵՄ. եցի. } Տ. ՊՏՈՒՏԵՄ,
ՊՏՈՒՏԿԻՄ, եցայ. 3.} իմ. "Հողմ ինչ է պտուտկեալ պատեալ զմիմեամբք. Սարկ. շարժ։ "Խորու զեռանդ պտուտկէին՝ շրջան առեալ շուրջ քաղաքին. Ղ. Եդես. "Ոչ հնար էր յիշխանացդ պաղատան՝ մանաւանդ յայգմանէ՝ որ զբոլորն պտուտկէ չարիս։ Զպտուտկեալ չարն շիջուցանել. Մագ. ԻԵ. Ի ԻԲ։ "Որ 'ի միրուսն բնուն պտուտկի ազգի ազգի վիպականութի. Նար. Ղ։

ՊՏՈՒՏԿԵԼ. չ. Ἰλιγγιάω. Vertigine laboro. Կրել զպտոյտ գլխոյ. Գլուխը դօլաշ. "Ոմանք յառաջ քան զփորձն՝ միայն 'ի սպառնալեացն սարսէին. ոմանք մերձ եղեալ 'ի չարիսն՝ պտուտկեցին. Բրս. Խ Դ։

ՊՏՐԵՄ. եցի. ն. (Արմատն է Պոխ. յորմէ Աղբապոխ.) Բրել և պեղել զերկիր լիբր յուզելով և որոնելով. ուստի և ռմկ. Քնփոչել. "Բրէին պտրէին, և բազում որթս արմատոց խլէին. Ճ. Ա։

ՊՏՍԴԵՄ,} եցի. չ. Խայտալով ստոստել
ՊՏՍԿԵՄ,} մատաղ անասնոց, և գրկընկալ տղայոց. Թէր թէր ընէլ. "Բազում անգամ յանասնոյն զամուլոն 'ի սանձահարելն՝ պտուղեն մոլեգնաբար մատաղական խրոխտութբն. Գէննադ։ "Մագլցէր զերեսս դատաւորին, որպէս և սովորութի է տղայոց՝ այսպիսի անակնածութեամբ պտըսկել։ Մինչև 'ի սանդխոյ տղայոյն՝ որք 'ի գիրկս մարցն պտըսկէին, սակլով թերակատար և թոթովախօս լեզուով. Հ. յուղ. ԺԷ։ Ի Քէրք. Դ։ "Սուրբքն՝ յերկայնամտելն Այ՝ քնքշանս, տղայաբար պտսկեն. Վրդն. ող։

ՊՐԱԽ. Տ. ՊՐԱՍ։

ՊՐԱԿ, ի, պրակք, կամ պրակունք, կաց. գ. (գրի առ յետինս և Պուրակ. ըծ. պ. պէրգ, որ է տերև, սաղարթ.) Տերևալից ծառք խիտ առ խիտ բուսեալք. անտառացեալ վայր. մացառք. մայրիք. "Յաղբիւրս և 'ի պրակս, և 'ի ցամաքս տերևակոյտս. Փիլ. Լին։ "Այլք որջացեալք 'ի պրակս անտառախիտ մայրեացդ։ Ի միջոցս պրակացն. Արծր. Ա. 14։ Բ. 7։ "Պրակք ինչ մանրատունք որ կոչին երկինք. և սկսանի ոգորել երէն ընդ երկին պրակքն... Զգոյշ լեր՝ դուցէ խառնեսցես և ոգորեսցես ընդ երկին պրակունս, ընդ սակաւ ինչ վաճառս, ընդ հանդերձս. և այլն. Եղիշ. Քրոյ։ "Իբրև հողմ զպրակս եղեգանց տատանեալ. Արծր. Դ. 5։

ՊՐԱԿ. մանաւանդ ՊՐԱԿՔ, ըստ որում բառ յն. Բրաքսիս. Πράξις. յոգն. πράξεις, որ է Գործք, նշանակէ զգիրս գործոց առաքելոց. Acta. "Յայտնի իսկ է յաւետարանէ, և 'ի պրակացն. Ոսկ. յհ. Բ. 42։ "Որպէս և գրեալ է 'ի պրակս առաքելոցն. Յհ. ԻՏ. ԷԿԵՂ։ "Պրակք առաքելոցն, և չորեքտասան թուղթքն պօղոսի. Սարգ. Բ. պ. Ա։ Սոյնպէս ասին՝ գործք պօղոսի, գործք թովմայի. և այլն. ՃՃ. որպէս պատմութիք առաքելոց արտաքոյ սուրբ գրոց։ "Պրակք. գործք. կմ պարակ, որպէս ժողովք մայրի. Ոսկէփոր։

ՊՐԱԿ, պրակք. լայնաբար՝ Յօդուածք կամ գլուխք բանից յոր և է գիրս. որ և Գործ կամ Գործառութի ասի. "Եկն պատմեաց նոցա զպրական ուսման մի ըստ միոջէ, զոր առեալն էր 'ի նոցանէ. Վրք հց. Բ։ "Ընդ այսոսիկ հրմ Տեառն և առաջնկայ Պրակք, Բ. Պրակք, Գ. և այլն. Սահմ. ասէպ։ "Պրակք երկրորդ. և այլն. Պորփ։

ՊՐԱԿՍԱՒԱԲԱՑՔ, կմ ՊՐԱԿՍԱՒԹՈՑՔ.}
ՊՐԱԿՍ ԱՒԱԲԱՑՔ, կամ Թեւայք. և այլն.} Խառնուրդ երկուց յունական բառից՝ Բրաքսիս Աբոսդոլոս. այս ինքն՝ Գործք նոցա. իմա զաւետարանական պատմութիս առաքելոց արտաքոյ սուրբ գրոց. "Իսկ զպրակս աւաքելութեան (կամ զպրակսաւաբաթային), և զաւետարանն, որ կոչին քարոզութիք, ոչ գիտացաք։ Պրաքս սուաթեալքն, (կամ պրաք-

սուտաթեւայքն՝ որ կոչի թէ պօղոսի են, կարծիք երկմտութ են վասն նոցա. Եւս. պտմ. Գ. Կ: *Թերեւս նոքին իսկ այնոքիկ գրեցին զպրակսաւաթայսդ, որ խառնեալ եւ գրեալ են 'ի ճշմարտութէ եւ 'ի ստութէ: Եւ 'ի նոցանէ իսկ (յաշակերտաց բարդեծանու) գրեցան պրակսաւաթոյքն. Եփր. Բ. Ն Գ. կոր: *Իսկ որ ամենեւին խոտելիք են, զի 'ի հօգւոյն մոլորութէ արտադրեցան, պրակսաւաթայքն. Սարգ. Բ. պ. տ: (Որ են վիպակք գործութեանց մուծեալք յաստի օրինակաց թարգմանչաց 'ի յունէ:)

ՊՐԱԿԱԴԵՂ. ա. Εὐθαλής. Virens. Զարգարեալ փթթեցիկ պրակօք անտառաց. տերեւախիտ. սաղարթագեղ. դալարադալարած. *Բլուրք պրակագեղք, ծառք վայրասունք, եւ տունկք հովանաւորք. Վեցօր: *Տեսանեն լերինս անտառախիտս, եւ բլուրս պրակագեղս. Տօնակ: *Պարարտութիւնք դաշտաց՝ տնկարար է եւ ծաղկածին, եւ բոյսարձակ պրակադեղ եւ ցորենաբեր. Վրդն. Եւք:

ՊՐԱԿԱՊԱՏՃԷՆ. ա. Որ իցեն պատճէնք բանից գրելոց 'ի պրակս պրակս. *Սկզբնաւորեալ 'ի պրակապատճէն պիտառութե պարու կարգի բանիս հոլովման. Նար. խլ:

ՊՐԱԿՏՈՐ. գ. Բառ յն. Πράκτωρ, πρακτήρ. Actor, exactor, quaestor. Գործակալ. հարկահան. հարկապահանջ. *Քննեսցէ փոխատուն զամենայն ինչս նորա. փմերքս (թարգմանէ) պրակտոր, որ է հարկահանն. Վրդն. սղ:

ՊՐԱՍ, ի, ից. գ. որ եւ յն. բրասօ. Πράσον. Porrum. Գրի եւ ՊՐԱՍԻ, եւ ՊՐԱՍԻ. Բանջար՝ լայնատերեւ քան զբոյս խստորոյ, եւ գլուխն հաստարակօրէն ապխտակ՝ հանգոյն սոխոյ. քառատ. *Յիշեցաք զպրասն, եւ զսոխն եւ զխստոր. Թուոց. ժա. 5: *Ի գիշերն եւ 'ի թեթեւէն՝ որ ըստ մասանց ջերմին է, պրաս. իսկ հողանման ջերմ կազմէ եւ այլ ամենայն կծու. Եփր. եբրայ: *Հանդերձ սոխովն եւ խստորիւ եւ պրասիւն. Մծբ. ժա:

ԱՅԳԻՈՅ ՊՐԱՍ գնի 'ի բժշկարանի, որպէս արաբ. Նագաթի. եւ յն. Ἀμπελόπρασον. Porrum agreste.

ՊՐԱՍԻ կամ ՊՐԱՍԻՈՒ կամ ՊՐԱՍԻ գրի 'ի բառս Գաղիանոսի որպէս Աղթ զուփրակի, կամ խոտ ինչ հոտաւէտ եւ դառն. չինար, ֆիրաւեյուն, էնճիրէտ. Πράσιον. Prasium, origani genus.

ՊՐԱՍՏ. ի, կամ } գրի եւ ՊՌԱՍՏ, տե'ս.
ՊՐԱՍՏԻՆ. գ. } Բառ յն. Προάστιον. որ է Արուարձան, առաջք քաղաքի կիճլինի. վօրըշ: *Թագաւորն 'ի փառամոլթեան՝ որ է 'ի պրաստին, որ է յայսմ (յայսկոյս) Նիկոմիդիայ, քննեալ եւ անարատ գտեալ զաթանաս: Ցաւներ 'ի հեղինուպօլսէ 'ի Նիկոմիդիա, եւ անդ 'ի պրաստին իբրու մ լինէր. Սոկր. տ. 27: *Լինէր ընդ պրաստն եւսեբեայ անցանել: խորհեցաւ հանգչել 'ի մարգաձակի պրաստին եւսեբեայ՝ որ կոչէր եւխայիգա. ՃՃ:

ՊՐԵՍՏԵՐ. Տ. ՊՌԵՍՏԵՐ:

ՊՐԵՏՈՐ. ի, աց. գ. Բառ լտ. Praetor. Πραίτωρ. Նախագահ դատաւոր հռովմայեցւոց. իշխան պալատական, կամ խորհրդական. յորմէ Praetorium. Πραιτώριον, βουλευτήριον. Ատեանք դատաւորի, խորհրդարան, տեղի ատենի. *Եւ եւլուծի գանձ բազում թագաւորին եւ իշխանաց նորա, զի արասցեն զնա եպարքոս մեծի պրետորին: Էր նա եպարքոս 'ի պրետորն արքային, մինչ էրն յարքունիս. Վրք հց. ծդ. Ն ծզ:

ՊՐԻՈՆ. գ. Բառ յն. յորմէ եւ յոքն. պրիոնէ. Πρίον, ovαι. Serra, rae. որ եւ ՊՐԻՍՏԷ. Սղոց, որպէս Սղոցաձուկն. Բեստերէկ դոլըղը. *Քաֆեսիրէ. պրիոնէ, եւ շնձրիք. Վեցօր. Է:

ՊՐԻՍԿ, պռոսկի, կայ. գ. Θαψία. Thapsia, herba in insula Thapso. Բոյս նման սամիթի՝ դեղին ծաղկօք, եւ լի կաթնորակ հիւթիւ. փէրէտս, էէնիւսն. *Թափսիայ. պրիսկ. Գաղէոն: Այլ է եւ Θάψος, thapsus, փայտ սկիւթական ասացեալ, եւ խոտ 'ի պէտս ներկոց: Բժշկրն:

ՊՐԻՍՄԵՂԷՆ. Տ. ՍՊՐԻՍՄԵՂԷՆ, ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ. Σηρικός. Sericus. *Առցեն զշիշս ծածկեալ պրիսմեղէն շուշփայիւքն ... ոչ 'ի պրիսմեղինայ զուտ եւ սոսկ. Մաշտ. ջահ:

ՊՐԻՍՏԷ. գ. Բառ յն. Πριστής, πρίστις. նոյն ընդ Պրիոն, որպէս Սղոց, եւ Սղոցաձուկն. *Սքանչելի է 'ի մէջ այլոց եւ ձուկն պրիստէ՝ նեղ եւ երկայնաձիգ. Վանակ. յոբ:

ՊՐԾԱՆԻՄ. պրծայ կամ ծեայ. ձ. Συμφεύγω, διαφεύγω, ἀπαλλάγομαι, λύτρουμαι. Fugio, effugio, evito, effluo, dimittor, redimor. որ եւ ՓՐԾԱՆԻԼ, ՓՐԹԱՆԻԼ. Ձերծանիլ. ճողոպրիլ. խոյս տալ. ելանել 'ի ձեռաց. պըրծիլ, խալըսիլ. գուրթուլմագ. խէլաս օլմագ. *Արդար յորսողաց պրծանի (կամ փրծանի): Ինքն ախմօթէսս պրծեալ ընդ ամբոխն՝ 'ի փախուստ դառնայր. Առակ. ժա. 8: Բ. Մ. Ժ. 32: *Այր՝ որ յուսապակաց մերկ պրծանի, նման է պիտոյ հանդերձ. Մծբ. Է: *Անհնար էր նմա 'ի ձեռաց նոցա պրծանել. Լաստ. ծէ: *Ոչ եթող զնա 'ի ձեռաց իւրոց պրծանել. Վրք հց. խդ: *Ի թըշնամեաց ճողոպրեցար, եթէ 'ի գանէ պրծեար (կամ պրծար): Պրծանէին ամենայն արդարքն, զոր կլեալ էր մահու. Կոչ. ծդ: *Պրծեալ 'ի պատժոյ. Նար. հը: *Սկսաւ խօսել ընդ յովաբու, զի թագաւորութեն որ պրծաւ (կամ պրծեաւ) յիւրոցն նորա, առցէ զնա. Եփր. Բգ: *Մինչչեւ պրծեալ ծնեալ իցէ արու մանուկ: Փախեաւ 'ի պատժոցն բաբելոնի. եւ պրծաւ 'ի հինէն գոմզայ: Փախուստն եւ պրծումն՝ 'ի մեր օրինակս՝ ապրեցաւ է. Գէ. Եզ:

ՊՐԾԱՆԻԼ. Ի բաց փարատիլ. թօթափիլ. *Պրծանիցին 'ի քէն ամենայն մեղք քո: Մինչդեռ կամիցիս դու կատարել զաղօթսն քո, պրծանիցին 'ի քէն իլքն հանգստեան. Մծբ. Դ:

ՊՐԾԱՆԻԼ ՅՈՒՇՈՅ. Ելանել 'ի մտաց. 'ի մոռացօնս անկանիլ. ֆիքրին չըգմագ. *Մի ինչ իցէ, որ պրծանիցի յուշոյ յիշատակաց. Ոսկ. յհ. Ա. 1:

ՊՐԾԵՄ. եցի. Ն. Ձերծուցանել. *Ընդ պրծելումն ապրեցուցանէր մանուկ մի փոքրիկ՝ տղայ անուն: Երկուս մանկունս յորդւոյն պարթեւին պրծեալ ապրեցուցանէ նմա 'ի ձեռն դայեկաց. Ագաթ: *Ի նաւահանգիստն խաղաղութեան պրծեալ ապրեցո. Նար. ձբ:

ՊՐԿԱՆՈՑ. Տ. ՊՐԿՈՑ:

ՊՐԿԱՆՔ, նաց. գ. Պրկումն. ձգտումն. կաշկանդումն. եւ որպէս Պրկոց. գործի պրկելոյ, եւ այլն. *Հերձին նաւաստակքն զհուր եւ զպրկանս. Ճ. Ժ:

ՊՐԿԵՄ. եցի. Ն. Τείνω, προτείνω, ἐκτείνω, διατείνω, ἀνασπάω. Tendo, extendo, divarico, constringo, suspendo. Պիրկ կացուցանել. ձգտելով կաշկանդել. ձիգ քարշել եւ կապել. կախել. բեւեռել. գերել կոպնել. կէրմէք, գըրգըվրմագ՝ ուզուն ուզուն ասլմագ. *Պրկեցին զնա փոկովք. Գծ. ԻԲ. 25: *Զգլուխն նիկանովրայ աջովն ձեռամբն հանդերձ ... բերին պրկեցին յանդիման երուսաղէմի. Բ. Մ. ԺԵ. 47: *Պրկեցին զնոսա մի մի 'ի չորս ցիցս. Ագաթ: *Ինքն զխաչէն պրկեալ կախեալ խաչեցաւ. Բուզ. Դ. 6: *Վասն փայտին օրհնութ կենաց, յորում պրկեցաւ ած. անըմբռնելի. Նար. Ղ: *Մին ատամ պրկեալ 'ի փայտին՝ քաջակերքեր զընկերսն. Ասող. Բ. 2: *Ցուցանել թէ ուր մահն պրկեալ. Ոսկ. մ. տ. 2: *Առանց կապանաց՝ աներկիւղ խորհրդով որ ոչ յողդողդի, պրկեալ էր առ ած յաղօթս եւ 'ի խնդրուածս: Ի կոճեղ մատանէին եւ պրկեալ լինէին զծակովքն յերկոսին տասն. Եւս. պտմ. Է. 7. Ն 1: *Ի լերինն՝ յորժամ մատեաւ կառուցել ընդ նմա, եհար զյետնի, եւ պրկեաց. Ոսկ. մ. Գ. 25:

ՊՐԿԵԼ. Ձգտել, ուժգին ձգմամբ պարզել. գաւչէլէլէրիկէլ. կէրկինէլ ուզալմագ. *Նկրտելով 'ի վեր ելանէր (խոյն 'ի սարեկայ ծառն), եւ պրկելով ոտիցն՝ զօրինակ խաչին նշանակէր. Կիւրղ. ծն: *Զղուղն ինքն յինքենէ բնաւորապէս պրկի. մինչ զի 'ի ձեռն պրկելոյ՝ թանձրացեալն 'ի գոլոշեաց մասն անօսրանալ. Նիւս. կազմ. ծբ: *Զերկինս ձգեաց իբրեւ խորան, եւ պրկեաց զնոսա իբրեւ զփեղկս. Ճ. Գ: *Ոչ յայլմէ ումեքէ 'ի բաց ձգեցեալք առ 'ի պրկիլ եւ ձգտիլ: Զօդն ձեւացոյց եւ պրկեաց սաստկութբ. Փիլ. Իմաստն. Ն Ճ. բան:

Ի ՎԵՐ ՊՐԿԵԼ ԶՅՕՆՍ. որպէս Բարձրայօն դառնալ. մեծամտել. պանծալ. գաշ չաթմագ. *Յորժամ զոք ամբարտաւանեալ տեսանիցես, զվիզն բարձրացուցանելով, եւ զյօնսն 'ի վեր պրկելով. Ոսկ. Մրգր. Բ:

ՊՐԿՈՑ. ի, աց. գ. որ եւ ՊՐԿԱՆՈՑ. Գործի պրկելոյ. մեքենայ կամ փայտ՝ յորոյ վերայ պրկէին յանցաւորս առ 'ի տանջել. եւ եւ Պրկումն. պրկանք. *Եւ այնպէս կայր ցմեծ ժամս յանհնարին պրկոցն. Եղիշ. Է. կամ ըստ Ճ. պրկանոցն: *Ոչ ես կարէր բանալ զբերանն՝ յանհնարին պրկոցացն դեղաբանին. Եղիշ. Է: *Ի յակոբ նախահայրն իջեալ (ած) եւ գիրկս արկեալ. հակառակեր ընդ նմա՝ որպէս պրկոց անցանելով. Նար. Եւք:

ՊՐԿՈՒՄՆ. կման, կմունք, կմանց. գ. Τάσις, ἔκτασις. Distensio, extensio. Պրկելն. պրկիլն. ձգտումն ուժգին. կէրմէ. կէրկինլիք. *Զոր եւ 'ի վերայ գործեաց երաժշտականք ղդուշութբ պահեն զջիլսն թուլացուցանելով, զի մի պրկմամբ անհանդստութբ պախումն առցէ: Ոչ միայն առ անջատելն եւ առաւելեալ պրկմունս՝ օրէնք երաժշտականութեն յարմարեալ է, այլ եւ առ մէջին եւ առ թուլացեալն. Փիլ. լին. Դ. 29: *Որ խիստ էր քան զամենայն ցաւս՝ պրկումն յօդից անդամոցն. Եւս. պտմ. Է. 10: *Պրկումն եւ ձկտումն սաստիկ 'ի վերայ անկանէր. Գրմ. տղէտս:

ՊՐԿՈՒՄՆ. Պարզուած օդոյ տարածմամբ եւ ձկտմամբ. *Ի հրացանութէ փայլական հրոյ հասեալ յօդս՝ յինքն ամփոփէ զթնութին օդոյն եւ զխոնաւութին ջրոյ. եւ այնպէս պրկմամբ օդոյն թանձրանայ՝ մածեալ եռացմամբ հրոյն, եւ կայծրացեալ քարանայ. Իգն: *Որպէս 'ի գոյացութի շլնդայութեն (վերին երկնի), զոր եւ պրկումն անուանեն. եւ 'ի ներքոյ պրկմանն՝ ըստ նմին ձեւացեալ կայ հաստատութիւն՝ զոր կոչեմք երկին ... եւ 'ի ներքոյ պրկմանն տրոհեալ սաստկութբ հողմոց. Շիր:

ՊՐՃԵՐ. Տե'ս 'ի բառն ՊՈՒՐՃ:

ՊՐՃՈՒԿ. գ. Բառ ռմկ. իբր ձիգ, նեարդ. *Պրճուկն (ձիոյ) հատաւ, եւ երբ բանեա՝ պինդ 'ի լար. Վստկ:

ՊՐՂԱԿ. ի, աց. գ. Φάτνωμα. Laqueare. եւ δόκος, trabs. Գրի եւ ՊՂՐԱԿ, եւ ՊՂՐԱԿ. որ եւ ԴԱՐԱՒԱՆԴ, կամ ՃԵՄԵԼԻՔ. Տախտակամածք յօրինեալք 'ի վերայ առաստաղական գերանաց տանն. *Պղրակքն գերանս

զարդարեն զանազան քանդակօք. Ղծ. խուլ: "Նոճ ասաց զպշրանս ձեղուանն. և պշրանկ տախտակաց կառուցմունք ոմանք և դրօշեալք տախտակաց կառուցմունք, որք զձեղուանն զեղեցկութի զանազանացուցանեն: Իսկ Նոճ քեզ առասցելոյս պշրակօք զ'ի ներքս գործոյն զկազմութին գեղեցկացուցանէ: Պշրակք մեր՝ Նոճք. պշրակ՝ մարդակէքն. Նիւս. Երգ: "Դըրուանդք մեր, պշրակք՝ տախտակք քաղցրմարք 'ի Նկարս: Որոյ անկեան վէմ երկուց որմոց, և պշրակք, բանն մարմնացեալ. Վրդ. Երգ: "Պշրակ, շինուած մարդակով և տախտակով. Հին բռ.: "Պշրակք ձեղուան տախտակացս հողմօք հոսեալ. Բենիկ: "Առ 'ի չժուժել ձիւաղեալ պշրակաց տան միոյ՝ զգոգ առեալ ձեղուն՝ լինելով նմա անզերծանելի ծուղակ, սուզեալ ընկենու զնա 'ի ձեռս արանց քաղաք. Ածր. Է. 2: "Ելանիցէ հասանիցէ ծուխն մինչև 'ի նա 'ի ծակոց առաստաղաց և ընդ որմածերպս պշրակին. Եփր. ստեփ.: "Նոքա լքեալք ('ի հրդեհեալ տան), իբրև մի մի 'ի պշրակաց անդէն 'ի ներքս այրեցի. Պիտառ:

ՊՐՈՊՈՍԻՏՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Վերակացութի. Նախագահութի. առեալ 'ի լտ. բառէս Prepositus. "Ունէր զպատիւ պրոպոսիտոսութեն. Ճ. Ա:

ՊՐՏՈՒ. ոյ, կամ ի, ոց. գ. Πάπυρος. Papyrus, juncus. որ և ար. պէրտի, պէրտիյէ. կնիւն և եղէգն լայնատերև կամ երկայնատերև՝ աղջի աղջի. յորմէ հիւսին փսիաթք և սիրայք. ոմ և այն որ բուսանի յեգիպտոսառ Նեղոսիւ, զորոյ զտերևս 'ի հնումն վարէին 'ի գրութի. ռամ. հասըր գամըշը, և բէաղըր եափրաղը. "Միթէ կանաչանայ՞ պրտու առանց ջրոյ: Ընդ աղջի աղջի ծառովք ննջէ, առ պրտուով և եղեգամբ և կնիւնով: Յամենայն ամուրս եղեգան և պրտուոյ. Յոբ. Է. 11: Խ. 16: Եռ. ԺԸ. 6: "Պարիսք են 'ի գուղնաքեայ նիւթոյ, յորոց կարի գձուձ գետնատարս՝ 'ի գաւառին պրտուոյն. Փիլ. բէակն: "Ոչ պրտու պրտուի պխտանացու լինի յընդդիմակացուի. իսկ քո զօրաւոր գորով պրտուով զվիշապն խափանեաց. Եփր. ատեփ. կամ յենովք և յերկու: "Երկիր տըղմային բուսուցանէ պէսպէս եղեգունս և պրտուս անշահս այրելիս հրոյ. սոյնպէս և որովայն ախտաժէտ կալի բղխէ զյոլովութիւն ախտից. Եփր. դ.: "Պրտու՝ իւղով թրջեցէք, և լուցեալ՝ այնու զկայս գորս խարշեցէք. Ճ. Գ: "Հրամայեաց գատաւորին պրտուս թանալ 'ի ձէթ. և վառեցին հրով, և պրտուն այրեցաւ, և մատունք նորին ոչ այրեցան. Հ=Յ. յունիս. Իա: "Վառեցին պրտուօք զմատունսն: Այրեցաւ պըրտուքն, և մատունքն անարատ մնացին. Տօ Իէկ. յունիս. ԺԳ: "Հրամայեաց գաւազանօք հարկանել, և իբրև զպրտու կակղագոյն գիւղէր 'ի նա. Հ. Կ: "Զոր պրտու գիր 'ի ներքս... Ոմանք առնուն չոր պրտուս. Վրք. ՃՀԷ. ԵՆ:

ՊՐՏՈՒԱՄԱՆ. ա. Կազմեալ 'ի պրտուոյ և ծածուցեալ կպրով. "Մովսէս պրտուամած տապանաւ ընկեցաւ 'ի գետ. Ղծ. խուլ:

ՊՐՏՈՒԵԱՅ. տուէի, էք, էից. կմ տուեայք, եայց.
ՊՐՏՈՒԵՂԷՆ. զինի, նաց. ա. } Παπύρινος, παπυρώδης. Papyraceus. Գրի և ՊՐՏՈՒԵԱՆ. Որ ինչ է 'ի պրտուոյ հիւսեալ կամ շինեալ. ռումամ, հասըրքան, գամըշըան. "Առ մայրն տապանակ պրտուեայ. Ել. Բ. 3: "Պրտուեայ տապան. Ը. ոյնոսբ: Ն. Վանակ. հգ: "Պըրտուեղէն տապանակ. Տօնակ: "Արար պըրտուեայ խուղ 'ի վերայ նորա: Պրտուեղէն էր անկողին իւր 'ի վերայ գետնոյ. Տօ Իէկ. յուլ. ԺԷ. Ն. ԺԷ: "Արարին նմա խուղ պրտուեղէն: Ելից զպրտուեղէն խուղ նորա. Վրք հց. ԺԲ: "Մի՛ գրեսցեն 'ի մագաղաթ, այլ 'ի թուղթս պրտուեղէնս. Վրք հց. Յ:

ՊՐՏՈՒԵԱՑ կմ եան. և ՊՐՏՈՒԵՂԷՆ. գ. Պարիսպ. փսիաթ. խըսիր. հասըր. "Զգեցեալ էր պրտուէս: Զգեցեալ էր զպրտուեանն (այլ ձ. զպրտեանն). Վրք հց. Յ: "Ածեալ պրտուեղէնս՝ կալան զքերան ջրհորին. Վրք ոսկ: "Զանարժանս կրօնաւոր 'ի վերայ պըրտուեղինի հանգուցէք. որպէս և վայելէ նըձեռյս. Ժղ. հռոմլ: "Գտին զմիայնակեացն 'ի վերայ պրտուեղինին նստեալ, զի լայր: Մի՛ հանել յանձնէ զպրտուեղէնն. Վրք հց. Յ: "Ոմանք մերկք, ոմանք պրտուեղինօք առանց թեզանաց. Հ=Յ. յուլ. ԺԳ:

ՊՐՐԻ. գ. Հուն. պտուղն հունի. չուամ. զողալ. գըզըլճըգ, ղէզըլ, շիւբիւէ, գըրանիյա. լտ. Cornum. իտ. Cornuola, corgnuola. "Պրրին օգտակար է լուծման փորոյն. Բժշկր: և յօրինակս ինչ գաղէան:

ՊՐՔԻ. գ. Բառ ռմկ. որպէս արաբ. պիւրքէ. այն է Աւաղան կամ փոս՝ ուր ժողովեն զջուր. "Ուղղեն զջուրն (անձրևի) 'ի յամառն ուրեք իբր 'ի պրքէ. և անդ յատակի 'ի պղտորութենէն, և ապա մտցէ 'ի ջրատունն. Վստ. Է:

ՊՐՕՆ, ի, ից. գ. Մազ այծեաց, և ծրար նորին. Բիֆթի. "Եւ ասաց տանել նոցա պրօն և վուշ, զի աշխատեցայց ասէ. Հ. ֆեբր. ԺԳ:

ՊՐՕՆԱԳՈՐԾ. գ. Որ գործէ զպրօն: Է և մականուն կոստանդին կաթուղիկոսի կատուկեցւոյ կամ սսեցւոյ. թերևս որպէս ռմկ. Բիֆթիի էրիյիճի, կամ չուլճի, սոֆճի, պօյաճի: Ցիշտ:

ՊՐՕՍԽՈՒՄԷ. ՊՐՕՏՈՆ. Տ. ՊՌՕՍԽՈՒՄԷ, ՊՌՈՏՈՆ:

ՊՒԷՏ. ՊՒԵՏԷՍ. Տ. ՊՈՒԷՏ, ՊՈՒԵՏԷՍ, և այլն:

ՊՕՁ. ա. գ. } Բառ ռմկ. Գոյն կանաչ
ՊՕՁԼԱԽ. } Ֆըստըխի. և դեղին կամ բացադոյն կանաչ. ըստ մեզ բացատրի յն. բառիւ χλωρός, չլոռոս, virens, herbidus, pallidus, flavus. վասն որոյ 'ի Յայտ. Զ. 8. "Տեսի և ահա ձի չլոռոսոյ, գրիչք 'ի լուսանցս կամ 'ի մէջն տողիս նշանակեն. "Որ է պաւզլախ": "Գոմէշլիքն (ձիոց) 'ի գոյներն երեք են. պղատոն խմաստունն (գոմէ նախ) զպօզըն, և 'ի յետ զհնդիկն, և ապա զքումայթըն. Վստ. յէ: "Թէ ձին սև լինի, պօզ լինի, դեղին լինի. Երաղահան:

ՊՕՂԻՊՈԴԷՍ. Տ. ՊՈՂԻՊՈԴ:

ՊՕՂՈՍԵԱՆ. կամ ՊԱՒՂՈՍԵԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է նմին Պօղոսի առաքելոյ. "Պարծանք պօղոսեան. Շար:

Եւ Հեռևող նորին Պօղոսի. "Ես պօղոսեան եմ, և միւսն՝ եթէ ես ապօղոսեան. Ա. կոր. Ա. 12:

ՊՕՂՈՍԵԱՆՔ, եանց. գ. Պօղոս և ընկերք կամ գործակիցք նորա. "Եւ ամբարձեալ 'ի պափէ պօղոսեանց՝ եկին 'ի պերգէ պամփիլեայ. Գծ. ԺԳ. 13:

ՊՕՍՊՕՍՈՂ. Բառ ռմկ. որպէս կեղծաւոր. խաբեբայ. շողոքորթ. "Կին չար՝ կցքաւ երկմիտ, կատու խփընկէց, աղուէս պասպասող. Ոսկէփոր:

ՊՕՏՈՒՌՈՒՄ. գ. Բառ ռմկ. որ է Գետնափոր նկուղ. այլ 'ի գիրս Մարթինի ասի. "Գոլոզէոս՝ բոլորակ և ատրճանօք թեատրոն, զոր հայք պոտուռում կոչեն":

Ջ.

Ջ. Տառ բաղաձայն՝ անուանեալ Ջէ. որ և ասի միջակ. զի լերկ է քան զՉա, և թաւ քան զՃէ. "Միջակ է Ճէն՝ ծայր և Ջէի. Թր. քեր: Ասի և կրկնակ, որպէս բաղկացեալ 'ի ՃՃ. կամ ՉՃ, Ճշ, Փշ:

Ջ. Երբեմն լծորդ գտանի ընդ Չ. իբր Հաջել կամ հաչել. կարկաջել, կարկաչել. յորանջել. յօրանչել. չղջիկան, ջղջիկան: Եւ շատ ևս ընդ Ճ. իբր Գէջ կամ գէճ. բջիջ. բճիճ. խնջոյք, խնճոյք. կնջիթ, կընճիթ. ճանճ, ճանջ: Որպէս և որ ինչ ըստ պրս. և թ. հնչի իբր չ կամ ջ, արաբացիք հնչեն ճ, գ, խ, շ. և այլն:

Ջ. Որպէս թուանշան՝ է ինն հարիւր:

Ջ. "Ջէն, Ջանիւ ասէ հատցես շնորհաց. մի ծոյլ կենար և գեգերած: Ջնջել ասէ զհոգիդ ջրովք, յախտից մեղաց ջերմ արտասուօք. Շ. ոյնոսբ:

ՋԱԲՐՈՆ, կամ ՋԱԲՐՈՒՆ, ի, ից. գ. Բառ գաղղ. շափըրօն. Chaperon. 'ի լտ. Capero, tegmen capitis. իտ. Cappuccio. այն է Վեղար. ծածկոյթ գլխոյ կրօնաւորաց: Մխ. ատաք. սանէպ: Որպէս և Մարթին գրէ. "Ցեկեղեցին գոլով 'ի պաշտօնն՝ կարմիր սկաւլատ ջաբրունս տարցեն 'ի գլուխս իւրեանց":

ՋԱԲՐՈՒՆԱՒՈՐ, ի. աց. իբր Վեղարաւոր: Մխ. ատաք:

ՋԱԼԱԿԱՆ. Տ. ՋԵՅԼԱԿԱՆ:

ՋԱԼՀԱՆՔ. անց. գ. Բառ անյայտ, որպէս հեթանոսական ջայլք կամ նուագք կամ ջահք, և այլն. "Ջալհանց տօնից տարեկանաց հեթանոսաց չհաւատարել. Եւագր. ԺԷ: Աստի առեալ է թերևս և գրութիւնն Հին բռ. "Ջաշանց. գիւտապաշտ, կամ գիւտանուէր":

ՋԱԼՈՏ. ի, ից. գ. Գրի և ՋԵԼՈՏ, ՋԱԼՈՒՏ, և ՋԵՅԼՈՏ. (ըծ. հյ. ջլուտ, և ջայլ իբր խուրձ կամ բազմութիւն գաւազանաց 'ի մի տեղւոջ. և թ. ջուլ.) Բիր. քուք. կարիճ. արջառաջիլ, և գաւազան գանից. սօֆա, պէրքէօպէ, գըրպաճ. "Հրամայեաց ջալոտիւք հարկանել յերկար, մինչ 'ի գանելն ատանկեաց զոգին: Ցանջել ջալոտիւք: Ջալաւտիւք հարկանել: Սասար ջալաւտիւք ձաղկել: Բրօք ջարդել... խորտակեալ ջալոտիւք. Խոր. Գ. 14: ՃՃ: Սեփան: "Առին քարինս և ջալաւտս, և 'ի գիշերի տապանին զնա. Տօ Իէկ. յունիս. ԺԷ: "Կարէ քառատուն կաղնի ջալոտ: Զքառատուն կաղնի ջալոտ մանրեմ 'ի վերայ քո. Ոսկէփոր: "Հարկանել դալար ջայլոտիւք. Հ. օգ. ԺԸ. և այլն: "Զարկուած ջալոտիցն առեալ սպին՝ ատանդելով զոգին. Տօ:

ՋԱԽԵՄ. կամ ՋԱՂԽԵՄ, եցի. Ն. Բախել և հարկանել ուժգին զպատասանսն. խորտակել. փշրել. չօգմագ, ճարգ փէյի էարմագ, էզմէգ. "Խաչիւն ջախեալ զգլուխ վիշապին: Ի նմա զգանաւորին ջախեսցեր

զգլուխ․ Ճառ․ ＊Զամենայն զօրս խորտակեալ ջաղխէին։ Որք միանգամ ելին ընդդէմ նոցա պատերազմել, ջաղխեցին մանր իբրև զփոշի․ Ղևոնդ․ ＊Ջնջել ջարդել ջախել․ Յհ․ կբ։

ՋԱԽՈՒՄՆ, կամ ՋԱՂԽՈՒՄՆ, խման․ գ․ Ջախելն, և ջախիլն․ ＊Եհար, և ցրուեաց զուղեղն․ և այսպիսի ջախմամբ վախճանեցաւ։ Ջախմամբ անդամոց (մարտիրոսաց)․ Խոր․ Բ․ 43։ Ճ․ փող։

ՋԱԽՋԱԽ կամ ՋԱՂՋԱԽ․ ա․ Որպէս Ջախջախեալ․ ջախեալ․ մանրեալ․ խորտակեալ․ Τεθλασμένος, συντριβόμενος, συντριβὴς. Contusus, contritus, fractus. Կոփըփած․ գըրըգ․ ըսթըլած․ էզիք․ ＊Յուսացեալ ես 'ի յուպն եղեգնեայ 'ի ջախջախ (կամ ջաղջախ) եգիպտացին․ Ես․ լզ․ 6։ ＊Անօթ մի ջաղջախ անպիտան անկեալ գտցի․ Թղթ․ Բարսղ․ ＊Մի կողմն թագաւորութեն հզօր կայցէ, և 'ի նմանէ եղիցի ջախջախն (յն․ ջախջախեալն)․ Դան․ Բ․ 42։

Նմանութեան՝ Կըկտուր․ փուտ․ անպիտան․ սասայօղ․ սեթևեթեալ․ կոփըփուած, ծռմռած․ որ և ՋԱԽՋԱԽՈՒՆ ասի․ ＊Ի բազում և 'ի ջաղջախ խօսից անտի եբրայեցւոց․ Եփր․ Թէփ․ ＊Խեղայեղ և ջախջախ մտածութիւն։ Սոսա համարձակիր լինել զքոյինդ ջախջախ և սխալականդ խորհրդոյ իմաստ․ Յհ․ իմ․ էրն։ ＊Զլոյծ և զջախջախ և զելեղատամեղս ագահնելիս և զգնացս չընդունիմք․ Կանոն։ ＊Զխարդաւանս ջախջախս նմա հնարէր մատուցանել․ Յհ․ կբ։

ՋԱԽՋԱԽՔ․ գ․ Տ․ ՋԱԽՋԱԽԱՆՔ․ ＊Զոլորս ջախջախս ջարդոցաց 'ի վերայ զօրու նորա ածէր․ Յհ․ կբ։

ՋԱԽՋԱԽԱՆՔ, կամ ՋԱՂՋԱԽԱՆՔ, նաց․ գ․ Συντριμμός. Contritio. ἀποτομή, abscissio, amputatio. Ջախջախումն․ խորտակումն․ բեկումն․ կոտորած․ հարուած․ ＊Պաշարեցին զիս ջախջախմանք մահու․ Բ․ Թգ․ ԻԲ․ 5։ ＊Զձեռն իւր ձախ ձգեաց 'ի ցիցն, և զաջ իւր 'ի սպառասպուռ ջաղջախմանս՝ անպիտանացուցանել․ Դատ․ Ե․ 26։

ՋԱԽՋԱԽԵՄ, կամ ՋԱՂՋԱԽԵՄ․ եցի․ ն․ Συντρίβω. Contero. θλάω, συνθλάω, contundo, confringo. ἐκκλάω, defringo, quatio. Ջախել խայտառ կամ չարաչար․ փշրել․ մանրել․ խորտակել․ բեկանել․ կոտրել, կոտրտել, ճաթրտել․ գըրմօգ․ էզմէք․ ըսթըլըթմագ․ ＊Զեղէգն ջաղջախեալ (կամ ջախջախեալ) մի բեկցէ․ Ես․ ԽԲ․ 3։ և Մտթ․ ԺԲ․ 20։ ＊Յուսացեալ իցես 'ի յուպն եղեգնեայ ջաղջախեալ յեգիպտոս․ Դ․ Թգ․ ԺԸ․ 21։ ＊Ջաղջախեսցէ զայն 'ի թևոցն․ Ղևտ․ Ա․ 17։ ＊Ի ջուրս յայս ջախջախեսցուք զգլուխս օձին, որպէս և փրկիչն 'ի ջուրսն յորդանանու ջախջախեաց զգլուխս վիշապին․ Թէոփ․ խ Ձ։ ＊Ջախջախեցաւ գլուխս վիշապին։ Ի շըշէլ անուոյն՝ առ հասարակ ջաղջախէին ոսկերք նորա․ Ճ․ Գ։ ＊Ոչ բրաւ ջախջախեալ․ Մի՛ ջաղջախեր զբեկեալս։ Ջաղջախել զբարձս աւազակացն․․․ ջաղջախեցան բարձք երկոցունց նոցա․ Եղիշ․ Դփ։ Նար․ ծէ։ Իգն։ ＊Պահել ոչ կարես․ իսկ ջաղջախել զմարմինս քո ծանրութիւն կերակրոցն կարիցես․ Բրս․ պհ․ա։ ＊Զսիրտ ջաղջախեալ և զխոնարհ ած ոչ արհամարհէ․ Մեկն․ ղևտ։

ՋԱԽՋԱԽԻՒՆ․ գ․ / ՋԱԽՋԱԽԻՔ․ / ՋԱԽՋԱԽՈՒՄՆ․ } Ջախջախելն, և իլն․ ջախջախմանք․ կոտորումն․ խորտակումն․ և ճապաղիք արեան․ ＊Բազում ջաղջախիւն և հեղումն արեանց գործեն։ Հանդերձ ընդվզեալ ջախջախմամբ․ Զքր․ կբ։ Խոր․ Բ․ 76։ ＊Ցոպականութեն դարձայց զքաղում քաղաքս, և արեան ջախջախիս աւարեալ զդասս հաւատացելոց․ Որոտն։

ՋԱԽՋԱԽՈՒՆ, կամ ՋԱՂՋԱԽՈՒՆ․ ա․ Տ․ ՋԱԽՋԱԽ․ ＊Որոյ աւն անուղղայ կամակորութեն ջախջախուն խորհրդին անդէն ընդհուպ երևէր․ Ղևոնդ։

ՋԱՀ, ի, ից։ յոգն․ լինի և ջահունք․ գ․ Λαμπάς. δᾶς, δᾳδός. Fax, taeda. πῦρ, πυρά, pyra, rogus. φανός, lanterna, candela. Ճրագ բոցաբորբոք 'ի դիւրավառ և յիւղային փայտից․ 'ի խրձանց ևն․ խուրձ վառելի․ մոմեղէն լուցեալ պայծառ․ ղամպար, և լոյս կամ բոց մեծ՝ իբրք կամ նմանութեամբ․ Էէլ մումու, մէշալէ, մըռզալը, ֆէնէր, գանտիլ․ ＊Ջահս 'ի մէջ սափորոցն։ Առին զջահսն։ Կալեաւ 'ի միջոցին զջահսն, և ելոյց հուր 'ի ջահսն։ Ջահիւք և լապտերօք արծաթեօք․ Դտ։ Յովհ․ Է․ Ձ։ Յհ․ ԾԸ․ 3․ ևն։ իսկ Յովհ․ Է․ 5․ ＊Լուցանէին ջահս 'ի վերայ աշտարակացն »․ յն․ կրակ, կամ խարոյկ։ ＊Մատնեցին զանձինս սուսերաց և ջահից․ Ճառ․ ＊Գեթսեմանի, որ թարգմանի ձոր պարարտութեն կամ ջահից, ընդ որ գաւիթ ջահիւք 'ի գիշերի փախչէր յաբեսաղոմայ․ Մեկն․ ղկ։

Նմանութեան․ ＊Որ զերկնական ջահն զարեգակն արարեր լուսաւորիչ երկնի և երկրի։ Զայսպիսի ջահունս և զարեգակունս մատուցանէր․ Ճ․ Բ։ ＊Որոյ 'ի խաւարի և 'ի գիշերի էին՝ ջահ առաջնորդութեն։ Այսու գիտութեամբ ջահ վառեաց զնոսա յառաւօտ լուսոյ անտի, զոր ինքն բնութիւն ունէր․ Կիւրղ․ ղկ։ Իգն։ ＊Ճրագ եօթնաջահեան վառեալ՝ յանշիջող ջահէն իշխան․ Տօն․ ＊Ջահ վառեալ ոչ սերովբէն՝ կայր 'ի սպասու հրալից վիմին (դերեզմանի փրկչին)․ Ճ․ փող․ ＊Խաղաղասէր կրօնաւոր՝ ջահ պայծառ է եղբայրութեան․ Նեղոս։ ＊Հարսանեկան ջահք (նշանակ սիրոյ և ուրախութեան)․ Յճխ։ Փիլ։ Առ որս․ Ժ։

ՋԱՀ․ Զարդ եկեղեցեաց առկախեալ՝ ջահիւք բազմաթիւ կանթեղաց կամ մոմեղինաց․ Աւիզէ․ ＊Ջահ մի՝ ունելով յինքեան կանթեղս հարիւր և երկոտասան։ Ջահս այս ճախր առեալ 'ի գլուխ կաթուղիկէին։ Զափաւոր ջահ մի այլ յանուն որդ քառասնից՝ ունելով յինքեան կանթեղս ըստ թուոյ նոցա․ Ցիշատ։

ՋԱՀԱԲՈՐԲՈՔ․ ա․ Բորբոքեալ իբրև զջահ․ լուսաբորբոք․ բոցաճաճանչ․ ＊Որ ջահաբորբոք լուսով պայծառացուցանեն զեկեղեցիս քրիստոնէից։ Ամենապարգ պայծառութեն ջահաբորբոք լուսաւոր անօթոց․ Ճ․ Բ։ Առաք․ Գ․ 9։ ＊Արեգակն ոչ պատկանի, այլ ընկղմի 'ի ջահաբորբոք փառացն քոյ․ Մեկն․ ղկ։ ＊Ի ջահաբորբոք գալստեանն նորա յաղթի և ընկղմի լոյս լուսաւորացդ․ Երզն․ մթթ։

ՋԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Գործելն ըզջահս․ լուսափայլութիւն հանգոյն ջահից․ պայծառութիւն․ ＊Խումբք սիցն անաղօտ ջահագործութեամբ գունակագունակս պայծառացուցանեն զպատիւ մեծի աւուրս․ Թէոդ․ Խօս։

ՋԱՀԱԶԱՐԴԵԼ․ իլ․ Որպէս ջահիւք զարդարել կամ իլ․ լուսազարդել․ պայծառացուցանել, պայծառանալ․ ＊Ջահազարդեցան զամբարափայլ անշէջ լուսով․ Յհ․ կբ։

ՋԱՀԱԶԳԵԱՑ․ եցի, եց․ / ՋԱՀԱԶԳԵՍՏ, ի, ից․ } ա․ Λαμπαδηφόρος, δαδοῦχος. Qui lampadem gestat, facem gestans, lampade fulgens. Որ զգեցեալ է զլոյս մեծ․ և կրող յինքեան կամ 'ի ձեռին զջահ, զմոմեղէն․ լուսազգեաց․ լուսակիր․ ընդունարան լուսոյ․ լուսապայծառ․ ＊Ուրախ լեր բերկրեալ՝ ջահազգեաց կոյս, անշէջ ճառագայթ, պայծառացեալ քան զարեգակն։ Կուսանք իմաստունք՝ մշտավառ լուսով ջահազգեաց՝ ծագեն յարկմից․ Եղիշ․ 'ի կոյսն։ Խոր․ հռիփս։ ＊Ամենայն ջահազգեստ կուսանաց․ Թղթ․ դաւ։ ＊Գնայի ընդ նմին ջահազգեաց՝ ընդ ճանապարհ, ընդ որ ոչ էին ընթացեալ։ Տեսի զիս դարձեալ ընդ նոսա, որ ջահազգեստն էր․ Վրք հց․ իզ։

ՋԱՀԱԶԳԵՍՏՈՒՔ․ իցս ն․ Ջահազգեստութիւն, կամ պայծառ զգեստուք, և ջահս ունելով․ ＊Ջահազգեստուք պայծառացեալ լուցանէին զլապտերս իւրեանց․ Ճառ։

ՋԱՀԱԶԳԵՍՏԵԱԼ․ Տ․ ՋԱՀԱԶԳԵԱՑ․ ＊Ջահազգեստեալք 'ի քո, և դասեալք ընդ հրեշտակս․ Ճառ․ ＊Գուցէ և մեք աղուեղի զգեստիւ անդ 'ի հարսանիսն երթիցուք, ուր ամենեքեան ջահազգեստեալք պայծառանան․․․ սպ․ ջահազգեստիւք․ յն․ պայծառ զգեստս ունին․ Ոսկ․ յհ․ Բ․ 6։

ՋԱՀԱԼԻՑ․ ա․ Լուսալիր․ լի պայծառ լուսով․ ＊Պայծառ քան զարեգակն, ջահալից քան զլուսին․ Սարգ․ ա․ պ․ ծբ։

ՋԱՀԱԼՈՒՍՈՒԹԻՒՆ․ / ՋԱՀԱԼՈՒՑՈՒԹԻՒՆ․ } գ․ Ունելն զլոյս ջահից․ լուսաւորութիւն․ պայծառութիւն․ և Լուցումն կամ բորբոքումն ջահից․ ＊Բորբոքեալ բոցափայլ ջահալուսութիւն։ Առատաբոյս ջահալուսութեամբ յոգնաթիւ ճրագարանացն․ Անան․ Եկեղ։ ＊Ի վերուստ ջահալուցութիւն (կամ ջահլուցութիւն) աշխարհ ամենայն լուսաւորեալ․ Աճառ․ Կիրղ․ յն․ φρυκτωρία, splendor, excubiae facibus signum dantes.

ՋԱՀԱԿԱԼԵԼ․ Տ․ ՋԱՀԸՆԿԱԼԵԼ։

ՋԱՀԱԿԵՐՊԻԼ․ Տ․ ԼՈՒՍԱԿԵՐՊԻԼ․ ＊Ի մէջ պայծառութե բոցոյ հնոցին ջահակերպեալ փայլատակեցան․ Թէոփ․ պհ։

ՋԱՀԱԿԻՐ․ ա․ Որ կրէ յինքեան զջահ․ ＊Զկարապետն տուընջեան՝ զառաւօտն յոհաննէս՝ սպասմամբ ելոյծ, զգեղեցկապէս ջահակիրն, զճրագն հաւատոյ․ Բոքիչ․ յհ․ Ձ։

ՋԱՀԱԿԻՑ․ ա․ Ջահաւոր կամ ջահազգեաց զոյգ ընդ այլոց․ ＊Սա կուսանացն ջահակիցք, և քոյ գոլ խաչակիցք․ Տօնակ։

ՋԱՀԱՆԱՄ․ ացայ․ չ․ Պայծառանալ որպէս զջահ․ ＊Մինչ յեօթնեակ բերանոյ․․․ ճրագացն տեսանողին ջահացեալ․ Նար․ ծբ։

ՋԱՀԱՆՄԱՆ․ ա․ Նման ջահի․ բոցակերպ․ ＊Ջահանման վառեալք սիրով․ Ոսկփ։

ՋԱՀԱՊԱՅԾԱՌ․ ա․ Պայծառ որպէս զջահ․ լուսապայծառ․ ＊Ջահապայծառ լապտերօք առաջնորդեալ․ Թէոփ․ պհ։

ՋԱՀԱՎԱՌ․ ա․ Վառեալ որպէս զջահ․ ջահաբորբոք․ լուսափայլ․ ＊Բանն ջահավառ՝ ամփոփեալ զճառագայթս ածութեան լուսոյ։ Կանթեղաբորբոք ջահավառ զամբարանշոյլ լուսով փայլեցոյց։ Դպիրքն ջահավառ լապտերօք․ Ճ․ Գ։ Նար․ խէ։ Մաշտ։ ＊Ջահավառ անշէջ լապտերօքն մտանել 'ի յառագաստ ընդ իմաստուն կուսանսն․ Տօն։

ՋԱՀԱՎԱՌԵՄ, եցի․ ն․ Որպէս զջահ վառել․ լուսազարդել․ պայծառացուցանել․ կր․ պայծառանալ․ ＊Զճրագն (զյովհաննէս) ջահավառեալ զնա 'ի բարձունս երկնից․ Եփր․ 'ի յհ․ Ձ։ ＊Զեռաթունեան և զեղակի լոյսն տեսանելով հրաշ առ հրաշ ջահավառեալ՝ յերկնալոյս ուրախութեան․ Թէոդոր․ Խէ։ ＊Զգենուլին ջահավառեալ զլոյսն անշիջանելի․ Գնձ։

ՋԱՀԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Վառումն ջահի․ լուսափայլութիւն․ պայծառութիւն․ ＊Որ ծայրագոյնդ ես լուսոյ, և զամպարափայլ ջահավառութիւն պայծառանաս, և լուսաւորես․ Մագ․ յէշ․ խլ։

ՋԱՀԱՏՈՒ․ Տ․ ԼՈՒՍԱՏՈՒ․ ＊Գուշակեալ զքեզ 'ի վաղուեան աւգին ջահատու․

տաւաղնորդ լուսափայլ աՀարկու. Գնդ։

ՋԱՀԱՏՐԵԱԼ։ Խմմ կմ ընթերցիր Ջա-հաւորեալ. * Յերիս բաժանեալ յատկուԹիս արփիագեղս և Հրաշափառս եռաւԹիւ ջա-Հաւորեալ. Ժղ. Հիբոն։

ՋԱՀԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Ջահա-ւորել. ծագել. պայծառացուցանել. * Լու-սաւորք զիւրեանց լոյսն՝ յանկարծել Ճառա-գայթից նորա՝ 'ի մէջ արարածոց նորա ջա-Հացուցանեն. ԱԳաԲ։ * Ղամբարափայլ լու-սով ջահայուցանել ընդ ոլորտս տիեզերաց գիշատակ սրբոյն. Սխոխտ։

ՋԱՀԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ զք կամ որ ինչ ջահացուցանէ. * Ի նմանէ ջա-Հեալ և պայծառացեալ այլք այլուր ջա-Հացուցիչ լոյս. Ոսկէփոր։

ՋԱՀԱԻՈՐ, ի, աց. ա. Λαμπρός. Splendidus, fulgidus. Լուսաւոր. ջահավառ. լուսատու. ջահազգեաց. * Աւետիք և փառք ժողովրդեանն իսրայէլի, և Ճառագայթար-ձակ պայծառուԹիւ ջահաւոր 'ի գէմս հե-Թանոսաց։ Եկեալ փուԹանակի՝ տեսին ջահաւոր զատտղն յայրին. Ոսկ. Ես։ Լմբ. Վե-րափոխ։

ՋԱՀԱԻՈՐ. Δαδοῦχος, δαδοφόρος. Facem gestans. Ջահակիր. կրող կամ տա-նող զջահ. * Արեգակն ջահաւոր քո է, լու-սին սպասաւորուհի քո է. Ոսկ. ՂԼ։

ՋԱՀԱԻՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Պայծառ. լուսաւոր. յայտնի. * Այս նիւԹ ջահաւո-րական (ձէԹ՝) մշտաբորբոք անաղօտելի։ Ա-հա յայտնապէս պատրուակ քողոյ բարե-զարդուԹե ջահաւորական (այլ Ձ. Ճահա-ւորական) բանից անմերձենալեաց. Նար. ՂԳ. և ՁԴ։ Որպէս և ՂԲ. * Արասցես լինել զայս իր նշանակիչ Քնար ջահաւորական յ. մարթ է իմանալ նաև Ճահաւորական։

ՋԱՀԱԻՈՐԵՄ, եցի. Ն. Καταλάμπω, ἐλλάμπω. Illumino, և այլն. Լուսաւո-րել որպէս ջահ կամ ջահիւ. լուսատու լի-նել. ծագել. պայծառացուցանել. * Ան-մուտ արեգակնն ջահաւորեաց զընդհանուր տիեզերս։ Երկին 'ի վերուստ ջահաւորէ լուսով զգալիս զայս աշխարհ. Խոր. առ Ալեքսանդր. Ղատ։ * Արեգակն արդարուԹե արփիա-հրաշ Ճառագայթիւք զատորինս ջահաւո-րեաց։ Լերինք պայծառացեալ ջահաւորին։ Լուսին զմԹին գիշերի ջահաւորէ. Ջ.ր. կԲ։ * Լուսին կարանկանալէս լռայեալ՝ արեգակ-նալէս զբոլոր գիշերին ջահաւորէ. Սհկ. կԲ։ * Ղամպարմամբ լուսափայլմամբ ջահաւո-րեաց զտիեզերս. Նար. փող։ * Որ զջահաւո-րեալ և զանարատ զլոյս 'ի քեզ պարագրե-ցեր։ Ջահաւորեալ նշան խաչին։ Երեեցաւ ջահաւորեալ վարդապետուԹ և լուսակրօն վարուք. Ճ. Գ։ Ղօր։ Ժղ. Հոռոմ։ * Ջահաւո-րեցեալ հաւատոյն վառմամբ։ Այս օծուԹ լուսոյ առ 'ի մեզ հեղեալ՝ 'ի հանդերձեալսն ջահաւորի. Նար. ՂԲ։

Մերթ էր. իբր հ. Ծագել, լուսատու լի-նել. * Առաւօտ ոչ ևս ջահաւորին քեզ. Եփր. ոփ. Է։

ՋԱՀԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αυγή. Splendor. ՊայծառուԹի ըստ ջահի. ջահավառ-ուԹի. լուսաւորուԹի. * Ի գիշերին լապ-տերաց երեելով իբրև ամենագիշեր ջահա-ւորուԹի. Նիւս. 'Ի Բեռոսոր։

ՋԱՀԱՓԱՅԼ. ա. Ա. Փայլեալ իբրև ըզ-ջահ. լուսափայլ. * Ջահափայլ պայծառա-ցաւ լուսն պահոց 'ի վերայ ժողովրդեանց։ Եփր. ոփ։

ՋԱՀԱՓԱՅԼԵԼ. չ. Փայլել որպէս ըզ-ջահ. լուսափայլել. * Երկորակի նկատեալ՝ միջինակ ջահափայլեալ. Մագ. ոփ. Խէ։

ՋԱՀԵՄ, եցի. իմ, եցայ. Ն. չ. յ. Ծա-գել որպէս ջահ, լուսաւորել, լի. * Նոր արև փայլեաց, նոր լուսին ջահեաց, նոր աստղ ծագեաց։ Ի նմանէ ջահեալ և պայ-ծառացեալ. Գնդ։ Ոսկէփոր։ * Ճառագայթ քո փառացդ 'ի յիմաստիցս խորհրդանոց ջահեսցի։ Շօշափելեացս ընդ Թովմայի ջա-հեսցի հրամանն քո. Նար. ՅԳ։ Մխ. ատ։

ՋԱՀԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ՋԱՀԱՑՈՒՑԱ-ՆԵԼ. * Ջոր օրինակ արեգակն՝ ինքնախօս բանիւք զամենեսեան ջահեցուցանէր. Վրք. ոսկ. (Նոր Ձ. և տպ. չահեցուցանէր։)

ՋԱՀԸՆԿԱԼ. ա. Λαμπαδοῦχος. Lampadem vel facem gestans. Ունող և կրող ջահի. լուսատու. * Աստղն ջահընկալ լինէր (մոգուց). Ճ. Գ։ * Զարեգակն ունիս արա-գագոյն ընԹացիւք զամենայն օրն ջահըն-կալ քեզ Ճառագայթիւք. Բրս. գհ։

Եւ իբր Ջահազգեաց, լուսաւոր. * Ամե-նայն եկեղեցիք ջահընկալ և պայծառ զգես-տուք զարդարեցաք. Լծ. ՃԾաԲ։

ՋԱՀԸՆԿԱԼ. գ. 'Ακόλουθος. Acolythus. Պաշտօնեայ եկեղեցւոյ՝ լուցիչ Ճրագաց, և բարձեալ ունող զմոմեղէն 'ի ժամուն.ումն. ակօլիւԹ. յն. ակօլուԹօս. այսինքն հետևօղ՝ իբր արբանեակ սարկաւագաց. * Չորրորդ կարգ ակօլիւԹին, այսինքն ջահընկալին։ Ա-ղաչեսցուք վասն ջահընկալաց, և յաղագս երգմնեցուցչաց. Մաշտ. ՆԼԷ։

ՋԱՀԸՆԿԱԼԵՄ, կմ ՋԱՀԱԿԱԼԵՄ, եցի. Ն. Առնել իբր ջահընկալ լուսատու. հասանել զլուսաւորս. * Ջահընկալեցեր զա-րեգակն և զլուսին, և զկնի զաստեղս։ Ջա-հակալեցեր 'ի նմա զարեգակն և զլուսին մեզ 'ի լուսաւորուԹի. Գնդ։

ՋԱՀԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն ջահ-ընկալի յեկեղեցւոջ. * Օրհնեա և այժմ զծառայս քո 'ի գործ ջահընկալուԹե, լու-ցանել ջահս 'ի Նբ եկեղեցի. Մաշտ։

Եւ ոմ Լուսատու լինելն իբր ջահակիր. * Մոգքն երկրպագեին ջահընկալուԹ աստեղն առաջնորդուԹ (ուր լաւ ևս է ընԹեռնուլ ըստ յն. ջահընկալու աստեղն.) Կիւրղ. 'Ի Ծնն։

Եւ ոմ ԼուսաւորուԹի, մանաւանդ կրե-լով 'ի ձեռս զմոմեղէնս. * Ի միասին ամե-նայն եկեղեցիք ջահընկալուԹ և պայծա-ռուԹ միաձայնեալ 'ի պաշտամանն հաւ-տատեցաք. Տօնակ։

ՋԱՀԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. իբր Ճրագալոյց. * Այսու զանազանուԹ ծանիր զգեղեցկա-գոյն լուսոյ յայտուԹեն առաւր առ երեկոյի ջահընկալուԹեն. Լծ. ՃԾաԲ։

ՋԱՀԼՈՒՑՈՒԹԻՒՆ. Տես ՋԱՀԱԼՈՒ-ՑՈՒԹԻՒՆ։

ՋԱՂԱՑ. ի. գ. } Բառ ռմկ. ոմ
ՋԱՂԱՑԱՆԻ, նւոյ. և } Ջրաղացք. Ա-
ՋԱՂԱՑՔ. ցաց կմ ղցաց. } ղօրիք, և եր-
կան. ՓէյիրՄէն. * Յալիւրեն՝ զոր բերէր 'ի ջաղացէն։ Եղև գնալ նմա 'ի ջաղաց՝ տանել ցորեան. Հ. յնվր. Գ։ * Գեղօրայս, այգեստանս, կուռպականս, և ջաղացանս. Յհւսփ։ * Գխւրոս, (γυρός, scrobs) փոսի ջաղացաց. Գաղիան։ * Գետոյ միոյ յայնմ կողմանէ էր ջաղացք մի. Ոսկ։ * Ջաղայքն և նաւքն, որ շարժին 'ի հողմոց և 'ի ջրոց. և մեր լե-զուս շարժի 'ի շարժել մտացս. Հին ԺԵ։ * Ճաշակելիքն՝ ըստ նմանուԹե ջաղացաց, որ միշտ յեռ գոլոյն (կամ հեռ գալոյն) ծամէ ատամունքն զկերակուրն. Տօնակ։ * ԹԷ զմրջիմն գնես 'ի վերայ ջաղացացն 'ի քա-րին. Եւրէ. Էրի։

ՋԱՂԲ, ի,ից. ա. գ. և } Συνοχή, συ-
ՋԱՂԲԱԳՈՅՆ ՇԻԹՔ. } στρέμματα.
Contortum stillicidium, imber. Անձրև խո-շոր՝ սաստիկ կոԹեալ՝ Ճնապակաւոր քան ող-տակար. տեղ տարափոյ. տեղաւնոց, տեղա-նափ. * Յայնժամ անձրևք քաղցունք և չա-հեկանք. իսկ այժմ անպիտանք և ջաղբք Թորթորեալք. Յհ. ԿԲ։ * Տեղումն է, որ ունի քան զանձրև չիԹք ջաղբագոյն՝ տօսեալ ԹօԹափմամբ բերեալ 'ի վր երկրի. Աէլոփ։

ՋԱՂԽԵԼ. Տ. ՋԱԽԵԼ։

ՋԱՂՋԱԽԵԼ. Տ. ՋԱԽՋԱԽԵԼ։

ՋԱՄԲ. գ. (ըծ. ծամ, և ումպ.) Τροφή. Alimentum. Կուր և ումպ տղայոց. կերա-կուր կակուղ՝ ծամեալ կամ ծամքեալ, և մատուցեալ մանկանց. մնունդ. Ճարակ. * Այլև մանկան հաղն, եԹէ ուսանի տալ նմա ջամբ. Վրք հց. ԽԶ։ * Ջամբ լինի չար հրդեհին (խօսելն ընդ բարկացողի). Ոսկ. Ա. տ. 16։

ՋԱՄԲԱԿԵՐ. ա. Կերող զջամբ. մանկիկ՝ որ կերակրի 'ի ձեռն այլոյ. * ԿաԹնա-ծուծք և ջամբակերք՝ ԹաԹաւեալ և Թա-ղեալ աղտովք. Եղիշ. հայր մեր։

ՋԱՄԲԱՐ. Տ. ՃԱՄԲԱՐ։

ՋԱՄԲԵՄ, եցի. Ն. Ψωμίζω. Buccellam in os ingero, alo, nutrio, porrigo. χορτάζω, pasco, saturo. ποτίζω, potizo, potum do. Ջամբ տալով զարմանել. տալ ուտել պատառ պատառ, կմ ծամքելով և կակղե-լով. կերակրել. արբուցանել. մատակարա-րել. տալ. * Իբրև տղայոց 'ի քն կաԹն ջամ-բեցի ձեզ, և ոչ կերակուր։ Մանր մանր կո-տորեալ զայս՝ Թռչնոց երկնից գէշագէշ ջամբեցից։ Ջամբել միս, կամ հաց, զիւղ և զմեղր, կերակուր. խոտ որպէս արջառոյ. զինչս՝ աղքատաց. ժառանգուԹիւն. լեղի. մոխիր, վտանգ, ցաւս, մատեան, և այլն։ * Սկսցուք զպատգամս երկնաւորս ձեզ ջամ-բել. ԱԳաԲ։ * Կերակրեցեր ըստ խնամոց սի-րոյ 'ի սեղանն քո՝ ջամբելով նաշխհ մտով օրհ-նուԹե և անոյշ գինւով։ Որպէս մանուկն յետոյ ընդ կաԹինն և զջամբելիսն ընդունի՝ զկակուղ կերակուրն. Աշ։ * Այն՝ որ բղխէ զանձրև, կաԹն ջամբեցեր. Տաղ։ * Գգուէր 'ի գիրկն զիւր միածինն, կաԹամբ ջամբէր զԱծ որդին։ Մարմնով 'ի գիրկըս գգուեցեր. մաքուր կաԹամբ քո ջամբեցեր. Տաղ։ * Հա-ցիւդ երկնայնով ջամբեցեր, ածային ա-րեամբդ արբուցեր։ Առ ոմն կակուղ պատա-ռաւ մատուցեալ ջամբի։ Միղք զքաղցր և զախորժակ վարդապետուԹս կոչէ, որ ջամ-բին 'ի մարդիկ. Նար. Է. ՂԳ. և ԷրԳ։

ՋԱՄԲԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ վ. * Յանձն էառ կերակրօք և ըմպելեօք սնանիլ. ընդ ձեռն որոյ մեզ զհոգեկան կե-րակուրսն ջամբեցուսցէ 'ի հանդերձեալսն. Խոսրովիկ։ * Զայս նուազուԹիւն մանուոր պտղոյ ձեզ ջամբեցուցի։ Նախ կաԹն ջամ-բեցուցանէ որպէս գեռածին մանկանց։ Ի խաշանց կաԹն ջամբեցուցանէր. Նար. ՀԶ։ Շ. Ա. Գ. ԽԱ։ Հ=Ց. Ժէտր. ԺԶ։

ՋԱՄԲԹԱԿ. Տ. ՋՈՒԽՑԱԿ։

ՋԱՄԲՈ. Բառ լտ. յն. գամբոս, գամ-պօ. գղ. Համպր. անգղ. Ջէմպր. Հյ. կամար. Թ. Գէմէր. որպէս Սեննեակ. գիւան. * Հաւա-տարին այսմ Թղթոյ եգաք 'ի ջամբոն արքու-նի. ԹղԲ. Դաշ։

ՋԱՄՈՒԿ. Տ. ՋԱՑՈՒԿ։

ՋԱՄՈՒՍ. Բառ ռմկ. որպէս Սենեկա-պան. * Մերկ արտաքին մի ևս տեսայ, էր խա-նուԹպան ու ջամըռայ. զքուցեց մընջնակ որ հասկացայ, շընքիԹն ահեղ ու մասխարայ (կապիկն)։ Էր ջամըռայ Թագաւորական, ռականչ ունէր 'ի յիժ նըման. աղաշխա-րեաց, ւէր անպիտան, զնա նըզովէ ատենա-տարան (այն է յուդա մատնիչն). Շ.առաջ։

ՋԱՑԼ, ի, եց, և ՋԱՑԼԻ, լւոյ, լեաց. գ. 'Αγών. Coetus, multitudo. Ջոկր. Ջոկ.

խուռնք. հանդէս բազմութեան լալականաց, և անբանից. *Մկրտութեան՝ փախճանելոց աղօ-ղակ պատան, քան զշիրիմ՝ մեծվայելչա-կանագոյն, քան զջայլին պար՝ բարեպաշտա-գոյն. Անժ. Արք: *Եղերականք ջայլից համօրէն բանահիւսից կանանց լալականաց. Նար. կը: *Երամք կանանց ճչօղ ջայլից՝ շուր-ջանակի զնա պարէին. Ոսոզ. ուղէ: *Ձայն լալոյ նորա գուժեաց, զկոծն ասէ, զջայլն. պանզգայութեան. զի զոհէին զմանկունս. Մխ. Երեմ: *Քահանային զմեղս՝ եթէ ոք հրապա-րակի ջայլի ձաղեացէ, ոչ-ոյն ոլորէ գոտա-տան. Կանոն: (այլ ձ. հրապարակ ելջեալ:) *Առեալ և զեռակլեան սաձին, որ ջայլեացն ոգից բիւրուց եօթեանց կաթամբ մնանէր: Բանս ոչ կամի զքեզ (զալեօրդ) ջջնի յոր-ջորջել. վասն զի ջատագով ջայլեաց՝ գաղա-փար հարանցն կոչի. Մագ. ժա. և յժ:

ՋԱՅԼԱԿԱՆ, կամ ՋԱԼԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է ջայլից կամ խմբից. *Եղերականք ջայլից. եղերականն՝ լալական ասէ. և ջայ-լականն՝ ջոկ. Լծ. Նար:

Կամ Ճչական ըստ ջայլից լալականաց. աւաղական. եղկական. *Ըհ. ջալական իմն է. ըհ ինչ առնեմ. ըհ զիարդ կամ, զիարդ այրիմս և մեռանիմ. Եղն. +Եր:

ՋԱՅԼԱԿՈԾԵԼ. ն. Գանակոծ առնել ջալոտիւք. *Հրամայէ ջայլակոծել զանհնա-զանդն. Բա. օփէֆ. լէհ:

ՋԱՅԼԱԿՈԾԻԼ. չ. Գանակոծիլ, և ճչել ընդ գանիւք. կոծիլ ճչիւք. *Հիւս (իբր հէռ, հըլ). Այն է սոորաբերօղ ջայլակոծելոցն օգաբերաբան ձայնից. Եղն. +Եր. 'ի համանոյ. այսինքն 'ի հնչելն հիւս՝ սէ տառն առաւել չմամբ բախէ զօդս և զականջս: Իսկ Սփէֆ. լէհ. բերէ իբրու բան Ցհ. պփմ. դ. *Ջայլա-կոծելոյն սոորաբերօղ ։։:

ՋԱՅԼԱՄՆ. լաման. գ. } գրի և իբր ամկ.
ՋԱՅԼԵԱՄՆ. լեման. } ՋԱՅԼԱՄ, ի. Στρούθος, θων, θίον. Struthio. Մեծն 'ի հաւս կիսաթռիչս՝ նման կոզուան ըղտու եր-կայնավիզ՝ բարձր բարձիւք, սեաւ և սպիտակ փետրովք. աչքն նման մարդոյ՝ ապուշ հայ-եցուածով. ածէ ձուս մեծամեծս թանձր պատենիւք. +էլի գոողո, խողխոյմոող, չխո-տխոլմոող. նէշշ. եըր. էէնտ. *Ջայլեամն, և բու, և որոր: Զջայլեամն, և զբու, և զճայ. Ղեւ. ժա. 15: Օր. ժդ. 15: *Եղբայր եղէ համբարուաց, և ընկեր ջայլեմանց. Յոբ. լ. 29: *Բնակութիւն համբարուաց, և հանգիստ ջայլեմանց (կամ ջայլամանց): Համբարուք, և դստերք ջայլամանց: Ի դաշտաս ջայլա-մանց: Բնակութիւն ջայլամանց. Ես. դ. 13: խդ. 20: Երեմ. ծ. 22: խբ. 53:

ՋԱՅԼԱՆՔ. գ. Ըստ հին բռ. փաղանուն գրին այս բառք. *Ջայլանք, կոծ, լալիք, ողբք. կականումն, շիւանք ։։:

ՋԱՅԼԵՄ, լիմ. ն. չ. յ. Ջայլ առնել. խմբիլ 'ի կոծ առնուլ. պար առնել լալա-կանաց. *Կոծ մոլութեան զդիականմբն ջայլէին. Բուզ. դ. 15: *Ջայլիմ. պար (առնուլ). Արիստոտ. Գրչ:

ՋԱՅԼՈՏ. Տ. ՋԱԼՈՏ:

ՋԱՆ. ի,ից, և ոյ, ու, ուց. գ. (լծ. հյ. գուն. և լտ. փոնոգոսոս.) Κόπος, μόχθος, κάματος. Labor, fatigatio. κακοπάθεια, vexatio, molestia. σπουδή, studium. πεῖρα, experimentum, conatus. և այլն. Ճիգն. փոյթ ու-գունդ չափ, և Աշխատութիւն. երկ. ջահփ, ճէհփ, ճիփփ, հոլէօ. ղոյրէթ, էմէգ. ղանճէթ. *Այս ջան է առաջի իմ, մինչև մտից 'ի սըր-բութիւն քո: Ամենայն բան ջանիւ: Վն բազ-մացն համճութեան ջան յանձն առաք: Եւ անդ լինէր ոչ սակաւ ջան և վտանգ խառ-վութեան քաղաքին: Ցիշէք եղբարք, զվաստակն մեր և զջան. ևն: *Աշխատութեան միայն և ջան շահիս անտի: Զինչ ջան է սաել զմեղսն, և առնուլ զթողութիւն: Դադարեցուք յան-օգուտ ջանիցն. Վեցօր. ա: Ոսկ. ադաղփ. բ. Անժ. ժղ: *Մի առանց ջանի (կամ ջանից) կայցեն: Ի հրէիցն ջանէ եղև մահ նորա... Բազում ջանիւք օգնէին նմա. Իգն: Բրս. Սրկ: *Լինի երբեմն՝ որ առանց ջանի իւրովի գայ զղջումն, և լինի՝ որ բազում ջանիւ ոչ կարէ արտասուել. Անան. գղջ: *Մշակել 'ի ջանս բարեպաշտութեան: Առ այս՝ ջան 'ի մտի կայցէ վերականգուցին: Որ ինչ իմաստու-թեան ջանք, փոյթ յանձին կալեալ: Ոչինչ միայ յիմ (կամ յիմմէ) ջանից՝ պատմել քեզ զա-մենայն. Ցճխ. Հ. իգ: Խոր. ա. 1: բ. 3: *Միայն ղկամելս իմ 'ի բարին՝ ընկալ փո-խան յորայ ջանին. Ցո օրդի: Իսկ Պէփ. ան-խտիր ունի, *Ջանոյ, ջանու, ջանիւ. ջա-նով ։։: *Առանց ջանոյ. Եւագր. է: *Ոչինչ օգուտ ոք յայլոց ջանուց: Ի վաստակոց և 'ի ջանուց (տպ. 'ի ջանից): Ի մեր ջանուց հարըա-տացաք. Ոսկ. յհ. ա. 20: Վրք հց. բ: Բրս. Սրկ:

ՋԱՆ ԻՆԵԼ. } Ջանալ. գուն գոր-
ՋԱՆ ՏԱՆԵԼ. } ծել. փոյթ տանել.
ՋԱՆ ՑԱՆՁԻՆ ՈՒՆԵԼ. } *Ջան առաջի դնել, և ելս նեղութե հնարել: Ցղքունց նախ քան զհամբերոս ջան եդեալ բազում աշխատութեամբ զուղղախոսութիւն սերմանել. Ցհ. կբ: Մագ. +Եր: *Բազում փութով ջանս դիր, և սոսա-ցիր զշնորհս կղզման. Անան. գղջ: *Ջան տա-րեալ ուղղել զնա: Առացեալոցն յայնցանէ ջան տանել, և յինքենէ յաւելուլ: Եթէ ոք ջան տարցի, գտցէ զսա ուղղապէս տրա-մախոհութիւն. Մագ. +Եր: *Ջան յանձին առ-նեալ. Աւծր. ա. 8: *Եւ մեր զայս ջան յան-ձին կալեալ՝ անկեալ 'ի վաճառականութիւն բանից: Արդ ջան յանձին կալեալ մտանել 'ի պատմագիր բանիցս խորութիւն. Ագաթ:

ՋԱՆԱԼԻ. ա. Լի ջանիւ. բազմաջան. մեծաջան. *Ջանալի աշխատութիւն առին զանձամբ. Լմբ. հանգ:

ՋԱՆԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Կցորդ կամ հեռեւող լինել ջանից. վաստակակից, գործակից և ձեռնտու լինել. *Ջանակից լինել արիաբար յառաջագոյն աշխատեցելոցն: Ջանակից լինի նմա պահօք և արտասուօք. Պարապմ: Տօնակ: *Շնորհքն քո ջանակից ինձ լինելով՝ խօսել զայսոսիկ պատրաստեաց զիս: Ճգնա-ւորայ՝ որ 'ի մարմնի, լերուք նպաստք և ջանակիցք. Ճ. Բ: Շ. ոփ. հրէշփ:

ՋԱՆԱՀՆԱՐ ԼԻՆԵԼ. Ջանալ հնարել. գուն գործել. ելս աղագս գտանել. ջանալ դարման մատուցանել. *Ջանահնար լինել նորա առ ափշինն: Ջանահնար լինէր բառ-նալ 'ի միջոյ նոցա զչար սերմանացանի ո-րոմն. Ցհ. կբ:

ՋԱՆԱՄ. ացայ կամ ացի, նա կամ ացիր. չ. Κοπιάω, πονέω. Laboro, fatigor. πειράω, conor, nitor, tento, experior. ἀγωνίζομαι. certo, ևն. Ջան դնել. փոյթ տանել. գուն գործել. աշխատիլ. Ճգնիլ. փորձ փորձել. ջքնիլ. նկրտիլ. մրցիլ. Ճահփ՝ ղոյրէթ էթմէք, ղահմէթ՝ էմէգ չէքմէք. *Ոչ ջանայ, և ոչ նիւ-թէ: Ջանացարուք մտանել ընդ դուռն նեղ: Զուր ջանան առ ժողովուրդն՝ որ ոչ լինի դոցա շահ: Ջանայցին արքն դարձուցանել զնաւն 'ի ցամաք, և ոչ կարէին: Ջանայր փրկել զնա: Ջանացաւ փրկել: Առեցի ես զամենայն վաստակս իմ, զոր ջանացայ ընդ արեգակամբ: Ցորում կամ որով ինչքն ջա-նայ: Ո՞ւմ ջանամ ես: Որքան ջանացի մարդ խնդրել, և ոչ գտցէ. ևն: Իսկ Աղ. ա. 10: *Զքառասուն ամ ջանացայ ընդ ազգին ը այնմիկ ։։. յն. տաղտկացայ: Եւ Ես. ծբ. 10. *Իբրև օրհասականք ը ոգիս ջանայցեն ։։. յն.

յոգւոց հանցեն: *Երկայնմտութիւն ջանան ընդ ազգի մարդկան. Եղիշ. է: *Ոչ ջանա-ցի կեցուցանել զանձն իմ: Ջանաց ասէ առ-ինք ձգել՝ ամէրըն զորդիս մարդկան փրկել: Երկդքումբք կազմի առաքինութիւն. և՛ քո առ-լովն, և՛ մեր ջանալովն: Փակեցան դրունքն, որ այժմ բաց են ջանացողին. Վրք հց. դ: Շ. այէօօէ: Խոսր: Իգն: *Մի փոքր համարիր զշնորհս զղջմանն, այլ մեծաւ փութով ջա-նացիր, և խնդրեա՛ յայս, մինչև առնուս. Ա-նան. գղջ:

ՋԱՆԱՍԷՐ, սիրի. րաց. ա. Φιλόπονος, φιλοπονώτατος. Amans laborem, gnavus, studiosus, industrius, studiosissimus. Աշ-խատասէր. երկասէր. ուսումնասէր. փոյթ. փոյրէթլի, հալէօլի, համարաթ, իշլիօլար. *Զորս ջանասիրացն է պարտ 'ի յոլովից գրոց ժողովել: Լեր գործասէր ջանասէր: Քոյ բանդ հաւանեցուցանէ զմեզ, ո՛ ջա-նասէր եղբայր մեր ներմուծնէ. Նխ. բ: Կոչ. ժգ: Կիւրղ. գնյ:

ՋԱՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Φιλόπονον. Amor laboris, studium, diligentia. Աշխա-տասիրութիւն. երկասիրութիւն. փոյթ. *Զու-սումնասիրութիւն և ջանասիրութիւնդ գովեցից. Կիւրղ. հանգ:

ՋԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐκβιάζομαι. Cogo. Տալ ջանալ. փութացուցանել. ստիպել. *Ի խցկանէ անտի արտաքս ընթա-նալ ջանացուցանէ. Եւագր. դ. 13:

ՋԱՆԳ. ա. Παράφορος. Insanus, delirans, errans, titubans. խօլ. ապուշ. գան-դաչեալ. խեղաթիւր. *Մոր ոչ բարուք եւ-րակրեցելոյ, հեռև արար ծնեալքն՝ և մար-մնոյ չար խառնուածովն և յարձակմանքն՝ ջանգք ծնանին. Նիւս. բն. լէ:

ՋԱՆԳՀԵԾ. Նոյն ընդ վ. որպէս Գա-կասաւոր. *Լուսին՝ երկոտասան անգամ 'ի տարւոջն վիժած, ջանգհեծ, մանգաղա-ձև, կիսագունդ. Գիրք. Բղխ. ամ վոյթ:

ՋԱՆՈՏ, ի, ից կամ աց. ա. փութկոտ. ջանասէր. ջանկոտ. ղոյրէթլի. *Ոչ եթէ պ-շաւողաց և փութադնացից ունիմք կարիս, այլ դադարողաց և ջանոտից (կամ ջանո-տաց՝ հանդերձ խելօք). Ոսկէփոր:

ՋԱՆՋԱՆԱԿ. գ. Անուն տեղւոյ՝ անյայտ ըստ նշանակութեան. *Եւ վտէրի զօրավարն զակնանջս ջանջանակին, և զջրապաշխս, և զցլու գլուխս. Բուզ. գ. 8:

ՋԱՆՋԻԼ. գ. Ազգ մաքուր և ազնիւ եր-կաթոյ. *Զկառուն յոխեփ զնեաց, որ էր ջանջիլ քթան՝ սաստն մեծ և ընդարձակ. Բրս. Սրկ:

ՋԱՇԱՆՑ. Տես զանյայտ բառն ՋԱՇ-ՀԱՆՔ, և ՋԱՍՏ. *Նստէաք 'ի խաւարի գե-ցաստանակ և ջաշանց հեթանոսականաց. Մխա-տա գեր:

ՋԱՐ. գ. Խմա կամ ընթերցիր Կաձառ. Շար. *Զարեգակն և զլուսին, և զճաշ ա-տեղաց. Մխ. այրիվ:

ՋԱՍՏ. Նոյն ընդ արար. ճէօմ, ճիամ. իբր Եղջերուաքաղ անդր. ուրուական. իմն ղոր՝ ճիամ եօգ. *Ջնջեաց յերկրէ զամենայն պատկերս... հեթանոսական զիցակրօն ջասմ մասանցն մոլորութեցն. Անան. էկեղ:

ՋԱՏԱԳՈՎ, ի, աց, կամ ից. ա. գ. ('ի գով. և չար կամ դատ, զատ. ջահ, ևն.) Συνήγορος. Defensor, advocatus, patronus. Պաշտպան գովի. վրէժխնդիր իրաւանց. փաստաբան. բարեխօս. ձեռնտու. վերակա-ցու. կցակից. Բէր էւէտ, թէր խօգոց. գօրոձի, Բէրէէգոր, ժօհօգէր, հըմայէլճի, ալգա. *Անդ ո՞վ ջատագով, զինչ պատճառք, ո՞ր սուտ պատճառանք: Բարի են մեզ ջա-տագով անդ ոսկեղէն, որոց արարոք սա

ղողորմութի։ Առաքեալ մատնէ ջատագով տեառնն իւրոյ։ Զխորգ եղև ջատագով քում ածութեան։ Առ երեսս՝ առաքինութեան կեղծաւորին լինել ջատագովք։ Յովբայ ջատագովք էին (և բանք հակառակորդին)։ Ջատագովս արդարոցն զնոսա ցուցանէ։ Ջատագով լիցին Ճշմարտութեան։ Ջերկնաւոր ջատագովին աղաչէ։ Եւ դուք աղօթիւք ջատագով լերուք. Աճառ. խորհ։ Ոսկ. համբեր։ Եփրեմ։ Սեբեր։ Իսխտ. ատեպ։ Շ. Բուզ։ Պաճուճեալ պատմուճանաւ սովրէն ըզվէմն Թաւալէր, ջատագով Ճշմարտութեան զաւետիս մարգկան փողէր. Նար. փող։ Ի դատաստանի ջատագովս վարձեաց. Ոսկէֆոր։ Նխնուեացիքն ապաւինեցան ՚ի պաշս, և եղև նոցա ջատագով՝ խօսելով առաջի դատաւորին. Եփր. պն։

ՋԱՏԱԳՈՎ. որպէս Դատախազ. ամբաստան. Κατήγορος. Accusator. Զոր ինչ ախտայրալք ՚ի ձեռն խնոց ջատագովիցն։ Իմ բազում ջատագովք եղեն առ ձեզ. Պղատ. օրէնս։ Արդ յաղագս այնոցիկ՝ որ առաջին ջատագովքն իմ առորդէին (այսինքն չարախօսէին), այս իցէ առ ձեզ բաւական պատասխանի. անդ։

ՋԱՏԱԳՈՎԵՄ. եցի. ն. չ. Συνηγορέω. Defendo. συντηρέω, conservo, tueor. Ջատագով լինել. պաշտպան լինել. փաստաբանել. Ի ձեռն միմեանց՝ երկոցունց ջատագովէ զհաստատուն անլուծութիւն. Նխս. խոստ։ Ոչ գիտելով եթէ ջատագովէ, որում էր ամբաստան։ Որ այլ ջատագովէ, և արդարոյն ջատագովէ։ Ա՟Ն ջատագովել կարծեն. Իսխտ։ Իսկ եթէ ոք յեղբարցն ջատագովէ այնպիսումն, տայցէ պատասխանի առաջի քո. Շ. ընդհ։ Բարիոք ջատագովեցիր ՚ի ձեռն Ճշմարտութեան ամբարշտութեանց քո. Ճ. Բ։

ՋԱՏԱԳՈՎՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνηγορία, συνηγόρημα. Defensio, patrocinium. Պաշտպանութի. կուսակցութի. փաստաբանութի. արեխօսութի. պատասխանատուութի. Եթէ միաբանիցի արդիւնքն բանիցն. ապա ՚ի զուր է ջատագովութիւս։ Բարի են մեզ ջատագովութիւնք՝ որոց աստ արարաք ողորմութիւն։ Զարմանալի ջատագովութի տայցէ ՚ի վերայ Ճշմարտին... Զջատագովութիւն կեղծաւորելով կարծիս արդարութեան զանձամբ կամիք արկանել. Սեբեր. Է։ Ոսկ. ննշ։ Իսխտ։

ՋԱՏԱԿԻՄ, եցայ. ջ. Բառ անյայտ. որպէս Քատակիլ, և կամ ՚ի հաստատուն յատակի հիմնարկիլ. Ջատակեցար յանեղ ատեան, զարդարեցար ՚ի մէջ հոգւոյն. Տաղ։

ՋԱՏՈՒԿ. ակի, կաց. ա. (լծ. թ. պ. ճատու, ճատուխ.) Γόης. Praestigiator, incantator, trix; saga, strix. Կիւս. կախարդ. գիւթ. ոււկ. խաբեպատիր (այր կամ կին). սահըր, հըլլակար, այնանձի, ղոփփար. Վասն չար դիւթախարդաց ջատկաց (այլ ձ. գիւթակախարդաց ջատակաց). Կանոն։ Ժանտք և ջատուկք, ամենայն մարդկան փրկութեն թըշնամիք. Ոսկ յ. Բ. 4։ Անպիտութեան անյարիր ջատուկ՝ մահու ծնդեցեալ չարաչուք առն որմեցար. Նար. ծԵ։ Ջատուկ. խաբող և կախարդական անուն է. Լծ. Նար։ Սոցին ջատուկ կանանցս եղբայր կամարար եղեալ. Լմփ. ԽԳ. (գրեալ էր՝ յեր կուս ևս օրինակս՝ Ջանուկ. զի փ և ն չզիտութին ՚ի մատեանս։)

ՋԱՐԴԵՄ. եցի. ն. Ἐκκόπτω, ἐκλικμάω. Exscindo, excutio, և այլն. Ջախել. կոտորել. խորտակել. մանրել. փշրել. կոճոպել. խրթրել, Ճարդել, ղըրտըմըթըրդ ընէլ ղըրմաք, ղըրմաք, քըրէ քըրէ էթմէք. Ջարդեցէք զփայտեղենս նորա։ Զմանկունս նոցա ջարդէր. Եսմ. Է. 6։ Յովէն. Բ. 17։ Քարամբք ջարդեցին զմսուր քերանոյ ընդաց նորա։ Զկատաւփուղս ջարդէին։ Ուռամբ ջարդեալ ըզբևեռ երկաթոյն։ Առաքինական սմբակօք ջարդեսցուք զգլուխ վիշապին. Ագաթ։ Եղիշ։ Փարպ։ Նար. յուշտ։ Ընկեցեալ ՚ի կղզի ինչ անապատ՝ ջարդեաց զնաւն. Խոր. Գ. 3։ Ջանոցաւ ջարդել զընթացից խնոց վերարձակութեան քաղաքեր ուղէշս. Նար. կա։ Մեծամեծս փքայր ընջել ջարդել ջախել հարկանել. Ճ. Գ։

ՋԱՐԴՈՅ, ի, աց. գ. Իբրու ջարդումն. ջարդուած. կոտորած. ջարդ. Զոլորս ջախջախս ջարդոցայ ՚ի վերայ զօրու նորա ածէր. Յհ. կԲ։

ՋԵՂ. Տ. ՋԻՒ, կամ ՋԻՂ։

ՋԵՌԱՆԻՄ. Տ. ՋԵՌՆՈՒՄ, և ՋԵՐԱՆԻՄ։

ՋԵՌԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ընդ ջեռուցանել. Θερμαίνω. Calefacio. փաթըշնէլ. Հուրդ ոչ կարելի ջեռացուցանել՝ և ոչ. Պիտառ։ Իերել սալս երկաթիս, և ջեռացուցանել տասնիկ։ Շամփուր երկաթի, զոր ջեռացուցեալ՝ կրկնեաց բոլորեալ որպէս պսակ. Ճ. Գ. Խոր. Գ. 37։ Ածային հրոյն ջեռացոյց զմիտս նոցա. Աղուէ. Գ. 5։

ՋԵՌԻՄ. ջ. Տ. ՋԵՌՆՈՒՄ. Զջեռիլ բնութեան սատանայական ցանկութե. Տօնակ։

ՋԵՌԼԻ, լիք, լեաց. գ. Որ ջեռնու, կամ ջեռեալն է. փաթըշող. ըղընան. Եւ զբանս ևս ջեռլեացն առէ հեգնելով, եթէ վաշ ինձ, զի ջեռայ. Ոսկ. Եա։

ՋԵՌՆՈՒՄ, կամ ՋԵՌԱՆԻՄ, ռայ, ռեալ կամ ռուցեալ. չ. Θερμαίνομαι, διαθερμαίνομαι. Calefio, incalesco, ferveo, calefacio me. Ջերմութի զգալ կամ զգենուլ. ջերմանալ. եքք. խամամ, են. փաթնալ. ըղընմաք, գըղնմաք. Ջեռնոյր առ լուսովն։ Քանզի ցուրտ էր, և ջեռնուին։ Ծածկէին զնա հանդերձիւք, և ոչ ջեռնոյր։ Նընջեացէ ընդ նմա, և ջեռցի տէր մեր արքայ։ Ի կըռոց խաչանց խնոց ջեռան Թիկունք նոցա։ Վաշ ինձ, զի ջեռայ, և տեսի զհրակ։ Ի դոյզն Ճառագայթից արեգականն ջեռեալ հալէր։ Ջեռաւ մարմին մանկանն։ Ջեռաւ սիրտ իմ ՚ի փորի իմում. և այլն։ Ջեռուցանելն ցրտացուցանելոյն ներհական է, և ջեռնուլն՝ ցրտանալոյն. Արիստ. ստորոգ։

Կամ Πυρόομαι. Ignesco. (որպէս ռմկ. կըրակ կորէլ.) Եռալ ջերմութբ. վառիլ. տապիլ. Ջեռաւ բորբոքեցաւ ՚ի սրտմտութի բարկութեն իւրոյ։ Լաւ է ամուսնանալ քան զջեռնուլ. Բ. Թ. Ը. 38։ Ա. Կոր. Է. 9։ Զամառն զշիջանալ, ջեռանիմ (կամ ջերանիմ) դարձեալ, ջեռնում հրով մեղաց։ Վառեալք և ջեռուցեալք իբրև զհնոց։ Ջեռնուին և նոքա անծախական հրովն։ Ջեռան բորբոքեցան մեծաւ ցանկութբ՝ տեսանել զհաստիչն ամենեցուն. Ժմ։ Եղիշ. Ա. Բ։ Իգն։ Զի մի ջեռնուցու ամենայն խորայել ՚ի չնութեն պոռնկութեն. Եփր. Բգ։

Կամ Ցուցանել զջերմութի իւր. Իբրև արեւն ջեռնոյր։ Մինչև ՚ի ջեռնուլ արեւուն. և այլն։

Իսկ Օրին. ԽԲ. 6. Մայրն ջեռեալ նստցի ՚ի վերայ ձագուցն կամ ձուոց՚՚. յն. միբայ. θάλπω, foveo. ածել կամ Թխել ջերմութբ։

ՋԵՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Ἐμπύρευμα. Ardor, fervor, fomes. Ջեռնուլն. վառումն. Վասն այսորիկ հնոցոյն առեալ է, զի իբրև ջեռումն լիցի սրտոյն, և զգօութն բորբոքեսցէ. Ոսկ. Բ. կոր։

ՋԵՌՈՒՑԱՆԵՄ, ռուցի, ռ, ռուցեալ. ն. Θερμαίνω, διαθερμαίνω, πυρόω, ἐκπυρόω, ὑποκαίω. Calefacio, ignifacio, fervefacio, succendo. Տալ ջեռնուլ. ջերմացուցանել. բորբոքել. եռացուցանել. վառել. փաթըշընէլ. ըղընմաք, գըղդըրմաք. երք. խամամ. Ջեռուցանել տապակս և կասասյս... Ջեռուցին պատրաստեցին։ Իսպառական ջեռուցեալս իջուցանել։ Արկցեն ՚ի սանս ջեռուցեալս։ Ընդ ջեռուցանել արեգական։ Ջեռուցից զնոսա, որպէս ջեռնու արծաթ։ Արկցէ յերկիր զձուս իւր, և ջեռուսցէ ընդ հողով։ Ջեռուցանէր զարքայ, և պաշտէր զնա։ Եմ։ Ցուրտ և տօթ, զի մին ղովացուցանէ, և միւսն ջեռուցանէ։ Հրային մասամբ ջեռուցանէ զամենայն գոյացեալս. Յճխ. Է։ Եղիշ. Ը։ Որ զմերկոյն ջեռոյց զԹիկունսն. Ոսկ. մթ։ Խնամելով մատոյց ած զյոյբ ՚ի փորձութի, ոչ այնպէս ջեռոյց զարդարն, իբրև Թէ ջեռուցեալ յանդիմանեսցի... ջեռուցանելով ըզԹագաւորական ոսկին, և սրբելով զդահեկանս նորա. Իսխտ։ Անցուրտ ջերմութբ ջեռուցանօղք զմերս սառնասեր սրտիցս անբորբոք շիջումն. Նար. յա։ Եղյամ սովրեկից և քրովբէք... կաթ ՚ի յոգիս մեր արկէք, սիրովդ ձեր ջեռուցէք. Լմբ. փող հրեշտ։

ՋԵՌՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. գ. Θερμαντικός. Calefaciendi virtus. Կարող ջեռուցանել. և զօրութի ջեռուցիչ. Հուր՝ զօրութի ունի ջեռուցանող. և է նորա ունակութի՝ այսինքն որակութի յարաժամայ՝ ջեռուցանողականն. Մաթ. ՚ի դէոն։

ՋԵՌՈՒՑԻՉ. ցչի, չաց. ա. Θερμαίνων. Calefaciens. Որ ջեռուցանէ. ջեռուցանող. ջերմացուցիչ. Կիղիչս կամ ջեռուցիչս. ջեռուցիչք անուանին (սերովբէք)։ Ջեռուցիչ և մէջ և գերադոյն եռանդն. Դիոն. երկն։

Կամ գ. Θερμαστρίς. Caldarium, calfactorium. Ա՛նօթ ջեռուցանելոյ զջուր և զայլ ինչ. Զսանոն, և զջեռուցիչսն, և զտաշտսն. Գ. Թգ. Է. 40. 45։

ՋԵՐ, ոյ, ոց, կամ ի,ից. գ. Θέρμη, θερμότης. Calor. καῦμα, aestus. կամ εὐδία (որ և պարզ). Որպէս արմատ բառիս Ջերմ՝ է ջերմութիւն. տապ. տօթ. փաթ, ֆ փաթաքըւ. ըղճագ, խախկըթ, հըրր. Օրհնեցէք ամենայն հողմք, հուր, և ջեր զանէր. Ժմ։ Արև և լոյս և ջեր՝ մի արեգակն առի. Յճխ. Ա։ Որպէս ջեր ՚ի վերայ սառին, այնպէս հալեսցին մեղք քո զքեզ. Սիր. Գ. 17։

ՋԵՐ. ա. Ջերմ. ջերմին. փաթ. ըղճագ, ըղճագ. Մրջեան՝ ՚ի ջեր ժամանակս հանելոյ զկուտին յորջէ անտի և ցամաքեցուցանելոյ. Նչիկ։

ՋԵՐ. գ. Εὐδία, αἰθρία. Serenum caelum, serenitas, sudum. γαλήνη, εὐδινή, tranquillitas serena. (որպէս նոյն ընդ հյչոր. թ. աէրին, և լտ. սէրէնոսմ.) Պարզ. այսինքն պայծառ՝ բարեխառն և հանդարտ օդ. պարզութի և հանդարտութի եթերական. Յորժամ երեկոյ լինի, ասէք, Թէ ջեր լինելոց է. Մթբ. ԺԶ. 2։ Խաղաղութի և ջեր գործի։ Յերկինս այլ նշան ձմեռայնւոյ է (այսինքն մրրկի). և ոչ ոք իցէ՝ որ տեսանիցէ զձմեռայնւոյ նշանն, և ջերոյ ակն ունիցի. Ոսկ. մ. Ա. 6։ Բ. 28։ Անկեալ կայցեն ՚ի դաշտի, մինչ ջեր իցէ և պարզ. Սեբեր. Բ։ Ի սաստիկ հոսեալ անձրևաց հանդարտութի լինի. ջեր գործի. Անան. աղլ։

Կամ ա. Εὔδιος. Serenus. Պա՛րզ և հանդարտ. բա՛յ. ֆէրահ, աէրին. Ի ջեր ժամանակի. Ոսկ. մ. Բ. 28։ Ջեր վայելք օդոյ. Փիլ. նխաղ։ Իսկ յասել անդ, Պարզ երբեք լինել և ջեր՝ խաղաղացուցանել զոգին իրաւացուցեալ՚՚. յն. բարեխառնեալ գոլ։

ՋԵՐԱՆԻՄ, րայ, րեալ կամ րանեալ. չ. Πυρέττομαι, καύχομαι. Febre ardeo, uror. συντήκομαι, liquesco, consumor. νοσέω, aegroto, և այլն. Ջերիլ. ջեռնուլ՝ որպէս տապ-

պել, տոչորել, ախտաւորաբար յարել. զանգատել. ախտանալ. կրել զջերմն մահաբեր ախտի, և մոլել ախտիւք կրից. խէօֆ փաթնաղ, հէատմաղ, ... կամ հօգառլ. գըզմագ, գըզըշմագ, հէրարէթլընմէք. *Անկանէր 'ի մահիճս իւր, և զախտ մահու ջերանէր. ա. Դ. ա. 6: *Ծերութեան ցաւօք ջերեալ վախճանեցաւ. Եւս. պր. ա: *Ջերանել հիւծմամբ: Ջերանի հիւծմամբ. Փիլ. նխ. Է: Խոր. Գ. 46: *Բժիշկքն զջերանեալն կանգնեսցեն: Ի բազում խորհրդոց միոյքն ջերանին. Ոսկ. ա. փիլ: *Զվաղեմնախանոսաց ցաւս ջերանիցի. Ոսկ. Եա: *Զանգիւտ կորուսեալ ջերանիլս անյուսալի քան զառաջինն. Սանահ: *Զմահու ցաւ ջերանի: Հիւանդացեալ զքուն մահու ջերանի. Լաստ. Դ. Ը: *Զծովակօքն եկեղ զքօնութին, և 'ի մաքառութեան ջերանէին: Ընդէր թողեալ ըզպահն՝ և առ սեղանս ջերանիցին. Ոսկ. Յոհ: *Ջերանելին յայնպիսի ախտս (արծաթսիրութեն): Ջերանէր սրտմտութբ. Վրք հց: *Ի նմին յամառեալ ջերանէր 'ի մոլորութեն. Նանայ: *Առ պատկերան ջերանէին մարդիկ (կռապաշտութբ). Մէնէր. Է: *Առ սեղանովն ջերանիցին (որկրամոլութբ). Եղն. Յոհ: *Ըստ հրամանի ջերանելոյ սատիկանին (այսինքն վառելոյ 'ի ցասումն). Յհ. կը: *Մախանօքն և նախանձու ջերանի. Լմբ. առակ:

ՋԵՐԱՋԵՐՄ. Տ. ՋԵՐՄԱՋԵՐՄ:

ՋԵՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Իբր ջեռուցանել (որպէս գնի յայլ ձեռ.) Θέρω. Calefacio. *Զամենայն ընու զաչս լուսովն, և զմարմնական բնութին ջերացուցանէ, այլ ոչ տոչորէ. Ար. որ. Է:

ՋԵՐԻ. գ. Անուն միոյ 'ի մոլորակաց. որ և ՍՂՋԵՐՈՒ ասի. *Լուծ՝ հող, և ջերի՝ ջուր՝ որ է այծ... ծպաւոր՝ օդ. փառաշնոտ՝ հուր. Մէկն. ծն:

ՋԵՐԻՄ. բեալ. Տ. ՋԵՐԱՆԻՄ. *Յոտարոտի սէր սեղխոյն ջերելով. Անան. էկեղ:

ՋԵՐԻՆ. ա. Θερμός. Calidus. Ջեր, ջերմ. ջերմին. փառ. ոշմագ. *Ի ջերին տեղիս 'ի ձմերոց երթալոյ: Ի ջերին տեղիս գնալոյ. Եղնէկ: *Ի ջերին յայս կենդանիս եկեսցէ երբեմն և ձմեռան գործ. Մաշ: (որ հայի և 'ի յաջորդն):

ՋԵՐԻՆ. ա. Εὔδιος. Serenus, tranquillus. որպէս ջեր՝ ըստ ՚ի նշ. այսինքն պարզ. բարեխառն, հանդարտ. սէրին, գէրահ, ... *Խնդրէ անքոյթ և ջերին և խաղաղութ կայան հաստատութեն հոգւոյ: Զխաղաղականն և զջերինն և վանքութայեալն սիրէ. Փիլ. Ի՞մաս: *Զբնութին օդոյն փոխէ 'ի ջերինս, և անդուստ 'ի վիճաս ամպրոպաց. Պիտ: *Մրրիկ ասէ զայն, որ յետ պարզոյ և ջերին ժամանակի յանկարծակի երևեալ 'ի խառնութէ ամպոց և 'ի սաստկութէ հողմոց: Նաև 'ի պարզ և 'ի ջերին ժամանակի բազում ամպրոպք յառնեն. Սրգ. յհ. ծ: Ե ա. յհ. Դ: *Ի նաւահանգիստս ջերինս և յանձնառունս. Բրս. հայէաց:

ՋԵՐՄ. ոյ, ոց. կամ ի, ից. ա. Θερμός. Calidus. ζεστός, ζέων, ον. Fervidus, fervens, ardeus. Ջեռեալ. ջերեալ. ջերմին. եռացեալ. իրօք կամ նմանութբ. փաթ, փաթօղ, ... (ըծ. արար. ... պ. ... յն. ...) ... խոխմաղ, ոշմագ, հարր, ... (յորմէ համան) *Հաց ջերմ: Ոչ ցուրտ ես, և ոչ ջերմ: Ի ջերմն խիստս, և այլն: *Նա քո ջերմ պատմուճան հանդարտեալ կայ 'ի վերայ երկրի. Յոբ. ԼԷ. 17: *Ջերմ գութ: Ջերմ գթով: Ջերմն փափագն: Ջերմ ախոյակիցն և ցաւակիցն մեղաւորաց. Ոսկ. ա. փիլ: Խոր: Պրոկղ. աղ: *Մինչդեռ ջերմ ոգիքն 'ի ծոցոյն չև էին թափեալ. Ագաթ: *Մինչդեռ ընդ ջերմ կաթամն մօրն իցէ. Կխրղ. Եւ: *Ջերմ արտասուս: Արտասուք ջերմն ջերմն. Ժմ. Բրս. մեջ: *Հակառակք, որպէս ջուր՝ հրոյ, ցուրտ գոլով և գէջ՝ ջերմոյն և չորին. և երկիր՝ օդոյ, ցուրտ գոլով և չոր՝ ջերմոյն և գէջին. Նիւս. բն: *Որք սրտմտութբ ջերմ են, և չարժիս. Կլիմաք:

ՋԵՐՄ. գ. որպէս ջեր. ջերմութին. *Ի տապ խորշակի ջերմոյն արեգականակէզ լինելով: Խստագոյնս պահէին 'ի ջերմոջ ամառնային. Ագաթ: Եղիշ. Է: *Այլ ժամանակ է ձմերանոյ, և այլ ջերմոյ. և ոչ ոք տեսանիցէ զնշանս ձմերանոյ, և ջերմի ակն ունիցի. Մէկն. ղկ: *Յօրըստօրէ կենացն ընթացս առաւելու հուր 'ի հուր, և ջերմ 'ի ջերմ, և տենչումն 'ի տենչումն. Կլիմաք:

Եւ որպէս Սերտ և ընտանի մերձաւոր. Προσήκων. Propinquus. *Թէպէտև բազում չարահնութբ լի իցէ, սակայն իւրոց ջերմոյն և ոչ այնպէս պարտ է զնա 'ի ձեռաց թողուլ. Ոսկ. Ճ. Է. 2:

Եւ որպէս Ջերմ կերակուր. ջերմիկ. *Եթէ առնես ջերմ, անհամաքսեա զայն. Վրք հց. Յ:

ՋԵՐՄ. ա. ըստ ՚ի նշ. Ջեր բառի, այսինքն Բարեխառն և հանդարտ. Εὐδία. Serenitas. *Ոչ 'ի ջերմ ժամանակի, այլ մինչդեռ ալեկոծն ծովածուփ իցէ. Ոսկ. Մ. ա. 24:

ՋԵՐՄԱԲԱՐ. Տ. ՋԵՐՄԱԳԷՍ. *Որք ոչ ջերմաբար այսպէս ապաշխարեցին. Վրք հց. ծէ: *Ջերմաբար և փոյթ հնազանդեցուցին զմարմին հոգւոյ. Կլիմաք:

ՋԵՐՄԱԳՈԼ. գ. Ջերմ գոլ. տօթ. տապ. փաթ գօլ. *Որ զջերմագոլն արկեալ առ 'ի բոյսն՝ քրտնացուցանէ. Ագաթ:

ՋԵՐՄԱԳՈՅՆ. գունի, ից. ա. Θερμότερος, θερμότατος. Calidior. διαπύρος, fervidissimus, fervidior, fervens, ardens. Առաւել կամ կարի ջերմ. և ջերմեռանդն. *Այսպիսի բաղանեօք մաքրել բոյովդ ջերմագոյն արեամբ. Մագ. ծդ: *Տեառնէր զնոսա ջերմագոյն յանձպաշտութեն. Եղիշ. Է: *Առիցէ ոք արդեօք 'ի տօնասիրաց և 'ի ջերմագունից: Ջերմագոյնն քան զայլսն 'ի սէրն քնի պետրոս: Լուեալ ջերմագունին պետրոսի: Պետրոս ջերմագոյն խոնարհութբն հրաժարէր զսպասաւորութեն տեառն և այլ և վարդապետի. Անձոբ. ծն: Ար. որ. Է: Ոսկ. յհ. Բ. 27: Բրս. հց: *Ջերմագոյն է 'ի սպասաւորութեն ոք կարապետին. Զենոբ:

Կամ Մ. իբր Առաւել ջերմապէս. *Ջերմագոյն մարանչլին: Ամք զօգ. ոյն գիտաք ջերմագոյն եմ գրեն. Փարպ: *Եթէ ջերմագոյն՝ ոք 'ի միոսն կամիցի նայել (այսինքն քննել զմիտս բանից). Ոսկ. Եա:

ՋԵՐՄԱԳՈՒԹ. ա. Διαθερμένος ταῖς σπλάγχνοις. Valde incalesceus visceribus. Ջերմն գթով. գորովագութ. աղեխորով. և Գորովական. ջերմեռանդն. կաթոգին. *Կանանց ջերմագութ եղելոց (առ զաւակս): Ջերմագութ հայրամբ. Ոսկ. ա. Բեա: Լաստ. ծէ: *Ջերմագութ սրտի: Ջերմագութ գորովով: Ջերմագութ սէրդ ձեր: Ջերմագութ պաղատանօք: Ըղձիւք իմն և ջերմագութ հայեցուածով. Խոր: Ոսկ. Ղևտ: Մծբ. ծԸ: Պիտ: *Որպէս զքաջ և զարի մշակ՝ ջերմագութ սիրով խնամ տանել (հոգևոր) անդաստանաց. Կաղանկ: *Պօղոս ջերմագութ սիրովն, և հանապազ խաչակցելովն՝ բերան քնի կոչեցաւ. Պիտառ: *Շրջէր 'ի յերկրի եռանդնասէր և ջերմագութ սիրով. Տաղ:

ՋԵՐՄԱԴՐՈՒՆՔ. ըստ յն. Թէրմօփիլէ. Θερμόπυλαι. Thermopylae. Անուն տեղւոյ, ուր են մուտք ջերմկաց յունաստանի. *Ջերմադրունք 'ի մէջ թեսաղացւոցն և փոկկիսոյ: Ջերմաջուրք, և ջերմադրունք. Նոննոս:

ՋԵՐՄԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ջերմութբ. ջերմ. *Ընդ քիթն և ընդ բերանն տաշատաւոր գոլորշի ջերմախառն ելանէր. Եղիշ. Է:

ՋԵՐՄԱԿ. Տ. ՋԵՐՄԱԿՍՆ. *Հողք յարակայացուցանեն զջերմակ շաղաւարն. Պիտառ:

ՋԵՐՄԱԿԱԼ. ի, աց. ա. որ և ՋԵՐՄԿԱԼ, ՋԵՐՄՆԿԱԼ. Կալեալն 'ի ջերմանէ. ըմբռնեալն 'ի տենդէ. ջերեալ ցաւով. *Եթէ ջերմակալոց և ախտացելոց պարտ իցէ զարքայութեն ճաշել. Սրգ. Է. յհ. ա:

ՋԵՐՄԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Θερμός. Calidus, fervens. Ջերմային. ջերմին. ջերմ. և ջերմեռանդն. *Ի ջերմականն գետի (կամ գետնի) աղաւաժին բնակէր. Մագ. ծդ: *Որ 'ի ջերմական մասաց ոք հաւատայ: Զջերմական սէրն այժմ ցոյց. Ոսկ. յհ. Բ. 17. 42:

ՋԵՐՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Θερμάνεσθαι. Calore affici. Կարողութին ջերմանալոյ. ջերմանալն, և ջերմացեալ գալն. *Ի քարինս զջերմականութին և զցրտականութին. Դամաս:

ՋԵՐՄԱԿԻԾ. ա. Ջերմութբ կծանող՝ կիզիչ. *Զջերմակիծ շող (արեգական) անմայն յերկիր առաքելով. Վեցօր. Դ. և Ը: *Մըտանեն օդքն ոհարոմնեանքն (հրայինք) յանդունդս, և առնեն ջերմակիծ զաղբերս. Պիտառ:

ՋԵՐՄԱԿԻԾ ԱՌՆԵԼ. կիզուլ, տոչորել. *Լոյսն ցանկալի է յաչս մեր, այլ յորժամ կարի ջերմակիծն առնիցէ, վնասէ. Ագաթ:

ՋԵՐՄԱՀՈՎԻՏ.կմ) ա. Ունօղ զջերմ
ՋԵՐՄԱՀՈՏ. } հոտիս, կամ զջերմային օդս և զդիրս. *Լեռնականաց, և ջերմահովիտ բարեխառն դաշտականաց. Յհ. կը: Որ 'ի Խոր. Բ. 6. գրի. *Հաւասարելով ըզլեռնայինն և զջերմահոտն 'ի բարեխառն ոս:

ՋԵՐՄԱՁԱՅՆ. ա. Ունօղ զձայն ջերմ սիրոյ. տենչալի ձայնիւ. և կամ փափաքօղ հեշտալուր ձայնի. *Տատրակն անմռանասէր երևեալ՝ զջերմաձայն զքաղցրաձայն զլսելիս մարդկան լնու. Ագաթ:

ՋԵՐՄԱՅԻՆ. յնոյ. ոց. ա. Θερμαντικός. Calefactorius. θερμός, calidus. Ջերմական. ջերմին. ջերմ, և ջերմացուցիչ. փաթ. ոշմագ. *Հուր ջերմային, և ունի զօրութիւն անուան. Պէշիտ: *Երկաթ արտաշիկացեալ ջերմային հրովն. Զքր. կը: *Օդք ջերմայինք: Ի ջերմային տեղւոջ: Զխոնաւայինն 'ի ջրոյ, և զջերմայինն 'ի հրոյ. Խոր. Գ. 8: Բրս. մեջ: Լաստ. ընթերց: *Աղբիւրք ջերմայինք ('ի ջերմուկս պատուականս). տարա զջերմային ջուրս 'ի փրկութեն հաւատացելոց. Հ = Յ. Նոյ. Ե: *Զապխտակ պղպջեաց և զսեաւ նմանս միմեանց սակս մք ըստ ջերմայնոյն: Սեռն առաւել ջերմային է. իսկ սպիտակն նուազ. Սահմ. Ժ:

ՋԵՐՄԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր ջերմութին, կամ ջերմեռանդութին. *Ո՛ հիւանդութեն ջերմայութեն անձանց ողջացուցիչ. Ճ. Գ:

ՋԵՐՄԱՆԱՄ. ացայ. չ. Πυρόομαι. Succendor, ardeo. Զգենուլ զջերմութին. ջեռանուլ. վառիլ. փաթնալ. ըզըսմագ. *Յորժամ ջերմանայ հոգի ուրուք հրով հոգւոյն սրբոյ, առ ոչինչ համարիս յանհեան զերկրաւորս, զփառս և զամոթ. Ոսկ. յհ. Բ. 33:

ՋԵՐՄԱՆԱՄ. Πυρέσσω, ττω. Febricito, febri laboro. Տապանալ ջերմամբ. կրել ըզտենդ. ջերանիլ յախտս. ջէրմօրէն, ... ըսըթմա գըմագ. *Զոքանչ սիմոնի դնէր ջերմացեալ. Մրկ. ա. 30: *Ոմն ջերմանայր հանդերձ տապով. ոմն ջերմանայ միայն. ատեմք 'ի վերայ ջերմացելոյ, եթէ որչափ վըշտացաւ. Բրս. հց: *Նորա մանուկն անդամալոյծ էր, և սորայս ջերմացեալ. Ոսկ. յհ. ա. 3:

ՋԵՐՄԱՆԴԱՄ. ա. Ջերմ անդամօք. ջերեալ 'ի ցանկութե. յն. ջերմ. θερμός, ardens. *Զի ջերմանդամ, և բուռն առ 'ի

ցանկութեն. Վեցօր. Ը։

ՋԵՐՄԱՊԷՍ. մ. Ջերմապար. ջերմութը. ջերմ սրտիւ. եռանդեամբ. ջերմագոյն. *Սէր տեառն յոյժ ջերմապէս արծարծէ։ Ըստ պատշաճի ջերմապէս աղաչխարեսցէ. աղաչխարեսցէ ջերմապէս արտասուօք. Վրք հց. Ի։

ՋԵՐՄԱՋԵՐՄ. ա. Θερμός, θερμότερος, διαπυρός. Calidus, calidior, fervens, igneus. Կարի ջերմ. ջերմագոյն. և Ջերմեռանդն. եռանդագին. խիստ փափ. փայլէն ուժգին. *Իբրև ջերմաջերմ հասեալ 'ի վերայ։ Ամենայն ուրեք ջերմաջերմ էր (պետրոս)։ Զինչ աւելի պետրոս ջերմաջերմին։ Երկիւղածութեն մասանց էր գործն, և ջերմաջերմ հաւատոց։ Ի ջերմաջերմ խաղաղութեացն. Ոսկ. մտթ. և հռոմ։ *Պետրոս ջերմաջերմին յամենայնի և փոյթն. Մէկն. ղկ։ *Արտասուաւս ջերմաջերմ յամենայն ժամ հեղոյր. Կիւրղ։ *Բազում գթով և ջերմաջերմին բնական աղեօքն. Կիւրղ. Եւ։ *Սկիզբն առնել ճանապարհին ջերմաջերմ հաւատով. Եփրեմ. Ծ։

ՋԵՐՄԱՋԵՐՄ. մ. Θερμόν, θερμότερον. Calidum, calidius, ardenter. Ջերմ գոլով. ջերմութը. ջերմապէս. եռանդեամբ. սրտի մտօք. առիպաւ. փութով. փափ փափ, ուժգին, ուժգնակ ուժգնակ, հէրարէթիք, թեղձէ. *Շրտէին ձագքն ջերմաջերմ յաշս իմ. (այլ ձ. ջերմաջերմ.) Տօբ. Բ. 11. կմ 18։ *Որ այնպէս ջերմաջերմ խաղապատէին։ Վրէժ առ 'ի ծառայէն ջերմաջերմ. Ոսկ. մտթ.։ *Ջերմաջերմ հաւատոց, և վաղվաղակի կատեաց. Ճ. Գ.։ *Բազում էր պարգևքն իմ և ողորմութեան, զոր շնորհեցի ձեզ ջերմաջերմ։ Ջերմաջերմ գարշեալ սկիզբն առնէն չարուէ. Բրս. մրկ։ *Առաքեաց զհոգին ար ջերմաջերմ, զի փութապէս 'ի մարխամ գալիլեացի. Եփր. Գ. խոր։

ՋԵՐՄԱՋՈՒՐ. ջուրք. գ. Θερμαί. Thermae. Ինքնաբուղխ ջուր ջերմ. ջերմուկք. բաղանիք. փափ Չրէր, բաղնիք. իւրձէ, գաբլըճա, համամ. յն. թերմէ, այսինքն ջերմք. *Խորհեցաւ գնալ 'ի ջերմաջուրն։ Գնացեալ 'ի ջերմաջուրն (կամ 'ի ջերմուկն)՝ ոչ եգիտ զնա անդ. Լմբ. 'ի Գր. պապ։ *Ջերմացոյց զՋուրսն, յորմէ եղեն ջերմաջուրք, և ջերմապրուկք. Նոննոս։ Իսկ Վեցօր. Դ. *Գնան 'ի յամառի ջուրք ջերմակաջուրք". ընթերցիր, ջերմկաջուրք, կամ ջերմաջուրք, ա։

ՋԵՐՄԱՑՈՒՑԻՉ. ցչի. ա. Θερμαντικός. Calefaciens. *Այն՝ որ հոգւոյն է հանգերձ մարմնոյն ջերմացուցիչ գինի. Պղատ. օրէն։

ՋԵՐՄԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Ἔνθερμος. Calore praeditus. Ունօղ ջերմութեն. ջերմ. *Ջերմաւոր և գործուն զայս, և ոչ անշունչ գոլ. Նիւս. կազմ։

ՋԵՐՄԵՌԱՆԴ. ա. } Calidus, fervidus, devotus. Ջերմութը եռացեալ. ջերմ և եռանդուն. կարի ջերմ. և Եռանդագին. փայլն յաճախ... ութեն. *Ջերմեռանդ 'ի հաւատս։ Ջերմեռանդ կմ ջերմեռանդն արտասուօք։ Ջերմեռանդ կամ ջերմեռանդն սիրով. Ագաթ. Յճխ. Ժ. Փարպ։ *Ջերմեռանդն յօժարութը բեռնեսցէ զնոսա 'ի յանարատ սրբութեն մաքրութեն։ Զարգացուցանէր զջերմեռանդ սէրն ընդ անբաւ բարեաց պարգևողին խնդրիք. Պիտ։ *Ջերմեռանդն և արտաշինկացեալ կամօք օրինաց։ Զայս աւէ եւայի ջերմեռանդն մօրք։ Ջեռուցանել զպուրա մարմինն դաւթի 'ի ձեռն ջերմեռանդն և արիաջանաս կուսին. Փիլ. Նխ... Մէջէր. ղ. Եփր. Բգ։ *Ջերմեռանդ սրտիւ և հաւատով։ Ջերմեռանդն ղղձմամբ. Ճշ։ *Պետրոս՝ ջերմեռանդն փափաքմամբ խանդաղատանօք էր 'ի սէրն քրիստոսի։ Առ ջերմեռանդն սրտին սիրոյ խանդաղատ-

ՋԵՐՄԵՌԱՆԴՆ.

ռէքին. Խոսր։ *Ցեսանէ զջերմեռանդն հաւատացեալս խնդրողին. Շ. ընդհանր։

ՋԵՐՄԸՆԿԱԼ. կամ ՋԵՐՄՆԸՆԿԱԼ. (իբր ջերմնկալ.) Πυρέττων. Febricitans. Ջերմակալ. ջերմնոտ. տապացեալ ջերմամբ. սըթմալը. *Եթէ ոք ջերմնընկալ ջուր շատ ըմպիցէ, են չար բորբոքիցէ զնոցն։ Քան զամենայն ջերմընկալ չեղէ, են չար՝ որ 'ի ցանկութիւն մարմնոյն հարեալ իցէ. Ոսկ. եբր։

ՋԵՐՄԻԿ. գ. Ջերմ ինչ եփեալ. որ և յն. ձայնիւ թերմոն ասի. իսկ թէրմօս կամ թէրմիս, ազգ է ոլոռան. *Արատացուք սակաւ ջերմիկ։ Ե՛կ. զի ուտիցես զջերմիկս ընդ եղբարցս. Վրք հց. ծէ։

ՋԵՐՄԻՆ. ա. Θερμός. Calidus. Ջերմային. ջերմական. ջերմ. հրային բնութը. փափ, փափուկ, և կըզգին. ուժգին, ուժգնակի, և աթէշլի. *Սպիտակ պղպեղ և սեաւ՝ երկոքին ջերմինք են, այլ ըստ առաւելութեն և նուազութեն. Սահմ. Ժ։ *Ի ջերմինան սոսկ զնա գիտէ... միայն ջերմինս և կծուինս տայ կերակրել ակարայելութեն. Մագ. հԲ։ *Թզենի՝ բնութի ունի ժահահոտ և ջերմին։ Ջերմին է բոյսն զոպայի. Արգ. յէ. Է. և Ը. յհ. Է։ *Հուր՝ ջերմին և չորին. օդ ջերմին է և գիջին. Լծ. ածաբ։ *Զմանկունս ջերմինս և խրատապարանոցս աղճատել մի խնայեսցես. Կլիմաք։ *Ջերմին ապաշխարութե։ Ջերմին արտասուս. ՃՃ։ *Բարկութե և ցանկութե ջերմինք են և հրայինք. Բրս. մրկ։

ՋԵՐՄԿԱԼ. Որպէս Ջերմակալ, կամ ջերմնկալ. Πυρέττων. Febricitans. *Բորբոքիմք քան զջերմկալսն. Ոսկ. յհ. Բ. 38։

ՋԵՐՄՆ. ման. գ. գրի և իբր ած. ՋԵՐՄ, ի, աւ. Πυρετός. Febris. Տենդ. հիւանդութեն տապիչ յետ ցրտութե. սըթմա, թիթրէմա, տաղ. Տես Օրին. ԻԸ. 22։ Մտթ. Ը. 15։ Ղկ. Դ. 38. 39։ Յհ. Դ. 52։ Գծ. ԻԸ. 8։ *Բորբոքիմք և վատթարագոյնք լինիմք քան զջերմկալսն ... իբր 'ի ջերմանէ խեղդեալք. Ոսկ. յհ. Բ. 38։ Տես 'ի գիրս Մխիթարայ բժշկի ազգս ազգս ջերմանց. որպէս և ածկ. հիւմմա, արաբ. հէմմա, հայր 'ի տենդ և յամենայն խօթութիս տապացուցիչս. իա.ֆէգ...։

Մերթ՝ Ջերմութիւն. տօթ. *Օգնելով և մնալով սամարանի ջերմամբ, և ցրտութը ձմերանոյ։ Ցրտով և ջերմաւ զատուցեալ և զբոյսս ապականէ. Յճխ. Դ. և Է։

ՋԵՐՄՆԱԿԱԼ. ա. Πυρέττων. Febricitans. որ և ՋԵՐՄԿԱԼ. գրի և ՋԵՐՄԸՆԿԱԼ. սըթմալը. *Բժիշկք յորժամ զերծուցանեն զջերմնակալս 'ի բորբոքեալ բոցոյն. Ոսկ. Բ. փիլ. Ա։

ՋԵՐՄՆԱԿԱՆ. ա. Սեպհական տապոյ ջերման. *Բժշկեա՛ զհրատապ ջերմնական տոչորումն մլձկեալ սրախս. Նար. խ։

ՋԵՐՄՆԱՋԵՐՄՆ. Փոխանակ գրելոյ ջերմաջերմ. *Ջերմնաջերմին սիրով խնդրէր ընդ ուղեկիցսն զմանուկն յն. Լմբ. Վերափոխ։

ՋԵՐՄՆԱՏԱԳՆԱՊ. ա. Տագնապիչ ջերմամբ. տապացուցիչ. *Դիւաստարատս ջերմնատագնապ ախտաւորութեց. Նար. ԻԵ։

ՋԵՐՄՆԵԱԿ. ա. Ջերմ, իբր խանդաղատ կմ մտերիմ. *Նախանձ փոխէ զգութ սիրելւոյն առ 'ի թշնամանել անարգել զջերմնեակ բարեկամն. Մծբ. ԺԲ։

ՋԵՐՄՆԵՌԱՆԴՆՈՒԹԻՒՆ. կմ ՋԵՐՄԸՆ ԵՌԱՆԴՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Եռանդն ջերմ. ջերմեռանդութի. *Քո 'ի նոցանէ յայնքան ջերմնեռանդնութի առեալ, և ո նոցա անմահանալ 'ի ցաւս տանջանացն. Նար. երգ։

ՋԵՐՄՆԸՆԿԱԼ. Տ. ՋԵՐՄԸՆԿԱԼ. Ուղիղ եւս է գրել՝ Ջերմնկալ. որ ասի և Ջերմկալ, Ջերմակալ, Ջերմնակալ։

ՋԵՐՄՆՈՏ, } ի, աց. ա. Πυρέττων, ἐμπυρέττων. Febricitans.
ՋԵՐՄՈՏ, }
Ջերմակալ. տենդեալ. տապացեալ ջերմամբ. թիթրօփ. սըթմալը, հիւմմալը. *Բժշկէր զջերմնոտս, և զամենայն հիւանդս. Ճ. Բ։ *Ջերմնոտքն զցուրտն խնդրիցեն։ Քան զջերմնոտսն ես զաւէն հարկանել։ Իսկ զի՞նչ և որ ջերմնոտք են. Ոսկ. մտթ. և յհ։ *Ջերմոտ ոք որչափ ըմպէ, ծարաւէ։ Բազում ջերմոտք և ախտաժէտք ընդունէին զառողջութի. Ոսկ. Բ. փիլ։ Ճ. Գ։

ՋԵՐՄՈՏ կամ ՋԵՐՄՈՒՏ. ա. Ջերմին. փափ. *Դառնան ազգերք ջերմոտք 'ի ցրտութի. Պիտառ։ *Օգք են ջերմոտք խառնեալք ընդ ջրոյն զօրութիւնս, և են եռանդունք. անդ։

ՋԵՐՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Θέρμη, θερμότης. Caliditas, calor, aestus. Ջերմ գոլն. որակ ջեռուցիչ. զօրութիւն ջերմին. ջեր. տապ. փափութի. ըսը, ըսըճագ, հէրր, հէրմ, տապ կամ տէպ, տէֆթ. *Հալեցի 'ի հաստատելոյ ջերմութե։ Իժ մի 'ի ջերմութենէ ելեալ. Յբ. Ի. 17։ Գծ. ԻԸ. 3։ *Առանց խառնուածոյ ջերմութե արեգականն։ Գառնի ջերմութիւնն յոլովագոյնս 'ի քարինս և յերկաթս, և սակաւագոյն յօդ և 'ի ջուր. Եղնիկ։ Եղիշ. Բ։ *Մի ճառագայթ, և մի ջերմութի հրոյն. Շ. ընդհանր։ *Տրամադրութիք ասին. հիկէն՝ ջերմութի և ցրտութի։ Քաղցրութիւն կիրս իմն ըստ ճաշակելեաց առնէ, և ջերմութի ըստ շօշափելեաց. Արիստ. որոշ։

ՋԵՐՄՈՒԹԻՒՆ. որպէս Ջերմն, տենդ. Πυρετός. Febris. *Ի հրոյ գերազանցութեն մանաւանդ հիւանդացեալ մարմինն՝ շարունակ տապք և ջերմութիք գործեն. Պղատ. տիմ։ *Զորեքօրեայ ջերմութիք. անդ։

ՋԵՐՄՈՒԿ. մուկք, մկաց. Տ. ՋԵՐՄԱՋՈՒՐՔ. Θερμαί, θερμαὶ πηγαί. Thermae. գաբլըճա, ըլըճա. *Էին 'ի պատուաստ ջերմուկք. հրամայեաց իշխանն ընկենուլ զնա յեռացեալ ջերմուկն։ Ուր ջերմուկն է ծոր անուն. Հ = Յ. մայ. Ի։ Կիւր. պտմ։ *Ունի բարձր հայք և ջերմուկս։ Ջերմկաց տեղիք։ Լնոյր զպէտս իւր 'ի ջերմկաց անտի։ Ի պէտս ջերմկաց ջուրց, որ յերկրէ պղպջահէ. Ջերմուկք 'ի ներքոյ երկրի. խոր. Ծ։ Վեցօր. Դ։ Եզն. պտմ. ա. 8։ ՃՃ։ Վանակ. հց։ *Անդնդական եթերք առնեն ջերմուկս հրամանաւ արարչին։ Ո՛չ 'ի ծովային ջրոցն են ջերմուկք, այլ անդունդ 'ի յանդնդական ջրոցն. Պիտառ։ Իսկ Մագ. Դ. *Ի ջերմուկ Հայլից Ձոկ կապեալ ճնարահարացն". իմա, կամ 'ի ջերմուկս, և կամ 'ի ջերմ խրմբից։ Որպէս և Վեցօր. Դ. *Ընդ բազում տեղիս գտանին ջերմուկք". 'ի յն. ասի, ջերմագոյն որակք։

ՋԵՐՈՏ. Տ. ՋԵՐՄՈՏ, և ՋԵՐ. ըստ կրկին նշ. փափուկ, և թաբէխատան. *Եկին հասին աւուրք ջերոտ հարաւահողմն գարուն գրանցն բանալոյ։ Դրունք գարնայնոյ բացան, և աւուրք ջերոտք զանեղի փոխադրեցին. Ագաթ. Յհ. կթ։

ՋԵՐՈՑ, ի, աց. գ. Տեղի ջեռոյ. ջերոտ վայր. ձմերոց բարեխառն. *Վասն առածման ոչխարաց... 'ի ժամու խարանց հովացք սառն, և ջերոցք. Վրդ։

ՋԵՐՈՒՄՆ. Տ. ՋԵՌՈՒՄՆ։

ՋԵ՛Ք, կամ ՋԷ՛Ք. մ. յորմէ կաղի և հօլովք՝ ջեքի. եց. Ո՛վ. զի՛ բարի. քէք. բարէ. բէհ բէհ. (որպէս և պ. ջի. արաբ. ղըհէ, է՝ քանի՜, ո՛վ որչափ.) *Մահկամ, բաքարանական, քէք ասէ, ջեք ասէ. Քեր. Եր. հյ։ *Ջէքն բախտձանագոյն (կամ խորախճանագոյն) լսի, կամ զօրազօրարձ։ Ջէքն

սնքան գեղեցիկ էր պառկն ։ Ջիլք պայծառ. իմն է լոյսն ։ Ջիլք անճառականք են լայքն, և հրաշականք ։ Բեկեցն աւանք, և ջլեցին խումբք սոսկականք են, և դեղաղէշք. Եղն. ՃԷՐ ։

ՋԻԼ, ջլի, ջլաց. } գ. Νεῦρον, ρία, ρά.
ՋԻՂ, եւս և ՋԵՂ. } Nervus. Նեարդ սպիտակագոյն իբր լար անխզելի 'ի մարմնի կենդանեաց. զօդ յօդից, գործի ուժոյ՝ շարժման՝ քան զգայութեան. ...ինչ, ...ինը, ...էյ, ... ։ Եօթն ջլօք դալարովք ։ Ջիլս դալարս ։ Խզեաց զջիլսն ։ Ոսկերօք և ջլօք հանար զիս։ Ջիլք իմ լուծեալ են։ Ջիլք երկաթիք՝ պարանոց քո. և այլն ։ Զգալիան և ուժգնագոյն քան զմարմին, և գիջագոյն և կակղագոյն քան զոսկերս առացաւ զօրուն ջիլքն ։ Զոսկերս և զուղեղ կապելով առ միմեանս ջլիւք. Պղատ. փէմ ։ Անդայտ ոսկերօք և մարմնովք և ջլիւ. ...։ Ջլօք երկաթեօք պնդեալ պահեն. Եփր. պհ ։ Ճարճատիւն հարաւ ամենայն ջլացն։ Ջլացն յուղեգնացութեանն յաւէտ հզեցելոյ. Եղիշ. Է։ Ցհ. ԽՄ. Եբր ։

Նմանութբ, Ոյժ. զօրութիւն. Մեղայ ջիղք հարան, և սատանայի բռնութեան չիջաւ. Ոսկ. Ես ։ Համբերութիւն ջիլ և զօրութիւն է անձին. Կլիմաք։ Չարացն կեանք՝ ջիլք չարութեան լինին. Եփր. ...։ Թագաւորին փառաց հեռամուտ եղեալ՝ եհատ զջիղս աւազակին, և ձերբակալ առնելով կապեալ ած 'ի գատաստան մահու. Արշ. ԺԷ ։ Զո՞յր ուրուք ջիլս չհարկանիցէ այնպիսի բանք. Ոսկ. մ. Բ. 27 ։

Իբր Արջառաջիլ. Ջալոտ. Տանջեալ զնա ջլօք. Արծր. Ա. 5 ։

ՋԻՆ, ջնի, ջնաց. գ. (լծ. զան.) Գաւաղան գանից. ձաղկիչ. Զօդան կոծել ջնօք ձեռնարկեն. Փիլ. Նխ. Ա ։

ՋԻՆՋ. ա. Ἀπηλίδοτος. Purissimus, և այլն. Մաքուր. զուտ. պարզ. յստակ. վճիտ. անաղօտ. փայլուն. շողշողուն. Սուր սուր ... սրեալ, ջինջ լերո.. յն. լեր փշողիւն. Եզեկ. ԻԱ. 10 ։ Ջինջ պահեսցէ զզէն իւր յամենայն ժամ. Մծբ. Զ ։ Իբրև հայելի ջինջ։ Տպաւորեալ 'ի ջինջ հայելւոջ։ Զապակի և զհայելի ջինջ և յստակ. Առ որս. Բ ։ Անան. պէտր. Ի Գիրս խոսր ։ Ըստ հայելւոյ օրինակի մաքուր պահելով զմիտս, և ջինջ 'ի ժանգոյ մեղաց. Շ. Բղն ։ Զուտ երկնագոյն ջինջ ։ Ի պարզ ժամանակի՝ յորժամ ջինջ երկին լինիցի ։ Զերկինս սա աւտնք, յորժամ ջինջ լինի յամպոց. Ագաթ. Շէր ։ Ի Գիրս խոսր ։

ՋԻՑ. Տ. ՉԻՑ ։

ՋԻՐԴ. ա. մ. Συνεχῶς. Continenter, crebro, adsiduus, ue. Անընդհատ. անդադար. հանապազ. ցանգ. շարունակ, ԻԾԻՐ. յորժէ և Ջրդիլ՝ է Հանապազորդել. Վերակացութեամբ ջիրդ քննութիւն, ուր ունին զմտածութիւն. Բրս. ԿԹ ։

Իսկ Հին բռ. կարծելով նոյն լինել ընդ լու. Ջիրդ. առոյգ կամ ճիշդ ։

ՋԻՔ. Բառ անյայտ, որպէս մասն մերոյն ...թերաց. Ցարակայ կամարք արեգական, ուր օդն թանձրամած ջիք, շաղաւարն. Պիտառ ։

ՋԼԱՁԻԳ. ա. Νευροτένης. Nervis intentus, contentus. Որ ջիլն է ձգեալ. ուր եղէ ձգումն ջլաց 'ի խանջութէ կամ յուժգին արկմանէ. ...։ Զօրքն ամենայն վայրապնդոց ջլաձիգ խզմամբ առժանեալ. Ցհ. ԿԲ ։ Ի աքանչման յարութեան գիտէն, այն որ ըստ երկնին է անտեսիլ բանին՝ ջլաձիգ լինել միաւորեցաւ. Փիլ. Եւ. Բ. 81 ։

ՋԼԱԳԻՆԴ. և } Որ ջիլքն են պինդ
ՋԼԱՊՆԴԵԱԼ. } կամ պնդեալ. ուժեղակ. կորովի. հզօրացեալ. Զպատերազմող՝ զջլապինդն առ պատերազմ ընդ այսս չարութեան. Գէ. Եո ։ Իսկ մեք լիբրու հրաշք ջլապնդեալք առ այն՝ որ անկ է մեզ. Փիլ. Լին. Գ. 48 ։

ՋԼԱԳԻՆԴ ԱՌՆԵԼ. Պնդել և ամրացուցանել զջիլս. զօրացուցանել. ըստ յն. ամսի ջլացուցանել. Νευρόω. Nervos adhibeo, firmo, roboro. Կրթութեան վարժից և սաստիկ սաստիկ որպէս ջլապինդ առնեն՝ կարի քան զընդմարմինս ։ Պրկել՝ ջլապինդ արարեալ առ որ եղեւն, յայն՝ որ անկն է՝ կատարելութիւն (Ի քուն) միտքն 'ի բաց կան 'ի զգայութեացն, ոչ ջլապինդ առնելով, և ոչ շարժումն տալով. Փիլ. Լիւս. Ա Լին. Ա. 24 ։

ՋԼԱՏԵՄ, եցի. ն. Ἀπονευρόω, ἐκνευρίζω. Enervo. Հատանել զջիլն՝ զոյժն և զզօրութիւն. կարթակոտր առնել. Թուլացուցանել. տկարացուցանել. սրտաբեկել. Ջլատեաց զձին ։ Զպատերազմաւէր գետն ջլատեաց ։ Ջլատեաց զձեր զօրութիւն տէրն. Մաղաք. ...։ Խոսր։ Ար. անփ։ Կասեցուցանելով զմարմնոյս զօրուն, և ջլատեալ լքուցանելով ամենեւին զմտացս պնդութիւն ։ Անհաւատքն ջլատէին զհաւատացելսն՝ ասելով, թէ դժուար է կրօնք քրիստոնէից և աւելի պահքն ։ Թէ գիտէր ոք զօր մահուան իւրոյ, թուլացեալ ջլատէր. Պիտ ։ Տօնակ ։ Հյ. ...։ ...։

ՋԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Νευρόω. Roboro. որ և ՋԼԵԼ. Ջլապինդ առնել. պնդել. զօրացուցանել. Առաջնորդութիւն հոգւոյն ջլացուցանէ և պնդէ զզայութիւն ։ Ի ջուրց ծովու՝ ջլացուցանելով զօդն. Փիլ. Լին. Ա. 10 ։ Վրդն. ...։

ՋԼԵԱՑ կամ ՋՂԵԱՑ. ա. Կազմեալն 'ի ջլաց. ջլուտ. Ի ջղեայ և 'ի կաշեայ պահպանակաց զգեստուն. Խոր. Գ. 37 ։

ՋԼԵՄ, եցի. ն. Ջլացուցանել. ջլապինդ առնել. հաստատել. Զանդամս լոյծս ջլելով, զցրուեալս սրբելով. Պրոկղ. 'ի Յոյն ։

ՋԼՈՒՏ կամ ՋՂՈՒՏ. ա. գ. Νευρώδης, δὲς. Nerveus, nervosus, և partes nerveae. Ջլային, ներգաւոր, աճառուտ (մասն մարմնոյ). ուստի և ՋՂՈՒՏ ՄԱՐՄԻՆ՝ Χόνδρος. Cartilago. այն է աճառն և նեարդն. Լի եղեալ գոլոշովք ջղուտն՝ինքն յինքենէ բնաւորապէս պրկի ։ Բոլորակագոյնք են զկոկորդիւն մասունքն, և յոլով է 'ի սոսա ջղուտն։ Որ զխեցսն շուրջ ունի ջլուտ միջնն։ Սրտատեսակին անուանեցելոյ ջղուտ մարմնոյն. Նիւս ։ Զխելապատակն, և զջլուտ պարուտակն ։ Մկունք ջլուտք ('ի մարմնի). Պիտ ։ Վրդն. ...։

ՋՂԱԽՈՏ. Տ. ԳՈՂՏԻԿՈՒՐ ։ Բժշկրն։ (արար. ...)

ՋՂԱԿԱՊ. ա. Ջլովք կապեալ. Ոսկերք (մարմնոյն) պատկանեալ ջղակապ յօդիւք. Անյ. ԿԹ. ԲՄ ։

ՋՂԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Νευρώδης. Nervosus. Ունօղ զնմանութիւն ջղաց. ջղուտ. Ունելով 'ի վերայ իւր զջլատեսակն և զկարծր գլուխն. Պղատ. փէմ ։

ՋՂԵԱՑ. ՋՂՈՒՏ. Տ. ՋԼԵԱՑ, ՋԼՈՒՏ ։

ՋՂՋ. կամ ՋԸՂՋ. (լծ. թ. ...) Գիճին. թուլուտ. Որոնէ ջղջ ինչ տեղիս. այլ Ճ. Տեղի ինչ ախլին. Եզեկ. Բարոյ ։

ՋՂՋԻԿԱՆ. Տ. ՁՂՋԻԿԱՆ. ...։ Զջղջիկան զլոյս տեսանել ոչ կարէ. Մխ. ...։

ՋՆԱՐ, ի, աց. գ. Κιθάρα. Cithara. χορδή, fides, chordae. Քնար՝ պէսպէս յօրինուածով. տաւիղ. նուագարան աղեօք կամ լարիւք. կիթառ. Օրհնեցէք զտէր սաղմոսարանաւ և ջնարաւ. Սաղմ. Է ։ Կազմեա ջնար վիճակագ (յն. զվիճակ) ...։ Նաւռմ. Գ. 8 ։ Փողք և քնարք և ջնարք։ Ջնարօք և քնարիւք և որգնաւ ։ Ջնար ջահաւորական. Արծր. Գ. 9 ։ Տօնակ ։ Նար. ...։ Ջնար քնարատուիզ՝ բամբ շարժողին՝ քաղցրաձայնեալ. Նար. փող ։

ՋՆԱՐԱԿ, ի, աց. կմ ՃՆԱՐԱԿ. գ. ըստ յն. սանդարաք. Σανδαράχη, χη. Sandaracha, gummi. Բոյս ինչ և հիւթ նորա՝ անուշահոտ մեղուաց, ուստի լինի ներկ կարմիր. փայլուն որպէս ... ըստ խոսր. ... ։ Սանթրակ, ջնարակ. Գաղիան ։

ՋՆԱՐԱԿԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ունօղ զգոյն ջնարակի. փայլուն. Զապարանաց որոյ ճնարակագունիւք փայլփեաց երանգօք. Բռ. ... ։

ՋՆԱՐԱՀԱՐ. Տ. ՔՆԱՐԱՀԱՐ. Κιθαρῳδός. Զհետ ջնարահար քաղցրաձայն կնոջ կրթէր ։ Երգս կատակերգութեան ջնարահար պոռնկի ։ Ի ջերմուկ ջայլից ջոկ կազմեալ ջնարահարացդ. Խոր. Գ. 56 ։ Նար. ...։ Մագ. Զ ։ Ո՞ւր ջնարահարք (կամ ջընահարք) երգարանին, կմ խաղացողքն ճառպակին. Գր. Տղ. ԷՃՄ ։

ՋՆԱՐԱԻՈՐ. Նոյն ընդ վ. Գուսանաց, փողարաց, և ջնարաւորաց. Ոսկ. ... ։

ՋՆԵՄ. եցի. ն. ('ի ջին բառէ.) Գանել. հարկանել գաւազանաւ. ձաղկել. Զդատաւորն (անխիղճ մանկան՝ գիտցինէս) ջնեալ պատուհասէր. Պիտ ։ Ոմանք ջնէին, և ոմանք հարկանէին. վասն զի էր էր, և աւուր կեղծաւորէր. Ոսկ. ... ։ Ջնեալ և կշտամբեալ անիծիւք 'ի լեզուէ իւրմէ. Նար. Է ։

ՋՆՋԱԳԻՐ. ա. Որոյ գիրն է ջնջեալ. եղծեալ. ... ։ Երեքին եղծեալք ջնջագիրք ։ Հետք 'ի ջնջագիր կարգացն ։ Կարգ ինչ խանգարեալ և ջնջագիր. Փարպ ։

ՋՆՋԱԿԱՆ. ա. Ջնջելի. եղծանելի. եղծական. Ջնջական գիրն, և խափանելի կտակն. Նար. ԾԱ ։

ՋՆՋԱՆ, ի, աց. ա. գ. Περικάθαρμα. Purgamentum. Զորձ կամ կապերտ անպէտ՝ որ վարի 'ի պէտս ջնջելոյ զաղտ. ըղնջարան. ջնջոց. աւելթ և պատճառ ջնջման. ջնջիչ. մաքրիչ. սրբիչ. Ջնջան լինի արգարոյն անօրէնն. Առակ. ԺԱ. 18. ...։ իբր քաւութիւն ։ Ջնջան լինի արդարոց անօրէնն. զի ջնջիչ լինի՝ որ 'ի նոսա կեղտոյն՝ չարչարանօքն, և մաքրիչ. Լմ. առակ։ Ընդ ջնջանի (կամ ջնջոցի) և ընդ մաշեալ վերարկուի մահճաց (զոր առմբ աղքատաց) այս մեզ զբազմականն արքահանու. Եփր. պհ ։ Ի կենդարար կողէն կայլակ՝ մեղաց ջնջան ։ Այսուցին (մեղացս) ջնջան, և օճառ արդարութեան ընկալաք զքեզ և զպատուական արիւնն. Շ. ... ։ Մեծ արատաւք լինի ջնջան աղտեղութեան. թէ և բազում է կարմրացեալ 'ի գոյն արեան (կամ որդան). Տաղ ։

ՋՆՋԱՐԱՆ. Նոյն ընդ վ. Աղաշխարութեան կոչումն, որ արքայութեան այս է մայր, որ մեղացն է ջնջարան գրոյ. Բրս. ... ։

ՋՆՋԵՄ, եցի. ն. Ἀλείφω, ἀπαλείφω, ἐξαλείφω. Deleo, abstergo. ἐξαίρω, aufero, tollo. ἀπαλλάττω, dimoveo, dimitto. ἐξιλάσκομαι, expio, և այլն. Ջինջ առնել. մաքրել. 'ի բաց արբել զաղտ, կմ զինչ ինչ. անհետ առնել զգրեալ և զգիրս. քաւել. ...։ ...։ ...

ւէրֆոտ. *Ջնջեցից զամենայն մարմին յերեսաց երկրի: Ջնջեցան յերկրէ: Ջնջելով ջնջեցից զպէշտակ ամաղեկայ յերկրէ 'ի ներքոյ երկնից: Մի ջնջեսցի անուն նօր մեռելոյ 'ի միջոյ ցեղի իւրոյ: Ծնօտիւ իշոյ ջնջելով ջնջեցից զնոսա: Մի ջնջեսցի ցեղն յիսրայէլէ: Ջնջեցից իբրև զամպ զանօրէնութիւնս քո: Ի ջնջել անիրաւութեանց: Ջնջեսցին հեղեղաւ. ևն: *Ջնջել զամենայն ձեռ. Խոր. ա. 11: *Մտ երեւայցես, զքերան ջնջեսցես. Սրգ. ե. յհ. ե: *Զօրականք և 'ի խաղաղութեան զզէնսն ջնջեն. Բրս. մրկ: *Ջնջել զարծաթ և զոսկի կարես գուն և առանց հրոյ, այլ շողացուցանել և եռանդնայուցանել հրով միայն կարես. Եփր. համառ: *Ջնջել զգիր մեղաց մերոց. Շար: *Ջնջեաց զձեռագիր մերոյ հակառակութեանն հրամանօքն իւրովք. Կող. բ. 14:

ՋՆՋԻՉ. ա. Որ ջնջէ. ջնջօղ. քաւիչ. *Ապաշխարութիւն՝ անօրէնութե ջնջիչ. Մաշ: *Եւ մարմինն՝ ունելով յինքեան զանչարչարելի բանն՝ ջնջիչ ապականութեան մերոյ (կամ իւրոյ). Շ. Եղբ. յաճախ: *Ո՞ է ջնջիչ անօրէնութեանց, եթէ ոչ քարձիչ. Սանահն:

ՋՆՋՈՑ, ի, աց. գ. Ἀποτροπιασμός. Expiatio, placatio. Ջնջան. և Մաքրիչ. մաքրութիւն. քաւութիւն. *Զեներ զորդիսն իւր, և արարեր զնոսա նոցա ջնջոցս. Եզեկ. ժզ. 21: *Ի բժշկութիւն և 'ի ջնջոց ցաւոյ ինչ բժժանաց. Եւս. քր. ա:

ՋՆՋՈՒՄՆ, ջնջման. գ. Ἐξάλειψις. Deletio, obliteratio. Ջնջելն, ջնջիլն. *Ջնջումն քո եղիցի օրն այն. Միք. է. 11: *(Նոյ) ոչ եղև հանգիստ, այլ ջնջումն որ ինչ միանգամ 'ի վերայ երկրի. Խոր. ա. 3: *Արդ է ժուժկալութիւն՝ մեղաց 'ի բաց ջնջումն. Բրս. հց:

ՋՈԼԻՐ, լոյ, րաց. գ. Ἀγέλη. Grex, agmen, turma. Բոլորեալ կամ ոլորեալ բազմութիւն. ջոկ. հօտ. երամակ. խումբ. գունդ. ջայլ. սուրիւ, կէւէ, գիւրուհ. *Բազում այլ ջոլիրս 'ի բազմապատիկ անասնոց: Ըստ հօտից և անդէոց և այծերամակաց ընդ այլոց ջոլրաց: Ի վայրենի ջոլիրս: Ջոլիրք ընտանեաց՝ միանգամայն և վայրենեաց. Փիլ: *Մի գայլ զբազում ջոլիրս հօտից հալածեաց: Ի ջոլիրս անասուն կենդանեացն. Գոծ. տշէսս: Պէտ: *Զջոլիրս սատանայի, զժողովս դիւացն. Ոսկ. ժիմզ. ը: *Ամենայն ջոլիրք հերձուածողաց. Սարկ. հանգ: *Զպաճարանս անասնոց բազում 'ի մի վայր ժողովեալ, ջոլիրս առնել: Ի մի ջոլիր զսիան գնդեալ՝ կոտորէին: Ջոլիրս ապայից պատրաստէ: Ընդ կրունկն զջոլիրս ռազմից թըշնամեացն դարձուցեալ: Իբրև ջոլիր ռազմին կազմեցաւ. և այլն. Ցհ. կը: Իսկ յառել նորա, *Ջոլիրս ջախջախս ջարդողաց 'ի վերայ զօրու նորա ածէր,, իմա մեծ կոտորած բազմութեան:

ՋՈԼՈՐԵՄ, եցի. ն. Բոլորել. համախմբել որպէս զջոլիր. կր. ոլորիլ ընդ միմեանս, կամ պատել խաշանց զմիմեամբք 'ի մակաղիլն. *Զընտու իսկ զաշխարհի պզօղատեհոս 'ի մի վայր ջոլորեսցես: (Զմանկունսն ձգ) իբրև զգառնամոլս զամենեսեան ջոլորեալ կացուցին առաջի թագաւորին. Ճ. Ե. և Բ: *Յորժամ առ միմեանս ջոլորեցիմք, յորժամ կարեկից և վշտակից միմեանց գտանիցիմք. Սրգ. յոտ. գ:

ՋՈԼՈՐԻՔ. } Տ. ՋՈԼԻՐ, ջոլիրք. *Ե-
ՋՈԼՈՐՔ. } տու և ջոլորիս եղանց, և ջոկս զուարակաց: Գոյլքն զջոլորս հօտիցն պահէին զգուշութեամբ, և զանդեայս արջառոցն. Ոսկ:

ՋՈԼՄԱԲԱՐ. մ. Իբրև զջոլիրս կենդանեաց. խումբ խումբ. *Ջոլմաբար երամօրէն բնակէին յետ աշտարակին շինութեան. Իրէն. ժ. առ ջհ:

ՋՈԽ, ոյ կամ ի. գ. Գաւազան. ցիր. փայտ. լծ. և Փոսք. ձող. Ճիւղ. ջաղագոփ, լօֆ, սօփա, փէկէնէկ. Տես և ԿԱՆՃՈԽ կամ ԿԱՆՋՈԽ. *Առեալ զգաւազան իւր՝ ել արտաքս. իբրև զայն տեսին, առին ջոխս ամենեքեան, և ընթանային ընդ նմա. Վրք հց. ղ:

ՋՈԿ, ոյ, ոց, կամ ի, ից. գ. Συνουσία. Coetus. χορός, chorus. ἀγέλη, grex. ἑσμός, examen, copia, multitudo. φατρία, φρατρία, curia, sodalitas, conventus, contubernium. κλῆρος, sors. γένος, genus, gens, familia. Բազմութիւն 'ի մի խըմբեալ. ջոլիր. խումբ զատուցեալ. գունդ. դաս. փաղանգ. առանձին ժողովակ. ազգ առանձին. ջօկօ խումբ մը. պէօլիւք, սիւրիւ, ճիւռ. *Առիւծուց ոմանց և երիվարաց ջոկովք լցեալս. Դիոն. Էրկն. ուր Մաքս. *Ջոկս առէ զամենայն բազմութիւնս,, *Ջոկք ձիոցն և ջորեաց: Ոչխար մոլորի 'ի ջոկէ առաւն իւրոյ: Տեսի ջոկս գոմշաց, զի գայլին. Լաստ. ե: Բրս. մրկ: Վրք հց. իա: *Բազմութիւնք ներքինեաց, և ջոկք սպասաւորաց: Ուրացողացն ջոկոյ: Հայհոյողացն ջոկն: Ջոկս ծառայից և ընդոծնաց. Ոսկ. յհ. ա. 27: Փարպ: Մանդ. պհ: *Զմշակացն եւս, և ձեռագիրացն ջոկս քննեսցուք. Ոսկ. մ. գ. 8: *Այլ ջոկ է ձկանց՝ որ 'ի ջուրսն շրջին. Վեցօր. է: *Ընդ ջոկս հովուացն: Վհուկին ջոկք: Ջոկք աթոռոց. Լմբ. վերտո: Սեւան: Շար: *Ուամիկ ջոկոյն ալլացեալ՝ որպէս մեղուս ընդդէմ ծաղկանց. Շ. թող: *Որով կուսից ջոկըն խմբեալ, 'ի կուսարանըն սր̄ բնակեալ. Տաղ: *Ջոկըք սերովբէից սաւառնացեալ թևօք. Տաղ: *Զուարթնոցն ջոկք. որք զատեալք դաս դաս 'ի միմեանց՝ կանգնեալք կան 'ի պաշտաման̄ն ած̄յ. զորս ջոկս բանն կոչեաց. Խոսր: *Մի կողմնաւոր բարութեամբ զոմանս սիրել ջոկս առնելով. Շ. ընդհանր: *Զարարիչ գինեացիսն ոմանք անդստին 'ի յաշխարհէն խառնաղացող ուրոյն ջոկ առեն լեալ. Եւս. քր. ա: *Անիրաւութիւն է յեղբայրակիցուն գտանել (իլ) առանձնականս ջոկս. Բրս. ծգն: *Զինչ բերեմ, և զոր բերեմ. միով բերեմ, թէ ջոկով. Հին քէր: *Գունդք գունդք, և անհամար ջոկք ջոկոց հազարաւորաց վերըն-թացեալ. Հ. կէմ: *Խուռ խուռ խուռնին վայր վայրենի ջոկիցն. Տաղ. (որպէս զգէսս այծեաց:) *Հուսկէլեան ջոկին (զուակաց կամ սանին) անդրանիկ էր. Կիւրղ. ծն:

ՋՈԿԱԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ջոկ ըստ դասուց և կարգաց. *Զրահկոյս ալլուղակաց ջոկադասակարգուն. Թէոդոր. Խաչ:

ՋՈԿԱԴԻՐ. ա. Συνθέτης. Coagmentans, compositor. Ի մի ջոկ դնօղ. հաւաքիչ և կրթիչ ջոկաց. *Պօղոս ջոկադիր սր̄գ: Զահ լուսական՝ ջոկադիր ազանց. Ճ. Ա:

ՋՈԿԱԴԻՐ. Συνθετός. Compositus, coagmentatus. Ըստ քերականաց, ի մի ջոկ եդեալ. բաղադրեալ. շարադիր. բարդեալ. *Մակբայից ոմանք պարզք են, և ոմանք ջոկադիրք: Իւ են պարզք, վաղ, նախ. և ջոկադիրք են, վաղվաղ, նախավաղ. Թր. քեր: *Խաչիւն գաղափարեալ, և ջոկադիրք եղեալ. Քեր. քերթ:

ՋՈԿԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Συντίθημι. Compono. Ջոկադիր առնել. դասաւորել զջոկս. կարգել դաս դաս. և Ցարադրել. *Շուրջ զնովաւ ջոկադրեալ լրտեսս: Ջոկադրէ և զյոլովս երկեաց, և զերամս հաւուց, և ըզդասս գազանաց ('ի քանդակս). Արծր. է. 5. և 8: *Ուղղադաւան ջոկադրեալ դասին՝ հայրապետական հրաշինեալ գնդին. Գնձ: *Առանձնանայ դարձեալ 'ի նոցունց ստորակէտն յարադրանութէ, ըստ որում յայլ դասս ջոկադրի. Երզն. քեր:

ՋՈԿԱՄԱՆ, ի, ից. ա. Συμπλεκτικός. Connectens, conjunctivus, copulativus. Որ մանէ զջոկ ընդ ջոկ. Բառ քերականաց, որպէս զշաղկապ շարամանող կամ բաղհիւսական. *Շաղկապացն ոմանք ջոկամանք են, և ոմանք անջատականք. Ջոկամանք են՝ որ զմեկնութիւն (կամ զպատմութիւն և զզրոյցս) յանհունս արտաբերեն՝ ջոկամանեալ. և են այսորիկ, եւ, այլ, իսկ. Թր. քեր: *Ջոկամանք են, այսինքն շարամանեալ, որ առի ժողով: Ջոկամանն իբրև զմիաբանութիւն ինչ և համակամութիւն և այլն: Անջատականք ընդդէմ ջոկամանին. Երզն. քեր: *Եւ գիր 'ի ջոկամանիցն է ըստ քերականին. Վրդն. առէտր:

ՋՈԿԱՄԱՆԵԼ. ն. Շարամանել. բաղհիւսել. *Յանհունս արտաբերեն՝ ջոկամանեալ: Կամ 'ի բարին ջոկամանելով, կմ̄ առ չարին զուգակապելով. Թր. քեր: Երզն. քեր:

ՋՈԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ջոկ լինել. ժողովիլ. հաւաքիլ. հօծ լինել. *Հեր գլխոյ նորա ջոկացեալ 'ի վերայ Ճակատուն յօժ խուռնախիտ թանձրութեամբ. Արծր. է. 11:

ՋՈԿԱՏ, ի.ից կամ աց. ա. Ջոկ զատուցեալ, կամ խումբ 'ի ջոկոյ հատեալ. գունդ. հատուած. *Ծանեաւ հայր զխումբ վառեալ ջոկատին. Խոր. ա. 10:

ՋՈԿԱՏԵԼ. ն. Նոյն ընդ Ջոկադրել. դասաւորել. որոշել 'ի դասս դասս. *Բանակք անմարմնոցն կացեալ միան յածահրաշ ջոկատեալ և պարագրդեալ յառագաստի. Անան. եկեղ:

ՋՈԿԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Դասաւորութի. դասակարգութիւն. *Անմարմնական լուսափայլութեցն պարուց ջոկատրութիւն: Խորախնան ընդ անմարմնական խմբիցն ջոկատրութեց: Անմարմնական խմբիցն ջոկատրութեն կայմուն կացարան. Անան. եկեղ:

ՋՈԿԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ընդունարան ջոկոց. ժողովարան. *Զգազանային խմբին ջոկարան (զտապանն նոյի). Նար. ծզէ:

ՋՈԿԵՄ, եցի. ն. (առաւել ռմկ.) Զատուցանել իբր յառանձին ջոկ. որոշել. զատանել. ընտրել. ղօփէլ՝ ճէկ տի տնէլ. այըրմաք. *Նա ջոկել զեղխակոպոսի մարմինն և զարեղայիցն յայլազգեացն. Ցօյսմա: *Ըստ արծաթափայլ մանկունք... քնի ջոկեալ եղունք. Գնձ:

ՋՈՀԱՐ. Տ. ԳՈՀԱՐ. ճէվհէր, ճէվահիր. *Պատուական մարգարիտս, ջոհար ակունս. Թղթ. դաշ:

ՋՈՂԻՐ կամ ՋՈԽԻՐ. գ. Ὀποπάναξ. Opopanicum, succus cinnamomi. Հիւթ և հոյզն կինամոնի, կամ խոտոյ պէնքուս կոչեցելոյ. *Ոպոպանիկոս, ջոշեր (կմ̄ ջոխիր). Գաղիան:

ՋՈՋ. (առաւել ռմկ.) Մեծ. առաջին. ուստի ՋՈՋ ԴԱԳ ասի Նախահաւն. *Բրօդօնոտար. որ է աւագ կամ ջոջ նոտար. Մարթին:

ՋՈՎ, ոյ կամ ու. գ. Սառեղն. ընձիւղ. շառաւիղ. թաւ ոստ. սաղարթ ուռճացեալ. չօփ, ջաղգոփ, շուխ, փալ. *Դու խնայեսցես 'ի ջով այգւր դդմենւոյ: Արար դարձեալ ըզկամս նորա որդն 'ի ջով անդ դդմենւոյն. Մծբ. ծէ: *Ըստ թուոյ արմատոցն՝ որ 'ի խոնարհ արձակին, նոյնպէս երևեցուցէ 'ի վեր, և զջով բուսոյն առոյ. Վեցօր. է: Իսկ Հին բռ. *Ջով, բազմատեղն,,:

ՋՈՎԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ուռճանալ. թաւանալ. *Արձակեալ առենչն, կապեալ ծունր,

ջովացեալ. տաղտկեալ հասակաւթուռ. Ագաթ.: *Գարին ջովացեալ էր, և կտաւն 'ի ծաղկի էր. Ելք. Թ.:

ՋՈՎԼԻ. գ. Բառ ռմկ. Աւել 'ի ջովա. ցախ աւել. ընձոցն կարասի. *Զարկ կամ երկաթէ ջովլի չինես. և զջովլին մինչև 'ի կարասի տակն ածես. և զինչ ագռ լինի 'ի մուստաքն խառնեալ՝ զամէնն որբես, և 'ի դուրս ձգես. Վստ.:

ՋՈՐԴԱՆ, կմ ՋՐՈՐԴԱՆ. ՃՐՈՐԴԱՆ. գ. Բառ ռմկ. որ և ճոլոփրան. Ուրդ կամ անցք ջրոյ. խողովակ՝ ընդ որ հոսի 'ի տանեաց անձրևաջուրն. որպէս և քաղցուն 'ի հնձանէ 'ի կարաս. Օղոբ.: Վստ. Ճխռ.:

ՋՈՐԵԱԿ. րեկի, կաց. գ. (որպէս թէ ջորի փոքրիկ.) տես և ԽԱՌՆԻԾ, ԽԱՐԱԳՈՒԼ. Βροῦχος. Bruchus, species locustarum. Ազգ մարախոյ փոքրիկ. ըստ ոմանց և անթև կամ չև թևաւորեալ՝ որպէս որդն, ձաձ. չորացուցիչ դալարւոյ. ճէրտէ. ճիւրտիւն, չէքիրկէ. ըստ Մենինսկեայ՝ գօֆ պէօճէկի. *Բրուքոս.(յն. Վրուխոս.) ջորեակ. Գաղիան: *Ըզջորեակդ, զխարագուլ, զմարախ: Զմնացորդս թրթրոյ եկեր մարախ, և զմնացորդս մարախոյ եկեր ջորեակ, և զմնացորդս ջորեկի եկեր երևիլ. Ղևտ. ԺԱ. 22: Յովէլ. Ա. 4: Բ. 25: Ամովս. Է. 1: Նաւում. Գ. 15. 16: Բ. Մն. Զ. 28: *Զոր մարախ գիւացն՝ ջորեկաւն սատանայիւ, և թրթրումն մեղացն եկեր. Ածւ.:

ՋՈՐԵԱՆ. Որպէս Ջորիք. *Ոչ առնու զջորեանն, զոր պայմանեցեր. Ոսկ.:

ՋՈՐԵՏԵՍ. ի, աց. գ. Ἡμιονηγός. Agaso mulorum, mulio. Տեսուչ և դարմանիչ ջորեաց. *Զինչ էր իմացուն՝ կատարումն գործոյ ջորետեսին. Կլիմաք.:

ՋՈՐԻ. րւոյ կամ րոյ, րիք, րւոց, կամ րեաց. գ. Ἡμίονος. q. d. Semiasinus, Mulus. Ծնունդ խառնակութեան իշոյ ընդ ձիոյ. ուստի և կիսէշ կամ իշակէս ասի՝ առաւել ըստ յն. իմիօնօս. գատըր, պէղլ, էստէր. *Էշք, ջորիք, և ուղտք: Հեծան այր իւրաքանչիւր 'ի ջորւոջ իւրում: Բեռինք զուգից ջորւոց: Ձիոց և ջորւոց և ուղտուց և իշոց. և այլն: *Ձիոց մանկունս վարկանիցի և կամ իշոց պջորիս. Պղատ. օրէն: *Իշակէսք, այս ինքն ջորիք: Արտաքոյ կարգաց բնութեան ծնուցանել 'ի ձիոց և յիշոց ջորիս: Իշխալ համդերձ ջորւովքն: Մանուկ մի կոխեալ եղև 'ի ջորեացն: Ձիովք և ջորեօք և ուղտիւք: Մի ձիօք և ջորովք յօրանալ. Վեցօր. Է: Եղնիկ: Վրք հց. Ջ: Բուզ. Ե. 4: Բրս. մրկ: *Նախատէին զջորի իշորդի լինել. և նա պարծէր մարբն. սակայն պարտեցաւ. զի հզօր է 'ի հօրէ ազդ քան 'ի մօրէ. Մխ. առկ:

ՋՈՒԱՊ. գ. Բառ այլազգական. ճէվապ, ճաւղապ. *Ահա եհաս օրըն գըրեմ... չունիմ ջուապ՝ պատասխանեմ. Երզն. այբուբ:

ՋՈՒԹԱԿ. ի, աց. գ. Ազգ նուագարանի, կամ քնարի. (որպէս ֆէմանչէ, չէնկ, պէրպութ.) *Սկզբնապար նախընթացութեան ազէյրօրէնոր ջութակաց. Նար. ՂԲ:

ՋՈՒԼՀԱԿ. Բառ ռմկ. որ ըստ գրոց՝ Ոստայնանկ. չիւլլահ, ճիւլլահ, ճիւլհա. *Քանզի ջուլհակ էր, վաստակէր 'ի գործս իւր. Հ. Յունվր. Ա:

ՋՈՒԽՏԱԿ. գ. Իբր ռմկ. ջուխթ. ի. պէր չիֆտ. այս ինքն Զոյգ մի. յն. Ζεύγη. Paria. Զոյգք. *Ջուխտակն տատրակաց, որ վասն նորա պատարագ մատուցանէր. Կոչ. ԺԲ. (որ 'ի նոր տիպ՝ ըստ միում Հ. ջամբթակն:)

ՋՈՒՐ. ջրոյ. ջրով կամ ջուրբ. ջուրք. ջրոց կամ ջուրց. ջրովք կամ ջուրբք. գ. Ὕδωρ. Aqua. Տարր խոնաւ և ցուրտ, ըմպելի և լուացող կամ մաքրողական, յանձրևոյ, 'ի գետոյ կամ յաղբերէ. իսկ ծովայինն է աղի. սու, այ, մա. եպր. մայիմ, ջուրք. *Հոգի այ շրջէր 'ի վերայ ջուրց: Ի մէջ ջրոցդ: Ի մէջ ջուրցդ և ջուրց. ևն: *Զոր օրինակ առաջինքն ջուրբք մտան, սոյնպէս և վերջինքս ջուրբք կենդանացան. Եփր. ծն: *Որ կարօտէր կաթիլ ջրոյն: Ոչ ըմպանակին ցուրտ ջրոյն. Յհ. ոսկ:

Կամ Լոյծ ինչ ծորելի որպէս ջուր. *Հալէր կապար, և ջերմն մինչև ջուր լինէ, հոսել արկանել զմարմինովն նորա. Ագաթ.:

ՋՈՒՐ ԸՄՊԵԼ. որ և ՋՐԸՄՊՈՒ ԼԻՆԵԼ. ջուր խմել. Ὑδροποτέω. Aquam poto, bibo. *Այսուհետև մի ջուր եւեթ ըմպիցես. Ա. Տիմ. Ե. 23:

ՀԱՆԵԼ ՋՈՒՐ. Ὑδρεύομαι. Aquam haurio. ջուր հանել՝ քաշել. սու չէքմէք: Ծն. ԻԴ. 19. 20. 44. 45: Հռութ. Բ. 9: Ա. Թգ. Է. 6: Ի. 11: Բ. Թգ. ԻԳ. 16: Ա. Մն. ԺԱ. 18:

ՏԱԼ ՋՈՒՐ, կամ ՋՈՒՐ ՏԱԼ. Ποτίζω. Poto, potum do. Արբուցանել. և ոռոգանել. սու վէրմէք, սուլամագ: Ղկ. ԺԳ. 15: Հռ. ԺԲ. 20: Ա. Կոր. Գ. 6=8: *Մի տայք ջուր բանջարոյդ. Վրք հց. Յ. որ և Թարգմանի. *Մի ոռոգանեն զպարտէզդ »: *Տուր ջուր ասէ (խաշանց), և երթայք արածեցէք. Եփր. ծն:

ՋՈՒՐ ՀԵՂՈՒԼ. իբր Միզել. ջըշըթէլ, ջրջրթել. սու փէօքմէք. *Ոչ յէ 'ի կօճեղս պնդեալք, որ ոչ են կարօղ և ջուր հեղուլ. Վրք հց. Է. ևն:

ՋՈՒՐՈՒՌՈՒԹԻՒՔ. թէից. գ. Ὑδρομαντία. Ex aqua praedictio futurorum. Ուռութք ջրով. յուռութս առնելն 'ի ջուր. դիւթելն ջրով. *Ի բժշկաց առողջանալ ան. խիղճ են. այլ ոչ դիւթաց և կախարդաց 'ի ջուրուռութէից, կամ յայլ իրաց. Կանոն:

ՋՈՒՐՈՒՌՈՒԹՈՅՑ. թուցի, ցաց. ա. գ. Ὑδρομαντής. Ex aqua praedicens futura. Դիւթք և կախարդք՝ որք առնեն յուռութս և հմայս ջրով. *Մի իշխեսցեն երթալ և հարցանել 'ի դիւթս կամ 'ի կախարդս, 'ի ջուրուռութոյցս, 'ի գարընկեցս, և յայլ հմայս. Կանոն:

ՋՐԱԲԱԲ, կամ ՋՐԱԲԱԲՈՅ. գ. որ և ԲԱՂԲԱՔ. Բանջար ինչ, կարծեցեալ յոմանց՝ Ջրկոտիմ. սու թէրէզի. և յայլոց՝ Սամիթ, կամ Տուղտ, կամ Մոլոշ. *Սպեթլոն. բաղբաք, որ է ջրաբաբոյ, կամ ջրաբաբ. որ յաղբեր լինի. Գաղիան: Իսկ 'ի Բժշկարանի. *Բաղբակ, սամիթ »: Ի յն. բռ. կայ՝ Ἡμιόνιον. որ մեկնի 'ի լտ. Herba quaedam, Aspledon alias dicta.

ՋՐԱԲԱԺ. ա. գ. Բաժին եղեալ ջրոյ, այս ինքն հեղձեալ 'ի ջուրս. և Հեղձումն 'ի ջուրս. որպէս յն. Καταποντισμός. Demersio in mare. *Պատերազմունք... գետամուտք, ջրաբաժք, ծովակուլք. Ոսկ. Եբր. ԻԳ:

ՋՐԱԲԱԺԻՆ. ա. Բաժանօղ կամ անջրպետօղ ջրոց 'ի ջուրց. *Հաստատուն... ծովահերձ, ջրաբաժին. Ագաթ.:

ՋՐԱԲԱՇԽ, ի. եց. և խիք, խից. գ. Բաշխումն ջրոց. ջրաբաշխութիւն. և Տեղի՝ ուր իցէ ջուր բաշխելի. լճակ. *Էին գնօղք երկու մօտ 'ի նեղոս գետ. և կամէին ճանապարհ ընդ միմեանս վասն ջրաբաշխին. և բաժանել մեռանէին վասն այս ջրաբաշխի. Վրք հց. Յ. իբր յն. Ὑδροστάσιον. Stagnum, lacus. *Թագուցեալ 'ի ջրաբաշխին լերին. Յհ. կթ.: *Եւ վաճէր զջրաբաշխիս. Բուզ. Գ. 8:

ՋՐԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Բաշխումն ջրոյ՝ որ և է օրինակաւ. և Մասն ուսումնականին (Ὑδραυλική. Hydraulica) որ ճառէ զջրոց. *Զինքեանց իսկ խոնաւագոյնն (զերկիր). և զկարօտ ջրաբաշխութիւն: Ջուգարաբար բաժանել ընդ ինքն զջրաբաշխութիւն ծաւալումն. Գիւ:

ՋՐԱԲԵՐ. ա. գ. Տ. ՋՐԲԵՐ. ջուր բերօղ. սագա. *Փայտահատողք և ջրաբերք նոցին եղեալք. Աւգ. Բ. 4. ըստ օրինակաց ինչ՝ Յես. Թ. 21:

ՋՐԱԲԵՐ. ա. Ի վեր բերեալն 'ի ջրոյ. ջրէ էլած. *Նիւթ հրոյն կարի իմն աղդողական, ձէթ, և նաւթ ջրաբեր. վուշ, և չոր փայտ որթոյ. երկուքն պարարտ և գէջ, և երկուքն ցամաքք և չոր. Վրդն. դան:

ՋՐԱԲՈՒՂԽ. գ. ա. Տ. ՋՐԲՈՒՂԽ. Առաջ զջրաբուղխսն և զջրմուղսն. Փ. Բգ. Ի. 20:

ՋՐԱԲՈՒՂԽ. ա. Բղխօղ զջուր. ջրաբեր. շատաջուր. *Աղբիւր ջրաբուղխ: Իջրաբուխ և 'ի ողմալից և 'ի խոնաւուտ անդաստան: Դարանաղեաց գաւառ՝ լերամբք ծաղկաւէտ, և ձորովք ջրաբուղխ. Սեբեր. ԺԳ: Կանոն: Երզն. լու:

ՋՐԱԳՆԱՑ. գ. Գնացք կամ անցք ջրոյ. գետակ. առու. *Ի հարաւոյ կողմանէ հին ջրագնաց՝ ովգէ: Շրջեցայց զպարսպաւն, և գտից արգելս ջրագնաց. Ոսող: Վրք հց. Յ:

ՋՐԱԳՈՂԵԱԼ. Տ. ՋՐԳՈՂԵԱԼ. Յոգիս ուռուցեալն և չոր յախտէ քան զջրագողեալն: Ջուռուցեալն և զջրագողեալն. Ոսկ. Ժիւէտ. Է:

ՋՐԱԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՋՐԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. *Զջրագողուն և զայրմունս և զգայթագմունս մարմնոյ. Ոսկ. ապաշխ. Է:

ՋՐԱԳՈՅՆ. ա. Որ ունի զգոյն կամ զնմանութիւն ջրոյ. *Ընդ աշալուրջն յաւէտ իմն զովացեալ՝ յերկիր առաքեալ եղեալ ջրագոյն, զոր ցօղ անուանել սովորութիւն է. Փիլ. նխ. Բ: *Արգաւք զջրագոյն (այլ ձ. զջրոյ գոյն) զբահագզեստսն բերէր առաւ. թին. Խոր. Գ. 37:

ՋՐԱԴԱՐՁ, ի,ից. գ. Διῶρυξ. Fossa, rivus. ὑδροχόη, canalis. Դարձուած ջրոյ. շրջումն և ծոց կամ խաղ գետոց. և Ջրագնաց. առու. ցամաք կամ փոս առուի նման. *Ի վերայ գետոյն, և 'ի վերայ ջրադարձից. և 'ի վերայ խաղից: Գակատեսցեն գետքն, և ջրադարձք գետոյն: Գետքն և ջրադարձք լայնք և ընդարձակք. Ես. Ը. 5: Ես. ԺԹ. 6: ԼԳ. 21: *Շրջեցայց զպարսպաւն (վանից), եթէ գտցուք զջրադարձ, անտի փորեսցուք հնարիւք. Վրք հց. ԽԶ. *Ջրադարձն նորա, որ է բախտի տուն: Ջրադարձն մեծ: Ջրադարձն արեւոյ, և սիւնք, և ջրադարձքն զկանոնականն գետոյն. Պտմ. ալէք: *Ընծայեցին եկեղեցւոյն սահման ջրադարձիւք լերանէ 'ի լեառն. Կիր. պտմ:

ՋՐԱԹԱԹԱԽ. ա. Թաթախեալ 'ի ջուր. ջրով թաթաւեալ. թացեալ. թրջեալ. իսլանմ, բուլաղ բուլմա. *Տանուտերն իւրեանց էր ջրաթաթախ. Հ. դեկտ. ԺԱ:

ՋՐԱԺՈՂՈՎ. ա. Ժողովօղ ջրոյ կամ ընդունարան ջրոյ. *Ի վերայ ջրաժողով քարէն ասաղանացն նկարեցան. Ճ. Ա:

ՋՐԱԼԻՑ. ա. Լցեալ ջրով. յորդաջուր. ջրայեղց. ոռոգեալ. սամփայեալ. ջրոտ. սուլու, սուլագ. *Եղիցես որպէս պարտէզ ջրալից ». յն. արբուցեալ. Ես. ԾԸ. 11: *Ջրալից յորձանօք: Ջրալից ամպովք: Ջրալից միգով. Նար. յոհէբ: *Ջրալից էր երկիր իբրև պղտորեալ տամ. Վրդն. ող:

ՋՐԱԽԱՌՆ. ա. Խառնեալ ջրով. խառն ընդ ջրոյ. *Ժողովեցին զջրախառն արիւնն. Ճ. Գ: *Ապա թէ գինի տաս, ջրախառն տուր: կամ թէ ջրախառն էր. Մխ. Բժշ: Ոսկ. յհ. Ա. 21: *Եւ հողմ ջրախառն 'ի Ք. ջոցէ սրահէ եկեղեցւոյն, և շէջոյց զհուրն. Ճ. Գ:

ՋՐԱԽՈՂԽՈՂ. Տ. ՋՐԱՀԵՂՁ. *Որպէս

նաքա ջրախաղխաղ եղեն, ոտքա հրկէզ. Զ. փ. կթ։

ՋՐԱԽՈՏ. ա. Որպէս Ջրխոտ. ջրկոտխմ. ... Բեբեէ. և կամ որ և է խոտ բուսեալ յեզերս ջուրց կամ 'ի մէջ ջրոյ. խոտ թրջեալ. *'Ի վերայ բուն հաստ տակին երկաւ քլթոց ջրախոտ, և խոզի աղբ ած. Վստ։

ՋՐԱԾԻՆ. ա. Ἔνυδρος. Aquatilis. Ծնեալն 'ի ջուրս. Որպէս ջրային կենդանի. *Ջրածին կայտառաց։ Ջրածին զուպակացն։ Ջրածին ծնունդք։ Ջրածին ձկանց։ Կենդանիք երկրաւորք և օդայինք և ջրածինք. Ագաթ։ Արշ։ Վեցօր. է։ Շ. Բղ։

ՋՐԱԾԻՆ. Ծնօղ կամ բղխօղ զջուր. *Վէմ ջրածին, գաւազան ծաղկեալ. Պէտր. ... Ի յոյս։ Ճ. Գ։ Սկևռ. աղ։ Տօնակ։ *Լնու զերկին և զերկիր ջրածին նիւթովն. Վրդն. եւր։

ՋՐԱԾՆԵԱԼ. Ի ջրոյ ծնեալ կամ հանեալ. *Մովսէս ջրածընեալ, 'ի մեղըն մըտեալ, և 'ի վէմն եգեալ. Գնձ։

ՋՐԱԾՆՈՒՆԴ. ա. Որպէս Ջրային կենդանի և կամ իւիք օրինակաւ ծնեալ 'ի ջրոյ. *Հանդերձ թռչնովք, և ծովային և ջրածնունդ զեռնօք. Վեցօր. ը։ և Շիր։ *Ծովային ջրածնունդ կետային՝ երեքօրեայ թաղմամբ. քո նախանշան յոյժ մարգարէն. Ժմ. յն։

ՋՐԱԾՈՅՑ. ա. Որ ածէ և անցուցանէ ընդ ջուր. *Սիրելիք մեր, դուք հրեշտակք էք քնի, Ճշմարիտ քարոզք ջրածոյցք. Մծբ. ծա։

ՋՐԱԾՈՒՓ. ա. Որ ծփի 'ի ջուրս. որ յածի 'ի մէջ ջրոյ. *Ջրայոյզ ջրածուփ ձկնորսացն մանկունք. Փարպ։

ՋՐԱԿԱՆ. ի, ազ. ա. Ἔνυδρος. In aquis degens, aquaticus, aquatilis, և aquis abundans, aquas in se habens. Ջրային. ջրածին (կենդանի). *Փոխանակ ջրականացն բըղխեաց գետն բազմութիւն գորտոց. Իմ. ժթ. 10։

Կամ իբր Ջրալից. ջրեղէն. *Ջրական վտակաց զեղման։ Վտակք լայնակայլակք ջրականաց գետոց յորդաբուղխ ուղխից. Նար. ղգ. և խը։

ՋՐԱԿԱՄԻՃ. գ. Ազգ մողէզի՝ կարիճ ջրոյ կոչեցեալ. *Ծովային եպենէսն, որ 'ի հուր շիջի. բայց այլ կոյ փոքր՝ զինչ կանաչ մողէզ. ջրակարիճ ասեն. ողջն 'ի վեր լողայ 'ի վերայ ջրոյ. Վանակ. հց։

ՋՐԱԿԱՐԾ. ա. Ջուր կարծեցեալ, որ իրօք է սառնացեալ. *Հանդերձ ջրակարծ կարկտիւն, և ապականագործ եղեմամբն. Նար. կը։

ՋՐԱԿԻՐ. ա. Որ կրէ յինքեան զջուր. որպէս ջրաժողով. *Լճակք ջրակիր՝ խաչանիշ և պղնձանիւթ. (որպէս զպղնձի ծով սողոմոնեան). Նար. կը։

ՋՐԱԿԻՐ. գ. Ջրկիր. ջրբեր. ռմկ. *Փայտակիր և ջրակիր. Լմբ. առակ. ըստ օրինակաց ինչ Յես. թ. 21. 27։

ՋՐԱԿՈՅՏ, կուտի, տաց կամ տից. գ. Συνεστικός, կամ συναγωγή. Կուտակ և կայք ջուրց. ջրշիղջ. *'Ի վերայ ջրակուտաց նոցա։ Ի ջրհորոց և 'ի ջրակուտաց. Ել. է. 19։ Ղեւ. ժա. 46։ *Աղբիւրք և լիճք ջրակուտից. Թէոփր. խոստ։

ՋՐԱԿՈՅՑ. ա. Ուր կուտեալ իցեն ջուրք. *Ցամաքեցուցանել զշիղջս ջրակոյտս բաղմակոհակս. Նար. ծէ։

Եւ Որ ինչ կուտեալ իցէ 'ի ջուրս. *Ջրակոյտ աւլուղակք. Թէոփր. խոստ։

ՋՐԱԿՈՒԼ. ա. Կլանող զջուր. և Որ ինչ լինի 'ի կլանելն զջուր. *Ջրակուլ ոգեսպառ պղտորարարութիւն. Նար. ծդ։

ՋՐԱԿՈՒՏԱԿ. ա. Ուր իցէ կուտակումն ջուրց. կուտակեալ գեղացեալ յորդութիւն. *Սահեալ 'ի վերայ օգավար ջրակուտակ յուղակ ալեացն։ Գետն երասխ յորդուցեալ գայր ջրակուտակ բազմութեամբ. Ագաթ։ *Անդնդապատոյս ջրակուտակ խառնիցեալ խորոցն անբաւից լեռնացեալ կուտակմանց։ Գերազանցէ քան զջրհեղեղին ջրակուտակ տիեզերատոյզ ամենապատ ծովուն յորդութիւն. Անան. եկեղ։ Նար. ծէ։

ՋՐԱՀԵՂ ՄԱՐՄԻՆ. որ և ՋՐՀԵՂ ասի. Անդամ հեղլոյ զջուր, այսինքն միզելոյ. անթլփատութիւն. ըռլըմէկ անդամը. *Սրեցին երկայնադոյն եղէգն, և արկին 'ի ծածուկ ջրահեղ մարմինն. Հ=Ց. մրտ. խդ։

ՋՐԱՀԵՂԵՂ. ա. Հեղեղեալ իբրև ընդ ջուրս. յորդահոս. ուղխալից. *Զմիուր գաւանութեան, զոր արբին 'ի ջրահեղեղ ամպրոպաց չարութեն. Յհ. կթ։

ՋՐԱՀԵՂՁ. ա.
ՋՐԱՀԵՂՁԻԿ.
ՋՐԱՀԵՂՁՈՅՑ. } Ջրով կամ 'ի ջուր հեղձեալ, հեղձուցեալ, և հեղձուցիչ. որպէս և բայն՝ է ջրով հեղձուցանել կամ հեղձնուլ. Ջրէ ձէլ խըղէլ՝ խըղտըլմըշ ... սուլմըշ. *Ցետ ջրահեղձն լինելոյ ընչականացն. Յհ. կթ։ *Սահանաբաց անձրևովքն ջրահեղձիկ սատակեաց. Ճ. ։ *Զհեղեղամած մարդիկն ջրահեղձոյց դարին յօրինակ առեալ. Ագաթ։ *Ի ջրահեղձոյց ամենակործանն դարու. Նար. յէ։ *Ջրահեղձոյց զօղայուն առներ։ Փարաւոնին ջուրց վիշապ կոչի յաղագս ջրահեղձոյց զմանկունսն առնելոյ. Արշ։ *Ջրահեղձոյց ապար զայր իւր. Լաստ. յա։ *Զորս ջրահեղձոյցս արար։ Ջրահեղձոյցք եղեն. Սրգ. յէ. ... *Ջրահեղձոյց կործանէր. Կանոն։

ՋՐԱՀՈՍ. ա. Ուր ջուրք հոսին. որ հոսէ յիւրմէ զջուրս. ջրարբի. *Անգս ամենաւնակս՝ ջրահոսս և շուշանափայլս. Նար. խը։

ՋՐԱՀՈՒՐ, հրոյ. գ. Խառնուրդ ջրոյ և հրոյ՝ յողջակէզն եղիայի, և 'ի խորհուրդ մկրտութեան ջրով և հրով հոգւոյն սրբոյ. *Հեղիաս ('ի Թաբոր) 'ի միտ առ զչիջութիւն ջրահրոյն 'ի խորհուրդ աւազանին (ազատութեան 'ի ջրհեղեղէ և 'ի հրհեղեղէ). Վանակ. յաւրախօսիցն։

ՋՐԱՂԱՑ, ի, ցաց, կամ ցիք, ցեաց. գ. ռմկ. ջաղաց. Աղօրիք ջրոյ. և երկան նորին. ... փէյրըմէնի. *Ի ներքոյ լինել պարունի վանացն, այսինքն ջուր, ջրաղաց, փուռն. Լմբ. բենեդ. *Կապեցին զնա յանիւ ջրաղացի, և ջուրն արգելաւ. Հ=Ց. մայ. է։ *Ջրաղաց, և տուն։ Յաղագս դատաստանի ջրաղացաց։ Յաղագս աղքատութեան վաճառեալ ջրաղացք։ Ըստ գլխոյ հատուցմանց ջրաղացեաց։ Զքար ջրաղացին. Մխ. դտ։ *Կէաք 'ի ջրաղացս, և կէաք յանկողինս գըտանին յանհոգս. Բրսմրկ։ *Մրջիւն եգեալ առ ջրաղացին շրջող երկան. Երզն. որ. էրկն։ *Ջրաղացովք և պարտիզօք. Ուռհ։

ՋՐԱՂԱՑԱՊԱՆ, ի, ազ. գ. Վերակացու և գործաւոր ջրաղացի. աղօրեպան. ջողօջղան, ջողղըչըն. փէյրըմէնճի. *Ջրաղացպանք փորձ լիցին արուեստի ամենայն կազմածոյ. Մխ. դտ։

ՋՐԱՄԱԾ. ա. Մածեալ ջրով. թանձրացեալ որպէս զջուր սառնացեալ. ջրեղէն, և սառնատեսակ. ջրագոյն. *Հաստատութիւն ջրամած սառնեղէն։ Նա ձգեաց զջրամած երկինքն։ Ջրամած և օդատարած երկինն։ Ջրամած կամարդ։ Ջրամած վարագոյրդ։ Ժողովեալ զջրամած աշխարհս մասամբք գերագունիցն։ Ցեօթներորդ պարունակն 'ի ներքոյ ջրամած հաստատութեանդ. Ագաթ։ Ոսկ. խը։ Նար. յղէտ։ Սրգ. է. գ. ը։ Մաշտ։ Ճ. Գ։

ՋՐԱՄԱՐԳՔ. գ. Մարգագետին ջրարբի. ... չայըր ... *Եւ եղիցի անջուրն 'ի ջրամարգս, և երկիրն ծարաւուտ յաղբերականս. Ոսկ. եմ։ *Եղիցի անջուրն յեղանիւրս, այսինքն 'ի ջրամարգս. Գէ. եւ։

ՋՐԱՄԲԱՐ. ա. Ուր ջուրն ամբարեալ կայ. ջրաժողով. *Ի ջրամբար արձանագործ քարեղինէն Ճանապարհ աստիճանեալ ներքուստ 'ի վեր՝ մինչ 'ի կատար անձաւին. Արծր. դ. 11։

ՋՐԱՄԲԱՐՔ. գ. Ամբարք ջրոյ. ջրաժողով վայր. ջրշիղջ. *Որոց ոչ բաւէին աւազանք, և ոչ ջրամբարք կիսաեռանցն 'ի մկըրտել. Ճ. Բ. և Շիր. յոյսն. և Սանահն։

ՋՐԱՄՂԱՀՈՍ. գ. Ջրմուղ. ջրանցք, ընդ որ մղեալ հոսի ջուրն. *Փոս հատանել բազուքին 'ի հիմանց, և ջրամղահոս առնել. որ 'ի ծովակոյս հոսին. Գրծ. աղէքս. յն. ὑδρηγοὺς πόρους, καὶ ὀχετηγούς. ջրածու անցս, և ուղիս կամ ադուգայս։

ՋՐԱՅԱՐԿ, ի. գ. Ցարկ ջրեղէն. ջրամած կամարն հաստատութեան. *Ցօղս վերինս 'ի վերայ հաստատութեան ջրայարկի։ Հաստատուն ջրայարկին։ Զջրայարկն որպէս պնակ գործեաց՝ հովանի լինել 'ի վերայ աշխարհի։ Որ զջրայարկս երկնից որպէս խորան ձգեաց. Ագաթ։ Տօնակ։ Զ. փ. կթ։

ՋՐԱՅԱՐԿ. ա. Ցարկեալ ջրով. ունող զյարկ ջրեղէն. *Զհաստատութիւն ջրայարկ պղպջակին հաստատեաց բանիւ իւրով. Ճ. Գ։

ՋՐԱՅԵՂՑ. ա. Ցեղցեալ զեղեալ ջրով. ջրալից յոյժ. *Ցամաք (նախ քան զերևիլն) ջրայեղց և ջրալից էր յանդո ընդս աւրեւմն երկրի. Փիլ. լն. է. 66։

ՋՐԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. գ. Ἔνυδρος. Aquaticus, aquatilis, և aquas habens. Ջրական. ջրածին. 'ի ջուրս բնակեալ. լողակ. կայտառ. *Կենդանին՝ 'ի ջրայինն և 'ի ցամաքայինն։ Ջրայնոյ եղոյ՝ է կենդանի. իսկ կենդանւոյ եղոյ՝ ոչ հարկաւոր է ջրային գոլ. Արիստ. համառ։ *Ի ջրային լուղակս։ Օդայնոց և ջրայնոց։ Ցամաքայնոցն և ջրայնոցն ջոկք թռչնոցն։ Ցանասնոց 'ի ջրայնոց կամ յօդականաց. Պիտ։ Փարպ։ Նիւ. օրէն։ *Ամենայն ազգք կենդանեաց՝ ջրայնոց և ցամաքայնոց. Մխ. առակ։ *Ջրային կրայ։ Ջրային եհաս կենաց. Վեցօր. թ։ Նիւս. կազմ. ւ։ *Եւ ո՛չ քան զկոկորդիլոս 'ի ջրայնոց վայրենագոյն. Փիլ. ժ. բան։ *Զորորոդ սեռն ջրային եդև. Պղատ. փեդ։ *Որս անուանք՝ բաղում է ջրայնոցն, և բազում իսկ թռչնոցն, ամենեքին և բազում հետևակ որսորդութիւնն ցամաքաւս. Պղատ. օրէն. է։

ՋՐԱՅԻՆ. որպէս Անուն անձրևաբեր հողմոյ. Ἐξυδρείας (ἄνεμος). Aquator, ventus cum aquis pluviis erumpens. *Հողմք, որ հանդերձ ջրով յանկարծակի պատառեալք լինին, ջրային լինին կոչեցեալ. Արիստ. ։

ՋՐԱՅՈՅԶ. ա. Որ յուզէ զջուրս, կամ յուզի 'ի ջուրս. խնդրող որսոյ 'ի մէջ ջրոյ. *Ջրայոյզ ջրածուփ ձկնորսացն մանկունք. Փարպ։

ՋՐԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Որպէս ջուր կամ ջրալից լինել. Ջրոտիլ. ջըլջըլիլ. *Կապէ 'ի ջրացեալ և 'ի ծակոտեալ ոտ իւր 'ի տիկ. Վրդն. ող։

ՋՐԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Տեղի կամ ժողով ջուրց. ծով. *Տեսի զանդնդոցն զաւնջ... այն՝ որ ճայթաէր լոյսն 'ի ջրանոցէն վայելչութ. Փիլ. յոբ։

ՋՐԱՆՑԻԿ. գ. Անցք ջրոյ. ջրադնացք. գետ. առու. ուղխ. *Ըստ օրինակի հեղեղի, զի գայ և բերէ զխոշի, և պղտորեալ հոսի ջրանցիկ. Ոսկ. յհ. ա. 21։

ՋՐԱՇԵՂՋ, կամ ՋՐԱՇԻՂՋ, խ, աց կամ կից. գ. որ և ՋՐՇԵՂՋ, ՋՐՇԻՂՋ. Λίμνη. Palus (paludis). λύς, limus. ῥύαξ, rivulus. Շեղջ կամ կուտակ ջրոց. ջրաժողով վայր. ջրամբարք. Ճահիճ. լիճ. ծովակ. առու.

*Հաւուց՝ օգ. և ձկանց՝ ջրաշեղջք և գետք և ծով: Ի գետս և 'ի ջրաշիղջս և 'ի ծովս. Հաստածք ջրոյ, ծով և գետք և ջրաշիղջք. Փիլ: *Գետոց և աղբերականց և մօրաց և ջրաշեղջաց: Ո՛չ մօրք և ոչ ջրաշեղջք. Վէցօր. Ժ. Խ Է: *Ջաղբիւր չարեաց թողեալ՝ և զջրաշիղջսն սրբել կամիմք. Ոսկ. Ճ. ա. 14: *Գետք և ջրաշեղջ յարիւն ներկաւ. Լաստ. խա:

ՋՐԱՇԻՂՋ. ա. Որ ինչ նման է ջրաշեղջից, կամ ջրոց բազմաց. *Ջրաշիղջ մեղօք ընկլար 'ի խորս չարեաց. Եփր. խոստով:

ՋՐԱՉԱՐՉԱՐ. ա. Ջրով չարչարող կամ չարչարեալ. *Ջրաչարչար պարպատամամբ և ուռուցմամբ վտանգեցաւ. Վրդն. ըստ: Երգն. 'Ի Շար:

ՋՐԱՉԱՓ. ա. Որ գիտէ չափել զջուրս. հմուտ ջրաբաշխութեան. *Գոմէշ կամեցաւ ուսանել երկրաչափութիւն. և տալով ցեալ՝ սսաց, մինչ զերկիր միայն չափել 'ի դէպ իցէ. եղիցիմ ես ջրաչափ. Մխ. առակ. ճէ:

ՋՐԱՊԱՏ. ա. Պատեալ և շրջափակեալ ջրով. ջրալից. ջրայեղց. *Ի ջրապատ անդրնդոյն ոչ գտանիցի տեղի փախստեան. Յհ. կթ:

ՋՐԱՌԱՏ. ա. Ուր իցէ առատ ջուր. *Երթեալ մէջ 'ի ջրառատ վայրսն. Մոմէ:

ՋՐԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑδρεία. Aquatio. Առնուլն ուստեք զջուր. *Առ 'ի դրացեացն առցէ ջուր. ապ'եթէ սառուցութիւն ունիցին առ ինչ դրացիքն կարգաւ ջրառուք,են. Պղատ. օրէն. Է:

ՋՐԱՌՈՒՔ, կամ ռմկ. ՋՐԱՌՈՒԸՆԻ. Առուք ջուրց, որպէս և կղմնտերք 'ի ձև առուի. *Լիմօյիքն ծածկել, ջրառուընին զօրգել. որ ջուր չնստի 'ի վերայ, կամ եղեամն, և չորացնէ. Վստ:

ՋՐԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող զջուր. կարօտ ջրոյ. *Կէս ծառք ջրասէրք են: Է միւս ևս թուչուն ջրասէր. Վէցօր. Ը. Խ Է:

ՋՐԱՍՈՅԶ. ա. Ճ. Սուզեալ ընկլուզեալ 'ի ջուր: Իսկ բայիւ է ընկղմելընկղմիլ. *Հրամայեաց՝ զի ջրասոյզ կորուսցեն. Մագ. Ճ: *Զոր 'ի նաւուն բազմութիւն սրոյ Յարակ, և ջրասոյզ առնէին. Կաղկ: *Ջրասոյզ առնել զամենեսին. Կիր. պտմ: *Ջրասոյզ եղեալ կործանեցան: Ջրասոյզ եղեալ անյայտ լինէր. Ջէնոբ: Վանակ. փարէնփ:

ՋՐԱՍՈՒԶԱԿ. ա. Որ սուզանի 'ի ջուրս, և ելանէ. սույս դաշտր, թուղթ. *Ջրասուզակ մամբախնդիր հաւքն, փոքր և թանձրն. Փարպ:

ՋՐԱՍՈՒԶԵԱԼ. Տ. ՋՐԱՍՈՅԶ, և ՋՐԱՀԵՂՁ. *Ջրասուզեալ սատակին: Ոչ նախանձու ծովահեղձուկ ջրասուզեալ. Մագ. Է. ԼԵ:

ՋՐԱՍՈՒՆ. ա. Սնեալ 'ի ջուրս. և Որ ինչ հայի 'ի սնունդն ջրով. *Ամենայն փայտք ջրասունք (յն. որք 'ի ջուրս). Եզեկ. ԼԱ. 14: *Աճեցուցիչք ջրասուն վայելչութեանց. Ագաթ:

ՋՐԱՏԵՍԱԿ. ի, աց. ա. Ὑδατοειδής. Aquae formam habens, aqueus. ὑδατώδης, ad aquae naturam accedens, aquosus. Ունող զտեսակ այսինքն զտեսիլ ջրոյ. ջրոյնման. և Ջրի. *Սպնգատեսականն և ջրատեսականն զձաշակութիւն հիւթոյն ընդունին: Եթէ ջրատեսակ իցէ՝ իբր զխնեսաւոր. Նիւս. բն: *Ընդ համանել երակաց մարդոյ՝ նախ ելանէ թանձրը արիւն; և յետոյ սակաւ սակաւ ջրատեսակ, և ջուր. Մխ. բժշ:

ՋՐԱՏՈՒՆ. տան. գ. Տուն և տեղի կամ ընդունարան ջրոյ. ջրամբարք. գուբ. հոր. *Անձրևն անդ յատակի 'ի պղտորութիւն, և ապա մտանէ 'ի ջրատունն. Վստ:

ՋՐԱՄԲ. ի, ոց կամ ից. գ. Ποτιστήριον, Aquarium, aqualiculus. Տեղի ըմպելոյ կամ արբուցանելոյ զջուր. *Յաւազանս ջրարբից ջրոյն: Ետ նոցա այգիս և ջրարբս (յն. առ. գարակս). Ծն. Լ. 38: Եզեկ. ԼԱ. 11:

ՋՐԱՐԲ. ա. Ὑδροπότης. Aquae potor. Ջրըմպու. ըմպօղ զջուր. *Զուարթ են առէ խելք ջրարբաց. Մանդ. ծԴ: *Սէթ մեկնեալ լինի ջրարբ: Յայ սեթայ, որ է ջրարբ. Փիլոն:

ՋՐԱՐԲԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Արբումն ջրոյ. ջուր խմելն. որպէս և ջուր առնուլն նաւի 'ի ծովէ. *Մի արգելք 'ի մի կողմն խոնարհեցուցեալ զնաւդ՝ ջրարբեցութիւ յորդորես (կամ յորդես) միզ. Ոսկ. ԴԼ:

ՋՐԱՐԲԻ, բւոյ, բեաց. ա. որ և ՋՐԱՐԲ. Πίνων ὕδωρ. Bibens aquam, irriguus. Ըմպօղ զջուր առատ. ոռոգեալ. և Ջրասէր. ջրմ, ջրոփ. սուլու, սուլուֆ. *Զուարճացին իբրև զխոտ ջրարբի. Ես. ԽԴ. 4: *Ընտիր ընտիր գեղեցիկքն լիբանանու, որ էին ջրարբիք. Եզեկ. ԼԱ. 16: *Միւս ևս ծառ, որ կոչի միւրիկէ, որ ջրարբին և սստին է. զի ընդ ջրարբիս՝ ջրարբի է, և ընդ սստինս սստին համարի. Վէցօր. Է: *Ի ջրարբի վայրի: Անդաստանք ջրարրիք. Կոչ. ծԴ: Մխ. ԴՓ: *Բղխեսցեն իբրև զխոտ 'ի ջրարբոջ. Ոսկ. Եա:

ՋՐԱՐԲԻՄ. չ. Ὑδροποτέω. Aquam poto, bibo. Ոռոգանել. ջրարբի լինել. *Ծաղիկն անապականն ծաղկէ յարմատոյն 'ի հուր անապականարար. և նովին հրով ջրարբի և զարգանայ. Թէոդր. Ճայրագ:

ՋՐԱՐԲՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՋՐԱՐԲԵՑՈՒԹԻՒՆ. Ὑδροποσία. Aquae bibendae consuetudo. *Ոչ երբէք զինուորութ 'ի բանակի գոլով ճաշակեցէ յայսպիսի ըմպելեաց, այլ ջրարբութ լինել առ միմեանս. Պղատ. օրէն. Բ:

ՋՐԱՑԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ῥαντισμός. Aspersio. Ցանումն ջրոյ. սրսկումն. *Ջրացանութ ջուրցն մաքրէին. Արիստ. Դրփ:

ՋՐԱՑԻՐ. ա. Ցրեալ կամ ցօղեալ ջրով. թացեալ. լոյծ. խոնաւ. *Զարկուած թրմբկիս գործականութեն ջրացիր իմն փքնութ անվայելուչ թուլագաշնակեալ. Նար. ՂԴ:

ՋՐԱՒՈՐ. ա. գ. Ջրարբի, ունակ ջրոյ. ոռոգեալ վայր. *Պտղաբերութիւն գաւառին ջրաւորացն դարձաւ յաղտաղտուկս. Խոր. Գ. Դ:

Իւ Ջրուոր. եկեալն 'ի հանել զջուր. և Բերող զջուր. *Եւ սափոր ջրաւորաց յուս իւրում. Եփր. աւետար: *Ջուր աղի և անոյշ (միօրինակ) զամանս ջրաւորացն լնուն. Ոսկ. Եբր. ա. յն. προσάγων, qui affert (aquam).

ՋՐԲԵՐ, ի, աց. ա. գ. Ὑδροφόρος. Aquae portator. Ջրաբեր. ջրկիր. որ բարձեալ բերէ զջուր. ռմկ. ճէպէճին, սագա. *Ի փայտահատուց ձերմէ մինչև ցջրբեր ձեր. Օր. ԻԹ. 11: *Զի մի անձամբ ջրբեր լինիցին, և փայտակոտոր, և հրավառ. Սարգ. յոհ. Բ: Իսկ Յես. Թ. 21. Ջրբեր, կամ ջրաբեր:

ՋՐԲՈՒՂԽ. բղխի, խաց. գ. Κρήνη, κολυμβήθρα. Fons, vas aquarium, piscina; locus, ubi natare possumus. և προβατικός, κή, κόν. ovinus, na, num. (պրոբատիկէ. որ է ոչխարանոց.) որ և ՋՐԱԲՈՒՂԽ. Տեղի՝ ուստի ջուր բղխէ. աղբիւր, և աւազան նորա. *Կախեցին 'ի վերայ ջրբղխոյն 'ի քեբրոն: Անցի ընդ դուռն աղբերն առ ջրբխօք թագաւորին: Ի մէջ դրանն ջրբղխին (կամ ջրբըղխացն): Մինչև 'ի դուռն ջրբղխացն. Բ. Թգ. Դ. 12: Նեէմ. Բ. 14: Գ. 31: ԺԲ. 39:

ՋՐԳԻՏ. ոյ. գ. Գետ ջրոյ. *Ջրգետք թանձրագոյնք 'ի մեծ մարմնի երկիրս առին գոյացութի. Վանակ. յոբ:

ՋՐԳՆԱՑ, ցեր. Ռամկականն բառ է Ջրագնաց, ցք. *Ջրգնացերն և փոսերն. Վստ. ճղա:

ՋՐԳՈՂ. ի, ից կամ աց. ա. գ. Ὑδρωπικός, ὕδρωψ, ὕδερος. Hydropicus, hydrope laborans. և hydrops, aqua intercus. Ջրգողեալ. և Ջրգողութի՝ բառ յն. ոձոյ. ռլսգա. *Անա ջրգողի. Գողիան: *Արիստոտէլ զմեծատունս և զանյագս՝ ջրգողից օրինակէ. Ոսկէփոր: *Ջրգող առաջի նկարեալ, կամ ախտ երկայն, կամ կարօտութի կերակրոց. Եզնիկ. Դ:

ՋՐԳՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ὑδρωπικός, κή, κόν. Hydropicus, ca, cum. Սեպհական ջրգողի և ջրգողութեն. *Ջրգողական ախտին հիւանդացեալ եղև. Վրք հց. Է:

ՋՐԳՈՂԵԱԼ, ելոյ, ոց. ա. Ջրգող. ունող զախտ ջրգողութեն. ռլսգա, խւճւքալը, հէզին. *Այր ոմն էր անդ ջրգողեալ. Ղկ. ԺԴ. 2: *Ոմանք բորոտք, և ոմանք անդամալոյծք, և գօսացեալք. և ջրգողեալք արտաքսին. Ագաթ:

ՋՐԳՈՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ ջրգողել. ռլսխա ըէն. *Զամենայն անգամն ջրգողեցուցանէ. Մանդ. ծԴ:

ՋՐԳՈՂԻՄ, եցայ, եալ կամ եցեալ. չ. Ὑδρωπιάω. Hydrope laboro. Հիւանդանալ ջրգողութ. ջրգող լինել. ռլսխա օլմագ. *Զի մի գուցէ ներքին մարգն իմ ջրգողեսցի: Ջրգողեցեալ ոգւոյս կերպարան՝ կայ 'ի տագնապի. Վրք հց. Է: Նար. ԺԷ:

ՋՐԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὕδερος, ὕδρωψ, ὑδερίασις. Hydrops, hydropisis, aqua intercus. որպէս թէ գողութի ջրոյ. Ախտ որ գոյաւորէ ընդ մարմնով զջուր օտար, ուռուցանէ զհիւանդն իբրև զտիկ. և այս պատճէ 'ի ծարաւոյ. ռլսգա, խւճւքա. *Անհնարին ջրգողութ զգածեալ: Մահկանացու ջրգողութ անկեալ վախճանեցաւ. Եւս. քր. Բ: *Վախճանեցաւ գաւառ ազով ջրգողութ. Վրդն. պտմ:

ՋՐԳՐԵՂԵԼ. ն. Դեղել ջրով զերկաթ. մխել ջրով. Էրկէճ ջուր տալ. ճանճէճ. *Ոչ կարաց սատանայ ցցել զջրդեղեալ նետս իւր 'ի միտս նր. Ոսկէփոր:

ՋՐԳԻՄ, եցայ. չ. ('ի Ջիրգ բառէն.) Հանապազորդել, ցանգորդել, անդադար ճգնիլ. *Ագահութեն ախտիւ վարեցեալք՝ ջրդին կրթել զանհնար արհեստին զերծ հնարութ. Պիտ:

ՋՐԵՂԷՆ, զինի, նաց. ա. Ὑδατώδης. Aqueus, aquosus. Որոյ նիւթն է ջուր կամ իբր ջուր և սառն. ջրական. ջրային. ջրագոյն. *Ջրեղէն հաստատեաց 'ի վերայ զերկինս: Ջրեղէն խորանանման հաստատութեն երկնի: Զգեցեր զջրեղէն կամարն 'ի հաստատութեն երկնից: Ի վերայ կամարացն այլ ջրեղէն կամար երկնագոյն. Կոչ. Ի: Ագաթ: Ճշ: Ճ. Բ: *Օդեղէն և ջրեղէն և լուսեղէն ամուրս: Ի մէջ անհասանելի անդնդապատոյս ջրեղէն լերանց. Նար. յայտ: Տօնակ:

ՋՐԵՄ, եցի. ն. Διαλύω. Abluo. և Dissolvo. Իբրու ջրով 'ի բաց լուանալ. 'ի բաց ջնջել. եղծանել. ջրել. քերել. քերծել. տարէլ. պօզմագ. *Ջրել զգեր: Ջրերաց զանզ. ուրն: Զգեստ մաքրու ջրեալ: Արեամբն իւրով ջրեաց զթոյն օձին: Առ 'ի ջրելոյ զխորհուրդն: Ջրեսցէ զխայթոցս գծոխոց. Ոսկ. մտթ: Ժղ: խոր. հաւատ: Եզնիկ: Ագաթ: *Քան զամենեսեան՝ մերս է ջրեալ կարգաւորութիւն: Ջրեսցի ախտութիւն. խոր: Եփր. Բգ: *Ջրեցին մեղքն: Զմէջ հոգւոյս մահու ջրեսցես կայլակօք արեան որդւոյդ սիրելոյ: Մուրհակս ջրեալ: Զմուրհակս չարեաց ջրէ. Նար: *Ջրեցեր զմեղանամութիւնն: Ջրեսցէ զմեղս: Աղաչխարութ զարձեալ ջրէ զմեղս: Ոչ կարացին ջրել զնշան 'ի սիրոյ հոգեոր որդւոց. Սրգ: *Ոչ ջրեսցէ զուխտն մեր՝ որ

ընդ մաւունն. Գէ. եա:

ՋՐԵԼ, իբր ածկ. է Ջուր տալ. ոռոգանել. և ջրատել. նը. ջրջրկիլ. *Եա անկեցի, առապողա ջրբէ. Գնդ: *Որ զառաջինն 'ի գինի զջուրն փոխեցեր'ի հարսանիսն, և այժմ զմեղօք ջրեալ և ապականեալ անձն իմ գարձո յառաջին յանապական սրբութին իւր. Մաշտ:

ՋՐԷՋՔ. գ. Էջք ջրոյ. ջրագնացք. ջրմուղ. *Հերոյգէս զգանձանակ տաճարին թափեաց 'ի ջրէջսն. Մխ. այր:

ՋՐԸՄՊՈՒ. ա. Ὑδροπότης. Aquae potor. Ըմպօղ զջուր պարզ. ջրարբ. *Այսօր գինըմպու, վաղիւն ջրըմպու (լեր): Մի այսօր ջրըմպու, և վաղիւն գինըմպու. Աճառ. նոր կէր: խոսր:

ՋՐԸՄՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑδροποσία. Aquae potus. Ջրըմպու լինելն. ըմպելն զպարզ ջուր. և Ոռոգումն. *Ոչ ոք այլոց ուտից կարօտացաւ (այսինքն չեղև պատապրոս), ջրըմպութեամբ կեցեալ. Բրս. պհ. ա: *Ո՞ արքեցութ գոլով յիմարեալ, և ոչ ջրըմպութեամբ խոհեմանայր. Սկն. լէ: *Անեն, թէ հարկանեն ստամոքսք և լեարդ 'ի ջրըմպութենէ այտի. Եւսեբ. ե: *Ընդ ոռոգանելոյ ոստոցն և արմատն ջրըմպութեամբ զովանայ. Թէոփ. պհ:

ՋՐԸՆԿԷՑ. ա. Մակդիր երկրի՝ որ 'ի գուբս ընկենու կամ 'ի գուբս տայ զջուր. ջրի. Ճախին. տաղաց, ճինճիճ. *Այն տեղի՝ որ ջրընկեց լինի, վտառող է: Այլա թէ 'ի ջրընկեց լինի այգին, են. Վարք:

ՋՐԹԱՓԵՄ. եցի. ն. Ջուր հեղուլ. միզել. որպէս յարբուռս հատանել. Չրհօրեւ, Չրհրեւ, ձեծհալ փղին. *Ծնաւ ուստր մի. և երկև ջրթափեաց, և եղև հուժկու, են: կրթեալ վարժեցաւ, և ջրթափեալ եհաս 'ի գիտութի քարւոյ և չարի. Բուզ. դ. 15: Հ. յեկ. գ:

ՋՐԺՈՂՈՎ, ի, եց. գ. Վայր ջրաժողով. *Ոչ համբարձ զնա 'ի վերայ ջրշեղջից և ջրժողովից. Եզր. եւ:

ՋՐԻ. ա. Ὑδαρής, ὑδρέστερος, ὑδατώδης, ὑγρός. Aquosus, fluxus, liquidus, aquae similis. Ջրային. ջրախառն. խոնաւ. լոյծ. խառնակ. անալի. և նման ջրոյ. Չրոփ, Չրուս, Չրհօդ, անհամ. *Լեառն մածեալ կոչէ զցիրն և զլոյծն և զջրին: Վասն ջրի և լոյծ նորոգ զմիլոյն ժողովելոյ. Սէբէր. գ: Վէցօր. է: *Մի ջրի (ինչ) բանն ունիցի, մի լուծեալ. Աճառ. գ: *Ոչ կորուսեալք ջրովք՝ ջրի բանիւք. Լծ. ուծոբ: *Անխառն ուրեմն է ճըշմարտուէն բան՝ զջրի առափառութին հերձուածողացն ոչ ունելով. Կիւրղ. գնդ: *Իբրև կրպակաւորք ջուր ընդ գինի խառնէին, ընդ օրինացն առուգուէ զիւրեանց խորհ զջուրս և զջրի իմաստս. Գէ. եա: *Ջի անարատ նոցա ջրի գինին (իբր ջրագոյն), թէպէտև անապակ. Բրս. ուբէշ:

ՋՐԻԿ. գ. Սակաւիկ ինչ ջուր. *Հացիկ և ջրիկ միայն: Լաւ համարի լոկ զհացիկն և զջրիկն. Ոսկ. մ. գ. 17: և ե. փիլ. ա: *Ընդ գաղանս անապատի շրջէր, և ջրիկն՝ որ գտանէր, նոցա արբուցանէր: Ջմայլեալ պարքին ըմպելով զակնակիտ զքաղցր ջրիկ աղբերականց. Վրք հց. յ: *Ի ձեռնջ հայցէ լեղուին ջրիկ, զուք ոչ տայցէք նմին կաթիկ. Շ. էդէս:

ՋՐԽՆԴԻՐ. ա. Որ խնդրէ զջուր 'ի ծարաւոյն. *Ջրխնդիրք և ջրմոյնք. Մծբ. ծէ:

ՋՐԽՈՏ, ոյ. Նոյն ընդ Ջրկոտիմն. տես Բերէօք. *Ոմանք ջրխոտով շաստանային. Բաոփէփ. ճհ:

ՋՐԽՈՑ, ի, աւ. գ. Ախտ մարմնոյ, որպէս աղբ ջրգողութեան, յորժամ ընդ մարմով սփռի ջուր շարաւուտ. *Որ ջրխոցաւ տառապէր, 'ի ջրոյ խորշեացի. Բժշկրն:

ՋՐԿԱՑ. գ. ա. Ջուր կացեալ. կայանք ջրոյ. ուր. ջուրք դադարեալ կայցեն. *Ժողովեաց զջուրս մթերածոյս 'ի ծովս ջրկայս. Մծբ. ծէ: *Ի հեղեղական հեղձուցիչ ջուրցն մասն հասեալ նմա՝ ջրկայ անուանելով. Ցհ. խժ. պաւ:

ՋՐԿԻՐ. որ և ՋՐԱԿԻՐ. Ջրաբեր. ջրբեր. տես. անս Ցես. ի. 21. 27. ուր ըստ այլևայլ գրչաց դրի Ջրկիր, Ջրակիր, Ջրաբեր. *Լինել հարկանց ջրկիրս և փայտակոտորս. Աւծր. բ. 6: *Փայտահատացն և ջրկրացն (կամ ջրակրացն) սեղանոյն. Եզր. յէա:

ՋՐԿՈՏԻՄ, կամ ՋՐԿՈՏԵՄՆ. Κάρδαμον, καρδαμώμον. Nasturtium aquaticum. որ և ՋՐԽՈՏ, ՋՐԱԲԱԲ. Բանջար ախորժելի թթուաշ՝ բուսեալ մերձ յաղբիւրս և 'ի ջրարբի վայրս. տես Բերէօք. *Ջրկոտիմ. սատրեկն, ճարճիրն, քորիաթ. Բժշկրն: Տես և ԿՈՏԻՄՆ. և ԱՍՈՐԵԱԿ:

ՋՐՀԱՆ, ի, աց. ա. Որ հանէ զջուր 'ի գբոյ. ջրհոսր. ջուր ծուղօղ. *Տեսանէր ջրհոր ոսկեղէն, և շղթայս ոսկեղէն, և գոգի մի ջրհան, զի հանէր ոսկի ամանով ջուր. Վրք հց. յ:

ՋՐՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ջուր հանելն 'ի գբոյ. *Առորին (ընթեռնու) ջրհանութե իմոյ. Վրդն. ող. ծէ:

ՋՐՀԵՂ, ի. Որպէս Ջրահեղ (անգամ). *Սրբեցին երկայն գղեգն, և արկին 'ի ջրհեղ ծածուկ մարմին նորա. Հ. յրփ. իդ:

Եւ որպէս Մէզ. ջուր հեղեալ. Չրհօր, ջէօ, գօղ. *Թէ ջրհեղին ամանն տաք և չոր լինի, ջրհեղն գեղին լինի և մաղձախառն: Երբ ընուչկարէ արգելուլ զջրհեղն մարդն. Բժշկրն:

ՋՐՀԵՂԵՂ, ի, աց. գ. Κατακλυσμός. Inundatio, diluvium. Հեղեղ կամ ողող ջուրց. ուխք. հոսանք. յորդութի անչափ. տես Բոֆանը, սէւ. *Ածից ջրհեղեղ ջրոյ 'ի վր երկրի: Եւ եղև ջրհեղեղ զխ տիւ և զխ գիշեր: Ծնան նոցա որդիք յետ ջրհեղեղին. Ծն. զ. է. և այլն: *Բաղում ապականութի մարդկան լինելն ջրհեղեղօքն իսկ և հիւանդութիք. Պղատ. օրին. գ:

ՋՐՀԵՂԵՂԱԿՈՒԼ, ՋՐՀԵՂԵՂԱԿՈՒՐ. ա. Կուր եղեալ ջրհեղեղի. կլեալ և ընկղմեալ 'ի ջուրս հեղեղին. *Թէպէտ և համառօտ սատակեաց զջրհեղեղակուլսն, սակայն ոչ ինչ գոյր քան զայն մեղմագոյն. Ոսկ. եփ: *Ոյք զանբժշկական ախտն ախտանային, զնոսա մատնէ 'ի մահ. որպէս և զջրհեղեղակուլսն. Ոսկ. եփ:

ՋՐՀԵՂԵՂԵԱԼ. Ողողեալ. եղծեալ յուղխից. *Անդ, ապ վաւաշոտութեն յապականեալ ջրհեղեղեալ. Ճ. Ա: *Անիծաւ և երկիր՝ փշաբեր եղեալ, և ջրհեղեղեալ. Բրս. մրկ:

ՋՐՀԵՂՁ. Տ. ՋՐԱՀԵՂՁ. *Մինչ ո՞չ լուար զջրհեղձ բարկուն սատակումն, որ առ նոյև. Եփր. խոսփ:

ՋՐՀՈՍ, կամ ՋՐՈՀՈՍ, ի. գ. Ὑδροχόος. Aquarius. Հոսօղ զջուր. անձրևաբեր. անուն միոյ 'ի կենդանատեսակաց. փէլէ. *Ջրհոս, առուրս ինն, ժամս է, մասունս ժբ. Շիր: *Ջրոհոսն՝ յունվարի է: Այծեղջիւրն և ջրոհոսն՝ կաղանդի. Դոմոյ:

ՋՐՀՈՐ, ոյ, ոց. գ. Φρέαρ. Puteus. λάκκος, fovea. Հոր ջրոյ. գուբ. խորք կամ փոս. ընդունարան ջրոյ. հոր. գուբ. *Ջրհոր ջրոյ կենդանւոյ: Ի ջրհորայն յայնմանէ արբուցանէին զխաշինս: Նստաւ առ ջրհորի միում: Ջուր 'ի ջրհորոյն բեթղահեմի: Ի քոց ջրհորոց: Ի ջրհորոց ձերոց. և այլն:

ՋՐՄԽԵՄ, եցի. ն. Ὑποβρύχιον ποιέω. Submergo. περιαντλέω, circumfundo, obruo. Մխել 'ի ջուր, ընկղմել. ընկլուզանել. *Ոչ զիջեալսն 'ի ջուր, այլ զնոսա՝ որ 'ի վերն նստիցին, և'ս չար քան զնոսա՝ որ ընդ տիզմն գայցեն. ջրմխէ: Ջի մի ջրմխիցի նաւ. Ոսկ. մ. ա. 7: ա. բէս. գ:

ՋՐՄՈՑՐ, մուրի. ա. Որ մուրանայ ըզջուր. ջրխնդիր. *Չախոյ թեփն ժառանգիչք խաւարի, և ջրխնդիրք և ջրմոյրք յասուգաց. Մծբ. ծէ:

ՋՐՄՈՒՂ, մղի, աց կամ ից. գ. Ὑδραγωγός. Aquaeductus. διῶρυξ, fossa. κολυμβήθρα, piscina. Անցք ջրոյ. առու կամ խողովակ ընդ երկրաւ՝ ընդ որ մղեալ գնայ ջուրն. և Ջրբուղխ. աւազան. և Վտակ. տես Եօլաւ, ֆխնկ, ճանմագ. *Կացին 'ի վերայ ջրմղին վերնոյ աւազանին: Արար զջրաբուղխն և զջրմուղն: Ըմպեցին զգուռն աւազանաց ջրմղին: Դարձուցին զհին ջրմուղն 'ի քաղաքն. ձն. դ. բգ. ծէ. 17: ի. 20: Ես. լէ. 2. ի. իէ. 9. 11: *Իբրև զջրմուղ ելի 'ի գետոյ... և ահա եղև ինձ ջրմուղ 'ի գետ. Սիր. իդ. 41. 42: *Գտանէ աղբիւր տակաւաբուղխ. որոյ ջրմուղ կազմեալ՝ ածեալ հաստուցանէ 'ի մէջ հովտին: Պատսպարեաց ջրմուղ ներքսագոյն երկրի՝ 'ի քարանց տաշելոյ փողոցս գնայցից ջրոյն կազմեալ. Աւծր. ա. 11: դ. 11:

ՋՐՇԵՂՋ, կամ ՋՐՇԻՂՋ. Տ. ՋՐԱՇԵՂՋ. *Արբցեն եգիպտացիքն զջրշեղջան ծովափնեայս. Եւ. ծէ. 5. յն. զջուրն առ ծովու: *Ջրշեղջք բազումք 'ի ձորս և 'ի հովիտս: Ճահիճք ջրշեղջք. Վէցօր. գ. դ: *Համածեաց զառանն կուապաշտութե, և ազազեաց զջրշեղջսն ուրացութե. Ճ. Բ: *Ի ջրշեղջսն ծովափնեայս ջանան հասանել. Աւծր. գ. 7: *Ոչ համբարձ զնա 'ի վերայ ջրշեղջից և ջրժողովից. Եզր. եւ:

ՋՐՈՀՈՍ. Տ. ՋՐՀՈՍ:

ՋՐՈՂՈՂ. ա. Ջրով ողողեալ. ջրհեղեղեալ. *Ընդ եղծման ջրողողն զազրապղծոյ կրկին վչտացար. Նար. կ:

ՋՐՈՐԴԻԱՆ. Տ. ՋՈՐԴԱՆ:

ՋՐՈՒՈՐ, ի, աց. որ և ՋՐԱՒՈՐ. գ. Ջրհան. հանօղ և բերօղ զջուր. ջուր փօխօղ. տես ճէփէն. *Նստոյց զուղտան արտաքոյ քաղաքին առ ջրհորոյ ջրոյն՝ ընդ երեկս, յորժամ ջրուորն ելանէր. Ծն. իդ. 11. յն. αἱ ὑδρευόμεναι, ջուր հանօղ (աղջկունք):

ՋՐՋՐՈՒԿ. ա. Որոյ առատ է ջրի մասն կամ հիւթն. Չրչրօծ. Չրօփ. (որպէս ծառախաղող) տես. *Մեծապատուղ և ջրջրուկ խաղողն 'ի նոր և 'ի ցամաքային վայրսն անկել. Վրք. ծէ:

ՋՐՎԷԺ. գ. Անուն տեղւոյ՝ ընդ որ վիժի ջուրն 'ի բարձանց. քարավաղ. *Մինչև 'ի լեռնակողմն, զոր ջրվէժն կոչեն. Փարպ:

ՋՐՏՈՒ. ա. Որ տայ ջուր խնդրողին. որպէս սպասաւոր. *Իբր ջրտուս կամ զինուքաղս թուէին նոցա. Ոբէեւ:

ՋՐՏՈՒՆ. գ. Որպէս Տուն կամ տեղի ջուր հեղլոյ, միզելոյ. ուր գտանի և ջուր. Չրհօրեւ. փէշ. ճէպէ. *Էր ջրտուն մի մերձ 'ի վանքառն. եմուտ 'ի ջրտունն 'ի վճարել զպէտս մարմնոյն. Ոսկեփոր:

ՋՕՂ կամ ՋԱՒՂ. Տ. ՃՕՂ կամ ՃԱՒՂ:

Ռ

Ռ. Տառ բաղաձայն, Ռա ձայնեալ. կրկնակ, որպէս կրկին ըը. (զոր և ձևն յայտնէ՝ իբրու ՐՐ) կիսաձայն՝ տուօղ խրև զհնչիւն մռմռական. վասն որոյ և Թուատառ համեմատութեամբ ըէի, որ է մեղմ։

Ռ. Լծորդ է ընդ ր. որպէս Ձմեռն, ձմերան. մռմռալ, կամ մռմռալ. չեռնուլ, չերանիլ. ռաբբի, րաբունի. ևն. 'Ի մերս՝ ռայն զերկու ըէի տեղի լնու. Երզն. +էը։ 'Առուգաբանեալ զտառս՝ լինի տարր. զի ռա զերկու ըէի ունի զտեղի. Մագ. +էը։

Ռ. ռ̃. Որպէս Թիւ համարոյ՝ է Հազար. նմին իրի և յաջորդ տառքն են նշանակ հազարաւորաց։

Ռ. 'Ռայն ըռամիկ՝ արանց հանուրց. ոչ նախանձել՝ խրատէ վարուց։ Ռայն՝ ռահւ հանէ զքեզ 'ի բարձունս՝ գնալ հոգւով ընդ իմաստունս. Շ. ոյէոսէ։

Ռ. Ի սկզբնատառս հասարակօրէն կազմէ զբառ օտար 'ի լեզուէ մերմէ. ուր տեսցես։

ՌԱԲԲԻ. իք. գ. 'Ραββί. Rabbi, ini;magister, doctor. Բառ եբր. ըստ մեզ Վարդապետ, կամ տէր. 'Կոչել 'ի մարդկանէ ռաբբի ռաբբի։ Ռաբբի՝ բարուոք է մեզ աստ լինել. ևն։

ՌԱԲԲՈՒՆԻ. 'Ραββουνί, ῥαββουνί. Նոյն ընդ վ. որպէս Վարդապետ իմ. տէր իմ։ 'Ռաբբունի, զի բացայց. Մրկ. ժ. 51։ Տես և ՐԱԲՈՒՆ։

ՌԱԶՄ, ի, ից, կամ մունք, մանց. գ. Բառ պրս. ռէզմ, րազմ. 'ի մեզ՝ Պատերազմ. բանակ կարգեալ. Ճակատ մարտի. 'Ռազմ արարեալ՝ յարձակեալ։ Ռազմ արարեալ՝ զբոլոր մեծութեան դաշտին 'ի ներքս փակէր։ Ի ռազմ (կամ յռազմ) մտանիցէ։ Կարգել զռազմն. Բուզ. ե. 5։ Եղիշ. գ. դ։ Փարպ։ 'Յերկու կողմանէն ռազմ գաղտ կարգեաց. և ինքն զութ հազար արամբ բաժանեաց 'ի վէկ ռազմն (թե բանակի). Մամբ։ 'Հատեալ զռազմ պարուց նոցա. հերձեալ ընդ մէջ զջոկերս ասպարափակ ռազմին բազմութեան։ Ճակատս ռազմի մարտկայ ընդդէմ միմեանց պատրաստէին. Յհ. կթ։ 'Ճակատն և ռազմն. Իփն։ 'Յորժամ հանդէպ միմեանց կազմեալ, Թագաւորացն ռազմ եդեալ. Շ. Հիմ։ 'Ընդ լուսանալ առաւօտին՝ մուտ ըռազմի յօրինէին. Նեղս. մոկ։ 'Նա 'ի միջոցս և 'ի չորրորդումս մարտնոյ է, և յռազմունս դիւաց. Վրք հց. ժՃ։ 'Զամենայն ռազմունս թշնամւոյն պշարժեալ ընդդէմ իմ՝ անյաղթացի։ Զհերձուածողացն եհատ ռազմունս։ Զդիւացն քակեցէր զռազմունս. Ժմ. յն։

Մերթ առավոր ատամբ իբր Ռազմիկ. մարտիկ. 'Ընտիր ընտիր ռազմունս կարգելով ախոյան. Մեսր. երէց։ Իսկ յասելն անդ, 'Ռազմարանց քաջաց ». եթէ լիցէ մի բառ, ուղղ. լինի ռազմայք։

ՌԱԶՄԱՀԱՏ. ա. Հատանող զռազմ. հերքիչ վանիչ ճակատու. 'Կացին զօրավարք մամիկոնք՝ ճակատամարտք ռազմահատք։ Յաջողութեան ռազմահատ պատերազմաց. Մեսր. երէց։

ՌԱԶՄԱՄՈՒՏ. ա. Մտեալն 'ի ռազմ. վարժ 'ի պատերազմ. 'Արի արանց, և ռազմամուտ երիվարաց. Թղթ. դաշ։ 'Քաջանիրս ռազմամուտ հեծելովք։ Անդ էր տեսանել զվընջումն ռազմամուտ երիվարացն. Մեսր. երէց։

ՌԱԶՄԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Պատերազմական. մարտական. 'Անցեալ 'ի մէջ ռազմաւոր հանդիսին՝ արշաւէր սիգալով յայսկոյս և յայնկոյս. Որբէլ։

ՌԱԶՄԻԿ. ա. Մարտիկ ռազմամուտ. 'Կոչեալ զնախարարս ռազմիկ հեծելոց. Մեսր. երէց։

ՌԱԽՈՒՆԱԿ. ա. գ. Իբր Ռհունակ. ռահայոյց. առաջնորդ. 'Փողոս ռախունակ ազգաց. Ճ. Ա։

ՌԱԿԱՑ. ա. 'Ρακά. Raca, fatuus. Բառ եբր. ասոր. արաբ. թուրք. (յորմէ ռայէ, ըռարուկ.) Մեղկ. Թոյլ. ունայն. անմիտ. յիմար. 'Որ ասէ ցեղբայր իւր ռակա, պարտաւոր լիցի ատենի։ Մի կարդալ մարդոյ ռակայ կամ մորոս։ Ռակայ անուանիմ ռամկական վարուքս։ Այլ և նախատեսմք եւ՝ և բամբասեմք ռակայ անուն կարդալով 'ի վերայ. Ոսկ. մ. ա. 15։ Նյսգր. ծէ։ Ժմ. Ի Գիրս խոսր։ 'Ռակայ անզգամ, կամ այ դու անմիտ. Հին բռ։

ՌԱՀ, ի, ից. գ. պ. ռէհ, րահ. եբր. օռախ. Ճանապարհ. ուղի. արահետ. շաւիղ. 'Ռահ և պողոտայ ճշմարտութեան յօրինեցան ազգի մարդկան։ Ռահ կենսաշուր ճանապարհի արդարոցն՝ խաչ փրկչին հետևակ. Զքր. կթ։ Նար. խչ։ 'Ռահս յոլովս առաքինութեան։ Ռահ գործեալ երկնաւորաց. Շար։ Ռահիւք յաշխարհէ հալածանօքն զձեզ՝ յաշխարհն վերին բարձրացուցէք զմեզ։ Զուրբ սրբին յորդանանու, ռահ գործեն մարդկան յերկինս։ Ռահ հորդեալ յերկինս որդւոց ադամայ. Շ. փող։ 'Ռահիւք լուսոյ 'ի յերկինս ելէք. Տօղ։ 'Երկնաշաւիղ ռահ, ռահ արքունաձեմ. Նար. փող։ 'Ռահիւք զմեզ յերկինս, հայցեմք, ուղղեա այսօր. Տօղ։ 'Օձն մահաշունչ՝ գարշապարին սպասող, ջախեալ 'ի ձեռն (գրիգորի) լուսաշաւիղ ռահից։ Ռահ աստիճանաց 'ի վերայն եդեալ՝ հանել ընդ նոսին զհայաստանեայց ազինս. Շ. փող։

Իսկ կանոն. 'Իւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ յանցըս և յռահս կարգեալ են». իմա որպէս ջրանցք. առու. յն. լտ. Καναλίον. Canalis.

ՌԱՀԱԴՈՒՌՆ. գ. Դուռն ճանապարհի երկնից. փակակալ արքայութեն. 'Պետրոս ռահադուռն լուսոյ կենաց. Ճ. Ա։

ՌԱՀԱԿԱՆ. ա. Սեպհական ճանապարհի. '(Բազկացուն տաւիղս) շհ. ըռահական է եռական. Եօթնոգր։

ՌԱՀԱԿԻՑ. ա. Ճանապարհակից. ուղեկից. 'Խորատոյզ ըռահին ռահակից. Գնձ։

ՌԱՀԱՀՈՐԴ. ա. գ. Ճանապարհորդ. 'Ռահահորդ ուղևոր երկնընթաց. Շ. փող. ուր մարթ է՝ իմանալ և Հորդիչ ճանապարհի. ուղեցոյց։

ՌԱՀԱՆ, ի, աւ կամ ով. գ. (ամկ. ռէհան, ռէհէն, րիհան, րըհան, ռէյհան. Ֆեսլէն, էէսոլին, այս ինքն միաբուռն. իտ. պասիլիգօ, 'ի յն. վասիլիքօն. որ է Թագաւորական.) Անուշահոտ ծաղիկ կամ խոտ մանրատերև գնդաձև բոլորեալ իբրև փունջ գեղեցիկ. 'Զոր խաչն զարդարեն ռահանով և վարդեջրով. Ցօնոյ։

ՍՈՒՏ ՌԱՀԱՆ. ըստ Բժշկարանի, էտոյն ֆէսլիյէնի, սուլթան օթու։

ՌԱՀԵԼ. ն. Ճանապարհ առնել. Ճանապարհորդել. 'Ռահեալ սրբոցն լուսավառ՝ գնացեն յերկինս՝ 'ի տունն անձառ. Շ. յիշ. տաղ։

ՌԱՀԻՆԱԽՈՒՌՎ. ա. Որոյ խառնեալ են ճանապարհք. ալէկոծեալ. 'Ծով ռահինախառնուակայց ծուփ միջնալեաց. Մխ. փող. խչ։

ՌԱՀՈՐԴԵԼ, կամ ՌԱՀ ՀՈՐԴԵԼ. Ճանապարհորդել, կամ ճանապարհ հորդել այլում. 'Ռահհորդեր յոյսեփ ըստ հրեշտակին տեսլեանն, մանկամբ և կուսիւ փախչէր յեգիպտոս. Շ. փող. ծն։

ՌԱՀՎԻՐԱ. գ. Որպէս Բազօղ կամ պահօղ զճանապարհ. կամ Ռահաւոր, որպէս ուղևոր. 'Սակաւ սպասաւորօք հանդերձ, և որսոցն պատրաստանօք, և ռահվիրօ մարդկան, և խառնաղանջ խորանապահ զօրուն. Բուզ. ֆ. 20։

ՌԱՄ. ա. գ. Որպէս Ռամիկ, և Ռամկական. 'Ռետինքդ քաղցր ռամ հոգւոյս արբուն. Ժմ։ 'Ռամից վարուց հեռացեալ, վասն այնորիկ անդադար լան. Շ. ոյէոսէ։ 'Ռամից վարուք յանցեալ. խոտան գոլ, և անպիտանացեալ. Գնձ։ 'Դիւացն որ յռամին՝ բանիւ սատակեալ հալածէր. Տօղ։ 'Ամենայն ժողով ռամին աշուցեալ 'ի նա հայէին. Հ. կիւ։

ՌՈՄ. որպէս Ռամ. 'Ռամիցն վեհ՝ զինուորեալ նա (սբն տարրագոս). Տօղ։ 'Ռամ սիրոյ ռեսին՝ անձկին կարօտ, կարօտ խեղճեալ. Նար. փող։ (կամ ընթերցի՛ր ռատ, այսինքն առատ։)

ՌԱՄԻԿ. մկի. կաց. գ. ա. Δῆμος. Plebs. δημότης, plebejus, popularis, rudis. ('ի ռամ. ըռամ. որ 'ի բառէս եռամ.) Ամբոխ. ժողովուրդ. սինլքոր. խառնիճաղանճ. ստահակ. գռեհիկ. աշխարհիկ. հասարակ մարդիկ. պոյայղը մարդ. հաղգ. 'Ծառայք հանդերձ ռամբք, և ռամիկն թագաւորաւն։ Ռամիկն (կամ խառնիճաղանջն) ներելի ողորմութեան է. Իմ. ծը. 1։ զ. 7։ 'Թող զայլ ռամիկն ամենայն. Յոբ. է. 2։ 'Ռամկանոնեալ յ'ամկէ զինուորեցոյց արս։ Բազում ռամկաւ. յ'ռամկաց. 'ի ռամկաց. 'ի յռամկաց. Եո. +ը։ Ճ. Բ։ 'Հաճոյական յետին ռամկին, և Թագաւորին մեծի յոյժ եղանել. Նար. կա։ 'Ուր անձային օրէնք ոչ, ռամի՞ ռամկացն բարեզարդութեան. Գէ. եւ։

Կամ իբրև ածական. 'Ամենայն ռամիկ բազմութեան։ Զբազումս 'ի ռամիկ մարդկանէն։ Եկեղեցական դասուց, և ռամիկ ժողովրդոց. Եղիշ. գ։ Փարպ։ Շ. Եղբ։ 'Ընդ ռամիկ մարդկան (յն. ընդ ամբոխին) խօսէր։ Իսկ դու ռամիկդ, որ ոչ վարս ինչ պարկեշտականս ունիցիս. Ոսկ. մ. ա. 22. և եւ։

ՌԱՄԻԿ. որպէս Ռամիկ. խուռն, և խմբաւորհամօրէն. 'Ռամիկ ջոկեան պչլացեալ՝ ողջ մեզուս ընդդէմ ծաղկանց, հրաւիրեցին ըզ-անեզերս յերկնից 'ի նոր արքայութիւն. Շ. փող։ 'Ռահ լուսոյ յերկինս եղև մերկելոց. ռամկաց ազգաց որդւոց մարդկան հեթանոսաց. Տօղ։

ՌԱՄԻԿԱՍՊԱՍ. ա. Որ է 'ի կարգի սպասաւորաց և ռամկաց 'ի մէջ զօրուն. 'Սակաւ սպասաւորօք... և ռամկական զօրօքն, և տիկնաւն հանդերձ. Բուզ. ֆ. 20։

ՌԱՄԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δημώδης. Popularis. Սեպհական ռամկին. գռեհկական. և Ռամիկ. 'Զռամկական անունս ասացեր, և ոչ զայն զոր պանծացուցանելով ասէ խոհեմութեան. Պղատ. օրին. դ։ 'Եղծանել առ զուգահաւասարութիւնս, և առ այլ ռամկական պատուհասնս. անդ. ծէ։ 'Փոխանակ ռամկականին յաղագս նոցա կարծեաց։ Ռակայ անուանիմ ռամկական վարուքս։ Ռամկական գաղջ զինուորաց. Դիոն. Եղբ։ Ժմ։ Շար։ 'Իմաստասէր, և ոչ ռամկական նացն սովորութեամբ լեզուաց.գուսանաց. Եղծ. +էը։

ՌԱՄԿԱՎԱՐ. Δημαγωγός. Orator in republica. ductor populi. [illegible]

ՌԱՄԿԱՊԵՏ, ի, աց. Δήμαρχος. Tribunus plebis. [illegible]

ՌԱՄԿԱՊԷՍ. Ἰδιωτικῶς. Vulgari modo. [illegible]

ՌԱՄԿՈՒԹԻՒՆ. Δημοκρατία. Democratia, imperium populare. [illegible]

ՌԱՄԿՈՒԹԻՒՆ. Ἰδιωτεία. Vita privata. [illegible]

ՌԱՑ, ի. [illegible]

ՌԱՄՏ. [illegible]

ՌԱՏ. [illegible]

ՌԱՏԻՆԵԱՅ. [illegible]

ՌԲՈՒՆԱՑՆ, կամ ԸՌԲՈՒՆԱՑՆ. [illegible]

ՌԵԿ, ի, աց. [illegible]

ՌԵՄԱԿԱԼ. [illegible]

ՌԵՄՈՆ, կամ ՌՈՄՈՆ. Ἀρραβών. Arrhabo, arrha. [illegible]

ՌԵՏԱԿԱՆ. Տ. ՌԵՏԻՆԱԿԱՆ.

ՌԵՏԻՆ, ի. Ῥητίνη. Resina. Recina, raggia. [illegible]

ՌԵՏԻՆԱԿԱՆ, կամ ՌԵՏԱԿԱՆ. [illegible]

ՌԵՏՈՐ. Տ. ՀՌԵՏՈՐ. [illegible]

ՌԺԳՈՒԹԻՒՆ. և ՌԻԺԳ. Տ. ՌՃԳՈՒԹԻՒՆ, ՌՃԳԻ.

ՌԻՄ. [illegible]

ՌԻՄԱԿԱԼ. Տ. ՌԵՄԱԿԱԼ.

ՌԻՄՈՆ. Տ. ՌԵՄՈՆ.

ՌԻՃՏ, աշխ, աւ կամ ից. Μικρολόγος, μικρολογούμενος. Parcus, sordidus, tenax. [illegible]

ՌՄԲԱԻՈՐ, ի, աց. Δορυφόρος. Hastatus, satelles, spiculator. [illegible]

ՌՄԲԱՔԱՐ, ի, իւ, աց. Πετροβόλος, λιθοβόλος. Lapides ejaculans. lapis missilis. [illegible]

ՌՆԳԱՎԱՐ ԼԻՆԵԼ. [illegible]

ՌՆԳՈՒՆՔ կամ ԸՌՆԳՈՒՆՔ, կամ ՌԸՆԳՈՒՆՔ, և ՌՈՒՆԳՔ. Ῥίν, ῥίνες. μυκτήρ. Nasus, naris, nares. [illegible]

ՌՃՏԱՆԱԼ. [illegible]

ՌՃՏԱԲԱՐ. [illegible]

ՌՃՏՈՒԹԻՒՆ, կամ ՌՃԳՈՒԹԻՒՆ, կամ ՌԺԳՈՒԹԻՒՆ. Μικρολογία, πλεονεξία. Tenacitas, avaritia. [illegible]

ՌՈՃԻԿ. Χορηγία, σύνταξις, ὀψώνιον, ἑστιατορία, βρῶμα, ἄριστον, δόμα. Suppeditatio, opsonium, stipendium, victus, cibaria, donum. χορηγέω, σιτομετρέω, suppedito, frumentum metior. [illegible]

ՌՈՃԿԱԿԻՐ. [illegible]

ՌՈՍԸՆԱԿԱՆ. [illegible]

փորուց անսուտ օրինակ (յհ. մկ). Ժմ. չն։

ՌՈՇՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ի պրս. ռոուշէն. ուստի Թ. ռուշանլըգ. Լուսաւորութի. պայծառութի. յստակութի սրտի. պարզութի. պարզմտութի. *Անգործուէն (ընդդէմ բե. րել) զգործատիրութին, մեղմխութին՝ ըղ. ռոշնութին, յարատութին՝ զ՚նամեստութին. Յճխ. եգ։

ՌՈՒՄԲ, ռմբի, բաց. գ. որ և ԸՌՈՒՄԲ. Գործի կամ զէն ձգելի առ հարկանել՝ ջա. խել՝ կոտորել՝ պատառել (որ ըստ լտ. ռոմ_ բօ. յն. ռհոմբոս). որպէս Քար, վէրգ. պար. սաքար. գունտ երկաթի կամ կապարեայ. տեգ. նիզակի, նետ, ձող, ևն. *Սանջախաց և ռմբաց։ Նետից և ըռըմբաց. Թղթ. դաշ. Ժղ. հռոմ.։ *Առեալ Թուղթ՝ կապեաց 'ի ծայր ըռըմբին։ Հարեալ զԹռունիկ ռմբովն 'ի սիրան գաղտաբար. Ոսկհ։ *Թէ ռմբով զարինես գայլուն, Թէ սրով զարինես. Երզն. հան։ *Եդեալ լիցի այն 'ի փայտ ըռմբի... Նշանակն դնի 'ի կողմանէ կապեալ կամ ա. գուցեալ 'ի յըռմբի։ Զոր բառնան ըռըմ. բօք 'ի չորից բարձր 'ի վերայ նորա առագաստ. Մաշտ. ջահ։

ՌՈՒՆԳՆ, կմ ՌՈՒՆԿՆ, ռընգան կմ կան, ամբ. գ. Եզական բառիս Ռնգունք. Հին. պատառ. *Մոխրաշունչ եղեալ, քա. ցախ ընկալեալ հոգխաշունչ ռընկամբք (կմ ռնգամբք). Շար։

ՌՈՒՊ. գ. Բառ ամկ. րուպ, րուպի, ռու_ բուպ. Քառորդ. չորիր մասն. *Նաքարա. կիտ մի, այս է ռուպ մի 'ի դրամէն. որ օրի. նակէ զ'ի չորրորդ բաժնէն զմինն. Բժշ. Մխ։

ՌՈՒՓ. կամ ՌՈՒՓԻՆ. կամ ԸՌՈՒՊ. Բառ այլազգ. ռէխպ, ռուֆ. Թանձրացեալ մակարդեալ կաթն, և Ամենայն Թանձրամած ուտելի. մածուն. քաղցու եփեալ. օշարակ, մեղր. չիրուպ. ևն. խաղ. ռօպ, ռօպպօ. *Եւ եր կերակուրն յովհաննու վայրի ռուփին (կմ ռուպին). Հ. նոյ. ծէ։ *Նա գինին զերթ ըռուպ քաղցր լինի. Վստկ։ Ի Բժշկրն։

ՌՕՇՆԱ. կամ ՌՈՒՇԻՆԱ. գ. ('ի պրս. ռուշէն, այսինքն լուսաւոր. պայծառ.) Πυρίτης. Marcassita, marchesita. Քար հրահան որպէս գայլախազ. է և անուն խոտոյ. *Լու. սոյ քար, մարգաշիշայ, մարգաշիդա Թաշը. ռօշնա կամ ռուշինա. Բժշկրն։

Ս

Ս. Ցառ բաղաձայն 'ի կարգէ կիսաձայ. նից՝ Սէ յորջորջեալ. լերկ քան զց. և Թաւ քան զզ. իսկ ց *Միջակ է, սէի, զայի. և ցցյի. վասն զի քան զսէն և զզայն Թաւ է, և քան զցոյն լերկ. Թր. քեր. հյ։

Լծորդ է ըստ տեղւոյն և ընդ շ. զոր օրի. նակ, սատուած կամ շտուած. սատիճան, աշ. տիճան. սիմոնի, շմաւոնի. սամարացի, շա. մրացի. ևն։

Ս. Առ հին գրիչս՝ ը գաւառական հրնչ. ման երբեմն չփոթի ընդ ղ. գրելով Զգալ, իբր Սգալ (սըգալ. սուգ առնուլ). կամ գրելով Սգալ, և իմանալով Զգալ (ըմբռ. նել զգայութը)։

Ս. Երբեմն դնի 'ի պէտս զարդու և պատու. կուէ, և երբեմն 'ի բաց ձգի. զոր օրինակ, Տա. ծել, կամ սատածել. Թափել, կմ սԹափել. քօղել, կմ սքօղել. տաշխն, կմ տաշխ. ևն։

Ի սկզբան բառից նախ քան զայլ բաղա. ձայն՝ հասարակօրէն հնչէ ըս. զոր օրինակ, Ստգտանել՝ է ըստգտանել. ստանձնել՝ ըստ. անձնել. սԹափ՝ ըսԹափ, ստեղծ՝ ըստեղծ. սկիզբն՝ ըսկիզբն, որ գրի և իսկիզբն, և այլն։ Բայց ուր բուն բառն իցէ սու կամ սի վան. կիւ, յայնժամ յածանցս իւր՝ որպէս և 'ի հոլովս՝ Թէ և գրեսցի պարզ ս, հնչէ ըս. զոր օրինակ սուգ, սգոյ՝ իբ սըգոյ, սգալ՝ այսինքն սըգալ. սուտ, ստոյ, ստել. սուր, սրոյ, սրել. սին, սնանալ. սին, սնոտի, սնանալ, ևն։ Իսկ զբառս՝ պղանանել, սպի. տակ, սկիհ, սքեմ, սփիւռ. սփռել ևն. ը ուղիղ տեսուԹէ և համեմատուԹը հայկա. կան և օտարազգի արմատոց՝ պարտ է ար. տաբերել՝ ըսպանանել, ըսպիտակ, ըսկիհ, ըսքեմ, ըսփիւռ, ըսփռել. այլ 'ի տեղիս տե. ղիս արտաբերին, սըպանանել, սըպիտակ, սըկիհ, սըքեմ, սըփիւռ, սըփռել։ Որպէս և բառդ ոպոյ՝ որ առ մեզ հնչի ըսպայ, ուստի և ըսպարապետ, ըստ այլ լեզուաց է սպահ, սիպահի։

Ս. Տառ՝ որ կազմէ յոգնակի հոլովական. երբեմն դնի ոմ ք, յուղղականն, (զորմէ զկնի.) և որ յոգնակի ուղղական է 'ի յն. և լտ. առեալ լինի 'ի մեզ որպէս մակբայ. զոր օրինակ ծանուցս, մեծամեծս, երագս կամ երագունս, անդադրս. այսինքն ծանունք կամ ծանրապէս, ևն։

Ս. Ռ. Նշանակ Թուոյ համարոյ՝ է Երկու հազար։

Խորհուրդ տառիս 'ի խրատ մանկանց. *Սէն, Սիրել խրատէ ըզնիւԹ ուսման, զխո. հեմուն առեմ և զջան. այլև զխորհուրդըս մաքրական, որով հոգիքըն զօրանան. Շ. տաղարան։

Ս. որպէս Ք. *Նոր է սքանչելիք։ Խոր է իրք և անքննին։ Անէծքն լուծան, ար. տասուքն փարատեցան. Ճ. Գ։ *Զիք ինչ հնարս։ Խորանն և սեղանն, պանոն, սպանդան։ Որոյ ոչ տուն, ոչ հայրենիս, և ոչ ժառան. գուԹի, ոչ ծառայս, և ոչ աղախնայս։ Ա. ղօԹք և պահս՝ երկնային քաղաքականուԹի. պահս՝ համարձակուԹի առ ած. պահք մա. քրուԹի սրտի. Ոսկ. մտթ։ Մագ. լճ։ Սկևռ. եւ։ Մաշկ։ *Քէ, և սէ, և ցոյ՝ յաւարտ բանին (բառին) մտեալ՝ բաղում ցուցանէ. Տօնակ։

Ս. Յօդ. ը որում արմատ դերանուանցս, Սա. Այս, հասարակօրէն է ցուցիչ դէմքի նոցա. *Որ զանգիտես, որ դողայս (այսինքն սա՝ որ)։ Զոր տեսանեսս այժմ (այսինքն զոր սոքա տեսանեն). Յհ. խմ. եբր։ *Այրս. տունս. տեղիս. իմս, մերս. այսինքն այս այր, ևն։ Այլ առաւել առի ըստ գրոց, Այրս այս. զայրս զայս, ևն։

Ս. որպէս արմատ դերանուանս Ես՝ ընու և զդէմքն նորա. զոր օրինակ, *Տէրս և վար. դապետս։ Զոր առնեմս, զոր առնեմս, ևն. այսինքն ես տէրս, ևն։ *Ես մեղայ. որ մե. ղայս՝ մեռայց, և մի ժողովուրդն սատակես. ցի. Կիւրղ. Թագ։

Ս յօդ՝ երբեմն տայ 'ի բաց Թողուլ զյարակից բաղաձայնն առ գիրուէ հնչման բառին. զոր օրինակ, *Մեր արեգակս (այսինքն արեգակնս). Այս խնացումս. զայս խմա. ցումս։ Զինչ էր պատահմունս (այսինքն պատահմունքս)։ Մերձեցի յունկն քո ջեր. մագոյն պաղատանս մեր (այսինքն պաղա. տանքս). Դիոն. մծայ։ Լմբ. տաղ. և հմբ։ Ճ. Գ։

ՍԱ. սորա, սմա, սովաւ, սոքա. սոցա, սոքօք. (Ցես և ՍՈՑՆ, սորին, սոքին, սոցին.) Դերանուն ցուցական՝ դոյական, յայս ա. ռարկայ. զառաւել մերձաւորին յերից առաջի. կայ եղելոց. սա, սոյ, սոքա, սոցա. զա, ԽԵՏՈ. *Սա եկն 'ի վկայուԹի։ Սա է քմն։ Սոքա են զաւակք օրհնեալք յայ. ևն։

Գրի և ՍԱՅ, սորայ, սմայ, մանաւանդ 'ի վարիլն յօդիւ. *Քմն յորժամ գայցէ, մի. Թէ աւելի ինչ նշանս առնիցէ՝ քան զոր սայս առնէ. Յհ. է. 31։ *Քանզի զերկինս յօրի. նէ՝ որ 'ի սմայս բարբառի. Խոսր։

ՍԱՅՔ, սայց. իբր Սոքա, սոցա. սմա, սոտ. *Սայք նոքա են, որք բարձեալ ու. նին զլուծ արդարուԹէն ամբարտաւանուք. Վրք հց. ծճ։ *Իւրաքանչիւր սայցն։ Սայց ոչինչ է քանակ։ Ի վերայ սայց ատեցե. լոցն։ Զոմն Ճշմարիտ, և զոմն սուտ սայց գոլ։ Ասացեալ է յաղագս սայց. Արիս. ստորոգ. և պերիարմ։

ՍԱ՛ ԱՐԱՍԻՍ. մ. շ. Νῦν δὲ. Jam vero. Արդ աչհաւասիկ. բայց արդ. այժմ. *Սա՛ աւասիկ զնարին հակառակն առնեմք։ Սա ա. ւասիկ Թէ մարմնաւոր ինչ սխալ ունէաք՝ զամենայն հնարս հնարէաք առ 'ի բժշկելոյ. Ոսկ. մ. ա. 5։

ՍԱԲԱ. ա. գ. Πρεσβύτης. Senex. Ծեր. երէց, աւագ. գօճա. Ծեր. *Կորնիոն. և ինքն սաբա յուլիանոս խառնակեն եկեն 'ի տէր մեր. Եւս. պտմ. զ. 41։

ՍԱԲԱԿ. գ. Բառ եբր. սապագ. սէպէք. յորմէ Թ. շէպէքէ. Վանդակ. ցանց. ցանցա. տեսակ. *Սաբակ (կմ սաբաք) և նմանձևք 'ի վերայ քովԹարայն շուրջանակի. դ. Թգ. իէ. 17։

ՍԱԲԱՒՈՎԹ. կամ ւօԹ, ոյ. Σαβαώθ. Sabaoth. Բառ եբր. Ցէպաօթ. (Թ. սէֆէսիէ. րին.) այսինքն Սպայից, ահեղաց, ասպետաց. այլ առաւել Թարգմանի 'ի մեզ՝ Զօրուեց, այսինքն Զօրաց. *Ագոնա տէր, ելոհէ սա. բաւովԹ (այ տէր տէր, ած զօրուԹեանց)։ Օրհնեաց եղբ զտէր ած բարձրեալ՝ զած ըզ. սաբաւովԹ։ Եղիցին նշանք 'ի սաբաւովԹ տեառնէ. ա. Թգ. ա. 11։ ա. եպր. բ. 46։ Եւ. ը. 18։ *Տէր սաբաւօԹ, որ է զօրաց, կմ զօ. րուԹեց։ ՍաբաւովԹն ըստ եբրայեցւոյն զօրուԹեց Թարգմանի. այսինքն տէր երկնային զօրաց. Աւ. որս. է։ Սկևռ. եւ։ *Վերին զօ. րութիւք սաբաւովԹ կոչեն՝ հրեշտակք երկնատակապետք։ ԵԹէ ոչ տեառն սաբաւով. Թայ (կամ սաբաւօԹայ) Թողեալ էր մեզ զաւակ։ Այդի տեառն սաբաւովԹայ տունն իսրայէլի է. Ոսկ. Եւ։ *Աղաւնեաց նախանձն սաբաւովԹայ 'ի ծառայուԹենէ բանսա. րկին զմեզ. Կիւրղ. Եւ։

ՍԱԲԵԼԱԲԱՐ. մ. Իբրև զսաբելլիոսեա. ցի հերձուածողաբար. *Հաւատար է անձրպու. տուԹի՝ և՛ սաբելլաբար միաւորել, և արիոս. սաբար որոշել. Առ որս. է։ *Զի մի՛ հրէօրէն և սաբելաբար նեղելեալ և ամփոփեալ զաստու. Թի Թուիցեմք. Լմբ. հանգ։

ՍԱԲԵԼԱԿԱՆՔ. նաց. գ. } Սաբելեանք, հետևօղք մո. լորուԹե սա. բելի.
ՍԱԲԵԼԱՑԻՔ. ցւոց.
ՍԱԲԵԼԻԵՆՈՍՔ, սաց.

*Որոց բարեկացի առաւել. սաբելա. կանացն սաէ, Թէ արիոսականացն։ Սաբե. լականացն սաէ պարտ էր բաժանել. իսկ ա. րիոսականացն միաւորել։ Սաբելիանոսացն՝ երիս (պարտ էր) խոստովանել դէմսն (զդէմս). իսկ արիանոսացն՝ մի ածուԹիւն որ երրորդուԹեն. Լծ. ածաբ։ *Եւն 'ի կիպրոս հերձուածողք՝ սաբելացիք, սիմոնացիք. Հ=Յ. նոյ. ծբ։ Տես և Ոսկ. յհ. բ. 28. 36։ Կոչ. ծբ. ևն։

Իսկ ՍԱԲԵԼԱԿԱՆ կամ ՍԱԲԵԼԱՑԻ. ա.

Որ ինչ սեպհական է աղանդոյն սաբէլի. *Մի են երեքեան ամենայն, և մին երեք առանձնաւորութիւնք. զի մի մին սաբէլայի իցէ (խառնակութիւն), և մի երեքն չարաչար բաժանմանցն արիոսեան. Աս. որս. Ը:

ՍԱԲԵԿ, այ. գ. Σαβέκ. Sabec. Բառ եբր. սոբէք, կամ սօպէք. որ մեկնի՝ թաւ, սաստիկ, թաւուտ, կամ վանդակաձև. կամ ոստիք, կանգուն, և կամ թողութիւն (որպէս՝ լմա սաբաք թանի. ընդէր թողեր զիս.) Անուն անծանօթ անտառի. *Յարեկին առաջի ծառոյ թարգմանի, կամ երկճղի ծառ. իսկ առ 'ի միասն՝ թողութիւն կոչի. Վրդն. ծն: *Եւ ահա խոյ մի կախեալ կայր զծառոյն սաբեկայ ղեղջերացն. Ծն. ԻԲ. 13:

ՍԱԳ, ի. ագ. գ. Χὴν. Anser. իտ. Occa. Հաւ ազխազունկ մեծամարմին՝ երկայնավիզ՝ ջրասէր՝ որպէս բադ մեծ. գող, դաս. *Զարմացուք զարմանալ ընդ հսկեցող ազգն սագաց. Վէցօր. Է: *Ճայեկ առ սագ աղաչէր, աղաչեմ, զի ուսուսցես ինձ նման քեզ սաւառնել. Մխ. առակ: *Մինչ պատանի էր, սագեր արածէր. Հ=Յ. փետր. ա:

ՍԱԳ ՎԱՅՐԻ, կամ ՋՐԻՆ ՍԱԳՆ. ամկ. ճնօրօք. արաբ. նիհամ. Թռչուն կարմրագոյն 'ի ձև սագի: Բժշկ: *Կաքաւք, և սագոյն և խորդոցն ազգք յանապատս փախչին. Փիլ. լիւս: *Մեծամեծունք և թանձրամարմինք հաւքն՝ փորն և թանձրն և սագն. փարպ: (Ի բառս Գաղիանոսի գրի Սագ, որպէս յն. տինուրին. այն է խին. և որպէս Նէնէս, որ է նիդդա, այսինքն բադ:)

ՍԱԳԱՇԷՆ. ա. կամ է Քարաշէն. ('ի պրս. սէնկ. որ և լտ. սաքսում. այն է քար.) և կամ Ցապանաձև՝ նաւակաձև 'ի նմանութի սագի. *Թագաւորն հայոց հեթում շինեաց սագաշէն տաճար սքչյն առաքելոյ 'ի սիս. Գաղ. կիլի: *Շինէ պայծառ եկեղեցի երկու... զմինն զմբեթայարկ յանուն սրբոյ կարապետին. և զմիւսն սագաշէն՝ հրաշալի յօրինուածովք. Ոսկոյ: *Եւ էր ձև խորանին որպէս զսագաշէն եկեղեցի. Վրդն. եղ: *Ցուցեալ սագաշէն գանկ սահաշաշէն, գնծամ նորաշէն. Գնձ:

ՍԱԳՈՒՆԱԿ. Տ. ՍԵՂՈՒՆԱԿ. *Զօրէն մեղուայն 'ի մեղուանոցացն արտաքս թռուցեալ, սագունակ հասեալ 'ի վերայ խուժանին. Ածբր. Դ. 11:

ՍԱԴԱ կամ ՍԱԴԴԱՅ, ի. Բառ եբր. նոյն ընդ լտ. սադ. և յյ. Շադ. լծ. ընդ հյ. կալթն, և թ. սիտ. (որպէս և ասինք՝ բառ եբր. է սադ, կմ շադ.) Վարի 'ի ՏՐ գիրս որպէս Աստուածային. անուն պաշտօնական. ամենակարողութ. *Իբրև զձայն ջրոց բազմաց, իբրև զձայն ՏՐ սադդայի (կամ սադայի): Զձայն թևոց քրովբէիցն՝ իբրև զձայն ՏՐ սադդայի. Եզեկ. Ա. 24: Ժ. 5: *Զձայնն սադդայի՝ սարսափ սասկալի. Գնձ: *Ի վերայ քո հնչեաց բարբառ Հայրենի ՏՐ սադդայի. Նար. խբ:

ՍԱԴԱՑԵԼ, կամ ՍԱՏԱՑԵԼ. ի. (վրիպակ թուի գրելն Սամայէլ.) Բառ եբր. իբր հակառակ ՏՐ. սատանայ՝ գլուխ գիւաց. *Եւ եմ սատանայ, և կոչի անուն իմ սադայէլ. Վրք հց. ծՌ: *Սադայէլ (այլ. սադէլ) կորոյս զզուարթութիւն անունն, և սատանայ կոչեցաւ, որ է հակառակ. Խոր: *Յերկնից յերկիր կործանեցաւ սատայէլ. Գլուխ գիւաց սատայէլ կոչի. Ոսկիփոր:

ՍԱԴԻՐ. Տ. ԾՈԹԱՐ: Վրք. ձհբ:

ՍԱԴՈՒԿԵՑԻՔ, ցւոց. գ. Աղանդաւորք 'ի հրէայս՝ հետևողք սադովկայ ուրումն՝ ժխտողք յարութեան և զհոգւոյ և զհրեշտակս. *Կոչին նոքա սադուկեցիք, այսինքն արդարք. ոչ ասեն՝ վարձուք մեզ պաշտեմք զԱծ (յուսով յարութեան). Եփր. համաբ:

ՍԱԴՐԱՆՔ, նաց. գ. Սադրելն. հրապուրանք. թելադրութիւն. դաւ. *Ի սադրանաց ներհակին հանեալ եղև ('ի կենաց) 'ի կէս աւուրս. Գտմ. ողբ:

ՍԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Πείθω. Suadeo, persuadeo, suggero. (լծ. սատարել. և լտ. սուատէօ.) Յորդորել. հրապուրել. թելադիր լինել. գրգռել. դրդել. առաջարկել. և Ձեռնտու լինել. յանձնել. ապաստարել և հայթայթել. միջնորդել. *Սադրեալ 'ի կնոջէ իւրմէ ('ի մօրն որդւոյն). Եւս. պտ. Ա: *Ընդդ գործեալ 'ի սադրելոյ նախարարացն: Ի սադրելոյ գաւառականացն հրամայէ 'ի ծով ընկենուլ. Խոր. Գ. 2. 7: *Սադրելով նմա դիւին: Դևն պատրեալ սադրեաց ընդդէմ. Փարպ: *Յուզեցին սադրողին պատրաստութեամբ. Նար. ղ: *Ի սադրելոյ աղօթից նորա ... ի սադրելոյ որբոյն աղօթից նորա: Թերևս 'ի սադրելոյ նորա լուծումն ինձ 'ի կապարաննէն լիցի. Ցհ. կբ: *Ըստ ՏՐ սադրելոյ սիրելին զնա. Փարպ: *Զխաւարասիրացն փառացանդ լուսանցինացն զինուց սադրեցի. Նար. կէ: *Որ և զառաքելոյն յարմարագիտութեան սադրեցին սովիմք եղանիլ. Նար. մծբ. Ք հայ. Թայթեցին կցկցմամբ բանից առասպելաց: *Լիով պատճառաք արարածոց՝ սադրեալ 'ի վարդանայ վարդապետէ (քաղելով 'ի հայոցն բանից). Վրդն. ծն. վերնագր:

ՍԱԴՐԻՉ, րչի, չաց. ա. Որ սադրէ կամ սադրեաց. սադրող. թելադիր. *Գտեալ օժնդակ չար և սադրիչ անօրէն մասածութեան: Սադրիչք անօրէնութեան. Փարպ: *Որոց և սադրիչք առաջնորդք եղեն հրէայք. Ղևոնդ:

ՍԱԹ, ի, աց. գ. Բազմագունեան ակն. և լէքանուն, կամ բուսու թխագոյն բուսեալ 'ի ջուրս. *Ցամքեսցէ լինի և սաթ (կմ սև սաթ) բայս փոփոխուկ 'ի ծովու, որ եղեալ յարև և յօդ՝ կարծրացեալ չորանայ (կամ քարանայ). Խոր. Գ: *Աստեղազարդ մարգարտաց՝ թխափայլ սաթագոյն կապուտակից յեռանդմամբ առ երկարս. Նար. խը:

ՍԱԹ. ա. Տ. ՍՈԹ ԻՒ ՍԱԹ:

ՍԱԹՆՈՒԿ. Տ. ՍՊՈՒՆԳ. *Ունէր միշտ սաթնուկ, այսինքն սպունգ 'ի վերայ ծընկացն, և չնչէր այնու զարտասուսն. Վրք հց. Է. և ծէ:

ՍԱԼ, ի, եց. գ. Ἄκμων. Incus. πλάξ, tabula lata, planities, crusta lapidea. Հաստր կոփածոյ կարծր նիւթոյ՝ երկաթի կմ քարեղէն, յորոյ վերայ կռանեն դարբինք. և որ ինչ նման է նմա ըստ ձևոյ կմ կարծրութե. էօր. (լծ. և լտ. սիլէքս. յն. խալէքս. որ է գայլախազ. գոյչեն ճաւշ. սալ և պրս. սընկ, քար՝ յորոյ վերայ լափ նկրկ. իսկ սալ, թ. է լասա, լասաափայտ.) *Սիրտ նորա սալացեալ է իբր զվէմ, և հաստատեալ կայ իբրև զսալ դարբնաց անշարժ. Յոբ. խա. 15: *Մնացի իբրև զսալ դարբնաց անտառ՝ յամառ ... քարացեալ արտիս. Նար. կզ: *Բաղխնէք 'ի դարբնաց բախեն զսալն: Բազմաց թիւք դարբնաց սալիւք և ուռամբք. եդեալ 'ի վերայ սալիցն, և ուռամբք ջարդեալ: Որպէս կռանք՝ որ գան 'ի վերայ ոսկւոյ՝ մինչ գեռ կայ 'ի վերայ սալի. Խոր. Բ. 58: Փարպ: Իսկ: *Հակառակէ և սալի. Եփր. ... *Գաղտնաոս յարդարեալ նորոգութիւն զսալս քերեալ ('ի պէտս արձանի). Նիւս. ն բնու: *Ոչ 'ի քարեղէն սալս գրեալ. 'ի քարեղէն գրեալ սալսն հաստեալ խստութի քարոզէ քարասրտացն և չարաց. Փարպ: *Սալ քարեայ դնել 'ի վերայ (գերեզմանին), և ծածկել. Հ=Յ. սեպտ. իէ: *Հեշտասիրութե խորտակեալ զսալսն, յորում գծագրեցաւ Նր հոգին յաւաքեալն: Կոփել արժան է զսալս հոգւոյն (առ 'ի վերնային գրել). Ցօնակ: *Ասեն (վասն շինողաց աշտարակին) թէ սալք ոսկւոյ և արծաթոյ 'ի հիմանէ մինչև ցաւարտն դնէին շուրջանակի. Վրդն. ծն: *Գտի սալ մի կապարեայ, և վերագուցեալ իմ զսալն՝ գտի զպատիորն. Պիտառ:

ՍԱԼԱ, կամ ՍԱԼԱՑ, ի. գ. Բառ ռամկ. սէլէ. կողով. կթոց, սապատ. *Զայս սալայս ես զուգեմ: Սալս և կթոց զուգեմ. Ոսկիփոր:

ՍԱԼԱՃՈՅԳ, զուգի, եց. ա. գ. Զուգիչ սալայից. հիւսիչ կթոցաց. *Եդ 'ի վերայ միոյ դիհաց մուրուացն սալաղուգին. Ոսկիփոր:

ՍԱԼԱԿԱՊ. Տ. ՍԱԼԱՅԱՏԱԿ. *Զսալակապ եկեղեցին լուացեն: Սալակեայ առնել զփողոցն անտիոքայ. Կանոն: Վրդն. պտմ:

ՍԱԼԱՄԱՆԴՐ. Տ. ՍԱՂԱՄԱՆԴՐ:

ՍԱԼԱՄԲ, ի, ից. գ. } Անուն թռչնոյ. կայ և պրս. սիւպէգ. այն է Ձագ կաքաւու. ... Իսկ 'ի Բժշկարանի գրի, Սալամ... որ է ըստ աւիկէննայ, փասիան.
ՍԱԼԱՄԱՆՔ. մանց. }
*Վիմաստ զորամեալ երամս կաքաւուց և սալամբաց: Սալամունք և հաւափալք և կաքաւք. Փարպ: Փիլ. Նխ. Բ:

ՍԱԼԱՑԱՏԱԿ, ի, աց. ա. Որոյ յատակն է 'ի սալից քարանց. սալակապ. քարայատակ, իրաք կամ նմանութք. ... *Զանգանէ զի վայր ծորեալ բընութի ջրոյն սալայատակ արամացեալ հոգոյն կափանմբ: Խաղանայ երկնային մարմինս 'ի ներքոյ ջուրցն, և լինի սալայատակ հաստատուն անփոփոխելի. Եղիշ. Բ: Շիր: *Ի ձեռն որոյ հոգևոր ճանապարհն սալայատակ յարդարի: Հաստատեսցոյց սալայատակ կարծրութի գետնոյս. Սարգ. ա. պ. Գ. և Բ. պ. Է: Տես և ԿՃԱՍԱԼ ՑԱՑԱԿ:

ՍԱԼԱՑԱՐԿ կամ ՍԱԼԱՐԱԿ. Տ. ՍԱԼԱՐԿ:

ՍԱԼԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πήγνυμι. Compingor. Լինել իբրև զսալ կամ որպէս ըղքար. կարծրանալ. խստանալ. քարանալ. պնդիլ որպէս զսառն. *Սիրտ նորա սալացեալ է իբրև զվէմ. Յոբ. խա. 15: *Մի ոք 'ի ձեռն վէմ սալացեալ (յն. լոկ, վէմ): Քարացեալս սալացեալս (յն. քարուտ) սեռանեմք. Ոսկ. յհ. ա. 1: *Իսկ թագաւորն սալացեալ (կամաւ) ոչինչ լսէր. Բարդ. Դ. 15:

ՍԱԼԱՍՄԲԱԿ, ի, աց. ա. Որոյ սմբակն կամ կճղակն է իբրև զսալ. *Հասանէ աժխոյժն խեղախմամբ՝ իւրովն ճանճաճերմակ և սալասմբակն երիվարաւ: Կռուոյս յայծի հեծեալ (ժամանակն յայծեղջիւրն)'ի վրնջաղաշեակն քաղ սալասմբակ. Մագ. ա. Ծ:

ՍԱԼԱՐ. Տ. ՍԱՂԱՐ. *Մեր ցասուցեալ սալարի (կամ սաղարի) նոցա՝ զյու արդուցք արիան: Ըստ անուանց նոցա սալարս և հեքիմս անուանէին. Խոր. Գ. 17: Մեսր. երէց:

ՍԱԼԱՐԱՆԻ. Այսինքն Սաղարք. *Մեծամեծ հեծուցք և բազում սալարանի հեռ. ... ընթանայրն. Դր. երէց:

ՍԱԼԱՐԻՄ, եցայ. չ. Ծածկիլ. թաքչել առ ահի. զօղիլ. թևարգօղիլ. և Ապաստան լինել. դիմել՝ անկանել. ... ('լծ. և ...) *Եղեկիել պատանեկ զքերովբէիցն զթևան տարածեալ 'ի վերայ գլխոց և բովանդակ անձանցն. զի որպէս 'ի սաստիկ յահէ ընդ թևօք առէ սալարեին. Խոսր. պտրգ: *Փախեաւ ազանեա, ... կանանցն զզեցեալ զամօթ՝ սալարեալք ընդ երգանոցին թաքչէին. Փարպ: *Մարզպանն փախստեայ անկանի (յեկեղեցին), և անդ 'ի միջոց գումբեթին զօղեալ սալարեալ՝ սարսալից դողմամբ զեռեալ լինէր. Ածբր. Բ. 7:

ՍԱԼԱՐԿ. որեք. գ. } Ուր արկեալ են
ՍԱԼԱՐԿԱԾ. ա. } սալք. սալայա-
ՍԱԼԱՐԿԵԱՑ. ա. } տակ վայր. ռմկ. տաշլըգլը. գալտըրըմ, փէօշէմէլի. *Տեսանէր զկամուրջսն, և սալարկս 'ի ձորս, և 'ի քաղաքամէջ տեղիս պողոտայից. Տր իէւ. ծարտ. ծզ: *Անախորժս եղիցին արար սալարկ զճանապարհս քաղաքաց. Մխ. ատր: *Դուռն որ ասի սալարկած (կամ սալարկած), որ գնայ 'ի սբն սաղիմա: Սալարկածք, այս է քարեալ պողոտայ. Մաբին: *Ամրացոյց պարսպով կամարակապ և սալարկեայ փողոցովք. Հ=Յ. ծոյ. իբ: որ 'ի Հ. Ն Տր իէւ. գրի Սալարակ կամ Սալայարկ փողոցք:

ՍԱԼԱՐԿԵՄ. եցի. ն. (գրի վրիպակաւ և Սալայարկել.) Սալարկ կամ սալայատակ առնել. Բուղըլա փէօշէմէ, գալտըրըմ էտմէգ. *Զերկայնաձիգ ճանապարհն սալարկեաց՝ զամենայն քարեայ պողոտայ շինեալ. և ըղ-քաղաքն հաւասայ սալայարկեայ. Մաբին:

ՍԱԼԱՔԱՐ, ի. գ. Λεωπετρία. Laevis vel laevigata petra, saxum planum. Սալ քարեայ. տափարակ վիմարդեայ. վէմ ապառաժ կոկ կմ ողորկեալ. ռմկ. սալթաշ. գայա. *Ի վերայ սալաքարի եդի զնա: Եհատ զարիւն նորա 'ի վերայ սալաքարին, զի մի ծածկեսցի (ընդ հողով). Եզեկ. իդ. 7. 8: *Յատակս ջրին 'ի վերայ սալաքարի բուսանի, և լինի բուրակն. և յոմանս սալաքար 'ի տեղի բուրակի լինի յեռեալ 'ի քարի աղն մառնեհար. Մաբին:

ՍԱԼԷԹԻՆ. գ. Բոյս ինչ կամ արմատք: Վստկ. իէ:

ՍԱԼԻԽԱՑ. գ. խոտ ինչ: Վստկ. ծխզ. ճյէ: Բժշկրն:

ՍԱԼՈՆ, ի. գ. Բառ յն. սալօս, սալաւօն. Σαλος, η, ον, σαλάων. Ալաւաշ. բախած. յիմար. *Մարկոս յիմարն ... սալոն մարկոս: Եգին 'ի գերեզմանի մարկոսի սալոնին. Վրք հց. ի. ծդ. իզ:

ՍԱԼՈՎԲԱՅՑ. Տ. ՍԻՂՂՈՐԲԱՑ. *Հանդիպեցուցանէր զՀայերէն աթոռութեան ըստ կարգման սալովբայիցն յունաց. Փարպ:

ՍԱԼՈՐ, ոյ կամ ի. գ. որ և ՇԼՈՐ. Κοχκύμηλον. Prunum. Պտուղ ախորժ համով ընդ քաղցր և ընդ թթու՝ պէսպէս գունով և ձևով, 'ի չափ ծիրանի կմ նշի. էրիկ, ալու, ալուճէ. (որ է վայրենի և մանր.) *Ի միասին սալոր և գամոն և ծիրան ամբաստանեցան, թէ ընդէ՞ր զատամունս հարուն. Մխ. առակ. ծէ: *Կոկոմերան (յն. կօկկիմիլօն), սալոր. Գաղիան: Որպէս և առանկն Սալորենի կամ սալորի, κοχκύμηλος, prunus. իտ. susina, susino.

ՍԱԼՈՒՏ. ա. Իբր Քարուտ, և պնդացեալ որպէս սալ. *Զայգեստան կակղել և փխրել. վասն զի յամառնային տօթոյն չոգնան քարքն, և այրեն զտունկն, թէ փոքր քարուտ լինի և սալուտ և կոկնուտ. Վստկ. հը:

ՍԱԼՐԿԱԾ. Տ. ՍԱԼԱՐԿ:

ՍԱԽՏ. Արմատ յաջորդ բային. որպէս Թամբ ձիոց՝ թերևս սախտեան մորթովք:

ՍԱԽՏԵԼ. ն. Համդերձել զերիվարս սախտիւք. *Հեծէք 'ի սախտեալ երիվարս ճոխաշանով (Ճոշիւք), և ոչ յանստախտ լաստիւ հեցլով (կամ լեհլով). Լմբ. ատ լետն:

ՍԱԿ, ի, աւ կամ ով. ից. գ. Σύνταξις. Coordinatio, constitutum, conditio. συντίμησις, aestimatio. καθήκον, conveniens. μέτρον, μέρος, mensura, pars, portio. (արմատ բառից Սակաւ. որպէս թէ Չափով. լծ. թ. սայը. որպէս թիւ համարոյ.) Սահմանեալ կարգ. պայման. չափ և թիւ որոշեալ. համար. համեմատութիւն. կարգաւորութիւն. գաշն. օրէնք. օրինակ. կերպ. վիճակ. մասն. բաժին. հաք, փինլաս, Բեր-Բեդ, գօնու, շարթ, շուրութ. բէյմօն, գէուիմ, ուլու. *Զսակ աղիւսարկին: Ոչ թողացի ձեզ 'ի սակէն ձերմէ և ոչինչ: Զսակ աղիւսոյն բովանդակ տայցէք: Ըստ համապատաղորդ սակին ... զսակ համապատաղորդ աղիւսաթուին: Զգարին և զյարդն բերէին՝ իւրաքանչիւր ըստ սակի իւրում: Այր ըստ սակի իւրում, եառուն զարծաթ և ըսակի. ևն: Կմ՝ Որ է ինքն յաղջէ քահանայիցն ծեալ սակի: Որ նոյա վիճակին սակի են: Որոց սակի են. և այլն: *Յայամ սակի: Ի սակի հնազանդութեան. Ի հնազանդութեան սակի: Ըստ սակի գերեցոց: Ըստ սակի յեւոքին թուականի. Յհ. կբ: *Ոչ մի սակ միայն պահանջէ զառաքինութեան տնօրինակութեան. այլ և զառաջինն ընդունի, և զերկրորդն չխառէ, և երրորդացն ևս ուղի տայ. Ոսկ. մ. բ. 19: *Նա սակ նախնումն յայտ է նուաղեալ: Նորին իսկ սակով սիրելի կարգեսցի: Գիտացեալ զսակն որքանութեց հաղածին բնութեան. Նար. ծզ. ծէ. հ: *Քո սակի եւք գրեալ, և ոչ այլում իմիք. Խոսր:

ՍԱԿ. Σαλάριον. Salarium. πρόσοδος, reditus, proventus. τέλεσμα, vectigal, pensitatio, tributum. Սահմանեալ տուրք. եկամուտ, հաս, հարկ, բաժ արքունի. յն. լտ. սալարիօն, սալարիում. արբ. սա, սալ, սալիա. խարճ. խիսմէթ. ալըշ, էմլաք. մէլքէհդ, կէլիր: *Եղիցին ամբ նոցա սակ յայտնի ... ամաց ամաց հարկք և յիսուն գանձեկան: Թեթևացուցից 'ի ձէնջ զամենայն սակս հարկաց: Վասն մուտից և սակից: Զմուտից և զսակից, և որ այլ ևս հարկք աշխարհին: Ի նա հաւատալով զսակս հայոց: Սակ, և վաճառաշահ իցէ: Ծանր հարկս և անհնարին սակս 'ի վերայ գնեն: Եթէ տայցեն անդք առհմականս, և եթէ չտայցեն, նոքա զնոյն սակս պահանջեն: Ոչ մինչեւ զսկեալ չընդունելով յառաջագոյն զզեծչկութեանն վարձուց սակ. Եսա. դզմ. է. 28: Ճ. Ա: Եզեկ. բ: Թոկ. մ. ա. 5: գ. 8: Պիտ: Իսկ բ. Ա. ժ. 24. *Յաւել եւ 'ի սակ գանձինս. (յն. ըստ իմաստից ևեթ.) հայր անխափր 'ի ա և բ նչ:

ՍԱԿ ԱՐԿԱՆԵԼ. Συμφωνέω, συναλλάττω. Consono, paciscor. Դաշնաւորել. գօնլ էթմէք, տուղաշմագ, պազըրլաշմագ. *Ոչ գահեկանի միոջ սակ արկեր ընդ իս. Մտթ. ի. 13:

ՍԱԿԱՄՈՆԻ, կմ ՍԱԿԱՄՈՒՆԻ. գ. յն. սգամմօնիա. Σχαμμωνία, ιον. Scammonia, nium. խոտ բժշկական, և հիւթ նորա. որ կոչի և Բաղեղան խէժ կամ կաթն: Բժշկրն: սաղմոնիա, էնթափի, մահմուտիէ: *Նախապ սակամոնի ուտէ, և ոչ ախտանայ. Վեցօր: Ն. Վրդն. ծն: *Գլթոր և մազտաքէ և զարփկոն և սակամոնի. Մխ. դփ: *Ա՛ռ սակամոնի, թրջէ ջրով. Վստկ. մյ:

ՍԱԿԱՅՆ. շ. Ὅμως, ἀλλά, ἔμπας, ἔμπης. Tamen, verum. որպէս թէ Սակ այն լիցի, այսինքն այնու պայմանաւ: (Գրի և իբր ռմկ. ՍԱԿԷՆ, իբր 'ի սակէն:) Բայց. այլ. յայսր ամենայնի վերայ. համայն. միանգամայն. ապաքէն. իսկ. լաքին, ամմա, ամա. (լծ. յն. ծմօս.) *Սակայն վասն բազմացն հաճութեան ջան յանձն առաք: Եւ սակայն ոչ մեղմացաւ անօրէնն 'ի հպարտութեան անտի: Բայց սակայն և յեշխանաց անտի բազումք հաւատացին 'ի նա, այլ վասն փարիսեցւոցն ոչ յայտնէին. և այլն: Կամ *Գիտացի ես, զի սակայն և այս յօժարութիւն է ոգւոյ. ժղ. ա. 7: *Նա սակայն ոչինչ թուլանայր, թէպէտև բերէին զօրէնսն՝ առաջի ընթեռնուին. գ. Ա. ա. 8. (ըստ հին ձ:) *Եթէ կամեցեալ էր գտանել տուն, գոնէ սակայն ընդ գատապարտեալսն լինէաք. Ոսկ. յհ. բ. 6: *Նոյա եթէ ոք ոչ ընդունիցի զայսպիսի զբանս իմ, մեք սակայն ոչ լինիմք զրկեալ և զրպարտեալ. Մծբ. ծՆ. որպէս և Փիլոնի. պատէպ:

ՍԱԿԱՆՁՆԵԼ. որպէս գրի 'ի միձ. խոր. գ. 65. Տ. ՍԱԿԱՆՁԵԼ, և ՇԱԿԱՆՁԵԼ:

ՍԱԿԱՌ. ի. աց. գ. } Κόφινος. Cophinus, cor-
ՍԱԿԱՌԻ. ւոյ, ւեաց. } bis, qualus. (իբր ամանն՝ առ ող կամ առնող այսչափ ինչ.) Սապատ. կողով մեծ. սէբէտ, քուֆէ. (լծ. յն. կօֆինօս.) *Բարձին զնշխարս կոտորոցն երկոտասան սակառի լի: Քանի՞ սակառի բարձիք. և այլն: *Սակառիքն. ամանք՝ ասեն, թէ պաշար բարձեալ էին. այլ թէ զհիւանդսն էին բարձեալ և ողջացան. նոքօք և զմնացորդ հացին բարձին. Եփր. ծոթ: *Արկից 'ի սակառի, և ընկեցից 'ի լիճն: Լից զսակառն, և պահեաց: Բեր առաջի զսակառիդ: Առեալ զսակառն ի ուսերամբն. Ճ. Բ: *Բերին տասանս երկաթի բազում սակառօք. Ագաթ:

ՍԱԿԱՑ. ա. Բառ ռմկ. ոտգոտ. որպէս Յաւաղագոյ, հիւանդ. *Վատառողջ օգն միշտ շինելոյն ախտաէ զսակառն. Ի գիրատափն:

ՍԱԿԱՒ, ուց, ուց. ա. Ὀλίγος, η, ον, μικρός, ρά, ρόν. Paucus, a, um. ὀλιγοστός, perpaucus, paucissimus. ἐλάττον, σσον. ἧττον, ἧσσον, minor, minus. βραχύς, χύ, brevis, ve, parum. Որ ինչ է սակով և չափով. չափաւոր. ոչ շատ. փոքր քանակաւ կամ թուով. նուազ. դոյզն. դուզնաքեայ. սուղ. ազ, ազ մը. ազըմ. պանսէ, կըրձ. սղ, պիր սղ, սալճէ. ազ. բարմա, մին. մինդէ, կաքէ. կէչ. *Սակաւ մի ջուր կամ մեղր: Աւուրք սակաւք: Մնացաքս թուով սակաւք: Բաժանեցեն 'ի մէջ բազմաց, և սակաւուց: Ժողովեցին որ շատ. և որ սակաւ. որոյ շատն էր, ոչ յաւելաւ, և որոյ սակաւն էր, ոչ պակասեաց: Սակաւք լիցին (բնակիչքն), եթէ բազումք: Եւ յաւելա ընդ առաջ նորա սակաւուք: Եթէ սակաւ իցէ, յաւելցես քեզ գինովն: Եւ անդ լինէր ոչ սակաւ ջան և վտանգ. և այլն: *Մարթի և 'ի սակաւէն սակաւ տալ. Եփր. աղթ: *Ուստի սակաւ մի կարկաւ ու նէր, անտի անբերկիւղ համառակ: Փոխանակ սակաւ աշխատութեան մեր բազմապատիկ համգիստ ունելոց եմք: Դագարեալ սակաւս ինչ սակաւս: Մի 'ի սակաւում այսմ ժամանակի զանվախճանկսն զփառսն չափիցէ. Եղիշ. ա. է: Խոր. ա. 14: Նար. հէ: *Սակաւ ինչ են կեանք աշխարհիս առ այնչափ անվախճանն յաւիտենին. Ոսկ. եբր: *Զամենայն մասանց հեշտութեան սակաւ. Բրս. արբեց:

ՍԱԿԱՒ. ՍԱԿԱՒ ԻՆՉ կամ ՍԱԿԱՒ ՄԻ. }
ՍԱԿԱՒԻՍ. ՍԱԿԱՒՈՒՔ. և այլն. }
իբր մ. Ὀλίγον, γα. Paullo, parum, modicum, paululum, parumper. ազ մը. ազըճըգ. *Յառաջեալ սակաւ մի զձեզ սակաւս նկրեցեմ: Սակաւս քան զոր մեղարն առնէին: Սակաւուք գրեցի ձեզ. ևն: *Սակաւ ինչ հոգւոյն վասն զաւակաւուրանն: Սակաւ ինչ հող առնեն երկրաւորացս. Վրք հց: *Այսպէսի ցայգեան առացեալ ըստ խորհրդոյ սակաւ 'ի շատէ բաւականացի. Տօնակ: *Զօր 'ի սակաւուց (այսինքն 'ի կարճոյ, կամ սակաւուք) պարզարանեցուք 'ի պէտս լսողաց. Ճ. Ա:

ԱՌ ՍԱԿԱՒ ՄԻ. մ. փոքր մի. խառն մի. առ դոյզն ինչ. *Որոյ ոչ ես առ սակաւ մի թերացեալ էր 'ի սիրոյն քմի. Եղիշ. գ:

ՍԱԿԱՒ ՍԱԿԱՒ. Տ. } Κατὰ μικρὸν μικρὸν. Paulatim paulatim. κατὰ μικρόν, κατ' ὀλίγον, paulatim, paulatim. [illegible]

ՀՈՅ ՍԱԿԱՒ ՍԱԿԱՒ. [illegible]

ՍԱԿԱՒ ՄԻՈՅ, [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԲԱՆ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. [illegible] Μικρολογία. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԲԱՐԲԱՌ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԲՆԱԿ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԲՈՅՑ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԳԻՒՆ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԳՆԱՑ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԳՈՅՆ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԳՈՅՆ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԶԱՒԱԿ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԹԻՒ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԺԱՄԱՆԱԿ. } Ὀλιγοχρόνιος, βραχυχρόνιος. Breve tempus durans, exigui temporis. [illegible]
ՍԱԿԱՒԱԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ.
ՍԱԿԱՒԱԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ.

ՍԱԿԱՒԱԽՆԱՄ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԽՕՍ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԿԵԱՑ. Ὀλιγόβιος, ὀλιγοχρόνιος. Brevis vitae, exiguo tempore vivens. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԿԵԱՑ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԿԵՐ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՀԱՄԲԵՐ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՀԱՒԱՏ. Ὀλιγόπιστος. Modicae fidei. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՀԱՒԱՏՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՀՆՁԻՒՆ. } [illegible]
ՍԱԿԱՒԱՁԱՅՆ.

ՍԱԿԱՒԱՁԵՌՆ. Ὀλιγοστός, οἱ. Paucus, ci; paucissimi, paucis comitatus. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՄԱՄՆԵԱՅ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՄԱՄՆՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՄԱՐԴ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՄԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. Ὀλιγανθρωπία. Paucitas hominum. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՄԵՂ, [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՄԵՌՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՄԻՏ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՆԱՄ. [illegible]

ՍԱԿԱՒԱՆԻՒԹ. [illegible] Μικρὰ σύστασις. Parva collectio. [illegible]

կաւանխառն ծովակաց: Զսակաւանխառն ծովակս. Վեցօր. Է։

ՍԱԿԱՒԱՆՇԱՆ. ա. Μικρός. Parvus, perbrevis. Որ ինչ է արդէն նշան կամ անկարկութիւն ինչ փոքր. *Զգեստեսցէ՝ առէ երկիր. այն սակաւանշան հրամանն կացոյց իմաստութիւն բիւրք բիւրոց բոյսք և բողբոջք. Վեցօր. Է։

ՍԱԿԱՒԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὀλιγαρχία. Paucorum principatus. որ և ՍՈՒՂԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ասի. Պետութիւն, կամ իշխանութիւն սակաւաթիւ իշխանաց. *Յաղագս միայնապետութեան ... սակաւապետութեան, և բազմապետութեան (չիք յերկինս). Փիլ. Ճ. բան։

ՍԱԿԱՒԱՊԷՏ. ա. Ὀλιγοδεής. Qui paucis eget, paucis contentus, frugi. Որ սակաւ իրաց պէտս կամ կարիս ունի. սակաւակեր. ժուժկալ. պահեցող. աղա Գոհանաբ էպէն. *Որ սթափքն են և սակաւապէտք, իմաստնագոյնք են. Փիլ. Նխ. Է։ *Փոքր 'ի շատէ զերծաշտութիւն կոկորդացն զովացուցանել լեզուօքն զծորման լակէլին ... Նշանակ է սուղ մարդոց սակաւապէտ ստացուածոց. Եղիշ. Դփ։ *Որ բնութիւն է սակաւապէտ. Երզն. Մթ։

ՍԱԿԱՒԱՊԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὀλιγαρκία, ὀλιγάρκεια, ὀλιγοδεία, εὐτέλεια. Animus paucis contentus, frugalitas. գրի և ՍԱԿԱՒԱՊԷՏՈՒԹԻՒՆ. Սակաւուք շատանալն. չափաւորութիւն, պարկեշտութիւն կերակրոց և ըմպելեաց. *Տանջանք անյագութեան՝ սակաւապիտութիւն: Այն՝ որ անկարօտն է, սակաւապիտութիւն իբրու ազգակից իմն և դրացի լինի. Փիլ։ *Սակաւապիտութիւն կերակրոց, կամ գինւոյ, կամ մարմնոյ. Եղիշ. Ը. և հայր մեր: Յճխ. Բ. ծա: Թրս. պհ. Ա: Յհ. կթ: Արծ. Գ. 8: Նար. Երգ: *Սակաւապիտութիւն զգեցցի կօշիկս՝ զօրինաւոր և զպարկեշտ ամուսնութիւն. Ցօնակ։

ՍԱԿԱՒԱՊՏՈՒՂ. ա. Որ սակաւ է պտուղ՝ բերք կամ ծնունդ. *Սատայ՝ մի ծնաւ, նշանակ հոգւոյ՝ սակաւապտուղ և մեծախորհուրդ. Վրդն. Ծն։

ՍԱԿԱՒԱՋԱՆ. ա. Որ սակաւ իցէ ջան և աշխատութիւն. *Սակաւաջան նպաստաւորութեամբ իբրև ընծայաբեր լինել. Արծր. Ա. 1։

ՍԱԿԱՒԱՎԱԽՃԱՆ. ա. Βραχυτελής. Brevem finem habens. Արագավախճան. վաղանցուկ. *Սակաւավախճան կեանս ունի. Իմ. ԺԵ. 9։

ՍԱԿԱՒԱՏԱՐ. ա. Որ սակաւ ինչ տանի յինքեան. փոքրատար. թէլ բան տանող. չէ ունող. *Առնուլ ակար բազկօք մերովք 'ի սակաւատար սկաւառս մերոց մտաց. Երզն. Ճ. խորան։

ՍԱԿԱՒԱՏԵՍԻԼ. ա. գ. Դոյզն տեսլեամբ. և փոքրկունն երեւելոյն. (յն. երեւոյթն, կամ երեւալն.) *Մի խաբեսցէ ըզքեզ սակաւատեսիլն նորա (արեգական) որ երեւի. Վեցօր. Գ։

ՍԱԿԱՒԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Տկար տեսութիւն. կարճատեսութիւն. *Ըստ իմում միոյս սակաւատեսութեան. Սխոլին։

ՍԱԿԱՒԱՏՈՅԺ. ա. Որ սակաւ իցէ տոյժ կամ տուգանք. *Անցանելով խաղաղութեամբ ընդ աշխարհն վասպուրականի սակաւատոյժ վնասիւք. Արծր. Բ. 6։

ՍԱԿԱՒԱՏՈՒՆ. ա. Որ սակաւ է տուն բնակութեան. կամ բանի գրելոյ. *Տուն առ տուն կարգեցի, ըստ իւրաքանչիւր կարգի յօրինեալ զսակաւատուն բովանդակութիւնդ. Նխ. Գծ։

ՍԱԿԱՒԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ὀλιγόω. Ad pauca reduco, imminuo. Տալ սակաւանալ. նուազեցուցանել, պակաս առնել. թէյէզնել. պաքսեցնել. աղալթմաք. *Խոնարհ քեզ ամենայն, և մի սակաւացուցանիցես. Ղ. Բգ. Դ. 3։ *Արժանութեամբ զբռունն սակաւացուցանել. Սարկ. լս։ *Այլ ոչ, փառս զի տացի ձեզ՝ թէ մի յաճախեցէք, սակաւացուցանիցէք. Եփր. Է. կոր։

ՍԱԿԱՒԱՒՈՐ, ի. աց. ա. Ὀλιγοστός. Perpaucus, paucissimus. Ունօղ զսակաւութիւն թուոյ կամ չափոյ. սակաւ. սուղ. նուազ. և Ցանցառ. և Զբաւոր. թիւոր, թէլ. *Դուք սակաւաւոր էք քան զամենայն ազգս։ Սակաւաւորս և նեղեալս։ Տուն եփրաթայ սակաւաւոր։ Զի մի սակաւաւորս արասցես զմեզ. և այլն. Օրէն. Է. 7։ Գ. Թգ. ԺԳ. 26։ Միք. Ե. 2։ Երեմ. Ծ. 24։ *Վերք այրուձիով սակաւաւորք. Փարպ։ *Սակաւաւոր և նուազագոյն է մնացն այսօր ընդունել զմեծ ականսն. Սեբեր. Գ։ *Սակաւաւոր (հանդիպի), որպէս ումեմն վաճառականի ոչ աւելորդել. Նիւս. բն։ *Ի փոխուստ գտանիմ, և սակաւաւոր (այսինքն սակաւ արամբք) մեռեալ ամրանամ 'ի քաղաքն. Եղիշ. Գր. Ա։ *Դու աղքատ և սակաւաւորդ. Եփր. ողբ։ (կամ ըստ Մանդ. չքաւորդ։)

ՍԱԿԱՒԱՒՈՐԱԿԻ. մ. Ἐπ' ἔλαττον. Raro. Սակաւ ուրեք. դուն ուրեք. *Հնարաւորին՝ է ինչ որ յոլովակի ասի, և է ինչ՝ որ սակաւաւորակի, և է ինչ որ հաւասարապէս. Նիւս. Բն։

ՍԱԿԱՒԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սակաւաւորն գոլ. սակաւութիւն. Քչութիւն. ազլըգ. *Ըզսակաւաւորութիւն և զնուազութիւն նոցա յայտ առնէ. Ոսկ. Ես։ *Քաջալերեսցի առէ, և մի՛ հայեսցիս 'ի սակաւաւորութիւն քո. Լմբ. Ժողով. *Անարգեցուցանել զսակաւաւորութիւն հացի. Իգն։

ՍԱԿԱՒԵՐԱՄ. ա. Որոյ երամն է սակաւաւոր թուով. *Կենդանիքն բազմահօտք, և սակաւերամք. Արշ։

ՍԱԿԱՒԵՐԵՒԵԱՑ. ա. Որ սակաւ ուրեք երեւի. թէլ գէօրիւնիւր. *Սակաւերեւեաց նշանակ գրոյ. Վեցօր։

ՍԱԿԱՒԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ. / ՍԱԿԱՒԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ. } Տ. ՍԱԿԱՒԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ. Ὀλιγοχρόνιος. *Մարդ ակար և սակաւժամանակեայ (կամ եան). Իմ. Թ. 5։ *Զամենեսին սակաւժամանակեայն. Փիլ. Ել. Ա. 20։ *Որպէս և մեզ կիրս կրի սակաւժամանակեան (յն. 'ի սակաւ ժամանակի). Ոսկ. Ես։ *Տէրն մեր յետ սակաւժամանակեան սկզբան քարոզութեան իւրոյ կոչեաց զերկոտասան առաքեալսն (յն. ոչ յետ բազմաց սկզբնաւորութեան). Եւս. պտմ. Ա. 10։ Տ. և ԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ, ոյք սոս. ժամանակի։

ՍԱԿԱՒԻԿ. ա. յորմէ / ՍԱԿԱՒԻԿ ԻՆՉ. մ. / ՍԱԿԱՒԻԿ ՄԻ. } Ὀλίγος, ον, α. Paucus, paululum, in paucis, modicus, um. μικρός, όν, parvus, um. Կարի սակաւ. դոյզն. դոյզն ինչ. խուն մի. փոքր ինչ. փոքր մի. թիչ թիչ, մը. աղըճըգ. պիրազ. *Սակաւիկ ինչ էր յառաջ քան զիս, և աճեաց 'ի բազմութիւն. Ծն. Լ. 29։ *Սակաւիկ ինչ խոնարհեալք՝ գտցեն զմեծ բարութիւն։ Ոչ դադարեաց և ոչ սակաւիկ ինչ յանդգնիս։ Եւ սակաւիկ ինչ պարկեցեալ էի 'ի վերայ նոցա. Իմ. Գ. 5։ Հռով. Է. 7։ Զքր. Ա. 15։ *Մատուցեալ յառաջ սակաւիկ մի, կամ սակաւիկ մի յառաջ. Մտթ. ԻԶ. 39։ Մրկ. ԺԴ. 35։ *Սակաւիկ մի՝ թէ 'ի բաց թողացուցանէիր զփքումն ակրութեանդ։ Սակաւիկ մի երկայնամիտ լեր։ Զի թերեւս սակաւիկ մի քաղցրացի յանհնարին դառնութենէն։ Սակաւիկ մի հանգչէին. Եղիշ։

ՍԱԿԱՒԻԿ ՍԱԿԱՒԻԿ. մ. Առ սակաւ սակաւ. թիւ թիւ. աղըր աղըր. *Ի պատերազմ ժողովէին սակաւիկ սակաւիկ. Քեր. թերթ։

ՍԱԿԱՒԻԿ ՄԻ ԵՒ, կամ ԵՒՍ ԵՒ, կամ ՄԻԻՍ ԵՒՍ ԵՒ. Տ. ՓՈՔՐ ՄԻ ԵՒՍ՝ ԵՒ. Παρ' ὀλίγον, ἔτι μικρὸν, μικροῦ καὶ ὀλίγου δεῖν. Pene, poene, parum vel minimum abest. Թիչ ճալդը որ. ժամ ճալդը որ. աղ գալտը թի, հեման հա՝ սույ թի. որ և ասի՝ ՍԱԿԱՒ ԻՆՉ ՆՈՒԱԶ ԵՒ. *Սակաւիկ մի և գայթագղեալ էին ոտք իմ։ Սակաւիկ մի ես և եղեալ էի 'ի մէջ ամենայն չարեաց։ Սակաւիկ մի ես ես մեռեալ էր ուրումն։ Սակաւիկ մի ես և քարկոծ առնիցեն զիս. Սղ. ՀԲ. 2։ Առակ. Ե. 14։ Ծն. ԻԶ. 10։ Ել. ԺԷ. 4։ *Սակաւ ինչ նուազ և սարսափմանն ընմբոնէր. Ածաբ. կուսի։

ՍԱԿԱՒԻՇԽԱՆԱԿԱՆ. ա. Ὀλιγαρχικός. Ad paucorum dominatum pertinens. Սեպհական սակաւապետութեան. *Որք են սակաւիշխանականք (իբր դոգք և աւագակք). Փիլ. Ճ. բան։

ՍԱԿԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὀλιγότης. Paucitas, parvitas. Սակաւն գոլ. նուազութիւն. սակաւաւորութիւն. Քչութիւն. ազլըգ. *Նուազեալ սակաւութեամբ 'ի կենցաղումս յօրանաց։ Հայեցին յիւրեանց սակաւութիւն։ Հայեցան և յիւրեանց սակաւութիւն։ Նախագրեալ համարդ սակաւութեան. Պիտ։ Եղիշ. Գ։ Նար. ԺԸ։

ՍԱԿԱՒՈՒՆԱԿ, ի, աց. ա. Ունօղ զսակաւ ինչ. *Բազմահաւաքքն ոչինչ աւելի լու 'ի ժամանակին, և սակաւունակքն ոչինչ պակասէ. Վրդն. Ել։

ՍԱԿԱՒՈՒՔ. / ՍԱԿԱՒ ՍԱԿԱՒ. } Տես 'ի բառն ՍԱԿԱՒ։

ՍԱԿԱՒՕՐԵԱՑ. ա. Ὀλιγήμερος. Qui vel quod est paucorum dierum. Որ օրն է սակաւ. կամ սակաւ են աւուրքն. սակաւաժամանակեայ. թիչ օրլու. աղ կիւնլիւ. *Զի երկայնօրեայք լինիցին յերկրին բարութեանն, որպէս 'ի գրախտին սակաւօրեայք: Բազմօրեայք լինիցիք յանմահութեան, որ 'ի գրախտին սակաւօրեայք. Յհ. Իմ. ԵԿԵՂ: Արշ: *Սակաւօրեայ ես. Վրդն. ող: *Սակաւօրեայ և կարճակեաց, և նուազ ուրախութիւն է ազգ մարդկան. Վեցօր. Է: *Սակաւօրեայ թիւ քառասնիցն: Սակաւօրեայ ժամանակաւ. Մագ. ոփ: Ը. ընդդէմ։

ՍԱԿԵԼ. ն. է. Սակ արկանել. պայմանել. ժամադրել. սահմանել. չափել. որոշել, կարգել. *Իսկ երանելոյն ... վայրապարտութեան պայման պարտել, սակել, և վճարել. Կորիւն: *Սակել վճարմունք հարկաց: Զսակել հարկ թագաւորաց վճարել: Պատրաստ առ 'ի սակելն վճարել պէտս: Ի սակել պաշտամանէն. Պիտ։

ՍԱԿԵՐ. երք, րաց, րք. գ. Որպէս հյ. Սակք, պայմանք, սահմանք, վճիռք, հրամանք կամ տնօրինութիւն ... և կե... ուսանմունք որպէս լա. սաքէր. յորմէ Սակր. Sacer, cra, crum. իբր Սրբազան կամ տր... քուեխ վճիռ և տնօրինութիւն. խորհուրդ հը... Մոյսեան. *Առեալ զանընթեռնլեաց հրամանն համբերած սակերաց կայսերացին նշանակեալ ... : Պատուաստեալ ... հանդերձ սակերօք կայսեր յանդիմանն ... նէին: Եւ նորա առեալ սակերս կայսերական նշանօք՝ փութայր վաղվաղակի զհրամանն կատարել. Կորիւն։

ՍԱԿՄԵԱԼ. (կամ Սակեալ.) խոնջեալ. կթոտեալ. (գուցէ որպէս ած. սակեալ.) *Ամենեքեան առհասարակ պարէին ընծայութեամբ և սակմեալք գինեփոխեաց պարմամբ. Ճ. Ա։

ՍԱԿՈՒՂԱՋՈՒՐ. գ. Բառ անյայտ որպէս Հիւթ բանջարոյ և արմատոց. *Կեր զսակուղաջուրն, և չեն ինչ պէտք քեզ եփել ինչ. Վրք հց. Ժ։ Տ. և ԿԱՍԿԱՋՈՒՐ։

ՍԱԿՈՒՐ. կրկ. բաւ, կուրք, կրաց. կրօք. գ. որ և ՍԱԿՐ. ըծ. լտ. Securis. Πέλεκυς. Տապար, և վաղակատր. տէպէր, խէր էյուլիւ պալթա՝ խալա. *Լեգէոն ապարանիք հեռաւորեալն՝ վահան 'ի ձեռն, սակուրք զգօտւոյ։ Յանկարծօրէն կից 'ի վեր առեալ զսակուրսն՝ զարկանէին թագաւորին պապայ. մին կշիռ զուլն հարկանէր սակրաւն, և միւսն ևս սակրաւորն զաջ թաթ ձեռինն. Բուզ. Է. 32։

ՍԱԿՈՒ. կուի կամ կեռ. կռուք կամ կըռունք. գ. Κόραξ. Corvus. Ագռաւ, կամ այլ ինչ ագռաւու. որոյ քիթն է հանգոյն հաւալուսն՝ իբր սակր կամ տապար հատու. *Գազանք գոչեսցեն 'ի նկուզս նորա, և սակռուք (այլ ձ. ագռաւք) 'ի դրունս նորա. Սոփոն. Բ. 14. (ուր ակիւղաս դնէ πελεκάνος, fulica. այն է թռչունն ծովային. իսկ πελεκάν, pelecanus, է հաւալուսն։ Յն. ձայնն առուգարանի սակրաւոր, կամ որոյ կտուցն է սակրանման. վասն որոյ 'ի դէպ դնի 'ի մեզ Սակռուք։) *Սակռ և հողամաղ խոստովան եղեն, եթէ որսայսք միւնս և գործունս, և կերայք. Մխ. առակ. ծխ։

ՍԱԿՍ. ԻՍԱԿՍ. նխ. Χάριν, διά, δι. Propter, ob, de. Յաղագս. վասն. (որպէս թէ սակով, պատճառաւ, 'ի պատճառս.) *Քոյինն սակս բանի։ Քակելոյ սակս։ Ո՛չ դատելոյ սակս, այլ պատմելոյ աղագաւ։ Սակս որոյ։ Սակս (այնորիկ) զի լիմ է, գոհանամ. Նխ. ա. Դ։ Վրք հց. Ծ։ խոր. Գ. 57։ 'Ի ձեր սակս սիոն արօրադիր լիցի. Միք. Գ. 12։ *Յոլովագոյն գործառնութի գործէ քան զայն՝ յորոյ 'ի սակս առացեալ է. Պղատ. օրն։ *Յանդի սակս առաւ. Փիլ. յոհ։ *Ո՛չ 'ի մեղացն սակս ընդ բնութենս այսոքիկ չարակապեալ եղեն. Խոսրովիկ։

Աւի և ՅՈ՞Ր ՍԱԿՍ. ա. յհ. Գ. 12. կամ ՍԱԿՍ Է՞Ր. Նանայ. այսինքն Յո՞ր սակս. սակս ո՞յր։ Եւ՝ ՑԱՑՆ ՍԱԿՍ. Բ. Դ. Ժ. 13։ ա. յհ. Գ. 5. կմ ՍԱԿՍ ԱՑՍ. Մագ. կէ. այսինքն Վասն այնորիկ (այնու սակով). վասն այսորիկ։

ՍԱԿՍ ԶԻ. շ. Վասն զի. քանզի. *Ո՛չ կարէր քակել... սակս զի բնակեալ էր անդ խաչն ակրունական. Կոչ.։ Տ. և ՍԱԿՍ։

ՍԱԿՐ, կեր, կերբ, կամ կրաւ. կերք. կերաց կամ կրաց. կերբք կամ կրօք. գ. Որպէս լտ. Securis. նոյն ընդ Սակուր. տապար. և Վաղակատր. պալթա, սաթըր, խալա. *Ի շահատակելն իւրում հարկանի յումեմնէ սակերբ գլուխն։ Կացնօք և սակրօք երկբերանովք։ Ըստ իւրում անզգամութեան սակրով վճարի. խոր. Բ. 8։ Գ. 28. 39։

ՍԱԿՐ. գ. Որպէս լտ. Sacer, sacrum. նոյն ընդ Սակեր. այսինքն սրբազանեալ վճիռ կամ գիր արքայագրոշմ. խոտրե հիւմայուն. *Թագաւոր որք առատապարելով զբանսն 'ի քարտիսի. որ խոստացեալ բարբառեալն սակր ասի։ Յորժամ որք զթագաւորական սակր ապականելով որպէս զբան թագաւորին՝ 'ի մահ ածի. Ճ. Գ։

ՍԱԿՐԱԿԱՊԵՏ. Ընթերցիր կամ իմա Սարրապապետ, այսինքն Նախարարապետ. *Կոչեցին պատրաստեցին զօրագլխացն սակրակապետօք զվարդան մամիկոնեան՝ եղբայր զօրավարին հայոց վասակայ. Մեսր. երէց։

ՍԱԿՐԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Որպէս լտ. Securi armatus. Ունող և վարող զսակր. տապարաւոր. պալթալը, պալթաճը, խալալը. *Վաղրաւորք, սակրաւորք, աղեղնաւորք։ Սակրաւոր զօրքն 'ի թիկանց կուսէ նորա կարգեալք. Բուզ. Դ. 15։ Ե. Է. 32։ *Մեկնականօքն, և սակրաւորս։ Վարոցաւորք, և սակրաւորք. Արծր. Գ. 2. 4։

ՍԱՀ. գ. Մարթի նշանակել իբր ասի. շուխ. շահ. այսինքն Շառաւիղ, ընձիւղ. Տ. ՇՈՒՂԼԵԼ։

Եւ նմանութ գոգցես՝ վարի ոմն գունդ. փաղանգ. յն. Φάλαγξ. Phalanx. *Եթէ ամպաշառութեն փոքր գոչիցէ, մասնիկքն բազում խաղախանօք 'ի պատերազմ. փլուզանիլ ջիր զառ՞ թշնամւոյն. Ոսկ. եբր. Է։

ՍԱՀԱՆԱԲԱՑ. ա. Եղեալն բացմամբ սահանաց երկնից. ահեղատարափ. ողողիչ. *Սահանաբաց անձրեւովք (կամ անձրեւովն) ջնջեցեր։ Սահանաբաց հեղեղաւն հեղձան. Ճշ. Սիւն. աղ։

ՍԱՀԱՆԱԽԱՂԱՑ. ա. Խաղացեալ որպէս զուխս և զսահանս ջուրց. *Պատահեալ միմեանց սահանախաղաց գղրգմամբ. Արծր. Դ. 4։

ՍԱՀԱՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Սահական իբրև զհեղեղատ անտեւական. սէլի պէս վազող անցող. *Թողեալ զաղբիւրն եկեղեցւոյ՝ կամեցայք 'ի սահանական ջրոց զփափագ ծարաւոյ յագեցուցանել. Խոր. Գ. 57։

ՍԱՀԱՆԱԿԱՐԿԱՋ. ա. Կարկաջող իբրև զսահանս. կարկաջահոս. սէլի պէս ձայն հանօղ. *Առու մի սահանակարկաջ։ Ի գըլխոյ լերինն իջանեն գետք սահանակարկաջք. Արծր. Դ. 12։ Է. 6։

ՍԱՀԱՆԱՀՈՍ. ա. Հոսեալ իբրև զսահանս կամ սահեցմամբ. *Ի սահանահոս աղբեաց ջուրցն սաստկութէ. Պիտառ։

ՍԱՀԱՆԱՍՈՅԶ. ա. Սուզանօղ սահանօք. հեղեղատ. *Ալիւցն 'ի սահանասոյզ հեղձմանէ. Յհ. կմ. էջեղ։

ՍԱՀԱՆԱՍՈՐ. ա. Սորեալ իբրև զսահանս. սահանախաղաց. *Սահանասոր սարահեաք առասանացեալ ուխտային անզգածութեան բիւրաւորացն հրանիւթից. Անան. էջեղ։

ՍԱՀԱՆՔ, նաց. գ. Καταράκτης, καταρράκτης. Cataracta. ὁρμή, impetus. ἐπίχυσις, effusio. և vectis, obex, porta. Սահեցումն ջուրց 'ի բարձանց. հոսանք՝ վազք՝ յորդութիւնք. քարավագք. կարկաջահոսանք. դրունք և պատուհանք՝ զորս փակեն և բանան յարգելուլ և 'ի թողուլ զհոսանս ջրոց. սու՝ սէլ ագմասը, պէնտ՝ եօլմաս՝ աղմուր, պէնտ, սուլուր գէճէնի, տօնմ գափուս, գափէ. *Սահանք երկնից բացան, կամ խցան։ Եթէ սահանս յերկինս արասցէ տէր։ Խորք խորոց կարդացին 'ի ձայն սահանաց քոց։ Որպէս սահանք ջրոց, նոյնպէս սիրտ թագաւորի 'ի ձեռս այ. Ծն. Է. 11։ Ը. 2։ Դ. Թգ. Է. 17։ Առ. ԻԱ. 8։ Առակ. ԻԱ. 1։ *Ուստի անձրեւացն 'ի վայր սահանք։ Ջերմեկի տարաբեր (կամ տարուբեր) անդադար սահանացն (ալեաց ծովու). Առ որս. Բ։ Ագաթ։ *Ծով զմիոս անդադար գոչմամբ ձայնի սահանացն խռովեցուցանէ։ Սահանք տրտմութե, աշխարհածաւի խռովութիւնք. Պիտ։ *Ըղ սահանս փառաց ոչ որպայր։ Ոչ սահանք եղուի, այլ զգաստուի մնաց (ողջակէ). Խոսրով։

ՍԱՀԱՊԵՏ. գ. Որպէս Շահապետ, և կմ Նահապետ. *Ազատ մարդիկ, և սահապետք (այլ ձ. նահապետք) արցախայ. կանոն։

ՍԱՀԱՐԿԵԱԼ. Սահեալ 'ի վայր. *Թաւալգլան յածմամբ սահմանադատուէն՝ սահարկեալ ահրական երկրահոլով պտտապտմամբ. Ճ. Բ։

ՍԱՀԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սահեցումն. ուստի՝ Ի ՅԵՑ ՍԱՀԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ՝ իբր Յետս կոյս սահիլն, կամ անկարգութի. *Զձանձրութիւն պերոզի, և 'ի յետ սահաւորութե բանադատեալ զնա. Փարպ։

ՍԱՀԵՄ. եցի. ն. չ. Տես ՍԱՀԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, և ՍԱՀԻՄ. *Զմարմինս երաղքն սահեին (ծփանօք մաուց կամ սրտաբեկութե). Ճ. Գ։ *Ամենայն ինչ ընթացեալ սրանայ, և իբրև զջուր սահէ անցանէ. Ոսկ. ա. փլպ. ժէ։

ՍԱՀԵՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Περιφορά. Jactantia, &c. Սահիլն. անցք իբր քերելով սողելով. յածումն. պատտաղումն. յօյզք. ծուփք. տարաբերումն. թարթափումն. *Ընտանական դեռանաքարշութե սողնոյ սահեցմամբ։ Որ զորովայն օձին սահեցման հողոյ մատնեցեր։ Աներևութաբար սահեցմամբ ըստ հողոյն զիջման ընդ երկիր մածաք. Նար. ԻԲ. ԻԴ. ՅԴ։ *Ի սահեցմանէ իրաց կենցաղոյս։ Երկրաւոր սահեցման. Լմբ. հմբ։ *Յորժամ խաղողովն անխիմք 'ի ներքս յարտաքին սահեցմանց. Առ որս. Է։ *Խորդաղացեալք յամենայն աշխարհական սահեցմանց. Ժմ։

ՍԱՀԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ սահիլ. վայրաբերել. տարաբերել. առատանել. *Ջուր սահող է և ցրանի, նոյնպէս և այծ սահող է, որ սահեցուցանէ 'ի մեզս. Մեկն. ծն. *Սահեցուցեր զգութդ յիս խոնարհագոյն և յանշունչ տարերսն. Շ. ա. յհ։ *Զբարտութի սահեցուցանէ (կամ ծփեցուցանէ. յն. տարաբերէ) զիմաստունս. Ժղ. Է. 8։

ՍԱՀԻՄ, եցայ. չ. Διέρχομαι, διαπορεύομαι, περιφέρομαι, σαλεύομαι. Transeo, dimoveor, agitor. ῥέω, fluo. ἐκρέω, effluo. Քերել անցանել. յածիլ. թափառիլ. շարժիլ. տարուբերիլ. առատանիլ. յուզիլ. ծըփիլ. հոսիլ. յորդիլ. վազել անցնիլ. էխտէլիմէք՝ ղէղլամագ՝ կէչմէք, սաղլանմագ, ագմագ. *Իբրև զնաւ սահեալ 'ի վերայ ջուրց կուտակելոյ։ Սահեալ 'ի ներքոյ երկնից։ Սահեցցին փոփոխեսցին. Իմ. Է. 10։ Յոբ. Բ. 2։ Առ. ԺԸ. 9։ *Իսկ իմ անցեալ սահեալ 'ի վերայ յուզակ աղեացն։ Նաւեալք՝ 'ի վերայ խորոցն սահեցան. Ագաթ։ *Եւ զեղբայրն՝ թէև սուղ ինչ յանցանիցէ, սահի շրջի, և յամենեցունց լսելիս արկանէ. Մանդ. Ժ։ *Որք յարկամանեան կողմանդ սահեալք նշդեհութբ. Շ. ընդհանր։ *Զանտանելով ըղձանցականսն, այլ զսահելիս և զանցաւորս. Բրս. մրկ։ *Վայրապար թողումք սահել 'ի մնաց. Ոսկ. մ. ա. 5։ *Ո՞չ յամենայն կողմանց սահէին զքև բարիքն։ Յամենայն կողմանց զձգնողաւն սահին քրտունքն։ Այլ՝ բիւրք թարախոյ՝ որք սահէին 'ի վերայ անդի. Խոսր։

ՍԱՀՄԱՆ, ի, աց. գ. Ὅρος, ὅριος, ὅρια. Terminus, limus, finis, modus. ὁρισμός, determinatio. որ և պ. սամն. Որոշեալ եզր վայրաց և գաւառաց. մէջն ծագաց. կողմն. կողմանք. ծագ տեսութե. չափ և նպատակ իրաց. ժամադրութիւն. ուխտադրութիւն. կանոնադրութիւն. կարգ. օրէնք. սընըր, սինօր, (կ յն. սինոտոս, որ է սահմանակից.) հատտ, սէրհատտ, հատտաստ, նիշանէ. և աաաաաս, բէօրէ, քանուն. *Սահմանք քանանացւոց 'ի սիդոնէ մինչև 'ի գազա 'ի գերարա։ Շուրջ յամենայն սահմանս նորա։ Մինչև ցծովն վերջին 'ի մանկն արևու ձգեալ լիցին սահմանքն։ Սահման եդիր. և ոչ անցանեն։ Ո եդ զսահմանս քո 'ի խաղաղութի. ևն։ *Սահմանք քաջաց ասէ՝ զէնն իւրեանց. որքան հատանէ, այնքան ունի. Խոր. Ա. 7։ *Ընդունել զսահմանաւն յանդգնեցու. Իսխ։ *Զի թէ այլոց բարեգործութեց չափ կայ և սահման, սորա ազօթից ոչ եղաւ սահման, այլ միշտ աղօթել. Խոսր։ *Ոչ սահմանաւ միոյ ժամանակի ասէ զբանն, կամ սակաւ արդարոց։ Ջերկրորդս սահմանաւ տասցի. Սարգ. ա. պ. Գ. և ա. յհ. Ժ։ *Տէր սահման էր արդարութե օրինացն. Եղն.։ *Այս է սահման օրինացն, դատել ընտրել և որոշել զբանն 'ի վատթարէն, զարդարն յանիրաւէն, և զճշն 'ի պղծոյն. Գէ. Ես։ *Երդնուցու երդումն սահմանաւ։ Ջսահմանս նորա՝ զոր սահմանեաց զանձնէ իւրմէ.

Թուոց ւ. 3 = 15: *Գրէ և սքն բաւական 'ի կրօ-նաւորաց սահմանն. Ը. ընդհանր:

ՍԱՀՄԱՆ. ըստ փիլիսոփայից. Ὅρος, ὁρισμός. Definitio. Բան բովանդակիչ բնութեան իրին. վասն որոյ և անունն կոչի համառօտ սահման: Տես զաղձքոյն իսկ զմատեանն Դաւ-թի անյաղթի յաղագս Սահմանաց:

ՍԱՀՄԱՆ. որպէս Եզր տրամաբանական. բառ. Ὅρος. Terminus. *Սահմանէ զսահ-ման՝ ասելով, եթէ սահման կոչեմ, յոր վեր-լուծանի նախադասութիւն 'ի ստորոգեալ և 'ի ներենթակայն. Անյ. վերլծ. արիստ: *Սահ-ման է, առ որս լուծանի յառաջադրութիւն. Դաւ. լուծ.:

ՍԱՀՄԱՆ. Λόγος. Ratio. Բան, որպէս բա-նական պատճառ. *Առ սահմանն ախոյեան անփոփոխն: Ոչ յանարուեստութեան արհեստի սահման: Ոչ արարողականք չարին սահմանք և զօրութիւնք են, այլ անզօրութիւն. Դիոն. անուան: *Ոչ մեայ սքանչելի, որոյ սահմանն ձանաչի: Եթէ եղելոյն ծանօթ է սահմանն, ոչ են է նշան, և ոչ եղեալն սքանչելի. Գրիգ. յ: *Շրջելով 'ի նիւթ, այսինքն թողլ տա-լով սահմանին, և ոչ կալլով զնա՝ չարանայ. Մաքս. 'ի դիոն:

ՍԱՀՄԱՆԱԲԱՐ. մ. Սահմանօրէն. իբ-րու սահմանաւ. որոշաբար. *Հարկաւոր է, զի սահմանաբար գիտասցէ: Ո՞յր այս գլուխ, և կամ ո՞յր ձեռն, ոչ եղիցի գիտել սահմա-նօրէն. Արիոպ. աւրինակ:

ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽ. գլխոյ կամ խի. գ. Μεθόριον. Confinium. Գլուխ երկուց սահ-մանաց տեղեացն. սինօր, սերհատ, սահրատ. *Ի սահմանագլուխ գաւառին հայոց. Ոսկի բեր:

ՍԱՀՄԱՆԱԳՈՉ. ա. Որ գոչէ յեզր իւր. կամ 'ի ծագն, որպէս ծով ծագաց 'ի ծագս. *Ծով համատարած տարաբերութեան նուաւ-գարանօք սահմանագոչ. Թէոդոր. կուսն:

ՍԱՀՄԱՆԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ. Տես ՍԱՀ-ՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. *Թուլայան յանդամէտ սահմանադասութեան. Ճ. Բ:

ՍԱՀՄԱՆԱԴԻՐ. դրի, րաց. ա. Դնող զսահման. օրինադիր. կարգադիր. *Մին ներ-ուէս սահմանադիրն և կարգաւորիչ քո բա-րեզարդութեանդ. Ճ. Ը:

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԵՄ. եցի. ն. Ὁροτίθημι. Determino, constituo. Սահման դնել. որոշել. կարգաւորել. կարգել. օրինադրել. սահմանել. նաաղ էրմէ. *Զամենայն ինչ ածային արգարութի կարգէ և սահմանադրէ: Հանձարողական հրամանն սահմանադրէ. Դիոն. անուա. և եղբ: *Սահմանադրեցին զօրն զայն առ ըստ ամէ զկիշատակ սոյա 'ի տօնա-խմբութիւն. Ճ. Դ: *Զոր ներքնաշարեալ քն սահմանադրեն գոհաբանութիւնք. Նար. կա: *Եկեալ հասանէին 'ի սահմանադրեալ կէտ պայմանի միրաւութեան. Ճ. Ա:

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὁρόθεσις, ὁροθεσία. Determinatio, constitutio, statutum, dispositio. Կարգաւորութիւն. որոշումն սահմանաց. և Տեսչութիւն վերին. օրինա-դրութիւն. վճիռ. *Կարգեալ ժամանակս, և սահմանադրութիւն բնակութեան նոցա. Գծ. ժէ. 26: *Անդ ոչ կալեալ ընդ մեզ վասն սահմա-նադրութեան. Ոսկ. յհ. բ. 10: *Բաժանէ զաշխարհս սահմանադրութեամբ՝ փոսս գործելով: Զգա-լի աշխարհիս վայր սահմանադրութի բաժա-նէ 'ի միմեանց զքաղաքաց և զգիւղից: Սահ-մանադրութի անդաստանաց. Խոր. բ. 74: Ը. Տօթ: Մխ. դտ: *Կանոնական սահմանադրութ հաստատեաց զօրինադրութեան. Խոր. գ. 20: *Քաղկեդոնական սահմանադրութեան. Լմբ. ա:

ՍԱՀՄԱՆԱԾ. ա. Սահմանեալ. ընդ սահ-մանաւ փակեալ. *Արդ զինչ. երենք զոն այլ, և յերկինս է սահմանած. բայց հաւա-րիմ, եթէ ոչ ով այնչափ մոլեգնի զայս ասել. Ոսկ. յհ. ա. 14:

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱԼ, ի, աց. գ. ա. Կալա-կալ՝ կողմնակալ սահմանաց. սահմանապահ. *Որ բդեշխն կոչէին, առաջին սահմանակալն 'ի նորշիրական կողմանէն. երկրորդ սահմա-նակալն յասորեստանեաց կողմանէն. Ատոմ: *Սահմանակալք իմ, և սահմանապահք. Թղթ. դաշ:

Եւ Որ ինչ կայցէ 'ի սահմանագլուխն. *Բնակել 'ի գաւառս հաշտենից, և 'ի ձորն նո-րին սահմանակալ. Խոր. բ. 7:

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ὁρικός. Definitivus. Սահմանիչ. որոշիչ. որոշողա-կան. վճռական. *Եղիցի անունն սահմա-նական: Զի թէ սահմանական գոլ ախոր-ժեսցին զանեղութիւն անուն: Ոչ ուրեմն է սահմանական՝ անեղութի. Կիւրղ. գնձ: *Սահ-մանական բանիւ համարի զմարդն քար գոլ. Խոսրովիկ: *Սահմանականն նախադասութեա-պացուցականին. վասն զի ակիզբն ապացու-ցութեան՝ սահման է. Անյ. պորփ:

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ. ի բաց որոշողական. որ-պիսի է բանադրանքն. Ἀφοριστικός. Exterminans, excommunicans. *Զաւետարանա-կան իշխանութիւն 'ի գործ առեալ, և բա-նիւ սահմանականաւ կապեալ զիշխանն. Յհ. կթ:

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ. Ὁριζόμενος. Terminatus, finem habens. որպէս Սահմանաւոր. հունաւոր. չափաւոր, ժամանակեայ. վեր-ջանալի. *Զի թէ տանջանքն եղծական, ա-պա և կեանքն սահմանական. Եզն. մաբ:

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ. Ὁριστικός, κή, κόν. Finitivus, indicativus. Ըստ քերականաց՝ է այն եղանակ կամ խոնարհումն բայի, որով նշա-նակի գլխաւոր որոշումն հանգամանաց ա-մանակին. *Խոնարհութիւնք են հինգ. Սահ-մանական, աներևոյթ, հրամայական. ըղձա-կան, ստորադասական: Սահմանական ներ-գործական բայից. կոփեմ, կոփես, կո-փէ. կոփէի. կոփեցի են. Թր. քեր: *Սահ-մանական է, յորժամ ասեմք. կոփեմ, գոր-ծեմ. իբր սահմանաւ եցոյց զի դէպ ժամա-նակն և զդէմն. Երզն. քեր:

ՍԱՀՄԱՆԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Ὁμορῶν, ὅμορος, σύνορος. Confinis, finitimus. Որ կից է ընդ այլում սահմանաւ երկրի. դրացի ըստ գաւառի. մերձաւոր. սինօրակց. *Սահմա-նակիցք նոցին: Զսահմանակիցս նորա. Ընդ-որդեան եզերաւացւոց սահմանակիցս քո. Դ. ա. ժբ. 42: Երեմ. ծ. 40: Եզեկ. ժզ. 26: *Զամենայն սահմանակիցս ապստամբս հնա-զանդեցին: Անդէք սահմանակցաց: Արկ ած զահ իւր 'ի վերայ սահմանակցացն՝ այլազգա-ցւոց. և ոչ եկին 'ի վերայ յակովբայ. Եւս. քր. բ: Բուզ. դ. 12: Գէ. ես. *Եկին յերկիրն քուշացւոց սահմանակցացն պարսից. Գնձ. Հեր:

ՍԱՀՄԱՆԱԿՈՂՄՆ. ա. գ. որպէս նոյն ընդ վերնոյն. *Սահմանակողմն եղբարց իւ-րոց. Մծբ. ժա:

ՍԱՀՄԱՆԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Որո-շումն և չափումն սահմանաց. որոշեալ չափ. *Զսահմանաչափութեան բանն ընդորգումն չնեէին տալ. Քեր. քերթ:

ՍԱՀՄԱՆԱՊԱՀ, ի, աց. ա. գ. Իշխան հանդերձ զօրօք՝ պահապան և վերակացու սահմանաց. սահմանակալ. կուսակալ. բդեշխ. և բանակ նորա: *Հաւատարիմ սահմանա-պահք իմ. Թղթ. դաշ: *Սահմանապահս յա-տրպատական աշխարհին: Սահմանապահս կացուցանէր: Սահմանապահ հեծեալ զօրաւորին. Բուզ. գ. 20: դ. 2. 22: *Զօրագլուխք սահմա-նապահք. Մեսր. երէց:

ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԽ ԼԻՆԵԼ. փախել 'ի սահ-մանէ անտի. *Սպասեալ անհնազանդն արա-րածք առաւելին՝ սահմանափախս լինել. Վրդն. ծն:

ՍԱՀՄԱՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. գ. փոփո-խութիւն սահմանաց և կարգաց. *Զայս սահ-մանափոխութիւն նախքանանասցիքն անցին զա-նիծիւքն. Եղիշ. յես: *Ժառանգեցին ըղ-կրկնակի նզովքն նոյի, զծխնադիլոյն և զսահմանափոխութեան. Մխ. առ:

ՍԱՀՄԱՆԵՄ, եցի. ն. Ὁρίζω (ըծ. ընդ որոշել). διορίζω. Termino, determino, praescribo, statuo, constituo, decerno. μετρέω, metior. որ և ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԵԼ. Որոշել. բա-ցորոշել. դնել 'ի մաի. կարգել. կարգաւո-րել. ամփոփել ընդ սահմանաւ իւրք. չափել. *Սահմանիցէ ինչ անձին իւրոյ: Ամենայն սահ-մանքն՝ զոր սահմանեացզանձնէ իւրմէ: Ի ժա-մանակ սահմանեալ պատրաստեցաւ: Որ հաս-տատեաց զերկիր, որ սահմանեաց զնա: Որոց մարդոյ ըստ սահմանելոյն երթայ. և այլն: *Եղք ածու փոքր, և թուով յայտ ընդ փոքու սահմանեալ: Մի ինև, այլ քև սահմանեացի ընդարձակութի ձեռին քո: Որ զարամա-կան սահմանեաց ծնունդ: Արծաթսիրու-թիւն ոչ եթէ 'ի բևրատագանգասակոյ սահ-մանի: Բազում ինչ խորհիմ յածայինան, այլ սահմանեալ զանձն իմ, զի մի պարծելով կործանեցայ. Խոր. ա. 1: Սարկ. ոչ: Շար: Վրք հց. բ:

ՍԱՀՄԱՆԵԼ. ի սահման անդր՝ յեզր կէն 'ի վախճան հասուցանելը. կր. վախճանել 'ի կատարումն ածեալ սահմանեցաք զբանս 'ի հայր և 'ի յորդի և 'ի հոգին աս. իգն. Վերլծ. իսկ յաւելն Շար. *Մահուամբ սահմա-նեալ զնի 'ի նոր գերեզմանին. բերդ 'ի երկին նչ. որպէս վախճանեալ, կամ ամփոփեալ:

ՍԱՀՄԱՆԵԼ. ըստ փիլիսոփայից. Ὁρίζω. Definio. Զեթուեալ և զբնուե իրաց էական բառիւք ամփոփելով բացատրել՝ եկեղաց և սահմանեցաք պետմաստափուլքիւն սահ-մանել անհնար է, եթէ ոչ նախ առաջին ա-սանինք, եթէ զինչ է սահման, զինչ է յա-րութիւն, և զինչ առաջնութիւն սահմանի: Ա-նուանն սահմանէ զանուսթիւն ենթակայիւ. Սահմ. բ. և այլն:

ՅԱՌԱՋԱԳՈՅՆ ԿԱՆԽԱՒ ՍԱՀՄԱՆԵԼ. Տ. ՆԱԽԱՍԱՀՄԱՆԵԼ. և ՀՐԱԺԻՐԵԼ ՅԱՌԱՋԱ-ԳՈՅՆ. Προορίζω. Praedetermino, praedefinio, praedestino. Գծ. դ. 28: Հռ. ա. 4: Ե-փես. ա. 5: ա. կոր. բ. 7:

ՍԱՀՄԱՆԻՉ, նչի, չաց. ա. Որ սահմանէ իւիք օրինակաւ. ևս և Հրահանգիչ. *Սահ-մանիչ է (զիրքն հերմեայ) ապագանգամանսն յաշակերտութեան. Եւս. գոլ. գ. 3:

ՍԱՀՄԱՆՈՐԴ, ի, աց. Տ. ՍԱՀՄԱՆԱ-ԿԻՑ. *Սոքաւորք սահմանորդք են եթէովպա-ցւոց: Եթէովպացիք, և նոցին սահմանորդք ա-րաբացիքն. Ոսկ. ես:

ՍԱՀՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սահմանելն. սահման. *Ծագման ծածկումն անձանց փակել՝ անձնիւթ հրոյ համանք վերոյ սահմանութե. Ը. փող:

ՍԱՀՄԱՆՕՐԷՆ. Տ. ՍԱՀՄԱՆԱԲԱՐ. *Բնաւորեալն 'ի նմա բարկութի՝ բնութե եզև երկրորդ անդամ սահմանօրէն. Թղթ. հաչեաց. առ Գր. փղ:

ՍԱՀՄԻ. գ. Երրորդ ամիսն հայոց. որ ըստ անշարժ տոմարի վերածի 'ի հոկտեմբեր և 'ի նոյեմբեր. Տոմար: Ցուցակ. են: *Սահ-մի, զի զնոյս հարաւայինն, և զայլ հիւսի-սայինն (հողմ). և զարձեալ խմաստնք արք սահմանեան զաւուրս խոցեաց առ 'ի զայլ ձմե-րոյնոյն. Վանակ. փարեմ:

ՍԱՀՈՒԿ. ա. Բառ ռմկ. իբր Լպրծու-ն. Հղի և սահելի ռամկօրէն ասեն նշանակէ

լարծիլ, գայթել. սայթաքել.) 'Ի սահուկ տեղւոջ ունիս զոտն քո. Ի Գիրս տոմարին։

ՍԱՀՈՒՆ. ա. Դիւրասահ. վաղանցուկ. թաւալական. շարժուն. հոսանուտ. փոփոխական. անհաստատ. փէթրէքին. 'Նախանձ զեղբարս արար հալածական քաղաքէ 'ի քաղաք, սահունս, սասանեցեալս, յածեալս. Մծբ. ժէ։ 'Նմանող անդնդոյ, և ալէկոծութեամբ սահուն եղեալ. Պիտ։

ՍԱՂԱՄԱՆԴՐ, կամ ՍԱԼԱՄԱՆԴՐ, ի, աց. և ՍԱՂԱՄԱՆԴՐԱՅ. ի.ից. գ. Նոյն և յն. լտ. Σαλαμάνδρα. Salamandra. թ. սէմէնտէր, սէմէնտէլ. Ազգ սողնոյ՝ որպէս ըղձողէզ կամ գկովագիւաց. որ ասի առկալ 'ի մէջ հրոյ առ ժամանակ մի. 'Սաղամանդրոյն պատմութիւն. սաղամանդրն կենդանի ինչ է, մեծութեամբ է այնչափ՝ քան զոր կովածուծն կոչեն. և կամ որպէս փոքր ցամաքային կոկորդիլոս. և է կենդանին այն ցուրտ բնութեամբ գերագոյն քան զբան. իբր զի 'ի հուր մտանելով նորա՝ շիջանիլ բոցոյն, և նմա ոչ այրել. Նոննոս։ 'Սաղամանդր գազան ինչ է, որ նման է կովիգեցի. անցանէ ընդ հուր, և շիջուցանէ. Խոր. [illegible]։ 'Սաղամանդր՝ հրոյ շիջուցիչ. Վրդն. ծն։ 'Սաղամանդր կենդանի ոչ վնասի 'ի հրոյ, այլ շիջուցանէ զհուր. Բրս. մրկ։ 'Սաղամինոր կայծանայ, և ոչ այրի. Վանակ. հց։ 'Մինն հուր կերակրի 'ի յետնա կղզին սուկիլիայ, և ոչ ծախի. որոյ անուն է սալամանդրա. Լմբ. իմ։

ՍԱՂԱՊ. ա. Որպէս թէ Սողեալ՝ սողոպեալ գանգալանօք. կամ սայթաք. զաղփաղփուն. գեղեւեալ. անհաստատ. գողդոջուն. յողդողդ. յեղյեղուկ. խոտորնակ. թիւր. սէլիմ, սալիմ, սալլանան. 'Զսաղապ և զանոսի միտս նորա յինքն յանկուցեալ վատահէ։ Սաղապ և սնոտի խաբեբայն։ Սաղապս իմն սնոտիս համարեալ զուխտ երդմանն սրբասայ. Ցհ. կթ։

Իսկ Ցիշ. ոսկ. յհ. 'Ի խոյզս մանրորսն սփրակարկամ սաղապս (այլ. սաղապս) իմաստութեան խնդիր արանց ծածարելոց ». կամ է գեղգերանք, և կմ գրելի է սապատ. զի զկնի յիշի և գաղտակրականն մարգարիտ։

ՍԱՂԱՊԱՃԵՄ, ի, իւ. գ. Ցողդողդ գեղգերանք. անհաստատ գնացք. շիջագայունի. յածումն իբր ճեմելով. սահեցումն. անյագ գանգաղ կամ փոյթ. 'Անյապաւով սաղապաճեմիւ մտաք յեգիպտոս. Խոր. գ. 62. 55։

ՍԱՂԱՊԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Խոտորեցուցանել. շրջել. 'Զի մարթ լիցի զնա և 'ի գեն մազգեզանց սաղապեցուցանել. Խոր. գ. 55։

ՍԱՂԱՊԻՄ, եցայ. չ. Դեգերիլ. շրջել. կրթիլ. 'Սաղապելով 'ի սոյն մէտ երանեացիս. Պիտ. ՀԸ։

ՍԱՂԱՊՈՒՄՆ, պման. գ. Τριβή. Commoratio. որ և ՍՈՂՈՊՈՒՄՆ. Սաղապիլն. գեգերանք. կրթանք. 'Եւ ոչ գարձեալ զփորձ ունել, որ առաւելն (կամ առ ամեն) է զօրութեան կամ սաղապման, մանաւանդ ագիտութեամբ զարգացեալ. Մագ. Էկեղ։

ՍԱՂԱՐ, ի, աց. գ. յոքն. լինի և Սաղարանի, Նայոյ, Նեայց. պ. սալար. որ և սէֆահսալար. ուսափ Սպասալար. Զօրավար. սպարապետ. սէրասքեր. (որպէս և յոգան սալարի՝ է հոմանիշ.) 'Արմենիոսէհ փուշտիպանացն սաղար։ Հրամանատու և աւագ զօրուն՝ փուշտիպան սաղար էր. Փարպ։ 'Ո՞ որ 'ի նոցանէ սաղարք լինիցին. Եղիշ. Է։ 'Քաղաքն նահատակեալ գունդ. հետևակացն, որ սաղարքն ասին, ևն. Լաստ. Գ։ 'Զոր ԷԵ գունդս սաղարանոյն տարեալ էր զնա թագաւորն. Ասող. Գ. 21։

ՍԱՂԱՐԹ, ու, ուց կամ ի, ից, և աց. գ. Θαλλος. Frons virens. (լծ. saliens.) գրի և ՍԱՂԱՐԴ. Տերև դալար, և ոստ կմ ուռ տերևալից. ճիւղ. ծիլ. փուլ տալըրքէրէն՝ էաֆրագ, ճօրագ, պէրք. ՆմանուԹ Վայ. գէսք. տալ, տալքըլ տալրագ. 'Պսակ սաղարթի 'ի սակս յաղթութեան. Պղտ. օրին. ծէ։ 'Զյաղթողն երկիցս և երիցս պսակել սաղարթաւ. անդ։ 'Սաղարթիւք ծառոց վարսաւորաց զանազանեալք 'ի պտուղս և 'ի տերևս։ Զօնեալ էր 'ի սօսին. զորոց զսաղարթուցն սօսափին, ևն. Խոր. ա. 15. 19։ 'Յառեւոյ և սրբելոյ զնա 'ի սաղարթիցն աւելորդաց։ Սաղարթ եմք քո միածնիդ. Լմբ. տփ. և ող։ 'Նա որ անսկիզբն՝ 'ի քէն փթթի մարմնով, սաղարթ տարածէ ընդ տիեզերս երկրի. Շ. փող։ Իսկ Շ. փող. հաւէտ. 'Ի գունեղ թաթաւեալ 'ի բոսոր՝ սաղարթուն կարմրորակ իբր խնձոր ». լինի սեռ. և գործ. կմ ուղղական, իբր ունակ սաղարթից։ 'Սաղարթօք վարսից պաճուճեալ (տունկ)։ Որ զսաղարթ սեւութեան վարսից 'ի ձեան կերպարան զարմանագործես. Նար. Ճ. կը. և ծէ։

ՍԱՂԱՐԹԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ և ունի յինքեան սաղարթս. դալարազուարճ. 'Սաղարթաբեր ծառովք ծաղկէր, սաստագոյն պտղաւէտէր. Շ. Եդէս։ 'Ես որթ արմատաւոր, և դուք ուռ սաղարթաբեր (կամ սաղարթաւոր). Նար. ծէ։ 'Ի լիբանան ծառածաղկեցաւ՝ վայգափթիթ սաղարթաբեր, զէմմանուէլն պտղաբերիայ՝ քաղցրաճաշակ աւխթ կենաց. Տաղ։

ՍԱՂԱՐԹԱԳԵՂ. ա. ն. Գեղեցիկ կամ գեղեցկացեալ սաղարթիւք. 'Եւ զծառս 'ի սաղարթագեղ պտղածնութեան շարժել. Պիտ։ 'Որպէս ծաղիկ բողբոջեցիք, սաղարթագեղ պաճուճեցիք. Շ. Եդէս։

ՍԱՂԱՐԹԱԶԳԵՑՈՒՄՆ. գ. Զգենուլն կամ ունելն զսաղարթս. դալարութի. 'Հիանալի էր սաղարթազգեցումն սոցա 'ի ձմերան. Թէոփ. Խ Դ։

ՍԱՂԱՐԹԱԶՈՒԱՐԹ. Տ. ՍԱՂԱՐԹԱԶՈՒԱՐՃ. 'Զձիթենի ծառն սաղարթազուարթ արարեալ՝ ետուր մեզ. Մաշ։

ՍԱՂԱՐԹԱԶՈՒԱՐՃ. ա. Զուարճացեալ՝ ուռճացեալ՝ զուարթացեալ սաղարթիւք, դալարազուարճ, սաղարթագեղ. տերևազգեաց. ստուարաղարթ. 'Բարձեալ ունելով զոստս և զուռս սաղարթազուարճս։ Սաղարթազուարճ դրախտ։ Սաղարթազուարճ տերևօք. Խոր. Հրտլ։ Մաշ։ Անան. 'ի յոհ։ 'Սեաւն սիրով փեսային կապեաց ըղձեղ յինքեան, սաղարթազուարճ զարդուք պճնեաց գործովք իւրովք. Տաղ։

ՍԱՂԱՐԹԱԹԱՓ. ա. Որոյ սաղարթն է թափեալ. տերևաթափ. 'Սաղարթաթափ լինել։ Սաղարթաթափ լեալ զգենուցու զոխրական ագեղութիւն. Փիլ. լին. ա. 9։ Պիտ։

ՍԱՂԱՐԹԱԼԻ. ա. Լի սաղարթիւք. տերևալից. դալարազգեաց. 'Զսաղարթալի տունկն պտղաւէտ. Երզն. լուս։ 'Թէպէտ երևին կանաչ և սաղարթալի, այլ ոչ ունին պտուղ. Ի Գիրս տոմարին։

ՍԱՂԱՐԹԱԽԻՏ. ա. Ոստախիտ. տերևախիտ. սաղարթագեղ. 'Սաղարթախիտ պտղոյն վայելչացեալ. Թէոդոր. Խչ։

ՍԱՂԱՐԹԱԾԱՂԻԿ. ա. Ծաղկազուարճ. ծաղկափթիթ. զուարթածաղիկ. 'Անմահին տունկ, սաղարթածաղիկ. և կենդանատու զօրութի. Թէոդոր. Խչ։

ՍԱՂԱՐԹԱՃԵՄ. ա. ('ի ճեմուկ բառէ.) Սաղարթազգեաց. սաղարթազուարճ. դալարազգեաց. 'Նոււ սաղարթաճեմ։ Սաղարթաճեմ ոստօք։ Բուրաստան ծաղկազարդ և սաղարթաճեմ. Թէոփ. Խ Դ։

ՍԱՂԱՐԹԱՃԵՄԱՓԹԻԹ. ա. Սաղարթազգեաց փթթեալ. դալարազուարճ. անթառամ. 'Սաղարթաճեմափթիթ բուսով վայելչացեալ. Թէոդոր. Խաչ։

ՍԱՂԱՐԹԱՃՈԽ. ա. Ճոխացեալ սաղարթիւք. սաղարթախիտ. սաղարթալի. 'Ծառն բոլորազարդ սաղարթաճոխ ոստօքն. Թէոփ. Խ Դ։

ՍԱՂԱՐԹԱՆԱՄ. ացայ. չ. որ և ՍԱՂԱՐԹԻԼ. Θάλλω, θαλλέω. Vireo, floreo, pullulo. φυλλυάω, frondesco. Սաղարթաւորիլ. զարդարիլ սաղարթիւք. բողբոջիլ և տերևս արձակել. ուռճանալ. դալարազգեաց լինել. 'Այսպէս ամենայն վայրն և քաղաքն սաղարթանայ իսկ, և բարեբաստի. Պղտ. օրէն. ծէ։ 'Սաղարթասցին և ծաղկեսցեն և պտղաբերեսցեն։ Սաղարթանայր բոլորն իւրածին զարմիւ։ Ընդ քո հովանեաւ սաղարթանալ և ծաղկել։ Սաղարթացեալ բուրաստանօք։ Քնական կրօնիւք, և կուսական բրաբիոնիւ սաղարթացեալ. Մագ. ... 'Դրախտ քաջազուարթ սաղարթացեալ. Ոսկ. յհ. ա. 31։

ՍԱՂԱՐԹԱՊԱՏ. ա. Սաղարթօք պատեալ. տերևապատ. 'Սաղարթապատ եղանիւր (աղամ)։ Սաղարթապատ եղանելով խուսափէր. Թէոդոր. մայրագ։ Գնձ։ 'Ի խանձարուրս պատէ, զի զսաղարթապատ և զմաշկեղէնն հանդերձ պատառեսցէ։ Սաղարթապատ լինին 'ի մէջ անտառախիտ ծառոց դրախտին. Զքր. կթ։ 'Զկարմիրն զգենու զքղամիթ, զի զսաղարթապատ պատառեսցէ զպատմուճանն. Ժղ. ... 'Ոչ ունելով ոստ տերևալից, և ոչ ուռս սաղարթապատս. Շ. բարձ։

ՍԱՂԱՐԹԱՏՈՒՆԿ. գ. Տունկ սաղարթաւոր. 'Արմաւենիք ծաղկեալք 'ի յերկրէ, սաղարթատունկք 'ի լիբանանէ. Գնձ։

ՍԱՂԱՐԹԱՐԿՈՒ. ա. Արկեալ զիւրև զսաղարթ. սաղարթապատ. 'Սաղարթարկու տերևովն հայթայթէին ծածկել զմերկութին ամօթալից. Ճշ։

ՍԱՂԱՐԹԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զսաղարթս. սաղարթալի. վարսաւոր. 'Ես որթ արմատաւոր, և դուք ուռ սաղարթաւոր (կամ սաղարթագեղ). Նար. ծէ։ 'Ծառք սաղարթաւորք. Նոննոս։ Վրդն. ծն։ 'Զբաղմախիտ անկոյն յարադալար սաղարթաւորաց։ Սաղարթաւոր և բազմոստեան արքայական անկոյն պտուղ քաղցրաճաշակ։ Զոստոնկըս սաղարթաւորս 'ի պաշտօն կռոցն՝ գիւղաց ձօնէին. Երզն. քեր. ... 'Ընձիւղեցաւ ծաղիկ զուարթ և սաղարթաւոր. Ճճ։

ՍԱՂԱՐԹԱՒՈՐԻՄ, եցայ. Տ. ՍԱՂԱՐԹԱՆԱԼ. 'Բազումք 'ի ծառոց նախ քան զթզենին ծաղկին և սաղարթաւորին, ոչ՟ նչին. Տօնակ։ 'Ցուցանք նախ քան զթզենին սաղարթաւորեալք. Կիւրղ. ... 'Ծաղկէր և հաւատն քրիստոնէից, և սաղարթաւորեալ զուարճանայր նահատակութեամբ վկայից. Ճ. Ա։ 'Քառահոլով վառակօքն արբուցանէ զախեզերս սաղարթաւորեալ։ Թզենի սաղարթաւորեալ. Տօնակ։

ՍԱՂԱՐԹԱՓԹԻԹ. ա. Որոյ սաղարթք են փթթեալ՝ ցցուեալ և բացեալ. 'Սաղարթափթիթ տերևովք կանաչազարդեալ. Անան. Եկեղ։ 'Յօքնուղէշ ընձիւղեալ բողբոջք անօրէնութեան սաղարթափթիթ. Սկևռ. աղ։

ՍԱՂԱՐԹԻՄ, եցայ, եալ. չ. Տ. ՍԱՂԱՐԹԱՆԱԼ. 'Ոստք չորացեալ արմատոյն ոչ պտղաբերին. և ոչ սաղարթեն. Ի Գիրս տոմարին։ 'Բուրաստան ամենածաղիկ սաղարթեալ։ Ծառովք պտղաբերովք սաղարթեալ։ Տեսանիցէք զթզենին սաղարթեալ. Ճ. Գ. Ածր. է. 6։ Տօնակ։ 'Անահաական գեց մատուցեալ՝ ըղձափնայինըն սաղարթեալ. Շ.

վէրք։ *Արմատ կենդանի ծառին սաղարթեալ, արեամբ անեղծն կողին բողբոջեալ (ոստեփանոս). Գնչ։ *Նոր են ծաղկեալ նրանենիք, նոր սաղարթեալ թզենիք։ Կանաչարոյս սաղարթեալ բողբոջախիտ վարդաթուփ. Տաղ։

ՍԱՂԱՐԹՈՒՄՆ. թման. գ. Սաղարթիլն. բողբոջումն. *Զանկոց աճումն, կմ զբուսոց սաղարթումն. Լմբ. ծղ։

ՍԱՂԱՐԹՈՒՆ. Տ. ՍԱՂԱՐԹ։

ՍԱՂԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սալարդն ոչ՝ իբրև զօրավար և առաջնորդ. առաջնորդութիւն. վերակացութիւն. *Որ եպիսկոպոս կամի լինել... և սաղարութե ցանկանայցէ, կմ գաւառաց կմ գեղից. Կանոն։

ՍԱՂԱՒԱՐՏ. ի,ից. գ. Περικεφαλαία, κόρυς. Galea. իտ. Elmo, celata. գրի և ՍԱՂԱՎԱՐՏ. (լծ. լտ. կօլէա. և հյ. աւարտ կմ վերտ. իբր սաղարի գլխարկ.) Գլխանոց զօրականաց՝ երկաթի կամ պղնձի. ևս և խոյր արքունի պաշտօնէից, և քահանայից. թէժէ պաշլըգ, գլուպահ, քաշըգուլլա, մըղֆէր, ղըֆար. *Սաղաւարտ 'ի գլուխ նորա, և զրահս վերաս զգեցեալ։ Սաղաւարտ պղնձի 'ի գլուխ նորա։ Սաղաւարտս և զրահս։ Եդ 'ի գլուխ իւր իբրև զսաղաւարտ զփրկութիւն։ Առէք զսաղաւարտն փրկութեան։ Դիցուք զսաղաւարտն յուսոյն փրկութե։ Դիցէ սաղաւարտ զդատաստան անաչառ. ևն։ *Ի բազմութէ սաղաւարտիցն, և 'ի փայլումն պատենազէն վառելոյ. Եղիշ. է։ *Դիր տէր սաղաւարտ. Պորփ։ *Եւ պահպանեա զմեհ անդամիս՝ սաղաւարտաւ քո նշանին. Ցօ. որդի։ *Սաղաւարտով փրկութեն ամրացուցեալ զգլուխս իւրեանց. Ղեւոնդ։

ՍԱՂԱՒԱՐՏԱՒՈՐ. ի, այ. ա. Κορυσσόμενος. Galeatus. Որ զգեցեալ է զսաղաւարտ 'ի գլուխ իւր. պաշլըգլը. *Սաղաւարտաւորք և վահանաւորք։ Վահանաւորս և սաղաւարտաւորս. Եզեկ. իգ. 24։ լը. 4։ *Պատենազէնք, սաղաւարտաւորք, գրօշաւորք. Բուզ. դ. 20։

ՍԱՂԱՒԱՐՏԵՄ. եցի. ն. Κορύσσω. Galeo. Սաղաւարտ զգեցուցանել. կր. զգենուլ. *Վառեա զաշակերտսն քո 'ի հոգևոր պատերազմն. սաղաւարտեա (զնոսա) յուսովն քո. Նեղոս։ *Ամենեքին սաղաւարտեալք և վահանաւորք։ Երևեցան ամենեքեան զինեալք և սաղաւարտեալք։ Սաղաւարտեալ յայնմ աւուր անաչառութ՝ աստ, ոչ գիտեմ զձեզ. Եզեկ. լը. 5։ Եղիշ. գ։ Լմբ. իմ։

ՍԱՂՄԱԲՈՅՆ ՄԶԱՆՔ. Νηδύς, μήτρα. Matrix, uterus, vulva. Միզն կամ մզանք՝ որ լինի բոյն սաղմին. արգանդ մօր. *Յովհաննէս մկրտիչ չև ելեալ 'ի սաղմաբոյն մըզանացն՝ խաղայր ցնծայր ընդդէմ կուսորդւոյն. Ոսկ. մ. ա. 4։

ՍԱՂՄՆ. մին, կամ ՍԱՂՄ, ի,ից. գ. Ἔμβρυον, βρέφος. Embryon, foetus, infans. παιδίον, puerulus. Որպէս թէ Սերմնաւոր յղացեալ (կամ սեղմեալ) յարգանդի մօր՝ եթէ աննկար, և եթէ նկարեալ. մանուկ չև ծնեալ. ուշգ, ռէշէմ, ռիշմէթ, էմպրիօ, ճէնին. զլոպէ. ճէնին, ճէնինլէր. *Եմբրեոն. (յն. էմպրիօն.) սաղմն. Գաղիան։ *Հարկանիցեն զկին յղի, և ելանիցէ սաղմն աննկար. Ել. իա. 22։ *Այն է՝ որ յարգանդէ մինչև ցայսօր ժամանակի սաղմն առեղծանէ. Կոչ. ծէ։ *Որ չէր բնաւ 'ի լոյս եկեալ սաղմն, անդէն խլրտեալ յորովայնի մօրն՝ մարգարէութե խօսէր. Ոսկ. յհ. ա. 11։ *Որպէս բնակի սաղմ յորովայնի մօր իւրոյ։ Զաղայս և զսաղմս. Վրք հց. դ։ Մծբ. ծա։ *Սաղմիցն յղացելոց՝ յորովայնին 'ի մարց անտի դիպելն վրիպակք. Կիւրղ. ծն։ Իսկ

ՍԱՂՄՆ ԱՌՆՈՒԼ. Տ. ՍԱՂՄՆԱՌՆԵԼ։

ՍԱՂՄՆԱԲԱՐ. մ. Ըստ օրինակի սաղմին, ըստ կերպի ծննդեան 'ի մօրէ. *Ինքն էն ած սաղմնաբար սեղմեաց միաւորյոյ իւր մարմին 'ի մէջ կուսէն. Սահակ։

ՍԱՂՄՆԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ՍԱՂՄՆԱՌՆԵԼ. *Յառաջ ոչ սերմանեցաւ, 'ի նոյն զուգի սաղմնացաւ. Եօթնագր։

ՍԱՂՄՆԱՆԿԱՐ. ա. Որ ինչ լինի նկարմամբ սաղմին յարգանդի. *Անկեզ պահեցար 'ի մեօքակերպ սաղմնանկար 'ի զուգաւմանութէ. Թէոդոր. կուս։

ՍԱՂՄՆԱՌԵՄ, կամ ՍԱՂՄԱՌԵՄ, եցի. ն. Συλλαμβάνω. Concipio. Սաղմն առնուլ կնոջ. ըմբռնել զսերմն, յղանալ. ծոյտուրմ. կր. յղացեալ լինել. *Եղիսաբեթ ըղձալով հանէս սաղմնառեաց։ Սաղմնառեաց ամուլն. Ոսկ. յովհ։ *Աղօթիւք ծերոյն եւ ած զխնդրելին, և սաղմնառեաց կինն. Վրք հց. ծա։

Որպէս և զկուսական յղութէ ասի, *Ի հոգւոյն սրբոյ սաղմնառեաց (կոյսն), և ծնաւ անախտաբար. Ոսկ. 'ի ծնն։ *Սաղմնառեալ ծառայական կերպիւ. Զքր. կբ։

ՍԱՂՄՆԱՌԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Յղացուցանել. *Զբարի սերմն օրինաց և հրամանացն քոց սաղմնառեցո և կենդանացո յարգանդ հոգւոյս իմոյ. Մաշտ։

ՍԱՂՄՆԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Σύλληψις. Conceptio, conceptus. ἔμβρυον, pullulatio. Յղութի, յղացումն. (Ներգ. և կր.) *Սաղմնառութին եղիսաբեթի։ Ի վեցերորդում ամսեանն սաղմնառութեն յովհաննու. Տօնար։ Ոսկ. յովհ. *Սկսեալ 'ի սաղմնառութեէն յովհաննու, և յաւետեաց կուսին. Մեկն. ղկ։ *Ծնունդք մարդկան 'ի սաղմնառութէ անտի նորոգին. Ցհա. ծէ։ *Զխորհուրդ եղև ածային սաղմնառութեն, զխորհուրդ անապական ծընընդեան. Պրոկղ. 'ի կոյսն։ *Զուրս այս հաւատարիմ, որ է մայր սաղմնառութեն մեբումս, Ոսկ. յհ. ա. 24։

ՍԱՂՄՈՍ, ի, աց, կմ ից, իւք. գ. Բառ յն. ֆսաղմօս. Ψαλμός. Psalmus. երբ. միզմօռ. զէմռա. արաբ. զեպուր. Նուագ քնարերգական. երգ հանդերձ նուագարանաւ. և Սաղմոսարան, իբր նուագարան կամ քնար գաւթի մարգարէի, և գիրք օրհնութեանց գաւթի. Սղմ. ն. ա. ը. բգ։ ռ. ևն։ *Ոչ յղմպել անսանէր զորդիսն յովբայ, այլ 'ի սաղմոս. Իսաիայ։ *Զսաղմոսից և զօրհնութեանց։ Սաղմոսաց. սաղմոսից. Ցհա. ծա։ Արղ։ *Անդադար սաղմոսիւք կայեն 'ի հանապազորդ պաշտաման։ Զգիշերն ամենայն սաղմոսիւք 'ի գլուխ տանէին. Եղիշ. է։

ՍԱՂՄՈՍ ԱՍԵԼ. Ψάλλω. Psalto, fidibus cano. ψαλτῳδέω, psalmos canto. Երգել ըզսաղմոս. և նուագել սաղմոսարանաւ։ Սղմ. ն. բգ։ ն. ռ։

ՍԱՂՄՈՍԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. չ. Ψαλμολογέω. Psalmos dico, condo. Սաղմոսս յօրինել և ասել. *Եւ մեք սաղմոսաբանեսցուք, և յոլովս գրեսցուք և չափեսցուք. Ասող. բ։

ՍԱՂՄՈՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ψαλμικός. Psalmicus. Սեպհական սաղմոսաց. *Սաղմոսականին սրբազնաբանութե։ Սաղմոսականացն սրբազնաբանութեց. Դիոն. եկեղ։ *Ի սաղմոսական երգոց։ Սաղմոսական երգն. Լաստ։ *Ի գաւթեան երգոցն զսաղմոսականն առցուք նուագս. Ոսկ. ուղ։ *Այսպիսի սաղմոսականաք մեծին գաւթայ՝ գերագոյն քան զբոլոր մարգարէիցն գասու. Մագ. լա։

ՍԱՂՄՈՍԱԿԻՑ. ա. Որ սաղմոսէ կից ընդ այլում. երգակից. պաշտօնակից. *Ո՛ղջ լերուք և գոյք սաղմոսակիցք իմ, և եղանակից. ճ. Ա։ *Երկնայինք երևէին, և սաղմոսակից լինէին մարդկան. Հ. կկմ։

ՍԱՂՄՈՍԱՆՈՒԱԳ, ի, աց. ա. գ. Ψαλτῳδός, ψαλμῳδός. Psalmorum cantor. Որ նուագէ զսաղմոս. սաղմոսերգու, և հարկանող զսաղմոսարան հանդերձ երգով. երբ. մէշորէր. տես ա. ն. է. 33։ ը. 33։ ծէ. 19. 27։ իը. 28։ բ. ն. է. 11։ ի. 22։ լէ. 15։

Եւ որպէս մակդիր Դաւթի. *Զնմանէ իսկ նշանակէ սաղմոսանուագն։ Ի սոյն և սաղմոսանուագն յորդորէ. սաղմոսանուագն և 'ի ճանապարհին իսկ որոգայթ եդեալ ասէ. Ագաթ։ Խոսր։

Կամ որպէս Սաղմոսական. Ψαλμῳδικός, ψαλμικός. *Սաղմոսանուագ ձայնիւ կամ ձայնից. Ոսկ. ղուկ։ Ասող. գ. 32։ *Սաղմոսանուագ երգոյն, կամ երգով. Նար. խչ։ Երզն. մթ։

ՍԱՂՄՈՍԱՍԱՑ, ի, աց. ա. գ. Ψάλτης. յոյմէ փսալդա. Psaltes, psalta, psalmista. ψάλλων, cantor. ἱεροψάλτης, sacrorum cantor. ᾄδων, ᾄδουσα, cantor, cantatrix. Որ սաղմոս ասէ կամ երգէ. երգիչ սաղմոսաց. սաղմոսերգու. սաղմոսանուագ. տես դ. բգ. գ. 15։ ա. եզր. է. 27. 42. 46։ *Դասք սաղմոսասացաց, և պարք պաշտօնէից. Լաստ. իգ։ Իսկ Նեղս. է. 67. *Երգեցիկք սաղմոսասացք՝ արք և կանայք ու. յն. երգողք։ *Սարկաւագք... գրակարդացք, սաղմոսասացք. Մխ. այրիվն։

ՍԱՂՄՈՍԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. *Մինչ սաղմոսասացութե պարապէին. Լաստ. իբ։

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ψαλτήριον. Psalterium. Գործարան կամ նուագարան սաղմոսելոյ. որ և ՍԱՂՄՈՍ. քնար տասնաղի՝ որ հարկանի 'ի նուագել զերգս. երբ. նէպէլ, նապալ կամ նէպէլ Տես Սղ. լբ. 2։ ղա. 4։ ի մ. ծը. 17։ Յոբ. իա. 12։ Ես. ւէ. 20։ Նար։

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ. որպէս Գիրք սաղմոսաց. *Զոր և գաւիթ 'ի գլուխ մարգարէական սաղմոսարանին գրեաց։ Զոր գաւիթ սաղմոսարանաւն երգէր. Իսխ։ *Սաղմոսարանն երգէ յառաջ քան զարև զանուն նորա. Ագաթ։ *Երկայն բանք, և նոր սաղմոսարանք, և հակառակաձայնք գաւթի. Ասող. բ։ *Բառականացայց հանապազորդեան յանդիմանութե սաղմոսարանին. Նար. կ։

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ. որպէս Սաղմոսանուագ. Ψαλμῳδός. Psalmicen. *Ասէ սաղմոսարանն. Համբարձէք իշխանք. Լուր գաւ.ք՝ինչ ասէ սաղմոսարանն. Կոչ. ճ։ Նիւս. կազմ։

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՐ. ա. Յօրինող սաղմոսաց և օրհնութեց. որպէս գաւիթ. ևս և մարմոյ քույր ահարոնի. *Էր մարգարէ և թմբկահար, ևէր յանցաւոր և խիստ արգար. ցնծայր խաղայր՝ հետ ասէր պար, ևէր հրաշափառ սաղմոսարար. Շ. առակ։

ՍԱՂՄՈՍԱՓՈԽ, ի, ից. գ. փոխ սաղմոսի. սաղմոս ինչ. *Ի սկզբանէ սաղմոսափոխիս մինչ 'ի կատարած. Լծ. նար։

ՍԱՂՄՈՍԱՔԱՂ. ա. Որ ինչ անկ է քաղելոյ զսաղմոս. *Որպէս և մեք 'ի սաղմոսաքաղ փոխեր չենք ասել (ալէլուիա)՝ Վանակ. հց։

ՍԱՂՄՈՍԵՄ, եցի. ն. չ. Ψάλλω. Psalmos dico. Սաղմոս ասել. *Սաղմոսեցէք այ մերոյ, սաղմոսեցէք թագաւորին մերոյ. Եղիշ. ուղ. ն. ժմ. հեն։ *Ուրախութբ սաղմոսեսցուք առաջի նորա։ Այն գաւիթ սաղմոսեաց առ այր։ Աղօթք հանդերձ սաղմոսելով. Խոսր։ Լմբ. յայտ։ Ճշ։

ՍԱՂՄՈՍԵՐԳ, ի, աց. Տ. ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՒ. Ψαλμῳδός, Psalmista, psaltes. ᾄδων, cantor. *Ի սաղմոսերգացն, և 'ի գանձագ.

նացն. Բ. Եզր. Ծ. 24. *Դանապանս և սաղմոսերգս. Նխ. Նեէմ։

Ցեղականն՝ մակդիր Դուլթի. *Վասն այսր և սաղմոսերգն ասէ. Բրս. լոր։ *Զոր յայտնապէս եցոյց մեզ գաւիթ սաղմոսերգն. Խոխ. *Սաղմոսերգն ասէ։ Բան սաղմոսերգին։ Ըստ բանի սաղմոսերգին. փարդ. սռէպ։ *Ցանգիման կացուցանէ և սաղմոսերգն՝ անլոժ. Բրս. հց։ *Առացեալ է սաղմոսերգին. թէ մռամ զծողովուրդ քո. Կոչ. Է։

ՍԱՂՄՈՍԵՐԳԵԱՑ. Նոյն ընդ վ. *Սաղմոսերգեացն ասաց 'ի գէմս յմի. որ ասաց ցիս՝ ասէ, որդի իմ ես դու. Կոչ. Ծ։

ՍԱՂՄՈՍԵՐԳԵԼ. ն. Երգել զսաղմոս. սաղմոսել. *Եւ գաւիթ մարգարէութեամբն սաղմոսերգէր. Խոխ. *Վասն այսորիկ սաղմոսերգեալ լինի յասուր եօթներորդի, աւետարանեսցէք օրըստօրէ զփրկութիւն նորա. Ոսկէփոր։

ՍԱՂՄՈՍԵՐԳԻՉ. Տ. ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՒ. *Ցառաջագոյն օրհնէր սաղմոսերգիչն (գաւիթ). Կոչ. ԾԴ։

ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՂ, ի, աց. ա. գ. Ψαλμῳδός, ψάλτης. Psalmista, psaltes, ta. Նոյն ընդ Սաղմոսերգ. սաղմոսերգու. որպէս մակդիր գաւթի. *Որպէս սաղմոսերգողն ասէ։ Զմեծ սաղմոսերգողն ընթերցիր։ Ըստ այլ սաղմոսերգողին։ Նորուն իսկ սաղմոսերգողին։ Լուաք 'ի սաղմոսերգողէն. Ճ. Գ։ Գրոց. 'Ի յոյսն։ Կիւրղ. գանձ։ Պիտ։ Ոսկ. ղուկ։ *Ի ձեռն սաղմոսերգողին գաւթի. Գնձ։ *Այս հոգի եթէ զհոգին առցէ, սաղմոսերգող (կամ սաղմոսող) առնէ (որպէս զգաւիթ). Ածաբ. պէնտէկ։

Եւ որպէս Դպիր, փսաղտ. երգիչ. *Ցորոց մի դպրակարգաց էր նորա, և միւսն սաղմոսերգող։ Սարկաւագաց և պաշտօնէից և կարգացողաց և սաղմոսերգողաց. Ճ. Գ. Ժ։

ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՒ, ուի, ուաց. գ. ա. Ψαλμῳδός, ψάλτης. Psalmista, psaltes, psalmicen. որ և ՍԱՂՄՈՍԵՐԳ, ՍԱՂՄՈՍԱՆՈՒԱԳ, ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՂ, ՍԱՂՄՈՍԵՐԳԻՉ. Երգիչ սաղմոսաց. սաղմոսասաց. գաւիթ, և հետեւողք նորա. և Դպիր. կղերիկոս. երգիչ. փսաղտ. *Սաղմոսերգուն ասաց 'ի գէմս յմի։ Զնոյն և սաղմոսերգուն ուսուցանէ։ Սաղմոսերգուին ասելով. Կոչ. Ծ։ Կիւրղ. Ղկ. և Գնձ։ *Զոր և սաղմոսերգուն վարդապետէ 'ի սբ հոգւոյն։ Սաղմոսերգուն գոչէ ասելով. Փարպ։ *Զայն բազմութեն սաղմոսերգուաց լսելի եղև քաղցր յոյժ. Խոր. Բ. 83։ *Առաջին աստիճան կղերիկոսաց, որք են սաղմոսերգուքն (կամ սաղմոսերգունքն). Մաշտ։ *Գայ սաղմոսերգուն (ըստ մեզ՝ սարկաւագն) 'ի մէջ եկեղեցւոյն, և ինքն միայն առանց օգնականի ասէ, Սաղմոս ասացէք Տն մերայ. Պտրգ. աւետ։

ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ψαλμῳδία. Cantatio psalmorum, psalmus. Երգ սաղմոսաց. սաղմոսասացութիւն. սաղմոս. *Սաղմոսերգութ զախտս խափանէ։ Սաղմոսերգութե հրապարակեալ. Վրք հց. ԾԷ։ *Աղօթք հանգերձ սաղմոսերգութեբ։ Խաչակրօն անդադար սաղմոսերգութբ. Ճշ։ Ճառ։ *Տուն ինչ յանձ սաղմոսերգուէն երգէր 'ի սանձանին։ Ասէ 'ի կատարածի սաղմոսերգութեն. Նխ. Բեթլ. և Յովհ։ *Մտանի, և ոչ ելանէ՝ ըստ սաղմոսերգութեն՝ 'ի կամսար չարչարանացն. Վրք. Ճեղբ։ *Զվկայութիւն 'ի վերայ բերէ 'ի սաղմոսերգուէն։ Որպէս և սաղմոսերգութեն ասէ. Ոսկ. հա. և Եփես։

ՍԱՂՄՈՍԻԿ, կամ } գ. Փոքրիկ կամ
ՍԱՂՄՈՍԿՈՒՆՔ. } փոքրագիր սաղմոսարան. *Ետ ինձ ած զփոքր սաղմոսկունս զայս. Վրք հց. Ժ։

ՍԱՂՄՈՍՈՂ, ի, աց. գ. Ψάλτης, ψαλτήρ. Psaltes, cantor. Սաղմոսասաց գպիր. փսաղտ. ('ի բայէս ողել յն. ձ̈ղօ. կամ աղաղակել. յն. օլօլիզօ. լտ. ուլուլօ.) *Թէ կէս սարկաւագաց, և թէ սաղմոսողաց։ Չէ պարտ գրակարդացի կամ սաղմոսողի կապս զուտովք արկանել։ Ոչ է պարտ աւելի զոմանս քան զկանոնեալ սաղմոսողսն 'ի բեմն հանել. Կանոն։ *Ի սաղմոսողացն և 'ի հրեշտակական դասուն սկսեալ՝ տանիլն յանգել յեպիսկոպոսն և 'ի քրովբէական դասն. Ցհ. Խմ. ռո։

ՍԱՂՄՈՍՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն սաղմոսասաց դպրաց. *Մինչդեռ մանուկն է, զպաշտպանութեն գործոյն կատարեսցէ, զընթերցողութեն, զսաղմոսողութեանն (կամ սաղմոսերգութեն). Լմբ. պտրգ։

ՍԱՂՄՈՍՈՂՈՒԹԻՒՆ, կամ ՍԱՂՄՈՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. *Պատրաստեալ պատուք զուարթացեալ մնոք 'ի սաղմոսութեն։ Ի սաղմոսուն անդ։ Մխիթարեմ սաղմոսողութբ. Եւագր. Ծ. Ծռ։

ՍԱՄԱՅԷԼ. Փոխանակ գրելոյ Սատայէլ, Սոդոյէլ. *Ունիս և դու ոսոխ քեզ զիշխանն մեղաց զսամայէլ (ուր հին ձ. զսադոյէլ)։ Տեսիլես անդ նստեալ զսամայէլ։ Ասէ ցնա սամայէլ. Վրք հց. Բ. Ղ։

ՍԱՄԱՐԱՑԻ, ցէք. որ և ՇԱՄՐՏԱՑԻ. Σαμαρίτης. Samaritanus. Տ. 'ի բռ. յատկ.։

ՍԱՄԱՐՈՒՀԻ, հւոյ. ա. գ. Σαμαρῖτις. Samaritana. Սամարացի կին. *Ընդ սամարիա (անցանէր), որպէս զի աշակերտեսցէ զսամարուհին։ Սամարուհւոյն անունն, յորմէ քն ջուր խնդրեաց, փոտինա։ Շնորհել սամարուհւոյն կենդանի ջուր. Երզն. Մթ։ Վանակ. հց։ Ոսկէփոր։

ՍԱՄԱՐՏԻԿՈՍ. Բառ անյայտ, որ մեկնի 'ի Հին բռ. փառասէր. և ըստ Լէհ. ծաղրածու, իբր յն. լտ. սամօրֆօգ... այլ ասոյգ ևս երևի, իբր Շամբատական, սամարացւոց նման. խառնակ, խռովայոյզ. ընչէանէ ձէ. *Սամարտիկոս չփոթութբ զմիմեանսք ելեալ, և այր ընդ առն 'ի կռիւ կաքաւեալ. Ցհ. կլ։

ՍԱՄԵՏԱՑՔ. } տոյց կամ տէից,
ՍԱՄԵՏԷ, տէք, } տեաց, տէիւք կամ
ՍԱՄԵՏԻ, տիք, } տիւք, տեօք. գ. Ἱμάς. Corrigia, lorum. δεσμός, vinculum. Կապ սամեաց, այսինքն լծոց. փոկն կապիչ և յօդիչ անրոյ լծոյն. ռմկ. սամտլ, սամընէր. *Կապիցես սամետիւք լուծ նմա. Ցոբ. ԼԹ. 10։ *Որ ոչ կապեցաւ սամետօք նորա։ Սամետիք նորա սամետիք պղնձիք։ Լուծ և սամետիք զպարանոց խոնարհեցուցանեն. Սիր. ԻԸ. 24. 27։ *Խորտակեցին զլուծն, և խզեցին զսամետս. Երեմ. Ե. 5։ *Սամետէ՝ բևեռքն (խաչի). Նար. յովէտ։ *Եզինս սամետիւք 'ի գործ լծել։ Ոչ պնդեն սամետք զպարանոց. Սեբեր. Է. Ծ։ *Ածեալ կացուցաք երկու եզն ամոլեաց պնդեալ սամետիւք. Ճ. Ա։ *Իբրև սամետէիւք երինջոց լծոյ։ Հաստատեալ զլուծ սամետիւք. Ոսկ. Ես. Եփս։ *Խզել զաշխատութեն սամետս զվարդապետութի օրինաց. Ցհ. Խմ. ափ։ *Լուծ զօրէնսն ասէ, և սամետի՝ զոր կապան կոչէ զվարդապետութիւն նորին։ Սամետէ և այլն։ Խզեցին զսամետսա. Մխ. Երեմ։ *Քակեսցէ իբրև սամետէիւք զհնազանդութեան վրիժուց անօրէնութեն խարեանց. զի որպէս ուժգին սամետէիւք քարշի լուծ, և նոքա թերահաւատութեամբ խարեանց քարշեին յանձինս զպարտութի ալ. Գէ. Եւ։ Տես և ՍԱՄԻՔ։

ՍԱՄԹԱՋՈՒՐ. Տես 'ի յաջորդ բառն։

ՍԱՄԻԹ, մթի կամ թոյ կամ թայ. գ. Ἄνηθον. Anethum. իտ. Aneto. (ըծ. Անիսոն. զոր տեսցես.) և Μάραθρον. Marathrum, foeniculum. իտ. Finocchio. Բանջար նըրբաթել տերևովք, անուշահոտ և կծուահամ, ջերմ և համեմիչ. է՛ որ բարձրագոյն բուսեալ, և է՛ որ ցածագոյն։ Առաջինն կոչի ռմկ. տաղէյանէ, ռեզէնէ, դարէանէ, շիթ. յն. անիթօն. և երկրորդն՝ փուրաք օթու, փարաղ օթու, չիւրէք՝ չէօրէկ օթու. յն. մարաթրօն. *Տասանորդէք զանանուխ, և զսամիթ, և զչաման. Մտթ. ԻԳ. 23։ Տես և Վրդ. Ծ։ և Բժշկրն։ *Անեթոն, սամիթ։ Մարաթրոն, հոռոմ սամիթ. Գաղիան։ *Կանեփհատն, կտաւատ, փոխինդ, հատ, սամիթայ ջուր (կամ սամթաջուր). Մանդ. Գ։ *Օձի աչք յորժամ ցաւիցեն, երթայ ուտէ զուռմրայ, որ սամիթ վայրենի. և ողջանայ. Վէցօր. Ը։

ՍԱՄԻՔ, մեաց. գ. Ζεύγλη. Jugum. Անուր լծոյ՝ միապաղաղ ոլորեալ, և 'ի ստորէ կապեալ սամետօք, և կամ երկմասնեայ ընդ միմեանս զօդեալ կապով սամետաց. (ռմկ. սամ, համքէա, համքաստ. արաբ. ռէյմ. երկականն՝ ռէմըգ). *Ոչ կապին սամիք պարանոցաւն. Բրս. Ղրփ։ *Եթէ սամիքն են արծաթի, լուծն էր ոսկի. Նար. Երգ։ *Կապիցես սամետիւք լուծ նմա. լուծ զածրընկալ խաչն կենարարին առէ. սամիք ածութեն և մարդկութեն անորոշելի միութբ միացեալ... քանզի էր ածութիւն 'ի մարմնի առանց բաժանելոյ. Նար. յովէտ։

ՍԱՄԻՔ, նմանութբ. Οἴαξ. Clavus gubernaculi, և gubernaculum. Քեղի. վերին ղեակ նաւին. փէտմէն. *Լուծք սատուարք ամոլիցն կցորդութեան (նաւին) բաժանեցան. սամիք ուղղչացն հերաց գալարեցան. Նար. ԻԷ։ *Սամիքն՝ ղծակ փայտն ասէ, ուր ղեկն ցցեալ է, կամ զղեկն. Լծ. Նար։ *Իբրև զնաւապետ որ վարահ յուղղիչ և 'ի սամիս նաւին առաքինութեն նստեալ։ Զսամեաց բուռն հարկանիցեն, և ուղղիչս նաւին եկեղեցւոյ լինիցին։ Ամենայն ընկղմեալ կորնչիցի, յորժամ սամիքն ուղղիչ նաւին չիցեն 'ի միջի։ Զսամիսն ուղղիչն (կամ ուղղչին) որ շրջշրջիցէ՝ ունիցի 'ի ձեռինն. Ոսկ. ՇԻմղ. և Բ. փիմ. և փէփ։ *Մի՛ 'ի բացեայ գտանիցիս 'ի սամեաց. Սեբեր. Ծ։

ՍԱՄՈՅՐ, մուրի, րաց. գ. ռմկ. սամուր. լտ. Mus ponticus. իտ. Zibellino. Չորքոտանի նման աքիսի և կուզի (կէմինծիկի և սամոյր), սևագոյն փայլուն մորթով. մանաւանդ Մորթն նորա ազնիւ, իբր սամուրենի. սամուր ֆիւրդ. *Սամոյր զինքեամբ արկեալ։ Զսամոյրեան զթիկամբքն արկեալ։ Թագաւորին զիւր սամոյրեան զգլխոյն առեալ՝ զիւր գէմս երեսացն ծածկէր. Աէծր. Գ. 8։ Եղիշ. Ը։ Բուզ. Ը. 15։ *Զհանդերձան ևս տեսցուք՝ որպիսի ինչ են. միթէ կամո, կմ սամոյրք. և ոչ ուրեք. այլ փառքն եղ զքև փակեալ են. Ոսկ. Ես։

ՍԱՄՈՏԻՔ. գ. Ռամկականն բառ իս սամետիք. (որպէս ոտք կամ ստորոտք սամեաց.) *Եթէ սամիքն են արծաթի, լուծն էր ոսկի, և սամոտիքն արբիշրմի. փոկեր շարած շարանըման՝ հոյլ մարգարիտ. Նար. փող։ *Լուծն՝ խաչն, սամոտիք՝ բևեռքն, որոք՝ աւետարանն. Ոսկէփոր։

ՍԱՄՈՒՐԵՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. որ և ՍԱՄՈՅՐՔ ասի. Մաշկեակ 'ի մորթոյ սամոյր կենդանւոյ. սամուր ֆիւրդ. *Զսամոյրենիս կենդանիս և զլենիս ագանէր. Բուզ. Ը։

ՍԱՄՍԱՓԵԼ. չ. Θρύπτομαι. Deliciis frangor, effeminari. որպէս ռմկ. հօփրթրմիշ։

բեքթեքիլ, ծեքծեքիլ'ի գնացս. *Սխգալ և սամսարելօգով ոտիցն առնիցէ. Առկ. Ժ. Զ. 24:

ՍԱՅԱՊԷՍ. մ. Οὕτως. Ita, sic. Սապէս. այսպէս. սոյնպէս. տաանյ. պէօյլէ, պէօյլէճէ. *Սայապէս զայսօրինակ վկայեաց: Ամենայն հայք մտին ընդ հարկաւ, սայապէս և առքեստան և ամենայն միջերկրեայք: Սայապէս և մուշեղայ եւ եւ ղինոյն գեղ մահու. Խոս. խր. Ո: Վրդն. պտմ: Ոսկ:

ՍԱՅԹԱՔ. ա. Գայթող. դիւրասահ. յողդողդ. դիւրափոփոխ. և խոտորեալ. զարտուղի. և Աջողակ. արագաշարժ. գայ. տր. ռոֆտ, էխ-րէ-ֆ. *Ըստ սայթաք և անհաստատ բնուէ կանանց. փարպ: *Հանապազ կոխէ զլին ամենայն չարեօքն, և զսայթաքն (կմ զսայթքն)'ի բարւոյն. Ցիւտփ.'ի Բասին Ացյէ: *Լեզուօք (երևեցաւ հոգւին սբ), զի առ բանն ընտիր և սայթաք գործեացէ. և հրեղինօք, զի զառաքելսն մաքրեացէ. Տօնակ:

ՍԱՅԹԱՔԵՄ. եցի. չ. Περιτρέπομαι. περιφέρομαι, παρακίνομαι. Titubo, vacillo, erro. ὀλισθέω, labor, lapso, labefio. Գայթել ոտիւք կամ ոտեօք. գթել ոտիւք. դողդոջել. շարժիլ. գրդուիլ. դեդեւիլ. տատանիլ. գայթագլիլ. սաղապիլ. խախախիլ. խոտորիլ. ցնորիլ. սահիլ, սխտիլ. գլըրթըլիլ. 'սալանմագ, գայմագ. *Եդին 'ի մոխ այնուհետև ոչ այսր անդր սայթաքել. Ե. Ա. ԺԷ. 17: *Ոչ ինչ այնուհետև թոյլ տային սայթաքել խորհրդոց նորա այսր անդր. փարպ: *Զի մի ոք մի իւիք սայթաքեսցէ յածագնաց ճանապարհէն. Ածաղ: *Երբեմն սայթաքեն (երիվարք կառաց). երբեմն օձանն. Եղնկ. (հինտպ. սայթաքին:) *Ոչ դողդոջելով, և ոչ սայթաքելով: Ոչ գեդևի, և ոչ սայթաքէ, և ոչ դողդոջէ: Սայթաքեցին (տպ. սայթաքեցան)'ի ծշմարտութէ անտի. Առկ. յհ. Ա. 1. 3: *Սովաւ և ես սայթաքեալ անկանելով 'ի վայր. Պիտ:

ՍԱՅԹԱՔԵՄ. եցի. ն. } Ὀλισθάνω,
ՍԱՅԹԱՔԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } կամ ὀλισθαίνω, παρακινέω. Labefacio, labefacto. Գայթեցուցանել. գթեցուցանել. տատանել. և քերել անցանել, կամ զանց առնել. *Մտածութիւն չարին սայթաքեաց զմիտս. Սիր. Գ. 26: *Կանգնեան և զիս իմ ընդ նմին 'ի գլորմանէ սայթաքողին. Շար: *Ոչ կարացեալ սայթաքել զհրամանս շապհոյ. Խոր. Գ. 34: *Զմիտս լուղացն առ վայր մի սայթաքեցուցանէր այսր անդր, զի զճշմարտութին անծեցուցեալ հաստատեսցէ. փարպ: *Զինեալ պատժական զօրութբ' սայթաքեցուցէ բարկութբ. Լմբ. պտրգ:

ՍԱՅԹԱՔՈՒԹԻՒՆ. գ. } Գայթումն.
ՍԱՅԹԱՔՈՒՄՆ, քման. } դանդաչումն. վրիպումն. խոտորումն. ցնորք. *Ընդվայրաբանութի, անկարգաւոր սայթաքումն, մոռացկոտութի. Վրք հց. Ե: *Գտաւ գիր սատեղաց, և ընթայք արեգական և լուսնի յիւրեանց կայանս, առանց իրիք սայթաքման. Ճռ. հռովմ. Տ. և ՍՆՍԱՅԹԱՔ: *Զհայելով բնաւ 'ի սայթաքմունս անտի հեթանոսական պաշտամանց. փարպ:

ՍԱՅԻՏ. կամ ՍԱՅՏՈՆ կամ ՍԱՏՈՆ. գ. Նոյն և յն. լտ. Σάτον. Satum. եբր. ասյա. Մար, և Գրիւ. *Սայիտն խեցեղէն է, չափ իբ քսեստայ: Չափ Ճ քսեստի լինի մար մի. և ըստ հելլենականի սայտոն կոչի, զոր կոչեն չափ հնձանի. Շիր. կշռ. և չափ:

ՍԱՅԼ. ի. եց. կամ ոյ, ով. օք. գ. Ἅμαξα. Currus, plaustrum. կառք բեռանց կմ բազմութե՝ ձգեալ յարջառոց, հովանաւոր կամ բաց. տես և ՎԱՅ. տճ. Էօքիւզ՝ Էխմ տրապայ, փօլու, ըճէճէ, հեշրած. *Տացես առնուլ յերկրէս եգիպտացւոց սայլս մանկանց և կանանց ձերոց: Լծեցէք զերինջսն 'ի սայլսն, և գեղք զնա 'ի վերայ սայլին: Եղաւ զեղինսդ յոլջակէզս, և զփայտ սայլիցդ և զցորեանդ 'ի զոհս: Զոր օրինակ հոլովի սայլ լի որայիւք, և այլն: Տես և ԿԱՌՆԱՍԱՅԼ: *Բերին սայլօք նոցին ուանի... հաւաքեալ 'ի սայլսն: Ցառաւել ռանջանացն ոչ եւ զօրէր գնալ, այլ 'ի ճանապարհին սայլով բերէին. Խոր. Գ. 32: Ճ. Բ:

ՍԱՅԼ կամ ՍԱՅԼՔ՝ նմանութբ. Ἀρκτοῦρος (որպէս թէ արջապահ). Arcturus, plaustrum. Եօթնաստեղեան կրկին աստեղատունք բևեռականք 'ի հիւսիս. և Հիւսիսային կոչմն երկնից. տես և ԿԻՑԿԻ կամ ԿԻՑԻԿԻ. Էէտի Էըլտըզը, Էէտի Գարտաշլար, օխմաղի բանըհ. եբր. ային. որ ըստ ոմանց է բազմաստեղք. *Որ արար զբազմաստեղսն, և զգիշերավարն, և զսայլն, և զշտեմարանս հարաւոյ. Յոբ. Թ. 9: *Բազմաստեղք և գիշերավար և սայլդ յիւրեանց փոփոխակ ամենայն աստեղաց. Առ. օր. Ճ: *Կալեալ զառաջնորդ աստղն զըստ սայլիդ. Պտմ. աղէքս: *Ընդէ՞ր երկու սայլք եղեն, և արեգակունք ոչ. առաւել սայլքդ զեկուցանեն ճանապարհս այնոցիկ՝ որ նաւուն գնան: Եղջիւրքն (սեղանոյ) առ չորս կողմանս աշխարհիս խոնարհեալ յառին. յարեելս և յարեւմուտս, 'ի միջօրեայ, և 'ի սայլն. Փիլ. Նխ. Ե. Եւ. Ե. 101: *Եօթն մոլորական աստեղքն... եօթն են և նոքա՝ որ կոչին սայլ. Ոսկփոր: *Հիւսիսային աստեղքն, որ յոմանց արքտոքոս կոչին. իսկ յոմանց հեփտաս ագրոն. իսկ յերկրագործաց սայլ, և 'ի նաւավարաց բազմոյթ. Ճ Գ: 'Ի ձեռն սայլիցդ: Հանդէպ սայլիդ: Ի սայլն կողմն: Ի սայլն կոյս. Շիր: Զքր. կբ: Սարկ. հանգ: Երզն. լս:

ՍԱՅԼ. որպէս Πόλος. Polus coeli, vertex et cardo mundi. Բևեռ երկնից. առանցք կամ ծղինիք, որ և իբր տառադարձութբ Բոլոր կոչի 'ի մեզ. *Առաջքստիսս (հողմն) 'ի սայլէն լեալ. Ածխտ. Ծ:

կամ Ἄξων. Axis. Առեղն, սռնի. *Իբրու առ հաստատուն իմն սայլն զարագաշրջանակին խաղացմունս շուրջանակի վարելով. Նխ. եզն. Է:

ԿՈՒՐԾ ՍԱՅԼԻ. Գունդն կամ ուռոյցք միջավայրի առանցից անուոյ սայլից. *Ի յառեղէն առեալ շարժումն կուրծն սայլին. և այն չորս կուրծն սայլին՝ աւետարանն էր քմին. Նար. փող սոյն:

ՍԱՅԼԱԿ. ի, աց. և ունք, անց. որ և ՍԱՅԼԻԿ. Սայլ փոքրիկ. արապաճըգ. *Ողա քահանայ եբարձ զտապանակն սայլակաւ: Եդին զնա 'ի վերայ սայլակի. Մծբ. ծԸ: *Առաքեցին հանդերձ տապանակաւն 'ի սայլակին: Դրդուեցաւ 'ի սայլակէ անտի անկանիլ: Ի վերայ ուսոցն բարձցեն զնա, և ոչ եթէ 'ի սայլակի. Եփր. Ա. Բգ: Ն Ա. Ձ: *Անցանէ 'ի մէջ գումակացն որպէս զանիւ սայլակաց. Պիտառ:

ՍԱՅԼԱԿԱՌՔ, ռաց. գ. Սայլ նման կառաց, կամ կառք նման սայլի. *Ուղեորական գրաստ, և սայլակառս. Պտմ. աղէքս:

ՍԱՅԼԱԿԵՐՊ ԱՍՏԵՂՔ. Ἄρκτος. Ursa. Սայլք. աստեղք հիւսիսոյ, որ և ասին ԱՐՋ մեծ և փոքր. *Որ բնակեալ իցեն 'ի ցրտաշունչ աշխարհն հիւսիսոյ, որ մերձաւոր դիրացն են շրջանաց սայլակերպն աստեղաց. Վէցօր. Է:

ՍԱՅԼԱՏՈՒՔ, կամ ՍԱՅԼԱՏՈՒՆՔ. ա. գ. Ἀμαξόβιος. In plaustris habitans. որ և ՎԱՅՎԱՏՈՒՆՔ. և ՎԱՐՁԱՒՈՐՔ. Բնակեալք կմ 'ի սայլս 'ի վաչկս տառապանդական կենօք, (ոյք վարեն վարչօք զերկիրս սայլից). յն. ամաքսօպիօս, սայլակեաց, կամ սայլակեանք. *Բայց եթէ զվարչաւորս զսայլատուս ոք ասիցէ, (և) որ 'ի կողմանս սկիւթացւոց վայրադ հովիւք. Ոսկ. Է. խր. ծէ. (Թ. կէօչէր էվլի:)

ՍԱՅԼԱՑԻՑ. ցցի. գ. Ցից սայլի, որ է երկայն ձող իբրու զեակ. *Ընդ սայլացից հանեալ սատակեցին. Խոր. Գ. 35:

ՍԱՅԼԻԿ. Տ. ՍԱՅԼԱԿ. *Ածեալ են առ ծեալ զսայլիկն... և ահա չշարժէր սայլիկն այն. Նար. փող:

ՍԱՅԼԻՏ. գ. (ըծ. լտ. սէլլա, սէլլուլա.) Աթոռ. գահ. *Առ զսայլիտն ոսկի, յորոյ վերայ նստաւ կաթողիկոսն. Կիր. պտմ:

ՍԱՅԼՈՐԴ, ի, աց. գ. Վարող սայլի. արապաճը. *Սայլորդացն տեսեալ զոսկերս մարդկանն՝ թաղեցին 'ի նոյն հորս (կմ խորս). զոր զգացեալ արշակայ՝ հրամայէ զսայլորդսն 'ի վերայ հորոցն կախել զփայտէ. Խոր. Գ. 32:

ՍԱՅՐ. ի, ից. գ. (ըծ. ծայր.) Ἀκμή, ἀκωκή. Acies. στόμα. Os, cuspis, mucro. Սուր ծայր՝ կամ բերան և սուր սրոյ, եւ և տիգի. Գըլըճ աղզը. տես և 'ի բառն ՍՈՒՍԵՐ, Սայր սուսերի, կամ Սուր սուսերի. ըստ յն. և լտ. բերան սրոյ. *Ոչ սրոյ սայր, և ոչ հուր բաւական է 'ի բարկութէն մոլութէ ոգւոցն համբերել. Բրս. Բարկ: *Եառն զպարանոցս իւրեանց սայրից սուսերաց. Ոսկ. Եբր: *Եհն առ զքաղաքն 'ի սուր սայր սուսերի, և 'ի տեգ նիզակի. (յն. լռկ, տիգաւորութ, կամ նիզակաւ առեալ.) Ե. Ա. Ե. 11: 'Ի մի սայր սուսերի և 'ի մի տեգ նիզակաց (յն. լռկ, նիզակաւ). Գ. Ա. Ը. 4:

ՍԱՅՐ. իբր Սուր. ծայր և գագաթն լերին. *Ընդ երկինս թռչել, կամ զսայրս հատանել անցանել. Մագ:

ՍԱՅՐԱԴԻՐ. գ. Στόμωμα. Acies ferri. Դիրք սայրի երկաթոյ. սայր, բերան. *Բովք փորձեն զսայրադիր'ի մուխ (ջրոյ). Սիր. ԼԱ. 31:

ՍԱՅՐԱՍՈՒՐ. ա. Ὀξύς, ὀξύτατος, ἀπόξυς. Acutus, acutissimus, acuminatus. Որոյ սայրն կամ բերանն է սուր կմ սրեալ. հատու. Քէսքինը կամ ճօքը քէսքին' սիվրի՝ սրածայլին, պիճինկի. *Բայց գաւ. տես զնոյն հանգէսն սայրասուր սրոյն: Չէ բաւական սայրասուր սուսերն հատանել զմեզ 'ի յաւոյ յարութե կենաց. Ճ. Բ: *Իսկ մարգարէին գաղանաց ըղայրասուրն քարշէին (զսուսեր). Շ. Եղէ: *Զոր իբրև տեսանէ չարակնն, որպէս սայրասուր սրով հարկանի. Գր. նր: *Ի կողահերձ սայրասուր սլաքէ ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ 'ի խաչին: Պակասեսցին զէնքն սայրասուրք. Նար. Իը. ղԸ: *Մայրն՝ սուր խոցեցաւ յայնժամ 'ի նախատանացն սայրասուր սլաքօք. Լմբ. հմբ: *Հրամայեաց սղոցք սայրասուրք և տապակս երկաթիս պատրաստել. Ճ. Ա:

ՍԱՅՔ. այսինքն Սոքա. Տ. ՍԱ:

ՍԱՆ. ի, եց. գ. Λέβης. Lebes, olla. Կաթսայ՝ մեծ կամ փոքր. գազան, գազղան, բէնճէրէ. *Ի սան մեծ պղնձի, կամ 'ի պղնձի: Արար քիրամ զսանսն: Արկցէն 'ի սանս ջեռուցեալս: Եկեցին անդ 'ի սան տեսան իբրև զսագրուս. եւ: *Առեալ խոյ մի յօշեալ' ամանիայր 'ի սան. և յեռանդաւսէն 'ի մէջ սանին խլրտեալ. և էր 'ի սանին. Գիւ: *Կաթսայ յեռանդան. լակեցեց զսանն տաւանեան. ոչ զանց արարից զմեծարումն սանէ. բայց են գաւ առ ածային սանսն օրինաց: Մեծ քան զսանսն թեսաղաւքեան, մակաւաւոր է և սանին ափսոսիտեայ. լռեալ 'ի սանիցն. Մագ. ԼԷ. ՀԷ:

ՍԱՆ. ու, ուց. գ. (յորմէ՝ սնանիլ, և սնուցանել. որպէս և լտ. ալիմոնիա, 'իբրյէս

նոյ) . Θρέμμα, θρεπτός, τή. Alumnus, na. Անձն սնեալ ընդ ձեռամբ այլոյ. և իբր որդեգրեալ նմա. դէօլէմէ. բէբլէբրէ. ՚Արտաւազդ և վասակ սնուցանէին զորդի արքային զարշակ. Թողին զսանն բարեսնոց զարշակ: Զարշակ և զվողոդարշակ տուեալ մանուէլ սպարապետն իբրև զսան սնուցանէր. Բուզ. Դ. 18: Ե. 37: ՚Իսկ կլոռտեր որդւոյն յազկերտի գայեակին ուսհամ անուն Թագաւորեցուցանէր զիւր սանն, որում անուն էր պերոզ. Եղիշ. Է: ՚Սանու նորին. անուն էր նմա հռիփսիմէ: Համդերձ պարկեշտասէր նը սանուամբ հռիփսիմեաւ: Խօսել սկսաւ (գայիանէ) ընդ սանուն իւրում. Ագաթ: ՚Սան յաւազանէն լեալ սրբոյն գայիանեայ, սնուցանէ առ ինքեան զհռիփսիմէ. Խոր. Պտմ. հռիփ: ՚Գտանէ զօտայ՝ սնուցեալ զքոյր իւր խաչադինդուխտ: Սան նորա խոսրովիդուխտ կուսան համեստ. Խոր. Բ. 79: ՚Եամերայ սանու իւրոյ (այսինքն մուրթաքէի). Մծբ. Դ: ՚Ելցէ իբրև զսան ընդ առաջ նորա. և սանն մանուկ է. Գէ. Եռ:

ՍԱՆ. Հոգևոր որդի յաւազանէ՝ կնքահօր կամ կնքամօր: Շ. ընդհանր: և Կանոն:

ՍԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սան եղեալն ումեք. որդիացեալն. ՚Սրբն գայիանէ սանական հռիփսիմեաւ: Ուր վկայեաց սանականն հռիփսիմէ լր ընկերօքն. Ագաթ:

ՍԱՆԱԿԻՑՔ. կցաց. գ. որ և ՍԱՆԵՂԲԱՅՐ ասին. Այլևայլ սանք մի և նոյն կնքահօր. ՚Սանակցաց որդիքս չխնամենան: Սանակցաց Թոռներն խնամենան. Կանոն:

ՍԱՆԱՀԱՅՐ, հօր.} ռմկ. սանահայր, սա-
ՍԱՆԱՄԱՅՐ, մօր.} նամայր. Հայր և մայր զաւակին, որ լեալ է սան այլոյ՝ որք կոչին կնքահայր և կնքամայր. ՚Բայց չարութբ լը ցեալ Թագուհին՝ եւ գոքսիա սանամայր նորին. Գնչ. (այսինքն մայր Թէոդոսի փոքու, զոր կնքեաց ոսկեբերան): ՚Դեղահուր եղեալ ՚ի սանամօրէն իւրմէ. Մեծոփ:

ՍԱՆԱՑԻՐԱՍԵՐՄՆ. ա. Բուսեալ ՚ի սանայիր լեռնէ. ՚Բարձրաբերձ մայրիւք սանայիրասերմ ծառոցն. Նար. խչ:

ՍԱՆԳԱՍՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Ըստ որում անարգ՝ բաժնած կմ առիւյ ձայնեալ. և Թշնամանք ծառայական կարգի. անարգանք և գանք. (իբր ռմկ. չամար օշլանը. և Թօփումարր, ծէծափէփ.+շդէլ.)՚ Եւ որք զատորի լեզուն գլուխցեն, փոխանակ ընդ այդ գու առեալ ՚ի սանգաստականաց անդի զաւակայն առեն: Փոխանակ այնր՝ զի յետ այնորիկ ՚ի սանգաստականաց ՚ի բաց լինելոյ՝ առանձնէիր զապատակն վերջին. Ոսկ. Յ. ա. 16: Սէբէբ. Ծ: (Ն.յն. լոկ.ῥαχά, կմ այլ բառ.)

ՍԱՆԴ, ի,ից. գ. (որպէս Թէ ՚ի ձև սանի.) Ἴγδη. Mortarium, pila. Ընկան. քար կամ փայտ գոգեալ, յորում ծեծեն զարմտիս. Հավըն, հաւան, փինդէփ. ՚Անաքսարքոս արկեալ ՚ի սանդ (կամ սանտ), հարեալ լինէր նգով փայտեղինաւ. Նոննոս: ՚Եթանես ունայն, որպէս տուանն ՚ի սանդէն, որ ոչինչ վերացուցանէ ընդ իւր՝ յորոց մանրէն. Լմբ. առակ: ՚Գտեալ տակ ինչ խոտոյ, մանրեալ ծեծեցին ՚ի սանդս քարեայ. Հ. Յուլիս. ԻԸ: ՚Բարձցի սանդն պղնձի ՚ի դրանէ քումմէ. Կողլոն: ՚Բառնալ զսանդն ՚ի մէջ Թուղթ. Ոսող: Տես և ՍԱՆԴԻՏՈՌՆ:

ՍԱՆԴԱԼ. կամ ՍԱՆՏԱԼ, ի, կամ ոյ. գ. որ և յն. սանդալիոն, սանդալիոն. պ. օէնթէլ. Σάνδαλον, σανδάλιον. Sandalum, solea. Հողաթափ. մուճակ. մոյկ. (լծ. մաշիկ, և մազուլ, որ են ՚ի ձև հողաթափի. որպէս և ռմկ. նալըն ասթըղ՝ նմանաձև՝ է ... , նաւակ.) ՚Ի փուԹոյն եԹող զսանդալ իւր: Սանդալս ոտից, և վերարկու: Զընչէլին զփոշի սանդալոյն: Ունէր սանդալս ևս յոտսն: Զմաշկեղէն գօտին, և զսանդալ հողաթափին: Զփայտեղէն սանտալս. Վրք հց. առէպ: ՚Ագուցեն նմա ոչ սանդալս, այլ զարմորական կօշիկն. Մաշփ. ջահկ: ՚Սանդալ. հողաթափ, կամ չմուշկ. Հին բռ:

ՍԱՆԴԱԼԱԻՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունի յոտս զսանդալ ևեթ. ՚Դանիէլ միահանդերձ մաշկանափորտ սանդալաւոր. Բուզ. Դ. 14:

ՍԱՆԴԱԼԻԿ. գ. Σανδάλιον. Սանդալ փոքր կամ անշուք. ՚Փոխանակ ոսկէկար և մարգարտահիւսուն կօշկաց ունիմ զսանդալիկս զայս յոտս իմ. Վրք հց. ծա:

ՍԱՆԴԱՀԱՐԵՄ, եցի.ն. ի սանդի հարկանել՝ ծեծել. հաւանփը՝ փինդէկրէ փէօյմէք՝ էդմէք. ՚Ի սանդահարելն առէր. սանդահարեա սանդահարեա զպարկս անարգարբեայ. քանզի ոչկարես զանարգարբոս սանդահարել. Նոն:

ՍԱՆԴԱՏՈՌՆ. Տ. ՍԱՆԴԻՏՈՌՆ:

ՍԱՆԴԱՐԱՄԵՏ, ի, մետք, տաց կամ տից. գ. Ἀδυτον, γῆ κάτω, κατώτατη, τον. Infernus, infernalis, terra inferior, infima, inferi, subterranei. (՚ի բառից Սան կամ սանդ, դար, մէտ.) Խորք երկրի. անդունդք. վիհ. ստորերկրեայ վայրք. ծոց հողոյ. ալք, ալուցք. դժոխք. եէր ալթը՝ փէթի, ճէհէննէմ, փըողէր. ՚Իջուցի զնա ՚ի դժոխս ընդ իջեալսն ՚ի գուբ. և մխիթարէին զնա ՚ի սանդարամետս ամենայն ծառք փափկութե. Եզեկ. լա. 16: ՚Բախեաց զԹանձրութի լայնատարած գետնոյս, և մեծ և անչափ Թնդիւնք հնչեցին ՚ի սանդարամետս անդնդոց: Զայնք հնչեցին սանդարամետք անդնդոց. Ագաթ: Շար: ՚Պատուանդան ոտից նորա երկիրս է, այլ հաստ է զօրութի նորա մինչև յանդունդս սանդարամետի. Կոչ. Ղ: ՚Երկիր բնութբ զստորին կողմն սանդարամետաց ունի: Ի ներքոյ ընդարձակ սանդարամետոյն երկրի. Վեցօր. ա: ՚Իջին դիտունք ՚ի ներքին սանդարամետս երկրի. Եփր. Բգ: ՚Որ ՚ի սանդարամետսն՝ սերապեայ ածն էր, հրաման պատասխանւոյ առնէր. Պրպ. աղէքս: ՚Թնդմամբ յանդնդէն՝ սանդարամետէն ՚ի հնչման ձայնէն. Գնչ:

Կամ ա. որպէս Սանդարամետական. և Սանդարամետայեա. ՚Զարհուրեալ գոլ զոյին զաւք սանդարամետից. Շար: ՚Սանդարամետից հոյլք. Շ. փող: ՚Մի ՚ի չար ուղխից սանդարամետին զբահեղեղ սատակմամբ ողողեսցիք: Հարկեցայ ես խնդրել ելս հրամանի Թողութե յատեկանէն, որպէս ածն երբեմն ՚ի սանդարամետէն արդարիադայ. Յհ. կթ:

ՍԱՆԴԱՐԱՄԵՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Χθόνιος. Terrestis. καταχθόνιος, ἀποχθόνιος, κατώτατος. Subterraneus, infernus, infernalis, inferi, mortui. Բնակիչ սանդարամետաց. անդնդային. ստորերկրեայ. և Ստորայինք. դժոխայինք: լիմպոսականք. մեռեալք հանդերձ. ՚Երկնաւորաց, և երկրաւորաց, և սանդարամետականաց. Փիլպ. Բ. 10. (որ ՚ի Թղթ. Աճառ. Է. գրի, ՚Երկնաւորաց, և երկրաւորաց, և որ ՚ի ներքոյ են քան զերկիր:) ՚Սանդարամետականն նշեցեալքն: Այնոցիկ՝ որ յերկրի են, և սանդարամետականացն: Ջուրք վերինք, և ջուրք ստորինք սանդարամետականք. Ագաթ: Փիլ. լհ. Տ. 121: Մծբ. ծԸ: ՚Երկնաստանեացն ածոց . . . և սանդարամետականացն, և այնոցիկ՝ որչափ երկնային ածս մականուանել. Պղատ. օրին. Է: ՚Այնոցիկ՝ որ ընդ երկրաւն ածոցն . . . բազմիցս սանդարամետականաց. անդ. ԺԲ: ՚Պաշտեալ առեալ, Թէ և ընդ սանդարամետականին կայսերցա: Յերկնայնոց և ՚ի ստորնայնոց, և ՚ի սանդարամետականաց մեռելոց. Նար. խը. կէ: ՚Փրրկիչն զերգէոնն առաքէր (՚ի խոզսն), և այնուխեղդեալ ՚ի ծովն՝ սանդարամետականին մատնէր զնոսա. Մագ. հէ: ՚Սանդարամետական եղեալ՝ յերկիր Թաղեա զգոյսդ, զի հազորդ սանդարամետականին լինիցիս. Սարգ. յն. Ղ: ՚Քուրմն գելփեայ կերեալ ՚ի զոհիցն, և արբեալ ՚ի սանդարամետական ջրոցն՝ առէ ցփիւնիպպոս. Կեղա. աղէքս:

Կամ գ. որպէս Սանդարամետք. ՚Գուցէ ՚ի սասանմանէ երկրի վերապատուութն լինիցի սանդարամետականացն. Նոննոս:

ՍԱՆԴԱՐԱՄԵՏԱՅԻՆ, այնոյ, կամ անոյ. Նոյն ընդ վ. ա. Χθόνιος, διαχθόνιος. Terrenus, subterraneus. ՚Դելփիս հարցուկ դիւթն ճոչակեալ ՚ի կառաեզան վտակէն սանդարամետանոյն. յն. ՚ի բոլոր ըմպելւոյն սանդարամետական պատգամին. Պրմ. աղէքս: ՚Շինեցի տաճար սերապեայ սանդարամետային ածոյն: Երևեցաւ յերազի սանդարամետայինն սերապիս. Կեղաց. աղէքս:

ՍԱՆԴԱՐԱՄԵՏԱՊԵՏ, կամ ՍԱՆԴԱՐԱՊԵՏ, ի. գ. Δήμητρα. Ceres. որ և ԴԵՄԵՏՐԷ չնծուհի երկրի. Պետ սանդարամետաց. իշխան դժոխոց, կմ շահապետ գերեզմանաց, դիք ստորերկրեայք. երկիր. հող. ՚Ոչ խնդրեալ հրաման պատասխանւոյ ՚ի սանդարամետապետէն (կամ սանդարամետէն) պրոդէիդայ. Խոր. Դ. 62: ՚Ուսոյ է այս, զի սանդարապետին (գեմետրայ չածուհւոյ) իբրև ածոյ երկրպագանեն. Կոչ. Ղ:

ՍԱՆԴԻՏՈՌՆ, ուին, ուանց. գ. Ὕπερον. Pistellus. Տոփան ծեծելոյ զիրս ՚ի սանդի. Հաւանի էլի. փինդէ+ Թօգմագը. ՚Յետոյ շրջիցիս մերկագոյն ևս քան զսանդիտառն (կամ ըզսանդատառն). Առակ. Դ. 31: ՚Հրամայեաց սանդիտառամբք ծեծել զնա. Ճ. Բ:

ՍԱՆԴՂԱԿԱՌՈՅՑ. ա. Կառուցեալ որպէս սանդուղք կամ ՚ի սանդուղս. ՚Ելք բարձրութեն սանդղակառոյց աստիճանօք ըստ յակորայ տեսութեն. Տօնակ:

ՍԱՆԴՂԱՁԵՒ. ա. Κλιμακοειδής, κλιμακώδης. Gradatus, scalae modo factus, scalaris. Ունող զձև սանդղոց կամ աստիճանաց. աստիճանաւոր. մէրտիվէն դիպի, փէրէճէլի. ՚Առ յակոբ սանդղաձև երկնաբերձ տեսլեամբ երևի: Յորդորէ ելանել ընդ սանդղաձև բանսն: Ելից առ քեզ մտօք յերկին, ընդ սանդղաձև բանիս քոյին. Ագաթ: Սարգ. ա. պ. Ճ: Յհ. օրհ:

ՍԱՆԴՂԱՄԱՏՆ, տին, տունք, տանց. գ. Κλιμάκιον. Lignum in scala transversum, gradus. Իւրաքանչիւր աստիճան սանդղոյ՝ որպէս մատն մատն. մէրտիվէն այագը, փէրէճէ, պասամագ. ՚Առաջին աստիճանն և սանդղամատն՝ խոնարհուԹիւնն է, զոր հոգւով աղքատութի կոչէ. Վրդն. առակաց: ՚Որպէս սանդղամատանց Թիւրելն և Թափելն և ջարդելն ՚ի բազմութէ երԹևեկացն. Մագ. և Երզն. ժէր:

ՍԱՆԴՂԱՏԵՍԱԿ. ա. Σκαληνός. Նման սանդղոց. սանդղաձև. ՚Որ ոչ սանդղատեսակ իցէ, այլ հաւասարասրուն. Պղատ. ժամբրաւն:

ՍԱՆԴՈՒՂՔ, դղոց. և գուխք, գխոց. գ. Κλίμαξ. Scala. κλιμακτήρ, gradus scalae. Գտանի գրեալ և Սանդուղ, և որպէս ռմկ. Սանդուղք, Սանդուխտ. (որպէս սանտորաձև ուղ կամ ուղի.) Ելանելիք աստիճանաւ, և աստիճանք նորին. մէրտիվէն, ներտէվան, ներդիվան, օխուկմ. ՚Եւ ահա սանդուղք հաստատեալ յերկրի: Բարձեալ բերէին սանդուղս և մանգղիոնս: Ընդ եօԹն սանդուխս ելանէին ՚ի նա: ԵօԹն սանդուխք ելանելիք նորա. Ծն. ԻԸ. 12: Ա. Դ.

է. 30: Եզեկ. խ. 22=37: *Երևեցան նմա սանդուղք լուսեղէնք, որ կանգնեալ էր յերկրէ յերկինս. Եղիշ. Է: *Ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբասէր սանդուղ երկնաչու. Նար. ՂԷ: *Բարի հնազանդութիւն. և նա է սանդուխք արքայութեան երկնից: Եղեալ սանդուխ՝ ելեալ բնակեցաւ անդ, և զսանդուխն առին. Վրք հց. ԺԷ: *Երևեցան նմա սանդուխք, և հրեշտակք՝ զի ելանէին և իջանէին. Կիւրղ. ծն: *Ի վերայ սանդղղոց կանգնեալ կայր: Ե՛լ ընդ սանդուխտանեղ սանդուխտ յերկրէ յերկինս. և յերկուս կողմանս սանդխտոցն էին ցցեալ տանջանարանս. Հ=Յ. Յէսր. ԺԸ. և ԻԷ: Նոյնպէս և Տօնակ:

ՍԱՆԴՐ, ՍԱՆԴՐԵԼ. Տ. ՍԱՆՏՐ, ՍԱՆՏՐԵԼ:

ՍԱՆԵՂԲԱՅՐ. Տ. ՍԱՆԱՍԻՑՔ: Կանոն:

ՍԱՆՁ, ի, աց կամ ուց, աւ, օք կամ իւք. գ. Χαλινός. Frenum, fraenum. κημός, camus. Բերանակապ երիվարի, կամ գայլ բերանոյ երկաթի կամ պղնձի. Տես և ԴԱՆԴԱՆԱՒԱՆԴ, և ԵՐԱՍԱՆԱԿ. լէմ, լիկամ, Թօմագ, պօւլէճ, ֆիլլին, ֆինէն. *Ի սանձս ձիոց: Ձիոց սանձս 'ի բերան դնեմք: Ի սանձս և 'ի դանդանաւանդս ճմլեսցես զկզակս նոցա: Սանձս երեսաց իմոց առաքեաց. Եզն: *Զձին սանձաւ թամբաւ առ և անց: Ձի թամբովք և սանձիւք: Հեծաւ 'ի վերայ նորա առանց սանձուց. Բուզ. Գ. 8: Կանոն: Պղմ. աղէտ: *Անտանելի երասանաւ սանձաց կրթութեան: Եւ ոչ զձի խստերախ հանդարտեցուցանել բանութբ սանձաց. Նար. ՀԷ: Ը. ԲՂԲ: *Իբրև 'ի սանձաց իմն ազատեալ մարդկային կեանքս. Նիւս. կազմ: *Սանձացն (կամ սանձուցն) բանաւորուն: Նախախնամութեան սանձօք առաջնորդեալ. Ածաբ. պատ. Նէորէփ: *Երասանակեալ զնա բարեպաշտութեամբք սանձօք. Մաշ: *Սանձս խորհրդոցն արկանէին. Եփր. ղհ. կամ Մանդ. Գ:

ՍԱՆՁԱԲԵԿ ԱՌՆԵԼ. Տ. ՍԱՆՁԱՀԱՐԵԼ. *Զայնպիսին իբրև զխռովարարս դարձուցանել և սանձաբեկ առնել արժան է. Կանոն:

ՍԱՆՁԱԿԱԼ, ի, աց. ա. Որ կալեալ ունի զսանձ երիվարին. որպէս հեծեալն. *Ոչ երբէք հարթ ընթանայ երիվար առանց սանձակալի: Խոհականն սանձակալ է ըղձգայարանացն. Նար. ԾԴ: Լմբ. առակ:

ՍԱՆՁԱԿՈԾ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. } Ἡνιοχέω,
ՍԱՆՁԱԿՈԾԵՄ. ծիմ. } ἡνιοχεύω. Habenas teneo, aurigo, moderor, rego. Կոծել և վարել սանձիւ զերիվարն. սանձահարել, նուաճել. ըմբերանել. *Զամօթ կրեսցեն, և սանձակոծ եղիցին այսու ճշմարտաբանութեամբ. Լմբ. հանգ: *Մղէն (զձին) երախանձութեամբն սանձակոծելով զկզակս. Պիտ: *Զախուն զերասանակ 'ի ձեռն առեալ՝ զսրտմտականն սանձակոծիցէ. Եղիշ. մտն: *Արարչին ամենայնի բնաւորական իւրով քաղցրութեամբն սանձակոծեալ ընկրկէ զբռնութին. Սարգ. ղրծ: *Զտապահակ ծովու բանութի խաղաղութե օրինիւ սանձակոծէր. Երզն. մթ: *Յորժամ երկուք սրտմտականն և ցանկականն սանձակոծիցին և վարիցին իբրև ձիք 'ի բանականէն, յայնժամ լինի արդարութի. Փիլ. այլաբ:

ՍԱՆՁԱԿՈՏՈՐ, ի, ից. ա. Χαλινὸν ἐνδακνῶν. Frenum commordens. Որ կոտորէ, կամ խածատելով ջանայ խզել զսանձն. լէմ գըրան. *Իբրև ձի թերավարժ խիստ բերանով սանձակոտոր: Այլ ոմն ձիս խօսնականն կարծրերախս սանձակոտոր արձակերասանս: Զօրէն ստամբակին սանձակոտորին՝ 'ի վախից մղին. Եւս. պտմ. Գ. 23: Նար. ԽԷ: Գնձ: *Ամենայնիւ սանձակոտորք եղեալ իբրև զձիս ամեհիս: Պիտոյ է կառավար և ուղղիչ՝ սիրոյն պատուիրանն. ապա թէ ոչ՝ սանձակոտոր լինի, և վայրապար ընթանայ. Սարգ. յկ. Է: Ը. Ժ. յհ. Է:

ՍԱՆՁԱՀԱՐԵՄ, եցի. ն. Χαλιναγωγέω. Freno, refreno, rego, moderor. Սանձիւ հարկանել և հարստահարել. սանձակոծել. սանձել. նուաճել. ընկճել. նկուն առնել. կրթել. *Ոչ սանձահարեսցէ զլեզու իւր: Որ կարօղն է սանձահարել զամենայն մարմին իւր. Յկ. Ա. 26: Գ. 2: *Յետ սանձահարելոյ զմակեդոնացիս, և գաղարելոյ պատերազմացն: Զի և ոչ զլեզուս չարս, և զագահութիւն սանձահարեսջիք. Խոր. Ջ. 3. և 89: *Յորժամ ոչ յումեքէ սանձահարին հարցուածովք, առաւել գրոց սնոց բարբանջեն. Եղնկ: *Կամէր զ.քո անգթութեան սանձահարել. Ճ. Ժ: *Ահիւն այ սանձահարել զանձն 'ի զգաստութի: Սանձահարել զգեղձնական բարսն. Յճխ. Ժ. և Է: *Յորկրամոլութե սանձահարեն զորովայնս. Կմ. նոց: *Որ 'ի հնոցին 'ի բաբելոնին զզօրութի բոցոյն սանձահարեցեր. Ճ. Բ: *Յետու զխորդանան սանձահարելոց. Կիւրղ. Ղէ:

ՍԱՆՁԱՀԱՐԻՉ. ա. Այն՝ որ սանձահարէ. սանձահարող. *Մի դաւաղան մովսիսի՝ սանձահարիչ փարաւոնի. Ոսկէփոր: *Իմաստունս արար զնոսա օրինաց, և սանձահարիչս բնութեանս. Մխ. դտ:

ՍԱՆՁԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սանձահարելն, իլն. *Տեսութի առանց սանձահարութե (յն. անսանձ. ἀχαλίνωτος, effrenis) թուի թէ 'ի վախից մղիցէ: Իբրև զձիս յըղփացեալս առանց սանձահարութե. Ածաբ. յայտն: Մագ. Ա:

ՍԱՆՁԱՐԱՐԱԿԱՆՆ. գ. Արհեստ սանձս շինելոյ. *Յոռի գոլ ասի սանձարարականն քան զձիականն: Սանձարարականն սանձս միայն առնէ. Անյ. վերլծ. արիստ:

ՍԱՆՁԱՐԿՈՒ. ա. Որ սանձ արկանէ. սանձահարիչ. *Յարմարիչ բանից, սանձարկու լեզուի. Նար. Դ:

ՍԱՆՁԵՄ. եցի. ն. Χαλινόω. Freno. Սանձ դնել. սանձակոծել. սանձահարել. լէմ իլէ զաղք էթմէք. արար. շանգ. *Այլ ոմն զերիվարն սանձէ, և միւսն 'ի կառսն ելանէ. Արիստ. Յ: *Զվիշապն անարի սանձեալ՝ 'ի մերոյս վերայ շահատակեալ յարձակեր տէրութեանս. Խոր. Ա. 25. *Որ զծով արարեր, և սանձեցեր զյանդգնութիւն ալեաց նորա դուզնաքեայ աւազով: Կախարդութի քո և զծոյլս սանձեաց. Ճ. Բ. Գ: *Զի սանձեսցէ զժպիրհ և զյանդգուգն կամս ապաժութենն: Ոչ զցանկականն խորխաակինութիւն սանձեցի. Յճխ. Զ: Նար. ԾԸ: *Սանձեալ թիակօքն զերիվարս տախտակագործացն (զնաւս). Ագաթ: *Զմարկիոնի սանձեաց զանհրաժանակ բերանն. Թէոդոր. մայրագ:

ՍԱՆՁՈՒՄՆ, ձման. գ. Սանձելն, իլն. սանձահարութի. *Ո՛վ հանդարտուի, պահոց հիմն, սանձումն լեզուի. Վրք հց. Գ:

ՍԱՆՋԱԽ, ի, աց. գ. Բառ այլազգական. որպէս Դրօշ. և Նշան արքունի. *Նկարել 'ի փառս (կամ 'ի վառս) սանջախաց և ալմաց (զնշան սէյ խաչի). Թղթ. դաշ:

ՍԱՆՏՐ. րոյ. ոյ, կամ րի, կամ տեր, տերք. գ. Κτεὶς. Pecten. որ և ՍԱՆԴՐ. այ. լանէ. Գործի ոսկրեղէն՝ փայտեղէն՝ երկաթեղէն, յորում են շարք երկայնատուր ժանեաց՝ 'ի մաքրել և 'ի գզել զմազ, զմաղեղէնս, զվուշ, զասր. տարագ, մաշտ, մըշտ. *Զյարմարեցին սանտրով զհեր գլխոյ իւրեանց. Փարպ: *Որպէս զպուրդ պարզեալ 'ի սանտրէ յստակեցից. Եփր. աղօթք: (Իսկ Սանտր ոստայնանկաց. Ենդէկեան Թարագը, Տիւրէտ, Տիւրէյէ. pecten vel scapus textoris, և այլն:)

ՍԱՆՏՐԵՄ, կամ ՍԱՆԴՐԵՄ. եցի. ն. Κτενίζω, πείκω. Pecto, pectino. Սանտրով յարդարել. Թարամագ, Թէլ էյմէք, լանիփէն, լանէ դէփէն. *Սանդրեր և հիւսեր զհերս տիկնոջ իւրոյ. Տէ իէւ. մարգ. խա: *Սանդրէին, և լուանային զմարմինս իւրեանց, և զհոգիսն կորուսանէին. Ճ. Ը:

ՍԱՊԱՏ. ի, աց կմ ուց. } Նոյն ընդ
ՍԱՊԱՏԱԿ. ի, աց. գ. } ռմկ. սէբէտ, սէբէտճիք, սէպէթ սանդըգ. Θήκη, κεστής, κιστίς, κιβώτιον. Theca, cista, cistella, arca, arcula. Կողով. արկղ հիւսեալ. սապատանակ. արկղիկ. *Սուգ զգեցցին սապատք զարդուց ձերոց. Եւ. Գ. 26: *Աննուին սապատս չորեքկուսիս: Ժողովեցին զերաբաքանչիւր ոք յականէ 'ի մի մի սապատ. Փարպ: *Զմորթն մեռուցանել և կազմել և դնել 'ի սապատի. Կողբացի: *Թագաւորն եդեալ զսապատակն 'ի վերայ քնքեան ծընկացն՝ յոյժ երկիւղիւ սպասէր. և երիցունքըն հանելով զնշխարսն հաւաքէին 'ի սապատն. Ճ. Գ: *Ձգեալ զձեռն իւր 'ի սապատակ զարդուց իւրոց, և զգօտին իւր առաքեր առ ագապիոս: Զապատակս ('ի լատ. սնտուկ) զարդուցն տեսանիցէք ունայնացեալս 'ի զարդուցն. Գէ. Ես: *Սուգ դարանութեն գիւղք. սապատ, գլխապատ, յերէն ունելով զանուանն. Երզն. քեր. (Թուի ասել, թէ սապատն է՝ որպէս սա պատող. և կամ գրելի է, սարպատ՝ որպէս նոյն ընդ գլխապատ:)

ՍԱՊԱՏԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. Καπηλεύων. Caupo, nundinator. և τραπεζίτης, mensarius, nummularius. Ունող և վարող զսապատս, զարկղ ընչից. վաճառական. սեղանաւոր, և այլն. սանտըգլը Տէյմէրտը դիւերիկէան. *Կրպակաւոր կամ սապատաւոր վաճառականքն: Լինիցիր դու ընտիր սապատաւոր վաճառական՝ ընդունել զգոյն, և յամենայն իրաց չարաց հեռանալ 'ի բաց. Ոսկ. Ծ. խոր: Կոչ. Ե:

ՍԱՊԱՏՈՂՆ, ղին, ղանց. ա. Κυρτός. Curvus, gibbosus. Այր ողն է իբր սապատ կամ սապատաւոր. քամակուռ. քամակոր. կող. գամբուր. *Այր ձեռնբեկ, կմ ոտնբեկ, կամ սապատողն. Ղևտ. ԻԱ. 19: *Ամբարտաւանն է իբրև զսապատողն. Ի Գէրս ճոլ:

ՍԱՊԵՆԵԹ. գ. Սապօնագործքն յանուն ումանց յառաքելոց. որ և ՊՐՕԿՏ ՍԱՒՍԱԹԱՅՔ ասին. *Զայս սեպհական ունել, մի հարցն աւանդեալ, սապենեթ գրեալ. Գնձ:

ՍԱՊԻՍ. մ. Ὡσαύτως, οὕτως. Sic, ita, similiter. Սոյնպէս. այնպէս. այսպէս. աստանօր. տօմա փէզօլէ. *Սապէս և որք միանգամ այլ ինչ այսպիսիք ասին. Արիստ. ստորոգ. սապէս: Տես և խոր. Ա. 3: Բ. 34: Գ. 4: *Սապէս և առ իս ես յետկար գրոյ ուղեալ. Յհ. կթ: *Կափուցեալ ղայս իբրև զխլուրդս. սապէս անխմատից ականջք իմն վարեցին. Մագ. Լ:

ՍԱՊՂԱՐ. ա. Բառ ռմկ. խեղ կմ հազմ ոտիւք. *Ձեռօքն թայլ, ոտիւքն սապղար: Կաղ եմ սապղար, և անտեր: Զարգասս և զսապղարսն (կամ զսապղարսն). Հ. մրգ. Ղ: օգ. ԺԲ: *Սիրող սապղարի, և անծանօթ հիւրի: Օտարաց խնամող, սապղարաց պահող. Գնձ:

ՍԱՊՈՆ, ի կամ ոյ. գ. ռմկ. սապուն. լտ. սափօ. յն. սաբօնէ. Տ. ՕՃԱՌ, ռմկ ՕՃառ. և ՕՇՆԱՆ. *Զսապոնին գինն, որով լուա.

ցաք զարիւնաթաթախ զգեստս քո զօրացդ. Մովս: *Ցամէն չարաւթ գիր մի աստնում լուանալ. Մաղաք. աբեղ:

ՍԱԳՈՒ, ի, կամ ոյ. Տ. ՀԱԼՈՒԷ. Ἀλόη. Aloë. Վստ. ծծէ. ծծէ. ծծէ: Բժշկր: *Առնլութի աատուել գառն է քան զասպա և զեղն. Ոսկեփոր:

ՍԱՌ, ի. Տ. ՍԱՌՆ. *Մարմին սառի և պարզոյ հանդիպեալ. Բրս. Խ Դ:

ՍԱՌԱՄԱՆԻՔ. Տ. ՍԱՌՆԱՄԱՆԻՔ:

ՍԱՌԱՑԱԾԻՆ. ա. Ծնեալն 'ի սառայէ, խառնակ. և սերունդք կամ հետեւողք նորա. *Սառայածին որդիքս, ու սառի արեգակն արդարութեն յայտնելոց էր. Վրդն. Խոստ:

ՍԱՌԻՄ, եցայ, եալ. Տ. ՍԱՌՆՈՒՄ. *Ի ջրոյ սառին, և 'ի հուր այրին. Գնձ: *Հիւսիս հեռի է յարեգական ջերմութենէ, և վասն այնորիկ սառեալ է: Սառեալ են մեղօք. Նար. երգ: *Ջսիրտ սառեալ մի խառովեր. Սիր. Դ. 3. (Նորն. սառուապելոյ. յն. ցասուցեալ, կամ սրեալ:)

ՍԱՌՆ, առին, առանց. գ. Πάγος, κρύος, κρύσταλλος. Gelu, glacies, frigus, և crystallus. Ջուր պաղեալ պնդացեալ. պաղ. սառ. պուզ. փծ. խսկ յն. ․․․ է և պաղպաղակ. ակն վանի. սառնատեսակ. դիւսթա. *Իբրև զտեսիլ սառին: Իբրև զձիւն կամ իբրև զսառն պաղեալ: Ցրտէ արգանդէ ելանէ սառն: Ձիւն և սառն: Իբրև զսառն ձմերայնոյ: Ցուրտ և սառն. և այլն: *Սառն է յոլովութիւն ջրոյ պաղեալ 'ի պարզոյ, և եղեալ է ցօղ թերասառոյց. Ածխոփ. Ե: *Ի ձմերանի սառամբ (կամ սառամամբ) լինիմ եւ ցրտական. Երզն. ոփ. Եբն: *Սառամբքն պնդեալ պատառէին մարմինքն. յորդառատ արեանցն ելմամբ զմեղաց շիջուցին զպարծրացեալ բոցն. Տօղ: *Որոց անդատառն լիճն եզև, ծաղիկն հրով պայծառացաւ, խնձորն սառամբն պարարտացաւ. Թէոփ. Խ Դ: *Լերինք՝ շտեմարանք սառանց են, և ներքոսարք՝ բնակարանք չարեաց. Ոսկեփոր:

ՍԱՌՆ. ա. իբր Սառնային. ցուրտ. հով. սառուցեալ. պաղ, պաղուկ, սառած. պաղ ․․․. *Ի սառն և նսեմ խաւարային կողմն յորութեան բանսարկուին. Լմբ. Ժղ: *Արծուին իջեալ 'ի սառն աղբիւր՝ մկրտի: Աղբիւրք սառն և ցուրտ բխեն. Ոսկեփոր: Երզն. Եբն: *Ծերն գեղեկոտ, սառն մարմնով. Լմբ. Նար:

ՍԱՌՆԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ զսառն կամ զսառնամանիս. *Հիւսիսային հողմն շնչէր եղեամնաբերս և սառնաբեր. Սխոփն:

ՍԱՌՆԱԳՈՐԾ. ա. Որ սառն գործէ կամ սառնացուցանէ. *Տիրական հրամանաւ սաստեցին հիւսիսային հողմոցն սառնագործ և անպտղաբեր բանսարկուին. Վրդն. եփ:

ՍԱՌՆԱԼԻՃ, լճի. գ. Լիճ սառուցեալ կամ մօտ 'ի սառնուլ. *Ի սառնալիճն զոր ծովեալ, զջուր ծովակին արեամբն ներկեալ. Գնձ:

ՍԱՌՆԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ սառին. սառուցեալ. *Ոչ այնուհետև սադնամբ սառնախառն օդ. Սխոփն:

ՍԱՌՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սառնային. սառուցիչ. սառնամանուոր. *Սառնական օդոյն սուզիչք: Ձմեռնային և սառնական: Ցրտութիւն սառնական (սանէ). Նար. ա. ․․․: Երզն. ոփ. Եբն: *Սառնական օդք. Փիլոն:

ՍԱՌՆԱԿԱՌՈՅՑ. Տ. ՍԱՌՆԱՍԱՌՈՅՑ:

ՍԱՌՆԱԿԵՐՊ. ա. Κρυσταλλοειδής. Sicut glacies. Ունող զկերպարան և զտեսիլ սառին. սառնատեսակ. սառն կամ պիլլորինման. *Ոչ հալէին զսառնակերպ զդիւրահալ զտեսակ անուշակ կերակրոյն. Իմ. ԺԹ. 20: *Աթոռ չորեքկուսի ծովագոյն սառնակերպ. Փարպ:

ՍԱՌՆԱԽԱԼ. ա. Իբր Սառնահալ. որոյ սառն է հալեալ. լուծեալ 'ի սառնապատ գոլոյ. *Գետն երասխ յարուցեալ գայր գարիւ և գարիւ, սառնախալ ջրակուտակ. Ագաթ:

ՍԱՌՆԱԿՈՅՏ. ա. Ուր իցէ կոյտ սառին, կամ կուտակեալ բազմութիւն սառին. *Որպէս հողմ հարաւոյ անդ հասեալ փլուցանէր զսառնակոյտ հրապարակն. Ճ. Ա:

ՍԱՌՆԱՀԱՐ. ա. Հարեալ յերեսաց ցրտութեան սառին. ցրտահար. ցրտագին. *Զքաղաքն մեծ կացուցեալ, որ էր կարի անխոյժելի սառնահար անդամոց: Մի յասրացն ցամաքեալ՝ սառնահար օգնեալ չորացեալ 'ի բաց հատաւ. Թէոփ. Խ Դ:

ՍԱՌՆԱՀՐԴԵՀ. ա. գ. Որպէս հրդեհ սառուցիչ. կամ սառն հրդեհիչ. ուր իցէ հուր և ցուրտ. *Որդն անքուն, մշտնջենաւոր տարտարոսն՝ սառնահրդեհ, լալ աչաց, և կրճել ատամանց. Եփր. Խոստ:

ՍԱՌՆԱՁԵՒ. ա. Սառնակերպ. սառնատեսակ. *Ջրեղէն կամար երկնագոյն կապուտակ սառնաձև. Ճ. Բ:

ՍԱՌՆԱՄԱԾ. ա. և ՍԱՌՆԱՄԱԾԵԱԼ. Մածեալ սառամբ կամ որպէս խառն ընդ սառին. սառնախառն. սառնապատ. *Ջեղխպատացոյ խստութիւն սառնամած հրովն մաշեալ. Տօնակ: *Մեղաց ձմեռն էառ վախճան, սառնամածեալ անխաքըն սուզան. Լմբ. 'Ի ծնունդ:

ՍԱՌՆԱՄԱՆԻ, նւոյ. գ. } Πάγος, κρύος. Glacies,
ՍԱՌՆԱՄԱՆԻՔ, նեաց. } gelu, frigus. որ և ՍԱՌԱՄԱՆԻՔ. Սառն. սառոյցք. սառնաբեր ցուրտ. պարզ. ամանակ կամ եղանակ սառին. օդ կամ հողմ ցրտագին. պաղ. սառուց, սառ. ․․․ փէրլէ ․․․, պաղ. *Նոր էր ողջակէզն. ոչ հրով, այլ պարզով և սառնամանեաւ ողջակիզեալ. Բրս. Խ Դ: *Սառնամանեաց անտասկք, ձիւնաբերք և կարկուտք: Տապքն ընդ սառնամանիսն կակղացուցանեն, և սառնամանիքն զտօթոյն թուլացուցանեն. Ածխոփ. Ե: *Ջաւուրս ցրտաշունչ հողմաշունչ սառնամանեաց (կամ սառամանեաց) անցուցանէին. Ագաթ: *Գագաթն (լերին) սաստկութեամբ սառնամանեաց թուէր պատեալ. Խոր. Ա. 25: *Ոչ 'ի սառնամանեաց ձմերայնոյն հովանային. Եղիշ. Ե: *Հողմ գառնաշունչ, և ջուրքն սառնամանիք, և սոքա 'ի մերկութեան. Սխոփն: *Շնչէին ցրտաշունչ սառնամանիք: Շնչումն սառնամանեաց. Շէր: *Ի սաստիկ սառնամանեացն դաշտին բրտացեալ էին ձեռք և ոտք մարդադաղէմ գաղանացն. Լաստ. ԺԷ: *Ի շնչելոյ հզօրին տացէ սառամանիս. Յոբ. ԼԷ. 10: *Ցրտով, ջրով, սառամանեօք: Օդք երբեմն զսառամանիսն շնչելով, և երբեմն զխորշակն բերելով: Ի սառամանեաց տանջանացն. Յճխ. Ժ: Եղնկ: Թէոփ. Խ Դ: Ճ. Գ. ստէպ:

ՍԱՌՆԱՄԱՆՈՒՏ. կամ ՍԱՌԱՄԱՆՈՒՏ. ա. Κρυμώδης. Frigidus. Որ յինքեան բերէ զսառնամանիս. սառնական. ցրտագին. գժնդակ. *Ջմեռն ածէր զձնունն Յի, զի պարզ և սառնամանուտ էր, և գժտամանակն՝ զի ձմերային էր. Բրս. Խ Դ: *Էարկ 'ի տարտարոսն սառնամանուտ: Ցամենայն հողմոյ չարութէ, և յամենայն սառնամանուտ (կմ սառամանուտ) ձմերայնոյ: Ախտք դէճք և հրայինք, սառնամանուտք արփինակերպք. Սարգ. Ը, ա. Գ. և յաւաղ. Գ: Մաղաք: *Ի վերայ հիւսիսային սառամանուտ չարուէ խորոյ. Գէ. Ես:

ՍԱՌՆԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Παγετώδης, κρυστάλλινος. Glacie sive gelu adstrictus, և Crystallinus. Սառնական. սառնակերպ. սառնատեսակ. ցրտագին. *Օդն խաւարչային գոլով և սառնային բնութ. Ածխոփ. Ե: *Հողմ սառնային և թանձր, որ և զնա ելթեր կոչեմք. Շէր: *Սրբեալ մաքրէ և նորոգուցանէ զսառնային գիջութիւնն: Ի լեռնային սրաղ և սառնային երկրի. Վստ: *Կազմել արեգակն՝ սառնային բիւրեղեայ. (յն. մի բառ.) Պտմ. աղէք:

ՍԱՌՆԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πήγνυμαι, καταπήγνυμαι. Congelasco. Որպէս սառն լինել. սառնուլ. պաղել. հովանալ. սառ ․․․, պաղել. պաղ ․․․, ․․․. *Հոգւոյս խմոյ՝ որ սառնացաւ 'ի շնչոյ աշխարհակուլ վիշապին: Ջերմացո զսառնացեալ հոգիս իմ 'ի գործս բարեաց. Մաշտ: *Սառնացեալ անզգամութբն, և ոչ բնաւ ջերմանայ ․․․ծային սիրովն: Սառնացեալ 'ի սիրոյն այլ: Մեղօք սառնացեալ վայր: Որք սառնացեալ են 'ի գթոյ, և բորբոքեալ բարկութբ. Լմբ. ․․․: *Վասն սառնացեալ բարուց ուսումնականաց մերում ազգի. Մէծոփ:

ՍԱՌՆԱՆՄԱՆ. ա. Նման սառին. սառնակերպ. սառնաձև. սառնատեսակ. *Երևեցաւ քեզ ծովագոյն սառնանման տեսիլ աթոռոյն: Կայր աթոռ ծովագոյն սառնանման: Երևեցաւ նմա խաչ սառնանման. Փարպ: Մէծոփ: Հ=Ց. և Հ. յաւ. Է:

ՍԱՌՆԱՇԷՆ. ա. Իբրև 'ի սառնէ շինեալ. *Ցիշելով զսառնաշէն պալատն եգիպտական կարմիր ծովուն. Փարպ:

ՍԱՌՆԱՊԱՂ. ա. Պաղեալ որպէս սառն. սառուցեալ և պաղեալ. *Ծովն անդնդափակ սառնապաղ յանկարծաբաց բաժանմունք. Ալ. խչ: *Ի սառնապաղ լիճն արկին զերանելիսն. Գնձ:

ՍԱՌՆԱՊԱՏ. ա. Սառամբ կամ սառնամանեօք պատեալ. սառնամած. սառնամանուտ. *Սառնապատք, ձիւնաթաղք: Տապանայր ծովն սառնապատ լճին. Ագաթ: Շար: *Ի ձմեռնային սառնապատ եղանակաց: Ցաւուրս սառնապատ ձմերայնոյ. Ջհր. Կբ:

ՍԱՌՆԱՍԱՌՈՅՑ. ա. Սառուցիչ և սառուցեալ որպէս սառն. սառնային. սառամանուտ. *Սառնասառոյց ցրտութե օդոյն շնչմունք. Անդ. Գ. 21: *Ջերմն լիցի փառաւորանութեն մեր, և մի սառնասառոյց սրբութե. Ի Գէրս Խոսր: *Հողմ սաստկախառն գոլով, և կամ սառնասառոյց: Ի գաժանուէ ձմեռնային սառնասառոյց (գրեալ էր՝ սառնակառոյց) օդոյն. Նանայ: որպէս և Խոր. Գ. 68. յորինակս ինչ, «Ձմեռն սառնակառոյց». այլ ձ. սաստկասառոյց:

Մերթ իբր Տ. *Սառնասառոյց պաղին կողմանքն հիւսիսոյ. Տօնակ:

ՍԱՌՆԱՍԵՐ. ա. Ի սերէ 'ի բնէ սառնանման. սառնակերպ. սառնային. *Ջեռուցանօղք զմերս սառնասէր սրտիցս անբորբոք շիջումն. Նար. ՅԱ: (կամ Սառնասէր. պաղեալ հովացեալ 'ի սիրոյ:)

ՍԱՌՆԱՍՈՅԶ. ա. Սուզիչ կմ սուզեալ 'ի մէջ սառին կամ սառնամանեաց. սառնասառոյց. սառնամանուտ. *Ցայսմ սառնասոյզ եղանակի: Ի ձմեռնային սառնասոյզ ձիւնախաղխաղ սառնամանեացն. Ցհ. Կբ:

ՍԱՌՆԱՍՈՒԶԻՄ, զեալ. չ. Սուզանիլ 'ի խորս սառին կամ սառնամանեաց. *Զմեղն չարութեն անփրեալ նոցա՝ զպատուոյ արդարութենն ոչ տան, սառնասուզեալք 'ի հեշտութեանց աշխարհիս. Շ. յաւ. ԺԷ:

ՍԱՌՆԱՍՈՅՐ. ա. Ընթերցիր կամ խմա Սառնասոյզ. *Ձիւնապատ սառնասոյր սա

[illegible] ... Աւետ. Ֆ. 3։

ՍԱՌՆԱՏԵՍ . ա.) Κρυστάλλινος. Crystal-
ՍԱՌՆԱՏԵՍԱԿ. } linus. κρύσταλλος, crystallus. [illegible]

ՍԱՌՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ . [illegible]

ՍԱՌՆԱՑՐՏՈՒԹԻՒՆ . գ. [illegible]

ՍԱՌՆԵՂԷՆ . ա. [illegible]

ՍԱՌՆՈՐԱԿ . ա. [illegible]

ՍԱՌՆՈՒԹԻՒՆ . գ. [illegible]

ՍԱՌՆՈՒՄ. } [illegible]
ՍԱՌՉԻՄ. } [illegible]

ՍԱՌՈՅՑ . [illegible]

ՍԱՌՈՒՄՆ , [illegible]

ՍԱՌՈՒՑԱՆԵՄ , [illegible] Πηγνύω, ψύχω, ψυχρίζω. Congelo, frigefacio. [illegible]

ՍԱՌՉԻՄ . Տ. ՍԱՌՆՈՒՄ։

ՍԱՌՍՈՒՌ. ՍԱՌՍՌԱԼ. Տ. ՍԱՐՍՈՒՌ, ՍԱՐՍՌԱԼ։

ՍԱՍԱՆ. գ. ա. [illegible]

ՍԱՍԱՆԱԿԱՆ , [illegible]

ՍԱՍԱՆԵՄ, եցի. ն. } Σαλεύω. Com-
ՍԱՍԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } moveo. [illegible]

Ի ԲԱՑ ՍԱՍԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. [illegible]

ՍԱՍԱՆԻՄ, եցայ. չ. Σαλεύομαι. Commoveor, concutior. μεταναστεύω, demigro. [illegible]

ՍԱՍԱՆԻՉ . ա. [illegible]

ՍԱՍԱՆՈՏ կամ **ՍԱՍԱՆՈՒՏ** . ա. [illegible]

ՍԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ . գ. Σάλος. Commotio, fluctuatio. σεισμός, terraemotus, concussio. [illegible]

ՍԱՍԱՆՈՒՄՆ , [illegible] Խոր. Փ. 68։

ՍԱՍՏ. Ի. Ից. գ. Ἐπιτίμησις. Increpatio, correptio, objurgatio, supplicium. σφοδρότης, acrimonia. ἀγανάκτησις, indignatio. ἐπιταγή, mandatum, [illegible]

[illegible]

ՍԱՍՏԱՄԵՐ . ա. [illegible]

ՍԱՍՏԱԿԱՆ . ա. [illegible]

ՍԱՍՏԱՄԱՐ . ա. [illegible]

ՍԱՍՏԵՄ, եցի. ն. Ἐπιτιμάω. Increpo, corripio, objurgo. ἐχβρεμάομαι, indignor. χατάρχω, impero, [illegible]

ՍԱՍՏԻԿ, ակի, իւ. գ. ա. Ἰσχυρός. Fortis, robustus. χραταιός, βίαιος, δεινός, ἀπότομος, θρασύς, violentus, gravis, acer, audax, [illegible]

ՍԱՍՏԻԿ . մ. Σφοδρῶς. Vehementer, [illegible]

ՍԱՍՏԻՉ . ա. [illegible]

եաց, և առնչիցս. Ոսկ. մ. ա. 23։ *Ըոդմնոքք՝ գիւաց օժանդակք ... աղօտչխալութեան սաստիկք. Կլիմաք։

ՍԱՍՏԿԱԲԱՐ. Տ. ՍԱՍՏԻԿ. մ. *Արիւնն հոսէր սաստկաբար իբրև զյորդահոսս աղբիւր. Սեբեր։ *Դժուար է սաստկաբար երկեցուցանել հրամանաւ պատասխանւոյ. այսինքն վճռաբար ասել. Արիստ. առինչ։

ՍԱՍՏԿԱԲՈՒՐՈՒՄՆ. գ. Սաստիկ բուրումն. *Սաստկաբուրութեամբ անուշահոտ ծաղկանցն. Փարպ։

ՍԱՍՏԿԱԳԻՆ. ա. մ. Սաստիկ յոյժ. *Առատ վտակ և սաստկագին՝ ըստ յորդութեան աւազանին. Ցմ. օրհն։ *Ի խոշոր լեզուէն առաջնոյ՝ փափկագոյնն հելլենացւոց. և սաստկագինն հռովմայեցւոց. Վրդն. ծնն։

ՍԱՍՏԿԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Σφοδρότερος, ον. Vehementior, tius. ἰσχυρότερος, fortior. Կարի կամ առաւել սաստիկ. *Բարբառ սաստկագոյն քան զորոտմանն. Եւս. եր. ա։ *Սաստկագոյնք քան զառիւծս. Եփր. թգ։ *Ի չարժման ումեմն սաստկագունի. Ճ. Ա։ *Վասն զբնութեն հրոյ սաստկագոյն իմանալոյ. Եղիշ։ *Զալիտին սաստկագոյն թշուառութիւն. Պիտ։ *Սաստկագոյն հրամանաւ, և քաղցր վարդապետութբ. Նար. յոբէր։

Եւ մ. Κραταιῶς, σφοδρῶς. Valide, fortiter, vehementer. *Ի սաստկագոյն վշտանալոյն մերոյ։ Սաստկագոյն նեղեալ հարկաց խստութբ. Գծ. իէ. 18։ Խոր. ա. 13։ *Յորդորեցաւ սաստկագոյն առ 'ի ցանկութն վերին կոչմանն. Բրս. գործ. (գրեալ էր սաստագոյն։) *Որքան սաստկագոյն և հաւատարիմ տեսանել ոք կամիցի (զարեգակն), այնքան զզգայութիւն նուազէ. Առ որս. բ։ *Վիճէին ընդ նմա սաստկագոյնս. Դպ. է. 1։

ՍԱՍՏԿԱԿԱՆ, ի, ալ. ա. Սաստիկ. մեծ. ահագին. *Ցաղագս մեծի և սաստկական աշխարհակալ շարժմանն. Սոփ. շարժ։

ՍԱՍՏԿԱԿՈՐԾ. ա. մ. Ուր իցէ կոծ մեծ. ուժգին և սաստիկ կոծմամբ, այսինքն ծեծմամբ կամ սաստիւ. *Զի թէ ոչ էին անընդգայք հրէայքն, առաւել ևս քան զեգիպտացիսն կրեալ էին չարչարանս 'ի սաստկակոծ սատակմանն երուսաղէմի. Ա. ճ։ *Մեռանիր սաստկակոծ պատուհասիւ յաղագս մեղաւորացն. Արծր. ա. 14։ *Խիստ և սաստկակոծս յանդիմանեէր զնոսա. Ոսկ. փող. յն. խստագոյն. αὐστηρότερον, austerius.

ՍԱՍՏԿԱԿՈԾ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. Ἐπιτιμάω. Increpo, arguo. Պատուհասակոծ առնել. հանել բանիւ. ուժգին սաստել՝ յանդիմանել. *Խօսեցաւ (կամ սխալեցաւ) և ստուար էալն, և սաստկակոծ արարին զնա. Սիր. ժ. 21։ *Սաստկակոծ լինի պետրոս, որ ընդդէմն 'ի կիր արկ. Ոսկ. մ. գ. 3։

ՍԱՍՏԿԱԿՍԿԻԾ. ա. Դառնակսկիծ. ժուարակիր. *Սաստկակսկիծն տագաշտեաք. Նար. իզ։ *Սաստկակսկիծ քրտնակայլին. Ցոզ։

ՍԱՍՏԿԱՀԱՐՈՒԱԾ. ա. Սաստիկ հարուածեալ. կոչկոճեալ. *Սաստկահարուած անձինս, որ ամենայն զքօսանք չարին եկն 'ի վերայ իմ. Բենիկ։

ՍԱՍՏԿԱՁԱՅՆ. ա. Մեծաձայն. ահագին. *Ի սաստկաձայն (կամ սաստաձայն. յն. երկքայլեան) ալեացն. Ոսկ. խւ։

ՍԱՍՏԿԱՅԱՂԹ. Տ. ԳՕՐԱՅԱՂԹ. *Նախանձայոյզք եղեւոք վասն սաստկայաղթութե նորա. Եփր. ճ։

ՍԱՍՏԿԱՆԱՄ. ացայ. չ. Κρατέω, ἐπικρατέω, ὑπερισχύω, κατισχύω, ἐπιτείνομαι. Invalesco, praevaleo, intendor, են. Սաստիկ լինել. բուռն և ուժգին գտանիլ. զօրանալ. առաւելուլ. առատանալ. յորդել. զայրանալ. *Սաստկանայր ջուրն։ Սոյն ևս քան զևս սաստկանայր։ Սաստկացան քան զիս։ Սաստկացաւ բանն արքայի առ յովաբ։ Սաստկացաւ քան զնա պատերազմն։ Սաստկանայ 'ի տանջանս անիրաւաց։ Սաստկացաւ 'ի վերայ նորա անօրէնութիւն։ Հրաման թագաւորին սաստկանայր։ Զայն փողոցն սաստկացեալք յոյժ։ Մասն զուրիա ընդդէմ սաստկացեալ պատերազմին։ Իբրև մարտն սաստկացաւ. ևն։ *Սաստկանայր գործ գառնութէ պատերազմին։ Սաստկացեալ 'ի նա ամծային սիրոյն ջերմութեն. Եղիշ. է։ Իգն։

ՍԱՍՏԿԱՆԴԱՄ. ա. Ցաղթանդամ. ուժեղակ. ամեհի. *Զսաստկանդամ երամս վարազացն գլորեցուցեալ սպանանեն. Փարպ։

ՍԱՍՏԿԱՊԱՀԱՆՋ. ա. Սաստիկ ճշգրտութբ պահանջելի. անողորմ. անվրէպ. *Համարն սաստկապահանջ, և համարատուն սրամտեալ. Վրք հց. իզ։

ՍԱՍՏԿԱՊԱՏԻԺ. ա. Ուր իցէ պատիժ սաստիկ. *Զդառնաբեր վրիժակս սաստկապատիժն պատուհասի ('ի սոդոմ). Անան. եկեղ։

ՍԱՍՏԿԱՊԷՍ. Տ. ՍԱՍՏԻԿ. մ. *Սաստկապէս հարեալ սատակեցան զօրքն հերովդի։ Յոյժ քաջախօրս, և սաստկապէս լայնս։ Սաստկապէս պատրաստեցան առ 'ի փորձուէ մեքենայիցն։ Սաստկապէս գլորդմամբ շարժել։ Պատերազմ սաստկապէս տան ընդ ոգւոյն. Խոր. բ. 27։ գ. 32։ Եղիշ. բ։ Փարպ։ Իգն։ *Վասն այնորիկ սաստկապէս ասէ, ո՞ մերձեցաւ յիս. Կիւրղ. ղկ։

ՍԱՍՏԿԱՋԻՆՋ. Տ. ԲՆԱՋԻՆՋ. *Զիարդ ոչ մնացին սաստկաջինջ լինէր. Վեցօր. բ։

ՍԱՍՏԿԱՍԱՌՈՅՑ. Տ. ՍԱՌՆԱՍԱՌՈՅՑ. *Սաստկասառոյց ձմերանն գառնութե։ Գիշեր մի պարզ և ցուրտ՝ գառնաշունչ օդով սաստկասառոյց։ Սակաւ մի ժամանակ երեկի սաստկասառոյց, և ապա ապականի, և կորընչի. Արծր. բ. 6։ Սեբեր։ Սարգ. յկ. ծ։ *Ձմեռն սաստկասառոյց (կամ սառնասառոյց. կամ սառնակառոյց). Խոր. գ. 68։

ՍԱՍՏԿԱՎԷՐ. ա. մ. Սաստիկ վիրօք. *Սակս սաստկավէր չարեացս։ Սակս իմոյ սաստկավէր պարտաւորելոյս։ Գտանէլս սաստկավէր խոցուածովքս։ Չարալլուկ զոգիս իմ 'ի մեղաց անըմբերելիս տանջեն սաստկավէրս. Բենիկ։

ՍԱՍՏԿԱՏԵՍԱԿ. ա. Սաստիկ տեսլեամբ. ահագին. *Ոչ եթէ զհնաւորական զինուք քաջալերիմք, և ոչ սաստկատեսակ և ամենաչար խոշտանկութբ. Կիւրղ. 'ի կոյսն. (այժմու յն. ոսկետեսակ և ամենագեղեցիկ խոշտանգանօք։)

ՍԱՍՏԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Κραταιόω, στερόω. Roboro, fortifico, firmo. Տալ սաստկանալ. զօրացուցանել, պնդել. յաւելուլ յուժգնութիւն. ռաֆֆորցարէ, ռաֆֆորցա-րէ. Սաստկացո՛ զպատերազմ ընդ քաղաքիդ։ Սաստկացուցին զպատերազմ առաւել 'ի վերայ նոցա։ Սաստկացուցանէր ըղձակատ մարտին 'ի վերայ նոցա. բ. Թգ. ժա. 25։ ա. Դ. բ. 35։ ծ. 50։ *Սաստկացոյց (կմ զօրացոյց) զմարտն. Խոր. բ. 57։ *Սաստկացուցանէր զհրամանն արքունի. Եղիշ. գ։

ՍԱՍՏԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Κράτος, βίαιον, ἀποτομή. Fortitudo, robur, violentia, abscissio, և այլն. Սաստիկն գոլ և հաստուժգնութիւն. ոյժ. բռնութի. խստութի. սաստկութի. առաւելութիւն. ֆէօցցէնձա, ռոպուստէցցա, վիօլէնցա, ինտէնսիտա, րիկօռէ, ասփրէցցա. *Սաստկութիւն անզգամութե։ Հոգւով սաստկութբ։ Կապեալք սաստկութբ։ Տես զքաղցրութիւն և զսաստկութիւն այ. 'ի վերայ կործանելոցն սաստկութի, և 'ի վերայ քո քաղցրութի այ։ Զի մի յորժամ եկից, սաստկութբ վարեցայց. և այլն։ *Բռնութի սաստկութե հողմակոծ ալեացն։ Ծով սաստկութբ ալեացն սպառնալեօք։ Ի սաստկութէ ծփանաց խորխորդոցն. Ագաթ։ Եղիշ։ Խոր. ա. 25։ *Առաւել սաստկութբ գերազանցեալ ահեղագոյն թագաւորութիւն աղեքսանդրի. Պիտ։ *Առաւել սաստկութի գանձուց զխորհուրդ մարմնոյ ծնանի. Եփր. վկլ։

ՍԱՍՏՈՂԱԿԱՆ. Տ. ՍԱՍՏԱԿԱՆ. *Ժամանակաւ ըղձեղ խրատեւ սաստողական. Երզն. ոփ. էրն։

ՍԱՍՏՈՒՄՆ, տման. գ. Ἐπιτιμία. Increpatio, correptio. Սաստելն. սաստ. յանդիմանութիւն. և Սաստկութիւն. *Կարգաւ սահմանեալք և վայելչաբար առ 'ի սաստուածն մեզ քահանայից. Կանոն։ *Ալեաց սաստումն (կամ սաստկութի. յն. բռնութի) ալեկոծէ զնաւ անհաստատուն. Նեղոս։

ՍԱՏԱԿ. որպէս գ. Արմատ բայից Սատակել՝ ռամկօրէն եւեթ վարի, և նշանակէ Դի, գէշ. մեռեալ մարմին անասնոյ կամ անհաւատի։ Այլ 'ի գիրս գտանի որպէս ա. այլազգական բառ սօփէ, սօփէնձէ. լծ. ընդ հյ. յստակ. այսինքն Պարզ. զուտ. սուրբ. լոկ. համակ. ողջոյն. և Անշուք. անզարդ. միակերպ. պուրպուր, սօլօ. սոյա, պօյօղը. էօւրէուր. էէօֆօրէ, չըպլաք. Λῖτος. (յորմէ իտ. Liscio.) Simplex, vilis. ψιλός (որ է սուղ.) nudus, merus, purus. *Մարկեղոս սատակ մարդ զքո որպէս զաւմոստացին յանդըգնեցաւ ասել։ Սատակ մարդ զանէրն՝ որպէս սաբէլ լիբէացի և պօղոս սամոստացի՝ մարկեղի մտուցեալ. Սոկր. ա. 36։ բ. 20։ *Պատմուճանն զմիապաղաղ և զսատակ ձև ունելով. Ոսկ. յհ. բ. 39. յ։ Իսկ անգ, ա. 28. *Ի սատակ նախանձուէ ասացին՝ զոր ասէին. այլ ձ. սաստիկ. յն. 'ի նախանձաւորութէ։ *Միթրին սատակ և սլիտակ. Թղթ. դաշ։ *Ամպոյ նման էր նա սատակ (աշտարակն), զերդ մըխիրոյ էր հանց չիտակ. անգ. հողմաբեր քաղցրաճաշակ, եօթանասուն երկու վտակ. Շ. տաղ։ *Սատակ ալլիտակ, որ նշանակէ զանմեզ քահանայութիւն, և զանխարդախ կալն ընդ այ. Վրդն. շնփ։ *Պսակ առնէ զոյգ, և պատմուճան պարսիկ սատակ, և գօտի ոսկեղէն. Կէլլոս. ողէս։ *Կանոն փրկչական պատկեր օրհնելոյ. եթէ սատակ գծով է (այսինքն պարզ ներկով), անկար է լուանալ. տեառնագրէ (մեռոնաւ) յայն տեղի՝ ուր գեղն հաստատագոյն է. Մաշտ։

ՍԱՏԱԿԱՄԱՀ. ա. մ. Չարաչար մահուամբ սատակեալ. *Անօրէնն հայհոյիչն զայս օրինակ անկեալ կործանեալ սատակամահ լինէր. բ. Մ. թ. 29։ *Մեռան սատակամահ. Ոսկ. եւ։

ՍԱՏԱԿԵՄ. եցի. ն. իսկ էր. իբր չ. Καταστρέφω. Subverto, everto. διαφθείρω, καταφθείρω, corrumpo, dirumpo. διαλύω, dissolvo. եւ առաւել ἀναιρέω, ἀναλίσκω, ἀπολλύμι, ὀλεθρεύω, ἀφανίζω, tollo, perdo, deperdo, extermino, են. Որպէս թէ ցյատակ աւերել. եղծանել. յատակել. վեր 'ի վայր շրջել. ապականել. բնաջինջ առնել. և Սպանանել չարաչար մահուամբ. կոտորել. կորուսանել (զերս, և զմարդիկ). աւրել. ջնջել. պօզմագ, էլգմագ, ուղիլատ էթմէք, փէրիշան էթմէք, օլթարան գըլըրմագ, գըրմագ, հօլալըրմէք. եւ և որպէս ռմկ. դաֆֆէտէլ. դափէլ. կօրընչէլ. կօրալօրել. ֆէրտէրմէք, ֆէրտէրմէք. *Ի սատակել տեառն զամենայն քաղաքսն զայնոսիկ շուրջ զբնակութեամբն։ Սատակել զամենայն արեգերս։ Զայլ թագաւորութիւն և զկղզիսն՝ որ խլրտէին, սա-

սատակեցին, և 'ի ծառայութեան կացուցին. Ծն. ծէ. 29: Եռ. ծգ. 5: ա. Դ. է. 11: *Պանթէոնն՝ որ է ամենադիւց մեհեան, 'ի փայլատակմանց սատակեցաւ. Եւս. եր. Բ: *Լուծաւ եղծաւ խաւարն, սատակեցաւ կորեաւ ախրութիւն: Հակառակ միմեանց են հուր և ջուր, և միմեամբք սատակին. Վէցօր. Բ. Գ: կամ *Ողորմութեամբ քով սատակեսցես զթշնամիս իմ: Սատակեցին յիւրայնոց իւր հազար արանց, և տապաստ արկին: Հարուածովք կամակոր օձիցն սատակէին: Եղեւ որդնալից՝ սատակեցաւ: Ոչ ևս եղիցի ջրհեղեղ՝ սատակել զամենայն մարմին: Զընտիր ընտիրս յիւրայնոց սատակեաց: Անհասարակ սատակել զազգն յուդայեցւոց: Որ յապարանս ամրացին, անդէն 'ի ներքս սատակեցին. ևն: *Որդնալից եղեալ սատակէր (յն. փչեաց զոգին). Ոսկ. Տ. ա. 4:

ՍԱՏԱԿԻՉ, կչի, չաց. ա. գ. Ὀλοθρευτής, ὀλοθρεύων, διαφθείρων. Perditor, deperdens, exterminans, և այլն. Որ սատակէ. եղծիչ. կորուսիչ. մահացուցիչ. *Ոչ տայցէ թոյլ սատակչին մտանել 'ի տունս ձեր, և հարկանել: Յայնց խորշեցաւ սատակիչն: Հանից 'ի վերայ քո սատակիչս՝ զայր և զօպապար իւր, և կոտորեսցեն զընտիր ընտիր մայրից քոց: Հողմ խորշակի սատակիչ: Կորեան 'ի սատակչէ անտի: Զի մի սատակիչն անդրանկաց մերձեսցի 'ի նոսա. ևն: *Ի միջէ անտի գործք երկու երեւի, ոմանց սատակիչ. և ոմանց պարգեւատու: Աւերիչ աշխարհի է, և սատակիչ անմեղ մարդկան. Եղիշ. Բ. Է: *Մահացու և սատակիչ թունիցն սատանայի խայթոց սատակիչք (կամ կործանիչք). Նար. առաք:

ՍԱՏԱԿՈՂԱԳՈՅՆ. մյլ ձ. Սատակող հոգւոյն: Սարգ. յուդ. ա:

ՍԱՏԱԿՈՂԱԿԱՆ. Տ. ՍԱՏԱԿՉԱԿԱՆ. *Զվէրս առ 'ի նմանէ սատակողականս անձին իմոյ բժշկեաց. Սարգ. ա:

ՍԱՏԱԿՈՒՄՆ, կման. գ. Θραῦσις, ὄλεθρος, ἀφανισμός, ևն. Perditio, exterminatio, ևն. Սատակելն, իլն. կոտորած. մահուեր. *Կանանց և մանկանց առ հասարակ սատակումն: Հօտս և անդեայս զընտիրս սատակմանն: Եւ զկանայս կատարեսջիք 'ի սատակումն. և այլն: *Յանդրանկածախս սատակմանէն. Ղար: *Զհետ մտեալ զօրուն՝ ոչ սակաւ սատակմունս առնէր. Աւծր. ա. 5:

ՍԱՏԱԿՉԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սատակողական. ունող զզօրութիւն սատակելոյ. ապականիչ. մահացուցիչ. *Սատակչական զօրութիւն (թունից): Սատակչական կործանման ջրհեղեղին. Աւծր. Բ. 3. 7: *Դոյզն գեղ ինչ սատակչական: [illegible] գիր, սատակչական ելք: Եկամուտ սատակչականաց ախտիցն գիւտք. Նար. Ե. խէ. կԲ: *Յօձից առնուն զլուծիչս թունից նոցա, և զայլ մահացու գեղոց սատակչական զօրութիւնս. Գր. հր:

ՍԱՏԱՑԵԼ. Տ. ՍԱԴԱՅԵԼ. *Գլուխ գիւթիցն սատայել. Սանահն:

ՍԱՏԱՆ, ի, իւ. ա. գ. Բառ եբր. սատան. լծ. ընդ թ. ղլբ. Σατάν. Satan, adversarius. Հակառակ. հակառակորդ. մատնիչ. չարախօս. *Յարոյց տէր սատան սողոմոնի զադեր: Յարոյց տէր սատան սողոմոնի զռազոն. Գ. Թգ. ժա. 14. 23: *Տուաւ ինձ խայթ մարմնոյ՝ հրեշտակ սատան՝ կռփել զիս. Բ. Կոր. ժԲ. 7: *Ամբաստանեսս, թէ սատան եղև. Կոչ. Է: *Կարգէ 'ի վերայ նորա սատան հալածանաց զանազան կրօնիւք. Ճ. Ա: *Սատան են թագաւորութեան իւրոյ. Կիւր. ղփծ:

ՍԱՏԱՆ. գուն ուրեք՝ որպէս Սատանայ. *Զայս խորհեցաւ առնել արքանեակն սատանի. Վրդն. ել: *Պարծէին անուամբն որբահամու, բայց զգործս սատանի գործէին: Զաւելորդսն խուզել 'ի սատանէ է. Եփր. համաբ. և աւետար:

ՍԱՏԱՆԱՅ, ի, իւ. գ. Σατανᾶς. Satanas. Երբեմն է նոյն ընդ Սատան. իբր հակառակ. դիմակաց. դիմախօս. *Եղեն յորոգայթ մեծ, և 'ի խափան սրբութեան և 'ի սատանայ չար տանն իսրայէլի հանապազորդ. ա. Դ. ա. 38: *Երթ յետս իմ սատանայ, գայթագղութիւն իմ ես. Մտթ. ժզ. 23: *Սատանայ ըստ եբրայեցւոց բառիցն՝ հակառակ թարգմանի. և ամենայն՝ որ բարւոյ հակառակ կայ, սատանայ անուանի. Յճխ. Ե: *Սատանայ անունն 'ի խոտութէ հակառակութեն անուանեցաւ. Կոչ. Բ: *Սատանայ ըստ եբրայեցւոցն ընդդիմակաց կամ հակառակ ասի. Մէկն. ղկ:

Այլ առաւել՝ որպէս Διάβολος. Diabolus, calumniator. մեկնաբանեալ անունն է դիւի, և մանաւանդ գլխոյ դիւաց, որ և սադայէլ (այսինքն հակառակ այ). բանսարկու. շէյթան, շէյթանլարըն պէյի. *Եկն և սատանայ. և ասէ տէր ցսատանայ: Ետ պատասխանի սատանայ. ևն: Սատանայ կացցէ ընդ աջմէ նորա... զգեցաւ զսատանայ: Սաստեսցէ 'ի քեզ տէր՝ սատանայ: փորձել 'ի սատանայէ: Առեալ ածէ զնա սատանայ: Կատարեալ զամենայն փորձութիւն սատանայի. ևն: *Զարասէրն սատանայ իբրև զզօրավար 'ի մէջ նոցա երևէր. Եղիշ. Բ: *Զլեզուն գործարան առնեալ սատանայի: Դըրունք դժոխոց՝ սատանայ և կամարարք իւր. Շ. ընդհանր. և Բղբ: (Ի գիրս Սատանայ՝ միշտ է եզակի, նոյն ընդ Սադայէլ. իսկ ռմկ. ասի սադանայ, սադանանէր՝ որ դև, դեք. դիւանք:)

ՍԱՏԱՆԱՅԱԶԳԵԱՑ. Տ. ՍԱՏԱՆԱՅԱԿԻՐ. *Զինչ կայ արբեցելոց պաշտօնէից, և սատանայազգեաց դիւամոլ կծծողացն. Մանդ. ԻԳ:

ՍԱՏԱՆԱՅԱԶԷՆ. ա. Զինեալ սատանայիւ. դիւազգեաց. *Չկարաց զգալ յապշութէ սատանայազէն պղտորեալ մտացն. Փարպ:

ՍԱՏԱՆԱՅԱԽՕՍ. ա. Որ խօսակից լինի սատանայի իբր գործակից. *Եւ են նոքա սատանայախօսք, և դիւակոչք. Կանոն:

ՍԱՏԱՆԱՅԱԾԻՆ. ա. Ծնունդ սատանայի կարծեցեալ. *Զի եթէ այնմ հնար ինչ էր, ոչ երբէք դադարէր սատանայ 'ի կանանց սատանայածինս ծնուցանել. Եզնիկ:

ՍԱՏԱՆԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Διαβολικός, σατανικός. Diabolicus. Սեպհական սատանայի, կամ բանսարկուին. տես և ԴԻՒԱԿԱՆ. շէյթանի. *Սատանայական խրատ, կիր ուսմունք, կամք, ամբոխք, որոգայթք, պատերազմունք. Եղիշ. Գ: Յհ. իմ. երև: Մագ. 'ի թղթ: Ոսկ. Ճ. Բ. 15: Բրս. հին ճշ: Ժմ: *Երկնաւոր հօտն յայտնեցաւ, և զսատանայական գայլն 'ի հօտէն փախստական արար. Ճ. Գ: *Սատանայական իսկ անկողին է 'ի թշնամանս և 'ի բամբասանս ջերանիլ. Ոսկ. Ճ. Բ. 26: *Ի մասին սատանայական խաւարի մնացեալքն ոչ կամեցան լուսաւորիլ. Շ. Բղբ: *Ի սատանայական դիւապաշտ սպասաւորութէն. Ագաթ. Յ. (հին տպ. սատանայապաշտ դիւական:)

ՍԱՏԱՆԱՅԱԿԻՐ. ա. Կրող յինքեան ըզսատանայ. սատանայազգեաց. սատանայատ. դիւազգեաց. այսահար. և Սատանայական. *Զերծուցանել զնոսա 'ի գարշելի դիւցական սատանայակիր բարուցն ձիւաղութէ. Ագաթ: *Սատանայակիր (կամ սատանայակուր) և դիւամոլ ազգացն. Կորիւն: *Սատանայակիր մեղօք կապեալք և պնդեալք. Նար. յաւէտ:

ՍԱՏԱՆԱՅԱԿՈՒՐ. ա. Կերակուր և որս եղեալ սատանայի. իբր նոյն ընդ վ. *Սատանայակուր և դիւամոլ ազգացն. Ագաթ: *Սատանայակուր և դիւամոլ ազգ. կախարդացն. Կորիւն:

ՍԱՏԱՆԱՅԱՄԻՏ. ա. Չարամիտ՝ գործակից սատանայի. *Ոչ է պարտ զայնպիսի սատանայամիտսն մարդ անուանել. Մանդ. ԺԳ:

ՍԱՏԱՆԱՅԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Լինել իբրև զսատանայ կամ նմանող սատանայի. *Նեղութիւնք և պէսպէս փորձութիւնք, զոր կրեցին 'ի սատանայէ և 'ի սատանայացելոց 'ի մարդկանէ. Նար. երգ:

ՍԱՏԱՆԱՅԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Առնել նման սատանայի. *Զքեզ ինքնին սատանայացուցանես, և 'ի սատանայէ ապրել աղաչես. Մանդ. Գ:

ՍԱՏԱՆԱՅԱՒՈՐ. Տ. ՍԱՏԱՆԱՅԱԿԱՆ. Διαβολικός. *Յասումն... զսատանայաւոր թշնամութիւն առ մեզ ծնանել. Ոսկ. Ճ. Բ. 26:

ՍԱՏԱՆԱՅԻՆՔ. ա. Սատանայական իրք՝ բանք. սադանի բանէրը. *Սատանայի իսկ բերան լինի բերանն՝ որ խօսի սատանայինսն. Խոսր:

ՍԱՏԱՆԱՅՈՏ. Տ. ՍԱՏԱՆԱՅԱԿԻՐ. *Սոյնպէս և կանայք նոցա մի սատանայոտք, այլ հեզք. Եփր. ա. տիմ:

ՍԱՏԱՆԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարք և գործք սատանայի. բանսարկութիւն. չարութիւն. սադանալըգ. շէյթանլըգ. *Սատանայութիւն ոչ էր. մինչ ոչ էր հակառակեալ չարն բարւոյն. Յճխ. Է: *Այնչափ յանդգնեալ սատանայութէ ոգւոյն. Եզնիկ:

ՍԱՏԱՊ, ի. գ. Բառ ռմկ. սէփէ (խառն). Փեգենայ: Վստկ. ճղէ. ճհզ: (Այլ է և սէփէ, կամ սատափ ծովային. գաղտակրայ. խեցի մարգարտի:)

ՍԱՏԱՐ, ի, աց. գ. Ἐργάτης. (յորմէ թ. ըրղաթ.) Operarius. Գործօղ. գործօնեայ. գործաւոր. մշակ. *Ամենայն սատարք անօրէնութեան խռովեցան. ա. Դ. Գ. 6: *Արժանի է սատարն կերակրոյ իւրոյ. կամ վարձու իւրոյ. Ոսկ. Ճ. Բ. 7: և ա. Բեռ: *Ամենայն սատարք՝ որք վաստակեսցեն 'ի շինուածի անդ. զվարձս 'ի տեառնէ անտի տանն ընդունին: Սատարքն վարձաւորք վաստակեսցեն յոյգւոջ անդր. Մծբ. Ծ. ժԱ: *Խաւարին մասին սատարք ծիծաղեցան 'ի անտի գոյս. Համամ. առկ:

ՍԱՏԱՐ. Ἔριθος. Lanificus. Տարազագործ. ոստայնանկ. ասրագործ. *Իբրև ոստայն սատարաց մերձ 'ի հատանել. Եռ. ԼԸ. 12: *Ոստայնս ոչ յօլովագոյնս (ձօնել), քան եթէ ներամնեայ գործ միոյ սատարի. Գր. օրէն. ժԲ:

ՍԱՏԱՐ. Auxiliator. Βοηθός. Ձեռնտու. գործակից. նպաստամատոյց. *Բազում վարձեր իւր օգնականս և սատարս, որով զիւր չարախօսութիւն յառաջ վարել կարասցէ: Եգիտ սատար մահաթոյն իւրում չար մտածութեան զայլն զդիւազգեաց: Բազում ինչ է սրբութեն սատար լինել անօրէնութե, որպէս աղօթք՝ պղծութե: Սատարք եղով չինուէ. Բուզ. Դ. 15: Փարպ: Եղիշ. Ա: Պիտ:

ՍԱՏԱՐ. գ. Βοήθησις. Auxilium, opitulatio, և αἰτία, ratio, occasio. Նպաստ. ձեռնտուութիւն. և Պատճառ. առիթ. *Որոյ տկար է սատար յայգւոջ, զլխարկեալ առնու զվարձս իւր. Մծբ. ժԵ: *Միաբանեաց Բ արեւայ՝ սատարս առնել նմա 'ի ձեռն խորանայ՝ մարանչել ընդ հերովդէի. Խոր. Բ. 28: *Զի թէ զիտէին երիցանիս զմահն՝ զոր պատրաստեալ է նոցա, ունէին արդեօք բազում սատարս լալոյ զինքեանս. Փարպ:

ՍԱՏԱՐԵՄ, եցի. չ. Ἐπικουρέω. Auxi-

lior, opitulor. Սատար՝ ձեռնտու՝ գործակից՝ օգնական լինել. նպաստել. միաբան գործել՝ աշխատել. ՚Եւ կանանոյն անգամ սատարեալք ըստ իւրեանց տկարութեն. Ագաթ. ՚Օգնէ նմա ՚ի ձեռն գլոյ՝ հրամայելով սատարել նմա յամենայն կողմանց. Խոր. Բ. 69. ՚Զի և ոչ զծնողսն սատարեալ լաւագոյն յորդորմանն իմանի. Պիտ. ՚Նուացն տախտակք առանց բազմաց սատարելոյ չհնարին լինել յանխօթ պիտանացու. ՚Նպաստեալ իմում տկար խորհրդոյս, աղաչեմ, սատարեսջիք ամենայն աղօթասէր անձինք ձերովք առ ած խնդրուածովք օգնականութ. Փարպ. ՚Զի նա սատարեալ էր տեղեկութ վասն նորա. Երզն. Ճ. խորհ. (Իսկ Եւ. Ա. 2. յօրինակս ինչ՝ սատարել, ըստ ընտիր ձձ. և յնպիս՝ կատարել. Ոսկ և Արծր. Բ. 6. ՚Ցաղթութի սատարեաց ». ընթերցիր, կատարեաց. կամ իմա, առթեաց.)

ՍԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Βοήθησις. Opitulatio, և ope, per. διά, δί. (՚ի ձեռն.) Ձեռնտուութի. օգնականութի. նպաստ. գործակցութի. և Գործակցութի. աշխատութի. ՚Աղօթք նոցա մեզ ՚ի սատարութի հասցեն. Ձեռնարկեալ զգաւառաւն հանդերձ միամիտ սատարութբ թագաւորին. (Որ) առաւել ևս պայծառացուցանէր զվարդապետութե սատարութի. Խնդրել ՚ի նմանէ օգնականութի սատարութե. Ճ. Բ. Ագաթ. Եղիշ. Գ. ՚Աշխատեալ է առանց այլոց սատարութե. Զենոբ. ՚Բազում ազգս ՚ի սատարութի կալեալ (պատերազմի). Զազգս բարբարոսաց բազումս ՚ի սատարութի կալեալ՝ յարձակեցաւ. Ոչ զոք յօտար ազգաց գտեալ ՚ի սատարութիւն. Խոր. Բ. 77. Գ. 12. 50. ՚Սատարութբ օգոյ վարեցեալ. Պիտ. ՚Ցոլովից սատարութեց պէտս ունի ՚ի վերայ այսոցիկ բանս. Պորփ. ՚Սատարութբ արգարութեն ուղիղ կարգաւորէ զսիրոյն օրէնս. Գր. հր. ՚Ընկալցիս զաւկաւ սատարութիս. Առաք. վէրք.

ՍԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. Ταλασία. Lanificium. Գործ սատարաց, տարաշագործաց. ՚Աւանդեցաք կանանց՝ իշխել տնտեսութե, և սատարութե. Պղատ. օրէն. Է.

ՍԱՏԵՐ. ի, աց. եա և ՍԱՏՐ. տեր. գ. Բառ յն. լտ. ստատեր. Στατήρ. Stater. պ. ստեր, ստեր. իստեր. (ըստ Մենինսքեայ՝ ամբր դրամ փեհլեվ. ՚Նոյն է ընդ Դիդրաքմայ. Δίδραχμον, δραχμή διπλόη. Զորեքդրամեայ. կրկին երկդրամեան. արծաթի դրամ, որպէս և կշիռ ինչ, որոյ ծանրութի իցէ չորից որ րամից. բայց լայնաբար վարի և որպէս դրաք, այն է յն. փոլիս, այսինքն դրամ կամ դրամ. և սիկղ. տես Ծն. ծգ. 15. Է. 14. Եզ. 15. Մթթ. ժէ. 27. են. ՚Ցերկերիւր սատերէն. Եղիշ. յես. ՚Սատերն՝ դ դրամեան է. Սատերն դ դրամ է. Դիդրախմայն սատերն մի է. են. Շիր. չափ. և կշռ. ՚Իբր մէջ զով պահանջումն սատերն սակի ՚ի բերանոյ կիտին կորիւնի՝ չորեքդրամեանն կշռութբ. Նար. խէ.

ՍԱՏԵՐԱՆԱԼ. չ. Բառ անստոյգ. որ կամ է Որպացեալ լինել որպէս պձուկն՝ յորդել սատերն. և կամ Եղանել յառաջին բերձ և պատիւ, որ է ըստ արաբ. սաֆր. ՚Մաքսաւորն սատերանայր, և հալածիչն պորս բարձրանայր. Ճ. Գ.

ՍԱՏԻՐ, կամ ՍԱՏՈՒՐ, տրոյ, ով. գ. Բառ ռմկ. սատըր. սատուր. որ է ըստ հյ. Սակուր կամ տապր. լտ. սէգուրիս. ՚Առին ՚ի ձեռս տապարս և սատիրս և սատուրս. հերձին զզուրս վանաց. Դահիճն ուժգին հարեալ սատրով եհատ զգլուխ ՚ի ծնկաց. Ճ. Ա. հ. օգ. ծդ.

Իսկ ՍԱՏԻՐ, որպէս յն. Σάτυρος, է կապիկ խենէշ, ըստ առասպելաց՝ ընկեր արբշիռ չաստուծոյն դիոնիսոսի. Satyrus, Fauni. յոր. մէ յաջորդ բառդ.

ՍԱՏԻՐԱԿԱՆ. ա. Σατυρικός. Satyricus. որ ասի զմիմոսաց երգիծաբանից. ՚Սատիրականս անուանելով. իբրու ասեն՝ նմանեն զայլակերպս. Պղատ. օրէն. Է.

ՍԱՏՈՆ. գ. Բառ յն. լտ. Σάτον. Satum. որ ՚ի մեզ Թարգմանի Մար, և Գրիւ. ՚Մար՝ ըստ հելլենացւոցն սատոն, Ճ քսեստ. և է չափ հնձանի. են. Շիր. չափ. և կշռ. Տես և ՍԱՑԻՑ.

ՍԱՏՐ. գ. Բառ ռմկ. որպէս Պատատ կամ կապերտ գործեալ ՚ի սատարաց. պէռ. Թէզլէնհպա պիշիր թօխ. վասն որոյ ուր առէ Գէ. եւ. ՚Որպէս յոստայնս կապերտ ինչ գործեալ մերձ առ ՚ի կարել ». ՚ի լա. դնի սատր.

ՍԱՏՐ, ի, կամ ոյ. գ. (եթէ չիցէ նոյն ընդ վ. որպէս Պատառակալ սեղանոյ.) Բազմոց. գահաւորակ. սէտիր, սոֆր. լծ. լտ. սէտէ. ՚Դնեն զսեղանն (խորանի զօրհնելին) ՚ի վերայ սատրի. Զքար սեղանոյն սատրովն հանեն արտաքոյ. և զսեղանն վերացուցանելով մատուցանեն ՚ի ներքս. Մաշտ.

ՍԱՏՐԱՊ, և }ի, եց. գ. Σατράπης. Satrapa, praefectus. պ. սէտրէպ. ար. և պ. սոփր, սոփր աղամ, սէտիր նէշին, սէտիր սուհպը. Պետ գահոյից. Նախագահ. Նախարար. Նախարարապետ. երկրորդ արքայի. աւագանի. ՚Սատրապք և զօրագլուխք և զօրապետք և գաւառապետք. Ամենայն սատրապք և կուսակալք. Ոսկ. ՚ի Դնէփ. Մեր. Էրէց. ՚Ամենայն սատրապետք (հին տպ. սատրապք), նախամրարք և ազատք. Զմեծամեծ նախարարսն սատրապետսն հայոց. Եւ ՚ի մեծամեծաց՝ հայոց սատրապետսն. Եւ ՚ի ձեռս սատրապետացն հայոց. Բուզ. Գ. 3=5.

ՍԱՏՐԱՊԵՏ.

ՍԱՏՐԱՊՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ, ԿՈՒՍԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. ՚Հայցէ ՚ի նմանէ զսատրապութի ասխացւոց. Նոննոս.

ՍԱՏՐԵԼ. Բառ ռմկ. որպէս Ուրոյն ուրոյն (սէյրէկ) անկել. Վրդ. Ծ. և Ղբ. (Իսկ Մծբ. ծ. ՚Իբրև կենդանի զօրեղ՝ մոլութե սատակման սատրեաց ». տպ. սարեաց.)

ՍԱՐ, ոյ, ոց. և ի, եց, իւք կամ օք. և ու, ուց, ուք. գ. Λοφία. Summitas, cacumen. ἀνάβασις, ascensus. ἀκρωρία, vertex. κορυφή, jugum montis. κρημνός, praecipitia, են. (լծ. հյ. սայր, ծայր, ժայռ. դար. պրս. սար, սէր. թ. էար, Թէփէ. յն. գոթս, և ότος. եբր. հաս, րօշ, րէշ.) Ծագ ամենայն իրաց. կատար. գլուխ լերանց. լեռան սրածայր. բարձրաւանդակ. սարաւանդ. գահ. դար, ժայռ. ՚Ի սարոյն որ իջանէ ՚ի հարաւակողմն. Ի սարոյ ծովուն, և յեզերէ յորդանանու. Ի սար ծովուն աղւոյ. Ցես. ժէ. 2. 5. ժը. 19. ՚Պատիցին սահմանքն ձեր ՚ի հարաւոյ ընդ սարն ակրաբինայ. Դէմ յանդիման սարոյն մեծի հրէաստանի. Թուոց. լէ. 4. Ցուդթ. Գ. 14. ՚Ընդ լերանց սարս անցանել. Ընդ լերինս և ընդ սարս հասանիցէ անցանել. Զսարս հասանել անցանել. Ոսկ. Մ. ա. 19. Գ. 6. 37. Սարգ. յհ. ժա. ՚Զոլք և ծործորք, և սարք. Նէռս. կողմ. Բ. ՚Եկեսցեն ՚ի սորս և ՚ի ձորս երկրիդ... եկեսցեն զսարս և զձորս երկրիդ. Գէ. եւ. ՚Կմ ՚ի սար կորուսանէ զքեզ, կամ ՚ի ձորս արտաքսէ. Եփր. ծրղ. ՚Ոչ գիտես, թէ ՚ի սար (ընդ զառ ՚ի վայր) կործանիս, և կամ թէ ՚ի ձոր քարավէժ լինիս. Եղիշ. էրէց. ՚Սար և ՚ի ձոր անցանէ ». Տ ընդ սար և ընդ ձոր. Գնձ. ՚Նաեն, արանց է այս Ճանապարհ, և ոչ կանանց. արի մարդոց է սարս, և ոչ թուլից և վատաց. Վանակ. փարէմփ.

ՍԱՐՔ. Σκεύος, κατασκευή. Instrumentum, apparatus. որ և ՍԱՐՈՒԱԾ, ՍԱՐՈՒԹԻՒՆ. Գլխաւոր և կարեւոր մասունք իրաց. գործիք. անօթ. կազմած. զէն և զարդ. կահ. սպասահանդերձանք. էսպապ, ալաթ, ֆասափ, րախթ. ՚Հեծեալ յերիվարն քաջակազմ ռակեհրաւ սարուցն՝ փայլէր իբրև զարեգակն. Արծր. Է. 3. ՚Զօրք իւրեանց գասարիւք թափուրք ՚ի սարուց պատերազմի. Վ Ո զի սարք պատերազմին պաշտօնեայք նոցա ունէին. Աղգի աղգի սասցուածովք, և սարօք պատերազմին. Ոսկ. ՚Զիոյ և ջորւոյ սարքն. Զիոյ սարուցն. Երզնկան. Իսկ Շար. և Տօնաց. ՚Հարցն զշողակաթին առաւ իւր սարքն. հարցն զառաքինականին առաւ իւր սարօքն ». իմա զՄեծացուցէն, զՈղորմեայն, և զՏէր երկնից, որ են զհետերթանք հարցին.

ՍԱՐԱԲԱՐՁՐ. ա. Ուր իցէ սար բարձր. լեռնաբերձ. բարձրագագաթն. էխտիհէքիլ. ՚Ցակն աղբերն ՚ի ներքոյ սարաբարձր մեհենատեղոյն հերակլայ. Բուզ. Գ. 14.

ՍԱՐԱԾ ԱՄԱՆ. կամ է Սերեկեալ, և կամ մանուանդ որպէս ռմկ. սըրլը. ապիկած. Վրդ. մղբ.

ՍԱՐԱԿ, ի, աց. գ. Փոքրիկ սար. ՚Դարանամուտք եղեն ՚ի սարակն, որում եղբարսն կոչէր. և կալեալ զառաջս կրճիցն՝ զբաղումս ՚ի նոցանէ սատակէին. Ղեւոնդ.

ՍԱՐԱԿԻՆՈՍ, կմ ՍԱՌԱԿԻՆՈՍ. Տես բռ. յակ. ան.

ՍԱՐԱՀԱՐԹ. ա. Որոյ սարն է հարթ իբրև զհովիտ. հովտաձև. ՚Ի լանջակողմանսն, կմ ՚ի սարահարթ տեղիս, պարարտաբոյսք. Փարպ.

ՍԱՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Բարձրանալ որպէս սար. բարձրամտիլ. դժուարիլ, զայրանալ, զչարիլ. ՚Առացէք ցեղեկիս. և սարանայր կոչել զեղեկիս՝ արքայ. Ոսկ. եւ. ՚Այսպիսի ամպ՝ երկրաւոր անձինօք մորացեալ՝ և չարանայ սակաւ շառաչուկ մերոյ լեզուոյս ընդունել. Սեբեր. Ի.

ՍԱՐԱՊԵՏ, ի, աց. ա. Գլխաւոր. իշխան. ՚Հրէականտւ ատեանին շարաւանդան, և մասունս սարապետացն առարուածն բաժանման շարադասեցաւ. Թէոդոր. խոս.

ՍԱՐԱՍ, ի, եց. կամ ոյ. գ. Τρόπος. Modus, ratio. ἕξις, habitus. μορφή, forma, են. Տարազ. թ. տարզ. կերպ. կերպարան. ձև. օրինակ. եղանակ. նմանութիւն. ոճ. ունակութի. սովորութե. ՚Մարմնով արտափայլեալ, սարասիւք անձառ, խորհրդականցութբ մեծ. Խոր. Գ. 67. ՚Զմտերմագոյնն տեսանելով սարաս վարդապետութե. Աղէտագործ սարասիւ լցեալ. Սարաս չարութե. Ըստ ոչ սովորական սարասի. Մերկագոյն յիւրոցն սարասից. Պիտ. ՚Ըստ նմին եղեալ սարասից. Գործնական սարասիւ. Մագ. Է. ՚Պատկան սարասիւ խաբեաց՝ քան թէ յաղթեաց. Նար. Ծբ. ՚Անիմանալի սարասիցն տիպք. Արծր. Ա. 3. ՚Այլ սարաս է գրոց զմինչդ դնել յանդիմանական ժամանակի. Մինչն սարաս է ածային գրոց՝ եդեալ սահման անսահմանելի. Վրդն. ծն. և ող. ՚Ըստ անուանն հաստատագրեալ է յերկնիցն սարասոյ. Երզն. քեր. ՚ի համամս. ՚Այսպիսի սարասիւ յերկարեալ ամս իմ. Սամ. էրէց.

ՍԱՐԱՍԻՄ, սեալ. չ. Զգածիլ. ՚ի կիրս իմն ըմբռնիլ. համակիլ. ՚Մովսէս սարասեալ տարփմամբ՝ ոչ հանդիպեցաւ. Քեր. քերթ. ՚Որ ըստ նմին կարգի իմն գոգցես թէ օրինօք վարին ընաւորապէս սարասեալ յանձինս. Պիտ.

ՍԱՐԱՏԱԿ, ի, աց. գ. Անուն թռչնոյ. *Ոմն զբօսու և զուարճական ըմբռնեալ առ լեռնատամբն կասրեայ՝ շրջեցուցանէր, բաղձէ զնոսա կարծեալ. Մագ. ԾԷ:

ՍԱՐԱՏԱՆ. պ. Տ. ԽԵՑԳԵՑԻՆ. *Մտանէ արեգակն 'ի խեցգետինն, որ է սարատանն. Երզն. Երկն:

ՍԱՐԱՒԱՆԴ, ի, աց. } Ἄκρα. Promontorium. և λόφος, cervix, ևն.
ՍԱՐԱՒԱՆԴԱԿ. գ. ա. }
Սար 'ի դուրս ցցուեալ կամ կարկառեալ առափ և անդր. գարաւանդ. գահաւանդ, բարձրաւանդակ. և Պարանոց երկայնեալ. *Հասեալ կալաք գլայանի սարաւանդ մի հնդկական ծովուն: Արտաքոյ 'ի սարաւանդակ վայրի էր գարեհ: Կացեալ մնացաք աւուրս ութ 'ի վերայ սարաւանդակին. Պտմ. աղէք: *Ի տեղի մի յարեւելս կոյս 'ի սարաւանդակի 'ի բարձրաւանդակ աւազին տեղի մի. Ագաթ: *Ի ծովեզեր կողմն տեսի յարուցեալս յերկրէ հրաւանդանս իմն և սարաւանդակս. Պիտ: *Մերձ առ սարաւանդակ լերինն կովկասու. Կողբ:

ՍԱՐԱՒԱՆԴԵՄ, եցի. ն. Τεμενίζω. Lucum, templum facio, consecro. Կառուցանել կանգնել 'ի բարձունս զմեհեան. *Զպատկերս և զբագինս և զտաճարս և զվերնատունս սոցունց իւրաքանչիւրոց սարաւանդեցին. Պղատ. օրին. Է:

ՍԱՐԱՒԱՆԴԻՄ, դեալ. ծ. Բարձրանալ իբրև սարաւանդ, կամ բազմիլ իբրև 'ի վերայ սարաւանդակի. և Գերամբարձեալ. վերամբարձեալ. բարձրածայրեալ. և Ծագեալ 'ի բարձանց կամ 'ի բնոյ անտի ազգին. *Այն՝ որ բնակեալ է 'ի բարձունս, և սարաւանդեալ յիւրում առանձին բարձրութեան: Յիւրում առանձին անցեալ սարաւանդեալ բարձրութեան. Ճ. Ա: Մագ. Է. ԽԶ. ԽԸ: *Յապետութեան եւ, և անտարակոյս հայկեան 'ի ծխական սարաւանդեալ. Մագ. Լ:

ՍԱՐԱՒՈՅԹ. գ. Բարձրաւանդակ, կմ դիտանոց. կամ Բարձրաշէն ապարանք. տաճար. *Ի գիւղաքաղաքէ գառնոյ, ուր զարմանալի սարաւոյթն է տրդատայ. Կիր. պտմ:

ՍԱՐԲՆԱՑ, կամ ՍԱՐՓԻՆԱՑ. գ. Բառ ռմկ. որպէս խեչափ. ներցուկ տնկոց: Վստկ. ԿԶ. ՀԶ. ՀԸ. ՅԶ:

ՍԱՐԴ, ի, ից. գ. Անուն ծառոյ. որ և ՍԱՐԴԻ. կարծեցեալ նոյն ընդ Δάφνη. Laurus. Դափնի կամ դարնի. Այլ 'ի ոմն գիրս երևի գնիլ որպէս Κυπάρισσος. Cupressus. այն է կիպարիս, նոճ, կմ սարոյ. *Զսարդն և զսարոյն և զկաղամախն: Սարդիւն և սօսիւ և նոճով: Սարդն և սարոյն և նոճն. Ես. ԽԱ. 19: Կ. 13: Եզեկ. ԼԱ. 8: *Թեղօշն և սարդն և սարոյն. Ագաթ: *Կաղամբք յորթոյ խուսափեն, և սարդք. Փիլ. Լիւս:

ՍԱՐԴ. գ. Ἀράχνη. Aranea. Անուն կենդանւոյ. զեռունն ոստայնանկ. *Զոստայնս սարդից անկանեն: Սարդի ոստայն. Ես. ԾԹ. 5: Ար. ԼԶ. 12: Յոբ. Է. 14: Տես և 'ի բառն ՈՍՏԱՅՆ: *Զսարդ ոչ տեսանես, որչափ և որպիսի և իբր ըմբռնելի իմն: Սարդք բնընուածութեան զայնս որք յանկանելն զարարակագործութեան կազմեն. Փիլ. Լիւս: *Որպէս ճանճք զաղէրքն. և փոքր զեռունք սարդից. և ունկնամատից. Նար. ՂԳ:

Իսկ Առակ. Լ. 28. *Սարդ կռուեալ ձեռօք յոյժ. որ դիւրին է առ որսալ, բնակէ 'ի յարկս թագաւորաց». անխտիր նշանակէ յայլ լեզուս զթունաւոր և զխայթողըզէտ սարդ, և զմողէզ կամ զկովագիւղ. յն Καλαβώτης. կմ χαλαμώτης. Stellio. բայց ըստ եբր. ... է բուն սարդն:

ՍԱՐԴ. Ψάρος, ψάρ. Avis variis distincta maculis, et sturnus. Անուն թռչնոյ, որ է խայտաբղէտ հանգոյն մողէզի կամ սարդի. *Փսարոս, սարգ. Գաղիան:

ՍԱՐԴԱՆԿՈՒ. ա. Ἀραχνοΰφής. Ab araneis textus, tenuissimus. Իբրև 'ի սարդէ ոստայնանկեալ. բարակամանն. նրբաթել. *Պատմուճանս սարդանկուս և սպիտակս ունին. Փիլ. փէսակ:

ՍԱՐԴԵՂՈՒՆԳՆ. գ. Σαρδώνυξ. Sardonyx. Սարդիոն 'ի գոյն եղնգան մարդոյ. *Տէնչողաբար ... զսարդեղունգն և զասպիս և զկարկեհանն խնդրելով. Բրս. ընէ:

ՍԱՐԴԵՆԱՍԵՐ. ա. Ի սարդ տնկոյ՝ 'ի դափնոյ կամ 'ի նոճէ սերեալ, բուսեալ, կազմեալ. *Սարդենասեր անպատհ պահանգաց. Նար. ԽԷ:

ՍԱՐԴԵՆԵԱՆ. } ա. Δάφνινος, νικός.
ՍԱՐԴԵՆԻ. } Laureus. Դափնիդեայ, դափնական. *Ոչ դարնի գա սարդենեան, այլ յարմատոց մեզ սաբեկան. Մագ. ...: *Զսոսա միայն սարդենի պսակօք պսակելով. Պղատ. օրին. ԾԶ: *Որպէս 'ի սարդենի մահակէ պար գոլով երգէին զհոմերական քերթուածսն: Սարդենի գաւազանաւ պար գալով. Մագ. ԾԱ: Երզն. ...:

ՍԱՐԴԻ, դւոյ, դեաց. գ. Սարդ տունկըն. սարդենի. *Բնակեցոյց զայլս 'ի յանտառս, որպէս զմայրս, զսարգի, և զնոճի. Մխ. ատոկ. Ե:

ՍԱՐԴԻԱՏՈՒՆԿ. գ. ա. Տունկ սարդւոյ. և Սարդենի. *Զեռայն եղինչ սարդիատունկ կամարակապ. Նար. տաղ ծն:

ՍԱՐԴԻՈՆ, ի, իւ, աց. գ. Բառ յն. Σάρδιον, և σάρδιος, σάρδινος. Sardius, sarda, sardinea gemma carniola. (որպէս թէ 'ի սարդիս քաղաքէ լիդացւոց, կամ 'ի սարդենիայ կղզւոյ.) Քար պատուական՝ կարմիր 'ի գոյն մսոյ, է որ թափանցիկ, և է որ անթափանց՝ քանդակելի. Ել. ԻԸ. 17: ԼԹ. 8: Եզեկ. ԻԸ. 13: Առակ. ԻԵ. 11. 12: Յայտ. Դ. 3: ԻԱ. 20: *Սարդիոն բժշկական զօրութի ունի, որ զհատեալն 'ի սրոյ բժշկէ. և է շիկագոյն արիւնատեսիլ. Տօնակ: *Ո՞չ սարդիոնիւ զգեցեալ էին, և զմրուխտ, և զտպազիոնիւ. Խոսրով: *Լինի 'ի սահմանսն յայնոսիկ ակն սարդիոն, և ոսկեքար. Խոր. Ի: *Սարդիոնիւ և տպազիոնիւ. Մագ. ԾԴ:

ՍԱՐԴԻՈՍՏԱՅՆ, ի, ից. կմ ՍԱՐԴԻ ՈՍՏԱՅՆ. գ. Ἀράχνη. Aranea. Ոստայնն սարդի. Տ. ՍԱՐԴ, և ՈՍՏԱՅՆ. *Սարդիոստայնից նման. Ոսկ. մ. Ի. 24: *Զհեղլենական մոլորութիւն որպէս սարդիոստայն եղծանէր. Ճ. Ա. (գրեալ էր՝ սարդոստայ:)

ՍԱՐԵԱԿ, կմ ՍԱՐԵԿ, ի, աց. գ. որ և ՍԱՐԻԿ. Կրկին ազգ թռչնոյ. առաջին՝ որ կոչի ԾԸ յն. Σελευκίς. Seleucis, cides; avis locustis vescens. է Տարմահաւ. ... Եւ երկրորդն է կեռնեխ, ագռաւ փոքր՝ քաղցրաձայն. Κόσσυφος. Species lusciniae, merula. ... *Սարիկք և տարմահաւք (յն. մի բառ. ...): Տարմահաւուն և սարիկն (յն. մի բառ) առնուն հրաման սատակել զմարախս. Վեցօր. Է: Իսկ Փիլ. ուր յիշէ կեռնեխս, 'ի լս. գնի, *Սարիկն է ». որ և ռմկ. ...: *Սարեկ, և տարմ. սղըրճուղ. Բժշկր: *Սարեկ եւ զորդի իւր յուսումն քահանայութե. և նա 'ի սուրճս և 'ի մրմունջս թեակոխէր, և 'ի պար յաւելոյր. Մխ. առակ. ՃԼԴ: *Ճճուաղութեն, զոր ճնճղուկն և սարիկն՝ աւելադոյն իմն յորդորէի. Ար:

ՍԱՐԵՓԹՈՒՀԻ, հւոյ. ա. գ. Կինն որ 'ի սարեփթայ քաղաքէ սիդոնացւոց. *Զայս ուսանիմք 'ի սրբոյ մարգարէէն եղիայէ, և սարեփթուհւոյն. ՃՃ:

ՍԱՐԻԿ. Տ. ՍԱՐԵԱԿ:

ՍԱՐԻՍԽ. Տ. ԽԱՐԻՍԽ. Βάσις, βάθρον. Basis, fundamentum. *Այսքան հաստիք սարիսխ եդեալ, յոչնչի հաստատեալ: Ունի հաստատութի զառ 'ի քէն (կամ զ'ի քեզ) սարիսխն 'ի վերայ անհաստատ հիման հաստատեալ. Պիտ: *Ցեսին, զի սրացեալ էր սիւնն, և եկն առանց ձեռին և հաստատեցաւ 'ի վերայ սարիսխին: Շինեաց զաշտարակն 'ի սեանց ոսկւոյ և յարծաթի սարիսխոյ եդեալ զհիմունս. Պտմ. Հ: *Շարաթս սարիսխ է, 'ի կատարածին ցուցանէ զթագաւորին փառօք պսակեալ: Սիւնն ոսկի, որոյ սարիսխն 'ի ներքոյ ոսկի. Տօնակ:

ՍԱՐԻՔ, րեաց. գ. Σειρά. Catena, funis series. Սիրայ. շուան. առան. շղթայ. կապ. կապանք. (լծ. և ձար. ...) *Ի միոյ էութէ 'ի նիւթոյ՝ 'ի մարմինս բազմացեալ հաստատութեց, և որպէս զսարիսինչ զմիմեանց ունելով. Մագ. ...: *Կապեալ սարեօք պղնձեօք. Խոր. Ա. 31: *Զաւետարանն սբ կապէր պատէր երկաթի սարեօք, և իւրով մատամբն կնքեալ: Արձակեաց յոտիցն երկաթոյ, և անրոց պարանոցէն շղթայիցն սարեացն. Բուզ. Դ. 16: Է. 7: *Ընչաւէտն կապեալ է հոգովք՝ որպէս շուն, որ կապեալ իցէ սարեօք. Վ. ... ԿԵ:

ՍԱՐԿԱՐԱՆ, ի, աց. գ. որպէս յն. Κρατὴρ Crater. Խառնարան. անօթ գինւոյ. բաժակ մեծ. նուիրանոց. ... *Մատուցանէին արբեալ առաւելութի ապաստանութեան ծանրանան, և դուք՝ որ այգեգործ զսարկարանս ծծելէն բանիւն քամեցէք. և յետ արբեցութեն ծարաւի էք. Սեբեր. Ի:

ՍԱՐԿԱՒԱԳ, ի, ագունք, կամ ագք, գաց. գ. Διάκονος. Diaconus, minister, famulus. λειτουργός, minister ecclesiae, vel sacrorum. (որպէս թէ սարկ, և սաքր, իցեն լծորդ.) գրի և ՍԱՐԿԱՒԱՐԴ. ՍԱՐԳԱՒԱՐԴ. (որպէս թէ մատուցակող սարկարանի. սպասարկու կամ մատուցակ աւագ. կայ և պրս. ...՝ մատուցակ և բաժակ. իսկ ... աւագն ծառայից. ...՝ վերակացու գործոյ.) Պաշտօնեայ. սպասաւորկու՝ մանաւանդ 'ի վերայ սեղանոյ. սպասաւոր եկեղեցւոյ՝ որ անընդմիջապէս սպասաւորէ քահանայի կամ եպիսկոպոսի. մանաւանդ 'ի սբ պատարագին. յն. ... Ընդհանուր առմամբ դուն ... ասի. *Յետ ընկողմանելոյ հայկերութեան (այսինքն բազմելոյ կոչնականացն) կալ սարկաւագացն յօրինաւոր զարդու առ 'ի սպաս պաշտաման պատրաստ. Փիլ. փէսակ: *Արար սակս զհրեշտակս իւր հոգիս, և զսարկաւագունս իւր 'ի հուր կիզելոյ. Մխ. ... Ոսկեփոր:

Այլ տեղւոյ ասի վասն պաշտօնէից եկեղեցւոյ. *Եպիսկոպոսակցօք, և սարկաւագօք: Սարկաւագունք լինիցին միոյ կնոջ արք. Փիլիպ. Ա. 1: Ա. Տիմ. Գ. 8. 12: *Եպիսկոպոս տեսուչ լսի, և սարկաւարդ սպասաւոր: Պաշտօնեայ՝ զսարկաւագունս կոչէ. Ոսկ. փիլիպ: Մագ. 'ի ...: *Ձեռնադրեաց զնա կեսսարկաւագի (այսինքն կիսասարկաւագ), և զկնի սակաւ աւուրց սարկաւագ. Ճ. Բ: *Սարկաւագք ... գրակարդացք. Մխ. այրիվ.: *Նշանակէ սարկաւարդն քահանայից վասն ամենեցուն զաղօթս մատուցանել: Հրաման ետ սարկաւարդացն երգել: Սար-

կաւարգաց և պաշտօնէից և սաղմոսողաց և ընթերցողաց. Ոսկ. հա. Ոսկիփոր. Ճ. Ժ.
Առ կրկին սամուէս բերէ աստէն վասն քոյ. *Վասն քո սարկաւագ եղև յայնժամ, մինչ զգեցաւ զենջակ, և լուաց զոտս աշակերտացն. Վրք հց. Բ.

ՍԱՐԿԱՒԱԳԱԿԱՆ. ա. Διακονικός. Ministratorius. Սեպհական սարկաւագի և սարկաւագութեան. պաշտօնական. *Ստեփանոս երկոտասանից առաքելոցն ցնծուն. քանզի առաջին պտուղ նոցա սարկաւագական նախձեռնութեան՝ նոյ մատուցաւ. Բրս. 'ի ոփէփ.

ՍԱՐԿԱՒԱԳԱԿԻՑ. կցի. ցաց. գ. Συνδιάκονος. Simul cum alio ministrans. Սարկաւագ ընկեր սարկաւագի. պաշտօնակից. ծառայակից. *Քև սարկաւագունք սխալեալ պարծեսցին իբրև սարկաւագակցաւ. Բրս. 'ի ոփէփ. *Ի ձեռն գործոյ սարկաւագակցի մերոյ. Բրս. Եղբ. *Սարկաւագակիցն իմ հեղգացաւ ըստ եպիսկոպոսին հրամանի լուցանել զկանթեղսն. Լմբ. պտրգ.

ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՆՈՑ. ի, աց. գ. Διακονεῖον, διακονικόν. Diaconeum, sacrarium. որ և ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՏՈՒՆ, ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՐԱՆ. ժողովարան սարկաւագաց 'ի կողմն մի տաճարի. որ և Պահարան եկեղեցւոյ. աւանդատուն. *Որ միանգամ 'ի սարկաւագանոցն կայ. Ցառաջ ելանէ 'ի սարկաւագանոցէն. Դրբին զմարմին նորա 'ի սարկաւագանոցն. Բացէք զդուռն սարկաւագանոցին, և հանէք զմարմին սրբոյն. Կանոն. Մաշտ. Վրք հց. Է. *Զգաւթսն եկեղեցացոյց, և զզեխաղ սարկաւագանոց շինեաց. Եղիշ. յես.

ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՊԵՏ. ի, աց. գ. Ἀρχιδιάκονος. Archidiaconus. Պետ և գլուխ սարկաւագաց. աւագ սարկաւագ. *Հանդերձ նմ սարկաւագապետաւն աթանասիւ. Ճ. Ա. *Այր ոմն սարկաւագապետ գոլով նանայ անուանեալ. Նանայ. յոջբ. *Սարկաւագացն քահանայապետութեն (այսինքն արքադիակոնութեն) քահանայապետութեն է սարկաւագապետն, որում պարտ է գիտել զամենայն տօնականսն ներգործութիւն. Մագ. 'ի տէրն.

ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՏՈՒՆ, տան. } Տ. ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՆՈՑ.
ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՐԱՆ, ի, աց. }
*Քահանայապետն մինչդեռ է 'ի սարկաւագատունն. Մաշտ. *Սարկաւագքն գան 'ի սարկաւագատունն. Սարկաւագն առեալ զսպասն՝ տանի 'ի սարկաւագարանն. Պտրգ. տեառն.

ՍԱՐԿԱՒԱԳԵՄ. եցի. չ. Διακονέω, διακονίζω. Ministerium ago, famulor, inservio, ministro. Պաշտել. սպասաւորել. արքանեկել. ծառայել. խղմեր էթմէք. *Պարտ է անշուշտ նիւթ՝ բանաւոր կենդանեաց սպասաւոր լինելով սարկաւագելով առ սորա կամս. Փիլ. նխ. ա. *Գերաշխարհիկ և երկնաւոր իշխանութ (է) պաշտօն սարկաւագելոյ բազմաց. Սարկ. քհ. *Ի պաշտօնէից կարգի ծծան (ղեւտացիք), զի սարկաւագեսցեն ահարոնի: Պահելով (զսքն զգեցոր 'ի վերայ) որպէս քահանայ 'ի խորանի, սարկաւագեալ 'ի խարամանեաց օծիցն, այլ արժանապէս սպասաւորեալ 'ի հրեշտակաց սրբոց. Վրդն. Ծնդ. Ն. լսա.

ՍԱՐԿԱՒԱԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Διακονία. Diaconatus, ministerium. Աստիճան՝ գործ և գոր սարկաւագաց. պաշտօն. սպասաւորութիւն. *Ի ծնողացն խնոց արիբաս կոչեցոյ, արժանաւորեալ սարկաւագութեան աստիճանի: Արբէ զղեստացիան սրսկմամբ 'ի գործ սարկաւագութե: Նայեցեալ 'ի սարկաւագութիւն ժողովրդն՝ հրեշտակք պատասխանէին նմա 'ի քարոզութեն զսրբ ալորմեամ: Յիշեա տր զքահանայութիւնս մեր, և որ 'ի քն զսարկաւագութիւնս. Ճ. Բ. Նխ. Ըոսոյ. Լմբ. պտրգ. Պտրգ. Բրս. *Զաքարիա, որ 'ի միում աւուր եհաս, 'ի քահանայականէն սկսեալ՝ մանաւանդ թէ 'ի սարկաւագութենէն, 'ի գլխաւորական գահ կաթողիկոսութեան. Սամ. Երէց. *Եւ ոչ մասն 'ի ծառայից սարկաւագութէ յիւր պէտս տերն առաջեալ՝ զայլն նմա շնորհէ. Փիլ. յոճ. *Ընտրեսցես դու այր 'ի սպասաւորութի սարկաւագութեն: Կանայք որ ունին իշխանութի սպասու սարկաւորգութեն. Եփր. ա. փիմ.

ՍԱՐԿԱՒԱԳՈՒՀԻ. հւոյ. հեաց. գ. Διακόνισσα, ἡ διάκονος. Diaconissa, famula. Կին պաշտօնեայ, կամ կուսան սպասաւոր 'ի գործս ինչ եկեղեցւոյ. և Մայր վանից կուսանաց. տես և ՍՊԱՍԱՒՈՐ. *Զայս զսարկաւագուհեաց կանանց ասէ, որք սպասաւորք (էին) եկեղեցւոյն. Ոսկ. ա. փիմ. *Լուաւ զայն սարկաւագուհի մայր վանիցն: Ասա ցսարկաւագուհին: Սարկաւագուհին առաքեաց զիս: Կոչեսցես առ զսարկաւագուհին, և զերկրորդն նորա. Վրք հց. Ժ. Բ.

ՍԱՐԿԵՍԻՒԱՌ. գ. Ὀνύχων ἀκμαί. Acies unguium. Ճապուռն. մագիլ սուր. սայրք եղնգանց. [illegible], Գլխոց. *Գիշակեր հաւուցն՝ որ յորսոյ կեան, և ճիրանունք և սարկեսաւառք տուեալ. Վեցօր. Է.

ՍԱՐՄԱՏԱՑԻ. Տես Բռ. յատկ. ան.

ՍԱՐՈՅ. ի,ից, կամ րոյց կամ րոց. գ. Թեղօշ ծառ. ևս և Գի, և սարգ, և այլ ևս տունկ վայրի. (որպէս ծառ լեռնային՝ 'ի բառէս սար, և կամ սոճ. այսինքն գեղին, որպիսի է փայտն թեղօշի.) 'ի յն. այլևայլ բառք են. որպէս Կիպարիս. *Սարգ և սարոյ և նոճ. Եղիշ. լա. 8. յն. մի բառ. Κυπαρίσσος. Cupressus. կամ *Նոճ և սօս սարգ և սարոյ, և կաղամախ և գի. Ես. խա. 19. յն. երկու. բառք են՝ կիպարիս և լեւկէ. կամ որպէս Πιτύς. Pinus. *Ողջացեն սարոյք, զի մայրք գլորեցան: Զսարոյն կամ զսօսն, զկաղնին կամ զթեղօշն. Զքր. ժա. 2. Ես. խդ. 14.

Կամ որպէս Ἀρκεύθινον. *Փայտս մայրս, և սարոյս, և թեղօշս 'ի լիբանանէ. Գ. Թ. Ե. 8. *Սարոյն և սօսն և յակրին. Ագաթ. *Երկու ծառք էին, հաւասարք սարոյց (կամ սայրոց) ծառոց՝ որ առ մեզ լինին. Պրպ. ողբոց. (Խակ Լէհ. համարի զսարոյն՝ որպէս ազգ բեւեկնոյ, և բերէ վկայութի, թէ *Սարոյի պտուղն 'ի դեղս մտանէ, և փոխանակ խնկոյ ծխի:)

ՍԱՐՈՍՏԱՆԻՔ կամ Նեայք, նեաց, կամ նեայց. գ. Լեռնականք. բնակիչք կովկասու են. *Քարոզ և առաքեալ խուժադուժ սարոստանեաց լինելով. Կողբացի.

ՍԱՐՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Սարք. գործիք. անօթ. կազմած. սպաս. հանդերձանք. *Գործիք քրիստոնէութե, այսինքն սարուածն, ծածկումն գիրքն: Գործիք է ձեռն, և սարուած գործելոյ. Բրս. Տրհ. *Զտակքն երկաթի սարուածով կորէ: Զպատրուսի շինելն և կարելն սուր սարուածով պարտ է առնել: Զքո ծեծած սարուածն, այսինքն զգրերն. Վոփ.

ՍԱՐՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. որպէս Կազմած. հանդերձանք. *Եւ նաւ թէ և կազմեալ իցէ ամենայն սարութեա. Բրս. Տրհ.

ՍԱՐՈՒՓԱՐԹԱՅ. Նոյն ընդ վվ. ('ի սար. և 'ի ռմկ. փարթալ, այսինքն կահ կարասի.) *Եթող զտուն և զաւար, զվրան. և զսարուփարթայն, և զամենայն գանձանոկս. Մեծոփ.

ՍԱՐՍԱՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ξηραίνω, ἀποξηραίνω. Arefacio, sicco. Չորացուցանել. ցամաքեցուցանել (մինչև 'ի ճմարճառութիւն կամ 'ի պատառումն սարսմամբ). *Ցամաքեցոյց զճահիճս ամպարշտութեան, և սարսատեցոյց (կամ սարսեցոյց) զխոնաւութի պղծութեն. Ճ. Բ.

ՍԱՐՍԱՏԻՄ, եցայ. չ. Ξηραίνομαι. Aresco, siccor. Չորանալ. ցամաքիլ. *Երևեցի ցամաքն. զի մի կարծիցի, թէ պատճառք սարսատելոյն նորա յարեգականէ իցէ, յառաջագոյն քան զարեգակն սարսատէր ցամաքէր հրամանաւ ամենարգար իմաստութեն. Վեցօր. Դ. *Ցամաք էր և առագաւն ասէ գոլ նմա (տերևոյն), իբրու թէ ահա ցամաքեալ 'ի վերայ սարսատեալ երկրի. Փիլ. լխ. Բ. 43.

ՍԱՐՍԱՏՈՒՄՆ, ման. գ. Ξηρότης. Ariditas, siccitas. Սարսատիլն. չորանալն. ցամաքումն. *Ունելով տերև ձեթենւոյ շիւղ 'ի բերան իւր, զաւետիս ունելով սարսատման երկրի. Վրդն. Ծն.

ՍԱՐՍԱՐԱԿ. գ. Անուն թռչնոյ. *Սարսարակ թռչուն 'ի տունէ պարարի, և 'ի նոգալ զվաղիւ՝ 'ի գիշերի մաշի. Մխ. առակ. Ծխէ.

ՍԱՐՍԱՓ. գ. Սարսումն և ահիւն. սոսկումն և արհաւիրք կամ հիացումն. *Սիրտ իմ սասանի, սարսափ զիս ունի. Գնձ.

ՍԱՐՍԱՓԱԾԻՆ. ա. Որ ծնանի կամ պատճառէ զսարսափումն. ահաւոր. *Սարսափածին նիշն խաչին. Քեր. քերթ.

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Φρικτός, φοβερός. Tremendus, horrendus, horribilis. Արժանի սարսափելոյ. ահարկու. ահագին. սոսկալի. քստմնելի. [illegible]. *Զսարսափելի խորհրդութեն: Զահաւոր զսարսափելի զփրկական զխորհուրդն. Ցծն. ծԲ. ծԳ. *Հիացումն իմն են ճառքս, և սարսափելի որոց միտս ունին. Խոր. Բ. 89. *Զսարսափելին աղանց սրբարան: Զմեծ և զսարսափելի խորհուրդ պատարագին: Սարսափելի որոտմամբ: Որ փարեցար զսարսափելի պարանոցաւն անմատոյց լուսոյն. Նար. ծա: Լաստ. Իգ: Շար.

ՍԱՐՍԱՓԵՄ, եցի. չ. Φρίττω. Horreo. որ և ՍԱՐՍԱՓԻԼ. Սարսիլ յոյժ հանդերձ սոսափմամբ կամ սարսռալով. սոսկալ. դողալ. զարհուրիլ. քստմնիլ. խռովիլ. [illegible]. *Եթէ մեծիգ յանդիման լինիմ, սարսափեմ: Սարսափեն հրեշտակք, սասանի երկիր: Մի սարսափեսցես 'ի տանջանացն: Զուրցն բազմութե սասանելոցն սարսափելոցն. Նար. Իգ: Շար: ՃԺ: Ագաթ.

ՍԱՐՍԱՓԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Դողացուցանել. սարսեցուցանել. զարհուրեցուցանել. պակուցանել. *Երկիւղն՝ որ 'ի հրէիցն, յոյժ սարսափեցուցանէր զաշակերտսն. Նանայ.

ՍԱՐՍԱՓԻՄ, եցայ. չ. Տ. ՍԱՐՍԱՓԵՄ. *Լուծանին ջիլքն, սարսափին ոսկերքն. Մանդ. Գ.

ՍԱՐՍԱՓԻՒՆ, } փման. գ. Φρίκη.
ՍԱՐՍԱՓՈՒՄՆ, } Horror. որ և ՍԱՐՍԱՓ. Դողումն. սոսկումն. քստմնութիւն. սարսուռ. ապշութի. *Ցորժամ ստէպ ոք յորանջիցէ, սարսափիւն գայ զոսկերօքն. Եզնիկ. *Մահ յոյժ ահագին, և սարսափման լսողաց արժանաւոր: Գործեաց և զանլուր և զանկարծելի չարիս, և զսարսափման լսողաց արժանաւոր. Խոր. Գ. 16. և 24.

ՍԱՐՍԵԼԻ. Տ. ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ. Φρικτός. *Յորժամ մատիցես 'ի բաժակն սարսելի, իբր անօթ 'ի կողոյն իսկ ըմպելոյ այնպէս մատիցես յառաջ: Բաժակ մահուն՝ ամենեցուն սարսելի, եղև աշխատելոցն կարօտելի. Ոսկ. յհ. Բ. 39. և ննջ.

ՍԱՐՍԵՄ, եցի, եա, եալ. չ. կամ սար-

պիմ. եցայ, սէր, սուցեալ. չ. Φρίσσω, ττω. Horreo, horresco, reformido. εὐλαβέομαι, vereor, revereor. ἡσυχάζω, quiesco, sileo. συστέλλομαι, contrahor. κάμπτομαι, incurvor. (լծ. չարժիլ. Թ. սարսըլմագ.) Դողալ. սասանիլ. սարսափիլ. սոսկալ. դղրդիլ. քստմնիլ. ակնածել. կորանալ. Հոլնալ, թօղըրիլ, օրթրըրիլ. ՚Եւ գէք հաւատան և սարսեն: Ցերեկաց խնդրեմ ոչ սարսիցեք: Սարսեցի յերեսաց ձեռին քո: Որոց սարսեն յանուանէ նորա: Ի նմանէ սարսեցին կեանք որ ՚ի ներքոյ երկնից: Երկիր երկեաւ և սարսեաց ընդ յանձնելն տոյ ՚ի գատաստան: Սարսեաց կամ սարսէր երկիրս ամենայն առաջի նորա: Սարսեցին անօրէնք յահէ նորա. և այլն: ՚Սարսէ ՚ի գոչելոյն սաստիւ: Եւ ես սարսեցի: Պիղատոս սարսեաց յարդարութենէ փրկչին: Սարսեցէք (՚ի մահուանէ), և ամին ա՞յն կալլորուք. Եղնիկ: Դիոն. Բղբ: Իսիտ: Ոսկ. ննջ: ՚Ի սպառնալեացն սարսէին: Սարսէր ՚ի սպառնալեացն. Բրս. խ Դ: Ոսկ. յհ. ա. ՚Ընդ որ սարսուցեալ առնու զնամակն: Ի հրէից կասկածանացն սարսուցեալ և պղծեալ նստէին ՚ի վերնատանն. Առող. Է. 2: Նանայ: ՚Սարսին (կամ սարսեն) սերովբէք, գոչյն քերովբէք. Ժմ: Ի Պորգ:

ՍԱՐՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ՍԱՐՍԱՓԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. սարսմագ. ՚Ցամենայն կողմանց կամեցեալ սարսեցուցանել զձգնողն: Ոչ զհանգիստգիրն բարկացուցանելով. այլ սարսեցուցանել զԹշնամին. Իսիտ: ՚Զարչարեալքս վասն քոյ զզժոխս սարսեցուցին. Եփր. Էրաշխ:

ՍԱՐՍՈՒՄՆ. ման. գ. Սարսափումն. գողումն. ՚Սերոբէք սարսմամբ խունկա-ալէին. Զ+ր. կբ:

ՍԱՐՍՈՒՌ. առոյ. գ. գրի և ՍԱՌՍՈՒՌ. 'Ρίγος. Rigus, frigus vehemens. φρίκη, horror. καταπτήσσειν, consternatio, եւն. Դողումն ՚ի ցրտոյ և ՚ի սառնամանեաց. կմ ՚ի տենդէ. որպէս և յերկիւղէ. սոսկումն. սարսումն. սարսափումն. քստմնութիւն. գղրդ. և Սառնամանիք. ջըմկըռ ջըմկըռ-տող. Թիթրեյիշ, օըրօըռ, ուրուշըլըշ. ՚Հայցէ զքեզ տր սարակուսանօք, և ջերմամբ, և սարսռով. Օր. ԻԸ. 22: ՚Սառսուռ գժնեայ ունի զնա. Եփր. աղ: ՚Սարսուռ է քան զամենայն ցուրտ ձմերայնոյ սառնամանիքն (տարատարոսի). Եղիշ. ննջ: ՚Ի սարսռոյն ապրեցուցանիջիր, զմերկութին ծածկեսջիր. Ոսկ. Մ. Է. 20: ՚Ցաւօծ, կամ տաղնապեալ ՚ի սառսռոյ. Ճ. Բ: ՚Ունէր սարսուռ և գլխացաւութի. Վրք հց. յ: ՚Զամենայն մարմինն ջերմ և սարսուռ ունի: Սարսուռ տատանման. Մծբ. Է. ծէ: ՚Սարսուռ գիշերային ջերման. Նար. Գ: ՚Զամենայն մարդ սարսուռ և սոսկումն ունէր (յերեսաց հալածանաց): Զի և ընդ բանս խօսս սարսուռն առնու: Անհագին տագնապ և սարսուռ յանցաւորաց. Եուս. պտմ. Ը. 41: Սեբէր. Դ: Սարգ. ա. պ. Իբ:

ՍԱՐՍՌԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ զսարսուռ յինքեան կամ այլոց. ՚Եւ քեզ յաւուրըն չարութեան, մինչ տագնապիս սարսռաբեր. Ը. Եղեա:

ՍԱՐՍՌԱԳԻՆ. ա. Ուր իցէ սարսուռ յոյժ. ՚Առ խորհուրդսն՝ որ սարսռագին գողութք լինէին ՚ի մերձենալ առ մեզ գիւաց. Եւագր. Իգ:

ՍԱՐՍՌԱԼԻ. ա. Φρικώδης, φρικωδέστατος. Horrendus, terribilis. Սարսռելի. և սարսռալից. քստմնելի. և Ցրտագին. սոսկալի. ահագին. ՚Սարսռալի բարբառ, կմ խրատունք, կամ յաւակցութի, կամ կեանք: Ոսկ. անոմ: Աճխոփոյ. Արփ: Բրս. հց: Աճաբ. ծղ: ՚Եթէ սարսռալիքն ոչ զարհուրեցուցանեն, և հրճուելիքն ոչ յորդորեն. քարեղէն սրտի խօսիմք. Բրս. ընէշ: ՚Ցուրտ արար զառաջինն զսարսռալիսն: Զնա սարսռալին ած ՚ի մէջ. Թէ հրեշտակն տաղտկացեալ ՚ի չարեաց նոցա. Ոսկ. եբր: Ը. Է. պետ. Իտ. ՚Անբնակք մնացին (մատունք ինչ երկրի) յաղագս սաստիկ սարսռալի ցրտութեան. Փիլ. նխ. Է: ՚Դողումն սարսռալի հասեալ կալաւ զերկիրամուտս ամենայն մարգկան. Որբէլ:

ՍԱՐՍՌԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի սարսռով. ՚Ղօղեալ սալարեալ սարսռալից դողմամբ. Արծր. Է. 7.

ՍԱՐՍՌԱՄ. ացայ կամ ացի, ցեալ. չ. կամ ՍԱՐՍՌԻՄ. եցայ, ռեալ. չ. Τρέμω, τρέω. Tremo, trepido. φρίσσω, horreo. ῥιγέω, rigesco, exhorreo. θορύβομαι, turbor, commoveor. որ և ՍԱՌՍՌԱՄ, ՍԱՌՍՌԵՄ. ՍԱՌՍՌՈՒՄ. Սարսուռ կրել. դողալ ՚ի ցրտոյ սառնամանեաց կմ ՚ի տենդէ, և յերկիւղէ. զոփալ. գնդալ. սարսիլ բոլորովին. սարսափիլ. օըրօըռամաք, տողրալ տողրալ. խիտ ժըռխս և ձախնալ. ջըմկըռ ջըմկըռ Թիթրեմէք, օըրօըրամաք, սարօըլմագ. ՚Սարսռացեալք գողային վասն ցրտութե ձմերայնոյ. ա. Եզր. Ժ. 6: ՚Ցրտժամ լինի ձմեռն, ո՞չ սարսռայք: Ո՛չ սառռսխմք, և ոչ տապանամք. Վրք հց. ծԺ: ՚Երկիթացեալք բրդդզեալք դողոն սարսռան (կմ սարսռին). Կանոն: ՚Նորա սարսռայցեն խարազն և պատառատուն գրգլեօքն: Սարսռալ կարկաջել կրկտել և ցրտալ. Աճաբ. աղ: Փիլ. նխ. Է: ՚Խռովի և սարսռայ: Զարհուրիս և սարսռիս: Սարսռալով (կամ սարսռելով) իմն, երկչոտութբն ընդոստուցեալ: Ո՞չ երկիցես յորինակէն (անկելոցն յանապատի): Ո՞չ սարսռեսցի ՚ի չատակերութէ որովայնդ քո. Ոսկ. Գղ. և յհ. Է. 42: Պիտ: Բրս. պհ. ա: ՚Զոգիոյ անտես առնես, և վասն օդոյ ոտից այդչափ սարսռես և գողաս. Ոսկ. Մ. Է. 24:

ՍԱՐՍՌԱՍԷՐ (կամ սէր). ա. Որ սիրէ կամ սովոր է ՚ի բնէ սարսռալ. ՚Սահեալ ՚ի վերայ յորձախոր, անգնդապատոյտ, սարսռասէր, անհանգիստ, յուզումն ալեացն. Աֆամ:

ՍԱՐՍՌԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ սարսռալ. դողացուցանել. տողցնել. Թիթրեթմէք. ՚Զամենայն մարմինն սարսռացուցանելով կարկաջեցուցանէ. Եւագր. Իգ:

ՍԱՐՍՌԵԼԻ, կամ ՍԱՌՍՌԵԼԻ. Տ. ՍԱՐՍՌԱԼԻ. ՚Է սարսռելի օրն այն. Խոսր: ՚Կատարման տանջանացն սարսռելի գործոյն: Լսեն զսառսռելի բարբառն, եԹէ երԹայք յինէն. Ոսկ. լս. և ՚ի նէոն: ՚Ո՛վ Թէ ո՞րքան սառսռելի առնէ առ նոսին զբանս. Լմբ. ող: ՚Զսառսռելին արդեօք լուիցես: Սարսռելիքն ոչ զարհուրեցուցանեն, և հրճուելիքն ոչ յորդորեն. Մաշ: ՚Զարմանալիք են նըշանք, և սառսռելիք. Ոսկ. Գծ: ՚Որ և յոյժ իսկ սարսռելի է անուն տրտաքին խաւարին. Պիտառ: ՚Ի կափկափելոյ ատամանցն, և ՚ի սառսռելի կսկծանացն. Եփր. աղ:

ՍԱՐՍՌԵՄ. ՍԱՐՍՌԻՄ. ՍԱՐՍՌՈՒՄ. Տ. ՍԱՐՍՌԱՄ:

ՍԱՐՍՌՈՒՏ. ա. Ուր իցէ սարսուռ շատ. ՚Ի բնէ գիւրաշարժ՝ գիւրատասան. սարսռաւէտ. ՚Մարմնոյս բնութբ տապականացուի, և սառսըռուտ տեղեաւ երկրի՝ ամենայնի յետնով. Փիլ. լին. Է. 93:

ՍԱՐՏՆՈՒՄ, կամ ՍԱՐՏՉԻՄ, ռեայ, ռուցեալ. չ. Θορύβομαι. Conturbor. πορεύομαι, abeo. ἀναπηδάω, resilio. Հարթնուլ. շրթնուլ. խրտնուլ. խռովիլ, և սարսամամբ ՚ի բաց ոստնուլ. օցտել. ՚ի բաց վազել. խորշիլ. որոշիլ. մեկնիլ. զատչել. ՚Սարտուցեալ ՚ի տեսլեան սրտի իւրոյ: Սարտեաւ ՚ի նմանէ հարձն իւր. և գնաց ՚ի նմանէ ՚ի տուն հօր իւրոյ. Սէր. խ. 7: Դտ. ծԲ. 2: ՚Ծառայք մեր սարտուցեալ փախչէին ՚ի մէնջ. Եղիշ. Է: տես և Նար. խԸ. ծԸ. կԲ: ՚Պետրոս սարտեաւ անշարժ. Ճ. Ա: ՚Ի սմանէ մահ սարտուցեալ՝ երկնչի մերձենալ առ հաւատացեալս. Մագ: ՚Խոնարհեցայ ես որպէս մանուկ սարտուցեալ ՚ի սանեկ. Վրք հց. ծԸ: ՚Բարկացեալք սարտիցեն ՚ի շաւղաց անտի իւրեանց. Մծբ. ծԸ:

ՍԱՐՏՈՒՑԱՆԵՄ, տուցի, տուցեալ. ն. Տալ այլում սարտնուլ. ընդոստուցանել. ՚ԵԹէ այսպէս սարտուցանէր խաննա զփեն-նա. Եփր. Բգ:

ՍԱՐՏՈՒՑԻՉ. ա. Որ սարտուցանէ. ընդոստուցիչ. զարԹուցիչ. ՚Պետրոս և պօղոս սարսափելի քարոզք հռոմայ, սարտուցիչք ազանց. Ճ. Ա:

ՍԱՐՓԻՆԱՑ. Տ. ՍԱՐԲՆԱՑ:

ՍԱՒԱԹԱՑՔ կամ գայք կամ Թեայք կամ Թոյք. Բառ յն. սխալ գրչուԹբ փոխանցեալ յասորւոյն ՚ի հյ: Տ. ԳՐԱՎՔ ՍԱՒԱԹԱՑՔ. փոխանակ գրելոյ և վերծանելոյ՝ Բարթօլօ սուդո կմ սուդոն, այս ինքն Գործք նորա, կամ նոցա:

ՍԱՒԱՆ, ի, աց. գ. 'Οθόνιον. Linteamen, linteolum. իտ. Lenzuolo. կտաւ մեծ. պատատառակալ. օԹոց. ծածկոյԹ. տեռ. չարշաֆ, չարշէֆ, չարշաֆ, Հոր, Ճոր, էօլէք, պէշ. ՚Զկտաւն յոլովէր գնեաց, որ էր ջանջիլ քԹան՝ սաւան մեծ և ընդարձակ: Ոչ է պարտ պատել յարծաԹոյ կմ յոսկի կտաւ, այլ միայն ՚ի սաւան քԹան կտաւ: Պատէ զքո ՚ի սաւան մաքուր. Բրս. մրկ: ՚Երբեմն զսաւանան կրէր, և զայլ ես պատատուրութիս. Վրք հց. ծԺ: ՚Զեղկ ջուրն ՚ի վերայ մարմնոյն չափէ, և անդա սաւանով ծածկէ. Մխ. բժշ:

ՍԱՒԱՌՆԱՁԱՐԴ. ա. } Զարդարեալ ՍԱՒԱՌՆԱՁԱՐԴԵԱԼ. } իբր Թեւօք կմ փետրովք և ապարԹիւք. գեղեցկատարած, շրջազարդ, և Թեւապարեալ, հովանաւորեալ. ՚Առագրեալ քարինք իբր յեսուսայ՝ սաւառնազարդ հիմունք սիոնի. Գնձ: ՚Բուրաստանք՚ի սատածօղ օդոց սաւառնազարդեալք, ՚ի գագաԹունս բերելով ծայրից պծողկանց զանազանուԹս. Սհկ. կԲ. արմտ: ՚Քերովբէիւք սաւառնազարդեալ պարածածկի Թեւօք. Անան. եկեղ:

ՍԱՒԱՌՆԱԹԵՒ, ի, ից կմ աց. } Բացեալ ՍԱՒԱՌՆԱԹԵՒԵԱԼ. } տարածեալ սաւառնեալ Թեւօք. Թեւապարեալ. սլացեալ. ՚Ի սաւառնաԹևից յարաԹռելոց սրովբէից: ՍաւառնաԹեւեցն՝ առաքելոցն համանմանեալ՝ գասուց. Ըստ: Ը. փոխ ՚ի վերջոյ: ՚Զօրքն հրեղինաց սաւառնաԹեւաց իբրև զարծուի սաւառնաԹև սլացեալ յօդս. Գնձ: Ոսկէփոր: ՚ՍաւառնաԹեւեալ համանէ-նին (զուարԹունք): ՍաւառնաԹեւեալ սլացեալ քոյին կառավարացն: Հրանիւթեայ սեռիցն անըմբռնելի ահիւ սաւառնաԹեւեալք: ՎեցԹեւեան սերովբէք, որք սաւառնաԹեւեալք պաղատեն անլռելիձայնիւ. Ճ. Ժ: Գնձ: Անան. եկեղ: Մաշտ: ՚Հոգին սուրբ սաւառնաԹեւեալ էջ ՚ի վերայ փառակցին իւրոյ յոր. Տօնակ:

ՍԱՒԱՌՆԱՁԱՅՆ. գ. Ձայն սաւառնելոյ Թեւոց. ՚Սօսիւն, սօսափիւն, սաւառնաձայն, Թեւաձայնել. Հին բռ:

ՍԱՒԱՌՆԱՁԱՅՆ. ա. } Հանօղ կամ ՍԱՒԱՌՆԱՁԱՅՆԵԱԼ. } հանեալ ըզձայն Թեւոց սաւառնելոց և բախելոց. ՚Սաւառնաձայն հնչմամբ զկեառնն Թնդեցուցա-

նէին. Արծր. Գ. 2. *Զորեքկերպեան . . . սաւառնաձայնեալ օդապարիկ թեւատարած. Գնձ:

ՍԱՒԱՌՆԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Տ. ՍԱՒԱՌՆԻԼ, նեալ. *Ելթերընթաց գնացիւք սաւառնացար ՚ի յերկինս. Տօղ: *Եւ պաշտպանեալ սրովբէագունդ չրջապատութեամբ սաւառնացեալ թեւոց սլացմամբ. Նար. խչ:

ՍԱՒԱՌՆԱՏԱՐԱԾ. ա. Սաւառնմամբ տարածեալ. *Սաւառնատարած թեւօք՝ հրաձորձ տարածեալ ցնդմամբ. Տօղ:

ՍԱՒԱՌՆԱՊԱՏ. ա. Որ սաւառնելով պատէ. թեւատարած. թեւաքօղեալ. *Քերոբէից շուրջ զբաւութեամբ հովանաւորեալք՝ սաւառնապատ թեւովքն գեղազարդեալք. Լմբ. էկեղ:

ՍԱՒԱՌՆԻՄ, եցայ. չ. Πτερίσσομαι. (որ և թեւածորիլ). Alas quatio, alis strepo, volando alas agito. որ և ՍԱՒԱՌՆԱՆԱԼ. Բանալ տարածել և բախել զթեւս ՚ի թռիչս. թեւապարել. թեւակոխել. սլանալ. գանատ. լըրը եապմագ. բէրվազ էթմէք. *Թեւք խորեանց տարածեալ՝ սաւառնէին ընդ միմեանս: Լսէի զձայն թեւոց նոցա ՚ի սաւառնելն՝ իբրև զձայն ջուրց բազմաց: Տեսի ձայն թեւոց գաղանացն սաւառնելոց ընդ միմեանս. Եզեկ. Ա. 23. 24: Գ. 13: *Ի քո սպառնալեաց ահեղ պակուցման սաւառնին սերովբէք, ամփոփին քերոբէք. Նար. ղա. (այն է թեւաքօղել երկու թեւօք՝ բացեալ զայլ թեւսն.) *Սաւառնին (պարակյութ) ընդ հողեղէնքս՝ ջոկք անմահիցըն հրեղինաց. Տօղ: *Սրովբէք սաւառնեալ՝ զթեւսն տարածեալ: Բազէ բարձրացեալ՝ թեւօք սաւառնեալ. Գնձ: *Հոգին սուրբ հոլաթեւ սաւառնեալ էջ ՚ի յն: Ցանկարծահաս հնչմամբ սաւառնեալ՝ աղաւնակերպ տեսլեամբ երևեալ. Տօնակ: Գնձ: *Ի պարտիզէն՝ ուր կայեցաւն նախաստանօք, անտի սաւառնեալ չքեղացեալ Հինապարհ առնէր ընդ ամպս գարշապարօք. Լմբ. հմբ:

ՍԱՒԱՌՆՈՒՄՆ. նման. գ. Սաւառնելն. թեւապարութիւն. սլացումն. *Սերովբէական սաւառնմամբ. Նար. խչ:

ՍԱՒՈՐԴ, ի, աց. գ. Բառ անյայտ՝ որպէս Վերինակողմն. բարձունք. Բարձր, պայըը. *Մշկավանքն ՚ի վերայ սաւորդաց ձորոյգետին. Վրդն. Ծն:

ՍԱՒՈՒՂԱԲԱՐ. մ. Իբրև զսաւուղ արքայ որդի կիսեայ. *Սաւուղաբար արար ընդ անձինն իւրոյ: Սաւուղաբար անձնամահ եղև: Սաւուղաբար յիւրմէ մեռեալ. Խոր. Գ. 35: Տր իէն. նոյ. ծն: Շ. Լիտ:

ՍԱՒՈՔ կամ ՍԱՒՈՑՔ. (եթէ չիցէ գրելի, Սաւուք, սօսք.) Իբրու Սեաւ կաղամախ. Αἴγειρος. Populus nigra, alnus, կամ ἰτέα, salix. (իբրու ուռի. սէօյիւտ.) *Սաւոքն, և կնձնիք, կաղամախիքն՝ պտուղ ինչ ունէին (՚ի պէտս սերման). Վեցօր. Է:

ՍԱՓԱՍՈՒՏ. ա. Ցայտնի սուտ. (որպէս յն. սափէ, յայտնի. և ֆսէւտէս, սուտ.) *Քաղդեայքն պնդեալ էին, թէ մեռանի թագաւորն. և նա ոչ մեռաւ. զի յամօթ լիցի սափասուտ արուեստագիտութիւն. Եղնկ:

ՍԱՓԻՐԱԿԱՆ. ա. Փոխանակ գրելոյ՝ Սոփերական. յոսկւոյ սոփերայ. և կամ Շափիւղայի նման. *Արկեալ մանեակ սափիրական. Ցիզ. ուփ. յհ:

ՍԱՓԻՐԱՑ. Տ. ՇԱՓԻՒՂԱՑ. Σάπφειρος. *Առաւել քան զքարինս սափիրայ՝ կարգաւորութիւն ձեր. Ածաբ. ծաղաբ: Իսկ Ի Գիրս ատուփին. ուր ասի զխանարհուէ, թէ նմանի ՚ի մէջ հոտեանիցն՝ կնդրկին, այլև սափերայի ը. իմա սափիրայ՝ որպէս ղափըան, այսինքն քրքում:

ՍԱՓՈՐ, ոյ, ոց. գ. (որպէս թէ փորով ամանն. լծ. և այլազգ". սէպու, շափու-լ). Խեցեղէն անօթ ջրոյ. գինւոյ, իւղոյ. և այլն. կուժ. դոյլ. թակոյկ. տաշտ. ման, և տիկ. Թուրք. պարտագ. բէստի. յն. պէսպէս բառիւք. Ὑδρία. Hydria. κεράμιον, vas fictile. στάμνος, urna. νέβελ (բառ եբր). uter, lagena. γομόρ, gomer. (եբր. խոմէր.) κοτύλη, sextarius. տես Ծն. ԻԴ. 14 = 46: Դտ. Է. 16 = 20: Գ. Թգ. ԺԷ. 12 = 16: ԺԸ. 34: Ժող. ԺԲ. 6: Ցհ. Բ. 26: Եւ Եսայ. Է. 10: Մրկ. ԺԴ. 13: Ղկ. ԻԲ. 10: և Եւ. ԺԶ. 33: Եփր. Բ. 4. և այլն:

ՍԱՓՐԱԿԱՆ. ա. Սեպհական սափրչի, և բժշկի վիրաց. *Սափրական արհեստն խոցէ և բուժէ. Եփր. խրատ:

ՍԱՓՐԱՑ. գ. Բառ ռմկ. սափրա. այսինքն Մաղձ: Բծէլըն: Ոսկէտոր:

ՍԱՓՐԵՄ, եցի. ն. Κείρω, ξύω. Tondeo, rado. Վարսավիրայել. ածելեաւ յապաւել՝ փոքրել զհերս. քերծուլ. գերծուլ, իբրօք կամ նմանութեամբ. կտրել. կարճել. ածիլել. Բրաշ էթմէք, գըըքմագ. քէսմէք. (լծ. և սէտէկէտէտե. մաքրել իբր աւել ածելով.) *Յառաջագոյն զպարկեշտութիւն սափրեալ ՚ի նմանէ՝ յետոյ և զզօրութիւն սափրէ (ընդ վարսս գլխոյն): Թագաւորք են, որ ոչն սափրին ամենևին: Սափրեալ յայլոց. Փիլ. յոբ. Ն փէսաճան. Ն ծ. բան: *Կարծէր սափրել ըզփառս եկեղեցւոյ, որպէս պառնիկ կինն այն ՚ի հնումն զհերսն սամփսոնի. Լաստ. ԻԷ: *Զպատմուճանն ՚ի բաց ընկենոյր, և զվարսն սափրէր (յոգք). Իսիդ: *Եպիսկոպոսն կորուցօք խաչաձև հատանէ զհերսն. և այլ ոք ՚ի կղերիկոսացն տանի և սափրէ զգագաթն. Մաշտ:

ՍԱՓՐԻՉ, րչի, չաց. գ. Սափրող. վարսավիրայ. Բրաշ էթէն, պէրպէր. *Էր ընդ ըզգալւոյ սափրչին և իմանալի վարսաւիրայն սատանայ. Փիլ. տեղի:

Իսկ Փիլ. Նխ. Բ. *Ցաղագս ծովուն պատճառս ասելով ասէ, անդէցելոյ այնր՝ որ ըմբռնեցեալ յանկուցին էր սափրչիտ. անյայտ է բառն և բանն:

ՍԱՔԱՓԱԹԱՆՔ, նաց. գ. Բառ անյայտ՝ ՚ի նշանակ հնմայից և թռչունից, կամ ճշմարտութեանց. թերևս որպէս յն. սիւքոֆանդիա, Συκοφαντία. որ և ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. *Զի եթէ շաղափքն սաքափաթանաց, և թռչունքն ինչ ստապանք՝ յորժամ թռիչցին, կարեն անազգական առնել զմարմինս ՚ի թունայ չարագաղանաց, որչափ ևս առաւել են. Ոսկ. Եւ. ուր Գէ. Եւ. զվերջին հատուածքն ևեթ ՚ի մէջ բերէ, թողեալ զառաջին բանն մթին:

ՍԱՔԹԱՔԵԼ. չ. Որպէս Սայթաքել, կամ Թանգուզել. *Սկսաւ սաքթաքել՝ ճըշմարտասոյզ բանիւք խօսել. Եփր. Բգ:

ՍԱՔՈՒԼԱ. գրի և ՍԱՐՔՈՒԼԱ, ի, իւ կամ ով. գ. (լծ. լտ. սագգուլուս, Sacculus, և գուգուլլուս. Cucullus.) Գլխարկ քաղաքացի. կնգուղ. և Մեծ գտակ. քուսիթայ որ ընդ վեղարով. ղօֆ. *Հագնիմ գիշտ, որպէս հաղքատայ եպիսկոպոսն. և երկու թիզ կնկուղ վրոցի սաքուլայով: Կատարեմք ըզպատարագն սաքուլայով. Լմբ. առ լեւոն:

ՍԱՔՐԵՄ, եցի. չ.} Ὑποπίπτω. Succumbo. λανθάνω,
ՍԱՔՐԻՄ, եցայ. չ.} lateo. Ղօղել. թաքչել. սալարել. ծածկել. պատսպարել. ապաստան լինել. պուսըմագ. սոքուն օլմագ, սոգուլմագ, սոգուլանմագ, չէքիլմէք. (լծ. և լտ. սէցէտօր, սէքէստօր, որոշել. գաղտնիք.) *Անզգամն գիւրաւ ըմբռնէ յեմտանոյն, և երկչոտն սաքրեաց ընդ արեաւ. Փիլ. այլաբ: *Ղուզելովն և սաքրելով ՚ի մէջ խառանցեալ անտառի. Պիտ: *Երբեմն մերկանայ ՚ի պատենից (ցանկութեն ընչից), երբեմն սաւութեան պատրուակեալ սաքրի. Անյ. հց. խմ: *Յորոյ ահէ փախստեայ սարսէին սաքրէին դևք. Անյ. բարս: *Փախստեայ լինէին սարսելով ՚ի սորին զօրութէ, մանաւանդ և սաքրէին, որ է առաւել զարհուրել իբր թաքստեամբ. Շ. բարս: *Սարսեալ սաքրէին: Սարսեալ սաքրեցին մեծաւ դողմամբ. Լմբ. էկեղ: *Դողմամբ զարհուրեալ սանդարամետիցն հոյլք. սարսեալ սաքրէին յանդընդասոյզ խաւարն. Շ. թղ: *Սարսեալ սաքրեն խաւարայինն իշխանութիւնքն: Կատառք հրեղինացն երկեղալի դողմամբ ՚ի քեն սարսեալ սաքրին. Բենիկ:

ՍԲԱՂԻՄ. ՍԲԱՂՆՈՒՄ. Տ. ԶԲԱՂԻՄ, և այլն:

ՍԲՈՒԺԵԼ. Տ. ՍՊՈՒԺԵԼ:

ՍԲՕԼԱՑԻԴԷ. Տ. ԽՍԲՕԼԱՑԻԴԷ:

ՍԲՕՍԱՆՔ, ՍԲՕՍՈՒՄՆ. Տ. ԶԲՕՍԱՆՔ. և այլն:

ՍԳԱԶԳԱԾ. ա.} Πενθηρής. Lugubris.
ՍԳԱԶԳԵԱՑ. } Զգածեալ սգով. ըզգեցեալ զսուգ. սգապատ. տխրական. *Զայն ամենայն տխուր տրտմութիւն՝ որ մածեալ ունէին զերեսս երկրի սգազգածն կերպարանօք, լուսաւորեաց և զուարթացոյց. Վեցօր. Է. որ ՚ի Ճ. Գ. գրի մթազգած. այլ ՚ի յն. կայ՝ մթազգած և սգազգեաց:

ՍԳԱԹԱՓԻԼ, փեալ. չ. Սթափիլ ՚ի սգոյ. մերկանալ զսուգ. *Այսպէս սգաթափեալ ուրախանային և մխիթարէին. Հ. յնվ. ԺԲ:

ՍԳԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ.} Συνθρηνέω. Lugeo
ՍԳԱԿՑԵԼ. չ. } cum. Կցորդ լինել սգոյն. ողբակցել. *Ոչ փակեցայց ՚ի խաւարի, զի և օգն սգակից լինիցի ինձ: Արարածք սգակից եղերուք ինձ: Սգակից մարխանացըն լինելով. Ածաբ. ծաղաբ: Սարկ. աղ: Տօնակ: *Սգակցեն ամենայն արարածք, ողբան, հեծեն. Տօնակ:

ՍԳԱՄ, ացայ կամ ացի. ն. չ. Πενθέω. Lugeo. Սուգ առնուլ՝ ունել. կոծիլ. ողբալ. աշխարել. տ. ուքուրլէէն, պուքէրէն. թ. եաս ճիւմէք, եաս չէքմէք, աղլամագ օըլլամագ՝ աղլաշմագ. *Ոգի նորա սգացաւ զինքն. Յոբ. ԺԴ. 22: *Ուսոյ երկնայինքն սգացան. Համ. մտ: *Սգային զաղքատութիւն յոլքայ. Իսիդ: *Աղաչեցաւանօք զխաչանելոյն սգալ հանապազ. Յճխ. ԺԲ: *Սգացաւ (այլ. սգայ) զանկութիւն իւր: Ոչ սգացից զնա: Սգացից զանձն իմ. Վրք հց. Դ. Ե. ԺԶ:

Կամ չէզոքաբար. *Լոյ և սգայ ՚ի վերայ արեւաղոտայ: Եղիցես իբրև զկին մի սգացեալ ՚ի վերայ բազմօրեայ մեռելոյ: Ընդ սգաւորս սգացիր: Տառապեցարուք սգացարուք: Եւ ոչ առաւել սգացարուք. Բ. Թգ. ԺԴ. 1. և ԺԴ. 2: Սիր. Է. 38: Յկ. Դ. 9: Ա. կոր. Ե. 2: *Մի խնդալ ընդ այն. ընդ որ սգալն պարտ է: Վասն էր իսկ սգայք զայսմանէ, զորոյ ևս սկիզբն անգոանեմ. Իսիդ: *Սգացեր վասն չարութեանց. Եփր. Ծն:

ՍԳԱԼ. վրիպակաւ գրի ստեպ, որպէս Ըզգալ, և ընդ հակառակն գրի՝ Զգալ, որպէս Սգալ. զոր քաջ գիտել պէտք են վերծանողաց զհին մատեանս. տր, *Իմանայր և սգայր (այսինքն զգայր) ՚ի մտանել հոգւոյն (այ). Եփր. Բգ: *Եւ այն ևս ինչ աւելի գժնդակագոյն է, զի և սգան (զգան) իսկ ոչ ցաւոցն. Ոսկ. Եւ: *Եւ քերցն ըզգացելոց (իմա սգացելոց) որպէս մարգարէ վշտակից եղեալ. Գնձ:

ՍԳԱԳՈՐԾ. ա. Որ ինչ գործէ կամ առթէ զսուգ. *Վասն սգագործ յեղման մահու. Կլիմաք:

ՍԳԱՑԱԿԱՆ. ՍԳԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶԳԱՑԱԿԱՆ. ԶԳԱՑՈՒԹԻՒՆ:

ՍԳԱՑՕՒՆ. Տ. ԶԳԱՑՕՒՆ, որպէս Ըգ. գոն, խմասատուն. *Սիրեր ած զերկիրն զայն վասն սգայոյն ամանոյն, որ պաշտեցաւ 'ի նոսա անուանն. Եզէ. Բռաց։

ՍԳԱԳԱՏ. ա. Սգով պատեալ, սգաւոր. *Վերստին մխիթարութիւն սգապատ և լքեալ սրտիս շնորհէ. Վէշն. պղծ. *Ամենայն ծը. նունդք սգամայ արտասուելից և սգապատ (կմ՝ սգապարտ) գոն. Կանոն։

ՍԳԱՍէՐ, սէրի, բաց. ա. Φιλόλυπος. Luctuosus. Սիրող սգոյ. վարժեալ 'ի սուգ. *Հացիւ հասատոյ սիրոյ սգասէրին. Բր. յաւելւ։

ՍԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοπενθὴς. Սէր սգոյ. անչափ սուգ. *Ոչ կանանց և ոչ ա. րանց հրամայեցաւ սգասիրուէն, և բազմաբ. տոսր լինել. Բր. գոհ։

ՍԳԱՍՏ. ՍԳԱՍՏԱՆԱԼ. Տ. ԶԳԱՍՏ. ԶԳԱՍՏԱՆԱԼ։

ՍԳԱՏԵՍԱԿ. ա. Որ ինչ ունի զտեսակ՝ զձև և զնշանակ սգոյ. *Յովհաննէս սգատեսակ հանդերձիւն. Վասն սգատեսակ զգեստուն. փոխել զհանդերձն սգատեսակ. Իփն. Ը. Ժոզ. Լէք. պղծ։

ՍԳԱՏԵՍԻԿ. Նոյն ընդ վ. (եթէ չիցէ նոյնպէս գրելի.) *Յովհաննէս անկերպակուր, և սգատեսիկ հանդերձիւն կոչէաց զնն ապաշխարել զմեղս իւրեանց. Մէկն. վէ։

ՍԳԱՒՈՐ. ի. աց. ա. Πενθῶν. Lugens. Որ առնու կամ ունի զսուգ. սգազգած. սգապատ. Էոսւէ. պղծ. սխալօք, սխալօք, սխալոր. *Մխիթարել զամենայն սգաւորս. տալ սգաւորացս սիովնի փառս։ Երանի սգաւորաց, զի նոքա մխիթարեսցին. Եսւ. կա. 2։ Մտթ. Ե. 4։ *Սգաւոր զսգաւոր ոչ մխիթարէ, բայց եթէ կրկին սուգ 'ի վերայ սգոյ յաւելու։ Արտաքնոցն երևէին եղեւ այրեք սգաւորք. Նստէին 'ի վերայ երկրի զորէնս սգաւորացն կատարելով. Մամբր։ Եղիշ. Է. Խոր։

ՍԳԱՒՈՐ. և } Πενθηρής, πενθηκός.
ՍԳԱՒՈՐԱԿԱՆ. } Lugubris. Որ ինչ անկ է սգոյ, և սգաւորաց. սգատեսակ. տրտմական. *Լռեալ ժողովրդեանն զբանն զայն՝ սուգ առին սգաւորաց (այսինքն սգաւոր իբրև). Եւ. ԺԳ. 4։ *Բարբառել բան տխրական և սգաւոր. Խոր. Գ. 68։ *Զգեցաց զեր. կրածանն 'ի սգաւոր աշխարհէս յանտրտմականն ուրախութիւն. Մամբր։ *Սգաւորական և զմեծացեալ ծիրանիս անգամ որ զզեցեալքն (կայսերք 'ի քրմական). Նիւս. Բնութ։

ՍԳԱՒՈՐԻՄ, եցայ. յ. Սգաւոր լինել. սուգ զգենուլ. *Ամենայն արարածք սգաւորեցան ընդ մեռանել արարչին իւրեանց. Պիտառ։

ՍԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սուգ առնուլն. և Սգաւոր կերպարան. տխրութիւն. *Ոչ կերայ ես 'ի նմանէ 'ի սգաւորութեան իմում. Երկ. օրին։ *Երկիր զէլեանայրին զսգաւորութիւն 'ի գարնանայրին յեղանակեալ վերանորոգումն. Սհէ. կթ. ոսկաս. *Զմեռելոյն սգաւորութիւն 'ի գարնանայրին բարեխառնութիւն օդոց յեղանակեր զփոփոխումն։ Քաղցր և հեշտալի գարուն 'ի ձմերային սգաւորութեան յեղանակեցաւ. Յհ. կբ։

ՍԳԵՆՈՒԼ. Տ. ԶԳԵՆՈՒԼ։

ՍԳԵՐ. կամ ՍԿԵՐ. Տ. ԶԿԵՐ. որ և ԶԳԵՐ, ԶԳԵՍ։

ՍԳՈՒՄՆ, սգման. գ. Սգալն. սուգ. *Ասա է տեսանել զօրինակն համօրէն գաստատնին, զսգումն և զազգականն. Մեծոփ. ՍԳՈՒՄՆ. որպէս Զգումն. իմն Զգալն. զգայութիւն, կամ զգայածութիւն. Αἴσθησις. Sensus. *Ցայ հուրև զօրգունս 'ի մարմնոյ նոցա, և լացցին նոքա 'ի սգման մինչև յաւիտեան. Յուդթ. Ժզ. 21։

ՍԳՕՆ. Տ. ԶԳՕՆ։

ՍԵԱՄՔ. սեմոց. գ. Φλία. Limen. σταθμός, postis. πρόθυρον, vestibulum. Սեմք. շէմ. Սեմոյն բազուկք դրան ընդ որում են կեալ, լայնաբար՝ և կողմնակայնք. Եզէ. Սեմոյն սեմ, սուտակ, փեղկան. *Գրեսցես զնոսա 'ի վերայ սեմոց տանց քոց, և 'ի դրունս քո։ *Լսակէր ամենայն սեմս սեմոյն առանց. Դրաց զարերոյն սեամս հնգեկնիս։ Սեամս 'ի փայտից փոքր չորեքկինիս։ Ի վերայ երկուց սեմոյն, և բարաւորն տանցն։ Ընկեալ զսեմովքն։ Արկցեն զիւրաքանչիւր աճռս 'ի վերայ սեմոց դրանցն երուսաղէմի։ Կացցէ 'ի վերայ սեմոյ դրանն, և երկիր պագցէ 'ի վերայ սեմոյ դրանն. ևն։

ՍԵԱՆ. սևոյ, ոց, կամ սևի, ից. ա. ամբ. սև. վը. շոխիւ. սխալ. թ. սխալ, սխալ, գոյն. Μέλας, μέλαν. (յորմէ մելան.) Niger, gra, grum; ater, tra, trum. Գոյն մթին և խաւարին հակառակ սպիտակի. քաղ թուխ. արջնագոյն. *Զիք սևաւք։ Սևաւ եմ ես, և գեղեցիկ։ Վարսք նորա կևածոյք սևաւ իբրև զագռաւ. Ջ. Ե. 2. 6։ Եզվ. ա. 4։ Ե. 11։ *Զայն որ բաղդատական է աչաց, սպիտակ, և զնորհաւոր նորին սևաւ. Պղտ. փխ։ *Կարմիրն ընդ սևի և ընդ սպիտակի խառնեալ՝ ծիրանին։ Գոյն 'ի սպիտակի և 'ի սևաւ։(խառնեալ)։ Ոտ։ *Ոմն մարդ՝ մի և նոյն եղով, է զի սպիտակ, և է զի սևաւ լինի։ Ներհականն է անտերան արդարոյն, և սպիտակն սեւոյն. Արիստ. տրամ։ *Ածուխ սևաւ է քան զասուեր. Ցեխ. Է։ *Ի սեէ սպիտակ առնել կարի աննհարին է. Սեբէռ. Է։ *Ամենայնի որ ոչ սպիտակ է, սևի եղոյ. Փիլ. նխակ։

ՍԵԱՒ. գ. Սևադեղ. սևակ. մելան. *Սևավ՝ որով գրեմք. Փիլ. նխակ։

ՍԵԱՒՓԱՅՏ. կամ ՑՈՒՐՍ ՀՆԴԻԿ. Տ. ԽԵԲ. ՆՈՍ, և ՀՆԴԻԿ։

ՍԵԱՒԱԿԱՆ. Նոյն ընդ Սևաւ. *Մի 'ի ծագն ինչ նայեցիս, մի 'ի ծիրանիսն, այլ 'ի միտսն՝ որ են չար սևաւականքան զծիրանին ոսն է. Ոսկ. Եփես։

ՍԵԱՒԱՄԱՂՁՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԵՒԱ. ՄԱՂՁՈՒԹԻՒՆ։

ՍԵԲԱՍՏԻ. կամ ՍԵԽԱՍՏԻ. իգ. }
ՍԵԲԱՍՏՈՍ. կամ ՍԵԽԱՍՏՈՍ. ար. } Բառ յն. սէպաստօս, սէպաստի. Σεβαστός, Σεβαστή. Augustus, Augusta. որ և ՕԳ. ԳՈՍՏՈՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ, աս. Պաշտելի. պատկառելի. Նազելի. արգոյ. մակդիր սեպհական. ներալ ինքնակալի, և ինքնակալուհւոյ. *Աւգոստոս սեբաստոս անուանեցաւ։ Դոմետիանոս կինն սեբաստէ անուանեցաւ։ Ինքնակալն հայր ուշխարհի անուանեցաւ, և նորին կինն սեբաստէ. Եւս. պ. Ե։ *Թագաւորէ կայսր սեբաստոս նկատէրոս, որ և աւգոստոս. յորմէ հետէ՝ աւգոստանիք, և սեբաստանիք անուանեցան թագաւորք հըռոմայեցւոց. Ճէբ. պղծ։ Այլ 'ի յետին դարս 'ի մէջ յունաց Սեբաստոս եղև անուն ինչ պատուոյ իշխանաց։ Տես և բռ. յունական. Սեբաստոսիս, և Սեբաստական գունդ։

ՍԵԲԵՆԻ. կամ ՍԵԽՆԻ. ՍԵԲԻՆ. ՍԵԲԻՆԵԱՑ. ՍԵԲԻՆԻ. ա. գ. Բառ յն. սէբէնիոն. Σεβένιον. Palmae involucrum, palmula. Ծիլեղ և ահրև կամ ծաղ. ռսաող արմաւենւոյ, և հիւսեալն յայնմանէ. *Գործ այր մի ծեր ոմն, սեբենին կողով զգեցեալ։ Ոմներ զգեցեալ նա սևնի, որ է հիւսեալ ահրև արմաւենւոյ. Վրք հց. ծխ. Ե. Ժզ։ *Մի գներ հանդերձ ներքոյ քո, այլ խոտ և սեբին, որպէս արբայ արսենիոս։ Կապերտօս ագանէին, և սեբինէս. Վրք հց. յ։

ՍԵԳ. Տ. ՍԵԳ։

ՍԵԳՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԻԳՈՒԹԻՒՆ. *Եզ 'ի սեղի սրտմտականին զծագաւորս և զիշխանս, որք խորոխնդեր սեգութիւն հեգացուցանեն զբանաւորս և զզինոր. Լծ. Եզեկ։

ՍԵԴԵԿ. Բառ ար. և երբ. սադըք. այսինքն արդար. (ծն. կլ. սորոյ, և շնակ)։ Տես բռ. յոկ. ան. Սեդեկ, և Մելքիսեդեկ։

ՍԵԹԵՒԵԹ, ոյ, կամ ի, ից. գ. ա. Հայհոյմանք կմ՝ հեթեթմանք չքոյ. որպէս Պախուձանք. զարգ, և պախարակարգ. *Բայցէ է ուրեք. զի յաղագս պերճանն և սեթևեթոյ բանին լինի եգեալ. Տեաոչ։ *Ոչ է կարօտ սեթևեթ բանից իմոց. Հ. նրք. ծէ։

ՍԵԹԵՒԵԹԱԲԱՐ. մ. Սեթևեթեալ բանիւ. *Բարբառ ճէն սեթևեթաբար միայն զհաղմն կոչելով. Պղտ. յ։

ՍԵԹԵՒԵԹԵԼ, եալ. ն. Պաճուճել. պճնել. արուեստակել. հայհոյել. յարգարել. յերիւրել. և փերևեթել. *Ծախուբակեալս սեթևեթեալ բանիւք։ Զսեթևեթեալ և զպաճուճեալ բանիս զարդն 'ի բաց արարեալ. Ոսկ. յհ. ա. 1։ *Հատակուտը սեթևեթելով Այսր անգր արտաքարեալ սեթևեթեալ երեժայն. Յհ. կբ։

ՍԵԼԱՍ, և ՍԵԼՔ. գ. Բառ յն. Σελάς. Fulgor, jubar. փայլիւն լուսոյ յօգս. առաւօտեան երևեալ կամ ծառուցեալ. ծաւնչ. տասոց. սխալ. սխալ. *Սելք, որ են ձաձանչը. և զիասանք, որ են ծաւնչը։ Սրգ սելաս է՝ հրոյ յոլովի վառումն յօդի. և 'ի սելայիցն ոմանք ստուղեալ լինին, և ոմանք հաստատեալք. Արիստ. Ա։

ՍԵԼԽ. } գ. Բառ լտ. յորմէ և յն. ձէլլա.
ՍԵԼԽՆ. } Σέλλα. Sella, subsellium. Աթոռ. գահ. *Այս գահ փղոսկրեա, ակներով պճնեալս, հարոն քեզ սելէս. Գնչ։ *Եղաւ գնել սելին ոսկի և նստոյ 'ի վերայ. Վէբ փոխս. *Հրամայեաց նմանապէս զատոր պետոյն յոսկի սելին։ Զոսկի սելին յինքն էառ, և առէ, թէ հայրապետական աթոռ է, և չէ պարտ այլ ումեք 'ի վերայ նստել. Ոսկ. Հ. օգ. Ն։

ՍԵԽ, կամ ՍԵՂԽ, ի կամ ոյ. գ. յն. սէքոյ. Σέκυος. Pepo. իտ. Mellone. Պտուղ մեծ՝ երկարաձոյ, երկայնաբոլոր, գեղին և կանաչախայտ, անուշահոտ և քաղցրահամ. գոլաւն. (իսկ գոլաւն փոքրաւ՝ սաի և σίκυος, σίκυες, cucumis, cucumeres. որ է վարունգ, և ձմերուկ.) *Յիշեցաք զսեխն և զմեղապարտ. Թուոց. ծա. 5։ *Բերգակն և 'ի սեխս և 'ի մեղապարտ. Եզր. Եզրաչ։ *Խանգարեալ սեխ և ձմերուկ։ Հասեալ սեխ և քաղցրացեալ՝ արքայի պատուոյ գումձն կոչէր. Մի. ա. Ծ. ծէ։ *Սեխերին (իբր յն. σικύδιον, սեխիկ կամ սեխուկ). սեղն, կմ՝ սեխոյ. Գողթ. իսկ Վէբոյ. Ե. *Յարենոյ և սեխոյ, գրելի է արգեօք մրգոյ, կամ այլ բառ՝ նշանակ արմատաց. որպէս յն. χέδροψ, legumen.

ՍԵԽԱՍՏԱՆ, ի. աց. } գ. Σικυηλά-
ՍԵԽԱՍՏԱՆԻ. իք. եաց. } τον. Cucumerarium. Պարտէզ սեխոյ և սեխենեաց. գոլաւն գոբեօդ դաշտ։ *Իբրև խուղ մի մրգապահաց 'ի սեխաստանի. և արգաւս սեխաստանեաց ի եր տեղին մինչև ցայսօր. Կղ. Ծէ։

ՍԵԽԵՆԻ. կամ ՍԵՂԽԵՆԻ, նոյ կմ՝ նոյ, նեաց. գ. Σικυήλατον, σικυήρατον. Բոյս՝ որ բերէ զսեխ. և Սեխաստան. *Իբրև զջավանի մրգապահաց 'ի մէջ սեխենեաց (կամ սեղխենեաց). Եզ. ա. 8։ *Ոչ սեխենիք, և ոչ այգիք. Թուոց. Ի. 5. (յն. թզենի. սէ. կէ։) *Զօրէն սեղխենոյ զերեսք երկրի ապաւեալ 'ի կոխումն. Պիտ։

ՍԵԽԻ. Իբր ցեխ կամ սիկ. * Արկին 'ի խաւարային և 'ի ժահահոտ բանտ, յորում անցանէին սխնք ձեռալուայի. Տր. Իէւ. հօխ. ծէ։

ՍԵԿ. ի կամ ոյ. գ. որ և ՍՆՐԵԿ. Մորթ հարթեալ 'ի մազոյ և կռկեալ. մաշկ. և փոկ. փէրի, մեշին. *Օրհնեա՛ սէր և զկաշի կազմ սորա (մատենիս), և զսեկ շարագուբի. Մաշ. *Զկաշին' որ 'ի վերայ տապարացն, ուսէին. և ոչ էր անգ յոտս ուրուք սեկ սոլերոյ. Մաշն։ * Կա՛լ զգերանն սեկով. կամ քաղրթով. Վստ։

ՍԵԿԱՓԵՐԹ. գ. փերթ սեկի. մասն մաշկի կամ մորթոյ. փոկ. * Զսօլեր, զկօշիկ, և զսեկափերթս զամենայնն կերան. Մաշն։

ՍԵԿՈՒՆԴԻԿՈՒՍ. Երկրորդն Պաեմիկուսի (զոր տեսցես). բառ լտ. *Եւ էր այն սարգիս պատուեալ պաիմիկուս գաւուց կենդիլլոսայ, և այն բազում էր պատուեալ սեկունդիկուս նոյն գնդին. Հ. յնւր. ա։

ՍԵՂԱԿ. գ. Բառ յն. սէլախօս, սէլախիօն. Σέλαχος, σελάχιον. Cartilagineus, cartilaginosum. Աճառաւոր. Ներքաւոր. մակդիր լողակայ' որոց պատեանքն է մաշկ աճառուտ փոխանակ թեփոց. *Փոկք և գըղբինք և ներկէսք, որ անուանեալ կոչին սեղակք. Վեցօր։

ՍԵՂԱՆ. ոյ, ոց, 'ի սեղանի. գ. պ. ՆԻՆՈՒ. եբր. շուլհան. Τράπεζα. Mensa. իտ. Tavola. և refectorium, refettorio. կազմած' յորոյ վերայ դնին կերակուրք վասն բազմելոցն շուրջ զնովաւ. սուֆրա, խան, սինի, բէշխան. ուտելի և կերակուր, հացկերոյթ, կոչունք. ես և Տախտակ լումայափոխից, և այլն. *Արասցես սեղան յանփուտ փայտից։ Պատրաստ արարեր առաջի իմ սեղան։ Քաղէին զփշրանս 'ի ներքոյ սեղանոյ իմոյ։ Ոչ եկն որդին յեսսեայ 'ի սեղան։ Դիմեաց յոխալթան 'ի սեղանոյ անտի արտաքս։ Որդիք քո որպէս նորատունկ ձիթենւոյ շուրջ զսեղանով քով։ Ծախս սեղանոյ։ Սեղան հաստամաճառայ. և այլն։ *Աղ և հաց սեղանոյ պաւապակս 'ի հաւանութիւ ածէ ընդդէմ թշնամեաց. Ոսկ. Եփես։ *(Առ սովոյն) թափձեալ ապա յամենեցունց 'ի նոցանէ սեղան ուղղել. Ցհ. կբ. ամկ. սէղան դնել' պատրաստել։

ՍՆՂԱՆ. Θυσιαστήριον, βωμός. Altare, ara. եբր. միզպէխ, պամա. որ և 'ի մեզ բեմ, բաժին. բագին. և զոհարան. մատուցարան. որպէս սեղանն զոր կանգնեցին նոյ, աբրահամ, մովսէս, որդիքն խորայէլի առ եղբբ յորդանանու, են. ես առաւել 'ի նորումս' սեղան սբ պատարագի, և սբ խաչն քրի. Տես Ծն. է. 20։ ծբ. 7։ Ցեռ. իբ. 10 = 34։ Թւեմ. ծա. 13։ բ. Դ. բ. 20։ ծգ. 8. են։ *կացուցանէր քահանայս առ սեղան սեղան ամենայն եկեղեցիս. Ագաթ։ *Պարտ է աղօթել առ նա առաջի տիրական բեմբի սեղանոյն. Լմբ. պտրգ։ * Ունի սեղանն չորս անկիւն, որ է խաչն. և յիրուի սեղան, զի եկն վերընկալ տէրունեան մարմնոյն ճշմարիտ պատարագին, որ մատեաւ հօր. Ագաթ։ *Սա է սեղան սրբութե։ Քառանկիւն սեղան խաչին. Շար։

ՍԵՂԱՆԱԲՈՅԾ. ա. Παράσιτος. Parasitus. Որ բուծանի յոտարին սեղանոյ. պարասարոյծ. պորտաբոյծ. փոխժողով. *Սեղանաբոյծքն յառատութե վայելեն, և ես վաղանոց ոչ լինիմ արժանի. Ոսկ. ղէ։

ՍԵՂԱՆԱԶԵՐԾ. ի, եց. ա. գ. Ἱερόσυλος. Sacrilegus. Գող' որ զերծու կողոպտէ զսբ սեղան. սեղանակապուտ. տաճարակողոպուտ. ամկ. օբէօղունծ. *Զնոյն իսկ զսեղանազերծ զտաճարակապուտ ըղգանձի տամբն արկանէին փախստեայ. Ե. Դ. ժ. 42։ *Այսպիսիքս սեղանազերծք են. Բրս. հց։ *Եւ գտաւ զսեղանազերծիցն և ըղտաճարակապտից տայ. Երզն. մթ։

ՍԵՂԱՆԱԿԱԶՄ, ի,ից. ա. գ. Τραπεζοποιός. Structor mensarum. Սպասաւոր' որ կազմ պատրաստէ զսեղան. *Հանդէս զքո խոհարարն, տնտ գատարկութե սեղանակազմին, գագարեցո և զձեռն մատուցանին. Բրս. պհ. ա։

ՍԵՂԱՆԱԿԱԶՄ. Մեծատուն' որ մեծահաց գործէ զիւր սեղան. * Ոչ երկեայ յօրինակէ սեղանակազմին, որ ընդ փափկութեն պապակէր. Սհ. ադ։

ՍԵՂԱՆԱԿԱԶՄ. Որ կանգնէ զսեղան զոհից. *Զկազմիչ վկայութեն խորանի զմեծն մովսէս, և զսեղանակազմն հեղիաս զնախանձայոյզ փառացն այ. Ցհ. իմ. Էլէգ։

ՍԵՂԱՆԱԿԱՊՈՒՏ, պտի, ից. ա. Ἱερόσυλος. Sacrilegus. Կապտիչ սեղանոյ սբյ. սեղանազերծ. սեղանակողոպուտ. տաճարակապուտ. գող և գաւաճան 'ի սրբազան իրս. օբէօղունծ գող. * Որպէս սեղանակապուտ գատեսցի։ Սեղանոյ և կենացն հաղորդ զսեղանակապուտն (զյուդա) էառ։ Տէրն զմատնչին տոս լուաց զսեղանակապտին (կամ զսեղանակողոպտին)։ Որ սեղանակապտին է բան. Բրս. հց։ Աճառ. ադ։ Ոսկ. յհ. բ. 25։ Պիտ։ * Մեք ոչ կարեմք սեղանակապուտ լինել մերոյ փրկութեանն. գուք ձեզէն եղէք սեղանակապուտք ածային օրինացն. Ճ. Բ։

Կամ իբր Սեղանակապտական. *Բազում տեղի պատրաստեաց զանձնն սատանայի տաճարակապուտ սեղանակապուտ գողութբն. Ոսկ. Եօ։

ՍԵՂԱՆԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Ὁμοτράπεζος, τραπέζης μετέχων, ὁμοδίαιτος. Mensae consors, particeps. Կցորդ նմին սեղանոյ. հացակից. բարձակից. սեղանորդ. *Ընչե՞ղ են, մի՛ թշնամանեսցես զպահսն' առնուլ զնա սեղանակից. Բրս. պհ. բ։ *Կեպքն սեղանակիցք լինին։ Սեղանակիցք են նոցա իցեն։ Սեղանակից լինել նմա. Վեցօր. է. է։ Ոսկ. յհ. բ. 15։ *Սեղանակից մեզ քրիստոս։ Արժանացոյց բնակակից և սեղանակից առնել. Վրք հց. իէ։ Իգն։

ՍԵՂԱՆԱԿՈՂՈՊՈՒՏ. Տ. ՍԵՂԱՆԱԿԱՊՈՒՏ. *Որպէս առ սեղանակողոպուտն։ Սեղանակողոպուտ եղէ։ Սեղանակողոպուտք են. Բրս. հց։ կանոն։ * Որպէս սեղանակողոպուտ թաղեալ լինի. Ի գիրս առաքէն։

ՍԵՂԱՆԱԿՈՂՈՊՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Սեղանակողոպուտն լինել. գողութի սրբազան իրաց. *Ցագահոււէ, 'ի սեղանակողոպտութէ. Եփր. փրկ։

ՍԵՂԱՆԱԿՑԵԼ. չ. Սեղանակից լինել. *Նաև սեղանակցելով առ նմա' մեծաւ պատուով մեծարեաց. Երզն. մթ։

ՍԵՂԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Սեղանակիցն գոլ. *Անմեկնելի յինքեան խորհրդոյ արար 'ի վերնատանն զերկոտասան աշակերտսըն ըստ սեղանակցութեն։ Սեղանակցութն զփափկութիւն և զհանգիստն նոցա նշանակեաց. Ցհ. իմ. Էլէգ։ Երզն. մթ։

ՍԵՂԱՆԱՅԱՐԴԱՐ. Տ. ՍԵՂԱՆԱԿԱԶՄ (ըստ ա նշ). Τραπεζοποιός. *Եւ արգարև ագռաւուց գործ է զսեղանայարդարս և զխոհակերս խմանալ. և շանց անյագաց. Ոսկ. Եփես. ծգ։

ՍԵՂԱՆԱՅՕՐԷՆ, րինի, նաց. Նոյն ընդ վ. * Ո՛րչափ կոտորուածք 'ի բարեկեցութեն անենչանացն գործին, ո՛րչափ յամճարկուացն և խոհակերացն և 'ի սեղանայօրինացն. Ոսկ. մ. գ. 17։

ՍԵՂԱՆԱՆԱԼ. չ. Լինելն այն խաչի որպէս սեղան կամ զոհարան. *Ճշմարտապէս անմահի եղով սա զենումն, և պատարագէ զենարան և սեղան, ըստ նմին նոյնպէս և զխաչանալն և զսեղանանալն կալցի. Անյ. Բարձր։

ՍԵՂԱՆԱՆԵՆԳ. ա. Որ նենգէ ընդդէմ սեղանոյ տանուտեառն. գաւաճան ընդդէմ հացին' յոր վայելեաց. սեղանակապուտ. *Փափկացեալ փախստական, սեղանանենգ սարսուցեալ. Նար. խէ։

ՍԵՂԱՆԱՍՊԱՍ. ա. Այր սեղանն է լի բազում սպասուք. ծառայ սեղանոյ կամ որովայնի. սեղանակազմ (ըստ բ նշ). *Մեծատունն փափկասէր, արբեցող, և լիախորտիկ, և սեղանասպաս. Ոսկ. ղէ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. գ. որ և յն. բառիւ Տրապիզիտ ասի. Τραπεζίτης. Mensarius, nummularius. Հատավաճառ. լումայափոխ, որոյ առաջի կայ սեղան կամ տախտակ դրամոց. *Պարտ էր քեզ արկանել զարծաթդ իմ 'ի սեղանաւորս։ Ընդէ՞ր ոչ ետուր զարծաթն իմ 'ի սեղանաւորս. Մտթ. իէ. 27։ Ղկ. ժթ. 23. (ուր ըստ յն. ասի, 'ի սեղան։) *Որ զհաւատացեալ (ինքեան) արծաթ բանին 'ի քէն' արկ 'ի սեղանաւորս յոգւոց մարգկան. Շար։ * Իբրև անհմուտ սեղանաւորք' պատուեն զխոտան գահեկանն, և խոտեն զլաւն. Գէ. Եւ։ Իսկ Վրք հց. ծդ. *Սեղանաւորք էաք, և 'ի միասին էին ամենայն ինչք մեր ... թուի վաճառակից և սեղանակից։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԵԼ. եցի. ն. Ի սեղանի բաշխել կամ դնել զկերակուրս. մատակարարել' իրօք կամ նմանութբ. կր. ուտել. ճաշակել. *Սեղանաւորեցիւ զանապական կերակուր' հոգւոց պարարիչ։ Զանձնիւր ոչ զօրեաց յագեցուցանել, այլ օտարաց սեղանաւորեաց. Լմբ. սղմ. ն. ծդ։ * Որ և զխմանալին սեղանաւորեաց հաց գիտութե և գինի իմաստութե. Գր. հր։ *Քաղցք և ծարաւի եմք կենացն բանի, և լիապէս մեզ զայն ոչ ոք սեղանաւորէ. Ճ. Բ։ *Որ զայլս սեղանաւորէ, և ինքն 'ի նմանէ մխիթարի. Մէկն. ղէ։ *Զոր օրինակ 'ի համագամս կերակրոց առաջի խուրեանց ունելով սեղանաւորեալ, ընտրութբ ճաշակելեացն զմի յախորժակացն առ ինքն առեալ' անփոյթ առնէ զբազմութէ կերակրոյն. Շ. Բղբ։ *Որդանցն այնոցիկ սեղանաւորիլն 'ի մարմնոյ քո' լեցի առ քեզ յիշատակեալ. Կլմնտ։

ՍԵՂԱՆՈՐԴ, ի, աց. Տ. ՍԵՂԱՆԱԿԻՑ. *Սա զայն խնդրէ'որ ինչ օգուտն իցէ սեղանորդացն, և նա'որինչ վնաս իցէ. Ոսկ. մ. գ. 17։

ՍԵՂԵԽ, կամ ՍԻՂԵԽ. ի, աց. ա. գ. Ἐραστής. Amator, amasius, procus, rivalis. μοιχός, adulter. գրի և ՍԵՂԵՂ, ՍԻՂԵՂ, ՍԻՂԻՂ. Հոմանի. այր օտար մտեալ առ կին օտարի. առփող. շնացող. շուն. փըն. *Տայիր վարձս սեղեխաց քոց. Եզեկ. ժզ. 33. 34։ *Սեղեխս ունէր մայրն։ Զամենասին զսիղեղն. Փիլ. ծ. բան. Ն բանն։ *Ըղսեղեխն զայնոսիկ թուել. շնացող բարկութի. շնացող ագահութի. սեղեխ' մախանք, ախտակալութի. Նիւս. կազմ։ * Եգիտ զկինն, և զսեղեխն նորա 'ի միասին։ Տեսեալ պօղեայ զկինն, և զսիղեխն. Վրք հց. իէ։ Հ = Ց. դէկտ. ծ։ * Զորէն սիղեխի տարփեցելոյ։ Սիզեղ գտաւ ածն հեթանոսաց. Խոր. գ. 55։ Կոչ. ղ։

ՍԵՂԵԽԱԲԱՐ, կամ ՍԻՂԵԽԱԲԱՐ, ՍԻՂԵՂԱԲԱՐ. մ. Μοιχικῶς. Adulterando. Իբրև սեղեխ. որպէս այր շնաբարոյ. շնութբ. * Սիղեխաբար ապականել զպա

տուականութեան հոգւոյ։ Սատանայ սեղեխուրար գողանայ զմիտ մե ամուսնութեան ընդ քսի. Նիւս. խոս։ Նար. Էրգ։ *Սիղեղաբար (կամ սիգեխաբար, կամ սեղխաբար) յանդգնեալ յարձակեցաւ յանարատ առագաստ. Խոր. Գ. 68։ *Սիղեղաբար կամեցաւ մերձենալ 'ի նա. Ճ. Ա։ *Սիղեղաբար վաւաշոտէր 'ի կին մի. Կոչում։

ՍԵՂԵԽԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սպանանելն զսեղեխն. *Ոչ զերկիւղ նախանձայոյզ քինու սեղեխասպանուն առնն յիշեցեալ։ Ըմուսնութեան զսեղեխասպանութիւն, և այլն. Պիտ։

ՍԵՂԽ, ՍԵՂԽԵՆԻ. Տ. ՍԵԽ, ԵՆ։

ՍԵՂՄ, ի. իգ. ա. ռմկ. ուղղմած, ողխմած. ուժէ, ուժ. Ναστός. Solidus. παχύτατος, crassissimus. συμπεπηγός, compactus. Հոծ. խիտ. ամփոփ և պինդ. կուռն. սերտ. հաստ. հաստատուն. մածեալ. փխած, խառնած, խուրած, ամուր. պինդ. *Արտաքինք զլի ինչ և զսեղմ անուանեն հաստատութեամբ. ինչ' որ թանձր և սեղմ և խոնաւ իցէ, 'ի խոնարհ հակէ իջանել։ Սեղմ են ոսկերք փղաց. Վեցօր. Գ. Է։ *Արար ած յերկրորդ աւուրն զհաստատութիւն' սեղմ և թաղուն (իբր թաղկեալ) բնութեան, հինգերորդ էութեան. Մխ. այրեւան։ *Իցեն սեղմք կուածոյք. Պտմ. աղէքս։ *Առաջինքն ասացին այսպէս, թէ լուսինն է սառն սեղմ, խիտ, մաքուր, գնդաձև. Շիր։ *Լեառն եղ սեղմ և պարարտ. Վանակ. յոբ. ռոխոցէյն։

ՍԵՂՄԱԲԱՆ. ա. Սեղմ բանիւք. սակաւաբան. սակաւախօս. Ճիշդ 'ի խօսել. *Սեղմաբան, առատաձեռն. Անփառ։

ՍԵՂՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Սեղմ և սերտ լինել. սեղմիլ. սերտանալ. *Եթէ զերկնից ասիցես, կայ հաստատեալ. նոյնպէս և զերկիր սեղմացեալ տեսանեմք. Եղնիկ։ *Առաւելութիւն չորութեան սեղմացեալ խստութեան ('ի քարն). Անյ. առած։

ՍԵՂՄԱՊԷՍ. մ. Որպէս սեղմ կամ սեղմացեալ. (եթէ չիցէ գրելի' Մեղմապէս.) *Զիւնն յորժամ սաստկապէս թափի 'ի վայր, տաղտարափ կոչի. և մինչ սեղմապէս, ձիւն կոչի. Ոսկեփոր։

ՍԵՂՄԱԽՈՐ, ի, աց. ա. Սեղմ. հաստատուն. սերտ. կուածոյ. *Սեղանն խնկոց մի էր ըստ չորից պատուատոր և սեղմատոր սեղանոցն. Վրդն. օղ։

ՍԵՂՄԵՄ, եցի. ն. Ἐμφράττω, σσω. Obstruo Սեղմ և սերտ առնել. զօպել. պնդել. խնուլ. ամրացուցանել. մածուցանել. ճանդել. ուխմել, ամրօշնել, փաշնել. ուժգլամոգ, ղէտամոգ, եօղուրմոգ. *Զգրունան փակեցին, զդրանդսն սեղմեցին վիմօք. Մ. Ղ. Է. 47։ *Զերկիր թանձրայատակ աղխեալ սեղմեալ։ Հողս այս, և սեղմեալ կէտ. Ագաթ։ Սարկ. լուս։ *Ինքն էն ած սաղմնաբար սեղմեաց միացոյց իւր մարմինն 'ի սրբոյ կուսէն. Սանահն։ *Խցաւ սրտանս անն, սեղմեցաւ ունկն արդարալուր. Տօնակ։ *Վարագոյրն խակ պատառեցաւ յականջս (կամ պատառեաց զականջս) նոցա, զի սեղմեալ խըցեալ էին. Եփր. համաբ։

ՍԵՂՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Հոծութիւն. խտութիւն. սերտութիւն. հաստատութիւն. պնդութիւն. *Ոչ ունին սեղմութիւն և խտութիւն. Վեցօր. Գ։ *Թանձրութիւն և սեղմութիւն արարածոց. Ճ. Ե։

ՍԵՄԱԳԻՐ, գրի, րաց. } Σημειογράφος, σημαντήρ, ταχυγράφος. Notarius, tachygraphus, qui per notas vel velociter scribit. ('ի յն. ձայնէս սէմա, սիմիոն, այսինքն նշան.) Նշանագիր անձն. երագագիր գրիչ նշանակօք
ՍԵՄԻՒՄ, ի, աց. ա. գ. }

համառօտագրութեան. նոտար. գրօգիր' շուտ խամ շտոգիր գրօղ նօտր գրօղ։ *Գրիչք երագագիրք սեմագիրք շրջէին ընդ նմա (որոգինեայ') աւելի քան զեօթն. Եւս. պտմ. Զ. 23։ *Եւ գրէին զայս սեմիարք նոտարացն արքային. Բուզ. Դ. 5։

ՍԵՄՓՈՐ, ի. գ. Բառ անյայտ, որպէս խօթութիւն ինչ (կամ փորհարութիւն). *Եղև 'ի նոսա ախտ սեմփորի. և պիտացին' թէ 'ի խաչէն է պատուհաս. Պտմ. վր։

ՍԵՆԱՏՈՐ, ի, աց. գ. Բառ լտ. սէնատօր. Senator. որ ըստ յն. սինկղիտիկոս. այսինքն Ոմն 'ի ծերակուտէ. *Սեերիանոս' մի 'ի զինուորաց, որ ընդ ձեռամբ ձերով կարգեալ է 'ի գունդն սենատորաց (կամ սենոտորաց). Ճ. Բ։

ՍԵՆԳԵԼՈՍ. որ և ՍԻՒՆԿԵՂՈՍ. Բառ յն. սինգէլլոս. Συγκελλος. Syncellus. իտ. Canceliere. որ էր իբր Դպրապետ և աւագ սարկաւագ եպիսկոպոսի. *Զքեռորդին իւր զտէր անուանէ արար սենգելոս. Ոսկհ։

ՍԵՆԵԱԿ, եկի, կաց. գ. (որպէս թէ քնեակ, քնարան.) Κοιτών. Cubiculum. παστοφόρον, ταμεῖον, ταμιεῖον, ζάκχων, cella, promptuarium. ἄντρον, antrum. γυναικωνίτις, mulierum conclave. Օթարան առանձնութեան. խուց. ներքին բնակարան. սրահապան. որ և ՍԵՆԵԱԿ ԱՆԿՈՂՆՈՑ. ԿԱՆԱՆՈՑ. և Շաւմարան. մթերք. գանձարան. օտա, օնաց, էօնաց օտասը. և խաղնէ օտասը, քիլէր, և այլն։ Տես Եւ. Է. 3։ Դտ. Գ. 24։ Բ. Թգ. ԺԳ. 10։ և Ծն. ԽԳ. 3։ Երգ. Ա. 3։ Գ. 4։ Տօբ. Է. 17։ Մտթ. Զ. 6. և այլն։ *Զանց արարեալ զյարկօք (արքունեաց), զհրապարակօք, զսենեկօք, զնկարօք. զպատկերօք. Փիլ. նխ. Բ. (յն. կանանոց. հարէմլիք։) *Սենեակք միանձանցն. որ և խուղ, խրճիթ. Վրք հց. առէպ։

ՍԵՆԵԱԿ. որպէս Հարան. և Հարճ. կէլին. և օտալըգ. *Զկուսանս ուստ պահել զինքեանս որպէս սենեակս քմի. Աճառգ. ԺԲ։ *Աստղկան գիցն, սենեակ վահագնի (հերակլեայ) կարգացեալ ըստ յունականին, որ է ինքն ափրոդիտէս. Ագաթ։

ՍԵՆԵԿԱԳՈՐԾ. ա. Ուր իցեն սենեակք շինեալք. *Շինէ ապարանս փողոցայարդարս, սենեկագործս. Աւծր. Դ. 11։

ՍԵՆԵԿԱՊԱՆ, } ի, աց. գ. Σωματοφύλαξ. Corporis custos, satelles. ὁ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, qui est super cubiculum. Պահապան և պետ սենեկի, ներքին սպասաւոր արքայի կամ մեծամեծաց. ըստ յն. ասի, որ 'ի վերայ սենեկաց, որ 'ի վերայ ամենայն իրաց, և մարմնապահ, կամ թիկնապահ. օտա պաշը, իչ աղասը, քէահեա, և այլն. *Երեք պատանիք' որ էին սենեկապանք նորա։ Ի բանի արարեալ զքաղաստոս սենեկապետ արքայի։ Դիմեցին նոքա 'ի խորանն հողոփեռնեայ, և առեն զսենեկապետ նորա. և այլն։ *Եկն եւ սենեկապանն յարքունուստ։ Կաշառեաց զմանկլաւիկքն, որք էն սենեկապանք արքայի և մտաւկացք. Եղիշ. Է։ Վրդն. պտմ։ *Հեղձամահ եղեալ յիւրոց սենեկապետաց. Խոր. Գ. 22։ *Ե՞րբ էիր դու սենեկապետ ղազարու, զի երթաս զարթուցանես զնա 'ի քնոյ. Մամբր։ *Ներսէս էր սիրելի սենեկապետ արքային արշակայ. Բուզ. Դ. 3։ *Սենեկապետ էր ամենայն գանձուց նորա. Մեսր. երեց։
ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ. }

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն և գործ սենեկապետի. *Զոր ներսէսն բարձեալ ունէր 'ի սպասու թագաւորին ըստ օրինաց սենեկապետութեան. Բուզ. Դ. 3։

ՍԵՆԵԿԱԽՈՐ, ի, աց. ա. գ. Միանձն համգարեալ յառանձին խցի կամ խղի. արգելական. *Այս գատտատան իրաւանց կացցէ և յաղագս սենեկաւորացն. իսկ միաբանակեցացն ամենայնի ինքեանք են ժառանգ. Մխ. դտ։

ՍԵՆԵԿԻԿ. ա. Οἴκημα. Habitaculum, cella. Սենեակ փոքր. խուց. խուղ. խրճիթ. խցիկ. օտաճըգ. *Իւրաքանչիւր առանձինն սենեկիկ առեալ. Ոսկ. Ա. փիլ. ԺԴ։

ՍԵՊ, ոյ, ոց, կամ ի, ից. գ. Ժայռ. քարաժայռ. սար բարձրացեալ. սայրք լերանց. սիվրի ճէքէ, ուչուրում, սարփ, գէք. *Առաջին դրոյ այրին սեպ էր ուղղորդ միապաղաղ. Խոր. Գ. 45։ *Թէ ոչ էր ծործոր քարանձաւացն պատուարեալ, և սեպս հաստեալ։ Զլերանց պատառուածս ծործորն, և զսեպսն ամրութեան եւ թռչնոցն տեղի գաղտարման։ Թէ վէմ 'ի սեպէ հատանէր և հոլովէր. Լմբ. օղ. և իմ։ Տես և ՇԵՊ։

ՍԵՊ. Երիթ. սրածայր փայտ կամ երկաթ. չիւիւ. *Հերձեալ փայտ մեծ, և եդեալ սեպս յիւրաքանչիւր կողմանս. և իբրև եգին, սատոյց զերիթան. Մխ. առակ. ՅԴ։

ՍԵՊ. ա. իբր Սեպացեալ. ցցեալ. կամ զառ 'ի վայր. չեպ. *Ոտորեի մորթն 'ի վերայ սեպ և ողորկ խեցանման է։ Ոսք խեցգետնոյն ոչ կարեն գամս գտանել յողորկ և 'ի սեպ պատեանս զենոյն. Վեցօր. Է։

ՍԵՊԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Որպէս զսեպ լինել. ցցեալ և սրածայր գտանիլ որպէս ըզժայռ. *Ի բարձրագունի կալով տեղւոջ, կամ 'ի վերայ վիմի յամենայն կողմանց սեպացելոյ. Սարգ. յհ. Դ։ *Բարձրացեալ' լեռնական, սեպացեալ, անելանելի. Լծ. խոլ։

ՍԵՊԵԱՆ. որ և ՍԻՊԷ. գ. ռմկ. սիպիա. 'ի յն. սիփիա. Σηπία. Sepia, atramentum. իտ. Seppia. Ազգ կաղամար ձկան, և պողիպոդի. *Է կենդանի ինչ, զոր սեպեանս կոչեն, զորմէ ասեն' թէ զամենայն գոյն փոխէ. Լաստ. ԽԳ։

ՍԵՊՀԱԿԱՆ, կամ ՍԵՓԱԿԱՆ, կամ ՍԵՓՀԱԿԱՆ, ի, աց. ա. (որպէս թէ սեպուհական, ազատական.) Περιούσιος. Peculiaris, eximius. περιποίησις, acquisitio. ἐξαίρετος, exemptus a numero, selectus, և ἴδιος, proprius, suus. Առանձնական. իւրական. յատուկ. իրաւամբք ժառանգեալ կամ ստացեալ. ազատ. որոշեալ. բուն. հայրենի, բնիկ. ընտիր. ինկագոյն. *Եւ ես եսու քեզ զաւիկիմ սեպհական' արտաքոյ եղբարց քոց։ Եղիջիք դուք ինձ ժողովուրդ սեպհական յամենայն ազգաց. Ծն. ԽԸ. 22։ Ել. ԺԹ. 5. և այլն։ *Ոչ տալ միայն, այլև ժառանգեցուցանել, այսինքն սեպհական նոցա առնել, որպէս և իւրն է սեպհական։ Ժառանգութիւն 'ի վերայ սեպհական ստացուածոց ասի. Խոսր. ԺՄ։ Սկևռ։ *Սեպհական ասի սերտն և անհատանելին. Խոսր. պտրգ։ *Զբնակութիւն պարթևական զձեր սեփական պահելով 'ի ձեզ զարմուցից։ Կանգնեցին 'ի տարոն յիւրեանց սեփհական գիւղն յաշտիշատ։ Խընդրեաց զմանկութեան սեպհականն, զոր հօր իւրոյ շնորհեալ էր նմա հազար երդ։ Եւ ոչ մի ոք յիմոց սեպհականացն և 'ի կամարարացն։ Բաժանեալ իցես արար զքեզ իւրոյ սեպհականացն. Ագաթ։ Խոր. Բ. 11։ Եղիշ. Է. և Ըղձ։ Ոսկ. մ. Բ. 20։ *Անկարուստ առեցելոյն, և անմուտ սեպհականաց նոցին. Նար. ՃԴ։ *Զխորհուրդ սեպուհոյ սեպհական փառաց. Շար։ *Սեպհական է մեզ ուրախ լինել ընդ գիւտ կորուսելոց. Գէ. Եւ։

ՍԵՊՀԱԿԱՆԱԲԱՐ. մ. որ և ՍԵՊՀԱԿԱՆԱՊԷՍ. Իբրև սեպհական ինչ իւր. սիրապէս. *Զմեծ մասն երկիրն բռնակալեալ

սեպհականաբար իմն տիրէր ։ Սեպհականաբար պայազատերգ տէրունի գեղաբերգանեայ. Յհ. կը ։

ՍԵՊՀԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել սեպհական և ընտանի. *Զերանելի խուժիկն ընտրէր որպէս զկարի սեպհականագոյն և պիտոյ իւրում հրամանին. Փարպ ։

ՍԵՊՀԱԿԱՆԱԳԷՍ. Տ. ՍԵՊՀԱԿԱՆԱԲԱՐ. *Զի զարիւնն եւ գինս, նմին իրի և սեպհականապէս ժառանգէ ։ Սեպհականապէս յերկինս փառաւորեալ. Ակիւ. եւ ։

ՍԵՊՀԱԿԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. } ն. իբր յն.
ՍԵՊՀԱԿԱՆԵՄ. եցի, եա. } Ἰδιάζω.
ՍԵՊՀԱԿԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Proprium mihi facio, vindico. և περιουσιάζω, possideo. Սեպհական առնել ինքեան կամ այլում. իւրացուցանել. ստանալ. յինքն գրաւել. ժառանգել, և ժառանգեցուցանել. *Երանի՛ է քեզ, եթէ կամիս զայն սեպհականացուցանել. Ճ. Բ ։ *Որք զդատաւորութեն անսպառաբար սեպհականեցուցին զպատմուճանն, 'ի խորհրդական հարսանարանին ընկալեալ լինին. Ճ. Գ ։ *Զաղգսն զայնոսիկ շուրջ զամբոցաւն սեպհականեցուցեալ էր իւր. Յհ. կը ։ *Իւր միայնոյ սեպհականեալ զկենդանութիւն. Եղնիկ ։ *Բնականաբար սեպհականէին զսահմանս քաղաքին. Յհ. կը ։ *Սեփհականելով ձեզ ինքեան զճշմարիտ անտեսս տանն այ. Գր. տղ. Բղբ ։ *Այրն եթէ 'ի կնոջն իրացն ասայ այլոց, ոչ կարէ առողն զայն սեպհականել (կամ սեփհականել), թէ և մեայ առ նմա բազում ժամանակ. Մխ. դփ ։ *Ցեստ սեպհականեաց որդւոցն իսրայէլի զերկիրն ։ ինձ զերկինս սեպհականեաց. Ճշ. Նար. կէ ։

ՍԵՊՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. ւ. Περιουσία, ἰδίωμα. Peculium, opes, res familiaris, proprietas. ἰδίωσις, appropriatio. Ցատկութի. և Սեպհական ինչ. ընդ ժառանգութի. պայազատութիւն. ազատութիւն. *Զծննդեանն ազատ սեպհականութի (որդւոյ) ։ Գիտել, թէ զինչ է առանձին սեպհականութք հոգին մք. զի անուանեալ կոչին բազում հոգիք. Սեբեր. ը ։ Կոչ. ծը ։ *Սեպհականութք մաքրութեն՝ զայլս հաղորդեցուցանել իւրեանց մաքրութէն. Դիոն. երկն ։ *Սոքա լի՛ սեփհականութիւնս, իմ փափկութիւս. Առ որս. ծզ ։ *Դառնայինն 'ի սեպհականութիւս և 'ի տունս ։ Զի մի՛ տարամերժիցի սեպհականութի ազգացն այնոցիկ 'ի բնիկ տէրութէն ։ Ցինքն գրաւէր զսեպհականութի տանն. Յհ. կը ։ Իսկ Նիւս. բն. ը. *Ի սեպհականութէ ցուցանի և ոմանց անմարմնոց ախտակից լինել մարմնոց ". իմա, առանձին գլխով ազատականութեն, կմ ճոխաբանութք ։

ՍԵՊՈՒՀ, սեպհի. սեպհաց կամ սեպուհեաց. գ. ա. որ և ՍՊԱՑ, ՍՊԱՀ. պ. սիփահի. Ἱππεύς. Eques. իտ. Cavaliere. և γνώριμος, εὐγενής, nobilis. Ասպետ. հեծեալ. ազնուական և ձիաւոր զօրական. ազատ. պայազատ. աւագ. կամ ըստ հին բռ. հարկեւոր. մեծարգոյ. տես և ՍԱԲԱՒՈՂՔ. *Արկ յինքն և զսեպուհս ոմանս յայլմէ տոհմէ ։ Սեպուհ մի յազգէն ամատունեաց. Եղիշ. գ. է ։ *Փողով եղեալ աւագ սեպուհեացն ։ Աւագացն հայոց տանուտերացն և սեպհացն ։ Իմացեալ սիւնոյ սեպհին անօրինի ։ Աւագ տանուտերք հանդերձ աւագ սեպհօք. Փարպ ։ *Ոմանք յազատաց, և 'ի սեպուհ պաշտօնէից ։ Սեպուհ գունդն ազատաց ։ Ար սեպուհս և գերաշխարհիկս ։ Զկոյսս նախարարութե սեպուհն ազատաց. Ասող. գ. 2 ։ Լաստ. ծ ։ Նար. գ. և խչ ։

Իսկ ՍԵՊՈՒՀ, սեպուհոյ, Անուն լերին յեկեղեաց գաւառի ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ի. գ. September. Անուն ամսոյ հռովմայեցւոց իբր եօթներորդ կոչեցեալ 'ի մարտէ և անդր. (վր. և ռմկ. սէնթէմբեր) ։ Տօմար ։ Ցայսմաւ. եւ ։

ՍԵՌ, ի. ից. գ. Γένος. Genus. (լծ. հյ. սեր. արաբ. ճինս, ճինսիէթ. թ. ճինս.) Բաժանումն սերեալ 'ի նմին կարգի. ազգ. ցեղ. զարմ. տոհմ. տես և ՏԵՍԱԿ. սոյ, պոյ, պատէթ, մլլէթ, մինս. (որ է յն. ղէնօս. լտ. ճէնուս.) *Եւ արմատ և սեռ 'ի գաւթայ. Ցայտ. իբ. 16 ։ *Մարդկային սեռի այսօրինակ պատահին ախտք ։ Մարդկային սեռի պատրաստեն հնարք քաղցրութե ։ Վեհ քան զբոլորն սեռ իմաստիցն սիրողաց (եփրեմ). Մագ. ա. գ ։ *Սեռք մարդկութես կրաւորք ըստ լինելութէն ։ Հայկականացդ սեռից. Շ. հրեշտ. և ընդհ ։ *Եւ այնուհետև էր տեսանել մեծ համարձակութիւն մերոյ սեռիս (հայոց) 'ի թագաւորական քաղաքին եկեղեցիսն. Ժղ. հռովմ ։ *Ի յարևելս ժամանեալ, ուր հայկազանց սեռըն բնակեալ. Վահր. ոփ ։ *Հրեշտակաց և մարդկանն՝ երկոցունց սեռից 'ի միասին յարմարութիւն ։ Ցերկրածին սեռից գերազանցեալ երկնից՝ միշտ կոյս. Շար ։ Տաղ ։ *Վասն երկոտասան սեռից հողմոց, և բերմանց նոցա. Մխ. այրիվն ։ *Մի օրհնութի է քեզ հայր. և մի օրհնութի է, և բազում. մի սեռիւ, և բազում տեսակօք, ըստ պատահմանց զանազանութե. Փիլ. լին. դ. 231 ։

ՍԵՌ. Ըստ տրամաբանից՝ առաջինն 'ի հինգ ընդհանրից. տես 'ի Պորփիւր. և Արիստ. ստորոգ ։

Ըստ քերականաց՝ Սեռ կամ Սեր անուանց է որոշումն յարական, իգական, և 'ի չէզոք. և բայից՝ սեռ կամ տրամադրութի է որոշումն 'ի ներգործութի, 'ի կիր, և 'ի միջին (այս ինքն չէզոք, կամ հասարակ ըստ յն.) տես Թր. քեր ։

Իսկ Վրք հց. ծզ. *Էր բարեյօդ մարմնով և առողջ, և ցամաք սեռիւ ". իմա, 'ի բնէ, կամ կերպարանօք ։

ՍԵՌԱԲԱՐ. մ. Γενικῶς. Generatim, in genere, generaliter. Ըստ սեռի. սեռականապէս. ընդհանրապէս. *Ցատուկ, և սեռաբար ։ Որոց սեռաբար երկիրս այս տիրեաց ։ Նիւթ գոլ սեռաբար. Մագ. ծէ. և ոփ. խչ ։ *Անուանեալ է սեռաբար երէ ։ Օդեաց, այծից, խոզից՝ սեռաբար անուն է պատրուճակ. Մագ. և Երզն. քեր ։

ՍԵՌԱԶԳԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Համազգային. որ են 'ի սեռէ նորին ազգի. որպէս ամենայն պալհաւունի. *Անուն զուարթուն գրիգորիոս, անուանակիր սեռազգայնոց (եղելոց 'ի զարմէ լուսաւորչին). Շ. խոստ. յիւ ։

ՍԵՌԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Γενικός. Generalis, universalis. Սեպհականն կամ յատարարն սեռի իմիք. հանրական. ընդհանուրն՝ ընդ որով են մասնաւորք. ընդհանրական. *Մասնաւոր իմանալիք, սեռական իմանալին. մասնաւոր զգալիք, սեռական զգալին ։ Սեռականն՝ ամենայն, իբրու զի կատարեալ է ։ Մեծ գետն՝ որոյ չորք վտակք եղեն, սեռական առաքինութին. իսկ տեսականքն չորքն 'ի սեռականէն. Փիլ. այլաբ ։ *Զսեռականն ախտ այսպէս սահմանեն, ախտ է շարժութիւն յայլում յայլմէ. Նիւս. բն ։ *Բնականն որ հոմանունական ասի փոյթ, իսկ սեռականն՝ յատուկ ինքեան. որպիսի՝ կիպարիս ։ Կապեալ ըևեռեցին՝ 'ի քառաթև սեռականին (այս ինքն յազգ ինչ փայտի). Անյ. բարձր ։ Մագ. ոփ. խչ ։ *Զի որ ըղձութին նիւթական՝ փոխէ 'ի տունկըն սեռական (այսինքն ազգի ազգի). Շ. խոստ ։

*Սեռականք՝ գաղանք և անասունք (ըստ սեռի, կամ ազգի ազգի). Շիր ։ *Սեռական սեռ է, որ ոչ իցէ տեսակ, վասն ոչ ունելոյ 'ի վերայ նորա այլ սեռ ։ Առաջին և սեռականաց սեռ էութին է. այս է առաջին և սեռական սեռ ". որ և Սեռականագոյն ասի. Դաւիթ ։

ՍԵՌԱԿԱՆ ՀՈԼՈՎ՝ ըստ քերականաց. Γενική (πτῶσις). Genitivus (casus). Նշանակ սեպհական գոլոյ ազգի իրաց կամ անձանց. ստացական. իւրական. ար. ճինսիյէ. *Հոլովք անուանց են վեց, ուղղական, սեռական և այլն ։ Սեռականն՝ ստացական և հայրենի ։ Ուղղական, ես, դու, նա. սեռական, իմ, քո, նորա. Թր. քեր ։

ՍԵՌԱԿԱՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Γενικότερος, γενικώτατος. Magis universalis, generalissimus, latissime patens. Ընդհանրագոյն. պարփակօղ և ընդունարան ամենայնի. համատարած. լայնածաւալ. *Մանանայիւ առլցեալք սեռականագունիւ. և կոչի մանանայ՝ զի՞նչ. որ ամենեցունցն է սեռ, և սեռականագոյնն է այծ ։ Որ ինչ միանգամ 'ի վերայ երկրի կենդանաբուծեալ լինէր, տապանն սեռականագոյն տապան. Փիլ. այլաբ. և լին. բ. 7 ։ *Ընդհանուր և սեռականագոյն պատիժ վասն ադամայ յանցանացն՝ մահն է. և ամենեցունց սեռականագոյն փրկութին քրիստոս կատարի. Պորփ ։ *Որոց ըստ բոլորումն և սեռականագունիցն սահմանիք. Նիւս. բն ։ *Ի սորոգութիւն ուսուցանէ զմեզ արիստոտէլ յաղագս տասն սեռականագոյն սեռիցն ։ Սեռականագոյն սեռ ասի, որ ոչ ունի վերագոյն քան զինքն սեռ. իսկ ընդ միմեամբք սեռ է՝ որ և՛ սեռ կարօղ գոյ գոլ, և՛ տեսակ. Անյ. պորփ ։ *Տասն թուով սահմանեցին զէակացն սեռս. Յհ. իմ. ատ ։ Իսկ 'ի գիրս Դաւթի. անխափ թարգմանի՝ սեռականագոյն սեռ, կամ սեռական սեռ, կամ սեռականաց սեռ ։

ՍԵՌԱԿԱՆԱԳԷՍ. Տ. ՍԵՌԱԲԱՐ. Γενικῶς. Generaliter, generatim. *Իմացողականքն են սեռականապէս՝ դասելն և հաւանելն. իսկ առանձնապէս են ։ Հասարակաց և սեռականապէս կենդանեաց ախտ ։ Ասեմք այժմ սեռականապէս. Նիւս. բն ։ *Ցերիցս սեռականապէս գիւական պատերազմ 'ի մեզ հասցէ. Կլիմաք ։ *Որպէս զմի մարմին սեռականապէս առնու զամենայն թագաւորութիւս աշխարհի. Լմբ. յայտ ։

ՍԵՌԱԿՆԱՁԵՒ. ա. Իբրու Սեռականաձև. մակդիր քառաթե մք խաչին, առեալ 'ի բանից դաւթի անյաղթի, թէ փայտն՝ Զանազանի 'ի չորս եղանակս, բնական, սեռական, ձևական, իմացականն ". ըստ որում քառաթև խաչն՝ որ էր սեռ ինչ փայտի, ձևովն է տարածեալ ընդ ամենայն կողմն աշխարհի. *Ընդ յայտնիլ մք խաչին սեռակնաձև քառաթևին. Նար ։ *Ո՛վ խաչ սեռակնաձև ։ Զմականութեանս(?) խաչին պատուականի, սեռակնաձև, քառաթև, բոցանիշ փայլակնահրաշ. Ճ. Բ ։

ՍԵՌԱԿՈՏՈՐ. ա. Կոտորեալ յընդմիմեամբք սեռս, այսինքն 'ի տեսակս. ազգի ազգի. պէսպէս. *Տարեալ հանէ յօդային սեռակոտոր տեսակագոյն տեսակս. Քեր. քերթ ։ *Փղաց ոսկերօք սեռակոտոր այլայլակ գունովք երանգոց. Նար. խչ ։

ՍԵՌԱՁԵՒ. ա. Ունօղ զհամայնատարած ձև. որպիսի է երկինքն, որ է գնդաձև, և կոչի նաև քառակուսի միաշարի կիվաս. իբր սեռակնաձև. *Զերկինս գործականեցեր անձառապէս՝ ջրային, սեռաձև, ամպայարմար, իբրև զառագաստ ինչ տարածեալ է օդս, հովանաւորեալ ամենայնի. Ճշ ։

ՍԵՌԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Սեռ լինել ըստ արամաբանից. *Միջին տեսակն 'ի վերնագոյնսն տեսակաց, և 'ի ներքինսն սեռական. Տօնակ։

ՍԵՌԱՒՈՐԵԼ. Տ. ՍԵՐԱՒՈՐԵԼ։

ՍԵՌԵԼ, ել. ռեալ. յ. Սեռն և սերտ առնել, լինել. պնդել. ամրանալ. յն. որպէս խնուլ զբերան. Στομόω.Os obstruo. *Դանիէլի կուսութեամբ սեռեալ մարմին' անմերձենալի մնաց 'ի գազանացն ժանեաց. Դամասկ։

ՍԵՌՆ. ռին. գ. Ἄξων. Axis. Լիսեռն. միջամուխ ձող' զորով հոլովի անիւն. ասյլն. աքսոն. ձէ. *Անիւ սայլի է գուլթ մորոսաց. և իբրև սեռն չրջի խորհուրդ նոցա. Սիր. լգ. կամ լը. 5։ *Իր մարտ քառաձիոց ... ընդ միտ ածեալք՝ ընդ. չրջանակն մօտ հպեսցի սեռնն. Փիլ. վնս։ *Կառավարելով զժամանակս, անցուցանել զկենցաղոյս սեռն առեալս սովորականաւ, և անուաւ անցուցելով. Պղատ։ *Կեանք աշխարհիս հոլովման անուոյ նման է, որ իբրև զսեռն սայլի չրջի չորիւք յեղանակօք. Տօնակ։ *Սեռն. ռանակ կառացն. Լծ. ճիւ։

ՍԵՌՆ. ա. Γνήσιος. Genuinus. ἄκρατος, ἀμιγής, purus, merus, simplex, sincerus. Որ ինչ է 'ի բնէն սեռի՝ անմամն յօտար խառնուածոյ. հարազատ. անխառն. պարզ. յստակ. զուտ. անապակ. չինջ. բուն. անկեղծ. և Սերտ, հոծեալ. ἄκρ, ούς, ἐον. *Անապակի և սեռին' անխառնի պատահեաց բարեբարութե։ Զսեռն և զանապակ և զանխառն արամութե խնդրեն։ Լոյս յերկնի անապակ' սեռն, և անխառն խառնուրի է. իսկ ընդ լուսնովս' օդով մղոագունիւ խառնեալ երևի. Փիլ. լին. դ. 8. և ի նմանս։ *Որ բաղում սեռն սիրոյ է նշանակ։ Է սա նշան' սեռն և անապակ առ մարդիկ սիրոյն։ Սեռն սիրոյ չաղկապ միաւորութե։ Հայցեմք յիշատակել զմեզ սեռն սիրով 'ի միտս բարիս. Ոսկ. գղ։ Անյ. բարեբ։ Նար. երգ. և յեղաւ։ *Փրկութե բաժակ խրատուցն՝ արդարև սեռն և անապակ է, որ և յստակ. և խառնեալ. սեռն յարգարութեն է, և խառնեալ 'ի մարդասիրութե. Սեբեր. ն։ *Լոյսն սեռն իմն և անխառն էր. Ոսկ. մտթ։ *Սեռն իմն յստակութեամբ հրեղինաւն նորոգին իւրաքանչիւր մարմինք յարուցելոցն։ Այնքան սեռն և լի լուսով երևի (խաչն), մինչ յաղթահարել լոյս նորա զամենայն լուսաւորս. Ղ. բարեբ։ *Կրօնաւորութե զանուեն ընկալաւ 'ի սեռն և սերտ հաւատոց։ Զսեռն և զսերտ լոյս ածութե իւրոյ տպաւորել 'ի սիրտս. Սարգ. յհ. է. և ա. պ. բ։ *Արդարև սեռն տեսութե և կատարեալ իմաստութե՝ հաւատոց մասն. Նար. ծ։ *Ծխածանն է նշոյլք արեգական սեռն օգով ծածկեալ 'ի վերայ խիտ և հոծ ամպոց. Աթր. ա. 1։ *Օրինակաւ քրայի հալոյաց երկաթոյ. զի կակուղն որիշ իջանէ, և սեռն որիշ. և հուրն յերկոսին նմանապէս է. Ոսկիփոր։

ՍԵՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սեռն գոլն. յստակութի. *Վաճառականք խառնեն ջուր ընդ գինի, այսինքն է ընդ սեռնութի և ընդ յստակութիւն այ։ Սեռնութե և անխառնութե խորհուրդ. Իրէն. առ ճէհ։ Առաջ. գ. 21։ *Գինի ազնիւ, թէպէտև յամանոյ յաման փոխեսցես, նոյն համ է, և նոյն սեռնութիւն. Սեբեր. դ։

ՍԵՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Աշխ. գոլն 'ի նոյն սեռէ. *Ի քնէ միուցեալք՝ իբրև զհոլով և զսեռութի ընկալան, որպէս որդիք 'ի հօրէ անուանակոչեալք՝ քրիստոնեայք անուանեցան. որպէս արշակունիք յարշակայ. Զքր. կբ։

ՍԵՐ. ի, իզ, կամ ոյ, ոց. գ. Γένος. Genus. ծնն. Որպէս նոյն ընդ Սեռ. Աշխ. զարմ. ցեղ. տոհմ. կամ սերմ. ղաւակ. սերունդ. ծնունդ. *Զբարեպաշտին սեր պատուեաց պատահեալն անդ բախտ։ Զայլ և այլ սերս 'ի Թաչնոցն որսացեալ բազմիւք. Աէթոփ. ա։ Փարպ։ *Որ 'ի սերից իմոց հարազատ և համանուն (նոր սողոմոն) իմաստութե էր. Հանձ. առ։ *Ո՞վ մակածունդ ամիրայական սերի արբահամ յազգէ արքահամու։ Ըստ հայրենական սերի։ Մերոյին սերի և համազանց. Մագ. է. ծը։ *Էին ծառայք ըստ սերին սերմանն.Նանաոս*Ի ծնունդ՝ 'ի սեր, և 'ի մնունդ. Վեցօր. ը։

ՍԵՐ. Ըստ քերականաց՝ Որոշումն արուի և իգի՝ հայելով 'ի յանգս բառից առ յոյնս. *Հեռաւին անուանք հինգ. սերք. տեսակք, ձևք, թիւք, հոլովք. և սերք են երեք, արական, իգական, չէզոք։ Սերք նախադասափարացն (դերանուանց 'ի յն. իսկ 'ի հյ. և յամենայն անուանս) ձայնիւ ոչ ընտրին, այլ յառուել 'ի վերայ ինքեանց ցուցցին. Թր. քեր։ *Սերոցն, և թուոցն, և հոլովիցն։ Հոլովք և թիւք միայն լինին, բայց զսերոցն ոչինչ նշանակէ. Հին քեր։

ՍԵՐ. գ. Պարարտուն կաթին. ռմկ. եւ սէր. պ. սէրշիր. սէրիշիր. թ. ղայմախ. գայմագ. իսկ լտ. սէրում է շիճուկ. *Այծոյ կաթ եռացուցած և պաղեցուցած, և ամեն սերն հանած 'ի նմանէ. Վստկ. ճհ։ *Սոքա են անցեալ սեր. Մխիթ. ծի։

ՍԵՐԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Γόνιμος. Genitalis, propagandi vim habens. Սերնդական. յաջորդական. ածանցական որդւոց յորդիս. *Եւ երևեալ որդի նախնոյն հօր սերական, արդարութե անմեղ մնաւ՝ նըմին նըման։ Անախտաբար է ծնունդն, և ոչ նախ հայր, և ապա որդի, այլ հոմանուն և սերական բնութես է օրէն. Ղ. ոփ. բարեբ. և Բղխ։

ՍԵՐԱԿԱՆ, անք. գ. Γεννητικά. Genitalia. Անդամ որոշիչ սերի, կմ գործի սերընդեան. *Ի հինգ զգայութե, և 'ի ձայնի գործի, և 'ի սերական։ Զգայութեցն, և ձայնին, և սերականին. Փիլ. լին. ա. 75։ և այլուր։ յորմէ և Լմբ. ծղ։ Վրդն. ծն։ Կիւր. է. խն։ Տօնակ։ *Սերական անդամքն. Մաղաք։ *Ցանկացան փոփոխման 'ի կանայս, և զսերականս եւ 'ի բաց հատին։ Որպէս ոմք խըզենն (այսինքն ներքինացուցանեն՝) բառնալով զսերականն. Փիլ. ժ. բան։ Վրդն. ել։

ՍԵՐԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ՍԵՐԻԼ. *Բազմացարուք յերկրի՝ սերանալով ծննդեամբ։ Նոյ դարձեալ օրհնեցաւ սերանալ բազմանալ։ Ի սերանալ և 'ի բազմանալ մարդկան 'ի վերայ երկրի։ Ի սերանալ բազմանալ ամլութե նորա։ Սերանալովս և բազմանալովս իմով. Մծբ. ծէ։ Մաշտ։ Եփր. Բգ։ *Ոչ ծնանին. և ոչ սերանան. Եփր. օրին։ Իսկ Վրդն. ծն. *Ոսպն և ցորեան անեփ սերանին և աճեն ". իմա սերին, կամ սերմանին։

ՍԵՐԱՒՈՐԵԼ. կմ ՍԵՌԱՒՈՐԵԼ. ն. Սերել. բազմացուցանել. և վերածել 'ի սեռ ինչ՝ որոշելով զնշանակութի բառին. *Աշխ. գիծն է սերաւորելով զազգս։ Մարդ, գայն է սերաւորել զտասարակացն զձայն. Երզն. քեր։

ՍԵՐԱՐՓԻ. Տ. ՍԷՐԱՐՓԻ։

ՍԵՐԱՓԻՄ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷՔ, ՍՐՈՎԲԷՔ։

ՍԵՐԵԿ. ի, աց. գ. Սեկ. կաշի. *Մկունքն (մարմնոյ) նօսր են իբրև զսերեկ և զմաշկ. Լծ. նիւս։

ՍԵՐԵԿԵՄ. եցի. ն. Καταδέω. Deligo, devincio. լծ. և σειράω, σειρεύω, fune constringo. Սերեկով կամ սեկով, և կամ այլով իւիք կապով պատել և կապել քաջ զերանս ամանոց. *Ամենայն աման բաց. որ ոչ իցէ խփեալ կամ սերեկեալ, պիղծ լիցի. Թուոց. ժթ. 15։ *Ելից զըղուղ մի, և զբերան բղղին սերեկեաց։ Ի սերեկեալ խւղոյ կմ ծեփելոյ. Ոսկիփոր։ Կանոն։

ՍԵՐԵՄ, եցի. ն. } Γεννάω, γεννάομαι. Genero, progigno, propago, or, nasco. Աճեցուցանել զսեր, և աճել սերնդեամբ, սերանալ. ծնանել, իլ. զաւակագործել, ծագել. յաջորդել.

ՍԵՐԻՄ. եցայ. կ. յ. }

*Սերեցից (ըստ յն.և.քանի մի ձձ.) ձեզ մարդիկ զժողովուրդն իմ իսրայէլ. Եզեկ. լզ. 12։ *Կենդանի ինչ, որ ունիցի ազգութի (զգայութե), և այսպէս առնուին ջուրքն ծնանել և սերել. Վեցօր. է։ *Աշխ. սերէ յանուն մօր իւրոյ ռոփեայ՝ ռոփսեանք։ Աշխ. զնա սերէ յանուն հօրն. Խոր. բ. 61. 87։ *Վասն որդէծնութե, և մարդկան յաշխարհի սերելոյ. Եղնիկ։ *Սերեցարուք բազմացարուք, ծնջիք և լցէք զերկիր. Մծբ. ծէ։ *Ցեռ ջըրհեղեղին յերից արանց ընդ բնաւ տիեզերս ազգք մարդկան սերեցան. Եւս. քր. ա։ *Ցեռ սերելոյ և բազմանալոյ։ Հրամայեաց սերել յերկիր՝ ծնունդ արձակեալ. Ագաթ։ *Ի յուդայի ազգէն սերէր անուն հրէական (յուդայեան, էէհուտի.) Ոսկ. մտթ։

ՍԵՐԿ. մ. Այս կմ զայս աւր մինչև ցերեկ. այսօր. ցերեկ. առ ցորէն, ἀύօր. *Սերկ և վաղիւ։ Զսերկ և զվաղիւ. Երզն. քեր։

ՍԵՐԿԱԾԻՆ. ա. Այսօրածին. եկեալ 'ի ծնունդ ժամանակեայ. *Ի վաղնջուց հետէ հաւեալ ձայնէր զսերկածին էակն զ'ի վերայ փոյթին արտաշնչոյեալ. Թէոդոր. խւ։

ՍԵՐԿԱՆ. Բառ անյայտ. իբրու Սերեկեալ և անբաց. կամ որպէս է 'ի սերկեան վիճակի ամբողջ. *Մեղուք վաճառեալ յաշնան, ըստ մեղեր՝ զոր ունին, հատացի սերկանն. Մխ. դր։

ՍԵՐԿԵԱՆ. ա. մ. ὁ, ἡ, τὸ Σήμερον.Hodiernus, hodie. Ցերեկեան. այսր աւուր. յայսմ աւուր. առօրեան, ἀύօր. պօսխիանթի, պօսխեան. *Զսերկեան նախադրոշելով մարգարէական հոգւոյն զմեծափառութե փողեաց մեզ բանն։ Զոր յաղագս սերկեան խոստովանեցան աւուրս. Սհկ. կբ. ալման։ *Իսկ 'ի սերկեան աւուրս ածաբար կամաւոր գոյ 'ի չարչարանս. Ճշ։ *Սերկեանս աւուր կանի արկելոյ։ Ի սերկեան աւուր. Մագ. ծգ. ծէ։ *Ո՞վ անհաւն աղխաւորութե, որ ինձ 'ի սերկեան հանդիպի. Պէպ։

ՍԵՐԿԵՒԻԼ, ևլի կմ ևիլի. } գ. Κυδώνιον μῆλον. Cydonium malum, cotoneum, malum sydonia, cotoneus.

ՍԵՐԿԵՒԼԻ, լւոյ, լեաց. }

Պտուղ դեղին՝ մեծ քան զխնձոր, ախորժ թթուախառն, և ծառ այնր պտղոյ. այվա, այվա աղաճը, պէհ, աէփւէրճէլ(յն. գիտօնիօն. որպէս բերք կիտոն քաղաքին կրետայ.) *Ի գուգարս լինի սերկևիլ, և ատամխ։ Լինի 'ի տայս թուզ և նուռն, և աղտոր. սերկևիլ. Խոր. ա։ *Սերկևլի գինի։ Սերկևիլի չարապ. Վստկ. ճղէ։ Մխ. բժշկ։ *Սերկևիլն, և ձիթենին գեղեցիկ, և մուրտն, և ընկոյզն. Ագաթ։ *Ցանգիտանել ոսկաւ դեղձի զսերկևլի. Մխ. առակ. ծղ։

ՍԵՐՄ. Տ. ՍԵՐՄՆ։

ՍԵՐՄԱԲԱՆԵԼ. Տ. ՍԵՐՄՆԱԲԱՆԵԼ։

ՍԵՐՄԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԵՐՄՆԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ։

ՍԵՐՄԱԿՐԵԼ. ն. Ընդունել զսերմն որդեծնութե. սաղմնաւորել. յղանալ. *Աննա (մայր կուսին) զնա սերմակրեաց. որ եղյծ զերկունս կանանց. Հ. ոէգս. է։

ՍԵՐՄԱՀԵՂՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Հեղձուցանելն զսերմն՝ զաղմն (իրօք կմ նմանութբ). *Պողակորոյս և անպտուղս ամանս անուա_

նէ, վասն զանրմ իւրեանց աղականելոյ սերմանհեղձութիւն, և ոչ կենդանացուցանելոյ. Ղ. յոբ. ծէ։

ՍԵՐՄԱՆԱԿԱՆ. Տ. ՍԵՐՄՆԱԿԱՆ. *Երկրագործք զսերմանական և զանկածնող երկիր գործելով. Սհկ. կը. արձա։ * Օրէնքն՝ սերմանական գոյացութեց, որ 'ի մեզ զօրութեց, մշակող են և գարմանիչ. Բրս. հց։ *Էին բան, սերմանական, էիցն արդարև էութի. Փիլ. ել. ե. 68։ * Մին 'ի հոգւոյն անդ յղացեալ, իսկ միւսն սերմանական 'ի զաքարիայէ սաղմնաւորեալ. Եղիշ. Արք։ *Կոյսն անփորձ էր, և երաշտ 'ի սերմանական գոզոյն. Ոսկ. ես. (որ 'ի Ճ. Գ. սերմնական։)

ՍԵՐՄԱՆԱԿՈՐՈՅՍ. ա. Կորուսանող զսերմն. *Անդաստան, որ միշտ սերմանի, և սերմանակորոյս լինի. Խոսր. (այլ. սերմնակորոյս։)

ՍԵՐՄԱՆԱՀԱՆ, ի, աց. ա. գ. Σπείρων, σπορεύς. Seminans, seminator, sator. Մշակ՝ որ հանէ և սերմանէ զսերմանիս. սերմանացան. սերմանող. ցանող. էքէն, էքինճի. *Ահա ել սերմանահան՝ սերմանել. Մտթ. ժգ. 3։ *Ե՛լ սերմանեաց սերմանահան քաջ զսերմանիս աւետարանին լուսոյ. Խոր. հռիփս։ *Սերմանահանին 'ի չորից մի մասն արդիւնացաւ. Խոսր։ * Օրհնեաց տէր և զսերմանիս զայս հանդերձ սերմանահանօքս. Մաշտ։

ՍԵՐՄԱՆԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Σπορά. (ըծ. սփռումն.) Satio, satus, seminatio. Սերմանելն. ցանելն. ցան. էքին. * Ակօս պատառելով 'ի ժամանակի սերմանահանութե. Փիլ. ծ. բան։

ՍԵՐՄԱՆԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Որ մատուցանէ զիւր հասունացեալ սերմանիս. * Բոյսք սերմանամատոյցք (կամ սերմնամատոյցք), և կամ պտղաբեր ծառք վարսաւորք. Նար. առաք։

ՍԵՐՄԱՆԱՆԱՄ. ացայ. չ. Σπερματίζω. Semen efficio. Սկսանել տալ կամ հասուցանել զսերմն. հասնփ էրնալ. թօխում կապլամագ, թօհում պաղլամագ. *Գարին յոյժ կայր, և կտաւն սերմանացեալ էր. Ել. թ. 31։

ՍԵՐՄԱՆԱՐԿՈՒ. ա. Արկող զսերմն՝ յերկիր կամ յարգանդ. * Ինքն հայր իցէ, և ինքն մայր. և նոյն սերմանարկու, և նոյն սերմնընկալ. Եզնիկ։

ՍԵՐՄԱՆԱՑԱՆ, ի,ից կամ աց. ա. գ. Σπείρων. Seminans. Ցանող զսերմն կամ զսերմանիս. սերմանահան. * Լուարուք դուք զառակ սերմանացանին։ Ել սերմանացան սերմանել զսերմանիս իւր. Մտթ. ժգ. 18։ Ղկ. ը. 5։

ՍԵՐՄԱՆԱՑՈՒ. ա. Σποράδης. Sparsus, vagus. Սերմանելի. ցանելի. ցնդելի. *Երկրայինն 'ի սերմանացու և 'ի ցիր նիւթոյն, զոր կոչեաց, կառուցաւ. Փիլ. այլաբ։

ՍԵՐՄԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունող յինքեան զսերմն կամ զարգաւանդութի. սերմանամատոյց. հասնփ ոսնէցօղ խօֆ փաօղ. թօհումլու. *Դաշտքն ունին զքաջաբերութիւն սերմանաւոր պտղոց. Խոր. գ. 59։

ՍԵՐՄԱՆԱՔԱՂ. ա. Σπερμολόγος. Frugilegus, semina colligens, և garrulus, nugator. և disseminans verba. Որ քաղէ յանդաստանաց զարկեալ սերմանիս, կամ 'ի ճանապարհաց զանկեալ հատս. որպէս ագռաւ, կամ այլ թռչուն, կամ աղքատ ոք։ Նմանութեամբ՝ Կրկնող բանից, շաղակրատ. ունայնաբան. բանսրաւ. պարապադէտ. բանաարկու. * Զինչ կամիցի սերմանաքաղս այս խօսել. Գծ. ժէ. 18։ *Այլ աւելի մեծացոյց քառով, զի մի՛ լիցի գիւղին սերմանաքաղ թռչնոց առնուլ ինչ 'ի նմանէ. Վեցօր. է։ * Մի՛ զօրէն սովեցելոյն սերմանաքաղ լինիցիք զփոքուսն մեր, եթէ սխալանս պատահիցէ ասել, և եթէ խաղս. Ամ. որս. ծզ։

ՍԵՐՄԱՆԵԼԻ, լւոյ կամ լոյ. ա. Σπόριμος. Sativus. Որ ինչ կարէ սերմանիլ. սերմանաւոր. ցանելու, ցանուելու. էքիլէճէք, թօհումլու. *Եդաք ձեզ զամենայն խոտ սերմանելի՝ սերմանել սերմն։ Ամենայն փայտ՝ որ ունիցի յինքեան պտուղ սերման սերմանելոյ, ձեզ լիցի 'ի կերակուր։ Ի վերայ ամենայն սերման սերմանելոյ, որ սերմանիցի. Ծն. ա. 29։ Ղևտ. ժա. 37։

ՍԵՐՄԱՆԵՄ, եցի. ն. Σπείρω (ըծ. սփռել). Semino, sero, spargo. Սերմն արկանել. սփռել զսերմանիս. ցանել. և վարել. էքմէք, էքին կամ թօխում էքմէք, փիւշէն, փէօշէն. պէրմ, պէքէն. * Սերմանել սերմն ըստ ազգի և ըստ նմանութե։ Սերմանեաց սերմ խաշհակ յերկրին յայնմիկ։ Առէք ձեզ սերմանս, և սերմանեցէք զերկիրդ. Ծն։ * Որ սերմանէ զանզգամութի՝ հնձեսցէ զչարիս. Առակ. իբ. 8։

Ըստ յն. ոճոյ ասի և զկենդանեաց, որպէս Սերել, ծնանել. *Մինչ 'ի ժը ամն, յորժամ կարէ զաւակ սերմանել. Բրս. մրկ. ըստ Փիլոնի։ *Հերակլէս յարամազդայ և յաղկմենեայ սերմանեցաւ. Գրժ. աղէքս։

ՍԵՐՄԱՆԻՉ, նչի, չաց. ա. Սերմանող. սերմանացան. *Ցառաջին արդիւնարարէ անտի ընդունել զսերմանիսն, և 'ի բաց մերժել զկեալին սերմանիչն. Եւագր. գ։

ՍԵՐՄԱՆԻՔ, կմ ՍԵՐՄԱՆՔ, մունք. Տ. ՍԵՐՄՆ։

ՍԵՐՄԱՌԵՄ, եցի. Տ. ՍԵՐՄՆԱՌՈՒԼ. *Կին որ յորժամ սերմնառիցէ, և ծնցի արու։ Կոյսն ոչ էր սերմնառեալ. Տօնակ։

ՍԵՐՄԵՐԹՈՒԹԻՒՆ, կամ ՍԵՐՄՆԵՐԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Սերմնակաթութիւն. գիջութիւն. երազախորձութի. *Նշանակ էր սերմերթութե՝ հոգեկան կործանմանն. Վրդն. ղևտ։ *Սերմերթութիւնք (կամ սերմներթութիւնք) որ 'ի քուն, է որ խոտելի է, և է որ անմեղադրելի. Կանոն։

ՍԵՐՄՆ կամ ՍԵՐՄ. ման, մունք կմ մանք, մանց. և Սերմանիք, նեաց. գ. ըծ. յն. և լտ. Σπέρμα, σπόρος, σπορά. Semen, satum, satio, sparsio. Նիւթ և հիւթ ցանելի՝ սկիզբն սերընդեան բուսոց և կենդանեաց. ունդ. և Ցանումն. սերունդ. ծնունդ. զաւակ. (թ. թօխում, ըծ. ընդ տոհմ. որպէս և սէտ-քէ-ը՝ ընդ սփռել։) Իբրև ունդ (հասնփ), կամ ցանումն (էքին), ասի. * Սերմանել սերմն։ Որոյ սերմն իւր 'ի նմին։ Պտուղ սերման։ Սերմն և հունձք։ Սերմանք և հունձք։ Տուր սերմն, զի սերմանեսցուք։ Առէք ձեզ սերմանս։ Իբրև զսերմն գինձոյ սպիտակ։ Սերմն բարի։ Փոքրագոյն է քան զամենայն սերմանիս. և այլն։ * Ուր սերմ է, անդ և բազում առհմականք. ուր սերմ է, անդէն և հունձք 'ի մօտոյ. Ոսկ. մ. ա. 5։ *Այսօրիկ են վնասակար որոմանն սերմանք. Յճխ. է։ * Երկեակս 'ի նմին մաւուն մի ըստ միոջէ զօգտութենն ծածկեաց զսերմանս. Յհ. իմ. երև։ * Ի բաց մերժեցէք 'ի նոցանէ որպէս զայս վնասակար 'ի բարի սերմանց. Ղ. բրգհանր։ *Իւրաքանչիւր ինչ յիւրմէ սերմանէ ծնանի, և ոչ յայլոյ. Նիւս. բն։ *Ո՛չ 'ի սերմէն, այլ յընդունող երկրէն զանազան եղեն սերմանքն. Երզն. մտթ։

Եւ որպէս Սերմն կենդանեաց. սերունդ. զաւակ. Σπέρμα, γόνος. Semen, genitura, soboles. * Կին ոք եթէ սերմ առցէ (այսինքն յղասցի) և ծնանիցի արու ... (կամ) էգ. Ղևտ. ժբ. 2։ *Այն ուրուք ... որոյ ծնանիցէ սերմն 'ի մարմնոյ իւրմէ. անդ. ժե. 2։ * Զորդի աղախնոյդ արարից յազգ մեծ, զի սերմն քո է։ Սերմն ժանտ, որդիք անօրէնք. Ծն. իա. 13։ Ես. ա. 4։ * Աստուածք ազգաց ըստ բնութե այն է, որ 'ի կարգէ անտի սերմանեաց է. Եւս. պտմ. ա. 6։ * Ի մարմնոյ ծնողիցն ժողովեցեր զծննդական սերմունսն, և մածուցեր զնա յարգանդի մօրն իբրև զպանիր 'ի տիկս. Խոսրվ։ * Որ զբոյսն երկնային առանց սերման ծնար. Ղար։ Տես և ՍՆ. ՍԵՐՄՆ։

ՍԵՐՄՆԱԲԱՆԵՄ, կամ ՍԵՐՄԱԲԱՆԵՄ. եցի. ն. ըստ յն. ոճոյ. Σπερμολογέω. Semina colligo, nugor, blatero. որպէս Սերմանաքաղ լինել 'ի բանս, բանս կրկնել, կցկցել, յօդել. շաղփաղփել. շաղակրատել. *Ցոլովս գեւեևս առ այսպիսիս և այլ ինչ սերմնաբանեսցես, եթէ կամիս բարդել. Առս. գ։ *Կին քահանային մի՛ իշխեսցէ սերմաբանել 'ի խրատ աշխարհականին. Կանոն։

ՍԵՐՄՆԱԿԱԹ, ի,ից. ա. Γονορροής, γονόρροιος. Gonorrhoea affectus, seminifluus. Ցաւագար՝ յոյր սերմն արութե կաթէ՝ ծորէ, կամ ելանէ ինքնին. Ղևտ. ժէ. 4=13։ իբ. 4։ Թուոց. է. 2։ բ. Թգ. գ. 29։

ՍԵՐՄՆԱԿԱԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Γονόρροια, ρυα. Seminis profluvium. Ախտ սերմնակաթի. սերմներթութի. ծորումն ընդ վայր. *Զբանիցն սերմնակաթութի. Նար. խէ։

ՍԵՐՄՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Σπερματικός. Spermaticus, seminalis, in seminis modum, sativus. որ և ՍԵՐՄԱՆԱԿԱՆ. Որ ինչ հայի 'ի սերմն (ըստ ամենայն առման). * Զցօղն իբրև զսերմնական իմն բան ընկալեալ մեղուն՝ լինի յղի։ Սերմնական բանք։ Նշխարս թողուլ սերմնական սկզբունս, 'ի ձեռն որոց վերստին լցցին ունայնացեալքն. Փիլ. Վ-ոն լին. ե. 16։ *Զսերմնական բանն (ածսիրութե) 'ի մեզ անկեալ։ Ի սերմնականէ բանէ է հաւատոյ. Բրս. հց։ Մաշտ. 'ի տփն։ *Ցաղագս ծննդականի կամ սերմնականի։ Գործարանք սերմնականին զօրութե. Նիւս. բն։

ՍԵՐՄՆԱԿԵՐ, ի, աց. ա. Σπερματοφάγος. Seminivorus, qui seminibus alitur. Ուտող զսերմն կամ զսերմանիս. ընդակեր. *Բրելով զերկիրն հաւուց սերմնակերաց. Ղ. յհ. կը։

ՍԵՐՄՆԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ կամ ՍԵՐՄԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ուտելն զսերմն, զունդս. և Կորուստ սերընդոց. * Զոյգ կոյսենի եղբայրասպանի 'ի ձեռն պղծալից սերմակերութեն. Ղ. յոբ. ծբ։

ՍԵՐՄՆԱՀԱՆ. Տ. ՍԵՐՄԱՆԱՀԱՆ. *Տր մեր սերմնահան, և մեք երկիր պարարտ առ 'ի զսերմն ընդունելոյ։ Նոա սերմնահան զաւին իւր, և ցանէ յանդաստանս իւր. ՃՃ։

ՍԵՐՄՆԱՀԵՂՁՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԵՐՄՆԵՐԹՈՒԹԻՒՆ, և ԳԻՋՈՒԹԻՒՆ. *Սերմնահեղձութի, և ապարահութիւնք, և գանձութիւնք. Անյ. հց. իմ։

ՍԵՐՄՆԱՆԱԼ. Տ. ՍԵՐՄԱՆԱՆԱԼ. 'Αποσπερματοῦμαι. * Եւ 'ի սոսա բոլորովիմբ սերմնանայ. Նիւս. բն։

ՍԵՐՄՆԱՌՈՒՄ, եցայ, առեալ. չ. որ և ՍԵՐՄԱՌԵԼ. Սերմն առնուլ որդեծնութե. սաղմնաւորել. *Կին որ սերմնառեսցի, սրբութի պահեսցէ։ Օրէնքն սերմնառեալ կնոջն առաջին պահել սրբութի։ Թէպէտև ոչ էր սերմնառեալ կոյսն (առէ առկնբերան), այլ անհնար էր զօրինօքն անցանել (քաւարանօրէայ սրբութե). Կոմրչ։

ՍԵՐՄՆԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Սերմն առնուլն. սաղմնաւորումն. յղութի. *Մարմնոյ նկարումն ... 'ի սերմնառութեն սերմանց իբրու 'ի պարունակս 'ի միում տեղւոջ պարառեալ. Մագ. ծէ։

ՍԵՐՄՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Վարումն կամ ցանումն սերման. * Զկատարեալ զօ-

րութեն իւրոյ, որ ունի մասն, 'ի սերմնաւորութե, արկցէ յերկիր 'ի սերմանէն. Փիլ. ստեղծ:

ՍԵՐՄՆԱՐԿԵՄ, եցի. ն. Սերմն արկանել. սերմանել. ցանել. էքմէք. *Ո՞ տայցէ զայն զօրութիւն, զի ընդ մարդկան սերմնարկեաց և անկեաց զայսչափ զազգս մունանս. Եփր. յենով. և յեղիա:

ՍԵՐՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Καταβολὴ σπέρματος. Jactio vel conceptio seminis. Արկումն և առումն սերման, հիմնարկութիւն ծննդեան. յղութիւն. *Հաւատովք սառա սերմնարկութեան ընկալաւ տարաժամ չափօք: Զինչ իցէ սերմնարկութիւն. յղանալն ընդ սերմն ընկալաւ զօրութիւն մեռեալն և ամուլն. Սոփ. եբր. ժգ:

ՍԵՐՄՆԱՑԱՆ. Տ. ՍԵՐՄԱՆԱՑԱՆ. *Քն զաւետարանն սերմնացանի նմանեցուցանէ. Լմբ. առ:

ՍԵՐՄՆԱՔԱՂ. Տես ՍԵՐՄԱՆԱՔԱՂ. *Հաւուց սերմնակերաց, և սերմնաքաղ թռչնոց: Ի նախատինս արկանէին' սերմնաքաղ զնա կոչելով. Ղ. յհ. կը: Ոսկ. գծ:

ՍԵՐՄՆԵՐԹՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԵՐՄԵՐԹՈՒԹԻՒՆ:

ՍԵՐՄՆԸՆԿԱԼ. ա. Ընդունօղ զսերմն. յղացեալ. *Որ մեծի ծաղու արժանի է, եթէ ինքն հայր իցէ, և ինքն մայր. և նոյն սերմանարկու, և նոյն սերմնընկալ. Եզնիկ:

ՍԵՐՈՎԲԷ, ՍԵՐՈՎԲԻՄ. Տ. ՍՐՈՎԲԷ, էք, և զանազանս նորին. *Սերովբէ հողեղէն, և մարմնաւոր քերովբէ: Բազմաչեայ քերովբէք, և վեցթեւեան սերովբէք: Վեցթեւեան սերովբէք, քառակերպեան քերովբէք. ևն. Շար: *Եթէ քերովբիմն, եթէ սերովբիմն. Եփր. աւետար:

ՍԵՐՈՒՄՆ. րման. Տ. ՍԵՐՈՒՆԴ. *Ա՟յ սպասաւորք առ 'ի յորդւոց սերումն ծնողքն. Փիլ. Ճ. բան:

ՍԵՐՈՒՆ. ա. Ունօղ զզօրութիւն սերելոյ. բեղուն. բեղնաւոր. *Ոչ բնաւորեցաւ ոչինչ պտղաւոր և սերուն կատարելապէս բերել վասն թարմին հոգւոյ: Առ դիւրընկալ և բեղնաւոր և սերուն փոփոխելով' փոխանակ այնր, որ յառաջ սակաւ մի էր ամլութին. Փիլ. այլաբ. և լին. ՟Գ. 209:

ՍԵՐՈՒՆԴ, րնդեան կամ րնդոյ. գ. Παραφυάς, γένος. Propago, satus, generatio, soboles. Սերելն, իլն. սերումն, և սերեալն. սեր. ազգ. ծնունդ. զաւակ. *Սերունդք արշաւրի թագաւորին են. Խոր. ՟Բ. 26:

ՍԵՐՏ, ի,ից. ա. Ἱδρυτός. Fundatus, firmus, solidus. ἐκτενής, extensus. γνήσιος, genuinus, sincerus, և այլն. (լծ. թ. սէրթ. խիստ. լտ. սէրտուս, ստոյգ. և հյ. սէր. սիրտ, սեռն.) Պինդ. կարծր. հաստատուն. անխախտելի. մածեալ. հոծ. խիստ. ձիգ. անխախուտ. ստոյգ. մտերիմ. հարազատ. սեպհական. գինա, պէրկ. ուրթ, ճէթ, գօճիլ. *Թանձրացոյց, և արար սերտ: Եղիցի այսուհետև սերտ կայմն նաւի մնաց մերոյ: Սերտ և պինդ հաւատոյ: Հողմն հիւսիսի բուռն ածանէ զարգիւնս սերտս, և փարձութիւնք հաստատեն ընդ նիւթս քաջս: Սերտ և աներկեան է. Ոսկ. ես: Սարգ. ա. յհ. ՟Դ: Խոսր: Վրք հց. ծԲ: Ոսկ. եբր. ծէ: *Աէր սերտ ունել ընդ միմեանս: Սերտ սիրով շնորհակալութք: Սերտ սիրով և միաբանութք: Ո՛վ սերտ հիւրասիրութեն. զիւրան փոխանակ այլոց յանձին ունէր առ. ա. պետ. ՟Դ. 8: Խոսր: Փարպ: Սեբեր. ՟Է: *Սերտէ' սերտ և ստոյգ որդիս: Ոչ խորթ որդիս և ոչ օտարածինս, այլ' սերտ որդիս սիրունս և հաւատարիմս: Զմիածին և զսերտ որդին: Մինչև պօղոսի որդի լինել ոչ վայրապար այլ սերտ ... իբրև որդւոյ, և սերտի որդւոյ պատուէր: Ոչ 'ի գոյգն մարդկանէ համարէի ես զձեզ, այլ սերտս և պիտանիս և վստահելիս. իգն: Սարգ. ա. յհ. ՟Դ: Ոսկ. հռ. և ա. փիլ. և գաղ: *Սեպհական ասի սերտն և անհակառակելին. Խոսր. պտրգ: *Այլ են հաճոյ սերտ պատարագք են մարտիրոսացն մարմինքն. Մեկն. ծն:

ՍԵ՛ՐՏ. մ. Տ. ՍԵՐՏԻՒ. *Աղօթս առնէ նոցա սերտ միաւ 'ի հաւատոյն տեառն. Նիւս. յոտ: *Որք 'ի միաւորութի հաւատոյն սիրով ընդհաղորդին ընդ այլ սերտ, որդիք այլ և անուանին և կոչին. Համամ. առկ: *Սերտ ծեծէ զջուրդ' որ փրփրայ: Սերտ խառնէ՛ փիճի փայտով: Սերտ խառնէ, որ չայրի. Վստկ. ճձ. ճճա: *Սերտ և անխնայ հար զթիկունս իմ. Ոսկիփոր:

ՍԵՐՏԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ՍԵՐՏԻՄ. *Սիրով սերտացեալ: Հաւատով այլ սերտացելոյ. Գնձ: Պրպմ. ՟Ժ:

ՍԵՐՏԱՇԷՆ. ա. Պնդակազմ. հաստահարուստ. *Հիմն լայնամիջոց' սերտաշէն առախաղանաձև ելանելեօք. Վրդն. ծն:

ՍԵՐՏԵՄ, եցի. ն. } Ἱδρύω, ἐνιδρύω, ἱδρύομαι.
ՍԵՐՏԻՄ, եցայ. չ. } Solido, firmo, colloco, or; sedeo, persto, ևն. Սերտ առնել. պնդել. հաստատել. ամրացուցանել. զետեղել. կր. Սերտանալ. հաստատուն և անյողդողդ լինել. *Զերկիր 'ի վերայ ոչնչի սերտէ: Սերտէ զնոսա բարւոք և պինդ կայիւք: Նմանիւն զնմանն սերտեալ: Սոցին սերտել զորբութիւնն ըստ ամենայնի տեւանդութեան. և այլն. Դիոն: *Սեպհականեաց, սերտեաց զմեզ առ ինքն բնական ժողովուրդ անքակ յիւրմէ տէրութենէն. Խոսր. պտրգ: *Զամենայն զիւրան առ մեր արկաւորութիս միաւորեալ, և խառնեալ ՟Ը միմեանս' իբր ջղօք սերտեցէ զմարդոյս բնութիս, և առ իւրն փոխագրեցէ կարծրութի. Պիտառ: *Եղբարդ տեառնին' 'ի մէջ խոնհմութեց (ախոնդանաց) և պորտոյն սերտիլ. Պղատ. փիլ: *Սերտէ զվստահութի մեր առ ինքն և տէր' առնելով, յիս յուսացաւ, և փրկեցից զնա. Գէ. ես: *Այնպէս սերտեցան 'ի հաւատոյ քնի, մինչև ինքեանք ձեռօք իւրեանց խորտակէին զմեհեանս և այրէին: Յորժամ սերտեալք հիմնացան հաւատք կողմանցս այսոցիկ: Յընկերախրութին սերտեալք էին: Սերտեալք և անշարժք: Ըստ ինքեան սերտիլ ոչ կարացեալք. Ճ. Ա: Խոր. ՟Բ. 88: Վրք հց. ծԸ: Դիոն: (Իսկ ռմկ. սէրթէլ, է յուշի կապել զբանն վերծանելով. 'ի բերան առնուլ. էզպէր էթմէք:)

ՍԵՐՏԻՒ. մ. Ἐκτενῶς. Extense, vehementer. γνησίως, κυρίως, genuine, sincere, proprie. Պնդապէս. պնդութբ. 'ի բոլոր սրտէ. հաստատութբ. ստուգիւ. տիրապէս. ամենայնիւ. ուժով, սաստիկ. *Ի սրտէ սիրել սերտիւ զմիմեանս. ա. պետ. ա. 22: *Սերտիւ սիրել բազում աշխատութեան է: Այդպէս սերտիւ աշակերտ.քնի եւ Սուրբ առաքեալ, զի սերտիւ ծիծաղիցին: Չիք ոք սերտիւ զօրագոյն քան զաղօթականն: Տես զիարդ սերտիւ դյորջորջումն անուանն դնէ: Ամենայն մարդիկ այլ են, այլ առաւել սերտիւ ... և արդարք. Ոսկ. ա. ԲԷ: ՟Բ. փիլ: Եբր: Մտթ: ա. փիլ: *Յորժամ հայք սերտիւ մեր լինին, վիրք և ազգաւանք այնուհետև մեր իսկ են. Փարպ: *Ոչ այնպէս սերտիւ գիտէին զքնէ որդի այլ լինել, որպ 'ի տաճարն զհոգին. Ղ. մտթ:

ՍԵՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἵδρυσις, ἑδραιότης. Constantia, firmitas, infixio, stabilitas. Պնդութիւն. հաստատութիւն. առաքինութիւն. *Յարակայսին նոցա սերտութեանն: Անշարժ կայիցն և սերտութեան: Առեղծացն կարգաց և սերտութեց. Դիոն: *Երկինն վերին կալաւ սերտութբ զասպերս ընդ ինքեամբ. Շիր: *Ցնի հեռացեալ բոլորն այրական սերտութբ. Մագ. ա: *Անշարժ սերտութբ մնալով 'ի բերանն նր. Լմբ. պտրգ:

ՍԵՒ, ի, կամ ոյ. ա. Ոստիկականն բառիս Սեաւ. *Սև սիրոյն: Սկեք այդ տանին զքեզ. Վրք հց. ծԴ: *Հեթանոսք սևք եկին յարեւ ցան 'ի քն: Զգարշեցաւ 'ի մէնջ 'ի սևոցս և 'ի գարշելեացս. Վրդն. երգ: *Բազմանայ սև մաղձն. Բժշ. մրկ:

ՍԵՒԱԳԻՐ, գրոյ. գ. Սեաւ ներկ գրելոյ. սևագեղ. մելան. *Ի սուտերագրեան, որ սպիտակագրութի և սևագրութի, որ ինչ գրեցաւ, մարդ կոչի. Ոսկ. յհ. ա. 13:

Կամ ա. Սևով գրով դրոշմեալ. սևակաւ գրեալ. *Յեսին զգիրն սևագիր' փոխարկեալ յոսկեգիր. Ոսկիփոր:

ՍԵՒԱԳՈՅՆ. ա. Սեաւ գունով, կամ կարի սեաւ. *Ոգիւսես էր սևագոյն գանգրահեր. Պիտ: *Յորում լուացեալ գառք սևագոյն այծեացն. Փարպ: *Խաւարային և սևագոյն ալք արգելուին, և չտային թոյլ ելանել 'ի վեր. Տր ՟Է՟Ե. յոհ. ծԷ: *Զի սևագոյն մեղօք անձին' աղտեղեցի զաւազանին (ըղձեան). Յհ. օրհն: *Մոխրագոյն մորթ' սևագոյն' զիւանման. Վրք հց. ՟Բ:

ՍԵՒԱԳՈՐԾ. ա. Μελανοποιός. Nigrum reddens. Որ ինչ սեաւ գործէ. սևցնօղ. *Միթէ անդր ('ի հնդիկս) միայն ոչ եհաս տապն սպիտակարար, և ոչ յայլ աշխարհս տապն սևագործ. Եզնիկ:

ՍԵՒԱԳՈՐՇ. ա. Սևագոյն գորշ. թխագոյն. մոխրագոյն. *Ըստ առակի' ծայրիցն 'ի սպիտակն և 'ի սևագորշն. Երզն. քեր:

ՍԵՒԱԳՈՒՆԴ. ա. գ. Որոյ գունդն է սևազգեստ. և Գունդ սեաւ. *Սատանայ իւրովք սևագունդ զօրօքն խնդայ (ընդ կորուստ մեղաւորի): Դիւապաշտ և սևագունդ զօրքն պարսկաց: Որք եկեալ հասեալք լինէին սևագունդ զօրն պարսից. Եղիշ. ննջ: Ճ. Բ: Շար: *Սևագունդք դիւացն աներևոյթք եղեալ պակասեցան: Սևագունդքն բարբարոսացն. Ագաթ: Անան. եկեղ: *Մի տացուք տեղի պիղծ ազգաւուրն ... որ են սևագունդ այսք. Մեկն. ծն:

ՍԵՒԱԴԵՂ, ոյ. գ. Μέλαν. Atramentum. Սեաւ դեղ, այսինքն ներկ. սևակ. մելան. թանաք. մուրէքքէպ, բէննէք. *Եղէգն և սևադեղն մեռեալ գործի են: Եղեգամբ և սևադեղով, և այլն. Սեբեր. ՟Թ: *Ոչ կամեցայ քարտիսիւ և սևադեղով գրել. Սարգ. ՟Բ. յհ. ՟Բ: *Սևադեղով գոյնս դրոշմեալ. Նիւ. ՟Բ. էղէ: *Քան զայնոսիկ' զորըս գրեցի, սևադեղովս արձան յայտնի. Ոսկիփոր:

ՍԵՒԱԴԷՄ, դիմի, մաց. ա. Որոյ դէմքն է սեաւ իբրև հնդիկ կամ եթէովպացի. *Երևեցաւ սատանայ որպէս եթէովպացի' բազում սևադէմ դիւօք: Եկեալ սևադէմ մարդիկ ... տապոյն սևադէմքն այն. Ճ. Բ: Վրք հց. ՟Դ:

ՍԵՒԱԶԳԵԱՑ. ա. } որ և ՍԵՒԱԶԳԵՍՏ.
ՍԵՒԱԶԳԵՍՏ. } Սևաւ զգեցեալ. 'ի թուխս հանդերձեալ. սգաւոր. տխուր. *Յորժամ տեսանիցեն (կանայք) զայրս ամուսինս մերձ 'ի վախճանել, զնախ սևազգած լինին. Ոսկ. ես: *Զայնորիկս զուսանս, սևազգեստք, և աշխարող կանայք. Խոր. ՟Գ. 57: *Մնաց քաղաքն բազմութե իբրև զմայր սևազգեստ 'ի վերայ մանկանց իւրոց. Երզն. քեր: *Կրօնաւորք միշտ սևազգեստք են, և բնաւ սգաւորք. Մխ. առկ:

ՍԵՒԱԶԳԵՍՏԻԿ, տից, իւք. գ. Սեաւ ընդգեստք, կամ որպէս սևազգեցութիւն. *Հող արկանէին 'ի վերայ գլխոց իւրեանց, և սևազգեստիւք և բացագլխօք ճչէին առնէին. Ոսկ. ես:

ՍԵՒԱԹՈՅՐ. ա. Որ ինչ է 'ի թոյրս սեւութեն, կամ սեաւ գունով. սեւագոյն. թխագոյն. սեւաներկ. սեւորակ. սեւատեսակ. *Ագռաւն սեւաթոյր է: Սեւաթոյր է օդ (առանց լուսոյ). ոչինչ ունի յինքեան լուսաձեւութի: Սեւաթոյր է կրկին կապուտակն. Փիլ: *Տերեւանց հաւն՝ բաղադրեալ յիւրում սեւաթոյր սորասին. Պիտ: *Միաբանեաց 'ի սեւաթոյր գոյն ներկեալ մեղացն. Եղիշ. ննջ: *Որոց խոյակքն՝ հնդիկ փայտ սեւաթոյր (եբենոս). Պտմ. աղէք: *Ի սեւաթոյր և 'ի խաւարաբոյր անիծեալ օձին գաղանութէ. Թէոփր. խչ: *Երամք սեւաթոյր թռչնոց իջեալ 'ի գետ անդ՝ ելանէին սպիտակացեալ 'ի բուրաստանին. Պտմ. վր: *Սեւաթոյր զգեստու զգածումն: Ի սեւաթոյր ողբութէ գործոց մերոց խնդրեք հայեցաւ 'ի մեզ արեգակն Ճշմարիտ. Ցհ. կը: *Ծանրացեալք 'ի սեւաթոյր գործոցն որպէս զկապար սորաքարշեցան. Լմբ. ծղ: *Որ սեւաթոյր (կամ սեւաթիւր) կերպարանօք ծածկեալ. Հանմ. ոսկ:

ՍԵՒԱԹՈՐՄԻ. Նոյն ընդ վ. *Սեւաթորմի գեքն կուրացուցանեն զմտաց աչքն 'ի զղջմանէ. Լմբ. առակ: *Սեւաթորմի ոգւով յայս յանդգնեցայ: Ագռաւ սեւաթորմի. Ի գիրս խոսր:

ՍԵՒԱԿ, ի, աւ. Տ. ՍԵՒԱԴԵՂ. *Գրեցի 'ի մատենիս սեւակաւ. Երեմ. լզ. 18:

ՍԵՒԱԿՈՇՏԵԱԼ. Սեաւ կօշտիւք հողոյ լցեալ. *Վարս վարեալս, ակօսաձիգս, պատառեալ զերկիրն, սեւակոշտեալս. Ագաթ:

ՍԵՒԱՄԱՂՁ. Տ. ՄԱՂՁ, սեաւ մաղձ. Ոսկ. յհ. ա. 21:

ՍԵՒԱՄԱՂՁՈՒԹԻՒՆ. կմ ՍԵՒԱՄԱՂՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Μελαγχολία. Melancholia. Ախտ յաճախութէ սեաւ մաղձին. տխրութիւն խոր, դառնութիւն իբր լեղւոյ. սէվտա, մէրագ. *Ի պարապս և 'ի սրտմտութէ և 'ի սեւամաղձութէ և յանզգամութէ: Զօրէն խելագարեալ բնութեց 'ի չարախառնելոյ 'ի սեւամաղձութէն: Ի սեաւ ամաղձութէն լուսնոտք. Փիլ. այլաբ: Պիտ: Տօնակ:

ՍԵՒԱՅԱՏԱԿ, ի, աց. ա. Μελάμπυγος. Melampygus, nigras sive hirsutas habens nates. Որոյ յատակն կամ նստոյքն է սեաւ. մակդիր հերակլի առ քերթողս. *Յաղագս սեւայատակացն և անյատակացն: Իսկ յաղագս սեւայատակացն է այսպէս: Աւէր, գեռեւս ոչ էք հանդիպեալ սեւայատակին և թաւայատակին ... տեսանէին 'ի կախս գոլով զյատակն հերակլի սեւացեալ 'ի թաւութէ մազիցն. Նոննոս:

ՍԵՒԱՑԻՆ. Տ. ՍՆԱՒ. *Մօրն իւր արգանդն էր սեայծին, հօրըն բարակ ամենեւին. որդիքըն սեաւ ծընանէին, գաշտ 'ի սպիտակ ըղնակէին. Ը. առակ. (կաղամար, գրիչ, գիր)

ՍԵՒԱՆԱԼ, ացայ. չ. Μελαίνομαι, καταμελαίνομαι. Nigresco. Սեաւ լինել. թխանալ. մթանալ. սեւնալ. օխանլանմագ, գարարմագ. *Մի հայիք յիս, զի ես եմ սեւացեալ (կմ սեւացեալ թխացայ). Երգ. ա. 5: *Իբրև երկաթ ինչ սեւացաւ չարութեն ժանգովն. Նիւս. կուս: *Սեւացեալ ներկան մորթք մարմնոց նոցա. Եղիշ. է: *Բարձաւ 'ի մէնջ քաղ փետայն, յանկարծակի սգով սեւացեալ եղաք. Ոսկ. [illegible]: *Մեծն դաւիթ զխորհուրդ սեւացեալ դգաւառուցս այսոցիկ ցուցանէ. Նար. յոհէր: *Ուրացութբ սեւացեալքն, և դարձեալ զղջացեալքն. Լմբ. ոփ: *Սեւացան ոտք նոցա. Իբրև տեսին բժիշկք զսեւանալ ոտիցն, են. Վրք հց: *Հանեն 'ի սեւացեալ (կամ սեաւացեալ) աղջկացն փայլողունն Տր. վարդ. Տօնակ:

ՍԵՒԱՆԵՐԿ. ա. Սեւագոյն. սեւաթոյր. *Մերթ ծիրանւոյ, մերթ կապուտակի, մերթ սեւաներկ երանգոց. Վեցօր. ժ:

ՍԵՒԱՍՏՈՍ. Նոյն ընդ Սեբաստոս. օգոստոս: Այլ բառ յետին դարուց վարի առ յոյնս որպէս իշխան պատուաւոր, բարեկամ կայսեր, կոմս պատուեալ յինքենակալ. *Օշին սեւաստոսին. ևն. Ժղ. հաւաքմ: Ուռհ:

ՍԵՒԱՍՏՈՒԹԻՒՆ, կամ ՍԵՒԱՍՏՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. կոմսութիւն. տապետութիւն. *Պատուեալ 'ի յունաց արքայէն սեւաստութբ. Ժղ. հաւաքմ:

ՍԵՒԱՏԵՍԱԿ. ա. Սեւագոյն. սեւաթոյր. *Հանդերձ ծիրանի ազանեալ 'ի սեւատեսակն փուշոյ: Զսեւատեսակ և զաղջամուղջին զկեանս զայրասիկ իւր բարիս սորագրէ: Նոյ օրինակ էր քնի, ագռաւն սեւատեսակ՝ մահացան թռչնոյն: Արտասուաց ջրով լուանոյ զսեւատեսակ ախտն մեղացն. Սարգ. յկ. է: ա. դ. է. ը: ժ. դ. ա:

ՍԵՒԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Μελαίνω. Nigrum reddo, nigrefacio. Տալ սեւանալ. սեաւ գործել. թխացուցանել. սեւցնել. օխանլանտըրմագ, գարարթմագ. *Երկաթ՝ ինքն պայծառանալով ոչ սեւացուցանէ զհուրն. Բրս. ծն: *Զնամիրոյան կամի սեւացուցանել. Ոսկ. ա. փիլ: *Զմարմինս զցայգ ցրտահարութբ սեւացուցանեն, և զցերեկ արեւակէզ առնելով են. Պիտ:

ՍԵՒԵՄ, եցի. ն. Սեւացուցանել. և Սեաւ կամ նկարել. սեւցնել. մրոտել. *Հրով զգըլուխն և զմորուսն այրեաց, և սեւեաց զերեսն. Ճ. Բ: *Գեղապաճոյճ նկարողացն սեւել զիս ընդ այլ հայրապետան տամ յորմ եկեղեցւոյն: Սեւել զերեսս գեղով ընդ այլ հայրապետան. Յհ. կթ: Վրդն. պտմ: *Սեւեցին ըղհանդերձս, և կէսք զերեսս, և ոմանք զձեռս և զոտս, և չոքան առաջի սուրհանդակին՝ վայ կարդալով անձանց յերեսաց դաւթին. Պտմ. վր:

ՍԵՒԵՌ, ի, աց կամ ից. գ. Բեւեռ. հեղոյս զօդիչ. գամ. և հեղուսումն. մածումն. պնդումն. *Սեւեռք ոտից անհասանելւոյն զնա կապեսցէ: Զգժնդակատեղն սեւեռս 'ի թելադրութբ նախանձման անարգելն ձեռաց՝ որ ձգտեցաւ 'ի փայտին աղտուղ. Նար. կդ. Ն խչ: *Ո՛վ սքանչելի փայտ, և ածազարդ տապան, սկիզբն սեւեռից սերման (կամ սերմանն) մարմնացեալ անմահ բանին քո. Թէոփր. խչ: *Սեւեռ, մած. Գրչ. արբոփ:

ՍԵՒԵՌԱԳՈՅՆ. ա. Քաջ սեւեռեալ. պնդագոյն. սերտ. հաստատուն. *Եւ ընդ եւ վերստացեալ սեւեռագոյն և մակասիր ենթակացութն: Սեւեռագոյն տիրապէս խառնմանն. Թէոփր. խչ: Մագ. կէ:

ՍԵՒԵՌԱԿԱՊ. ա. Զօդեալ հեղուսիւք. երկաթագամ. պնդակապ. *Սեւեռակապ և խառնապինդ բնութբ բեւեռաց. Նար. խչ:

ՍԵՒԵՌԱՊԷՍ. մ. Սեւեռօք. բեւեռօք. պնդագոյնս. *Սեւեռապէս պնդամամբ մածուցեալ ('ի խաչն). Նար. խչ:

ՍԵՒԵՌԱՊԻՆԴ. ա. Նոյն ընդ վ. *Մածեալ էր սեւեռապինդ 'ի գործի մահուն. Լմբ. վերափոխ: Բրս. մրկ:

ՍԵՒԵՌԵՄ, եցի. ն. Բեւեռել. հեղուսել. մածուցանել. պնդել. հաստատել. զօդել. յարել. շաղել. գամել. կպցնել, ճակ. *Մակագրեալ ... և սեւեռեալ բեւեռօք: Ոչ 'ի փայտ գատապարտութբ սեւեռեալ, այլ 'ի պատուիրան երկինքին քո պնդեալ. Ըոր: Նար. ծբ: *Մեղուցքն հաւանեալ վարսիւքն սեւեռեն 'ի կրկնուած ոտիցն փոշետեսակն 'ի ծաղկաց. Ճ. Ե: *Կնդուղ և սպի 'ի վէրս սեւեռեալ, այսինքն տարրացեալ, և իբր նիշ հաստատուն միացեալ. Ածն. պորփ:

ՍԵՒԵՌՈՒՄՆ, ուման. գ. Սեւեռելն, իլն. *Դնելով 'ի փայտի զոտսն սեւեռմամբ. Տօղ:

ՍԵՒԵՐԱՄ, ի. Տ. ՍԵՒԱԳՈՒՆԴ. ա. գ. *Նա այսքն հմայելով հաւականաց սեւերամին (կամ սեւ երամին). Մագ. ոփ. մանուչ:

ՍԵՒԵՐԵՍ. ա. Բառ ռմկ. որպէս Սեաւ կամ սեւացեալ երեսօք. սեւադէմ. ամօթապարտ. Էիւզի գարա. *Նա իւքն գծնակորոյս և սեւերես լիցի յիւր ազն. Ոսոլ:

ՍԵՒ ԵՒ ՄՈՒՐ. ա. ռմկ. սեւամուր. Սեաւ իբրև զմուր, թխատիպ. թշուառ. փորձանաւոր. *Որքան 'ի սեւ և 'ի մուր կեանքս պահէ գրիտիմք. Լմբ. պարգ:

ՍԵՒԻՆԻ. Տ. ՍԵՐԻՆԻ:

ՍԵՒՈՏՆ, ոտին կամ ոտան. ա. Μελάμπους. (որ և յատուկ անուն՝ Մելամպոս.) Melampus. Որոյ ոտն է սեաւ. ոտէր սեւ. *Յաղագս սեւոտանն, և պրոմեթեայ: Մելամպուս՝ որ տակ սեւոտն, գիւթ էր. Նոննոս: *Համերոս էր որդի մելամպոդոսի, այսինքն սեւոտան (կամ սեւաւտան). Մագ. Ն Երզն. տէր:

ՍԵՒՈՐԱԿ. Տ. ՍԵՒԱԳՈՅՆ, ՍԵՒԱԹՈՅՐ. *Զքարըն գըլեն ըզսեւորակ, ձըգեն կարմիր ծովուն յատակ. Ը. էդէս: *Ըմբոշխելից կայր աղխոսակ, ունէր հազար գառն ըսպիտակ. իւրենց մաքիքն էր սեւորակ, ու՞ր իւրեն հովիւ ըն զետ հրեշտակ (գիրքն). Ը. առակ:

ՍԵՒՈՐԴԻ, իք. գ. Անուն տոհմի. սերունդ ազն թխագունի՝ որ կոչէր Սեաւ կմ Սեւիկ. *Որ 'ի նախնեաց իւրմէ սեւկայ սեւորդիք ազգքն անուանէին: Սակս սեւ կոչեցելոյ հաւուն իւրեանց ազգն յայն անուն սեւորդիք անուանէին. Յհ. կթ:

ՍԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Μελανία. Nigredo. Սեաւն գոլ. թխութիւն. օխահըրք, օխանըր, սէվլուք. *Սպիտակութի և սեւութի: Դեղնութի կմ սեւութի. Արիստ. ստորոգ: *Ածուխս սեաւ է քան զատուեր, և որ այլ ինչ սեւութիւք իցեն: Ի ծագել լուսաւորաց նոյնպէս կան մնան սեւութիքն. Ցճր. ղ: *Վասն միագոյն սեւութբ մնալոյ բարձիցն. Եղիշ. է: *Տեսեալ զմարդկային բնութիս 'ի սեւութէն գեղեցկացեալ: Սպիտակացեալք 'ի սեւութենէ անգիտութեն: Զաղջամուղջին սեւութի գունոյն փոխարկել 'ի ձեան պայծառութիւն: Զագռաւացեալ սեւութի մեղաց մերոց հրով ապաշխարութբ սրբեսցուք. Նիւսս. երգ: Առ. Նար. ծբ. Ն յոհէր:

ՍԵՒՈՒԿ, սեւկոյ կամ կան, կանց կամ կնոց. Սեաւ. թուխ. սեւըչուք. *Ի սեւկայ սեւորդիք անուանէին. Յհ. կը: *Շուրջ ըզնովաւ բազմունք սեւկնոց (դիւաց) այլ ինչ պատմէին նմա չարադոյնս բազումս. Ճ. Բ:

ՍԵՒ ՍԱԹ. Տ. ՍԱԹ:

ՍԵՓԱԿԱՆ. կմ ՍԵՓՀԱԿԱՆ. Տ. ՍԵՊՀԱԿԱՆ. *Որպէս քո սեփական է արքայութիւն, և մեզ կամեցաւ սեփական առնել: Ոչ միայն սեփհականացն երկրաւորացն, այլև զայլոց մտաւորացն: Զոր քո մեր. մեր (առնելով)՝ սեփական և առանձինն կոչէ զանուանն քո 'ի վերայ խարոյկել. Ցճր. ի. Կորին: Ը. Բուղէր: *Քո եռ կմ սիմատութբ և զխորագիտութբ սեփական աշակերտաց իւրոց. Հանմ. ոսկ:

ՍԵՓԱԿԱՆԱԲԱՐ. Տես ՍԵՊՀԱԿԱՆԱԲԱՐ. *Ետ նմա գիր՝ իշխանութբ իւրոյ տիրել սեփականաբար. Կիր. պտմ:

ՍԵՓԱԿԱՆԱԳՈՒՆԴ. ա. Որպէս Գունդ ազատական կամ սեպհական ումեք եղեալ. *Առաջի ժողովրդեանն, և սեփականագունդ հեծելոցն. Մեսր. երէց:

ՍԵՓԱԿԱՆԵԼ. Տ. ՍԵՊՀԱԿԱՆԵԼ. *Երկիր՝ որ վիճակեցաւ, սեփականեցաւ նոցա. Ը. բուղէր: Իսկ յառեալն Մովս. *Ի մէնջ ('ի

մեռելոցս) ուսարուք. և սեփականեցէք ընդ ձեզ ??. խմա, աղօտ կայուցէք, կմ՛ ապաշխարեցուցէք :

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԵՊՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. 'Գաշք' երկրաստարգաց հաստատունն, տղայոց պաշտպան, ծերոց սեփականութն ??. այսինքն ապահովութիւն, կամ սեպհական ապրինութիւն. Մագ :

ՍԷ, սիրոյ, սէք կամ սայք, սացա. Ի. գական գերանուանս Սա, սորա. սոքա. սոցա. յարմարեալ յունական յանգի կամ յօդի յոգականին, ή, ἡ. Ի. որ փոխանցի 'ի հյ. է, և ա. *Զգայութն կին կոչեսցի, վասն զի յ'առնէ 'ի չարժողէն զսէ առեալ լինի: Սէ ասէ. որդ ընդէր սէս առեալ: Զգայութն հաւաքել, կարծեցեալ սարա (այսինքն սորա) 'ի մասցն զշարժմունան գոլ: Սէ ասէ, տուր ինձ որդիս: Եստս նծ, զի առելի է լիա, եղաց զարգանդ սարա: Ած զսէ պատուեաց: Երկու կանայք. մի սացա սիրեցեալ, և մի սացա ատեցեալ. Փիլ. այլաբ: Տես և Պիտ. սոէպ : (Ո՞չ խափանելի:)

ՍԷԳ, սիգի, գաց. ա. 'Αλάστωρ, γαῦρος. Superbus, jactabundus. և gloriosus, magnificus. (յորմէ Սիգալ. լծ. և սոնք, շուք, շքեղ.) Ամբարտաւան. խրոխտ. և մնապարծ. ամբարտաւանախս. պերճ. գեղապանծ. *Այլ սէգ, հպարտ և ամբարտաւան. Յ. Դ. Է. 9: *Աքաղաղ հպարտ է և սէգ. Վէջօր. Է: *Իբրև զսէգն որդաա: Վասն զի սէգ իսկ էր առ հանդերձ (հօգօաօղ ուըֆօաօղ). և այլ ուժով պնդութե. Ագաթ: *Զսխակ զայր սէգ և անձնեայ: Զարեհ էր այր սէգ. Խոր. ա. 11: Բ. 50:

ՍԷԳ ԱՌՆՈՒԼ. Սիգալով ձեմել. *Սէգ առեալ 'ի խաղ այն սիրամարգն. Նար. գող:

ՍԷԶ, սիզոյ. գ. 'Αγρωστις. Gramen. Դալարի յաճախեալ, խոտ յուռեւտ անասնոց, նման բուսոյ ցորենոյ և գարւոյ, այլ կարճ, և սին յարմարեաց որպէս զգաղձն. ??. ??. (լծ. և ??. ??, որ է կնիւն, սրրտու.) տես Օր. ԼԲ. 2: Ես. Ի. 18: ԼԷ. 27: Ովս. Ժ. 4: Միք. Է. 7: *Ագրոստիս, իգրոստիս սէզ. (որպէս յն. ἀγρώστις.) Գաղիան: *Արմատախիլ ընդհատակար սէզն քաղեսցուք. Եղիշ. ճառ:

ՍԷՐ, սիրոյ, ով. սէրք, զսէրս. գ. 'Αγάπη (որ և ագապ). Charitas, amor. ἀγάπησις, dilectio. φιλία, amicitia. ἔρως, amor. (յորմէ Սիրել. սիրտ. սերտ.) Բերումն ոգւոյ առ ցանկալին. փառումն և տենչ սրտի առ կարծեցեալ կամ իրական բարին. ցանկութիւն. յօժարութիւն. հաճութիւն. յարումն. բարեկամութն. շնորհ. բարերարութն. գութ. գգուանք. տարփումն, և տռփանք. ??, ??, ??, ??, ??, ??, ??, ??. *Սէր յայտ է: Ած սէր է, և որ կայ 'ի սէրն, բնակեալ է յած, և ած 'ի նմա բնակէ: Երկիւղ ոչ գոյ 'ի սէր. այլ սէրն կատարեալ 'ի բաց մերժէ զերկիւղն: Այս է սէրն ած (այսինքն ածսիրութն), եթէ զպատուիրանս նորա պահեսցուք: Ցայտնօրմ եղեւ սէրն ած (այսինքն մարդասիրութիւն նորա) 'ի մեզ. են: Առ սէր քո (այսինքն վասն սիրելւոյս զքեզ): Առնել սէր (այսինքն բարեկամութիւն): Վայելեսցուք սիրով (այսինքն ցանկութբ): Սէր կանանց. են: *Առ սէրն քնի յայժ խնդութք ընդունէին զամենայն չարչարանսն: Առ սէր քոյոյ տէրութեդ ոչինչ ընդգիմացաք: Սիրով տանէին զամենայն յափշտակութիւն ընչից իւրեանց: Խօսէր ընդ նոսա սիրով ըստ առաջին սովորութենն. Եղիշ: *Արամ սէրս. այսինքն շնորհ կամ ողորմութիւն. Վրք հց: *Ուսուէին եղբարքն սէրս. այսինքն ագապ. կերակուր ընդունելութեան. որ և վր. ??. Վրք հց: *Ամենայն յօգուտութիւնք և սէրք և կցորդութիւնք: Եկայք արասցուք սէրս և միաբանութիւնս ընդ զօրապետսն. Դիոն. ??: Ոսկ: *Զինչ է սէր. ինչ մի՝ որ ամենեցուն պիտոյ է, և ոչ է 'ի միջի. Պիտառ:

ՍԷՐ. հյց. խնդ. որպէս Սիրելութն. սիրողութն. սիրելն. *Չիք սէր բարձրագոյն քան զքնի սէրն զիւր հաւատացելոցս: Այնքան օրինակօք զսիրոյն իւրոյ զնոսա յաճախաբար պատմեաց. Նանայ:

ՍԷՐԱՐՓԻ, կմ՛ ՍԵՐԱՐՓԻ. գ. Սիրով արփիացեալ, կամ վառեալ սիրովքէ. որ յայլ լեզուս ասի ??, ??. *Սերարփին սիրասուր սլացմամբ՝ սխրատարաս սաւառնմամբ. Նար. խչ: *Երկրակոխ հիւթաւոր առ սերարփին սրբաբան. Նար. Ծբ:

ՍԷՐՈՆՍԻՐՏ. գ. (լծ. ընդ չերին.) որպէս թէ Զովացուցիչ սրտի. Սիւգ. մեղմ օդ զովարար՝ իջուցիչ եղեման. պարզ. *Ցորժամ ջինջ երկին լինիցի, 'ի խոնաւութէն վերնոյ ձիւնակերպիկ իջեալ սփռմամբ նօսր բնութբ հողմոյն, զոր սերոնսիրտ կոչեմք, դնի 'ի վերայ երկրի, զոր եղեմն անուանեմք. Շիր:

ՍԷՐՍԷՐԻՄ. Բառ եբր. ??, ??. այսինքն Երգ երգոյ. օրհնութն օրհնութեանց. չարաչան չարաչանաց. ??. *Առ հերքայեցիսն Երգ երգոց սէրսէրիմ կոչի. Եսա. պրմ. Զ. 25:

ՍԹԱՐ. Բառ յն. լտ. ??, ??. Սփռելի ինչ. օթոց. թամբ. ??. ??. *Արկանէ զոսկէթել սթարն 'ի վերայ սրագնաց երիվարին. Ոսան:

ՍԹԱՐԵԼ. ն. Սփռել. յն. ??. լտ. ??. Στρώννυμι. Sterno. *Ի վերայ յաւանակին իշոյ նստեալ եմուտ յերուսաղէմ, սթարելովն և նստելովն 'ի նմա. Իրէն. առ յէհ:

ՍԹԱՓ. ա. Νήφων, νηφάλιος. Sobrius. Որ թափեալ է յուրմէ զթմբրութն, զքուն, զգինի. զգաստ. արթուն. ժիր. փոյթ. զուարթ. զօրաւոր, և ժուժկալ. *Հայեաց 'ի քեզ. սթափ լեր, խոհեմ, մօտակայիցն պահապան, նախահոգակ հանդերձելոցն. Բրս. հայեաց: *Առ կեանսն փոյթ, առ ողորմութին սթափ: Սթափ միտք և սրտի: Այնոքիկ՝ որ սթափքն են և սակաւապէտք, իմաստնագոյնք են. իսկ չուայտեալքն անիմաստ. Նար. խԶ: Վրք հց. ժ: Փիլ. Նխ. Բ: *Ելեալ սթափ ձիով այր զընկէր յառաջէր: Լաստ. Զ: *Գնաց յինէն ծարաւն և կարծմունթին, և սթափ եղէն ոտք իմ. Վրք հց. ԻԶ: *Զողորմութին նորա սթափ 'ի վերայ մեր ծագել. Լմբ. պտրգ: *Մարմնոյն պարկեշտութբ սթափ լինիլցին. Եղն. ծթ:

ՍԹԱՓԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Զգաստական. զուարթական. և Զուարթարար բան. զուարճախօսութին սփոփիչ. *Թէպէտ և ձեզ ծիծաղելի այս, և կամ սթափական թուեսցի, սակայն իմ կենանքս վտանգաւորք լեալ յայսպիսեացս. Արշ:

ՍԹԱՓԱՆՑԻԿ. Տ. ԹԱՓԱՆՑԻԿ. *Տաճար հոգևոր ըսթափանցիկ լուսոյն. Տօղ. (այլ ձ. ը թափանցիկ:)

ՍԹԱՓԻՆՔ, նաց. գ. Զուարթութին. սփոփանք. և Արթնութին. *Մթին գիշերի լոյս խարուկի՝ սթափանք են. Ոսկ. Ես: *Որ զպահպանութին վկայից հաւատացեալ էր, մօտ 'ի կրթութէ իմեմնէ սթափանօք ակնունէր աղաղակեցն. Բրս. ԽԴ: *Ոչ էրնոցա կենդանութին. բայց միայն մոլեգնութիւն և սթափանք նախանձու և սատակումն. Եփր. յենոկ և յեղիա:

ՍԹԱՓԱՌՈՒՄՆ. Տ. ԹԱՓԱՌՈՒՄՆ. *Որք յականէն տուրնջեան ստորիջեալ ընդ լուսանցսն մանրամաղ փոշէտեսակուն, վասն սթափառումն 'ի նաէ օդոյն զխմեամբք հոլովեալ. Մագ. ւ:

ՍԹԱՓԵԼ. ն. և չ. Տ. ԹԱՓԵԼ՝ ըստ ամենայն առման. *Զքաժակն սրտմտուե, զոր արբեր, և սթափեցեր (կամ թափեցեր). Ես. ԾԱ. 17. (յն. դատարկեցեր. կմ՛ ունայնացուցեր:) *Ած սթափեալ զխնքն՝ մարդ եղև: Կամէր ըսթափեալ զինքն, և մարդացաւ ??. Ի՞ ունայնացոյց, կամ խոնարհեցոյց զանձն. Դամասկ: *Սթափեա՛ (կմ՛ թափեա՛) զինչս քո 'ի գանձանակն քրի. Վրք ??: *Մակ յերկինն հայելով (մանկանց յըմպելին՝)ստորիջեալ ջուրն սթափի յեկիան: Ցորդեն յիշատակ տանջանացն. վասն զի ոչ յոք սթափին խորհուրդք անձինս: Բանն մինչ մարմնացաւ, ոչ սթափեցաւ 'ի բնական իւրն մեծութէ. Մագ. ւ: Խոխ: Դամասկ:

ՍԹԱՓԵՄ. եցի. ն. }

ՍԹԱՓԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Թափել զթըմ րուն. զգաստացուցանել. զարթուցանել. զուարթացուցանել. արծարծանել զոգի. սփոփել. *Սթափեաց վաղվաղակի զոլորմեալ միտսն, և մխիթարեաց: Սթափել կամէր զմիտս նոցա 'ի տրտմութենէ. Ոսկ. եփես. ն. ??: *Եւ եթէ արամէր, թագաւորդ ողոքէր, մինչև սթափեցուսցէ զնա. Ա. Եզր. Դ. 31: *Ըսթափեցո՛ զխելս մտաց քոց. և լուր ինձ. Հ=Ց. ??. ԻԷ:

ՍԹԱՓԻՄ, եպայ. չ. 'Εκνήφω, ἀνανήφω, ἀφυπνίμαι, ψυχαγωγέσθαι. Sobrius fio, evigilo, resipisco, refocillor. Թափել յանձնէ և փարատել զթմբրութիւն. յինքն գալ. անձին զգալ. զգաստանալ. զարթնուլ. զուարթանալ. խելաբերիլ. ուշաբերիլ. զբօսնուլ. սփոփիլ. ոգի առնուլ. ??. ??. *Սթափեցաւ նոյ 'ի գինւոյ անտի իւրմէ: Արբ կեր հաց, և սթափեաց (յն. անձինդ լեր): Սթափեսցին յորոգայթից սատանայի. Ծն. Թ. 24: Գ. Թգ. ԻԱ. 7: Է. փիմ. Բ. 26: Տես և Յովէլ. Ա. 5: Ամբ. Բ. 19: Ա. Թգ. ԻԵ. 37: Ա. Կոր. ԺԵ. 34: *Սթափեա՛ ով մարդ 'ի տրտմութէդ. Ոսկ. ննջ: *Սթափեցի՛ր 'ի քնոյ քումմէ զոնէ սակաւ ինչ անագան. Եփր. ??: *Սթափեցի՛ր յանզգայ մոլորութէդ, և եկ 'ի քեզ. Եփր. խոստ: և Մանդ. Ա: *Փոքր ինչ սթափեցաւ 'ի գառն ազդոյն. ՃՃ: *Եկև շարժումն, զի սթափեսցին. Ոսկ. Մ. Գ. 30: *Թէ կամիցիս սթափիլ, երթ 'ի բուրաստանս ուրեք. Ոսկ. Մ. Բ. 12: *Հարցանէր առ 'ի սթափելոյ՝ ամբարապետն զխուժիկն յաղագս գեղջն նորա և ծնողացն. Փարպ:

ՍԹԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. }

ՍԹԱՓՈՒՄՆ, փման. } Սթափ գոլն. *Սթափեցաւ նոյ 'ի գինւոյն. տեսանել ստուգապէսկարէ սթափութին: Սթափումն զգաստանալ է 'ի նմա. Փիլ. ԼԻ. Բ. 73: *Կենաց և վայելչութե և սթափութե: Ցուրախութիւ և 'ի սթափումն որսատենչ աղանաց. Փարպ: Իսկ ասեն յամեղն, *Պատմէին զօրագլխացն՝ սթափութբ հասանել 'ի միջոյ կողման աշխարհին. զոր լուեալ ձեռելին երթալ ընդդէմ նոցա ??. խմա, ??, ??, ??:

ՍԹԵՐ. գ. 'Ασάρον. Asarum, nardus silvestris. Նարդոս վայրենի: Գաղիան:

ՍԻԲԻՂՂԱ, կամ ղայ, ի, ից. գ. գրի և ՍԻԲԻՒՂՂԱՅ, ՍԻԲԵՂՂԵԱՅ. յն. լտ. ??. ??. Σίβυλλα. Sibylla. Կին կամ օրիորդ ածարեալ, խորհրդազգած. գուշակ կամ մարգարէուհի քրմուհի՝ երևեալ 'ի մէջ հեթանոսաց ածածանօթից յայլևայլ ժամանակս և 'ի տեղիս. *Սիբիլլա ասէ. միաբանեալ ամենայն մարդիկ՝ զբարձրաբերձ աշտարակն շինէին: Սիբիլլա երիթրեացին (առ եղեկիայիւ): Սիմէոնա՝ որ և Էրոփիլա 'ի սա

մօ (առ մանաւանդ). Եզն. փր։ *Ի սիրելոյն իմմէ և քան զլուսոյ յորդառատութէ 'ի բիւրաւանն սիրեցելեայ. Խոր. ա. 7։

ՍԻԲՆԿՈՆ. Տ. ՍՆՆԻԿՈՆ։

ՍԻԳ. Տ. ՍԻՔ. Ψυχή.

ՍԻԳԱՃԵՄԵԼ. չ. Սիգալով ճեմել. սիգաքայլ լինել. *Ուրախացիր փեսայ բերկրեալ, յեկեղեցւոյ սիգաճեմեալ. Լմբ. 'ի ծնունդ։

ՍԻԳԱՄ, ացայ կամ ցի. չ. Κομπάζω, δοξάζομαι. Glorior. εὔψυχός εἰμι, animosus vel magnanimus sum. որ և ՍՈՆՔԱԼ. Սէգ և սոնք երևեցուցանել զանձն. պերճանալ. յոխորտալ. փքանալ. պարծիլ. նազիլ. շքեղ և աճաւոր երևիլ. շնչել՝ փնչել. պէօգիւրլէնմէք. *Աքաղաղ՝ որ շրջի 'ի մէջ մարեաց սիգալով. Առակ. լ. 31։ *Որ սիգայցէ, և հացիւ կարօտ իցէ. Սիր. ժ. 10։ *Ոչ ոք նոքայն սիգան մնոտեօքն, որ ոչինչ ունիցին. Ոսկ. բ. կոր։ *Իբր զսէգն արգասա, որ սիգալովն աւերեաց զլծումբս գետոց, և ցամաքեցոյց 'ի սիգալ իւրում զյորձանս ծովուց. Ագաթ։ *Որ այժմ բանապաշտօն խրոխտաձայն սիգացող բարձրապարանոց, անկեալ գնիմ զի անկենդանանոյ. Նար. կզ։ *Սիգայր խաղալով զուարակն, խայտայր յաւանակն (առ մարին տն). Տօղ։

ՍԻԳԱԼ. Μαλακίζομαι. Mollesco. Ջեղխիլ. կնատիլ. իգանալ. Տես և ՍԻԳՈՒԹԻՒՆ ըստ բ նշ. *Սիգալ և սանձարել օգով ոտիցն. Ոսկ. մ. բ. 24։

ՍԻԳԱՆՁՆ. ա. Սէգ անձամբ. *Խրոխտականն անձնահաճական առէ, կամ սիգանձն, որ ինքն զինքն գերադամբառնայ, և զոր ինչ ոչ է՝ առի ունել կարծեօք. Եւագր. ի նշ. փէր։

ՍԻԳԱՆՔ, նաց. գ. Սիգալն. շուք. փառաւորութիւն. *Ցիշկան և ելծ նստել, և ընդ այն աւելի ինչ սիգանս ոչ խնդրել. Ոսկ. մ. գ. 13։

ՍԻԳԱՇԱՐԺ. կամ ՍԻՔԱՇԱՐԺ. ա. Ծածանեալ յործամ սիք շնչէ. հողմաշարժ. *Քամիածածան կորովակի սիգաշարժ թանձրութբ ջուրց ովկիանոսին. Եւագր. լ։

ՍԻԳԱՊԱՆԾ. ա. Որ պանծայ սիգալով. սէգ. սիգանձն. *Զխրոխտոն և զսիգապանծն ('ի կենդանեաց). Լմբ. առակ։

ՍԻԳԱՔԱՅԼ. ա. Որ քայլէ սիգալով. սիգանձն. *Զերիվարն 'ի սիգաքայլ արշաւանս արարեալ։ Սիգաքայլ երիվարաւն եհաս հանդէպ ճակատու պնդին։ Վազս առեալ սիգաքայլ ձեմարանօք. Ածր. ա. 14։ բ. 2. 11։ *Չէ արժան սիգաքայլ երիվարօք յորանալ. Ճ. ընդհանր։ *Ի վերայ վեհաւէտ ջուրց ով կիանոսին սիգաքայլ ոտիւք արընթացութբ սփռացեալ. Եւագր. լ։

ՍԻԳԷԼ, ելի. գ. Բառ լտ. սիճիլլում. Sigillum. յորմէ թ. սիճիլ. վճիռ. հրաման. կնիք. *Եթէ ոք իմ հրամանացս, և տուեալ սիգելիս հակառակի. Ցիւպ։

ՍԻԳՂ, սիգեղ, աց, օք. գ. Ճիւղն զարդաւոր. և որպէս լտ. սիճիլլում. կնիք։ Մարբին. առէպ։

Եւ որպէս Սինկղ. շուն ծովային, և այլն. *Սիգղն երեքգլխի շուն է 'ի ծով. Սխոլ. առ Դիոնեսիոս։

ՍԻԳՆՈՆ, ի, սիգնայք, այից. գ. Բառ. լտ. սիգնում, սիգնա. Signum, na. Նշան, նշանք. դրօշ. *Խաչ առաւեղեայ. զոր արարեալ սիգնոն (կմ սիւգնոն) և յառաջաբերեալ՝ յաղթեաց պատերազմացն։ Ի քոյդ նշան գեղեցկեալ զուգէշ սիգնոնի քում շառաւիղի. Խոր. բ. 8։ Նար. խչ։ *Գունագեղ գնդօք պաչիտոնօք, սիգնայօք խառնափայլօք (ոսկեփայլիւք). Թղթ. դաշ։

ՍԻԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Κόμπος. Jactatio, gloriatio, ostentatio, insolentia. Սէգ գոլն. սիգալն. պերճութիւն. սոնքութիւն. շքեղութիւն. խրոխտութիւն. հպարտութիւն. փքոյ, փքոյբոյշ. *Խոնարհք հանեն ընկենուն 'ի միջոյ բարեանց զսիգութիւն։ Ոչ հաղորդի բարձրութեան առ խոնարհութիւն, և ոչ հեզութիւն առ սիգութիւն. Մծբ. ժ։

ՍԻԳՈՒԹԻՒՆ. Μαλακία. Mollities. կնատութիւն. զեղխութիւն. թուլամորթութիւն. փափկասիրութիւն. իգացեալն գոլ. ատյէքլիք, օճէնլիք. *Ընարուն և սիգութիւն։ Ընարգել խառնակութիւն, և սիգութիւն. Փիլ. ծ. բան։ *Յորժամ աւելի զգեստիւք զինքն պճնիցէ և փերևետիցէ՝ սիգութեն և փափկութեն պարապելով. Կանոն։

ՍԻԴՈՆ. Տ. ՍՆԴՈՆ. *Բերէք վաղվաղակի սիգոն ինչ, և սփռեցէք առաջի իմ։ Նա հանեալ զամենայն ակունսն և զմարգարիտսն՝ սփռեաց 'ի վերայ սիգոնին. Վրք հց. ի։

ՍԻԶԱԲԵՐԻԼ. չ. Իբրև զսէզ բուսաբերիլ առատութբ. կամ 'ի վերայ սիզոյ գոյաւորիլ. *Ունի արարատ որթն (կամ որդն) սիզաբերեալ. Խոր. ա։ Տես և ՍԻԶԱԿԱՆ (որդն)։

ՍԻԶԱԲՈՅՍ. ա. Որ ինչ է որպէս բոյս սիզոյ. բուսեալ որպէս զսէզ կմ զխոտ վայրի. *Տարապարտ աճումն սիզաբոյսն բանջարոց. Ագաթ։

ՍԻԶԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ սեպհական է սիզոյ, կամ գտանի 'ի մէջ խոտոց. *Սիզական որդնոյ՝ շարժական տըզոց՝ կոյս քեզ վառ ներկոց. Գ.նչ։

ՍԻԶՈՒՏ. ա. Ուր բուսանի սէզ բազում. խոտաւէտ. *Ցանեն զթրմուզն 'ի սիզուտ և 'ի փշաբեր վայրին. Նա սրբէ զանեղին, և չորցնէ զամէն վայրի խոտքն։ Զսիզուտ և զհիլանու վայրսն. Վստ. ին. ծա։

ՍԻԼԼԱԲԱ. Տ. ՍԻՂՂՈԲԱՅ։

ՍԻԿ. սկոյ կամ սըկի. գ. (լծ. ցիխ. ցեխ.) Ἰλῦς, ἰλύς. Limus, lutum, coenum, faex. φορυτός, quisquiliae, colluvies. Մօրտոմուտ ջուր. գայր. տիղմ. կաւ. մրուր զնստեալ. լուալիք. ըըլփ. չամուռ, պաթագ. մէրթէգ. *Երկիր ապականութբ ջուրց սիկ եղեալ։ Իբր 'ի տղմոյ կամ և 'ի սըկի աշխարհիս. Փիլ. նխ. ա։ լին. բ. 193։ *Տգեղ և անվայելուչ էր՝ մինչդեռ սիկն և կաւ և ջրոցն բազմութի ունէր զպարան երկրի։ Ընգունի զաւազ և զջուր ալի և բնաւ խակ զսիկ արբեցութենե. Ոսկ. եփ. ա մ. գ. 7։ *Ի սիկս գետոց և յատակս ծովակաց։ Զսիկն և զաւազն։ Ի սկոյ և յաղտոյ ջուրց. Վեցօր. է. ը։ *Առ ծովու ջուր, և յայլ աման շրջէ զխառնակն, և զսիկն ձգէ. Վստ. ծձ։

ՍԻԿ. փոխանակ գրելոյ ՍԻԳ. Տ. ՍԻՔ. *Ի յոգ հանդարտութե ... 'ի սիկ ախորժութե. Նար. լէ։

ՍԻԿԱՐԵԱՆ. ա. Բառ լտ. սիգարիուս, ('ի սիգա, դաշոյն.) Sicarius. Συχάριος. Սրիկայ. սուսերաւոր՝ սուսերածիգ ուսապակ. մարդասպան. *Ապստամբեցուցեր և հաներ յանապատ չորս հազարս արս սիկարեանս. Գծ. իա. 38։

ՍԻԿՂ. սկեղ, ղաց. գ. եբր. չէգել.(յորմէ ձէգէլ. ռմկ. մըթգալ.) Σίκλος. Siclus. և σταθμός, pondus, statera. Միննինքեայ՝ կիռն. Չափ կշռոյ, որպէս աստեր. դահեկան. չորեքդրամեան. չորս տրամ արծաթոյ կամ ոսկւոյ և այլոց իրաց. կէս ունկի. որ էր չափ սրբութե կամ տաճարի. իսկ արքունի սիկղ՝ երբեմն էր նոյն, և երբեմն կէսն նորին. տես Եւ. լէ։ Թագ. գ. է։ Ղևտ. իե. 5. ևն. և Ճիր նչ. ն չ. ուր այլև այլ բանք են 'ի զանազան օրինակս։ *Լիտրն կշռոյ, զոր հրէայքն սիկղ անուանեն, որ է դ գրամակշիռ. Բր. մրկ։

ՍԻՂԵԽ կամ ՍԻՂԵՂ. Տ. ՍԵՂԽ։

ՍԻՂԻԳՆ. գ. Բառ յն. սիլիգնիս, սիլիգնիօն. լտ. սիլիգօ. Σίλιγνις, σιλίγνιον. Siligo. σιλιγνίτης ἄρτος, panis siligineus. Նաշիհ. և հաց 'ի նաշհոյ՝ 'ի գերմակ ալերէ. *Մի սիլիգն, որ է գրտակ (կամ գերմակ) հացիկն այնպէս օգուտ եղև. Վրք հց. ծբ։ Տես և ՍԻՄԻՆԴՐ։

ՍԻՂԻԳՈՆ. ռմկ. սիլիգոն. Տ. ՎԱՐՄՐԱԴԵՂ։

ՍԻՂՂՈԲԱՅ, ի, ից. գ. գրի և Սիղոբայ, Սիղոբէ, Սիւղղոբայ, Սիւղոբայ, Սիղուբայ, Սալոմբայ, Սողոբայ, Սիլլաբայ. Բառ յն. սիլլապի. Συλλαβή. Syllaba. փաղառութիւն. վանկ. հեգ. *Փոխադրելով ըղհայերէն աթուլժայն ըստ անայլթայութե սիղոբայից հելլենացւոց։ Կարգեալ յօրինէր սիղոբայիւք և կապօք. Խոր. գ. 53։ Կորիւն։ *Որպէս հեգքն 'ի գպրութեն, որ ըղսիղոբային ուսանիցին։ Ի թիւս որքանութե չափոյ սիւղղոբայից. Աղւ։ Նար. խչ։ *Եթէ ոչ նախ ուսցի ոք գիրն, զսիւղուբայսն ընթեռնուլ ոչ կարէ. Ած. ժ։ *Միաբան ըստ մովսիսի գրոցն յիշէ զայս ձև օրինակ մինչև ցսիղոբայս անգամ. Եզն. փր. ա։ *Հետևեցելոյ՝ տառից և գծագրից անմտից և սիղոբէից, և բառից անծանօթից։ Տառից և սիղոբէից և բառից և գրոց և բանից հայիմք վասն զլխայարանացս. Դիոն. ածյ։ *Ընդ (յերկինս) տապատամբեաց, որ ամենայն սիղոբայիւք հակառակ յառնէ խոնարհութեն. Կլիմաք։

ՍԻՄԻՍ. գ. Բառ. լտ. սէմիս, սէմիսիս. յն. հիմիսի. Semis, semissis, dimidius. Ἥμισυς, որ է կէս. Եւրոպ. *Սիմիս՝ կէս դահեկանի։ Կշիռ ժբ կերատաց լինի սիմիս մի. Ճիր. նչ. ն չ։

ՍԻՄԻՆԴՐ, ի, աց. գ. Σεμίδαλις. Simila, similago. որ և առի՝ Սիղիգն. նաշիհ. գերմակ ալիւր. ռմկ. ...
ՍԻՄԻՆՏՐ, ալիւր. սիմիդ ... , սէմիտ, սէմիգ. յն. սէմիդալիս. լտ. սիմիլա, սիմիլագօ. եբր. սօլէթ. իսկ հյ. ռմկ. սիմինդր առի և ցորեանն եգիպտական. Տճկ. մըսըր պուղտայը, լազութ, զաձ։ *Անարժան հոգի թէպէտ սիմինդր ճաշակէ, 'ի պղծուէն ոչ սրբի. Զքր. ծործոր։ *Մեղր և ձէթ և սիմինդր եստու 'ի կերակուր քո։ Առեալ զձէթ և զգինի և զսիմինդրն իմ՝ մատուցար զնա. Դոմար. (ըստ Եզեկ. ժզ. 19. հաց և նաշիհ։)

ՍԻՄՈՆԱԿԱՆ, կամ ՍԻՄՈՆԱՑԻ. և ՍԻՄՈՆԵԱՆ. ոռ լտ. Simoniacus. Սեպհական կամ հետևօղ սիմոնի կախարդի. աղանդաւոր. և կաշառատու և կաշառառու 'ի հոգևորս. ուստի և Սիմոնեան ախտ կամ Սիմոնականութիւն է կաշառակրծութիւն վասն հոգևոր իրաց. *Զսիմոնիականն զմիտսն ունիս, որ տուէր, աղաչեցէք զտէր վասն իմ. Ոսկ. եփ։ *Մի երբէք լինիցիս սիմոնական, զի և զայս տէր մեր ամենայնիւ ատեաց. Մագ. թ։ *Հերձուածողք օձայինք, սատելոցիք, սիմոնացիք. Հ=Յ. Նոյ. ծբ։ *Ձեռս վաղվաղակի դնէք 'ի վերայ ոգւոց. Թողում առել զսիմոնեանն ախտ ախտանալոյն, գնեցին տուօղքն և առօղքն։ Թէ առեր մամնայ և ձեռնադրեցեր զոք, զյուդայեան և զսիմոնեանն ախտացայք զախտ. Խոսր։ *Սիմոնական ախտ, այսինքն յանկութիւն ունել վաճառել զհոգևոր իրքն. Կիր. Եւագր. խր։

ՍԻՆ, սնոյ. ա. Κενός. Inanis, vanus, vacuus. (լծ. հյ. ռմկ. յն. քէնօս.) ունայն. մնոտի. ունայն. ընդունայն, թափուր. զուր. դատարկ. նանիր. բօշ, բօշ, պա. բօշ. հիչ, մոզ. *Սնափառութիւն՝ ըստ անուանն սին և սուտ։ Զելանիցէք սին 'ի բնակ. Ոսկ. ... և է. ... *Ունայն և սին. Փիլ. լին. բ. 152։ *Որովայնն սին, և մարմինն

մերկանդամ. Մանդ. Է: *Զսին պարծանօք պաճուճեալս: Սին սաղարթիւն պաճուճեալ. Նար. կէ. յա: *Սին և աղաղուն՝ քաջաբերի փոխան եղեալ. Սէնա. 'ի չփ: *Հաւկրն՝ որ սին է, թուի տեսողացն՝ թէ հասկ է. իսկ իբրև որոնես՝ ունայն է 'ի ցորենոյ. նոյնպէս և առաքինութիւնք սնափառին. Կիւր. ղ. խն: *Սին ընկոյզն, որ ճղով և կեղեւպով արտաքոյ զարդարեալ երևի, և մէջն փուճ է. Լծ. Նար: *Երկուցեալ 'ի նմանէ սին և սնոտին կարծեօք. Մեծոփ: *Կորուսին զբազումս, և սակաւ ինչ սին 'ի մնոյ յիշատակս պահեցան: Իջուցին 'ի գերութիւ ուր մնացին սին 'ի մնոյ 'ի սրոյն սուսերի (այսինքն սինլքորք). Եփր. բգ. և ճ:

ՍԻՆ. գ. Sorba. Հաղորան պտուղն. իտ. կեղ: Բժշկր:

ՍԻՆԳ. գ. պ. սինկ. Կշիռ դրամոյ, որ յօրինակս ինչ Շիր. կշռ. և լոտ. մեկնի այսպէս. *Կշիռ ፹ կերատաց կոչի սինգ ,,:

ՍԻՆԴՈՆ. Տ. ՍՆԴՈՆ:

ՍԻՆԵԱԼ. Սին եղեալ կմ գտեալ. ոսին. Թափուր. *Սերմանիքն ամուլք և ժանգառք, աղաղունք և սինեալք. Ագաթ:

ՍԻՆԼՔԵԱԼ, ելոյ, ոց. } Καταλειφθεὶς,
ՍԻՆԼՔՈՐ, ի, աց. ա. } καταλειπος, ὑπολελημμένος. Relictus, derelictus, reliquus, residuus. Որպէս սին ինչ և սնպէտ թողեալ լքեալ. մնացորդ անպիտան. անաւագ. յետամնաց. սիքլիօր. պէօթխանէ. անգալը, գոյալը եագըլ. *Զսինլքեալսն (կմ զսինլքորսն) ժողովրդեանն՝ որ մնացին. խաղաղոյց նաբուզարդան: Հանգերձ ամենայն սինլքորօք ժողովրդեանն: Զսինլքորսն՝ որ մնացին 'ի քաղաքին: Սինլքորքն ապրեալքն 'ի նմա. Երեմ. լա. 9: խա. 10: ծբ. 15: Եզեկ. ծդ. 22: *Սինլքորք փախստէիցն հայոց առ նա ժողովէին: Յոր սինլքորք փախստէիցն երթեալ բնակեցան. Փարպ: Լասփ. ծա: *Իսկ սինլքորք բազրատունեայն ... բեկեալ կենօք տատանէին. Ոսող. ողջ:

ՍԻՆԿՂ, կեղ, ղաց. գ. դրի և ՍԻԳՂ. Κύων, κυνίδιον. Canis, catellus. Շուն. ըսկունդ. շուն ծովային. շնձուկ. Առասպելեալ կերբերոս երեքգլխի կամ բազմագլխի՝ պահապան առ դուրս դժոխոց. *Սինկղ և հիդրա ծովայինք. սինկղն շուն ասի երեքգլխի, և հիդրայն ևս չարագոյն քան զնա. բայց զերեանց որդիսն ոչ ուսանին. Կանոն:

ՍԻՆԿՂԻՏԻԿՈՍ, կամ ՍԻՆԿԼԻՏԻԿՈՍ, ՍԻՆԳՂԻՏԻԿՈՍ. ա. գ. Բառ յն. սինգլիտի-գօսլտ. սէնատօր. Συγκλητικός. Senator. Որ 'ի կարգէ սինկղիտոսաց՝ այսինքն ծերակուտի. ծեր ատենական. մի յատենակալաց. Տես Եւս. պտ. Ե. ատեպ: *Այք եօթն՝ իշխանք սինկղիտիկոսք հաւանեցին միաբանութեամբ. Վրք հց. Է:

ՍԻՆԿՂԻՏՈՍ, ի, աց. գ. որ և ՍԻՆԿԼԻՏՈՍ, ՍԻՆԳՂԻՏՈՍ, ՍԻԻՆԿՂԻՏՈՍ. Բառ յն. սինգլիտօս. լտ. սէնատուս. Σύγκλητος. Senatus. Ծերակոյտ. ատեան ծերոց. աւագանի հռովմայեցւոց: Տես Եւս. պտմ. ա. 7: Ե. 2: տր. Ե: Խոր. Ե. 19. 30. ատեպ: *Թէոդոս հարցանէր զամենայն զսինկղիտոսքն: Տուր մեզ վկայութիւ սինկղիտոսացն: Զինուորեցուցին 'ի դուռն թագաւորին 'ի դատս սինկղիտոսացն. Եղիէ. Ֆ: Լճբ. պորհ: Վրք հց. ծֆ:

Մերթ որպէս Սինկղիտիկոս. ա. *Այր մի սինկղիտոս: Էր մի և ոմն այլ սինկղիտոս. Վրք ոսկ:

ՍԻՆԿՂԻՏՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատիւ սինկղիտոսաց. աւագութիւն: Պիտառ:

ՍԻՆՁ. սնձոյ. գ. Κόλλα. Gluten. իտ. Colla. որ և ՍԻՆՋ, ՍՈՍԻՆՁ. Նիւթ մածուցիչ. նաւթ, կուպր, շաղախ, շաղեալ ալիւր, աղիք, են. քօթգալ, ճօշէգ, զէֆթ, ճէրօթ, էօֆէ, թէրէզ, մէրէզ. *Որպէս 'ի նաւի առ այլ իմն պէտս առնանին առ 'ի մածուցանել՝ իբրև սինծն և վուշ: Խզեալ մարմնոց սինձ յարմարութե: Զօրէն սընձոյ կապեաց զնոսա առ ինքն. Լմբ. պէրիարմ: Պիտ: Երզն. ծփթ:

ՍԻՆՁ. գ. Μελίμηλον. Melimelum. (ոմն թէ մեղրախնձոր.) Պտուղ անոյշ, և քաղցրութենի սերկևլի կամ խնձորոյ ընդ մեղու. ճաշրապպա. *Մեղմեղոն. սինձ և խնձոր. Գաղիան:

Իսկ ըստ Բժշկարանի. *Սինձ. իկտէն, փշատն ,,:

ՍԻՆՏԵԿՆՈՍ (կմ ՄՆԴԵԿՆՈՍ). Բառ յն. Σύντεχνος. որպէս Համածինք. համածնօղք. կամ որդիացեալք 'ի ՚նք աւազանէն. որպէս կնքահայր և սան, են. *Ի ՚նք և 'ի վիրկական մկրտութենէն լեալ են սինտեկնոսք, այսինքն որդիակիցք. Մխ. դտ. յօրէնս բգ:

ՍԻՆՕՌ, ի. գ. Բառ ռմկ. ըստ յն. և թ. Սահման, և պայման. որոշումն. *Վկայքն սինօռին: Գնեն 'ի սահմանս սինօռին. Մխ. դտ. յօրէնս բգ:

ՍԻՊԷ, էք. գ. Բառ յն. սիբիա. Σηπία. Sepia. որ և ՍԵՊԵԱՆ, ՍԵՊԻԱ. ռմկ. սիպիէ. *Անարիւնք, բայց շնչաւորք. որպէս սիպէքն. Նիւս. բն. Ե:

ՍԻՍԵՌՆ, սիսռան կամ սիսեռան. գ. ռմկ. սիսէռ. լտ. չիչէռ. Ἐρέβινθος. Cicer. իտ. Cece. Ունդ ոլոռնաձև՝ կտցաւոր, սպիտակ դեղնորակ կամ թխագոյն. *Երեբինթին, սիսեռն. Գաղիան: *Ոսպն կամ ոլոռն, որիզն, և սիսեռն, և այլ ևս են բազում սերմանիք. Ագաթ: *Հատ սիսեռան: Բակլա և սիսեռն. Մխ. առակ: *Սիսեռն թրջեալ: Սիսեռ սակաւ. Վրք հց. ՃԾ. ծէ:

ՍԻՏՂ. գ. Բառ լտ. սիդուլա. Situla, urna. ὑδρία, στάμνος. Սափոր. դոյլ. (յորմէ թ. սիդիլ, աման ջրոյ ծորակաւոր առ սափրիչս.) *Դալիլա (լծ. դոյլ) սիտղ թարգմանի: Սիտղն յորժամ պատառուած լինի, զանօսր ինչ ոչ արգելու. Բրս. մրկ:

ՍԻՐ. գ. Խոնաւութիւ. անձրև. տարափ. պ. Սիր, պարան, դէրէ. (յորմէ թ. Սէր, քիրտն. իսկ սէրին, զով.) *Տարրական իմն նուիրաձիր իբրու զսիր զովացուցիչ, և զտարափ 'ի տապացեալ ժամանակս. Մագ. ԻԷ:

ՍԻՐ. ա. Մեղկ. Թոյլ. կանացի. *Լիրբ հայեցուածք, և միզ բարձր, և ստէպ ստէպ շարժումն յօնաց, և սիր գնացք. Փիլ. լին. դ. 99:

ՍԻՐ. գ. Որպէս բառ գաղղիացւոց, է Թագաւոր. արքայ. *Տուք պատիւ անուանց. ամիրայ... և մի սիր, են. Լմբ. առ լեւոն:

ՍԻՐԱԲԱՆ, ի, ից. Տ. ԲԱՆԱՍԷՐ. *Ի համբաւուց արանց իմաստնոց, և հնախօս սիրաբանից ատուգապէս տեղեկացեալ. Խոր. Ե. 72:

ՍԻՐԱԲԱՐ. մ. Ἀγαπητῶς. Amici more. Սիրով. սիրողապէս. մարդասիրաբար. *Հեզացուցանելով, և սիրաբար բացատրելով. Պղատ. փիմ: *Զոր սիրաբար յինքն ընկալեալ. Շ. Ալդ: *Քանզի ունիմք տէր բարերար, որ բժշկէ զմեզ սիրաբար: Քանզի սիրաբար զմեզ սիրաբար, ոչ բարկանայ նա մեզ 'ի սպառ. Շ. Եդես: *Բռնիցըս տէրն յանձն առեալ ընդ մեր՝ մեռանել մարմնով սիրաբար: Սրբ. բազան դասուն սիրաբար դարձեալ քարոզեալ. Շ. փող: Գնչ. ատեպ:

ՍԻՐԱԲՈՂԲՈՋ. ա. Ի սիրոյ բողբոջեալ՝ յառաջ եկեալ. ծնունդ և ծնօղ սիրոյ. *Ի սիրոյ սէր ծանուցեալ, սիրաբողբոջ տարփամամբ լցեալ. Նար. փող ծն: *Սէր՝ սիրոյ սերման ծնունդ, սիրաբողբոջ սիրոյ ծաղիկ. Շ. փող սփէտ:

ՍԻՐԱԲՈՒՂԽ կամ բուխ. ա. Բղխեալ 'ի սիրոյ. և Բղխիչ սիրոյ. *(Հայր) յիշեա զէական սէր քո սիրաբուխ, կամաւորական պատարագին 'ի վերայ աշտարակի խաչին. Բենիկ:

ՍԻՐԱԲՈՒՆ. ա. Որոյ բունն կմ արմատն է սէր. որ ինչ լինի սեռն և անապակ բուն սիրով. *Սիրաբուն մնացեանն ('ի կուսէն), որով զարդացար. Բենիկ:

ՍԻՐԱԼԻ. Տ. ՍԻՐԵԼԻ. *Որոշեաց նախանձ և հակառակութի զեղբարս սիրալիս 'ի միմեանց. Մծբ. ծՌ:

ՍԻՐԱԼԻՐ. ա. Սիրով լի՝ լցեալ՝ լըցեալ. գորովալիր. սիրաբուն. խանդակաթ. բարեգութ. *Զբազմաց միտս հանգուցանէր սիրալիր սրտիւ: Սիրալիր սրտիւ զարժանահայց խնդիրն ընկալեալ: Սիրալիր գաշամբք ուխտից: Սիրալիր խնդութ խրախճանեալք: Կոչէր սիրալիր կամօք. Յհ. կթ: *Խաղաղական և սիրալիր համբուրիւ ողջոյն եղբարցն տուեալ. Սէնա. 'ի չփ:

ՍԻՐԱԼՐԱԿԱՆ. Նոյն ընդ վ. *Նաև միւսում սեռ արքունեան, յանդրանիկեայ սիրալրական. Շ. առ ապիրատ:

ՍԻՐԱԿԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Կամք բարեսէր. մարդասիրութի. բարեխոհութի. *Բազում լաւակամութի և սիրականութի պարտի շնորհել այնպիսեացն. Կանոն:

ՍԻՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սիրողական. սիրալիր. մարդասիրական. քաղցր. Նշանակ սիրոյ. *Իբր սիրական համբուրիւք ողջունի զմիմեամբք պատառի, որպէս զձիթենեօքդ բաղեղն. Փիլ. Ալս: *Ընդգրկեաց սիրական ողջունիւ զորդին ծոցածին. Լմբ. պորհ: *Համբուրեաց սիրական և երկնային համբուրիւն. Ճ. Բ: *Այլ համբուրիւ հայեալ 'ի խաչս ոք սիրական. Շ. ոփ. բարձր: *Սիրական ձայնիւ գորովէն (զմանուկն). Եփր. ղչ: *Ըստ բնութեն ունիմք սիրական վարս (առ միմեանս). Շ. ա. յհ. ծէ: *Սիրական պարգևօք գտանային. Վրդն. լս:

Կամ ըստ ռմկ. ոճոյ. Սիրելի. սիրուն. տես և ՍԻՐԱՑԻՆ. *Աշակերտն յոհան՝ տեառն սիրական՝ որդին որոտման: Աչաչայարուցեալ է սէր ձեր, ով սիրոյն սիրողք՝ հարսունք սիրականք. Գնչ:

ՍԻՐԱԿԱՐԿԱՉ. Տ. ՍԻՐԱՉԱՑՆ. Յիս. սոփ. յհ:

ՍԻՐԱԿԻՑ. ա. Սիրով բերեալ առ միմեանս. սիրով խնդակից. կցորդ սիրոյ. *Սիրակից լինին միմեանց: Ուրախակիցս և սիրակիցս և գոհացողակիցս իւր կոչէ զդասերս նէմի զհրեշտակս. Նար. Էրգ:

ՍԻՐԱՀԱՐՈՒՍՏ. ա. Հարուստ և ճոխացեալ սիրով. սիրալիր. սիրապատար. *Զինչ ասացից զսիրահարուստ ըղձիցն ըղբոլբոջումն. Լաստ. ծ: *Սիրահարուստ է տեսակ մարդոյ, և ձգող: Համեմատեալ ըղբղխողն սիրոյ ընդ սիրահարուստս. Լմբ. խձ:

ՍԻՐԱՁԱՅՆ. ա. Սիրելի ձայնիւ կամ անուամբ. որոյ ձայնն է սիրուն. *Սիւն լուսեղէն դու նոր սիոնի, և սիրաձայն փարգապետ բարի. Գնչ:

ՍԻՐԱՄԱՅՐ. գ. կամ ա. Սիրոյ մայր. կամ սիրող մայր. և կամ Սիրելի մօր. *Ընծայ երկնայնոյն խիտ սիրամայր պատգամ. Նար. փող 'ի յար. ղա:

ՍԻՐԱՄԱՐԳ. ի, աց. գ. Ταῶς, ταιὼν. Pavo. (որպէս այն՝ որ սիրէ զմարգս, կամ ծնեալ 'ի մարգս.) Հաւ գեղեցիկ քան զընդկահաւ, բազմագունի ճաճանչեղ, խայտապղետ և շըքեղ տեսամբ, սիգաճեմ 'ի գնացս. թավուս գուշու. (յն. թաօս.) *Կապիկս և սիրամարգաց. Գ. թգ. Ժ. 22: Բ. մն. Թ. 21: *Ի գեպ և սիրամարգք, որք զպայծառ և զանազան

թեւաւորութեն՝ զօրէն ոստայնից տեսանելով և ամենագեղեցիկ տեսիլ ցուցանէ տեսողացն. Փիլ. լին.: *Ճենաստան ունի և սիրամարգ շատ, և քլքուռ անբաւ. Խոր. Ա: *Իբրև զհրաշագիտակն սիրամարգ: Զինչ գեղեցկագոյն քան զսիրամարգ: Զսիրամարգին ձևն որքան շքշքեան, այնքան երփն երփն գեղեցկութեն զառաջին տեսեալն մտացուցանէ. Պիտ: Եւնէյ: Առ:

ՍԻՐԱՄԱՐԳԱՇԱՏ. ա. Ուր իցէ բազմութի սիրամարգաց. *Աշխարհն (Ճենաց) քրքմաւէտ, և սիրամարգաշատ. Խոր. Բ. 78:

ՍԻՐԱՑ, ի.ից. գ. յն. սէրա. Σεῖρα. Catena, funis. (լծ. և series. հյ. շար. թ. սըրա.) Սարիք. չուան. առասան. պարան. լար. շղթայ կազմեալ յամենայն նիւթոյ, և ձգեալ և ոլորեալ յարմաւենւոյ, 'ի պըրտուոյ, 'ի մազէ. *Այսպէս կոչին ծածկան միակք, և սիրայիցն սկզբունք և գլխաւորք. Ոսկիփոր: *Նստէր և հիւսէր զսիրայն: Ցեռեկոյէ մինչև ցայժմ հիւսեցի սիրայ գիրկս քան: Ուսյի 'ի նմանէ կարել զսիրայն: Յօղեաց զարմաւն, և պատրաստեաց զկարանս սիրային: Թափեաց զայն 'ի ներքոյ սիրային. Վրք հց. սոփ:

ՍԷՐ Ի ՍԻՐԱՅԷ. մ. Շար 'ի շարէ. (որպէս բառ յն. և թ. սըրա սըրա.) կմ Երգ յերգոյ (որպէս բառ եբր.) *Զինչ արդիւնաւորալ վայելչաւոր կային (զարդք կմ հիւսք գըլուխ հերովդիադայ), սէր 'ի սիրայէ քաղցրաշնչեալ օգոյն. Տօղ:

ՍԻՐԱՅԱՐՄԱՐ. ա. Յարմարիչ և յօրգորիչ սիրոյ. յարմար յօդելով զսէր. *Երգել վայել է, և այսպէս երգել, զի և համբակագունիցն առաջնորդք բարուց քաղցունց և սիրայարմար լինիցին. Պղատ. օրին. Է:

ՍԻՐԱՅԵՂՅ. ա. Յեղյեալ զեղեալ սիրով. սիրալիր. սիրահարուստ. *Առ միմեանս սիրայեղց խաղաղութի ազգաց. Պիտ:

ՍԻՐԱՅԻՆ, յնոյ. ա. Սիրական. սիրելի. սիրով վառեալ. *Իսկ քոյդ սիրայնոյ ծածաբեալ և ոգեշահ. Շար: *Լերին սիրայնւոյ սէր 'ի մնունդ հոգւոյ շուշանի. Շ. թող: *Բոցով սիրայնոյ մանկան վառեալ մայր՝ գեբաղանց արանց. Տօղ:

ՍԻՐԱՅԻՍՆՈՒՆԴ. Տ. ՍԻՐԱՍՆՈՒՆԴ. *Յօթ 'ի ծարաւուտ երկրի երկին կոյս, կոյս արգիւնալուր՝ սիրայիսնունդ սէր. Նար. թող:

ՍԻՐԱՅՈՐԴՈՐ. ա. Ուր իցէ յորդոր կմ յորդ և յուռթի սէր. *Սիրայորդոր ջերմութ գեղապարելով. Ի Գիրս Խոսր:

ՍԻՐԱՇԱՐԺ. ա. Կամ է Ի սիրոյ շարժեալ, կամ Անձրևաբեր ('ի բառէդ Սիր). *Սէր 'ի յամպոյ յամպ սիրաշարժ օդոյն ցօղեալ՝ 'ի նոյն գեղման վայր իջուցեալ կաթս անձրևաց. Նար. թող ծն:

ՍԻՐԱՊԱՏԱՐ. ա. Պատարուն սիրով. սիրալիր. սիրահարուստ. *Սակս ծառայական միջնորդ օրինին, և սիրական համակցորդ և սիրապատար աւետարանին. Նար. ծբ. (կայ և ձ. սիրապատար:)

ՍԻՐԱՊԱՏՈՒԵԼ. Տ. ՊԱՏՈՒԱՍԻՐԵԼ. *Զօրականաց հրամայէ, իբր հիւպատոս սիրապատուել. Մագ:

ՍԻՐԱՍՆՈՒՆԴ. ա. Սիրով սնեալ. սընուցեալ 'ի սէր. որպէս սան և զաւակ սիրելի. *Սիրասնունդ զաւակք ծննդեանդ յարգանդ հոգևոր. Երզ. լ: *Սիրասնունդ սիրամարգ սիրալիք: Ձայնէր ձայնէր տատրակին՝ սիրասնունդ սիրելւոյն: Ուրախացի՛ր մայր մանուկ, այսօր յարեաւ սիրասնունդ որդին: Երկունք ազեաց քոց և ծնունդ, և սիրամարգն սիրասնունդ. Տօղ:

ՍԻՐԱՍՈՒՐ. ա. Սուր կմ սրաթափիչ սիրով, և որպէս զսէր. *Սէրաբեկին սիրասուր ալացմամբ. Նար. խչ.

ՍԻՐԱՍՏԵՂՆԵԱԼ. Ստեղնեալ սիրով, կամ որպէս սիրելի յոյժ՝ յարուցեալ. *Ուր սիրաստեղնեալ հանդէպ կանանց խնկազարդից. Նար. թող:

ՍԻՐԱՍՏՈՒԱԾ. ա. Ցն. ոճով, որպէս Սիրելի այ. Φιλόθεος. Amicus charusque Deo. տես և ԱՍՏՈՒԱԾԱՍԷՐ՝ ըստ ձ նշ: *Զամենասին սիրածս միանգամայն և ծծասէրս, սիրողս զՀշմարիտն ած, և անդէն (կամ անդրէն) սիրեցեալս 'ի նմանէ. Փիլ. Խմաստ:

ՍԻՐԱՏԱՐՓ. ա. մ. Սիրով տարփալի, և տարփացեալ. *Սիրատարփ զանձինքն անկեալ զկիզանող բոցոյն. Շ. թող:

ՍԻՐԱՏԵՆՉԱԿ. ա. Սիրով տենչալի, կամ տենչացեալ. *Կամանաւոր սրովբէագաւոթ սրահին սիոնին՝ սիրատենչակ տեսիւ տիրագրեաց. Նար. խչ:

ՍԻՐԱՏՈՒՆԿ. ա. Սիրով անկեալ. որպէս տունկ՝ որ պտղաբերէ զսէր. *Սիրատունկ ծառոյն սաղարթից բողբոջ 'ի քէն ընծիւղեալ. Տօղ:

ՍԻՐԱՐԿՈՒ. ա. Արկօղ զսէր 'ի վերայ ուրուք. սիրող ամենայնիւ. սիրահոր. *Անսխտական սիրարկու անձնահաճութեան կցորդութե. Նար. ղբ:

ՍԻՐԱՓԱՓԱԳ. ա. Սիրով փափագող կամ փափաքելի. սիրատարփ. սիրատենչակ. *Ի սմանէ սիրափափագ հաճելութ ոչ արտորոշի. Անան. Էկեղ:

ՍԻՐԵԴՈՆ. գ. Բառ յն. Σίρος, σιρέδειον. Ընդունարան. ամբարան. *Զոչխարս սքչյ կարապետին եդ 'ի մի սիրեդոնն, ոչ 'ի ծածուկ. այլ յայտնի. Զենոբ:

ՍԻՐԵԼԱԲԱՐ. Տ. ՍԻՐԱԲԱՐ. Ἀγαπητῶς. *Արասցեն մաքրութի սիրելաբար... իբրու ցաւու ումեմն առ քաղաքն բնաւորելով. Պղատ. օրին. Է:

ՍԻՐԵԼԱԳՈՅՆ. ա. Προσφιλέστατος. Charissimus. Առաւել կամ յոյժ սիրելի. *Եսեւս զյովհաննէս, որ սիրելագոյն էր քան զայլ աշակերտսն. Կոչ. Է: *(Որ պատուեաց զսիրելին), ամենայն իրօք զսիրելագոյնն փառօք պատուեսցէ. Եփր. յար. Ձեռ:

ՍԻՐԵԼԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Դառնալն 'ի սէր, փոխիլն 'ի սիրելի գոլ. կամ Դարձ սիրով. բաժանումն 'ի սիրելւոյն. *Դարձան մոգքն խնդութ, և սիրելադարձութ նախապատուող ծածածանօթութեն ցուցան 'ի հեթանոսաց. Պրոկլ. Նաա:

ՍԻՐԵԼԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական սիրելեաց և սիրելութե. բարեկամական. սիրական. հաճոյական. և Տռփական. *Ասաց զապաշխարան զսիրելական գթոյն: Սիրելական համբոյրք, և ատելական կսիւք: Բազում և յողդողդեալ իրք սիրելականք կոչեն զիս, զորս ոչ է արժան արհամարհել. Նիւս. Երգ: Պիտ: Փիլ. Նխ. Է: *Դեգագիտութի է... սիրելական ինչ գեղ առնել. Նոննոս:

ՍԻՐԵԼԱՊԷՍ. Տ. ՍԻՐԱԲԱՐ. *Մի ոմն 'ի գահերէցն, որ սիրելապէս ընդունելութես ունէր ընդ կապեալ նախարարս հայոց. Փարպ: *Ընկալ զատոտն սիրելապէս. Կլիմաք: *Զայտոսիկ իսկ մանաւանդ քան զայնոսիկ սիրելապէս ատացեր. Պղատ. օրին. Ը:

ՍԻՐԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. գ. Ἀγαπητός, ἀγαπώμενος, ἠγαπημένος. Carus, charus, amabilis, dilectus, amatus. Արժանի սիրոյ. սիրեցեալ. բարեկամ. ռ. կէօզէլ, սէվկիլի. սէվիմլիւ. փօսթ. մահիպպ. *Մին սիրելի, և միւսն ատելի: Մի իշխեսցէ անդրանկացուցանել զորդի սիրելւոյն: Սաւուղ և յովնաթան սիրելիք: Ա՛ռ զու զորդի քո սիրելի, զոր սիրեցեր՝ զիսահակ: Ոչ խնայեցեր յորդւոյ քո սիրելի վասն իմ: Դա է որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցայ: Բայց ձեզ ասեմ սիրելեաց իմոց: Ողջոյն տան քեզ սիրելիք: Ողջոյն տաջիր սիրելեաց մերոց իւրաքանչիւր յանուանէ. և այլն: *Ո՛վ սիրելի». իբր ո՛վ բարեկամ. ըստ յն. տաք նաև, ո՛վ հիւր. ω ξένε, hospes. Պղատ. ստէպ: կամ *Ո՛վ սիրելիք». ω ξένοι, hospites. Անդ: Իսկ Փիլ. Խմաստ. *Հասարակք և միաբանք՝ ըստ առակեցելումն (ըստ առածին բնիմին՝) սիրելեացքն». իմա, իրք սիրելեաց կամ բարեկամաց. τὰ τῶν φίλων, amicorum omnia.

ՍԻՐԵԼԻ, լիք. Ἀγαπῶν. Amans, diligens. φίλος, amicus. Սիրող. սիրէ. որ սիրէն՝ կմ սիրեաց. սէվէն, սէվմիշ. *Առելեաց իմոց, սիրելեաց իմոց: Սիրելեաց իւրոց: Սիրել զատելիս քո, և ատել զսիրելիս քո: Սիրելիք անուան քոյ: Զօր խոստացաւ սիրելեաց իւրոց: Ողջոյն տուր սիրելեաց մերոց հաւատովք (յն. ողջունեա զսիրողսն մեր). Եւ:

ՍԻՐԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀγάπησις, φιλία, φίλτρον, διάθεσις. Dilectio, amor, amicitia, studium. Սիրելն. սէր. ընտանութի. բարեկամութի. ներգործութի և գործ սիրոյ, և սիրելի գոլն. *Կամի՝ զի զմիմեանս սիրելութին արժանի լիցին ծծութեն (սիրոյ). Ագաթ: *Որս անուամբ... բաղում է և ըստ սիրելուն որսալն. Պղատ. օրէն. Է: *Սիրելութի և հակառակութի: Հակառակութե և սիրելութե: Ածայլին տարփանօք յաղթէր ամենայնի, որ ինչ միանգամ ազգակցութե և ծննդոց անուանք, և սիրելուեք. Փիլ: *Զսա ընդունելով գործովք զսիրելութին յանդիման կացուցանէ: Զգեստ ամպարշտութե նոցա սիրելութի գրոյն: Զատելութի, և ըղսիրելութի. Ածաբ. ադգ. և առ ոբ. Է. ծգ: *Եւ հայր 'ի վերուստ սաէ զսիրելութի որդւոյ: Ուր առ հայր աղաչանս մատուցանէր, զկատարեալ սիրելութին ցուցանէր. Ցձխ. Է: Մանէր: *Հաւանեցուսցէ զնա խրատու սիրելութե որպէս զազգային. Խոր. Գ. 64: *Ի սիրելութի և 'ի բարեկամութի եկեսցէ: Մի ընդունայն և դատարկ լիցի սիրելութի քո առ իս. Ցհ. Խմ. ար: Արծր. Գ. 3: *Վասն սիրելութե, որպէս զի ախտացեալ անգամն 'ի կարգ առողջիցն պահեսցի. Շ. ընդհանր: տես և Պիտ. սոփ: *Խոստակցութի կանանց, և սիրելութի, և ընդելութի. Տօնակ: *Զխորհուրդ՝ զոր 'ի ժամանակի սիրելութե լուար, 'ի լուծման սիրելւոյն մի՛ յանդիմանեսցես. Ոսկիփոր:

ՍԻՐԵՄ, եցի. ն. Ἀγαπάω, φιλέω (որ և համբուրել), στέργω. Amo, diligo. Սիրով բերիլ առ ոք կամ առ իմն. ախորժել. հաճիլ. բարեկամանալ. յարիլ. ընտրել. սէր ցուցանել. գգուել. գթասիրել. սէվմէք, մահապպէթ էթմէք, աշըգ օլմագ, ճան վէրմէք, հաղ էթմէք. *Սիրեսցես զտէր ած քո յամենայն սրտէ և յամենայն անձնէ քումմէ: Սիրեսցես զընկեր քո իբրև զանձն քո: Սիրեցից զքեզ տէր: Նոքա նա սիրեաց զմեզ: Որ սիրեացն զիս: Ինքն իսկ հայր սիրէ զձեզ, զի դուք զիս սիրեցիք: Սիրեսջի՛ք զմիմեանս, որպէս և ես զձեզ սիրեցի. Եւ: *Ած առաւել ես սիրէ զմեզ՝ քան թէ մեք զանձինս. Ոսկ. մ. Ի. 21: *Սիրեսցո՛ւք զնա, զի սիրեաց զմեզ. Եփր. դհ: *Սիրեցին զարարիչն, և սիրեցան 'ի նմանէ. Ցձխ. Է: *Ահա սիրեցէք զեկեղեցիս, և սիրեցայք յեկեղեցւոյ. Փարպ: *Դու ինքնին ատացեր՝ զքեզ սիրողին սիրել 'ի հօրէն և 'ի քէն: Սիրելն զառաքինութի զանձն է սիրել (խակապէս). Խոսր: *Քանզի ինքն կարի յոյժ սիրեաց զմեզ. նոյնպէս կամի և ինքն 'ի մէնջ սիրել. Ոսկ. մ. Ի. 10: *Զի եթէ ոք 'ի թագաւորէն սիրեսցի քան զամենեսին՝ երանելի է, որ յայն սիրեսցի սերտ սէր (այսինքն սիրով), եմ իմիք

սրտանց լինիցի. Ոսկ. Եբր. ՝Սէրն զոր (այսինքն որով) սիրեցեր զիս, 'ի նոսա իցէ, և ես 'ի նոսա. Յհ. ժէ. 26: ՝Մի հաւատք էր ամենեցուն, զմի սէր սիրէին զքո: Քաջքն երկոքեան զմի սէր սիրէին պաքրն, և զմի գնացս տերութեն արդէն երկոքեանն. Մաշտ: ՝Սիրէին լուել զուսումն՝ զոր ոչ գիտէին. Տօնակ: ՝Տալ զաստուածս (իրս) առնել հոգւով, զանստացն սիրել. Տաղ: ՝Ամենայն մեղք վասն յոյժ անձին իւրոյ բարեկամութենն լինիցի. զի կուրացեալ իցէ առ սիրեցեալն սիրողն. Պղատ. օրին. Ե: ՝Կոչեալ զհզարան՝ սիրեաց զնոսա, և կերակրեաց. այսինքն սէր արար. Վրք հց. ծ: ՝Ընդէր սիրե տեսան՝ ասա ելով. պատիրն տեսակաւ պարտեալ. Աթ. հց. խէ:

ՍԻՐԸՆԹԱՑ. ա. Ընթացակից 'ի սէր. համակամ. բարեկամական. ՝Ոչ զասեր զինքն 'ի սիրընթաց մտերմութէ կայսերն. Յհ. կթ:

ՍԻՐԻՋ. } ա. Ἀγαπῶν. Որ սիրէն. սիրող.
ՍԻՐՈՂ. } որ ասի և Սիրելի. սէլին, սէփեծ. ՝Զքեզ սիրել և որդեակն մեր հանախեմ. Ածաբ. ՝Ըստ երեւելոյ սիրողաց անուան քում. Սղ. ծէէ. 132:

ՍԻՐՈՂԱԲԱՐ. Տ. ՍԻՐԱԲԱՐ. Ἀγαπητικῶς. Amice, cum charitate. ՝Ողջունեսն սիրողաբար ուղախութէ: Սիրողաբար տալ պատասխանի. Դիոն. եկեղ: ՝Սիրողաբար առնա զհնազանդութեանն հարկ հարկանէին. Արծր. դ. 5: ՝Սիրողաբար հարկս հարկանեալ կայսեր. Գթծլ առ ոսէ:

ՍԻՐՈՂԱԿԱՆ. } Տ. ՍԻՐԱԿԱՆ. ՝Սիրո-
ՍԻՐՈՂԱՑԻՆ. } ղական զօրութե. Սիրողական ազգակցութե. Մագ. եկեղ: ՝Ընթագրեալ զսիրողական երախտիս արարչին՝ առ սպանողն հասուածեալ. Արծր. ա. 1: ՝Բիւր սիրողայնոց ածէր՝ գոյն ծիածանին խառնեալ. Նար. տաղ:

ՍԻՐՈՂԱՊԷՍ. Տ. ՍԻՐԱԲԱՐ. Ἀγαπητῶς. Amabiliter. ՝Բացցուք զգուշուն սրտի ասա մերոյ եկին և պանդխտին սիրողապէս, և բացցին մեզ գրունք արքայութեն երկնից. Եփր. պհ: ՝Սիրողապէս շաղկապութեն. Մագ. 'ի քեր: ՝Մայր կենաց, հրամայեաց սիրողապէս, և հայցմամբ պաղատանաց բարեխօսեա. Սկեւռ. աղ:

ՍԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ՍԻՐԵԼՈՒԹԻՒՆ.
ՍԻՐՈՒՄՆ. գ. } Ἀγάπησις. ՝Սկիզբն անսխալութե՝ պահպանութե բերանոյ, և անպատուութե սիրողութե. Կլիմաք. ՝Եթէ խնդրեալ էր աւաղակն ամբարշտութե, ոչ էր առնալ զմեծ պարգեւ իւր սիրողութե. Ճ. Բ. Խ. Ը: ՝Գինի և երգ ուրախ առնեն զսիրտ. և քան զերկոսին սիրումն հանճարոյ. Սիր. խ. 20:

ՍԻՐՈՒՆ. ա. Ἀγαπητός, φίλος. Dilectus, amabilis, amicus. Սիրելի. սիրեցեալ. սիրային. ընգունելի. հաճոյական. ՝Հաւատացեալք են, և սիրունք: Աստուծոյ սիրունոյն. մի բան՝ առաստանուր. εὐμετάδοτος. ա. տիմ. զ. 2. 18: ՝Սիրեմ զնեփիսե. բայց ասելոյն սիրուն և պատուական է քան զամենայն ինչ ճշմարտութեն. Եւս. պտմ. Է. 23: ՝Սիրուն տեսքը իմ, և սիրելի եղբարք. Յհ. կթ: ՝Անմեղ մանկունք՝ սրբոյն սիրունք. 'ի հրեշտակաց գունդքն խառնեցաք. Շ. Եդես: ՝Սիրուն է նա (խոնարհն) բարերացելոց և խոնարհաց. Սիրուն և յանկալի ասեղացն յուցանի. Մծբ. Է: Լամբ. ծէ: ՝Սիրուն է մեզ ժամանակեայս կեանս քան զկեանս խոստացեալ. սիրուն է մեզ ժամանակեայ ստացուած քան զերկինն արքայութե. Եփր. 'ի նին:

ՍԻՐՈՒՆ. որպէս Սիրող. բարեբեր. ուսումնասէր. ՝Գտանին առ մարգս սիրունս բարեաց: Իր նա քաջաց, և սիրուն էին մերձ նորա առ ծառայս մյ. Եւս. պտմ. զ. 12: Է. 10: ՝Կարծեցուցանեն զանձինս սիրուն և պատուիրանապահս. Փարպ:

ՍԻՐՏ, սրտի. իցզ. գ. լծ. յն. լտ. Καρδία. Cor, cordis. և ψυχή, animus, anima. διάνοια, mens, cogitatio. (որպէս Սիրոյ տեղի, գեղք, օթարան. և սերս մասն. յորմէ և յն. քարտիա. լտ. քօր, քօռտիս.-(որպէս և տաճկ. ... է սէր. ... սիրելի.) ... Պատուականագոյն մասն յընդերս կենդանւոյ իբրև սկիզբն կենդանութե, և զգայական բաղձանաց. ուստի և լայնաբար՝ յօժարութի. ոգի. կամք. միտք. խորհուրդ. և այլն. ... ՝Սիրտ իմ ջեռաւ յիս: Սիրտ իմ խռովեցաւ յիս: Եւ առ յոլով երբեմնս, և եհար զնոսա 'ի սրտի արեւոյլոյն: Եհաս 'ի սիրտս նոցա: Եթէ սիրտք մեր ոչ ասգանիցեն զմեզ: Սիրտ մի հաստատուն յիս ամ: Յամենայն սրտէ: Յամենայն սրտից ձերոց: Այլ ըստ արտի իմումն: Խորհուրդք չարք ելանեն 'ի սրտից ձեր: Արկանէք մերովք. և այլն: ՝Եդին 'ի սիրտս իւրեանց, այսինքն մասախորհ եղեն, սկսան քննել. Մեթ. ա: ՝Առ յուսամեալ սրտին գաղանութե. քաղցրացոյ զգաղանութե սրտից: Սիրտն 'ի բերանն էր (յեփծմամբ ըստ զոհելզգուշուոն). Եղիշ. Փ. Է. Ե. ... ՝Ահաւասիկ ես և հայր քո սիրտ 'ի բերան շրջեալ խնդրեաք զքեզ. Ոսկ. Տղբ. (ուր վերլ ակ է գրեն միոյ գրչի, սրտաբերան:) ՝Ես և հայր քո տառապեալ՝ սիրտ 'ի բերան գնայաք և խնդրեաք զքեզ. Եփր. համաբ:

ՍԻՐՏ. Ըստ համաձայնութե յունին Թըմός, որ է ոգի, և սրամտութիւն, վարի 'ի Թարգ. Նիւս. բնու. Ե. ՝Սրտի պաշին համեմեալք, և ցանկութե հեշտութեք բաղմածինք կենդանեացն: Այսպէս առ սրտին ... յառնել ազգակից է անասնոցն յարձակման: Անէ սիրտն զարութե, և երկիւղն զգուշութե »: (որպէս և ամի. ... կմ... ... է իբր սրտագողել, սրտմտել:)

ՍԻՐՏ ԳԻՂՑ զսի նմանութե միջնուկն նոցա: Վրք. ծէ:

ՍՐՏԻ ԴԻՒՐ. Տ. ԴԻՒՐ:

ՍՐՏԻ ՄՏՕՔ, կամ ՅԱՄԵՆԱՅՆ ՍՐՏԷ. Ի ՍՐՏԷ. և ն. Տ. Ψυχικῶς. Animitus, ex animo. εὔνοια, εὐνοϊκῶς, benevolentia, benevole. ἐκτενία, ἐκτενῶς, extense, vehementer. Ամենայն յօժարութե. սիրով. մտադիւր. սերտիւ. յամենայն անձնէ. ... տես Է. Դ. Դ. 37: Եփր. ... 7: Յուդթ. դ. 8. 10: Յովէլ. ... 14: Յ. ... Փ. 8. Ան: ՝Ի խորոց սրտից. Նար. սաէայ: ՝Մտօք սրտիւք. Նար. յ...: Տես և 'ի բառն Բոլոր, Բոլորով սրտիւ, Ի բոլոր սրտէ ևն:

ՍԻՒԳՆՈՆ. Տ. ՍԻԳՆՈՆ:

ՍԻՒՂՈՐԱՅ կմ ՍԻՒՂՂՈՐԱՅ. Տես ՍԻՂՂՈՐԱՅ. ՝Սիւղորայից զչէա կրծելով Թողուս զկորն. Ալ. ... Է. Ողջ ածել ըզսիւղորայս և զկապս հայերէն լեզուոյն. Կոչեւն:

ՍԻՒՆ, սեան, սեանց. գտանի և սիւնք, իւ. գ. լծ. յն. ... Κίων, στῦλος. (լծ. սախոն.) Columna. στήλη, statua, titulus. Ուղղորդ ձող կանգուն 'ի քարէ կմ 'ի փայտէ 'ի հեցուկ և 'ի մայծ շինուածոյ. կամ ուրույն կանգնեալ որպէս կոթող. որ և ասի արձան. ... ..., որ և բուն ծառոյ. երր. արար. ... բիր հյ. մայծ. ... որ և գերան. հեծան. ՝Զննեսցին զսիւնս՝ յորոյ վերայ տունս հաստատեալ կայ: Բուռն եհար սամփսոն զերկուց սեանցն միջնոց: Քառասուն խորիսխս արծաթիս արարցես քսանեցունց սեանց, երկու խարիսխք առ մի սիւն: Զսիւնն սպիտակս ոսկւով. խաստաութե չինեաց իւր տուն, և կանգնեաց սիւնս եօթն: Սիւնք երկնից: Սիւնք նորա գողան: Սիւն ամպոյ: Սիւն հրոյ. և ամպոյ. ևն: ՝Սիւն կծեայ. Խոր. բ. 32: ՝Հայրն սիմէոն եհարց ցնա 'ի սեանէ անտի: Իբրև զայր յեկեղեցին, զսիւնին կայր. Վրք. հց. ծա. ծէ:

ՍԻՒՆԶ ՐՐՁԱՆԱԿԳ. Περίστυλον. Peristylum, porticus. կամարակապք սեանց. սրահ սիւնազարդ. տես Եզեկ. Է. 18. 19: Խծ. 3. Ե. 4:

ՍԻՒՆ ԱՍԳ, կամ ՍԻՒՆԱՍԳ. Անց սիւնաձև, կամ սիւն ամպեղէն. ՝Երևեցաւ կարօք քրովբէից, և սիւնամպովք միշտ խրատն հրով. Ածաբ:

ՍԻՒՆԱԿ, ի, աց. գ. Στῦλος. Columna. կամ ըստ հայումն κιονίσκος, κιονίς, στυλίσκος, στυλίς, columella. Սիւն փոքրիկ. ... տես Եւ. Խզ. 16=18: Ղւ. 11: ՝Որպէս սիւնակք, կամ որպէսի պատարակ. Ոսկ. Եբ: (Այլ է և ՍՈՒՆԱԿ. զոր տեսցես:)

ՍԻՒՆԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ՍԻՒՆԱՑԻՑ. ՝Եւս պատասխանի նմա սիւնականն... սւէ յնա սիւնականն: Տեսեալ սիւնականին զաշխի պզանելեան՝ զարմացաւ յոյժ. Վրք հց. ծէ. ՝Սակաւ մի ախարացեալ էր բան սիւնականին. Ոսկեփոր:

ՍԻՒՆԱԿԱՊԵԱԼ. ա. Περίστυλον. Porticus. Որպէս զսիւնս կապեալ ընդ միմեանս, կմ պատեալ շուրջանակի. սիւնք շրջանակօք. ՝Անկերև տեսին զլոյսն՝ որ ծագեցաւ 'ի ձև որ խաչին. և զերկոտասան լոյսն սիւնակապեալ շուրջ զնովաւ. Հ. ...:

ՍԻՒՆԱԿԵԱՑ. կեցի. ա. Στυλίτης. Stylites, supra columnam locatus, in columna stans. Որ կեայ 'ի վերայ սեան. բնակեալ 'ի գլուխ սեան, եթէ բացօթեայ, և եթէ ընդ առաստաղաւ. որ և ասի ՍԻՒՆԱՑԻՆ, ՍԻՒՆԱՄՈՒՏ. ՝Աղաչէր զսիւնակեացն. Վրք հց. ծէ. ՝Սոյն սիմէոնի սիւնակեցի. Վրք հց. ... ՃՃ: Յայսմաւ. Տօնաց. ևն:

Գրի սեա". և սիւնակեցայ կմ սիւնակեցոյ, առաւել վրիպակաւ, և կամ որպէս յուղղականն՝ Սիւնակեցի, սեա". ցոյ. ոչ թէ սիւնացի. ՝Սր հօրն մերոյ սիմէոնի սիւնակեցի: Յիշատակ սր հօրն մերոյ սիմէոնի սիւնակեցւոյ. Ճշ. յն:

ՍԻՒՆԱՁԵՒ. ա. Ունօղ զձև սեան. սիւնաձևիլ, նման սեան. ՝Հակամացեալ ամպովն, և սիւնաձև լուսովն: Գունդ սիւնաձև ճառագայթաձևից. Ածաբ. ՝Զամենայն նըշուլիցն սիւնաձև յիւրմէն փոխերիւեր զլոյս յերաց իւրեան, զոր անուանեալ կոչէին սատար գիսաւոր. Պնակ:

ՍԻՒՆԱՄՈՒՏ. մտի. եց. Տ. ՍԻՒՆԱԿԵԱՑ. ՝Լուաւ վասն ուսմանն սիւնամտին: Այս գոհանամութեան. Վրք հց. ծէ. ՝Ճգնութե սիւնամտաւ լեալ. Ոստաղ:

ՍԻՒՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ՍԻՒՆԱՑԵՍ. ՝Սիւնաստանել առնել: խոնհալի ... սիւնատեսիլ լուսով զարգարեալ. Եղիծ. եէ: Սուրբ. եկեղ: ՝Ընդ լուսաւոյն ամպոյն՝ ընդ սիւնատեսիլ հրոյն երգակցելով հանդուցն. Շ. տաղ:

ՍԻՒՆԲՈԼՈՆ. գ. Իւր սիմբոլոն. սիմբոլոն. յն. սիմբօլօն. լտ. սիմբօլում. Σύμβουλον. Symbolum. որ առ մեզ է ... հանգանակ. և առ նախնիս՝ ն... և Դաշն հաւատոյ. ՝Հաւատոյս պատարագին սիւնբոլոն. Պարապ. Խէ:

ՍԻՒՆԵՒԵՔՈՍԱԿԱՆ. ա. Բառ յն. սիւնեխէս. Συνεχής. Continuus. Շարունակ. անընդհատ. ՝Եղաւ նմա պատահ խոնթութե սիւնեխեսական ջերման: խնէական (այսինքն որական) ջերմանե, որ 'ի սիւնեխեսա-

կանոնն տրամաբանականի. Մագ. կզ. հը ։

ՍԻՆԿՂԻՏՈՍ. կամ ՍԻՆԿՂԵՏՈՍ. Տ. ՍԻՆԿՂԻՏՈՍ. «Հանդոյ թուեցաւ հերակղի և ամենայն սինկղիտոսից (կամ սինկղիտոսին)։ Մեծաց խորհրդոցն խորհրդակիցք են, որք սինկղիտոսք կոչին։ Զհրաման թագաւորաց քոց և զսինկղիտոսին կատարեա յիս. Ածբ. ՠ. 3։ Ոսկ. Ճ.Փ. 3։ Ճ.Բ։

ՍԻՆՀՈԴՈՍ, ի, աւ կամ իւ, աց. գ. Բառ յն. սինոդոս. Σύνοδος. Synodus, conventus, concilium. Որպէս թէ ճանապարհակցութիւն. ուղեկցութիւն. Ի միասին եկաղութիւն. միաբանութիւն. համահաւաքումն. գումար. մանաւանդ ժողով (մեծ). «Սինհոդոս կաթողիկէ անսասանական վերինն սիոնի. Նար. խէ։ «Եղև ժողով եպիսկոպոսացն սինհոդոսին նահանգին կեսարու։ Մեծաւ սինհոդոսիւ։ Սինհոդոս մը ժողովոյն։ Որ ինչ 'ի սրբ սինհոդոսացն սահմանեցան կանոնք. Բուզ. Է. 29։ Ը. ընդհանր։ Տէ իէւ. հոկտ. իէ։ Տօնակ։

ՍԻՆՀՈԴՈՍԱԿԱՆ. ա. Որպէս ժողովական. «Սինհոդոսական հրամանաւ առաքելոցն։ Սինհոդոսական հայրապետացն եկեղեցեաց։ Ըստ սինհոդոսական կարգի և սովորութեան. Ագաթ։ Կորիւն։ Խոսրովիկ։

ՍԻՒՈՆԱԹ. Տ. ՍՈՒՈՆԱՓԱՍ։

ՍԻՒՐԱԼԱԽՈՒՐ, կմ ՍԻՒՐԱԼԱԽՈՒՐ. գ. Որպէս թէ՝ Լախուր սիւրիոյ, այսինքն ֆէրէնկի երկրին ատրուշ. որ և պենտափիւղոն, ըստ յն. πεντάφυλλον, quinque folium. 'ի բառս Գաղիանոսի։ Որոյ թարգմանութիւնն դնի 'ի Բժշկարանի՝ հնգատերեան, հնգատերևեն, հնգամատնէ. պէշ բարմագ, բէշ վարագ, բէշ էնկիւշ։ Ա՛յլ է և ՁԻՒՂԱԽՈՒՐ։

ՍԻՔ, սքոյ, ոց, կմ սըքի. գ. որ և ՍԻՒՔ. ՍԻԳ. լծ. ընդ յն. ծուխ. χυχή. և հյ. սղոխ. թ. սոլուգ. այսինքն Շունչ. հոգի. հողմ. մեղմ շնչումն հողմոյ. օդ հանդարտ շնչեալ. հօմէ, բարան ու անուշ հով. շաբիգ էէլ, հեվա, բաղիէլէարճըգ. որ և յն. լտ. Αὔρα. Aura. անս և ՍԵՍ. (որպէս թ. էս, էսմէ, էսէր հէվա.) «Այն հողմ է, և հողմն ոգի. յորմէ մեք ասեմք, թէ սիք շնչէ, ասորենայք ասեն՝ այս շնչէ։ Զոր հողմ իսկ. կամ ոգի օրէն է գարնանաբեր սքոյ՝ առնուլ։ Հուր Է յարգիւ 'ի փոքրագոյն սքոյ շարժեալ՝ բոց արձակիցէ. Եզնիկ։ Անյ. բարձր։ Ճ. Ը։ «Ուստի եղանին օդաշունչ սիք (կամ սիգ) հողմոց բնութեան։ Ոչ հողմ դժնդակագոյն, և ոչ սիգ դժուարադէպ։ Որ զդառնաշունչ սիք (կմ սիգ) օդոյն ծագմամբ փառաց քոց լուծեր. Ագաթ։ Սեբեան։ Տաղ։ «Ի նուրբ և 'ի մանր և յանձնեալ սքոյ ըստ արտաքին երեսաց ծածանէր. Նիւս. կազմ։ «Ցամաքեցեր անդի իշման անճառելի խոնարհութեամբ 'ի սիք հանդարտ զօրինակեալն մարմնոյ. Շար։ «Ոչ սիք նուրբ։ Ի սիք նուրբ։ Եղիայի 'ի սիք, և այլ 'ի վեր սրովբէից։ Եղիաս եաես զփառս Տն 'ի նրբում մեղմ օդոյ և 'ի սիք։ Հեղիայի ոչ հողմ սաստիկ . . . այլ սիք իմն սակաւ զօդ մերձաւորութեան սուրբերրորդեաց. Դիոն. տեղ։ Ոսկ. եբր։ Տօնակ։ Ար. որս. է։ «Ընդ ժամն ուր 'ի նոցանէ զմերձաւոր զօգան իրենկահոտ գործեր։ Սէք և հով ընդունելովն։ Բայց եթէ և զսիգս կարծիցեմք 'ի ձեռն իւրեան շնչեալ։ Հուր, և սիգ. Փիլ։ «Ցրտացեալ սիք. սիք 'ի խոնաւուտ անդեաց երկրայ. ին. Ոսկեփոր։

ՍԼԱՆԱՄ. ացայ. չ. Πέταμαι, πετάομαι. Volo, volito. διοδέυομαι, iter facio per, transeo, transvolo. Սրանալ (որպէս սլաք նետի), արագ թռիչ լինել. սուրալ. սուրհալ. խոյանալ. խաղալ. «Սլացաւ նա 'ի թևս հողմոց։ Սլացին իբրև զարծուիս յօժարութեամբ 'ի վերայ կերակրոյ։ Սլացի, և տարածեսցէ զթևս իւր 'ի վերայ ամրոցացն նորա։ Ցածել թևոցն յառաջադէմ սլանայ. Սղ. ծէ. 1։ Ամբ. ա. 8։ Երեմ. խը. 29։ Իմ. է. 11։ «Նման արծուոյ՝ յորում ժամու 'ի կաքաւուց երամս սլանայցէ։ Ընդ բնաւս սլանան։ Զերանս ածեալ 'ի վերայ առիւծու՝ սլանայր յարձակմամբ. Փարպ։ Եղնիկ։ Խոր. ա. 25։ «Ի թըռուչս մտաց ընդ խաւար խորհրդոց սլացայ։ Եռան զեռան սլանան 'ի մարմինս ծովու։ Սլանան թեթևութեամբ առ ծածանեսուն անճառելեացն խորհրդոց. Նար. Ժ. հա. և յոլով։ «Թեթևաբեան մարմնով և միաջ սլացեալք։ Ուրացեալք զաշխարհս՝ թեթևաբեան մարմնով սլացան առ տէր ամ յայսն իւրեանց։ Ոչ է պարտ յերկինս սլացելոցն 'ի նիւթոց ստորաքարշիլ. Շար։ Վրք հց. ծիռ։ Լմբ. փնգէս։ «Սլացեալ սերովբէն սաւառնացեալ նստէր 'ի վերայ վիմին ոսկիապատ թևօքն. Տաղ։

ՍԼԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. } Սլանալն. սլացք.
ՍԼԱՑՈՒՄՆ, ցման. } Թռիչք. խոյացումն. խաղացումն. «Օդագնաց սլացութեամբ թեթևս թռուցեալ։ Զթեթևաբար վերաբերումն, և զարագընթաց սլացումն. Թէոդոր. խչ։ Ը. հշէչ։ «Արծուոյ իմն սլացման (կմ սլացեալ) թևովք։ Ի սլացմանէ գիշակեր արծուեաց. Խոր. ա. 25։ Փարպ։

ՍԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ սլանալ. թռուցանել. 'ի վեր տանել. «Ասախճանօք սլացուցանէ 'ի պաշտպանեալն սիրով զօրէնս. Լմբ. իմ։

ՍԼԱՑՔ, ցից. Տ. ՍԼԱՑՈՒԹԻՒՆ. «Արծուաթռիչ սլացիւք հերձին զթանձրամած խաւար կռապաշտութեանց. Տօնակ։

ՍԼԱՔ, ի, աց. գ. Ἀκωνὴ, ἀκὶς, ἀκμὴ. Cuspis, acies. իսկ 'ի Նք գիրս τόξευμα, βολίς, jaculum. (լծ. թ. սիլահ. զէն.) «Սայր. սայրասուր բերան կամ ծայր զինուց. և Սլացեալ կամ ձգելի զէն երկաթի, նետ, նիզակ, տէգ. և սուր. «Իբրև սուսեր, և սլաք սրեալ։ Եւ ինքեանք որպէս սլաք. Առակ. իէ. 18։ Սղ. ծդ. 23։ «Ի սլաքս և 'ի տէգս նիզակաց զքրտունս երեսաց մերոց ջնջեցաք. Սլաքօքն զքիրտն ջնջելոյ. Բուզ. դ. 51։ Է. 35։ «Ցերկիր անկանի սլաքն (նետին). Խոր. ա. 10։ «Ի կողահերձ սայրասուր սլաքէ ուժգին բախմանէ։ Սլաքով խոցեցայ 'ի կողս վասն քո. Նար. իէ։ Եղիշ. Բաղդ։ «Երկայն գաւազան ցցել երկաթի սլաքով, և հարկանել ընդ որովայն նորա. Ճ. Բ։ «Պահքն պահէ 'ի հրեղէն նետից չար ցանկութեան, որ են նորա սլաք խոցոտիչք. Եփր. պհ։

ՍԼԱՔԱԼԵԶՈՒ. ա. Որոյ լեզուն է որպէս սլաք խոցոտիչ։ Մծբ. ծը։

ՍԼԱՔԱՐԳԵԼ. ա. Ուր արգելեալ կայցէ սլաք ինչ կամ սայր զինուց. «Առնէ մեծամեծ նշանս և 'ի սլաքարգել խոցուածս. Հ. հոկտ. Ի։

ՍԼԱՔԵԱԼ. Սրեալ որպէս սլաք. սայրասուր. «Մատուցեալ փորձիչն՝ լեզուիւ աղեղամբ ձգէր նետս սլաքեալ կերակրոյն անշանօք. Ածոփոկ. Ճռք։

ՍԼԵԽ կմ ՍԼԵՀ, ի, իւ. գ. Բառ ռմկ. սիլահ. այսինքն Զէն. «Վառեալ մուշեզին 'ի զէն սըլեխին։ Սլեհից սպառից. Գնձ։ Թղթ. տղ։

ՍԼԵՄ. Տ. ՍՈՒԼԷԼ. իբր շչել ըստ օձի. «Ընկալ զթուք, և պատկեաց փչոք. նոր յուզաս և կայծակիս ոչ այժմ ալէ, չէք ալիզաստ. Մագ. ծէ։

ՍԽԱԼ. գ. Σφάλμα. Error, lapsus. Վրիպումն. սխալանք. խոտորումն յուղղութենէ. պակասութիւն. գթումն. յանցանք. զառանցանք. ողոր. խալաթ, ղալաթ, էանլըշ, էանլըշլըգ, ռագգըրսաթ. «Սխալ ևս լինէր նաւելոյն. Գծ. իէ. 9։ «Ոչ երբեք սխալ լինէր մեծամեծ իրացն արքունի. Եղիշ. գ։

ՍԽԱԼ. Ἐπισφαλὴς, σφαλερός. Erroneus, fragilis, caducus, lubricus, periculosus. և δέον, deficiens. էանլըշ, էանլըշլը, գօռգօլը, էէօշէլ. Վրիպական. սխալող. անհաստատ. գլորատ. գայթոտ. պակաս. յեանեալ, նուազեալ. «Իշխանութիւն ամենայն սխալ է և վրիպակ, բազում ունելով դդարձնամանս սպառուածական. Փիլ. իմաստն։ «Ցեռ ոանելոյ սիզուալ միով սխալ 'ի մէջ անմէ զեղխանութիւնն։ Ցեռ նորա տղբաս՝ միով սխալ ամս Խ. Եւս. քր. ա։

ՍԽԱԼԱԳՈՅՆ. ա. Σφαλερώτερος, σφαλερώτατος. Nimis erroneus, valde lubricus. Առաւել սխալ. կարի սխալական. գլորագայթ. անհաստատ. «Ոչինչ էր՝ քան խորհրդակիցս լինել զայսոսիկ և հաւանեցուցանել՝ սխալագոյն. Ար. որս. ծէ։ «Փառք և պատիւք՝ ստացուածք սխալագոյնք յանփորձ և յանընտիր բարս. Փիլ. իմաստն։

ՍԽԱԼԱԳՈՐԾ. ա. Սխալանօք գործեալ. խոտորնակ. անկարգ. «Զոր 'ի նոյեան գարուն զսխալագործ պարշութիւն մարդկան. Տօնակ։

ՍԽԱԼԱԿ, ի, աց. ա. Κραιπάλων. Plenus crapulae. Գայթող որպէս զարբեալ. գթող. դանդաչող. «Իբրև զարբեալն և ըղ. սխալակ գլորեցի. Ես. իդ. 20։

ՍԽԱԼԱԿ. որպէս Սխալ. վրիպակ. պակասաւոր. «Իսկ որք ասեն. եթէ ծառն եղև պատճառ բանալոյ աչացն, յոյժ սխալակ է։ Սխալակ է չինուած և կազմութիւն մարմնոյ (յայժմուս). որք 'ի յարութեան առանց պակասման յառնեն. Վրդն. ծն. և էլ։

ՍԽԱԼԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սխալ. սխալակ. սխալող, վրիպական. պակասաւոր. մեղանչական. և Գթող. զաղփաղփուն. գլորագայթ. յանցաւոր. անկարգ. «Զաղջախս և սխալական խորհրդոցդ խնամ. Ցհ. իմ. Էրև։ «Ծառայս սխալական։ Բնութեան կերպարան միշտ սխալական. Նար. իբ. հը։ «Դիւրագթելի եմք և սխալականք (կամ սխալողք). Գր. հր։ «Անկարօտ վասն սխալականացս միշտ առաջի քո բարեխօս. Լմբ. պտրգ։ «Երկոքումքք եղև սխալական յետ դրախտին կենաց. Երզն. մթ։ «Ժամանակս այս կասկածոտ և սխալական այսմ ինձ ոչ ներեաց՝ անձամբ գալ առ քեզ. Կիր. պթմ։

ՍԽԱԼԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սխալականն գոլ. «Զ'ի վերայ բուսեալ առաքինութեան զօրութիւն որ յոդուոյն էր՝ քակեաց հնութ սխալականութեամբն. Փիլ. էլ. ա. 7։

ՍԽԱԼԱԿԻՄ, եցայ. չ. Ἐκπαροινέω. Temulenter aliquid facio, ebrietate insolesco. ἀκροθώραξ γίνομαι, inebrior, leviter ebrius sum. Սխալակ լինել՝ որպէս զարբեալ. գինեհարիլ. դանդաչել. գթել. Գէնճի դէս ըսռուէճ օլմագ, զաղը փուտմանլանմագ. «Արբենալով և սխալակելով և զանգանելով զգինւով։ Ցորժամ սխալակեալք եղիցին, 'ի միւս ևս գինարբուս հրաւիրեն. Փիլ. փեսակն։ «Ցորժամ արբեցաւ, սխալակեցաւ, սկսաւ խօսել բանս հայհոյութեան. Բուզ. դ. 14։

ՍԽԱԼԱԿՈՒԹԻՒՆ. } գ. Դանդաչումն
ՍԽԱԼԱԿՈՒՄՆ. } յարբեցութէ. սէրխօշլուգ. «Դեռ երեք ժամ է, և ոչ այսպիսի ժամ ուտելոյ, թող թէ կատարեալ առանց արբեցութեան և սխալակութեան. Տօնակ։ «Զոմանս տեսի . . . պատճառաւ արտամուտին յարբեցութեան և 'ի սխալակումն խոտորեալ. (յն. ըստ, յարբեցութեան.) Բրս. յաղէփ։

ՍԽԱԼԱՆՔ, նաց. գ. Սխալ. սխալումն. վրիպումն. յանցանք. պակասումն. գլթումն. *Համբերութ զլթողութեն սխալանացն գացէ. Ցճխ. Է: *Ի լինել ինչ սխալանաց զբազմաշատ ար ռա ոտիկնն, և հակառակութեն 'ի ներքս անկանելոյ, պատերազմի 'ի վերայ նորա շամիրամ: Ոչ հեղգութեթ և անզգուշաբար վրիպեալ, և ոչ կամաւոր սխալանօք 'ի սմա յարմարեալ բան. Խոր. ա. 16 : բ. 72: *Մաքրեցաւ 'ի շրթանց սխալանաց. Լմբ. պտրգ:

ՍԽԱԼԱԿՈՐ, ի, աց. Տ. ՍԽԱԼԱԿԱՆ. Σφαλερός. *Ջհետ յոռեացն և անպիտանեաց և սխալաւորաց և վրիպելեաց ընթանայցեմք. Ոսկ. Ժ. ա. 5 :

ՍԽԱԼԵՄ, եցի. չ. } Σφάλλω (յորմէ
ՍԽԱԼԻՄ, եցայ. յ. } Fallor), διαπίπτω, παραπίπτω. Erro, labor, oberro, cado, incido, offendo, pecco. παραλλάττομαι, παρoράω, praetereo. Գրի և ՍՂԱԼԵԼ. Սխալ ինչ գործել. վրիպիլ. մոլորիլ. խոտորիլ. յանցանել. պակասել. կասիլ. գայթել. գլթել. 'ի գերև ելանել. խալթէնաւ, Ժուրէլ, սահիլ. Եռանըլմագ, ղալաթ էթմէք, էօսիլմէք, գայմագ' փէչմէք. իսկ Սխալել 'ի ծննդենէ' է վիժել. ὠμοτοκέω, foetum crudum pario, abortum facio. *Արջառ նոցա ոչ սխալեաց 'ի ծնընդենէ. ապրեցաւ յղի նոցա, և ոչ վրիպեցաւ: Սխալեալ են խորհուրդք նորա: Սխալեալ անկան 'ի մեծամեծ մեղս վասն կանանց: Կոյր կուրի յորժամ առաջնորդէ, սխալէ: Ի ժամանակի' յորում սխալեսցի ոտն նոցա: Զի ուսանիցիք զիմաստութեն, և մի' սխալիցիք: Խօսեցայ ընդ քեզ 'ի սխալելն քում. և ասացեր' թէ ոչ լուայց քեզ: Ոչ սխալեցաւ բան մի յամենայն բարեաց, այլ' ամենայն ինչ եղև: Ոչ սխալէին բան մի ('ի կարգէ հրամանացն): Եւ ոչ էր բան սխալեալ յարքայէ, զոր ոչ մեկնեաց նմա. ևն: *Եթէ սղալեցից բան մի յամենայն բանից քոց, եկեսցէ 'ի վերայ իմ ամենայն նըզովքն: Եթէ ես ինչ սղալեցի կամ ստեցի այսմիկ երդման: Եթէ սխալեմ ինչ 'ի հայցուածոց քոց, անէծք քո եկեսցեն 'ի վերայ իմ: Իսկ սա՛ն արիփոն ոչինչ յաղօթիցն սխալէր: Կարգն նոցա ոչ սխալեցաւ. Ղևոնդ: Ցհ. կթ: Ճ. Ա: Իգն:

ՍԽԱԼԵԼ. Ն. իբր Պակասեցուցանել. պակաս առնել. *Դու ապառնաս անիծանել. այլ ես աղօթել վասն քո. զոր ոչ երբէք սխալեցի, և ոչ սխալեմ. Մագ. Դ: *Ապրստամբ հրեշտակքն, ովք զթիւ երկնաւորաց դասուն սխալեցին. Լմբ. յայտ:

ՍԽԱԼԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Պատճառ լինել սխալելոյ, վրիպեցուցանել. մոլորեցուցանել. *Սխալեցուցանեն և յանցուցանեն պատրող զգայութիւնք, ախտք, և այլն. Փիլ. Նխ. բ:

ՍԽԱԼԻՄ. Տ. ՍԽԱԼԵՄ:

ՍԽԱԼՈՏ, ի, աց. Տ. ՍԽԱԼԱԿԱՆ. *Ընդ սխալոտ մարմնով հապաւեալ եմք: Սխալոտ և գիւրայանց հասակիս (մանկութե): Տկար և սղալոտ եմք մարդիկ: Զընկերին այպանէ ստութեք զոլով և ինքն սխալոտ բնութիւն: Ոչ է մարթ չզալ գայթագղութեան' վասն սխալոտ և նիւթական բնութեա. Ի Գէրս խոսր: Սարգ. աղ: Վանակ. յոբ: Լմբ. առակ: Երզն. մաթ: *Մեղանչական և սխալոտ բնութիւն. Ոսկիփոր:

ՍԽԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. } Տ. ՍԽԱԼԱՆՔ.
ՍԽԱԼՈՒՄՆ, լման. } *Սխալութեանց ինչ ուղղիչ: Պահեա 'ի մասնաւոր սխալութեց, 'ի մեծագոյն գայթագղութեանց. Մագ. կէր: Նար. ղա: *Աղաա 'ի մեղաց մնալով յաղթօղ մարմնականաց սխալմանցն աբարաւ: Որ առ իս կրեն կրկին սխալմունս. Խոսր. պտրգ: Նար. ճէ:

ՍԽԱՐ. Տ. ՍՂԱՐ:

ՍԽԱՐԵԼ. Տ. ՍՂԱՐԵԼ:

ՍԽՏՈՐ. Տ. ԽՍՏՈՐ. յն. սկօրտոն, սկօրոտոն: Վստկ. ճհէ: *Սխտորոն, սխտոր. Գաղիան:

ՍԽՈՒՐ. Տ. ՀԱՆՍԽՈՒՐ:

ՍԽՐԱԳՈՐԾ. ա. Θαυματοποιός. Mirabilium effector, mirificus. Հրաշագործ. սքանչելագործ. զարմանագործ. հիացուցիչ. *Զմիածին որդին քո զսխրագործն օրհնել. Կիւրղ. ... : *Տէր մեծ սխրագործ սքանչելագործ անչափ սքանչելիս արար. Ագաթ: *Սխրագործ երամուէն' հարսն ծննդեամբ. Թէոդր. կուս: *Ընդելուզեալ մարգարտով զարգարեաց զսխրագործ փայտըն (խաչի). Արծր. Դ. 11:

ՍԽՐԱԼԻ. ա. Իբր Սխրանալի, կմ Սխրանօք լի. սքանչելի. հրաշալի. հիանալի. *Սխրալի մարգասիրութի: Սխրալի ամենեցուն երևէր: Սխրալի է պատիւ փառաց ամամօրն. Նար. ծէ: Սիոն. 'ի Ըմբ: Ճ. Ժ:

ՍԽՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Θαυμάζω, ἀποθαυμάζω. Miror, admiror. Սքանչանալ. հրաշանալ. հիանալ. պակնուլ. ... թաաճճիւպ էթմէք, շաշ գալմագ. *Ի ժամանակի փրկութե զարթեաւ, և սխրացեալ յուշ ինչ երկիւղէ. Սիր. Խ. 7: *Զի յաղագս արութեանն և գեղեցկութեն սխրանայցես ընդ արարչին. Ոսկ. Մտթ. Բ: *Ո՞վ ոչ սխրասցի և սքանչանայ 'ի վերայ անճառ անօրէնութեն: Սքանչացեալ ընդ անհասութիւն խորհրդոյն' սխրանայր. Բրս. ... : *Զարմացաւ սխրացաւ, վասն զի եսես զզօրաւորութիւն. Եփր. Բգ: *Իսկ ո՞վ 'ի վերայ ասացելոցս ոչ սխրասցի. գործի սպանման, և նոյն գործի կենաց: Ընդ որ յաւէտ իմն սխրացեալ: Սխրացեալ զարմանային ընդ պատիւ բնութեն մերոյ. Անյ. բարեբ: Ցհ. կը: Սարգ. ա. պ. Բ: *Գործ է մեծահոգիութեն' ոչ սխրանալ ընդ փափկութի և ընդ հեշտութիւն, և ոչ ընդ իշխանութի, և ոչ ընդ յաղթութե մարտից. Արիստ. առաք: *Ո՞վ որ սխրանայք ընդ արքունեացըն փառս, հայեցէք 'ի վեր. Լմբ. փառ հրէշ:

Իսկ յասելն' *Ցորժամ ուրախացուցէ զծնողս, պատուօք սխրասցի տծ. Պղատ. օրէն. ժա. պիտի ընթեռնուլ, *պատուօքս խրախասցի տծո. զի 'ի յն. գրի γηθέω, gaudeo, laetor.

ՍԽՐԱՄԱՐԱՄ. } Տ. ՍԽՐԱԼԻ. *Սխրա-
ՍԽՐԱՏԵՍԻԼ. ա. } սարաս սաւառնմամբ' անսայթաքական գնացիւք. Նար. խչ: *Կաթողիկէն սխրատեսիլ' զոր հիմնադրեացըն բառ յիւրում քաղաքին յանի. Սամ. Երէց:

ՍԽՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Ἐκπλήττω. Stupefacio. Տալ սխրանալ. հիացուցանել. զարմանալի ընծայեցուցանել. և Զօշոտել. *Ցովսէփու ընդ եգիպտուհւոյն պատերազմ զծագս արեգերաց սխրացուցանէ. Ոսկ. յոհ: *Ո՞վ տայր հաւասարել խորհրդոյս, և զամենեսեան զձեզ սխրացուցանել իմաստութ տանելոյս: Բարբառոմն սխրացուցանէ 'ի համեղութէ խօսիցն. Լմբ. հմբ. և իմ: *Առ 'ի սխրացուցանել զներբողումն բաղձալեացս. Ոսող: *Այսպիսի անզգայութեցս (յն. զգալեօքս) արուեստաւորութիք սխրացոյց զաչս. Նիւս. Բէոտր:

ՍԽՐԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ սխրացուցանէ. հիացուցիչ. *Խրախճացուցիչքն մանկանց սիոնի, սխրացուցիչքն բազմախումբ ժողովրդոց. Ճ. Ը:

ՍԽՐԻՄ. Տ. ՍՂԱՐԵԼ. *Մեք պարարեալ ազգի ազգի կերակրովք ըմպելեօք, և 'ի միում աւուր պակասմանէ նուաղեալ սխրիմք մարմնով. Ոսկ. ըս:

ՍԽՐՈՒՄՆ. գ. Սխրանալն. և Սխրալի ինչ. *Սրբէ 'ի մարմնի, սխրումն ըղձալի' յանմահ հանդիսի. Ոսկիփոր:

ՍԿԱԼԻԼ, լեալ. չ. Որպէս սիկ լինել. հերձոտիլ որպէս զկաւ 'ի չորանալոյ. *Եղջիւրք եղջերուաց' մինչդեռ փափուկքն են, սկալեալ լինի իբր ճայրատութե յարեգակնային տապոյն, որպէս կաւ բրտի 'ի հրոյ. Փիլ. լիւս:

ՍԿԱԼԻՆԵԱՆ, եանք, եանց. կմ սկալինք, լինեաց. ա. Բառ յն. Σκαληνός, νή, νόν. Scalenus, obliquus, inaequalis. ռմկ. Խօթէմէլի, Խօթէմէ' Ձէրփիլէն ձուալ. Աշտիճանեայ. սանդղաձև' խոտորնակաւ, հանգոյն եռանկիւնի սանդղոց. *Զպիւռամիդն ... 'ի սկալինեացն եռանկիւնեաց հաստատիլ: Որքան ինչ 'ի սկալինեանցն եռանկիւնից հաստատեցաւ. Նիւս. բն. Է:

ՍԿԱԽԱՌՆ. ա. Τελματιαῖος. Coenosus, palustris. իսկ Սկախառն խոնաւութի, τέλμα, locus coenosus, lacuna. Խառն ընդ սիկ. ցեխոտ, ցխոտ. մորուտ. տղմուտ. կաւուտ. մրրախառն. գէջ. ճախնուտ. ճահիճ. չամուրլու, չօրագլը, պատագ, պաթագ, ճիմճիմ, սազլըգ. *Ոչ մորք և ոչ ջրաշեղջ, և ոչ սկախառն խոնաւութիք: Գործք և ճանճք և մժիւք 'ի սկախառն խոնաւութէն բղխեցին. Վէցօր. Է: *Գետ գաժանահոտ սկախառն մամռապատ խառնախումբ. Նար. ծդ: *Թանձրամած մրուր սկախառնի սկախառն աւաղոյ. Ճ. Ի: Վրդն. ծն:

ՍԿԱՀ, ի, ից կմ աց. } գ. լծ. յն.
ՍԿԱՀԱՁԵՒ, ի, ից. } Σκύφος. Scyphus. այլ 'ի սո գիրս' κρατήρ, crater. Սկիհ, և որ ինչ է 'ի ձև սկհոյ, սկաւառակի, բաժակի մեծի. խառնարան. խառնելիք. և Թակոյկ. փէօսէ, թաս, փէօսէ ձուալը. երր. կոպպիէ. Թ. գաղ, այսինքն անօթ, ընդունարան. *Բունն և ստեղունքն և սկահքն և գնդակքն (աշտանակին): Երեք սկահաձևք ընկուզաձևք յօրինեալք 'ի միում ստեղանն (աշտանակի): Չորք սկահաձևք ընկուզաձևք: Զստեղունս նորա և զսկահաձևսն. Ել. իէ. լէ:

ՍԿԱՅ, կամ ՀՍԿԱՅ, ի, ից. ա. գ. Γίγας. Gigas. Այր յաղթանդամ' վիթխարի. բարձրահասակ և զօրաւոր. քաջ. փէհլիւան, տիւ (որ և դև) էհրէմէն (որ և արհմն.) ճէպպար. եբր. կիպպոր. ռափա, ռափայիմ (կամ ռափայիմք.) *Ցնծայ նա որպէս սկայ յընթանալ զճանապարհս իւր. Սղ. ժը. 6: Տես և Ծն. զ. 4: ժ. 8. 9: ծբ. 5. և այլն: *Սկայք դիմեցին 'ի վերայ գիւղ. և ստատկեցան. Եսա. կր. ա: *Հայկ 'ի մէջ սկայիցն քաջ և երևելի լեալ: Միաբանեալ 'ի վերայ ամենայն սկայիցն և դիւցազանց. Խոր. ա. 9:

ՍԿԱՅԱԲԱՐ. մ. Իբրև սկայ. հանգոյն քաջաց. հսկաբար. *Ցերկուս ձեղքէ զամբոխ թշնամեացն' սկայաբար շահատակելով. Խոր. բ. 82:

ՍԿԱՅԱԳՈՐԾ. ա. Ի սկայից կամ 'ի պէտս սկայից գործեալ. հոյակապ. մեծագործ. ամրակուռ. *Զգերեզման չիրմին ամենապերճ սրբքային ոչ կարացին բանալ վասն անհեթեթ սկայագործ հաստաչինած ճարտարապետագործ արարածոյն. Բուզ. դ. 24:

ՍԿԱՅԱԶՆ, կամ զուն, զին կամ զնի, զունք, զանց. ա. գրի և ՀՍԿԱՅԱԶՆ և այլն. Որ է յազնէ' յազգէ սկայից. սկայորդի. քաջ որդի քաջի. *Ասաց սկայազունն իսրայէլի: Մարգարէացաւ, և ոչ հաւատաց նմա սկայազնն. Եփր. թգ: *Անպարտելի սկայազնին ընդդէմ ճակատել. Լաստ. Ժ: *Երկրածնեան անձնեայք որպէս սկայազունք. Բուզ. Ե. 37: *Սկայազունք յարիցեն, և

խոստովան առնիցին առ քեզ. Մծբ. Ը: *Սկայք և սկայազունք էին Թագաւորքն այնոքիկ. Սկայազունք հեծեալ նսգոր ցին զուաս նորա. Վրդն. ող: Գէ. Եա: *Դաւիթ՝ որ յաղթեաց սկայազանց 'ի պատերազմի, յաղթահարեցաւ 'ի մերկ մարմնոյ. Եփր. ծն: *Զխորդ տեսէք զուք անդ սկայս որգիք (որդիս) սկայազանց. Եփր. Բառոց:

ՍԿԱՅԱԶՕՐ. ա. Հզօր որպէս սկայ. ունող զզօրութիւն հսկայի. քաջայաղթ (անձն, և գործ). *Այր մի յաղթանդամ և սկայազօր: Զարի սկայազօր ախոյեանն զհայկն: Փղշտացիք և ազովտացիք՝ արք սկայազօրք. Ճ. Ա: Յհ. կՌ: ՃՃ: *Որ ըմբշամարտ սկայազօր քաջութիւն գործեաց 'ի մարտս պատերազմաց. Ագաթ:

ՍԿԱՅԱՁԵՒ. Նոյն ընդ վվ. *Ցանգիմոն լինէր սկայաձև (կամ սկաձև) Թագաւորին տրդատայ. Գիրք. Եղբ. առ Վալ:

ՍԿԱՅԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Γιγαντομαχία. Cum gigantibus pugna. Մարտ սկայից ընդ սկայս. *Զորս 'ի ծնունդսն ('ի գիրս ծննդոց) սկայամարտութիւն. Դիոն. Եղբ:

ՍԿԱՅԱՆՄԱՆ. ա. Նման սկայի. *Սպանին և զսկայանման զայրն զգոլիաթն. Փարպ:

ՍԿԱՅԱՉԱՓ. ա. Որ է 'ի չափ հսկայի. *Արձան սկայաչափ (կամ սկաչափ) ազնձի ոսկեօծ պատկերին. Հ=Յ. Յոյ. ԺԲ:

ՍԿԱՅԸՆԹԱՑ. ա. Որ ընթանայ որպէս սկայ. *Արուսեակն սկայընթաց և վայելչագեղ. Նար. առաք. (ըստ Սղ. ԺԸ. 6:)

ՍԿԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Բռնաւորութիւն կամ ույժ սկայի. *Սիսարա՝ որ սկայութեամբ իւրով ջարդեաց զազգն եբրայեցւոց. Ճ. Գ:

ՍԿԱՆԱՄ. ացայ. չ. Սկիլ. որպէս սիկ կամ սկախառն լինել. *Երկիր անկազմ և աներևոյթ էր, ջրովք ծածկեալ սկայեալ. Ոսկ. Ես: *Որպէս 'ի ջեռեալ ջրոյ և 'ի շիջեալ հրոյ օգն լինի, նոյնպէս և ջուրն սկանայ, և լինի հող. Լծ. Եէւ:

ՍԿԱՆՋՆԵԼ, կամ ՍԿԱՆՋԵԼ. Շահանջանել. սկանջս գնել. ունկն գնել. ապաւել. *Ցոր միշտ ալիշ ունելով զակն մտաց խորհրդոցս՝ սկանջնեա հնչման սբ հոգւոյն. Արշ: Իսկ Հին բա. *Սկանջել, ունկն գնել»:

ՍԿԱՒ. գ. Բառ անյայտ, կարծի Բարձ, թեկնայեց. կամ փախեղ. *Եգ զնա 'ի վերայ քաղաքի, և սկաւ մի 'ի անարան. Վրք հց. Ծ:

ՍԿԱՒԱՌԱԿ. ի, աց. գ. Τρυβλίον, παρόψις, φιάλη. Paropsis, phiala, catinus, patina, patella.(որպէս եթէ Սկաւհակ, կամ Սկաւ՝ որ առնու ինչ 'ի մէջ իւր. ռմկ. փիալա.) Սկահաձև անօթ կերակրոյ և ըմպելւոյ. որպէս Ափսէ. պնակ. տաշտ. զաւ խուրան. սկուտեղ. բաժակ մեծ. Ճաշակ. կոնք. Բեֆուր, Բոպոգ, սահան, Բաս, չանագ, փեալէ, գաւէհ. Տես Գ. Թգ. Ե. 50: Մթբ. ԻԶ. 23: Մկ. ԺԴ. 20: Նէէմ. Է. 70: Յայտ. Ե. 8: ԺԵ. 7: ԺԶ. 1=17: ԺԷ. 1: ԻԱ. 9: *Սկաւառակքն խորհրդոցն նշանակք էին, և Ճաշակքն՝ խրախճանութեան. Փիլ: *Ունելով սկաւառակ լի անօթս կերակրովք. Վրք հց. Է: *Ընմպանակք... սկաւառակք կրկին կրաւորականք համոց... բաժակք զոյգք... տաշտք. Նար. Ը:

ՍԿԱՒԱՌԱԿ ԳԼԽՈՑ. Անուն ուղղոյ. Ἐγκέφαλον. գլխոյն միջի ոսկորը՝ Բառը. *Վարելով շուրջ զսկաւառականն նորա ոսկր՝ գունդ Ճախարակէ. Գլոփ. փնծ: *Հարկանի յուղեղնէ ասկերք գլխոյն, և վերացեալ մասն ինչ յոսկերէ սկաւառակին. Խոր. Բ. 84:

ՍԿԵՄ, կամ ՀՍԿԵՄ. եցի. չ. (որպէս բռնել. լծ. ընդ Զգալ անձին.) Ցքնել. արթուն կալ. և Ոււշ ունել. (ж...) ...ունոր գրիգոր՝ հսկօղ.) *Սկեր, և ոչ տայր ական հատանել: Սկեցէք ընդ իս: Սկեցէք, և կացէք յաղօթս: Արթուն կացէք, և սկեցէք. և այլն: *Սկեսցուք ըստ կարի մերում: Ոչ սկեցաք յերեկորեայ: Ցաճախեն սկեցօղքն յաղօթս. Ճ. Գ: *Զխորդ հրամայէր զկաձնայս հսաարակայ համարել, և ոչ իւրում կնոջ ևեթ սկել. Եղնէկ: *Սկել բանին վարդապետութեան, կամ ուղղութեց, կամ փափկութեն. Ոսկ. Մ. Ա. 6. 19: Բ. 7:

ՍԿԵՄ, եցի. ն. (որպէս սրկել.) Սիկ առնել. կամ սխարել. պաշարել. *Ի՛ եղեանաւոր և յանկարծահաս ուխին խաղացելոյ, որ առաէն և սաս չլացութեա զիս պաշարելով սկէ. Պիտ:

ՍԿԻՄ, եցայ.). Տ. ՍԿԱՆԱՄ. *Եթէ հող ձգեսս 'ի կանթեղն, 'ի յառակն սկի. Հ. Մարգ. ԺԷ: (Իսկ ռմկ. սքիլ՝ է անմարս մնալ, կամ նստիլ կերակրոյ 'ի վերայ սրտին, և նեղել. թ. ...:)

ՍԿԵՊՏՈՐ. Բառ լտ. էքսէբդօր. Exceptor. Առեանագայիր՝ որ ընդունի զբանս բերանոյ իշխանին կամ դատաւորի, և գրոշմէ 'ի գիր. Տր Իէլ. Տէլփ. ԾԳ. (ուր գրի վրիպակաւ Սկենդարոս:)

ՍԿԵՍՈՒՐ, որի, րաւ կամ րիւ, աց, օք. գ. ռմկ. կէսուր. Πενθερά. Socrus. Մայր փեսային՝ որպէս մայրագիր համարեալ հարսին. գոյենաւ, գոյնաւ, ... *Պատուեամ զսկեսուրն քո և զսկեսրայրն, քանզի արդ նոքա են քո հայր և մայր. Տօբ. Ժ. 12: տես և Հռուբ. Ա. Բ: Մթբ. Ժ. 35. և այլն: *Մտին 'ի տապանն՝ որդիք հանդերձ հարբն, և նուք հանդերձ սկեսրաւ. Փիլ. լին: *Եւ այն աղմուկ զսկեսրաւն կայցէ մանուանց. թէ ոչ զսկեսրաւն, այլև զհարսամբն. զի այնուհետև ամենայն հոգք ոչ սկեսրին, այլ՝ հարսին լինիցի. Ոսկ. հղոս:

ՍԿԵՍՐԱՅՐ, առն, կմ այրի. } ռմկ.
ՍԿԵՍՐԵԱՑ. րէի. եց. գ. } կէօրար. Πενθερός. Socer. Այրն սկեսրի. այն է հայր փեսային՝ որպէս հայրագիր համարեալ հարսին. գոյնաւ, Բէօրէր սեն. Տես Ծն. ԼԸ. 13. 25: Ա. Թգ. Դ. 19. 21. 22: *Առ իւր սկեսրայրն չունի բան խնդրոյ. Մխ. դտ: *Ի սկեսրայրեն իւրմէ 'ի յուղայէ. Բրս. Մրկ:

ՍԿԵՏԱ կամ ՍԿԷՏԵԱՑ, կամ ՍԿԻՏԻԱ. գ. Բառ յն. սգիւտօս. լտ. սգուտիգա. Σκῦτος. Scutica, corium, flagrum. Փոկ. Ճաղկէշ 'ի կաշւոյ. *Առաքեցի նմա սկէտեայ և գունտ. Պղմ. ողէօս:

ՍԿԶԲՄՈՒՆՔ. Տ. ՍԿԶԲՈՒՄՆ:

ՍԿԶԲՆԱԲԱՆ ԼԻՆԵԼ.} Ἀρχαιολογέω.
ՍԿԶԲՆԱԲԱՆԵԼ. ն. } De rebus antiquis dissero, և antiquo sermone utor. Հնախօսել. Ճառել զնախնեաց, և ըստ հին ոճոյ. *Սկզբնաբան լինել առողութեն ունէին, և զհին լուրն յիշատակաւ արծարծէին: Ցիշատակարան գոլ կենաց վարուց հնոցն, սկզբնաբանելով զգործս և զբան՝ սովորք վարեցանն. Փիլ. լիւ. և խմաստ:

ՍԿԶԲՆԱԲԱՐ. մ. Սկիզբն նոր ունելով 'ի ժամանակի աստ. *Անծածին կոյս որհնեալդ 'ի կանայս, որ զանսկզբական զէութեն սկզբնաբար ծնար». այսինքն զանժամանակն 'ի ժամանակի. Գնձ:

ՍԿԶԲՆԱԲՈՑՍ. ա. Անդստին 'ի սկզբանէ բուսեալ. կանխաբոյս. Սկզբնաբոյս ընդ լուսին վերերևեսցի ցորենոյ որամն զատնութեն. Սխոյ. ող:

ՍԿԶԲՆԱԳՈՅՆ, գունի, եցա. Ἀρχαῖος, ἀρχαιώτατος. Vetustus, antiquus, antiquissimus, primus. Հնագոյն. կանխագոյն. նախնեագոյն. գլխաւորագոյն. գրի և ԻՍԿԶԲՆԱԳՈՅՆ. *Այսպէս մանկագոյն քան զզբախան՝ զինըմնլութեն. և այսպէս սկզբնագոյն՝ պահոց պարկեշտութեն: Զհաւատոյս զայսպէս սկզբնագոյնն և 'ի նոցունց սոցա առաքելոցն անցեալ 'ի մեզ աւանդութեն. Բրս. դհ. Ա: Պարագմ: *Գլուխ՝ առաջինն է և վերնագոյնն և սկզբնագոյնն. Փիլ. Եւ. Ա. 17: *Ի յետնոցն յիսկզբնագոյնսն կոյս եկանելով. Դիոն. Ածաբ: *Եղիա կարգեալ իշխան իսկզբնագոյն լինելութեանց երկնի և երկրի՝ 'ի բանալ և 'ի փակել կարաղագոյն. Պիտ:

ՍԿԶԲՆԱԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀρχαιότης. Antiquitas, vetustas, praeexistentia. Նախկնութիւն. հնութիւն. յառաջագոյութիւն. *Ըստ մեզ մարդ երևէր, և 'ի վեր քան զմարդ սկզբնագունութեն իւրոյ երիցագունութեանն վկայէր՝ տալով որպէս Ած, յառաջ քան զլինելն աբրահամու եմ ես. Պարագմ:

ՍԿԶԲՆԱԶԱՐԴ. ա. Ի սկզբան անդ զարդարօղ կամ զարդարեալ. *Սկզբնազարդ գոյիւ... վայր Ճոխաճեմին տաւիղ (գրախտ). Նար. փող: *Սկզբնազարդ գոյից առեղծողին գայր հաստաներ 'ի յորդանան. Գնձ:

ՍԿԶԲՆԱԶՕՐ. ա. Ἀρχιδύναμος. Principalis virtutis. Նախազօր. նախկին ըստ զօրութեն. *Դաս զօրութեանց՝ նորա պատկեր լինելով զօրացօղ տեսակաւ՝ որպէս հասանելի է, և առ նա որպէս սկզբնազօր զօրաւորաբար դարձեալ. Դիոն. Երկն:

ՍԿԶԲՆԱԹԻՒ. ա. Նախաթիւ. առաջինն 'ի թիւս (որպէս երկոտասանից՝ պետրոս). *Սկզբնաթիւն և նախամեծար վէմն հաստատեալ. Նար. առաք:

ՍԿԶԲՆԱԺԱՌԱՆԳ. ա. Ի սկզբանէ անտի բուն ժառանգ. *Նստաւ Ճոխութեա յաթոռն իւրական՝ սկզբնաժառանգ հօրն հաւասարութեն. Նար. ՀԵ:

ՍԿԶԲՆԱԼՈՅՍ. լուսի. գ. ա. Ἀρχίφωτος. Lucis princeps, origo, auctor. Առաջին լոյս. աղբիւր լուսոյ. լուսարան. նախկին լուսատու. *Սկզբնալոյսն հայր: Հայելիս ընդունելիս սկզբնալուսին և ածպետական Ճառագայթին: Ի ձեռն սկզբնալուսի և լուսատուի ածածնելութեանն (միրտութեն): Սկզբնալոյս գերալոյս. Դիոն: *Սկզբնալոյսդ աչաց տեսանելեաց և սրտի իմաստից յն: Պատուասիրեն զսկզբնալոյսն կենաց գոյից. Նար. ԾԴ. և Ճառ: *Սկզբնալոյս պատկառութեն բոլորից 'ի քն հաւատացելոց. Գր. տղ. 'ի տօնէ:

ՍԿԶԲՆԱԾԻՆ. ա. Ἀρχέγονος. Primigenus. Նախածին. զառաջինն ծնեալ կամ 'ի վեր երեւեալ. նախկին. առաջին. *Գիտեմ և այլ լոյս, որով սկզբնածինն վերացաւ խաւար, և կամ հատաւ: Սկզբնածինն լուծաւ խաւար: Խաւարն անդոյ և սկզբնածին: Սկզբնածինն այն խաւար տեղի տուեալ հալածեցաւ. Աճոբ. Ձգբ: Խոր. Վերլծ: Շար: Սխոյ. յոր:

ՍԿԶԲՆԱԾԻՆ. Πρωτόγονος. Primigenitus. Անդրանիկ. *Արարիչն յեղակամուն մարդ եղով Ճշմարիտ սկզբնածին. Նար. ՀԵ:

ՍԿԶԲՆԱԾԻՆ. Ἀρχαιόγονος, ἀρχέγονος. Primordialis. Նախածնող. սկզբնապատճառ. *Վասն առաջնոյն և սկզբնածին պատճառին. Արիստ. Ճ:

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ἀρχικός, ἀρχαῖος. Principalis, princeps, primus, primitivus, originalis. Նախնական. նախկին. առաջին. գլխաւոր. բուն. պետական. ածպետական. *Զսկզբնականն և Թագաւորականն երրորդութեն զածութեն: Ի վերջին ժամանակս մնաք ծոցածինն սկզբնականի անդրանկանն: Սկզբնական կենացն

զօրութեք գիմեաց 'ի գծոխս. Ածաբ. ։ Պէտ ։ Եղիշ. ՟տ՟փ ։ *Օգնեա, որքան կարողութիւն է, բնութիւն. զսկզբնական ազատութիւն պատուեա. Ածաբ. աղ։ ։ *Սոքա չորից տարերք մասունք ըսկզբնական. Եզն. ՟ո՟փ. էբ՟։ ։ *Եկեցի զերծեալ 'ի չար կապանաց տարկածից՝ սկզբնականաց, վերջնոց, և միջնոց։ Զնորայն (զպգամայ) քարեաւէ զսկզբնական օրինազանցութիւն ։ Վասն սկզբնական մեղաց. վասն ներգործական մեղաց. Նար. ։ Հ. ։ Ուխտոր ։

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆՆ. Իշխան. գլուխ. պետ. սկիզբն. *Մովսէս՝ զսկզբնականն ամենայնի կամեր առնուլ և ընդունել (ածատեսութ). Փիլ. լին. ՟ղ. 8 ։

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ. որպէս Սկզբնաւոր. սկըսեալ. *Ած անսկիզբն, և պատճառ սկզբնականաց. Լմբ. հանգ ։

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Ἀρχηγικώτερος. Summi principatus. Առաւել գըլխաւոր. գերագոյն. ծայրագոյն. *Սկզբնականագոյն՝ կենդանական մատակարարութեն զօրութի. Նիւս. կազմ ։

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆԱՊԷՍ. մ. Ἀρχικῶς. Principaliter. Գլխաւորաբար. իշխանաբար. տիրապէս. *Ինքնագոյ... ասեմք սկզբնականապէս և ածապէս և պատճառապէս զմի բոլորից գերագոյն սկիզբն և պատճառ. Դիոն. ածայ ։

ՍԿԶԲՆԱԿԱՊԵԱԼ. կանխաւ 'ի սկըզբանէ անտի կապեալ. *Որք զսկզբնակապեալ հրեշտակսն արձակեն յաւուր գատաստանի յամբարշտացն գատապարտութ. Լմբ. յայտ ։

ՍԿԶԲՆԱԿԵՆԴԱՆ. ա. Ἀρχίζωον. Vitae princeps. Որ ինչ լինի սկիզբն կենդանութե. *Սկզբնակենդան և սկզբնալոյս և երանականն յառաջածութի (երախայից). Դիոն. էկեղ ։

ՍԿԶԲՆԱԿԻՑ. ա. Կցորդ սկզբան. զոյգ 'ի հնութե ընդ այլում. *Որք ոչ լինին ժամանակակից և սկզբնակից իշխանին. Հին ։ե։

ՍԿԶԲՆԱՀԱՅՐ, հօր. գ. Նախահայրն ազամ. հին նահապետ. և Առաջինն յիմիք կարգի. հեղինակ. գտակ. սկզբնապատճառ. նախաշաւիղ. նախկին օրինակ. *Գատուիրանի սկզբնահօրն գաւանութե ։ Ի սկզբնահայրն սկսեալ մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նորա ։ Շիրմի սկզբնահօրն պաշտպան. Նար. ծա. ղ. ղփ ։ *Երրորդ զարունն սկզբնահայր որպէս ազամ։ Զսկզբնահայրն ապաշխարութեց զենովք վերածեաց յերկինս ։ Սկզբնահայրն հաւատոց (աբրահամ)։ Փոխանակ նոյի երկրորդ սկզբնահայր կոչեցաւ քո նորոյ ծնընդեան եկեղեցւոյ. Տօնակ։ Նար. հջ։ Շ. բարձր։ *Սկզբնահայր և նախաշաւիղ սիրոյն ընծայից (ած) ։ Սկզբնահայրդ խոստովանութե անյայտ ծածկութից՝ որդի ած կենդանւոյ ։ Սկզբնահայրն չարեաց սատանայ. Նար. կե. լա. հա ։ *Դևք՝ սկզբնահարք եղեն մեղաց, գործչք չարեաց. Խոսր ։

ՍԿԶԲՆԱՀԱՒ. նոյն ընդ վ. *Ազամ մարդկան ազգի սկզբնահաւ, կամ հաւասկիզբն, կմ հայր. Փիլ. լին. ՟ա. 17։ *Սկըզբնահաւք այնպիսի գառն և ածամարտ ազանգոյ. Սարկ. հանգ ։

ՍԿԶԲՆԱՁԵՒՆ. ա. գ. Նախաձեռնեալ և նախկին հիմնարկութի. *Որ յսկըզբնաձեռն յառաջամատոյցպսյս կերպարան հրաշազարդ իրի հաճեցար լինել. Նար. գանձ էկեղ ։

ՍԿԶԲՆԱՁԵՒԱԳՈՅՆ. ա. Սկզբնագոյն ձևացեալ կամ ձևացուցիչ. հիմն. արմատ. *Եօթներեակն եօթանասներեկին սկզբնաձևագոյն և երիցագոյն է. իսկ եօթանասներեակն քան զեօթներեակն կրսերագոյն է. Փիլ. լին. ՟ա. 77 ։

ՍԿԶԲՆԱՁԻՐ. ա. Նախ տուօղ ձրի, կմ տուեալ. նախապարգև. առաջնապարգև. *Սկզբնաձիր ողորմածութեան՝ բարերարութ, օրհնեալ և երկայնամիտ թագաւոր։ Սկըզբնաձիր օծմանս շնորհի մեծախորհուրդ հրաշազարդութե. Նար. ձը. ղփ։ *Որոյ սկզբնաձիր օծմանս այս շնորհի զօրս զայս ցուցեր մեծի հինգշաբաթուջս. Մաշտ ։

ՍԿԶԲՆԱՄԱՅՐ. մօր. գ. Նախամայրն եւայ. *Տրտմութիւք և հեծութիւք որ յաղագս սկզբնամօրն ։ Բնակեցոյց ուրախամիտ զբերկրեալ սկզբնամայրն յաղագս փրկութե որդւոց նորա. Աշ։ *Սկզբնամօրն պարտեաց, և նախահօրն յանցանաց ։ Զօրէն սկզբնամօրն թուլացելոյ։ Սկզբնամօրն երկանց և ցաւոց լուծիչ (սբ կոյս) ։ Բժշկել զվէրս հարուածոց արգանդի սկզբնամօրն. Սահակ։ կամըրջ։ Գնձ ։ Սարկ. փառաւ ։

Լայնաբար՝ կին ոք նախաշաւիղ յիմիք կարգի. *Գատուեցաւ և կինն պոռնիկ՝ սկըզբնամայրն ապաշխարողաց. Նար. ղ։

ՍԿԶԲՆԱՄԱՐԴ, ոյ. գ. Նախամարդ. ազամ. *Եկն 'ի խնդիր սկզբնամարդոյն ։ Փոխանակ 'ի մահ ընկճեցելոյն սկզբնամարդոյն. Նանայ ։

ՍԿԶԲՆԱՄԵԾԱՐ. ա. Նախամեծար. նախապատիւ. *Սիոնն վերին երկնային՝ սկըզբնամեծար և կանխակառոյց մայրն ազատ մաքրածին. Նար. տառ ։

ՍԿԶԲՆԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Սկզբնաւորիլ. սկսանիլ. *Իբր ոչ առ ծնունդ ամենայն աշխարհ եկն, որ դէպ լինելոյ և սկզբնացելոյ մասանց բաղկացեալ է. Փիլ. Նխ. ա ։

ՍԿԶԲՆԱՆԵՐՀԱԿ. ա. Ի սկզբանէ անտի ներհակեալ. առաջին հակառակորդն՝ սատանայ. *Փախուցանել զգիշերավարն խաւարասէր՝ սկզբնաներհակ բարւոյն ոյ. Նար. լէ ։

ՍԿԶԲՆԱՇԱՒԻՂ. Տ. ՆԱԽԱՇԱՒԻՂ. *Սկզբնաշաւիղ առաջնորդ կենաց (հաւատք)։ Սկզբնաշաւիղ գատուց երջանկաց ։ Իբր ըղպատճառ սկզբնաշաւիղ այսքանեաց բարեաց. Նար. ծ. և կոս ։

ՍԿԶԲՆԱՇՆՈՐՀ. ի, ից. ա. գ. Ἀρχαῖον δῶρον. Priscum vel antiquum donum. Նախկին շնորհեալ կամ շնորհ. *Սկզբնաշնորհ՝ պատիւ, ոչ հնանալով և ծերանալով, այլ նորոգեալ միշտ, և յառօգութե ծաղկեալ. Բրս. պհ. ա ։

Եւ նախկին շնորհօղ այլոց զկանխաւ ընկալեալ շնորհս. *Ընդ առաջնորդացն կենաց, սկզբնաշնորհիցն պատուոյս. Նար. ջբ ։

ՍԿԶԲՆԱՉԱՐ, ի. ա. գ. Ἀρχέκακος. Malorum author. որ և ՆԱԽԱՉԱՐ. Առաջին և գլխաւոր չար. սկիզբն և գլուխ չարեաց. սատանայ, և նմանիք նորա. աւիթ մեղաց. *Ի գէմս այլազգեացն սպառնայ սկզբնաչարին ։ Սողէր շրջէր ընդ տիեզերս սկզբնաչար օձն ։ Սկզբնաչար օձն, և փարաւոն ։ Զնոյն ինքն զսկզբնաչար զդրախտին օձն ։ Սկզբնաչար դևքն և մարդատեայք. Նխ. ես ։ Խոր. հարկա ։ Աշ։ Ցհ. իմ. պաւլ ։ *Զոր սկզբնաչարն նաբուգոդոնոսոր տապալեաց. Լմբ. ատ ։ *Ո՞ զապերախտ ողոքեացէ զօրովայն, զծանր բեռն, զսկզբնաչարն, զանյագ գազանն. Ածաբ. աղ։ *Եւ ոյք պահօքըն մեռուցին՝ զախտս մարմնոյ սկզբնաչարին. Ցհ. որդի ։

ՍԿԶԲՆԱՊԱՏԻՒ. ա. Նախապատիւ. նախամեծար. *Մայր սկզբնապատիւ, լուսարկու գեղապանծ քօղազարդ. Նար. ճծբ ։

ՍԿԶԲՆԱՊԱՏՃԱՌ. ի. գ. Սկզբնական՝ առաջին՝ գլխաւոր պատճառ. *Զամենայն արհամարհիցէ, և զսկզբնապատճառն եղելոց միայն ընտրիցէ. Նար. կա ։

ՍԿԶԲՆԱՊԱՐ. ա. Պարագլուխ. որ ոք կամ որ ինչ լինի սկիզբն պարուց. *Սկըզբնապար նախընթացութե աղէյարմար շութակաց. Նար. ղբ ։

ՍԿԶԲՆԱՊԵՏԱԳՈՅՆ. ա. մ. Ἀρχηγικώτερος, ον. Principalior, ius, praestans, praecipue. Նախկինագոյն. վերագոյն. Նախ քան զամենայն. *Վայելչաբար ուրեմն քան զայլսն ամենայն սկզբնապետագոյն օրհնաբանի ած յանդգրանկագունէ այլոցն իւրոց պարգևաց ։ Միակ, և որք 'ի միակին են, քան զբազումն եկեալ յառաջ թիւս սկզբնապետագոյնք են. Դիոն. ածայ ։

ՍԿԶԲՆԱՊԵՏԱՊԷՍ. մ. Ἀρχηγικῶς. Principaliter. Որպէս նախկին, կանխագոյն, գլխաւորաբար. *Կամ որքան արձակաբար և սկզբնապետապէս գոլ, և յայս նախկինաբար գոյանալ գնեմք. Դիոն. ածայ ։

ՍԿԶԲՆԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀρχικώτερα διακόσμησις. Principalior ordinatio, ordo. Գլխաւոր պետութի. վերագոյն գասակարգութի կամ զարգ երկնայնոց. *Սոս և թագաւորս և տէարս և ածս կոչեն ասացեալքն (սբ գիրք) զորս յիւրաքանչիւրսն սկզբնապետութիւս՝ զարգս. ընդ որոց ձեռն երկրորդքն ած պարգևացն հաղորդեալք. Դիոն. ածայ ։

ՍԿԶԲՆԱՊՏՈՒՂ. գ. Առաջնապտուղ. երախայրիք. *Որք 'ի հեթանոսաց սկզբնապտուղք և առաջինք եղեն մոգքն. Կիւրղ։

ՍԿԶԲՆԱՍԵՐ. ա. } Նախկին սերեալ. ՍԿԶԲՆԱՍԵՐԵԱԼ. } Նախընձիւղ. *Նախնեացն մերձաւորութե խառնից սկզբնասեր բողբոջք. Գրմ. աղէտ ։ *Սարկաւագունք առ 'ի նմանէն և ընդ նմին սկզբնասերեալք ամ սարկաւագակիցք նորին. Գր. տփ. 'ի տօնէ ։

ՍԿԶԲՆԱՍՏԵՂԾ. Տ. ՆԱԽԱՍՏԵՂԾ. *Հայրն իմ սկզբնաստեղծ (ազամ). Նար. ղփ ։

ՍԿԶԲՆԱՏԵՍԻԼ. ա. Ունէր նշանակել՝ նախկին երևեցուցիչ կամ երևեալ օրինակ. այլ որ գրի 'ի Փիլ. ծ. բան. *Եօթներեակն՝ միակին է ընդանեգոյն, և սկզբնատեսիլ մոլորակացն ». ընթերցիր ըստ յն. *Միակին է ընտանեգոյն և սկզբանն, և տեսիլ մոլորակացն » ։

ՍԿԶԲՆԱՏԻՊ, ապի, ից. ա. գ. Ἀρχέτυπος, ον. Archetypus, originalis, le; primigenius, um. Նախատիպ. առաջին գաղափար. բուն և նախկին օրինակ. *Կերպարան սկզբնատպին ։ Նմանեցուք զմեր պատուականութիւս, պատուեսցուք զսկզբնատիպն ։ Որք զկերպարանս գրեն արգեօք և զգիրսդ՝ առ սկզբնատիպն հայելով ։ Այսև պատկերի բնութիւն՝ նմանութի լինել սկըզբնատպին ։ Պատկերն 'ի վեր երթիցէ առ սկզբնատիպն. Ածաբ. ծն. և առ որս. ։ և է։ *Ոգիք մարդկան՝ իմացական բնութի, ձև սկզբնատպին. Եղիշ. հոգ։ Նոյնպէս և Շ. յս օրհն. և հրեշտ ։ Խոր. ա. 1։ Շար։ *Կանխագրելոցն կնիք, սկզբնատիպ թագաւորութեց. Նար. գանձ հոգ։ *Սկզբնատիպ ծննդոց մարդկան՝ նախամայրդ եւայ. Ճ. Գ։ *Սկզբնատիպք սոցա թիւք են ։ Սկզբնատիպ քաջ կենաց ։ Որովք սկզբնատպօք վարելով. Փիլ։ *Եւ յետ պատկերացն յածատեսակ Ճշմարտութի սկզբնատպիցն ։ Սկզբնատպիւքն գեղեցկութիւք զածատեսականութիւս մեր կերպացուցեալ. Դիոն. էկեղ ։

ՍԿԶԲՆԱՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. } Նոյն ընդ
ՍԿԶԲՆԱՏՊՈՒԹԻՒՆ. գ. } վ. τὸ Ἀρχέτυπον, ἀρχετυπία. տես և ՆԱԽԱԳԱՂԱՓԱՐՈՒԹԻՒՆ. *Ոչ եթէ սկզբնատպաւորութիւնն և նախագաղափարութիւն յայտնեալ էր. Նիւս. կազմ։ *Կարողութի է նոքօք նմանել առ աննիւթան սկզբնատպութիւս. Դիոն. էրկն ։

ՍԿԶԲՆԱՐԱՐ. ա. Որ սկիզբն առնէ. սկզբնապատճառ. նախաշաւիղ. հեղինակ. և Եղեալ զառաջինն. *Սկզբնարարն բարեաց յմ. Նար. խէ: *Սկզբնարար կուսից անարատութեան. Նար. կուս:

ՍԿԶԲՆԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Ունօղ զսկիզբն ինչ և զպատճառ. սկսեալ. և Յառաջացեալ. պատճառեալ, կամ անեղապէս ծագեալ. իբրու Προβαίνων, ἐκπορευόμενος. Proveniens, productus, procedens. Զարարածոց ասի. *Եղական է աշխարհս, և սկզբնաւոր: Մի գնիցես անսկիզբն զսկզբնաւորս: Զիարդ քննել կարիցեմք սկզբնաւորք զանսկզբնականն. Նխ. ծն: Վէցօր. ա: Ագաթ:

Եւ յածական զաննեղական անձնէ. *Քեզ միայնոյ՝ սկզբանդ և անսկզբանդ (հօր), ընդ սկզբանդ (որդւոյ), և սկզբնաւորիդ սկզբանց (հոգւոյդ սրբոյ). Նար. խբ:

ՍԿԶԲՆԱՒՈՐ. որպէս Ἀρχαῖος. Principalis. Սկզբնական. գլխաւոր. նախկին. սկիզբն. *Յերկուց յայսցանէ երիցութիւն պատուեալ է սկզբնաւորն և առաջինն. և երկրորդին՝ որ զհետն գայ. Փիլ. լին. գ. 56: *Սկզբնաւոր ողբերգութեան այսր աղբերանց զհաստատոյն չլինուած կառուցին: Նայեցեալ 'ի սկզբնաւորն իմ եղելութիւն: Լեր ընդ առաջ քո ողորմութեամբդ 'ի սկզբնաւորս ապաւինութեան: Ի սկզբնաւորին նախաձայնեալ սաղմոսիս մինչև 'ի լրումն աւարտման բանիս: Զեռնեղեց սկզբնաւոր անհամբուրելի. Նար:

ՍԿԶԲՆԱՒՈՐԱԳՈՅՆ. ա. Ἀρχεκώτατος. Primus, principalior, antiquus. Սկզբնագոյն. սկզբնականագոյն. նախկինագոյն. *Կերպարան է սա սկզբնաւորագունի կնքոյն. և է սա բան այ. Փիլ. լին. ա. 4: *Առ 'ի սրբազնագործութիւն ածայնոցն պատուիրանաց սկզբնաւորագոյն յառաջնանապարհ է (մկրտութիւն). Դիոն. եկեղ: *Սկզբնաւորագոյն էր պատուիրանն, և մեզ ժամանակակից. Անյաղ. պատ. ճ: *Եւ է սա սկզբնաւորագոյն մեղք. Գր. հր:

ՍԿԶԲՆԱՒՈՐԱԿԱՆ. ի. աց. ա. Ἀρχηγικός. Inchoans. Սկսանողական. որ ինչ հայի 'ի սկզբնաւորութիւն. *Սկզբնաւորական և կատարողական և շարունական պահպանութիւն. Դիոն. ածայ: *Որպէս երբեմն յայլ ընթերցուածի՝ որ 'ի սկզբնաւորականացն կարգի. Նար. լէ:

ՍԿԶԲՆԱՒՈՐԵՄ, եցի. չ. Ἄρχομαι. Inchoo. Սկիզբն առնել. սկսանել. նախ զառաջինն առնել ինչ. կր. լինել. *Անդուստ և զհիմնարկութիւն նոր եկեղեցւոյ սկզբնաւորեցին. Սհկ. կթ. արձա: *Սկզբնաւորեաց զբանն (վարդապետութեան 'ի լերինն). Խոսր. պտրգ: *Զոր նախ քան զյաւիտեանս սկզբնաւորեաց, և 'ի լրման ժամանակի կատարեաց: Այնուհետև սկզբնաւորէր 'ի վարուցն յառաջատութիւն. Սհկ. ե. և 'ի մբ: *Արժան է հաստատուն հիմամբք սկզբնաւորել, զի մի 'ի փորձութեանց անկանիցին. Մխ. առկ: *Սկզբնաւորեա 'ի մեզ զորբութեան քո զերկինս. Գնձ: *Աւետիս քեզ մարիամ, զոր գաբրիէլ սկզբնաւորեաց. Տաղ: *Միաշաբաթի է սկիզբն լինելութեան, զի անդուստ սկզբնաւորեալ երկնի և երկրի. Մաշտ: *Շնորհեա կատարել զսկզբնաւորեալ մատեան մաղթանաց. Նար. ճ: *Անսկիզբն բանն յանսկզբնականն 'ի հօրէ, և սկզբնաւորեալ 'ի կուսէն մարմնոյ զգեցմամբ: Անսկզբանն սկզբնաւորիլ, անժամանակին սկսանիլ. Շար: Սհկ. ե:

ՍԿԶԲՆԵՂԱԳՈՅՆ. ա. Ἀρχεγονώτερος. Antiquior, praeexistens. Ի սկզբանէ անտի գոյացօր. նախագոյական. սկզբնաւորագոյն. հնագոյն. նախկին. գլխաւոր. *Զ'էն էապէս (պաշտել), որ և քան զբարին առաւելագոյն է, և քան զմին լուսաւորագոյն է և պարզագոյն, և քան զմիայնակն սկզբնեղագոյն. Փիլ. քեռակ: *Անցելոյ ժամանակին սկզբնեղագոյնքն պատշաճին. Երզն. քեր: *Բուռն հարջիք զսկզբնեղագոյնն բանէ հաւատոց. Լմբ. հանգ:

ՍԿԶԲՆԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀρχαιογονία. Antiqua origo. Նախկին եղանութիւն կամ գոյաւորութիւն, լինելութիւն, ծնունդ. *Երկիւղ ասեն ոչ է 'ի սկզբնեղուն բնաւորեալ: Նա բանաւորութեանն ոչ ապաքէն ընդ սկզբնեղութեան առընթեր է 'ի մարդումն. Թէոդոր. ծայրագ:

ՍԿԶԲՆԵՄ. կամ ՍԿԶԲՆԻՄ. Սկզբնանալ. սկսանել. սկզբնաւորել. *Մովսէս գրուագեաց զժամանակս երկրակեաց կենաց մարդկան 'ի նախնոյն մերոյ սկզբնեալ. Ածբ. ա. 1: *Եկից (գիրքն) սկզբնեալ՝ զծննդոցն մովսեսի պատմէ. Տօնակ: *Ողբոց մատենի սկզբնեցելոյ յանուն քո բարձրեալ. Նար. գ:

Ի ՍԿԶԲՆՈՒՍՏ. Տ. ՍԿԻԶԲՆ, ԱՆ:

ՍԿԶԲՈՒՄՆ, բման. մանաւանդ յոքն. Սկզբմունք, մանց. գ. Ἀρχή. Principium. Սկսանելն. սկսումն. սկիզբն. և Իշխանութիւն. ըստ համաձայնութեան յն. *Եւս յայտնագոյն վերայայսէ, և ուսուցանէ սկզբմամբ թղթոյն. Կոչրզ: *Ամենայն ժամանակ յերիս բաժանի սկզբմունս, յանցեալն և 'ի ներկայն և յապառնին. Լծ. ածաբ: *Ամենայնին (աշխարհի) սկզբմունքն՝ ծայրքն են, երկիր և երկին: Հանճարոյ սկզբմունս ած շնորհեաց. Փիլ. լին. բ. 18. և լիա: *Որ և սկզբմունք ամենայն էից, գոլոյն հայրորդին. և են, և սկզբմունք են, և յառաջագոյն են. Դիոն. ածայ: *Որ և զմարտակութեան ընդ անօրէնս հրէից՝ սկզբմունք գրոցդ ցուցանէ. Ճ. Ա: *Սկզբմունս առաջարկութեան. Մագ. կա: *Սկզբմունք և պատճառք են այլոց ախտիցն. Բրս. մրկ: *Զինչ են սկզբմունք ծննդեանն, հոգին սբ, և զօրութիւն բարձրելոյն հովանաւորելով. Բրս. ծն: *Զած անուանելով իբրու զիշխող ամենայն սկզբման (այսինքն իշխանութեան). Պղատ. օրէն. ղ:

ՍԿԻ. սկւոյ կամ սկոյ, կեաց. և ՍԿԻՀ. սկհոյ, ոց. գ. Σκύφος, κύλιξ, κόνδη, σπονδεῖον. Scyphus, calix, poculum, libatorium. Սկահ. ըմպանակ. բաժակ. նուիրանոց. ճաշակ. գասաւ. գաւաթ, թաս, ճամ. *Մատուցանեն սկիով (կամ սկեով) եղ և խառն խառնագոյն ջերմոյն. Մագ. իը: *Զսկիհն իմ արծաթի դիջիք յամանի կրտսերոյն: Ընդէր գողացայք զսկիհն արծաթի: Զսկիհսն և ըղթասյուն. Ծն. խդ. 2. 5: ա. Թ. ա. 23:

Մանաւանդ բաժակ 'ի պէտս սբ խորհրդոյ պատարագի. *Օրհնութիւն սկոյ և մաղզմայի: Եւ 'ի սկիհն ասէ. օրհնեա զբաժակ խորհրդական քո նուիրացն. Մաշտ: *Ի սկոյն ծածկոցն. Կանոն: *Ած մեր սկեաց և մաղզմեաց ոսկեաց ոչ ունի պէտս. Սոկր. է. 20: *Զմաղզմայն և զսկիհն. Լմբ. պտրգ: *Զսկիհն կալցես 'ի ձեռին քում 'ի ժամ հաղորդութեան. Վրք հց. ծղ: *Արարից երկուս սկիս արծաթիս: Արա ինձ երկուս սկիհս նման միմեանց: Տաց նմա զսկիհն զգրեալն յանուն իմ: Եւ եդաւ սկիհն սբյն 'ի սպաս տեառն իբրեանց. Ճ. Բ: *Կամէի սրբել զսկիհն սրբութեան. Ոսկիփոր:

ՍԿԻԶԲՆ, սկզբան կամ ըսկզբան, ամբ. սկզբունք. բանց, բամբք. գ. Ἀρχή. (լծ. առաջ. արչ. նախ.) Initium, principium. գրի և Իսկիզբն, իսկզբան եւն, զոր տեսցես. Սկսումն. առաջին ծագն ամենայն իրաց. աղբիւր. արմատ. հիմն. գլուխ. նախկին տեղին և ժամանակ. (որում հակադրի կատարած). աչխ. օրիճին, էվվէլ, իպթիտա, պաշ, ռէշ, րէս, նաախուստ. *Ի սկզբանէ արար ած զերկին և զերկիր: Եւ եղև սկիզբն թագաւորութեան նորա բաբելոն: Դու զօրութիւն իմ և սկիզբն որդւոց իմոց: Ամիս այս եղիցի ձեզ սկիզբն ամսոց: Սկիզբն աւետարանին: Ես եմ սկիզբն և կատարած, առաջին և վերջին: Ի սկզբանէ աշխարհի. եւն: *Ըստ ասել 'ի ներ ողորմեա, խնդրուածք են խորհրդականք, սկզբամբ և միջոցաւ և աւարտմամբ ողորմութեան նորա ծնուցեալ առ մեզ. Ցց. խն. եկեղ: *Ամենայն ուրեք սկիզբն և առաջքն դժուարինք են. և թէ սկիզբն առնիցեմք, ամենայն ինչ հարթ և դիւրին լինիցին: Ոչ եթէ սկիզբն միայն պիտոյ է պայծառագոյն, այլ և կատարածն ևս առաւել լուսաւորագոյն: Որ զառաքինութեան կատարումն ընդ սկզբանն ոչ միաբանեն, եղծանեն և կորուսանեն զամենայն. Ոսկ. եբր: *Ոչ, եթէ գժուարինս առ սկզբանն լուիցէ, երկնչել պարտ է. Պղատ. օրէն. ճ: *Բուռն հարցուք զգրոց զսկզբանէ. Իսիդոր: *Գովեալ յսկզբանցն յաւիտենից, և յարգի ծնելոյս. Նար. ծէ: *Իսկզբանցն յիսկզբանցն. Պիտ: *Յիսկզբանց անտի մինչև յգալուստն քո: Յիսկզբանցն և այսր. Յճխ. ծգ: Խոր. բ. 89: *Ոչ թիւրի յիւր սկզբնէն և 'ի վախճանէն. Ի գիրս առաք: *Սկսեալք 'ի հօրէ 'ի միոյ սկզբնէ, և այն յանսկզբնէ. Վրհր. եւրոպ. որ հայի 'ի յաջորդ նշ:

ՍԿԻԶԲՆ. որպէս Պատճառ պատճառող. *Սկիզբն է որդւոյ հայր իբրև զպատճառ. ապա եթէ 'ի ժամանակէ իմացիս զսկիզբն, և (որդի) անսկիզբն զի ոչ սկիզբն առնու ժամանակաւ՝ ժամանակաց տէրն. Առ տղ. է: *Դու միայն սկիզբն բարեաց: Սկիզբն ամենայնի, և յամենայնի: Դու սկիզբն և լրումն ամենայնի. և այլն. Նար: *Ամենայնի սկիզբն ես եմ. Կրթղ. ոփ: *Ունիս լեր (կոյս) անսկզբանն սկիզբն, և արարչին ժամանակաց ժամանակ. Գնձ: *Սկիզբն և առաջնորդ չարեաց այրդ այդ եղև. Եղիշ. է:

ՍԿԻԶԲՆ. Պատճառ պատճառեալ առ 'ի ներքս անսկզբնաբար և անեղապէս. ծագեալ. սկզբնաւոր. *Զի թէպէտ սուղ է որդի, վասն զի սկիզբն (այսինքն է 'ի հօրէ), նոյն փառօք, վասն զի պատճառ է հոգւոյ եղողութեան: Հոգին սբ սուղ և հարուստ. զի թէպէտ և էն սկզբունք՝ վասն ընդ պատճառաւ, այլ և անսկզբունք, վասն ոչ ընդ ժամանակաւ: Ով 'ի սկզբանցն և յանսկզբանցն երևեցուցաք: Զսկզբունս և զանսկզբունս, զզգալիս և զիմանալիս. Քեր. փերթ:

ՍԿԻԶԲՆ. Προοίμιον. Prooemium. Յառաջաբան, նախադրութիւնք գրոց և բանից. *Եւ արդ տես 'ի սկզբանս իսկ աւետարանին, մեծաց այսր և անդր հարկանէ զմիտս: Ահաւասիկ երեք ճառք, և զսկզբանս բանս ոչ ևս կարացաք լուծանել. Ոսկ. մ. ա. 1. և 3: *Անգէն 'ի սկզբանն կանգնէ զնա. եւն. Ոսկ. բ. փիլ. ասէ:

ՍԿԻԶԲՆ ԱՌՆԵՄ, կամ ԱՌՆՈՒՄ, կամ ՈՒՆԻՄ, կալայ. Տ. ՍԿՍԱՆԻՄ. Ἀρχὴν λαμβάνω, և այլն. *Սկիզբն արարեալ յամացն աշխարհակալ արքայի. Եղիշ. ա: *Որ սկիզբն առ խօսելոյ 'ի տեառնէ. Եբր. բ. 3: *Սկիզբն կալայ խօսել ընդ քեզ. Նար. տ:

Ի ՍԿԶԲԱՆԷ. Երբեմն է մակբայ և 'ի յն. Ἀπ' ἀρχῆς, ἀπαρχῆς, καταρχάς. A principio, pridem, antiquitus. և երբեմն որպէս հոլով ներգոյական, ἐν ἀρχῇ, in principio. Անդստին 'ի սկսմանէ. 'ի վաղուց. յաւուրցն առաջնոց, կամ 'ի յաւիտենից. 'ի սկզբան անդ. նախ զառաջինն. 'ի բնէ. *Զժողովուրդ քո՝ զոր ստացար 'ի սկզբանէ: Խօսեցայց զառակս 'ի սկզբանէ: Ի սկզբանէ

տէր զհիմունս երկրի հաստատեցեր։ Ի սկզբանէ ծանեայ. և այլն։ կամ *Ի սկզբանէ էր բանն. (որ 'ի ՃՃ. թարգմանի, 'ի սկզբանն էր)։ Ի սկզբանէ արար ած. և այլն։

Ի ՍԿԶԲՆՈՒՍՏ. մ. Նոյն ընդ վ. որպէս յն. Ἀρχῆθεν. Ab initio, a principio. *Մարդկային բնութեն 'ի սկզբնուստ յածայնոցն բարուց անմառաւոր սահեալ. Դիոն. Էկեղ։ *Որպէս 'ի սկզբնուստ ած 'ի հասարակ մարդոյն՝ սահեալ և արար (զնա) առանց մեղաց։ Ոչ 'ի նմա 'ի սկզբնուստ գործեաց բանաւորկուն զմեղս, այլ 'ի բանականի և յիմանալի բնութէ մարդոյ 'ի սկզբնուստ գործեաց բանաւորկուն զմեղսն. ԱԲ. Ղ։

ՍԿԻԶՄՆ. գ. Իբր Սկիսմն կմ սկզբունն. սկիզբն. *Զեզ ամխա այս սկիզմն։ Սկիզմն առնէ փոխատեան։ Սկիզմն ամենեցունց գոյացուցանեն զթիւ. Փիլ. Էլ. ա. 1։ Ե. 23. 33։

ՍԿԻՀ. Տ. ՍԿԻ։

ՍԿԻՄ. Տ. ՍԿԵՄ, և ՍԿԻՄ։

ՍԿԻՊՏՈՍ. գ. Բառ յն. սքիպտօս, սքիպօն. լծ. ընդ հյ. ցուպ. Σκήπτος, σκήπων. Scipio, fulmen. Գաւազանաձև շանթ արձակեալ յօդոյ յերկիր. *Իւրաքանչիւր 'ի տացունց յերկիր հասանելով սկիպտոս անուանի. Արիստ. Ծ։

ՍԿԻՍՄՆ, սկսման. գ. Իբր Սկսումն. սկիզբն. որ և ՍԿԻԶՄՆ. *Սկիսմն հարկ է լուսաւորութեանցն տալ. և նորոգել դարձեալ 'ի սկսմանէ։ Սկիզբն, և մէջն. սկիսմն, զի և այլն։ Զառաջինն այսպիսի պատարագացն սկիսմն եղև։ Սա է սկիսմն և ծնունդ պատերազմաց։ Որ մարդկանն է, սկիսմն ունելով զնախնիս. իսկ որ յոգւոցն, սկիսմն ունի զիմաստութիւն. Փիլ. Էլ. ա. Ե։

ՍԿԻՏԻԱ. Տ. ՍԿԵՏԱ։

ՍԿՆԴԵԱԼ. Բառ անյայտ. իբրու Գլնդեալ, գնտացեալ, կամ կնքեալ. *Գրեցին երիս արս ընտրեալս յինքեանց. և թուղթ մի զքն անուն. և եդին 'ի մէջ սկընդեալ մոմոյ, և ծածկեցին. Հ. արր. ԻԱ։

ՍԿՆԴԻԿ. } դկի, կաց. գ. Կարծի 'ի
ՍԿՆԴՈՒԿ, } բառէս Սկունդ. որպէս փոքրիկ շուն. այլ վարի որպէս կին այրի. կմ Ամուլ՝ թողեալ լքեալ յառնէ. ըստ յն. ամայի. ἡ ἔρημος, deserta. եբր. շքմք. ռմկ. Էշէօէ ֆէօծ. Էխօղըէն փխօշխօշ. *Ուրախ լեր ամուլ... զի բազում են որդիք սկնդկիդ առաւել քան զարամբւոյն. Ես. ԾԴ. 1։ Գաղ. Դ. 27։ *Ո՞վ իցէ ամուլ սկնդիկ. հեթանոսաց եկեղեցի. Ոսկ. Գղ։ *Անժառանգ էի, սկնդուկ և այրի, անծին, ամուլ։ Զքնուն սկնդուկ որովայնին (սառայի) եղյծ. Ոսկ. Ես։ *Եկեղեցի փառաւորեացի բազմորդութբ, որ ամուլն էր և սկընդուկ (լս. այրի)։ Բազում են որդիք այրւոյդ, զի այս է սկընդուկն. Գէ. Ես։ *Հերքըն ճողեալ՝ որպէս կընդկին, սախնըք ցամաք զերդ ըսկընդկին. Ոսող. ողբ։ *Աուրթ բերկրանաց և պատճառ կենդանութե սկնդուկ և ամուլ աշխարհիս. Վրդն. Լս։ *Սկընդուկ, սկընդկիդ. միաւոր սափ. Արիստոտ. Գրչ։ *Սկնդուկս կոչել զհամբաւեալսն իբրև զյուշկապարիկս. (զբնակեալս յամայսն). Մխիթարէն. Խւ։ *Առաջի մեծամեծաց իմոց յանդիմանեաց զիս իբրև սկնդուկ մի. Բուզ։

ՍԿՈՒՆԴ, սկնդի, դաց. գ. Շուն. և փոքրիկ շուն. պ. սէկ. սէկչէ. թ. քէօբէք, քէօբէճիք, էնիկ, քէլպ, քիւչիւք. իգ. գանճըգ. *Զիա՞րդ սկունդն այն առ առիւծ համարձակիւր. Մագ. ԾԷ։ *Սարգսի սրբութն առելով կախարդի՝ էշ և սկունդ ունողի. Շ. Բղբ։

ՍԿՈՒՌ. Բառ անյայտ. որպէս Սակուռ, սակր. և կամ Սակրաւոր. (ըստ Լէհ. սիկարեան.) *Մարդկան իշխանաց գործիք են տանջանաց, պէսպէս մեքենայք. և մարգիկք, սղոցաւորք, և սկուռք. Շիր։

ՍԿՈՒՏԵՂ, կմ ՍԿՏԵՂ. (ուղղ. և սեռ.) կամ սեռ." սկուտեղի, սկտեղի, եղք. կամ եղամբ, եղաց, եղքք կամ եղօք. գ. լծ. յն. և լտ. Σκυτάλη. Scutella. πύναξ (պնակ), discus. Պնակ 'ի ձև վահանի. սկաւառակ. ափսէ. մաղղմայ. Բաղաջ, Բէճէն. *Տո՛ւր ինձ աստ այսր 'ի վերայ սկտեղ զգլուխն յովհաննու մկրտչի, և բերաւ գլուխն նորա սկտեղբ. Մտթ. ԺԴ. 8. 11։ Մրկ. Զ. 25. 28։ *Սկուտեղ արծաթի, և 'ի վերայ սկուտեղն կայր նափորտ. և կային շուրջ զծնօտիւք սկուտեղն անթիւ բազմութիւք։ Եդեալ 'ի վերայ սկուտեղին։ Ի վերայ արծաթի սկուտեղն. Փարպ։ *Վասն ձևոյ երկրիս ոմանք ասացին, թէ որպէս սկուտեղ է. և այլք՝ թէ բոլոր որպէս պտուղ. Տօնակ։ *Ձևացեալ է իբր սկուտեղ. Շիր։ *Անձեռոց մատուցանել, կամ սկուտեղ առաջի դնել. Ցհ. ԿԲ։ *Զոր բարձեալ տարան, սկուտեղամբ տուան. Գնձ։ *Ի բաց եդեալ յիւրմէ զսկուտեղն՝ ընթացաւ 'ի դուռն։ Խորովէր զնա 'ի տապակ, և եդ 'ի սկըտեղն. Վրք հց. ԾԴ. Ի։ *Որպէս խաղող յայգւոջ վայելչական, և ելեալ 'ի սկուտեղս (կամ 'ի սկըտեղս) թագաւորին քնի. Նար. Եր։ *Սկուտեղըք ոսկեղինօք և արծաթեղինօք. Մաշտ. Ջահ։ *Ո՛վ խակուէն, յորում սկտեղ ուտէր զմին, 'ի նմա զգլուխ առդներ. Բոէհղ. յհ. Ղ։ *Զեռան առաջի նոցա սուրբ սկտեղք. Եղիշ. Է։ *Ծաղկական սկտեղըն իբր զինու վարեցաւ. Խոր. Ե. 60։ *Ծաղիկք լինին, զի 'ի սկտեղս պատուական թագաւորին հլանիցեն. Ագաթ։ *Ընծայեցի քեզ սուրբ նշան 'ի սկտեղս խանթից զտառագծական արտագրութիւն. Թէոդոր. Խչ։ *Զարծաթեղէն սկտեղն եա։ Ա՛ռ սկտեղն արծաթի, և տա՛ր ընդ քեզ յարքունիսն։ Տալ ինձ սկտեղբ այսու զգլուխն յովհաննու. Ճ. Բ։

Եւ իբրև Սկաւառակ արեգական. *Զայն որ կիզուն բնութի՝ 'ի ներքս 'ի սկտեղն արգել, սակայն ճառագայթքն արուեստագիտին այ անբոլորելի սկուտեղն լցեալ բոլորեն շուրջ զաշխարհաւ. Փիլ. յոք։

ՍԿՌԵԼ. ն. Խեղդել, հեղձուցանել, կամ ոլորել. *Զխեղեն ձեռօք և խեղդամասն սկռեալն լուռ եղէց. Սարկ. հանգ։ (Իսկ ռմկ. սըքմէք, որ և խօշուծ էթմէք, է բարկ կմ խիստ եփել զհաց. և զայլ իրս։)

ՍԿՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սկսեալ ինչ. սկըզբնաւոր. *Բոլորն սոցունց եղականք են, և եղականքս՝ սկսական. և ամենայն եղեալ և սկսեալ՝ յաւմեմնէ վեհագունէ և յանսկզբնէ գոյացեալ լինի. Բրս. Մրկ։

ՍԿՍԱՆԻՄ, սայ, սիր, սեալ. հ. Ἄρχομαι. Incipio, coepi, inchoo, initium facio, duco. որ և ՍԿՍՆՈՒԼ, ՍԿԶԲՆԵԼ, ՍԿԸԶԲՆԱՒՈՐԵԼ, իլ. Ձեռն 'ի գործ առնել. առաջին լինել 'ի գործել կամ ասել. պաշլամագ, պիզ, պաշլամագ. *Սկսաւ մարդիկն բազմանալ։ Ցայսմհետէ սկսաւ քարոզել յն։ Եւարդ սկսիր օրհնել զտուն ծառայի քո։ Տո՛ւր նոցա վարձս՝ սկսեալ 'ի յետնոցն մինչև ցառաջինսն։ Ուսուցանէ ընդ ամենայն հրէաստան՝ սկսեալ 'ի գալիլեէ մինչև ցայսր. և այլն։ *Բնաւ ոչ սկսայ զկրօնաւորութի։ Սկսիր յառաջնմէն, և էջ յերկրորդն, և հա՛ս յերրորդ օդդ։ Սկսիր այսուհետև յիշել զմարդիկ ողորմութբ. Վրք հց. ԾԷ։ Եղնիկ։ Լմբ. պտրգ։ *Արդ թէ ուստի՞ սկսաւ, ասասցուք. Շ. ընդհանր։ Իսկ Լծ. ամծաք. *Սկսեացին բուռն հարկանել"․ է առաւել ռմկ. իբր սկսցին։

ՍԿՍԱՆՈՒԼ. Նոյն ընդ վ. Ἄρξεσθαι. Incipere. *Ցօժարանալ արդ պարտ է, եթէ հանդերձեալ եմք ըստ յեղանակէ սկսանել. Պղատ. փիլ։

ՍԿՍՄՆԱԳՈՅՆ. Տ. ՍԿԶԲՆԱԳՈՅՆ։ Փիլ. Էլ։

ՍԿՍՄՆԱԿԱՆ. Տ. ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ. *Այս է առաջնորդագոյն, և սկսմնական, որով երկին և երկիր և ամենայն աշխարհ վարի։ Առաջին հրահանգացն և սկսմնականացն թևակոխութիք. Փիլ. Էլ. Ե. 13։ Սարկ. ՔՀ։

ՍԿՍՄՆԱՏԻՊ. Տ. ՍԿԶԲՆԱՏԻՊ. ա. *Ցոյց սկսմնատիպ իցէ ազգն այնոցիկ՝ որոց պարտն է որպէս կատարել։ Առակէ 'ի ձեռն օրինակին զանմարմին երկինն՝ ցոյց սկսմնատիպ զգայնոյն. Փիլ. Էլ. ա. 10։ Ե. 83։

ՍԿՍՆԱԿ, ի, աց. ա. գ. Սկսանող. նորամուտ կամ նորընծայ 'ի կրօնաւորութեն. *Յաղագս համեստութե սկսնակաց, և յաղագս կամեցողացն բնակել 'ի հաւատար կենցաղումս (վանաց). Վրք հց. Յ։

ՍԿՍՆՈՒՄ, սկսայ. Տ. ՍԿՍԱՆԻՄ. *Սկսնու այնուհետև և զառաւելն անցուցանել. Ագաթ։ *Սկսնու, և կատարէ և կնքէ զաղօթս իւր, և սիրտ նորա ոչ զգայ՝ զոր ինչ ասացին շրթունք նորա. Մծբ. ԺԲ։

ՍԿՍՈՂ. Որպէս Սկսանող. որ սկիզբն առնէ. պաշլայան. *Ինքեամբ առանձինն սկսող կատարելագունիցն եղեալ։ Սկսող փոխանորդելով 'ի նախատեղծէն՝ երկրորդ ազգիս նահապետն նոյ. Պիտ։ *Զի և ոչ գործ ամենայն և արուեստ 'ի միոջէ սկսողէ աւարտեալ կատարեցաւ 'ի սկզբանէ, այլ 'ի բազմաց. Մխ. Տփ։

ՍԿՍՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Ἀρχή. Principium, origo. Սկսումն. սկիզբն. ծագումն. ծագ առաջին. պաշլանկըճ. *Յայժմ սկըսուածոյ՝ որ ունի կատարումն։ Սկիզբն ճանապարհի ոչ ճանապարհ է, և ոչ սկսուած տանն՝ տուն. Վէցօր. Ա։ *Բէն տառ չէ բանի սկըսուած, այլ ակամայ բռնազբօսած. Շ. այբուբ։

ՍԿՍՈՒՄՆ, սման. գ. Ἀρχή. Principium, initium, inchoatio. Սկսանելն. սկիսմն. սկսուած. սկիզբն. պաշլայըշ. իպթիտա. *Սկիզբն արար քարոզել զսկսումն առաջնորդութե նորա, որ 'ի ձեռն մարմնոյն էր. Եփր. համբ։ *Անդէն 'ի սկսման ծննդեանն։ Յաղագս սկսմանցն տարրոյն հակառակաձայնեն՝ սկըսմունս հակառակ դնելով. Փիլ. Էլ։ *Դատն է 'ի սկսմանն առաքինութին, և ապա քաղցր. Նար. Եր։ *Վախճանիւ և սկսմամբ պարունակին. Սարկ. հանգ։ *Այդ սկսմունք են և նախերգանք առ զանազանութի պատահիցն՝ որ կան առաջի քո. Ճ. Ա։ *Ի սկսմանէ արար ած զերկին և զերկիր. Վրդն. պտմ։ *Հիմն սկսման բանակիս աւետեաց. Երզն. Ճ. խորան։

ՍԿՏԵՂ. Տ. ՍԿՈՒՏԵՂ։

ՍՀԱԿ. գ. Բառ անստոյգ. որպէս Աշտարակ. բուրգն. *Այգի և սհակ և գուբ. Ոսկ. Ես. հանմաոփէալ։

ՍՂԱԲԱՐ. մ. Κατὰ μικρὸν. Paulatim. որ և ՍՂԱԿԻ. Առ սակաւ սակաւ. յետ սուղ ժամանակի. *Որք 'ի ժանդախտէ մնասք ժամանակաւ լինին մարդկան, սղաբար յօգոյդ յինքենէ ապականութի ընդունին 'ի մարմինսն. Բրս. որէէ։ *Զայն լինին սղաբար գալարուոյ ընձիւղումն. Պիտ։

ՍՂԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Λεπτότερος. Tenuior. ὀλίγος, exiguus. βραδύτερος, tardior, segnior. Կարի սուղ. գոյզն. սակաւագոյն. համառօտագոյն. *Կերակրոց պէտք են սղագունից և թեթևագունից վասն հիւանդութե. Բրս. հց։ *Ի սղագոյն մասին զհիւանդութիւն կացուցանէ. Բրս. Ճր։ *Կեսք

'ի նոցանէ սղագոյն հատանեն կրծութն, և կէսք ատամնեացն խսկ ոչ. Գէոպ. *Բժշկել ոչ սղագունիւ աշխատութ. զախտացեալ և զվիրաւոր ոգիս. Սարկ. քհ. *Եթէ սղագունիցն հանգիստին բանից, զերկայնն և զբազմաբանն 'ի գովութիւն աւանդեն. Սարգ. յոհ. *Լուր, երագն՝ սուր, սղագոյնն՝ ծանրագոյն... ներհական նորին՝ խոշորագոյն. Պղատ. փիլ:

ՍՂԱԿԱՆ. Տ. ՍՈՒՂ. *Դուն ինչ սղական բանիւք արտայայտեալ հրատարակեցից. Թէոդոր. խչ:

ՍՂԱԿԻ. Տ. ՍՂԱԲԱՐ. *Քաղցեալքն և ծարաւիքն ածգունիւն, և պակասին առ 'ի նոցանէն ուժեղութեանն սղակի. Թէոդոր. մայրագ:

ՍՂԱՁԱՅՆ, ի,ից. ա. Որոյ սուղ և նուազ է ձայն. որպէս և կիսաձայն. *Են որ անձայնք են, և են որ սղաձայնք. Ոսկեփոր:

ՍՂԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Նուազութիւն կամ նրբութիւն ձայնի. *Եցոյց զսղաձայնութիւն երիցն. Մագ. և Երզն. քեր:

ՍՂԱՄԱՆԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Βραχυχρονιώτερος. Եղեալն 'ի կարի սուղ ժամանակի. կամ աւելող ընդ սուղ ժամանակ. *Յոգնաժամանակագոյն և յուսի, եթէ սղամանակագոյն և վէհ գործիցեն զսէրս. Պղատ. փիլ.

ՍՂԱՆԱՄ. ացայ. չ. որ և ՍՂԻԼ. Սուղ լինել. նրբանալ. կարճիլ. բարակ կամ նուազ գտանիլ. *Սուղդ և սղացեալ ասի: Սուղ է այբն, և ըստ երկամանակի սղանայ 'ի անուղղոյ. յորժամ ասի, և սղացելոյ վերաբերին երկու բաղաձայնք. Երզն. քեր:

ՍՂԱՆԿՆ. սղանկան կամ սղընկան. գ. 'Αριστολοχία. Herba puerperis opitulans. գրի և ՍՂԱՆԳՆ. ռմկ. ողանկ, կամ ողնկան. Բոյս և ծաղիկ ծանրահոտ՝ գեղթամբ ընդդէմ թունից օձի, և նպաստաւորաց ծննդականաց. զէրաւէնտ. ռմկ. ղըրաւնդ. զէրաւէնտ թաւիլ երկայն ղըրաւնդ: Գաղիան: Բժշկրն:

ՍՂԱՊԷՍ. մ. Σπανῶς. Raro. Դուն ուրեք. ուէյրէկ. *Երկակի անտեսալք լինին (յաւելմունս և յարևելս). և սղապէս հիւսիսայինք և հարաւայինք. Աշխարհ. Ց:

ՍՂԱՎԱՃԱՌ. ա. (առաւել ռմկ.) Որ թանկագին քան զարժանն վաճառէ. սուղ ծախող. բահալը սաթան. *Վայ որ սղավաճառ են, և մեղանչէ 'ի չափս և 'ի կշիռս. Ոսկեփոր:

ՍՂԱՏՈՒՂ. ա. Բառ անյայտ. որպէս Ըղաշխուք կամ շղաշատեաւք զարդարեալ. *Ընկողինք մեծատանց գահոյք երիզապատք, սղատուղք, պատուականք. Մծբ. ծի:

ՍՂԱՐ, ի կամ ոյ. գ. Բառ ռմկ. որ և ՍԽԱՐ. Պաշարումն. անձկութիւն. նեղութիւն. սըգըր, մուհասըրէ. *Ձիս 'ի պաշարումն և 'ի սղար ածին (կամ արկին). Բրս. մրկ: *Ի սղարին կերան զնոր և զանդամս անասունս, հարկեալ 'ի կատարածի բոցոյ ովկորրին. Վրդն. պտմ: *Ամենայն ներհականքն արհացեալ, և ըզղըղայր բերդին պնդեալ. Վահր. ոփ: *Արար ժողով 'ի վերայ արտաքոյ քաղաքին, և մեծաւ սղարով նստաւ 'ի վերայ նորա. Ուռհ:

ՍՂԱՐԵԼ. ն. որ և ՍԽԱՐԵԼ. Պաշարել. նեղ արկանել. մուհասէրէ էթմէք. *Սղարեալն նեղի 'ի թշնամեաց իւրոց: Օտար թըշնամիք արտաքոյ սղարելով զքաղաքս՝ ոչ յաղթեն դիւրաւ. Բրս. մրկ: *Զխշխանութիւնն մինչ կալեալ. և ըզլամբրոն յոյժ սղարեալ. Վահր. ոփ: *Սխարեալ ունէր զքաղաքացն 'ի պահեստի. Ուռհ:

ՍՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. որ և ՍՂԵԼ. 'Ελαττόω. Diminuo. λεπτόω, attenuo. Տալ սղանալ. նուազեցուցանել. անկարացուցանել. կարճել. *Ի աւուրն բազմանայ քան 'ի սղացուցանելն. Տօնակ: *Վասնզի ոչ սակաւ՝ զմեծաբանութիւն սղացուցանել. Բրս. փոքր:

*Յորժամ կամի սղացուցանել ըստ այսմ օրինակի զվանկն ձայնաւորի...փոխէ զբնութիւն՝ սղացուցանելով. Երզն. քեր: *Զամենեսեան սղացուցեալ, վայրի և աշխարհով լցեալ զաշխարհս. Կիր. պտմ:

ՍՂԻՄ. Տ. ՍՂԱՆԱՄ:

ՍՂՈԽ, կամ ՍՈՂՈԽ, ի, ից. գ. 'Αὔρα. Aura. (ըծ. թ. սօլուգ.) Սիք. շունչ. շնչումն. մեղմ հողմ. օդ շոգեխառն. *Մատուցանեն վառ 'ի յօդն քաղցրախառնութիւն... առէպ առէպ սղոխք օդոյ, անօսրութիւնք՝ այն որ 'ի ծովէն, և թանձրութիւնքն որ 'ի լճէն. Փիլ. ֆէ. տոկան. յորմէ և Խոր. Գ. 62: *Յորժամ քաղցրաշունչ սողոխ վէտս վէտս զմկանունսն ճօճեալ ճեմի. Վեցօր. Է: յորմէ և Լաստ. Ճ. *Ի քաղցրաշունչ օդոցն սղոխք ալեացն վէտս վէտս 'ի վերայ միմեանց շրջապատին. Խակ յաւելն Պիտ. *Զստուամանեացն աւելով սաստ ('ի լերինս) համգերձ բերմամբ 'ի վերայ իւրեանց զձեանցն և զկարկտաց և զնոցուն համանմանիցն. յորս 'ի հետ ապա մխաստաբեր իմն ստոխեալ սղոխք 'ի չարաշուքն հասեալ մերձակայսն կացուցանեն անձինս 'ի ապեղութեան ձեռնտերկգիմի անսանի իմաստս. իմն որպէս հողմ, և կամ որպէս հատոր սառին, որ ռամկօրէն սղոխ ասի:

ՍՂՈՍԿԻԼ. Տ. ՍՈՂՈՍԿԻԼ. *Գայթակղիլ զմոզք սղոսկելն ասէ. Երզն. մթ:

ՍՂՈՑ, ի, ու կամ իւ, աց. գ. Πρίων. Serra. իտ. Sega. Երկաթի գործի բազմատամնի, որ սղելով իմն հատանէ զփայտ կամ զատախտակ, եւն. խըղար. թէսթէրէ. *Միթէ բարձրանայցէ՞ սղոց առանց ուրուք ձգելոյ. Ես. Ժ. 15. տես և Ամոս. Ա. 3: Բ. Թգ. ԺԲ. 31: Ա. Մն. Ի. 3: *Եսայիաս՝ որ փայտեայ սղոցաւն սղոցեցաւ. Եղիշ. խւ: *Եհեղ զարիւն մարգարէին, սղոցիւ հերձեալ նրբման փայտին. Յհ. որբ: *Սղոցն սողոց է: Սղոցն ատուգեալ ասի սողոց, որ սողայ. Մագ. և Երզն. քեր: և Հին քեր:

ՍՂՈՑ. որպէս Սղոցաձուկն. *Է գազան 'ի ծով, որ կոչի սղոց. Եղիշ. բարոյ:

ՍՂՈՑԱԲԵՐԱՆ. ա. Որոյ բերանն է իբրև զբերան սղոցի. *Ոչ սափրեաց է սղոցաբերան ածելեաւ. Ի Գիրս առակ:

ՍՂՈՑԱՁԵՒ. ա. Πριονοειδής, πριστοειδής կամ περιστηροειδής. Serrae speciem referens. Ունող զձև սղոցի. ժանեօք իբրև զսըղոց. *Արարի զքեզ իբրև զանիւս նորս սղոցաձև կամնասայլից. Ես. խա. 15: *Ի կալ՝ կամնասայլից անիւքն սղոցաձևք զցորեանն չկարեն. Ոսկ. մ. Ա. 11: *Ձեռք և մատունք սղոցաձևք. Պտմ. աղէքս: *Ընդ հերձեալն և ընդ սղոցեալն ասեն. հերձատեղեան բոլոր է, և սղոցաձև ատերեն երկայն են 'ի ծառս. և այլք՝ թէ հերձեալ էին և պատուասաս գրեն՝ աղխիւս. և թէ զգօս ծառոյ ծայրս կարեալ էին սղոցով. Վրդն. դան: *Սղոցաձև արով կիսամաշ արարեալ. անդ: *Թողսին գազան եղջիւրս ունի երկայնս և սղոցաձևս, մինչև զծառս բարձունս սղոցել և կարել. Եղիշ. բարոյ: Տես և ՍՂՈՑԵՂՋԻՒՐ:

ՍՂՈՑԱՁՈՒԿՆ, ձկան. գ. Վիշապ ձուկն իբրև զգլխին. յորոյ 'ի ճակատուն կայ ոսկր սղոցաձև. ասի և ՍՂՈՑ. որպէս և 'ի յն. լա. Πρίων. Serra. *Ասի յառարկոց, թէ 'ի նուազել ջուրցն հեղեղաց, ընդ մէջ անցեալ սղոցաձուկնն արգելու զնաւն. Խոր. պտմ. հռետ: *Սղոցաձկանն հարեալ զնաւ որստրգաց՝ և զբազումս ընկղմեաց. Մխ. առակ. կէ:

ՍՂՈՑԵՂՋԻՒՐ, ջեր. գ. Էրէ վայրի, կամ գազանն Թողափս ասացեալ. յորոյ 'ի գլխին կայ եղջիւր կամ ոսկր սղոցաձև. *Եթէ կամիցի՞ք զեզ միեղջերուն ծառայել. սփմաքոս սղոցեղջիւր ասէ. Պիտառ:

ՍՂՈՑԵՄ, եցի. ն. Πρίω, διαπρίω, πρίζω, ἐκπρίζω. Seco, serrâ disseco. իտ. Segare. (ըծ. ընդ հյ.) Սղոցաւ հատանել, կտրատել. սղոյաձև երօք ջարդել. թէսթէրէյլէ քէսմէք. *Սղոցեաց սղոցօք: Զփայտ ինչ գեղեցիկ սղոցեալ: Սուսեր մերկ 'ի ձեռին՝ սղոցել զքեզ ընդ մէջ: Քարկոծեցան, սղոցեցան. Ա. Մն. Ի. 3: Իմ. ԺԳ. 11: Դան. ԺԳ. 59: Եբր. ԺԱ. 37: *Մանասէ զեսայի սղոցեաց. Կոչ. Բ: Եփր. պղ. և յհ. Ա: Նար. ծա: *Զերեսս սղոցէին ընդ մէջ, և զպատանեկին. Եփր. Ա. որոհէլ: *Նզրս զեսայի սղոցեցին, զերեմիաս խեղդեցին, և զքն խաչեցին. Բարսղ. յհ. Ա: *Մխիթարութիւն ոչ կարէ գտանել ախտին, այլև յընդդիմակէն սղոցի. Բրս. բրկ: *Սղոցեցան զաքարիա և եսայի. Եփր. էբր: *Սղոցեցին զմեծ և զահաւոր ծառն զայն: Հատեալ ծառ, սղոցեալ արմատ. Ճ. Գ: Նար. հԳ: *Ձկան ումն բերան (յն. բրիոն, այսինքն սղոց) կոչեցեալ՝ սղոցէ զղամբն զողնափայտն նաւուցն. Մագ. Ճ: *Եղջիւրքն երկայնք և սղոցաձևք, մինչև զծառս մեծամեծս սղոցել. և գու նահատակեալդ կրօնաւոր սղոցեցեր զչարախօսութիւն, զզգանկութիւն. Եղիշ. բարոյ:

ՍՂՈՑԻ. ցւոյ, ցեաց. գ. Πρίνος. Ilex. Ազգ վայրի կաղնոյ սղոցաձև տերևովք. բալամուտ. *Ընդ որում ծառով ... ենա ասէ, ընդ սղոցիւն. Դան. ԺԳ. 58:

ՍՂՈՑՈՒՄՆ. ցման. գ. Սղոցելն, ելն. *Վասն սուտ վկայելոյ սղոցումն ծերոցն առ շուշանաւ. Մանդ. ԻԴ:

ՍՂՈՑՈՒՔ, ցուք. գ. Փշուրք փայտի 'ի սղոցելն. *Ա՛ռ կուենոյ փայտի կամ մարխի սղոցուք: Սղոցուք 'ի նոյն անուշահոտ փայտից 'ի մնակի յատակն լից: Ա՛ռ կաղնի փայտի սղոցուք. Վստկ. ծԳ. ճհը:

ՍՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Սուղ գոլն. սակաւութիւն. նուազութիւն. յորմէ և թանկութիւն. պահալըգ. գըթըլըգ. *Զմանանայն սղութիւն և չափով հրամայեր, և ոչ որչափ ախորժէին. Վրդն. օրհն: *Եզև սղութիւն հացի: Սղութիւն է հացի. Կիր. պտմ: Հ. յհն. ԻԴ:

ՍՄԲԱԿ, ի, աց. գ. 'Οπλή. Ungula, unguis quadrupedum. τέλμα, planta. πούς, pes գրի և ՍՄԲՈՒԹԱԿ. կճղակ. ներբան. թաթ ոտից կենդանեաց. դրնաք, թըրնագ, թապան, այագ ալթը, ըլըն, ըլըմ, ըէքէլ. *Սմբակք երիվարաց: Սմբակօք երիվարաց: Ա՛ռ սմբակ պղտորէիր զջուրսն. Ես. Է. 28: Եզեկ. ԻԴ. 11: ԼԲ. 2: *Որպէս ձիոյն 'ի սմբակէն վարելոյ. Եզնիկ: *Առաքինական սմբակօք ջարդեցուք զգլուխ վիշապին. Նար. յովբ: *Ճանապարհ զանձինս արարին գնալ ոտից, և սմբակաց աստից. Իգն:

ՍՄԲԱԿԱԿՈԽ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ.
ՍՄԲԱԿԱԿՈԽԵԼ. եալ. ն. չ.

Սմբակօք կամ առ ոտն կոխել. կոխան առնել՝ լինել. *Հինիւ սմբակակոխ արարեալ զամահմանս հայոց: Բազում արեան ճապաղիս 'ի նոցանէ հեղուին՝ սմբակակոխ արարեալ. Խոր. Ա. 12: Յհ. կթ: *Յառաջագոյն սմբակակոխք էին դիւաց. Նար. յովբ: *Սմբակակոխեալ 'ի բազմութենէն ճանապարհին (յետ անձրևաց) դժուարինս գործիւր ճեղաց. Ճ. Գ:

ՍՄԲԱԿԱՀԱՄ. ա. Որ ունի զհամ աղտոր ջրոյ կոխոտելոյ 'ի սմբակաց կամ յոտից. *Զջուրս պղտորեալս 'ի ձենջ զսմբակահամս ըմպէին: Ոչ ըմպել զջուրս պղտորս և սմբակահամս: Ոչ ըմպէին զջուր յատակ բանին ոչ, այլ զպղտորն և զսմբակահամն. Մծբ. Ժ. Ճ. Բ: Սարգ. Ա. Գ. Է:

ՍՄԲԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զսմբակ՝ որպէս չորքոտանեաց. կճղակաւոր.

*Քարափրն, իշխրմունքն, որ ամբակսւոր ոտս ունի իշխ. Վրդն. ղեփ:

ՍՄԲԱՏԱԿ. Տ. ՍՄԲԱԿ. *Հարկանել զամբատակ երիվարի. Դրանոս: (Այլ է և Սմպատակ:)

ՍՄԲՈՒԼ. գ. Ναρδοστάχυς, ναρδοῦ στάχύς. Spica nardi. իտ. Spiganardi. որ գրի և ՍՈՒՄԲՈՒԼ, կամ ՍՆԲՈՒԼ. թ. սիւմպիւլ. Այլևայլ ազնիւ տեսակ ծաղկանց՝ անուշահոտ և ազգի ազգի գունով. ազգ նարդոսի, և ձագախոտի, և փռանգանգամշկոյ: Գաղիան: Բժշկրն:

ՍՄԵՂԿԻԼ կամ ՋՄԵՂԿԻԼ. չ. Ցոյժ մեղկիլ, կարի մեղկանալ. *Ի փախճանել մեղացն, ուրով և սմեղկեալ թուլացաւ 'ի գեղ պտղոյն և 'ի ցանկութի ծծանալոյն. Վրդն. ղան:

ՍՄԻՆ ԻՐԻ. } մ. Վասն սորին իրի. վասն
ՍՄԻՆ ՎԱՍՆ. } այսորիկ. *Սմին իրի ասէ. Ոսկ: Ե Մարգ. սաէպ: *Սմին վասն ոչ տայ նոցա վճռակ, զի տէր է բաժին նոցա. Նխ. Բառոց: *Սմին վասն պատժեաց զնոսա: Սմին վասն ասէ. Ոսկ. գծ. սաէպ:

ՍՄՆԱԿ. գ. Անուն ծաղկի. (հին տպ. կոմնակ): Ագաթ:

ՍՄՊԱՏԱԿ, ի. գ. Փորձաքար. Յեհէնէ թաշը. Coticola. յն. λίθος, քար. *Զոսկւոյ զանազանութիւն ընդ սմպատակի շփելով փորձեմք. Բրս. գոհ:

ՍՄՔԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Բառ ռմկ. որ և սմքեցնել. որպէս թէ Ցամաքեցուցանել. ոմք և սմքիլ է իբր ցամաքիլ. քուռուիլ: Վրփ:

ՍՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Κενολογία. Vaniloquentia. Սին և սնոտի բան. ունայնաբանութիւն. ֆճախօսութիւն. *Այլոց ևս ճշմարտեին սնաբանութիւնք: Որք սնաբանութեամբ բանիւք խոտորին 'ի կարգադրութեանց: Զամենայն չարիս հատանէ զմոլորութեանց մերոց, և զսնաբանութեանց. Ոսկ. գղ: Ճ. Գ: Շ. յհ. ծբ:

ՍՆԱԿՈՒՇՏ, կշոյ. ից. գ. Ψόα. Lumbus. (որք թարգմանին և Զիստ.) Սին և անոսկր մասն կշտի. ստորին մասն միջաց կամ կողից, որ միանայ ընդ ոսկերս զլուտին առ երիկամամբք. գօշ գեօլէք. *Եհար զնա աքեններ նիզակաւն ընդ սնակուշտն, և ել նիզակն ընդ զիստ նորա (յն. յեաս կողս): Եհար (սրով զաքեններ) ընդ սնակուշտն, և մեռաւ. Բ. Թգ. Բ. 23: Գ. 27: Ի. 10: *Հար զսնակուշտն աստյէլի 'ի տեգ նիզակի. Եփր. Թգ: *Կամէր սրով հարկանել զսնակուշտ եղջերուին. Ճ. Բ:

ՍՆԱՄԱՀԱԿ. ա. Ի գերև ելեալ 'ի մահուէ, այսինքն 'ի վարձանաց, 'ի վարձուց. սնավաստակ. *Որ զեկլոնի պարիսպն շինեցին, և 'ի վարձուցն սնամահակք ելին: Եբեր փուշ. վրիպեցի 'ի յուսոյն, և սնամահակ ելի յաշխատութենէն. Ճ. Գ: Ոսկ. Ես:

ՍՆԱՄԷՋ. ա. Κενός. Vacuus. Որոյ մէջն է սին՝ թափուր՝ դատարկ. Յէչը պօշ. պօշ: *Ցօղունն վարսակոյ ամենևին փոր և սնամէջ է. քանզի չիք ծանրութի 'ի գլուխ նորա: Անհաստատ եղեալ հիմունան խճոյ և սնամէջս, որ է անիրաւ դատաստան և հպարտութի. Վեցօր. Է: Վրդն. օրէն:

ՍՆԱՆԱՄ, ացայ, ացեալ. չ. Κενόομαι. Evacuor, exhaurior, evanesco, consumor. Սին լինել. դատարկիլ. պօշալմաք. *Է որ յուղղոյն սնանալոյ, և է որ 'ի սատանքսէ խանգարելոյ: Ցուղղոյն սնանալոյ՝ և 'ի մտաց խակ անկանի մարդ. Եղնիկ: *Դատարկացեալք և սնացեալք 'ի շնորհաց. Մծբ. ծբ: *Լուկ սնացեալ. Շէր: Իսկ Ամբոկ. Գ. 7. *Սանսցէ բեր ձիթենւոյ" 'ի սաղմոսաբանս իմն գրի, *Ձիթենիք սնասցին":

ՍՆԱՆԻՄ, անայ, անիր, անեալ. չ. ('ի բաւէս Սան.) Τρέφομαι, ἀνατρέφομαι. Nutrior, educor, alor. Բուծանիլ. կերակրիլ. գարմանիլ. աճել. դաստիարակիլ. վարժիլ. պեսլէնմէք, պէօյիւմէք, Բեսլենիւ՝ քէրվէրմէ օլմագ. *Եկն 'ի Նազարեթ, ուր սնեալն էր: Սնաւ 'ի տան հօր իւրոյ ամիսս երիս: Ի խանձարուրս սնայ և 'ի հոգս. Ղկ. Դ. 16: Գծ. Է. 20: Իմ. Է. 4: *Սնաւ 'ի յերկրիդ յունաց. Եղիշ. Գ: *Ի մանկութէ ընդ այս խրատս սնեալ. Փիլ. լին: *Ծնեալքն բնութի սիրեն զծնողսն, և սնեալքն զդայեակսն. Շ. ընդհանր:

ՍՆԱՊԱՐԾ, ի, ից. ա. Κεναυχής. Vana jactans. ὑπερήφανος, superbus. կամ ըստ յն գրոց՝ κενόδοξος, inanis gloriae cupidus. Որ 'ի զուր կմ 'ի սնոտիս պարծի. սնափառ. ամբարտաւան. հպարտ. *Մի լինիցուք սնապարծք, միմեանց ձայն տալով. Գղ. Ե. 26: *Սնապարծ, որ յոչ գոյսն իւր մեծաբանէ, և առաւել քան զոր էն՝ երևել ձևանայ. Բրս. հց: *Զօրականք սնապարծք (կամ սատապարծք), զինատեացք. Խոր. Գ. 68: *Սնապարծ իշխանն սկսանեաց գդիհօն. Փարպ: *Սընապարծ յուսահատ. Նար. ծղ: *Խրատելով զմիապարծս, որք յաղթեք և 'ի տեսակս և 'ի զօրութիս պարծին. Նար ծղ: Մխ. առակ. իդ:

ՍՆԱՊԱՐԾ. և } Իբր Սնապարծական.
ՍՆԱՊԱՐԾԻԿ. } սնափառական. *Ըղձասէր և զսնոտի և զսնապարծ բանս: Զսնապարծ իմաստութեն յունաց ճշմարիտ վար դապետութի եղծանէր: Զանլուր բերան բազմախօսին, և ըղձնապարծ բան յիմարին. Վեցօր. ա: Ճ. Գ: Ցա. որդի: *Յանձնգովութէ և 'ի սնապարծիկն փառաց ազատ էր գունդն այդ: Զգուշաւոր 'ի սնապարծիկ փառամոլութէ. Ոսկ. մ. Գ. 3: Տօնակ:

ՍՆԱՊԱՐԾԻՄ, եցայ. ել. չ. Ի սնոտիս պարծել՝ պանծալ. սնափառել. *Յաղօթս և յայլ բարեգործութիւն ամբարտաւանել և սնապարծել: Չսնապարծել առ կնոջ և առ ծառայս: Պարտ էր ինքեան զայլս խրատել չսնապարծել. Խոր: Ոսկ. մ. ա. 1: Բրս. մրկ:

ՍՆԱՊԱՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Սնոտի պարծանք. պարծելն 'ի սնոտիս. իսկ 'ի թարգմանութիս՝ որպէս Սնափառութի. Κενοδοξία. Vana gloria, կամ ըստ հյ. gloriatio. *Մի ինչ ըստ գրգռութե, և մի ինչ ըստ սնապարծութե. Փիլիպ. Բ. 3: *Անձնահաճ սընապարծութք մատուցեալ յայլոց ականզչիւղ կրկտեն. Փարպ: *Ոչ կամեցայ զայս յայտնել, զի զերծայց 'ի սնապարծութէ. Ճ. Գ: *Զսոյն և 'ի սնապարծութենէ առնիցես. Ոսկ. մ. ա. 1: *Սնապարծութի. այսինքն պարծենալ ունել զոր ոչ ունի. Կիւր. Երզն. իր:

ՍՆԱՎԱՍՏԱԿ. ա. Κενόσπουδος. Rebus inanibus studens. և բայիւ. κενοκοπέω, laborem inutilem suscipio. Որ 'ի սնոտիս վաստակի. 'ի գերև ելեալ 'ի վաստակոց. և Ցոր ինչ լինի 'ի զուր աշխատիլ. ընդունայնավաստակ. բօշ աշխադօղ կամ աշխադած. *Զբաջան և սնավաստակ: Շատ սնավաստակք եղեն, և ոչինչ կարացին օգնել ինձ: Որով և փարիսեցին սնավաստակ եղև: Մի սնավաստակ լիցիս խուզելով զմեզ 'ի բլբին. Եփր. պհ. կամ Մանդ. Գ: Ճ. Բ: Խոսր: Ճ. Գ: *Վիշապաձուկն զորասորդաց ձկունս յորովայն իւր ամփոփէր, և սնավաստակ մնալ որսորդացն լինէր. Կաղանկ: *Ի սնավաստակ գործոց: Ի սնավաստակ աշխատութէ: Սնավաստակ ազնութեան կամ ազնութք: Որով և զվարձսն սնավաստակ աշխատութե հատուցանէ նոցին: Ի սնավաստակ աշխատութէ կռապաշտութենէն զերծեալք: Սնավաստակ և ընդունայն եղև աշխատութիւն իմ առ քեզ. Ագաթ: Ցհ. կթ: Անան. Եկեղ: Գէ. Ես: Մաշ:

ՍՆԱՎԱՍՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Κενοσπουδία. Inane studium. Ընդունայն աշխատութիւն. զուր ջան. պօշպօշ կամ բօշ աշխադանք. *Հայէր 'ի սնավաստակութի (կամ թիս) նոցա, և ժպտէր զնոքօք. ՃՃ:

ՍՆԱՐ, ի. մանաւանդ } Κεφαλή. Caput,
ՍՆԱՐՔ, րից. գ. } vertex. προσκεφαλή, προσκεφάλαιον, cervical, pulvinus, pulvinar. ἀνάκλιτον, acclinatorium. (որպէս թէ յենարան, կամ քնարան.) Ցեռակողմն. գլխակողմն. յետին կողմն գլխոյ կամ առկանջաց. ծոծորակ. և Բարձ գլխոյ. Գլխին կողմը. Գլխին էտալը. պաշ Եաստըգը. Էնսէ. *Եդ 'ի սնարս իւր: Եւ ահա 'ի սնարից նորա նկանակ հաճարոյ և կուժ ջրոյ: Մատեաւ առ քանուն գանգոյիցն, որ էր ընդ սնարսն հողոփեռնեայ: Մի 'ի սնարից, և մի յանտոյից: Ա'ռ զգեղարդդ 'ի սնարից դորա: Եդին ընդ սնարս գարեհի: Գահաւորակ առ բար, և զսնարսն ոսկեղէնս. և այլն: *Վասն միագոյն սևութե սնարի բարձիցն. Եղիշ. Է: *Ոչ ունելով բնաւ տեղի անկողնոյ, և ոչ սնարս գլխոյ. ՃՃ: *Կանգնի ընդ սնարիւք ննջեցելոյն: Գայ առ սնարիցն ննջեցելոյն. Մաշ. ջահ:

Նմանութք ասի. *Ի սնարս լերինն քարքեայ՝ 'ի վերայ գետոյն եփրատայ. Ագաթ:

ՍՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ունայնացուցանել. անպիտանացուցանել. ֆճացնել. *Մի սնացուսցէ զուռ քո տպականիչ եժանտագործ մարախ. Սարկ. աղ:

ՍՆԱՓԱՌ, ի, աց կամ ից. ա. Κενόδοξος. Inanis gloriae cupidus. τετυφώμενος, elatus. Որ խնդրէ զփառս սնոտիս. սնապարծ. զրափառ. փառասէր. ամբարտաւան. *Զինչ է սնափառն. սնափառ նայն ինքն է սնապարծ, կամ մերձ առ նա. Բրս. հց: *Անձնացոյցք, սնափառք, պատուասէրք. Խոր. Գ. 68: *Միայնակեաց սնափառ՝ մշակ անվարձ: Սնափառի համբերութի՝ ծուխ է հնոցի: Հրապարակացոյց առնէ զմեծութի իւր սնափառն. Նեղոս: *Ոչ խնդրէ զփառս իւր, այլ զփառս մարդկան. վասն որոյ և սընափառ և սնավաստակ կոչի և է. Կիւր. Է. խն: *Թշնամի է նապաստակաց՝ շուն, և քընոյ՝ սնափառ (այսինքն սնափառութի) գեն. Կլիմաք:

ՍՆԱՓԱՌ. որպէս Սնափառական. *Եթէ որկրամոլութք ոչ կարէ ձգել, և սնափառ պաշօք ձգէ զհօգին. Վրք հց. Է. Ձ. (տպ. 'ի սնափառն:)

ՍՆԱՓԱՌԱԲԱՐ. մ. Κενοδόξως. Inani gloria ductus. Իբրև սնափառ. սնափառութբ. *Ոչ պատարագէ սնափառաբար, և ոչ խնդրէ փառս ունել 'ի մարդկանէ. Մագ. 'ի գէն:

ՍՆԱՓԱՌԱԿԱՆ. ա. Սեպհական սնափառի, և սնափառութե. *Ո՛չ որ ըստ առելորդացն է հաճոյական ասացուածոցն սընափառական տուրսն. Կիւրղ. ղկ:

ՍՆԱՓԱՌԵՄ, եցի. չ. } Սնապարծիլ.
ՍՆԱՓԱՌԻՄ, եցայ. չ. } ամբարհաւաճել. բարձրամտիլ. սիրել զսնոտի փառս. *Լաւ աղինիէ, և մի սնափառեր. (յն. մի սնավաստակ լինիր.) Ճ. Գ: *Սկսաւ փոփոխումն առնել հանդերձիցն, և հպարտանալ և սնափառել. ՃՃ: *Եւ ոչ հանդերձիւք սնափառել. Եփր. պհ. կամ Մանդ. Գ: *Կամեցեալ սնափառիլ, եթէ արքայազնեալ յերկինս վերացաւ: Այլ և ոգւ կամեցեալ սնափառիլ, և ցուցանել եթէ համբարձան. Նոննոս: *Մեծաբանեալ սնափառէր կաղնի՝ առել զինքն թագաւորացն. Մխ. առակ. իդ:

ՍՆԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Κενοδοξία, κε-

νή δόξα. Vana gloria, inanis gloriae cupiditas, et vana de se opinio. տե՛ս և ՆՈՐԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. καινοδοξία. Զրաբանութիւն. մեծապարծութիւն, և փառասիրութիւն. *Փախչել յամենայն 'ի սնափառութենէ օրինակէ: Մի ինչ ըստ գրգռութեան, և կամ սնափառութեան: Կարծեմ սնափառութիւն լինել, որ յընդունայն իրս խնդրէ զփառս. և փառասիրութիւն՝ որ առնէ իրս փութոյ. Բրս. հց: *Սնափառութիւն է ախտ անբնական. և ամենայն գործոց առաքինութեան գերբռա չապաւոր: Առաքինութիւն կորնչի՝ յարեալ 'ի սնափառութիւն: Ի հրապարակս աղօթել խորհի սնափառութիւն. Նեղոս: *Սնափառութեան (ընդգրեմ գնել) զանփառութիւն: Բաժանէ սնափառութեամբ յեղբարցն. Ցձխ. ԻՓ: *Զխմբել վասն սնափառութեան և իշխանասիրութեան չարաբանեցեալ զընկերն. Խոր. Փ. 64: *Պատճառ ամենայն չարեաց՝ սնափառութիւն է. Ոսկ. յհ. ա. 28:

ՍՆԳԻՄ, եցայ. ձ. Խարա Սրնգել, սուլնչել, փանգալ ձևոց արիաբար 'ի նշանակ արթնութեան և արիութեան. *Ձի որ սնգի 'ի պատիկել և 'ի հանգչել, և յուշ պառկի, լաւն այն է և աղէկն. Վրփ. յէ:

ՍՆԳՈՑՐ, գուրի, կամ րոյ, րաց. որ և ՍՆԿՈՑՐ. գ. Φῦκος. Fucus, pigmentum. στίβι, stibi, stibium. Ներկ պաճուճանաց երեսաց, և այլոց իրաց. Գըշլու, սիւլիւմէն, խօթիւղէճ, տուռ. *Ծեփեաց բռով, և կարմրացոյց սնգուրաւ զգոյն նորա: Ի ծարիր և 'ի սնգոյր չալարեսիր. Իմ. ժգ. 14: Եզեկ. իգ. 40: *Որպէս թէ ասիցէ ոք, թէ գեղեցիկ 'ի սպիտակէն և սնգուրոյն և 'ի ծարրէն երևի. Ոսկ. եփ: *Թոռունքն կայենի գտին զգուսանութիւն արք, և կանայք զարնկոյր և զծարիր. Վրդն. ծն. և Տօնակ:

ՍՆԳՈՒՐԵՄ. րիմ. ն. կ. Սնգուրաւ օծանել՝ ներկել, իլ. *Ցեզաբել սնգուրեցաւ յերփնաներկս. Մծբ. ծե:

ՍՆԴԻԿ. գկի, կմ ՍՆՏԻԿ, տկի. գ. Ὑδράργυρος (արծաթաջուր). Argentum vivum (արծաթ կենդանի). Mercurius. (որպէս թէ ցնդելի.) Ժիպակ. ռմկ. ծիվա. ձիւղէ, վիւղէ. Մետաղ լոյծ՝ արծաթափայլ՝ ծանրակշիռ. *Սնտիկ (կամ սնդիկ) 'ի մանր մանր դրնդակս ոլոռնացեալ, առ ոչինչ յայնոսիկ որ պատահեցին նմա՝ խառնեալ. Նիւս. կազմ.:

ՍՆԴԻԿՆՈՍ. Տ. ՍԻՆՏԻԿՆՈՍ:

ՍՆԴՄԱՑ. ի, եց. գ. Բառ յն. սինտեսմոս. Σύνδεσμος. Colligatio, vinculum. Կապանք. կապ. շաղկապ՝ ինն արս երկաթով և սնգմայիւք կապեալս. Պղմ. ողջէ:

ՍՆԴՈՑ. Տե՛ս զկաշորդ բառս:

ՍՆԴՈՆ. գ. որ գրի և ՍՆԴՈՒՆ, ՍՆԴՈՒ, ՍՆՏՈՒ, ՍԻՆԴՈՆ, ՍԻԴՈՆ. Բառ յն. սինդոն, սինդոնէ. Σινδών, σινδόνη. Sindon, tela Tyria, linteum, corporale. Սաւան կտաւէ յերկրէն սիդոնի և տիւրոսի. բարակ կտաւ. բեհեզ. օթոց. պատանք. պատատակալ. և Մարմնակալ. *Զմարմինն (կուսին) ծածկեալ՝ առաքելոցն ամփոփեալ 'ի սնդոնի մաքուր և նոր կտաւոց. Լմբ. վերափոխ: *Ցոյց ինձ զոտս քո. և հիւանդն 'ի բաց առեալ զսնդոնն՝ եցոյց նմա. Ագաթ. հց. ձ: *Սարկաւագն մեկնէ զխորհրդական սնդոն 'ի վերայ սեղանոյն զգուշութեամբ. Պտրգ. տեառն: *Զայս սնտոն և զկտաւ քթանեայ... սնտոնք և վարշամակք. Մաշթ. կէՃլ:

ՍՆԴՈՒ կամ ՍՆԴՈՑ. ուք, կամ ուս. գ. Նոյն ընդ վ. կամ լծ. թ. սանտալ. արմ. սիւնտուս. Τρίχαπτον. Sericum. Կտաւ մետաքսեայ. զիլալէ. կերպաս. տե՛ս և ՁԱՌՆՈՒԹՈՒՆ. *Ածի զ մէջ քո բեհեզ, և ածի զքեզ սնդուս. Եզեկ. ժզ. 10: *Զգեցայր ալընդուս (լս. գիպակ). Գէ. եռ: *Ագուցին նմա գրատս սնդոյ մետաքսատեշս. Կոչմնփ:

ՍՆԴՈՒԿ, դուկի կմ դկի, կաց. գ. Բառ ռմկ. սընտուկ. սանտըգ. որ է Արկղ. *Տարեալ զնբ գլուխն՝ եդ 'ի մէջ սնդուկի մի, և պահէր 'ի մէջ տանն. Կոչմնփ: *Բացեալ զսնդուկսն (այլ. զսնտուկսն). և հանեալ զոմն ակուտնան և զմարգարիտան. Ագթ. հց. ձ: *Բարձեալ 'ի չորից սնդկաց. Մէխ. ա: որպէս և Հ. Տէկփ. ծզ: Վրփ. կգ. ևմ. և Ի Գիրս ատտփն:

ՍՆԻԿՈՆ. Տ. ՍՆՆԻԿՈՆ:

ՍՆԻՆ. Տ. ՍԻՆ, և ՈՍԻՆ. *Մոլին աճմամբ (փուշք կամ մոլախոտք), և սնին (կմ սին) և ազազուն առնեն զբոյս սերմանցն և վտունկս այգեաց. Լմբ. առակ:

ՍՆԿԻՄ, եցայ, կօղ կամ կեցող. ձ. յորմէ և ՍՆԿՈՒԹԻՒՆ. Բառ ռմկ. որպէս Պընգանալ որովայնի. և նմանութեամբ՝ Նեղիլ. Նեղութիւն. անձկութիւն. չքաւորութիւն. Գողղ օղնոգ. և ուքշընթէ. *Երբ սնկիս, կեր զգամնն: Եթէ լուծ (այսինքն զոյգ) լինին աշխատօղք, յորդորին եւս առաւել 'ի գործն, և չաղանան 'ի սնկեցողն: (Դոմէլի գաւառապետն) արիութի ընու զանկութիւն և զկարիք սնկողացն. Վրփ. ձին. և թ. է:

ՍՆՁՆԻ, նւոյ. գ. որ գրի և ՍՆՁԵՆԻ. 'ի բառէս Սինձ, զոր տեսցես ըստ ա և բ նշ. Ծառ սնձոյ խժայինն իբր կուենի՝ կամ իւղայինն որպէս մարխ. վասն որոյ և Լէհ. մեկնէ որպէս լտ. Teda. այն է յն. Δᾶς. *Զփիլիմոն կախեցին զծառոյ սնձնւոյ (կմ սընձնոյ, կամ սնձնիոյ, կամ 'ի սնձենի ծառ մի). և նետաձիգ լինէին 'ի նա. Հ=Ց. և Տր իէլ. և Հ. Տէկփ. ծզ: *Սնձնի, նանենի, ևն. Վրփ:

ՍՆՆԴԱԲՈՅՍ. ա. Քաջ սննդեամբ բուսեալ. պարարտաբոյս. *Սննդաբոյսք 'ի յահերմնէ ընդ հոսեցելոյն 'ի յահերմնէ. Գնշ:

ՍՆՆԴԱԳՈՐԾ. ա. } Սնուցիչ, դարմանիչ. տածիչ. բուծիչ. սննդարար. *Խմաստութեան սաւեամբք սննդագործեաց: Կենդանի գործոցն տածօղք և սննդագործօղք. Երզն. քեր. և լս:
ՍՆՆԴԱԳՈՐԾՈՂ. }

ՍՆՆԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Τρόφιμος, θρεπτικός. Nutritivus, altor, altrix. Որ ինչ օգնէ սննդեան. սնուցիչ. աճեցուցիչ. և Որ ինչ հայի 'ի սնունդ. սնկական. *Ջուր՝ ամենայնի սննդական է, և այնոցիկ մանաւանդ՝ որ առ պարտէզսն են. Պղատ. օրին. ը: *Հարժօղն (հոգի) ունի զխմացական բնութ, և չարժեցեալն (մարմին) գործէ զսննդական տեղութիւն. Եղիշ. հոգ: *Երեք մասունք են ոգւոյ. է որ սննդական է, և է որ զգայական, և է որ բանական: Տունկք ամենայն զսննդականն և շարժողականն ունին կենդանութիւն 'ի բարւոյն: Զանկոյ սննդականս և աճողականս զօրութիս 'ի վեր շարժէ: Զմարմինս դարմանէ սննդականաւն. Փիլ. ւէն: Դիոն. ածայ: Շիր: *Ցակոբ արգար յաղագս սննդական կենցաղակցութեան եղբայր յոր կոչեցեալ. Նար. խչ: *Պատանի մի կրօնաւոր՝ սննդական կուսանացն, անուն լեկարիոն. Հ=Ց. ֆեբր. ձ: *Չէ պարտ կրօնաւորին զխուր սննդական տեղին տեսանել փափագմամբ. Ագթ. հց. իզ:

ՍՆՆԴԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύντροφος, συνέκτροφος. Simul nutritus, una educatus, familiaris. ὁμοδίαιτος, mensae socius. Հաւասուն. 'ի միասին սնեալ կամ դաստիարակեալ. դայեկորդի. ընտանի. ընդարոյս. և Սեղանակից. *Խորհեցաւ ընդ մանկտի սննդակիցսն իւր. Գ. Թ. Ժ. 18: *Փախստեայ 'ի սննդակցաց և 'ի գաւառէ. Սոկր. աղ: Նմանութ ասի. *Զհողմն՝ որ ջուրցն սննդակից են, այնոցիկ՝ որ յերկրէ բխեն. Պղատ. օրին. ը: *Աղքատն՝ անակից զպահոց և սննդակից կալեալ. Բրս. պհ. բ: *Զսննդակցիւ զգայութեամբ չաղեալք. Դիոն. ածայ: *Վասն սննդակից վայրենութեանն, և բարոյիցն խըստութեան. Պորտոյ: *Գործել զանարժան բարս սննդակից չար սերմանցն. Ղևոնդ: *Ընդ սննդակից և ծանօթական բանին խառնեալ անկանէ զբանն. Ոսկ. մ. ա. 15:

ՍՆՆԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Սննդակիցն գոլ. 'ի բնէ ընտանութիւն. *Ի ծնէ կոյրն անտխուր կայ 'ի բանսին յաղագս սննդակցութեան խաւարին. Շ. մթթ:

ՍՆՆԴԱՊԷՍ. մ. Որպէս սննդագործ. 'ի պէտս սննդեան. *Եթէ ճաշակելս այս սնընդապէս լինի ճաշակելոյն այնմիկ. Խոսրովիկ:

ՍՆՆԴԱՐԱՐ. ա. Որ առնէ կամ ածթէ զսնունդ. սնունդ տուող. *Տղայոցն 'ի քո կաթն սննդարար. Երզն. լս. (այլ. լսանդարար:)

ՍՆՆԻԿՈՆ կամ ՍՆԻԿՈՆ. գ. որ գրի և ՍԻՒՆԿՈՆ. Ազգ հմայից կամ դիւթութեան, որ 'ի լուծմունս եւագրի մեկնի, գարընկեցութիւն. *Ի սննիկոնս, յուռութս: Պաճաբան և սիբնկոն. Մանդ. իզ. և լ: *Առ դիւթըս և հարցուկս չերթալ, սնիկոնս չարկանել. Նարգր. ծէ: Իսկ Հին բռ. *Սննիկոնք, հմայողական դիւթութիւնք ոյ:

ՍՆՈՊԱՐ, ի. գ. Նիւթ 'ի բնէ ջերմացուցիչ. *Եգաւ 'ի սիրտն բնական ջերմութիւն ըստ կերպի սնոպարի, գոյնն թուխ և կարմիր, և խիտ և պինդ անյապթելի. Ոսկէփոր:

ՍՆՈՏԷՓԱՌ ԼԻՆԵԼ. } Տ. ՍՆԱՓԱՌԵԼ. *Մի ոմն 'ի ճարտարացն ասաց. լաւ է պինիկէ, և մի սնոտէփառեր. և նա ասէ ցնա. ձերքն սնոտէփառ են (կմ սնոտէփառեն). զի յիմաստասիրութիւն, և ոչ յարդարուէն և 'ի ժուժկալութիւն կրթեցան. Ճ. Գ:
ՍՆՈՏԷՓԱՌԵԼ. }

ՍՆՈՏԻ, ւոյ. տեաց կամ ւոց. տեօք կամ ւովք. ա. Κενός, (լծ. ընդ. սին.) διάκενος, μάταιος. Vacuus, inanis, vanus, futilis. ἄδηλότος, incertus. Սին. ունայն. և Ընդունայն. անհաստատ. չնչին. դատարկ, ֆուճ. պօշ. *Ցանկացան իբրև գարեղէն նկանակի՝ ածոց ստարաց սնոտւոց: Ցուսացեալ են 'ի սնոտիս, և խօսին զունայնութիւն: Անձինք մեր տաղտկացեալ են 'ի սնոտի հացէս: Սպասեցի ամսոց սնոտեաց: Սնոտիք պատահեցին նմա: Սնոտիս զանոտւովք պատէք: Ի վերայ սնոտի յուսոյն նոցա: Մի յուսալ 'ի մեծութիւն սնոտի. ևն: *Սնոտի յոյս: Սնոտի կարծիս: Ոչ 'ի պարծանս սնոտի փառասիրութեան. Եղիշ: *Զժամանակս գործոյ ընդունայնս ծախեն, և սնոտեաց հետևին. Երզն. մթ:

ՍՆՈՏԻՔ. գ. Ματαιότης. Vanitas. Ունայնութիւն. *Սնոտիք սնոտեաց, ամենայն ինչ սնոտի է. Սէբէր. է. յորմէ և Բրս. մրկ:

ՍՆՈՏԻ. մ. } Μάτην, διακενῆς, εἰκῆ, κενά.
Ի ՍՆՈՏԻՍ. } Inaniter, frustra. Ընդվայր. 'ի զուր. վայրապար. դատարկ տեղ, ֆուճ տեղ. պօշ, նաֆիլէ. *Գիտեմ, զի սնոտի խօսիմ. բայց սակայն յասելոյ ոչ դադարեմ: Սնոտի եկն 'ի կենցաղս. ոչ զմարմինն մխիթարեաց, և ոչ զոգին յագեցոյց. Ոսկ. յհ. ա. 29: Լմբ. ծղ: *Սերմանիքլք 'ի սնոտիս զսերմանիս ձեր: Որ պահեն զերկիւղ 'ի սնոտիս: Ժողովուրդք խորհեցան 'ի սնոտիս (կմ սնոտիս). Ղևտ. իզ. 16: Սղ. ւ. 7: և բ. 1:

ՍՆՈՏԻԱԲԱՐՈՒՐ. ա. Սնոտի բարբանօք յօդեալ. առասպել. *Ի ներքս եմուտ թշնամութիւն սնոտիաբարուր պատճառանօք. Գր. տղ. Եղբ:

ՍՆՈՏԻԱԳՈՐԾ. ա. Ի սնոտիս գործեալ. մոլար. *Սնոտիագործ պաշտաման (դից):

Ագաթ. Կորիւն.

ՄՆՈՏԻԱԺՈՂՈՎ. ա. Ունայն խորհրդով կամ ՚ի սնոտի խորհուրդ ժողովեալ. *Բաժանող շրթանց առաջին ձայնիւքն սնոտիաժողով միաբանելոցն. Նար. գանձ հոգ.

ՄՆՈՏԻԱԽՈՐՀՈՂ. Որ խորհի սնոտիս. *Պարծելով սնոտիախորհողացն այնու զանձ բարձր երեւեցուցանել. Լմբ. պտրգ.

ՄՆՈՏԻԱԽՕՍ. ի, աց. ա. Որ սնոտիս խօսի. նանրախօս. ունայնաբան. *Բանք սնոտիախօս վարդապետացն. Լմբ. առակ.

ՄՆՈՏԻԱՊԱՏԻՐ. ա. Սնոտի եւ պատրողական. ստայօդ. խաբէական. *Արժանաւորք հողք սնոտիապատիր գիցն մոլորութե. Պաշտօն տանել սնոտիապատիր ձուլածոյ պատկերաց. Ճ. Ա. Գ. *Քաղցրացուցանեն զսնոտիապատիր բանսն. Սարգ. Բ. պ. Գ.

ՄՆՈՏԻԱՊԱՏՈՒԱՍ. ա. Պատուասեալ սնոտի եւ չնչին իրօք. կցկցեալ դուզնաքեայ բանիւք կամ բառիւք. *Ոչ իմիք ինչ սնոտիապատուասեալ փառասիրիս երգով. Նար. Գ.

ՄՆՈՏԻԱՋԱՆ. ա. Զրաջան. սնավաստակ. *Զայն զվաղափուլն կառուցեալ զսնոտիաջան եւ զոմնաստանն զաշտարակ. Անան. եկեղ.

ՄՆՈՏԻԱՍԷՐ. ա. Սիրող զսնոտիս. հետամուտ սնոտեաց. ունայնասէր. *Ոչ հաւանեալ աղաւաղել զփրկութիւն ընդ սնոտիասէր կենացս, որով կապտեցան. Կիսակատար կենօք վճարեալ զսնոտիասէր կեանս վախճանեցաւ. Ցհ. կբ. *Սնոտիասէր ըղձիցն բաղձանաց. Անան. եկեղ. *Հատեալ ՚ի սնոտիասէր հեշտութեց հակառակողին. Նար. ղգ.

ՄՆՈՏԻՄ, եցայ. չ. Ματαιόομαι. Vanus reddor. Սնոտի լինել. ընդունայնանալ. ծծանալ. եռանք եօղ օլմագ. *Գնացին զհետ սնոտեաց, եւ սնոտեցան զհետ ազգացն՝ որ շուրջ զնոքօք. Դ. Թգ. ժէ. 15.

ՄՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սին եւ ոփին՝ ազազութիւն գոլ. անպտղութիւն. *Վասն այդորիկ եւ անգաստանաց սնութիւնք. Մանդ. ԻԸ.

ՄՆՈՒՆԴ. սննդեան, եանց, կամ սննդի, դոց. գ. Τροφή, ἀνατροφή. Nutritio, educatio, alimonia. Սնանիլն, եւ սնուցանելն. տածումն. բուծումն. եւ Նիւթ սննդարար. *Ըստ գեղեցիկ ՚ի մանկութենէ մինչեւ յատակ զոյլ սննդեանն. Գ. Մ. Ը. 26. *Զգուստ խնդրել, զսննդենէն քննել. Ոսկ. յհ. ա. 1. *Ընդէր դիպեցայ մանկութե սննդին՝ կաթամբ ստեանցն սնանելով. Իմաստ. *Լիցի ստարանօք, եւ անգի սննդեան որբոց, եւ ծերոց եւ անունողաց տածումն. Խոր. Գ. 20. *Ցիշեցէք զհոգեւոր սնունդ իմ, որ զձեզ աւետարանաւն ծնայ. Բարձեր զանհնար կնութե ՚ի դիրկս քո սննդեամբ. Ճ. Ա. Շար.

ՄՆՈՒՑԱՆԵՄ. սնուցի. սնո. ն. Τρέφω, διατρέφω, τροφεύω. Nutrio, alo. Θηλάζω, lacto. διατηρέω, servo. Θάλπω, foveo. τροφοφορέω, nutritionis molestias fero. Որպէս զսան կամ զզաւակ բուծանել. գիրացուցանել. պահել. իբրեւ ստնտու եւ դայեակ եւ ծնող դարմանել. տածել. կերակրել. պարարել. դաստիարակել. պէսլէմէք, թէրպիէ էթմէք, էմզիրմէք, պէսլէմէք. *Սնուցանէ մանուկ ստնտու: Ա՛ռ զմանուկդ, սնո զդա ինձ: Մնոյց զքեզ տէր ամենայն քո, որպէս սնուցանիցէ ոք զորդի իւր: Ելթող նա անդ զկինն՝ սնուցանել զորդի իւր: Սնուցանէր զանտերունջ զպատանեակն աղէքսանդրի. եւ այլն: *Սնոյց զնա դայեկօք երկիւղած քնոյ. Ագաթ. *Զեզպարան նորա սնուցեալ էր մայրենի կաթամբն իւրեանց. Եղիշ. Բ.

Նմանութեամբ ասի. *Զխնդրանս սնուցանիցէ իմաստութեամբ զհոգեւորն տունկան: Ո՞ր իցեն արդեօք սնուցանողքն քո (առաքինութիւնք). Ը. ընդհանր. Վրդ. հց. ԻԲ. *Սնուցէք զսիրտս ձեր իբրեւ աւուր սպանման. Յկ. Ե. 5. *Յոյժ բանութ սնուցեալ էր զկամս իւր. Վանակ. յոբ. *Զմարմին սնուցանել եւ կազմել. Կոչման.

ՄՆՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Τρόφιμος, θρεπτικός. Nutritivus, nutriens, եւ այլն. որ եւ ՍՆՈՒՑՈՂԱԿԱՆ, եւ ՍՆՆԴԱԿԱՆ. Որ ինչ կարէ սնուցանել. սնուցիչ. սննդարար. *Զծնայնոցն եւ սնուցանողականաց բաշխմանցն ընդունողութիւ. Դիոն. երկն. *Սնուցանողականօքն ջուրբք հանգոյ. Սարկ. աղ.

ՄՆՈՒՑԱՆՈՂ, ի, աց. ՄՆՈՒՑԻՉ. ցչի, չաց. ա. ՄՆՈՒՑՈՂ, ի, աց. Որ սնուցանէ. սնուցանող. հոգաբարձու որբոց. եւ Սննդարար. տե՛ս եւ ԵՊԻՏՐՈՊՈՍ, ԿՈՒՐԱՏՈՐ. *Ո՛չ է հաճոյ քո ձեռն ձգել սնուցանողացն յինչս որբոյն. Մխ. դտ. յօրէնս ԲԳ. *Անսնուցիչ հոգեկան պատուականացն սնուցանելով ջուրս. Ցհ. ԽՏ. աթ. *Առացաւ ՚ի գիրս՝ խեղով եւ մեղու ՚ի սնուցողացն սնանիլ ձեռաց զփրկչին. Խոսրովիկ. *Հօտ, եւ հովիւ իւր, եւ անդիորդ, եւ զձիան սնուցող. Պղատ. օր. Ե.

ՄՆՈՒՑՈՂԱԳՈՅՆ. ա. Կարի սնուցիչ. քաջ սննդարար. *Մեկնեալ ՚ի սնուցողագոյնն վայրաց հետեւմանէ. Պիտ.

ՄՆՈՒՑՈՂԱԿԱՆ. Տ. ՍՆՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ. *Զոր ըստ որոյ իցէ չար, ոչ երբեք է ծնողական կամ սնուցողական կամ ապրեցուցողական: Սնուցողականօք բանիւք. Դիոն. ածայ. Ն. եկեղ.

ՄՆՏԻԿ. Տ. ՍՆԴԻԿ.

ՄՆՓԱՐԱ. գ. Σμύρις. Smyris. որ եւ ՍՆԳԱՏԻՃ. ՍՈՒՆԳԱՆԻՃ. Քար լուսիչ եւ արծնիչ. ըսմպարէճ, ըսմպարէ, ըսմփարէ. Բուռ. Բժշկրն.

ՄՆՕՂ. Իբր Սնուցանօղ. սնուցիչ. *Մնօղքն իմ պատմեցին ինձ՝ եթէ ՚ի բերանոյ առիւծոյ թափեցաք զքեզ. Հ=Ց. ուէպփ. Ի.

ՍՈԴՈՄԱԿԱՆ, կամ ՍՈԴՈՄԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Σοδομικός. Sodomicus. Որ ինչ հայի առ բնակիչս երկրին սոդոմայ եւ գոմորայ, եւ առ մեղս նոցա. արուագիտական. եւ Արուագիտութիւն. *Սոդոմական գինին: Սոդոմական ախտ. Լմբ. ողջ. Աշխ. Ի. 6. *Ընայ՝ սոդոմականաւն հանդերձ. Ա. պաշխարեցաւ զշնութիւն եւ զսոդոմականն. Ապաշխարեսցեն ըստ շնութե եւ ըստ սոդոմայական կարգի. Կանոն.

ՍՈԴՈՄԱՊԷՍ. մ. Որպէս զսոդոմ, եւ զբնակիչս սոդոմայ. *Մի սոդոմապէս պանծանալ անզգայութե, այլ նինուէաբար ապաշխարել. Մանդ. ԻԱ.

ՍՈԹ. ա. որ եւ ՍՈՒԹ ԵՒ ՍԱԹ, ՍՈԹՈԹ, ՍՈՒԹԵԱԼ. Գինդ. հաստեալ. մազգեալ. հոծ, կուռ. կարծր. խիտ. (լծ. յոյ. [illegible] լտ. solidus, firmus.) *Զինչ է մարմին. գործի հոգւոյ առ ՚ի կենդանութ հաղորդութե, որով ոսկերքդ այսր անդր սոթք (լս. մագդ) եղեալ՝ պատկանեալ ջղակապ յօդիւք ... զի պատշաճ լիցի ՚ի գործավարութե. Ան. հց. ԻԱ. *Կճղակն եւ պոչն որպէս զեղին, եւ այնքան սոթ (կամ սութ) եւ սաթ է կճղակն, որ անհնարին է՝ որ վիրաւ գայ մարդոյ հայելոյ. Հ. ուէպփ. ԻԳ. *Սոթիցպատար, որ սակս հանապազորդեան բքոյ եւ դառնաշունչ օդոցն կոչեցաւ սոթք. Ուռհ. *Ի լերինս մեծամեծս, որք բոլորեալն եւ սոթեալն (կամ սութեալն) ՚ի բարձրաբերձ բարձրութիւն ամպոց ելանել. Վէցօր. Ի. *(Ընտիր ձիոյ) ձութն սոթոթ. Վրդն.

ՍՈԹԱՀԵՐ. ա. Որոյ հերքն են սոթ. խիտ կամ խիտ. *Զոր զարթուցեալ ըստասդեան սոթահերոյ. այսինքն շարժեալ զվարան. Մագ. ԼԵ.

ՍՈԹՏԵԼ. ն. Բառ ռմկ. որպէս Ամփոփել. ժողովել. զամփել. *Ըստ քարշէ ՚ի վեր զշուրթն, եւ սոթտէ յետս աչին. Վստկ. յՃէ.

ՍՈԽ, ոյ, ոց. կամ ի, ից. գ. պ. սուխ. թ. սօղան. փր. խոխա. Κρόμμυον, κρόμυον. Cepa, cepe. իտ. Cipolla. Արմատ բանջարոյ գնդաձեւ սուր՝ կծուահամ եւ կծուահոտ. *Կրոմին, սոխ. Գաղիան. *Յիշեցաք զպրասն, եւ զսոխն, եւ զխստոր. Թուոց. ԺԱ. 5. *Զաղտեղին կզոց, եւ զերկրպագութ սոխոյ Արգ եւ սոխոց անդամ երկիր պագանեն նմանք. Ոսկ. Մ. Ա. 8. Կոչ. Է. *Վասն սոխից. Վրդ. ՃԿԶ.

ՍՈԽԱԿ. ի, աց. գ. Ազգ թռչնոյ՝ երկայնամին՝ առաւել ջրային, կարմրակտուց եւ կարմրոտն. (զոր Սփէփ. ՃԿԴ. համարի նոյն ընդ կարապ.) ՚ի սմ գիրս դնի որպէս Πορφυρίων, ιον (ծիրանեակ.) Purpurio, avis aquatica purpureo rostro pedeque. տե՛ս Օր. ԺԴ. 17. Ղեւ. ԺԱ. 18.

Եւ միւսն ցամաքային՝ անտառասէր՝ քաղցրաձայն երգիչ քան զամենայն թռչունս, որ եւ Դիծաոունկ կոչի. Ἀηδών. Luscinia. իտ. Lusignuolo. պիւլպիւլ հէզար տէստան. *Յորժամ լսիցես զձայն սոխակի, որ գեղգեղէ քաղցրաձայն. Վէցօր. Է. *Ի քաղցր երգս (հայրապետեան). ո՛չ որպէս սոխակն, եւ փողն. Ոսկ. ԺԻՄ. *Սոխակ, եւ ցախսարեկ, եւ այլք նմանք սոցին երգարանիչք. Վէցօր. Է. Մխ. առակ. ՃԽԵ.

ՍՈՂ, սողք. գ. ա. մ. Ἑρπισμός. Reptatio. ἑρπίζων, ον, repens, reptilis. Արմատ Սողելոյ. իբր Սողումն, եւ Սողեալ. եւ Սողելով. *Խոցեալք կարեվէրք, մերթ ՚ի սող, եւ մերթ ՚ի յանձն քարշութե (ընդ երկիր՝) հասաք առ միմեանս. Փարպ. *Տեսցես վիշապս սողս գալ առ քեզ. Պղծ. ողէտս.

ՍՈՂԱԲԱՐ. մ. Սողելով. սողմամբ. ՚ի սող. որպէս զսողունս. *Ցանկութ մարմնոյ ընդ երկիր քարշիցէ սողաբար իբրեւ զերկրածինս ՚ի զեռնոց. Ճ. Ը.

ՍՈՂԱՄ, ացայ կամ ացի. չ. Տ. ՍՈՂԻՄ. *Այն որ սողայ նրման օձին, անհեղ գոչէ ըստ առիւծին. Յ. արտ. *Եկն սողալով. Ճ. Գ. *Կաղալով եւ սողալով եկն ՚ի լեառնն ելանէլին. Ոսկ. Մ. Բ. 27. *Սղոցն սատակեալ առի սողոց, որ սողայ. Հին կտկ. *Ադամ վասն յանցանաց իւրոց փախստական եղեւ ՚ի վայելչական դրախտէն, եւ սողացաւ յերկիր. Տօնակ. *Սողացաւ մարդն ՚ի կամացն ոյ եւ յօրինացն (այլ ձ. սողեցաւ). Լմբ. պտրգ. *Տապանն (տէ՞յն) սողաց ինքնին, եւ ել ընդ գուռն եկեղեցւոյն. Տօ իէս. ձորք. Գ.

ՍՈՂԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ սողել. զեռացուցանել. *Որ զերկրս ցուցան ՚ի չնչաւորութե կենդանացուցեալ սողեցուցանէր. Կոչ. ԺԲ.

ՍՈՂԻՄ, եցայ. չ. Ἕρπω, διέρπω. Serpo, repo, repto. ἀπολισθαίνω, delabor, defluor. σύρομαι, trahor. Սողալ. զեռալ. սահիլ՝ քարշիլ՝ խաղալ ընդ երկիր կամ մօտ ՚ի գետին ըստ օրինակի անոտն կամ կարճոտն զեռնոց. եւ Լուղիլ թռչնոց յօդս, կայանիլ լողալով ՚ի ջուրս, են. եւ Սպրդիլ. սողոսկիլ ՚ի բարձրութեէ ՚ի վայր. [illegible]. *Ամենայն սողնոց՝ որ սողին ՚ի վերայ երկրի: Ամենայն սողուն՝ որ սողի ՚ի վերայ երկրի: Լիզեսցեն զհող իբրեւ օձք որ սողին ՚ի վերայ երկրի. եւ այլն: *Ի պորտ քո սողեսջիր զամենայն աւուրս կենաց քոց. Սեբեր. ԺԴ. կամ ՚Ն ԺԱ. *Սողելով իբրեւ զօձ փչէր: Եւ յայլ բազում տեղիս գողաբար սողեցաւ. Եղիշ. Գ. *Որպէս

սողունք Ը երկիր և ընդ ջուրս սողին, նոյնժամ թռչունք Ը օդս. Վրդն. ող: *Զմոլորականացն աստեղաց շարժումն 'ի մէջ ժամանակի սողելոյ. Մագ. 'ի տիմ: *Սողելով մեղմագնաց քայլիւք մերձեցան 'ի պալատն. Ճ. Ա: *Ընդէր գիակեցայ ծնգաց սողելոյ. Խոսրով: *Քահանայքն անկանէին սողէին. (յն. մի բառ, προπίπτω, procido) առաջէին զնծ. Փ. Ղ. ա. 10: *Յայնժամ խորխորատ սողեցաւ և էջ. Ոսկ. Մ. Փ. 27:

ՍՈՂԿԱԴՆԱՅ. ա. Ἀκρόῤῥιζος. In superficie habens radicem. Որ սողոսկելով գնայ քերելով զերեսօք և եթ երկրի, կամ որ 'ի վերին երեսս գետնոյ արձակէ զարմատ. *Կէսք 'ի ծառոց խորարմատք են և տարածատակք, և կէսք սողկադնացք և նորաբոյսք են. Վեցօր. Է:

ՍՈՂԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ լինի սողելով սողոսկելով. *Քշաէ 'ի քիմս զծորումն սողկական. Ոսկէփոր:

ՍՈՂՄԻՄ, եցայ. չ. Սողել. սողոսկել. սպրդել: *Որդեա առժամայն սողմեալ մտեալ արծարծեր. Ոսկ. Մ. Բ. 12. յն. մի բառ՝ ὑφορμέω, իբր յարձակիլ 'ի ներքս մտանել, կամ դարանիլ. ռմկ. փոխէն բանիլ:

ՍՈՂՆԱԿ, ի, աց. ա. Որ սողի. սողուն. զեռուն. *Հնազանդ եղև խրատու օձահմաչակ սողնակին. Վանակ. յոբ:

ՍՈՂՆԱԿ, ի, աց. գ. Պարզունակ. նիգ. շարժական 'ի ներքսակողմն դրան. լեզուակին՝ որ բանալեօք վարեալ՝ փակէ և բանայ զդուռն. *Փակեցաւ դուռն առանց նգի և սողնակի. Ոսկէփոր: Եւ Յայսմաւ:

ՍՈՂՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἑρπυώδης. Repens, serpens. Սողուն. ա. որ ինչ կարէ սողել որպէս զզեռունս և զճճիս. *Վէմն անգործ (կամ անգործելի) սողնական սկզբնաչար օձին. Անան. 'ի ղեւր: *Զի թէ ճիճի մի փոքրագոյն և սողնական, ունի լուսնկ տրպաւորեալ 'ի յիւր տեսան: Այլ ու 'ի զեռնոց թռնոցաւորաց և սողնական, խածեալ վիրաց նոցուն կազմեն դեղ թափական. Երզն. տփ. երկն:

ՍՈՂՆԱԿԱՆ ԱԽՏ. որպէս ռմկ. Էրլանձրգ. կամ Քաղցկեղ. [illegible]. Ἑρπηδών, ἕρπης. Morbus et tumor serpens per corpus. *Զորօրինակ սողնական ախտից եթէ ոչ յառաջագոյն հատցին արմատքն հերձելով և կամ խարելով, 'ի վերայ ճարակելով առ հասարակ զամենայն շուրջանակի գրաւէ զմարմնոյն հաստրակութի. Փիլ. Ժ.բան:

ՍՈՂՈԲԱՅ. Տ. ՍԻՂՂՈԲԱՅ. Συλλαβή. Syllaba. *Զայսպիսի օրինակի մինչև 'ի սողոբայս ապառատան վիպագրէ. Եւս. քր. ա: *Ոչ ասաց, թէ առեր (յն. ἔλαβε), այլ թէ ընկալար (ἐλάβετε). բազում անգամ ասացի սիրոյդ ձեր վասն սողոբայիցն, թէ պարտիմք և զայն քննել. Ոսկ. ղկ: *Բառ ինչ փոխել յուրոց անդն, և կամ անցանել ըղձիւ սողոբայիւ. Գորգաս: *Առանց ուղղագրութեանց ուսուցանէ, և առանց սողոբայից հեգէ. Մամբր:

ՍՈՂՈԽ. Տ. ՍՂԱԽ:

ՍՈՂՈՄՈՆԱԿԱՆ.) Σολομώντειος. So-
ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ. ա. } lomonicus, solomoneus, Solomonis. Որ ինչ անկ է սողոմոնի. *Զսողոմոնականն բան. Ածաբ. պենտէկ: Ճ. Գ: Սարգ. ա. գ. է: *Հիացեալ ընդ քո սողոմոնական իմաստութիւն. Առ: *Ի նուագ սողոմոնեան երգոյն. Ագաթ: *Որ յերգսն սողոմոնեան պատմի. Խրզն. Մթ:

ՍՈՂՈՊՈՒՄՆ, պման. գ. Ὄλισθος. Lapsus in lubrico, casus. Սողոսկումն. սայթաքումն. գայթումն. անկումն. *Պարզագունիցն ուրինչ դժկամակութիւն սողոպումն առաջնոյ բառացէ. Բրս. հց:

ՍՈՂՈՍԿԱՆՔ, նաց. Տ. ՍՈՂՈՍԿՈՒՄՆ. *Սպրդեալ սողոսկանօք սողեցաւ օձն մահաթոյն. Անան. եկեղ:

ՍՈՂՈՍԿԵՄ. եցի. ն. Սպրդեցուցանել. տալ լպրծիլ. հնարիւք մուծանել, և սայթաքեցուցանել. *Սովոր է չարն 'ի ձեռն այլոց սողոսկել զայլախոհ սպրդումն բանից: Խորագիտանաս սողեալ կարասանէ զհեր մխաւն, և ճարտարութեամբ բանիւն սողոսկէ զմիտս լսողացն 'ի վերայ մխտսուն գիւրին պատճառաւ. Մագ. ծդ: Լմբ. սաղմ: *Ոչ զգուշացայ ոտից իմոց. առաւելեալ մարմնական տիղմս՝ սողոսկեաց զիս. Վրք հց. ձ:

ՍՈՂՈՍԿԻՄ, եցայ. չ. Ὀλισθέω, ἀπολισθέω, ὀλισθαίνω, ἀπολισθαίνω. Labor, delabor, defluor, lapso, labefio, cado. Զարաշար սողիլ. սողոպիլ. լպրծիլ. սայթաքել. գայթել. անկանիլ. և Սպրդիլ, միջամուխ լինել. ռմկ. [illegible]. *Ի բարձր վարուցն սողոսկեալ անկաւ: Ի հաստատնոցն սողոսկեալ գայթեցեմք. Նիւս. կազմ. և էրփ: *Անփորձարար անդր սողոսկեալ հոսեցաւ. Անյ. հց. խմ: *Ի վայր սողոսկեալ անկաւ: Առ մահն սողոսկեալ անկաք. Յհ. խմ. երև. և ոփ: *Յամծայլին վայելչութեան փառաց՝ սողոսկեալ անկաք 'ի խոնարհ 'ի ստորինս յայս կեանս. Իգն: *Վիշապն սողոսկեալ եկն անկաւ 'ի ծովն կարմիր: Սողոսկեցաւ 'ի չարափառութեան հերձուածն արիոսի. Վրք հց. Ժ: Ճ. Բ: *Սողոսկեալք յայս գիտութէ՝ գաշնաւորեցան ընդ սատանայի: Առաւել սակաւ 'ի հեշտութիւն սողոսկելոյն: Ի հեղգութէ և յինքնահաճութէ սողոսկի յանհանճարութիւն և յախտս. Լմբ. խմ. և յանտառսն. և առակ: *Իբրև զմկունս 'ի ծակս որմոց սողոսկեալ մտանէին: Սուղ ինչ առանդուշս եկամուտ սպրդեալ իմն սողոսկեցաւ. Լաստ. Է: Մագ. ա: *Գայթագղիլ զմտօք սողոսկելն առէ, և զմարմնով քայքայիլն. Երզն. մթ: *Նեռոր ասէր զկիւրեղ սողոսկեալ յապակոլինարի հայհոյութիւն. Շիր. քրն:

ՍՈՂՈՍԿԻՉ. ա. Որ սողոսկէ. սայթաքեցուցիչ. *Սողոսկիչ է մեղքն, և դիւրաւ թակարդէ երևելեացս հեշտութիւն 'ի կործ կորստեան. Լմբ. առակ:

ՍՈՂՈՍԿՈՏ. Տ. ՍՈՂՈՍԿՈՒՏ:

ՍՈՂՈՍԿՈՒՄՆ, կման. գ. Սողոսկիլն. սողոսկանք, լպրծումն. սպրդումն. *Ընդէր ասէ օձն. լպիրծ և սողոսկումն ոգւոցն առաջի եդ զերկրայուն իրացն. Փիլ. լին. ա. 34:

ՍՈՂՈՍԿՈՒՏ. ա. որ և ՍՈՂՈՍԿՈՏ. Սայթաք, գայթոտ, դիւրագայթ. դիւրասահ. *Ցոքնապատիր է և սողոսկոտ (կմ սողոսկուտ՝ ծով աշխարհիս). Մագ. խէ: *Դժմիտ սանձք զմարմնոյս սողոսկուտ բնութի. Երզն. տէր:

ՍՈՂՈՒՆ, ղնոյ, ոց. գ. (Ժ. թ. սողուն. ճան.) Ἑρπετόν. Reptile. Զեռուն՝ որ սողի 'ի վերայ երկրի. ճճի անոտն կամ կարճոտն կամ բազմոտանի. տես Ծն. ա. 24: Ղևտ. ժա. 29. 41. 43. ևն: *Դաղարք սողնոց լեալ էին ամենայն անդամք ճգնողին. Խոսրով:

ՍՈՂՈՒՆ. ա. Ἑρπιστικός. Reptilis, humi serpens, repens. χωλός, claudus. Որ սողի, կամ զեռայ, կամ սպրդի իւիք օրինակաւ, և Կաղ. *Զխլուրդ ոմանք ('ի կենդանեաց) սողունք, և այլք ուղղորդք: Սողուն է ստամանայ ոչ 'ի վերայ հողոյ, այլ 'ի վերայ օդոյ. Արծ. օրս. Է: Եղիշ. յես: *Ի քաղաքին լուսաւորացեղ 'ի վերայ սողնոյն (կաղի սպրդողի) բժշկումն: Կին մի սողուն 'ի մնկաց, զի կարկամեալ էր, և եկն սողալով: Այր մի սողուն ցաւովլ և փոսացեալ ոտիւք կամեցաւ գնալ առ սբն. Կոչ. ժէ. կամ ժէ: Ճ. Գ: Վրք հց. Իա:

ՍՈՂՈՒՍԿ, կամ ՍՈՂՈՒԿ. ա. Իբր Սողոսկուտ, լպրծուն, և սողուն. *Դիւրափոփոխ է բնութիւն, և սողուն 'ի նախանձ. Լմբ. սաղմ. (այլ ձ. սողոսկր. գուցէ սողուսկ:) *Թուի սողուսկ և ողորկ իմն, բայց ճշմարիտ և խոշոր գտանի. Փիլ. լին. ա. 41:

ՍՈՃԻ. ճւոյ, ճեաց. գ. Πίτυς. Pinus, picea. որ և ՇՈՃ. ՇՈՃԻ. Վայրի փշատենի, որ տայ զկոզակ անպտուղ. ազգ մայրի, որ կոչի 'ի սբ գիրս և Սարոյ. ունի լինի և մարի՝ (լէրա.) չամ՝ չամ աղաճը. *Մայրք և տօսախք, սոճիք. նոճիք. Ագաթ. Ժ: *Երակլեան սոճին: Եւ ոչ խմթմիականն սոճի. Մագ. ծա:

ՍՈՄՄՆԻՏԻՍ. Նիւթական թարգմանութեան յն. ձայնիս, Σουμανίτις. այն է Սոմանացի կինն. *Երանելին սոմնիտիս զայր իւր աղաչէր՝ սենեակ շինել եղիսէի. Ոսկ. հէրոդ:

ՍՈՅԶ, սոյզք. գ. (յորմէ Սուզանիլ.) Մուտք 'ի խորս. ընկղմումն. և Խորք, սորք, սորք, ծակք, ծերպք, որջք. *Սոյզք ծածկութե (լուսանի) լինի, մինչև անդրէն ծնցի զնա նովին լուսովն. Շիր: *Բայանան օձք ընդ հողով. և որջքն իւրեանց են 'ի սորս և 'ի սոյզս երկրի: Որ յաղս և 'ի սոյզս, 'ի խորս և յանդունդս. Փիլ. լին. ա. 36. 69:

ՍՈՅՆ. սորին կամ սորուն. սմին. սովին կմ սովիմբ. սոքին. սոցին կմ սոցունց. դերանուն. ա. Αὐτός, αὐτή. Ipse, ipsa, idem, են. որ և Դոյն կմ Նոյն ոք և ինչ. Այս. իբր առաւել մերձաւոր ընդ նախընթաց բանս. գոս, լու, թէօփէ. *Առաւել քան զսոյնս: Սովին հաւատովք: Հայր սորուն սողոմոնի: Ասէ սովիմբ մարգարէիւ. Եղիշ. Նար. երգ: *Զսոյն զայս առնէ (այսինքն վասն սորին առն): Զսովին աւուրք (այսինքն յաւուրս յայսմիկ): Առ սոյնս և զայլոցն. Նանայ: Խոր. Ի: 25: Եուս. քր. ա: *Սոյն գունակի (այսինքն սոյնպէս) խնացարուք և զայլ եւս բազմազան առաւելութի նորա. Սեբեր. օան:

Ձ.ՍՈՅՆ ՀԵՏԱՅՆ. ա. մ. Ἑξῆς, τὰ ἑξῆς. Deinceps, ex ordine, quae sequuntur. Այսուհետև. յայսմհետէ. ըստ սմանէ. յառաջիկայս. զառաջիկայ. հետադայ. մտաւոր. 'ի մտոյ. կարգաւ. *Զսոյն հետայն է ասել: Զսոյն հետայն առհմանեացուք: Զսոյնս հետայն ճառելով: Գոցես զսոյն հետայն մերձ. Նիւս. բն. Ի: Դիոն. թծայ: Մագ. 'ի տիմ:

ՍՈՅՆՊԷՍ. մ. Այսպէս. ըստ սմին օրինակի. սոյնօրինակ. նմանապէս. տաւնի. պէօյլէճէ. *Սոյնպէս անուներ և ընդ ամենայն կողմն: Եթէ սոյնպէս, և եթէ այնպէս ասացեն. Եղիշ. Է: Երզն. մթ:

ՍՈՅՆՊԻՍԱԲԱՐ. մ. ա. Սոյնպէս, և Սոյնպիսի. *Եւ որ այլ ինչ սոյնպիսաբար. Խոսրովիկ:

ՍՈՅՆՊԻՍԻ. Տ. ԱՅՍՊԻՍԻ: Շ. ընդհանր:

ՍՈՅՆ ՕՐԻՆ. մ. Σήμερον. Hodie. Այսօր. 'ի սմին աւուր. *Ոչ դադարէ այրն, թէ ոչ կատարէ (կամ եթէ ոչ կատարեսցէ) սոյնօրին զբանն. Հռութ. Գ. 18:

ՍՈՅՆՕՐԻՆԱԿ. մ. ա. Սոյնպէս. ըստ սմին օրինակի. և Այսպիսի. *Սոյնօրինակ և թագաւորն ժամ առեալ: Զլրհեղեղէն սոյնօրինակ գրէ: Սոյնօրինակ և որդին չուացանէ... Սոյն օրինակ թէպէտ բազում և անպատ իցեն են. Փ. Ղ. Ը. 24: Եւս. քր. ա: Ագաթ: *Իբրև օձի քարբի՝ զի խնու զականջս իւր, սոյնօրինակ և դու խցեր զականջս: Սոյնօրինակ զնմին գլխատէր. Բուզ. Դ. 15: Ե. 15: *Զսոյն իսկ օրինակ բանից առաջին գիրք առ նա, որպէս և առ սայս սասացին. Եւս. պտմ. ա. 2:

ՍՈՆԹ. ա. Բառ ռմկ. զոր այսպէս նշա-

նակէ Մխ. աղար. *Ոմանք կոչին սոնթ՝ ըստ սրսացեաց կոչելոյն և բարբառոյն, որ սափ բաժանեալք կամ թափեալք». Իւրու հերձեալք:

ՍՈՆԻՃ. գ. որ և ՇՈՆԻՋ. պ. օխոնիզ. Տ. ԱՐՋՆԴԵՂ. *Սերմանէ արջնդեղ, որ է սոնիճ: Դուրաղանաւ թափի սոնիճ. Գէ. Եւ: Թ. ճէօրէկ օթու: *Սոնիճ. սև հնդիկ, հընտիկ կամ գնաիկ. Բժշկր: Իսկ *Հոռոմ սոնիճ». ըստ Գաղիան. որպէս յն. Մելանթիոն. օխյան թանէ, բէհնանէ, օխյան պօյա:

ՍՈՆՈՊՐԻ. գ. Ծառ և պտուղ նորա. ռմկ. օէնէվլիր, օէնէվիր, լամ ֆըրտըլը, շամ ֆըստըղը. *Զիթենի, նշխուրենի, սոնոպրի, բակի: Դեղձի, գամմնի, սոնոպրի, արմաւենի. Վ.օփ. սաէպ: Նոյն թուի և գրեալն 'ի գփ. Ոբէլ. *Վ.սան գնոպար փայտից»:

ՍՈՆՔ. ա. Πυκνός. Densus. Ստուար. թաւ. գէր. յոյր. լի. և ըստ տաղաչափից՝ Նուաղանկ բառ, որոյ ամենայն վանկքն են երկար. *Սոնք՝ ն'երից երկարաց վեցամանակ. որպիսի, յանձնանէս. Թր. քեր: *Ուժեբորդն՝ զոր սոնք կոչէ, որ է ստուար. Նն. քեր:

ՍՈՆՔԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. չ. Πυκνόομαι. Densor. λιπαίνομαι, παχύνομαι, pinguesco. ὀγκόομαι, turgeo. Ստուարանալ. գիրանալ. թանձրանալ. թաւանալ. Ճարպալից լինել. ուռնուլ. փքանալ. սէգ և սոնք լինել. Թոմ.անմագ, գալարմագ, չիշմէք. *Անձուկն՝ ամենայնի գժուարին է, բայց առաւել գիրացելոյն և սոնքացելոյն: Արբենաս և փափկանաս, գիրանաս և սոնքանաս: Ի գիրութէ սոնքանայ մարդ, և 'ի բազում Ճարպոյ ելանեն անօրէնութիւնք: Սոնքացեալս գիրութբ: Սոնքացեալք ստուարացեալք: Ստուարացաւ և սոնքացաւ. Ոսկ. Ա. Թէս. Բ: Ա. կոր. ԺԳ: Եղիշ. հայր մեր: Փարպ: Յհ. կԲ: Լաստ. ԽԱ: *Ախտից՝ յղփացելոց և սոնքացելոց՝ ապականեալ լինի ոգի. և սալրի՝ զօս և ցամաք սոցա եղելոց: Որ ոք բարձրացի՝ իցէ և փռնգայցէ՝ սոնքանայ և փքնու, իջանէ և քակտի. Փիլ. լին. Բ. 37: Դ. 100: *Զցանկութի եռացեալ սոնքացեալ՝ թարշամեցուցանէ քաղցև վաստակ. Եփր. Է:

ՍՈՊԵԼ. չ. Բառ անյայտ և անստոյգ. որպէս համարձակիլ. իշխել. համարիլ. ըստրել. *Որք գառագղի և կարկնի և սկուեղ և լման և այլ ինչ այսպիսեաց սոպեն (կամ այսպիսիացս ուպեն) նմանեցուցանել զերկիր. Ոսկ. Եւ:

ՍՈՍ, ի, ից. գ. Նոյն և յն. Σώσος. Sossus. Բառ քաղդ. իբր ժամանակ վաթսուն ամաց կամ ամսոց. *Գրեալ և ներս իմն և սասսներ մի սաէ 'ի ներիցն է վեցհարիւր ամ. և սոս մի 'ի սոսիցն վաթսուն ամ. Եւս. քր. Ա:

ՍՈՍԻՆՁ, սոսնձոյ. գ. Նոյն է ընդ Սինձ. Κόλλη, κόλλα. Colla, gluten, glutinium. թութգալ, թէրէն, չէրէն. *Մածոյց զնա սոսընձով: Պնդել սոսնձով. Ես. ԽԱ. 13: Հ=Ց. օփ. Գ: Բրս. մրկ: *Ամենայն որ սոսընձով ըմբռնեալ լինի: Սոսինձ և յարմարութի. Փիլ. լին. Բ. 4: Դ. 20: *Ոսկիս զսոսինձն քաղահաս (զկին յարայ), որով մածնուն թէկք արծուեաց. Վանակ. յոբ: *Ջուր ծառանց զերդ սոսինձ լինի գործեալ. Վ.օփ. ԽԲ:

ՍՈՍԿ, ոյ կամ ի. ա. Κενός. Vacuus. λιτός, simplex. ψιλός, tenuis, purus, nudus, merus. Միայն. լոկ. ախն. սատակ. մերկ. լերկ. պարզ. անշուք. թեթև. հասարակ. սաղթ, էուրէն, սադէ, սաֆի, պայազը. *Նեխեցին մարմինք նորա, և ցուցցէ զոսկերս նորա սոսկ. Յոբ. ԼԳ. 21: *Բանս սոսկս առաց (մերկառօրն), և զամենայն 'ի բաց եզ. Ոսկ. անձ. Է: *Սոսկ և անաւելորդ զկերակուրսն նոցա պատրաստեաց. Բրս. հց: *Մեք սոսկք եմք, և կերակուրս սոսկս կերաք. Վրք հց. Յ: *Միայնակեաց անխինչ՝ Ճանապարհորդ է սոսկ. Նեղոս: *Սոսկ իւղով սաէ գու զգլուխ իմ ոչ օծեր,' սա իւղով անուշիւ էօծ. Իգն: *Նկարագրեալ նշանակեալ սոսկ և նուաստ գխոսութբ իբր մեղանաւ, զի գու երանգով գեղոց գեղեցկացուցես. Կլիմաք:

Կամ թափուր, անմասն, ունայն, և ընդունայն, անպտուղ. *Սոսկ յընչից եղանին, և ամենևին թափուրք. Պիտ: *Սոսկ լեր յամենայն իրաց, և առ զխաչն, և երթ զհետ տեառն քո. Վրք հց. Յ: *Որք սոսկ են 'ի մտաց, և հնազանդեալ մարմնոյ. Ոսկ. յհ. Ա. 17: *Մի սոսկ եղիցի քրտանցն կաթուած խառնեցեալ արեամբ: Մի սոսկ զմտացն, և մի անօգուտ զելլցն հեռաւութի արտացես. Նար. ՀԶ. և ՀԷ:

ՍՈՍԿ ՄԱՐԴ. որպէս Հասարակ և լոկ մարդ՝ առանց աստուածութեան. *Ոչ է սոսկ մարդ քո, և ոչ անմարմին բան, այլ միաւորեալ. Պրպ. սաէպ: *Ոչ ած մերկ, և ոչ մարդ սոսկ. այլ՝ նոյն ինքն ած կատարեալ, և մարդ բովանդակ: Մարդոյ սոսկոյ մեռանել և փըրկել զաշխարհս ոչ է կարողութի. Ջ+ր. ԽԲ: *Որմյսոսկ մարդոյ մահ կարաց զաշխարհս 'ի մեղաց մաքրել. Սարգ. Ա. Պ. Բ: *Սոսկոյ մարդոյ եւթ ոչ է հնար լինել 'ի սկզբանէ աշխարհի. Ղևոնդ:

Եւ Սոսկական ոք. հեռաւոր. *Մակաձկնք ռազմին, և սոսկքն յիւրեանց վայրին ընթանան. Արիստ. Ե:

ՍՈՍԿ. Ψιλός, ον. Tenuis. ըստ քերականաց՝ հակակայ թաւ ձայնի. Սուղ. նուրբ. բարակ. և նշան այնպիսի հագագի. *Հագագ երկու. թաւ, սոսկ. Թր. քեր: *Շեշտաբութ, պարոյկ, թաւ, սոսկ, երկար, սուղ. Փիլ. այլաբ: *Ցերդիմնն բազմութի փողոց հասարակ գոչեն, ոմն սոսկ, ոմն թաւ, և ոմն և ս թանձրագոյն. Մագ. ... *Ընդ թաւին թաւանայ, և ընդ սոսկին սոսկանայ. Ոսկեփոր:

ՍՈՍԿ. մ. չ. Ἀπλῶς, ὡς ἔτυχεν. Simpliciter, utcumque. որ և ՍՈՍԿԱՊԷՍ. Միայն. և եթ. պարզապէս. վայրապար. ըստ դիպաց. սաղթ, պայազը. *Որ եթող զեզբարս են, ոչ սոսկ, այլ վասն իմ և վասն աւետարանին: Զոր եկեալ տեսն գտցէ՝ ոչ արարեալ սոսկ, այլ արարեալ այնպէս. Բրս. հց. և ամս. կբ: *Որ անուն չար 'ի նոցանէ ոչ եդաւ 'ի վերայ մեր, ոչ սոսկ, այլ՝ արդարութբ. Սարգ. յկ. Է: *Ոչ թերահաւատեաց սիրտ նորա, այլ սոսկ միայն բերան նորա. Իգն:

ՍՈՍԿԱԲԱՐ. Նոյն ընդ վ. և Նխ. Թապէս. ռամկաբար. *Զի մի համարեսցին ոմանք, եթէ սոսկաբար յադեցան, և բաւութերք էին եղեալք: Ըստ այնց քննութե և սոսկաբար: Սոսկաբար վարին 'ի բանս այս. Ոսկ. յհ. Ա. 36. և 14. 19:

ՍՈՍԿԱԳՈՅՆ. ա. Կարի սոսկական. պարզագոյն. ֆէ+ պայազը. *Իբրև զայր սոսկագոյն: Բնաւ իսկ սոսկագոյն իբրև զմարդիկ հրեշտակքն երևեալ. Ագաթ.

ՍՈՍԿԱԼԻ, լւոյ. լեաց. ա. Φρικτός. Horribilis. Արժանի սոսկալոյ. սոսկաւոր. զարհուրելի. սարսափելի. ահաւոր. ահագին. քստմնելի. *Սարսեսցեն յինէն՝ իբրև լուիցեն բանսն սոսկալիս. Իմ. Է. 15: *Սոսկալի տեսիլ: Սոսկալի հիացմամբ. Շար: *Բանիւ իմն և անուամբ սոսկալեաւ. Խոր. Ա. 33:

Իսկ Նար. յոհէր. *Մեծաւ սոսկալեօք օրհնեցին». Խմն սոսկմամբ, հիացմամբ:

ՍՈՍԿԱԿԱՆ, ի, աց. գ. ('ի բառէս Սոսկ.) Անշուք, նուաստ ոք. գեղջուկ. ռամիկ. և հեռաւոր. որպէս յն. լտ. Δημώδης. Vulgaris. ἰδιώτης, idiota. πεζός, πεζικός, pedester, pedestris. պայազը՝ ... , էայ... . *Զիավարժից, և սոսկականաց: Հերքեալ 'ի վեհիցն՝ սոսկականացն սարդիմիդ: Սոսկականօք և քաղաքայնօք. Սոսկականաց ... քաղաքայնոց. Նար. Գ. ԿԱ. Գնձ հոգ. և Գնձ խչ:

ՍՈՍԿԱԿԱՆ. ա. ('ի բայէս Սոսկալ.) որպէս Սոսկալի. սոսկաւոր. ահաւոր. անպայման. գերահրաշ. Φρικτός. Horribilis. φοβερός, terribilis, eximius, excelsus. *Այն որ բազմի յաթոռ սոսկական: Ասէ մեծ արքայն ձայնիւ սոսկական: Բացափայլեալ գեղով սոսկական: Զարիւնն ըմպել տառ սոսկական. Գնձ: Տաղ:

ՍՈՍԿԱՄ, ացայ. կա՛ կամ կացիր. չ. Φρίσσω, ττω. Horreo. Դողալ. սարսել. սարսափիլ. սոսափիլ. քստմնիլ. զարհուրիլ. *Ցիմարեցան երկինք վասն այսորիկ, և սոսկացան յոյժ: Սոսկացաւ մարմին իմ յանձին իմում. Երեմ. Բ. 12: Դան. Է. 15: *Դարձ վերին զուարթնոցն սոսկացեալ զարմացեալ կային. Շար:

Իսկ յասելն, Ոսկ. ապաշխ. *Երթաս 'ի Ճանապարհ հեռի, և 'ի խորշակի սոսկաս». Խմն տոկաս, կամ համբերես սոսկալի օրինակաւ:

ՍՈՍԿԱՆԱՄ. ացայ. ցի՛ր. չ. Սոսկ լինել ըստ քերականաց. և Մերկանալ թօթափել յանձնէ զաւելորդս. *Ա, ընդ թաւին թաւանայ ... և ընդ սոսկին սոսկանայ. Ոսկեփոր: *Սոսկացեալք են յերկիրս, զգեցեալք զերկինս: Մերկացիր սոսկացիր ով միայնակեացդ. Եղիշ. ծոնյ:

ՍՈՍԿԱՊԷՍ. մ. Ἁπλῶς. Simpliciter. Սոսկաբար. սոսկ. լոկ. պարզապէս. վայրապար. և խապառ. տիրապէս. *Ոչ կամի ած, զի սոսկապէս լուիցուք, այլ բազում զգօնութբ: Ոչ սոսկապէս, և ոչ 'ի քուն մտանելով հնար ինչ իցէ գտանել զմիտս նոցա. Ոսկ. յհ. Ա. 14. 20: *Սոսկապէս տարրին սերմանց եղեն ընդունող. Սկևռ. աղ:

Իսկ յասելն Շար. *Սոսկապէս համբերելովդ». Խմն սոսկալի և քստմնելի օրինակաւ:

ՍՈՍԿԱՎԻԹԽԱՐ. ա. Սոսկալի վիթխարի. հսկայ ահագին. *Զարհուրանեակ շանդալուխն սոսկավիթխար. Նար. ՂԳ:

ՍՈՍԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ սոսկալ. զարհուրեցուցանել. *Հիացուցեալ զիս փրկիչն սոսկացուցանէ խոնարհութբն. Ճ. Գ:

ՍՈՍԿԻԽՈՐ. Տ. ՍՈՍԿԱԼԻ. *Եւս առաւել ահեղ սոսկաւոր: Մարտեար ընդ հըսկային մարտիւ սոսկաւոր. Գնձ:

ՍՈՍԿԷՐ. որպէս բայ, փոխանակ գրելոյ՝ Սոսկայր. *Զամենայն կերակուրս՝ յորոց մարդն ոչ գարշէր և սոսկէր. Մծբ. ԺԳ:

ՍՈՍԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Մերկանալն յամենայնի. անստացուած կեանք. *Վարուք սոսկութե, և ուսմամբ փիլիսոփայութեն փարձեալ էր. Եւս. պտմ. Է. 30:

ՍՈՍԿՈՒՄՆ, կման. գ. Φρίξ, φρίκη, φρικασμός, θραυσμός. Horror. περίφριξις, refrixio, frigor. Սոսկալն. դողումն. սարսափումն. քստմնութե. ահ. արհաւիրք. և Սարսռումն 'ի ցրտոյ. ... *Դողումն և սոսկումն պատահեցին ինձ: Ցափշտակեաց 'ի վկայութի զսոսկումն իւր: Սոսկումն սրտի. և լքումն ծնգաց: Ահ և երկիւղ, և սոսկումն մարմնոյ. Յոբ. Դ. 14: Ամովս. Է. 11: Նաւ. Բ. 10: Բ. Թ. Գ. 17: *Սոսկմամբ մեծաւ: Այս բազում սոսկման արժանի է: Սոսկումն հերաց, և մարմնոյ խռովութիւն: Դողումն և սոսկումն ունի զարարածս, յորժամ զպատիւ արարչին ըզ նոցա մատուցանիցէ. Դիոն. եկեղ. և Բզ:

Խոխ․ ։ Եղնիկ ։ *Լինի երկիւղ ըստ սոսկման իմն (այսինքն գողման ցրտութեան), ջերմութեան ամենայնի ընթացելոյ ՚ի սիրտն ․ Նչնո ․ բն ։

ՍՈՄՆՁԵԼ․ ձեռ․ ն․ } Սոսնձով մա-
ՍՈՄՆՁՈՒՄՆ․ ձման․ գ․ }ծուցանել, և իլ․ կպրած առնելն և լինելն․ *Զի թէ գոզոյ էր յափշտակեալ, ոչ կարէր զմաւսեալ և զսոսնձեալ պատանսն (հանել, և թողուլ ՚ի գերեզմանի)․ Մեկն․ ղկ ։ *Նաւաց սոսնձմունք կազգուրեն, և արգելուն զջրահեղձ սուզումն․ Պիտ․ խա․ բոփ Լեհ ։

ՍՈՍՈՐԴ․ ի, կամ ոյ․ գրի և ՍՈՍՈՐ, ՍՈՍՐ․ գ․ Ἀνθερεών. Mentum. և γαργαρέων, uvula. σωλήν, canalis, tubus, fistula. կոկորդ․ կոկորդ, կլակ, ներքոյք և ներքինք պարանոցի․ խռչափող, շնչափող․ և Լեզուակ․ ծլէրամ, լնէ, խլլիկապ․ և փիծիր․ *Եւ այսք և լեզու, և որ զկոկորդիւն է կազմած, բստ որում սոսորդն ՚ի վայր կոյս թուլանայ հովասարաբար, և չեշտալորելով ձկանի․ Նիւս․ բնղ․ ծ․ որպէս և ծէ․ ուր գնի կոկորդ․ ՚ի լս․ գրի՝ սոսորդ ։ *Երկու փողակք տան և առնուն զօգն իբր ցնցղով իւիք սոսորդով ՚ի բերանս․ Սեբեր․ է ։ *Որլորք և հաւերամբ զքերբրոս և զմեկոնիոն (ոււտեն), և ոչ մնասին, նուրբ սոսորդ ունելով, և նեղ խածիս․ Վրդն․ ծն ։ *Գարգարէոն, և գարգարէն․ սոսորդ, և սոսր կամ սոսր․ Գաղիան ։

ՍՈՍՈՐԴԵԼ․ ն․ Γαργαρίζω. Gargarizo. Ողողանել զսոսորդս ջրով կամ ջրի քացախով․ հոտխոտ ընել․ *Որ զկոկորդն սոսորդէ, զքիմս զովացուցանէ․ որ առէպ այօթէ, զզանկութեան բոցն շիջուցանէ․ Նեղոս․ տա Լեհ ։

ՍՈՍՈՓԻԼ․ փոխանակ գրելոյ Սոսափել․ սոսկալ․ քստմնիլ․ *Թէպէտև սոսոփեալք յեղափոխութեամբք զչարիցն մեք․ Ցհ․ կբ ։

ՍՈՎ, ոյ, ով․ ՚ի սովի․ գ․ Λιμός. Caritas, difficultas annonae, fames. (լծ․ սուաղ․ սուղ․) Աղքատութիւն և նուաղութիւն պարենի․ պակասուտն հացի․ քաղց․ և Անուազութիւն․ գրիւգ, ոճրգ․ *Եղև սով յերկրին ։ Զօրացաւ սով յերկրին ։ Եօթն ամ սովոյ ։ Ցերեսաց սովոյն ։ Սպանանել զամենայն ժողովուրդս ՚ի սովոյ, կմ ՚ի սով (յն․ ՚ի սովու, այսինքն սովով) ։ Մաշեալք սովով ։ Կերակրել զնոսա ՚ի սովի ։ Ի սովի փրկեսցէ զքեզ ՚ի մահուանէ ։ Սովք և սրածութիւնք․ և ն ։ *Սովով և ծարաւով սատակիլ․ Վրդ հց ։ Հ․ և ն ։

ՍՈՎԱԲԵԿ․ ի, աց․ ա․ որ և ՍՈՎԱՄԱՀ․ Λιμώσσων. Famelicus. Բեկեալ և նուաղեալ ՚ի սովէ․ անսուաղ․ սովեալ․ քաղցեալ յոյժ յոյժ․ *Լից զսովաբեկ անձն իմ ՚ի փշրանաց ողորմութեան շնորհի քո ։ Բաշխես զմարմին քո ՚ի ճաշակս սովաբեկաց ։ Այցելու լեր մոլորելոյս՝ մերկիս և սովաբեկիս․ Բենէ ։ *Բանական սովաւ է, և սովաբեկ․ Որոհ ։ *Ախտաբեկ սովաբեկ (յն․ սովով՝) ամենայն ցաւօք վարակեալ․ Ոսկ․ երեփ․ ծա ։

ՍՈՎԱԲԵԿ ԱՌՆԵԼ․ Λιμαγχονέω. Fame suffoco. Սովով չարչարել․ *Սովաբեկ արար զքեզ․ Օր․ ը․ 3 ։

ՍՈՎԱԼԼՈՒԿ․ ա․ Լլկեալ ՚ի սովէ․ սովաբեկ․ սովամահ․ *Սովալլուկ զանձինս առնէին․ Ճ․ Ը ։ *Սովալլուկ լինել, և ծարաւով մաշիլ ։ Սովալլուկ և մերկ խոյտառակ շրջեսցի․ Սարգ․ յկ․ գ․ ա ։

ՍՈՎԱԾ․ ա․ Սովեալ․ անսուաղ․ յորժէ յօժարէ բառն ։

ՍՈՎԱԾՈՒԲԱՐ․ մ․ Λυσσώδη. Helluantium more. Իբրև սովեալ․ անյագաբար․ լեղլեղ ծայրծուխ ...․ *Ուտել ոչ սովածաբար, որովայնամոլութեան ՚ի վերայ քերելով․ Բրս․ Ծղի ։

ՍՈՎԱԿԱՆ․ ա․ Սոված․ քաղցեալ․ անօթի, ծարաւ․ ․ *Եօթն աւուրբք սովականք և արգելականք լեալ էին ՚ի սովորութեան կերակրոց իւրեանց (առիւծքն գանկեալ)․ Ոսկ․ արաբ ։

ՍՈՎԱՄԱՀ․ ա․ մ․ Ի սովոյ մահացեալ, կամ մերձեալ ՚ի մահ․ սովալլուկ․ սովաբեկ․ սովեալ․ նքողեալ․ խիստ ծարաւ անօթի․ ․ *Մուրող՝ որ շրջիցի ՚ի ցպոյ, և սրամահ, և սովամահ (յն․ նուաղեալ ՚ի հացէ) ։ Սովամահ կորնչիմ (յն․ սովով)․ Է․ Եգ․ Գ․ 29 ։ Ղկ․ ծէ․ 17 ։ *Հացն երկնաւոր եկն յերկիր, զի կերակրեսցէ զսովամահսն ։ Զհանապազորդ սովամահսն վասն նորա անպայման թողուցու․ Կոչ․ ծբ ։ Ոսկ․ մ․ ա․ 13 ։ *Կերակրեա զանձն իմ սովամահ ։ Հայեցաւ ՚ի սովամահ բնութիւն ։ Շրջէին ողորմելի սովամահք ։ Մարք ոմանք զսովամահ որդւոց իւրեանց զմարմինս ՚ի կերակուր իւրեանց պատրաստեցին․ Սարկ․ աղ ։ Իգն ։ Փարպ ։ Ցհ․ կբ ։ *Սովամահ շնչէին հանապազ, սակայն ոչ թողուին զվարդապետսն․ Մեկն․ ղկ ։

Եւ իբր Սովամահական․ *Սովամահ չքաւորութեամբ աղքատացան անձինք մեր․ Մաշտ․ Ճշ ։ *Սովամահ սատակութեամբ․ Նար․ յոխբ ։

ՍՈՎԱՄԱՀ ԱՌՆԵԼ․ Λιμοκτονέω. Fame eneco. Սպանանել սովով․ *Ոչ սովամահ առնէ տէր զանձն արդարոյ․ Առակ․ Ժ․ 3 ։

ՍՈՎԱՄԱՀ ԼԻՆԵԼ․ } Սովով ՚ի մահ
ՍՈՎԱՄԱՀԻԼ․ յ․ } մերձիլ․ սովաբեկ լինել․ կամ ըստ յն․ սովիլ․ նքողիլ․ *Թէև սովամահ լինիցիմք, սակայն ՚ի տեառնէ մի հեռասցուք ։ Սովամահ յածեղէն բանէն լինէին․ Ոսկ․ մտթ ։ Սեբեր․ է ։ *Ի միջնաբերդին նեղեալ սովամահէին, և բազումք ՚ի նոցանէ սատակեցան․ ա․ Մ․ ծԳ․ 49 ։

ՍՈՎԱՄԵՂ․ (եթէ չիցէ գրելի Սովամեռ․) Սովեալ առ մեռ․ *Բուծանես զամենակարօտ սովամեռ քաղցելոյ անձինս․ Թէոդոր․ խչ ։

ՍՈՎԱՆԱՄ․ ացայ․ Տ․ ՍՈՎԻԼ․ *Գայր սովացեալ ։ Մերկ էին, և սովացեալք․ Վրդ հց․ խա ։ Բրս․ մրկ ։

ՍՈՎԱՌՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Անսուաղութի․ ըմբռնումն ՚ի սովէ․ անյագութի․ ընչաքաղցութի․ *Սով մեծ լինէր․ ապա ձեռնամուխ լինէին ՚ի հարձս և ՚ի ծառայս՝ փողոտել և ուտել, զի լցցեն զսովառութիւն իւրեանց․ Ղեւոնդ ։ *Տայցի զգողօնն առ իւր, և լցցէ զսովառութի (կամ զսովառութի) իւր․ Առակ․ ա․ 3 ։ (լաւ ևս է ընթեռնուլ ըստ զևնդեայ․ յորմէ առնու արծրունին ։)

ՍՈՎԱՏԱՆՋ․ ա․ Տանջեալ ՚ի սովէ․ սովաբեկ․ *Սովալլուկ և սովատանջ եղեալ մեռանէին․ Մեծոփ ։ *Սովատանջ առնել զքաղաքացին․ Ոսկեփոր ։

ՍՈՎԱՑՈՒՑԱՆԵՄ․ } ցուցի․ ն․ Λιμαγχονέω,
ՍՈՎԵՑՈՒՑԱՆԵՄ․ } λιμοκτονέω. Fame strangulo, neco. Տալ սովիլ․ անսուաղ թողուլ․ սովով սանձել․ *Զորովայնն սովացուցանէր և սանձէր․ Կլիմաք ։ *Չարչարեսցի զքեզ՝ ասէ, և սովեցուցի, զի բարի քեզ արասցից․ Բրս․ չար ։ *Թէ ՚ի լռութենէ բանի քո սովեցուցեալ․ Նար․ ծդ ։ *Սովեցուցէ զմարմինն պոռնկութի (կամ ՚ի պոռնկութէ)․ Եւագր․ ծա ։ յորմէ և Ոսկեփոր ։

ՍՈՎԻՄ․ եցայ, եալ․ յ․ Λιμώττω, σσω. Fame laboro. πεινάω, πεινέω, penuria laboro, esurio, famelicus sum. Սովանալ․ սովաբեկ լինել․ տանջիլ ՚ի քաղցոյ․ քաղցնուլ յոյժ․ նքողիլ․ խիստ անօթենալ․ ... ․ *Սովեսցին որպէս շունք ։ Սովեցաւ ամենայն երկիրն եգիպտացւոց․ Ծն․ խա․ 55 ։ *Ահա մինչ սովեցայ, քան զսէր իմ և ամենայն կանանց զկերակուր ախորժեցեր․ Վրդ հց․ խա ։ *Սովեցաւ քաղաքն, մինչև եղև լինել մի միս իշոյ՝ հինգ հարիւր դրամ․ Պոմ․ Լբ ։ *Սովիմ հացիդ յերկնից հեռաստան․ Գնձ ։ *Փոքրս սովէր և մաշէր․ Ոսկ․ ա․ կոր ։ *Փոքր նշուլիցն (արեգական) մարդս սովեալ է․ և ինքն ՚ի փանաքութեան սովի․ Լմբ․ յանտանչ ։

ՍՈՎՈՐ, ի․ ից․ ա․ Εἰωθώς, ἐθάς, συνήθης. Suetus, adsuetus, consuetus, familiaris, և solitus. Ընդելեալ ոք իմիք սովորութեամբ․ սովորած․ ծանօթ․ սովրած, սորված․ ․ ․ ․ *Ընթանան բազում անգամ առ օտարս՝ իբր առ սովորս․ Բրս․ ․ ։ *Ոչ ոք երկբայեսցի յուղղակի խորհել սովորիցն․ Պրպմ․ ․ ։ *Ի բարեպաշտելն կարողաց և սովորից․ Սարկ․ հանգ ։ *Սովորք ոմանք և հասակակիցք․ Նար․ եր ։ *Սովորս և ընդելս և բարեկամս․ Փիլ․ ․ ։ *Ոչ է սովոր ոք ՚ի տուն իմ, բայց միայն եղբայրն իմ․ Վրդ հց․ Է ։

ՍՈՎՈՐ․ Սովորական ինչ․ ընդելական․ հասարակ․ յաճախեալ․ ․ ․ *Եւ ոչ ինքն ասողն ՚ի սովորիցն էր ։ Ի սովորից առաւել մարդկան․ Բրս․ ծն ։ Ոսկ․ գղ ։ *Ի սովոր ախտիցն ։ Սովոր չարութեամբ ։ Կամիմ հարկանել զսովոր սիրոյ պատասխանութի․ Փիլ․ լն․ ․ 31 ։ Ծ․ բան ։ *Զսովորն փառաւորութ մատուցանէին ։ Ոչ սովոր, այլ օտար բարբառով ։ Ըստ սովոր գաւառականութեան․ Սխոլ․ յոր ։ *Կամէր հեռանալ ՚ի սովոր չարեացն․ Վանակ․ յոբ ։ *Ոչ հաւատալ փութով սովորից չարաց, զի հնացեալ՝ բնութի լինի․ Մխ․ առակ․ յն․ (որ հայի և ՚ի յաջորդ նշ ։)

ՍՈՎՈ՛Ր, ըք․ գ․ Իբր Սովորութի․ *Զժամանակս ՚ի չար սովորիցն ՚ի բարի փոխարկել․ Ոսկ․ եփես ։

ՍՈՎՈ՛Ր ԵՄ, ես, է, եմք, և այլն․ Ἔθω. Consuetus sum, soleo. ἔθος ἐστί, mos est, solet. Սովորեալ գոլ․ սովորիլ․ սովորութի է իմ, քո ևն․ *Ցոր սովոր էր զքայրն ժողովել ։ Սովոր էր զատաւորն արձակել ։ Որպէս սովոր էր՝ միաբանգամ ուսուցանէր զնոսա ։ Որպէս և սովոր են ոմանք․ և այլն․ *Աղաչանաց սովոր եմ ողորմել․ Խոսր ։ *Դուք սովոր էք անցանել ըստ հրամանաւ թագաւորին ձեր․ Եղիշ․ Է ։ *Ես յիմոց ծառայից՝ զոր ինչ յինէն առեալ ունին, անդրէն հանել ոչ եմ սովոր․ Խոխ ։

ՍՈՎՈՐԱԲԱՐ․ մ․ Συνήθως. Pro more, pro consuetudine. Սովորակի․ ըստ հասարակ կամ միշտ սովորութեան․ սովոր․ *Զայս զերկուսս այսպէս պահէին սովորաբար ։ Եւ այս ցանգ սովորաբար ՚ի մեզ կայ․ Խոր․ Գ․ 51 ։ Մագ․ ․ ։ *Այլ գու կարող ես սովորաբար և առ զլխացոյս բարեգործել․ Նար․ յէ ։ *Ունիմք սովորաբար ասել փիլիսոփայ, որք յերաժշտական արհեստս կատարեալք են․ Ը․ բուջր ։ *Զոր վասն բազմութեանն տարմ անուանեն սովորաբար․ Կիւր․ ․ ։ *Սովորաբար անծեղ յանտառս միշտ աղաւաղէ․ Մխ․ առակ ։

ՍՈՎՈՐԱԿ, ի, աց․ Տ․ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ․ և ՍՈՎՈՐ՝ ըստ Ա նշ․ *Ի խօսս յօգեցելոյ սովորակ լսողացն ։ Սովորակ օրինական շրջէ ։ Հիացումն ոչ միայն գեղջկաց, այլ և իմաստասիրութեան սովորակաց առնել կարէ․ Փիլ․ Ծ․ բան․ և լիոս ։

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ, ի, աց․ ա․ Συνήθης. Consuetus, familiaris. Սովոր, որպէս սովորեալ ինչ․ սովորութի եղեալ․ հանապազորդական․ հասարակ․ ընտանի․ *Սովորակա-

նաւ ընդելականաւն հաւատացեն երկիրպագանել խոզին փայտի։ Ցայլծեացէ սովորական ցանկութեցն. Ագաթ։ Յճխ. Է։ *Նկուն եղեալ՝ գտաւ 'ի ներքոյ քան զսովորական բնութիւն։ Ոչ յիշէին զսովորական խորհրդոցն. Եղիշ. Է. Է։ *Զկնի սովորական վարդապետութեցն. Վրք հց. ծէ։ *Քնի՝ սովորական սեղանաւն 'ի վերնատանն կատարել զխորհուրդ։ Զսովորական օրհնաբանութի բանիս երկրորդեմք. Յհ. իմ. տփ։ Նար. կուս։ *Ոչ տայր ըստ սովորականին արագախաղացն լինել հոլովմամբ։ Զանբնական իրս՝ բնականս կացուցանէ, և զանսովորս՝ սովորականս. Պիտ։ *Յարեաւ ինձ պատերազմ, սովորական սերելեայ խմոց ջերմութի 'ի ներքուստ, և անսովորական առելեայ ցրտութի արտաքուստ. Արլ։

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ. Սովոր. սովորեալ ոք. ընտելեալ. և Ծանօթ. *Զի գու ես տէր երագաւորդ, և ողորկ բանից սովորական. Արլ։ *Զկերպարանն իւրեանց սպականելով՝ անծանօթք և սովորականայն լինին. Նիւս. կուս։

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սովորական գոլն. և Սովորութի. *Յայլայլել ըզգայութեն 'ի ջերմութեցն (որպէս գինւոյ՝) զայսպիսի սովորականութին 'ի մեզ օրինագրէ գործ ինչ լինել. Եղիշ. հոգ։

ՍՈՎՈՐԱԿԻ. մ. Տ. ՍՈՎՈՐԱԲԱՐ. Συνήθως. Pro more. *Ըստ որում սովորակի խօսի ած. Ագ. Ի։ *Զորոյ աւետարանի զածական գիրս 'ի ձեռս սովորակի առեալ։ Սովորակի 'ի ձեռս առեալ զածային գիրս. Կիւրղ. տօնոփ. յորմէ և Սարգ. յոբէ։ *Որպէս ամն 'ի սեցն սահման սովորակի յանձին կարգեալ՝ միշտ երգէր առ ած, փառք քեզ ած յամենայնի. Խոր։ *Յաւթոցն՝ յորում սովորակի նստէր երանելին. Վրք աոկ։ *Սովորակի ասեն մարդիկ, եթէ Թափեցաւ սիրտ իմ 'ի տեղւոջէ իւրմէ. Վանակ. յոբ։

ՍՈՎՈՐԱԿԻ. ա. որպէս Սովորական՝ ըստ ած նշ. *Ըստ սովորակի իւրեանց արիւթեն։ Սովորակի իմաստութեն։ Ըստ սովորակի հրահանգացն։ Զսովորակի զբան վարդապետութեան 'ի վար արկեալ. Ճ. Բ։ Յհ. կբ։ Վրք աոկ։

ՍՈՎՈՐԵՄ, եցի. չ. Տ. ՍՈՎՈՐԻՄ. *Միտք սովորեալ խուզել և քննել։ Ոչ վաստակելն ապականել զմեզ սովորեաց. Փիլ. իմաստ։ Ոսկ. յհ. ա. 35։ *Ոչ ևս սովորեցին հարցանել զեկեալ ոք 'ի հեռաստանէ. Եղիշ. Է։ *Յորմէ սովորեցին սիրելութեն աճել բարիք. Պիտ։ *Սովորեցին ոմանք զկիւրակէն որ մինչև ցճաշն պատուել. Յհ. իմ. տփ։

ՍՈՎՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐθίζω, συνεθίζω. Assuefacio. Տալ սովորել. ունակացուցանել. ընտելացուցանել. կրթել. վարժել. ...։ *Ըստ յարմարութեան ճանապարհ անկանել զնա սովորեցուցանեն։ Զմոլորեալն յամոլար հաստատութին ածել հանել սովորեցուցանելով. Փիլ. իմաստ. և էլ։ *Զայրեցող բնութի հրոյ յարաբող զօրութի սովորեցուցեր. Գիւտ. ...։ *Յայս սովորեցուցիք զմիտս ձեր՝ անողորմ լինել. Սրգ. յհ. ծ։ *Մի՛ ոք սովորեցուսցէ 'ի կրօնաւորաց զլեզու իւր՝ հակառակել. Շ. ընդհանր։ *Սովորեցուցանէ զնոսա բարուք 'ի տրամականացն լռութե, զի քաջաբար տարցին զզաստութին նորա. Ոսկ. յհ. Բ. 33։ *Սովորեցո զմիտս քո 'ի վերայ ամենայն եղբօր, և տասցես, եթէ այս եղբայր լաւագոյն է քան զիս առաջի այ։ Սովորեցուցանէին զնա 'ի պալատան Թագաւորին. Վրք հց. Դ. ծԴ։

ՍՈՎՈՐԻՄ. եցայ. չ. և հ. որ և ՍՈՎՈՐԵՄ. Ἔθω, συνεθίζομαι. Assuesco, soleo. εἴωθε, consuevit. Սովոր եմ, է. սովորութե առնել կամ ունել. բնաւորիլ. վարժիլ. ընտելանալ. ուսանիլ. ...։ *Այր՝ որ սովորի ընդ բանս նախատանաց, յամենայն աւուրս իւր նա ոչ խրատեսցի. Սիր. իԳ. 20։ *Յանխրատութե սովորի. Յճխ. ծԳ։ *Սակաւ սակաւ սովորիս զծուլութիւն յազօթսքո. Վրք հց. ծԳ։ *Վասն հաւատոյն՝ զոր յած սովորեցաք. Ճ. Ա։ *Զբարս չարս ոչ է պարտ երբէք սովորել. Պղատ. օրէն. Դ։

ՍՈՎՈՐՈՅԹ. ութի, ից. գ. Սովորիլն. սովորութի. Ἐθισμός. Assuetudo. *Առխոնարհութին սովորոյթ՝ կոչէ 'ի յոգւոցն զարամտելն և զհամբառնալն մեր. Բրս. հց։ *Հնացեալ սովորոյթն օրէնք են, և հաստատագոյն իբրև զբնութի. Իգն։ *Ի չար սովորոյթս կապեալք. Նխ. ղևտ։

ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔθος, ἐθισμός, συνήθεια. Consuetudo, mos, &c. Սովորոյթ. սովորիլն. և սովորեալ իրն. բնաւորութիւն. կարգ. օրէն անգիր. աւանդութի. քաղաքավարութի. ընթացք հանապազորդեան, տարազ և սարաս միօրինակ պահեալ. ...։ *Ոչ չոգաւ ըստ սովորութեն ընդ առաջ հմայիցն։ Եղին ըստ սովորութեն իւրեանց։ Ժամանակաւ ձգեալ անպարիշտ սովորութին իբրև զօրէնս պահեցաւ։ Առնել նոցա ըստ սովորութե օրինացն 'ի վերայ նորա։ Յեղանել նոցա յերուսաղէմ ըստ սովորութե տօնին։ Է ձեր սովորութի, զի զմի ոք արձակեցից ձեզ 'ի զատկիս։ Մեք չունիմք այնպիսի սովորութի. և այլն։ *Եղև սովորութին իւրեանց նոցա իբրև օրէնք. Եփր. ծն։ *Ժամանակաւ սովորութին հաստատեալ Թուեցան օրէնք. Ա. որս. Է։ *Ամենայն ումեք իւր սովորութին քաղցր է։ Երկրորդ բնութի է սովորութիւն. Ոսկ. մ. ա. 6։ և էս։ *Որ և սիրելի իմոց իսկ ախորժակացս է, առաւել ևս սովորութեանցս։ Երկնայնոցն զարդարեալ սովորութեք. Խոր. ա. 1։ Գ. 67։ *Ամ յամէ սովորութիւն կարգեաց։ Ծով և գետք ճանապարհ հորդեցին առաջի նոցա ըստ ոչ սովորութե։ Ոչ էր սովորութի երբէք սիյս՝ բարւոյն ընդդէմ դառնալ. Եղիշ. Է. Ը։

ՍՈՎՐԷՔ. Տ. ՍՈՐԵԿ (որթ)։

ՍՈՐ, ոյ, ոց. գ. Τρώγλη, βόθυνος. Foramen, caverna, fovea, fossa. (լծ. ծոր. Թոր. ձոր. խոր, սող, և այլն.) Ծակ. ծերպ. խոռոչ. անցք՝ ընդ որ ծորի կամ սողի ինչ. սոյզք սողնոց և զեռնոց. բոյնք Թռչնոց 'ի ծակս. որջ գազանաց. ...։ *Թաքուսցեն յայրս և 'ի ծերպս վիմաց, և 'ի սորս երկրի։ Եղեն իբրև զաղաւնիս բունեալք 'ի քարածերպս, և 'ի բերանս սորոց. Ես. Բ. 19։ Երեմ. խԸ. 28։ *Զօրէն երամոց Թռչնոց բնակեալ էին սոքա 'ի ծակս վիմաց, 'ի սորս քարանձաւաց. Բուզ. Գ. 15։ *Սպասեն նոցա (հաւբալից՝) զսորսն գտանել։ Օձք բայանան ընդ հողովք և որջքն իւրեանց են 'ի սորս և 'ի սոյզս երկրի. Փիլ. ... ա. 36։ *Ոչ փապարք փոսից, ոչ սորք հեղեղաց. Նար. խ։ *Ոչ գիտես, Թէ 'ի սոր կորնչիս, Թէ 'ի ձոր քարավէժ լինիս. Ոսկէփոր։ (Ոմանք 'ի ռմկ. որ կոչեն զխոշոր խեճս հեղեղատի. ...։)

ՍՈՐԱՄՈՒՏ, մտի, ից. ա. Ծակամուտ. անձաւամուտ. *Լեռնակեաց միայնակեաց սորամուտ ծակախիթ եղեալ. Ագաթ։ Կոչման։ *Մարդիկ սորամուտք և քարագնացք եւլին 'ի գլուխ սպառաժոտ լերին. Որոտ։ *Վիմասոյզ սորամուտ երամս կաքաւացն և սալամբացն. Փարպ։

ՍՈՐԱՑ. ոյ, ոց. ա. գ. Որ ինչ է սորա. ...։ *Սորայս լինելութիւն։ Զվայելչութն 'ի սորայն գոյից։ Ըստ սորայութե փառաւորեցաւ բանի. Պիտ։

ՍՈՐԵԿ, կամ ՍՈՐԷԿ, կմ ՍՈՎՐԷՔ. ա. Բառ եբր. ... յորմէ և յն. լտ. Σωρήχ. Sorec, sorech. Մակդիր որթոյ խաղողոյ՝ իբր Աղնիւ, պատուական, ընտիր. *Տնկեցի որթ սորէկ. Եր. Բ. 2։ *Որթ սովրէք։ Սովրէքն ասելով՝ զազնուութի և զառաւելութի որթոյն յայտ առնէ. Ոսկ. եմ։ *Իբր 'ի յանկեան տունկ սորեկ որթ, տեղւոջ պարարտ և զօրաւոր. Շ. ...։ *Ո՛վ ճշմարիտ ածային տունկ, սորեկ պտուղ. Թէոդոր. խւ։

ՍՈՐԵՄ, եցի. չ. Διαῤῥέω. Perfluo. καταῤῥέω, defluo, scaturio. Ընդ սորս բերիլ՝ հոսիլ՝ ծորիլ՝ Թարթորիլ որպէս ջուր. կաթել. քամիլ. տորտորել. ...։ *Այս իմ մեղք, որք սորեն յեսայ զկնի իմ (իբրև աւազ ընդ փոխագ ծակ). Վրք հց. ծ։ *Եռացին որգունք ընդ աչս նորա, և 'ի վայր սորեցին ընդ ըռնգունս նորա. Եղիշ. Է։

ՍՈՐԵԼ. որպէս Սորամուտ լինել. Εἰσδύνω. Subeo, ingredior. *Սորեցին յայրս. Թաքեան յանտառս. Երեմ. Դ. 29. յորմէ և Յհ. կբ։

ՍՈՐԵԼ ԱՉԱՑ. Ἐκλείπω. Deficio. Պակասիլ ջրոյ կամ լուսոյ աչաց. վատիլ. ծիւրիլ. ...։ *Տացէ քեզ տէր սիրտ տրտմեալ, և աչս սորեալս։ Առ 'ի սորելոյ աչաց իւրոց, և մաշելոյ զանձն նորա։ Ցիռք 'ի գաշտս ծծեցին զօդս իբրև զվիշապս, և սորեցին աչք իւրեանց. զի ոչ գոյր խոտ. Օր. ԻԸ. 69։ ա. Թգ. Բ. 33։ Երեմ. ԺԴ. 6։

ՍՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Σφακελίζω. Gangrenâ laborare facio, inficio. Տալ սորել. ծորեցուցանել. ծիւրեցուցանել 'ի սուրբ գիրս՝ որպէս Կկոցել. կմ վատեցուցանել զաչս. *Զքոս և զգալուկն. որ սորեցուցանեն զաչս ձեր. Ղևտ. ԻԶ. 16։

Իսկ յայլ գիրս՝ որպէս Հոտեցուցանել, որ և է օրինակաւ. ...։ *Յերկինս արտավարեալ՝ սորեցուցանէր իբր զցորեան զմանանայն։ Ծակեն զունկն. նշանակ՝ Թէ սորեցոյց զբան օրինացն՝ զոր լուաւ։ Սորեցոյց զբանս նորա՝ կալ 'ի ծառայութի մինչև ցօր մահուան իւրոյ. Վրդն. ող. և էլ։ Նրսն. մթ։

ՍՈՐՍՈՐ. Նոյն ընդ Սոր. (որպէս Ձոր, և Ծործոր.) *Ի յայրս և 'ի ծերպս վիմաց, և 'ի սորսորս երկրի. Հ. մարտ. ԻԶ։ *Զսորսորս զանձուկ խշեվանին գտոխոց. Կլիմաք։

ՍՈՐՍՈՐԵԼ. չ. Ἀναζέω. Ferveo, bullio, scaturio. Սորելով սորել. Թարթորիլ. հոսհոսիլ. և Ցրուիլ. և Եռալ զեռալ. ...։ *Մինչև յաչաց անտի անօրինին եռանդն որդանց բղխեալ սորսորել. Բ. Մ. Ի. 9։ *Սկսան սորսորել գնալ 'ի բանակէն, Թողին զիւրեանց արքայն արշակ. Բուզ. Դ. 50։ *Զաղաւաղել հնձողացն, զսորսորել մանկաղին ախտածեալ ժողովէր. Ոսկ. 'Ի հերոդ. (Ի բացո Թափիլ 'ի բերանոյ մանգաղին։)

ՍՈՑԱՑ. ոյ, ոցք, ոյց կամ ոյոց. ա. գ. Τὰ τούτων, τὰ τούτοις, ἀι ἀπὸ τούτων. Quae horum, his, ab his. Որ ինչ է սոցա. և Սոցաայսոցիկ. ...։ *Զսոցայոյն առնել տարապացոյց։ Ի սոցայցն զնոսա տառացուածոց զարդարեալ պայծառացոյց։ Խոցոտեն զիս յաղագս սոցայցն հոգք ոչ սակաւք։ Սոյպէս և ըստ սոցայքն որպէս ասացեալք. Անյաղթ.

բարձր : Փիլ. առաքին. և Նխ. Է : Արիստ. որոտ : ՚Առաքինեացն և խաղաղասիրացն, և սոցայցն հակառակի անխնայ արարողացն չար։ Շնուեն և գողուեն, և համանման սոցայցն կամ սայց առացեալ չարեաց. եՆ. Պիտ:

ՍՈՒԱՐԻՄ. գ. Բառ եբր. Ժանտք. չարք. վատթարք. Σουαρείμ, πονηρά. Mala. ՚Արարից զգուստ իբրև զԹուզ ժանտ սուարիմ. որ ոչ ուտիցի 'ի ժանտուԹէ իւրմէ. Երեմ. ԻԹ. 17 : Իսկ Մխ. Եբեմ. մեկնաբարանէ. *Սուարիմ, անպատնահաս, որ է յետին գերուԹի ,, :

ՍՈՒԳ, սգոյ, ոց, 'ի սգի. գ. Նոյն և պ. սոգ, սուգ. Πένθος. Luctus. ՏխրուԹի ներքին և արտաքին. արտաքին նշանակք ներքին ցաւոյ. կոծ. ողբումն. լալիւն. աշխար. Եռա. *Արար հօր իւրում սուգ զեօԹն օր: Սուգ մեծ է եգիպտացւոց : Տուն սգոյ: Աւուրք սգոյ : Հանդերձ սգոյ : Դարձոյց զսուգ իմ յուրախուԹի: Ի սուգ և 'ի տառապանս նստին : Նստէր 'ի սուգ ամենայն իսրայէլ: Տակաւին 'ի ձեռս իւրեանց ունէին զսուգս իւրեանց : Իջից ես սովին սգով առ որդի իմ 'ի դժոխս. և այլն : *Յանմխիթար սուգ լինէին ամենեքեան : Սգոյ հանդերձ զգանի. Եղիշ. Գ. Է: ՚Սիրուէ զոր ունիք գո՞ք առ մեզ՝ 'ի մերում սգի նստիք դուք : Ո՛վ ապաշխարուԹի պատուական և բարի, որ 'ի սգի ուրախուԹե լինիս մայր : Ամենեին տարածեալ 'ի սգի երկրպագուԹի. և 'ի գինեբրուս արտասուք. Եփր. Է. խոր: Բրս. առաջին: Ա. որս. Ա: Իսկ Ոսկ. յհ. Ա. 15. ՚Զինչ ողբալի քան զայս, և սուգ ողբմն, ազալի, արժանի սգոյ :

ՍՈՒԳ ԱՌՆՈՒԼ. ⎫ Տ. ՍԳԵԼ. Πενθέω. Lu-
ՍՈՒԳ ՈՒՆԵԼ. ⎭ geo. Ծն. ԻԳ. 2 : ԼԷ. 33 : Թագ. ԺԳ. 39 : Ա. Բգ. և այլն. առէալ: *Սուգ առին երկինք 'ի վերայ ձեր. Եղիշ. Գ:

ՍՈՒԴԱՐ, ի, րուՆք. գ. Բառ լտ. սուտարիում. յորմէ յն. սուտարիոն. Sudarium. Σουδάριον, κάλυμμα. Ի քրտանէ Թաշկինակ. վարշամակ. ծածկոյԹ կամ շուք գլխոյ կանանց. *Ի վերայ սպիտակ սուդարին զԹուխ նամիորոն յօրինեացէ. Ոսկ. Ա. փիլ. Է : *Վկայեն սուդարուՆքն և վարշամակքն, որք բժշկէին 'ի ձեռն պօղոսի. Կոչ. Ժ:

ՍՈՒԶԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի սոյզս և 'ի սուզումն կամ յընկղմումն. սուզեալն և սուզիչն յանդունդս. *Իշխանուհի չարին սուզական : Զոր խանդացեալ չարին սուզական. Գնձ:

ՍՈՒԶԱԿԱՆՆ. գ. կամ ՍՈՒԶԱԿԱՆ ԿԷՏ. Հակակայ եԹերական կամ գագաԹային կէտի՝ կողմն երկնի ընդ երկրաւ, և հարաւային բևեռ աներևոյԹ մեզ. *Կէտքն են այսոքիկ. կէտ երկնամիջակ. կէտ ժամագիտակ. կէտ եԹերական, կէտ սուզական. Տօմար: *Ի սուզականն և 'ի ժամագիտակն միշտ հոլովել (արևգական). Առաք. Վերլոյ: *Ի հարաւայինն խոնարհի 'ի սուզականն: Ընդ ձմեռնային շաւղօք յաներևակն և 'ի սուզականն կոյս. Խոր. Ա:

ՍՈՒԶԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սուզանիլն. աներևոյԹն լինել. որպէս լուսնի 'ի սպականն, կամ այլոց իրաց յընկղմման խմիք. *Ըստ լուսնական լրուԹե և սուզականուԷ : Զարմանալի ծառոյն դէպք 'ի միում աւուր ունել աճմունս փոյԹ ընդ փոյԹ, և դարձեալ սուզականուԹիս յանկարծօրէնս լինել. Արծր. Ա. 1. և 3:

ՍՈՒԶԱՆԵՄ, սուզի, սոյզ. ⎫ Ἐγκαλύπτω.
ՍՈՒԶԵՄ. զեցի, զեա. Ն. ⎭ Obtego, velo. Ի սոյզս և 'ի խորս իջուցանել. ընկլուզանել. ընկղմել. վայրաբերել յանդունդս. Թաղել. անհետ առնել. հետախաղաղ ծածկել. Թաքուցանել. գուբըլմաք, գէրինէ սօգմագ՝ էնթիրմէք. *Սուզանէ զմիտս իւր բանգէտն յաւէտ. Առակ. ԻԴ. 26 : *Սուզանել և վատԹարել զանձինս: Եսոյզ 'ի նմանէ յերկրի զցամաքային, և 'ի ծովու զջրայինսն. Փիլ. Ծ. բան. և յոճ: *Սուզանելով զեգիպտացիսն : Եղիկիրս եսոյզ ընկլոյզ եկուլ զեգիպտացիսն. Ագաթ: *Զանդամս մարմնոյ իւրեանց 'ի լիճան սուզանելով զձայնն եւԹ՝ բերանով 'ի դուրս առաքեն (գորտք). Ցհ. ԻՄ. պտուլ: *Ապա եԹէ ուժգինս ակնարկես, սուզանիմ: Ղեկացն կառուցմունք անդրէն սուզան : ԵԹէ յանդունդս խորոց սուզեսցես : Ոչ զհոսին յանդունդս երկրի սուզեցեր. Նար: ՚Ցորմէ քերովբէքն Թեւաքօղեն, և սերովբէքն յինքեանս սարսեալ սուզանին (պատկառանօք). Խոսր: *ՄոլորուԹի նորա սուզցի (կամ սուզեսցի). Իր. ըստ Եղբ: *Ի խոնարհ սուզել : ԶԹշնամին սուզէ : Զաւրուսն սուզեցեր. Արծր. Գ. 12 : Լմբ. հմբ : Շ. Եդեսս : *Ջրով սուզեալ յանդունդս : Որ սուզեալ զօղեալ էին յանյայտ տեղիս. Շար: Խոր. Գ. 5 : *Սուզէ զչարսն ընդ չարին 'ի մէջ հնոցին. Տօղ:

ՍՈՒԹ, ՍՈՒԹԵԱԼ. Տ. ՍՈԹ, և ՍՈԹ:

ՍՈՒԻՆ, կամ ՍԼԻՒՆ, սլունոյ. գ. Σιβύνη. Lancea, hasta. σαύνιον, jaculum. Տէգ, և ժանեոր երկաԹ 'ի ծայր ձողոյ. միզրագ, օխնաց, շողին, ղըղըճ. *Զուլեացեն զսուսերս իւրեանց 'ի խոփս, և զսուինս իւրեանց 'ի մանգաղս. Ես. Բ. 4: *Մօտ անցեալ աղօղեցաւ ձգել զսուինն. Խոր. Բ. 5:

ՍՈՒԻՆԱԻՈՐ, ի, աց. ա. Տիգաւոր. նիզակաւոր՝ ժանեոր տիգաւ, կամ երեքարձենիւ. *Ոմանք յորսորդաց տիգաւորք էին, և սլունաւորք, և ոմանք աղեղնաւորք. Պիտ:

ՍՈՒԼԵՄ, եցի. որ և ՍՈՒՂԵԼ, ՍՈՒՂԵԼ. Ն. Լ. Συρίζω, συρίττω. Sibilo. իտ. Zufolare, fischiare. Շչել. շռնչել. խորդալ. ձայնել անբառնից և առ անբանս առագելոյ ինչ. ըսլըգ չալմագ, ըսլըգ չալմագ, փըսլամագ. *Նեղեալ նեղ և նուրբ փողոցն՝ յորժամ լցցի շնչով, սուլէ : Ընդ նրբագոյն փողոցս երկուց ծծոցն ճնշելով յարտավիժեալն սուլէր. Փիլ. և Անաս. 'ի յոճ: *Օձն իւր բնուԹբն սուլեաց, և իմացաւ կինն. Վրդն Ծն: *Զսուլելոյն ձայն միշտ 'ի լսելիսն հրնչեցուցանել: Հովուաբար առաջի հօտին ընԹանալ, սուլելով զհետ կոչել. Ցհ. ԻՄ. ապ: Սարգ. Ա. պ. Է: *Շչեացէ, այս ինքն տացէ նշան. դարձեալ սուղղեացէ. և զինչ է սուղղեացէն. սովոր են մեղուարածք սուղղել մեղուաց. և տանին զնոսա 'ի ծաղիկս և 'ի դալարիս, և դարձեալ ածեն զնոսա 'ի տեղիս իւրեանց. Գէ. Եռ:

ՍՈՒԼԻՉ. ա. Որ սուլէ. ձայնատու. շչօղ. *Հովիւքն արԹունք, և սուլիչքն քաղցրալուրք. Լմբ. ապ:

ՍՈՒԼՈՒՄՆ, լման, կմ ՍՈՒՂՈՒՄՆ ղման. գ. Συριγμός, συρμός. Sibilus, murmur. Սուլելն. շչիւն. շռնչիւն. առինչ. շաչիւն. շշնջիւն. ըսլըգ, ֆըսլամա. ֆըսըլթը. *Իժն փչեցեալ լի սրտմտուԹբ, այսր անդր ածելով զլեզուն՝ սուլմամբ յոյժ անզգամաւ : Բռնուին հողմոց, և որոտմանց ճայԹմունք՝ սուղումն սաստիկ և դժնեայ պայԹումն հնչեսցեն. Փիլ. Լիւս. և Իմաստ: *Սուլմամբք բերոցն. Պիտ : *Ի սուլմունս և 'ի մըրմունջս. Մագ. և Երգն. Տէր: *Իմանալ զազգողական ինչ ձայնս սուլման և հնչման ամենայն կենդանեաց. Վրդն. Ծն:

ՍՈՒԼՏԱՆ. Բառ այլազգ՝ սուլթան. Իշխան մեծ, և Թագաւոր. *Զօգան առաջի սուլտանին. Պտմ. Վր: *Ցոլով աշխարհ եղէ գաւառէ զօրականն սուլԹանաց՝ որ 'ի Թուրքաց գնաց սուլտանն սրտաբեկեալ. Վրդն. պտմ:

ՍՈՒԼՏԱՆԱՆԱԼ. Լ. Իշխանանալ. Թագաւոր լինել. իշխել. *Զօրանայր ոմն 'ի Թուրքաստանէ, և սուլտանանայր՝ դուզլաբաց անուն. Պտմ. Վր: *Սուլտանացաւ մահմատ. Վրդն. պտմ:

ՍՈՒՂ, սղի, եց. ա. (յորմէ յն. ձուխրոս. ձոխիլ.) Ψιλός. Pusillus, paulus, paululus. βραχύς, μικρός, brevis, parvus, Նուազ. սակաւ. դուզնաքեայ. փոքրիկ. կարճ, համառօտ. անմիտ. Նուրբ. բարակ. լերկ. Փիլ. տղ. դըշուք, ճիւղի. *ԽնդուԹիւն չէր սուղ չար քան զորոմուԹիւն. Ոսկ. մ. Բ. 15 : *Ըստ հիպոկրատեայ, եԹէ կեանք սուղ, և արուեստ երկայն. Փիլ. փեսայան : *Ընդեցեալքն յասայելոցս ցուցան՝ բաց 'ի սղեց. Պղատ. փիմ : *Որչափ հնար է՝ 'ի ձեռն սղեց (այս ինքն սակաւուք) յիշեսցուք. Նանն: *Սուղ բանիւք՝ քարոզէր զմեծամեծսն այ. Բրս. ղհ: *Ժամանակ մահկանացուացս սուղ և անյայտ: Սուղ ինչ գլուխս յինքեան է 'ի կանոնս ժողովոյն յաւելու. Խոր. Ա. 6 : Բ. 87 : *Սուղ է ժամանակ վաստակոյս ճգնուԹեց, և յաւիտենիս յաւիտենից է դրախտին փափկուԷ հանգիստն. Եփր. դատաս: *Ընդ նեղ և սուղ՝ նուազ ինչ տեղի, որպէս ընդ ծակ: Սուղ և սակաւ տեսուԷ. Նար. Երգ: *Մինչև յարիւնն զաքարիայ և այլն. յետ սղի (դրի). հայր մեր՝ որ յերկինս... յետ սղի և այլն. Կիւրղ. ղհ:

Եւ իբր ռմկ. Սուղ, այս ինքն Թանկագին. *Սեղան հոգևոր, բաժակ իմանալի, ոչ սղիւ վաճառի, այլ ձրի պարգևի. Ճ. Ը:

ՍՈՒՂ. Βραχύς. Brevis. Ըստ քերականաց և տաղաչափից. Նուազ կամ կարճ ամանակաւ. աղօտ. (հակակայ երկարի.) *Ամանակք երկու, երկար, սուղ: Ձայնաւորացն երկայնք են երկու. է, ով. (յն. η, ω). և սուղք են երեք, ե, ո, ւ. (յն. ε, ο) : Յաղագս սուղ վանգի. սուղ փաղառուԹի լինի և այլն. Թր. քեր : *Թաւ, սուկ, երկար, սուղ. Փիլ. այլաբ : *Բան ստորաչափի փաղառուԹ՝ սղիւ և երկարաւ. Արիստ. տանեկ. *Երաժշտականն բնաւորեցաւ երկայնիւք և սղիւք յիւրսն վարել նուագաւոր երգս. Մագ. քեր:

ՍՈՒՂ ԻՆՉ. ⎫ մ. փոքր ինչ. սակաւ մի.
ՍՈՒՂ ԻՄՆ. ⎬ խուն մի. Փիլ. մը. պիր ազ.
ՍՈՒՂ ՄԻ. ⎭ աղաճըգ. *Խորհրդեանն սուղ ինչ տեղի եառ : Սուղ ինչ զանազանեալ: Սուղ ինչ երեւեալ՝ ծածկեցաւ. Անյաղ. պտմ. Ա : Խոր. Գ. 51 : Պիտ: *Ծանեաւ սուղ իմն. Մագ. Է : *Ամենայն մարմին խոտ է, և այսու կենօքս դալար սուղ մի. Վրդն. աղ:

ՍՈՒՂԱԿԱՆ. ա. Սուղ. Նուրբ. *Ոգին ոչ 'ի չորիցն հիւԹոց յօդեալ, այլ 'ի պարզական և 'ի սուղական բնուԹէ. Եզնիկ:

ՍՈՒՂԱՆՈՒՐՋ ՆԻՆՋ. Βραχυόνηρος ὕπνος. Brevis insomnii somnus. Քուն ԹեԹև անրջով. մըրաք մը էրաղով. *Բազում հանդարտուԹե եղեալ՝ սուղանուրջ նինջ եկեսցէ. Պղատ. փիմ:

ՍՈՒՂԱՏԱԿԱՒ. ա. Սուղ ինչ սակաւ. փոքր մի նուազ. *Այս ժամանակ՝ յերից հաղարաց սուղատակաւ. Եւս. պտմ. Գ. 10:

ՍՈՒՂԵԼ. ՍՈՒՂՈՒՄՆ. Տ. ՍՈՒԼԵԼ, ՍՈՒԼՈՒՄՆ:

ՍՈՒՂ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ. ⎫ Ὀλιγαρ-
ՍՈՒՂ ԻՇԽԱՆՔ. գ. ⎭ χία. Սակաւապետութի. իշխանութի կամ տէրութի սուղ իշխանաց. *Արիագոյն (այս ինքն լաւագոյն) տեսս լինել զքաղաքն 'ի սուղ իշխանաց: Ի սուղ իշխանաց սահմ: Սուղ ինչ իշխանութի. և այլն. Պղատ. օրէն. Ժ: *Եւ այսոքիկ մինչդեռ տակաւին քա-

ղաքս ընդ հրապարակականութիւն էր. իսկ յորժամ եղև սուղ իշխանութիւն, հրամայեցի ածել. և այլն. Պղատ. օրէն:

ՍՈՒՂՈՐԲԱՑ. Տ. ՍՐՂՂՈՐԲԱՑ. Συλλαβή. Syllaba. Բան խմաստութն յոլովս ատեալ սուղորայիւք մշակեաց: Զգայլոն զծանուցնս 'ի բաց ուղարկեսցես՝ զորսորդս սուղորայիցն. Անթոբ. խօսք. Ն յեղ:

ՍՈՒՆ, սընոյ. ա. Արմատ Մնանելոյ, և բառից կաթնասուն, ծծնասուն և այլն. իբր Սնեալ. նոյն ընդ Սան. զաւակ. Էր զի մնոյ տէրն և սեղեխն 'ի միմեանց մեռանին. Ցծխ. Է. ըստ Լէհ:

ՍՈՒՆ. ա. } Դոյզն. դուն ինչ. խուն
ՍՈՒՆ ՄԻ.} մի. զի 'ի հին բա. գրի. Սուն և սուղ. խուն և դուն, որ է, սակաւ: Եւ Նոր. Ծբ. ժ. Սուքին ոչ սուն մի (տպ. խուն մի) ստորագրին, քան եթէ մեծապանծ պարծանօք 'ի լոյս ներբողին:

ՍՈՒՆԱԹԵՄ. եցի. Ն. Բառ ռմկ. օխանչէ էրմէք. Թլփատել. Զոր տածկացուցեալ սունաթեցին. Հ. Տրփ. ԻԷ:

ՍՈՒՆԱԿ, որպէս սունակ, ի, աց. գ. Սուին փոքր. Սուսերօք և սունակօք և նիզակօք մարտնչէին. Մծբ. ԺԷ:

ՍՈՒՆԱԿՈԹ, որպէս Սունակոթ. գ. Λόγχη. Lancea, hasta. (ըծ. աշտեայ.) Կոթ սունոյ. տիգարուն. նիզակարուն. Զնիզակաբեկս, զբեկորս աղեղանց, զտիգարունս, զսունակոթս (կմ՛ զսուսէնակոթս). Եղիշ. Ը. 9:

ՍՈՒՆԱՒՈՐ. ի, աց. որպէս Սունաւոր. ա. Կրող զսուին. Հետևակազօր մկնդաւորք և սունաւորք: Վայրաւորք, սակրաւորք, սունաւորք: Սունաւորք՝ աղեղնաւորք. Ագաթ: Բուզ. Դ. 15: Ը. Ետե:

ՍՈՒՆԻ, եք. Տ. ՍՈՒԻՆ. յն. ...: Սուսերք և սունիք, տապարք, և վիրգահանք. Արծր. Գ. 2:

ՍՈՒՆԿ, սընկոյ. գ. } որ և ՍՈՒՆԳ,
ՍՈՒՆԿՆ, սընկան. } ՍՈՒՆԳՆ. Μύκη. Fungus. βωλίτης, bolatus, fungi genus. Բոյս վայրի կամ առ արմին ծառոց՝ մրանաձև սպնգանման. ուտելի, և անուտելի. ...: Գաղիան: Բժշկր: Կաղնոյ սունկն: Ընկուզի ծառի սունգն: Վասն սունգ բուսցնելոյ. Վստկ. ...: Կռաւթուկ, սունկն. Հին բռ:

ՍՈՒՆԳ. Նմանութիւն Պալար կամ կեղ 'ի մարմնի՝ նման սնկոյ կամ սպնգի. յն. ... Βρότος. (որ և շարաւ.) Fungosae carnis tumor. և sanies, cruor. Պռուգխոս. սունգն, կամ սունկն. Գաղիան: Ըափիղայ լեսեալ կաթամբ՝ բժիշկ է քասոյ և սընկան. Տօնակ: Զամենայն ցաւս սնկան, որ 'ի ծածուկ մարմնի մարդոյն անկի, բժշկէ. Հ=Ց. յանխ. Փ: Կայ առ Գաղիանոսի՝ և Սոկաս, Σόγκος. Sonchus, cicerbita. իտ. Grispigunolo. ...:

ՍՈՒՐՈՆԱՓԱՅ. կամ ՍՈՒՐՆԱԲԱ. և ՍԻՒՐՆԱՊ, այ, աւ. գ. Բառ եբր. որպէս ցուլ մոլորութեն. իշխան մահու. սատանայ. սադայէլ. Ովգին այ կապեաց զսուռնաբա իշխան զհազար ամ. Վանակ. յոբ: Կապեաց զիշխանն սուռնափայ (կամ սուռնաբայ). Երզն. մթ: Ազուես փոքր՝ սուռնափայ իշխանն, որ նստէր 'ի ձի աշխէտ. Վրդն. Էրգ: Հոգւոյն վարի՝ յանապատ տեղի, սուռնաբաւ ոգնի. Գնձ:

ՍՈՒՍԵՐ, ի, աց. գ. Նոյն ընդ Սուր. Ξίφος, ῥομφαία, μάχαιρα. Gladius, ensis. եբր. խէրև. տես և ՍԱՐԲ. Գեղարդն կամ սուսեր: Զսուսեր իմ և զկապարճ իմ ոչ առի: Ահա սուսերն գողիադու: Ըողբեն սուսերաց. և Ն: Սուսեր ընդ մէջ, թուր ընդ գօտւոյ: Սուսեր ընդ մէջ ածեալ նստէր յատենին: Արք կորովիք էին յաղեղն և 'ի սուսեր. Բուզ. Է. 8: Եղիշ. Է: Խոր. Ա. 10:

Ի ՍՈՒՐ ՍՈՒՍԵՐԻ, կամ ՍՐՈՎ ՍՈՒՍԵՐԻ. կամ Ի ՍԱՅՐ ՍՈՒՍԵՐԻ. որ յայլ լեզուս ասի, Ի բերան սրոյ: Տես ՍՈՒՐ, և ՍԱՅՐ:

ՍՈՒՐ ԱՂՈՒԵՍՈՒ, կմ՛ ԱՂՈՒԵՍՈՒ ՍՈՒՍԵՐ. Ἐρύσιμον. Erysimum. Անուն խոտոյ: Գաղիան:

ՍՈՒՍԵՐԱԿԱՑ. } Որ կայ սուսերաւ
ՍՈՒՍԵՐԱԿԻՐ. ա. } առ արքայի. զինակիր՝ սուսեր 'ի ձեռին. Սուսերակաց թագաւորին. Վրք հց. Յ: Սուսերակիր թագաւորի կայ համապազ առ նմա. Վրք հց. Յ:

ՍՈՒՍԵՐԱԿՈՒՌ. ա. Ամրացեալ զինեալ սուսերաւ. սուսերաւոր. Ըրջապատեին զատաճարն այ զինուք բազմօք, և սուսերակուռ սպառազինօք. Ճ. Բ:

ՍՈՒՍԵՐԱՀԱՐ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. Սուսերաւ հարկանել, իլ. Սպասեալ գիպող ժամանակի՝ սուսերահար առնէ: Սուսերահար տապալեալ զզօրն յունաց: Ցետ սուսերահարն լինելոյ սուրբենոյ. Ասող. Բ. 2: Փ. 37: Ցետ սուսերահարն լինելոյ խոսրովու. Խոր. Բ. 73:

ՍՈՒՍԵՐԱՁԻԳ. ա. Σπωμένος, ἐσπασμένος, οἴλκων ῥομφαίαν. Trahens gladium. որ և ՍՈՒՍԵՐԱՄԵՐԿ. Որ ձգէ զսուսեր. քարշող զսուր, մերկացող 'ի պատենից. Բոսր ...: ...: Ամենեքեան նոքա սուսերաձիգք: Առ ընդ իւր եօթնհարիւր այր սուսերաձիգս. Դտ. Ի. 25. 35: Գ. Թգ. Գ. 26:

ՍՈՒՍԵՐԱՄԱՐՏ, ի, եց. ա. Որ սրով մարտնչի. Բազմութիւն զօրաց աղեղնաւորաց և սուսերամարտից. Լաստ. ԺԱ. այլ ձ. սուսերամերկից:

ՍՈՒՍԵՐԱՄԵՐԿ, ի, աց. ա. Σπωμένος ῥομφαίαν. Trahens gladium. Որ մերկեալ ունի կամ մերկէ զսուրն 'ի պատենից. սուսերաձիգ. Բոսր ...: Չորեքհարիւր հազար արանց սուսերամերկաց: Քսան և հինգ հազար արանց սուսերամերկաց: Ութ հարիւր հազար արանց զօրու սուսերամերկաց. Դտ. Ի. 2. 15. 17. 46: Բ. Թգ. ԻԴ. 9: Իբրև զայր մի սուսերամերկ: Դաշտն, և այրն սուսերամերկ՝ բանն այ յԾս. Կոչրչ: Վանակ. հց:

ՍՈՒՍԵՐԱՒՈՐ, ի, աց. Ἐσπασμένος ῥομφαίαν, μάχαιραν. Educens gladium. Ունօղ՝ կրող՝ վարող զսուսեր. սրաւոր. սուսերաձիգ. սուսերամերկ. Եւ յուղարս չորեքհարիւր յիսուն հազար արանց սուսերաւորաց: Վահանաւորս, և սուսերաւորս. Ա. Մ. ԺԱ. 5: Եղիշ. ԼԷ. 4: Թիկնապահս իւրարս ընտիրս և քաջս, նիզակաւորս և սուսերաւորս. Խոր. Բ. 7:

ՍՈՒՍՐ, ի. գ. Μίλτον. Minium, rubrica. Հողային ներկ կարմիր իբրև զկոշտ գիւրափխրելի. կարմրադեղ. նօթ. սիղիկոն. ռմկ. ...: Գաղիան: Վստկ. ԾԳ. ...: և այլն:

ՍՈՒՏ, սըտոյ, ոց. և սափ, եց. ա. յորմէ յն. ...: Ψευδής, ψευστής. Falsus, fallax, mendax. Ներհակն ձայնիս Ստոյգ. ոչ ճշմարիտ. հակառակն ճշմարտութեան. անիրաւ. խարդախ. կեղծ. մոլար. նենգաւոր. խաբեբայ. անհաւատարիմ. անտափ. ստախօս ոք, և անհիմն կամ զուր բան. ...: Ամենայն մարդ սուտ է: Լաւ է աղքատ արդար քան զմեծատուն սուտ: Սուտ են որդիք մարդկան: Վկայ սուտ: Ոգի սուտ: Ըերթունք սուտք: Լեզու սուտ: Սուտ է ձի 'ի փրկութիւն իւրում. և այլն: կամ՝ Բան սուտ: Տեսիլս սուտս: Մի՛ վկայեր զընկերէ քումմէ վկայութիւն սուտ. և այլն: Սուտ մարդ ոչինչ երկնչի 'ի սատել. Եփր. համաբ: Ի ձեռն սուտ երիցանց: Սուտ են յամենայնի: Առ ոծն իւր սուտ դատաւ: Սուտ չեն մեր ապաստանքս: Ոչ հաւատային սուտ թողութեն. Եղիշ: Մարդիկք սուտք էք, և անվստահք. Փարպ: Եթէ ոչ և միայն քո աղօթեսցեն ընդ մարմնոյդ, սուտ է վստահակ քո. Վրք հց. Է: Եթէ միշն չինեսցէ, և միւսն քակեսցէ, զինչ լինիցի. բայց միայն աշխատութի սուտ. Վրք հց. ԺԱ. Յ. (տպ. զուր:) Երբեմն 'ի ճշմարտէն, և երբեմն 'ի ստէն. Խոր. Ա. 5: Մեղադրէր իբր ստի և պատրողի: Զնոցա յայտ առնէ, զի յանձն առնուն, և ոչ առնեն. Մխ. առակ: Բան ճշմարտից, և ստից. Մխ. Երէմ:

ՅՈՒՏ. գ. իբր Ստութի. Ψευδός, ψευδή. Mendacium, falsitas. Ոչք խօսին սուտ. Սղ. Է. 7: Վկայ կոչել 'ի վերայ ստի զայծ անարժանագոյն պղծութի է: Երդնուլ 'ի վերայ ստոյ 'ի միտսն. Փիլ. Ծ. բան:

ՍՈ՛ՒՏ. Տ. իբր Ստութի. և Ի զուր. կամ ըստ յն. ստութի, և սուտ ինչ. և բայիւ, ψεύδομαι, mentior. Սուտ երդնուլ. սուտ ասել. սուտ վկայել. և այլն: Եդաք սուտ զյոյսն մեր. Ես. ԻԸ. 15: Զոր շիթամբք առերկիւղի մեծարեցաք սուտ: Նա արդար է, և մեք սուտ կաուիւք. Փարպ: Եթէ կամէր գնալ աստի, մեք ընդէր աշխատեցաք սուտ (տպ. զուր), և չինեցաք զդա: Եթէ ոչ զգուշասցի, այլ ընդունայն և սուտ (տպ. և ընդ սուտ) ծախեսցէ զաւուրս իւր 'ի չփոթս և 'ի հոգս. Վրք հց. ԺԱ. ԺԲ. Յ:

ՍՈՒՏ, կից ընդ այլ բառս. ըստ յն. բարդեալ. զոր օրինակ Սուտ առաքեալ. ψευδαπόστολος. Բ. Կոր. ԺԱ. 13: Սուտ եղբայր. ψευδάδελφος. Բ. Կոր. ԺԱ. 28: Գաղ. Բ. 4: Սուտ մարգարէ. ψευδοπροφήτης. սակս հին և նոր կտ: Սուտ վկայ. ψευδομάρτυρ, ῥήσας. Դան: Մթ: Մրկ. և Ն: Սուտ վկայութի. ψευδομαρτυρία. Մթ. ԺԵ. ԻԶ: Սուտ վարդապետ. ψευδοδιδάσκαλος. Բ. Պետ. Բ. 1: Սուտ քրիստոս. ψευδόχριστος. Մթ: Մրկ. և Ն:

ՍՈՒՏ ԱՌՆԵԼ. } Ստախօս գտ. ցուցանել. ստ. հանել.
Ի ՍՈՒՏ ՀԱՆԵԼ. } Ի պատճառս ազահութեն իւրոյ սուտ արարեալ զարարիչն իւր: Ցուցել իւրում 'ի ծառոյ անտի՝ զայծ սուտ առներ. Եփր. ծն: Զի մի սուտ գտայց, և 'ի սուտս հանից զայդ վկայութիւն վասն իմ. Վանակ. յոբ: Երթայ կամօք իւրովք՝ յուսացեալ 'ի սուտ հանել զօգոստոս (այսինքն զամբաստանութիս եղեալս առաջի կայսեր). Խոր. Գ. 40:

✝ՍՈՒՏԱԿ, ի, աց. ա. Ψευστής. Mendax. Ստող. ստախօս. Թագաւորեացէ սատանայ յանպիտան, 'ի սուտակ, և 'ի բանսարկու մարդկանէ. Բուզ. Գ. 5:

ՍՈՒՏԱԿՆ, ական. կամ ՍՈՒՏԱԿ. ի. գ. Ἄνθραξ. Carbunculus. որ և bdellium. ըստ եբր. ...: Քար պատուական. որ և ԿԱՐԿԵՀԱՆ. ԿԱՅԾ. Անդ է սուտակն, և ակն գոհանակ. Ծն. Բ. 12: Սուտակի և ական գոհանակի նմանեցոյց: Կարգն երկրորդ սուտակ, և շափիղայ: Գրծագրեալ է 'ի սուտակին յուզա...գոյն սուտակին հրագոյն. Փիլ. ...: Սուտակն կարկեհանն է, և յականցն զիրքն կայծ ասի. Վրդն. Ծն:

Մերթ՝ որպէս Ամեթուս. Ἀμέθυστος. Amethystus. որ և ՄԵՂԵՍԻԿ. լտ. եբր. ...: Գոհազմ և ակատ և սուտակ: Սուտակ և գոհազմ և ական. Ելք. ԻԸ. 19: ԼԸ. 12:

ՍՈՒՏԱԿԱՍՊԱՍ, ի, աց կամ եց. ա.

Κέρχωψ (կերպու չարժող զձետ. պոչ խաղացող). κόλαξ. Caudatus, astutus, versutus, fraudulentus, adulator, assentator. Որ սուտակապս առնէ այլում. որ շնորհուկս բարբառի. քծնող. շողոքորթ. մարդելոյզ. մարդահաճոյ. կեղծաւոր. հրապուրիչ. պատրող. *Բանք ստատակապաց կակուղ են. Սուտակապատն լեզուաւ (յն. մի բառ γλωσσοχάριτων, lingua blandiens.) Առակ. ԻԶ. 22: ԻԸ. 23: *Ի սուտակապաս բարեկամէ և յերկիւսէ զգոյշ լեր. Սիր. Է. 13: *Զայր չոյա և զշողոմորար և սուտակապաս: Առևալ զհրապուրական Թուղթս սուտակապատաց ոմանց. Խոր. Բ. 57: Գ. 60: *Ես ոչ 'ի սուտակապասաց պատրեցայ. Ոսկ. Եփես: *Մինչև յե՞րբ ոչ հասեր 'ի վերայ խաբող սուտակապաացի. Մագ. ԾԲ: *Ոմանց սուտակապաս չարախորհաց. Արծր. Ա. 14:

ՍՈՒՏԱԿԱՊԱՍ ԼԻՆԵԼ. Կցկցել բանս առ ուրոք ըստ սովորութեան սուտակապատաց. սուտակապասել. *Իբրև չէր ուրուք ընդ նմա բանս եդեալ, նա յանձնէ սուտակապաս լինէր. Եղիշ. Գ: *Եկեալ առ հերովդէս՝ սուտակապաս լինէին. Ոսկ. Գծ:

ՍՈՒՏԱԿԱՊԱՍԱՒՈՐ, ի. աց. Նոյն ընդ վ. *Նոցա (առաջնոց) յաւէտ պարտ է հաւատալ՝ քան թէ սուտակապասաւորաց յետնոց. Ոսկէփոր:

ՍՈՒՏԱԿԱՊԱՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՈՒՏԱԿԱՊԱՍՈՒԹԻՒՆ. *Զի ինքեանք սուտակապասաւորութեամբ. որսայցեն զսիրտս նոցա. Լմբ. առակ:

ՍՈՒՏԱԿԱՊԱՍԵԼ. Կեղծաւորել. *Սուտակապասելով, ալօթական ձևանալով և պաշտող. Սհկս. աղ:

ՍՈՒՏԱԿԱՊԱՍՈՒ. Տ. ՍՈՒՏԱԿԱՊԱՍ. *Մի առ ականէ և սուտակապասութեան լինել. Ոսկ. Եփես:

ՍՈՒՏԱԿԱՊԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Θωπεία, θώπευμα, κολακεία. Blanditiae, blandimentum, adulatio, assentatio. Քծնութիւն. մարդելուզութիւն. մարդահաճութիւն. կեղծաւորութիւն. *Սուտակապասութեան իսկ անսալով զհախառինան կրիցեն յամենայն քաղաքին. Պղատ. օրէն. Է: *Պատուեաց մեծատունն զորդի սուտակապասութեան. Եփր. համաբ: *Ամենայնիւ զգուշանայ, զի մի դուցէ սուտակապասութեան ինչ կարծիս մատանիցէ. Ոսկ. Բ. կոր: *Սուտակապասութիւն և կեղծաւորութիւն առ տեարսն վարին: Թըղթոցբանաւորաց սուտակապասութեան աղագաւ երկիր պագանեն. Սարգ. Ա. պ. Է: Ե Գ. յհ. Բ: Մարկ. պօղ: Տիտ և Եբր. պօղ. Բ. 10: Է. 28: Է. 15: Ոսկ. Գ. Ա. 10: Գ. 8:

ՍՈՒՏԱՄԵՌՈՒԿ. ա. Սուտ մեռեալ. սուտ ձևացեալ իբր զմեռեալ. *Հրամանն եւ խոցել, որ սուտամեռուկ չլինի. Վրդն. ծն:

ՍՈՒՏԱՆՈՒՆ. ա. Ψευδώνυμος. Falsum nomen gerens, falsi nominis. որ և ՍՏԱՆՈՒՆ, ՍՈՒԼԱՐԱՆՈՒՆ. Սուտ ունի կրող զանուն ինչ՝ յարգեանցն պակասեալ. *Սուտանուն բարիք աշխարհի: Սուտանուն կոչումն տէրութեան: Սուտանուն գիտութիւն: Սուտանուն քահանայ. Փիլ. լին. Գ. 81: Նիւս. խօսս: Դամասկ: Խոր. Գ. 24: *Սուտանուն տեղք. Կիւրղ. գանձ: Ճ. Ա: *Լուաք գարձեալ զոմանց քահանայից զսուտանուն գիտնոց. Շ. Բղբ:

ՍՈՒՏԱՊԱՏՈՒՄ. ա. որ և ՍՏԱՊԱՏՈՒՄ. Պատմող՝ ճառող զսուտ և զհնարացածին բանս. *Գիրք սուտապատումք: Ոչ սուտապատում ճարտարախօս եղեալ. Կորիւն. և ս և Ագաթ. յն:

ՍՈՒՏԵՐԴՄՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՏԵՐԴՄՆՈՒԹԻՒՆ. *Զանողորմածութիւս, և ըզսուտերդմնութիւս. Բուզ. Գ. 4:

ՍՈՒՏԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Ստախօսութիւն. *Ամբարտաւանութիւն, սուտախօսութիւն, անամօթութիւն. Մանդ. ԺԷ:

ՍՈՒՏԿԵՐՊԱՐԱՆԻԱՆ. ա. Προσποιήτος. Fictus. Որ բերէ յինքեան զսուտ կերպարանս ինչ. կեղծեալ. ձևացեալ. *Որոյ կեղծաւորելով իբրև 'ի տեսարանի զսուտ կերպարանեան պատկերն. Փիլ. Նխախ:

ՍՈՒՏՄՈՒՏ. ա. Որպէս ամկ. սնոտիամոտ. *Գրով հաստատեալ կան քո ամենայն ագահութիւնք, և սուտմուտ երդմունք. Կոչ. ԺԷ:

ՍՈՒՏՔՐԻՍՏՈՍՔ, սից. գ. Սուտ մեսիայք հրէից. կարապետք նեռին. տես 'ի բառն ՍՈՒՏ. և ՂԵՐԱՔՐԻՍՏՈՍ, և ՆԵՌՆ: Մտթ. ԻԴ. 24: Մրկ. ԺԳ. 22: *Զնեռնն, և զսուտքրիստոսքն. Ոսկ. յհ. Բ. 13: *Ընդդէմ սուտքրիստոսացն՝ որ գալոցն էին, ասաց. Եփր. Բ. խոր:

ՍՈՒՐ, սրոյ, սուրք. ա. Ξίφος, μάχαιρα, ῥομφαία. Gladius, ensis. παραξιφίς, pugio, sica. և ξιφόν, novacula. որ և ՍՈՒՍԵՐ. Երկաթ սրեալ 'ի հատանել. վաղակ. վաղակաւոր. դաշոյն. Նրան. և Դանակ. կլռոց. զմելին. Բառ. Գըլըճ. եւ և պըլակ, սուփուր, գուլէմիրաւ. *Սուր տեառն և գեդէոնի: Որք սուր առնուցուն, սրով անկանիցին: Մատիցէ սրով և 'ի կապս և 'ի կոյրս: Այրեալ 'ի սրոյ: Գերծցէ տէր սրովն մեծաւ և սրբեցելով զգլուխ: Սուր երկսայրի: Սուր երկբերանեան, և այլն: Իսկ Ցես. Է. 2. և 3. Սուր կոչի և գայլախազ վէմ հատու: *Մեր սուրքս բթեցան, և նոքա ոչ զարհուրեցան 'ի մեռանելոյ. Ագաթ: *Սուր 'ի կող ընկերի իւրոյ ձգելով. Խոր. Ա. 9: *Կամէին յառնել, և ընդ ինքեանց սուրն ելանել. Փարպ: *Սուր 'ի վերայ եգեալ կոտորել: Սուր 'ի վերայ դնել: Հանին ընդ սուր պամնեսեան. Բ. Ղ. Է. 26: Է. 9: և Ա. Ղ. ԺԲ. 48: *Սրոյ ճարակ զամենեսեան տայլին. Եղիշ. Գ: *Ի սուր սուսերի դ. այսինքն 'ի սայր կմ 'ի բերան սրոյ. որպէս առի սակալ 'ի նմ գլուխ, և յայլ գլուխ: *Զպարանոցն իւրեանց 'ի սուր սուսերի խոնարհեցուցանէին. Եփր. համաբ:

ՍՈՒՐ. Λοίμος. Pestis. Սրածութիւն. ախտ սրածութեան. ժանտախտ. Բառն, Էօնմուրճագ. *Զսովոյ և զսրոյ: Ի սովոյ և 'ի սրոյ: Հաստատեամ զչար. ոչ եթէ զչարութիւն ինչ ասիցէ, այլ զսով և զսուր, որ բազմացն չարութիւն թուի: Ո՛րչափ սովք և սուրք և սասանութիւնք. Ոսկ. Մտթ. և Եւ:

ՍՈ՛ՒՐ. ա. Ὀξύς, ἠκανημένος. Acutus, praeacutus, և velox. Սրեալ. սայրասուր. հատու. բարկ. բարակ. Նուրբ. և Արագայոր և է կարգի. արագընթաց. արագավազ. արագասլաց. արագաշարժ. կորով. թեթև. *Որպէս զածելի սուր: Որպէս սո՛ւր սուսեր: Իբրև զսուսեր սուր: Սո՛ւր քան զսուսեր երկսայրեայ. Սղ. ԾԱ. 4: ԾԷ. 6: Ես. ԽԹ. 2: Եզեկ. Է. 1: *Մանուկ սուր գտայց 'ի գատաստանի. Իմ. Է. 11: *Սո՛ւր տէգ նիզակի: Սո՛ւր սայր սուսերի. Եփր. ծն. և ել: *Սո՛ւր սուսերաւ սատակ: Քաջ սուր մանուածովք և գերանդեաւ: Որ սուսերաց ըզսուրն (լինել) տայ. Նար. ԽԷ: Փարպ: Ցմ. որդի: *Գաղտակուրս սուրս. Եւս. պտմ. Գ. 15: *Շրջապատեալ բարձր և սուր լերամբք. Ոսկ: *Եւ էր սուր ցաւ անբժշկելի. Ոսկէփոր: *Ժանտ ախտս գործեն, սուր հիւանդութիւս (կամ սրածութիւս) մինչև հարկանել մարդ և անասուն առ հասարակ. Ճ. Իբ: *Սո՛ւր գնացս ունէին, փախչէին: Սուր են ընթացք նորա քան զքերովբէիցն: Սուր է բնութիւն, և արագ ընթացիւք. Պիտ: Եփր. ծն:

*Անուանեցաւ թաթար, որ ասի սուր և թեթև. Մաղաք. աբ: *Թեթևս, զի արագ լինիցես. այլ չիցես սուր ականջօք քան զէշ. Ոսկ. Եփես: *Սուր ունկն կալ՛ջիր հայրուն խրատոյն խորհրդոց. Եւագր. Ճ: *Սրովք աչօք իսկ տեսի, և 'ի միտ առի զիրն, ոչ եթէ համբաւովք տեղեկացեալ. Ասիկ. ստան: *Սուր և արագատես միտք: Սո՛ւր՝ մտածութեան՝ ականջք տեսանել: Միտս սուրս ստասցին. Փիլ. Էլ: Պորփ: Իգն:

ՍՈ՛ՒՐ. Ὀξύς. Acutus. Ըստ երաժշտաց՝ է մակդիր ազդոյ և նուրբ ձայնի կամ լարի. որ և սոսկ. բարակ. լերկ. Ինճէ, ղըն. *Լուր. երագն՝ սուր. Պղատ. փիլ: *Բարբառք արագք և հեղգք, սուրք և ծանրագոյնք. անդ: *Բնութիւն որպէս յարմարումն (այսինքն ներդաշնակութիւն) բաղկացաւ 'ի ծանուէն և 'ի սրոյ. Փիլ. լին. Բ. 55: *Չորեքաղեանն քնար 'ի չորից լարից. զիլ՝ որ է սուր. և պամ՝ որ է ծանր. և այլն: Սո՛ւրն համեմատի հրոյն, զի սաստ է և չոր. Երզն. քեր:

ՍՈ՛ՒՐ. Մ. Ὀξέως, ὀξύ. Acute, argute. Սրատես կամ սրամիտ գոլով, և սրունկն լինելով. *Ցայտնագոյն քան զձայն՝ պգործոցն ճշմարտութիւն, այնոցիկ՝ որ սո՛ւր կարեն տեսանել, յանդիման կացուցանէ. Փիլ. լիւս: *Ընդդէմ բախիցէ ոք 'ի սո՛ւր լսողաց անտի. Կոչ. ԺԷ:

ՍՈՒՐԱՁԻՆ. գ. Ձին սրոյ. կամ նման սրոյ սրելոյ. *(Խաչն) ամրարձասաստ սուրաձէն, և գաւազան երկնաձէն. Գնձ:

ՍՈՒՐԱԿՆ. Տ. ՍՐԱԿՆ. *Քաջատես և սուրակն լինիցիմք. Ոսկ. Մ. Ա. 2:

ՍՈՒՐԱԿՈՒ. Տ. ՍՐԱԿՈՒ. *Սուրակուխ բազմահեղ արեանց կոտորածոց. Ագաթ:

ՍՈՒՐԱՄ, կամ ՍՈՒՐՀԱՄ, ացայ կամ ացի. չ. Τρέχω. Curro. Սո՛ւր և արագ լինել յընթացս՝ որպէս սուրհանդակ. սրանալ. վազս առնուլ. յարձակիլ. գիմել. (ըծ. թ. սիւրաւ էնմէք, սէյիրթմէք. և ըտ. քօռրէռէ. յն. թռէխօ.) *Յորժամ ընդ արևելս ընթանան, չէ ինչ արգել՝ թէ ընդ արևմուտս ոչ պըշուիցին. և յորժամ ընդ հիւսիսի վարգին, չէ ինչ արգել՝ թէ ընդ հարաւ ոչ սուրայցեն. Եզնիկ: *Ցանկացիր յանդուգն յարձակմամբ ընդ երեսս երկրին սուրալով. Խոր. Ա. 10: *Զօրէն քաջ սուրհանդակաց յառաջագոյն սուրհալով. Փիլ. լիւս:

ՍՈՒՐԲ, սրբոյ, ոց. ա. (ըծ. ար. սէրիֆ. պ. սիւրպէ. հյ. ջուրբ, և այլն.) Ἅγιος. Sanctus. ἱερός, sacer. καθαρός, purus. ἁγνός, castus. ὅσιος, honestus, pius. σεμνός, reverendus, են. Մաքուր. անարատ. յստակ. և Նուիրական. նուիրական. տէրունի. սրբազան. նուիրեալ. վեհ. վսեմ. արգոյ. ընտրեալ. և ողջախոհ. պարկեշտ. նազելի. արդար. անմեղ. և Երանեալ. *Երկիր սբ: Օր սբ: Սիրտ սբ: Վասն մեծի և սբյ անուանն իւրոյ: Համբառնալ զսբ ձեռս: Բանք տեառն սբ են: Երկիւղ տեառն սբ: Բանք սբց պարկեշտ են: Զսբ սպաս սեղանոյն: Զսբ մատեանսն: Սբն՝ որ 'ի սբս բնակեալ է: Սբ, սբ, սբ, տէր զօրութեանց. և այլն: *Ըստ մեզ՝ սուրբն մաքուր ասի. Խոսր. պտրգ: *Զինչ ասես գոլ զսբն, և զինչ զանսբն: Այն ինչ՝ որ ածոյն սիրելի է, նոյն սբ, և ոչ սիրելին անսբ: Վասն զի սբ է, ուրեմն սիրի. այլ ոչ վասն զի սիրի, վասն այնորիկ սբ է. Պղատ. Եւթիփռոն: *Սբ լինել կարծեմ զվայելուչ և զպատուականն. Բրս. հց: *Ոչ է նա առանձին սբ՝ յատակ լուսով. Եղիշ. Է: *Աղօթք իմ սբ էին (առնէր յոբ). վասն զի սբ էր 'ի արտմտութէ և 'ի բարկութէ. Իսիտ: *Գինի որչափ սբ իցէ, մրուր լինի. Կիւրղ. ծն: *Այսպէս 'ի սբս հայրն դ. այսինքն սբ հայրն. Ցհ. իմ. էր:

*Որպէս և տէրն 'ի սրբում աւետարանին ա֊սէ. Նոր. Էրգ: *Զոր փրկեցեր պատուա֊կան արեամբդ քո սրբ. Բր. հին ճչ: Ն Ըար. (այսինքն սրբ. կամ սրբութեամբ քոյ:)

ՍՈ՛ՒՐԲ. մ. Καθαρά. Sancte. Սրբաբար. սրբութբ. *Սրբ նայել ոչ կարէին. Ոսկ. Եւ: *Կրօնաւոր յայնժամ միայն սրբ աղօթէ, յոր֊ժամ կացցէ յաղօթս հանդարտեալ և ան֊զբաղ խորհրդով. Վրք հց. ծա:

ՍՈՒՐԻՄԱՑ. ա. Սուր իմացութբ. Նըր֊բամիտ. *Մտավարժ և սուրիմաց. Ճ. Գ:

ՍՈՒՐՀԱԼ. Տ. ՍՈՒՐԱԼ:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ. ի, աց. գ. ա. Παρα-τρέχων, Accurrens, procurrens. προτρέχων, praecurrens. δρομεύς, cursor. ταχύδρομος, cursor velox. Որ սուրհայ կմ սուրայ. սուր յընթացս. քաջ ընթացօղ. երագընթաց լրա֊բեր՝ թղթաբեր. պայիկ. կարապետ. սէյիր֊փէճի, ուլագ, չաբըր, չաբար, սայը, բէյք. թա֊թար, ձինչի: Տես ա. Թգ. Է. 11: ԻԲ. 17: Բ. Թգ. ԺԷ. 1: Դ. Թգ. Ա. 5: ԺԳ. 17. 28: Գ. Թգ. Ժ. 25. ևն: Առակ. Զ. 11: Յոբ. Թ. 26: *Առաքեաց նմա 'ի ձեռն անանխայ սուրհան֊դակի: Զայս թուղթ եբեր անան սուրհան֊դակ արգարոս. Եւս. պտմ. Ա. 13: Խոր. Բ. 29: *Սուրհանդակ անժաման, թղթաբեր պար֊տաւոր. Նար. ծԴ: *Այսօր զխս ընդունայն սուրհանդակ կամէին առնել. Վրք հց. ԷԴ: *Սուրհանդակն չափաւոր ինչ ընթացս ըն֊թանայ կամ համառօտս. Խոսրով: *Ըուրջ զշրախտաւն այ սուրհանդակք հրեղինաց բոցեղէն սրով զգուշանան. Պիտառ:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՕՐԷՆ. մ. ա. Ըստ օրինա֊կի սուրհանդակաց. զորէն սուրհանդակի. արագ. *Սուրհանդակօրէն խաղացմամբ յա֊ռաջ երագեալ. Նար. խը:

ՍՈՓԵՍՏ, ՍՈՓԵՍՏԷՍ, ՍՈՓԵՍՏՈՍ. ի,ից կամ աց. ա. գ. Բառ յն. սօֆիստէս. Σοφι-στής, իգ. σοφίστρια. Sophista, tria; doctus, sapiens, orator. և deceptor, impostor. Ի֊մաստակ. ուսումնասէր. բանագէտ. հռե֊տոր. գիտնաւոր՝ իրօք կամ կարծեօք. և իմաստակական. Ճարտար. *Խօսէաք ընդ սո֊փեստին փիլիսոփի վասն օգտակար շնորհին. այսպէս պատմեաց մեզ զայս սոփեստէսն. Վրք հց. ծԸ: *Էր արուեստիւ սոփեստէս: Էր այր մի սոփեստէս: Անհնարին սոփեստէս էր: Պրովտագորաս սոփեստէս. Ճ. Ա: Բուռն. Դ. 10: Եւս. քր. Բ: *Ի գեղ պատկերի զիմաց սոփեստի (որ նոյնանայ և ընդ սոփեր). Նար. յէզ. խը: *Զի եթէ իմաստուն ինչ պիտոյ էր, զսոփեստոս ընտրէր, և ոչ զորսորդս. Եփր. Ա. կոր:

ՍՈՓԵՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Իմաստակութի. Ճարտարմտութի. *Մի՛ երբէք սոփեստութեանցն մոլորեսցուք. Ը. յոտ. Գ:

ՍՈՓԵՐ, ի, աց, կամ ից. գ. Բառ եբր. սօֆէր, սէֆէր. Դիր, գիրք. մատեան. գրուած. Ճառ. *Ցարակայութբ բանի այսր սոփերի գրեցայց կենդանի: Հաստատելով զբազմա֊տեղնեան գրուածս գրութեն այսր սոփերի արգասաւորի: Սոփերք սոկեմատեանք ծած֊կութեն խորհրդոյ էին: Ի մատեանս սոփերի աներղծական գրոյ: Սոփերս օգտակարս և աշ֊խարհակեցոյցս մատենագրեաց. Նար: *Ար֊ձանայիր 'ի վր աղիւսաձև սոփերիս. Մագ:

ՍՈՓԵՐ, այ. (ուստի Ոսկի սոփերայ.) Անուն գաւառի, բստ ոմանց՝ ծոփաց գաւառ 'ի հայս. տես բռ. յտկ. ան:

ՍՈՓԵՐԱԿԱՆ ՈՍԿԻ. Ոսկի երկրին սոփե֊րայ: Երշ. քէր:

ՍՈՓԻ, ի, եց. գ. Որպէս Սոփեր, գիր. կամ Միղորայ, փաղառուն տառից. *Ցորում կայր փորագրեալ վերագիր եղանակաւն (հեղ֊ղենական) սոփեիւք՝ անզիտելի և անանուն ցոյ. Անտ. Էնէղ:

Իսկ Սոփիա, յն. սօֆիա, այսինքն իմաս֊տութի, տես բռ. յտկ. ան:

ՍՉԱՐԻՄ. փոխանակ գրելոյ Զչարիմ. *Նե֊ղացուցեալ սչարելով խօսին. Մխ. Երեմ:

ՍՊԱԹԱՐ. ի. գ. ('ի յն. սբաթի. Σπαθή. որ և իտ. Spada, սուր.) Սուսերաւոր. դահ֊ճապետ. ռամիկան. *Հրամայեաց սպաթարին բաղում հարուածովք պատժել 'ի բանտին: Հրեանդացաւ սպաթարն. Ճ. Ա: Ն Հ. Ն Տր ԻԷ. Նոյ. ԻԳ:

ՍՊԱՀ. Տ. ՍՊԱՅ, և ՍԵՊՈՒՀ:

ՍՊԱՀԱԿԱՆ. ա. Իբր Սպայական. իշխա֊նական. ազատական. *Ըստ սպահականն իշխանութե զհարցականսն ինքեանց առնէին, 'ի նմանէ զլուծմունսն պահանջեալ. Սկեւ. 'Ի Մբ:

ՍՊԱՅ, ի,ից. գ. որ և ՍՊԱՀ, և ՍԵՊՈՒՀ. (ամկ. սպահի. պ. սիբահ, սիբահի. եբր. ցա֊պա, կամ սէպա. յորմէ սաբաւովթ.) Δύνα-μις, στρατεία. Virtus, exercitus, militia. Զօր կամ զօրական. գունդ զօրաց, կամ զինուո֊րական ազատաց. որ և զորութի. այրուձի. հեծելազօր. բանակ. ազգ. սօֆէր, սէֆէրլի. *Յուգա մակարէ, և եղբարք իւր, և ամե֊նայն սպայ (կամ սպահ) հրէաստանեայց: Գունդ և սպայ ազգին հրէաստանեայց. Ա. Մ. Է. 20: ԺԲ. 6: *Սպայ (կամ սպահ) զօրացն բազմաց. Կոչ. Բ: *Հատանել հարկահանի կայսեր, և սպայ ծանր 'ի սահմանս հայոց: Մեծն Թէոդոս՝ հանդերձ սպայիւն. Խոր. Բ. 45: Գ. 39: *Սպայք զօրու նորա ցան և ցիր սփռեալ: Մեծարեալ 'ի թագաւորէն և 'ի սպայիցն՝ հայրապետն. Յհ. կթ: Ղազ. Բ:

ՍՊԱՅԱԶՕՐ, ու. գ. Սպայ զօրաց. գունդ. *Կոչելով և զսպայազօրսն տփխեաց. Յհ. կթ:

ՍՊԱՅԱԿՈՅՏ. ա. Կուտեալ խմբեալ 'ի սպայից. հեծելագունդ. ազատագունդ. բազ֊մախումբ. *Սպայակոյտ գնդիւն. Յհ. կթ:

ՍՊԱՅԱՊԵՏ. Տ. ՍՊԱՐԱՊԵՏ. *Պա֊տուեալ 'ի սպայապետէ աշխարհին. Կորիւն:

ՍՊԱՅԱՍԱԼԱՐ. Տ. ՍՊԱՍԱԼԱՐ. *Տուք պատիւ անուանց՝ ամիրայ և հեճուպ, և ըս֊պայասալար. Լմբ. տա չնոհ:

ՍՊԱՆԱԽ, ի, ից. գ. Բանջար ուտելի՝ քաջ եփելով և 'ի բաց քամելով զջուրն. որ ըստ հյ. Ըոմին, կմ ծմել. և այլազգ. իս֊պանախ, իսֆանախ, իսփէնախ, իսֆէնախ. ուստի իտ. լտ. Spinace, Spinaceum olus. *Բժիշկ ումն բնախօսէր, ստուգաբանելով զանուն բանջարին կոչելոյ սպանախ, եթէ է (որ) հիւանդ, զի սպանանել արժան է նախ, և ապա զնա տալ կերակուր: Սպանախ ոմանց է չար, այլ բազմաց պիտանի 'ի գարմանս. Մխ. առակ. ԾԲ:

ՍՊԱՆԱԿ. գ. Κανών ('ի χαίνω.) Իբրու գործի սպանօղ. կամ պահօղ 'ի սպանուէ. Անուն չափոյ և երկրաչափական կանոնի առ եգիպտացիս. *Կուիք և սպանմունք լինէին եգիպտացւոցն 'ի վերայ իւրաքանչիւր սահ֊մանի (զկնի յորդելոյ նեղոսի). մինչև իմացան չափ մի, որում անուն էր սպանակ. զայնգնե֊լով զաստիճանն զատ՝ մանս իւրաքանչիւր արտա֊վարաց. ուստի ապա և երկրաչափուն գտաւ. Սահմ. ԺԷ. ուր 'ի յն. ձ. գրի. Ευακαιναν διά τό μή χαίνειν, ό έστί φονεύειν.

ՍՊԱՆԱՆԵՄ. սպանի, սպան. ն. Σφάττω, σφάζω, φονεύω, κτείνω, χαίνω, άποκτείνω. Interficio, occido, neco, macto, ևն. Զենուլ. խողխողել. գլխատել. սրով ծախել. զոհել. մեռուցանել. 'ի մահ մատնել. (ոմանք 'ի գրչաց առնէն գրեն որպէս ամկ. ՍՊԱՆԵԼ.) սպա֊նէն մօրթէլ, ձեղնել. պօղազլամագ, Թէփէլէ֊մէք, գալդլէթմէք, գան էթմէք, պէլագ էթմէք, գէլէմփար կէսմէք. եբր. ղաղաւ: Ամ զա֊նատանց. տես Եւ. ԻԲ. 1: Ղևտ. ԺԷ. 5: Օր. ԻԷ. 31: Ես. ԻԲ. 13. և այլն: Եւ զմարդ֊կանէ. տես Սղ. ԼԵ. 15: Ղկ. ԺԲ. 28: Գծ. Է. 30. և այլն: *Այլ երբեք եսպան, և այլ երբեմն սպանաւ. Ածաբ. ծղ: *Սպանանի֊ցեն ասէ վասն իմ. Ոսկ. մթ: *Զերանն զու֊սպանեւ: Զերայն ո՞ կարէ սպանանել. Եղիշ. Է: *Սպանեցէք զայնպիսի ճոխ կրակարանի: Սպանէք զմողեանն. Փարպ: *Եսպան. Եղիշ. յէզ. քրք. ևն: *Սուր արեանց, և զայրացիր, զի սպանցես զապաստանութի». այսինքն սպանա֊նելով սպանցես. Եղիշ. Իա. 10:

ՍՊԱՆԴ, ի, ից. գ. Σφαγή, σφάγιον, θύμα. Mactatio, victima, sacrificium. Սպանումն զոհից. զենումն. զենլի, կամ զենեալ զոհ. արեամբ պատարագումն, և պատարագ. եբր. և ար. զէպահ, զէպհ. *Զոհ տն է 'ի բոսոր, և սպանդ մեծ յերկրին եդոմմայեցւոց: Իբրև ոչխար 'ի սպանդ վարեցաւ: Համարեցաք իբրև զոչխար 'ի սպանդ: Սպանդ զուարակի և գառանց: Միթէ սպանդ և զոհս մատու֊ցէք ինձ յանապատի անդ. ևն:

Կամ որպէս Սպանումն մարդոյ. մահ բռնական. *Ի գառողան զատաստանին ա֊ւանդիցէ 'ի սպանդ. Պղտ. օրին. Ը:

Նմանութբ ասի. *Իբրև զցուլս զարշաւէրս 'ի սպանդ խորհրդոցն ժամանեն. Կլիմաք:

ՍՊԱՆԴ. գ. որպէս պ. իսֆէնտ, սէֆէնտ, սէֆէնտ. Πήγανον. Ruta. μώλυ, moly, rutae silvestris radix. άρμουλα, harmula, semen rutae. Անուն բուսոյ և ծաղկի և սերման, և արմատոյ նորա. իբրու վայրի փեգենայ. մախմուր լուէյի, հէրմէլ. *Մոլին կմ միւղիէ, սպանդ: Հարմալ, սպանդի սերմն. Գաղիան: *Հարմալ. սպանդն, ուզարլիքն. կարմիր է, և սպիտակ. Բժշկրն: Իսկ Հին բռ. *Սկորա֊դիոն, սպանդի հունդ»:

ՍՊԱՆԴԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Սպանօղ անասնոց կամ սպանդից. մսագործ, մսա֊վաճառ. *Ցորս թռչնոց և երէոց ո՞ սպան֊դագործ քեզ զչունսն հրամայեաց ուտել. Սարկ. հանգ:

ՍՊԱՆԴԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Սպանանել զզեն֊լիս. սպանդս զոհել. *Ազգին սպանդագոր֊ծել թողացոյց զսկզմունս բարեացն. Փիլ. Եւ. Ա. 10:

ՍՊԱՆԴԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Μάκελλον. Macellum. Տեղի սպանդից. մսավաճառանոց. մակեղոն. պանդոկ. գասսապխանէ, սալախա֊նա, աշճի փուռէնը. *Ամենայն ինչ որ 'ի սպան֊դանոցի վաճառի, կերայք. Ա. կոր. Ժ. 25: *Սպանդանոց կոչի, ուր զանուշահամ կերա֊կուրս առնեն. Լծ. կլիմաք:

ՍՊԱՆԴԱՐԱՄԵՏ. ի. գ. Διόνυσος. Bac-chus. Դիոնիսոս՝ որ և բուքոս՝ չածնչուայութե֊թեց և արբեցութեց, իբր վերակացու սպան֊դից՝ ուտելեաց և ըմպելեաց. *Տագնապէին զնոսա պատկերալս թաւ ոստովք՝ սպանդարա֊մետին կաքաւել. Բ. Մ. Զ. 7: *Երկիր պանդոկի՝ սպանդարամետ ած է. Արծր. Ա. 3:

ՍՊԱՆԴԱՐԱՄԵՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Διονύσιος, Διονυσιακός. Bacchicus, Bac-chanalis. Սեպհական կամ ձօնեալ սպանդա֊րամետի, դիոնիսեան. բաքոսեան (բարե֊կենդան հեթանոսաց). *Տօն հասանէր սպան֊դարամետական պաշտամանն. Բ. Մ. Զ. 7:

ՍՊԱՆԴԱՐԱՆ, ի, աց. գ. որպէս Θυ-σιαστήριον. Զոհարան. զենարան. *Ցարակայ զենեալ 'ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անսպառութբ. Նար. ԽԷ:

ՍՊԱՆԴՈՒՆԻՔ, նեաց. գ. Անուն նա֊խարարութե տոհմին, յորմէ կարգեաց վա֊ղարշակ պաշտօնեայս 'ի վերայ սպանդից կամ զենլեաց. *Առեալ և զսպանդունիսն 'ի վերայ

զինարանաց. Խոր. Բ. 7: (Իսկ Ներսէս պալատան՝ ի գիրս Մարթինի, չփոթելով զգինարան ընդ զինարան՝ կամի ընթեռնուլ Սպագունիք, և մեկնէ՝ Թուրոնիք, ՚ի յն. ձայնես օբօլիք. իտ. օպփա, տուր. (թուր) :

ՍՊԱՆԻՉ, նչի. չաց.} Φονεύς, φονευτής.
ՍՊԱՆՈՂ, ի, աց. ա.} Occisor, homicida. Որ սպանանէ զոք. մարդասպան. *Զատոյց զքաղաքս յապաւինութի ակամայ սպանչաց: Ցապաստան ակամայ սպանչաց. Նխ. օրին: *Անգօթելով վասն զնա ապանչացն: Հոգայր զփրկութի սպանչացն. Ոսկ. գծ: *Որպէս թէ կայցէ մահ անձնաւոր և սպանիչ. Վրդն. ծն: *Նենգութի սպանչին: Գեհեն տանջիչ է կենդանեաց, և ոչ սպանիչ ապականեցելոց. Եփր. համաբ: *Ապաստան ամենայն սպանողի: Այս սահման եղիցի ամենայն ապանողի: Տեղի՝ ուր փախիցէ սպանողն. Օր: Եւ. և այլն: *Եթէ չուն իցէ, և եթէ ապանող. Եղնկ: *Բարս անխնամս և սպանողս ստացեալ ունէր. Ճ. Ա:

ՍՊԱՆՈՂԱԳՈՅՆ. ա. Մարդասպան չարագոյն. այր արիւնահեղ, և գործ նորա. *Զինչ քան զայն անօրինագոյն կայցէ, զինչ քան զնոյն սպանողագոյն. Ոսկ. մ. ա. 9:

ՍՊԱՆՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Φονικός. Ad caedem pertinens, sanguinarius, truculentus. νεκρωτικός, mortificus. Սեպհական սպանողաց. և Սպանող. մահաբեր, սատակչական. *Եզրալք յոլովափոյ յամօթ եղեն վասն նախանձողական և սպանողական համարձակութեն. Եփր. պհ: *Զսպանողական բարս նոցա տարուբերէր և զյօժարութիւն. Ոսկ. յհ. ա. 8: *Իբր թշնամիք սպանողական մօտք ընդդէմ քո հակառակեալք: Ոչ սպանողականս կամ պատուհասս կամին ցուցանել զինքեանս. Ոսկ. գծ: *Համարական մարմնոյ եկեղեցւոյս բերան լինելով սպանողական ախտիցն զմուսով ցեալ զլաօղսն առնէին. Նիւս. երգ:

ՍՊԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Սպանումն. մարդասպանութի. արիւնհեղութի. *Իբրև զաւեծ՝ թշնամին, ոչ թէ վասն քաջութեն ատեանեցաւ, այլ վասն սպանողութեն. Իսիդ: *Զայրացեալ վերակացուք սպանողութեն. Բուզ. դ. 57: *Բարեխառնելով աէրն զհին տակարանացն զխառութի սպանողութե գրոյն ընդ նոր կտակիս հեզութե. Վրդն. եւ:

ՍՊԱՆՈՍ. ի, աց. ա. գ. Որպէս յն. եա. նօս. լտ. հիսբանոս. Ἱσπάνος. Hispanus. Այս ինքն Սպանիացի. բնակեալն ՚ի սպանիա. Ոսկ բա. յոհ. ան: Կոչ. ծդ:

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Φόνος. Caedes, homicidium. Մարդասպանութի. սպանողութի. հեղումն արեան. և կոտորումն սրոյ. լտ. ոքգիդիոնէ, ոքգիդէր ըլլալը. ոքոման էօլ օլտուրմաք. գանըշըլըգ: Տես Եւ. իէ. 2: Առակ. ա. 18: Իմ. ծդ. 25: Եզնկ. իգ. 7. և այլն: Իսկ Ἀλληλοφονία. Mutuae caedes. Նիւթական թարգմանութե ասի՝ Զմիմեանս սպանութի. *Զմիմեանս սպանութեցն, շնութեցն, երդմնահարութեցն. Աճառ. ծն:

ՍՊԱՆՈՒՄՆ, նման. գ. Φόνος. Caedes. և σφαγή, mactatio. σφάγιον, victima. Սպանանելն. սպանութի. կոտորումն. զենումն. սպանք: Տես Եւ. է. 3: Ղեւ. իդ. 7: Օր. ա. 8: Ես. ծզ. 2: Երեմ. ծբ. 3: իբ. 17: Եզնկ. իա. 10: Յոբ. ձ. 16: իա. 20: Առակ. է. 22: Եփր. ծա. 37. և այլն: *Մարդասպանութիւնք հատուցին, և զգենն ՚ի խաչ հանին. Եփր. համաբ:

ՍՊԱՌ. ի սպառ. գ. Τέλος, πέρας. Finis, consummatio, terminus, ora. Սպառումն. սպառուած. լրումն. եզր. աւարտ. վախճան. կատարած. *Հասեալ է ՚ի վերայ նոցա բարկութիւն մինչև ՚ի սպառ. զինչ է սպառն. ոչ եւս վախճան, այլ մօտ եկեալ կայ բարկութիւն. Ոսկ. ա. Թես: *Որ ինչ յետ սրբոյն առաքելոյ մինչև ՚ի սպառ տրչակութեան ազգին ՚ի թագաւորութեն. Խոր. գ. 1: *Երգէին զերգս երից մանկանցն մինչև ՚ի սպառ չնչյոյն. Հ. դեկտ. իդ:

ՍՊԱՌ. մ. Որպէս խապառ. *Փոքր ինչ նուազ՝ և սպառ իսկ չնչէին. Սամ. Երէց. Հին յ: Տես և ՍՊԱՌՍՊՈՒՌ:

Ի ՍՊԱՌ, կամ ԻՍՊԱՌ. Տես ՚ի տառն Ի:

ՍՊԱՌԱԶԷՆ, զինի. նաց կամ նուց. ա. գ. Πάνοπλος. Omni ex parte armatus. ὁπλίτης, miles armaturae gravis. ὁπλομάχος, armis pugnans, bellator. τρισσός, τριστάτος. tribunus, և այլն. Զինեալ ՚ի սպառ. բոլորովին զինազարդեալ. զինուոր կամ զօրական զրահաւոր, վառեալ ամենայն զինու զարդու. օսմանլը թամամ սիլահլը ճըպալը. *Ազգաց սպառազինաց: Իւրովք սպառազինօք: Զսպառազէնս զանուանիս: Իշխանք նորա և սպառազէնք նորա: Առ փիղ փիղ հազար հազար այր սպառազէն. Ես. ծգ. 4. 5: Եզնկ. իգ. 23: Գ. Թգ. Ա. 22: Ա. Մկ. Զ. 35: *Ցաղթող սպառազէն, և քաջ նահատակ: Քանի՞ այնոքիկ իցեն, որ սպառազէնք իցեն: Բազում զօրք և անթիւ սպառազինուք. Շար: Եղիշ. դ: Լաստ. իդ: *Թէ զսպառազինի զգլուխն (այս ինքն զգլխագլուխն) ՚ի բաց առնուցուն, ոչ այնուհետև կարգ և կազմած ճակատուն յարդարիցի. Ոսկ. եբր:

Եւ որպէս Սպառազինական. *Զգեցեալ էր զհաւատոյ մանկութե տխոյն իբրև սպառազէն զրահիւք. Ագաթ:

ՍՊԱՌԱԶԻՆԱԿԱՆ. ա. Ὁπλιτικός. Militaris. և πελταστικός, peltatus. Սեպհական սպառազինի և սպառազինութե. և Սպառազինեալ. զինուորական. և Ասպարաւոր. *Առեալ անդուստ (յարևելից) ՚ի սպառազինական ընարութի: Ոչ զինուորս կամ մարտակիցս սպառազինականս. Նիւս. Բնութ. և Բուզ: *Սպառազինական թերևս ուղղապէս ոք անուանիցէ. Պղատ. օրին. է:

ՍՊԱՌԱԶԻՆԱԿԱՆՆ. գ. ἡ Πελταστική. Ars utendi peltâ. Ասպարակրութի. վահանաւոր սպառազինութի. *Զսպառազինականն բոլոր հանդէպ կացուցանել պարտ է ամենայնաղթական մարտին (պանկրատիոնին) ազեղամբ և վահանօք և նիզակօք, և քարամբք ՚ի ձեռանէ իսկ, և պարսիւ հանդիսանալով. Պղատ. օրին. է:

ՍՊԱՌԱԶԻՆԱԳԻՍ. մ. Որպէս քաջ սպառազէն. ըստ օրինի սպառազինութե. *Որոյ ընդդէմ սպառազինապէս զրահաւորեալ ամրակուռ զինու խոնարհութեն. Արիստակ. Լաստ:

ՍՊԱՌԱԶԻՆԵՄ, եցի. ն.} Ὁπλίζω, ὁπλίζομαι. Armo,
ՍՊԱՌԱԶԻՆԻՄ, եցայ. յ.} or, armis instruo, or. Իսպառ զինել, իլ. վառել կազմել՝ պատրաստել ՚ի պատերազմ. *Ընդդէմ դարեհի սպառազինեցաւ: Սպառազինեցաւ ընդդէմ պարսից: Սպառազինեցաւ ՚ի վերայ նորա: Երկոքումբքն սպառազինէր: Որովք և սպառազինել (այս ինքն իլ) հրամայէ զզօրավարսն հաւատացելոց պօղոս. Խոր. Բ. 85: Գ. 12: Ոսկ. յհ. ա. 30: Ժղ. համառ: Խոսր:

ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Πανοπλία. Universa armatura. Զինումն և վառումն ՚ի պատերազմ ամենայն սարօք. մանաւանդ ամենայն զէն և զարդ պատերազմողի. օսմ. թամամ, սիլահլը ճըպալըգ. հաղըրլըգ ըէքիւփ. *Առցէ սպառազինութի զնախանձ իւր: Առ դու քեզ զսպառազինութի նորա: Արկեր զնմանէ սպառազինութի: Զսպառազինութի նորա հանէ յոր յուսացեալ էր: Զգեցարուք զսպառազինութի աջ: Առէք զսպառազինութին աջ. Իմ. Է. 18: Բ. Թգ. Բ. 21: Յոբ. ԼԱ. 20: Ղկ. ԺԱ. 22: Եփես. Զ. 11. 13: *Զհօրն զինուցն տանս բացեալ էր մանկութոյն զսպառազինութի. Պրկ. ալէք: *Զհամբերութե զսպառազինութիւ զգեցուցանես. Իսիդ:

ՍՊԱՌԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Իսպառ պակասել. սպառիլ. *Ես սպառացելոցս ՚ի սիրոյ մերկ և յայտնի ցուցանեմ. Լմբ. ող:

ՍՊԱՌԱՑՈՒՑԻՉ. Տ. ՍՊԱՌԻՉ. *Թուեալ զսպառացուցիչ ախտսն հեղգանման. Լմբ. ող:

ՍՊԱՌԵՄ, եցի. ն. Ἀναλίσκω, ἐξαναλίσκω, καταναλίσκω. Consumo. ὀλοθρεύω, deperdo. συμπεραίνω, ad finem perduco. δαπανάω, impendo. Ի սպառումն հատուցանել. իսպառ ջնջել. ծախել. վատնել. մաշել. սատակել. կարճել ՚ի միջոյ. հօփըլէնէլ, թուքէդմէք, էնդէն. պոյ էթմէք, թէլէֆ էթմէք, թիւքէթմէք. *Սպառեսցէ սուր զերկիր: Սպառեաց զամենայն (ինչս իւր): Ըմենայն անօրէն սպառեսցի: Սպառեցաւ ՚ի ճանապարհաց նոցա ճշմարտութի: Սպառեաց ահեր զարօտս նոցա: Արձակեցից զսուր իմ զկնի նոցա, մինչև սպառեսցէ զնոսա: Սպառեցեր զաղգս բազումս. և այլն: *Սպառէր և մաշէր զխաւար խորհրդոց նորա. Եղիշ. Բ: *Ցաւօքն յայնոսիկ սպառեալ էր ամբոխութիւնն. Իգն:

ՍՊԱՌԸՆԹԱՑ, կմ ՍՊԱՌ ԸՆԹԱՑՔ. գ. Բովանդակ ընթացք. ամենայն հանգամանք. *Որպէս զի զսպառընթաց մարմնոյն անձամբ անձին փորձեալ ծանիցէ. Լմբ. օպէտ:

ՍՊԱՌԻՉ. ա. Φθαρτικός. Corruptor, destructor. Որ սպառէ. հալիչ մաշիչ. ծախիչ. կամ ըստ յն. ապականիչ. *Յորժամ յաղթեսցէ մի ոք ՚ի նոցանէն ընկերին, ամենևին սպառիչ նորա լինի. Վեցօր. Բ:

ՍՊԱՌՆԱԼԻՑ. ա. Լի սպառնալեօք. սպառնական. ահարկու. խրոխտ. *Լուեալ զայս ամենայն խօսս սպառնալեացս. Փարպ:

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ, լեաց. գ. Ἀπειλή. Minae, comminatio. Սպառնալն. սպառնումն. սպառնութի. խրոխտումն. խիզախումն. սաստ. սաստկութի. ահարկութի. պատուհաս բանից. թէհտիտ, էօրքիւ, ըրգըլը, ուղար, օֆքէմ, էղլենմէկլիք. *Սպառնալիք թագաւորի նման են մռնչելոյ առիւծու: Սպառնալեօք խմովք շարժել զերկինս: Սպառնալեօք նուաղեցուցեր զերկիր: Գնասցէ շարժմամբ սպառնալեաց իւրոց. և այլն: *Էր զոր բանիւք սպառնալեօք, և էր զոր կապանօք և տանջանօք վախճանէր: Սպառնալիք մահուանն անցին զնոքօք. Եղիշ. ա. է: *Զի փրկեսցէ զմեզ ՚ի սպառնալեաց գեհենոյն. Շար: *Երկիր շարժելովն, ծով սաստկութե ալեացն սպառնալեօք. Եղնկ:

ՍՊԱՌՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἀπειλητικός. Pertinens ad minas, quod minatur, minax, comminatorius. Նշանակ սպառնալոյ. ցուցակ սպառնալեաց. ուր իցեն սպառնալիք. *Սպառնական խստութի յղէ առ նա պատգամս. Ածր. Բ. 2: *Ընդ սպառնականացն բանից ողոքական ախտիւանս. Նար. հգ: *Սպառնական է բանս. թերևս երկիցեն ՚ի սաստէն. Լմբ. սաղ: *Մարգարէքն քանի՞ սպառնական բանս մարգարէանային. Լաստ. ծէ: *Ամպն լուսաւոր, և ձայնն ոչ սպառնական, այլ հեշտական: Եզն. մսբ: *Ի խոշոր լեզուէն առաջնոյ՝ հանեն սպառնական, պարսիկն պերճական. Վրդն. Պտմ:

ՍՊԱՌՆԱՄ, ացայ կամ ացի. ն. չ. Ἀπειλέω, διαπειλέω. Minor, minitor, comminor. Ահ արկանել բանիւ. (որպէս թէ սպառնամ

ղջեղ՝ առել.) խոստաբանել. աղդ առնել զպատուհաս, որ և ՊԱՏՈՒՀԱՍԵԼ ասի. երդմամբ չափ յուշ առնել զպատիժ. սաստել. որոտալ. խրոխտալ. ․․․ ․․․, ․․․ ․․․ ․․․ ․․․. * Եսաւ եղբայր քո սպառնայ սպանանել զքեզ։ Ոչ էրբև զորգի մարդոյ 'ի սպառնալ։ Սպառնասցի անհաւատիցն։ Սպառնասցես ("ցիս) նոցա իբրև յինէն. ևն։ * Որ սպառնաս ինձ մահու, աչօ խառնես զիս 'ի գունդն քմի. Ագաթ։ * Նա արքայութեն խոստացաւ, նա գեհեան սպառնացաւ. Ոսկ։ Մատթ. և այլն։ * Սպառնաց կանխաւ, զի մի ծուլասցին։ Բազում անգամ սպառնաց. Մխ. երէմ։

ՍՊԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ. 'Απειλή. Minae. * Արար նշան սպառնութեան զայն ջուրց զհեղեղին. Եսա. պտմ. ժ. 20։ * Մրմռումն և սպառնուն վայրագն գազանի։ Ի մահ եդին զյոյժ մրմռումն սպառնութե առ 'ի նմանէն նոցա. Յհ. կբ։

ՍՊԱՌՆՈՒՄՆ, նման, նմունք, նմանց. (ռմկ. սպառնացում.) Տ. ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ. 'Απειλή. Minae, comminatio. ἀνάτασις, formido, terror. ὁρμή, impetus. * Քո սուրդ՝ ոչ 'ի գործ, այլ 'ի սպառնումն. Ա․․ որս. ծա։ * Գաւազանաւն խօսէր ընդ նմա՝ վերբերելով զսպառնումն, թէ թշնամութի եդից. Բրս. չար։ * Պաղատեցաւ աքաար 'ի սպառնմանէն. Բրս. որբեց։ * Սպառնումն չարաչար տանջանացն։ Զամենայն սպառնումն թշնամւոյն. Եւս. պտմ։ * Սպառնումն նորա հալէ զլերինս. Ճ. Ե։ * Էր իսկ ահագին սպառնումն (տպ. սպանումն). Իգն։ * Բազում անգամ և սպառնումն մարդոյ առաւել երկեցուցանէ զմեզ քան զգեհեննին. Եփր. Նխն։ * Ոչ ծանր սպառնմամբ։ Սպառնմամբ բանդից և կապանաց. Պտմ. աղէք։ Հնանայ։ * Սպառնումն խիտ և սաստ։ Ծառայելով անողոք տերանց, յորոց սպառնմունսն կրէ զօրէն պատժարաց։ Անդէշափ սպառնմունս սպառնացան աղջկանն։ Վասն սպառնման այլազգեացն առ կինն։ Յամենայն գազանաց սպառնմանց 'ի վերայ եղէ. Փիլ։ Իսկ Պղատ. օրէն. ժ. * Սպառնումն միայն վարելով. ընթերցիր ըստ յն. սպառնալովն։

ՍՊԱՌՈՒԱԾ, ոյ կամ ի. գ. Πέρας, τέλος, ἔκλειψις, ἄκρον. Terminus, ora, finis, defectio. apex, extremitas. Սպառ. կատար. կատարած. ծայր. ծագ. եզր. վախճան. աւարտ. * Հասի յեզր սպառուածոյ (կամ ծի) անտառին կարմեղայ։ Ի դրանցն բեթեղիաստւր մինչև 'ի սպառուած նորա. Դ. Թգ. ծթ. 25։ Նէէմ. Գ. 21։ * Ի վերջին աւուրս 'ի բուն սպառուածի ամենայնի անմոլարն է գունդ։ Ոչ եթէ աստեղքն յարին 'ի միմեանս՝ որք առ սպառուածին են. 'Ի սպառուած եղյ (կամ սպառուածելոյ) ժամանակին. ևն. Փիլ. լին. Նեղ. * Ցանդորրութե սպառուածի փլածի մեծի լերինն։ Զերկրս սպառուածոյ անծանօթ երկրի. Խոր. ա. 29. Ն Ց։ * Ի սպառուածս տաւրոսական լերինն. Ածր. ա. 5։ * Ի սպառուածն բանենոյ։ Ի սպառուածն կարնոյ. Լաստ. գ։ * Եղիցես բարձրագոյն դու, և բարձրագունից սպառուած. Ա․․ որս. ա։ * Ի սպառուածի յաւիտենից եկեալ մարմնով. Զքր. կբ։ * Եկեալք 'ի սպառուած բանին. Բրս. վաշխ։ * Որում ոչ է կէտ կցորդի, և ոչ ընդպառուած վախճանի։ Սպառուած քառատներորդի իններորդի (սաղմոսին). Նար. լա. Ի։ * Ցերն զկենդանութին 'ի սպառուածս համբերութեն կայեաց. (այսինքն խաչառ համբերուե.) Մտթ. յլ. Ե։ * Մեք հոգևորք զծայր մարմնոցն և զսպառուած մաքրեմք. Լմբ. պտրգ։ * Յօրժամ 'ի սպառուած տաղին թերի մնայցէ բառն. Երզն. քեր։

ՍՊԱՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Սպառելն. ըսպառուած. * Երկրորդ գալուստն քմի այսմ յաւիտենիս սպառումն է։ Մօտ 'ի սպառումն կենաց աշխարհի։ Յաւիտենական է՝ ոչ սպառումն ունելով. Խոսր։ * Բխեալ 'ի հօրէ, և առեալ յորդւոյ, ոչ որոշմամբ, և ոչ սպառմամբ. Նար. յոհէ։

ՍՊԱՌՍՊՈՒՌ.
ՍՊԱՌ Ի ՍՊՈՒՌ.
Ի ՍՊԱՌՍՊՈՒՌ.
Ի ՍՊԱՌ Ի ՍՊՈՒՌ. } մ. ա. Παντελῶς, παντελῆ, τελεῶς, ἁπλῶς, ἱκανῶς, πληρέστατα. Penitus, perfecte, ultimum, simpliciter, absolute, satis abunde. ὑκριβωκώς, diligentissimus, ևն. Ի սպառ սպառմամբ. բոլորովին. գլխովին. ամենևին. բոլորական. * Խնդրեցին սպառսպուռ զվրէժ։ Ի սպառսպուռ ջախջախմանս. ա. Մ. Ի. 42։ Դփ. Ե. 26։ * Սպառսպուռ ջանայր զվրէժ խնդրել. Ագաթ։ * Որ սպառսպուռ տեղեակ էր օրինաց հոռոմոց։ Սպառկանեցաւ տաճարն 'ի սպառսպուռ հրձիգ լինելով։ Եհատ զյոյս կենաց սպառ 'ի սպուռ (կամ սպառսպուռ)։ Յանդիմանեաց նա սպառսպուռ զաղանդն զայն։ Սպառսպուռ ուրացան յօրինաց և 'ի մարգարէից։ Փախուցանէ սպառսպուռ զհոգին ու. Եւս. պտմ։ * Զբարձումն սպառսպուռ քաջ զօրավարայն։ Սպառսպուռ եհաս այնպիսի վախճան և կործանումն։ Յայնմհետէ եղեն իսպառ խապառ անկեալք ընդ լծով ծառայութե։ Տեսանէր այլն ևս 'ի սպառ 'ի սպուռ զկործանումն աշխարհիս հայոց. Փարպ։ * Սպառսպուռ գաղարեաց թագակալ պերճութիւ։ Սպառսպուռ 'ի վերջ հասեալ գաղարէր։ Դղրդեալ կործանեցին սպառսպուռ զհայաստանեայս. Յհ. կբ։ * Սպառսպուռ բարձին. Նար. երգ։

ՍՊԱՍ. ու, ուց. գ. Σκεῦος, σκεύασμα, διασκευή. Vas, instrumentum, apparatus, suppellex. և κειμήλιον, cimelium, supellex pretiosa vel sacra, deliciae. κυλικεῖον, repositorium calicum. κύλιξ, calix. σπονδεῖον, libatorium. (արմատ Սպասելոյ, և Սպասաւորելոյ. լծ. և պաշտօն. պաս. պահ, ևն.) Կահ և կազմած 'ի պէտս սպասաւորութե, սեղանոյ և տան. կարասի. անօթ. նուիրանոց. բաժակ. հանդերձանք. հանդերձ. ․․․, ․․․. հանգամանք. ․․․, ․․․, ․․․ ․․․, ․․․, ․․․. * Օրինակ խորանի, և օրինակ ամենայն սպասուց նորա։ Յոսկւոյ սրբոյ արասցես զայն ամենայն սպաս։ Զամ սպաս խորանին։ Թիւ սպասու կահուն տեառն։ Զամենայն սպասն արասցես պղնձի։ Սպաս ոսկեղէն հազար, և սպաս արծաթեղէն հազար։ Զսպաս զոսկւոյ և զարծաթոյ։ Եւտուն յուդթայ զխորանն հողոփեռնեայ, և զամենայն զսպասն զոսկւոյ և զարծաթոյ նորա։ Եւ նմա տանել նուագս ոսկիս, և սպաս տաճարին. և այլն։ * Մնացորդ ինչ՝ որ մնացեալ էին 'ի սպասուէ անօթ նորա, յափշտակէին. Եւս. պտմ. Գ. 6։ * Ոմանք սպաս նուիրաց ընծայեն եկեղեցւոյ, ոմանք գիրս ածաշունչս. Խոսր. պտրգ։ * Զսպասն (պատարագին) սրբեմք, և չինչ մաքուր առնեմք. Ոսկ. Եփես. Գ։ * Ուրախ լեր մարիամ, սպաս ամենայն տիեզերաց. Կիւրղ. խոս։

ՍՊԱՍ. Սեղան. կերակուր. հանդերձանք կերակրոյ. ․․․։ * Յօրժամ սպաս առնիցես, դիր զսեղանն առաջի խաչին։ Եկայք տեսէք զեւայի, զի ուտէ սպաս 'ի սկիտէ։ Եթէ սպաս կերակրել խնդրես, գնա յեղխպտոս. Վրք հց. Ի. Գ։

ՍՊԱՍ. Διακονία, ὑπηρεσία, λειτούργημα. Ministerium, officium, obsequium. Իսկ Սպասք աւուրց, կամ հանապազօրդ սպաս, որպէս ἐφημερία, δίαιτα, ևն. ․․․, ․․․. Պաշտօն. սպասաւորութի 'ի պէտս սեղանոյ. պէտք և գործի պաշտելոյ. ծառայութի ինչ. կարգ և գործ ծառայութե. * Քոյրդ իմ միայն եթող զիս 'ի սպասու։ Մարթա զբաղեալ էր 'ի բազում սպասու։ Սահղծանէ անօթ առ իւրաքանչիւր ումեք սպասու մերոյ։ Զակումբն մաշկեայ, զոր առնա 'ի բազուայ 'ի հանապազորդ սպաս նմա։ Սպասք աւուրցն (հանապազօրեայ պաշտամունք)։ Զամենայն գործ սպասու (ծառայական) մի գործիցէք 'ի նմա, ևն։ * Իւրովք կամօք զայ սպասն խնդրէր առնուլ 'ի մարդկանէ։ Զիարդ պաշտիցեմք զարեգակն, որ կոչի իբրև զծառայ առ 'ի սպասն՝ յոր կարգեցաւ, հասանելոյ. Եզնիկ։ * Պաշտօնեայք զուարթունք կատարեսցեն զսպաս միջակին իւրեանց։ Կայր 'ի սպասու օրապահացն. Եղիշ. ա. Է։ * Ի սպասուէ անտի պաշտաման մերժէ զնա. Եփր. ղևտ։ * Սպաս մի քո մեծ ծանուցանի արարուածքդ առաւել թագաւորին և ամենայն արեաց։ Կամէի այսպէս՝ թէ սակաւ մի գործ ցուցանէք և սպաս։ Գիտասցեն մարդիկն սպաս ինչ արժանաւորապէս ցուցանել առ մեզ. Փարպ։ * Եկն աշխատեալ 'ի սպասուց հիւանդացն. Վրք հց. Է։

ՍՊԱՍ ՈՒՆԵԼ, կմ ՏԱՆԵԼ.
Ի ՍՊԱՍՈՒ ԿԱԼ. } Διακονέω. Famulor, ancillor, inservio, ministro. παρίσταμαι. adsto, assisto. Սպասաւորել. ծառայել. պաշտել. սարկաւագել. հոգալ. փոյթ և խնամ տանել. սպասել. ․․․՝ ․․․ ․․․. * Զի ընդ քո ունիցի ինձ սպաս 'ի կապանս աւետարանին։ Որչափ ինչ միանգամ յեփեսոս սպաս կալաւ ինձ. Փիլիմ. 13։ Բ. Տիմ. ա. 18։ * Կայր 'ի հարկի, և ունէր սպաս ամ անտեսութեն։ Ոչ անձին ինչ սպաս ունէր, այլ 'ի վր վարդապետին գողայր։ Զասեմ, թէ քեզէն սպաս կալ հիւանդին, այլ գոնեայ ծառայլին հրամայեա. Ոսկ. մթ. Ի. Եփես։ * Ի ներքս 'ի սենեկի սպաս կալեալ՝ և պահ ունէին նմա. ա. Եզր. Գ. Դ։ * Ծերքն ընդ լերամբն սպաս ունելով յելանել մարգարէին։ Սպաս տանել տաճարին. Փիլ։ * Սպաս ունելով կրակի։ Սպաս տանել նոցա իբրև հոգևոր տերանց. Եղիշ. Բ. Է։ * Տեառն մյ միայն սպաս տարցեն. Ագաթ։ * Նոյն է սպաս տանել ձուլեալ պատկերի՝ և մեղաց ախտի. Նար. խա։ * Սպաս տար հիւանդաց, զի և այն սէր է. Վրք հց. Է։ * Կայր նոցա 'ի սպասու։ Ի սպասու կայր մարթա. Ծն. Խ. 4։ Յհ. ժբ. 2։ * Յետ երից ամաց դարձաւ 'ի տուն իւր, զի մի կացցէ 'ի սպասու տէրն առաջի ծառային իւրոյ. Եփր. համաբ։

ՍՊԱՍ ԱՌՆԵԼ. Εὔκαιρον τηρέω, παρατηρέω, ἐπιτηρέω. Observo (opportunitatem), և այլն. Խնամով սպաս ունել. և Պահել. պահ ունել. հոգ և խնամ տանել. ուշ ունել. դիտել. սպասել առիթ գտանել. * Սպաս առնել տաճարին բարձրցն պատրաստութե։ Սպաս արար մարթանոց զհրամանն կատարել. Գ. Դ. Զ. 8։ Ե. Դ. ծԹ. 29։ * Ոչինչ կարի ճոխութբ, այլ հանդարտութբ սպաս առնէր տաճարին. Ոսկ. մ. Գ. 14։ * Եթէ սպաս արասցես, մարթասցես գտանել. Եւագր. Ե։ * Քնոյն սպաս առնէ, յոր տոխալէ կերակրոյն գոլորշեք. Լմբ. ծղ։ * Յանկարծօրէն սպաս արարեալ՝ անկաւ 'ի վերայ. Փիլ. ․․․։

ՍՊԱՍ ԱՐԿԱՆԵԼ, կամ ԴՆԵԼ. Պատրաստել յընծայարանի զնիւթս խորհրդոյ պատարագի. (ուստի և Սարկաւագ, է որպէս սպասարկու)։

ՍՊԱՍԱԼԱՐ, ի. աց. գ. ա. պ. ․․

[illegible]

ՍՊԱՍԱԼԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶՕՐԱԳԼԽՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ՍՊԱՍԱԿԱԼ. ա. [illegible]

ՍՊԱՍԱԿԻՑ. Տ. ՊԱՇՏՕՆԱԿԻՑ. [illegible]

ՍՊԱՍԱՀԱՐԿԵՄ. [illegible]

ՍՊԱՍԱՀԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. [illegible]

ՍՊԱՍԱՄԱՏ. ա. [illegible]

ՍՊԱՍԱՄՈՒ. ա. [illegible]

ՍՊԱՍԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. [illegible]

ՍՊԱՍԱՏՈՒՆ. [illegible]

ՍՊԱՍԱՐԱՐ. ա. [illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐ. ի. աց. գ. Διάκωνος, ὠν. Minister. ὑπηρέτης, ὑπουργός, λειτουργός, προσκαρτερῶν. Minister, administer. [illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐԱԲԱՐ. մ. [illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐԱԿ, ի, աց. ա. գ. Δορυφορικόν. Satellitium, satelles. [illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Λειτουργικός, ὑπεργητικός, διακονικός. Ministralis, administratorius. [illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. [illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐԱԿԻՑ. Տ. ՊԱՇՏՕՆԱԿԻՑ. Συλλειτουργός, ων. [illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐԱԳԷՍ. Տ. ՍՊԱՍԱՒՈՐԱԲԱՐ. Διακονικῶς. [illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐԵՄ. եցի. ն. չ. Διακονέω. Famulor, inservio, ministro, և administro. [illegible]

[illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Λειτουργία, λειτούργημα, ὑπηρέσια. Ministerium, ministratio, officium. λατρεία, cultus. [illegible]

ՍՊԱՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐԿԱՆԵԼ, ԿԱՏԱՐԵԼ, ԱՌՆԵԼ. Λειτουργέω, λειτουργιάω. Ministro ministerium. [illegible]

ՍՊԱՍԵԱԿ, եկի, կաց. ա. գ. [illegible]

ՍՊԱՍԵԱՅ. [illegible]

ՍՊԱՍԵՄ. եցի. չ. և ն. Προσδέχομαι, προνοέω, ἐμμένω, τηρέω, παρατηρέω, διαπαρατηρέω. Expecto, exspecto, observo, adverto, maneo. [illegible]

*Սպասէր և գետակն ունէր, եթէ որով օրինակաւ հնարս գտցէ. Եղիշ. Է: *Զմեղաց վտանգս գեհենին տանջանք և պատիժք տրտմութեան սպասեն. (թ միայն յանձորդել) Սեբեր. Ի:

ՍՊԱՍԵԼ. Սպաս տանել. սպասեակ լինել. պաշտել. սպասաւորել. 'ի սպասու կալ. *Նմա մովսէս և հեղիաս սպասեն ('ի Թաբոր). Շար. *Որոյ սպասեն քերովբէք երկիւղիւ: Երանի ձեռաց քոց ով յովսէփ, որ սպասեցին և շօշափեցին զԾածկեալն մարմնոյն յոյժ զձեռս և զոտս. Եղիէ. Բաղ: *Ցովսէփ սպասեաց ձեռօք իւրովք աչաց քոց. Մէկն. ծն: *Ունիմ զքաղցումն, զի սպասեսցեն ինձ: Սպասեցէք և գարմանեցէք զդա: Սպասէին Նմա ինքն և կին իւր: Սպասել եղբօրն որպէս անձին իւրոյ: Ոչ կարեմ սպասել ամս վասն գժնէհոտութեան Նորա: Թուէր թէ և օդք սպասէին Թաղման Նորա. Վրք հց. առէպ: *Ոչ ունէր այլ պատուական քան զգլուխն, որով սպասէր կենսաբեր ոտիցն (հերովք). Տօնակ:

ՍՊԱՍԻԿ, սկի, կաց. Տ. ՍՊԱՍԵԱԿ ըստ Յն. *Բաղումք անդէն շուրջ զնովաւ սպասիկք: Կացուցանէ գարձեալ սպասիկս և գահաւորս: Խակ և անհասի է մանկութիւն, և բաղում վարդապետաց կարօտ. դաստիարակաց, սպասակաց, դայեկաց. Ոսկ. ա. փիլ. Ի: *Ծերութիւն, գիւրագլուտ չար, սպասիկ մահու, պահակ ցաւոյ, մեռեալ զեռուն. Պիտառ:

ՍՊԱՍԻՉ, սչի, չաց. ա. Որ սպասէ, կամ սպասեալ մնայ ակնկալութեամբ. *Զի մեք եմք սպասիչք յաւսոյն, որ ոչ ամաչեցուցանէ. Կանգնեցուցէ զսպասիչս գալստեան 'ի Ճշմարիտ գալստեանն անուսի որում սպասէինն. Եփր. հա. Ն Բ. Ընտ:

ՍՊԱՍԿԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԻՇԽԱՆ. Իշխան տոհմին աբեղենից՝ որ էին սպասեակք կամ սպասարարք Թագաւորաց արշակունեաց: Ագաթ: (յն. համարելով յատուկ անուն՝ գնէ, Պասկապետեանս :)

ՍՊԱՍՈՒՄՆ, ման. գ. Προσδοκία, ἐλπίς. Expectatio, spes. Սպասելն. ակնկալութիւն. յոյս. (լծ. լտ. ...) *Սպասել լինիցի այնուհետև սպասումն ակնկալութեան նոցա. Եւս. պտմ. Ի. 7: *Արքանեկութիւն սաէ և սպասման անապատին պատրաստութեան զցանկութիւն. Լմբ. էմ:

ՍՊԱՏԱՂԱՆՔ, նաց. գ. Բառ յն. ... Σπατάλη. Deliciae, lautitiae. Փափկութիւն. բարեկեցութիւն. ... *Որ յերկուց Նիւթոց իցէ, սպատաղանաց հանգերձ իցէ. Կիւրղ. Եւ:

ՍՊԱՐԱԿ. գ. պ. ... Ծառ՝ որոյ փայտն լինի Նիւթ դեղին կամ ծիրանեգոյն ներկոյ: Բժշկրն: ... Arbor flava; lignum, quo flavo colore tingunt.

ՍՊԱՐԱԿԻՐ. ա. գ. Իբր Ասպարակիր. վահանաւոր. ('ի պ. ..., ասպար, վահան, հովանի.) *Սպարակիրք հետևակք: Թիկն սպարակիրս: Լէգէոն զօրուն բազմութիւն, այսինքն յունաց զօրացն սպարակիրն, որպէս և հայոց սպարակիրն վահանօք փակեալք զինքեանմբք. Բուզ. Գ. 15: Է. 5:

ՍՊԱՐԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Ἀρχιστράτηγος. Princeps militiae, imperator exercitus. ἀφηγούμενος, dux. ὑποστράτηγος, subordinatus dux. Իբր Սպայապետ. զօրապետ. զօրավար մեծ կամ փոքր. առաջնորդ զօրու. ... Ցծն Ծն. իա. 22. 32: իզ. 26: Գ. Թգ. Բ. 32: ա. Դ. Ի. 66: ծէ. 38. Բ. Դ. Գ. 5: Է. 8. ծՂ. 1: *Արտաւազդ՝ որ սպարապետն էր ամենայն զօրացն հայոց մեծաց: Ամենայն մեծամեծքն և սպարապետքն և զօրագլուխքն և իշխանքն. Ագաթ: *Հազարապետաց կմ սպարապետացն: Կոչեցին և զսպարապետ զօրուն 'ի խորհուրդն: Զսկաւրոս զսպարապետն իւր: Գաբինիոս սպարապետ զօրացն հռովմայեցւոց: Մեռաւ սպարապետն ամենայն հայոց արտաւազդ մանդակունի. Ագաթ: Փիլ. Ժ. բան: Եղիշ. Գ: Խոր. Բ. 14. 15: Գ. 82:

ՍՊԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ. ա. Սեպհական սպարապետի կամ սպարապետութեան. *Ի սկզբան սպարապետական պայազատութեան. Ցհ. կթ:

ՍՊԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Իշխանութիւն և պատիւ սպարապետի. ընդհանուր զօրավարութիւն. *Հինգերորդ իշխանն սպարապետութեան՝ զօրավար հայոց աշխարհին. Ագաթ: *Ի ձեռս տայ Նմա զսպարապետութիւն՝ լինել 'ի վերայ ամենայն զօրաց հայոց. Խոր. Բ. 79:

ՍՊԱՐԱՓԱԿ ԱՌՆԵԼ. Ասպարօք փակել. վահանափակ առնել. *Սպարափակ արարեալ պահել: Սպարափակ արարեալ երիզացուցեալքն զտեղի կռուոյն. Ագաթ: Փարպ:

ՍՊԵՂԱՆԵՄ, եցի. ն. Μαλάσσω, ττω. Mollio, lenio, illinio. Սպեղանեաւ օծանել՝ կակղել՝ բուժել զվէրս. *Իմաստուն բժիշկ սպեղանէ քաղցր դեղով, և ապաքինէ զցաւսն: Իմաստութբ սպեղանեա զվէրքն: Սպեղանեա զամենայն վէրք հոգւոյս իմոյ. Մաշտ:

ՍՊԵՂԱՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. Μάλαγμα. Malagma, lenimentum. վր. ... Դեղ սպեղայ՝ օծանելի իբր իւղ 'ի վերայ վիրաց. կակղիչ, մեղմիչ, բուժիչ. ... (յն. ..., իբր մեղմիչ, մեղմութիւն.) *Ոչ դեղք և ոչ սպեղանիք (կամ սպեղանեաց դիրք) բժշկեցին զնոսա: Չիք սպեղանի 'ի վերայ դնել, ոչ ձէթ և ոչ պատանս. Իմ. ժԶ. 12. Ես. ա. 6: *Ուստի խնդրեսցիս սպեղանի իմոյ անբժշկականս հարուածոց. Պիտ: *Սպեղանին խառնէ վիրաց. Նար. մծբ: *Յանդիմանեա զնա սիրով, որպէս զհիւանդացեալ անդամ սպեղանեօք: Զխայթուածս թունից մահաբերին սպեղանեաւս այսու բժշկեսցես. Շ. ընդհանր: Գանձ Ծննդ:

ՍՊԵՏԱՓԱՌ. ա. Իբր Ասպետափառ. փառացի. և կամ իբր Սպիտակափառ. պայծառ. *Հեր գլխոյ Նորա ուղերբեկ Ջոկացեալ 'ի վր սպետափառ ճակատուն. Արծր. Է. 11:

ՍՊԵԻՈՒՏ. ա. Բառ անստոյգ. իբր Սպիուտ. ունակ սպեաց. *Որք սպեւուտք են, ցուցանեն զքաղջութեան իւրեանց Նշանս. Պիտ. ՂԷ. ըստ Լեհ:

ՍՊԷՏ. գ. Որպէս Սապատ. ... *Թագուցաւ յինէն գործս, և եդաւ 'ի սպէտ մարթեղէն տապանակիս 'ի սամուէլէ, և ընկեցաւ 'ի խաղս գրանոցիս. Արշ:

ՍՊԻ, սպւոյ, սպեաց. գ. Οὐλή. Cicatrix. և tuber. (որ և պալար. ռմկ. ոլ.) συνούλωσις, cicatricis obductio. τραῦμα, vulnus, vibex, vestigium. σπίλος (լծ. հյ. սպի), macula, labes, vitiligo. Բիծ կամ Նիշ կամ հետք խոցուածոյ, վիրաց, կեղոյ, պալարի՝ մնացեալ յետ բժշկութեան. ... *Նշան սպւոյ կամ պալար կամ պաղպաջ: Սպի այրեցածոյն է: Ածից զսպին 'ի բժշկութիւն. Ղևտ. ժԳ. 2. 28: Երեմ. ԼԳ. 6: *Զի մի ունիցիմք սպի. Ոսկ. Եփբ: *Լի էին խարանօք և վիրօք և սպեօք. Եւս. պտմ. Է. 2: *Եւ մեք աւասիկ յիւրաքանչիւր մարմինս ունիմք վէր և սպիս բազումս. Եղիշ. Է: *Եցոյց նոցա զսպիսն, զի ծանուսցէ՝ թէ նոյն ինքն կենդանացաւ. Եփր. յար: *Թէպէտ վէրք (մեղացն) անցանեն, այլ սպիքն՝ թէպէտև գարման ոք առնէ, չանցանեն, և կան միան տեղիք սպեացն յամենայնի. Կոչ. ծՂ: *Ո՞ր աւգեօք իցեն մեզ, որք զվէրսն ունին, և զսպիսն Թշնամանեն. Առ որս. ծՂ: *Զսպիսն մեղացն ջնջել: Զի սպիք մեղացն ջնջեսցին. Ցճխ. ծԲ: Շար: *Սպեաւ խորացեալ. Սարգ. յկ. Է: *Զառ 'ի մեղացն սպիս ջնջել կարասցուք աշխատասիրութեամբ պարապման աղօթից: Ցուցմքէ սպւոյ. Բրս. հց. Ն մխ: *Վասն վիրացն՝ որ արարին սպիս 'ի մարմինսն, արգելուլ զումանս 'ի քահանայից (պատուոյ): Կան միան յօգիսն ոչ գուզնաքեայ՝ զջնջելոցն՝ սպիք և սիպք և գիծք առաջին անիրաւութեանցն. Փիլ. ԺՀ:

ՍՊԻԱՆԱՄ. ացայ. չ. Սպի լինել. 'ի սպի փոխիլ վիրաց. *Տեղիք իւր բևեռացն, և խոցումն տիգին ոչ կցեալ, այլ համագաղափար մեր՝ սպիացեալ մնայ յարուցելումն. Անյ. Բարսլ: *Սպիտակացոյց զսպիացեալ մարմին նորա. Եփր. համաբ:

ՍՊԻԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Սպի գործել. տալ սպիանալ. արատել. *Ոչ սպիացոյց զուղղափառ նորա գիտութիւն՝ ամենատգեղ բորոտութեան մարթ. Ոսկ. գի:

ՍՊԻՆ, ինք. Տ. ՍԻՊԷ, ՍԵՊԵԱՆ. ... *Գողփողք, սպինք, և որ սոցին Նման են. Վեցօր. Է:

ՍՊԻՏԱԿ, ի, աց. ա. Λευκός. Albus. եբր. լաբան. ἔκλευκος, dealbatus. λάμπων, nitens. վր. ... *Սպիտ, սպիտակ: Գոյն լուսաւոր և պայծառ՝ որպէս ձեան, շուշանի, կաթին, կրոյ, արծաթոյ, և այլն, հակակայ սևի կամ Թխոյ՝ այլ և այլ աստիճանաւ. ... *Զայն՝ որ բազդատական է աչաց՝ սպիտակ, և զներհակ նորին սեաւ. Պղատ. օրէն: *Եզն սպիտակ. և երևէր 'ի գաւազանսն՝ սպիտակն զոր քերծոյր՝ նկարէն: Մազ արածին 'ի սպիտակ դարձեալ իցէ: Պաղպաջն սպիտակ իցէ: Մազ սպիտակ: Եղիցին ձորձք քո սպիտակք: Հանդերձ նորա սպիտակ իբրև զձիւն: Եւ քան զձիւն սպիտակ եղեց. և այլն: *Արծաթ սպիտակ. յն. լաւ. ՈղԲ. Ղ. 2: *Հեծեալք յերիվարս 'ի մէջըէի և սպիտակաց. Դթ. Է. 10: *Սպիտակն է այլ քան զայլ առաւել սպիտակ. Արիստ. ստորոգ: *Ատամունքն հնգկին ուստի իցեն այնչափ սպիտակ. Եզնիկ:

ՍՊԻՏԱԿ. գ. Ներկ սպիտակ և սպիտակացուցիչ. *Անգուրեցաւ յերփնանելիս, և լուսաւորեաց զՃակատն սպիտակաւ: Որպէս թէ ասիցէ ոք, թէ գեղեցիկ 'ի սպիտակէն և անգուրոյն և 'ի ծարրէն երևի. Մծբ. ծԻ: Ոսկ. Եւ:

ՍՊԻՏԱԿԱԳԻՐ, գրոյ. ա. Սպիտակ գիր. որպէս յն. սպիտակ գոյն. *Ի սուսերագիրն՝ որ սպիտակագրովն և սևագրովն որ ինչ գրէ ոք, մարդ կոչի. Ոսկ. յհ. ա. 13:

ՍՊԻՏԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Λευκότερος. Առաւել կամ կարի սպիտակ. և Ունօղ զգոյն սպիտակ. *Ատամունքն սպիտակագոյն քան զձիւն ցուցանէ զարտասուսըն. Խոսփ: *Գոյնք վայելչականք ածոցն Թերևս իցեն սպիտակագոյնք յոսստայնէ. Պղատ. օրէն. ծԲ: *Սպիտակագոյնն (այսինքն քան զսպիտակն) է սպիտակագոյն. Բրս. աղօթ: *Պաղպաջն սպիտակագոյն. Վանակ. հց:

ՍՊԻՏԱԿԱԶԱՐԴ. ա. Պայծառազարդ. լուսափայլ. *Ի միջօրեայ տեսանն յայն սպիտակազարդ եղեալ կան շուրջ զաթոռով. Վանր. յար:

ՍՊԻՏԱԿԱԶԳԵԱՑ, եցի, ցաց կմ ցից. ա. }
ՍՊԻՏԱԿԱԶԳԵՍՏ. եստի,ից, իւք. }
Λευκοσείμων, λευχείμων, λευχειμένος. Amictu candido dealbatus, candidus, candidatus.

Որ զգեցեալ է սպիտակս. որոյ զգեստն է սպիտակ. պայծառազգեաց. և Ունակ սպիտակութեան. պայծառ. *Սպիտակազգեաց լինելն՝ սրտին ուրախութեան նշան է. Լմբ. ծղ: *Եւ տես երկուս հրեշտակս սպիտակազգեացս. Սեբեր. յար: և Բրս. մրկ: *Ի մէջ սպիտակազգեցաց միայն ինքն զգեցեալ աղտեղիս մնայեր. Խոսրով: *Հրեշտակն սպիտակազգեստ նստէր 'ի վերայ վիմին. Մեկն. ղկ: *Սպիտակազգեստ երիտասարդ տեսին: Այս սպիտակազգեստս: Ի կերպարանս սպիտակազգեստի: Ի մի վայր եկեալ ժողովեցին սպիտակազգեստք: Սպիտակազգեստ լինէր. Սեբեր. յար: Հ = Ց. յունվ. իբ. յուլ. ծբ: Փիլ. փեսայն: Վրք. հեղհ: *Սպիտակազգեստ երևումն յանկարծակի սևանայ. Նիւս. կուս: *Սպիտակազգեստ հանդերձիւք. Ագաթ: *Քօշից նմանեալ ըսպիտակազգեստ սաւառք. Տաղ: *Ենան 'ի ցամաք սպիտակազգեստիւքն. իբր սպիտակ զգեստիւք. Տօ իէլ. մայ. իդ:

ՍՊԻՏԱԿԱԹՈՅՐ. ա. Ունող զթոյր սպիտակ. սպիտակ գունով. գունը ճերմակ. *Սպիտակաթոյրն խոնաւուտ փոխարկեալ յարենէ, որպէս 'ի սևինս կաթն: Սպիտակաթոյր թանձրատեսակ խոնաւութ: Սպիտակաթոյրն հիւթ. Նիւս. բն. իդ. (ուր այժմու յն. է θωρώδης, սերմնատեսակ. այլ ըստ հյ. լինի τορώδης, պայծառատեսակ:) *Այս թռչունն սպիտակաթոյր է գունով. Վանակ. յոբ:

ՍՊԻՏԱԿԱԽԱՅՏ. ա. Ունող զխայտուց սպիտակ. սպիտականիշ. պաճ պաճ ճերմակ. *Լինի 'ի մակեդոնիա մարմարիոն կանաչ սպիտակախայտ (կամ կանաչախայտ սպիտակ). Խոր. ճա:

ՍՊԻՏԱԿԱԽԱՌՆ. ա. } խառն ընդ
ՍՊԻՏԱԿԱԽԱՌՆԵԱԼ. } սպիտակի. խառնեալ սպիտակութբ. ալեխառն. ճերմակ ընկած, ճերմկէն օխած. *Ջծաւի մորուսն սպիտակախառնեալ՝ ոսկեփուռն ջորինեալ գործէր. Հ. օգս. ծէ:

ՍՊԻՏԱԿԱԾՂԻ. ա. Λευκώλενος. Candidis lacertis. Որոյ ծղիքն կամ բազուկքն են սպիտակ. *Զաս (զհերա) կոչէ սպիտակածղի և վարդամատն. Նոննոս:

ՍՊԻՏԱԿԱԿԻԶՆ. Տ. ԼՈՒՍԱԿԻԶՆ. *Լուացեալ զասք սևագոյն այծեացն՝ 'ի լուսպիտակակիզն գոյն օգեաց գարձեալք. Փարպ:

ՍՊԻՏԱԿԱՀԱՆԴԵՐՁ. ա. Λευχείμων. Albam vestem gestans, candidatus. Սպիտակ հանդերձիւք. սպիտակազգեստ. *Ըզպատմուճանս եւ լուացեալ. մանաւանդ 'ի մէջ այնոցիկ սպիտակահանդերձք. Փիլ. ծ. բան: *Որպէս զասս հրեշտակաց սպիտակահանդերձս. Վրք հց. իղ:

ՍՊԻՏԱԿԱՁԻ. ա. Հեծեալ 'ի ձի սպիտակ. ճերմակ ձիաւոր. *Այր մի սպիտակաձի յոսկիազէն վառեալ. Բ. Մ. ժա. 8. յն. ἔφιππος, ձիաւոր:

ՍՊԻՏԱԿԱՁԻԳ ՋՈՐԻՔ. Սպիտակ ջորիք կառաձիգք. *Ցոսկիապատ կառս արքունականս սպիտակաձիգ ջորւոցն. Ագաթ:

ՍՊԻՏԱԿԱՄԱԶ. ա. Որոյ մազքն են սպիտակք. սպիտակ սաւռվք. *Սպիտակամազ նժոյգ՝ ոսկեզօծ զարդուք: Ձիս և ջորիս սպիտակամազս. (որ 'ի մի ձեռ. սպիտակակազմս). Լաստ. ժ. ծէ: *Ձիանագոյն սպիտակամազս կառաձիգ ջորւոցն արքունականաց. Ոսկ. եւ:

ՍՊԻՏԱԿԱՄԱՐՄԻՆ. ա. Սպիտակ կմ պայծառ մարմնով. *Էր սա կոյսն երկայն հասակաւ սպիտակամարմին. Հ. օգ. ծէ: *Էր սբն պետրոս կարճահասակ սպիտակամարմին. Հ=Ց. յունիս. իէ:

ՍՊԻՏԱԿԱՑԵՂՑ. ա. Ցեղցեալ սպիտակութբ. սպիտակ յոյժ. *Արջք գիսակապեղք սպիտակայեղցք. Աւծր. ա. 14:

ՍՊԻՏԱԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Λευκαίνομαι, λευκαντίζομαι, λάμπω. Albesco, candeo, splendeo. որ և ՍՊԻՏԱԿԻԼ. Սպիտակ լինել. պայծառանալ. ճերմկնալ, ճերմկիլ. պէնպէյազ օլմագ, աղարմագ. *Իբրև զձիւն սպիտականան: Ո՞վ է սա, որ ելանէ սպիտակացեալ: Ողբ. դ. 7: Երգ. է. 5: *Սպիտակացան հողքուն օրել. Նար. յոհ: *Ճայեկ առ սագ աղերսէր, ուսուցանես ինձ նման քեզ սպիտականալ. Մխ. առակ: *Սպիտակացաւ կողմն արևելից. Բրս. մրկ: *Սպիտակացելոց ամենեցուն՝ սպիտակութիւն եղեցի. իսկ սևութիւն ոչ. Արիստ. հակ: *Օդն 'ի տուէ 'ի ձեռն լուսոյն սպիտականայ, և 'ի գիշերի 'ի ձեռն խաւարին թխանայ. Եփր. ծն:

ՍՊԻՏԱԿԱՆԻՇ. ա. Որ ունի զնիշ և զատեալ սպիտակ. ճերմակագոյն. *Ցորս է տեսանել 'ի մէջ արջնատես ագռաւուց սպիտականիշ երամս աղաւնեաց. Նար. կա:

ՍՊԻՏԱԿԱՊԱՏՈՒԱՍ. ա. Ունող զպատուաստ սպիտակութբ. սպիտակախառն. *Սպիտակապատուաստ կարմրայարմար շաղաշարման (իբրև զնարօտ). Նար. խը:

ՍՊԻՏԱԿԱՍԵՒ. ա. Միջին ընդ սպիտակ և ընդ սևաւ. էոմէր. *Ոմանք քաջասևք, և ոմանք սպիտակասևք թխագոյն քան զմեզ. Խոր. ա:

ՍՊԻՏԱԿԱՎԱՐՍՔ, սից. գ. Սպիտակացեալ վարսք, ալեք. *Եւ ես մեռ զուարճանայի սպիտակավարսիւքն ծաղկեալ. Պիտ:

ՍՊԻՏԱԿԱՐԱՆ, ի. գ. Ցորդգող՝ որպէս սպիտակութեան վայր յերկինս. (եթէ չիցէ գրելի Սպիտակ աւրան, այսինքն օրան.) *Ցորդգող, մասը... զոր տեսանեմք 'ի գոյն սպիտակարանի. Պիտառ:

ՍՊԻՏԱԿԱՐԱՐ. ա. Որ սպիտակ առնէ կամ սպիտակացուցանէ. *Միթէ մ՞նգր միայն ոչ հեշաս աստղն ստիտակարար. Եղնիկ:

ՍՊԻՏԱԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Λευκαίνω. Dealbo, candidum reddo. Սպիտակ կացուցանել. պայծառացուցանել. ճերմկցընել. աղարթմագ. *Թափիչք երկրի ոչ կարեն այնպէս սպիտակացուցանել: Լուացին զպատմուճանս իւրեանց, և սպիտակացուցին արեամբ գառինն. Մրկ. թ. 3: Յայտ. է. 14: *Սրբեսջիք զանձինս, և սպիտակացուսջիք քան զձիւն սպիտակ: Քարոզութբ առաքելոյն սպիտակացոյց զախեղերս. Սարգ. յկ. ա: Սեբեր. գ: *Ի սաւանցն հոսէր կաթնն, և զերկիր սպիտակացուցանէր ('ի բեթղեհեմ). Բաբեղ. յհ. Դ: *Տիրեաց նա 'ի վերայ նոցա իբրև զծծումբ, զի սպիտակացուցանէ. Մեկն. ղկ:

ՍՊԻՏԱԿԱՓԱՅԼ. ա. Փայլեալ սպիտակութբ, սպիտակ փայլուն. պայծառ. մաքուր. *Սպիտակափայլ արծաթ: Աղաւնիք սպիտակափայլք. Աստղ. գ. 16: Գէ. ես: *Սպիտակափայլ լուսափառ դաշտի քարտենիդ: Պայծառազգեստք և սպիտակափայլք ըստ պատահման արծաթոյ. Նար. յիշ. խւ. և առաք: *Նստիս յառագաստի սպիտակափայլ բոցանման: Սրբել սպիտակափայլ զպատմուճան հոգւոց մերոց. Շ. փառ:

ՍՊԻՏԱԿԱՓԱՌ. Նոյն ընդ վ. *Սպիտակափառն ունելով զգագաթն: Բարձրագագաթն ձիւնալիր սպիտակափառ: Սպիտակափառ գիցն բարշամինայ: Ի պտուտեն (ալեաց) սպիտակափառ երևակացեալ: Պիսիդոն հանդերձ սպիտակափառն զօրօք (ալեօք). Խոր. ա. 11: Աւծր: Ագաթ: Մագ. խ. ծ:

ՍՊԻՏԱԿԵՐԱՆԴ. ա. Սպիտակ ըստ երանգոյն. պայծառ. *Ի կերպ պատկերի գիմաց քարտենի սպիտակերանդ ըղձալին դաշտի (կամ դաշտաց). Նար. խւ: *Լուսապայծառ և սպիտակերանդ գործովք 'ի միջօրեայ դալարեան տեառն. Գ. ր. կր:

ՍՊԻՏԱԿԻՄ, եցայ. Տ. ՍՊԻՏԱԿԱՆԱԼ. *Նախ առաջին առ սակաւ սակաւ սպիտակի մի մասն երկնից: Հա՛ր (զսպիտակուց ձուոյ ընդ մուստառի), որ սպիտակի: Արտաքոյ սպիտակեալք են (բուով). Բրս. մրկ: Վստկ. ճկէ: Մծբ. ծգ:

ՍՊԻՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Λευκότης. Albedo. Սպիտակն գոլ. գոյն սպիտակ. պայծառութիւն. ճերմակութիւն, ճերմկութիւն. պէյազլըգ. պ. սֆիտի, սֆիտէ. *Գեղեցկութեան սպիտակութեան նորա խաղալ զաչս. Սէր. խգ. 20: *Մարմինն սպիտակ (սևի) վասն սպիտակութեան ունելոյ. Արիստ. որակ:

ՍՊԻՏԱԿՈՒՑ, ի, աց. գ. Λεύκωμα. Albumen, albugo. Սպիտակ հիւթն ձուոյ՝ որ պատէ զդեղնուցն. ևս և Սպիտակ մասն աչաց, որ պատէ զսևուցն. ճերմկուց. եումուրթա ագը, կէօզ ագը, պէյազըն պէյազը, պէյազլըն այն. *Առ երեք ձուի սպիտակուց, և դիր յաման, և հա՛ր. Վստկ. ճկէ: *Սպիտակուցն օդոյն նման: Սպիտակուցն ջրոյն նման. Երզն. երկն. և օր. երկ: *Սպիտակուց աչաց նորա որպէս զարծաթ. Ճ. Ա: *Սպիտակացուցանէ զսպիտակուցս (հոգւոյ) մկրտութբն. Եփր. համաբ:

ՍՊՆԳԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Σπογγοειδής. Spongiosus. Որոյ տեսիլն է իբրև ըսպունգ. սիւնկէր գիպի. *Սպնգատեսական և ջրատեսական զձաչակութբ հիւթոյն ընդունի: Տարեալ լինի սատուսա 'ի ձեռն սպնգատեսակին ոսկեր, որ է ծակոտեալ. Նիւս. բն:

ՍՊՈՒԳ, սըպգոյ. գ. (եթէ չիցէ սխալ գրչաց, լինի որպէս պ. սէպէտ.) Կերակուր իւղով և չոր թանով կազմեալ. ախորժ ուտելի. խայծ. կեր. *Զմիջինս կապարճիցն սըպգով ծածկեալ՝ զպատակչականն զօրութիւն թռուցանէր ընդդէմ սրբոյն. Ածր. գ. 2: (Այլ լաւ ևս երևի ընթեռնուլ՝ սպնգով. որ լինի այլ փոխաբերութիւն. որպէս տեսցես 'ի բառն Սպունգ:)

ՍՊՈՒԴԻՔ, էից. ա. գ. Բառ յն. սբուտէի. լա. ստուտիօզի. Σπουδαῖοι. Studiosi, seduli. այսինքն փոյթք, ժիրք. որպէս Ճըգնաւորքեաց միանձունք և վանականք երևելիք. *Ըստ նմանութեան մայրաքաղաքացն սպուդէից՝ արք կրօնաւորք խարազնազգեստք: Ցրուեալ աշակերտաց նորա սպուդէից 'ի գաւառս իւրաքանչիւր չինէին վանորայս. Խոր. գ. 49. 67: *Սպուդէք կրօնաւորք քաղաքին: Սպուդէս մենաքոյքն. Մխ. դփ:

ՍՊՈՒԺԵՄ, եցի. չ. և ն. Ἀναμένω. Expecto. ὑπερτίθημι, differo, procrastino. Սպասել, ըստ որում գանդաղել, անհոգ լինել, յերկարաձգել. յապաղել. փոփոխ, օղլաշնէլ, լօղիլ գնել. էօղլէնմէք, օյալանմագ, օղալանմագ. *Իսկ զմակեդոն եպիսկոպոս յայտնել քաղաքիս սպուժէր: Սպուժել այսմիկ ամէին. Սոկր. է. 13. 23: *Վասնզի սպուժէր: Սպուժեալ յամէր. Ճ. Ա. Գ: *Կամէին քինահանութբ ելանել 'ի վերայ աշխարհիս. իսկ ծերքն 'ի նոցանէ սպուժէին առ այս. Ածր. դ. 11: *Վասն էր զքաղաքը հրամանաց սպուժէք (կամ բուժէք). ո՞ւր սուրբքն, ո՞ւր կապանքն. Ածաբ. մոկաբ: (Սփէֆ. մ̃ե. իմանայ իսպառ բժշկել, ընթերցեալ և այլուր վէրապակաւ, *Զվէրս խօթացելոյն առ(?)թիւք սպուժեացն. ուր պիտէր վերծանել՝ բուժեաց:)

ՍՊՈՒԺՈՒՄՆ, ժման. գ. Ὑπέρθεσις.

Dilatio. Դանդաղումն. անհոգութիւն. յերկարաձգութիւն. *Ցոգնելով այնուհետեւ կշտամբութեանց (ամբաստանութեանց) սպուժումն առնուին լսելիք. Սոկր. ա. 3։

ՍՊՈՒՆԳ, սպունգի կամ սպնգի կամ սպնգոյ. գ. որ և ՍՊՈՒՆԳ. յն. սփօնղօս. Σπόγγος. լտ. սփօնձիա. Spongia. ար. պ. սէֆէնճ, սիւֆէնճ, իսֆէնճ. Սաթնուկ. բոյս ծովային որպէս սունկ՝ ծակոտկէն յամենայն կողմանց, փափուկ և թեթև, որ յինքն ծծէ զջուր, և դիւրաւ մաքրէ զխոնաւուտ աղտս. սիւնկեր, սոնկեր. *Սպունգ լի քացախով։ Ելից սպունգ մի քացախով։ Սպունգ լցեալ քացախով. Մտթ. իէ. 48։ Մրկ. ժե. 35։ Յհ. ժթ. 29։ *Զօրէն սպնգի անդայտացոյց. Փիլ. լիւս։ *Սպունկն աման է ճիճոյ, որ՝ի ծովու լինի, զոր մարդիկ ամպանուանեն. Զքր. կթ։ *Սպնգով թացեալ. Կոչ. ժգ։ *Ոչ աջ սպունկ վիրացն մատուցանէր (առ ՝ի սրբել զչորան). Իսիտ։ *Իբրև սպունկաւ իւիք յինքն հաւաքեալ ժողովէր. Սահմ։ *Տեսեալ զնա առիւծուն՝ այլ թաթիւն որպէս սպունգաւ սրբէր զքրտունսն. Հ=Յ. օգ. ժգ։ *Սպունկով կարեկցութեան ընկէց զարտասուս այրեաց. Ոսկ. Յհ։ *Ընդ սպունկաւն ծածկեալ ունէր զերկաթն (նաթան ՝ի յանդիմանելն զդաւիթ ոճով). Ոսկ. պաւղ։ (Ի սոյն նմանութիւն թուի բերել և բանն Աւծր. որ եդաւ ՝ի բառն Սպուգ։)

ՍՊՈՒՌ. Տ. ՍՊԱՌՍՊՈՒՌ, և ՍՓԻՒՌ. *Ելանէին ամենեքեան սպուռ բովանդակ. Մծբ. ժէ։

ՍՊՏՈՒՐ, տրոյ. գ. գրի և ՍՊՐՏՈՒՐ. ռմկ. սըրթըտ, սըփթը. Աղբ կամ քակոր ուղտու, այծոյ, ոչխարի են, բոլորաձեւ գնտացեալ. ըստ Մենինսքեայ՝ Stercus orbiculare. *Եգիտ ծերն սպտուր ըղտու. Վրք հց. ժէ։ *Այծու սպտուր կամ սպրտուր. Վստկ. Ճլ։ *Ի հօտից կաթանէ զմազ և զսպտուր քամելով պարզեն. Ոսկէփոր։ *Զոր օրինակ ՝ի բուրվառ ոք եդեալ խունկ անոյշ, և առ նմին գարշելի սպտուր (կամ աղտաւոր), որչափ գարշ և ընդունայն է սմա. Եփր. աղաչն։

ՍՊՐԴԱՆԵԼ. Որպէս Սպրդիլ. *Առ սակաւ սակաւ սպրդանէ մտանել ՝ի սիրտս մեր. Եփր. առէտար։

ՍՊՐԴԵՄ. եցի. ն. Παρεισάγω. Insinuo, clam introduco. Իբր Սպրդեցուցանել. յաւրամբ ՝ի ներքս մուծանել. *Ոչ ոք անգիտանէ յարհամարհողացն, թէ և ատուսա զինքն սպրդիցէ, մնոսի յուսով խաբեալ ք. Նար. էգ։ *Սպրդեալ մուծանեն հերձուածս կորստեան. Բ. պետ. Բ. 1։

ՍՊՐԴԵՄ. եցի. ւ. } Παρεισδύνω, δύομαι, παρεισάγομαι,
ՍՊՐԴԻՄ. եցայ. ժ. }
παρεισέρχομαι. Irrepo, surrepo, me insinuo, clam introëo, ingredior. Ծածկաբար ՝ի ներքս մտանել. չանալ գաղտագողի՝ի ներքս անկանիլ. սողոսկիլ. ներ. սոքուլ. խօթ... *Վասն սպրդողաց սուտ եղբարցն, որք սպրդեցին մտանել դիտել զազատութիւն մեր։ Սպրդեցին մտին. Գղ. Բ. 4։ Յուդ. 4։ *Սպրդէ հնարել ՝ի ներքս անկանել. Փ. Ա. Բ. 7։ *Ի վերայ մարդկան սպրդեալ եմուտ. Եւս. քր. Բ։ *Ոչ սակաւս ՝ի չարաց ՝ի ներքս սպրդեալս։ Ոչ օտար ինչ է այս, և ոչ սպրդեալ. Փիլ. բագն։ Աւրո. Է։ *Հերքեալ ՝ի վէհիցն՝ սակաւականացն սպրդիմ. Նար. հա։

ՍՊՐԿԻԿ, կմ ՍՊՐԻԿ. } գրի և ՍՐԲԿԻԿ.
ՍՊՐԿՈՒԿ. ա. } Մաքուր. ջինջ.
յստակ. փայլուն. սորոկ. արծնեալ. *Սպրկաւոր է այնոցիկ (սպասուց) սպրկիկ լինել. Լմբ. պտրգ։ *Երկաթոյ նաւեր ինքն լըուիկ. աղօթք առնէր խիստ սըպըրկիկ։ Կայր թագաւոր մի աղքատիկ, ունէր քահանայ խիստ սըպըրկիկ. Ը. առակ։ *Սպրկիկ և կոկուղ գետոյն։ Սպրկիկ գետոյն։ Պարտ է հնձանքն լուանալ սպրկիկ. Կոխողն հնձանի սպրկիկ պիտի յամէն ախտից, ՝ի գողութէ, և այլն։ Դիր ՝ի սպրկիկ պուտուկ. Վստկ։ *Վայրի քօշ մի կայր քարձուկ, անուշահոտ ու սըպըրկուկ. Ը. առակ։

ՍՌԻՆՉՔ. գ. Σιγμός, συριγμός, συρισμός. Stridor, sibilus, fistulae sonus. գրի և ՍՌԻՉՔ, ՍՌԻՃՔ. Ռռինչ. չռնչիւն. շչիւն. սուլումն. հնչիւն իբր սրնգի, ճախարակի, և այլն. *Կիսաձայնք ասին... (իբր) ՝ի մրմունջս և ՝ի սռինչս. Թր. քեր։ *Զեպերականն և զհեգնականն առնել ճայնս և սռինչս. Երզն. քեր։ *Սարեկ ՝ի սռինճս և ՝ի մրմունջս թեւակոխէր, և ՝ի պար յաւելուր. Մխ. առակ. ճլգ։

ՍՌՆԱԿ, ի, աց. գ. Ἄξων. Axis. λύγος. (յորմէ լծգան.) ligamen, vitex. Սեռն փոքրիկ. լխեռն անուոց կառաց. և նմանութեամբ՝ Առանցք աշխարհի. *Սռնակ կառաց. Լծ. քեւ։ *Երկու հարկաւորապէս հանդէպ միմեանց անշարժ են կէտք, որպէս ՝ի ճախարակի շրջաբերեալ բոլոր. որում իմանամք համանման, զոր ոմանք սռնակ կոչեն. Աւետ. Յ։ *Սռնակ լծգոն ասի. Եւագր. Է։ *Ցոյնք լծգոն ասեն սռնակին. և ՝ի մէջ սռնակ՝ միոջ, որ զհոգին և զմարմինն յիրերաց է կապեալ. Լծ. Եւագր. հին։ *Զսռնակ լծգոնգ ոմանք զայն ասացին, թէ թեւօք լցեալ էր կառքն. բայց ոչ է այնպէս. այլ սռնակ զայն ասէ, որ զերկու թաթս անուոցն բեւեռէ ընդ միմեանս. զոր մեք սովորաբար սռնակ ասեմք. զոր օրինակ սռնակն զերկուս թաթս անուոցն առ միմեանս պնդէ, սոյնպէս միջոցն բարի զհոգի և զմարմին սեւեռէ առ միմեանս. Լծ. Եւագր. Նոր։

ՍՌՆԱՊԱՆ, ի, աց կամ ից. գ. Κνημίς. Tibiale, ocrea. Պահպանակ սրունից՝ որպէս կօշիկ յորմէ և է նիւթոյ, ՝ի ծնկաց մինչև ցոտս. փիւշէ, բօզմուգ. *Սռնապանք պղնձիք ՝ի վերայ բարձից նորա. Ա. Թգ. ժէ. 5։ *Կարեաց զսռնապանս բարձից նորա։ Ածեալ զսուրն՝ ՝ի բաց ձգեաց զոտն նորա սռնապանովն հանդերձ. Մաշկ։ *Լանջապահս, սռնապանս. Աւծր. ա. 15։ *Ագանի յոտս իւր զսռնապանս աւետարանին. Մծբ. ժդ։ *Զոտսն վառիցէ զսռնապանս և սռնապանիւք. Նիւս. կազմ։ *Կոշիկքն առաքեցին, զի զինուորքն գացեն գործ զառ ՝ի պէտս սռնապանաց. Պտմ. աղէքս։

ՍՌՆՉԱՆՔ, նաց. գ. որ և ՍՌՆՋԱՆՔ. Սռինչք. և Ռռնչան՝ որ հանէ զձայն որպէս շռնչիւն. *Զինչ ձև զմայլական պարտաւոր կոգաւորացն ինչիւնս և սռնչանս, և ուրիշ թափառումն։ Եւ այլ ուրեմն խնձորս սռնչանս անդամալեկ խաղուցն հայելի գեղմն։ Իբրև զաղայ խաղալիկ ՝ի խնձորս սռնչանս վազիցե տատանէի զնա բաղում բանիւք. Մագ. ժդ. կը. և յէն. որ. մանու։

՝ՍՏ. Տ. ՀԱՍ. *Դարձեալ ասեմք ՝ստ անտառակին՝ թէ հայր մեղաց քեզ ՝ի յերկինս. Ժմ։ *Այն որ զգեստ զանէր մաղին, ՝ստ հոգւոյն շնորհացն եօթնարփին։ Այլ առ աւել քոյդ զօրացին, ՝ստ ողորմութեանդ որ ոչ թուին. Ծ. ղրդ։

ՍՏԱԲԱՆ, ի, աց. ա. Ψευδολόγος, ψευδηγόρος. Mendax. Ստախօս. որոյ բանն է սուտ. եալանճը, եալան սէօյլէյիճի. *Կեղծաւորութեամբ ստաբանիք. Ա. տիմ. Դ. 2։ *Ստաբանս կոչել զմեկնիչս խորհրդածութեան. Գործոց։

ՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի առ ստաբանն և առ ստաբանութիւն. *Սողոսկեալ ստաբանական մակացութեանց ոչ կարօտեալ. Մագ. Ժ։

ՍՏԱԲԱՆԵՄ. եցի. ն. ւ. Ψευδολογέω, ψευδομυθέω, ψευδηγορέω. Falsum dico, mentior. Սուտ խօսել. ստութիւն բարբառել. ստել. սուտ ինչ համբաւել. եալան սէօյլէմէք. *Զուր ստաբանեք զինէն. Ճ. Գ։ *Օտար զգածս ստաբանիցեն. Սեբեր. Է։ *Զոր շամիրամ ստաբանեաց տիկինն (վասն արայի). Լծ. առհ։ *Դու յիրաւի ստաբանեալ գտար. Փիլ. յոհէ։ *Զկիրճս, զոր ՝ի նոցանէ տուն արբահամու ստաբանի. Յհ. կթ։

ՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ψευδολογία, ψευδηγόρημα, ψευδομυθία. Falsiloquium, mendacium, commentum. Ստախօսութիւն. բան սուտ. խօսք ստուէ. եալանճըլըգ, եալան. *Զստաբանութիւն առեալ. քանզի կորուսանէ տէր զայնոսիկ, որք խօսին սուտ. Աճառ. ժէ։ *Լաւութիւն (լեզուիդ) ձեռն քո ստաբանութիւն քարոզէ՝ շուրջ փայլակեալ ՝ի մատանեաց ականց. Բրս. ընչէղ։ *Խափուտ ստաբանութիւն է. Գրգ։ *Զստաբանութիւն քո ծածկոյթ անարգեցից. Մագ. իէ։ *Ի ստաբանութենէ ոմանց աներկիւղից. Ը. Բղբ։ *Որ այսքան առասպելական ստաբանութեանց զտաւ գլուխ։ Անգր ես քան զքերթողացն զանցանէ ստաբանութեան. Չի թէ գոյր հնար յաղագս ստաբանութեանց զյայտնութեանն առնուլ միջանակ. Պիտ։

Մերթ՝ որպէս Ի սուտ ելանելն բանից. *Եթէ ընդ քարոզութեան ստաբանութիւն խառնեալ եմ, զինէն է, ոչ զքէն՝ ով մարգարէ, ամբաստանութեանս. Փիլ. յոհէ։

ՍՏԱԲԱՐ. մ. Ψευδῶς. False, falso, mendaciter. Ստութեամբ. սուտ. պատիր բանիւք. ոչ ըստ ճշմարտութեան. *Ստաբար կարծել... Առ իրս ստաբար բերեալ։ Ստաբար կարծիքն եղիցի. Աւետ. առաւ. և սքոլ։

ՍՏԱԳԻՐ. ա. Ստութեան գրեալ. ստայօդ. *Որ զայս այսպէս գրոշմեսցեն ՝ի ստապէս գիրսն իւրեանց. Վէցօր. Է։

ՍՏԱԳՈՅ, ի. ից. ա. գ. Որոյ գոյութիւն սուտ է. *Պարտ է գիտել, թէ զի՞նչ խնդրել ՝ի ստագոյին, որ է եզերութեան. Լծ. ահ։

ՍՏԱԳՈՅՆ, գունի. ից. ա. Առաւել կամ կարի սուտ, և ստախօս. *Յանդիմանիցի ելք ստութեանն. որք և քան զսուտն ստագոյնք լինիցին. Եղիշ. Զ։ *Ոչ միայն սուտ է, այլ և քան զսուտն ստագոյն. Սարգ. ա. յհ. Ե։ *Այգեգործ ոչ ճշմարիտ, այլ ստագունի ուրումն արկածք. Նիւս. խոսք։

ՍՏԱԴԱՏ, ի, ից. ա. Սուտ ՝ի դատման կամ ՝ի դատս. ստող յատենի. *Զրկօղք, ստադատք, զրախօսք, գերփօղք. Բուղ. Ժ. 12։

ՍՏԱԴԻՈՆ, ի, աց կամ ից. կամ ՍՏԱԴ. ի, իք. գ. Բառ յն. սդատիոն. Στάδιον. Stadium, curriculum, լտ. Ասպարէզ. որպէս կայք և տեսարան խաղուց ընթացողաց. կրկէս մրցարան. Թատր. *Զվկայութեան ստադիոնն ստացաւ. Ճ. Ա։ *Նովին յօժարութեամբ մտանիցեմք ՝ի ստադիոն մարտին. Սարգ. ա. պ. Ճ։ *Առաջին օլոմպիաս. յորում յաղթեր կուռիբոս հեղիացի ՝ի ստադինս։ Ցուցեալ ստադիոն մանկութոյ. Եւս. քր. Ա. սահմ։ *Ի խաղն ստադին։ Մարտիցէ յստադինն հանդիսի. Մծբ. ժթ։ *Ստադեացն ՝ի մարտակցութիւն յայտ կրթեալ է. Ճ. Ա։ *Ածել զաղանս ՝ի ստադիոն, և զերանելին մուծանել անդ. Ճ. Բ։ *Զծուլացի մարդկան աղգիս իբրև մարտակաւ զարթուցանէ ՝ի ստադինս (յասպարէզ)։ Ցայս ստադինն մրցանակի։ Ցայտնի ստադինս բարձել, զայտնիս մրցումն տեսանել. Մագ. ա. Է. ժդ։ *Ի ստադինսն.

(յն․ յոզիմակիս) Երկվարք ընթանային այսպէս․ Պղատ․ օրէն․ Է։

ՍՏԱԴԻՈՆ․ Ասպարէս՝ որպէս չափ միջոցի 600 ոտնաչափ, կամ 125 քայլ․ *Ցամաքային լայնութիւն է՝ սուղ ինչ պակաս ունելով չորս բիւրս ստադիոն․ Արիստ․ Ճ։

ՍՏԱԼԵԶՈՒ․ Տ․ ՍՏԱԲԱՆ․ *Որք ունին զհաց ձիմարի, ստալեզու են․ Ի Փիլ․ առատ։

ՍՏԱԽՕՍ, ի, աց․ Տ․ ՍՏԱԲԱՆ․ Καταψευδόμενος. Qui mentitur. *Բերան ստախօս սպանանէ զանձն․ Իմ․ Ա․ 11։ *Եւ զի ոչ էիր ստախօս, հաւատեաւ գիտէի․ Եփր․ ծն։ *Այնչափ և ստախօս ծերն մոլորեցոյց զքեզ․ Վրք հց․ ծա։

ՍՏԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ․ Տ․ ՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ․ *Ստախօսութիւն պատրեալ, ծածք լինիջիք ասէ։ Ծիծաղելով և ստախօսութեամբ։ Կեղծաւորութիւն զստախօսութեանց ասէ․ Ճռ։ Բրս․ մրկ։ Ոսկ․ Ա․ փիլ։

ՍՏԱԾԵՄ․ եցի․ Տ․ ՏԱԾԵԼ․ *Ստածէ զամենայն նախախնամութեամբ․ (այլ․ տածէ․) Իգն։ *Այգեգործն մշակէ զայգին, յօրէ և բրէ, առոգանէ և ստածէ։ Ի ստածել զբարեգործութիւն սերմանեալ եմք․ Լմբ․ պտրգ։ *Փոյթ է զնոր տունկն լաւ ստածել․ Վրդ։ *Բուրաստանք 'ի ստածօղ օգոց սաւառնազարդեալք․ Մ․ կբ․ արմա։

ՍՏԱԾԻՆ․ (որպէս սրտածին․) Ծնօղութեան․ *Ցղացեալք զմեղս, և անօրինածինք, և ստածինք․ Մծբ․ ծի։

ՍՏԱԾՈՒՄՆ, ծման․ Տ․ ՏԱԾՈՒՄՆ․ *Եւ այս բաւական է ստածումն միօրեայ ջերմանն․ Մխ․ բժշ։ *Ցաղագս նոր տնկերոյն ստածման․ Վրդ․ յգ։

ՍՏԱԿԱՐԾ․ ա․ } Ψευδόδοξος. Falsa opi-
ՍՏԱԿԱՐԾՈՂ․ } nans. Ունօղ զսուտ կարծիս․ կարծօղ ստութեամբ․ *Կամի զայնոսիկ՝ որ երջանիկ համարին զայս միայն զհանգերձեալսն կեանք, յանդիմանել ստակարծս․ Փիլ․ լին․ Ա․ 76։ *Եւ զինչ օգուտ մեզ 'ի մարդկային ստակարծ խաբկանացն գործիցի․ Սարկ․ քհ։ *Ով ստակարծօղ, ոչ են միոք պատճառք և ոչ միոյ իրիք, այլ որ յառաջ քան զիրսն է ած․ Փիլ․ այլաբ։

ՍՏԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ψευδοδοξία. Falsa opinio. Սուտ կարծիք․ *Ո՞չ ապաքէն ստակարծութեան է՝ զերկաքանչիւրոցս այսպիսի ասացեալ անուն զերևոյթ․ Պիտ։

ՍՏԱԿՑԵԼ․ չ․ Միանգամայն ստել կամ ստիլ․ *Ոչ ասաց՝ և ստակցելով։ Ոչ ճշմարտեսցէ, և ոչ ստակցէ․ Անյ․ վերլծ․ արիստ։

ՍՏԱՀԱԿ, ի, աց․ ա․ (իբր 'ի հեստութենէ հակ, կամ ըստահակեալ․ լծ․ և յն․ ստոասիոն․ լտ․ սէտիցիօզուս․) Ἄτακτος. Inordinatus, incompositus moribus, petulans. Անսաստ․ ստամբակ․ անկարգ․ անխրատ․ անսանձ․ խռովարար․ խեռ․ ըմբոստ․ յանդգն․ խիստ․ փէնկօինկ․ *Խրատեցէք զստահակս․ յն․ զանկարգս․ Ա․ Թես․ Է․ 14։ *Ստահակք են, որք արտաքոյ կամաց այլ և աշխարհական գործս գործեն․ Ոսկ․ Ա․ Թես։ *Անուամուտ և անխրատք և ստահակք․ Փիլ․ ել․ Է․ 54։ *Ստահակք ասին ընդդիմակացք ճշմարտութեան պատուիրանաց․ Շ․ բարձր։ *Հաւատարիմ ծառային, և ստահակին․ Ոսկ․ մտթ։ *Որ ստահակ իշխան ունիցի, այնպէս համարէ՝ թէ քարամէժ լինիցի հանապազ․ Ոսկ․ եա։ *Թերևս ստահակ ոմն էր եղբայրն․ յաղագս որոյ մատեաւ առ յն գատաւորութեանս․ Իգն։ *Հոգին որ թշնամանի 'ի ստահակ յանդգնութենէ․ Ցձ։

Նմանութիւ ասի․ *Ստահակ հողմոց մրրկաց ժաժկալ լինել հաշուիցի․ Նխ․ Բղբ․ կբղ։ *Ցնշողեալք խաղացին առ ամենայն իսկ խիստ և ստահակ պատիժս․ Ոսկ․ յհ․ Բ․ 29։ *Ոչ կարելի է ինձ զստահակս իմանալ»․ Թղ․ ապստամբել․ Ճ․ Գ։ *Ոչ է պարտ քահանայից 'ի հարանցն կամ 'ի քաղաքի տեսիլս ինչ ստահակս տեսանել․ Կանոն։

ՍՏԱՀԱԿՍ․ մ․ Ἀτάκτως. Inordinate, immoderate, petulanter. Ստահակութեամբ․ անկարգաբար․ *Խորշել ձեզ յամենայն եղբօրէ, որ ստահակս գնայցեն․ Բ․ Թես․ Գ․ 6։

ՍՏԱՀԱԿԵՄ․ եցի․ չ․ Ἀτακτέω. Petulanter me gero. ἀφίσταμαι, descio, deficio. Խեռել․ ըմբոստանալ․ անկարգանալ․ հեստել․ անսաստել․ Գլուխ տալ։ *Ոչ երբեք ստահակեցաք առ ձեզ։ Ստահակեալ ապստամբ առնել։ Ցարուցէին իւրեանց ստահակեցէ սիրտ նորա․ Բ․ Թես․ Գ․ 7։ Ցուցբ․ Ա․ 11։ Սիր․ Ճ․ 15։ *Անձին մոռացեալ ստահակէ առ գատաւորն․ Եփր․ յեսուայ և յեղիա։ *Նա չառնելով ստահակեաց․ Ոսկ․ մ․ Ա․ 20։ *Որ ստահակեն, և մոլին 'ի չարիս։ Երիտասարդն 'ի գաւազանէ ամայացեալ՝ ստահակէ․ Ցձ․ Է։ Լմբ․ առակ։ *Կրկին եզինջիք օրինակ խեռեալ ստահակելոց։ Ստահակեալ ապստամբութիւն յիւր թշնամեացն թիւ յաւելու։ Դիոգինէս՝ համբակ տեսանելով ստահակեալ, զմանկածուն առնջեաց․ Խոր․ Գ․ 26։ Նար․ ծդ։ Պիտ։

ՍՏԱՀԱԿԵՑՈՒՑԻՉ․ ա․ Որ տայ այլում ստահակել․ *Զոր օրինակ եթէ ոք մանուկ ստահակ ունիցի․ զնա թողեալ՝ զստահակեցուցիչսն պատուհասիցէ․ Ոսկ․ մ․ Ա․ 17․ (յն․ զպարարողն զնա այնպիսի։)

ՍՏԱՀԱԿՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ἀταξία. Inordinatio, confusio. στάσις, τὸ στασιαστικόν, seditio, factio. Անկարգութիւն․ խեռութիւն․ հեստութիւն․ անսաստութիւն․ ապստամբութիւն․ խռովութիւն․ *Ստահակութիւն (իբր մ․ ἀτάκτως) գնան։ Զմտաւ ածէր զստահակութիւն քաղաքացւոցն՝ որ զնա 'ի փախուստ դարձուցին․ Բ․ Թես․ Գ․ 11։ Բ․ Կր․ Ժ․ 3։ *Զստահակութիւն զամենայն յոգւոց 'ի բաց վարեալ հալածէր․ Փիլ․ իմաստ։ *Ստահակութիւն ոչ էր նախ, մինչ ոչ էր անհաւանեալ այս ստանայ և մարդն։ Դատեան մարգիկ 'ի ստահակութիւն կամակար մտօք․ Ցձ․ Ղ․ Է։ *Ի մանկածուն կողմն միաւեալ կարկառէր զանխիղճ ստահակութեանցն (մանկանն) տուգանս։ Զանկարգ ստահակութիւնս յինքեանէ զատուցեալ։ Խրատ զգաստացուցիչ ստահակութեան․ Պիտ։ *Ցիշեցուցանէ ասպա խորշելի և զառաջին ստահակութիւն մարդկային բնութեա․ Արծ։ *Երկայնամիտ լինի առ նոցա ստահակութիւն։ Խոստովանիլ զյանցանսն և զստահակութիւն․ Իգն։

ՍՏԱՀԱՄԲԱՒ․ ա․ Ուր էցէ սուտ համբաւ կամ կարծիք․ *Ստահամբաւ գաւառութիւն անուոտ յուսով․ Ցհ․ կբ։

ՍՏԱՂԱՂԱԿ․ ա․ Բարբառեալ սուտ աղաղակաւ․ բաղբանական․ չքմեղական․ *Ստաղաղակ բանիւ սփածանել մերկութեան ծածկոյթ․ Թէոդոր․ մայրագ։

ՍՏԱՄԲԱԿ, ի, աց․ ա․ Αὐστηρός. Austerus. στασιώδης, seditiosus, ան․ խստամբակ․ խիստ․ դժնեայ․ ապառում․ ըմբոստ․ այ՛ստամբ․ բուռն․ *Երկնչէի 'ի քէն, զի այր ստամբակ ես ... գիտէիր՝ թէ ես այր մի ստամբակ եմ․ Ղկ․ ԺԹ․ 21․ 22։ *Դրօշք զստամբական ածեն 'ի հաւանութիւն։ Իբրև զանխրատ և զաներկիւղ ստամբակս խօսիս․ Եղիշ․ Գ։ *Դիոգինէս տեսեալ զմանուկ ստամբակ՝ զմանկածուն գաւազանաւն եհար․ Պիտ։ *Ստամբակք, հպարտք, և ամբարտաւանք․ Խոսրով։ *Ի գրկացն այս հանեալ 'ի յոյս ստամբակին գթեցոյց (սատանայի)․ Նար․ խէ։ *Զի աղերսեացի 'ի ստամբակ բռնութենէ անօրինին։ Ի ստամբակ գոռոզութէ գերեգայպաշտ ինքնակալութեան․ Ագաթ։ Նար․ խւ։

ՍՏԱՄԲԱԿԵՄ, եցի․ չ․ Στασιάζω. Seditionem excito, dissideo seditione. Ըմբոստանալ․ ապստամբել․ ստահակել․ *Խեռեն և ստամբակին, ոչ են արժանիս համարին զնոյն հարկս հարկանել․ Փիլ․ իմաստ։ *Ոմն 'ի հրեշտակաց յանմահ գնդէն ստամբակեալ։ Ոչ ոք գտաւ ստամբակեալ, և ելեալ ըստ ձեռն նոցա․ Եղիշ․ Բ․ Գ։ *Ստամբակեալս վայրագութեամբ․ Նար․ ծա։ *Մի ինչ խռովեալ ստամբակէք․ Գրմ․ աղէտ։

ՍՏԱՄԲԱԿԵՐԷՆ․ մ․ ա․ Νεωτεροποιός. Novitatis studiosus. Իբրև ստամբակ․ խեռ․ չարարարուեսա․ *Ցանկալ արգելու, ստամբակերէն և գաւառ զյանկութիւն գիտացեալ․ Փիլ․ Ճ․ բան։

ՍՏԱՄԲԱԿՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ἀταξία, στάσις, αὐθάδεια. Petulantia, seditio, contumacia, arrogantia. Ըմբոստութիւն․ ստահակութիւն․ յանդգնութիւն, խստութիւն․ անկարգութիւն․ *Իբրև չար ծառայք՝ տերանցն 'ի վերայ յարձակին խեռութեամբ, ստամբակութեան հաւատացեալ քան զօրութեան։ Ցաղագս չարութեան և ստամբակութեան․ Փիլ․ իմաստ․ և Ճ․ բան։ *Զստամբակութեան իրս 'ի ներքս ածեն․ Ա․ որս․ ծԲ։ *Ոչ ուրուք երբեք այդպիսի բանս ստամբակութիւն յղեալ է առ այր թագաւոր։ Զայերոզի ստամբակութեան զանչափութիւն․ Փարպ։

ՍՏԱՄՈՔ, ի, աց․ } Բառ յն․ ստոմախոս,
ՍՏԱՄՈՔՍ․ ի․ գ․ } իբրու բերան․ Στόμαχος. Stomachus, ventriculus, orificium. Պարկ 'ի մէջ կրծոց կախեալ զորկորոյ 'ի վայր, ընդունարան և եփարան կերակրոց․ որոյ ստորին կողմն կոչի խախացոց․ Մխէթ, Մխէ․ *Սակաւիկ մի և գինի խառնեսջիր վասն ստամոքսի և ստէպ հիւանդութեանց․ Ա․ Տիմ․ Է․ 23։ *Սիրտ և ստամոք։ Գործարանք են կերակրականին՝ բերանն և ստամոքն և որովայնն։ Գործեալ կերակուրն առաքի յորովայնն 'ի ձեռն ստամոքին․ քանզի ստամոքսն ոչ միայն գործարան է կարօտութեան, այլ և ճանապարհ կերակրոյն․ Նիւս․ բն։ *Ծանրացաւ ստամոքս իմ, և ցաւագնիմ։ Ոչ ունիմ ինչ առողջութիւն ստամոքսի։ Ոչ գոյ յիս ստամոքս կերակրոյ․ Վրք հց․ ծա․ ծէ։ *Ճանաչել զայժ հիւանդին, և ապա տալ դեղն․ զի մի՛ ծանրացուցեալ զստամոքսն՝ նուաղեսցէ․ Շ․ Բղբ։ *Զարիքն փոխանակ մաղասոյ եղծանիցեն զմաացն ստամոքսն․ Լմբ․ պտրգ։

Լայնաբար, որպէս Արտաքին կողմն ստամոքսին․ լանջք․ կուրծք․ փոր․ որովայն․ *Լանջքն ուռուցեալ մինչև 'ի ստամոքսն իւրեանց։ Հրացեալ շամփրովք զթիկունսն և ստամոքսն այրեցին։ Ուժգին գան հարին բրովք մինչև բացան ստամոքսն․ Հ=Ց․ մայ․ ծէ։ յնւ․ Ղ։ յլ․ ծգ։

ՍՏԱՄՈՔԱՑԱՒ, } ի, աց կամ ից․ գ․
ՍՏԱՄՈՔՍԱՑԱՒ․ } ա․ Στομαχικός. Stomachi vitio laborans. Ցաւ ստամոքի, և ախտացեալն նովին․ *Օշինդրի գինի օգտէ քամռուցն ցաւոյն, և լերդին՝ որ 'ի հովութէ ցաւի, և ստամոքացաւի։ Ոսկէքարն դեղ է ստամոքսացաւից, և որովայնից, յորժամ ցաւ ոք և ըմպէ․ Վրդ․ ճյէ։ Տօնակ։ *Եթէ ոք մատուցանէ նոցա խորտ՝ ըստ ստամոքսացաւացն նմանութե, որոց գառն մաղձիւք ապականեալ իցեն։ Ոչինչ այլ, բայց ստամոքսացաւացն ախտանալք, որոց թէև զառաւել փափկագոյն կերակուրն ընծեռես, այնպէս է որպէս զանարգն․ Շ․ ընդհանր։ Նէրս․ ոբէղ․ 'Ի լմբ։

ՍՏԱՑՕՂ, ի, ից կամ աց․ ա․ Ստութեամբ յօդեալ․ մտացածին․ կցկցեալ սուտ բանիւք․ (յն․ պլէսպէս․) *Ստայօդ իմաստութեանցն։ Ստայօդ ձառք։ Պատճառ ստայօ-

դիցն (առաստաղելայ). Վրդ. ։ *Ստայօք պատմութեամբք. ստայօղն Թիւր դաւանութեամբ. ստայօք բանիւք. Խոսր: Նար. խչ: Ը. Բղբ: *Ստայօք պատճառանօք, կամ աւանդութեամբ ծերոց. Գր. տղ. Բղբ: Մաշտ:

Եւ Ցօղիչ ստութեան. *Թողցուք զստայօղն իւրեանց յօդուածս՝ նմանեացն իւրեանց ստայօղացն. Վրդ. ։ *Ո՛ բերանք եդեալ 'ի յերկինս, և լեզուք ստայօք ածեալ զերկրաւ. Մէկն. զշ:

Կամ իբր մ. Ստութեամբ. *Ստայօք խօսէին: Ստայօք կեղծաւորեալ. Նանայ: Իգն:

ՍՏԱՅՕՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցօղելն զսուտ բանս. ստութիւն. կեղծաւորութիւն. *Ստայօղութեան ոմանց զանազան ձևով խարկանաց բանիւք ունէին գնել՝ շահաւէտ միայն է. Սարկ. հանգ:

ՍՏԱՆԱՄ, ացայ, ցիր. ն. իսկ կր. ստանիւ, կամ ստանալ, և կմ՟ ստացանիւ. Κτάομαι, περιποιέομαι. Possideo, acquiro. ἔχω, habeo, ևն. ի ձեռս բերել. իւրացուցանել իրաւամբք. ժառանգել. գնել. շահել. ունել. էփինմէք, մուլք օլմագ. գազանմագ, սահիպ օլմագ. *Ստացայ մարդ աստուծով: Ագարակն և այրն՝ զոր ստացաւ աբրահամ յորդւոցն քետայ: Ստացի՛ր զմեզ և զերկիրս մեր փոխանակ հացի: Եւ ստացաւ յովսէփ զամենայն երկիրն եգիպտացւոց՝ փարաւոնի: Ժողովուրդ քո այս՝ զոր ստացար: Կորուստ անձին իւրում ստանայ. և այլն: *Ստացիք զնա առաւել քան զգանձ. Առկ. յն. ա. 14: *Որ ստանի ինչ գնով. Առկ. ա. կոր: *Արթուն լինի գիւտի մարգարտին, որով ստացանի մարգարիտն այն. Եղիշ. մտթ: *Ո՛րպէս ստացայց զերկիւղն քո. սաէ ցնա ծերն. երկիւղն քո ստանուի խոնարհութեամբ և անընչութեամբ. Վրք հց. ժ:

ՍՏԱՆԱԼ. Κτίζω. Creo. Հաստատել. հաստել. ստեղծել. առնել. և նորոգել. կր. լինել, եղանիլ, ծնանիլ. ըստ հոմաձայնութեան յն. Կտիզօ, և Կտասծէ. *Առաքեսցես զոգի քո, և ստանիցին: Այսպէս արասցէ խոնարհին վկայութեան ստացելոյ 'ի նոսա 'ի մէջ պղծութեանց նոցա: Ժողովուրդ՝ որ ստացեալ է, օրհնեսցէ զտէր. և այլն: Իսկ Առակ. ը. 22. *Տէր ստացաւ զիս 'ի սկիզբն ճանապարհաց իւրոց. իմա հաստատեաց, ոչ գնի յայլ ձեռ. այսինքն մարդկութիւն քո՝ որ ծնաւ 'ի ժամանակի, նախասահմանեցաւ յառաջ քան զամենայն եղականս. զոր արիանոսք խեղաթիւրէին 'ի վերայ էութեան քո՝ զի արարած կամ եղական համարէին զբանն: *Ստացաւ, նման է՝ մինչ ասիցէ, թէ հայր ինձ մարմին հաստատեաց. և որպէս մարդ ստացաւ զիս յազգազգս մարդկան փրկութեան: Իւր արարիչ է ըստ ձեռն, և որ ստացաւն (այսինքն ստեղծ զայլս), ստացանի. և զայս ինքեամբ: Ասէն՝ թէ զըստ պատկերին առաք անդէն 'ի ստացանիլն. Կիւրղ. գանձ. Ն. պարապ: *Որ էրն՝ լինի, և ստացիչն ստանի, կամ ստացանի: Անեղն եղանի, ըստացիչն ստանի. Աճառ. ծն: Ը. Բղբ: Զքր. կբ. ծն: *Տէր ած մեր ստացիր զմեզ. ստացար արքայութեան, հնազանդք մեզօք. ստացի՛ր ողորմութեան, զի նորոգիցեմք յարդարութիւն. Գէ. եւ: *Նոյնաւ ստացան (այսինքն հաստատեցան, եղեն) երևելիք և աներևոյթք, թէ աթոռք, եթէ պետութիւնք. Գիւտ: *Սիրտ սբ ստացի՛ր յիս ած: Ստանալն՝ ոչ զի 'ի յոչ էէ յէ ածից, այլ զեղալն փոփոխեսցէ. Բրս. չար: *Զգեցարու՛ք զնոր մարդն՝ որ ըստ այն ստացեալ է. Կիւրղ. գանձ: *Ամենայն ինչ՝ որ միանգամ մեծանալոյ նիւթ է. յորոց ստացանի (այսինքն լինի) հաստատապէս ունել և իշխել. Փիլ. Իմաստ:

ՍՏԱՆՁՆԵԼ. տ. ԸՍՏԱՆՁՆԵԼ. *Ըստանձնեալ (կամ ստանձնեալ) ունէր զխաչափայտն: Անխմառոքն առին զամանս, և ձէթ ոչ ստանձնեցին. Զքր. կբ: *Գիտեմք և զգլխին ստորակայեալ, և յինքեան ստանձնեալ (զորփէսս). Մագ. ճ: *Թեթևութեամբ ըստանձնէ զլուծ առաքինութեան. Լմբ. փղպ. փէս: *Վերակացու պարտ է լինել, և զամենեցուն պատասխանատուութիւն ստանձնել. Առկ. գծ:

ՍՏԱՆՈՒԷՐ. ա. Ստութեամբ նուիրական սուտ՝ քահանայ. անսրբազան. *Զգեցելոցդ զստատանայ՝ աշակերտելոցդ ստանուէրն սրմբառոյ, առանց քահանայութեան՝ կերպիւ քահանայի. Մագ. ղ:

ՍՏԱՆՈՒՆ. տ. ՍՈՒՏԱՆՈՒՆ. Ψευδώνυμος. *Որք ոչ գիտեն զմի և զճշմարիտն ած, բազումս և ստանուանս աստուածանեն. Փիլ. բագն: *Ստանուն հօրն իմացայք մանկունս. Նիւս. երգ:

ՍՏԱՆՈՒՆԱԲԱՐ. մ. Ψευδωνύμως. Falso nomine. Սուտ անուամբ. ստայօք կոչմամբ. *Պատրել կարծիցէ զստանունաբար կոչեցեալն առ 'ի նմանէ հայր. Դիոն. Բղբ:

ՍՏԱՇԽՆ, խին, կամ խի. եց. գ. որ և ՏԱՇԽՆ, ՏԱՇԽ, ՍՏԱՔՏԻԿԷ. վր. [illegible]. յն. ստակտէ. Σταχτή. Stacte, ըստ Մենինսքեայ՝ նոյն է Styrax. իտ. storace, succo, oglio di mirra. Խէժ և հոյզն կաթեալ 'ի զմռնենւոյ, կամ 'ի կինամոնէ ծեղքելոյ. և իւղ հանեալ 'ի նորահաս զմռսոյ. Մէյաբ, պախուր, գարա [illegible]. եբր. նէշֆ, ըօֆ, ծօռ. *Խնկովք, ստաշխամբ և աւտնիւ: Խունկ, և ստաշխն, և բևեկն: Զմուռս և ստաշխն և կասիա. ԵՆ:

ՍՏԱՊԱՆԾ. ա. Որ պանծայ ստութեամբ կմ՟ 'ի ստութիւն. *Որ 'ի նորոյն սուտ ստապանծ բանիւցն քաջալերեալք. Խոսրովիկ:

ՍՏԱՊԱՏԻՐ, կամ ՍՈՒՏԱՊԱՏԻՐ. ա. Սուտ և պատիր. և Ստութեամբ պատրող կամ պատրողական. խաբեբայ. խաբեպատիր. մոլար. *Ի ստապատիր կռոցն բազմածութենէ: Ստապատիրն առորեականաց բազմաձևեանն խարդաւանողաց. Նար. ղէ: *Սուտապատիր և խաբեբայ կրօնիցդ: Քոյին կորստական և սուտապատիր բանիցդ. Ճ. Բ: *Ի սուտապատիր զոհիցն, և 'ի հեթանոսական ճենճերացն. Մաշտ:

ՍՏԱՊԱՏՈՒՄ. ա. Պատմող զստութիւն. և Պատմեալ ստութեամբ. ստայօղ. մոգացածին. *Ցոյժ հաւանեալ էին ստապատում առն մոլորելոյ. Ղևոնդ: *Զի մի՛ ստապատում բանիցն հետևեսցուք. Առաք. գ. 1:

ՍՏԱՊԱՐԾ. տ. ՍՆԱՊԱՐԾ:

ՍՏԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող ստութեան և սուտ բանից. *Փութացուցանէր զնա առնել զճշմարիտն, թէպէտև էր ամենևին ստասէր. Ճ. Ա:

ՍՏԱՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Κτητός, ἐπίκτητος. Acquisitus, possessus, adventitius. Ստացեալ կմ՟ ստանալի ինչ. յետոյ 'ի ձեռս բերեալ, ընկալեալ, գնեալ, շահեալ. յետամտական. *Զօրութք բնականաւ, և ստացականաւ: Ոչ միայն զբնականն, այլև զստացական զուարթութիւն ասէ. Ա. որս. է: Լմբ. առկ: *Որ 'ի հաղորդութենէ այլում զկատարութիւն լուսաւորելոյն ունիցի, ստացական ունի զշնորհն, և ոչ տիրապէս անուանի լոյս. Կիւրղ. գնձ: *Ստացական գիտութիւն աշխատութեամբ կատարի. Լծ. Եւագր: *Ոչ ստացական, և ոչ չարչարանացն պարգևք, այլ իւրն սեպհական. Իգն: *Առ գեղածոյ ուսմանն կնոջ, և կամ առ այլոց ոմանց զինչ և է յեղանակաւ ստացական կանանց. Պղտ. օրէն. ե:

Ուստի Ստացական անուն կամ գերանուն ըստ քերականաց՝ է յայտնող զայն ինչ, որ սեպհական է ումեք կամ իմիք. *Ստացական է, որգոն, գաւթեան երիվար. Թր. քեր:

ՍՏԱՑԱԿԱՆ. Κτιστός. Creatus, conditus, factus. κτίσις, creatura. Ստեղծական, արարածական. եղական. հաստատեալ 'ի ժամանակի. արարած. որ և Ստացուած ասի. *Ոչ ստացական որք, և ոչ ծառայ յերրորդութեանն: Զօրութիւն անսահմանելի՝ ամենայն ստացականաց արարիչ. Նիւս. 'ի սղմ: *Զիմն իցէ եղական կամ ստացական՝ օրինագրելով որպէս բնութիւն ած. Կիւրղ. գանձ: *Ոչ էր խոստովանէր (մակեդոն) զհոգին սբ, այլ՝ օտար յայս բնութենէն, և ստացական, և պաշտօնեայ. Խոր. Գ. 33: *Ի վերայ ստացականացս իմանալ, մանաւանդ զզգայականացս: Ոչ իբրև ստացականաց հողեղինաց դատակցութիւն, այլ որպէս բանականաց հողեղինաց. Մագ. 'ի տիմ: Ճ. Գ: *Ստացական մարմնոյն արար սկիզբն փրկութեան մերոյ իմաստութիւն: Էնն անեղ յանեղագունէն իջեալ հօրէ՝ մարմին ստացական յարդարեալ կուսին զգեցաւ. Նխ. առկ: Ցհ. իմ. երգ:

ՍՏԱՑԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ստացականն գոլ, յետոյ ուրեմն ստանալն. յաւելուած. *Բնութեամբ, և ոչ ստացականութեամբ ունի զանհասութիւն: Ստացականութեամբ 'ի չարին պատրանաց, և ոչ բնութեամբ ունին. Ակն. Եւ. Ն. ող:

ՍՏԱՑԻՉ, ցչի. } Κτησαμένος. Possessor.
ՍՏԱՑՈՂ, ի. } Որ ստանայ կամ ստացեալ է զիրս. ունող որպէս սր. ժառանգող. գնող. էփինէն, սահապ. *Ծանեաւ եզն զստացիչ իւր, և էշ զմսուր տն իւրոյ. Ես. ա. 3:

Եւ Κτίζων, κτιστής. Creans, creator, conditor. Հաստիչ. ստեղծող. արարիչ. եարատըճը. *Զի մի՛ նոյն երևեսցի արարող և արարեալ, ստացիչ և ստացեալ, այլ ած յաւէտ՝ որպէս յոյ և 'ի հօրէ. Կիւրղ. գնձ: *Ստացիչն ստանի կամ ստացանի. Աճառ. ծն: Զքր. կբ: Ը. Բղբ: *Արբուցեր որպէս մայր՝ ստացողին զքեզ՝ զկուսական քո սբ զկաթն: Ի ձեռն ձեռին ստացողին իմոյ յանէից: Իմաստութեան շնորհ 'ի բոլորեցունցն իջեալ ստացողէ. Շար: Նար. ծա: Գիփ:

ՍՏԱՑՈՂԱՊԷՍ. մ. Որպէս ստացող սր, և որպէս ստեղծող և Ստածողապէս, ածեալով. *Ստացեր գայթակղապէս, ածեր ստացողապէս: Ծով առ աւազակային ստացողապէս դատաւորապէս. Նար. է. և մբ:

Եւ որպէս Ստացական. յետամտական. *Բնաւորաբար, այլ ոչ ստացողապէս, և յետնաբար. Լմբ. հանգ:

ՍՏԱՑՈՒԱԾ, ոյ կամ ի, ոց. գ. Κτῆμα, κτήσις. Possessio. ἔγκτησις, acquisitio, emptio. ὕπαρξις, τὰ ὑπάρχοντα, ὑπόστασις, substantia, tiae, facultates. ἀποσκευή, apparatus, ևն. Ստացեալ և սեպհական ինչ. ինչք. գոյք. մեծութիւն. ժառանգութիւն. հալուած. անասունք. կահ կարասի. [illegible]. մուլք, մալ, էմլաք, զաթ, էսպապ, գազանմագ, էշեա. *Եկեսցէն այսօր բազում ստացուածովք: Զամենայն ինչս իւր, և զամենայն ստացուածս իւր՝ զոր արար 'ի միջագետս: Կեցցուք և մի՛ մեռցուք, և մեք և դու, և ստացուածք մեր: Ցերկիրն՝ զոր ես տաց ձեզ 'ի ստացուածս: Ստասցի ստացուածով արծաթոյ. ևն: *Ամենայն ինչք և ստացուածք մեր 'ի ձեռս քո: Ի գերութի վարեցին զորս և զկանայս ընչիւք և ստացուածովք. Եղիշ. Բ. Գ: *Որոյ հաստատութիւն ըստ գերազանցագոյն կալեալ ստացուածի. Գիփ: *Զի թէ մեք այս եմք, որչափ ևս առաւել ընտիր ընտիր ստացուածոյ մերոյ նմա վայել է. Առկ. էէե:

ՍՏԱՑՈՒԱԾ. Κτίσις, κτίσμα. Creatura,

res conditae. ποίημα, factura, factum. Ստեղծուած. հաստատուած. արարածք։ *Արարիչ ջուրց, թագաւոր ամենայն ստացուածոց քոց գու ես։ Քեզ ծառայեսցեն ամենայն ստացուածքս քո։ Օրհնեսցեն զքեզ երկինք, և ամենայն ստացուածք քո։ Լինել մեզ պտուղ ինչ ստացուածոց նորա. Յուդթ. Թ. 17։ Ծն. 17։ Տօբ. Է. 7։ Յկ. Ա. 18։ *Ոչ ստացուած է, և ոչ արարած, այլ յաւէտ ընդ՝ հօր էութեն պտուղ. Կիւրղ. գնձ։

ՍՏԱՑՈՒԱԾ. Ստացումն. ստանալն՝ զոր ինչ չունիցի ոք կանխաւ. ստացական ինչ։ *Մեծատուն... ո՛չ ստացուածով այնպիսի լեալ, այլ՝ բնութ այնպիսի երեւեալ. Սեբեր. Ե։

ՍՏԱՑՈՒԱԾԱՇԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Շատութի ստացուածոց, ճոխութի, մեծութի. *Գողաբերութ, և ստացուածաշատութ, և շահեկանութի. Բուզ. Գ. 3։

ՍՏԱՑՈՒԱԾԱՍԷՐ. ա. Φιλοχρήματος. Avarus. Ընչասէր. ագահ. *Ստացուածասէրքն, և փառասէրքն. Փիլ. Իմաստ։

ՍՏԱՑՈՒԱԾԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունող ստացուածոց՝ կալուածոց՝ ընչից. մեծատուն. *Խրատ տամ ստացուածաւորացն՝ յագարակս իւրեանց եկեղեցիս շինել. Ոսկ. Գծ։

ՍՏԱՑՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ճոխութի. մեծութի. *Ստացուածութեամ՞ն աղագաւ, եթէ անստացուածութեն. Ճ. Ժ։

ՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. (որպ ընտանացուցանել.) Տալ ստանալ. ժառանգեցուցանել. հաստատել. *Ստացուցեալ նմա զիմաստութեն զհանճարս։ Զի 'ի նմա ստացուսցէ զանախտութի։ Երկայն ժամանակօք ստացուցանէ։ Խորհուրդ ստացուցանել (այսինքն խորհրդածգած առնել). Փիլ։ *Զմարդոյս ախրական իշխանութի զուգահաւասար ստացուցանէ 'ի ծովու և 'ի ցամաքի. Պիտ։ *Ընչիւք ստասցեն և ստացուսցեն. Սարկ. քհ։ *Սիրտ սր ստացո ինձ ած. Պիտառ։ *Զինչ է յարութի. նորոգումն անմահ՝ զերջանիկն ստացուցանող զկեանն. Անյ. հց. իմ։

ՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. (որպ ընտանացուցանել.) Κιβδηλεύω. Adultero. Ի սուտ հանել. անսայնացուցանել. խարդախել. *Զանձառելի անօրէնութի փրկչին անզգամաբար սըտացուցանեն։ Զխորհրդոյն զօրութ անհանճաբար սըտացուցանեն. Պորփ։ *Ստացուցին զգործն՝ զոր եդին 'ի վերայ նորա. Ճ. Բ։

ՍՏԱՑՔ, ցից. գ. Κτῆσις. Possessio, adquisitio. Ստացուած. ստանալն. *Ստացական է, որ ընդ ստացիւքն ստորանկեալ է, ներքակառեալ 'ի ստացողէն. որպէս, զաւթեան երիվարն. Թր. քեր։

ՍՏԱՑՕՂ. Տ. ՍՏԱՑԻՉ, ՍՏԱՑՈՂ։

ՍՏԱՓԱՌ. ա. Ուրեք սուտ փառք և կարծիք. ψευδόδοξος. *Բժշկել զվայրապար համբաւս առաջին բաժանմանն, և 'ի ստափառակութեցն խորշել. Մխ. պտր. առ փղ։

ՍՏԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Ψευδοδοξία. Falsa opinio. Սուտ փառք՝ կարծիք՝ վարդապետութի. *Ստափառութի հերձուածողաց։ Ստափառութիւնք, և պաճուճանալ բանից պարտինք. Կիւրղ. գնձ։ Ի աղոտ։

ՍՏԱՔՏԻԿԷ. Տ. ՍՏԱՀԻՆ. *Ծառքն որ ունէին իւրև զպարսիկ ստաքտիկէ. Պտմ. աղէք։

ՍՏԳԻՏԵԼ. Որ ըստ յն. ուղղ, ընտանեն. Καταγινώσκω. այն է ըստ հյ. Ըստգտանել. *Եթէ ինքն կարօտ է, 'ի հարկաւոր պէտսն իւր վարեսցի, ոչինչ ըստգիտեալ (կամ ստգտեալ). Կանոն։

ՍՏԳԻՒՏ. Տ. ԸՍՏԳԻՒՏ. ա. գ. ըստ ամենայն ասման. *Տգեղ և ստգիւտ և ծիծաղելի. Ոսկ. Ե. կոր։ *Ցաղագս կերակրոցն սրց, յոր և տր և ամենայն ծառայք իւր ոչ ըստգիւտ համարեցան մերձենալ 'ի ժամանակի. Սարկ. հանգ։ *Վասն որոյ մարգարէն անկեղոցն ըստգիւտ լինէր (ի մեղադիր) պարսաւանօք. Ան. անփ։

ՍՏԳՏԱՆԵԼ. Տ. ԸՍՏԳՏԱՆԵԼ. *Մի երբեք կարասցեն ստգտանել զքեզ մեղք. Համամ. առկ։ *Յառաջագոյն ըստգիւտ զնա, զի արուալ զպատուիրանն ած յարար. Եփր. առեփոր։ *Զչաստուածութեամբ ածքն ստգտին։ Հրեայն առաւել ևս ստիցէ և ստգտեցէ. Պտմ. աղէք։ Ոսկ. Ա. կոր։ *Առնել պարտ զստգտեալ զիւր զառաջին վարսն։ Յառաջագոյն ստգտեալն. Բրս. հց։ *Զայդ ստգտանես զայդ զպարեգործութիւն։ Եւ զդուխն ստգտանիցէ ոք, եթէ ոչ (է) ցամաքային։ Թերևս արգելօք և զգեստուս իմոց զխոշորութի ըստգտանես։ Մի զոր ստգըտանեմ՝ կրէք։ Զքեզ ինքն ըստգտցես, և զտկարութեդ իւր. Աճառ. Ծնն. Ա. առ. որս. Է. ԾԷ. *Ապաշխարութի է ստգտանելն զինքն, և հրաժարել 'ի վնասակարաց. Ցձր. ԾԸ։ *Կալ պնդակազմ 'ի գործն առաջարկեալ, և մի ինչ երկմտութը ստգտանել զանձինս. (իբր թուլանալ, կամ ստրջանալ.) Ղևոնդ։

Լինի և Ստգտայ, որ, աւ. իբր ներգ. *Երկեաւ յոյժ, և ըստգտաւ զանձն իւր. Ոսկ. Գծ։ *Մեղայ, զի ոչ ստգտայ, յորժամ գտայ ինձ վնասակար. Մաշկ. (առեալ 'ի Նար. ԻԸ։)

ՍՏԳՏԱՆՔ. Տ. ԸՍՏԳՏԱՆՔ, ԸՍՏԳԻՒՏ. գ. *Ի բազմաց կրեալ ըստգտանս։ Զափեցից զանձինս ստգտանք. Յհ. իմ. եղ։ Նար. Ա։

ՍՏԵՂԱԳՈՒՆԴ. գ. Գունդ ստեղամբ յօրինեալ. տես և ՍՏԵՂԷՆ ԳԻՆԴ. *Գունդն այն է, որ դիւրաւ շարժի և գլի. և Ստեղագունդն՝ երեքանկիւնի՝ տղայոց շինեն, որ 'ի վերայ գնան, երբ գեռ չեն հաստատեալ. Լծ. Էւ. (այսինքն շարժական ինչ 'ի վերայ երից անուոց մանուեց։)

ՍՏԵՂԱՆԱՄ, ացայ.} Ἐμφιλοχορέω. Libenter habito, acquiesco.
ՍՏԵՂԵՄ, եցի. չ.}
Կամ է որպէս Զատեղել. զետեղել. զտեղի առնուլ. և կամ հանգչել հանգարտել որպէս թռչուն 'ի վերայ ստեղան. *Անձն յատեալ սատանին արձակեալ՝ յիւր վիճակին ստեղանայ. Նիւս. Բնութ։ *Բարւոք ստեղեաց ինձ երեկոյն 'ի տարաժամու. Վրք. հց. Յ։

ՍՏԵՂԷՆ ԳԻՆԴ կամ ԳՈՒՆԴ. Նոյն ընդ Ստեղագունդ. *Որպէս թէ ոք 'ի կըրթարան մտեալ, և գունդս, և ստեղէն գինդս տեսեալ։ Իսկ ստեղէն գինդն վասն շրջանակութե առ 'ի գիւր քերել. Փիլ. Նխ. Ե։ (Եթէ ընթերցցիս, սըտեղէն, լինի որպէս ռմկ. չինդօ, էռփմ։)

ՍՏԵՂԻ (չարական). Իբրու Բազմատեղի, բազմաձիւղ. գեղգեղեալ որպէս մեղեդի. և կամ ստեղեալ երգ՝ հանգստեամբ և հանդարտ նուագելի. Շար։ Տօնաց։ Տես և ՍՏԵՂՆ կամ ՍՏԵՂ ըստ ձ̃ նշ։

ՍՏԵՂԾԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. Ստեղծուլ բանս ճարտարս և մտացածինս. կցկցել. յօդել. կեղծել. *Մինչ պարծեալ զինչ ստեղծաբանիցէ իմն զայսոսիկ. և ո՛չ երբէք. Ոսկ. Գծ։ *Մարգասէր բանս իմն ստեղծաբանես 'ի լսելիս իմ, և 'ի ներքոյ խորհիս առողջ և ոչինչ. Ճ. Գ։ *Ի հմտութե քերթողութեանց ստեղծաբանեալ ըստ զանազան իրաց առասպելական պատմութեց. Երզն. քեր։

ՍՏԵՂԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բանաստեղծութի. բանահիւսութ. ճարտարաբանութի. և Սոյնօրէն կցկցուած բանի. *Որ գործովք միայն գրաւի, և ոչ ստեղծաբանութբ կաշառի։ Ընդ զօրութեան մեծիս միտսցի 'ի քո ինձ շնորհեալ ստեղծաբանութիս. Նար. Ե. Գ։ *Զճշմարտութե բանս ասէ ընդդէմ կարծեաց ստեղծաբանութեն. Ոսկ. Գծ։ *Սկսաւ վերաձայնել զնոսա ստեղծաբանութբն իւրով մոլորեցուցիչս և հերձուածողս. Վրք. ոսկ։

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾ, ի. ա. Ստեղծօղ. արարիչ. *Զամենայն գիտէր յա, վասն զի ինքն էր ստեղծագործ բնութե մարդկան։ Ինքն էր ստեղծագործ բնութեա. Նանայ։ *Ստեղծագործ ամենայնի գտանել եղև 'ի նոցունց. Ճ. Բ։ *Այ ստեղծագործին ամենեցուն։ Պատկերաւն ստեղծագործիդ. Վրք. հց. ԾԴ։ Նար. ՂԴ։

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Πλαστουργέω. Formo, effingo. Ստեղծել. արարչագործել հաստատել. կազմել. յօրինել. *Զադամ ստեղծագործել։ Ստեղծագործեաց զմարդն. Նանայ։ *Ոչ յածայնոյն բնութե զորբազանն զայն ստեղծագործեաց մարմին, այլ 'ի կուսէ էառ զնա. Պրպմ։ *Հոգւոյն սրբ ստեղծագործեալ զմարդկայինն հոգի. Խոսր։ *Իմաստութբ իւրով ստեղծագործեաց զնոսա. Վրք. հց. Ա։ *Ո՛չ ապաքէն զսատանայ մի 'ի հրեշտակաց ստեղծագործեաց ած. Պիտառ։ *Ո՛չ հրամանաւ, այլ ամենակարօղ և ամենասրբովքն իւրովք ստեղծագործեաց ձեռօք (զմարդն). Ղևոնդ։ *Երկնային զօրացն հաստիչ, մարդկան ազգի ստեղծագործող. Սարգ. Ա. պ. Է։ *Յանգոյից ստեղծագործել։ Վերստին ստեղծագործել յերջանիկն անարատութիւն. Նար. ԽԸ. ՀԴ։ *Ինքն անձամբ իւրով 'ի կուսէն ընկալեալ մարմին՝ ստեղծագործեցաւ մարդ։ Ամենայն մարմնոյն ստեղծագործի. Լամբ. ընթերց։ Մաշտ. 'ի տէրն։

Եւ որպէս Ճարտարել. հնարել. գտանել իմաստութը. *Հրամայէ նմա ստեղծագործել զխնդրելին իւր. Յհ. կթ։

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Արարչագործութիւն. ստեղծումն. և կազմութի. գիւտ. *Այս անունն ստեղծագործութեան և էացուցանելոյ է անուն։ Ի նորոգումն առաջնոյ միաշաբաթին եղծեալ ստեղծագործութեն. Բրս. մրկ։ Սկևռ. յաղ։ *Որ 'ի լուսոյ զէակս ամենայն սկիզբն արարեր ստեղծագործութե. Գնձ։ *Ոչ է շինութի յանդգնելոյն, այլ՝ ստեղծագործութի օտարի. Լմբ. Արտոփ։

ՍՏԵՂԾԱԳՐԵԱԼ. Πλαστογραφόμενος. Confictus. Ըստ մտի գծագրեալ. արուեստակեալ. մտացածին. *Ոչ ճախարակեալ ստեմ բանիւք, այլ և ոչ սուտ զարդու ստեղծագրեալս. Փիլ. Նխ. Ա։

ՍՏԵՂԾԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Πλαστογραφία. Conficta accusatio. Մտացածին և սոյնօր բաղբաղայք կամ ամբաստանութի. *Ո՞ է սուտն հայր, ո՞ ստեղծագրութե գործօնեայ. Բրս. ընչեղ։

ՍՏԵՂԾԱԴԻՐ. ա. Ի ստեղծմանէ անտի կամ 'ի սկզբանէ հետէ եդեալ. ընդաբոյս ինչ. յօրինուած այ. *Անկեղ պահել զստեղծադիր անշուշտ բնութեն քո տր. Ճ. Բ։

Եւ որպէս Հնարիմաց ճարտարօղ. գտանակօղ. *Ծառայս զմեզ ունէր բանսարկուն... կայր չարաչար ախտիցն ստեղծադիր. Պրոկղ. չառ։ (Նոյն իմաստ եղանէ, եթէ ընթերցցիս ստեղծադիր, որպէս արուեստակօղ։)

ՍՏԵՂԾԱԾ. այսինքն Ստեղծեալ. *Ի քէն արարած, յոչնչէ ստեղծած, բանիւ գոյացած. Գնձ։

ՍՏԵՂԾԱԿԱՆ, ի, աց. գ. Κτιστός, κτίσμα. Creatus, creatura. Արարածական. եղական. և կազմեալ 'ի հողոյ. արարած. *Զգայացեալ հոգին թողացուցեր մտանել 'ի ստեղծական մարմինն. Ճ. Գ։ *(Անեղն

ած) որպէս ստեղծականին զինքն օրինակ գնիցէ. Ատ․ֆ․: *Փառք. և 'ի ստեղծականաց էից գովաբանութիւն: Ականն արևու ստեղծականն արուեստին. Նար. խ̄ջ. և յեւ:

ՍՏԵՂԾԱԿԱՆ. Πλαστικός. Figulinus, ad fingendi artem pertinens, sculptilis. πλασματώδης, fictus, fabulatus. ἐπιπλαστός, simulatus. (որպէս գործ բրտի) Ճարտարեալ 'ի մարդկանէ. Ճարտարահնար. ձեռագործ. կցկցեալ. կերպարանեալ. քանդակեալ. յօդեալ. մտացածին. կեղծուպատիր. չինծու. Եւս նոյն. *Ստեղծական արհեստքն (որպէս բրտի) ... ոչ կարօտանան երկաթոյ. Պղատ. օրէն. ժ: *Պատկերաց և դրօշելոց ստեղծական և նկարագրական տարրչութիւն: Ըստ ստեղծական իմն զարմանագործութեան նկարել բանիւ. Փիլ. ծ. բան: *Առակք ստեղծականք, որ նման առասպելոցն կերպարանեն զճշմարտութիւն: Եւ այս առակք առարտեան ստեղծականք 'ի փառս քնոյ ոյ մերոյ. Մխ. առակ: *Քերթողացն միշտ հանդէսք ստեղծականն են առասպելաբանութիւնք: Ցնորս առէ ըստ ստեղծական իմն մտածութիւնս զգալի ինչ իրաց: Մի ոք զմեր բանս ստեղծական կարծիցէ. Պիտ. Մագ. 'ի տէրն: Ոսկ. հմ: *Եւ էին պատերազմունքն հուպ 'ի նոսա 'ի ստեղծական սիրոյն: Ի ստեղծական զգլխումն հայեաց. Սոկր. ա. 4. 14:

ՍՏԵՂԾԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Πλαστικώτατος. Firmissimus. Հաստատուն յոյժ, անդամակազմ հաստուածով. *Անշարժագոյն է երկիր (այսինքն հող) քան զչորս տարս, և մարմնոց ստեղծականագոյն. Պղատ. փիլ:

ՍՏԵՂԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. ի. ἡ Πλαστική. Ars fingendi, sive statuarii, sculptura. Կազմութիւն. քանդակագործութիւն. արհեստ դրօշելոյ. *Ի ձեռն նկարագրականութեան և ստեղծականութեան կերպարանելով տեսիլս (կռոց). Փիլ. ծ. բան:

ՍՏԵՂԾԱԿԵՐՊԻԼ. չ. Կերպարանիլ. ձևանալ. *Ցաղագս 'ի խ աւուր մանկանց ստեղծակերպիլ յորովայնի. Տօնակ:

ՍՏԵՂԾԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συγκτίζομαι. Una creor. συμπλάττομαι, conformor. Համանգամայն ստեղծանիլ. և Տնկակից՝ կերպարանակից լինել. *Այլ ոչ ուրեմն չարն բարեացն ստեղծակից է. Բրս. չար: *Պարտ էր նմա և մարդկայնոցս չափուց ստեղծակից լինել, և անմիջաւ պահել զանծավայելուչ պատուոյն գերունակութիւն. Պորփ:

ՍՏԵՂԾԱՆԵՄ. ստեղծի, ծեալ, ծող. Ն. որ և ՍՏԵՂԾՈՒԼ ամկ. ստեղծել. Κτίζω. Creo, condo. πλάσσω, ττω, formo, fingo. տես և ԱՐՆԵԼ. ποιέω. Նոր ինչ կազմել, հնարել, կերպարանել. ձևացուցանել. որպէս առնել ոյ զամենայն յոչնչէ. արարչագործել. հաստատել. Եւ բազ. *Ստեղծ տէր ած զմարդն հող յերկրէ: Եւ ստեղծ ևս տէր ած զամենայն գազանս վայրի, և զամենայն թռչունս երկնից: Միթէ 'ի զո՞ր ինչ ստեղծեր զամենայն որդիս մարդկան: Զգարուն և զամառն դու ստեղծեր. և այլն: *Ած 'ի բարիս ստեղծ (կմ էստեղծ) զիս. Խոսր: *Այսօր դրէթայ հայրըն վերին, և արարչին մայր ստեղծանէ (զկոյսն մարիամ). Տաղ: *Ստեղծողին մայր. Շար:

ՍՏԵՂԾԱՆԵԼ. Πλάσσω, ἀναπλάσσω, διαπλάσσω, κατασκευάζω, ἐξευρίσκω. Fingo, effingo, perfingo, etc. Հնարել մարդկային ճարտարութեամբ. յօրինել. կազմել. ձուլել. քանդակել. նիւթել. կցկցել. յօդել. կեղծել. չինել. Եւս նոյն, իմաստ էսնէ, փոխաձև. *Ստեղծանէին և դրօշէին զանուանս: Ստեղծին զնա ձուլածոյ՝ երևոյթ սուտ: Ստեղծանէ անօթ: Կուռ մի ստեղծեալ 'ի կաւոյ. ևն: *Ճշմարտապէս, և ոչինչ ստեղծանելով՝ ունի զբարութիւն. Պղատ. օրէն. ա: *Զայս ամենայն ստեղծցուք 'ի միտս, և յեղյեղեսցուք. Ոսկ. մ. ի. 28: *Ձեռօքն ստեղծանէր 'ի մոմոյ նաւս, և մարդիկս մոմեղէնս. Պրպ. աղէտ: *Մարդակերպ ստեղծանին հրեշտակք ('ի պատկերս, 'ի տեսիլս, և 'ի բանս գրոց). Մագ. 'ի տէրն: *Ցարուցեալ յայլոթիցն՝ եստեղծ զնշանագիրս մեր. Խոր. գ. 53:

ՍՏԵՂԾԱՏԵՍԱԿ. ա. Ըստ կերպի ստեղծման. յոչնչէ գոյանալով. *Պատճառ ծնելութեան ստեղծատեսակ՝ հոգւով, առանց մարմնոյ և արեան, յաւէժաբար գոլով. Թէոդոր. խչ:

ՍՏԵՂԾԻՉ. ծչի, չաց. գ. Πλαστής, πλάσας, κτιστής, ποιητής. Plasta, fictor, fingens, formans, factor, creator. Ստեղծող. արարիչ. հաստիչ յոչէից. *Միթէ ասիցէ ստեղծուածն ցստեղծիչն իւր, թէ ոչ դու զիս ստեղծեր. Ոչ ծանեաւ զստեղծիչն իւր. Ես. իթ. 16: իմ. ծէ. 10: *Ստեղծիչն մանկանց գոյացուցանէ իւր մարմին 'ի քէն, և զգենու. Եփր. 'ի ծն. ․․: *Մերոց իրաց վերակացու, եթէ արարիչ և եթէ ստեղծիչ ախորժես կոչել. Անյաղ. աղ.: *Որպէս և ստեղծայ՝ հաստանեմ առ ստեղծիչն. Խոսր: *Զոչ ախորժելիս ստեղծչին կատարէ: Մարդ երկրորդ՝ ստեղծիչ առաջնոյն. Նար. խը. և խլ: *Ոչ ստեղծիչն, և ոչ ստեղծեալն 'ի նմանէ, այլ ինքնակամութիւն ստեղծուածոյն. Ցհ. իմ. էր: *Այլև ոչ զմահն ըստ բնութեան անկեալ ասեմք 'ի մեզ ստեղծչէն. Խոսրովիկ: *Փորձեցաւ նոր ադամս որպէս զհինն, և յաղթեաց փորձողին որպէս զստեղծիչ ադամայ. Շ. ընդ:

ՍՏԵՂԾԻՉ. որպէս Ճարտարող. հնարող. կերպարանող. ձևացուցիչ. քանդակիչ. քերթող. յօդիչ. *Իւրաքանչիւր ոք 'ի նախապետացն 'ի բաժանման լեզուացն եղեն իբր ստեղծիչ լեզուաց. Մագ. քեր: *Արտաքնոց զգաստքն՝ ստեղծիչ՝ բանք անտեսացն 'ի պատրութիւն. Շար: *Զգեղեցկութիւն նկարագրաց գործս, և ստեղծչաց, և այլոց արուեստագիտացն: Ա՛չքս՝ գրչաց կամ ստեղծչաց գործս զբարուոք կազմեալս տեսանէ. Փիլ. նխ. ի. և այլուր:

ՍՏԵՂԾՆՈՒԼ. Որպէս Ստածել. Πλάττω. Firmo, roboro. *Որ զմարմինն փութապէս ստեղծնու, զհոգւոյն շարժութիւն հաստուցանել պարտ է, առ երաժշտականաւ և ամենայն իմաստասիրականաւ վարելով. Պղատ. փիլ:

ՍՏԵՂԾՈՒԱԾ, ոյ. կմ ի, ոց. գ. Κτίσις, κτίσμα. Creatura, structura. Արարած ոյ. հաստատուած. եղական. յօրինուած արարչին. և Ստեղծումն. կազմութիւն եղելոցս. բնութիւն. *Լցաւ երկիր ստեղծուածովք քովք: Հնազանդ լերուք ամենայն մարդկեղէն ստեղծուածոյ վասն տեառն: Զի նա գիտաց զստեղծուածս մեր, և յիշեաց թէ հող եմք: Մի թէ ասիցէ ստեղծուածն ցստեղծիչն իւր. և այլն: *Վերստին ստեղծ զմեզ 'ի լինելութիւն առաջին ստեղծուածի: Եղեւ 'ի ստեղծուածիս մերում զառ. 'ի վաղթարին միութիւն. Նխս. խաղ: *Գիտացեն զստեղծուածս իւրեանց. և յիշեսցեն՝ թէ հող եմք. Երզն. մթ:

Եւ Կազմութիւն կամ դիւտ և հնարք մարդկեղէն. *Հեգնէ զստեղծուածն և զդրօշած և զկերպարանս կռոցն. Ոսկ. ես: *Դիւաց գիւտք խաւարին, և չարագև մտաց ստեղծուածք. Անյաղ. յայսն:

ՍՏԵՂԾՈՒԱԾՈՅ, ծոյք, ծոյց. ա. Πλαττόμενος. Fictus. Ստեղծեալ. յօդեալ. *Ոչինչ ասեն գերագոյն գոլ զնա քան զստեղծուածոյն իւրեանց ածս (յն. անածս), և բազմատեսակս կերպարանս. Դիոն. ածաբ: *Վասն խղխայթեալ և ստեղծուածոյ (կմ ստեղծուածոյց) բանից նոցա բարկութեամբ գրգռեալ. Խոսր:

ՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՏԵՂԾՈՒՄՆ: Նար. էրգ:

ՍՏԵՂԾՈՒՄ, ծի. Տ. ՍՏԵՂԾԱՆԵԼ. մանաւանդ ըստ բ̄ նշ. Πλάσσω, περιπλάσσω. Formo, fingo. *Ցուցանել նմա լոյս, և ըստեղծուլ իմաստութեամբ. Ես. ծգ. 11: *Որգան տեսական զնա ստեղծուն: Իսկ թէ (հրեղինաց) 'ի հրոյ ստեղծուլին. Դիոն. երկ: *Գնացեալ յաղուամն՝ ստեղծու և նոցա գիր. Վրդն. պտմ:

ՍՏԵՂԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Ստեղծանելն. իլն, ըստ ամենայն նշ. *Այն 'ի ծառայի կերպարան ստեղծման եղեր պատճառ. Նար. կուս: *Զստեղծումն մարդոյն առէ՝ յանարգ բնութէ կաւոյ՝ բանական իմաստութեամբ պատուեալ՝ ածային պատկերին վեհագոյն հարստութեամբ. Նար. յովէր: *Արարչին ստեղծումն բանի պուետիկոսաբար. Մագ. քեր: *Ամենայն արուեստից զօրութիւն եղծմամբք և ստեղծմամբք գտեալ լինի. Պիտ:

ՍՏԵՂՆ, ղան կամ ղին, ղունք, ղանց. գ. (ըծ. հյ. ծեղ. և ստեղացեալ. յն. ստէլխոս) Στέλεχος. Stipes, truncus, caulis, ramus, caudex. Բուն և եղէգն տնկոց և բուսոց ուղղորդ 'ի վեր բուսեալ. ծիղ. ծըղօտ. և Ճիւղ. ոստ. շառաւիղ. իրօք կամ նըմանութեամբ. փայլ, ֆիտան, շահ. ֆայէ, բուսճէ փէրէնտ. եքք. ուլա (ատղարթ), ֆօտա (ոստ), բէմարօղ (սիւնք). *Ընկան ոստք նորա, խորտակեցաւ ստեղն նորա: Ի ստեղն նորա հասին ամենայն գազանք վայրի: Եղիցի ստեղն նորա անտառացեալ շուրջ զնովաւ: Ո՞վ է սա՝ որ ելանէ յանապատէ իբրև զստեղն ծըխոյ խնկեալ (կամ իբրև զծուխ ծառացեալ բարձրացեալ): Արասցես աշտանակ. բունն և ստեղունքն և սկահքն և գնդակք և շուշանքն 'ի նմանէ: Ի միում ստեղանն: Վեցեցունց ստեղանցն արձակելոց յաշտանակէ անտի. Ելք. իե. 12. 13: Երեմ. ժէ. 8: Եզեկ. Զ. 6: Ել. իէ. 31=36: լէ. 18=25: *Առեալ արմատ, բերեալ զօղունն, արձակեալ ստեղն, կալեալ ծունր. Ագաթ: *Նման էր ծառոյ, որոյ զոստսն կոտրեալ, և ստեղն միայն կայցէ. Ճ. Ա: *Ուղէշք (եղջերացեղջերուաց) այսր անդր բուսեալք զօրէն ոստոց 'ի ստեղունս: Կողմնահասունս կոչեն զայնս՝ որ 'ի վերայ ստեղինն հասանեն. Փիլ. լիոս. և յին. ը. 11: *Այլ առաջին ըղձեղ աղեղայ՝ հանէ յիմաստըն գերակայ. երրորդութեբըն մերձակայ՝ լինիս երիւք ստեղամբք նորա. Շ. այլուր:

ՍՏԵՂՆ, կամ ՍՏԵՂ, որ և ՍՏԵՂԻ, առին նմանութեամբ երկու ձայնք 'ի շարականի՝ իբր հաստաբեստ և աձուհուձեղ 'ի նուագս ծանր երգոյ. *Երկրորդի (ձայնի) ստեղն. զորս գտեալ հրոյն՝ Ճարտար և կերպակուր իւր առնէ զամենեսեան. իսկ վերջին ստեղն պատրաստէ սերելեաց իւրոց բաժակ փրկութեան և անմահութեան յորդորէ երկնից. Քերթ. էլեղ: *Երկրորդ ձայնի կողմն՝ ողբերգականաւ ասել զառաղմոս յաղուհացն. իսկ որ ստեղ նորուն կոչի, կարգեալ է շաբաթուն մեծի: իսկ կողման ձայն չորրորդի ... իսկ որ վերջին ստեղն կոչի. ևն. Տօնակ:

ՍՏԵՂՆ՝ ըստ քերթողաց է Բառ եռավանկ, յորում առաջինն է երկար. և երկու յետինքն սուղ. *Եռավանդք ութ. ստեղն 'ներկայնէ և 'ներկուց աղօտաց՝ քառամա-

նակ. ո՛րքար, ա՛րքա՛մ. Թր. ԺԷր: *Ստեղն, որ ունի կարճ զմիջին և զվերջին վանկն՝ ստևս ամփոփելոյ բաղաձայնիցն զերկամանակն. որպէս ա՛րքա՛մ, ա՛րեգակն: Սղացուցանելով ասանէ ստեղն շչաւելն: Առնել սուղ, որ է ստեղն. Երզն. ԺԷր:

ՍՏԵՂՆԱՁԻԳ. ա. Որոյ ձգեալ և երկայնեալ է զստեղունս իւր. *Ջնծիւղս ըստեղնաձիգս նոճիաճաճ ճոխն անտառաց. Նար. Խե:

ՍՏԵՂՆԱՇԻՏԱԿ. ա. Որոյ ստեղն է շիտակ. ուղղաբերձ. *Փունջ սօսին սաղարթ՝ ստեղնաշիտակ անկոյն. Նար. փող:

ՍՏԵՂՆԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Չափ ոտից յերաժշտութեան՝ վարելով առաւել զըստեղն, կամ զսուղ վանկս որպէս ՚ի շարադաձայնութիւն. *Ըստ երաժշտական չափոց ըստամբաձայնութեն ստեղնաչափութե. Քերթ. էկէշ:

ՍՏԵՂՆԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Ունակ ստեղանց. բազմոստեան. աճունաճեղ. *Ծնուխ ստեանէ վերացեալ ՚ի խնկոց, և ՚ի ծառս ստեղնաւորս կերպարանեալ. Վրդն. Եըզ:

ՍՏԵՂՆԻՄ, եցայ. չ. Որպէս ստեղն վերընձիւղիլ. բողբոջել. շառաւիղել. *Ստեղնեալ ծառոյ մոշաբերին, այն որ բուսաւ ՚ի մէջ գրախտին. Շար: *Ի գաւազանէն յեսսեայ ստեղնեալ ստեփաննոս, առաջին պըտուղ ծառոյն՝ որ ՚ի գողգոթա. Շ. փող:

ՍՏԵՄ, եցի. չ. ն. Նոյն է, և յն. ֆոէփոմէ. Ψεύδομαι. Mentior. Սուտ խօսել. ժխտել զճշմարիտն կամ զխոստումն. ՚ի գերև հանել զյոյս այլոյ. խաբել. Եալան սէօյլէմէք, ալտաթմագ. *Ստեսցէ ընկերի իւրում: Մի՛ գողանայցէք և մի ստիցէք: Ցորժամ ստիցէք անուան իմոյ ձեռում: Երդուաւ տէր դաւթի ճշմարտութբ, և ոչ ստեաց նմա: Տեղին ստեսցէ: Ստեսցէ բեր ձիթենւոյ: Գինի ստեաց նոցա. ևն: *Մի եթէ ստիցեն զգոհացողութեն արմաւք. Խոխ: *Ոչ ստեցեր, այլ կարի զճշմարիտն ասացեր. Եղիշ. Է: *Անուանցն փոփոխմամբք, և բազմօք այլովք ստեն. Խոր. Ա. 5: *Ոչ կերպարանիցք երբէք խաբելի, ոչ յօդուածովք բանից ստելի. Նար. Ւ: *Վս աշխարհին նինուէացւոց՝ ես ստեցայ, և նոցա ողորմեցայ. Եփր. ԴՂ. (այսինքն իբր ՚ի սուտ հանի զասացեալն իմ:)

ՍՏԵՊՂԻՆ. ղնոյ կամ ղնի. գ. Σίσαρον. Siser. իտ. Sesaro, carota, pastinaca. Արմատ բանջարոյ՝ որպէս բողկ կամ ճակնդեղ. երկայնաձիգ՝ դեղին և կարմիր՝ քաղցրահամ. հավուճ, հէվիճ, գավուր, ապուռ. *Թաղթ և ապգամ և ստեպղին: Հարցաւ ստեպղին ՚ի շողգամէ, եթէ զի՞ այդքան ընդ երկրաւ մտանես. Մխ. առակ. Ճ. ԾՂ: *Ստեպղինն, ճակնդեղն, բողկն և շողգամն զծառուստ տեղերն ախորժեան. Վստ. ՃՅԳ ; և Բժշկր:

ՍՏԵՊՂԻՆ ՎԱՅՐԻ, որ լինի ՚ի պէտս ներկոյ. Δαῦκος. Rubia, herba cretica tingens. իտ. Robbia, deron. ֆուվա, ֆիզիլէն. պօյա օթի. *Ստեպղին (կմ ստեպեղին) վայրի, գառնկոտ. Գաղիան:

ՍՏԵՐԴ. Տ. ՍՏԵՐՋ:

ՍՏԵՐԴՄՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ψευδορκία. Perjurium. որ և ԵՐԴՄՆԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. Սուտ երդնուլն. երդումն սուտ. ստելն երդման. *Բուսանի յերդմնասիրութէ ստերդմնութե և ամբարշտութի. Փիլ. Ճ. բան:

ՍՏԵՐԴՈՒՄՆ, դման, դմունք, մանց. ա. Ἐπίορκος. Perjurus. Սուտ երդուող. երդմնազանց. *Մարդկլուզաց, ստոց, ստերդմանց: Ամենայն գողոյ, և ամենայն ստերդման: Հրէայք ապստամբօղք, և ստերդմունք բնակիչք սորա յաւիտեան. Ա. Տիմ. Ա. 10: Զաք. Է. 3: Ա. Եզր. Ժ. 23: *Ասասցուք առ ստերդումն. Փիլ. Ճ. բան: *Այսմ եւ պարտաւոր, զի ստերդմունք էին. Երզն. Ժթ:

Իսկ գ. որպէս Ստերդմնութիւն. *Պահեա զշրթունս քո յանիծից, ՚ի հպարտութենից, նաև ՚ի ստերդմանց. Եփր. պհ:

ՍՏԵՐԻՒՐ, կմ ԸՍՏԵՐԻՒՐ. ա. Թիւր. եղեալ ըստ երիւր կամ ըստ յերիւր՝ այսինքն արտաքոյ արահետ ճանապարհի կամ կարգի, խոտորեալ. սխալական. *Ուղեգնաց զգուշաւոր ՚ի ստերիւր և ՚ի սայթաքող գարշապարաց ուղղոցն հետոց. Սիս. ՚Ի Ղճ:

ՍՏԵՐԻՒՐԵՄ կմ ԸՍՏԵՐԻՒՐԵՄ, եցի. ն. Πλανάω. Errare facio, seduco. παρασημαίνω, adultero. Թիւրել. խոտորեցուցանել. մոլորեցուցանել. կամակորել. ՚ի գերև հանել. խանգարել. եղծանել. ծոէւ Տուրջըհէւ, խաննէւ. Էկմէք. *Աչաւասիկ ես ստերիւրեցից զնա. Ովս. Բ. 14: *Յաղագս ընդ իմ պաշտօնն խոտորնակ գնալոյն ստերիւրեմ զնա ՚ի խաղաղութէ իւրմէ: Զգործս քո մի՛ ստերիւրեր ՚ի խրատուցս վերակացութէ: Մի՛ ստերիւրեր զճշմարտութիւն. Լմբ. ժղ. և առակ. և ոփն: *Որոց կամեցին ստերիւրել զնա (զճշմարտութիւն). Պարապմ: *Որով կամեցան ստերիւրել զասացեալսն՝ սուտ գեղեցիկն զնա. Իգն: Տես և ԸՍՏԵՐԻՒՐԵԼ:

ՍՏԵՐԻՒՐԻՄ, եցայ. չ. Παροδεύω, παρατρέχω. Praetergredior, transgredior. διατρέχω, praetereo. Թիւրիլ. խոտորիլ. զարտուղիլ. ելանել զանցանել ըստ. *Եւ ոչ ստերիւրեցայց ՚ի ճշմարտութէն. Իմ. Զ. 24: *Թողուլ զուղիղ ճանապարհն, և ստերիւրիլ յայլ. Պարապմ: *Որ յայս ճանապարհէս ստերիւրի: Ես ստերիւրեալ գնամ ՚ի նոցա շաւղացն: Լմբ. առակ. և առ ըմն: *Ստանանայ ստերիւրեալ հոգւով մոլորութբ. Յճխ. Բ: *Մերթ պաշտէն զօրէնսն, և մերթ ստերիւրին. Ոսկ. Մ. Ա. 25:

ՍՏԵՐԻՒՐՈՒՄՆ. րման. գ. Μέθοδος, ևն. Ստերիւրիլն. խոտորումն. և թիւրելն. ՚ի գերև հանելն. *Սաստկագոյն ստերիւրումն քան զսոսա: Աներկտրողութբ, ստերիւրմամբ, և զգայարանացս ախտաւոր շարժիւք. Խոսրովիկ: Սիս. ոչ: *Այս եթէ արուեստ է, և ըստերիւրումն ինչ յեղելոցն զնոսա, և կամ արգելլոյ զօրս ՚ի ճակատագրէն, արդեօք ամենայն մարդկան կարելի է ստերիւրելն, եթէ ոմանց է, և ոմանց ոչ. Նիւս. բն:

ՍՏԵՐՋ, ՚ի կամ ոյ. ա. գրի և ՍՏԵՐԴ. (ըծ. հյ. ստերիւր. և յն. ստէրիֆօս, խստէրօս.) Στερηθής, ὑστερῶν. Կասեալ և պակասեալ ՚ի ծնանելոյ. ամուլ առ ժամանակ մի. յետնեալ սխալեալ ՚ի ծննդենէ. Կըսըր, Խըսըր. *Ծնաւ ոչխարն ստերջ (կամ ստերդ) զկորիւն արիւծուն (կոյսն զքս). Եփր. ՚ի ծն. տփ: *Ի ձմերան ստերջ են ամպք (՚ի ջերմութենէ), վասն որոյ և ոչ ձայն կարեն արձակել. իսկ ՚ի գարնանային ժամանակի յղանան զհարստութիւն. Շիր: Տես և ԱՄՈՒԼ. Sterilis.

ՍՏԵՐՋԱՆԱՄ, ացայ. չ. կմ ՍՏԵՐՋԻՄ, եցայ. Στερέομαι. Privor, orbor. ὑστερέω, deficio, indigeo. ἀτεκνόομαι, liberis orbor. Ստերջ լինել. վերջանալ կամ յետնել ՚ի ծննդոց. անծննդական գտանիլ. և Անզաւակիլ. *Ոչխարք քո և այծիք ոչ ստերջացան (կամ ստերջեցան). Ծն. ԼԱ. 38:

ՍՏԵՒ, ոյ. գ. Θρίξ, τρίχος. Pilus. Մազ մարմնոյ անասնոց՝ որպէս բուրդ կամ որպէս թել. մանուանդ ուղտու. Բէօյ. Կըլ խըրճըլըլ. (՚ի բառէս խըրճըլը, ջիւտիւր, որ է ուղտ.) *Յովհաննէս ունէր հանդերձ ՚ի ստեւոյ ուղտու: Եւ էր յովհաննէս զգեցեալ ստեւ ուղտու. Մտթ. Գ. 4: Մրկ. Ա. 6: *Ստեւով ոչխարի ծածկեալ է գայլն ապականող. Լմբ. յայտ:

ՍՏԵՒԱԳԻՍԱԿ. ա. Որոյ գիսակքն կամ մազքն են ստեւք (որպէս բուրդ փափուկ). *Ասրաբոյս և ստեւագիսակ՝ գեղեցկաբարձ մաքուր պատարագ. Նար. կուս:

ՍՏԵՒԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Τρίχινος. Qui e pilis est, cilicinus. Որոյ նիւթ իցէ ստեմազեայ. խորգեղէն. Տուլիւղէն, Քըլտէղէն. *Հանդերձ ստեւեղէն զգեցեալ էր յովհաննէս, զի չև եւս էր կարեւոր ոչ ոչխարին մերոյ. Եփր. համբ: *Ուստի՞ գտանէր նմա հանդերձ ստեւեղէն: Յովհաննէս չունէր ինչ, բայց ստեւեղէն հանդերձիկս. Ոսկ. Մ. Ա. 10: և Յհն. ծէ:

ՍՏԻԾ. գ. Կարճ ձողն մխեալ ՚ի ստորի ոստայնանկին՝ առ ՚ի շրջել զստորին՝ և պրկել զստայնն գործեալ. *Այր ոմն կտաւագործ ստաց. ստնդր շնոյն իբր զթագ դնեմ ՚ի գլուխ. և զստէծ իբր զսուր վերացուցանեմ. Մխ. առակ. ՃԿԳ:

ՍՏԻՊ, ստիպոյ, ով կամ աւ. գ. Σπουδή. Studium, festinatio, properatio. Ճեպ. ճեպումն. շտապ. շտապումն. փոյթ. տըփըրմագ. (ըծ. ըռ. տըփում, որ է ետանդն.) *Ի ստիպոյ սրտին ողջոյն տուեալ հրաժարէ. Լմբ. պտրգ: *Դառնալ մեծաւ ստիպով. Եղիշ. Է: Ուստի կազմի յանձորդ մակբայդ:

ՍՏԻՊԱՒ. } մ. Σπουδῇ. Studiose, enixe,
ՍՏԻՊՈՎ. } festinanter, propere, diligenter. փութով. ճեպով. սաստկութբ. բռնութբ. թախանձելով և յօժարութբ. Ինքնակամ. խուռն. տըփուրնօք. ահէլէ, գայրէթ իլէ, հուզիւր իլէ. *Ստիպաւ տագնապէին զսպասաւորութիւն. Ա. Ղ. Է. 15: *Վաղվաղակի ստիպով առաքեալ գեսպան: Խնդրէին ստիպով ՚ի նմանէ: Լուան զայնպիսի ստիպով կոչումն. Փարպ: *Ի գուռն կոչէր ստիպով սաստիկ: Ըմնէ զեկեղեցին ստիպով. Յհ. կթ: *Ստիպով աղօթեն. Ոչ ամենեքին այնպէս ստիպով առ իս փութացին. Վրք հց. ԺԳ: Ոսկ. յհ. Ա. 16:

ՍՏԷՊ. ա. Πυκνός. Frequens. ἐκτενής, extensus, adsiduus, sedulus. Յաճախ. անդադար. ուշք. և Անդանդաղ. փոյթ. գայրէթլի. *Վասն ստամոքսի և ստէպ հիւանդութեանց քոց: Եւ աղօթք ստէպ լինէին յեկեղեցւոյն վասն նորա առ Ած. Ա. Տիմ. Ե. 23: Գծ. ԺԲ. 5: *Եւ էր նա ստէպ ՚ի սպասաւորութի իւր. Վրք հց. ԺԲ: *Ստէպ աղօթից պէտս ունի. Սարգ. Բ. պ. Ա:

ՍՏԷՊ. մ. Πυκνά, πυκνότερον. Frequenter, frequentius. φιλοτίμως, studio honoris, sollicite, enixe, certatim. Յաճախակի. և ստիպով. փութով. ճեպով. ջանիւ. այնդափոյթս. *Պահեմ ստէպ: Ստէպ կոչեցեալ զնա՝ խօսէր ընդ նմա: Սպասէին նմա ստէպ հանապազ տեսանել զնա: Եւ պետրոս ստէպ բախէր. Ղկ. Ե. 33: Գծ. ԻԴ. 26: Դան. ԺԳ. 12: Գծ. ԺԲ. 16: *Ինքն փութով ստէպ զհետ երթայր: Ստէպ եկեսցեն զհետ ոչ կարապետիդ. Եղիշ. Բ. Է: *Եւ որում անհնար է յաղթել կանանց՝ շատախօսութեն, և ստէպ ընդքաղով այսր անդր հայեցողութե, զայս ածելոյ ՚ի ստէպ. Փարպ: *Մինչ կոչեցեր զանուն իմ, ստէպ գայր. Վրք հց. Է: *Թէ ոչ պատմեսցես ստէպ, մեծամեծ տանջանս ընկալցիս. Տր ԷԷլըմէդ. Լ: *Եմուտ ինձ մի, որ ելանէր ՚ի լաւան ստէպ ՚ի վեղ. Հ. Տ. Գ:

ՍՏԷՊ ԿԱԼ. Προσκαρτερέω, σχολάζω. Persevero, vaco. Աներկհատ պարապել. դեգերիլ. հանապազորդել. յարատեւել. յաւերժանալ. ուշ ունել. *Աղօթից ստէպ կացէք. Հռ. ԺԲ. 12: Կող. Դ. 2: *Պահոց և աղօթից ստէպ կաց. Ածող. ԺԲ: *Յանկ ստէպ կացցուք լաւանալոյ զաղան աշխարհութբ, արտասուօք, աղօթիւք. ողորմածութբ. Ոսկ. ԵԲ: *Ոչ պատշաճ զպատուէրս ծերոց նոցա՝

ստէպ կալ լուանալոյ ձեռաց. Իգն: *Կացէր ստէպ 'ի քոյին անզգամութեան. Ճ. Ա:

ՍՏԷՊ ՍՏԷՊ. մ. փոյթ ընդ փոյթ. ձեպ 'ի ձեպոյ. շտապաւ. անդադար. անընդհատ. շարունակ, շուտ շուտ. սըք սըք, ճէղ ճէղ. *Ստէպ ստէպ տագնապել: Վարէին ածէին ստէպ ստէպ տագնապաւ. Բ. Թ. Ե. 6: Զ. 7: *Թէպէտև ստէպ ստէպ հողմք յուզեսցին. Խոր: *Այսպիսաւ ստէպ ստէպ ընթանայր. Եղիշ. Գ: *Այս տասն ստէպ ստէպ աւար առեալ աւերէին. Ագաթ: Խոր. Բ. 64:

ՍՏԷՔԵՐՈՎՆ. Տ. ՍՏԻՔԻՐՈՆ:

ՍՏԻԳՆ, կամ ՍՏՈՒԳՆ, ստրգան կամ ըստրգան. ամբ. գ. (լծ. ընդ Ծծումն, ծծոց.) Λαιμός. Guttur, gula. Որկոր. կոկորդ. ներքսակոյմն բերանոյ՝ ընդ որ անցանէ կերակուր. պօղազ. *Ընդունի և զկերակրոցն մուտս ստրգամբ, և կոկորդաւն. Նիւս. Երգ.

ՍՏԻՆ, ստեան, 'ի ստենէ.} գ. Μαστός.
ՍՏԻՆՔ, ստեանց, եամբք.} Uber, mamma, mamilla. մէմէ. ըմճէ. (Արմատն է Ծիծ, կաթն. թ. ըէօզ. լծ. և ծուծ. ծիծ. որ և տիտ.) կաթնաբեր մասունք մարդ 'ի դիեցուցանել զծնունդս. ծիծ. ճէմէ, պէօզիւն, ծօնծօս. *Վասն օրհնութեանց ստեանց և արգանդի: Ցոյս իմ 'ի ստեանց մօր իմոյ: Ընդէր դիեցի ես զստինս մօր իմոյ: Յափշտակեցին զորբն 'ի ստենէ: Անջատեալցն 'ի կաթանէ, հատուցեալոցն 'ի ստենէ. և այլն: *Ջծերս, և զողայս ստնդիայս ստեան. Աճառ. Խորէ: *Նուազ ստեամբն կերակրես իբրև զստնդիայ. Եփր. 'ի ծն. ...: *Ունէր դուստր մի 'ի ստեան: Յորժամ ծնցիս որդի, զձախս ստինն մի տացես մանկանն. Հ. յ. Բ. և Ժզ:

Լայնաբար և նմանութ. ասի. *Գոտևորեալ առ ստեամբք". այսինքն առ լանջօք. Յայտ. Ա. 13: *Միթէ պակասեսցեն ստինք 'ի վիմէ". այսինքն աղբերակունք. Երեմ. Ժը. 14: *Վէմ անծին և ապառաժ՝ ստեամբք վտակաց ջուրց արբուցանէ զծարաւիս. Սարկ. առ: *Մի կորուսանէր զբուժեալս արեամբ քո, և զսուծեալս ստեամբ քո գթած: Ստինս զշտեմարանս արտին և մտացն կոչէ. Նար. ծէ. և Երգ: *Եւ զինչ իցեն առատ ստինքն, եթէ ոչ կտակարանքն այս. Ագաթ:

Անսովոր են գրչութիւնքս. *Առեալ զփոքրիկ մանկիկն իւր՝ որէր յստեան (իբր յըստեան). Մովս: *Աղեք իմ, և սրտինք (իբր ըստինք) իմ զքեզ օրհնեն. Եփր. ծն:

ՍՏԻՊԱԲԱՐ.} Տ. ՍՏԷՊ. մ. *Ստիպաբար կոչէ զնա մխիթարիչ:
ՍՏԻՊԱԳՈՅՆ.}
ՍՏԻՊԱՊԷՍ.} Ստիպաբար գուշէին, 'ի խոյս հան: Ստիպագոյն ասաց, թէ քո էին, և ինձ ետուր զնոսա: Ստիպագոյնս և անհանգիստ ձեպեցուցանէր. Ոսկ. յհ. Բ: Փարպ: *Ստիպապէս զնոյնս յեղյեղէ. Ոսկ. յհ. Բ. 33:

ՍՏԻՊԱԻ. մ. Տ. ՍՏԷՊ:

ՍՏԻՊԵՄ, եցի. ն. Σπεύδω, κατασπεύδω. Urgeo, accelero. ἀναγκάζω, cogo. παραβιάζομαι, vim facio. ἐφίσταμαι, insto. παραινέω, admoneo. Ճեպեցուցանել. փութացուցանել. տագնապել. բռնադատել. հարկեցուցանել. եր. տագնապիլ. հարկաւորիլ. հարկիլ. բերիլ 'ի փոյթ. *Եթէ մի օր ստիպեմ զդոսա, մեռանին ամենայն խաշինքդ: Բանն արքայի ստիպեաց զնա: Ստիպեաց զնա, և ոչ կամեցաւ երթալ: Ստիպեաց զաշակերտսն. և այլն: *Ստիպէր ուրանալ զՔրիստոս ած: Տագնապէին ստիպէին արքունի հրամանաւ. Եղիշ. Բ: *Սէր սիրողին ստիպէ տալ առաւել քան զոր խնդրեմք և իմանամք. Խոսր: *Արա զոր ստիպես 'ի խորհուրդս քո: Ստիպիս 'ի սիրոյ, և ոչ բամբասիս: Ստիպիմ 'ի սիրոյ սրտիս բաղձանաց: Ցիմացս ստիպիմ գթութեանց. Առաք. Բ. 4:

Նար. ծզ: Լմբ. սղմ: Ոսկ. յոհաննու: *Ստիպեցի՛ր յամենայն զօրութենէ քումմէ, և ձըգնեա՛յ, որպէս զի ամենայն գործ ներքին մարդոյն տծային եղիցի. Վրք հց. ծբ: *Զոր ինչ ստիպիցի 'ի խորհուրդ քո՝ արա՛ վաղվաղակի. Ղևոնդ:

ՍՏԻՊԵՄ, եցի. չ. Ցն. ոճով, ով փութալ, աճապարել. աչապուլ. *Ծեր մին 'ի սկիտէ գտաւ զաւազակս՝ զի կողոպտէին ըզտուն նորա. և ասէ ցնոսա. ստիպեցէք փութով և գնացէք, զի մի՛ գայցեն եղբարք և խափանեսցեն զձեզ. Վրք հց. ծէ. յ. (այսինքն փութով գնացէք:)

ՍՏԻՊԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. նոյն ընդ վ. *Ստիպեցուցանէ զմեզ տէրն մաքրկոնէից վտհան (բերել յայս գրութիւն). Փարպ:

ՍՏԻՊՈՒՄՆ, պման. գ. Ստիպելն, իլն. *Չէ՛ խաղաղութիւն (կմ թէ), այլ կոչստեան ոգւոց է ստիպումն կոչմանս այսորիկ. Փարպ:

ՍՏԻՐԱԿ, և } գ. ա. յն. ստիրաքս.
ՍՏԻՐԱԿԵԱՑ.} Στύραξ. որ ըստ հյ. Ճեր. Անուն ծառոյ, և փայտ նորա, և խէժ՝ որ է աստաչխն. գարա ղունլուք. *Լինի 'ի պամփիլիա և խունկ ստիւրակ 'ի թփոյ միոյ: Լինի յաշխարհիս (իսաւրիոյ) խունկ ստիւրակ. Խոր. Ա: *Եհար ստիւրակեայ գաւազանաւն, զոր ունէր 'ի ձեռին իւրում. Ճ. Գ:

ՍՏԻՔ. մանաւանդ ՍՏԻՔՍ կմ ՍՏԻԽՔՍ. եզ. և յոգ. գ. Բառ յն. ստիխոս, ստիխոն, ստիղմ. Στοιχίον, εια, στοῖχος, στίχος. Elementum, ta, ordo, versus, series. στιγμή, punctum, momentum. στίγμα, stigma, nota, signum, macula. Տարր, և տառ. նըշանախեց. կէտ. և կիտուած. նիշ. սպի. բիծ. և Բաժին. կարգ. շար. տող ոտանաւորաց. *Ըստ տարերց աշխարհիս. ստիքս աշխարհիս զարեգակն և զլուսին կոչէ, կամ զայլ ինչ մեծ արարած. իսկ ոմանք ստիքս զչորս տարերս ասացին. Ոսկ. եղա: *Բիւր ստիքս ծախեսցի փիլիսոփոսն երկայնբանութ.: Ստիւքսն 'ի միջի դնեն: Եւ մեք ոչ զկատարեալ ստիւքսն առ ոչինչ անդ դիցուք ըստ խորամանկ հերետիկոսացն. Ոսկ. մ. Ա. 1: Բ. 1: և յհ. Ա. 4: *Դաւթի բանիցն համաձայնի աղօթական առնելով զստիքս տանցն. Լմբ. խմոս: *Ի մասունս բաժանելով, և 'ի ստիքս կտրտելով քան զկիտուածս մանրութեան հատոյ մանանխոյ: Շափիւղայ է ծիրանեգոյն, և ոսկի ստիքս խիտ ունի. Տօնակ: *Յոբելեանն (իմա՛ յոբելինկ) է կէս գրոյ՝ առ 'ի չեղ՝ ունելով 'ի ներքոյ ստիքս: Շափիւղայ ծիրանեգոյն, և գիպակ 'ի սևոյ, գեղին ստիք ունելով. Վրդն. ող. և ծն:

ՍՏԻՔԷՐՈՆ. ի. աց. գ. գրի և ՍՏԻՔԻՐՈՆ, ՍՏԻԽՔԻՐՈՆ, ՍՏԷՔԵՐՈՎՆ. Բառ յն. ստիխերոն. ռն. Στιχηρός, ρά, ρόν. Per versus scriptus, liber carminum. Բան տաղաչափեալ, և ստեղծեալ տող առ տող. գիրք ոտանաւորաց. *Ի Սբ գրոց, և 'ի ստիքէրոնաց, և 'ի մարգարէականաց: Իսկ ստէքերոնին գիրք՝ հինգ. յոբ, և սաղմոսարան, և զգօնութիւն, և եկլեսիաստես, և օրհնութիւնք օրհնութեանց: Սողոմոնի լինել գրող, զի ստիւքիրոն է, որպէս Նոր բանքն: Ստիքիրոն ընթերցուածքն. Կամրջ: Կոչ. Դ: Նիւ. յովբ: Տօնակ: *Շարագրէ և ստիւքիրոն երկուք. Սոկր. Դ. 23:

ՍՏԻՔՍԵՄ, եցի. ն. յն. ստիխիզօ. Στιχίζω. Ordine dispono, carmina scribo. Ի ստիքս վերածել, տնատել, շարադասել. և Ոտանաւոր կազմել. տաղաչափել. *Մովսէս գրեաց որպէս պատմութիւն, և սողովմոն ստիքսեաց: Ոմանք զՍբ գիրս ստիքսեցին. Վանակ. յոբ: Վրդն. ող:

ՍՏԿԵՄ. եցի. ն. (որպէս թէ Սուտակատար լինել, կմ Սկնդել.) Κολακεύω. Adulor. Մարդկելուզել. շողոքորթել. քծնիլ. չնթել. *Զծառայի բարոյս յանձին կալեալ՝ ստկէ, որոց չէցէ պարտ ստկել: Մարդոց շաբաց նուաճեալ ստկիցէ, և զառաքինիս և զպիտանիս թշնամանէ. Ոսկ. Եբր. ծէ:

ՍՏՆԱՀԱՏՈՅՑ. ա. Այն ինչ հատուցեալ 'ի ստենէ. մանուկ մատաղ. *Խաղացէ ստնդիաց 'ի վերայ բունոյ իժից, և 'ի տեսիլն քարբից ստնահատոյց զձեռն իւր հատուսցէ. Ոսկ. Եա:

ՍՏՆԱՆԵՄ. եցի. չ. (լծ. յն. սթէնօ. և փէրսդ.) Σθένω, δύναμαι. Valeo, possum, praevaleo. καταπλήσσω, exterreo. Զօրել. կարել առնել ինչ. բաւել. ուժել. կարող լինել զդէմ ունել կամ մեկսել. ահ արկանել. զօրանալ. յաղթել. ... *Այր դու, նոցա ինչ մեք ոչ կարեմք ստնանել: Մարտիցեն ընդ քեզ, և քեզ ինչ ոչ կարիցեն ստնանել. Տ. Գ. Ծ. 9: Երեմ. Ա. 19: Ծէ. 20: *Այն՝ որ ոչ կամէր հայել ընդ օձն ընդ այն, ոչ՛ արդեօք ստնանէր հարուածովքն նորա. Եփր. համառ: *Եթէ իջեալ կայցես ընդ մանկունսն, ոչինչ այնուհետև ստնանիցէ քեզ հուրն: Բամբասանքն ոչինչ կարիցեն ստնանել ձեզ: Թէպէտև իրքն կարծիցին՝ թէ արդարոյն ինչ ստնանիցեն, այլ մեկսան սնդէն 'ի չարչարելիսն դառնայ. Ոսկ. մ. Ա. 4. 15. և Եօ: *Վիմին ինչ ոչ ստնանել կարացեալ՝ ինքն առ վիմին խորտակեցաւ: Որ զվէմն հարկանէ, ինքն մեկսի. և վիմին ոչինչ ստնանէ. Ագաթ: Սարգ. ա. պ. Է: *Մարտ ընդ ամրացին եդեալ՝ ոչինչ կարէին ստնանել նմա: Ոչինչ կարացեալ ստնանել անմարանչելի ամրոցացն, և քաջութեան արանցն որ 'ի նմա. Յհ. կթ: Արծր. Գ. 9: *Ի յաղթկանց հարեալ նոցա ինձ ինչ ոչ ստնանեաց. Ոսկիփոր:

ՍՏՆԳԱԼ. չ. (որպէս Ծնկիլ. և ծնգուն կամ ճգնութիւն.) Σπασμός, σπάσμα, ὀρθόπνοια. Զգձգումն ջլաց. թմրել ոգւոց 'ի հոգեվարս. ճիգն վերջին. ...: *Ստէպ ստէպ ստնգալոյ անտի նեղեալ լինէր. Եւս. պտմ. Ա. 8. որ և ասի անդ՝ *Ճգնութեան նեղութ. թմրել ոգւոց": Տես և ՈՐԹՈՓՆԻԱ:

ՍՏՆԴԵԱՑ, ՍՏՆԴԵԱՑ, ՍՏՆԴԻ՛, } ստնդիոյ կմ դւոյ. կմ դիեցի. գեայք կամ իայք կամ իեայք կմ
ՍՏՆԴԻԱՑ, ՍՏՆԴԻԵԱՑ, ՍՏՆԴԻԱՑ, } իացք. գեայց կամ իայց կամ եաց, եցաց, ացաց, ացեաց. գ.
ՍՏՆԴԻԱՑԵԱԼ, ՍՏՆԴԻԱՑԻ, ՍՏՆԴԻԱՑԻԿ. } Θηλάζων (լծ. դիեցող.) Lactens. ὑποτίτθιον. ὑπομάζιος. Infans lactens, seu sub ubere. Մանուկ տղայ՝ որ դիէ զստինս. դիեցիկ. կաթնկեր. ծիծ ...: *Որպէս առնուցու դայեակ զստնդիաց: Զստնդիացն (կամ զստնդիայն) հանդերձ հատանելով ծերովք: Ի տղայոց մինչև ցստընդիացն: Ի բերանոյ մանկանց տղայոց ստընդիեցաց: Զմանկունս ստնդիայս (կամ ստինդիացս): Ի սատակել տղայոց ստնդիեցաց (կմ ըստնդիացոց): Զողայս ստնդիայս, կմ ստնդիացս. և այլն: *Յերիտասարդաց մինչև յստնդիայսն: Բայց 'ի տղայոցն ստնդիացեաց. Խոր. Բ. 70: Գ. 27: *Զիարդ որ կերակրէ զամենայն՝ ստնդի է (կամ ստին դիէ): Սրոյ ճարակ առնել զամենեսեան մինչև 'ի ստնդի: Մատուցին զկաթն իբրև ստնդիոյ. Պրոկղ. ...: Ոսկ: Եփր. ծն: *Կերակրիս իբրև զստնդիայ: Եւա զստնդիայն ... ստընդիայն եցոյց մատամբն իւրով զհայր իւր: Դեռ ստնդիայ է: Ի ստնդիայ հասակի: Ի ստնդիաց ժամանակին. Եփր. 'ի ծն. ...: Վրք

հց. ԺԷ: Լմբ. վերափոխ. Բրս. մրկ: Վեցօր. ա: *Ստնդեաց որդւոյն. Ցհ. կԲ: *Հարժեաց զլեզուս նոցա ստնդիացելոցն ... 'ի բերանոյ մանկանց տղայոց ստնդիացոց (կամ ստնդիացելոց) կատարեցեր օրհնութիւն. Ճ. Թ: Ւ Մեկն. Վհ: *Ստնդիեայք, ստնդիեցայ, տղայքն են. Ածխոր. Գրկ: *Որպ տղայ ընդ-ստնդիացին, որ զմօրն յինքըն ձգէ զկաթին: Տեսին տղայք և ստնդիացիք: Ընդ ստնդիացիս յիմար լիցուք 'ի գործոց չարեաց. Ցա. օրՏէ: Ճ. Գ: *Տրոհեին զստնդիացիկն 'ի ստենէ մօրն. Ցհ. կԲ: *Մատուցին զզատն իբրև քաղցնայի, և զկաթն իբրև ստնտիեցելոյ (կմ ստնդիեցի). Եփր. 'ի Ծն. փող:

ՍՏՆԴԻԵՄ, եցի. Ն. Τιθηνεῖσθαι. Ստնդի կամ կաթնասուն լինել. դիել զստինս. *Ստնդիել և 'ի գիրկս անանել. Գծ. տղէփ:

ՍՏՆՏՈՒ, ի, աց. ա. Θηλάζουσα. Lactans. Ստինս տուօղ տղայոյ՝ դայեակ, և մայր. կաթնատու. դիեցուցիչ. տես Մթ. ԻԴ. 19: Մրկ. ԺԳ. 17: Ղկ. ԻԳ. 23: *Խաբեալ 'ի ստնտուէդ՝ մնուցանես զորդի մարդ: Գիտակ որդի ստնտուի արտաշերի: Սոփի մասնէ ստնտու (կմ ստնդու) մանկանն. Խոր. Բ. 35. 43. 77: *Իբր ստնտուի և դայեկի. Փիլ. Լիւս:

ՍՏՈՂՈԳԻ, իք. Գ. որ և ՍՏՈՂՈԳԻԱԿԱՆ ՍԱՂՄՈՍ. } Ըստ յն. [illegible]. Στιχολογία. Recitatio versuum. Տուն առ տուն՝ փոխաձայն սաղմոսերգութիւն, ողբաձայն, եւ և ուրախական. կցուրդք. և առաւօտու երգք. *Ստողոգիք աղուհացից. Ողորմեա ինձ ... Ես ասացի. Տէր: Որք և ստողոգի կոչին ողբաձայն սաղմոսքն ԻԴ. ՅԷ. ՃԶԳ: *Իսկ կողմ նորին (դկ), ուրախալից ձայն. սովաւ չարադատեցան ստողոգիական սաղմոսք 'ի մի պատկերին. Քեր. ՀԿԵՂ:

ՍՏՈՄ. Գ. Բառ յն. ստօմա. Στόμα. Os, (oris). Բերան. և սայր սուսերի. *Որպէս զեր կաթի ստոմ, կամ որ 'ի պողովատիկ զտիցի և մխեսցի, եւ կարծրագոյն և հաստ լինիցի. Սեբեր. Գ:

ՍՏՈՄԱՆ, ի, աց. և նի, նիք, նեաց. Գ. Բառ յն. ստամնոս. Στάμνος, ξεστής. Urna, urceus, sextarius, amphora fictilis. Խեցեղէն անօթ խոնաւ իրաց, որպէս սափոր, կուժ, դորակ, քսեստ, բղուղ. Բեսփի, պարփակ, փանաքա, փօղա, Ձեռրէ. *Ստամնան մի մեղու: Մկրտութիւնս բաժակաց և ստամանաց. Գ. ԲԿ. ԺԳ. 3: Մրկ. Է. 4: *Տեսանիցէ ոք ստաման ոսկի, որ ունիցի յինքեան (յեռեալ) ականս պատուականս. Սեբեր. ԺԳ: *Ոչ ծանրանան տակառք (կամ պակասք) 'ի ստամանաց. Լաստ. ԺԸ: *Միոյ ստամանի ջրոյ: Լնուլ զստաման իմ ջրով: Ոչ գոյր նոցա ջուր, բայց միայն մի ստամանաւ. Վրք հց. Է. Զ. Է: *Զբաժակսն և զստամանսն մկրտել. Լմբ. ԺԳ:

ՍՏՈՅԱԿԱՆ. Գ. յորմէ Ստոյիկեան, եանք. Բառ յն. ստօա. Στοά. Porticus. այսինքն սրահ. ուստի ստօյիքօս, Στωϊκός. Stoicus. Սրահեան անուանեալ դաս փիլիսոփայից, և վարդապետութիւն նոցա. *Ըստ այնոցիկ որք 'ի ստոյայ (լա. 'ի սրահից) իմաստասիրականքն են. Փիլ. Եղ. Բ. 120: *Ոչ 'ի պղատոնէ կամ յայնպիսեացն, այլ 'ի ստոյիկեան իմաստնոցն. Լմբ. ԽԺ: *Ոմանք յեպիկուրեանցն և 'ի ստոյիկեանց (կամ 'ի ստուիկեանց, կամ 'ի ստուկեանց) փիլիսոփայից. Գծ. ԺԷ. 18:

ՍՏՈՅԳ, ստուգի, գաց. ա. Հաստատուն ստոյ. (որպէս թէ՝ յար և նման ըստ ոգելոյն. լծ. և յստակ, և չիտակ. կամ ըստ եբր. սրար. սաֆէգ, որ է արդար.) որպէս յն. Ἀληθής, ἀληθινός. Verus, certus. ἀσφαλής, securus. σαφής, manifestus. εὐσεβής, pius. Ճշմարիտ. հաւաստի. անշուշտ, անսուտ. աներկբայ. ճիշդ. անվրէպ. հաւաստիմ. հարազատ. անխարդախ. արդար. բարեպաշտ. մանաւանդ՝ ճշմարիտ և արդարադատ ած. սահիհ, հավ, հավ Բաալա. *Ես աՏա ստոյգ և հաւաստեաւ իցէ բանն: Կշիռ ստոյգ և արդար եղիցի քեզ: Զստոյգն խօսեցայ. Օր. ԺԳ. 13: ԻԵ. 15: Գղ. Գ. 16: *Ոչ կարաց գիտել զստոյգն վասն ամբոխին. Գծ. ԻԱ. 34: *Կատանդիանոս եղև թագաւոր որդի թագաւորի, և ստոյգ որդի ստուգի. Եւս. պտմ. Բ. 9: *Ստոյգ հաւատ (իբր յայտնի ապացոյց). Փիլ. բագն: *Ըստ ստոյգ մատենագրաց: Բերցէ զստոյգն փութապէս: Զօրինակս ստոյգ գրոց. Եւս. քր. Ա: Խոր. Ա. 8: Գ. 61: *Կարծեցեալ ստոյգ զսուտ պատճառս նոցա. Փարպ: *Այս է ստոյգ արդարութիւն, զոր ամենեքեան ակն ունէին: Ինձ սոքա 'ի ստոյգ տեսութենէ ոչ են. Իգն: *Ստոյգ զատաւորք. Եղիշ. Բ: *Զի կոչես զիս բարերար. ես ստոյգ եմ. այլ առ կինն մեղաւոր՝ ստոյգն բարերար եղև. Եփր. համաբ. սոէպ: *Վասն ստուգաց և արդարոց մինչև ցմոռս: Զաղինչս զստուգօք, և հակառակս. Մծբ. ԺԳ. ԺԱ: *Խորհուրդ գործոյ հարցն նոցա՝ ստուգաց և արդարոց: Բացեր զլեզուն ոչ զուղղոց. զստուգաց. զարդարոց. Եփր. Բառաց. Ւ ԲԳ:

ՍՏՈՅԳ. մ. Ἀληθῶς, ἐπ' ἀληθείας, ἀκριβῶς, ὄντως, σαφῶς. Vere, certe, և այլն. Ստուգապէս. ստուգիւ. ստուգութեամբ. ճշմարտիւ. արդարև. Բանգիգ, աշիհ, կերչէֆ. *Արդարև ստոյգ 'ի փոր քո եմուտ: Ստոյգ և սա ընդ նմա էր: Դուք ինքնին իսկ ստոյգ գիտէք: Զայրիս պատուեա, որ ստոյգ այրիքն իցեն. Երեմ. ԺԱ. 13: Ղկ. ԻԲ. 59: Ա. Թես. Է. 2: Ա. տիմ. Է. 3: *Այնպէս ասէ ստոյգ գիտեմ զնա, որպէս և նա զիս. Ոսկ. յհ. Բ. 14: *Ամբ թագաւորութեան նորա ըստոյգ չաւանդեցին: Ի ստոյգ մանր քննելոյ գգիրս: Որպէս՝ ստոյգ 'ի հնոցն պատմուիս կայ. Եւս. քր. Ա: *Յորժամ ստոյգ սիրեսցէ, չհրաժարէ 'ի խրատելոյ. Սեբեր. Է: *Ըստոյգ աշխարհեսցեն. Ցծն. Գ: *Մեռեալ ըստոյգ՝ և կենդանին. Մագ. ոփ. մնոսէ:

ՍՏՈՐ, 'ի ստոր, 'ի ստորէ, յստորս. 'ի ստորից. Գ. ա. մ. նխ. (իբր ըստ որմէ. այսինքն յետ որոյ ըստ կարգի. 'ի ներքոյ. 'ի վայր. լծ. յն. κατὰ, կատա, ըստ. և κάτω, կատօ, 'ի ստոր.) Ներքին, և ներքին վայր. վայրագոյն. 'ի վայր. 'ի ներքոյ. ընդ իւիք. առընթեր. ենթ. և հուպ. որպէս յն. ըն. Ὑπὸ. Sub, post, juxta. Հօր, Հօրը, փօլը. ալտա, ալտը, ալտտա, ալթընտա. *Ի ստոր ընակութէս վերաթեւեալք: Ի ստորիցս ասեմ, անկարօտիցն (վերնոց) հանգուցանաւոր. Նանայ: Նար. Մծբ: *Ընդարձակեցեր զգնացս իմ 'ի ստորէ (կամ 'ի ստորուէ) իմմէ. Սղ. ԺԷ. 37: *Մինչ անկեալ կան 'ի ստոր, ուր ոչ երբէք յարիցեն: Գուք անյայտ 'ի ստոր: Մինչ երկնաթռիչ 'ի ստոր իջեալ. Վրք հց. Բ: Ճ. Ժ: ԲԷՆԻԿ: *Յստորս վազեալ: Երկնի յերստորս կործանիլ. Մագ. ԺԲ. ԺԷ: *Մակքայ է մասն բանի անխափան, ստոր բայի դասեալ, կամ մակ ասացեալ բայի. Թր. քեր:

ՍՏՈՐ. Ի բարդութեան՝ է ոճ հելլենական, բաղում մասամբ օտար 'ի հայկաբանութենէ՝ որպէս տեսցես 'ի կարգիս:

ՍՏՈՐԱԲԱԺԱՆԵՄ. եցի. Ն. Ὑπομερίζω. Subdivido. Զբաժանեալն վերստին բաժանել. *Ոչ ընթագատութեամբ բաղդատեն, և ոչ ստորաբաժանեն: Պարաւորաբար ստորաբաժանելով. Մագ. ԺԸ. ԿԷ: *Կենդանին բաժանի յանբան և 'ի բանաւոր. ստորաբաժանեցուք դարձեալ զբանականն յանմարմին, յարարեալ և 'ի մարմնաւոր. Սարկ. ղփկ:

ՍՏՈՐԱԲԱԺԱՆՈՒՄՆ, նման. Գ. Ὑπομερισμός. Subdivisio. Կրկին և վերստին բաժանումն. *Անտեղեակ գոլ բաժանման և մակաբաժանման, մանաւանդ եթէ ստորաբաժանման: Որոշել ստորաբաժանմամբ. Մագ. ԽԸ. ԼԳ:

ՍՏՈՐԱԲԵՐ. Տ. ՎՍՏՐԱԲԵՐ. *Զստորաբերս այս ստուարութեան պարառուցս լքեալ. Նար. ՅԷ:

ՍՏՈՐԱԲԵՐԻՄ. Տ. ՎՍՏՐԱԲԵՐԻԼ. *Յանիւ տարածեալ. և է նա միշտ շրջաբերելով և ստորաբերելով. Նոննոս: *Կարկուտ 'ի ըստորաբերելն վասն թանձրութեան 'ի բաց պատառեալ ընկանի. Արիստ. Ճ: *Տերևք յաղագս փառութեան տկարացեալք անկանին՝ ըստորաբերեալք 'ի վերնագունիցն բարձրութեց. Աս. Է:

ՍՏՈՐԱԲՆԱԿ. ա. Վայրաբնակ. ստորնային. ստորին. *Կարօտեալ քան զընաւկենդանիս ստորաբնակս կենցաղուցս. Պիտ: *Փառաբանիչս ընդ վերնական զուարթնոցն զստորաբնակ հողանիւթն հաստատեցեր. Մաշտ:

ՍՏՈՐԱԳԱՒԱՌ. ա. Բնակիչ ստորին գաւառի, այսինքն երկրի. և Երկրաքարշ. *Զսոսա կշտամբէ բնակիչս երկրի. և ստորագաւառ է այս՝ ախորժօղս գոլ զաստիս նախապատուելով. Ոսկ. Գծ:

ՍՏՈՐԱԳԻՐ, գրոյ կամ գրի. Գ. Ὑπογραφή, ὑπόγραμμα. Subscriptio, inscriptio. Գիր դրոշմեալ 'ի ներքոյ, արձանագիր. մակագրութիւն. *Հինեալ զբաղանիսն 'ի տեղւոջ սեանն, որ ունէր ստորագիր խորհրդական անուն՝ արեգակն. Խոր. Բ. 85:

ՍՏՈՐԱԳԼՈՒԽ. Տ. ԳԼԽԻՎԱՅՐ. *Ստորագլուխ անարգանօք վտանգեցաւ ողջախոհ պարկեշտ և տր որովայն նորա. Վրդն. ըս: *Ստորագլուխ եղեւ ջրաչարչար պարպատմամբ: Ստորագլուխ կախմամբ փառանահոտ չնչմանն արիաբար տարաւ. Ճառ:

ՍՏՈՐԱԳՈՅՆ. ա. Κατώτερος. Inferior. Ստորնագոյն. վայրագոյն. խոնարհագոյն. ներքին. ալչագի, ալչագ. *Ոտն՝ վերջին և ստորագոյն մարմնոյն է: *Ոտք՝ ստորագոյն մասն են հաստ մարմնոյս, և գլուխ վերնագոյն. Փիլ:

ՍՏՈՐԱԳՐԱԿԱՆ. ա. Ստորագրեալ կմ ընդարձակ բացատրութեամբ նշանակեալ. *Ստորագրական սահման է՝ բան համառօտ յայտնիչ գոյացութեան և պատահմանց. Անյ. սահմ:

ՍՏՈՐԱԳՐԵՄ, եցի. Ն. Ի ներքոյ գրել զկնի նախագրելոյ. *Ստորագրեցելովք մասամբք նշանակեցից՝ գրեալ յանուանէ, որ են այսորիկ. Նար. ծղ:

ՍՏՈՐԱԳՐԵԼ. Ὑπογράφω. Describo. Ստորատելով իմն գրել ըստ օրինի և ըստ կարգի ճոխաբար. հաստատել. ճառել. նկարագրել. գծագրել. ստուերագրել. նշանակել. բացատրել. *Օրէնս ստորագրեաց: Նզովս ստորագրեցին: Ոչ խոսեն մի ստորագրել: Որ 'ի կանոնս ժամանակաց ստորագրեցեր անօրէնութեան քոյ զանէզ: Ստորագրէ բոլոր 'ի վերայ տախտակի. Անան. յհ. Ա: Ճ. Գ: Նար. ծբ: Ճառ: Ճ. յհ. ԻԷ: *Զի սամուէլ ինքն ստորագրեցաւ 'ի գէմս բանին այս. Համամ. առակ: *Վերագոյն զհաճոյն հովիւ ստորագրէ. Ոսկ. յհ. Բ. 31: *Դէքն ('ի ժամ աղօթից մերոց) ստորագրեն իմացուած իմն, իբր թէ կարևոր իցէ: Ոչ ստորագրի գործ նորա 'ի չափ պատմութեան լեզուի. Վրք հց. ԺԲ. ԻԱ: *Ստորագրիցէ (լայնաբար), եթէ սահմանեսցէ (ճշդիւ): Ոչ առաւել սահմանէ, այլ ստորագրէ: Ոչ սահմանեցան, այլ ստորագրեցան. Անյ. պորփ:

ՍՏՈՐԱԳՐԵԼ. Ἐπιγράφω, προσγράφω, νομίζω. Adscribo, arbitror. Վերագրել. ընծայել. առնել. համարել. *Ցառաջին պատկերն ստորագրեաց զեղծեալ և զապականեալ պատկերն: Մի՛ ինչ 'ի սոցանէ բարի ստորագրեսցուք: Հնազանդել եղբօրն՝ հնազանդել այ է. և անհնազանդութի այ ստորագրի: Զաղջամղջին զկեանս զայսոսիկ իւր բարիս ստորագրէ: Զբարիսդ այ առեալ՝ մի՛ քոյոյ զօրութեանդ ստորագրեր. Սարգ. ա. պ. ժ. է. ի: *Մի՛ աստուեր ստորագրեր զանօրէնութիւն. Ա.Բ. հժ:

ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑπογραφή. Sublineatio. Գծագրութի. նկարագրութիւն. *Ցրեզերաց ստորագրութի նմանութեա գրչական պատկերին: Ոչ սեագեղոյ իրիք ստորագրութի գլօնս և զաչս նկարել ('ի ստեղծման մարդոյն). Խոր. Ծ: Նիւս. կազմ:

ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Descriptio. Ընդարձակ սահման. բացատրութիւն. *Զինչ էն՝ կամ 'ի ձեռն ստորագրութե, կամ 'ի ձեռն սահմանի յայտնի: Ստորագրութի կարօղ գոյ և' 'ի վերայ գոյից և' 'ի վերայ ոչ գոյից առնուլ: Պատկեր սահմանի է ստորագրութի. Անյ. պորփ: *Ստորագրութի է բան համառօտ յայտնիչ անանջատականաց պատահմանց ենթակայի իրողութե. Անյ. ստորոգ:

ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Subscriptio. Ձեռն դնել 'ի ստորև նամակի. հաւանութի. հաստատութի. *Առաքեցաւ գաբրիէլ՝ բերելով ադամայ ստորագրութի վերին կոչման. Ոսկ. յաւետիս:

Այլ անյայտ են իմաստք բանիցս 'ի Ճ. Գ. *Զստորագրութի ստացեալ ունիս: Եկի հալածել զստորագրութեան երկիւղդ». գուցէ ստորագրութի, իբր նուաճումն:

ՍՏՈՐԱԴԱՍ. ի. ից.} ա. Ὑποτεταγμένος.
ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ.} Subjectus. ὑποτακτικός, subjunctivus. Ստորին դասու. ներքոյ դասեալ. յետադաս. ստորադիր. *Ստորադասք են երկու, այսինքն ներքնադիրք. Երզն. քեր: *Առաջադիր ձայնաւորք են վեց. ա, ե, է, ը, ի, ո. և ստորադասք են 'ի նոցանէ երկու, ի, ւ: Ստորադասք են 'ի սոցանէ երեք. սակս, կից. որդ. Թր. քեր: *Անդրանիկ դասապետութիւք, և ստորադասքն 'ի նոցանէ. Տօնակ: *Ստորադասական մասնկանցն երրորդումն: Ոչ զստորադասականն (զմարմին) մակասասար կացուցանել (հոգւոյ). Մագ. ժբ:

ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ եղանակ բայի, է յետինն 'ի հինգ եղանակաց ըստ յունաց. 'ի մէջ նոյն ընդ ըղձականի, եւ և ընդ սահմանականի՝ յաւելուածով շաղկապի կամ մասնկան. *Խոնարհումք (բայից) են հինգ. սահմանական, աներևոյթ, հրամայական, ըղձական, ստորադասական. Թր. քեր: *Ստորադասական. եթէ կոփեմ, գործեմ. (այսինքն կոփիցեմ, գործիցեմ.) որպէս թէ յետ այլոցն և ես գործեմ. Երզն. Ն. Նչ. քեր. (ուր մեկնութիւն ոչ 'ի դէպ գայ իրացն:)

ՍՏՈՐԱԴԱՍԵՄ. եցի. ն. Ὑποτάσσω, ττω, κατατάσσω. Subjicio, subdo, subigo, subjungo, colloco. Ի ստոր կամ 'ի ներքոյ դասել. շարադասել. և Ստորագրել. նուաճել. *Ըստ արհեստաւէլ արուեստին ոչ 'ի նոյն ստորադասի սեռ՝ նմանն և աննմանն, և մեծն և փոքրն. Կիւրղ. գանձ: *Ոչ եթէ միայն ներքոյ աչացն կամ ձեռին զնա ընկալցի ստորադասեալ. այլև ոտին: Ցորս յարձակեցաւ(պարսաքար՝) ստորադասէ. Մագ. ծէ. ւ: *Սեռ գիտեմ որցն զառաքինութի. իշխանութի՝ զախտս ստորադասել: Նախ քան այլոց կարգել իշխան՝ զծառայականսն ստորադասել ախտիցն հոյլս. Սկեւ. 'ի ղմ:

ՍՏՈՐԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՑԵՏԱԴԱՍՈՒԹԻՒՆ. *Նախադասութի և ստորադասութի ա̄ երից յեղանակաց է. ըստ տեղւոյ. ը̄ ժամանակի. ը̄ պատուոյ. Մագ. և Երզն. քեր:

ՍՏՈՐԱԴԻՐ. ա. Ստորադաս, յետադաս. *Ձայնաւորք ստորադիրք երկու. ի, ւ: Նախադիր կարէ լինել, և ստորադիր, յորժամ ասիցես, սակս քո, և քո սակս. իսկ եւ թէ ստորադիրք, իբր դրկակից կամ հաղորդակից. Երզն. քեր:

ՍՏՈՐԱԴԻՐ. Անուն երաժշտական խազի: Ոսկիփոր:

ՍՏՈՐԱԴՆԻԼ. չ. Ի վայր կամ 'ի խոր դնիլ. *Տունկք'ի յերկիր ստորադնելոյն՝ և առ 'ի բարձունս վերընթանան. Ոսկ. 'ի ծն. փր:

ՍՏՈՐԱԴՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ὑποθετικός. Hypotheticus, conditionalis, suppositus. Ենթադրական. պայմանաւոր. ստորասական 'ի միտս. յանձնառական. *Երկակի ելոյ առաջարկութե, կամ ստորոգականի, և կամ ստորադրականի. Անյ. վերլծ. ա. րեփ: *Ի դնելն զգերադոյնն դրութի՝ քան զամենայն յաղդակցէ և 'ի մերձաւորադունէն պիտոյ է դնել զստորադրականն ճառումն. Դիոն. ածաբ: *Ստորադրականն է բան բացերևական՝ կամ ըստ բոլորում, կամ մասնացելոյ ուրուք. կամ չարամանեցելոյ յայտնողական: Դրութիքն ըստ ստորադրականի ստորասութե ասի, թէ կեանք ած՝ քան զօգ. Մաքս. 'ի դիոն:

ՍՏՈՐԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Ὑποτίθημι. Suppono, censeo. ὑποβάλλω, subjicio. Ենթադրել. առնել. և Ստորադնել. ստորադասել. ներքոյ կամ առաջի արկանել, ուստի և Ստորադրեալ՝ ὑποθετικός, suppositus. ὑποκείμενος, subjectus, իբր ստորադրական. և առաջիկայ, ենթակայ. *Փառինոս՝ մարդ ստորադրէ զնա բաժանեալ յայ. Ճ. Գ: *Այլ իմն պարտ է զմիտս ամենայն իրօք արտաքոյ քան զզգայականն ստորադրել բնութիւ: Ստորադրել ընդ զգայարանօքն զխելապատակն. Նիւս. բն. և կազմ: *Ստորադրեալ լըս գոլ ինչ բանս՝ 'ի ներքոյ արկեալս ամենեցունց գերագունին. Դիոն. ածաբ: *Անուն՝ միշտ երկրորդ ստորադրելոյ իրի. առուերի նման՝ որ զհետ երթայ մարմնոյ. Փիլ. ծ. բան. յորմէ և Երզն. մաբ. (ուր վրիպակաւ գրի՝ ստորադրութի:)

ՍՏՈՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑπόθεσις. Hypothesis, suppositio, suppositum, subjectum, argumentum, materia. Ենթադրութի. և Ստորադրեալ ինչ. առաջիկայ. ենթակայ. և Ստորադրութի. նշանակ. դիտաւորութի. խորհուրդ. *Բաւական գոլ ստորադրութի: Այսպիսի ստորադրութեն անտեղութի. Փիլ. ծ. բան: Նիւ. ա: *Եւ ինձ 'ի ձեռն խօսից ստորադրութի առաջի կայ: Տրամուե ստորադրութե: Ըստ ստորադրութե եթէ եղիցի յումեք զօրութի. Նիւս. 'ի սփանչ: կազմ. Ե. ԻԳ: *Ստորադրութի տանիս է երևումն այ առ մարդիկ. Ճ. Գ: *Ուր ընդ բանին, որ է անհասիցն գիտութի ստորադրութե (իբր կցորդութե), որպէս և խոստմունքն են. Մագ:

ՍՏՈՐԱԹՈՐԻԼ. չ. } Թորիլ. ծորիլ 'ի
ՍՏՈՐԱԹՈՐՈՒՄՆ. գ. } վայր. բղխելն. *Ստորաթորեալ իջանէր 'ի կողից նորա արիւն և ջուր: Որպէս անկարելի գոլ կուսի բերել ստորաթորմամբ կաթն՝ ոչ ծնեցելոյ. Պրպմ:

ՍՏՈՐԱԽՄԲՈՒՄՆ. գ. Հաւաքումն 'ի ստորին վայրս. *Տարատարածն՝ որ էն մէջ ամի, տեղի ինչ է յոմանց ջուրց, և ստորախմբումն եղանի մինչև յափումն. Նոննոս:

ՍՏՈՐԱԽՈՒԶԵԼ. իլ. ն. չ. Ի ներքուստ՝ 'ի ստորուստ՝ յարմատոց խուզել, իլ. փակէն կորել, կորանիլ. *Հնձեալ արտ, ստորախուզեալ բոյս. Նար. հգ:

ՍՏՈՐԱԾԱԾԿԵԼ. ն. կ. Ծածկել ընդ իւիք. թաքուցանել կամ թաքչել 'ի ներքոյ. *Զի մի՛ համարձակութեն չիջեալ լապտեր ընչմամբ վիշապին 'ի ներքոյ գրուանին ստորածածկեցայց. Նար. լէ:

ՍՏՈՐԱԾՈՐԵԼ. չ. Ի վայր ծորիլ. ստորաթորիլ. լուծանիլ. ծաւալիլ. *Համայնից լուծականաց՝ հոսանուտ և ստորածորելի նիւթից գերափառ. Նար. ղգ:

ՍՏՈՐԱԿԱԽԵԱԼ. Ի վայր կախեալ. *Ծառ մարգածին, զորմէ ասեն՝ պտուղ լինել մարդ զհերացն ստորակախեալ իբրու զայլ ինչ 'ի մրգոց. Մագ. ծա:

ՍՏՈՐԱԿԱՅ, ի, ից. ա. գ. Ὑποκείμενος, ον. Subjectus, um; subditus. ἀνδράποδον, mancipium, servus. Որ 'ի ներքոյ կայ, ներքոյ անկեալ. ընդ նովաւ եղեալն. ստորին. ստորային. երկրաւոր. *Ի վերայ ստորակայ վառիցն. այսինքն դաստառակին սփռելոյ 'ի գետին. Ճ. Գ: *Զոսկիակուռ դրանցն, և զստորակայ քանդուածոցն պճնչանս: Ըղձորձանան յօրդանանու 'ի վեր կարկառեսցես. և զստորակայն յաղտաղուտն առաքես ծով. Մագ. ծգ. ծդ: *Հոգի անընտանի ստորակայից, այլ հնազանդեալ կապանօք մարմնոյ. Եղիշ. հգ: *Առ ստորակայիցն (երկրածնաց) պէտս. Փիլ. սմփ: *Վեհագոյնքն նախ ծանուցեալ դաս, և 'ի նոցանէ կարգաւորաբար ստորակայիցն դասաւորութի: Ոչ Ը սիրոյ ստորակայից՝ մինչ թեքնել անլոյծ կապից. Շ. հրեշ. և այբուբ: *Ընդ ստորակայիս և ընդ երկնաւորին. Սարգ. ա. պ. ի: *Ինքն ըստ ինքեան անչունչ ստորակայ տարր է (գարունն). Պիտ: *Նախնական վեհից իմանալեացն խումբ, ստորակայ տարրիցս քաւիչք. Շ. թղ: *Ի վերնայարկն, և 'ի ստորակայն: Ստորակայ, և վերակայ. Տաղ:

ՍՏՈՐԱԿԱՑ. Հպատակ. ծառայ. *Բազմութիւք ներքինեաց. և ջոկք ստորակայից. Ոսկ. յհ. ա. 27: *Ի ներքուստ և 'ի ստորակայէս այ ստացուածոյս բնաւորեալ 'ի յերկրէ. Կիւրղ. գնձ:

ՍՏՈՐԱԿԱՅ. Ենթակայ. առարկայ. առաջիկայ. *Ըստ պատշաճի ստորակայիցն որքանակնից գրոց (կամ իրաց), իմացութեց, և անձանց. Դիոն. եղբ: *Ի ստորակային զանազանութի դասանեմք: Իւրաքանչիւր ուրուք որակութե առնուլ բանիւ 'ի ստորակայէն մեկնեալ որոշի. Նիւս. կազմ: *Շարժեալ լինի զգայութիին 'ի ստորակայէն, իսկ միտքն 'ի զգայութեէն. Փիլ. լին: *Զմարդն ստորակայ եցոյց ինքեան տեսականն և գործականն (մակացութի). Մագ. ծէ:

ՍՏՈՐԱԿԱՑԻՄ. իլ. եալ. չ. Ὑπόκειμαι. Subjicior, subsum. Ստորակայ կամ ենթակայ լինել. 'ի ներքոյ դնիլ. արկանիլ ընդ իւիք. ստորին կայս ունել. վայրաբերիլ. *Որով բաժանին յիրերաց, նովին և 'ի թիւ ստորակայցին: Որպէս նիւթ ստորակայի կենդանւոյ առ սա լինի գործ նորա. Դամասկ: Նիւս. բն: *Խառնարանաց բարս ոչ ստորակայի յայսոսիկ կրթութիս յարատեւական հաւանել: Սոքա իսկ (մեռեալք և ակամք) պէտս ունին կազմածոյ, հաւանին համձայնոյ և խմաստութե ստորակայիլ. Մագ. խէ. ւ. Ն. և ձ. ձա: և յէշ. ոփ. խւ: *Ցաշտարակէն՝ յոր վերելեալ, 'ի բախմանէն ստորակայեալ. Շ. Հիգ:

ՍՏՈՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ՍՏՈՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. Ὑπόβασις. Submissus gradus, descensus. Կալն 'ի ստորև 'ի ներքոյ. *Ստորակայութե լուսինն, առ ներքինս աղ-

գահգլորաբար և այլն. Ա՚յ. բուշխ: *Ի մարմնական աչաց ձեռաց ստորակայութիւն անմարդ ծածկեցաւ. Լմբ. հմբ:

ՍՏՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ստորայլին. ստորին. ցածր. աղաղտի. *Որով Թողեալ զերկիր ստորական՝ և վերինական սիրոյն ցանկացան: Իսկ դու որդիդ հօր միական՝ իջեր յերկիր ըստորական. Գնձ:

ՍՏՈՐԱԿԱՑ. Տ. ՍՏՈՐԱԿԱՑ. *Թագաւորական պատիւ շնորհելով 'ի վերայ բոլորին ստորակաց լինելութեանցս. Պիտ: *Ստացեալ զծնուցս և ստորակացս 'ի պէտս պատերազմից. Հց. ամ. կեստղ:

ՍՏՈՐԱԿԱՑԵԱԼ. Ի ներքոյ կամ 'ի վայր կացեալ. և Ջեռնեղեալ. *Առաւել մարմնոյ հօղ մի տարցի ստորակացելոյ ընդ ապականութիւն և մահու. Մագս. էլեղ: *Գաւառաբնակութիւն առ եւս արևու ստորակացեալ գաւառ. Նխա. Բէոդոր:

ՍՏՈՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՏՈՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. *Զօրութեանց երկնից զստորակացութիւն և զվերագրութիւն. Առ որս. ծբ:

ՍՏՈՐԱԿԷՏ, կէտի, տաւ կամ տով. գ. 'Υποστιγμή. Interpunctio, commas, virgula. Կէտ եդեալ 'ի հատուածս բանի՝ 'ի վայր կոյս, կամ 'ի նշանակ 'ի ստոր իջուցանելոյ և բթելոյ զձայն ըստ Թերակատար գոլոյ իմաստից. այն է (,). *Կէտք երեք. կէտ աւարտեալ (:), միջակ (.), ստորակէտ (,): Ստորակէտ է՝ որամախոհին չև ևս յանգեցելոյ, այլ՝ ևս կարօտացելոյ նշան: Ի՞ւ առանձնական կէտ 'ի ստորակիտէ. ամանակաւն. զի 'ի կիտէն կարի յոյժ մեծ է բացատն, իսկ 'ի ստորակիտէն ամենևին նուազ. Թր. քեր: *Զի լաէին՝ յիւրաքանչիւր լեզուս խօսել նոցա. զոր յընթեռնուլն՝ ստորակիտաւ պարտ է կատարել զ'լուէինն. Ոսկ. գծ: *Վասն զատուցանելոյ ստորակէտաւն կամ միջակաւն զբանն: Միջակէտ 'ի միջին կայ ստորակիտին և կատարեալ կիտին. Գրչ. Գէորգեայ: *Աւարտակիտովք և ստորակէտովք. Մագ. ււ:

ՍՏՈՐԱԿՈՐԾԱՆԵԼ. ն. Ի վայր կործանել. *Սոփոնիա բուռն հարեալ զպաշտօնն առ 'ի ստորակործանել վիշապ պրտուհւոյն. Ճ. Փ: *Զստորակործանեալ անձինն յարուցանէ. Անդ:

ՍՏՈՐԱԿՏՈՒՐ ԱՌՆԵԼ. } 'Υποτέμνω.
ՍՏՈՐԱԿՏՐԵՄ, եցի. ն. } Succido, praecido. Ի ստորէ կարել. ստորախուզել. կարճել. փոքէն խորել. փերբէն կտրել. *Տես զխարդ ստորակտուր առնէ զգօտին իւր: Ստորակտրեր զերկիւղն. Ոսկ. յհ. բ. 33. և 26:

ՍՏՈՐԱՀԱԿԵԼ. ն. Ի վայր հակել. 'ի վայր բերել. *Ստորահակեալ քարշեցին ըզգերիս. Գնձ:

ՍՏՈՐԱՀԱՍՏԵԱԼ. Հաստատեալ 'ի ներքոյ կամ ընդ իւիք. *Մասունք անդամոց ստորահաստեալք գլխոյ գովելւոյն. Նար. աստ:

ՍՏՈՐԱՀԵՂՈՒԼ. ն. չ. Ի վայր հեղուլ. հեղանիլ. ստորածորիլ, ստորահոսել. *Ի ծակ կալոյ ջուր հեղեալ՝ ստորահեղու: Ծխածեղելով ստորահեղուլ 'ի գէջ ցանկութեան: Ոչ ստորահեղու 'ի շաղախոսուն: Ստորահեղան զուարթութիւնք, իջին սերմնեքք. Լմբ. առակ. ծղ. Վերծանի:

ՍՏՈՐԱՀՈՍԱԿԱՆ. ա. գ. Καταῤῥάκτης, τα. Distillatus, cataracta. Որ 'ի վերուստ բուռն հոսմամբ բերի՝ որպէս կարկաջահոսանք. *Մաղաս Թթուագոյն և աղտաղտին՝ զբերել ամենայն հիւանդութեանց, որչափ լինիցի ստորահոսական. Գղոց. փին:

ՍՏՈՐԱՀՈՍԵԼ. ն. } Ի վայր հոսել. հոսել.
ՍՏՈՐԱՀՈՍԻԼ. չ. } *Ջրոյ զարտուղական զօրութիւն 'ի մեզ ստորահոսեալ ծաւալեալ: Ցորդ վերայ անկեալ վէմն՝ ստորահոսեալ սուզեաց զնոսա 'ի կործանումն. Ջքր. կբ: Լմբ. ծնծղ: *Գետն՝ որ գայ առնուանի, ըստ աղբերաց ստորահոսի 'ի լերանց հայոց՝ ընդ ձորս հոսելով յորձանօք աճաւոր տեսութեամբ. Նխա. 'ի սփանը:

ՍՏՈՐԱՄՈՒԾ. ա. Ի խորս մուծեալ՝ մխեալ՝ սուզեալ. *Որ 'ի հեփեստեայ հրացեալ, և 'ի պխսինդոն ստորամոյծ խանչեալք. Մագ. ււ:

ՍՏՈՐԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Κατώτερος. Inferior. Ստորնային. ստորին. ներքին. երկրաւոր. *Քև ցնծան ըստորայինքս ամենայն: Հաճեցար 'ի ստորայնոցս առնուլ երկրպագութիւն. Շար: Մաշտ: *Զապաւառ երկրաւոր ցանկութեանց, և ստորային սիրոյ ալտարքս հանցուք. Գր. հր: *Եւ արգարեւ լաք 'ի ստորայնոցս 'ի բարձրագոյնսն՝ ունելով զմարմին Աշխարհի գաւառին տայ. Շիր. ղափ:

ՍՏՈՐԱՆԱԽԱՆՁ. Տ. ԳԵՏՆԱՆԱԽԱՆՁ. Χαμαίζηλος. Humi repens. *Այս լինի ձեզ վասն ստորանախանձ մտաց ձերոց. Ոսկ. յհ. ա. 8:

ՍՏՈՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Բառ անստոյգ. որպէս Ստորին տեղի ունել. ստորակայիլ. *Ի չոր և ցուրտ բնութեան հողոյ՝ որ ստորացանոյ. ուր լինի խմանալ՝ և ցանեալ 'ի ստոր. իսկ այլ ձ. որ ստորական. Երզն. ոփ. էրկն:

ՍՏՈՐԱՆԿ. ի. ա. Իբր Ստորանկեալ. *Մի դառնեցայց ընդ սպանողին, ընդ փայլականն ըստորանկին. Ցա. որդի:

ՍՏՈՐԱՆԿԻՄ, կիլ. կեալ. չ. Καταπίπτω. Decido, prolabor, delabor. Ի վայր անկանիլ. կործանիլ. գլորիլ. *Ստորանկեալ 'ի ծունր ընկղմէր. Մագ. լէ: *Ստորանկեալ մարգոյն 'ի բարեվայելուչ դրախտէն. Ճշն. Մաշտ: *Ի տեղի ստորանկեալ լուսոյն: Անկան նման ստորանկելոց: Առ հրեշտակականն Թափուր տեղի ստորանկելոց. Շար: Նար. կդ: *Վերաբունեալ ամբարտաւանք յերկիր ստորանկեալ կործանեցան. Թէոդոր. կուս:

ՍՏՈՐԱՆԿԻԼ. 'Υποπίπτω. Cado sub. ὑποκύπτω, caput submitto, inclino. ὑπόκειμαι, subjaceo, subjectus sum. Ներքոյ գնիլ՝ անկանիլ. ըստանձնել. խոնարհիլ. յանձն առնուլ. կրել. *Մի, որք վասն չարչարանաց են բանք՝ վիասեսցեն զքեզ, եթէ զխորգ եռ ստորանկի ընդ չարչարանօք: Մի ոք կարծիցէ զգեր 'ի վերոյն էութիւն ընդ մահուն չարչարանօք ստորանկիլ. Լծ. ածոբ: Լմբ. հանգ: *Ոչ է հնար այնմ՝ որ յառաջ քան զյաւիտեանս էր, ընդ ժամանակաւ ստորանկիլ. Ճ. Դ: *Մայրն մեկնանի 'ի յուսա բարձեալ ստորանկեր զպատասնին: Եթէ ոչ ստորանկեալ՝ զծայրսն 'ի մայրիցն ննջեան խոնարհեցուցանէ. Մագ. ծտ. ծէ:

ՍՏՈՐԱՆԿԻԼ. Հպատակիլ. լինել ընդ իշխանութեամբ. *Կամաւ ստորանկիլ ընդ իշխանութեամբ. Գղոց. օրէն. ա: *Ոչ ստորանկիլ զօրութեամբ Թագաւորական հրամանին. Նխա. Բէոդոր: *Ած արարիչ է բնութեան էից, և ոչ ընդ նոքօք ստորանկի. Շ. Բղբ: *Ոչ իբր օգնական, քանզի ստորանկեալ է, այլ իբրև առ տէր. Փիլ. լին. ա. 49:

ՍՏՈՐԱՆԿԵԱԼ. 'Υποκείμενος. Subjectus. Ընթակայ, առարկայ, առաջիկայ. *Առերկրաշափոն տեսանին ձեք. զոր եթէ փոխեսցէ ոք, փոխէ և զստորանկելոյն բնութի: Ոչ ևս 'ի ստորանկեալ նիւթոյ միայն առնէ զնշանսն. Փիլ. լին. գ. 196: Ոսկ. յհ. բ. 41:

ՍՏՈՐԱՆԿՈՒՄՆ. գ. Ստորանկիլն՝ ըստ ամենայն առմանց. *Նշանակէ զստոյգ ստորանկութիւն, որք ընդ էիւն ունին զստորանկումն. Դ. ծամ:

ՍՏՈՐԱՆՇԱՆԱԿԵՄ. ն.} 'Υποσημαίνω.
ՍՏՈՐԱՆՇԱՆԵՄ, եցի. } Subsiguo, subscribo. Ի ներքոյ նշանակել կամ նշանել. ստորագրել, և ձեռնադրել. *Բոլորապէս ապա զաշխարհիս ոյսորիկ զվախճան ստորանշանակելով. Մագս. 'ի տիմ: *Ողջ աստացելոց հաւատոյն ստորանշանէին, բայց նորովիցն ('ի նզովումն) արիոսի հաղորդ լինել ոչ կամեցան. Սոկր. ա. 14:

ՍՏՈՐԱՆՍՏԻՄ, տայ. չ. Նստել 'ի ներքոյ՝ առ պատուանդանին՝ առընթեր 'ի գետնի. *Ներքոյ առեալ առաջելոցն՝ ստորանստան շուրջ զմահճօք նորա. Ջքր. կբ:

ՍՏՈՐԱՉԱՓԵԼ. ն. Καταμετρέω (իբր ըստաչափել). Dimetior, mensuro. Չափել ըստ օրինի, կամ իւիք օրինակաւ և ըստ մասանց. *Եւ զի քանակ է բան, երևելի է. քանզի ստորաչափի փաղառութեամբ՝ ողիւ և երկարաւ. Արիոփ. ժանոն:

ՍՏՈՐԱՋՆՋԵԼ. Իսպառ ջնջել յարմատոց. *Ստորաջնջեալ զձեռագիր մերոյ յանցանաց. Ջքր. կբ:

ՍՏՈՐԱՌԱՔԵԼ. ա. Ի բարձանց 'ի վայր առաքել. *Ստորառաքեա 'ի մեզ զառատ ողորմութիւն քո: Ստորառաքեա զսէր քո հոգւոյ, և սրբեա զձեռն զայս. Պարզ. բրն: Մաշտ:

ՍՏՈՐԱՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Καταφατικός. Adfirmans, affirmativus. Նշանակ ստորասութեան՝ հաւանութեան՝ յանձնառութեան. *Ստորասութիւն՝ բան է ստորասական. իսկ բացասութիւն բան բացասական: Լինի բան կամ ստորասական, կամ բացասական. Արիոփ. հոյով: Անյ. պերիարմ:

ՍՏՈՐԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ստորասութիւն. 'ի ստորև եդեալ հաստատութիւն բանի. խոստովանութիւն. առասացուի. բան. Ճառ. *Ուղղեալ ստորասացութեամբ երկիրպագցուք. Թէոդոր. խչ: *(Ի) յետ այսորիկ 'ի ստորասացութեան եդաք. Սոկր. բ. 1: *Առաքեցին հռոմայական ստորասացութիւնս եղեռնական հանձարով: Հաստատեալ յոլովս ստորասացութեան: Այսոքիկ էին քոյն ստորասացութեան անփութեան կամ անտեղեկութեան. Մագ. է. իգ. ծէ:

ՍՏՈՐԱՍԵՄ, եցի կամ ացի, ացեալ. ն. Καταφημι (ըստասել). φάω, φημί. Affirmo, assero, ajo, dico, fari. որ և ՍՏՈՐԱՍԱՑԵԼ. Այս առել՝ զկնի լսելոյն ինչ միընդունել զասացեալն. հաստատել զբան. *Զոր ստորասեացն ոք, ապացուցել. և զոր ապուսեացն ոք, ստորասել (կամ ստորասացել): Կամ որ ստորասեացն՝ Ճշմարտէ, և կամ որ ապուսեացն: Այսպէս ունին իրքն, Թէպէտ և ոմն ոչ ստորասիցէ, և ոմն ոչ բացասիցէ. քանզի ոչ վասն ստորասելոյն կամ բացասելոյն, եղիցի կամ ոչ եղիցի. Պերիարմ: *Առաքելն խմաստասիրացն ասացեալքն (զայս՝) յոգնաբար ստորասացեալք եղեն. Մագ. է: *Ցածարանականսն ապաւորուխս զտիրագոյնս ստորասացելոյն ածաբանութեան օրհնաբանեցաք. Դիոն. ածոբ:

ՍՏՈՐԱՍՈՅԶ, սոյզք.} ա. գ. Καταδύνων.
ՍՏՈՐԱՍՈՒԶԱԿԱՆ. } Qui, quod subit, latitans. և κατάδυσις, recessus, latibulum. Սուզեալ կամ սուզիչ 'ի ստորս՝ 'ի խորս. յոգն. Սոյզք ստորինք. ներքին խորշք. *Զստորասոյզսն ընձեռելով և զերկրի ներքին ալան՝ Թաքիցեն. Փիլ. բազն: *Զչարն հնարական՝ ստորասուզական և անգնդական. Գնձ:

ՍՏՈՐԱՍՈՒԶԵՄ, զիմ. ն. Ի վայր՝ 'ի խորս սուզանել, իլ. կր. Καταδύμι, καταδύνω. Subeo, submergor. *Մահ զազգս մարդկան յինքն ընկլուզեալ ստորասուզէր 'ի

յերդումն: Հալեցան իբրև զմոմ, և ստորասուզեցան յանդունդս. Լմբ. յոհ. և մէ: *Ցամբարձմանէ բարձրութեն գերապատուեցն կայից ստորասուզեալ ծանրութբ յանդընդային վհին խորխորատ. Նար. ծա: *Ստորասուզեալն յանդունդս՝ անզեղջ և անապաշաւ եկաց մնաց. Պիտառ: *Զստորասուզեալ և զխոնարհեալ առաս հայկազեանս տոհմի վերստին զարձեալ յառաջին փառսն նորոգեսցէ. Ոսկեփոր:

ՍՏՈՐԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Κατάφασις (ըստասութի). Affirmatio, assertio, approbatio. Ստորասելն, և բան ստորասացեալ. տես և ՍՏՈՐԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. *Ամենայն Թուի ստորասութի և բացասութի՝ կամ Ճշմարիտ կամ սուտ գոլ: Հակակայիլ որպէս ստորասութի և բացասութի. հիպէս, նստի, ոչ նստի: Ստորասութի է բացերևութի (այսինքն յայտարարութի) ուրումն զումեմնէ. Արիստ. որոշ. և պերիարմ: *Ստորասութիւք ասին գրութիւքն, և բացասութիւք՝ 'ի բաց բարձումն ըստ զլխման. որ են՝ Ճառելիք, և անՃառելիք. Մագ. 'ի տիմ:

կամ Ὑπογορεύσις. Dictio, sermo, liber. որպէս Առասացութի. ստորասացութիւն, Ճառ, գիրք. *Ոչ եգաք յառաջնում ստորասութեանն զնզովականն արիոսի, զի և ոչ զԹագաւորին Թուղթս. Սոկր. Ձ. 1:

ՍՏՈՐԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ. ա. Ստեղծեալ 'ի ստորին նիւթոյ. հողեղէն. երկրաստեղծ. *Երկրաւոր ծնունդս ստորաստեղծականն ազամայ. Նար. կաա:

ՍՏՈՐԱՏ. ի, ից. ա. գ. Որպէս Հատեալ կամ հատանող 'ի ստորէ, կարՃեալ և աներևոյթ մեզ. *Մինն ('ի բևեռաց երկնի) որպէս ստորատ, որ 'ի հարաւ երևի. Վանակ. հց:

Ըստ քերականաց՝ որպէս Ստորակէտ, և նշանակ հատիչ բառի և բանի՝ 'ի ստորին կուսէ եդեալ. *ԸնԹամնայն և ստորատ հակառակ են միմեանց. ընԹամնայն՝ 'ի խառնել զբանն, իբր Թէ օրէնս ուսոյց. իսկ ստորատն 'ի բաժանել զսոյն (զոր օրինակ օրէնս, ուսոյց): ԸնԹամնայն ներքսագրական, ստորատ ներքսահատ. Երզն. քեր:

ՍՏՈՐԱՐԿԱՆԵԼ կամ կել. ն. Որպէս Ի վայր արկանել, հեղուլ. *Դարձեալ զկապար եռացուցեալ, և ընդ հազագան ըստորարկեալ. Ճ. Կ:

Եւ Ի ներքոյ, առընԹեր կամ առաջի դնել. *Ցարացոյց ասացելոցդ՝ զնոյն բաժանումն ստորարկեսցուք. Անյ. պորփ:

ՍՏՈՐԱՑՕՂԵԼ. ն. Վերուստ 'ի վայր ցօղել. *Ամպք ածայինք և ցօղք հոգեզուարՃք վերաբերեալ բուսովք ստորացօղեն 'ի մարդիկ. Թէոդոր. խոսս:

ՍՏՈՐԱՓԱՅԼԵՄ, եցի. ն. Ի ստորէ 'ի վեր փայլել, ծագել յերկրէ. *Այսօր ստորափայլեաց արեգակն արդարութեն. Թէոդոր. խոսս:

ՍՏՈՐԱՔԱՐՇ. ի, ից. ա. որ և ՍՏՈՐՆԱՔԱՐՇ. Վայրաքարշ. գետնաքարշ. երկրաքարշ. ստորանախանձ. 'ի ստորինս քարշեալ՝ ձգձգեալ՝ կապեալ. և Ի ստորինս քարշող. ձգձգող. *Որք 'ի չորս ոտս գնան, նշանակ ստորաքարշ վարուց՝ 'ի չար սովորուԹս կապեալք: Տօլր և մեզ զօրութիւն վասնԹարացելոցս և ստորաքարշիցս. Նիւ. զնոփ: Վրք հց. ի՟ւ: *Թեթևացեալ յամենայն ստորաքարշից ծանրութեց բեռանց չարին: Քաջ ընդդիմամարտք ստորաքարշից կարեաց. Ներս. ա՟բէդ. 'ի լմբ: Գնձ: *Ստորաքարշ ընԹացութբ զկեանս սքյն (զփրկութիւն) ապառէին: Մինչ զի 'ի ստորաքարշ ընԹացութեն զնոյնս աղօԹէր. Երզն. լս:

ՍՏՈՐԱՔԱՐՇԵՄ, եցի. ն. Ի ստոր՝ 'ի վայր՝ ընդ երկիր քարշել, ձգել. *Ծառք և յանգգնութեն ստորաքարշէ զմիայնակեացն. Վրք հց. յ: *Ի բնաւին խոնարհս զմեզ ստորաքարշեաց. Մագ. ծբ: *Ստորաքարշէ զիս յերկնային ընԹացիցն: Զիարայել 'ի նոյն կործանումն ստորաքարշեցին: Զհոգի աշխարհին զբնակիչսն 'ի բաբելոնն որպէս 'ի դժոխս ստորաքարշեաց. Լմբ. առակ. և իմ. և ոխ: *Ստորաքարշի 'ի գործիականէն 'ի մեղաց որոգայԹ: Ոչ է պարտ յերկինս սլացելոցն 'ի նիւթոց ստորաքարշիլ. Լմբ. առակ. և փիփէս: *Ընդ երկիր ստորաքարշել (այսինքն իլ). Ճ. յկ. լէ:

ՍՏՈՐԱՔԱՐՇԻՉ. ա. Որ ստորաքարշէ. ստորաքարշող. *Երկիւղիւն զերծցին 'ի ստորաքարշիչ հեշտութեն չարեացն. Լմբ. իմ:

ՍՏՈՐԱՔԱՐՇՈՒԹԻՒՆ. } Ստորաքարշելն, իլն.
ՍՏՈՐԱՔԱՐՇՈՒՄՆ. գ. }
*Զի մի ստորաքարշութբ մարմնոյն վրիպեսցին. Լմբ. ող: *Մեղկումն և ալմաստիկ ստորաքարշումն. Մագ. ծե:

ՍՏՈՐԱՔՍ. Տ. ՍՏԻՒՐԱԿ, և ՇԵՐ:

ՍՏՈՐԵԱՅՔ կամ րէք, րէից. գ. Ստորայինք. ենԹալուանեայք. *Անհաւասար համարձակութբ 'ի ստորէիցս (կմ ստորիցս) ստեղծագործեալք. Նար. ատա:

ՍՏՈՐԵԴԵԱԼ. Ի ստոր՝ 'ի վայր՝ 'ի խորս եդեալ. *Ցուպն յակովբայ երկիցս 'ի ջուրն ստորեդեալ, և ծնունդք խաշանց. Մագ. ղե:

ՍՏՈՐԵՐԿՐԵԱՅ, այք, այց. ա. գ. Καταγειος, καταχθόνιος, γεώδης. Terrenus, terrestris. Որ ինչ կայ ընդ երկրաւ, 'ի խորս երկրի. սանդարամետական. և Բնակեալն 'ի ներքոյ երկնից. հողեղէն. գետնամած. *Գուցէ զնորա ստորերկրեայս պատառեսցէ պինդոն երկրաշարժ. Նոննոս: *Ցախսն և 'ի փապարս ստորերկրեայս. Սարկ. շարծ: *Ստորերկրեայ գոլով, և անՃաշակ հոգևորական իմաստիցն: Եւ արդ մեք ստորերկրեայքս փառաւորեսցուք զքեզ. Սարգ. յուդ. և ե. պ. ղ:

ՍՏՈՐԵԱՒ. ԻՍՏՈՐԵԱՒ. } մ.
ՍՏՈՐԵՒ. Ի ՍՏՈՐԵՒ. ԶՍՏՈՐԵՒ. } նխ. ա. գ. Κάτω, ὑποκάτω. Infra, subter, inferius, deorsum. ὁ κάτω, κατώτατω, inferus, inferior. Ի ստոր, 'ի վայր. 'ի ներքոյ. և Ներքին. ստորին. յետին վայր. *Գլուխ ամենայնեին, ընդ որով զօրէն ոտից և կամ այլ ևս անգամոց 'ի ստորեւ եդեալ է ամենայն աշխարհ: Երկիր և ջուր զստորեն ամենայնի մասն հաստն. Փիլ. էլ. բ. 117: փհ. ղ: *Ծածկեաց որդին զոյ զստորեաւ Ճանապարհն. և ոչ զերկոյց հրեշտակաց, զի խայտառակեսցէ զքանսարկուն. վասն այսորիկ ասաստ զ'ի վեր Ճանապարհն զարմանային. Մեկն. ղկ: *Ի վեր ել, զի բարձրացուսցէ առ ինքն զստորև կացեալքս 'ի մեղաց կործանմանէ. Աճառ. պասք: *Աղդեցուցանող յստորև կացեալսն. Մագ. իը: *Արհամարհելով զստորևս ամենայն և զապականացուս և զառօրեայս. Վրք հց. ծբ: *Ի ձեռն ադամայ յանցանացն 'ի ստորևս անկաք 'ի բնակութի. Ճ. Գ: *Որ ոտիւք ռռոգեն, այս է ստորև մնաց յօժարութբ՝ գինջութբ սերմանեալ 'ի մարմին. Տօնակ: *Ի բարձունս երկնից, և 'ի ստորևս երկրի, և 'ի բնակիչս նոցա. Նար. կգ: *Զվերոյն ստորնումն ներհական գնեն, զառմէջն վայր՝ ստորև առնլով. Արիստ. փառոք: *Ստորև կործանեալ՝ սատանայ անուանեցաւ: Զամենայն անուն 'ի ստորև Թողեալ՝ զեր 'ի վերոյ նոցին ել նստաւ: Տրամութի, զի ստորև 'ի նմանէ եղաք առ մնացեալ: Եւ նոցա՝ որք յերկինս էին, աղաղակէ 'ի ստորև իջանել. Լմբ. պարգ. վերափոխ. հմբ. յայտ: *Գալըստ է, զի 'ի ստորև երկիր նույնից միչա. Վրք հց. բ. (Նոր ձ. ստորև:)

ՍՏՈՐԵՒԱԳՈՅՆ. ա. խոնարհագոյն. և Որ ինչ է 'ի ստորոտս՝ 'ի քղանցս. *Ընդէր 'ի ստորևագոյն կողմ նոնաձևս հրամայէ գոլ. Փիլ. էլ. բ. 119:

ՍՏՈՐԷՋ. իջի, էջք, իջաց. և ստորիջանք. ա. գ. Որ իջանէ 'ի վայր՝ 'ի խորս. և էջք 'ի վայր. *Ոչ զմաքրափառն 'ի Թալասայ (այսինքն զմարգարիտն 'ի ծովէ) արտակիտեալ ստորիջացն 'ի խորս. Մագ. լ: *Ի չորրորդ աւուրն՝ ստորիջի կանոնն 'ի սիւն: Վասն այսորիկ ստորիջանք կանոնն 'ի սիւն. Կոմբղ: Տօնակ:

ՍՏՈՐԸՆԿԱԼՈՂ. Իբր Զընդունող ըստ արժանւոյն: Ոսկ. ծն. փպէ:

ՍՏՈՐԸՆԿԷՑ. ա. մ. Ի ստոր ընկեցեալ կամ ընկենլով. *Զոմն ԵԹովպացի յախՃինայ նաւեալ՝ յուշագեալ մախանօք նաւակցացն՝ ստորընկէց 'ի նաւէն ընդմէջին ովկիանոսս ովկիանոսպօք. Մագ. ծ:

ՍՏՈՐԸՆԿՂՄԵԼ. ն. Βρίθω. Ի վայր հակել. *Ստորընկղմէ մարմին գետնաքարշ զմիտս բազմահոգս. Մագ. էկեղ:

ՍՏՈՐԻ, րւոյ, րեաց. գ. Ἀντίον, μεσαντίον. Liciatorium, jugum textorium. Գլանն կամ ձողն ոստայնանկաց, զորով փաթութեն հետզհետէ զգործեալ կտաւն. ստուծն. հաֆֆէր, ախտօնւէ. *Փայտ նիզակի նորա իբրև զստորի ոստայնանկաց: Նիզակ իբրև զստորի ոստայնանկաց: Բուն գեղարդեան նորա իբրև զստորի ոստայնանկաց. Բ. Բգ. իա. 19: Ա. ժա. Ի. 5: և ժա. 23:

ՍՏՈՐԻ. մ. Κάτω. Infra. Ի ստոր. *Մակբայ տեղական. վերի, ստորի. Թր. քեր:

ՍՏՈՐԻՄԱՆԱԼ. ն. Κατονοέω. Քաղ 'ի միտ առնուլ: Մագ. էկեղ:

ՍՏՈՐԻՆ, րնոյ. ոց. ա. ὁ, ἡ, τὸ Κάτω, κατώτατω, κατώτερος, ρα, ρον. Inferior, sublunaris, subterraneus. Որ ինչ է 'ի ստոր. ստորային. ներքին. խոնարհագոյն. ճորք. փոքր. ալչաղը, ալթթագի, փէգզէրի. *Իջ նախ 'ի ստորին կողմ երկրի. Եփես. դ. 9: *Իջեալ 'ի ստորին վայրս մահու. Պորփ: *Ստորինն՝ ներքին է. և որպէս մարմնոյն 'ի գերեզման էջ ըստ այլոց մարդոց, նոյնպէս և ոգւոյն առ այլոցն մեռելոց ոգիս չոգաւ. Խոսր. պտրգ: *Աշխարհի՝ զոր կոչեմք ստորին. և ստորին՝ որ է ստորինս, է ինչ մասն գէջ՝ զոր գետս և ծովս սովոր եմք կոչել. և մասն ինչ չոր՝ զոր ցամաք և կղզիս անուանեմք. Արիստ. Ծ: *Ստորին հայք. Եղիշ. դ: *Ստորին ասորիք». որ և կղէասուր. κοιλοσυρία, κοίλη Συρία. Coelesyria, Syria inferior. Դ. Ա. Ժ. 69: Բ. Ա. Գ. 5. 8: Դ. 4: Ե. 8:

ՍՏՈՐԻՆՔ. գ. Ստորին վայրք կամ իրք. սանդարամետք. և Վայրագոյն գազք հրեշտակաց և բնակիչք երկրի ընդ երկնաւ. *Կար զօրութեան իմոյ ընդ ստորինս երկրի. Սղ. Ճլը. 15: *Զաչս մտաց ընդ ստորինս ցնդեցին: Խարխափ քո յերկինս, զու ընդէր 'ի ստորինս կորանաս: Վերինքն ուսանին, և ստորինքս վարդապետեն. Լմբ. պարգ. և հմբ:

ՍՏՈՐԻՋԱՆԵԼ. ա. } Ի վայր՝ 'ի խորս իջանել. վայրաբերել.
ՍՏՈՐԻՋԵԼ. իջեալ. }
*Ցորժամ քաւչապետն ստորիջանէ յաԹոռոյն: Ստորիջեալ հրաւիրակ: Իբրու չիԹս յամպոց ստորիջեալ: Քրովբէական կառօքն ստորիջեալ 'ի դժոխս. Մագ. էկեղ: Գնձ: Մագ. լ: Շար: *Ելանելով (հոգւոյ) 'ի մարմնոյս՝ ոչ ստորիջէ յերկիր. Եղիշ. հոգ:

ՍՏՈՐԻՋԱՆՔ. Տ. ՍՏՈՐԷՋ:

ՍՏՈՐԻՋՈՑՑ. ա. Ի վայր իջուցիչ. *Նա որջացելոց բազմաց 'ի բարձրաբերձ ամրոցաց

ստորինջոյց (գտաւ). Առակ. Է. 11:

ՍՏՈՐԻՋՈՒՑԱՆԵԼ. ն. * Ի վայր իջուցանել. * Զհօգին ստորինջոյց. Լմբ. պտրգ: * Ստորինջուցեալ ('ի սիմնէ զմարմին տիրամօրն), եդեալ 'ի տեղւոջ կոչեցելոյն գեթսեմանի. Դիոն. Եղբ: Ճ. Ժ:

ՍՏՈՐՀԵՂՈՒԼ. Տ. ՍՏՈՐԱՀԵՂՈՒԼ. * Հոգւոյն ներգործուն ստորհեղու. (կր.) և լինու զհրապարակ սրբոյ քաղաքին. Լմբ. յայտ:

ՍՏՈՐՄԱԿԵՐՊ. ա. Որպէս ստորմիք խոռնխոռ, մթին, խառնակ կամ պէսպիսակ. բազմագունի. * Բուսանի ծառ ոսկեգոյն ոսկեթել ստորմակերպ, այսինքն խառնագոյն, և կոչի ծառ նեկտայ. Վանակ. յոբ:

ՍՏՈՐՄԻՔ. գ. Παράβυσον. Intrusum, occultum, latebra. Մթին խորշք ընդ որմովք. ալք. ալուցք. Ո՞ր ասիցի այս. միթէ յանկեա՞ն ուրեք, կամ 'ի ստորմիս. և ոչ ուրեք, այլ լու 'ի լու ամենեցուն. Ոսկ. եփբ. Հր:

ՍՏՈՐՆԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Վայրաբնակ. * Արարին զստորնաբնակս՝ վերնաբնակս 'ի փառս Քոյ. Տօնակ:

ՍՏՈՐՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. ὑ Ὑποκάτω, κατώτερος. Inferior, infimus. Կարի ստորին, կա՛մ ներքին. վայրագոյն. * Միշտ վերագոյնն մեծ իցէ քան զստորնագոյնն: Կարգաւէ զդասապետութիւն զբարձրագունից և ստորնագունից: Ի ստորնագոյն կողմն ստորնակին՝ նռնաձևն. Արիստ. Ժ: Նար. յովէր: Փիլ. եւ. Ժ. 119:

ՍՏՈՐՆԱԿ, ի, աց. գ. Ὑποδύτης. Subucula, tunica. Վտաւակ. ստորին պատմուճան. ներքին հանդերձ. շապիկ. բաճկոն. * Ընդէր կրկին կապուտակեայ պատմուճանին ստորնակ ասի: Ստորնակ յիրաւի ասացեալ է, զի յետ այնր՝ որ 'ի վերայ լանջացն էր՝ զգեստն կայր: Ցիրաւի և 'ի ստորնագոյն կողմն ստորնակին նռնաձևն է. Փիլ. եւ. Ժ. 117. 119:

ՍՏՈՐՆԱԿԱՑ, կամ ՍՏՈՐՆԱԿԱՑԻՆ. Տ. ՍՏՈՐՆԱԿԱՆ. * Զամատուներն թափեալ 'ի հարցն պատուոյ, և յառաջամասինն զաւհոյէ 'ի ստորնակային. Խոր. Գ. 65:

ՍՏՈՐՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ստորին. ստորնային. ստորային. ներքին. որ ինչ է 'ի ներքոյ երկնից. երկրաւոր. հողեղէն. և Ստորերկրեայ. խորին. անդնդական. * Ի ստորնականաց թշուառութենէ գժնէից կենացս 'ի կամարն երկնից համբարձան: Մի՛ ընդ հաքկանիր լոյսդ ընդ ստորնականիս. Նար. Ժա. ԺԷ: * Զազգութիւ շնորհաց՝ քոյին պարգևացս տան ստորնականաց. Գնձ: * Եւ որ բարձունք՝ նոյն և անդունդք են ստորնական. Շ. ԽՄ եղակ:

ՍՏՈՐՆԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Նոյն ընդ վ. * Հաստարակաց ստորնայնոց մայրս (հող): Զորացուցիչ ստորնայնոցս (կամ ստորայնոցս) տուան տկարութեան. Պիտ: * Զստորնային ծնունդս մահկանացուաց: Ցերկնայնոց, և 'ի ստորնայնոց, և 'ի սանդարամետականաց մեռելոց. Նար. Հ. ԿԷ: * Հայցեսցուք ստորնայինքս զվերնայինն: Ստորնայնոցս մոռացումն: Զեմիւ զանց արարեալ զստորնայնովքս և զժամանակէիւքս. Վրդն. ղփմ. Սկիզբ. 'ի ԼՄ: Ցօնակ: * Վերնական զօրքն ողբացեալ. և ստորնայինքն (դժոխային գունք) բերկրեցեն. Նար. Ղ:

ՍՏՈՐՆԱՍԵՐ. ա. Սիրող զստորինս՝ զերկրաւորս՝ զերկիր. * Ստորնասէր անասնականացս. Նար. Ժա:

ՍՏՈՐՆԱՒՈՐ. ա. Ստորնական. ստորին. * Իջէր կամաւոր՝ յերկիր ստորնաւոր. Գնձ:

ՍՏՈՐՆԱՔԱՐՇ. Տ. ՍՏՈՐԱՔԱՐՇ. * Բեմական ստորնաքարշ: Մարդ ստորնաքարշ երկրաւոր: Մեք մարգիկ գոլով ստորնաքարշ 'ի մարմնոյս իրք: Թերևս ոչ կարողութիւն էր իմանալ ստորնաքարշ լսողացս. Նար. ԺՂ: Լմբ. ԺՂ: Ներ. օբէր. 'ի ԼՄ: Ոսկ. յհ. ա. 26:

ՍՏՈՐՆԵԱՑ, այք, այց. Տ. ՍՏՈՐԻՆ, և ՍՏՈՐԵԱՑՔ. * Զդարշել չամաչել 'ի ստորնեայցս (կամ ստորնեացս) յանցից ձանապարհացս առ այնպիսի սեղան զմեզ կոչել. Ոսկ. յհ. ա. 9:

ՍՏՈՐՈԳԱԾ. գ. Κατηγόρημα. Praedicatum. Ստորոգեալ ինչ, և ստորոգուն. * Ոմանք ստորոգին չարագրեալք, իբր մի ամենայն ստորոգած. Պերճ:

ՍՏՈՐՈԳԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Κατηγορικός. Ad praedicamentum pertinens. Որ ինչ հայի առ ստորոգուն կամ առ ստորոգեալ. * Երկակի ելոյ առաջարկութեն՝ կամ ստորոգականի և կամ ստորապայմանի, զստորոգականն միայնում սահմանէ, ևն. Անյ. Վերլծ. արիստ:

ՍՏՈՐՈԳԵԱԼ. } Κατηγόρημα. Praedicatum. προσνενεμουμένον,
ՍՏՈՐՈԳԵԼԻ. } attributum. Բառ՝ որ ըստ արամաբանից ասի զենթակայէ. պատշաճեալ ինչ ումեք կամ իմիք իրաւամբք, և ստուգութե՛ ասելի զնմանէ. * Ցաղագս ստորոգելոյ, և ենթակայի: Ստորոգեալն, և ենթակայն: Բազկանան նախադասութիւնքն 'ի ստորոգելոյ և յենթակայէ. Անյ. պորփ:

ՍՏՈՐՈԳԵՄ, եցի. ն. որ է ռմկ յն. Ճոգել. Κατηγορέω. Praedico, dico, tribuo. adscribo. Ստորասել՝ մանաւանդ տրամաբանօրէն. ընծայել ումեք կա՛մ հաստատել զյորջորջումն ինչ զիմեքէ. յայտնել: Տես Արիստ. ստորոգ. սահայ: * Միաւորութի զմերձենալն միայն ստորոգէ. այլ թէ առ ինչ մերձեցաւ, զայն ոչ յայտնէ. Դամասկ. (տես և սահայ գրի՝ Ստորոգունի, իբր ստորոգի:) * Ստորոգի. որպէս գնել ենթակայ կամ ստորև զմարդն, և ոգել այսինքն ասել զկենդանին 'ի վերայ նորա. հիմար, մարդն է կենդանի. և ոմն կենդանի է մարդ. Մխ. այրար: * Ամենայն համանգամայն 'ի նա ստորոգի, և ոչինչ է յումէ զնա ստորոգէ (զնոյ՝ Ըթ գիրն), և որպէս զմի օրհնաբանէ զնա. Դիոն. ածայ. Է. ԾԳ: * Նմին նման ասէ պօղոս՝ զօրինացն ստորոգելով գրաւորութեն. Առակ. Գ. 6: * Ուր ստորոգողն արիստոտէլ (այսինքն ձառօղն զտասն ստորոգութեց), տասն բանիւ գրբոյն էր. Շ. Ալգ:

ՍՏՈՐՈԳԵԼ. ըստ հոմանձայնութեան յն. Κατηγορέω. Ամբաստանել. ամբաստանել. պարսաւել. բամբասել. * Քերթողքն մեծ զօրութ ունէին առ կարծիսն, կամ բարեբանելով, կամ ստորոգելով. Պղտ. Մինոս: * Են այսոքիկ ընստորոգուք բզմ, և բազում ժամանակաւ իսկ ընստորոգեալք. Պղտ. սոկր:

ՍՏՈՐՈԳԻՉ. ա. Որ ստորոգէ. և ըստ հոմանձայնութե յն. Դիմախօս. չարախօս. * Ո՛վ իմաստունք ստորոգիչ. Նիւս. Բն:

ՍՏՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Ստորասութի, ստորադասութի. ձառ. ասացուած. վէպք, արձակ կամ տռանաւոր բանիւ. * Որ ինչ ընդ այսոքիւք պատկանին ստորոգութիւք գրուցատրութեց. Առակ. Ա. 1: * Ուսաւ 'ի նմանէ զհոմերոսի ստորոգութիս 'ի հեթանոսական չարս մեկնել. Հ=Ց. Յնվր. Ա:

Եւ Ցորջորջումն կամ կոչումն իրաւացի. * Ցեա Տոյ (քահանայք) հովիւք և հեզինակ ժողովրդոց իրզք և անուամբք պարտին ստորոգութեն ընդունել. Սարկ. ՀՀ:

ՍՏՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ. ըստ հոմանձայնութե յն. առ Զրպարտութի. * Զինչ է ստորոգութեն, յորմէ իմն եղև դատապարտութի. Պղտ. սոկր:

ՍՏՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ. որպէս Բառ իմաստասիրական. Κατηγορία. Categoria, praedicamentum, praedicatio. Տասներակ սեռական բան 'ի զգալի էակս՝ ստորոգելի զնոցանէ որպէս գոյացական և պատահական ինչ. այն է գլխաւորն 'ի գործս արիստոտէլի. * Ամենայնքն 'ի սոցայցն ստորոգութիք կամ զանհատիցն ստորոգին, կամ զտեսակացն. քանզի զառաջնոյ գոյացութենն և ոչ մի ինչ է ստորոգութի: Երևեցուցեալ զայլսն ստորոգութիս: Եւ ոչ յայլոց ստորոգութեցն յարմարեալ պատկանի ընդ անիրաւութեն. Արիստ. ստորոգ: * Եւ եթէ ձկնորսացն եմ աշակերտ, սակայն ոչ եմ անտեղեակ աթենացւոցն ստորոգութեց, և հելլենական հանձարոյ. Մագ. Է: * Թոյլ եմ քրիստոնէից ուսանել զարտաքին ստորոգութե հանձարս. Տղ Ինէլ. յնվր. ԻԵ:

ՍՏՈՐՈԳՈՒՄՆ, գման. Նոյն ընդ վ. որպէս Ստորասութի, ևն. * Ի յղնորութիւն ընստորոգութիւն մի իցէ այս, և բացասութիւն ոմանց. Պղտ. օրին. Դ:

ՍՏՈՐՈՎԵՆԻ. գ. Բառ յն. ստրօպիլօս. Στρόβιλος, στροβιλέων. Pinus, pinetum. Սոճի. շոճի. մայր ծառ՝ որպէս վայրի փշատենի, յորմէ ելանէ մաստ. * Զպօղոս գլխատեցին առ ստորովենի ծառովն. Ճ. Բ:

ՍՏՈՐՈՏ. ի, ից, կամ ոյ, ոց. գ. Ὑπὸ τὸ ὄρος. Sub monte. Ստորին կողմն կա՛մ եզր իրաց՝ որպէս ոտք նոցա. զոր օրինակ լերանց. փէշ՝ քոր կողմ. էրէկ. * Շուրջ ստորոտով լերինն սինայի: Ի ստորոտ լերինն: Առ ստորոտով լերինն. Ել. ԺԹ. 17: ԻԴ. 4: ԼԲ. 19: * Առ ստորոտով լերանցն: Զամ զառ ստորոտովն մասեացս: Ընդ լերանց ստորոտովք: Ի կողմն ստորոտի լերինն: Ի ստորոտս անապատ վայրաց. Խոր. Ա. 11. Բ. 46: Եղնիկ: Վրք հց. Իա: Եղիշ. Ճանձ:

Եւ Λῶμα. Margo, fimbria. Քղանցք հանդերձի. էրէկ, փէշ. * Առ ստորոտով վտաւակացն: Մին ունէր զստորոտս պգեստու նորա 'ի վեր: Ի գնացս իւրեանց քարշէին զստորոտս իւրեանց. Եւ. ԻԸ. 39: Եսթ. ԺԷ. 6: Ես. Գ. 16: * Զքարշել ստորոտոցն, և զկապքաւել ոտիցն: Վերացո զստորոտս հանդերձին: Իբրև մանկունս հրամայեաց շուրջ զստորոտովն խափուլնի կախել. Ոսկ. Մ. Ա. 17: Տղ Ինէլ. սեպտ. ԺԳ: Բրս. Մրկ:

ՍՏՈՐՈՏԱՔԱՐՇ. ա. Περισεσυρμένος. Dissolutus. Նշանակ ցոփութե, որով ոք 'ի գնացս իւր քարշէ ընդ գետին զստորոտս երկայնս. * Ամենայն ակն յայրատարաց, և ամենայն ձեմելիք ստորոտաքարշք. Կոչ. ԺԲ:

ՍՏՈՐՈՒՍԵԼ. ն. Καταφῆσαι, φᾶναι. Affirmare. Ստորասել. (որպէս և Ապուսելն կամ Բացուսելն է բացասել, խառնեալ Է բայն Ոգել.) * Հարցեալ՝ բացուսել, և ստորուսել: Ստորուսել և բացուսել համանգամայն. Պերճ. (այլ ձ. ստորասել:)

Ի ՍՏՈՐՈՒՍՏ. մ. Κατώθεν. Inferne, ab imo. Ի ստորէ. 'ի ստորին կողմանէ. 'ի ներքուստ, 'ի ներքոյ կողմանէ. վարէն, փաշէն. աշաղթան, ալթթան. * Այն 'ի վերուստ 'ի վայր հոսէր, և այս 'ի ստորուստ 'ի վեր ելանէր: Ի ստորուստ յերկրէ ողբերց պատառեցելոց. Փիլ. խնամք. ԻԲ. Ժ. 29: * Ի ստորուստ, և 'ի վերուստ: Ի ստորուստ 'ի վեր համբարձեալ. Պիտ: * Ի ստորուստ վերոտնելով. Ցհ. Իմ. ատ: * Արմատներ 'ի ստորուստ 'ի վեր բուսեալ. Երզն. Ճ. Խորան:

ՍՏՈՒԻՐ, ի, աց. ա. որ և յն. ստիվարօս, ստէրէօս. Στιβαρός, στερεός. Solidus, firmus. աց. սիդէղը, խատիմակր. սանա. սծաշմա, կամ ըստ Ըթ գրոց՝ παχύς, παχύτερος, crassus, crassior. ἰσχυρός, fortis. Հաստ. հաստատուն. պինդ. թանձր. հոծ. հարուստ.

լայնանիստ. տոկուն. զօրեղ. բուռն. ծանր. գէր. գուլչ, գոլչ. *Ծնոյթ իմ ստուար է քան զմէջ հօր իմոյ. Գ. Թգ. ԺԲ. 10: *Հարկանել զնա բրօք ստուարօք: Բազուկ ստուարս և երկայնս ունի կաղնիս: Ստուար ծանրութի բեռանցս մեղաց: Ստուար տէգ. զինու մխեալ 'ի կող սեղծչին ազամայ. Ճ. Բ: Գէ. Եա: Նար. ԾԸ. ԿԸ: *Տեսին զգունդն ստուար և հզօր: Թռչեալ գունդ ստուար. ա. Դ. Ջ. 30: Խոր. Գ. 50:

ՍՏՈՒԱՐ. Δασύς. Densus, asper. Ըստ քեր-թողականաց՝ որպէս Թաւ, յոյր. գաղտ. *Բա-ղաձայնք ստուարք ինն. Թր. ՔԵր: *Բենն քան զմեն և քան զպէ ստուար է, և քան զփիւր բարակ: Ձայնք նշ ստուար և Թանձր մեզ լսին. Երզն. ՔԵր:

ՍՏՈՒԱՐԱԳՈՅՆ. ա. Παχύτερος. Crassior. Առաւել կամ կարի ստուար. ստէլէ հաստ. գուլչնձա. *Փոքր մատնս իմ ստուարա-գոյն է քան զմէջ հօր իմոյ. Բ. Ճ. Ժ. 10: *Ըղթայս ստուարագոյնս և անհեզեգս. Փարպ: *Զստուարագոյն մեղքս քո անաես առնիցես. Երզն. Մթբ:

ՍՏՈՒԱՐԱԾԱՌ. ա. Գ. Ծառ ստուար. կամ Ունող զծառս ստուարս. *ԶԹանձրա-խիտ մայրին, զԹաւաԹուփսն, և զստուա-րածառսն. Սարգ. յն. Է:

ՍՏՈՒԱՐԱԿԱՐԿԱՏ. ա. Ստուար իրօք կարկատեալ կառուցեալ. *Ի ստուարակար. կատ կոԹողս կարծր արձանաց. Նար. ՅԻԼ:

ՍՏՈՒԱՐԱՁԱՅՆ. ա. Ունող զհնչիւն ձայնի ստուար. Թանձր, Թաւ. յոյր. *Ո-մանք ('ի բաղաձայնից) ստուարաձայնք են, և ոմանք նրբաձայնք. Երզն. ՔԵր:

ՍՏՈՒԱՐԱՄԱԾ. Տ. ԹԱՆՁՐԱՄԱԾ. *Ի ծագել ածային ճառագայԹիցն՝ փարատե-ցոյց զխաւար Թանձրամած և ստուարամած. Լծ. Կոչ. Յ. (այլ. ստուերամած:)

ՍՏՈՒԱՐԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Ստուա-րուԹի ԹանձրուԹի՝ յուլուԹիւն մասանց. *Աւելի քան զմարմնական ստուարամանու-Թիւն. Նիւս. Կազմ. ԺԷ:

ՍՏՈՒԱՐԱՆԱՄ, ացայ. Չ. Παχύνομαι. Incrassor, pinguesco. Թանձրանալ. Թա-ւանալ. յորանալ. վարսաւորիլ. մեծանալ. հաստընալ, ... հոլըսփնալ. *Գիրա-ցաւ ստուարացաւ (յն. մի բայ): Ստուարա-ցան մեծացան (յն. մեծացան հարստացան). Օր. ԼԲ. 15: Երեմ. Ե. 27: *Ստուարացեալ էք դուք ընչիւք: Ստուարացեալ են նոքա (մա-րի) կենօք. Ոսկ. Բ. Կոր: *Ոչ յուսկերաց ըս-տուարացելոց. Եղիշ. Դփ: *ԱնհոգուԹ և հեշտուԹ ստուարացեալք. Ը. Ընդհ: *Հե-ռացի զԹախիծն ստուարացեալ. Սկևռաց:

ՍՏՈՒԱՐԱՍՈՒՐ. ա. Հաստ և սրածայր. *Հողաթափքն այն էին տատասկեալք եր-կայն և ստուարասուր բևեռօք. Ճ. Ա:

ՍՏՈՒԱՐԱՏԵՂՆ. ա. Որ սեղղունքն են Թուացեալ և հաստաբեստ. հաստ և խո-շոր ճղէրով. *Ծառս ամբարձուղէշ ստուա-րասեղն՝ տերևալից, ունայն 'ի պտղոց. Նար. Ճ:

ՍՏՈՒԱՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Տալ ստուարանալ. Թանձրացուցանել. զօրա-ցուցանել. ծանրացուցանել. Քնծըլնել. *Եւ ոչ ուզիք զգետն ստուարացուցին: Զիւր գունդն ստուարացոյց. Խոր. Բ. 12: Եղիշ. Գ: *Սովոր են գիրք ստուարացուցա-նել զիրս (սպառնալեաց). և յորժամ խնդու-Թե իւք իցեն, գարձեալ զայն ստուարա-ցուցանէ. Կիւրղ. Բգ:

ՍՏՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆ. Գ. Ստուարն գոլ. ՀաստուԹի. ԹանձրուԹի. ՀոծուԹի. գուլչ-ւէլ, ղըլըլ. ... որ-պէս յն. Στερεότης. Soliditas. παχύτης, crassitudo. *Ոչ կարացին կարել զստուա-րուԹի բեռանցն. Փարպ: *Զստորաբերս այս ստուարուԹի պարտուցս լքեալ. Նար. ՅԷ: *Ստուարուն տանջանաց. Ի Գիրս ....:

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆ. ի. իցն. ա. Ἔτυμος, ἔτυμος. Verax, verus. ἀκριβής, certus, accuratus. Որ խօսի զճշմարտուԹի, կամ զհաւաստիս. և Որ ինչ է հաւաստի՝ ստոյգ. կամ անվրէպ. *Որք անուան ստուգաբան են քննիչք, զփառացն անուն կրկին իմա-նան: Այր բանիբուն գիտուԹբ, ստուգա-բան 'ի կարգադրուԹի ճառից: Խաբեբայք և պատրիչք փոխաբերեցան ընդ արանց ար-դարոց և ստուգաբանից: Աւետարանիչքն և առաքեալքն և ստուգաբան վարդապետքն. Կիւրղ. Գանձ: Փարպ: Ցհ. ԿԲ: Լծ. Կոչ: *Ոչ գտանի ստուգաբան պատմուԹի ինչ: Որոց ճշմարիտ և ստուգաբան անուն է տեսակքն. Փիլ. Բագն:

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԱԲԷՍ. մ. Հաւաստի բա-նիւ. ճշմարտախօսուԹբ. *Դարակոճառ. որ ստուգաբանապէս ոմանք կոչեն յարմա-րուԹի կամ ամուսնուԹի. Փիլ. Լին. Գ. 49: *Ստուգաբանապէս զերանն սահլզայն են. Անդ. Ջ. 86:

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԵՄ, եցի. Ն. Ἀκριβολογοῦμαι. Accurate loquor, minutatim recenseo. Ստոյգ և ճշգիւ խօսել՝ ճառել. ճշգել զբանն. մանրախուզիւ քննել՝ խորել. *Ցաղագս տեղւոյն ստուգաբանէին (խորա-նոք): Տեսանելով զգանձն՝ որ 'ի նմա, ստու-գաբանէ: Զոր առանձինն խօսէին՝ 'ի մէջ ածէր ստուգաբանելով. Ոսկ. յհ. Բ. 37. 39. և 4: *Ստուգաբանէ զաշակերտացն, կամ վասն առաքելոյն. Նանայ: Բրս. Մրկ: *Ստու-գաբանեն զԹագաւորս ասորւոց 'ի զաւակէ սեմայ զաճմունսն առնել. Արծր. Ա. 1: *Զգետն ստուգաբանեաց տիրապէս կոչ-մամբ (անուանն). Լմբ. պտրգ:

Եւս և ըստ յն. ոճոյ՝ ճշգիւ համար պա-հանջել. *ԵԹէ հանդերձիցիմք զծառայակ-ցացն մերոց ստուգաբանել, զնոյն և տէր գործէ 'ի մեզ. Ոսկ. պհ:

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԵԼ. ըստ քերականաց. Ἐτυμολογέω. Rationem originis duco (vocis). Ստուգիւ քննել և գտանել զկազմուԹիւն կամ զարմատս բառից՝ առաւել 'ի խրԹին բարդուԹիս և 'ի բաղադրուԹիւնս. *Աս-տուածդ՝ եԹէ յԱստիս ածելոյ ստուգա-բանեսցի, և կամ որք յայսոսիկ պտնծա-բանքն են, 'ի հաստելոյ. Ար. որս. Ը հյ. իսկ Ը յն. Ըէծ. 'ի ԸէԸԸ, կամ ԷԸԸԸ, կամ Ըէծ-րԸԸ. այսինքն յընԹանալոյ, կամ յայրելոյ, կամ 'ի տեսանելոյ: *ՔերԹողապէս ստու-գաբանէ զբառս. ասէ, յափշտակուԹի է՝ յափ չատարկուԹիւն. Երզն. ՔԵր: *Բժիշկ ոմն բնախօսէր՝ ստուգաբանելով զանուն բանջարին կոչելոյ սպանախ (որպէս Թէ) սպան նախ, զի սպանանել արժան է նախ, և ապա զնա տալ կերակուր (հիւանդի). Մխ. առակ. ԺԲ: *ԶորԹ մնկեալ ասեն յա-կոբ. և ստուգաբանեն՝ արկուղ. Մագ. ՅԷ: Քանզի միօ գիր և զգուշուԹն՝ զոր ազդէ նա ինքն մագիստրոս 'ի Քէկ. ՔԵր. *Են բա-զում անուանք առ մեզ ընտանեգոյն յայլոց լեզուաց և 'ի մերձակայից, որք ոչ ստուգա-բանին. և եԹէ կամեսցի ոք, ոչ ուղիղ Թեակոխեսցէ, այլ խորԹս առեղծանէ. և ոչ է բաւական զսա գիտել, բայց իմաստնոց: Եւ 'ի պարսկաց բազում ինչ հասարակորդ է լեզուիս մերոյ, այնպէս և մեր առ նոսա. զոր եԹէ ստուգաբանէ ոք, մեծապէս սխալ-լէ. քանզի բազում անգամ մեր իսկ տե-ղեակ է ստուգաբանել մերոցս զայսպիսիս, որք այլոց լեզուաց են. որք իմաստունք կար-ծեցեալ էին, և այն յանհմուտ լեզուացս.

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Ἀλήθεια, ἀκρίβεια. Veracitas, diligentia. ՃշմարտախօսուԹի. բան անվրէպ. հաւաստի քննուԹի. ճշգուԹի. զգուշաւորուԹի. *Ստուէն զստուգաբանուԹի (ընդդէմ կարգել): Ի ստուգաբանուԹէն նուազեալ. Ցճ. ԻԳ: Պրդմ. ԽԲ: *Բանս և հպմեմատուԹիս ստուգաբանուԹե: Մտաւոր ստուգաբանուԹբ: ԸնԹերցասէրն պողոմէոս գրեալ և յօրգա-րեալ ստուգաբանուԹբ՝ դնէ 'ի գիւանա-պատ տունս. Փիլ: Փարպ: Արծր. Ա. 8:

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Ἐτυμολογία. Etymologia, vis nominis. ՎերլուծուԹիւն բառից ստուգուԹբ. *ՍտուգաբանուԹեան գիտա (մին 'ի մասանց քերականուԹեան). Թր. ՔԵր: *ՍտուգաբանուԹիւն է լուծումն փաղառուԹեց 'ի կատարեալ սեռ նախատիպ բառիցն: ՍտուգաբանուԹե ձևք են երեք. յիրէն, յարուեստէն, և 'ի ձայնէն. և յա-րացոյց առաջնումն՝ սափոր (որպէս Թէ սա փոր). երկրորդին՝ փայտատ (իբր փայտ հատ), և երրորդին՝ ճնճղուկ (որ ձայնէ ճըն ճըղ). Երզն. ՔԵր: *Ցայտ է և 'ի ստուգաբանուԷն, քանզի նախայօժարական է՝ մին քան զմիւսն յօժարականն. Նիւս. Բն: *Ըռայլեալք. որ է ստուգաբանուԹբ՝ սեռ այլայլեալ. Ը. Ա. յհ. ԽԷ: *Անդարձն անկշռելի կոչի ստու-գաբանուԹբ. Վրդն. պտմ. (գուցէ որպէս պիԲԷրաղ իմանայ զբառդ սրս. էնփէրղ:)

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆՕՐԷՆ. մ. ա. Ըստ օրինի ստուգաբանուԹե. ստուգաբանապէս. *Ըս-տուգաբանորէն քննուԹբ՝ ընդ ձիԹոյն ա-նուան նիւԹ ճշմարտագրի. Նար. ղգ: *Զի՞նչ է առխԹելն. ստուգաբանորէն յեզանակա-առ'դ նախդիր. իսկ խԹեալ զնան, որպէս խԹանաւ ինչ զգրաստ ընդոստուցանելով առ ճեպ փուԹոյն. Ոսկ. Գծ:

ՍՏՈՒԳԱԲԱՐ. մ. Ἀκριβῶς, μετὰ ἀκριβείας. Accurate, exacte, certe. ՍտուգուԹ. ստուգիւ, ճշգիւ. անվրէպ. անշուշտ. ան-երկբայ. *Ճշգրիտ և ստուգաբար յայտնա-պէս պարատեսել. Փիլ. Լին: *Ոչ ես գիտա-ցէ ստուգաբար. Արիստ. առինչ: *Զինքն արդեօք ունէին զայս ստուգաբար: Ոչ առ-նէր զքննուԹին ստուգաբար. Ոսկ. յհ: *Ըս-տուգաբար լինէ վարկցի նախատոցականն: Ա-ղէ գրեա ստուգաբար զուծումն իւրաքան-չիւր պատճառի. Մագ. ԽԱ. ԾԼ: *ԵԹէ ոք ստուգաբար զգրեալսն իմանալ կամի. գացէ ԷՆ. Պիտառ:

ՍՏՈՒԳԱԲԱՐԲԱՌ. ա. Որ զստոյգն բարբառի. հաւատարմապատում. անվրէպ բա-ցատրիչ. *Են և կարճառօտ ճառս որպէս ստուգաբարբառս. բայց վասն զի ոչ յայտ-նեն զբնուԹ իրին, սահմանք ոչ են. Դաւիթ:

ՍՏՈՒԳԱԳԷՏ. ա. Որ գիտէ ստոյգ զի-տուԹի՝ տեղեկուԹի՝ հմտուԹի. *Ստուգա-գէտ իմացուածիւ խորհրդոյ: Ստուգագէտ իմացուածիւ ծանուցեալ: Եւ ես ստուգա-գէտ իմացմամբ. Ցհ. ԿԲ:

ՍՏՈՒԳԱԳԻՐ. ա. ՍտուգուԹբ գրեալ. նկարագրեալ. *Ցայտնի ստուգագիր և գը-րուատականս գործ գովելի. Նար. ԽԼ:

ՍՏՈՒԳԱԳԻՐՏ. ա. Ստուգիւ և ճշգիւ գտեալ. *Քառասնից անուանցն գիր բո-վանդակէ միահամուռ յԹը ըստ յունաց. տեսցես ինձ և ստուգագիտ 'ի հայոց նոյն-պէս յԹը գիր (յանուանս որց քառասնից). Սիսիան:

ՍՏՈՒԳԱԳՈՅՆ. ա. Ἀκριβέστερος, ον. Certior, ius; accuratior, acutior, te. Կա-րի ստոյգ. ճշմարտագոյն. ճշգագոյն. պար-զոյն. անվրէպ. քաջ. *Իմաստունն բառա-գայոյն աչօք տեսանելով: Ո՞ հնատեսք

քան զլուն ստուգագոյն. Փիլ. խնամ.։

Եւ իբր մ. *Ստուգագոյնս գիտէր վասն ճանապարհին. Գծ. ԻԴ. 22։ *Ստուգագոյն եւ անզեղակացաւ զամենայն ոճով. Խոր. Բ. 83։

ՍՏՈՒԳԱԳՈՐԾ. ա. Որ ճանոյ ստոյգ գործել. հաւատարիմ արարող. ստուգիչ. *Ըստուգագործ եւ ճշգրտահաւատ լինել։ Ի լուսոց յականջս խօսեցին, զի ստուգագործ է. Ճ. Բ. Ոսկ. Խչ։

ՍՏՈՒԳԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Անվրէպ գործելն, կամ պահանջելն զհամար. արդարադատութիւն. *Ուրանան զճշմարտութիւն եւ զարգարութիւն այ, եւ զստուգագործութիւն նորա. Մանդ. Է։

ՍՏՈՒԳԱԳՐԵՄ. եցի. ն. Ստուգութեամբ գրել, կամ վկայել գրով. *Զաքանչելիսն, որում մարգարէքն հաւաստեաւ ստուգագրեցին. Եղիշ. խոստ.։

ՍՏՈՒԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ստոյգ եւ հաւատարիմ գրութիւն՝ արժանահաւատ. *Բերել պատկառելով ստուգագրութիւն անպարսաւ յականջս իմաստասէր լսողաց. Փարպ.։

ՍՏՈՒԳԱԴԻՐ. ա. Ստուգութեամբ ուանդող կամ ուսուցիչ. *Կամէի՝ որ իբրեւ զայն պղատոն լինէիր, որ ստուգադիրն էր իմաստասիրական հանճարոյ. Տէ Իէլ. նոյ. ծէ։

ՍՏՈՒԳԱԽՕՍ. ա. Ճշմարտախօս, ստուգաբան. եւ Իրաւամբք բարբառեալ. *Առ ճարտարասանն՝ առ ստուգախօսն. Փիլ. Լին. Դ. 152։ *Պատկառեցին ՚ի կարծեաց աշխարհ եւ ստուգախօս բանիցն. Ոսկ. Գծ։

ՍՏՈՒԳԱԿԱՆ. ա. Ստոյգ. ճշմարիտ. *Որպէս մարդոյ ըստուգականի. Գնձ։

ՍՏՈՒԳԱԿՇԻՌ. ա. Անվրէպ կշռեալ. *Զստուգակշիռ փոխարինացն բովանդակ հատուցմունս. Սարկ. հանգ։

ՍՏՈՒԳԱՀՄՈՒՏ. ա. Քաջահմուտ. ներհուն. *Ըստ ճարտարագէտ ճանուցողութեան ստուգահմուտ բժշկացն. Փարպ.։

ՍՏՈՒԳԱՊԱՏՈՒՄ. ա. մ. Ստուգութեամբ պատմօղ, պատմեալ, պատմելով. *Զյօրինուածս բանից ստուգապատում կարգեալ պատմագրեցին. Փարպ.։

ՍՏՈՒԳԱՊԷՍ. մ. Ἀκριβῶς, ἀληθῶς. Certe, եւ այլն. Ստուգաբար. ստուգիւ. հաւաստեաւ. անվրէպ. անշուշտ. արդարեւ. *Ստուգապէս ուսանել. կամ պատմել, կմ տեղեկանալ. Սէֆէր. Ա։ Խոր. Բ. 45. 72։ *Ստուգապէս փայտ բնաւորեցար կենաց։ Մեծ է ստուգապէս։ Ստուգապէս յօրինուածով կարգեալ գրոշմեաց։ Զպատուիրեալն ՚ի մօրէն իւրոյ ստուգապէս կատարեաց. Անյաղթ. Բարձր։ Իգն։ Փարպ։ Ճ. Ա։

Եւ Ἐτύμως. Certe, et ab origine vocis. Ստուգաբանապէս. ըստ ստուգաբանութեան. *Զոր ստուգապէս երկին կոչեմք՝ առ ՚ի սահման վերնոյն զնոյնն գոլով. Արիստ. Յ. իմա՝ բան յն. ουρανός, իբր ὅρος τῶν ἄνω. սահման որոց ենն ՚ի վեր. (լծ. ընդ հյ. Վրան, ՚ի վերայ մեր։)

ՍՏՈՒԳԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ստոյգ տեսութիւն, սրատեսութիւն. *Աչաց քոց յստակատեսութիւն եւ ստուգատեսութիւն՝ որ յիս, ընդօտեցին զիս. Նար. Երգ։

ՍՏՈՒԳԵՄ. եցի. ն. Ἀκριβόω. Diligenter exploro, compertum habeo. γινώσκω, cognosco. ἀφοράω, intueor. Զստոյգն գիտանել կամ ուսանել քննութեամբ. հետազօտել. ճշմարտել. հաւաստի առնել եւ լինել. տեղեկանալ. *Ստուգեցին՝ ՚ի միոս իւրեանց։ Ստուգեաց ՚ի նոցանէ զժամանակ աստեղն երեւելոյ։ Ստուգեաց ՚ի հարիւրապետէն անտի։ Զանձնէ ստուգեցից. եւ այլն։ *Ստուգեաց ճշմարտիւ։ Ստուգեալ հաստատեաց ՚ի վերջին հրեշտակէն. Եղիշ. Բ. Գ։ *Հաւ

աստով ստուգի յոյս։ Վարդապետութեան ստուգեաց զճշմարիտ հաւատս յամենայնն երրորդութիւն. Ցծն. Գ. ծԳ։

ՍՏՈՒԳԻՒ. մ. Տ. ՍՏՈՒԳԱՊԷՍ, եւ ՍՏՈՅԳ. մ. *Որպէս թէ ստուգի ինչ հասու ժամանակացն կարիցէ ոք լինել։ Զոյնն ըստուգիւ զհամար զհնոյն. Եփր. ծր. ա։ *Պատմեաց ստուգիւ. Փարպ։ *Բարերարութեն է ստուգիւ, որ առ անարժանսն է. Խոսր։ (Անսովոր է առեալն. *Ստուգիւք ոչ կարացաք ՚ի վերայ հասանել պատճառին. Ոսկ։)

ՍՏՈՒԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀλήθεια. Veritas, եւ այլն. Ստոյգն. ճշմարտութիւն. հաւաստիք. եւ ճշմարտախօսութիւն. արդարութիւն. հաւատարմութիւն. ստհէհչիւ. եւ սոփքնիփ. եւ հօգ բաղը. *Ստուգութիւն խնդրէ անէր. Սղ. Ն. 24։ *Սուտ չեն մեր սպասաւորքն, մեր մեղքն իսկ հասեալ է ՚ի վերայ ստուգութեան սոցա. Եղիշ. Է։ *Պատմէ զըստուգութիւն այ. Խոսր։ *Զի յիշեսցեն նոքա զստուգութիւն, որ խնդրեսց ՚ի նոցանէ զվրէժն։ Ստուգութիւն այ պահանջել գիտէ, եւ ողորմութիւն նորա կեցուցանել ճանաչէ։ Ստուգութբ իւրով եւ՝ որպէս եւ ուխտեաց. ողորմութբ իւրով գթացաւ՝ որպէս եւ կամեցաւ. Եփր. ղևտ. Ն հանմ։ *Սկիզբն ամենայն ստուգութե (յն. իմաստասիրութե). Ոսկ. մ. ա. 3։

ՍՏՈՒԳՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. Ստուգիւ. ըստուգապէս. *Առաց զամենայն իրան ստուգութբ։ Ստուգութբ ինչ գրել անտան իմում ոչ ունիմ։ Ստուգութբ ասեմ ՚ի քեզ, եւ ոչ սուտ. եւ։ *Ստուգութբ տեղեկանալ, կմ գիտել, գրել եւ ցուցանել, ըստ կարգի գնել. Շար։ Խոսր։ Եղիշ. Է։ Իգն։

ՍՏՈՒԵՐ, ի, աց կամ ից. գ. որ եւ ՇՈՒՔ. յն. սքիա. Σκιά. Umbra. Մթագին նիշ գիմահար մարմնոյ խափանողի զլոյս. նսեմութի պատճառեալ ՚ի մարմնոյ ընդ մէջ անկելոյ. հովանի. եւ Ուրուական տեսիլ. աղօտ նմանութի. երևոյթ. կէօլկէ. շըլէ, սայէ, լըղա. *Զստուեր լերանցն տեսանես դու իբրեւ ըզմարդիկ։ Ստուեր են կեանք մեր ՚ի վերայ երկրի։ Ի մէջ ստուերաց մահու։ Որ նստէին ՚ի խաւարի եւ ՚ի ստուերս մահու։ Զստուեր հանդերձելոց բարեաց ունէին օրէնքն. եւն։ *Անկարելի է անցանել ընդ իւր ստուերն՝ յոյժ փութացելոյն. Առ որս. Է։ *Ստուերն երեւեցուցանէ զմարմինն, այլ ստուերն իցէ. Խոսր։ *Ստուեր ասի, զոր մեք շուք կոչեմք, որ անկանի ՚ի մարմնոյ՝ եթէ կենդանւոյ, եւ եթէ յայլ ինչ իրէ։ Որ են ստուերք հանդերձելոցն, այլ մարմին քն է. զի ուսցիս ՚ի քնէ անկեալ զստուեր օրինացն. եւ ծանիցես՝ թէ որչափ ինչ ՚ի մէջ է ընդ ստուեր, եւ յորմէ ստուերն անկանի. Խոսր։ *Ի ստուերիցս զնախատիպն իմասջիր. Նիւս. Բնութ։ *Զհինն ՚ի նորըս փոխելով, զստուերն ՚ի լոյս ճշմարտելով։ Որ ՚ի ստուեր ճշմարտութեան խօսեցաւ յօրէնս. եւ այլն. Շար։

Իսկ յասելն. *Թուի՝ եթէ ստուեր բըռնամահին է, եւ խորքէ զմեզ. Ճ. Ա. իմա՝ առասպելեալ ուրուականն մեռելոց. νέκυς, manes. Բուբէօ, Էօլիւ տասիսո։

ՍՏՈՒԵՐԱԲԱՆԵՄ. եցի. ն. Խօսել ըստուերաբար՝ աղօտ նմանութբ. *Թէպէտեւ անվաւեր ՚ի նոցանէ գրեցեալքն ասացան, այլ բազում ինչ եւ առ ճշմարիտն ստուերաբանեն. Արծր. ա. 11։

ՍՏՈՒԵՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Նսեմ եւ քօղարկեալ բան. կեղծաւորութի. *Բամբասի եւ մեծ մակագիրողն գրիգոր՝ ստուերաբանութբ գրուատեալն ՚ի ձենջ. Թէոդոր. Խոյրափ։

ՍՏՈՒԵՐԱԲՈՅՍ. ա. Իբրեւ ստուեր ՚ի վեր երեւեալ կամ երեւեցուցիչ. *Ոչ ոչ գոյ լոյս, անդ խաւար է. եւ գիշեր է ստուերաբոյս, որ անկանի ՚ի տարերէ երկրիս. Շիր։

ՍՏՈՒԵՐԱԳԻԾ. ա. Գծագրեալ որպէս ստուեր. ստուերակերպ օրինակ լեալ. *Ի հանգչել ստուերագիծն տապանակին. Նար. խչ։

ՍՏՈՒԵՐԱԳԻՐ, գրի, գրաց. ա. գ. Σκιαγράφος. Umbrae descriptor, aliquid adumbrans. Գծագրող եւ նկարագրող զնըմանութիւն ինչ ստուերակերպ. *Ըստուերագրացն անպատում աշխատութիւն. Իմ. ծէ. 4։ *Ստուերագիր նկարիչքն զպատկերս թագաւորաց նախ յուրւոյն ձեռնարկեն. Մագնս։ *Ստուերագիրն աղօտն նկարագրեր զայգիսն ՚ի պարարտ երկրին բեղմաւոն. Վրդն. Երգ։

ՍՏՈՒԵՐԱԳԻՐ. ա. Σκιαγραφικός. Adumbratus, fictus. Գծագրեալ ստուերաբար. *Ի ստուերագիր (կամ ստորագիր) տառն մովսիսի՝ անդրանիկ որդի իարայէլ. Նար. առաք։ *Առաջինքն ամենայն՝ ստուերագիր նկարագրութի էր՝ մինչ ՚ի գալ ճշմարտութեն. Շ. Բարձր։ *Ի հմտութի ածեալ նոցուն ստուերագիր առաքելապատում մատենիցն. Ցհ. իմ. պաւղ։

ՍՏՈՒԵՐԱԳԻՐ. գ. Σκιαγράφημα. Delineatio, adumbratio. Ստուերագրութի. պատկեր. ստուեր. նմանութի. ուրուական նախագիծ օրինակ. *Ի ստուերագիրսն՝ որ սափատկագրոցն եւ սեագրոցն որ ինչ գրէ ոք, մարգ կոչի. Ոսկ. յհ. ա. 13։ *Այս առեալ ՚ի ձեռս վերանգս գեղոցն՝ նորագէ զստուերագիրն նոքօք. որք թէպէտեւ զստուերագիրն ծածկեն յաչաց, սակայն զուրախութի ինքեանց գեղեցկութբն երեւեցուցանեն. Շ. յկ. ԻԷ։ *Զմահն եւ զյարութիւն իբրեւ ստուերագրօք յայտնէ. Արչ։ Որպէս եւ որ ասի Ցյ. ա. 17. *Շրջելոյ ստուերի ... ՚ի կոչ. Է. գնի՝ ստուերագիր։

ՍՏՈՒԵՐԱԳՈՅՆ. ա. Նսեմագոյն. աղօտագոյն. սեւագոյն. մթին. *Ցանկեն մեղաւորքն ստուերագոյն մարմնով. Ոսկ. ՚ի նէռն։ *Ամբարտաւանութի մեծ է այնոցիկ, որ ըստուերագոյն ախտիւ մեղացն խաւարեալ իցեն. Իգն։

ՍՏՈՒԵՐԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Σκιαγραφέω, σκιογραφέω. Adumbro, delineo, significo. Գրել նկարել ստուերաբար կամ աղօտաբար. օրինակել՝ նշանակել իբրեւ ՚ի ստուերի զնմանութի ճշմարտուե. *Սէք իմն (շինեալ՝) կայ մերձաւորութին, ոչ զբնութին այս ըստուերագրեաց։ Արժանաւոր զոհիւք ստուերագրելով զհանդերձեալսն։ Ստուերագրեաց զմեծ այլն հրոյն յերկնից զգալութ. Առ որս. Բ. ծԳ։ Ոսկ. յոհէփս։ *Ստուերագրելով ՚ի նմա զճշմարտութեն պատկեր։ Պատկեր ճշմարտութեն ստուերագրեալ ՚ի նմա. Անան. յոհ։ *Զայս երկուս փրկութե խորհուրդս եւ յառաջագոյն ստուերագրեաց ած յիպտայել։ Զնոյն խորհուրդ ստուերագրեն (կամ ստուերագրեն)։ Մովսէս ստուերագրէ յինքեան զքնի փրկութեն խորհուրդ գործով։ Լեառն սինեայ ստուերագրէր օրինակօքն եւ կարգօքն՝ որ ՚ի նմա եղան, ընդելեալն սիոնի՝ ուր փրկիչն կատարեաց զճըշմարտութեն. Արչ։ *Ոչ կամեցայ զբարձրագոյն պատգամս ծագունն ՚ի շնչին եւ յապականացու նիւթս ստուերագրել. Սարգ. Է. յհ. ա։

ՍՏՈՒԵՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՏՈՒԵՐԱԳԻՐ. գ. Σκιαγραφία, σκιαγράφημα. Adumbratio, delineatio. *Զբոլոր ստուերագրութեն (յաճխանս) հանել ՚ի ճշմարտութիւն (քնի)։ Ի ստուերագրութիւն քանի հովուեւ

(մովսէս հովիւ լինէր)։ Մովսէս սկիզբն առնէ կատարել զստուերագրութեան փրկչին զխորհուրդն։ Որոյ մովսիսին օրինակէր և ըստուերագրութիւն առ ՚ի վկայութիւն մնաց մարգարէութեան. Անան. յոհ։ Վրդն. ել։ Լծ. խոր։ Եղն. մրթ։ *Տէրն ՚ի կրկին գուբ եմուտ, զի ոչ թողու ոգի նորա ՚ի գժոխս, և ոչ մարմին նորա ետես զապականութիւն ... որոյ ստուերագրութիւն էր գանկիէլին(կրկին գուբն). Վրդն. դան։

ՍՏՈՒԵՐԱԴԻՐ. ա. Ի ստուերական օրէնս կամ որպէս ստուեր եդեալ՝ եղեալ. և Ուրուական. *Զստուերագիր զզատիկն կամիք ուտել. Ջ.հր. կը։ *Առ զմարմին յանփորձ կուսէն ճշմարտիւ, և ոչ ստուերագիր երևմամբ. Եղիշ. Ը։

ՍՏՈՒԵՐԱԴՐԵԼ. Տ. ՍՏՈՒԵՐԱԳՐԵԼ։ Արշ։

ՍՏՈՒԵՐԱԾՍ ԱՌՆԵԼ. Σκιάζω. Umbro, obumbro. Ստուեր ինչ արկանել. մթագնել. շուք ձգել, ծիրնջել. յն. ստուերացուցանել. *Գուցէ ածիցէ ստուերածս ՚ի վերայ աչաց մերոց. Ը. Բգ. Ի. 6։

ՍՏՈՒԵՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Σκιερός, σκιόεις. Umbrosus, opacus, և adumbrativus, և այլն. Սեպհական կամ նման ստուերի. ստուերակերպ. ուրուական. նսեմ. աղօտ. և Օրինակական. և Դիւրաշրջելի որ զստուեր. և Նստեալն ՚ի ստուերի. *Ամենեքեան հարեալ հատեալ էին ՚ի ստուերական և յերազական իրս. Ոսկ. Եփ։ *Ի բաց արա ՚ի մէնջ զմէգն և զխաւարն ստուերական գիշերոյ. Եփր. ող։ *Ստուերական երկիւղ. Կլիմաք. *Որ ՚ի ստուերական օրէնս։ Փոխանակ ըստուերականաց գառանցն՝ գառն խորհրդոյ. Շար։ Շ. Բարձր։ *Ամենայն ինչ՝ որ ստացական է, չէ մնացական, այլ ստուերական է, փոփոխական և ապականացու։ Հայել ՚ի մեծութիւնս ստուերականս, և ՚ի փառս ծաղկընկէցս։ Հովիտ հանճարոյս ստուերական։ Ի սուտ և ՚ի ստուերական գիտութէ չինեն աշտարակ. Սարգ. յկ. Դ։ Բրս. մրկ։ Նար. հԵ։ Եւագր. լա։ *Եգին ՚ի ներքնումն և ՚ի ստուերական բանսն։ Եգաւ ՚ի գիր ստուերականին։ Խաւարելոց և ստուերականաց. Նխ. ոզ։ Շար։ Ոսկ. մ. ա. ա։

ՍՏՈՒԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ստուերականն գոլ. անցաւորութիւն. ըստ յն. ըստուեր. σκιά. *Զիրաց ստուերականութիւն, և զօրութեց դիւրաշարժութի. Ոսկ. ծ. կոս։

ՍՏՈՒԵՐԱԿԵՐՊ. ի, ից. ա. Σκιοειδής. Umbrae similis, umbrosus. Ստուերատեսակ. ունօղ զկերպ և զտեսիլ նմանութե ըստուերի. ստուերական. ուրուական. *Ըստուերակերպ քահանայութի, կամ օրէնք, կամ երնջոց մատուցումն, կամ գծագրութի, կամ տիպ. Ճշ։ Կիւրղ. խչ։ Գրիգ։ Սարկ. քհ։ Սկեւռ. ող։ *Որ զստուերակերպն (զպասեք) այսօր ճշմարտապէս կատարեաց. Շար։

ՍՏՈՒԵՐԱԿԵՐՊԻԼ, եալ. Յ. Ստուերակերպ լինել. նսեմանալ. *Ստուերակերպեալ անօրէնութբ հրէական ժողովուրդն հինն եհէմ սկիզբն առ լուծման. Կիւրղ. խչ։

ՍՏՈՒԵՐԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Σκιοειδὲς. Ստուերականութի. նմանութի և եթ. առ աչօք տեսիլ. լոկ պատկեր. *Պղատոնիոս կամեցելոց ոմանց յորդուցանել նմա պատկեր՝ արգել, ասելով, շատ է ինձ՝ որ ՚ի բնութենէս գոյ ստուերակերպութի, այլ ոչ ըստուերակերպութեան ստուերակերպ կանգնել. Անյ. պորփ։ *Երկեաւ ՚ի մահուանէ, և զմանինեցոյց ընդ բերանեաց զլեզուս, որք ստուերակերպութբ նոցին զճշմարտութի նորին փրկանականն բանի. Թէոդոր. Մայրագ։

ՍՏՈՒԵՐԱՀԱԼԱԾ. ա. Հալածիչ փարատիչ ստուերի. *Լոյսն խաւարակուլ ըստուերահալած. Ջ.հր. կը։

ՍՏՈՒԵՐԱՃԱՐՃԱՏ. ա. Որ ՚ի ստուերս կամ ՚ի մթութե անդ ճարճատէ. ունօղ ըղձայն ծխոտ խանձողի. *Հուրն այն (կատարածի) բորբոքեալ ստուերաճարճատ, բոցաձօձ, խրթնահայեաց, յորդահոս թափանցիկ արագութբ. Պիտառ։

ՍՏՈՒԵՐԱՄԱԾ. ա. Ստուերաւ մածեալ. մթագին. խաւարին. *Զանդունդս անպատրաստ ստուերամածս. Ագաթ։ *Ի ստուերամած խաւարին։ Զստուերամած խաւար կռապաշտութե. Ճ. Բ։ Շար։ *Հրամայէր բառնալ զլուսաւորութիւն աչաց նորա, և ստուերամած խաւարաւ նսեմացուցանէր զբոլոր աշխարհիս պարծանս. Ղեւոնդ։

ՍՏՈՒԵՐԱՄԱԾԱԿԵՐՊԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Զբնութիւն հողանիւթ ստուերամածակերպեալ, լուսափայլ պճնիւք փառազարդեալ. Շ. փող։

ՍՏՈՒԵՐԱՄԱՐՏ, կամ ՍՏՈՒԵՐԱՄԱՐՏԻԿ ԼԻՆԵԼ. } Σκιαμαχέω. In umbra dimico. Մարտնչել իբրև ՚ի ստուերի, և առ աչօք. *Ստուերամարտ լինել՝ զօդն հարկանելով. Ոսկէփոր։ *Ստուերամարտք լինել ճշմարտապէս. Պղատ. օրին. Է։ *Նմանեալ կըմբշամարտկացն անփորձայաղթան, որք առ հեռուստ ՚ի նոցանէն արիաբար ըստուերամարտիկ եղեալ, և զօդն դատարկ քաջարտաբար վիրօք դագարեցուցանել. Դիոն. ածոյ։

ՍՏՈՒԵՐԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. Տ. ՍՏՈՒԵՐԱԿԱՆ. *Անմահն առ մահկանացուս, լոյսն անհասոր առ ստուերայինս. Նար. ծէ։

ՍՏՈՒԵՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Σκιάζομαι. Obumbror. σκοτάζω, tenebresco. Ստուերամած լինել. մթագնիլ. նսեմանալ. աղօտանալ. խաւարիլ. անչքանալ. *Փառացն վայելչութիւն ստուերացաւ։ Մի լիցի ստուերացեալ լուսոյդ երախաս։ Գիշերոյ նմանեալ ստուերանամք յայսպիսի լուսոյ։ Սեռն և ճշմարիտ լոյս, և ստուերանալ ոչ ունի որպէս զգալի լոյսս։ Զի մի՛ յայն ամենավայելուչ հայեցողութենէն ստուերասցի։ Աղաւաղեալ ստուերանայ։ Եղէ ստուերացեալ, որպէս մնացէ սակաւ ինչ նշմար աւերածի. Նար. խէ. հԸ։ Սարկ. յկ. Դ։ Լմբ. սաղմ. և պրգ։ Ճ. Ա։

Եւ Ստուերակերպ կամ առ աչօք երևութանալ. *Ցնորական խոժոռադէմ տեսիլք որպէս յանուրջս ստուերանային առաջի նոցին ՚ի խաւարի անդ. Լմբ. իմ։

ՍՏՈՒԵՐԱՆԻՍՏ, նստի, տաց. ա. Նըստեալն ՚ի ստուերի, ՚ի մթին վայրի. *Զուարճացուցանել (լուսով) զանձինս ստուերանըստաց անկելոցն։ Լոյս ծագեցար ստուերանըստացս. Ագաթ։ Շար։

ՍՏՈՒԵՐԱՆՍՏԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Զըստուերանստեալսն վերաբերեցեր. Ճշ։

ՍՏՈՒԵՐԱՇՈՒՔ. ա. Որ արկանէ կամ որում արկանի ստուեր և շուք. որոյ շուք պայծառութենն լինի խառն ընդ ստուերի. *Արեգակն չեղագնաց ... ստուերաշուք. Գիւտ. Բղբ. առ վաչէ։

ՍՏՈՒԵՐԱՊԱՇՏՕՆ. ա. գ. Պաշտօնեայ հին եկեղեցւոյ, որ էր ստուեր նորոյս ճըշմարտութե. *Այպ յոյժ առաւելուլ պարտիմք՝ քան որք ՚ի հնումն ստուերապաշտօնէքն. զի որում շատ տուաւ, շատ խնդրի, տէրն ասաց. Խոսր. պտրգ։

ՍՏՈՒԵՐԱՊԱՏ. ա. } Տես ՍՏՈՒԵՐԱՄԱԾ.
ՍՏՈՒԵՐԱՊԱՏԵԱԼ. } *Լուսին և աստեղք անյայտացան ստուերապատք. Ժղ. ղէր։ և Ագաթ. (ուր հին տպ. ստուարապատ։) *Ստուերապատեալքն տեսին զմշտընջենաւոր առաւօտուն երևումն. Մէկն. ղէ։

ՍՏՈՒԵՐԱՊԷՍ. մ. Որպէս ստուեր. ըստ օրինակի ստուերի. *Ստուերապէս զակզբնատիպն յինքեանս ցուցանել։ Զնմանութիւն նորին ստուերապէս պատկառէ առաջի ճըշմարտութենն բերել. Սարկ. հանգ։ Լմբ. պտրգ։

ՍՏՈՒԵՐԱՏԵՄ. եցի. ն. Իբրև ստուեր ընդհատել զլոյս. նսեմացուցանել. ստուերածս ածել. *Գիշեր մեզաց ստուերատեաց զմիտս նոցա. Վանակ. յոբ։

ՍՏՈՒԵՐԱՏԵՍԱԿ. Տ. ՍՏՈՒԵՐԱԿԵՐՊ. Σκιοειδής. *Որք զամենայն զօրինական զըստուերատեսակ զերևումն վառնեցին։ Փափոխել զմարդկային կեանս ՚ի ստուերատեսակ երևութիցն ՚ի ստուգապէս էիցն ճշմարտութիւն. Նիւս. երգ։ *Եւ ընդ տախտ զլուսինն ստուերատեսակ. Շար։

ՍՏՈՒԵՐԱՏՍ ՕՐՀԱՍ. (եթէ չիցէ սխալ գրչի.) Իբր Անհրաժեշտ մահ. յն. անողոքելի, կամ անհրաժեշտ, ἀπαραίτητος. *Նապաստակ ծովու ոչ սակաւ ինչ տհաւորութիւն ունի, որ ածէ վաղվաղակի ստուերատս օրհաս ՚ի վերայ մարդոյ. Վեցօր. Է։

ՍՏՈՒԵՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Σκιάζω, ἐπισκιάζω, συσκιάζω, ὑποσκιάζω. Adumbro, obscuro, subobscuro, sublustrem reddo. Տալ ստուերանալ. նսեմացուցանել. մթացուցանել. քօղարկել. պատրուակել. ծիրնջել, ծածկել, գոցել. *Ծածկեաց նետաձգութիւն, և ստուերացոյց զարեգակն։ Ոչ երբեք ստուերացուցանէ զլոյս ողորմութեան՝ խաւար արդարութե։ Թէ զաչացն պատուհանս ստուերացուսցես. Խոր. Բ. 12։ Նար. Ե. ծԴ։ *Ալլանդակ իրացն շամանդաղ ստուերացուցեալ ծմակեցոյց (զայս)։ Թանձր ծխով զշուրջանակի վայրսն ստուերացուցեալ. Փիլ. Ժ. բան։ *Ստուերացուցանեն զմտացն լուսաւոր շարժմունս. Նանայ։ *Ըզպատկերն այդ ստուերացուցեալ փոխեցին ըստ բազում մասանց. Իսիւք։ *Ստուերացուցանէն քեզ զնա. Եւագր. ծէ։ *Ստուերացուցանել զիրս չէ հնար, զի երևելի նշան եղև ՚ի ձեռն գոցա։ Մի՛ երկնչիր, եթէ պարտ է լռութբ ստուերացուցանել զյանցանսն. Ոսկ. գծ։ Բրս. ծն։

Եւ Շուք տալ նկարուց. և Ծածկել զաչս. *(Զպատկերն կամ զնկարն) ըստ խառնուածոյն զնստագոյն ձևոցն ստուերացուցանելով։ Ծածրոցքն ստուերացուցանեն զնստագոյնս աչացն. Նիւս. կազմ։ Լծ. ածոյ։

ՍՏՈՒԵՐԵԱԼ. Իբր Ստուերագրեալ. գունագեղեալ առ աչօք. *Ի մարդոյ ձև կերպարանեալ գեղեցկացուցին. և այնու ստուերեալ գեղն՝ մարդս(կամ մարդոյ) արար զնոսին տափելի. Լմբ. իմ։

ՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ψεῦδος, ψευδή ψεύσμα. Mendacium, falsitas, fallacia որ և ՍՈՒՏ. Բանսուտ. և Սուտն գոլ բանից կամ գործոց. ստախօսութի, և խաբէութի, խարդախութի, նենգութի, կեղծաւորութի. մնոտիք. Եզնկ., Եզնկճըլըրգ. *Խնդրէք զստութի։ Բարբառէ զստութի վկայ անիրաւ։ Ցուցանել իցեն զուր ՚ի ստութե։ Ուրախ արարին ստութբ իւրեանց զիշխանս։ Պաշտեցին զնա ստութբ եւրեանց։ Քաղցրացաւ առն հաց ստութե։ Եթէ ճշմարտութին այդ յիմում ստութենն առաւելաւ. և այլն։ *Ճշմարտութի մի է, իսկ ստութի ՚ի բազումս պատառեալ. Ա. որս. Ե։ *Ճշմարտութի մի է, և ստութի ՚ի բազումս բաժանի. Խոսր. պտրգ։ *Բազում անգամ հասեալ էին ՚ի վերայ ստութե նորա։ Սրտութբ կերպարանին յաչս ոգւոց մարդկան. Եղիշ. Փ. Է։

ՍՏՈՒԻ (ըստուի), կամ ԶՍՏՈՒԻ. Բառ. ումն. որպէս Նստոյք, կամ Ջիոյք. *Գտանէք յորժամ տեսանէս, որ զստուին լիզեն, և

զմիրեքն հաստատուն, նշան է անձրևի. Վ. օգ. ծդ:

ՍՏՈՒԿ (սըտուկ). ա. Ստախօս. ստաբան. հեր ստել, ստող. *Ցանդիմանեաց զնա իբրև սըտուկ. Մեր. Եբէց:

ՍՏՈՒՄԱՆ. Տ. ՍՏՈՒՄՆ. *Ոսկի ստոյր... ստուման ոչ էր գերեզմանին օրինակ, այլ կուսին. Սանահն:

ՍՏՈՒՆԳԱՆԵՄ, կմ ԸՍՏՈՒՆԿԱՆԵՄ, եցի. ն. չ. Παρακούω. Audire detrecto. παρασιωπάω, tacendo praetereo. Ըստ ունկն թողուլ անցանել, այսինքն անունկնդիր լինել. պատուիրանազանց լինել. անսաստել. հեստել. չանսալ. չհնազանդել. ապախտ առնել. չլսելոյ առնել. անլսել լինել. մեկ անձին մոռնալ մեկալին ըսածը, մտիկ չընել, չմտնել, ասածը լսել. բոլորել, քիթել, ստլահել. գալով. աճանիշ, բնքուոսով, ստահակութեամբ. *Կոչեցի զձեզ, և ոչ լուարուք. խօսեցայ, և ստունգանեցէք. Եր. ԷԵ. 12: *Մի ստունգաներ յերկիւղի տեառն: Որք երկնչին 'ի տեառնէ, ոչ ստունգանիցեն բանից նորա: Օրինաց բարձրելոյն ստունգանեաց: Գուցէ երբէք խառացեալ ստունգանիցէ զքեզ. Սիր. Ա. 36: Բ. 18: ԺԴ. 29: ԽԳ. 33: Լ. 19: *Ստունգանեցեր 'ի կլանել ամպարշտի զարգարն. Ամբ. Ա. 13: *Զի մի և զնա ստունգանել, և զբան ոչ առնել թուեցի: Ո՛վ բանաքաղ մարդիկ, որ զմին լսէ, և զմիւսն ստունգանէ. Փիլ. լին. Գ. 202: Եղիշ: *Հրեշտակ զոր առաքել. ասպոյն և նմա ստունգանեն: Ստունգանել տեառն, կամ հրամանի, հրամանաց, պատուիրանի: Ստունգանել հօրն իմոյ երկնաւորի: Ինչ տերն որ ստունգանեցայ. Ոսկ. Մ. Ա. 6: Ցեղ. Բ. Շար: Արծր: ԺԶ: Մագ. ԿԸ. Դ. Վրդ. Եղ. ԽԶ. և այլն: *Ի ստունգանելն ձեր 'ի նըորդ պատուիրանաց նորա. Եր. ընդ ԵԳ: *Ի ստունգանելն ազգին 'ի կենդանարար 'ի գործոյն. Շար: Ցանկապատել ստունգանողին. Եղիշ:

ՍՏՈՒՆԳԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Παρακοή.
ՍՏՈՒՆԳԱՆՈՒԹԻՒՆ. } Inobedientia, contu-
ՍՏՈՒՆԳԱՆՈՒՄՆ. գ. } macia. Ստունգանելն. անլսողութիւն. անհնազանդութիւն. պատուիրանազանցութիւն. *Որ զհեռաւոր զձեզ վասն ստունկանողութեանն (կամ ստունգանութեան) նորոգեաց վերստին. Աթ. հմ: *Ստունգանութեան ժառանգեցեր մեզ: Մի կործիցեն զյանիտասացութիւն անմիտքն բանդագուշից ստունգանութեան. Կիւրղ. խոստ: Բրս. Տրկ: *Հատուցումն ընդունելին արժանի բաստնգանութեան իւրեանց. Կանոն: *Ամենայն յանցաւորութիւն և ստունգանումն ընկալաւ պատիժ պատուհասի: Ի ձեռն բանստունգանման միոյ մարդոյ մեղաւորք բազում եղեն. Կիւրղ. գանձ: Գրգծ. Լա:

ՍՏՈՐԲԻԼՈՍ. կմ ՍՏՐՈՎԲԻՂ. գ. Բառ. յն. սդրօմբիլօս. Στρόβιλος. Strobilus, vortex, turbo, trochus, pinus. Գալարք. յորձանք. ազգ մրրկի կամ փոթորկի. և Դարձգարձիկ խաղալիկ մանկանց. գնդ. և Փշոկ. փրփ. *Լեսնովս և ստորբիլոս հողմ է պատուեալ ներքուստ 'ի վեր, և այլն. Արիստ. Աշ: *Ստորբիլիքն յառաջին հարկաւորելոյ անանձ զոր ընդունին, շրջանս հանապազորդս առնուն, և ձկեանք յինքեանս շրջին. Վ. եր. օր. Է:

ՍՏՐԱՏ. Բառ. յն. ստրատօս. Στράτιος. Մեծական զօրու. և Առաջնորդ զօրաց. Exercituum praeses. *Ապա ստրատն յոմնաց կոչեցաւ զօրս իւր' որ ընդ իւրում ձեռամբ էին. Բառգ. Է. 5:

ՍՏՐԱՏԵԼԱՏ, ի, եց. գ. Բառ. յն. ստրատիլատիս. Στρατηλάτης. Dux agminis, magister militum. Զօրավար. ապարապետ. *Վասն քո արարք ստրատելատ զվարդան. զորգիացեալ քո: Դատրիկ՝ կին վարդանայ ստրատելատի. Խոր. Գ. 57. 67: *Թէոդորոսի ստրատելատի տրակլեցայ. ԾԾ. Հ. Ն. Տօնաց: *Անատոլիոս և պրոտոզին ստրատելատը, որ կոչին զօրավարք: Եկայք տրամգուք ստրատեղատ, որ կոչի զօրագլուխ, ընդարձակ. Ճ. Ա. Ժ:

ՍՏՐԱՏԵԼԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Στρατηλασία, στρατηγία. Eductio vel praefectura exercitus, imperatorium munus. Զօրավարութիւն. ապարապետութիւն. *Եւ էր կարգեալ 'ի թագաւորէն 'ի պատիւ ստրատելատութեան: Զգեցոյց նմա պատիւ ստրատելատութեան (կամ ստրատելութեան). Վրք հց. ԺԴ. Հ. Ց. Օգոս. Ե:

ՍՏՐԱՏԻԳԻՆ, կմ } գ. Բառ. յն. սդրադ-
ՍՏՐԱՏԻԳԻՈՆ. } իղիօն. Στρατήγιον. Domus imperatoris exercitus, praetorium. Կայք կմ օթեվան ստրատելատի. որ 'ի մեզ ասի վանք ապարապետին կամ զօրավարին. սէրաւքէր գոնաղը. աօրտալը. *Շինեաց յիշատակ իւր զաւացեալն ստրատիգին. քանզի 'ի նմա զպատերազմականն յօրինեաց կազմութիւն. Խոր. Բ. 85:

ՍՏՐԿԱԳՈՅՆ. ա. Ἀνδραποδωδέστερος. Infimus servus, nimium servilis. Ցածին ստրուկ. անարգագոյն. յետսամնա. *Որ յոյժ ստրկագոյնք են 'ի նոցանէ. Նիւս. կազմ:

ՍՏՐԿԱՆՈՒՆ. ա. Ծնեալն 'ի ստրկէ կամ յաղախնոյ' 'ի ծառայութեան. *Աղախնանուն հագարու ստրկածին սիմայի. Նար. Խչ:

ՍՏՐԿԱՄԵԾԱՐ. ա. Մեծարօղ ստրկաց. անարգամեծար. *Ստրկամեծար թագաւորք. Նար. Գ:

ՍՏՐԿԱՑԻՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի ստրուկս կամ 'ի ստրկութեան. Նար. Խչ:

ՍՏՐԿԱՆԱՄ. եցայ. չ. Δουλοῦμαι. Servus fio. Ստրուկ լինել. ծառայանալ. գուլ. ձեռքի զաժուր. *Ստրկանայ, յորժամ ստրաբանայ յիւրմէ տեղւոյ. Առակ. ԽԵ. 8: *Անտերն ստրկանալ. Բրս. ող: *Ի հայրենեաց սաարմեցեալ, օտար սեռից ըստրկացեալ: Կործանեալք ստրկացան 'ի բարկութեան: Կին որ պոռնկի ընդ օտար ծառայ, ստրկանայ և նա 'ի նորին ծառայութիւն. Ը. Հ. Լ.Տ. ամս: Մխ. դտ:

ՍՏՐԿԱՑԻԼ. ա. Որպէս ստրուկ. հարուգերի. ծառայաբար. *Որովայնի ստրկացեալ 'ի սպասաւորութիւն. Սեբ. առ:

ՍՏՐԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Δουλόω. In servitutem redigo. Ստրուկ կացուցանել. ծառայեցուցանել. *Դանդրացուցանէ ըղհարկան, ստրկացուցանէ զվաւսան: Ո՛չ զանձնիշխան կամսն ստրկացուցանէ մարմնոյն. Լմ. ատ:

ՍՏՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Δουλεία. Servitus. Վիճակ ստրկաց. ստրուկն գոլ. ծառայութիւն. զաղախնութիւն. գերութիւն. պէօլէ. *Մտանեաց զմեզ 'ի ստրկութեան ամենայն թագաւորաց: Փոխանակ ազատութեանն մատնեցաւ 'ի ստրկութեան: Անդաստակ կայ աղախնի քո 'ի ստրկութեան լուանալոյ զոտս ծառայից տն իմոյ. Բարուք. Ջ. Գ. Ա. Ջ. 11: Ա. Թգ. ԻԵ. 41: *Եկն գնեաց զմեզ արեամբ իւրով 'ի ստրկութենէ ծառայութեան: Զյարաչար մեղաց զստրկութիւն թօթափեալ արժանի լինեցի երանելի ծառայութեան տեառն մերոյ: Ել ըանել 'ի հայրենի երկրէն, և անկանել 'ի ըսպրկութեան օտարութեան. Աֆոտ: Կոչ. Ա. Եղիշ. Է. Ն. Նմանութիւն ասի. *Ստրկութեան ան վոյ. Եփր. Բգ:

ՍՏՐՈԲՈՂՈՍ, ի. գ. Բառ. յն. Στρόβιλος. Pinus. Սոճի. որ և ԿԱՂՆԻ ԹՈՒՂԵՆԻ. Լաս. *Ո՛չ սարոյ, ո՛չ ստրոբողոսն, ո՛չ կաղնի. Եփր. Երուզ:

ՍՏՐՈՄ. գ. Բառ. յն. սդրօմպօս. Στρόμβος. Strombus. Խեցեմորթ պտուտակեալ ձևով. *Որ խեցեմորթքն կոչին, այսինքն կոնքն, և կոնինքն, և կորզիք, և ստրոմք. Վեց. օր. Է:

ՍՏՐՈՎԲԻՂ. Տ. ՍՏՈՐԲԻԼՈՍ:

ՍՏՐՈՒԿ, ստրկի, կաց. ա. գ. Κάτοχιμος. Possessus, vel captivus. ἀνδράποδον, mancipium. οἰκέτης, famulus. οἰκογενής, domi natus, vernaculus, verna. δοῦλος, servus, subditus. Ստացին իմն ծառայ, որպէս արծաթագին կամ մշտնջենաւոր. անխեալ ընդ ձեռամբ օտարի՝ որպէս գերի. և Հպատակ. ընդոծին. գուլ, գեօլէ, բէօքօլէ, եէսիր, ասիր, խըդմէթքեար, ուշագ, օղլան. Տես Ղուկ. ԽԷ. 42. 46. 55: Երեմ. Բ. 14: Ա. Թգ. Է. 15: *Արդի մեծատունքն քան զամենայն ստրուկս են անազատք. Ոսկ. Մ. Ա. 21: *Ստրուկ և ծառայ և մնացորդ սպարապետաց ստրուկս ի... *Ստրուկ և ընդ ըննելու 'ի ստրկաց պատուել 'ի կարգի. Խոր. Բ. 21. 47: *Ստրուկս, և ներքս անկեալս: Սարկիս և ստեղծեցուցանելը. Նար. Գ. ԺԳ: *Տոհմ որ թագիւ էր զարդարեալ, անարժանից ստրուկ եղեալ. Ը. Էլ: *Ստրկացեալ յայնմհետէ խմայելացւոց 'ի ծառայութիւն ստրկի. Ղեւոնդ:

ՍՏՐՈՓԵԼ. ն. Տրոփելով շարժել. կամ շարժել որպէս սատորելով. *Երկիր պագ, զի ստրոփիցէ զքեզ. Եփոմ...

ՍՏՐՋԱՆԱՄ. ացայ. չ. Κατανύσσομαι, ἐνθυμέομαι. Compungor, aegre fero. μετανοέω, poenitet me. πτυούμαι, διακείμαι, consternor, haereo, եւ. (Արմատն է Ստերջ. և Ջերջ.) Զղջանալ կսկծանօք սրտի յետոյ ուրեմն. զլջել ապաշաւանօք. մորմոքել. Ե անձին ողորմել. անկարել յետս կասել, խորշել. ...ակեղէ... ...րեկել ... *Ստրջացաւ թէ, զի արար զմարդն: Ստրջացաւ խուժակ: Ստրջացան արքն: Ստրջացաւ աշխարհն: Ստրջացաւ յերկանց տեառն, կմ իմոյ. Ծն. Զ. 7: ԽԲ. 38: Ա. Ժ. 7. Ղուկ. Ճ. 4: Գ. Թգ. ԽԱ. 27. 19: *Սորին զ'ամն զնշանաւ, ստրջացաւ սակ. որպէս թէ ինք յինքն խորշեալ իւր կամօք. Կիւրղ. Ծն: *Ստրջացաւ ոչ աշխարհն զզուշութեան նշանակ է. Աֆոտ: *Ո՛վ ոք զպյթագութեան, և ոչ ստրջացաւ. Նար. Խէ: *Ստրջացիր զանձ անձ 'ի չարեացդ: Զայլ յանցաւորս զոմն է, որք ստրջանան 'ի վերայ մեղացն. Լմ. Ածգ. և ...: *Ուսիր որպէս վասն անձնորին մեղաց ստրջանալ ('ի վերայ նախանձու), և պաշտպանել. և եթէ այնպէս ստրջանայցես, վաղվաղակի զերծանիցես յախտէն. Ոսկ. Մ. Բ. 15: *Փոքր ինչ ստրջացեն (կամ ստրջանայցեն) յանձինս: Ստրջացաւ իմն, այլ ոչ կատարելապէս գայր 'ի շնմարտութիւն. Նախչ: *Լուեալ զձայն նոցին ստրջացաւ (այսինքն լուծաւ մարմնովն). Մաշ:

ՍՏՐՋԱՆՔ, նաց. գ. Κατάνυξις. Compunctio, dolor animi. κατήφεια, vultus demissus, pudor cum moerore. Ստրջանալն. ապաշաւ. զղջումն. կսկիծ. զկծումն. թախծութիւն. ցաւ սրտի. *Տրտմութիւն յուսով և զելոյ սուգն մաաախորհրդելոյ լի են և ստրջանօք: Լուիցուք ամենայն ստրջանօք. Ցածախումն ստրջանաց և երկիւղի պատմառք. Փիլ. նխնս. Ոսկ. Լմ: Սարգ. յոթ. Գ: *Ցանցեալ ոչ իբր զպատարողն մեր՝ կամաւ, կամ առաւել ստրջանաց: Ստրջանօք խնամախացեալ՝ յերեսունս օրինացն գաալ նայ: Զանարգանաց և զստրջանաց, որ յետ մեղացն լինին: Կատարումն նորին աղաչանութեան և ստրջանք է 'ի զգաստ միտս. Լմ. ատեկ:

ՍՏՐՋԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Κατανύσσω. Compungo. ἐκπλήσσω, pungo. κατασείω, decutio, concutio. Տալ ստրջանալ. խթել և շարժել զսիրտ. կսկծեցուցանել. *Ստրջացոյց զոգիս նոցա, և խոցեաց գեհենոյն յիշատակօք. Ոսկ. եբր: *Ստրջացուցանել զխստապարանոցսն: Ստրջացուսցուք զանձինս. Ոսկ. մ. ա. 8: ի. 18: *Մի աղքատն ստրջացուսցէ զքեզ ողորմել յիւրաւանսն. Մաշտ:

ՍՏՐՋՈՒՄՆ, ջման. Տ. ՍՏՐՋԱՆՔ. *Ստրջումն մեծ եղև և հիացումն ամենայն խորայելեացւոցն. Լմբ. պտ: *Զի այս հիացութի և ստրջումն ձմեռն մի եկեսցէ 'ի վերայ ձեր. Եփր. համաբ:

ՍՐԱԲԵՐԱՆ. ա. Սուր բերանով (երկաթ). սայրասուր. հատու. *Իբրև զանիւս նորա սղոցաձև կամս ասացյլեց. իսկ այլքն սրաբերանս ասեն. Ոսկ. ես. յորմէ և Գէ. ես. *Զսղոցաձևն այլ Թարգմանիչքն սրաբերան ասեն։

ՍՐԱԳԼՈՒԽ, գլխոյ. ա. Ὀξυκέφαλος, Acutum caput habens. φόξος, verticem habens fastigiatum. Որոյ գլուխն է սուր՝ բրգաձև, այլանդակ. *Թերսիտէս էր կաղ, շերտ, սրագլուխ: Թերսիտեայ նմանեալ կաղի և սրագլխոյ. Նոննոս: Խոր. գ. 19:

Եւ իբր Բամ. ձրագլուխ. յանդուգն. քաջ. *Գեղեցկատեսիլ և առիւծադէմ, յաղթողական և սրագլուխ, այր քաջ և պատերազմող. Բուզ:

ՍՐԱԳՆԱՑ. ա. Սրընթաց. սրաթռիչ. *Սրագնաց ոտիւքն ընթանայ. Գնձ:

ՍՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ὀξύτερος, ον. Acutior, ius. Կարի սուր. սայրասուր. և նրբագոյն. արագագոյն. սրատես, սրամիտ, *Զխորդ քան զխթան սրագոյն ունի զխայթոցս իւր կարիճն: Քան զամենայն սուր սրագոյն. Կոչ. ի: Պարապ. լզ: *Ձայնին իսկ սրագունին և ծանրագունին համանգամայն խառնել՝ յարմարութի առասասացի անուն. Պղատ. օրէն. բ: *Մակահնչէ պարն ամենայն՝ արանց համանգամայն և կանանց՝ զանազան ձայնիւք՝ սրագունիւք և ծանրագունիւք. Արիստ. ա: *Պետրոս և յովհաննէս, մինն սրագոյն, և միւսն քաջատես. Ոսկ. յհ. բ. 41: *Հրեշտակք՝ որք քան զմիտս մարդկան սրագոյնք են. Յճխ. գ: *Ոչ միայն քան զաչս, այլև քան զմիտս սրագոյն են: Սրագոյն բքօք բացարձակ պատառող զօդ. Իսիդ. Ը. Բղբ: *Համբակ ոմն 'ի յիշողութեն սրագոյնոյն. յն. ուշեղ. μνήμον. Պղատ. օրէն. դ:

Կամ Ս. Առաւել սրութբ. և Վաղագոյն. *Ռուն սրագոյնս և լսէ և տեսանէ և հոտոտանու. Նիւս. բն. է: *Ընթացուք առ լուծումն մեղացն՝ սրագոյն քան զզնել ատենին. Մամբր. և Նահա:

ՍՐԱԳՈՐԾ. ա. Սուր գործեօք գործեալ. *Փորագրեցին տապարատաշ սրագործ անդրագիր արձան պատմութեանականն. Նար. խչ:

ՍՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործելն սուր գործեօք. սրով հատումն. (իբր ծնտահատ.) *Ոչ հատման, ոչ խարման, ոչ սրագործութե. Նար. խգ:

ՍՐԱԶԷՆ. ա. Սրով, և սուր գործեօք զինեալ. գերանդաւորն. *Գերապայծառ սիւն ամպեղէն՝ ահաւոր ահացուցչացն սրազէն կառօք. Գնձ:

ՍՐԱԶԻՆԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. որպէս Զինեալ հատու բարկութբ. *Սրազինեալ կս ընդունի զհատուցումն վրիժուց ամպարշտաց. Յհ. կթ:

ՍՐԱԹԵՒ. ա. Սուր թևօք. երագաթև. սրաթռիչ. նրբաթև. *Երկայնաձիգ հեռի զաշտէսն արձակեալ որպէս 'ի թռիչս սրաթև հաւուց: Անցեալ որպէս զարծուի սրաթև ընդ գետն. Խոր. բ. 5. 47: *Արծուի սրաթև սլացեալ. Մագ. լէ: *Մաքուր ամբիծ սրաթև աղաւնի: Սրաթև արագընթաց աղաւնի. Գնձ: Տաղ: *Խնդրուածք արդարոյն սրաթև լեալ՝ յերկինս հասանէ. Ըշ. ժէ: *Անուանեցին զկէսն սրաթևս, այսինքն զմեղու. Վեցօր. է:

ՍՐԱԹՌԻՉ. ա. Սուր 'ի թռիչս. որ սրանայ 'ի թռչելն. արագաթռիչ. սրաթև. սրընթաց. *Սրաթռիչ եղև հոգի նորա: Սրաթռիչ լինելով 'ի լուսեղէն երամն. Զքր. կթ: Մաշտ: *Սրաթռիչ լինէր ընդ լեռնակողմն: Ընդ դաշտ ընթացեալ սրաթռիչ գնայիւք՝ անհետ լինէր. Վրք հց. է. խա: *Ընդ քեզ վերանալ սրաթռիչ լուսափայլ ամպով. Գնձ: *Սրաթռիչ մեղուօրէն եղեալ. Կիւրղ. ծն. առ գր. կթ: *Առաքեաց նաւակս հինգ սրաթռիչս զկնի նորա հասանել. Ճ. Զ: *Արագ և սրաթռիչ են առ 'ի խօսելն: Բնութք մարդ սիրող էբանի, և սրաթռիչ 'ի խօսս: Աղօթքն զմարդ սրաթռիչ առնէ, և յերկինս առաջի այ կացուցանէ. Սարգ. յկ. դ. է. Ն ա. պ. ժ: *Սրբամատոյց և սրաթըռիչ որ առ ած աղօթիւք. Գիւտ. Բղբ: *Սրատես և սրաթռիչ անքուն ակնն գիտաւորեաց ամենեցուն զփրկութի. Պրոկղ. յօհ:

ՍՐԱԼԻՑ. ա. Լցեալ սուսերօք. սրաղէն. *Կապեցին զնեքտաւորնէ 'ի սրալից անիւ: Կապեցին զնա 'ի սրալից անիւ, և հոլովեցին ընդ զառ 'ի վայր: Կապեցին զթագաւորն 'ի սրալից անիւ: Խորտակեաց զանիւսն սրալից. Ճ. Գ: Հ=Ց. յուլ. իէ: Տր իէլ. Մարտ. իէ: Հ. կւլիկ. ոէպտ. իգ: *Տեսեալ զսրալից ըղձեքենայսն (անուոց), երկեաւ յերկեղէ փայլականաձև սրոյն. Տօղ:

ՍՐԱԼՈՒՐ. ա. Սուր լսելեօք. անկանջ սուր. *Եթէ 'ի կոյր հայեցաւ, տեսս. եթէ 'ի խուլ, սրալուր եղև. Վրդն. ծն:

ՍՐԱԽՈՂԽՈՂ. ա. Ս. Սրով խողխողեալ. *Ընդ սրախողխողս և ընդ գեղավէժս սատակեցան: Սրախողխողբեկումն, կամ գաղանութի, սպանումն. Արծր. ե. 9: Պիտ: Յհ. կթ: Երզն. լս: *Կործիքք 'ի հաովմայեցւոցն սրախողխող. Նանայ: *Սրախողխող եղեալ 'ի գիրկս մարցն կատարեցան: Նրիստասրդք առաջի ծերոց սրախողխող եղեալք: Սրախողխող լինել կամ առնել: Սրախողխող առնէին զամենեսեան: Աւազակք գան հարկանելով սրախողխողս իսկ առնեն. Շար: Լաստ. ժա: Պիտ: Ասող. գ. 13: Ճ. Բ:

ՍՐԱԽՈՂԽՈՂԵԼ. ն. Սրով խողխողել. սրախողխող առնել (եթէ չիցէ սխալ գրել). *Սրախողխողէին զհաւատացեալս. Բուզ:

ՍՐԱԽՈՑ. ա. Սրով խոցեալ, վիրաւորեալ, խողխողեալ. *Հնգետասան հազար մարդ սրախոց եղեն. Հ. դեկտ. ժա:

ՍՐԱԾԵԾ. Տ. ԹՐԱԾԵԾ. *Կախեցին զնոսա, և սրածեծ արարին: Սրածեծ տանջանօք կատարեցան. Հ. յնս. իգ: և Հ. կի. ւնուար:

ՍՐԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. որ ասի և ՍՈՒՐ. Λοιμός. Pestilentia, pestis. Ածումն կամ հարուած սրոյ մահաբեր հրեշտակի՝ որպէս առ Դաւթիւ. այն է ժանտախտ. մահտարաժամ, մահ բազմութե 'ի տապագին և 'ի փոխագրական ախտէ հանգերձ ուռուցիւք. Էտամարճափ, Բոստ, Էօլէք, Գըրէք, Վէպա. *Սովք, և սրածութիւնք. Մտթ. իդ. 7: Մրկ. ժգ. 8: Ղկ. իա. 11: (Զոր անգիտացեալ ոմանց 'ի յետնոց՝ կարծեցին կոտորած սրոյ. վասն որոյ 'ի Գնձ. ասի. *Մաշին բազումք 'ի սուր սուսերի, և սով բազում 'ի տեղիս տեղիս։) *Հերակլէս 'ի սրածութե խոթութե անկեալ՝ 'ի կրակ գիմեաց: Սրածութե ախտ կալաւ, կամ տարածեցաւ. Եւս. քր. բ:

ՍՐԱԿՆ. ա. Ὀξυωπής, πός. Acutus visu, acutum cernens. Սուր ակամբ. սրատես. կորովաբիբ. աչք սուր. *Խորհրդականացն սրակն և տեսող բնութենն: Եւ արդ ընդէր այդչափ սրակն ես: Քաջատես և սրակն լինի. Փիլ. Եւ. բ. 22: Ոսկ. պհ: Խոսր:

ՍՐԱԿՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ յոյժ սրատես: Փիլ:

ՍՐԱԿՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὀξυωπία. Acutus visus. Սրութի աչաց. սրատեսութի. *Սրակնութե խորհրդոյ և մտաց: Այծեամն նշանակէ զսրակնութեն: (Մարգարէք) հոգւոյն այ սրակնութեամբ զքաղաքամաժամանակեայ և չհանդերձեալ գիտաւորեցին խորհուրդ. Փիլ. փէսակն: Նիւս. Եբր: Սհն. կթ. տրմն:

ՍՐԱԿՈԽ. ա. որ և ՍՈՒՐԱԿՈԽ. Ուր իցէ անխնայ կոտորած սրոյ. Բառ յոհն. Գրք պատարագ. *Ոչ հարկանիլ ընդ միմեանս սրակոխ կոտորածիւ: Զայլ բնակիչս ամրոցին սրակոխ արարեալ սպանցեն. Յհ. կթ:

ՍՐԱԿՈՏՈՐ. ա. Սրով կոտորեալ. ջարդեալ. ճարակ սրոյ. *Նոցին տեարքն առանձին սրակոտորք: Զերիտասարդսն սրակոտորս: Կամ սրակոտոր, կմ գերի: Հրամայեաց զպահապանսն սրակոտոր առնել: Մերս բովանդակ մարմին սրակոտոր եղեալ՝ անդամանդամ յօշեցաւ. Լաստ. բ. ժգ. ժա:

ՍՐԱԿՏՈՒՑ. ա. Λῆγον εἰς ὀξύ. In acumen desinens. Որոյ կտուցն կամ ծայրն իցէ սուր. *Զկօշիկսն սրակտուցս. Ոսկ. ա. փլպ. է:

ՍՐԱՀ, ի, ից. գ. Αὐλή. (յորմէ aula.) Atrium, impluvium. περίβολος, ambitus. πρόθυρον, vestibulum. Գաւիթ. հրապարակ տաճարանից զկնի նախադրան՝ անյարկ կամ յարկեալ. և Մեծ սենեակ տանն. ժողովարան. դահլիճ. բալ. ալուր. հէյէթ. որպէս յն. ավլի. լտ. աուլա. և օէլոհէգ, ադնէֆ, տէհլիզ, խոսս օտոս, փէշխանէ. *Արասցես սրահ 'ի խորանին 'ի կողմ հարաւոյ, և զառագաստ սրահին 'ի բեհեզոյ մանելոյ: Շինեաց զսրահն ներքին երեք կարգեանս յանտաշից: Սրահ մի կամարակապ: Ի սրահին մեծի: Ի սրահին միջնում: Իբրև եղև միջամուտ սրահիցն, զդրունսն առին զարտաքինս: Ի պարտէզս և 'ի սրահս իւրեանց: Ժողովեցան 'ի սրահ քահանայապետին. ևն:

ՍՐԱՀ. Αὐλαία. Aulaeum, cortina. Սրահակ. փեղկ կամ առագաստ սրահից. *Ընդ ծովակողմն սրահք 'ի յիսուն կանգնոյ: Առագրամբք սրահին՝ սրահք 'ի հնգետասան կանգնոյ: Ամենայն սրահք խորանին շուրջանակի 'ի բեհեզոյ մանելոյ. ևն. Ել. լէ:

ՍՐԱՀԱԿ. ի, աց. գ. Καταπέτασμα. Սրահ փոքրիկ. և Տաղաւար. *Սիւնք սրահակին. Ել. լէ. 18: *Անկանէր 'ի ներքս զսրահակօքն. բ. Մկ. ժգ. 15: *Սարքեալ տասանէր թմբրկեալ՝ վէմս (պետրոս)'ի ծագման արփւոյն, խորհէր յօրինել սրահակս՝ էին ընդ եղեալսն՝ երրեակ. Շ. տաղ:

Մանաւանդ՝ Ἐπίσπαστρον, βῆλον. Velum, tegumentum. παραπέτασμα, tapes. αὐλαία, aulaeum. Ունմակալ սրահից. վարագոյր. դրան առագաստ. սրահապան. օթոց. ... *Սրահակ դրան խորանին: Սրահակս դրան սրահին: Զսրահակս դրանն: Զգեաց զսրահակ դրան խորանին կամ սրահին. Ել. իզ. 36: լէ. 18: լը. 38. ... 26. 31: *Փակեալ զերկինս իբրև սրահակաւ իմն յինքն վարագուրեալ: Զվրանս և զհովանոցս և զսրահակս և զդռնոցս և զանկողինս: Փոշոտեցան և ծխոտեցան սրահակք և որմակալք նորին հարանց: Փակեցան անթիւ սրահակք անթիւ առագաստ:

տանցդ յաւիտենից 'ի վերայ իմ. Ագաթ. Բռող. Դ. 20։ Եղիշ. Է։ Բենիկ։ *Ընդ սրահակօք նաւիցին յորժամ գաւիցին. նոյնպէս և գոյ փոխանակ սրահակաց զժամանակն խնդրեալ և զպարապութիւն և զանդի։ Զմարմինդ իբրև զառն բազում սրահակօք զարդարես, և ողորմելի կարկատան կամակարօք սաս 'ի ներքս նաւել խոյառաւակ. Ոսկ. մ. բ. 17։ Գ. 16. եւ։

ՍՐԱՀԱԿԱՁԵՒ. ա. ձ. Ի ձև սրահակի՝ այսինքն վարագուրի, առագաստի. *Մէգ և մառախուղ սրահակաձև շուրջ զկերամբն պատեալ. Ագաթ։

ՍՐԱՀԱԿԱՆՔ. գ. Սառյիկեան փիլիսոփայք. *Սառյիկեանք կոչին սրահականք. զի սառյին սրահ լաի. Ոսկեփոր։

ՍՐԱՀԱՁԵՂՈՒՆ. ա. Սրահակաձև ձեղուամբ. գմբեթայարկ. *Սկսաւ շինել ըզտունն աղօթարան ունթանկինի՝ սրահաձեղուն ձևով, որ մինչև ցայժմ կոչի գումբէթանձ. Ճ. Գ։

ՍՐԱՀԱՑԵԱՑ. ա. Սուր հայեցիւք. յստակահայեաց. սրատես. սրակն. կորովաբիր. *Տես սրահայեաց ականբք, որ նաւս 'ի բարձունս։ Հայեացս ունի ուղիղ՝ ճշմարիտ և սրահայեաց։ Սրահայեացք են իբրև զայծեմն (ալս)։ Որպէս զայծեամն և զեղջերուն որթ, որ սրահայեացք են, և երագահասք. Նար. եր։ *Աչս այնպէս ունէր սրահայեացս և զարթուցեալս՝ որպէս այծեամն. Ոսկ. գծ։ *Սրահայեաց և տեսանող այն է, որ միով ականբ առ միայն բարին հայի. Նիւս. երգ։

ՍՐԱՀԱՑԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Սրատեսութիւն. սրակնութիւն. *Դոքա ընդդատացին զիս ըստ քանչմամբ յաղագս սրահայեցութեանց. Նար. երգ։

ՍՐԱՀԱՆԴ. գ. Իբրու Ջրահանք. շեղջակալ սալանելոյ. *Առս ԼՃ սրահանդս 'ի փայտն հանեալ ստառակէր չարաչար. Ոսն։

ՍՐԱՀԱՏԵԼ. ն. Սրով հատանել. *Թէ սրահատէ (կամ սրահատ է). Կանոն։

ՍՐԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Հատումն սրով. կամ չարաչար հատումն սուր գործեօք. *Զի մի սրահատութեամբ ապականեսցին (ոտք). Թէոփիլ. դի։

ՍՐԱԼ. չ. Բայ անյայտ. որ կամ է Սրանալ, յարձակիլ. և կամ Սուր տեսութեամբ ցանկալեաց նայել առ չլինելոյ ձեռնհաս. *Թէպէտ և տեսանել աչօք տեսանիցեն (զհացն), սակայն առ սրալն ոչ երբէք յագեսցին ... յոտնութեամբ չարչարիլ՝ ոչ երբէք յագեալք. Ոսկ. ես. յորմէ և Գէ. ես. *Տեսանեն աչօք, և առ սրալն ոչ յագին ... այլ ձ. առ զազրատալն. լս. զալալ։

ՍՐԱՄԱՀ. ա. Սրով մահացեալ. սրակոտոր. սրոյ ճարակ. իսկ ՍՐԱՄԱՀ ԱՌՆԵԼ՝ է սպանանել սրով. *Տայր հրաման սրամահ առնել զհաւատացեալսն։ Սրամահ արարեալ սպանին։ Առաջի զձեզ սրամահ. Ճ. Բ։ *Զամենայն սրամահ առնէին։ Ընթերցողք սրամահք 'ի հրապարակս. Լաստ. ծա. ծզ։

ՍՐԱՄԱՀԻԼ. չ. Սրով մեռանիլ. (կամ գրելի, Սրամահիլ, Սրատաշիլ.) *Վէմք ապառաժք սրամահին 'ի պէտս գործողացն. (այսինքն սրով տաշին.) Եփր. տաղաչ։

ՍՐԱՄԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Մահ սրով. սպանումն. գլխատումն. խողխողումն. *Քարկոծմունք, սրամահութիւնք, և հրկիզութիւնք (մահապարտաց). ՍՀԿ. կթ. ոսմա։

ՍՐԱՄԵՐԿ. ա. ձ. Մերկեալ սրով. Ճեղ... Տես և ՍՈՒՍԵՐԱՄԵՐԿ. *Եւաս զաւրականին սրամերկ ար... Վրք. հց. ծա։

ՍՐԱՄԻՏ. ա. Միտեալ 'ի սրութիւն. սրածայր. *(Լեառն) 'ի վերայ այսպիսի սրամիտ և զառանամանեացն բանուն առ ըմբըռնեալսն հաւատացանէ յապականութէ արկածս. Գիփ։

ՍՐԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Սուր մտօք. արագամիտ. կորովամիտ. *Կամիմ զձեզ՝ թէ սրամիտք իցէք, և մի՛ վեր 'ի վերոյ անց և անցս առնիցէք. Ոսկ. ղի։

ՍՐԱՄԽԵԱԼ. Որպէս սուր մխեալ (այսինքն չոր տատձ). պողովատիկ և հաստատեալ. *Զէն և կնիք հրատեսակ պարծեցելոցս 'ի քեզ, սրամխեալ արեամբ որդւոյն քո. Թէոդոր. խւ։

ՍՐԱՅԱՐՁԱԿ. ա. Սուր և նուրբ յարձակմամբ տեսութե. *Տեսանէին զնա անդրքան զամենայն սրայարձակ երևոյթ մարմնական անցեալ բոլորովին. Պորտոգ. ԺԷ։

ՍՐԱՅՈՐԴՈՐ ԼԻՆԵԼ. Կարի յոյժ յորդորիլ. *Ցառաջինութիւնսն ազգին զոմանս հարկանէր, և՛ս առաւել սրայորդոր լինելով, զի ծանեաւ զնոր՝ թէ ընդ նմա է. Կաղանկ. (Նոյն է՝ եթէ ընթերցցիս, սրայորդոր։

ՍՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ὀξύνομαι. Acuor, acuminor. Սուր լինել. որպէս սրիլ. հատու գտանիլ. դիմնել. *(Ցեսանն՝) որ սուսերաց ըզսուրըն տայ, և ինքըն գուղ՝ ո՛չ սրրանայ. Ցո. ոսկի։

Կամ Սրածայր և իբր ցցուեալ 'ի վեր երևիլ. օխնիդէլ. *Զամենայն խստութիւնս, զամենայն սրացեալ ընդդաննս. Նար. ԽԵ։

Կամ Սրիլ վառիլ կռիւք. ուժով. *Նախանձ բերէն, և անապարծին, և սրանան մինեանց. Ոսկ. մ. գ. 8։

Ե՛ւս առաւել՝ որպէս Ὀξέως τρέχω, ἐκφεύγω, ἀφίπταμαι, ἀπαρτάω, velociter curro, effugio, evolo. ἀποσπηδάω, exsilio, resilio. Սրընթաց լինել. սուրհալ. սուրալ. սրաթռիչ լինել. սլանալ. խոյանալ. 'ի բաց վազել, երագել. փախչել. օտարինել, գողով, ուժով. *Սրացեալ փախնուցու. Սիր. ը. 32։ *Վասն էր փախչէք, ընդէ՞ր սրանայք։ Վաղվաղակի սրացաւ 'ի մարմնոյն։ Ի կենաց սրանայցես։ Ամենեքեան սրանային։ Ամենայն ինչ ընթացեալ սրանայ. Ոսկ. ես. մթ. ժինդ. եփես. ա. փիմ։ *Ի ձեռաց զերծանէր, և սրանայր ելանէր 'ի բլուր ինչ. Եւս. դր. ա։ *Զկնի նորա սրանային 'ի տեղւոյն։ Փախուցեալք առ հասարակ սրանային գունդքն ամենայն. Փարպ։ *Իբրև 'ի մահարբեր ինչ աղխաէ սրացեալ. Գիփ։ *Սրացեալս վարատական։ Իբրև զհաւ վայրենի սրացայ 'ի նախնին իմ սովորութեն։ Զիա՞րդ սրացաւ մերձաւորն. Նար. ծա. Ի. խԷ։ *Փախուցեալ սրացայ 'ի բաց աններապար յուրախացուցիչ կամաց քոց. Սարկ. աղ։ Իսկ Ոսկ. եբր. Բ. *Դուն և սաստկէր և տերև յոգոյ սրացեալ... իմա ըստ յն. տաքերեալ։

ՍՐԱՆԿԻՒՆ. կեան. ա. Ὀξυγώνιος. Angulum acutum habens. Որոյ անկիւնն ըստ երկրաչափից է սուր. *Երեքանկիւն (կիմեռանկիւն) սրանկիւն՝ այն՝ որ սուր ունի զերեք անկիւնսն. Եւկղէդ. (տպ Δ։)

ՍՐԱՇԱՐԺ. ա. Ὀξυκίνητος. Agilis, celer, velox. Արագաշարժ. սրընթաց. *Սրաշարժ և մաքուր և վերաթռուցեալ անախտաբար. Դիոն. եբն։ *Որ զյորդանանու ջրոյն սրաշարժ վայրեկութեն... 'ի թիկունս առաջեցեր. Նար. կԳ։

ՍՐԱՎԱՐ, ի, աց. ա. Սուր վարեալ յընթացս. սրընթաց. արշաւատոյր. սրաշարժ. օդապարիկ. արագ. և Հարևանցի. *Սահեալ 'ի վերայ արշաւատոյր ալեացն սրավարաց մոլեգնելոց։ Ոչ եթէ ծայրաքաղ ինչ արարեալ՝ օգաբանս կամ սրավարս (կամ օրավարս, աւրավարս) ինչ խօսեցաւ. Ագաթ. *Երիվարս սրավարս։ Սրավար երիվարօք խաղացեալ յայլակոյս յայնկոյս. Ցհ. կթ։ *Նժոյգս սրավարս. Առող. Գ. 5։ *Գնացեալ սրավար նաւակօք ամրացան 'ի սեաւն կղզի. Ուռհ։

ՍՐԱՎԱՐԻՄ, եցայ. չ. Փո՛յթ յառաջ մղիլ. վարիլ. սրավար լինել. սրանալ. և Հալածիլ. *Իբր 'ի նաւապետէ իմեմնէ սրավարեցայ թիակօք 'ի մակուկի ճառիս։ Սրավարեալ խոյանայր (իբրև զարծուի) զկնի գիշատեալ սլլազգեաց։ Այսր անդր սրավարեալ սեթևեթեալ երթային։ Սակաւք ոմանք սրավարեալք 'ի թշնամեացն անկանէին. Ցհ. կթ։

ՍՐԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Արագաշարժութի. յարձակումն 'ի յափշտակութիւն. *Ոչ ընկալաւ զբարբառ կոչեցող խաբէութեն, և սրավարութեն 'ի վիրաւել զմնողսն. Վրք. հց. ԽՉ։

ՍՐԱՏԵՍ. ի, աց. ա. Ὀξὺ βλέπων, ὀξυωπής, ὀξυδερκής, ὀξυδερκέστατος. Acute vel acutum cernens, acutus visu, perspicax, acutissimi visus. որ և ՍՐԱՏԵՍԻԼ. Սրակն. սրահայեաց. կորովաբիր. Նրբատես. Նրբիմաց. *Կոյրք առ սրատեսս. Փիլ. Իմաստ։ *Սրատես քան զարծուի, և արագալուր ես քան զմի 'ի հանգարտ անասնոց. Գիրք. Բղխ. առ վալէ։ *Սրատեսք և քաջահայեացք լինին. Խոսր։ *Սրատեսս լիցուք յաճախելով. Սրգ. Ի. պ. Գ։ *Սրատես լինիմ այլում չըղին՝ նման գոլով կեղծաւորին. Ցո. ոսկի։ *Արտասուք զաչս հոգւոյն սրատես և քաջիմաց առնեն. Անան. եղչ։ *Արուեստ իմ գոյն է բաղդատող, սրրատեսացն եմ ես խնդրող. Կրպ. օփ։ *Մտաց աչօք սրատեսք իցեն։ Առաջի սրատես իմաստնոցդ։ Որպէս կենդանի մի՝ բոլոր ակն սրատես։ Զլինելոցն սրատես ականբ առաջի աչաց տեսանէիք. Փարպ։ Լմ։ Մագաղ. 'ի տէր։ Առող. Գ. 1։ *Սրատես աչօք իւրով յարձակեալ 'ի վերայ օձին կամակորի. Զքր. կթ։ *Զսրատես խորհրդիւն զհմտանալն։ Քաջակորով և սրատես մտերմօրար խոհականութբ քննել. Գիփ։

ՍՐԱՏԵՍՆ. գ. իբր Սրատեսութի. τὸ Ὀξυδερκές. Perspicacia. *Սգուոցս աչօք ընդ աղօտ տեսանելով. քանզի զսրատեսն սոցա պղտորեալ իւրացն չամանդաղ սատուերացուցեալ ծմակեցոյց. Փիլ. Ժ. բան։

ՍՐԱՏԵՍԵԼ. ն. Սրատես լինել. քաջ տեսանել. *Գերանաւ կուրացելոյս զմութ այլոց սրատեսել. Ցհ. կՑ։ *Խորայէլ սրատեսօղ թարգմանի 'ի լեզու հեբրայեցի. Ղևոնդ։ *Արուեստ իմ է գոյն բաղդատող, սրատեսողացն եմ ես խնդրող. Կրպ. օփ. (ըստ այլ ձ. սրատեսացն։)

ՍՐԱՏԵՍԻԼ. Տ. ՍՐԱՏԵՍ. Ὀξὺ βλέπων, և բայիւ, ὀξυδερκεῖν. *Ոչ կոյրն, այլ սրատեսիլ մտօքութի է՝ առաքինութեցն աւելատաղութիւն։ Սրատեսիլ աչօք տեսեալ զառաս։ Սրատեսիլ մտաց աչօք։ Կուրացեալք յայն, առ որմիայն սրատեսիլ լինել հարկաւոր էր. Փիլ։ *Բա՛ց են աչք մտաց մերոց, և սրատեսիլ եմք մարմնոյ աչօք։ Լուսաւորին միաքն, և լինին յոյժ սրատեսիլք։ Փոյթք էին 'ի հայհոյութեն, և սրատեսիլք 'ի ձաղանս անարգանաց նորա. Եղիշ. Է. Նախաձ։

ՍՐԱՏԵՍԻԿ. Տ. ՍՐԱՏԵՍ. *Հոգին (ելեալ 'ի մարմնոյ) սրատեսիկ և քաջիմաց և առաւել զգայուն լինի. Կաղանկ։

ՍՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՐԱԿՆՈՒԹԻՒՆ. ὀξυδερκία. *Ի սրատեսութիւն (հայարտանաս). արծուի և անգղ յաղթեն քեզ։ Տուեալ է այլ անկեղն առաւել զսրատեսութի։ Այծեամն իւրով սրատեսութբն։ Այծեամն անուանէ յաղագս սրատեսութեան զգամն ած. Ոսկ. փիլիպ։ Ոսկեփոր։ Բրս. հայհոյ։ Նիւս. երգ։ *Ոչ նմանապէս զսրատեսութին ունին (զմտաց)։ Ոչ

ըստ ոգւոց ինչ սրատեսութեան՝ սատուգութեան ուրեմն հասաւ մնաց. Փիլ. փեսակ. և լիւտ: *Նախահայեաց սրատեսութեամբ ոգւն տեսաց. Պիտ:

ՍՐԱՄԲԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Περικομπέω, Circumstrepo, jacto, jactanter glorior. և μεθύσκω, inebrio. Որպէս սաստիկ արբեալ գինւով՝ մեծաբանել. յոխորտալ. Ճոխանալ 'ի վերայ այլոց. և Պղտորել զայլս որպէս արբեցութեամբ. *Բոմբիւնք շուրջ զնոքօք պաճեալ արարբեցուցանէին. Իմ. ժէ. 4: *Պագշոտ խելագարութեամբ արարբեցուցեալ զկինն ձգէր յիւրն գերեալ 'ի բուռն առնէն. Պիտ:

ՍՐԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Սրանալն. 'ի բաց վազելն. *Ցորմէ անդրանալն, և ամենևին սրացման արժանի՝ տեսութեան. Պիտ:

ՍՐԱՒՈՐԵԱԼ. Սրով զինեալ. սրամերկ. *Բերին 'ի վերայ նորա սրաւորեալ զձեռս. Պտմ. աղէք:

ՍՐԱՓՈՂՈՑ. ա. Սրով փողոտեալ. սրախողխող. զենեալ. *Զիսահակ փրկեաց 'ի սրափողոտ հրակիզութենէն". այսինքն յողջակիզմանէ զենմամբ սրոյ. Զքր. կթ:

ՍՐԱՓՈՒՇ. գ. Ազգ սրագոյն փշոյ. *Քանտափուշն, տափափուշն, սրափուշն. Ագաթ: Տես և ԾՈՐ. իբր լտ. acuta spina. յն. ὀξυάκανθα, որ 'ի բառս Գաղիանոսի մեկնի Լափրի:

ՍՐԲԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Սրբասաց. փառաբանիչ այ. *Սրբաբանիցըն համաձայն՝ տուք օրհնութիւն քրովբէականն. Շ. թղթ: *Միաւոնական տօնութեան, որում պովբէքն են սրբաբան. Պարգ:

կամ Ցատտկաբան. մաքրախօս. *Սրբաբանն և պայծառախօսն յովհան՝ ոսկիբերան ասացաւ. Վրդն. լուս:

ՍՐԲԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. Ἁγιάζω. Veneror. փառաբանել սրբասաց ձայնիւ, սբ սբ սբ. *Սրբաբանեսցուք որ յղեալն զնա. Մծբ. ծի: *Սրբաբանել զերեքանձնեան մի ած ուի. Մագ. էկեղ: *Զխսկակիցն հօր և հոգւոյն սրբաբանէին. Տօնակ: *Քերովբէից դասքն գովէին, և սերովբէք սրբաբանէին. Գնձ: *Որ 'ի հրեղէն լեզուացն եռահիւսակ սրբաբանիս: Ի հրեղէն երեքսրբեան լեզուացն սրբաբանիս. Շար: Եփր. ծն: *Ընդ սրբասաց սրովբէսն սրբաբանող. Երզն. լա:

Մերթ՝ Սրբագրել զբան ինչ գրաւոր. յստակել. հարթել. մաքրագործ յօրինել. *Իսկ սրբաբանեցաւ 'ի նշանագրութենէն քերթողական արուեստիւ 'ի յապահով անապատս. Լմբ. ժիղոփ. յոյժն:

ՍՐԲԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սրբասացութիւն. երեքսրբեան փառաբանութիւն. և Երգ սրբազան. *Զնը երրորդութեան փառաւորելով զուգաձայն սրբաբանութիւն: Օրհնութիւնք երգոց. սրբաբանութիւնք սաղմոսաց. Նար. հա. ղգ: *Սրբաբանութիւն սրովբէից. եկից զայս տաճար: Սերոբէքն բարբառէին զտովրականն իւրեանց սրբաբանութի. Լմբ. տփ: Ճ. Ժ:

ՍՐԲԱԲԱՐ. մ. Καθαρῶς. Clare. Մաքրապէս. պայծառ փայլմամբ. *Արեգական տրբաբար պայծառացելոյ. Բրս. Բղբ:

ՍՐԲԱԲԵՀԵԶ. ա. Որ ինչ է 'ի սբ և 'ի մաքուր բեհեզոյ, 'ի նուրբ կտաւոյ. *Իբր զծաղկեղէն զգեստուց հանդերձս սրբաբեհեզն պատմուճանի. Նար. խլ:

ՍՐԲԱԲԵՐԱՆ. ա. Սբ բերանով. մաքրախօս: Մեծոբ:

ՍՐԲԱԳԻՐ. գրի. գիրք. գրոց. ա. գ. Ἁγιόγραφος. Hagiographus, a divinis viris scriptus, hagiographa, scripta sancta. Սրբազան գրիչ, և գրեալն յայնպիսւոյն. սբ գիրք. որ և ՍՐԲԱԳՐԵԱԼ ԳԻՐ. իսկ ըստ որոշման եբրայեցւոց՝ Սրբագիրք կոչին առանձինն (եբր. քէթուպիմ, այսինքն գրեանք, մատեանք,) երրորդ հատուած ածաշնչի, այսինքն գիրք յոբայ, գաւթի, սողոմոնի, դանիէլի, եզրի, եսթերայ, և մնացորդք կրկին. *Երրորդ դարձեալ գումարութիւն եբրայեցւոցն, զոր զսրբագիրսն կարգեն: Սրբագրացն, թ. Ցոյց. ա. Բգ. ըստ հէբրն: *Երրորդ գումարութիւն առնեն, զոր սրբագիրք կոչեն: Որպէս սրբագրացն. Եփր. ա. Բգ: *Ցայտ առնեն նոցին իսկ (հրէից) սրբագիրք. Ոսկ. Եբր: *Արք որ ննջեսց և այլն. և այս բան 'ի սրբագրոց վկայի. որ ոչ մեզ յայտ է. Ոսկ. Եփէս: *Ի գիրս հաւաքէին զձառս և զմեկնութիւնս սրբագրոց: Այլ և գիրս չարագրեաց վարդապետականս, և մեկնութիւնս սրբագրաց. Սոկր. Բ. 3. 4:

ՍՐԲԱԳՈՅՆ, գունի, ից, ից. ա. Ἁγιώτερος, ἁγιώτατος. Sanctior, sanctissimus. Առաւել սբ. և Մաքրագոյն. պայծառագոյն, պատուականագոյն. *Զայս քան զնըս սրբագոյն գոլ ասեն, սակայն ոչ ես ած. Պորփւրդ. լէ: *Սա (մկրտութիւն) ամենեցուն առ մեզ լուսաւորութեանցն է սրբագոյն, և կոչի: Քան զզոհս օրինացն սրբագոյն. Աճառ. Ղեւ. և առ որս. ծգ: *Տեսցուք զսրբագունիս կատարողութեան սրբազնագործութեան և տեսութեան. Դիոն. էկեղ: *Քան զինչ չէ պատուական սրբագոյն լինել այնմ, որ յայնմ զենման վայելիցէ. Ոսկ. մ. գ. 29: *Սրբագոյն զանուն առնոյր, վքրիստոնեայ եւն ազդողակէր. Սխոլին: *Սրբագոյն երկուք: Եօթներեակն սրբագոյն 'ի թուոց է: Հարիւրեակն՝ թուոց է սրբագոյն. Փիլ: *Ազդաւեւն սրբագոյն գոլաւ քան զտուեւն խորայելի. Նար. յովէր: *Աղբիւր մի ելանէր սրբագոյն յականէն. Ճ. գ: *Թէպէտև սրբագոյն երևիցի ցորեանն, սակայն ընդ յարդին խառն է 'ի կալն, և ոչ 'ի շտեմարանս. Ոսկ. մ. ա. 11: *Ոսկի 'ի բովս մտեալ՝ առաւել սրբագոյն լինի. Անան. ղղջ:

ՍՐԲԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Սբ գործել. մաքրազարդել. *Զանխրևոյթ մնացն ծածուկս սրբագործեալ. Նար. տաղ:

ՍՐԲԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործ սբ՝ քահանայական. *Եւ ոչ ածային սիրով 'ի սրբագործութիւն ձգտիմք. Լմբ. պտրգ:

ՍՐԲԱԳՈՒՄԱՐ. ա. Ուր իցեն ժողովեալ սբ անձինք, կամ մաքուր նիւթք. *Ժողովրդեանս յայս տօնիս՝ սրբագումար հանդիսիս. Գնձ: *Ի սպաս երևելի քրովբէանկար և սրբագումար ամենայարմար նաձեայ օձառ. Նար. խլ:

ՍՐԲԱԳՈՒՆԴ, գնդի, ից. ա. Որոց գունդն է սբ. *Սրբագունդ դասք առաքելոց. Նար. տաղ: *Հարց սրբակրօնից և սրբագնդից. Գնձ:

ՍՐԲԱԳՐԵԱԼ, կմ ՍՐԲԱԳՐԵՑԵԱԼ ԳԻՐՔ. Տ. ՍՐԲԱԳԻՐՔ. Ἁγιογράφα. *Ամենայն սրբազան և սրբագրեալ գիր: Սրբագրեցելովք և ածարանականօք գրովք պարգևեցան մեզ: Ի ձեռն պաշտօնէիցն՝ սրբագրեցելոցն գրոց լինին ընթերցմունք. Դիոն. էկեղ:

ՍՐԲԱԳՐԻՉ, գրչի. ա. Մաքուր գրող կմ ընդօրինակօղ. *Գանձիս ասողին, և սրբագրչին. Գնձ:

ՍՐԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Մաքուր գրութիւն կամ օրինակ գրոց. *Աստ յովհաննէս. բեր մեզ այլ ևս մագաղաթ յաղագս սրբագրութեան ածական տեսլեանն. Ճ. Ա: *Օրհնեալ և սրբեալ զտառս մատեանի այսմ (կամ յայսմ) սրբագրութեան. Մաշտ:

ՍՐԲԱԴԵՂ, ոյ. գ. Դեղ սբ, սրբիչ և մաքրողական. *Որ հիւանդն է, ոչ է հեշտեալ կամ հատանել կամ խարել, կամ սրբադեղ առնուլ՝ փոքր ինչ թախծանօք բուժել 'ի բազում մաղասոյն: Սրբադեղ յոյժ է, որ ածէ 'ի վերայ քո զզկումն, և բժշկէ զքեզ յապաշխարութեան. Վրք հց. յ:

ՍՐԲԱԶԱՆ, ի, ից. ա. Ἱερός, ἱερόν. Sacer, sacrum, sanctus, a, um. ἱερώτατος, sacratissimus, divinus. Որ է 'ի սբ ազնէ՝ 'ի տեսակէ՝ 'ի կարգէ. սրբանուէր. նուիրական. ածազան. ածային. հաղորդ սրբութեան. սբ. եկեղեցական. հոգևորական. արգոյ. յարգական. նազելի. պարկեշտ. մաքուր. (անձն, կամ բան, կմ գիր, կմ իր.) *Ո՛վ սրբազանդ մանկանց սրբազանից (տիմոթէէ): Սրբազան պիրդ այ: Պետականդ բոլոր սրբազանից: Ի սրբազանից արանցն: Սրբազանն պաշտօնեայ: Սրբազան տեսուչն պետրոս. Դիոն: Մագ: Սարգ: Լմբ: Սխոլին: *Սրբազանիցն միայն է սրբազան վայելչութիւն առ սրբազանսն կարգուն: Որպէս սրբազանն տացց բան: Սրբազանն գիր: Գտցէ յածաւանդն ասացեալ սրբազան տառս. Դիոն: Պրպմ: Մագ: *Սրբազան անուան ձերոյ յիշատակարան. Նար. տաղ: *Աղօթս սրբազանս և խորհրդականս: Սրբազան սեղանսս: Սրբազան իւղոյն. Մագ: *Ոչ կամի զսրբազան կարգն՝ որ անընտրողաբար ոք տայցէ խողացելոց և շանց ոմանց. Վրք հց. իդ: *Դասանութիւն սրբազանց (այսինքն սրբազանից) խորհրդոց մերոց զարդու. Մագ. 'ի դիոն: *Զիւրաքանչիւր անկողինս ամուսնութեանն սրբազան և անբիծ պահեսցեն: Ծախելով զպղծոյն մեծարգի ջերմութիւն 'ի կոչեցեալն սէր 'ի սրբազանին յած. Պիտ:

ՍՐԲԱԶԱՆ ՑԱՒ. ըստ յն. ախտ. Ἱερός νόσος. Morbus sacer. որպէս Ցաւ գլխոյ. *Եւ հիւանդութիւն վաամական (յն. սրբազան) գոլով բնութեան (գլխոյ) իրաւապէս սրբազան կոչի. Պղատ. փիլ:

կամ Ազգ լուսնոտութեան. հէլոյք. Comitiale. *Հիւանդ, որ ունիցի զասացեալն սրբազան ցաւ. Պղատ. օրին. ծա:

ՍՐԲԱԶԱՆԱԲԱՐ. Տ. ՍՐԲԱԶՆԱԲԱՐ. *Սրբազանաբար քարոզել զբանին այ զօրժանաւոր բանս. Սխոլին:

ՍՐԲԱԶԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Ἱερώτατος. Sanctissimus. *Մի կարծիցես զբարիսս իսկ սրբազան գոլ, և զծառս և զհաւս և զօձս, և զմարդիկ ոչ. այլ ամենեցուն այսոցիկ սրբազանագոյն է մարդ՝ որ բարին է, և անմաքրագոյն՝ որ չարն է. Պղատ. մինովս:

ՍՐԲԱԶԱՆԱԳՈՐԾԵԼ. Տ. ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՐԾԵԼ. *Որով սրբազանագործի (խաչն) հանդերձ աղօթիւք. Առաղ. գ. 11:

ՍՐԲԱԶԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՐԲԱԶՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ἱερογραφία. *Ածայնոցն օրհնութեանց սրբազանագրութի. Դիոն. էկեղ:

ՍՐԲԱԶԱՆԵՄ, եցի. ն. Ἱερόω, ἀφιερόω, ομαι. Sacro, consecro, dedico, initio. Ընդ սրբազանս դասել. նուիրագործել. և Հեթանոսաբար՝ ձօնել. և Ածացուցանել. *Զխորհրդականն հանճար սրբազանեալք՝ և սրբազանիչք լինել կարասցուք. Դիոն. էկեղ: *Երկոտասանն վեճակ դնելով սրբազանել զհասեալն մասն երկոտասանիցս ընմ այ. Պղատ. օրին. է: *Կամելով ածքն սրբազանել զնա: Ի ձեռն ասացեալ սրբազանեցելն յերկինս: Էր կաղնի մի սրբազանեալ զևսի: Կամեցեալ անտափառել, եթէ սրբազանեալ յերկինս վերացաւ. Նոննոս:

ՍՐԲԱԶԱՆԻՉ. ա. Նուիրագործօղ. քահանայ. և Քուրմ. *Սրբազանիչք լինել կարասցուք. Դիոն. էկեղ: *Մելանդրոս գեւթ էր, և սրբազանիչ. Նոննոս:

ՍՐԲԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՐԲԱԶՆՈՒԹԻՒՆ:

ՍՐԲԱԶԳԵԱՑ, զգեցի, եց. } ա. Որ կրէ յանձին
ՍՐԲԱԶԳԵՍՏ, եստ, եց. } զսբ զգեստ, զսրբազան կարգ, զսրբութիւն. սրբակրօն. ածարեալ. *Արդ ով սրբազգեաց էր իմ գրիգոր. Սամ. երէց: *Որդիք աշարանի սրբազգեստքն՝ փառաւորեալք. Մծբ. ծի: *Սրբազգեստից կղերիկոսաց քահանայից, և եպիսկոպոսաց: Զսրբազգեստիցն վերընծայեալ զանհամար ազինս. Ճ. ժ: Նար. մծ: *Առաքելոցն սրբազգեստից. Նար. գանձ խչ: Ոսկէ. ճոր: *Ոչ յարգարոցն ոք, և ոչ ՚ի մարգարէիցն սրբազգեստից. Սարգ. ա. պ. ա:

ՍՐԲԱԶԳԵՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Սրբազգեստ լինել. *Գեղապանծ զարդուք պաճուճեալ՝ ծայրագոյն սրբազգեստուք. Գնձ:

ՍՐԲԱԶՆԱԲԱՆԵԼ. ն. Ἱερολογέω. Sacra vel sancte recito, decanto. Սբ բանս ասել, երգել. սրբաբանել, օրհնել. սրբազան օրհնութիւս կարգալ. *Օրհնութիւն ինչ ամենայն լրութբ եկեղեցւոյն սրբազնաբանէ: Որք ածայնաբար սրբազնաբանեն զնա: Սրբազնաբանել զածայնագոյնսն: Քահանայն զմիայնական կոչումն սրբազնաբանելով. իսկ նուիրեալն առընթեր քահանային կալով սրբազնաբանողին ՚ի վերայ նորա զխորհրդական կոչումն. Դիոն. էկեղ:

ՍՐԲԱԶՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερολογία. Sacer sermo, sacra recitatio. և Ἱερὸν λογίον. Sacrum oraculum. Սրբազան բան, որպէս կարգացումն, օրհնութիւն, և սբ գիրք. պատգամ. *Սրբազնաբանութեանց և նուիրագործութեանց: Սաղմոսականին սրբազնաբանութիւն: Սաղմոսացն սրբազնաբանութիւն: Քահանայականօքն սրբազնաբանութեամբ: Ոչ զմտաւ ածել աւելի քան զածայնաբար ՚ի սրբազնաբանութեանցն (՚ի սբ գրոց) ասացեալսն մեզ. Դիոն. էկեղ. և ածայ:

ՍՐԲԱԶՆԱԲԱՐ. մ. Ἱερῶς. Sacre, sancte, sacrosancte. Սրբազանաբար. սրբազան օրինակաւ, սրբազնապէս. սրբաբար. *Առանսպառաշաճան նմանութիւս սրբազնաբար իջուցանել: Սրբազան վայելչութբ լուր զսրբազնաբար ասացեալս: Սրբազնաբար երևել, կամ տեսանել. Դիոն. երկն. և էկեղ:

ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ. ա. Ἱερώτατος. Sacrosanctus. Կարի յոյժ սրբազան. ամենասբ. *Ի սրբազնագոյն գոհուի (՚ի խորհուրդ հաղորդութեան) կոչէ զնուիրեալն. Դիոն. էկեղ:

ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՐԾ, ի, աց կամ ից. ա. Ἱερουργῶν, γὸς. Consecrans, sacrificans. Նուիրագործող. նուիրակատար. սրբազնակատար. սրբարար. *Ներումբէ՝ սրբազնագործ ՚ի մարգարէին մաքրութիւն: Ամենասրբազանիցն սրբազնագործն: Սրբազնագործիցն զարգ (այսինքն դաս) մաքրէ զանկատարսն. Դիոն. երկն. և էկեղ:

ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Ἱερουργέω. Consecro, celebro, administro, sacris fungor. Կատարել զպաշտօն սրբազան. նուիրագործել. քահանայագործել. մատակարարել զխորհուրդս. *Առ ՚ի գերագունիցն էութեանց սրբազնագործի: Սրբազնագործէ զածայնագոյնսն: Դնէ փոքր մի յետոյ սրբազնագործելով. Դիոն. երկն. և էկեղ:

ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερουργία. Sacra functio vel opera, consecratio, sacrificatio, sacer ordo, et ritus. Սրբազան գործ և խորհուրդ. քահանայագործութիւն. նուիրումն. *Աձայնոցն քահանայապետաց ՚ի սրբազնագործութեան կցորդութիւն: Այսմիկ՝ սրբազնագործութիք համբերեցուք: Սրբազնագործութիւն ածայնոցն պատուիրանաց: Տեսցուք քահանայապետարար զսրբազգուսնիս կատարողութիւն սրբազնագործութեան և տեսութեան. Դիոն. էկեղ: *Ի տնն մարմնոյ և արեան սրբազնագործութիւ գան. Լմբ. պտրգ.

ՍՐԲԱԶՆԱԳՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἱεροφραφικός. Sacrae scripturae. Սեպհական սբ գրոց. *Զանազանութբ սրբազնագրական տեսութեան. Դիոն. երկն:

ՍՐԲԱԶՆԱԳՐԵԼ. ն. Ἱερογράφω. Sancte describo. Սրբազան օրինակաւ ստորագրել՝ նկարագրել. *Զթևոցն սահղծուածս սրբազնագրելով: Ներածապէս սրբազնագրելով զօրինացն քահանայապետութիւն. Դիոն. էկեղ:

ՍՐԲԱԶՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερογραφία. Sacra descriptio. Սրբազան գրութիւն՝ ստորագրութիւն նկարագրութիւն. խորհրդական նմանութիւն. *Զգալեօք պատկերօք զերկնայինսն գրեաց իմաստութիւս սրբազնագրութբ: Ասացելոցն (սբ գրոց) սրբազնագրութիւք: Գրեթէ քան զամենայն՝ պերաբերձն սրբազնագրութիւն պատուէ. Դիոն:

ՍՐԲԱԶՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱεροθεσία, ἐπίθεσις. Sacrorum vel rituum institutio, և impositio. Սրբազան դրութիւն՝ կարգաւորութիւն. *Կատարողապետն սրբազնադրութե: Զմիս աւետարանին ՚ի վերայ գլխոյն սրբազնադրութիւն. Դիոն. երկն. և էկեղ:

ՍՐԲԱԶՆԱԶԱՐԴ. ա. Ունող զզարդ և զկարգ սրբազան. *Դաւթի սրբազնազարդ և քհակարգ եպիսկոպոսի. Նար. խլ:

ՍՐԲԱԶՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἱερατικός, ἱεροτελεστικώτατος, ἀφιερωτικός. Sacer, են. Սրբազան. նուիրական. քահանայական. սբ. ածային. խորհրդաւոր. *Զսրբազնականօք մերով աւանդութբք: Հաղորդ գոլ սրբազնականին գոհութեն (այսինքն սբ հաղորդութեն): Իրիք սրբազնականի կոչման արժանաւորեաց զնոսա (զկրօնաւորս). Դիոն. երկն. և էկեղ: *Այսքանեաց սրբազնական մասանցս Ճառեցելոց դու միայնակ պատճառ. Նար. խա:

ՍՐԲԱԶՆԱԿԱՏԱՐ. ա. Ἱεροτελεστής. Sacra perficiens, initiator, praeceptor sanctus. Կատարող սրբազան պաշտամանց և խորհրդոց. նուիրակատար. սրբազնագործ. սբ վարդապետ կամ հայրապետ. *Մովսէս օրինականն սրբազնակատար: (Յեսեթէոս) ածային սրբազնակատարն մեր. Դիոն. էկեղ. և ածայ: *Զվսեմականն մականունութիւն սրբազնակատար ընկալեալ քո բոլորն հարց պետականութեց. Մագ. ժե: Սրբազնակատար կաթողիկոսն տր սբ գրիգոր լուսաւորիչն. Թղթ. դաշ:

ՍՐԲԱԶՆԱՊԷՍ. Տ. ՍՐԲԱԶՆԱԲԱՐ. *Սրբազնապէս յարձակել ՚ի ձեռն երևելեացս ՚ի գերազարդագոյնս համբարձմունս: Ի ներքս սրբազանիցն նշանակաց սրբազնապէս անցանել. Դիոն. երկն. և Թղթ:

ՍՐԲԱԶՆԱՍՏԵՂԾ. ա. Ἱεροπλάστος. Sacrae formationis, sive figurationis. Սրբազան օրինակաւ ստեղծեալ, այսինքն յարմարեալ, ձևացուցեալ. *Ոչ որք արդեօք վայրապար ասիցէ զառ ՚ի յասացելոցն (սբ գրոց) սրբազնաստեղծան կերպարանս: Եւ որքան այլ ինչ է ՚ի նշանակաւ ածաապութեանն սրբազնաստեղծք կերպարանք. Դիոն. երկն. և ածաբ:

ՍՐԲԱԶՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱεροπλαστία. Sacra effictio. Սրբազան և խորհրդաւոր նմանութիւն ստեղծեալ՝ ձևացեալ. *Ի պատուականագոյնսն սրբազնաստեղծութիւս է երբեք և պատրել: Զանձնման սրբազնաստեղծութիւս ընծայեն: Բանալ զամենայն կերպաւորութիւս յաղագս այդ նշանականի սրբազնաստեղծութեն. Դիոն. երկն. և Թղթ:

ՍՐԲԱԶՆԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Ἱεροπρεπής. Ut sacrum decet, sanctus. Վայելչական սրբազան իրաց. սբ և վայելուչ. *Առաջին և միջին և վերջին են կարգեալ, զօրութեամբ սրբազնավայելուչ համեմատութեն նախախնամեալ. Դիոն. էկեղ:

ՍՐԲԱԶՆԱՏԻՊ. ա. Ἱεροτύπος. Sacrae expressionis, sancte impressus, vel expressus. Ունող զտիպ՝ զկերպարան՝ զնշանակ և զնմանութիւն սրբազան. *Սրբազնատիպ պատկերացն մաքրութիւն: Երկնայնոցն իմացուեց սրբազնատիպ (կամ սրբազանատիպ) գաղափարակերպութիւն. Դիոն. երկն. յորմէ և Շ. հրեշտ:

ՍՐԲԱԶՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερωσύνη. Sacerdotium, sanctitas. ἱερολογία, sacra eloquia. իսկ πανιέρως, sacrosancte. Սրբազանութիւն. սրբութիւն. քահանայութիւն. հայրապետութիւն. գերագոյն պատիւ, կարգ, և Սբ գիրք. և Պատուականութիւն հոգևոր. *Առ ՚ի նմանէ ասէ զայս՝ ամենայն սրբազնութբ օրհնագրել: Խոստովանել զքո ամենայն ածաւանդ սրբազնութբ (բանից սբ գրոց). Դիոն. երկն: *Դարտ է քումդ սրբազնութեն: Ըստ հայցման քո սրբազնութեդ: Գիտէ քոյդ սրբազնութիւդ: Ով վասմական. և սրբազնութեցն նախապետական. Մագ. ա. իէ:

ՍՐԲԱԼՈՅՍ. ա. Որոյ լոյսն է սբ՝ հոգևոր. և Պայծառ և լուսատու հոգւոց. *Աղօթք Թարգմանօրէն վասն սրբալոյս իւղոյն մեռոնի. Նար. ղփ: *Սրբալոյս այսու իւղոյ մեռոնիւ օծելոց. Շ. գանձ Ջրոնի: *Զօծումն սրբալոյս իւղով. Մխ. այբ՞ծ:

ՍՐԲԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Καθαρός. Purus, mundus. ἁγνεύων, ἁγνευτικός, όν, sanctitatem servans, purificatus, և այլն. Սբ. և Սրբազան. անարատ. ամբիծ. մաքուր. մաքրական. և Սրբարար. և Սրբութիւն. *Արանց սրբականաց, և կանանց պատկերաց. Կոչ. ծէ: *Սրբական վարս ընծայեցուցանել: Բարք սրբականք: Վարս սրբականս ցուցցէ: Սրբական վարս ստանալ: Սրբական և մաքուր վարուց. Ոսկ. մ. ա. 1. և փծ: Նար. երգ: Շ. մթ: Սամ. երէց: *Սրբական անուանակոչութբ տեղեաց. Արծր. դ. 11: *Տանից, և կարգեալ հրամայելոց իւրաքանչիւր ոք սրբականացն (սրբութեց), շրջացանիցն, խընդրուածոց. Փիլ. ծ. բան:

ՍՐԲԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἁγιαστεία, ἡ ἁγιαστική, ἁγιασμός, ἁγίασμα (ամի. այսպ.). Sanctificatio, purificatio, sanctitas. Սրբութիւն. մաքրութիւն. սրբեցողութիւն. և Սրբասաց ձայն. *Սրբէ վասն մեր զինքն ամենասբն յն, և ամենայն սրբականութեամբ լնու զմեզ. Դիոն. էկեղ: *Ի խորան սրբականութեն շնորհելով: Երիւք սրբականութիւքն օրհնել և սրբաբանել զերեքանձնեան մի ածուն. Մագ. էկեղ:

ՍՐԲԱԿԱՑ, ի, ից. ա. } Որ կայ և կեայ
ՍՐԲԱԿԵԱՑ, եցի, ցաց. } սրբութեամբ. սրբակրօն. անարատ քաղաքավարութեամբ. *Քահանայք սորա (կամ նորա) սրբակեացք (կամ սրբակայք) և աղօթասէրք. Լաստ. ծէ: *Կերակուր բազում խափան են սրբակեացաց. Եւագր. ճ:

ՍՐԲԱԿՐՕՆ, ի, ից. ա. Սբ կրօնիւք՝ կարգօք, վարուք. մաքրակրօն. սրբակեաց. *Ընդ քո եկեղեցւոյ սրբակրօն մանկունսն: Հայցմամբ աղօթից՝ հարց սրբակրօնից՝ և սրբազնգից. Երզն. լ: Գնձ:

ՍՐԲԱԿՑՈՐԴ. ա. Կից և հաղորդ սբյն, և սրբութեն. *Վասն փրկութեն սրբակցորդն

սուրբութեան քաղցր եւ ներ որոշ ... Նար. խէ։

ՍՐԲԱՀԱՄ. ա. Ցամակ եւ քաղցրահամ. *Չի այն (ջուր)՝ մնալ որ սրբահամն իցէ, զաղտեղին եւ զդառն 'ի բաց անցուսցէ. Ա. գող. *Երկիր յորժամ աղմուտ լինի, ոչ կարէ բղխել ջուր յստակ եւ սրբահամ. Անան. պղջ։

ՍՐԲԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Ցստակահայեաց. արդահայեաց. *Սրբատեսիլ եւ սրբահայեաց անպղտոր յստակութի ձկանցուցանէ զհայեցուածս. Եղիշ. է։ *Խնայելով յականջս մաքրելոյ, եւ (յաչս մտաց) սրբահայեաց. Տօնակ։

ՍՐԲԱՀԵՏ. ա. Որոյ հետքն եւ ոտնատեղին սուրբ իցէ. *Սրբահետ սանդուղ երկնաչու. Նար. ղէ։

ՍՐԲԱՀՈԳԻ. ա. Սուրբ հոգւով. սրբակրօն. սրբակեաց. *Սրբահոգի այր ոմն՝ Ճգնաւոր նոյ անուն. Հ. յուլ. իֆ։

ՍՐԲԱՁԱՅՆԵԼ. ն. Զսուրբ սուրբ վերաձայնել. սրբաբանել. *Զխորհուրդ երեքսրբեան օրհնութեան նոր աշխարհին սրբաձայնեն (հրեշտակք). Վրք հց. է։

ՍՐԲԱՁԻԳ. ա. Սրբութ յերկարաձգող զպահս. սրբապահ. ծոմաջան. *Ի մանկութ իւրում սրբաձիգ էր զամենայն աւուրս. Վրք հց. յ։

ՍՐԲԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սուրբ գոլն մասամբք իւրովք. եւ Մասնակցութի սրբութեան. սրբաղանութի. վիճակ սրբ. *Խնկեալ խորհրդով սրբամասնութեան՝ անգծագրելի կերպարան լուսոյ։ Աւանդ Նորոյ օրինի սրբամասնութեց (կամ սրբամասնութր) աննշմարելի. Նար. ղբ. եւ գանձ խէ։

ՍՐԲԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Սրբութր մատուցեալ՝ նուիրեալ սրբանուէր. *Սրբամատոյց աղօթք։ Աղօթս սրբամատոյցս. Դիոն։ Սարգ։ Գոգէլ։ տ. Ճ. ժ. Նչ. էղէկ։ *Անձայլին սրբամատոյցն ողջակիզի. Պիտ։

Եւ որպէս Մերձեալ կամ մերձաւոր առ սրբութի. սր. *Բազմեալ 'ի գահոյս սրբամատոյցն աթոռոյ (գիտապետութեան). Նար. խէ։ *Սրբամատոյց կանայք քահանայ հաւատոյ. Ագաթ։

ՍՐԲԱՄԱՔՈՒՐ. ա. Սուրբ եւ մաքուր. ջինջ. փայլուն. *Զականակիտն սրբամաքուր շափիղայի 'ի գոյն վճիտ սպունգաւ. Ցիշ. տօն. յհ։ *Զարտաքին որմոցն զարձանս սրբամաքուր (այլ. մաքրապար) անդլոյն բերկրութե. Նար. խէ։

ՍՐԲԱՄԻՏ. ա. Սուրբ մտօք. *Սրբամիտ գոլով (նորա) յոյժ, խորհեցան արտաք ինչ յաւելել յանարատն. Ճ. Ա։ *Ցուցանէ առաքինասէր եւ սրբամիտ. Կոչչանք։

ՍՐԲԱՄՏԵԼ. չ. Սուրբ մտօք սատանալ. ունել միրտ սր. *Հոգին սր աղաւնակերպ իջանէ, զի ուսուսցէ տեսողացն՝ սրբամտելով առ նա մերձենալ. Ագաթ։

ՍՐԲԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Սրբութի մտաց՝ արտի՝ հոգւոյ. *Եղիցի գնալ ձեզ նծայութեամբ եւ նազելի սրբամտութբ. Ցհ. կբ։

ՍՐԲԱՑԻՆ. Տ. ՍՐԲԱԿԱՆ. *Զոտն սիրել 'ի բոլոր արտին զօրութ մտաց սրբայինն. Գնձ։

ՍՐԲԱՆ. ի. գ. Երաստան՝ որ թափելով 'ի բաց սրբէ զյաւելուածս որովայնի. *Կերակուր յորովայն երթայ, եւ անտի ընդ սրբանն արտաքս անկանի. եւ սչինչ պղծի մարդ նովաւ. Մծբ. ծէ. Էրէկթ։

ՍՐԲԱՆԱԼ. ացեալ. չ. 'Αγιάζομαι. Sanctificor. Սուրբ լինել. սրբիլ. նուիրիլ. եւ Արդարանալ. եւ Պարկեշտանալ. *Դարշեցուցանել զանուն սրբացելոցն (կամ սրբեցելոցն) իմոց (ինձ). Ղեւ. ի. 3։ *Քանզի եւ տես զսահն եւ զերկիւղն մեծ, սիրեաց նա եւ սրբանալ. Եփր. Եւ։ *Աղօթիւք երեմիայի, որ յորովայնէ մօր իւր՝ սրբացեալ էր 'ի կերակրոց (որպէս նազովրեցի նուիրական այ).

Եփր. ղեւ։

ՍՐԲԱՆՈՒԱԳ. ա. Սրբաբար նուագեալ. *Փոխեսցես 'ի ձեռն յարմարական եւ սրբանուագ ձայնին զմաստունս հոգւոյ լարին. Երզն. թէր։

ՍՐԲԱՆՈՒԷՐ. ա. Նուիրեալ սրբութե կամ սրբութբ. սրբամատոյց. նուիրական, սրբազան, եւ սրբազնակատար. *Ամուսնական լութեց նախագահից սրբանուէր տեսողութեց։ Եթէ սխալ ինչ սրբանուէրս կամութեան ծոց աչաց սովիմե բերիցի։ Զսրբանուէր այս օծելութե 'ի Ճակատ գիմացս արեամբ քո գրեմք. Նար. գ. ղգ։

ՍՐԲԱՇԷՆ. ա. Սուրբ եւ մաքուր շինուածով. մաքրաշէն. *Կանգնէր խորանն սրբաշէն։ Շինեալ վերայ գեղանափոր եւ սրբաշէն. Գնձ։ Ոսող։

ՍՐԲԱՊԱՀ. ա. Պահօղ յինքեան զսուրբ նշխարս. սր պահարան կամ տուփ. *Արաբին փայտեայ տապան ըստ չափոյ սրբապահին, կամ սրբապահ տփին. Հ=Ց. եւ Հ. յուլ. է։

Եւ Սրբութբ պահօղ զպահս առանց խոռելոյ, կամ խիստ պահօք՝ զօրն ողջոյն. սրբաձիգ. *Աղօթարար եւ առաքինի, եւ սրբապահ միշտ 'ի ծոմի. Գնձ։

ՍՐԲԱՊԱՀՔ. գ. Սրբապահութի. խիստ պահք. *Պահք, սրբապահք, եւ ծոմապահք. պահքն այն է՝ որ զուտեալ կերակուրն ('ի կենդանեաց) ոչ ուտէ. իսկ սրբապահքն է, որ եւ զնոսա ընտրէ՝ որ 'ի անկոյ յառաջ գայ եւ պարարէ զմարմին, որպէս ձէթ եւ գինի եւ այլն. իսկ ծոմապահքն է 'ի հասարակաց կերակրոյ, որպէս 'ի ջրոյ, 'ի ցորենոյ. Ոսկեփոր։

ՍՐԲԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Սրբապահք. եւ Ծոմապահք. ծոմ. *Ելանել յամուր քաղաքն ապաստանի 'ի պահոցն սրբապահուն։ Փոխանակ սրբապահութեց ձերոյ զերկնաւոր եւ զյաւիտենականն պարգեւեսցէ ձեզ կերակուր։ Զախ եւ զգիշեր մշտնջենաւոր սրբապահութբ. Խոսրովիկ։ Ճչ։ Մեծոփ։ *Երկու ամ տապաշխարեսցեն, զմինն սրբապահութբ, եւ զմիւսն շաբաթապահութեամբ։ Երեք ամ սրբապահութբ՝ արտաքոյ. եւ երկու ամ շաբաթապահութբ՝ 'ի ներքս. Կանոն։

ՍՐԲԱՊԷՍ. մ. 'Αγίως, καθαρῶς, ὁσίως, εὐαγῶς. Sancte. Սրբութբ. մաքրապէս. անարատաբար. *Մաքուր եւ սրբապէս։ Սրբապէս եւ առանց նենգութե։ Սրբապէս եւ համակրօնաբար ունել։ Ուսուցանէ սրբապէս՝ համանգամայն եւ վայելչապէս։ Սրբապէս կեալ...Պահել սրբապէս յամենայն ցանկալի կերակրոց... Սրբապէս լինել այ զօրական. Փիլ։ Դիոն։ Ճ. Գ։ Լծ. կոչ։ Իսիդ։ *Զհանդէս առաքինութեն սրբապէս կատարել... Զլուծ տեառն սրբապէս տանել։ Սրբապէս ժողովեալ եդեալ զնշխարս սրց։ Զսիրոյ սրբապէս եւ զհաւատարիմ պաշտօնեայն. Ցծի. ծէ։ Լմբ. պտրգ։ Սիսեան։ Երզն. լա։ *Զինքեանն սրբապէս պահէր կուսութիւն. Պիտ։ *Եղիա յագուաւուց անտի պղծոց լինէր կերակրեալ սրբապէս. Եփր. համաբ։

ՍՐԲԱՋԻՆՋ. եւ } ԱՆԵԼ, ԿՄ ԼԻՆԵԼ. ՍՐԲԱՋՈՒՆՋ } Տ. ԲՆԱՋԻՆՋ. ֆիրի-ֆաք. *Կամէր զքաղաքն սրբաջինջ եւ ամայի առնել։ Չարաչար պարտեալ կոտորեցան, եւ գրեթէ սրբաջունջ եղեն. Մաղթէն։

ՍՐԲԱՍԱՀՄԱՆ. ա. Որ իցէ սահման եւ ընդունարան սրբութեան. սր ամենայնիւ. *Զեծամօրն սրբասահմանն անեղծանելի տաճարն յարդարեաց. Նար. խէ։

ՍՐԲԱՍԱՑ. ա. Որ ասէ զսուրբ սուրբ, կամ զերեքսրբեան օրհնութի. սրբաբան. օրհնաբան. եւ Օրհնաբանական. հյր յն. 'Αγιόλογος, ἀγιολογικός. *Ընդ սրբասաց զօրսն։ Զգասս բացեղէնս՝ զուարթունս սրբասացս։ Արարիչ քեզ սրբասացս զսերովբէսն եւ զքերովբէսն. Նար. յովէր։ Մաշտ։ Ճչ։ *Սրբասաց բերանովք միշտ փառաւորեն զտէրն։ Սրբասաց ձայնիւ սրովբէք։ Երգեն զսրբասաց փառաբանութի. Ոսկ. Եւ։ Ըստ։ Եփր. ծն։

ՍՐԲԱՍԱՑՔ. գ. հյր Սրբասացութի. երեքսրբեան երգ. *Փառաւորէ յերկիւ սրբասացս. Նար. խաա։

ՍՐԲԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αγιολογία, τρισάγιον, ἁγιασμός. Hagiologia, trisagium, cantus ter sancti, sanctificatio. Սրբաբանութի. սրբերգեութիւն. երեքսրբեան երգ սրովբէից, ըստ տեսլեանն եսայեայ եւ յովհաննու. *Եւ ընդ սերովբէսն եւ ընդ քերովբէսն միաձայն սրբասացութեամբ յօրինել նուագս. Պորփ։ *Սերովբէքն փառաւորեն երեքկին սրբասացութբն՝ 'ի մի հաւաքելով տէրութի. Անան. ծն։ *Պարգեւեա լեզուի իմոյ զսրբասացութի սերովբէիցն, որպէս զի անգադար երգեսցէ քեզ բերան իմ զսրբասացութի. Եփր. ծն։ *Որ յերկնային զինուորուէց անդադար փառաբանիս սրբասացութբ. Մաշտ։ *Միով պսակաւ սրբասացութե անսկզբնաբար ծծարանեալ։ Զսրբասացութե զձայնս երեքկին աղաղակելով։ Նաշհով հանդերձ խորհրդական նկանօք եւ րից չափոյ՝ սրբասացութբ երրորդութեն։ Զեռահրեստակ սրբասացութիս այ. Նար. ծգ. եւ յովէր։ Ան։ Ը. հրէշ։

Եւ առանձին երգք պատարագի 'ի վերաբերութե ընծայից. *Սրբասացութիւնք կարգաւ. Բազմութիւք հրեշտակաց եւ այլն։ Զկնի սրբասացութեն՝ յառաջ բերել խորհրդոյն. ժմ։ Տօնաց։

ՍՐԲԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Սիրող սրբութե եւ մաքրութե. մաքրասէր. սր. մաքուր. պարկեշտ. ողջախոհ. *Մի ինչ է պիտոյ, բարք սրբասէրք, եւ ոգիք անմեղք. Ոսկ. մ. ա. 3։ *Սրբասէրք են իբրեւ զանմարմինս։ Ցեսանել զսր եկեղեցին մեր, եւ զսրբասէր պաշտօնեայսն մեր. Եղիշ. է։ *Ըստ սրբասէր մերոց օրինաց։ Ցամենայն սրբասէր մարդկանէ. Փարպ։ *Սրբասէր Ճգնաւորաց Բնաւորին ազգայնովքն սրբասիրաց։ Սրբասէր է հաւն այն. Նար. յովէր. եւ խէ. եւ էրգ։ *Իմաստակայ քուն ծառային, եւ յակոբայ սրբասիրին։ Զոր եւ խոստըն է աղօթից, լցեալն գործ՝ սրբասիրին. Ը. յո. որդի. եւ էդէա։

ՍՐԲԱՍԷՐ. Սիրող սրց. *Զհամօրէն իսկ զգունդս սրց հանդերձ սրբասէր աւրամբ յօրինակ առնել. Բուզ. գ. 4։ եւ Կորիւն։ *Եկայք սրբասէր ժողովք՝ հոգւով հնչեցէք. Տօղ։

ՍՐԲԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր սրբութե՝ ողջախոհութե՝ առաքինութե. *Ցայտգզ սրբասիրութեան եւ արդարապէս գնտանոնին։ Ոչ միայն այլ եւ սրբասիրութեան մանկանն, այլ ամուսնացուցանել։ Առաքեաց զքո սրբասիրութիւն. Ոսկեփոր։ Վրք հց. ծէ։ Վրք հց. յ։

ՍՐԲԱՍԻՐՏ. ա. Սուրբ սրտիւ. *Սանձիան սրբասիրտ եւ պայծառատեսն. Հ. դեկ. իե։

ՍՐԲԱՍՆԵԱԼ. նլոյ, ոց. Ի սրբութե կամ սրբութբ սնեալ. սրբակրօն. սրբազան. սր. *Ով այրդ սրբասնեալ։ Սրբասնեալ արքանեկաւն իւրով. Վրք հց. խա։ Ճ. Ա։ *Պարկեշտասէրն գայթակէ՝ սրբասնելոցն (կամ սր սանուցն) հանդիսիւ իւրեանց. Ագաթ։ *Սրբասնելոցն անարատութե։ Նախատեսութիւն սրբասնելոց։ Սրբասնեալ ձեռաց։ Սրբասնեալ ոմն պատանի։ Ի սրբասնեալ միջոց քո տաճարին. Նար. ըշ. հէ. խէ. կաա։

ՍՐԲԱՄԻՈՒՆԴ. Նոյն ընդ վ. *Վիժին աշակերտ՝ սրբամիունդ պատանին մարկոս. Նար. տաղ.:

ՍՐԲԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Ἁγιοπρεπής. Sanctis conveniens, sanctos condecens, sanctus et decorus, sacrosanctus. Վայելչական սրբոց. սրբութեամբ վայելչացեալ. սրբազնավայելուչ. սբ. *Սրբավայելուչս առանձնաւորութիւնս իւրաքանչիւրումն երկնայնոցն զարգու: Ցեղոնցն սրբավայելուչ լուսափայլութեանց: Սրբավայելուչ կոչմամբք սրբի. Դիոն. երկն. և եկեղ.: *Սրբավայելուչ գործ եղիցի և հաճոյ քո: Տէ՛ր, զլիարդ սրբավայելուչ հեզութեամբ լի է իրս. Պարոյք. լա: *Սրբավայելուչ մանկունք նորոյ սիոնի. Տօնակ.:

ՍՐԲԱՎԱՅԵԼՉԱՊԷՍ. մ. Ἁγιοπρεπῶς. Sanctis convenienter, sancte. Որպէս վայել է սբյ կամ սբց. *Իսկ 'ի վերայ աննիւթիցն և իմանալեացն էութեանց սրբավայելչապէս զդէրութիւնականութիւն նոցա որպէս գերազանցից խոստովանիմք. Դիոն. երկն.:

ՍՐԲԱՏԱՀ. ա. Մաքուր տաշեալ՝ կոփեալ. ողորկ. փայլուն. *Շինեաց 'ի հողաշինն սեղանատունն երևելի սրբատաշ վիմօք. Կիր. պտմ.:

ՍՐԲԱՏԵՍԻԼ. ա. Սբ տեսլեամբ և տեսողութեամբ. յստակատես. պայծառ. *Սրբատեսիլ և սրտահայեաց անպղտոր յստակութեամբ հետեւեցուցանէ զհայեցուածս. Եղիշ. Է:

ՍՐԲԱՏՈՒՆ, տան. գ. Սբ բնակարան, վանք. հայրապետանոց. և մանաւանդ՝ Ուր պահին գիրք և սպասք և աւանդք եկեղեցւոյ. սարկաւագանոց. պահարան, տանտրան, գաճառ. *Ի սրբատան մեր սբ կաթողիկոսին մեծին Ներսեսի (շնորհալւոյ) գրեալ. Ցի. հլւոյ. Բ.: *Զգեստ եպիսկոպոսն ըստ օրինին 'ի սրբատունն եկեղեցւոյն՝ քահանայիւք և սարկաւագօքն. Մաշտ: *Բանալ զեկեղեցին և զսրբատունն. Մաշտ. ջահ: *Բացեալ զմեծ եկեղեցւոյն զսրբատունն, և գտեալ անդ բազում անօթս սբ տէրունական. Ուռհ.:

ՍՐԲԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ἁγιαστήριον. (որ 'ի սբ գիրս թարգմանի սրբութիւն.) Sanctuarium, sacrarium, locus et causa sanctificationis. ἱερὸν, sacellum, templum. Բնակարան սրբութեան՝ սբյն՝ սբց. տաճար. եկեղեցի. խորան. ընդունարան սբ իրաց. *Զինչ է, որպէս ցե՛ս լինձ սրբարան. տաճար սուրբ՝ տաճար իմն սկզբնատիպ խորան: Սրբարան և ամենեւին տաճար քո (հոգի մաքուր). Փիլ. Եւ. Է. 51: *Որք զսրբութիւն սրբեցին, 'ի սրբարանին քո հանգիցեն. Ներս.: *Եկեղեցի կոչի ժողովանոց, աղօթարան, և սրբարան. Սհկ. կԲ. Եկեղ: *Հաւաքատակի այս սրբարանի խորհուրդ և ընդ խորանին սրբահաւանս. Ցհ. իմ. եկեղ: *Խորհեցան հրկէզ առնել զսրբարանն: Մի՛ տեսցեն աչք մեր կոխան ոտից պղծալից լեալ զսրբարանս մեր, և զտեղի փառաւորութեան քո մերոյ. Ղեւոնդ: *Ի տանէն սրբարանաց մերոց: Ի սրբարան մեր գագարեալ. Ցհ. կԲ: *Զնոյն տաճար տիրական, զատրատափելին աւանց սրբարան. Նար. ծա: *Որ ըզպատկեր չորեքգլխին՝ կանգնեաց 'ի տան սրբարանին. Ցս. սրբ: *Ընկալ լիմանալի սրբարանդ: Զսբն 'ի սրբարան սբց մատուցանէին. Լմբ. պտրգ: Սկեւռ. 'ի լմբ:

Նմանութեամբ ասի զկուսէն որպէս զտաճարէ կամ զգաւբիրայ. *Զսրբարանն մաքրութեան, և զընդունարանն զգաստութեան. Նար. կուս:

ՍՐԲԱՐԱՆ. ա. գ. Սրբիչ՝ քաւիչ. առիթ քաւութեան. սրբարար. *Որ լինի սրբարան մեղաց, և ոչ 'ի պատիժս. Ցճկ. ծԷ: *Աստանօր առ ևեմս տաճարի քում բնակութեան սրբարանի խորանի կացեալ երկրպագեմք. Գնձ:

ՍՐԲԱՐԱՐ, ի. աւ. ա. Ἁγιοποιός, ἁγιαστικὸς. Sanctificator, sanctificus. Որ սբ առնէ. պատճառ սրբութեան. սրբիչ. մաքրագործող. քաւիչ. նորոգիչ. կենդանարար. շնորհատու. մակդիր՝ սեպհականեալ Հոգւոյն սբյ. *Երկիւղ տեառն սբ է, և սրբարար սիրողացն զնա. Համամ. առակ: *Եկեղեցեաց սրբարար և օգնական և վարդապետ հոգին սբ: Ամենայնի նոցա սրբարարն է: Սրբարար և զօրացուցիչ՝ հոգւոյն սբյ զօրութիւն. Կոչ. ծՏ. ծԷ: *Հոգին սրբարար այժմ բնակէ 'ի քեզ. Շ. փող: *Ծնեալք 'ի ժառանգութիւն քո՝ հոգւովն սրբարարաւ. Ցհ. իմ. եկեղ: *Սրբարար տէրն: Սրբարար տնօրէնութեամբ. Ի Գիրս խոստ: *Զսեղանն սրբարար ածային խորհրդոյն. Աշխ. Է. 12: *Որ եղեր սեղան սրբարար հրոյն, օրհնեալ ես խաչ՝ ընծայող լուսոյ. Սխւն. փող խչ:

Իսկ Նար. հէ. *Զսրբարարն մատուցման արեանն քո յարգարեացդ, իմա՛ կամ ընթերցիր, սրբարան:

ՍՐԲԱՐԱՐ. մերթ Որպիսի և է մաքրող, մաքրողական. *Փունջելն առողջութեան նշանակ է, և ուղղոյն սրբարար. Վանակ. յոբ:

ՍՐԲԱՐԱՐԱԿԱՆ. ա. Ἁγιαστικὸς. Սրբական. սրբաբանական. *Անդադար սբցն հրեշտակաց սրբարարական փառաբանութիւն. Մագ. եկեղ:

ՍՐԲԱՓԱԿ. ա. (եթէ չիցէ գրելի Սրովբէափակ.) Շրջափակող կամ շրջափակեալ սրբութեամբ՝ պայծառ մաքրութեամբ. *Ճրագալուցեալ՝ ջահ անշիջելի, սրբափակ բոց՝ հուր անկիզելի. Գնձ:

ՍՐԲԱՓԱՅԼ. ա. Սրբութեամբ փայլեալ. մաքրափայլ. պայծառ. սբ. *Սրբափայլ աղօթք ձեր: Տաճար սրբափայլ: Սրբափայլ զգեստուք պճնեալ. Ցհ. կԲ: Նար. խոստ: Շար: *Սրբափայլ միակրօնիցն (կանանց իւղաբերից) հնազանդեալ և զուարճացմամբ. Նար. փող: *Պետն քրովբէից սրբափայլ զգեստաւորեալ, 'ի գոյն արփւոյն պճնեալ 'ի պատիւ սբ յարութեան. Տաղ յակոբայ:

ՍՐԲԱՔԱՐ, ի, իւ կամ ով. գ. Սրբատաշ քար. ընտիր վէմ. *Պարսպէ զեկեղեցին սրբաքարով. Ուռհ:

ՍՐԲԱՔԵՐԵԼ. ն. Սրբել՝ մաքրազարդել իբր քերելով հարթելով. *Լատինսն որ և զլատին լեզուն սրբաքերեաց. Մորթն:

ՍՐԲԵՄ, եցի. ն. Ἁγιάζω. Sanctifico. ἁγνίζω, purifico, consecro. καθαίρω, καθαρίζω, purgo, mundo. ὁσιόω, sanctum reddo. ἐκμάσσω, deleo, և այլն. Սբ առնել. մաքրել յաղտից հոգւոյ կամ մարմնոյ. մաքրազարդել. 'ի բաց ջնջել. արդարացուցանել. անպարտ առնել. նուիրական և սրբազան կացուցանել. *Օրհնեաց ած զօրն եօթներորդ, և սրբեաց զնա: Յիշեսջիր զօր շաբաթուն սրբել զնա: Սրբեսցես զղևտացին: Քահանայքն՝ որ մերձենան առ ած, սրբեսցին: Սրբել զտուն: Բարապան տանն սրբէր ցորեան: Սրբէր դինջիակաւն: Սրբէ զնա (զուռն), զի առաւել ևս պտղաբեր լիցի: Ո՞վ իցէ՝ որ ձգիցէ զձեռն իւր յօծեալ տեառն, և սրբիցի: Զի որ սրբէն՝ և որ սրբին, 'ի միոջէ էին ամենեքին: Սրբեցէ՛ք զձեռս մեղաւորք: Որով կամօք և մեք սրբեալ եմք: Միով պատարագաւ կատարեաց զսրբեալսն 'ի մշտնջենաւորս. և այլն: *Այլ լուացայք, այլ սրբեցայք. այլ արդարացայք յանուն տեառն մերոյ յսի. Ար. ա: Նոյն է և ասելն, լուացարուք, սրբեցարուք և այլն:

ՍՐԲԵԼ. Նուիրել. ընծայել. ձօնել. *Սրբեա՛ դու ինձ զամենայն անդրանիկս: Սրբեսցես զնոսա՝ քահանայանալ նոցա ինձ: Սրբեսցես զերրուծն 'ի նուէր. և այլն:

ՍՐԲԵԼ ԶԵՂՆԳՈՒՆՍ. Περιονυχίζω. Circumcido ungues. Հատանել զեղնգունս: Օրէն. իա. 12:

ՍՐԲԵԼ ԶՄՕՐՈՒՍ, այսինքն յապաւել. գերծուլ. Ἀφαιρέομαι. Aufero. Եզ. Է. 20:

ՀՐՈՎ ՍՐԲԵԼ. որպէս փորձել. ընտրել. Πυρόω, Igne probo. Բ. Դ. Ժ. 30:

ՍՐԲԵՐԳԵԱՆ. ենի, եց. ա. Որպէս Սրբաբան. սրբասաց. *Ի սրբերգենիցն փառաւորողաց միշտ սրբաբանեալ. Նար. ղփ:

Եւ գ. որպէս Սրբերգենութիւն. *Փոխան ձայնից սրբերգենին՝ դեռ և ողբք քեզ կաքաւին. Ոսկ. ողբ:

ՍՐԲԵՐԳԵՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սրբաբանութիւն. սրբասացութիւն. երգ երեքսրբեան. *Զբազմեալն 'ի քեզ՝ երրորդական սրբերգենութիւն տեառն զօրութեանց գտանեալ. Նար. խլ: *Սերովբէիցն սրբերգենութեան համաձայնեալ. Լմբ. պտրգ:

ՍՐԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. Պիտառ:

ՍՐԲԵՑՈՂԱԿԱՆ. ա. Սրբարար. սրբիչ. *Եւ զի՞նչ հոգւոյն սրբեցողականն զօրութիւն. Մագ. 'ի տիտ:

ՍՐԲԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Ἁγιαστεία,
ՍՐԲԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. } ἁγιστεία. Sanctificatio, lustratio. Սրբելն և սրբիլն. սրբումն. սրբութիւն. նուիրումն. *Զքահանայականայն կարգաց սրբեցողութիւն: Քահանայապետականօք կարգօք և զօրութեամբ, և ածայնովք կոչմամբք և սրբեցութեամբք: Բոլորիւք սրբեցութիւքն. Դիոն:

ՍՐԲԻԿ. ա. Սբ. մաքուր. սպիտակ. նօհիկ. աղէկոտ. *Եդիր զնկանակն 'ի վերայ սեղանոյն. այլ ոչ այնպէս կազմիկ սրբիկ որպէս զերէկն ջինջ. Վրք հց. յ:

ՍՐԲԻՉ, բչի, չաց. ա. Ἁγιαστικὸς. Sanctificus. ἁγιάζων, sanctificans. Սրբող. մաքրող. սրբարար. *Մարիամ ծնաւ զսրբիչն աշխարհաց 'ի պղծութենէ. Եփր. համաբ: *Եղիցին նոքա սրբեալք ճշմարտութեամբ. առաջին սրբիչքն օրինակօք էին, և ոչ ճշմարտութեամբ. Խոսր: *Իւրոց գարշապարացն կոխելով զջուրսն սրբեաց, սրբիչ արար: Էջ 'ի ջուրսն, և սրբիչ և նորոգիչ միանգամայն զջուրսն կացուցանէր. Ագաթ: *Զջուրս սրբիչս բղխեաց. Եփր. համաբ:

ՍՐԲԻՉ. գ. Ξυρόν. Culter tonsorius, novacula. Կորոց վարսավիրայից. ածելի. ստափորս. *Սրբիչ մի՛ ածցէ զգլխով իւրով: Սուսեր յեսանաւոր սուր քան զսրբիչ վարսավիրայից. Թուոց. Զ. 5: Եզեկ. Ե. 1: *Սրբիչ 'ի գլուխ նորա ոչ ել: Մազ գլխոյ ոչ կարէ կալ առաջի սրբչի. Եւս. պտմ. Բ. 23: Ոսկ. Եփ:

ՍՐԲԿԵՐ. ա. Կերող զսբ անասունս և զիրս եւթ. սրբապահ. չորակեր. ոգեֆէրհէզ բանբան. *Չէր, որպէս այժմու ոմանք, որ յոյժ սրբկեր են՝ նոր փարիսեցիք, որ զմժղուկն քամեն, և զուղտն կլանեն. Զքր. ծործ:

ՍՐԲՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἁγίασμα, μὸς, ἁγιότης, ἁγιωσύνη, ἅγνεια, καθαριότης, ρισμὸς, ρσις, ὁσιότης, և այլն. Sanctificatio, sanctimonia, sanctitas, puritas, purificatio, munditia, purgatio. և Ἅγιον, ἁγία. Sancta (sanctorum) և այլն. Սբ գոլն. անմեղութիւն. ամբծութիւն. սրբելն և սրբիլն. մաքրութիւն յամենայն կարգի. քաւութիւն. նուիրումն. նուէրք. ընծայ տեառն. սրբարան. *Որք պահեցին սրբութեամբ զսրբութիւն՝ սրբեսցին: Սրբութեամբ և արդարութեամբ: Զմեծավայել-

չութեն փառաց սրբութեն քո ։ Ի տաճարի սրբութեն քո։ Սրբութեն սրբութեանց ։ Սրբութիւք սրց. (յն. լտ. սրբք սրց)։ Տարաւ 'ի ներքս զսրբութիւն իւր, և զսրբութիւնս հօր իւրոյ. և այլն ։ *Նախ քան զշինութեն տաճարին սրբութեն էր տեղին, յորում հանգեաւ տապանակն. Լմբ. ող։

ՍՐԲՈՒԹԻՒՆ. խորհուրդ սրբ հաղորդութեն. *Սրբութեն սովոր եմք կոչել զմարմին և զարիւնն քրի, զոր միշտ ճաշակեմք և սրբեմք նովաւ. Լմբ. ող։

ՍՐԲՈՒԹԵԱՄԲ. որպէս Ս. Սրբապէս. Ὁσίως. Sancte. Իմ. Ժ. 11։ Ա. Թես. Բ. 30։

ՍՐԲՈՒՀԻ, հւոյ, հեաց. ա. Ἁγία. Sancta. Սբ կին կամ օրիորդ. և Ἁγιοτάτη, παναγία. Sanctissima. Ամենասբ կոյս. *Իբրև լուաւ զայն սրբուհի կինն, տրամեցաւ յոյժ։ Յորժամ լուաւ զայս սրբուհին այն, զարհուրեցաւ. Վրք հց. Բ։ *Սրբուհի կինն զարմացոյց զգուքսն ։ Անկիզելի մնացին մարմինք սրբուհեացն. Հ=Յ. Յաց. ԻԲ։ Սեպտ. ԺԲ։ *Սրբուհի մարիամ ։ Սրբուհի անարատ։ Աղաչանօք սրբուհւոյ անարատ մօր քոյ և կուսի. Շար։ *Հարսն սրբուհի՛ հօրն քնի։ Ո՛վ որքան մեծ է 'ի քեզդ աւարտեալ խորհուրդ սրբուհի. Նար. խոս։

ՍՐԲՈՒՄՆ, բման. գ. Սրբելն, իլն. *Զոր հայր սրբեաց և առաքեաց. նկարագիր էութեն որպէս ընդունելի զսրբութի։ Առաքեաց զորդի իւր 'ի սրբութի մեզ. Նանայ։

ՍՐԵՂՋԻՒՐ, ջեր. ա. Ոյր եղջիւրն է սուր կամ սրածայր. *Լինի 'ի հնդիկս երէ յամոյրանման սրեղջիւր, որ ասանանէ զառիւծ. Խոր. Ծ։

ՍՐԵՄ, եցի. ն. Ἀκονάω, ὀξύνω. Acuo, exacuo, acutum reddo. Սուր կամ սայրասուր առնել զգործի երկաթի, որպէս և զատամունս և զեղջիւրս, առ. քաջ հատանելոյ. յեսանել. դիւշէլ, քէսքին էյլէք, պիզ քէրփէն. *Սրեսցէ զհատու բարկութիւն 'ի սուսեր։ Սուր սուր, սրեա՛ց և զայրացի՛ր։ Սուր սրեալ։ Նետք քո սրեալ են ։ Սրել զեղջիւրս ։ Ոյք սրեցին զլեզուս իւրեանց որպէս սուսեր։ Սրեցին զլեզուս իւրեանց որպէս զօձի ։ Սրեալ առաւել քան զսուր երկսայրի ։ Սրեցից իբրև զփայլակն զսուսեր իմ. և այլն ։ *Երկաթ զերկաթ սրէ ։ Սրէր և զբտէր զզէն իւր ։ Զայս եղջիւր յեսանեալ սրեցեր։ Զանձինս ձեր սրէիք 'ի սուսերս հոգւոյն. Ոսկ. Եբր։ Ճ. Դ։ Նար. ղԶ։ Ոսկ. յհ. Բ. 20։ *Սրելն (եղջերաց) սաստ՛ ակարագոյնսն առնելն է. քանզի որ ինչ սրի, անօսրանայ. Նիւ. դէր։

ՍՐԵԼ՝ նմանութբ. Παροξύνω, καταθήγω. Exacerbo, irrito, instigo. Գրգռել. վառել. սաստկացուցանել. սադրել. կր. կատաղել. մոլել. *Զանասնոցն զբնական առաքինութիւն զրգռեալ սրեսցեն խնամովք գարմանոյ։ Իւր սրեալք առ 'ի զօրութեն. Փիլ. լին։ *Քասութեն, որ զամենեսեանն 'ի սպանութեն սրել շրջի. Անյ. հց. ԻՍ։ *Առանց բարկութեն խօսեսցի, զոր և սրել հարկաւոր էր ։ Սրէին զարտամտութիւս իւրեանց 'ի վերայ նորա ։ Ի հասարակաց թշնամւոյն սրեալք նախատէին զյոբ. Իսիտ։ *Զամենայն զփոյթ և զյօժարութեն հակառակ եկեղեցւոյ խաշանցն սրէր. Նիւ. Բղբ. դօղ։ *Վասն այսորիկ սրեցան վասն իմ գեղն, և իբրև զբոց բորբոքեցան. Վրք հց. ԻԴ։ *Մախանօք չարութեն նախանձուն սրեալ էր հրէիցն սպանանել զնա. Լմբ. պարզ ։ *Զարս կուռառացն սրեցի՛ն՝ դարանս գործել 'ի յանկս այգեացն. Զենոբ։

ՍՐԸՆԹԱՑ, ի, ից. ա. Ὀξυπόρος, εὐβεβηκώς. Cito transiens, penetrans, velox. Սուր յընթացս. երագընթաց. սրավար. սրաթռիչ. թափանցօղ. *Զգալիս հուր վերաբերձ, սրընթաց. գեր 'ի վերոյ։ Ոչ սրընթաց ձիովք շահատակել։ Ի սրընթաց արշաւանաց. Դիոն. Երկն։ Ը. ընդհանր ։ Երզն. ող։ *Եղեն սրընթացք իբրև զեղջերուս 'ի քարոզութեն աւետարանին. Գէ. Եւ ։ *Նա է առել զնա նման ընձու՝ սրընթաց և սրագահաս. Պղտ. Վր ։ *(Սատանայ) անմարմին բնութիւն, և սրընթաց, և թափանցիկ յամենայնի։ Ոաքն ('ի հրեշտակս նշանակէ) զշարժութիւն սրընթաց ։ Միտս ունիցի սրընթացս և իմաստունս. Խոր։ Ը. հրէշտ ։ Պարապմ. Լ։ *Համանայ մեծութին՝ տես որպէս դարձաւ սրընթաց թեւով 'ի տուն թագաւորին, առ որ անհաւատն գտաւ. Լմբ. առակ։

ՍՐԸՆԹԱՑՔ. գ. Սուր ընթացք. *Մերկացուցեալ զսուրն՝ սրընթացիւք գայր սպանանել զծերն. Վրք հց. ԾԲ ։

ՍՐԸՆԹԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Սրընթացն գոլ. սրագընթացութեն. արագ ընթացք. *Զկնի նորա հետամուտ լինէր, և սրընթացութեն նորա ոչ էր կարօղ հասանել. Վրք հց. ԾԲ։ *Մոգքն սրընթացութբ ուղտուցն եկին. Մխ. ողոր ։ *Սրընթացութեն ձիոյ. Ի գիրս առակին։

ՍՐԹԱԼ. չ. Θέω. Curro (cursu citato). Սուրալ՝ ընթանալ, մանաւանդ հեալով. սէյրիթմէք, բխոր փօշմագ. *Իբրև յանմահութեն ցանկացեալ սրթալով և հինանալով և հոգի կլանելով ընթանան. Փիլ. Իմաստն ։

ՍՐԻԿ. ա. Սո՛ւր ձայնիւ ։ Է մականուն այլևայլ երաժշտի. գնչուէոյլի. տե՛ս և ՍՐՈՒԿ. *Ստեփանոս՝ որ մականուն սրիկ կոչիւր. Յհ. Կթ. ԾՄ։ *Սրիկ կոստանդին. Գնչ։ Տօղ։

ՍՐԻԿԱՅ, ի, ից. ա. գ. որ և ՍԻԿԱՐԵԱՆ. իբր լտ. Sicarius. իսկ յն. Λοιμός (որ է ժանտ), կամ κενός (սին, դատարկ.) և λιτός (չնչին). Անազգակ սուսերաւոր. ոյր կայսուր, կմ որ 'ի զուր կայ. այն է դատարկապորտ. սինլքոր. գող աւազակ, ցած. պոռնո պօռ, հօլօրփա. *Արս սրիկայս և զարհուրեցուցիչս։ Արք սրիկայք. Դտ. Թ. 4։ ԺԱ. 3։ *Ունէր ընդ իւրեաւ սրիկայս բազում։ Ընդ նմա այլ ևս սրիկայքն. Խոր. Բ. 7։ Յհ. ԿԲ։

ՍՐԻՆԳ, սրնգի, գաց. գ. գրի և ՍՐԻՆԿ. որ և յն. սիրինգ. Σύριγξ. Fistula, tibia. ὄργανον, organum, instrumentum musicum. Փող՝ կամ չեփոր, այլևայլ ձևով. նուագարան փչողական՝ որ հանէ ռւնչս՝ չռինչս. սիւրնա, զուռնա, սիւրղիսի,(որ է փող եղջերեայ.)փիփիկ, նայ, պօռու, մըշտալ, և այլն. տես Դան. Գ. 5. 7. 10. 15։ Ամովս. Ե. 23 ։ Զ. 5։ *Լինի փանդռնահարք. ոչ էր ձայն սրընկի. Պղատ. օրէն. Գ։ *Փողն քաջալերէ, սրինգն սախպէ։ Լուիցեն զձայն փողոյն, և զդոչիւն սրնգին. Մծբ. Զ. Է։ *Սրինկ նորոգ. Նար. ղԶ։ *Փողս և քնարս, սրինգ, (և) որ ծնծղայ կոչի. Վրդն. դան. (ուր կայ վրիպակ ինչ ։)

ՍՐՄԱԿԵՐՊ. Բառ ռմկ. որպէս Ոսկենման. 'ի ռմկ. սըրմա, որ է թել ոսկի. *Ո կէգոյնք և ոսկէթելք և սրմակերպք. Լծ. խօչ։

ՍՐՆԳԵԼ կամ ՍՐՆԿԵԼ. չ. Հանել զձայն սրնգի. և Ըռնչել. շառաչել. *Փողէր, և 'ի փողսն սրնգէր, իսկ լեզուովն ճռուողէր. Մագ. Լէ։ *Ի շողալոյ սուսերացն, և սրնգելոյ աղեղանցն լարելոյ. Ածբր. Գ. 4 ։

Կամ Զռնչել. հանել զձայն իշոյ և ջորւոյ. (ըստ յն. ընդոստնուլ, կիցս արձակել.)*Արդարև իշացուլք իսկ են սմանք 'ի մարդկանէ. սրնգեն, և կցցեն։ Իբրև զջորիս անճահս սրնգեն. Ոսկ. Մ. Գ. 6. և կող. ԺԲ։ *Իբրև զուղտս վազվազեն, և իբրև զջորիս սրնկեն. Բրս. Մրկ ։

ՍՐՈՀՈՒՆԴ. գ. Κόρις, ἰδος. Hypericon. Անուն խոտոյ. *Կոտոսթս, սրոհունդ. Գաղիան ։

ՍՐՈՎԲԷ, կամ ՍՐՈԲԷ. որ և ՍԵՐՈՎԲԷ, ի, ից. գ. Σεραφίμ. Seraphim. Աւի և ՍՐՈՎԲԻՄ, կամ ՍԵՐՈՎԲԻՄ. իբր յոգն. ըստ եբր. սէրաֆ, սէրաֆիմ. այսինքն կիզանօղ. վառեալ. Վերին դաս զուարթնոց՝ յառաջին կամ յերկրորդ կարգի. *Սրովբէք կային շուրջ զնովաւ, վեց թեւք միոյ, և վեց թեւք միոյ. և առաքեցաւ առ իս մի 'ի սրովբէից անտի. Ես. Զ. 2. 6 ։ որպէս և Դիոն։ Ը. հրէշտ ։ Շար. առէպ ։ *Ի հեբրայեցի լեզուէ հրեղէն բերանք թարգմանին սրոբէք. Ոսկ. Եւ ։

ՍՐՈՎԲԷԱԲՆԱԿ. ա. Ուր իցէ բնակութեն սրովբէից. *Հրաշակառոյց խորանացն սրովբէաբնակն (կմ քրովբէաբնակ) յարկաց. Նար. Խչ։

ՍՐՈՎԲԷԱԳԱՒԻԹ. ա. Եղեալ որպէս գաւիթ սրովբէից. *Սրովբէագաւիթ սրահին սխոմի. Նար. Խչ։

ՍՐՈՎԲԷԱԳՈՉ. ա. Նման գոչման սրովբէից. ուր իցէ երգաբանութեն սրովբէական. *Սրովբէագոչ ձայնիւ օրհնեսցուք ։ Սրովբէագոչ ձայնիւ զերեքսրբեանն քեզ վերառաքել զօրհնութեն. Գնչ ։ *Լինին թեւազգեցիկք 'ի սրովբէագոչ դասսն. Ճ. Բ ։

ՍՐՈՎԲԷԱԳՈՒՄԱՐ. ա.
ՍՐՈՎԲԷԱԳՈՒՆԴ. ա.
ՍՐՈՎԲԷԱԽՈՒՄԲ.
Ի սրովբէից գումարեալ՝ համախմբեալ՝ և գունդ կազմեալ. *Պաշտպանեալ սրովբէագումար շրջապարութբ. Նար. Խչ։ *Ընդ վեցթեւեան սրովբէագունդ դասս. Շար ։ *Եկեղեցի՛ բնակարան սրովբէագունդ բանակաց։ Ի սրովբէախումբ սեռից միշտ երգաբանեալ ձայնից. Գնչ ։

Կամ որպէս գ. Գունդ կմ բազմութիւն սերովբէից ։ Որպէս և 'ի տեսլեան եսայեայ թէպէտև երկուք երևեցան յայտնապէս՝ առ. սէ սբ լուսաւորիչն, այլ յաներևոյթս համագունդ կային անդէն. զի այս է ասելն. *Տեսի զտէր 'ի վերայ աթոռոյ բարձրացելոյ. և վեցթեւեայ սրովբէագունդ շուրջ զտերամբն. Ագաթ ։

ՍՐՈՎԲԷԱԾԱԾՈՒԿ. ա. Խորհրդական որպէս զգաղտնիս պահեալս սերովբէից, կամ 'ի նոցանէ անգամ ծածկեալս. *Երթայր վերամբարձ 'ի սրովբէածածուկ անճառ բանութեն. Վրդն. առէպար ։

ՍՐՈՎԲԷԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Սեպհական սերովբէից. *Սրովբէական երգս ։ Ըստ սրովբէականն գերունակութեն ։ Սրոբէականացն երրեակ դասուն. Պրպ. ոբ։ Մագ. յէղ. ոփ. Խչ։ Յհ. ԿԲ ։

ՍՐՈՎԲԷԱՄԱՔՈՒՐ. ա. Մաքուր որպէս զսերոբէս. *Սրովբէամաքուրք, և ոչ երկրամեղք. Նար. առաք ։

ՍՐՈՎԲԷԱՆՄԱՆ. ա. Նման սերովբէից. *Աւետիս քեզ տիրամայր՝ սրովբէանման (կամ սրովբէնըման) քրովբէաթոռ. Նար. փող։ *Զասակալի և զսրովբէանման մաքրութիս. Երզն. լա ։

ՍՐՈՎԲԷԱՆՇԱՆ. ա. Նշանակիչ և երևեցուցիչ սրովբէից. *Եսայի 'ի սրոբէանշան տեսլեանն ասէ. Ը. քարոզ ։

ՍՐՈՎԲԷԱՊԱՀ. ա.
ՍՐՈՎԲԷԱՊԱՀԱԿ.
Ուր իցէ պահպանութեն 'ի ձեռն սերովբէից. *Հրաշարեալ սուսերաւն 'ի սրովբէապահ բոցեղինացն պարունակեալ ճանապարհ ծառոյն կենաց. Թէոդոր. Խչ։ *Սրովբէապահակ դրախտին՝ բացումն ամրացեալ ցանկոյն. Սիօն. փող Խչ։

ՍՐՈՎԲԷԱՋՈԿ. Տ. ՍՐՈՎԲԷԱԳՈՒՄԱՐ.

*Գումարք սրովբէաշունչք վեհիցն. Գնչ։

ՍՐՈՎԲԷԱՄԱՐԴ. ա. Սրովբէանման. սրովբէատիպ. *Իմաստնոյն և սրբէատարաս տանն եայ. Ո-ող։

ՍՐՈՎԲԷԱՄԱՐՍԱՓ. ա. Սարսափելի սրովբէից. *Ի սրովբէասարսափ ածակայծակն սեղանոյն տալցմանէ. Անան. էկեղ։

ՍՐՈՎԲԷԱՍԱՑԻԿ. ա. Ի սրովբէից ասացեալ՝ նուագեալ. *Բոլոն հարեալ զսրովբէասացիկ երգոյս։ Սոյն իսկ այս երգ սրբասացութեա սրովբէասացիկ. Սանահն։

ՍՐՈՎԲԷԱՍՊԱՍ. ա. Որում սպասաւորեն, կամ զորոյ զկառս ձգեն սերովբէք. *կառք քառանիւթ սրովբէասպասս. Սխ-ն. փող խւ։

ՍՐՈՎԲԷԱՏԵՍ. ա. Տեսող սրովբէից (եսայի). և Ունող զտեսիլ սրովբէի (մեսրովբ անուն). *Որում անունն եսայիաս լոյս՝ սրովբէատեսն և համարձակախօսն։ Հրամայողն լեզու, և սրովբէատես մարգարէն. Վրք հց. խշ։ Ճ. Ը.։ *Ի ձեռն սրբոյն սահակայ՝ որ խնդութիւն կոչի, և մեծին մեսրովբայ սրովբէատեսն անուան. Ճ. Ը.։

ՍՐՈՎԲԷԱՏԻՊ. ա. Սրովբէանման. սըրովբէատարազ. *Սրովբէատիպ քառաստաճեայ չորեքկերպեան անօթս խաչիս. Նար. խչ. *Ի սրովբէատիպ դասէ քահանայիցն ըզգիտութիւն ընդունի. Լմբ. պտրգ։

ՍՐՈՎԲԷԱՓԱԿ. ա. Փակեալ ի սրովբէից. շրջափակեալ սրովբէիւք. *Քև բացաւ սրովբէափակ փոան դրախտին։ Սրովբէափակ պահէ զճանապարհս ծառոյն կենաց։ Սրովբէափակ պարիսպ, կամ ամրութիւն, կմ պահպանութիւն, կմ հուր անկիզելի. Շար։ Ջրր. ք.թենկ։ Վրք հց. խշ։ Սկեւ. եւ։ Գնջ։

ՍՐՈՒԱԿ. ի, աց. գ. Καμψάκης, καψάκης, φακός Campsaces, lens, lenticula. Սրնգաձև կամ փողաձև և կամ ոսպնաձև կամխաակ. շիշ կամ եղջիւր իւղոյ, և այլոց իրաց. և Դգմաձև շիշ կամ եղջիւր բժշկաց յուսուցանել զմարմին և ի հանել զարիւն։ Տես և ԿՈՒԺ. *Սրուակ իւղոյ. Թ. Բգ. Ա. 1։ Դ. Բգ. Թ. 1։ Յուդթ. Ժ. 5։ *Կափուակ այրւոյն, զոր հայն սրուակ ասէ, չորս քսեստայ չափ, որպէս տափորն մանանայն. Շիր. լափ ն կշ։ *Բժիշկքն սրուակովն զարիւնն ծծեն և քարշեն։ Ծծէ և ձգէ զօրութիւն իւրով ըստ օրինակի սրուակի բժշկաց։ Յայնմ ծոմոնմանութիւն սրուակաց է առեն ի միջին. Եզն. էրկն։ Վեցօր. Գ։ Շիր։

ՍՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὀξύτης, ὀξεία, τὸ ὀξύ, ἀκμή. Acumen, & acor, & velocitas. Սուր գոլն՝ ըստ ամենայն առման. որպէս ռմկ. սըռութիւն, սըրընութիւն. կեսկին ըւլուը, եարթ. կունութիւն, եարկունութիւն. թեզլիկ, չապուքլըք, չաբըկլըք. *Ջանօսրութիւն կողմանց, և զանկեանցն սրութիւն. Պղատ. օրէն։ *Թեւաւորութիւն (հրեշտակաց) ցուցանէ զվերամբարձականն սրութի։ Ջատագարան՝ զընտրողականացն զօրութեանց զսրութի։ Հողմունս զնոսա անուանել՝ զսրութի նոցա ցուցանէ։ Զարծուին՝ զարագաթռչութիւն, և առ զօրացուցիչն կերակուրս սրութիւն. Դիոն։ *Երագութիւն և սրութիւն. Փիլ. լին. Գ. 9։ *Այծեամն անըմբռնելի է ի հաղբից սրութիւն տեսանելեացն. Բրս. հայեց։ *Սրութիւն աներկայ (արմաւենւոյն)։ Ճիրանացն սրութի։ Սրունի հողոյ կմ հրոյ։ Որպէս սրութիւն առ բթութիւն։ Քաղցրութի, սրութի, կծուութիւն. Նիւս. կազմ. ն բն։ *Աչ անախորժ սրութիւն ընդ ունկն մտեալ։ Իբր զմաւաց անտփակ սրութի. Նար. ղբ. Ն առաք։

ՍՐՈՒԿ. ա. Սուր յոյժ կամ փոքր մի. *Այս զիւն (տառ) է սրուկ և նուրբ. Գրլ. արէոփակ։

ՍՐՈՒՆԿՆ. փ. Սուր ունկամբ. հետաքննին ունկնդիր. *Թերևս ընդդէմ ոք գայցէ ինձ ի սրունկն լսողաց անտի։ Ընդդէմ բախեսցէ ոք ի սրունկն լսողաց անտի. Կոչ. Ժ. և ծդ։

ՍՐՈՒՆՔ, նից կամ սրանց կամ սըրուանց. և ՍՐՈՒՆԳՆ կամ ՍՐՈՒՆԿՆ, սրնկունք, կանց. գ. Κνήμη. Tibia, crus, sura. σφόδρον, ρα, malleolus pedis. (լծ. հյ. Կրուկ. կրունկն. լտ. սուրա, գարսս). Որպէս թէ սրինգ. Սրնգաձև ոսկր ոլոգաց հանդերձ մսովն. մասն բարձից ոտից ի ծնգաց ցգարշապարս կամ ցկոճն. ռմկ. ինճիկ, պաչաը, բալըր. *Ի ծունկս և ի սրունս։ Ի սրունից մինչև ցերանս։ Սրունք նորա սիւնք մարմարեայք։ Բաց զսրունս քո, անց ընդ գետ։ Սրունքն երկաթիք։ Հաստատեսցան բարձք նորա և սրունք. և այլն։ *Յաղագս սրուանցն եպիփանու։ Կասեցաւ զսրուանցն։ Խորտակեցին զսրունս նորա. Նանաւ։ *Զվահանն հանդերձ լանջացն ոչ առնուցու, այլ համարի դնել ի վերայ սրանցն. Ոսկ. յհ. Ա. 29։ *Ի բաց կարեաց զսրունս նորա. Խոր. Բ. 31։ *Կողքս և սրնկունքս. Ճ. Գ։ *Սրուն, կամ սրունկ. Գաղիան. որպէս յն. գնէմի, կամ անդիգնէմիս. տես և ԽՈՏՈՒՑ։

ՍՐՍԿԱՊԱՆ. ի, աց. գ. Παστός. Thalamus. παστοφόριον, locus thalami. κατακάλυμμα, cooperimentum, tegumentum. Առագաստ հարսնութեան. ներքին սենեակ վարագուրաձիգ. վրանաձև կազմած մահճաց. սրահակ. վարագոյր. ոսմակալ. նուարաան. վերժակ. ճիպինկի. չարթաք, կերթէ. *Ամենայն հարսանց եղեն արգելանք ազոյ սրսկապանք իւրեանց։ Դրամբքն հանդերձ սրսկապանին։ Կաչք սրբութեանցն, և սրսկապանն. Թ. Դ. Ժ. 28։ Թ. Ի. ԻԳ. 16։ Թուոց. Փ. 31։ *Սրսկապանք (կամ ոսմակալք) նորեկ հարսանց. Եղիշ. Է։ *Որպէս թէ ի ներքսագոյն սրսկապանի խորանին. Խոր. Բ. 71։ (Սըրսկապան ասի, թերևս որպէս վրան պահօղ ի սրսկմանէ անձրևաց. ռմկ. ...)

ՍՐՍԿԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Տաշտ և սկաւառակ ի պէտս սրսկելոյ զարիւն զոհից. նուիրանաց. ճաշակ. աւազան. *Մանրեաց զոծս նոցա, և զսկաղանս նոցա, և զսրսկարանս նոցա եհեղ. Ճ. Բ։

ՍՐՍԿԵՄ, եցի. ն. Ῥαντίζω. Aspergo. περιρραντίζω, περιρραίνω, circumspergo. (ռմկ. ..., ի ցրելոյ, ցրուելոյ.) Ցանել (զջուր կամ զարիւն). ցօղել. Ցայտել. ... *Սրսկէ զջուրս սրսկման։ Ջուրն սրսկման ոչ սրսկեցաւ ի վերայ նորա, կամ զնովաւ։ Յոյր ձորձոց վերայ սրսկեսցի ի նմանէ արիւն։ Զկտակարանօքն իսկ և զամենայն ժողովրդեամբն սրսկեաց. և զխորանաւն և զամենայն կահիւ սպասուն նոյնպէս սրսկեաց զարիւնն. և այլն։ *Արեամբ քո սրսկեա զշրջարկութիւս կայից. Նար. ղա։ *Սրսկեա յիս զօրպայիս, և ձիւ եղէց. Գէ. էս։ *Զողորմութիւն իւր սրսկեսցէ ի վերայ մեղուցեալ անձին իմոյ. Նար. ղա։ Մաղ։

ՍՐՍԿՈՂԱԳՈՅՆ. ա. Ῥυπτικώτερος. Magis aspergens, extergens. Առաւել սրսկող. լաւ ևս սրբող. *Հաղորդեսցուք մաքրութեան ջրոյն, որ քան զմշտակաւն սրսկողագոյնք են. Ածաբ. Ջրփ։

ՍՐՍԿՈՒՄՆ, կման. գ. Ῥαντισμός. Aspersio. Ցանումն. ցօղումն. ցայտումն. հեղումն. *Ջուր սրսկման. Թուոց. ԺԹ. 9. 13. 20. 21։ *Ի փոփոխումն և ի սրսկումն. Ջրր. ԺԳ. 1։ *Ջուրք աղբերաց, և սրսկմունք անձրևաց զերկիր հուր շիջուցանել. Ցմբ. ծթ։

ՍՐՏԱԲԱԽ, ի, աց. ա. Συντετριμμένος τὴν καρδίαν. Contritus corde. Ոյր սիրտն բախի և բաբախէ յերկիւղէ. ռմկ. ... *Ի կասկելոյն եմք և մեք, և ոչ ի կասկելեաց (ի կասկողաց). ի սրտաբախացն, և ոչ ի նոցանէ՝ որ զսիրտն բեկանիցեն։ Դողալ, սրտաբախ սրտաթունդ լինել. Ոսկ. հող. ծբ։ Ն եփես. Բ։ *Սրտաթափ սըրտաբախ լինին յահէն. Վեցօր. Է։

ՍՐՏԱԲԵԿ. ա. ն. Ἔκθυμος. Բեկեալ սրտիւ. սրտակոտոր. ահաբեկեալ. սասանեալ. խռովեալ. ռմկ. ... *Յանհնարին քաղցն սրտի մանկանց եօթանեցունց սրտաբեկ լինէր թագաւորն. Բ. Մ. Է. 39։ *Սրտաբեկ լինէր հերովդէս արքայն. Տօն։ *Ոյք յանցաւորքն իցեն, սըրտաբեկ լինին։ Միզաւ և մառախղաւ սրտաբեկ լինէր նինուէ. Սեբեր. Ղ։ Եփր. նիւ։ *Սըրտաբեկ սրտատապ լինել։ Տակաւին սրտաբեկ էր։ Սրտառուչ սրտաբեկ դառնալոց և Ոսկ. եփ։ *Պահապանացն սրտաբեկ ոգեսպառ ի քաղաքն անկեալ։ Ելեալ անտի սրտաբեկ գնային ի տաճար. Ագաթ։ Տօ ժէլ. յուլ. ծէ։ *Կամակոր իսկ՝ և սրտաբեկ։ (Մեղայն) սրտաբեկ հնչումն, անհնարին ձայնակ։ Սըրտաբեկ և յոգնաթախիծ արգահատութիւնք. Նար. ԺԲ. ԺԵ. ԿԶ։

ՍՐՏԱԲԵԿԵՄ. ն.} Բեկանել զսիրտ.
ՍՐՏԱԲԵԿԻՄ. չ.} բեկանիլ սրտի. սըրտաբեկ ահաբեկ լինել. *Սրտաբեկեաց (կմ միջաբեկեաց) զնա արտմագինն. Գուշել ի վերայ թշնամեացն և սրտաբեկել. Գնչ։ Բրս. հրկ։ *Եթէ տագնապ ինչ հասանիցէ, ընդ անձանց և ընդ քո առ հասարակ սրտաբեկիմք. Կիւրղ. Բգ։ *Բազում գաղանք զարհուրեալ սրտաբեկին ի ձայնէ ահագին բարբառոյ նորա (առիւծու). Վեցօր. Ը։ *Սըրտաբեկեալ պահապանացն՝ զարհուրեալ մեռանէին։ Սրտաբեկեալք զարհուրէին. Շար։ Փարպ։ *Սրտաբեկեալ զարհուրի և ամաչէ. Սրգ. Ա. յհ. Է։ *Ցոյժ սրտաբեկեալ խոցիմ, յորժամ տեսանեմ զազգս մեր՝ անփոյթ առարկեալ զիմաստասիրական ուսմանց. Երզն. քեր։ *Ցորժամ յիշեմ զահաւոր զբեմբն դատաստանին, սրտաբեկեալ լինիմ յերկեղէն։ Սրտաբեկեալ չարն անդնդային՝ ընդ յայտնութիւն կենարար խաչին. Գնչ։

ՍՐՏԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Բեկումն սըրտի. ահ և դողումն. լքումն. *Խրախոյս խրայելի տայր նովաւ ած, և սրտաբեկութիւն թագաւորին՝ որ լսէր. Կիւրղ. Ել։ *Տեսիլք ահագինք, և արհաւիրք սրտաբեկութեան։ Եդ արդ ի վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց և ահարկու սրտաբեկութեանց։ Ցաւոյն սըրտաբեկումն. Վեցօր. Է։ Նար. Ձ։ Բուզ. Դ. 13։

ՍՐՏԱԲՈՐԲՈՔ. ա. Բորբոքեալ սրտիւ. անձկալից. ջերմեռանդն. *Ջերմաքանչիւր ոք ի զգայարանացն սրտաբորբոք գթով համբուրէր. Լմբ. վերափոխ։

ՍՐՏԱԳԷՏ. գիտի. գ. Καρδιογνώστης. Qui corda novit, scrutator animi. Գիտակ սրտի. քննիչ գաղտնեաց սրտի. ծածկագէտն ած. *Դու տէր սրտագէտ ամենեցուն։ Սրտագէտն ած վկայեաց. Գծ. Ա. 24։ ԺԵ. 8։ *Սրտագէտն ած ի սիրտն և ի միտսն, և ոչ ի բերանն հայի. Խոսր. պտրգ։ *Ած սըրտագէտ։ Սրտագէտդ ած։ Սրտագէտն ած։ Դու տէր սրտագէտ ամենեցուն. Ճ. Գ։ Մաշտ։ Վրք հց. ծղ։ Եղիշ. Փ։ *Քանզի սրտագէտ էր, գիտէր զամենայն խորհուրդս մարդկան. Ագաթ։ *Միայն սրտագէտ՝ զքեզ աղաչել հանապազ խնդրեմք. Ժմ. յն։

ՍՐՏԱԳԻՆ. ա. ն. Ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ex anima, toto corde. Ի բոլոր սրտէ. ամենայն ոգւով. անձկանօք. անյապաղապար. *Որ ժողովէ սրտագին, ժողովէ այլոց, և ի բարիս նորա փափկասցեն այլք. Սիր. ԺԴ. 4։

ՍՐՏԱԳՈՉ. ա. Ի սրտէ գոչօղ կամ բարբառեալ. *Աղաղակէր սրտագոչ ձայնիւ առ Ոք առաքեալսն. Ճ. Բ։

ՍՐՏԱԴՈՒՐՔ. գ. Դուրք կամ դրունք սրտի. ախորժանք առ սրտիւ. [illegible]. *Հարկեալ նիզակաւ ը սրտադրունսն՝ 'ի բաց կորզէ զԹոքակէսն. Արծր. ա. 5։

ՍՐՏԱԹԱՓ, ի,ից. ա. ն. Որպէս Թափեալ սրտիւ. անսիրտ. սրտաբեկ. սրտաթափ. լքեալ. անյոյս. ահաբեկ. այլայլեալ սրտիւ. *Ահ ամենակալին 'ի վերայ անկեալ՝ սրտաթափս անդէն և անդ մրրկեալ ընդ միմեանս պոռչէր պղտորեր. Բ. Մկ. ԺԲ. 22։ *Ըզդուամիկսն ամենայն ահեղ բանիւք սպառնացեալ սրտաթափ առնէր։ Զբաղումս առնէր սրտաթափ և ահակոտոր։ Բօթաբերն սրտաթափ զբեզ առնէ. Եղիշ. Գ։ Կեղծ. Մագ։ *Սրտաթափ գոլով (հերովդի) զմանկունսն կորոյս։ Սրտաթափ էին վասն հեռանալոյն 'ի նոցանէ (տեառն). Նիւս. Մ. բեԲ։ Արշ։ *Սրտաթափ յուսակտուր։ Սրտակտուր և սրտաթափ։ Եղև եփրեմ ազատնի սրտաթափ, զի ոչ եգէ 'ի նմա իմաստութիւն. Լմբ. հմբ. պտրգ. օձ։ *Իբրև լուան զձայն աղաղակին, և զհնչիւն փողոյն, սրտաթափ լի դողութբ՝ 'ի դուրս ելանէին. Ղազ. Է։ *Ասեն, Թէ դեղ է սրտաթափի և ատամնացաւի. Կանոն։

Եւ իբր Սրտակալթ. *Սրտաթափ արարեր զմեզ միով ակամբ քով։ Ի գութ և 'ի սէր նորա ուրախութբ սրտի սրտաթափ լինիմք. Զքր. կԲ։ Լմբ. ող։

ՍՐՏԱԹԱՓՈՒՄՆ. գ. Լքումն սրտի. դողումն. *Լսել զսրտաթափումն անարի արանցն, զՃչիւն կանացեացն. Եղիշ. Ը։

ՍՐՏԱԹՈՒՆԴ. ա. ն. Թնդեալ սրտիւ. սրտատրոփ. [illegible]. *Դողալ, սրտաբախ սրտաթունդ լինել. Ոսկ. Եփես. Ը։ *Պետրոս երԹայր զհետ սրտաթունդ. Ճ. Գ։

ՍՐՏԱԼԻՐ. ա. Լիասիրտ. լի սրտիւ. խնդալից. *Սրտալիր ուրախութիւն, և ակնավայել տեսիլ. Ագաթ։ Կոչիւն։

ՍՐՏԱԽՈՑԵԱԼ. Խոցեալ վիրաւորեալ սրտիւ. կարեվէր կսկծմամբ. *Եւ գնաց սուլտանն՝ սրտախոցեալ. Վրդն. պտմ։

ՍՐՏԱԿԱԼԹ. ա. Կարօտագին. անձկալից. խանդակաԹ. կաԹոգնեալ. Տե՛ս և ՍՐՏԱԹԱՓ. *Կեանք անանկի սրտակալԹ. Սիր. ԼԷ. 20։ *Սրտակալթ արարեր. սիրտ 'ի մեզ եդեր, և 'ի սրտէ քումմէ կաԹեաց 'ի մեզ. Վրդն. երգ։

ՍՐՏԱԿԷՍ. ա. ն. Կէս սրտիւ. անսիրտ. *Նոքա սրտակէս և Թերահաւատ կռուէին, և դիւրաւ փախնուին. Վրդն. օրին։

ՍՐՏԱԿԻԶԵՄ, եցի. ն. Կիզուլ՝ խարշել՝ խորովել զսիրտ. մորմոքեցուցանել. *Զի և այն եւս կարէ՛ր սրտակիզէր զնոսա, զի մինչ էր ընդ նոսա, որպէս պարտն էր գիտել՝ ոչ գիտէին զնա. Իգն։

ՍՐՏԱԿՈՏՈՐ. ա. Աղէխորով. աղէխարշեալ. և Սրտակտուր. *Մայրն՝ որ յայնժամ սրտակոտոր էր խոցելոց։ Ի խեծեալ միջաբեկ և սրտակոտոր՝ մայրն մարիամ հառաչմամբ յորդոր։ Սրտակոտոր լինէր տրտմութբ. Լմբ. Տաղ։ Գնձ։

ՍՐՏԱԿՏՈՒՐ. ա. Սրտաբեկ. սրտաբախ. լքեալ. անսիրտ. անյոյս. և Սրտակոտոր. *Մահուն երկիւղիւ սրտակտուր լինել։ Մնացուք վերջացեալք յայս չնորհէ մեծէ սրտակտուր և սրտաթափ։ Դևաւք սրտակտուր Թօթափին. Լմբ. *Ցայնժամ նէ սրտակտուր եղաք 'ի ձէնջ. Սխմ. ողբ։

ՍՐՏԱՀԱԿԻԼ. Սրտիւ հակիլ 'ի կողմն մի. կամ ընԹերցի՛ր Սատահակիլ. *Անզգամութբն սրտահակեալ՝ արտաքս վազէ. Լմբ. ող. ԼԷ։

ՍՐՏԱՀԱՃՈՅ. ա. Հաճոյական սրտի. կամակ. որ է ըստ սրտի. *Զսրտահաճոյն՝ կեղակարծելի ունէր՝ զկինն։ Մեռանի սորա կինն կամակ և սրտահաճոյ, և ամենայնիւ առաքինի. Փիլոն. Բ. Ն. *Որում սրտահաճոյ ոչ եղիցի. Սարկ. քհ։

ՍՐՏԱՀԱՃՈՒԿ ԼԻՆԵԼ. Ռմկ. ոճով, իբր Ցուցանել հաճիլ 'ի սրտէ. սուտակապաս լինել. *Առ ժամն ծածկեալ զԹոյնսն՝ առ երեսս սրտահաճուկ լինէր. Ա. պտմ։

ՍՐՏԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Հանելն զբրդուելն զսիրտ. զկծեցուցանելն. երգիծանք։ *Ցովք ոչ կարաց համբերել սրտահանութե բարեկամացն. Ոսկ. Եւ։

ՍՐՏԱՀԱՌԱՉ. ա. ն. Ի սրտէ հառաչօղ. հառաչեալ. հառաչելով. *Սրտահառաչ անմռունչ պաղատանաց։ Արտասուալից աչօք նայէին, սրտահառաչ առ նա խօսէին. Մարաբ։ Գնձ։

ՍՐՏԱՀԵՇՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Դիւրել սրտի. ափոփել. զուարթացուցանել. *Որ սրտամեալ է, սրտահեշտացո՛ և ուրախացո՛. Մխ. բծըլ։

ՍՐՏԱՃՄԼԵԱԼ. Ճմլեալ փղձկեալ սրտիւ. *Ցարտասուս հարեալ պատասխանէին 'ի սրտաճմլեալ սրտէ զբանս. Լմբ. պտրգ։

ՍՐՏԱՃՄԼԻԿ. ա. Ճմլօղ սրտի. և Ճմլեալ սրտիւ. *Եղև խանդաղորով սրտաճմլիկ մարիամանց եղբայրական գութ. Նար. փող. ՂԱ։

ՍՐՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Καρδιόομαι. Corde donor. Սիրտ և ոգի առնուլ. քաջալերիլ. զուարթանալ. *Հայելով 'ի սա բարեկամք փեսային՝ սրտացան. Նիւս. Երգ։

ՍՐՏԱՊԱԽ. ա. Պախեալ՝ պակուցեալ՝ պաղեալ՝ բախեալ սրտիւ. (լծ. սրտաբախ, և սրտավախ.) յն. պէսպէս բառիւք. որպէս ամկ. *Նախ Թոյլ եւս սրտաբեկ սրտապախ լինել։ Մի՛ ինչ երկնչել և սրտապախ լինել իբրև զառաջինն։ Սրտապախ առնէր զթշնամիս քաղաքին տեսլեամբ զօրացն բազմաց. Ոսկ. Եւ։ *Ի փարաւոնեան զօրացն սրտապախ ահիւ խռովեալ, տէր պատերազմի ը մեզ։ Եւ ահա անկեալ գնիմ լի սարսափելի և սրտապախ պակուցմամբ. Պիտ։

ՍՐՏԱՊԻՆԴ. ա. Պինդ կամ պնդեալ սրտիւ. քաջասիրտ. արի. արիական. անվեհեր. ժիր. անմեղկելի. *Տե՛ս առ նմին և ըզմանկանցն սրտապնդից հաւատս։ Ասէ երանելին սրտապնդից ձայնիւ. Լաստ. ծը։ Ճ. Ա։ *Ցուսով մեծութբ յաղթանակին սրտապինդ և համբերող լիցի 'ի մարտս։ Այլ միայն սրտապինդ լիցուք 'ի ճաշակելն։ Որ սրտապինդ լինի 'ի բազմապատիկ նեղութիւնս Թշնամւոյն, փրկի 'ի տեառնէ. Լմբ. ող։

ՍՐՏԱՊՆԴԵՄ, եցի. ն. Պնդել զսիրտ. քաջալերել. զօրացուցանել. *Քաջալերեալ սրտապնդեալ զմի մի 'ի նոցանէ՝ մխիթարէր. Բ. Մկ. Է. 21. (յն. լոկ, մխիթարել)։ *Զմի մի 'ի նոցանէ 'ի ծածուկ քաջալերէր և սրտապնդէր։ Դարձեալ քաջալերէ և սրտապնդէ։ Ցուսով սրտապնդէ զինքն նորոգ զինուորեալն 'ի մարտս չարին. Եղիշ. Է։ Սարգ. ա. դ. ծԲ։ Լմբ. ող։ *Ասուածով սրտապնդեալք՝ բարեխօսութբ պետրոսի և պօղոսի. Պտմ. Վր։ *Մինչև յերբ սրտապնդեալ կախարդութեամբ՝ տանջանացդ ժուժկալես. Ճ. Ա։

ՍՐՏԱՌԻԼ, առեալ. չ. Սրտմտիլ. սրտանիլ. նեղանալ. զայրանալ. գժտուիլ. *Եւ նա ոչ լսէր նմա. որոյ սրտառեալ՝ ժողովէ ամբոխ յոյժ. Պտմ. Վր։ *Եւ սրտառեալ Թագաւորն՝ հրամայեաց հարկանել զնա չուաններ։ Զորոյ մեծաւոր սպանեալ էր 'ի կարճոյ. և սրտառեալ կայր ընդ այնորիկ. Վրդն. պտմ։

ՍՐՏԱՌՈՒՉ. ա. Որպէս Սրտառեալ. սրտմտեալ, կամ սիրտն այրեալ, սրտակիզեալ. վասնորոյ ՍՐՏԱՌՈՒՉ ԼԻՆԵԼ. Κατάκτομαι. Tangor, ferior, lacessor. Նեղանալ. զկծիլ. գժտուիլ՝ որպէս կարեվէր խոցեալ սրտիւ. տարջանալ. *Եւ ոչ այսպէս վշտացաւ ոք, կամ սրտառուչ եղեն՝ յանմտութե իւրեանց։ Իսկ ամբիծ արանցն սրտառուչ եղեալ՝ կամեցան գրով արձանացուցանել ըզնորա անօրէնութիւնն։ Սրտառուչ լինի մարգարէն բամբասանացն. Ոսկ. յհ. ա. 17։ Նիւս. Երեմ։ *Ուրացի զանձն. որպէս Թէ այլոյ մարմին առնէր, այնպէս սրտառուչ լինի (զի ոչ նեղի 'ի սրտէ). Մեկն. ղկ։

Կամ ա. ն. որպէս Սրտաբեկ. սրտակտոր. սրտակտուր. հաշեալ մաշեալ սրտիւ. լքեալ. Թախծեալ. Թախծալից. տրտում. ցաւագին. կարօտ. զըկեալ. *Սրտաբեկ սրտառուչ չըջել (զղջմամբ)։ Սրտաբեկ սրտառուչ գտանալոց է։ Սրտառուչ սրտաբեկ կացուցին։ Որոյ չարիք 'ի մնի կան. սրտառուչ լերդակեզի (կամ լերդակեզի)։ Հերձուածողք սրտառուչ սրտաբեկ յահեզ գատապարտին. Ոսկ. ԵԲր. Բուզ. Գ. 10։ Կոչիւն։ ՍԵԲեր. Է. Ը։ *Ցաւէս ընկղմումն տրտմութե զնմա դրաւէ սրտառուչ անձն. Պիտ։ *Թէ իմըն բարի էր, զբարի որդին իւր զորմիզդ չառնէր միշտ սրտառուչ։ Նմա չար ընդէ՞ր խորհեցաւ՝ առնել զնա սրտառուչ յիւրոցն արարածոց. Եղնիկ։ *Մի՛ վերժեացուք զնա 'ի մէնջ, զի մի սրտառուչ զհայրն մեր կացուսցուք զնա. Սարգ. ա. յհ. Գ։

Եւ որպէս Սրտակալթ. կաթոգին. անձկալից. ցաւագին. և փափագօղ. *Կցուրդն կերկնակի, բայց մեզ տէր, բայց, հառաչանք է սրտառուչ մարգարէիցն. Ցհ. *Սրտառուչ կամօք կրկնեն առ ած. Լմբ. պտրգ։ *Ցոյժ սրտառուչ գոչմամբ լինէին աղօթք արքային. Ճ. Գ։ *Քննել զգիրս, և զաղօթս եւս սրտառուչ մեծ գնել։ Սրտառուչ լինել զինի զօրավարիս 'ի հանդիսիս. Տօնակ։ *Թէ տանջիցեն կամ հալածեսցեն, այնպէս՝ սրտառուչ լիցի, և չգիտէ ինչ. Երզն. մթ. (որ հայի և 'ի ա՛ նշ։)

ՍՐՏԱՏԵՍ. ա. Որպէս Սրտագէտ. *Ասաց սրտատեսն՝ ամենայնի. Վրդն. ։

Եւ որպէս Սրտակալթ. անձկացօղ. *Անէր մեզ, Թէ Թագաւորելոց եմ, զայն որում ամենայն սրտատեսքն ըղձան. Վրդ. հց. ծԲ։

ՍՐՏԱՏՐՈՓ. ա. ն. Որոյ սիրտն տրոփէ. Թնդայ, կամ տուփայ. և Անձկանօք. *Փափաքեցի սրտատրոփ (կամ սրտատրոփ), եւ որ քնուեց բարեաց անկիտ. Ը. յհ. ող։

ՍՐՏԱՑԱՒ. ա. Ունօղ զցաւ սրտի՝ առ խոթութե կամ կարեկցութե. ցաւագար, և ցաւակից. *Էր ամն ծեր սրտացաւ 'ի սեղանն. Վրդ. հց. ծա։ *Պօղոսի աղէկիզեալ և սրտացաւ և միշտ դողացեալ անձինն 'ի վերայ բազմութեն որդւոցն. Վրդն. երգ։ *Սրտացաւ ծառայքդ զգլուխ (տեառն ձերոյ) առեալ փախիջիք. Մագ։

ՍՐՏԱՑԱՒԱԲԱՐ. ն. Սրտացաւութբ. կարեկցաբար. *Ոչ մեծաջան և սրտացաւաբար հոգ տանի. Նար. երգ։

ՍՐՏԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Սրտացաւութիւն. ցաւակցութիւն սրտի. կարեկցութիւն. և ճիգն մեծաջան. այլ վարի առաւել 'ի գործիականն՝ Սրտացաւութեամբ. որպէս Մ. Կարեկցաբար, և Ընտանեբար. Γνησίως. Genuine. συμμισοπονήρων, una odio habens malitiam. և πονικώτερος, laboriosus. Իբրու բազում ճգամբք. *Առաջին անկանէին սրտացաւութ (կամ սրտցաւութեամբ) վասն առնն զուր մեռելոյ։ Առատապէս սրտացաւութեամբ (կամ սրտցաւութեամբ) հանդերձեցին զնոսա և յղարկեցին։ Վասն իրացս որքունի սրտացաւութեամբ ցուցանել. Բ. Մ. Բ. 36. 49. Ծբ. 8. *Մի դանդաղիք տալ զնա ինձ սրտացաւութեամբ։ Են բազումք, որ զսիրելւոյ սիրեն, այլ ոչ սրտացաւութեամբ. Սարգ. յկ. Է։ ա. պ. Է։ *Թէ հաւատարիմ լիցի. և սրտացաւութեամբ ծառայեսցէ. Վրդն. ծն. *Սրտի մտօք սրտացաւութեամբ խնդրէ։ Որ կամիցի ծունրդրութեան աղգ. զատանել սրտացաւութեամբ. Եւագր. ծ. ԻԷ։

ՍՐՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Երկդիմի առմամբ՝ որպէս Καρδιόω, ἐκκαρδιόω. Cordifico, cor moveo. և cor dolore afficio, vulnero, vel aufero, և այլն. Տալ սրտանալ. քաջալերել. սիրտ տալ. կամ սրտակալ, և կամ սրտաթափ առնել. խոցել զսիրտ. (Կրկին է իմաստ և յն. ընթերցուածոյ.) *Սրտացուցեր զմեզ քոյր իմ հարսն, սրտացուցեր զմեզ միով ակամբ քով, (այլ Ձ. սրտակալ արարեր). Երգ. Դ. 9. *Սրտացուցեր. զնըշանակն այսպիսի ինձ լինել կարծեմ, իբրև հոգեխացուցեր. որպէս թէ ասիցէն ցնա, թէ սիրտ 'ի մեզ եդիր. Նիւս. Երգ։ *Սրտացուցեր. թէ ոգի եսուր մեզ. և սիրտ՝ տեսանել զոր ոչն գիտէաք. Նար. Երգ։ *Սրտացն զմեզ տեսլեամբ անընչալւոյն (հեթմոյ 'ի գաղձին). Տաղ։

ՍՐՏԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Իբր Քաջալերիչ. զօրացուցիչ. *Պետրոս սրտացուցիչ հալածնն. Ճ. Ը։

ՍՐՏԵԱՑ. ա. Որպէս ամն. սրտոյ. Սրտասլինգ. քաջ. արի. անվեհեր. Եփրեմ, ձանր. Իիփ. *Վասն ուժեղութեան և սրտեայ լինելոյն։ Լինի սրտեայ, և անդամոք յաղթ. Խոր. Բ. 7. 34։ *Միրդաս այր սրտեայ և աչողաձեռն՝ աւերէրքանգեր զկողմանս պարսից. Պտմ. Հր։

ՍՐՏԵՌԱՆԴՆ. ա. Եռանդնոտ սրտիւ՝ ջերմեռանդն. *Նայեցեալ 'ի սրտեռանդն կամսն հայցողին. Նար. Երգ։

ՍՐՏԻ ԴԻԻՐ. Տ. ԴԻԻՐ, և ՍԻՐՏ։

ՍՐՏ Ի ԲԵՐԱՆ. լաւ ևս՝ ՍԻՐՏ Ի ԲԵՐԱՆ. տես 'ի բառն ՍԻՐՏ։

ՍՐՏԻ ՄՏՕՔ. Տ. ՍԻՐՏ, և ՄԻՏՔ։

ՍՐՏԿԵՂ. ա. Լերդակեղ. բերող կեղ և վէրս սրտի. *Զսրբութեան տարութեան անձանց սրտկեղ ցաւոցն սրտաբեկութեան միաւանդամ հոգևոր հարթն մխիթարեաց. Բոող. Դ. 13։

ՍՐՏՀԵՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրութիւն սրտի. սրտի գիւր. անդորրութիւն ոգւոյ. *Տալ առողջութիւն և սրտհեշտութիւն. Գնձ։

ՍՐՏՄՏԱԿԱՆ. ի. ա. Θυμικός. Irascibilis. և Θυμός, ira. Սեպհական սրտմտութեան. բարկացողական. իսկ ՍՐՏՄՏԱԿԱՆՆ. գ. Ցասմնական կարողութիւն կամ կիրք. ցասումն. *Զի է մեր երեքմասնեայ հոգիս. և անի մասն՝ է ինչ որ բանական, և է որ սրտմտական, և է որ ցանկական։ Վայր սրտմտականին լանջք։ Առաքինութիւն սրտմտականին՝ արիութիւն. Փիլ. այլաբ։ *Զսրտմտականն (հրեշտակաց՝ իմա) յայտնել զաբիական նոցա բանաւորութիւն. Դիոն. Երկն։ *Տեսակք սրտմտականին երեք. բարկութիւն, քէնք, ոխք. Նիւս. բն։ *Կենդանականին սրտմտականն է հակառակ. արգ. ձախուն

զերատանականն 'ի ձեռն առնել՝ զսրտմտականն ոանձակոծիցէ. Եղիշ. մտնց։ *Խոհականն սրտմտականաւն արիանայ. Լմբ. ծղ։ *Կին՝ հոգի մարդոյ, գրիւ երիս իրեք մասունք հոգւոյն, բանական, սրտմտական, և ցանկական. Մեկն. ղկ։

ՍՐՏՄՏԵՄ, եցի. չ. Տ. ՍՐՏՄՏԻՄ. *Սրտմտութիւն քո՝ զոր սրտմտեցեր, և գառնութիւն քո՝ եւ առաջի իմ. Եզ. ԼԷ. 29։

ՍՐՏՄՏԻՄ, եցայ. չ. Θυμόομαι, θυμέομαι. Irascor, indignor, furo. παροξύνομαι, acuor, exacerbor. Շարժիլ 'ի սրտմտութիւն. ցասնուլ. բարկանալ. զայրանալ. վառիլ ոգւոյ սրտի մտօք 'ի վրէժխնդրութիւն. *Եւ տես տէր, և նախանձեցաւ և սրտմտեցաւ։ Սրտմտեցաւ բարկութիւն նորա յոյժ։ Սրտմտեցաւ սաստ մարգարէին. և այլն։ *Սրտմտեալ հերովդէս ցասմամբ մեծաւ և սպառնալեօք. Շար։

Անսովոր ոճով իբր կր. Գրգռիլ յայլմէ 'ի սրտմտութիւն. *Ի կնոջէն գրգռի, 'ի բարեկամացն սրտմտի. Խոխ։

ՍՐՏՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Θυμός. Ira, indignatio. ὀργή (եօլէ, եօրէ), iracundia. Ցասումն. բարկութիւն. զայրոյթ. վառումն ոգւոյ 'ի վրէժխնդրութիւն սրտի մտօք. *Մինչև անցցէ սրտմտութիւն բարկութեան եղբօր քոյ 'ի քէն։ Սրտմտութեամբ իւրեանց սպանին զարս։ Անիծեալ սրտմտութիւն նոցա, զի յանդուգն էր։ Տէր մի սրտմտութեամբ քով յանդիմաներ զիս. և այլն։ *Սրտմտութիւն առանձինն է՝ գիտութիւն հոգւոյ խորհրդեամբ չար առնելոյ, յորոյ վերայ նեղասրտութիւն է. Բրս. հց։ *Սրտմտութիւն է եռանդն շուրջ զսրտիւն՝ արեանն, 'ի վերածխութենէ մաղձոյ կամ 'ի պղտորմանէ եղեալ. վասն որոյ և գառնութիւն ասի, և ցասումն. Նիւս. բն։

ՍՐՏՆԱԿԱՆ. Տ. ՍՐՏՄՏԱԿԱՆ. *Ցորժամ սրտնականն յաղթէ, գազան տեսանեմք, և արս պատերազմողս. Լծ. Եւագր։

ՍՐՏՆԵՂԻՄ, եցայ. Տ. ՆԵՂԱՍՐՏԻԼ. *Եւ 'ի նոցանէ սրտնեղեցաւ, և անգոսնեաց, և համարձակեցաւ առ թագաւորն դիմել. Կանոն։

ՍՐՏՆԵՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՆԵՂԱՍՐՏՈՒԹԻՒՆ. *Կարճմտութիւնք սրտնեղութեանց։ Առանց ձանձրութեան և սրտնեղութեան. Նար. ԿԷ։ Տօնակ։

Մերթ նուաղումն սրտի. լքումն. *Ըմբռնեաց զայս սրտնեղութիւն զայրն. Սեհր. ա. 38. յն. Λιποθυμία. Deficere animo.

ՍՐՏՆԻՄ, եցայ. չ. որ և ՍՐՏՆՈՒԼ. Սրտմտիլ. սրտնեղիլ. գժկամակիլ. *Պատրուակաւ ասացաւ. վասն որոյ սրտնեցաք, և բացայայտեցաք զառ 'ի քէն ծածկեալն։ Դուռիթ սրտնեալ 'ի վերայ Նաբաղայ՝ խորհէր 'ի սպանումն։ Ի հիւանդանալոյ, 'ի սրտնելոյ. Լմբ. սաղմ. Խ ծղ։

ՍՐՏՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՐՏՄՏՈՒԹԻՒՆ. *Տես զսրտնութիւն, տես զասատելն. Ոսկ. ա. կոր։ *Վասն սրտնումն խօսիցն։ Ցաղթել սրտնութեան։ Սրտնումն ախտ մի է բարկ, զի սրտմտութեան եռանդն կոչեցեալ է. Եւագր. Գ. Դ։ *Սրտնութեամբն խաւարեցուցանէ. Խոսր։ *Եւ յանհանգիստ սրտնութենէն՝ հանգչել առ 'ի չար ախտէն. Շ. այբուբ։ *Զսրտնութենդ դարձուցեալ 'ի սատանայէ՝ ընդդէմ եղբօրն կացցես։ Ամուսնացուցաք զսրտնութեան մեր ընդ գլն բարկութեան. Լմբ. ապ։

ՍՐՏՆՈՒՄ. Տ. ՍՐՏՆԻՄ. *Սիրելեացն ևս սրտնուցու, և առիցէ. Ոսկ. Մ. Բ. 7։

ՍՐՏՈՒԿ. գ. Նուաճն բուսոց և անկոց որպէս սիրտ նոցա։ Վստկ. կԲ։

ՍՐՏՑԱՒՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՐՏԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆ։

ՍՓԱԾԱՆԵԼԻ, լւոյ, լեաց. գ. Περίζωμα. Cingulum, cinctura. Զօրձ կամ կապուածելի զմիջով. զենջեակ. առիգած. Խեռփամն. *Կարեցին տերև թզենւոյ, և արարին իւրեանց սփածանելիս։ Սատցիր քեզ սփածանելի կտաւի, և ած զմիջով քով։ Արկաւ զիւրև զսփածանելին. Ծն. Գ. 7։ Երեմ. ԺԳ. 1=11։ Ես. ԻԱ. 7։ *Թէ ունիցիմք կերակուր և սփածանելի, այնու շատասցուք. Վրք հց. ա. Ի։

ՍՓԱԾԱՆԵՄ. ն. Որպէս Ածել զմիջաւայրն. *Սփածանիցեն զնա զենջակաւ, զի մի զարգք նորա աղտեղասցին. Մաշտ. Ջահկ։

ՍՓԱԾԱՆԻՄ, ածայ. հ. Περιζώννυμι, διαζώννυμι. Praecingo. ('ի յն. սսֆէս, մէջքս. և հյ. ածանիլ.) Ածել ընդ մէջ, կամ զմիջով պատել. գօտեւորիլ. *Առեալ զենջեակ մի՝ սփածաւ. և որքէր զենջեկաւն՝ զոր սփածեալ էր։ Սփածցին քուրձս. Ես. ԾԳ. 4. 5։ Եզեկ. Է. 18։ *Սփածանելով լուսոյ զուսս աշակերտացն. Իգն։ *Ի բաց դնելով զհանդերձն՝ ըսփածանիւր զենջեակ. Գնձ։ *Ի նոր ձորձոյ աւազանին՝ սփածայ (կմ' սփածեայ) զմեզաց կապերտողն հին. Ցն. ուրբ։ *Տերևով սփածան ... Թուզ պատահեցաւ, որով ըսփածաւ. Գնձ։

*Եւ Արկանել զանձամբ. զգեցեալ ունել. *Թէպէտ և թագաւոր էր, գողայր և սարսէր 'ի մարգարէէն, որ զմաշկեակն եւեթ սփածեալ էր. (յն. ունէր.) Ոսկ. Մ. ա. 24։

ՍՓԱԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Ածելն զմիջով. արկանելն զանձամբ. զգեցումն. զգածումն. *Պատարագ զարդարուսն մատուցանէր, և զսիրան փղձկեալ, և սփածումն խորգոյ այրն թագաւոր. Ոսկ. Եռ։

ՍՓԱՐԻՄ. Տ. ՓԱՐԻՄ. *Ի վերայ մեռեալ գործոց անկանիս, և զնովիմբք սփարիս։ Ոչ դարմանս վիրացն մատուցանեն, և ոչ զցաւովքն սփարին։ Ժողովուրդ երկրիս զհրեշտակացն պարտ է իմանալ, վասն զի զերկրաւոր սփարի. Խոխ։

ՍՓԵՌ. և ՍՓԵՌԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. Բոլորք անպէտք 'ի յունէ. որպէս Գունտ. և գնտաձևութիւն. σφαῖρα, τὸ σφαιροειδές. Դամասկ։

ՍՓԻՌ. և) ա. Σποράς, σπαρτός. Sparsus, dispersus. (Արմատ Սփռելոյ. լծ. և յն. սփէրօ, սփօրա. և թ. սէրփմէք.) Սփռեալ. ցիր և ցան. տարած. ծաւալեալ. համատարած. *Տարածն և սփիռ խանչումն (լուսոյ)։ Սփիռ և տարած լոյսն։ Ժողովեաց զսփիռ լոյսն յանօթ արեգականն։ Զի ած 'ի չորրորդ աւուր ժողովեաց զսփիւռ լոյս, և երևեցաւ արեգակն. Փիլ. փեոյլ ևբր։ Խոսր։ Տօնակ։ *Լոյսն այն պարզ և սփիւռ է բնութեամբ։ Ած աստ, պարզ և սփիւռ էութեն է. Սեբեր. Է. Է։ *Օդ վասն նուրբ և պարզ և սփիռն (կամ սփիւռն) բնութեն իւրոյ։ Հուր ցանեալ է ընդ աշխարհս պէսպէս մասամբք՝ նուրբ և սփիռ բնութ. Վեցօր. Գ։ *Իմ լոյս օգնութեան սփիռ է ընդ ամենայն։ Որ խոր ունի զգիտութիւն. և ոչ սփիռ (այսինքն յերբաս կոյս եւեթ սփռեալ)։ Սփիռ է երկիր (այսինքն արձակածուալ). Լմբ. ող. առակ. ԽՃ։ *Լցուցանիչէք սփիւռ ծախիւք զառաձար մեծվայելչութեան նոյն. այսինքն առաստ. Ցհ. ԼԲ։ *Ի կցչեացն նուազագոյնքն յոմանց սփիւռ են կոչեցեալ, և յոմանց՝ բոլոր կըղզիք. Արիստ. Ծ։

Կամ որպէս Մ. Սփռեալ գոլով. արձակաբար. ընդ ամենայն կողմն. *Ցանապատն անդ սփիռ շրջին։ Սփիռ տարածեր. Վրք հց. Յ։ Նար. ժԴ։

ՍՓԻՌՔ, կամ ՍՓԻՌՔ. գ. Διασπορά. Dispersio. Սփռումն. տարածումն. ամենայն վայր կամ կողմն. և Այգ ցրուեալ. *Ցրեցից զնոսա 'ի սփիւռս (կամ 'ի սփիռս).

Միթէ 'ի սփիւռս (կամ 'ի սփիւռս) հեթանոսաց երթայցէ։ Երկոտասան ազգացդ՝ որ 'ի սփիւռսդ (կամ 'ի սփիւռս, 'ի սփիւռսդ) էք, ողջոյն։ Ընտրելոցդ նժդեհից, որ 'ի սփիւռս պոնտացւոց, գաղատացւոց. Երեմ. ԽԷ. 7։ Յհ. Է. 35։ Յկ. Ա. 1։ Ա. պետ. Ա. 1։ 'Այսր անդ ուրեք 'ի սփիւռս գրոց գտանին. Եւսեբ. ԽԱ։

ՍՓԻՒՐԻԴ, ի, ից. Տ. ՍՓՐԻԴ. Σπυρίς, σπυρίδιον. 'Սփիւրիդս առնէր։ Սփիւրիդիցն խնդ։ Եհան յիւրոց սփիւրիդիցն. Վրք հց.։ 'Ոմն սփիւրիդս առնէ. Եղիշ. եբեց։ 'Զառաջին նշանին մռւանային զսակառին, որպէս յետոյ զսփիւրիդսն։ Բարձին փշրանս կոտորոցն եօթն սփիւրիդս լի. Ոսկ. մ. Բ. 24. 28։

ՍՓՈՓ. գ. Արմատ Սփոփելոյ, որպէս Սփոփանք. 'Ոչ 'ի գիշերի հանգիստ քնոյ, և ոչ 'ի տուընջեան պատրաստունէ սփոփ յուսմքէ. Վանակ. յոբ։

ՍՓՈՓԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ψυχαγωγικός. Oblectatorius. Պատճառ սփոփանաց. սփոփիչ. մխիթար. 'Իսկ լուսաւորքն փոքր իշխան գիշերական՝ խաւարին ժամուն 'ի լոյս մեզ սփոփական. Երզն. ոփ. երկն։

ՍՓՈՓԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Ψυχαγωγικώτατος. Կարի յոյժ սփոփիչ. չօք մուխիթարանէ փըրօզ. 'Եւ է իսկ քերթուածոյս՝ հրապարակի հրճուականագոյն և սփոփականագոյն ինչ ողբերգութիւն. Պղատ. ծնող։

ՍՓՈՓԱՆՔ, նաց. գ. Παραμυθία. Solatium, consolatio, exhortatio. Θεράπευμα, μειλιγμα, mitigatio, lenitas, recreatio. Սփոփութիւն. մխիթարութիւն. սրտի դիւր. զուարճութիւն. զբօսանք. զովացումն. դեղ և դարման զօրանալոյ բնութեան. բուժումն. մուխիթարանէ. թէսէլլի, էյլէնճէ, ֆէրահլըգ, խօշ. ... 'Սփոփանս մխիթարութեան գտանել։ Սփոփանք ողոքանաց. Փիլ։ 'Ճանապարհացն դիւրութիւն, և սփոփանս օթեվանացն խրախութիւն։ Սփոփանաց ուսաք 'ի յառաւելուլ տրտմութիւնս. Պիտ։ 'Երեսք զսփոփանս ձեւացուցանէ, և արտասուքն զգտանունն սրտին ճշմարտէ։ Խառնեցից ընդ տխրութիւնս զսփոփանսդ։ Որ ինձ յուսահատութիւն է, քեզ սփոփանաց է. Նար։ 'Ի մխիթարութիւն և 'ի սփոփանս տկարութեան մերում. Ճմ։ '(Զերգս սաղմոսաց) ինձ մխիթարականս և սփոփանս վարկանիմ. Մագ. ԽԷ։ 'Օրհնեալ ես տէր ամենակալ, անանկաց ապաւէն, ոգւոց սփոփանս. Մաշտ։

ՍՓՈՓԵՄ, եցի. ն. Παραμυθέω, παραψύχω, ἀγαπάω, ἀνακτάομαι. Consolor, mitigo, diligo, refrigero, recreo, և այլն. Մխիթարել. արգահատել. դիւրել. բուժել. մեղմել զցաւս, փարատել. զովացուցանել. ... 'Իբրև հայր զորդիս՝ մխիթարէաք և սփոփէաք. Ա. թես. Բ. 11։ 'Սփոփեսցէ զանձն քո, և մխիթարեսցէ զքեզ. Սիր. Լ. 24։ 'Սփոփեաց զսիրտս նոցա. Ծն. Ծ. 21։ 'Սփոփեա 'ի տխրութենէս. Նար. ՅԳ։ 'Մեղմով սփոփէ զմիտս։ Զնախանձ սփոփէր։ Աղբիւրս այս զվշտացեալս սփոփէ. Ոսկ. յհ. Ա. 28. 30. 45։

ՍՓՈՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Παραμυθία, ιον. Solatium, solamen, placamentum. Սփոփելն, իլն. սփոփանք. 'Մարդկան խօսի շինութիւն և մխիթարութիւն և սփոփութիւն։ Եթէ մխիթարութիւն իցէ 'ի քո, եթէ սփոփութիւն սիրոյ. Ա. կոր. ԺԴ. 3։ Փիլիպ. Բ. 1։ Հոգւովդ քո՝ բարուն, և օծմամբ իւղոյ քո՝ սփոփութեան. Նար. Ձ։

ՍՓՈՓՈՒՄՆ, փման. Նոյն ընդ վ. 'Զոր ընփոփմամբ ծերատածեալ, յաշխատութեցըն հանգուցեալ. Շ. Լմ։

ՍՓՌԵՄ, եցի. ն. Σπείρω, մանաւանդ διασπείρω. Spargo, semino, sero, dispergo. σκορπίζω, σκεδάζω, ἐκτείνω, extendo. ἐκπετάζω, διαπετάζω, expando, distendo. (սփռել, մանաւանդ ընփռել. 'ի ձայնէս Սփիռ, սփիւռ. որպէս և ռմկ. ...) Սփիւռ տարածել. ծաւալել. սարզել. ցրուել. ցանել. սերմանել. ... 'Սփռեաց զնոսա տէր ած անտի ընդ երեսս ամենայն երկրի։ Ի նոցանէ սփռեցան ընդ ամենայն երկիր։ Սփռեցաւ ժողովուրդն ընդ ամենայն երկիրն եգիպտացւոց՝ ժողովել եղէգն առ 'ի յարդ։ Որպէս սփռեաց զորդիսն ադամայ։ Սփռեցայք ընդ ժողովուրդս, և ասացէք։ Սփռեցան 'ի քաղաքէն յայնմանէ այր իւրաքանչիւր 'ի բնակութիւնս իւրեանց. և այլն։ Կմ 'Սփռեաց, և ետ աղքատաց։ Սփռեաց ամպ՝ հովանի առնել նոցա 'ի տուէ։ Սրփռեցից 'ի վերայ նորա զվարմ իմ։ Սփռեցի հարաւ 'ի ներքոյ երկնից. և Ն։ կամ 'Եթէ սփռեսցի ընդ մորթն, պղծեսցէ զնոսա քահանային։ Սփռելով սփռեալ իցէ արածն ընդ մորթն։ Սփռեալ իցէ արած տանն ընդ որմս տանն. և այլն։ կամ 'Իբրև իժի թոյնք սրփռեսցին։ Ոգին սփռի իբրև զօդ թոյլ. և այլն։ 'Եւ լինիմ անէծք՝ օրհնութեանս ձիոյ, փոխան ձեռ 'ի խաչ բևեռեալ, և օրհնութիւն ըփռեալ. Տօն։

Եւ Ἐκχέω, διαχέω, χύω. Effundo, diffundo. Հեղուլ (զանձն), աղաչանս մատուցանել. 'Սփռեցէք առաջի նորա զսիրտս ձեր։ Առաջի տեառն սփռեսցէ զխնդրուածս իւր։ Սփռեցից առաջի տեառն զաղօթս իմ. Սղ. ԿԱ. 9։ ՃԱ. 1։ ՃԽԱ. 3։ որպէս և Գծ. Բ. 33. 'Զաւետիս հոգւոյն որյ ընկալեալ՝ սրփռեաց զայս. յն. եհեղ։ 'Փոխանակ պատմուճանացն ըսփռեսցուք առաջի քո գթած զաղաչանս մեր. Գնձ։

ՍՓՌԻՉ. գ. Ἀγκωνίσκος. Parvus cubitus, catenatio, commissura, flexus brachii. Զօդ արմկաձև. ճարմանդ. աղխ պարզեալ, և որպէս բաղուկ տարածեալ խառնարանակի. չիֆրասփ, գօլ. 'Երկուս սփռիչս միում սիւնակի՝ ագուցեալ ընդ միմեանս։ Երկուս սփռիչս առ մի մի սեան՝ խառնեալ ընդ միմեանս. Ել. ԻԶ. 17։ ԼԶ. 22։

ՍՓՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Սփռելն, իլն. 'Սփռումն տարածումն նորա ամփոփեցաւ. Եփր. ծն։ 'Իբրև զսերմն է ողորմութիւնն, որ սփռմամբ մատանցն ցանի. Վրդն. ող։

ՍՓՐԻԴ, կամ **ԸՍՓՐԻԴ**, իդի, դաց կամ դոց. գ. որ և ՍՓԻՒՐԻԴ, ՍՓԻՐԻԴ, ՍՊՐԻԴ, ՍՓՐԻԹ, և ՓԻՒՐԻՑ. Բառ յն. ... Σπυρίς, σπυρίδιον. Sporta, fiscella, sportula, corbis, corbula, calatus vimineus, vas junceum. Զամբիւղ, կողով. սակառ՝ պտղաբերն կամ 'ի ոիրայէ արմաւոյ. ... 'Միոյ սփրիդի։ Արասցես զսփրիդ։ Երկուս սփրիդս ունէր։ Յաջու կողման սփրիդին։ Հիւսեաց երբեմն զսիրայ երկուց սփռրիդաց, և կարեաց մին մի սփրիդ։ Քակեաց զունկունս սփրիդացն. և այլն. Վրք հց։

ՍՔԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ սեք. զոյդ ընդ մեզ հողմոյ կամ օդոյ. 'Իբրև զմանրամաղ փոշի սքախառն օդով. Ճ. Բ. (Այլ է Սկախառն։)

ՍՔԱՆՉԱԿԱՆ. Տ. ՍՔԱՆՉԵԼԻ. 'Փայլեաց յերկրի ջահիւք սքանչական. Գնձ։

ՍՔԱՆՉԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἐξίσταμαι, Stupeo, exstupesio. ἐκπλήσσομαι, percellor. θαυμάζω, miror, admiror. Մեծապէս զարմանալ. սխրանալ. հիանալ. հրաշանալ. պակչուլ. ... 'Իբրև տեսին զնա, սքանչացան։ Սքանչանային ամենեքեան. Ղկ. Բ. 47։ Գծ. Բ. 7։ 'Մի սքանչանար և մի ինչ՝ որ ոչ մնայ. Ածաբ. նոր կեր։ 'Սքանչացեալ առէին. և այլն. Ճմ. Շար։ 'Զմի ինչ սքանչացայ՝ զայս ինչ, յարուեալ առէին. Պղատ. օրէն։

ՍՔԱՆՉԱՆԱՅ. } էր. Θαυμάζεται. Admiratione celebratur,
ՍՔԱՆՉԱՆԻ. }
laudatur. Սքանչացեալ լինի. սքանչելի լինի. գովի իբրև սքանչելի. 'Որ յոյժ սքանչանայ պատուով։ Զհետ նոցա սքանչանայ (այլ. սքանչանի)։ Պատուի և ակնեկա, սքանչանայ և լիա, գովի և գերածա։ Մեղմն որպէս իմաստուն սքանչանի։ Եղեկիել որպէս տեսանօղ անճառելեացն սքանչանի. Ոսկ. յհ. Ա. 37. և 'ի կոյսն։ 'Սքանչանի մանանայն։ Սքանչանի Թիւրապակէս. Նար. ԺԲ։ 'Սքանչացաւ գիտութիւն քո յինէն. Լմբ. սղ։ 'Որք զսքանչացեալն և զհիացեալն 'ի բազմաց տովորեցին ծաղր առնել. Փիլ. նխ։

ՍՔԱՆՉԱՆՔ, նաց. գ. Θάυμα. Admiratio, որ և ՍՔԱՆՉՔ, ՍՔԱՆՉՈՒՄՆ, ՍՔԱՆՉԱՑՈՒՄՆ, ՍՔԱՆՉԵԼԻՔ. Զարմանք. հիացումն. 'Գեղեցկութիւն վարուց ձերոց արժանաւորեցաւ ամենայն սքանչանաց։ Զարմանս առնէին ոք, անչափս համարին։ Սքանչանք՝ սկիզբն են իմաստասիրութեան. վասն զի թէ ոչ սքանչանայ ոք, և ոչ 'ի խնդիր անկանի, և ոչ իմաստասիրէ. Պորփ. Ը։ Ոսկ. Եփես. Անյ. պորփ։ 'Ի սքանչանս տեսողաց, և 'ի վայելս ուրախութեան բնակողաց. Լաստ. Բ։ 'Ոչ միայն սքանչանս է այս, այլ սքանչելեաց մակաւասար, և զարմանաց գերահրաշ. Մագ. ԻԷ։

ՍՔԱՆՉԱՏԵՍ. Տ. ՍՔԱՆՉԵԼԱՏԵՍԻԼ. 'Եղեն ժուժկալք 'ի ճգնութիւնս, սքանչատեսք, և զարմանալիք եղեն բնակչաց երկրին. Հ=Յ. յնվր. ԻԷ։

ՍՔԱՆՉԱՑԱԾ. ա. Սքանչացեալ՝ իբր սքանչելի գտեալ. 'Եւ այս գրեթէ՝ այր սքանչացած. Գնձ։

ՍՔԱՆՉԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Θάυμα, ἔκπληξις. Admiratio, stupefactio. Սքանչանալն. սքանչումն. սքանչանք. զարմացումն. զարմանք. 'Զի ոչ էր արժանի այնպիսի սքանչացման (այլ. սքանչման) իրն։ Սքանչացմամբ գրէ (կամ կնքէ) զբանն։ Յոտարաղդեացն սքանչացմանէ լսելի եղեալ դրուատեցաւ. Պորփ. ԼԷ։ Առ որս. Է։ Պիտ։ 'Ո՜ սանձն՝ սքանչացման են։ Ի սքանչացման եղեալ՝ սկսան և նոքա աղաղակել. Իգն։ 'Ի վեր քան զամենայն ամուն լի սքանչացմամբ. Վրդն. ող։

ՍՔԱՆՉԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Հիացուցանել. և իբր հիանալի ցուցանել՝ քարոզել ընծայել. 'Պատուաբանեաց 'ի ձև առակաց, զանբաւութիւն մեծին սքանչացուցեալ. (կամ սքանչացուցոյ.) Նար. խոսք։

ՍՔԱՆՉԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Հիացուցիչ. 'Տեսիլին ոչ տանին զարմացուցիչք և սքանչացուցիչք. Վեցօր. Գ։

ՍՔԱՆՉԵԼԱԲԱՐ. Տ. ՍՔԱՆՉԵԼԱԳԷՍ. 'Սքանչելի խորհրդակից ... սքանչելաբար խորհի. Ոսկ. եփ։

ՍՔԱՆՉԵԼԱԴԵՂ. ա. Սքանչելի դեղով. հրաշադեղ. չքնաղ. 'Քոյին իմ սքանչելադեղ կատարածիւ։ Նոյն զսքանչելադեղ կոյսն. Թղթ. դաշ։ Տր. կեւ. հոգ. Է։ 'Բազմակատար և սքանչելադեղ այնմ տեղւոյ պայծառութիւն. Լմբ. յայտ։

ՍՔԱՆՉԵԼԱԳՈՅՆ. ա. Θαυμασιώτερος, τατος, θαυμαστώτερος, παράδοξος, ξότερος.

Mirabilior, mirificus, inexpectabilis, inopinatus. Առաւել կամ յոյժ սքանչելի. հրաշափառ. հրաշափառագոյն. *Սքանչելագոյն հնչումն: Քան զամենայն գործոց երգոց սքանչելագոյն: Սքանչելագոյն արքն այնոքիկ: Առաւել քան զամենեսին թուեցաւ արբահամ գոլ սքանչելագոյն. Փիլ: *Միշտ (օրըստօրէ) սքանչելագոյն առ 'ի տեսողացն լինէր. և այս է ասիել իմաստութիւն. Փիլոն: *Գեր 'ի վերոյն քան զմեզ՝ ոլքան զծածկագոյն է, նոյնքան և սքանչելագոյն. Աճառ. ադգ. եւ առ որս. ծբ: որպէս և կոչ. ծբ: Ոսկ. խր. և յհ. բ. 13: *Առնել ընդմարդն սքանչելագոյն: Ե՛ւս սքանչելագոյն տեսլեամբ երևի: Ե՛ւս սքանչելագոյն ազդեցութիւն երևեալ. Ագաթ: *Սքանչելագոյն ընձեռեալ բան: Պատճառ սքանչելագունեկյն իրաց. Պիտ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱԳՈՐԾ. ա. Θαυματούργος. Qui miracula edit. Որ գործէ կամ առնէ սքանչելիս. սքանչելարար. հրաշագործ. նշանագործ. *Սքանչելագործ ած: Մի ած՝ հզօր և սքանչելագործ: Ած մեծ՝ հզօր և սքանչելագործ. Ղուկ: ժե: *Ե՛ն յաշխարհի այլք ոմք և սքանչելագործք: Միոյն գրիգորի սքանչելագործի: Միոյն նիկողայոսի սքանչելագործ հայրապետի. և այլն. Վրք հց. խէ: ճճ: Հ: Տօնաց:

Եւ Θαυμάσιος, θαυμαστός. Mirus, mirificus, mirandus. Զարմանագործ. սքանչացուցիչ. սքանչելի. *Սքանչելագործ վայելչութիւն, կամ վարդապետութիւն, վճարմունք (գործոց). Վեցօր. Գ: Ցհ. կբ: Պիտ: *Սքանչելագործ է տեսանել և իմանալ. Փիլ. լհ. Է:

ՍՔԱՆՉԵԼԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Θαυματουργέω. Miracula edo, patro. Սքանչելիս կամ սքանչելի օրինակաւ գործել. հրաշագործել. *Սքանչելագործեաց զզարմանալիսն: Սքանչելագործէր, և ոչ ընդունէին: Սքանչելագործէ հաւասար հօգւոյն սրբոյ. Ոսկ. յհ. ա. 45: բ. 5: Ճ. Գ: *Զայս՝ հուշակեալն նիկողայոս սքանչելագործեաց: Սքանչելագործէր զօրութեամբ քո: Սքանչելագործող սրբ յակոբ նման յոյն: Եւ յուդաս զլուսաւորչին սքանչելագործելն ունէր. Ճ. Գ: Տօ խէւ. օէդփ. խդ: Գնդ: Խոր: *Ցաւագս ո՛չ իրիք այսոքիկ սքանչելագործեալք լինէին: Տեսաք ահեղ զբազում նշանս և զարուեստս ածապէս 'ի քեզ (այսինքն քև կամ 'ի քէն) հրաշագործեալ: Հաստատեալք 'ի նշանացն գնացին, որ առժամայն սքանչելագործեցան. Փիլ. Խմ: Մագ. Է: Երզն. Հռ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Θαυματουργία, γημα. Miraculorum patratio, miraculum. Գործելն զսքանչելիս. և Գործեալ սքանչելիքն. գործ սքանչելի. հրաշք. *Աղաչէին զնա՝ բազում յոյժ սքանչելագործութիւնս առնել: Սքանչելագործութիւն առնել վասն մեր: Արդ առ իս սքանչելագործութիւն չիցեն կարող. Ոսկ. յհ. բ. 2: Խոսր: *Զբոլորիցն սոյ զսքանչելագործութեանն: Մեծապէս սքանչելագործութեան զօրութիւն: Ինքնատեսեղեալ առ յինէն սքանչելագործութիւն եղելոյ: Մի և նոյն է 'ի սքանչելագործութեան և յախտակրեալն ('ի չարչարանս). Ճ. Գ: *Իմաստութիւն գիտացէ զպատիւ արարչին սքանչելագործութիւն: Մի զարմանար ընդ այս առ այդ սքանչելագործութիւն: Ելին յերուսաղէմ, տեսանել զփրկիչն մեր քո վասն լոյս համբաւուց սքանչելագործութեանցն. Ագաթ: Եղծն. տփ: Խոր. Ե. 29: *Նմա ոչ յայտնեցին զսքանչելագործութեան զտեսութիւն. Փարպ: *Մարդիկ տեսանելով զոր յառաջ արարածս սքանչելագործութիւնք. փառաւորեն զարարիչն. Գր. Նր:

ՍՔԱՆՉԵԼԱԳՐԵԼ. Սքանչելի գրել կամ համարել, իլ. *Լուան զսքանչելագրել յազգաց, որպէս և զլուր մարմնացելոյ բանին. Վանակ. յոբ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱԶՕՐ. ա. Սքանչելի զօրութեամբ ունօղ առ ամենայն սքանչելիս. *Դու միայն ես ած յո սքանչելազօր. Վրդն. ող:

ՍՔԱՆՉԵԼԱԾԻՆ. ա. Ξενοτόκος. Quae novo peperit modo. Ծնօղ սքանչելւոյն՝ սքանչելի օրինակաւ. *Աճածինն սքանչելածինն կոյսն մայր՝ մարիամ. Պարապմ. լէ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱԿԱՆ. Տ. ՍՔԱՆՉԵԼԻ. *Սքանչելական կենացն (սբց) պայծառութի. Կորիւն: *Սկիզբըն գործոյ սքանչելական՝ առ 'ի մնէ եղեալ յայնժամ,,. այսինքն սքանչելագործութիւն. Շ. խոստ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱԿԵՐՊ. ա. մ. Սքանչելի կերպիւ կամ կերպարանաւ, և օրինակաւ. *Ցորմէ սքանչելակերպ պայծառութէ պահապանքն եղեն որպէս զմեռեալս. Ճ. Գ: *Եւ միւս ոմն եւս սքանչելակերպ՝ թէ տեսի զմո 'ի վերայ աթոռոյ: Եղէ կինէլ յորժամ սքանչելակերպ զյարութիւնագործ տեսիլն պատմէ. Ագաթ: *Եւ ինձ սքանչելակերպ եղոյց. Ոսկէփոր:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՀՐԱՇ. ա. Հրաշափառ. գերահրաշ. *Սքանչելահրաշ տաճարին պաշտօնեայք: Գետահերձ մաշկեակն սքանչելահրաշ փայլեալ արուեստիւ. Անան. էկեղ: Նար. հէ: *Զօծումն սրբալոյս իւղով սքանչելահրաշ քաղաքին. Մխ. այրիվան:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՆԱՑ, ացաւ. Տ. ՍՔԱՆՉԱՆԻ. այսինքն սքանչելի լինիլ. *Մարգարէապէս ասացից, սքանչելացաւ գիտութիւն քո յինէն: Սքանչելացաւ գիտութիւն քո յինէն: Սքանչելանան ընտիրք կանանց. Դիոն. Եղբ: Մաշտ. 'ի ծնն: Ոսկ. 'ի խայտ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՇՈՒՔ. ա. մ. Սքանչելի շքով. մեծապատիւ. *Այր մի ալեւոր՝ մեծահասակ՝ սքանչելաշուք. ՃՃ: *Եւ մեծ սքանչելաշուք յուղարկեցին զնա. Բուզ. Դ. 4:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՊԱՅԾԱՌ. ա. Սքանչելի պայծառութբ. մեծապայծառ. հրաշափառ. *Զարմանաւոր և սքանչելապայծառ (կամ սքանչելատեսիլ). Նար. գանձ հոգ: *Որ սքանչելապայծառ՝ հրաշալի ձայնիւ ընդ հօր և ընդ որդւոյ միշտ փառաբանիս. Շար:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՊԷՍ. մ. Θαυμαστῶς. Mirabiliter. Սքանչելի օրինակաւ. սքանչելեօք. հրաշապէս. և կարի քաջ վայելչապէս. փառաւորապէս. քաջ. գեղեցիկ. *Առաջնորդեսցէ քեզ սքանչելապէս աջ քո: Լուսաւորեա դու սքանչելապէս լերանցն յաւիտենից. Սղ. խէ. 5: հէ. 5: *Առանց իրիք կապելոյ՝ սքանչելապէս կապեալ լինէին: Ղահմանք աղբիւրացեալ սքանչելապէս: Սքանչելապէս մասնելուին առ նոսա հրաշափառ երևմամբ. Բուզ. Գ. 3: Խոր. Գ. 31: Նանայ: *Սքանչելապէս զքարեպաշտութիւն ասաց: Աճապանէ սքանչելապէս յաղագս քո: Բարւոք և սքանչելապէս եղեալ սահման խրատուն: Սքանչելապէս մղեաց զպատերազմունսն: Սքանչելապէս ընկրկեաց զնա: Սքանչելապէս համարձակեցար: Պօղիկարպոս սքանչելապէս վկայեաց: Սքանչելապէս նշանաւորք եղեն. Փիլ. Լհ. Դ. 53: Մաշտ. 'ի ծնն: Սեբեր. Ծ: Խոր. Բ. 84: Խոսր: Նար. կուս: Ճ. Գ: Եւս. պտմ. ա. 1:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՏԵՍ. ա. Սքանչելի տեսլեամբ. հիանալի կամ հրաշապէս երևեալ. աչաւոր. սքանչելագեղ. սքանչելակերպ. *Զայն վայր երկնանման աչաւոր սքանչելատես: Սքանչելատես յարութեն. Նար. ծա: Նանայ: *Սքանչելատեսք եղեն և զարմանալիք բնակչաց երկրին. Եւ տես երկու սքանչելատես արք, զի իջին 'ի հուրն. Տօ Խէւ. յուլ. խէ: նոյ. ծէ:

Եւ Տեսօղ սքանչելի իրաց. *Կարգէ զընթերցուածն 'ի սքանչելատեսն եղեկիէլ. Լծ. կուլ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՏԵՍԱԿ. ՍՔԱՆՉԵԼԱՏԵՍԻԼ, ՍՔԱՆՉԵԼԱՏԵՍԻԿ. Նոյն ընդ վ. բառ ած նշ. *Սքանչելատեսակ և չքնաղազարդ պատմուճան: Սքանչելատեսակ որդի իւր՝ մանուկ տիօք. Անան. էկեղ: Տօ Խէւ. օգ. ծէ: *Վասն սքանչելատեսիլ գեղոյն: Զսքանչելատեսիլ զամբութիւն տեղւոյն: Զէիցն բնութիւն, որոց սքանչելատեսիլ է և տեսիլն, և անճառելի: Տեսանեմ զքեզ սքանչելատեսիլ և իմաստուն. Խոր. պտմ. հարթ: Փարպ: Փիլ. Տօ Խէւ. հոկտ. ա: *Սխրացեալ ընդ սքանչելատեսիկն տեսիլ՝ 'ի նկարապաճոյճ 'ի տախտակն յօրինէին. Ագաթ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՏԻՊ. Տ. ՍՔԱՆՉԵԼԱԿԵՐՊ, և ՍՔԱՆՉԵԼԻ. *Եկեղեցական զարդու, և սքանչելատիպ կարգաց. Սիսու. 'ի Լծբ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՐԱՐ. իւ. ա. Θαυματοποιός, θαυμαστὰ ποίων. Miracula edens, mirabilia faciens. παραδοξοποιός, inopinata agens, vel mirabilis. Որ առնէ սքանչելիս միայն. սքանչելագործ (ած, և զօրութիւն և շնորհք և ողորմութիւն նորա). և Սքանչացուցիչ. 'ի վեր քան զամենայն միտս. *Մատոյց տն սքանչելարարի. Դփ. ծԳ. 19: *Ո՛վ տր սքանչելարար և փրկագործ: Իսկ եթէ սքանչելի է, թողցուք զբան սքանչելարարին՝ տնն: Գովեսցէ զսքանչելարար տրն: Թողին զսքանչելարարն ած. Զ+ր. Կբ: Ճ. Գ. Ը: Գէ. Էօ: *Աճեղէն սքանչելարար զօրութիւն: Աղգաւն ընկալեալ 'ի սքանչելարար շնորհաց քոց: Արժանի արա մնաց աչօք նայել 'ի սքանչելարար ողորմութիւն քո. Ոսկ. մԵ. ա. 9: Խոսր: Ի Գիրս խոսր:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍՔԱՆՉԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. Θαυματοποιΐα. *Եւ զինչէին սքանչելարարութիւնքն. փրկութիւն կարօտելոց. և այլն. Բրս. մխ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՐՄԱՏ. ա. Որոյ արմատն է սքանչելի. *Այս պտուղք օրհնուէ գթած՝ սքանչելարմատ քում շառաւեղաց. Նար. հԴ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՐՈՒԵՍՏ. ա. Սքանչելի արուեստիւ եղեալ. և Սքանչելի արուեստից արարօղ. *Սքանչելարուեստ հրաշիւք ներգործեալ քև 'ի մեզ: Սուր ածամուխ, նշան սքանչելարուեստ. Նար. կուս. Ն. խէ:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Սքանչելի կացուցանել. հիանալի հանդիսացուցանել. *Ոչ ծանեայք, զի սքանչելացոյց տր զսիրդ իւր. Խոր. Է. 89:

ՍՔԱՆՉԵԼԱՓԱՌ. Տ. ՀՐԱՇԱՓԱՌ. *Տն մերոյ յն քն ածահրաշ նշանքն՝ գերահրաշ և սքանչելափառ: Իբր զխաչին տրունի նշան բարեբաղդ պանծալի սքանչելափառ. Զ+ր. Կբ: Նար. ծա:

ՍՔԱՆՉԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Θαυμαστός, θαυμάσιος. Mirabilis, admirabilis. τεθαυμασμένος, mirabilis factus. παράδοξος, inopinatus, insolens. Արժանի սքանչանալոյ. զարմանալի յոյժ. հիանալի. սխրալի. հրաշափառ. նորահրաշ. արմնալով, Իւրւե վէր. Բաձմիոդ եփեմէ+. *Սքանչելի է ած 'ի վերայ սբց իւրոց: Սա է տաճար քո սքանչելի արդարութբ: Սքանչելի փառօք, որ առնես զնշանս: Սքանչելի ես դու տր 'ի բարձունս: Սքանչելի եղեն զբօսանք ծովու: Զարհուրեսցին 'ի վերայ սքանչելի փրկութե նորա: Եւ որ ինչ նորանշան սքանչելի էր: Սքանչելի երևօք. և այլն: *Վասն այնորիկ և մակարէացիքն սքանչելիք երևին, զի վասն

պատուիրանութեն օրինացն (նախ քան զՔս) չարչարեցան՝ զոր ինչ չարչարեցան. Ոսկ. մ. ե. 11: Սքանչելի այրն. Եղիշ. է: Եւ որ սքանչելին է, և այլն. ԺԺ:

ՍՔԱՆՉԵԼԻՔ. գ. Θαυμαστά, θαυμασία. Mirabilia, miraculum. παράδοξον, insolentia. Սքանչելի իրք՝ գործք. հրաշք. նշանք. արուեստ. մուճիզէք. Ամենայն սքանչելեօք խմոյք, զոր արարից ՚ի նոսա: Վաղիւ առնացէ ձեզ Տէր սքանչելիս: Սքանչելիս արար. և այլն: Զի՞նչ իցեն այս մեծ սքանչելիքս: Տեսին զմեծ սքանչելիսն. Եղիշ. է: Այլ անառակ է ասել եղանի, Զեղանակ առաջնոյն և յայսմ սքանչելեօք պահէ. Երզն. մտթ:

կամ Հրաշափառութիւն իրաց. և Զարմանք մեծ. Սքանչելիք եղելոցն յանհնարաւորութեան ամենեքին զնոսա. Ոսկ. յհ. ե. 11: Սքանչելիք սքանչելեաց ընկալեալ զնա՝ յաճախէին նմա զհիացումն. Իգն: Ո՜վ սքանչելեացս. Լմբ. և այլք առէին: Զոր և մարգարէ զինուի այսորիկ ամենայն հրաշս սքանչելեօք պատմէ՝ աստերօրէն, առ ա կոյս յղասցի. Նար. յովէր:

ՍՔԱՆՉԵԼԻ ԱՌՆԵԼ. ԼԻՆԵԼ. } ըստ յն. ՍՔԱՆՉԵԼԻՍ ԱՌՆԵԼ. և այլն. } միով բայիւ, Θαυμαστόω, θαυμαστόομαι, θαυμάζομαι. Mirifico, or, laudor. տես Սղ. դ. 4: ծէ. 9: ծձ. ե. և այլն:

ՍՔԱՆՉԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Սքանչելի գոլն յոր և է կարգի. լաւութի. չքեղութի. մեծութի. սքանչելի վիճակ. առիթ սքանչանաց. և Սքանչացումն. Տեսիլ սքանչելութեն փառաց նորա. Փարպ: Առ հրաշիցն սքանչելութի: Կերպարանին սքանչելութի. Նար. ծէ. հէ: Ցագեցին լուսոյն սքանչելութիւ: Առ սքանչելութեն Հաւր՝ երևեալ ըստ մասանց մասանց հոգւոյն սբյ. Ագաթ: Սքանչելութեն տեղեկութեն: Սքանչելութեն վարուց. Եուս. պտմ. է. 30: Օտար սքանչելութիւ երկնի և երկրի յղութիւս գործեցուցեր: Ինքն յինքեան առնու ՚ի միտ սքանչելութիւ: Եւ եղև սքանչելութեն մեծ. Ոսկ. ղկ: Վրք հց. բ. ծէ:

ՍՔԱՆՉԵԼՈՒՂԷՐ. ա. Որոյ ուղէշքն են սքանչելի. Շառաւեղս ամենավսեմաճս ՚ի խոնարհ առաքեալ ոտքն սքանչելուղէշ բարունակին բարձրութեն. Նար. խչ:

ՍՔԱՆՉՈՒՄՆ. չման. գ. Սքանչացումն. սքանչանք. Կալաւ զնս սքանչումն և ահ. Վրք հրնեա: Իւ մյլ սքանչումն լսողաց, և զարմանալի մտաց խորհրդական մարդկան. Մեկն. ղկ: Առ ՚ի սքանչումն հաւատոցն և համատարութեն. Կիւրղ. ղկ: Կարծէր ինչ գործել արժանի սքանչման. Եփր. առէպտ: Ամենայն սքանչմանց արժանիք: Ընդ սքանչմանցն առնել ճանապարհ: Ի սքանչումն տեսողացն: Ընդ որ ՚ի սքանչումն կրթեալ: Ի սքանչման կլանիք լինել բնաւորեցաւ. Խոսրով: Պարապմ. լն: Իգն: Սկեռ. ՚ի լմբ: Թուեաց անճառապէս սքանչմամբ: Երկիւղիւ և սքանչմամբ: Տես զհրեշտակաց զսքանչումն. Նար. ճըգ:

Եւ իբր Սքանչելիք. սքանչք. Նաև այն ևս երկրորդ նշան է. և սքանչումն. Նանայ:

ՍՔԱՆՉՔ, չից. գ. Սքանչելիք. հրաշք. Զմանանայն գնել ՚ի պահեստի ՚ի յիշատակ սքանչիցն, և ՚ի խորհուրդ կուսին: Ո՜վ սքանչիցս. Թերահաւատից ՚ի նշանացն սքանչից: Զանճառելի զսքանչս: Զչքնաղ և զանծանօթ սքանչից ունէր պատմել: Նյնչափ սքանչիցն հրաշագործօղ: Ի ձեռն սքանչից ՚ի միտս եկեալ: Այսօր ՚ի լսման՝ սքանչիցն հրաշական. Նիւ. եւ: Նանայ: Ժ. Գ: Ոսկ. գծ: Երզն. մտթ: գնչ:

ՍՔԵՄ. ի. աւ կամ ով. գ. Բառ յն. ըսխիմա. Σχῆμα. Habitus. այսինքն ունելութեն, և արկումն զիւրև. իբր Զգեստ. մանաւանդ Ձև կրօնաւորական. Արժանի եղեալ կրօնաւորական սքեմի: Ընկալաւ ՚ի նմանէ սքեմ կրօնաւորութեն: կրօնաւորութեն սքեմով: Սքեմ օրհնել. Վրք հց. իզ: Աւծր. դ. 14: Լմբ. առ չեան: Մաշթ:

ՍՔԵՄԱԶԵՒ. ի, իցս. ա. Ունօղ յանձին զձև կրօնաւորական սքեմի. սքեմաւոր. Ուր աբեղէիցն բնակէին սքեմաձևքն. Աւծր. դ. 11:

ՍՔԵՄԱՐԿԷՔ. գ. Օրհնութեն արկանելոյ կամ զգեցուցանելոյ զսքեմ. Իսկ սքեմարկէքն՝ Թէոդորոսի եպիսկոպոսի է արարեալ սիգարէ պամփիլացւոց քաղաքին. Ոսկիփոր:

ՍՔԵՄԱՒՈՐ. ա. Ունօղ յանձին զսքեմ. միանձն. կրօնաւոր. աբեղայ. հաւատաւոր. Լամբատիանոսք (աղանդաւորք) զսքեմաւորացն պոռնկութի կատարեալ բարի ասեն. Ոսկիփոր:

ՍՔԵՄԱՒՈՐԻՄ. եցայ. չ. Զգենուլ զսքեմ. Եթէ կրօնաւորութիւ սքեմաւորեցայց (կամ սքեմեցայց), նոյն պատիւ և փառք մնան ինձ. Վրք հց. չ:

ՍՔԵՄԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն կամ կրելն յանձին զսքեմ. առնուլն զզգեստ կրօնաւորուէ. Եթէ պատիւ է եպիսկոպոսի կրօնաւորիլ սքեմաւորութիւ. ոչ է պարտ. կանոն:

ՍՔԻՆՈՍ. ի. գ. Բառ յն. սխինոս. Σχοῖνος. Juncus, & funis e junco factus. Պրտու, և չուան պրտուեղէն. Ի դափնէ, և ՚ի սքինոսի. Նիւս. կազմ. լէ: (Այլ է և σχῖνος. հերձի ծառն:)

ՍՔՈՂ, ի, իցս. գ. Քող կամ քօղ. ծածկոյթ. զգեստ. Արկեալ սքող զատուէր երկրիս ՚ի վերայ երեսաց իւրոց. Շ. բարեխ: Եպիսկոպոսն զգեցեալ լինի երկնանման սպիտակ սքողիւք՝ երկնամած նափորտիւն. Մաշթ:

ՍՔՈՂԱՍՏԻԿՈՍ. ի, աց. ա. գ. (գրի և Սքօղաստիկոս, Քօղոստիկոս.) Բառ յն. սխօլաստիքօս. Σχολαστικός. Scholasticus. Դպրոցական. կրթեալ ՚ի դպրոցս և ՚ի դպրութիս. հռետոր. իմաստասէր. Սքօղաստիկոս ոմն: Եւ երթեալ սքողաստիկոսն եմ. Ժ. Բ: Վրք հց. չ:

ՍՔՈՂԱՐԿԵԼ կամ ՍՔՕՂԱՐԿԵԼ. Տ. ՔՈՂԱՐԿԵԼ, և ՍՔՈՂԵԼ. Ցանգ սքօղարկեալ զգլուխն ծածկեալ: Եղիա սքօղարկեալ մաշկեկաւն պարածածկէր զգլուխ իւր. Ոսկ. եբր. ծէ: Զգր. կբ:

ՍՔՈՂԵՄ կամ ՍՔՕՂԵՄ. եցի. ն. Κατακαλύπτω, ἐγκαλύπτω. Velo, operio, obtego. Քողարկել. քօղ արկանել. պատրուակ արկանել. ծածկել զգլուխ և զերեսս. քօղ յգել. քօրթմէք, քօրթինմէք. Անօրէնքն հրամայեցին հոլանի առնել զնա. քանզի սքօղեալ էր: Զի եթէ ոչ սքօղեսցի կին, փոքրեսցէ զհերս իւր. ապա թէ անպատեհ է կնոջ փոքրել կմ գերծուլ, սքօղեսցի. Դան. ժգ. 32: ա. կոր. ժա. 6: Հարսնն քո՝ այսինքն եկեղեցի՝ ՚ի վերոյ սքօղեալ է զերեսս առաքինական վարուք (որպէս զհեղինէ.). Նար. եըգ: Եւ արդ սքօղեսցին և ամաչեսցեն: Սքողին երեսք նորա ՚ի տեսչութէ նորա (նախանձորդին). Ոսկ. եռ: Մանդ. ժգ:

ՍՔՈՂՈՒՄՆ, . ղման. գ. Սքօղելն. իլն. պարածածկումն. Հրեշտակական Թևոցն սքօղմամբ ցանկ արկեալ պահէիր. Նար. հառ:

ՍՕԹ. գ. Հոծեալ կամ ձիւթային մի ջուկ. ծուծ. պտուղ անկոց. Առ զորթոյն բերուկն և զուժոյն, և յերկրորդ ծնկին մէջն ճեղքէ զօթն զորթի մէջն. որ և սաւ զկնի, Սրտուկ բուրդն ՚ի մէջ որթոյն. Վստկ. մծէ:

Տես և ՍՈԹ. ա:

ՍՕԼԵՐ, կամ ՍՈԼԵՐ. գ. Բառ գաղղ. սուլէր. Souler. Հողաթափ. ագանելիք ոտից. Մուրթին: Զսօլերաց փոկն կապէր: Ընդ սօլերովն եղև (այսինքն զգաղեցաւ). Ոսկիփոր:

ՍՕՍ, ի, իւ, սօսոյք. գ. } Λεύκη.
ՍՕՍԻ, սւոյ կմ սոյ, սիք, սեաց. }Populus alba. Ազգ բարտի ծառոյ, որ և Կաղամախի սպիտակ. սպիտակ կամ աքճա գաւագ. մինէփար. տես Եսայ. խդ. 19: Որպէս և ՚ի բառս Գաղիանոսի գրի, Ղևկէ. սօսի. կամ սօս. և կաղամախի ։։: Սօս խնկաբերին նոր գրախտ ագենի՝ ծառ կենաց պտղոյն. Շ. փառ: Փունջ սօսին սաղարթ (կամ սօսինասաղարթ) սաղնաչիտակ տնկոյն. Նար. փառ:

կամ Πεύκη. Abies. Ազգ մայրւոյ: Ես. կ. 13: (ամկ. ըստ լեհացւոց՝ սօսնա:)

կամ Πίτυς. Pinus. Ազգ սոճւոյ. սարոյ: Ես. խդ. 14: Եզեկ. լա. 8:

կամ Κυπάρισσος, κυπαρίσσινος. Cupressus. Կիպար. նոճ. և կիպարի. նոճի: Նէեմ. է. 15:

Ըստ սոցին իմն և զգրեալն յայլ գիրս. զոր օրինակ, Սարոյն, սօսն, և յակրին, և գին. Ագաթ: Մերձ առ սօսի առագանէին հրկիզագործք զբագնաբակենիսն ... և լուեալ սօսւոյն՝ զչարացաւ. Մխ. առակ. ծբ: Սօսեօքն և սարդեօքն՝ մայրք և կաղամախք. Վէցօր. է: Զմայրն ընդ նոճայն, և զսարդն ընդ սօսոյն. Նար. խչ:

ՍՕ՛Ս. ա. իբրու Նմանեալ սօսւոյ. սեզ և սոնք. պերճ և պայծառ. կամ Բերող ըղձսօսաւորին հանգոյն սօսւոյ. և ձօնեալ այնմ ծառոյ. Թողլով արու զաւակ զանուշաւանն, որ սօս անուանիւր (հին տպ. սօսանուէր). քանզի ձօնեալ էր ըստ պաշտամանց ՚ի սօսին արամենեակայ՝ որ յարմաւիր. Խոր. ա. 11: Այր սեզ և զգաստ, և սօս ՚ի գնացս ոտից: Բազում երիվարս սօսս և աշտապարանոցս պատրաստեալ. Ցհ. կբ:

ՍՕՍ. Պայծառ գունով. (Թերևս ՚ի գոյն սպիտակ կաղամախի.) Եւ այս ինչ է նշան հողոյն. կանաչ և կապոյտ, սև և դեղին. սօս և սպիտակ. Ժ. Բ: Անտառից սաղարթ սօս երփնից (կմ սօսերփնից), բարձր ՚ի ծագ ծառոց զարդարին. Շ. փառ:

ՍՕՍԱՆՈՒԷՐ. ա. Նուիրեալ ձօնեալ սօսի ծառոյ. Թողլով իւր որդի զանուշաւանն սօսանուէր. Ցհ. կբ. (զի Թերևս այնպէս ընԹեռնոյր ՚ի Խոր. ա. 11. ուր այլ օրինակք հ տարակոյէն ունին ՚ի խորագրի և յընԹացս. Որ սօս անուանիւր:)

ՍՕՍԱՍԱՐԱՍ. ա. Նման սօսւոյ. սօս (ածակ՚.) պերճ, վսեմ, չքեղ. կամ աշտաւոր՝ որ բերէ զսօսաւիւն. Սիրալի և սօսասարան սրահի իմաստունն ողովմունի. Նար. խչ:

ՍՕՍԱՒԻՒՆ. }գ. Ψόφος, φωνή. Crepitus,
ՍՕՍԱՓԻՒՆ. } sonitus, vox. որ և ՍՕՍԻՒՆ. գրի և ՍՕՍԵՒԻՒՆ. Աւիւն կամ ազդումն ՚ի սօսեաց. խօշիւն, չըչիւն շարժման տերևոց. որ բերէ և սոսկումն ինչ կամ սարսափումն ՚ի լսելիս. Փըսըլթը, Խըշըլթը, հարըլթը. Ի սօսիւն. զորոց զսաղարթացն սօսաւիւն ըստ հանգարտ և կամ սաստիկ շնչելոյ օդոյն եւեթ ուստ շարժումն սովորեցան ՚ի հմայս աշխարհիս հայկազանց. Խոր. ա. 19: Զայնչափ հոգւոց՝ զորս եհան առ ինքն յիւր երկինսն, զսօսաւիւնն (կմ զսօսափիւնն) զխմբդ ոչ առնուին. Եղնկ: Ոչ էին կերպարանք առաջի աչաց իմոց, բայց միայն օդ և սօսափիւն լսէի. Յոբ. դ. 16: Ցասուցս պենտակոստէից զղրդիւն և սօսափիւն նախ զքահանայիւքն պատէր. Եուս. քր. ե:

ՍՕՍԻ, իք. և սօսոյք. Տ. ՍՕՍ:

ՍՕՍԻՆԱԹԱԳ. ա. Բառ անյայտ. իբրու Պսակեալ թու ոստովք սօսեաց, կամ սօսափմամբ թագուցեալ. *Սլացմամբ սարասափելեաւ սօսինաթագ սաւառնելոցն. Ցէղ. սոփ. յհ։

ՍՕՍԻՒՆ. Տ. ՍՕՍԱՒԻՒՆ. *Սօսիւն, սօսափիւն, սաւառնաձայն, թեւաձայնել. խօշիւն, զանգիւն. Հին բռ։

Վ

Վ. Բաղաձայնն տառից Ի. որպէս թիւ ամ, անուանեալ Վեւ. կամ վէվ. որպէս և յարաբ. և յեբր. վաւ կամ վավ երբեմն է բաղաձայն Վ. և երբեմն ձայնաւոր՝ ու, իւ, օ. հանգէտ Իլլուիդոն Υ տառի յունաց, որ վարի որպէս իւ, ի, և ու, վ։ Թէպէտ զի վերջ տառ նոցա ունի զանգի միոյս վ. և ւ տառից. ուստի 'ի Քեր. Երզն. 'ի բաց ձգի տառն մեր վ. որպէս թէ չառ իցէն ւ, և ըստ յն. իսկ ըստ լատինք զմի և զնոյն տառ Ս, v, ու կամ վու՝ վարեն որպէս ու, ւ, վ։

Վ. Դնի 'ի մեզ առէջ 'ի սկզբնատառս բառից. իսկ 'ի վերջերջս զանիցս երբեմն որպէս յուզղականն ծով. սով. են. և երբեմն 'ի հոլովականն, որ գործով, սիրով. քով. քոյով. այլ 'ի մէջ բառից գուն ուրեք, զի յայնժամ գրի ւ, բաղաձայն կամ ձայնաւոր։

Վ. Իյառունկ անուանս մեր յաճախեալ է. որպէս վարդան, վասակ, վաղարշ, են. ուր յոյնք գնեն ου, կամ β. իսկ ուր առ յոյնս իցէ β, նախնիք մեր գնէին բ. այլ 'ի յետին դարս՝ ոմք կամեցանն հնչել ըստ յունաց, եդին վ. զոր օրինակ բասիլիոս կամ բարսեղ, և վասիլ. բասիլիկոս կամ վասիլիկոս. բեկտոր կամ վիկտոր, և այլն։ Վարդան, վասակ, են, յոյնք գրեն՝ ուարդանես, ուասակիոս. կամ β տառիւ. ուստի և լատինք անխտիր գրուցեմն՝ վարդանես կամ պարդանես, վասակիոս կամ պասակիոս, են։

Վ գրով գրին 'ի մեզ լատին անուանքս վինչենց, վալերիանոս. որ են ըստ յն. ուինկենդիոս, ուալերիանոս. և ը՝ հյ. վաղէս, վազերիանոս.

Վ. Վ. որ թիւ համարոյ է Երեք հազար։

Ի խորհուրդ տառիցնուագէ Շնորհալին. *Վեւն, վերնոյրն լոյս՝ առէ, մաքրից, ծագեաց յաշխարհ այս լուսաւորից։ Վեւն՝ որք առէ, պերճ անուանակ, սեառքն կայացն է յոյժ ներհակ. Շ. այբուբ։

ՎԱԳԵՄ, եցի. չ. որ և ՎԱՐԳԵԼ. այսինքն վազել. երագել յընթացս. գոշմագ. *Զվազելն եղանց, և զվազելն եղջերուաց. Մագ. խՁ։

ՎԱԳԵՐԱՁԻ. գ. Ձի խայտաբղէտ ընդուն վագեր. *Վագերաձիք, և ինձք գեղեցկախայտուցք. Խոր. Ա։

ՎԱԳՐ, գեր, երաց. գ. Τίγρις. Tigris. Գազան խայտաբղէտ նման ընձու և յովազի. գոփլան, քէլէնկ, վաշագ, վէշագ, պեպր. *Արջ և առիւծ և վագր։ Առիւծ և վագր և վագր և ինձ. Վէցօր. Ը։ Նիւսն. կազմ։ *Փիղք ամփոփեսք, և վագերք։ Փիղք և վագերք և միշապք. Խոր. Ա։ *Զվագր նախատէր ուրուրք, զի ձգելով պնտեալ իւր՝ եկեղ զնա. Մխ. առակ. ՃԷ. (նոյն գործ ընծայի և բռնաստի։)

ՎԱԳՐԱԿԵՐՊԵԱՆ. ա. Τιγροειδής. Speciem tigridis habens. Ունօղ զկերպարան կամ զնմանութիւն ինչ վագր. *Զարդարէր և վագրակերպեան սաղաւարտաւն (կամ սաղաւարտաւն) զգեղեցիկն զգլուխն. կոչմ. յորմէ և Ոսկոդ։

ՎԱԶ. վազք. զից, զիւք. գ. Ἅλμα, πήδημα. Saltus. և բայիւ, πηδάω, salio, salto. Ընդոստ գնացք. ոստոստումն. արշաւանք. ընթացք կենդանեաց և ջրոց. (ըծ. հյ. վէժ. պ. պաղ, Եուղ. թ. Եէղ. յն. լտ. վաշէպ, վաճ.) ուլուրամ, ամնայլել, ոեյեբփել. գոշմագ, եխուրխյուղ, սոլէ. (իբր լտ. սալտոսս)

*Վազս առնու (կամ վազելով) 'ի վերայ լերանց։ Վազս առնլով (կամ առնելով) և փռնչելով. Երգ. Բ. 8։ Յոբ. ԼԹ. 25։ *Ի գլ. նալն համեստ լինի, բայց 'ի վազն երագ է. Վանակ. հց։ *Քինելիս զակոնացի 'ի ասպարէն. որոյ մի վազ էր իբր կանգունք (յն. ոտք)։ Վազեաց զերիվարաւ առաւել քան զլակոնացին քինեայ վազուն իբր կանգնոց չափ. Եւսեբ. ք. Խոր. Գ. 40։ *Այծեմն վազքն, և աչացն անխափանութիւ։ կամ վազիւք կմ երկայն անցիւք։ Եւ ոչ ընտիրք խնձիարշաւ վազիքն։ Վազիւք առաքինութեց գիմելով. Նիւս. կազմ։ Փիլ. նխ. Բ։ Նար. կէ։ և յոկէբ։ *Առնու վազս վազս յայսկոյս յայնկոյս. Վէցօր. Բ։ *Եւ ոչ պատեզք զատեպք վազս առնուն. Պիտառ։ *Արգարքն վազս առեալ ցնծասցեն։ Վազս առեալ փութայեան մտին ընդ կազմն մականայ։ Վազս առցուք 'ի վերայ պարտանցի օձին։ Վազս առնելով 'ի վերայ լերանցն. Մեծեր. Գ։ Արծր. Ա. 5։ Նար. յոկէբ։ *Ոչ յորձանք գետոց, ոչ վազք քարանձաւաց. Ճ. Ա։

Ի ՎԱԶ, ՎԱԶ ԱՌ ՎԱԶ. մ. Վազելով. թագելով. ձեռպով. արագ արագ. *Եւտես խնձ մի, որ ելանէր ի լեառն առէալ 'ի վազ։ Գայ ծառայ քրիստոնէին ի վազ. Հ. տէկփ. Ը. Ժ։ *Ելեալ վազ առ վազ գնաց առ արքայն. Ոսկեփոր։

ՎԱԶ կմ ՎԱԶՔ՝ սրտի և թոքոց. Παλμός, πάλμα. Palpitatio, vibratio, validior agitatio. Թրթռումն. թնդումն. տէրփօց, տըւէ տըւէ՝ տուէ տուէ նէփէլը. էխուրէք ռանմաքը, օյնամաքը. *Խնդութիւն և ծագլին 'ի լեարդն է. ցունչն. և ձայնն և վազն 'ի թոքն է. Ոսկեփոր։ *Սրտի ըստ շնչերակացն շարժումն՝ ներգործութիւն է. իսկ ըստ վազիցն՝ ախտ. զի 'ի ներմանէ և ըստ վազիցն շարժումն, այլ ոչ ըստ բնութե. Նիւս. բն։

ՎԱԶ, ՎԱԶՔ. ա. Ի վերայ վազօղ. Վրընթաց 'ի մասունս. *Աւմնեքին 'ի կին ընկերի իւրոյ խաղք, կամ վազք, կամ խանձք, որ է տռփոր. Մխ. Եբեն. (ուստի ռմկ. վազանէլ՝ է թռչել զորձ ձին 'ի մատակն. իսկ վազող՝ երագոտն, և մատակախանձ.) Վարդ.

ՎԱԶԵՄ, եցի. չ. Ἅλλομαι, ἐξάλλομαι, ἐφάλλομαι, πηδάω, ἀναπηδάω, καταπηδάω. Salio, exulto, exilio, insilio, desilio, subsilio. Վազս առնուլ. ոստնուլ. խաղալ. արշաւել. յարձակիլ. 'ի վերայ գիմել. ցատկել. վրայ տուէլ. ցաթկըփել. ուլուրամագ, ամնայլմագ, վէրլմագ. գոշմագ, սալմագ, եխուրխյուղ էթմէք. *Վազեսցեն առաւել քան զինձս երեկոյեք նոցա։ Վազեացէ կաղն իբրև զեղջերու։ Ի վեր վազեաց, և սկսաւ գնալ։ Վազեաց ձուկն մի 'ի գետոյ անտի։ Փութացաւ և վազեաց յերդոյն. Ամբ. Ա. 8։ Ես. ԼԵ. 6։ Գծ. Գ. 8։ Տոբ. Զ. 2։ Ա. Թգ. ԻԵ. 23։ *Բնութեանն ամենայն համբակաց ընդդիմացոյն գլոլ բարբառոյ միշտ, և վազէ անկարգաբար. Պղտ. օրէն. Ե։ *Բնութեամբ վազել սովորեալ է ամենայն կենդանի. Անդ։ *Ղօղալոց էկ արտաքս. և ոգին 'ի վեր վազեացյանդգնոց, և ել։ Վազեա 'ի խորոյս 'ի բարձրն, ընտրեալ զերկնաւորն։ Կայթեն և վազեն։ Կայթիւք վազելով։ Ցայլմէ առ այլ վազեալ անցանէս տարապարտ մտածութիւս։ Մի 'ի վերայ վազեսցեն պարզաբար առացելոց՝ բանդարականացն գրծութիւքն. Ճ. Գ. Բ. Ժ. Ագաթ. Յհ. իմ. Եբր. Ն պատ։ *Ոչ ծառայ գոլով յաղտանեն վազեայ փառս. Ցօրէնսն վազէ (իբրու վրայ տալէ). և չէ զօրինացն ամբաստան, այլ զհանգիցն. Կիւրղ. համբ։ Ոսկ. հա։ *Ի բաց վազեալ էր 'ի զամքանէ. Փիլ. Ճ. բան։ *Օձոյն միջնորդութեան ընդ լսելիսն 'ի ներքս վազէ բանն. Սարգ. յկ. Է։

ՎԱԶԵԼ. Ὑπερπηδάω. Transilio. ἀποπηδάω, desilio, resilio. Անցանել զանցանել. արտաքս բերել. և Ապստամբել. զանց առնել. *Զսահմանօքն 'ի բաց վազիցէ։ Զանյուսութեան խաւարաւ 'ի բաց վազէր։ Վազեաց զերիվարաւ։ Վազեաց անց զամենայն չարեօք. Դիոն. Եկեղ։ Սարկ. աղ։ Խոր. Գ. 40։ Վէցօր. Է։ *Երեք որ ձիւնքն ցամաքաթև վազեցին զգործեալն. Մեծեր. Գ։ *Կարեաց զգլուխ նորա, և ոչ կարաց ունել. զի զբաղում մարդկան վազեաց գլուխն. Մագիք։ *Վայ նոցա. զի վազեցին զինև. Ովս. Է. 13։ *Ըստ սահման կշռումն կամաց քոց արտաքս վազեցի։ Խոստովան լեր զոտիցդ հեռաց իբրև զպատուիրանաւն այդ վազողաց. Նար. Է. ԽԴ։ *Միով բանիւ զբաղում պատնչելօքն վազեն. Ոսկ. մ. Բ. 2։

ՎԱԶԵԼ ՍՐՏԻ. Πάλλομαι, σπαίρω. Palpito. Թնդալ. սրտփել. տուէ տուէ նէփէլ. օյնամագ. *Եթէ ջերմ է լանջքն կամ հով. եթէ սիրտն վազէ. Փիլ. նխ. Բ։

ՎԱԶԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԸՆԹԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. վազանել. *Հրամայեաց ագուցանել կօշիկս երկաթի, և ընթացեցին զայն 'ի յոտան, և վազեցուցանէին առաջի իւր. Հ. օգոս. ԺԱ։

ՎԱԶՈՒՄՆ, զման. գ. Վազելն՝ ըստ ամենայն առման. Πήδημα, ἔξαλμα, և այլն. *Զսպեսցես զխանձումն. քանզի այսպիսի ապստամբութիւ զի վեր վազումն սրտից 'ի բաց բառնայ. Բրս. Եւոլ։ *Արտաքս վազումն պայծառութեն. Աճաբ. ձրբ։

ՎԱԶՎԱԶԵԼ. չ. Ἅλλομαι. Salio, salto. Վազելով վազել. այսր անդր ոստոստել խաղալ. ուլուրամ, ցաթկըփէլ. *Գնայր և վազվազէր։ Վազվազէր և գնայր. Գծ. Գ. 8։ ԺԴ. 9։

ՎԱԶՔ. Տ. ՎԱԶ։

ՎԱԹԱՄԵԼ. Տ. ՎԱՏԹԱՄԵԼ, և ՎԹԱՄԵԼ։

ՎԱԹԱՄԻԿ. ա. Վատթար ինչ. յետնեալ. պէթեր, պէտթեր. *Ցորժամ լաւնքաջքն ընդ վաթարիկն 'ի հակառակս ելեալ իջանիցէ. Ոսկ. յհ. Ա. 12։

ՎԱԹԵԼ. Տ. ՎԱՏԹԵԼ. *Իբրև զկոխածն (խաղողոյ) մաթեալ 'ի յաղքիս։ Ընդ զատոմանն իւր ջրով, և 'ի ժամ ուտելոյն վաթէր նա։ Քացախ և աղ վաթել 'ի վերայ կերակրոյ ուտելոյն խոցից. Վրք հց. Գ. Դ. Է։ *Վաթեցին զաղիս նորա. Տր իէլ. յհ. ԺԵ։ Հ. Հ։

ՎԱԹՍՆԱԿԱՆԳՆԵԱՆ. ա. Վաթսուն կանգնոց չափով. *Վաթսնականգնեան գոլով ըստ երկայնութե հասակին. Յհ. իմ. պտմ։

ՎԱԹՍՆԱՄԵԱՆ, նից, եց. ա. Ἑξηκονταέτης. Sexagenarius, sexaginta annos agens. Վաթսուն ամաց. վաթսուն տարեկան՝ տարեկան. ալթմըշ եաշընտա, ալթմըշ եաշլըգ. *Ի քսանամենից մինչև ցվաթսնամեան։ Ի վաթսնամենից և 'ի վեր. Ղեւտ. ԻԷ. 3. 7։ *Ամբարելոյ վաթսնամենին։ Ցօղովակի. որ-

պէս վաթսնամենին ալեօրիւ. իսկ սակաւաւոր, որպէս ամենին վաթսնամենի ոչ ալեորիլ. Նիւսս. բն. *Որ չիցէ պակաս 'ի վաթսնամենից. տ. փլմ. է. 9։

ՎԱԹՍՆԱՒՈՐ, ի. աց. ա. Ունօղ՝ պարունակօղ զթիւն վաթսուն. *Տայր պտուղ, էր որ հարիւրաւոր, և էր որ վաթսնաւոր, և էր որ երեսնաւոր. Մտթ. ժգ. 8. (յն. վաթսուն. լտ. վաթսներորդ կամ վաթսնեակ։) *Բնաւորեցին 'ի հարիւրաւորն միայական մահուամբ, և 'ի վաթսնաւորն ճգնօղ անսուտթբ. և յերեսնաւորն ուղիղ քաղաքավարութբ. Մխ. տթ։

ՎԱԹՍՆԵԱԿ, եկի, կաց. ա. գ. Վաթսուն. վաթսներորդ. թիւն. *Վաթսնեակն չափ է։ Ըստ որում բանի 'ի միակին ունի վեցեակն, զայս օրինակ 'ի տասնեակն վաթսնեակն։ Ի վաթսնեկին կատարեալ այրն։ Վաթսնեակն ազգակից է վեցեկին. Փիլ. լին. դ. 164։ *Երիս վաթսնեակս հաց կշռով ուտէր, և զջուրն չափով ըմպէր. Տօնակ։

ՎԱԹՍՆԵՐՈՐԴ, ի. աց. ա. Ἑξηκοστός. Sexagesimus. Վերջինն վաթսուն թուոց. ալթմբլշճբ. *Ցամի հարիւրորդի վաթսներորդի։ Ցամին հարիւրորդի վաթսներորդի եօթներորդի. տ. Ձ. տ. 1. 21։

ՎԱԹՍՈՒՆ, անի,ից. ա. Ἑξήκοντα. Sexaginta. Վեցիցս տասն. տասամբք աւելի քան զյիսուն. ալթմբլ. *Իր ամաց վաթսնից։ Խոյք վաթսուն, նոխազք վաթսուն։ Ի վաթսուն կանգնոց։ Բարձրութի նորա վաթսուն կանգուն, ևն։

ՎԱԽ, ի,ից. գ. Κρημνός. Praecipitium, locus praeruptus. և բայիւ, κατακρημνίζω, ομαι, praecipitem do, praecipitor. գրի և ԳԱԽ. Դար բարձր և ահաւոր. զառաւանդ. գահ. ահաւանդ. սեպ վիմի, ընդ որ լինի վիժիլ կամ հոսիլ 'ի վայր ահագին ցնդմամբ. Հոխնալու տեղ քարէր. ուղղորդ Էէր, սէպ, ԲԷ. ֆէ, գոյուշգ. *Օրէնք կային զմեհենազերծն կամ 'ի վախէ արկանել, կամ ընկղմել, կամ այրել։ Զանձն իւր քարավէժ 'ի վախէ արկանիցէ։ Անձամբ զանձն 'ի վախէ արկեալ քարավէժ սպանանէր։ Կախեաց զինքն 'ի վախէ միմին. Փիլ. նխ. բ։ Ոսկ. յհ. տ. 2. 6։ Վրք հց. յ։ *Թուի թէ 'ի վախից մղիցէ։ Երիվար ձընշեալ սանձիւք ձեռին վարժողին ոչ 'ի վախից վերամղեսցէ զնստեալն։ Մի մղիլ 'ի վախից (կամ 'ի վաղից) յառաժամանակեայ մահուանէս։ Ի վախից ընդ գէհենս վտաբեալ անկանիմք. Ածաբ. յոյսի։ Նեղոս։ Յհ. կբ։ Ոսկ. յհ. տ. 38։ *Վախք՝ գահք դժուարք, որ է քարշեալ. Արիստոտ. գրչ։ *Ի վախս անհարթութե և անզգամութե կործանի. Լմբ. ող։ *Ի վախից և յանհարթութե ճանապարհն գնայ. Վրք հց. յ։ Նմանութբ ասի. *Զամենայն վախս և զբազայս 'ի բաց 'ի խորհրդոց նորա արտահերալ տարեալ. Յհ. կբ. այսինքն զդժուարութիւս կամ զարհաւիրս։

ՎԱԽ Ի ՎԱԽԷ. իբր Վախուտ. դժուարուտ. գահավիժական. *Ճանապարհ ինչ փախ 'ի վախէ գնալ տագնապեն. Եւագր. ղ։

ՎԱԽԱՒՈՐ. ա. (եթէ չիցէ գրելի Վարտաւոր.) Որ է 'ի վախս, 'ի բարձր վայրս. *Պըտղալից ծառք վախաւորք. Ճ. Ա։

ՎԱԽԵՄ, եցի. չ. և ՎԱԽԻՄ, եցայ. յ. Երկնչել որպէս 'ի վախից կամ 'ի վախուտ վայրաց. զանգիտել. Հոխել, Հոխնալ. գօրգ-ծոգ. *Ընդէ՞ր այդչափ վախեցեր (կամ վախեցար) յօտար աղանդաւորէն. Ճ. Բ. Տր բէլ. նոյ. ժզ։ *Ընդէ՞ր վախեմ գնալով յանապատն։ Պարտ է վախել յատենէն ահաւոր. Վրք հց. յ։ *Մի՛ դուք վախէք. Մագ. ոփ։ *Ուր վտառախոզքն վախէին, քաջք և արիք խիզախէին. Ը. Եդես։ *Դեղնեալ է վախելով. Վրդն. ծն։ *Ոմանք բնութեամբ դասնամաղձեայք և բարկացողք են, այլ և վախողք. Նիւսս. բն. բ. իբր ռմկ. Հոխօղ. Δειλός. Timidus.

ՎԱԽԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Καταβάλλω. Consterno. Լքուցանել զսիրտ որպէս ընդ վախս 'ի վայր արկանելով. երկեցուցանել. *Զի մի առաւելաւն վախեցուցանիցէ զաշակերտսն 'ի կարի սաստկացուցանել զվշտագինն արտմութիւն. Ոսկ. բ. կոր։ *Տեսցուք, եթէ ահ նորա ո՛չ վախեցուցանիցէ զքեզ. Վանակ. յոբ։

ՎԱԽԿՈՏ. ա. Առաւել ռմկ. իբր Երկչոտ. Δειλός. Timidus, formidolosus. *Երկչոտ և անարիական ... վախկոտ իմն է. Ոսկ. յհ. բ. 30։

ՎԱԽՃԱՆ, ի, աց. գ. Τέλος. Finis. ἔκβασις, exitus, eventus. συντέλεια, consummatio, perfectio. περασμός, terminatio. ἔσχατον, extremum. (գրի և ՎԱՂՃԱՆ. ՎԱՂՋԱՆ. որպէս թէ վաղ ծանուցեալ, կանխաւ դիտեալ.) Ելք իրաց և կենաց. վերջ. կատարած. աւարտ. զբաւեզր. նպատակ. լրումն. կատարումն. մահ. սպառումն. սօն, սխըր, ագըրղէն, նիհայէն, սօճ, վէճհ, էնճամ, փէրճամ, ԲԷՃՔ (լծ. յն. τέλος). *Վախճան բանիս։ Թագաւորութե նորա վախճան մի՛ լիցի։ Վախճան նոցա մահ է։ Վախճան նորա կեանք յաւիտենից։ Ի վախճանի աւուրց։ Ի վախճան աւուրցս այսոցիկ։ Փորձեսջիք զվախճան նորա։ Երանէ զվախճան արդարոց։ Հասեալ է վախճան քո։ Ոչ է վախճան ամենայն վաստակոց նորա։ Զգո՛յշ լեր 'ի սաանալոյ գիրս բազումս, զի ոչ գոյ վախճան։ Ցամենայն կատարածի տեսի զվախճան, և այլն։ Կամ *Վախճան ոչ արարից։ Կործանեցէք. բայց վախճան մի՛ առնիցէք։ Ոչ արարից զձեզ 'ի վախճան։ Ոչ արարի զնոսա 'ի վախճան յաւիտենականն. և այլն։ *Այսպիսի իմն եկեալ հասեալ էր վախճան անկրութեան։ Բազմաց անդէն իսկ հասանէր վախճան մահու արուէ։ Կատարեսցէ զելս վախճանի իմոյ յաշխարհէս ըստ բանի քում. Եղիշ. տ. բ. է։ *Բազում անգամ առ վախճանիւն սկիզբնն 'ի մտաւորութե անկեալ դարձեալ լիցի. Եփր. աւետար։ *Մինչև զվախճան մեծ՝ ասէ, փոխանակ ասելոյ՝ թէ հարուստ ժամու. Կիւրղ. թգ։

ՎԱԽՃԱՆ. իբր մ. Τέλος τελευταῖον. Demum, tandem, extremo loco. Ի վախճանի. հուսկ յետոյ. կնիք բանիս. Աքըրօղէօ, էն էօէր. *Վախճան՝ արտաքս քան զսահմանս հանել զնա դատապարտեաց։ Եւ վախճան, ցանկալ արգելու. Ածաբ. կիղ։ Փիլ. ձ. բան։

ՎԱԽՃԱՆԱԿԱՆ. ա. Τελευταῖος. Finalis, ultimus. որպէս Վերջին. յետին. *Իբրև 'ի վախճանական և 'ի վերջին սահման որոշման. Փիլ. խնդիր։

Եւ որպէս Ունօղ զվախճան. վերջանալի. *Զի տպականացուք էին և վախճանականք, հաստատ ասէ, և վճարէ. Վրդն. ծն։ *Ամաչեսցեն՝ որք վախճանականս ասեն զատանջանսն. Եզն. մփբ։

ՎԱԽՃԱՆԱՒՈՐ. նոյն ընդ վ. *Վասն իւրոյ վախճանաւոր ելին գրէ. Յովհ. իմ. պօղ։

ՎԱԽՃԱՆԵՄ, եցի. ն. Τελέω, τελειόω, καταπαύω. Termino, consummo, perficio, extermino. Ի վախճան հասուցանել. աւարտել կատարել. սպառել. ծախել. ջնջել. մեռուցանել. *Վախճանեաց զհասսելն ընդ նմա։ Վախճանեաց ամենայն ժողովուրդն անցանել ընդ յորդանան։ Մինչև վախճանեաց յետոյ զամենայն՝ զոր պատուիրեաց տր. Ծն. ժէ. 22։ Յես. գ. 27։ դ. 10։ *Վախճանեա՛ զնոսա. Երեմ. ժէ. 16։ *Մովսէս հեղձոյց մահու զկատարած իւր վախճանէր։ Ի նմին վայրի և ես զբանս վախճանեցից. Բ. Մ. ժգ. 8։ ժէ. 38։ *Եկեր հուր մեղացն, և վախճանեաց առ հասարակ զմարդկութե բնութե։ Իշխեսցէ դատել և հարցանել, և սրով վախճանել. Ագաթ։ Եղիշ. է։ *Վախճանեաց զգիւտ արծաթոյ 'ի յերկիրս. Ղևոնդ։

Դուն ուրեք՝ չ. որպէս՝ ըստ յն. ոճոյ. Տ. ՎԱԽՃԱՆԻՄ, և ՑԱՆԳԻՄ. *Զինչ չահ յայնմ (լայն) ճանապարհէ իցէ, յորժամ 'ի նեղութի վախճանիցէ. Ոսկ. տ. բէս. բ։

ՎԱԽՃԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἀποτέμνω. Abscindo. Վախճանել, կորզել 'ի կենաց. *Վախճանեցոյց զսիսարա. Դտ. է. 26։ *Ելից զվէրն թունաւոր դեղօք, և վախճանեցոյց. Խոր. բ. 18։

ՎԱԽՃԱՆԻՄ, եցայ. յ. Τελευτάω, ἀναπαύομαι. Vitam finio, morior, requiesco, obeo. Մեռանել. վճարիլ 'ի կենաց աստի. հասանել 'ի վախճան կենաց, կամ յելս ինչ իրաց. *Հայր քո երդմնեցոյց զմեզ, մինչչև վախճանեալ էր նորա։ Հասեալ յերուսաղէմ՝ վախճանեցաւ։ Վախճանեցաւ յովսէփ, և ամենայն եղբարք նորա։ Վախճանեցաւ այրքայն եգիպտացւոց։ Եւ եղև 'ի վախճանելն հերովդի։ Ասա բան ինչ 'ի տր, և վախճանեաց (կամ վախճանեցիր. ըստ խոտ.)։ Սրով վախճանեսցին։ Սովով և մահուամբ վախճանեսցին. ևն։ *Սկսեալ հոգւով, և արդ մարմնով վախճանիք. Գաղ. գ. 3։ *Արջք օրհասականք ընդ վախճանել շնչոյն հզօրագոյնք կան. Եղիշ. տ։

ՎԱԽՃԱՆԵԱԼ, ելոյ, ոց. Մեռեալ. *Վախճանելոյն հոգւոյ զօրութի ինչ ունիցին. վախճանելոցս՝ մարդկան խորհուրդս փոյթ առնեն. Պղատ. օրէն։

ՎԱԽՈՒՏ. ա. Κρημνώδης. Precipitius. praeruptus, anfractus. Ուր իցեն վախք և ափափայք. սպառաժուտ. դժուարուտ. ուղղորդ, սարբ. *Եւ տատասուտ դարձեալ ընդ անապատն, և ընդ վախուտ վայրս. Գժ. ալէք։

ՎԱԽՎԱԽԵՄ, եցի. չ. Որպէս ռմկ. Հոխհոխել. *Ընդէ՞ր տարակուսիս և դանդաղիս և վախվախես. Վրք հց. իզ։

ՎԱԽՔ. Տ. ՎԱԽ, վախք։

ՎԱԿԱՆԱԿ, ի, աց. ա. Ὥριμος. Tempestivus, maturus. Հասեալ ըստ ժամանակին. հասունացեալ. (լծ. թ. Հոգպը հէնգի, օլմուշ. որպէս և յն. ὥριμος, իբր օրահաս, ժամահաս.) *Տուն բարեկացուց որպէս զորան վականակ կալոյ. Երեմ. ծա. 23. զոր Մխ. 'ի Դին. Երեմ. այսպէս բացատրէ, *Այսինքն որան ջախջախ փշրտակաց։ Ուր երբեք հեռակաց լինել բանից զեանդեալ. *Իբրև զորան վականակ փշրեալ զոր առ տան կոխեալ խոզից. Ղևոնդ։

ՎԱԿԱՍ, ի. գ. Ἐπωμίς. Superhumerale, amiculum humerale, cinctum. (լծ. ռմկ. Էօգը, Էօգուշգ. որպէս և յն. ἐπωμίς. իբր ռմկ. օմուզլուգ, օրգուշգ, կէօմլէք.) Ուսանոց եկեղեցական. լանջանոց. Թիկնոցաւոր եբր. եփուտ. որ էր 'ի հնումն իբր եմիփորոն քահանայապետի. վերարկու յուսոց և 'ի լանջաց և 'ի վայր մինչև ցմէջս. իսկ 'ի նորումս է լոկ ծածկոյթ պարանոցի քահանայից՝ որ միացուցանէ զաղաւաղան կամ զթագն ընդ շուրջառի. վասն այսորիկ 'ի հին բռ. գրի, *Վակաս, զաւակքն՝ որպէս զուսափակեզն ։ *Զվակաս զաւակս և զլանջօք։ Երկուս վակասս ընդ միմեանս խառ-

նեալք: Գործ վակասին: Դիցես զերկուս ականսն 'ի վերայ ուսոց վակասին. Ել. ԻԸ. 4=28. և այլն: *Ցնծի Թագաւորին վակաս ընծայաց ոչ յոլովաննես. Շար: *Իբրև զփեսայի սարկ զինն զվակասն. Կոչ. Գ. յն. μίτρα, խոյր, կամ Թագ, պսակ:

ՎԱԿԱՍԱԿԻՐ. ա. Կրող զանձամբ զվակաս. որպէս քահանայապետ, քահանայ. *Յովհաննէս որդի քահանայապետին զաքարիայ... վակասակիր քահանայութեան, խոյրագիր պատուին. Ագաթ: *Հայր իմ և տէր, մուցիչ և վարդապետ, այլ ոչ վանական վակասակիրդ», այսինքն ոչ քահանայ. Մագ. ԺԴ:

Այս և զպատմուճանն կամ զշուրջառն՝ որ ունի յիւր վերայ զվակաս կմ՝ զեմիփորոն. *Նմանեալ ահարոնի վակասակիր պատմուճանաւն: Ըստ վակասակիր ոչ պատմուճանին: Վակասակիրն պատմուճանի. Արծր. Է. 12: Ի Աչխափուհ. Վրք: Մաշ: Անան. եկեղ: *Դու ընտրեցեր զահարոն, մեծարեալ վակասակիր պսակօք. Մաշ:

ՎԱԿԱՍԱՒՈՐ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. ըստ ա ՃՇ: ՄԾԲ. ԺԱ:

ՎԱԿԱՍԻՐ. Բառ անյայտ. Թերևս որպէս Վականակ, հասուն. տես և զբառն ՍԻՐ. *Քրքում (իբր քրքմագոյն) վակասիր պտուղ մնաներ խուռն ոտրեռմն. Գնձ:

ՎԱԿԺՈՑԺ ԼԻՆԵԼ. } Περικρατέω, πε-
ՎԱԿԺՈՒԺԵԼ. ել. } ριδράττομαι. Exsupero, praevaleo, apprehendo, circumplector. Ի վակասն ուժել. զօձեացն բռուռն հարկանել. պինդ ունել. զօրանալ 'ի վերայ. յաղթահարել. Եօգուլամագ, գովելամագ. *Բռուռն հար (զոռնոյ օձի) և կալ և վակժոյժ լեր. Փիլ. այլաբ: *Առաջինքն ձեռպեալ ընթանան, և վերջինքն բռուռն հարեալ վակժոյժ լեալ՝ չհաւանին զառաջինսն թողուլ: Խիզախ արկանել վակժոյժ լինել զերկրէն՝ յոր եղաւ (ստրիմն). Վէջօր. Ղ. Է: *Բռուռն հարեալ վակժոյժ լեալ պինդ պահէք: Զառաւելն իւրացս վակժոյժ լինելն. Ոսկ. Իւիմ. ԾՆ Ճ. ա. 12: *Զասուած կարծեաց վակժուժեալ կախելն: խառնեցի անբացատրաժանելի, վակժուժեցի. Փիլ. Եւ. Ե. 107: Ոսկեփոր: (Իսկ Հին բռ. չփոխելով ընդ Վառոյժ գրէ, *Վակժոյժ, սպառնոյժ կմ՝ անոյժ»:)

ՎԱԿՈՒՐ. Բառ անստոյգ. ընթերցիր կամ խմո, Սակուր. սակր. *Զինուորք ունէին վաղերք, և վակուրք, սուսերք, և սրինք. Արծր. Գ. 2:

ՎԱՀ, կամ ՈՒԱՀ. Ձ. Οὐά, οὐαί. O, vah, vae, heu! Ո՛հ. ուհ. վա՜շ. օ. վա՜յ. ո՜հ ո՜հ. (պ. վա՜հ, որպէս վախ, վայ. և վէհ, վէխվէխ, իբր վաշ. յն. ουά, ουαί, ο. վա՜հ. վէ՜. հէ՜ա.) Որպէս հեգնական. *Վա՜հ, որ քակէիր զտաճարն. ապրեցո զքեզ. Մաթ. ԻԷ. 40: Մրկ. ԺԵ. 29: *Վա՜հ, զատուցէր, Թէ մեռեալ էմ. և մեռեալն աշխարհի իրս ոչ իմանայ, և ահա դու իմանալ ասես. Վրդ Հց. ԻՂ: *Վա՜հն ամբաստանական է, և մորմոքական: Վա՜հ, որ ընդ երկինս խարհէիր, արդ 'ի դժոխս իջեր. վա՜հ որ ըմբռնեալդ ես կարծօքդ: Իսկ հեգնական ուա՜հ, որ նախատական է. ուա՜հ արդ նժոս 'ի գետնի: Ուա՜հ (կամ վա՜հ) ահա ադամ եղև իբրև զմի 'ի մէնջ. Երզն. Ծնն:

Եւ իբր աւաղական. *Աւաղականն, ախ, ախ, ո՜հ, էշ, վա՜հ. Թր. Քեր. հց:

ՎԱՀԱԳՆ, ի. Յատուկ անուն դիւցազին հայկազնոյ՝ որդւոյ մեծին տիգրանայ. որ վասն մեծամեծ քաջութեանց յոյնք և մերք հերակլէս կամ հերքիւլէս կոչեցին. ըստ Խոր. ա. 30. Ի Բ. 7. ուստի եղև և հայոց վահագն ասել փոխանակ հերակլէ. որպէս և երբեմն փոխանակ աստղոյն երգօրն անահտայ. Ἡρακλῆς, ἡρακλῆς. Hercules. և Ἀπόλλων. Apollo, linis. *Ի գինս զոհից վահագնի (յն. հերակլեայ) պաշտաման. Բ. Մ. Դ. 19: *Կործանեաց զբագինս մեհենիցն հերակլեայ, այսինքն վահագնի. Բուզ. Գ. 14: *Յարուցին արամազդայ, յանահիտ տիկնոջէ, և 'ի քաջն վահագնէ. Ագաթ: *Արեգական զվահագն (յն. զապողոն), և լուսնին զարտեմիս (այսինքն զանահիտ), և արուսեակ զաստղիկ (այսինքն զափրոդիտէ). Փիլ. Ճ. քան: *Ոմանք զարեգակն պաշտեցին. և վահագն կոչեցին. և այլք զլուսին, և արտեմիս ձայնեցին. Տօնակ:

ՎԱՀԱՆ, ի, աց. գ. Ἀσπίς, θυρεός. Scutum, clypeus, um. (լծ. հովանի.) Ասպար. (պ. սիպէր. յն. ասփիս.) պաշտպանական զէն՝ զանազան ձևով և մեծութեամբ՝ յայլևայլ պնդական նիւթոց. Գալչան, խալխան, Թիւրս. ('ի յն. Թիւրէօս.) *Վահան պղնձի 'ի վերայ Թիկանց նորա: Առնուլին վահանս և սուսերս: Զվահանս և սաղաւարտս: Իզրահաւոր պատենաղէն պղնձապատ վահանացն: Ասպար զօրաւորաց, վահանն սաւուղայ: Առցէ վահան զբարութիւն անվրկանդ: Ի վերայ ամենայնի առէք զվահանն հաւատոյ. և այլն:

ՎԱՀԱՆԱԴՐՈՇ. ա. Զինեալ վահանաւ իբր արքունի դրօշու. վահանաւոր. (որպէս և աղեղնադրոշ է զինեալ աղեղամբ, աղեղնաւոր.) կամ Ունող զվահան, զազգ ասպարի զկոչեցեալն Թիւրս (ըստ պ.) կամ Թիւրէօս (ըստ յն). *Սաստիկ խորտակելով բախէին զվահանադրօշսն, որք յանդուգն արշաւանօք պատրաստէին 'ի պատերազմ. Մեսր. Երէց:

ՎԱՀԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Ἀσπιδίσκος. Scutulum. Վահան փոքր. *Սուսեր և վահանակ ոչ ձեռին նորա ըստ պատերազմողի. Եփր. 'ի ծն. ժդ: *(Բանաւորքն) զԹագաւորն անօրէն իբրև զվահանակ երեսայ գտեալ, նովաւ մարտուցեալ ընդ ամբաշէն եկեղեցիս. Ագաթ:

Առաւել նմանութեամբ 'ի սոյն գիրս՝ որպէս Աղխ և Տարմանգ 'ի ձև փոքրիկ վահանի, կամ վահանաձև տապակի. *Արասցես վահանակս յոսկւոյ սուտ. և դիցես զվերջին մանուածոյս 'ի վերայ երկոցուն վահանակացն, և այլն. Ել. ԻԸ. 13. 14: ԼԹ. 16. 17: *Վահանակն ամօր կոտեալ 'ի լանջսն և 'ի Թիկունս. և մանուածոյքն վերջք՝ չուանք հիւսուածոյ, կապել զվահանակն ընդ ուսովք և ընդ սնԹովք. Նխ. Ել:

ՎԱՀԱՆԱԿԻՐ. կրի, րաց. Տ. ՎԱՀԱՆԱՒՈՐ. Θυρεοφόρος, αἴρων τὸν θυρεόν. Scutifer, scutatus. *Որդիք յուդայ վահանակիրք և տիգաւորք: Գայր այլազգին, և այր վահանակիր առաջի նորա. Ա. Թ. ԺԷ. 24: Ա. Թգ. ԺԷ. 42: *Զբազմութեան վահանակիր զօրուն իբր ասպարափակս իմն ընդդէմ նոցա ուղղեալ. Յհ. կԹ:

ՎԱՀԱՆԱԿԻՑ. ա. Συνασπιστής. Qui una pugnat, commilito. Մարտակից. նիզակակից. զինուորակից: Պիտառ:

ՎԱՀԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνασπισμός. Consertio clypeorum, ordinum densitas. Մարտակցութիւն. հօծեալ կարգ վահանաւորաց 'ի ճակատու. *Ո՛վ սոյն գաւս, մին վահանակցութիւն անքակ: Ի պատերազմունս ճակատուն՝ որ յառաջին վահանակցութեան անկեալ լինի, նոյնժամայն ընտրն զգաստ, որպէս զի մի վահանակցութիւն նոցա կարեալ եղիցի պակասելովն. Բրս. Խ Դ:

ՎԱՀԱՆԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Մարտ վահանաւոր զօրու. *Ի վահանամարտութեան ըստ հանդիպին 'ի դէպ պատկանել. Պէտ:

ՎԱՀԱՆԱՊԱՏ. ա. Վահանաւ կմ՝ վահանօք պատեալ. *Ոչ վասնեմ զնոսա փութանակի վահանապատ պատնիշօք. Ճ. Ա: Տես և ՎԱՀԱՆԱՓԱԿ:

ՎԱՀԱՆԱՎԱՌ. ա. Վահանաւ վառեալ՝ զինեալ՝ ամրացեալ. *Արիկայս պատերազմեր աղեղնաւորս, վահանավառս կորովիս. Յհ. կԹ:

ՎԱՀԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունող զվահան. ասպարաւոր, վահանակիր. վահանավառ. վահանադրօշ. Գալչանլը. սիփէրլը, Թիւրուլու. յն. 'ի վահանս, այսինքն վահանօք: Տես Ա. Ն. ԺԲ. 34: Եզեկ. ԻԳ. 24: ԼԸ. 5: *Ի նմանութիւն վահանաւոր զօրու ժողովեալ դիւացն՝ մարտնչէին: Կոփիւնք վահանաւորացն. Ագաթ: Եղիշ. Է: *Արանց սուսերամերկաց, վահանաւորաց. Յհ. կԹ:

ՎԱՀԱՆԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Վահանաւ ամրանալ՝ վառիլ՝ զինիլ. *Վառելով վահանաւորեալ՝ անվտանգ 'ի նետիցն միացեալ գաղտնի: Վարդապետն 'ի վարդիկն վահանաւորեալ վաղվաղեաց. Մագ. Գ. Ղ:

ՎԱՀԱՆԱՓԱԿ, ի, աւ կամ ով, աց, օք. ա. գ. Վահանաւ փակեալ վայր կմ՝ խումբ. վահանապատ պատնէշ. որև Ասպարափակ. *Ի վահանափակն յանկեաց իբր յամուր քաղաք մտանէին. Խոր. Գ. 37: *Վահանափակ շերտաւորացն պատէին զԹագաւորն ստրանն: Եւ նոցա զվահանափակն բացեալ՝ զնոսա իբրև 'ի քաղաքորմ պարսպաւոր ամրացեալ ընդունէին. Բուզ. Գ. 20: Է. 5: *Պարուրեալ զվահանափակն՝ որ ընդդէմ նոցա: Ուաղմ յօրինէին ընդ երեսս լայն դաշտին վահանափակօքն. Ասող. Գ. 8. 41:

ՎԱՀԱՆԸՆԿԵՑ ԼԻՆԵԼ. Ընկենուլ զվահանն. զէնընկեց զինաթափ լինել. պարտութիւն խոստովանել. *Վահանընկեց լինելով մատն լինին Թշնամւոյն. Յհ. խմ. Եբր: յորմէ և Խոսրովիկ, *Վահանընկեց լինելով մատնեցաւ 'ի ձեռս ախոյան Թշնամւոյն»:

ՎԱՀԷՎԱՀԵԱՆ, և ՎԱՀՈՒՆԻՔ. տես բռ. յատկ. ան:

ՎԱՂ. մ. Πάλαι. Antiquitus, ante, jam, olim. θᾶττον, cito. (լծ. և յն. բալէ. ար. ղալաֆէ. Թ. էվվէլ.) Կանխաւ. արդէն. յառաջ. 'ի բազում ժամանակաց հետէ. և փութով. վաղվաղակի. առաջօք, կանուխէն, շուտով. չափան, հայլը. էքմուպան, Բեդրէ. *Այնչափ վաղ մեռաւ: Արդարև այնչափ վա՞ղ մեռաւ: Վաղ աճապարել: Վաղ հասանել. Մրկ. ԺԵ. 44: Բ. Մ. Գ. 27. Ի Ա. 20: *Եթէ վաղ, և եթէ անագան: Ո՞չ վաղ իսկ ասացի քեզ. կամ ձեզ. Ագաթ: *Վաղ առ նա երԹիցէ: Կարող էր ևս վաղ առնել զաշխարհ: Ոչ կարի վաղ առնիցէ, և ոչ յոյժ անագան. Եղիշ: *Ի բա՛ց կաց յաշխարհէ, որ վաղդ ելեր մեկնեցար յաղեանից նորա. Եղիշ. Ճ. որպէս և պղծ. Բ. Է. Է: *Զոր ինչ կամիք՝ արարէք վաղ, և կամ երբ կամիք. Փարպ: *Այնպէս վաղ յամառութեան և յորդէծնութեան գայլն. Եղծ. ԺԴ. Ա: *Ած որ արհամարհեցաւն 'ի քէն, նա վաղ չյաւէ քեզ յայնժամ, զի գոյ և այժմ չլսես նմա. ՍԷբէր. Բ: *Հալածանք քրիստոնէից վաղ ևս գագարեալ են շնորհօքն քնի. Վրք հց. Ի Ա:

ՎԱՂ. (իբր ոմն. վաղը, գալ առաւօտ) Վաղիւ, կանուխ 'ի յաջորդ առաւօտն. էրթէն, սապահլայըն. *Ի միաշաբաթուն վաղ քաջ ընդ առաւօտն». յն. ընդ խոր այգն. ὄρθρου βαθέως, valde diluculo. Ղկ. ԻԴ. 1: *Մի պարծիր 'ի վաղիւն. վաղ անուանէ զանցաւոր կեանս մեր, որ այսօր է, և վաղիւ ոչ է: Վաղ և առաւօտ զաշխարհական զիձանա

[illegible] Նախ խորհի յանկող նի, և վաղն գործէ : Ի լուսանալ առաւօտուն, զոր մեք ասեմք վաղն . Վրդն . [illegible] Առաւօտ եղեալ. վաղն լուսացեալ. Գնձ : Ոչ ընկենու 'ի վաղն . Ի գիրս [illegible]

ՎԱՂ, ՎԱՂԻ. ա. Παλαιός. Antiquus, vetus, pristinus. Կանուխ . Հին . Նախկին . Վաղեմի. [illegible] Խոր հրդոյն, և առաւօտն վաղ 'ի մի և 'ի նոյն ընթանան ժամանակ : [illegible]

ՎԱՂԱԲԱՐԲԱՌ. ա. Վաղ կանխաւ բարբառեալ. Նախագուշակ. [illegible]

ՎԱՂԱԳՈՅՆ. մ. Τάχιον. Citius, celerius, և παλαιότερον, antiquius. Առաջագոյն. և Վաղվաղակի փութով. [illegible] Եւ [illegible] 19. 23 : [illegible] (ինչ որ պէս յն. ὅτε τάχιστα. [illegible]) Սեմ. [illegible]

կամ ա. Παλαιότερος. Antiquior. [illegible]

ՎԱՂԱՁԵԿՈՅՑ. Տ. ՎԱՂՎԱՂԱՁԵԿՈՅՑ. [illegible]

ՎԱՂԱՁՐԱՒ. Տ. ՆՐԱԳԱՁՐԱՒ. [illegible] Արծր. [illegible] 3:

ՎԱՂԱԹԱՌԱՄ. } Տ. ԴԻՒՐԱԹԱՌԱՄ.
ՎԱՂԱԹԱՐՇԱՄ. } Μαραινόμενος. Facilius marcescens. [illegible] Ոսկ. յհ. ա. 8:

ՎԱՂԱԿ. Տ. ՎԱՂԱԿԱՒՈՐ ըստ բ նշ.

ՎԱՂԱԿԱՑԱՐ. ա. } Գերակատար
ՎԱՂԱԿԱՑԱՐԱԿԱՆ. } ժամանակ բայի [illegible]

ՎԱՂԱԿԱՐԾ. մ. Ցանկարծ. վաղ քան զկարծիս. [illegible]

ՎԱՂԱԿԱՐԾԵԼ. ն. Ի վաղուց 'ի հեռուստ կարծիս կասկածանաց ունել. [illegible] Ոսկ. [illegible]

ՎԱՂԱԿԱՒՈՐ. ի, աց. գ. Ἐγχειρίδιον. Parvus gladius, culter. [illegible] Եզեկ. [illegible] 3=5: [illegible]

[illegible] Վերջին. Նար. Դ. 55 : [illegible]

ՎԱՂԱԿԱՒՈՐ. որպէս Սուսերաւոր. [illegible] Բ. ՆՍ. [illegible] (լծ. ընդ [illegible] յն. πέλυξ, πέλεκυς, securis [illegible]

ՎԱՂԱԿԱՆ. ա. Որ վաղ հասանէ. [illegible] Կարծն [illegible] Գէ. Եւ. [illegible]

ՎԱՂԱՀԱՍ. Վաղ հասանելով. [illegible] Սեղմ. [illegible]

ՎԱՂԱՀԱՍԻԿ. Նոյն ընդ վ. ըստ ա նշ. [illegible] Մծբ. [illegible]

ՎԱՂԱՀԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Վաղահաս կամ վաղահասութիւն գոլ պտղոյ. [illegible] Եփր. 'Ի [illegible]

ՎԱՂԱՀԱՍՈՒԿ. ա. Վաղահաս' ըստ բ նշ. կամ նշանակութիւն. Πρόδρομος. (որ է Նախընթաց, կարապետ.) Praecursor, praevius. πρώϊμος, matutinus. (յորում վաղ առաւօտեան.) այլ ըստ հյ. πρόνομος, maturus, maturatus. [illegible] Ոսկ. [illegible] 11 : [illegible] 40 : [illegible] յն. ὄλυνθος, grossus, ficus immatura. [illegible]

ՎԱՂԱՀԱՍՈՒԿ. [illegible] Ոսկ. [illegible] 12 : [illegible]

ՎԱՂԱՀՈԳԱԿ. ա. Նախահոգակ. կանխաւ. [illegible] Ըհ. [illegible]

ՎԱՂԱՀՈՒՊ. ա. Հուպ ընդ հուպ. [illegible]

[illegible]

ՎԱՂԱՄԱՀ. ա. Ὠκύμορος. q. d. ocyus moriens. Subita morte sublatus, immaturo fato abreptus, brevis vitae. [illegible] Փիլ. [illegible]

Եւ [illegible] Փիլ. [illegible] 3:

ՎԱՂԱՄԱՀՈՒԿ. Նոյն ընդ վ. [illegible] Փիլ. [illegible] 7:

ՎԱՂԱՄԵՌ. ա. } Նոյն ընդ վվ. [illegible]
ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ. } [illegible] 15. յն. [illegible]

ՎԱՂԱՄԵՌՈՒԿ. ա. Նոյն ընդ վվ. [illegible]

ՎԱՂԱՄՏՈՒՈՒԿ կամ ՎԱՂԱՄՏՈՒՈՒԿ. գ. Σχοινάνθος, σχοινάνθος. Schoenactum, juncus odoratus. [illegible]

ՎԱՂԱՄՈՒՍՆՈՒԹ ԲԱՐՔ. բուց. գ. որպէս յն. Վաղամուսնութեն. Ταχυγαμία. Maturae nuptiae, celerius nubendi mos. [illegible]

ՎԱՂԱՄՑ. Տե՛ս 'ի բառն ՎԱ՜Ց:

ՎԱՂԱՑԱԳ. } ա. Որ փութով յա-
ՎԱՂԱՑԱԳՈՒ. } գէ. [illegible] Փիլ. Եւ. [illegible] 40. 116. 140:

ՎԱՂԱՑԱՐՈՅՑ ԼԻՆԵԼ. Ὀρθρίζω, ἀνίσταμαι. Mane sive diluculo surgo. [illegible] 21: [illegible]

ՎԱՂԱՆՑՈՒԿ. ա. Որ [illegible] Գէ. Եւ:

ՎԱՂԱՊԱՑԻՐ. ա. Որ փութով [illegible]

գիւրապատիր. դիւրախաբ. *Կանանց է վաղապատիր լինել 'ի մեղս: Այս անհաստատից կանանց երագալուր և դիւրահաւան և վաղապատիր. Ոսկ. Բ. տիմ. Է: Մանդ. ԺԷ:

ՎԱՂԱՍԱՍԱՆԱԿԱՆ. ա. Վաղ կմ փութով սասանեալ. դիւրախորտակ. *Անդուստ իսկ 'ի չլինել նախակործանն և վաղասասանականն բրգան. Նար. խղ:

ՎԱՂԱՎԱԽՃԱՆ. Տ. ՎԱՂԱՄԱՀ. *Կամ զդագաղաց մարմնոյս.. կարդամ զանուն վաղավախճան մեկրիս. ԲԵՆԻԿ:

ՎԱՂԱՐ. գ. որ և ԲԵՂԱՐ. Բառ յն. կմ լտ. Արկանելի. գլխարկ. ծածկոյթ. էօրբիւ. (լծ. և Վեղար.) կամ որպէս յն. Փալարօն. φάλαρον, diadema. Թագ, պսակ, խոյր արքունի. *Դիւրքն, որք են պաճուճեալ ոսկի վաղարին. Մխ. դփ:

ՎԱՂԱՒԵՐ. ա. Վաղ եւ կամ փութով աւերեալ. վաղափուլ. վաղասասանական. *Փախանակ բարձրաբերձ և վաղաւեր աշտարակին՝ խաչն Ճշմարտութեան կանգնեցաւ, որոյ զօրութիւն մշտնջենաւոր է. Ագաթ:

Եւ Վաղ կամ կանխաւ աւերօղ. *Օրհաս վաղաւեր վճիռ. Նար. փող:

ՎԱՂԱՓՈԽՈՒԿ. ա. Εὐμετάθετος. Facile mutabilis, variabilis, inconstans. Որ արագ փոփոխի. դիւրափոխիկ. դիւրայլայլակ. վաղամահ. *Աշխարհ աչաց է այսպիսեացն վաղափոխուկն լինել: Արագ արագ կործանի այնպիսին, և վաղափոխուկ լինի: Թագաւորք վաղափոխուկք են և եղծանելիք. Բրս. հց: Ոսկ. Եփես: Խոստ:

ՎԱՂԱՓՈՒԼ. ա. Վաղ փլեալ. վաղաւեր. վաղասասանական. *Միաշաբաթն լեզուաւ մինչև յաշտարակն վաղափուլ. Սեր. նոր. ԺԵ. 12: *Շինել զվաղափուլն. Ագաթ: *Զայն զվաղափուլն կառուցեալ զաշտարակն. Անան. Եկեղ: *Քանդեսցին աւերեսցին, զերգ վաղափուլ աշտարակին. Շ. Եդեմ:

ՎԱՂԱՓՈՒՏ. ա. Վաղ՝ փութով փտեալ, փտեալ. *(Որթն) միջադար և վաղափտեալ և յոյժ ակարագոյն. Պիտ:

Ի ՎԱՂԵԱՑ ՀԵՏԷ. կմ ՎԱՂԷՑ ԵՒՍ. մ. } Ռամկականն յարաժա. Ի վաղուց կամ 'ի նախնեաց հետէ. վաղու եւս. հարանց. չօֆթան. *Որ գիտէին զիրս պատմութեան 'ի վաղեաց հետէ: Եթէ հողմով ջուր դադարէր, վաղեց եւ արդեօք ցամաքեալ էին ծովք. Վրդն. ծն:

ՎԱՂԵՄԻ. ա. Վաղ. հին. նախնի. նախկին. *Ասէին՝ թէ այլս այս վաղեմի գանձ է թաքեալ: Ի վաղեմի և 'ի կռապաշտ թագաւորաց. Հ. հոկտ. ԻՏ:

ՎԱՂԵՓԵԱՑ. ա. Վաղ եփեալ՝ հասուցեալ. վաղահասուկ. *Առնէ յանկարծահաս վաղեփեաց (յն. մեծ յոյժ կատարէ) զպտուղն. Ոսկ. մ. Ա. 11:

ՎԱՂ ԸՆԴ ՓՈՅԹ. մ. փոյթ ընդ փոյթ. վաղվաղակի. *Վաղընդփոյթ վաղահօգակ խորհրդով ամբառնայր. Յհ. կԲ:

ՎԱՂԺԱՄԱՆԱԿԵԱՆ. ա. Հինաւուրց. կամ անցեալ ժամանակաւ. երկարատև. *(Երկար վանկն) վաղժամանակեան է, և երկայն և զառաջնին յինքն բերէ. Երզն. քեր. 'Ի համամայ:

ՎԱՂԻՒ. զուի. զուէ. գ. Ἄυριον, ἐπαύριον, ὄρθρος. Mane, cras, crastinus dies. Օրն լուսանալի զկնի այսր աւուր. վաղորդայն. յաջորդ առաւօտ. այգն կամ լուսանալն նորա. Թրք. եգուա օրը, առաւօտ. Եարըն սապահ, Եարընքի կիւն. *Մի այսուհետև հոգայցէք վասն վաղուի. զի վաղիւն վասն իւր հոգասցի: Մի պարծիր առ վաղիւն, զի ոչ գիտես զինչ ծնանիցի քեզ վաղիւն: Ի վաղուէ չարաթուն մինչև ցվաղիւն յետին եօթներորդին թուեսջիք: Անվրէպ զվաղուի օրն (կամ զվաղիւ օրն) պատրաստեսջիր 'ի նմին փաղանութեն զգիրդս. և այլն: *Աւէ (բանարկուն), զայսօրն ինձ (տուր), և զվաղիւն քո. ՍԵԲեր. Բ:

ՄԻՆՉ ՎԱՂԻՒ. որպէս Վաղիւ. և Երկբորդ վաղիւ. Հաղէ մի ձեկոն օր. *Ի միւսում վաղիւ պարտեալ եղեն խոստովանելոցէք առաջի քանանացւոց. Շ. Եւրջր: *Ի վաղիւն 'ի ներքս մտեալ, և 'ի միւս վաղիւն հաղորդեսցի. Կանոն:

ՎԱՂԻՒ. ՎԱՂԻՒՆ. Ի ՎԱՂԻՒՆ. ԱՌ ՎԱՂԻՒ. Ի ՎԱՂԻՒ ԱՆԴՐ. } Ἄυριον, εἰς αὔριον, ἐπὶ τὴν αὔριον, ἐν τῇ αὔριον. Cras, crastino die. μετὰ τὴν αὔριον, postridie. Ի վաղուի. 'ի յաջորդ աւուր. այգուց. Հաղէ, Եգուաց. Եարըն, Եարընէսի կիւն. *Վաղիւ եղիցին: Վաղիւն յայսմ ժամու: Առ երբ արարից. և նա ասէ. առ վաղիւ: Տօն տեառն առ վաղիւ: Եւ եղև 'ի վաղիւն երթայր 'ի քաղաք մի: Եւ եղև 'ի վաղիւն: Եւ եղև 'ի վաղիւ անդր: Երևեսցի արդարութիւն իմ 'ի վաղիւ անդր (կամ 'ի վաղիւ օր): Կանխեալ 'ի վաղիւ անդր. ևն: *Վաղիւն, և երեկոյն. Շ. Եդմ. (որպէս ընդ այգն, և ընդ երեկս:)

ՎԱՂՀԱՍՈՒԿ. Տ. ՎԱՂԱՀԱՍՈՒԿ, և ՎԱՂԱՀԱՍ. *Բորբոսութիւն եղև յայտնիչ և ծանուցիչ (վրէժխնդրութեան այ) 'ի վերայ այնորիկ, որ վաղհասուկ եղև 'ի ժպրհութիւն համարձակութեան. Եփր. Բուոց:

ՎԱՂՃԱՆ. կմ ՎԱՂՋԱՆ. Տ. ՎԱԽՃԱՆ:

Ի ՎԱՂՆՋԵՆԷ ՀԵՏԷ. Տ. ՎԱՂՆՋՈՒՑ, ևն. *Ի վաղնջենէ հետէ կորուսեալք, ագիտութեամբ մեղացն պաշարեալք. Ագաթ:

ՎԱՂՆՋՈՒՑ, ուցք. ա. Παλαιός. Antiquus, vetustus. τὸ πάλαι, jam olim facta. Վաղեմի. կանուխ. հին. Հաղուայ, չափունցան. Էսկի, սիկէր. *Վաղնջուց կանոն: Ի վաղնջուց ժամանակաց: Զվաղնջուց զպէտս և զխնդիրս իւրացն. Փաւ. առ դպր. կԲ: Նար. ԽԷ: Փարպ: *Այժմ զանեստական եւ առեղծանէ. զի վաղնջուցն կարգմեալ ակաք էին. Փիլ. այլաբ: *Զբուցաւ վաղնջուց, և պատուաւորեալ սատապելեալք: Ոչ ըստ վաղնջուց ազգականութեան, այլ ըստ արդեանս: Զվաղնջուց գտեալ (կմ գրեալ) չարագիրս տառից. Խոր. Բ. 23: Գ. 48. 53: *Ի վաղընջուց նախահարցն: Ըզվաղնջուցն յիշեցէք զդորա աղուեսս: Ի վաղընջուցն ուսեալ կրթութիւն. Պիտ:

ՎԱՂՆՋՈՒՑ. Ի ՎԱՂՆՋՈՒՑ. Ի ՎԱՂԸՆՋՈՒՑ ՀՆՏԷ. մ. Πάλαι. Antiquitus, ab antiquo, olim, jamdadum, jam inde. Վաղ. 'ի վաղուց. 'ի բազում ժամանակաց հետէ. անդստին 'ի նախնեաց. Հաղուց, հնուց, չափունց. չօֆթան. *Մեք էաք, որ վաղնջուց գոչէաք. Կիւրղ. ղկ: *Զայր մի՝ որ վաղնջուց իսկ մեռեալ է. Երզն. մտթ: *Որում վաղընջուցն ցանկացեալ էի. Փարպ: *Ի վաղնջուց մինչև ցքեզ: Ի վաղնջուց իսկ էին կուրացեալք, կամ ցանկացեալք: Ի վաղնջուց մինչև ցայժմ: Ի վաղնջուցն սպասեցեալ: Ի վաղընջուց յղացեալ, կամ աեսեալ հոգւովն. Խոր. Գ. 19: Եղիշ. Է. Ը: Պիտ: Մագ. Ա: Շ. Եւրջր: *Ի վաղնջուց հետէ միաձն կամակածելով: Դուխտ 'ի վաղնջուց հետէ տայր ձայն. Մագ. Ա: Շ. Եւրջր:

ՎԱՂՈՐԴԱՅՆ, ի, կամ ոյ. գ. Πρωΐ, τὸ πρωΐ. Mane. ἑωθινός, ὀρθρινόν. Matutinum tempus. Վաղուի օր. այգ. առաւօտ. սապահ. *Եւ եղև երեկոյ, և եղև վաղորդայն: Ի վաղորդայնէ մինչև 'ի վաղորդայն: Ցերեկոյս, 'ի վաղորդայն, և 'ի հասարակ աւուր: Մինչև յերեկոյ և 'ի վաղորդայն: Ողորմութիւն ձեր իբրև զամպ վաղորդայնի: Իբրև զցօղ վաղորդայնոյ՝ որ անցանէ. և այլն: *Դիտեթէ յորմէ հետէ յաղագս օրինացն սկսաք ասել 'ի վաղորդայնէ՝ մինչ ցերեկոյս իսկ եղև. Գրոց. օրին. Դ: *Ի վաղորդայնէ տուընջեանն առ մուտս արևուն: Խաւարն ինձ ճառագայթ, և գիշերն՝ վաղորդայն: Ի սկիզբն վաղորդայնի մշտափայլն ժամու. Նար. ԽԲ. ԿԷ. Հ խղ:

Եւ իբր մ. τὸ Πρωΐ. Mane. Այգուց. առաւօտն. 'ի վաղիւ անդր. առաւօտոց. առաւօտոյն. *Պատրաստեցարուք վաղորդայն առնել պատերազմ: Յարուցեալ 'ի վաղորդայն անդր՝ ասէ. Ա. Դ. Գ. 58: Ծն. ԻԹ. 54:

ՎԱՂՈՐԴԵԱՆ. Տ. ՎԱՂՈՒԵԱՆ. *Ի վաղորդեան աւուրն մեկնէ զանձն յաժմոխէց: Ի վաղորդեան աւուրն զարմեալ գայ յերբուստեղմ. Իգն:

ՎԱՂՈՒԵԱՆ. ա. Ἐπιοῦσα. Crastinus, sequens, venturus. Վաղուի. որ ինչ անկանի 'ի վաղիւն, կամ 'ի յաջորդ օրն կամ յառաւօտն. *Ի վաղուեան գիշերին եկաց առ նմա տէր. Գծ. ԻԳ. 11: *Անուսող մնացէ մինչև 'ի սահմանեալ ժամ վաղուեանն. Բրս. հց:

Եւ իբր Վաղնջուց, հեռաւոր ժամանակաւ՝ յանցեալն, կամ յապառնին. *Որ ըզվաղուեան աւուր դառնութեն լեզուոյն քաղցրացուցեր զճաշակ. Շար. այսինքն զհին ուրբաթ աւուր դրախտին. կամ զվաղուի ուրբաթ աւուր (եթէ իցէ երգն վասն հինգշաբաթի աւուր, որ այժմ երգի յուրբաթու:) *Հայցեն զաշն վասն երկիւղի վաղուեանն (ապագայ ժամանակի). Վրդն. ծն:

ՎԱՂՈՒ ԵՒՍ. Ի ՎԱՂՈՒՍՏ. ՎԱՂ ՈՒՐԵՄՆ. ՎԱՂՈՒՑ, կամ Ի ՎԱՂՈՒՑ. ԸՆԴ ՎԱՂՈՒՑ. ՎԱՂՈՒՑ ՀԵՏԷ. Ի ՎԱՂՈՒՑ ՀԵՏԷ. } մ. Πάλαι, ἐκ παλαιοῦ, ἤδη, ὅδη. Olim, ab antiquo, jam, jaminde. Վաղ. 'ի վաղնջուց. արդէն. չափունց. չօֆթան, պաշտաէ. *Վաղու եւ արդեօք խորգով և մոխրով ապաշխարեալ էր. Մտթ. ԺԱ. 21: *Ի վաղուստ առ նոսա ընտանութի. Բրս. դհ. Բ: *Պատմեալ եղեն վաղ ուրեմն 'ի մէջ խմաստնոցն յունաց: Վաղ ուրեմն յինէն փախուցեալ իմաստութի: Վաղ ուրեմն կամ անդստին կամիմք հաստատանել. Խոր. Ա. 5: Մագ. ԼԱ. ՀԸ: *Վաղուց եւ արդեօք ապաշխարեալ էր. Ղկ. Ժ. 23: *Վաղուց մեռեալ ծերունիքն. Տր. ԻԷւ. յանխ. Բ: *Զնոյն մեղս՝ զոր այլոց վաղուց գործեալ իցէ, գործիցեմք: Նա եւ վաղուց եկեալ էին, եթէ ոչ այ երկայնմտութիւնն էր խափանեալ. Ոսկ. Եւ: *Ընդ վաղուց ընդ նոցին արդարոցն վայելելին. Իմ. ԺԲ. 13: *Նախ քան զնա եւ վաղուց հետէ մեռեալ եմ յաշխարհէ. Վրք հց. Է: *Երեկ և 'ի վաղուց (կամ, և վաղուց) հետէ: Եւ ոչ 'ի վաղուց հետէ յաւուրցն առաջնոց: Յառաջագոյն գիտեն 'ի վաղուց հետէ. Իմ. ԺԱ. 15: Ես. ԽԸ. 7: Գծ. ԻԵ. 5:

Իսկ յասելն. *Ի վաղու հետէ փոյթ լիցի ձեզ չլինել՞՞. իմն, զկնի վաղուի և անդր. Հաղուընէ էտև. Ագաթ:

ՎԱՂՈՒՑ. ա. Վաղնջուց. վաղեմի. *Յայսմ հետէ և 'ի վաղուց ժամանակաց (այլ ձ. 'ի վաղնջուց). Ժղ. Է. 12: *Ցիշեցուցանէ նոցա զվաղուց գործոցն նշանսն. Ոսկ. մ. Բ. 28: *Զկարի վաղուց նոցա իրս պատմեմ. Խոր. Ա. 33: *Զհին և զվաղուց գործն պատմէր. Տր. ԻԷւ. օփ. Է:

ՎԱՂՎԱՂ. մ. Ἕως τάχους. Usque ad velocitatem, velociter. Կարի վաղ. վաղվաղակի. փոյթ ընդ փոյթ. փութով, արագ. ճեպով. *Վաղվաղ ընթանան պատգամք նորա. Սղ. ՃԽԷ. 5: *Ցղեկին վասն վաղվաղ

փայլդ։ Վաղվաղ նախ վաղուրեմն իրագգած լեալ։ Լինի առ նա ձայն վաղվաղ. Բուզ. ֆ. 8։ Ցհ. կՌ։ Վրդն. ծն։ Մակրայք՝ են պարզք. վաղ, նախ. և ջոկադիրք են, վաղվաղ, նախավաղ. Թր. կէր։ Վաղվաղ շոյա շտապ փութացէք. Գնձ։

Կամ ա. որպէս Վաղափուլ. խախուտ. Զի իբրև վկայութիւքն հին 'ի ներքս ոչ իցեն, ակար և վաղվաղ երևեցուցէ զհաւատս եկեղեցւոյ. Կոչ. Է։

ՎԱՂՎԱՂԱԿ. Տ. ՎԱՂՎԱՂԱԿԻ, և ՎԱՂՎԱՂՈՒԿ։

ՎԱՂՎԱՂԱԿԻ. մ. Ταχέως, τάχιον, τάχιστα, τάχος, ἐν τάχει, διὰ τάχους. Cito, celeriter, celerius, citius, citissime. ὀξέως, velociter. παραχρῆμα, subito, e vestigio. συντόμως, concise. Վաղվաղ. փութանակի. ճեպով. իսկ և իսկ. նոյն ժամայն. շուտով. Բէզ. Բէզճէ. չաբուք. Վաղվաղակի զպատուհաս ժողովել։ Վաղվաղակի աւար հարկանիցիք։ Վաղվաղակի տագնապաւ հատուցից։ Այնպիսին վաղվաղակի սատակեսցի։ Վաղվաղակի փրկեսցին։ Վաղվաղակի առաքեսցէ. Զօրաւ վաղվաղակի։ Ցայնժամ վաղվաղակի և այլն։ Գրի և Վաղվաղակ (եթէ չիցէ վրիպակ գրչի). Եւ վաղվաղակ կատարեն զհրամանս. Լմբ. խմ։

ՎԱՂՎԱՂԱՑ. Տ. ՎԱՑ ՎԱՂԱՑ.

ՎԱՂՎԱՂԵՄ. եցի. չ. Ταχύνω. Festino, accelero. φθάνω, praevento, praevenio, և այլն. Վաղվաղ շարժիլ կամ գործել ինչ. փութալ. երագել. աճապարել. ճեպել. կանխել. նախաժամանել. արփուրսալ. Էլեբանմէք, ածէլ Էլէք. Որոգայթ է առն վաղվաղել, և յետոյ ընդ ուխտին խոստանալ։ Ի սուտ երդումն վաղվաղեն։ Վաղվաղեն հեղուլ զարիւն անպարտ։ Վաղվաղեցին և մոռացան զգործս նորա։ Վաղվաղեա կեցուցանել զիս։ Մի վաղվաղեսցէ սիրտ քո հանել բանս առաջի Այ։ Վաղվաղեաց փութացաւ շինեաց ընդարձակն. և այլն։

ՎԱՂՎԱՂԸՆԿԷՑ. ա. Որ վաղվաղ 'ի վայր ընկենու՝ զոր էառն, կամ դիւրաւ 'ի դուրս տայ՝ զոր ունի, որպէս հաւ զձուն. Եւ 'ի փորի (կամ փոքր) Թռչնոցն երագահալ խածիս և վաղվաղընկէցս անցս՝ յօգնականութիւն կենաց մարդկան. Վէցօր. Է։

ՎԱՂՎԱՂԻ. Որպէս Վաղվաղակի. ստէպ 'ի հին Ձ. Փիլոնի։

ՎԱՂՎԱՂԿՈՏ, ի, աց. ա. Πέρπερος. σπουδάζων. Perperus, praeceps, festinans, arrogans. Որ վաղվաղէ. վաղվաղուկ. շուտափ. խուճապեալ, շտապօղ՝ փութացօղ քան զչափն. արփուրսօղ, չապուկ. Էլէքլուճէ. Որ վաղվաղկոտ է 'ի հաւատալ, թեթև է սրտիւ. Սիր. ծԹ. 4։ Խրատէ չլինել վաղվաղկոտ յերաշխաւորութիւն. Նխ. առակ։ Դիւրինն և վաղվաղկոտն՝ որ առաջի աչացն է՝ զայն տեսանէ։ Շրթունք վաղվաղկոտք։ Վաղվաղկոտացն երաւունք լեցի լսել. Փիլ. լին. Բ. 72։ Եզնկ. ծա։ Մխ. դփ։

ՎԱՂՎԱՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Վաղվաղումն. արագութիւն. անդանդաղ ընթացք. Միայնակեցութեան՝ վաղվաղութեան ընթացք. Պիտառ։

ՎԱՂՎԱՂՈՒԿ. ա. Ἐπισπουδάζων, ταχύς. Nimis festinans, celer, citus, εὐρίπιδος, volubilis. πρὸ καίρου, ante tempus. Վաղվաղկոտ. անխորհուրդ. տարաժամ, և դիւրափոփոխ. Ամենայն վաղվաղուկ՝ սակայն 'ի նուաղութիւն։ Վկայ վաղվաղուկ (կամ վաղվաղակ) ունի լեզու անիրաւ. Առակ. ԺԲ. 5. և ԺԹ. 19։ Վաղվաղուկն ոգւով 'ի նուաղութեան կայ միայ. Հոմամ. առակ։ Շրթունք նորա վասն վաղվաղուկ լինելոյ դայթագղեցին. Եփր. համաբ։ Զոր ագամ՝ վաղվաղուկ գոլով ոչ պահեաց։ Ոչ վաղվաղուկ էր (յհ. մկ)։ Վասն շուլթափութեան վաղվաղուկ և անվայելուչ յանդգնութեան։ Մի երբեք անքնին և վաղվաղուկ ձեռնադրութեամբ հաղորդեսցի առ մեղաց օտարաց։ Զի մի վաղվաղուկ և անփոյթ առնելով իմ յուրութք վերայ ձեռքն գնիցեմ. Ճ. Գ։ Ոսկ. մ. Բ. 12։ Բրս. հց։ Մաշտ։ Վրք հց. ԽԷ։

Կամ իբր մ. Վաղվաղակի. շտապաւ. աճէլէ. Պետրոս սահմանեալ վաղվաղուկ, եթէ ոչ լուացես զոտս իմ 'ի յաւիտեան. Բրս. հց։

ՎԱՂՎԱՂՈՒՄՆ. ղման. գ. Վաղվաղելն. կանխումն. յանկարծահասան լինել. Գիտեմ և զօր վախճանին, և զկատարածին այնորիկ զանհրաժեշտ վաղվաղումն. Ոսկ. մփՌ։

ՎԱՂՎԱՂՈՒՆ. ա. Վաղվաղկոտ. վաղվաղուկ. Եթէ վաղվաղուն ձեռօք իցէ առ 'ի հարկանել, սակայն պարտ է կնոջն համբերել, վասն զի այր իւր է. Վէցօր. Է։

ՎԱՂՐ. ղեր, ղերբ. Տ. ՎԱՂԱԿԱՒՈՐ. և ՍԱԿՐ. Եհար վաղերբ զգլուխն երաւանդայ. Խոր. Բ. 43։ Վաղերբք և սապարօք և նրանոք։ Վաղերբ գլխեցուցեալ ճեղքէր. Ցհ. կՌ։ Ունէր զվաղր 'ի ներքոյ բարձիցն իբրև զուռն գայթնոյ. Ոսող։

ՎԱՂՐԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ և վարօղ զվաղր. Մուսերաւորք, նիզակաւորք, սակրաւորք. վաղրաւորք։ Վաղրաւորք, սակրաւորք. Բուզ. ֆ. 15. 20։

ՎԱՂՑԱՍՈՒՄՆ. սմունք. ա. Որ վաղ ցասնու. արագ առ 'ի բարկանալ. Իսկ զբամբասօղացն և զվաղցասմանցն կամիցե՞ս զոգիսըն տեսանել. Ոսկ. մ. Բ. 13։

ՎԱՂՔԱՋ. Տ. ՎԱՂ։

ՎԱՃԱՌ. ի կմոյ, աց, և ու, ուց. գ. վրկաճառ. (լծ. թ. պազար, պազիրկեանլըգ.) Πρᾶσις, διάπρασις, venditio. μεταβολή, λία. συνάλλαγμα, γή, commutatio. ἐμπορία, mercatura, negotiatio, commercium, nundinae. Տուրևառ. փոխանակութիւն իրաց ընդ ընչից, և իրք փոխանակելիք գնոց. առուտուր, ծախելը, առնելըբանէր. ալիշ, փէյիչ, ալըշվէրիշ մալ. Գոյ վաճառ յերկրին եգիպտացւոց։ Վաճառեսցէ ոք վաճառ ընկերին իւրում։ Ցամենայն 'ի վաճառս մեր շահեսցուք։ Եղիցէ վաճառ տանց։ Վաստակ եղեն 'ի վաճառս քո։ Քանզի զխարդախութիւն բանութեան վաճառաց քոց։ Եւ եղիցի վարձ վաճառի նորա տն նուիրեալ։ Տարայք զվաճառ ցորենոյդ ձերոյ։ Բազմացուցեր զվաճառս քո։ Վաճառք քո բազմացեալք։ Ցաճախեցին 'ի կղզեաց զվաճառս քո։ Ի բազմութեն վաճառաց քոց։ Ցաղխամայլսէ վաճառաց քոց։ Ի կասկս վաճառաց իւրեանց։ Գնացին ոմն յագարակ իւր, և ոմն 'ի վաճառ իւր. ևն։ Գինք վաճառուց արքայի. Բ. Ն. Ա. 16. Ըստ ժամանակի 'ի վաճառ ըստ հրամանացն մատուցաք։ Զոր մեր 'ի վաճառ իջուցեալ ևն. Ագաթ։ Տեղի վաճառի աւարին զատաճային, և աւազակօրէն շահելոյ. Մէկն. ՂԷ։ Ի շահս՝ որք վաճառու են. Փիլ. լին. Գ. 16։ Գին և ծախ, որպէս և կերպն է վաճառոյն և գործն։ Ամ ամ առնուլին վաճառս։ Վաճառս բացցուք, շահս շահեսցուք։ Ի վաճառէ առացեալ է։ Անցանէին ընդ այն ճանապարհ իբրև 'ի վաճառի աւուր։ Խաղացեալ գնային 'ի վաճառէ անտի. Մխ. դփ։ Ոսկ. յհ. Բ. 19։ Իսխ։ Եփր. Բգ։ Մարթ էր նոցա որպէս և քեզ՝ 'ի վաճառս հասանել (իլ. այսինքն բերել). Սարգ. յուդ. Է։

ՎԱՃԱՌ. իբր Συμβολαια. Contractus. Սակարկութիւն. Վաճառուց և այլոց ոմանց առ միմեանս ենթադրուեց. Պղատ. օրին. ծա։

ՎԱՃԱՌ. որպէս Վաճառատեղի. Ἐμπόριον. Emporium, forum nundinarium. Եղիցի 'ի նմա ('ի տիւրոս) վաճառ ամենայն թագաւորաց. Եսայ. ԻԳ. 17։ Տուն վաճառի. Ցհ. Բ. 16։ Զարծաթ և զոսկի ... եառուն 'ի վաճառս քո։ Զինովք և հեծելովք և ջորւովք լցին զվաճառս քո. և այլն. Եզեկ. ԻԷ. 12=22։ Վաճառք և հրապարակք. Փիլ. իմաստ։

ՎԱՃԱՌ. որպէս Գնելն 'ի վաճառականաց կամ 'ի կրպակաւորաց. Մի ընդ մարս կուսանացն զվաճառաւ յիթոյն լցիս. Կոչ. ԺԷ։

ՎԱՃԱՌԱԽԱԲՈՒԹԻՒՆ. գ. Խաբէութիւն՝ խարդախութիւն 'ի վաճառս. Մի յագահութէ և 'ի վաճառախաբութէ և յանիրաւութէ զինչս ժողովել. Մանդ. Է։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ, ի, աց. գ. ա. Նոյն և ռմկ. պազըրկեան, պազիրկեան. Ἔμπορος. Mercator, negotiator. μετάβολος, commutans. κάπηλος, caupo. Վաճառօղ, և գնօղ՝ մանաւանդ երևելի իրաց. որ առնէ մեծամեծ տուրևառս՝ 'ի խանութս, 'ի կարաւանս, կամ շրջելով ընդ աշխարհ. Բեզիրկեան, թուճճար, փէրաքէնտէ սաաճըր. Արծաթոյ ընտրոյ վաճառականաց։ Առն վաճառականի, որ խնդրիցէ մարգարիտս գեղեցիկս։ Անցանէին արք մադիանացիք վաճառականք։ Կարկեդոնացիք վաճառականք քո։ Որդիքն խորայեցի վաճառականք քո։ Վաճառականք քո խառնեն ջուր ընդ գինի։ Երթայք 'ի վաճառականս (յիթոյ), և գնեսջիք ձեզ. և այլն։ Կամ նմանութեա. Որ վաճառական լինին բանին Այ. Բ. Կոր. Բ. 17։ Ո՛վ անմիտ վաճառական, զանմահ և զանանց պատիւն եատուր, և զանցաւորս գնեցեր։ Զվաճառականն և զվաճառն 'ի միասին թշնամանեն. Եղիշ. Էփեր։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ. Ἀγοραστής. Obsonator, emptor. Գնօղ առ անին իրաց 'ի վաճառէ, հազարապետ կամ մատակարար տան. պազարճի, ալըճի. Եւ էր նորա վաճառական. Տօբ. Ա. 13։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՊԷՍ. մ. Որպէս վաճառական. ըստ օրինի վաճառականութեան. Աւա՜ղ, զի և ո՛չ վաճառականապէս վասն բարի խոստմանցն հաւանիմք Այ, այլ բանսարկուին. Ոսկ. Գծ։ Իմաստական արիութեն գործովք վաճառականապէս ընդ միոյն զհարիւրապատիկն փոխանորդէ օգուտս. Պիտ։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐμπορία. Negotiatio, mercatura, commercium. Գործ վաճառականաց. վաճառ. տուրևառ. պազիրկեանլըգ, թիճճարլըգ, ալըշվէրիշ. Ըստ վաճառականութեն ոմանք փոփոխականօք ստացւածոց նաւելով։ Նաւապետութիւք և մշակութիւք. Փիլ. իմաստ. և լին. Գ. 16։ Որոյ ըստ օրինի վաճառականութեն շատ անգամ ճանապարհորդեալ էր 'ի հայս. Փարպ։ Զանազան զրկութիւք վարին 'ի վաճառականութեան. Պիտ։ Եւ մեր զայս ջան յանձին կալեալ՝ անկեալ 'ի վաճառականութեն բանից. Ագաթ։

ՎԱՃԱՌԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συμπραγματευόμενος. Qui simul negotiatur. Ընկեր և գործակից կամ բաժանորդ 'ի վաճառս և 'ի տուրևառս. օրթագ, փէռաքէնտէտաշ են. Եւ որ այլ ոք բարեկամք և մերձաւորք և վաճառակիցք էին. Գ. Ն. Գ. 6։

ՎԱՃԱՌԱԿՈՒՐ. ա. Զարաչար և անարգարար վաճառօղ՝ առ 'ի կուր կամ իբր կերակուր առնել զվաճառեալն. Վաճառակուրս անգին գանձին՝ վասն յագման որովայնին (որպէս զյուդա)։ Վաճառակուր գոլ եղկելին՝ կորոյս ըղշահն Է վաճառին (յուդա). Շ. ձա ոգղ. և խոսրովէ։

ՎԱՃԱՌԱԿՈՒՐ. Վաճառելին, կամ վաճառելին, և գնելին. որպէս Ὠνητός. Emti-

tias, venalis. ծախելու. գնելու. *Գտանէ զվաճառականսն, զի տառաւել 'ի գինս տանուն. Սեբէր. Է։

ՎԱՃԱՌԱԿՈՒՐ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. Ἀπεμπολάω, έομαι. Vendo, venundo, or. ὠνέομαι. Mercor, emo. ծախել. առնել՝ փոխ. վաճառել, իլ. և գնել. *Վաճառակուր զանձինս արարին։ Զկանայս և զմանկունս վաճառակուր առնէին։ Զօրքն զմարդագերին վաճառակուր արարին 'ի հեռաւոր ազգս։ Վարեաց 'ի գերութիւն՝ վաճառակուր առնել 'ի կողմանս ատորւոց։ Զբազմութիւն գերելոցն վաճառակուր արարեալ յազգս ազգս. Ոսկ. մ. ե. 24։ Սամ. Երէց։ Լաստ. Է։ Ասող. Բ. 6։ Փ. Կ։ *Պղատոնին վաճառակուր եւ եղև։ Վաճառակուր եղեն իշխանութիւնք։ Տասն բիւրուց գերեաց վաճառակուր լինել։ Երեսուն և հինգ հազար հոգի գերեցին՝ վաճառակուր լինել. զոր պարոն վարկանէին վաճառակուր լինել. Ոսկ. մ. ե. Ց. և Եփես. Զ։ Եւս. պտ. Ե։ Ցհ. կե։

ՎԱՃԱՌԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Տուրեւառ. առեւտուր. *Վաճառակցութիւն է մեզ այսորիկ առ տրն. Բրս. Գորդ։

ՎԱՃԱՌԱՅՕՐԷՆ. Տ. ՎԱՃԱՌՕՐԷՆ։

ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Ἀγορά, ἐμπόριον. Forum, emporium, nundinae, forum nundinarium. Վաճառարան. վաճառատեղ. չուկայ. հրապարակ. պազար եէրի. չարշը պազար, փիաթթէսնլար. *Գնել առ վաճառանոցն ոչ նուազ քան զհրեսուն օրն։ Բնակութեց, և վաճառանոցի, և աղբերաց. Պղատ. օր. Է։ *Գնել ինչ՝ որ 'ի վաճառանոցն ծախին։ Զամենայն կշիռս և զչափս վաճառանոցին ուղղեաց։ Շրջէր 'ի քաղաքն, եկն 'ի վաճառանոցն։ Ի վաճառանոցէ առեալ գնացուր։ Անկաւ 'ի փողոց վաճառանոցին։ Բոցն զփողոց վաճառանոցին կիզեալ ապականէր. Մխ. տպ։ Տր. իէլ. հոյ. ծա։ Ոսկիփոր։ Վրք հց. իզ. և Է։ Վրք ոսկ։

ՎԱՃԱՌԱՇԱՀ. ա. Εὔπορος. Opulentus. և բայիւ, εὐπορέω, πραγματεύομαι, abundo, negotior. Շահավաճառ. շահեցօղ 'ի վաճառս. Ճոխացեալ շահիւք վաճառաց. օգտաշահ. *Որ բնակեալդ ես 'ի մուտս ծովուդ վաճառաշահ ազգաց 'ի կղզեաց բազմաց. Եզեկ. իէ. 3։ *Վաճառաշահ ոք իցէ, կմ հիւպատոս. Ոսկ. հա։ *Վաճառաշահ լիցիս առ հոգւոյդ փրկութիւն։ Ի բազում յոյժ օգտուէ վաճառաշահ եղեալ բնութեան. խորմէ վաճառաշահ լինի. Վրք ոսկ։ Գորգոզ. լա։

կամ Ուր լինի վաճառաշահութիւն շատ. աղէրլիէան էւնաղը. *Պատեալ պաշարէին զփափկասուն վաճառաշահն քաղաք հռչաւոր և մեծն ափխսեաւ. Կաղանկ։

Ի ՎԱՃԱՌԱՇԱՀ ԱՐԿԱՆԵԼ. Πραγματεύομαι. Ի կիր արկանել և շահել. յարդել. բանեցնել. *Զամենայն ինչ զառն նորին խակ 'ի վաճառաշահ արկանէ. Ոսկ. մ. բ. 21։

ՎԱՃԱՌԱՇԱՀԻԿ ԼԻՆԵԼ. Նոյն ընդ. *Եւ այլք զատուրեառութեանց բերէին փոյթ՝ վաճառաշահիկք լինելով. Պիտ։

ՎԱՃԱՌԱՇԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐμπορία, ἐργασία (ըն. արդասիք), χρηματισμός. Quaestus. Շահավաճառութիւն. շահ 'ի վաճառաց. շահաւոր տուրևառ. փոյթ շահելոյ. վաստակ. բէար. *Գնեմ առկայս, և վաճառեմ շատի. և առնեմ վաճառաշահութիւն։ Ի նաւավարելի վաճառաշահութեանց դիւրաւ հանելի։ Թողլին զվաճառաշահութիւն բերեանց։ Զվաճառաշահութեան արհամարհելով։ Արգելու 'ի վաճառաշահութենէ շահից։ Եթէ ըղեգնացութեան վաճառաշահութիւն ինչ յաւելի է. Վրք հց. 3։ Պիտ։ Անան. յաճ։ Նոյ։ Սոկր. Է. 46։ Մագ. Ի։ *Սիհանն մայն եկն առ պետրոս՝ առ վաճառաշահութիւն։ Ոչ վարձու առաք զխմաստութիւն, եթէ 'ի վաճառաշահութիս զատ 'ի կիր արկանիցեմք. Լմբ. պտրգ։ Վրք ոսկ։ *Դիոգոմոս՝ որ զամենայն մատենագարանն 'ի նմին միաջամտեալ վաճառաշահութիւն գումարեաց. Եւս. քր. ա. խմն, իբր Թանգարան յօգուտ հասարակաց։

ՎԱՃԱՌԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Գլխաւոր վաճառականն. և հազարապետ, գանձապետ. իբր Ταμίας. Quaestor. պազրիքեան պաշի, մալ աւահասը, խազնէտար. *Լուաւ գլխոյն հազարաւոյ 'ի վաճառապետացն սողոմոնի. Եփր. ԲԳ։ *Ի մեծ վաճառապետէ անտի ընկալաք զարծաթն. Մծբ. ծԲ։ *Աստերիոս վաճառապետ ասաց. 'ի բախտ քո երդուեալ ամէր իմ բդեշխ. Ճ. Բ։

ՎԱՃԱՌԱՊԵՏ. Տ. ՎԱՃԱՌՕՐԷՆ. Ἀγορανόμος. Fori praefectus. *Առաջի վաճառապետացն գնելով յարձանի, եգիպտեալն՝ օրէնս հաւմարիցին. Պղատ. օր. ծա։ Պահել զումանս վաճառապետացն, և զմիւս օրինաքաղաքացն. անդ։

ՎԱՃԱՌԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող վաճառաց և վաճառաշահութեան. *Վաճառասէրք և օգտամարուք. Վրք հց. իզ։

ՎԱՃԱՌԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր վաճառականութեան և շահավաճառութեան. *Մեղայ վաճառասիրութբ, և որ 'ի սա կայ զանազան նենգութիւն. Մաշկ։

ՎԱՃԱՌԱՏԵՂԻ, ղւոյ, ղեաց. գ. Ἀγορά. Forum. ἐμπόριον, emporium. Տեղի վաճառաց. վաճառանոց. և Շահավաճառ քաղաք, մանաւանդ ծովեզերեայ. *Եւ այս լինի 'ի տեղին՝ որ կոչի փոքր վաճառատեղի. Ճ. Ը։ *Բիւթանիա ունի վաճառատեղիս. Խոր. Ե։

ՎԱՃԱՌԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ἀγορά, πρατήριον. Forum. Վաճառանոց. և վաճառատեղի. հրապարակ վաճառաց, շուկայ. և Կրպակ, խանութ. չարշը պազար, պազար եէրի. *Այժմիկ զատածարան ամենայն շուրջ զվաճառարանաւն պարտ է պատրաստել։ Այնոքիկ՝ որ առ վաճառարանաւն են շինուածք. Պղատ. օրին. Է։ *Տաղաւարս կառուցանելով Ը վաճառարանին. անդ. Է։ *Զմանկունս ազատս յաղագս հայրենեաց պարտուց ձգեալ 'ի վաճառարանն. Բրս. վաշխ։ *Վաճառարան է կենցաղս այս։ Ամենեքին իբրև 'ի վաճառարանի եմք. Ջանացարուք շահել. Խոսր։ Վրք ոսկ։ *Որ 'ի վաճառարանս մտանէ, տեսանէ զզանազան համագամս կերակրոցն և ըմպելեացն և այլն. Լմբ. պտրգ։ *Զփողոց վաճառարանին կոստանդնուպոլսի. Վրք ոճոփ։ *Տալ զգինն՝ որպէս և արժէր 'ի վաճառարանն. Մխ. տպ։ *Իւր վաճառարանն տուն էր լեալ երից մանկանցն անանիանցն. Տր. իէլ. յհն. լա։

ՎԱՃԱՌԱՒՈՐ, ի, աց. Տ. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ. *Աստրոնն՝ վաթսուն գանկ, գահեկան մի արծաթի. որ յայն ժամանակն վարէր վաճառաւորաց. Մէխ. ղն։

ՎԱՃԱՌԱՓՈՂՈՑ, ի. աց. գ. Փողոց վաճառանոցի, հրապարակ. շուկայ. չարշը, ջէյփան. *Ընկեցեալ կայր ոչ 'ի վաճառափողոցս, ոչ 'ի գաւիթս, և ոչ 'ի ճանապարհս, այլ առ դրան մեծատանն. Ոսկ. ղն։ *Միշտ ընթեռնուս յեկեղեցւոջ, 'ի վաճառափողոցի, 'ի տան. Մաշկ։ *Եւանս զայր մի 'ի վաճառափողոցին՝ լուծեալ, ոչ ոտս ունէր, և ոչ ձեռս։ Ի վաճառափողոցին վաճառէր զձեռագործն իւր. Վրք հց. յ։ *Ի վաճառափողոցս շրջին 'ի տուրևառութիւն վաճառաց։ Ի վաճառափողոցս և 'ի հանդէս տօնից. Շ. ընդհանր։ Լմբ. իմ։

ՎԱՃԱՌԵՄ, եցի. ն. Πιπράσκω, πωλέω, ἀποδίδωμι. Vendo, reddo, trado. ἀλλάσσω, muto. որ և ասի ԾԱԽԵԼ. իբր ածել 'ի վաճառ հանել. փոխանակել՝ առել այլոց գինս զիւր արծօւ. լայնաբար՝ ի բաց տալ, մատնել. պազարը ըլըգարմըգ, սաթմագ. *Վաճառեաց զմեզ. և եկեր ուտելով զարծաթ մեր։ Վաճառեսցին զյովսէփ իսմայելացւոցն քսան դահեկանի։ Մարթ էր վաճառել զդա մեծագնի։ Մարթ էր զայդ իւղ վաճառել աւելի քան երեքհարիւր դահեկանի։ Վաճառէին, գնէին։ Վաճառեսցուք, և շահեսցուք։ Վաճառեսցի ըստ գնոց իւրոց։ Վաճառեաց զնա ած 'ի ձեռս իմ։ Վաճառեցայք 'ի կորուստ. և այլն։

ՎԱՃԱՌԻԿ. ա. Ὠνητός. Emtitius, venalis. որ և ՎԱՃԱՌԱԿՈՒՐ. Վաճառելի. 'ի վաճառ հանեալ. վաճառեալ. որ ինչ լինի վաճառմամբ. ծախու, գնծու, ծախատած. սաթըլըգ. *Ծառայից ազատութիւն, և վաճառիկ ստացուածոցն 'ի բաց գնացումն։ Ցորեղէնքն, յորում վաճառիկ ստացուածոցն, և արծաթագին ծառայից ազատութիւն լինէր։ Ազատութիւն ամենայն հայկական ծառայութեան անդոց և հայրենեաց 'ի վաճառիկ ստացողաց. Աճառ. պէնտէ։ Խոսրովի։ Տօմար։

ՎԱՃԱՌԻԿ ԼԻՆԻՄ. Վաճառիլ. վաճառակուր լինել. *Վաճառիկ յեղբարցս լինիմ՝ մտանել 'ի ծառայութիւն. Պիտ։

ՎԱՃԱՌՕՐԷՆ կմ ՎԱՃԱՌԱՅՕՐԷՆ, րինի, նաց կամ նից. գ. Ἀγορανόμος. Fori curator, rerum venalium praefectus. Վաճառապետ, որ իցէ օրինադիր և վերակացու վաճառանոցին. աուսըլ պաշը, չարշը քէհեաս. *Որ առ վաճառօրէն զարդն իցեն, վաճառօրէնս (կոչել)։ Պահապանացն, և վաճառօրինացն. Պղատ. օրէն. Է։ *Վաճառայօրինացն իսկ զպարգն՝ որ առ վաճառօրէն իցէ. 'ի ձեռն օրինացն կարգաւորելով ... հանդերձ վաճառացն յարգավորողքն. անդ։ *Ի ձեռն վաճառօրինացն տանջել. անդ. ԺԲ։ *Ի մէջ քաղաքին վաճառս ուրուք վաճառայօրինաց. անդ. ծա։

ՎԱՅ. Ձ. Οὐαί! Vae! οἴμοι! hei mihi! ὦ! o! αἲ αἲ! vae vae! Նոյն ձայն է և յայլ լեզուս. վա՛յ, աաւյէ, աւէ, վէ՛. հատայ, վէ՛յլս ծյէ. հծյէ, հէէ, հէ՛ւ, էէ՛, է, օ. այսինքն Աւա՛ղ. եղո՛ւկ. ո՛հ. ո՛վ. օ՛. ախ, էաղէֆ, ա՛հ, օ՛հ. *Վա՛յ քեզ մովաբ։ Վա՛յ մեզ։ Ո՞ւմ է վայ։ Վա՛յ ձեզ. վա՛յ նոցա։ Վա՛յ ինձ։ Վա՛յ է ինձ։ Վա՛յ վա՛յ քեզ։ Վա՛յ ինձ վա՛յ ինձ վա՛յ ինձ յաւուր յայնմիկ։ Վա՛յ վայ քաղաքս մեծ։ Վա՛յ վա՛յ վա՛յ՝ որ բնակեալ են յերկրի. եւն։ *Վա՛յ, չար արար։ Վա՛յ ինձ վա՛յ։ Վա՛յ վա՛յ վա՛յ ինձ։ Վա՛յ զիս որդեակ 'ի չար գործոց իմոց. Վրք հց։ *Վա՛յ է զարթեցողն։ Վա՛յ լինի զազրախոհութեան կատարողն. Լմբ. առակ։ *Վա՛յ վա՛յ երուսաղէմ. Եւս. պտմ. Գ. 8։ *Վա՛յ զինև. Իոփ։ *Ա՛յ վա՛յ, ա՛յ վայ, զքեզ 'ի խաչ անեալդ. Տօղ։

ՎԱՅ ՎԱՂԱՅ. ա. Վայիչըլը. Ջուղ՛. Վա՛յեչը. *Վա՛յվաղայ (կամ վա՛յղվաղայ) և այնմ՝ որ ընդ նմայն խօսիցի. Մծբ. ծԲ։

ՎԱՅ, ի,ից, կամ ոյ, ոց. գ. Οὐαί. Vae. Վա՛յն, կամ ձայն աշխարհանաց. եղկութիւն. Թշուառութիւն. աղէտք. Ճիչ. ողբ. ուֆիլլի, վէյլա, վայնաստն. և ուֆիլ. *Ահաւասիկ վայ մի էանց, և վայք երկուք գալոց են. Յայտ. Թ. 12։ *Վա՛յ՝ ողբական է ձայն. Բրս. ողբոց։ *Վա՛յ 'ի վերայ վայի հասանելոց կայ նոցա։ Վա՛յ 'ի վերայ վայի կարդան հակառակ զօրութիւն. Ցճխ. ծէ։ Լծ. ոծռբ։ *Եւ անցաւորք ճանապարհի՝ վա՛յ 'ի վերայ տանն վայի. Շ. էդեւ։ *Ձայն վայոց և կոծոյ. Վրք հց. իէ։ *Վա՛յ 'ի վերայ վայոց լինի։ Որում վա՛յն ասի, ամենայն պատուհասք տանջանաց առ եանց 'ի գարշապարս վայեն

եկեսցեն 'ի վերայ. Յոբ. յհ. Ը. 18. 21: *Վա՜յ զվայիւ աղաղակելով: Վա՜յ զվայիւ ճիչելով. Խոր. պտմ. հատ: *Լսել զաշխարհանս մերձաւորացն, զվայ աւաղ բարեկամացն: Որք արդարև վայի են արժանի քան տեառն բանի: Եւ ոչ վայս վհատութեան ընդ հեծութիւնս ձայնիւն հիւանդաց. Եղիշ. Է: Խոր: Նար. ԺԱ: *Վայիւք և ճչմամբք և ողբովք աշխարհքին զԹագաւորն: Ձայն աղաղակի և վայոյ. Ագաթ: *Վայիւք և ճչօք. Ղեւոնդ: *Պատռսրբել, և պաղատանս քարոզել վայիւք հրամայեր. Սեբ: *Մերթս վայիւք և ողբովք լի: Ի սկսանել տարւոյն՝ զոյրոյ զլխատակին վայիւ արարեք. Լաստ. ԺԳ. ԺԵ: Իսկ ՎԱՅՈՑ ՁՈՐ՝ անուն տեղւոյ, պէսպէս մեկնի առ պատմագիրս: Այլ յասելն, *Վայ և եղուկ զոյնաւրկ վարկանիր. խմ., վայի արժանի, եղկելի. Ցծր. ԺԷ:

ՎԱՅԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Վայ ասելն կամ տալն, աւաղումն. ողբումն. Թշուառութիւն. անէծք. *Բառնալ բերել զմարգարէականն 'ի գլուխս իւրեանց վայասացութի. Ցհ. ԽՄ. Եբր:

ՎԱՅԵԼ, ելք, ելից. գ. Τέρψις, ἀπόλαυσις. Fruitio, usus, commodus, delectatio, voluptatio, deliciae, voluptas. Անգորր վարումն ստացելոց. որ և Վայելումն, և Վայելչութիւն ասի. որպէս զուարճութիւն. գիւրութիւն. փափկութիւն. վայէլ, վայէլութան. սէֆա, զէֆք, լէզզէթ, հօզլուգ. *Ոչ գիտեն զվայելն մտանգամայն ընդ օգտիւ ոգւոցն կազմելոյ պատրաստելոյ: Ե՛կ և վայելեսցուք. ն վայել. ո՛ զերկուսս ցաւոց նիւթէ: Զարարածոցս վայելն 'ի չափ դնէ օրէնքն. Փիլ. Խմաստ: Լմբ. առակ. և Խմ: *Արտաքին վայելիւք երջանիկ: Կեանքն հեշտալի յղփութեամբ վայելիցն աղագաւ: Ուրախանալի անախտապէս յանարատում բերկրութեան աստուածային բանի վայելիւք: Գլուխ և ծայր երջանկութեան՝ զրաստին էին վայելք. Պիտ: *Իմաստնանան ամենայն զգայարանք 'ի ճաշակս հոգեւորական վայելիցն: Առ 'ի վայելս Թագաւորաց և ռամկաց. Ցծր. ԺՌ. ԺԲ: *Լուսաւորքն են հարկաւորք 'ի վայելս ամենայն կենդանեաց. Եղնիկ: *Ոչ վայելիցն տարփանօք հեծեմ: Զվայելս անանցիցն հոգեխաղրկեալ. Նար. ԺԲ. և կա: *Մի ոչ էիցն և ոչ լինելոցն՝ որպէս 'ի ձեռն գոյիցն զվայելսն դիցեն. Բրս. հայեաց:

ՎԱՅԵԼԱԼԻՑ. ա. Լցեալ վայելիւք. լի վայելչութեամբ. *Սողոմոն... յարդարեալ զատ (զատճարն) վայելալից փառօք. Նար. փառ:

ՎԱՅԵԼ Է, էն. կմ ՎԱՅԵԼԷ, լէն. գիմաց. Πρεπόν ἐστι, πρέπει. Decet. συμφέρει, prodest. Վայելուչ է. վայելչական է. արժան է. պատշաճ է. անկ է. օգտէ. լաւ է. կէլիշիր. յարմար է, կինինըն, կէրէկ. էօգլէր. փէշէր. յաւաշ, էօրթ, ֆարզ՝ մանաւոր՝ ճայիզ՝ լայըգ տըր. *Ուղղոց վայելէ օրհնութի (այսինքն օրհնելն զնա): Քեզ վայել է օրհնութիւն (այսինքն օրհնելն) աստ 'ի սիոնի: Տան քում վայել է սրբութիւն: Քեզ իսկ վայել է: Ոչ վայելէ անզգամի փափկութիւն. և այլն: *Եւ քեզ վայել է (կամ վայել են) փառք և իշխանութիւն, և այլն. Ժմ: *Ոչ հաւատայ նա զոք վն զարգացուն խերոյ, եթէ վայել է նմա: Այլ որպէս վայելեսցէ կանանցն, որոց զաստուածպաշտութիւն յանձն առեալ իցէ. Յոհ. ոսկեբեր. և ա. փիլ: *Մեծամեծ մարդքն՝ մեծամեծաց վայել էին. Խոսրով: *Եւ այլ անթիւ բանիք. որք ոչ վայելեն աստ. բայց Թէպէտ և լաւ իցեն՝ ոչ վայելեն, այլ առակաց ըստ մեզ վայելեն. Յոբ. յհ. Ը. 18: *Որ վայելեն քեզ՝ զայն չնեցարես. և որ ոչ վայելէ, զայգու յանձնխես. Յոբ. Ա. փիլ:

ՎԱՅԵԼԵՄ, եցի. ն. չ. պէսպէս խնդալով. Ἀπολάυω. Fruor, oblector; commodum, fructum, emolumentum capio; utor. τρυφάω, τέρπομαι, delicior, delector. Ունել զվայելս զուարճալի իրաց. հաճութեամբ գիւրութեամբ սրտի ժառանգել զանդրդելին. վարել զանդորր կեանս. փափկանալ. հեշտանալ. կցորդ լինել. հաղորդել. վայելէլ. սէֆալանմագ, սէֆայընը սիւրմէք, խօշլանմագ, գուլլանմագ. *Ի նոր ճաշակեան վայելեսցեն: Ընդ նոյին սրբարացն վայելէին: Պտտապտնդ վայելիցէք 'ի պտղոտենէ փառաց զորս: Եկայք և վայելեսցուք 'ի բարութիւնս որ կան: Ե՛կ և վայելեսցուք սիրով (այսինքն 'ի սէր): Զերով իշխանութեանց վայելեն. ևն: *Ի մէջ հնոցին Եղբքն ցօղովն վայելէին: Զինչ պատուեալ է փառք 'ի մարդկանէ, որով մակունք կաքաւիչք վայելեն. Յոհ. Ժ. Ա. 4. և յհ. Ա. 37: *Ի հայրենական խնամն վայելիցեմք: Զի զամենայն երանութիւն յուսով վայելեսցուք: Վայելեցէք զանճառ բարիսն: Վայելեան սպա գտնէ զայժմու ժամանակս: Զայս վարեսցուք, և որ գալոցն է աշխարհ, զայն վայելեսցուք. Ցծր. Ծ. ԺԱ. Ը: Ճ. Գ: Վրդն. յանթատաւ: *Սատանայ՝ ոչ վայելելով 'ի Թագաւորականն գիմաց, յորմէ հրեշտակքն վայելէին: Բացերես և համարձակ վայելել 'ի սեռանէ ամուսնութեան. Իսիդ: Բրս. մրկ: *Ցուրախութիւնս լաւութեանցն վայելել: Բարերարութեան առաքինութիւն այն է, յորժամ այլքն 'ի նմանէ վայելեսցեն. Եղնիկ:

ՎԱՅԵԼԵԼԻ. լեք. Իբր Վայելող, ողք. *Եւ որ բարերար ոք իցէ, եթէ բարերարութեան վայելելիք չիցեն, ո՞ւմ շահ լիցէ բարերարութիւն. Եղնիկ:

ՎԱՅԵԼԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ վայելել՝ սատանալ՝ օգտել. ժառանգեցուցանել. հաղորդս առնել բարեաց. և Վայելչացուցանել. *Ցանճառ երանութիւն վայելեցուցանէ զառաքինացեալսն հոգւով: Վայելեցուցանէ յանբաւ բարիսն. Ցծր. Ա. Ե: *Ցուրքայութեան զձեզ վայելեցուցանել յանանց և յերկնային ուրախութիւն. Ագաթ: *Զմարդն իշխանական ճոխութեամբ վայելեցուցանէ գրաստն իմ. Առծր. Ա. 1: *Զքաղաքն ժամանակեան բերիւք 'ի հարկաւորագոյնսցըն օգուտ առնել և վայելեցուցանել: Զմեծագոյն օգտիցն վայելեցուցելն քաղաքաց բարութիւն. Փիլ. Խմաստ: Պիտ: *Հանգոյն սողոմոնեան տաճարին՝ հոգեխառն ամպով փառաց քոց իբրև մեգով զսա զարդարեալ վայելեցո. Կողբեանց: *Վայելեցուցանէր ըղմարմին իւր բանին աստ յածայրին բնաւորականն. Խոսրովիկ:

ՎԱՅԵԼԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի. ա. Որ տայ վայելել. *Սէր՝ բղխումն երախտեացն քո, և վայելելեցուցիչ յանսպառում շնորհս նորա. Ցծր. ԺԱ:

ՎԱՅԵԼՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Վայելք. վայելումն. *Ցնծացեալ բերկրիս ընդ մեզ յանճառ և յանսպառում բարիսն և 'ի վայելլուածսն. Վրք հց. Ե: *Ի վայելուածս ճաշտակաց և գաւշելի հեշտութեանց սոյ մեղանչել. Լմբ. ող:

ՎԱՅԵԼՈՒԼ. Բայ անստոյգ. որ կամ է Ցաւելուլ, և կամ վայելել. *Զինչ սաս պակասիմք, անդ վայելուցումք. Ոսկեփոր:

ՎԱՅԵԼՈՒՄՆ, լման. գ. Վայելելն. վայելք. վայելուած. *Որոց յամէ (կամ յամր է) ստացումն, փութալի է վայելումն: Ցաւելուլ վայելումն կենացն յաւիտենից առնիթ եղև մահ նորա: Անց զնորքք վայելման ժամանակն: Ի բազմապատիկ վայելմունս բարեացն. Բրս. պհ. Ա: Վրք ասկ:

Մխ. Երեմ: Պիտ:

Եւ որպէս Վայելուչն գոլ. յարմարութի. պատշաճաւորութիւն. *Իւրայուցանէր զհետն ընդ վայելման և ճահողութեանն երանելայ և գերապատուութի իւրոյ բնութեն. Տօնակ:

ՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Πρέπων, πούσα, πον. Decens. իսկ 'ի սբ գիրս εὐπρεπής, decorus, conveniens omnino. և τερπνός, delectabilis, jucundus, և այլն. Որ ինչ վայել է. վայելչական. ճահաւոր. պատշաճ. յարմար. արժան. համեմատ. և Արժանի վայելելոյ, ընտիր. զուարճալի. գեղեցիկ. չքեղ. եաքըշըգլը. ուսլուպ, եաքըշըգլը. *Սուրբ և յաղթանակ սիրեցէք և գեղեցիկք և վայելուչք: Վայելուչ են երգք խորայէլի: Կին քո որպէս զայգի վայելուչ: Զի՛ բարի կամ զի՛ վայելուչ, զի բնակին եղբարք 'ի միասին. Ա. Թգ. Ա. 23: ԻԳ. 1: Սղ. ՃԼԲ. 3: ՃԼԲ. 1: *Զմարդկան վայելուչն առնէ և խօսի, զի արդարև ցուցցի և մարդ եղեալ. Կիւրղ. գնձ: *Օծանել. կմ օծանիլ առի վասն մարդոյս վայելչի. անդ. (ուր լաւ է ընթեռնուլ՝ վայելչականի:) *Այս անուն՝ այս է սեպհական և վայելուչ. Ղ. Եպս: *Թագաւոր եթէ ոչ ունի զիմաստութիւն անթուականց իւր, ոչ կարէ 'ի միջնակին իւրում վայելուչ գոլ. Եղիշ. Ը: *Հասակ վայելուչ. Պիտ. և ն:

ՎԱՅԵԼՈՒՉ. նա՛ որ վայելէ 'ի բարիս. վայելող. *Բարութիւք մերս ասէր են յաղացուցանել զվայելուչսն, և 'ի առաքինութե ածել. Ոսկ. Եւ:

ՎԱՅԵԼՈՒՉ. մ. Εὐπρεπῶς. Decore, decenter. Վայելչապէս. *Հնարեալ վայելուչ՝ անօթ պիտանի կազմեաց. Իմ. ԺԳ. 11: *Ոչ արդար և պատշաճ և վայելուչ ասէ 'ի վերայ յոքնայ. բայց 'ի վերայ քնի յայտնապէս է մարգարէութիս. Խոսրով:

ՎԱՅԵԼՉԱԲԱՆ. ա. Գեղեցկաբան. կարգաբան. էյփօղը փէզ. *Եւ վայելչաբանն սարգաւի յաշխարհէ աղուանից. Աստղ. Գ. 9:

ՎԱՅԵԼՉԱԲԱՐ. մ. Πρεπόντως, εἰκότως. Decenter, convenienter, congruenter, apte, rite, jure, merito. Վայելչապէս. պատշաճաբար. 'ի դէպ. օրինօք. յարմարապէս. կարի քաջ. գեղեցիկ. *Վայելչաբար ասել, կամ առնել. Ոսկ. յհ: Ածխառարօտ: *Ասացէ ոք, և յոյժ վայելչաբար. Պրպմ. ԼԱ: *Որպէս 'ի կերպի զանձերացից նմանութիւն՝ վայելչաբար կոչէ զսյ երկումն. Դիոն. Երկն: *Վասն այսորիկ ոք յիրաւի ես վայելչաբար զարմացի: Զոր սրբապէս վայելչաբար (յն. սրբավայելչաբար) հրամայեաց ինքն ած. Փիլ. Ժ. բան: *Արդ ուրեմն վայելչաբար զամն մարմնով յամենայն ազգաց՝ զնա միայն ընտրեաց շնորհն. Ճ. Գ: *Վայելչաբար բազմեցան (յաթոռ Թագաւորութեն). Նար. խչ: *Վայելչաբար 'ի միասին կապակցիլ հաստարանկ եղբայրութեամբ. Ցհ. ԿԲ:

Եւ իբր ա. Վայելուչ. *Վայելչաբար սիրով. Ցհ. ԿԲ:

ՎԱՅԵԼՉԱԳԵՂ. ա. Վայելուչ գեղով. չքնաղ. գեղապանծ. *Առուսեակն ոկայլնթաց և վայելչագեղ: Վայելչագեղ սբ կոյս սիրածին. Նար. տաղ: Գնձ:

Կամ գ. որպէս Գեղ վայելչութեն՝ զարդ. *Ո՛վ լաւութի (կմ հանգարտութի) վայելչագեղ սրբոց և անձանց. Վրք հց. Ժ:

ՎԱՅԵԼՉԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Πρεπωδέστερος, πρεπωδέστατος. Decentior, decentissimus. Կարի վայելուչ. ճոխագեղագոյն. պատշաճագոյն. *Այս ինչ արդ վայելչագոյն է. Պղատ. օրէն. Ժ: *Վայելչագոյն է ընդ իւր ածել և այլն. Փիլ. ԺՀ. Է: *Ոմանք և վայելչագունից սովորութեց լանեալ խափանումն 'ի վերայ բերել. Ցհ. Խմ. ոփ:

ՎԱՅԵԼՉԱԴԻՏԱԿ. ա. Վայելուչ դիտակաւ՝ հասակաւ՝ կերպարանօք՝ տեսլեամբ. *Թագաւորն գայցէ հանդերձ վայելչադիտակ և բարեպաշտօն եղբարբն գուրգենաւ. Յհ. կբ:

ՎԱՅԵԼՉԱԶԱՐԴ. ա. Վայելուչ զարդուք. շքեղ. գեղեցիկ. զուարճալի. *Ջհրաշափառ և զվայելչազարդ տեսիլ փառացն նոյ: Պտուղք գեղեցիկք, քաղցրահամք և վայելչազարդք: Վայելչազարդ տեղին՝ որ կապուտաքարն անուանի. Զքր. կբ: Երզն. լս: Առաք. Գ. 6:

ՎԱՅԵԼՉԱԶԳԵՍՏ. ա. Որ զգեցեալ ունի յինքեան զվայելչութիւն. վայելուչ. գեղեցիկ. *Վայելչազգեստ և պատշաճազգեղ տեսիլ մարմնոյն. Սամ. Էբէտ:

ՎԱՅԵԼՉԱԼԻ. ա. Լի վայելչութեամբ. և Զոր ինչ լինի առնել որպէս վայելչական. *Հարկաւորելի կամ վայելչալի. Գնձ:

ՎԱՅԵԼՉԱԾԱՂԻԿ. ա. Վայելուչ ծաղկօք. վայելչապէս ծաղկեալ. *Դրախտին վայելչածաղիկ: Ուսուցանեն վայելչածաղիկ վարդապետութեամբ. Անան. եկեղ: Յհ. իմ. եկեղ:

ՎԱՅԵԼՉԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Վայելուչ կազմութիւն կամ յօրինուած և հանդերձանք. *Տաճար ամենաբարեձև կարգաւորութեամբ, և վայելչայարմարութեամբ զարդարեալ. Թէոդոր. խաչ:

ՎԱՅԵԼՉԱԿԱՆ. ի, աց. Տ. ՎԱՅԵԼՈՒՉ. *Վայելչական փառք, կամ կարգ, շնորհք, պատիւ, անուն, գործ, պտուղ, տունկ, սրահք, ծնողք, ևլ. Զքր. կբ: Յհ. կբ: Նար. հտ. և խաչ: Սարգ. ա. պ. ծ: Երզն. մթ: Լմբ. պտրգ: Պիտ: Ժմ: Խոսր:

ՎԱՅԵԼՉԱԿԱՆԱԲԱՐ. Տ. ՎԱՅԵԼՉԱԲԱՐ. ἀμυδρότερον. *Իմանալ վայելչապէս, և տալ վայելչականաբար. Մագ. եկեղ:

ՎԱՅԵԼՉԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. մ. Տ. ՎԱՅԵԼՉԱԳՈՅՆ. *Ժողովեալք 'ի մի վայր վայելչականագոյնք (կամ գոյն). ևն. Պիտ:

ՎԱՅԵԼՉԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Վայելչութիւն. յարմարութիւն. գեղեցկութիւն. *Դաւիթ զարդարու իւրև զարմանեալ ծաղկեալ սաէ վասն վայելչականութեանն: Դաւիթ օտարոտի է շինեալ նշանաւոր, և այնմ նմանեցուցանէ վայելչականութիւն պայծառոյ հարսինն. Նար. երգ:

ՎԱՅԵԼՉԱԿԵՐՊ. ա. Վայելուչ կերպիւ՝ կերպարանօք՝ տեսլեամբ. *Վայելչակերպ ձև տեսակի (ձիոյն): Վայելչակերպ համհաւորական ընթացք (վարուց). Պիտ: Նար. մծբ:

ՎԱՅԵԼՉԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ. *Ծառն 'ի բոլորատես վայելչակերպութեան թերացեալ. Թէոփ. խ Ա:

ՎԱՅԵԼՉԱԿԻ. Տ. ՎԱՅԵԼՉԱԲԱՐ. *Որում հատուցեալք վայելչակի (ըստ երեսնեաց) զբարեսիրութեան ժառանգեսցուք անուն. Պիտ:

ՎԱՅԵԼՉԱԿԻՑ. ա. Συμπρέπων. Mutuum decorem vel ornamentum afferens. Համանման վայելչութեամբ. և Կցորդ վայելչից. *Հայր բարեմիտ, և որդի դիւրահաւան՝ առ երկարս 'ի միասին նստին, և վայելչակիցք են. Աս. օր. ծդ: *Միշտ վայելչակից ինձ եղեալ գտանիցիք. Պիտ:

ՎԱՅԵԼՉԱՀԻՒՍ. ա. Վայելուչ հիւսեալ. *Ներհիւսեսցուք քաղցր եղանակ՝ վայելչահիւս երրեակ անձանց. Շ. փող:

ՎԱՅԵԼՉԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἐμπρέπω, διαπρέπω. Decoror, adornor, splendeo. Պայծառանալ վայելչապէս. փայլել. ծաղկել. զարդարիլ. *Գեղեցկութեան ակեօք վայելչացեալ: Սրբյն վայելչանան վկայարանք. Խոր. Ե. 49: Գ. 62: *Օդայինն անկուածովք ամպք (զգեստուց) ամաչիցեմք առաւել՝ քան թէ վայելչանայցեմք. Ածոբ. ադք: *Վայելչանոյ և փառօք հօր. Պարապմ. լի: *Նմանիմք քաղցանեալ պարծանօք վայելչացեալ յաշխարհի. Պիտ:

ՎԱՅԵԼՉԱՆԱՄ. որպէս Վայելել. զուարճանալ. փափկանալ 'ի վայելս. *Ուտես և ըմպես և վայելչանաս: Ուտէին և ըմպէին մեծաւ ուրախութեամբ, և վայելչանային. Հ. յնվր. Ը: *Ապականիչ և եղծանելի ցանկութեամբք վայելչանամք. Իսիդ:

ՎԱՅԵԼՉԱՆԱՅ. դիմաց. Վայել է. վայելէ. կշռւյն. *Տեառն մերոյ յի՛ի քի՛ի, ընդ որում և որով հօր փառք վայելչանայ համդերձ հոգւով սրբով. Ոսկ. յհ. ա. 25:

ՎԱՅԵԼՉԱՆՔ, նաց. գ. Վայելչանալն, և վայելչութիւն. *Իբրև զթագաւոր 'ի մէջ ռամկաց պայծառացեալ 'ի վայելչանաց. Մանդ. ծա: *Եւ որքան այլ ևս 'ի նմա բնական բոլորակաձևութիւն բարեզարդութիւն վայելչանաց. Պիտ:

ՎԱՅԵԼՉԱՇԱՐ. ա. Վայելչապէս շարադասեալ՝ հիւսեալ. *Բոլորեցին զվայելչաշար մարգարէին բանքն, և իբրև միով բերանով ասէին, մի՛ 'ի գետս բարկանաս մեզ տէր. Թէոփիլ. խ Ա:

ՎԱՅԵԼՉԱՇԷՆ. ա. Գեղեցկաշէն. մեծաշէն. հոյակապ. *Վայելչաշէն զարմանակերտ ուխտ մարմնաշինոյ. Սամ. Էբէտ:

ՎԱՅԵԼՉԱՊԱՆԾ. ա. Պանծալի վայելչութեամբ. շքեղ. փառաւոր. *Շքեղազարդ վայելչապանծ յօրինեցեր զատ գուտար սիոնի. Գնձ:

ՎԱՅԵԼՉԱՊԷՍ. Տ. ՎԱՅԵԼՉԱԲԱՐ. Πρεπόντως, εἰκότως, ἀμυδρῶς. Decenter, rite, convenienter, և այլն. *Վայելչապէս տալ, կամ պատմել, իմանալ. բուռն հարկանել. կատարել. որոշել. Փիլ: Լմբ. պտրգ: Մագ. եկեղ: Լմբ. պտրգ. և օրէն: Ճ. Բ: Բրս. հց: *Յղացար անարատաբար, և զնոյն վայելչապէս ծնար. Կիւրղ. խաչ: և Շար: *Որ վայելչապէս փառօք զինուք վառեցան հոգւով. Տօղ:

ՎԱՅԵԼՉԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Վայելուչ զարդարեալ սաղովք և տերևովք. սաղարթազուարճ. *Դրախտս վայելչասաղարթ տնկոյդ ապառաժեալ. Բէնէկ:

ՎԱՅԵԼՉԱՍԷՐ. ա. Սիրող վայելուչ և հեշտալի իրաց. *Պահքն զանց վայելչասէրս բանիւ 'ի զզջումն արտասուաց. Գէննադ:

ՎԱՅԵԼՉԱՎԱՅՐ. ա. Ուր իցեն վայելուչ վայրք. *Ընդ աղբիւրն եդեմարուպն ոռոգանէ զվայելչավայր բուրաստանն. Յհ. իմ. եկեղ:

ՎԱՅԵԼՉԱՎԱՌ. ա. Ունող զվառս վայելուչս. շքեղափայլ. *Վարսակալս վայելչավառս, և այլ զարդս բաղումս: Թղթ. դաշ:

ՎԱՅԵԼՉԱՏԱՐԱԾ. ա. Վայելչապէս տարածեալ. գեղեցիկ ծաւալեալ՝ հաշակեալ. *Իւկ գաւթեան երգոյն համասփիւռ վայելչատարած գեղգեղեն տաղք. Ածոբ. խե:

ՎԱՅԵԼՉԱՏԵՍԱԿ. ա. Վայելուչ տեսակաւ կամ տեսլեամբ. գեղեցիկ. *Այգին (նորոգեալ) նոյնգունեակ երկի՝ զորօրինակ էր և յառաջագոյն, մանաւանդ թէ և՛ս փառաւորագոյն և վայելչատեսակ. Աբ. Բ: *Զխթենի որ յարակայ վայելչատեսակ ունի զտերևն. Պրոկղ. 'ի ղվր:

ՎԱՅԵԼՉԱՏԵՐԵՒ. Տ. ՎԱՅԵԼՉԱՍԱՂԱՐԹ. *Ծառս ամենաշնորհս, վայելչատերևս. Նար. խչ:

ՎԱՅԵԼՉԱՏԻՊ. Տ. ՎԱՅԵԼՉԱԶԱՐԴ. *Զինչ արգիւնաւորիս վայելչատիպ կայլին. Տաղ:

ՎԱՅԵԼՉԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ վայելչանալ. շքեղ յօրինել. պայծառազարդել. զարդարել. *Որ ապարշագործ անեղծմամբ վայելչացոյց զերկինս և զերկիր. Շար: *Կանաչազեղ տեսլեամբ զվայրս վայելչացուցանեն: Ամպք լցեալ լերամ ցօղեն 'ի յերկիր զանձրև, և վայելչացուցանեն զերկիր կանաչացեալ գունովք. Լաստ. ծե: Ոսկ. ամէոլ:

Եւ որպէս Վայելեցուցանել. զուարճացուցանել. հեշտացուցանել. *Ազգի ազգի ծաղկանց պայծառութիւնք վայելչացուցանեն զհոտոտելիսն. Ոսկ. ղկ:

ՎԱՅԵԼՉԱՒՈՐ. ա. Վայելուչ. համեմատ. բարեյարմար. *Ունչք երկայնագոյնք և վայելչաւորք. Արծր. Ե. 11:

ՎԱՅԵԼՉԱՓԱՅԼ. ա. Վայելչագեղ. շքեղ, համեստ. փառացի. *Բամբիշնն արևելեայն, վայելչափայլ թագուհին մեծ աշխէնն. Թղթ. դաշ:

ՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐπρέπεια, τὸ εὐπρεπές. Decor eximius. λαμπρότης, claritas, candor, nitor. Վայելուչն գոլ. վայելչականութիւն. բարեյարմարութիւն. պայծառութիւն. փառք. շուք. շքեղութիւն. բարեվայելչութիւն. *Սիրեցի զվայելչութիւն տան քո: Տէր թագաւորեաց, վայելչութիւն զգեցաւ: Ընկալցին զարքայութեան վայելչութիւն: Յրուեալին վայելչութիւնք նորա: Կորեաւ վայելչութիւն երեսաց նորա. և այլն:

Կամ Գեղեցկութիւն. և Իրք գեղեցիկք. փէօք, աղօօրլուգ, աղէլ բանէր. *Վայելչութիւն գեղոյ: Ո՞ր իցեն վայելչութիւնք խորայելի. Ուռ. Խտ. 4: Եզեկ. ծզ. 14: ա. Թգ. Ի. 20:

ՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ. որպէս Εὐπραγία, τερπνότης, ἀπόλαυσις. Prosperitas, felicitas, delectatio, fruitio. Վայելք. վայելումն. զուարճութիւն. աջողութիւն. երջանկութիւն. *Կատարեսցեն զամս իւրեանց 'ի վայելչութիւնս. Յոբ. Լզ. 11: *Ի քաղցրութէ վայելչութեան աջոյ քո: Տեսանել ինձ զվայելչութիւն տեառն. Սղ. ծե. 11: իզ. 4: *Զօրս ամ հատատեաց 'ի վայելչութիւն հաւատացելոց. Կոչ. Գ: *Եթէ յերկրէ տարերս էր վայելելու, բարի էր վայելչութիւն իւրև զբարեաց արարածս: Քիմք զկերակուրս ճաշակեն առ 'ի վայելչութիւն իւր. Խոսրով: *Գեղեցկութիւն, զօրութիւն, վայելչութիւն հեշտցանկութեանց: (Վիճակ մեծամեծաց) ունի յինքեան վայելչութիւն և ոչ միոյ իրիք բարւոյ: Զպտուղն երեք. որոյ զհետ պէտք երթան և վայելչութիւն. Փիլ: *Ոչ եթէ որում չգտանին պիտոյքն, համբերող է, այլ որ յաննախանձելի վայելչութիւն է, և չարեացն համբերէ. Բրս. խ Ա:

ՎԱՅԵԼՉՕՐԷՆ. Տ. ՎԱՅԵԼՉԱԲԱՐ: Սարգ:

ՎԱՅԵԼՔ. Տ. ՎԱՅԵԼ, ելք:

ՎԱՅԵՄ. եցի. չ. Ἀναβοάω, ἐκβοάω. Exclamo, clamito. Վա՛յ կարդալ. եղո՛ւկ գոչել. ճչել. աշխարել. *Անկաւ երկաթն 'ի ջուրն, և վայեաց, և ասէ, ո՛հ տէր. և զայն յանօթ առեալ էր. Դ. Թգ. Զ. 5: *Որպէս թէ մանուկ ոք 'ի գանիցն վայիցէ, և տրտաքս ասիցէ. Բրս. գոհ: *Ընդէ՞ր վայեաց, ընդէ՞ր պատառեաց զպատմուճանն. Եղնկ. դփ: *Վայեաց ուժգին, և ասէ. զի՞նչ է այս բանս: Լայր և վայէր 'ի ներքս 'ի խցի անդ. Վրք հց. ծԶ. իՂ: *Երկիր առ հասարակ լան և վայեն (զ)զրկութեանց և յափշտակութեանց. Բասլ. Զ. 12: *Երկիրն առհասարակ վայեաց իբրև զկենդանի մարդ. Տէ Իէլ. յուղ. իԳ:

ՎԱՅԵՄ. ն. Վա՛յ տալ. եղկելի համարել. (հակառակն երանելոյ.) *Վայէ զարբեցողն: Վայէ զնա, զի ոչ տայ զինքն 'ի ձեռն յա

բուցանողի. Լմբ. սաղ. և ծղ։

ՎԱՅԹԵՄ, եցի. ն. Ἐκχύω. Effundo. որ և իբր ածի. ՎԱԹԵԼ, ՎՈԹԵԼ. (իտ. սփօ. փառէլէ. լա. վէրեամ բէփփէրէ.) Ի դուրս թափել. արտաքս հեղուլ. դատարկել. ղաբղէւ. պօշալթմագ, փէօփմէք. *Խառն ընդ գարշելեաւ 'ի վայր զփորոտին վայթեալ՝ սատակէր. Յհ. ժբ։ *Վայթեցաւ որովայն նորա յերկիր. Բ. Բգ. ի. 10։ *Ամենեքեան 'ի կամրջէն 'ի վայր վայթեցան 'ի գետն մեծ. Հ. ունդ. Է։ *Որք 'ի վատ գործս վայթեալք, և ոչ ուսուցանել թողացուցանէ. Կլիմաք։

ՎԱՅԼՔ. գ. Իբրու Վայելք. վայելչութիւն. *Վարդ 'ի կոկոնի՝ վայլք համայն ծաղկի. Գնձ։

ՎԱՅՈՒՄՆ. գ. Վայելն. վայ կարդալն. կոծ. ճիչ. աշխար. *Մարգարէն զվայումն գեհենին նշանակելով ասէր. վայ հզօրացդ. Մանդ. ծէ։

ՎԱՅՐ. ի, աց, և ից և ուց. գ. Τόπος. Locus, spatium. և ὅπου ἐὰν, quocumque, և այլն. Տեղի որպիսի և իցէ. և միջոց կամ ծաւալ տեղւոյ և ժամանակի. սահման. կողմն. (լծ. հյ. ուր. և թ. էէր, արտ, արալըգ.) *Ի վայրի գալարուոջ։ Գորգիսա փորավար վայրացն։ Վասն ամրութեն վայրացն։ Աչաց անմատ զվայրօք (ընդ ծաղս երկրի) յածին։ Յո՛ր վայր և (յն. ուր և) երթիցես։ Ի մի վայր միաժողով են։ Մինչև ցայս վայր (յն. ցայսր)։ Ցայսմ վայրի (յն. աստ)։ Յո՞ր վայր նեղութեց հասանես։ Յայն վայր (ժամանակին) հայեցայ. և այլն։ *Վայրս ինչ 'ի գաղիղեացւոց աշխարհին. Եւս. փր. ա։ *Յանխնայ յուզելին զվայրսն։ Գաւառաց, տեղեաց, վայրաց։ Ընդէ՞ր աքսոյ ցայդ վայր միայն ետուր ընթեռնուլ։ Մեղուք արագաթեւք զգաւառին վայրօք ևեթ կարեն շրջել. Եղիշ. պտմ. ե. դ։ *Ի մի վայր եկեալ հասանէին։ Ընդ վայր յածելով երիվարաւն՝ անկանի 'ի խոր իմն մեծ. Խոր. գ. 58. և ճ։ 58։ *Ի յինքեան վայրս հասեալ՝ եկն եմուտ։ Մինչ զվայրօք լինէ գալ և մուրանա՛լ պարտ էր վարդապետին։ Հուր ընդ վայրս բորբոքեալ։ Ծաղկածին վայրից։ Այն վայր է այցելութեն, յորում ելք հնարից ոչ գոյ. Իգն։ Սարգ. յակ. ե։ Բրս. մրկ։ Նար. կ։ Լթ։ *Հանդէպ իննակնեան վայրույն։ Լինել տատր 'ի վայրաց (մերոց) և ծանօթից. Զենոբ։ *Վասն սոցա սահմանեալ է մեր յայլում վայրի։ Եւ դարձեալ զգուշացեալ յայլում վայրի գրէ. Եւս. պտմ. ա. 6։ Կոչ. ը. (այսինքն այլուր։)

ՎԱՅՐ. Ἀγρός. Ager, rus, regio. Տեղի արտաքոյ բնակութեն. դաշտ. անդաստան՝ ուր լինի վար և հունձ. և Երկիր անգործ 'ի բացի. անապատ. *Բանջար կամ խոտ վայրի. ծաղիկ վայրի. գազանք վայրի. գեղեցկութիւն վայրի. քարինք վայրի։ Ծառք վայրաց։ Իբրև զարջ մի որդէկոտոր 'ի վայրի։ Դիակեցան իբրև զցիռս 'ի վայրի։ Եղինք 'ի վայրի ծնեան։ Զխոտն 'ի վայրի. և այլն։

ՎԱՅՐ ՄԻ. մ. } Μικρόν. Modicum, paululum. ἐν ἀκαρεῖ, momento temporis, և այլն.
ԱՌ ՎԱՅՐ ՄԻ. }

Առ փոքր մի միջոց. ժամանակ ինչ. խուռն մի. էիլ մը ադէն. դիրաղ. *Վայր մի համբերեսցուք։ Խցէք զաչս մարմնոյդ վայր մի։ Վայր մի հրաժարեցուցանէ չտեսել. Բրս. խ Դ։ Եղիշ. Է։ Մագ. Ե։ *Անց նիստ սակաւ վայր մի, և մեռ։ Մնա՛ դու վայր մի (կամ վայրիկ մի) սակէն մինչև մարթ հարցից։ Եկաց վայր մի. Հռովմ. Է. 1։ Տօբ. Ե. 9։ Ծն. 14. (յորս չէք ինչ 'ի յն։) *Յանձն առ վայր մի զպատճառաւանօք փիրաւորելն։ Որոց ոչ պիտէր և առ վայր մի կեալն։ Վայր մի քաջանալ։ Ընդունէին զնա առ վայր մի մեծարանօք։ Գողանալ վայր մի խաբէութեք զերկիւղ ձեր։ Զձեր օգնութեն վայր մի 'ի բաց կալայք. Փարպ։

ԸՆԴ ՎԱՅՐ. ա. որպէս Վայրապար. (ամփ.ֆու՛ղ փէղը. պօշ էէրէ.) 'ի զուր. 'ի նանիր. անխորհրդաբար. պարզաբար. և նանիր. զուր. անպիտան, չնչին. *Ծառայ զինքն անուանեաց ոչ ընդ վայր, այլ՝ քմի. Ոսկ. հռ։ *Ոչինչ ընդ վայր սաացեալ է բան իմաստնոյն։ Իբրև զչուն անպիտան ընդ վայր հաչես. Եղնկ։ Եղիշ. Է։ Մի՛ զգրաւեալս սրբեամբ հզօրիդ անունս արարեալ՝ ընդ վայր կորուսանէր. Նար. յգ։ *Սկսաւ ուսել ընդ վայր իբրև զմոլի. Վրք հց. ի։ *Լաւ է զվէմն ընդ վայր ձգել, քան՝ զբանն ընդ վայր արձակել. Եւագր. ի։ *Զհաւատոյ և բովանդակ աշխատութեն մեր՝ ընդ վայր և ունելորդ ցուցանել գործ. Խոր. բ. 61։ *Հատանիցեն զընդվայր արմատս մոլարոյս. Ագաթ։ *Ընդ վայր ալաղակ, անպատճառ, ունայն ծաղր. Նար. խէ։ Գրի և ԸՆԴ ՎԱՅՐՍ. *Այս՝ բաջաղանաց և ընդ վայրի խնդրոց են հոյլք. Ղևոնդ։

ԸՆԴ ՎԱՅՐ ՀԱՐԿԱՆԵԼ. Ἐγκαταλείπω. Derelinquo. Լքանել. թողուլ՝ իբր 'ի վայր կոյս ընդ գետին. էրէօխ վէրմէյ թօղմաք. *Ոչ թողցէ զքեզ, և ոչ ընդ վայր հարկանիցէ։ Եւ ոչ ընդ վայր հարկանէ զսուրս իւր։ Մի՛ ընդ վայր հարկաներ զիս։ Ընդ վայր հարեր զօծեալ քո. և այլն։ *Ոչ ընդ վայր հարկանես զանձինս ծառայից քոց. Մաշտ։

Ի ՎԱՅՐ. մ. Κάτω. Infra. Ի ստոր. 'ի խոնարհագոյն տեղի. 'ի խոնարհ. 'ի ստորին կոյս. և Ցեռնեալ. պակաս. վար, դէպ 'ի վար. աշաղա, աշաղը. *Արկ զքեզ աստի 'ի վայր։ Ի վերուստ մինչև 'ի վայր։ Անկաւ յերրորդ դստիկոնէն 'ի վայր։ Զերեսս 'ի վայր արկեալ։ Զուս հարկանէր, 'ի վայր քարշէր։ Եւ դու իջցես 'ի վայր 'ի վայր. և այլն։ Իսկ Եւ. իգ. 8. *Մի թէ 'ի վայր ինչ ոք էր. կմ ակար ոքոք. իմա, նուազեալ, յետնեալ։ *Մի՛ 'ի վայր անկանիք (այսինքն մի՛ լինիք երկրպագուք)։ Զպարիսպն նորեքումն 'ի վայր շարժեալ. Սարգ. և այլն։

Ի ՎԱՅՐ ՀԱՐԿԱՆԵԼ, ԱՐԿԱՆԵԼ, և այլն. Διαβάλλω, ἀνατρέπω. Calumnior, rejicio, subverto, և այլն. Աղարտել. զրպարտել. նուաստացուցանել. խոնարհել. վար ղոյնէլ՝ ինջէոնէլ. աշաղը վուրմագ, էնտիրմէք. *Ի վայր հարկանելն զնա՞ նոցա յաչազմանն և մախանաց և չարութեն էր։ Ոչ թէ ուսանել կամելով և կամ իմանալ՝ ասէին զայս, այլ զի 'ի վայր արկցեն զիմաստն որ յաղագս քնի էր։ Տային նմա պատճառս առ 'ի վայր արկանել զնա 'ի գործոյն։ Վասն 'ի վայր ընկենլոյ զնա՝ զնազարէթ յիշէին. Ոսկ. յհ. բ. 3. 5. 11։ *Դիւրաւ զլսելիսդ 'ի վայր տայք այլոց երբեմն վատաբարոյից և չոգմոգաց. Պղտ. աղէտս։ *Զապաչ և զմատղաչ ծառերն 'ի վայր տայք. Ոսկեփոր։ *Մի՛ 'ի վայր արկանելք, այլ զուարճանալով. Բրս. պհ. (ամփ. էրէօլ խոխտ՝ փրփուրս։)

ՎԱՅՐԱԲԱՆ. Տ. ԸՆԴՎԱՅՐԱԽՕՍ. *Երանի թէ իմաստուն էաք, և ոչ վայրաբանք (կամ ընդվայրաբանք). Սարգ. յկ. Է։

ՎԱՅՐԱԲԱՐ. մ. Ἥκιστα. Minus, minime. Ի վայր. նուաղագոյն. *Կերակրոց և հանդերձից պէտս ունիմք. այլ և բնակութե ոչ վայրաբար՝ վասն 'ի դազանաց խոյս տալոյ. Նիւս. բն. ա։

Կամ Ընդ վայր. վայրապար. *Զառողջութեն 'ի բաց մերժելով, և բաղում և չար և վայրաբար նորագործել հիւանդութիւնս. (այլ ձ. վայրապար նորագաղործել.) Փիլ. լին. ա. 48։

ՎԱՅՐԱԲԵՐ, ի, աց կամ ից. ա. Κατωφερής, καταφερής. Qui deorsum fertur, declivis, proclivis, pronus, propensus ad voluptates. Որ բերի 'ի վայր՝ 'ի խոնարհ՝ 'ի ստորինս. ստորաբեր. վայրաքարշ. գետնաքարշ. վայրագնաց. երկրասէր. մարմնասէր. *Փոխանակ ծանունց և վայրաբերաց զխաչն քմի բարձեալ. Ճ. Բ։ *Երկու՝ (հող և ջուր) վայրաբերք ծանրութբ, մշտաշարժ երկրասողութբ. Եղիշ. հոգ։ *Մարմինք վայրաբերք և ծանունք են բնութբ. Մեկն. վլ։ *Ծանունքն և վայրաբերք մարմնոցն՝ երկիր և ջուր։ Ծանր իմն է և վայրաբեր՝ մեղացն միտումն։ Դառնամաղձոտքն և վայրաբերք. Նիւս. կազմ. և բն։ *Ցաղագս վայրաբերբնութեան։ Ըստ իւրում վայրաբեր և հեշտասէր բնութեն։ Ի սխալող և 'ի վայրաբեր մարմնոյս. Սարգ. յկ. ը. է. և բ. պ. ը։ *Վայրաբեր եղեալ անցանելեն ընդ ստորին վայրս երկրի։ Ընդ թանձրագունի և վայրաբեր բնութե կապեալ։ Ծանրանան միտք թեթեւք. յորժամ ընդ ծանունն և վայրաբերին շաղեալ կապեսցին. Իգն։

Անսովոր է ասելն. *Ցորքան ժամանակս կրեաց զ'ի վայրաբեր նիւթն. Պիտ։

ՎԱՅՐԱԲԵՐԵԼ. իլ. ն. յ. Κατάγω, κατωφέρω, ομαι. Deorsum fero, defero, deduco, or. Ի վայր բերել. իջուցանել. իջանել. *Մի՛ վայրաբերել զխոնարհեալսն. Նար. յե։ *Ոչ յերկնից վայրաբերեալ ղմարմին. Դամասկ։ *Քար հատեալ 'ի լեռնէ՝ սաստիկ ոլորմամբ վայրաբերի. Վրք հց. ծ։ *Հրեշտակային դասքն յերկնից 'ի յերկիր վայրաբերեալ 'ի սպաս որդւոյն Այ։ Սանդուխք լուսոյ կազմեալ. յերկնից յերկիր վայրաբերեալ. Շար։ Մագ. ոփ. խլ։

ՎԱՅՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. } Κατωφέρεια. Pronitas, demissio.
ՎԱՅՐԱԲԵՐՈՒՄՆ. գ. }

Ի վայր բերումն, իջումն, կործանումն, կորուսումն. *Վայրաբերութբ խոկ անդիրշատակ զբարձումն 'ի տեղեացն կրիցեն (ծառք)։ Լքումն և վայրաբերումն պարտանոյին. Պիտ։ *Զանկոխն գնացէ ճանապարհ ըստ իւրում վայրաբերութեն (կամ վայրաբեր բնութե). Սարգ. ա. պ. դ։

ՎԱՅՐԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Ἀγροικός. Rusticus, և այլն. Բնակեալն 'ի վայրի 'ի բացի, 'ի ստորին և յանչուք տեղիս. գիւղաբնակ. հիւղաբնակ. անտուն. լեռնասուն. անապատասուն. չինական. վայրագ. *Կարող է կերակրել զարս. (այս) զգուշաւորականս, և զքաղաքացիսդ՝ վայրաբնակս. Անյաղթ. ծն։ *Աղուեսին ոչ միշտ վայրաբնակ լինելով ընդ անձեռնընդելսն հաւասարէ. Պիտ։ *Ո՞չ ապաքէն վայրաբնակ ես, և գազանաց խոսակից. Ճ. Ա։ *Աղքատ և վայրաբնակ. մանաւանդ եթէ տարաշխարհիկ. Մագ. ծգ։ *Զմեծիմաստութիւն այդ զանց առարեալ անմանայն վայրաբնակք, ընթացեալ զկնի յաւիտենից պայծառ. Հմմ. ոսկ։ *Կայծիւն անդ ուրաղութեան վայրաբնակք, և յոյժ աղքատք. Մաղաք. աբեղ։

Եւ Վայրենի. վայրի. Ἀγροικός. Agrestis. *Որ վայրաբնակի ուրուք (այսինքն իմիք) մերձաց հանդիպի՝ ճաշակելով. Գրոց. երկն. է։ *Ցայնցանէ՝ որ վայրաբնակ անասունն. անդ։

Եւ Անբնակ. ամայի. անապատ. և Բարբարոսական. *Ի վայրաբնակ տեղիս կուսակրօնիլն կարևոր է անձին։ Այլ խուժադուժ 'ի վայրաբնակ երկրէն եգիպտացւոց. Եղիշ. լուս։ Տր. իէն. հովս. լա։

Ի ՎԱՅՐԱԲՆԱԿՍ ԼԻՆԵԼ. Վայրաբնակ լինել. 'ի բացի բնակել ընդ հովանեաւ վրանի. *Էր խորանաւ 'ի վայրաբնակս. ա. ծ.

ծէ. 5. (յն. 'ի հովանւոջ:)

ՎԱՅՐԱԲՆԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Ἀγροικότερος, ον. Agrestior, ius. Վայրենագոյն, չինականագոյն. «Ինձ վասն մեռելոց իսկ փոյթ է, եթէ ոչ վայրաբնակագոյն իցէ տեսել. ոչ և միովիւիք. Պղատ. օրէն:

ՎԱՅՐԱԲՆԱԿԻԼ. } Վայրաբնակ գտանիլ.
ՎԱՅՐԱԲՆԱԿԻՉ. } Նիլ. և գտանել. «Եւ եղև վայրաբնակիլ մայրաքաղաքն երուսաղէմ. Ճառ: «Յանապատ եղան վայրաբնակեցան, 'ի ծերպս մտան. Գնձ: «Յանապատի վայրաբնակիչ (կամ վայրաբնակեալ), անմարմնական վարուք մաքրեալ (կամ ճգնեալ). Ճ. փող:

ՎԱՅՐԱԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Վիճակ վայրաբնակաց. բացօթեայն լինել. օտարութիւն. պանդխտութիւն. «Ի մերկութեանն հանդերձ, 'ի վայրաբնակութեանն յարկ: Որպէս որք վայրաբնակութեամբ զխեցեղէն անօթ պատուականագոյն կարծէ. Սարգ. ա. յհ. է: Երզն. մթ:

ՎԱՅՐԱԳ, ի, աց. ա. Ἀγροικός, ἄγριος. Agrestis, rusticus. և ferus, immanis, asperrimus. Որ 'ի վայրի ագանի. բացօթեայ. վայրաբնակ. վայրենի. և Վիրագ. գազանամիտ. անմարդի. խիստ. դժնդակ. [illegible], խոժոռ, անգութ. ժանտի. «Նա եղիցի այր վայրագ: Այր հմուտ որսոյ՝ վայրագ. Ծն. ժզ. 12: իէ. 27: «Ասպականի էր և վայրագ: Եւ առ այսուհետև վայրագ գոլ է անքաղաք եա, և փախստական յորինաց, և ուղիղ վարուց անճաշակ. Փիլ. լին. դ. 165: «Անձեռնընդել վայրագի: Ի գազանաբարոյ վայրագացն. Պիտ: «Որպէս վայրագ էր կենցաղս. Պիտառ: «Քան զփարաւոն եգիպտացին՝ խիստ և վայրագ սրտիւ եղեր. Ճ. Եղբ: «Անձրև հանդարտագոյն, և վայրագն (կարկուտ): Ի սառամանիս վայրագս. Ածաբ. կարկ. և այլ:

ՎԱՅՐԱԳԱԲԱՐ. մ. Իբրև զվայրագ. վայրագութեամբ. գազանաբար. «Որպէս գազան չար վայրագաբար և անօրինաբար 'ի վերայ հասեալ լինէր. Ոսկ. գծ:

ՎԱՅՐԱԳԱԳՈՅՆ. ա. Ἀγριώτερος. Agrestior. ἀτοπώτατος, absurdissimus. Կարի վայրագ. և կարի օտար՝ անտեղի. «Վայրագագոյն եւս. Պիտ: «Գողքն վայելեսցեն 'ի սրբ նուիրելոցն. որ է վայրագագոյն և անտեղի. Փիլ. լս. ծա:

ՎԱՅՐԱԳԱՄԻՏ. ա. Վայրագ միտք. «Վայրագամիտ իբրև գեառ. Երզն. ող:

ՎԱՅՐԱԳԱՅԻԼ. չ. Ի վայր գալ. իջանել. «Մազապքն կծուագոյն զընդդիմական սանլով (զդեղս անոյշս) այնպէս վայրագայել տեսանէ. Խոսր:

ՎԱՅՐԱԳԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Լինել իբրև զվայրագս, վայրաբնակ, կմ հանգոյն վիճակի վայրագաց. «Եւ մեք անբնակ իմն վայրագացեալ (զեկեալ 'ի հայրապետանոցն). Յհ. կթ: «Հեր գլխոյն վայրագացեալ իբրև զառիւծու. Վրք հց. Է: Տէ իէլ. եղբ. ծգ:

ՎԱՅՐԱԳԱՍՈՒՆ. ա. Որ 'ի վայրի սնանի և սնանի. վայրագ. վայրաբնակ. վայրենի. «Ընդ վայրագասուն գազանս արածել: Արածողս զերամակս զաղէրս վայրագասունս խաղից արտաքինաց. Ագաթ. Նար. խտ:

ՎԱՅՐԱԳԻՒՏ, ւթի, թաց. ա. Αἴθριος, ον. Subdio, locus subdialis. Ստորին գաւիթ՝ անյարկ. միջնոց. [illegible]. «Ելանէր ջուր 'ի ներքոյ վայրագուիթաց տաճարին ընդ արևելս. Եզեկ. խէ. 1:

ՎԱՅՐԱԳԻՄԱՍՏ. ա. Վայրագամիտ. անմիտ. անիմաստ. անմարդի. «Իմաստակին վայրագիմաստ է. վասն զի և իմաստունն քաղաքայինն՝ քաղաքի և քաղաքավարութեան արժանի է. իսկ վայրագիմաստն՝ անդէն է և հակառակակաեր. Փիլ. լն. գ. 33:

ՎԱՅՐԱԳՆԱՑ. ա. } Μετέωρος. Vagus. Որ գնայ
ՎԱՅՐԱԳՆԱՑԵԱԼ. } և շրջի 'ի բացի. մոլորական. ինքնագլուխ. անսանձ. վայրաբեր. հեշտասէր. «Զորքն ամենայն վայրագնաց՝ ջլածիգ խզմանք տաժանեալ. Յհ. կթ: «Տանջեալ իբրև զաղախին մի վայրագնաց և պոռնկացեալ. Ոսկ. մ. բ. 17: «Պատասխանի եա վայրագնացն (հերձուածողաց), և առէ ցհոմանն իւր (ցհերձողէս). Եփր. 'ի յհ. Ձ: «Մերժեցեր զմեղուցեալս, և ընդ վայր հարեր զվայրագնացս. Յհ. գատ: «Ի վաղվաշ վայրագնացեալ մըրմընջողն վարեալ 'ի բաց մղեցի. Մագ. իը:

ՎԱՅՐԱԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀγροικία, ἀγριοσύνη, ἀγριότης. Rusticitas, inurbanitas, feritas, immanitas, saevitia. (գրի և ՎԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ. լծ. և վիրագութիւն.) Վայրագն գոլ. կեանք և բարք վայրագաց. վայրենաբարոյութիւն. գազանութիւն. գեղջկութիւն. տմարդութիւն. «Տնապանութիւնն ընդ ընտանութեան զխմաբրութիւն վայրագութիւն է: Ցրնտանութէ 'ի վայրագութիւն մոլորեցուցանէ. Փիլ. լն. դ. 165: Ցմղ. դ: «Յայս ձգեցաւ վայրագութեա: Ցիւրն անդրէն ցնութացի ճեպել միջնագործակ վայրագութիւ: Զարեւորմայս վայրագուի անձին: Զանապակն ուսաւ վայրագութիւն չարութիւն. Պիտ: «Ստամբակեալս վայրագութեամբ: Վայրագութիւ օտարացելոյս, կամ թշուառացելոյս: Ցնդեալ մտացս վայրագութեւն. և այլն. Նար:

ՎԱՅՐԱԴԱՍԵԼ. ն. Ի վայր դասել. «Ամենայն որ զնովաւ է տեսանէք՝ յառ 'ի գոյութէն վայրադասեա. Ոսկփոր:

ՎԱՅՐԱԹԵՒԵԼ. չ. Թեւապարել՝ թռչել 'ի վայր կոյս. «Ասեն զարծուոյ, եթէ զախորժելի աղբերացն զննելով զվերաբերելումունս, և 'ի նմա վայրաթեւեալ իջանելով լուանայ. Ճ. Ժ:

ՎԱՅՐԱԹՌՈՅՆ. ա. Վայրենի թռչնով լցեալ. չարաթոյն. «Վայրաթոյն խորհուրդն ակնառուլինելոյ. Փարպ:

ՎԱՅՐԱԽՈՅԶ ԼԻՆԵԼ. Ընդ վայր խուզել. վայրապար հետազօտել. «Ընդէր 'ի նանիր վայրախոյզն լինիք, որ և ոչ մի ինչ ունի խուզումն. Կիւրղ. գնձ:

ՎԱՅՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընդվայրաբանութիւն. շաղփաղփութիւն. «Ի լեզուի յանցանացն վայրախօսութեն լրբանաց. Մաղ:

ՎԱՅՐԱԾ. Տ. ԸՆԴՎԱՅՐԱԾ:

ՎԱՅՐԱԾԵԼ. Տ. ՎԱՅՐԱԲԵՐԻԼ. «Վայրածեցաւ տարամերժեալ 'ի մակագրեալ նծականքն փառացն. Եղիշ. դփ:

ՎԱՅՐԱԾՈՒՄՆ. գ. Καταγώγιον. Domicilium. Վայրաբնակութի. բնակարան սառրին. «Զխորդ վայելուչ զմարմինն վայրածումն բանական հոգւոյն քաղցրաւետ գործեաց. Բրս. հայեաց:

ՎԱՅՐԱԿԱՆ. ա. Տեղական. եաեղական. «Մի որ վայրական փոփոխումն զանմարմնոյն կարծեսցէ: Վայրական փոփոխմամբ կարծես տարաբերել. Սեբեր. է:

ՎԱՅՐԱԿԱՑ. Տ. ՎԱՅՐԱԿԵԱՑ:

ՎԱՅՐԱԿԱՑՈՒՄՆ. գ. Κατάστασις. Constitutio, status. Կայք. գիրք. վիճակ. «Օդոցն բարեխառնութեան վայրակացութե. Բրս. աղօթի. (որ է անհարթ թարգմանութիւն:)

ՎԱՅՐԱԿԵԱՑ. ա. Վայրաբնակ. և Վայրական. «Որ աւազակք են, վայրակեաց արիւնարբու գազանաց նման են. Կանոն: «Այսպիսիցն եւ վայրակեաց բնակութեն և կայանաւոր սահմանացն. Ագաթ. այսինքն անկարգա տեղւոյ:

ՎԱՅՐԱԿՆԱՑԵԱԼ. } Καταβλήμενος.
ՎԱՅՐԱԿՆԵԱԼ. } Demissus. Որ 'ի վայր ակնէ. վայրահայեաց. և Ցածեալ յերկրպաւորս. «Ջհեա գայ խոնարհին և վայրակնացելոյ խորհրդոյն՝ ակն արատուտ. Բրս. Բղբ: «Խորշելի է պաճուճանն, որ յանձ հայի, և ոչ կուրացյ և վայրակնելոց. Վրդ. ող:

ՎԱՅՐԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Ի վայր հայեցող. ննջողաւոր. վար նայող. Եէրէ պտուղ. «Վայրահայեաց աչքն (դուստրն հերովդիադայ) յափշտակեաց զխիղս զօրականացն. Եփր. յհ. Ձ:

ՎԱՅՐԱՀԱՐ. ա. Ἀπεῤῥωγότης. Dissolutus. և περιττός, supervacaneus. Երկրաքարշ. թուլամորթ. և Ընդվայրախօս. անարգ որ՝ մեծաբան. «Դատարկք և վայրահարք, որք ընկղմեալ էին 'ի սովորութիւնս չարեաց. Եւս. պտմ. Ժ. 23: «Թէպէտև այլոց չեցեմ տուաքեալ, այլ գէպ ձեզ եմ տեսանէ՞ս, զի ոչ էր վայրահար ոք, թէպէտև ունէր (աշակերտեալ) զաշխարհս ամենայն. Ոսկ. ա. կոր:

ՎԱՅՐԱՁԻԳ. կամ Ի ՎԱՅՐԱՁԻԳ. ա. Ձգեալ բերեալ 'ի վայր կոյս. վայրաբեր. «Ոչ զխոնարհահակ և զ'ի վայրաձիգ ծանրութիւն յայս առնէ. Վեցօր. գ. յն. զգիմակալութիւն. ἀντέρεισις, renixus, obluctatio.

ՎԱՅՐԱՅԱԾԻՄ, ծեալ. չ. Յածիլ ընդ վայրս. թափառիլ 'ի բացի. «Իբրև երամակք վայրենիք վայրայածեալք անկարգութեամբ. Ածբ. ա. 1:

ՎԱՅՐԱՅԻՆ. ա. Որ ինչ է 'ի վայրի՝ 'ի բացի՝ յամայի վայրս. Եղանի. «Վայրային ճանապարհայ և գաշտաց. Ճլ:

ՎԱՅՐԱՆԿԵԱԼ. Ի վայր անկեալ. տարանկեալ. «Յերկիր վայրանկեալ գոգմամբ գայք տաւաքելոցն. Ճ. փող: «Խաչին բարձրանայ, և բարձրացուցանէ ընդ ինքեան ըզվայրանկեալ մարգկային բնութիւն. Ճ. Բ: «Ապստամբողական թշնամւոյն, որ 'ի յերկնից վայրանկեալ. Ճառ: «Զբնութիւն վայրանկեալ ... ընդ իւր վերյարուցեալ. Նար. փող:

ՎԱՅՐԱՊԱՐ. մ. Δωρεάν. Gratis. εἰκῇ, frustra. ἁπλῶς, simpliciter, sine causa, inconsulto. ἐξάπινα, repente. ὡς ἔτυχεν, indiscriminatim. Վայրապար. ընդվայր. 'ի զուր. 'ի սնոտիս. 'ի նանիր. վարկպարազի. անխորհրդաբար. պարզաբար. վեր 'ի վերոյ. հարևանցի. յանպատրաստից. ըստ դիպաց. անխտիր. բօշ. փէշ. նաֆիլէ, բէհուտէ, [illegible]. «Մի մերձենայք 'ի սեղան իմ վայրապար: Մի մոցեն վայրապար տեսանել զսրբութիւն սրբութեանցն: Զի որ 'ի հրոյն ոչ պապականէր, վայրապար 'ի գոյզն ճառագայթից արեգականն ջեռեալ հալէր. Սղ. ա. 10: Թագ. դ. 20: Իմ. ծղ. 27: «Ոչ զոք զուր սիրէ ած, և ոչ վայրապար զոք ատեայ. Կիւրղ. ԲԳ: «Վայրապար կեալ, կամ շրջել: Ոչ վայրապար, այլ յոյժ խորհրդաւորէս: Ոչ վայրապար եդ: Ոչ վայրապար ելանէր 'ի գաղիլեա այլ մեծամեծ իրս յօրինէր. Ոսկ. յհ. ա. 30: Կանոն: Ճ. Բղբ: Ոսկ. յհ. ա. 28. 30: «Վայրապար և անչափ նիրհումն: Վայրապար յետոյ և ընդունայն աղօթքն գտանիցին. Բրս. հց: «Ի վայրապար բերմունս. Սարգ. բ. դ. ը: «Ոչ անդէպ և վայրապար. յն. արտաքոյ նպատակի. Փիլ. Իմաստ:

ՎԱՅՐԱՊԱՐ, ի, աց. ա. (յն. որպէս բացատրեալ.) Նանիր. սնոտի, ունայն. չնչին. ունայնէ, հասարակ. անպատճառ. անխորհուրդ. անիմաստ. աննշան. ընդունայնախօս. և ընդվայրայածու. [illegible]. «Վայրապար մարդիկ, կամ պիտ, կմ

բարի. Փիլ. ճ. բան: Աւելոփ. Գոյոց: Պէրէարժ: *Ոչ թէ գինի վայրապար. այլ գինի անոյշ: Ոչ եթէ վայրապար բարեկամաց վաստակամք, այլ հարազատաց. Ոսկ. յհ. ա. 21. 23: *Հանապազ 'ի վայրապարացն (յն. յանտեղեաց) զինքն վերատին կոչեսցէ: Զբօսանք (բանից) վայրապար՝ 'ի բաց ընկեցեալ լիցի. Բրս. հց. և ճգն: *Զբաղեալ 'ի վայրապար խօսս. Խոսր. պտրգ: *Տան պատճառս վայրապարաց զրպարտողաց մարդկան: Բազմացն և անվայելուչ վայրապարաց՝ հոգւոյն երբեք (այսինքն աչք) միշտ կափուցեալ են. Փիլ.լին. գ. 3: դ. 2: *Ըստանհակաց՝ իբրու գիտուէ, վայրապարաց՝ լուծ նըհանջման. Ղ. ափ. էարէժր: *Վայրապարք անժամ ծախելով զկեանս՝ 'ի ժամու ոչ ունին տալ. Մխ. առկ. ծէ: *Այլ վայրապարքն յայսպիսեաց ատի ինչ ոչ ուղղեցին: Զայս վասն վայրապարացն արդելաք. ապա թէ ոչ՝ չեն ինչ 'ի հակառակացն այս: Մատնեն մահու, և ոչ վայրապար մահու, այլ անարգ մահու. Իգն: *Եթէ եղբայր զեղբայր 'ի վայրապարս տրտմեցոյց». յն. յանտարբերս, այսինքն 'ի չինչն իրս. Բրս. հց:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԲԱՆԵԼ. Ἐικαιολογέω. Vana vel in vanum loquor. Վայրապար խօսել. ունելորդաբանել. *Երկիցս անգամ զնոյն ունելորդաբար ասելով վայրապարաբանել. Դիոն. ածայ:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀλλόκοτα ῥήματα. Absurda verba. Ունելորդաբանութիւն. անտեղի զրոյցք. *Դիպողապէս տասց՝ ցուցանելով զվայրապարաբանութիւն նոցա. Մագ. 'ի տիտ:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԳՈՅՆ. ա. մ. Յոյժ վայրապար. *Որպէս զխարդ և դէպ եղև և պատահեաց՝ վայրապարագոյն, ոչ 'ի խորհուրդ առեալ և գոհացեալ. Փիլ. լին. ա. 78:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԶԱՐԴ. ա. Որ զարդքն են աւելորդք. յաւելորդս զարդարեալ. *Կին պաճուճող վայրապարազարդ. Ոսկ. Եփ:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԽՕՍ. Տ. ՈՒՆԱՅՆԱԲԱՆ. *Պօղոս իբրև ուսուցանէրն, վայրապարախօս այլանդակ կոչէին զնա. Մծբ. ծը:

ՎԱՅՐԱՊԵՏ. գ. Պետ և իշխան տեղւոյ. որպէս յն. Τοπάρχης. Toparcha. *Կայքեդոնի վայրապետն դինէոս անուն: Դինէոս վայրապետութեանն կարքեդոնացւոց. Ոսկիփոր:

ՎԱՅՐԱՍՈՒՆ. ա. որ և ԸՆԴՎԱՅՐԱՍՈՒՆ. Դատարկասուն. վայրագասուն. *Ոչ ընդ հրահանգս հանել (զորդիս), այլ ընդ վայրասունս, (կամ ընդվայրասունս՝ թողուլ). Ոսկ. մ. գ. 6: *Փոյթ է այս վասն արարածոց, երէոց, անասնոց, թռչնոց, և վայրասուն գազանաց. Մծբ. ծէ:

ՎԱՅՐԱՎԱՅԻՄ. Տ. ՎԱՅՐԱՎԱՏՆԻԼ. *Վայրավատեալ ցրուէին 'ի բազում կողմանս: Ընդարձակիմք և վայրավատիմք յախտս: Զատոյ թոյլ վայրավատել 'ի թիւրութի. Եղիշ. ա: Լմբ. առակ: Լծ. եւագր:

ՎԱՅՐԱՎԱՏԻՆ. ա. Ի վայրէ իւրմէ կամ ընդ վայրս վատնեալ, խախտեալ, քայքայեալ, ցնդեալ, ցրուեալ, յօշեալ. որ ինչ 'ի բաց անկեալ դնի. Խարխլած, ցրուած, ցրնուած. փարփաղծ, փաղըիէգ, խարփափաղ. *Ի վայրավատին անգամոց՝ որ առատ անդ դնիցին: Ցիր և վայրավատին կայ ամենայն: Զոմանս կիսամահս 'ի մէջոցին վայրավատինս կացուցանէր. Կապեցուք զնա ընդ անիւն, և արձակեսցուք վերուստ 'ի վայր. և այսպէս վայրավատին արասցուք զմարմինս նորա. Վեցօր. գ: Սեբեր. գ: Պիտ: Ճ. Գ: *Իբրև զերամակս արօտականաց՝ որոց ոչ իցէ հովիւ, վայրավատինս ցրուէին: Վայրավատինք եղեալք 'ի դլուխ լերանց և յամենայն խորաձորս. Սարգ. ա. պ. բ. զ: *Ոչ իբրև 'ի գերութէ ցրեցան վայրավատինք: Որ այնպէս ցրուեաց. արկ զնոսա վայրավատինս. Ոսկ. Եա: *Տառանեալք և վայրավատինք, այս է խախտեալք: Վայրավատին եղև (խորտակեալ) 'ի ձեռն վհկացն. Գէ. Եա: *Զվայրավատին մասամբ մունս արտաքոյ հանէ 'ի մասացն. Տօնակ:

ՎԱՅՐԱՎԱՏՆԵԼ. ն. Ընդ վայր վատնել. կամ ցրուել. մախէլ. ֆմաջնէլ. փարփղնել. *Որպէս քանքարաթագոյն, այնպէս և վայրավատնողք. Երզն. մթ:

ՎԱՅՐԱՎԱՏՆԻԼ. չ. որ և ՎԱՅՐԱՎԱՅԻԼ. Վայրավատին լինել. ցրուիլ. ցնդիլ ընդ վայրս վարատիլ. *Իբրև զխաշինս ցրուեալս և վայրավատնեալս յանապատի. Եղիշ. բ: *Զվայրավատնեալսն 'ի ստամբայէ միաւորեաւ. Մանդ. է:

ՎԱՅՐԱՎԱՏՈՒՄՆ, կմ ՎԱՅՐԱՎԱՏՆՈՒՄՆ. գ. Ընդվայր վատնումն. ցրումն. ծախումն. մսխողութ. *Զվայրավատմունս ընչիցն պատուական և առաջուածոյն. Պիտ:

ՎԱՅՐԱՐԿՈՒ. գ. Երասան. նառոյ տեղին՝ որ զաւելորդս 'ի վայր արկանէ. *Նախատանաց ջերով տանջեալ, ընդ վայրարկուն փողով հոսեալ. Ղ. Հիպ: *Ի յանձին նախատ՝ ջուր ընդ վայրարկուն հեղեալ. Տաղ:

ՎԱՅՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ, կամ Ի ՎԱՅՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Ի վայր հակեցուցանել. ցածուցանել. *Հողեղէն մարմնոյս բնութի 'ի մաքուր մտաց ստորագոյն է, և վայրացուցանէ (կմ 'ի վայրացուցանէ) զնա ծառայեցուցանելով. Փիլ. լին. դ. 10:

ՎԱՅՐԱՓԱԿ. ա. Վայրօք իմն փակեալ. կամ 'ի վայր կոյս շրջափակեալ. որպէս արեւմտեան կողմն՝ ուր ծածկի արեգակն. *Եւ երկիր վայրափակ, յորում լոյսն ազանիցի. Ղար:

ՎԱՅՐԱՔԱՐՇ. ա. Որ 'ի վայր քարշէ կամ քարշի. երկրաքարշ. գետնաքարշ. գետնանախանձ. *Վայրաքարշ է աշխարհ, և խաբող: Ցամենայն վայրաքարշ և 'ի ստոր վարուց վերանալ. Վրք հց. խզ: Տօնակ: *Հրաժարեցէք յամենայն նիւթական իրաց, որ սովորեցաւ վայրաքարշ առնել զհոգի: Զմարմնոյս մերոյ տկարութի. և զվայրաքարշ բնութի. Սարգ. ա. պ. դ: Ի Գէր. խոսր:

ՎԱՅՐԱՔԱՐՇՈՒԹԻՒՆ. } Բերումն
ՎԱՅՐԱՔԱՐՇՈՒՄՆ. գ. } 'ի ստորինս. պատապումն զերկրաւորօք. նուաստութի. վայրաբերութի. *Զհանդիսից և զճգնից ժամանակս՝ զբաղմանց և վայրաքարշութեց առնեմք ժամանակ: Բայց դու մի իբրև արհամարհ վայրաքարշութե համարիր (զծոցն հայրենի). Սարգ. բ. պ. ա: Ոսկ. յհ. ա. 14: *Զվայրաքարշումն, և զառ 'ի չար կոյս յաւէտ յարձակումն. Մագ. ծդ:

ՎԱՅՐԲԵՐԵԼ. Տ. ՎԱՅՐԱԲԵՐԵԼ. *Ըղձայրագոյնըն բարձրութե ... առ վայրբերէ խոնարհական. Ցմ. որդի:

ՎԱՅՐԲԵՐՈՒՄՆ. Տ. ՎԱՅՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. *Էր բարձր խորհրդովք առ վայրբերումն մեղաց, և խոնարհ քան զխոնարհս 'ի մարդկանէ երևեալ. Աճր. մծիկ:

ՎԱՅՐԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Իջումն. հոսումն 'ի վայր կոյս. *Զյորդանանու ջրոյն արաշարժ վայրեկուն ... 'ի թիկունս առաքեցեր. Նար. կգ:

ՎԱՅՐԵՄ. եցի. ն. Ի վայր արկանել. ցանել: Իսկ կր. իբր չ. Ցրուիլ. ցնդիլ. ընդ վայր յածիլ կամ 'ի վայր իջանել. *Խլեաց զմեհեանս, զբագինս, զկուռս. և վայրեաց զմոխիր նոցա 'ի վերայ գերեզմանաց նոցուն մարդոց, որ պղծէին. Եփր. ծն: *Ի ժամ փորձութե մերոյ վայրին միտքս մեր, և թարթափին խորհուրդք մեր. Եփր. համաբ: *Եւ զի յանկարծակի ծանեան զնա, վայրեցան միտք նոցա առ վերջին գալուստն. անդ:

ՎԱՅՐԵՆԱԲԱՐ. մ. Ἀγρίως. Fere, immaniter. և ա. ἄγριος, ferus, ferox. Իբրև վայրենի. գազանաբար. մոլեգին. *Դով ծփմամբ մոլեալ վայրենաբար. Պիտ: *Եղանէր գազանն այն 'ի վերայ նոցա վայրենաբար և ահագին յարձակմամբ. Վրք հց:

ՎԱՅՐԵՆԱԲԱՐՈՅ, կմ բու, ի, ից. ա. Վայրենի բարուք. վայրագ. անմարդի. մոլեգին. կատաղի. *Միշտ գժնեայ և վայրենաբարոյ: Որ և առ ոգէոս և վայրենաբարոյս առաւել զօրանայ: Ի վայրենաբարոյ իշխանացն տաժանելի կրիւք ելին յաշխարհէ. Նար. խէ: Ղ. ընդհանր. և ափնն: *Ի վայրենաբարոյ ստարութէն յիմաստութին երկնաւոր դարձուցէ. Երզն. լթ: *Վայրենաբարու գազանք գիշատեցին զմարմինս իմ. Ճ. Ա:

ՎԱՅՐԵՆԱԲՆԱԿ. ա. Վայրաբնակ. վայրագ. *Իբրև զվայրենաբնակս ոմանս գոչէն 'ի մէջ դաշտի զկնի այնոցիկ՝ որք հալածեն. Վրք հց: *Իբրև զվայրենաբնակ երկուցեալ: Հովիւ և վայրենաբնակ այր. Ճ. Ա:

ՎԱՅՐԵՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ἀγριώτερος, ἀγριώτατος. Nimis agrestis, atrocior, ferocior, immanis, truculentus, saevissimus. Առաւել կամ յոյժ վայրենի. մոլեգին. և Անկիրթ. գեղջկագոյն. *Քան ըղխուժս և զդուժս վայրենագոյն եւս զգածեալ էր զիւրեամբք զգազանութին. Գ. Ղ. Ա. 3: *Զվայրենագունիցն և զանձեւնըրդելիք: Զննելով զվայրենագոյնսն, ոչ 'ի ցամաքայնոց քան զառիւծ ինչ գազանագոյն գտին. և ոչ քան զկոկորդիլոս 'ի ջրայնոց վայրենագոյն. Փիլ. ճ. բան: *Զգազանացն վայրենագոյնս: Իբրև զգայլ գիշակեր՝ դառնագոյն և վայրենագոյն է գալուստ նորա. Աճառ. Ներզ: Կոչ. ծդ: *Զգազանամիտ և զվայրենագոյն և զճիւաղաբարոյ զաշխարհաբնակն: Իսկ հովիւքն քանզի վայրենագոյնք էին, և նոցա յայտյանդիման տեսիլ պիտոյ էր. Ագաթ: և Կորիւն: Ոսկ. մ. ա. 4:

ՎԱՅՐԵՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ἀγροικός, Agrestis. βάρβαρος, barbarus. Վայրենի. և բարբարոսական. *Ցովանակս անհամբոյր՝ վայրենական և անկրթական: Ընկեցեալ 'ի վտակն վայրենական ոզոզէչ: Վայրենական խորհրդոյ. Նար. իբ. ծդ. ղբ: *Վայրենական կատաղութի մտաց իմոց: Վայրենական գայլոյն. Բենէ: *Իմ տեսեալ է և զինձն վայրենականս՝ ընտանացեալս. Ոսկ. հերող: *Դազանս կոչէ զհեթանոսս վասն վայրենական բարուցն: Ըստ բարբարիկ վայրենական մտաց. Ոսկ. Եա: *Զվայրենական սովորութիս նմանս նոցին (մոգուց) 'ի բաց ընկեցաք. Ոսկ. մ. ա. 7: *Ի չարիացն ցածնուցուն, և դադարեցեն 'ի վայրենական մտացն. Մէկն. ղ:

ՎԱՅՐԵՆԱԿԵՐ. ի, աց. ա. Կերող ըղվայրի որսոց՝ զերէ վայրի. *Ոմանք մարդակերք են, և այլք վայրենակերք. Խոր. Ծ:

ՎԱՅՐԵՆԱՄԻՏ. մտի, տաց. ա. Վայրենի մտօք. վայրագմիտ. վայրենաբարոյ. գազանամիտ. բարբարոսական. չափողի, Բիրթ, կոպիտ. *Վայրենամիտք և զգօնամիտք 'ի միասին բնակեսցեն. Ոսկ. Եա: *Յայսմ վայրի ձառեցից զվայրենամիտ ազգին զխոլոտասխրտ դառնութին 'ի գլուխ ելեալ. Ղևոնդ: *Ըստ բնութէ գազանաց վայրենամիտք լեալ: Իսկ նոքա՝ որ այնպիսի վայրենամիտք են: Այլազգեան ապստամբ և վայրենամիտ եղեն. Ածր. գ. 11: Սրգ. ա. յհ. է: Իգն: *Առ յոյժ վայրենամիտ բարուցն. Պիտ: *Առեալ զվայրենամիտ յեղուզակութին սիրէ. Վեցօր. է:

ՎԱՅՐԵՆԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Վայրենա-

մեօ բարբ․ գազանամտութիւն․ ՚Որ զգազանային անցուցանէ զվայրենամտութիւն․ Ածը․ Ճ․ 8։

ՎԱՅՐԵՆԱՆԱԼ, ացեալ․ չ․ Βαρβαρόομαι. Barbarus fio. ἀγριόομαι, efferor. Լինել իբրև զվայրենի գազանս կամ զբարբարոս․ կատաղիլ․ գազանանալ․ օտարանալ ՚ի մարդկութէ․ ՚Անտիոքոս արքայ առաւել վայրենացեալ խորհրդովք գայր․ Բ․ Մ․ ԺԳ․ Թ։ ՚Զվայրենացեալ միտս զարմոյց ՚ի մարդկային բնութիւն․ Եղիշ․ Գ։ ՚Ամենեքեան վայրենացեալք են․ Վրք հց․ ԺԸ։ ՚Վայրենացաւ երբեմն նարուգոդոնոսոր․ Ոսկ․ Ես։ ՚Մեծագոյնն ցանկութի յաղթելով ՚ի բաց վայրենանալով․ ընչից անյագ, և անհզր սաստ ցուածոց տոփուն․ Պղատ․ օրէն․ Ը։ ՚Ծով վայրենացեալ յառաջին ընտանի և խաղաղ բնութէն․ Սարգ․ յհ․ Բ։

ՎԱՅՐԵՆԱՊԷՍ․ Տ․ ՎԱՅՐԵՆԱԲԱՐ․ ՚Անողոքելի սլացմամբ ՚ի բաց տատուցեալ վայրենապէս ամբարտաւանէ․ Նար․ ՅԶ։

ՎԱՅՐԵՆԱՍՈՒՆ․ ա․ Սնեալ որպէս զերէ վայրենի, կամ ՚ի վայրս․ վայրագաւուն․ ՚Զվայրենասուն ազգն կովկասու հնազանդեցոյց ՚ի կամս իւր․ Կաղկանտ։

ՎԱՅՐԵՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի․ ն․ Ἐξαγριόω. Agrestem reddo, exaspero, in rabiem ago. Տալ վայրենանալ․ օտարացուցանել ՚ի մարդկութէ․ ՚Սրտմտուին վայրենացուցանէ զմիտս։ Մի վայրենացուսցէ զքեզ սրրտմտութեն միլիկն․ Եւագր․ Ճ։ Մաղ։ ՚Զորս կամ սրտմտուին վայրենացոյց, կամ տրրտմութի ամփոփեաց։ Զմիտս վայրենացուցեալ է բարկութք, ցանկութք, անիրաւութք․ Փիլ․ Նխ․ Բ․ և լին․ Ճ․ 242։

ՎԱՅՐԵՆԵԱԼ․ Իբր Վայրենացեալ․ ՚Եւ գու այր մի վայրենեալ զանձինդ կամս ընտրես․ Սեբէր․ Է։

ՎԱՅՐԵՆԵՐԵՍ․ ա․ Վայրենի երեսօք․ տարադէմ․ այլանդակեալ․ ՚Քամահելի զխախուխ հերայն վայրենիրես բանդագուշելոցն․ Նար․ ԺԷ։

ՎԱՅՐԵՆԻ, նւոյ․ ա․ Ἄγριος, ὁ τοῦ ἀγροῦ. Agrestis. βάρβαρος, barbarus, և այլն․ որ և ՎԱՅՐԵՆԱԿԱՆ, և ՎԱՅՐԻ ասի․ Որ ինչ է ՚ի վայրի՝ հեռի ՚ի բնակութեց․ և Վայրաբնակ․ վայրագ․ ամեհի․ կատաղի․ բարբարոս․ ագահին․ էագանի, Գըրտօ, էանօւղ․ ՚Ի գազանաց վայրենեաց։ Ընդ խուռնովք վայրենեօք։ Մեղր վայրենի։ Ձիթենի վայրենի․ ևն։ ՚Հաւուց վայրենեաց (այսինքն դաշտայնոց) և ջրականաց (այսինքն ջրայնոց)։ Թագաւորաց վառատարաց, թուղամորթաց, վայրենեաց (յն․ բարբարոսաց)․ Եւս․ քր․ Ա։ ՚Ցլուց վայրենեաց։ Մահակօք վայրենեօք։ Ի միտս վայրենիս։ Ի բախմանէ վայրենի ալեացն։ Օտար և վայրենիք էին յօրինաց․ Խոր․ Բ․ 76։ Ճ․ Ա։ Նար․ Բ․ ԻԷ։ Բրս․ Մրկ։

ՎԱՅՐԵՆՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ἀγροικία, ἀγριότης. Rusticitas. և ferocitas, atrocitas. Վայրենի գոլն․ կատաղութի․ գազանութի․ անընդելութի․ անմարդութի․ ամեհութի․ և Ամայութի․ օտարութի․ գեղջկութի․ ՚Վայրենութի գազանաց, կամ բանաւորաց, կամ բարբարոսաց, կամ բարկացողաց, կամ ալեաց, կամ կլոց և գիւաց․ Փիլ․ Ժ․ Բան։ Ճ․ Բ։ Պրպմ․ ԻԸ։ Սարգ․ յհ․ Ճ։ Նար․ ԺԷ։ ՚Հովուաց և հաւանեցոյց խաղաղութք ըղ վայրենութիւն հեթանոսաց․ Եփր․ ա․ կոր։ ՚Զած դարի վայրենութեւս ջառագով․ ընդ բթղեհեմի գաւեցայց, ընդ մարոյն անապատեցայց․ Առ որս․ Է։

ՎԱՅՐԻՋՔ․ գ․ Էջք ՚ի վայր․ ՚Երկինքն ՚ի յերկիրս, և երկիրս ՚ի յերկինքն․ վայրէջք ՚ի խոնարհ, և վերելք ՚ի բարձունս․ Նար․ փող էէէղ։ ՚Սանդուխք լուսեղէն կազմեալ, ուէր անդ հաստատեալ փառօք․ վայրէջք անմարմնոց զուարթնոցն, վերելք ՚ի բարձունս անբաւս․ Սփէփ․ սխմ․ կմ ճոխացի․ փող խւ։

ՎԱՅՐԻ, իք, եաց․ ա․ եզ՛՛․ սեռ՛՛․ բառիս Վայր․ տես անդ․ (իբր յն․ վայրենի․ թ․ էագանի։) Իսկ յոքն․ գ․ իբր Վայրք․ ՚Մի ածիցեմք զվայրեօք։ Փարիսեցին լեզուաւն զվայրեօք ածէր (զբարիսիւր)․ Ոսկ․ մ․ ա․ 3։

Եւ իբր ա․ Վայրենիք․ ՚Տնտանւն կենդանեացն մարդիկ խնամօղք, իսկ վայրեացն՝ ած․ Վանակ․ յոբ։

ՎԱՅՐԻԿ․ գ․ Տ․ ՎԱՅՐԿԵԱՆ։

ՎԱՅՐԻԿ ՄԻ․ մ․ Վայր մի․ առ վայր մի․ պահէկ մը, քիչ մը․ պիր օղ․ ՚Վայրիկ մի անսա։ Ե՛րթ, վայրիկ մի արտաքոյ կաց․ Կոչ․ Ը։

ՎԱՅՐԻԿ ՄԻ ԵՒՍ՝ ԵՒ․ մ․ Փոքր մի ևս՝ և․ սակաւիկ միւս ևս՝ և․ քիչ ժամ օր․ ալ գօղիբը քի․ ՚Վայրիկ մի ևս՝ և շահեալ էր իմ զքո կործանումն․ Վրք հց․ ԻԸ։

ՎԱՅՐԻՄ, եցայ․ Տ․ ՎԱՅՐԵՄ, ըիմ։

ՎԱՅՐԻՋԱՆԵՄ․ իջեալ․ չ․ } Ի վայր

ՎԱՅՐՆԻՋԻՄ․ իջեալ․ յ․ } իջանել․ ստորիջանել․ վայրաբերիլ․ ՚Ոչ տայր խորհրդոց իմոց վայրիջանել․ Վրք հց․ Յ։ ՚Վայրիջեաց յանպարագրական ծոցոյ հօր էական բանն․ Թէոդոր․ Մայրագ։ ՚Որոշեալ մարմին իմացականէն . . . վայրիջի յերկիր ծնող իւր (մահուամբ)․ Եղիշ․ հոգ։ ՚Այսօր երկնայնոցն վայրիջեալ՝ տօնեն ընդ հողեղէնս․ Շար։ ՚Ընդ բոլոր յաջեթեան ցեղապետութիւն վայրիջեալ մինչ ՚ի մերն թորգոմ․ Յհ․ ԿԲ։ ՚Ի բարձրագոյն իմաստիցն վայրիջեալ ես գտանիմ․ Նար․ ՀԱ։

ՎԱՅՐԻՋԻՉ․ ա․ Որ ՚ի վայր իջանէ, կամ իջուցանէ․ ՚Եկեալ յովսէփ, որ թարգմանի վայրիջիչ․ Բրս․ Մրկ։

ՎԱՅՐԿԵԱՆ․ կենի, եց կամ աց․ } Ῥοπή. ՎԱՅՐԿԵՆԻ, նւոյ, նեաց․ գ․ } Libramentum, ictus. στιγμή, punctum, momentum. διαίρεσις, divisio. (Իբր Վայրիկ մի ժամանակի, կամ ՚ի սեռականէ բառիս Վայրիկ․) Դուզնաքեայ միտն կամ բաժին ժամու․ րոպէ․ (որպէս յն․ րօբէ, մէտ․ կէտ․ քթթել ական․) ախըմըրը․ փոգրգէ․ ՚Ի միում վայրկենի պատուական տգզն նոցա սատակէր։ Եցոյց նմ զամենայն թագաւորութիս աշխարհի ՚ի վայրկեանի (իմա ըստ յն․ ՚ի վայրկենի) ժամանակի․ Իմ․ ԺԸ․ 12։ Ղկ․ Դ․ 5։ ՚Ի միում վայրկեան ժամանակի․ Եղիշ․ Դրս։ Շ․ հրէշտ։ Վրք հց․ Բ։ ՚Ի մի ժամանակէ վայրկենի որովայնամոլութք յեգիպտական կռամոլութի թաւալեցան․ Բրս․ պհ։ ՚Զմի մի ՚ի վաթսուն ժամուցն ՚ի վաթսուն վայրկենի հատանեն․ Վէցօր․ Ը։ ՚Ի միում վայրկենի․ Շ․ հրէշտ։ ՚Թողայց ինձ զօղել ուրեք վայրկեան մի ժամանակի․ Խոր․ Գ․ 34։ ՚Վայրկենի նմանութք ՚ի մշտնջենաւոր կերպարանն փութային հատանել։ Փոքր նեղութք վայրկենիւ ծնան զհոգի փրկութե․ Ագաթ։ Յհ․ ԿԲ։ ՚Մի ծուլասցուք ՚ի վայրկեանս, զի մի հեծիցեմք յանեզրականն․ Ոսկ․ ԷԻԱԹդ։ ՚Կալ ՚ի վերայ արագախաղաց վայրկենաց (կամ վայրկենեաց) իւրեանց։ Որչափ ժամս վայրկենից (կամ վայրկենեաց) և րոպէից համարիցի անցեալ ատեղադէան․ Վէցօր․ Ը։ և Շիր։ ՚Առ նոյնս ՚ի միում վայրկենի (լս․ սակաւ) ժամու եղծաւ ապականեցաւ երկիր առ հասարակ․ Գէ․ Ես։

Կամ որպէս մ․ Առ ժամանակ մի․ առ վայր մի․ ՚Անցաք ՚ի մա աեզին երկրպագել․ և մնալ վայրկեան ՚ի պաղեստինացւոց հրահանգս․ Խոր․ Գ․ 62։ ՚Ոչ կարաց վայրկեան մի (կամ վայրկենի մի) կալ ընդդէմ․ Ղազ․ ԺԸ։

Ի ՎԱՅՐՈՒՍՏ․ մ․ Κάτωθεν. Ex inferiori loco, ab ima parte. Ի ստորուստ․ ՚ի ներքուստ․ Հօրէն․ օշաղըտան․ ՚Ի վերուստ ՚ի վայր . . . ՚ի վայրուստ ՚ի վեր․ Փիլ․ լն․ Ա․ 78։ ՚Որոտումն այնքան յամպոց հայթումն արձակեաց յերկիր, որքան ՚ի վայրուստ յանժամ յերկրէն ՚ի վեր տուաւ․ Բրս․ Գորդ։

ՎԱՆ․ գ․ Որպէս արմատ Վանելոյ․ Վանումն․ ՚Զարթեաւ աղեղն քո․ զի աղեղնաւորեալ այ ՚ի վան գալարի ալիքման ձեռին իւրոյ ջարդեաց զամուրս բռնաւորաց․ Ոսկ․ ամբոխ։

ՎԱՆ, ի․ գ․ Որպէս Վանք․ օթեվան, իջեվան․ (լծ․ և Աւան․ յորմէ և Վան քաղաք․) ՚Ժողովեաց զթրուութիւս մեր, արար զնեզ մանկունս վանի իւրոյ․ Մծբ․ ԺԸ։

ՎԱՆԱԳՈՅՆ․ ա․ Որ ունի զգոյն որպէս զական վանի․ ՚Զվանագոյն ականագոյնն երկնից՝ աղուճակի նմանեցուցանէ կերպարանաց․ Ոսկ․ Ես։

ՎԱՆԱԿԱՆ, ի, աց․ գ․ Μονάζων, μοναχός. Monachus, religiosus. կրօնաւոր՝ միանձն՝ բնակեալ ՚ի վանս․ միաբանակեաց․ ՚Ի լերինս երթալ, և վանականս լինել։ Տեսանեն զվանական ոք։ Խուցն՝ վանականաց ճգնութի, կուսանաց զգաստութի․ Ոսկ․ մ․ ա․ 7․ 23․ և խւ։ ՚Մայր արար զնա կանանց վանականաց․ Ճ․ Բ։ ՚Առ առաջնորդս նըց ուխտից վանականաց․ Շ․ ընդհանր։

ՎԱՆԱԿԱՆ․ որպէս Վանահայր․ հայր վանից․ աբբայ․ ՚Կոչեաց վանականն զմարինոս։ Ասէ ցնա վանականն։ Եկն ՚ի վանսն միաբանակեցաց, յորում էր վանականն մեծ առաջին այ։ Ծանօթութի ընդ վանականին, և ընդ այլ եղբարցն․ Վրք հց․ ԻԸ։ ՚Վանական վարդապետ ›› այսինքն յովհաննէս վարդապետ տաւուշեցի՝ հիմնադիր և առաջնորդ գետկայ վանից․ Վրդն։ Կիր։ Մաղաք։

Ի կրկին նշանակութիս բերի և առեալ․ ՚Եւ նա պատմեաց զաստցեալսն վանականին․ Խոր․ Գ․ 52։ ՚Պատուական երիցունք, և աւագ վանականք բզմք։ Աւագ քահանայիւք և վանականօք․ Շ․ ընդհանր։ ՚Հայր սարգիս հոռոմոսի վանաց վանական, և հայր ստեփանոս սևանայ վանաց վանական․ Ասող․ Գ․ 8։ ՚Գրիգորի նարեկայ վանից վանականի։ Եղբօր իմոյ ընտրելոյ յովհաննէս կոչեցելոյ՝ նարեկայ մեծափառ և բարձրապատիւ ուխտի վանականի․ Նար․ ՅԻԶ։

ՎԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Վանական վիճակ․ կրօնաւորութի․ և Առաջնորդութի վանաց․ ՚Տենչացեալ կարգի վանականութե։ Ընկալեալ զկերպարանս վանականութեան․ Փարպ։ ՚Ծանր է վանականութին, և ոչ կարէ ամենայն ոք վաղվաղակի գնալ ընդ այս ճանապարհս․ Վրք հց․ Է։ ՚Զորս յառուրս վանականութեն սկսեալ՝ ՚ի նմին կատարեաց ընտրեալն յայցելութի՝ մբ եպիսկոպոս․ Նար․ խւ։ ՚Ի ժամանակս թոդկայ վանականութեն (կամ հայրապետութե)․ Մաղխ։

ՎԱՆԱԿԻՑ․ ա․ Բնակակից ՚ի նոյն վանս կամ ՚ի բնակարանի․ յարկակից․ ՚Ժողովէ առ իւր զամենայն վանակիցս․ Մծբ․ ԺԸ։

ՎԱՆԱԿՆ, ական կամ կնի․ Տ․ ՎԱՆԻ․ կամ ԱԿՆ ՎԱՆԻ․ ՚Զվանակնէ (կամ զվանականէ) ասեն, թէ ՚ի ջուրց՝ որ պաղեալ խառանան են։ Վանակնն մեծ պայծառ լուսաւորութն․ Վէցօր․ Գ։ և Շիր։ ՚Վանակն՝ որ գտանի ՚ի հնդիկս․ Ոսկեփոր։

ՎԱՆԱԿՐԵԱՅ, կմ ՎԱՀԱՆԱԿՐԻԱՅ․ գ․ Վիշապ ձուկն մեծ՝ որ որպէս կղզի իմն երևի․ ՚Է գազան ինչ ՚ի ծովու, որ կոչի վանակրեայ (կամ վանակրէ)․ վիշապաձկան նման է, յաւաղին տեղին իբրև կղզի է․ Եփիփ․ Բարոյ։

բարի. Փիլ. ծ. բան: Աւետ. Գոյից: Պիտաւոր: *Ոչ թէ գինի վայրապար, այլ՝ գինի անոյշ: Ոչ եթէ վայրապար բարեկամաց վստահանամք, այլ հարազատաց. Ոսկ. յհ. ա. 21.23: *Հանապազ՝ ի վայրապարացն (յն. յանտեղեաց) զինքն վերառին կոչեսցէ: Զբօսանք (բանից) վայրապար՝ ՝ի բաց ընկեցեալ լիցի. Բրս. հց. և ճգն: *Զբաղեալ ՝ի վայրապար խօսս. Խոր. պերճ: *Տան պատճառս վայրապարաց զրպարտողաց մարդկան: Բազմացն և անվայելուչ վայրապարաց՝ հոգւոյն երեւք (այսինքն աչք) միշտ կափուցեալ են. Փիլ. լին. գ. 3: դ. 2: *Ըստ ահակաց՝ իրաւ գիտունք, վայրապարաց՝ լուծ նըհանջման. Շ. ոփ. բարձր: *Վայրապարք անժամ ծախելով զկենս՝ ՝ի ժամու ոչ ունին տալ. Մխ. առկ. ծէ: *Այլ վայրապարքն յոյսպիսեաց աստի լինել ոչ ուղղեցին: Զայս վասն վայրապարացն արգելուք. ապա թէ ոչ՝ չեն ինչ ՝ի հակառակացն այս: Մատնեն մահու, և ոչ վայրապար մահու, այլ անորդ մահու. Իգն: *Եթէ եղբայր զեղբայր ՝ի վայրապարս տրտմեցոյց". յն. յանտարբերս, այսինքն ՝ի չնչին իրս. Բրս. հց:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԲԱՆԵԼ. 'Εικαιολογέω. Vana vel in vanum loquor. Վայրապար խօսել. աւելորդաբանել. *Երկիցս անգամ զնոյն աւելորդաբար ասելով վայրապարաբանել. Դիոն. ածայ:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αλλόκοτα ῥήματα. Absurda verba. Աւելորդաբանութիւն. անտեղի զրոյցք. *Դիպողակէս տեսաց՝ ցուցանելով զվայրապարաբանութիւն նոցա. Մագ. ՝ի տէոն:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԳՈՅՆ. ա. մ. Յոյժ վայրապար. *Որպէս զխարդ և դէպ եղև և պատահեաց՝ վայրապարագոյն, ոչ ՝ի խորհուրդ առնել և գոհացեալ. Փիլ. լին. ա. 78:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԶԱՐԴ. ա. Որ զարդքն են աւելորդք. յաւելորդս զարդարեալ. *Կին պաճուճող վայրապարազարդ. Ոսկ. Եփ:

ՎԱՅՐԱՊԱՐԱԽՕՍ. Տ. ՈՒՆԱՅՆԱԲԱՆ. *Պօղոս իբրև ուսուցանէրն, վայրապարախօս սպլանդակ կոչէին զնա. Մծբ. ծԶ:

ՎԱՅՐԱՊԵՏ. գ. Պետ և իշխան տեղւոյ. որպէս յն. Τοπάρχης. Toparcha. *Կայքեդոնի վայրապետն գինէոս անուն: Դինէոս վայրապետութիւնն կարգեցոնացուց. Ոսկիփոր:

ՎԱՅՐԱՍՈՒՆ. ա. որ և ԸՆԴՎԱՅՐԱՍՈՒՆ. Դատարկասուն. վայրագասուն. *Ոչ ընդ հրահանգս հանել (զորդիս), այլ ընդ վայրասունս, (կամ ընդ վայրասունս՝ թողուլ). Ոսկ. մ. գ. 6: *Փոյթ է մեզ վասն արարածոց, երէոց, անասնոց, թռչնոց, և վայրասուն գազանաց. Մծբ. ծէ:

ՎԱՅՐԱՎԱՏԻՄ. Տ. ՎԱՅՐԱՎԱՏՆԻԼ. *Վայրավատեալ ցրուէին ՝ի բազում կողմանս: Ընդարձակինք և վայրավատինք յախտս: Զայս թողլ վայրավատել ՝ի թիւրութի. Եղիշ. ա: Լմբ. ատոկ: Լծ. Եւագր:

ՎԱՅՐԱՎԱՏԻՆ. ա. Ի վայրէ լեալ կամ ընդ վայրս վատնեալ, խախտեալ, քայքայեալ, ցնդեալ, ցրուեալ, յօշեալ. որ ինչ ՝ի բաց անկեալ դնի. Խարխուլծ, ցրուած, ցընդուած. փարփուլն, փաղճնց, խարփափոան. *Ի վայրավատին անգամոց՝ որ աստ անդ դնիցին: Յիր և վայրավատին կայ ամենայն: Զոմանս կիսամահս ՝ի միջոցին վայրավատինս կացուցանէր. կապեսցուք զնա ընդ անիւն, և արձակեսցուք վերուստ ՝ի վայր, և այսպէս վայրավատին արասցուք զմարմինս նորա. Վեցօր. գ: Սեբեր. գ: Պիտ: Ճ. Գ: *Իբրև զերամակս արօտականաց՝ որոց ոչ իցէ հովիւ, վայրավատինս ցրուէին: Վայրավատինք եղեալք ՝ի գլուխ լերանց և յամենայն խորաձորս. Սարգ. ա. պ. բ. է: *Ոչ իբրև ՝ի գերութէ ցրեցան վայրավատինք: Որ այնպէս ցրուեալ արկ զնոսա վայրավատինս. Ոսկ. Եփ: *Տառանեալք և վայրավատինք, ոյս է խախտեալն: Վայրավատին եղև (խորտակել)՝ի ձեռն մհկացն. Գէ. Եփ: *Զվայրավատին մառածմունս արտատրոհէ ՝ի մտացն. Տօնակ:

ՎԱՅՐԱՎԱՏՆԵԼ. ն. Ընդ վայր վատնել կամ ցրուել. Խոխէլ. ժձագէլ փարփըլէ. *Որպէս քանքարաթագոյն, այնպէս և վայրավատնող. Երզն. մթ:

ՎԱՅՐԱՎԱՏՆԻԼ. չ. որ և ՎԱՅՐԱՎԱՏԻԼ. Վայրավատին լինել. ցրուիլ. ցնդիլ ընդ վայրս. վարատիլ. *Իբրև զխաշինս ցրուեալս և վայրավատնեալս յանապատի. Եղիշ. բ: *Զվայրավատնեալսն ՝ի սատանայէ մխաւորեա. Մանդ. է:

ՎԱՅՐԱՎԱՏՈՒՄՆ. կմ ՎԱՅՐԱՎԱՏՆՈՒՄՆ. գ. Ընդվայր վատնումն. ցրումն. ծախումն. Տախողուկ. *Զվայրավատումունս ընչիցն պատուական և սաայցուածոցն. Պիտ:

ՎԱՅՐԱՐԿՈՒ. գ. Երատառն. Նստոյ տեղին՝ որ զաւելորդս ՝ի վայր արկանէ. *Նախատանաց ջրով տանջեալ, ընդ վայրարկուն փողով հոսեալ. Շ. Հիւ: *Ի յանձին նախատ՝ ջուր ընդ վայրարկուն հեղեալ. Տօղ:

ՎԱՅՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ, կամ Ի ՎԱՅՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Ի վայր հոսեցուցանել. ցածուցանել. *Հողեղէն մարմնոյս բնութի ՝ի մաքուր մտաց օտարագոյն է, և վայրացուցանէ (կմ ՝ի վայրացուցանէ) զնա ծառայեցուցանելով. Փիլ. լին. դ. 10:

ՎԱՅՐԱՓԱԿ. ա. Վայրօք իմն փակեալ. կամ ՝ի վայր կոյս շրջափակեալ. որպէս արեւմտեան կողմն՝ ուր ծածկի արեգակն. *Եւրկնի վայրափակ, յորում լոյսն ագանիցի. Շար:

ՎԱՅՐԱՔԱՐՇ. ա. Որ ՝ի վայր քարշէ կամ քարշի. երկրաքարշ. գետնաքարշ. գետնանախանձ. *Վայրաքարշ է աշխարհ, և խաբող: Յամենայն վայրաքարշ և ՝ի սնոտի վարուց վերանալ. Վրք հց. իշ: Տօնակ: *Հրաժարեցէք յամենայն նիւթական իրաց, որ սովորեցաւ վայրաքարշ առնել զհոգի: Զմարմնոյս մերոյ տկարութի, և զվայրաքարշ բնութի. Սարգ. ա. պ. դ: Ի Գիրս խոր:

ՎԱՅՐԱՔԱՐՇՈՒԹԻՒՆ. } Բերումն
ՎԱՅՐԱՔԱՐՇՈՒՄՆ. գ. } ՝ի ստորինըս. պատաղումն զերկրաւորօք. նուաստութի. վայրաբերութի. *Զհանդիսից և զճգնից ժամանակն՝ զբաղմանց և վայրաքարշութեանց առնեմք ժամանակ: Բայց գուցէ ոք իբր արհամարհ վայրաքարշութե համարիցի (զծոցն հայրենի). Սարգ. է. պ. ա: Ոսկ. յհ. ա. 14: *Զվայրաքարշումն, և զառ ՝ի չար կոյս յաւէտ յարձակումն. Մագ. ծդ:

ՎԱՅՐԲԵՐԵԼ. Տ. ՎԱՅՐԱԲԵՐԵԼ. *Ըղձայրագոյնըն բարձրութե ... սա վայրբերէ խոնարհական. Ցդ որդի:

ՎԱՅՐԲԵՐՈՒՄՆ. Տ. ՎԱՅՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. *Իր բարձր խորհրդովք առ վայրբերումն մեղաց, և խոնարհ քան զխոնարհս ՝ի մարդկանէ երևեալ. Աբր. մաշ:

ՎԱՅՐԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Իջումն. հոսումն ՝ի վայր կոյս. *Զյորդանանու ջրոյն արագաշարժ վայրեկումն ... ՝ի թիկունս առաքեցեր. Նար. կգ:

ՎԱՅՐԵՄ. եցի. ն. Ի վայր արկանել. ցանել: Իսկ կր. իբր չ. Ցրուիլ. ցնդիլ. ընդ վայր յածիլ կամ ՝ի վայր իջանել. *Խլեաց զմեհեանս, զբագինս, զկուռս. և վայրեաց զմոխիր նոցա ՝ի վերայ գերեզմանաց նոցուն մարդոց, որ զոհէին. Եփր. թգ: *Ի ժամ փորձութե մերոյ վայրին միտքս մեր, և թարթափին խորհուրդք մեր. Եփր. համաբ: *Եւ զի յանկարծակի ծանեան զնա, վայրեցան միտք նոցա առ վերջին գալուստն. Անդ:

ՎԱՅՐԵՆԱԲԱՐ. մ. 'Αγρίως. Fere, immaniter. և ա. ἄγριος, ferus, ferox. Իբրև վայրենի. գազանաբար. մոլեգին. *Ծով ծփմամբ մոլեալ վայրենաբար. Պիտ: *Ելանէր գազանն այն ՝ի վերայ նոցա վայրենաբար և ահագին յարձակմամբ. Վրք ոսկ:

ՎԱՅՐԵՆԱԲԱՐՈՅ, կմ րու. ի, ից. ա. Վայրենի բարուք. վայրագ. անմարդի. մոլեգին. կատաղի. *Միշտ գժնեայ և վայրենաբարոյ: Որ և առ ոգէսս և վայրենաբարոյս առաւել զօրանայ: Ի վայրենաբարոյ իշխանացն առժամնելի կրիւք ելին յաշխարհէ. Նար. խէ: Շ. ընդհանր. և ոփն: *Ի վայրենաբարոյ ստարութենէն յիմաստութիւն երկնաւոր դարձուցէ. Երզն. լս: *Վայրենաբարու գազանք գիշատեցին զմարմինս իմ. Ճ. Ա:

ՎԱՅՐԵՆԱԲՆԱԿ. ա. Վայրաբնակ. վայրագ. *Իբրև զվայրենաբնակս ոմանս գոչեն ՝ի մէջ դաշտի զկնի այնոցիկ՝ զորս հալածեն. Վրք ոսկ: *Իբրև զվայրենաբնակ երկուցեալ: Հովիւ և վայրենաբնակ այր. Ճ. Ա:

ՎԱՅՐԵՆԱԳՈՅՆ. գունի. ից. ա. 'Αγριώτερος, ἀγριώτατος. Nimis agrestis, atrocior, ferocior, immanis, truculentus, saevissimus. Առաւել կամ յոյժ վայրենի. մոլեգին. և Անկիրթ. գեղջկագոյն. *Քան ըղխուժս և զդուժս վայրենագոյն եւս զգածեալ էր զհերետիկոսս զգազանութին. Գ. Ղ. Է. 3: *Զվայրենագունոցն և զանձեռնըմխելիս: Զննելով զվայրենագոյնսն, ոչ ՝ի ցամաքայնոց քան զառիւծ լինել գազանագոյն դատի, և ոչ քան զկոկորդիլոս ՝ի ջրայնոց վայրենագոյն. Փիլ. ծ. բան: *Զգազանացն վայրենագոյնս: Իբրև զգայլ գիշակեր՝ դառնագոյն և վայրենագոյն է գալուստ նորա. Աճառ. կնդ: Կոչ. ծդ: *Զգազանամիտ և զվայրենագոյն և զճիւաղաբարոյ զաշխարհակաբնակն: Իսկ հովիւքն քանզի վայրենագոյնք էին, և նոցա յայտնայնդիման տեսիլ պիտոյ էր. Աճառ: և Կորիւն: Ոսկ. մ. ա. 4:

ՎԱՅՐԵՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. 'Αγρειχός, Agrestis. βάρβαρος, barbarus. Վայրենի. և բարբարոսական. *Յովհաննէս անհամբոյր՝ վայրենական և անկրթական: Ընկեցեալ ՝ի վտակն վայրենական ողողից: Վայրենական խորհրդոյ. Նար. կբ. ծդ. ղբ: *Վայրենական կատաղութի մտաց իմոց: Վայրենական դայլայլն. Բենիկ: *Իմ տեսեալ է և զինձ վայրենականս՝ ընտանացեալս. Ոսկ. հեբր: *Դազանս կոչէ զհեթանոսս վասն վայրենական բարուցն: Ըստ բարբարիկ վայրենական մտաց. Ոսկ. Եփ: *Զվայրենական սովորութիս նմին նոցին (մտաց)՝ի բաց ընկեսցուք. Ոսկ. մ. ա. 7: *Ի չարեացն ցածնուցուն, և դադարեսցեն ՝ի վայրենական մտացն. Մէկն. ղկ:

ՎԱՅՐԵՆԱԿԵՐ. ի, աց. ա. Կերող ըզվայրի որսս՝ զերէ վայրի. *Ոմանք մարդակերք են, և այլք վայրենակերք. Խոր. ա:

ՎԱՅՐԵՆԱՄԻՏ. մտի, տաց. ա. Վայրենի միտք. վայրագամիտ. վայրենաբարոյ. գազանամիտ. բարբարոսական. Եապանի, Հէյրօ, Եապանի. *Վայրենամիտք և դժնդամիտք ՝ի միասին բնակեսցեն. Ոսկ. Եփ: *Յայսմ վայրի ձեռնեցեցզվայրենամիտ ազգին զխորտակիցն դառնութն ՝ի գլուխ ելեալ. Ղևոնդ: *Ըստ բնութե գազանաց վայրենամիտք լեալ: Իսկ նոքա՝ որ այնպիսի վայրենամիտք են: Այլքան սաստում և վայրենամիտ եղեն. Աճառ. գ. 11: Սրգ. ա. յհ. է: Իգն: *Առ յոյժ վայրենամիտ բարուցն. Պիտ: *Առնել զվայրենամիտ յեղյեղուկութին մարդ. Վեցօր. է:

ՎԱՅՐԵՆԱՄՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Վայրենա-

մեր բարք. գազանամտութիւն. *Որ զգազանային անցուցանէ զվայրենամտութիւն. Աճռ. ժ. 8։

ՎԱՅՐԵՆԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Βαρβαρόομαι. Barbarus fio. ἀγριόομαι, efferor. Լինել իբրև զվայրենի գազանս կամ զբարբարոս. կատաղիլ. գազանանալ. օտարանալ ՚ի մարդկութենէ. *Անտիոքոս արքայ սաստիկ վայրենացեալ խորհրդովք գայր. Բ. Մ. ծԳ. 9։ *Զվայրենացեալ սիրտն դարձոյց ՚ի մարդկային բնութիւն. Եղիշ. Գ։ *Անմնեքեան վայրենացեալք են. Վրք հց. ծԸ։ *Վայրենացաւ երբեմն նաբուքոդոնոսոր. Ոսկ. Եփ։ *Մեծագոյնն ցանկութիւ յաղթելով ՚ի բաց վայրենանալով. ընչից անյագ, և անկզը սատացուածոց ասփուլ. Պղատ. օրին. Ը։ *Ծով վայրենացեալ յառաջին ընտանի և խաղաղ բնութենէն. Սարգ. յկ. Բ։

ՎԱՅՐԵՆԱՊԷՍ. Տ. ՎԱՅՐԵՆԱԲԱՐ. *Անողոքելի սլացմամբ ՚ի բաց սատուցեալ վայրենապէս ամբարտաւանէ. Նար. ծՂ։

ՎԱՅՐԵՆԱՍՈՒՆ. ա. Սնեալ որպէս զերէ վայրենի, կամ ՚ի վայրս. վայրագասուն. *Զվայրենասուն ազգն կովկասու հնազանդեցոյց ՚ի կամս իւր. Կաղանկ։

ՎԱՅՐԵՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐξαγριόω. Agrestem reddo, exaspero, in rabiem ago. Տալ վայրենանալ. օտարացուցանել ՚ի մարդկութենէ. *Սրամտութ վայրենացուցանէ զմիտս։ Մի վայրենացուսցէ զքեզ սրրտմտութիւն մրրկին. Եւագր. Ժ։ Մաշ։ *Զորս կամ սրտմտութ վայրենացոյց, կամ տըրտմութիւն ամփոփեաց։ Զմիտսն վայրենացուցեալ է բարկութիւն, ցանկութիւնք, անիրաւութիւնք. Փիլ. Նխ. Բ. և լին. Ժ. 242։

ՎԱՅՐԵՆԵԱԼ. Իբր Վայրենացեալ. *Եւ գու այր մի վայրենեալ զանձինդ կամս ընտրես. ՍԵԲԷր. Է։

ՎԱՅՐԵՆԵՐԵՍ. ա. Վայրենի երեսօք. օտարադէմ. այլանդակեալ. *Քասմնելի խոժոռ իւ հերայն վայրեներեսս բանդագուշելոցն. Նար. ծԷ։

ՎԱՅՐԵՆԻ, նւոյ. ա. Ἄγριος, ὁ τοῦ ἀγροῦ. Agrestis. βάρβαρος, barbarus, և այլն. որ և ՎԱՅՐԵՆԱԿԱՆ, և ՎԱՅՐԻ ասի. Որ ինչ է ՚ի վայրի՝ հեռի ՚ի բնակութեանց. և Վայրաբնակ. վայրագ. ամեհի. կատաղի. բարբարոս. աճագին. Էագանի, Գլլ++ի, Էոխօղ. *Ի գազանաց վայրենեաց։ Ընդ խոտովք վայրենեօք։ Մեղր վայրենի։ Ձիթենի վայրենի. են։ *Հաւուց վայրենեաց (այսինքն ցամաքայնոց) և ջրականաց (այսինքն ջրայնոց)։ Թագաւորաց վատասարտաց, Թուղամորթաց, վայրենեաց (յն. բարբարոսաց). Եււ. +ր. ա։ *Ցլուց վայրենեաց։ Մահակօք վայրենեօք. Ի միտս վայրենիս։ Ի բախմանէ վայրենի ալեաց։ Օտար և վայրենիք էին յօրինաց. Խոր. Բ. 76։ Ճ. Ա։ Նար. Բ. ԽԷ։ Բրս. մրկ։

ՎԱՅՐԵՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀγροικία, ἀγριότης. Rusticitas. և ferocitas, atrocitas. Վայրենի գոլն. կատաղութիւն. գազանութիւն. անընդելութիւն. անմարդութիւն. ամեհութիւն. Ամայութիւն. օտարութիւն. գեղջկութիւն. *Վայրենութի գազանաց, կամ բռնաւորաց, կամ բարբարոսաց, կամ բարկացողաց, կամ աւազաց, կամ կոյոց և գիւղաց. Փիլ. Ժ. Բան։ Ճ. Բ։ Պղատ. ԽԸ։ Սարգ. յկ. Ժ։ Նար. ծԷ։ *Հանձեաց և հաւանեցոյց խաղաղութիւ ըզվայրենութիւն հեթանոսաց. Եփր. ա. կոր։ *Զամ գոր վայրենութեան ջառագով. ընդ բեթղեհեմի գաւառայց, ընդ մորոյն անապատեայց. Ատ. որս. Է։

ՎԱՅՐԷՋՔ. գ. Էջք ՚ի վայր. *Երկինքն ՚ի յերկիրս, և երկիրս ՚ի յերկինսն. վայրէջք ՚ի խոնարհ, և վերելք ՚ի բարձունս. Նար. փող Էէ։ *Սանդուխք լուսեղէն կազմեալ, ուէր անդ հաստատեալ փառօք. վայրէջք անմարմին զուարթնոցն, վերելք ՚ի բարձունս անբաւս. Սքէփ. ներս. կմ ձոխայի. փող խւ։

ՎԱՅՐԻ, իք, եայ. ա. եզ''. սեռ''. բառ ռիս Վայր. անս անդ. (իբր յն. վայրենի. Թ. Էագանի։) Իսկ յոգն. գ. իբր Վայրք. *Մի անխնեմք զվայրեօք։ Փարխեցին լեզուաւն զվայրեօք ածէր (զբարխիւր). Ոսկ. մ. ա. 3։

Եւ իբր ա. Վայրենիք. *Տնաւուն կենդանեացն մարդիկ խնամողք, իսկ վայրեացն՝ ած. Վանակ. յոբ։

ՎԱՅՐԻԿ. գ. Տ. ՎԱՅՐԿԵԱՆ։

ՎԱՅՐԻԿ ՄԻ. մ. Վայր մի. առ վայր մի. պահէք մը, +իւ մը. պիր ող. *Վայրիկ մի անսա։ Եւ՛րթ, վայրիկ մի արտաքոյ կաց. Կոչ. Ծ։

ՎԱՅՐԻԿ ՄԻ ԵԻՍ՝ ԵՒ. մ. փոքր մի ևս՝ և. սակաւիկ միւս ևս՝ և. +իւ հաց որ. ող գօղփը +ի. *Վայրիկ մի ևս՝ և չահեալ էր իմ զքո կործանումն. Վրք հց. ԽՂ։

ՎԱՅՐԻՄ, եցայ. Տ. ՎԱՅՐԵՄ, ըիմ։

ՎԱՅՐԻՋԱՆԵՄ. իջեայ. չ. } Ի վայր
ՎԱՅՐՆԻՋԻՄ. իջեալ. յ. } իջանել. ստորիջանել. վայրաբերիլ. *Ոչ տայր խորհրդոց իմոց վայրիջանել. Վրք հց. յ։ *Վայրիջեալ յանպարագրական ծոցոյ հօր էական բանն. Թէոդոր. մայրագ։ *Որոշեալ մարմին իմացականէն ... վայրիջի յերկիր ծնող իւր (մահուամբ). Եղիշ. հոգ։ *Այսօր երկնայնոցն վայրիջեալ՝ տօնեն ընդ հողեղէնս. Շար։ *Ընդ բոլոր յաքեթեան ցեղապետութիւն վայրիջեալ մինչ ՚ի մերն Թորգոմ. Ցհ. կԲ։ *Ի բարձրագոյն իմաստիցն վայրիջեալ եւ գտանիմ. Նար. հա։

ՎԱՅՐԻՋԻՉ. ա. Որ ՚ի վայր իջանէ, կմ իջուցանէ. *Եկեալ յոմնէփ, որ թարգմանի վայրիջիչ. Բրս. մրկ։

ՎԱՅՐԿԵԱՆ. կենի, եց կամ աց. } Ῥοπή.
ՎԱՅՐԿԵՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. } Libramentum, ictus. στιγμή, punctum, momentum. διαίρεσις, divisio. (իբր Վայրիկ մի ժամանակի, կմ ՚ի սեռականէ բառիս Վայրիկ.) Դուզնաքեայ միամն կամ բաժին ժամու. բոպէ. (որպէս յն. րօբէ, մէա. կէտ. քթթել ական.) աճնթարթ. փափկէ. *Ի միում վայրկենի պատուական ազգն նոցա սատակէր։ Եցոյց նմ զամենայն թագաւորութիւս աշխարհի ՚ի վայրկեան (իմա ըստ յն. ՚ի վայրկենի) ժամանակի. Իմ. ծԷ. 12։ Ղկ. Դ. 5։ *Ի միում վայրկեան ժամանակի. Եղիշ. Դր։ Շ. հրէշփ։ Վրք հց. Բ։ *Ի մի ժամանակէ վայրկենի որովայնամոլութիւ յեգիպտական կռամոլութի թաւալեցան. Բրս. պհ։ *Զմի ՚ի վաթսուն ժամուցն ՚ի վաթսուն վայրկենի հատանեն. Վէցօր. Ղ։ *Ի միում վայրկենի. Շ. հրէշփ։ *Թողայց ինձ զօղել ուրեք վայրկեան մի ժամանակի. Խոր. Գ. 34։ *Վայրկենի նմանութք ՚ի մշտնջենաւորս կերպարանն փութայի հասանել։ Փոքր նեղութիւք վայրկենիս ծնան զհոգի փրկութե. Ագաթ։ Ցհ. կԲ։ *Մի ծուլասցուք ՚ի վայրկեանս, զի մի հեծիցեմք յոնեզրականն. Ոսկ. Եփես։ *Կալ ՚ի վերայ արագախաղաց վայրկենաց (կամ վայրկենեաց) իւրեանց։ Որչափ ժամս վայրկենից (կամ վայրկենեաց) և բոպէից համարիցի անցեալ սատեղադէսն. Վէցօր. Ղ։ և Շիր։ *Առ նոյիւ ՚ի միում վայրկենի (լս. սակաւ) ժամու եղծաւ ապականեցաւ երկիր առ հասարակ. Գէ. Եւ։

Կամ որպէս մ. Առ ժամանակ մի. առ վայր մի. *Անցաք ՚ի նա անեղին երկրպագել, և մնալ վայրկեան ՚ի պաղատանացն հրաշանգս. Խոր. Գ. 62։ *Ոչ կարաց վայրկեան մի (կամ վայրկենի մի) կալ ընդդէմ. Լաստ. ծԷ։

Ի ՎԱՅՐՈՒՍՏ. մ. Κάτωθεν. Ex inferiori loco, ab ima parte. Ի ստորուստ. ՚ի ներքուստ. Հարէն. ուղղակի. *Ի վերուստ ՚ի վայր ... ՚ի վայրուստ ՚ի վեր. Փիլ. լին. ա. 78։ *Որոտումն այնքան յամպոց ճայթումն արձակեաց յերկիր, որքան ՚ի վայրուստ յայնժամ յերկին ՚ի վեր տուաւ. Բրս. գործ։

ՎԱՆ. գ. Որպէս արմատ Վանելոյ. Վանումն. *Զարթեաւ աղեղն քո. զի աղեղնաւորեալ այ ՚ի վան գալարի այրիման ձեռին իւրոյ ջարդեաց զամուրս բռնաւորաց. Ոսկ. ամբակ։

ՎԱՆ, ի. գ. Որպէս Վանք. օթեվան. իջեվան. (լծ. և Ասան. յորմէ և Վան քաղաք.) *Ճողովեաց զգոյութիւս մեր, արար զմեզ մանկունս վանի իւրոյ. Մծբ. ծԸ։

ՎԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Որ ունի զգոյն որպէս զակն վանի. *Զվանագոյն ականագոյնն երկնից՝ աղուճակի նմանեցուցանէ կերպարանաց. Ոսկ. Եւ։

ՎԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. գ. Μονάζων, μοναχός. Monachus, religiosus. կրօնաւոր՝ միանձն՝ բնակեալ ՚ի վանս. միաբանակեաց. *Ի լերինս երթալ, և վանականս լինել։ Տեսանէին զվանական ոք։ Խաչն՝ վանականաց ձգնութիւն, կուսանաց զգաստութիւն. Ոսկ. մ. ա. 7. 23. և խչ։ *Մայր արար զնա կանանց վանականաց. Ճ. Բ։ *Առաջնորդս նըց ուխտից վանականաց. Շ. ընդհանր։

ՎԱՆԱԿԱՆ. որպէս Վանահայր. հայր վանից. աբբայ. *Կոչեաց վանականն զմարինոս։ Ասէ ցնա վանականն։ Եկն ՚ի վանսն միաբանակեցաց, յորում էր վանականն մեծ առաջին այ։ Ծանօթութի ընդ վանականին, և ընդ այլ եղբարցն. Վրք հց. ԽՂ։ *Վանական վարդապետ ». այսինքն յովհաննէս վարդապետ տաւուշեցի՝ հիմնադիր և առաջնորդ գետկայ վանից. Վրդն։ Կիր։ Մաղաք։

Ի կրկին նշանակութիս բերի և առեղն. *Եւ նա պատմեաց զասացեալսն վանականին. Խոր. Գ. 52։ *Պատուական երիցունք, և աւագ վանականք բիւր։ Աւագ քահանայիւք և վանականօք. Շ. ընդհանր։ *Հայր սարգիս հռոմայի վանաց վանական, և հայր ստեփանոս սևանայ վանաց վանական. Ասող. Գ. 8։ *Գրիգորի նարեկայ վանից վանականի։ Եղբօր իմոյ ընտրելոյ յովհաննէս կոչեցելոյ՝ նարեկայ մեծափառ և բարձրապատիւ ուխտի վանականի. Նար. յէղ։

ՎԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Վանական վիճակ. կրօնաւորութիւն. և Առաջնորդութիւն վանաց. *Տենչացեալ կարգի վանականութ։ Ընկալեալ զկերպարանս վանականութեան. Փարպ։ *Ծանր է վանականութին, և ոչ կարէ ամենայն ոք վաղվաղակի գնալ ընդ այս ճանապարհս. Վրք հց. Է։ *Զորս յաւուրս վանականութեն սկսեալ՝ ՚ի նմին կատարեայ ընտրեալն յայցելութի՝ ոք եպիսկոպոս. Նար. խւ։ *Ի ժամանակս թադկայ վանականութեն (կամ հայրապետութե). Մաթէ։

ՎԱՆԱԿԻՑ. ա. Բնակակից ՚ի նոյն վանս կամ ՚ի բնակարանի. յարկակից. *Ճոխեմէ առ իւր զամենայն վանակիցս. Մծբ. ծԸ։

ՎԱՆԱԿՆ, ական կամ կնի. Տ. ՎԱՆԻ. կամ ԱԿՆ ՎԱՆԻ. *Զվանակնէ (կամ զվանականէ) ասեն, թէ ՚ի ջուրց՝ որ պաղեալ խստանան են։ Վանակնն մեծ պայծառ լուսաւորութբ. Վէցօր. Գ։ և Շիր։ *Վանակն՝ որ գտանի ՚ի հնդիկս. Ոսկիփոր։

ՎԱՆԱԿՐԵԱՑ, կմ ՎԱՀԱՆԱԿՐԻԱՑ. գ. Վիշապ ձուկն մեծ՝ որ որպէս կղզի իմն երևի. *Է գազան ինչ ՚ի ծովու, որ կոչի վանակրեայ (կամ վանակրէ). վիշապաձկան նման է, յաւագոյն տեղին իբրև կղզի է. Եղիփ. Բարս։

ՎԱՆԱԳԱՆ, ի, աց. գ. Φύλαξ. Custos. Պահապան իշխանի և վանաց և աղխից բանակի. *Եթող զաւիթ զկարասին յինքենէ 'ի ձեռն վանապանին: Ըստ մասին երթելոյն 'ի պատերազմ նոյնպէս եղիցի մասն վանապանին. Ա. Թգ. ԺԷ. 22: Լ. 24:

ՎԱՆԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Ξένιος, πρόξενος, ξενοδόχος. Hospitalis, որ և hospes ասի. Տեւող օտարաց վանս՝ օթեվանս՝ իջեւանս. հիւրընկալու. ասպնջական. *Իւր գայեակ և վանատու խոստովանեսցի: Ոչ զի միայն բնակիցես, այլ զի և այլոց վանատու լինիցիս: Թէ օտարին լինիս վանատու, քեզ ես ասպնջական: Տկարացն օգնական լինել. օտարոյն վանատու. Ոսկ. Ճ. Փ. 26. Ն. ծննդ. Ժ: Մանդ. Է: Սարգ. Ե. յհ. Ե:

ՎԱՆԱՏՈՒՐ, արի, րաց. Նոյն ընդ վ. մանաւանդ որպէս մակդիր արամազդայ դիւցին՝ և այլոց դից. զի առ մեհենիւք նոցա կայր օտարանոց. *Զբարեկամս և զվանատուրս նոցա (դոլոց և մարդաասպանայ). Մանդ. Է: *Հիւրասէր որմզդական դիցն վանատուրի (կամ վանաւորի). Ե. Դ. Ղ. 2: Տօնին հիւրընկալ դիցն վանատրի. Ագաթ:

ՎԱՆԱՏՐԵԼ. ն. Ξενίζω, ομαι. Hospitio accipio. լ. hospitor. Վանատու լինել. հիւրընկալել. *Գիտեն զհի. բարերութեան զքաղցրութիւն, ուր միանգամ յօտարուն եղեալ 'ի նմանէ վանատրեցան. Եւագր. Ժա:

ՎԱՆԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ξενία. Hospitium, hospitalitas. Հիւրասիրութիւն. հիւրընկալութիւն. ասպնջականութիւն. *Սերմանեսջիր զու զգործս ձեռաց 'ի մարդասիրութիւն. զի այն օտարաց վանատրութիւն իցէ. Եւագր. Ժ:

ՎԱՆԱՑԵՐԷՑ. Տ. ՎԱՆՍՐԷՑ. *Զկիւրիոն նոյ կաթուղիկէին վանացերէց՝ ձեռնադրէ յաջորդ եպիսկոպոսութեան վրաց նախանգին. Ցհ. կթ:

ՎԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. գ. Ἔνοικος. Incola, habitator. Հիւր՝ իջեւանեալ. վանակից. յարկակից. ըստ յն. բնակ. Փ-ռաքիր. *Զհրեշտակացն տէր ունիս վանաւոր. Ոսկ. յհ. Ա. 5: (Իսկ Ե. Դ. Ղ. 2. յօրինակս ինչ գրի որպէս վանատուր:)

ՎԱՆԳ, կամ ՎԱՆԿ, ի.ից. գ. (պ. պանգ. լծ. և լուծ.) Φθόγγος. Vox. τόνος, sonus. Հնչիւն. ձայն. բարբառ հնչեալ որ և է օրինակաւ, կամ գործեաւ. յոն. սէփա, սէս. *Սուր վանգ է, և կամ ծանր: Ամբողջ պահեն 'ի մեծութեան վանկիցն ... յաւէտ կամ նուազ ձգեալ զաղին. Նիւս. Բն. Ե: *Գոչմունք փողոց, և հնչմունք եղջերաց, վանգիւք արնգաց, և հեշտալուր քնարաց. Առծր. Է. 3: *Կենդանւոյն 'ի վերայ եդեալ հեփեստեայ (այսինքն հրոյ), 'ի ձայթիւն վանգիւն ուռռուցման պատառելոյ պայթման մրթոցն. Մոգ. ԼԷ: *Ոչ մեղմութեամբ մեղմական վանկի. Նար. ՂԳ:

Ըստ քերականաց, Συλλαβή. Syllaba. Փաղառութիւն. սիլլոբայ. մասն բառի՝ անհնչան, կամ բառ նշանական՝ միով հնչմամբ արտաբերեալ, խառն 'ի բաղաձայնէ և 'ի ձայնաւորէ, կամ լոկ ձայնաւոր ինչ. տառ. որ և ՀԵԳ. հեծէ, սիւղպէ. *Ցաղագս վանգի: Փաղառութիւն (կամ վանկ) է իսկապէս պարառութիւն ձայնորդաց (այսինքն բաղաձայնից) ձայնաւորաւ կամ ձայնաւորօք. որպէս, կար, գութ: Իսկ ալխատկաապէս և 'ի նեզէ (այսինքն 'ի միոջէ) ձայնաւորէ. որպէս, ա, է: Ցաղագս երկար վանգի. երկար փաղառութիւն լինի՝ և այլն. Թր. քեր:

Ըստ երաժշտաց, Τόνος. Tonus. φωνή, vox. Եղանակ ուժ ձայնից և յարակցելոց 'ի նոսա. *Տէր մուշեղ որդի սպարապետին ... եգ վերջս՝ որոյ սկիզբն է, «Անզբաղելի ակամ ատոր նայեցող անձն իմ 'ի միւսանգամ գալուստն»: Ե տուն 'ի յաւթերորդ վանգէ. Առծր. Գ. 9:

ՎԱՆԳԱՆԱԼ կամ ՎԱՆԿԱՆԱԼ. ա. ցեալ. չ. Վանկ լինել. փաղառութիւն կազմել. զօդիլ վանկի ընդ վանկ, և բարդիլ բառից. *Բան՝ վանգ անուն. և ածմարգ՝ անուն, պիտակաբար վանգացեալ, այսինքն առանց միջանկեալ ձայնաւորի. Քեր. քերթ:

ՎԱՆԳԱՀԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Չափ վանկից. չափաբերութիւն կամ ամանակ փաղառութեանց. *Անտեղեակքն առոգանութեանց արուեստի, և վանգաչափութեան, և ոլորակացն. Երզն. քեր:

ՎԱՆԳԱԳԷՍ. մ. Որպէս վանկ. հեգեալ որպէս փաղառութիւն. *Ա, ե, (կամ է) ի. վանգապէս՝ այբ, այբի. եջ. եջի. ին, ինի. Քեր. քերթ:

ՎԱՆԳԵԼ, գեալ. ն. Վանկ կամ փաղառութիւն կազմել. հնչել. *Զյաւիտեանն և զառաւօտն այսպէս պարտ է վանգել. Նչ. քեր: Կամ թէ ըստ Երզնկացւոյն՝ իբր պարփակել կամ վանդակելով պատել տառիւք և յանգիւք. զի կարծի նշանակել երբեմն և պաշարել, վտանգել. կամ շփոթել և ընդվանգել. զի գրէ Երզն. քեր. *Վանգ. իբր թէ 'ի միոջէ կողմանէ ձայնաւորին վանգեալ իցէ. իսկ փաղառութիւն՝ որ է հեգ, շուրջանակի պատեալ ունի զձայնաւորն: Վանգ ասի, յորժամ ձայնաւորն 'ի միոջէ կողմանէ 'ի ձայնորդացն վանգեալ իցէ՝ յառաջոյ կամ 'ի վերջոյ. իսկ փաղառութիւն՝ որ շուրջանակի պատեալ է ձայնաւորն 'ի ձայնորդացն: Որ է ըստ մտի մեկնութիւն. ուր 'ի յն. մի և նոյն է վանկ կամ փաղառութիւն, այսինքն 'ի միասին առումն տառից ինչ: Տարասամ է և մտօ բանիւս, *Վասն բուռն հարկանելոյն և վանգելոյն զնմանէ: Բուռն հարեալք 'ի նոսա՝ վանգեալ մեռանին. Իրէն. Գ. առ ՃԿ:

ՎԱՆԳԻՒՆ. գ. Հնչիւն. գոչիւն. ձայնարձակութիւն. *Հնչմունք եղջերաց, վանգիւնք ոլինգաց և հեշտալուր քնարաց. Առծր. Է. 13. (այլ ձ. վանգիւք:)

ՎԱՆԴԱԿ, ի, աց. գ. Δίκτυον. Rete, reticulum. (որպէս գործի վանգելոյ՝ թակարդելոյ պատելոյ պաշարելոյ. լծ. և պ. դէնթ.) Ցանց. վարմ, ուռկան. և Ամենայն ուռկանաձև կամ կասկարայաձև կազմած երկաթի՝ կամ փայտեղէն, հիւսուած շուառեայ, կամ յապաւանդակէ, և 'ի տերևոյ, յոստոց. եբր. սէդէգա, ըէմ. թ. շէդէգի, թօր, ող. *Արար երկուս վանդակս՝ ծածկել զխոյակն: Երկոցունց վանդակացն: Երկու կարգ նռնաձևաց միոյ վանդակի. Գ. Թգ. Է. 17. 42: *Եւ էին ամենայն նռնաձևքն հարիւր 'ի վերայ վանդակին շուրջանակի. Երեմ. ԾԲ. 29:

ՎԱՆԴԱԿ. Ἐσχάρα, ἐσχαρίς. Craticula. Կասկարայ. ըռկալ. *Պատեսցես ռսկւով սքիւ զվանդակն նորա (սեղանոյ խնկոցն): Ըղսեղանն ողջակիզաց, և զվանդակս նորա ըղպղնձիս. Ել. Լ. 3: ԼԵ. 16:

ՎԱՆԴԱԿ. Σπυρίς. Sporta. σαργάνη, cista. Սփրիդ. զամբիւղ. կողով. սակառի. սէփէտ. փի-ֆէ. *Ընդ պարիսպն կախեալ իջուցին վանդակաւ. Գծ. Թ. 25: *Ընդ պատուհանն վանդակաւ կախեցայ ընդ պարիսպն. Բ. Կոր. ԺԱ. 33:

ՎԱՆԴԱԿ. Κιγκλίς, καγκελλος. Cancellus, cancelli. Տ. ԿԱՆԿԵՂ. փափէս, ֆարմագ-ւըք. *Երագզխապկամեայ դուռն վանդակին. Պրծ. ողբ:

ՎԱՆԴԱԿ որպէս Վանդակապատ վայր 'ի վերնայարկս. քէօշք. *Հրամայեաց բազմել 'ի վանդակս բերկրանացին առ 'ի ճաշակել կերակուր. Ճ. Գ: *Եղ անդրանիկն 'ի վերնատուն վանդակին, և հայեր 'ի քաղաքն. Վրք. հց. Է: Իսկ 'ի Հին բռ. գրի. *Վանդակ, միջակողմ»:

ՎԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ. ա. գ. Δικτυωτός. Reticulatus. և δίκτυον, rete, reticulum. որ և ՎԱՆԴԱԿԱԳԱՏ. Գործեալ վանդակաձևերպ. և Գործեալ վանդակն (ըստ ա նչ). *Գործ վանդակագործ պղնձի. Ել. ԼԷ. 4: *Զվանդակագործսն զերկուս առ 'ի ծածկել զխոյակս: Զերկուս ազգս նռնաձևացն 'ի միում վանդակագործին. Ե. Ն. Ղ. 12. 13:

ՎԱՆԴԱԿԱԿԱԳ. ա. Կապեալ՝ զօդեալ՝ վանդակօք. *Վանդակակապ մարտկոցս մեքենայիւք 'ի վերայ փողոցն կազմեցին. յն. փայտեղէն. ա. Դ. Ղ. 37: *Կազմել զվանդակակապ կազմած երկաթեղէն պարսպին (կամ պարիսպն), և աղխել զդուռն. Ղևոնդ: յորմէ և Առող. Ե. 14: *Ի տաճարս մայրբայարկս՝ կոփածոյս դրօշեալ վանդակակապս. Եփր. Ն:

ՎԱՆԴԱԿԱԿԵՐՊ. ա. Δικτυωτός. Reticulatus. Որ է 'ի կերպ վանդակի կազմեալ. *Արասցես նմա գահաւորակ վանդակակերպ պղնձի. Ել. ԻԷ. 4:

ՎԱՆԴԱԿԱՊԱՆ, ի. գ. Տեղի վանդակապատ, կամ պահպանեալ վանդակօք. գաֆէսլի, գաֆէս. *Առ ծերն զաշակերտն իւր և եկաց յետոյ վանդակապանին. Վրք. հց. Ի:

ՎԱՆԴԱԿԱՊԱՏ, ի, աց կամից. ա. գ. Δικτυωτός. Reticulatus. և δίκτυον, rete, reticulum. Նոյն ընդ Վանդակագործ. Վանդակօք պատեալ. և Վանդակ. *Վանդակապատ պատուհան: Պատուհանք վանդակապատք. Դտ. Ե. 28: Եզեկ. ԽԱ. 16: *Վանդակապատ (էր) օրէնքն, որ զմի ածութիւն քարոզէր յայտնի, և զերրորդութիւն ծածկապէս. Վրդ. Եր: *Երկոցունց սեանցն նռնաձևս պղնձիս 'ի վանդակապատն: Երկուս երկուս վանդակապատս: Ցերկոսեան վանդակապատսն: Վանդակապատք և նռնաձևք. Գ. Թգ. Է. 18. 41: Ե. Ն. Ղ. 13: Երեմ. ԾԲ. 22: *Անկաւ 'ի վանդակապատէ վերնատանն. Դ. Թգ. Ա. 2: *Կարկառեալ ընդ պատուհանս՝ հայեցեալ ընդ վանդակապատն. Երգ. Բ. 9: *Վանդակապատին (նասու) վայելչութիւն յառակեցաւ. Նար. ԽԷ: Իսկ Ա. Դ. ԾՓ. 29. *Եղիս վառեալս ... սեամբք բարձրութեան վանդակապատս. յն. սպառազինութիւն. πανοπλία.

ՎԱՆԴԱԿԵԼ. ն. Վանդակաւ խիթ պատել. ըստ յն. լոկ. կապել. փէնճ կոդէլ. կոդոյ ընել. *Գանձս ընտիրս վանդակեալս չըռանօք. Եղէկ. ԻԷ. 24:

Կամ Բովանդակել. ամփոփել. *Զօր ժողովել. զզունդս վանդակել. Բուզ. Գ. 11:

Եւ կամ Դնել 'ի մէջ վանդակի կողովոյ. *Զոմանս վանդակեալ, և իջուցեալ ընդ պարիսպն. Ճ. Ժ:

ՎԱՆԴԱՆԱԿ. Տ. ՎԱՆԴԱԿ. որպէս καγκελλος. *Արգելեալ փակեցէք (զամենեսին ձիդ) ընդ վանդանակաւ. Պրծ. ողբ:

ՎԱՆԴԵՄ, եցի. ն. Κατέχω. Teneo. Պատել պաշարել անդապէս. կաշկանդել (իբր վանդակաւ. լծ. հյ. պնդել. պ. պէնտ, կապ.) կամ վկանդել. յաղթահարել. աշխատ առնել, վտանգել, տկարացուցանել. (իբր արմատ բառիս հիւանդ. որպէս և պ. ռընճ, է աշխատութիւն. տարժանումն.) *Որ այնպիսի ժանտ ախտիւք վանդեալ լիցի. յն. ըմբռնեալ, կամ պնդեալ. վարակեալ. Ոսկ. Մ. Ե. 15: *Առաջի արկանելով վանդէին գրեթէ մինչև խաղաս իսկ. Պիտ:

ՎԱՆԴՈՒՄՆ. գ. Վանդելն. իլն. եղծումն. քանդումն. *Վանդումն և աւերում...

մէջ տատացուածոց ։ Ցասար և 'ի չարաչար վանդութիւն ։ Յարաշարժ հարուածովք զան-ձնուէցն քաղաքացն ածեն վանդութիւն ։ Հի-նահարութեան վանդութիւն. Պիտ ։

ՎԱՆԵԱՑ. եայք, յց. ա. և ԱԿԱՆՔ ՎԱ-ՆԵԱՑՔ. գ. Κρυστάλλινος, κρύσταλλος. Crystallinus, crystallus. Որ է 'ի վանի ական. ՟Կանգնեցից զաշտարակս քո յասպիս, և զդրունս քո յականց վանեայց. Ես. ծդ. 12: ՟Զդրունս քո յականս վանեայս. ակնեղատ առէ, յականս ծակոտկէնս (իբրու Թափան-ցիկս) ։ Զդրունս քո 'ի տախտակս վանեայս. Ոսկ. Ես ։ ՟Ի վերնայարկն քերոբէսք . . . միջնայարկքն վանեայք. Տաղ ։

ՎԱՆԵԱՐ. Տ. ՎԱՆԵՐ ։

ՎԱՆԵՄ, եցի. ն. Θραύω. Frango, confringo. τροπάω, in fugam verto. ἀμύνω, ulciscor. πιέζω, premo. Ի բաց հանել. վարել. հալածել. բեկանել խորտակել զզօրութիւն Թըշնամւոյն. յաղթել. վատթարել. նկուն առնել. հարկանել. սատակել. վրէժ խնդրել. ճնշել. նուաճել. . . . ՟Եհար զաւուրն զայլազգիսն, և վանեաց զնո-սա. և առ զգէթ և զգեօղս նորա ։ Եթէ վա-նեսցի ժողովուրդ քո խարայէլ առաջի Թշնամեաց ։ Վանեաց ահեր զընդդիմամարտ առա-ջի որդւոցն խարայէլի ։ Վանելով վանին ա-ռաջի մեր ։ Աստուած տեառն վանեցի զնոսա ։ Վանեցին զԹշնամիս ։ Յարիցէ վանել զեր-կիր. ևն ։ ՟Վանեն (այսինքն վանեցեր) նոկա-դու ըղձոսին՝ առանց զինու պատերազմին. Յհ. որդի ։ ՟Զվանեալսն բազմութեամբ ծանրուեն՝ աւերացն 'ի վերայ յարուցմունք 'ի վայր ընկըղ-մեն. Բրս. պհ ։

ՎԱՆԵԼ. չ. Կռուիլ. ոգորիլ. փորձել. . . . ՟(Սատանայ ընդ քո) վանէր որպէս ընդ մարդ. Լմբ. պտրգ ։ ՟Վանել ընդ առիւծու. Նկաու (կինն) վանել ընդ նմա. Վրք հց. Է. ծէ ։

ՎԱՆԵՐ. կամ ՎԱՆԵԱՐ, երոյ, ով կմ աւ. գ. Վանք, վանորայք. մենաստանք հանդերձ վանականօք. ՟Որ շուրջ զնովաւ անդէն վանեարն էին. Վրք հց. Յ. սաէպ ։ ՟Շփոթեան զմեզ մերձակայ վանէրս՝ որ են շուրջ զմեօք. Վրք հց. ծա ։ ՟Ի վաներն բնա-կեալքն՝ կուսութեամբ են պարկեշտացեալք. . . . ՟Գրեաց զամենայն պատճառսն, վանն որոց եկ 'ի վաներոյն. Վրք հց. Է. Յ. (տպ. 'ի վանիցն ։) ՟Լնոյր զերկիրն աղձնեաց վա-նէրովԼնոյր զամենայն չէնս վաներաւ. Բուզ. Է. 27 ։ Ե. 15 ։

ՎԱՆԵՐԱՑՔ. այից. Նոյն ընդ վ. ՟Գլուխ եպիսկոպոսաց, վերակացու վաներայից, և ու-սուցիչ ամենայն անապատաւորաց. Բուզ. Է. 15 ։

ՎԱՆԵՐԻՑ, երիցու. գ. Վանաց երէց. առաջնորդ պաշտօնեայ 'ի վանս կամ 'ի հայրա-պետանոցի և յերևելի տան՝ որպէս հազա-րապետ, գործակալ, և վանատու հիւրից. Սմբ. Երէց ։

ՎԱՆԵՑԻ, ցւոյ. ա. գ. որպէս ռմկ. . . . այսինքն Վանական, բնակեալն 'ի վանս, աբեղայ. ՟Առեալ իւր առաջնորդ 'ի մերձակայ վանիցն . . . առաց վանեցին . . . և-րկու վանեցին. Վրք հց. Յ ։

ՎԱՆԻ, կամ ԱԿՆ ՎԱՆԻ, ական վա-նի. գ. որ և ՎԱՆԱԿՆ. Κρύσταλλος. Crystallus, um. Cristallo. Հանք սառնա-տեսակ. բիւրեղ փայլուն իբրև զսառն. . . . ՟Նմանութիւն հաստատութեան 'ի վերայ գլխոյ գազանացն իբրև զանեղ ա-կան վանի. Եզեկ. Ա. 22 ։ Տես և ՎԱՆԵԱՑ, եայք. և ՊԱՂՊԱՂԱԿ ։

ՎԱՆԻՉ. ա. Որ վանէ. վանօղ. ՟Վանիչ չարին պաշտօնէից. Շար ։

ՎԱՆԿ. Տ. ՎԱՆՔ, և զոյս գծնի ։

ՎԱՆԿՈՒՆՔ, կանց կամ կաց. գ. (որ-պէս Թէ եզականն իցէ վանիկ.) Σκέπασμα. Tegumentum. σκέπη, tegmen. (որ և ծած-կոյթ. հովանի.) մասնաւանդ. ὀροφή, tectum. Վանք ինչ. օԹեվան. բնակարան կամ յարկ փոքրիկ. հիւղ. խուց. խրճիթ. ՟Ունել ըղ-ձացիկն միայն, և զվանկունան՝ ուր ագանի-ցին. Թղթ. . . . (ըստ ումանց՝ զծածկոյ-Թըն, զոր զգեցցին ։) ՟Զկարեւոր պէտսն, և վանկունս անդամ չյօժարիս տալ ։ Մոլո-րեալ և օտար շրջիցի. և կարօտ վանկաց. Ոսկ. Մ. Բ. 25 ։ ՟Երթեալ այնուհետև 'ի վանկունան իւր՝ բերէր մեզ կերակուր ինչ դուզնաքեայ, և ջուր ։ Գնայր 'ի մէնջ 'ի վան-կունան իւր. Փարպ ։

ՎԱՆՈՐԱՑ, կմ օրեայ, ոյ, ով. այք, այց. գ.)
ՎԱՆՈՐԵԱՑՔ, կմ օրեայք, րէից, կմ եաց.)
τὰ Μοναστήρια. Monasteria. Վանք (յոգնա-կի). մենաստանք. որ և ՎԱՆԵՐ. ՎԱՆԵԱՐ, ՎԱՆԵՐԱՑՔ. և Վանից որեար, վանականք. . . . ՟Արգարև առուն աղոյ է վանորայն ։ Վանո-րայոսն իբրև պարսպօք և աշտարակօք ամրա-ցեալ էին. Ոսկ. Ա. . . . ։ Վրք հց. Յ ։ ՟Յորժամ տեսանէր ոք զվանօրեայսն. Ան. ։ ՟Շինեցին վանորայս՝ ժողովեալ եղբա-րըս ։ Ի վանորայս և յեկեղեցիս ։ Որ 'ի վա-նորայսն կարօտեալք են ։ Ամենայն վանո-րէից ։ Վասն վանորեացն (կամ վանորէից) միջնորդեաց. Խոր. Գ. 67 ։ Փարպ ։ Ճ. Ա ։ Վրք հց. Յ ։ Վրք ոսկ ։ ՟Ի լերինս սփռեալք վանորեայք ։ Լինէր 'ի լերինն վանօրեայք. Ան. ։ ՟Վանօրեայս շինէր. Վրդն. Լս ։ ՟Ա-ռաքեցին 'ի վանօրեայս և յանապատաւորս ։ Բաշխեաց աղքատաց և 'ի վանօրեայս. Հ=Յ. . . . ։ ՟Առ կրօնաւորս՝ որ 'ի վանօրեայս ։ Որք 'ի վանօրեայս և 'ի մենաստանս բնակեն. Շ. . . . ։ ՟Եկեղե-ցեաց և վանօրէից ։ Որք 'ի քաղաքաց վանո-րեայս կամ յանապատս. Մխ. . . . ։

ՎԱՆՈՒՄՆ. գ. Վանելն. հերքումն. ՟Յուսալ առ 'ի յենուլ է օգտակար, և առ 'ի վանումն Թունաբեր ասղնոյ և այլոց գա-զանաց ։ Զէն հոգևոր յայս առ վանումն չա-րին ։ Ի վանումն հոգեմորաին մակեդոնի. Փիլ. Եւ. Ա. 19 ։ Յճխ. . . . ։ Դր. . . . ։

ՎԱՆՔ, նաց կամ նից կամ նուց. գ. Κατάλυμα. Diversorium. ξενία, hospitium. μονή, mansio. σκήνωμα, tabernaculum. μάνδρα, caula, ovile. որ և ՎԱՆ. ՕԹեվան. իջևան. բնակարան. կայան. գաղարք. վրան. հիւրանոց. փարախ. տաղաւար. . . . ՟Եմուտ (ան-նա) 'ի վանս իւր, և կերաւ ընդ առն իւրում ։ Տարաւ զնոսա (սամուէլ) 'ի վանս իւր ։ Վանք հովուացն 'ի վանաց հօտից ։ Զզէն նորա եդ 'ի վանս իւրում ։ Ո՞ւր են վանքն իմ, յո-րում զպասեքն ուտիցեմ աշակերտօքս հան-դերձ ։ Եղին՝ ուր վանքն իւր էին ։ Ի վանացն կայիափայ ։ Առ որում վանս ունելոց էաք ։ Եկին 'ի վանսն առ նա ։ Պատրաստեսջիր ինձ վանս. ևն ։ ՟Յուն արքունի՝ որ միանգամ և երկիցս վանք Թագաւորի լինիցին, արքունի կոչի. Սեբեր. Է ։ ՟Ի վանս սպարապետին. Եղիշ. Գ ։

ՎԱՆՔ. Μοναστήριον, ια. Monasterium, ia. λαῦρα, և այլն. Մենաստան. և մենա-ստանք, վանորայք, վանօրեայք. բնակարան միաբանակեցաց. որ և փարախ, Լաւրա, իբր օԹարան բանաւոր ոչխարաց, միանգամայն և հիւրանոց. ՟Հրամայէ և յամենայն գիւղս վանս շինել, զի լիցի օտարանոցք ։ Վասն այ-սորիկ և գիւղաքաղաքն եդաւ անուն վանք, զի անտարատուն որոց պիտոյ իցէ՝ տայցեն (օ-Թեվանս կամ զպէտս) . Խոր. Գ. 20 ։ ՟Լնոյր զերկիրն ծածկեալ վանիւք. Բուզ. Ե. 27 ։ ՟Ի վանս կանանց. Զենոբ ։ Խոր. Բ. 7 ։ ՟Տա-րաբերեալ միանձունք վանաց 'ի վանս՝ ոչ ու-նին ուր գաղարին և հաստատեսցին. Նեղոս ։ Տես և Վրք հց. սաէպ. ուր և աւի վանք, վանաց, վանից, վանուց ։

ՎԱՇ, ՎԱՇ ՎԱՇ. Ձ. որ և մակբայ հեշտականն, ըստ Քէր. Բրոյ. զի ըստ յն. . . . . 'Ηδύ. Suave. մանաւանդ՝ εὖγε, εὖγε εὖγε. . . . Ո՜վ քանի՛ քաղցր է. քանի՜ հեշտալի. բարէ, քա՜ջ, աղնիւ, կեցցես. ո՜վ զխայրդ. . . . ՟Վա՜շ ինձ, զի ջե-ռայ, և տեսի զհրակ. Ես. խը. 16 ։ ՟ԵԹէ ասնհար եղէ 'ի վերայ գլորման Թշնամւոյ իմոյ, և ասացի 'ի սրտի իմում, Թէ վա՜շ ։ Իբրև փող հարկանի, նա վա՜շ վա՜շ կարդայ. Յոբ. Լա. 29 ։ ԼԹ. 25 ։ Տես և Սղ. Լէ. 25 ։ ԼԹ. 16 ։ ԿԹ. 4 ։ Եզեկ. Զ. 11 ։ ԻԵ. 2 ։ ԻԶ. 2 ։ ՟Վա՜շ, զի զայս յիշեցաք. քանզի է կատա-րողութեանց կատարողութիւն. Դիոն. Եկեղ ։ ՟Ըն-դրէաս խաչի, գիրկս արկեալ զխաչիւն՝ համ-բուրէ և ասէ, վա՜շ քեզ խաչ ։ Վա՜շ ով խաչ. և այլն. Մագ. Է ։ Վկ. . . . ։ ՟Զի Թէ մարմինդ ասասցէ վա՜շ, հոգիդ հիւանդ լինի և հաշ. Շ. . . . ։ ՟Առաքինի մայրն ձայ-նէր, վա՜շ լիցի ով մանկունք. վա՜շ քա՜ջ քդ ինձ, վա՜շ անմարմինքդ դրեԹէ 'ի մարմնի, վա՜շ վերակացուք օրինացն, և իմոյ աշեաց. Ածաբ. . . . ։ ՟Վա՜շ զօրութեան հոգւոյն Նըյ. Ոսկ. Գծ ։ ՟Վա՜շ արարչականին բնութեան ։ Վա՜շ արարչին, փա՜ռք փրկչին ։ Վա՜շ բազկին բարձ-րելոյ, փա՜ռք ձեռին կարկառելոյ. Ան. . . . ։ Ճ. Ը ։ Վրդն. Լս ։ ՟Որպէս ասէր պար-մենիդէս տեկրատայ, վա՜շ զի Թուոյ յիշու-մին արարաք . . . և յիրաւի ասէր, Թէ էւղէ, որ է վա՜շ. Պղատ. . . . ։ ՟Վա՜շ է միմեանց վա-ճառին. եւ գողն ('ի գրախտէ), և փոխա-նակ 'ի նկրքս . . . գողն. մին յանցանօք, և միւսն զղջմամբ. Ճ. Բ ։ ՟Վա՜շ նոցա ան-մտութեանն. իբր ռմկ. Հէհ. Ոսկ. յհ. Բ. 3 ։ ՟Զօրաւորն զանկարն աղաղանելով ասէ, վա՜շ քեզ, վա՜շ զիմ կառուակիցս. Լմբ. . . . ։ ՟Կրո-նաւոր ամաւէր 'ի փողոց աղօԹից նշանա-կելն՝ վա՜շ վա՜շ ասէ. իսկ ծոյլն՝ վայ վայ. Կլիմաք ։

ՎԱՇԵԱԿ. ա. Արժանի վա՜շ ասելոյ. աղ-նիւ. պանծալի. ՟Ո՞ւր վաշեակ (նահապետն) որ ըստ անուանն վաշեակ. Մագ. ԽԷ ։

ՎԱՇԽ, ի,ից, կամ ու, ոյ, ուց. գ. Τόκος. Foenus, usura. πλεονασμός, abundantia. . . . Անիրաւ շահ փո-խատուութեան. շարիաւ. տոկոսի. (յն. տօ-քօս. այսինքն ծնունդ. Թ. փայիզ.) . . . ՟Վաշխ և տոկոսիս ։ Մի տայցես եղբօր քում արծաԹ վաշխիւ ։ Վաշխ և նեն-գուԹի ։ Ի վաշխից և 'ի չարեաց ։ Ի տոկո-սեաց և 'ի վաշխից ։ Ժողովել վաշխս 'ի վերայ վաշխից. և այլն ։ ՟Ոմն զվաշխս վաշխուց ։ Ոմն զվաշխոյ և զտոկոսեաց. Ոսկ. յհ. Բ. 36 ։ . . . ՟Ամենայն քեզ քան 'ի վաշխին առնուլ (այսինքն փոխ առնուլ կամ տալ վաշխիւ) ըմ-բռնելի է. Բրս. . . . δανείζεσθαι. ՟Տալ 'ի վաշխու. Ի Գիրս ծնն ։

ՎԱՇԽԱԺՈՂՈՎ, ի, աց. ա. Որ վաշխս ժողովէ. վաշխակեր. վաշխառւ . . . վաշխա-ռու. ՟Իժից ծնունդք զորովայն մօրն ծակեն ելանեն, և փոխոյն ծնունդք վաշխաժողո-վացն պատառեն. Մանդ. Ղ ։

ՎԱՇԽԱԺՈՂՈՎՈՒԹԻՒՆ. գ. Ժողովելն զվաշխս. վաշխառութիւն. *Յոմանս վաճառաց զեկութիւն, յոմանս վաշխաժողովութիւն. Մանդ. է:

ՎԱՇԽԱԿԵՐ. ա.) Տ. ՎԱՇԽԱԺՈՂՈՎ.
ՎԱՇԽԱՄՓՈՓ. } Τοκογλύφος. Foenerator. *Վաշխակերքն զինչսն համայն վաշխեն, և ծնանին և բուսանին. Բրս. վաշխ: *Ի զրկող մեծատանց, 'ի վաշխամփոփէ, և 'ի տոկոսառէ. Մաշ:

ՎԱՇԽԱՌՈՒ, ի, աց. ա. Որպէս Τοκίζων, δανείζων, δανειστής. Foenerator, usurarius. Նոյն ը՛ վլ. Առօղ զվաշխ. տոկոսառ. վաշխաժողով. Ճռնլէէճի. *Զվաշխառուայն խնչքն սատանան ողորմածք. Լմբ. առակ: *Վա այնոցիկ՝ որ վաշխ և տոկոսիս առնուն. վաշխառուն և վաշխառուն կցորդ է ամենայն աւազակաց, և գողոց. Կանոն:

ՎԱՇԽԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԱՇԽԱԺՈՂՈՎՈՒԹԻՒՆ: Ցա՛ սրբէ:

ՎԱՇԽԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող վաշխից. մոլի վաշխառու. *Իսկ զփոխն տալ ոչ վաշխիւք շնորհելն ասէ, զի այս առաւնց օրինաց 'ի վաշխասիրացն լինի. Եղն. հրբ:

ՎԱՇԽԱՎԱՃԱՌ, ի, աց. ա. Վաշխիւ վաճառօղ զփոխն. վաշխառու. *Արծաթափոխառուք, վաշխավաճառք. Մծբ. ծբ:

ՎԱՇԽԱՏՈՒ, ի, աց. ա. Որ տայ կամ վճարէ զվաշխ. գուցէ և Որ տայ 'ի վաշխի զփոխն. *Վաշխառուն և վաշխատուն կցորդ է ամենայն աւազակաց և գողոց. Կանոն:

ՎԱՇԽԵՄ, եցի. չ. ն. Τοκίζω, δανείζω. Foenero. Վաշխառութիւն առնել. վաշխիւ տալ զդրամ 'ի փոխ. *Վաճառեն, խաբեն, վաշխեն. գողանան: Զյափշտակեալն և զվաշխեալս տան ողորմութիւն: Որ մնասէ այլոց, և վաշխեսցէ, և զընկերն զրկեսցէ, նա նման գիւաց իցէ. Վրք հց. ի. ծա: *Քահանայք զանհեկանս վաշխել ամենևին մի՛ իշխեսցեն. Կանոն: *Սուտ թէ ակիզքն՝ վաշխելն: Ծառայ վաշխողին է փոխառուն. Բրս. վաշխ: *Ո՛չ վաշխել, և ոչ զգատել իրս թագուցանել. Նրսն. մրբ:

ՎԱՇ ՎԱՇ. Տ. ՎԱՀ:

ՎԱՇՏ, ի, ից. կամ ուց. գ. Գունդ զօրաց առանձին դրօշու. որ և ԴՐՕՇ ասի. պէօլիւք, պայրագտար, պայրագ. իբր յն. σπεῖρα, λόχος, cohors, են. (լծ. և վէքիլհալ, որ է դրօշ.) *Նախարարութեանցն գունդք, և միանգամայն զօրականացն վաշտք: Ոյք միանգամ անազգիք էին 'ի վաշտս, և անհամբ երևելիք. Խոր. բ. 57. 61: *Գնդի գնդի, դրօշու դրօշու, վաշտուց վաշտուց: Հրամայէր վաշտն գնելոյ 'ի բանակին արքունի: Կին նորա 'ի նորին վաշտուն էր ընդ առն իւրում. Բուզ. գ. 7: դ. 15: *Անհուն բազմութիւն վաշտից և դրօշուց: Գունդք վառելոց վաշտիցն. Արծր. ա. 14:

ՎԱՇՏԱՆԱԼ. ացեալ: Ի գունդս գունդս բաժանիլ. 'ի դրօշս դրօշս բաշխիլ. *Փարաւոնեան զօրուն վաշտացեալ կնդզքն. Ագաթ:

ՎԱՇՏԻԿ, տկի, կաց.) Այր 'ի վաշտէ.
ՎԱՇՏԿԱՆ, ի, աց. գ. } զօրական. զին-
ՎԱՇՏԿԱԿԱՆ. ա.) նուոր. (լծ. լա. ... .) *Պակաս ինչ վաշտկօք՝ արամբք ընտրելովք՝ քաջակորով հեծելօք. Ուռհ: *Բայց սակաւոյ եկեալ սակաւ վաշտկանաւ զգուշն քաղաքին պահէ: Արձակեաց զկանայս թագաւորին պարսից շապհոյ հանդերձ ժանուարօք և վաշտկանօք. Խոր. բ. 43: Բուզ. դ. 4: *Պատուէր տայր վաշտկական զինուորացն՝ յառաջել քան զբանակն. Յհ. պտմ. առ ժէ:

ՎԱՇՏԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Առնելն զգործ վաշտկաց, կամ յառաջապահ գիմագրաւ զօրաց. *Մերոց վաշտկութեանն հոնցն պատահին յերկուս. Յհ. պտմ. առ ժէ:

ՎԱՉ, ի, ից. և ՎԱՉԷ, էի, ից. գ. (յորմէ Վաչական, ուստի Վաչկատուն.) Հովանոց կառաց կամ սայլից. գեսպակ. սայլ. գօլա, ատապա էօրթիւսիւ. *Տես զխարգ վաչիւքն և սայլիւք (յն. մի բառ) ակիւթացւոց աշխարհին կեանքն վճարին. Ոսկ. մ. գ. 16. ἁμαξάβιος, in plaustris vivens, degens. *Կազմել սայլս վաչիւք գիպակօք: Եղին որ ընդ վաչիւք թաքուցեալ էին. Ղեւոնդ. ծա. յորմէ առեալ դրէ Ասող. բ. 4. *Պատրաստեաց սայլս գիպակօք վաչէիւք: Եղին՝ որք 'ի սայլին ընդ վաչէիւքն թագուցեալ էին»:

ՎԱՉԿԱՏՈՒՆ. ա. Բնակեալ որպէս թէ 'ի վաչեակս կամ 'ի վաչեայ տունս. վրանաբնակ, կամ 'ի սայլս զետեղեալ. *Եւ այլոց խառնաղանճ բազմութիւն անթիւ անբնակին վաչկատուն զօրութեանց. Բուզ. գ. 7. որպէս յն. ἁμαξάοικος, in plaustro degens. մակդիր սկիւթացւոց:

ՎԱՌ. ա. Καιόμενος. Ardens. (արմատ Վառելոյ՝ լծ. ընդ Հուր, և Այրել. յն. բէր... ...) Վառեալ պայծառ, լուցեալ. բորբոքեալ. արծարծ. լուսափայլ. վառօծ, ... *Վառ լինիցի լապտերն. Ոսկ. յհ. բ. 4: *Զխոհականութեանդ քո վառ և բորբոք պահելով զկայծակն՝ զարգարես զբանն: Զբանին վառ և բորբոք պահելով զկայծակն՝ անմահանամ. Խոր. ա. 1. առ սհկ. բագր: և Յղբ. առ սհկ. արծր: *Դշխոյ վառ արփւոյն՝ սը՛ մայր ա՛յն. բամից խմբից մաքրազարդ կուսից, վառ ծիածան կարմիր կապուտից. Տաղ: Գնձ: Տես և 'ի կարգին ՎԱՌԻ ՎԱՌ:

ՎԱՌ. գ. Վառումն. բորբոքումն. պայծառութիւն. *Եւ շիջանի բոցն որ 'ի վառ, և զգօնանայ միտքըն յամառ. Շ. այբուբ: *Գոհար վարդն վառ առեալ 'ի վեհից վարսիցն արփենից. Նար. տաղ:

ՎԱՌ, ի, ից. գ. Շղաշաւեռ պայծառ փողփողեալ որպէս նշան և զարդ թագաւորական և դշխոյական. դրօշ. ծիրանի. շար. քող. վերարկու ազնիւ. տեռ. բեհեզ. գիպակ բարակ և ազնեգործ կմ մետաքսեայ. պատառ շքեղ. ... և հոլոլէ. որպէս խաչվառ. *Ոսկեհուռ հանդերձիւք, և ոսկէզօծ վառիւք զդագաղն զարդարեալ: Ոսկեհուռ մետաքսիւք, և շղաշաւեռ վառիւք զնա զարդարեալ. Յհ. կթ: *Եւ թագաւորն պարսից տանել թագ և պատմուճան, և զվառ թագաւորացն ախկնոջն զարմանդխտոյ. Բուզ. է. 38: *Վաչագան արքայ հրամայեաց զիւր խոկ վառն արկանել 'ի վերայ երկրի, և զնշխարսն (սրբոյն գրիգորիսի) յարև անցուցանել 'ի վերայ ստորակայ վառին. Ճ. գ.: *Դրօշ ոսկետեսակ վառիւ: Պարգևէ զիւր նշանակն թագաւորական ոսկէտուտն վառիւ. Ուռհ: *Եւ ահա իւր ոսկիտակ ձին, և իւր վառ նշանակն, և իւր թուրն. Ուռհ: *Օրհնութիւն դրօշացն, այսինքն է նշանակն կմ վառն մեծ արքայականն: Վառ կտաւ: Վառ նշանակ: Ունել զվառն ձողովն սփռեալ 'ի ձեռին: Վառ կտաւեայ՝ յորում կայցէ նկարեալ վիշապ. Մաշտ. ջահկ:

ՎԱՌ. ա. Որպէս բառ յն. վառիս, Βαρύς. Gravis. այսինքն ծանր. Մի յութ ձայնից շարականին. այն է երրորդ կողմն. *Իսկ կողմն նորին՝ բերկրալից ձայն, որ և վառ. իսկ կոչի այսինքն խիստ ձայն. Քերթ. էլեղ: *Օրն էր կիրակէի, և ձայնն 'ի վառի ձայն էր. Ուռհ:

ՎԱՌԱԾ. ա. Վառեալ, հրաբորբոք. լուսափայլ. *Նոր արփիք վառած: Զի տեսանեն զլոյսն արփի վառած. Գնձ:

ՎԱՌԱՊԱՆ. գ. Որպէս Վարապանակ. թիկնոց. ծածկոյթ. պահպանակ. *Ոչ լինի թլփատութիւն իւրեանց վառապան նոցուն 'ի բարկութէ անտի. Մծբ. ծա:

ՎԱՌԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ընդունարան վառեցելոյ հրոյ կամ ճրագի. կրակարան, և ճրագարան. *Վառարան ածայծն բոցոյն: Եւ վառարան բորբոքման անշէջ կայծականն: Վառարան իւղոյն աճիւնովն հնացի լցեալ. Շար: Նար. կուս. և իգ:

ՎԱՌԵԱԼ. Որպէս Սպառազէն. Ὁπλίτης, ἔνοπλος, πάνοπλος. Armatus, են. Տ. ՎԱՌԵԼ բառ ը՛ նշ:

ՎԱՌԵՄ, եցի. ն. Καίω, ἐκκαίω, ἅπτω. (լծ. և ... πυράζω.) Uro, (... լծ. ընդ հյ.) accendo. եւ. ardeo. Լուցանել բորբոքել զհուր կամ զճրագ. ... *Եւ ո՞ր վառեցի զնա, և ոչ շիջցի. Եզեկ. ի. 48: *Վառեցի իբրև զհուր անօրէնութիւն, և վառեցի յանտառս մայրեաց: Իբրև զծխոյթ վառեալ: Իբրև փայլակն վառեսցի: Վառեալ էր հրով, և ոչ այրէր մորենին: Վառեցին զնովաւ, և կերիցեն զնա. են: *Զհուր յորժամ կամիցիս՝ վառեսցես. Եզնկ: *Զապառնալիսն որպէս հուր վառէ 'ի վերայ ամպարշտաց: Վառեցան որք զճառագայթս լուսոյ 'ի մէջ աշխարհաց. Յճխ. է. ծա: *Վարդագոյն վառեալ ծաղիկ. Շար. այսինքն հրափայլ և արծարծ: *Վառեաց (այսինքն եռացոյց) ա՛ծ 'ի ճակատ թագաւորին բարութիւն. Ոսկ. եփ: *Ի սրտմտութէն վառեցաւ բորբոքեցաւ. Եփր. ծն:

ՎԱՌԵԼ.) Ὁπλίζω, ἐνοπλίζω, καθοπλίζω,
ՎԱՌԻԼ. } ομαι. Armo, or; armis instruo, or. περιζώννυμι, praecingo, or. Սպառազինել, իլ. հանդերձել զինու զարդու, կազմել պատրաստել. և քաջալերել կամ արծարծանել զոգի 'ի պատերազմ. և գօտևորել. ... *Վառեցէք 'ի ձենջ արս՝ ճակատել առաջի տն 'ի վերայ մադիամու: Զմի մի 'ի նոցանէ առաքել վառէր մխիթարութեան բանիւք՝ քան զինուքն: Առցէ սպառազինութիւն զնախանձ իւր, և վառեսցէ զարարածս առ 'ի խնդրելոյ զվրէժս 'ի թշնամեաց: Վառեցարուք անցէք առաջի եղբարց ձերոց: Անցցեն վառեալք և կազմեալք առաջի տն 'ի պատերազմ: Անցցէ ձեր ամենայն վառեալ ընդ յորդանան: Վառեալք զինու: Արքն վառեալք: Վառեցարո՛ւք պատրաստեցարո՛ւք: Քնի չարչարիլն մարմնով վասն մեր, և դուք 'ի նոյն միտս վառեցարո՛ւք. են: *Ի զէն զինուորութեան քնի զինքեանս վառեալ. Յհ. կթ: *Դարձեալ վառեալ առնա չարին՝ զիւր մեքենայս բազմագունին. Ցա՛ սրբէ: *Անուր վառեաց զնոսա, և երկաթիս գործեաց. Ոսկ. մ. բ. 8:

ՎԱՌԵԼ. որպէս Զարդարել, պճնել. յարդարել 'ի զարդ. (իբր յն. ... որ է վառել, և յարդել.) *Ցորժամ կին մարդ զամենայն ինչ զառնն առեալ՝ զանգամսն վառիցէ, տառապանք են առնն: Ցորժամ զոսկին 'ի գլուխ և յականջս և 'ի բազուկս վառիցէ, կարճին այնուհետև ձեռք առն յողորմութենէ. Ոսկ. եփ:

ՎԱՌԵԼ. (ըստ կրկին նշ.) Գրգռել որ և է օրինակաւ. *Սոճն բանդագուշեալ յորովայն՝ վառէ զալջ գողոյն կարկառել 'ի քո տուն. Ոսկ. մ. ա. 9:

ՎԱՌԵԼԻՔ. որպէս Զէն. զրահ. սպառազինութիւն. *Զվառելիս հատանոյ, և զվահանն ... Ճ. Ա:

ՎԱՌԵՑՈՒՄՆ. Տ. ՎԱՌՈՒՄՆ. *Լուցին զհրոյն վառեցումն 'ի տեգւոջն. Ճ. գ:

ՎԱՌԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Վառել՝ ըստ ա նշ. կամ արծարծանել. *Ահա մայր քո. զայս սաէր՝ վառեցուցանելով զսէրն նոցա. Ոսկ. յհ. Բ. 39. յորմէ և Բրս. մրկ:

Եւ ըստ Բ նշ. որպէս Սպառազինել. *Վառեցոյց լեւոխմաքոս արս իբրև երիս հազարս. Բ. Մ. Գ. 40: *Վառեցոյց յեսով զքառասուն հազարն. Եփր. յես.:

ՎԱՌԻՉ. ա. Լուցիչ. բորբոքիչ. *Դու լուսոյ վառիչ. Գնձ:

ՎԱՌ Ի ՎԱՌ. և
ՎԱՌ Ի ՎԱՌԵԱԼ.
ՎԱՌ Ի ՎԱՌԵԱՆ. } Վառ վառեալ. փոխ փոխեալ. պայծառ. արծարծ. վառվռուն. ֆոուլօֆ. *Զգարնանայնոց ծաղկանցաց բերեալ զնմանութիւն վառ 'ի վառ գունովք: Զօրէն վառ 'ի վառ գունով զգիրսն երեւացն պայծառացուցանէր. Լաստ. Ճ. ծԷ: *Եկայք նոր մեք զուարճացեալ վառ 'ի վառեալ տիպծալ 'ի ծալ թըլիոյն ակրև յօրինեսցուք. ծիր ծիրայնւոյ վառ 'ի վառեալ զգեստ. Նար. պող: *Կարմրավառ աւեալ՝ վառ 'ի վառեան հնձան կոխեալ. Ցուց. խալ:

ՎԱՌՆԻԿ. Գոյնի 'ի հին բռ. 'ի կարգի փողանուանց այսպէս. *Մերձ, հուպ, գրացի, առաջի. վառնիկ ,:

ՎԱՌՈՒԱԾ. գ. Վառելն զինու. սպառազինութիւն. *Զփորձ առեալ զստատկութեան նոյին, և կուռ վառուածոցն. Խոր. Բ. 79:

ՎԱՌՈՒՄՆ, ռման. գ. Լուցումն. բորբոքումն. արծարծումն. տոչորումն. *Մինչև ուսուք 'ի նա փչեալ՝ վառումն նորա յայտնի իմացաւ երկիւղածացն այ: Ոչ շիջանի վառումն կանթեղաց ձերոց. Եղիշ. Բ. Է: *Ողորմութիւք ճշգամակերմանեալ՝ ոչ պայծառ վառմամբ գնան առաջի. Նար. հԸ: *Շիջո ըղձալը մեղաց տխարին, և ըղվառումին գեհենին. Ցս. օրհն: *Տեսին բազում ջահս և ղամբարս 'ի վառման. Տօ. Ծն. յաւ. Բ:

ՎԱՌՎԱՌԻԼ. չ. Վառեով վառիլ ատեպ ատեպ և յորդալոյս փայլմամբ. արծարծանիլ. վառվռիլ. *Բոց ծիրանատեսիլ վառվառէր շուրջ զամանումբ. Հ. նոյ. Է:

ՎԱՌՎԱՌՈՒԿ կամ ՎԱՌՎՌՈՒԿ. գ. *Ἀλυσσον. Alysson, alyssum. և been, themen. խս. Ben bianco, ben rosso. խոտ բարձող զկատաղութիւն շան. նոփղած շան դեղ. ալեոսեն, ղոփող օթու, հոչինըը ֆէլլ: Բժշկն. ուր գնի. *Աղուեսն. իշաքեղ կամ փշաքեղն. և Գողիան. ուր գրի. *Բանհման, իշաքեղ ,:

ՎԱՍԵԼ. Իբր Վաստել. հարստել. (ըծ. յն. վասիլ, որ է խարսխումն.) *Առից վասեցից զծերունս միոս իմաստից կորովիւք. Պիտ:

ՎԱՍԻԼԻՍԿՈՍ. գ. Փոխանակ գրելոյ՝ վասիլիսկոս. Արքայիկ օձ. քարբ. *Եանս անդ վասիլիսկոյ, որ է արքայ օձ: Հերձեալ ընդ մէջ մեռաւ վասիլիսկայն. Վրք հց. Է:

ՎԱՍՆ. նխ. Ἔνεκα, ἕνεκεν, διά, χάριν. Propter, ob, de, gratia, causa. Յաղագս. սակս. 'ի պատճառս. 'ի շնորհս. զ, պատճառաւ. համար, իւղը. իւլին, իւչին, եօթրիւ, վէջհիւ, վէսիլէսիլէ, սէպէպին, խաթըրին, աղըրնա. *Հալածեալ վասն արդարութեան: Վասն իմ. վասն անուան իմոյ: Վասն բանին: Վասն արքայութեան: Վասն օգտի: Վասն զօշաքաղութեան: Վասն եղբարց: Վասն այսորիկ: Լեզուք՝ նշանակի վասն են. և այլն: *Դու եթէ խնդրեսցես, վասն քո խնդրեսցես. իսկ ես (տէր) ոչ վասն իմ ինչ, այլ վասն քո (օգտի). Ոսկ. մ. Գ. 12: *Երդման պէտք՝ հաւատալոյ վասն են. և արդ տեսանեմ, զի որ չերդնուն, նոքա առաւել հաւատարիմ են. Ոսկ. եփես: *Զվասն նոցա կշտամբութեան յարմարել զբանս. Խոր. ա. 1: *Զվասն որոյ եղեն աղբս եղծանել. Լմբ. առ: *Վասն սիրոյն յաւակլութեան կրթեցայք, և վասն գլխոյն անկեան քաւեսցայք. յաղագս միմին սատանեցաք. Ա.. որս. Գ. (որ բերի և 'ի յաջորդ նշ.)

ՎԱՍՆ. Ի ձեռն. միջնորդութ. ըստ համաձայնութեան յն. διά, per. (որ կազմեն զգործիականն.) *Վասն զինուն արդարութեան. ԱՆ: *Եթէ վասն փրկչին շնորհի 'ի բարուց խոհականութեան: Բազում ինչ գործեմք վասն անգիտութեան. Պրպմ. խԲ: Նիւս. բն: *Վասն խաչի քո պատուականին: Եւ վասն սրբուհւոյ ածածնին տր ընկալ զաղաչանս մեր. Ժմ:

Հեքնաբանութիւն է և գնելն Վասն՝ կից ընդ աներևոյթ բայի. զի առ յոյնս չիք հոլով առ 'ի կազմել զգերբայ. *Վասն զանկեալն յարուցանել. ՍէԲէր. Բ: *Ամենայն քահանայ վասն մատուցանել զուխտսն և զպատարագս հաստատի. Եփր. եբր: *Վասն 'ի գիշերի ... խօսել մեզ զբան տն: Վասն անըիծ և անգատապարտ կալ մեզ առաջի ահեղ ատենին քո. Ժմ:

ԶՎԱՍՆ ՄԵՂԱՑՆ. այսինքն Զցոհն՝ որ վասն մեղաց. Տ. ՄԵՂՔ:

ՎԱՍՆ ԱՅՆ. շ. այսինքն Վասն այնորիկ. իբր յն. ոճով (հյց. խնդ.) διά τοῦτο, propter hoc. Վրք հց. ծԳ:

ՎԱՍՆ ԱՅԴՈՐԻԿ, ԱՅՆՈՐԻԿ, ԱՅՍՈՐԻԿ. շ. Διά τοῦτο, τούτου ἕνεκα, διό. Ideo, propterea, ԵՆ. տիր համար, անոր համար, ասոր համար. սակս յամենայն գիրս: *Վասն այնորիկ զինքն որդի մարդոյ կոչէ. զի և մարդիկ զնծ հայր կոչեսցեն. Ա.Բ. տ:

ՎԱՍՆ ԶԻ. շ. Γάρ. Enim, quia, quoniam. այսինքն Վասն այսորիկ՝ զի. քանզի. զի. սակս յամենայն գիրս: Եւ իբր Որպէս զի. Ագաթ: Իսկ Մոթ. ԽԳ. 14. *Վասն զի աւելի դատաստան ընդունիցիք ,. ըստ յն. վասն այսորիկ:

ՎԱՍՆ Ե՞Ր կամ Ո՞ՅՐ. Տ. Ե՞Ր, ԸՆԴԷ՞Ր. այսինքն Վասն որո՞յ իրի. Διὰ τί; Quare? ինչու համար. նէյէն:

ՎԱՍՆ ՈՐՈՅ. մ. շ. Որոյ վասն. նորին իրի. վասն այնորիկ. Ἀνθ' οὗ, և այլն. Quapropter, quare. սակս յամենայն գիրս:

ՎԱՍՏԱԿ. ոյ. ոց. և ի. աւ. գ. (ըծ. վիշտ.) Πόνος, κόπος, μόχθος. Labor, fatigatio, molestia, dolor. Աշխատութիւն. աշխատանք. երկ. խոնջութիւն. յոգնութիւն. տաժանումն. ճգնութիւն. տառապանք. գործ աշխատալի և արդիւնական. մշակութիւն. ծառայութիւն. զահմէթ, չալըշմաք. էօրկիւնլիւք, էմէկ. իւ. *Փոխանակ վաստակոցն՝ զոր վաստակեցես ինձ: Զտառապանս իմ և զվաստակս ձեռաց իմոց: Ելանէ մարդ 'ի գործս իւր, և 'ի վաստակս ձեռաց իւրոց մինչև ցերեկոյ: Հատուցէ քեզ տր ըստ վաստակոց քոց: Զբերս երկրի քոյ, և զամենայն վաստակս քո կերիցէ: Ոչ լիցի աշխատութիւն 'ի յակոբ, և մի երևեսցի վաստակ 'ի մէջ իսրայէլի: Ի ներքոյ լեզուի նորա ցաւք և վաստակք. և այլն: *Վաստակք ծնանին զխրատս. վաստակք պատրաստեն զպսակս. Բրս. Ղրփ. կամ ՍէԲէր. Ժ: *Եւ ես գոհ էի զվաստակոց քոց: Սրտի մօք եկեալ էին 'ի վաստակ արքունի (պատերազմի): Ի ծառայութեան վաստակաւ հաւանին և զայս վաստակոյս (թարգմանութեն) կարգումն կատարեսցուք: Տարեալ 'ի գլուխ զգործ մեծ հոգևոր վաստակոյն. Ագաթ: Եղիշ: Փարպ: *Կերակրեաց 'ի վաստակէն հօր իւրոյ. Վրք հց. ծԴ: *Գիրք վաստակոց (երկրագործութեան). Վեցօր: *Միոյն գիրն գիւրաւ ընչէր, իսկ միւսոյն վաստակաւ. գրագեղով են, և վաստակաւ ընչին. Վրք հց. Ժ:

ՎԱՅՏԱԿ. գ. իբրու ռմկ. ոճով. Ըստ հ. պատուզ աշխատութեան. *Երջանիկք գայցին ամենեքին, որ միանգամ զհոգևոր շահն առաւել համարեցան քան զվաստակս անցաւոր կեանս աշխարհիս. Վեցօր. Գ: Առաւել ամիտական է սակսն 'ի գիրս մոլութեց. *Ցխբաքանչիւր ամի բանին 'ի ծառոց վաստակն իւրեանց ,. այն է պտուղ կամ բերք:

ՎԱՍՏԱ՛Կ. ա. Κεκοπωμένος. Fatigatus, molestia affectus. Վաստակեալ. խոնջեալ. յոգնած դադրած. եօրղուն, հէլլաք. *Իբրև ամենեքին խոնջք և վաստակք 'ի բազում գինեբբուաց անտի. Յովսեփ. ծԳ. 2:

ՎԱՍՏԱԿ ԱՌՆԵԼ. Κοπόω. Lasso, fatigo. Աշխատ առնել. աշխատեցուցանել. *Զարտաքինս վաստակ՝ միանգամ քակելով, այլ հոգւոյ հրամայեսց: Զառնելով վաստակ զուամնաւէրսն՝ ոչք գան զհետ մեր. Վրդն. պփ. Ն գան:

ՎԱՍՏԱԿ ԼԻՆԵԼ. Κοπιάω. Laboro, fatigor. Վաստակիլ. աշխատիլ. աշխատ լինել. *Վաստակ եղև երկիրն եգիպտացւոց: Վաստակ եղեն 'ի վաճառս քո. Եզ. ԽԷ. 14: ԽԷ. 15:

ՎԱՍՏԱԿԱԲԵԿ. ա. Որ բեկանէ զզօրութիւն վաստակօք. խոնջեցուցիչ. ծանր. *Բազմօրեայ ջանդուցեալ 'ի վաստակաբեկ աշխատութեցն. Կաղանփ:

ՎԱՍՏԱԿԱԲԵԿ ԱՌՆԵԼ. խոնջեցուցանել. յօգնէցնէլ. հէլլաք էթմէք. *Վանեալ պարտեալ վաստակաբեկ առնելով զթագաւորն. Ագաթ:

ՎԱՍՏԱԿԱԿԻՑ. ա. Կցորդ վաստակոց. աշխատակից. ըստ յն. Κοπιῶν. Laborans. աշխատող. կամ συνεργῶν, cooperans. գործակից. *Ամենայնի՝ որ գործակից իցէ և վաստակակից. ա. կոր. ԺԶ. 16: *Արեգակն առնի գործակից և վաստակակից սերմնոց. Վեցօր. Է: և Շիր:

ՎԱՍՏԱԿԱՆՈՒԷՐ. ա. Նուիրող զվաստակս. նուիրեալ վաստակօք. *Արիւնընծայ՝ վաստականուէր՝ քրտնակնդրուկ աղերսիցն յարգմամբ. Նար. ՅԲ:

ՎԱՍՏԱԿԱՍԷՐ. սիրի. րաց. ա. Φιλόπονος, ἐθελοπόνος. Laboris amans, studiosus, lubenti laborans animo. Աշխատասէր. երկասիրող. անխոնջ. *Ղուկաս վաստակասէր և ուսումնասէր էր. Ոսկ. Բ. փիմ: *Ի վերայ անձանց վաստակասիրաց. Եւագր. ծա: *Զայր վաստակասէր 'ի փորձութիւն պահէ. Կլիմաք: *Վաստակասէր 'ի գործս ճշմարտութեան: Զվաստակասէր զօդտարքեր զգարշապարաց զշաւիղս համբուրելին. Բուղ. Գ. 10: *Աղք իմ վաստակասէրք: Էր վաստակասէր մեծ. Վրք հց. ԻԷ. Ն Յ:

ՎԱՍՏԱԿԱՍԻՐԱԲԱՐ. Տ. ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԱԲԱՐ. Φιλοπόνως. *Ողք վաստակասիրաբար աշխատին. Նիւս. էրգ:

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. գ. ա. Κοπιῶν, ὁ ἐν κόποις. Laborans. և εὐνοοῦν, benevolus. Որ վաստակի. աշխատաւոր. աշխատասէր. արդիւնաշատ. արդիւնարար. միամիտ և հաւատարիմ. և Վաստակեալ. խոնջեալ. չալըշան, էմէգտար, եօրղուն. *Տխփանեայ և տրփոնեայ վաստակաւորաց 'ի տր: Փրկութիւն եղիցի մեզ. և վաստակաւորաց պարսկաց (առ պարսիկս): Տնանկ և վաստակաւոր եմ ես 'ի մանկութենէ իմմէ. Հռ. ԺԶ. 12: Եսթ. ԺԶ. 23: Սղ. ՁԷ. 16: *Մրջիւն գործունեայ և վաստակաւոր է. Վեցօր. Է: *Ես խնայեցի 'ի քեզ իբրև 'ի վաստակաւոր: Ոչ խնայեցի յիմ վաստակաւոր սիրելի գործոյս: Հանդուցէ (տր) զամենայն վաստակաւորս իւր. Ագաթ: *Զվաստակաւորսն մեր զվարգան և զայլ ընկերս: Սիրել զվաստակաւորսն, և առնել զանվաստակն: Ընդունել զվաստակաւորն յանվաստակէն. Փարպ: *Զփրկագործն մծ հանապազ օրհնեսցեն, որ յաղագս մայ գ-

2

կոյն այնքան վաստակաւոր է. Ճ. Ա։ 'Վաստակաւորաց (երկրագործաց) գլուխն և խնամոտն. Վրք. Ճծ։ 'Դանիէլ, զի վաստակաւոր է մանուկն ոչ. փ վաստակաւորակ. Վրք հց. ծէ։ 'Կեցցիր վաստակաւորդ դ. այսինքն աշխատեալ, 'ի զուր խոնջեալ. տառապեալ. Վրք հց. ֆ։

ՎԱՍՏԱԿԵՄ. եցի. ն. Πονέω. Laboro. ἐργάζομαι, operor. Գործել. մշակել. Տօ. Նիւ. Իւնմէ. 'Որ յառաջին ժամքն վաստակեցին զայգին։ Վաստակեսցէք զոլթ այգւոյ։ Մեղուք զմեղր վաստակեն. Սարգ. ա. պ. Ժ. Եփ. յհ։ Վրդն. ող։

ՎԱՍՏԱԿԵՄ, և իմ. ֆ. ռմկ. ոճով իբր վաստակել. Περιποιέομαι. Acquiro. Շահել՝ ստանալ աշխատութբ. Փաղանմագ, Քէյֆա էթմէք. 'Սակաւ վաստակիմ, և բիւրս վատնեմ. Նար. կա։ 'Քեզ որդի վաստակեցեր։ Վաստակեր նա աւուր միոյ իւրոյն արուեստիւ գրամս դահեկան միոյ. Վրք հց. ե. ծը։

ՎԱՍՏԱԿԵՄ, կիմ. ն. չ. ֆ. հ. Πονέω, κοπιάω, μοχθέω. Laboro, fatigor, molestia afficior. Վաստակ լինել. աշխատել. տաժանիլ. տառապիլ. ջանալ. յոգնիլ. խոնջիլ. լքանիլ. ձանձրանալ. 'Վաստակոցն իմոց՝ զոր ես վաստակեցի (կամ ջանացայ)։ Ի վաստակս՝ զոր վաստակեցայ (կամ ջանացայ)։ Մի ես վաստակեսցեն ընդունայն։ Զուր ուրեմն վաստակէի։ Ոչ քաղցիցեն. և ոչ վաստակեսցին։ Վաստակեսցին մանկունք։ Ընթասցին, և մի վաստակեսցին։ Մինչ 'ի վաստակել սրտի իմոյ. ևն։ 'Առաքեա արարեր զվաստակն քո՝ զոր ինձ վաստակեցեր. Ագաթ։ 'Ոչ երբէք արգարութբ վաստակեալ էր 'ի մանկութէ. Եղիշ. է։ 'Վասն աշխատութե 'ի վաստակելն իւրոյ տալով։ Զօրագլուխն վաստակեալք ձանձրացեալք լինէին յաշխատութէ հանապազորդ պատերազմաց. Խոր. բ. 61։ գ. 42։ 'Եւ յոլ վաստակեալ 'ի ճանապարհէն՝ նստէ. 'ի վերայ աղբերն. Յհ. դ. 6։ 'Վաստակեաց յուղեորութէն մարմնոյ։ Վաստակեցաւ որպէս մարդ. Յհ. իմ. եր։ Ճ. ընդ. հանր։

ՎԱՎԱՇ. Տ. ԳԱՒԱՇ։

ՎԱՏ. ի, աց կամ ից. ա. Դուն ուրեք՝ որպէս ռմկ. և պ. պէտ, պէթէր. Πονηρός. Malus. Վատթար. յոռի. անպիտան. անշնորհ. չար. 'Խորհուրդ վատ 'ի մէջ ածին (յն. չարացան. πονηρεύομαι) ապականել զնա։ Պիղծ վատ արանց (յն. ամենապիղծ). Ծն. լէ. 17։ Բ. Ղ. Է. 34։ 'Վատ խորհուրդ 'ի մէջ արկանէր։ Ոչինչ չար իցէ քան զվատութիւն։ Խօսել զվատ բանս։ Առնել վատ ինչ։ Ժիր և արի գտանին 'ի չարն և 'ի վատն. Ագաթ։ Վրք հց. ֆ։ Փարպ։ Բրս. մրկ։ 'Տայն նմա ջուր չար առ վատէ ողեպահ առ ողւոյն սնելոյ. Եփր. բգ։

Այլ առաւել՝ 'Οκνηρός. Piger. ἄεργος, otiosus. Անպիտան 'ի գործ. անգործ. գործատեաց. ծոյլ. և Վատասիրտ. անարի. վեհերոտ. 'Ի կարօտութե է ամենայն վատ։ Ճանապարհք վատաց կցեալ են փշովք։ Ե՛րթ առ մրջիւն ով վատ։ Մինչև ցե՞րբ յարաջաւեալ կաս ով վատ։ Զվատ յորժամ յուղի առաքեսցես, աւէ, առաւել ունի զճանապարհս։ Ծառայ չար և վատ. ևն։ 'Ծանր է նորա լուծն 'ի վերայ վատացն և անպիտանեաց. Ոսկ. գծ։ 'Զանձնանց և զվատաց արանց։ Զքաջաց արդեօք, եթէ զվատաց անցեալ ունի զանդղի. Խոր. ա. 4. 7։ 'Գնդի որոյ զօրագլուխ վատ է, գնդին լաւ լինել չէ հնար։ Զընտրել պլատն 'ի վատթարէն, զքաջն 'ի վատէն. Փարպ։ 'Ոչ քաջ անուանի նա, այլ յոյժ վատ։ Փախուցեալ և զգուշացեալ զնոսա որպէս զվատ երամս ագռաւուց. Եղիշ. է. և յէ։

ՎԱՏԱԲԱԽՏ. ի, ից. ա. Κακοδαίμων, κακοδαιμονέστατος. Infelix, miser, infortunatus, infortunatissimus. Չարաբախտ. հէգ. թշուառ. անանկ. ըստ յն. չարագև. Իէդմ. Բախտսըզ, աղաբաղ, մսկին, սէֆիլ. 'Առ հիւանդս բժիշկ, իսկ առ վատաբախտս՝ բարեկամս մխիթարել պարտ է. Ոսկիփոր։ 'Վատաբախտք եղիցին։ Իբրև զվատաբախտ ոմանք պարսաւէին. Փիլ. ձ. բան։ Նոննոս։

ՎԱՏԱԲԱԽՏԻՄ, եցայ. ֆ. Վատաբախտ գտանիլ՝ լինել. ըստ յն. նաև մոլեգնիլ յայսոյ չարէ. 'Սկեգասոս անէծ զամենայն զաւ կեղմոնացիսն, զի առ չիրիմս գաւերաց իւրոց վատաբախտեսցին. Նոննոս։ 'Եւ ոչ 'ի վատաբախտիլն քո արամեսցիս։ Մի պատճառ չարի զնծ կարծիցես, և մի առանց նորին վատաբախտիլ զմեզ կարծիցես։ Յորժամ հինն ազգի ոչ արկանի ուղիղ, հարկ է վատաբախտիլ թոռանցն. Պիտառ։

ՎԱՏԱԲԱԽՏԻԿ. Տ. ՎԱՏԱԲԱԽՏ. և ՉԱՐԱԴԵՒ. 'Ո՞ր բողոքեմ զյանկարծագէպ պատահմունս բարկութիւն, զոր վատաբախտիկս անձն կատարէ 'ի վերայ իմ չարահնար փութով. Պիտ։

ՎԱՏԱԲԱԽՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακοδαιμονία. Infelicitas. κακοπραγία, δυσπραγία, sors dura, res adversae. Չարաբախտութի. թշուառութի. հէգութի. արկածք. Իէդպախտի, Տէֆալիքլար, քորքանք. 'Եհաս վատաբախտութի պակեղմոնացւոցն։ Վասն վատաբախտութե նորա. Նոննոս։ 'Այնոցիկ՝ որք բարեբախտութիք են յաջողեալք, և այնոցիկ՝ որք 'ի վատաբախտութե են. Փիլ. ձ. բան։ 'Հանդուրժել բարեբախտութե և վատաբախտութե, և պատուոյ և անպատուութեան. Արիստ. առաք։ 'Անտանելի աղետիւք յամենայն կողմանց զվատաբախտութեցն կրեն հիբութիւս. Ամենաչար վատաբախտութիւն. Պիտ։ 'Ի վատաբախտութեն անմխիթարելի. Ոսկ. ող։ 'Զերծ յայժմու թշուառութենէս և 'ի վատաբախտութենէս. Վրդն. լա։

ՎԱՏԱԲԱԽՏԻԿ. ա. Վատաբախտիկ. վատաբախտ. ողորմելի. 'Առ իմ չիջուցանէք զկայծակն արծարծիչ վատաբախտիկս անձին. Պիտ։

ՎԱՏԱԲԱՐՈՅ. ի, ից. ա. Չարաբարոյ. վատ. վատթար. 'Վատաբարոյից և չոգմագաց. Պղտ. ադէփս։

ՎԱՏԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարաբարութի. չարաբարոյութի. 'Ոչ վասն այլ չար գործոց եթող զկինն իւր, այլ վասն վատաբարութե (կամ վատաբարութե), որպէս թէ այլում ակն եդեալ իցէ. Կանոն։ և Մխ. դտ։

ՎԱՏԱԳՈՅՆ. ա. Վատթար գունով. 'ի գոյն անպիտան. 'Վատագոյն ներկէին, և տանջէին զներկիչսն. Հ=Յ. Քեփր. է։

ՎԱՏԱԳՐՈՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσγένεια. Ignobilitas. Վատութի գրոհի. վատազգութի. վատատոհմութիւն. աղէկն չոձատիւնը. 'Եթէ զանանկութիւնն թշնամանիցէ, կամ զվատագրոհութի (կամ զվատագրոհութի), ծաղր արա գարձեալ. Ոսկ. յհ. բ. 37։

ՎԱՏԱԶԳԻ, գւոյ, գեաց. ա. Δυσγενής. Ignobilis, obscuro genere ortus. և degener. Անպատուհմ. որ իցէ 'ի վատթար՝ ցած՝ անպիտան՝ յանանուն ազգէ. պայաղը սօյլու. սօյսուզ. 'Ամենեքին անտոհմ և վատազգի. Սիր. խա։

ՎԱՏԱԶԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσγένεια. Ignobilitas. Վատազգի գոլն. ապատոհմութիւն. վատագրոհութի. 'Ընդէ՞ր 'ի յետին անարգութիւն և վատազգութիւն մղես զքեզ. Ոսկ. յհ. բ. 13։

ՎԱՏԱԽԱՌՆ. ի, ից. ա. Δυσκράτος. Male temperatus. Վատ խառնուածով. անբարեխառն. անառողջ. 'Ինն գուշով խառնուածոցն, եցոյց զաւլինոս ուժ զվատախառնիցն. և մի զբարեխառնին. ըստ բարեխառնին առէ խառնիլ զմարդն, իսկ ըստ այլոց վատախառնիցն զայլս կենդանիս ըստ տեսակին. Նիւս. բն. բ։ 'Վատախառն էր օդն. Վրք հց. ֆ։ 'Վատախառն խորշակաւուն պաղովք մատուցանեն ախտաժետութի ճաշակողացն. Պիտ։

ՎԱՏԱԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Δυσκρατία. Intemperies. Վատախառն գոլն. վատ խառնուած. 'Է՛ որ 'ի տարեւոր եղանակաց զբաջախառնութի քաղցրութե մարդոյ, և է որ զդժնդակութի վատախառնութե հիւանդութի գործէ. Փիլ. այլաբ։ 'Երկար ամանակաւ պահեն զվատախառնութեցն բերս։ Բարեխառնութե և վատախառնութե մարմնոյ. Անյաղթ։ 'Ի վեր մղէր զզաւնութի ժահու մաղձոյն չարութեան վատախառնութե. Եզնկ. գ. 5։ 'Վասն վատախառնութեան տեղւոյն չբնակէին անդ զառաջինն. Մխ. այր։

ՎԱՏԱԽՆԴԻՐ, դրի, դրաց. ա. որպէս յն. Աւելախնդիր. յաչաղկոտ, և պոռնիկ. Περιττός καὶ βασκάνος, πόρνη. Որ 'ի խնդիր է վատութե և վատթարութե. չարասէր. խեղաթիւր. խենէշ. աւրէշէ փէշ աղըզ. և ան՝ որ գէշն էնքեն է.։ 'Նոքա վատախնդիրք՝ ընդէ՞ր զայլոյ բարերարութիւն առ նախանձու խնդէին։ Իսկ բողիցն վատախնդրաց անգ զՔինչ խնդիրք կայցեն. Ոսկ. մ. բ. 4. և հաւատ. ծէ։

ՎԱՏԱԽՈՐՀՈՒՐԴ, հրդի, դաց. ա. Κακογνώμων. Improbus, pravus consiliorum, imprudens. Վատթար և անպիտան խորհրդով. չարախոհ. չարամիտ. անմիտ. խորհրդակորոյս. անխոհեմ. 'Որ առ նմա նախարարքն են, և պաշտպանք վատախորհուրդք։ Յիրաւի վատախորհուրդ խորհրդակացացն ընդէմ գարձցին։ Ժողովուրդ վատախորհուրդ և անմիտ։ Վատախորհուրդք են՝ վասն նշանք։ Այդ բանք և խորհուրդք՝ արանց վատախորհրդաց են. Պտմ. աղէքս։ Եւսեբ. ծ։ Մծբ. ծէ։ Բուզ. դ. 55։ Փարպ։

ՎԱՏԱԽՈՐՀՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀβουλία. Consilii inopia sive pravitas, temeritas, amentia. Խորհուրդ վատ. անմտութի. անխորհուրդ. 'Զարամոգականն թողէր բանիւք՝ իւր վատախորհրդութեն առնել հաղորդս. Պիտ։ 'Զնմին զօգւոյն բուռն հարկանէ վատախորհրդութիւն. Նիւս. խոս։

ՎԱՏԱԽՏԱՐԱԿ. ա. պ. պէտէխթէր. որպէս չարաբաստ կամ չարաստղ. Չարաբախտ. թշուառ. ուստի՝ ՎԱՏԱԽՏԱՐԱԿ ԱՌՆԵԼ՝ է Չուառացուցանել, վատթարել. 'Անձուկ լաշկարս վատախտարակ արարեալ՝ այարէն գարձուցանէր. Եղիշ. է։ (Իսկ Հին բռ. հայելով 'ի նախընթաց բառս՝ անձուկ լաշկար, չփոթ իմն գրէ. 'Վատախտարակ. որ 'ի քմի (այսինքն 'ի գարանի) կացեալ՝ ընդ կրունկն գարձուցեալ չփոթեն։

ՎԱՏԱԽՐԱՏ, ի, ից. ա. Վատթար խրատուց տուող կամ առող. 'Արանց վատախրատից և աշխարհաւկործանաց. Փարպ։

ՎԱՏԱԽՕՍ. ա. Κατήγορος, κακήγορος. Maledicus. Չարախօս. բամբասող. հայհոյիչ. 'Խաշար և վատախօս լեզու։ Արտաքս վատախօս լեզուաւ. Փիլ. Նխ. բ. և ձ. բան։

ՎԱՏԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՉԱՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Κατηγορία. Accusatio. 'Ի վատախօսութե չարին զգուշս կացուցանէք. Բրս. մխ։

ՎԱՏԱԿԵՐՊ, ի կամ ոյ. ա. Վատ կերպարանաւ կամ կերպիւ. տգեղ. տձև. անշուք. 'Իբր թէ չքնաղագեղ ընդ վատակերպայ, և քաջառողջմի ընդ վատթարադիւոյ բնակէ. Խոր. բ. 60։

ՎԱՏԱՀԱՃՈՅ. ա. Δυσαρεστήσας. Displicens. Դժուարահաճոյ. անհաճոյ. տհաճոյ. *Որք վատահաճոյքն եղեն ձոյ, չարագէք (այսինքն Թշուառք) են. Փիլ. Խնամն։

ՎԱՏԱՀԱՄ. ա. Չարահամ. անհամ. անախորժ. *Գինին վատահամ լինի. Վրդ. Յոբ։

ՎԱՏԱՀՈՏ. ա. Չարահոտ. ժանտահոտ. ժահահոտ. գարշահոտ. *Ի վատահոտ գետոյն յամենայնի արժան է փախչել. Վրդ. ծշ։

ՎԱՏԱՁԱՅՆ. ա. Չարաձայն. անախորժ ունկան. *Անձայն բաղաձայնք՝ վատաձայնք են քան զայլսն։ Երկրորդ տաղին՝ որ թողացուցանէ զվատաձայնն երկայնել. Երզն. Քեր։

ՎԱՏԱՁԻ. ոյ, ոց. ա. Որ ձին է վատ և անպիտան կամ խրտչող. *Բաղումք յետս կեն ('ի) վատաձիոցն պարուց. և քաջաձիքն յառաջեալ հասանէին 'ի տեղի պատերազմին. Փարպ։

ՎԱՏԱՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Վատութիւն աղեաց. այսինքն անդութիւն որովայնի. (որպէս ողորկաղութ է գիւղութ՝ լուծութ.) *Վատաղութիւն կուտակերտ զանգամամբ խմորեալ. Մագ. խա։

ՎԱՏԱՄԱՀ. ա. Չարամահ. բռնամահ. *Զմի խորհուրդ ունին վատամահքս այս. և արդ մերկացեալ տանջեսցին. Ճ. Բ։ *Պատահեալ բազում տանջանաց՝ վատամահ լինիք. Փարպ։ *Յանէ անիրաւէ վատամահ մեռանի. Կիւրղ. Բգ։

ՎԱՏԱՄԱՐՄԻՆ. ա. Վատ՝ վտիտ՝ տկար մարմնով. *Արագ. հեզգ. քաջամարմին, կամ վատամարմին. Երզն. Քեր։

ՎԱՏԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Չարամիտ. և պակասամիտ. *Հրաժարեսցէ եպիսկոպոսն 'ի ձեռնադրութենէ ցոփամտից, վատամտաց. Կանոն։

ՎԱՏԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Չարամտութիւն. անմտութիւն. անմտածութիւն. անխելքութիւն. *Մի յիշեր զվատամտութիւն ձեռագրեալս. Ճ. Ա։ *Միթէ առ ագահութեան և վատամտութեան տուեալ նմա այնպիսի բարութիւնք. Ոսկ. Եփ։

ՎԱՏԱՅՈՅՍ. ա. Δύσελπις. Abjectae spei, diffidens. Թերայոյս. անյոյս, թերահաւատ. *Սա և գովելի է քաջայոյսն, որպէս ընդդէմ՝ պիղծ և պարսաւելի է վատայոյսն։ Մի լինիք վատայոյս, զի բնութիւն ունի զամենայն բարութիւն. Փիլ. Խնամն։ Վրդն. ող։

ՎԱՏԱՆԱԽԱՆՁ. Տ. ՉԱՐԱՆԱԽԱՆՁ. *Եւ որ զմին առեալ էր (քանքար), վատանախանձ չարակնեալ, ոչ զոք աշակերտեալ. Ջհր. կբ։

ՎԱՏԱՆԵՄ. ացայ. չ. Ὀκνέω. Pigror, cunctor. ἀργέω, iners efficior, otior. Վատ և ծոյլ և մեհերոտ գտանիլ. դանդաղիլ. հեղգանալ. յապաղել. *Ե՞ր վատանայք երթալ մտանել ժառանգել զերկիրն. Դտ. ժԸ. 8։ *Իմաստունք նոցա յիմարեցան, քաջք վատացան. Գիրք. Բղբ. առ Հռմ։ *Ոչ վասն այնորիկ առնուս զէն, զի վատանայցես, այլ զի կռուիցիս։ Վատուեր պարսաւանս (զնեա դասին). և զու վատանաս, և սակայն ծով զիւրն տայ քեզ. Ոսկ. Մ. Ա. 13։ Ե. 10։ *Ա 'ի պատերազմ պղերդութեան, և յամօթ առնել զվատացեալն։ Զվատացեալսն 'ի կռուի և կենաց հարցանել. Եղնիկ։ Փարպ։ *Վատանան միտքն և անհնարին յանհնարին. Բրս. հց։

ՎԱՏԱՆԻՒԹ. ա. Որոյ նիւթն է վատ և անպիտան. փուտ. տկար. *Երբեմն էաք ե. յայն՝ ժանդահար և վատանիւթ. Զքր. կբ։

ՎԱՏԱՆՇԱՆ. ա. Անշան. անշուք. չարաշուք. վատթար. վատանուն. չար. *Մեռուցեալ վատանշան գրգռէր զթագ ուրոյն պարսից. Վատահարհուրդք են՝ վատանշանք։ Բանիզիգէս վատանուն վատանշան. Բուղ. Դ. 23. 55։ Կոչ. Է։ *Ի ձեռն վատանշան առն միոյ նուազագունի եղեն օճիրք անհնարին չարեաց. Կողբացւ։ *Դա աւագին է 'ի հելլենագիր օրէնսն վատանշան գրեցան նորա (զուսանք և կաքաւիչք). Ոսկ. Մ. Բ. 12։

ՎԱՏԱՆՈՒՆ. ա. Δυσώνυμος. Inauspicati nominis. որ. պէտնամ. կեղտանուն. չարանուն. վատ և վատթար ծանուցեալ. *Բանիզիգէս վատանուն. Կոչ. Է։ *Որ փախչէր վատանուն յաշխարհի երեէր։ Զանձն և զարեաց աշխարհ վատանուն առնէ. Եղիշ. Է։ Փարպ։

ՎԱՏԱՇՆՈՐՀ. ի, ից կամ աց. ա. Անշնորհ. և Ապաշնորհ. *Վատառողջիկ և վատաշնորհ զկինն համարելով. Երզն. Մտթ։ *Վատ քեզ եղկելի և վատաշնորհ. Վրդ. Հց. Ծէ։ *Դեմոսթենէս ասէ. խրատն՝ բարեշնորհիցն զարդ է. իսկ վատաշնորհիցն (կամ վատաշնորհացն) ապաւէն. Ոսկէփոր։

ՎԱՏԱՇՈՒԷՐ. Տ. ՎԱՏՇՈՒԷՐ. *Վատաշուէրքն այն ոչ յաջեցան այնու։ Կեղանուն վատաշուէր անձին։ Յանդիմանեն զվատաշուէրն։ Ո՛վ վատաշուէր նեքանեն բոս. Ոսկ. Բենէէ։ Բրս. մրմ։ Կեչառ. աղէտ։

ՎԱՏԱՌՈՂՋ. ա. Վատ ըստ առողջութեան. և Ապա վատութեան առողջութեան. տկար. *Տեղի գիճին՝ վատառողջ է։ Վատառողջ օդն միշտ ընչեղինն մնաց զակառն (զախտսն, զիւթն). Վրդ. Գ։ Ի Գիրս ասոցին։

ՎԱՏԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ. գ. Պակասութիւն առողջութեան. խօթութիւն. *Գտանէին յարմինս և 'ի կերակուրս զօրութիւն ինչ առողջ խելաց, և առողջութեան, և վատառողջութեան. Վրդն. Ծն։

ՎԱՏԱՌՈՒ. ի, աց. ա. Ոչ քաջ 'ի մարտ առող. բթամիտ. *Զմէ՞ 'ի քաջ մտառուացն և 'ի վատառուացն զնոյն պահանջես. 'ի նոյսանէ վասն փութոյն, իսկ 'ի վատառուաց 'ի միտ՝ վասն ջանոյն. Պիտ։

ՎԱՏԱՍԻՐՏ, սրտի, տաց. ա. Δειλός, δειλών, δειλός τῇ καρδίᾳ. Timidus, pavidus, ignavus. Վատ սրտիւ. մեհերոտ. երկչոտ. անարի. կնատ. կնամարդի. ղօխջոտ, խրդան. փօրփոտ, ճանճառ. *Այր ոք՝ որ երկնչիցի, և վատասիրտ սրտիւ իցէ։ Ո որ վատասիրտ իցէ, դարձցի։ Պատուէր տային վատասրտացն, զի դարձցին 'ի տունս իւրեանց։ Ընդէ՞ր վատասիրտք էք սակաւահաւատք։ Ընդէր այդպէս վատասիրտք էք. Օր. Ի. 8։ Դտ. Է. 3։ Ա. Մ. Գ. 56։ Մտթ. Ը. 26։ Մրկ. Դ. 40։ *Վատասրտաց, թուլամորթաց. Եւս. Քր. Ա։ *Ոչինչ զանգիտելով իբրև զանարի վատասիրտս։ Վատասիրտքն լքանէին. Եղիշ. Բ. Է։ *Եղն վատասիրտ է, և երկնչոտ. Վեցօր. Ի։

ՎԱՏԱՍՐՏԵՄ, եցի. չ. } Δειλανδρέω,
ՎԱՏԱՍՐՏԻՄ, եցայ. յ. } δειλιάω. Pavidus homo sum, pavesco, formido. Վատասիրտ գտանիլ. զանգիտել. վախել. մեհերել. լքանիլ. թուլանալ. ղօխջոտել. Բռնչող. *Որ երկնչի 'ի տեսանէ, մի վատասրտեսցէ. զի նա է յոյս նորա. Սիր. ԼԴ. 14։ *Զարհուրեցայ, և վատասրտեցի. Վրք հց. Յ։ *Նոքա առ վատասրտել իւրեանց այսր անդր խուսափէին. Ե. Ա. Է. 13։ *Ոչինչ վատասրտել զօրացն։ Վատասրտեալ՝ 'ի բաց ելին։ Ոչ եմ վատասրտեալ։ Քաջալերէ ոչ վատասրտել. Եղիշ. Գ։ Խոր. Գ. 17։ Ճ. Բ։ Լմբ. պարգ։

ՎԱՏԱՍՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Δειλία. Timiditas, pavor, ignavies. Վատասիրտ գոլ. երկչոտութիւն. մեհերոտութիւն. ղօխջոտութիւն. փօրփօտութիւն, ճանճառութիւն. *Վատասրտութեան էր բանն (Թամարայի). Ոսկ. յհ. Ա. 16։ *Զաքաջութիւն ընդ վատասրտութիւն խառնել. Ածբ. Գ. 15։ *Կնացուցեալ յերկու 'ի խանէ վատասրտութիւն, յերկչոտութի, յանարութիւն. Պիտ։ *Ուր անհաւատութի է, վատասրտութիւն է. և ուր հաւատք, զօրութիւն. Սեբեր. Դ։ *Այսն վատասրտութիւն զքեզ մի զարհուրեցուսցէ. Եւագր. ծա։ *Բարի է ոչ տալ կործնիլ, և զվատասրտութիւն մեր յայտ առնել. Մխ. առակ։

ՎԱՏԱՎԱՐՔ. (եզ. կամ յոգն.) ա. Վատթար վարուք. թոյլ 'ի վարս և 'ի վարմունս. *Դնեն առաջ զշնուէլ 'ի նոյն ցեղ ազգիփկերգք և վատավարք. Վրդն. ղփմ։

ՎԱՏԱՎԻՏ. ա. Բառ անյայտ. Թերևս գրելի, Վատավիտ, կամ իմա՛ իբր բարգաւաճ՝ Վատուվատ, կամ վատասիրտ իբր միթ՝ ողեղին և յամուրի. *Մի վատավիտ յաղթելի մերձեանս 'ի քաջամարտիկ նախահարցն ալ դարաւորահանդ հետևանաց. Թէոդոր. Խաչ. բոց։

ՎԱՏԱՏՈՀՄԱԿ. } ա. որ և ՎԱՏՏՈՀ-
ՎԱՏԱՏՈՀՄԻԿ. } ՄԱԿ, ՎԱՏՏՈՀՄԻԿ. Վատազգի. վատթարազգի, յանպիտան տոհմէ. ապատոհմիկ. անտոհմ. օտարոտ, ուխտ. *Արք անպիտանք՝ վատատոհմակք։ Անպիտան և վատատոհմիկ մարդկան։ Զատոհմիկս առ տոհմիկս ունիք, և զվատատոհմակսն առ անտոհմակս։ Որեար աւազակ և անպիտան հացկատակք և վատատոհմիկ. Փարպ։ *Վատատոհմիկ և վատաշնորհ զկինն համարելով. Երզն. Մտթ։

ՎԱՏԱՐԻ. Տ. ԱՆԱՐԻ. *Էր Թերի 'ի հաւատոյն, և վատարի... և կնամարդի. Պղծ. Հր։

ՎԱՏԱՓԱՌ. ա. Անփառունակ. անշուք. աննշան. և Չարափառ. *Զօրավիր բոռ առ կիւրոսի ոչ վատափառ լեալ. Նոննոս։ *Ամբոխեալք և վատափառք. Պիտ։ *Նեստորի և այլոց ոմանց վատափառաց. Սարկ. հանգ։ *Վատափառ և չարհասատ հրէամբ նեստորի. Ոսող։

ՎԱՏԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Վատափառ գոլ. վատանուանութիւն. *Սորայս վատափառութիւն։ Թշուառականց վատափառութեան. Պիտ։ *Յատուկ է ողջախոհութեան երկնչել յիրաց 'ի վատափառութենէ, յն. յանարգութենէ, ἄδεια. Արիստ. առաք։

ՎԱՏԵՄ, եցի. չ. } Ἀμβλύνομαι, ἀμβλυώττω, σσω. ἀμβλυωπέω. Hebetor, obtundor, caecutio.
ՎԱՏԻՄ, եցայ. յ. }
Վատանալ աչաց՝ այսինքն տկարանալ 'ի ծերութենէ. վատել տեսութեան, նուազել, պակասել. կասել 'ի զօրութէ. չլանալ. բթել. և Տկարանալ որ և է իրաց. *Վատեցին աչք նորա 'ի տեսանելոյ։ Ոչ վատեցին աչք նորա։ Աչք իւր վատեալ էին։ Վատեալ աչք իւր 'ի ծերութէ իւրմէ. Ծն. ԻԷ. 1։ Օր. ԼԴ. 7։ Ա. Թգ. Դ. 15։ Գ. Թգ. ԺԴ. 4։ *Թերութիւնք 'ի ծերութեան, աղքատութիւն, կատելն, վատելն. Ոսկ. փիլ։ *Վատէ զօրութիւն լուսոյ աչացն։ Վատէ 'ի զօրութէ, ծնկի ծիւրի հիւանդութբ. Վեցօր. Է. Ժ։ *Սրտն մարմնեղէս սատ վատանալ է յաչացն. Զենոբ։ *Մի վատեսցէ որթ ձեր յայգեաց. Մաղաք. Գ. 11։ *Որչափ վատէ մարմին, այնչափ զիւրանայ հոգին. Վրք հց. ծա։ *Սովամահ վատանալ զմարմինս ընդ ոսկերան քանեցէ. Ոսկ. լուս։

ՎԱՏԻՐԱԿ կամ ՎԱՏԵՐԱԿ կամ ՎԱՏԻՐՈՆ. Բառ անստոյգ. որ 'ի բառս Գաղիանոսի գնի որպէս յն. որակով, Թերևս օրօխարունոս. ὀροχάρυνος, nux montana, ընկոյզն կամ վայրի կաղին։

ՎԱՏԹԱՐ. ի, ալ կամ ից. ա. Εὐτελής.

Vilis, tenuis ἥττων, ἥσσων, ον. minor, us. գրի և ՎԱԹԹԱՐ, ՎԱԹԱՐ. (լծ. և վթար.) Նոյն է ընդ պ. պէթէր, պէթթէր. Յոռի. խոտան. անարգ. անպիտան. յետնեալ. յետին. չնչին. ստորին. տրուպ. նուաստ. կրսեր. նուազ. նկուն. ալչագ, մէքրուհ. *Պաշտէին զանմռունչ սողունս և զճճիս վատթարս: Անասնոյ վատթարի ձեռնարկեալ զնա: Կողկողեսցին առ դրունս վատթարաց: Զորդիս նորա սատակեսցեն վատթարք: Ոչ 'ի լաւ անդր, այլ 'ի վատթարն նկրտէք. Իմ. ժա. 16: ժգ. 14: Յոբ. Է. 4: Ի. 10. Ա. Կոր. ժա. 17: *Ոչ ընդ լաւագունաւն զվատթարն լծեսջիք, զհողն ասեմ (զմարմինն) ընդ հոգւովն. Արար. ա: *Զմարմին վատթար քան զհոգի լեալ (լինել) ամենայն որ բարւոք խորհին՝ խոստովանեսցին. Անդ. Է: *Ո՞ այնպէս վատթթար և ապաժաման կայցէ: Մի հաւատար ումեք համարեսցի զինքն, այլ և՛ս վատթար ամենեցուն: Գտանի վատթարագոյն. զի 'ի վատթարէն խաբեցաւ ... Գտանի վատթարագոյն ևս քան զվատթարն. Սեբեր. Ի: Վրք հց. Գ: Եղնիկ:

ՎԱՏԹԱՐ. Φαῦλος. Vitiosus. χείρων, deterior, pejor. Չար. ախտաւոր. մոլի, անկարգ. գած. *Սա է վատթարի (այսինքն քան զվատթարն) լաւագոյն: Ոմն մարդ լինի ջերմ և ցուրտ, և վատթար՝ և առաքինի. Արիստ. ստորոգ: *Ուր և գնացեր, վատթար ևս եղեր. Վրք հց. Է: *Մի՛ ոք 'ի ձէնջ վատթարս խօսելով լեզուաւ, պատճառ լիցի 'ի հայհոյութիւն Տր հաւատոյս. Ճ. ընդհանր: *Ամաչելն 'ի վերայ վատթարիցն. այսինքն վատթար գործոց, վատթարութեանց. Լծ. կոչ:

ՎԱՏԹԱՐԱԳՈՅՆ, գունի. ից. ա. Ἥττων, ἐλάττων. Minor, inferior, vilior. (ռմկ. փոխս պէթէր, պէթին պէթը.) Առաւել կամ յոյժ վատթար. անպիտանագոյն. յետնագոյն. ստորագոյն. *Վեհագոյնքն իշխեսցեն, և վատթարագոյնքն ընդ իշխանութեամբ իցեն. Պղատ. օրին. Գ: *Ոչ ոք 'ի գովեստ մերձակայից 'ի վեհագունէն առ վատթարագոյնն դարձցի. Բրս. հց: *Վատթարագոյն է պատառ մի մագաղաթ քան զթուղթ: Որ քան զմեզուս վատթարագոյն ևս են 'ի զայրանալն իւրեանց. Եղիշ. Բ. Է: *Զինչ վատթարագոյն քան զլուն և զմուկն կայցէ: Ամենեւին վատթարագոյնք 'ի անկոցանխենի և մորենի. Եղնիկ: Պիտ: *Այլ և վատթարագունի իմն նմանեցուցանես տարացուցի: Ոչինչ է վատթարագոյն թերևս և զայն զմտաւ ածել. Յհ. իմ. եր:

ՎԱՏԹԱՐԱԳՈՅՆ. Χείρων, ον. Pejor, deterior, ius. καταδεέστερος, vilior. Չարագոյն. յոռեգոյն. [illegible]. *Զի թէ ընդ այլսն կշռեսցին, վատթարագոյն գտանին. Իմ. ժէ. 19: *Առ վատթարագոյնսն՝ որ մեծն ցէ և առաջին կարգեալ, նա է ողորմելի և թշուառական. Նիւս. Բնութ: *Եթէ այսպէս գիտեցաւ, ոչինչ գոյ վատթարագոյն քան զաս. Արիստ. առինչ: *Քան զամենեսեան վատթարագոյն և թանձրամիտ էր աղքատ. Ոսկ. Ես:

ՎԱՏԹԱՐԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Չարագործ. անկարգ. *Խրատիւքն տուէ զվատթարագործան խափանել. Լծ. Ածոյ: *Յաղծապղծից անուն և 'ի վատթարագործաց՝ կուռքն կանգնեալ լինէին. Յհ. իմ. պաւղ: *Բարեգործն արու է, և վատթարագործն էգ. Վրդն. ող:

ՎԱՏԹԱՐԱԶԱՒԱԿ. գ. Ցեանեալ զաւակ, կամ ակտր, կամ վատ. ծնունդ 'ի հարճէ. *Զայնոսիկ՝ որ 'ի հարճիցն, անհայրըս կոչէ. զկանոնացին և զվատթարազաւակն և զայն որ անշուշտն է՝ կոչել էգ անարի. Փիլ. լին. Դ. 148:

ՎԱՏԹԱՐԱԶԳԻ. գւոյ, գեաց. ա. Δυσγενής, ἀγενής, ἀγέννης. Ignobilis, obscurus, degener. Վատազգի. վատատոհմիկ. անազգի. աննշան. յետնեալ. և Որ ինչ անկ է եղելոցն 'ի ցած ազգէ. անարգ. յոռի. անվայելուչ. *Վատթարազգի (սոսի առ մարդիկ), որ յազգաց հայոց, կամ վասն թշուառութեան, և կամ վասն հեզութեան: Այլքան տասց քեզ, և կամ թէ վատթարազգի, և անմիտ: Իբր թէ քաջատոհմիկ ընդ վատթարազգւոյ բնակէ. Ամ. որս. Է: Ոսկ. յհ. Բ. 2: Խոր. Բ. 60: *Յղէր զոմն անօրէն և վատթարազգի. Ղեւոնդ: *Եւ եթէ լաւ վատթարազգեաց յանբանելեաց. Բրս. ող: *Արուեստին ձոխ է և պատուական, և գործողքն յոռի և վատթարազգի: Աշխարհական և վատթարազգի զամենայն ինչ գործեցին. Սարգ. Ա. պ. Է. և Ա. յհ. Գ: *Մի՛ անծանօթութեամբ առ վատթարազգի տրամութեան անկանիցիս. Բրս. հայէմ: *Ո՛վ ծառայ քո, մի ինչ ուսցիս (կամ կրեսցես) վատթարազգի, հաւատովք քաջալերեսցիր: Յոյժ վատթարազգի և կարճմտութիւն է կարծելն, թէ են: Ինքն բանիքեան և ոչ ուրեք է՝ ոչ վատթարազգի (միճակ), և ոչ բարետոհմութեան ազգի. Ածաբ. ազգ. և կէր: Նիւս. կազմ:

ՎԱՏԹԱՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Վատթար. յոռի. անարգ. ստորին. և Անկարգ. *Ի վատթարականացդ մասանց (հակառակ վեհագունից կոչմանց). Նար. ծղ: *Երբեմն 'ի բարիս միտեալ որ են հոգեկան առաքինութիւնք, և է զի 'ի մարմնական վատթարական ախտոն. Կիւրղ. ղչ:

ՎԱՏԹԱՐԱԿԵԱՆՔ. ա. Վատթար և հեք կենցաղ. վատավարք. *Առ որով վատթարակեանք եթողացիք. Խոր. Ծ:

ՎԱՏԹԱՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Վատթար գտանիլ կամ երևիլ. *Ես թշուառացայ, արբեցայ և վատթարացայ. Նար. կէ: *Լոյս եղելոյ և գուղնաքեայ խաւարն վատթարանայ. Յհ. իմ. ատ:

Եւ Վատթարիլ. նկուն լինել. *Թագաւորն յաղթեալն միջէ սպառեալ վատթարանայր կամօք և զօրութեամբն քո. Աթան:

ՎԱՏԹԱՐԱՊԷՍ. մ. Յոռեպէս. չարաչար. *Ոչ վատթարս բժիշկս զմեզ կարծէք... եթէ վատթարապէս և եթէ ուղղապէս զայդ կարծէք. Առ որս. ծէ: *Գերելով զդատերսն ամբաստայ՝ պահէ յամրոցին յանի ոչ վատթարապէսո. այսինքն անմիտս կամ 'ի հանգստեան. Խոր. Բ. 35:

ՎԱՏԹԱՐԱՏԵՍ, ի, աց. ա. Վատթար տեսութեամբ. յայրատ աչօք. *Երկաքանչիւրոց հատուցանէ հատուցումն, ճշմարտատեսաց և ցանկասէր վատթարատեսացն. Յճխ. Ի:

ՎԱՏԹԱՐԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ տայ վատթարանալ. եղծիչ. ապականիչ. *Մարմնոյն արգասեօք տխեղծ, հոգւոյ իրաց վատթարացուցիչ. Պիտ:

ՎԱՏԹԱՐԵՄ, եցի. ն. Κακίζω. Vitupero. կր. ἥττων γίνομαι, minor fio, ignavus fio, superor. ὀνειδίζω, exprobro. τροπάω, in fugam verto. Վատթար կացուցանել, և որպէս զվատթար թշնամանել. նկուն առնել. տկարացուցանել. յանպիտանութ գարձուցանել. յամօթ առնել. կորանօք 'ի բաց վանել. անարգել. ընդ վայր հարկանել. նախատել. [illegible]. կր. նկուն լինել. [illegible]. *Փախուցին զնա վատթարեալ: Ի պարտութեան մտանել վատթարեալ գտանէր: Եւ էին առաջի նոցա հրեշտակք վատթարեալք և անարգեալք յոյժ. Ա. Մ. ժա. 55: Բ. Մ. ժգ. 23: Յուդիթ. ա. 11: *Պէսպէս տանջանօք վատթարէր ըզբազում 'ի նոցանէ: Յամենայն կողմանց հարեալ վատթարեցաւ. Եղիշ. Բ. Է: *Խոնարհեցոյց 'ի վատթարեաց զամբարհաւաճս: Նա մեծարեաց, և դու վատթարես: Սաղանել և վատթարել զանձինս արհամարհելով (առ ամօթոյ): Ոչ թշնամանեցից, այլ յանդիմանեցից. ոչ պատուհասեցից, այլ վատթարեցից: Տակաւին ես զնոսա ողոքելին, և ոչ բանիւք վատթարելով վարէին. Մծբ. ժԲ: Յհ. իմ. եր: Փիլ. Ժ. բան: Արս. Է: Ոսկ. յհ. Բ. 6: *Նախատէր վատթարելով զմխիթարն (իբրև զոկար). Պտմ. Վր: *Ի զիջուցն եկեալ յայս՝ սկսաւ վատթարել զզեղխութիւն իւր. Վրք հց. Դ. Յ: *Աղանդըն հեթանոսական յայտնեցաւ 'ի վատթարել թագաւորութեան արշակունեաց. այսինքն 'ի տկարանալ. Խոր. Գ. 47:

ՎԱՏԹԱՐԻԿ. ա. Εὐτελής. Vilis. Վատթար իմն. նուաստ. անպիտան. տրուպ. *Բամբասէի զիս իբրև զվատթարիկ ինչ, և արհամարհեալ. Ոսկ. Բ. կոր:

ՎԱՏԹԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐλάσσωμα. Diminutio, damnum. ἥττημα. defectus, delictum. Յոռութիւն. անպիտանութիւն. տկարութիւն. կորանք. անարգութիւն. յետնութիւն. վատութիւն, չարութիւն. պակասութիւն. *Եւ արդ ամենեքին իսկ վատթարութիւն է 'ի ձեզ: Վասն իւրոյ վատթարութեան. Ա. Կոր. Զ. 7: Բ. Կ. ժա. 13: *Եւ զի զվատթարութիւն նորա յայտ առնիցէ, ասէ, պհղորն կապիցէ: Լուելով զառաքինեացն զքաջութիւն, և զյետս կացելոցն զվատթարութիւն. Եղնիկ: Եղիշ. Ա: *Որում ոչ կարացեալ այնպիսի վատթարութե և պարտութեանց տանել. Խոր. Գ. 25: *Ատիկեցին ըստ վատթարութե, այլ ոչ ըստ բարեպաշտութե: Փոխադրեաց զնա 'ի վատթարութե անտի 'ի լաւագոյնսն. Նար. կէ: իգն:

ՎԱՏԹԱՐՈՒՄՆ. գ. Վատթարիլն. նըւաստութի. *Առաւելքս ոչ առ 'ի վատթարութե մծութեան սորին, այլ առ 'ի յաճումն. Եփր. եբր:

ՎԱՏԻՄ, եցայ. չ. Որպէս Տկարանալ[illegible]. Տ. ՎԱՏԵՄ, իմ:

Կամ իբր Ծուլանալ. Տ. ՎԱՏԱՆԱԼ. Ὀχνηρὸς γίνομαι. *Քանզի 'ի գործն արկանել և 'ի չահ ածել (զքանքարն) վատեցաւ. յիրաւի խոտեցաւ. Ոսկ. եփես. Դ:

ՎԱՏՆԱԿԱՆ. Տ. ԱՐԴՎԱՏՆԱԿԱՆ:

ՎԱՏՆԵՄ, եցի. ն. Διασκορπίζω, διαχωρίζω. Dispergo, disgrego. δαπανάω, impendo, consumo. καταναλίσκω, dissolvo, absumo. (արմատն է Վատ, և Վատին, որպէս վայրավատին.) Չարաչար ուտելով կամ ցնդելով ծախել. ցրել՝ ցրուել. հաշել մաշել. կորձել 'ի միջոյ. սպառել. [illegible]. *Վատնեաց զինչս իւր, զի կեայր անառակութեամբ: Որպէս թէ վատնիցէ զինչս նորա. Ղկ. ժԵ. 13: ժԶ. 1: *Մեծ և մտախուղ 'ի մէջ խաշանց իւրոց վատնելոց. Եղիշ. Ա. 12: *Ոչ առ առատութե այս, այլ առ երկիւղի վատնէ (զգանձս). Խոր. Բ. 42: *Որ զկեանս զայս վատնեաց 'ի նանիր: Բաց նիւթոյ է ծնունդ, և վատնէ զնիւթն: Յեցոյց ծախք, և ժամանակի՝ որ զամենայն վատնէ. Ոսկ. յհ. Ա. 30: Ածաբ. առ որս. ծդ. և ողջ: *Տեսանես զձիս՝ յիւրեանց 'ի գիրկս լոյն և զօրաւորութիւնն բանութեամբ վատնելով. Բրս. յաղէոփ: *Հրամայեաց զձեզ չանց արկանել, զի վատնեսցեն զմարմինս ձեր: Զբընականսն կամէր արով վատնել. Ճ. Բ: *Սրբով զնոսա առ հասարակ վատնէին. Յհ. կթ:

*Ի մէջ հեթանոսաց, ուր վատնեցի զնոսա։ Զփոյթանակերացս փախուցէ, և զչինականսն վատնեցէ... Ցրուեալք վատնիցին յաստուածութիւն։ Դաշտացն և ճանապարհացն գիտութեամբ կացուցանէին, և չարախօսաւոր վատնէին. Մծբ. ծԵ։ Եղիշ. Է. Գ։ Ագաթ։ *Զխորդ վատնեն և այլազգութեան զէմք նոցա։ Ցամենայն խրաց վատնի, յամենայն կրից տառապի. Մանդ. ԻԵ։ Լմբ. ող։

ՎԱՏՆԻՉ. ա. Որ վատնէ. վատնօղ. ծախիչ և սատակիչ և նուազեցուցիչ. *Վատնիչ արքունի գանձուց. Նար. ԻԵ։ *Նմանեալ որթուց եղանց, որ վատնիչք են օձից. Վրդն. Եզ։ *Վնասիչ որովայնի և ջրոց, և վատնիչ լուսոյ աչաց. Մխ. առակ։

ՎԱՏՆՇԱՆ. Տ. ՎԱՏԱՆՇԱՆ. յն. աննշան. ἄσημος, ignobilis. *Մարդ վատնշանաց յազգէ. Եւս. փր. ա։

ՎԱՏՆՈՒԹԻՒՆ. } Ἐκβολή. Jactura,
ՎԱՏՆՈՒՄՆ. գ. } են. Վատնելն, ելն. ծախումն. սպառումն. ցրումն. վնաս. կորուստ. *Զոր օրինակ անդ ընկեցիկ զբեռինս առնեն, նոյնպէս և աստ գրեթէ ամենայն բարութեանցն վատնութիւն լինիցի. Ոսկ. Ս. Գ. 4։ *Զի թէ եղիցի ծովակուր ընկղմանն մատնել, և թէ ամանց մարդախոշոշ դազանացն վատնումն։ Արոյ վատնումն։ Զաշխարհս հայոց մի տար 'ի վատնումն. Պիտ։ ՑՀ. ԿԲ։ Փարպ։

ՎԱՏՇՈՒԷՐ, կամ ՎԱՏՐՇՈՒԷՐ, ուէրի. րաց. ա. Πονηρός. Improbus. որ և գրի ՎԱՏԱՇՈՒԷՐ (առաւել առ յետինս). որպէս թէ Վատաշուառ. Վատ և թշուառ. հէք. թշուառական. չարագործ. անզգամ. անօրէն. չար. ժանտաժուտ. աներես. *Վատշուէր գեն այն։ Վատշուէրքն և չարագեւք. Ոսկ. անոմ. Ե։ Փիլ. լին. Ե. 234։ *Միւսն կոչեաց սարկաւագ սորուն, և նա վատրշուէր. Բրս. բարկ։ *Ձերբակալ առնէ զվատշուէրն (զմերուժան)։ Զայս զվատշուէրս (զաբեսաղոմ)։ Երեքթշուառեան վատշուէր վասն մի էր։ Վատշուէր ժողովուրդն հրէից. Խոր. Գ. 37։ Պիտ։ Արծր. Ե. 9։ Շ. ա. պետ. ԻԲ։ *Բարուք ասէր վատշուէրն (կամ վատաշուէրն), թէ մատն այդ է այս։ Կործէր վատշուէրն մարդկան օգնականութիւն յաղթել Ճշմարտութեան. Լաստ. ծա. ծԲ։ *Դիպուածք վատշուէրիս. Սկեւռ. աղ։ *Ապաշխարհեալ առն վատշուէր. Մագ. ԽԳ։ *Ո'վ չարք և վատշուէրք 'ի պաշտօնեայսն իմ. Ճ. Ա։ Իսկ 'ի հին բռ. գրի, *Վատշուէր, անարգելոց ։։

ՎԱՏՈՑԺ. Տ. ՎԱՏՈՒԺ։

ՎԱՏՈՏՆ. ա. Վատաքախս կամ չարագուշակ ոտիւք. այսինքն աղօրոտող. *Յորժամ զերեք փեսայսն մեռեալ տեսանէին, չորեքեանն (եղբարք նոցա մեռեալք) այլ ոչ մտաբերէին 'ի կինն, զի վատոտն համարէին զնա. Բրս. մրկ։

ՎԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀργία. Inertia, otium, segnities, desidia. δειλία, timiditas, pavor. ἀνανδρία, invirilitas. αἰτία, culpa. Ծուլութիւն. անգործութիւն. դանդաղկոտութիւն. թուլամորթութիւն. անարութիւն. կնատութիւն. վեհերոտութիւն. երկչոտութիւն. վատասրտութիւն. և Վատթարութիւն. *Ի վատութէ խոնարհեսցին հեծանամձգութիւնք։ Վատութիւն զկանացին։ Արկ զնոքօք զվատութիւն։ Մնսն վատութեան. Ժղ. Ժ. 18։ Առակ. ԺԲ. 15։ ա. Ա. Ե. 32։ Ի. 10։ *Առանձինն կեայ անպիտան վասն վատութեան։ Որչափ չար է վատութիւն։ Տէրն զվատութիւնն ընդ չարութեան լծեաց, առնլով, չար ծառայ և վատ։ Ոչ եթէ 'ի պատճառս վատութեան, և ոչ փախչելով յաշխատութենէն. Բրս. 49։ *Այսպէս 'ի վատութիւն համբեալ եմք. սակայն չասէ թէ, եթէ վասն զի 'ի վատութիւն համբեալ էք, չծագեմ զարեգակն։ Եթէ յընչից աղքատ իցես, և 'ի վատութիւն համբեալ իցես, զինչ օգուտ իցէ. Ոսկ. Ս. Բ. 10. 19։ *Ցարութիւն քաջութեան վատութիւն մի խառնեսցուք։ Ընտրեցէք զմահ քան զկեանս վատութեամբ. Եղիշ. Է. Ղ։ *Ամենայն անարի տաղտուկ կապեալ վատութեամբ. Պիտ։ *Քաջութիւնք և վատութիւնք. Քաջութիւն առաքինութիւն, և վատութիւն ծուլութիւն. կամ քաջութիւն խոհեմութիւն, և վատութիւն հպարտութիւն. Լծ. եւագր։ *Մի գայթակղեսցին սակաւուցն վատութեամբ 'ի ճշմարիտ օրէնս քրիստոնէից. Շ. Բղբ։ *Ցախտից յանխախտութիւն, և 'ի վատութենէ յառաքինութիւն փոխեալ բնակի. Փիլ. Եւ. ա. 15։

ՎԱՏՈՒԹԻՒՆ. որպէս Այլերախտութիւն. Ἀγνωμοσύνη. Ingratitudo. *Մեծապէս ընդ մարդկան վատութիւն զարմացեալ եմ. կոչ. Է։

ՎԱՏՈՒԹԻՒՆ. որպէս Տկարութիւն. անպիտանութիւն. *Անպտղութիւն երկրի, և վատութիւն որթոյ. Լմբ. սաղմ։

ՎԱՏՈՒԺ. ա. (առաւել ռմկ.) Վատեալ յուժոյ. տկար. անզօր. *Վատուժ և տկար. Հ=Ց. մայ. Է։ *Զօրքսատանի վատուժ. Անփարտ։ *Թէ վատուժ է մարմնաւոր, յիշեցուցանէ՝ թէ ամբացի զառնելու. զապա թէ ներքնատուն լինի վատուժ, ևն. Մխ. դփ։ *Վատուժ գետին։ Այր ձիոյն և ջորւոյն վատուժ է. Վստկ. ԼԵ։ Իսկ 'ի հին բռ. գրի, *Վատոյժ. մահ լինի, կամ չեմ ժոյժուկ ։։

ՎԱՏՏՈՀՄԱԿ կմ իկ. Տ. ՎԱՏԱՏՈՀՄԱԿ։

ՎԱՐ, վարք. գ. (լծ. յն. արօրոս, արօտրիասիս. լտ. արատիօ.) Ἀροτρίασις. Aratio. Արօրադրութիւն. հերկագործութիւն. ցանումն սերմանեաց. և անգղին հերկեալ. վարուցան. *Ոչ լինիցի վար, և ոչ հունձք. Ծն. ԽԵ. 6։ *Վարս վարեալս ցելեալս կակղեալս։ Որք պկորդայեալ ոգւոյն կակղիցեն, և վար (կմ 'ի վար) երկնաւոր սերմանն պատրաստիցեն։ Որպէս հարօր 'ի վար, կամ գեղագիր 'ի գեղոցի։ Վարն և աշխատութիւն մշակացն անօգուտ էր. Ագաթ։ Ոսկ. եւ. յորմէ և Գէ. եւ։ ՑՀ. ԿԲ։ Վէցօր. Է։ և Շէր։ *Մշակի թաղեալ զվարն։ Եղանէ սերմանահանն 'ի վար։ Ոչ վարս հարաք, և ոչ հերկս հերկեցաք. Ոսկ. Ս. ա. 9։ Բ. 19. և 17։ *Որպէս ոք կամիցի վարել, և թողուլ զվարն անպիտան և անսերմ, պտղոյն ոչ հասանէ. նոյնպէս և որ սկիզբն առնէ առաքինութեան, և յետս դառնայ, անպիտան է, և ոչ շահի զարքայութիւն երկնից. Մէկն. ղկ։ *Որոց վար և այգի ոչ իցէ, մի առցեն (տուրս). Կանոն։ *Ոչինչ աղքատութիւն է (մեղաց ասել), և ոչ թօշակ բանից, և ոչ վար ընչից (որպէս ցանումն ցորենոյ). Ոսկ. աղաղ։

ԽՐԳԻՐ ՎԱՐՈՑ. Տ. ՎԱՐՈՑ։

ՎԱՐ. Վարելն եզանց զերկիր, կամ լծիլն 'ի վարել. *Չեք իբրև զեզն 'ի վար լծոյ. և էջ տկարանայ և մաշի. Եփր. օրէն։ *Ոչ եղինք իմ զլուծ անասուն կամ զվար. Ոսկիփոր։

ՎԱՐ, 'ի վար. Χρῆσις. Usus, usus fructus, tractatio. Առումն իրաց 'ի պէտս. գործածութիւն. կիրառութիւն. գործադրութիւն. արդիւնականութիւն. *Ցառաքինութեան ընդունելութիւն և 'ի վար պիտոյից՝ միոյ է պէտք, խորհրդոյ։ Զբառ քնոյն զանգործութիւն (ասացեալ) ոչ է 'ի մէջ առնլի. քանզի պակասեն և նուազեն վարքն. Փիլ. այլաբ. և ծննդոց։ *Ի վար երկոց մարմնոց մտէր, զանխիւթեն 'ի նիւթ պարունակէր ։։ Յբ գրեր. Լմբ. 'ի Շ։

Ի ՎԱՐ ԱՌՆՈՒԼ. Χράω, χράομαι, καταχράομαι. Utor, usurpo, fruor. χρέω, excolo, operam loco. Ի կիր արկանել. 'ի գործ արկանել կամ դնել. արդիւնացուցանել. գործակալել. վարել 'ի պէտս. վայելել. Բանեցնել, բանի բերել. Իշլէթմէք, գուլլանմագ. *Ի վար արկանել զարուեստ, կմ զուսեալն, զիմաստութիւն, զառաջորդականն վարդապետութիւն, զառաքինութեն վարս. Ճ. Բ. Գ։ Սարկ. լս։ Սկեւռ. 'ի լմբ։ Վրք ոսկ։ *Զասեր երկայրի իշխանութեանց առ երկուց կողմանց պէտս կամակարս 'ի վար արկանիցէք. Պիտ։ *Զձեռն 'ի վար արկանէ. Գործւոյն գործակցութեն զնա 'ի վար արկեալ. Նիւս. կազմ։ *Ի վար արկ առ բերաքանչիւր ազգ ծննդոց՝ յարմարելի առնուլ կերպարան։ Զարթնուն 'ի վար արկցէ միտս։ Զխորդ զհեշտութիւն 'ի վար արկցէ, յորովայնէ և 'ի զգայութեանց պակասեալ. Փիլ. բագն. և այլաբ։

Ի ՎԱՐ ԱՌՆՈՒԼ, ԱՌԵԱԼ ԼԻՆԵԼ, և ՏԱԼ. Χράομαι. Mutuo accipio, usurpo. χράω, do utendum, commodo. Առնուլ կմ տալ 'ի կիր, 'ի փոխ. վարել իլ. *Մարգարէն ըղբերան զազանին յաղօթս 'ի վար առնու։ Վեցերեակ, զոր 'ի վար առեալ բոլորեցուն արարիչն՝ գործեաց զաշխարհս։ (Բերք երկրի) 'ի կերակուրս հեշտ վայելչութեամբ 'ի վար առեալ լինի։ Ի հինգերորդում յեղեանակին (ձեռնարկութեն) առնուլ 'ի վար 'ի նմանէ (այսինքն առեալ լինել)։ Տուր մեզ 'ի վար զքոյին ձայնդ. աղաչեմ, զի մեք առ քեզ հաւատարութեամբ ապրեսցուք։ Միտքն երբեմն 'ի վար առեալ զինքն զգայութեանցն՝ ընդ ամենեսին սովորեալ է շրջիլ. Փիլ։ *Խորհրդոյն յիւրմէ գործակցութեն 'ի վար առեալ ախտին. Նիւս. կազմ. Է։

ՎԱՐԱԳ. գ. Փոխանակ գրելոյ՝ Վայրագ. որպէս երէ վայրի. գազան. (տես և ՎԱՐԱԳ, որպէս շուն.) *Անհամբոյր վարագին (եղէն) զալ աղայոյն 'ի գիեցումն. Պիտ։ Իսկ ՎԱՐԱԳ կմ ՎԱՐԱԳԱՑ ԼԵԱՌՆ՝ տես բա. յատկ. անւ։

ՎԱՐԱԳՈՅՐ, գուրի, րաց կամ րից. գ. Ἐπίσπαστρον, καταπέτασμα, κάλυμμα, κατακάλυμμα. Velum, velamen, tegumentum, aulaeum, quod obtenditur, operimentum. Առագաստ. ծածկոյթ վերուստ 'ի վայր կմ 'ի վերայ ագուցեալ. պատուհակ. նուարտան. վիժակ. քօղ. օրահակ. սրսկապան. անջրպետ պարզեալ ձգեալ. Փէրտէ, էօրթիւ, ձիղինլի. *Վարագոյր վրան խորանին, և դրան սրահին։ Դիցես զսեղանն առաջոյ վարագուրին։ Ի ներքս քան զվարագոյրն։ Անջրպետեսցէ վարագոյրն։ Եւ ահա վարագոյր տաճարին ցելաւ յերկուս՝ 'ի վերուստ մինչև 'ի վայր. և այլն։ *Եւ վարագոյր հին օրինին վերուստ 'ի վայր պատառէին։ Ընդ պատառել վարագուրին՝ զիմ պատառեամ ըղձեր պարտին. Շար։ *Ի ձեռն արքայանից վարագուրից ծածկելով. Դիոն. ածայ։

Նմանութեամբ ասի. *Ի ձեռն վարագուրին, այսինքն է մարմնոյ իւրոյ. Եբր. Ժ. 20։ *Շնորհէ նմա զամօթն. վասն այնորիկ վարագուրաւ խօսի. Իգն։

ՎԱՐԱԳՈՅՐԱԶԻԳՔ, կամ } Παστο-
ՎԱՐԱԳՈՒՐԱԶԻԳՔ. գ. } φόριον.
Thalami locus. Տեղի՝ ուր ձգին վարագոյրք. առագաստ, և սենեակ. *Տեսին զվարագոյրաձիգսն խաթարեալս։ Զարդարեցին ըզտունսն և զվարագոյրաձիգսն. ա. Մ. Ե. 38. 57։

ՎԱՐԱԳՈՒՐԵՄ, եցի. ն. Վարագուրաւ պատել. պարածածկել. առագաստել. ամփոփել. անջրպետել. *Փակեալ զերկինս իբր արահակաւ իմն յինքն վարագուրեալ. Ագաթ։ *Վարագուրեաց 'ի մէնջ զծածուկն իւր թանձրագոյն մարմնովն. Իգն։

ՎԱՐԱԶ. ի. աց. գ. (լծ. պ. Կիւրրազ. լտ. Վէրրէս.) Σῦς, σύαγρος, κάπρος. Sus, aper. Արու խոզ. մանաւանդ խոզ վայրի. ժանեար կինճ. Էրքէք կամ Եապանի տօնուզ.

Վարազս և առիւծս։ Որպէս վարազացն ատամունք՝ զմիմեանս սրէին։ Իբր ատամունքն վարազին՝ բանիւ զիրեարս սրէին։ Ըստ օրինակի վարազացն 'ի վերայ սրոյն մղեցաք զանձինս. Փիլ. նխ. Է։ Ածաբ. ճառ։ Շ. Եղեւ։ Լաստ. ծա։ ամս և Ագաթ։ Խոր. ա. 11։ Բ. 38։

ՎԱՐԱԶ. 'ի բարբառս գնի և որպէս Մեծ, և պերճ, կամ առաւելի. գէօյէօք, եալուզ։

ՎԱՐԱԶԱԲԱՐ. մ. Իբրև զվարազ. վարազօրէն. վարազանման. Գոչէր առիւծաբար, և յարձակէր վարազաբար. Եղիշ. Գ. (այլ ձ. վարազանմանն։) Բեկանէին առիւծաբար, և հարկանէին վարազաբար. Արծր. Գ. 4։

ՎԱՐԱԶԱԳԻՐ. ա. Որ գրեալ կամ դրոշմեալ իցէ պատկեր և նմանութիւն վարազի. Մատանի ունել վարազագիր։ Վճիռ կնքեալ վարազագիր մատանեաւ. Ոսկ. Ձոր և յիշէ Բուզ. Դ. 53. յասելն. Ըստ օրինացն հաւատարիմ երդմանց թագաւորութեան պարսից՝ աղ կնքել վարազ նկարագիր մատանեաւն։

ՎԱՐԱԶԱԹԵՒՔ. թևոց, ոց. գ. Πτερόν, πτέρνα. Ala, penna. Թևք արծուոյ մեծամեծք. կամ ծայր փետրոյ թևոց թռչնոց (թերևս նման սանոյ վարազաց. կայ և պրս. բէրլէհի. թև, փետուր թևոց առնելու. և պէրծ. իւր պերճ, բերձ, բարձր. և չէհբէր, գանար չէմէր, մեծ եղեգն թևոյ.) Զմինն ('ի ձագուց՝ արծուոյն) մերժեալ ընկենու վարազաթևօքն։ Եւ թէ ոք զվարազաթևաւն նորա յապաւիցէ 'ի բաց, անպիտան զնա առ թռիչսն առնիցէ։ Տէր աղքատացուցանէ զհզօր վարազաթևօք քո. Վեցօր. Է։ Մարգ. յԹ. Է։ Եփր. ԲԳ։ Անկեալ կործանի, և թափին վարազաթևք նորա. Լմբ. սղմ։ Իսկ Մծբ. Է. վարազաթևք. ըստ այլ. երկիցս. այլ ըստ ձձ. թևք։

ՎԱՐԱԶԱԽԱՌՆ. մ. խառն ընդ ատամնակութեան վարազի. Եղիշ. Վարազախառն առիւծաբար յարձակէին 'ի մէջ գնդին թշնամեաց. յն. լոկ, առիւծաբար. Է. Դ. Ձ. 11։

ՎԱՐԱԶԱԿԵՐՊ. ա. Ունող զկերպ և զնմանութիւն վարազի. խոզաձև. Փոփոխէր զվարազակերպն (զարգասա) 'ի մարդկային ձև, և բնութիւն. Շ. թող։

ՎԱՐԱԶԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Վարազակերպ լինել. կնճռանալ. գազանանալ. վայրենանալ. Կամ զօդ, որ մերթ գոչիցէ վարազացեալ հրամանաւ, և մերթ սաստէ 'ի գոչելոյն սաստիւ. Եղնիկ։

ՎԱՐԱԶԱՆՄԱՆ. ա. մ. Նման վարազի. վարազակերպ. վարազաբար. Գազան ինչ հրաշունչ վարազանմանն. Խոր. Ծ։ Գոչէր առիւծաբար, և յարձակէր վարազանմանն. Եղիշ. Գ. (այլ ձ. վարազաբար։)

ՎԱՐԱԶԱՊԷՍ. Տ. ՎԱՐԱԶԱԲԱՐ. Գոչէր առիւծաբար, յարձակէր վարազապէս. Պիտառ։

ՎԱՐԱԶԱՔԵՂՔ. գ. Ջիղք զօրաւորք և հաստաբեստք. Զօրացեալ յօրացեալք են վարազաքեղք չարին 'ի միտս նորա, և հաւատ մեծաւ աշխատութեամբ զերծանելն ճիրանք նորա. Մծբ. ԺԲ։

ՎԱՐԱԶԱՏԵՍԱԿ. ի, աց. ա. Տ. ՎԱՐԱԶԱՆՄԱՆ. Թուեցաւ իսկ այս ինչ՝ ոչ մարդկային, այլ վարազատեսակաց ոմանց մանուանց գոլ կենդանեաց. Պղատ. օրէն. է։

ՎԱՐԱԶԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Զինել իբրև զվարազ. ըստ յն. սպառազինել. ὁπλίζω, armo. Զոչինչ մխտաց վարազաց չմխտեալ ցցն վերայ (այսինքն 'ի վերայ չմխտեալ ցցն, ոչ մխտողաց) վարազացուցանէ և փազանացուցանէ. Ոսկ. յհ. ա. 2։

ՎԱՐԱԶԱՓՈՂՈՑՔ. գ. Լայն և ընդարձակ փողոցք. Խցան գետք, և նրբափողոցք քաղաքին, և վարազափողոցք անցիցն. Պտմ. աղէք։

ՎԱՐԱԶՕՐԷՆ. Տ. ՎԱՐԱԶԱԲԱՐ. Առիւծաբար վարազօրէն յարձակեալ 'ի նոցա գունդն խառնեցաւ. Բուզ. Է. 43։

ՎԱՐԱԿ. ի, աց. գ. Որոց գնդակ ծաղիր բուսոց և տնկոց. կուպ. ողորք. պտուղ, պօղալ, թէօյ[illegible]. (որպէս և պ. պարսկ. վարակ. թ. եաբրագ. տեր և, սաղարթ, ծղօտ.) Վարակաց փայտի նմանէին անզեղջք։ Զանկայր զվարակն կապանաց արձակել. Բրս. օրէն. մէէ։

ՎԱՐԱԿԱՅ. ա. Բուռն անդադրդ. իբր Վայրագայ. վայրեցել. Հիւանդ 'ի սաստ տենդի սանդղոցն յակոբայ, ծնեալն այն ըստարակայ, զի քեզ բանին գալ վարակայ. Տաղ. (լաւ ես է մերձանել՝ Վերակայ, այսինքն բարձրելոյ։)

ՎԱՐԱԿԵՄ. եցի. ն. } Ἐμπλέκω. Implico.
ՎԱՐԱԿԻՄ. եցայ. չ. } συνέχω, contineo, comprehendo. φύρομαι, misceor. συμφύομαι, simul plantor, nascor. Պարաւանդել. պարանել. կապել կաշկանդել. շուրջ պատել պաշարել. ըմբռնել՝ իբր պարականօք. անդել որպէս վարակօք. էր. ըմբռնիլ. շաղիլ. զգածիլ. համակիլ. պատածիլ. պատուաղիլ. դիւրէժէ, սարմօգ, ևն. Ընչիցն ծառայ կապանս վարակէ զանձամբ։ Իբրև զպաղուղ չարեաց պարատական վարակեն 'ի գժուարահամ չղթայս։ Գելլոցք վարակել և խորտակել։ Կապեաց զապանօղի զհերովդէս՝ զանգամն նորա որդամբք վարակելով. Ոսկ. մ. Բ. 26։ Պիտ։ Ցհ. կԲ։ Ոսկիփոր։ Վարակեալն տռամբք անանկութեան։ Ցաւօք վարակեալ եմ։ Զփայտն խեղդթիւր, և սասմբք վարակեալ։ Որ հլանէ 'ի թիւր ճանապարհ, նովին վարակեսցի. Ցհ. Է. 8։ Է. 14։ Իմ. ծԳ. 13։ Առակ. ծէ. 18։ Որպէս վարակեալ ինչ չղթայիւք։ Ամենայն ցաւօք վարակեալ։ Ոչ վարակեալ ամենայն ախտիւք։ Մախանօք վարակեալ։ Անհաւատութեամբ վարակեալ։ Վերջին աղքատութեամբ մեռոց վարակեալ։ Հոգովք վարակեալք անհանգիստ. Պիտ։ Ոսկ. Եփես։ Փարպ։ Լծ. Ածաբ։ Իգն։ Մարգ. յաջ. Ի. ջհ. Բ։ Մի առ այս մըտածութիւն բնաւ վարակիր։ Յայլ փոփոխութիւն վարակիք. Շ. ջհ. Դ։ Ա. ջհ. ԻԲ։ Նոյն մանկանցն ծառայ, որով գուց վարակիս։ Որոց (արարածոց) առաւելօք վարակեալ մարդիկ. Լմբ. սղ. Ժ։

ՎԱՐԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. Նոյն ընդ վ. Խղճին սորվեալ վարակեցուցանէ զնա 'ի տրտմութիւն։ Վարակեցուցեալ զնա 'ի աննոսի ցանկութիւն. Լմբ. առակ. և ող։

ՎԱՐԱԿՈՏ. ա. Իբր Ոստաւոր. ծնրոտ. պտուղաւոր, պօղալու. Վարակոտ եղէգն. Բուզ. օփէէ. ՃԷԿ։

ՎԱՐԱԿՈՒՄՆ. կման. գ. Վարակիլն (ըստ ամենայն առման). Մեղաց վարակմամբ կապեալ կան եղկելիքն. Գր. հր։

ՎԱՐԱՆ. ի, և } գ. Στενά. Angustiae.
ՎԱՐԱՆՔ. նաց կամ նից. } ἀπορία, molestia. և 'ի Ճա գիրս կից ընդ բայի. Περικατάληπτος γίνομαι. Circumprehensus sum. ἀθυμέω, animum despondeo, consternor. և ταπείνωσις, humiliatio. λέσχη, futilis sermo. կամ λόχος, և λοχεία, insidiae, և dolor puerperii. (լծ. որոգայթ, և պարան, և վարակումն.) Պաշարումն խորհրդոց 'ի դժուարութեան. հոգ. տագնապ. անձկութիւն. տարակուսանք. անձկութիւն. յոյզք. ծուփ. տագնապ. երկուղք. ղարարօմ, մաշմէ[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]. գետեղէք, [illegible], [illegible], [illegible]. Իբրև այնչափ 'ի վարան տագնապի մտանէր այրն։ Ի վարանի և 'ի տարակուսի կային։ Եւ էին 'ի վարանս և 'ի մեծ տարակուսանս։ Լի եղեալ յիմարութեամբ 'ի վարանս մտանէր։ Ո՞ւմ դժնդակութիւնք և վարանք. և այլն։ Արկանէ զպզօղս 'ի վարան տարակուսի. Եղիշ. Խոստ։ Վարան է ինձ ամենայն ուստեք։ Այն չէ գթոյ և խնամոց գործ, այլ առ մեզ և վարանի հայթայթանք. Ոսկ. Եփես։ Վարան տկարութեան տաղտկայ ընդ հրաման հրամանատուի. Սեբեր. Գ։ Սիրտ իմ գեղու յանթիւ մեղաց վարանեաց. Եփր. աղ։ Լուծանէ զվարան (կամ զվարանս) տարակուսին։ Արժան է 'ի վարանս մտանել, ընդ էր երկու գետքն պատեն. Փիլ։ Վարան և տարակոյսք ազգաց. Պիտ։ Ողորմութիւն աղ, 'ի մէջ և 'ի վարանս ուրուք աղէտանալ. Խոր։ Ո՞ր ('ի մէջ ուրերաց) ծնեալ զնա վարանից բանիքն յարգարէ. Լաստ. ծէ։

ՎԱՐԱՆԱԿԱՄՕՔ. Տ. 'ի յաջորդ բառն։

ՎԱՐԱՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ իցէ վարան, վարանեցուցիչ կամ վարանելի ինչ. Վարանական խորհրդով վարանեալ. Ճ. Բ։ Վարանական երկիւղիւ. Նար. ԼԷ։ Մարկոսյք վարանականք են, այլ ակամայ ընթերցեալ առնեն զերկրորդն. որդան, գէթ, գոնէ, փայլթար. Թր. քեր. հյ։ Ցորդէ և բանն Ցհ. կԲ. Վարանականօք (կամ վարանականօք) ոմամբք ընթեռնլի առնէր զերկրորդն, առ կրկին կամ երեքկին զատ հարկին ։

ՎԱՐԱՆԱԿԻՑ. ա. Որ 'ի միասին վարանի. խռովակից վարանելով. Կցորդակցած այն, որ ուղեկից եղև նմա 'ի Ճանապարհին, և վարանակից. Ճ. Բ։

ՎԱՐԱՆԵՄ, եցի. ն. } Ἐξοκέλλω. Alio averto,
ՎԱՐԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } pertraho. λοχάω, ἐνεδρεύω, insidior. Ի վարանս արկանել. պարանել. վարակել. տարակուսեցուցանել. այլոյ անգր աարարերել. մանուանդ՝ Պատել գարանակալութեամբ. պաշարել և տագնապել իբրև 'ի գարանի։ Խեղդիւք չթանց իւրոց վարանեաց զնա։ Այլ զընկեր կամ վարանել ապանանէ։ Զարացն 'ի վերայ քո այրք խորագիտութեան քո, վարանեցին զքեզ։ Որ էին լեալ ժողովրդեան յորդորայն գայթագղութեան, վարանել զնոսա 'ի Ճանապարհս իւրեանց։ Զի զպարտն 'ի չար գործուցանելով վարանէ։ Վրէժխնդրութիւն իբրև առիւծ վարանեսցէ զնա. Առակ. Է. 21։ Իմ. ծԴ. 24։ Աբդ. 7։ Ա. Դ. Է. 4։ Սիր. ծԱ. 33։ ԻԵ. 31։ Վարանեցուցանէր զանձն նորա բազում տրտմութեամբ և հոգովք։ Ի մեղսն պատարեալ յուսոյն, և յետ մեղացն վարանեցուցեալ երկիւղիւ. Վրք հց. ծԴ. Լմբ. ող։ Առ նոյն իսկ պարիսպն հասեալ քաղաքին՝ տագնապեալ վարանեցուցանէր զայնոսիկ, որ 'ի ներքնագոյն պարսպին էին. Ոսկիփոր։

ՎԱՐԱՆԵԼ. իբր Հոգալ. խորհել տառամ սաւութիւ. կամ տրանել քննել ցաւով. աշխարել. Զամբարշաւանս իմ տառամել, և զչարիս իմ վարանել. Մանդ. Ա։

ՎԱՐԱՆԻՄ, եցայ. չ. Ἀπορέω, ἀπορέομαι, διαπορέω. In angustiis haesito, nescio quo me vertam. ἐκτήκομαι, maceror. Ի վարանս մտանել. յանձուկս մտանել. մտանել յանձկութիւն. մտայոյզ լինել. տագնապել. ծփիլ տարակուսանօք. տագնապիլ. հալիլ մաշիլ. տառամիլ. պարանիլ. պաշարիլ. վարակիլ. անձկիլ. [illegible]. Վարանէր յանձն իւր. Ա. Դ. Գ. 31։ Ի բազում տրտմութեանց և 'ի տխրութեանց խոռչէ վարանեալ կամ մինչ

յայտմ. ա. Թգ. ա. 16: *Տարակուսեալ վարանեցի ոք: Տարակուսել և վարանել 'ի վերայ իւրաքանչիւր ուրուք ասացայց ոչ անգիտանն է. Աւէտ. սփ.ր.գ: *Նեղեցաւ ասպնդակեցաւ, տարակուսեցաւ, վարանէր յանձն իւր: Տարակուսեալ վարանէր առ անհնարութեն անդեայն. Ագաթ: Խոր. Գ. 45: *Անբժշկական վէրօք վարանեալս: Երկչոտութեամբ կործեալ վարանեալ: Ի մեռ անկայունս երկբեալ ճանապարհաւ մահու վարանիլն. Նար. ծա. ԻԸ. ԻԷ: *Վէրօք յանցանաց՝ վշտանալ հոգիս, վարանեալ շրջիմ. ժմ: (որ հայի և 'ի յաջորդ նշ:)

ՎԱՐԱՆԻԼ. Տարուբերիլ. ձգձգիլ իբր պարանաւ. լքնիլ, և ըմբռնիլ, պատատիլ. *Վարանեալ յայսոց այղծոց՝ եկն խառնակեցաւ. Վրք հց. ԻԶ: *Ապստամբն վարանի հակառակ ընդ ճշմարտութեան. Հ.մ.մ. ատ.: *Զօրն ամենայն նոքօք (կանամբք) վարանէր. Լաստ. ծէ:

ՎԱՐԱՆԻԼ. Ἐνεδρέυω. Insidior. Դարանիլ. չարիս սրանել՝ հայթհայթել. *Նստի վարանեալ (կամ դարանեալ) ընդ մեծամեծս: Վարանի (կամ դարանի) 'ի դաղտնիս: Վարանի (կամ դարանի) յափշտակել զաղքատն. Սղ. Ժ. 29. 30: *Մեղաւոր 'ի մահ վարանի. Սիր. ծա. 34:

ՎԱՐԱՆՈՒՄՆ, նման. գ. Վարանիլն. վարանք. *Հայեաց 'ի վարանումն տարակուսանաց իմոց. Եփր. աղ:

ՎԱՐԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Φιμός. Capistrum. Երասանակ. սանձ. բերանակապ. պահպանակ բերանոյ և գլխոյ գրաստուց. գործի վարելոյ՝ վարակելոյ՝ վարանելոյ ըզգրաստս. կէմ, էօւլար, դուլլէգ, ֆէմէնդ, փէհենդէնգ. *Արկից վարապան 'ի յռունգս քո, և դանդանաւանդ 'ի կզակս քո. Ես. ԼԷ. 29. (որ 'ի Մծբ. Է. աս. գրի վարանապան, և 'ի Ճ. վարապանակ:) *Ունչս արար՝ անցոյց շրջանակ ընդ քիթս նորա և եդ վարապան 'ի յռունգս նորա. Եփր. ծն: *Վարապան վանիչ չարախօսին կզակաց եդեալ կարկեցէր. Նար. ղԷ:

ՎԱՐՈՊԱՆ. որպէս Վարապան. վարապանակ. *Բուռն հարեալ զքթակաց այլընձակաւ 'վարապանին աշդահականյ». Լբր գրոշակէ զըաշաշատատ ծիրանեաց. Ածբ. ա. 5:

ՎԱՐԱՊԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Μανδύας. Genus vestimenti militaris. որ և ՎԱՐՈՊԱՆ. Պաճպանակ վաւերլոյն 'ի պատերազմ. որպէս ամզան՝ տառատակ՝ վերարկու՝ թիկնաց և լանջանաց. զգեստ զինուորական. ֆէրատէ, մինթան, գաբօդ, էաղմուրլուգ. *Ըզգեցոյց աստաղ զաւթի զվարապանակս իւր. և ած զաւիթ զսուսեր իւր ընդ մէջ 'ի վերայ վարապանակացն: Մերկացաւ յոնկանաթան զգօտին՝ որ զիւրն, և ետ զայն զաւթի. և զվարապանակս իւր: Եւ յաճախ զգեցեալ էր վարապանակս զաւտնից. ա. Թգ. ծէ. 38. 39: ծԷ. 4: Բ. Թգ. Ի. 8: Իսկ Հին բա. *Վարապանակ. լանջանոց կամ մէջմակ »:

ՎԱՐԱՏԱՊԱՆ, ի, աց. ա. Ἀποικὸς. Domo absens, colonus, peregrinus. ἀποικία, colonia. Վարատեալ. տարագրեալ 'ի բնիկ աշխարհէն. հատուած. գաղթական, և ինքնագլուխ վարատիչ. Թափառական. վայրավատին. *Վարատականս աշխարհին պղտեցին: Համախմբեցին վարատականս այլոց բնակութեան աշխարհին. Եսա. Վր. ա. Բ: *Ստամբակեալ վայրագութեան ... որոնցեալ վարատականս: Մասնուկս մեղանչականս, անիրաւականս, և վարատականս. Նար. ծա. ԻԲ:

Կամ որպէս Վարատիչ. վայրավատիչ. ցրուիչ. *Հալել վարատականն (կմ վարատան) հողմով 'ի ձորս և 'ի փապարս կորուսանան. Սոփ. սնան:

ՎԱՐԱՏԵՄ, եցի. ն. Ἀπάγω Abduco. διασκορπίζω, dispergo, dissipo. καταλύω, dissolvo. (լծ. փարատել.) Ի բաց վարել. վայրավատնել. ցրել. ցրուել. ցնդել. ցածել. որոշել. հեռացուցանել. վատարել. տարագուցանել. քայքայել. ֆէչէլ, ցրուէլ, բաժնէլ. սէօրմէք, դաղըթմաք, դալըդմաք. պ. վարանդէն. *Զնախնեաց արքութեն զվարատել օրինացն. յն. զլուծումն կմ զքայքայումն. Բ. Կ. Է. 17: *Վարատեմ և ցրուեմ եւ առնէ զզօրսդ: Մի վարատեսցէ թշնամին ուխտին մերոյ զոչխարս առաքելական եկեղեցւոյ քումոյ: Ուր նորանձայն ուսմամբ իւրն պատուոք ժանտոց վարատեն (զհօտն քո) 'ի միոյ ուխ և ուղղափառ զաւթէ եկեղեցւոյ: Որ օգնէ 'ի ճշմարտութիւն, այսինքն վարատէ. Եփր. Թգ: Ագաթ: Վրք սծաբ: Լծ. սծաբ: *Մի վարատիցին 'ի հեթանոսական դայլոցն. Յհ. կբ: *Գայլք ... վարատեն զխաշինսն չարչարանօք առաջեալ. Տօղ: *Ժողովեալ յարաբնունն զվարատեալս սրբութեան. Ըշր: *Մի վարատեր զիս 'ի միածնէդ իմմէ ('ի միամօր զաւակէս). Ճ. Բ: *Բարձ 'ի մէնջ զխաւարն աղջութեան, որ ընկղմէն զմիտս զգաստութեան մերոյ, և վարատէն 'ի քո խնամոցդ. Եփր. աղ: *Իւրա զքեզ բանաւորս, վարատեաց զքեզ 'ի ժամանակս բազում. ՄԲ. հԶ: *Անդարձ վարատեցաւ. Նար. ԻԷ: *Ես ինձէն խմելք կամօք վարատեալ 'ի կամաց քոց՝ մնանեցայ աւազակաց. Սկնա. աղ: *Զամենայն վարատէ ընկենու յանօրէնութեան ծուխ՝ արբեցութիւն: Իբրև զգերի մի և զամայի յանկարծակի վարատեաց: Ոչ յերկարեմ ըզբանս, զի մի վարատեցից զմիտս լսողին. Ոսկ. մ. Գ. 4: և ա. փիլ. ծՓ: և ղէ:

ՎԱՐԱՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. նոյն ընդ վ. *Նոյն զվատակ իշխանն սրունդաց վարատեցոյց հօտէս սփռակն. Գնձր: *Դրախտին (կամ 'ի դրախտէն) փափկութեան... մարդկան թշնամին վարատեցոյց, առեալ տարաւ գերի. Տօղ:

ՎԱՐԱՏՈՒՄՆ, աման. գ. Διασκορπισμὸς. Dispersio. Վարատելն, իլն. ցրումն. ծիրուցան ըլլալը. *Ի վարատման ձերում 'ի մէջ աշխարհաց. Եզեկ. Զ. 8: *Տէր աեսանես զվարատումն երամոց աղաւնեաց քոց յորոտրդաց չարաց: Ողբամք զանձնամբ զառ 'ի միմեանց վարատմանն պատճառս. Սարկ. աղ. և հանգ:

ՎԱՐԱՐ, ի, ից կամ աց. ա. Վաւաշոտ. շռայլոտ (կին). մառաւն՝ որ զհետ վարի արուի. *Կին ամն խոշորագեղ՝ վարար: Անառակի վաւաշ և վարար. Խոր. Բ. 34: Մագ. ԻԷ: *Զառացեալն յարմարայլս աուելաւ՝ ուղղոց և խղոց վարարից հանդերուանս. Սարկ. հանգ:

ՎԱՐԱՐԵԼ կամ իլ. չ. 3. Վաւաշանալ. շռայլիլ. խենեշանալ. *Դարձեալ 'ի խառնակութիւն վարարել (կամ վարարեալ), զօրէն անդեխի առփեցելոյ զհետ երթայ. Փիլ. Լիւս:

ՎԱՐԱԻԱՆԴ. գ. կմ ՈՍԿԻ ՎԱՐԱԻԱՆԴ. Սպաս և զարդ ձիոյ. սար. թամբ. կմ վարապան՝ պարունակ՝ գանգանաւանդ. Տես և ՈՍԿԵՍԱՐ. *Բազում նժոյգս զարդարեալ ձիոց՝ արքունի օճառօվք՝ ոսկի վարաւանդ առպարզմուն տայր նմա. Բուզ. Դ. 12:

ՎԱՐԱԻԱՆԴԱԱՊԱԱ. գ. Զինուորեալն կմ պատուաւոր կարգեալ 'ի վերայ սպասուց ձիոյ. ախոռապետ կամ սանձակալ. ... *Երկրպետան 'ի ձիոյն յերկիր անկանէին. իսկ զապարապետն մանուել իւր վարաւանդապետն յերկիվար հանեին. Բուզ. Է. 43:

ՎԱՐԳԻՄ. եցայ. 3. Վազել. վազել. երագել. արշաւել. որանել. յարձակիլ. ընթանալ. գիմել. *Ցամենայն կողմանս վարգին. և ընդ հանուր արշաւեն, և ընդ բնաւ ոլանան: Ցործամ ընդ հիւսիսի վարգին. չէ ինչ արգել՝ թէ ընդ հարաւ ոչ սուրայցեն. Եղնիկ: (լծ. և լա. vergo, pergo. գէմ եգեալ ուղղիլ 'ի մի կողմն:)

ՎԱՐԳԻՉ. ա. Որ վարգի. արագընթաց. որաթափիչ. *Իբրև վարգիչ իմն օդով արտավարեալ գայ հասանէ վաղվաղակի յաշխարհն կորդուաց. Ցհ. կբ: *Ի զխուութեցն խորս և յոլորտս վարգիչ օդով, և յիշեցուցիչ հոգւոյն սրբոյ ժամանեալ. Կանոն:

ՎԱՐԴ, ի կամ ոյ, ից կամ ուց. գ. Ῥόδον. Rosa. Ծաղիկ գեղեցիկ որպէս թագաւոր ծաղկանց՝ կարմրերփեան անուշահոտ. որպէս և սպիտակն իբր մեղմահոտ նուաղ, իսկ դեղինն անհոտ, զուարթ տեսլեամբ և զուարթարար. կիւլ. (լծ. ընդ ծաղր, և ծաղիկ.) *Բոլորեսցուք վարդից պսակս, մինչ չև թառամեալ իցեն. Իմ. Բ. 8: *Ծաղիկ վարդի. Սիր. Ծ. 17: *Գալարին աղբեւ իմ 'ի վերայ վարդոյդ՝ որ թարշամեցաւ 'ի բուրաստանիդ. Ճ. Ժ: *Զկնի սուղ ժամանակի թուփք այդ փշալի ծաղկեալ փթթի վարդսուք (կամ վարդիւք). Պղտ. Լր: *Վարդից կարմրութեն առեալ ծաղկուն, արեամբ ներկեալ սրբյն. Տօղ: *Բնութիւն մարդկան իբրև զինչ է. յիւր յործամ արկանէ վարդ, լինի վարդ իւր. և եթէ ցամաք արկանէ, լինի ցամաք իւր. Եփր. Ն յովբ: *Վարդի հեթոյ. կիւլ էօղը. Վստկ:

Նմանութ ած. *Վարդ վառելով այտիւքն նմանեալ խայծեալ նշանաց. Տօղ:

ՎԱՐԴԱԲԵՐ. ա. Ῥοδοφόρος. Rosifer. Որ բերէ յիւրմէ այսինքն բուսուցանէ ըզվարդ. *Վարդաբեր անկօք. Ցօսոֆ: *Առատ ղաստատակն՝ վարդաբեր. Ոսկ. լա: Իսկ 'ի ձն գիրս՝ է անուն աեղւոյ. յն. ռոտոֆորոն. ռոտոֆէր. *Հասին 'ի քաղաքն փառոդմէացւոց, որ անուանեալ կոչի վասն աեղւոյն յայտնութեն՝ վարդաբերք. Գ. Կ. Է. 12:

Եւ Որ բարձեալ բերէ զվարդս կողովով. *Ահէ հիւան ցվարդաբերն. զու ինչ արուեստ գիտես, և նա ասէ, թէ զայս ասլայս (կողովս) ես կու զուգեմ. Ոսկփոր:

ՎԱՐԴԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ բղխէ յիւրմէ զբոյս վարդից. *Վարդաբուղխ և մանուշակաբեր. Ոսկ. լա:

ՎԱՐԴԱԳՈՅՆ. ա. Ունօղ զգոյն վարդի. կարմրերփեան. ծիրանափայլ. զուարթագին. կիւլ-լիւ. *Վարդագոյն վառեալ ծաղիկ: Վարդագոյն արեամբք քո պատկեցեր զեկեղեցի. Ըշր: *Այն ինչ վարդագոյն ծաղկազարդիր արեգակն ընդ երկիր ծաւալել կամէր. Բ. Կ. Ժ. 28. յն. այն ինչ առեբեալք կամ ծագումն յաջորդէր:

ՎԱՐԴԱԹՈՒՓ, թփոյ. գ. Թուփ վարդի. վարդենի. *Կանաչազարդ առաւօտեան բողբոջախիտ վարդաթուփ, ծաղիկ ծիրանի և բազմագունակ. Տօղ կոփ. 'Ի [illegible] տօնի:

ՎԱՐԴԱՀՈՏ. ա. Անուշահոտ իբրև ըզվարդ. *Վարդահոտ յարուցեր զբերկրական մեռեալն զլաշար (զարդէն հոտեալն). Մաշտ:

ՎԱՐԴԱՄԱՏՆ. ա. Ῥοδοδάκτυλος. Roseos digitos habens. Որ մատունքն իցեն հանգոյն վարդի. մակդիր հերոյի չնծառեհոյ՝ այսինքն արշալուսոյ՝ առ քերթողս. *(Քերթողն զհերա) կոչէ ալխառականդի և

վարդամամանն. Նանն.ա: ՚Եւ կոչէին զնա (զանահիտ՝ զլուսին) վարդամաման և ոսկեծղի. Հ. Ն. Տ֊ էէւ. օգոստ. Է։

ՎԱՐԴԱՅԱՏԱԿ. ա. Որոյ յատակն իցէ խեցեղէն կամ նկարած վարդիւք զարդարեալ. ըստ յն. շուրջանակի վարդ ածեալ. ՚Գոյնագոյն նկարօք և պատուական հանգերձիւք՝ ՚ի վերայ վարդայատակ գաւաթին. Եսթ. ա. 6։

ՎԱՐԴԱՆԱՄՈՒՆ. ա. Ծնունդ և անուանք վարդանայ, և վարդենւոյ. (և ըստ այսմ գրելի էր՝ Վարդենաւուն.) ՚Բարունակ բազմածաղիկ, և թերթ վարդանուանն, քաղցրահամ ողկոյզ. Գնձ. ՚ի ծն։

Իսկ Վարդան, Վարդանանք. Վարդանոյշ. Վարդանուհի. Վարդուհի. Վարդանակերտ, և այլն. տե՛ս բռ. յատկ. անն։

ՎԱՐԴԱՊԱՔԱՂ, կամ ՎԱՐԴԻՊԱՅՆ ՔԱՂՔ, ղից. գ. Χίμαιρα. Chimaera. Եղջերուաքաղ. ՚Զգազանի կերպարանս, և զընկենձիթաց, և զվարդապայն քաղից. Ոսկ. մ. ա. 4։

ՎԱՐԴԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Διδάσκαλος. Doctor, magister. ἐπιστάτης, praefectus, praepositus. ('ի բառէս Վարժ, և ոչ վարդ.) Պետ վարժից. վարժապետ. ուսուցչապետ. ուսուցիչ. օրէնսուսոյց. քարոզ բանի. ռաբբի. րաբունի. և Ոստիկան. Ճարտար. վարժիչ և վերակացու ուսմանց, հրահանգաց, և արհեստից. ճօրտապէտ, ն. ճօրտապէտ. ուստա, հօճա, հօճա էֆէնտի, [illegible]. ՚Արիստաբուղոս վարդապետ պտղոմեայ արքային: Անդ թողոյր վարդապետս խնամու. Բ. Մկ. ա. 10. Ն. Ղ. 22: ՚Վարդապետ, եկից և ես զկնի քո: Վարդապետն ձեր: Ոչ է աշակերտ առաւել քան զվարդապետ: Նստէր ընդ վարդապետս: Մարգարէք և վարդապետք: Նախ զառաքեալս, երկրորդ զմարգարէս, երրորդ զվարդապետս. և այլն: ՚Յովհաննէս ՚ի խոնարհ լսէր, զա է որդի իմ սիրելի. զի ժողովարանին էր քարոզ. շմաւոն ՚ի լերինն ուսանէր, զի եկեղեցւոյ էր գլուխ և վարդապետ. Մեկն. ղէ: ՚Այն ժամու աշակերտքն (յառաջին գալուստ՝) քան զայժմու վարդապետքս կարի առաւելագոյնք էին. Ոսկ. եփես: ՚Բժիշկքն բժշկեն զմարմինս, և վարդապետքն զհոգիս. Մխ. դպ։

ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՕՐԻՆԱՑ. Օրէնսուսոյց. Νομοδιδάσκαλος. Ղկ. ե. 17: ա. Տիմ. ա. 7: Որպէս և առ պարսիկս՝ Մոգպետ. ՚Մեր՝ որ վարդապետք օրինացն էին, զկնի նոցա մոլորութեան խոտորեցան. Եղիշ. է։

Իսկ Պիտ. յասելն՝ ՚Վարդապետս ... վարժող ... մանկավարժ ". մի և նոյն նշանակութիւն գնի, որպէս ռմկ. փղոց ճօրտապէտ. իսկ երբեմն ոստիկան արհեստաւորաց (որ և ռմկ. ճօրտապէտ, ուստա) ասի՝ ՚Ի վերայ իւրաքանչիւր գառանց զբ՚ ամիրս ՚ի ճարտարաց կացուցել վարդապետս. Խոր. ա. 15։

ՎԱՐԴԱՊԵՏ. Այն ինչ՝ որ լինի առաջնորդ կամ առիթ որ և է իրաց, որպէս լռելեայն ուսուցիչ. գրգիչ. պատճառ. ՚Դատարկութիւն՝ որ առանց ածպաշտութեան իցէ, վարդապետ չարեաց լինի. Վեցօր. է։

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱԽՕՍ. ա. Խօսեցեալ և ճառեալ ՚ի վարդապետէ. արժանի վարդապետի և ուսուցչի. ՚Լսէր միշտ ՚ի վարդապետախօս բանից նորին (լամբրոնացւոյ). Յիշատ. Բղ. օրհ։

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱԿԱՆ, ի, աց. Διδασκαλικός. Ad doctrinam pertinens, doctoralis, magistralis. Սեպհական վարդապետաց՝ վարժապետաց. կամ վարդապետութեան՝ ուսման. բարունական. ուսումնական. ՚Սպառամ նշանակ վարդապետական առաքինութեն է. Փիլ. իմաստ: ՚Վիճակաւորք՝ ծոյլք, առեցոյլք արուեստից (գիտութեն), և վարդապետական բանից. Խոր. գ. 68: ՚Վարդապետական մեր բանիւն ամրացուցանել զառողջսն. Յհ. իմ. ափ: ՚Գաւառապանիս խորհուրդ, նախ հովուական, ապա վարդապետական. Շ. բարձր։

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՆՈՑ, } ի, աց. գ. Διδασκαλεῖον, σχολή.
ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ, } Magisterium, schola, gymnasium. Տուն ուսուցչի կամ ուսման. ուսումնարան. դպրոց. վարժանոց. վարժարան. կրթարան. ճեմարան. մէքթէպ, մէքթէպխանէ, բօլխանէ, մէտրէսէ. ՚Կանխեն ՚ի վարդապետանոցն նորա. զամենեսին զնոսա արգելուլ անդէն ՚ի վարդապետանոցն: Երթալ ՚ի վարդապետանոցն: Ցանկանոցն վարդապետանոցս յղեցոյք: Եւ զանձինս և զորդիս ածցուք յողորմածութեն վարդապետանոցին. Ճ. Բ: Վրք. ոսկ: Ոսկ. մ. ա. 7: Բ. 27: ՚Հանդիպեցաւ անցանել առ վարդապետարանաւն: Երթայր ՚ի վարդապետարանն: Գայր առ ուսումնակիցսն իւր ՚ի վարդապետարանն. Ճ. Բ: Վրք. ոսկ: Վրք. հց. ծդ: ՚Ոչ գիտէ զգովութեանցն օրէնս ածպայծն վարդապետարանն. Բրս. գորդ: ՚Բազ հզօր և գթած զբժշկարանիդ կենաց վարդապետարան. Նար. լէ։

Եւ Ընդունարան վարդապետութեան. քօշ վարժապետ. ՚Զսոկրատէս ասպանիք զվարդապետանոցն գեղեցիկ ուսմանց եղելագոյ. Գրմ. աղէքս: ՚Վարդապետարան մարդկայինս եղեալ ազգն բնութիւ իսկ ուսուցանէ: Ասաէն նեղութիւք վարդապետարանք են խրատու. Պիտ: Տօնակ։

ՎԱՐԴԱՊԵՏԵՄ, եցի. ն. Διδάσκω. Doceo. Խօսել որպէս զվարդապետ. աւանդել աշակերտելոց զվարդապետութիւն, ուսուցանել զուսանելիս, քարոզել. և ուսուցանել զաշակերտսն. աշակերտել. վարժել. կրթել. օգրէթմէք. էօյրէթմէք. ՚Մեծ է վարդապետել. այլ ուսանելն անվտանգ. Ած. որս. ծէ: ՚Դատաց իւրոց աշակերտաց՝ զոր նախ բանիւ վարդապետեաց, այսօր գործով ընծայրագոյն՝ եցոյց յինքեան խոնարհութիւ: Ճշմարիտ իմաստունն այն է, որ ոչ բանիւք միայն ուսուցանէ, այլև գործովք վարդապետեսցէ: Ուր երթեալ՝ լաւագոյնս վարդապետեաց: Առաւել ընչեղին ինձ վարդապետէ: Յիշատակք իրացն վարդապետեսցեն ՚ի զգայութիւն ճշմարիտ տեղեկութեանք. Շար: Վրք. հց. ծա: Խոր. գ. 6: Նար. հ: Յճխ. է: ՚Գնա, և լուսաւորեա սատուցիր ՚ի խցին քում. և խուցն քո վարդապետէ քեզ զամենայն. Վրք. հց. յ: (Այսպէսիկ առաւել ըստ հյ. ոճոյ. իսկ որ զկնի՝ առաւել ըստ յն. ոճոյ.) ՚Տուեալ լիցի քեզ իմաստութիւն վարդապետել զկողմանս մեր: Երանգապէս վարդապետեսցին զնոսին արեւմտեայն՝ որպէս զարևելեայսն. Խոր. գ. 57. 58: ՚Վարդապետէ ասմիմն զնոր ժողովուրդս. Նխ. ող։

ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՄ, եցայ. հ. (յն. ոճով.) Διδάσκομαι. Doceor, edoceor, disco. Ուսանել. օգրէնմէք, էօյրէնմէք. ՚Զոր լուայ յամենայնից բանից, զորս վարդապետեցայ ՚ի սիրտ հարցն. Աս. որս. է: ՚Ոչ ուրանայն զինքն ոչ զոր խորհի՝ ասանէ, այլ զոր վարդապետի. Բրս. հց: ՚Այսու զխոնարհութիւն վարդապետիմք. Խոսք: ՚Պինդ ունել զաւանդութիւն՝ զոր վարդապետեցան ՚ի նմանէ. Նխ. բ. բէ: ՚Ոչ որ վարդապետեցանն՝ են երանելիք, այլ որք արդիւնաւորեցին զվարդապետեալսն. Նանայ: ՚Զհրահանգս առ ՚ի նոցանէ վարդապետիմք բարեպաշտութեն. Սարկ. պտ: ՚Այնպիսիքն ՚ի բաց ստասանեցուցանել զհեծեալն վարդապետէին: Վարդապետեցին զաստուածաբանական քաղաքականութիւ. Բրս. յաղէք. ն. ճգն: ՚Ընդհանուր աշխարհ ՚ի նմանէ վարդապետեալ ուսանի. Խոր. գ. 57: ՚Ի քէն իսկ վարդապետեալ զամենապարզն կարգս եկեղեցւոյ. Նար. հէ: ՚Սովորել գործոյդ աղեաց վարդապետեալ լինի առաւելութ: Նոքին և վարդապետեին մշակեալ՝ ունել զվարս անստգտանելի ճանապարհաց. Պիտ։

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՑ. գ. Վարդապետանոց. վարժանոց. կրթարան. ՚Եւ վարքեննոցն (յանանոց) և անձեռնընդելոցն պատահեցին տմանք ՚ի վարդապետոցաւն, զի պայծն ընտանեացեալք. Փիլ. լիւս։

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Διδασκαλία. Doctrina. Ուսումն, և ուսուցանելն. բան ուսուցչի. կրթութիւն. խրատ. հրահանգ. քարոզութիւն. և Պաշտօն վարդապետական. ՚Ուսուցանէին զպատուիրս մարդկան, և զվարդապետութիւնս: Որ ինչ գրեցաւ, ՚ի մեր վարդապետութիւն գրեցաւ: Խառնեալք և տատանեալք յամենայն հողմոց վարդապետութեան: Հակառակ ողջամիտ վարդապետութեան: Որ ուսուցանէն, ըստ վարդապետութեանն. և այլն: ՚Վասն նորին լուսաւոր վարդապետութեանն: Անաշխատ վարդապետութբ առաջնորդել: Պատուականագոյն վարկանիմ զվարդապետութեն նորա օրինակս. Ագաթ: Եղիշ. է: Պիտ: Իսկ Նար. ծդ. ՚Զբանին կերակուր ջամբել հրամանատրեցեր վարդապետութեանց". խմ. վարդապետաց։

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒՀԻ, հւոյ. ա. ἡ Διδάσκαλος. Magistra. Կին ուսուցիչ. առաջնորդուհի. ՚Մանի յընկերաց սրբոյն Հռիփսիմէի, որպէս զնոսա վարդապետուհի. Խոր. բ. 88: ՚(Կինն սամարացի) զվարդապետուհոյ իմն բերելով զօրինակ՝ չոգաւ ՚ի քաղաքն և ասէ ցմարդիկն. Նանայ։

ՎԱՐԴԱՊԵՏՕՐԷՆ. մ. Զօրէն վարդապետի. ըստ օրինակի վարդապետելոյ. ՚Եւ ասքս յառաջնոցն վեհից ընդունելին միշտ ընդհանուրն իմաստութեն իւր յարգեալք բղխել վարդապետօրէն. Շ. հրեշտ։

ՎԱՐԴԱՋՈՒՐ, ջրոյ. գ. Ջուր քամեալ ՚ի վարդէ՝ պէսպէս օրինակաւ. վարդէ ջուր. կիւլ սույու, կիւլապ, ռօյէվէր. ՚Ընդէ՞ր ոչ զխորհուրդ մարմնոյ և արեան իւրոյ աւանդեաց ՚ի չաքար, ՚ի նուշ. և ՚ի վարդաջուր. Բրս. մրկ։

ՎԱՐԴԱՎԱՌ, ի. գ. Տօն այլակերպութեն քրիստոսի ՚ի Թաբոր. որ և ԳԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. ՚ի դէպ եկեալ արեգականակերպ փայլման դիմացն իւր վարդ կարմիր, և ձիւնասպիտակ երևման հանդերձից իւր վարդ սպիտակ: Թող զի սովին կոչմամբ խափանել կամեցան նախնիքն մեր զհեթանոսական տօն հերոյսի, կամ արտեմեայ անահտայ, և կամ ափրոդիտեայ ոսկեծղի և վարդամատն կոչեցելոյ: Հ. օգ. Է: Տօնար: Տօնաց: Իսկ Մովսէս քերթ. ՚ի ճառն վարդավառի առաջադրեալ նոյն և կրկնակի խորհրդով այսպէս. ՚Վարդավառ ասի, որ է՝ Արդ առաւ. և կոչի Վարժարան. այլ վասն զի յոյնք զտօն պայծառակերպութեան և պատկեր կոչեն տօն, և հայք վարդավառ, նոյն և մի, զոր այս հրաշափայլ պայծառութեն": Իսկ երբեմն սովորութիւն ունին ՚ի վարդավառի ցանել զմիմեանս զվարդաջրով. իսկ յետոյ միայն առաւօտեան լոկ ջրացանութեն. մինչև կոչել ոմանց և զտօնն [illegible]: Իսկ [illegible] գրէ, թէ կոչի [illegible], որ է տօն հայոց, քաղդէացւոց, և պարսից, ջրացանութեն ՚ի վերայ միմեանց՝ նաև վարդաջրով,

'ի ժԴ Թըրմանի ամսոյ, որ է չորրորդ օր զատնանային հատտրակածի ։

ՎԱՐԴԱՏԵՍ. ա. } Ունօղ զտեսիլ վար
ՎԱՐԴԱՏԵՍԱԿ. } դի. վարդադոյն. վարդատիպ. *Վարդատես արիւն ոչ վկայից՝ մանկանցն բեթղեհեմի. Տօնակ ։ *Վարդատեսակ արիւն վկայից, կամ մանկանց բեթղեհեմի. Ճ. Բ ։ Կոմըչ ։ Տօնակ ։ *Վարդատեսակ պսակ. Գնձ ։ *Վարդատեսակ շըրթունք. Ոսկ. զատկ ։ և Նոնայ ։

ՎԱՐԴԱՏԻՊ. Նոյն ընդ վ. *Վարդատիպ ծաղկունք ։ Ոչ կոյս մարիամ վարդատիպ փայլմամբ ծաղիկ անթառամ. Գնձ ։

ՎԱՐԴԱՓԹԻԹ. ա. փթթեալ որպէս զվարդ. բացեալ կամ սկսեալ բանալ զկոկոնն. *Հեղլյր արիւն նոցա, և ծածկէր զջուրն 'ի նմանութի վարդափթիթ ծաղկաց. Տէրէս. Ճորփ. Ծ ։ *Ի լերանցն ծառ ծաղկեցաւ՝ վարդափթիթ սաղարթաբեր, զէմմանուէլն պտղաբերեաց՝ քաղցրաճաշակ առիթ կենաց. Տաղ. խոսք ։ *Համեմատ նման ծաղկաց վարդափթիթ կարմրութք զարիւնաթիւրեանց հեղին. Տօնակ ։ *Այն ինչ գետ տեղ մուրուացն 'ի վերայ գեղեցկատեսիլ վարդափթիթ ծնոտիցն բուսանէր. Փարպ ։

ՎԱՐԴԵՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. 'Ροδῶν, ῥοδωνία. Rosetum, rosarium. Տունկ վարդի. թուփ վարդաբեր. վարդաթուփ. *Իբրև զտունկ վարդենոյ (կամ իբրև վարդենի նորատունկ) յերիքով ։ Ծաղկեցէք որպէս զվարդենի բուսեալ 'ի դնացս ջուրց. Սիր. ԻԴ. 19 ։ ԼԹ. 17 ։ *Դարձեր, վարդենիք ։ Գեղեցիկ վայելչութի վարդենեաց առանց փշոյ էր յառաջ քան զանէծսն. Վեցօր. Է ։ *Խլեալ զզժնիկն, և տնկեալ զվարդենին 'ի տեղւոջն ։ Ի ժամանակի գարնանն ոչ խլեալ զզժնիկն բուսուցանէ երկիրն, այլ զտնկեալ վարդենիսն. Տօնակ ։ *Մնայի ես 'ի նկլերոյ վարդենեաց, որ ոչ էր ծաղկեալ ։ Մուտ 'ի բուրաստանս, և յարմատոյ շոճի թփոյն առ վարդենեօքն առայես հոտ. Գրմ. Հր ։

ՎԱՐԴՆՆՈՑ. 'Ροδωνία. Rosarium. Իբր վարդաստան կամ բուրաստան վարդից. Կիւլիստան. *Մարտիրոսքն իբրև 'ի վարդենիս մտեալ, առաւել ուրախ էին պրկեալք (կմ պրկեալք) 'ի տապակս. Ոսկ. Մ. Ի. 13 ։

ՎԱՐԴԷՀՈՏ. ա. Տ. ՎԱՐԴԱՀՈՏ ։ Իսկ գ. Վարդի հոտ. *Վարդն է փթթեալ 'ի թըփէն, վարդէհոտ բուրէ յիւրմէն. Գնձ ։

ՎԱՐԴԷՋՈՒՐ. Տ. ՎԱՐԴԱՋՈՒՐ. *Ի վարդէջուրն խառնէ. Մխ. Բժշ ։

ՎԱՐԴԻՁԷԹ. և ՎԱՐԴԻԻՂ. Տ. ՎԱՐԴ ։

ՎԱՐԵՄ, եցի. ն. ա. Հարանցն (ըստ ամենայն նշ.) նոյն է և յն. լտ. արօօ, արօ. 'Αρόω. Aro. ἀροτριάζω, sero. σπείρω, semino, spargo. κατασπείρω, dispergo. Վար առնել կամ 'ի վար արկանել զերկիր. արտ վարել. արօրադիր առնել. հերկել և ցանել. սերմանել, և գործել զերկիր. մշակել. Հօրոտցան ընել, բանիլ բանեցնել, ցանել, ... Որ զխիստ և զքարուտ երկիր վարէն. Փիլ. Ծ. Բան ։ *Վարեցին արտս, և տնկեցին այգիս ։ Ոյք վարէին արտասուօք, ցնծութք հնձեսցեն ։ Վարէր (զերկիր) երկոտասան եզամբք ։ Հարկիք ևզանցն վարէին ։ Զայգի քո մի վարեսցես այլեւայլ. մի վարեսցես զայգի քո այլեւայլ (անասնովք) ։ Մի վարեսցես զեզն և զէշ 'ի միասին (յն. յեզն և յէշ. այսինքն լծելով զնոսա 'ի միասին) ։ Իբրև վարէր այր իւրայելի, եւլանէր մանգաղ ։ Աղարտ վարել (յն. ցանել աղս). և այլն ։ *Քանզի նման է, որպէս և ոք երկրագործ յարբեցութէ և կամ 'ի խելայեղութենէ ցորեան 'ի լիճս և յաւիս փոխանակ գաշտից վարիցէ. Փիլ. Ծ. Բան ։ *Ցանհիւթ աղաւաղ տեղին թէպէտ վարել վարիցէ ոք, անմասնեղեալ 'ի պտղոյն զերկի. Ագաթ ։

ՎԱՐԵՄ. "Αγω, ἀπάγω, ἀνάγω. Duco, abduco, reduco. Ածել. բերել. տանել. չարժել. ձգել 'ի մի կողմն. Կր. բերել. *Վարել զայլ, կամ զանասուն ։ Վարել զմարդիկ 'ի գերութի, կամ բռնութք, կամ 'ի խաղաղութի ։ Վարել 'ի սպանդ, կամ 'ի ցանկութիս ։ Հոգւով իմ վարին ։ Վարեցաւ յՈ յանապատ 'ի հոգւոյն՝ փորձել 'ի սատանայէ ։ Վարէր հոգւոյն յանապատ. ևն ։ *Ոչ եթէ բանի ինչ վարելով, այլ պատիր խաբէութք տան (դէք) գործել անբաւ չարիս. Եղիշ. Է ։

ՎԱՐԵՄ. Κυβερνάω, διακυβερνάω. Guberno. διέπω, adminisuro, dispono. εὐθύνω, κατευθύνω, διοικέω. ἐπιστατέω, rego, dirigo, modero. Ուղղել. ղեկավարել. տնտեսել. կարգաւորել. ... *Քո հայր վարէ տեսչութիւ (զնաւս 'ի վերայ ջուրց) ։ Վարեսցէ զաշխարհ սըրբութք և արդարութք ։ Արդար ես, և արդարութք վարես զամենայն. և այլն ։ *Ի վերուստ ամենեցուն վարիչ զաշխարհս զայս ուղիղ վարելով. Փիլ. յաղ. ։ *Միոյ արարչի գործ է ամենայն ինչ, և նոյն վարէ և տածէ զբնաւ. Եղնիկ ։ *Վարէր զիւր իշխանութիւն օրինօք մոգուցն. Եղիշ. Ա ։ *Այս անուն զինքն ուղղակի վարէ, այսինքն անարատաբար կեայ, և բարւոք քաղաքավարի. Գրմ. ԼԶ ։

ՎԱՐԵՄ. 'Ελαύνω, συνελαύνω. Agito, impello. Խաղացուցանել. մղել. ... *Եւտես զնոսա հողմակոծեալս 'ի վարել ։ Գնացեն նաւք քո վարեալք ։ Վարեալ իբրև ասպարէզս քսան և հինգ կմ երեսուն ։ Նաւք 'ի սաստիկ հողմոց վարին ։ Մեգք վարեալք 'ի մրրկէ ։ Վարէր 'ի գիւղն յանապատ. և այլն ։ Իսկ Միք. Բ. 2. *Վարեացին 'ի մարդկանէ ընդ խրամ". յն. 'ի բաց բարձցին. ἐξαίρω, aufero.

ՎԱՐԵՄ. որպէս Վարսել. մխել. ... *Վարեաց ցցովք ընդ որմն". յն. կարեաց կամ հիւսեաց. Դփ. ԺԳ. 14 ։ *Ցից վարեալ երկաթի ընդ ճակատն. Խոր. Գ. 12 ։ *Ջասուր իւր անդէն յանձն իւր վարեալ է. Կոչ. ԺԷ ։ *Վարեցին չորս ցիցս միում միում 'ի նոցանէ ։ Վարեցին քարինս ընդ գոգս նոցա, և ցրուեցին զաղիս նոցա. Ագաթ ։

ՎԱՐԵՄ. չ. (գուն ուրեք.) որպէս Վարիմ, ց. կամ գիմել. *Որք վարենն առաջոք. Մխ. Երէմ ։ *Եղև առ յերկրի. վարեաց էջ արքահամ յերկիրն եգիպտացւոց. Եփր. Ծն ։

ՎԱՐԵՄ. Ն. ՎԱՐԻՄ. Հ. Χράομαι. Usurpo. διάγω, vitam ago, traduco. Ի վար արկանել զիրս, և անցուցանել զկեանս. *Որ վարենն զաշխարհ, որպէս թէ չվայելիցեն. Ա. Կոր. Է. 31 ։ *Խաղաղութք և հանդարտութք վարեսցուք զկեանս մեր, Ա. Տիմ. Բ. 3 ։ *Որք զամենայն զկեանս իւրեանց վարեցան յաւետ ցանկութք. Փիլ. Ծ. Բան ։ Տես զյաջորդ բառն. որ առաւել է հայկաբան ։

ՎԱՐԻՄ, եցայ. Ց. Χράομαι. Utor, usurpo, conversor. Ի վար՝ 'ի կիր՝ 'ի գործ արկանել. 'ի պէտս կամ 'ի կիր առնուլ. պիտանանալ. քաղաքավարել. գործածել, բանեցնել, վարուիլ, ... *Բարկութք վարեալ՝ կործանեաց զնա ։ Զարաչար բարկութք վարեցաւ ընդ իս ։ Անարէնութիւնք (մեծամեծք են), որոց վարին նոքաւ. Վարեացուք արարածովքս զբաղեալք իբրև 'ի մանկութէ ։ Որով (իմաստութք) որք վարեցան՝ առ ած առաջեցին զբարեկամութիւն ։ Ոչ բնակէ 'ի մարմնի վարեցելոյ (այսինքն վարեցելում) մեղօք ։ (կամ ըստ Գէ. Եւ. *Հոգին սրբ ոչ բնակէ 'ի մարմին վարեցեալ մեղօք".) Զի մի յորժամ եկից, սաստկութք վարեցայց ։ Բազում համարձակութք վարեսցուք. և այլն ։ *Վարեսցուք համբերութբն յորս ։ Տէրունականաւն վարեցիր (կմ վարիջիր) խրատով ։ Հատարակաբար երկոքումբք տեսանելմբ վարեցեալ զած, երկայնմտութբն և վրէժխնդրութբն. Իսիդ ։ Ը. ընդհանր ։ Ցհ. ԻՄ. պատւ ։ *Գրով ինչ ոչ վարէին. Եւս. Քր. Ա ։ *Օրինակաւ վարի առբանն ։ Օրինակաւ վարեալ՝ այդչափ դատեալ եղև ։ Ընդդէմ վարի մարդկան մառածութենց. Իգն ։

Իսկ Եղ. ԼԷ. 22. *Որպէս և միոյք իւր վարէին". իմա ձգէին, կամ ձգեալ լինէին. յն. վարկանէր ։

ՎԱՐԶ, ի. ից. գ. Բարձմունք. գաւազան. ցուպ. վարիչ. վարոց. (ըծ. լտ. ... և ՎԻՐԳ՝ ըստ ի նշ.) *Բարկացեալ զօրավարին 'ի վերայ իշխանին, ձգեր զվարզն՝ որ 'ի ձեռին, զհետ նորա. Ղեւոնդ ։

ՎԱՐԺ, ի, ից. գ. Μελέτη. Meditatio, diligentia. ἐμπειρία, peritia. ἄσκημα, ἄσκησις, διατριβή, γυμνασμός, γυμνασία, exercitium, vacatio, occupatio, studium. (արմատ Վարժելոյ.) որպէս Վարժութի. վարժանք. կրթութի. մարզ. հրահանգ. փորձ. ուսումն. պարապումն. ճիգն. փոյթ. ջան. արուեստ ձարտարութե. և Դատտիարակութիւն. *Վարժ բազում աշխատութիւն է մարմնոյ (այլ ձ. խորհուրդ և ջան). Ժղ. ԺԲ. 12 ։ *Բազումք 'ի վարժ անկեալք առաքինութեն՝ 'ի վախճանին փոխեցան ։ Որ 'ի վարժի կամ 'ի վարժին կայ ։ Որ 'ի վարժս կան. Վարժք կրթութե ։ Ի վարժից կրթութենէ ։ Կրթութի վարժից (յատպարիսի). Փիլ ։ *Իբր իշխան 'ի վարժի կացեալ է զիշխանութիւն ունել (բանին). այլ զգնալն նաև առաւելեալ ես 'ի քեն ունի. Անյ. հց. ի ։ *Վարժիւք հրահանգեցին ։ Երկասեր վարժիւն ։ Զանունդն բաժանել յուսումն, և 'ի վարժըս, և յօրէնս. Պիտ ։ *Որ յոյժ առլցեալ անցուցանէր վարժիւք զբազում գիտովք յունաց ։ Որ յայնժամ էր 'ի վարժս ուսումանն 'ի կեսարիա ։ Պետ վարժից կոչեցայ յանձինս գատախազ ։ Ոչ սիրողք վարժից ճշմարիտ իմաստութեանն. Փարպ ։ Ցհ. ԿԲ ։ Նար. ՀԷ ։ Ը. ընդհանր ։ *Զիմաստունս եգիպտացւոց կզգուցանէին 'ի գայեկութե վարժից կորուսչին իւրեանց (մովսէսի). Ոսկ. ԳԾ ։ *(Ի ծննդեանց) ունիս՝ որպէս զբնութիւնդ, այսպէս և զվարժդ (յուսմունս). Երզն. Մթ ։

ՎԱՐԺ. ա. Իբր Έμπειρος, ἀσκητής. Peritus, instructus, expertus, exercitatus. Վարժեալ. վարժուն. մարզեալ. կիրթ. ընդել. փորձ. հմուտ. ներհուն. *Այր ուշիմ և վարժ քաղդէացի և յոյն գրով ։ Հմուտ և վարժ պատուիրանաց ած ։ Որ զբանական միտս վարժ ունի ։ Ամենայն գրոց վարժք և տեղեակք ։ Վարժ երիվարքն. Խոր. Գ. 7 ։ Նոնայ ։ Յ ... Կիւր. պղմ ։ Եղնիկ ։ *Այլ ես հաւանիմ իմաստնոյ ումեմն յոյժ վարժի. Մէկն. զնփ ։

ՎԱՐԺԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ճարտարաբանութի. արուեստաբանութի. հմտութի. *Տաղասացութիւք արարածոց վարժաբանութք մրցեալք միայն ատարակել գծի. Մագ. յէղ. սփ. խլ ։

ՎԱՐԺԱԿԱՆ, ի, աց. ա. 'Ασκητικός.

Asceticus, և athleticus, և studiosus. Կրթական. մրցական. ջգնողական. և ջգնող. *Արդարոց նշանակ վարգապետական առաքինութե. յականկ՝ վարժականին։ Մի խմե 'ի վարժականացն է (որ կրթին 'ի մրցանս), մանրելն զկերակուր, ուտելոյն ուտել. Փիլ. խնամ. և այլուր։

ՎԱՐԺԱԿԻՑ. ա. Որ կրթեալ է 'ի նոյն վարժս. և ընդարոյս. ընկակից. *Վարժակիցս գժուարին է ձեզ ճանաչել զձեր ընկերանից ինչս, և առ այսուիկ զձեզ իսկ ընկերանս. Պղատ. օրէն. ժա։

ՎԱՐԺԱՆՈՑ. Տ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ. Γυμνάσιον. Gymnasium. *Առ այսոքիւք վարժանոցս պարտ է կազմել հանրականաց. Պղատ. օրէն. շ։ *Այնոքիկ որ առ վարժանոցսն են. անդ։ *Զոր օրինակ տայցէ ոք զմանուկ իւր 'ի վարժանոց, և նա ոչ ուսանի. Հց. աթ. կիւրղ։

ՎԱՐԺԱՆՔ. նաց. գ. Վարժք. վարժութի. կրթանք. *Յառաջուստ մինչև ցերեկոյ ամենայն է նոցա վարժանք տեսութե. Փիլ. փեսակ։

ՎԱՐԺԱՊԵՏ. ի, աց. գ. Διδάσκαλος. Doctor, magister. որ և ՎԱՐԴԱՊԵՏ. Պետ վարժից. ուսուցիչ. մանկավարժ. և Վերակացու հրահանգաց մցելոյ. հօրդէփ. ոստիկ, հօճա. *Քե վարժապետք ճոխացեալք՝ հրապարակեն զանճառանելի. Նանայ։ *Ես գրիգոր՝ կրտսեր վարժապետաց, կամ յետին վարժապետաց. Նար. յիշ. և խը։ *Ի ձեռն սահակայ և մեսրովբայ վարժապետացն։ Ընծեն զհեթանոսս իբր վարժապետ 'ի հաւատոն այ. Եղն. տեղ. և ձոթ։

կամ Γυμνασιάρχος. Gymnasii moderator, ludimagister. Վերակացու վարժարանի ըմբշաց, կամ մերկամրցանակաց. ճեհլ. լանչ ուստաւ. *Զոր 'ի պէտս պայասու մանկանց վարժապետն պատրաստեաց։ Այս զհետերթանք վարժապետի պատուասէր առատութի. Փիլ. Նխ. ը։

ՎԱՐԺԱՊԵՏԱԿԱՆ. Տ. ՎԱՐԴԱՊԵՏԱԿԱՆ. *Վարժապետական շնորհիւ. Նար. գանձ էկեղ։

ՎԱՐԺԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն և գործ վարժապետի. *Զողբերգական՝ յաղթերգութե շահս, և զիմաստասէրս՝ 'ի վարժապետութե. Պիտ։

ՎԱՐԺԱՍԷՐ. Տ. ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԷՐ. *Խոչորութի ինչ 'ի ասա ծանեան լինել վարժասէրքն։ Երեքժամանակ (կամ եռամանակ) ոչ տացին վարժասէրք՝ վասն ոչ միանգամայն ունելոյ զօրութի. Քեր. թէրթ։

ՎԱՐԺԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Ἀσκητήριον. Locus exercitii, gymnasium, coenobium, monasterium. իսկ յն. γυμνάσιον, որպէս կրթարան ըմբշաց. Տեղի վարժից և հրահանգաց. վարժանոց. վարժոց. դպրոց. վարդապետարան, ուսումնարան. կրթարան. մրցարան. հանդիսարան. ջգնարան. *Զմասեանս մեհենից վարժարանին. Խոր. բ. 26։ *Վարդապետ առն, և կոչի վարժարան։ Որպէս 'ի վարժարանի վարժեր զնոսա 'ի հրահանգս վարժից հոգևոր կրթութե. բառ այնմ վարժարան զնա կոչել ոչինչ եպերելի. Խոր. Հրտ. Որպէս 'ի բաղանիս, և 'ի վարժարանի իւղ յօծումն եղեալ լինի յօգտութի. Փիլ. Նխ. ը։ *(Գիտութիք՝) կենցաղոյս պայծառանայ վարժարան. Պիտ։ *Ի վարժարանսն հռետորական և երաժշտական։ Իմաստասիրական վարժարանաց արհեստից. Մագ. ԻԷ. Ճ. Ա։ *Աշակերտեալքն ցրուեալք են, և ոչ ժողովեալք 'ի վարժարանի։ Ո՛ւր մեր վարժարանք 'ի թագաւորական պատրաստեալ հրամանաւ։ Զի հրահանգից վարժարանի՝ չեմ տակաւին ներհուն բանի. Շ. ընդհանր. և Բղխ. և Վիպ։ *Այս յօժարեսցի վարժարան լիցի մեզ, և խրատ զգուշաւոր քաղաքավարութե. Վրդն. ծն։

ՎԱՐԺԱՒՈՐ. ա. Ἀσκητής. Studiosus, cultor. Վարժ. կիրթ. ջգնող աշակերտ. *Այն խոհականութեն վարժաւոր. Փիլ. այլաբ։

ՎԱՐԺԵԱՄ. գ. յոքն. Վարժ որեար. վարժապետք. կամ Վարժարանք. *Նոյր զերկիրն ծովաց վանիւք, և գներ վարժեար ընդ ամենայն երկիրն ծովաց. Բուզ. Ե. 27։

ՎԱՐԺԵԼԻՔ. լեաց. գ. Χαλινός, κημός. Habena, fraenum. Գործի վարժիչ գրաստուց. երասանակ. սանձ. էօվլար, խանթըրմա, կէմ. *Վարժելիս, և թամբս 'ի նուսն գնեն անդէն մատաղ ախոյն։ Ի վարժելեաց տեղիս լինիցի յաւանակին. Ոսկ. Հ. Փ. 6։ *Սանձեա, և գիր վարժելիս 'ի բերանն. Ոսկ. Եբր. լա. կամ աղաւ. (մի ձ. վարելիս։)

ՎԱՐԺԵՄ, եցի. ն. Ἀσκέω. Exerceo. παιδεύω, instituo, erudio, doceo, educo. διαχειρόω, ῥίζω, manuduco, rego, tracto. Վարժ և փորձ և կիրթ կացուցանել. մարզել. կրթել. հրահանգել. խրատել. դաստիարակել. փորձել. ընդելացուցանել. սանձել. Հօրծէշնէլ. ալըշտըրմագ, թէրպիյէ էթմէք, էօյրէթմէք. որպէս և այս. վէրդիշէն, է վարժիլ, սովորիլ. *Երանի թէ կարէին զանձն իմ վարժել։ Վարժեցաւ մովսէս ամենայն իմաստութե եգիպտացւոց. Յոբ. Ը. 24։ Գծ. Է. 21։ *Զարդարս վարժէ, և մեղաւորաց երկայնամտէ. Իսիդ. *Իբրև 'ի հրահանգս կրթութե վարժեցին զնոսա. Եղիշ. Է։ *Վարժեաց սա զկեանս իւր յամենայն գործս առաքինութե. Ածբ. Է. 12։ *Վարժեցուք զբանդ 'ի վերայ նաւարկութեանն. այսինքն փորձեսցուք. Սահմ։ *Իբրև երիվար փափկերախ և հանդարտ ընդ ձեռամբ վարժողին հնազանդէր. Անան. յաջ.

ՎԱՐԺԻՄ, եցայ. հ. (ըստ յն. ռճոյ.) Տ. ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՄ. օօրէնիլ. էօյրէնմէք. Ուսանել կրթանօք իմն. *Կրօնաւոր ... վարժի զառաքինութի ընդ եղբարսն. Վրք հց. ծա։ *Զնոյն գոգցես զօրէն բանաւորացս վարժի իմն (և) հրահանգի զանօրէնութեցն ցոյցս։ Վարժէր և հրահանգէր (մովսէս) 'ի նմին յեգիպտոս զքանական պայծառութեանցն գիտութիւն։ Օրինակ զգուշալի զկնի եղելոյն մարդկան առ 'ի վարժել զլաւագոյն ուսումն վարդապետութե. Պիտ։ *Յորժամ էր 'ի մէջ յունաց՝ զիմաստութի վարժելով։ Զառաքելութեանն վիճակ մերոյ աշխարհիս, և զքահանայապետութեն հանդերձ մարտիրոսութեամբ վարժելով. Խոր. ա. 5։ Է. 77։ Իսկ յասելն Եփր. համառ. *Բխեցին ջուրք, և վարժեցան ընդ ամենայն կողմանս ... իմա, ուսան սովորեցան ընթանալ. այլ լաւ ևս է ընթեռնուլ՝ վիժեցան, կամ շարժեցան։

ՎԱՐԺԵՆԱԼ. ն. Իբր ռամկականն վերնոյն. այսինքն Ուսանել. *Եւ որք սիրով յայսմ բանից ինչ վարժենան. Եղն. ոփ. էրին։

ՎԱՐԺԵՆԻ, կամ ՇԱՐԺԱՎԱՐԺԵՆԻ ՏԵՂԻ. Բառ անստոյգ, որպէս Վարժանոց. կամ երաժշտաց վարժարան. *Երդ զարմանալի, երգ շարժավարժենի տեղի եղեր բարեկերպին. Նար. փառ։

ՎԱՐԺԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. գ. Վարժել. կրթել. ուսուցանել. Հօրծէշնէլ. *Վարժեցուցանեն զնոսա ծածապարգև շնորհիւն. Տր. Իէն. Ժէօր. ծէ։

ՎԱՐԺԻՉ. ա. Որ վարժէ (ըստ ամենայն առման). *Վարժիչ պարգաց կրօնաւորաց։ Վարժիչ հանուրց եկեղեցեաց։ Իբր զվարժիչս օրինակօք։ Նախարհուքն ամբէին, և վարժիչքն (մրցանաց) քաջալերէին. Շար. գնձ։ Լմբ. ատ։

Եւ Ճգնող. որպէս վարժող կրթող զանձն իւր. Ἀσκητής. Exercens studium. *Նախ առաջին բոլոր բանից և գործոց կրթակք և վարժիչք եղեալք՝ զկեանս վարուցն իւրեանց զարդարեցին. Փիլ. խնամ։

ՎԱՐԺՆԱԿԱՆԻՇ. ա. Ունող զնիշ՝ զնշանակ այսինքն զդրօշ վարուժանակի. իբր արու հաւու, արծուոյ, բազէի. *Նշանագիք՝ աղանադրօշք, արծուենշանք, վարժնականիշք. Բուզ. գ. 2։

ՎԱՐԺՈՂԱԿԱՆ. ա. Վարժական, և վարժիչ. *Որպէս զերիվարս վարժողական կրթականօք դաստիարակեալ. Նար. խլ։ *Զայն (կոչեն) հնարագործ՝ իմաստութեց՝ վարժողական. Եղն. ոփ. էրին։

ՎԱՐԺՈՂԱԿԱՆԱԴՈՅՆ. ա. Ուր իցէ վարժութի առաւել. մեծապէս կրթական. քաջուս. *Պիտառագոյնս և վարժողականագոյնս սաղաւաղմունս և աշխատասիրութիւնս. Մագ. էկեղ։

ՎԱՐԺՈՑ. ի, աց. գ. Διδασκαλεῖον. Locus, ubi docetur; magisterium, schola. Վարժանոց. վարժարան. դպրոց. *Հոգևոր վարդապետութե հրահանգք են այս, ածեղէն պատգամաց վարժոցք. Ոսկ. Մ. ա. 17։

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ. գ. } Διδασκαλία. Institutio, disciplina, doctrina.
ՎԱՐԺՈՒՄՆ. ժման. }

Կրթութիւն. կրթանք. վարժ, վարժք, վարժանք. ալ. Հէրդիշ. *Կործանական կրթութիւն, մոլորապատիր վարժութի. Նար. խէ։ *Վարժումն էանենայն ինչ և 'ի քեզ. 'ի ձեռն վարժմանն իւր արհեստ ինչ կրթական, և 'ի ձեռն բանից իմաստք առաւելանին. Անյ. հց. իմ։ *Նա երևեցուցէ զվարդապետութի 'ի վարժման նորա. Սիր. ԼԱ. 11։ *Վարժումն է ամենայն ինչ։ Խաղաղականաւս հրահանգ վարժմամբ յարդարի։ Կրթի՝ ընդ կենցաղօգուտն անցանելով վարժումն. Պիտ։ *Վարժմամբ կրթութե չարչարանացն փառնդի. Նար. ձղ։ *Ի վարժումն հնազանդութե ծնողացն. Լմբ. պտրգ։

ՎԱՐԺՈՒՆ. Տ. ՎԱՐԺ. ա. *Վասն գիտութե, և վարժուն լինելոյ առնն՝ հնոյ պատմութեանցն. Նանայ։

ՎԱՐԺՔ. Տ. ՎԱՐԺ. գ։

ՎԱՐԻՄ. Տ. ՎԱՐԵՄ, ըիմ։

ՎԱՐԻՉ, րչի, չաց. ա. գ. Κυβερνήτης. Gubernator, rector. Որ վարէ. զեկավար. ուղղիչ. առաջնորդ. քաղաքապետ. իշխան. (ռմկ. խառուզոր.) *Եօթն հովիւ, և ութ վարիչ մարդկան (կայ և ձ. վարիչ մարիչ մարդկան)։ Օգնութիւս, վարիչս (յն. վարչութիւս). Միք. Ե. 5։ Ա. Կոր. ԺԲ. 28։ *Զվարիչն՝ որ մատակարարէ փրկութի միշտ առ հասարակ զամենայն։ Ի վերուստ ամենեցուն վարիչ. Փիլ. Ֆ. բան. և յաջ։ *Ո՛չ վարիչք, և ո՛չ դատաւորք՝ ներգործողք եղով, զինի ամենեւին ճաշակել. Պղատ. օրէն. Բ։ *Կառավարք, և կի՛ր վարիչք նաւուց. Պղատ. օրէն. Ժ։ *Առանց առաջնորդի և վարչի, և առանց տեսչութե. Վեցօր. ա։ *Ոչ ընդ արքանեական, այլ ընդ վարիչն արարածն զարմանալ։ Ոմանք և հրեշտակս վարիչս եդին նոցա (այսինքն լուսաւորաց). Եղնիկ։ *(Զթագաւորս) ուր յետ ավերանդրի եղեն վարիչք։ Զառաջին վարիչս մակեդոնացւոց ցոյն. Եւս. քր. ա։

ՎԱՐԻՉ. Ἐπάγων. Inducens. Որ տայ կամ եա վարել 'ի գերութե. *Գոչեցէք առ ած, զի եղիցի ձեզ յիշատակ 'ի վարչէն. Բարուք. Դ. 27։

ՎԱՐԻՉ ՕՐԻՆԱՑ. Πολιτευόμενος. որպէս

բարի օրինօք քաղաքավարեալ. *Արդար օրինաց վարիչք. Եփր. ծդ. 15:

ՎԱՐԻՉ. Որ 'ի բաց վարէ. *Տէր սա, որ է վարիչ չարի, և յորդորիչ բարւոյ. Ցճխ. ժա:

ՎԱՐԻՉ. գ. Վարող. գործի վարելոյ. գաւազան, բիր. մտրակ. խարազան, Թի. *Գաւազան՝ որ է վարիչ արջառոյ. խարազան՝ որ է վարիչ իշոյ. Նորն. ԽԵ: *Երասանակօք և վարչօք յառաջ բերին. Հին ԽԵ: *Զկնորսաց բախեցուցեալ զնաւս վարչօքն. յորմէ բախմանէ ընդոստուցեալ խլրտանայր արծիւն. Մագ. ԼԷ:

ՎԱՐԿ, ի, իւ, ից կամ աց. գ. Τίμησις, κρίσις. Aestimatio, judicium. ψῆφος, calculus, sententia. բայիւ, καταρίθμω, enumero. (Ըծ. հյ. փառք, Ցարգ. և Թ. փարգ. և Վերին.) Համարումն կարծիք. որոշումն. զննումն. համար. հաշիւ. չափ որոշեալ. փոխարէն նովին չափով. սահման. ռամկ. գատնիք. վճիռ. քուէայ, որպէս խիճ և միրգ այլաբանեալ. ռայ, գըյաս, հիսապ, փըյմէթ, պէտէլ, խըամ, ունմիշ, հէօքմիւ, հիւքմ ճէրի. *Որպէս և գու արժանի առնէիր վարկես: Ոչ իբրու զարժանիս 'ի վարկէ: Ցաբացրելի է և զվարկս զայնոսիկ՝ որք կարծեցին և այլն: Զյաղագս ընդդիմակացն վարկս: Ի վարկ եառ, եհարց պաւարաց գերութեն: Վկայից բանք՝ քանունք են դատաւորաց. (իսկ ռաւս մկայքն) և զայնոսիկ՝ որ բուն տարրքն են վարկին, ընդ ինքեանս մեղանչել հաւանեցուցանեն. Փիլ: *Զվճիռ վարկին 'ի նորին բերանոյ լսէ: Յաղագս ոչ ըմբռնելոյ 'ի վարկս մահու. Խոր. ա. 3. և գոմ. հռետ: *Զվարկ փոխարինին լուեալ 'ի մնէ (կայէն՝) ոչ զարհուրեցաւ. Արծր. ա. 1: *Զանփոխադրելի ածավճիռ հրամանս, և զանլուծելի վարկս փոխեաց. Վրդն. յանթաու: *Զօրէնան, զվարկ. և զպայման հարանեացն սահմանելով. Զքր. ԿԲ: *Մատուցանեն նմա զվարկ յանձնկալութեան Թագաւորութեն. Գոմ. սղէտ: *Զուգախնդիր զպատուոյն հայցել վարկ, կամ պերկդրամենին պահանջել վարկ: Զգեղեցիկ ներբողականն նմա հատուցանել վարկ: Զմեծագոյնն բամբասանաց տարաւ վարկ: Զարդարակ հատուցէք վարկ (մահապարտս): Ի դէպ է և զվարկն հատուցանել արդարակ: Առ գործոյն հաշուելով հուգահատուր վարկիւ. Գիւ: *Անհարկելոյն առն (զաքարիայի) զդատն. և առնուին զվարկն. Անիեղոս:

ՎԱՐԿԱԴՐԵԼ. ն. Տ. ՎԱՐԿԱՆԻՄ, և ՎԱՐԿԱՏՐԵՄ. *Կուրացեալ գերանաւ մեղաց իմոց՝ ոչ բաւական զանձն վարկադրել նշմարել զշիղ յականս եղբօրն. Ցհ. ԿԲ:

ՎԱՐԿԱԾ, ի, ից. գ. Տ. ՎԱՐԿ. *Անյարմար վարկածք: Կասկած վարկածից խորհրդոցն կարծեաց. Նար. ԽԷ. և ՃԲ:

ՎԱՐԿԱՆԻՄ, կայ, կիր. կուցեալ. ն. Οἴμαι, ἡγέομαι. Existimo, puto, duco, sentio, mihi videtur. Ի վարկ առնուլ մըտաց. վարկիւ գնել 'ի միտ. համարել. համարել. կարծել. դատել. գրել. Թուի ինձ. սաղել, խեսաբ էյլէմէք, խեսապ էթմէք, բանմին էթմէք, գըյաս էթմէք, ոգիւր սանմէք, ֆարգըլեա ձարմաք, հիսապ ձարմաք, խօյէք յէօրմէք. *Որպէս վարկանիմ. Գիսն. սաէպ: *Որք այլազգ ունին, առաջս վարկիր և՛ ծոյ և ընդհանրական եկեղեցւոյ. Ար. օր. Ճ: *Եթէ տարիս ոք վարկցի: Զնոցայն լաւ վարկուցեալ քան զերկն վերկութի: Ոչ պարտ վարկուցեալ 'ի հաճ դատնալ: Իբրև զհզօր ինչ զմեզ վարկանելով. Խոր: *Պատուականագոյն վարկանիմ զվարդապետութեն նորա ոչ ինչ...

Գիւ: *Մոլորեալ՝ մարդ առաւ զնա վարկանիւր: Արժանաւոր զինքն վարկցեն (կամ վարկցին) առաջելոցն զինքեանն. Նանայ: *Մի ոք 'ի ագիտաց՝ մարդոյ լոկոյ վարկանիցի զշարչարանսն. Սարգ. ա. պ. Ը: *Զնախնոյն պտուղ ինքեան վարկուցեալ: Ամենայնիւ վարձն վարկուցեալ՝ ընդ նմին վասն նորին ապերասել. Նար. ծա. ԽԸ: *Անարժան զանձն վարկանելով: Զթեթեւանալն գժուարինս վարկանիին. Շ. ընդհանր: *Լաւ վարկաւ անձն իմ, կամ լաւ վարկայ անձին՝ լուսոյն հեռանալ. ժն: Իսկ Մխ. երեմ. *Ոչ զչար և զբարի յայտ չվարկանայիրն, այլ պատահմանս, ըստ գրչին մասաց հնչելի է՝ վարկանէիրն: Անտռվոր կարծի և ասելն. *Առ այս արդեօք իրաւացի վարկանեալ. Անյ. հգ. խմ:

ՎԱՐԿԱՆՈՒՄՆ. գ. (ըստ յետնոց՝ Վարկումն.) Վարկ. վարկած. կարծիք. դատումն. թահմին. *Կարծիք են՝ յերևմանէ ըստ կարծեաց այսպիսւոյ (կամ այսպիսի) ինչ իրք վարկանումն. Մագս. 'ի տէտս:

ՎԱՐԿԵԼ. ն. Περισφίγγω. Constringo. Վարակել, որպէս պատատել. պատել. զպատել. *Ո՞վ է պատող այնպիսեացն. սատանայ՝ որ սատարիս վարկէ զնոսա: Իբրև զմեռեալ պատեալ վարկեալ (յնուերթզապնդօք) կայ 'ի գերեզմանի. լուծցուք զկապանս վարանելս. Ոսկ. մ. Բ. 2:

ՎԱՐԿԱՏՐԵՄ, եցի. չ. Տալ զվարկ և զվճիռ իւր, բացորոշել. *Առեալ հօրն տախտակ՝ վարկատրեաց, ձեռանն փոխանակ լեզուին առեալ 'ի պէտս. Անիեղոս:

ՎԱՐԿՊԱՐԱԶԻ. մ. Παρέργως, ἐν παρεκβάσει. Obiter. ὡς ἔτυχε, τυχόν, perfunctorie, praeter susceptum opus, in digressu, casu, fortuito ac temere, indiscriminatim. Նոյն ընդ ձայնիցս Վայրապար, և Հարևանցի. կամ առանց վարկի. որպէս և յն. բարէ+ֆլոտի. Վեր 'ի վերոյ. գործ առ գործով երկրորդաբար. անխտրաբար. ըստ դիպաց. որպէս և լինիցի. առանց պատճառանաց. և անխորհրդաբար. յանգգնաբար. ... *Վարկպարազի առացեալ վասն յիշատակի: Ուսանիմք վասն քնի, որպէս վարկպարազի զիւրսն վարեր զկեանս: Այլ արքա վարկպարազի և գործ առ գործով մեզ հարցեալ փորձեցան. Կոչ. Է: Ոսկ. յհ. ա. 30: Նիւս. կազմ. ԽԴ: *Պատմիցէ մի ըստ միոջէ զամենայն բանս վարկպարազի դոլով. Գրգ. փիմ: *Զաւերութեն զմեծութեն ոչ վարկպարազի յիշէ: Այսոց, մի վարկպարազի առ ճանապարհաւն ընկենուլ զնա. Խոր: Իգն: *Այլ առնելի է ոչ վարկպարազի: Ի կիր առնուլ ոչ վարկպարազի: Ոչ պղերգութք. և ո՛չ վարկպարազի՝ գրոց հանդիպին: Մի՛ վարկպարազի, այլ յօժարութք ընկալարո՛ւք: Մի վարկպարազի շփոթել զբրբաղանան նշանակս: Այսպէս գոռոզութք վարկպարազի համարձակել 'ի պատասխանին. Փիլ. ծ. բան. և Նխ. Բ: Անժոք. առ. ջ. և Վրդ. Գիսն. Բղբ. Բրս. հց:

ՎԱՐԿՊԱՐԱԶԻ. ա. Πανεργός. Quod est praeter susceptum opus, accessivus, levis. Ուսմկէս. Թեթև. գիւրին. ոչինչ. յետին. երկրորդական. ոչ մեծ ինչ վարկանելի. անշուք. *Զաւետարանին սպասաւորս մի վարկպարազի համարեսցուք. Ցճխ. Է: *Միանձունք՝ որ ոչ պահեն զանսուն կանոնս, այլ և զխոսս վարկպարազի համարին, ոչ տայրին նոքա. Նեղոս: *Զվարկպարազին իբրև զգործ վարէք. իսկ զայն՝ որ քան զամենայն գործս կարի կարեւորագոյն պարտ է վարել, և ո՛չ վարկպարազի լինել վարկանիք: Վարկպարազի և գխ. ըլին իմն կաշմէր իւր

սեղան. Ցճխ. Ի: Ոսկ. յհ. և մթ:

ՎԱՐՁ, ու, ուց, և ոյ, ով, 'ի վարձէ կամ ձուէ, ձուք կամ ձիւք. գ. Μισθός. Merces, praemium. նա և μίσθωμα, τόκος, և այլն. Արժանին կամ արժէքն աշխատանաց. գարձն և փոխարէնն վաստակոց. վճարք ըստ պայմանի. հատուցումն. պարգև. կաշառք. կապէնք. տոկոսիք. Վարձ. հազ. խարճէն. քիրա, ֆոլըճի. *Վարձք քո բազում եղիցին յոյժ: Ես ինձ ած զվարձս իմ: Վարձք մարգկան: Վարձք անասնոց: Կալցի վարձս հատուցիմ: Եւ ոչ վարձուց ակն կալան որբութեք: Եղև զերկեամ մի բռվանդակ իւրով վարձու: Ուխտք վարձուց վարձկանաց: Տայ վարձս հոմանեաց իւրոց: Զարծաթն իւր 'ի վարձու ոչ տայ կմ ատցէ: Եկին առ նա զոլք բազաւեք 'ի վարձու: Արուայրիկս բազումս ածեալ է 'ի վարձու յօգնականութեն իւրեանց: Կացուցին 'ի վարձու քարահատս և հիւսունս, և այլն: *Վարձուց ակնկալութի 'ի մնէ է: Իբրև անմահից հատուցանէ մեզ զվարձս վաստակոց մերոց. Եղիշ. Է. Է: *Բայց հեղգացայ 'ի գործ բանին, որով չուներիմ ակըն վարձին. Յն. ողբ: *Ի վարկէ մի զրկեցին: Եթէ հատուածով գործիցեն, և եթէ վարձով. Մխ. դտ:

Ի ՎԱՐՁՈՒ ՈՒՆԵԼ. Ի ՎԱՐՁՈՒ ԱՌՆՈՒԼ, ՏԱԼ. } Μισθόω, όομαι. Mercede conduco, or. Վարձել. քիրայէլ. քիրայա՝ քիրայըլա թութմաք, ալմաք, վէրմէք. *Ի վարձու կալայ զքեզ: Ի վարձու կալան վասն քո զբաղաամ: Ի վարձու ունել մշակս յայգի իւր: Ոչ ոք կալաւ զմեզ 'ի վարձու, և այլն: *Այս թէ 'ի վարձու առեալ իցէ (զանօթն, որ բեկաւ), ընդ վարձուց իւրոց եղիցի նմա. Ել. ԻԲ. 15: *Որում նա զիւր լեզուն գործի եդ 'ի վարձու. Խոսր:

ՎԱՐՁ. ա. որպէս Վարձաւոր, վարձեալ. վարձկան. *Ի պատերազմիկ նաւս՝ ընդ նաւապետսն զեկավարք, և վարձ նաւանաստականն (Թիավար). Փիլ. ել. ծա:

ՎԱՐՁՍ ԱՐԿԱՆԵԼ կամ ԴՆԵԼ. Συμφωνέω. Convenio. Սակ արկանել. ուզլաշմաք. *Արկ վարձս մշակացն՝ աւուրն դահեկան. Մտթ. Ի. 2: *Նախ զվարձս մշակացն գնէ. Երզն. մթ:

ՎԱՐՁԱԲԵՐ, ի, աց. ա. Μισθοφόρος. Stipendiarius. Որ բերէ տայ զվարձ. ... *Ծառայ վաշխողին է փոխառուն, և ծառայ վարձաբեր. Բրս. վաշխ:

ՎԱՐՁԱԲԵՐ. Որ բերէ վարձանս և օժիտս հարսին. Ἑδνοφόρον. Dona offerens sponsae. *Զայսոսիկ ընկալեալ կուսին զածային պարգևս յերջանկաց վարձաբերացն. Նխ. ... :

ՎԱՐՁԱԽՆԴԻՐ. ա. Խնդրող զվարձ և զպսակ. *Որ երբեմն անագորոյնն, այժմ վարձախնդիր. Ոսկ. ղէ:

ՎԱՐՁԱԿ, ի, աց. գ. Ἄδουσα. Cantatrix. ὀρχηστίς, psaltrix. ὀρχήστρια, saltatrix. μίμος, mimus. Կին երգեցիկ՝ երաժիշտ. և կաքաւիչ 'ի խնջոյս և 'ի Թատրոնս (իբր վարձեալ, կամ վարժեալ, կամ վարուք վարձակ.) և կատակերգակ (այր). *Կամ թէ լսիցեմ տակաւին զձայն գուսանաց և վարձակաց. Բ. Թգ. ժԹ. 35: *Տուր ինձ զվարձակս զայս. և նա ասէ, ոչ առամ, զի հարճ իմ է: Ի գինեբրբուռս, և յերգս վարձակաց. Խոր. Բ. 60: Գ. 19: *Եառ քեզ անգս, ոչ զի բաղեց և վարձակաց տայցես, այլ 'ի պէտս քաղցելոց և ծարաւեաց. Ոսկ. ... *Զի մի 'ի տանջ կորիցէ, գիրս զերբնթացուց մանկանցն ուսուցանէր, և երգս 'ի վարձու զվարձակս. Փիլ. Նխ. Բ: *Վարձակ ոք (յնուանեկ կամ բոզ) 'ի բաց հանիցէ յանձնէ

ղոսկին ։ Գուսան և հայակատակ . վարձակ, բոզ՝ և երգեցիկ . (յն. մի բառ են (Թ , միմոս՝ որ է հասարակօրէն արական)։ Վարձակացն (յն. միմոսացն), և կաքաւչացն են այնպիսի կերպարանք ։ Ըստ նմանութեան վարձակացն՝ որ 'ի կաքաւսն կազմիչին (յն. խաղալեացն 'ի թատրոնս). Ոսկ. Եբր. ԻԸ։ Եփես. ԺԵ։ Ա. փիլ. Ը ։

ՎԱՐՁԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Μισθωτός. Mercenarius, merce conductus. Վարձաւոր . վարձկան նաւաստի . Եւսեբ. *Յօտար աշխարհէ էին նաւավարն, և հնազանդեալքն իւր վարձականքն . Վրք հց. ԻԸ ։

Եւ Μίσθιος, μισθωτικός . Mercenarius, meritorius. Որ ինչ անկ է վարձկանաց կամ վարձաւոր աշխատողաց. *Երեք են ճանապարհք փրկելոյն . ծառայականն . վարձականն, և որդիականն . Կիւր. Ը. խն ։

Եւ Θυμελικός . Histrio, musicus, են . Վարձակ՝ այր կամ կին . գուսան. կատակերգու . միմոս. հանէնփէ . *Մինչև մտեալ վարձականաց(կամ վարձակաց և կատակաց), գնալ (երիցանց) 'ի տունս իւրեանց. Կանոն։

ՎԱՐՁԱՀԱՏՈՅՑ, տուցի. ա. Μισθαποδότης. Qui persolvit mercedem, praemium; munerarius. Հատուցանող վարձս ըստ վաստակոց . և Պարգևատու . *Վարձահատոյցն քո ։ Դատաւոր ամենեցուն և վարձահատոյց։ Փառս եմ արդարակշիռ վարձահատուցին (կամ վարձահատուցչին) քո ։ Վարձահատոյց լինել քեզ 'ի հանդերձեալ յաւիտենին. Փարպ ։ Տօնակ ։ Վրք հց. Յ ։ Ճ . Ա ։

Եւ Վարձատրական . փոխարինական . *Որով զվարձահատոյց մխիթարութիւն ընկալեալ յամենապարգևողէն նոյ ըստ իւրաքանչիւր յառաջադիմութեանցն . Կոչ. ։

ՎԱՐՁԱՀԱՏՈՒ . ա . Իբր Վարձահատոյց . և Վարձատու . *Վարձահատու եմ, բայց և նախահատակակից վկայութեան քում լինիմ. Պրոկղ. 'Ի տօնս . (այլ ձ. վարձատու ։)

ՎԱՐՁԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ . գ. (Իբր Վարձահատուցութիւն .) վարձատրութիւն . վարձք . *Աղօթս 'ի վերայ այնպիսի պղծոցն առնել՝ 'ի դատապարտութեան համարի է, ոչ 'ի վարձահատութեան . Սարգ . ա . յհ . Ա ։

ՎԱՐՁԱՀԱՏՈՒՑԻՉ. Տ. ՎԱՐՁԱՀԱՏՈՅՑ։

ՎԱՐՁԱՅԻՆ . յնոյ, ոց . Տ. ՎԱՐՁԱԿԱՆ (ըստ ամենայն նշ.) *Պահքն զվարձայնոցն կաքաւիչս 'ի հերովդիանոսացն կարճէ. Գէննադ ։

ՎԱՐՁԱՆ, ի, աց. գ. Վարձ. փոխարէն. պարգև. յիշելիք. *Իւր վարձանս առնուլ զպահլաւն. Զենոբ ։ *Յանուն վարձանի տուեալ էր նոցա գանձակ . Ոսկեփոր ։

ՎԱՐՁԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Վարձ. մշտանակ վաստակոց . *Զի նոքօք գտանէին զվարձանակս բարեաց . Եփր. առէփառ ։

ՎԱՐՁԱՆՔ, նաց. գ. Φερνή. Dos. δόμα, donum. Վարձ հարսին կամ հարսնութեան 'ի փեսայէ և 'ի տանէ նորա. օժիտ, գրաւական. տեղին, յիշելիք. պարգև. տուայր. ծէհեղ, աղէրպէճ։ տես Ծն. ԼԴ. 12 ։ Եւ. ԻԲ. 16. 17 ։ Բ. Դ. Ա. 14 ։ Ա. Եզ. ԺԸ. 25 ։ *Ընծայեցին առաթեցելումն զծծային ընծայսն, զոր վարձանս կոչել սովորութեան է . Նիսս . Երգ ։ *Զոր ինչ բերէ կինն պաղգա , գրեսցեն զնա. նոյնպէս գրեսցեն զվարձանսն , այս ինքն ըղտուայրն, որ է մահր. որպէս և հաւանի այրն 'ի պաղգան, և կինն 'ի վարձանսն, գրեն հաստատուն . Մխ . դտ ։ *Բազում ոսկի տուեալ 'ի վարձանս՝ առնու զսիկլոն օրիորդն) սաթինիկ . Խոր . Բ . 47 ։ *Զի՞նչ էին վարձանք կուսին որբոյ հարսինն (այս ինքն եկեղեցւոյ). և խօսեցայց ես զքեզ ինձ աստ հաւատովք և արդարութեամբ . Կոչ. ԺԲ . (որ լինի և որպէս պաղգա, պաշտատական, 'ի կողմանէ հարսին, μνῆστρον, ρα . arrhabo, ones).

ՎԱՐՁԱՆՔ . Որպէս վարձ կնոջ պոռնկի . կապէնք. Μίσθωμα. Merces. *Զամենայն վարձանս նորա այրեսցեն հրով... զի 'ի կապէնաց պոռնկութեան ժողովեաց . Միք . Ա . 7 . (այսպէս է 'ի յն . և յեբր . վասն որոյ սխալ է գրեալն 'ի սովորական օրինակս մեր , զամենայն արձանս նորա ։)

ՎԱՐՁԱՏՈՒ . ա . } Μισθοδότης. Qui dat
ՎԱՐՁԱՏՈՒՐ . } mercedem, praemium. Տուօղ զվարձս . վարձահատոյց . *Վարձատու եմ (այլ ձ . վարձահատու) . բայց և նախահատակակից վկայութեան քում լինիմ . Պրոկղ . 'Ի տօնս ։ *Իւր վարձատուքս կարգայ զողորմածն . Լծ . Ածաբ ։

ՎԱՐՁԱՏՐԱԿԱՆ . ա . Որ իցէ վարձատրութեան . վարձական . *Ո՛չ երթիցէ վարձատրական քայլիւք, ոչ գիտէ . Ի Գիրս առաք ։

ՎԱՐՁԱՏՐԵՄ , եցի . ն . Μισθοδοτέω. Mercedem, stipendium, praemium do, vel persolvo. Վարձատու՝ վարձահատոյց լինել . տրովք վարձուց ճոխացուցանել . փոխարինել վարձս ընդ վաստակոց . *Վարձատրեաւ բոլորեցունց զանանց և զերանելի բարուխս ։ Մեծամեծս ընդ փոքուդ վարձատրեցից ձեզ ով սիրելիք իմ . Պարգ ։ Սիոնա ։ *Աստուած վարձատրեսցէ զքեզ . Վրք հց . ԺԲ ։ *Վարձատրիլ շնորհօք 'ի յաղօթից ձերոց . Գնձ ։

ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆ . գ . Μισθοδοσία. Mercedis solutio. Վարձատրելն , ելն . վարձահատուն . փոխարինութն ընդ վաստակոց . վարձք . պարգև . *Ամենայն աշխատութիւնք՝ որ վասն նոյ լիցեն , մինչև 'ի քայլափոխն , վարձատրութք են յայն ։ Նմա համարեալ եղև վարձատրութիւն , որ զառաջինն վաճառեալ գնեաց վասն սիրոյ ողորմութեան . Վրք հց . Ը . ԺԴ ։ *Վարձատրութիւն 'ի տեառնէ ըստ արեամբ չափ նախհատակացն . Թղթ . նմն . առ Ը ։ *Տացէ խնդրողաց բանիս հանգիստ և վարձատրութիւն . Վրդն . յանկաստան ։ *Ասէ ցանէր տան իւրոյ . զամենայն հատուցից քեզ 'ի ժամանակի վարձատրութեան իմոյ (առ 'ի քէն) . Ճ . Բ ։

ՎԱՐՁԱՒՈՐ , ի , աց . գ . Μίσθιος, μισθωτός, ἔμμισθος. Mercenarius, merce conductus. որ և գրի որպէս ամի . ՎԱՐՁՈՒՈՐ . Վարձկան . վարձական , վարձեալ մշակ . 'ի վարձու մտեալն 'ի ծառայութ և յաշխատութիւն ինչ . *Գնաց տուբի խնդրել վարձաւոր (կամ վարձուոր) ։ Զազգատոհմ իմ խնդրես, թէ վարձաւոր (կամ , եթէ վարձուոր) , որ երթայցէ ընդ որդւոյդ քում . Տոբ . Ե . 5 . 16 ։ *Վարձս վարձաւորաց հատուցանել . Պղատ . օրէն . Է ։ *Գիտնականն՝ վարձաւոր է աւուր , և վաստակաւորն՝ յուսով սպասէ վարձուցն . Եւագր . ԾԴ ։ *Եկն Աբարիս 'ի դեղփէ , և վարձաւոր եղև ատրոյ նի , և ուսաւ 'ի նմանէ զփիլիսոփայութիւն և զհրամանաբանելն . Նոննոս ։ *Վարձաւոր մշակացն վարձ . Մխ . դտ ։ *Վարձաւորս առաջի շրջեցուցանել ։ Սատրապքն վարձաւորք վաստակեսցեն յայգւոջ անդր ։ Մշակք չարք , վարձաւորք վատք . Մծբ . ԺԱ ։

ՎԱՐՁԱՒՈՐ . Որ ինչ լինի վարձուք . վարձային . *Վարձաւոր է սոցա պաշտօնն , և ոչ անկաշառ . Փիլ . Իմաստ ։

ՎԱՐՁԱՒՈՐԱԿԱՆ . ա . Որ իցէ ակրնկալութիւն վարձու և շահու անձին . վարձկանական . վարձական . *Եւ եղև 'ի յառնել ժողովրդոցն . . . տեսեր զմարդկան վարձաւորական զառընթերակացութիւն . Ոսկ . ղյ ։

ՎԱՐՁԱՒՈՐԵՄ , եցի . ն . Վարձել . 'ի վարձու ունել . վարձով բռնել . *Զայլս հրապուրեալ՝ արծաթով վարձաւորեն , առեալ թէ լուաք և այլն . Ոսկ . Գծ ։

ՎԱՐՁԱՒՈՐԻՄ , եցայ . յ . Արժանաւորիլ վարձուց . վարձատրիլ . պատկիլ . արդիւնաւորել . վարձ առնել . *Պետրոս կացուցդ մարտադրին . որ և վարձաւորիս յերալի . Ճ . Ա ։ *Առաւել վարձաւորի գործնականն . Ի Գիրս առաքին ։

ՎԱՐՁԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ . գ . Վարձաւորն գոլ . վարձկանութիւն . և Վարձաւորիլն . *Պահէր զպատուէրս և զօրէնս նոցա առն հնազանդութեան վարձաւորութք . Ճ . Բ ։ *Մի կայ յայլ ումեք վաստահանալով . զի ոչ եթէ սուրբ են աղօթք , որ վարձաւորութիւն լինի այլում . այլ դու քեզէն փութա առնուլ զպատուղ աղօթիցն . Մաշ ։

ՎԱՐՁԵՄ , եցի . ն . } Μισθόω, μισθόο-
ՎԱՐՁԻՄ , եցայ . հ . } μαι. Mercede conduco. և φερνίζω, doto, dotem constituo. Ի վարձու ունել կամ առնուլ . և Վարձանօք առնուլ զկին . ըօփլըլ կամ վարձով բռնել . քիրայով թութմագ . և ճէհիզլէ ալմագ . *Վարձեցին ևս իւրեանց զքաղդեայս ։ Զնոյն ինքեանց 'ի մշակութիւն վարձեցին . Մծբ . ԺԲ ։ Լմբ . պտրգ ։ *Վարձեցաւ նոքօք արհմեղէք առս որիկայս ։ Վարձեցայ ես (զկին մի) հընդկեստան արծաթոյ ։ Վարձանօք վարձեսցի զնա իւր կնութեան . Գղ . ԻԱ . 4 ։ Ովս . Գ . 2 ։ Եւ . ԻԲ . 16 ։ *Վարձեցան հազար քանքար արծաթոյ զօրս բազումս . Եփր . Ճ ։ *Ո՞չ վարձէիր քեզ բարեխօսս . Սեբեր . Ծ ։ *Առօրեայ վարձկանն, որ ոչ 'ի տարիս և յամիս և 'ի շաբաթս է վարձեցեալ . Խոսր ։

Կամ որպէս Վարձաւորիլ . շահել . առնուլ 'ի վարձ . . *Վարձեսցուք զպասակս . Խոսր ։ *Ի վաստակս ձեռաց իւրոց զաւուրն հացիկն առօրեայ վարձեալ . Վրք հց . Յ ։

Եւ Շահեցուցանել . յարգել . արկանել 'ի սեղանաւորս տոկոսեօք . և Շահել . *Վարձեսցուք զարծաթն՝ զոր ընկալաք , զի կոչեսցիմք ծառայք քաջք և ժիրք . Մծբ . Ժ ։ *Տէր, քանքարն քո տասն քանքար վարձեցաւ ։ Այն՝ որ զհինգ քանքարն վարձեցաւ . Եփր . առէփառ ։ *Մեզքն՝ ասա վարձեցան ձեզ զամօթ , և փախճան նոցա դարձեալ ժողովմանն երկրորդ . Եփր . հա ։

ՎԱՐՁԿԱՆ . ի , աց . ա . գ . Μίσθιος, μισθωτός. Mercenarius, merce conductus. Վարձական . վարձաւոր . մշակ . [illegible] . *Պանդուխտն և վարձկանն ։ Մի ադգէին վարձք վարձկանին առ քեզ ։ Իբրև զառօրեայ վարձք վարձկանի կեանք նորա ։ Քանի՞ վարձկանք են 'ի տան հօր իմոյ հացալիցք ։ Արա զիս իբրև զմի 'ի վարձկանաց քոց ։ Վարձկան է , և չէ փոյթ նմա վասն ոչխարացն . և այլն ։

ՎԱՐՁԿԱՆ . Ἑταίρα. Socia, meretrix. Կին օտար վարձեալ կաքաւիչ . վարձակ՝ իբր բոզ , պոռնիկ . *Ոչ են սուրբ ուխտք վարձուց վարձկանաց . Առակ . ԺԱ . 13 ։

ՎԱՐՁԿԱՆ . ա . Πρατός. Venalis. Ի վաճառ հանեալ ինչ իբր վարձելի . ծախու , [illegible] . *Զաճառն սրբութեան դրամատեղով 'ի վարձու կացուցանել իբրև զայլ մեհեանս , և զքահանայութիւն ինքնին վարձկան գանձուն կացուցանել ամ յամե . Բ . Դ . ԺԱ . 3 ։

ՎԱՐՁԿԱՆԱԳՐԻՉ , գրչի . աւ . գ . Վարձկանեալ գրիչ . գրագիր վարձաւոր . *Ի բանս ճշմարտութ քննութ վարձկանագրչաց յաղթեցեր . Բռսղ . Դ . 8 ։

ՎԱՐՁԿԱՆԱԿԱՆ, ի, չաց . ա . Սեպհական վարձկանաց . վարձաւորական . վարձական . *Ցերեկս բաժանի առ ած սիրոյն համբարձման . 'ի ծառայականն , 'ի վարձկանականն , յորդիականն ։ Վարձկանականն սէր .

և ծառայական, և որդեգրական. Տիմոթ. Լծ. Նար։

ՎԱՐԺԿԱՆԵՄ. եցի. Ն. } Ի վարժու-
ՎԱՐԺԿԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } ունել ըզ-
վարժկան, կամ իբրև զվարժկան. վարժել. վարժիլ. *Վարժկանեցան յայգեգործութիւն եկեղեցւոյ. Լմբ. պտրգ։ *Վարժկանեցոյց անապական ուսումն 'ի ժամ ժամուն. Սխո. առ գերմ։ *Վարժկանեցոյց զնոսա յայգի իւր... Ոչ միայն յայգի իւր վարժկանեցոյց զնոսա, այլև անկեաց այգի տաշտասար. Սարգ. յակ. ա։

ՎԱՐԺԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Վարժկան գոլն. և վարժկան զինուոր. *Որ նախ վարժկանութիւն օգնականութեան բնութեան պտուղաբերէր. Եւս. քր. ա։ *Նախատ վարժկանութեանց. Նար. խշ։

ՎԱՐԺՆԱՏ, վարժնատի. վարժն, վարժընտեր. գ. Բառ ռմկ. որպէս Աղջ իւնչ պանրայ։ Վստկ։

ՎԱՐԺՈՒՄՆ. ն. Ի վարժու առնել. թէ-րայս վերջի. *Զմատաղեններն և զհասակ (կամ զհասակ) վերայն առնուն գեղականքն, և վարժուն նահապետի, և աւերեն զվանն. կանոն։

ՎԱՐԺՈՒՈՐ. Տ. ՎԱՐԺԱՒՈՐ։

ՎԱՐԾՈՂ, կամ ՎԱՐԾՈՒԽ. գ. և ՎԱՐԾՈՒԽՈՒՏ. ա. Բառ ռմկ. որ թուի Վարսակ, և վարսակուռ. *Ցաղազս եղեգան և սիզի և վարծողի։ Եղեգն և վարծող և հայֆայն։ Ոմանք զթրմղի ցօղուն ցանեն 'ի վերայ վարծախուռ և հայֆայուռ տեղւոյն, և չորացնէ զամէնն. Վստկ. խգ։

ՎԱՐՄ, ի, ու կամ իւ, ից կամ աց. գ. Δίκτυον. Rete. παγίς, laqueum. Ցանց. թակարդ. որոգայթ. գործի ըմբռնելոյ զոր և է կենդանիս. աղ, տօր, փաղուց. *Սփռեցից 'ի վերայ նորա զվարմ իմ, և ըմբռնեսցի ընդ պաշարմամբ իմով։ Իբրև զվարմ ձգեալ 'ի գլուխ գաղտնամտի՝ զոր որսորդք յորս հանատեցին։ Արկից 'ի վերայ նոցա զվարմ իմ, և իբրև զթռչունս երկնից իջուցից զնոսա։ Որոգայթս իբրև զվարմս հանորսաց կանգնեցին. Եզեկ. ծբ. 20։ Ովս. է. 1։ է. 12։ Երեմ. ե. 26։ *Այսպիսօրէն գործով իբր վարմաւ որսորդաց թակարդեալ՝ հատանի 'ի զօրութէ. Լաստ. ծա։ *Զկարծեցի զխաբուսիկ կերպարանաց կեղծաւոր վարմին. Նար. ծէ։ *(Հերովդէս) մեծաւ հնարիւք ձգէր զվարմ որսոյն յըմբռնումն մանկանն. Ճ. ձթ։ *Դիմեալ 'ի վարմ քո աքանչելի գթութեանդ՝ աղաչեմ. Բենէ։

ՎԱՐՄԱՐԿԵԼ. Տ. ՈՒՌԿԱՆԵԼ. *Ի վարմարկել զնա հինին՝ այնպէս համարէին, թէ արդ նկեալ անկեալ իցէ 'ի բուռն որսն. Ոսկ. եւ։

ՎԱՐՆԿԵՆԻ կամ ՎԱՐՆԳԵՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. Բոյս՝ որ բերէ զվարունկ. խիյարի ծառ. *Ուստի... լինի 'ի նմա ձիթենի, վարընկենի (կամ վայլնկենի), և յասմիկ։ Վարընկենիք, նռնենիք, արմաւենիք, վարնգենիք, և նմանք սոցա. Խոր. ե։ Վրդն. ծն։

ՎԱՐՇԱՄԱԿ, ի, աց. գ. Σουδάριον. 'ի լտ. Sudarium. σημικίνθιον, 'ի լտ. semicinctium. κάλυμμα, velamen. κίδαρις, cidaris, pileus regius, և այլն. մր. վուրշամինգի. Թաշկինակ. գատտաակ, ալքիչ. կտաւ արկանելի զգլխով. խոյր. կեդար. ապարօշ. քօղ. և այլն. էաղլըգ, մահրէմէ, փէշթիմալ, բէշ-յէր, վալէմէ, դիւլպէնտ, խաւլու, էօրթիւ, եազմագ, պաղլըգ, սարըգ. *Ահա մնասն քո զոր ունէի՝ ծրարեալ 'ի վարշամակի։ Վարշամակն որ էր 'ի գլուխ նորա, ոչ ընդ այլ կտաւսն կայր։ Ի քրտանէ նորա թաշկինակս կամ վարշամակս. Ղկ. ժթ. 20։ Յհ. ի. 7։ Գծ. ժթ. 12։ *Եւ էր մտիկբն 'ի վերայ վարշամակաց նոցա՝ որ կայր 'ի վերայ գլխոյ նոցա. Յուդթ. ժ. 17։ *Վկային սուդարուկքն և վարշամակքն, որք բժշկէին 'ի նմանութեն զօրութեն քրի 'ի ձեռն պօղոսի. Կոչ. ծ։ *Վարշամակ մի կապեսցես 'ի գօտի քո. Վրք հց. է։ *Իբր զպատուական ակունս 'ի վարշամակի ծրարեալ. Մխ. առակ։ Բուռն եհար զգլխապինդ վարշամակէն. Նոննո։ *Ի վարշամակի պատաւորեալ ելից զկարօտութիւն արքայու. Արծր. ա. 20։ *Ոսկեթել վերարկուօք, պայծառ վարշամակօք (պատեալ զնա նշխարսն). Նար. խչ։ *Վարշամակն (խոյր եպիսկոպոսական) 'ի գլուխն բարձրանիչ անզի՝ ստացատար փրկութեան. Ոսկիփոր։

ՎԱՐՇԱՄԱԿԱՊԱՏ, ի, աց. ա. Վարշամակաւ պատեալ, կամ շուրջանակի կապեալ. *Երեսօքն վարշամակապատօք. Յհ. ժա. 44. յն. σουδαρίῳ περιεδέδετο.

ՎԱՐՇԱՄԱԿԵԱՑ. ա. Որ ինչ է 'ի վարշամակէ. կտաւի. կտաւեայ. *Զվարշամակեայ պատառեալ զկապն. Մամբր։

ՎԱՐՈՑ. ա. Ի սեռականէ բառիս Վար, որպէս Վարելի. արօրադրելի. Ἀρόσιμος. Arabilis. *Ոչ թողեան մի երկիր վարոյ՝ անդի կայր. Ոսկ. հերոտ։

ՎԱՐՈՑ, ի, ու, կամ իւ, կամ ով, աց, օք կամ իւք. գ. Ῥάβδος. Virga. Վարիչ. գործի յառաջ կոյս կամ 'ի բաց վարելոյ. գաւազան՝ որպիսի և իցէ. բիրըշամուտ, փէյ-ենէկ. *Վարօք արմաւենեաց հատանելով եհար զթիկունս նց։ Հարկանել զնա վարօք։ Վարոցիւք գալարօք հարկանել։ Վարոցիւ կամ վարոցով հարկանել զերեսս երանելւոյն. Սոկր. բ. 28։ Յհ. կթ։ Ճ. Ա։ Հ=Յ. և Տէր Իէլ. ոէղփ.ը։ *Երկոտասան վարոց 'ի մի կապեալ՝ հարկանէ զնա. Վրդն. պղմ։ *Ղանգամնուն 'ի ցօղոյ անկեալ զխոտովն կըռուի 'ի թափիչ վարոցս և 'ի մօրուս քօշից. Խոր. ե։ *Զբերան նորա գաստառակաւ լցեալ՝ վարոցօք 'ի ներքս մղէին. Յհ. կթ։ *Կրել (կիսասպիտակագաց) մամեղէնս, և զխաչագլուխ վարոցսն. Ոսող։ (Ի գիրս Վստկ. մծ. մղէ. գրի իբր ռմկ. *Վարոցնիւ կամ թթենոյ չոր տերևով։ Զիթենի գալար վարոցկով մի խառնէ զինքն ։։)

ՎԱՐՈՑ. իբր Ջըհէղ անդամ արու կենդանեաց. միզանոց. որ և լտ. virga. *Անդամ արուական, այսինքն վարոց առն։ Տղայ մի, որ ունէր գ. ոտք, և գ. ձեռք. նոյնպէս և ճուռճն այսինքն է վարոցն կրկին եւս գոլով. Մարթին։

ՎԱՐՈՑԱՒՈՐ, ի, աց. գ. Ῥαβδοῦχος, ῥαβδοφόρος. Qui virgam aut virgas gestat, lictor. Գաւազանակիր. բրաւոր. ... *Բազում սպասաւորք շուրջանակի՝ վարոցաւորք։ Ոչ վարոցաւորք առաջի, և ոչ սիգաւորք շուրջանակի. Ոսկ. մ. ա. 23։ գ. 13։ *Վարոցաւորք և սակրաւորք՝ այսր անդր քշել զամբոխն գռոթեալ. Արծր. գ. 4։

ՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὄχησις. Vectio. Յառաջ վարելն. ձիով կամ կառօք ձիավարելն. կառավարութիւն. *Ըստ նաւարկութեանցն, և մեր արգելօք վարութեանց առանց աշխատութեան լինիցին. Պղատ. փիլ։

ՎԱՐՈՒԺԱՆ, և } ի, աց. գ. Արուն 'ի
ՎԱՐՈՒԺԱՆԱԿ, } զայգս հաւուց և թռչ-
ՎԱՐՈՒԺՆԱԿ, } նոց, որ առաւել լինի
հզօր և գիշատիչ. որպէս և էգն կոչի մարի, զի լինի մայր. *Ո՞վ ոք զուկեփետուր վարուժանն իմ հաւահար առնել կարազանայր, զբարձրաթիռ արծիւն. Արծր. գ. 12։ *Վարուժանի (արծուոյ կամ բազէի) ունեալ զթագաւորդի զլոր, եհար զմի 'ի ձագուց նորա և ըմբռնեաց. Մխ. առակ։ *Զէգ տատրակէ այնպէս առեն. թէ օտար ամուսնութիւն ոչ խնդրէ՝ ոչ 'ի կեանս իւրում վարուժանին, և ոչ 'ի մահու. Վեցօր. է։ *Դէպ լինի վարուժանին իւր մեռանել. Նար. երգ։ *Հօրդ առաքինիք՝ վարուժանակք իմ ապականիչք՝ խառնեցէք զմագիլս ձեր յաղաւնի միամիտ. Վանակ. յոբ։ *Որսական թռչնոց արականք. կանդ... կամ վարուժանակ. Մագ. և Երզն. քեր։ *Բոլորովիմբ ըմբռնի իբրև զձնձղուկ 'ի վարուժնակէ (բազէի կամ ցնոյ). Մաղք։

ՎԱՐՈՒՆ. ունք. ա. Τετυμένος, τετριμένος. Conculcatus, tritus. Սաստիկ վարեալ, կոխոտեալ, հարթեալ, և եղեալ արահետ. քանաւ, տուր, տուրան. ... *Ճանապարհք վատաց կցեալ են փշովք. իսկ ժրրացն՝ վարունք են. Առակ. ծէ. 20։

ՎԱՐՈՒՆԿ, ընկոյ կամ կի. գ. Իբր լտ. Cucumis. իտ. Cocomero. (որ ըստ յն. պէպօ պէպ, և համանուն ընդ սեխ, են.) որ և ՎԱՐՈՒՆԳ. պ. ... Բերք գետնատարած բուսոյ պարտիզաց 'ի ձև գլանի կամ գլանաձև դդմի, անեփ ուտելի՝ զովարար. խիյար, խըյար. *Վարունկն կոչեցեալ պտուղ պարտիզի մեծարգոյ քան զայլսն կարծէր զանձնէ վասն կանխութեանն։ Եդին առաջի նորա վարունգ և գանակ, որպէս զի հատցէ, և կերիցէ. Մխ. առակ։ Բուզ. ե. 7։

ՎԱՐՈՒՆԿ. Ըստ նմանութեն ձևոյն՝ նոյն է և ընդ Կիտրոն. յն. κίτριον, malum citrium. (որ է աղամ գոխլուռ), և ընդ այլ նըմանաձև պտուղս. *Կիտր. վարունգ. որ է խիյար. կամ վարունկ, խիար. Գաղիան։ յորմէ և Հին բառ. *Խիար. վարունգ կամ կիտրոն։ Որպէս և Մենինսկի զլատին բառդ գուգումարօ, կիտրօ, անխտիր մեկնէ, խըյար, և գուրրոյ, և այլն։

ՎԱՐՈՒՆԿ. որպէս յն. օփօրա. ὀπώρα. որ է Եփուն և հասուն պտուղ աշնայնոյ. խնձոր, և այլ բերք ծառոց. *Խնձորենիք էին ոսկեգոյնք, որ զխնձուռն պտղոյն ունէին, որպէս առ հելլենացիսն վարունգքն. Պղտ. տղէօս։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ. ա. Κυβερνιτικός. Որ գիտէ վարիչ լինել. *Զմիտս վարչական իսկ. և բժշկական և զօրավարական տեսացուք. Պղատ. օրէն. ծբ։

ՎԱՐՉԱԿԱՆՆ. գ. Տ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ. Κυβερνιτική. *Ի ձմերանի ժամանակ ըմբռնելով զվարչականն՝ զմեծամեծս առնէ, և կամ ոչ. Պղատ. օրէն. դ։

ՎԱՐՉԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Հարումն վարչաց. գան. *Զվարչահարութիւն, և ըզմերկակրութիւն, և զթաքուստն. զի այսպէս առ արութի առածանին. Պղատ. օրէն. ա։

ՎԱՐՉԱՒՈՐ. ա. Որ ունի 'ի ձեռին ըզվարիչ. վարոցաւոր. գաւազանաւոր. հովիւ կամ նայորդ՝ որ վարչօք ուղղէ զանասունս. *Զվարչաւորս զայլատեսնս. որ 'ի կողմանս սկիւթացւոց վարրադ հովիւք. Ոսկ. բ. կոր. ծէ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Κυβερνητική, κυβέρνησις. Gubernatio, regimen. Պաշտօն և գործ վարչի՝ ուղղչի. առաջնորդութիւն. իշխանութիւն. ղեկավարութիւն. ... *Ի ձեռն վարչութե յինամակալութեն և նախախնամ... դոյնպէս գոլով մարդկան. Պղատ. օրէն. դ։ *Նաւավարութիւն, և վարչութիւն. անդ։ *Ծայգան (սիգոնացիք), որ պարծին 'ի վարչութիւն նաւաց. Գէ. եւ։ *Մի այսուհետև պարծիր 'ի վարչութիւն նաւաց. անդ։ *Ի զաւակէ անտի եկաց վարչութիւն առաջնորդութեն թագաւորացն։ Կարգ իշխանութե յաշխարհ մտելոց, և վարչութիւնք մարդկայինք ունին օրէնս. Մծբ. ծէ։ Սարկ. քհ։

Եւ Տախտակ օրինաց և վճռոց առ աթենացիս. յն. գիւրվիս. κύρβις, tabula legis. ուր մերս թարգմանն թերևս ընթեռնոյր κυ-

βέρνησις. *Վեհագոյն է և հաստատուն 'ի վարչութեան. Արիստ. Տ։

ՎԱՐՍ. ի, իւ, մանաւանդ } Κόμη. Coma. Θρίξ,
ՎԱՐՍՔ. սից, իւք. գ. } τρίχες, τρίχωμα, χαίτη, pilus, capilli. βόστρυχος, cincinnus. որ և Բալուլ. բաշ. (ռմկ. ՔԻՉՔ.) Երկայնեալ մազ. հերք. գէսք. ծամ. *Կապէր զպատիւ վարսին։ Զվարսն ուղղածու ունէր. Եղիշ. Է։ Պրկ. ողբ։ *Ցցուն 'ի վարսից գլխոց ձերոց մի' անկցէ։ Աճեցուցեալ զվարս մազոյ գլխոյ իւրոյ։ Կտրեաց զվարս գլխոյ իւրոյ։ Առեալ զվարսից իմոց' փետտեաց զնա։ Կալաւ զվարսից գլխոյ նորա։ Վարսք նորա իբրև զառիւծուց մեծացան։ Զվարս իւրեանց մի' անօսրացուսցեն։ Զգլխոյն մորթն վարսիւքն հանդերձ զերեսօքն արկանէին։ Վարսք քո իբրև զերամակս այծից. և այլն։ *Վարսս իւր յիւրաքի տատացէ քա իբրև զզարդ գլխոյ' զառաքելոյն. Խոսրով։ *Վարս զարդ է գլխոյ. Վանակ. յոբ։

ՎԱՐՍ, վարսք. Նմանութիւն' ճաճանչ աստեղաց. սաղարթ անուոց. *Զգիշերավարսն 'ի վերայ վարսից իւրոց ածիցես ընդ նոսա. Յոբ. լԸ. 32։ *Արուսեակն գեղեցիկ վարսիւք իւրովք խայտայ 'ի ժամ առաւօտուն. Նար. յոբ։ *Երևեցաւ աստղ մի վարսաւոր. և շառաւիղք վարսին հատանէր յարևելից մինչև 'ի մէջ երկրի. մինչև ամենևին հատաւ շառաւիղք վարսին. Մաղաք. աբեղ։ *Զբարձրագեղ վարսիւք ղօսացն համբարձումն. Պիտ։

ՎԱՐՍԱԳԵՂ. ա. Գեղեցիկ վարսիւք (ըստ ամենայն առման). *Զսամփսոն զգիտաբուղխն զվարսագեղն գերծոյր. Ոսկ. հերոդ։ *Պսակեաց զնա վարսագեղ աստեղբն ('ի բեթղեհէմ). Վրդն. Էրգ։ *Արմաւենի վարսագեղ բուսեալ. Երգն. ...։

ՎԱՐՍԱԳԵՂԵԱԼ. Գեղեցկացեալ իբր վարսիւք. *Տեսանեն վարսագեղեալ զարտօրեայսն. Վրդն. ող։

ՎԱՐՍԱԳԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Վարսագեղն գոլ, գեղեցկութիւն վարսից (ըստ ամենայն նշ.) *Գովասանութիւն հոգւոյն սէր վարսագեղութեանց ընծայաբերեմք քեզ. Թէոդոր. Խաչ։

ՎԱՐՍԱԴԻՏԱԿ. ա. Վարսիւք երևելի. վարսաւոր. ճաճանչագեղ. *Ծագեաց աստղն վարսադիտակ' նա առաքեալն Թադէոս։ Արուսեակն վարսադիտակ, և փայլածուն գեղեցկապաճոյճ. Ճ. Բ։ Ոսկէփոր։

ՎԱՐՍԱԿ. ի կամ այ, աց. գ. Βρόμος. Avena. Այրմիք վարսաւոր 'ի հասկին, բուսական 'ի կեր երիվարաց. տես և ՎԱՐՃՈՂ. Խալաֆ. ԷԵՃ, ԷԷՃ. *Մանրախոտքն, որպէս լօռն, և վարսակն, և կնիւնն։ Ցօղունն վարսակայ ամենևին փոր և անամէջ է. Ագաթ։ Վեցօր. Է։

ՎԱՐՍԱԿԱԼ. ի, աց. գ. Ծամակալ առանց. կապ 'ի պատիւ վարսից աւագորերոյ մորգարտազարդ. ապարօշ. խոյր. կամար ճակատու և ծոծորակի և սաղաւարտի. թէօ-թէկ. ռմկ. դողը. կայ և յն. σφήκωμα, որ 'ի լտ. մեկնի' galeae pars, cui crista inseritur. *Վարսակալ եդեալ 'ի գլուխ իւր։ Վարսակալ ածել մարգարտեայ։ Առանց ոսկւոյ և ականց զկրօնսր մարգարտեան երեքտակեան վարսակալ ածել։ Ցեռեալ վարսակալ մարգարտատող պայազատութեան. Բուզ. Գ. 8։ Խոր. Բ. 2։ Է. 7։ Յհ. կԲ։ *Զհեռ գլխոյն գեղեցիկ իմն օրինակաւ յարմարեալ հիւսուն, և վարսակալաւ յօրինեալ շղթային. Փիլ. փեսայ. ուր յն. σφηκούμενος, contractus, cinctus. *Ընկամաւորն և ընվակաւն. ընդվարսակալն ահարոնին. Մագ. ... ։

ՎԱՐՍԱԿԱՆ. ա. Սեպհական վարսից, և զարդուց հերաց. Κοματικός, κομματικός. *Մազն եթէ 'ի վարսական խնամակալութէ իմեքէ ածանիցի. Նիւս. Էրգ։

ՎԱՐՍԱՁԵՒ. Ըստ մի ձ. Ագաթ։ Տ. ԿՈՆԱՁԱՁԵՒ։

ՎԱՐՍԱՄ. գ. Κομῆτης. Cometa. Վարսաւոր' գիսաւոր աստղ. *Լինին բազում անգամ և կոմիտք, այսինքն վարսամ աստեղք. (որ է բացատրութիւն Թարգմանչի.) Դամասկ։

ՎԱՐՍԱՄ. գ. Φρένισις, φρενίτις. Mentis delirium. որ և ՓՐԵՆԻՏ. Ախտ մտաթափութեան. մոլեգնութիւն. ցնորումն գլխոյ. զի Նիւսս. Բն. ծԳ. ուր գրի, "փռենիտ ախտ". 'ի լուսանցս դնի, "Որ է վարսամն". որպէս և 'ի հին բա. "փռենիտն, վարսամն"։

ՎԱՐՍԱՄ. Բարսմունք. վարզ. վարոց. գաւազան. *Երբ քշտես, և հանես զվարսամն։ Երկու թիզ փոս արա վարսամով. Վստկ։

ՎԱՐՍԱՎԻՐԱՅ, } ի, ից, կմ այք. այց
ՎԱՐՍԱՒԻՐԱՅ, } կամ աց. գ. Κουρεύς. Tonsor, rasor. իտ. Barbiere. Որ միրայ այսինքն սափրէ կամ կարէ զվարս ուրուք. սափրիչ. գերծող հերաց ածելեաւ, կամ խուզիչ կորոցաւ. պէրպէր. Պէրպէրճը. *Առ քեզ սուսեր յեսանաւոր' սուր քան զածելի վարսավիրայից։ Կոչեաց վարսաւիրայ (կամ զվարսավիրայ). և եգերծ զեօթանեսին գիսակս գլխոյ նորա. Եզեկ. Ե. 1։ Դտ. ծԳ. 19։ Կոչէ վարսաւիրայ. և եր ընդ զգալեոյ սափրչին և իմանալի վարսաւիրայն սատանայ. Փիլ. ... ։ *Առ վարսավիրայն նստեալ' և զհերս փոքրիկս. և ցմոտակայսն հարցանէ և զվարսավիրայն, եթէ գեղեցիկս զգիսակսդ յօրինեաց. Ոսկ. Մ. Ա. 4։

ՎԱՐՍԱՒՈՐ, ի. աց. ա. Κομήτης. Comatus, comans, crinitus. Ունող զվարս ամբողջ առանց յապաւելոյ կամ փոքրելոյ' որպէս ուխտաւոր նազովրեցի. *Վարսաւորն սամփսոն, և վարսաւորն յն' որդի և բան հօր. Սհկ. կԲ. որձա։ *Սովորութիւն էր հնոցն վարսաւոր լինել. Մխ. Երեմ։ *Վարսաւորք ոմանք առ նոսա շրջէին բազումք. զորս 'ի բաց կորել հրամայեաց. Ոսկ. Մ. ... ։ *Ոչ կընտացեալ ոք վարսաւոր եղև. Արիստ. ... ։

ՎԱՐՍԱՒՈՐ. ա. Τρίχα ἔχων. Ունող վարսից. առատ կամ թաւ վարսիւք գլխոյ. *Երբեմն իբր վարսաւոր հինաւուրցն երևի. Ոսկ. Ես։ *Վասն վարսաւոր գիսուցդ. Աստղ. Գ. 21։

ՎԱՐՍԱՒՈՐ. ա. գ. Κομῆτης. Cometa. Գիսաւոր աստղ. վարսամ. *Աստղն զարմանալի տեսլեամբ վարսաւոր. զոր անուանեալ կոչէին աստղ գիսաւոր։ Վարսաւորքն և հեծանքն և գուպարքն։ Գերանաց, վարսաւոր լամբարաց, և նմանօրէն այլոց աստեղաց։ Երևեցաւ աստղ մի վարսաւոր. և շառաւիղք վարսին և այլն. Ղևոնդ. Դ։ Բրս. ծն։ Փիլ. Նխ. Բ։ Մաղաք. աբեղ։

ՎԱՐՍԱՒՈՐ. ա. որպէս Մակդիր ծառոց. Δασύς. Densus. ἀλσώδης, nemorosus, sylvestris. εὔσκιος, σύσκιος, opacus, umbrosus. συσκιάζων, obumbrans. Տերևախիտ' սաղարթագեղ' թաւուտ' անտառախիտ, հովանաւոր. *Ի ներքոյ վարսաւոր ծառոց։ Ի ներքոյ ամենայն վարսաւոր ծառոց։ Զիթենի գեղեցիկ վարսաւոր տեսլեամբ։ Ի վերայ ծառոց վարսաւորաց. և այլն։ Նովին նմանութեամբ և այն բան Եզեկ. ԻԸ. 16. "Ի լեռնէն ած իջոյց զքեզ քերովբն (ըստ ոմանց, ո՛ քերովբ) վարսաւոր 'ի միջոյ հրեղէն վիմացն". յն. հովանաւոր։ *Սաղարթիւք ծառոց վարսաւորաց։ Ըստ ծայրից վարսաւոր ոստոց։ Զմերկ ծառս ագուցանէ, զվարսաւոր գագաթունս զարդարէ։ Վարսաւոր գեղեցկութիւն բարունակին. Խոր. Ա. 15։ Պիտ։ Ագաթ։ Ճ. Ա։

ՎԱՐՍԱՒՈՐ ՕԴ ասի նմանութեամբ, յորժամ իցէ լուսազարդեալ շողիւք արեգական կամ նշողիւք լուսնի. *Զուրն ովկիանոսի վարսաւոր օդով զօրանայր արեգակնանատութեամբ և լուսնանատութեամբ. Ճ. Ճ. վլ. Խոսրով։

ՎԱՐՍԱՒՈՐԱԿԱՆ. ա. Յարմար 'ի պէտս զարդու վարսակալի. փնջաւոր. Բօֆ ինճի. *Ի ձեռն քո մաքուր որովայնի վարսաւորական մարգարիտ յառաջագայի. Ճ. Գ.։

ՎԱՐՍԱՒՈՐԵԼ. չ. Իբր Վարսել. հարթատել. *Ցյով վարսաւորել ընդ ծամելեօն սկսարայ։ Ընդ ոտիւք արկեալ մեռուցանէր' ուռամբն վարսաւորեալ. Յհ. կԲ։ Ը. Քարոզ։

ՎԱՐՍԱՒՈՐԻԼ, րեալ. չ. Վարսաւոր լինել ծառոց. *Եգիտ զնա սաղարթովք վարսաւորեալ։ Թզենին սաղարթովքն վարսաւորեր (կամ վարսաւո՛ր էր). Սեբեր. ծԳ։ *Թզենի անուանէ զհրէայսն անպտուղ' միայն տերևովք վարսաւորեալ, որ էր օրէնքն. Նիւս. Էրգ։ *Գեղեցկուղէշ վարսաւորեալ, և զանազան պտղովք լցեալ. Լմբ. Դ. Ը։

ՎԱՐՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Վարսաւորիլն. սաղարթագեղ վայելչութիւն. *Զուարճացմամբ տերևոյն միշտ գալարանալ. և պայծառազգեստ վարսաւորութեամբ ծաղկին հրճուել. Պիտ։

ՎԱՐՍԵԱԼ. Իբր Վարսաւոր եղեալ. *Որպէս սաղարթ վարսեալ ծառին' խորշակահար ցամաքեցին. Ոսկ. ... ։

ՎԱՐՍԵՄ. եցի. ն. Πηγνύω. Pango, impingo. ἐγκρούω, πατάσσω, impello, infingo, percutio. Վարել խորագոյնս. հարստել մխել զվարոց կամ վարոցաւ. բախելով հաստատել, անցուցանել բռնի 'ի գետին, հեղուսել յորմն. սևեռել. բևեռել. խօթել. գամել. ռմկ. ... *Բախեաց զցիցն ընդ ծամելիս նորա, և վարսեաց ընդ գետինն։ Վարսեաց ընդ ծամելիս նորա։ Վարսեցես (կամ վարեսցես) ցցովք ընդ որմն. վարեաց (կամ կարեաց) ցցովք ընդ որմն. Դտ. Դ. 21։ Ե. 26։ Ծն. 13։ *Ցից վարեալ երկաթի ընդ ճակատն' յորմն վարսել հրամայէ 'ի տեսիլ անցաւորաց. Խոր. Բ. 13։ *Ի գաստակս ձեռացն և 'ի ծայրս ոտիցն էր վարսեալ հեղուսիւք ընդ փայտին. Մխ... Խչ։ *Ո՛չ չար քան զհիւանդս են յոխոր, և ընդ ամենայն բանութիւնս վարսեալ. Ոսկ. Մ. Բ. 18։

ՎԱՐՍՔ. Տ. ՎԱՐՍ, վարսք։

ՎԱՐՏԻՔ. տեաց. գ. Σαράβαρα. որ է բառ եբր. ... այլ կայ և յն. ἀναξυρίς, περισκέλιον, bracca, foemorale. Ագանելիք 'ի վայր կոյս' 'ի միջոյ և 'ի վայր. ծածկոյթ երանաց և բարձից. ... տես և ԱՆԴՐԱՎԱՐՏԻՔ. *Կապեցան պատմուճանօք և վարտեօք, արտախուրակօք և զանկապանօք իւրեանց։ Վարտիք նոցա ոչ այլագունեցան. Դան. Գ. 21. 94։ *Կապեսցեն վարտեօք և բարձիցն հանդերձիւքն. Վրդն. ղևտ։ *Ագուցին նմա զպատմուճան և վարտիս. զվարտիսն զգեցեալ, և մոյկս ագուցեալ, խորշն 'ի վարտեացն իջեալ անկեալ 'ի վ(երայ) նորանին' ծածկեալ մինչև 'ի սրունսն. Բուզ. Ե. 6։

ՎԱՐՔ. րուց, րուք, իւք, ովք. գ. Χρῆσις. Usus. Յոքնականն բառիս Վար, իբր վարումն, վարմունք, այսինքն կիրառութիւն երաց. ... *Զայնց զղաս քնոյն զանպարծութիւն ոչ է 'ի մէջ առնել. քանզի պակասեն և նուազեն վարքն։ Եւ այս չարեաց ահաւոր անկրան վարք (իրաց), զոր 'ի վ(երայ) բարւոյն եդ առեալ մեզ. որպէս և առ 'ի յայլ խնդրեալ առաքինութեան (սահման') 'ի բարւոյ կամակցութէ ըստ պատուիրանին տեառն վարքն (նոցին երաց). Փիլ. Իմաստ. Բրս. կց։ *Անօթա

ըստ արուեստից կազմեցէ առ 'ի պէտս վարուց աշխարհիս. Յծիւ. ՟Ւ։

ՎԱՐՔ, րուց, ևն. Βίος. Vita. διαγωγή, vitae institutum. πολιτεία, civilis vivendi ratio. Վարումն կենցաղոյս 'ի մարդոյ. քաղաքավարութիւն 'ի կենցաղումս. կեանք. ընթացք. կարգ. կրօնք. [illegible]. *Իբրև զփորձումն են վարք մարդոյ 'ի վերայ երկրի։ Զվարս ձեր 'ի մէջ հեթանոսաց պարկեշտս ցուցանել. Յոբ. ՟Է. 1։ ՟Ա. պետ. ՟Բ. 12։ *Որպէս գիտութիւն այժմ մեծ է (յառաքինի), նոյնպէս և վարք այժմ մեծամեծք պահանջին. Ոսկ. մ. ՟Բ. 11։ *Անարատ վարուք։ Վարք ուղիղ, կամ ողջ. Ճառ։ Ժմ։ ՃՃ։ Հ. տաճկ։ *Քո կանգնեաց մեզ իբրև զարձանս զվարսն իւր. Խոստ։ *Որք գերաշխարհիկք են վարուք. Շ. ընդհանր։ *Զինչ գործէ, և զինչ են կեանքն նորա և վարք. Գեղեցիկ վարովք վարեցան (յն. լաւ կեցին). Փիլ. … Խ. իմաստ։ *Կատարեալ էր վարիւք իւրովք։ Մի՛ վարիւք համանել յօթևանս կենացն անմահից։ Անմիայն վարիւք և խաչազգեաց կրօնիւք. Եւս. պատմ. ՟Բ. 1։ Յծիւ. ՟Բ։ Մագ. ԽԳ։

ՎԱՐՔԱՅ. ի, ից. գ. Βάρκα. Barca. Նաւակ. նաւ. (յն. … և այլազգ. …) *Տարան զնա 'ի գետն, և արկին 'ի վարքայ մի. ևն. Հ. տպր. ԾԳ։

ՎԱՒԱՇ, կամ ՎԱՎԱՇ. ի, ից կամ աց. ա. Ἄσωτος, ἀκόλαστος, λάγνος, η. Intemperans, lascivus, luxuriosus, libidinosus, a. (ձայնակից հեշտական մակբայի վաշ վաշ.) Հեշտասէր. ցանկասէր (այր կամ կին.) մոլեալ 'ի հեշտ ցանկութիւնս. բղջախոհ. անառակ. վարար. շուայտ. պագշոտ. վաւաշոտ, Վաւաշոտական. Էր վաւաշ մոլի 'ի կանայս. (յն. ցանկացեալ 'ի գեղ կնոջ.) Պտմ. աղէքս։ *Ի վաւաշ տփխոջէն զեղծարարեալ յավէտ։ Վաւաշն և բոզբոզիկն շամիրամ։ Վասն սաստիկ և վաւաշ պառնկական բարուց իւրոց. Նխ. ծն։ Խոր. ՟Ա. 14. 16։ *Առնամոլին և վաւաշ շամիրամ բոզբոզիկն՝ պիղծն ամբաստ (թոնդրակեցի)։ Կոյս ամն ողջախոհուն պահելով. վաւաշ յումեմնէ վաւաշէ (կամ վաւավաշէ) ընդ լերինս. Մագ. ՟Ա։ Տօնակ։ *Փոխանակ անառական ցանկութեանցն վաւաշ լուծութեան՝ ողջախոհ բաղձանօք վերամբարձցի յանձ. Պիտառ։

ՎԱՒԱՇԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի վաւաշութեամբ. *Հրաժարեալք 'ի վաւաշալից իգամոլութենէն՝ պահպանին ընդ մաքուր ամուսնութեան ողջախոհութեան. Պիտ։

ՎԱՒԱՇԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ հայի առ վաւաշոտութիւն. խենեշական. *Զվաւաշական և զմոլեկան պարսն (յն. հոգ. խոտ) յարմարէ (գինեխումս, որ և բաքոս). Պղատ. օրէն. ՟Բ։

ՎԱՒԱՇԱՄՈԼ. ա. Մոլեալ վաւաշոտութեամբ. վաւաշոտ. *Վաւաշամոլ (կամ վաւաշ և մոլի) 'ի կանայս. Պտմ. աղէքս։

ՎԱՒԱՇԱՆԱԼ. ց. } Ἀκολαστέω, ἀσωτεύομαι, ἀσελγέω, λαγνεύω. Luxurio, or, lascivio, ևն. որ և ՎԱՒԱՇՈՏԻԼ. Մոլիլ զհետ հեշտ ցանկութեանց. անառակել. շամբշել. խենեշանալ. *Վաւաշանալ անչափ պղծոտութեամբ։ Շամբշեալ վաւաշէր ըստ օրինակի երիվարաց … Քրիստոնեայք միշտամեղք՝ որք ընդ անօրէնս վաւաշէին. Փիլ. իմաստ։ Խոր. ՟Բ. 60։ Մամբր. ՟Բ. կամ Պիտառ։

ՎԱՒԱՇԵԼ. ից. }

ՎԱՒԱՇՈՏ, կամ ՎԱՎԱՇՈՏ. ի, աց. ա. Ἀκρατής, ἄσωτος, ἀκόλαστος. Intemperans, libidinosus, ևն. Վաւաշ. շուայտ. և Վաւաշոտական. *Զպարկեշտն և զվաւաշոտն … Վաւաշոտն զրկեալ է 'ի բարւոյ։ Անարգել վաւաշոտն։ Եգիպտացի վաւաշոտին՝ մի՛ մատնեցայց զարշ պառնկին. Դիոն. ածայ։ Փիլ. իմաստ։ Յծ. … *Բերեալ լինի ընդ վաւաշոտ տարփանս. Գր. հր։

ՎԱՒԱՇՈՏԱԲԱՐ. մ. Ἀκολάστως. Intemperanter. Իբրև զվաւաշոտ. անարգել. անխուզ. անսանձ օրինակաւ. … *Է գործ իշխանի առ չափ սիրոյից հալել յորս ընդ իշխանութեամբ. և մի՛ առ հեշտութեան վաւաշոտաբար թշնամանել. Նխ. բն։

ՎԱՒԱՇՈՏԱԿԱՆ. ա. Սեպհական վաւաշոտաց կամ վաւաշոտութեան, որ և ասի Վաւաշ, և Վաւաշոտ. անարգել. անխուզ. *Ի վաւաշոտական իգամոլութենէն. Պիտ։

ՎԱՒԱՇՈՏԵԼ, ից. Տ. ՎԱՒԱՇԱՆԱԼ, շել, իլ. *Մի և նոյն զօրութիւն է պարկեշտանալոյ և վաւաշոտելոյ. պարկեշտանալն՝ առաքինութեան ունակութիւն է, իսկ վաւաշոտելն՝ չարութիւն։ Ո՛չ զօրութիւն է՝ որ տայն մեզ վաւաշոտել կամ սուտել, այլ յօժարութիւնն. Նխ. բն։ *Պարտ էր որ հանճարն զերծուցեալ էր զմիտսն 'ի հիւանդանալոյ, 'ի մեղանչելոյ, 'ի վաւաշոտելոյ. Լմբ. ծղ։ *Սիղեպար վաւաշոտէր 'ի կին մի. Կոչ։

ՎԱՒԱՇՈՏՈՒԹԻՒՆ, կամ ՎԱՎԱՇՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀκολασία, λαγνεία. Libido, luxuria, venus, petulantia. Վաւաշոտն գոլ. և հեշտախտութիւն. հեշտ ցանկութիւն. անառակութիւն. բղջախոհութիւն. պղծութիւն. *Առ ափրոդիտականսն վաւաշոտութիւնք՝ 'ի մարմնի ցաւք եղեն. Պղատ. օրէն։ *Ո՛չ հարկաւորք և ո՛չ բնաւորականք. որպէս արբեցութիւնք և վաւաշոտութիւնք։ Մի՛ ոք կարծեսցէ զվաւաշոտութեան ցանկութիւն կամ զարամութիւն յականայից գոլ մեղաց. Նխ. բն։ *Աւարտ վերջին չարեացն 'ի գլուխ կապելով գյոյժ անխուզ վաւաշոտութիւն ցուցանէր. Պիտ։ *Ի կշտամբանս վաւաշոտութեան զակատեալ և մոլեգին ծերոյն. Սարկ. ող։ *Որ թողեալն է զհանդերձս իւր՝ զմարմնական ցանկութիւն, մի՛ դարձցի յետս 'ի նոյն վաւաշոտութիւն. Մէկն. ղկ։

ՎԱՒԱՇՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. *Թուի բարի ինչ ունել զվաւաշութիւն. Մագ. 'ի …։

ՎԱՒԱՇՈՒՆՉ. Բառ անյայտ. որպէս յն. … այսինքն հաստատուն. իբր Անյեղլի … կամ 'ի խորհուրդս. կամակար. և կամ իբր Վաւաշաշունչ. առող զհոտ պղծութեան. *Ո՛չ զինչս ուրուք ձրձեաց առ 'ի լրումն կարօտութեան, այլ զամուսնութի նախանձայոյզ առն կաշկանդեաց առ վաւաշունչս գիտուն. Պիտ։

ՎԱՒԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. Բառ անստոյգ՝ որպէս Վաւաշոտութիւն. *Ընդարմացեալ մրգուզ մօք, և մորոս վաւաշտութեամբ. Հանճ. առն։

ՎԱՒԱՐՏ. Բառ անյայտ, եթէ չիցէ գրելի Զ'աւարտ. *Նովաւ ազատ կանայք տպրեցան 'ի պէսպէս նկարագործ անօթոց, և առ 'ի վաւարտն … թօթափելոյ. Ճ. Բ։

ՎԱՒԵՐ, մնանացանդ } ա. Δεκτός. Acceptabilis. κυριώτερος, dignior.
ՎԱՒԵՐԱԿԱՆ. ի, աց. } (ըծ. պ. …, հաւաստ, … և յն. …, հաստատուն.) Արժանահաւատ. ընդունելի. հաւանական. հաստատ, պատուական. … *Խոստովան եղև, զի վաւեր եղև նմա փորձն քան զլուր. Եփր. ԲԳ։ *Վկայ վաւերական։ Ժամանակագրութիւն վաւերական։ Մատեան վաւերական։ Վաւերական վարկան։ Զի և սուն վաւերական է քան ղայն. Եւս. քր. ՟Բ։ Սամ. էրէց։ Ոսկ. մ. ՟Բ. 7։ *Թէև առնեն այն գրեալ չլինիցի վաւերական. Ոսկ. Ես։ *Ի յիշատակ վաւերական յաջնաշխութեան և թարմատար անձինս եղկելւոյ. Սարգ. յէշ։

ՎԱՒԵՐԱԿԱՆ. գ. Մատանի՝ նշանակ իշխանութեան. որ և լինի կնիք հաստատութեան. … իսկ ՎԱՒԵՐԱԿԱՆ ՄԱՏԱՆԻ ասի կնիքն. … *Զվաւերականն մեծագին ածեալ 'ի մատն։ Զվաւերականն իւրում եդ 'ի մատն նորա. Որոտ։ Կրպ. յաշխ. … *Ի բոլորեսին յայն թուղթսն վաւերական մատանին վառակայ եդեալ էր. Եղիշէ։

ՎԵՀ, ի, ից. ա. Κρείσσων, κρείττων, Melior, praestantior, potior. Κρείττονες. Dii, caelites, potiores. Ազգ. վսեմ. բարձր. ահեղ. վերագոյն. գերագոյն. մեծ. գեր 'ի վերոյ առաւելեալ. ընտիր. լաւագոյն. պանծալի. գերաշխարհիկ. մեծապատիւ. … *Կամ վեհք եղերուք, կամ վեհից հարկատուք։ Ունիցին պաշտօն նահապետութեան վեհքն. Պտմ. աղէքս։ Փիլ. … *Վեհ ինձ արտաշէս պարթև քան զմակեդոնացին աղեքսանդր։ Յիմար է՝ որ ընդ վեհս քան զինքն հակառակէ։ Ո՛վ վեհք դատաւորաց։ Երկոցունցն վեհից՝ խաչին և ածածնի։ Ըստ վեհին գուշակի։ Որդի գրէ զմն 'ի վեհից (հարց ուրց). Խոր. ՟Բ. 13։ Պիտ. Նար. … Լմբ. …։ *Տարագրոս արքայս՝ վեհութ, և անդրանիկս. Տօղ. 'Ի յոբ. …։ *Ոչ առ այլովք վստահաբար վեհ երևի։ Զինչ և ասասցես յերկրաւորաց՝ կամ 'ի վեհից, և կամ 'ի վատթարաց։ Առաւել վեհ գտանէր զօրէնս քրիստոնէից քան զամենեցուն. Եղիշ. ՟Բ. ՟Գ. ՟Ը։ *Մի՛ հարցն պիտառութիւնք համապատիւ կարգեցին զեպիսկոպոսս արքեպիսկոպոսաց, ոչ ինչ բերելով վեհ նմա, բայց 'ի գլխաւորն կալոյ. Կանոն։ *Կորուսանելով զտիրական պատիւն քո և զվեհ իմաստութիւն. Սարգ. ՟Ա. ՟Գ. ՟Է։

ՎԵՀ. որպէս Երկնային. վերին. վերինք. երկնայինք. հրեշտակք. և ըստ հեթանոսաց՝ Դիւցազունք. դիք. կուռք. *Եթէ վեհքն առ միմեանս մարտուցեալ են, մեք խոնարհագոյնք քան զնոսա զիա՞րդ կարասցուք հաւանել բանից քոց. Եղիշ. ՟Ը. (այսինքն աստուածք, և լուսաւորք են։) *Զայսոսիկ անկելով վեհքն առ մեզ նուաստագունիցս. Պղատ. փէդ. (ուր վեհքն ասգինին իբր արարչականքդ յանիւթեղէն արարածս.) *Զինչ միաբանութի վեհիցն ընդ մարդկայինս իցէ բնութեան։ Վեհիցն 'ի բարկութեն շարժել։ Վեհիցն արժանաւոր բարեբանութիւն պաշտամանց. Պիտ։ *Անմահականացն վեհից։ Ի վեհից՝ անմահ հրեշտակաց. Նար. …։ *Ի նոյն հարցաբանեալ վեհիցն, զի՞ այդ մեղք 'ի ձեռս քո. Նար. փող։ *Վեհից թագաւորն այսօր առ հայր մտանէ. Տօղ. …։ *Ոչ մարդկային մաքրութենից, ոչ երկնայնոց … վեհից. Շ. …։

ՎԵՀՆ. այսինքն Բարձրեալն. ած. որ էն. *Մի գուցէ և վեհն իսկ ած շարժեալ զօրութի. նմանահաւասար վեհին (այսինքն ածածնին) … հողածին կենդանեաց։ Ընդդէմ վեհին և մարդկան կամաց։ Օգտակար խնամք մարդկան ումն հաւատացեալ 'ի վեհէն՝ քան թէ ձեզ. Պիտ։ *Ի ձեռն վեհին տպաւորութեան։ Զվեհին մեծութի։ Գործի մարմնութեան վեհին բնութեն. Նար. ՟Է. ՟Ժ. …։

ՎԵՀԱԳՈՅՆ. ա. Գերագոյն. գերագոյն. բարձր. ահաւոր. *Տեսեալ զքեզ 'ի բեմբ վեհագոյն բազկատարած ընդդէմ սեղանոյ։ Եւ տապանին նոյեան վեհագոյն։ Եւ տապարին գտեալ վեհագոյն. Գնձ։

ՎԵՀԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Κρείττων.

Praestantior, melior. μέγιστος, maximus. Առաւել վեհ. վերագոյն. գերագոյն. մեծագոյն. գերյարգոյ. վսեմագոյն. լաւագոյն. ազնուագոյն. *Վեհագոյնքն իշխեսցեն, և վատթարագոյնքն ընդ իշխանութեամբ իցեն: Ծնօղք վեհագոյնք են ծննդոցն, և արք ևս քան զկանայս և զմանկունս. և իշխանք քան զայն որ ընդ իշխանութեամբ են. Պղատ. օրին: *Հոգի վեհագոյն է քան զմարմին: Վեհագոյն են՝ վեհագունին (այսինքն հոգւոյ) բարութիւնքն. Բրս. հց: Նիւս. բն: *Զինչ քան զայս վեհագոյն և գերաշխարհիկ խաղաղութիւն. Յհ. իմ. Երև: *Ի վեհագունիցդ կոչմանց էր երբեմն զի էի: Պատուեալ ածային պատկերին վեհագոյն հարստութեամբ. Նար. ծէ. և յոհէբ: *Միշտ ընդ այլ եղիցին, որ քան զամենայն բարութիւն վեհագոյն է: Որ մեզ անգիտելի են, բայց գիտելի են վեհագունիցն կարգաց. Դիոն. Եղբ. և Երկն: *Զբարձրութիւն մեր ընդ իւր վերյարուցեալ փառօք, վեհից գերագոյն նստոյց յաթոռ փառաց. Նար. փող: *Ի վեհից վեհագունեն (յայտ) վերնականք. Շ. հրէշտ: *Յարփիահրաշ վեհագունից զօրավարեան սերովբէից. Տաղ. յովհ: *Վեհագոյն սերովբէից. Շար: *Ամենեցուն քան զքեզ նախագունիցն ճանաչիս վեհագոյն. Խոր. ա. 1: *Ով վեհագոյնդ զօրագլխաց մերոց սարգիս. Ճ. Բ: *Շամբուշ է՝ որ ընդ վեհագունին քան զինքն մերձ հակառակութեան վէճ. Պիտ: *Իբրև վեհագունի քան զինքն, և հօր հարազատի. Յհ. կը: *Տես ով վեհագոյն (պետրոս կաթողիկոս): Ի խնդրոյ վեհագունից հրամանաց. Մագ. ծէ: Շ. Եղբ: *Իմաստութիւն խորհուրդ վեհագոյն է քան զձեռս բազմաց հզօրաց. Ոսկփոր: *Պարտիմք և մեք այսմ վեհագոյն բարձրանալ. (իբր մ.) Լմբ. պտրգ:

ՎԵՀԱԳՈՒՆԵԱՆ. ա. Առաւել վեհական. վեհագոյն. *Վեհագունեան նորասքանչ սքանչելի երևմամբ. Աւոզ. Գ. 21:

ՎԵՀԱԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Βελτίωσις. Major praestantia. τὸ Κρεῖττον. Optimum, bona pars. ἐξαίρετον, electum, peculiare. ἀμείνον, amoenissimum. (գրի և վեհագոյնութիւն.) Վեհագոյնն գոլ. գերազանցութիւն. առաւելութիւն. վսեմութիւն. մեծութիւն. բարձրութիւն. լաւութիւն. ընտրականութիւն. *Մեծ քան զնա, և 'ի վեհագունութեան անհամեմատ տարբեր. Պրպ. Ծէ: *Միայն այլ ըստ վեհագունութեան է այս. Ածային գիրք զգալուստ այլ բանին լինել ասեն առ 'ի վեհագունութեան մարմնոյն, և բոլոր մարդոյն բնութեան. Եւ գոլով եղև մարդ, և ունի այժմ ոչինչ վեհագունութիւն յայսցանէ բանն այլ. Կիւրղ. գնդ: *Վեհագունութեամբ յաղթող ամենայնի. Աւոզ. Գ. 21: *Ըստ վեհագունութեան ամենակատարն անգիտութիւն գիտութիւն է գերագունին քան զամենայն գիտացեալսն. Դիոն. Եղբ: *Պէտս ունին ընթացից և փութոյ, երկոքեան կողմանքն (աշակերտ և վարդապետ) և առ 'ի չինուած վեհագունութեան երկաքանչիւրոցն և այլն. Ոսկ. ղէ:

ՎԵՀԱԶԳԻ, գւոյ, գեաց. ա. }
ՎԵՀԱԶՆ, զին, զինք կմ զունք, զանց. } Ազնուազարմ. մեծարգի. դիւցազն. *Վեհազգի ոմն իշխան վարազգիներ անուն յառանցշահեկն տոհմէ. Կաղնկ: *Ցիշելով զանանկացեալ վեհազն (կմ զուն կամ զին) որդեակն իւրեանց. Վրք հց. իդ: *Եւ կանայք վեհազինք գերազանցեալք յաղթեցին. Շար:

ՎԵՀԱԿԱՆ, ի, աց. ա. }
ՎԵՀԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. } Վեհ. և վսեմական. գերագոյն. բարձրագոյն. *Ի բարձրագոյնն մակարդակ լեառն ձգեալ զքոյդ վեհական մտածութիւն. Մագ. ծը: *Քրովբէական նախադասութեան եղեալ վեհական. Նար. խոս: *Մաքրա վեհային իմն աստիճանին որ գտանակարգին. Գնդ:

ՎԵՀԱՆԱԼ, ացայ. չ. Վեհ կմ վեհագոյն լինել. մեծանալ. բարձրանալ. լաւ ևս լինել. *Վեհացեալ տեսանեմք յաւէտ՝ քան թէ վեհայուցեալ, օգտեալ առաւել՝ քան թէ օգտեցուցեալ. Կիւրղ. գնդ:

ՎԵՀԱՆՁՆ, ձին, ձինք կամ ձունք, ձանց. ա. գ. Վեհ անձամբ կամ ոգւով. վեհազն. ազնուական. աւագանի. *Մեծամեծք պաղատանն և վեհանձունք ընդ առաջ նորա ելցեն. Կաղնկ.

ՎԵՀԱՆՄԱՆ, ի, ից. ա. Ածանման. վեհազն. դիւցազն. *Եւ այսմ օգտակար իրաց տուիթ լինել՝ վեհանմանից քաջ կարելի է. Պիտ:

ՎԵՀԱՊԱՏԻՒ. Տ. ԳԵՐԱՊԱՏԻՒ. *Այնքան վեհապատիւ, որքան քան զօրինակն ճշմարտութիւն. Ճ. Ը:

ՎԵՀԱՊԵՏ, ի, աց. ա. գ. Պետ և գլուխ վեհից. գլխաւոր. մեծ. *Յատուկ սեռ՝ կենդանի, որ ինքն վեհիցն վեհապետ. Երզն. քեր:

ՎԵՀԱՊԷՍ. մ. Առաւելապէս. գերագոյն օրինակաւ. *Իբրու յառաջազանցութե՞ սոցա տայցէ տանել վեհապէս զմեծ և զերիցագոյն զովաբանութեն զհատուցումն. Պիտ:

ՎԵՀԱՎԱՅՐ. ա. Որ իցէ վայր բնակութե վեհին կամ վեհից. ածաբնակ. հրեշտակաբնակ. *Վեհավայր տաճարաց ըղձակերտ շինութիւն. Պիտ:

ՎԵՀԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Վեհ կացուցանել. 'ի վեր հանել. պանծալի առնել. *Վեհացեալ տեսանեմք յաւէտ՝ քան թէ վեհացուցեալ: Վեհագոյն երևեալ, և ոչ վեհացուցեալ զնա. Կիւրղ. գնդ:

ՎԵՀԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ վեհացուցանէ. բարձրացուցիչ. *Պարտ էր յաւէտ վեհացուցիչ ինքեան անուանել. Կիւրղ. գնդ:

ՎԵՀԱՒԷՏ. ա. Յաւէտ վեհ. բարձր և ահաւոր. կամ իբր վեհավէտ, բարձրակոհակ. ամեհի (ալիք). *Վեհաւէտ և քրտմնածածան կորովակի սիգաշարժ թանձրութե ջուրցն ովկիանոյն. Երզն. լա:

ՎԵՀԱՓԱՌ, ի, աց. ա. Վեհագոյն փառօք. գերափառ. վեհապատիւ. գերագոյն. *Նոր և չքնաղ, թագաւորաց վեհափառ, որ ոչ ցուցաւ 'ի գարս. Նար. ևա:

ՎԵՀԵՐ, ի, ից, կամ ոյ, ոց. ա. Νωθής. Ignavus. ('ի բառից ահ. և վախ.) որ և ՎԵՀԵՐՈՏ. Զահի հարեալ. (կամ երկուցեալ ահիւ 'ի վեհ իրաց, և կամ 'ի վհաց և 'ի վախից.) վատասիրտ. երկչոտ. թուլամորթ. անսիրտ, և այլերգ. վախկոտ, Բռւլ, անճրկած. *Յորժամ գանգատ և վեհեր լինիցի աշակերտն, և թանձրամիտ. Ոսկ. յհ. ա. 43: *Յուսադիրք մեղուցելոց՝ յանկման կանգնումն վեհերոց տերամբ. Ճ. Ա:

ՎԵՀԵՐԵՄ, եցի. չ. }
ՎԵՀԵՐԵԻԵԼ, իլ. չ. } Δειλῶ, δειλιάω, ἀλύω.
ՎԵՀԵՐԻՄ, եցայ. չ. } Timeo, paveo, trepido, formido. ἀπογινώσκω, despero. ἀποκαμνω, defatigo, deficior. ὀκνέω, ἀποκνέω, ὑποκνέω, piget me, desidia torpeo. Վեհեր կամ վեհերոտ գտանիլ. վեհերոտիլ. վհատիլ. վատասրտիլ. ահաբեկիլ. զանգիտել. խորշիլ. զգուշանալ. կծոտիլ. թուլանալ. ծուլանալ. վատանալ. լքանիլ. Վախէնէլ, վախնալ, Բռւլնալ, ծուլնալ, ետ քաշուիլ. *Այլոցն 'ի նմանէ հեռանալով վասն բարձրութեն և մեծութեն նորին, նա յիրէն ոչ վեհերեաց: Զայնպիսի այրն ոչ վեհերեաց ըմբռնել: Խառնակել զպարզագոյնս յիրաց և 'ի բանից ոչ վեհերեն. Արիստ. Յ: Երզն. մփռ. Սարգ. պղ: *Ոչինչ դանդաղեալ վեհերեցաք՝ հայեցեալ 'ի մեր ադքատութիւն: Թէպէտև տկարանամք լեզուաւ 'ի պատմել, սակայն ըստ կարի մերում ոչինչ վեհերեսցուք. Եղիշ. ա: Ճ. Գ: *Մի ինչ 'ի գժընդակացն վեհերել: Իբրև աշխատութիւն իմն՝ վեհերեալ՝ համարիմք զվայելուչ տեսիլ ըսքանչելեացն. Բրս. հց: Վեցօր. ը: *Յայտնի գտանել մարտիրոսաց, և ոչ վեհերել. Մագ. ծդ: *Մի վեհերեալ (կամ վեհերեալ) յապաղելով դանդաղկոտ լինիր. Արծր. Գ. 14: *Զամենայն ինչ գործեալ չիք տաւանց տրտունջելոյ, որ ծնանի 'ի վեհերելոյ. Եփր. ծնն: *Յօրանջեմք և վեհերիմք, թուլանդամ և իբր լուծեալ գտանիմք: Տագնապին վեհերին, և ոչ խնդութեն ընթանան: Ոչ ներեմք լսել ինչ յառաջելոյն, այլ վեհերեմք և հեղգամք. Ոսկ. յհ. ա. 12. 30: *Ոչ վեհերիմ 'ի հարուածոց ձերոց: Ոչ վեհերել 'ի տանջանացն. Հ=Յ: *Դանդաղիմք և վեհերեմք այնմ պարապել: Ոչ երբեք զանգիտէ և վեհերէ. Ոսկ. մ. ա. 1: Է. 8: *Վեհերեալ 'ի բանից ու. այսինքն զգուշացեալ լեր 'ի խօսից. Եփր. պհ:

ՎԵՀԵՐԿՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Երկչոտութ. դանդաղկոտութիւն. վատութիւն. *Ոչ վասն վեհերկոտութեն, և ոչ վասն արհամարհելոյ. Բրս. հց:

ՎԵՀԵՐՈՏ, ի, աց. ա. Ὀκνηρός. Piger. νωθής, ignavus. Վեհեր, վատասիրտ. վատածոյլ. յեանեալ. *Ի փոյթ մի՛ վեհերոտք. Հռ. ծբ. 11: *Զայս ոչ գործելով վեհերոտ է, միանգամայն և ալերախտ. քանզի վեհերոտ է դանդաղելով. Եփ. փիլ. լն. Է. 63: *Ի ժողովս ժողովրդոց մի վեհերոտ լինիցիս. յն. փոյթ լեր. Կոչ. ա: *Զիարդ վեհերոտ 'ի բարձրագունիցդ գտանիցիս պատուոյ. Ոսկ. լ:

ՎԵՀԵՐՈՏԵԼ. Տ. ՎԵՀԵՐԵԼ. *Ոչինչ վեհերոտեալք տրտմէին 'ի վերայ նեղութեանց իւրեանց. Մծբ. ծթ:

ՎԵՀԵՐՈՒԹԻՒՆ. }
ՎԵՀԵՐՈՒՄՆ. գ. } Νωθεία. Ignavia. ὄκνος, segnities. Վեհերիլն. և վեհերկոտութիւն. վատութիւն. տարտամութիւն. *Ի բաց կացցէ 'ի վեհերութէ և 'ի դանդաղմանէ անտի: Նա զվեհերութե առնէ 'ի մեզ, և մեք զուարթացուցք 'ի գործ. Ոսկ. յհ. ա. 43: Սեբէր. Ը: *Ոչ առ վեհերումն բարեգործին, այլ առ անհաւատութե չահեցելոյն. Բրս. հց: *Սովորեալ է (կինն) վեհերմամբ և 'ի խաւարի կեալ, իսկ բանութ առ լոյս ածեալ. Պղատ. օրին. է:

ՎԵՀԻՄԱՑ. ա. Իմացօղ բարձրագոյն իրաց. վսեմամիտ. նրբահայեաց. *Հրաշապատում և վեհիմացն եղեկիէլ. Տօնակ:

ՎԵՀԻՆԱՃԵՄ. ա. Ճեմարան վեհին. կամ զգեցեալ որպէս ճամուկ զփառս վերինս. *Տիրամայր, հաւս երրակին, լոյս գերազանց, լուսոյն արփի վեհինաճեմ (կմ վեհիցնաճեմ). Նար. փող:

ՎԵՂԱՐ, ի, աւ կամ ով. գ. (լծ. լա. վէլում, վէլամէն.) Velum, velamen. այսինքն քօղ. ծածկոյթ. Տ. ԿՆԳՈՒՂ. *Սարքաւարալով, և երկու կանգուն վեղարով. Լմբ. առ լևոն:

ՎԵՇԱՊԱՏԻԿ. ա. մ. Ἑξαπλάσιος, ον. Sextuplex, lum. Վեցապատիկ. վեցպատիկ. (զի վեշ է նոյն ընդ վեց.) *Երկնապատիկ... և վեշապատիկ. Արիստ. Յ:

ՎԵՇՏԱՍԱՆ. ի. ից. ա. Ἑκκαίδεκα, δεκαέξ. Sexdecim. (փոխանակ ասելոյ վեցտասան, որ լինի ծանուցաւր.) Տասն և վեց. փանըլէկը. թ. ալթը. *Վեշտասան որդիս, կմ դստերս: Վեշտասան խարխափք: Վեշտասան հազար. և այլն:

ՎԵՇՏԱՍԱՆԱՄԵԱՅ. ա. Որ է ամաց վեշտասանից. *Էր սա վեշտասանամեայ (կմ՛ վեցտասանամեայ). Կղեմ.։

ՎԵՇՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ, ի. ա. Ἑκκαιδέκατος. Decimus sextus. Վերջինն վեշտասան թուոց. փանըշլէշէրըտը. օնալթընճը. *Վեշտասաներորդն ամսոյ. վեշտասաներորդ՝ անանխաս։ Ցաւուրն վեշտասաներորդի ամսոյն առաջնոյ. և այլն։ *Ի վեշտասաներորդի ամի ակերութեն Նորին Թագաւորի. Եղիշ. Է։

ՎԵՇՏԱՍԱՆՕՐԵԱՅ. ա. Վեշտասան աւուրց. փանըշլէշ օրան. օնալթը կէօնլիւք. *Գիշերին լուսանայր լի լուսով, զի վեշտասանօրեայ էր լուսինն. Կոչ. ծԲ. (յն. վեշտասաներորդ գիշեր էր։)

ՎԵՌ. ա. Բառ ռմկ. որպէս խեռ. վէտ. *Լինի վեռ, կամապաշտ, լեզուանի. Ախոփարց։

ՎԵՍՏ. Տ. ՎԷՍՏ։

ՎԵՍՏԱՐԽ. Բառ լտ. և յն. վէսթիարիօ, վեսթիարիս. որպէս Հանդերձապետ. *Կոչեաց զիւր վեստարխս նորա, այնչափ գանձեաց բրոջ, մինչև թափեցաւ ամենայն մարմին իմ. Վրք հց. ծԲ. յ. (տպ. վերստին։)

ՎԵՐ. որպէս հիւթ վերի. Տ. ՎԷՐ։

ՎԵՐ. Արմատ բառից Ի վեր, 'ի վերոյ. 'ի վերայ. վերաբին. (ըծ. գեր. և պէր, փէր, պէրէր. յն. իւբէր. լտ. սուբէր). Ὑπέρ. Super. որպէս և իբր վերաբին՝ անդրէն. յն. ἀν, ἐπὶ. լտ. re. *Հողմք 'ի չորից վեր 'ի յօգս ամբառնին. Տող. այսինքն 'ի վեր 'ի յօգս։ *Լցին զնոսա մինչև 'ի վեր... այսինքն ցբերանն. Յհ. Բ. 7։ *Ծածկեաց զատորեալ ճանապարհն... մատուցս զվեր (կամ զ'ի վեր) ճանապարհն զարմանային. Մեկն. ղկ։ Իսկ բարդութիւնք և ածանցք սորա՝ են որ հայկաբան են, և են որ հելլենաբան, է՛ որ պիտանի, և է՛ որ անպէտ։

Ի ՎԵՐ. մ. Ἐπάνω, ἄνω, ὑπεράνω. Supra, super, sursum. (ռմկ արական.) Դէպ 'ի վեր. 'ի բարձրն կոյս. 'ի գոյրս. արտաքս. եօգարը, էիւգարէյէ; եուգարը, պըլընտը. *Ելցէ 'ի վեր 'ի վեր, և դու իջցես 'ի վայր 'ի վայր։ Արձակեսցէ արմատս 'ի խոնարհ, և պտուղս 'ի վեր։ Հնգետասան կանգուն բարձրացաւ ջուրն 'ի վեր։ Ի վեր հայել։ Ի վեր համբառնալ։ Ի վեր առնուլ զվէմն (այսինքն բառնալ)։ Ի վեր հանել զխորհուրդն կամ զբանն. (այսինքն յայտնել. արտաբերել ընդ բերանն. ասել.) և այլն։ *Ի վեր ելանէ յո 'ի ջրոյն, և ընդ իւր 'ի վեր բերէ զաշխարհ. Ածաբ. յղյփն։ *Ի վեր ընծայեցուցէք զմիտս ձեր. Պտրգ։ *Ձեռն բժշկութեանն հրաման տայ՝ մի ումեք 'ի վեր հանել (յն. ասել). Ոսկ. Ճ. Ե. ;։ *Պատուէր տայր, զի մի ոք զխորհուրդն 'ի վեր հանցէ։ *Զխորհուրդն նմա 'ի վեր հանէր. Եղնկ։ *Քննէին զատաճարին զխաւանէին 'ի վեր բերել (որպէս բանալ, 'ի յոյս ածել). Զենոբ։ *Իմաստ եղին խնդրել բայց ամաչէին 'ի վեր բերել (որպէս յայտնել, և հարցանել). Երզն. մթ։ *Անն 'ի վեր առեալ՝ ասաց արտասուօք. Հ. Տէկ. Բ։ *Ձի 'ի վեր առեալ յարձակեցին. Եղիշ. Դ։ *Ի պատուակցութիւնն յոր 'ի վեր ելանել. Սարգ. ա. յհ. Գ։ *Եթէ դու յորս հեծցես յաղօտ 'ի վերն մասին, զքեզ կոչեսցեն քաջք՝ տարցին յաղօտ 'ի վեր 'ի մասին. Խոր. Բ. 58։ *Ջուր պեղոյն՝ է որ 'ի վեր դարձաւ, և է որ 'ի վայր հոսեցաւ։ Ջուրն՝ որ ոչ բուռնոյ 'ի վեր կոյս դարձաւ, հեթանոսաց 'ի վեր ելանել յերկինս է. Եղիշ. յեւ։ *Ի վեր դայցէ (տունկն) յաճումն, և բազմանայցէ. Երզն. մթ։ *Ո՛չ է հնար 'ի վեր կացուցանել (յարուցանել) զպատանեակն. Կանոն։

Ի ՎԵՐ. Ἄνω. Supra, sursum. (որպէս 'ներքոյ'.) Ի վեր անդ. 'ի բարձր տեղւոջ. կամ յաշտիճանի. վերագոյն. և Ի վերին երեսս. արտաքուստ. եօգարըտա, էիւսթիւնտէ. *Որ ինչ յերկինս 'ի վեր, և որ ինչ յերկիր 'ի խոնարհ։ Տաց նշանս յերկինս 'ի վեր. և այլն։ *Առաւել քան զբնութիւն մարդկան 'ի վեր համարեալ էիք զնա. Եղիշ. Ե։ *Որ 'ի վեր՝ երևին ինչ, և 'ի ներքոյ լի են ամբարշտութեամբ չարեօք. Ցծր. ծԷ։

Ի ՎԵՐ. նխ. ուղղ. խնդ. առընթեր բառիս հիմն, որով մակբայանայ. իբր 'ի հիմանէ. հիմնովին. 'ի հիմանց. թէմէլինտէն. ἄρδην, funditus. *Մեծ ամուրդ այդ հիմն 'ի վեր տապալեցաւ։ Դղրդեցաւ տաճարն, և հիմն 'ի վեր կործանեցաւ. Եղիշ. Գ։ Ճ. Բ։

Սեռ. խնդ. յն. ոճով. իբր Ի վեր քան. գեր 'ի վերոյ. վերագոյն. ἀνωτέρω, ρα, altior, superior. *Ի վեր է մտաւորաց՝ անճառ և անհաս բնութիւնն. Պրակ. խղ։

Կամ բցռ. խնդ. նովին մտօք. *Ի ցամաքանէ և 'ի ցանկանալոյ 'ի վեր և ազատ է ած. Եղնկ։

Եւ որպէս՝ Հետէ. պէրի. *Զոր 'ի վաղ ժամանակաց 'ի վեր սկսաւ պատրաստեցուցանել թշնամին. Ղ. ա. պէփ. ծէ։ *Տօնք՝ զատիկն ա՛, և երկրորդ զատիկն, և յերկրորդ զատկէն 'ի վեր կիւրակէքն ամենայն. Կանոն։

Իսկ ԵՒ Ի ՎԵՐ. բցռ. խնդր. իբր Անդր քան. դէպ 'ի վեր. Καὶ ἐπάνω, ὑπεράνω. Supra, amplius, և այլն. անտէն զիւր. տահա եօգարը. *Ի քսանամենից և 'ի վեր։ Ի քսան և 'ի հինգ ամենից 'ի վեր։ Յամենայն գոտեւորաց և 'ի վեր։ Ի խոյակէն և 'ի վեր կանգնաւ։ Ի միջոյն և 'ի վեր իբրև զանեալ փայլակն։ Ի բնէն և 'ի վեր ցեղջիւրն կանգուն մի. և այլն։

Ի ՎԵՐ ՔԱՆ. նխ. Ὑπέρ, ὑπεράνω. Super, supra. և բայիւ. ὑπερέχω, emineo, supereminео, և այլն. Ի վերոյ քան. գեր քան. առաւել վերագոյն. գերագոյն. գերազանցեալ. աշըրը զիւրթէօփրագ, զիւքսէկ. *Լինել քեզ 'ի վեր քան զամենայն ազգս։ Տացէ զքեզ տր ած քո 'ի վեր քան զամենայն ազգս երկրի։ Խաղաղութիւն այդ՝ որ 'ի վեր է քան զամենայն միտս. և այլն։ *Եթէ եր ոք 'ի վեր քան զնա. Եղնկ։ *Կարող գոլով 'ի վեր քան զմիշտս (այսինքն առանց մշտաց) զանմահութեան առնուլ խորհուրդ։ Ոչ են գրաւեալ ընդ մտաւորս սիրոյ 'ի վերդ քան զբան. Նար. խղ. և ծղ։ *Որ 'ի վերդ ես քան զմիտս և զխորհուրդս. Շար։

Ի ՎԵՐ ԵՒ Ի ԽՈՆԱՐՀ. մ. Ἄνω καὶ κάτω. Supra et infra, frequenter, ubique, semper. Ի վեր և 'ի վայր. անդադար. ստէպ. եօգարը աշաղը, հէր պիր, հէմէն վագըթ. *Ի վեր և 'ի խոնարհ փութային ցուցանել, թէ ոչ էր նա քոն։ Ի վեր և 'ի խոնարհ ցուցանէր, թէ միակամ է ոյ, և ոչ ընդդէմ նորա. Ոսկ. յհ. Ի. 6. 8։ *Ի վեր և 'ի խոնարհ զայդ ասես, եթէ ածից զթագաւորն բարեկացուց. Ոսկ. Եւ։ *Հանապազ 'ի վեր և 'ի խոնարհ զմովսէս յիշէին. Տծակ։

ՎԵՐ Ի ՎԱՅՐ, կմ՛ Ի ՎԵՐ ԵՒ Ի ՎԱՅՐ. } Ἄνω καὶ κάτω. Supra et infra, sursum versum, perversum, perturbatum. Ի վեր անդ, և 'ի խոնարհ վայրխ. այսր անդր. խառնիխուռն. գլխի վայր. շրջմամբ կմ՛ տապալմամբ. զիւրիւր, զիւրաշաղը, աստին անդին, փանիշանրայ. *Ո՛վ ամենա, որ է փրկեալ 'ի վեր և 'ի վայր։ Կիսադնդիցն 'ի վեր և 'ի վայր եղեալ. որ գեր 'ի վերոյ գլխոյս է, 'ի վեր (ասի). և 'ի վայր, ընդդէմն. Բրս. մրկ։ Փիլ. ձ. բան։ *Զի թէ զվարս տաղընորդացն պարու էաք քննել, ամենայն ինչ վեր 'ի վայր կործանէր. ոտքն 'ի վեր, և գլուխն 'ի վայր. Ոսկ. Է. փիմ։ *Զբոլոր վեր 'ի վայր ջանայ կործանել զհաստատութիւն մարդկային կենաց։ Ցրուեաց վեր 'ի վայր, և արար իբրև զհօտ՝ որոյ ոչ գուցէ հովիւ։ Իբրև զծաղիկ գարնան են փառք աշխարհիս, և իբրև զանիւ որ 'ի վեր և 'ի վայր շրջի։ Ի վեր և 'ի վայր զվկայութիւս տարուբերէք (որ հայի և 'ի յաջորդ նշ). Պիտ։ Փարպ։ Գէ. Եւ։ Ոսկ. յհ. ա. 29։

ՎԵՐ Ի ՎԱՅՐ, և Ի ՎԵՐ ԵՒ Ի ՎԱՅՐ. } Ἄνω καὶ κάτω. Supra et infra, frequenter, ubique, semper. որ և Ի ՎԵՐ ԵՒ Ի ԽՈՆԱՐՀ. Ստէպ. յաճախ. անդադար. ըստ կարի. ամենայն հնարիւք. զիւրիւր. ուղ ուղ, հէր պիր, փասըմ. *Յաքրահամ վեր 'ի վայր պանծացեալ պարծէին։ Եթէ սակաւ ինչ աղքատին տայցեմք. ստէպ վեր 'ի վայր զայն յեղյեղումք։ Զոր մարգարէքն վեր 'ի վայր ասէին, եթէ զողորմութիւն կամիմ, և ոչ զպատարագ։ Վասն որոյ և պօղոս զնոյն վեր 'ի վայր յեղյեղու. Ոսկ. մտթ։ *Զոր վեր 'ի վայր պարսաւէն։ Օրէնքն վեր 'ի վայր զքո՛ի խորհուրդն աղաղակէին. Ճ. Գ։ Գէ. Եւ։ *Որ զյովհաննէս երանելի վեր 'ի վայր շրջշրջէ։ Ի վեր և 'ի վայր զգալլեա 'ի մէջ բերէին։ Ի վեր և 'ի վայր յեղյեղով (կամ վեր 'ի վայր յեղյեղելով). Ոսկ. յհ։

ՎԵՐ Ի ՎԵՐՈՅ. մ. Ἐπιπολαίως, ἐξ ἐπιπολῆς. Superficie tenus, in sola superficie, leniter. Ի վերին երեսս. արտաքուստ. հարևանցի. փարկպարազի. զիւր 'ի զիւրտէն, էրէնտէն, տրսէն. էիւսթէն. փէլշարփան. խաֆիֆ թէօյէ. *Զոր գրէ հոգին, ոչ վեր 'ի վերոյ գծեալս, այլ 'ի խորոջ նշանակեալս։ Խորհեր քո 'ի խորս պնդել զհաւատս նոցա, որպէս զի մի՛ վեր 'ի վերոյ լինելով խուսեսցին յարմատոյ։ Մի՛ վեր 'ի վերոյ անց և անցս առնիցէք, այլ զի 'ի խորս իջանիցէք ածեղէն գրոց. Ածաբ. պատ. ա։ Ոսկ. յհ. և ղի։ *Ի խոր խոցեալ՝ վեր 'ի վերոյ ծածկեցաւ։ Ոչ դուզնաքեայ վեր 'ի վերոյ, այլ անդատին յանդնդոյ բարձրանայր. Եղիշ. ա. Ե։ *Վեր 'ի վերոյ ընկալեալ զառարող գանձին՝ առ իւր արգել. Լաստ. ծԷ։ *Վեր 'ի վերոյ զբարւոյն երևոյթս փոփոխելի ցուցանէ. Պիտ։

ՎԵՐ Ի ՎԵՐՈՅ. ա. Ἐπιπόλαιος, ἐπιπολάζων. Superficiarius, alis; levis. Որ ինչ է 'ի վերին երեսս եւեթ. արտաքին. կեղծ. անհաստատ. *Վեր 'ի վերոյ իմն հաւատուք զայս պիսի կարծիս հաստատեն. Նիւս. կազմ։ *Վեր 'ի վերոյ բանիւք (յն. լոկ, բանիւ) խնդային զմեր 'ի նոսա հաստատել, բայց արդեամբք խորամանկեցին. Գ. Ա. Գ. 1։ *Ջրհոր. ներշրջանակացն ուսմունք ոչ վեր 'ի վերոյք են։ Որ մեծ և ստոյգ նշանակ արդեօք իցէ վեր 'ի վերոյ ամպարշտութեն (այսինքն կեղծ գենից) մարդկան. Փիլ. լէն. և ձ. բան։ *Մի ոք թեթև և վեր 'ի վերոյ զհամբերութիւն վարկանիցէ և դիւրատանելի. Սարգ. յկ. Ե։ *Զայսպիսի վեր 'ի վերոյ զգեստուս խառնէ մարգարէն. Բրս. մրկ։

ՎԵՐ Ի ՎԵՐՈՅ ԵՐԵՒՈՒՄՆ. Ἐπιφάνεια. Superficies. Մակերևոյթ երկրաչափական։ Փիլ. ձ. բան։

ՎԵՐԱԲԱԶՄԻՄ, եցաւ. չ. Վերաբնակել. հանգչել. 'ի վերայ կամ 'ի վերոյ բազմիլ. *Տրն 'ի մնուր վերաբազմեցաւ. Ոսկ. ծն։ *Աստուածութիւն է վերաբազմեալ (կամ վերապատուեալ) Է միութեն. Վրք հց. Դ։

ՎԵՐԱԲԱԽԻԼ. չ. Բախիլ. շարժիլ. հարստահարիլ կմ՛ խռովել. *Այնքան փոփոխերակս, իբրև ոչինչ վերաբախիլ 'ի ձայնէ ճնշողին զնա հնազանդեցուցանել. Գինեաց։

ՎԵՐԱԲԱՂԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Բաղկացուցանել վերաբին կամ խնամով.

յօրինել. կազմել: *Ցածագգեացն գքեզ վերատաքեացուք ծաղկոցս, զոր ած առ 'ի փրկութիւն եկեղեցւոյ վերաբուղխացոյց. Ճ. Ժ:

ՎԵՐԱԲԱՆԱԿԱՆ. ա. Ἀναλογικός. Analogicus, proportionalis. Համեմատական. նմանական. խորհրդաւոր. *Պատուականագոյն է քան զմարգարէս, զոր (ինչ) կամիմ ածել 'ի վերաբանական անգնդոց. Ոսկ. Խր:

ՎԵՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. կամ ՎԵՐԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բառ երկդիմի. որպէս յն. Ἀναλογία. Analogia, propositio, similis ratio. և ἐπιλογία, epilogus, summa. Վերաբերութիւն բանի. համեմատութիւն. և Վերագոյն բան, հանճար. խորհուրդ. գիտութիւն. կամ Վերջաբանութիւն. բովանդակութիւն. լրումն. *Լսօղ եղեալ իմ ինգացուցանողն ձայնի, և խօսակից անհամեմատելի վերաբանութեան. Պիտ: *Առաքելին զմեզ յաղեքսանդրիա 'ի լեզու պանծալի (հելլենական) 'ի ստոյգ յօդանալ ճշմարանին վերաբանութեան (կմ՝ վերբանութեան). խոր. Գ. 62:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀνάπτυξις. Explanatio. Ցայտնաբանութիւն. պարզաբանութիւն. մեկնութիւն. *Խորհրդականօք վերաբացութեամբք պարտ է սրբել՝. այսինքն մեկնել զածային. Դիոն. Տճայ:

ՎԵՐԱԲԵՐ. ա. Ἀναφερόμενος, ἀνωφόρος, Sursum tendens. և բայիւ. ἀναφέρω, ομαι, ὑπερφέρω, ομαι. Sursum fero, or. Որ ինչ 'ի վեր 'ի բարձունս բերի, դիմէ, ձգտի. և Բարձր. վսեմ. *Վերաբերք լինին գոլորշիքն ըստ բնութեան անօսրունք և նուրբք. Նիւս. կազմ: *Առաւելք՝ ոմն 'ի վեր, ոմն 'ի վայր. առաջքեալքն՝ ամենեքեան վերաբերելք և բարձրացեալք. Եղիշ. առաք: *Զօդ և զերկին զվերաբեր բնութիւնսն. Ի թեթև և 'ի վերաբեր էութեան. որում հատանէ օդ և արփին: Զքնութեան մեծութեան զհետ երթալ, որ վերաբերն է և ինքնաբաւ. Փիլ: *Զարթոյց զմիտս լողացն, և վերաբեր արար 'ի հաւատոյն խոստովանութիւն. Սարգ. ա. պ. Գ:

ՎԵՐԱԲԵՐԱԿԱՆ. ա. Որ 'ի վեր կոյս բերի. *Հուր, օդ ... վերաբերական՝ հանապազաթուիչ թեթևութեամբ. Եղիշ. հռվ:

ՎԵՐԱԲԵՐԱՊԷՍ. մ. Ἀνωφερῶς. Dum sursum fertur. ἀναγογικῶς, anagogice. Ի վեր բերմամբ. և Վերածաբար. համեմատաբար. *Ցած եղողական՝ վերաբերապէս հայելով. Մաքս. 'ի դիոն: *Երևելեօք սրբազնագործութեամբք նոցա վերաբերապէս մաքրեալ կենացն՝ 'ի աեսողական ունակութի և զօրութի կատարեցելոց. Դիոն. Էկեղ:

ՎԵՐԱԲԵՐԵՄ, եցի, ես և րիւրեալ. ն. Ἀναφέρω, ἀνωφέρω, ἐπιφέρω, ὑπερφέρω, ἀνάγω. Refero, sursum fero, veho; infero, induco, profero, produco. Ի վեր բերել. վերաբեր առնել. բարձրացուցանել. 'ի վեր կամ 'ի դուրս հանել. էր. վերանալ, բարձրանալ. *Ցանպատուէ 'ի պատիւ վերաբերեաց: Հալէ զմթերս աղտեղութե, և յառաքինութիւն վերաբերէ: Վերաբերեալ 'ի հեզզութէ՝ յառաքինութեան վարս փութացուք. Ցճխ. Ի. Ի: *Ի խոնարհագունեն վերաբերէ 'ի բարձրագոյն զհարցուած. Ոսկ. ա. խոր: *Ներգործական զօրութբ վերաբերեաց ըստ ինքեան: Վերաբերիմք ըստ քեզ ճախրելով. Եղիշ. դպ. և պղ. ա: *Որոշեալ մարմին յիմացականէն ոչ վերաբերի 'ի գերակայն, այլ վայրիջի յերկիր ծնող եւր. Եղիշ. հռվ: *Վերաբերեր քո յարութեամբ զմարդիկ 'ի կեանս: Եւ որք չափով վերաբերէին, պէր քան ըղձափին վերանան. Ը. այլևայլ. և խոսք: *Ցանկութեան տապարին թեթևութբ փայտին եղիսէր վերաբերեալ. Վահր. յոյժն:

ՎԵՐԱԲԵՐԵԼ. Ի վեր հանել, ըստ որում յայտնել. հաւուցանել. բանալ: *Վերաբերէին գլանն յունկն մեծի մատակարարարին: Զամենայն զմեղս վերաբերել պարտ է առաջնորդին. Ճ. Ա: Բրս. Կդ:

ՎԵՐԱԲԵՐԵԼ. Ի վերայ բերել. կմ 'ի վեր բղխել, բուսուցանել. էր. շրջել 'ի վերայ. 'ի վերայ գալ: *Գաւազանն ահարոնի ապարթու և ծաղիկս և պտուղս իսկ գլխովին յինքեան վերաբերէր. Նանայ: *Նարդոս բքքում ինձ ընձիւղէր, վարդ՝ մանուշակ վերաբերէր. Ը. Եղեւ: *Սարեկայ ծառոյն վերաբերեալ խոյ յողջակէզ: Զերեւումն հոգւոյն՝ առնեմք, վերաբերեալ (միանգամայն՝ կմ 'ի ձայն բարձր) տծ խոստովանիմք. Ը. որ: *Հրամայէ տծ արկղշինել, որ վերաբերի ջուրց. Վրդն. դպմ: *Անարեւայն զինչ ինչ ոչ բուրապատիկ աղխոյն վերաբերիցին թշուառութիք. Պիտ: *Մերոցս նախանձ 'ի հակառական վերաբերի նոցա. Ը. ընդհանր:

ՎԵՐԱԲԵՐԵԼ. Ցառաջ բերել. արտաբերել. բարբառել. ճառել. *Զարմանայի, և ընդ նմին զներբողականն վերաբերեացէ բան: Այսպէս և չնորհալիցն պօղոս վերաբերեաց բանիւ, ասելով: Զորոյ զքաջափառութեց զինչ ևս ոք բաւականասցի վերաբերել բանիւ: Վերաբերեսցուք ճշմարիտ պատմուք, և այլն. Պիտ:

ՎԵՐԱԲԵՐԵԼ. Ի վեր տանել. վերամբարձեալ մատուցանել. ընծայաբերել. *Զամենայն խնդիր քո ես վերաբերեմ առ տծ. Տէ Իէլ. Մաշ. ծԳ: *Սարկաւագունքն զնուէրսն զգուշութբ վերաբերեն 'ի սեղանն: Պաշտօնեայքն զնուէրսն վերաբերեն. Պտրգ. ոԲ: Լմբ. պտրգ:

ՎԵՐԱԲԵՐԵԼ. Դարձուցանել. յեղուլ. թարգմանել. *Ի չինութե և 'ի նորոգութե զինքն վերաբերէր. Ցհ. կԲ: *Առ 'ի յունացն և յասորւոցն՝ ճառըս սոց վերաբերեալ. Ը. Հիպ:

ՎԵՐԱԲԵՐԵԼ. Ցարաբերել, վերածել. վերագրել. ընծայել որպէս յանկաւոր և ճահաւոր. ձգել. ուղղել. համեմատել. ակնարկել. *Զպատճառն առ հայր վերաբերիցէ: Առ բանն տծ զայստսիկ վերաբերէ: Ցած վերաբերեալն (պղատոնի) զամենայն՝ արժանի գովելոյ: Առ տծ վերաբերէ (ազամ) զպատճառն մեղանացն. Ա. որ. Է: Ցհ. ԻԺ. Երև: Նիւս. Բն. ԽԷ: Արծր. Ա. 1: *Ոչ՝ ինչ ինքն ըստ ինքեան մեծ ասի կամ փոքր, այլ առ այլ վերաբերեալ: Զոր ոչ է ինքն ըստ ինքեան առնուլ, այլ առ այլ վերաբերեալս. Արիստ. ստոր:

ՎԵՐԱԲԵՐԵԼ. Ի վեր տալ զկերածն. ործկալ: Կոչոն:

ՎԵՐԱԲԵՐԻՉ, կամ բող. ա. Որ վերաբերէ. 'ի վեր տարող կամ ձգօղ. *Ցերկրէ յերկինս վերաբերիչք. Գնձ: *Որդւոց մարդկան նախախնամողք, և յերկնայինս վերաբերողք. Ը. ստ. հրէշ:

ՎԵՐԱԲԵՐՁ. Տ. ՎԵՐԱԲԵՐ, և ՎԵՐԱՄԲԱՐՁ. *Զգալիս հուր, վերաբերձ՝ սրընթաց. Դիոն. Երկն:

ՎԵՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀναφορά. Relatio, են. Վերաբերելն. և ինն՝ ի ամենայն առամանս: Որպ Բերումն 'ի վեր յերկինս առ տծ. *Ոգիք մարդկան ... իմացական բնութե ... վերաբերութե, անմահ անեղութե. Եղիշ. հռվ:

Մանաւանդ՝ Յարաբերութիւն. և համեմատութիւն. *Ցած առնելով զանկնարկութիւն և զվերաբերութիւն. Փիլ. այլաբ: *Ասի լեառն փոքր, և կորեակն մեծ ... այլ առ այլ վերաբերութե է: Այսպիսաբար զանազանելով վերաբերութբ. Արիստ. ստոր: Պիտ:

Կմ Ի վերայ բերումն. գալուստ 'ի վերայ. յարձակումն ստոտիկ. *Անզերծանելի լինելով 'ի վերաբերութէ աղխտից ստոտկութէ. Պիտ: *Այնուհետև վերաբերութբ առ նոսա (ամկ. հրոյ տօնելուն) վարէր հրապարակախօսութբն. Ոսկ. յհ. Է. 8:

ՎԵՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. Բարձրութիւն, կամ վերադարձ. *Գոհաբանելով զքո վերաբերութեցդ, ով զօրականդ քոյ. Գիրք. Բղխ. տօնակ:

ՎԵՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. Բերումն ընծայից հանդիսապէս յընծայարանէ 'ի սեղան: Ժմ. կմ Պտրգ: Տօնաց:

ՎԵՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. Ի վեր տալն ստամոքաց զկերածն. անմարսութիւն. զզայումն. ործ: Կոչոն: և Բժշկրն. յորմէ և Ոսկէփոր. *Ընկուզի շարապ՝ որ օգտէ փողացաւի, և ում վերաբերութիւն լինի դիպել: Սերկևլի շարապ՝ որ օգտէ վերաբերութե, և փորանցի: Խնձորի շարապ, որ օգտէ սափրայի և վերաբերութե ոյ:

ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՄՆ. գ. Ի վեր բերումն. բարձրանալն. ելք. *Ցորդորել զվերաբերումն հոգւոյս. Դիոն. Երկն: *Զածային տեսչութբ վերաբերումն ('ի խոր վերայէ). Եղիշ. լուս:

Եւ Վերստին բերումն. վերադարձ. *Որ զվերաբերումն մարմնոյ նորա պատմեսցին նախ քան զմեզ. Վրք ոսկ:

Եւ Պողաբերուն. բեռք. *Որ ինչ միանգամ ոք բարութեց տայցէ վերաբերումն, սիրելեացն մերձաւորութեամբք յարգարեալ բարգաւաճին: Զիւրաքանչիւր բարելից վերաբերումն չահիցն. Պիտ:

ՎԵՐԱԲԽԵԼ, կամ ՎԵՐԱԲՂԽԵԼ. ն. Ի վեր բղխել. *Մատայն վերաբխեալ աներեւոյթ զօրութբ զաղօթսն. Կղմօս:

ՎԵՐԱԲՂԽՈՒՄՆ, բղխմունք. գ. Ի վեր բղխումն. ցայտումն. *Զախորժելի աղբերացն զննելով զվերաբխմունս. Ճ. Ժ:

ՎԵՐԱԲՆԱԿԵԱԼ. Ի վեր բնակեալ. անմատոյց. պատուեցեալ. մեկուսի. *Ցամենայն յետնութէ անշեղաբար վերաբնակեալ: Ցանհասատ և հաստնուստ այլայլութէ վերաբնակեալ. Դիոն. Երկն. և Տճայ: *Յերկրաւորացս ամենայնէ վերաբնակեալ է. Սիւն. Եռ:

ՎԵՐԱԲՈՐԲՈՔԻԼ. չ. Ի վեր կամ վերստին բորբոքիլ. *Զի գուցէ՝ որ առ նա առաւել վերաբորբոքեսցի. Կղմօս:

ՎԵՐԱԲՈՒՆԵԱԼ. Ի վեր 'ի բարձունս բունեալ. բնութեամբ 'ի վեր զետեղեալ. *Վերաբունեալ ամբարտաւանք յերկիր սատարանկեալ կործանեցան. Թէոդոր. Խօս:

ՎԵՐԱԲՈՒՍԱՆԻՄ, սայ, սեալ. չ. Ի վեր կմ վերստին բուսանիլ. 'ի վեր բարձրանալ. 'ի վեր երևել. ծագել. *(Ցորեան և այլն) վերաբուսեալք՝ առին հասկ: Վերաբուսեալ յարմատոյն յեսսեայ. Եղիշ. դպ: Ը. որ: *Աստուսս դարձեալ երկրորդ տարակուսանս վերաբուսանին մեզ. Անյ. պորփ: *Վերաբուսան դարձեալ և արք հելլենացիք գրողք պատմութեց. Վրք ոսկ:

ՎԵՐԱԲՈՒՍՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Բղխել. բերել յիւրմէ. *Զյաւիտենական զանապականութեն վերաբուսուցանէ զբրաբիոնն. Ճ. Ա:

ՎԵՐԱԳԱԼՈՒՍՏ. գ. Գալն 'ի վերայ. 'ի վերայ յարձակումն. և Վերստին գալուստ. *Ցայտնի քեզ արարուք զաղէքսանդրի վերագալստեան աղխտս մերոյ. Պրմ. ողէփս:

ՎԵՐԱԳԱՄ. գայ. ա. } Ի վերայ գալ.
ՎԵՐԱԳԱՑԻՄ. ի, իլ. չ. } 'ի վերուստ գալ. 'ի վեր գալ. *Առաւօտին մառայն և շողն, 'ի տապոյ արեգական՝ յորժամ փոքր ինչ վերագայ, բոլորովին անյայտ լինին. Բրս. Մրկ: *Թռուցեալ վերագայ 'ի բնակիլ (կամ վերագայի բնակել) 'ի անդունդն սրբութե. Ը. որ: *Ի նոյն տաճար վերագայցէ նշանն ան.

Նոր. խս: *Մահ մր իցէ գառնազգոյն. որ յանօրինաց վերագոյի. (այսինքն 'ի վերայ անօրինաց, կամ 'ի ձեռն անօրինաց.) Ոսկիփոր:

ՎԵՐԱԳԱՑՈՒՄՆ. գ. Վերագայիլն. եկաւորութիւն. գալուստ 'ի վերուստ կամ վերլուծումն 'ի վերայ մեր. *Այսօր աղաւաղ նորոգեալ լինի. վասն զի վերագայութեամբ եղև հոգւոյն սրբոյ 'ի մեզ. Ճ. Գ:

ՎԵՐԱԳԱՆՉՈՒՄՆ. գ. Վերագոչումն. բարբառումն. *Վերագանչումն յօգաւոր ձայնի. Երզն. քեր:

ՎԵՐԱԳԻՏՈՂ. Բառ անստոյգ. որպէս Քաջ գիտակ. *Եպիսկոպոսս ոչ միայն դէտ, այլ և վերագիտող, զի մակացու է բոլորն եկեղեցւոյ. Մագ. ծը. (այլ ձ. վերագիտող. յայտնի ամ և զմակացուն իմա վերակացու:)

ՎԵՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաջ հմտութիւն. վերահասութիւն. ընտրութիւն. *Կեանք միայնակեցաց՝ վերագիտութեամբ և վկայութեամբ մտաց եղիցի. Կլիմաք:

ՎԵՐԱԳԻՐ. գրոյ կամ գրի. գ. Ἐπιγραφή. Inscriptio, titulus. Վերնագիր, և մակագիր. արձանագիր. *Ըստ վերագրին (սաղմոսի). Բրս. սղ: *Բագին երնոցա, որում էր վերագիր բանի նախաշաւիղ՝ անծանօթի այ. Առ որս. ժէ: *Զոր օրինակ զԹղթոյ վերագիր ոչ գրոշմէ, և առաջին գիրն բովանդակեալ արտայայտէ զբաղախորհուրդ Թղթոյ բանիցն 'ի ներքս շարադրեալ. Զքր. կբ: *Վերարկուն, վարդապետականն... վերագիրն. զի բաւական իցէ միով կարգիւն զամենայն գրոցն դիտել զմիտս. Մագ. քէ: *Նմին իրի են և 'ի գիրս վերագիրք, և 'ի Թուղթս երեսագիրք. զի զօրութիւն գրոցն և պատճէն գրողին փութով և համառօտ երևեսցին: Զանուն իւր (մովսէս) ընդէր ոչ դնէ 'ի վերագրի առս. որպէս յեգոյ մարգարէք, և զկնի առաքելոց. Վրդն. օրէն. և ծն: *Մինթէ ոչ բերես 'ի քեզ զախրականն պետան, և կամ զիշխանականն վերագիրն. Ոսկիփոր: *Բաւական է վերագիր միայն սաղմոսիս ցուցանել զենթագրելին: Որոյ վերագիրն՝ արձանագրութեան կոչի գաւթի. Դամասկ:

ՎԵՐԱԳԻՐ. Վաւերական Թուղթ, պատճէն. *Վերագիր միաբանութեան գրել ընդ հայք և ընդ հոռոմս: Վասն առաջնորդացն պատճէնսն. զորս վերագրով առանց գաք. Ուռհ:

ՎԵՐԱԳԼԽԱՒՈՐԵԼ. } Ἀνακεφαλαιόω.
ՎԵՐԱԳԼԽԵԼ. ն. } Capitulatim et summatim repeto, colligo, perficio. Վերածել 'ի գլուխս. գլխաւորել. բովանդակել. *Ուղղ բանիւ վերագլխաւորել զխորհուրդն քնն, կամ վերագլխել զխորհուրդ տնտեսն, զոր առաց մարմնով, մեծացուցանէ և այլն: Ի ձեռն իմոյ որդւոյնիս ամենայն ազգաց 'ի սրբութեան վերագլխի լրումն. Գր. տօնէ: ՃՃ:

ՎԵՐԱԳԼԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀνακεφαλαίωσις. Summaria repetitio, summa. Բովանդակումն բանից նախաձայնելոց. *Յաղագս վերագլխութեան, և համանգամայնից. Շիր:

ՎԵՐԱԳՆԱՑ. ա. Որ գնայ կամ դիմէ 'ի վեր. վերաթռիչ. *Զլուսոյն մասն ինչ 'ի վեր արձակէին, մնացեալն թէ զմեծ մասն 'ի վեր, ուրեմն վերագնացքն են. Կիւրղ. ծն: *Տէր զինչս աղքատաց, ու ոչ ըղխաչ ճղգանց, և ... վերագնաց. Գնչ:

ՎԵՐԱԳՈՅՆ, գունի, իցն. ա. Ἀνώτερος, ὑπέρτερος, ὑπερέχων. Superior. Որ 'ի վեր է և առաւելեալ քան զայլս. վերնագոյն. բարձրագոյն. վեհագոյն. գերագոյն. գերազանց. զօրագոյն. յաղթող. խոփիւ, փոյ... *Անստացէ հրամանի վերագունին առաջնորդին: Հրեշտակք բնութեամբ վերագոյն էին քան զմեզ: Արդ զիտացի որդեակ. զի վերագոյն քան զիս եղեր. Բրս. Հգն: Ի-

սխոփ: Վրք հց. Ժ: *Ցաւս տարաբեալ վերագունիցն՝ անկասկած լինիցի: Ուստի որմնքն վերագոյն է քան զհայրն. Եղնիկ: *Զայնեսին առ վերագոյնսն. Նոր. յովէտ: *Վերագոյն քան զբաղմութիւն գնդից զանձն իւր ցուցանէր: Քան զամենայն փորձութիւս այնպիսիքն վերագոյն են: Պատերազմեալ ընդ Թշնամիսն՝ առաւելայի վերագոյն գտցին. Եղիշ. յէս: Վրք հց. ժ: Յհ. կբ: *Սա շնորհացն շնորհ, և աքանչելեացն վերագոյն աքանչելիք. Ոսկ. ղուկ: *Զարդարեալ վերագոյն լուսով 'ի լոյս ածութեան. Ճ. Բ: *Զարհուրեցայ յոյժ. այլս գարձեալ 'ի վերագոյնսն եղեալ 'ի առաւնէ զօրացայ. Վրք հց. խա:

ՎԵՐԱԳՈՅՆ. ա. Նախակարգեալ. 'ի վեր անդր առացեալ կամ գրեալ. *Ես յայս 'ի վերագոյն բանիցն է. Սարգ. յոտ. ֆ:

ՎԵՐԱԳՈՅՆ. մ. } Ἀνώτερον, ἀνωτέρω. Superius, anterius, supra.
Ի ՎԵՐԱԳՈՅՆ.
Ի ՎԵՐԱԳՈՅՆՍ. } Ի վեր անդր. 'ի նախակարգեալ բանս. փոքր մի յառաջ անցեալ կամ ժամանակաւ. կանխաւ. յառաջագոյն. *Վերագոյնն ասէ. Եփր. ծ. 8: *Որպէս վերագոյն. կամ վերագոյնն ասացաք. Ագաթ: խոր: Առող. և այլն: *Վերագոյն ճառեցաք: Ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ. Զքր. կբ: Նոր. խո: *Նզեն բարեկամք միմեանց պիղատոս և հերովդէս. քանզի վերագոյն հակառակամարտք էին առ իրեարս. Զքր. կբ: *Ըստ վկայութեանցն՝ որ 'ի վերագոյն են: Բարւոք առացաւ 'ի վերագոյն: Զայն գործս՝ զոր համարեցաքն 'ի վերագոյն. Եփր. հա. Եփր. փփ: *Այլ մեք 'ի վերագոյնսն իսկ բազում վկայութեամբ դիցս սրբոց ցուցաք. Եղնիկ:

ՎԵՐԱԳՈՉԵՄ, եցի. ն. չ. Ἀναβοάω. Exclamo. Ի վեր կամ բարձր գոչել. վերաձայնել. կարդալ. քարոզել. վկայել. *Զոր եսայիաս կանխաւ վերագոչեաց: Վերագոչեմք առ քեզ տէր. Շար: *Փառաւորութեան երգարանութեամբ հոգեզօրութեամբ նուագաբանելք վերագոչեցուցանք. Թէոփ. խոստ: *Ամբարշտեալ վերագոչէ, ... 'ի հարսանս եկեսցէ. Զքր. կբ: *Ծնօղն վերագոչէր, թէ կոյս մնացի. Ճ. Գ: *Տէր և ած վերագոչեաց զնա. Նանայ:

ՎԵՐԱԳՈՎԵԼ. ն. Կրկին գովել. մեծաձայն գրուատել՝ հռչակել. *Իբրև մայր՝ որդեովն գովելեալ, և իբրև կոյս՝ ծննդեամբ վերագովեալ. Ճ. Գ: *Դաւիթ վերագովելովն. Կլիմաք:

ՎԵՐԱԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Ἀνώτατον. Eminentia, culmen. Վերագոյնն գոլ. գերազանցութիւն. ծայրութիւն. *Որ 'ի մարգիկ փառաւորութիւն վերագոյնութեամբ (վիճակ Թագաւորաց). Պորփ. ը:

ՎԵՐԱԳՈՒՇԱԿԻՉ. ա. Անդուստ 'ի վերուստ գուշակող՝ նախաձայնող. *Եւ այլ բազում օրինակք և ցուցմունք, որ քնի գալստեանն վերագուշակիչք և քարոզք էին. Ոսկ. յհ. ա. 32. յն. վերաքարոզողք:

ՎԵՐԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Ἀναγράφω. Inscribo, describo, rescribo. ἀνατίθημι (վերադրել), Attribuo, refero, adscribo, ևն. Մակագրել, վերագրաւ գրոշմել. արձանագրել. Ճառել. գրել. *Վերագրէ (ածաբանն) զՃառն 'ի յայտնութեան քնի, և սկսանի 'ի ծննդեան քնի: Ղուկաս զաւետարանն և զգործս առաքելոցն՝ գրունաց աշխարհէն վերագրէ (առ Թէոփիլոս 'ի յոյն լեզու): Վերադրէ զուկաս 'ի հրամանէ սուրբ հոգւոյն. և եղև առէ ընդ առաւրոն ընդ այնոսիկ: Որպէս վերագրէ երանելին պետրոս, եթէ կերակ և արբաք ընդ նմա յետ յարութեանն: Որպէս վերագրեաց երանելին մովսէս, թէ անկանիցեք զկենաս ձեր կախեալ զփայտէ:

Վասն զո վերագրեաց սաղմոսն, փայտ կենաց է ամենեցուն. Կոմբղ: Փոփ առ դր: Զքր. կբ. ծն. հմբ. խլ: *Վերագրէ յիշատակեանական մասանցն. Ճ. Ա: *Տերունեան օրինացն 'ի հինգ գիրս վերագրեցելոց. Փիլ. Իմաստն:

Կամ Գծագրել. ծրագրել. *Երկրաչափքն կոչեն զնա վերագրելն. Նիսս. բն. է:

Կամ Ստորագրել. ձեռագրով հաստատել. *Յաղագս հաւատոյ մեռն վերագրեցի 'ի նմա ձեռնագրով իմով: Զոր առեալ բացին, և գտին վերագրեալ ձեռամբ իմաստասիրին. Վրք հց. ծը:

Եւ Ի վերայ գրել կամ գծել. *Որ և ոչ գիծ մի երկաթոյ այժմ վերագրել ոչ կարէ. Խոր. ա. 15:

ՎԵՐԱԳՐԵԼ. Ի վեր անդր գրել. նախագրել. տես և ՎԵՐՈՅԳՐԵԱԼ. *Որովք դիմօք վերագրեցելովք: Զնախաթիւ մասունս առկածիցդ վերագրելոյ. և այլն. Նար. է. ղ. ե. ծբ. ծե. խե: *Արման ամենայն հաւատոյ՝ վերագրեալդ է: Վերագրեալ ժուժկալութեանդ. Գր. հր: Շ. բ. դ. է: *Նշանակ զնս ըստ վերագրելոցդ: Ծանօթ լինել ձեզ ճշմարտապէս վերագրելոցդ խրատուց. Շ. կղբ:

ՎԵՐԱԳՐԵԼ. Ընծայել. սեպհականել. վերաբերել. յարաբերել. վերածել. ձգել. ուղղել. յարմարել. համարել. տագնել. տանել. կացուցանել, փոխել. տես և ԳՐԵԼ, և ՎԵՐԱԴՐԵԼ. *Նմա զբոլոր գիրսն վերագրեալ նուիրեաց. Փիլ. Իմաստն: *Աստուծոյ վերագրէ զգործն՝ ածային գիր: Զայն հօր վերագրել. Կիւրղ. գանձ: *Սարգիսն ահն վերագրեալ էր անզգամական՝ ռուբենի. Հանամ. առկ. (որ բերի և 'ի նախագրեալ առումն:) *Արիստոտելէս զայնոցիկ (կենդանեաց և անկայ) լինելութեան վերագրէ արեգական և կենդանատեսակացն շրջագայութեան. Նիւս. բն. խբ: *Զփրկութիւն ընկերին մեզ վերագրեսցուք: Որպիսի փառս վերագրէր զչարչարանս և զխաչն. Սարգ. յկ. ծա: և ա. գ. բ: *Անժամանակ որդին այլ եղև և կոչեցաւ որդի մարդոյ. որպէս զի զմարդիկ որդիս այլ վերագրեսցէ. Զքր. կբ: *Զմարդիկ վերագրեսցու խաչակից իւր և վկայք. Շար: *Ոչ սոսկ հաղորդ, այլ և տէր նորա և հայր վերագրի նորա, զորոյ զգործն գործէ. Բրս. հց: *Որ վասն մեր եղև մեռեալ, և վերագրեաց զմեզ 'ի կենանս: Ի լոյս կենացն անվախճանից վերագրեսցուք. Յհ. կբ:

ՎԵՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. տ. ՎԵՐԱԳԻՐ. *Քանզի վերագրութիւն ասէ. Եղիշ. Վրդն. եւ: *Զարդարէ զմեհեանն յիւրմէ վերագրութեամբ, հօր՝ այ անունն որդի աշքարանդրէ. Գթմ. ողէս:

ՎԵՐԱԴԱՐՆԱԼ. դարձեալ. տ. ՎԵՐԱԴԱՐՁԻԼ:

ՎԵՐԱԴԱՍԵԼ. տ. ՎԵՐԱԴԱՐՁԵԼ, և ՎԵՐԱԴՐԵԼ. *Զերկրայինս ընդ երկնայինսն վերադասեաց: Վերադասեցան յարդիս վերին երանութեան. Ժղ. ճիր: Յհ. կբ: *Բազում ճառս վերադասեաց (այս ինքն շարակարգեաց) յաղագս ուղղափառ հաւատոյ և վարուց. Ճ. Ա: *Արդ այդ գաւառական վերադասեցեալ բարեխօսութեան քոյդ պարզեաց. Նար. մէ:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ, ի. գ. Ἀναστροφή. Reversio. μεταγωγή, translatio, և այլն. Վերադարձ գարձ. յետս դարձումն. փոխադրութիւն. նորոգութիւն. և կրկնութիւն. յաւելուած. *Այս ամենայն էր, որ խափան առնէր վերադարձի առնն այն. Վրք ասկ: *Որ 'ի կեանս վերադարձի բնութեամբ գարձեալ յորդանսն օրինակեցիր. Շար:

ՎԵՐԱԴԱՐՁԻՄ, ձայ, ձեալ. չ. 'Αναστρέφομαι. Revertor. ἐπιστρέφομαι, convertor, եւն. որ եւ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼ. Վերադարձ առնել. անդրէն վերստին դառնալ. *Վերադարձիլ արտասուօք 'ի շնչումն մեղայն: Ի ձեռն ապաշխարանաց վերադարձիլ 'ի կեանս. Աւետ. ա. 1: *Ի մահուանէ 'ի կեանս վերադարձան. Ցօնոյ: *Ցինքնական պատիւն վերադարձեալ. Լմբ. պտրգ: *Այսպէս ճշմարիտ բանն վերադարձելով յաղագս իւր՝ բացուցեալ լիցի. Ոսկեփոր:

ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ՎԵՐԱԴԱՐՁ.
ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒՄՆ. գ. } *Առանդեցաւ մեզ այս 'ի չորրորդ գրուածի վերադարձութեն 'ի վերայ երեցունց գրուածեալ հաստուածին (գրոց խորհնացւոյն). Արծր. ա. 14: *Մուտ կերակրոյն փակեալ էր. զներգործութեն աղբոյն վերադարձութբ վճարէր», այսինքն յետադարձութբ ընդ բերանն. (խո. Դղէօմէրէ.) Լոռփ. ԻԳ: *Յայսմ աւուր վերադարձումն է պատուական նըշխարաց սրբոյն իգնատիոսի ('ի հռովմայ յանտիոք). Տօ. ԻԷւ. յունր. ԻԲ:

ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒՑԱՆԵՄ, ձուցի. ն. 'Αναστρέφω, ἐπιστρέφω. Converto. ἀνάγω, reduco, եւն. Վերստին անդրէն դարձուցանել. փոխադրել. նորոգել. վերածել. *Վերադարձուցանէ զերկիրս յառաջին կարգս. Մոծէր: *Զի զմեզ 'ի նոյն գիր եւ 'ի պատկեր վերադարձուսցէ: Զի զմեռեալն ադամ վերադարձուսցէ առ փայտն կենաց. Զքր. ԿԲ: *Զամենայն սրբութիւն խորանին վերադարձոյց 'ի տաճարն սողոմոնի. Կամրջ:

ՎԵՐԱԴԻԷՏ, գիտի, տաց. Տ. ՎԵՐԱԴԻՏՈՂ. *Առաջինք 'ի նախահարցն եւ 'ի վերադիտաց՝ աշխարհիս լուսաւորութե պատճառք. Խոր. Գ. 51:

ՎԵՐԱԴԻՏԱԿ. ա. Որ կայ 'ի վեր 'ի դիտակին. բարձրացեալ 'ի նշանակ կամ 'ի փայտ խաչի. *Մովսէսիւ օրինադրեցաւ, տեսեալ զվերադիտակ, տպաւորութբ պղնձահիւթ օձին. Կիւրղ. Խչ:

ՎԵՐԱԴԻՏԵՄ, եցի. ն. 'Επισκοπέω, ἀναβλέπω. Inspicio, respicio. Դիտել 'ի վեր կողմ. նկատել զվերինս. եւ Քաջ դիտել. զննել, տեսանել, 'ի միտ առնուլ. *Ամեն զարծուոյ, եթէ զբարձունս վերադիտելով 'ի թռիչս իւր ամբառնայ. Ճ. Ժ: *Զաքէոս զոմայն այժմ վերադիտեսցուք վայրադուռ անձին: Քանզի զշամբուշ տորայն վերադիտեսցուք անմտութեն անձին. Պիտ:

ՎԵՐԱԴԻՏՈՂ, ի, աց. ա. գ. 'Επίσκοπος. Episcopus, inspector. Է թարգմանութիւն. Հայնիս էբիսգօբօս. Եպիսկոպոս. Վերադէտ. վերատեսուչ. տեսուչ. այցելու. դիտապետ. հայրապետ. գէտ. *Վերադիտող եւ օրէնսուսոյց արարածոյն աշխարհիս: Տն յովհաննիսի հայոց վերադիտողի: Տեառն անանիայի հայոց վերադիտողի: Գահերիցութիւնք վերադիտողաց. Փոփ. առ ղոր. ԿԲ: Մագ. Ա: Լոռփ. Գ: Նար. Գնչ. ԷԽԷՂ: *Թեթեւագոյն եւ թռչուն բանիցն (ընդդէմ ծնողաց) ծանրագոյն են տուգանքն, քանզի վերադիտող առ այսոսիկ կարգեալ է՝ իրաւանց հրեշտակ նեմեսիս. Պղտփ. օրէն. Ի:

ՎԵՐԱԴԻՐ, դրի, րաց. ա. գ. 'Επίθεμα. Quod super imponitur. Ի վերայ կամ 'ի վեր եդեալ ինչ. որպէս յաւելուած, նուիրական. եւ Բարձր գլուխք. *Զերբուծն վերադրաց եւ զերկին նուիրաց եւս առ հարոնի. Ղեւ. Է. 34: *Զենչ է հաշտարանն, եւ ընդէր վերադիր կոչէ զնա: Վերադիր աստ փառն 'ի վերայ կալոյ եւ 'ի վերայ հաստատութեան մնաւոր աշխարհին. Փիլ. Եւ. Ք. 60: *Ոչ միայն զհաստատուն վերադիր խնդրեն (յն. վերադիր խնդրեն) օրէնքն, այլ եւ զգործսն. Ոսկ. Գղ: *Ղեւեայ ոչ տուաւ ժառանգութի. եւտուն նմա վերադիր յիւրաքանչիւր ժառանգութէ. Եփր. օրէն:

ՎԵՐԱԴԻՐ. 'Επίθετος, ον. Adjectus, adjectivus, um, cognomentum. Մակդիր. մակակոչ. յաւելեալ. *Յովհաննէս, զոր վերադիր անուամբ կոչեան կոչէին. Լոռփ. Ե: *Վերադրաւն հանդերձ զաւազանս վայրենիս կոչեմք (զշարս). Ոսկ. Եւ:

ՎԵՐԱԴԻՐ. Յօդ քերականական. անթր. անթեր. յն. ա́րթրօն. "Αρθρον. Articulus. *Ոչ վայրապար ասէ՝ կոյս, այլ կոյսն. յաւելուածով վերադրին նշանաւորն զինն եւ միայն զայն այնպէս զինն ակնարկէ. Յայտնէ վերադրաւն. եւ այլն. Ոսկ. Եւ. յորմէ եւ Գէ. Եւ: *Աստ առանց վերադրի ասէ, թէ հոգի տեառն. եւ ոչ ասէ՝ թէ հոգի տնն. Գէ. Եւ:

ՎԵՐԱԴԻՐ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ. 'Επαιτός, ἐπακταὶ, παρεμβολή. Intercalatus, intercalatio, epacta. Զաւր մեծասան աւուրց՝ որովք առաւելու արեգականային տարին քան զլուսնականն. երբ զայս յաւելուած ամ ըստ ամէ հաշուես, եւ Ի Է 'ի բաց թողեալ, զատանես զմնացեալն, այն կոչի եւ է վերադիր տարւոյն: Սարկ. փոխոր: Զքր. ԿԲ: Վանակ. փորձփ. եւն:

Նովին համեմատութբ Վերադիր կոչի եւ տարբերութիւն ամսոց ըստ այլեւայլ հաշուի ազգաց. *Կալ զնոյն թուականն, եւ արա վերադիր հռոմի ամսոց. եւ լինի մի թիւ վերադիրն. Արղ:

ՎԵՐԱԴԻՐ. Է եւ անուն երաժշտական խաղի: Ոսկեփոր:

ՎԵՐԱԴՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. 'Επίθετος. Adjectivus, impositus. Մակադրական. մակդիր, մակակոչ. *Կոչումն վերադրական անուանն (սիմոնի՝ պետրոս). Սարգ. ա. պ. ա:

Եւ 'Υπερθετικός. Superlativus. Գերադրական. առաւելեալ. *Մի քան զմի են գերազանց վերադրական. Երզն. տփ. Երէն:

Եւ Καταφατικός. Affirmativus. Դրական, ստորասական. *Բացբարձական ածականութիւնքն գերագոյնք են եւ հզօրագոյնք յոյժ քան զվերադրականսն. եւ են վերադրականք, որպէս յորժամ ասեմք զած թագաւոր, 'ի վերայ նորին դնելով զամենայն, եւ տէր, եւ բարի, եւ լոյս. Վահր. Երրդ:

ՎԵՐԱԴՐԵՄ, եցի. ն. 'Ανατίθημι, ἐπιτίθημι, προστίθημι, ὑπερτίθημι. Superpono, eveho, impono, refero, adjicio, attribuo. Ի վերայ կամ 'ի վեր դնել. 'ի վերայ բերել. յաւելուլ, յարադրել, ընծայել. մատուցանել, վերադրել. *Ի ձեռն իւր ինքեան վերադրեաց 'ի նա զիւր արքայական ներգործութի եւ զօրութի: Որքան ինչ է հօր եւ որդւոյ, ածպետականին հոգւոյ հաւասարակարգ եւ միեղինապէս վերադրեն: Մեծն եւ փոքրն վերադրի ամենեցունց պատճառին: Օրհնութիւս վերադրել ամենայնի պատճառին. Դիոն: *Ոչ նմա վերադրեսցուք (այլ. վերադրեսցուք) զպատճառսն, այլ ձեզ. Պղ. բազմ. Ա: *Զերկրորդն ասա ոչ վայրապար վերադրեաց (այլ. վերադրեաց): Զերկուսն միայն խոստովանեցան, եւ զերրորդն ոչ վերադրեցին. Ոսկ. յհ. առէպ: *Ոչ միայն ասաց, առա՛ զանօրէնութիս քո, այլ վերադրեաց յառաջ, այսինքն մի մնալ ստախին քո. Մաշկ: *Քուշահանդէպ տասցեղն ըզպատասխանին վերադրէր. Նիւս. Բնութ:

ՎԵՐԱԴՐԵԼ. Ամբառնալ. 'ի վեր առնուլ՝ հանել. վերագոյն կացուցանել. *Գերազանցէ քան զհեղեղին յորդութի, եւ զլեռաց լերանց վերադրէ: Համբարձեալ վերադրեաց գերագոյն դրան. Նար. ԾԷ. Եւ Խչ: *Վերադրեաց բերեննէկէ զհեծեալս իւր (եդ 'ի բարձր տեղւոջ՝ ձօնելով դիս): Ասէր՝ թէ ածքն զայնպիսի պատկս հերայն յասպետս վերադրեցին. Նոննոս: *Զերկաքանչիւր դասս աշակերտելոցն յիմաստութեցն գիտութեն վերադրեցեն արգասիս. Պիտ:

ՎԵՐԱԴՐԵԼ. ըստ յն. ոճոյ, Նուէրս կախել կամ դնել 'ի տաճարս. *Առ ածոյն վերադրութիս պարտ է համեստ առն շափաւորի վերադրել եւ պարգեւել. Պղտփ. օրէն. ԾԵ: *Զոր ինչ եւ կամիցի ոք՝ վերադրեսցէ. անդ:

ՎԵՐԱԴՐՈՒԱՏԵԼ. գ. Վերագովել, գերահռչակել. *Զգերազանցեալն 'ի լոյս անմատոյց ուրախութբ վերադրուատեն. Նար. կոռ:

ՎԵՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, գ. 'Υπέρθεσις. Sublimis gradus. Բարձրութի. վերին աստիճան. եւ Յաւելուած, եւ այլն. *Զօրութեց երկնից զստորակացութիս եւ զվերադրութիս: Ոչ ծործորք դժուարաց, ոչ վերադրութիք բլրոց: Ըստ ոգւոյն վերադրութե ('ի վերին ըղձայութիս). Առ որոմ. ԾԲ: Նար. Խ: Փիլ. լին. ա. ԴԴ:

ՎԵՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. 'Επίθεσις. Adjectio. *Որ առ ածն էն ուղղութեց վերադրութիք ('ի նոյն օրէնս). Համամ. առ: *Առաջի, եւ ես մանաւանդ դարձեալ վերադրութբ ասացից. Մոլչ:

ՎԵՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. 'Ανάθημα, ἀνάθεσις. Donarium, dicatio. ըստ յն. ոճոյ, Նուէր ընծայեալ տաճարի՝ որպէս յերեւելի տեղւոջ դնելով. նուիրումն. *Առ ածոցն վերադրութիս եւ այլն: Ոչ են առ ձեռն վերադրութիք եւ երկաթ եւ պղինձ, որ պատերազմացն են գործիք. Պղտփ. օրէն. ԾԲ: *Զկենացն սրբութի եւ զանձինն վերադրութի 'ի փառս ածոյ նշանակել վարկանիմ. Մէջբ. շնփ: (Տես եւ 'ի բառն ԱՇՏԱՐԱԿ. Ղկ. ԻԱ. 5:)

ՎԵՐԱԶԳԵՆՈՒՄ, զգեցայ. ն. 'Αναβάλλω, ἀναλαμβάνω. Induor, et recordor. Ի վերայ զգենուլ. եւ Վերստին յանձին կամ 'ի միտս բերել. *Վերազգեցաւ զպատկն անապական. Ճ. Ա: *Իսկ յետոյ հանդերձեալ էր զառաջեալն վերազգենուլ. Ոսկ. յհ. ա. 34:

ՎԵՐԱԹԵՒԵՄ, եցի. չ. 'Ανάπτημι, ἀναπτερόομαι. Sursum volo. Ի վեր կոյս թեւապարել. թեւակոխել. թռչել. վերանալ. 'ի վեր դիմել. բարձրանալ. ամբառնալ. *Յերկինս վերաթեւել: Վերաթեւեալ ընդ առաջ քրի: Վերաթեւել 'ի տեղի անկելոց հրեշտակաց: Վերաթեւեալ ելանէ յանմարմնականացն պարապս: Առ փրկչական մարմինն վերաթեւեալ ամբարձցիս: Վերաթեւեալ 'ի վերին աշտարակն սիոն. Նեղոս: Ա Ճ. Գ: Շար: Զքր. ԿԲ: Յհ. Իմ. տօն Երգ: ՅՀ. ԿԲ: *Զոտս՝ որ ընդ օդս վերաթեւէ, ակար բնութի կոտուոց կապէ. Շ. խոստով: *Մարախ նախ քան զվերաթեւելն՝ լերկ. իսկ յորժամ վերաթեւեալ բարձրասցի, յայնժամ վաղվաղակի օդական է. Ճ. Ը:

ՎԵՐԱԹԵՒԵԼ. ն. Ի վեր թռուցանել. եւ Ամբառնալ զձայն. վերերգել. *Եւ ընդ ինքեան վերաթեւեաց՝ զհոգիս մարդկան հօր ընծայեաց. Շ. խոսփ: *Բազմանուագ ձայնիւք զերաժշտականացն վերաթեւեն նուագ. Սհկ. ԿԲ. որմոս:

ՎԵՐԱԹՈՒԵԼ. ն. Վերուստ 'ի վայր թուել. *Որ յակփարեսաց անտի վերաթուի մինչեւ 'ի քառասներորդ երկրորդն կարգի. Նար. ՂԳ:

ՎԵՐԱԹՌԻՉ. ա. Որ 'ի վեր թռչի. 'ի բարձունս թռչողական. բարձրաթռիչ. վերասլացեալ. *Հաւուց պաղօթս վերաթռիչ արար. Կղիմոս: *Հրեշտակակրօնս արարեալ՝ վերաթռիչս կացուցեր. Յհ. ոսկ. յհ: *Վերաթռիչ սլացմամբ վերամբարձեալ: Վերաթռիչ լուսեղէն ամպովք ընդ առաջ ե-

լանել քոց փառացդ․ Անան․ եւ․ Մագ․ *Ցերկրի թողեալ զմեզս մեր՝ յերկինս մաքուր վերաթռիչք լինիմք։ Վերաթռիչ լինէին, և անխափան մտանէին յերկինս․ Ճ․ Բ․ Տր էէւ․ ձւր․ ճէ։

ՎԵՐԱԹՌՈՒՑԱՆԵՄ․ ուցի․ ն․ Ի վեր թռուցանել․ ամբառնալ 'ի բարձունս․ *Զանձինս իւրեանց վերաթռուցին, և յերկիր թաւալեցան․ Կլէմ․։

ՎԵՐԱԹՌՉԻԼ․ թռուցեալ․ չ․ 'Αναπέταμαι, ἀνάπτημι. Sursum evolo, exaltor. Վերաթռիչ լինել․ վերաթռչել․ բարձրանալ․ *Երկնագնացութբ և սրբազնապէս վերաթռուցեալս․ (Ամոռք յայս առնեն) զծածկութիւն և կամարաութիւն յածայինսն ընդունելութս վերաթռուցեալս․ Դիոն։ *Միջակացեալ թևօքն վերաթռուցեալ։ Վերաթռուցեալ միտք 'ի թևս հոգւոյն․ Ժղ․ ււր։ Տօնակ։ *Ծովն ուղկիանին վերաթռուցեալ առ իս գային․ Մխ․ երէմ։

ՎԵՐԱԺԱՄԱՆԵԼ․ չ․ Ի վեր 'ի բարձունս ժաման լինել․ վերամբառնալ․ գառնել սռանալ զվերին ինչ․ *Կերան զհրաժարեցուցանող պտուղն, որպէս զի յածային կանխեալ վերաժամանիցեն 'ի պատիւ․ Զքր․ կլ։ *Ցառաքելական վերաժամանեալ յաստիճան։ Ի մեծ քահանայապետութեանց վերաժամանեալ յաստիճան․ փոփ․ առ գէր․ կլ։

ՎԵՐԱԽԱՌՆԻԼ․ չ․ 'Αναχίρναμαι. Admisceor. Ոգեխառնիլ․ միանալ․ *Ի նմա վերախառնեսին կերօղքն (զնա)․ Ոսկ․ յհ․ բ․ ա։ *Ի փրկական ճաշակն վերախառնիլ․ Ժղ․ ււր։

ՎԵՐԱԽՆԴՐԵԼ․ ն․ Ի վերուստ կամ վերստին և սաէպ խնդրել․ *Ընդ այս ամենայնի արկածից աղաւէն քեզ զնծ վերախնդրեմ․ Մագ։

ՎԵՐԱԽՕՍԵԼ․ հ․ Ի վերուստ կմ կրկին և կրկին խօսել, բարբառել․ *Ի լերինն 'ի մէջ միգին և մրրկին վերախօսէր ընդ իսրայելի․ Ժղ․ ււր։

ՎԵՐԱԾԱԳԵԼ․ ն․ չ․ Ի վերուստ կամ վերստին ծագել զլոյս կամ որպէս զլոյս․ *Փառք վերածագողին զլոյս․ Շար։ *Վերածագեաց մեզ աւետարանին արդարութե։ Լոյս 'ի յերկնից վերածագեալ՝ 'ի ձև խաչի մարմնոյն խաչեալ․ Զքր․ կլ։ Շ․ Վրդ։

ՎԵՐԱԾԱԳՈՒՄՆ․ գ․ Վերածագելն, ելն․ երևումն․ յայտնութի․ *Երրեակ անձնաւոր միոյ տէրութե գոլով քարոզ քոյդ վերածագումն․ Գնձ։

ՎԵՐԱԾԱԾԿԵԼ․ ն․ Պարածածկել․ վերարկել․ զգեցուցանել․ պատել․ *Լուսովդ փառաց վերածածկեցեր․ Նար․ Է։

ՎԵՐԱԾԱԾԿՈՅԹ․ կութի, եց․ գ․ Ծածկոյթ վերին կամ 'ի վերայ․ ծածկարան անկողնոյ․ վերմակ․ եօրղան․ փէօշէկ․ Στρωμνή. Stratum, stragula. *Օթոցի, և վերածածկութեց, և բնակութեց․ Պղատ․ օրին․ գ։

ՎԵՐԱԾԱԾԿՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Վերածածկելն. և ծածկոյթ կմ մաշկ պատիչ․ *Զարկուած վերածածկութե մնարհեստ կազմուածոյ թմբկիս գործականութե․ Նար․ ղգ։

ՎԵՐԱԾԱԿԱՆ․ ա․ 'Αναγωγικός. Sursum ferens, conducens. և anagogicus, mysticus. Վերածօղ․ վերբերիչ․ վերբերական․ խորհրդական․ *Ի հեշտութեց՝ գոլով սոյն զէն արիութե, և յաշխարհիս ըղձից հոգւոյ վերածական։ Ցեսակ սորա է զուգարկու մեկեւութե, և զօրութին՝ արագ առ կեանս վերածական․ Շ․ ոփ․ բարձր։ *Առ վեհագոյնան նուաստից վերածականքն զօրութք․ Դիոն․ ճծայ։

ՎԵՐԱԾԱՂԿԻԼ․ չ․ Վերստին կմ քաղ կամ վեր 'ի վերոյ ծաղկիլ․ *Ուր ապականութին ամրեալ գառոզաբար, անդ անապականութեն վերածաղկեսցի․ Նանայ։

ՎԵՐԱԾԱՑՐԵԱԼ․ Գերածայրեալ․ բարձրագոյն․ *Հրեշտակական զօրութեքն, յորս են վերածայրեալք սերովբէիցն բարձրութք․ Ճ․ Գ։

ՎԵՐԱԾԱՊԷՍ․ մ․ 'Αναγωγικῶς. Anagogice, mystice. Վերածութբ․ յարաբերութբ․ խորհրդաբար․ *Եւ զորս 'ի նոցանէն մեզ նշանակաւ և վերածապէս երևեալս․ Դիոն․ երն։

ՎԵՐԱԾԵՄ, ածի կամ ծեցի․ ն․ 'Ανάγω, ἀναφέρω. Sursum duco, reduco, conduco, adfero, refero. Վերաբերել․ վերբերել․ 'ի վեր ձգել․ հանել․ փոխել․ *Վերածէ 'ի կենդանութիւն։ Վերածել 'ի թագամանէ։ Վերածել զննջեցեալսն։ Որ վերածեաց զնոյն 'ի ծովէն։ Որք 'ի հոսանուտ մեղաց ծովէս վերածէք զմարդիկ 'ի կեանս անմահ․ Մանր։ Զքր․ կլ։ Շար։ *Փայտիւ զերկաթ 'ի ջրոյ վերածէր։ Ի մահուանէ 'ի կեանս վերածեաց։ Ի գերեզմանացն զմեռեալսն վերածեաց․ Խոսր։ *Զգերեզմանս քակեաց, զմեռեալս արտաքս վերածեաց․ Պիտառ։ *Որ բարձրացաւ 'ի խաչին, և զամենեսեան առ ինքն վերածեաց․ Շ․ բարձր։ *Ի հաւատս քնականս զանձինս վերածէին․ Ցհ․ կլ։

ՎԵՐԱԾԵԼ․ Ի վերայ ածել․ *Ոչ եթէ զատաստանս և պատիժս նոցա վերածէի․ Նանայ։

ՎԵՐԱԾԵԼ․ Պատշաճել․ յարմարել․ հայեցուցանել․ ձգել յայս ինչ միտս․ *Զայս պատմութե ոմանք յեղինէի տապարն վերածեն, և այլք 'ի զանիելի վիշապն․ Շ․ բարձր։

ՎԵՐԱԾԻՉ․ ա․ որ և ՎԵՐԱԾՈՂ․ 'Αναγωγός. Sursum ducens. Ի վեր ածօղ՝ ձգօղ՝ հանօղ․ *Ոչ ես ընկղմիչ, այլ վերածիչ․ Նար․ ՅԷ։ *Ղօղէլոցս 'ի ծով աշխարհիս առ քեզ վերածիչ․ Լմբ․ ող։

ՎԵՐԱԾԽԵԼ․ ն․ Ի վեր ծխել՝ բուրել՝ ցնդել․ 'Αναθυμιάω. Suffio, exhalo, evaporo. *Զքաղցրութիւն բարձրաբարբառ իբրև զխնկրուկ 'ի փորձութիւն վերածխեցին․ Լմբ․ յոյփ։ *Քարշէ բանութբ զնուրբն արիւն, որ վերածխեալ՝ կերակուր լինի կենդանականին շնչոյն․ Նիւս․ բն։

ՎԵՐԱԾԽՈՒԹԻՒՆ․ գ․ 'Αναθυμίασις. Suffitus, exhalatio, evaporatio. Ի վեր ծըխումն՝ բուրումն՝ ցնդումն․ արտաշնչութի․ շոգիք․ գոլորշիք․ *Հերակլիտոս զամենեցունն անձն (այսինքն զաշխարհ՝ ասաց լինել) վերածխութի 'ի խոնաւութեցն․ իսկ զայլ յանասունսն (զշունչ՝) յարտաքուստ և 'ի նոցայոցն վերածխութե համասեռ բնաւորել։ Արամութե է եռանդն շուրջ զսրտիւն՝ արեանն, 'ի վերածխութէ մաղձոյ, կամ 'ի պղտորմանէ եղեալ։ Էութե հրոյն ոչ կրել զորս ինչ օգոց են, որպէս մինչ ապականիլ 'ի ձեռն վերածխութեն, կամ թանձրանալն․ Նիւս․ բն։

ՎԵՐԱԾՆԵՄ, եցի․ ն․ կր․ վերածնիմ, (ծնայ կամ ծնեցայ)․ 'Αναγεννάω. Regenero. Վերստին ծնանել հոգեպէս՝ կամ 'ի նոր աւազանէ․ նորոգել հոգւով․ *Իշխանակից ըս հոգին այսօր վերածնեաց զազգս ամենայն։ Վերածնեաց զազգս ամենայն 'ի ձեռն զաւազան շնորհացն։ Վերածնեցէ զաս ջրով և հոգւով սրբով արդարութե․ Սրբեցեր ըզջուրս՝ վերածնեալ զմեզ մկրտութբն սբյ հոգւոյն․ Շար։ Սարգ․ ա․ պ․ գ։ Մագ։ Ժմ։ *Որ ոչն վերածնի 'ի ջրոյ և 'ի հոգւոյ, այնպիսին ոչ նկատեալ տեսանէ զմշտնջենաւոր արքայութին երկնից։ Զարգանդ աւազանին, որով վերածնիս հեթանոսք յորդեգրութե․ Զքր․ կլ։

ՎԵՐԱԾՆՈՒԹԻՒՆ․ գ․ 'Αναγέννησις, ἐμπαλιγγενεσία. Regeneratio, baptismus, et resurrectio. Վերստին ծնունդ․ մկրտութի․ նորոգութի հոգւոյ, եւ և յարութի 'ի մեռելոց․ *Ոչ եթէ ըստ բնութե, այլ ըստ աւետեացն որ է վերածնութին։ Տնօրինելով նմա վերածնութի փրկութեան նամինք քմիւ քով․ Ոսկ․ հռ։ Պորփ․ երս։ *Վերածնութբ կամ 'ի վերածնութի աւազանին կմ յաւազանէ․ Զքր կլ․ ծն․ և Ճըր․ Ժղ․ ււր։ Սկեւ․ եւ։

ՎԵՐԱԾՈՂԱԿԱՆ․ Տ․ ՎԵՐԱԾԱԿԱՆ․ *Վերածողական, և ոչ սոսկ պատուհասողական էր եղեալն առ նա․ Ոսկ․ գծ։

ՎԵՐԱԾՈՒ․ Տ․ ՎԵՐԱԾԻՉ․ *Վերածուք և միաւորիչք առ ած․ Մագ․ 'ի դէմ։

ՎԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ․ գ․ 'Αναγωγή. Subductio, subvectio, reductio, relatio, disciplina, mysterium, anagoge. Ի վեր ածումն՝ առումն՝ ձգումն․ յարաբերութի․ խորհրդականութի․ *Ածայնոյն (այսինքն սրբազանիւք) վարդապետօք ըստ վերածութե ծածկել։ Սրբազանիցն կատարողութեց, և ածատեսական վերածութեց արմատակից տրար․ Դիոն․ երն․ և էկեղ։

ՎԵՐԱԿ, ի, աւ․ գ․ (լաւ ևս՝ վերարկ․) Περίβολος. Ambitus, septum. Ցանկ․ պատնէշ․ միջնորմ․ *Քարատեսակ խնոյր վերակաւ (զողնաշարն), յօդս գործելով 'ի սմա՝ միոյն առ միւսոյն յարամանեալ․ Պղատ․ տիմ․ (թերևս գրելի էր, վերարկուաւ։)

ՎԵՐԱԿԱՄ, կացի․ չ․ 'Εφίσταμαι. Կալ 'ի վերայ երկրի․ *Ուղեգնաց վերակացեր 'ի կենցաղումս յայսմիկ․ Բրս․ ող։

ՎԵՐԱԿԱՑ, կայք․ ա․ գ․ 'Υπερκείμενος. Supra nos existens. Գերակայ․ գեր 'ի վերոյ․ և Բարձր վայրք․ բարձրութի․ *Համատարած ջուրն վերացեալ բարձրացաւ 'ի մէջն յանդրաւ վերակայոյն․ Զքր․ կլ։ Իսկ Նիւս․ կազմ․ գրի գեր 'ի վերակայ, իբր գեր 'ի վերոյ կացեալ։

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵՄ, եցի․ ն․ Ի վեր կմ վերստին կանգնել․ յարուցանել․ *Իջոյց զեզեա... վերականգնեաց զմովսէս․ Եփր․ ալլկէր։ *Վերականգնեցեր 'ի փրկութի կենաց։ Որ զտիրական քո պատկեր լուսով ձրագի քո գտեալ վերականգնեցեր․ Մագ։ Շար։ *Վերականգնեմ աչաւոր։ Վերականգնեսցես 'ի կենդանութի իբր զսիրելին յանշնչական մեռելութէ․ Նար․ Ի․ ծԸ։ *Վերականգնին ամենայն պարարածս 'ի յայտնութե նորա փառացն․ Մագ։

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄՆ․ գ․ Վերականգնելն․ յառնելն․ *Դաւիթ պատմէ զերրոյ գըլորմանն վերականգնումն․ Վրդ․ հց․ իզ։

ՎԵՐԱԿԱՊԵԼ․ ն․ Կապել 'ի վերայ, որպէս թագ կապել․ պսակել․ *Անթառամ պըսակաւն անապականութե վերակապեսցին․ Ճ․ Գ։

ՎԵՐԱԿԱՏԱՐԵԼ․ գ․ Խոպա կատարել․ գլխաւորել․ կարգաւ 'ի գլուխ հանել․ *Դիմեալ գայ 'ի կենագործ չարչարանս՝ վերակատարել զնախաձայնութի մարգարէիցն․ Զքր․ կլ։ *Որպէս զի և յերկոցունց կողմանցն վերակատարեսցի առ նոսա բանք իմաստնոյն․ Վրդ․ ոսկ։

ՎԵՐԱԿԱՐԳԵՄ, եցի․ ն․ Կարգել․ կացուցանել․ *Վերակարգեն այնուհետև զհըրաչականսն նիկողայոս յաթոռ հայրապետութեն․ Ճ․ Գ։ *Օգոստոս զհերովդէս այլազգի՝ թագաւոր վերակարգէ 'ի հրէաստան․ Զքր․ կլ։ *Վերակարգելով 'ի նմա ևս աշակերտանօք․ Ցհ․ կլ։ *Նախապատուէ (դիոսկորոս) զեւտիքէս՝ ընդ ուղղափառս վերակարգելով․ փոփ․ առ գէր։ *Հրեշտակացեալք՝ 'ի դասս նորուն վերակարգեցան․ Շար։ 'Եւ

անքակ էին տէրաւն սահման սկսման վերակարգեցար. Նար. խօսս:

ՎԵՐԱԿԱՐԳԵԱԼ. ն. Կարգեալ 'ի վեր. վերադասել. խնդրել օգնութեան 'ի վերուստ. *Զածային այցելութիւն և զօգնականութիւն յամենայն ժամ վերակարգեալ. Յհ. կբ: *Միաբանութեամբ յակնարկելն իւրեանց՝ զքեզ վերակարգային յօգնութիւն. Շար:

ՎԵՐԱԿԱՑԵԱԼ. Ի վերայ կացեալ. առնմա կալով երևեցելոյն 'ի վերուստ. *Եւ վերակացեալ (կամ վերայ կացեալ) նմա տէր՝ ասէ. Ճ. Ա:

ՎԵՐԱԿԱՑՈՒ, ացի, ուաց. գ. 'Επιστάτης, προϊστάμενος, προστάτης, προεστώς. q. d. Super stans, praestans. Praefectus, praepositus, magister, antistes, moderator, rector, author. և ὑπερασπιστής, protector, defensor, propugnator. ἐπίσκοπος, ἐφόρος, inspector. Որ 'ի վերայ կայ անձանց կամ իրաց. ոստիկան. հոգաբարձու. գործակալ. գործավար. առաջնորդ. նախագահ. պետ. վարդապետ. դատաւորակ. պաշտպան. հովանի. տեսուչ. Վէքիլճի. խօճէ փօրան, ումէր, Պաշաչիր, պաշ. Վէրգէլէր, պէրգէլէր, սէրգէլէր. *Որ կային 'ի վերայ նոցա՝ 'ի վերակացուացն փարաւոնի: Վերակացուք ստացուածոցն դաւթի: Վերակացուք բեռնակրաց և քարահատաց: Վերակացու զևտացւոց: Վերակացու լինել և հոգ տանել գործոյն: Վերակացու եղէ քեզ: Լինել վերակացու 'ի սան տեառն ամենայն մարդոյ: Որ վերակացուն է, փութով: Վերակացու լինիջիք նմա՝ յոր պէտս իրաց և կոչեսցէ զձեզ: Իւրում տանն իսկ բարւոք վերակացու լեալ իցէ: Որդւոց իւրեանց բարւոք վերակացու լեալ իցեն: Բարեաց գործոց վերակացու լինել. և այլն: Կամ *Տէր վերակացու իմ, և եղջիւր փրկութեան իմոյ: Վերակացու է ամենայն արարածոց իւրոց: Վերակացու է նոցա 'ի ժամանակս նեղութեան: Ես վերակացու եղէց քեզ: Վերակացու ճշմարտութեան: Վերակացու լինի գնացից նոցա: Վերակացու լիցի (կամ օգնական լինի) արդարոց. և այլն: *Ընդ մեծաւ վերակացուաւ: Վերակացու հոգւոցս այսոցիկ: Հզաւոր վերակացու. Կոչ. Գ: Բրս. հց: Վրք հց: *Իբր հայր վերակացու համարեալ էր: Զմերոյ լուսաւորութեանցն լուսաւոր վերակացուէ ճառելով (զարդատար): Զօրավիգ լերուք և վերակացու կենաց մերոց. Եղիշ. Բ: Խոր. Բ. 89: Յհ. կմ. Երև:

ՎԵՐԱԿԱՑՈՒ. ա. Որ 'ի վերայ կամ 'ի վերայ կայ տեղւոյ. վերանիստ. և հեծեալ. *Երևելեացս այսոցիկ ամենեցուն զերկինս վերակացու՝ ձեղունս արար. Վրք հց. Ա: *Ճնշեալ սանձիւք... ոչ բացախոյսայ 'ի վերակացու մտացն. Նչ... (տպ. վերակացու:)

ՎԵՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Επιστασία, προστασία. Praefectura, administratio, moderatio, regimen, praesidium. Ոստիկանութիւն. առաջնորդութիւն. հոգաբարձութիւն. նախագահութիւն. պետութիւն. տեսչութիւն. և հովանաւորութիւն. *Իշխանքն՝ որ ունէին ըզվերակացութիւն աշխարհին: Վերակացութիւք. և ոյք ընդ վերակացութեամբն են. Յճխ. Ճ: *Վերակացութեան յեսուայ: Ծանրատաղտուկ վերակացութիւն պարսից. Եզն. Բր. Ա: *Ոչխարաց վերակացութիւն: Վերակացութիւն եկեղեցւոյ սրբոյ: Մի իւրովի առնուլ զվերակացութիւն (վանական). Նիւս. կուս. Բարս. Գ. 6: Բրս. հց: *Վերակացութիւք որբոց, տեսչութիւք այրեաց. Ոսկ. Եփ: *Ի վերայ կայի ձեր, ոչ կամօք և ինքնապատուութեամբ, ըստ նմանութեան թագաւորաց՝ ոյք այժմ 'ի վերայ վաղեն վերակացութեանց. Ածս. Ը: *Զի եւլից զհօր վերակացութիւն (յաւէտ 'ի առ յիս), արժանացոյց զնա բանն՝ ծնօղ և հայր անուանել. Իգն: *Քոյին վերակացութեամբ պահելով 'ի խաղաղութեան. Ժմ:

ՎԵՐԱԿԱՑՈՒՄՆ. գ. Ի վերայ կալն տիրաբար. ամբարձումն ձեռին՝ 'ի հարկանել կամ 'ի պաշտպանել. *Ձեռին նորին վերակացումն 'ի հարուածս եգիպտացւոց. Նար. ծա:

ՎԵՐԱԿԵՆԴԱՆԱՆԱԼ. ա. Վերստին յառնել, նորոգիլ. *(Յետ կոտորածի մանկանց) դարձեալ վերակենդանանայր ողջումն մարդն. Նիւս. կ. բէբղ:

ՎԵՐԱԿԵՆՑԱՂԵԼ, ից. ն. Յառնել 'ի մեռելոց, և համբառնալ 'ի վեր. *Աւարտեալ զտնօրինականացն զտնտեսութիւն ածայես վերակենցաղեաց. Նար. ձա: *Յերիր աւուր նախատեսութեամբ պատուեաց վերակենցաղել. Թէոդր. մայրգ:

ՎԵՐԱԿԵՐՊԵԱԼ. 'Αναμορφούμενος. Reformatus. Փոխակերպեալ. նորոգեալ. փոխեալ. *Նմա և 'ի նոյն են վերակերպեալ յանապականութեան սրբութեան հոգւոյն. Պղտ. Լ:

ՎԵՐԱԿԵՑԵԱԼ. Որ կեայ 'ի վեր յերկինս. երկնաքաղաքացի. հրեշտակ երկնային. *Հրաշալի տեսլեամբ զվերակեցելոցն բերելով զնմանութիւն տեսակի. Նիւս. 'ի ոգէէ:

ՎԵՐԱԿՆԱՐԿԵՄ. ա. } Ի վեր ակնարկել,
ՎԵՐԱԿՆԵՄ. եցի. } ամբառնալ զաչս յերկինս. *Վերակնարկելով քեզ բարերարի՝ յանակնկալս կենաց վէճ տրտաբերել 'ի լոյս անձկալի. Նար. խզ: *Այլ յուսով վերակնարկեմ քեզ, որ պետրոսի ձգեցեր յօգնութիւն զձեռն. Գնձ: *Կորացեալքն թիկամբք՝ վերակնեն 'ի բարձունս: Ոչ կարացի վերակնել յարեգակն արդարութեան: Ոչ տայ թոյլ վերակնել 'ի պատուիրանս ած. Սարկ. ող: Սարգ. յաջն: Խոսր. պտրգ: *Վերակնել յածփսութեանն լոյս: Ցորս սակաւ ինչ կայ, է վերակնել իմանալի մարդն իւր աչօքն միայն. Սկեւ. Եւ: Վրդն. Երգ: *Ցոր վերակնեալ առաքելոց: Ի քեզ վերակնեալ յաւէտ հայեցի՝ միշտ նկատօղ ակն համայնի: Ոչ վերակնեալք յօրէնս ածն. Շար: Գնձ. Արծր. Բ. 6:

ՎԵՐԱԿՆՔԵԼ. ն. Վերստին կնքել, հաստատել. կր. վերածնիլ յաւազանէ և դրոշմիլ. *Զնոյն վերակնքելով հաւատս հաստատեցին. Ոսկիփոր: *Ի քն ունողացն զլոյս, 'և սրբապէս վերակնքելոց քրիստոնէիցս. Ճ. Գ:

ՎԵՐԱԿՈԽԵԼ. Վերստին կոխել. և Ի վեր թևակոխել. վերամբառնալ. *Այսօր անճառ բանն 'ի սկզբանէ՝ մարմնով յերկինս վերակոխէ. Գնձ:

ՎԵՐԱԿՈՉԵՄ, եցի. ն. 'Ανακαλέω. Revoco, և այլն. Կոչել և հրաւիրել 'ի վեր. մեծարել. վերագրել. փոխել. նորոգել. *Վերակոչեաց զամենեսեան 'ի մահուանէ յանմահութիւն: Ի մասն անբանից բազմի արքայն անմահից, զի զնս յերկինս վերակոչեսցէ: Վերակոչեաց զհեթանոսս յորդեգրութիւն: Որք 'ի հեթանոսաց վերակոչեցան 'ի քս 'ի ձեռն առաքելական քարոզութեան. Շար: Ժղ. չէր: Զքր. կբ: *Վերակոչէ զնա 'ի կարգ սարկաւագութեան. դարձեալ վերակոչեն 'ի քահանայութիւն: Մի զանկատակս հզաւոր և մարմնաւոր հասակաւ վերակոչեսցէ յատենի ճան եպիսկոպոսութեան. Վրք ոսկ: Շ. ընդհանր:

ՎԵՐԱԿՈՉԵԼ. 'Επικαλέω. Voco, appello. Յորջորջել. կարդալ. մակակոչել. վերաձայնել. *Ո՛չ յանձնէ, այլ յազգմանէ հոգւոյն սբյ զանուն մականունն վերակոչեաց. Մեկն. ղկ: *Անմայրն յերկինս՝ անհայր ծնաւ յերկրի, զի մեք վերակոչեսցուք հայր զբոլորից ըզպատճառն: Զոր դուք նազովրեցի անուանէք. մարգարէն տէր իւր վերակոչէ: Քահանայք՝ վերակոչին ծնօղ, գայթակ. Զքր. կբ: Եղծ. մբ: Շ. ընդհանր: *Վերակոչի անունն (վկայարանի) ոք բանակ. Մագկ:

ՎԵՐԱԿՈՉԵԼ. Καταχαλέω. Invoco. Կարդալ յօգնութիւն. վերակարդալ. *Ի նախել քում յընթեռնուլ զածային գիրս՝ նախ զած վերակոչեա յօգնականութիւն: Ամենայն ուրեք օգնական անձին իւրոյ վերակոչէր զնա. Վրք հց. Ձ: Ճ. Գ:

ՎԵՐԱԿՈՉԵԼ. 'Ανακαλέω. Revoco. Յետս կոչել. դարձուցանել. *Արիոս առաքեաց բարեխօսս, զի դարձեալ վերակոչեսցէ զնա յորոշմանէն. Հ=Յ. նոյ. իէ:

ՎԵՐԱԿՈՉՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Επίκλησις. Appellatio. Մակակոչութիւն. անուանակոչութիւն. *Ի ձեռն երկաքանչիւրոցն անուանցն վերակոչութեան (սիմոն պետրոս). Նանայ:

ՎԵՐԱԿՈՉՈՒՄՆ. գ. 'Ανάκλησις. Revocatio, և այլն. Վերակոչելն, ին, ըստ ամենայն նշ: *Ամենեցուն է պատճառ և կեանք, և անկելոցն 'ի նմանէ վերակոչումն է և յարութիւն. Դիոն. ածայ: *Օծանելին զքարինան ածայնոյն մեռոնաւ՝ վերակոչմամբ խորհրդական երրորդութեան. Յհ. կմ. էկէղ: *Զվերակոչումն յովհաննու (յաքսորանաց). Վրք ոսկ:

ՎԵՐԱԿՏՐԵՄ. եցի. ն. Խաղաղ կտրել. *Զմոլեգնաճառ բանաւորկուսն զգլուխ 'ի յուսոյն արմատոց հարեալ վերակտրեցին. Նար. ատտ:

ՎԵՐԱՀԱՃԻԼ. չ. Տիրապէս հաճիլ. կամակար յանձն առնուլ. *Վերահաճեցաւ զիջանելով ծառայի զկերպարան զգենուլ 'ի կուսէն. Զքր. կբ:

ՎԵՐԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Ի վեր հայեցող. ձգտեալ 'ի տեսութիւն բարձր. *Վերահայեաց տեսակ, զուարթածաղիկ երփնազանազեղ գարունն. Թէոդր. խօսս: *Ոչ մարմնական աչօք, այլ իմացող և վերահայեաց մտօք զնա նկատեալ տեսէք. Լմբ. պտրգ:

ՎԵՐԱՀԱՅԵՑԻԿ ԼԻՆԵԼ. Վերատեսուչ լինել. քաջ դիտել. զննել. *Ներքին ակամբն վերահայեցիկ լինել 'ի վերայ հօտին. Ոսկ. ող:

ՎԵՐԱՀԱՅԵՑՈՂ. ա. Վերահայեաց. և տեսողագէտ՝ զննիչ երկնային ընթացից. *Յարահետեւօղք իմաստասիրացն, և վերահայեցողք չափաբերապէս մակագրութեց. Խոր. Գ. 62:

Կամ որպէս Տեսուչ. հոգաբարձու. *Բազումք 'ի մեծամեծաց վերահայեցողք են ընչից իւրեանց, և ոչ տեարք. Ոսկիփոր:

ՎԵՐԱՀԱՅԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. } 'Ανάνευ-
ՎԵՐԱՀԱՅԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. } σις. Suspectio. ἐποψία, visio, aspectus. Վերակնելն. 'ի վեր ակնարկումն. վերնական նկատումն. խորին տեսութիւն. *Զանսողականեան զօրութիւն՝ ցուցանել զնա 'ի յածային լոյս երկասեռակն վերահայեցութիւն: Զթագուհին և զխորհրդականն վերահայեցութիւն աշակերտին սիրելւոյ: Օտար յամենապարզական վերահայեցութենէ և հաղորդութենէ. Դիոն. Երկն. և Եկեղ: *Աչս առեալ նոցա՝ զնա 'ի յածայինն լոյս վերահայեցողութիւն (կամ վերհայեցողութիւն) նշանակէ. Շ. հրեշտ: *Զվերահայեցողութ հոգւոյն 'ի յանձն առնել: Լիցի մեզ քոց վերահայեցողութիւն առ ած և 'ի խոստացեալ պարգևսն. Լմբ. պտրգ. և ող:

ՎԵՐԱՀԱՅԻՄ. չ. Ի վեր հայել. վերակնել. *Որք ուղիղ հաւատով 'ի քեզ նըկատեալ վերահայսին. Զքր. կբ. խւ:

ՎԵՐԱՀԱՅՈՂ. Իբր Վերադիտող. տեսուչ. *Զբազումս 'ի մեծատանց՝ վերահայողս ասէ ընչից իւրոց, և ոչ տէրս. Ոսկիփոր:

ՎԵՐԱՀԱՅՑԵՄ. ն. Հայցել 'ի վերուստ, կամ վերակնելով հոգւով. *Վերահայցեսք

ընդ հրեղէն լեզուացն. Շար.:

ՎԵՐԱՀԱՆԳՉԻՄ. յ. Հանգչել 'ի վերայ կամ 'ի վեր. վերանստել. վերաբազմիլ. *Որ 'ի քառակերպեանս վերահանգչի յանտրուեստ աթոռ: Որ ընդ հօր և ընդ հոգւոյն յաթոռս քառակերպին վերահանգչի. Զքր. կբ. ծն. և արձա.: *Ի քառակերպեանն վերահանգչի յաթոռ. ժղ. շիը:

ՎԵՐԱՀԱՆԳՈՒՑԱՆԵՄ. գուցի. ն. Տերապէս հանգուցանել. փոխել 'ի հանգիստ. *Որ վերահանգոյց զամենեսեան 'ի մահուանէ յանմահութիւն. Շար.:

ՎԵՐԱՀԱՍՈՒ ԼԻՆԵԼ. 'Επίσταμαι. q. d. Sto super re, scio, peritus sum. Քաջ հասու՝ մակացու՝ գիտակ լինել. 'ի վերայ հասանել մտօք. հասկանալ. իմանալ. տեղեկանալ. ստուգել. հասկընալ. ... *Քննեալ՝ եղև վերահասու: Վերահասու եղաք գրելոյս առ 'ի քէն. Խոր. Բ. 75. Գ. 57: *Բաւական բաւնեալ զխորացս կոչկաց քոց, վերահասու լինել քո անճառ անօրէնութեանդ. Զքր. կբ: *Եթէ վերահասու լինիս Ճշմարտութեան. Սահակ: *Որ ոք կամի վերահասու սոցին լինել: Ոչ կարեմ մտօք վերահասու լինել. Լմբ. պտրգ:

Իսկ ՎԵՐԱՀԱՍՈՒ ԱՌՆԵԼ՝ է Տեղեկացուցանել. խելամուտ առնել. *Այլ և վերահասու արարից զքեզ յաղագս տաղիս. Եւսեբ. փեր:

ՎԵՐԱՀԱՒԱՔԵԼ. Տ. ՀԱՒԱՔԵԼ. 'Αναλέγω. Colligo. *Միոյք զեղականացն վերահաւաքելով անսականաբար զքանս. Մագ. էկէղ:

ՎԵՐԱՀՆՉԵԼ. ն. 'Ανηχέω, ἀντηχέω. Resono. Վերադոչել. վերաձայնել. *Եւ նա վերահնչեաց հաւատացեալ, և գոչեաց, ասէր իմ և ած իմ. Ոսկ. յհ. Բ. 41: *Միշտ ներքին մարդով զնոյն և զվերակացուն իւրեանց վերահնչէին. Կլիմաք: *Փառս վերահնչէին երգըն միակին: Արժանի լինել ընդ անմահիցն դասուց փառս վերահնչել երրորդութեանդ միշտ. Տօղ.:

ՎԵՐԱՀՆՉԵԼ. չ. Ծառալիլ հնչմամբ. լսելի լինել. *Ի հասարակել գիշերին վերահնչեաց բարբառն, ահա փեսայ եկաւորեալ հայի. Զքր. կբ:

ՎԵՐԱՀՌՉԱԿԵՄ. եցի. ն. 'Ανευφημέω, ἀνακηρύσσω, ἐπικομπάζω. Celebro, laudo, praedico, ostento, են. Գերահռչակել. հրաշակ հարկանել. գովաբանել. քարոզել. պանծալի հանդիսացուցանել. *Համարին ընդդիմամարտիկացն յաղթող լինել. չև տեսեալ զնոցա զօրութիւն զինքեանս վերահռչակեն: Զածայինն խաղաղութիւն օրհնութեամբք խաղաղականօք վերահռչակեսցուք: Ի գերազանցեալ բարութէ ածանմանութեան վերահռչակեն (գիրք զմովսէս). քանզի էր հեզ յոյժ. Դիոն. ածոյ. և Բղբ: *Զայնիւ և երգով վերահռչակեն. Գնձ: *Ոչ կառօք, և իշօք կամ իշակիսօք, կամ այսանց բազմութ. վերահռչակելով. Նխ. 'ի սփան.:

ՎԵՐԱՁԱՅՆ. ու. մ. Բարձրաձայն. 'ի ձայն բարձր. *Յետ այսր ասէ եպիսկոպոսն վերաձայն: Եւ երգեն վերաձայն սկիզբն պատարագին. Մաշտ:

ՎԵՐԱՁԱՅՆԱԲԱՐ. մ. Վերաձայնելով. գոչմամբ. մեծաձայն. կամ Երկրորդելով. և Նախաձայնելով. *Զածաբանութ սպայոցն վերաձայնաբար Ճառեմք. Մամբր: *Ածային անօրէնութեան վերաձայնաբար տօնին խորհուրդ մարգարէիւք նախապատմեալ. Խոր. Հռփ:

ՎԵՐԱՁԱՅՆԵՄ. եցի. ն. 'Αναφωνέω, ἐπιφωνέω. Alta voce pronuncio, acclamo, exclamo. Ի ձայն բարձր կարդալ. վերադոչել. վերահնչել. վերահռչակել. վերօրհնել. երգել. քարոզել. *Մանուկ մոլորեալ ուրանօր և երթիցէ՝ զմայրն վերաձայնեալ կարդայ: Վերաձայնեալ կոչէին զարարածս յօրհներգութիւն նմա: Համարձակել և վերաձայնել, թէ օրհնեցէք. Յհ. իմ. Ներս. և ափ: *Զանէր ողորմութիւն առ հասարակ վերաձայնեն: Սարկաւագն վերաձայնէ զերեկոյին գոհութիւն. Խոսր: *Վերաձայնէ 'ի լուր ամենեցուն. Լմբ. պտրգ: *Զաշակերտացն վերաձայնել բարեբանութիւն. Մամբր: *Զանցն նահատակութիւն վերաձայնելով. Յծկ. ծգ: *Վերաձայնեալս այս խոստովանութիւն: Ընդ հոգւոյդ սոյն բարձրացեալ և վերաձայնեալ: Փառաւորեսցուք վերաձայնեալ նուագօք օրհնութիւն երգոց. Նար. ծգ. ծբ. հէ: *Հաւատնեալ եմ Ճշմարտութիւն, որ 'ի պօղոսէ վերաձայնի. Լմբ. աո:

ՎԵՐԱՁԱՅՆԵԼ. 'Αναχαλέω, ἐπιχαλέω. Revoco, appello, nuncupo. Յորջորջել. կարդալ. անուանակոչել. *Սկսաւ վերաձայնել զնոսա մոլորեցուցիչս: Զրպարտութիւն վերաձայնէ 'ի վերայ մեր (զանուանն չար). Վրք. ոսկ: *Յայլ ինչ անուն վերաձայնի: Գազիկ անուն վերաձայնեալ. Շ. ընդհանր. և կէս:

ՎԵՐԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարձրաձայնութիւն. և փոխաձայնութիւն. *Զարևագալին սաղմոսն ասել ըստ դասուց վերաձայնութեամբ. Յհ. իմ. ափ: *Երգել վերաձայնութեամբ. Վրք. ոսկ:

ՎԵՐԱՁԳԵԼ. ն. 'Ανατείνω, ἐπιτείνω. Intendo, extendo, traho, eveho. Ի վեր ձըգել. 'ի բարձունս անդ տարածանել. ձըգտել. ձգել. *Միջնորդեալ վերաձգեաց ըզմեզ առ հայր: Զենովք վերաձգեաց յերկինս: Ամենայն մարդիկ իղձք առնելով ըզձեռս յերկինս վերաձգեն. Զքր. կբ: Տօնակ: Արիստ. տ: *Բաւական է բանի բնութիւն զառաքինեացն յարձակմունսն վերաձգել: Զորիւք այսոքիւք առ հմտութիւն իւրոյն վերաձգեալ ածցիս. Բ. պհ. Ը: Յհ. իմ. Եկեղ: *Վերաձգօղն երկնից (կամարանման կամ վրանաձև). Շար: *Ո՞ր վերաձգեալ պարանոցն. ահա խորտ ակեցաւ. Ոսկ. ննչ:

ՎԵՐԱՁԵՌՆԵԼ. ն. չ. 'Επιχειρέω. Manum admoveo, conor. Ձեռն առնել 'ի կանգնել. և Ձեռնարկել. փոյթ գործել. *Իբր հայր գորովագութ խոնարհեալ 'ի յանկեալ, և վերաձեռնել սկսցի. Եւսեբ. մթ: *Երկաքանչիւր ոք առ ինքն դարձուցանել վերաձեռնելով. Բրս. ող:

ՎԵՐԱՂԱՂԱԿԵԼ. չ. Վերադոչել կարդալ. *Հաչակաւոր ձայնիւ վերաղաղակեալ՝ արձակեաց զոգին. Զքր. կբ: *Ի խոնարհ և 'ի տարակոյս բանից թափեալ որոնեցուք առ երկնային թագաւորին անամօթ վերաղաղակելին. Կլիմաք:

ՎԵՐԱՃԱՅԹԵԼ. չ. Ի վեր ճայթել՝ ցայտել. խայտալ. խրախուսել. *Վերաճայթեալն խաղաղաշարժ գեղաճեմեալ. Թէոդոր. կոս:

ՎԵՐԱՃԱՌԱԲԱՐ. մ. Վերաճառելով. երկրորդելով. *Զայսոսիկ խորհրդածեմք և ընթեռնումք վերաճառելով. Կամրջ:

ՎԵՐԱՃԱՌԵԼ. ն. Վերստին ճառել. երկրորդել. պարզաբանել. քարոզել. *Յետ այսորիկ վերաճառէ սարկաւագն առ ժողովուրդն. ածային և երկնաւոր շնորհք. ևն. Գործ. աը: *Զոր առ ընթերս նմին սարկաւագն վերաճառեաց: Ընդարձակ և յայտնապէս վերաճառեմ. Լմբ. պտրգ:

Եւ Ի վեր անդր ճառել. կանխաճառել. *Զկերպարանս անցիցն 'ի մանուէ վերաճառեալքդ նախագրեցին. Նար. իէ:

ՎԵՐԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ανάρρησις. Recitatio, praedicatio, explicatio. Երկրորդումն բանի բացատրութ. պարզաբանութի. *Ի ձեռն յոլովից և հաւաստից պատկերաց և վերաճառութեանց ընդարձակին: Սրբագրեցելոցն յիշատակարանաց խորհրդական և գերազանց վերաճառութեան. Դիոն. էկէղ:

ՎԵՐԱՃՈՒՄՆ. գ. Գերաճումն. յառաջադիմութիւն. զարգացումն. *Ո՛վ հանդարտուն՝ վերաճումն կրօնաւորի. Վրք հց. Փ:

ՎԵՐԱՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Ի վեր մատուցանել. վերընծայել. վերառաքել. *Հառաչանս ունայնս 'ի վշտացեալ սրտէ վերամատուցից. Ճ. Ա:

ՎԵՐԱՄԱՐՏԻԿ. ա. գ. 'Υπέρμαχος. Propugnator. Որ մարտնչի 'ի վերայ այլոց. ձեռնտու. օգնական. *Վերամարտիկ արդարոց է աշխարհս. Իմ. ժզ. 17: *Եւ վերամարտիկ եղէ յամս յետուայ, և զեօթն ազգն սատակեցի. ՃՃ:

ՎԵՐԱՄԱՔՐԵԼ. ն. Վերստին մաքրել. վերասրբել. *Վերաձգօղն երկնից իջեալ 'ի յորդանան՝ վերամաքրեաց զմարդիկ. Զքր. կբ: *Զայնս՝ որ աղտս առին, և զամենայն աղտեղացուցին, վերամաքրէ: Ի ձեռն կուսի զանհիւթն վերամաքրեալ, և թեթևացեալ. Կլիմաք:

ՎԵՐԱՄԲԱՌՆԱՄ. բարձի. ն. 'Υπεραίρω. Extollo, effero, attollo, և այլն. Բարձեալ բերել կամ կրել. վերացուցանել. 'ի վեր մատուցանել. *Զատուցեալ բոլորովին՝ մարմնով 'ի քեզ վերամբարձեալ. Մագ. սփ. խլ: *Վերամբառնան զնա յերկինս՝ տեսանել զամենայն սիս. Վրք հց. Խո: *Զատորանեալս յոտս քո վերամբարձցես ամենաթագաւորին. Ցէշ. ոսկ. յհ: (կամ որպէս գրի, վերամբարձեսցես. գուցէ իբր՝ տացես վերամբառնալ:)

ՎԵՐԱՄԲԱՌՆԱՄ. բարձայ. չ. 'Υπερέχω. Antecello, emineo, efferor. Վերանալ. բարձրանալ. գերազանցել. ամբարտաւանել. *Պահելով զպատուիրանն՝ յանապականութե և յանմահութե վեճակին մարմին վերամբառնայ: Վասն որոյ և յայդպիսի պատիւ վերամբարձաւ: Գեղեցիկ սակաւ մի վերամբարձեալս ընդ արմկամբքն. զի յայն յեցցին: Զխաղաղացեալ ոգին և յոյժ վերամբարձեալ՝ շրջուցանէ, որպէս զաչս լոյս կուրացեալ. Լծ. ածոց: Ճ. Բ: Փիլ. բնական. և ճ. քան: *Զինչ երկին և տաեղք, ունիցիս ինչ արդեօք ասել վերամբարձելոյն. որ զառ ոտս անգիտանայ: Ցոլովք զերկին 'ի ձեռն, մանաւանդ թէ ամենեքին՝ որոց վերամբառնայք. Առ որս. Է. Ը: *Վերամբարձեալքն քան զկարիս կարօղութեան. Ծ ապաշ. Պիտ:

ՎԵՐԱՄԲԱՐՁԵԱԼՔՆ. Անուն որոշ, որպէս յն. Մետէօռա. Μετέωρα. Meteora, res supra nos apparentes. Եթերականքն. օդայինն իրք 'ի վերոյ քան զերկիր. երկնայինք. բարձունք. *Որք բաւականք են տեսանել զվերամբարձեալսն, լուսինն զամենայն տանն զաշխարհս ուռճալցուցեալ. Նխս. խաղ:

ՎԵՐԱՄԲԱՐՁ. կմ ՎԵՐՀԱՄԲԱՐՁ. ի.ից. ա. Μετέωρος, μετάρσιος. Sublimis. Վերամբարձեալ. բարձրացեալ. երկնային. որ ինչ կայ 'ի վեր կամ յօդս. *Ի վերայ աթոռոյ վերամբարձին նստեալ ածութեան. Լմբ. հանգ: *Աբրամ թարգմանի հայր վերամբարձ. ցուցանէ զաստեղագիտականն: Հայր վերամբարձ առ վերաբարձ բանի և ուսմնական: Առ վերամբարձն ամպառնայ ելեալ թեթևացեալ: Վերհամբարձիցն ցանկացեալ տեսլեան՝ արփիաճեմ լինելով. Փիլ:

ՎԵՐԱՄԲԱՐՁ. մ. Ամբարձեալ կամ 'ի վեր բարձեալ գոլով. յօդս վերացեալ կամ վե-

բացուցեալ բանիւ։ *Մտի վերամբարձ 'ի մէջ գերութեան. Եղիշ. Գ. 15։ *Վերամբարձ 'ի յօդս շրջել կախեցէք զդա զմիոյձեռանեան՝ վերամբարձ։ Առեալ զսրն հուփախմէ սպառնալեաց բռնաբար, մերթ վերամբարձ, մերթ 'ի քարշ. Նիւս. խոստ։ Ճ. Բ։ Ագաթ։ *Վերամբարձ առեալ զոտիցն և զձեռացն՝ ը մէջ կոյեր. Ղևոնդ։ *Եթէ ածք իցեն, զխարդ իբրև զբեռինս ծանունս վերամբարձ կրիցեն. քանզի ոչ եթէ ածեղէն զօրութիւն վերամբարձ ումեք կրիցի. Ոսկ. Ես։ *Եւ զխաւարին վերամբարձ, և յեկեղեցի անգր դիմեին։ Եւ այնպէս վերամբարձ (կամ վերհամբարձ) ունելով զսեղանն՝ տանէին առաջի նորա. Վրք հց. Ժ. Խ ծջ։ *Ի խորանս պետականս վերամբարձ հոխանային. Յհ.կթ։ *Որպէս զի վերամբարձ կայցէք յաւէտ՝ ընդ իմաստս հոգւոյն իբրև պարանաւ կապեալ. Սարգ. ա. պ. գ։

ՎԵՐԱՄԲԱՐՁԱԳՆԱՑ ԼԻՆԵԼ ընդ այլում. Συμμετεωροπορέω. Զոյգ ընդ այլում խաղալ 'ի բարձունս. *Այնպէս բարձրացաւ, մինչ զի ընդ նմին ոչ վերամբարձագնաց լինել. Նիւս. երգ։

ՎԵՐԱՄԲԱՐՁԱԳՈՅՆ. ա. Μεταίσιος. Վերագոյն. բարձրագոյն. *Մարգարէն եղեւ վերամբարձագոյն օգոյ 'ի վեր առնլով զօրութիւն, ձիոյ անուամբ 'ի գրոց անուանի. Նիւս. երգ։

ՎԵՐԱՄԲԱՐՁԱԿԱՆ. ա. Ἀναγωγικός. Ad sublimia ductus, supera petens, anagogicus. Բարձր. վսեմական. վերամթռիչ. գերագոյն. վերասլաց. վերբերեալ. վերածական. *Զվերամբարձականսն սրբազնագրութեանց։ Են որք նախ քան զաս սրբազանս զօրութիւնք՝ վերամբարձականք են առ ածութիւն։ Թեւաւորութիւն ցուցանէ զվերամբարձականն արութիւն. Դիոն. երն։

ՎԵՐԱՄԲԱՐՁԱՀԱՆ. ա. Որ հանէ 'ի վեր 'ի բարձունս. *Նա է սանդուղք վերամբարձահանք, զի ելցուք նովաւ առ հայր նորա. Մծբ. ժե։

ՎԵՐԱՄԲԱՐՁԱՅԱՃ. ա. } Μετεωρολόγος, μετεωρολογικός. De rebus sublimibus agens, ad rerum sublimium scientiam pertinens.
ՎԵՐԱՄԲԱՐՁԱՅԱՃՈՒ. }

Որ յածի 'ի բարձունս, և 'ի բարձր գիտութիւնս. ուսումնական. աստեղաբաշխ, և աստեղաբաշխական. *Թևաբուսեալք յերկնաւոր ցանկութէ, վերամբարձայածք (կմ վերըմբերձայածք) շրջին։ Երևեցուցանէ զաստեղագիտականն և զվերամբարձայածութիւն. Փիլ. լին. Ղ. 130. և փէտեւ։ Տես և ՎԵՐԱՀԱՅԵՑՈՂ, և ՀԱՄԲԱՐՁԱԽՕՍԱԿԱՆ։

ՎԵՐԱՄԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔπαρσις, ἀναγωγή, ἀναφορά, τὸ ἀνώφορον. Elevatio, supra petere. τρανότης, perspicuitas orationis. Ի վեր ամբարձումն. վերացումն. բարձրութիւն. գերազանցութիւն. վերբերումն. վերածութիւն. և Բացերևութիւն. *Յաղթողական վերամբարձութիւնք դրօշիւք հաշակեալք։ (Ած) վերամբարձութիւն անձեռնարկելի։ Անցանմանքելի վերամբարձութիւն շառաւիղս ձգեալ իմանալեացն բարեաց։ Օծանելին իւղով զգլխոյն վերամբարձութիւն. Նար. ԼԷ. ՀԷ. ՅԸ. ՂԳ։ *Յամենայն գեղանկարանախանձութէ վասն վերամբարձութեան արտաքս որոշեալ. Դիոն. երկն։ *Դատախարականպէս առաջնորդեն յառ ած վերամբարձութիւն. Մագ. 'ի Դիոն։ *Նոյն ինքն է ճշմարիտ ողկոյզն, որ 'ի վերայ փայտեղէն վերամբարձութեանցն զինքն եցոյց. Նիւս. երգ։ *Դուզէ զայսպիսի վերամբարձութիւն տեսանել և մեծն առաքեալ, սակայն սակայն հրամանաւ տալով զվերինն խորհել. Նիւս. խոստ։ *Թերևս և ոչ մեք 'ի խնդիրս 'ի տարակուսանաց իսկ 'ի վերամբարձութիւն գայցուք. Դիոն. երկն։ *Ա-ռաւել վերամբարձութիւն ուրուք զճշմարտութիւն նորա. յն. պարզել զճշմարտութիւն. Բրս. հց։

ՎԵՐԱՄՂԵԼ. ն. Ի վերուստ 'ի վայր մղել՝ ընկենուլ. *Ոչ 'ի վախից վերամղեցէ զչեծեալն. Նեղոս։

ՎԵՐԱՄՓՈՓԵԼ. ն. Ի վեր ամփոփել. պատել. ծուղլըրել, թոզել. *Եթէ սրբեցեմք զանձինս, և վերամփոփիցեմք 'ի յանցաւորաց ատաի, ոչ անկանիմք ներքոյ ահի և երկիւղի նորա. Վանակ. յոբ։

ՎԵՐԱՅ, 'ի վերայ, 'ի վերայք, այց. ա. նխ. Տ. ռմկ. ՀՀրայ, ՀՀրան. պ. Փէրա, ըէրէր. յն. իէէր, էէէ, էէանս, իէէրանս. լտ. սուբեր. Արմատն է վեր, 'ի վեր. Որ ինչ 'ի վերոյ եղեալ իցէ ներքոյ եղելոյն. բատանձնեալն. յարեալն կամ ընդ մէջ անկեալն՝ ընդ վերինն և ընդ ստորինն, ընդ արտաքինն և ընդ ներքինն. *Ըստ միմեանց վերայ գրոյն», փ ըստ գրոյ 'ի վերայ միմեանց. Նիւս. խոստ. ծա։ *Ոչ կարէր այնպէս համարձակ խուզել զվերայս (զ'ի վերայս). Կիւր. գծ։ *Փակեմ զդուռն 'ի վերայս», փ յետ 'ի ներքս մտանելոյս. Լմբ. առ Լևոն։ *Ոչ որպէս 'ի վերայ էակացն, այսպէս ունի և 'ի վերայց ոչ էակացն։ Եւ 'ի վերայց արտաքոյ ամենակաց՝ նոյն բան է».փ 'ի վերայ այնց՝ որք են, էն. Պերիարմ։

ՎԵՐԱՅ. նխ. Քերթողաբար, որպէս Ի. վերայ. *Ուահ արքունանձնեմ՝ վերայ ծովու քայլ. Նար. տաղ։

Ի ՎԵՐԱՅ. նխ. ռես 'ի կարգի տառից Ի գնեմք և աստ քանի մի օրինակս ոճով. *Յաւելեն ցաւս 'ի ցաւոց վերայ։ Ի պատուոյն վերայ և այլ ևս պարգևս մեծամեծս 'ի նմանէ գտանէր. Եղիշ. Գ. Է։

Ի ՎԵՐԱՅ. որպէս ռմկ. օղըրունա, հագգընա. *Այնպիսի սիրեաց ած զաշխարհ, զի զորդի իւր միածին եդ 'ի վերայ նորա. Ագաթ։ *Ես եմ սաէ հովիւ քաջ, որ 'ի վերայ խաշանց իմոց մեռանիմ. յորոց խաչանց արդեօք. 'ի հարթուցելոցն, 'ի փախուցելոցն, 'ի գազանակուր եղելոցն (վերայ). Ագաթ։

Ի ՎԵՐԱՅ. որպէս Առ ափն. յեզր. *Ի յաւանին վարդգիսի՝ որ 'ի վերայ քաղաք գետոյ. Խոր. Բ. 16։

Ի ՎԵՐԱՅ ԳԱԼ կմ ՀԱՍԱՆԵԼ. Ἐπίσταμαι. Խելամուտ լինել. վերահասու լինել. ըմբռնել. 'ի միտ առնուլ. *Այսպէս մարխամ ամենայնի 'ի վերայ կացեալ։ Կալ առուգութբ 'ի վերայ յայտնութեան. Իգն։ *Այլ վասն յովսէփու՝ թէ ունէր զհոգին ոչ յանձին, զայն և փարաւոն հաս 'ի վերայ». յն. ըմբռնեաց, կամ հասկացաւ. Կոչ. ծջ։

ՎԵՐԱՅԱՂԹԱԿԱՆ. ա. Ἐπινίκιος. Ad victoriam pertinens, victorialis. Տ. ՅԱՂԹԱԿԱՆ. *Զվերայաղթական օրհնութիւն երգելով զսէ սէ սէր զօրութեցն ընդունիս. Բրս. դպրգ։

ՎԵՐԱՅԱՅՏԵԼ. ն. Բացայայտել. յայտնել. 'ի վեր երևեցուցանել. *Վերայայտէ զխմանալի և զհոգեզարդ շնորհաբաշխութեցն մասունս։ Ե՛ւս յայտնագոյն վերայայտէ և ուսուցանէ. Անան. էկեղ։ կանոն։ *Ահա վերայայտեցան այժմ 'ի տանս թորգոմայ նորածին գաղտնութէ զարմք։ Ընկալեալ զարգացումն հասակի՝ մարդ վերայայտիւր զինքն։ Քաջքեաւ, սուտպէս զինքն վերայայտելով մարդ. Թէոդոր. մայրագ։

ՎԵՐԱՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ. Ἀνακάλυψις. Revelatio. Տ. ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ (ըստ ամենայն առմանն). *Անուանց կոչեցաւ (անուն) գեղգեղ, և երևի այս ըստ երբայեցւոց ձայնին՝ վերաշրջութիւն և վերայայտնութիւն ... զվերայայտնութիւն՝ զթաքնութեցն զյայտնաբանութիւնն. Դիոն. երկն։ *Զօր առ յայս վերկջին վերայայտնութեան. Վրդն. ող։

ՎԵՐԱՅԱՐՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Ի վերայ կամ 'ի վեր յառնելն. յոյզ. դրդիռ. յարձակումն. *Ի բոլորն վերայարուցմանց փորձութեանց արկածից անվրդով անցուցեալ. Սկևռ. լմբ։

ՎԵՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀναβαίνω, ἀναλαμβάνομαι. Ascendo. ὑπερυψόομαι, superexaltor. ἀνακαλύπτομαι, revelor. ἀφίσταμαι, recedo. ἐπαίρομαι, extollor, elevor. ἀπαίρομαι, discedo. ἀφαιρέομαι, auferor. Ի վեր և 'ի վերայ ելանել. ամբառնալ. համբառնալ. բարձրանալ և Բարձրանալիլ. և Ի բաց բառնիլ. մեկնիլ. և այլն. Վեր ելնալ. և վերնալ. եօգարը չըգմագ, գօգմագ. *Վերացաւ ած յարքայութէ։ Վերանայր ամպն 'ի խորանէ անտի։ Վերացաւ սիւն ամպոյն յերեսաց նոցա։ Վերանայր յերկինս։ Այս յն՝ որ վերացաւ 'ի ձէնջ յերկինս։ Ի վերանալ գազանացն յերկրէ՝ վերանային և անիւքն։ Դառնութիւն նոցա 'ի պարանոցէ ձերմէ վերասցի։ Գուցէ ոչ վերանայցէ ձեռն նորա 'ի ձէնջ։ Հոգի տն վերացաւ 'ի սաւուղայ։ Դու միայն վերացեալ հպարտացեալ կաս 'ի վերայ մեր. և այլն։ *Արեգակն ծագելովն և վերանալով և 'ի մուտս դառնալով. Եղնկ։ *Ցիմացուածս գրոցն իբր յերկիւր ոչ վերացաւ. Վանր. յայտ։ *Ոչ զմուրուան վերացեալ (այսինքն վերացուցեալ յապաւմամբ) և ոչ զհանդերձս իւր փոխեալ. Եփր. բգ։ *Ի վերանալ հայոց թագաւորութեանս յամս նձ. Ուռհ։ *Եթէ վերացին փորձութիւնք, ոչ ոք եղիցի ոք. Վրք հց. Է։

ՎԵՐԱՆԱՅԻՄ. ի. (յն. ոճով.) Ի վերուստ կամ 'ի բարձանց նայել. *Վերանայեաց 'ի մէջ տր և 'ի պաշտօնս յայս. Բրս. դպրգ։

ՎԵՐԱՆԿԱՏԵԼ. Տ. ՎԵՐԱԳՆԵԼ. *Վերանկատեալ տեսանէին զամբարձեալ ածն 'ի վերայն ձողոյն. Զքր. կթ։

ՎԵՐԱՆԿԱՐԵԼ. ն. Վերատին նկարել. գրոշմել. սաորագրել. *Զայս վարդապետեցի, զոր շաւիղ կորգիդ վերանկարէ։ Վերանկարեսցէ զսա յաւազանէն մաքուր արգանդէ զկարգացեալս անուն 'ի գիր մատեանի վերնուեմ գրեցից. Նար. ԼԵ. և խաւ։

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԵԼ. ն. Վերստին նորոգել. *Յառաջինն վերանորոգել զեկեղեցութիւն զքաղաքն ածաշէն զաւերեալն 'ի հակառակէն. Սկևռ. եւ։ *Վերանորոգել 'ի փառս. Շար։

ՎԵՐԱՆՈՒԱԳ. ա. Բարձրաձայն. 'ի ձայն վերին զուարթնոց. *Վերանուագ գոչմամբ օրհնեմք զթագաւորդ երկնաւոր. Գնձ։

ՎԵՐԱՆՈՒԱՆԵԼ. ն. Ցորջորջել. մակակոչել. վերածայնել. *Որպէս գանիել այր ցանկալի վերանուանեցար։ Տեղի պատկառանաց և հպատակութէ վերանուանիս. Ճ. Ա։ Հ. բուէր։

ՎԵՐԱՆՈՒԻՐԵԼ. ն. Նուիրել 'ի վեր, վերընծայել. *Ինքեանք զմեզ վերանուիրէ պաշտօնն հոգևորական. Յհ. իմ. էկեղ։

ՎԵՐԱՆՍՏԻՄ, տայ. ի. Καθίζάνω, ἀναβαίνω. Resideo, conscendo. Ի վերայ նստել. վերաբազմել. հեծանել. պ. Հերնիշինէն. *Վերանստել յաթոռ, կամ յառանակի, կամ 'ի վերայ. Շար։ *Ի մասուր ընկողմնեցոյց զվերանստեալն յաթոռս քերովբէականս. Ճ. Գ։

ՎԵՐԱՆՑԵԱԼ. Ἀναβεβηκώς. Antecellens. Իբր Գերազանցեալ. *Զամենայն նիւթեղէնս գերազանցաբար են վերանցեալ. Դիոն. երկն։

ՎԵՐԱՇԱՐԺԱԿԱՆ. ա. Ἀνακινητικός.

Sursum movens vel agens. Կարող 'ի վեր շարժել կամ շարժիլ. *Զամմայնոյ իւղոյ ունելով վերաշարժականան զօրութիւն. Դիոն. էլեղ.

ՎԵՐԱՇԱՐԺԻԼ. չ. 'Αναχινοῦμαι. Sursum moveor, excitor. Ի վեր կոյս շարժիլ. *Միտք 'ի ձեռն զգալեացս վերաշարժիլ փութայ առ անստղականս իմացուածս. Ցերեւումն վերաշարժիլ սիրէ. Դիոն. էլեղ. և ա՞ծոյ.

ՎԵՐԱՇՆՉԵԼ. չ. 'Αναπνέω. Respiro. Ի վեր շնչել. առուլևալ շնչոյ ունել. *Իսկ կանանց՝ զոր օրինակ վերաշնչելն, այնպէս և պահելն ընտանի է, և ըստ բնութեան. Բրս. պհ. բ.

ՎԵՐԱՇՆՉՈՒԹԻՒՆ. } գ. 'Αναπνοή,
ՎԵՐԱՇՆՉՈՒՄՆ. } ἀνάπνευσις. Respiratio, spiratio. Շնչառութիւն. առուլ և տալ շնչոյ. շնչումն և հնչիւն հողմոյ. *Եւ այսմ իսկ սեռի վերաշնչութիւն, և արտաշնչութիւն առնեմք ... 'ի ներքս և արտաքս վերաշնչութեան գոլով. Պղատ. փէմ. *Փոխանակ անօր և մաքուր վերաշնչութեան օդոյ՝ 'ի ջրոյ պղտորագոյն և խորին թողացուցին վերաշնչութի. անդ. *Ընկեցին զնա 'ի տուն՝ սուղ ինչ վերաշնչումն ունելով. կարծեցեալ յետ սուղ ինչ մեռանել. Ճ. Ա. *Շարժեալ յերկրէ ելանեն վերաշնչութիւք խոտորնակ հողմոցն ուղղակի. Բազում վերաշնչմունք լինին. Արիստ. ճ.

ՎԵՐԱՇՐՋԱԿԱՆ. ա. Որ 'ի վեր անդր շրջի. վերնաձեմ. վերածական. վերին. երկնային. *Գերափառ վերաշրջական հրաշափառ խորհրդոյ պատկեր. Նար. ղգ.

ՎԵՐԱՇՐՋՈՒԹԻՒՆ. գ. Հոլովմամբ վերելք. դարձուած 'ի վեր և 'ի վայր. թաւալումն. *Անուոց վերաշրջութիւս և վերայայտնութիւս. քանզի հրեղէնքն և անտեսակ անիւքն զվերաշրջութիւս ունին առ նոյն բարին մշտաշարժութեամբ. Դիոն. երկն.

ՎԵՐԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Օգաչափութիւն. չափ կլիմայից. տարրաձեւն աշխարհագրական և աստղաբաշխական. *Վերաչափութիւն առնելով ժամագիտականաւն. Խոր. ճ.

ՎԵՐԱՉՈՒԵԼ. չ. Ի վեր կոյս չուել, և վերափոխիլ. *Ոչ տամ վերաչուել. առանց հողմոյ. Ցիմանալիսն վերաչուեցեր 'ի կայանս հանգչել. Նար. ծդ. և խաղ.

ՎԵՐԱՊԱՏԻՒ ԱՌՆԵԼ. Նախապատիւ նախամեծար առնել. *Վերապատիւ արա զառաքինութիւն. Մաշտ.

ՎԵՐԱՊԱՏՄԵՄ. եցի. ն. Պատմող լինել. քարոզել. հռչակել. համարձակ կամ մեկնաբար ձայնել. *Վերապատմել սերովբէական զուարթնոց փրկութեն. Եղեն քարոզք ընդ տիեզերս անստուերաբար բարբառով բանի վերապատմել զածութի հաւատոյ. Ջհր. կբ. ննջ. խոստ. ժղ. չէր. *Տեսանողք ... անստուերաբար բարբառով բանի վերապատմեցին. Ի յեկեղեցիս բազմութեան ազգաց վերապատմեցից բարձր ձայնիւ. Դաւ. Դաւ որ արդարակչիւ յանմենայն ազգաց վերապատմեցաւ. Նար. ղգ. լդ. և խաղ. *Զոր կարեւոր է վերապատմել. Անյեղ.

ՎԵՐԱՊԱՏՈՒԵՄ. եցի. ն. 'Ανατιμάω, σέβομαι. Veneror, colo. Վերապատիւ առնել. յարգել. մեծարել. մեծացուցանել. փառաւորել. *Անժամանակ ած. վերապատուեալ բարձրութեամբ, և փառաւորեալ մեծութեամբ. Մաշտ. *Զգրիգորիոս սրբ հայրապետն եկայք վերապատուեսցուք. Վերապատուեն զքահանայապետն սրբ. Վերապատուեմք զգոյին ածամայր զհանգստեան տօնս. Զոր 'ի հնումն գահերցն վերապատուեցեր. Շար. *Վերապատուութիւնք զձեր ածխմառ ուղղափառ խոստովանութիւն. Մխ. պար. առ Գր. տղ. *Գթացիս 'ի մեզ... 'ի կարապետութիւն քո ձեռն, զոր վերապատուեմք այսօր. Տաղ. *Ցարմէ զրեւոր որդի ծննեալ, մագիստրոսն վերապատուեալ. Շ. Վեմ.

ՎԵՐԱՊԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Յարգութի. մեծարանք. և Ակնածութի. *Որ վասն երեսաց վերապատուութեան հնազանդի յոչ բարւոյն. Մաշտ.

ՎԵՐԱՊԱՐԵԼ. իլ. չ. Վերաթռչել, և պարել ընդ հրեշտակս. *Վերապարել 'ի վերինն երուսաղէմ. Ջհր. կբ.

ՎԵՐԱՊՍԱԿԵԼ. ն. Պսակել 'ի վեր կամ վերասին կամ փառօք. *Քնի այսօր վերապսակեալ զեկեղեցի բանիւ հաւատոյ. Գնձ.

ՎԵՐԱՌԱՔԵՄ. եցի. ն. 'Αναπέμπω. Remitto, refero. Ի վեր առաքել. մատուցանել. վերընծայել. և Վերածել. ուղղել. *Արժանաւոր գոհութիւս վերառաքեսցուք ամենեցունց տեառն և փրկչին. Եւ քեզ փառս վերառաքեմք. Մեծապէս գոհութի վերառաքեցի քեզ. Գովեստ ներբողից բուրմամբ խնկոց վերառաքեմ քեզ ամենախնամ. Բրս. ղէ. Պերճ. բրս. փոխ. առ ղէր. կբ. Նար. ղբ. *Առ քահանայապետն վերառաքել զփափագոյս. Դիոն. էլեղ. *Ո՛չ բան 'ի ձեռն ձայնական գործեաց վերառաքեալ. Ար. ճ.

ՎԵՐԱՌԱՔԵԼ. Առաքել 'ի վերուստ, և 'ի վերայ. որպէս διαπέμπω, ἐπιπέμπω, dimitto. *Վերառաքեա զհոգիդ սր 'ի Ջուրս յայս. Ճչ.

ՎԵՐԱՌԵՄ. եցի, եալ. } 'Αναλαμβάνω. Percipio,
ՎԵՐԱՌՆՈՒՄ. առի. ն. } Ի վեր առնուլ. և Ցինքն առնուլ. ընդունել. ստանալ. *Վերառեր զանկեալն 'ի գլորմանէ. Վերառեաց զմարմին գլուխն 'ի ծնրադրութեն. Շար. ժղ. չէր. *Խոնարհեալ 'ի մեր՝ վերառեր զմարմին. Առօղ բանն օծանէ զվերառեալ մարդկութիւն իւր. Զոր վերառեաց մասն 'ի մեր հողանիւթ բնութէս իւրև զչիւզ ձիթենւոյ. Անդէն յիշանել բանին յարգանդ սր կուսին՝ վերառեաց 'ի կուսական համբարանէն մասն. Շար. Ջհր. կբ. ծն. և ղրփ. ժղ. չէր. *Ի գիրկս իւր վերառեալ զանպարագրելին՝ 'ի յերկինս ընծայեր հօր. Գնձ. *Զդրամն արքայական գանձ, վերառեալ յաղանց ալմոյ. Տաղ. *Վերառեալ վկայօրէն զմարդարիտն հաւատոյ. Վերառեալ պսակեսցէ զքեզ. Զքոյոցդ տխորժակացկնդրկացպաղոց վերառեալ ընդ քեզ. Շար. Ջհր. կբ. էլեղ. Նար. ճ.

Իսկ յասելն, *Վերառեալ ցնծան երկինք. Վերառեալ տօնեմք. Շար. իմա խայտալ եռանդեամբ, որպէս լա. exulto. և ուղղ. ձիալ.

ՎԵՐԱՌՈՑԵՄ. եցի. ն. Վերառնուլ. ամբառնալ. *Կայի հիացեալ, և ոգի տեառն վերառոցեաց զիս. Գնձ. *Զգովեստականսն քո առ ածութեն՝ ուղղափառ հաւատոց և բանիւք քո վերառոցեն 'ի հանգիստեանն երեսացն ած. Ցիշ. ոսկ. յհ.

ՎԵՐԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցինքն առնուլն զմեր՝ որպէս 'ի մարդեղութեն. և Որպիսի և է 'ի վեր առումն, կամ եռայումն. *Անդ բանիկ բանն 'ի հօրէ՝ վերառութբ 'ի կուսին բնակեցաւ. Համամ. առկ. (որպէս լա. assumptione humanitatis.) *Շիջուցանէ զորբոքումն հրացեալ վերառութեն. Մագ. յէ. (որպէս յն. լա. ζέσις, fervor, bullitio.)

ՎԵՐԱՍԱՍ. ա. գ. Ուր իցէ հնչիւն սպառիկ՝ չեշտելով կամ վերասասութբ. *Ասին որքա շեշտք վասն յարգելակ ձայնին, որ և վերասասուս ասի. Երզն. գեր.

ՎԵՐԱՍԱՍՏԵԼ. չ. Սաստելով զենջուցանել զվերացեալն. *Զկոհակաց ալեամունս վերասաստելով (տալ) մրրկին խաղաղանալ. Ոսկեփ.

ՎԵՐԱՍԱՑԵԱԼ. ցեալ. որպէս լա. jam dictus, praememoratus. Ի վեր անդր ասացեալ. նախասացեալ. նախանշանակեալ. (ըստ յետնոց՝ վերայ ասացեալ.) *Զվերասացեալ միջոցս ժամանակին ոչ նշանակեն ինչ գիրք հրէից. Նխ. ա. Ա. *Ըստ վերասացելումդ յեղանակի. Շ. հրէշ.

ՎԵՐԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ανάῤῥησις. Recitatio. Վերաձայնութի. վերծանութի. երկրորդումն. *Սրբազանիցն յիշատակարաց նոց յետ խաղաղութե վերասացութիւնք. Դիոն. էլեղ.

ՎԵՐԱՍԼԱՆԱՄ. ացայ. չ. Սլանալ 'ի վեր. վերաթռչել. *Սորին թեօք վերասլանան: Վերասլացան յեթերն երկնի. Շ. յո. որդի. և եդեմ. *Վերասլացեալ փառօք գայ յերկինս: Մարմին հողեղէն վերասլացեալ յերկինս. Շար. Շ. փող վերջին. *Անթարթափ 'ի նոյն վերասլացեալ 'ի յաջ և յահեակ. Նար. յէղ.

ՎԵՐԱՍՏԱՆԱՄ. ացայ. ն. Վերստին ստանալ. անդրէն 'ի ձեռս բերել. *Արծարծեալ (գրովդ) վերաստացայ զհոգի իմ 'ի դրանց դժոխոց. Մագ. խէ.

ՎԵՐԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ. ա. Ինքնահնարամտացածին. *Վերաստեղծական անմահամտածական տարախոհութեամբ. Մագ. ծէ.

ՎԵՐԱՍՏԵՂԾԵՄ. եցի, կամ ծի. ն. 'Αναπλάττω, μεταστοιχειόω. Effingo, refingo, instauro. որ և ՎԵՐԱՍՏԵՂԾՈՒԼ. Վերստին ստեղծանել. նորաստեղծել. կերպարանել. նորոգել. անդստին առնել և հնարել. ձեւացուցանել. *Զապականեալն մարմնով վերաստեղծեաց: Ի նորոգումն կենաց վերաստեղծեսցէ հոգւովն: Նովաւ մարդկայինս ազգ վերաստեղծեցի առ որ 'ի սկզբանն. Ճ. Գ. Պարապմ. լբ. կէ. *Ոչ եկն յեղծանել ստեղծողն զստեղծեալն յինքենէ ստեղծուած, այլ վերաստեղծել զնոյն և նորոգել. Ցհ. խմ. եբն. *Ի ձեռն մկրտութե վերաստեղծիլն և վերստին ծնանիլն. Մաշտ. 'ի դէոն. *Կատարեալ վերաստեղծեաց զերկին և զերկիր. Երզն. մթ. *Որչափ ինչ մեր վերաստեղծէ մտածութիւ. Սահմ. ա.

ՎԵՏԱՍՏԵՂԾԻՉ. ա. Որ վերաստեղծէ. վերաստեղծող. *Հոգի դու 'ի ջուրց վերաստեղծիչ կենդանեաց, զգալեաց՝ յառաջնումն, և իմանալեաց յերկրորդումն. Շ. գանձ Ջրոյն.

ՎԵՐԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ανάπλασις, σμός, σμα. Reformatio, conformatio, fictio, figmentum. Վերաստեղծելն, իլն. նորոգութի. կաղմութիւն. և Ցօրինուած մասց. և Նմանութի. կերպարանակցութի. *Նորոգումն, և որպէս վերաստեղծութի մարդոյս բնութե եղև քեւ: Վերստին կերպարանիք, ոչ մարմնաւոր կրկնել վերաստեղծութի. Պարապմ. լէ. լդ. *Սրբազան վերաստեղծութիւնս: Ի ձեռն անմահնիցն վերաստեղծութեց յայտնարանութի: Ի ձեռն խորհրդականացն նոցա վերաստեղծութեց. Ան. Դիոն. երկն.

ՎԵՐԱՍՏԵՂԾՈՒՄ. ծի. Տ. ՎԵՐԱՍՏԵՂԾԵԼ. որպէս Ստեղծուլ կմ կերպարանել մասք. և Վերածել 'ի նորոգութի. *Որպէս պղինձ զնա վերաստեղծուած: Ի նխաթեականացն վերաստեղծուլ պատուցեալսն անձնմաՆս նմանութիւն: Ցինքեանս վերա-

տանգծուն ախտ ինչ. Դիոն. «Մերձեալ պահք 'ի մարմինս՝ վերատեղծու 'ի սրբուխս։ Վերատեղծու 'ի զգայութեն առաքինաւէր վարուց։ Որ 'ի ձեռն մարմնոյ և արեանն առատն վերատեղծու 'ի զգաստութեն. Յճխ. ԺԱ. Ժ. ԽԳ։ «Վերատեղծուլ զմեղ կամեցեալ խաբով նմանութեմն։ Այսպիսեօք վերատեղծու (կր.) քմի կերպարանն՝ քաղցր և անոխակալ. Ոսկ. ա. կոր. Ն եփես։

ՎԵՐԱՏԵՂՆԵԱԼ. Վերստին ստեղնեալ. վերապտուղեալ, նորաբողբոջ. «Վերատեղնեալ հաւատով անեալք. Թէոդոր. խաչ։

ՎԵՐԱՔՕՂԵԼ. ն. Վերածածկել. պատել. «(Ի խանձարրոյ) որով 'ի ծննդեանն առուր անանկարար վերաքօղեցաւ. Նար. խը։

ՎԵՐԱՎԱՀԱՆԱԿ. գ. որպէս յն. Ὑπερασπίστης. Propugnator, defensor. Վահանակ 'ի վերայ այլոց զինուց. ծածկոյթ. վարապանակ. և Հովանի. պաշտպան. «Վերավահանակ իմ, զի եղև 'ի վերայ ամենայն զինուց առաքինութեն. Վրդն. ող։

ՎԵՐԱՎԱՍՏԱԿ. ա. Վերագոյն հանգիստացեալ 'ի վաստակս մրցանաց. յաղթական. «Բազում տոտմականաց համբերեաց յոր՝ վերավաստակ եղեալ գ.ռածմարտուեն ընդ սատանայի. Մաշ։

ՎԵՐԱՎԿԱՅԵԼ. ն. Անդստին կանխաւ վկայել. «Ի հոգեւոց բանից իմաստնոյն վերավկայեալ՝ կանխաւ իսկ գրեցաւ. Նար. ղԳ։

ՎԵՐԱՏԱՆՈՂ. Ի վերայ իւր տանող՝ բարձող՝ կրող. և Ի վեր տարող. «Իբր 'ի թռիչս թևոց կրկնաբարձ բազկաց վերատանողաց. Նար. խՂ։

ՎԵՐԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԵՐՏԱՐՈՒԹԻՒՆ։

ՎԵՐԱՏԵՍԱՆԵՄ, եցի. ն. Ἀναβλέπω. Suspicio, visum recipio. և προείδομαι, προοράω, praevideo. Տեսանել վերստին, և կանխաւ, և յառաջ. «Ոչ կոյր եղեալ որ՝ դարձեալ վերատեսանէ. Ածխոփ. հոկոկ։ «Դանիէլ զպաշտրումն երուսաղէմի հոգւովն սրով վերատեսանէր. Զքր. կԲ։ «Ամ զի է, ուսնիմ ճանաչել. բայց թէ զինչ է կամ որպէս, ոչ վերատեսանեմք. Լմբ. խմ. և Ոսկեփոր։

ՎԵՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Տեսութիւն մտաւոր. խորհրդական մեկնութիւն. «Ըստ վերատեսութեն՝ ճնճղուկ մարդիկ. և երկու թիւքդ՝ սոյն նման, տարակ և աղաւնի. Մեխ. ղէ։

ՎԵՐԱՏԵՍՈՒՉ. գ. Ἔφορος. Inspector, praeses. Վերադիտող. տեսուչ. եպիսկոպոս. գիտապետ. վերակացու. ոստիկան. պարետ. ոստիկ. տնօրէն. «Փոխանակ նորա զայլ ոք ձեռնադրեսցեն վերատեսուչ հոգւոց նոցա։ Վերատեսուչ հիւսիսական աշխարհ. Վրք ՃԾաԲ. փոփ. աս ղ. կԲ։ «Վերատեսուչք անմոլարք, այցելուք ուղղադատք. Նար. ատ.։ «Գերագոյնդ բարուն՝ քրիստոնէից վերատեսուչ. Դիոն. ՃԾաԲ։ «Զարտեմիս առեն որսոյ և աղեղնաւորութեն վերատեսուչ գոլ։ Վերատեսուչ որթոյ առեն զդիոնիսոս։ Աթենա ասի վերատեսուչ խոհականութեն և արուեստ. Նոննոս։ «Բազխող ժղովի. վերատեսուչ կարգեալ. Նար. ծղ։ «Զկարգեալ վերատեսուչ աշխարհաց հանել, և փոխանակ նորա զայլ ոք առաքել. Ճգ. հռոմ.։ «Տարադիր է յածապանութէ տարր վերատեսուչ (իբր առարատեսուչ, այսինքն որ խառնի յայլոյ տեսչութէ). և իւրաքանչիւրոք 'ի կարգի պաշտաման իւրոյ կացցէ. Դիոն. Բղխ։

Իսկ յասելն Մովս. «Թագաւոր զանձին ռոկիակուռ և զվերատեսուչ թողեալ, և իջեալ ընդ երկիր թաւալէրոյ. իմա վերադիտական, արքունական։

ՎԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիտապետութիւն. վերակացութիւն. պաշտօն. «Հայցեմ 'ի հանուրց վերատեսչութեն.գ. Բենիկ։ «Վերատեսչութեն սարկաւագութեն. Ճ. Բ։

ՎԵՐԱՏՊԱՒՈՐԵԼ. ն. Ἀνατυπόω. Imaginor. Նորոգ տպաւորել ինչ 'ի միտս կամ յերևակայութեն. «Ի բաց փախիր, մի՛ յամեր, եթէ յաղօթս քո զմտածութիւն ծաղեր վերատպաւորես. Կլիմաք։

ՎԵՐԱՏՐԱԿԱՆ. ա. Ἀναδοτικός. Distributivus. Տուօղ վերստին զոր առն. բաշխողական. «Որովայն՝ ընդունական և վերատրական կերակրոյն բնութեան. Աորս. ծա։

ՎԵՐԱՏՐԵԼ. ն. Ἀναδίδωμι. Produco. Ի վեր տալ յիւրմէ. բղխել, և ուռճանալ. «Հուրն եռանեայ գետօրէն բերեալ լինի, և հոսեալ որպէս ջուր հանդերձ վերատրեալ հրատեսակ նիւթովն. Նոննոս։ «Ըստ իւրաքանչիւր ամի վերատրեալ և պայծառագոյն լինիցի. Ոսկ. ծն. փոի։

ՎԵՐԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀνάδοσις. Productio, eruptio, և distributio. ἐπίδοσις, accessio, incrementum. Ի վեր տալն որ և է օրինակաւ. բուռն բղխումն. ցայտումն. կամ Վերատուութեն ձայնի. սաստկութիւն հնչման. «Ի խորոց ոմանց հողմն, և կամ 'ի պատառմանէ վերատրութիւն. յորժամ պատուեալ ուժգնակի բերեալ լինի. Ածխոփ. Ծ։ «Ցաղագս գառնուեն ըմպել զհեշտութեն վերատրութենս. Բրս. արբեց։ «Եթէ ըստ վերատրութեան իցէ վանկն, առ չեշտ կոչի, և լինի վերատրութիւն ըստ բարձում յեղանակս. Երզն. քեր։

ՎԵՐԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. Ի վերայ տալն. առաջումն. յաւելուած. «Զարութեն յապաւումն առաքինութե վերատրութեն. Մագ. էկէղ։

ՎԵՐԱՐԺԱՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Վերստին արժանի առնել. «Երանութեն վերարժանացո. Նար. խէ։

ՎԵՐԱՐԾԱՐԾԵՄ, եցի. ն. Նորոգել զարծարծումն, զկենդանութի. 'ի լաւ անդր փոխել. «Բժշկաց յառաջինն վերարծարծել քաղողջութի, այսպէս քոյդ պայծառութի զիմ նսեմացեալ և ծմակացեալ վերարծարծեաց։ Ձերդ զօրութ՟ հայցուածք խնդրոյ յայնմ աւուր իսկ վերարծարծեաց զիս. Մագ. կԷ. կԶ։

ՎԵՐԱՐԾԱՐԾԻՉ. ա. Որ նորոգէ. սփոփիչ. «Նախախնամուի (այ) յամենայնի վերարծարծիչ. Պիտառ։

ՎԵՐԱՐԿ. ի, աց. գ. Περιβολή. Յարկ. և Վերարկու. որ ինչ արկանի շուրջ կամ 'ի վերայ. «Գովուի իմաստնոյն՝ 'ի տան լինել ծածկեալ իւր տանն վերարկօք. Փիլ. լին. Գ. 69։ «Զանգղանն և զխաչն վերարկօք (կամ վերարկուօք) ծածկեսցեն, և խնկարկութ՟ պատուեսցեն. Կանոն։ «Անդէն իմն և աղքատ է մարդն, և ոչ մաղոյ վերարկօք (կամ վերարկուօք) մարմինն ծածկեալ է. Նխս. խաղ. Է։

ՎԵՐԱՐԿԵՄ. եցի. ն. Ἐπιβάλλω. Ի վերայ արկանել. պատել զայլով կամ զանձամբ. վերածածկել. զգեցուցանել. պատուրուակել. վերաձգել. «Ի հաւատոց մերկացեալքն զայս երկուս աւանդութիւնս մաօք վերարկեսցեն, թէ ծածկեալն է ջեռնուլն ոսկրով։ Զի զտարրացեալսն 'ի հաւատոցն վերարկեսցէ բանիւն Ճշմարտուե։ Մորթով և մազով վերարկեաց... Եթէ զմերկս զգեցուցցի, վերարկեսցէ զնա. Մանդր։ Մարգ. յէ. Է։ Մաշ։ «Հանճարեղքն վերարկեսցեն զամօթս իւրեանց. Նար. ԽԵ։ «Զլոյս վերարկեալ որպէս զօթոց։ Վասն մեր 'ի խանձարուրս շարունակեցաւ վերարկօղն փայլակնատարած լուսոյն. Ճգ. Ճր։ Զքր. կԲ։

ՎԵՐԱՐԿՈՒ, ուի, ուաց. գ. Περιβόλαιον, περιβολή, πρόβλημα, ἀναβολή. Indumentum, amictus, velamen, և այլն. Ի վերայ արկանելի զգեստ. վերնազգեստ. թիկանոց. մեկնոց. հանդերձ. ծածկոյթ արտաքին և իցէ՝ իրօք կամ նմանութեամբ. հօգոսսփ. էօվլոց. «Զբանձկոն ընկերի քոյ... զի այն է վերարկու նորա։ Որպէս վերարկուս փոխեսցես զնոսա՝ խորք որպէս զգեստ վերարկու է նորա. Եւ. ԻԲ. 27։ Սղ. ճռ. 28։ ՃԳ. 6։ «Զմարմինն իսկ յառաջարկուտ տապան, և վերարկու առ ձմեռնայնի յեղանակս. Պղատ. փի։ «Իւրաքանչիւր ոք 'ի մարտիրոսաց զմարմինն իւրև զհին վերարկու մերկացեալ 'ի տանջանս. Գնձ։ «Երկինք տարած են ճշմարտին այ, և է յօդոյ և 'ի հրոյ, և է վերարկու երկրի. Հ.օգոստ.ծ։

ՎԵՐԱՐԿՈՒ. Ծածկոյթ գլխոյ. քօղ. պատրուակ. Գլխոց ծածք. «Կին յորժամ բաց գլխով հանդիսի, վաղվաղակի վերարկու արկանէ գլխոյն. Ոսկ. յհ. Ե. 7։

ՎԵՐԱՐԿՈՒ. Ծածկարան անկողնոյ. վերմակ մահճաց. և Ակումբ բազմականի. կապերտ. օթոց. գորգ. և որ ինչ նման է նոցա. ֆուտա. էօրղան, էօրթիւ, փէօշիւշ, ստէբածապ. «Ընդ ջնջանի և ընդ մաշեալ վերարկուի մահճաց (զոր առմք աղքատաց)՝ տայ մեզ զբազմականն արքահամու. Եփր. պհ։ «Ի բաց հրամայէ առնուլ զանկեհուռ վերարկուն, և ձեռն 'ի ներքս տարեալ՝ զննէ զմեռ մարմինն. Եղիշ. Է։ «Անկողին կակուղ կամ վերարկու փափկեալ. Իգն։ «Բազմեալք 'ի վերայ բարձր բազմականի և ամբարձելոյ և յաւելորդաց և յանհարկելեաց վերարկուացն. Ածխոփ. աղբ։ «Ոսկերացս քակտեցելոց 'ի հոլապատեան շիրիմ վերարկուին։ Վերնոյին վարմին վերարկուք. Նար. կԾ. Ղ։ «Բարձեալ մեծագին և ոսկէթել վերարկուօք, պայծառ վարշամակօք (զմբ նշխարս). Նար. խւ։ «Զինչ են վերարկուք աշտանակին, և խարիսխք։ Վերարկուքն անուանեցան 'ի վերայ արկանելոյ. քանզի բազմակացն արծարծիչ լուսոյն ձէթ 'ի վերայ արկանել են. Փիլ. Եւ. Բ. 80։

ՎԵՐԱՐԿՈՒ՝ անասնոց. որպէս մութ. «Որ զանմաքրութեան 'ի գաղանաց և յանասնոց զենցեն, և զվերարկուս նոցա վաճառեսցեն. Կանոն։

ՎԵՐԱՐԿՈՒ ԼԻՆԵԼ. Իբր Հովանի լինել. «Վերարկու լինէր աղօթութ՟ ամենայն աշխարհի. Ը. ա. յհ. կԲ։

ՎԵՐԱՐԿՈՒԵԼ. ն. Վերարկել. վերարկու լինել. «Համազգոյգք սոքա (գարուն և ամառն) ընդ ամենայն սփռեալ տարածին աշխարհի՝ իբրու վերարկուել համանգամայն իմն զծով և զցամաք. Պիտ։

ՎԵՐԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. } Արկանելն 'ի վե-
ՎԵՐԱՐԿՈՒՄՆ. գ. } րայ կամ 'ի վերայ կուսէ. ծածկելն. սփռելն. ձգումն 'ի վերայ. «Զկակղութի աչից՝ վերարկութ՟ արտևանացն հաստատեաց. Մաշ։ «Զորձոցն վերարկուսն (նշանակէ) զաւաղանին զգեստն. Մանդր։

ՎԵՐԱՐԿՈՒՑԵԱԼ. Վերարկեալ. ըստ յն. զգեստաւորեալ. Στολιζόμενος. Indutus. «Ունելով ընդ ինքեանս զազկապանդրոս, լուսացեալ յազգոյն զադեղութեն, և մեծին (փրիգորի) հանդերձիւք վերարկուցեալ. Նխս. սփոխ։

ՎԵՐԱՐՁԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ի վեր առ.

ձախուռն . վերբերումն . ձգումն 'ի վեր . *Ձարգել ղընթացից խնոց վերարձակութե քաղաքէր ուղէշս ։ Եւ մի՛ շնչոյս վերարձակուն ըմբռնեալ՝ 'ի խոնարհ լերցի. Նար. կա. ձբ։

ՎԵՐԱՐՏԱՓԱՅԼԵԼ. չ. Ὑπερλάμπω. Արտափայլել յոյժ . գերափայլ գտանիլ . *Զբոլորն ունելով զպատճառս քան զին քեանս վերարտափայլելով . Մագ. ԷԼԷԴ։

ՎԵՐԱՐՓԵՆԻ. Տ. ԳԵՐԱՐՓԻ. *Փայլակնատարած շաւիղ, և լոյս վերարփենի . Շ. փող։

ՎԵՐԱՑԵԱԼ. Μετέωρος. Sublimis. Վերամբարձ . բարձր . *Ի վերայ ամենայն բարձրացելոց և վերացելոց ։ Նստեալ յաթոռ բարձրութե և վերացելոյ . Ես . Ձ . 12 . 13։ Է . 1։ Տե՛ս ՎԵՐԱՆԱԼ ։

ՎԵՐԱՑԵԱԼ ասի՛ առ մեզ ըստ փիլիսոփայից տեսակ վերացեալ մտօք յէնթակայէ . որ ծծունն, մարդկութի՛ն, քաղցրութի՛ն, սպիտակութի՛ն, արդարութի՛ն, ևն. Ἀποσπασθείς, έν. Abstractus, um.

ՎԵՐԱՑՈԼԱՆԱԼ . չ. Ի վեր ցոլանալ . *Հուր յաթոռոյն վերացոլացեալ . Գնձ։

ՎԵՐԱՑՈՒՄՆ , ցման . գ . Համբարձումն . վերելք յերկինս կամ յօդս . *Զվերացումն յերկինս, զնստելն ընդ աջմէ Հօր ։ Ոչ ևս կայք տուայքին ձեզ 'ի վերացումն . Եղիշ. ա . Է։

Իսկ Վերացումն խաչի, կամ Վերացման խաչ, ըստ յն . և լտ . ասի բարձրացումն, կամ բարձրութի . Ὕψωσις. Exaltatio . Հ . Տօնաց . և այլն ։

ՎԵՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ , ցուցի . ն . Ἐπαίρω, ὑψόω. Extollo, elevo. ἀνάγω, reduco, sustollo. ἀφαιρέω, ἐξαίρω, aufero, tollo. Ի վեր հանել . բարձրացուցանել , 'ի վեր առնուլ . 'ի բաց բառնալ . ամբառնալ . վերբերել . վերածել . Վերջին. Գուբեր . Վեր. Գերքն . *Բազմացաւ ջուրն, և վերացոյց ըզտապանն ։ Վերացուցեալ պգաւազանն՝ ե. հար զջուր գետոյն ։ Վերացոյց սաւուղ ըզգեղարդն 'ի վերայ յոնաթանու ։ Ի վերացուցանել տեառն զեղիա շարժմամբ յերկինս ։ Վերացոյց պայակն 'ի գլխոյ իւրմէ ։ Վերացուցանիցես զմեշապն կարթիւ ։ Եթէ վերացուցի ձեռն 'ի վերայ որբոյն ։ Որ վերացոյց աջով իւրով զմովսէս ։ Հոգի տեառն վերացոյց զիս և բարձրացոյց . և այլն ։ *Ըզբան նորա վերացուցին մինչև յամպս . Մեր . ծբ . 28 ։ *Կամիմ առաջաստ վերացուցանել ։ Ի մշտնջենաւոր երանութեան վերացուսցուք զմիտս հանապազ ։ Վերացուցանէ զգուշն սամարացւոցն . Վրք հց . ծդ ։ Ցմր . Ի ։ Ոսկ. յհ . ա . 34 ։ *Զկրկնաբանութեն 'ի բաց վերացուցանէր ։ Վերացն յինէն զխեզգ վասն կիս ։ Աղաչեաց զնծ, զի վերացուսցէ զբարկութեն անողորմ ա[illegible] . Վրք ոսկ ։ Նար . Ճ ։ ՏԻ ԲԷՒ. յԿՂր . Ա ։

ՎԵՐԱՑՕՂԵԼ . չ . Ի վերայ կամ 'ի վերուստ ցօղել . *Անձրև ածային ողորմութեն վերացօղեաց 'ի մարդիկ . Տօնակ ։

ՎԵՐԱՓԱՅԼԵՄ , եցի . ն , չ . Ἀναλάμπω, ὑπερλάμπω. Illustro , և superluceo . Եւս քան զևս փայլեցուցանել . պայծառացուցանել . *Եւ զայս հրեշտակաց վերափայլել 'ի յիւրեանց բարեզարդան կարգս ։ Ըստ գերազանցութե 'ի խաւարչտի զգերբերականն վերափայլեալ . Դիոն . Երկն . Ճ ծխաէ ։

Եւ Ի վեր կամ առաւել փայլել . առաւելփայլել . գեր 'ի վերայ հանդիսանալ . *Որպիսի ինչ ծաղիկ գունոյ, որ յաղեգանգ որ յամպս երևեալ՝ վերափայլէ ։ Ի հաստարահութե էութե ծանիցի յատկութե վերափայլեալ իւրաքանչիւրոյն . Ոսկիփոր ։ *Սրբութե անեալ ծաղկեցաւ , և ոգեկութե մեզաց վերափայլեցաւ . Բրս . Մրկ ։

ՎԵՐԱՓՈԽԵՄ. եցի . ն . Μετάγω. Transfero , և այլն . Ի վեր յերկինս փոխադրել հոգւով, ևս և մարմնով . կր . փոխիլ յերկինս . *Վերափոխեալ զենոք 'ի յերկնային խորանն այսօր որդիդ քո միածին ։ Զոր առեալ որդւոյ վերափոխեալ դասեաց յանպատում 'ի կեանս ։ Զվերափոխեալս 'ի դասս առաքելոց և մարգարէից . Շար ։ *Վերափոխէ զկացեալսն 'ի պատուհրանին . Ցմր . Դ ։ *Անքնին զատաստանն տյ և անհասանելի խորքն 'ի նոյն ամ վերափոխէր զերանելի հայրապետն ռբ . ժէ . հարկ ։ *Առ քն վերափոխի ։ Վերափոխի յաշխարհէս 'ի դասս սրց . Յհ . կբ ։ Արծր . Ե . 2 ։

Եւ Վերածել . դարձուցանել . տեղափոխել . փոխադրել 'ի տեղւոջէն . կր . անցանել . *Մարգարէն ընդ ինքեան վերափոխեաց զանհնազանդութիւն հեթանոսաց 'ի կատարեալ հնազանդութիւն հօր . Անան. 'Ի յոհ ։ *Վերափոխեաց զնշխարս սրցն . Հ = Յ. Տէկթ . ԻԵ ։ *Յօրինակէն 'ի ճշմարտութի վերափոխեմ . (այսինքն փոխանեմ՝ անցէր .) Լմբ . պտրգ ։

Եւ որպէս Օրինակել . *Գրեցաւ սա 'ի ձեռանհիւսէն տեառն յովհաննու , որ յինքնագրէն սարգսի վերափոխեաց . Յիշտ . սարգ ։

ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ , խման . գ . Μεταγωγή. Translatio, assumptio, ևն. փոխադրելն կուսին նաև մարմնով յերկինս . և փոխումն սրց յառաջագս յերկինս 'ի վեր . *Եւ ամենայն իսկ բանակ երկնայնոց հասանէին 'ի սպասաւորութի վերափոխման ծծուէն բնակարանի, և մօրն կենաց աշխարհի . ՃՃ ։ Տօնակ . և այլն ։ *Վերափոխումն յաշխարհէ յայամանէ յաշխարհն կենդանեաց ։ Յետոյ վերջին կէտըն հասեալ , վերափոխման հրաւէր եկեալ . Յհ . կբ ։ Լմբ . 'Ի Շ ։ *Միայն վասն իւրոյ վերափոխմանն զմարմին և զաննենգն հեղէք զարտասուս . Կլիմաք ։

ՎԵՐԱՓՉՈՒՄՆ , փչմունք . գ . Ἀναφύσησις. Inflatio, spiraculum, emissorium. Ի խորոց 'ի վեր փչումն կամ հնչիւն հողմոյ և հրոյ 'ի հրաբուղխ վայրաց . *Ի սոցունց՝ որ ընդ երկրաւ են , բազում վերաշնչմունք լինին , և վերափչմունք , որպէս լիպարք , և յեանէ . Արիստ. Ծ ։

ՎԵՐԱՔԱՐՈԶ ԼԻՆԵԼ.
ՎԵՐԱՔԱՐՈԶԵԼ . ն. } Ἀνακηρύσσω, ττω. Publice praedico, celebro. Յայտնի հռչակաւ կամ գովութե քարոզել . *Հանդերձեալ էին վերաքարոզ լինել ամենայն տիեզերաց . Ոսկ. 'Ի Ղկ ։ *Վերաքարոզ լինել բարեգործին ։ Տեսանելով զգործսն՝ որ վերաքարոզէին ըզզօրութի նորա ։ Բազում համարձակութե վերաքարոզէր զփրկիչն . Ոսկ . յհ . ա . 37 ։ Ե . 12 ։ *Արժանապէս վերաքարոզել . Նար . կաա ։

ՎԵՐԲԱՆԱՄ . բացի . Տ. ԲԱՆԱԼ . *Վերբացաւ զսիրտն , և գտաւ չարութիւն . Կլիմաք ։

ՎԵՐԲԱՆՈՒԹԻՒՆ . Տ . ՎԵՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ։

ՎԵՐԲԵՐԱԿԱՆ . ա . Վերաբերական , որպէս այն՝ որ 'ի վեր կոյս բերի , և որ ինչ 'ի վերայ բերեալ լինի . *Վերբերականաւ բանիւս ծանօթացուսցուք (կամ ծանօթասցուք) . Պրփ ։

ՎԵՐԲԵՐԵԼ . Տ. ՎԵՐԱԲԵՐԵԼ , և ՎԵՐԱԾԵԼ . *Սա վերբերէ հրոյ նման , որպէս բնութիւն է վերինական ։ Ձեռըն նոցին կարկառեցէք, և 'ի խորոցըն վերբերեք (կամ , և 'ի խորոցն 'ի վեր հանեք) . Շ . յն որդւ . Ն ոփ . հրէշտ ։ *Վերբերել զանձինս յերկրաւոր ցանկութեց առաւ յանախոտ և յածային կենացն բաղձանս . Իգն ։ *Կարգաւ մի ըստ միոջէ վերբերելով (այսինքն 'ի վեր ելանելով , կմ՝ 'ի վերայ բերելով) . Պրփ ։ *Վերբերեալ (զփայտն կենաց) մեծաւ ընծայիւք 'ի սահմանեալ և յուխտեալ տեղին ածէին ,, . Կմ բարձեալ բերեալ . Նար . խւ ։ *Բերելով ըզբոլորից զվերբերողդ ,, . Կմ զվերաբարձօղդ , որ բարձեալ ունիս զամենայն 'ի ձեռին . Շար ։

ՎԵՐԲԵՐԻՉ . ա . Որ 'ի վերայ իւր կամ յանձին բերէ . *Վերբերիչ վարուց բարեաց . Շար ։

ՎԵՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ.
ՎԵՐԲԵՐՈՒՄՆ . } Տ . ՎԵՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ (ըստ ամենայն նշ) . *Թուել զաղխալիցն վերբերութիւ (կամ վերաբերութիւ , այսինքն զ'ի վերայ հասանելն կամ զկիրս) ։ Պատրանք կարծեաց սուտ վերբերութե (ամբարտաւանութե) . Պրփ ։ *Ամբարձելոցն խոնարհութե , և կործանելոցս վերբերութե . Նար . հէ ։ *Ըստ գոյին վերբերութի , ըստ վերբերութեն մտածութի . Մագ . ՅԷ ։ *Ընկղմեցաւ յանսպասական անօսր էութիւն՝ մարմնոյն վերբերումն (մարմնազգեցութիւն) . Նար . կաա ։ *Է՛ զի վերբերումն առնեն (մեշապ ձկունք յերեսս կոյս ջուրց) , և է՛ զի 'ի նուրբ և 'ի հաստ տեղիս ջուրցն անկեալ՝ կան անշարժ . Արծր . Փ . 7 ։

Իսկ յասելն . *Եթէ սիրոն չարժի , և վերբերութի լինի ,, . իմա ործումն , զգայութն . Ոսկիփոր ։

ՎԵՐԲՈՒՍՈՒՑԱՆԵԼ . գ . Ի վեր բուսուցանել՝ բղխել . *Ջուրն վերբուսուցանէր ծաղիկ՝ զնախահօրն սերմանեալ . Մագ . կէ ։

ՎԵՐԳՐԿԱԲԱՐՁԻԿ . ա . Բարձեալ 'ի վերայ գրկաց . Գիրկ առած . Գումոգլուճուզ . *Սբ կարապետին վերգրկաբարձիկ սանունք . Գնձ ։

ՎԵՐԵԼԱԿ , ի , աց . գ . Ἀναβάτης, ἐπιβάτης. Incessor, vector, epibata. որ և ՎԵՐԵԼԵԱԿ . Ելեալն 'ի վերայ . որպէս հեծեալ յերիվար , ձիաւոր . և Նստեալն 'ի կառս , 'ի նաւի , և այլն . Հրան նափօղը , Էղօղը . Խանթանէկի . *Սա է հեծեալն , իսկ նա վերելակն . քանզի հեծելոյ գործ է մղելն և վարժելն զձի . իսկ վերելակին բերիլ՝ ուր ուրեք կենդանին ածիցէ ։ Եւ 'ի ծովու՝ նաւաստւոյն առնել և բերել զմակոյկն և ուղիղ վարել . իսկ վերելակին՝ կիրս կրել , որ ինչ միանգամ ընդ նաւն անցանէ . Փիլ . այլաբ ։ *Վերելակ ինքեան զմարդն ունի . Նիւս . Երգ ։ *(Ձի անվարժ) զվերելակին տխմարութիւն յանհրահանգն յանդիման ելոյ կացուցանէ ։ Գահավիժումն հանդերձ վերելակաւն . Պիտ ։ *Ձի որ նորավարժ ոչ կարացեալ յինքենէ զվերելակն իւր 'ի բաց ստուցանել . Յհ . իմ . օծէն ։ *Ի վերելակէն իւրմէ այս կառք ոչ երբեք ունայնացեալ թափուր մնասցէ . Անյ. Բորփր ։

ՎԵՐԵԼԱԿԱՆ . ա . գ . որպէս նոյն ընդ վ . *Կառք ածական՝ բիւրապատկեցան . տէր վերելական . Գնձ ։ *Յեկեղեցաբլըէն արտաքս ձգեալք վերելականք պարսից (այսինքն ձիաւորք կամ 'ի վերելեալքն) սատակեցան . Ոսոպ ։

Եւ որպէս Հեծանելի , նաւելի . ձի , կառք . *Տեառն տյ գու վերելական . Գնձ ։

ՎԵՐԵԼԱԿԵԼ . չ . Ի վերայ ելանել , նստել . և Ի վեր ելանել , յառնել . *Ամենեցուն մեր միոջ երր 'ի մարմնոյն ինչ վերելակելը Եւ ինքն ևս ընդ նոսին 'ի նաւուն վերելակեալ . Յհ . կբ ։ *Մանգղօք սանձք վերելակեալ (կամ 'ի վեր ելակեալ) հեղուլին յամբոյն . Յհ . կբ ։ *Յեւօրեայ թագաւնէն վերելակեալ (կմ՝ վերել եկեալ) . Արծր . Դ . 11 ։

ՎԵՐԵԼԵԱԿ . ա . գ . Որպէս Վերելակ . հեծեալ . ելեալն 'ի վերայ . *(Ձի կրթեալ)

անխակ քաղցրութեամբ բերել զվերելևակն իմ. քեան յառաջիկայ գիտաւորութեան ․ Պիտ ։

Եւ որպէս ի վեր ելեալ ․ վերամթաբեչ ․ օգաապարիկ. *Մահացուն 'ի կենաց առնու իւր զօրս վերելևակս (պՀրեշտակս) ․ Ղուկ ։

ՎԵՐՆԼԵԱԿ ամին և վերերգաւ սաղմոսք աստիճանաց յաւթերորդ կանոնի։ Պիտառ ։ Ցիշատ ։

ՎԵՐԵԼՈՒԹԻՒՆ ․ ՎԵՐԵԼՈՒՄՆ ․ ՎԵՐԵԼՔ ․ գ ․ Ի ՎԵՐ ԵԼՔ ․ 'Ανάβασις, ἐπίβασις. Ascensus. Ելումն 'ի վեր, և ճանապարհ և աստիճանք ելից 'ի վեր կոյս ․ և փոխումն յառաւեացս ․ *Սա է սանդուղք յերկրէ յերկինս վերելութեան ․ Խոսր ։ *Լեառնն զվերելումն ընկալեալ ծխեցաւ ․ Ոսկ ․ 'ի Յով ։ *Աստիճանք և սանդուղք առ երկնաւոր վերելումին ․ Ճմ ․ յն ։ *Ընդէր փակեցեր քեզէն քեզ զերկին, և զվերելիցն դրանն ախեցեր ։ Վայրէջք 'ի խոնարհ, և վերելք 'ի բարձունս ․ Նար ․ խէ ․ և փող ։ *Վայրէջք անմարմին զուարթնոցն, վերելք 'ի բարձունս անբաւս ․ Սիոն ․ փող խւ ։ *Զծերս (մարզել) 'ի հրահանգիս հանճարոյ վերելս 'ի միտս դնելով ․ Ղ ․ օփ ․ հրէշտ ։ *Արբոցս քոց ընտրելոցս յն մաղթանօք, վերելս 'ի սրտմտնել ընդ նոսա տուր մեզ ․ Տաղ ։ *Զորդւոյ 'ի վեր ելս ։ Ուստի և զ'ի վեր ելսն և լաւագոյն կանգնումն յուսացայց դատանել ։ Առաջին աստիճան այս լիցի 'ի վեր ելից հաւատացելոց ․ Ածոք ․ կիղ ։ Պիտ ։ Նրբ ․ ծ ․ խորան ։

ՎԵՐԵԿՈՒԹԻՒՆ ․ գ ․ Ի վերայ կամ 'ի վերուստ եկաւորութեն ․ իջումն ․ գալուստ ․ *Կուսութիւն յղութեն կրեն հոգւոյն սրբոյ վերեկութիւն ։ Հոգւոյն վերեկութիւ ․ Կէսր ․ զն ։ և Նանայ ։

ՎԵՐԵՌԱԿ ․ ե ․ ած ․ Տ ․ ՄԱԿԵՌԱԿ, ՄԱԿԵՌՈՐԴ ․ 'Επίτριτος . Sesquitertius. *Զերկրաչափականն 'ի բազմապատիկսն և 'ի կիսաբոլորսն, և 'ի վերեռակաց և 'ի նմանեաց ․ Փիլ ․ ծ ․ բան ։

ՎԵՐԵՐԳԱԿ ․ ա ․ Վերաձայնութիւ կամ վերելևակ աստիճանօք երգելի ․ *Սկիզբն ամենայն վերերգակ սաղմոսիցն յաղօթելոյ առնել ․ Ցհ ․ իմ ․ ոփ ։

ՎԵՐԵՐԳԵԼ ․ ն ․ Երգաբանել ․ գոհաբանել ․ վերօրհնել ․ *Սկսան ապա նոր եղանակաւ զերգս նմին վերերգել ։ Վերերգեմք ասելով, փառք քեզ քս ․ Լմբ ․ հմբ ։ Ղուկ ։ *Բարձրեալ ողորմած՝ վերերգեալ՝ ճշմարիտ ․ Նար ․ ղջ ։

Ի ՎԵՐԵՒ ․ նխ ․ մ ․ Հակադրեալն բառիս Ի ստորև ․ այսինքն Ի վերոյ ․ 'ի վերոյ քան ․ 'ի վերկոյս ․ *Ի վերև լուսնին փայլածուն է ․ 'ի վերև փայլածուին լուսաբեր է ․ 'ի վերև լուսաբերին արեգակն է ․ Տօմար ։ *Վեւիւքայլեա ողոքանօք 'ի վերև ․ Եօթնագր ։

ՎԵՐԵՐԵՒԱԿԱՑԵԱԼ ․ Բացերև 'ի վերին աստիճանի կացեալ ․ *Վերերևակացեալ պատիւ ․ Ճ ․ Ա ։

ՎԵՐԵՐԵՒԻԼ ․ յ ․ 'Επιφαίνω. Appareo. Ի վեր երևիլ ․ յայտնիլ ․ հանդիսանալ ․ *Խաւարաբնակացն պատիրք մի ընդ իս վերերևեսցին ․ Նար ․ կէ ։ *Նմին իսկ պատճառաւոր բոլորութեն վերերևել ․ Մագ ․ էկէղ ։

ՎԵՐԵՐԵՒՈՅԹ ․ ա ․ մ ․ 'Επιπόλαιος. Superficiarius. Ի վերին երեսս երևեալ ․ առ երեսս ․ *Զոհեցի կաոցն վերերևոյթ և ակամայ ․ Վրք հց ․ էա ։ (Ըստ յետնոց ասի Վերերևութապար ․ *Ոչ ճշմարտապէս սիրեն, այլ վերերևութապար ․ Ի Գէրս առաքէն ։)

ՎԵՐԵՐԵՒՈՒԹԻՒՆ ․ գ ․ 'Επιφάνεια, ἐπιπολή. Superficies. Արտաքին երևոյթ կամ տեսիլ ․ *Արտիւն այլ իմն բերի, և վերերևութեն այլ իմն ձևոյ ։ Ցուցանելով առաւ

վերերևութեան զանյայտութեն պարծանացն ․ Մարգ ․ ա ․ դ ․ գ ։ Պիտ ։

Երկրաչափօրէն՝ Մակերևութեն ․ մակերևոյթ ․ և վերին երեսք մարմնոյ՝ որպէս մարմն ․ *Երկու ուղիղ գիծ ոչ պարագրեն զվերերևութեն ․ Եւկղիտ ։ *Ամենայն նիւթ վերերևութ և ձևով եզերեալ լինի ․ Նիւս ․ էրգ ։ *Անորակն կերպացեալ լինի ծառայական կերպիւ, և ամենայն լրութեն վերերևութ կերպարանեալ և որակացեալ ․ Զքր ․ կթ ․ ծն ։ *Դնեղնեալ վերերևութեն, չունչ առաջի կացեալ ․ Բրս ․ ոբէդ ։

ՎԵՐԵՐԹԱԼ, թեալ ․ չ ․ Ի վեր երթալ ․ վերանալ ․ *Ուղղափառութե չաւաղօք առ խորհուրդ մարմնաւորութեն բանին վերերթալ ․ Ցհ ․ իմ ․ էրև ։ *Տեսցես (զխաչելեալն) յերկինս վերերթեալ ․ Նանայ ։

ՎԵՐԸՄԲԵՐՁԻԿ ․ Տ ․ ՎԵՐԱՄԲԱՐՁ ․ *Ազատ և վերըմբերձիկ (կամ 'ի վեր ըմբերձիկ) դաւհեղութեամբ ․ Պիտ ։

Ի ՎԵՐԸՄԲԵՐՁՈՒՍՏ ․ մ ․ 'Απὸ μετεώρου. Ի բարձանց ․ 'ի բարձրութէ ․ *Մինչև բարձրացեալք՝ 'ի վերըմբերձուստ 'ի յանկումն իւրեանց երգիծանին ․ Բրս ․ ընէղ ։

ՎԵՐԸՆԴՈՒՆԱԿ ․ Տ ․ ՎԵՐԸՆԿԱԼ ․ *Սրբութեն սեղանոյն պքանչելի զգեստն ․․․ ըզվերընդունականն անբաւ բնութե տէրունեայն մարմնոյ ․ Նար ․ խչ ։ *Վերընդունակ լինի մարմինն՝ մեղաց ․ Ճղ ․ ղէր ։ *Զկնի քո ով իցէ արժանի յաջորդելոյ զաթոռ քո՝ վերընդունակ լինել քահանայապետութե և վարդապետութե եկեղեցւոյ սբյ ։ Դու զկնի իմ եղիցիս քահանայութեան և աթոռոյս վերընդունակ ․ Ճճ ։

ՎԵՐԸՆԴՈՒՆԻՄ, ընկալայ, կալ ․ հ ․ 'Αναδέχομαι, προσδέχομαι. Suscipio, recipio, excipio. Ընդունել տիրապէս ․ առընդունել յինքն ․ *Տէր տծ մեր զբազկատարած զաղաչանս ծառայից քոց վերընկալցիս ․ Պարգ ։ *Վերընկալ 'ի հաճոյս քեզ (զբանս իմ) ։ Որպէս խունկ ողջակիզի վերընկալ զպղտուղ շրթանց խոստովանութե մերոյ ․ Զքր ․ կբ ։ *Զբնակութե վեհին զփականս վերընկալայք ․ Նար ․ տատ ։ *Զի մի զանողորմիցն դատաստանս վերընկալցուք ․ Մարգ ․ յէ ․ ճ ։

ՎԵՐԸՆԹԱՆԱԼ ․ չ ․ 'Ανατρέχω. Recurro, sursum curro. Ի վեր ընթանալ ․ 'ի վեր կոյս դիմել ․ *Պարտ է մեզ և յամոթոյն վերայ ելանել, և յերկինս վերընթանալ ։ Սբ ողջակէզ վերընթացար ։ Տուանկք 'ի յերկիր սարանելոյն՝ և առ 'ի բարձունս վերընթանան մեծապար ․ Ոսկ ․ ղոփ ։ Գնձ ։ Ոսկ ․ ծն ։

ՎԵՐԸՆԹԱՑ ․ ա ․ Որ 'ի վեր ընթանայ ․ և Ընդ որ լինի ընթանալ 'ի վեր կոյս ․ *Ռահըն վերընթաց՝ կամաւ յօժարեաց ․ Գնձ ։

ՎԵՐԸՆԹԱՑՈՒԹԻՒՆ ․ գ ․ 'Αναδρομή. Elevatio in altum, ascensio. Ընթացք 'ի վեր կոյս ․ *Տուր նահանջելոյս՝ անասյթաք վերընթացութե ․ Նար ․ յգ ։

Ի ՎԵՐԸՆԹԱՑՈՒԹԻՒՆ ․ 'Αναχώρημα, ἐπιδρομή. Recursus, recessus . Վերստին յետոյկոյս ընթացք ջուրց ․ տեղատուի ․ *Կոհակացն 'ի վերընթացութեն ․ Արիստ ․ ծ ։

ՎԵՐԸՆԹԵՐՑՈՂ ․ 'Αναγνώστης . Lector. Ընթերցող ․ վերծանող ․ *Կարգ՝ որ լինի 'ի ձեռնադրուեն անագանօսի, որ թարգմանի՝ վերընթերցողի ․ Մաշտ ։

ՎԵՐԸՆԾԱՅԵԼ ․ ն ․ Ի վեր ընծայել ․ մատուցանել ․ նուիրել ․ *Զայն հաւաչանաց ․․․ քեզ վերընծայեմ տեառն գալստեաց ։ Գոհաբանութեն քեզ վերընծայեմ ․ Նար ․ ա ․ գգ ։ *Զմարմին խոնարհութեն մերոյ վերընծայեալն նորոգեաց ․ Եղիշ ․ դփ ։

ՎԵՐԸՆԿԱԼ ․ ա ․ 'Αναδεχόμενος. Susceptor, receptor, և exceptor, successor. որ և

ՎԵՐԸՆԴՈՒՆԱԿ ․ Վերըմդունող ․ յինքն ընդունող ․ ընդունարան ․ արժանի և ընդունակ ․ և Յաջորդ ․ *Եղեր վերընկալ ամենայն բանիս խաչի յիրաւի սեղան ․ սեղան, զի եղև վերընկալ տէրունական մարմնոյ ճշմարիտ պատարագին ։ Սա է փայտ կենաց, և սեղան վերընկալ տէրունեան մարմնոյն ճշմարիտ պատարագին ․ Ղուկ ։ Ագաթ ։ Մաշտ ։ *Այգեաց ինձ (էր) զուգիսն (զհերովդէ) վերընկալ աթոռոյն իմոյ ․ Ածաղգ ․ ծէ ։ *Զապիրատութե 'ի բարձունս խորհեցան զքէն փրկչէն մերմէ, և զվերընկալ աթոռոյ նորա (զնա առաջարէ) ․ Ղևոնդ ։ *Վերընկալ լասախ էին ոմն (նաւակաց ապետոսի), որով գրաւեալ զձկունսն, և ածիւ պակուցեալ ․ Ղ ․ փող ։

ՎԵՐԸՆԿԱԼՈՒՉ ․ Նոյն ընդ վ ․ *Մեծագունի ակնկալեալ բարձի պատուոյ, և վերընկալուչ զնա առնելոյ իւքնիչխան կամաց ։ Մտրախոսական հանդիսի վիճակացն լինել վերընկալուչ ․ Ցհ ․ կբ ։

ՎԵՐԸՆԿԷՑ ԼԻՆԵԼ ․ Ի վեր կամ 'ի գուբս ձգիլ ․ *Երիցս թաղեալ՝ վերընկէց լինէր ․ զի երկիր ոչ ընդունէր զնորա զարշելի մարմինն ․ Կողբ ։

ՎԵՐԸՆՁԻՒՂԵԼ, կմ ծիւղել ․ ն ․ չ ․ Ի վեր ընձիւղել ․ շառաւիղել ․ բղխել ․ *Մարթ է ճանապարհին չլինել կոխան, և փշաբերն՝ ծաղիկս վերընծիւղել ․ Եղն ․ մբ ։

ՎԵՐԸՆՁԻՒՂԻՉ ․ ա ․ Որ վերընձիւղէ ․ բուսուցիչ ․ *Անձնաւոր անկոց վերընձիւղիչք ․ Նար ․ տատ ։

ՎԵՐԸՆՁԻՒՂՈՒՄՆ ․ գ ․ Ուռճանալն ․ յառաջադիմութեն ․ *Վերընծիւղումն առ 'ի բարիս ․ Սկ ․ ըմբ ։

ՎԵՐԻՄԱՍՏ ․ ա ․ Գերիմաստ, կմ 'ի վերուստ տուեալ իմաստիւք ․ *Սբն գիտնականս իւրով հրաշալի և վերիմաստ գիտութբն ․ Մագ ․ ծէ ։

ՎԵՐԻՆ ․ ընդյ ․ ոց ․ ա ․ ὁ, ἡ, τὸ Ἄνω, ἀνώτερος . Qui, quae, quod est super, supernus, superi , superior . ἄνωθεν, superne, de super . Որ ինչ 'ի վեր է տեղաւ, աստիճանաւ, մեծութբ ևն ․ երկնային ․ բարձր ․ վերագոյն ․ գեր 'ի վերոյ ․ և Որ ինչ 'ի վերուստ գայ ․ Վէրէ, Վէր ․ Եօգարքի, Իօօթ, Իօֆքէքի, Էիւքէքի ․ *Ըստ վերնոյ խառնու ածոյն անկուածոյ վակասին ։ Զվերին, և զներքին ։ Մինչև ցթթորանն վերին ։ Ի վերայ ջրմղին վերնոյ աւազանին ։ Զամպս վերինս ։ Վերին ճանապարհին ։ Վերին դրանն ։ Ի վերին կողմն ։ Զվերինն խնդրեցէք ․ ևն ։ *Եթէ ինչ վերինք ․ և որ ինչ յերկինս ։ Ոչ ներքինք չարժել կարեն, և ոչ վերինք դրդուեցուցանել ։ Քանզի արեգակն 'ի վերնում կիսագնդին է, որ է (ցո տիւ) ․ Եզնիկ ։ Եղիշ ․ բ ։ Անյ ․ գէրտաք ։

ՎԵՐԻՆ ․ τὸ Ἔξωθεν. Externus, um. Արտաքին ․ *Քարոզ լինի վերին ձևն՝ ներքին երկիւղածութեն ։ Զայս ասէր առ 'ի վերին երեսս բանից ։ Ի վերին երեսս ։ Վերին երեսօք ։ Հանոյքին զվերին հանդերձ՝ բանաւորն ուրուք, մերկանալ և զմիւսն ․ Ոսկ ․ յհ ․ ա ․ 7 ։ Իսխոս ։ Եղիշ ․ ա ․ Է ․ Է ։ Վրդն ․ էւ ։

ՎԵՐ Ի ՎԱՅՐ ․ ՎԵՐ Ի ՎԵՐՈՅ ․ Տ ․ ՎԵՐ ։

ՎԵՐ Ի ՎԱՅՐԵՄ ․ ն ․ Ի վեր և 'ի վայր ձգել ․ Վէր վէր խուշնել ․ *Ուր զթանձր մարուան ձգեն, և զյօնսն վերիվայրեն ․ Ոսկ ․ հա

ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ, ի ․ աց ․ ա ․ 'Αναλυτικός, κή, κόν . Resolutivus, resolutorius. Կարգեալ 'ի վերլուծանել զբաղադրութի, և զգժուարուի կամ զմթութի ․ մանրամասն բացատրիչ ․ մեկնողական ․ *Վերլուծական հանճարգանագանութեցն առ զմեկնողականն ․ Մագ ․ 'ի Տիմ ․ *Վերլուծական բացատրութբ ։ Վերլուծական մասք զոյգն 'ի նոյն յարեսցուք ․ Մագ ․ լէ ։ Տօնակ ։ *Վերլուծա-

կանխին գործ (է՛) քակտելն ինչ յայնս, յորոց և գոյացեալ գոյ։ Վերլուծականն 'ի շաբագրելոյն սկսանելոյ 'ի պարզագոյնն երթեալ յանգի. Անյ. պորփ։

ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆՔ. գ. 'Αναλυτικά. Analytica. Սեպհականեալ անուն միոյ 'ի գործոց արիստոտէլի. * Արգ այսոքիկ, որպէս 'ի վերլուծականսն ասի, այսպէս դասեալ է. Պէրիարմ։ * Դուռն անյաղթ փիլիսոփայի մեկնութիւն ժՁ գլխոյն արիստոտէլի վերլուծականաց։ Դիտաւորութիւն արիստոտէլի 'ի վերլուծականսն՝ են բուռն հարկանել ըզպարզ հաւաքմանէ (այսինքն զձեռնարկութէ 'ի կազմել զերբակացութի ապացուցական). Անյ. վէրլծ. արիսփ։

ՎԵՐԼՈՒԾԱՆԵՄ, լուծի. ն. 'Αναλύω. Resolvo, dissolvo. Մանրամասն լուծանել, քայքայել. որոշել. մեկնաբանել, բացատրել. * Որ վերլուծանելն կարող գոյ, նա և շարագրել. բայց ո՛չ որ շարագրելն գիտէ, նա և վերլուծանել. որպէս և 'ի ադիտոց իսկ յայտ է, որք երկայն շարագրել բանս գիտեն, բայց վերլուծանել զնոսա յայնս՝ յորոց և շարագրեալքն գոն, ոչ գիտեն, (այս է՝) 'ի բառս, և 'ի փաղառութիւնս, և 'ի տառս. Անյ. վէրլծ. արիսփ։ * Ոչ ատրկառագպաշտանեայ, ոչ ընթերցող վերլուծող. Լմբ. պսլմ։ * Որվերլուծեալ այլաբանեին, անմահ մնալ բանից նորին. Ցա. որդի։

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ανάλυσις. Resolutio. Լուծումն բոլորի բաղադրեցելոյ 'ի պարզ մասունս իւր. լուծականութիւն. քայքայումն. և Որոշումն մանրամասն. մեկնութիւն. բացատրութիւն. * Որք 'ի գետոց և 'ի նաւապաշտից շինեալ լինին (հողմք), և որք 'ի պատասանէ տմպոց 'ի վերլուծութէն թանձրութէ յինքեանս յաւելուն. Արիսփ. ա։ * Ցատուկ վերլուծութիւնք 'ի հաւաքմանցն առնուլն։ Երկրաչափականացն ակսութեց և շարագրութիւնս ունելով և վերլուծութիւս. Անյ. վէրլծ. արիսփ։ * Դուռն փիլիսոփայի ներգինացեայ վերլուծութի ներածութէն պորփիւրի. Անյ. պորփ։

ՎԵՐԾԱՆԵՄ, ծանեցի կամ ծանեայ. ն. 'Αναγινώσκω. Recognosco, lego, recito. Ընթեռնուլ. որ ըստ յն. ոճոյ՝ վերածանաչել. որպէս թէ կարդալ իմանալով. կոչ. տալ. օգտագործ. * Զողբերգութիւնն գիւցազնաբար վերծանեսցուք։ Վերծանելի է ըստ ենթադառութէ, ըստ առոգանութեցն, ըստ արոհութէ. Թր. քեր։ * Որ ընթերցցի և վերծանիցէ զայս պատճէն տառի. Նար. ծծ։ * Առեալ զգիրս քո՝ վերծանեայ։ Զգիր քո ընկալեալ վերծանեաք։ Ցայգմ մատենի մակագրութեան վերծանեաք. Մագ. ստէպ։ * Զնկարս ծերք և տղայք հասարակ վերծանեն, և զգիրս սակաւք ընթեռնուն. Կողբան։

ՎԵՐԾԱՆՈՂ, ի. աց. ա.գ. 'Αναγνώστης. Lector. Ընթերցող. գպիր. գրակարդաց. որ և գիտէ թարգմանել կամ մեկնել՝ զոր ընթեռնու. անագանոս. (՚ի յն. անագնօստէս.) * Զքերթողացն արուեստ տապալեն, և զոյնս վերծանողացն ծիծաղելիս յարկացուցեն. Թր. քեր։ * Բացնիւ մաղթանաց վերծանողացն այսմ մատենի. Նար. իէ։ * Մամբրէի վերծանողի. Ճ. Գ։ * Սարկաւագունս, և կէս սարկաւագաց, և վերծանողս, և սաղմոսերգուս. Ցհ. կբ։

ՎԵՐԾԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ανάγνωσις, ἀνάγνωσμα. Recognitio, lectio. Ընթերցողութիւն. ընթերցումն. կարդացումն. և Մատնութիւն. * Վերծանութիւն ներկուս ըստ առոգանութեցն։ Ցաղագս վերծանութէ. վերծանութիւն է քերթածաց կամ շարագրաց անվթար յառաջբերութիւն. Թր. քեր։ * Վերծանութիւն ասացին իմաստասէրքն՝ վերստին ճանաչել հոգւոյ զմոռացումն իմաստից։ Զընթերցողութիւն վերծանութիւն ասաց ըստ յունին, այսինքն 'ի վեր ծանօթութիւն. որ ըՀ մերում լեզուիս ասի կարդացողութի. Երզն. քեր։ * Գրաւորական վերծանութիւն։ Տէրունական հրամանացն վերծանութէ. Խոր. գ. 61։ Խոսր. պտրգ։ Իսկ Արծր. գ. 9. * Աշուանաւէ ունի, որում վերծանութէն յայտնութի՝ երիցու որդի ճանաչէր ». իմա՛, անուն ծանուցեալ՝ իբր մականուն, կա՛մ թարգմանութի անուան։

ՎԵՐԾԽՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԵՐԱԾԽՈՒԹԻՒՆ. * Բարկանալն է եռանդն շուրջ զարտիւն 'ի վերծխութէ մաղձոյն. Վահր. երբրբ։

ՎԵՐԿԱՐԴԱԼ. Տ. ՎԵՐԱԿԱՐԴԱԼ. * Միայն զնոծ վերկարդայրն. Գր. տղ. էէմ։

ՎԵՐՀԱՄԲԱՐՁ. Տ. ՎԵՐԱՄԲԱՐՁ։

ՎԵՐՀԱՄԲԱՐՁԱԳՈՅՆ. ա. 'Αναγωγικότερος. Sublimior, excelsior, superior. Առաւել վերամբարձ. վերագոյն. գերագոյն. * Քանզի էր ինչ՝ որ քան զմեզ վերհամբարձագոյն հանդերձեալ էր լինել. Դիոն. երկն։

ՎԵՐՀԱՄԲԱՌՆԵԼ. ն. Քարոզել. վերագրել. ընծայել. * Մարգարէս ըոյն բանի զճարշարանս վերհամբառեն ածեղէն տառք. Լծ. ածաբ։

ՎԵՐՀԱՅԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԵՐԱՀԱՅԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. * Օգնականք էին մտացն իմաստութէ և վերհայեցողուէ. Լմբ. պտրգ։

ՎԵՐՃԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԵՐԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ. * Ծունրդրութիւնն, վերճառուէքն, խաչատեսակն կնիք։ Զսրբազանն վերճառութիւս խորհուրդն յայտնէ. Դիոն. եկեղ։ * Վերճառութիւս ասէ 'ի նոյն ձեռնադրութէ, զոր քարոզեն զձեռնադրեալն այսպէս. Աճային շնորհն, են. Մաքս. 'ի դիոն։

ՎԵՐՃԵՄԵԼ. չ. Ի վեր ճեմել. վերաթռել. * Վերճեմեալ ընդ զուարթունսն՝ 'ի քոէ պսակեցան. Շար։

ՎԵՐՄԱԿ. ի, աց. գ. Որ ինչ մակադրի 'ի վերայ ընկողմանելոյն 'ի մահիճս. ծածկարան անկողնոյ. որ և ՎԵՐԱՐԿՈՒ ասի. Եօրղան. * Սուգարանութէ ձեւք. ներքնանոց, վերմակ, յիւրէն ունելով զանունն. Մագ. և Երզն. քեր։

ՎԵՐՑԱՐՈՒՑԱՆԵԼ. ցեալ. ն. Ի վեր կամ վերստին յարուցանել, վերականգնել. բարձրացուցանել. * Զբնութս վայրանկեալ՝ նորոգ յարութիւն իւրով ընդ իւր վերյարուցեալ փառօք. Նար. փող։

ՎԵՐՑՈՒՂԱՐԿԵԼ. ն. Ցուղարկել 'ի վերուստ, կամ վերստին, կա՛մ 'ի վերայ. * Հրեշտակ կամարար՝ թշնամւոյն ներհակ՝ վերյուղարկեցէր. Նար. ղէ։

ՎԵՐՆԱԲԵՐԴ, ի. գ. 'Ακρόπολις. Arx. Վերին բերդ. ամրոց. ակառն. իչգալէ. * Ի բաց զնեռքնաբերդն (որ զստորին բերդն) քակեալ թողեալ՝ 'ի վերնաբերդ. անդր համագունդ հորգան տային. Ցհ. կբ։

ՎԵՐՆԱԲՆԱԿԵԱԼ, ելոյ, ոց. ա. Բնակեալն 'ի վեր 'ի բարձունս. բնակիչ երկնից. * Զվերնաբնակելոցն զպատիւ և զբարձրութի ընդունելոց է. Սարգ. ա. պ. ը։

ՎԵՐՆԱԳԱՒԱՌ, ի, աց. գ. Վերնագոյն գաւառ, կա՛մ ըստ յն. 'ի վերոյ գաւառն. Եօգարէ այալէթ, եուգ վիլայէթ. * Անց ըստ Եփրատ, և երթայր ընդ կողմն վերնագաւառացն։ Գնայր նա ընդ վերնագաւառսն. Ա. Մ. գ. 37։ Է. 1։ * Անուրին կոտորեին զամբնակիչսն վերնագաւառացն հայոց. (այսինքն վերին հայոց). Բուզ. ը. 23։

ՎԵՐՆԱԳԻՐ, գրոյ. ոց, կամ գրի, րաց. գ. 'Επιγραφή. Inscriptio, titulus. Վերագիր. խորագիր. մակագրութի. գրեալն 'ի վերայ. սկիզբն մատենի կամ գլխոյ բանից. տիտղոս, որ և տախտակ ասի. * Վերնագիր գրոցն։ Ի վերնագրոյ բազնին՝ զպատկերն կործանեաց. և գու զվերնագրոցն անփոյթ առնես. Ոսկ. գծ։ * Զեկուցանէ երկրորդ վերնագիրն այնուհետև զանունն։ Ոյր անուն ծանուցեալ 'ի վերնագրէն։ Ոյց զեկուցանէր ըստ վերնագրին։ Ունէր վերնագիր. Պիտ։ * Գտանէ մատեան մի հելլէն դրով, յորոյ վերայ էր ասէ վերնագիրն այսպիսի. Խոր. ա. 8։ * Ուսիր, որ զայս ունի սաղմոսն՝ վերնագիր, սաղմոս հնձանաց. Ամ. հմբ։ * Սաղմոսս այս և աղօթք դաւթի են ըստ վերնագրին յայտարարութէ. Ցհ. իմ. ափ։ * Ի գիմաց մարգարէին գնէ զվերնագիրս, թէ պատմեցից զայ խմոյ. Գէ. Եա։ * Զվերնագիրն լուսեղէն, եթէ այսու նշանաւ յաղթեսցես. Թղթ. դաշ։ * Գտին վէմ մի 'ի հիմունս նր, որ ունէր վերնագիր դրոշմեալ օրինակ զայս. Ղեւոնդ։

ՎԵՐՆԱԳՆԱՑ. ա. Որ գնայ գիմէ 'ի վեր 'ի բարձունս. վերընթաց. վերաթռիչ. * Որ ձգէ ոտս, մինչև բաւական լինել ընդունել զվերնագնաց ոգիս իբրև զթռչունս։ Թեթև գոլով և վերնագնաց լինելով. Իգն. Դամասկ։

ՎԵՐՆԱԳՈՅՆ. գունի, ից. ա. 'Ανώτερος, ὁ ἀνώτατω. Superior, supremus, summus. Առաւել վերին. վերագոյն. վեհագոյն. ծայրագոյն. * Ցանկամ վերնագոյն իմաստասիրութեն։ Վերնագունին հասանել պատուի։ Գիտութի երիցագունին և վերնագունին ամենեցուն պատճառին. Արեոպ. Բ։ Փիլ. Տ. բան. Ե. լն. ա. 6։

ՎԵՐՆԱԳՐԵԼ. ն. Դրոշմել զվերնագիր. արձանագրել. և Գրել 'ի վերայ այլոց բանից կամ յաւելուածով. տես և ՎԵՐԱԳՐԵԼ. * Ոմանք վերնագրեցին զգաւթին՝ երեմիայի, և անգէի և զաքարիայի անուանեցին. Եպիփ. ող։ * Զսաղմոսն հա, զոր 'ի սաղմոսն վերնագրեաց. Գէ. Եա։ * Եւ այլ այսպիսիք յոգունք, զոր վերնագրեցին. Սարգ. յուդ. Է։

ՎԵՐՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, կամ ՎԵՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԵՐՆԱԳԻՐ, ՎԵՐԱԳԻՐ. * Վասն վերնագրութէ գործոց առաքելոյն։ Մի արհամարհեր զվերնագրութի ածային գրոց. Ոսկ. գծ։ * Վերնագրութի ևեթ նշանակեալ։ Վերնագրութիւն բանիցս յայտնի ցուցանէ զանուն աղօթիցս, զի օրհնուի ասի. Արծր. ա. 2։ Ի գիրս խոսր։

Եւ իբր Նախապատուութիւն. վերապատիւն առնել. * Արտաքս հան զօտարին ցանկութին, տուր զվերնագրութէ հաշիւն առաքինութեն. Մուշ։

ՎԵՐՆԱԴԻՐ. գ. Իբր Վերնագիր. մակագրութի. արձանագրութիւն. * Տեսանէ 'ի տեսլեան գիշերին վերնադիր աստղանշան խաչի. Վրք. ոէղբ։

ՎԵՐՆԱԴՈՒՌՆ, դրան. գ. Καταράκτης. Cataracta. Վերին դուռն. դուռն բանալի 'ի վերուստ իբր սահանք. Եօգարը գափու, գէճէնկ, ասմա գափանկ. * Արգել զնա 'ի վերնադրանն։ Եհան պապքովն զերեմիա 'ի վերնադրանէ անտի. (կայ և ձ. վերնադրանդ. գէ.) Երեմ. Ի. 2. 3։

ՎԵՐՆԱԶԱՐԴ. ա. Ի վերին երեսս զարդարեալ. արտաքնայարդար. գեղեցկապաճոյճ. * Ոչ ունի ճարտարութի մեր բանքս ճախարակեալ բոլորեալ լեզուաւ, և ոչ բարբառս վերնազարդս. Վեցօր. Է։

ՎԵՐՆԱԶԳԵՍՏ. գ. Վերին զգեստ. վերարկու. աղաբողոն. կրկնոց. թիկնոց. * Զվերնազգեստս իւրեանց տարածանէին (կուանք). Վրք. հց. յ։

ՎԵՐՆԱԹՈՒԶ. Տ. ՎԵՐԱԹՈՒԶ. * Վեր-

նախնեաց պատգամաւորք նա օրհնաբանի. Նար. խօս.:

ՎԵՐՆԱԼՈՅՍ. ա. Ունօղ զլոյս վերին կամ իմանալի. *Դու ինքն խառնեցար 'ի սոյն մաքրութեան վերնալոյս ձիթոյ. Նար. ղզ:

ՎԵՐՆԱԽԱՂ. գ. Խաղ կամ խաղ շարականի 'ի ձևոյն առեալ: Ուխէտոր:

ՎԵՐՆԱԽԱՐԻՍԽ. րսխի, խաց. գ. Վերին խարիսխ 'ի գլուխ սեան. խոյակ. ախաւեղագէս. *Զսիւնսն պղնձիս տան տեառն, և զխարիսխսն, և զոտսն, և զվերնախարիսխսն. Երեմ. ծբ. 18. (որ պակասի 'ի յն:)

ՎԵՐՆԱԽՆԱՄ. ա. Եղեալն վերին խնամօք կամ տեսչութեամբ նոյ. նախախնամական. *Վերնախնամ տեսչութեամբ. Շար: *Վասն մերոյ վերնախնամ կենդանութեան. Ոսկ. յհ. ա. 33:

ՎԵՐՆԱԽՈՐԱՆ, ի. գ. ա. Վերին խորան. և Ոյր խորանն է 'ի վեր յերկինս. *Ի մատրանն՝ որ է կաթողիկէն մեծ յերուսաղէմ, որ օրինակ է վերնախորանի արքայութեանն: Կաթողիկէն օրինակ է վերնախորան արքայութեան. Տօնակ:

ՎԵՐՆԱԿԱՆ, ի. աց. ա. ὁ Ἄνω, ἀνώτερος. Supernus, superior. Վերին. վերնային. երկնային. ծածային. հոգեղէն. *Վերնական նախախնամութեան, կամ զօրութեան. վերնական կառք, կամ տատղ, կամ հուր, կամ ջուրք. Պտմ. աղէքս: Նանայ: Շար: Շ. փող ծն: Եփր. Բգ: Նար. յովէբ: *Վերնական զօրք: Վերնականացն պարերգութբ: Վերնականն երկնի: Վերնականիդ սիրոյ տեսութեան. Նար. դ. խէ. հէ. ղգ: *Սա վերբերէ հրոյ նման, որպէս բնութիւն է վերնական. Յճ. օրդն:

ՎԵՐՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Վերնագոյն. գլխաւորագոյն. *Այնք՝ գլուխք են և վերնականագոյնք. իսկ սոքա հիմն և վերջինք. Փիլ. լին. դ. 215:

ՎԵՐՆԱԿԱՌՈՅՑ. ա. Կառուցեալ 'ի վեր 'ի բարձունս երկնից. *Այն որ հանդէսս և հաւասար՝ վերնակառոյցն է խորանի. Շ. Եդես:

ՎԵՐՆԱԿԱՌՔ, ռից. գ. Հոգեղէնք՝ որպէս կառք բարձրելոյն վերինք. կամ վերնակառոյցք. վերնական զօրութիւնք. *Վերնակառիցն բնութիւնք՝ հանդերձ սրովբէիւք և քրովբէիւք՝ ... Վերնակառիցն բնակողն՝ հեղաբար հանգչի յանձնս 'ի գրասենին. Տօղ խոստովանէաւ:

ՎԵՐՆԱԿԵՆՑԱՂ. ա. Երկնակենցաղ. ունակ վերին քաղաքավարութեան. *Կեանս երկնակրօնս վերնակենցաղս. Նար. ծա:

ՎԵՐՆԱԿՈՂՄՆ, մսն. գ. Վերին կողմն, և վերնապատառ. (յն. ըստ իմաստից.) *Ընդ վերնակողմն տախտակամած նաւին բևեռեսին. Գ. Դ. դ. 8: *Ի ժամանակի յորում վերնակողմն կողման չուեալ գնացեալ երթայր. Բ. Դ. Բ. 23:

ՎԵՐՆԱԿՐՕՆ. ա. Վերնակենցաղ. հրեշտակակրօն. *Վարդապետ վերնակրօն սէր եղբարցն. Թղթ. դաշ:

ՎԵՐՆԱՀԱՅԵԱՑ. Տ. ՎԵՐԱՀԱՅԵԱՑ. *Ըստ չափոյ զգալւոյ և վերնահայեաց աչաց մարմնեղինաց. Վ րդն. ծն:

ՎԵՐՆԱՀՈՍ. ա. Ի վերուստ հոսեալ. երկնահոսան. *Հեղուլ զողորմութեան վերնահոս վտակս. Նար. ծբ:

ՎԵՐՆԱՁԵՂՈՒՆ. գ. Տեղի վերին ձեղուան. վերնատուն. վերնայարկ. *Ներքնատուն, և միջնատուն, և վերնաձեղուն ('ի տապանի). Ցհ. իմ. եկեղ:

ՎԵՐՆԱՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԵԼ. չ. Ի վեր ճանապարհորդել. համբառնալ. վերանալ. *Մերձ կային հրեշտակքն, զի զվերնաճանապարհորդելոյն զպատմութեան պատմեսցեն. Ոսկ. հմ:

ՎԵՐՆԱՄԱՐՏ. Տ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱՐՏ. *Սրբեան 'ի վերնամարտ մտածութենէ: Վերնամարտ չարին՝ վէս ախոյեանն. Նար. ղա: Գնձ:

ՎԵՐՆԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. *Զքրէական վերնամարտութեն, 'ի բարձրեալն յանդգնութեան. Նար. ծա:

ՎԵՐՆԱՄՐՑԱՆԱԿ. ա. Սեպհական վերին մրցանակի կամ յաղթանակի. *Լիցի նշանակ վերնամրցանակ այսր պարգևի՝ սովաւ վառելոյն. Նար. ղգ:

ՎԵՐՆԱՅԱՐԿ, ի, աց. գ. Ὑπερῷον, ῶα. Superior pars domus, coenaculum. Վերին մասն յարկաց տան. վերին յարկ. երրորդ դասիկոն. վերնատուն. վերնաձեղուն. և վերին կամարք երկնից. Վճռ խռբ, Երդիք, ծածք. խուփ՝ էօգառը գաթ, տէօշ. չարդագ, փած, Բաշան իւէ, էօրթիւ. *Ո՛հ որ չինէ ըզտուն իւր, և ոչ արդարութեամբ, և զվերնայարկս, և ոչ իրաւամբք: Որոց ելանիցեն 'ի վերնայարկսն, և 'ի միջնայարկացն յերրորդ յարկսն: Ցարկար 'ի վերայ ջուրց զվերնայարկս նորա. Երեմ. իբ. 13: Եզեկ. խա. 7: Սղ. ճգ. 3: *Վերնայարկք երկնից. Ագաթ: Խոր. Հրտվ:

Ըստ յն. ոճոյ՝ և Աստուածաշ. բերանոյ. քիմք. ὑπερῷα, palatum. Նիւս. կազմ. ժ:

ՎԵՐՆԱՅԱՐԿ. ա. իբր Վերնայարկեան. վերին յարկի. բարձր. *Ի վերնայարկ սրահս խորանիս. Ժմ: *Ի վերնայարկն սրահէ խորհրդականաւորն վայրէ (որ է վերնատուն սիոնի): Ի վերնայարկ սրահն հոգեկիր. Ընդ վերնայարկ անձեռագործ երկնից կամարաւ. Նար. հէ. գանձ եկեղ. խչ: *Հարսն Սբ, և առագաստ վերնայարկ: Երկնակամար գոտեաւն՝ վերնայարկ կիսագնդիւն շարապընդեալ. Անան. եկեղ:

ՎԵՐՆԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Ὁ ἄνω. Supernus. Վերին. վերնական. երկնային. *Առաջնորդ գեղեցկացն, և վերնայնոյն առիթ: Սպիտակազգեստք՝ վերնային պարկեշտութեան հաւանութեամբն. Ածաբ. աղգ: Փիլ. փեսախն: *Վերնայնոցն զհետ երթալ. Ցճխ. ծա: *Ընդ վերնայնոցն կցորդութեան անկապուտ փառաց: Երբեմն էի վերնային, և այժմ անդնդային: Կամար վերնայիննն երկնի: Ամբաստ վերագացութեամբ վերնայնոցն. Նար. ծբ. կէ. հէ. ժբ: *Աւետիս տալ վերնայնոցն. Եփր. համաբ:

ՎԵՐՆԱՆՇՈՅԼ. Տ. ՎԵՐՆԱԼՈՅՍ. *Այս ճառքս հոգևոր՝ երջանիկ և վերնանշոյլ. Նար. ղգ:

ՎԵՐՆԱՇԱՐԺ. ա. Որ 'ի վեր կամ 'ի բարձունս շարժի. վերնաճեմ. *Ամպ վերնաշարժ, տուամար անքննելի. Գնձ:

ՎԵՐՆԱՇԱՒԻՂ. ա. Որոյ շաւիղն է 'ի վեր կոյս. վերնագնաց. *Ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբահետ սանդուղ երկնաչու. Նար. ղբ:

ՎԵՐՆԱՊԱՐ. ա. Որ ինչ անկ է պարուց վերնոց. որ պարէ ընդ վերինս. *Վայելչականաց վայելման փառաց՝ վերնապար կառաց. Գնձ:

ՎԵՐՆԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Ի վերուստ պարգևեալ. ածապարգև. երկնաձիր. *Անէր նշանագիրս ըստ վերնապարգև կորովի սովորութեան իւրում. Կորիւն: *Օգնականութեան վերնապարգևս. Նար. ղբ:

ՎԵՐՆԱՌԱՔ. ա. Վերին, կամ 'ի վերուստ առաքեալ. *Վերնառաք հրամանն երթայր կործանէր զթագաւորութի պարսից. Կաղանկ:

ՎԵՐՆԱՍԵՌՔ. ռից. գ. Վերնական ազգք. դասք վերնոց. զուարթունք. *Վերնասեռիցն քերովբիմացն (այսինքն քերովբէից) առաւօտութիւնք սրբասաց ձայնիւ. Քէր. քէրթ:

ՎԵՐՆԱՏՈՒՆ. տան. գ. Ὑπερῷον. Coenaculum. ἀνώγεον, editior domûs locus. τριώροφον, tricamentum. Վերնայարկ. վերին մասն կամ կողմն տանն, և և նաւուց. վէրփան, վօրփան. *Ներքնատունս և միջնատունս և վերնատունս գործեսցես 'ի նմա: Փակեաց զդուրս վերնատանն: Դուռք վերնատանն փակեալ էին: Ել 'ի վերնատուն գրանն: Տաճարին և սենեկաց նորա, վերնատանցն, և չտեմարանաց ներքնոց. ևն. կամ *Վերնատուն մի մեծ զարդարեալ: Եղին 'ի վերնատանն, ուր վանքն իսկ էին. ևն: *Ի բարձր վերնատանց անկեալ՝ առաջի առաքելոյն. Խոխ: *Ի վերնատուն ապարանից: Ի ցանկս վերնատուն մի. Խոր. բ. 32: Եղիշ. ե: *Վարդապետս կախել 'ի վերնատունս եկեղեցւոյն. Տր իէս յովհ. ա: *Մինչև ցժեղուն՝ վերնատուն բազմաբակ թողեալ. Փիլ. փեսախն:

ՎԵՐՆԱՏՈՒՆ. Մեհեան կամ 'ի բարձրաւանդակս և յանտառս. Τέμενος (որպէս զատուցեալ). Lucus, delubrum. *Զբագինս, զսատանայս և զվերնատունս: Տաճարաց, և վերնատանց. Պղտ. օրէն. է. ղ:

ՎԵՐՆԱՏՈՒՆ. ըստ յն. ոճոյ. Աստուածաշ բերանոյ. քիմք. ὑπερῷα, palatum. Նիւս. բն. բ:

ՎԵՐՆԱՏՈՒՆԿ. ա. գ. Վերաբուսեալ. և աճեցումն. 'ի բնէ վերաբերեալ տունկ. որպէս ἀναφύων, υὴς. Recrescens. *Վերնատունկ իմն է առաքինութիւն, և 'ի գերակայսն հայի. Նիւս. էրգ:

ՎԵՐՆԱՏՈՒՈՂ, ի. ա. գ. Վերին կամ 'ի վերուստ տուող. ած բարձրեալ պարգևատու. *Խորհել և առնել զբարիս առաջնորդութեամբ վերնատուողին. Ցճխ. է: *Հայցեմք 'ի վերնատուողէդ զպարգևս կենաց անվախճանից. Ժմ: *Շնորհք և խաղաղութիւն եղիցի ընդ ձեզ 'ի վերնատուողէն. Ոսկ. ա. կոր:

ՎԵՐՆԱՓՈՐ. ա. Վերնային, բարձր. երկնաւոր. *Գովեսս վերնաւոր. Գնձ:

ՎԵՐՆԱՓԵՂԿ, ի, կց. գ. Վերին փեղկ. ծածկոյթ վերին կամ վերջին ('ի խորանն մովսեսի՝ կազմեալ 'ի մորթոյ. ըստ յն. մորթ.) *Բարձցեն զվերնափեղկս խորանին. Թուոց. դ. 25:

ՎԵՐՆԱՔԱՂԱՔ, ի. գ. Վերին քաղաք. վերին երուսաղէմ կամ սիոն յերկինս. *Մեզ հրաւիրակք 'ի վերնաքաղաքն սիոն. Սիսուան:

ՎԵՐՆԱՔԱՂԱՔԱՄԱՅՐ. գ. Վերին մայրաքաղաք. վերին քաղաք՝ մայր ամենից երուսաղէմ. երուսաղէմ վերին. *Ի վերնաքաղաքամայրն երուսաղէմ միշտ անդադար գեղապարութեամբ ընդ անմարմին հոյլսն. Թէոդոր. խչ:

ՎԵՐՆԸՆԹԱՑ. գ. Վերին կողմն ընթացից ճանապարհի. *Եկն ընդ սիկիւղեայ վերնընթացն՝ մինչև 'ի սիւռակուսա. Ճ. Բ:

ՎԵՐՆՈՏ, ի, ոց. ա. Ἀερῆϊος. Aërius. Որ 'ի վերին կողմն շրջի. օդային. *Ելեալ 'ի վերայ տանեաց՝ զօդային զվերնոտ դևսն կոչէր: Զօդային և զվերնոտ դևսն կոչէն. կոչ. ղ: Ցհ. իմ. պաշ:

ՎԵՐՆՈՏ. Σεληνιακός. Lunaticus. Լուսնոտ. ցաւագար նման լուսնոտի. աորդ:. *Զոր մարդիկ յախտէ անտի սովորեցան կարգալ վերնոտ և լուսնահար: Զվերնոտն և զլուսնահարն և զդիւահարն արբէր. Կանոն:

ՎԵՐՇԱՐԺԻԿ. Տ. ՎԵՐԱՇԱՐԺԱԿԱՆ. *Վերշարժիկ գոգմամբ շարժեցեալ երկիր. Մագ. հա:

ՎԵՐՇԱՐԺԻԼ. Տ. ՎԵՐԱՇԱՐԺԻԼ. *Իսկ այլովք ոճովք ('ի թևոց) վերշարժիլ 'ի միջնորդական փառաւորութիւն. Ցհ. իբ:

ՎԵՐԸՆՁՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԵՐԱԸՆՁՈՒԹԻՒՆ:

ՎԵՐՈՅ. ա. Τὸ ἄνω. Superum. ἄνωθεν,

superne. Վերին. «Զվերոյն առորնումն ներհական գնեն. Արիստ. տեառ.: «Ի վերայ կողմանէ (յն. 'ի վերուստ). Եզ. Խ. 19: ՄԱ. 30:

ՎԵՐՈՅ. մ. Ἄνω, ὑπεράνω, ἐπάνω. Super, supra. Ի վեր անդր. վերադոյնք. «Բաց յաբիսուէ, զոր վերոյ ցուցաք: Վերոյ ցուցաւ յեղյեղուկ և անգիտելի կամք երիտասարդին. Ը. Բղ. Լմբ. տառ.: «Հաւատնեաց յայնմանէ, որ վերոյն գրեցի քեզ. (առ. 'ի վերոյն.) Մծբ. Ղ: տես և ՎԵՐՈՅ ԳՐԵԱԼ:

ՎԵՐՈՅ. մ. Ἄνωθεν. Superne. Ի վերուստ, 'ի վերին կողմանէ. «Բոլորովիմբ վերոյ և ներքոյ ղհրեղէնն լուսադոյն պատուէ տպաւորեղծութիւ. Դիոն. Երկն.: «Ոչ 'ի հիմանէ, և ոչ 'ի կողմանէ, ո՛չ վերոյ 'ի վայր, ոչ ներքոյ 'ի վեր. Վրդն. Ծն.:

ՎԵՐՈՅ. նխ. Տ. ԳԵՐ Ի ՎԵՐՈՅ. «Եւ այնու գէպ վերոյ ամենայնց լինել մարդկան. Պիտ.: «Փոփոխեալ պղծարշապարս՝ անցանէ վերոյ նոցա 'ի յերկինս: Ամենայն արարածոց վերոյ բարձրացաւ. Լմբ. հմբ. ի վերափոխ.:

ՎԵՐՈՅ. իբր Ի վերոյ, 'ի վերոյ քան. «Սիւն լուսոյ ձգէր վերոյ նոցա. Տաղ.:

Ի ՎԵՐՈՅ. մ. Ἄνω, ἄνωθεν. Supra, superne. Ի վեր անդր. և ի վերուստ, արտաքուստ. Վրք. ի Հրայէն. «Զոր 'ի վերոյն յիշեցաք. Կորիւն: «Կատարեալ պատկեցան ամենայն շինուածքն վիմօք 'ի ներքոյ և 'ի վերոյ. Մծբ. Ա: «Ընկալան զգիրն. որ 'ի վերոյ ունէր զաւետիս կենաց, և 'ի ներքոյ ըզգատնութիւն մահու. Եղիշ. Գ: «Զարն 'ի ներքոյ՝ գտան ապաժոյժ ղեղոյ, իսկ 'ի վերոյ բարեկերպ գունեալ իբր քաղցր ծծմամբ. Անյ. հց. խմ:

Ի ՎԵՐՈՅ. նխ. Ἐπάνω. Supra. Գեր 'ի վերոյ. 'ի վերայ. «Ի մէջ ջրոյն՝ որ 'ի ներքոյ հաստատութեան. և 'ի մէջ ջրոյն՝ որ 'ի վերոյ հաստատութեան. Ծն. Ա. 7:

Ի ՎԵՐՈՅ ՔԱՆ. նխ. Ἀνώτερον, ὑπέρ. Superius, supra. Ի վեր քան. գեր 'ի վերոյ քան. առաւել քան. «Որոյ իցեն կարթք 'ի վերոյ քան զոտսն: Ի վերոյ քան զհաստատութիւնն: Որ էին 'ի վերոյ քան զամենայն երկինս: Բայց միայն աթոռովս 'ի վերոյ եղէց ես քան զքեզ. և այլն: «Ի վերոյ քան զամենեսեան բազմեցուցին զնա. Եղիշ. Է: «Ի վերոյ քան զօրէնսն առաքինանայր. Ոսկ. մ. Ա. 4:

ՎԵՐՈՅ ԳՐԵԱԼ. Ի վեր անդր գրեալ. Suprascriptus. «Առաց նմա զամենայն զվերոյ գրեալսն. Վրք հց. Է:

ՎԵՐՈՏՆԵԼ. չ. Ոտն առ ոտն 'ի վեր ելանել. զոտս ամբառնալ 'ի գնալ 'ի վեր. «Ի ստորուստ վերոտնելով երթալ հասանել մինչև 'ի թագաւորական գահոյսն. Յհ. իմ. ատ:

Ի ՎԵՐՈՒՍՏ. մ. Անսովոր ոճով, իբր ի բարձանց, 'ի վերուստ. «Զամենայն տիեզերս ուղեւորութեան քարոզութեամբ, ատարկի նմանութեամբ 'ի վերուստ 'ի յերկնից քաղցրաձայնութեան. Մեխ. ղևտ.:

ՎԵՐՈՒՂԻՂ. Տես ԱՄԲԱՌՆՈՒՂԻՂ. «Տուանկ բարի երկնաբերձ վերուղիղ. Ճ. Ա:

ՎԵՐՈՒՂՂԵԼ. ն. Ի վեր ուղղել. «Ոտիւք վերուղղեալ յերկինս պետրոս խոնարհեալ 'ի խաչ: Եւ մեզ ճանապարհ վերուղղեցեք յերկինս. Ը. փող.:

ՎԵՐՈՒՍԵԱԼ. Քաջուս. հմուտ. «Վերուսեալք լիցին բարեաց գործոցն վերակացութեան. Մանդ. Է:

ՎԵՐՈՒՍՏ. ա. ὁ, ἡ, τὸ Ἄνωθεν. Supernus. Վերին. վերնական. որ ինչ 'ի վերուստ կամ յերկնից գայ. «Ի վերուստ կողմանէ: Ի վերուստ կուսէ կողմն: Վասն 'ի վերուստ խաղաղութեան: Ներհական ներքրատութեան վերին, իսկ վերատուութեան՝ ներքին. Թուոց. Ե. 6: Դիոն. Եկեղ.: Ժմ: Արիստ. առք.:

ՎԵՐՈՒՍՏ Ի ՎԱՅՐ. մ. այսինքն ի վերուստ 'ի վայր. «Լոյսն հասեալ վերուստ 'ի վայր՝ մինչև յերկիր հասանէր. Ագաթ.: «Եւ վարագոյր հին օրինին՝ վերուստ 'ի վայր պատառեցին. Ճաշ.:

Ի ՎԵՐՈՒՍՏ. մ. Ἄνωθεν, ἐπάνωθεν. Superne, desuper. Ի վերին կողմանէ. 'ի բարձանց. յերկնից. Վերէն. Եփէրտէն. «Ի մի կանգուն կատարեսցես զնա 'ի վերուստ: Խօսեցայց ընդ քեզ 'ի վերուստ 'ի քաւութենէ անտի: Եդ զքաւութիւն 'ի վերայ տապանակին 'ի վերուստ: Ի վերուստ մինչև 'ի վայր: Ի վերուստ են իջեալ. և այլն: «Ի վերուստ յերկնուստ ունին զանուանս օրէնդրութեանն: Հրեշտակք 'ի վերուստ են ձեզ բարկացեալ. Եղիշ. Բ. Գ:

Ի ՎԵՐՈՒՍՏ. Ἄνωθεν. Altius, jam, olim, ab initio. ըստ յն. ոճոյ, իբր Անգատին 'ի սկզբանէ, 'ի բնէ, յառաջագոյն, 'ի նախնեաց անտի. 'ի հնմանց, ևն. տես և ԱՆՏԻՈՒՍՏ Ի ՎԵՐՈՒՍՏ. ասլընտան, էվվէլիտէն, բէտիւնտէն. «Քաղդէացի անդուստ 'ի վերուստ էր ազգն եբրայեցւոց: Հրէայս (ասէ), որք 'ի վերուստ և 'ի սկզբանէ այնպիսիք էին. Եւսեբ. ք. Ա: Ոսկ. Ա. խոր: «Հարկ է, զի 'ի վերուստ զբոլոր բանն քննեսցուք: Յառաջագոյն 'ի վերուստ գիտէի զայս: Այս էին օրէնք նոցա 'ի վերուստ: Զայս և 'ի վերուստ իսկ առաւել մարգարէն: Զի իմացիս զնոյնս 'ի վերուստ զնախագիտութիւն. Ոսկ. յհ. առէպ:

ՎԵՐՋ, ի կամ ոյ, վերջք, ջից. գ. Τέλος. Finis. ἔσχατον, τελευταῖον, extremum, ultimum և 'ի մէջ գիրս՝ οὐρά, cauda. οὐραγία, extremi agminis ductus. (հակառակն ձայնիս Առաջ.) Վախճան. կատարած. աւարտ յետին կամ յետոյ կուսէ. եզր. սպառուած. յետին ծայր. յետակողմն. և Տուան, տառւն. վերջին թև զօրու. Փէրձամ, կինձամ, սօն, ոնձ, արդ. և պոչ. Գուայրուգ. «Վերջ բանից այս: Ի վերջ հասեալ է թագաւորութեանս. Փարպ: Խոր. Գ. 47: «Ի վերջ իւրոյ գրոցս ծանոյց. Ոսկ. յհ. Ա. 16: «Վերջ իմանալի է զինւեթեղէնս: Ամենայնի վերջ (յն. յետին) է թանձր մասն նիւթոյ և հողեղէն. Մագ. 'ի տխն: «Վեցկին գործնական մարմնին ընդարձակեցաւ շարժիլ. յառաջ և 'ի վերջ. 'ի վեր և 'ի վայր, յաջ և յահեակ. Փիլ. այլաբ: «Կրճատեաց զվերջն քո: Հասատանեսցէ 'ի գլուխ, և ոչ 'ի վերջ: Նա եղիցի գլուխ, և դու եղիցես վերջ: Զգլուխն և զվերջն... այն առաջին է... այն վերջին է: Ի վերջէ վանաց հովուաց: Հասէք 'ի վերջս նոցա. Օր. ԻԷ. 18: ԻԸ. 13. 44: Եզ. Բ. 14. 15: Ա. Թ. ԾԷ. 7: Յես. Ժ. 19: «Ի վերջոյս երթեալ այժմ զօրէն չար գազանի կլեսցէ զատառուածս. Պիտ. այսինքն 'ի ծագ կամ 'ի ծայրէ ասոտ չարութե: «Վերջի թևոյն անկեալ բազում հարուածս հասուցանէր. Եղիշ. (այսինքն 'ի ծայր մի թևոյն, կամ 'ի վերջ կողմ:) «Ի վերջ նահանջէ. Ի վերջ նահանջել: Ի վերջկոյս նահանջիլ: Ի վերջ հարկանել»: այսինքն յետս. յետս կոյս. Խոր. Բ. 13: Արծր. Ա. 13: Յհ. կթ: Պիտ: «Թէպէտև յոյժ 'ի վերջ յարժանաւորութեան մնացէ բանս. Նիւս. կազմ. Ա: «Եկն 'ի վերջն (այսինքն 'ի վախճան կենաց). Կլիմաք: «Տեսեալ արբանայ՝ թէ ամենայն ինչ 'ի վերջ հասեալ է (վտանգի)... լաւ է ինձ (ասէ) մեռանել՝ քան զեկեղեցի մեր հարկատու լինել. Մովս:

ՎԵՐՋՔ. Κρωσσός, κροσσωτόν. Fimbria, limbus. Զարդք 'ի ծայրս. ծոպք. վերջաւորք. ծարի շուրդէրէ. սաչագ, սաչագըն-սօ. ղընձէգ, չէրիգ, ղինձիրլամէ, թէլախիւլ. «Արասցես երկուս վերջս յոսկւոյ սքեղ՝ մանուածոյս ծաղկեալս՝ գործ հիւսկէն. և դիցես զվերջսն մանուածոյս 'ի վերայ երկոցունց վահանակացն: Արասցես տախտակ մի հիւսկէն վերջիւք, գործ շղթայագործ յոսկւոյ սքեղ: Դիցես զվերջսն շղթայագործս, և այլն. Ել. ԻԸ. 14. 22. 30. և այլն: «Գլխանոց ագուցեալ երկաթի՝ նշանաւորօք վերջօք. Խոր. Ա. 10: Իսկ Խոր. Գ. 52. «Որպէս 'ի ձեռն վերջք գծին կուտեալ (կամ կառակեալ) ունէր քարն ... իմն հետք փորուածոյ կամ կիտուածոյ:

Ի ՎԵՐՋԷ, Ի ՎԵՐՋՈՅ, Ի ՎԵՐՋ. մ. Վերջոյ. յետոյ. վերջէն, էփտէն, էն էփտը. սօնրատան, սօնրա, արդդա. «Ընդէր 'ի վերջէ յետ արարածոցս մարդն: Ի վերջէ մարդն ցուցաւ: Ի վերջէ զիս շահեմարանեաց: Ժամանակաւ 'ի վերջէ: Ի վերջէ կամ 'ի վերջ եկեալքն: Զմեծագոյն ամբաստանութիւն 'ի վերջէ դնէ. Նիւս. կազմ. Գ: Աճառ. նոր կեր. և մակաբ: Պիտ: Մարգ. Բ. պ. Ա: «Ի վերջէ կոչեցն: Ի վերջէ մտանելն. Լծ. Ածաբ: «Ի վերջոյ քան զամէն գրեաց. Ոսկ. յհ. Բ. 42:

Ի ՎԵՐՋԷ, Ի ՎԵՐՋԻ. Անսովոր ոճով որպէս Ի լրջէ, 'ի լրջի. 'ի լրջութե. Ὕπαρ, καθ' ὕπαρ. Visio vera, vigiliae, in vigiliis, vigilando et videndo. Յարթնութե. 'ի զարթմնան. ականբև տեսութեամբ. (գուցէ որպէս Ուռճ. զուարճ. կամ թէ կայցէ ուրջ, արմատ բառիս լուրջ. հակառակ անուրջ բառիս, որ է երազ.) «Յորս իւրաքանչիւր ոք 'ի վերջէ զփոյթն գործոյն ունէր, յայտնապէս եղև 'ի ձեռն երազոյն կարծեցեալ: Որք 'ի վերջէ լինին ածերևութք: Երկմտեալ յառաջս տեսիլն՝ 'ի վերջին փութով հոգացելոցն երևութանայ. Նիւս. կազմ. ԺԷ:

ՎԵՐՋԱԲՈՒՍԱԿ. ա. մ. Ի վերջէ բուսակ. յետոյ ուրեմն եղեալ. «Երկիւղ 'ի հրանիւթ բնութենէ անմարմին հոգեղինացն բնաբար առդոյացեալ է, եթէ վերջաբուսակ ախտակիրն. Թէոդոր. մայրագ.:

ՎԵՐՋԱԳՈՅՆ. ա. Որպէս Յետնագոյն. Ὕστερον. Postremum. «Տեսակագոյն տեսակ ասեն զմարդն, որ ոչ գոյ 'ի ներքոյ այլ տեսակ. քանզի այն է վերջագոյն: Տեսակ բնութ յառաջագոյն է պատահմանցն, իսկ պատահմունքն վերջագոյնք. Անյ. պորփ.: «Զայսոսիկ նախկին վարկանել, իսկ զհոգի 'ի սոցունց վերջագոյն ... Որ զնոյն ինքն կարողացի շարժել, և զայլսն ամենայն վերջագոյնսն. Պղատ. օրին. Ժ:

ՎԵՐՋԱԴԱՍԵԼ. ն. Յետադասել. յետս ձգել. յետնել. «Այսու մտօք յուսով վերջադասեն զինքեանս՝ չորաչար զպարիսպ զըրեալսն մեկնելով. Լծ. Ածաբ:

ՎԵՐՋԱԴԱՐՁԻԼ. չ. Յետադարձիլ. յետս կամ յետոյ դառնալ. «Ի յարութէն առ ծնունդն վերջադարձիլ անկարելի. Յհ. իմ. ատ: «Հերձուածողք նշաւակեալ վերջադարձին զարհուրելի պատկառանօք: Յորմէ աշխ. հիացան գևք, վերջադարձին հեթանոսք. Գր. տղին. 'ի տէրէ: Կիւրղ. ող. խչ:

ՎԵՐՋԱԾԻՆ. ա. Յետածին. 'ի վերջէ ծնեալ. զկնի եղեալ՝ յաջորդեալ. «Հուսկ վերջածին է և կրսերագոյն: Հաւատացեալ քրիստոնեայք՝ անախտ աւազանին ծնընդեամբ եղբարք են վերջածինք քո: Զգալիթ 'ի վերջածին գաւառաց թագաւոր խաղայցէ վերակացէ. Փիլ. լին. Դ. 157: Վրդն. աւետար: Տօնակ:

ՎԵՐՋԱԾՆԻՑԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. «Ոչ ամենայն իրօք անդրանիկ առ վերջածնիցեալս ամենայն ունի համեմատութի, այլ որ ընդ առաջինն բանից զարգանից՝ անդրանիկ անուանի. Բրս. ծն. յն. ἐπιγινομένος, succedens.

ՎԵՐՋԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցետս կալն. յետնութիւն. կատարումն. *Ընդ վերջակացութեան աշխարհաց գժգմնալ. Խոր. ա. 69։

ՎԵՐՋԱԿՈՂՄՆ, 'ի վերջակողմն. գ. Ցետակողմն. յետս կողմ. 'ի թիկունս կողմ. *Դարձեալ 'ի վերջակողմն երբայեցիքն՝ հայէին 'ի գունդ թշնամեաց. Պիտ։

ՎԵՐՋԱՀԱՍ. ա. Ի վերջէ հասեալ. անագան հասուցեալ. ուշ խալըֆանդա. *Սերբլի են անկագործին վերջահաս պտուղքն քան զվաղահասսն. Բրս. ծրկ։

ՎԵՐՋԱՀԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Հասանելն կամ մերձիլն 'ի վախճան. *Կամիմ աստանօր յաղագս բանականութեան ցուցանել զվերջահասութեանցն նշանակս. Սահմ. Էրէ։

ՎԵՐՋԱՄՆԱՑ, ի, աց. ա. գ. Ὕστεροι, ἔκγονοι. Posterior, posteri. Ցետամնացք. յետոյ կենդանի մնացեալ, հետագայ. յետինք. յաջորդք. *Զհետ մեռելոյն... վերջամնացք նորա. Սիրաք. խզ։ *Զմեռեալն սգոյթք վերջամնացացն յարուցին. Ոսկեփոր։ *Ցետ մահու յիշատակ թողում առ վերջամնացսն։ Իբրև զոչինչ է համարեալ առ վերջամնացսն. Լմբ. խմ. և ծղ։

ՎԵՐՋԱՄՆԱՑՈՒԹԻՒՆ, գ. Կենդանի մնալն զկնի մահու այլոց. *Ողջոյն քեզ եղբայր ազատեցուցիչ ոգւոյ իմոյ 'ի դրաց գեհենոց. որ բարեօք մատակարարելով առ իս 'ի քում վերջամնացութեանն՝ ընդ խնդութեան և զքո ոգիդ վերածեր 'ի կեանս. Արծր. է. 3։

ՎԵՐՋԱՄՈՒՏ. ա. Ի վերջէ՝ յետոյ մտեալ. *Մարդ վերջամուտ է յաշխարհ, վն զի յառաջ այլք գոյացեալք եղեն. Երզն. փէր։ *Զի մի խնքեանք իբրև զվերջամուտս խոտեսցին. Մխ. առակ։

ՎԵՐՋԱՑՔ. 'ի վերջայս. գ. Ἔσχατον, τα. Novissimum, ma. Վերջին աւուրք կենաց. կատարած. և Ցաջորդք. *Ցարեաց 'ի նա, և մի հեռանար. զի աճեսցես 'ի վերջայսն քո։ Ուրախ լիցի 'ի վերջայսն նորա. Սիրաք. բ. 3։ ա. 1։

ՎԵՐՋԱՆԱՀԱՆՋ ԼԻՆԵԼ. Ցետս նահանջել. 'Ի բաց վանիլ. 'ի պարտութի մատնիլ. *Ղակեդմոնացիքն ճակատամարտեալք (ընդ թեբայեցիս) վերջանահանջ եղեն. Կոնդոս։

ՎԵՐՋԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ὑστερίζω, ἐφυστερίζω. Post remaneo, desum. Ցետանիլ. յետս կալ. յետս մնալ. նահանջել. կասիլ. պակասիլ. նուազիլ. էփ՝ էփն ճոալ. կէրի գալմագ՝ դուրմագ. *Մարմնականն յառաջանայ 'ի նմա, և միւսն վերջանայցէ։ Մի յառաջ անցցէ ախոյեանն, այլ վերջասցի 'ի տոգանէ։ Վերջասցի և անկցի յետս կոյս. Նիւս. կազմ. լէ։ Փիլ. տլաք. *Ցընթացս յառաջելն յոհաննու, և վերջանալն պետրոսի. Սկևռ. յոբ։ *Ոչինչ վերջանայր պարթևն 'ի սպանմանէ խոսրովու. Զենոբ։ *Ոչ ոք վերջասցէ յառնուլ ընտանութենէ. Պրպմ. չ։ *Եւ մեք վերջացեալքս յամենատուր քո շնորհէ. Շար։ *Ոչ վերջացաւ 'ի հակառակն քո ընթացից։ Վերջացելոցն 'ի հարսանեաց։ Վերջանամք 'ի գոհութենէն մոյ։ Նա՝ որ 'ի վերջանալ մարդկային հնարից՝ առաս զառատութե շընորհան զեղու. Նար. ծը. և էրգ։ Լմբ. պտրգ. և տաէն։ *Ցառաջանայր հայրապետն քաջաընթացելով, և մարտակիցքն ոչ վերջանային 'ի հանդիսաւոր մարտին գործակցութենէ. Պիտ։ *Մարդ՝ որ անչափ փոքրկութբ վերջանայ 'ի նմանութենէ սերովբէի. Գր. հր։

ՎԵՐՋԱՆԱԼ. Հրաժարել. խորշել. խուսափել. ստարանալ. Էփ թալըմ. կէրի չէքիլմէք. *Ըստ հարկապահանջ խնդրողին ոչ կարացի վերջացեալ գտանիլ. Նար. էրգ։ *Մարմնոյն ակարութի զարհուրեալ 'ի չարչարանացն՝ վերջանայ յայս։ Ցորովայնի կնոջ բնակել ոչ վերջացաւ. Իգն։ *Աղաչեմք զձեզ, 'ի մէնջ մի վերջանայք. Զենոբ։ *Ոչ 'ի հեռաւոր օգնեցեր, 'ի մօտոյս մի վերջանար 'ի մէնջ. Մոմբ։

ՎԵՐՋԱՆՈՒԼ. Վախճանիլ. մեռանել. *Թագաւորեցելոյ քաղաքին առաջնորդ յաղագս ծերութեան վերջանալոյ. Սոկր. ա. 8։

ՎԵՐՋԱՊԱՀ, ի, աց. ա. գ. Οὐραγῶν. Extremum agmen ducens. Որ պահէ և վարէ զվերջս բանակին. իշխան կամ գունդ՝ որ զկնի ամենեցուն գայ. *Վերջապահք զկնի տապանակին երթեալ. Ցես. զ. 9։ *Եւ սոցա վերջապահք էին հինգ նախարարքն. Պտմ. աղէք։ *Առաջապահօք, վերջապահօք, կողմնապահօք. Եղիշ. գ։ *Զիւր եղբայրն թողոյր վերջապահ։ Զհզօր վերջապահս թևով միով անկեալ, զբազումս հանէին ընդ սուր. Փարպ։ *Վերջապահս թողուլ. Ոսկ։

ՎԵՐՋԱՊԱՐՈՒԿ. ա. Ի վերջէ պարոյկեալ, ոլորտացեալ. կամ վայրապար կամ յարամիր սպրդեալ. վերջամուտ. *Երկիւղ՝ ասեն, ոչ է այլ գործած, այլ վերջապարոյկ ներգործեալ յարանայ ախտ. Թէոդոր. ծայրաք։

ՎԵՐՋԱՍՊԵՏ. գ. Այծքաղ. խարբուզ. *Այծեամն, եղջերու, յամոյր, գոմէշ, և վերջասպետն. Փիլ. էլ. բ. 101։

ՎԵՐՋԱՏԱՆՋ. ա. Բառ եռավանկ, որոյ վերջին վանկն է երկար, իսկ առաջինքն սուղ. *Վերջատանջն՝ ն'երկուց աղօտաց, և ն'եզէ ն'երկարէ՝ քառամանակ. որպիսի. ամաղամիլ. Թր. քեր։

ՎԵՐՋԱՏՕՆԱԿ ՏՕՆ. Μεθέορτος ἑορτή. Festum festo succedens. Տօն զկնի տօնի. որպէս նոր կիրակէ՝ իբր երկրորդ զատիկ. *Ասոտի մահ և թաղումն և յարութի, ասասէս և նոր արարած, վերջատօնակ տօն. Աճառ. նոր կիր։

ՎԵՐՋԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ὑστεραίνω. Detineo, revoco. Յետնեցուցանել. յետս նահանջել. կասեցուցանել. վրիպեցուցանել. էփ թալըլ. կէրի դուրդուրմագ. *Այս վերջացուցանէ զիս 'ի պատահմանէ պատուոյ։ Վերջացուցին զժողովուրդն ('ի մտից երկրին աւետեաց). Լմբ. առ լեւոն. և առ... ։ *Ցորպիսի պայծառ քաղաքէ զնա վերջացուցեր. Վրք հց. ԽԲ։ *Կերակրոց նուաստութեան վերջացոյց զաղերսն. Կլմ։

ՎԵՐՋԱՒՈՐ. ի, աց. ա. գ. Κροσσωτόν. Fimbriatum. Ունող զվերջս զարդարեալս. և Վերջք. ծոպք. չինչըֆիլի, չըճէքի. *Ի վերջաւորս ոսկեհուռն (կամ յոսկեհուռս) զարդարեալ և պաճուճեալ. Սղ. խե. 14։ *Ի հանդերձս ոսկեհուռն, 'ի քղանցաւորս, և 'ի վերջաւորս. Ճ. Գ։ *Ի նմանութիւն արտախոյրն պսակի 'ի վերջաւորն փոփոխելոյ։ Վերջաւորս փոփոխեալս նշանակաց և պալարականք մետաքսիք. Ածաբ։ *Որ պատմուճան հարսնարանի, կամ ոսկեհուռ վերջաւորի։ Փոփոխելով 'ի վերջաւոր՝ պայծառացեալ և պըճնաւոր. Շ. Էղէս։

ՎԵՐՋԱՒՈՐ. Ունող զյանց համանման 'ի վերջն. կամ Վերջին. *Զի անդրադարձութբ՝ սկզբամբ և վերջաւորօքն բառիւք զնոյն համաձևութի եդից. Նար. ԽԷ։

ՎԵՐՋԵԱՆՔ. Ի ՎԵՐՋԵԱՆՍՆ. գ. մ. Անագան ժամ. և Ցետոյ. վերջոյ. էփփէր. նէփէն ... *Ի վերջեանսն եկեալ և այլ կուսանքն ասէին, տէր տէր բաց. Զքր. կը։

ՎԵՐՋԵՄ. եցի. ն. Բառ անյայտ, որպէս փամփալաձայն լինել բանիւք, կմ փորձել. *Հերովդէս վերջեաց զմոգսն ներնգութբ իւրով, և կամէր խաբել զնոսա. Եփր. համաբ։

ՎԵՐՋԻ ԹԵՒ. Ի հոլովականէ բառիս վերջ. իբր վերջապահ թև զօրաց. *Վերջի թևոյն անկեալ՝ բազում հարուածս հասուցանէր. Եղիշ. է։ Տես և ՎԵՐՋ։

ՎԵՐՋԻՆ, ջնոյ, ոց. ա. Ἔσχατος. Ultimus, extremus, summus. ὕστερος, posterior. (հականիշ բառիս Առաջին.) Ցետին ըստ կարգի ժամանակին. 'ի վերջէ գտեալն. ստորագոյն. հետագոյն. վերջի, էփփի. սոն, սոնունճի, սոնրաքի, արքաքի, ախըր. եքր. ախար, ախըր. ախըրըն. *Բանք որքայի գալըթի առաջինք և վերջինք։ Առնիցէ զնա այրն վերջին։ Լինիցին առաջինքն քո սակաւք. և վերջինքն քո անբաւք։ Զվերջինս ոչ գիտիցեմ։ Ի վերջնում աւուր մեծի տօնին։ Մեծ եղիցի փառք տանդ այդորիկ վերջինն քան զառաջինն։ Ես եմ առաջին և վերջին. և այլն։ *Վերջնով բարեգործութեամբք հանդուցելոցն նորոգեսցին։ Տացի թոշակն վերջնոյ. Ցճխ. ծգ։ Ը. ընդհանր։ *Ցուցանէ՝ 'ի հաւատս վերջնոցս մեզ. Իգն։ *Վերջնեանն (այսինքն վերջնումն հրով) փորձեսցի առաժանելեաւն. Շիր. զոհ։

ՎԵՐՋԻՆ. Ցետին, որպէս տեղեաւ և աստիճանաւ. ծայրագոյն, *Զվերջին աստիճանն ընտրեա, և ապա վայելչիցես 'ի գահերիցութեան. Ոսկ. մ. գ. 12։ *Որ վերջին է չարութե։ Զվերջինն համբուրեսցի գանութի։ Անկաք 'ի վերջին յայս թշուառութի։ Ի վերջին սովս։ Վերջին աղքատութեամբ զարդարեալ. Ցհ. կը։ Նար. խբ։ Իգն։ Ճ. Ժ։ Վրք հց. Ն։

ՎԵՐՋՆԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել յետին. վերջին քան զամենայն. *Ի վերջնագունիցն պատուհան է արձակմանն (չուոյ) սկիզբն առնել. Նիւս. խոս։

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ. Տ. ՎԵՐՋԻՆ. *Զառաջին չարիսն միջնովքն և վերջնականօքն թող ինձ. Նար. Ճ։ *Արդ ըղձմունքն վերջնական (կամ վերջական), արդեօք և դուբժլորական. Շ. Էդէս։

ՎԵՐՋՆԱՆԱՀԱՆՋ. փ. որ և ՎԵՐՋԱՆԱՀԱՆՋ. Իսպառ նահանջեալ յետս. 'ի բաց ջնջեալ, հարթայատակ. յն. անկանգնելի. ἀνάστατος. *Տանամեայ ժամանակս կալով և մնալով աքէացիք զտրովադա վերջնանահանջ առնէին, Պղատ. օրին. գ։ *Զնաւայոյղն վերջնանահանջ արարեալ խարդաւանօք՝ զծովայածուկն։ Զոր (զախտիդն) քաղին աթենայ ոսկի ուռամբն զծովսն ... ռացելոյ ալեացն կափկալ, վերջնանահանջ առնէր։ Ի հրեշտակէն վերջնանահանջ եղեալ (արարհամ), որ զձեռսն կարկառէր 'ի զենումն. Մագ. Է. խէ. և խը։

ՎԵՐՋՆՈՏԻԼ. Տ. ՎԵՐՋՈՑՆԻԼ։

ՎԵՐՋՈՅ. մ. Τελευταίω. Postremo. Ի վերջոյ. 'ի վերջէ. յետոյ. յետոյ ուրեմն. էփփէն. սոնրաքան. *Այս վերջոյ եմուտ։ Ասէին ցնա այլ աշակերտքն՝ 'ի վերջոյ գալն թովմասու, եթէ տեսաք զտէրն։ Վերջոյ քան զամենեսեան իբրև անդրդի միոյ երևեցաւ և ինձ. Բրս. հց։ Ոսկ. նոր կիր. և ա. կոր։ *Վերջոյ ուտէաք զխոտս բուրեանց. Նար. Էրգ։

Եւ նխ. Ցետոյ կուսէ. 'ի թիկանցն. էփփէն. արքադան. *Մտեալ ապա կինն՝ կայր վերջոյ յոտի։ Որպէս զորով կալով վերջոյ յոտ. Ոսկ. ղէ։

ՎԵՐՋՈՏՆԻԼ. չ. (գրի և ՎԵՐՋՈՑԻԼ, ՎԵՐՋՆՈՑԻԼ.) Ի վերջ կամ յետս ընկըրկիլ ոտիւք կամ ոտից. կարի յետին լինել. յետանիլ. վերջանալ. կասիլ. յետս մնալ. *Ի նոյն բլուր՝ ուստի էջ, վերջոտնեալ ելանէ։ Պետրոս կարկամեալ թուի ինձ վերջոտնել։ Պետրոս ըստ պատկառանաց և երկիւղի ուրացութեանն վերջոտնեալ լինէր (յըն-

թանալն 'ի գերեզմանն. Խոր. ա. 10: Նանայ: Ակն. յոր: *Ոչ վերջնոտեալ կալայ զյետին աւուրն: Բայց աշտա վերջնոտեալ հանդերձ վահանաւ՝ եկն եհաս խաղաղութ. Արծր. ա. 14: գ. 15:

ՎԵՐՋՈՒԹԻՒՆ. գ. Վերջանալն, այսինքն յետնութիւն. կատարումն. յետս ընկրկումն. *Զվատացն վատթարութիւն և զվերջութիւն յայտնի կացուցանել. Մագ. իէ:

ՎԵՐՋՈՒՍՏ. մ. ա. Ի յետուստ և Յետին կողմն. *Մարդ թզօք չափեալ յառաջուստ կողմանէ և 'ի վերջուստ. և ձեռաց չափքն առաջուստ, և վերջուստացն չափք՝ որ լինի երեմեներկու յերիցն են. Մեկն. ծն:

ՎԵՐՍԱՍՏԵԼ. 'Ανατείνω. Extendo. Ի վեր սաստկացուցանել զձայնն. շեշտել. ըստ յն. վերամձկանել. *Ոլորակայն երեք են զանազանութիւնք. մինն սուր և վերասատեալ. Երզն. քեր:

ՎԵՐՍԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ανάτασις. Extensio. Շեշտումն ձայնի. *Ոլորակ է բացագանչութեան պատկանաւոր ձայնի. թէ ըստ վերասատութեան, շեշտիւն. Թր. քեր:

ՎԵՐՍԱՍՏԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարի սաստկութիւն. անհնարին ուժգնութիւն. *Նորոգ լուր դժնդակ վերասատկութեան. Պիտ:

ՎԵՐՍՏԱՑՔ կամ ՎԵՐՍՏԵԱՑՔ. ա. ό, οί Ανότατω. Իբր Անդուստ 'ի վերուստ կամ 'ի վեր անդր առաջեալք. *Այլև թագաւորքն վերատեայք ստէպ ստէպ օրինօքն՝ որ վասն քրիստոնէիցն էր, զպարգևսն եւս հաստատէին մեզ. Եւս. պտմ. ժ. 2:

ՎԵՐՍՏԻՆ. } մ. "Ανωθεν. Iterum,
Ի ՎԵՐՍՏԻՆ. } rursus, կմ մասնկամբ. ἀνα, re. վեր. Ի վերուստ անտի՝ այսինքն անդստին 'ի սկզբանէ երկրորդելով. դարձեալ. միւսանգամ. անդրէն. Նորանոր, Ճէյ. մաւ. Բէօրար. յէնէ. էէնիտէն. պիր տահա. *Եթէ ոչ ոք ծնցի վերստին (կամ 'ի վերստին): Պարտ է ձեզ ծնանել վերստին. Յհ. գ. 3. և 7: Ուր խորհրդով գրէ Ոսկ. յհ. ա. 23: *Աստ ասանք զվերստինն երկնային (այսինքն յերկնուստ) առեն, և ոմանք 'ի սկզբանէ (այսինքն անդստին):: *Ծնաւ զմեզ վերստին: Ծնեալք վերստին (կմ 'ի վերուստին): Վերստին 'ի խաչ հանել. և այլն: *Վերստին զպատիւ և զգահս ամենեցուն նորոգէր: Միւսանգամ վերստին շնորհելով. Եղիշ. բ: Շար: *Վարուց փոփոխումն, ստեղծուածոյն 'ի վերստին ուղղութիւն: Ի վերստին հաստուցանէ. Ածաբ. Դրբ: Փիլ. տեառ:

ՎԵՐՏ. ա. 'Αλυσιδωτός. Catenatus. Օղերեալ. հիւսեալ. շարամանեալ. շղթայագործ. զինձիւրւմ, զինճիւրլեմէ, հալգա հալգա. *Զրահս վերտս զգեցեալ. ա. Թգ. ժէ. 5: *Եւ ինքն վառեալ վերտ պահպանակօք. ուր գծէին նետք. Խոր. բ. 82:

ՎԵՐՏ. գ. Հիւ. շղթան. պատյտ. *Զի նշան խելապատակին վերտ առեալ գեղեցկին այսր անդր ոստնուութբ. Մագ. ը: (Նոյն է գոգցես, եթէ ընթեռնուս Վերտեալ, իբր ագուցեալ:)

ՎԵՐՏԱՐՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. 'Αναστοιχείομαι. Resolvor in elementa, abeo, և informor, reformor. Վերատարրանալ. վերածիլ 'ի նախկին տարերս. և Վերստին տարրանալ. միանալ. նորոգիլ. *Կարծել զնմանութեան ամենայնի (այսինքն աշխարհի՝ և ջրհեղեղաւ) 'ի մի բնութիւն ջրոյ վերտարրացեալս փութալ: Մարմինն քակտեալ լուծեալ լինի՝ առ այնոսիկ, յորոց խառնեալ զանկեալն է. դարձեալ վերտարրացեալ: Որ 'ի միակութեան բնութեան վերտարրացեալ է, յետ առ հալեալ՝ ազգականական թիւն բնութեանութիւն. Փիլ: *Կամ զչորս տարերս (ասէ), յորում լուծեալ են մարմինք մարդկան, իսկոյն վերտարրանան. Երզն. մտթ: *Իսկ անտասունք թեթևացեալ՝ վերտարրացեալք ընդ երկնաւ անմիթար կայանացեալ. Վանակ. յոբ:

ՎԵՐՏԱՐՐԵԼ. ն. 'Αναστοιχειόω. Resolvo, և informo, instauro. որ և ՎԵՐԱՅՏԱՐՐԵԼ. Վերստին տարրացուցանել՝ լուծանելով 'ի տարերս, կամ զօդելով 'ի մի. քայքայել և կայկայել. նորոգել. ընդելուզանել. հիւսել. *Զզոյգ մասունսն յիւրսն որոշեալ մեկնել, որ վերտարրեցէ զբնութիւն են. Նիւս. կազմ. իը: *Խաչահանութիւնք նորա զնմարդ երկրպագեցին նմա. (ասէ.) Թշնամիք վերտարրեցան, և չարչարանքն և մահ, և պատիւ և փառք և յարութի... ընդէր խառնեցան հեթանոսք և այլն. Ան. իր: *Տեառնեամբ զքեզ 'ի համբարական աստղն վերտարրեալ չափաբերական, և տասնեւ որս հազներգական կարկառեալ: Մակառարեցեալ 'ի հնգիցն անկեանց. որ և վեցից վերտարրեցեալ անկեանցն 'ի տեառնէ կոչեցեալ. Մագ. խա. ը: *Որով դոմասանական ձայնիւ կարացուք վերտարրել զերանաւէտ խաչիւ զօրութիւն. Կիւրղ. խչ:

ՎԵՐՏԱՐՐՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αναστοιχείωσις. Instauratio, resolutio, redintegratio. որ և ՎԵՐԱՅՏԱՐՐՈՒԹԻՒՆ. Վերածութիւն 'ի ընիկ տարերս, և 'ի նախկին վիճակ. Նորոգութիւն. *Կատարածիւս այսու յանգել աշխարհին, և այսպէս զնմին (աշխարհի) վերտարրութի լինել: Զվերտարրութիւն բաղկացելոցն. Նիւս. կազմ. իդ. իէ: *Յամենայնի վերտարրութեամբ (կամ թէ), յորժամ 'ի հուր՝ ամենայն որ ինչ եղև՝ եկեալ փոփոխիցի. Ան. Բարէք: *Վերտարրութի կոչէ զյարութի մեռելոց, զոր օրինակ տառք յարմարեալք 'ի ձայնականաց և 'ի բաղաձայնից՝ կերպարանեն զբանն, այսպէս և 'ի յարութեան յական թօթափել տարերք մարմնոյն ժողովին հրամանաւն այս՝ առնուլ զբանական ոգին. Շ. Բարէք: *Ոչ ագդ լինի ընկերին (յաւուր յարութեան) վասն արագ վերտարրութեանն. Երզն. մտթ:

ՎԵՐԱՅՏԱՐՐՈՒԹԻՒՆ տես առ յետինս իբր Մակագիր. վերնագիր, արձանագիր, տիտղոս: Ոսկէփոր:

ՎԵՐՏԵՄ, եցի. չ. } Իբր և զվերտ շղթայ.
ՎԵՐՏԻՄ, եցայ. յ. } ագործ լինել. պարանցիկ լինել. խոյռալ. և Վերտս իմն ագանել. զինիլ. զրահիլ. վառահիլ. *Խաղացին վերտեցին առաջի որթագլխոյն. Մծբ. ծգ: *Վառք և ոչ քաջք, որոց ոմանք 'ի լեռնախոյզ առաջակաց 'ի մէջ անցեալ ուրացութե վերտէին. Փարպ: *Եւ արդ մի ինչ վերտեսցին, որ սրարածոցն երկիրպագանեն, թէ զհաստատնայի կամս ոչ առնիցեն. Եղնիկ:

ՎԵՐՕՐՀՆԵԼ. ն. 'Ανυμνέω. Celebro hymno, laudo, decanto. Օրհնել մեծաձայն. վերառաքել զօրհնութի. օրհնաբանել. փիրերգել. քարոզել. *Բեր, զբարին՝ որպէս զարդարև է, և էիցս ամենայնի էացուցիչ՝ վերօրհնեսցուք. Դիոն. ածայ: *Մեք ոչ շօշափելով վերօրհնեմք զնա (զգերըստ թմմմայի). վասն զի նա իւրովք ձեռօքն կալեալ զանէր մեզ՝ վերօրհնեաց. Ոսկ. Նոր կէր: *Որ վերօրհնիս յաթոռս քերովբէից: Վերօրհնեալ յամենայն առաքելական քարոզութեց. և այլն. Շար:

ՎԵՑ. ի,ից. ա. "Εξ. Sex. (որ և 'ի բարբառն՝ Վեշ.) Երկիցս երեք. երիցս երկու. միով աւելի քան զհինգ. ալթը. չէշ. սիքսէ. յն. էքս. լտ. սէքս. ասնա. շաշ. գաղղ. շիզ. *Ծնայ նմա որդիս վեց: Վեց ստեղծուածք արձակեալք 'ի կողմանց նորա: Եւ յետ վեց աւուր. և այլն: *Տարի մի և վեց ամիս եհաս ինձ շրջել անդ: Առ մի մի 'ի նոցանէ վեց վեց այր փոխեցաւ 'ի գահճացն. Եղիշ. է: *Կատարեալ՝ թիւ է, որոյ մասունքն շարագրեալք հաւասար գոն բոլորին. որպէս վեցին. քանզի վեցին մասունքն շարագրեալք՝ զվեցն ծնանին. քանզի ունի կէս զերիսն, և երրեակ զերկուսն. Սահմ. է: *Բամկական խումբ հազարաց, և երեանից թիւ ընդ վեցեց. Շար:

ՎԵՑԱԲԱՐ. մ. Վեց օրինակաւ. վեցկին. *Այսպիսի կարևոր՝ վեցաբար առի գոլ կամ որպէս նիւթ, կամ են. Անյ. պորփ:

ՎԵՑԱԽՈՐՇ. ի, ից. ա. Ուր իցեն խորշք վեց. վեցանկիւնի. *Զվեցախորշիւք զուգաթիւ անկիւնս հաւասար թուով յարուցանելով. Ար. որս. ժ:

ՎԵՑԱԿ, ի, աց. Տ. ՎԵՑԵԱԿ. *Վեցեակն վեցակաւ: Սեռականագոյն վեցակ իմն: Միաբան է վեցակին առաջնոյ. քանզի առաջին վեցակն յիւրոցն կցի մասանց. Փիլ:

ՎԵՑԱԿԻ. ա. մ. Տ. ՎԵՑԿԻՆ. և ՎԵՑԵԱԿ. *Աշխարհս վեցակի է կողմամբ: Գիր. խաչին առնու զգապաշտփար վասն վեցակի մասինն. Վրդն. ծն: Ճ. Ա:

ՎԵՑԱԿՈՂՄԻ. ա. Որոյ են վեց կողմանք. որ և ՎԵՑԱՆԿԻՒՆԻ. *Մեծ գործելով ծոցս շրջաբոլոր վեցակողմի: Վեցակողմի գոլով և ինքն ձևով. Վրդն. ծն. և Երգ: *Հաւասար՝ վեցակողմի են զատական. Երզն. ոփ. էրկն:

ՎԵՑԱԿՈՒՍԻ. որպէս Վեցապատիկ, 'ի վեցեակ իրաց բաղկացեալ. *Ի վեցակուսի նիւթս պաշտեցելոցն 'ի խեցին եղերեալ. Վրդն. դան:

ՎԵՑԱՄԵԱՑ. ա. Ունող զամս վեց. վեց ամաց. վեց տարեան՝ տարեկան. ալթը էյլըք, ալթը եաշլըգ. *Փիտիս վեցամեայ առ սկիզբն թագաւորելոյ, և կալաւ մինչև հարիւր ամ. Եւս. քր. ա:

ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ. ա. Ունող զամիս վեց. ամսոց վեցից. վեց ամսու. ալթը այլըգ. *Յովհաննէս վեցամսեայ էր յորովայն մօրն, յորժամ երկրպագեաց տեառն իւրում. Զքր. կթ:

ՎԵՑԱՆԿԻՒՆ, կեան, կեանց. } ա. գ.
ՎԵՑԱՆԿԻՒՆԻ, նւոյ, նեաց. } 'Εξάγωνος, ἐξαγώνιος. Sexangulus. Որոյ են անկիւնք վեց՝ ըստ երկրաչափից և ըստ թուաբանից. վեցակուսի. վեցախորշ. ալթը քէօշէ՝ քէօշէլի. *Վեցանկեամբք յանգաւորեալ. Մագ. յէ. խէ: *Վեցանկեամբք առ հասարակ ամենայն կողմամբք գրոց մագոյն հաստատեալ. Վէյոր. է: *Մեղու աշխատի առնելով 'ի մաղն զվեցանկիւնսն (կամ զվեցանկիւնիսն), և զընդգծմաղրեալ բջիջսն անկանելով: Մեղուաց մաղքն ստեղծանին յարմարեալք 'ի միմեանս վեցանկիւնի բջջօքն և գիմագործութբք. Ածաբ. նոր կիր. և առ որս. է: *Իշարից հնգանկիւնեաց, և 'ի վեցանկիւնեաց չորից: Վեցանկիւնիք չորք. ա, ւ, ժէ, իը, լինին ծ: Ի չորրորդէ վեցանկիւնոյ 'ի քառասուն և 'ի հնգէ. Փիլ: *Առեալ զորդ վեցանկիւնի, ա, է, թ, ժգ, ժէ, իա, և այլն: Ուղղորդ վեցանկիւնի, ա, զ, ժե, իբ, ծէ, կզ են: Ահէ վեցանկիւնին՝ չորս չորս. Սարկ. փոմար:

ՎԵՑԱՆՁՆԱԿԱՆ. ա. Ուր իցեն անձինք կամ իրք վեց. վեցեակ. ալթը հաֆ. *Կազմեալ ճրագարան, զըստմն և զստեղծանն վեցանձնական. եօթնաջահեան. Գնձ:

ՎԵՑԱՉԱՓՔ. չից. ա. գ. 'Εξάμετρον. Sex pedibus constans, versus sexameter. Վեց ոտիւք ըստ տաղաչափութեան. *Քերթողք մեզ են իսկ ոմանք վեցաչափից առն-

նէին յոյժ, և եռաչափից, և ամենեցուն արդ. առացեալ չափիցն, ոմանք առ 'ի փոյթըն, և ոմանք առ ծիծաղականս գիմեալ. Պղատ. օրէն. Է:

ՎԵՑԱՁԻՔ. ա. Իբր վեցաչեայք. ունօղք զաչս վեց. *Գազանք՝ հինգ աչօք, և այլ վեցաչիք, և վեցոտանիք. Պտմ. աղէքս:

ՎԵՑԱՔԱՆԱԿ. ա. Վեց քանակաւ. վեցեակ, վեց չափով. *Լայնութիւն վեցաքանակ ունելով կանգունս. Ցհ. իմ. պատ.:

ՎԵՑԱՔԼԵԱՆ. ա. Որոյ չափն է վեց քիլ. ուրեմն տէրէ. *Քիլ՝ վեցերորդ մասն է կանգնի. քանզի կանգուն վեցաքլեան է. Փիլ. եւ. Է. 111:

ՎԵՑԴԱՆԳԵԱՆ. ա. Որ արժէ կամ կշռէ վեց դանկ: խոր. Ծ:

ՎԵՑԴԱՐԵԱՆ. ա. Պարունակօղ զդարս վեց՝ պէսպէս առմամբ դարուց 'ի սկզբանէ աշխարհի մինչև յառաջին կամ յերկրորդ գալուստն քնի. որպէս և ըստ համեմատութե վեցօրեայ արարչութե, և համդատեանն ոյ յաւուր եօթներորդի. ըստ որոյ և հրէայք ըստ եղիական դպրոցի, և ոչ սակաւք 'ի հարց վեց հազար ամս ընծայեն տևողութե աշխարհի. *Յեօթներորդ դարուն համդուսցէ զաշխատեալսն, որ աշխատեսյան 'ի վեցդարեան խուռանց ժամանակի, իբրև այն թէ ընդ նմա աշխատեցան յիւրեանց ժամանակի անդ: Ընդ նմա աշխատեցան 'ի վեցդարեան ժամանակին իւրեանց. Ագաթ. նար. եռգ:

ՎԵՑԵԱԿ, ցեկի, կաց. ա. գ. Ἑξάς. Senarius. որ և ՎԵՑԱԿ, ՎԵՑԵՐԵԱԿ. Թիւն վեց կամ վեցերորդ. *Զմահկանացուսն յարաչափելով վեցեկին, իսկ զերջանկական եօթներեկին առաջնում: Վեցեակն վեցական. Փիլ. այլաբ. և լին: *Վեցնունի կէս զերիսն, և երրեակ զերկուս, և վեցեակ՝ զմին, որ լինի վեց. Սահմ. Է: *Երկոտասան բաղկանայ յերկուց վեցեկաց. և վեցեակն առաջին՝ կատարեալ թիւ է. Մխ. դփ: *Ի դրօշմածի (հայերէն տառից) երից տասնեկաց, և միոյ վեցեկի. Քեր. թերթ:

ՎԵՑԵԿԻ կամ ՎԵՑԵԿԻՆ. ա. Ի սեռականէ բառիս Վեցեակ. Տես և ՎԵՑԿԻՆ. *Խորհուրդ էր ադամայ, զոր ստեղծն 'ի վեցեկի դիմաց աշխարհէ, վերայուցանել զնա 'ի վեցեկէ աւուր 'ի բարձրագոյն փառս եօթներեկին. Տօնակ:

ՎԵՑԵՐԵԱԿ, րեկի, կաց. Տ. ՎԵՑԵԱԿ. Ἑξάς. Senarius. *Սպառեալ լինի վեցերեակն և մահկանացուքն: Ի վեցերեկին ապականութե, և 'ի միակին փրկութե եղև: Վեցերեակն համարեալ լինի թիւ ընդ միակին: Ընդ վեցերեկին ընդ ընտանեոյն. նն. Փիլ: *Վերագոյն քան զվեցերեակ աւուրցն փառաքանութե. Ճ. Գ: *Ծնունդ վեցերեկին ըստ վեց դիմաց աշխարհի ծնունդ է 'ի հողոյ. Տօնակ:

ՎԵՑԵՐԻՐ. մ. գրի և ՎԵՑԻՐ. Տ. ՎԵՑԵՐՈՐԴ. Ἕκτον. Septimum, mo. *Նախ... երկիր... երիր. չորիր. հինգերիր. վեցերիր. Թր. թէր:

ՎԵՑԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. մ. Ἕκτος. Sextus. Վերջինն վեցեակ թուոց. ուրեմն ճը. *Օր վեցերորդ: Ցաւուրն վեցերորդի: Ըզվեցերորդ մասն գորակի միոյ. նն: *Նախ... երկրորդ... վեցերորդ. Եւս. թէր:

Իսկ գ. τὸ Ἕκτον. Վեցերորդ մասն. *Ըզվեցերորդ չափոյս: Զվեցերորդ արդուի. Եզեկ. խէ. 11:

ՎԵՑԵՔԵԱՆ կամ ՎԵՑԵՔԻՆ. ցեցունց. ա. գ. (ըստ յն. և լտ. առն վեց.) Իւրաքանչիւրն 'ի վեցից միանգամայն. վեցն. *Սոքա վեցեքին եղբարք: Նոյնպէս վեցեցունց ստեղանցն. Գծ. ժա. 12: Եւ. իէ. 33. 35: *Կատարեցան սոքա վեցեքեան. Եղնկ. Է: *Զվեցեսին վիշառ՝ զոր այժմ թուեցաք, էած թշնամին 'ի վերայ նորա. Իսիդ: *Որ ոչ զսորա վեցեսեան ունի(հրմտութիս), մասնական ծովադնաց է: Եթէ ոչ զվեցեսեանն ունիցի, ոչ առն կատարեալ քերթող. Քեր. թերթ:

ՎԵՑԹԵՒԵԱՆ, եանք. ա. Ἑξαπτέρυγος. Sex alas habens. Ունօղ զթևս վեց՝ ըստ տեսլեանն եսայեայ. ուրեմն քանոբէ. *Վեցթևեան սերովբէք: Որ 'ի վեցթևեան սրովբէից հանգչիս. և այլն. Շար: *Վեցթևեան երադաշարժ զործեօք իւն զօրհնաբանականն ըստ պիտոյս բաժանեալիք. Ցհ. կթ: *Ի վեցթևեանց սրովբէից շուրջ լեալ և օրհնեալ և ծածկեալ. Ա. որս. Է:

ՎԵՑԻՋԵԱՆՔ. ա. գ. Ἑξαπλοῦς, λοῦν, λᾶ. Hexapla. որ և ՎԵՑՕՐԻՆԱԿՔ. Օրինակք ածաչնչի ըստ հաւաքման որոգինեայ յայլևայլ լեզուաց և 'ի թարգմանութեց՝ 'ի վեց էջս բաժանեալք. (ըստ յն. էքսափլա, այսինքն վեցպատիկք). *Ի վեցիջեանսն այսպէս է գրեալ. Լմբ. պտրգ:

ՎԵՑԻՑՍ. մ. Ἑξάκις. Sexies. Վեց անգամ. 'ի վեց նուագս. վեց հեղ. ուրեմն թէրրէ. *Եթէ հարեալ էիր հնգիցս կամ վեցիցս: Վեցիցս 'ի նեղաց փրկեսցէ զքեզ. Դ. Թգ. ժգ. 19: Յոբ. Է. 19:

ՎԵՑԿԻՆ. ա. մ. Ἑξαχῆς. Sextuplex. ἑξαχῆ, sextupliciter. Վեցպատիկ. վեցակի. վեցաբար. ուրեմն գաթ, ուրեմն թուրեալ. *Զերեկոյեան և զառաւօտի ժամն էին բազմութի ժողովոյն վեցկին քան զայլոց ժամուցն. Եղիշ. երեց: *Վեցկին գործական մարմինն բնաւորեցաւ շարժիլ. յառաջ և 'ի վերջ. 'ի վեր և 'ի վայր, յաջ և յահեակ. Փիլ. այլաբ:

ՎԵՑՀԱԶԱՐ. ա. Ἑξακισχίλιοι. Sexies mille, sex millia. Վեցիցս հազար. հազարիցս վեց. ուրեմն գին. *Վեցհազար և երկերիւր: Հարիւր և ութսուն և վեց հազար. Թուոց. Է. Գ. նն:

ՎԵՑՀԱԶԱՐԱԿ. գ. } Վեցհազարեան
ՎԵՑՀԱԶԱՐԵԱԿ. } ամաց ժամանակ. վեց կամ վեցերորդ դար. *Պահէ զուխտ և զողորմութիւն զկնի վեցհազարակին՝ ըստ մարգարէին. Լծ. կոչ: *Ի վեց հազարեակս լրումն և կատարումն թուեսցէ. Ճ. Գ.

Իսկ ԱՐՈՒԵՍՏ ՎԵՑՀԱԶԱՐԵԿԻ. Տ. ԵՕԹՆԱԴՐԵԱՆՔ:

ՎԵՑՀԱԶԱՐԵԱՆ. ա. Պարունակօղ վեց հազարաց, կամ վեցհազար ամաց. վեցդարեան. *Վեց զօրութիւ ճառագայթքն՝ վեցհազարեան դարքն, եօթներորդ դարն հանգիստ արդարոց. Ագաթ: *Մինչ 'ի վեցհազարեան ամն. Աէլ: *Յայս վեցհազարեան դարուսզոեալ մաքրեցան 'ի մեղաց: Վաթսնիւն՝ վեցհազարեան դարուն ասէ. Նար. եռգ: *Ի վեցհազարեան ժամանակին կատարման՝ լինի վախճան կենաց աշխարհի. Տօնակ:

ՎԵՑՀԱՐԻՒՐ, ոց. ա. Ἑξακόσιοι. Sexcenti. Վեցիցս հարիւր. հարիւրիցս վեց. ուրեմն էխող. *Նոյ էր ամաց վեցհարիւրոց: Վեցհարիւր հազար այր հետևակ: Վեց հարիւր կառս ընտիրս: Իբրև վեց հարիւրոց արանց. նն:

ՎԵՑՀԱՐԻՒՐՈՐԴ. ի. ա. Ἑξακοσιοστός. Sexcentesimus. Վերջինն վեցհարիւր թուոց. ուրեմն էխողէնճին. *Յամին վեցհարիւրորդի կենացն նոյի: Ի վեց հարիւրորդի և 'ի միում ամի կենաց նոյի. Ծն. Է. 11: Ը. 13:

ՎԵՑՁԵՌՆԻ, իք. ա. Ունօղ զվեց ձեռս. *Գազանք անծանօթք՝ վեցձեռնիք. Խոր. Ծ:

ՎԵՑՄԱՏԵԱՆ. } ա. Ունօղ զվեց մատունս. *Սպիտակն,
ՎԵՑՄԱՏՆԻ, իք. }
և երաժշտականն, և վեցմատեանն, և այլք ամենայն իք հաղորդին 'ի մի անձն, և ոչ 'ի բնութիւն. Մխ. արք: *Որպէս մարդն յորժամ ծնանի միագլխի, և վեցմատնի. Ոսկեփ:

ՎԵՑՈՍՏԵԱՆ. ա. Ունօղ վեց ոտս՝ ստեղունս և ճիրանս. *Աշտանակքն վեցոստեան. Եփր. ղևտ: *Նկարէ զայս և աշտանակն վեցոստեան. Սեբեր. Է. (յն. եօթն ճիրանացն և բունին միջին 'ի թիւ արկանի:)

ՎԵՑՈՏԱՆԻ, իք. ա. } Ունօղ ոտս վեց՝
ՎԵՑՈՏՆԵԱՅ, յք. } կենդանի, կամ ոտանաւոր. *Ստեղծանել բանս չորեքոտանի, կամ վեցոտանի. Հին կէր: *Գազանք վեցաչիք և վեցոտանիք: Այլք վեցոտնեայք (կամ նայք). Պտմ. աղէքս:

ՎԵՑՈՑ. գ. Վեցեակ թիւ. կամ իբր ումկ. վեցնոց. որ կշռէ վեց փոքր դրամս. *Ի հինգ վեցոցէ լինի երեսուն. Շիր. առ լէհ:

ՎԵՑՏԱՍԱՆԱՄԵԱՅ. Տ. ՎԵՇՏԱՍԱՆԱՄԵԱՅ:

ՎԵՑՕՐԵԱՅ. րէի, եց. ա. գ. Ἑξαήμερον. Sex dierum, opus sex dierum, hexaemeron. Պարունակօղ զվեց աւուրս. որպէս միջոց կամ ճառ և մեկնութի անցից աւուրց վեցից արարչութե աշխարհի. *Զպատմութիւն երկրորդեաց 'ի վերայ վեցօրեայ ժամանակին. Եփր. ծն: *Վասն վեցօրեայ աւուրց արարչութե: Վասն վեցօրեայ արարչութե: Լինելութե 'ի վեցօրէին. Վեցօր. Ա: Ոսկեփ: Փիլ. լին. Ա. 19: *Ի նորա գիրք և վասն վեցօրեայ աւուրցն: Վասն վեցօրեայ ծննդոց. Եւս. պտմ. Է. 13: Զ. 21: *Գրեաց և զվեցօրեայ գիրսն: Թերևս (ճառի) վեցօրէին: Զայս և մեծն բարսեղիոս 'ի վեցօրէին իւրում հաւաստաբար ասէ. Հ=Ց. յնվր. Ա: Ստեփ. կաղմ. Ա: Մագաղ. 'Ի դէտս:

ՎԵՑՕՐԻՆԱԿՔ. կաց. Տ. ՎԵՑԻՋԵԱՆՔ. Ἑξαπλᾶ. Hexapla. *Որոգինէս եթող մեզ օրինակս (սբ գրոց), այն՝ որ կոչին վեցօրինակաց. Եւս. պտմ. Զ. 16:

ՎԶԱՆ. ա. որ և ՎԶԱՆՈՒՑ. Բարձրավիզ. խստապարանոց. *Բանս անխոնարհս, և վզան, և անգայ, նմանեալ կաղնւոյ, որ բեկցի յառաջ քան զխոնարհելն և զ'գալ. Փիլ. լին. Դ. 161:

ՎԶԱՆԻՄ, եցայ. չ. Բարձրավզիլ. յողալ. *Յոյժ բարձրապարանոցութբ վզանիս. Փիլ. լին. Դ. 237:

ՎԶԱՆՈՑ, ի. աց. գ. ումկ. վզնոց. Զարդ և մանեակ պարանոցի, կճուլանց. *Խորտակէ զվիզս և զվզանոցս մեղաւորացն. Վրդն. ոս:

ՎԶԱՆՈՒԹԻՒՆ. } որպէս յն. Αὐχή,
ՎԶԱՆՈՒՄՆ. գ. } Animi elatio. (Իսկ αὐχήν, է վիզ.) Բարձրավզութի. ամբարտաւանութի. անսաստութի. *Ոչ ամենեցուն օգուտ է արձակն և ազատն լինել. քանզի վարին նմաւ բազումք առ 'ի վզանութի խայտացեալք աքացելով և ընդ ոտն հարկանելով զլրումն և զօգտակարն: Այս մեծ բարի է անզգամին՝ ոչ բառնալ թողուլ զնա ազատ. քանզի վզանութի այսպիսում մեծ չար է: Զ յարձակմունս և զըմբհկելն և զվզանութի ըծելոյ ձիոցն. Փիլ. լին:

ՎԶԱՆՈՒՏ. Տ. ՎԶԱՆ. *Զի յանկարծակի ըմբոստեկելով դժոխաբեռ յոխորտանօք, և այն հանգոյն մոլեկանացն 'ի վզանութեն անցեալ ստամբակութի. Պիտ: *Խայտալով ըստ օրինի ամեհեայ և խոտորախոյս վզանութ այնոցիկ կենդանեաց. Սարգ. ող:

ՎԶԵԱՆ, կամ ՎԶԵՆ. վզենի. եց. գ. որ և ՎԶԵՆԱԿ. Ջլեան. մշտա. տոյժ. տուգանք. ծախք. գէն. գինն, ճէրիմէ, խուզ՝ հաւարաճ. *Այն՝ որ գործէ վզեան: Ի գիր գաշանցն գնեն զվզեանն, եթէ եկցեն 'ի սահմանեալ ուխտէն: Անթերի հատուսցէ զվզեանն:

Տայ զկենդանեին կմ զվզեանն ։ Զվճար վզե-
նին այսպէս սահմանեմք ։ Վզենն կնոջն է ։
Վզեն տացէ դատախազին, որ (ով) արար
զամբոխումն ։ Վզեն առնեն, և ոչ հատու-
ցանեն. Մխ. դտ ։ Բազում վզեանս և մնաս
գործեաց անդ ։ Բազում պատերազմունս և
վզեանս հատուցին հաամայեցոցն. Մաշթն ։
Իսկ Լմբ. 'ի Գր. պող. Վզեան ոչ կալաւ,
և ոչ չարինչ ասաց ... խնմ, ոչինչ մնաս հա-
մարեցաւ, կմ յոչինչ դրեաց զեղեալ մնասն ։

ՎԶԻՄ. Տ. ԸՆԴՎԶԻԼ. Եթէ ոք վզեալ
լուծցէ զսահման կարգին, դատաստան լիցի.
Մխ. դտ ։

ՎԶԵՆԱԿ. ի. աց. Նոյն ընդ Վզեան. մա-
նաւանդ որպէս ծախք. Δαπανή. Sumtus,
impendium, impensa. Առնել զվզենակս
շինութեան տաճարին 'ի քրիստոնէից հարկաց.
Սոկր. Գ. 20 ։ Տոյնականքն և թշնամանքն
և վզենակքն ։ Այսպիսի վզենակաց առնեն
զապաւաւորութիւն չարին. Ոսկ. յհ. Բ. 33. 41 ։

ՎԶԵՆԿԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ն. ած. Հնազան-
դել. Սոսկալ 'ի հատուցանել զվզենակն.
տալ տուժել. տուգանել. և վնասել. Այն
որ գործէ վզեան, վզնկեցնէ զնա օրէնքս ։
Եթէ ոք զլինուոր կամ զդիմաստու վզըն-
կեցնէ. կրկին հատուցանէ. Մխ. դտ ։

ՎԶԵՆԿԻՄ. եցայ. յ. և հ. Տուգանիլ.
տուժիլ. կրել զվզենակ՝ զծախս կմ զմնասն.
Որ զատնայ 'ի դաշտնցն, վզենկի, որպէս
հրամայէ օրէնքն զվզենակ առնուլ ։ Թէ բամ-
բասէ մարդ զմարդ, և ոչ կարէ հաստատել,
վզենկի ։ Որք լուսով գողանան, վզենկին միայն ։
Վզենկի երեսուն լիտր ոսկի. ևն. Մխ. դտ.
սահեպ ։

ՎԶՈՒՐԿ. ՎԶՐԿ. ՎԶՐՈՒԿ. ա. Բառ
ա. պիւզիւրք. Մեծ աւագ յորջորջիւ իսկ
պիւզիւրկէան. աւագանի, մեծամեծք. (լծ. թ.
պիւյիւք. Սէֆարիօո.) Մեհրներսեհ վզուրկ
(կամ վզրուկ. վզրիկ) Եղիշ. Բ ։ 'Ի պար-
տել զվզրրկն, որ անուանէր խաքան. Խոր.
Բ. 84 ։ Մեծ հազարապետն, ըստ պատուոյ
աշտիճանին վզրուկ խօջայ. Սամ. երէց ։ Որ-
պէս և Հին բռ. Վզրուկ. մեծ ։

ՎԷԳ. վիգի. գաց. գ. ՎԷՃ. կռւ. կռիւ.
հակառակութի. պ. ճէնկ. թ. գավղա, ղավղա.
Վասն օրինացն իսկ իւրեանց 'ի վէգ եկին
(յն բարկացան), և արարին զայս. ա. Դ. չ. 59 ։
Ղատ 'ի վէգ եկեալ յամառէր այրն. Պիտառ ։
Զի եթէ առն կատարելոյ կին էր, սակս
ոչ այնպէս 'ի վէգ գայր 'ի վերայ յովսեփու.
Կիւրղ. ծն ։

ՎԷԳ. գ. 'Αστράγαλος. Talus. Ոսկր խա-
ղալոյ 'ի յօդից ծնգաց կճղակաբաշխ կեն-
դանեաց. կոճ. կօս. աշըգ, փօղան. Ոտքն
(որսականն շանն) բարձր քան զառաջքն, ճղերն
երկայն, և 'ի վիգացն 'ի վայր հաստ և կարճ.
Վստ. յշտ ։

ՎԷԳՈՒՄՆԷԹ, մեթի. գ. Բառ անյայտ.
որ թուի Վէգ և մէգ գործի խաղոյ մանկանց՝
այլաբանեալ յայլ իրս. Եւ սա վասն այն
վուգումեթի, զի յանհատէն կշռապէս տայ,
եկեսցէ 'ի քառակուսի ... կռիւէ զմասունս
այս տաճարիս, և լինի չափ այս գնմեթիս.
Հին տէր ։

ՎԷԺ. Տ. ՎԵԺ, և ՎԻԺԱԿ ։

ՎԷՃ. վիճի. կամ ոյ, ից. գ. Φιλονει-
κία, ἀμφίβολον. Discordia, contradictio,
rixa, dubium versatum. Վէգ. կռգ.
կռիւ. հակառակութի բանից. յոյզք խընդ-
րոց. յաղթասիրութի. գավղա, նիզա, մու-
ճատէլէ, ճէզա, ղէհա, պահա. Զի պիտոյ է
նմա ամբոխմանն և վիճոյ ։ Ոչ վիճոյ վասն
դալ յատեան ։ Մի քակեր զքանզ-երիսն
գտանել զսահմանն վիճով. Նիւս. բն. լէ ։
Մխ. դտ ։ Պորփ. յ ։ Մարտ և վէճ և յամա-

առութեան լինի յաղագս շինուածոց տանց, հի-
մանց, որմոց, և սահմանաց ։ Վէճն էր յա-
ղագս որդւոյ և հոգւոյն ոչ. Ոսկ. յհ. Բ. 10.
և 32 ։

ՎԷՄ, վիմի, մաց. գ. Πέτρα, πέτρος. Pe-
tra, rupes, և Petrus. λίθος, lapis, sa-
xum. տես և ՔԱՐ. Սալ. քար կարծր. կիճ.
ապառաժ. դայլախաղ. գայա. եբր. գէֆա,
ևն, յն. բէտրա, բէտրօս. (ուստի պետրոս, և կե-
փաս). Հարկես զվէմն, և ելցէ 'ի նմանէ
ջուր ։ Բարբառեսջիք 'ի վերայ վիմին. և հան-
ջիք նոցա ջուր 'ի վիմէ անտի ։ Ոչ վէմս, ոչ
վիմգս ։ Գործէր 'ի վերայ վիմաց ։ Իբրև ըղ-
վէմ չափիզոյականն ի մէջոյ վիմաց տայեն
զձայնս իւրեանց, և այլն ։ Եդաւ վէմն
'ի դուռն գերեզմանին. վէմն ընդդէմ վի-
մի. զի պահեսցէ վէմ զվէմն՝ զոր անարգեցին
շինօղքն. Եփր. համաբ. Ոչ արգելեաց վէմն
երկրաւոր՝ յելից զվէմն հոգևոր. Շ. խոստ ։
Արժան կանդնեալ, որ է վէմ փորագրեալ,
կայ հաստատուն, և գրոյն քարոզէ զհին
ինչ ուղղութիւն. Գէ. ես ։ Ընդդէմ խթանի
աքացել, և ընդ վիմի նետաձիգ լինել. Եղի.
ծոխ ։ Պետրոս՝ վէմ դաւանեցաւ յանձեղէն
բերանոյն ։ Եթէ մանկունք լռեսցեն, պե-
տրոս վէմն հանդերձ առաքելովքն աղաղա-
կեսցէ. Մաշթ ։ Պետրոս 'ի հաւ գնաց՝
վէմքն հաւատոյս մերոյ. Գնձ ։ Վէմն նա ինքն
է քս. նա և զշմաւոնն՝ զոր եթող փոխանակ
ընդ իւր քս, զի առաջնորդեսցէ եկեղեցւոյ
նորա, վէմ կոչեաց զնա. Եփր. աւետար ։
Կամ թէ 'ի վիմէն զայս ոչ լուար. զինչ
ասաց վէմն. չզանգիտեն զփառսն հայհոյել.
Անյ. հց. խժ ։ Ընդ զրքանչի այրս վիմին՝
զիս յարուցես ամ հրզօրին ։ Աշակերտաց
գերագունին, որ հաւատոյ անշարժ վիմին.
Յս. որդի ։ Զվիմին մեծի կատարեաց ըղ-
հրաշս ։ Վէմ հաւատոյ պետրոս. Նար. մծբ ։
Ղուկ ։ Եւ զի բանկան տնուն վիմին՝ շնոր-
հեաց նմա զանշարժելին. Ղ. խոստովան ։

ՎԷՄԱՃԱՐԱԿԱՆ. ա. Վէմ՝ որ ա-
ճուցանէ խոտ ըստ տեսլեանն դանիէլի. վէմ
հատեալ 'ի լեռնէ և լեռնացեալ. Այսմա-
նուկ այն լեռան է վէմաճառական, զոր դա-
նիէլ խմասատիրք. Քէր. տէրբ. (նոր ձ. վէ-
մաճեմական. դուցէ փոխանակ գրելոյ վէմ-
աճական ։)

ՎԷՄՐՏԱԿ. Տ. ՎԻՄՏՈՏԱԿ. Լոյծ բնու-
թեն անմիջելի որպէս քարակարկառ. վէմա-
տաշ. Գնձ ։

ՎԷՊ, վիպի. պաց. գ. (լծ. յն. էբօս և
ֆիֆ.) Ἔπος. Verbum, carmen heroicum
φήμη, fama. ἱστορία, historia. Հին զրոյցք՝
իրական կմ առասպել. պատմութի արձակ կամ
քերթողական. լուր՝ բանիւ կամ գրով. Խա-
բէր, նագլ խաղէր. Եւ զայս արտաքինն վէպն
յայտ առնէ, և մեր իսկ գիրք. մինթէ իւա-
քէութիւն էր այն ամենայն, կամ վէպք և
առասպելք ։ Ցուցք պատկականք. և խառ-
նապանճ վէպք. Ոսկ. մ. Բ. 10. 11. 12 ։ Եր-
գոց վիպաց յիմարեալ չուայլեալ լինի մնաց
պատմոնիք. Ոսկ. յհ. ա. 3 ։ Զայս վէպ պատ-
մեն մերձաւոր սիրելեաց ։ Զ քաջութեն իւ-
րաքանչիւր արձանացուցին 'ի վէպս և 'ի
պատմութիւնս ։ Յայտնի են քեզ 'ի վիպացն՝
որ պատմին 'ի գողթան ։ Եւ ոմանք այլա-
բանաբար զրուցաց վէպս տան. Ըգոմբ. Խոր.
ա. 2 ։ Բ. 46 ։ Յհ. կթ ։ Իբրև զառաջին քա-
ջացն. զոր 'ի վէպսն պատմեն, և լսեմք. Փարպ ։
Զհօրէ քոյին վէպ է՝ բանք նորին դանիել
մեծին. Գնձ ։

ՎԷՍ, վիսի, սաց. ա. Ἀνήμερος. Imman-
suetus. ἀπηνής, immitis, inhumanus. ἀν-
θαδέστατος, refractarius. φιλόνεικος, con-
tentiosus, և այլն. Վզան, վիզանուտ. բար-
ձրավիզ. խստապարանոց. անսաստ. ստամ-
բակ. անընդել. անամոք. անագորոյն. յա-
մառ. գժնեայ. եավուզ, փէնկ-ինղ, դուզը
ֆէլ, իննաթճը. ահրփէղ. նադըր. Վէսք, ան-
բարեսէրք. Բ. փլժ. Գ. 3 ։ Անխոնարհ և ան-
կորանալի, ինքնահաճ և վէս. Փիլ. բագն ։
Այնպէս իմն է ազգ մարդկան, վէս և ընդ-
հակառակս ։ Անընդել, վէս ։ Անընդելք,
վէսք, ստամբակք, ամբարտաւանք ։ Վէսք,
բարկացօղք ։ Ոչ կամեցաւ որ 'ի հպարտս և
'ի վէսս. Ոսկ. ֆիլփ. Ե ։ յհ. ա. 7. 8 ։ Ճ. Գ ։
Մծբ. ժԲ ։ Ժողովրդականք վէսք ստահակք ։
Տառապեալ և մուրական, և վէս, և այսր և
անդր լինի ։ Վէս արիս. Խոր. Գ. 68 ։ Շիր ։
Գնձ ։ Թագաւորն միրգատ՝ այր վէս և պա-
կասամիտ, և ոչ հարկէր պարսից. Փաւ. Ժբ ։
Վէս բարուք զընկերն այպանէ սատանայա-
գոյն և ինքն սխալոտ բնութի ։ Վէսքն և ամ-
բարտաւանքն ոչ խոնարհին առ խորհրդակ-
ցացն խրատն. Լմբ. առակ ։

Իսկ յասելն ռամկական ոճով, Ոչ արծը-
ւէսք և վէսք եկին, և ոչ մի հարբ սինայ լերին.
Գր. տղ. եէմ. իմա որսմասեան բառիւք, արք-
եպիսկոպոսք և եպիսկոպոսունք ։

ՎԷՍԱԿԱՆ. ա. Սեպհական վէս բարուց.
Ըմբոստացեալ խորհրդով, և խրոխտով վէսա-
կան պատասխանեաց. Խոր. Գ. 50 ։

ՎԷՍՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ՎԻՍՈՒԹԻՒՆ.
Վէսն գոլ. ինքնահաճութիւն. խստապա-
րանոցութի. Մեղայ վէսութբ. Մաշխ ։

ՎԷՍՏ կամ ՎԵՍՏ. ի, ից կամ աց. ա. գ.
(յորմէ Վստահ.) Ազատ. ազնուական. քաջ.
մեծ. իշխան մեծ. օզղաթէ. թիշիղաթէ. աղա,
պէյ, խաղա. Առ վէստն վահրամ որդի իւր ։
Որպէս զգովասանական մեհիգ խմոյ սեպհա-
կան վէստիդ վահրամայ ։ Վէստ և պատրիկ
և պատուապաթար ։ Մագիստրոս, վեստ և
տուկ. Մագ. ծԲ. Ի. խԵ. ծԲ ։ Մեծապա-
տիւ վեստնստրգիս շինեաց զսբ քառարանն ...
յանուն սբյն սարգսի. Սամ. երէց. յորմէ և
Կիր. պղմ ։

Անյայտ տեսանի իմաստ բանիս. Ուր
վէստ առիւծքըն վեստատին, չէկք և խար-
տեաշք կարմրրէրփին. Գր. տղ. եէմ ։

ՎԷՏ, վէտք. գ. ա. (յորմէ Վտակ.) Κύ-
μα. (յորմէ թ. գիւմ.) Fluctus, tumor a-
quae. κυμένων, τραχηνομένος, fluctuans, ex-
asperatus. Հոսանք, կամ ծուփք. ալիք.
ծածանումն. և ծածանեալ. մէտ 'ի մէտ
ճօճեալ. Ջէլլ. փուլղա փուլղա, Ջէլլմ. Ի
ժամանակի քաղցրաշունչ օդոյն, որ ճօ-
ճեալ ճեմեցուցանեն զվէտս վէտս ալեացն ։
Յորժամ քաղցրաշունչ սօսափ վէտս վէտս
զմկանունսն ճօճեալ. Վեցօր. Է ։ 'Ի քաղց-
րաշունչ օդոյն սօսիւք ալեացն վէտս վէտս 'ի
վերայ միմեանց շրջապատին. Լաստ. Ժ ։ Բար-
ձեալ ունէին (զմովսէս տապանակաւ) ջուրք
գետոյն 'ի վերայ վէտ վէտ միաձայն ։ Ալիք
կուտակին վէտք վէտք խորշեղէն պարուտա-
կեալ. միանամբք իւրեանց. Մծբ. ծա. ծԲ ։

ՎԷՑ. Ծոյլ բոյծեալ. ական հատեալ. Հա-
տանէին վէտս ծակոյ արտաքուստ 'ի քա-
ղաքն, այլ ոչինչ կարացին առնանել. Ղեւոնդ ։

ՎԷՑ. 'Εντομή. Incisio. Յետումն կմ կի-
տուած մարմնոյ ըստ հեթանոսաց. Նաղ. Վէտս
'ի վերայ ոգւոյ (մեռելոյն) մի առնիցէք 'ի
մարմինս ձեր ։ Ի մարմինս իւրեանց վէտս մի
հատանիցեն. Ղեւ. ժԹ. 28 ։ իա. 5 ։

ՎԷՐ, վիրի, րաց. գ. Τραῦμα. Vulnus.
πληγή, plaga, և այլն. Հարուած և պատու-
առուած 'ի մարմնի. խոցուած. խոց. և կեղ.
սպի. քոս. եարա, պէրէ, փէղէր, նաալը. (լծ.
և լա. ֆէլնէրադամ.) Այր սպանի 'ի վէրս ինձ.
և երիտասարդ 'ի հարուածս ինձ ։ Վէր ընդ
վիրի, հարուած ընդ հարուածոյ ։ Սեաւք ար-

զոլոյ եղեն վէրք նոցա։ Ոչ վէրք, ոչ այտուցումն։ Սրբել զնա 'ի վիրաց անտի։ Վէրս 'ի վերայ եդին։ Լեզուին զվէրս նորա. ևն։ *Ոչ որ զվէր վիրաց ողջացուցանէ. Բրս. Հաւխ։ *Որք դեղս վիրացն խնդրեն, վէրս եւ 'ի վերայ յաւելումք. Ոսկ. մ. ա. 10։ *Վէրս 'ի վերայ վիրաց առեալ։ Տայ վէրս, և ինքն ոչ առնու։ Մերձեցիր առ բժիշկն (քն), աղաչեա բժշկել զվէրսդ վիրօքն. Ոսկ. յհ. ա. 1։ Խոխոջ։ Աճառ. ագթ։ *Ունիմք վէր, և ըստ այսմ բազումս. Եղիշ. Է։ *Ցրնդե ականն ապաւորութեն և վէրն խոկ վէր ոչ երևի. Մագթ. Ժ։ *Ո՛վ մնացի դու, և ո՛ւր ունար վիրօք ըղձվէր բժշկել։ Երկոքին կողմանքս յայսմ վերբէ վշտացաք. Լմբ. ապ։ *Ցաւ վիրին խառնակայր. Տր ինէւ. յնվր. շա։ *Զվէրս ծնգաց և զպահն և զգեստախչառութին։ Աղօթք, արտասուք, վէրք ծնգաց, հառաչումն 'ի վեր առաքեալ. Առ որս։

ՎԷՐ. որպէս Հիւթ վիրի. արիւն. շարաւ. 'Ιχώρ. Cruor. *Վէր՝ որ արեան քամուածն է, հանդարտ. և որ սեաւ մաղձի և քացախագունի, վայրենի է։ Մաղձս և վէրս և մազաս ազէսպէս արտացէ. Պղատ. փիմ։ *Զվէր հոգւոյս իմոյ լուացից ողբայգին արտասուօք. Եփր. աղ։

ՎԹԱՐ. գ. Վհատութիւն. վտանգ. վնաս. Փեփեր. (ըստ. և յն. փթօրա, փթփթօրա. ապականութիւն. ժէբող, կաշկանդիլ.) *Այսպէս դու 'ի քաղաքի իցես, և մեզ վթար ինչ հասանիցէ. Կիւրղ. Ծգ։ *Որ զանձին իրացն զայս հատեալ է ('ի կրթութէ), հայեսցի ընդ անատունս ընտանեցելս, այլ ոչինչ լիցի նմա վթար. Ոսկ. յհ. ա. 2. ուր յն. πείθομαι, constringor, in desperationem incido.

ՎԹԱՐԱՆԱԼ. Տ. ՎԹԱՐԻԼ. *Ըստ վթարանալոյն խաղաղութե՛ այլութե ասելով. Դիոն. ածոյ. յն. ἔκπτωσις, prolapsio.

ՎԹԱՐԵՄ. եցի. ն. Վատթարել. ապականել. եղծանել. վտանգել. խախտել. կործանել. վնասել. (որպէս յն. փթիրօ, փթաֆթիրօ, ևն.) *Նաւաստութեն զմարմնոյ ունակութեն վթարէ. Պիտ։

ՎԹԱՐԻՄ, եցայ. չ. Ἡττάομαι, ἡσσάομαι. Superor, deficio. որ և ՎԹԱՐԱՆԱԼ. Վատթարիլ. կթոտիլ. յաղթահարիլ. աւերիլ. եղծանիլ. վնասիլ. *Ո՛չ առ բարեօքն՝ արտաքնոցն ծառը (աղդեացէ), երբ զի 'ի զեղխութէ նոցա վթարիլ. Առ որս։ *Որթն վթարեալ 'ի դառնաշունչ օդոց. Պիտ։ *Նաւաթիւ ծեփեսցես ներքոյ և արտաքոյ. զի թէ արտաքին կողմն վթարեսցի ինչ, ներքինն արգելցէ զջուրն. Վրդն. ծն։

ՎԹԱՐՈՒԹԻՒՆ. } Διάπτωσις. Lapsus,
ՎԹԱՐՈՒՄՆ. գ. } ruina. Եղծումն. խախտումն. աւեր. քայքայումն. վտանգ. կործանումն. վնաս. *Զհիմամբ հաստատեալս առանց վթարութե և հեղքելոյ քամահեն. Սարկ. հանգ։ *Համապատարդ մարմնոյ գագաթումն վթարումն իմն միաբան գոյութե, և լուծումն գործէ. Նիւս. կազմ. ծէ։

ՎԹԻԿ. գ. Վիթ փոքրիկ. որթ եղանց՝ այծեմանց և յամուրաց. (ըստ. լտ. վիթուլուս. ռմկ. հորթիկ, հորթուկ. ղուզէլ թանաքը՝ էահլրասու.) *Տեսանեն զփոքրիկ վթիկն զայն որդեակ, և զեղջիւրս նորա, որպէս գեղեցիկ են. Վրդ. հց. չ։

ՎԻԳ. գ. (յորմէ Զօրավիգ կամ Զօրավիգն.) կամ է Զօրութիւն, ոյժ, օգնականութիւն. (որպէս լտ. վիս, վիկօռ.) և կմ Զէն ինչ զօրաւոր և գործի պատերազմական, որպէս նիզակ, լախտ, և այլն. *Նահատակաց վիգ և վահան, վրտանդելոց օժընդական. Շ. ող. բարձր։ Ու Լմբ. 'ի Շ։ *Առաքինեաց վիգ և վահան. Գնձ։

ՎԻԳՆ, կմ ՎԻԿՆ. գ. Ὄροβος. Ervum. ռմկ. Հեգ, Հեկը. իտ. վէճճիօլօ. իբր յն. լտ. Βικία. Cicia. որ 'ի բառս Գաղիանոսի գրի՛ Բիկոս, վիկ, կամ վիգն։ Ոլոռն վայրի՛ կեր գրաստուց պարարիչ. պուրչագ, ճէզինէ, ճիւղնէ, ճիռս։ Բժշկրն։ *Ոչ է հնար, եթէ վիգն որ սերմանեսցէ, և ցորեան հնձեսցէ. Ոսկ. փող. 'ի ճ. գ։ Տես և ՎԻԿՆ։

ՎԻԴ, և ՎԻԴՈՆ. Տ. ՎԻԹ, և ՎԹԻԿ։

ՎԻԶ. վզի. գ. Αὐχήν. Cervix. τράχηλος, collum. Պարանոց. ուլն. Հիղ, ծիփ, շնիփ, շէնփ. պօյուն, պօյն, պօղազ, կէրտէն, կէրտան. (յոլոց կազմի և լտ. վէրվիքս. 'ի կէր, և վիզ.) *Զօրեայ զվիզ 'ի վեր համբառնալ, և 'ի վեր հայել։ Զվիզն 'ի վայր արկեալ՝ 'ի ներքս դարձուցանելով 'ի բաժակն։ Զվիզն այսր անդր շուրջ ածեալ՝ աչօք և ականջօք շուրջ լափլիզեն. Փիլ. իմաստ. և փէսակեա։ *(Լուծն քո) չհարկանէ զվիզդ. Ոսկ. մ. բ. 13։ *Խրոխտալով վիզ ամբառնան ընդդէմ այ. Գէ. ես։ *Ի ձեռն վզին ուլան. Նիւս. կազմ. ծգ։ *Զվզէ եւեթ կալեալ՝ յաղթէր. Եւս. քր. ա։ և Խոր. բ. 76։

ՎԻԹ. գ. Δόρκας. Caprea, dama. որ գրի և ՎԻԹՆ, ՎԻԴ, ՎԻԴՈՆ. յորմէ ՎԹԻԿ. Այծեամն. յամոյր. և որթ նոցա. յն. փօրգաս. որ 'ի բառս Գաղիանոսի, կամ 'ի Հին բռ. մրիպակաւ գրի, *Դարկոն, վիթ,ս. ուսանի և Սոփէփ. ճէհ. հարկի մեկնել որպէս թարխոն՝ բանջար, ուր պարտ էր ընթեռնուլ՝ գուլլակ, կամ գուրկան։ *Այն, խոյ, գոնչակ, վիթն, դուար, մալ. այսոքիկ արականք 'ի վերայ հօտից ասացեալ են նշանակութք. Երզն. քեր։

ՎԻԹԽԱՐԱՆԱԼ. ացեալ. չ. Վիթխարի լինել. *Անհեթեթ վիթխարացեալ, հրաշիմացօղ գաղափարեալ. Մագ. Է։

ՎԻԹԽԱՐԻ. րւոյ, րեաց. ա. որպէս յն. լտ. Ἐυμεγέθης. Procerus, ingens, immanis. գրի և իբր ռմկ. ՎԻԹԽԱՐ. Յաղթանդամ. բարձրահասակ. մեծամարմին. հսկայ. անարի. անհեթեթ. Ճէպէլ. աղըմ, էնկին, փըլվան, պալաւան. գուցէ իբր պ. պէհ խար, անձոռնի էշ. Իշու կոր, հանտալ. *Յաղթանդամք մարմնով և վիթխարիք։ Տոյք վիթխարի հասակաւ և ուժով։ Զոլիաթնեանն զայն վիթխարի և աշխոյժ։ Ընդ վիթխարի սկայիցն միակամեալ. Խոր. ա. 8։ բ. 7։ Յհ. կթ. պատմ։ Յհ. կթ։ *Կէտք կամ վիշապք վիթխարիք. Պիտառ։ *Զկենդանի զուժգին մարմին սովորեցաք ասել վիթխար. Վանակ. յոբ։ *Ծովական ալիք յետս նահանջի, անկարացեալ զվիթխարեան զանցանել լերամբ. Սկեւռ. 'ի լմբ. յորմէ և Տօնակ։

ՎԻԹԽԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Անձոռնի մեծութիւն. ահագին ահաւորութի. *Երկուցեր փոքր այս խիթանաւ զապարասանին զվիթխարութի. Նար. ղէ։

ՎԻԹՈՎՆ. Տ. ՊԻԹՈՆ, և ՀԱՐՑՈՒԿ. *Եւ կամ ասացից զվիթօվնեայ հարցուկ դիւին (զվէպս). Կոչ. ծէ։

ՎԻԺԱԾ. ծի, ծաց. ա. գ. Ἔκτρωμα. Abortus, abortivus. ἀμβλωθρίδιον, ἐξάμβλωμα, partus abortivus. Յաղիմն վիժեալ. անցուցեալն. անց. Թերածին. անդրագած կամ չգած պղայ. փիւշիւ, ճօգթինփէն էձէւ փօշմօղ. *Իբրև զվիժած, որ ելանիցէ յարգանդէ մօր։ Լաւ է քան զնա վիժածն. Թւոց. ժբ. 12։ Ժղ. զ. 3։ *Վիժածք և թերածինք և անցք դառնին. Փիլ. այլաբ։ *Ըստ նմանութե վիժածացն ծննդոց յարգանդէն առաքացան։ Ծանիցուք և զպանծալիս ձեր զծնունդսդ, մանաւանդ զվիժածսդ. Առ որս. զ. ծզ։ *Զօրէն ծանրաշարժ աղտակալի ուրուք բնութե վիժածս և անցս արտաքս յայտնել բազում. Պիտ։ *Անփորձ և վիժած բանք. Սարկ. հանգ։

ՎԻԺԱԾԱԿԱՆ. ա. Որ իցէ վիժումն. վիժանուտ. հոսանուտ. *Ուղխիցն վայրաբերականութք սողոսկեալք վիժածական ծորմամբն. Թէոդոր. Խչ։

ՎԻԺԱԿ. ի, աց. գ. (արմատն է ՎԷԺ, ԲԷԺ.) Վիժումն. հոսանք. սահանք. ցայտումն. որպէս յն. լտ. ῥεῦμα, fluxus, ևն. ըրն Բիւէւըլ. ճողէլը. ագըշ։ *Որ զկարծրանութիւ վէմն անապատին 'ի վիժակս վտակաց հոսել բղխեցեր։ Ի տեսանելեաց աչաց արգարացուցիչ աղբերաց վիժակս վայրաբերեցուցանէր. Նար. կզ. և մծբ։ *Զգետնաբեր վիժակս հրացան և տաշորակեղ սրսկմամբ անձրևին ('ի սագամ). Անան. եկեղ։

ՎԻԺԱԿ. Κατακάλυμμα. Operimentum, tegumentum. (որպէս 'ի նմանութէ նախագրեալ նշանակութե, յար և նման բառիցն՝ ատբուան). Օթոց ախտեալ վերուստ 'ի վայր. ծածկոյթ. նուարտան, սրակապան վարագոյր. ծածկոց. էօրթիւ, ճիւթիւշիւ, ուգլու ագըր՝ սա ագըր էէրի. *Արտացէս զվիժակսխարանին 'ի չփկակարմիր մորթոց խոյոյ։ Եւ արար զվիժակս խորանին 'ի մորթոց խոյոց կարմիր ներկելոց։ Եւ զվիժակն կապուտակեայս. Ելք. իզ. 14։ լթ. 19։ լը. 34։

ՎԻԺԱՆՈՒՏ. ա. Հոսանուտ. լուծական. իբր Ῥοώδης. Fluidus, fluxus. *Զկամբքն, այսինքն աւեմ, որք զխոնաւ և զվիժանուտ վերանս ախորժելով ընդունին կամօք, այլ ոչ զժուժկալականն և զառողջամիտն և զանող. Փիլ. լին. բ. 56։

ՎԻԺԱՆՔ. նաց. գ. τὸ Ῥοῶδες. Fluxus, profluvium. Վիժումն. հոսումն. հոսանք. վազք ջրոց. յորդելի վտակաց. Ֆըշըր ֆըշըր՝ հօռ հօռ ագմագը. *Ցոյժ գիջութիւք հոսանուտ վիժանք։ Գետոց վիժանք. Փիլ. ծ. բան. և լին. գ. 3։ *Եւ յայնժամ կալ հոսանուտ վիժանաց՝ ամանակիս չարժումն. Նիւս. կազմ. ծզ։ *Ի հոսանուտ կենացս դառնացէր վիժանս. Անյ. բարվ։

ՎԻԺԱՔԱՐՏՆԻՄ. եցայ. հ. Քարանձելով վիժել. հոսել որպէս գետոյն. *Ոչ որ սաժանեալ յերկս՝ արիւն վիժաքարտնի(սանեն). ռմկ. արուն քարփնէլ. Թէոդոր. Խաչըմ։

ՎԻԺԵՄ, եցի. ն. չ. (ըստ. վազել.) Ῥέω, Fluo, mano. ἀμβλόω, abortior. διακρίνω, secerno. βάλλω, mitto, injicio. φέρω, φέρομαι, fero, feror, ruo. παῤῥέω, difluo. Հոսել 'ի վայր՝ վազելով. կամ վտակօք ցնդել. գահավիժել. վայրաբերել. ձգել. որպէս յորդանդէ զաւակն, 'ի բարձանց զվէմ, յանձնէ զքրտունս, և զկզկղանս, յաչաց զարտասուս. և իբր չ. հոսիլ. գահավէժ լինել. վտակաւ. բղխել. *Ոչ առաւելի յղութիւ, քան եթէ ողորմելի վիժելով։ Եկին 'ի խառնակումն, և առանց օրինացն վիժեցին զնա ծնունդ։ Որջացեալ 'ի կայումն իշխանականին՝ վիժէ և պատառէ զնմ։ Ողորմութի քո զամենայն չար սերմն աղբեր գիւացն վիժեա (այսինքն առ վիժել). Առ որս. ծզ։ Լմբ. էմ։ Սկեւռ. աղ։ Մագաղ։ *Զխմբղ կերակուրքն կէսքն արիւնանան, և կէսքն 'ի դուրս ապավիժեալ (կմ ապավիժեալ) խառն. Կոչ. իե։ *Քարինս վիժելով. և զօրհներգօղն հարեալ վիրաւորէին. Սոկր. զ. 8։ *Բարձեալ վիժեն զմարմինս նոցա կերակուր գազանաց։ Ծանուհեղձոյց առնել զկապղանս վիժելով 'ի նաւաց 'ի վայր. Պիտ։ *Ի գահիցն վիժել (իլ). և 'ի վիհս անկանել։ Յղքուց քան թէ սակաւուց արուր վիժել յանդունդս. Փիլ. այլաբ։ Նխծր. զ. 4։ *Ցորգահոս արտասուս վիժեցին յապաշխարութեն։ Ի վիժել արտասուաց՝ խանդաղութիւ և ջեր գործի. Եղիշ. խոստ։ Ոսկ. մ. ա. 6։ *Ի վիժել արտասուացն՝ մուծին մեղաց փարատի. Անան. եղէ։ *Սասանիկ ոսկե-

վիժեաց 'ի նմանէ. Ճ. Գ.։ *Քիրոն վիժի. Բր. Հռչ.։ *Այնպէս քրտունք վիժիցեն։ Ի ձնէ իբրև զկայլակս քրտունք 'ի յաղօթելն վիժէին. ՍԵՓԵր. Է։ Սկեւ. Եւ։ *Եւ զի աղբիւր մեղաց ախտին' միշտ անսպառ յինէն վիժին։ Առ յերկեղէն քրտանց հոսելոյ, և բակսաձև կայլակ վիժելոյ. Ցհ. Թիր։ *Արգելուլ զանիրաւութեանցն աղբիւր ցանկութե, յորմէ վիժին անիրաւագոյն գործքն 'ի մարմնոյ և յոգւոյ։ Յորմէ իբրու յաղբերէ վիժին ցանկութեանցն և այլոցն ախտից առատաձնաւորութիւնք. Փիլ. Յ. բան. Ն. Լն. Ա. 99։

ՎԻԺԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Ն. Վիժել. տալ վիժել. *Անարժանս գործելով վասն սերմանելոյ անկատարս, և սերմանս բթելով և վիժեցուցանելով. Փիլ. Խնդր. (յն. մի բառ, ἀμβλόω, որ է բթել, և վիժել։)

ՎԻԺՈՒՄ. Ն. Ն. Տ. ՎԻԺԵԼ, իլ. *Սառնիկ կայր յաղօթս, զի մի' կեղծիք ինչ իրքն կարծիցին, և քրտունք վիժումին զարձեալ վասն նորին պատճառանաց. Ոսկ. Մ. Գ. 30։

ՎԻԺՈՒՄՆ. Ժման. Գ. Վիժելն, իլն (ըստ ամենայն առման). *Կողացող վիժմամբն զընդհանուրս առոգմամբ։ Դօղեալ յերկիւղ քրտանց հոսման' ըստ նմանաձև կայլակ վիժման. Քեր. Քերթ. Շար. *Կորնչելին վիժմամբ (այսինքն գաղհավիժմամբ) ընդ խուսափ խորխորատին. Վրդն. Պղ.։

ՎԻԿՆ. Տ. ՎԻԳՆ. *Ի սերմանիսն չէ հնար, եթէ վիկն ոք սերմանեսցէ, և ցորեան հընձեսցէ. Ոսկ. Գղ. Հէն Յ. իսկ նոր ձձ. սիկ։ Ճ. Գ. վիգն։

ՎԻՀ. վհի. վհաց կամ վհից. Գ. Χάος, χάσμα. Chaos, hiatus, vorago. βόθυνος, fovea, fossa. βύθος, profundum, profunditas, gurges. βάραθρον, barathrum, և այլն. Խորխորատ. խորք անհնարին. անդունդք. փոսոր. խորափիտ. երկիր բերանաբացեալ շարժմամբ. և Գեհեզման. գժոխք. Խորանի փեղ Քալ. փերին խենփէկ, չուգուր, չուհ, թէհ. *Վիհ մեծ յոյժ։ Վիհ մեծ է ընդ մեզ և ընդ ձեզ։ Ընկեց զնա 'ի վիհ մեծ յանատակին 'ի խորին յոյժ։ Ոչ 'ի վիհս գտի զնոսա։ Սատակմանն և վհին ակն ունէին։ Վիհ խաւարին յաւիտենից.եմն։ *Վհիս փոսացուցեալ ասհմանս հատանելին։ Զայն ինչ վախճանեցելոյ վիհ փոսել։ Բառնան և տանին 'ի հանդստեան վիհն. Ագաթ. Պիտ. Մաշտ. *Յանակնկալս կենաց վհէ արտաքսել 'ի լոյս անձկալի։ Ոչ անդունդք խորոց, ոչ վիհք վհից։ Օրհնեսցի անուամբ քո գթած' վիհն իմ հանգստեան. Նար. ԻԷ. Խ. ԼԷ։

Նմանութիւ' որպէս խորք. տարբերութիւն. Փորձ, որս. *Վիհ մեծ է 'ի մէջ անուանն որբահամու, և 'ի մէջ գործոյն' զոր գործէքդ. Եփր. համաբ.

ՎԻՀ. ա. գուբ ուրեք վարի' որպէս խորին. փերին. *Հայի ընդ գժոխս վհիս. Եփր. Ծն։

ՎԻՃԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Διαλεκτικός. Argutator. Որ վիճի բանիւ կամ տրամաբանելով. ձեռնարկու. հակաճառող. գիմախօս. բանակռիւ. *Պատասխանի տուր ինձ ո' վիճաբան դու։ Զի մի վիճաբանիցն շատախօսութիւն կարծիցի. Առ որս. Է։ Պորփ. Խ։ *Ոչ անիրաւութիւ արդարանալ որպէս օդէս վիճաբան։ Մի ծիծաղել անկարգաբար, մի վիճաբան լինել և չար. Ը. Եղբ. Ն. այլուր։

ՎԻՃԱԲԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Կարի յոյժ վիճաբան. ընդդիմախօս յամենայնի. *Զամենայն փոյթ նոցա արարեալ յառաջագոյն, զի մի վիճաբանագոյնս զնոսա գործեսցեն. Ոսկ. Գծ։

ՎԻՃԱԲԱՆԵՄ. եցի. ւ. } Διαλέγω, διαλογίζομαι. Disputo, discepto, dissero. ἀμφιβάλλω, dubito.
ՎԻՃԱԲԱՆԻՄ. եցայ. Յ. }

վիճաբան լինել. վիճել. *Զքեզ իմքն ոչ գիտացեր' զինչ ոք ես, որ յաղագս այգոյցին վիճաբանեսցես։ Ոչինչ վիճաբանեցին ընդդէմ գրեգորի. Առ որս. Է։ Լծ. Թիւք։ *Յաղագս հօր ոչ ոք վիճաբանի։ Արդ կաճառաքբանիցն յուզեալ' զարձեալ վիճաբանին. Ոսկ. յհ. Բ. 32։ Թէոդոր. Մայրագ. *Լսեմք 'ի տգիտաց, որք վիճաբանին առ միմեանս յաղագս խորհրդոյ խաչին. Ը. Եղբ. *Ի բազում ժամս ընդ միմեանս վիճաբանէին։ Վիճաբանէի ընդ հարսն. Հ=Յ։ Վրք. Հց. *Ոչինչ 'ի մէնջ արուեստախօսել' մերոյն կարծեօք վիճաբանելով։ Վիճաբանելով մարտնչին ընդ այլազգ քրիստոնեայս։ Որ ոք ունիցի աղարտ իւր, և ցանկայ [illegible] 'ի նոյն յաւելուլ' վիճաբանելով. Կոչում։ Խոսր։ Ը. Յհ. Խէ։

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Գ. Ἀντίθεσις, ἀντιλογία. Disputatio, altercatio. φιλονεικία, contentio. στάσις, seditio. Վիճաբանելն. վէճ. վէգ. կագ. ընդդէմ. հակառակորդանութիւն. բանակռուութիւն. *Առաւել 'ի վիճաբանութեէն' ամբարտաւանութեւն երևեցան։ Վիճաբանութիւն տան (այսինքն ընծանեսցին) ած այլոց գործոց չփոթութիւն բերէ։ Կամէի անհաւան վիճաբանութիւն (այսինքն գիմախօսութիւն) զհարազատ սիրոյն ցուցանել զօրինակ. Բրս. Հց։ Ը. Ա. պետ. Խէ։ Պիտ։ *Յաւելորդ կամ յընդունայն վիճաբանութիւ. Աթ. Յորդ։ Ատոզ. Գ. 23։ *Հրաժարեցուցանէ յանօգուտ և 'ի յիմարական վիճաբանութենէ. Ը. Եղբ։ *Աղբիւր վիճաբանութեան մեք գտաք, զոր քեզ պարտ է իսկ բժշկել. Պղատ. օրէն. Գ։

ՎԻՃԱԲԱՐ. Մ. Φιλονείκως. Contentiose. Վիճելով. հակառակելով. ընդդէմ կալով. *Որք ոչ վիճաբար ինչ ունին յաղագս այնր, թէ ա՛ծ մարդկային իրացն հոգ տանի։ Ապա եթէ վիճաբարոք 'ի ներս գայցէ, զայս ասեմ. Փիլ. Նխ. Է։ Անհ. պորգ։

ՎԻՃԱԳՈՅՆ. ա. Կարի վիճօղ. քաջ խռովարկու կամ գիմախօս. *Իրաւաբանագոյն խռովումն է մարդոյ միտք, և առ այսպիսիս և վիճագոյն. Փիլ. Նխ. Է։

ՎԻՃԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. յն. ընդդիմադրութիւն. Ἀντίθεσις. Oppositio. *Ոչ ախորժելի է հաւատացելոց շատախօսութիւն, և բանիցն վիճադրութիւն. Առ որս. Գ։

ՎԻՃԱԽՆԴԻՐ ԼԻՆԵԼ. Տ. ՎԻՃԵԼ. *Մինչ բանս 'ի մէջ արկանէին վիճախնդիր լինել. Ոսկ. Գծ։

ՎԻՃԱԿ, ի, աց. Գ. Κλῆρος. (յորմէ գղեր, կղեր.) Sors. μέρος, (յորմէ մերոս) pars, portio. λόχος, σύμβολον, symbolum, ևն. Որոշումն իրաց անկելոց ընդ վիճակաւ' 'ի ձեռն վիճի կամ քուէի. պէչէք, ուլէ, փիւրէ. լայնաբար' Բաժին. կարգաւորութիւն ... և Բաժին. բաշխ չափեալ. ժառանգութիւն բաժանեալ և սեպհականեալ. ...։ *Զվիճակ քո արկ ընդ մեզ. Հանգուցեալ 'ի մէջ վիճակաց։ Արկցէ ահարոն 'ի վերայ երկուց նոխազացն վիճակս. վիճակ մի տեառն, և վիճակ մի արձակելոյ։ Ի վերայ պատմուճանի իմոյ վիճակս արկանէին։ Առնուլ զվիճակ պաշտամանս այսորիկ։ Եհան վիճակս նոցա, և ելանէր վիճակն մատաթեայ։ Որ կոչեցոյց զմեզ 'ի մասն վիճակի սրբոցն 'ի լոյս.ևն։ *Վաղ ուրեմն փոխեցաւ 'ի մէնջ սպասաւորութիւն այն, թէ պտղեալ և վիճակ (բարեբախտութե). Խոր. Ա. 21։ *Կամակորքն ըստ ... մնացին իւրեանց զատեալս դնեն վարիչս աշխարհին, և վիճակք իւրն տանին բաժանի 'ի նոցանէ. Վեցօր. Ը։ *Զօրութե վիճակի այն է, զի ոչ ընտրէ երեսս. Մխ. Երեմ։ *Վիճակս արկանէին, և վիճակքն այն են, որում և հանդամանս տանն. Կոչ. ԺԳ։ *(Թադէոսի) վիճակն հասեալ, 'ի կողմանս հայոց առաքեցաւ։ Իմն տարտամութե անկաւ այս վիճակ հոգևոր անտեսութէ. Խոր. Ա. 30։ Ը. ընդհանր։

ՎԻՃԱԿ. Գ. Κατάσχεσις. Possessio. μερίς, portio. διοίκησις, dioecesis. Մասն բաժնի. սահմանեալ սեպհական. կալուած. անդաստան. և Տէրութե իշխանութե. նահանգ. թեմ. *Տացէ ինձ զայրն կրկին, որ է 'ի վիճակի ագարակի իւրոյ. Ծն. ԻԳ. 3։ *Վիճակ գետնոյ յովաբայ լի գարւով... այրեցին զվիճակն յովաբայ. Բ. Թգ. ԺԴ. 30։ *Վիճակ ազգացն, զորս մերժեաց ա՛ծ. Գծ. Է. 45։ *Ոչ տայ նոցա վիճակ կալուածոյ երկրի, զի տէր է բաժին նոցա. Նխ. Բեսղ։ *Արդք բուսարձակք, և վիճակք տողալիցք. Վեցօր. Բ։ *Ի զբօսանս տեսլեան վիճակաց ցորենոյ. Վրդն. Ծն։ *Վիճակ զանդատանս սովոր են ասել. և մեք սովոր եմք զժողովուրդս վիճակ կոչել. Մխ. Երեմ։ *Ոչ հանդիպեցայ ընդունելութե յիմում վիճակիս. Խոր. Գ. 57։ *Մի իբրև տիրելով վիճակացն, այլ լինել օրինակ հօտին. Ա. Պ. Է. 3։

ՎԻՃԱԿ. Σχοινίον, νισμα, νισμός. Funiculus, portio per funiculum dimensa. Լար, և լարաբաժին. Տես Սղ. ԺԵ. 6։ ՀԷ. 54։ Օրէն. ԼԲ. 9։ Յես. ԺԷ. 5. 14։ ԺԹ. 29։ Գ. Թգ. Դ. 13. ևն։

ՎԻՃԱԿ. Առ յետինս ասել վարի որպէս Հանգամանք կենաց. լտ. Status. *Այս ձկնաչանս մեր առաքելս գձուձ վիճակաւ. Տօնակ։

ՎԻՃԱԿԱԿԱԼ. ա. Κληροῦχος. Possessor, successor. Ունօղ զվիճակ առաջնորդութեան նախորդին իւրոյ. յաջորդ. ժառանգ աթոռոյ. *Զնա մանուկն զյուսին զհայրապետն' զաթոռակալն և զվիճակակալն վիճակին Թադէոսի. Բուզ. Գ. 14։

ՎԻՃԱԿԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Գ. Κληρουχία. Possessio. Ժառանգութիւն. վիճակ. կալուած. *Յաղագս յիններորդի տարւոյն, և հարկաւորագոյն վիճակակալութեց հաստատութե գարձուցանելոյ յայնոսիկ' որոց 'ի սկզբանէն հասին. Փիլ. Ծ. բան։

ՎԻՃԱԿԱԿԻՑ. ա. Σύγκληρος, συγκεκληρωμένος. Consors. σύννομος, ejusdem ordinis, ևն. Կցորդ նմին վիճակի. բաժանորդ. հաղորդ. մասնակից. ժառանգակից. ընկեր. *Աշխարհիս խնդումե' տրտմութեն է վիճակակից։ Այն է կարգ հոգևոր իրաց' ած ուրեք փորձուիս վիճակակիցս ունել. Ոսկ. Մ. Ա. 6. 8։ *Հիւանդութիւք' մարդկան կենաց վիճակակիցք են. Նիւս. Կազմ։ *Անմահք են հոգիք, և վիճակակիցք անմարմնոցն. Լծ. Կոչ։ *Ամբարտաւանութիւնն 'ի մարդկանէ գևս գործէ, և նոցին սատանայոցն վիճակակից առնէ. Լաստ. ԺԲ։ *Ի վիճակակիցն իւր առտեղն բնակութե գնացեալ. Պղատ. Տիմ։ *Վիճակակիցք նաւաց, քանզի 'ի նաւաց անտի էր կերակուր նոցա. Եփր. Ծն։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՏԻՄ, եցայ. Յ. Δυσκληρόομαι. Sorte excludor. Ի վիճակէ 'ի դուրս անկանիլ. *Իշխանութի առ 'ի վիճակէ ուսմանն հատուցանեմք, և որոյ հատանէ իշխել, և որ վիճակահատին, 'ի սմանէ ընդ իշխանութե անկցին. Պղատ. օրէն. Գ։

ՎԻՃԱԿԱՆ. ա. Անկեալ ընդ վիճակաւ. սահմանեալ վիճի. *Զի թէ 'ի դատախազութե զբանն արտաքսէր, վիճականս զնա առնէր. Ոսկ. Գծ։

ՎԻՃԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Գ. Որ առնու և

հաւաքէ զպատգամս սուտս որպէս զվիճակս բախտի, և ըստ նմին գուշակէ վայրապար. հարցուկ. գուշակ. որպէս յն. լտ. Χρησμῳδός. Sortilegus. (բառ յետին դարուց.) *Հարցուկն՝ որ է վիճակաւ։ Ի թովչէն, 'ի քարընկեցէն, 'ի վիճակաւէն, 'ի յաստղաբաշխէն։ Չէ պարտ քրիստոնէի յըռամբղուրկ կամ 'ի վիճակաւ կամ 'ի քարընկեց գնալ, և կամ քահանայ վիճակաւ լինել. Ոսկէփոր։

ՎԻՃԱԿԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Κληροδοσία. Distributio sorte facta. որ գրի և ՎԻՃԱԿԱՏՈՒԹԻՒՆ. Բաշխումն վիճակաւ. ժառանգութիւն. *Փոխանակ ապստամբութեան վիճակատուէն (այսինքն 'ի վիճակէն տուելոյ իւրեանց) զկործանումն յարարչէն իւրեանց 'ի մերձաւոր աւառնէն ընդունէին. Ագաթ։

ՎԻՃԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. որպէս յն. Կլիրիգօս. Κληρικός. Clericus. Կղերիկոս. դղերք, որ են յուխտէ եկեղեցւոյ. եկեղեցական. ժառանգաւոր. *Վիճակաւորք հըպարտք։ Զվիճակաւորսն այնպէս յարդարեր 'ի խորհրդածութեանն պաշտօն։ Վիճակաւորք զքահանայս կոչէ. Խոր. գ. 68։ Վրդ. օեղբ։ Մխ. երեմ։

ՎԻՃԱԿԱՒՈՐ. որպէս վիճակակից. վիճակառու. ժառանգորդ. մասնակից. *Բոլորեքին ժառանգք հանդերձելոց բարեացն լիցուք, և վիճակաւորք նմին. Խոսր. պտրգ։

ՎԻՃԱԿԱՒՈՐԱՊԷՍ. մ. Ἀποκληρωτικῶς. Uti separatim sortitus. Իբրու վիճակաւ՝ սեպհականեալ կամ առանձին կալեալ. *Ներգործութիւնք և ամենայն օրհնաբանութիւնք ածաբանութեանն ոչ են իւրաքանչիւր ումեք միոյ երրորդութեան վիճակաւորապէս բաժանեալ, այլ այսուքիկ հասարակաց են. Մագ. 'ի տիմ։

ՎԻՃԱԿԱՒՈՐԻՄ, եցայ. հ. Ἀποκληρόομαι. Sortior. λαγχάνω, sorte accipio, obtineo. Վիճակաւ ստանալ, ունել, ընդունել. ժառանգել. կր. բաշխիլ. բաժանիլ. *Ոչ որպէս բաժանեցելոց ած ընդ այլոց ածոց և հրեշտակաց՝ զմեր առաջնորդութիւնն վիճակաւորեալ։ Ի բարւոյ են, և բարւոյ վիճակաւորեցան. Դիոն. երկն. և ածոյ։ *Աշտանակն զաքարիայ, իւղոյն բարիբաշխ բացայայտութի. գնդկեն վառելոց՝ 'ի ջահէ անմահ զօրութե անեկամաբար վիճակաւորեալ. Նար. ղգ։

ՎԻՃԱԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀποκλήρωσις. Sors, distributio, clericatus. Վիճակ. ժառանգութիւն, և ժառանգաւորութիւն. կղերիկոսութիւն. *Աստանօր կենացս փոխարէն առցէ զվիճակաւորութիւն իւրաքանչիւր ոք ('ի հանդերձեալն)։ Ժամ է մեզ նոր տարրել զքահանայական կարգս և վիճակաւորութիւն. Դիոն. էկեղ։ *Վիճակաւորութիւնս զայսոսիկ կոչէ ըստ իւրաքանչիւր կարգի քահանայականի որոշաբար ունել զքահանայականին սպասաւորութիւն, որպէս վիճակել զնոսա. զորովք զանց առնել ոչ կարէ. Մագ. 'ի տիմ։

ՎԻՃԱԿԵՄ, եցի. ն. Κληρόω, κληροδοτέω. Sorte distribuo, sorte lego, in sortem voco. կր. κληρόομαι, προσκληρόομαι, sortior, sortes duco, sors contingit alicui. Վիճակեցուցանել. վիճակաւ տալ. վիճակ կամ ընդ վիճակաւ արկանել. բաշխել. բաժանել. ժառանգեցուցանել. սեպհականել. կոչել 'ի վիճակ ինչ. արժանի առնել. կր. իբր վիճակաւ անկանիլ ումեք, և հասանել վիճակի. գտանիլ յիւմիք վիճակի, որպէս և 'ի կղերիկոսութեան. *Մատաթեայ զառաքելութեան վիճակեաց, և ազգաբերայ և մոլթեայ զմարգարէութիւն։ Վիճակեցին զաւաղակսն, և անկաւ վիճակն կուռնելիոսի։ Զպատամուճանն վիճակեցին՝ ում և եղէ։ Վիճակեալ երկոցունց (թագաւորաց՝ պրս. և յն.) զմեծ զաշխարհս հայոց բաժանեալ ծառայեցուցին։ Տեառնես պհանդերձեան մերկացեալ, զպատմուճանն վիճակեալ. Լմբ. օփղ։ Տր լէւ. ժէար. իբ։ Երգն. Յոբ։ Փարպ։ Եղիշ. Խոսրէ։ *Վիճակեալ յաթոռն կեսարու ջջ. այսինքն անկեալ ընդ թեմիւ կեսարիոյ. Խոր. գ. 34։ *Ամենայն բանաւոր ազգաց՝ որք վիճակեալք են 'ի բնակութիւն 'ի ներքոյ արեգական։ Վիճակեալ էր 'ի դասս դասհճացն. Եղիշ. բ. է։ *Ոմանք 'ի նոցանէ հաւանեցան, և վիճակեցան պօղոսի և շիղայի։ Որով և վիճակեցաք յառաջագոյն հրաւիրեալք ըստ յառաջադրութեանն ած. Գծ. ժէ. 4։ Եփես. ա. 11։ *Եպիսկոպոսն սաղմոսէ, և վիճակեալքն (այսինքն դպիրքն) կցորդ լինին. Արէ։ *Յաղագս՝ որ կոչեն զվիճակեալն 'ի զուգաւորել, որոց խնամաւորութի 'ի միջի կայ. Կանոն։

ՎԻՃԱԿԵՄ, կիմ. ն. հ. ըստ յն. ոճոյ. Տ. ՎԻՃԱԿԱՒՈՐԻՄ. Ἀποκληρόομαι, κληρόομαι, διακληρόομαι, λαγχάνω. Sortior, possideo. Բանի մը համնիլ, իբր վիճակով. ժառանգել, ձեռք բերել, գտնել. *Զերանականն վիճակեացեն հանգիստն, և միշտ ընդ ած եղիցին։ Որք ըզքահանայապետութիւնն են վիճակեալք. Դիոն։ *Զառ ած նմանութիւն վիճակեցաք 'ի նախկին կազմութեանն։ Վեհագոյն քան զապականութի վիճակեաց զբնութի. Պարապմ. իէ. փ։ *Զարժանաւորս վիճակեցին պատուհասն։ Զանուանս մատանեան իւրով չարութեան վիճակեցաւ. Անան. ծղ։ Իսիտ։ *Նոքա հասեալ վիճակեցան զմերինսն, և նոքա զառորինս վայր։ Օդ և հուր զմերինսն վիճակեցաւ աեղի։ Վիճակեցաւ երևակն զառաջինն և զմերձագոյն գօտի։ Զեպիսկոպոսութի վիճակեցայ. Պիտ։ Քեր. Քերթ։ Շիր. օակ։ Խոսր. պտրգ։

ՎԻՃԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Տ. ՎԻՃԱԿԵՄ (ըստ ածն.). *Վիճակեցոյց 'ի նոսա զվիճակ ժառանգութեան իւրոյ։ Նոյն վիճակեցոյց զնոսա. Սղ. հէ. 54։ Եռ. լէ. 17։ *Ոչ վայրապար վիճակեցաք, քանզի ած է՝ որ վիճակեցոյց։ Զոր նա գտեալ ած՝ 'ի լսել զխորհուրդս իւր վիճակեցոյց։ Զլաւն՝ իւրեանց վիճակեցուցանէին։ Պարտ է մեզ զգրիգոր վիճակեցուցանել առանց յապաղելոյ 'ի քահանայապետութիւն։ Զեպիսկոպոսունս վիճակեցուցանէր 'ի գլխաւորութի ժողովրդոցն տեառն. Ոսկ. եփես։ Իսիտ։ Փիլ. լիւս։ Ագաթ։

ՎԻՃԱԿԸՆԿԱԼ. ա. Ընդունող և ունող զվիճակ իշխանութե կամ պատւոյ. *Նա միայն ունի ընդհանրական իշխանութի 'ի վերայ ամենայն վիճակընկալ իշխանաց։ Ո՛չ ամենայն՝ որ քահանայ է, նա եպիսկոպոս է և վերատեսուչ ժողովրդեան, և վիճակընկալ և ձեռնադրութե ներգործող. Մխ. ատաբ։

ՎԻՃԱԿՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀποκλήρωσις. Sortitio, consortium. Վիճակաւորութի. ժառանգակցութիւն. *Խնդրէ քահանայական զմեղուցելոյն թողութի, և ընդ ածառեալկացն համակարգ և երևելի վիճակորդութի. Դիոն. էկեղ։

ՎԻՃԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Վիճակ. ժառանգութի. *Ոչ ես յանկայուն և յայլայլելի վիճակութի յոյսն մոլորի. Նիւս. 'ի տօեէ։

ՎԻՃԱԿՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐԱԿ. որպէս յն. τὸ Ὁλόκληρον. Haereditas integra, integritas, integratio. Բոլորական և կատարեալ ժառանգութի. *Զած բարեկամեցուցանէին առ ամբողջութե բոլորակ վիճակութե կցորդութե կենաց բարեաց. Փիլ. իմաստ։

ՎԻՃԱՆԱԼ. Իբր վիճիլ, կագել. (եթէ չիցէ գրելի, վիճամամբ.) *Չի խաղային մանկունքն, այլ վիճանան, առնեն կարծիս մայրն՝ տեսլով, և ծնեալ զինչ արասցեն տղքա. Վրդն. ծն։

ՎԻՃԱՍԷՐ. ա. Որ սիրէ վիճել. հակառակասէր. *Վիճասէր է ազգ մարդկան. Ոսկ. գծ։

ՎԻՃԵՄ, եցի. չ. (գուն ուրեք.) որպէս վիճիլ. պնդել. *Զոր մանաւանդ ակիւղեայ կրեալ սակն ուսումնասէրք, որ զբանն (ըզբառն) եսթ վիճեաց նոյնգունակ թարգմանել. Կիւրղ. ծն։

ՎԻՃԻԼ. Բառ. լտ. իտ. Վիճիլիա. Vigiliae. այսինքն Հսկումն. *Վիճիլ գիշերի նը աւետարանին մատթէի. Հ. յլւլ։ *Իքրիստոնէական կրօնս յառաջանան վիճիլքն քան զտօնս. Ի գիրս մոլ։

ՎԻՃԻՄ, եցայ, եւ. յ. Διαλέγομαι. Dissero, discepto, disputo. συζητέω. (պ. սիրդիզմէք.) mutuo quaero, altercor, litigo. προβάλλω, propono, repono, oppono. διακρίνω, dijudico. φιλονεικέω, rixor, contendo. Վէճ և խնդիր յարուցանել. 'ի վէճ գալ. 'ի պայքար մտանել. հակառակիլ բանիւ. դիմախօսել. պնդել. հոճօմամիւ. չէքէշմէք՝ Նիզա էթմէք. *Վիճէին ընդ փարիսեցւոյն։ Որ վիճինն ընդ քեզ։ Զինչ վիճէիք ընդ նոսա։ Ընդ խօսել նոցա և ընդ վիճել։ Վիճել ընդ ստեփանոսի։ Խօսէր և վիճէր ընդ յոյնս. ևն։ *Մարգարէք ընդ անմաւունչն ևեթ վիճի 'ի նմանութե մանկանցն. Ոսկ. եօ։ *Ցորժամ վասն հոր վիճիցին, սկսանին ասել, մի ած հայր։ Ոչ հաւանեցաւ հրամանաց մերոց, այլ և վիճեցաւ, զանձն իւր անուանեալ քրիստոնեայ. Սեբեր. ժ։ Ճ. գ։ *Եթէ զաս յանդիմանեսցես, միան ես, և միան այլ զնոյն վիճեսցին. Դիոն. եղբ։

ՎԻՃՈՂԱԲԱՐ. } մ. ա. Φιλονεικότερον.
ՎԻՃՈՂԱԳՈՅՆ. } Contentiosius. որ և ՎԻՃՈՂԱՊԷՍ. Վիճելով. պնդելով. մաքառելով. պնդագոյն. հակառակութե. *Որոց հարցանեն վիճողաբար զերբ ծնանելն զորդի հօր, 'ի դէպ է ընդդէմ գնել, և ասել. երբ սկսաւ հուր զայրելն։ Կամ թէ զվիճողագոյնն ոք գիցէ։ Եթէ ոք վիճողագոյն կամիցի քննել զձառեալն. Կիւրղ. գանձ։

ՎԻՃՈՂԱԿԱՆ. ա. Διαλεκτικός. Argumentalis. Վիճաբանական. դիմախօսական. *Վասն քո վիճողական կարծեացդ. Առ որս. գ։

ՎԻՃՈՂԱՊԷՍ. Տ. ՎԻՃՈՂԱԲԱՐ. *Յառաջ բեր զհարցումնդ. միայն զի չվիճարանութե եղիցի, և ոչ վիճողապէս. Աթ. է։

ՎԻՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔνστασις. Objectio, argumentum. որ և ՎԷՃ. *Որք 'ի նը գրոց վիճութիւնք և ընդդիմագրութիւնք։ Հակառակութի, վիճումն, ննդութի. Առ որս. է։ Մանդ. իէ։

Եւ որպէս վիճակ կամ վճիռ. հարցումն, վարձ կամ պատիժ. *Գլատոն յաղագս յանդիման և վիճութե անձանց (այսինքն հոգւոց) ասէ, թէ անիրաւաբար կենցաղավարեալքն ասանջին. Նիւսս։

ՎԻՃՈՒՄՆ, ճման. գ. վիճելն. վէճ. տարակուած. դատախազութի. *Ամենեցուն այս յայտ է առանց վիճման, զի փոքրն 'ի մեծէ օրհնի. Ոսկ. եբր։ *Դնէ վիճումս 'ի դիմաց մարգարէից, թէ ոչ գոյ շաղ յաւազինութեց, և առնէ ինքն պատասխանի. Նխ. ծղ։ *Եթէ ընդ իս արասցես բանիւ վիճումն յաղթեա. Լմբ. ող։ *Ցայանի եղկուցին կղէովպայ, ըզվիճմանէ նոցա և հարց. ևն. Ը. խոսրով։

ՎԻՄԱԲԵՐ. ա. Բերօղ քինքեան զվէմ կամ զյատկութիւնս վիմի. և վիմեղէն. *Ի վիմաբեր և յարձանակառ քարէն փրկութ զօրաւորեալն՝ ակն միատեսօղ անհասից. Նար. ծթբ։

ՎԻՄԱԲՈՒՂԽ կամ բուխ. ա. Ի վիմէ բղխեալ. վիմահոս. *Վիմաբուխ ջրոյն։ Վիմաբուխ ջրոյն։ Ջրոյն վիմաբուղխ. Վրդն. ծն։ Երգն. մփ։ Մխիթ. աղ։

ՎԻՄԱԳԻՂՈՒՄՆ, գլման. գ. Գլումն վիմաց. քարաձգութիւն. *Պարսաքարիւք և վիմագլմամբ զամենայն գիտութեամբ կացուցանէին. Ոսկ։

ՎԻՄԱԴԱՐԱՆ. ա. Որ դարանի 'ի վէմս և 'ի քարածերպս. *Ի գետնամուտ և 'ի վիմադարան դաղանաց. Նար. ծթբ։

ՎԻՄԱԴՐԱԿԱՆ. ա. Որոյ հիմն եդեալ է 'ի վերայ վիմի. *Անտապալելի տանն է նշանակ՝ վիմադրական անվթանգ կամ անդրդուելի. Նար. ծթբ։

ՎԻՄԱԽԱՐԻՍԽ. ա. Խարսխեալ 'ի վերայ վիմի. հաստատուն իբրև զվէմ. *Զորմոյն վերադրութիւն (կամ վերագրութիւն) վիմախարիսխ արձանակառոյց կերպիւ տակայեաց. Նար. խւ։

ՎԻՄԱԾԻՆ. ա. Որպէս ծնօղ վիմի լեառն՝ ըստ տեսլեանն դանիէլի յօրինակ նր ածածնի. *Լեառն վիմածին, այգիւր յորդառատ։ Այսօր զաւակ յովակիմայ եւ տուր զլեառն վիմածին. Շար։

Եւ որպէս ծնեալ 'ի վիմէ. վիմաբուղխ. *Նոքա արբին ջուր վիմածին, և ես զարիւն վիմին կողին. Ցօ. օրՏի։ *Հոսուցեր զիսրայէլ և վիմածին ջրով հանդուցաներ. Վրդն. աղ։ *Ոչ պարծիմք 'ի մանանայ և 'ի ջուր վիմածին. Վահր. Եբրոյտ։

ՎԻՄԱԿԱՆ. ա. Սեպհական վիմի. վիմեղէն. կարծր. խիստ. *Գոյութիւն լերգիս վիմական։ Մի անցցուք առ ընդ կարկառս և ընդ բլուրս վիմական չարութեան. Նար. ծդ։ Վրդն. ծն։

Եւ Բնակեալն 'ի վիմի կամ 'ի քարանձաւի. և Սինակեայ. *Արքայն յովհաննէս վիմական ծեր. Վրք հց. ծբ։

ՎԻՄԱԿԱՌՈՅՑ. ա. Վիմով կառուցեալ. վիմակերտ. հաստատակառոյց. *Դուք բաց արարէք զվէմք. վէմ վիմակառոյց ընդ վիմափոր խմբին ... վիմակառոյց, հրաման արքունոյն՝ դուք վերառէք զվէմք. Նար. փող։ *Վիմակառոյց արձան ուղղեալ. Թէոդոր. խոսս։

ՎԻՄԱԿԱՐԾՐ. ա. Կարծր իբրև զվէմ. *Զվիմակարծր նանումութիւն անդնդապատոյս կենցաղոյս. Բենիկ։

ՎԻՄԱԿԵՐՏ. ա. Կերտեալ 'ի վիմէ. վիմաշէն. *Զարքունիսն տեաներ փայլակունս՝ ոսկիպայարկ ձեղունմբք, և վիմակերտ որմօք. Պրծ. աղէքս։

ՎԻՄԱՀԱՏ. ա. Որպէս հատեալ 'ի վիմէ. *Վիմահատք ես կոչին որդիք մարդկան. հայեցարուք 'ի վէմն հաստատուն (յամուրն տաւայ), յորմէ հատարուք. տեսանես զի վիմահատս կոչէ զծնունդս մարդկան. Մեկներ. է։ (Իսկ որպէս հատանօղ զվէմ, տես ՔԱՐԱՀԱՏ։)

ՎԻՄԱՀՈԼՈՎ. ա. Հոլովեալ թաւալեալ և կուտեալ որպէս զվէմ. (եթէ ընթերցցի, վիմայոլով. լինի՝ ի բազում վիմաց զօդեալ.) *Կարկառք անդանկցորդք քարատպատուրք՝ վիմահոլովք. Նար. խւ։

ՎԻՄԱՀՈՍ. Տ. ՎԻՄԱԲՈՒՂԽ. *Առաքեալ հանդէսատէ կենաց հայցին՝ զմանանայն, զվիմահոս ջուրն՝ կողակայլակ ըմպելոյն. Տօնակ։

ՎԻՄԱՁԵՒ. ա. Մ. ի ձև և 'ի նմանութիւն վիմի. *Գունդն հայոց խաղացին ընդդէմ նոցա վիմաձև՝ անքակ 'ի միմեանց. Արծր. գ. 4։

ՎԻՄԱՁՈՒՆՁ կամ ՎԻՄԱՁՕՆՁ. Բառ անստոյգ. որպէս Ձունձ վիմի. ժայռ. քարաժայռ. (եթէ չիցէ գրելի Վիմանձաւ.) *Զօրքն ունէր ամրունս ծովեզերից աւազոց և վիմաձօնձից. Դիոնես. առ Լէհ։

ՎԻՄԱՁՕՆՁԱԿԱՆ. ա. Ժայռային. ժայռուտ. *Անձաւնի նաւք առ վիմաձօնձական վիրգս գիպեալք խորտակին. Դիոն. առ Լէհ։

ՎԻՄԱՄԷՋ. մէջք. գ. Միջոց վիմաց. ծերպ. քարածերպ. անձաւ. *Եդեալ 'ի նորմին տեղւոջ՝ ուր կատարեցաւ, 'ի վիմամիջի միոջ հրաշիւք. Երգն. մփ։ *Դարանի 'ի փոքր վիմամէջս 'ի կարկառս հովտաց։ Ի բարձրաւանդակ տեղի մի՝ 'ի վիմամէջս. Արծր. ա. 10։ Ճ. Բ.

ՎԻՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Լինել իբրև ըզվէմ. սառնանալ. քարանալ. պնդիլ և հաստատուն գտանիլ. *Գետս այս պաղեր ձեռամբ, մինչ յատականալ նմա և վիմանալ. Պրծ. աղէքս։ *Երբեմն վիմացեալ՝ հոսէր նշյ վտակ անոյշ ջուրցն. Ագաթ։ *Զոր տեսի վիմացեալ 'ի վիշտս. Վրք հց. ծբ։ *Ոչ ինչ յայտնանէ ասաց սիմոն. զի վէմ էր ամենեցին, և հաստատութեն էր վիմացեալ։ Եւ այն յառաջ քան զվիմանալն, և յառաջ քան զհոգւոյն առնելն. Ոսկ. ղկ։ Մեկներ. ծդ։

ՎԻՄԱՇԷՆ. ա. Շինեալ 'ի վիմէ, և կամ 'ի վերայ վիմի. գոյական՝ գոյս ինքնաշէն՝ Եւ. Ֆեռս. *Առ հասարակ ամենայն քաղաքն 'ի վիմաշէն յարկէ շինեալ էր. Պրծ. աղէքս։ *Ցուանեն ուխտ, և բախեն զվիմաշէն տունն, և ոչ կործանի. Վրդն. աղ։

ՎԻՄԱՍՈՅԶ. ա. Որ սուզի 'ի վէմս՝ 'ի վիմամէջս. վիմադարան. գոյս Իւխնէ ուրուրնան. *Վիմասոյզ սորամուտ երամս կաքաւուցն և սալամբացն. Փարպ։

ՎԻՄԱՏԱՇ. ա. Ի վիմէ տաշեալ կոփեալ. վիմահատ. տաշածոյ. կոփածոյ. կըռածոյ. վիմափոր. *Ցարկս 'ի վիմատաշ քարանց շինեաց։ Շինեաց զվկայարանն վիմատաշ կոփածոյ քարամբք։ Վիմատաշ կոփածու քարամբք. Խոր. գ. 59։ Եղնկ. եկեղ։ Ոսկ։ *Եդին 'ի վիմատաշ նոր գերեզմանի. Իգն։

ՎԻՄԱՏԱՐՈՒԵՄ, եցի. ն. Տարրացուցանել որպէս զվէմ. վիմացուցանել. 'ի վէմ փոխարկել. պնդացուցանել. կարծրացուցանել. *Գաւազանաւն մովսեսի զհամատարած ծովն վիմատարեաց. Եղիշ. դպ։ *Ի ջուրց առեալն (մովսէս) գաւազանաւ զջուրսն հարկանելով վիմատարէ. Անյ. բորֆր։

ՎԻՄԱՏԵՍԱԿ. ա. Նման (տեսլեան) վիմի. վիմաձև. *Լերն կոչիւր, և գիծ քերականեալ՝ վասն վիմատեսակ հոլովման. Քեր. քերթ։

ՎԻՄԱՏԻՊ. ա. Տպաւորեալ դրոշմեալ 'ի վէմս. *Երկուց վիմատիպ տախտականն տառ պատգամաց. Մխ. փող խւ։

ՎԻՄԱՐԳԵԼ. ա. Արգելեալ 'ի մէջ վիմաց. յն. շրջափակեալ վիմով. *Եւ եղիցին վիմարգելք իբրև զօրմարգելս. Ես. լա. 9։

ՎԻՄԱՐԴ. ա. / ՎԻՄԱՐԴԵԱՅ. / ՎԻՄԱՐԴԵԱՆ. — Վիմաձև. վիմատեսակ. վիմեղէն. քարեղէն. *Պղպջեալ ընդ ծերպս վիմարդ քարանց. Ցհ. կբ։ *Շինեցին եկեղեցիս վիմարդս. Ցհ. պփ. առ Լեհ։ *Վիմարդեայ մասք հաստատուն (կամ հաստատեալ). Երգն. լւ։ *Ողորմեալ ես փայտ մը խնամել, վիմարդեան և քառանկիւն տախտակ։ Քառանկիւն և վիմարդեան տախտակս տըպաւորեալ. Անյ. բորֆր։ Թէոդոր. խւ։ *Վիմարդեան սրբոյնք բոլորապէս գմբեթաւորեալ։ Շինեաց զեօթն կաթուղիկէ եկեղեցին վիմարդեան կոփածոյիւք. Ասող. գ. 7. 9։ *Իբրև զվիմարդեան կարծրութիւն երևի. Բենիկ։

ՎԻՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Տ. ՎԻՄԱՏԱՐՈՒԵԼ. *Փոխանակ քարապաշտութեան հոտոյ անասնոյն՝ վիմացոյց զհաւատս վկայեցն. զի անշարժ լինիցին և հաստատուն. Ագաթ։

ՎԻՄԱՓՈՐ. ա. Փորեալ 'ի վիմէ կամ 'ի վիմի. վիմատաշ. փորէ փորած. գայաղան օյմա. *Առաւօտեան նը կանանցն գիտելով ըզվիմափոր գերեզմանն. Շար։ *Վիմափոր եղև (գերեզմանն քո), որպէս զի մի ինչ կասկած որմափորութեան լինիցի. Բրս. մրկ։ *Ծառաքարի վիմափոր վանքն. Վրդն. Յ։

Եւ Փորօղ վիմի. քարագործ. քարակոփ. *Վէմ վիմակառոյց ընդ վիմափոր խմբին. Նար. փող։

ՎԻՄԱՓՈՒԼ. ա. Իբրև զվէմ փլեալ. կամ փլեալ և փշրեալ 'ի վիմէ հոսելոյ 'ի վերայ. *Զոր և մրրիկ ծխոյ նմանեցուցանելով, զվիմափուլ առ 'ի շարժմանէ՝ թեթև առ 'ի խոնաւութ ժամանակի փոշւոյ՝ ը օրինակի ծըխոյ յամայս ծառացելոյ. Անյ. բորֆր։

ՎԻՄԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Քարեղէն. կճեայ. վիմական. վիմարդեան. *Իբր ընդ վիմեղէն լերին պնդութիւն բաղխեցեալ ցնդին. Նար. լէ։ *Լերինք վիմեղէնք իբրև զփոշի հեղան. Պրծ. ղր։ *Վէմն 'ի հարկանելն ոչ զգայ, և ոչ փոխէ զվիմեղէն բնութիւն իւր. Սարգ. ա. պ. ա։

ՎԻՄՈՒՏ. ա. Ապառաժուտ. քարուտ. *Խորշք անդնդայինք, որ վիմուտ էջս ունէին. Պրծ. աղէքս։ *Ի դժուարս քարանց և 'ի վիմուտ տեղիս։ Արշաւել ընդ խորտաքորտս և (ը) վիմուտ տեղիս. Խոր. գ. 9. 55։

ՎԻՆ, վնի, աց. գ. որ և ԳԱՎԻՆ. Ազգ քընարի և տաւղի. (սանս. վինա, քնար.) *Փողովք և փանդռօք և վնօք զկոծան պարուցն կաքաւելով. Բուզ. է. 31։ *Զի արկցէ զնա 'ի ձեռն այլազգեաց 'ի հարկանել վնին։ Ի հարկանել վնին փարատէր 'ի նմանէն զահենտ տասպոյն. Եփր. թգ։ *Ամփիոն թեբայեցւոց թագաւորեաց. զորմէ վիպի գավին հարկանել, և զքարինս գանչեցուցանել. քանզի էին ապուշք ոմանք լսօղքն. Եւս. քր. բ։ յորմէ և Շիր. քր. ուր վիպականս գրէ, *Զորմէ 'ի վիպի գայ վին հին հարկանել։

ՎԻՇԱՊ, ի, աց. գ. Δράκων. Draco. վը. Վէշապ. (որպէս թէ իժ աղ, օձ ջրոյ.) Օձ անհեթեթ մեծութեամբ, մանաւանդ ջրային. որպէս և Ձուկն մեծ. կէտ. տես և ՔԱՐԲ, և ԼՍԻԻԱԹԱՆ. այլաբանութ՝ Սատանայ. թբ. էժտեր, էժտէհա, էշտէրհա. յորմէ անուն Աժդահակ, աժդահակ. *Գաւազանն եղիցի վիշապ։ Եւ եղև վիշապ։ Եղեն վիշապք. Ել. է. 9=12։ *Սրտմտութիւն վիշապաց գինի նոցա. Օր. լբ. 33։ տես և Սղ։ Յոբ։ Յոյս. տեղիս։ Իսկ Յոբ. բ. 11։ *Վիշապ ձուկն ». տախանդ և կէտ. որպէս κῆτος, cetus. *Վիշապի այլազգ ինչ բնութիւն չէ, եթէ ոչ օձի։ Զօձ յաղթանդամ, կամ զգազան ինչ ծովածին կոչեն գիրք վիշապ։ Այլ ինչ ոչ են վիշապք, բայց կամ օձք մեծամեծք ցամաքայինք, կամ ձկունք անարիք ծովականք. և այլն. Եղնիկ։ *Վիշապ կոչէ զսատանայ. քանզի սովոր են գիրք ղկէտս մեծամեծս՝ որ յաննաւագնաց ծովս, վիշապ կոչել՝ վասն յոյժ մեծ և անձոռնի հասակին. Գէ. եւ։ *Զվիշապն անդընդային նմանեալ փարաւոնի. Շար։

ՎԻՇԱՊ ասին նմանութեամբ և այլ իրք. մանաւանդ փոթորիկն (կամ խորտակ.) *Զվիշապացն մանուածս աջագին բերանապացուց ուռուցեալ 'ի փչմանէ օդոյն. Խոր. գ. 37։ *Ցաղագս փոթորիկ հողմոյ, զոր 'ի բաջաղանս և յառասպելս վիշապ հանել ասեն.

Ոսկեփոր: *Վասն 'ի դեղձկաց տղխտաց վիշապին անուանելոյ: Ոչ եթէ վիշապ է փոքրին մանուածոյ 'ի փոթորկէ գետնականէ յօդս խաղացելոյ, այլ հողմ ինչ է ստուակեալ: Առասպելական սուտ թեքն ունին գնել և հաւատալ մի' երբէք յանձն առնուցուս վիշապ զնա անուանողաց. Սարկ. լուծ:

ՎԻՇԱՊԱԲԱՐ. մ. Իբրև զվիշապ. հանգոյն վիշապաց. վիշապօրէն. *Ցորոց մերայ հասեալ՝ եկուլ վիշապաբար. Արծր. Գ. 7:

ՎԻՇԱՊԱԳԼՈՒԽ. ա. Որոյ գլուխն ունի զնմանութիւն ինչ վիշապի, և նմանեալն վիշապաց չարութեամբ. *Նշանակս և դրօշս դաղմատականս, և վիշապագլուխ փողս. Թղթ. դաշ: *Որք զդրօշսն և զվիշապագլուխսն կրեն. Մխ. դպ: *Այլ (կամ այր) վիշապագլուխ երևեցաւ նեստոր անուն. Կանոն: *Վիշապագլուխն այն՝ որ առ զաքայ (այսինքն բռնաւորն՝ որ էառ զաքքէ քաղաք). գիմեաց 'ի դարանէ իւրմէ ահագին չչմամբ. Երզն. քեր. յիւ:

ՎԻՇԱՊԱԶՈՒՆՔ. զանց. գ. Որք են յազգէ վիշապին, այսինքն աժդահակայ մարաց արքայի. *Ցոր չարին բանք երգոց և զզարմիցն աժդահակայ՝ վիշապազունս զնոսա անուանելով. զի աժդահակ 'ի մեր լեզուս է վիշապ: Իբր առ.փանք՝ աւթինկանընդ վիշապազունսն առասպելաբար: Վիշապազունք գողացան զմանուկն արտաւազդ. Խոր. ա. 29: բ. 46. 58:

ՎԻՇԱՊԱԶՕՐ. ա. Զօրաւոր ըստ վիշապի. բռնաւոր. *Սատակեր զմարդախոշոշ և զվիշապազօր գազանն. Ոսկ:

ՎԻՇԱՊԱԿ, ի, աց. գ. Δρακόντιον. Dracunculus. որ և ՎԻՇԱՊԻԿ. Վիշապ փոքր. ձագ վիշապի. ածփէրճիք. *Վիշապակի առիժս եգիպտացւոց զկռին տեսեալ՝ ոչ սակաւ հիացեալ եղէ: Ի վեր համբարձեալ կարի յոյժ զագին վիշապակն՝ 'ի վեր չարժէ զայն՝ պատուելով. Փիլ. լին: *Վիշապակն ասեն թէ լորտուն է. և կէսք զքարաթոթոշն առեն, և այլք թէ քարթոշի նման կենդանի է. Լծ. կոչ:

ՎԻՇԱՊԱԿԱՆ. ա. Սեպհական վիշապաց, որպէս և առաւելապէս հիդրայի կամ օձակալի. *Իսկ որ յերկինսն՝ է անուանեալ՝ վիշապականն, մերձ յարեգակըն հանգիստ լոյս պատահման. Երզն. ոփ. էրջն:

ՎԻՇԱՊԱՁԱՅՆ. ա. մ. Ունօղ կամ ունելով զձայն վիշապի. չչմամբ հանգոյն օձի. *Վիշապաձայն որոտալով, գազանաբար գոչելով. Եղիշ. բ: *Եւ գոչէին վիշապաձայն, և բեկանէին առիւծաբար: Զվիշապաձայն գոչմունսն. Արծր. գ. 4: և դ. 2:

ՎԻՇԱՊԱՁԵՒ. ա. Որ լինի 'ի ձև վիշապաց. նման վիշապ ձկան. *Որպէս ձուկն ոչ կարող թագականել զյոճնան, այսպէս և վիշապաձևն մահ զանէր մեր. Եղն. մղբ:

ՎԻՇԱՊԱՁՈՒԿՆ. ձկան. գ. Վիշապ ձուկն. կէտ. լևիաթան. և Դագոն չաստուածն 'ի ձև կիտի. *Որպէս կէտն վիշապաձուկն 'ի հեռաւոր և յանապատ ծովս բնակէ, և սատանայ յանապատ հոգիս. Գէ. եւ: *Դագոն ինչ 'ի ծովու վիշապաձկան նման է. Եպիփ. ծաղ: *Խորտակեայ 'ի զօրութեան սորա գլուխս գլխոց պղծոց, որպէս գլուխ վիշապաձուկն 'ի տիրական տապանակէն. Մաշտ: *Ի ծովէն կապեաց եղանէ վիշապաձուկն մի ահագին՝ նման լերին. Կողբացի:

ՎԻՇԱՊԱՄԱՐԴ, կամ } Մարդ վիշա-
ՎԻՇԱՊԱՄԱՐՏ. գ. } պաձև, կամ
Մարդանցող ընդ վիշապս. *Ի նեղքերն եթովպիա են առեն վիշապամարդք և այծամարդք. Վրդն. ծն: *Արեկորնականք եթոպացիք, մերկք վիշապամարդք. Խոր. Տ:

ՎԻՇԱՊԱՄՈՒԽ, մխի, աց. ա. Մխեալն արեամբ վիշապաց և գետնոց. օձաւ սրանով զոր փարած՝ էրէտ. *Նիզակօք վիշապամխօք. Թղթ. դաշ:

ՎԻՇԱՊԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Իբրև զվիշապ լինել. փոխել 'ի նմանութիւն ինչ վիշապի՝ գազանութեամբ և այլն. *Իսկ վիշապացն բռնութիւն, կամ կատարելապէս վիշապանալն բիւրապետոյ (աժդահակայ), որ սախ, է այս. քանզի անբաւ մարդիկ սպաս զոհել դիւաց. Խոր. ա. 33: *Ժամնիք էին ցայոյն, և աչք վիշապացեալք (յն. վիշապականք): Գաւազան եգիպտ զվիշապացեալ գազանն. Կոչ. ծբ. Կամրջ: *Կախէ զվիշապացեալ փարաւոնին: Վիշապացեալ և ահարկուք երևեցին. Ոչ ձուկն վիշապացեալ 'ի խորս խաւարի մնալով. Առչ:

ՎԻՇԱՊԱՇՈՒՆՉ. ա. Հանգոյն վիշապի շնչօղ՝ շչօղ. օձաշունչ. վիշապաձայն. *Ի միջէ 'ի վիշապաշունչ բարբառոյն. Վեցօր. է:

ՎԻՇԱՊԱՊԱՏԻՐ. ա. Ի ձեռն վիշապին պատրօղ, կամ գերեալ 'ի վիշապէն՝ 'ի սկզբնաչար օձէն. *Արբոյց (սատանայ) զնախահայրն 'ի ճաշակմանէ օձաշունչ և վիշապապատիր պտղոյն. Զքր. կբ:

ՎԻՇԱՊԱՏՏՈՒՆ. կամ ՎԻՇԱՊԱՏՈՒՏՆ. տտան, տտունք. ա. Ունօղ զտտուն նման տտնոյ վիշապի, իբրև զագի օձի. *Գազանք անծանօթք՝ վիշապատտունք. Խոր. Ց:

ՎԻՇԱՊԱՔԱՂ. ա. Δρακοντολέτης. Draconis vel anguillae interfector. Որ քաղէ զկեանս վիշապին, կամ հիդրայի. օձասպան. մակդիր հերակլի՝ վահագն կոչեցելոյ, որ ասի սատակեալ զհիդրայն բազմագլուխ. *Ութերորդ պաշտօն հուչակեալ վիշապաքաղն վահագնի. Ագաթ: և Տղ ԷԷ. հոկ. ծդ:

ՎԻՇԱՊԻԿ. Տ. ՎԻՇԱՊԱԿ. Δρακόντιον. *Կիթն, յորմէ ելանէր փոքրիկ վիշապիկ (կմ վիշապակ) մի. Պտմ. ողէ:

ՎԻՇԱՊՈՏՆ, տտունք, տտանց. ա. Որք ոտք են նման ոտից վիշապի կամ քարբի կամ մողիզի. *Ցողազս վիշապոտանցն ասէ խորհրդդոս, թէ ծնեալ եղեն մարդիկ վիշապոտունք: Եղև 'ի հողոյն և յասուէն մարդ վիշապոտն, որ կոչի երիքթոնեոս, յերիոսէն՝ որ է ասր, և ('ի) հողոյ (յն. խթոն) առեալ զանուանակոչութիւն. Նոննոս:

ՎԻՇԱՊՕՐԷՆ. Տ. ՎԻՇԱՊԱԲԱՐ. *Առիւծաբար գոչէ, և վիշապօրէն շրջի 'ի մեզ առ 'ի զարհուրեցուցանել զմեզ. Սարգ. ա. պ. ծբ: *Զոսկերըս մեր ընդոտացեալ... վիշապօրէն սոցա կլեալ. Ը. Լեհ:

ՎԻՇՏ, վշտի, աւ, իւ, ով, տաց,ից, օք, իւք. գ. Ὀδύνη. Dolor. κίνδυνος, periculum, Discrimen. συμφορά, calamitas. τιμωρία, vexatio. πόνος, labor. πάσχειν, patiri, passio, և այլն. Հակառակն ձայնիս Հեշտ: Խիստ ինչ անցք. խոշտանգանք. տառապանք. նեղութիւն. ցաւ. վտանգ. տագնապ. կիրք. աղէտք. ձիգն. երկունք. ճէֆա, ուգուպէթ, ուգրպէթ, փէլա, պէլա, ֆէլաքէթ, մէշագգաթ, զահմէթ, ագըր, աղըր, ցաւ. *Ընդ հանել օգտեցն կոչեաց զանուն նորա որդի վշտաց իմոց: Մուագոյց ինձ ած զամենայն զվիշտս իմ, և զամենայն վիշտս հօր իմոյ: Վիշտք գժողոց պաշարեցին կամ գտին զիս: Առ վշտի բանուէ ծառայէին: Առ վշտին ոչ բանայ զբերան իւր: Վիշտս 'ի գետոց, վիշտս յաւազակաց և այլն: Ի մեծամեծ վշտացս ապրեալքս յիմ: Ոչ թեթև վիշտ պատերազմի. և այլն: *Վասն պատմութեան հասանելոյ 'ի վշտի էի. Զենոբ: *Առ վշտի դիմեաց գալ (անառակ որդին)... թէպէտև առ վշտի և առ կարիս դիմիցեմք առ նա. Ոսկ. եւ: *Վիշտքն անցանեն, բայց աւետիք երանութեան կան մնան միշտ: Ժամանակեան վշտօքս զանժամանականն երանութիւն ժառանգեսցուք: Ամենայն փափկութիւն հայոց եհաս 'ի վիշտս վտանգի: Առ վշտի վտանգին: Միշտ 'ի վշտի մաշէին զանձինս իւրեանց. Ցծն: Եղիշ: Ցհ. կբ: Խոր: *Եւ անտի բաղում վիշտք 'ի վշտաց հասանէին ազգին հրէից: Անհնարին վշտօք լըցեալ: Ցուեցուցանող վշտաց գառն միշտ (խիղճ մտաց): Բաղում վշտիւք պարտ է մեզ մտանել յարքայութիւն այ. Եփ. քր. բ: Ճ. Ա: Ցճառ: Վրք հց. ծէ: *Ո՞վ ոք գտնէ սակաւ ինչ մասն [illegible] վիշտս վշտացս. Ոսկ. Եփ: *Զինքեանս պատճառս իւրեանց վշտիցն լինել. Բրս. չար:

ՎԻՊԱԳԻՐ, գրի, րաց. ա. գ. Ἱστοριογράφος, ἱστορικός. Historiagraphus, historiarum scriptor, historicus. Գրօղ զվէպս. պատմագիր. վիպասան. քերթող պատմաբան. Թարիխ՝ Թէվարիխ եազան. *Զբանաստեղծս, զվիպագիրս, զփիլիսոփայս: Կեփաղիոնի վիպագրի՝ վասն ասորեստանեաց թագաւորութեան. Եւս. քր. ա: *Վիպագիրք և փիլիսոփայք, և որ զառասպելսն գրեցին. Ոսկ. ա. Թես. է: *Որպէս առաջինքն 'ի վիպագրացն յաղագս այսորիկ հաճեցան շարագրել. Խոր. ա. 5:

ՎԻՊԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Ἐποποιός. Heroici carminis scriptor, versificator. Որ առնէ զվէպս քերթողաբար. բանաստեղծ. *Արկածոս մեղեսացի վիպագործ: Եւ մեղես կորնթացի վիպագործ. Եւս. քր. բ:

ՎԻՊԱԳՐԵԼ, եցի. ն. Գրել զվէպս. գրով վիպել. պատմագրել. *Առ որով զլինել մեծ ջրհեղեղին վիպագրեն. և այլն. Եւս. քր. ա. սակայ: *Վիպագրեն յիւրաքանչիւր մատեանս. Մագ. է:

ՎԻՊԱՊԱՏՈՒՄ, ամի, մաց. ա. Պատմիչ, և պատմական. *Առաջինն վիպապատմացն աշխատասէր և մտահարուստ արանց. Արծր. ա. 1: *Փղաւիոսն յովսեպոս հրէից վիպապատում մատենագիրն: Եւ զինչ այն իցէ, զոր գրեցէ նոյն բերոսոս անդէն յառաջնում 'ի վիպապատմութեան մատենին. Եւս. քր. ա:

ՎԻՊԱՍԱՆ, ի, աց. գ. Συγγραφεύς, ἱστορικός. Conscriptor, historicus. ἐποποιός, versificator. Վիպագիր. պատմաբան. և վիպագործ. քերթող պատմաբան. *Չին ոչ վիպասան, և ոչ պատմագիր կոյ հռոմայեցւոց. Եւս. քր. ա: *Որում և պարոյից մատեանքն վկայեն, և հայոց երգն վիպասանաց: Ցայտնի են քեզ 'ի վիպասանացն (կամ 'ի վիպացն): Ցարգեցին զնա կանոյք յերգս վիպասանաց. Խոր. ա. 45. 46: Եփր. ա. բգ:

ՎԻՊԱՍԱՆ. ա. Վիպասանական. պատմական. *Ի ձեռն վիպասան երգոյս կանխաց յոյս եղե ինձ: Ցեղէ զվիպասան պատմութիւն. Եփր. բգ: Երզն. քեր:

Եւ ճառօղ. մեկնօղ. *Արար լինել ծնարան, և անճառելւոյն վիպասան. Ը. Խոսք:

ՎԻՊԱՍԱՆԱԲԱՐ. մ. Ըստ օրինի վիպասանութեան. *Ցաղագս սերին մարդոյ և ընկերաց նորին պատմութիւն վիպասանաբար. Կողբացի:

ՎԻՊԱՍԱՆԱԿԱՆ. ա. Սեպհական վիպասանից և վիպասանութեան. և քերթողական. բանաստեղծական. *Մի նիւթաբանութեական վարժիցն զվիպասանական պատմութիւն ունէին: Դրուատիք վիպասանականք. Երզն. քեր: Ճ. Ժ:

ՎԻՊԱՍԱՆԵԼ. Տ. ՎԻՊԱԳՐԵԼ. *Ոչ զիւր քաջութիւնս սուտ ինչ հրամայեաց մեզ վիպասանել. Ագաթ: *Որք 'ի գիրսն վիպասանեն. Շիր. քրա:

ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱστορία. Historia. Վէպ. հին կամ քերթողական պատմութիւն. յիշատակագրութիւն. պատմագրութ.

*Առաջին՝ վիպասանութե և յիշատակաց առ. ժանինինոս զանէր. Իւրաքանչիւր աշխարհաց մատենագրութեց փութացաւ զանյնիւր վիպասանութիս ուսանել. Եւս. քր. ա։ *Հնագէտ պատմութեն զվիպասանութե կոչեաց. Նչ. ՚Եր։ *Զխրեանց երգս առասպելաց ըղձվիպասանութեն սիրեալք. Բուզ. Գ. 1։

ՎԻՊԱՍԵԼ. ն. Վիպասանել. վիպագրել. *Վայ ինձ, որ վիպասեմ զայսոսիկ. Լաստ. ծը։

ՎԻՊԵՄ, եցի. ն. Պատմել, վիպասանել. պատմագրել. Ճառել. *Զոր և յոյնք վիպեն հաւաստեաւ։ Որք վիպեն հաւաստեաւ։ Որպէս վիպէ մեծ.քարտուղարն ագաթանգեղոս։ Որչափ հնար էր ոկար բնութեան մարդկան յաղագս այդ վիպել բանիւք. Եւս. քր. ա։ Յհ. կբ։ Ի Գիրս խոստ։ *Ամփիոն... զորմէ վիպի և այլն. Եւս. և Ղեր. քր։ *Վիպէ և զայս խորհուրդ խորին՝ զլուսոյ ստեղծն 'ի Թաբորին. Ցիշոփ։

ՎԻՌ, կամ ՎԻՌՆ. գ. Վերարկու. (լծ. և ռմկ. ֆէրաճէ. իտ. ֆէրրաւէօլօ.) *Զփիլոնն Թողի 'ի տրովագա. փիռն է փիլոնն արկանելի հանգերձ. Ոսկ. Բ. տիմ։ Այլ է և ՎՈՒՌ։

ՎԻՍԱԲԱՐՈՅ, ի, ից. ա. Վէս բարուք. բարձրամիտ. մեծամիտ. *Ո՞ր իցեն վիսաբարոյ հպարտքն, որք իբրև զգոռոզս Ծոխանան մեծամտութք և Թշնամանօք. Սարկ. քհ։

ՎԻՍԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀπονοέομαι. Insolesco, vesano mente efferor. (ուր վէսանում է լծ. ընդ վէս. որպէս և յն. ֆիսումէ՝ է փքանալ իբր փչմամբ.) Վէս լինել. բարձրանալ. մեծամտել. փքանալ. անմտանալ յանդգնութք. *Թոյլ տուր վիսանալ վատթար գոռոզացն։ Վէսք՝ մերձ յամբարտաւանն վիսացեալ. Ոսկ. գծ. և Բ. տիմ։ *Որ այսպէսն են հպարտութք վիսացեալք։ Ուք յոյժ վիսացեալ էին ամբարտաւանութք։ Դուք վիսացեալք սատանայիւ, և նք կոչէք զանձինս։ Վիսացեալք՝ բնաւ ակն ոչ ունէին մահու։ Ի փառս փութաս սէգ բարուք վիսացեալ. Փիլ. ծ. բան։ Լաստ. իբ։ Վրք. տէրբ։ Վրդն. պտմ։ Երզն. մտբ։

ՎԻՍԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Հպարտացուցանել. փքացուցանել. անմտացուցանել ամբարհաւաճութք. *Հպարտացուցանեն և վիսացուցանեն զնա գովելովն իւրեանց. Ոսկ. ղե։ *Մի գովութքն վիսացուցանել զնոսա։ Հպարտութքն վիսացուցանեն. Սարգ. յկ. է. և ա. պ. ծ։

ՎԻՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎԷՍՈՒԹԻՒՆ. *Մեծամտութիւն ոգորել առ վիսութն, և ընդ գազանս կռուել. Ոսկ. մ. Բ. 5։ *Ի կամակորութէ, 'ի սիգութէ, և 'ի վիսութէ. Կանոն։

ՎԻՐԱԲԵՐԱՆ. գ. Բերան վիրի կամ նոր խոցուածոյ, որ իբրև զբոց փաղփաղէ. լատ յն. բոց. Φλόξ. Flamma. *Արկ և զբերանակալն և զշեղն վիրին, և արգել ճարպն զվիրաբերանն. Դատ. Գ. 22։

ՎԻՐԱԳ. ի, աց. ա. գ. Ἄγριος, δημίος, τυράννος. Agrestis, furiosus, carnifex, tyrannus. Վայրագ. գազանամիտ. արիւնահեղ. վայրենի և ամեհի (գազան). անագորոյն. բռնաւոր. *Ուք զհարազատ եղբարս սպանին սիղծք վիրագքն։ Ըմբռնեցան յնծայլին գատապատանին 'ի վիրագացն յարուցելոց 'ի վրէժխնդրութիւն։ Սատակելի է իբրև զվիրագ և զհաստարակաց Թշնամի։ Իբր հաստատել զդաւառացն վիրագս և գարշս առանց ամենայն Թողութե սատակէին. Փիլ։ *Զորգն վիրագին (մանկակոտորն հերովդի) զարքեղայսս. Ոսկ. և Ղ. մտբ։ *Արիւնախանձ վիրագ։ Ի խղուձն ապականիչ վիրագիս. Գիտ։ *Ընդ գաւակ ձիոյն հարկեալ յերկիր կործանեաց զվիրագն ահագին. Խոր. Գ. 9։ *Մերկացի յաղագրիգլին՝ իւղով օծեալ. որովզըռնամբ վիրագն եկեացէ. Սկնա. ըէ։ *Եսաւ այր վիրագ, որսորդ, գազանամիտ. Վրդն. ծն։

ՎԻՐԱԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Վայրագութի. կատաղութի. գազանութե. *Ոչ այս վիրագութե սկիզբն չարագործութեց գործս. Գիտ։

ՎԻՐԱԼԻՑ. ա. Վիրօք լի՝ լցեալ. *Հեծեծեսցուք 'ի վերայ վիրալից հոգւոց մերոց. Սարգ. ա. պ. ծ. *Նախանձեցաւ ընդ նա պոռնիկ ժողովուրդն վիրալից (խմն, կամ մեղօք, և կամ խոցոտեալ սրտիւ), զի ինքն ոչ ընկալաւ զարքայն ըստ աւետեաց մարգարէիցն. Եփր. արմաւ։

ՎԻՐԱԾ. ա. Վիրաւոր. որ ունի զվէրս կարելիս և խարելիս. յն. հատեալ և խարեալ. *Վիրածն յորժամ տեսանիցէ զբժիշկն, զի կարել զվէրսն կամիցի, ահագին համարի։ Մեծ գիր այնոցիկ՝ որք անձանց մեղացն զգայցեն, զհարց քան զվիրածսն գառնագոյնս պաղատին. ՍեԲեր. Բ։ Ոսկ. մ. ա. 14։

ՎԻՐԱՄ, ացայ կամ ացի. ն. (յորմէ Վարսավիրայ.) Սափրել. գերծուլ. կարել. խուզել. *Յորժամ զհերսն գեռ վիրային առ 'ի նմանէ, առ յոյժ գեղեցկութեն բաղումք յարտասուս հարան. Բուզ. Դ. 3։ Տես և ՎԻՐԵԼ։

ՎԻՐԱՊ, ի, աց. գ. Λάκκος. Fovea, puteus. Հոր. ջրհոր ցամաք. գուբ. դիհր. գուրյու, գանլը գույու, որ է գուբ մահապարտաց. *Մինչև յանդրանիկ գերւոյն, որ կայր 'ի վիրապի. Ել. ժԲ. 29։ *Իջուցանել զնա 'ի վիրապն ներքին։ Ի բանտի 'ի խոր վիրապին. Ագաթ։ *Ընկեցեալ զնա 'ի վիրապ մի, և ընկալցի զմահ Թշուառութե. Եղիշ. Է։ *Ի գբի անդիմութե կապեալ կայիք, 'ի կապապաշտութե վիրապի. ՍեԲեր. Գ։

ՎԻՐԱՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Վէրս առնելն և առնուլն. վիրաւորութի. խոցուած. վէրք. հարուած. *Օգնեցէք ցաւակցութք անկանգնելի անկելոյս վիրաւնութեցս։ Զոր սպեղանիս կազմեցից ծայր 'ի ծայր վիրաւնութեցս կամ իմոյ վիրաւնութեանս. Գիտ։

ՎԻՐԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Τραυματίος, τραυματισμένος, τετραμαυτισμένος, τεθραυσμένος. Vulneratus, confossus. (լծ. ընդ հյ. և feritus.) Ունող զվէրս ինչ որպիսի և իցէ. վիրաւորեալ. խոց. խոցեալ. կարեվէր. վէրէ՛ խոց ունեցող. եարալը. դէրէլի. վուրկուն. *Մտին 'ի վերայ վիրաւորացն։ Մերձեսցայցէ 'ի վիրաւոր կամ 'ի մեռեալ։ Զափեսցեն շուրջ զվիրաւորաւն զվայրս քաղաքին։ Լցէք զճանապարհս ձեր վիրաւորօք։ Առաջի վիրաւորացն քոց։ Գնջեսցես 'ի մէջ վիրաւորացն սրոյ։ Մերկս և վիրաւորս փախչել. և այլն։ *Իբրև օրհասական վիրաւոր։ Բազում վիրաւորս յերկիր անկեալ դիաթաւալ խաղային. Եղիշ. Բ. Ղ։ *Յուցանի 'ի վիրաւորէն, որ վիրաւորեցաւ յաւազակաց։ Ոչ ստարտոտի ոք էր վիրաւորին քո. այլ մերձաւոր և գարմանիչ նորա. Եղնիկ։ *Գլուխ աշակերտացն փորձեցաւ, զի բժիշկ լիցի վիրաւորաց. Մեխ. ղէ։

ՎԻՐԱՒՈՐԵՄ, եցի. ն. Τραυματίζω, τιτρώσκω. Vulnero, ferio, confodio. πλήσσω, ττω. caedo, plagam infero, եւ. Վէրս տալ. կր. առնուլ. խոցել. խոցոտել. հարկանել (իրօք կամ նմանութք). եարալամագ, դէրէլէմէք, օւրմագ, վուրմագ. կր. վուրուլմագ. *Հարին և վիրաւորեցին զնա։ Վիրաւորեցաւ վասն մեղաց մերոց։ Մեզար, և վիրաւորեցար։ Եւ զնա վիրաւորեցին։ Վիրաւորէր երրորդ մասն արեգական։ Զինչ են վէրքդ այդոքիկ ... զորս (այսինքն որովք) վիրաւորեցայ 'ի տան սիրելւոյ իմոյ. և այլն։ *Զի՞ այդ վէրք 'ի քո ձեռս. զայս վիրաւորեցայ՝ ասէ 'ի տան սիրելւոյ իմոյ. Գիտաս։ *Սա 'ի ժամանակս հալածանացն վիրաւորեալ զանկնն (այսինքն միով ակամբ). Սոկր. ա. 11։ *Վիրաւորեսցի զանոզխանալին (ըղձվէրս. այսինքն վիրօք). Սարկ. ող։ *Ուսուցանել պարտ է, և ոչ վիրաւորել զորդեանն։ Վիրաւորեցելումն 'ի վերայ բերելով զողջաւլի։ Առ որ և հասարակաց Թշնամին վիրաւորիւր. Դիոն. Բղբ։ Յհ. խմ. եբև։ Իսեւփ։

ՎԻՐԱՒՈՐԻՉ, րչի, չաց. ա. Որ վիրաւորէ. խոցիչ. *Զթիկունս իմ եատու 'ի հարուածս. ակնեղաս ասէ, վիրաւորչաց. այլքն՝ գանահարաց ասեն. Ոսկ. եւ։

ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Τραῦμα. Vulneratio, vulnus. πληγή, plaga. Վիրաւորելն, իլն. վէրք. խոցուած. հարուած. պատառուած. *Զի Թէ տեսանելի էր վիրաւորութիւնն և այլն։ Աներևոյթ է Թշնամին, որ բառնայ զատուր վիրաւորութե։ Ըստ արժանի նոցա զվիրաւորութի եած 'ի վերայ. Ոսկ. յհ. ա. 22. և 8։ *Ոչ ողբայ զհոգւոյն վիրաւորութիւն. Մանդ. Գ։ *Առացին զձայնն վիրաւորութի օդոյ. Մագ. ՚Եր։

ՎԻՐԳ, վիրգք. գ. Πέτρος. Lapis, globus lapideus, saxum. Քար ձգելի, կամ 'ի պէտս քարկոծելոյ պիրկ ձգմամբ. գիլբանաքար. ումբաքար. ՚ար. ՚արի կըռ. *Սկըսան հոսել վիրգս մեծամեծս. Բ. Մ. ա. 16։ *Վիրգս 'ի ձեռս առեալ՝ զկառափունս մոգացն և զմոգպետին ջարդէին. Եղիշ. Գ։ *Առեալ վիրգս 'ի ձեռն՝ կամէին արկանել 'ի վերայ առաքելոյն. և հարեալ քարամբք զմիմեանս սատակէին. Ճ. Բ։ *Վիրգս մահու ինձ իբր 'ի պատնշէ առաքէ։ Եւ ոչ քար ընդ վիրգս սալի առանց քաղցրութե առ նոյն զարկուցեալ. Նար. Ն. ՂԲ։

ՎԻՐԳ. Բիր. ցուպ. գաւազան. կոտորակ փայտի. (լծ. լտ. վիրկա.) *Ոմն վէմս, ոմն վիրգս. յն. ոմանք վէմս, ոմանք փայտից Թանձրութիւս. լտ. հաստ բիրս, և այլն. Բ. Մ. Ժ. 41։

ՎԻՐԳԱՀԱՆ. գ. Գործի հանելոյ կամ ձգելոյ զվիրգս. որպէս մեծ պարսատիկ, բաբան, բաղխատր. կամ մուրճ, կռան քարահատաց. *Վաղերք, տապարք, և վիրգահանք, մեքենայք, և ումբաքարք. Արծր. Գ. 2։

ՎԻՐԵՄ, եցի. ն. Վիրաւորել. խոցոտել. Թրածեծ առնել. *Ծանրագոյն վիրեաց, և կոտորեաց չար զամենայն զօրսն հոռմայեցոցն։ Զիրեարս վիրէին, այսինքն Թրատէին. Մաքբին։ *Զձեռնն հատանեն զվիրողին. Մխ. դտ։ *Դուռն՝ որ զողորմած բժիշկն առ վիրեալս ածեր. Տօղ։

ՎԻՐԺԵԼ. Տ. ՎԻԺԵԼ. *Ջուրք նոր նորոգապէս, որ 'ի միմե անտի վիրժէին. Եփր. ա. կոր։ *Յանկնկալեայսն վիժպէին, և 'ի գաւառաց վիրժէին (կամ վիրէին). Գր. տղ. էէմ։

ՎԻՐՀ. որպէս ՎԻՀ. *Վիրհ մեծ է ընդ մեզ և ընդ ձեզ. Ոսկ. եւ։

ՎԿԱՅ. ի, ից. գ. Μάρτυς. Testis. և բայիւ, μαρτυρέω, έομαι, testor, testificor. Որ 'ի վէճ կամ 'ի վէգ 'ի վերայ գայ 'ի պէտս ստուգութե իրացն. այն՝ որ ընդ մէջ մտանէ գալով 'ի հաստատութի իրաց իբրև ականատես և ականջալուր. գաւանող ճշմարտութե՝ գնելով և զանձն 'ի մահ. յն. ձայնիւ, մարտիրոս. թանըգ, շահատ, շէհիտ, կիւվահ. *Ած լիցի վկայ ընդ իս և ընդ քեզ։ Եղիցի վկայ կարկառս, և վկայ արձանս։ Ի բերանոյ երկուց վկայից։ Վկայ անիրաւ։ Զի՞նչ ևս պիտոյ են մեզ վկայք. և այլն։ կամ *Եւ դուք էք վկայք այսոցիկ։ Եղիջիք ինձ վկայք։ Վկայ յարութեն նորա լինել։ Արիւն ստեփանոսի վկային քո։ Անթիպաս վկայ իմ հաւատարիմ. և այլն։

ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բերումն վկայութեան 'ի կարգի բանից. *Բարեգրութեանցն գրիգոր (լուս.) վկայաբանութեամբ ճառագրեաց, թէ անօրէն իշխանն երբեւ ածանալն կամեցաւ՝ ասէ մաքուր առաքեալն եւ այլն. Թէոդոր. Քռթ:

Այլ առաւել՝ Պատմութիւն սրբոց վկայից. ճառ նահատակութեան մարտիրոսաց. Μαρτυρολογεῖον, μαρτύριον. Martyrologium, martyrium, acta martyrum. *Վկայաբանութիւն եղիազարու, եւ եօթն որդւոցն շամունի. Նխ. ե. Դ: *Վկայաբանութիւն սրբյն, կամ վկայաբանութիւն սրբոց վկայիցն. եւ այլն. ՃՃ. Հ. ստէպ:

ՎԿԱՅԱԲԵՐ. ա. Բերօղ զվկայս. եւ Պտղաբերիչ մարտիրոսաց. *Զսրբն ստեփաննոս՝ զքրիստոսի վկայիցն զվկայաբեր ծառն. Ճ. Գ:

ՎԿԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Μαρτυρικός. Pertinens ad testes, testimonialis, եւ այլն. Սեպհական վկայից կամ վկայութեան. իբր վաւերական, յանձնարարական, եւ երգմնական. *Առաքեցաւ առաջի սրբոյ աթոռոյս վկայական ձեռն գրով. Ը. Եղբ: *Տեառն երգման՝ է որ վկայական կոչի, յորժամ ասեն, ած վկայ է. Տօնակ:

Եւ Մարտիրոսական. Martyricus, martyreus. *Կատարեցաւ վկայական մահուամբ վասն քրի. Ը. Եղբ: ՃՃ: Հ: *Զի ունիցիք զօրինակ՝ որպէս նահատակութեան, նոյնպէս եւ բանիցն վկայականաց 'ի յայնպիսի ժամանակս. Ածաբ. Ծաղկ:

ՎԿԱՅԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Σύμμαρτυς, υρ. Socius testimonii, vel martyrii. Կցորդ վկայութեան կամ 'ի վկայութեան. եւ նահատակակից. *Ոչ ընդունելի է իւր վկայութիւն 'ի վերայ ինքեան, եւ ոչ վկային վկայակից 'ի վերայ ինքեան պատշաճ է լինել. Նանայ: *Գումարեալ զպարն քոյոց եղբարց եւ վկայակցաց. Նխ. 'ի Բեթղ: *Վկայակիցն կենդանի. Սկևռ. 'ի լմբ:

ՎԿԱՅԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Միաբան վկայել. Συμμαρτυρέω. Testis sum, contestor. Վկայ լինել. վկայել բանիցս. երաշխաւորել. *Վկայակից մեզ լինիցի (հոմերոս), եւ առցուք իսկ զսա ազդող. Պղատ. օրին. Գ: *Եթէ զարդարն խօսիցիմք, վկայակից եղեալ ճըշմարտութեանն. Կիւրղ. ծն:

ՎԿԱՅԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Միաբան վկայութիւն, եւ ի միասին մարտիրոսութիւն. *Ընտրութեամբ խորհրդոց, եւ իմացմանց կազմութեամբ վկայակցութեամբ. Նխ. կող. յն. համբերձ վկայութեամբ:

ՎԿԱՅԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Μαρτύριον. Templum in honorem martyris. Վկայարան. մարտիրոսանոց. մատուռն. *Վկայանոց սրբ ոսկեղէն թեկղի: Ի ներքս 'ի վկայանոցի անդ: Փակեաց զդուրս վկայանոցի: Ընծաւ եկեղեցւոյ եւ վկայանոցաց: Տայր յեկեղեցիս եւ 'ի վկայանոցս. Բուզ. Դ. 10: Ե. 1. եւ 44:

ՎԿԱՅԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλομάρτυρ. Martyrum amantissimus. Սիրօղ սրբոց վկայից. մարտիրոսասէր. *Բարիոք ձեզ եկայք 'ի լաւութեան 'ի բանն, եւ 'ի վկայասիրեն 'ի վկայսն: Այնքան էր վկայասէր, մինչ զի տուգանս վարկանել զանցանելն աւուր տօնին: Մաքուր կրօնեցք պաշտօնեայքդ եւ վկայասէրքդ. Ածաբ. 'ի կիւրղ: Լծ. ածաբ: Նխ. Բեթղ: *Եղբարք ամենք երկիւղածք եւ վկայասէրք եկեալ 'ի գիշերի գողացան զնա: Վկայասէր կամօք գրեաց թուղթ. ՃՃ. Ա: *Մարտութեան բարեպաշտօն եւ վկայասէր. Ճ. Բ. այն է սրբն մարտութեան հաւաքօղ անուն նշխարաց սրբց, եւ նախկին հաւաքիչ վկայաբանութեանց յասորիս" Գրիգոր որդի գրիգորի մագիստրոսի՝ վկայասէր անուանեցաւ, քանզի բազում ճառս վկայից սրբց թարգմանեաց. Ոսկիփոր: Կիր. պտմ: Յիշ. ոսկ. յհ: Ցիշ. ծաղկոցի, եւ այլն: *Առ 'ի յունացն եւ յասորւոց՝ ճառքս սրբց վերաբերեալ... ըստ որում անուն իսկ ընկալեալ, վկայասէր վերաձայնեալ. Ը. Վրդ:

ՎԿԱՅԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Μαρτύριον. Templum martyris. Տաճար սրբց վկայից՝ մանաւանդ 'ի տեղւոջ կատարման կամ թաղման նոցա, եւ երեւելի նշխարաց. վկայանոց. մարտիւրոսանոց. մատուռն. *Զոր անուանեն վկայարանս, քակեցից քանդեցից: Շինէին եւ վկայարանս իւն անուանել: Զանձինս իւրեանց վկայարանս համարէին: Նոյնպէս վկայարանքն զարդարին, նոյնպէս եւ վկայքն ցնծացեալ բերկրին. Եղիշ: *Ի վկայարանի սրբյն յովհաննու, որ 'ի հօրէ նորին շինեալ 'ի տարւոն. Խոր. Գ. 2: *Ի վկայարանս սրբյ քոյ. Շար:

Իսկ Սոկր. Ե. 31. *Մեծ վկայարան թուէր գոլ նոցայն հաւատոցն. իմա վկայութիւն, ըստ հոմանայնութեան յունին, Տարգմ:

ՎԿԱՅԵՄ, եցի. չ. եւ ն. Μαρτυρέω, ρόομαι, ροῦμαι, συμμαρτυρέω, διαμαρτύρομαι. Testor, testificor, contestor. Վկայ լինել. վկայութիւն գնել կամ տալ. հաստատել զճշմարտութիւն. *Մի միայն վկայ մի վկայեսցէ սպանանելոյն զանձն: Վկայ անիրաւ վկայեաց զանիրաւութիւն: Զի՞նչ վկայութիւն վկայեցից քեզ: Վկայեաց յովհաննէս, ասէ: *Զոմանց բարեաց մըկայեցին, զի յորինակ մեզ եղիցին: Զայլոց ըղչար մըկայեցին, զի մի՛ նմանն լիցուք նոցին. Յհ. որդ: *Որ 'ի հօրէ վկայեցաւ: Յամենեցունց առհասարակ վկայեալ: Մեք զիմարդ վկայիմք սրբք. Շար: Եղնիկ: Լմբ. պտրգ:

ՎԿԱՅԵՄ կամ իմ. Μαρτυρέομαι, ροῦμαι, ρομαι. Martyrium subeo. Մարտիրոսանալ. նահատակիլ. *Ի հռովմ քաղաքի յամենեբունի վկայեաց: Պետրոս եւ պօղոս առաքեալքն 'ի հռովմ վկայեցին. Եւս. պտմ. եւ փր. ստէպ: *Որք վկայեաց սրբն գայիանէ, եւն. Ագաթ: *Վկայեալ յիններորդ ամի հալածանաց: Գրէ բազում վկայելոյ եւ 'ի խոսրովու 'ի մերում աշխարհիս. Խոր. Բ. 72: *Ո՞վ են հալածանք, զի վկայեսցուք եւ մեռցուք. այլ ես ասեմ, վկայեցէք մօք, մեռջի՛ք 'ի մեղաց, վկայեալ քրի. Վրք հց. Բ: *Սիմոն կղէոպայ վկայեցաւ: Բազումք եւ 'ի գաղղիա քաջութեամբ վկայեցան. Եւս. փր: *Բազում սրբք 'ի քն վկայեցան. Աճառ. ու. 14: *Մանկունքն լաւ վասն քրի վկայեսցին, քանզի ոչ էին անբերան քան զմկրտիչն. Եփր. աւետ: *Վասն այնորիկ զայդ առնես, զի եւ դու վկայեսցիս. Ճ. Ա:

ՎԿԱՅԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տալ վկայել, եւ տալ զվկայութիւն (ըստ ոճոյ յն). *Զվկայութիւն տալով հրեից եւ հեթանոսաց. զի՞նչ է արդեօք, որ վկայեցուցանես. Ոսկ. գծ:

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Μαρτύριον, ία. Testimonium, testificatio, եւ testamentum. եւ բայիւ, μαρτυρέω, διαμαρτύρομαι, եւն. Վկայելն. եւ բան վկայից. հաստատուն ուխտ, եւ խոստումն այլ, եւ նշանակք նորա՝ օրէնք, իրաւունք. արկղն կտակարանաց, խորանն. շտապէն, շահապուլէ, ահփ, կոփ, եւ այլն. *Սա եկն 'ի վկայութիւն, զի վկայեսցէ վասն լուսոյն: Վկայութիւն գնել: Տալ վկայութիւն: Վկայութիւն տայցէն երախանաց: Վկայութիւնք քո խօսք իմ էին: Վկայութիւն յովսեփու՝ զոր եդ ընդ նմա: Խորանն վկայութեան. եւն:

Եւ Martyrium. Մարտիրոսութիւն, վկայաբանութիւն. *Որ զվկայութեան տօնիճան առնին 'ի ժամանակս հալածանաց: Վկայեաց պօղիկարպոս. որոյ եւ վկայութիւն գրով յիշատակի: Տօն վկայութեան (այսինքն վկայարանի): Վկայութիւն սրբյն եւն. Ցմխ. Է: Եւս. փր: Կոչ. ծը: ՃՃ. ստէպ:

ՎԿԱՅՈՒՀԻ, հւոյ, հեաց. գ. ἡ Μάρτυς, υος. Martyr femina, virgo, mulier. Կոյս կամ կին վկայ քրի. մարտիրոսուհի. *Ո՛վ վկայուհիդ սուրբ աստուածուխտ: Ի տաճարի հռիփսիմեանց մեծ վկայուհեաց. Շար: *Որք յետ կատարման մեծ վկայուհեացն աւետարանեալք 'ի լուսաւորչէն. Գնձ. որպէս եւ ՃՃ. եւ Հ. ստէպ:

ՎԿԱՅՈՒՄՆ, յման. գ. Վկայելն. իբր. վկայութիւն. *Զմեծ եւ զճշմարիտ վկայումն ածայինն խնդրէ. Եղիշ. Բաղմ:

ՎԿԱՅՕՐԷՆ. մ. ա. Ըստ օրինակի վկայից. որպէս մարտիրոս. մարտիրոսանմանն. մարտիրոսական. *Վերաւեալ վկայօրէն ըղմարգարիտն հաւատոյ. Շար: *Վասն առաքինութեան ճգնութեան վկայօրէն մարտի. Ագաթ: *Մի մերժեսցի վկայօրէն համարձակութիւն առ 'ի նմանէն: Նախ քան զկատարումն վկայօրէն վախճանի հօրն իւրոյ. Յհ. կթ:

ՎԿԱՆԴԵՄ, եցի. ն. Վանել վանդել՝ խորտակել. յաղթահարել. նուաճել. ընկճել. *Զօրաժողով լեալ՝ հասանէր, եւ վանեալ վկանդեալ՝ ընդ ձեռամբ նուաճէր: Մինչեւ ցաղեքսանդրոս՝ որ զամենայն աշխարհն վկանդեաց. Եւս. փր. ա: *Ցանէ 'ի վերայ դուգուշն. զոր վկանդեալ պարկեշտութիւն՝ եհար զզօրս նորա: Վկանդէր զպարսից զօրն. Պտմ. աղ. Լէհ:

ՎՀԱՏ. ա. (լծ. վատ, եւ վեհերոտ.) Արմատ վհատելոյ՝ որպէս վհատեալ. *Մխիթարեցարուք կարճոգի վհատք մօք. Իրէն. առ. լէհ:

ՎՀԱՏԱԳՈՅՆ. ա. Ὀκνηρότερος. Առաւել կամ յոյժ վհատեալ. *Ոչ լինէին վհատագոյնք եւ տրքա անգր եղանել. Ոսկ. մ. ա. 10:

ՎՀԱՏԵՄ, եցի. ն. Վհատեցուցանել. ահացուցանել. լքուցանել. *Ուստ մարգարէք վհատէին զժողովուրդն. Մխ. երեմ:

ՎՀԱՏԵՄ, ատմ. չ. չ. Εὐλαβέομαι. Vereor, timeo, metuo. ἐκλύομαι, dissolvor. Վեհերոտել. վատասրտել. լքանել. զանգիտել. պակնուլ. ակնածել. վախենալ. անճրկիլ. *Վասն որոյ վհատեցի, ոչ 'ի զուր վհատեցի. Խոսրով: *Մի պակեցեն, եւ մի՛ վհատեսցին: Մի վհատիցիս՝ յանդիմանեալ 'ի նմանէ. Ե. Դ. Է. 16: Եբր. ժբ. 5: *Մի վհատիր, զի որ մխիթարէն՝ մօտ է: Դու այժմ վասն ախտից ես վհատեալ. Խոսրով: *Աղօթեաց 'ի ժամ խաչին, զի 'ի մեր փորձութեան մի՛ վհատիցիմք 'ի նմանէ. Պիտառ:

ՎՀԱՏԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Ահացուցիչ. լքուցիչ. *Ձայնս մրմնջեցից վհատեցուցիչս. Նար. մա:

ՎՀԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Δειλία, ἀκηδία, ὀλιγωρία. Timor, pavor, acedia, pigritia. Վեհերոտութիւն. երկիւղ. լքումն. տատամսութիւն. ձանձրութիւն. վախկոտութիւն. ծուլութիւն, անճրկութիւն. *Ոչ ետ մեզ ած հոգի վհատութեան, այլ զօրութեան: Սգաւորացն հանդերձ փառաց՝ փոխանակ ոգւոյն վհատութեան. Բ. տիմ. ա. 7: Ես. կա. 3: *Ոմանց վհատութիւն եղեւ պատճառք ազգատութեան. Փիլ. ել. ժբ: *Ի սկզբան մարտիցն եարկ վհատութիւն: Եւ ոչ ընդ վհատութեան անկանել. Խոսրով: *Ներքին զեն առեալ վհատութեան եւ կարճմտութեան. Վրք հց. Է:

ՎՀԿԱՀԱՐՑՈՒ. կամ ցուկ. ա. Հարցանօղ վհկաց. իւղձ (ըստ Մխ. գ. 7.) պագճը, պիւթոնի. *Ամաչեսցեն հարցուկք.

վհհկակարցուք (վհհկահարցուկք). Մծբ. ծշ։

ՎՀՀԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Զօր արուեստ վըհկաց. գիւթութիւն, հմայք, կախարդութիւն. *Ակնունէր գիւթութեամբ վհհկութեան իւրոյ կենդանացուցանել զԱրայ. Խոր. ա. 14։

ՎՀՈՒԿ. վհկի, կաց. ա. գ. Ἐγγαστρίμυθος. Ventriloquus, pytho. (լծ. թ. ըէւյ. խան, ...) Կախարդ՝ այր կամ կին. հարցուկ. հմայող. որովայնախօս (ըստ յն. իսկ եբր. օղ.) *Զհետ վհկաց մի երթայցէք։ Այր կամ կին, որ լինիցի վհուկ կամ գէտ, մահու մեռցի։ Կախարդիցէ կախարդանօք, և վհուկ և նշանագէտ լինիցի առ 'ի զմեռեալս հարցանելոյ։ Եբարձ ըզվհուկս և զգէտս յերկրէ։ Խնդրեցէք ինձ կին մի վհուկ։ Գիւթեա՛ դու ինձ վհկաւդ (իբրու վհկութեամբդ)։ Զվհուկս և զգետնախօսս. ևն։ *Զի՞նչ վհուկ (կամ վըհուկ). գև իմն չար, որ յորովայնէ կանանցն խօսի, և նոր իրօքն ջանայ հաւանելի առնել զմոլորութիւնն. Գէ. ես։ Իսկ 'ի Հին բռ. գրի. *Վհուկ. որ մեռելոյ ոսկերք հարցանէ. կմ գև հարցուկ ։

ՎՃԱՄ. գ. (լծ. ընդ հյ. ծայր. սպառ. և թ. ... և եբր. ...) Վերջ. վախճան. լրումն, դադարումն, կատարումն. և Որոշումն, վճիռ. ապաստութիւն. որպէս ἀπαλλαγή, liberatio, alienatio, ևն. *Ծառայութեան վճար լինէր 'ի յոբելեան ամին. Բրս. Ճղբ։ *Վճար դադարման ջրհեղեղին. Փիլ. լին։ *Ոչ եղև վճար աղօթիցն։ Մինչև 'ի վճար աղօթիցն. Վրք հց. ի. ծի։ *Ցամենայն կանոնի վճար՝ գիրք ընթեռնուլ. Խոսր։ *Վճար եղեալ գթութեանն առ իս։ Եղև վճար այսր մեկնութեան 'ի Թագաւորութեանն օգնի. Բրս. մրկ։ *Այս կենացն վճար կայ։ Մահու ակն ունիմք, և կենաց վճար. Եղն. Խրատ։ Ջեռնոց։ *Վճիռն վճարս է բանի. Լծ. նար։

ՎՃԱՐ. (լծ. ընդ թ. ..., և պ. ...) Վարձ. հատուցումն. փոխարէն. որպէս λύσις, solutio. (որք բերին և 'ի ռ նշ.) *Անդրէն յայլ ուրուք զվճար փոխոյն։ Զվճար փոխոյն ոչ օտարի ուրուք, այլ փոխատուին տայ փոխառուն։ Իբրև զհարկ ինչ, և վճար պարտուց։ Վճարն հարիւրաւոր։ Վճար լիցի տերանցն, և այլն. Ոսկ. յհ. ա. 26։ Ղ. ընդհանր։ Խոսր։ Եւագր. լա։ Մխ. դտ։ Ի երկրին մեռս արդեօք բերի ասելն, *Յայնժամ պարծեսցին, յորժամ վճար արարից իրացն վճարելոյ. Ոսկ. ես։ *Մի 'ի յերկիր հայեք 'ի չար, և զայս կենացս առէք վըճար. Ղ. էդէս։

ՎՃԱՐԱԳՈՅՆ. ա. Արդեամբք կատարիչ ամենայն իրօք. արդիւնական. կարի կարևոր. *Խնդրել և հարցանել՝ 'ի վարդապետութիւն վճարագոյն իմն է և յօգուտ. Փիլ. լիւս։

ՎՃԱՐԱԿԱՆ. ա. Դիւրաւ վճարելի, սահմանաւոր. անցաւոր. *Փոքր կարի և յոյժ նուազ այս եւս է (պատիժ հեղեայ), որքան ըստ մարմնոյ միայն, և վճարական եղեալ. Սարգ. ժհ։

ՎՃԱՐԱՆՔ. Տ. ՎՃԱՐՈՒՄՆ. *Փակեաց զնոսա 'ի ներքոյ դատակնքի վճարանաց. Եփր. հռ։

ՎՃԱՐԵՄ. եցի. ն. } Συντελέω. Consummo, perficio,
ՎՃԱՐԻՄ. եցայ. ի. հ. } exsequor. περαίνω, finio. πληρόω, impleo. Վճար առնել, և լինել. որպէս Թ. ... Կատարել. 'ի գլուխ հանել. առնել. *Իջեալ անտի, եթէ ըստ աղաղակին նոցա՝ որ յիմ հասանէ, վճարիցեն։ Որ ինչ վճարեն։ Ոչինչ վճարեսցէ։ Զեռօք յորովք վճարեցէք։ Երկնչէր զիրս դատաստանի արեամբ վճարել։ Որք վճարէին զիւր գործոյն։ Այն որչափ [illegible] թագաւորին այսպիսի դարձիւ վճարեցաւ։ Եւ ոչ այնպէս վճարիցի։ Վճարեալ է ընդ իս և ընդ հայրքո մինչև ցմահ։ Վճարեալ է չարութիւն առ 'ի նմանէ. ևն։ *Անձամբ ինչ ոչ կարէր վճարել։ Ոչինչ կարացին 'ի ժամուն վճարել։ Ցեա վճարելոյ պատերազմին։ Նա վճարէ մարդասիրապէս։ Մեծամեծ իրս վճարիցէ։ Նովաւ զիւրոյ դառն կամացն վճարել ջանայր զհաճոյսն։ Նոցա լինել 'ի միջի և չ վինել զնոյն վճարէ։ Ասել հարկ է, և չվճարի առանց ասելոյ. Խոր։ Եղիշ։ Փարպ։ *Իրքն չարք յայնժամ լինին, յորժամ պէտքն օրինօք ոչ վճարեսցին. Եզնիկ։ *Բաւական էր կամիլն միայն, և ամենայն ինչ վճարէր. Ղ. Եղբ։ *Մինթէ զառաքինութիւն աշխատութեամբ, և զկարիս առանց աշխատութեան իցէ վճարել. Ոսկ. մ. բ. 17։

ՎՃԱՐԵԼ, իլ. Ἀλλάσσω, μεταλλάσσω. Mutuo, transmuto, migro, decedo, և այլն. Փոխել, փոխիլ. վախճանել, իլ. *Հիւանդանալ և վճարել զկեանս։ Վճարեաց զկեանս։ Ի կենաց վճարէր։ Վճարէր 'ի կենաց։ Ցեսու հարիւր ամանամեայ վճարէր. Եւս. քր. ա։ *Անպաշտութեամբ վճարեցին զկեանս. Խոր. ա. 21։ *Յորժամ աստի վճարիցիմք, ընկալցին զմեզ 'ի յաւիտենական խորանսն. Անան. աղ։ *Ընդէր յարգանդէ 'ի գերեզման ոչ վճարեցայ (յն. փոխեցայ). Յոբ. ծ. 19։ *Յորժամ կամէին վճարել (իլ), բարբառ մեծաձայն արձակեաց, և եհան զոգին. Ոսկ. ես։

ՎՃԱՐԵԼ, իլ. Λύω, διαλύω. Solvo, persolvo, ևն. Հատուցանել, հատուցումն ընդունել. *Ոչ ըստ անօրէնութեան մերում վճարեաց մեզ. Կիւր. պտմ։ *Խոստանամ, և ոչ կատարեմ. ուխտեմ, և ոչ վճարեմ։ Ընձառեալք դրիւ՝ մերայնովքդ վճարեն. Նար. հա. ծէ։ *Ոչ վճարիցի բազում կաշառօք. Առակ. զ. 35։ *Ես վճարեցայ լիապէս՝ զոր եառ 'ի ձեռս քո. առի զպարտոն իմ, և վճարեցայ. Վրք հց. ծդ։ *Զասաց՝ թէ վըճարեցէք զփիրքէ ամենայն իրօք, այլ թէ որ 'ի ձէնջն է՝ մի խնայէք յայն, այլ ձեռն տուք և օգնեցէք. Ոսկ. հա։

ՎՃԱՐԵԼ. իլ. Ἀπαλλάσσω. Alieno, libero. ևն. Ի բաց առնել, ազատել. 'ի բաց կալ. զերծանիլ. մեկնիլ. *Լոյս կոչէ զինքն՝ վս վճարելոյն զմեզ 'ի խաւարէն մոլորութեան։ Ի փաղաքշանաց 'ի բաց վճարէր զվարդապետութիւն։ Յօտարոտի և երկրաւոր իրաց 'ի բաց վճարեսցէք զանձինս ձեր։ Որպէս զի յանառակութենէ 'ի բաց վճարեցից զձեզ։ Յանձնիասխրուէ 'ի բաց վճարեալ են։ Զլոյսն ընկալայք, և 'ի հրէական մոլորութենէն վճարեցայք։ Ի բաց վճարի հոգւոյն յերկրէ (ի սիրոյ երկրաւորաց)։ Վճարեսցուք այսուհետև 'ի դժնդակ ժառայութենէս յայսմանէ, և եղիցուք ազատք։ Ոչ կամէր հարկաւորութեամբ, այլ յօժարութեամբ վճարել նմա 'ի խորամանկութենէն. Ոսկ. յհ։ *Վճարեցայք 'ի ծառայական կարգացն, և յորդեգրութեան միճակն հրաւիրեցայք. Կիւրղ. ղկ։ *Ես ասացի, 'ի մարդկային իրաց աստի վճարեալ եմ. Ճ. Ա։ *Հրեշտակն աւետիս տուեալ կնոջն, և տուեալ պատուէր՝ մեկուսի լինել յարբեցութենէ, վճարեցաւ. Փիլ. ամփո։

Եւ Արգելուլ. վճիռ հատանել բացասելով. որոշել. *Յազգացն՝ յորոց վճարեաց տր որդւոցն Իսրայէլի՝ չմտանել առ նոսա. Գ. թգ. ժա. 2։

ՎՃԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Վճարելն, իլն, ըստ ամենայն նշ։ Որպէս Կատարումն արդեամբք. և կատարումն կենաց. *Վճարմունք ուղղութեան։ Զվճարմունս ուղղութեան. Փիլ. այլաբ։ *Ոչ իբրև յանկնկալութիւն կենաց, այլ իբրև 'ի վճարումն վախճանի. Եղիշ. ա։

Եւ իբր Հատուցումն. փոխարէն. *Զորքապատիկ հատուցանել յօրէնսն հրամայեցաւ զգողութեան վճարումն. Ղ. ընդհանր։

Եւ իբր Ազատութիւն. զերծումն. 'ի բաց որոշումն. *Ղաւ տանջելոյն մահ՝ վճարումն բերելով տառապանացն. Բրս. Ճղբ։ *Փաղաքեցին՝ որ պատիւ ունէր և առատորդս. յամենայն չարեաց վճարումն։ Ծառայութեան 'ի բաց վճարումն. Ոսկ. գհ. և յաւէտխս։ *Ի հիւանդութենէն 'ի բաց վճարումն. Բրս. մրկ։

ՎՃԻՌ, վճռոյ. ով, ոց, կամ վճռի, ռաւ. գ. Ἀπόκριμα, ἀπόφασις, ψῆφος, ψήφισμα, χρηματισμός, ևն. Sententia, enunciatio, decretum, responsum. πέρας, terminus. ἀπόλυσις, dissolutio. ὑπομνήματα, monumenta. (գրի և ՎԻՃԻՌ. լծ. վէճ, վըճար, և այլն.) Վճարումն վէճի կամ դատից. որոշումն դատաւորի և թագաւորի. դատակնիք. հրաման. պատգամ. սահման. օրէնք. ... *Անձամբ յանձինս զվճիռ մահու ընկալաք։ Ամենայն հակառակութեան նոցա վճիռ (այսինքն վճար) 'ի հաստատութեան երդումն է։ Գտին զվճիռ արձակելոյն իւրեանց. Բ. կոր. ա. 9։ Եբր. զ. 16։ Գ. Թգ. զ. 29։ *Դատակնիք վճռիս այսորիկ։ Վճռաւ դատապարտութեան դատեսցի։ Արտասահմանեալ 'ի դրախտէ անտի մահու վճռաւ։ Ընդհանուր ամենայն քրիստոնէից հալածանս հասանէր ամպարիշտ վճռաւ (յն. գրով). Եղիշ. է։ Ոսկ. յհ. ա. 27։ Ցհ. իմ. Նիսս. բնութ։ *Ահա դրեալ է 'ի վըճռոս վկայից։ Ի փարձեալ 'ի վճիռսն՝ որ միանգամ վկայեցին (ըստ յն. 'ի յիշատակարանս.) Եզն. պտմ. զ. 15։ *Ցանկ չնչական՝ ատեանական վճռի։ Մինչոց պայմանի վճռին վերժուց. Նար. մծբ. խչ։ *Վասն համառօտ վճռի դատաստանի մարգարէին։ Ցառաջելական վճռին յաղթութիւն բարձեալ բերէ. Կոչ. բ։ Սեբեր. է։ *Եօթանասուն ամ ժամուց էին անդէն ըստ վճռին, որ է ժամանակ կենաց մարդոյ 'ի գաւթայ ասայեալն. Վրդն. դան։ *Ճանաչել 'ի վճռէն տեառն։ Զտեառն զվճիռ։ Յիշելով զայս վճիռն, զոր ասաց 'ի ձեռն մարգարէին. Բրս. հց։ *Ցեա վճռոյ դատաւորին. Ղոր։ *Եա վնա վանացն՝ վճռաւ մտրջակաւ կմ կառնկաւ. Մագ։

ՎՃԻՌ ՀԱՏԱՆԵԼ, ԻՋԵՐԱՑ ԱՌՆԵԼ, ՏԱԼ, ՏԱԼ և այլն. որպէս ամփ. վճռել. Ἀποφαίνομαι, ἀποκρίνομαι. Pronuncio, decerno, sententiam dico, և այլն. *Յաղագս որոց եննն վճիռ հատանելոյ (դատաւորք)։ Զտաան բանս կամ զործնս վճիռ եհատ՝ լոկ հրամանօք և հրաժարութեամբք։ Ոչ վճիռ հատանելով 'ի վերայ՝ պատամեմք։ Հատաւ վճիռ մահու 'ի վերայ նորա։ Մի հատանէր 'ի վերայ իմ զվճիռ անմահ մահուն. Փիլ. ծ. բան։ Նիւս. կազմ։ Եղիշ. է։ Բենիկ։ *Վճիռ ածէ թագաւորին։ Զվճիռ մահու 'ի վերայ եդեալ. Լմբ. պտրգ։ Ղոր։ *Որչափ ես տառնել յայսմ վայրի վճիռ հատուցման եղեալ լինէր 'ի վերայ. Եփր. համաբ։ *Թէ զմեզ իբրև զայլս դատէաք, անաչառ տայաք վճիռ իրաւանց. Ոսկ. մ. բ. 11։ *Ցա քո իմքնին է, որ ես զվճիռ դատաստանիգ։ Առ իւրաքանչիւր բանիցն (իրաց) դէպ և դէպ զվճիռ դատաստանին մատուցանել. Կոչ. գ. և բ։

ՎՃԻ՛Ռ. ա. Վճռական կամ վճարօղ. աղ[illegible]գոյ. գործունեայ. *Վճիռ և հատու բանիւ [illegible]ոց առաքելոցն ընկեցեալ 'ի խոնարհ (սիմոն մոգն) եղև յերկրի մատնեալ. Ճ. Թ։ և Ցծնչ։

ՎՃԻՏ, վճտի. ա. Καθαρός. Purus, niti-

dus, serenus, clarus, merus, sincerior. (Իբրու վճռեալ և ջոկեալ անխառն. պ. Հէժ, Հնժէ, Հնճէգ, Հուշէգ.) այսինքն Ականակիտ. մաքուր. զուտ. պարզ. յստակ. սատակ. պայծառ. ջինջ. սուրբ. անաղօտ. Բէժիզ, ճօֆ, գիւլուլ, պէրրահ, սաֆի, սափէ. *Ջուր վճիտ և մաքուր և ականակիտ. Պղատ. օրէն. ը: *Ջուրդ ոչ է այնպէս վճիտ՝ որ մաքուր, մինչ զի ոչ ունիցի կցորդութիւն հողմոյ և կամ երկրի: Պարզ և վճիտ մաքուր լոյս: Անապակ և վճիտ սառաքինութիւն փայլել: Ականակիտք և վճիտք միտք. Փիլ. *Լուսինն վճիտ երևեսցի: Ջահաւորէ վճիտ և մաքուր լուսով: Վճիտ իմն միտս: Մաքրագոյնս և վճիտս խոկան յարմարել. Շիր: Խոր. Հրտվ: Յհ. կբ: Մագ. ա: *Եւ ընդհոգւոյ աչքս վըճիտ և հրաշազան՝ տուք ըմբռնակից մարմնոյ աչացըս տեսութիւն. Շ. ոգ. բարձր: *Արտասուքն զհոգւոյն աչս վճիտ ներգործէ. Լմբ. պտրգ: *Քաղաքայինք զբօսանք ժխորեն զանապատին վճիտ տեսութիւնս. Սկևռ. 'ի ղմբ: *Նայեցի ըզ ընդ վճիտ ճառագայթս արեգական. Ի Գիրս խոր:

ՎՃՌԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ իցէ վճիռ. որ ինչ ընդ վճռով անկանի. և Ոճրական. արժանի դատակնքոյ. *Եթէ զանմեղըն ոք, որոյ ոչինչ 'ի վճռականացն գործեալ իցէ, ըսպանանիցէ, չարութիւն գործէ. Եղնիկ:

ՎՃՌԱՁԵՒԱԳԷՍ. ն. ի ձև վճռոյ. հաստատութեամբ. *Պայմանս փոխս վճռաձևապէս առ միմեանս հաստատեալ յերիւրէր. Խոսրովիկ:

ՎՃՌԵՄ, եցի. ն. Տ. ՎՃԻՌ ՀԱՏԱՆԵԼ. և այլն. *Որպէս դատակնիք բանին քո վըճռեցաւ. Նար. ծէ:

ՎՃՏԱԿԱՆ. Տ. ՎՃԻՏ. *Ենթադրեցից վճտական արգոր՝ յարբունս (յարբունմն) ըզքեզ ձգեալ. Մագ. ծը:

ՎՆԱՍ, ու, ուց, կամ ի,ից. գ. Βλαβή. Noxa, damnum, detrimentum, pernicies. ζημία, mulcta, poena. (Վնաս՝ նոյն ընդ Վզեան. յորոց եթէ 'ի բաց դիցի տառդ Հ, լինին՝ Նաս. որպէս լտ. և թ. նօքսա, նօքսան. և զեան. ռմկ. զիան, որ և զարար, ծէֆէր. իսկ ասնս. վինասա, է կորուստ:) Ամենայն ինչ՝ որ բերէ զրկանս կամ տուգանս, և նոյն իսկ տուգանք. տոյժ. զրկանք. (հակառակն շահու և օգտի.) *Որոց ոչ միայն վնասն կարող էր խորտակել զնոսա, այլև տեսիլն ահիւ սատակել. Իմ. ժա. 20: *Հատուսցէ զվնասն՝ զոր վնասեաց. Ղևտ. ը. 5: *Մի ինչ վնաս առնել անձին նորա. Բ. Թգ. ժը. 13: *Վնաս առնէ անձին իւրում. Առակ. Ի. 2: *Բազում վնասու ոչ միայն բեռինդ և նաւու, այլ և անձանց մերոց լինելոց է նաւարկութիւս: Շահել զվիշտս զայս և զվնաս: Որ ինչ ինձ շահն էր, զայն վնաս համարիմ վասն Քի. եւն: *Վնաս համարիմ ընդունել 'ի գանձ արքունի զհարկ աշխարհին ձերոյ. Եղիշ. Բ: *Եթէ յընչից կողմանէ արդար իցես, և յայլ իրս չիցես արդար, կես վնասի է արդարութիւն. Ոսկ. եա: *Զայգալիսի իրս վնասից իշխեցեր ձեռնարկել և գործել. Փարպ: *Զի այն վնասի էր, և ոչ օգտի. Սարգ. ա. պ. գ: *Զի մի միայն վնասիւն կսկծեցուցանիցէ. Ոսկ. Մ. ա. 19:

ՎՆԱՍ. 'Αδίκημα, ἀδικία. Injuria, injustitia. αἰτία, culpa. πλημμέλημα, delictum, reatus. παράπτωμα, lapsus. ἁμαρτία, peccatum. Անիրաւութիւն. յանցանք. մեղք. չարիք. գիւնահ, սուչ. *Առաջի քո արքայ վնաս ինչ ոչ արարի: Զի՞նչ վնաս գտին հարքն ձեր: Զի՞նչ վնաս է իմ, կամ զի՞նչ յանցանքն իմ: Թէ վնաս ինչ է 'ի ծառայի քում, դու իսկ սպան զիս: Ցէս ունէր վնաս իմ: Վն վնասու չրթանց անկանի յորոգայթ մեղաւորն: Սուզանէ զվնաս իւր բանդէտն յատենի: Շնորհեցէք ինձ զվնասդ զայդ. եւն: կամ *Արձակել զկին իւր ըստ ամենայն վնասու: Եւ վնաս ինչ 'ի նմա ոչ գտանեմ: Ոչ ինչ վնաս զնմանէ նշանակել: Վասն և ոչ մի ինչ վնաս մահու գտանելոյ յիս. և այլն: *Եթէ 'ի կարի նեղելոյ զնոսա մարդկան մեղանչիցեն (անքանք), այն՝ մարդկան վնաս է, և ոչ նոցա. Եղնիկ:

Եւ եւ՝ 'Αιτία. Culpa, causa. Նշանակ կամ պատճառ և պատճառանք յանցաւորութեան և պատժաւորութեան. եաֆտա. *Եդին 'ի վերայ գլխոյ նորա գրեալ զվնաս նորա, թէ այս է յն թագաւորն հրէից: Եւ էր գիր վնասու նորա գրեալ, թէ թագաւոր է հրէից. Մտթ. իէ. 37: Մրկ. ժէ. 26:

ՎՆԱՍԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. 'Αιτιῶμαι. Criminor, accuso, culpo, incuso. Վնասակար ցուցանել. զվնասն յառաջ բերելով ամբաստանել. պարտաւոր առնել. *Ոչ զոտսա ամբաստանելով և արամտութեամբ յիշէ, և ոչ վնասաբանէ ինչ: Պարզաբար յափշտակել ամաչէին՝ ոչինչ ունելով վնասաբանել: Ասէին՝ թէ 'ի մախէս վնասաբանէ (կամ վնասաբան է): Սովորական բարուքն իւրեանց՝ յիրսն որ յաղագս կայսեր էին, զնա վնասաբանէին: Այս իսկ վայել էր պօղոսի մաքրութեան, ոչ ունելով դատաւորին՝ թէ զինչ վնասաբանեսցէ վասն նորա. Ոսկ. գծ:

ՎՆԱՍԱԲԵՐ. ա. Բերող զվնաս. վնասակար. *Ըստ հեթանոսականն յուսոյն, և վնասաբեր բարօրութեան. Գիւ:

ՎՆԱՍԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Չարախօս. պարսաւագիր. *Զբարբառողաց, վնասախօսաց, և քսողաց. Հ. յնվր. ժը:

ՎՆԱՍԱԿԱՐ, ի, աց. ա. Βλαβερός. Noxius, damnosus. ἔνοχος, reus. ἄδικος, χῶν, χήσας, injurius, iniquus, և այլն. Որ կարէ վնասել (անձին կամ իր). վնասարար. զրկող. անիրաւ. մեղանչական. ապիրատ. չարեացարար. յանցաւոր. վտանգաւոր. զէն փօօղ, գէլ. զիանդէար, զիանլը, զարարլը, ծէփէրլի, Բէհմիւծէլի, ֆէնա. *Ի բազում ցանկութիւս անմիտս և վնասակարս. Ա. Տիմ. Զ. 9: *Վնասակար բոյս. Պիտառ: *Որ վնասակարին գործեն, ամաչեսցեն. Փիլ. բարգն: *Վնասակար և ապականիչ է: Զվնաս՝ որ 'ի վնասակարացն գործիցի: կարճէ երբեք և զվնասս վնասակարացն. Եղնիկ: *Ցայն արկանէր զվնասակար ասաճարին. Բ. Մ. ժփ. 6: *Ի բազում իրս (արքունիս) գտաւ վնասակար: Վնասակարս պարտեաց. Եղիշ. է: Նար. Է: *Տաց 'ի ձեռս վնասակարացն քոց: Զանմեղս դատապարտէիր, և զվնասակարս արձակէիր: Հրէից ինչ չեմ վնասակար. և այլն:

ՎՆԱՍԱԿԱՐԱԳՈՅՆ, գունի,ից. ա. Βλαβερώτερος, τατος. Perniciosissimus. Առաւել կամ յոյժ վնասակար, և յանցաւոր. *Օգտակարագոյնն 'ի մէջոյ բարձեալ լինի 'ի վնասակարագունէն: Զի՞նչ վտանգաւորագոյն և վնասակարագոյն քան զերկպառակութիւն. Փիլ. լհ. ժա: Առ որս. ժբ: *Խստագոյն և՛ս խօսիս քան զվարդապետսն քո. յայտ է թէ և վնասակարագոյնք և՛ս էք դուք. Եղիշ. Է:

ՎՆԱՍԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Βλαβή. Noxa, pernicies, և այլն: Վնասակարն գոլ. և վնաս (ըստ ամենայն առման). *Վնասակարութիւն գազանաց: Վնասակարութեամբ գիտաց. Եղնիկ: Յճխ. Իա: *Ցամենայն վնասակարութենէ փախչել: Թէպէտև յայժմ խաղբից զերծանիցիս, սակայն այլ վնասակարութիւն 'ի գիշեր հարկանիցիս. Ոսկ. Մ. Բ. 27. և 21: *Վնասակարութիւն ապականմանն 'ի քահանայն կրթի. Կանոն:

ՎՆԱՍԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Հարումն 'ի վնասել. հարուած վնասակար. (կամ ընթերցիր վնասակարութիւն) *Առ իւրեանցն գրգռին պաշտօնեայս յարձակել վնասահարութեամբ. Յհ. կմ. պտրլ:

ՎՆԱՍԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Φρενοβλάβεια. Amentia, dementia. Անմտութիւն. խելագարութիւն. և Միտք կամ դիտաւորութիւն վնասակար թուեցեալ. *Ամենեքեան անծանօթանային միմեանց 'ի բանտարկութիւն վնասամտութենէ. Բրս. գորտ: *Անէից զայն 'ի յոյժ վնասամտութենէ առանց իրաւանց մատուցանէին. Սարկ. հանգ: *Զոմանց չար վնասամտութիւն և սխալանս զգաստացուցանել. Սարկ. պտկ: *Ծանուցանել զվնասամտութիւն ժողովոյն. Ոսկիփոր:

ՎՆԱՍԱՆԻ. Որպէս Վնասք. *Մեծամեծ զայգալիսի վնասանի առնելով. Փարպ:

ՎՆԱՍԱՊԱՐՏ. ա. 'Αμαρτωλός. Peccator. Պարտական վնասուց. չարեացպարտ. վնասակար. յանցաւոր. *Լինիցիմ ես և որդի իմ սողոմոն վնասապարտք. Գ. Թգ. ա. 21: *Խոստովանել, և վնասապարտ զանձն առնել՝ 'ի խոնարհութիւն ածէ զմեզ. Խոսր:

ՎՆԱՍԱՊԱՐՏԵԼ. ն. 'Εγκαλέω. Arguo. Վնասապարտ առնել. մեղադրել. դատել. *Այլ և զնշանացն ասէ զչլինելն վնասապարտեալ մեղադրեն. Ոսկ. յհ. Բ. 26:

ՎՆԱՍԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Վնասապարտն գոլ կամ գտանիլ. յանցաւորութիւն. *Վնասապարտութիւն օձին առ 'ի պատժականութեն գտանել պարտաւորութի. Աշբր. ա. 1:

ՎՆԱՍԱՍԷՐ. ա. Φιλαμαρτήμων. Amans peccata. Որ սիրէ զվնաս այլոց. չարասէր. մեղասէր. *Վնասասէրն խնդայ ընդ կախ. Առակ. ժէ. 19:

ՎՆԱՍԱՏԵԱՑ. ա. Որ ատէ զվնաս կամ զվնասել. չարատեաց. *Կամեցան առնել վնաս պարկեշտ զուգակցին արդարահաւատ. զոր ոչ թողացոյց վնասատեացն և բարեսէրն ած. Վրդն. եւ:

ՎՆԱՍԱՐԱՐ. ա. Βλαβερός. Perniciosus. ὑποκίνδυνος, periculosus. Որ ինչ վնաս առնէ. վնասաբեր. վնասակար. և Վտանգաւոր, վշտաբեր. *Դէպ լինի (անձրևել), և ոչ 'ի ժամու, մեծապէս վնասարար. Փիլ. նխ. Բ: *Նետաձգութեամբ 'ի խաղս իբրու հուպ ճշմարտագունիցն 'ի պէտս բերելով վնասարար նետիւք. Պղատ. օրէն. Է:

ՎՆԱՍԱՑՈՒ. ա. Դիւրաւ վնասելի. ապականացու. *Ի վէց ասուպս վնասացուցն եղեն. Վրդն. ծն:

ՎՆԱՍԵՄ, եցի. ն. Βλάπτω, ζημιόω. Noceo, laedo. ἀδικέω, injuriam facio, inique opprimo. συντελέω, consumo. (որ. խնդ.) Վնաս տալ՝ բերել՝ հասուցանել. անիրաւել. իլ. զրկել. մեղանչել ումեք կամ իմիք. ապականել. տանանել. զէն փուլ. զիան՝ զարար՝ ծէփէր Վէրմէք. *Ոչինչ վնասեաց նմա: Վնասեսցէ ինչ ընկերի իւրում: Զվնասն՝ զոր վնասեաց (ումեք): Անմտաց անցեալ առ նոքօք վնասեցան: Վնասեցան առ 'ի չճանաչելոյ զբարիս: Եւ զէ ոչ վնասէին յառաջագոյն զրկեալքն՝ գոհանային: Իբրև գտաւ ինչ 'ի նմանէ կամ 'ի հրէից անտի զայլն վնասեալ: Մի վնասէք երկրի, մի ծովու, մի ծառոց. եւն:

Եւ Հյց. խնդ. *Զհեթ և զինի մի վնասեսցես. Յայտ. զ. 6: *Որքան աստուածագոյն և հաւատալի տեսանել ոք կամիցի (զարեգակն), այնքան զգայութեան վնասէ. Առ որս. Ե: *Մարդ զանձն վնասէ 'ի կամիլն զայլս վնասել. Ոսկ. գծ: *Եթէ իցես փոյթ, մանկունքն զքեզ վնասել ոչ կարէ. և ոչ ամս (գանիւքն) մանկութիւն ինչ վնասեաց: Մի ագուցուք աւուրս բազումս. զի մի զննջեցեալսն և ըզ

մեզ ընդ նմին վնասեսցուք. Ոսկ. ապաշխ. և նկ. *Վնասեսցէ զերացն բնութի. Կիւրղ. գանձ։ *Վնասիցեն զմեզ (գաղանք)։ Որք վնասեն զեկեղեցիս և զանձերեայցն յուղղութէ։ Եւ զհրաժարեալսն հոգւոյն վնասեն. Ցմր. ա. է. ծբ։ *Զժողովուրդն վնասեն։ Զինչ վնասեսցեն զիս պարտիքս։ Որ զանձն իւր ոչ վնասեսցէ, նա և ոչ զեղբայրն վնասէ. Խոսր. Նար. ճ։ Վրք հց. բ։

ՎՆԱՍԻՉ. ա. Վնասօղ. վնասակար. *Նենգութիւն վնասիչ է և աւերիչ կարգաց կրօնաւորաց. Վրք հց. ծէ։

ՎՆԱՍԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Բառ անըստոյգ. զոր ընթերցիր կամ իմա վնասակարութի. իբր գարանակալութի, կամ չարախոհութի. *Ժուժկալ լեր անձին, և յաղթեսցես սատանայի վնասկարգութեն. (որ և զկնի գրի վնասակար.) Ոսկ. ա. բէ. գ։

ՎՇՈՎԵԼ. Բառ անստոյգ. ընթերցիր կամ իմա փոշոտել. (այլ է և վշտովել.) *Բազում ինչս վշովեցաք (կամ ըստ նոր ձ. աշխատեցաք). Ոսկփր։

ՎՇՏԱԲԵԿ. ա. Վշտօք բեկեալ, և բեկեալ. *Անձնատուրք եղեն ամենք առ վշտաբեկ նեղութեն. Ղեւոնդ։

ՎՇՏԱԲԵՐ. ա. Κίνδυνος. Որ ինչ բերէ զվիշտ. նեղիչ. *Առաջից վշտաբեր գոլ մանկանցն ըղձամոլութի. Պղատ. օրէն. է։ *Ձեռք՝ որ լքան ի կթել զպտուղ վշտաբեր հոգւոյ և մարմնոյ. Մէկն. ղկ։

ՎՇՏԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. (գուցէ գրել երբեմն և վշտամբերութի. զոր տեսցես.) Վշտակրութի. աղէտք. ցաւ. չարիք. կիրք. *Վշտաբերութի յանձին ցուցանելոյ։ Ամենայն վշտաբերութիք (կամ վշտամբերութիք) ճգնութեց. Ոսկ. մ. ա. 10։ Եփր. կմ Մանդ. ղհ։ *Ի հրաշափառ գալստեան իւրոյ հայրական փառօք՝ կոծեալ ողբասցիք զանմխիթարելի վշտաբերութին. Զքր. կթ. Դ ուրբթ։

ՎՇՏԱԳԻՆ. ա. մ. Ἐπικίνδυνος. Periculosus. παθῶν, afflictus. ἐπίπονος, aerumnosus, և այլն. Վշտալից. ցաւագին. տառապեալ (անձն). և կսկծագին. դառն. դժնդակ. աղետաւոր. տարաժանելի. վշտացուցիչ (իրք). *Կին աւէ վշտագին եմ ես։ Զարեօք չարչարեալ վշտագին կնոջն ամենչեցելոյ. Եփր. բդ։ Նար. ծէ։ *Անկեալ գնէր ի մէջ ճանապարհին վշտագին։ Եղեւ զնա անդ անկեալ վշտագին. Վրք հց. ծա։ *Վըշտագին պատուհաս։ Աշխատութիքս վշտագինք։ Վշտագին նեղութիք կամ հարուածք, կամ սպառնալիք։ Կեանս վշտագին։ Տեղի վշտագին. Բրս. ղհ. բ։ Իսիդ։ Ցմր։ Արծր. ա. 1։ Վրք հց. ծա։ *Դժնդակ գիտութի, և վշտագին ծառայութի. Ոսկ. եա։ *Կարծիք վշտագին դատաստանին։ Տեսանել զվշտագին սատակումն թշուառական գնդին. Ե. Դ. ծէ. 19։ Փ. Դ. է. 26։

ՎՇՏԱԳՆԵԼԻ. ա. Περιπαθής. Passione adfectus. Որ դիւրաւ վշտագնի. կարեկիր. ախտազգեաց. *Զիարդ վշտագնելի է ազգ կանանցական. Ոսկ. յհ. բ. 40։

ՎՇՏԱԳՆԵՄ, եցի. ն. Վշտացուցանել. տառապեցուցանել. *Վշտագնէին զորս ընդ ձեռամբ ձերով էին. Վրք հց. է։

ՎՇՏԱԳՆԻՄ, եցայ. չ. Տ. ՎՇՏԱՆԱԼ. Ἀλγέω. Doleo. *Կին վշտագնեալ եմ ես ոգւով. Ա. Թգ. ա. 15։ *Ընդէր ողբաս, և այդպէս վշտագնիս։ Որ վշտագնի յամենայնի, նա է ծեր. Վրք հց. դ. ծա. են։ *Իսկ այժմ առհաս յարուցեալ, կէր ազգաւ վշտագնէին. Ոսկ. յհ. բ. 40։ *Մխիթարեա զվշտագնեալս արտասուօք. Մաշտ։

ՎՇՏԱԳՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Κίνδυνος. Periculum, discrimen. Վշտագնիլն. տառապանք. նեղութի. ցաւ. վիշտ վտանգի. *Լուաւ ծերն զամենայն վշտագնութի նորա. Վրք հց. ը։ *Եւ էր այնպիսի անգի՝ նաւորդայն լի վշտագնութեամբ և մահուամբ. Նանն։ *Ի վերջինսն անկաւ վշտագնութիս. Պղատ. փիլ։ *Վշտագնութի անճողոպրելի ի վերայ հասեալ. Պղատ. օրէն. ի։

ՎՇՏԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ կարի վշտալի, վշտագին. *Եւ զինչ վշտագոյն քան զպատիժսն սպառնալեաց. Ոսկ. եա։

ՎՇՏԱԶԳԵԱՑ, կամ ՎՇՏԱԶԳԱՑ. Տ. ՎՇՏԱԿԻՐ. *Վշտազգեաց կանայքն զուրախութի զգեցան. Ճ. Գ։

ՎՇՏԱԼԻ. ա. } Լի վշտօք. տարաժանելի.
ՎՇՏԱԼԻՑ. } վշտագին. տառապագին. ցաւալից. աղետալի. *Վշտալի իրս և տրտմականս խորհեսցի ի մտի. Վրք հց. ղ։ *Վըշտալի անցք։ Բերել ի վշտալիս. Պիտ։ *Ահա մտացայք զվշտալից զկեանս։ Ճողոպրեալ ի վշտալից կենաց աշխարհիս. Եղիշ. է. և ձոնձ։ *Լեր բարեխօս՝ ներել մեր յանցանացն ի վշտալից կենցաղս. Տաղ փոփրոյ։

ՎՇՏԱԾԻՆ. ա. Վշտօք վտանգի մօրն ծընեալ. *Մայրն կոչեաց զնա որդի վշտածին. Եփր. ծն։

ՎՇՏԱԾՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Վշտօք և երկամբք ծնանելն զզաւակս. *Հաց ցաւոց, և տաժանելի քրտունք, վշտածնութե երկունք. Պիտ։

ՎՇՏԱԿԱՆ. ա. Վշտալի. տխրական. *Ցաւոց դիւրինչք՝ ախտից վշտական(աց). Գնձ։ *Վայվայական զվշտական պատմուճանն ի մէնջ ի բաց մերկացոյց. Ոսկ. Դ. Եփ։

ՎՇՏԱԿԵԱՑ. ա. Որ կեայ ի վիշտս. և վշտագին. վշտալի. տաժանական. *Թէպէտ բազում անգամ սովորեալ ես, և վշտակեաց լինիցի. Ոսկ. Տիմոթ։ *Վշտակեաց ակարութե (այսինքն ճգնութե) զանձինս առնել. Ագաթ։ և Կորիւն։

ՎՇՏԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Վշտագնութի. ճգնութի. նեղութի. *Բազում և ազգի ազգի վշտակեցութի ըստ աւետարանին կրէր. Կորիւն։

ՎՇՏԱԿԻՐ. ա. Կրօղ զվիշտս. վշտազգեաց. կրական. ախտակիր. և վշտագին. վշտալի. *Վշտակիր և երկնչոտ մարմնովս չարչարակից եղեն քեզ. Լծ. խոր։ *Վշտակիր հեծութի։ Վշտակիր նեղութիք. Ցհ. կբ։ Վրդն. լու։

ՎՇՏԱԿԻՑ. ա. Կցորդ՝ հաղորդ վշտաց. և կարեկից. ախտակից. և բայիւ. վշտակից լինել. Συμπαθέω, συμπάσχω, συναλγέω. Simul patior, condoleo. κακοπαθέω, mala patior. *Վշտակիցք գայթագղելոց։ Բարի վշտակից հեծութե կարեւոցս. Նար. լբ. և ծէ։ *Վշտակից գտաւոր. Իսիդ։ *Վշտակից լեր (իբր վշտակիր լեր, ճգնեա՛) իբրև բարւոք զինուոր քսի յսի. բ. տիմ. բ. 3։ *Վշտակից լինել հարազատաբար՝ բազում իմն թեթեւացուցանէ ի լծուաւորութեն. Աճառ. աղմ։ *Խնդրէ ամծ, զի յորժամ զոմանս տանջանաց մատնիցէ (սատ), մերձաւորք ընդ նոսա վշտակիցք լինիցին. Լաստ. ծա։ *Վշտակից լինի որպէս մովսէս. Գէ. եա։ *Գրէ և առ վշտակից սիրով փութացեալ գագարեցուցանել զնա յամպարիշտ հայհոյութենէ. Ճ. Բ։ և Ածր. մոփկ։

ՎՇՏԱԿՑՈՒՏ. ա. Ուր իցէ վշտագին կըռտանք. *Վկայեաց քեզ ամծութեն վշտակոտու չարչարանօք. Գրմ. առ Լէհ։

ՎՇՏԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կրելն զվիշտս. կիրք վշտաց. տառապանք. վիշտ վտանգի. *Աւազական ձայնակցութք զանձինս տարածանեն զվշտակրութի. Նար. իէ։

ՎՇՏԱԿՑԱԲԱՐ. մ. Συμπαθῶς. Cum commiseratione. Կարեկցաբար. ախտակցաբար. փէրփ. կէրէէ. *Եւ թէ այլուստ էք բարերար, յիս մերձեցայք վշտակցաբար. Ը. Եդէ։ *Վա՛յ առայ անձին մարգարէս վշտակցաբար, զի գիտէ պատուհասն՝ որ պատահելոց է նոցա։ Զպատիժ պատուհասից դատաւորքն ոչ ածէին վշտակցաբար ի վերայ յանցաւորացն. Լմբ. մբ. և սաղմ։ *Ուսցին միանգամայն դատախազքն՝ ոչ վիճոյ վասն գալ յատեան, այլ վշտակցաբար զարժանին առնուլ զվճիռ. Մխ. դտ։ *Վշտակցաբար պատմել, կամ կշտամբել, կամ կարեկից լինել. Մխ. երէմ։ Գէ. եա։ Մարաթ։

ՎՇՏԱԿՑԱԳՈՅՆ. ա. Συμπαθέστερος. Ad miserationem propensior. Առաւել վշտակից. ամենեւին կարեկից. *Ո՞քան զհայր հարազատագոյն, և կամ ո՞քան զմայր վշտակցագոյն. Աճառ. աղմ։

ՎՇՏԱԿՑԵՄ, եցի. ն. } Συμπάσχω, συμ-
ՎՇՏԱԿՑԻՄ, եցայ. չ. } παθέω. Simul patior, compatior, commiseror. Վշտակից լինել. ախտակցել. կարեկցել. *Վշտակցել վշտացելոցն։ Վշտակցելով իմոյ ճգնութես։ Վշտակցեցաք այդմ. Բրս. հց։ Իսիդ։ Ը. Բղբ։ *Սոցա վշտակցելն ի բնական կարեացն՝ արդարութի է, և ոչ վշտակցելն՝ ամբարշտութի։ Յողորմելի տեսութեն որպէս ի կրից վշտակցեալ։ Ողորմութք ոչ ձանձրացաւ, փարթամ արիւք վշտակցեցաւ. Լմբ. տաղ. պտրգ. և ի ծնոր։ *Վշտակցեցաւ ամենայն կամօք։ Վշտակցեցար մեզ. Վրք հց. ձ։ Լծ. նար։ *Որպէս մովսէս... նոյնպէս վշտակցի և սա։ Նոցա վշտակցի. Գէ. եա։

ՎՇՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συμπάθεια, τὸ συμπαθές. Commiseratio. Ցաւակցութի. կարեկցութի. ախտակցութի. գութ. *Ողորմելիք հիւանդութք, վշտակցութք ողորմագոյնք։ Որ առ մարդկային բնութիս զվշտակցութին օրինադրեաց. Աճառ. աղմ։ *Կարեւոր է մեզ անտի ճանապարհորդութես՝ ողորմածութի և վշտակցութի։ Վշտակցութե կերպարանս պատճառաւ. Ոսկ. ննչ. և մ. ա. 13։ *Զամենայն վշտակցութիս յանձանց ի բաց հատեալ. Նխ. Ղ. բէբղ։ *Գծուծ բանիւք զսիրտս թագաւորի ի վշտակցութի իւրեանց խոնարհեցուցանեն. Կլեմ։ *Զայնց աւէր, որովք ածիցէ զնոսա ի վշտակցութի։ Կամի զարթուցանել զնա ի վշտակցութի իւր. Իսիդ։ *Արտասուեաց յն, զի զվշտակցութի և զմարդասիրութի առ ազգակիցս մեզ ուսուսցէ։ Կարգ եդեալ ի վերայ վշտակցութեն՝ արտասուեաց. Ճ. Գ։ *Գայր առ նա ի ցաւակցաբար վշտակցութի. Ցհ. կբ։ *Զինչ է քեզ առ տունս այս (դդմենւոյ) վշտակցութի. Փիլ. յովն։

ՎՇՏԱՀԱՆ. ա. Κακόμοχθος. Male laborans, sive in vanum. Որ անձամբ անձին հանէ վիշտս. որպէս զտաղջան վշտակիր. *Դատաւոր կաւագործ է, և վշտահան. զի զուր ի նմին կաւոյ ած ստեղծանէ. Իմ. ծէ. 7։

Եւ որպէս Վշտազգեաց. ճգնօղ. յն. ոչ փափկացեալ. μὴ τρυφῶν. *Երանի՛ տացուք վշտահանացն, զի ոչքս յերկինս փութան. Ոսկ. ա. բէ. ի։

ՎՇՏԱՀԱՐ. ա. Հարեալ ի վշտաց. սգաւոր. տխրական. *Եկեալ հասանէր բազում վշտահար հեծութք։ Արանց վշտահար հեծութք սգացելոց. Ցհ. կբ։ (տես Լէհ. ընթեռնու վշտահան։)

ՎՇՏԱՄԲԵՐ. ա. Համբերօղ վշտաց. վըշտակիր. վշտազգեաց. խստամբեր. և խստամբերական. վշտալի. *Նա՝ որ ամն էր, այնպէս վշտամբեր լինէր։ Իսկ մարդք՝ որ վըշտամբերք լեալ իցեն անդստին ի քննական համբերութեցն։ Լինել վշտամբեր և տառապագին։ Ճառէ զբազմապատիկ վշտամ-

բերն լինելոց. Ոսկ. մ. ա. 10: Եղիշ. Է: Սարկ. քհ: Սարգ. ա. յհ. Գ: Իբր զառածանող վշտամբեր. Պիտ: Այսոքիկ վշտամբեր պատմութիւն քո: Արդ վշտամբեր տարւոյն յաջողութիւն հասանելոյ. Լաստ. ծէ. խա:

ՎՇՏԱՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Σκληραγωγία. Dura educatio, disciplina severa, maceratio. Խստամբերութիւն. վշտակրութիւն. Տրտմութիւն. չարչարանք. նեղութիւն. տե՛ս և ՎՇՏԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ: Պահովք, և այլովք նոյնպիսի վշտամբերութեամբք: Ցայնչափ վշտամբերութիւնս եւ ՚ի զանձինս. Ոսկ. մ. ա. 11: Ի Եփես. ծգ: Անդստին ՚ի տղայութենէ խոկան կրթեն ՚ի վշտամբերութեան. Զառ ՚ի նմանէ ՚ի վայր մնացեալսն ՚ի մերումս ընդ մարմնի վշտամբերութիւնս: Ի դառնագոյն վշտամբերութենէն նեխեցին վէրքն. Եղիշ. վրդ: Ցհ. իմ. ափ: Խոսր:

ՎՇՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Κακοπαθέω, πάσχω, ἀλγέω, κινδυνεύομαι, κάμνω. Mala patior, doleo, periclitor, laboro. συμπάσχω, compatior, են. Տառապիլ վշտօք. վշտագնիլ. չարչարիլ. կրել ցաւս. ձգնիլ. ցաւագնիլ. տխրիլ. տառնանալ. դժուարիլ. քան քաչմէք, ինճինմէք, ձաւըլմէք, նեղիլմէք. զէրէր՝ ղահմէթ՝ չէքմէք: Եթէ վշտանայ ինչ մի անդամն, վշտանան ամենայն անդամքն ը. Նման. ա. կոր. ժբ. 26: Եւ եղև ՚ի վշտանալն նորա ՚ի ծննդեանն: Վշտանայցէ ոք ՚ի ձէնջ, յաղօթս կացցէ: Ի սաստկագոյն վշտանալոյն մերոյ. Ծն. լե. 17. Յկ. Ե. 13: Գծ. իէ. 18: Վշտացաւ, որչափ ինչ պարտ է վշտանալ սանն: Վշտացուք աստ մազք, զի մի վշտանայցեմք անդ տանջանօք: Որով նա ուրախացաւ, նոքա վշտացան. Ոսկ. մթ. յհ. էբ: Իւրացոյց իւր մարմին, որ վշտանալն կարէ: Ի հասարակ անուն փոյսն վշտացեալ. Ցհ. իմ. էր: Նար. խղ: Սէք և արդարք՝ որք ճշմարիտ հանդիսիւքն վշտացան. Ցճխ. ծ: Այնպիսի մինչու վշտանամ՝ ասէ, որպէս որք ծնանիցենն՝ վշտանայցեն. Ոսկ. եփ: Վշտացան աննա և կայիափայ սակս յարուեան ղազարու: Զարիւն հեղուլ ոչ վշտացայ. Ճ. Գ: Վրք հց. Տ: Վասն հիւանդաց և ամենայն վշտացելոց. ժմ:

ՎՇՏԱՆԳԻԼ կամ կիլ. չ. Ի ներքոյ վշտաց անկանիլ (եթէ չիցէ գրելի՝ Վշտագնիլ) Էր վշտանգեալ, և եղև բերկրեալ: Լաս և հեծեծ ՚ի վր վշտանկելոցն. Մաշտ: Մանդ. Է:

ՎՇՏԱՇԱՏ. ա. Որ իցէ վիշտ շատ. վշտալից: Զերծեալք ՚ի վշտաշատ կենցաղոյս իրաց. Եւագ. մթ:

ՎՇՏԱՉԱՐՉԱՐ. Տ. ՎՇՏԱԿԻՐ. Որք մահուցու և վշտաչարչարին մարմնով մարտուցեալ սպանեցան. Նար. յա:

ՎՇՏԱՊԱՀԱՍ. ա. Խմն կամ ընթերցիր, Ճառապահաս. յանկարծահաս և վշտալի: Ահա վշտապահաս տուգանաց տագնապիս. Կեչառ. յաղէք:

ՎՇՏԱՌԻ. ա. Բառ անստոյգ, որպէս ընկալուչ վշտաց. վշտակիր: Որ չարչարելին էր և վշտառուին, որ աշխատելին էր. Ցճխ. ծը. (Թերեւս գրելի, վշտառ մարմին):

ՎՇՏԱՍԵՐ. ա. Որ սիրէ վիշտս տալ այլոց. չարասէր. անագորոյն: Անօրէն վշտասէր չար դահիճն: Վշտասէր չարասէր սատանան. Ցհ. կբ:

ՎՇՏԱՏԵՍ, ի, աց. ա. յն. Ὁ ἐν ἀνάγκη (որ է ՚ի կարիս). Qui est in necessitate. ταλαίπωρος, miser. ἐπίμοχθος, laboriosus, aerumnosus. Որ տեսանէ յանձին կամ կրէ ուսանք զվիշտս. վշտակիր. վշտահար. վշտացեալ. տառապեալ. կարօտեալ: Ժողովէին առ նա ամենայն վշտատեսք. ա. Թգ. իբ. 2: յորմէ և Ղևոնդ: Սկսան երթալ առ նա ամենայն վշտատեսք. Կիր. ոփմ: Ուր մնացանդ ազգք հայոց վշտատեսաց բնակեալ էին. Վրդն. ոփմ: Հէգ և վշտատես երէ կոչէ. Ոսկ. Բ. փիմ:

ՎՇՏԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Վշտակրութիւն. վշտագնութիւն. տառապանք: Առին զթագն վշտատեսութեան, և եդին ՚ի գլուխ նորա ընդ թագն արքայութեան. Եփր. նին: Բազում վշտատեսութիւն տածողացն հասուցանել. Պիտ:

ՎՇՏԱՐԱՐ. ա. Որ առնէ կմ տայ վիշտս. նեղիչ. վշտացուցիչ: Կացէք յոտաց զուարճաբար, զուգընդ լուծէք ընդվշտարար. Շ. եղէ:

ՎՇՏԱՑԱԾ. ա. Իբր Վշտացեալ: Ամենայն մարդ տրտում և վշտացած էր ը կեանս իւր յուսով մահուն: Ցնծայ այսօր մայրդ վշտացած. Լմբ. ող: Գնդ:

ՎՇՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ταπεινόω. Humilio. κολάζω, punio. ἀποθλίβω, κακόω, συντρίβω, affligo, և այլն. Տալ վիշտ ինչ. նեղել. տառապեցուցանել. մաշել. բռնութիւն առնել. անհանգիստ առնել. ինճիթմէք, էզիէթ՝ զահմէթ վէրմէք: Եթէ վշտացուցցես զդստերս իմ: Սատակեաց նա զերկիրն արքունի, և վշտացոյց զօգնականս նոցա. Ծն. լա. 50: ա. Մ. Է. 7: Ճնշել և վշտացուցանել (զմարմինն). Փիլ. լին. Տ. 29: Զի և միոյ աւուր հոգքն կարեն վշտացուցանել զմեզ: Դիւրագոյն է ոչն անկանիլ, քան թէ անկեալ՝ վշտացուցանիցէ զինքն յառնել. Ոսկ. մ. ա. 22: յհ. Բ. 25: Այսպէս վշտացոյց զանձն իւր: Զեղբայրն վշտացուցի վշտիւ մեծաւ՝ արտաքսելով զնա ՚ի տանէ: Տես որքան անտանելի ազդով վշտացուցեր զբարեպաշտօն զայնոսիկ զգերի ծնօղքն քո. տպա և քեզ պարտ է վշտանալ նեղութեամբ մեծաւ. Վրք հց: Ձմեռն անչափ բռնութեամբ օդոյն և բերմանց վշտացուցանէ զամենայն: Ցամառնայինսն տաքմամբ աւազին ժուլցն վշտացուցանեն. Պիտ: Իբրև ընդ չարագործ խաչեալ ընդ աւազակին, և որպէս զմծ զաւակերս վշտացուցանէր ՚ի խաչին ... Նրէկ խաչեալն զարարածս ձեռաց իւրոց վշտացոյց, և այսօր վշտացեալ աշակերտացն անվիշտ մխիթարութիւս պարգեւեաց. Մեկն. ղկ:

ՎՇՏԼՄԲԵՐ. Տե՛ս ՎՇՏԱՄԲԵՐ. Որոց վշտլմբեր աշխատութբ կենացն է փրկութի. Պիտ:

ՎՇՏՈՎԻՄ, եցայ. չ. (եթէ իցէ ստոյգ գրչութի.) Վշտանալ յոյժ, կմ վշտօք վարդովիլ: Զի և զմեզ խրատեսցէ ՚ի փորձութիւնսն՝ յորժամ վշտովիմք. Կիւրղ. ղկ:

ՎՈՀՄԱԿ, ի, աց. գ. որ և ՈՀՄԱԿ. պ. պէհմ, պէհէմ; պիւհէմ. Ջուկ անբանից. երամակ անասնոց և գազանաց. սիւրիւ: Բազում վոհմակք գայլոց շուրջ պատեցին. Ոսկ. մ. բ. 8. (յն. բնաւ գայլք.) Իբրև շարք շանց և վոհմակք գայլոց. Սարգ. ա. դ. Է. Ը:

ՎՈՀՈՒԿ. Տ. ՎՀՈՒԿ. Ցրուեցին զնշանս վոհկաց. Ոսկ. եւ:

ՎՈՌԷ, ի, եց. կմ ՎՕՌԷԱՍ. Բառ յն. վօռէի. Βορέη. Borea, aquilo. ռմկ. քորէող. պօռա. Հիւսիս. հողմն հիւսիսային: Վոռէք, որ ՚ի հիւսիսոյ շնչեն: Վոռէիցն՝ այն, որ մերձ կիկլիաստյ ելանէ, յատուկ վոռէաս կոչի. Արիստ. Տ:

ՎՈ՛Ւ ՎՈ՛Ւ, ուք, ուս. մջ. և գ. Ձայն աղաւնեաց, մնչիւն. ճչիւն: (Ցոփ երգչաց) զօրէն աղաւնեացն հեշտասիրաց առ միմեանս շուայտելով, զոր տեսի, վո՛ւ վո՛ւս արկանելով ոչ լսելին զխլցուրբրափիւն միմեանց ճճուռղութեն. Արշ:

ՎՈՒԼ, ի. կմ ոյ, ով. գ. Բառ լտ. պուլլա. Bulla. յն. վուլլա, վուլլի. Βοῦλλα, βούλλη. իբր իտ. bollo, և bulla. Պալար՝ որպէս զպղպջակ. ուստի նմանութբ՝ ճարմանդ, շինդղ. և նշխար կնքոյ. կնիք. և կոնդակ. գօպճա, քափտէ, մէօհր, նամէ: Եւ զայլ երկիրըն զոր կալեալ, ոսկի վուլլով նմա շնորհեալ. Վահր. ոփ: Առաքեաց զնամակն իւր պապական՝ դրոշմեալ վուլլիւն առաքելական. Մարթին:

ՎՈՒՇ, վշոյ. գ. Նոյն ընդ ձայնիս Բեհեզ. ռմկ. պէղ. յն. լտ. վիւսօս, պիւսսուս. Βύσσος. Byssus. որ է Բարակ կտաւ, և կտաւի. քէթէն: Բամբակենի առէ. լինիմ հանգերձ որպէս վասր յոչխարաց, և զվուշ ՚ի կտաւէ, և զմետաքս յորդանց. Մխ. առակ: Վուշ յերկրէ բուսեալ. Վրդն. ող: Լուանայեն զվուշսն: Եղբայր աղէքսանդրեաքարուք լուան զցօղունդ, զի վուշ է. Վրք հց. ծա:

ՎՈՒՇ. Στυππεῖον, στύπη. Stupa. իտ. Stoppa. Խծուծ կտաւոյ. քուղ. ռմկ. քու-տիքիւ. (յն. լտ. իտ. ստիբբիօն, ստուբա, ստօբբա.) Իբրև զծեծած վշոյ: Նաւթիւ և ձիթով և վշով և որթով. Ես. ա. 31: Դան. Գ. 46: Վուշ գիզեալ՝ ժողով անօրինաց, և վախճան նոցա ՚ի բոց հրոյ. Սիրաք. իա. 10: Իսկ ուր ասի ՚ի Նոր Սիրաք. իա. 30. Ի փողբ վշոյ վառի հուրն. յն. σπινθήρ, scintilla, որ է կայծ. վասն որոյ լաւ եւս գնի ՚ի հին Թարգ. Ի կայծականց հրոյ յաճախէ կրակ:

ՎՈՒՌ կամ ՎԻՌ, վռոյ, ով. գ. Թուի ռամկականն բառիս Ուռն. (ըծ. և թ. սըրաճօգ, վըռըճօգ, իբր չէքիճ, Բօգմօգ.) Զամենն ընդ ոսկորն անցո վռով: Ցից զնրկ վռով: Զնրկ այնդ վռով: Զծակն վռով այնդ լցո. Վստ. տաեպ:

ՎՌԱՄԱԿԱՆ. ա. Յօրջօրջեալն յանուն վռամայ պարսկի, (հուր անշէջ վառեալ ըստ պարսից դենի). որ և Որմզդական ասի յանուն որմզդի կամ արամազդայ: Շինել ատրուշանս, և զվռամական զհրակն գնել. Եղիշ. Գ:

ՎՍԱՄ, կմ ՎՍԵԱՄ. ՎՍԵՄ, ի, եց. ա. Ἱερός. Sacer. ὑψηλός, excelsus, և այլն. (ըծ. վէս, վիզ, վզան, վեստ, ում. թ. իւսթ, էյւճէ, ուճա, ալիմ, ալիկ. և յն. օսիօս, Ծք. և այլն.) Բարձր իմն, վեհ. գեր ՚ի վերոյ. գերազանց. գերապանծ. վերին. երկնաբերձ. պանծափայլ. սրբազան: Սքանչացեալ ՚ի վերայ իմաստութեն նոցա՝ ունէր զնոսա առ իւր իբրև զվսեմս յաջոյ կողման. Ճ. Բ: Իջցեն վսեմք և փառաւորք նորա. Ոսկեփոր. մայրագ:

ՎՍԵՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ կամ ՎՍԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարձր և պանծալի բան, գովեստ: Վսեմաբանութբ փառաւորել մաքուր աղաւաւորաց՝ զօրութի անուանեաց. Թէոդոր. մայրագ:

ՎՍԵՄԱԳՈՅՆ կամ ՎՍԱՄԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ կարի վսեմ: Ծանուցանեմ քում վսեմագոյն հանճարեղ իմաստութեդ. Ճ. Ա:

ՎՍԵՄԱԳՈՐԾԵԼ կամ ՎՍԱՄԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Պանծալի և երկնային օրինակաւ գործել: Առ ՚ի զրաւ զնուէր խորհրդածուն վսեմագործեալ. Մագ. էկեղ:

ՎՍԵՄԱԶԱՐՄ. ա. Վսեմ ըստ զարմի. վեհ. երկնային: Տուր թեւս կաճոպեալ անդամոցս՝ վերանալ ՚ի վսեմազարմիցն երամս. Բենիկ:

ՎՍԵՄԱԽՈՀ կամ ՎՍԱՄԱԽՈՀ. ա. Բարձրախորհուրդ. մեծախոհ. վսեմամիտ. գերիմաստ: Տեառն իմոյ գերահռչակելոյ և վսեմախոհ գաստուորի բարեմաղթի ողջոյն: Վստահանալով ՚ի քո վսեմախոհ գիտութիւն, տալով պատճառս իմաստնոյդ, զի իմաստնագոյն ես լիցիս. Ճ. Ա. Արշ:

ՎՍԵՄԱԽՈՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Φρόνησις.

Prudentia, sapientia, intelligentia. Գերահանճար խորհուրդ՝ մտածութիւն. իմաստութիւն. *Եթէ աղեքսանդրոս իւրով վեհմախոհութեամբ պատերազմօղ քաջ է, երեթիցէ միայնակ, և տացէ պատերազմ. Պտմ. աղէք։

ՎՍԵՄԱԿԱՆ կամ ՎՍԱՄԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ἱερός. Sacer, sacerdotalis. ἱερότατος, augustissimus. Վսեմ. վեհ. վեհական. բարձրապատիւ. գերագոյն. ծայրագեալ. երկնային. սրբազան, քահանայական. *Յաթոռն վսեմական զետեղումն։ Մեր եկեղեցւոյ վսեմական սահմանք օրինադրեցին։ Յետ վսեմական վերծանութեան սեր աւետարանին. Մագ. էկեղ։ *Ձածայնոյն և զվսեմականին բնակութիւն բերելով 'ի վերայ մեր. Պղատ. փիմ։ *Եւ հիւանդութիւն՝ վսեմական գոլով բնութեն (գլխոյ՝) իրաւապէս սրբազան կոչի. անդ։ *Քով վսեմական և վեհագոյն զօրութեամբ. Անան. էկեղ։ *Իսկ դու ով վսեմական, և սրբազնութեցյն նախապետական։ Վսեմական վակասակիրդ։ Ի քումմէ մաքրափայլ և վսեմական պետութենէդ. Մագ. սաէպ։ *Վսեմականի. ածասիրի, և հոգևոր տեառն. Յհ. կթ։ *Մեծաւ բարձրութեամբ, վսեմական գովութեամբ։ Վսեմական վարուց նախընթաց և յառաջաշաւիղ։ Պետք և գլխաւորք, նահապետք վսեմականք. Նար։ *Մի մոռանար զընտանեկիցս քո, և մի զվսեմական զայս փառոխ։ Ի վանս վսեմական և փառաւորնակ ուխտիս։ Վսեմական փառաւորդութեամբ շնորհազարդեալ. Վրք հց. ԽԶ։ Ոսոկ։ Գնձ։

ՎՍԵՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, կամ ՎՍԱՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Վսեմականն գոլ. փառաւորութիւն. պայծառնք. *Ձհրէիցն խորհուրդս յաճիւն գարձոյց, զվսեմականութիւն նոցա ունայնացուցեալ զմեծութիւն. Աբ. հմբ։

ՎՍԵՄԱԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ կմ ՎՍԱՄԱԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερουργία. Rei divinae peractio, sacrificium. Գործ վսեմ և երկնային. սրբազնագործութիւն. քահանայագործութիւն. *Ցանդուգն խորհրդական վսեմակերտութեան բայաձայնելոյն օրհնութեանց. Մագ. էկեղ։

ՎՍԵՄԱՄԻՏ. Տ. ՎՍԵՄԱԽՈՀ. *Իմաստուն խորհ, որ անհետապատելիք տարցեն 'ի վսեմամիտ գերահրաշիցն. Նանայ. յովհ։

ՎՍԵՄԱՆԱՄ, կամ ՎՍԱՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Վսեմ լինել. ծայրանալ. *Զհայրն իմ և զքահանայապետ. զմիասն վսեմացեալս (կմ վսամացեալս), Եղ. խոր. Գ. 68։

ՎՍԵՄԱՊԵՏ կամ ՎՍԱՄԱՊԵՏ, ի, աց, կամ իյ. գ. Վսեմ պետ. վեհապետ. իշխան կամ քահանայ. *Զաշոտէ սաեմ զնապն վսեմապետէ. Ածծր. Ժ. 11։

ՎՍԵՄԱՊԵՏԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ἱεραρχικός, ἱερός. Hierarchicus, sacer. Սեպհական վսեմապետի, և վսեմապետական. սրբազան. քահանայապետական. *Եկեղեցական վսեմապետական իրագործութեց։ Ըստ վսեմապետական սեր ժողովոյն աւարտողք. Մագ. էկեղ։

ՎՍԵՄԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱεραρχία. Hierarchia. Վեհապետութիւն. սրբազնապետութիւն. քահանայապետութիւն. *Սարկաւագունք գաւակցեալք ընդ քահանայս իսկ և իսկ զկնի քահանայականին վսեմապետութեն. Գր. սփան. 'ի փէէ։

ՎՍԵՄԱՊԷՍ. մ. ա. Վսեմ օրինակաւ. և վսեմական. ծայրագոյն. *Վսեմապէս բնութեամբ զեղեալ եպիսկոպոսն երջանիկ. Նար. խչ։

ՎՍԵՄԱՐՓԻ. Տ. ԳԵՐԱՐՓԻ. *Վսեմարփի ածային նշանի զօրութեն անպարտելի. Թէոդոր. էկ։

ՎՍԵՐ. գ. Վէճ. վէգ. կամ վխութիւն. վզնութիւն. յանդգնութիւն. ուստի ասի՝ Ի ՎՍԵՐ ԳԱԼ, իբր ոգորել. յանդգնել. πάντα τολμάω. omnia audeo. և Ի ՎՍԵՐ ԵԿԵԱԼ, կմ ՎՍԵՐԵԿԵԱԼ. որպէս Յանդուգն. կամ նոյն ընդ Վսեր, ա. *Նաւաստեք յիշին պարսաւանօք իբրև զ'ի վսեր եկեալս վասն աւելաստացու ագահութե։ Ընդ որս 'ի վսեր եկեալ հարկեցան մարտնչել մն աւելորդացն անձնանց։ Վասն չքաւորութե աղքատորացն 'ի վսեր եկեալ ետուն զանձինս յայսպիսի թըշուառութիւն. Պիտ։ *Մեծատունքն վասն ընչիցն միայն 'ի վսեր եկեալ յանդգնին։ Եթէ այնչափ 'ի վսեր ինչ գայցէ, և զանձինս 'ի մահ դնիցեն։ Աւազակք և գերեզմանակողոպտիչք, և 'ի վսեր եկեալքն (յն. մենամարտիկք). Ոսկ. մ. ա. 20։ Ե. 8։ Եփես. Է։ *Տունք զերեսս վսերեկելոյ, զի իշխեաց հայհոյել։ Ի վսեր եկեալ դիմագրաւ՝ բռնաւոր իշխեցեր կոչել զարքայ. Ճ. Ա։ Իսկ 'ի հին բռ. յումպէաս գրի. *Ի վսեր, 'ի չար նախանձ ։։

ՎՍԵՐ. ի. ա.
ՎՍԵՐԱԿԱՆ.
ՎՍԵՐԱՄԻՏ.
ՎՍԵՐԱՑԻՆ.
} Վէս և վատթար. վատշուեր. յանդուգն. յախուր. լիրբ դիմախօս. ամբարտաւան. հէգ. թշուառական. չար. *Ոչ ունիմ վստահութի կոչել զանուն ահաւորիդ 'ի վերայ վսերիս։ Վերայս 'ի վսերէս զվէր միրաւորեալ ծառայիս. Յհ. փառ։ *Կարդամ զանուն վաղավախճան վսերիս, որպէս և բաբբաւն բըղխեալ 'ի բերանոյդ առ տայլեթայն։ Զբերանն կափուցեալ 'ի վերայ վսերիս։ Լուա զանթուելի վէր վիրամբարձեալ վսերիս։ Ի քանի վարմից վսերական միրագին կորզեցէր զիս կեցուցիչ։ Զգահավիժեալս 'ի բարձանց ըզհրատուզեալ միրագս վսերականս։ Զանձն վսերամիտ հիքոյս։ Շնորհեա զմաքրութիւն վսերամիտ հիքոյս։ Զվսերամիտ անձն իմ զտահակեալ և զապատամբ։ Փրկեա զիս 'ի վսերամիտ գոռոզէն։ Ընթադրեա 'ի վսերամիտս զծագումն ողորմութեդ անբաւ։ Թաքուցի 'ի վսերային միտս իմ։ Վհատեալ վսերային վիրամբարձեալ ծովս անտարայցոյց՝ զանորդիս չարեաց։ Զբերան հնացեալ վսերային միրագին. Բենիկ։

ՎՍՏԱՀ. ա. (որպէս թէ Վեսս կմ Խոսփ՝ այսինքն գեր 'ի վերոյ՝ քան զահ. լծ. և պրս. Բի-օփոխ. անահ. յանդուգն, և օէրդէօփ.) Անվեհեր. աներկիւղ. ապաստանեալ. ապաւինեալ. համարձակ, կամ հաւատս ընծայօղ. և Ապահով. ուստի ասի Վստահ եմ կամ լինիմ. Πείθομαι, θαῤῥέω. Confido, suadeor, audeo, և այլն. Համարձակիլ. յապահովել. դնել յուսով 'ի մտի. *Վստահ է 'ի նա սիրտ առն իւրոյ։ Ցայդ ինչ մի վըստահ լինիցիս։ Վստահ էին, զի արարեալ էին ընդ սեպանոյն մուտ անդրայտ։ Վստահ եմ յանձն քո։ Եթէ ոք վստահ յանձն իցէ։ Վստահ եմ յայդ։ Վստահ եմ կապանօքս իմովք։ Վստահ եմք 'ի ձեզ տերամբ. եւն։ *Ոչ իսկ էր վստահ յերեւելիսս. Իսիա։ *Եւ նոքա վստահ 'ի դաշինսն՝ խաղաղք և տամք կային և կազմածով խաղային. Եղս. փր. ա։

կամ ՎՍՏԱՀ ԱՌՆԵԼ. Πείθω. Fidem facio, securum reddo. Յուսադիր լինել. քաջալերել. յապահովել. *Որով վստահ առնէ մուծանել զնոսա յերկիրն բարի։ Վստահ առնէ զհմաստունն նման գոլ այս. Նխ. օրէն. և այլք։ *Վստահ առնէ զնոսա 'ի հոգւոյն սեր գործակցութիւն. Իգն։

ՎՍՏԱՀԱԲԱՐ. մ. Τεθαρσηκώς. Confidenter, fidenter. Վստահութեամբ. աներկբայ մտօք. յապահովի. որպէս ակն ունիմք. *Զոր զի պահեսջիք վստահաբար, մատուցանեմք զքանս որպէս նեցուկ մտաց. Պարապմ. լէ։

ՎՍՏԱՀԱԼԻՑ. ա. Լի վստահութեամբ։ Պիտ։

ՎՍՏԱՀԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πείθομαι, πιθέω, θαῤῥέω. Fido, confido, fretus sum, audeo, praesumo, spero. Վստահ լինել յանձն կամ յայլս. ապահովանալ. ապաւինել. իշխել. հաւատալ. հաւանիլ. յենուլ. յուսալ. քաջալերիլ. յանդգնիլ. կիւվէնմէք, փայանմագ. սէրդէօփ օլմագ, ումմագ. *Ի ժողովուրդն հանդարտացեալ և վստահացեալ յուսով։ Վստահացեալ լիցիս, զի կայ քո յոյս. Դտ. ԺԸ. 27։ Յոբ. ԺԱ. 18։ *Ցինքն վստահանայցէ։ Յանձն վստահանայ։ Բարի է վստահանալ 'ի տէր՝ քան վստահանալ 'ի մարդիկ։ Վստահացեալք էին 'ի բարիս աշխարհականս. Ածաբ։ Ոսկ։ Կիւրղ. 'ի յոյն։ Իսիա։ *Յայս վստահացեալ՝ հանդեաւն։ Երդնու. ընդ որ վստահացեալ՝ և այլն։ Սակայն ոչ ամենեքին վստահացաւ 'ի նա արքայ. Խոր. Բ. 33. և 18. 23։

կամ որպէս Ակնունել յուսով. Προσδοκάζω. Exspecto. *Ընդդէմ դիցես մերձակայ փորձութեանցն զվստահացեալ բարիսն. Բրս. գոհ։ *Դու ես որ գալոց ես, եթէ այլում վստահանամք 'ի գժախս. Բաբիլ. յհ. Դ։

ՎՍՏԱՀԱՆԱԼ. ն. Πείθω. Credo. և Καταγινώσκω. Sentio. Հաւատալ և յանձնել ումեք զինչ. աւանդել վստահութեամբ. ապաստաներել. հաւտալ, Յէօվէ փալ, յանըշել. իսանմագ, Բէօլէիմ էթմէք, օլէմըըղ էթմէք. *Վստահացեալ 'ի նա զոնեսիմոս. Նխ. փիլէմ։ *Ոչ վըստահանայ 'ի մեզ զբազումն, զի մի կորիցուք խապաւ. Վրք հց. Բ։ *Սակայն հերձուածողքն զայսոսիկ ոչ հոգւոյն վստահանան. Սարգ. Բ. դ. Ժ։ *Կամիմ բան ինչ վստահանալ քեզ. Տր ԻԵւ. նոյ. ԻԷ։ *Զածայինս զամ յամ վստահանալ պարտ է. Դամասկ։ *Զայսոսիկ յանձն իմ ես վստահանամ. Պղատ. փիմ։

ՎՍՏԱՀԱՊԷՍ. Տ. ՎՍՏԱՀԱԲԱՐ. *Ի ձեռն որոյ զօրութեն վստահապէս ակնկալութեամբ... աներկմիտ յուսով հաւատամ. Նար. ԾԵ։

ՎՍՏԱՀԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Տեղի վստահութեն և ապահովութեն յամրափակ կամ 'ի բարձր վայրի. ապաստան. ամրութիւն. նեցուկ. *Խորտակեալ գրացս վստահարան։ Բարձրութեանն վստահարան կործանեցաւ. Նար. Բ. ԻԴ։

ՎՍՏԱՀԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Πείθω. Securum reddo, persuadeo. Վստահ և անկասկած առնել. յուսացուցանել. քաջալերել. յապահովել. հաւանեցուցանել. քաջալերս տալ. հաւանեցուցանել. *Վստահացուսցէ զմեզ ձեռնագրով իւրով. Ճ. Բ։ *Տէր, զորպիսի պարգև խնդրել վստահացուցանէ։ Ի յոյսս յայս առաքեալն վստահացոյց։ Դարձեալ ողորմութեամբ լսել վստահացուցանէ զապաշխարողս. Խոր։ *Ամաչեմ աղաչել զոր բարկացուցի. այլ վստահացուցանէն զիս յիշատակք խորոց անբաւելի մարդասիրութեն քո. Սարկ. աղ։

ՎՍՏԱՀԵՄ. եցի. իմ. եցայ. ն. չ. յ. Տ. ՎՍՏԱՀԱՆԱԼ. ն. և չ. Πείθω, πείθομαι, ἐλπίζω. *Զանունն յառաջադիմութեն, զոր ոչ 'ի տեսչութէ մարդոյ վստահեալ յանձինս ունէին, այլ օգնութեամբ վերին խնամակալութե։ Դու՝ որ սոսկ մարդ ես, հրամանաւ և բանիւ վստահես (տպ. վստահիս) առնել քոն զհրեշտակն գործել. Ոսկ. յհ. ա. 36։ *Վըստահեալք յուսով աներկիւղ զբանն այս յամ լսելիս հնչեցուցանէին. Ոսկ. Եփես։ *Մի ոք վստահեսցի 'ի մեղաց. Ոսկիփոր։

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Πεποίθησις. Confidentia, fiducia. ἐλπίς, spes. Աներկիւղ համարձակութիւն. յոյս ակնկալութեն. յապահովութիւն. ապաւինութեն յայլս կամ յանձն։ պարծանք. *Զի մի 'ի մտաց ևեթ համարձա-

կեցիր վստահութեամբ. Ճ. կոր. Ժ. 2։ *Վասն վստահութեան չարութեանց քոց։ Բնակեսջիք ՚ի նմա վստահութեամբ. Եռ. ԽԷ. 10։ Ղեւտ. ԻԵ. 19։ *Տարաժամ յանդգնութեամբ քո, և ՚ի քեն քո վստահութեամբ. Ճ. Բ։ *Զնոյն վստահութիւն ունիմ ՚ի մարմնի. վստահութիւն զինչ իցէ. պանծումն, պարծանք, համարձակութիւն, պերճանք. Ոսկ. Եփես։

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ. Վստահանալն ումեք զինի. տեանդութիւն իշխանութե. *Մինչև ցայժմ քո իշխանութեամբ տեանց իմ հրամանի կալեալ է, և ոչ ինչ յինէն ունիս վստահութի. Փարպ։

ՎՏԱԿ, ի, աց. գ. Ῥύαξ, ῥυάκιον. Rivus, rivulus. (որ են լծ. ընդ Առու.) ἄφεσις, remissio alvei. ὑδραγωγός, aquaeductus. διῶρυξ, fossa. λίμνη, stagnum. διέξοδος, exitus, transitus. χείμαῤῥος, torrens, և այլն. (՚ի Վէտ. վէժ. վազ.) Վիժակ. հոսանք. Ջուր յորդեալ յաղբերէ. անցք կամ ճիւղ ջրոյ. տաճ. ուղխ. ... ՚Ի ջուրս, ՚ի ծովս, և ՚ի վտակս։ Վտակքն ջրոց, և աղբիւրք անդընդոց։ Ի վտակն՝ որ իջանէր ՚ի լեռնէ անտի։ Ցերկիր վտակաց ջուրց։ Վտակք ջուրց իջին յաչաց իմոց։ Արարից զերկիրն ծարաւուտ ՚ի վտակս. ԼՆ։ *Վտակ առ վտակ պատգամաւոր լինէր. Տաղ։ *Վտակ ՚ի վտակ խառնեալ՝ յայտաթօթելոց այտից (արտասուօք). Նար. փող։ *Վտակ արտասուաց. Ցճխ. ծա։ *Աւազանին (մկրտութե) վտակաւ. Արշ։ *Արբեալ ՚ի վտակաց կողի ճշմարիտ բանին։ Զաբեան վտակսն հոսեցին. Շար։ *Բազում վտակս արեան հեղեալ։ Ի նը և յարինաբուղխ վտակաց. Խոր. Բ. 5։ Եղիշ. Է։ *Մեծի քահանայապետին (քնի), յորմէ վտակն անմահութե հոգին նը. Ցհ. ԽՍ. Էկեղ։

ՎՏԱԿԱԼԻՑ. ա. Ջրալիր. լցեալ վտակօք. ուր իցեն բազում վտակք. *Իբրև զբուրաստան լի ծաղկաւ վտակալից առ ափն գետոյ. Եփր. Թուոց։

ՎՏԱԿԱԽԱՂԱՑ. ա. Իբրև զվտակ կամ վտակօք խաղացեալ, հոսեալ, յորդեալ. *Զչարժումն վտակախաղաց և յորդառատ ջուրցն. Պիտ։

ՎՏԱԿԱՀԵՂՁ. ա. Լաւ ևս՝ Վտակայեղց. Հեղեալ զեղեալ վտակօք (մինչև կարել հեղձուցանել). յորդառատ. *Վտակահեղձ արտասուօք աղօթս մատուցանէր. Ճ. Ա։

ՎՏԱԿԱՀՈՍ. ա. Հոսեալ իբրև զվտակ. ուղխօրէն բղխեալ. *Ի տիգաբուխ և վտակահոս կենդանութենն։ Վտակահոս ծծային աղբիւրն ՚ի քեզ ցայտեալ ահաւոր սրսկմամբն. Թէոդոր. խչ։ *Վտակահոս արեամբ ներկեալ. Շար։ *Հեղլով իբրև զջուր վտակահոս արեանն (գէորգեայ). Տաղ. հոգւոյն։

ՎՏԱԿԱՑԻՆ. Նոյն ընդ վ. Ναματιαῖος. Scaturiens, manans, fluens. *Եւ է ըմպելի սոցա վտակային ջուր ինքնախաղաց. Փիլ. պէտական։

ՎՏԱԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Հոսիլ՝ բղխել՝ յորդել՝ վիժել իբրև զվտակ. *Վտականալ աղբերց անմահականաց. Թէոդոր. Խաչագ։

ՎՏԱԿԱՆԻ. Որպէս Վտակք. *Աղբիւր քաղցրաճաշակ՝ կարկաչահոս վտականին (կամ ՚ի վտակնին)։ Զաղբիւր անդ ՚ի վիմին՝ զերկոտասան վտականին. Մագ. ոտ։

ՎՏԱԿԱՇԱՐԺ. Տ. ՎՏԱԿԱՀՈՍ. *Զմանրաբուխ աղբիւրաց, զվտակաշարժ առուաց. Տօնաց։

ՎՏԱԿԱՎԱՅՐՔ, գ. Վայրք վտակաց. տեղի ջրարբի. *Զեանեղեալսն ՚ի բառացի վտակավայրս զբօսնուն. Պիտ. ըստ Լէհ։

ՎՏԱԿԱՐԲՈՒ. Տ. ՋՐԱՐԲԻ. *Սահմանս վտակարբուս ուղխապարարս. Նար. խչ։

ՎՏԱԿԻՄ, եցայ. Տ. ՎՏԱԿԱՆԱԼ. *Վտակեալ յորդաբուխ ականակիտ պարզուածիւ. Ցհ. կբ։

ՎՏԱԿՕՐԷՆ. մ. Զօրէն վտակի. ուղխօրէն. *Զգտուն արտասուսն, զոր վտակօրէն հեղուիր. Ցհ. գտն։

ՎՏԱՆԳ կամ ՎՏԱՆԿ, ի, ից. գ. Κίνδυνος. Periculum, discrimen. ἀνάγκη, necessitas. συνοχή, στένον, να, coarctatio, angustia. ἀνιαρόν, ρα, molestia, moestitia. Վատ կամ ՚ի վատ ինչ անկումն. վիճակ և տուիթ խիթալի, մտալուտ չարեաց. փորձանք. աղէտք. անձկութիւն. պաշարումն. տագնապ. վիշտ. հարկ. ... *Վտանգ մեծ է առաջի իմ։ Նուան ՚ի վտանգի կայր ՚ի խորտակել։ Եղիցին ձեզ ՚ի վտանգս։ Վտանգ է ինձ յամենայն կողմանց յոյժ։ Ջամբեմ ժողովրդեանդ այդորիկ վտանգ։ Մատնեցից զնոսա ՚ի վտանգ ամենայն թագաւորութեանց երկրի։ Որ նեղութեան և վտանգի։ Եւ մեզ վիշտ վտանգի է ընդ կառուցս այսր առուր. և այլն։ *Անխնայ վտանգիւ (կամ վտանգիւք) վարէին ՚ի գերութի։ Իբր որպիսի վտանգիւք ամբարշտութե եկեալ հանդիպեցայ ինձ. Պիտ։ *Մխիթարեսցուք մերովս վտանգիւք և մեք. Խոր. Բ. 89։ *Ընդ միմեանս չարչարեալ ունին զվտանկիցն կարգ։ Փրկել զմեզ ՚ի փորձութենէ և յամենայն վտանկից մերոց. Նիւս. կազմ։ Ժմ։ Շար։ *Տագնապեալ ոգւոյս վտանգիւ խապառ։ Հոգւոյս վտանգաւ։ Չար վտանգից. Նար։ *Հաճել զպարտս վտանգի լծոյ ծառայութեան թագաւորացն. Ագաթ։

ՎՏԱՆԳ. Ցանցանք, և պատուհաս ըստ նմին. *Վտանգ է, յաղագս աշխարհի սասանեալ (մեր՝) ընդ իսկագունոյն աշխարհի (զմիմ) զանց առնել. Արիստ. Ծ։ *Որք պոռնկեցան ընդ կուսանն հաւատաւորացն, զապանողին կրեսցեն վտանգ. Կանոն։

ՎՏԱՆԳԱԳՈՐԾ. ա. Ἐπικίνδυνος. Periculosus. Որ ինչ գործէ զվտանգ. վտանգաւոր. ... *Ոչ միայն աւելորդ, այլ և կարի իսկ վտանգագործ. Ոսկ. գաղ։

ՎՏԱՆԳԱԼԻ. ա. } Լի վտանգօք և վշտօք. աղետալի. *Աւանի անզերծ և վտանգալի (կամ վտանգելի) ողեռակոծ տարակուսանացս։ Զգուշացեալ ՚ի բազում հեծեծմանէ, և ՚ի վտանգալից արտասուացն. Կելաս. աղէտ։
ՎՏԱՆԳԱԼԻՑ. }

ՎՏԱՆԳԱԿԱՆ. ա. Անսովոր առմամբ՝ որպէս յն. Περιστατικός. Circumstantialis. Պարագայական. որ ինչ հայի ՚ի հանգամանս իրաց. *Այլք կոչին առ ՚ի ճարտասանիցն վտանգականք մասնկունք. ո՞վ, զի՞վ, զի՞նչ, ո՞ւմ, ո՞ւր, ե՞րբ, զիա՞րդ. Նիւս. բն։

ՎՏԱՆԳԱԿԻՐ. ա. Կրող կամ ունող յինքեան զվտանգ. ներքոյ անկեալ կրից՝ վտանգից և փորձանաց. *Վկայքն՝ վտանգակիր և երկչոտ մարմնովս չարչարակից եղեն քեզ. Տօնակ։

ՎՏԱՆԳԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συγκινδυνεύω. Simul periclitor. κακοπαθέω, mala patior. Կցորդ լինել վշտաց վտանգի. կամ փորձանակից, և մրցանակից, և վշտակից լինել, վիշտս կրել. Ճգնիլ. *Ցաղագս առաքինութեն վտանգակից լինել. Անան. Մաշտ։ *Վտանգակից լեր իբրև զբարւոք զինուոր յնի քնի. Ոսկ. Բ. տիմ։

ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ἐπικίνδυνος, ῥιψοκίνδυνος. Periculosus. Ինչ մի, ուր իցէ վտանգ խիթալի չարեաց (տաճ. ... և յն. ...). *Խուզել զայսպիսիս վտանգաւոր է, և ոչ հետևելի։ Անտեղի է յոյժ և վտանգաւոր՝ առնել, և այլն. Կիւրղ. գանձ։ *՚Ի վտանգաւոր նեղութեան (ծովու) զերծեան ՚ի ցամաք. Ղեւոնդ. (որ հայի և ՚ի յաջորդ նշ.)

ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ. Որ ինչ ունի ընդ իւր զվիշտ և զնեղութիւն. տարժանելի. և չարաչար. *Եւ է զոր խրատէ վտանգաւոր պատուհասիւք. Ցճխ. ծ։ *Եւ կայր աշխարհս ՚ի մեծ վտանգաւոր աղէտս։ Լինիցիս իբրև զմի ՚ի մահապարտաց, որ անձամբ զանձինս հերքեցին ՚ի կենաց վտանգաւոր մահուամբ. Արծր. Բ. 1։ Գ. 10։

ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ. Կրող զվտանգ. վշտացեալ. վտանգակիր. վտանգեալ. փորձանաւոր. *Վտանգաւորք են՝ որ յինչ և իցեն նեղութիս. Խոսր. պտրգ։ *Ի վերայ այսքանեաց գերութեանց ամենաթշուառ վտանգաւորիս։ Վտանգաւոր և ամենակիրն անդամօք. Նար. ԻԷ. ՅԲ։ *Բազում վտանգաւորք ՚ի ծովու և ՚ի ցամաքի կոչէին յօգնականութիւն զանուն սրբոյն. Վրք հց. ԻԹ։

ՎՏԱՆԳԵՄ կամ կեմ, եցի. ն. իմ, եցայ. կր. իրր յ. Θλίβω, ἐκθλίβω, ομαι. Vexo, affligo, or. πονέω, τρύχομαι, ὀδυνάομαι, laboro, fatigor, doleo, և այլն. Ի վտանգ արկանել, անկանել. նեղել, իլ. խոշտանգել, տագնապել, վրդովել, իլ. ... *Վտանգեաց զնա բանիւք զգիշերն ողջոյն. Դտ. ԺԶ. 16։ *Սկսաւ զնոսա վտանգել բանիւ, թէ արժան էր ձեզ և այլն. Մովս։ *Վտանգեմ զքեզ ՚ի սովամահ լինել... Եղբայր իմ վտանգէ զիս առաւ և անդր շրջելով։ Հոգք սոցին վտանգեն զիս յոյժ. Վրք հց. Ք. Դ։ *Զկրտսերին բազում անգամ վտանգէր պօղոս. Ագաթ։ *Իբրև վտանգեցաւ, խնդրեաց զերեսս տեառն։ Վտանգեցաւ յաղեղանցն։ Հան զիս ՚ի պատերազմէս, վասն զի վտանգեցայ։ Ցեառոյ վտանկեացի (կամ մորմոքեսցի) յանձն իւր։ Հեռացեալք և մնացեալք՝ զնոյնօրինակ վտանկէին. և այլն։ *Բազում վշտօք և նեղութեամբ վտանգէր զամենեսին։ Վտանգէր զքահանայս խոշտանգանօք. Ղեւոնդ։ *Պատերազմեալ վտանգի յոյժ։ Ոչինչ վտանգի ՚ի թագաւորութենն վեսպասիանոս և տիտոսի՝ թողլով ՚ի նոսա զմիջնագետս. Խոր. Բ. 14. 35։ *Վտանգիմ ՚ի բազմութենէ մեղաց իմոց. Շար։ *Նախ մտօք վտանգին տառապանօքն, սակայն վարդապետին մշտն տալոյ անարժէն. Եղն. ... *Ցուցանէ վտանկեալ՝ զնոյն հաւատով ՚ի տապան սրբոյն. Տր ԻԷ. յհւ. ... *Վտանգելոց օգնական. Անյ. բուրգ։

ՎՏԱՆԳԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Վտանգեցուցեալ՝ սաստէին թողուլ զհաւատս իւրեանց. Կաղանկ։

ՎՏԱՆԳԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ վտանգէ. նեղիչ. *Ի բաց երարձ ամենակարող իւր զօրութեամբ զվտանգեցուցիչսն մարդկային բնութեան. Խոսրովիկ։

ՎՏԱՆԳՈՒԹԻՒՆ. } Վտանգիլն (յամ առման). *Վտանգելոց օգնական. վտանգութիւն է որ հիւանդութեն, և է որ մեղաց, և կամ հաւատոյ։ Եւ այս ՚ի կամայից է վտանգութիւն փոխել յանհաւատից և ՚ի չարաց. Շ. բարձր։ *Զվտանգութիւն քաղաքին յաւելու առ ՚ի նշանակ. Ոսկ. եա։ *Բազմաց վտանգումն եղեն լինէին. Ոսկ. լուս։ *Զվտանգումն բարեկամին՝ անձին քում համարեա։ Ոսկիփոր։
ՎՏԱՆԳՈՒՄՆ. գ. }

ՎՏԱՌ, ի, աց. գ. գրի և ՎՏԱՐ, ի, ից. (լծ. ընդ վտակ.) Ἀγέλη. Grex. Հօտք կենդանեաց՝ որպէս ուղխիւ հորդան առեալ. Ջոկ. հօտ. հօրան. պառաւակ. երամ. ... *Ո՞վ իցէ, որ զայնչափ բիւրաւորս զվտառս ձկանց շարժեսցէ հանցէ չուել խառ.

ղալ միանգամայն ։ Վտառ վտառ երամ ե֊րամ շրջին ․ Վէցօր ․ Է ։ *Ձիոց վտառք, ան֊դեայք, հօտք․ Բր․ ոտղուխ ։ *Վտառք մա֊տակաց ․ Ճ․ Դ ։

ՎՏԱՌ․ (լծ․ ընդ Պատառ․) Պատառուածք․ ձեղքուած ․ անցք ․ ծակ ․ առուակ ․ որ և Վտառանք, և ծակոտի․ *Իսկ ջրասուն ըստ Թափ֊ման, քանզի Թափի կենդանին 'ի ձեռն յայ֊տից վտառից (Նոր Հ․ վտարից) և անյայտից ։ Երակք, շնչերակք, վտառք (կամ վտարք) ։ Արտաքս վտարին աւելորդքն 'ի ձեռն բերա֊նոյն և 'ի ձեռն ընդգանցն և 'ի ձեռն ական֊ջացն և 'ի ձեռն աչաց, 'ի ձեռն շնչոյն, և 'ի ձեռն անյայտից վտառից ։ Իսկ անյայտս վը֊տառս կոչեն զարտաշնչութիւն ամենայն մար֊մնոյն․ Նիւս․ բն ։ *Երկու աչք, բ ականջք, բ քթափողք․ ա բերան, ա ստինք․ ա պորտն, և երկու վտառքն յետ և յառաջ (միզուկն և երաստանն)․ Ոսկեփոր ։ *Կամ ընդգանց շնչոցն վտառս առ նախանձու ապականեա֊ցէ երբեք․ Սարկ․ ք։

ՎՏԱՌԱՆՔ, նաց․ Նոյն ընդ Վտառք ոչ ի նշ․ *(Կլինն յանկատար հասակի) յամուս֊նանալն՝ հատանի կա միջոցի յերկուց վտա֊ռանացն, յորմէ և մահանայ․ Մխ․ դք ։

ՎՏԱՌԱՊԱՀ․ ի, աց․ գ․ Φυλάσσων τὴν αὐλήν. Custos aulae vel caulae, ovilis. ('ի ձայ֊նէս Վտառ ըստ ա նշ․) Պահապան վտառաց՝ երամակաց՝ հօտից․ և Պահ՝ բակ և փարախ նոցա․ *'Ի վերայ ապարանիցն մայասայ որդ֊ւոյ սելովմայ վտառապահի․ Երեմ․ Լէ․ 4 ։ Ուր Մխ․ Երեմ․ գրէ․ *'Ի վերայ վտառապա֊հայն որքունի, այսինքն ձիոց․ որ և ԿՈԾ֊ՏԱՊԱՆ, կամ կոյոք ձիոց ։

ՎՏԱՐ․ գ․ Տ․ ՎՏԱՌ (ըստ բ նշ)․ այլ 'ի յա֊ջորդ ածանցս է արմատ Վտարելոյ, և արմատ իւր է՝ Ի տար, օտար, 'ի բաց վարումն․ (որ֊պէս և Թ․ պիւրիւ, է վտառ, այսինքն չօկ․ իսկ պիւրմէք՝ է վարել, վտարել ։)

ՎՏԱՐԱԿ․ ա․ Վտարեալ․ վտարանդի․ տարագրեալ․ *Եւ զգերութիւն իմ վըտարակ՝ գարձուցանէ սյաւէն 'ի յարկ․ Շ․ Երէա ։

ՎՏԱՐԱԿԱՆ․ ա․ Որ և ասի Ի բաց վտա֊րական, Արտաքս վտարական․ Ἀποκριτικός, κή. Expulsor, expultrix. Որ ինչ ունի զկա֊րողութիւն վտարելոյ, 'ի դուրս կամ 'ի մի կողմն վարելոյ․ արտաքսողական․ փըշօղ․ պիւրէն․ *Զ յոքնարեղուն կերակուրսն վտարական զօ֊րութիւն յիւրաքանչիւր անդամս առաքել ։ Քարշողական զօրութիւն խնդրէ, սոյնպէս և վտարական զօրութիւն առաքէ․ Մագ․ ծէ ։ *Արտաքսումն աւելորդացն Ի բաց վտարա֊կանին զօրութեան է․ Նիւս․ բն ։

ՎՏԱՐԱԿԱՆ ԼԻՆԵԼ․ Վտարիլ․ վարիլ․ փը֊շուիլ․ պիւրիւլմէք․ *Վտարական լինելին յօ֊տարութեն․ Սարկ․ հանգ ։

ՎՏԱՐԱՆԴԵՄ․ եցի․ ն․ Ἄγω. Duco, abduco. Ի բաց կամ անդր քան զենիկ աեղին վտարել․ վարել տանել․ տարագրել․ կր․ տա֊րագրիլ․ և Օտարանալ․ վտարանջել․ *Զոմանց զորդիս և զկանայս 'ի ծառայութիւն վտարան֊դեին․ Եւս․ փր․ ա ։ *Թշնամիքն վտարան֊դեալ 'ի ծառայութիւն տանիցին․ Ոսկ․ Ես․ ։ ․ ծառայս առեալ տանիցին ։ *Մահուն երկիւղիւ ջանասպաղ կէին վտարանդեալք 'ի ծառայութիւն․ Եբր․ Բ․ 15․ յն․ պարտա֊ւորեալք․ ἔνοχος, reus, obnoxius. *Ընդ գրեցեալ գ․ժոխարնակաց վտարանդելոցն հաւաց արդելեալ կամ 'ի վտանգի․ Նար․ ։ *Հասեալ 'ի վերայ հայոց՝ նախ զաշտ վտարանդեալ (այսինքն վտարանջեալ՝ աքսո֊րեալ) սյսր խաղացուցեա․ Արծր․ Գ․ 1 ։ *Զի մի վտարանդեալ ինչ լիցի վարդապետութիւն (այսինքն օտար և երկրայական)․ Կոչ․ ծ ։ *Նո֊րոգ է գալուստն (քոյ), և վտարանդի (այս֊

ինքն դիմախօսեալ լինի 'ի թշնամեաց)․ Կոչ․ ծէ ։

ՎՏԱՐԱՆԴԻ․ դւոյ, դեաց․ ա․ Ἄποικος. Domo emissus, colonus, և այլն․ Վտարան֊դեալ․ տարագիր․ տարաշխարհիկ․ գաղթա֊կան․ բռնի վարեալ․ օտարացեալ․ վարա֊տական․ ատանդական․ մատնեալ 'ի ձեռս օտարաց․ գերի․ սորուկ․ ծառայ․ Հուրած փը֊շած․ պիւրկիւն, էէրինդէն ուղըրմըշ․ դէդէր֊կին․ *Վտարանդիքն արձակեցան ('ի հը֊ռովմայ) ։ Վեսպիանոս զվտարանդիս արձա֊կեաց․ Եւս․ փր․ Բ ։ *Այս մեք արարաք վը֊տարանդի լինել նմա․ Վրք հց․ ծդ ։ *Եթէ զարտաւոյդ և զսիրան վտարանդիս ոչ ա֊րասցես ։ Վտարանդի (որպէս պատանդ) եր֊թալոյ պապայ 'ի բիւզանդիոն ։ Սրոյ զամե֊նայն վտարանդիսն մատնել․ Խոր․ Բ․ 52 ։ Գ․ 29 ։ *Զվիճակս ժառանգութեան հարցն մերոց վտարանդի լեալ (յն․ բռնի կալեալ) յան֊պարտ թշնամեաց ։ Վտարանդի (այսինքն գե֊րի) եղեք ազգաց բազմաց ։ Արարին զերկիրն իմ իւրեանց 'ի վտարանդի (յն․ ժառանգ) ։ Եղիջիք յանապատ, և վտարանդիք ։ Առնի֊ցեն զձեզ վտարանդիս (յն․ 'ի վաճառ հա֊նեալ)․ ա․ Մ․ ծէ․ 33 ։ Եզեկ․ Լէ․ 3․ 5 ։ Ե֊րեմ․ խբ․ 18 ։ Բ․ Պ․ Ե․ 3 ։ *Պիղծ և խուժա֊դուժ մարդկան լինիցին վտարանդիք (յն․ սորուկ)․ Ոսկ․ Ես․ ։ *Զգաղանայն բարս ա֊ռեր, և վտարանդի եղեր (յն․ մատնեցեր) զազնուականութիւն ։ Զփրկութիւն անձանց վտարանդի այլոց առնեմք (յն․ մատնեմք)․ Ոսկ․ Մ․ ա․ 15․ 23 ։ *Մարդկան վտարանդիս եղեր զմեզ․ Երզն․ մթ ։ *Իբրև 'ի բռնաւո֊րէ ումեքէ վտարանդի վարեալ․ Սեբեր․ Է ։ *Վտարանդի բացամերժութեամբ յանքնական վայրի վարանեալ․ Նար․ ծէ ։

ՎՏԱՐԱՆԴԻ․ Ἀμφίβολος, ἀμφιβαλλόμενος. Ambiguus, dubius. Տարատամ ինչ, որ յայս և յայն միտս ձգի․ երկբայական, երկուանա֊լի․ գիմախօսեալ․ *Զի եթէ այն՝ որ յայտ֊նապէսն է (ընդունելի ոք գիրք)․ չցխեսս․ զի՞ զվտարանդեօքն տագնապեալ տառապի֊ցիս ։ Չիք ինչ բան վտարանդի (վասն քո), և չիք բան առանց վկայութեան ։ Զբանս վտա֊րանդիս․ Կոչ․ ծբ․ ծգ․ ծդ ։ *Ոչ եթէ յիմ֊մէ անկարութենէ վտարանդի լինին իրաւունք ճշմարտութեան․ Սեբեր․ Բ ։ *Ոչ զանգիտեալ՝ վտարանդի առնէն զբանն, թէ ընդէ՞ր բնաւ և այլն․ Ոսկ․ յհ․ Բ․ 16 ։

ՎՏԱՐԱՆԴԻՔ, դեօք կամ գիւք․ գ․ Վտա֊րանդութիւն․ կամ նեղութիւն որպէս զվտարան֊դելոց․ տագնապ․ տաղտապումն․ *Համօրէն զբոլոր երկիրս հայոց արկանէր ընդ անհան֊դուրժելի վտարանդիւք․ զի վախճանեաց ըզ֊գիւտ արծաթոյ 'ի յերկրէս․ (վասն որոյ ըզ֊մարդիկ առնոյր 'ի տեղի դրամոյ․) Ղեւոնդ ։

ՎՏԱՐԱՆԴՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Ἀποικία. Demigratio. Պանդխտութիւն․ գաղթ․ *Դարձու֊ցից զվտարանդութիւն յարկացն յակովբայ․ Երեմ․ Լ․ 18 ։

ՎՏԱՐԱՆԴՈՒԹԻՒՆ․ Երկբայութիւն․ տար֊տամութիւն․ *Առանց վտարանդութեան սահմա֊նադրութիւն հրամանատրութեան․ Ոսկ․ յհ․ ա․ 11․ յն․ աներկբայ․ ἀναμφισβήτατος, indubius, non controversus.

ՎՏԱՐԱՆԴՈՒՄՆ․ գ․ Վտարանդիլն․ օ֊տարութիւն․ *Սատակեցաւ 'ի վերայ իմ վտա֊րանդութեան և նեղութիւն․ Ցհ․ կբ ։

ՎՏԱՐԱՆՋԵՄ, եցի․ ն․ Ἀθετέω. Praevaricor, sperno, rejicio. Վտարանդիլ՝ որպէս օտարանալ ինքնագլխութեամբ․ ապստամբիլ․ նշկահել․ պաշ․ չէտմէք, կէրի փուրմագ, փահ էթ֊մէք․ (դրի 'ի հին բռ․ և՝ Դրանջել, աքսո֊րամբել ։) *Եղև նորա ծառայ յովակիմ ամս երիս, և դարձաւ վտարանջեաց 'ի նմանէ․ Դ․ Թգ․ իդ․ 1 ։ *Նշկահեալ արհամարհեաց,

վտարանջեալ (կամ վտարանդեալ) յիւրոց նախագլխոցն․ Խոր․ Գ․ 19 ։

ՎՏԱՐԵՄ․ եցի․ ն․ Ἀπάγω. Abduco. ἐκχοίνω, depello. ἐλαύνω, impello. (արմատն է՝ 'ի տար․ օտար․) Նոյն ընդ Վտարանդել․ տարագրել, օտարացուցանել․ 'ի բաց վարել․ վարել․ տանել․ մերժել․ փշել․ պիւրմէք․ *Վը֊տարեն 'ի կորուստ ։ Վտարեաց զնա յայսմ խնդրուածոցս Արտաքս վտարին աւելորդքն յասք և 'ի մէզ և 'ի փսխումն և 'ի քրտունս․ Վրք հց․ իդ ։ Ոսկ․ յհ․ Բ․ 31 ։ Նիւս․ բն ։ *Վտա֊րեցին զկարծիսն ։ Ցաշխարհէն վտարեաց ։ Ո՞ւր վտարէ զիս բանս․ Փիլ․ լիւ․ Դ․ 2 ։ Եւս․ փր․ ա ։ Խոսր ։ *Ուր քաւութիւն է թագաւո֊րեալ, վտարեալ են մեղք ։ Տուես վտարի 'ի հոգւոյ․ Նար․ խը ։ Լմ․ իմ ։ *Զոր թէ վասն արդարոցն ոք զմտաւ ածիցէ, ոչ վտարի 'ի ճշմարտութենէ․ այսինքն չօտարանայ․ Շ․ ա․ յհ․ ձգ ։

ՎՏԱՐԵԼ․ Քարշել․ ձգել․ կորզել․ Թա֊փել 'ի ձեռաց այլոց․ զբռամբ ածել․ փաչել․ *Զորօրինակ աղատամբ մեռեալ բռնութբ՝ զայլոյ թագաւորութիւն իւր վտարիցէ․ Սեբեր․ Է ։ *Զի մի զօծային անունն յինքն վտարեսցէ․ Փիլ․ յոգ ։ *Զիշխանութիւն թափել և յինքն վտարել․ Սարգ․ ա․ յհ․ Դ ։ *Անախորժս եպի֊փանէս պտղոմեան թագաւորութեան ակն ե֊դեալ վտարէր․ Եւս․ փր․ Բ ։ *Մինչև ցմահ և զենումն զմեզ վտարեն․ Ոսկ․ գծ․ (որ բերի 'ի կրկին նշ․ իբրու վարել սաստկապէս ։)

ՎՏԱՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի․ Նոյն ընդ Վ․ ըստ ա նշ․ *Զոր յայս բազում խնդրուա֊ծովք առի, և վաղվաղակի վտարեցուցի ․․․ մինչև տեսցէ զօտարացեալն իւր․Վրք հց․ ծդ ։

ՎՏԱՐՈՂԱԿԱՆ․ Տ․ ՎՏԱՐԱԿԱՆ․ *Չորս ոյժ ունի ստամոքն․ քարշողական, ունակա֊կան, հալողական, արտաքս վտարողական․ Ոսկեփոր ։

ՎՏԱՐՈՒՄՆ, րման․ գ․ Վտարելն․ վը֊տարանդումն․ *Յօտարութիւն վտարումն ա֊զգաաց․ Խոր․ Գ․ 68 ։

ՎՏԱԻԱԿ, ի, աց․ գ․ Ὑποδύτης. Subucula, tunica. և παρωμίς, humerale. (լծ․ Թ․ փիւշաճ, և փուշագ․) Ներքնակ․ ներքին հանդերձ ընդ վերարկուաւ և ընդ վակասիւ․ պարեգօտ․ պատմուճան․ և Ո՛ր և է զգեստ․ և ս և Ուսանոց, վակաս․ *Առ ստորոտով վը֊տաւակացն ։ Զվտաւակն 'ի ներքոյ վակասին ։ Օձիք վտաւակայն․ և այլն․ Ել․ իէ․ 33 ։ ԼԸ․ 20=24 ։ Իսկ Ել․ իէ․ 15․ *Առ վտաւակօքն նոցա յառաջոյ կողմանէ․․ յն․ բաւօմի․ Թ․ օ֊մուզլուգ․ լտ․ հումէրալէ․ այլ անդ ԼԸ․ 2․ *Արարին զվակասն․․ այլ ձեռ․ զվտաւական ։ *Հասս դաւիթ զգրօշակ վտաւակաց նորա․ Եփր․ Բգ ։

ՎՏԱԻԱՆ, ի, աց․ գ․ Στάδιον. Stadium. βολη, jactus sagittae. գրի և ՎՏԵԻԱՆ, ՎԸ֊ՏԱՎԱՆ, ՎՏԵՎԱՆ․ պ․ փէշան․ Չափ միոյ աս֊պարիզի՝ այսինքն արշաւանի ձիոյ, և քաջ նե֊տաձգութեան․ *Ի բացեայ իբրև վտաւանաւ ։ Ընթացի անդր վտաւանօք իբրև ն․ ։ Իբրև քսան վտաւանաւ ։ Որչափ քան զերկուս վտաւանս․ Իբրև վեց հարիւր վտաւանաւ․ Ծն․ խա․ 16 ։ Բ․ Ա․ ծբ․ 9․ 10․ 16․ 29 ։ *Որոյ երկայնութիւն էր հնգետասան վտաւան, և լայնութիւն եր֊կու վտաւան․ Եւս․ փր․ ա ։ *Քսան վտաւա֊նաւ երկայնութիւն ։ Ասպարէզն է հեռաւորու֊թեան, այսինքն վտաւան մի․ Խոր․ Բ․ 25․ և Ե ։ *Իբրև երկոտասան վտեւանս ։ Ելին Բա֊ռաջ նորա վտեւանս եօթն․ Վրք հց․ ծ․ և Բ․ ըստ յ ։

ՎՏԱԻԱՏ․ գ․ Որպէս թէ մասն վտաւա֊կի․ Վերջք․ քղանցք․ որ լինի և իբրու ծած֊կոյթ․ քօղ․ *Իսկ թագաւորն աղացեալ՝ ոչ֊ինչ լսէր․ զերեսսն վտաւատօքն ծածկէր ․․․

քօղ զգլխովն արկեալ՝ դարձուցանէր զե֊րեսսն. Բռող. Ժ. 15։

ՎՏԻՑ, վտտի. ա. Λεπτός. Tenuis, minutus, exiguus, subtilis, gracilis, macer. որպէս թէ վտառ, յոյժ վտտեալ. նուազեալ. ոսխն. սխն. նուրբ. մանր. տկար. նուազ. նշոր. պզտիկ. ճնճրիկ. ճղփռուճ. ոսկօգ. զայիֆ. զաղան, խուռ. *Եօթն երինջք վտիտք (կամ վտտիտք) մարմնով։ Վտիտք մարմնովք։ Վտիտք և զազիրք։ Տգեղք և վտիտք. Ծն. խա։ *Տուան նմա թիւք վտիտք և տկարք. Վրք հց. ծիէ։

ՎՏՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. } Διαφθείρω, ομαι.

ՎՏՏԵՄ, եցի. ն. իմ, եցայ. յ. } ἀποσκορακίζω, ἀπόλλυμι, և այլն. Corrumpo, or; diminuo, or. δυσοχλέω, molestus sum, turbo, և այլն. Վտիտ լինել, և առնել. նուազիլ, նուազեցուցանել. նեղել, ի֊տկարանալ, տկարացուցանել. *Ոչ վտտացան երեսք մովսէսի. Մանր. ըստ Լէհ։ *Յապաշխարհովս առնիցէ 'ի տագնապէն, առ 'ի չվտտել զչուառսն երկիւղիւ. Ոսկ. մ. Գ. 36։ *Թէպէտև բիւր անգամ վտտիցէ զպատիւ քոյոյ մարդասիրութեանդ. Ոսկ. Եփ։ *Ոչ վտտիցեն նոքա զձեզ. անդ։ *Զանարատ հոգիս մարմնոյս փափկութբ յուէտ վտտեցի. Նար. Ի։ *Վտտեցէ (կամ վատեցէ) զնոսա, և բացուսա 'ի բաց հալածեսցէ՝ իբրև զունդ յարգի հոսեալ։ Ոչ ևս վտտեսցին 'ի սովոյ 'ի վերայ երկրի։ Եօթն չլօք գալարովք չվտտելովք. Եզ. ծէ. 13։ Եզէկ. ԻԹ. 29։ Դտ. ԺԶ. 7։ *Վտտեսցէ անարգեսցէ զնոսա, և արտասցէ փախստականս. Գէ. Եզ։

ՎՐԱՅ. Տ. ՎԵՐԱՅ։

ՎՐԱՆ, ի, աց. գ. Σκηνή, σκήνωμα. Tentorium, tabernaculum. ('ի վերայ արկեալն. լծ. և յն. ուրանօս, երկինք՝ իբր վրանաձև 'ի վերայ մեր. վասն որոյ և 'ի յն. բռ. ասի, թէ ուրան՝ առ պարսիկս նշանակէ վրան թագաւորական.) խորան. տաղաւար. ուստի Վրան ժամու կոչի խորանն վկայութե. (զորմէ տես 'ի բառն ժամ.) չադըր, չէրիէ, օթաղ, դուրիկեահ. *Ի վրանս խաշնարածաց։ Ի վրանս հովուաց։ Բնակեալ են 'ի վրանս։ Զվրանն մողոքայ. և այլն։

ՎՐԱՆԱԲՆԱԿԻՉ, կչի, չաց. ա. Σκηνοῦν ἐν σκηναῖς. Habitans in tabernaculis. (որ և ՎՐԱՆԱԲՆԱԿ, ԽՈՐԱՆԱԲՆԱԿ.) Բնակեալն 'ի վրանս կամ 'ի տաղաւարս. *Եւ գեղեան Է ճանապարհս վրանաբնակչացն. Դտ. Է. 1։

ՎՐԱՆԱԿԻՑ. ա. Σύσκηνος. Contubernalis. Բնակեալ 'ի նմին վրանի, կամ դրացի այլում վրանաբնակչի. յարկակից. *Յուղևորութե վրանակիցք և տաղաւարակիցք պիտանացու են. Փիլ. Եւ. Ա. 3։ *Երթ ընդ բարւոք ճանապարհդ Է հաստակակիցդ քո և ընդ վրանակիցս. Բրս. խ Դ։ *Կցորդ սիրոյ օրինագրեր լինել 'ի ճանապարհի՝ վրանակից և սեղանակից. Լծ. ածոբ։

ՎՐԱՆԱՅԱՐԿ. ա. Յարկ կամ բնակարան վրանի. ներքսակողմն կամ ներքին սենեակն վրանի. *Հնարս ելս խրացն գտանել՝ 'ի վրանայարկն փակեալ. Ածր. Գ. 9։

ՎՐԱՆԱՆՄԱՆ. ա. Նման վրանի. չադըր կիպի՝ ձեւով. *Որպէս խորան կամարակերպ վրանանման. Զքր. կբ։

ՎՐԱՆԱՊԱՀ, ի, աց. ա. Պահապան և վերակացու վրանի. չադըրճը. *Որ յառաջն վրանապահ էր լեալ դաւթի կիւրապաղատի. Ուռհ։

ՎՐԱՆԱՏԵՂԻ, ի, աց, կամ ղւ, ղեաց. գ. Տեղի վրանաց. *Զհովիւս վրանատեղացն չափով տայ չլինել յարկս. Վրդն. ող։

ՎՐԱՆԵԱՑ. ա. Կազմեալն 'ի վրանէ կամ 'ի մէջ վրանի. *Վրանեայ եկեղեցի և ժամահար չշիջեցուցանէր ընդ ինքեան. Կիւր. դրծ։

ՎՐԱՑԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է վրացւոց կամ վրաց. *Եղբարքն մեր ունիք վրացական զօրուն. Ասող. Գ. 31։

ՎՐԱՑԻ, իք. գ. տես ՎԻՐՔ 'ի բռ. յունկան. կուրճի, կիւրճի֊։

Իսկ ա. Տ. ՎՐԱՑԱԿԱՆ. *Վրացի սաքուլայով. Լմբ. առ լեւոն։

ՎՐԱՑԻ ԿՈՃ. որ և ՄՐՏԻ ՏԱԿ, ԽԱՐԲԱԿ. Տ. ԵՂԲՈՐՈՍ. *Վրացի կոճ, որ է մրտի տակն։ Ա՛ռ մրտի տակ, որ է վրացի կոճն. Վստկ. ճբ. ճխբ. յխա։ *Սև և սպիտակ վրացի կոճ. Բժշկրն։

Իսկ *Տարաղ վրացի կոճակի », 'ի բառս Գաղիանոսի գնի որպէս յն. ագարիկոն. ա֊ղարիգոն. ἀγαρικόν, agaricum, nomen fungi arboris. ղարիգոն, կառիկօն։

ՎՐԴՈՒՏ. ա. Ուր իցէ վիրդ շատ. քարուտ. *Ի վրդուտ տեղիս բուսանի քարաբեկ ասացեալ խոտն. Երզն. փէր. ըստ Լէհ։

ՎՐԴՈՎ, ի, ից. գ. Θόρυβος. Tumultus. խռովութիւն ամբոխի. աղմուկ. խառնակութիւն. շփոթ. յոյզք. *Խաղմական վրդովլիւն տուշկեալ չարչարեցեր (զեգիպտոս). Թէոդոր. խչ։

ՎՐԴՈՎԱԼԻՑ. ա. Խռովալից. աղմկայոյզ. *Զապստամբեալ ճառագրութեան վրդովալից գործականութ փութայք կատարել. Թէոդոր. Համբուգ։

ՎՐԴՈՎԱՍԷՐ. ա. Խռովասէր. առիթ խռովութե (որպէս գինին). *Ըստ որթոյդ վրդովասէր բերոյ. Պիտ։

ՎՐԴՈՎԵՄ. եցի. ն. } Ἐκθορυβέω.

ՎՐԴՈՎԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Deturbo. խռովել. ամբոխել. այլայլել. վեր 'ի վայր առնել. խախտել. գղրդել. եւ. իլ. *Մի վրդովեսցէ զնոսա 'ի քրիստոնէութե հաւատոց։ Վրդովեաց 'ի պատուոց իւրաքանչիւր։ Վրդովեցաւ խաղաղութիւն. Խոր. Բ. 32։ Գ. 50. 68։ *Այս յն նազովրեցի զարհուրեալ վրդովէ զիս։ Մի վրդովեր զանձն կուսին. Զքր. կբ։ Տր Իէլ. յհկր. Է։ *Ամենայն մասունք աշխարհիս շարժեալ վրդովեցաւ։ Զիարդ վրդովեցան 'ի ճշմարտութենէ։ Վրդովեցան վասն մանկանցն օրհնաբանութեան. Փիլ. Իմաստն։ Լմբ. պարգ։ Երզն. մտթ։ *Աղէ զարհուրեցո դու զտունկ, վրդովեցո զգետս։ Ամենայն հոսանք փորձութեանց ոչ կարեն իւիք վրդովեցուցանել զնա. Թէոդոր. Համբուգ։ Իգն։

ՎՐԴՈՎՈՒԹԻՒՆ, գ. } Θόρυβος. Tumultus, turbatio.

ՎՐԴՈՎՈՒՄՆ, վման. } Վրդով. վրդովելն, ելն. *Յինքն ամփոփեալ 'ի զգայութեանց խուճապոյ, և 'ի ժխոր վրդովութենէն. Փիլ. Եգպն։ *Հարժումն խռովութեանց և վրդովմանց։ Խաղաղութիւն իմ ոչ ըստ աշխարհի ինչ խաղաղութե իմանի. որ մերձ ունի զվրդովումն, այլ խաղաղութիւն իմ անխառն է 'ի վրդովմանց։ Ընդ բազմածութեան առ հասարակ ընջեցին զվրդովմունս, խաղաղութի արարեալ բոլոր աշխարհի. Փիլ. Իմաստն։ Նախա։ Խոր. հոգ֊

ՎՐԷԺ, վրիժու, ուց. գ. որ և ՎՐԷԺԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ. Δίκη, ἐκδίκησις, ἀμύνα. Ultio, vindicta, poena. և բայիւ, ἐκδικέω, ἐκδικάζομαι, ἀμύνω, τίω, vindico, ulciscor. Վատութիւն արարի 'ի հատուցանել չար փոխանակ չարի. ցասումն. քէն. ախ. պատիժ. պատուհաս. իրաւունք. գանտարտան. ղուբէզ, քէն, քեօճ, ինթիգամ. *Խնդրել զվրէժ ուխտին։ Հատուցից վրէժս թշնամեաց իմոց։ Վրէժ խնդրել։ Վրէժ առնուլ։ Պահանջել զվրէժ։ Հանել զվրէժ, կամ զվրէժ քինու, զքինու վրէժ։ Յաւուր վրիժուց. և այլն։

ՎՐԷԺՍ ՏԱԼ կամ ԼՈՒԾԱՆԵԼ կամ ՊԱՀԱՆՋԵԼ. Δίκην τί, ἐκδικούμενα παραλύω. Vindictas exsolvo, poenas solvo, pendo, luo, do. Կրել զպատիժ ըստ յանցանացն. ճէզա֊ճէք֊ տարկէօրմէք. *Որք տայցեն վրէժս 'ի տառապանաց յաւիտենից։ Եօթն վրէժս լուծցէ. և այլն։

ՎՐԷԺ. իբր ՈՃիր. չարիք, յանցանք. *Ընդ այսքանեաց գործօղ նորագոյն լեալ վրիժուց՝ երազագոյն և նորանշան ինչ օրէն է կարկառել պատուհաս. Պիտ։

ՎՐԷԺԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎՐԻԺԱՌՈՒԹԻՒՆ։

ՎՐԷԺԽՆԴԻՐ. ա. Ἔκδικος, ἐκδικητής. Vindex, ultor. և բայիւ, ἐκδικέω, ἐκδικάζομαι, vindico, ulciscor. Որ խնդրէ զվրէժ. քինախնդիր. նախանձախնդիր. իսկ Վրէժխնդիր լինել, է խնդրել զվրէժ. *Աճ վրէժխնդիր. տէր ած վրէժխնդիր։ Այ պատուոր է, վրէժխնդիր 'ի բարկութե այնմ՝ որ զչարն գործիցէ։ Վրէժխնդիր է տէր 'ի վերայ ամենայնի այդորիկ. և ն։ *Աճ ոչ միայն ինքեան է վրէժխնդիր, այլև մարդկան. Մխ. երէմ։ *Եղիցուք վրէժխնդիր ճշմարտութե. Եղիշ. Գ։ *Հովուացն գիմադարձ լինէր. և ազքկանցն զրկելոց վրէժխնդիր. Կիւրղ. ծն։

ՎՐԷԺԽՆԴԻՐ. իբր Վրէժխնդրական. որ ինչ հայի յոճիր արժանի վրիժուց. *Կապեալ 'ի չար հրեշտակաց, և 'ի վրէժխնդիր գործոց. Իսիտ։

ՎՐԷԺԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐκδίκησις. Ultio, vindicta. խնդրելն զվրէժ. քինախնդրութիւն. վրէժ. հատուցումն (ներգ. և կր.) *Արասցէ վրէժխնդրութիւն։ Առնուք վրէժխնդրութե։ Իմ է վրէժխնդրութի։ Ի վրէժխնդրութիւն չարագործացն. և ն։ *Այ վրէժխնդրութեն յայտնեսցի։ Սի ակամաւանին թողուլին զվրէժխնդրութին. Եղիշ. Գ։ *Զի մի վրէժխնդրութի նոցա նախ քան ըզժամանակն լիցի. Իգն։

ՎՐԷՊ. ա. (պ. Ճիւրմ. թ. ճիւրէմ.) խոտորեալ. թիւր. ծուռ. և Զեղեալ. զերծ. անմասն. անգործ. 'ի գերև ելեալ. *Սնապարծիցն բանք անշահք, և գործք նոցա վրէպք. Հանճ. տաղ։ *Տրամութի բազկանայ 'ի վրէպ լինելոյ ըղձից մարմնոյն։ Վրէպ եղև յուսոյն իւրմէ ապարասանն։ Բայց է զինչ գդ վրէպ (կամ վրիպ) եղեր 'ի չարութե թշնամւոյն. Վրք հց. ծԳ. Ն Յ։

ՎՐԷՊ. գ. Ἀνάνευσις. Nutatio. πλάνη, error, և այլն. խոտորումն. սխալումն. գանդաչումն. գեղևանք. *Ոչ գոյր վրէպ մահու նոցա. Սղ. ՀԲ. 4։ *Յայլոց բարութիւն առաւել իմանալք զանձանց վրէպս. Ոսկ. Եփ։ *Պարզն անուոյ հասցէ վրէպ, պատկեր եօթանց դարուցս 'ի գէպ. Ը. յէշ. ապ։

ՎՐԻԺԱԲԱՐ. մ. Իբրև զվրէժ կամ ըզպատիժ. *Մահն որում պարտապան եմք, վրիժաբար (կամ վրէժաբար) հասանիցէ. Յհ. կբ։ Հ. հոկտ. ծԳ։

ՎՐԻԺԱԲԵՐ. ա. Որ 'ի վերայ բերէ զվրէժ՝ զպատիժ. *Զի է հասեալ պատրաստաբեր՝ տէրն 'ի վերայ քո վրիժաբեր. Ը. Եդէս։

ՎՐԻԺԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Φαῦλος, κακοῦργος. Pravus, nequam, maleficus, facinorosus. διώκων ἀνταπόδομα, sequens ultiones vel retributionem. Ոճրագործ՝ արժանի վրէժխնդրութե. չարագործ. չարեացպարտ. ժանտ. չար. պէլալըճը արայան. *Այս քաղաք վրիժագործ։ Իշխանք ձեր տարաժամքք . . . վրիժագործք. Սոփոն. Բ. 15. կմ Գ. 1։ Եզ. Ա. 23։ *Վասն վրիժագործ ժողովրդեանն. որոց թիկունք 'ի տէրութիւն։ Վրիժագործ այլազգիքն։ Յուցանեն զվրիժագործսն. Բռող. Գ. 10։ և Կոչէ֊ Թ. կբ։ Վէցօր. Է։ *Առաքեցին առ որդին բենիամենի՝ տալ 'ի ձեռս զվրիժագործսն չարեաց. Եփր. Դտ։

ՎՐԻԺԱԳՈՐԾ. և ՎՐԻԺԱԳՈՐԾԱԿ. } Որ ինչ սեպհական է ոճրագործաց. ոճրական. չար. եղեռնական. *Վրիժագործ աղէտիւք: Վրիժագործ բարս խորգափոխ. Պիտ: Ցհ. կՌ: *Վրիժագործակ վայրագաւն. Պիտ:

ՎՐԻԺԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Κακουργία. Maleficium, scelus, և այլն. Ոճրագործութիւն. չարագործութիւն եղեռն. գաւաճանութիւն. *Անտար (ք անտանելի) վրիժագործութիւն: Ըզկարի յոյժ զվրիժագործութեանցն լսելեացն ձայնս. գիր 'ի վերայ վիւրն ցուցանէր վրիժագործութիւն քան զնորա և զայլոցն ամենեցուն չարաւ կեցելոց. Պիտ:

ՎՐԻԺԱԽՆԴԻՐ. Տ. ՎՐԷԺԽՆԴԻՐ. *Բուխոյ եկեալ յաշխարհս հայոց՝ վրիժախնդիր ապանմանն ապուսխեթայ. Սամ. Երէց: *Եթէ վրիժախնդիր լինիցիս պատրոկլոսի ընկերի քո սպանմանն, և սպանցես զեկտոռուս. Պղատ. ոնկր:

ՎՐԻԺԱԽՆԴՐԱԿԱՆ. ա. Նշանակ վրէժխնդրութեան. *Ցորժամ վրիժախնդրական ամսոյն հուպ լինիցի ամիս. Պղատ. օրէն. ծՌ:

ՎՐԻԺԱԿ. ի, աց. ա. գ. Κολαστής. Castigator, ultor. ἀμυντήριος, idoneus vindictae. Վրէժխնդիր ոք, և գործի նորին. պատժողական ինչ. և Զէն հարկանելոյ և պաշտպանելոյ. *Ի վերայ անցեալ նորին վրիժակք արեան. Փիլ. քհ. ծՌ: *Խզեալ համառօտ զվրիժակն իրաւանց մահունն հասելոյ. Նար. ԻԷ: *Որ ոք արամաէր առ գաւիթ, ինքն լինէր վրիժակ նմա ած. Համամ. առակ: *Վասն զի զեղջերացն զզինական զօրութիւն 'ի բաց ընկեցին, իբր 'ի սպառազինութենէ վրիժակացն մերկք եղեն: Երբեմն վրիժակացն գործեաց 'ի նմա բաղմունն. Փիլ. ւէա: *Առիւծն մերկացեալ 'ի ճիրանացն և 'ի ժանեացն՝ ջարդեալ լինէր քարամբք, վասն զի ոչ ունէր զվրիժակսն. Ոսկեփոր: *Զամենայն ըզվրիժակ զինուց և զվահանս տանել 'ի ցուցեալ և կազմեալ զինանոցս. Պղտ. օրէն: *Զգիր եղջերագեղ վրիժակացն (արջառոյ): Հեռագոյն վրիժակօք նետաձգութեան կարծիս տալ անարութեան: Սրովբէ և այլովք պատերազմական գործեօք ոչ կարէր համարձակութիւն բերել զվրիժակն. Պիտ:

ՎՐԻԺԱԿԱԶԷՆ. գ. Ἀμυντήριον ὅπλον. Arma vindictae idonea, propulsatorium. Զէն վրէժխնդրութեան. վրիժակ. *Սրամտութիւն (որպէս) վրիժակազէն մեծապէս բազմաց օգուտ արար. Փիլ. այլաբ:

ՎՐԻԺԱԿԵՄ. եցի. չ. ն. Վրիժակ այսինքն զէն 'ի կիր արկանել. ձգել զնետ, ըզքար, և այլն. նետահարել. պարսաքարել. *Աղեղնաւորութեամբ՝ վաստակաւորացն և անտառացն նահանջմանն նահատակութիւն է... փախչելով 'ի հեռուստ վրիժակել. Փիլ. ւնհ. Ղ. 197: *Արին աշտէիւ փախուցանէ, և երկրորդն հեռի վրիժակէ. Վրդն. Ծրգ: *Անդուստ իսկ ('ի պարսպէ) քաջացեալ վրիժակեն աներկիւղ զ'ի վերայ յարուցեալսն անբուսութեամբ. Պիտ:

Իսկ յաւել անդ զհուղկահարաց, *Համայն և զայն 'ի հեռաստանն և 'ի կարի անտառուտան վրիժակելով տեղիս. Պիտ. խմմ. կամ հարուածս տանել, և կամ չարիս գործել:

ՎՐԻԺԱՊԱՀԱՆՋ. Տ. ՎՐԷԺԽՆԴԻՐ. *Վաղարշապատ զարմանախառն ժողովրդեան հանդերձեալ է վրիժապահանջ գոլ. Վանակ. յուրախօսիցն:

ՎՐԻԺԱՊԱՐՏ. ի, եց. ա. Ἔνοχος. Reus. Պարտեացապարտ. մահապարտ. յանցաւոր. պատժապարտ. արժանի վրիժուց. *Չէ պարտ կեալ գմա, զի որդի վրիժապարտի է գա: Ես միայն վրիժապարտ եղէ յիրաւի. Ա. Թագ: Մծբ. ծՌ: *Վրիժապարտ արեան կոչէին զնա. Ոսկ. Գծ: *Ցաւխոտնեից ատենջանացն վրիժապարտք. Սեբեր. Ե: *Զհատուցումն վրիժապարտիցն: Որ զմարգարէն ոչ կատարեաց, վրիժապարտ գոլ: Զհարուածս կոտորածոց վրիժապարտաց. Նխ. յայտն: Խոսր: Գէ. Եա:

ՎՐԻԺԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատժապարտութիւն. յանցաւորութիւն. պարտաւորութիւն. *Ըստ արժանի վրիժապարտութեան լցեալ առ ատեան բարկութեան խաղաց 'ի վերայ ամենայն և բանակի նորա. Արծր. Դ. 8: *Կաւ զինք վրիժապարտութեան յինքն քն. Լմբ. առակ:

ՎՐԻԺԱՌՈՒ. ա. Ἀμαντικός. Vindex, ultor. Առօղ զվրէժ. վրէժխնդիր. քինախնդիր. ոսոխ. *Կենդանեաց կեանք վրիժառուք, և այլք 'ի ներքոյ անկեալք և գըրժեալք: Ոչ ես վրիժառու, այլ շնորհիչ: Մի լինել վրիժառուք և քինախնդիրք: Իսկ օտարացն և նորագունիցն հաւատոյ քննիչս և վրիժառուս գոլ. Առ որս. Է: Նար. ՅԲ: Շ. ընդհանր: Իգն:

ՎՐԻԺԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎՐԷԺԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ. *Փութով հասանէ քեզ վրիժառութիւն (կամ վրէժառութիւն) ա. Հ. Մայ. Լա:

ՎՐԻՊԱԳՈՐԾԻԼ. չ. Աւերիլ. եղծանիլ. այլայլիլ. Թիւրիլ յուղղութենէ կամ 'ի լաւութենէ. *Ամօղ ծաղկատեսակ հաստատուն պարագրութեան (ախեղերաց), որ յաղագս իմ վրիպագործէրն, և զփշոցն վերածեաց աղէտս. Պիտ:

ՎՐԻՊԱԳՈՒԹ. ա. Որ գութն է վրիպական՝ անհաստատ. *Վրիպագութ սէր մարմնաւոր հարց. Լմբ. ող:

ՎՐԻՊԱԳՐԵԼ. ն. Վրիպակս գրել. սխալել 'ի գրելն. *Ոմանք 'ի պատմագրաց վրիպագրեալք (կամ վրիպագրեալք) կարծեցին, ևն. Եւս. քր. Ա. յն. սխալեալք:

ՎՐԻՊԱԼՈՒՐ. ա. Որ վրիպակս լսէ. սխալական 'ի լսելն. *Ականջս յայրատասես, ականջս վրիպալուր. Նար. ծՂ:

ՎՐԻՊԱԾ. ա. գ. Վրիպեալն, և վրիպակ. *Իւրաքանչիւր վասն որոյ փութայրն՝ զվրիպածն համարէր. Սեբեր. Բ:

ՎՐԻՊԱԿ. ի, աց. գ. Σύμπτωμα. Casus, accidens. Վրէպ. սխալանք. թիւրութիւն. խոտորումն. գթումն. անկումն. և Դիպուած. պատահումն. Եանդլէլէ, գաղտ. իսկ ἐξαπινῆς, ex improviso. գաղտայըն. *Վրիպակ իմն գործեցաւ 'ի մէզ: Վրիպակաւ, (իբր ձ.) և ոչ առ թշնամութեան մեռեցէ զնա. Թ. Բգ. Ղ. 9: Թուոց. ԼԵ. 22: *Անարդելութեան. և սխալիցն վրիպակ. Փիլ. լին. Ղ. 220: *Եւ նմա հասանէր վրիպակ՝ բռնութեան օրհասիւ մեռանել. Եւս. քր. Ա:

ՎՐԻՊԱԿ. ա. Σφαλερός. Fallax. φαλάρις, similis Phalari tyranno. ἀποτυχών, frustratus. Վրիպական. վրիպեալ. խոտորեալ. մոլար. և Ցնորամիտ. թիւր. անհաստատ. պատիր. սխալական. դիւրասխալ. 'ի դերև ելեալ. չյաջողեալ. փորձանաւոր. *Վրիպակ արքայն լի եղեալ յիմարութեամբ. Գ. Մ. Է. 23: *Առ 'ի յանդիմանութեան վրիպակաց, և առ բարս անհաւատից: Իշխանութիւն ամենայն սխալ է և վրիպակ, բաղումս ունելով զգաբանամտութեան սպառազգական. Փիլ. Խմամ. Ա ւին: *Ցանկութիւնք վրիպակք (այսինքն չյաջողեալք) արտմութեան անկեն. Եւագր. Ճ: *Ի բաց կացցեն յայնպիսի վրիպակ օրինաց: Վրիպակ ազգեցմամբ զկեանացն բան լուսացաւ լեզուաւ կորստական շաւիղ, վրիպակ ճանապարհ: Ի ճանապարհէ՝ յորմէ վրիպակ գտանի, Ժ հոյն հեռու գտանելն ունի 'ի նոյն անփեփեք ածել. Եղիշ. Բ: Պիտ: Նար. ԽԷ: Իգն:

ՎՐԻՊԱԿԱՆ. ի, աց. Նոյն ընդ վ. իբր Սխալական. *Վրիպական բանք եղին ('ի ըմբռնմանց յիմաստակաց) 'ի ստագնասպ ժամանակին: Զանվրէպն առ ... 'ի հանդերձեան ընդ վրիպական կենացս նեղութեց: Ոչինչ ունէին վրիպականքն (յիմար կուսանք) 'ի պատճառս մխիթարութեան. Եղիշ. Դթ: Ը. ձԷ: Ոսկ. Մծբ:

ՎՐԻՊԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սխալականութիւն. վրիպակ. *Որ 'ի մերումս բնութեան պատուակի ազգի ազգի վրիպականութիւն. Նար. Ղ:

ՎՐԻՊԱԿԸՆՏԻՐ. ա. Սխալեալ յընտրութեան իւրում. *Մարդկային բնեմի 'ի յերկրի՝ կարծրագոռ և կասկածափոյձ և վրիպակընտիր մահացու գտեալ (կամ գտանել) գառաղոց. Նար. Ծբ:

ՎՐԻՊԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Վրիպակ. վրէպ. սխալանք. և Պատահումն. *Ի ձեռս եկեալ ցեն վրիպակութեան. Պիտ:

ՎՐԻՊԱՄԻՏ. ա. Մոլորամիտ. վրիպական միտք. *Եկեալ պատմեցին մոլորական վրիպամիտ ազգին. Կողբացի:

ՎՐԻՊԱՆՈՒՆ. ա. Սուտանուն. որ անունն յարգեանց վրէպ գտանի. խաբեպատիր. ստայօղ. *Առ միմեանս անպատակաւոր ցոյցք են պղծութեան. իսկ 'ի մէնջ վրիպանուն պատրողաբանութեան զանխլանալ կարծեն. Ցհ. իմ. պաւլ:

ՎՐԻՊԱՆՔ. նաց. գ. Σφάλμα, σύμπτωμα, ἀποτυχία, πλάνη. Lapsus, casus, infortunium, error. Վրիպելն. վրիպումն. սըխալանք. մոլորութիւն. խոտորումն. անկումն. գթումն. 'ի դերև ելանելն. անյաջողութիւն. *Ցագնապ է երկիւղ 'ի կործանմանէ, այսինքն 'ի վրիպանաց. քանզի երկուցեալք 'ի վրիպանաց գործոց տագնապին. Նիւս. Բն: *Ճողոպրել զազգակից մահկանացուաց մոլար վրիպանաց. Փիլ. Նխ. Ե: *Աստց վրիպանաց. (այսինքն անվրէպ, անայլայլակ.) Կիւրղ. գանձ: *Որպէս թէ ընդ խաբս վրիպանօք՝ երեկոյ կամելով ձգել նմա պատահեալ նետն. Խոր. Գ. 23: *Առ 'ի յոյժ վրիպանացն՝ ասացին, և այլն. Շիր: *Մարդկօրէն վրիպանաց սխալմամբ. Նար. ՀԲ:

ՎՐԻՊԱՍԷՐ. ա. Որ սիրէ վրիպիլ և վրիպեցուցանել. փորձիչ. մոլորեցուցիչ. *Մեղանչական և վրիպասէր գեն. Աբ. անփ:

ՎՐԻՊԱՐՀԵՍՏ. ա. Որոյ արհեստն է վրիպական. որպէս բժշկականն. *Ի վրիպարհեստ բժշկաց ընտրեալ զաչս ոգւոց լուսաւորեցին. Նար. առաք:

ՎՐԻՊԵՄ. եցի. ն. Տ. ՎՐԻՊԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Կերակրումն վրիպեաց զմարդն 'ի պատուիրանէն. Լծ. կոչ: *Վրիպեցես զթողութեան 'ի յուսոյ անտի յանդգնութեան. Պիտառ: *Ոչ կարէր վրիպել զնա յածայքն գործոյ աղօթիցն. Ոսկ. Գծ: *Պօղոս վրիպէ զբամբասողն յարքայութենէն տյ. Ոսկեփոր:

ՎՐԻՊԵՄ. եցի. չ. } Σφάλλω. Fallor, erro, labor. διαπίπτω,
ՎՐԻՊԻՄ. եցայ. չ. } παραπίπτω, decido. ἁμαρτάνω, διαμαρτάνω, pecco, aberro. ἀστοχέω, aberro a scopo. λανθάνω, lateo, և այլն. Վրէպ լինել. Թիւրիլ. չէզիլ. խոտորիլ. սխալել. մոլորիլ. գթել. անկանիլ. յանցանել. մեղանչել. և Զերծանիլ. 'ի դերև ելանել. զրկիլ. պակասել. կասիլ. պատրիլ. խաբիլ. *Ի մազէ ոչ վրիպէին: Աղաբեցաւ յղի նոցա, և ոչ վրիպեցաւ: Ոչ վրիպեաց բան մի յամենայն բանից: Վրիպեցան խոտորեալք յունայնութեան բանից: Վրիպեցան 'ի հաւատոց անտի, կամ 'ի ճշմարտութենէն: Եթէ վրիպեցի և մեղայց ակամայ: Ցանցանիցէ կին, և վրիպիցի յաչաց առն իւրոյ. և այլն: *Վրիպեցեր ով սամիսոնէ 'ի ձեռն կնոջ 'ի յաղթութեանցն. Փիլ.

տանէս: *Վրիպեաց 'ի որ պատկէն: Վրիպեցին 'ի նոր մահուանէն: ի հանդերձեալ հանդըստենէն վրիպեցին. Եղիշ. Է. Է. Ե խոշէլ: *Առ բազմածաղկեալ բուրաստանաց... որք և ոչ 'ի միոջէ կամիցին վրիպել, բաղում անգամ յամենայնէ 'ի բաց անկանին. Առ որս. Ժ: *Կարծէին, թէ' և 'ի մնացն վրիպեալ իցէ. Խոր. Գ: *Անցեալ է ըստ քանակութեն. և վրիպեալ ըստ բժշկութեն. (այսինքն անբժշկելի). Նար. Է: *Ոչինչ կամ ոչ այնպէս վրիպէ 'ի ճշմարտութենէ. Սարգ: Լամբ. Ճնն: *Եթէ ոչ վրիպեցիս (այսինքն խոտորեցիս կամ ազատեցիս) 'ի չարէ, ոչ ապաշխեմ զանէր վասն քո. Վրք հց. Ի: *Անհամեմատ խնդրողին յամենայնէ վրիպէ. Իգն: *Ջհեռ յոռեացն և անպիտաննեաց և սխալանօրայ և վրիպելեաց. Ոսկ. Ժ. Ա. 5:

ՎՐԻՊԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Σφάλλω. Fallo, in errorem induco, circumvenio, supplanto. πλανάω, ab recto itinere abduco. ὑστερέω, detineo, revoco, և այլն. Տալ վրիպել. մոլորեցուցանել. խոտորեցուցանել. խաբել. պատրել. զրկել. կասեցուցանել. *Վրիպեցուցանել զնա 'ի սխալանս ինչ: Ցերբ վրիպեցուցանիցեն աստեղագէտք զմարդկութիւն. Վրք հց. Իդ: Վէցօր. Դ: *Ոչ վրիպեցոյց զարդարութին իւր և զճշմարտութին 'ի տեառնէ իմմէ: Վրիպեցոյց զքեզ տէր 'ի փառաց: Նոքա էին որդւոցն իսրայէլի ըստ բանիցն բաղաամու առ 'ի վրիպեցուցանելոյ. Ծն. ԻԴ. 27: Թուոց. ԻԵ. 11: Լա. 16: *Սատանայ վրիպեցուցանէ զմարդիկ յայ ճշմարտութէն: Առաջին կերակրովն վրիպեցոյց ըզմարդն 'ի պատուիրանէն: Կարծիք անչափութեն գիտեն վրիպեցուցանել և 'ի չափաւորէն: Այսու պատճառաւ վրիպեցուցանողաւ. Եղնէ: Արշ: Սարկ. աղ: Նար. Ճժբ:

ՎՐԻՊԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Ἀπατέων. Impostor, deceptor. Վրիպեցուցանող. մոլորեցուցիչ. խաբեբայ. 'ի գերև հանող. *Վրիպեցուցիչքն զպատճառքն չասէին, վասն որոյ նաև սոքա զինջանէին: Վրիպեցուցիչքն թամբաւէին, թէ ինքն միայն է' որ քարոզէ զայն. Ոսկ. Գաղ: *Խաբեբայս տուս զվրիպեցուցիչսն և զգրպարտիչսն (ասէ). Ոսկ. Ես:

ՎՐԻՊԻՄ. Տ. ՎՐԻՊԵՄ. և այլն:

ՎՐԻՊԻՉ. Տ. ՎՐԻՊԵՑՈՒՑԻՉ. *Որ խափանիչ և վրիպիչ է չահաւոր օգտութեցն. Ցմխ. Է:

ՎՐԻՊՈՒԹԻՒՆ. գ. } Վրիպանք. վրիպական. սխալումն. սխալանք, վրիպելն, վրէպ լինելն. *Առ որս միշտ է վրիպումն, և ամենասխալ տարակուսութի: Զանօրէնութիւն, զվրիպութիւն: Օրինակ ուղղութեն անայլայլակ վրիպութեն (այսինքն անվրէպ). Նար: *Ոչ է այն հիւանդութի 'ի մահ, այլ' աւետիք. ոչ է հիւանդութի, այլ' վրիպութի (զերծումն, կամ դէպք խորհրդաւոր). Ճ. Գ: *Նշանակ վրիպութե (յն. անբախտութե), ոչ դժնդակ բարուց է այս. Փիլ. ԺԿ. Է: *Ցուցէր և քննէր ըզվրիպումն անհանճար գործոյն. Եղիշ. Է:

ՎՐԻՊՈՒՄՆ, պման.

ՎՐՆՋԱՊԱՊՋԵԱԿ, կմ չակ. ա. Որ 'ի վրնջելն պապաջէ. որ խինջիւնն է պապաչիւն. (մակդիր այծից և եղջերուաց, կամ այծեղջեր.) *Զքաջավազիկն երկնաչու և վրնջապապաչեակ զքօղն քաղեան: Կառնոսյայծի հեծեալ 'ի վրնջապապաչակն քաղ սալամբակ. Մագ. ԼԳ. Ծ:

ՎՐՆՋԵՄ. եցի. ւ. Χρεματίζω. Hinnio, adhinnio. Խինջել՝ խրխնջել ձիոյ. մատակախանձ լինել. ԽԻՆՆԷՄԷՔ, ՇՈՒՒՈՒԼՄԷՔ, ԿԻՆՆԷՄԷՔ. *Ձիք մատակախանձք եղեն, իւրաքանչիւր 'ի կին ընկերի իւրոյ վրնջէին. Երեմ. Է. 8: *Զվրնջելն ունի 'ի կանայս նըման ձիոյ. Խոսր: *Հաջելն շանց է, և վրնջելն ձիոց: Յորժամ լուան երիվարքն զձայն փողոցն, սկսան վրնջել: Դարր հատեալ վրնջէր, մինչև զարթուցանէր զռամն: Վրնջողն մոլի 'ի մատակս: Որ 'ի բաց ձգեսցէ ըզպահք, ձի վրնջող եղիցի. Հին ԽԷՐ: Զենոբ: Մագ. ԼԷ. ԾԵ: Վրք հց. Է:

ՎՐՆՋԻՒՆ, կամ ջումն, ջման. գ. Χρεμετισμός. Hinnitus. Վրնջելն. խինջիւն. վրնջողութի. խինջականութի. և մատակախաղութի. ՃԻՆՆԷՅԻՇ. *Անդ էր տեսանել (կամ լսել) զձիոցն վրնջիւն: Յայտ առնէ և ձիոցն վրնջիւն զերկտասարդացն գիջութի. Զենոբ: Կոչ. Ի: *Շնութի և վրնջիւն քո, և տռփանացն յինէն պոռնկութիւն քո. Երեմ. ԺԳ. 27:

ՎՐՆՋՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Χρεμετιστικός, κόν. Hinnitivus, et quod velut hinnitum edit. Ունող զկարողութե վրնջելոյ. որ լինչ հայի 'ի վրնջիւն. խինջական. մատակախանձ. *Ի վեր ասա փոփոխեցի ողջախոհութիւն ցանկականդ և վրնջողական. Աճառ. պատ. Ժ: *Ծծծաղականսն, զվրնջողականսն. Նար. ԽԵ: *Ի վեր ամփոփեալ զվրնջողականն մատակախաղ ձիոց բանական գոռեաւն: Են և այլ արուեստք յիմաստնոց գտեալ՝ թախծական, ծիծաղական, վրնջողական նշան կարգադիման. Վրդն. Եվ. Խ ող:

ՎՐՆՋՈՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՎՐՆՋԻՒՆ. *Զանբանական վրնջողութի առուն կենդանեաց ողջախոհաբար զգօնացուցանէ. Նար. ԽԵ:

Տ

Տ. Բաղաձայն տառ՝ անուանեալ Տիւն (կամ տիւն), 'ի կարգէ անձայնից՝ իբր նուրբ կամ լերկ քան զԴ. իւր, որ է Դ. որ և մերձի երբեմն որպէս Թ. վասն որոյ անխտիր դրի՝ բանտ, բանդ. արգանդ, արգանտ. ընտել, ընդել. գոփել, տոփել. որպէս և դրամն է տրամ:

Տ. Ի տառադարձութե յոյլոց ազգաց փոխի 'ի մերս Դ. և Դ այլոց՝ 'ի մերս Թ. զոր օրինակ, յն. ՓՀՓԻՍՕՍ, ՏԻՐԻՓԱՏԻՍ, ԲԵՏՐՕՍ, ԱՐԻՍՏՕՏԷԼԻՍ, ըստ հյ. Դիդիմոս. Տրդատես. պետրոս. արիստոտէլ:

Տ. Ա. Որպէս Թիւ համարոյ է Չորք հազարք, որպէս չորրորդ յետ նշանագրոյս Ռ:

Տ. Ի մէջ բառից տայ զաստկութի նշանակութե հանգոյն մասնկանցս ոռ, ոռ. զոր օրինակ Բեկանել, բեկտել. փեռեկել. փեռեկտել. Նողկալ, նողկտալ. քակել, քակտել. ոլոք, ոլորտք. եզերք, եզերտք:

Տ. Ի սկիզբն բառից ունի զզօրութի պակասական մասնկան, որպէս ան. կամ բացբարձական և եղծական, որպէս դժ. և իբր լն. ԴԷ, և յն. ԴԻՍ. ԼԾ. ընդ մերս Դժ, Եղ. զոր օրինակ Տգեղ. Տգէտ, Տմարդի, Տքնութի. և այլն. տես և ՏԱՌՈՒՆ:

Տ. *Տիւն տայ սաստել բան ծայրագոյն՝ 'ի բաղնին իմանալոյն. Տեառն փառաց խոնարհելոյն՝ մինչև խաչի համբերելոյն: Տիւնըն տերանց և իշխանաց՝ խրատ ընծայէ իմաստութեանց, թէ մի սիրէք ժողովել գանձ, այլ ըղձողով բարի գործոց. Շ. այբուբ:

ՏԱԲԱՏ. գ. Περισκελίς, ιον. Feminale, caliga, bracca. Անդրավարտիք. (իբրու արտ. դօ գորդ, այսինքն մինչև 'ի սրունս, կամ ՏԻՈԳԳԱՆ, ՏԻՈՄԳԱՆ.) Շալվար, չաքշըր. *Առաջին զանդրավարտին տաբատ (յն. միբատ) 'ի նիւթոյ բեհեզոյ. Եւ. ԼԲ. 27:

ՏԱԲԵՌՆԻ, նւոյ, նեաց. գ. Բառ լա. դուքեան. Taberna. ուստի յն. Ταβέρνα. Կըրպակ. խանութ. պանդոկ. *Պօղոս մնաց 'ի վայրս տաբեռնեաց աւուրս չորս. Ճ. Բ:

ՏԱԲԵՌՈՒՆՔ. որ 'ի հին բռ. մեկնի՝ Ծանրակիցք, տես ըստ ուղիղ գրչութե ԽԸՍՏԵԲԵՌՈՒՆՔ:

ՏԱԲԻՐՈՆ. որ է Թաբոր լեառն. տես 'ի բառն ԳԱՀԱՒԱՆԴ. որպէս և 'ի հին բռ. գրի, *Տաբիրոն, գահաւանդ ՚՚.

ՏԱԲՈՒՆ. ա. Παρὰ φύσιν. Praeter naturam. Իբր Տարաբուն. արտաքուն. այսինքն Օտար 'ի բնութե. արտաքոյ բնութե. ըստ ոչ բնութե. *Ամենայն ախտ հոգւոց չար են, որք չարժեն և գեգևացուցանեն զնա տաբուն. Փիլ. Ծ. Քան:

ՏԱԲՐ ՀԱՏԱՆԵԼ. Տ. ԴԱՓՐ ՀԱՏԱՆԵԼ: Նար. յոկէր:

ՏԱԳՆԱՊ, ի. աւ կամ ով. գ. Ἀγωνία. Angor, angustia, anxietas. συνοχή, coarctatio. περικατάληψις, deprehensio. ἀνάγκη, necessitas. σπουδή, studium, և այլն. Ցեռին միշտ վտանգի. անձկութի. վարանք. տառապանութի. խուճապ. շտապումն. աղէտք. կարիք և հարկ. հոգ. հոգեվարք. նեղութի. սրտադող. ՊԷԳԻՆ, ՊԷԳԻՆԸ, ՂԱՄ, ՂՕՌ, ՃԱՊԱԼԱՆՄԱ, ՂԱՐՕՒՐԷՔ. *Եւ էր 'ի տագնապի: Եւ յերկրի տագնապ: Եղիցի տագնապ մեծ: Ամենայն տագնապ հասցէ 'ի վերայ նորա: Զգեր զնոսա վախճանն յայնր վախճանի տագնապ: Դողումն և տագնապ: Համբաւք և տագնապք: Վասն ներքոյն հոտոյ տագնապի: Տագնապ է ինձ (յն. նեղ է ինձ) յամենայն կողմանց: Հասատեցից 'ի վերայ ձեր տագնապաւ տարակուսանս: Հարեց զամենայն երիվարս տագնապաւ: Ըստ տագնապի: Վարան տագնապի: Խուճապ տագնապի. և այլն: *Վասն տանձնական տագնապի կոչնատեառն. (զոր օրինակ) կամ յանկարծակի հիւանդանալ, և կմ լսել զհոբուստ սիրելոյ: Վասն հասարակական տագնապի հասելոյ, (զոր օրինակ) կամ հրայրեցութե, կամ շարժման, կամ արշաւանաց բարբարոսաց... 'ի տագնապէ հասելոյ. Սահմ. Ի: *Ի մեծի տագնապի լինէր այրն յանձին իւր. Եղիշ. Դ: *Վասն տագնապի ցաւոց փարատելոյ. Մանդ. Բ: *Զոգիսն աններելի տագնապովն 'ի մարմնոցն 'ի բաց պահանջիցիմք: Տագնապաւ տարակուսի: Առ ճեպ տագնապի աճին պակուցման: Տագնապաւ մեծաւ. Նար: *Միայն զի գու աղաւեցիս 'ի տագնապէդ (խղճի մտաց). Ը. Բղբ: *Տագնապ կախէ այսու զպարանոցէ իշխանացն. Երզն. Ժգ: *Սաստիկ խուճապ տագնապի էր կողմանցն երկոցունց: Վտանգ 'ի վերայ ուրուք ոչ դնէ. և ոչ շտապ տագնապի. Եղիշ. Դ: Ոսկ. յհ. Ա. 9: *Եթող զնա 'ի տագնապին և 'ի տառապանս: Ի մարդկային տագնապս անկանիցիմք. Վրք հց. Յ: Ոսկ. յհ. Բ. 32: *Եւ Է տագնապաւ (յն. վտանգիւ), և գուք հատատեալք. Աճառ. Գ: *Փոյթ և տագնապ եղև 'ի ջուրս, թէ ո 'ի նոցանէ առաջի քան զընկեր իւր անկցուցէ. Եփր. Ծն:

ՏԱԳՆԱՊ. ա. որպէս Տագնապական. տագնապիչ. *Զերկուսն տագնապ տարակուսանաց. Ցհ. ԿԲ:

ՏԱԳՆԱՊԱՒ. մ. Ταχέως, ῥοιζηδόν. Prospere, festinanter, subito, cum magno im-

peia. Սոխալաւ. չաաալաւ. ձնալով. աճա_պարելով. խառովեալ սրտիւ. այլայլմամբ. արփորնօք, օրփորպոլով. աճելէ, եւեւելէյերեք, հօրպլենէ. *Զարմացաւ, յարեաւ տագնա_պաւ: Ցորում երկինք տագնապաւ անցցեն: Վաղվաղակի տագնապաւ հասուցումն: Տագ_նապաւ ելէք յեգիպտոսէ: Ելցեն հրեշտակք յերեսաց իմոց տագնապաւ: Գայր տագնա_պաւ: Այսրէն վաղվաղակի տագնապաւ գաւառային. և այլն:

Կամ ՏԱԳՆԱՊՈՎ. *Եւ նա տագնապով սախալեալ գումարէ զօր բազում. Ցհ. կՌ:

ՏԱԳՆԱՊԱԲԱՐ. մ. Նոյն ընդ վվ. *Արագ և կարի յոյժ տագնապաբար առանց ողի առնլոյ. Փիլ. փեսային:

ՏԱԳՆԱՊԱԲԵՐ. ա. Որ ինչ բերէ զտագ_նապ. *Հուրն՝ որ առաջի աեառն գայցէ, որ_պիսի ինչ տագնապաբեր լինիցի. Խոսր:

ՏԱԳՆԱՊԱՆՔ, նաց. գ. Տագնապ. և տագնապումն. *Լաւագոյն էր հրէից մահն իւրեանց քան զերկարել տագնապանացն. Տօնակ:

ՏԱԳՆԱՊԱՓՈՅԹ. ա. Որ իցէ փոյթ և տագնապ. խուճապողական. *Տագնապա_փոյթ ստիպով գեսպանս արձակեալ. Ասող:

ՏԱԳՆԱՊԵՄ. եցի. ն. Ἀναγκάζω, κα-ταναγκάζω, ἐπάγω. Cogo, vi adigo, com-pello, urgeo. ταράσσω, conturbo. θαμβέω, obstupefacio. κατασπεύδω, festino. Ի տագ_նապ՝ 'ի նեղ արկանել. բռնադատել. յոգիս ապաստան առնել. նեղել չարաչար. ստի_պել. հարկեցուցանել, և փութացուցանել. խռովեցուցանել. նեղը խօդել, արփորէյնել. զօռ սօփմագ, զօր էթմէք, զօռլամագ. *Ստի_պել տագնապել զհրէայսն՝ անցանել զհարցն օրինօք: Արքունի հրամանաւն տագնապէր: Ի խուշտանգանս գանի տագնապէին ուտել խոզենի: Տագնապեաց զքեզ պատերազմ անհնարին: Ամենակալն տագնապեաց զիս: Նեղութիւն տագնապեաց զնա: Տեսիլ գլխոյ իմոյ տագնապեաց զիս. և այլն: *Շտապեալ տագնապէ զմեղաւորս 'ի սխոն: Մարմնոյ ցաւք նեղեն և տագնապեն զմարմին: Բնու_թիւք անհնարինց ահիւ մեծաւ տագնապեն, յորժամ ձևացեալ նոքա երևին ուժգ: Իրա_ծեալ մեռօրէն տագնապէին զպահապանսն. Մծբ. ծՃ: Իգն: Շ. օփ. հրէշք:

ՏԱԳՆԱՊԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. Նոյն ընդ վ. որպէս Տալ այլում տագնապել. *Ուխք անօրէնութեան տագնապեցուցին զիս: Երազն և մեկնութիւն նորա մի տագնապե_ցուսցեն զքեզ. Բ. Թգ. ԻԲ. 50: Դան. Դ. 16: *Զի մի տագնապեցուցեալ՝ չաայցէ նմա ու_սանելով աշխարհութեան: Խարշեալ զա_խին՝ տագնապեցուցէ օգնել նմա. Եղնէկ: Խոսր:

ՏԱԳՆԱՊԻՄ, եցայ. չ. Συνέχομαι. Ob-tineor, comprehendor. κινδυνεύομαι, peri-clitor. ἐξίσταμαι, obstupesio. և σπεύδω, σπουδάζω, κατασπουδάζω, studeo, propero pavide, և այլն. Ի տագնապ անկանիլ. պա_շարիլ 'ի վիշտ վտանգի. վարանք փութալ ճեպիլ. խուճապիլ. շփոթիլ՝ ստիպիլ և ըշ_տապիլ. դարդարտիս փախարովայ ըլլալ, տը_րլալ, նեղը իւնդալ, չաշըրիլ. օլմաճ լէզմէ, ղօռ կիրմէ, չապալանմագ. *Տագնապէր ջեր_մամբ մեծաւ: Ահիւ մեծաւ տագնապէին: Զի էր միրտ նորա տագնապեալ վասն տա_պանակին այր: Ցայնժամ տագնապեցան դա_տաւորք: Տագնապեցաւ այր բենիամինի: Տագնապեցաւ 'ի մէջոյ չարեաց (այսինքն ա_ճապարեալ էր): Ցերեսաց նորա տագնա_պեցայց. և այլն: *Երկնագիր տագնապին: Տագնապէր 'ի գիւղս: Ի փոխուստ և 'ի թա_փուստ տագնապիմք վասն կիզման նշուլիցն.

Իգն: Ճ. Բ: Կոչ. Ի: *Եթէ զոմն փութամ չար առնել 'ի մերձաւորացն, տագնապիմ զչար ինչ ընկալուլ 'ի սմանէ. Պղատ. օրէն: *Որպէս վտանգեալ տագնապիմ յամենայն ժամու յաղագս ատրաստութեանս (ուրացութ): Զի մի և նոքա գայցեն յայս տեղի տանջա_նաց, յորում իւքն վտանգեալ տագնապէր. Փարպ: Իգն:

ՏԱԳՆԱՊԻՉ. ա. Որ ինչ բերէ զտագ_նապ. տագնապող. *Ցաւ՝ մարմնոյն պատե_րազմող է և տագնապիչ: Հեշտութեանց. որ կարի իմն սաստկագոյն տագնապիչ է բնու_թեան. Սարգ. յկ. Գ. Ն Ո. Պ. Ֆ:

ՏԱԳՆԱՊՈՒԹԻՒՆ. գ. | ՏԱԳՆԱՊՈՒՄՆ, պման. } Ἀγωνία. Angor, angustia.

Տագնապ. տագնապիլն. *Որ ինչ տագնա_պութեն իցք կարծիցին: Մովսէս նախ եր_կեաւ յօձէն բազում տագնապութբ. Ոսկ. մ. Ա. 15: Բ. 3: *Դողացեալ զարհուրեալ էր եգիպտոս յառաջին տագնապութեանցն, որ եղեն 'ի նա յասորեստանւոյն. Գէ. Ես: *Ան_դադար տանջանք, և աններելի տագնապումն: Ուժգին ըլկանօք խոպառ տագնապմամբ 'ի ծովին: (Խորտիկք) հեշտութիւք միայն ճա_շակելեացն են. իսկ տագնապումն և վիշտք՝ բոլորին շարունակեալ անգամոցն. Մանդ: Նար. ծՃ: Մագ. ԻԵ:

ՏԱԳՐ, գեր, եղք, րաց. գ. որ և յն. փոէր. Δαήρ, ἀνδράδελφος. Levir, frater mariti. Եղբայր փեսային՝ տագր առ հար_սին. փագր, էրկանը ագարըը. գայըն. *Իւին գատերաց նորա տագերք 'ի մեծ նախարա_րութեցն: Ոչ որպէս տագերք, այլ որպէս նոյնազարմակ զուգահարբ զմանկունս փայ_փայեցեր. Խոր. Գ. 32. 68: *Մարք 'ի տա_գերաց ամուսնանայցեն (յետ մահու նախ_կին փեսայի). Երզն. մթ:

ՏԱԺԱՆ, ի. ա. Իբր Տաժանեալ. վտա_նգաւոր. տառապեալ. հէք. *Այս և ինձ յոյժ տաժանիս ոչինչ կարի հասցէ պատա_հել. Անյ. բարեր: Տես և զինի ՏԱԺԱՆՔ. գ:

ՏԱԺԱՆԱԲԱՐ կամ ՏԱՐԺԱՆԱԲԱՐ. մ. Տաժանելով. մեծաւ աշխատութբ. տա_ռապանօք. *Կազմիր (յարմարս) տաժանա_բար, և արտասուօք պնդութբ. Նէղոս: *Տար_ժանաբար տանին տքնութեն և պահոց պըն_դութեն. Իգն. (տալ. տաժանաբար:)

ՏԱԺԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Μοχθηρότερος. Mo-lestior. Առաւել տաժանելի. աշխատալի յոյժ. դժուարագոյն. *Ողորմութիւն քան ըղ_պաշս վեհագոյն է, և քան զկեանախշտու_թիւն. և զի նոքա տաժանագոյնք և վաստա_կելիք են. Ոսկ. յհ. Բ. 35:

ՏԱԺԱՆԱԳՈՐԾ. ա. Որոյ գործն է տա_ժանելի. աշխատաւոր. քաջարուեստ. *Ո՞ք տաժանագործ նիւթող կամ ստայնանկ (իբրև զուարդ). Փիլ. լիոս:

ՏԱԺԱՆԱԼԻՑ. ա. Լի տաժանմամբ. աշ_խատալի. դժուարին. դժնդակ. *Զմեզ փըր_կեացէ 'ի նանրական աշխարհէս, և 'ի սորա տաժանալից զբաղմանցս. Զքր. կՌ:

ՏԱԺԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Նոյն ընդ վ. *Անցուցեր սովաւ հերքեալ առ 'ի մէնջ ըղ_տաժանական սաստ մեղաց. Նար. ղԲ:

ՏԱԺԱՆԱԿՈԾ. ա. Որ իցէ կոծ կամ կոծումն տաժանմամբ. *Զկնի մեղանացն ո_ղորմագինս իմն ողբարկութիւն վհատականս տաժանակածս. Նար. ղ:

ՏԱԺԱՆԱՇԱՏ. ա. Որ լինի շատ տաժա_նումն. տաժանալից. դժնդակ. *Պտուղս հեռահրաշս իւրոյն տաժանաշատ կրիցն: Դառ_նաբեր վիժանաց տաժանաշատ և ողմկեալ ծփական տատանմանց (ծովու աշխարհիս). Վրդն. լոււ: Ոսկեփոր:

ՏԱԺԱՆԱՏԵՍԻԼ. ա. Դժնդակատիպ. անբերելի. *Ցիշատակաւ հարման հեղուսից քաղցրականամուն աժ տաժանատեսիլ ողբալահան_ջից. Նար. ԻԷ:

ՏԱԺԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Այն՝ որ տա_ժանի. և Որ կրէ տաժանումն. *Տաժա_նաւորս աչօք նկարել ի տաժանաւոր աղիւ_արկութեցն. Նար. ԻԷ. ԿԵ:

ՏԱԺԱՆԱՔԱՑԼ. ա. մ. Եղեալն տաժա_նական քայլափոխութբ. տաժանմամբ քայ_լելով. *Արագելով հետիոտս և տաժանա_քայլ (կամ տարժանաքայլ) քրտնաթոր և աշխատանկիր վաստակօք. Նար. ատփ:

ՏԱԺԱՆԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Ἐργώδης, ἐργωδέστερος. Operosus, laboriosus, arduus. Տաժանական. աշխատալի. դժուարին. դը_ժընդակ. զահմէթլի, աղըր, կիւճ. *Տաժանե_լի հողեղէն բնութեա է հրեշտակացն լուծ: Պատասխանի առնել ամենայն հարցուածոց տաժանելի գործ է: Ի տաժանելի և յաղէ_տաբեր երկանց: Վտանգաւորաց տաժանե_լեաց կրից: Գեհենին հրոյն երկայնագու_նիւն և տաժանելեաւն. Խոսր: Զքր. կՌ: Նար. ԾԷ: Շ. մթ:

Եւ իբր Տաժանող. որ տաժանի, և դիւրաւ խոնջի. *Տաժանելի է բնութիւս, և վաստա_կի յաղաչելն. Խոսր:

ՏԱԺԱՆԵՄ. եցի. ն. Իբր Տաժանեցու_ցանել. աշխատ առնել. յոգնեցնել. եօրմագ. *(Որթն զերկրագործս) տաժանէ 'ի բրելն և 'ի բաժակելն: Ե՛ւս սաստիկ տաժանէ դժըն_դակութիւն, և ոչ ընդունի զսածսն. Պիփ:

ՏԱԺԱՆԻՄ, եցայ. չ. Κοπιάω, μοχθέω. Laboro, fatigor. որ և ՏԱՐԺԱՆԻԼ. Չարաչար աշխատիլ. վաստակիլ. խոնջիլ. տառապիլ. կլթոտիլ. յոգիս ապաստան լինել. յոգնիլ. դէրդ քէլլէթ օլմագ, եօրուլմագ, զահմէթ չէք_մէք. *Տաժանեցին օգնականքն: Վաստակե_ցին տաժանեցան հեծեալքն, և լքան: Ցա_մենայն վաստակս իւր՝ զոր տաժանի ընդ ա_րեգակամբ. Եկ. Ա. 3: Բ. Ժ. Ձ. 81: Ժղ. Ա. 3: *Արկեալ զանձն 'ի ջան՝ պէսպէս հնա_րիւք տաժանիւր: Մի տաժանիր սնոտի եր_կամբք: Զօրքն ամենայն վայրագնաց ջլաձիգ խզմամբ տաժանեալ: Զոտս տաժանեալս լուացեր: Զծանրաբեռնեալս և զտաժա_նեալս մեղօք. Խոր. Գ. 43: Երզն. մթ: Ցհ. կՌ: Շար: ԺՄ: *Իբր զտաժանող վշտամբեր. Պէփ:

ՏԱԺԱՆԻՔ, նեաց. | ՏԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. | ՏԱԺԱՆՈՒՄՆ, նման. | ՏԱԺԱՆՔ, նաց. } Μόχθημα, κόπος, πόνος. Labor, defatigatio, molestia.

Տաժանիլն. դժնդակ աշխատութիւն. վաստակք. տառապանք. ջանք. պորտութիւն. զահմէթ. *Ահա յաջքիկ են ամբարեալքն քո ան_օրէնութեն տաժանեաց թշուառականին թո_շակք. Նար. խէ: *Իւրոյ տաժանութեան ան_գիտութիւն: Միշտ թշուառացեալ տաժա_նութբ պաշարեալ. Նիսս. բն: Պէփ: *Տա_ժանմամբ կրից: Մեծաւ տաժանմամբ: Տե_սի զտաժանմունսն: Այնչափ տաժանումն և քրտունս կրեցին: Ի բաց հատանելով ըղ_խորամանկացն տաժանմունս. Նար. Բ: Վրդ. հց. ծՃ: Աճառ. ծղ: Ոսկ. յհ. Բ. 14. 37: *Ածեալ մեծաւ տաժանօք զզօրսն ընդ դըժուարին վայրս լերանցն. Պտմ. ատ ԼԷհ:

ՏԱԼ, ի, եց. գ. Γαλέως, ἀνδραδέλφη. Glos, soror mariti. Նոյն և ռմկ. Տալ առ հարսին՝ քոյրն փեսայի. էրկանը գըզը. կէօրիւմձէ, ոխլէ. *Առինչունակ է, հարսն, սկեսուր, տալ. Երզն. քեր:

ՏԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. գ. իբր կէ. Որ ինչ ունի տուեալ լինել. և Տուրք. պարգև. *Պա_հանջէ զգոհութիւն տալեացն շնորհողի. Ագաթ: Իբր Նէրք. Տուող. *Ես ոչինչ շահիմ տա_նելով, տալեայդ են շնորհքն. տալեացն անդ

պահլին փոխարէնքն, և առնլեացն ամենն ծախլին տուրքն. Ոսկ. ժէ։ *Ոչ եթէ 'ի չափ սըրոցն հայի ած, այլ 'ի կամս տալեացն. Մանդ. Է։ *Տալիք կաշառոցն անիծեալ լիցին... և առնլիք կաշառլինդ զովեալ լինին 'ի տեառնէ. Կանոն։

ՏԱԼԻԹԱՑ. այ կամ այի. գ. Բառ եբր. Աղջիկն. օրիորդ. կոյս. (ուստի և յատուկ անուն գնի յանուն տիրամօր կուսի.) *Տալիթա կումի. որ թարգմանի, աղջիկ դու (քեզ ասեմ) արի. Մարկ. Ե. 41։ 'Ի վերայ հրեղէն թևոցն, եթէ 'ի բազուկսն տալիթայ (կամ տալիթայի) մօր քոյ։ Դու ծեր գոլով բազմօրեայ, և ես տալիթայ։ Տալիթայ մի 'ի կեանս կոչեաց զաղջիս մարդկան. ԾԾ։

Կամ իբր Աղջիկ պարաւելի առամսք. *Տալիթայն պճնապէս յայրատութիւ յօրիներ զկոյքաւսն. Գ.Նյ։ *Ի 'հերովդեայ գատապարտեալ գլխատեցաւ' փոխանի գանձուց տալիթայի ըստ իւր խնդրոյն. Տօղ։

ՏԱԼԻԹԱՑ ՍԱՐԿԱՒԱԳ. Տ. ՍԱՐԿԱՒԱԳՈՒՀԻ. ἡ διάκονος. *Ողջոյն տամ 'ի քն տալիթայ սարկաւագաց, որք պահէին զդրունս սրբութեանցն այ. Աճառգ. Է։

ՏԱԽՏ. ի, ից. գ. յորմէ Տախտակ. թ. պ. تخت, تخته, تخت. Փայտակերտ նըստարան. բազմոց. մահճակալ. գահաւորակ. գահոյք. գահ. աթոռ յոր և է նիւթոյ. *Եդգեալ եղև տախտս փղոսկրեայս, և արկլին 'ի նմա անկողինս։ Մարթիկ մի փոքրիկ 'ի ներքոյ նորա 'ի տախտի։ Էր իմ և տախտ ոսկեղէն, և 'ի վերայ նորա անկողինս բազումս ոսկեհուռս։ Նստաւ մերձ նմա 'ի տախտի նորա. Վրք հց. Ե. ծա։ *Ի միում տախտի գահուն բազմէին։ Ի նորին տախտի արկանել բազմական. Բուզ. Դ. 16. 54։ *Զայս տախտ թագաւորութե։ Ի տախտէ և յաթոռոյ մինչև ցսպհակն. Ոսող։ Կանոն։ *Բազուկս փայտից յօրինեալս 'ի ձև տախտից. Վրդն. յանդառնուռն։ *Ծովն ունէր աներ քեզ տախտ կայի, ըեղ բանայ յուսի. Գ.Նյ։

ՏԱԽՏԱԿ. ի, ագ. գ. Σανίς. Tabula, asser. πλάξ, πινακίδιον, πίναξ, πυξίον, δέλτος. Tabella, pugillares, libellus, codicellus. πλάτος, latitudo. λογεῖον, rationale. τίτλος, titulus, և այլն. (Նոյն և թ. պ. تخته, تخته. լտ. tabula, tabella. յորմէ և ռմկ. tavola, tavoletta.) Փայտ տափարակ. թերթ և շերտ փայտի, քարի, պղնձոյ, ոսկւոյ, և այլն։

ՏԱԽՏԱԿ. որպէս Նիւթ շինուածոյ. ատաղձ. փայտ. *Տախտակս եղևնափայտեայս։ Տախտակք նոճիք։ Զորս 'ի տախտակս, և զորս յայլ ինչ կահ 'ի նաւէ անտի. և այլն։ *Փայտամած տախտակացն (նաւուն). Փարպ։

ՏԱԽՏԱԿ. որպէս Տափարակ և հարթ կտտորկ ինչ. *Որովայն նորա տախտակ փղոսկրեայ։ Ի վերայ տախտակի զըստին։ Զտախտակէ զատին յակոբայ։ Տախտակ դատաստանաց (որ էր իբր լանջապանակ քահանայապետին). և այլն։ *Ի տախտակս դատաստանի, որ է կրծանոցն. Նխ. Եւ։ *Տախտակս պղնձիս թիկանց և լանջաց... կրծից տախտակին. Խոր. Ա. 10։

ՏԱԽՏԱԿ. որպէս Ընթակայ պատկերաց կամ նկարուց. *Ի նկարապաճոյճ 'ի տախտակին յօրինէին. կապարով ծրագրեն սրբուհետաւորն 'ի տախտակի. Ագաթ։ Շ. Ճգթ։

ՏԱԽՏԱԿ. Ընթակայ գրութե. պնակիտ. ընդունարան տառից և պատգամաց գրոշելոց. *Զերկուս տախտակսն վկայութե, տախտակս քարեղէնս' գրեալս մատամբն այ։ Խնդրեաց տախտակ, գրեաց։ Գրեաց և տախտակ մի պիղատոս։ Զայն տախտակ ընթերցան բազումք 'ի հրէից։ Նիստ գրեա' 'ի տախտակի և 'ի գիրս։ Գրեա' պաեսիլդ զայդ յայտնապէս 'ի տախտակս։ Գրեցին 'ի տախտակս պղնձիս. և այլն։ *Գրեցաւ անուն մարտիրոսութե քո յոսկի տախտակս. Գէոփ. Բղթ. առ Հռմ։ *Իմանալի բանաւոր տախտակ' աներևութագրելի տառիցն մովսիսական օրինաց։ Ո՛վ ածածին' տախտակ և մեղան եղելութե անեղն բանի։ Բանն որպէս 'ի գիր մարմին եղեալ 'ի տախտակ կուսական յորովայնին, մեկնաւ արեամբն. Շար։ Լմբ. Կերտողբ։ Վանակ. յոբախոսթիւն։ *Գրեալ են գրչաւ երկաթեաւ. մածեալ է 'ի տախտակս սրտից նոցա. Երեմ. ժէ. 1. (որ և Ընդարձակութիւն սրտի. Առակ. Գ. 3։) *Ի տախտակ մըտաց իւրոց գրեսցէ զուսումն վարդապետութե. Ոսկ. յհ. Բ. 1։

ՏԱԽՏԱԿ. որպէս Մատեան. գիրք. թուղթ. *Վերծանել զմակագրութե տախտակիդ։ Գրէր յիւրում պքանչելի տախտակին... յիւրում պքանչելի տախտակի մարգարէականն տառի։ Կամիմ յայսմ տախտակի համառօտ համանել քեզ. Մագ։ *Ցայնմ օրէ' յորում 'ի տախտակոջ ընթերցեալ են ('ի մանկունս) զգիրս աղօթից կամ սաղմոսաց. բնաւ այլ փոյթ ոչ է լեալ 'ի գիրս նոյնելոյ. Ի Գիրս Խոստ։

ՏԱԽՏԱԿԱԳՈՐԾ, ի, ագ. ա. Գործեալ 'ի տախտակաց, որպէս նաւ, լաստափայտ. *Սանձեալ թիակօքն զերիվարս տախտակագործացն. Ագաթ։

ՏԱԽՏԱԿԱՄԱԾ, ի, ից. իւք կամ օք. ա. Σανιδωτός. Tabulatus, asseribus tectus. ἐξυλωμένος, ligno tectus, contignatus. Տախտակօք մածեալ, պատեալ, զօդեալ. *Խոր տախտակամածս արասցես զնա (զտեղանն)։ Բովանդակ տախտակամած գործեաց զնա։ Շինեցեր քեզ տուն... տախտակամածս 'ի մայրից։ Տունն և որ զնովաւ յարկքն... տախտակամած. Եւ. իէ. 8։ ւե. 7։ Երեմ. իբ. 14։ Եզեկ. խա. 18։ *Զի ոչ եթէ տախտակամած տապանն պահէր զնոսա, այլ աջն այ հզօրի։ Ի տախտակամած յորմն յեցեալ։ Զճակատն պղնձեան և տախտակամածի յօրինուածոյն ամփոփեցանէր. Ոսկ. գէ։ Լմբ. պտրգ։ Ոսող։ *Շինէր մատուռն մի հողեղէն չորեքկուսի, և տախտակամած արարեալ (զյարկս') ամփոփէր զնշխարս նոցա. Կոչման։

ՏԱԽՏԱԿԱՄԱԾ. գ. Առաստաղակալք. յարկ. չոթէ, ճոգուլամ. *Դրուագեաց ըզտունն տախտակամածօք։ Ընդ վերնակողմն տախտակամած նաւի բևեռէին. Գ. Թգ. Զ. 9։ Գ. Դ. Ը. 8։

ՏԱԽՏԱԿԱՇԱՐ, ի, ից. ա. Կազմեալ շարիւք տախտակաց. *Մածմունք տախտակաշարք 'ի միաբանութեց միմեանց անջատեցան. Նար. իէ։

ՏԱԽՏԱԿԱՓԱԿ. ա. Փակեալ պատեալ (պղնձի) տախտակօք. *Նաև զիւրեաւ տախտակափակ լանջապահս, թիկնապահս, զանգապահս. Արծր. Ա. 5։

ՏԱԽՏԱԿԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Սղան զնա հայկն, նետիւ հարեալ զփրան պղնձեօք տախտակեալ. Վրդն. պտմ։

ՏԱԽՏԱՁԵՒ. ա. Ունօղ զձև տախտի. Թախտի ձեւով. Թախտ ... *Խորանանման տախտաձև յինքեան ունելով գահոյս զքոստանց. Արծր. Ե. 7։

ՏԱԽՏԱՊԱՐԵՄ. եցի. ն. } Ἐκτείνω.
Ի ՏԱԽՏԱՊԱՐ ԱՐԿԱՆԵՄ. } Extendo.
Սփռել տարածել 'ի վերայ տախտի կամ իբրև զտախտակ. ձգել. յարդարել. լարել. ... *Հանից զքեզ կարթիւ իմով. տախտապարեցից զքեզ 'ի վերայ երկրի, և լցցին քև դաշտք. Եզեկ. լբ. 4։ *Հրամայեաց արկանել զնա 'ի տախտապար, և գանել զնա. ԾԾ։

ՏԱԾ. ի, ից. գ. Սատածումն. դարման. խնամ. սնունդ. հոգ, ... *Մանուկ, որում պիտոյ տած խնամոյ և սննդեան։ Բժշկական գեղ, բժշկական տած. Փիլ. լին։ Լծ. առհմ։ *Առ տունկն տած խնամոյ։ Ոչ ընդունի (այգին) դոյզն կանխադրոյն կամ անդգամն զտածսն. Մարկ. քհ։ Պիտ։

ՏԱԾԵՄ. ծի կմծեցի. ն. Τημελέω. Colo cura, curam habeo. Θάλπω, foveo. τρέφω, alo, nutrio. Սատածել ըստ պիտոյիցն խնամ ածել. բուծանել. դարմանել. սնուցանել. յանձանձել. ... *Զօրէն քաջ մշակի տածիցէ և խնամիցէ։ Ոչ էր բնաւորեալ խաշնարած լինել, դիւցազնաբար տածեաց. Փիլ։ *Մեր արարչի գործ է ամենայն ինչ, և նոյն վարէ և տածէ զբնաւ. Եզնկ։ *Տածեր սաստագոյնս պէս։ Երկիր զաւանդս արդասեաց երկրագործութե' տածողացն մատուցանէ. Նար. Է. Ռ։ *Օդտակարօքն տածեալ առաւել յառողջութի դայցէ։ Անբան կենդանեաց տածօղք լինիք. Խոսր։ *Զորբս և զայրիս տածէ. Մագ. ծդ։ *Ի վայրի գալարուոջ և 'ի ջուր հանգստեան տածեալս։ Եւ զայլն ևս երիս որոշմունս օդոցն զովութե տածիցիմք 'ի նինուէ. Խոր. Գ. 68։ Ա. 15։

ՏԱԾԻՉ, ծչի, չաց. ա. Որ տածէ. տածող. խնամող. հոգաբարձու. *Գոյիցս տածիչ... Տր հոգիդ. Տօղ։ *Այրեաց և որոց տածիչ էր. Վրք հց։ *Կարասցես համանել ախնածուլին և տածչին ամենեցուն. Փիլ. Ի. ճառպն։ *Պեղոփիս լեալ տածիչ ողոմպիոդացն. Եւսս. քր. Ա։

ՏԱԾՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է տածօղին. *Ահեղ շրջարկութե տածողականս... գթասիրեալ. Նար. լԳ։

Եւ իբր Տածիչ. *Հոգիս տածողական ըղհօրանս ուլուցն ամայաբնակաց. Նար. խԶ։

ՏԱԾՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Տածելն. սնուցումն. տած. *Ի տածողութե հանգստեան հիւրոց և տնանկաց և աղքատաց։ Հանդարտընթաց դրաստուն տածողութե անցցուսէ պահեցէր։ Հովուական տածողութե. Յհ. կթ։ Նար. ծԳ։ Սիսա. աղ։

ՏԱԾՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. *Օրհնեալ ես փայտ' Տր դաւաղան, գու քաջ հովուին ցուպ տածութե. Շ. ոփ. Խաչի։

ՏԱԾՈՒՄՆ, ծման. Նոյն ընդ վվ. *Անուանուայ տածումն։ Ի սմանէ խնամք' փոխանակ յինքենէ տածմանց։ Կրկին պատուեաց մարքական տածմամբ. Խոր. Գ. 20։ Պիտ։ Նար. ղԲ։

ՏԱԿ. ի, ից կամ աց կամ ուց. գ. Ἔδαφος. Fundus. ῥίζα, radix. ἔκφυσις, germinatio, caudex, և այլն. Ցատակ իրաց. առըրին մասն. արմատ. (պ. تك. թ. դիպ. ...) *Ի տակս երկրին խլանեն զտակին բըել։ Օծցես զուսաղանն և զտակ նորա. Ծննդ. ծԲ։ ԾՂ։ *Կապեալ են տակք արմատոց նոցա 'ի մի պատկեր ապաւինայ. Եփր. համաբ։ *Կաղամբի տակ։ Արջն երթեալ կերիցէ տակ ինչ։ Զի մի գուցէ մեծաքերձ բարձրութե յարմատոցն խլեսցէ զտակսն։ Իբրև զտակ առեալ հաստատութե կայ. Կանոն։ Եփր. ծրդ։ Վէցօր. Է. Է։ *Տակաւիճքն, որ 'ի տակ հանելոյն մնացեալ է։ Ա'ռ մրոտ տակ, որ է վրայի կոճն։ Մղեղն' պատըլոցն վառ է. թէպէտև տակուցն օգուտ է։ Մարմնոյն և այլ փշոցն պարտ է զտակին փորել և բառնալ (աչորանալոյ). Վստկ։

ՏԱԿ. Նմանութե' Զարմ. *Ազգի և տակի և տոհմի արժանաւորաց. Բուզ. Դ. 14։

ՏԱԿ. Ըստք. կապոց. փինէ, թաթաւ. *Ճիտակս և կամ զտակս ինչ մարգարտոյ. Փարպ. *Ես աշխարհական եմ բանջարավաճառ. լուծանեմ պտակն, և առնեմ երկուս. և գնեմ սակաւոյ, և վաճառեմ չափի. Վրք հց. ՅԺ։

Իսկ ՃԲ. Բգ. Է. 23. *Արկ առաջի նոցա խոռս տակառ (կամ խոտըստակաւ) մեծամ». կայ վրիպակ գրչի. զի ըստ այլոց՝ նմանան է, սեզան մեծահաց, կամ կերակուր խորտկաւ մեծաւ։

ՏԱԿԱԽԻԼ ԱՌՆԵԼ. Արմատախիլ առնել. *Զամենայն ծառսն, զայգիսն, և զբուրաստանսն կոտորեցին, և տակախիլ արարին. Մաբթ.։

ՏԱԿԱԿՈՏՈՐ. ա. մ. Πρόρριζον. Radicitus. Զտակսն կամ զարմատսն կոտորելով. բնաջինջ. արմատախիլ. *Ապա եթէ անգէն 'ի նմին չարիս հաստատեալ կայցէք, արմատաքի տակակոտոր խլէ զձառն։ Զանբժշկելի չարայն զարմատքս կենայն տակակոտորս առնել. Ոսկ. մ. Ա. 11. Պիտ.։

ՏԱԿԱՌ, ի, աց. գ. Πίθος. Dolium. Ամանք վարի որպէս կարաս գինւոյ. *ֆըճի, ֆըչի. իսկ վրացերէն՝ փոխանի է Գուբ. *Ոչ ծանրանան տակառք 'ի սառմանց. Լաստ. ծՂ. (գրեալ էր՝ պակառք.)

ՏԱԿԱՌԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Οἰνοχόος, οῶν, όη. Pocillator, trix, pincerna. ἀρχιοινοχόος, princeps pincernarum. (լծ. սաճարապետ. զոր տեսցես.) Գլխաւորն 'ի մատռուակս. մատռուակ արքունի. մատուակարար գինւոյ. շէրապտար, գափէճիէար, սագը. *Տակառապետս արքային. Տեսիլ երազոյ տակառապետին. Յիշեաց զիշխանութիւն տակառապետին. Եւ ես էի տակառապետ թագաւորին. Արարի ինձ տակառապետս արս և կանայս. եւ. *Զգնել ոմն տակառապետ արքային հայոց, որ էր յաղգէն գնունեաց. Տակառապետին՝ զաւով խրատ տուեալ հիւրկնու. Խոր. Բ. 18. *Յօրինակ առնլով քաղցրոյ տեառն զտակառապետացն հնարս. Խորենէ. *Տակառապետք եթէ գիւթաց կցորդին, մինչև 'ի վախճան չարչարեցին. Մխ. Դպ.։

ՏԱԿԱՌԱՊԵՏԵՄ, եցի. չ. Մատռուակել. զըմպելիս որպէս տակառապետ. *Հողաք ականակիտն ողբերաց անյագ տակառապետէին ինձ. Պիտ.։

ՏԱԿԱՌԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀρχιοινοχοεία. Principatus pincernarum. Պաշտօն և գործ տակառապետի. *Անդրէն 'ի նոյն տակառապետութեան քում կացուսցէ զքեզ. Ծն. Խ. 13։

ՏԱԿԱՒ. մ. Ἤδη. Jam. որպէս Տակաւ. Տակաւ. հետզհետէ. զամ քան զզամ. այն ինչ. և աշա. (որպէս թէ փոխող փոխէն, դէէի, խամաց խամաց, աըրղէն.) *Յորժամ տակաւ առնն նորա կակղանայցեն. Զիջանէր տակաւ, երթայր ջուրն և թուլանայր յերկրէ. Ոչ կէսզքն տակաւ վառեալ բորբոքեալ մահէին. և այլն. *Սկսանի տակաւ նուաղել. Անոն ուսեալ տխմարաց՝ տակաւ 'ի պաշտօն առնուլն. Եզնիկ։

ՏԱԿԱՒ. Ἔτι. Adhuc. որպէս Տակաւին. գեռևս. ևս. իսկ. անդամ. դէհա, ալ. (լծ. թ. փէտ.) *Եւ յայնժամ տակաւ երկիւղ է 'ի խորհուրդ. Ոչ էր տակաւ անդ նշանս արարեալ. Այլ նա թանձրագոյն ևս տակաւ կայր և մնայր. Եւ տակաւ յերկրայս էր. Ոսկ. յհ. Ա. 17. 22. 24. 34. *Ոչ կամին բունել ընդ յարկաւ զազգակիցս իւրեանց 'ի ժամանակ ձմեռայնոյ՝ գանէ դիշերի իմիք տակաւ. Վեցօր. Է։

ՏԱԿԱՒ ՏԱԿԱՒ. մ. Տակաւ, ըստ ձ՚նչ. Κατὰ μέρος. Paulatim. ἐκ προκοπῆς, ex profectu. Առ սակաւ սակաւ. հետզհետէ. առիճան քան զաստիճան. զամ քան զզամ. խամաց խամաց, էրթաղօլ էրթաւլով. էաէ էաէ, էաղօշ էաղօշ, ղորարաէ, կինփրէճէ. *Ոչ տակաւ տակաւ յաստիճան յաստիճանէ փոփոխեալ. Դառնէր տակաւ տակաւ. Տակաւ տակաւ առնուցուս զմտածութիւս. Տակաւ տակաւ ամենայն մարմինն մաշի. Ըստ տակաւ տակաւ մերձենալոյն յաճախէ 'ի նա լոյսն. Մի տակաւ տակաւ աղզեսցես. Կոչ. ԺԱ. Պղմ. աշէտ. Ոսկ. յհ. Բ. 14. Եւագր. Ի. Եզնիկ. Նար. ԾԶ։

ՏԱԿԱՒԻՆ. մ. } Տակաւ ըստ Բ նշ. Ἔ
ՏԱԿԱՒԻՆ ԵՒՍ. } τι. Adhuc, amplius, ultra. ἀχμὴν, etiam nunc. և ἤδη, jam. Դեռ. դեռ ևս. ցարդ. մինչև ցայժմ. և Արդէն. փաճա, չիմտիէտէ, հալա. *Եթէ տակաւին կենդանի իցէ հայրն ձեր. Տակաւին բազում է զօրդ. Տակաւին և դուք անմիտք էք. Տակաւին ևս կայր. Եւ ինքն էր տակաւին ևս մանուկ. և այլն. *Յարարիչ տակաւին ևս երևի գերեզման արդարոյն. Յետ հարցանելոյն տակաւին ևս ոչ ծանեան. Նխ. յոբ. Իգն. *Ոչ ուտելով յերրորդումն զմիս զոհին, որպէս զտակաւին մեռելոյ. Մէկն. ղևտ.։

Կամ իբր՝ Եւս. և ևս. իսկ. յայսր ամենայնի վերայ. այլ ևս. մլ. դինէ, դաւ ճինձէ էլէ. *Կամ թէ լսիցեմ տակաւին զձայն գուսանաց. Բայց սակայն տակաւին և նոցա գոյ սակաւ ինչ մեղադրութիւն. Ոչ զկեանս և ոչ զամուսնութիւն տակաւին ոք պահէ. և այլն. *Թէպէտև գիտէր զնոսա, զի ոչ էին ընդունելոց զբանս նորա, սակայն տակաւին պայառ նոսա. Եւ ոչ օգնէին տակաւին նորել. Ի՞ւ տակաւին նուաղ իցեմ. Արքայուն խօստացաւ. և մեք տակաւին թշնամանեմք զնա և անպատուեմք. Իգն. Գէ. Եա. Ար. Ա. Սրգ. յկ. Դ։

Եւ իբր Տակաւ տակաւ. (զոր օրինակ լինի բնաւ ին՝ իբր բնաւ.) *Վասն երթալոյ տակաւին 'ի նուազումն թագաւորութեան. Տակաւին 'ի մաշումն և 'ի չար ծառայութեան մատնեալ լինին. Յաջողելով քնքի եկեալ յաճումն տակաւին զօրանայր. Փարպ.։

ՏԱԿՈՒԻ, ուոյ, ուեաց. }(տուաւել ումի.)
ՏԱԿՈՒԻՃ կմ իչ, ուճոյ. } Տակք արմատոց, որպէս սոխ և մանրաթել. սոորին փուշ. մաղմզուկք. թէօփէն փէղէ՝ սուշաղ՝ թէպէէր. *Նեղութիւն հասոյց տակուեաց և արմատոց ծառոց և բանջարոց. Վրդն. օրին. *Արեգական ջերմութիւն այրէ զանտառացն տակուիճքն. Ի ձեռնէ զօրանան տակուիճքն. Կոչ. Ձէ պարտ 'ի վերայ տակաչոյն ածել զաղբն, զի չորցնէ զտակուիճքն. Վստ.։

ՏԱՂ, ի, ից. գ. Ἔπος. Carmen, versus. μέλος, melodia. μέτρον, metrum. Բան չափաբերական. ոտանաւոր երգ. քերթուած նուագելի. շիր, ղաղէլ, նէֆէ, դէյիշ. *Զողբերգութիւն գիւցազնաբար վերծանեսցուք, և զձայն քաջոլորակի. Թր. քեր. *Զայս իսկ՝ տաղս (հոմերոսի) նշանակէ, թէ իննամեայ թագաւորէր և այլն. Պղտ. մինոս. *Տաղն երեկ եղեալ և այլն. Պղտ. օրէն. Դ. *Իբրու տաղ ասելով ոչինչ ասէին. Պղտ. ոսկ. *Տաղն չափ ասի. Վանգիւք չափեալ բանին տաղ ասի. Երկոտասան են չափք տաղիցն. Երզն. քեր. *Չափս և նուագս բազումս թողին տաղից. Ի սկզբան հագներգուէ 'ի ձեռն այսոց տաղից. Փիլ. փեսոլան. *Ժողովել զամենայն տաղս հոմերականս. Բազումք տաղս ստեղծանելով, որպէս թէ հոմերոսի իցէ. Անյ. պորփ. *Ընդէ՞ր է ինձ զբնաւն համապատաղ երգել խմոլքս տաղիւք. Նար. ԽԱ. *Այլոց հնարհէ բանըս տաղի՝ զի և այնու միոջն բանիս. Ի սմա գրեալ զբան հաւատոյ, ոտանաւոր տաղիւ չափոյ. Յհ. օձն. *Տաղ, այսինքն տաղ. Ոսկեփոր. *Տաղն՝ բան ասի. Լծ. Նար. Իսկ Թ. փէէ՝ է լեզու. ըստ այսմ գրի 'ի Հին բռ. *Սատանայ, (թ)սատաբանն։ Բայց յն. Բաւէթ՝ երգ է հարսանեաց. և պրս. տաղող, տաղուճ, ձայն, հնչիւն. և բոց, վառումն։

ՏԱՂ. Արմատ Տաղելոյ. նոյն և պրս. փաղ. այսինքն խարան. սպի. տիպ. դրոշմ. նշան. *Զտաղն պատկերին, որ է ՃԹՆ ՃԹ. զի հոգին յերեսաց ՃԹ է տաղեալ. որպէս ասէ գաւիթ. տպաւորեց 'ի մեզ լոյս երեսաց քոց. Բրս. մրկ։

ՏԱՂԱԽ, ոյ. Տ. ՏԱՂԱԽ. *Զխիճն կմ զտաղախ. Նեէմ. Դ. 17. *Ծեփէին տաղախով. զի գիւրաւ փլցի. Որպէս տաղախ զխախուտ որմով արկեալ. Նչ. եզէկ։

ՏԱՂԱԿԱՆ. Տ. ՆԵՐՏԱՂԱԿԱՆ. *Երգս տաղական և հոմերական. Հիւսել տաղական (կամ տողական), չար մարգարտական, բանս ճծական. Գնձ։

ՏԱՂԱՆԴ, կամ ՏԱՂԱՆՏ, ոյ, ոց, կմ ի, աց. գ. յն. տալանտոն. Τάλαντον. լտ. տալէնտում. Talentum. (եբր. քիքքար. հյ. Քանքար. ամկ. գընթար, գանտար, խանթար.) Կըշիռ արծաթոյ և ոսկւոյ՝ ճիշդ լոերաց, այլ ըստ տեղեաց և ըստ ժամանակաց պէսպէս առեալ. ըստ ոմանց իբր քսան մի առ մեզ, այսինքն 500 դահեկան. այլ ըստ Հին բռ. *Քանքար և տաղանտ՝ հինգ հազար դահեկան։ Այլք ասեն լինել սովորաբար ճծ թալէո կամ ռիտլ. և ըստ առաւելեցւոց և բաբելացւոց, Ճ. Շիր. և Երզն. պարզապէս ասեն՝ ճիգ լիտր. որպէս և 'ի յն. լտ. բռ. գրի, ճիշ լիտրա. Իսկ յասելն Ճ. Ա. *Եւ է տաղանդն յեթովպացւոց աշխարհին՝ երեքտասան լիտր. Թուի գրելի՝ ճժը. *Ի տաղանդէ միոյ ոսկւոյ. Հարիւր տաղանդ 'ի հարիւր խոյակ, տաղանդ մի առ խոյակ. Ընծայաւ երկուց տաղանտաց արծաթոյ. Առ 'ի ձեռին իւրում տասն տաղանտ արծաթոյ. Պատեաց զնա մաքուր ոսկւով 'ի քրոբէս վեց հարիւր տաղանտով. Ի վարձու կալաւ հարիւր տաղանտոյ արծաթոյ. Կշիռ տաղանդի միոյ. և այլն։

ՏԱՂԱՆԴ կամ Քանքար ասի նմանութեամբ՝ Ձիրք բնութեան և շնորհաց. *Յորժամ զտաղանդ պատուիրանին սպահանջեսցես 'ի ծառայից. Պահանջէ յինէն զտաղանդ պատուիրանին. Շար. *Նախանձու զտաղանդ առուեստից արգելուցուն յայնցանէ, որք ուսանելն կամիցին. Մանդ. ԾԷ։

ՏԱՂԱՆԴԱՊԱՐՏ. ա. Պարտական տալոյ տաղանդոյն. *Իբրև զտաղանդապարտս պարտաւորեսցին. Մանդ. Ի։

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ տաղանդաց. որում տուան 'ի տեառնէ քանքարք 'ի յարգել. *Իսկ եթէ ոմն չար, և ոմն սակաւ, այս ըստ վաստակոցն է. որպէս տաղանդաւոր ծառայքն յայտ առնեն. Ոսկ. եփես.։

ՏԱՂԱՆԴԵԱՅ. ա. Որ ինչ է 'ի չափ տաղանդի միոյ ըստ կշռոյն. *Վասն տաղանդեայ կարկտով հարելոյն ասել. Լմբ. յայտ.։

ՏԱՂԱՆՏ. Տ. ՏԱՂԱՆԴ։

ՏԱՂԱՉԱՓԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է տաղաչափութեան և տաղաչափից. *Տաղաչափական կշռոց ուսումնավարժից. Երզն. քեր.։

ՏԱՂԱՉԱՓԵԼ. ն. Չափով ոտից յօրինել զտաղս. *Ըստ հոմերայ տաղաչափեալ, ըստ պղատոնի պերճաբանեալ. Շ. Լիպ.։

ՏԱՂԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Արուեստ տաղաչափելոյ. չափաբերութիւն տաղից. քերթողութիւն, և քերթուած, ոտանաւոր. *Զհագներգութիւն և զվանգ տաղաչափութեան չարա

դասեալ։ Պիտանիք այսոքիկ են 'ի տաղաչափութեն, այլև օժտակարք 'ի պատմութիւն։ Եւ է ընթրգութիւն պիտանի 'ի տաղաչափութի յարմարութեն բանի. Երզն. քեր։

ՏԱՂԱՍԱՑ. ի, ից. ա. Որ ասէ զտաղս. յօրինօղ կամ նուագօղ տաղից. 'Մոքա (աղգատոհմք համերգաի) էին տաղասացք, և երգեցիկք, և քերթողք. Մագ. քեր։

ՏԱՂԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆ. } Տաղաչափութի.
ՏԱՂԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. } և տաղերգութի.
'Եթէ ոք կամեսցի տաղասացութիւ գովասանականս առնել։ Տրամանական տաղասութիւն ողմամբ անվարժիցն վարկեալ ողբայական տատանումն. Մագ. ծՃ. ծՂ։

ՏԱՂԱՏԱՐԱՓ. Տ. ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ. "Ομβρος. Imber. 'Անձրևք և ձիւն և տաղատարափ։ Երթ առ թեթև ամպն, պչացի նմա զիմոյ գալստեանս տաղատարափ. Ոսկ. յհ. Բ. 12. և յասեփս։ 'Որպէս թանձրամած տաղատարափս այնպէս յարձակեալք 'ի վերայ բազմութեն. Զէնոբ։ 'Որ զտաղատարափ սէր հոգւոյն առ 'ի պտղաբերութի հաւատոց ամենայն երկրի սրսկեցեր. Ճ. Գ. 'Դառնակսկիծ սառնամանեօք, խաւարախառն տաղատարափով տանջիւն. Տօնակ։

ՏԱՂԱՐԱՆ. գ. Գիրք տաղից կամ երգոց հոգևորաց, և արտաքնոց. 'Գրեցաւ տաղարանս և այլն. Ցիշատ. սաէպ։

ՏԱՂԱՒԱՐ, ի, աց. գ. Σκηνή. Scena, tentorium, tugurium. Բնակարան 'ի վայրի կրկնեալ յոստոց, (որ է ռմկ. փալ.) յեղեգանց և յայլոց թեթև նիւթոց. հիւղ. խուղ. յարկ. օթարան. խորան. վրան. հովանի. փնոյ, խուց. լօփըր, լոճը, խուլիկ. բէկոբէ. իսկ փք. փալանըրէ՝ է տանիք. 'Ի տաղաւարս մնակեսջիք զեօթն օր։ Ի տաղաւարս բնակեցուցի զորդիսդ իսրայէլի 'ի հանել լինձ զնոսա յերկրէն եգիպտացւոց։ Արասցուք երիս տաղաւարս։ Արար նա տաղաւար 'ի տանիս տան իւրոյ։ Ցուցեալ լաբան զամենայն տաղաւարն։ Իբրև զտաղաւար կայգւոջ։ Իբրև ղատաղաւար մրգապահաց. և այլն։ 'Եղբարցն որ բնակեալ են 'ի տաղաւարս. Եւս. պտմ. Ղ. 25։ 'Տօնեցին զտաղաւարացն. այսինքն զտօն տաղաւարահարաց. Նխ. նէէմ։

Նմանութբ ասի. 'Զտաղաւարն տիրական, և զխորանն ածային։ Տաղաւար աքրահամեան ծծընկալ. Նար. խաւ։ Շար։ 'Փոխէ 'ի տաղաւարէ մարմնոյն, և առ ինքն տանի։ Յաղցաւորս յայս և տաժանելի տաղաւար. Լմբ. խմ։ Անան. էկեղ։ 'Մի տաղաւար զերկինս հաստատեաց. Ոսկ. յհ. ա. 14։

ՏԱՂԱՒԱՐ. որպէս Շէնք տեսարանի խաղուց. 'Մկրատն զնա փոխանակ մեռելոյն' իբրև 'ի տաղաւարս խաղալով։ Օրինակ իմն իբրև 'ի տաղաւարս խաղուն. Ոսկ. ա. կոր։ 'Տեսի 'ի մերձաւոր կենացս տաղաւարս զողբոյն երգս. Նիսս. կուս. (յն. ափինէ. լաօյնա. նոյն է ընդ հյ. ձայնա՝ շէնք։) 'Ցետ խաղոյն անցանելոյ, յետ կերպարանելոյն յաջս տեսողացն, յետ տաղաւարին՝ ապա քակին դիմակքն, և երևի Ճշմարտութիւն. Մոնչ։

Եւ որպէս Վրան փերեզակաց. 'Տաղաւարս կառուցանելով ըստ վաճառարանին. Պղատ. օրէն. Է։

ՏԱՂԱՒԱՐ ՄՐԳԱՊԱՀԱՑ. Տ. ՄՐԳԱՊԱՀ։

ՏԱՂԱՒԱՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ անկ է տաղաւարի կամ նման է նմին. 'Փոխանակ տաղաւարական խորանին՝ խորան զերկեղեցի քո շինելով. Ճշ։

ՏԱՂԱՒԱՐԱԿԻՑ. ա. Σύσκηνος. Contubernalis. Բնակակից 'ի նմին տաղաւարի կամ 'ի վրանի. յարկակից. Քէլօէղ Բնակօշ. 'Ցուցանէ վրանակիցք և տաղաւարակիցք այտանացու են։ Որք մարգարէիցն են տաղաւարակիցք, և առաքելոցն աթոռակիցք. Փիլ. Եւ. ա. 5։ կիւրղ. 'ի կոյսն։ 'Զկնիրդ աղքատօթևանքն իմ տաղաւարակից ընկալցի՝ որ թղթա զերկինս չափես. Մէկն. ղկ։

ՏԱՂԱՒԱՐԱՀԱՐՔ, րաց. գ. } Σκη-
ՏԱՂԱՒԱՐԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. } νοπη-
ՏԱՂԱՒԱՐԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ. } γία.
Tabernaculi compactio, fictio, collocatio; scenopegia, sacrum sive festum tabernaculorum. Հարումն տաղաւարի. կանգնումն խորանի այսինքն վրանի. շինելն և կառուցանելն զտաղաւար. լօփըր կամ լօճը գուրման, գուրբանման. ուստի և տօն կարգեալ 'ի յիշատակ վրանաբնակութեն յանապատի՝ կոչեցաւ Տօն տաղաւարահարաց կամ տաղաւարաց. գամըշ պայրամը. 'Ի հնգետասաներորդի աւուր ամսեանն եօթներորդի՝ տօն տաղաւարահարաց։ Առնել զտօն տաղաւարահարաց։ Ի տօնի տաղաւարահարացն։ Ըստ բանի աւուրցն տաղաւարահարաց. և այլն։ 'Տօնէին զտաղաւարահարսն. Նխ. նէէմ։ 'Եւ զի այն տաղաւարահարք օրինակ էին այսր տաղաւարաց՝ որ 'ի պետրոսէ ասացան, 'ի նմին ժամու փոխանակ այսր կգալի տաղաւարայս հայր զանձեռագործ տաղաւարն ցուցանէր. Սրգ. Բ. պ. Բ։ 'Պետրոս զխորհուրդն երրորդութեդ 'ի զարհուրմանէն 'ի տաղաւարաշինութեն բարբառէր... Զտօն տաղաւարահարութեն. Ճշ։ 'Ի ժամ տաղաւարահարութեն մտանէր 'ի սրբութի սրբութեցն. Ոսկ. 'ի ծն. քրի։

ՏԱՂԱՒԱՐԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ՏԱՂԱՒԱՐԻՄ. 'Բանն ած տաղաւարացաւ 'ի մարմին. Տօնակ։ (Ուղիղ են է ընթեռնուլ, տաղաւարեցաւ 'ի մարմնի։)

ՏԱՂԱՒԱՐԵՄ, եցի. ն.} Σκηνόω. (որ 'ի
ՏԱՂԱՒԱՐԻՄ, եցայ. յ.} նմ. գիրս թարգմանի բնակել.) Tentorium figo, in tabernaculo ago, commoror, habito. Նստել 'ի տաղաւարի. բնակել. հանգչել իբր 'ի խորանի կամ 'ի հովանւոջ. 'Բանն մարմին եղեալ՝ տաղաւարեաց 'ի մեզ։ Որ մարմին եղև, և տաղաւարեաց 'ի մեզ։ Համաքատակի Ը խորանին աքրահամու, յորում տաղաւարեաց ած երկու հրեշտակօք։ Առ աքրահամ եկն. և 'ի խուցն տաղաւարեաց. Ճ. Գ։ Ցհ. խմ. էկեղ։ Բրս. մրկ։ 'Երկու հրեշտակօք տաղաւարեցաւ ընդ նմա։ Ընդ հովանեաւ ամենազօր խաչի քո տաղաւարիմք։ Ի ամին տան տաղաւարեսցի։ Ոչ միայն փարեցաւ բազմեալ, այլև բնակեցաւ տաղաւարեալ։ Խորան հովանւոյ սփռեաց, զի անյարկքն տաղաւարեսցին։ Մարմնով 'ի վերայ երկրի տաղաւարիք... Ցորժամ 'ի մարմնի տաղաւարեմք. Լծ. կոչ։ Խոսր։ Նար։ Սկեւ. Լմբ։ Երզն. մտթ։ 'Եթէ ծոմն իսկ արտաքս անկցի, առաջի կոյս նաւին տաղաւարելով 'ի ծովին լուանալով զոտան. Պղատ. օրէն. Բ։

Կր. Տաղաւար լինել կամ բնակարան. և կամ հովանաւորիլ. 'Բնակութբ որդւոյն յարգարեալ և տաղաւարեալ. Նար. յ։

ՏԱՂԱՒԱՐԻԿ. գ. Σκηνίδιον. Tentoriolum, mapale, tugurium. Տաղաւար փոքրիկ և աղքատին. խուղ. խցիկ. խօլիկօճըգ. 'Ցայսմ տեղւոջ՝ յորում տաղաւարիկս է. Վրք հց. ծՃ։

ՏԱՂԵՄ, եցի. ն. Տաղ արկանել. խաբել. դրոշմել այրմամբ. փաղլամագ. 'Արկանէ մթին խաւար 'ի վերայ տաղեալ հրեից։ Զտաղն պատկերին, որ է այն առ. զի հոգին (մեր) յերեսաց առ է տաղեալ. Զքր. կԲ։ Բրս. մրկ։

ՏԱՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Տաղասացութի. երգարանութի. 'Շարականաց կարգ աճեցնէր, տաղերգութիւ 'ի Ճաշ առնէր. Լմ. Դ շնորհ։

ՏԱՂՄԱԿԱՆ. Տ. ԴԱՂՄԱԿԱՆ։

ՏԱՂՈՍԵՄ, եցի. ն. ժողովել. յն. ուհնայ. թ. փէօշխուրմէք, փէկչիրմէք. 'Մի լինիք դու ժողովել... մի եղիցուք տաղոսել զայլս. Եւս. պտմ. Է. 11։

ՏԱՂՏ. գ. Արմատ բառիս Տաղտուկ. իբր Տաղտկութի. նողկանք. զզուումն. և առանձինն՝ Ախտ յղեաց, որով տաղտկան և յախորժ Ճաշակաց. Բծշկն։

ՏԱՂՏԱՂՏ. ա. իբր Տաղտկալի. Պիտ. առ մն։

ՏԱՂՏԱՂՏԻԼ. յ. Որպէս Տաղտկալ։ Երզն. մտթ. ծՉ. ըստ Լէհ։

ՏԱՂՏԱՊԵՄ, եցի. ն. Տաղտկութի և տառապանս տալով նեղել. հարստահարել. ըստ յն. անիրաւել, զրկել. ἀδικέω, injuriam infero. 'Ոչ եթէ չարչարելն ինչ չար իցէ, այլ տաղտապելն, և չառնել չարչարանաց. Ոսկ. մտթ։

ՏԱՂՏԱՊԻՄ, եցայ. յ. Տաղտկանօք իմն տառապել և տապել. նեղել. գժուարել. գժկամակել. 'Զի յերկուս ոտս կաղաս, և յերկուս միտս տաղտապիս։ Տաղտապէին երթալ զհետ Ճանապարհն. Մանդ. իԲ։ Բառ. Ղ. 20։ 'Ընդ պահոց երկարութիւն կարՃամտաբար տաղտապին։ Դժուարի և տաղտապի Ը լուր նախատանաց անձին. Լծ. կոչ։ Բրս. մրկ։ 'Ցորժամ տուրս տանումք 'ի սիրելիս, տաղտապիմք և տարակուսիմք փոխարէն հատուցանել։ Տրտմիմ և տաղտապիմ։ Տաղտապեալ տագնապի խիղՃ մտացն։ Ընդ լսելն տաղտապեալ տագնապին։ Իւքն առ յինքենէ գարշի և տաղտապի։ Մի տրտմութբ տաղտապիր։ Տաղտապեսցի 'ի փորձանացն, որպէս կինն յորսոյ։ Միտքն 'ի խղՃէ պատուիրանազանցութեն տաղտապի։ Ի վերայ թշուառութեա վասկօք արտասուաց տաղտապի. Լմբ. սաէպ։ 'Դանդաղին, տաղտապին (կամ տաղտկային). քանզի յամենայն կողմանց բազում իրօք (ակօք) կոչկանՃին. Ոսկ. Բ. փիլ. յն. ξενοπαθέω, իբրև յօտար իրաց խորշիլ։

ՏԱՂՏԱՐԱՓ. Տ. ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ. 'Իբրև զտաղատարափս քարինքս գային. Ոսկ. Դ մեկն։

ՏԱՂՏԿԱՁԱՁՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Տաղտկալի և զազրալի. գարշելի. զազիր. 'Հատեալ 'ի սնոտիասէր... տաղտկազազրական հեշտութեց. Նար. ղԲ։

ՏԱՂՏԿԱԼԻ. ա.} որ և ՏԵՂՏԿԱՅՆԱՅԻՆ.
ՏԱՂՏԿԱԼԻՑ. } Ἐπαχθής. Molestus, gravis. Արժանի տաղտկալոյ. ձանձրալի. և Լի կամ լցեալ տաղտկութբ. ծանր. գարշ. անբերելի. փանէլի. 'Ի տաղտկալի մեղաց առլցեալք։ Զտիղմն տաղտկալի։ Տաղտկալի տառապանս. Ոսկ. յհ. ա. 27։ Նար. կՂ։ Ցհ. կԲ։ 'Հրամանն յոյժ ծանրագոյն և տաղտկալից էր։ Զբարեկեցուն կեանսն... զծանր և զտաղտկալիցն. Ոսկ. մ. ա. 15։ Բ. 28։

ՏԱՂՏԿԱԼՈՒՐ. ա. Տաղտուկ 'ի լսել. գժուարալուր. անախորժ. 'Զառաջիկայն սրամաբանութի տաղտկալուր Ճեմարանին բացատրէաք. Մագ. կԲ։

ՏԱՂՏԿԱՄ, կմ} ացայ, կա, կամ ացիր.
ՏԱՂՏԿԱՆԱՄ, } չ. Προσοχθίζω, ομαι, ἄχθομαι, βαρύνομαι. Infensus sum, abhorreo, graviter sive moleste fero. ἀποδυσπετέω, stomachor. Տաղտուկ համարել զինչ իբր աղտեղի և ախտաւոր, և գժուարին և ձանձրալի. գարշել. յետս քաշել. նողկալ, զզուել. խորշել. տաղտապել. գժուարել. նեղել. ծանր համարել. յափրանալ. գանիս. տաղտիլ. պեղ. բէւ, յանձրաւ, տծարը գալ. 'Ընդ այս տաղտկամք։ Զի մի տաղտկասցէք 'ի նեղութես յայտնեալ։ Տաղտկասջիք յերեսաց անօրէնութեց ձերոց։ Տաղտկացաւ երկիրն 'ի բնակչաց իւ-

րաց ։ Ի հրամանաց իմոց տաղտկացաւ անձն նոցա ։ Տաղտկացայ ազգաւն այնուիկ ։ Ցում մէ՞ տաղտկացաւ, և այլն ։ *Տաղտկամ իբրև ՚ի գարշելեաց. Նխ. Բեզոդոր ։ *Աւեամ զպղծութիւն, տաղտկամ ՚ի չարութէ ։ Մի տաղտկալ և մի վհատել. Եփր ։ Արծր ։ *Որ առավօրն իցէ նեղութե, չտաղտկայ ինչ ընդ ճրնչելն ։ Զինչ դիւրին քան զուտելն կայցէ. այլ բազումք առ զմայլութե (գինւոյ) և Է ուտելն տաղտկան. Ոսկ. ա. Եփ. Ն. ԷԲր ։ Կամ *Զի մի տաղտկանայցէ և ձեռք երկիրն ՚ի պղծել ձեր զնա, որպէս տաղտկացաւ ազգքն՝ որ էին յառաջ քան զձեզ ։ Ցիրաւանց իմոց տաղտկանայցեն անձինք ձեր. և այլն ։ *Սկսաւ ողողանել յանատակ ցանկութիւս, մինչև տաղտկանալ (՚ի նմանէ) ամենայն նախարարացն ։ Եթէ եւ այսպէս տաղտկանամ ընդ այսր բանի թիւրութե, քանզի առաւել ած. Խոր. Գ. 63 ։ Լմբ. պտրգ ։ *Ընդ թթուութե նուննոյն տաղտկացաւ թզենի. Մխ. առկ ։

Իբր էր. Տաղտկալի լինել. *Տաղտկացաւ բանն արքայի առ յոժարայ. Ա. Մ. Խա. 6 ։ *Այսօրէն (զարդք) յաւուրս հարանութե վայելեն, բայց յետոյ տաղտկանան. (յն. Թարշամին.) Ոսկ. յհ. Բ. 15 ։

ՏԱՂՏԿԱՆՔ, նաց. Գ. Ἀκηδία. Taedium. Տաղտկալն. տաղտկութե. գարշումն. ձանձրութի. լքումն. *Ոչ կամեցաւ ասէ մխիթարել անձն իմ. տեսանէ՞ս զտաղտկանացն բանս, և զհրաժարելոյն ։ Անգործ խնեչութեն տաղտկանք հրաժարեալ առաջնիկայիւս. Ա. որս. ԺԷ ։ Պիփ ։

ՏԱՂՏԿԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Տաղտկալի տեսակաւ այսինքն տեսլեամբ. զազրատեսիլ. *Տաղտկատեսակ գարշուն գորտոցն. Նար. ԽԵ ։

ՏԱՂՏԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Προσοχθέω. Offendo. ἐκλύω, dissolvo, և այլն. Տալ տաղտկանալ. տաղտկալի կացուցանել. զզուեցուցանել. գարշեցուցանել. ձանձրացուցանել. Գանեցնել, զզուեցնել, ձանձրացնել. *Զզարդ մարմնոյ յերկարութե ժամանակի տաղտկացուցանէ. Ոսկ. յհ. Բ. 15 ։ *Եւ այնուցիկ մանաւանդ թէ լուրն զլսելիս մեր տաղտկացուցանէր. Խոր. Ա. 31 ։ *Հանապազ զսիրան տաղտկացուցանեն նողկալովն. Մանդ. ԺԷ ։ *Դեռ ընդ յարկաւ մարմնոյս եմք, որ ծանրանայ և տաղտկացուցանէ զմեզ ։ Մի բազմութբ բանիցս զլսելիսն ձոյ տաղտկացուցանել. Լմբ. ող ։ Երզն. Մտթ ։ *Ոչ չմորեցոյց զմիտս յայլևայլ բանիւն և տաղտկացոյց ։ Եւ զերկիրն մի տաղտկացուցանիցես (անխնայ վարելով). Կիւրղ. Ծն. Ն. օրէն ։

ՏԱՂՏԿԱՑՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ տաղտկացուցանէ. նողկացուցիչ. *Իբր տաղտկացուցանողական հնարաւորութբ՝ մատնամուքս զզուանօք փոխել. Նար. Ղ ։

ՏԱՂՏԿԵԼ. Տ. ՏԱՂՏԿԱԼ. *Աւեամ զպղծութիւն, տաղտկեմ (լաւ եւ տաղտկամ) ՚ի չարութէ. Եփր. Դպրոց ։

ՏԱՂՏԿՈՏ. ա. Որ փութով տաղտկայ. դժկամակ. լուղօղ, ձաղուող. *Գիտէ զմեհերոտ բնութիւս մեր, որ տաղտկոտ է դժուարութե. Ոսկ. Ղէ ։

ՏԱՂՏԿՈՒԹԻՒՆ. Գ. Տաղտկանք. զզուումն. ձանձրութի. նեղութի. *Սրտին տաղտկութի (կամ տաղտուկ. յն. ցաւ). Ծ. Ղ. Փ. 17 ։ *Զի մի երկայնութի բանիցս տաղտկութի ընթերցողացն լինիցի ։ Տաղտկութի լսողաց՝ երկայնաբանութի ։ Որ ինչ իւր տաղտկութի առաջի կայ ։ Ի նոյն ցաւս դառնի տաղտկութե. Խոր. Բ. 56 ։ Լմբ. պտրգ ։ Խոսր ։ Ցհ. ԿԲ ։ *Դժուարին է մահ, և լի տաղտկութբ. Ոսկ. յհ. Բ. 21 ։ *Ճշմարտութբ յաշխարհէ վասն տաղտկութե մեղաց հրաժարիլ սիրեցին. Կլիմաք ։

ՏԱՂՏՈՒԿ. ա. Տաղտկալի (՚ի բառէս Տաղտ). գարշելի. խորշելի. ծանր. ձանձրալի. անբերելի. *Մեղքն կարի աշխատութի, և տաղտուկ է, և ծանրաբեռն. Ոսկ. Մ. Բ. 13 ։ *Զգեղ կանանց դոյզն մի որպէս նկան մի տաղտուկ հացի կոչէ, և կայծակն հրոյ. Համամ. առկ ։ *Զտաղտուկ զաւուրս կենցաղոյս ։ Տաղտուկ թուի ։ Զի մի տաղտուկ երևեսցի ։ Տաղտուկ ձանձրութի ։ Անարի տաղտուկ վատութի. Փարպ ։ Վեցօր. Է ։ Տօնակ ։ Ցծն. ծա ։ Պիտ ։

Կամ Տաղտկացող. տաղտկոտ. ծոյլ. պղերգ. *Էր այր սէգ, և յորս երէոց նահատակ. իսկ առ ՚ի պատերազմունս վատ և տաղտուկ ։ Մի յուսմանէ լինիր տաղտուկ, զի մի վայ տաս անձինդ յատուկ. Խոր. Բ. 50 ։ Ը. ոյհոբ ։ *Հանապազ տաղտուկ միտք անցի ընդ պատմութիւս. Արշ ։

Իսկ իբր Գ. գտանի յօրինակս ինչ Ծ. Ղ. Փ. 17. *Ցայնմ ամենայնէ յայտնի էր անտանելեացն զսրտին տաղտուկս. ուր այլք ունին, *զսրտին տաղտկութիւնս ։

ՏԱՃԱՐ, ի, աց. Գ. Ναός, νέως, νηός, ἱερὸν. Templum, sacrarium. վր. տաճարի. պ. փայիր, փէյր. (՚ի փոքր, մծ, և գիք.) որպէս Տուն և բնակարան ած՝ շինեալ նախ ՚ի սողոմոնէ, և ապա ՚ի զօրաբաբելէ, և կանխագոյն տեղի խորանին կանգնելոյ ՚ի դաւթէ. և յետ քնի՝ ամենայն եկեղեցի, կամ մատուռն. ծած. թի. վ-է. եբր. հէյքէլ, փէղիր. *Երկիրպագից ՚ի տաճար սբ քո ։ Ի տաճարէ սբյ. իւրմէ ։ Տաճար տեառն ։ Տաճարն ներքին ։ Փախստեայ անկանել ՚ի տաճար անդր յերուսաղէմ. Եզ ։ *Փոխանակ միոյ հրէական տաճարին՝ հազարք և բիւրք շինեցան եկեղեցիք ընդ ամենայն աշխարհ. Գէ. Եօ ։

Կամ նմանութբ. *Վասն տաճարի մարմնոյ իւրոյ ։ Տաճար էք հոգւոյն սբյ. և այլն ։ *Ինքն է՝ որ յարուցանէ զիւրն տաճար որպէս զած. Աթ. Ա ։ *Տաճար և աթոռ ծոյ բանին ։ Տաճար լուսոյ անստուերին, և առագաստ անճառ բանին ։ Մարմնարան և տաճար հօր իսկակցին. Շար ։ Նար. Խա ։ *Տաճար են սբ հոգւոյն կենդանի ոսկերք սոցա. Շար ։ *Թէ ոք է տաճար հոգւոյն, նա է տաճար հօր և որդւոյ. քանզի ուր հոգին ծոյ բնակէ, անդ ած բնակէ. Աթ. Ա ։

ՏԱՃԱՐ. որպէս Մեհեան կռոց. Delubrum, fanum. *Տարան ՚ի տաճար գից ։ Եմուտ ՚ի տաճար կռոց. ՃՃ ։ Հ ։ Վրք հց. սահլ ։ *Որ և զտաճարն լուցեալ զկռոցն. Շար ։

ՏԱՃԱՐ. Οἶκος. Aedes, domus. որպէս Ապարանք. պալատն. տուն գիւղաղնական. սենեակ արքունի. *Տարցին ՚ի տաճար թագաւորին ։ Ի վերայ տաճարի թագաւորութե իւրոյ ճեմէր ՚ի բաբելոն ։ Կործանեաց զպալատս աշտարակեայս տաճարաց նորա ։ Ի տաճարաց փղոսկրէից. և այլն ։ *Ընկուզեաց ոչ ՚ի քաղաքաց քաղաքս առնեն, և ոչ ՚ի տաճարաց տաճարս. Եզնիկ ։

ՏԱՃԱՐ. Συμπόσιον, σία, κλῆσις. Convivium, compotatio. որպէս Սեղան. խրախունք. կոչունք. գինեխումք. կամ Սեղանատուն. տեղի բազմականի. *Եմուտ արքայն ՚ի տաճարն խրախութե ։ Մտին ՚ի վերայ շըմաւոնի, և սպանին զնա ՚ի տաճարի անդ ։ Հրաման տայր մեծի տաճարին կոչնականս նուիրել յամենայն մեծամեծաց ։ Սկսաւ առնել տաճարին բարձիցն պատրաստութե. Եղ ։ (Նոյն առեալ է Տաճարապետն. զոր տես ։) *Հանապազորդ առատացուցանէր ըղձալիս տաճարին, և յերկարէր զնուագս ուրախութե. Եղիշ. Գ ։ *Կամ ուր սեղանն ամենալի, ուր են ազանցքն ՚ի տաճարի. Ը. Եդէս ։

ՏԱՃԱՐ. որպէս Վանք. հիւրանոց. *Շինեաց ՚ի քաղաքին տաճարս հիւանդանոցս. շինեաց և այլ տաճարս, և զծերս և զխեղս անդ հանգուցանէին. շինեաց և այլ տաճարս, և զամենայն կին ծննդական և աղքատ անդ հանգուցանէին. ՃՃ ։

ՏԱՃԱՐ ԽՈՐՀՐԴՈՅ. որպէս յն. Խորհրդարան. Βουλευτήριον. Consilii locus, curia. փիվանխանէ ։ Ա. Ղ. Է. 19 ։ ԺԲ. 3 ։

ՏԱՃԱՐԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Տաճար գործել. առնել որպէս զտաճար. *Զանձինս իւրեանց տաճարագործեալ՝ ընդունակ լինին բանին ծոյ. Զքր. ԿԲ ։

ՏԱՃԱՐԱԽԻՏ. ա. Ուր խիտ առ խիտ կայցեն տաճարք կամ ապարանք կամ բաղմոցք սեղանոյ. *Ընէ անդ վայելչական տեղի խրախից՝ բլուր մի պարզ պատեալ՝ տաճարախիտ շինուածովք. Արծր. Դ. 11 ։

ՏԱՃԱՐԱԿԱՊՈՒՏ, պտի, ից, կամ աց. ա. Ἱερόσυλος. Sacrilegus. որ և ՏԱՃԱՐԱԿՈՂՈՊՈՒՏ, ՍԵՂԱՆԱԿԱՊՈՒՏ, ՍԵՂԱՆԱՋԵՐԾ. Կապտիչ կողոպտիչ տաճարի և նուիրական իրաց. յափշտակող սրբազան սպասուց. գող ՚ի տէրունիս. *Զնոյն ինքն զսեղանազերծ զտաճարակապուտ զգանձի տամբ արկանէին փախստեայ. Ծ. Ղ. Դ. 42 ։ *Ցաղագս տաճարակապտաց օրէնքն ։ Դատաւորք տաճարակապտից ։ Մատնչի և տաճարակապտի. Պղատ. օրէն. Թ ։ *Ո՞վ յանցաւոր և տաճարակապուտ ։ Արեանն պարտք արեամբ վճարի, և դատ զսեղանազերծիցն և զտաճարակապտիցն տայ. Ճ. Ա ։ Երզն. Մտթ ։ *Բազում տեղի պատրաստեաց զանձինն սատանայի (յուդա) տաճարակապուտ սեղանակապուտ գողութբն. Ոսկ. Եօ ։

ՏԱՃԱՐԱԿԱՊՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԵՂԱՆԱԿԱՊՏՈՒԹԻՒՆ. *Տես, որչափ դժուարին է տաճարակապտութիւն. Ոսկ. Եօ ։ *Զբեզ այժմիկ չարժէ առ տաճարակապտութիւն. Պղատ. օրէն. Թ ։

ՏԱՃԱՐԱԿԵՐՏ, ի, ից. ա. Կերտեալ իբրև զտաճար (ըստ ամենայն նշ). *Ապարանս փողոցայարդարս՝ տաճարակերտս՝ սենեկագործս. Արծր. Դ. 11 ։

ՏԱՃԱՐԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συμπότης. Compotor, conviva. Սեղանակից. բարձակից. խրախակից ՚ի գինեխումս. *Տաճարակից ընկերօք իւրովք. Գ. Ղ. Ծ. 13 ։ *Որք տաճարակիցք էին, ուրախակիցք և բազմականակիցք. Բուզ. Գ. 19 ։

ՏԱՃԱՐԱԿՈՂՈՊՈՒՏ. Տ. ՏԱՃԱՐԱԿԱՊՈՒՏ. *Ամբարշտաւաճք, և տաճարակողոպուտք ։ Մեհենակապուտ գիցն, և տաճարակողոպուտ կուսէին զնա. ՃՃ ։ *Արծաթասիրութին տաճարակողոպուտ և մատնիչ արար զնա ։ Ասես, թէ չեմ իբրև զնա տաճարակողոպուտ. Ոսկ. Մտթ. Ն. Բ. Փէմ ։

ՏԱՃԱՐԱԿՈՂՈՊՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՍԵՂԱՆԱԿԱՊՏՈՒԹԻՒՆ. *Ոչ զնութի և զըստպանութի, և ոչ զտաճարակողոպտութի կարէին թողուլ. Ոսկ. ԷԲր ։

ՏԱՃԱՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. Գ. Կրելն յանձին զած ըստ նմանութե տաճարի. *Զեղբայրակցութի որդւոյն իւրոյ միածնի, և զտաճարակրութի հոգւոյն սբյ. Վրդն. յանթառուն ։ (Մարթի լինել և Տաճարագրութի ։)

ՏԱՃԱՐԱՅԱՐԴԱՐ, կամ ՏԱՃԱՐՅԱՐԴԱՐ. ա. Ցարդարող զտաճար. և Քուրմ գուշակ պատգամախօս ՚ի մեհենի. *Ցօթեւանկանն յաւէտ պարծանք, պաշտօնասէրս յոյժ և տաճարայարդարս գոլով. Անան. Եղէգ ։ *Ասէ ցնա արամազդայ տաճարայարդարն (կամ տաճարյարդարն). Գրմ. ուղէ ։

ՏԱՃԱՐԱՅԱՐՄԱՐ. ա. Որ յարմար գըտանիցի տաճար գոլոյ, կամ ծառայելոյ ՚ի

տաճարի տեառն. *Զտաճարայարմարան կամս սպաս տանել տաճարին. Փիլ. լին. դ. 151։

ՏԱՃԱՐԱՆԱՄ. ացայ. չ. Տաճար և բնակարան լինել հոգւոյն սրբոյ. *Արթունս և զուարթունս պարտին լինել, որք յարգարեն զմինքեանս տաճարանալ սրբոյ։ Տաճարացան սրբոյ հոգւոյն։ Նորա գիտութեն հաւատն. և սէրն զոսսա ընդունի, և տաճարանայ. Ցհ. իմ. էկեղ։ Սհկ. կթ. աղաւ։ Լմբ. պարգ։

ՏԱՃԱՐԱՇԷՆ. շինի. ա. Շինօղ տաճարի. *Սողոմոն խոկ զքս նշանակէ. զի 'ի զաւակէ դաւթի, և թագաւոր, և արդարադատ, և խաղաղարար, և տաճարաշէն. Նար. եր։

ՏԱՃԱՐԱՊԵՏ. ի, աց. գ. Պետ տաճարի (ըստ ամենայն նշ։)

Որպէս Νεωκόρος. Aedituus. ἀρχιερεύς, pontifex. ἱεράρχης, qui sacris praeest. Մեհենապետ. քրմապետ. և քրմուհի. *Տաճարացն խոկ տաճարապետք և քահանայք պարտ է լինել. Պղատ. օրէն. դ։ *Հաստատել պարտ է քահանայս և քահանայուհիս՝ տաճարապետս լինել ածոցն. անդ։ *Եւ որդի էր տաճարապետի կռոցն. Վրք հց. ծը։

Որպէս Տէր տաճարի, և քահանայապետ. *Տաճարապետն քո այսօր եկեալ 'ի տաճարն. Գնձ։

Որպէս Νυμφαγωγός. Sponsae dux, pronuba, bus. Հարսնապետ առնն արքայի. և հացերէց. հարսնածու. փեսաւէր. *Աբիմելէք, և ոքոզաթ տաճարապետ նորա. Ծն. իա. 22։ իզ. 26։

Որպէս Ἀρχιτρίκλινος. Architriclinus, qui praeest apparando convivio. Սեղանապետ. վերակացու կոչնոց. ... ... *Առէք և բերէք տաճարապետին։ Իբրև ճաշակեաց տաճարապետն զջուրն գինի եղեալ... խօսի ընդ փեսային տաճարապետն. Յհ. բ. 8. 9։

ՏԱՃԱՐՍՊԱՍԵԱԿ. սեկի, կաց. գ. Νεωκόρος. Aedituus. Նոյն ընդ վ. ըստ ա նշ. Սպասաւոր կամ պահապան տաճարի, վերակացու կամ պաշտօնեայ. *Եւ են տաճարսպասեակք 'ի սոցանէ, ոմանք առ դուրս նստուցեալք, և ոմանք 'ի ներքս առ նախամուտս տաճարին. Փիլ. ...։

ՏԱՃԱՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տաճար առնել՝ կացուցանել. տալ տաճարանալ. *Հոգին սբ հովանաւորեալ տաճարացոյց զկոյսն՝ ընդունել զբանն սբ զմարդեղութիւն. Կիւրղ. ղկ։ *Նորոգելով քեզ տաճարացուցեր. Շար։ *Ինքեան տաճարացոյց՝ տաճար հոգևոր. Շ. փառ։ *Սիրեաց նա տաճարացուցանել ինքեան զմեր կազմած։ Տաճարացոյց զմեզ յընդունակութիւն մարմնոյ և արեան միածնի քոյ. Ցհ. իմ. էկեղ։ Պարգ։ *Ճարտարապետն աշխարհաց տաճարացուցէ զհոգի իմ հրաշալի հողմոյն՝ որ ելից ըզվերնատունն. Մխ. այրիվ։ *Խոնարհութին դիտէ տաճարացուցանել զմարդն մեծին սբ։ Բայց զառագաստ փափագողին... տաճարացո զխս վերատին. Վրք հց. դ։ Ցա. աղբի։

ՏԱՃԻԿ. ճկի, կաց. գ. Ἄραψ, ἄραβες. Arabs, arabes. σαρακηνός, saracenus. այսինքն ընթացիկ. արագոտն. ... պ. ... ... որ և Արաբացի. Սարակինոս, Հագարացի. Ազգ արաբացւոց առոտականաց կամ խաշնարածաց՝ վրանօք շըրջողաց այսր անդր. *Ընդ առաջ եղեն նմա տաճիկք իբրև հինգ հազար և հինգ հարիւր հեծեալք. յն. արաբք. Բ. Մ. ծբ. 10։ *Տաճիկք (յն. սարակինոսք) և իսմայելացիք։ Ըսկիզբն ... տաճիկ (յն. սարակինոս) առհմաւ. Ոսկ. մ. ա. 3։ Կոչ. է։ *Ի տաճկաց պետութէ. Արծր. ա. 1։

ՏԱՃԻԿ. ա. Δρομάς. Dromedarius, currens. Մակդիր երագոտն կենդանեաց՝ մանաւանդ տաճկաստանի կամ արաբիոյ. յորս նշանաւոր է սուրհանդակ ուղտն. Էճին փէքիւի. որպէս և սրընթաց շունն ըստ պարսից թազի ասի, և երագընթաց երիվարն էօղի թազի, կամ թազի սիւար. տես և ԹԱԶԵԼ. և ԸՆԹԱՑՔ. *Տաճիկ ուղտուք արշակէ 'ի հայս. և ընդ սակաւ աւուրս եկին բերին։ Բայց միայն մերուժանն 'ի տաճիկ ձի նստեալ փախչէր. Բուզ. դ. 54. և 47։ *Առաքեաց տաճիկ ձի հազար։ Տաճիկ երիվարաւն պչնամնեալ. Հ։ և Ոսող։

ՏԱՃԿԱՍՈՐԻ. րւոյ. ա. Որ է 'ի սահմանաց ասորոց տաճկաստանեայց. փիւնիկ ասորի, կինն քանանացի. *Լուութի տեառն մերոյ աղաղակաւ եւ, և ծնոյց բերան տաճկասորոյն. Եփր. համաբ։

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆԵԱՑՔ, կամ ՏԱՃԿԱՍՏԱՆՔ. գ. Բնակիչք երկրին փիւնիկեցւոց կամ քանանացւոց, արաբացւոց և ասորւոց. *Փախստեայք էին արարեալք զտաճկաստանեայսն (կամ զտաճկաստանն)։ Ամենայն թագաւորացն արաբացւոց՝ զտաճկաստանեայսն. Մովս։ Մխ. երեմ։ Իսկ բ. և գ. Դ. ... 'ի մեջ Տաճկաստան ասի, ըստ յն. գնի փիւնիկէ։ Եւ ըստ այսմ քանանուհին կոչի տաճիկ ասորի, ցր փիւնիկ ասորի. Մծբ. բ։

ՏԱՃԿԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Դարձուցանել 'ի դենն տաճկաց արաբացւոց. *Զորդիս գերեցին, և տաճկացուցին. Գնձ։

ՏԱՃԿԻՆԱԿ, կամ ՏԱԿՃԻՆԱԿ, կամ ՏԱԿԻՆԱԿ. ի, աց. գ. թ. թէկէնէկ, պարսկ. պ. ... Գաւազան գանից. ձաղկիչ. մըտրակ. ... ... *Տասն տաճկինակ, և հարիւր դրամ տուգանս տայցէ։ ԾԾ տաճկինակ, և ՃՃ դրամ տուգանս տացեն. Կանոն։ *Եթէ տեսանես որ տաճկինակով զարնեն, շատ լաւութի գտանէ. Ոսկէփոր։

ՏԱՄ. ետու, տուր, տուեալ. ն. Δίδωμι. Do. ... ... Մատուցանել և աւանդել. յանձնել 'ի ձեռս. շնորհել. պարգևել. ընծայել. հատուցանել. ... *Ետու ձեզ զամենայն խոտ սերմանելի։ Կինն՝ զոր ետուր ընդ իս, սա ետ ինձ 'ի ծառոյ անտի։ Զորս ընդ ձեռամբ ձերով ետու։ Ետ նմա տասանորդս յամենայնէ։ Տուր ցիս զմարդիկդ, և զաւարդ քեզ առ։ Տէր ետ նմա շնորհս առաջի բանտապետին։ Եւ ետ բանտապետն զբանտն 'ի ձեռս յովսեփայ։ Եւ ետ տէր բարբառս և կարկուտ։ Տալ 'ի վերայ ձեր այսօր օրհնութի։ Որում տուաւ 'ի տեառնէ իմաստութի։ Որ ունիցի, տացի նմա. ևն։ Կամ *Տալ զպատուղ, զժառանգութի, զփըրկութի, զցնծութի. ըստ սրտի. ըստ գործոց. և այլն։ *Տաց զնա յազգ մեծ... այսինքն առարից։ *Լաւ իցէ քեզ տալ զնա, քան տալ զնա առն օտարի... 'ի կնութ. ևն։ *Տային նոցա զըոյց զառաջին պատերազմէն. Ջէնոբ։

Սոյնպէս ասի՝ Հրաման կամ պատուէր տալ. Պատասխանի տալ. Պատերազմ տալ. Գոյժ տալ. Տալ աւետիս. Երանի տալ. Վրէժս տալ. Ճարտակ տալ. Թոյլ տալ. Տեղի տալ. Ի վարձու տալ։ Տես 'ի յարակից անուանս։ *Սոքա չեն 'ի վարձու տալոյ զնշխանութիւն հոգւոյն սբյ. Կոչ. ծդ. այսինքն տալոց. (ռմկ. ... ...։)

ՏԱՄ ԱԾԵԼ, ԲԵՐԵԼ, ՏԱՆԵԼ. որպէս յն. Առաքել. Ἀποστέλλω. Ծն. լէ. 17. 23։ խէ. 23։ Բ. Թ. Բ. 8։ իդ. 23։

ՏԱՄ ԾԱՆՕԹՍ կմ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ. Ծանուցանել. տեղեկացուցանել։ Բ. Եզր. Է. 10։ Հռովբ. Գ. 3։

ՏԱՄ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ. Վկայել. վկայութի դնել։ Ղկ. ծզ. 28։ Գծ. Է. 21։

ՏԱՄ ԽՐԱԽՈՒՍ. Խրախուսել. և Արդար պատճառս 'ի մէջ բերել. *Դուք արարէք որդոյն, և տուք խրախուսս այրւոյն. Եզ. ա. 17։ *Արդ տուր խրատ, ով որ պատուհասեսցես. Եփր. Եւ։

ՏԱԼ. ... Մատնել զայլս կմ զանձն. *Զկեղեքն այսոցն՝ անձնգնդոյն տայ։ Տուեալ 'ի բանտ՝ պահէ մեծաւ զգուշութբ... Եւ զարձեալ տայ 'ի բանտ. Աճառ. կեղր։ Արծր. է. 1։ *Վասն մեղաց իմոց տուայ յայս. Կլիմաք։ *Զմեզ 'ի կորուստ և յոչէութի տան. Լմբ. ծղ։ *Քանի զի ոչ էր սովոր արհամարհել ըզհրաման (հօրն), ետ զանձն իւր երթալ (առեղծարան). Եփր. ծն։ *Փափկութե ետ զանձն։ Ագահութե տալ զանձն։ Քնոյ զմեզ տալ դրդեն. Ոսկ. յհ. ա. 37։ Շ. ծքն։ խոստ։ *Եա իսկ (զովս) զանձն գինւոյն, զի ըմպելովն յերկեղէն յապահով լինիցի. Կիւրղ. ծն։

ՏԱԼ. որպէս Աւանդել. յանձնել. դնել. և Գրել. *Զաբռն գերեզմանի տուեալ. Ցհ. կբ։ *Վասն ընչից զողղայս ծերոյ մի տացեն. Կանոն։ *Ոսկ և մովսէսի 'ի մատենի տուեալ պատմէ. Եղս. եր։

ՏԱԼ. որպէս Կրել. *Զնոյն պատիժս տայցեն. Ցճխ. է։

Որպէս Թողուլ. Թոյլ տալ. *Մի տայք մեռանել. փարպ։

Որպէս Ցանձն առնուլ. գնել. ենթարկել. ներել. զիջանել. *Թէ և տամք զէն 'ի համանուանցն պոլ. այլ ոչ եթէ այսուիկ ինչ անգիտելի է. Սահմ. ա։ *Կամիմք ներգործել երիս անկիւնս հաւասար կողիցն 'ի վր տուելոց գծից. և եղիցի տուեալ գիծն ա. բ. Եւկղէտ։ *Տաց, թէպէտև համարեցուք, եթէ եպերեալ է ևն. Եփր. Բգ։

ԺՈՂՈՎ ՏԱԼ. որպէս Գրոհ կամ հորդան տալ. կամ գումարել. *Ժողով տուեալ ամենայն բազմութեն գնդին պարսից. Ոսող։

ՏԱԼ ԳԵՏՈՅ, կամ ՄՕՐՈՅ, կամ Ի ՄՕՐՍ. Սուզել. մխել և խրել կամ ընկղմել։ Մովս։ կմ ՏԱԼ ՋԱՆՁՆ 'ի բլուրն. որպէս Դիմել. անդ։

ՔԱՐԱՄԲՔ ՏԱԼ. Քր հարկանել. *Հրամայեաց քարամբք տալ զբերան նորա. Ճ. Ժ։

ՏՈՒԵԱԼ, տուելոյ. լինի և՝ Տուեցելոյ. *Ըստ տուեցելոց նմա 'ի վերուստ շնորհաց. Արծր. դ. 12։

ԵՐԵՏ. որպէս Ետ. *Նա վասն մեր զորդին իւր երետ. (յն. ...) Ոսկ. եփր. իգ։

ԵՏՈՒՐ. իբր Ետուն։ Վրք ... ։

ՏՈՒՐ, տուրն. իբր ռմկ. ... ... այսինքն տուեալ լինի. ևն. *Ընդունել ինչ տուրի առ 'ի մէնջ. Կիւրղ. գնձ։ *Ցայնպիսում ժամանակի, յորում և օրէնք յայ տուին. Փիլ. եւ. բ. 49։

ՏԱՄԱՆ, ոյ. գ. որ և ՏԱՄԱԼԻ. լւոյ կմ լոյ. } Δῶμα. Superior pars domus. ... Տանիք. երդ. ճեմելիք 'ի վերայ տան. *Լաւ է բնակել առանկեան տամալոյ. Առակ. իէ. 25։ *Իմանա զհնչման փողոցն յարմարեալ զտամալոյն կայր։ Թոյլ տուք ինձ այսպէս 'ի տամալսս կալ. Պրպ. ...։

ՏԱՄԲԻՈՆ. Փոխանակ գրելոյ Տաբիրոն. տես 'ի բառն ԳԱՀԱՒԱՆԴ. *Իբրև զվարդ ձըգեալ 'ի տամբիոն՝ որպայր ևն. Ղևոնդ։

ՏԱՄԿ. Տ. ՏԱՄՈՒԿ։ Բժշկր։

ՏԱՄԿԱՆԱՄ. ացայ. չ. Ὑγραίνομαι. Madesco, madefio. Տամուկ լինել. խոնաւանալ. թրջիլ. խոխոմիլ. ... *Ի ցօղոյ լերանց տամկանան. Յոբ. իդ. 8։

ՏԱՄԿԱՑԵՍԱԿ. ա. Ὑγροειδής. Humidus.

Ունօղ զտեսակ և զհերս խոնաւութեան. խոնաւ. Ռութ. Նէմլիք, Եաշ. ՝Արիստոտէլ երկուս սեռս ասաց գոլ օդոյ, է ինչ՝ որ տամկական, որ 'ի գոլորշւոյ ջրոյ, և է ինչ ծխականն՝ որ 'ի շիջմանէ հրոյ. և զծխականն՝ ջերմին գոլ. իսկ զտամկականն՝ ուրանօր ծնանին՝ ջերմ և զնա, իսկ յառաջեալ ըստ մասին՝ ցրտանայ. Նիւս. բն.:

ՏԱՄԿԱՑԵԼԻ. դիմող. Ի դէպ է տամանել 'ի ծայր խոնաւ. նաւելի. արժան է նաւարկել. կամ լողել. Πλευτέον. Navigandum (est), natandum. ՝Դրականն (մեզ). ամուսնանալի, քեռագամելի, տամկացելի. Թր. քէր: Որ մեկնիչքն տանց հայելոյ 'ի բնագիրն՝ յայլևայլ միտս յածին. զոր օրինակ Երզն. ըստ ոմանց գրէ անդ. ՝Տամկացեալն՝ արտաշարկելով իմն զզգուշութիւն անպարզկին տարբերէ. և զիրս ամուսնացելոցն անշարադիր պարապերական իմն տամկացութիւն անուանեաց. Թերևս իմանայ մեկնիչն՝ տարակացութեան, կամ տամկութ քայքայութիւն:

ՏԱՄԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. Տե՛ս զգրեալսդ 'ի բառն ՏԱՄԿԱՑԵԼԻ:

ՏԱՄԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ὑγράζω, ὑγραίνω. Humecto, madefacio, irrigo. Խոնաւացուցանել. Թանալ. ոռոգանել. խոխոմել. Բրջէլ, խոմոմ ըէլ. ըսլաթմագ, ըսլաթմագ. ՝Տամկացուցանէ գիջութիւնն. Ի խոնաւոյ սնուցելոյ, այն որ տամկացուցանէն: Ոչ կարէ զովացուցանել և ջեռուցանել հուր, և ոչ չորացուցանել և տամկացուցանել ջուր: Ցօղ յերկնից եկեալ՝ տամկացուցանէ զնա. Նիւս. կազմ: Դամասկ. Ոսկեփոր:

ՏԱՄԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑγρότης. Humiditas, humor. Տամուկն գոլ. խոնաւութիւն. գիջութիւն. Ռութուպէթ. Նէմլիք. ՝Հաստատել ջերմութեան ձառագայթից արեգական՝ չքմեցուցանէ 'ի բաց զտամկութիւն: Զցամաքն և զանձաւն 'ի տամկութենէ. Եզնիկ. Գէ. Եռ:

ՏԱՄՈԶԵԼ. Բառ գաղղիական. տամըզէլ. մատմուազէլ, այսինքն Օրիորդ. աղջիկ ազնուական. ՝Օրիորդքն կուսանքն են, որ ընդ թագուհւոյն լինին, և յոմանց տամոզել ասին. Լծ. նար:

ՏԱՅԵՑԻ, ցւոյ. ա. Որ է յաշխարհէն տայոց 'ի սահմանակցութեն վրաց. և Սեպհականին այնմ գաւառի. ՝Զքո լեզուիդ գիտելն րաւական, զբառսն զեղերականս, որպէս զկորճայն և զտայեցին. Երզն. քեր:

ՏԱՆԵՍՏԱՆ, ի, աց. գ. Στέγος. Tectum. Տանիք. յարկք. վերնայարկ. ՝Տանեստան լի էին կանամբք և մանկտովք. Եւս. պտմ. գ. 6:

ՏԱՆԵՐԵՍ, կամ ՏԱՆԵՐՍ, երսի. գ. Բառ ռմկ. որպէս վերին երեսք տան. տանիք, և որմ. ՝Ըստ անհաստատ բոյս տաներսին, որ խորշակաւ հարեալ ընկճին. Գր. տղ. էջմ:

ՏԱՆԻՄ, տարայ, տար, տարեալ, նել. հ. Φέρω. (լծ. բերել). 'ի կատարեալն ἤνεγκα ('ի ἄγω լծ. ածել.) Porto, duco, fero, tollo, tuli, և այլն. որ և ἀποφέρω, ἐκφέρω, ἀπάγω, διάγω, ἀνάγω, μετάγω, διακομίζω, են. Փոխադրել այլուր. տալ անդր. տեղափոխել. վարել, և բառնալ բերել՝ յանձին կամ 'ի վերայ իւր. կրել. փոնիւ. կէօթիւրմէք. Գաշըմագ. ՝Հանէք զնա արտաքս. և տանէին զնա: Տարաւ 'ի բանակն: Տարաւ զնոսա առ արքայն բաբելոնի 'ի դերութեան: Տանիցին զնա 'ի սահմանս նոցա: Առաջի զատաւորաց և թագաւորաց տանիցին զձեզ վասն իմ: Զինչ տանիցիմք առն այդմ. չիք ինչ տանել առն այդմ: Տարաւ զնա ընդ կողմն հարաւոյ: Տանել 'ի գերութիւն: Փրկեա՛ զորս տանին 'ի մահ. են: ՝Ո՞ւր ուրեք լսէք զարիութեան զօրութեան ուժոյ, առաքէր՝ առ ինքն տանէր (այսինքն տայր բերել), զի փորձ անձին իւրոյ գտցէ. Ղևոնդ:

ՏԱՆԻՄ. Χωρέω. Capio, contineo. Կարօղ լինել պարունակել. բաւել. բաւական լինել. ընդունել յինքեան կամ սիրով. ՝Ծովն պղնձի տանէր իբրև երկուս հազարս մարս: Տանէր երիս հազարս չափ: Տանէին մի մի 'ի նոցանէ մարս երկուս կամ երիս: Եւ ոչ աշխարհս բաւական էր տանել զգիրսն: Տարայք մեզ, զի ոչ ումեք մեղաք. և այլն: ՝Ոչ կարէին նոքա տանել զմեծ գիտութիւն զայս: Զանմարմնոցն զմաքրութիւն մարմնական կերիւք տարեալք 'ի յանձինս իւրեանց: Զոր ոչ բնութիւնք արարածոց զնծ տանիւր: Որ տարար յորովայնի զանտանելին ամենեցուն. Իգն: Շար: ՝Զաստց, եթէ ոչ տանիք զբանս իմ: Տարայք, և կամ տարեալ լինիմք. Ոսկ. յհ. բ. 8: Ա. որս. է:

ՏԱՆԻՄ. Ὑποφέρω. Suffero, sustineo. Համբերել. հանդուրժել. տոկալ. դիմանալ, տանել. ՝Բարւոք ինչ մտօք տանիցի ոք վշտաց յանիրաւի. ա. պ. բ. 19: ՝Մեծախոհութեամբ տանիք զրկանաց: Զի՞նչ եղև, զի և ոչ զբանաւանին տարար հարցմանն: Համբերութեամբ աղքատութեանդ տանիցիս: Չգալ 'ի վերայ՝ փորձութեանց, որ մեզ չէ տանելի: Տարեալ ժուժկալութեամբ համբերեցին տանջանացն. Նիւ. յոբ: Ոսկ. յհ. բ. 37: Մանդ. դ: Խոսր: Շար:

ՏԱՆԵԼ, կամ Ի ԳԼՈՒԽ ՏԱՆԵԼ. որպէս կատարել. ՝Զաւետարանական ընթացսն և զվերակացութիւն եկեղեցւոյ այդ շնորհօքն այդ առանց պակասութեան տանէր. Բուզ. գ. 6:

ՏԱՆԵԼ. Ոճով ասի, ՝Ցինքն տարաւ զպետութիւնն. այսինքն կալաւ. Եղիշ. է: ՝Մի ինչ տարցին ընդ միտս. այսինքն մի դիցեն 'ի սրտի, մի՛ գժուարեսցին. Եղիշէ: ՝Ցորժամ յաջ տանս յենուլ, զաջ լեառն ընդ գետոյն տանէի. յորժամ 'ի ձախս տանն յենուլ, զձախ լեառն ընդ գետոյն տանէի. Բուզ. դ. 54. այսինքն ձգէի, արկանէի: ՝Ցինքեան մոլորութեան տարեալ եղեն. Ա. Բ. բ. այսինքն անկան: ՝Ի բաց տար: Ի բաց անդր տար. այսինքն քաւ լիցի. ἄπαγε. absit, apage. Փէւ. ծ. բան. և այլն:

Ասի և ՏԱՆԵԼ ԶՎՃԻՌ, ԶԴԱՏՈՒՀԱՍ. այսինքն կրել, ընդունել: Եւ ԳԱՀՏՕՆ կամ ԸՍՊԱՍ կամ ԽՆԱՄ կամ ՓՈՅԹ ՏԱՆԵԼ. այսինքն մատուցանել, և ունել: Տե՛ս 'ի յարակից բառս:

ՏԱՆԵՄ. իմա՛ կամ ընթերցիր, Տանիմ. ՝Գիտեմք, եթէ ոչ բաւականանամք իմանալ զնոյն իմացուածս տանեմք (այսինքն բաւեմք). Դիոն. ածոյ:

ՏԱՆԻՔ, նեաց. գ. Δῶμα. Tectum, superior pars domus, solarium. Տեղի տափարակ կամ ձեմելիք 'ի վերայ տան. տամալի. երդ. Էրդիք. դամ, դամ. էվ խօթէու, կիւնէշլիք. ՝Արտաքս պատեաց զնա շուրջ զտանեօքն: Եհան զնոսա 'ի տանիս: Ելին 'ի տանիս աշտարակին: Կոչեաց 'ի տանեացն: Զգնայր 'ի վերայ տանեաց տան թագաւորին: Քարոզեսջիք 'ի վերայ տանեաց. և այլն: ՝Բազմեալ կայր 'ի վերայ բարձր տանեաց: Թմբրեալ կիսամեռ լինէր 'ի վերայ տանեացն: Զտանիս և զմահիճս արարին անդ աղօթից. Եւս. պտմ. բ. 10: Եղիշ. է: Լմբ. պտրգ:

ՏԱՆՁ, ի, եց. գ. Ἄπιον. (որպէս թէ երկայն.) Pyrum, կամ pirum. (որպէս հրաձև. 'ի յն. πῦρ.) Պտուղ կամ միրգ երկայն բրգաձև. փունդ. էմրուտ. արմուտ. ՝[illegible] տանձ կամ սանձ. Գաղիան: Բժշկրն:

ՏԱՆՁԻ, ձւոյ, ձեաց. գ. Ἄπιος. Pyrus, pirus. Տունկ տանձի. փունդ ծառ. արմուտ աղաճը. ՝Թողցես զնոսա 'ի տանձիսն. և երեսցի 'ի լսել քո զձայն շարժման ծայրից տանձեացն. ա. թ. ժդ. 14: ՝Ի թզենւոջ և 'ի տանձւոջ քաղցրացաւ: Նախանձ առ միմեանս կոչեն խնձորի և տանձի՝ եղբարք գոլով. Նիւս. կազմ: Մխ. առակ:

ՏԱՆՁԻԿ. գ. Տանձ մանր, կամ տանձի փոքր. ՝Կարող էաք առնել զտանձիկն իգական, և զգեղձուկն չէզոք. Մագ. և Երզն. քեր:

ՏԱՆՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Տանել կարօղ. բարձող. կրող. ՝Ի յոյս տանողականս կրողաց երկուց կառուցար. Նար. խչ:

ՏԱՆՈՒՏԷՐ, տեառն, տերանց կամ տեարց կամ տերաց. գ. Οἰκοδεσπότης. Paterfamilias, herus. Տէր տանն. գլուխ ընտանեաց և գերդաստանի. փանփէր. էվսահապի. օճագպաշը. ՝Եթէ զտանուտէրն բէեղզեբուղ կոչեցին, որչափ ևս առաւել զընտանիս նորա: Ծառայք տանուտեառնն: Առն տանուտեառն: Տրտնջէին զտանուտեառնն (կամ զտանուտեառնէն): Առաջիք ցտանուտէր տանն. են:

ՏԱՆՈՒՏԷՐ. Ցեղապետ, ազգապետ, նահապետ. ՝Արգամ տանուտէր մուրացան՝ որ 'ի ծննդոցն աժդահակայ: Նախարարք և մեծամեծ տանուտերք... Ցաւագ տանուտերաց: Ոչինչ կրասերս յիշխանս յուղոյ, զտանուտեարս ցեղիցն կոչէ: Սուլիմա բերդ 'ի սուլիմա տանուտեառնէ շինեալ. Խոր. բ. 41: Փարպ: Շ. մրթ: Ոսկող:

ՏԱՆՈՒՏԷՐ ՏԱՐՈՑ. Ըստ աստեղաբաշխից՝ Մի մի 'ի կենդանատեսակաց. իսկ ըստ ախտարաց՝ կարծեցեալ աստղ իշխող ծննդականութեան, կամ գլխաւորն յայն ինչ աստեղատան. ՝Խոյ յորժամ տանուտէր լինի, գարունն աղնիւ: Ցորժամ ցուլն տանուտէր լինի տարւոյն, գարունն գիճոյնն: Առ 'ի յոյժ վրիպանացն՝ ասացին զտուընջենայինն և զգիշերայինն ծնելութիւս 'ի տանուտեառնէ աստեղէ. Շիր: ՝Դարձեալ 'ի թիւ մոլորակաց 'ի եօթնական, որք տանուտերք եօթանց գարուց անուանեցան. Երզն. ոփ. էբին:

ՏԱՆՈՒՏԷՐԱԲԱՐ. մ. Αὐθεντικώτερον, αὐθεντίᾳ. Auctoritate. Իբրև տանուտէր. տիրաբար. ինքնիշխանաբար. Հզօրաբար. ՝Տանուտէրաբար խօսելով ցնոսա, ո՛չ ասաց՝ թէ հաստատուն կացէք 'ի սէրն հօր, այլ՝ իմ: Ոչ ևս աղաչանք լինին առ հայր, այլ տանուտէրաբար տայ նոցա զզօրութիւն. Ոսկ. յհ. բ. 30. 40:

ՏԱՆՈՒՏԷՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական տանուտեառն և տանուտէրութեան. ցեղապետական. ընդհանրական. և Հայրենի. ՝Տանուտէրական պատիւն ազգին պարգևելով: Զաշխարհս տանուտէրական իշխանութեան մինչև յայսօր: Կազմէ զթագաւորութեան տանուտէրական ցեղապետութեան. Խոր. բ. 7: Ածր. բ. 3: Վրդն. պտմ: ՝Երբեմն տանուտէրական ինչ տեսուչ կացուցանէին, և երբեմն միայնակեցաց հաւատար առնէին զնա. Եւագր. էջ:

ՏԱՆՈՒՏԷՐԱՑՈՅՑ, ցուցի. գ. Մատն գուշակական տոմարի, ցուցիչ տանուտեարց տարւոյն՝ թէ երբ և զիարդ ասին իշխել. ՝Տանուտէրացոյց՝ յամենայն պատահարաց տարւոյն. և է գիրս այս և օրինակն յաստեղաբաշխութեան. Տոմար:

ՏԱՆՈՒՏԷՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Տանուտէրն գոլ. իշխանութիւն տանուտեառն. ցեղապետութիւն. և կարծեցեալ իշխանութիւն աստեղաց. ՝Զքոյրն (կոչել) ապաշխարհեալ պահել՝ յառնն տանուտէրութեան զանունն արտաքսել: Զիւրաքանչիւր ուրուք զտանուտէրութեան տուն, և զգաւ և զպատիւ. Խոր. բ. 27: Փարպ: ՝Խորէն զտանուտէրութիւն արեգ աստեղն (հրատի), որ է երեքշաբաթ. նոյնպէս և ըստ տանուտէրութեան կռոնոս աստեղն (երևակի), որ է շաբաթ. Շիր:

ՏԱՆՋԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Κολαζόμενος.

Qui punitur. Տանջեալն. պատժաւոր՝ որ տանջի. *Ընդէ՞ր վասն տանջականացն մրրտմունս և ազամբ, այլ ոչ վասն յանցականացն. Ոսկ. ղէ.:

ՏԱՆՋԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Κολαστικός. Castigans, castigator, poenae cupidus. Որ ունի զոյժ կամ զկամս տանջելոյ. *Գոլն տանջանական և պատուհասական և գիւրաշարժ առ 'ի բարկութիւն: Ոչ տանջանական գոլն, և ոչ պատուհասական. Արիստ. առաք.:

ՏԱՆՋԱՆԱԿԻՑ. ա. Կցորդ տանջանաց այլոց. 'ի միասին տանջելի. պատժակից. *Նորուն տանջանացն տանջանակից. Մանդ. ժանէ:

ՏԱՆՋԱՆԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Βασανιστήριον, βασανισμός. Locus et instrumentum cruciatus, tormenta, supplicium. Տեղի տանջանաց. խօյէնճէ էէրի. *Յայսոսիկ տեղիս տանջին անիրաւք. և սա մէջ ինչ գոլով մաքրող թուի. և ոչ տանջանարան: Որպէս օթևանքն արդարոց զանազանք, այսպէս և տանջանարանքն մեղաւորացն բազմադիմի. Նանան. Լմբ. ող: *Տանջանարան կեռասի. Փիլ. յոբ.:

Այլ առաւել՝ որպէս Գործի տանջելոյ, և տանջանք ազգի ազգի. *Լինել արժանի գեհենի. զանազանութիւն ամենայն իրօք ունելով տանջանարանացն: Նորագոյն տանջանարանաց եղև գտիչ: Չարաչար տանջանարանք Ճանապարհին չարագոյն էր քան զըսպանումն և զմահ: Ոչինչ քան զնոցա չարչարանսն չարագոյն է լուեալ ոք տանջանարան: Համօրէն տանջանարանօք. Բրս. հց: Նանան: Վրք ոսկ: Վրք հց. ՟Է: ՟Զ. Բ: *Հրամայէ հանել զնա 'ի տանջանարան երկաթեղէն տապակի: Զտանջանարանսն բազմապատիկս: Հերքեսցին տանջանարանքն բազմօրինակք: Ալրեցողականն առանց լուսոյ մեղաւորաց կարգի տանջանարան. Յհ. կթ: Նար. հՁ. ՟Ի: Ը. Բարձր: *Նա էր տանջանարանն՝ զոր պատրաստեցին, նորագոյն. Ղևոնդ:

ՏԱՆՋԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Βασανιζόμενος. Cruciatus, qui poenam subit. Պատժաւոր կրող զտանջանս. *Կորզեաց զոգիս տանջանաւորացն յինքն, առեալ զոգիս տանջանաւորաց ներգեալս 'ի գժոխս: Ի խաւարի է բնակութիւն տանջանաւորացն. ոչ նուաղեսցի (հուրն) 'ի չարչարելոյ զտանջանաւորսն՝ զոր տանջիցէ. Եփր. Վէցօր. ՟Է: *Ո՞ր են՝ որ ասիցեն, եթէ տանջանաւորացն մխիթարութիւն է, եթէ ամենեքեան 'ի տանջանս գտանիցին: Տանջանք 'ի տանջանս տանջանաւորացն յաւելուցուն. Ոսկ. Եա:

ՏԱՆՋԱՆԱՒՈՐ. Βασανιστής. Tortor. Դահիճ տանջիչ. *Որ զհարիւր դահճականն պահանջեաց, մատնի 'ի ձեռս տանջանաւորացն. Ոսկ. հա:

ՏԱՆՋԱՆԱՒՈՐ. Տանջողական. չարչարական. չարաչար. *Ընդ պատժական տանջանաւոր խոշտանգանօք արկանելն զմեզ: Եւ մի 'ի ձեռն տանջանաւոր մահու ելանիցէք 'ի բնակութենէ ձերմէ. Արծր. ՟Գ. 5:

ՏԱՆՋԱՆՔ, նաց. գ. Βάσανος. Cruciatus, tormentum. κόλασις, punitio, castigatio. μάστιξ, flagellum. πληγή, plaga. ἐμπαγμός, αἰτία, caesio, verberatio. στρέβλη, ἁφή, ictus, percussio. (մի. տանջիլ, է գան.) խոշտանգանք. չարչարանք. լլկանք. կոշկոճանք. պատիժք. հարուածք. էզապ, խօյէնճէ, էշիէթ, ճէֆա. *Յորժամ արասցէ յանցանս, արկից տանջանս զգլխով նորա: Ընկալան զտանջանս իւրեանց ընդ իշխալն 'ի խորխորատ: Զմեծացելոց տանջանաց լուծցեն զպատիժս: Մեծաւ մեծաւ տանջանօք: Մեծամեծ տանջանօք խոստովանել: Բազում տանջանք են մեղաւորաց: Յաւուրք և տանջանօք խրատեսցիս երուսաղէմ: Ի տանջանաց լեզուի ծածկեսցէ զքեզ: Ի միտս իւր իշխանէր առ տանջանացն այ: Երթիցեն 'ի տանջանս յաւիտենականս. և այլն: *Զանանցական մրէժս տանջանաց յանձնէք հուր գեհենին: Մեքենայք հարուածոց տանջանաց: Վերինք և ներքինք եղեն մեզ գործիք տանջանաց. Եղիշ: *Մեղաց է ընդ տանջանս և ընդ տանջանս, ընդ զրկանս և ընդ զրկանս. Մխ. առակ:

ՏԱՆՋԵՄ, եցի. ն. Βασανίζω. Crucio, affligo, torqueo. κολάζω, punio, castigo. μαστιγόω, flagello. δέρω, excorio. Խոշտանգել. չարչարել. ցաւս և հարուածս 'ի վերայ հասուցանել. չէրքէ. պօքճէ. խօյէնճէ՝ օխուէթ՝ էշիէթ՝ ազէպ՝ գաղէպ՝ ճէֆէֆէ վէրմէք. *Տանջեցեր զհակառակորդսն: Զայն որ պարտն լիցէ տանջելոյ՝ տանջեցեր: Յաչս մարդկան տանջեցան: Որովք մեղանչէ ոք, նովիմբք (կամ նոքիմբք) և տանջի: Անհնարին տանջանօք տանջիս: Անդամալոյծ չարաչար տանջեալ: Եկիր տարաժամ տանջել զմեզ: Զհուր մը ոգւոյն՝ նոցա անօրէն գնացիցքն տանջէր: Զոմն տանջեցին. զոմն սպանին: Ի ժողովուրդս իւրեանց տանջեսցեն ըզձեզ: Ի ժողովուրդս տանջիցիք. և այլն: *Տանջեաց զամենեսեան մահուամբ. Եղիշ. ՟Բ: *Ո՞վ խորհրդոց չարեաց, վասն առ ժամ մի մեղաց հանդստեան՝ զանմահ տանջանս տանջիմ. (իմա՛, անմահ տանջանօք.) Սեբեր. ՟Ծ. կամ Բրս. Ապր: *Տանջին զանմահ մահն: Զանհնարին տանջանս տանջի. Յճխ. ՟Ի. Երզն. մփ:

ՏԱՆՋԵԼԻ, լոյ, լեաց. իբր Տանջօղ. μαστίζων, flagellans. *Տանջելեացն և հալածչացն յաղթէին. Ոսկ. մ. ՟Ա. 9:

ՏԱՆՋԻՉ, ջչի, չաց. ա. Κολάζων, τιμωρητής. Punitor, tortor, և այլն. Որ տանջէ. տանջօղ. չարչարիչ. դահիճ. *Բանիւ զտանջիչն հնազանդեաց: Թշնամիս և տանջիչս անձամբ անձին ինքեանք իսկ պատրաստէին. Իմ. ԺԸ. 22: ՟Բ. Մկ. ՟Է. 16: *Ահագին տանջիչ յանցաւորացն: Այնուհետև զգուշացաւ նոցա տանջիչն: Զմերն տանջեաց տանջիչս բանին ած: Հազարապետս տանջիչ ընկերաց իւրոց: Զնոսա համարիմք մեզ տանջիչս, որք զմարմին հալածեն. Ոսկ. Եբր: Եփես: Յհ. Իմ. Եբր: Մծբ. ԺԸ: Լմբ. ող:

ՏԱՆՋՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ կարէ տանջել. գործի տանջելոյ. տանջանական. *Հրեշտակք տանջողականք: Հուր տանջողական. ՟Զ. Ա: Իգն: Սարգ: *Զտանջողականն կշտամբութիւն: Տանջողական զօրութեամբ առաքելով. Նար. ԺԸ: Վրդն. ծն:

ՏԱՆՋՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ներգործութիւն տանջելոյ. տանջելն. *Տանջողութեան սպասաւորք. Լմբ. յայտ:

ՏԱՆՋՈՒՄՆ, ջման. գ. Տանջիլն, տանջելն. տանջանք. *Միւն սանդարամետ լռեցոյց զբողոքս տանջման իւրոյ: Յանցաւորացն հրամայէր տանջմունս գանից և տանջանաց զանազանելոյ: Որոց ոչ տանջմունք գանից եղին որպէս մանկանց: Ընդ բազմահնար տանջման նոցին՝ տանջանք հոգւոյս բժշկեսցին. Ագաթ: Սհկ. կթ. արձա: Ը. Տօթ: Յհ. օրէն:

ՏԱՆՋՔ, ջից. գ. Տանջանք. խոշտանգանք. գանք. *Մի՛ տար զքեզ 'ի տանջս չարչարանաց. Վրք հց. ԻԷ:

ՏԱՆՏԱԼԱԿԱՆ, կամ ՏԱՆՏԱՂԱԿԱՆ. ա. Սեպհական տանտաղոսի արքայի փռիւգացւոց. *Հասանել 'ի բաղձական տանտալական պատիժս պատուհասից: Տարապատ տանտաղականն՝ տիեզերական տարակուսեալ. Փիլ. ՟Ծ. բան: Մագ. խ՟Ը:

ՏԱՆՏԷՐ, կամ ՏԱՆ ՏԷՐ. Տ. ՏԱՆՈՒՏԷՐ. *Զի և զտուն կամի զմի մի իւրաքանչիւր և զտանտէրն այսպէս արժանաւոր գործել. Փիլ. Եւ. ՟Ա. 10:

ՏԱՆՏԻԿԻՆ, կնոջ, կնայք, այց կմ անց կամ աց. գ. Οἰκοδέσποινα. Materfamilias, matrona. κυρία, δέσποινα, domina. συνοικοῦσα, cohabitans. Տան տիկին. կին տանուտեառն. և կին ստար անարար կամ անօրէն տան. անկալուչ. խաթուն, խէնըմը. գաքըն, գէտա. *Տանտիկինն յախտի կայցէ, և նա խընամ ոչ տանիցի: Որ և տանտիկնայս են ունիցին զհաւատաւորսն: Տնարարս լինել, այսինքն տանտիկնայք իցեն. Ոսկ. մ. ա ՟Ա. փմ: *Աշխարանս տիկնացն և տանտիկնաց: Բըրգիշոյ եկեալ յաշխարհն հայոց տանտիկնօք. Յհ. կթ: Փարպ: (Իսկ 'ի Հ. կէլէկ. վրիպական գրի՝ տանտիկանօք:)

Եւ որպէս ա. *Տանտիկինն կին զոք մի իշխեսցի ունել: Տանտիկինն կանամբք զտուն իւր մատակարարէր: Զկանայս տանտիկնայս՝ որ են ՟Ը նա. կանոն: Յհ. կթ: Եւս. պտմ. ՟Ե. 28:

ՏԱՆՏԻԿՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Οἰκουρία. Adsiduitas domestica. Գործ և պաշտօն տանտիկնոջ. *Վասն որդիս ծնանելոյ և մանկունս սնուցանելոյ, վասն տանտիկնութեան և տնտեսութեան. Ոսկ. Եփես:

ՏԱՇԱԾՈՅ. ի,ից. ա. Տաշեալ. տաշած. կոփածոյ. կոնտ. էօնաւրմուշ. *Տաշածոյ վիմօք. Կոչումն: ՟Զ՟Զ:

ՏԱՇԵՂ, կամ ՏԱՇԻՂ, ի, աց. գ. Ἀπόβλημα. Rejiculum, quod abjicitur. Մասն նիւթոյ փայտի և քարի՝ արտաքսեալ և 'ի բաց անկեալ 'ի տաշելն. կոտորակ տախտակի. տաշուք. թէրաշէ. թալաշ, եոնգա. *Զտաշեղ (կամ զտաշիղ) գործոյն 'ի պատրաստութենէ կերակրոյ ծախեալ. Իմ. ԺԳ. 12: *Եգիտ 'ի փոքր տաշեղի գրեալ. և գնելով եղբօրն զօրն ամենայն զտաշիղն առաջի աչաց իւրոց. Վրք հց. յ:

ՏԱՇԵՄ. եցի. ն. Λαξεύω, λατομέω, ἐκλατομέω, κατακόπτω, χωνεύω. Dolo, caedo, incido, excido. πελεκύζω, securi ferio. որպէս թէ Մաշել և արտաքսել զկոշտս. պ. թէրաշլէմէք. Գերծուլ, քերծուլ. կոփել, կոկել. հարթել. փորել. մաքրել համեմատ զփայտ, զքար, զպղինձ, և այլն. եօնմագ, թէրաշ էթմէք, բէնթէշէմէք. *Եկայք վէմս տաշեսցուք: Տաշեցեր զլայնութիւն: Պղինձ հանդոյն քարի տաշի: Քարինս անտաշս, և տաշեցին որմինքն սողոմոնի: Զերկաթն՝ զոր իշխանք փորեցին, և տաշեցին զնա թագաւորք ազգաց. և այլն: *Ի տաշել զփայտն: Վէմք աղբով տաշին: Հիւսատան զօրդի իւր տաշեաց տապարաւ, թէ ընդէ՞ր առանց նորա կամաց Ճակատս եաս, և յաղթեաց. Զքր. կթ: Վրք հց. ԻԷ: Եւս. քր. ՟Բ:

ՏԱՇԻՂ. Տ. ՏԱՇԵՂ:

ՏԱՇԽ, ի,ից. որ և } Տ. ՍՏԱՇԽՆ. յն.
ՏԱՇԽՆ, խին. խանց. } օգոստոս. *Խունկ խորհրդաւոր՝ տաշխ, և անուշալի: Անուշահոտ խնկոց, տաշխից, և կինամոնաց. Գնձ: Շար: *Խառնութիւն խնկոց, կնդրկի և զմռսի ընդ տաշխին: Զանկէան 'ի տաշխին ծրար թագուցեր. Նար. խաղ:

ՏԱՇՏ, ի,ից. գ. Φιάλη. Phiala, patina, patella, patera, poculum, scyphus. պ. թաշթ, լէգէն, թէփսի, թաս. թաս. իտ. թացցա. Անօթ ըմպելեաց՝ մեծ և փոքր, խորանիստ իբրև դաշտիկ. գաշխուրան. սկաւառակ. սկահ. բաժակ. ափսէ. նուիրանաց. Ճաշակ. խառնարան. թէստ, փառաթ. *Զտանսն, և զտաշտսն: Զտաշտսն, և զմահճանսն: Իբրև զտաշտս առաջի սեղանոյն: Տաշտ մի արծաթի յեօթանասուն սիկղէ: Այպա թէ 'ի տաշտս և 'ի բաժակս արձակիցես զաչս քո: Արբցեն զգինին նոցա իբրև զգինի, և լցցեն զտաշտս

իբրև զսեղանն. և այլն: *Նմա տաշտ՝ ձեռին իւրոյ ափ հանդիպեալ էր, և գինի ապախտութեն՝ քարտաքուղխ յստակ ջուրն. Բարիէղ. 'ի յն. Ձ: *Ցեա զենլոյն՝ 'ի բաժակս և 'ի տաշտս ընդունելին զարիւնն: Տաշտիւն, որ է աման գինւոյ: Եւս նկարել զտաշտի պատկեր զմուշեղ Ճերմակեան (ձիով), և 'ի ժամ ուրախութեն գնէր զտաշտն առաջի իւր. ասելով թէ Ճերմակաձին գինի արբցէ: Ունէր տաշտ ոսկի 'ի մատունս իւր. տապալէր թագաւորին պատալ, և գինին տաշտիւն անկանէր. Ոսկ. ա. կոր: Վրդն. Երգ: Բուզ. Է. 2. 32:

ՏԱՇՏ ԽՆԿՈՑ. որպէս Տաշտաձև խնկանոց. խնկաման. ապահաւրթան. *Իբրև զտաշտս խնկոց բուրեն: Էջ 'ի պարտէզ իւր 'ի տաշտս խնկոց. Երգ. Է. 13: Զ. 1: *Տաշտք խնկոց՝ աղօթք սրբց. Լմբ. պտրգ:

ՏԱՇՏ. որպէս Կոնք. *Առնուլ զտաշտ և զսափոր: Ելից զտաշտն ջերմ ջրով, և անուշահոտ ծաղկովք, և լուաց զոտս ծերոյն. Վրք հց. Ժ:

ՏԱՇՏ. որպէս Կթոց, կողով պտղոց. սապատ. ռէհէր. *Զտաշտան պտղովքն. Ճ. Ա:

ՏԱՇՏ. որպէս Բուն որթոյ անկեալ 'ի կոնքաձև փոս. (որոյ բացումն ասի բաժակել.) արմատ և փունջ որթոյ յայգւոջ՝ ուռաճացեալ. (լծ. թ. Բէօփէ.) *Խողք ապականէին զայգին և բրէին. պատառէին բազում ունջս որթոյ, արմատաքի խլէին և զտաշտն գլխովին. Բուզ. Դ. 8:

ՏԱՇՏԱԳԵՂ. ա. Գեղեցիկ տաշտիւք կամ փնջիւք, արմատովք և շառաւիղօք. յն. քաղաձիւղ. Εὐκληματοῦσα. Տես և ՏԱՇՏԱԻՈՐ. *Եղև որթ տաշտագեղ խաղայել. Սեբեր. Բ:

ՏԱՇՏԱԽԻՂ ԼԻՆԵԼ. Խլել որթոյ տաշտիւք հանդերձ. *Տաշտախիլ եղեն որթք գինեբեր այգեաց նոցա. Եղիշ. Է:

ՏԱՇՏԱԿ, ի, աց. գ. Փոքրիկ կամ Ճարտարագործ տաշտ (ըստ ա. նշ). փէտտէճի, թաս. *Բաժակ էր և արեան անասնոցն, զոր յետ զենլոյն առնուին 'ի տաշտակս և 'ի բաժակս. Տօնակ:

ՏԱՇՏԱԻՈՐ, ի, աց. ա. Մակդիր ընտիր այգւոյ՝ կամ որթոյ լիր ունօղ տաշտից. տաշտագեղ. ուռաճացեալ. սաղարթազուարճ. յն. քաղաձիւղ, կամ բարեբարունակ. Εὐκληματοῦσα. Palmitibus frondescens, frondosa. *Այգի տաշտաւոր պտղալից խաղայել. Ովս. Ժ. 1: *Այգի տաշտաւոր ողկուզաբեր որթոյն. Ած. 'ի կոյսն:

ՏԱԳ, ոյ, ով. գ. Θερμή, θερμότης, τὸ θερμόν. Calor, caliditas. πύρωσις, καύμα, κατακαύμα, combustio, ardor. պ. տապ, թապ, թաւ, թէւ. տէֆտ, տէֆ. Ջերմութիւն արտաքին կամ ներքին. փափունի. խուր, հէրր, հէրարէթ, կէրմէ. *Ոչ ոք իցէ՝ որ թաքիցէ 'ի տապոյ նորա: Ի տապոյ նորա ծանրացեալք: Գային տապ յանապատի անգ: Ի տապ խորշակի: Հուր և տապ (կամ ջեր): Պապակիմ 'ի տապոյ աստի: Հարի զձեզ տապով: Տապացան մարգիկ 'ի տապ մեծ. և այլն: *Անողորմ խոտովումն տապոյն: Զտապս 'ի փորոյն փարատէ: Լոյս և տապ յարեգական: Ի անձն տապոյ: Ցագնապաւ տապոյ տոչորման: Զխոնջ տապոյ աշխատութեն. Մանդ: Եղնիկ: Ցձմ: Մծբ: Նար: Ցհ. կը: *Տապ բոցոյ սորա: Ի տապ տապակին կալով: Տապ 'ի ներքս անկեալ: Ի ժամ տապոյ 'ի միջօրէի. Եղիշ: Սարգ: Ոսկ: *Սոփեալ միշտ 'ի տապս բազմանաց. Ոսող: *Տապ տագնապի տարակուսանաց հասանէր: Անգ էր տեսանել զտապ մեծի տագնապի տարակուսանաց: Զտապ տագնապի հասուցանէր մարգարէին. (իբր տապ, կամ եռանդն ոգւոյ.) Մագ. ծդ:

Մեսր: կող. Ռ: *Եւ գետ 'ի տապս եմ տագնապին. Գր. տղ. էէմ:

ՏԱԳ. Καύσων. Aestus. Եռանդն ծովու (ըստ յն. ոճոյ). *Ոչ տապ, և ոչ համատարածութեն ծովու. Կիւրղ. 'ի կոյսն: *Տապ ձմերայնոյն (այսինքն մրրկի) 'ի ներքս էր 'ի նաւին (յոճան), և 'ի վերայ ծովուն յուզէր խորշակ: Ձմերայնոյն լինէր տապ բորբոքման. Փիլ. յոբ:

ՏԱԳԱԳԻՆ. գ. Ջերմագին. տոչորիչ. կիզանող. *Ունէր զնա տենդն տապագին. Եւս. պտմ. ա. 8: *Բնութեն տապագին ինչ... առ 'ի հրոյն տապ ընդդիմանալ ոչ կարացեալք՝ խորովեալ. Փիլ. լին:

ՏԱԳԱԼ. ա. մ. լծ. Թաւալ. Թաւալեալ. Թաւալմամբ. Թաւալագլոր. *Բերանոյ արոյ գիպեալք՝ տապալ յերկիր կործանէին. Խոր. ա. 10:

ՏԱԳԱԼԱԾ. ի. գ. Թաւալումն. կործանումն. *Ապրեցոյց զղովտ յաւերածոյ տապալածին. Մծբ. ժԲ:

ՏԱԳԱԼԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Թաւալական, և Հոլովական. *Զուղղականն, և զտապալականն. Մագ. քէր. (ուր Երզն. հոլովական գնէ:)

ՏԱԳԱԼԵՄ, եցի. ն. Καταστρέφω. Subverto, everto. ἀποστρέφω, averto. ἀποκυλίω, devolvo. καταβάλλω, dejicio, destruo. κατασκάπτω, effodio, diruo, և այլն. կր. πίπτω, cado. ἀποσκαρίζω, palpito, և այլն. (լծ. հյ. Թաւալել. ռմկ. Բոպլէլ. Բոպլըշլէլ. թ. փէլվէրմէք). Շրջել զգլխն և կործանել. վեր 'ի վայր առնել. 'ի հիմանէ քանդել աւերել. դլել. գլորել. յատակել. ընկենուլ. տապաստ արկանել. և Քակտել քայքայել պատառել և Սատակել՝ իբր ցյատակել. *Տապալէին զվէմն 'ի բերանոյ ջրհորոյն: Տապալէ զլերինս բարկութբ: Լերինք 'ի հիմանէ տապալեսցին: Զորս տապալեսցին: Տապալեցաւ 'ի մէջ ատից նորա: Տապալեաց զամեսայն 'ի ձանապարհէն յանդն: Հողմ յարիցէ և տապալեսցէ: Առնուր իբրև նոճ մի 'ի լիբանանն. և տապալեցին զնա 'ի վերայ լերանց: Տապալեսցէ զատակս նորա: Տապալեցան շտեմարանք: Հիմունք երկնից խռովեցան և տապալեցան: Տապալեսցին հիմունք նորա. և այլն: *Զքերթողացն արուեստ տապալեն: Տապալէր իբրև զօձ: Գելոյր և տապալէր երկդիմի մտօք: Ցիսկական էութեն ոչ երբէք տապալի: Տապալէր այնուհետև զմիութեն եկեղեցւոյ 'ի մասունս բազումս. Թր. քէր: Արծր: Եղիշ: Լմբ. պտրգ. Նարեկ:

ՏԱԳԱԼԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Նոյն ը. վ. Ἀποκυλίω. Devolvo. *Տապալեցոյց զվէմն 'ի բերանոյ ջրհորոյն. Ծն. իԹ. 10: *Զայսպիսի մեծ և ահագին թագաւորութեն խորտակեալ տապալեցուցից ը ամենայն գաւառս երկրի. Նչ. եղէկ:

ՏԱԳԱԼԻ, լից. գ. Տ. ՏԱԳԵՂ. Τάβλη. Tabula. Թավլու. *Մարգարէ զարգարէ, մարգարէ տապալի և յոգի (վէգ) խաղայ. Եւս. պտմ. Է. 18:

ՏԱԳԱԼԻՉ, լչի, չաց. ա. Որ տապալէ. տապալօղ. *Հեղեղ հիմն 'ի վեր տապալիչ: Չարին արմատոյ տապալիչ տապարք. Արծր. Գ. 9: Ը. փող:

ՏԱԳԱԼՈՒՄՆ, լման. գ. Տապալելն և տապալելն՝ ըստ ամենայն նշ. *Կարծրագոյն դատար առ 'ի տապալումն աւերածոյ: Հիմնաշարժ տապալմամբ: Զբարձրաբերձ շինուածոցն տապալմունս: Ի տանցն տապալմունս. Անան. եկեղ: Արծր. Դ. 4: Պիտ: Փիլմն:

ՏԱԳԱԼՈՒՄՆ, ըստ քերականաց. որպէս Հոլովումն անուանց, և խոնարհումն բայից. *Հարկ է զամենայն բան բացերևական նարտաքոյ գոլ, կամ 'ի տապալմանէ. Պերիարմ. Բ: *Ոչ են էն առաքելեցի, որ է բայ, կամ եղիցին՝ որ է տապալումն բայի. Անյ. պերիարմ:

ՏԱԳԱԽԱՌՆ, ի,ից. ա. Καύσων, συγκαίων. Urens, comburens. Խառն տապով. տապագին. տօթագին. տոչորիչ. *Իբրև հողմ տապախառն: Հողմոյ խորշակի տապախառնի. Երեմ. ժԳ. 17: Յովն. Դ. 8: *Հուր տապախառն անձնդոյ: Ջերմ և անձն տապախառն: Բորբոքեալ տապախառն բոցով: Ի տապախառն բոցոյն. Եւս. պտմ. ա. 8: Վէցօր. Է: Արծր. Գ. 14: Ճ. Ա: *Յորժամ 'ի հրացայտ տապախառն Ճառագայթիցն բորբոքմանէն տոչորին բնութիք. Գնձ: *Յաւուրս տապախառն ծագման (արևու)... վախճանէին 'ի տապախառն օդոց. Ղևոնդ:

Կամ որպէս մ. *Յորժամ հրացայտ և տապախառն բորբոքեալ տոչորին բնութիքս. Մեսր:

ՏԱԳԱԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ջերմութեն սաստիկ. տապ. տօթ. *Ցաւաւելն զօդս աւելեալ փոխէ ջերմայեղց տապախառնութեն. Պիտ:

ՏԱԳԱԽԱՐՇԱՌՆԵԼ ԼԻՆԵԼ. Տապով խարշել, խարշիլ. *Տապախարշ արարեալ զմատաղատունկս խմանալի բուրաստանաց մերոց: Ցրտահար սառուցեալ 'ի ձմերայնի լինէր, և տապախարշ արևակէզ յամառայնի. Ցհ. կթ:

ՏԱԳԱԿ, ի, կամ ոյ, աց. գ. Τήγανον. Sartago. վր. փապակի. պ. տապա, թապէ. թ. թավա, թավէ. Անօթ տապակելոյ, կամ խորովելոյ 'ի տապ հրոյ՝ իւղով զխմոր, զձուկն, զմիս, և այլն. սան պղնձի կամ երկաթի. *Զոհ 'ի տապակէ՝ նաշիհ զանգեալ իւղով: Ի կաակարայս կմ 'ի տապակի: Եփեաց զբլլիթսն, և առ զտապակն, և թափեաց առաջի նորա: Տապակ երկաթի: Ջեռուցանել տապակս և կաթսայս: Ճենճերն 'ի տապակէ անտի եկեալ գիզացեալ ծառանայր. և այլն: *Նաշիհ իւղով զանգեալ, և արարեալ տապակաւ. Կիւրղ. ղևտ: *Արկանել զոմանս յեռացեալ կաթսայս, և զայլս խորովել 'ի տապակս: Խորովէր զձուկն 'ի տապակ. Վրք հց. ծԲ. Ի: *Հանել յերկաթեղէն տապակէ: Տապակս և հուր 'ի մէջ բերէին: Տապակ հրացուցանել: Տարածեաց զենքն 'ի վերայ հրացեալ տապակին: Սա վկայուհին կայր 'ի վերայ եռանդան տապակին. Խոր. Բ. 12: Եւս. պտմ. Ը. 5: ՃՃ: *Ձև տապակոյն յայտնէր. Նչ. եղէկ:

ՏԱԳԱԿ. Ἀσπιδίσκη. Scutulum. Վահանակ, կմ ապարաձև զարդ՝ նման տապակի. *Զարդարեցին զկոնքս... ոսկի պռակօք, և ոսկեովք տապակօք. ա. Ձ. Դ. 57:

ՏԱԳԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ունօղ կամ բերօղ զտապ. տապիչ. *Եւ ըղձնչումն՝ որ 'ի կողմանց հարաւական, խորշակ ջերմոյ լինել նշան՝ և տապական. Երզն. ոփ. էրկն:

ՏԱԳԱԿԵՄ, եցի. ն. Ἀποτηγανίζω. Frigo in sartagine. Խորովել 'ի տապակի. տաչորել. այրել. փապկել. Բաղա էթմէք. *Զորս տապակեաց արքայն բաբելացւոց 'ի հուր. Երեմ. իԹ. 22: *Այրէր տապակէր 'ի հրաբորբոք կանթեղայն. Խոր. հռիփ: *Տապակեցելումն ոչ ցաւել, և կամ խոցոտելումն ոչ վտանգել. Բրս. գոհ: *Պապքեալ ծարաւով տապակիս (կմ պապակիս). Մանդ. Բ:

Իսկ Բուզ. Զ. 2. *Եւ լինէին զաւէնն աթինեալս և զտապակեալս և զժապաւինեալս նարօտօք ագանէրսս. յայտ առնէ զյօրինուած ինչ զգեստուց անյայտ:

ՏԱԳԱԿԷԶ ԼԻՆԵԼ. Կիզանիլ 'ի տապոյ. տապախարշ լինել. *Զամառն և զձմեռն տապակէզ և ցրտահար լինելով. Ոսող:

ՏԱԳԱԿՈՒՄՆ, կման. գ. Տապակելն

մարմնով կամ սրտիւ. *Որոգայթք զմնացանք, տապալումն անմխիթար. Ճ. Գ.։

ՏԱՊԱՑԵՂՑ, ի, ից. ա. Տապով յեղցեալ. տապագին. տապախառն. *Զարեգակնակէզ և զտապայեղց խորշակագնաց վայրս. Պիտ։

ՏԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Κιβωτός. Arca, arcula. որ և ՏԱՊԱՆԱԿ. եբր. Թէպու. ա. թէպէնկէ, սէնտուքը. Արկղ մեծ կամ փոքր. և Որ ինչ է 'ի նմանութիւն արկեղ. սնտուկ. սանտըգ. Ոչ ձեռնունայնակ նաւուն Նոյի. ... *Արա դու քեզ տապան 'ի չորեքկուսի փայտից։ Մուտ դու 'ի տապանդ։ Ել 'ի տապանէ. և այլն։ *Որ ապրեցոյց զնոյ տապանաւն։ Շինեաց տապան զեկեղեցի. Շար։ *Նոր Նոյեան տապանն է քոյդ գագաթ. Շ. թուղ։

ՏԱՊԱՆ. Σορός. Loculus, urna. Ընդունարան մարմնոյ վախճանելոյն, փայտեղէն, քարեղէն. հողեղէն. լայնաբար՝ Շիրիմ. գերեզման. թապութ. և Նուրզէ, մեզար. *Եդին զնա 'ի տապանի յեգիպտոս։ Ինքն 'ի գերեզմանի գնաց, և 'ի տապանի ամփոփեցաւ. Եփ։ *Արկղագործ տախտակամած երկաթապատ տապան գործել։ Ուրոյն ուրոյն 'ի վեց տապանս ժողովեալ էր. և 'ի վերայ տապանացն նշանակեալ էր. Ագաթ։ Եղիշ. Է. (ըստ Փարպ. տապանս չորեքկուսիս։) *Զմարմին երանեալ հայրապետին փոխեցին 'ի հանգիստ՝ եդեալ 'ի տապանի։ Եւ յետ մահուն կենդանութիւն ետուն ոսկերքն (եղիսէի) 'ի տապանին։ Բացեալ զտապանն ամենօրհնեալ, և զքաղցալին իւր ոչ գտեալ. Ղեւոնդ։ Յհ. կթղ։ Շար։

ՏԱՊԱՆԱԳՈՐԾ. ա. Գործօղ տապանի. և որ ինչ հայի 'ի շինուած նոյեան տապանի. *Ոչ կամեցան լսել տապանագործ քարոզութեան նոյի. Մանդ. ԻԴ։ *Նոյի նշանակեալ (գլխաւոր) չորեքկերպեան տապանագործ օրինակաւ. Կիւրղ. Խչ։

ՏԱՊԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Գործեալն զտապան. շինութիւն տապանի առ Նոյիւ. *Սա է՝ որ զտապանագործութիւն եցոյց, թէ որպէս լինի։ Յառաջ բազում ժամանակաւ տապանագործութիւն նոյի նշանակէր վասն ջրհեղեղին. Ար. Է. Խ. Խչ։

ՏԱՊԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Κιβωτός, Θίβη. (որ է բառ եբր. Թէպա). Arca, arcula, fiscella. Տապան փոքր. արկղ. սնտուկ. սանտըգ. մը. կիւթուճիկ. *Արասցես տապանակ վկայութեան յանփուտ փայտից։ Զտապանակն ուխտին տեառն նոյ։ Ի սաճարի տեառն՝ ուր էր տապանակ նոյ. և այլն։ Որ և Արկղ կտակի կամ կտակարանաց կոչի. և յայն անուն կոչի մին 'ի տօնից եկեղեցւոյ առ մեզ՝ Տօն տապանակի. Տօնաց։ Շար։

Աստ և նմանութիւն զորս կուսէն, և զխաչէն. *Սափոր ոսկի, և տապանակ կտակարանաց։ Տապանակաւ խաչին հրաշագործեալ նոր իսրայելի. Շար։

ՏԱՊԱՆԱԿ. որպէս Տապան նոյի. *Կարող էր և առանց տապանակի ապրեցուցանել զնոյեանսն։ Տապանակ ապրեցուցիչ. Շ. Եղբ։ Շար։ *Ունէին արկեղք զնշխարս նախատեղծիցն 'ի տապանակին (նոյեանք). Շ. Խորհր։

Նմանութիւն՝ Մարմին մեր (որպէս ընդարձակ ունի Փիլոն). *Իցէ թէ յաւելից հայել զբազմախորտակելի տապանակ մարմնոյս իմոյ նորոգեալ։ Տապանակաւ մարմնոյս թանձրութեան. և այլն. Նար. ԽԵ. ՅԲ։

ՏԱՊԱՆԱԿ. Արկղիկ պահեստի և թաքստի. սապատակ. ... սնտուկ, ... սնտուկ. *Առ մայրն նորա տապանակ եղեգնեայ, և ծեփեաց զնա։ Տեսեալ զտապանակն 'ի խաղի անդ. Ել. Բ. 3. 5։

Եւ Գանձանակ. *Եւ առ յամիւդայէ քահանայ տապանակ մի, և ծակեաց ծակ 'ի բերան նորա։ Եդեալ թէ բազում է (արծաթ) 'ի տապանակի անդ. Դ. Թգ. ԺԲ. 9. 10։

ՏԱՊԱՆԱԿԱԿԻՐ, կրի, կրաց. ա. Կրող այսինքն բարձօղ յուսս զտապանակ ուխտին. *Տապանակակիրքն եկին հասին 'ի յորդանան... քահանայք տապանակակիրք. Եփր. յես։

ՏԱՊԱՆԱԿԱԿԻՐ. Կրեալն, այսինքն եդեալն 'ի տապանակի ուխտին. *Զտապանակակիր տախտակացն, զհնոյն օրինաց, և զնորոյս աւանդութեան. Նար. առաք։

ՏԱՊԱՆԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կրելն 'ի տապանի իմիք՝ իրօք կամ նմանութեամբ. *Յունան մարգարէ տեսանէր զանդնդասոյզ խորոց տապանակրութեան կիտին զփորձ. Բրս. ապաշխ։

ՏԱՊԱՆԱՁԵՒ. ա. Ունօղ զձեւ տապանի կամ տապանակի. *Ի վերայ արծաթապատ կազմածին, որ տապանաձեւ յօրինեալ կայր. Ճ. Ա։

ՏԱՊԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πυρόομαι, καυματίζομαι. Incendor, cremor. Տապով իմիք տանջիլ. տապիլ. տապակիլ. խորովիլ. տոչորիլ. ջեռնուլ. ջերանիլ. տենդիլ. պասքիլ, պապակիլ. ... *Անկեալ դնէր տապացեալ... և եթող զնա ջերմն։ Ի ծագել արեւուն տապացաւ. Մտթ. Է. 14։ ԺԳ. 6։ *Ո՞ գայթագղի, և ոչ ես տապանամ։ Տապացան մարդիկ 'ի տապ մեծ. Յյտ. կոր. ԺԶ. 29։ Յայտ. Է. 6։ *Ճառագայթիւք տապանայր ծովն սառնապատ լճին։ Ի տօթոյ տապանայ, և 'ի ցրտոյ բրտանայ։ Թէ տապացեալ ոք կարօտեացի զովանալոյ. Շար. Մանդ. Է։ Փարպ։ *Չէ ինչ օգուտ 'ի քաղցր օդոյ՝ այնր, որ ջերմամբ տապանայցէ. և ոչ 'ի մարմնոյ ողջութէ, որ 'ի մեղաց տագնապիցի. Գէ. Ես։

ՏԱՊԱՆԱՏԵՂ, ի, կամ տեղի ղւոյ. գ. Տեղի տապանի. դամբարան. գերեզման. *Ի տապանատունն իւր մտեալ՝ տեսանէր զտապանատեղն. Վրք հց. ԺԴ։

ՏԱՊԱՆԱՏՈՒՆ, տան. գ. Գերեզմանատուն. քնարան. կիմիտրիոն. շիրիմք. *Շինեաց իւր տապանատուն։ Ի տապանատունն իւր մտեալ. Վրք հց. ԺԴ։ *Եւ տանել զնքն 'ի տապանատուն հարցն 'ի վանսն գլակայ։ Թաղեցին պաշտօն 'ի տապանատունն առաջին թագաւորացն հայոց. Մագ։ Ուռհ։

ՏԱՊԱՆԻՄ, եցայ. չ. Դնիլ 'ի տապանի, թաղիլ 'ի գերեզմանի. *Ոչ ընդ սահմանօք եկեղեցւոյ տապանեալ. Ճ. Դ։

ՏԱՊԱՍԿ, կի } գ. Ախտ տապագին, և
ՏԱՊԱՍՏ, ի. } ծաւալական. և Եղք որպէս բոր սաստիկ. և ժանտախտ. և այլն. թաղուն. *Եղեւ բորոտութիւն թագաւորին կատանդիանոսի իբրև տապաստ (կամ տապասկ). Հ=Յ. յնվր. ԺԵ։ *Առեն զչանդալուե խոտն դեղ տապաստի. Եզնիկ բժշ Լէհ։ *Եւ տէր էարկ 'ի նոսա տապաստ սաստիկ յոյժ, և մեռան 'ի տեառնէ ցաւօք երեսուն և հինգ հազար. Գրմ. Հր։

ՏԱՊԱՍՏ. գ. Օթոց. սփռոց. գորգ. ակումբ մաշկեայ. փսիաթ. ... խալի, ... և այլն. որպէս յն. στρῶμα. stratum. Տես և ՏԱՊԱԿ. ταπης. *Բարձեալ զնա՝ եդին 'ի վերայ պրատուեղէն տապաստի. Ժղ. հաւաք։ *Զհատեալ անդամսն ժողովեալ՝ 'ի տապաստ արկին, և առ նշանագործ այրն ածին. Յայսմս։

ՏԱՊԱՍՏ ԱՆԿԱՆԻՄ. Καταστρώννυμι. Consternor, prostratus jaceo. Անկանիլ տապալմամբ. կամ որպէս սփռոց տարածիլ 'ի գետնի. մեռեալ դնիլ. ... *Տապաստ անկցին 'ի հրապարակս։ Տապաստ անկան յանապատի անդ. Յուդթ. Է. 9։ Ա. կոր. Ժ. 5։

ՏԱՊԱՍՏ ԱՐԿԱՆԵՄ. Καταστρωννύω, καταστορέω. Prosterno, consterno, humi sterno. Տապալել. դիաթաւալ կացուցանել. ընկենուլ. կործանել 'ի գետին. սպանանել. սատակել. ... *Տապաստ արկից զվիրաւորս ձեր։ Անդէն 'ի նմին տեղւոջ տապաստ արկին մետասան հազար զմնոյր զօր։ Զբազումս տապաստ արկեալ է նորա խոցոտելով։ Արկ զնոսա տապաստ յանապատի անդ։ Արկից զնոսա տապաստ սրով առաջի թշնամեաց իւրեանց։ Արկին տապաստ յերկիր. և այլն։ *Տապաստ յերկիր արկանէր այս ընտիրս և քաջս։ Նա ըզմանկունսն բեկեալն՝ տապաստ էարկ զի այպանին։ Զչարափառացն տապաստ արկանել խումբս։ Առ հասարակ խոկ զամենայն գօսս հերձուածողացն արկանէ տապաստ. Խոր. Բ. 5։ Յհ. կթղ։ Յհ. իմ. եկղ։ Ոսկ. Յհ։ *Զբազումս 'ի նոցանէն հարեալ տապաստ գաշտացն արկանէին. Ղեւոնդ։ *Այր անդր ցրուեալ՝ տապաստ գաշտացն արկեալ վանէր. Կաղանկ։

ՏԱՊԱՍՏԱԿ, ի, աց. գ. Բազմական. սփռեալ նստարան հանգչելոյ և ուտելոյ. ... *Այլք այլ իմն ակիզբն որնացն այնպիսի ընթրեաց առնեն, և տապաստակս և բարձս բազումս նմին պատրաստականս. Ոսկ. Մ. Գ. 17։

ՏԱՊԱՐ, ի, աց. գ. Ἀξίνη. (լծ. կացին.) Securis. (լծ. սակր.) ... փայտատ. երկաթ փայտահատ մեղեխաւոր. կացին. ... *Առ աքիմելէք տապար 'ի ձեռն իւր, և կտրեաց բեռն մի փայտի։ Տապար առ արմին ծառոց դնի. և այլն։ *Տապարաւն արմատակտրաւ. Նար. ԺԴ։ *Տապարն է սուր հատանողական ծառոց. Նչ. Եզկ։

ՏԱՊԱՐ. Πέλυξ, πέλεκυς. (լծ. վաղակ.) Securis bipennis. Զինուորական գործի տապարաձեւ՝ միասայրի կամ երկսայրի. սակր. ... *Առք վեց գային, և իւրաքանչիւր տապար 'ի ձեռին իւրում. Եզեկ. Թ. 2։ *Հանից 'ի վերայ սատակիչս, զայր և զտապար իւր. Երեմ. ԻԲ. 7։ *Հիւպատոսն զորդի իւր տաշեաց տապարաւ. Եւս. քր. Բ։

Նմանութիւն ասի. *Չարին արմատոց տապալիչ տապարք։ Տապարք հոգւոյն տապալեցին զմեհեանազարդ տաճարս դիցն. Շ. թղթ։

ՏԱՊԱՐԱՀԱՏ. ա. մ. Տապարաւ հատեալ. *Որպէս զանտառ լեռանանին... տապարահատ կործանեցին. Ոսկ. Եփ։

ՏԱՊԱՐԱՏԱՃ. ա. Որպէս տապարով տաշեալ. կռածոյ. կոփածոյ. *Փորագրեցին... տապարատաշ արագործ անդրադեր արձան պատմաբանականս. Նար. Խչ։

ՏԱՊԱՐԱԻՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ և վարօղ զտապար. ... *Տապարաւորք եկեալ 'ի վերայ նորա իբրև զփայտահատս. ... տապարօք. Երեմ. ԽԶ. 42։ *Վեց տապարաւորս արձակէ 'ի կտորել։ Եղեկիէլի տապարաւորքն։ Տապարաւորք (կոչէ) զմեծեալս և զտպանօղս. Նխ. Եզկ. Դ։ Բրս. Տրկ։ Մխ. Երեմ։ *Ո՞վ իցէ տապարաւորն, որ կարէ զանհաւատութիւն. Մեկն. Ղկ։

ՏԱՊԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ տապանալ. ջեռուցանել. կիզուլ. ... *Այրիչ նշողիւքն տապացուցանէ։ Արեգակն ոչ միայն լուսաւորէ, այլև տապացուցանէ։ Խորշակահար առնել զմարգն և տապացուցանել։ Սրտմտութեան հրով զսա իւրեանց տապացուցանել։ Լուսաւորել և տապացուցա֊

նել զմեզ 'ի սէրն այ. Ագաթ. Բր. մէ։ Եւս. օփ. Վրք հց. Ժ։ Լմբ. ող։

ՏԱՊԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի. չաց. ա. Որ տապա-ցուցանէ. տապացուցանող. 'Խորշակն տա-պացուցիչ բուսոց։ Զսեղի գժոխոցն տաէ զանկիւնութս և զտապացուցիչս. Եւս. մփ. Խոխ.։

ՏԱՊԵԱՆ. ա. Տապական. տապացուցիչ. 'Արկանել զօղմունկն իւր անդ տապեան. Մծբ. ծԺ։

ՏԱՊԵՂ. գ. որ և ՏԱՊԱԿ. (լծ. լտ. տապուլա, տապէլլա.) Tabula, tabella. ուստի յն. Τάβλα. թ. թավլա. և տաղաղա. Տախ-տակ. տափարակ և հարթ վայր. 'Ոչ հոլո-վելով ընթանան (լուսաւորք), այլ պտուտա-քար շուրջ գալով որպէս զանկոյզ (կամ զըն-կոյզ) պտոյտ առեալ 'ի տապեղ. Շիր։ (Ուս-տի յն. ταβλίζειν, tesseris ludere in tabu-la. տես և զյաջորդ բառն։)

ՏԱՊԵՂՈՒԼՈՒՆՔ. գ. Κύβος. Cubus, alea, tessera. Ուլունք դիւրագլորք 'ի վերայ տախտակի. ոսկրեղէն քուէայք խաղուց. ֆոլիտօգ, զար. ուղըգ. 'Ընդ տապեղուլունս զբօսանել, և յանօրէն ուսիլս թատերցն գե-գերել. Ոսկ. մ. Գ. 6։ 'Կէսք 'ի ձեռն 'ի լիցս ընթանան, և կէսք 'ի տապեղուլունն (կմ 'ի տապեղելուն). գրի զկնի և ուլունք). Վեցօր. Է։

ՏԱՊԵՐԱՆԴՆ. ա. Տապիչ և եռացու-ցիչ. տապադին. տօչորիչ. 'Իբրև ծագել ա-րեգական տապեռանդն զօրութբ իւրով. Եփր. յես.։

ՏԱՊՁԻ. ա. Տապացեալ ախտիւ ցան-կութե. 'Շնոտի, տապզէ. անուն իգացե-լոյն և կանացեալ և անարական պղծիցն. Մագ. և Եւս. քէր։

ՏԱՊԻՄ, եցայ. յ. Տապանալ. ջերանիլ. ջեռնուլ. խոթանալ որպէս ախտիւ. 'Տա-պի 'ի խնդիրս և 'ի բանս հակառակութե. Ա. տիմ. Զ. 4. (յն. խոթացեալ. νόσων, languens.) 'Յանօգուտ խնդիրս տապին։ Մի տապիր, մի տառապիր. մի տագնապիր։ Բուսաւ զաւ-յարովայնի նորա, և սկսաւ տապել. Նխ. ծղ։ Մամբր։ Երա. պփմ. Բ. 10։

ՏԱՊՃԱԿ, ի. գ. Τάπης, ιϛ. Tapes, ta-petium, stratum, stragula. 'Նոյն ընդ Տա-պաստ, որպէս Գորգ. օթոց. և ափռոց 'ի վերայ ձիոյ. (լծ. յն. լատ. տափէս). 'Տապճակք ծիրանիք զարդարելով զձիսն որպէս փեսայս. Բր. ող։

ՏԱՌ, ի, ից. գ. Στοιχεῖον, εία. Elemen-tum, ta. Տարր. Նախկին նիւթ զգալեաց. ան-սուր, էլէմէնթ. 'Արդեօք չորք տառքդ ամենե-ցուն են, թէ բնութիւն ինչ առանձինն։ Ստա-գաբանեալ զտառս՝ լինի տարր. վասն զի ռայն զերկուց ըեից զսեղի ունի։ Ի զանա-զան տառից բաղադրեալ բանականիս (մար-մնոյ) բնութի։ 'Նսաստակին հմուտ սեղեկու-թեան զ'ի վերայ լոյծ մկանացդ Տանապարհոր-դելով մեծագոյն տառիք։ Զձեզ տղայեմ տառք երկնի և երկրի. Փիլ. Նմափ։ Եւս. քէր։ Նար. խչ։ Պիտ։

Մանաւանդ՝ որպէս Γράμμα, ατα. Lite-ra, rae. Գիր հնչելի. և տարրանալի գրչութ. այբուբեն՝ նիւթ բառի և բանի. 'Աբրամ... աբրահամ. և ձայնդ՝ իբրու տառ այբին կըրկ-նեցելոյ. բայց զօրութբ՝ մեծի կարծեաց օ-րինաց ցուցանէ զփոփոխումն։ Յաւելուած միոյ տառին զայն նշանակէր։ Տառք յարմա-րեալք 'ի ձայնականաց և 'ի բաղաձայնից՝ կերպարանեն զբան. Փիլ. Նմափ։ Սրգ. Ա. դ. Ա։ Շ. Բարձր։ 'Յաղագս տառի... գիր առի... տառք կոչին, վասն զի ունին տար-րումն ինչ և գատութի. Թր. քեր։

Եւ Գիր, որպէս Նամակ. և գիրք, մատեանս և Սբ գիրք. պատգամ. կանոն. 'Ծանուցից քում արրութեանդ յայսմ տառի։ Ընթեր-ցեալ իմ 'ի քում տառի։ Զհաւաստր դրոյդ 'ի թիկանէ տառիդ ընթերցցիս. Մագ. Ա. ծԸ. ծԺ։ 'Տառ տարբերական տողիւ ձևացեալ. Նար. կոս։ 'Մովսէսի քերթողի արարողի պխտոյիցս տառի. Պիտ։ 'Արընթեր միշտ ու-նելով զյոլովութիւն տառից. յորս պարա-պեալ հանապազ հմտասցի. Խոր։ 'Երգէ զիմաստս երրորդ տառով։ Եւ անտեղեակ քերեալ տառին։ Զյունականս տառ (զօ-րինակ սաղմոսի). Շ. յիշ. առոկ. և Երգ։ Լմբ. ող։ 'Ի տառից հոգեպատում մարգա-րէից։ Մարգարէական տառիցն։ Որպէս գրեալ 'ի սբ տառին. Սարգ. Ա. դ. Ա։ Շ. Բարձր։ Յռ որբ։ 'Սահմանեցիք տառս կանո-նականս համանգամայն ազանց. Շար։

ՏԱՌԱԳԾԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Տառիւք գծագրեալ. գրով գրոշմեալ. գրաւորական. 'Ընծայեցի քեզ ՚նք նշան 'ի սկսեալս խան-թից զտառագծական արտադրութիս. Թէո-դոր. Խչ։

ՏԱՌԱՂԱՆ, ի, աց կամ ից. գ. Τά-λαρος, ταλάριον. Quasillus, qualus cala-thus, corbiculus. Կթոց. սապատ. կողով. սէբէտճիկ. 'Երկրագործքն 'ի վայրէ զանսու-չահոտ ծաղիկս ժողովեալ, և 'ի տառաղանս (կամ 'ի տառաղանգս) եդեալ՝ մատուցանեն տերանց իւրեանց. Գրիգոր. Է։ ('ի լա. հյ. սկուտեղս)։

ՏԱՌԱՆԱԼ, ացեալ. Տես ՏԱՐՐԱՆԱԼ. 'Զի՞նչ է ապականութի. եղծումն տառա-ցելոյ կամ խիւսելոյ. Անյ. հց. խմ։

ՏԱՌԱՊԱԳԻՆ. ա. Տառապեալ յոյժ յոյժ. վշտագին. ցաւագին. 'Նստցես տա-ռապագին ողորմելի բարբառով. Մծբ. ծԷ։

ՏԱՌԱՊԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Լի տառա-պանօք. աղէտաւոր. դառն և չար. 'Ի տա-ռապական չարեաց թշուառութենէն խոյս տուեալ փախչէր. Փիլ. Նմափ. յն. մի բառ κακοπραγία.

ՏԱՌԱՊԱՆԱՄ, ացայ. չ. Տ. ՏԱՌԱՊԻՄ. ταλαιπωροῦμαι. in aerumnis versor. 'Տառա-պանամք, և սպառասպառ ծառայապէս բռ-նաւորութբ։ Միշտ նիրհէ և տքնէնայ, և յայնմանէ տառապանայ. Ոսկ. յհ. Ա. 35։ 'Որ տառապանայ 'ի կեանս յայս, մտանէ յարքայութի. Հց. ոփ. կիւրղ։

ՏԱՌԱՊԱՆՔ, նաց. գ. Ταλαιπωρία. Mi-seria. ταπείνωσις, humilitas. ('ի հոմանո, հող.) μόχθος, ὀδύνη. labor, aerumna, af-flictio, dolor, և այլն. (լծ. հյ. տրտում. պրս. Բէրաղ, հող. թ. փառ, որ է նեղ, ան-ձուկ). Նեղութի. անձկութի. թշուառութի. վիշտ. աղէտք. տրտում և նուաստ վիճակ ո-ղորմ. նէզալէթ, և խեղճալըթ. փառլըգ. սըգ-լըթ, փէրէշ, դէձլու, միսքինլիք, ուլագլըգ. 'Վն տառապանաց աղքատին։ Ի գբոյ տառապա-նաց։ Տառապանս չարչարելոցն։ Լուաւ տէր տառապանաց քոց։ Եսես տէր զտառապանս իմ։ Ի բազում տառապանս։ Որ տառապա-նաց. և այլն։ 'Յազգի ազգի ցաւս և 'ի տա-ռապանս և 'ի տարակուսանս խարշիմք։ Լաւ է զամենայն ժամանակս կալ 'ի տառապանս. Խոր։ Իգն։

ՏԱՌԱՊԵԱԼ, եյոյ, ոց. Ταλαίπωρος. Mi-ser. πτωχός, χήρ, pauper. ὀρφανός, orpha-nus. Անկեալն յոր և է տառապանս. թը-շուառ. տրտում. անանկ. անտէրունչ. խեղճ աղքատ. միսքին. ղօհալը, փէրիշան. 'Զայն տառապեալս մահապարտ արարին։ Այր մի տառապեալ եմ ես։ Եւ ես այր տառապեալ եմ, ոչ փառաւոր։ Իշխանութի մի տառա-պեալ քան զամենայն իշխանութիս։ Այրին այն տառապեալ (յն. աղքատ). և այլն։ 'Զթագաւորաց և զտառապելոց մի միա-բանէ. (յն. որբոց.) Ա. Եզր. Գ. 19։ 'Ըստ ձևոյ տառապելոյ միոյ, որ չքմեղի խնդրեցէ օրինաւորէ զպաշտպանութիւն առ որն։ Տառա-պելոց յարկ տալ աւելին. տառապեալ ոչ միայն վասն աղքատութե ցուցանէ, այլև 'ի Տո-խութէ հոգւոյ նուաստացեալ. Արծր. Է. 41։ Շ. Բարձր։

ՏԱՌԱՊԵԼԱԽՈՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Խոր-հելն և հոգալն զտառապեալս. Վրք հց. յ։

ՏԱՌԱՊԵԼԱՊԵՏ. գ. Պետ տառապելոց. տառաչինն կամ յետինն յաղքատս. 'Ըստ աղ-քատատուր տրոյ տառապելապետ այրսյն. Անան. Էկեղ։

ՏԱՌԱՊԵԼԱՊԷՍ. մ. Որպէս զտառա-պեալ. խեղճ կէրտով. սէֆիլճէ. 'Թագաւո-րութի զգացոյց առաղն, և անիկ կացոյց տա-ռապելապէս։ Խանձարուրք տառապելա-պէս, և ընծայք թագաւորականք. Անթիպատր։

ՏԱՌԱՊԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Տառապեալն գոլ. նեղութի. խոնարհութի. աղքատութի. 'Յարգեցեր զտառապելութիս իմ չարչա-րանօք։ Ո՞չ տեսանէիր զտառապելութի իմ քաղցրիկ որդեակ իմ։ Տառապելութի փար-թամացելոյն բնութբ. ՃՃ։

ՏԱՌԱՊԵՄ, եցի. ն. Տ. ՏԱՌԱՊԵՑՈՒ-ՑԱՆԵԼ. 'Մի՛ այնչափ զանձն քո տառապեր աւելի քան զչափն. Հ=Յ. յնվր։ 'Թէ սո-քա այսպէս տառապեն, և դու խնամես. Լմբ. ող. Ժա։

ՏԱՌԱՊԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Τα-λαιπωρέω. In aerumnas ac miserias injicio, affligo. ταπεινόω, humilio. ἐκπιέζω, oppri-mo. κατατείνω, distendo, vexo. Տալ տա-ռապիլ. նեղել. Տնշել. նկուն առնել. թը-շուառացուցանել, հարստահարել և խոնար-հեցուցանել. չէքտիրմէք. եզմէք վէրմէք, էզ-մէճմէք. 'Չարչարեսցեն և տառապեցուսցեն զնոսա։ Զանկածն տառապեցուցին։ Տառա-պեցուցանէին անիրաւութբ։ Մի տառապե-ցուսցես զնա աշխատութբ, կամ ընդ աշխա-տութբ։ Որ տառապեցոյցն, նոյն ողորմես-ցի. և այլն։ 'Քաղցիւ և ծարաւով տառա-պեցուցանէին զնոսա։ Յարգելանս բանտից և յաղէտս չարաչարս տագնապեալ տառա-պեցոյց զծերութի նորա. Եղիշ. Բ։ Ցհ. կթ։ 'Տառապեցուցանես զթշուառ աղխս իմ. այսինքն ՏՃլես՝ գելուս. Վրք հց. յ։

ՏԱՌԱՊԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Լինել զկոյս կմ ըղ-կլն. 'Նշկեաց ընդ նմա, և տառապեցոյց զնա. Ծն. ԼԴ. 2։ Բ. Թգ. ԺԳ. 12. և այլն։

ՏԱՌԱՊԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ տառապեցուցանէ. չուլլէյօղ. 'Վասն Տնշողի և տառապեցուցչի երկոցն։ Զերծո զիս 'ի տառապեցուցչաց իմոց։ Զնեղիչսն և զտա-ռապեցուցիչսն. Փիլ. այլաբ։ Սարկ. աղ։ Լմբ. ող։

ՏԱՌԱՊԻՄ, եցայ. յ. Ταλαιπωρέω, ὀδυ-νόομαι, καταστενάζω, σκάλλομαι. Aerumnas ac miserias patior, և այլն. Տառապանալ. թշուառանալ. նկուն լինել. աշխատ լինել. տատանիլ. խոնարհիլ. չարչարիլ. կրել զնե-ղութի և զանձկութի. հեծել. խէղճալըգ չէքմէք. չէքլէմէք, սըգլնթը լըգ. 'Տառապե-ցայ և խոնարհ եղէ յոյժ։ Տառապեցայք և խնդրեցաք զքեզ։ Տառապէին որդիքն իսրայելի 'ի գործոյ անտի։ Հոգայլև տառապէր յիս հոգի իմ. և այլն։ 'Հազար ամ տառապել և յաշտ առնել։ Հարք Ը որդւոց տառապէին, թէ փրկութե հասանիցեն. Եղիշ։ Շ. Երգ։

ՏԱՌԱՊՈՒՄՆ, պման. գ. Տառապելն. տառապանք. 'Մինչև յերբ տառապումն վասն չնչական նիւթին. Ոսկ. գէ։

ՏԱՌԱՏԻՊ. ա. Տառիւք տպեալ՝ գրոշ-մեալ. և Դրոշմող. գրիչ. 'Որոց կեանք վա-րուք զարդարեալ նկարագիծ է տառապից

օրինացն էոյ. Ցիշաւ. ՃԻԸ: *Զտառատոկս ա֊
ռեալ զատարատամ մկրտիչ յիշեա աղաչեմ. Ցի֊
շաւ. յամին պէէ:

ՏԱՌԱՏՈԿ, ի, աց. գ. Μανδύας, μανδύς. (լծ. թ. մինթան.) Sagum, lacerna. (գրի և Տառատուկ, Տառխոմկաս.) Վերարկու զի֊նուորական. եափունճա, գէփէնէկ, գիւբփիյէ. *Եդ (զսուրն) յաջոյ ազդեր իւրում ընդ տա֊ռատոկաւն. Դտ. Գ. 16: (Հին թա. *Տառատ֊տակք, գրպանք կամ զգեստք »:)

ՏԱՌԱՏՊԵԱԼ. Տառիւք տպաւորեալ, գրեալ, դրոշմեալ. *Գիր նախագոյն ծանու֊ցեալ յեռոքայ, գտեալ առ աշտարակին 'ի կաւեղէն նիւթի տառատպեալ. Ճ. Ը:

ՏԱՌԱՏՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Տպաւորութիւն տառից. դրշումն. գծագրութիւն նշանագրաց. *Բազում լինէր վկայութիւն շահից հոգևոր զանձուց վասն այլալեզու հեգենոսից 'ի տա֊ռատպութիւն օտարատառ սուրբքայից: Ի տպա֊գրութեան հոգևոյն ընկալան հարքն մեր պգրա֊տորական տառատպութիւն' ըստ մովսէսի. Ճ. Ը: Տօնակ:

ՏԱՌԵԽ կամ ՏԱՐԵԽ, ի, աց կամ ից. գ. Ազգ ձկան՝ առաւել 'ի ծովն վանայ, թը֊զաշափ, սպիտակագոյն, և ձևով նման քէ֊ֆալի. որ և աղխտեալ վաճառի. տառեխ. տառըգ, թէօփ յուն, իբր չոր՝ կամ նման լը֊րօղի, որ է յն. տոնքօս. *Ցաւուրս բարեկեն֊դանին եկեալ կարաւան 'ի յարևելից 'ի քա֊ղաքն անտիոքայ՝ բարձեալ բերէին տառեխ ձուկն. Ոսկ. *Տառեխ, չոր մանր ձուկն. Բժշկր:

ՏԱՌԵՂՆ, ղան. գ. Πελαργός. Ciconia. Արագիլ. մի յազգէ ճայից կարկաչողաց. լաք֊լաք, ճըլեք. *Ծիծաղական... է և տառեղն: Տեսեալ տառեղան՝ եհար սատակեաց զօձն: Ո՞ւր տառեղունքն բոյն կառուցանեն. Աշխ. Սոփ: Մխ. առակ. ձԻԲ: Լաստ. ծԷ: *Բնա֊բար 'ի բարսն ունելով զարդարութեան տա֊ռեղն, որ զծերացեալ ծնօղն կերակրեն. Սանահն:

Կամ որպէս յն. 'Ερώδιος, ἐρωδάς. Ardea. որ և ճայ ասի. ձըքըը, պուլըգըլը. այլ 'ի մեզ թարգմանի և արագիլ. *Ցորս որջանան թռչ֊չունք, որոց տառեղանն բոյն առաջնորդէ... Որոց առաջնորդէ տառեղանն բոյն. Նիւսէ. Էրգ:

ՏԱՍԱՆՈՐԴ. ի, աց. գ. Δέκατον. Decima pars. Տասներորդ մասն. մին 'ի տասն բաժնից. տասը ճողին բիր. մ. ղոնտ, մտա պիր. *Տասներորդ գրուի միոյ: Նաշիհ, երիս տա֊սանորդս առ զուարակ մի, և երկուս տասա֊նորդս առ խոյ մի. և տասանորդս տասանորդս առ գառն մի. ևն. Ղևտ. Է. Ժ: Թուոց. ԻԸ. ԻԹ:

Մանաւանդ՝ Δεκατή, ταί, ἐπιδέκατον. Decima, mae, decima portio. Տուրք կամ հաս՝ մի 'ի տասանց գոյիցն. մտպալըգ, էօշիւր, Քէօ, պաջ. *Եւ նմա տասանորդս յամենայ֊նէ: Ցամենայնէ՝ զոր տացես ինձ, տաց քեզ տասանորդս: Ամենայն տասանորդ յերկրէ՝ 'ի սերմանեաց երկրին, և 'ի պտղոց ծառոց: Ղևտացիքն 'ի տասանորդաց մերոց տասանոր֊դեսցեն քահանայի մեծի: Հաս տեառն ըզ֊տասանորդս 'ի տասանորդէ: Զտասանորդս զուարակացն և ոչխարաց: Տասանորդք կամ մասք, կամ ինչ որ ինչ մուտք յարքունիս իցեն. և այլն:

ՏԱՍԱՆՈՐԴԵՄ, եցի. ն. 'Αποδεκατόω, δεκατόω. Decimo. Տասանորդ տալ, և առ֊նուլ. էօշիւրի վէրմէք, ալմագ. *Տասանորդս տասանորդեսցես յամենայն արմտեաց սեր֊մանց քոց: Ցամին երկրորդի կրկին տասա֊նորդեսցես: Տասանորդէք զանանուխ և զսա֊միթ և զչաման: Պատուէր ունէին տասանոր֊դել զժողովուրդն. և զեւի իսկ՝ որ զտասա֊նորդսն առնոյր, տասանորդեցաւ: Քահանայ տասանորդեսցէ զղևտացիսն. և ղևտացիքն 'ի տասանորդաց մերոց տասանորդեսցեն քա֊հանային մեծի: Զոյգիս ձեր տասանորդես֊ցէ. զհօտ ձեր տասանորդեսցէ. և այլն:

ՏԱՍԱՆՈՐԴԻՉ. ա. Δεκατολόγος. Decimarum exactor. որ և ՏԱՍՆԱԺՈՂՈՎ. Որ առնու զտասանորդ կամ ժողովէ. *Տասա֊նորդիչք ղեկաղաքս ունին. Ոսկ. ոչ. ԼԶ:

ՏԱՍԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Տասանոր֊դելն, ելն. տասանորդ. *Ի յաղթողէն ծա֊նօթանայր պատուականական փոխանորդութե տասանորդութեն. Պիտ:

ՏԱՍՆ, սին, սունք, սանց կամ սնից. ա. Նոյն է և յն. փէնտա. լտ. փէնէ. Δέκα. Decem. սանս. փատան. պ. դեհ, դահ. Թիւ կա֊տարեալ ըստ մատանց երկոցունց ձեռաց. եր֊կիցս հինգ. տասը. տճ. էշէրէ. *Եթէ գտցի անդ տասն. ոչ կորուսից վասն տասանցն: Տասն ուղտ: Ի տասն դաշնեկանէ: Իբրև ա֊ւուրս տասն: Ցետ աւուրց տասանց: Տասն սոքա. և այլն: *Գտցես 'ի տասունսն զմինն, և 'ի մինն զտասունսն: Զպակասութիւն չորրորդ տասինն (ի թուոյ) լցուցին: Գտանիցք չոր֊րորդ տասունք: Քսանն և կցականն երկուց տասնից. Ոսկ. յհ. Բ. 32: Շար: Թէոփ. ի Ա: Մագ. յԴ: *Տալ մի 'ի տասանէ. Եփր. յես:

ՏԱՍՆ. իբր Տասներորդ օր. δέκατος, decimus. *Ցամսեանն եօթներորդի՝ 'ի տասն ամսոյն: Որ օր տասն էր ամսոյն. Ղևտ. ԺԶ. 29: Թուոց. ԻԹ. 7: Երէմ. ԾԲ. 4. 12: Եզեկ. Ի. ԻԴ. 1:

ՏԱՍՆ ԱՆԳԱՄ. մ. Δεκάκις, δέκατον. Decies, decem vicibus. Տասնիցս. կրկնելով մինչև 'ի տասն նուագս. տասը անգամ. տճ. ճէր֊րէ՝ ռէֆա. *Փորձեցին զիս՝ այս տասն ան֊գամ. Թուոց. ԺԴ. 22:

ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ ՕՐԷՆՔ. Δεκάλογος. Decalogus, decem praecepta Dei. Տասն պատուիրանք կամ պատգամք էոյ, գրեալք յերկուս տախտակս. Մծբ. Ա: Երզն. մ. խո֊րան: Ասի և Տասնբանեան. Տասնպատգա֊մեան. և այլն:

ՏԱՍՆԱԴՐԱՄԵԱՆ. ա. Բաղկացեալն 'ի տասն դրամից. տաս ըւալլի. տճ. աֆճէլէք. *Տաս֊նադրամեան վարձն՝ որ խնդրի 'ի նոցանէ, ե֊րից ամաց ախտահալած սքանչելագործ բժըշ֊կութեանն քնոյ. Տօնակ:

ՏԱՍՆԱԹԻՒ. ա. Որ կայցէ տասն թիւ. տասնաւոր. տասնեակ. *Ընդդէմ դարձու փարաւոնի տասնաթիւ նշանացն արուեստ֊տիւք. Լմբ. իմ: *Լուսապայծառ բանքն տա֊սնաթիւք». զի Ժ պատուիրանք. Տօնակ:

ՏԱՍՆԱԺՈՂՈՎ. ա. Δεκατολόγος. Decimator. Որ ժողովէ տասանորդս 'ի վաշխից. Բրս. վաշխ:

ՏԱՍՆԱՀԱՐՈՒԱԾ. ա. Ուր գտցին հա֊րուածք տասն. որպէս յեգիպտոս առ փա֊րաւոնիւ. *Տասնահարուած պատուհաս. Նա֊րեկ:

ՏԱՍՆԱՂԵԱՅ. Տ. ՏԱՍՆԱՂԻ. *Դաւիթ տասնաղեայ (քնարաւ երգէ). թէ լերինք ցըն֊ծայ, ահա աէր մեր գայ. Գնձ:

ՏԱՍՆԱՂԻ, ղւոյ, ղեաց. ա. գ. Δεκάχορδον. Decachordum, decem chordarum. Ունակ տասն աղեաց կամ լարից. որպիսի էր քնարն դաւթի. որ և սաղմոսարան. *Տաս֊նաղեաւ սաղմոսարանաւ սաղմոս ասացէք նմա. Սղ. ԼԲ. ղա. ճԽԳ: *Հնչէր նովաւ զերգ սաղմոսին՝ խմառնակաւ 'ի տասնաղին. Ցօ֊ւրէէ: *Արիք նուագեցեալք երգով ընդ աղ֊շարժեան զտասնաղիդ՝ դաւիթ օրհնութե. Տաղ: *Կախարդէ զնա ձայնիւ տասնաղեացն. Վրք հց. Ծ: *Տասնաղի միաւորեալն զգայարանք շնչոյ և մարմնոյ. Պրպմ. խօսս: *Լարեաւ տասն֊աղի զմատունսդ ընդդէմ իմ քնարահարու֊թեան. Եփր. դւլ: *Այսօր դաւիթ հայրն քո յօրինեսցէ զերգս տասնաղւոյն իւրոյ. Եփր. 'ի ծն. ՃԽ:

ՏԱՍՆԱՄԱՏՆԵԱՅ, կամ ՏԱՍՆՄԱՏ֊ՆԵԱՅ. ա. Ունօղ զտասն մատունս. որպի֊սի են կրկին ձեռք, և կրկին ոտք. *Ժամ հա֊ւաքմանն տասներորդն. զի և մեք տասնա֊մատնեայ ոտիւք գնացաք 'ի չարիս, և գոր֊ծեցաք զանօրէնս տասնամատնեայ ձեռօք. Տօնակ:

ՏԱՍՆԱՄԵԱՅ, } մէի կամ մենի, ից. ա.
ՏԱՍՆԱՄԵԱՆ, } Δεκαετής, δεκαέτηρος. Decem annos natus. δεκαετία, δεκαετηρίς, decennium, decennale tempus. Որոյ են ամք տասն. ամաց տասանց. տասը յաշընտա. տճ. օն եաշընտա, տճ. էշրըւյէ. *Թողլով որդի տասնա֊մեայ՝ անուն արտաշէս: Ի տասնամենից և 'ի վեր. Խոր. Գ. 55: Սոկր: *Զտասնամեանն ունէին իշխանութեն: փոխեցաւ 'ի տասնա֊մեանն. Եւս. քր:

ՏԱՍՆԱՄՍԵԱՅ. սէի, ից. ա. Δεκαμηνιαῖος, δεκάμηνος. Decimum mensem agens, decimestris. Որոյ են ամիսք տասն. տասն ամսոց. տճ. օնայլըգ. *Տասնամսեայ ժամանակաւ (լուսնի) մածեալ. Իմ. Է. 2: *Ըստ առակողին տասնամսեայ մածուցեր զիս. Տօնակ: *Ըստ ծննդեան կատարեալ թուոյ զտասնամսեայն նշանակէ. Արշ: Իսկ Լմբ. իմ. գրէ. *Սովո֊րութեն է երբայեցւոցն զթիւ ամսոցն լուսն֊նովն բերել. որով տասն թուի ամիս յղաց֊մանն »:

ՏԱՍՆԱՅԱՐԿ. ա. Δεκάστεγος. Ունօղ տասն յարկս 'ի վերայ իրերաց. տասը խաթլը. տճ. օնքաթլը. *Կայր աշտարակ տասնայարկ. (յն. δωδεκάστεγος. երկոտասանայարկ.) Պտմ. ա֊ղէքս:

ՏԱՍՆԱՊԱՏԻԿ. Տ. ՏԱՍՆՊԱՏԻԿ: Վրք հց. Յ: *Հողն միապատիկ, ջուրն տասնապա֊տիկ (չափով)... հուրն միապատիկ ծանր, օդն տասնապատիկ. Մխ. այրիվն:

ՏԱՍՆԱՊԱՏԿԵՄ, եցի. ն. Որ և ՏԱՍՆ֊ՊԱՏԿԵԼ. Տասամբ բազմապատկել. տասն֊պատիկ առնել զմին. *Հազարն առնլով ա֊ւուրս՝ զտասնապատկելն և զբազմապատ֊կելն ցուցանէ. Լմբ. յայտ:

ՏԱՍՆԱՊԵՏ. ի, աց. գ. Δεκάδαρχος, δεκάρχος, χης. Decurio, praefectus decuriarum. λοχαγός, cohortis praefectus, manipuli ductor. Պետ տասանց. գլուխ տասն արանց կամ զինուորաց. տասըւը, փէհլիվան. *Ցինանապետս, և տասնապետս. Ել. ԺԸ: Օր. Ա: *Իշխանս... տասնապետս. Ա. Մ. Գ. 55: *Հաստատէ տասնապետ զտասունս իւր: Տասնապետն պատժէ զինքն. պատժի և տա֊սնապետն, եթէ ոչ հնազանդի իւրում հա֊րիւրապետին. Արիստ. Ծ: Մխ. դպ:

ՏԱՍՆԲԱՆԵԱՅ. } Տ. ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ
ՏԱՍՆԲԱՆԵԱՆ. } (օրէնք). *Ո՞չ տասն֊բանեան մասամբ գրոշմեցեալ էր Տասնբա֊նեան պատուիրանօք: Քան զտասնբանեան օրէնսն. Անյ. բարձր: Շ. ամբ: Լմբ. ծղ:

Ասի և զմասանց հաւատոյ 'ի հանգանա֊կին, որ է ժբ հաշուին. *Զտասնբանեան հա֊ւատոյ մեկնութե պատմէ ըստ տասն պատուի֊րանին էոյ. Լծ. խղ:

ՏԱՍՆԵԱԿ, նեկի, կաց. ա. Δεκαδικός. Denarius. Տասնաւթիւ. ուր իցեն տասն թուով իրք. և Տասներորդ. *Տասնեակ հա֊րուածով տանջեալ զեգիպտացիսն. Սարգ. հանգ: *Երեսուն արանց՝ երեք տասնեակ թուովն. Արծր. Բ. 2: *Գեարոս գլուխ ա֊ռաքելոցն՝ հանդերձ տասնեակ թուոյ՝ ա֊ռաքելական գնդին. Սարգ. յկ. ծա: *Ի յա֊ւարտումն կատարման խնկարեակ յաջելինին, 'ի սկիզբն պատկերոյ մեծ տասնեկին. Նար.

ղէւ։ *Կոփեաց այլ տախտակս, յորում գրեաց ած զաւաղջին տասնեակն (պատգամս)։ Զոր անասնոց տասնեակս ոչ փրկել գնովք, և ոչ փոխանակել այլով. Նխ. Եւ. Խ ղեփ։ *Հրաշակերտեաց զհրեշտակս տասնեակ գա֊սուք. Մխ. այրէվա։

ՏԱՍՆԵԱԿ. գ. Δεκάς. Decussis. Տասն կամ տասներորդ թիւն. *Ի միակէն մինչև 'ի տասնեակն։ Տասնեկաւ ամենակատարիւ. ԵՆ. Փիլ. Ճ. բան. սաէպ։ Իսկ յասել նորա անդ, *Տասնեակ է առ 'ի տանել և բառնալ զամենայն զաղգան թուոց, և բանից՝ որք ը թուոյ են և համեմատութեց և յարմարութեց և չարաձայնութեց ». իմա որպէս յն. δεκάς, 'ի δέχομαι, որ է ընդունել, և այլն։ *Որովք լցեալ լինի թիւ տասնեկին. Վրդն. ող։ *Երեսուն թիւ արծաթոյգ բաղկանայ յերիս տասնեակս. առաջին տասնեկաւ անարգեցին զաստն պատուիրանն. երկրորդ տասնեկաւն ուրացան զփրկութեն մովսիսի, երրորդ տասնեկաւն չհաւատացին երկրին պարգևաց. Եղիշ. մեկն։

ՏԱՍՆԵԱՆ. ա. Տասնաւոր. տասնեակ. տասն տասն. *Արդ այսպիսի տասնեան ամբարձեալ՝ գործեալ 'ի նոյն գաւանայ թիւ. Մագ. յԶ։ *Երկուց մլիմատիպ տասնեան տապագամաց. Սէւն. փող խւ։

ՏԱՍՆԵԿԻ. ա. Ի սեռ. բառիս Տասնեակ, նոյն ընդ նմին. որպէս տասն. և տասնեկին. *Տասնեկի պատուիրանացն յանցաւորք գլխան. Նչ. Էդէ։ *Տաղանդ ընկալաք. գործեցաք տասնեկի և հնգեկի յարգաւորութեամբ. Սիեր. յար։

ՏԱՍՆԵԿԻՆ. ն. Տասնպատիկ. տասնիցս կրկնելով. *Զպարտսն ոչ միայն կրկին, այլև տասնեկին և հազարապատիկ հատուցանելով. Բրս. մրկ։

ՏԱՍՆԵՐԵԱԿ, եկի, կաց. գ. Տասներորդն. տասնեակ. *Տասներորդ մասն, որ է տասներեակ։ Տասներեակս և հարիւրեակս։ Երեքտասան երեք ամաց, և կէս տասներեկի. Փիլ. վն։ Առ որս. ծդ։ Փարպ։ *Երկուտք պակաս յերից տասներեկաց. Կողբացի։

ՏԱՍՆԵՐԻՐ. Տ. ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ. մ։ Թր. +էր. ըստ հին Հ։

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Δέκατος, τη, τον. Decimus, a, um. Վերջինն տասն թուոյ կամ տասանց. ... *Մինչև 'ի տասներորդ ամին։ Յաւուրն կամ յամին կամ յամսեանն տասներորդի։ Ի տասներորդում (աւուր) ամսեանս այսորիկ։ Ի տասներորդում կամ 'ի տասներորդի նորին ամսոյն։ Տասներորդ մասն։ Ժամ էր իբրև տասներորդ. և այլն։

Կամ գ. իբր Տասներորդ մասն. տասանորդ. *Զավին էր տասներորդ երից գրուաց։ Տասներորդն գրուի եղիցի կափիճ. և այլն։

Կամ մ. Տասներորդ անգամ. 'ի տասներորդ կարգի. *Նախ՝ զի մի... Երկրորդ՝... Տասներորդ՝ որ անխտիր է յամբարշտութեն. հորիցէ. Ցծր. ծէ։

ՏԱՍՆԵՒԵՕԹՆ. և ՍԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹ. և ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ։փոխանակ ասելոյ՝ Եօթն ևտասն. Ութ ևտասն. Չորեքտասաներորդ. *Որդիք երամ՝ տասն և եօթն. Նեէմ. Է. 42։ Մովսէս։ Ոսկ. և այլ ևս յետին օրինակաց, թերևս զթուանշանս ԺԷ. ԺԸ. ԺԴ. երորդ, նուաստակս ըստ կարգի տառից պար֊զելով. *Երեքհարիւր տասնևութից սիրց հայրապետացն. Վրք հոկ։

ՏԱՍՆԵՔԵԱՆ, } եցունց կամ ցուն, և.
ՏԱՍՆԵՔԻՆ, } քումբք. ա. Տասն միանգամայն. տասունք 'ի միասին կամ մի առ մի. փոխն ու՛ բոլոր կամ Ջէկէկ Ջէկէկ. ... ... դէրտդէր կամ դէրէր դէրէր. ըստ յն. և լու. *Ամենայն տասներեան ... տասն աւուր. *Իջին եղբարքն յովսեփու տասնեքեան։ Զտասնեսին մենքենովթս։ Տասնեցունց մենքենովթացն։ Զպղնձաձուլն տասնեսին։ Տասնեքին այսքն՝ որ ընդ նմա։ Ըզ տասնեքումբք աստիճանօք. և այլն։

ՏԱՍՆԻՑՍ. Տ. ՏԱՍՆ ԱՆԳԱՄ. *Տասնիցս տասն առաւելեալ մեղօք. Իգն։

ՏԱՍՆԿԱՆԳՆԵԱՅ, նէի, իցն. ա. Δεκάπηχυς. Decem cubitorum. որ և ՏԱՍՆԿԱՆԳՆԵԱՆ. Ունօղ զչափ տասն կանգնոց. ծն որդն, ծն էնփողէ. *Քարամբք մեծամեծօք տասն֊կանգնէիւք և ութկանգնէիւք. Գ. Թգ. Է. 10։

ՏԱՍՆՀԱԶԱՐ. Տ. ԲԻՒՐ. Δέκα χιλιάδες. Decem millia. *Ջի զու իբրև զտասնհազար 'ի մէնջ ես. Բ. Թգ. ԺԸ. 3։

ՏԱՍՆՀԱՐՈՒԱԾԵԱՅ. } Տես ՏԱՍՆԱ֊
ՏԱՍՆՀԱՐՈՒԱԾԵԱՆ. } ՀԱՐՈՒԱԾ.
*Եւ համօրէն տասնհարուածեայ գաւազանաւն զբովանդակն տանջելով քանդէր երկիր. Պէտ։ *Հար զնոսա տասնհարուածեայ գաւազանաւն. Եփր. Եւ։ *Եկն եհաս 'ի վերայ նորա (փարաւոնի) տասնհարուածեան հատուցումն, կամ զատուցումն. Եփր. Ծն. Խ Էւ։

ՏԱՍՆՀՐԱՄԱՆԵԱՆ. ա. Ուր բովանդակեցի տասնեակ հրաման կամ վարդապետութի հաւատոյ. *Աւացեալ վասն տասնհրամանեան հաւատոյ. Կոչ. Ը. 1. յն. վասն տասն տօկմայից։

ՏԱՍՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Δεκάς. Decussis. Տասնեակն զօլ. տասնեակ. *Զքառակին, որ է էութեն տասնութեն. Փիլ. Եւ. Է. 27։

ՏԱՍՆՊԱՏԳԱՄԵԱՆ. Տ. ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՑ (օրէնք). *Ընկալաւ մովսէս տասնպատգամեան օրէնս 'ի հոգւոյն։ Տասնպատգամեան օրինագրութի 'ի ձեռն մեծի մարգարէի. Մանդ. ցանկ։ Պէտ։

ՏԱՍՆՊԱՏԻԿ. ա. մ. Δεκαπλοῦς, δεκαπλάσιος, ον, ων. Decuplus, decemplex, ԵՆ. Տասն անգամ կրկնեալ կամ կրկնելով. ծն գոյ. *Գտանէր զնոսա տասնպատիկ առաւել քան զամենայն գէտս։ Տասնպատիկ եղերուք գառնալ և խնդրել զնա. Դան. Ա. 20։ Բար. Դ. 28։ *Տասնպատիկ իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ լինէր։ Ընծայէր առաւել ևս տասնպատիկ յաւելուածով քան զմիանգամայն իսկ ընկալեալն 'ի նմանէ։ Տասնպատիկ տուժեսցի քեզ այն. Ոսկ. Բ. 32։ Ցհ. ԽԲ։

ՏԱՍՆՊԱՏԿԵՄ. եցի. ն. Տասնպատիկ առնել. տասնիցս կրկնել զնոյն թիւ. *Եւ զբազմապատիկն տասնպատկել. Վրդն. Ծն։

ՏԱՍՆՊԱՏՈՒԻՐԱՆԵԱՅ. Տ. ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՑ. Մծբ. Ա. ուր այլևայլ օրինակք ունին, *Տասնաբանեայ, կամ տասն պատուիրանեայ, կամ տասն պատուիրան կտակարանքն »։

ՏԱՍՆՓԵՂԿԵԱՆ. ա. Δέκα αὐλαίας. Decem aulea, cortinas. Որոյ են տասն փեղկք, փերթք, օթոցք, առագաստք. *Արասցես խորան տասնփեղկեան։ Գործէր զգործ խորանին տասնփեղկեան. Ել. ԻԶ. 1։ ԼԶ. 8։

ՏԱՍՏԱԿ. Տ. ՏԱԽՏԱԿ. *Նկարուք տաստակացն։ Կայ մանաւանդ երանգն 'ի տաստակին. Փիլ. Նխ. Բ։ Խ փէսիլ ոէր։

ՏԱՏԱ. Բառ ռմկ. թ. փոփի. mulier geraria, gerula. Կին մանկածու, կամ գաստիարակ։ Վրք հց. ԻԶ. ասպ. այլ ըստ ՃՃ. գրելի է, պապայ պապայ. այսինքն հայր։

ՏԱՏԱՄՍԱԳՈՅՆ. ա. Տատամսեալ յոյժ. վարանեալ հոգովք. *Առ տատամսագոյնն տարածանես զբանիցն Ճոխհաւորութի. Ճ. Ա։

ՏԱՏԱՄՍԵԼԻ. Արժանի տատամսելոյ. վարանական. ասիթ հոգոյ. *Ի կիրս մեր... եթէ հեշտականս, եթէ տատամսելիս. Նար. ԼԾ։

ՏԱՏԱՄՍԻՄ. եցայ. ջ. Μεριμνάω. Curo, sollicitus sum, anxie cogito. ἀδημονέω, gravissime angor. (գրի և Տամամամսիմ.) Հոգալ. վարանիլ արտմութբ և անձկութբ, տարտամութբ, երկիւղիւ, զոփալով. *Ըստ շըրջոյն երկեւա տատամսեցաւ։ Սկսաւ տրտմել և տատամսել. Մտթ. Բ։ Ի Ցհ. Խմ. Եղն։ *Գոյ օգուտ և 'ի տրտմութէ (վասն մեղացն), զի եթէ զմտաւ ածել տատամսիցես, գանդաղագոյն լինիցիս միւսանգամ առ այնպիսիս մտաբերել. Ոսկ. Եւ։ *Հոգալն և տատամսելն. Մարգ. յէ. Բ։ Երզն. մթ։

ՏԱՏԱՄՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Φροντίς. Sollicitudo. μέριμνα, cura nimia. Հոգ. վարանք. *Ի հոգոց և 'ի տատամսութէ երևեացի քեզ խաղաղութի. Ցոբ. ԺԱ. 17։ *Աւանց հոգոց և տատամսութեց վայելէիր 'ի պարգևս թագաւորին. Արգ. Ա. Պ. ԺԱ։

ՏԱՏԱՆ, ի, աց. գ. (իբր սասան. կամ տանելով տանիլ այսր անդր.) Տ. ՏԱՏԱՆՈՒՄՆ. *Ամենայն իսկ արեգերք այժմ, որպէս և յայնժամ երուսաղէմ, կան 'ի տատանի. Ոսկ. Եւ։ *Ցորում իբրև յանդունդս 'ի տատանի կային մարդիկ. Սեբեր. Է։

ՏԱՏԱՆ. ա. իբր Տատանեալ. *Կայէն երեր և տատան եղև. Եփր. Բոոց։ *Եղև երեր և տատան յերկրի. Մծբ. Է. Ի։

ՏԱՏԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. որպէս Տատանելի, և տատանիչ. *Աւտղելի և տարակուսեալ տատանական անսեղի արամախոհութբ։ Տարակոյս տատանական։ Ցայսպիսում տատանական աւել կենդանութե. Մագ. Բ. ԺԶ. ԺԳ։

ՏԱՏԱՆԵՄ. եցի. ն. Περιφέρω. Circumfero, և այլն. (իբր տանել ու տանել. կամ սասանել.) Ասանդել. տարուբերել. գեղեւեցուցանել. շարժել. վարանք տատամսեցուցանել. *Զձեռս համբարձեալ յերկինս՝ մատուսնս տատանէին. Բ. Մ. Գ. 20։ (յն. լոկ, ձգեալ զձեռս։) *Շարժելով և տատանելով զոտսն։ Որ հոյժս յերկիր, և տատանես զնա։ Իբրև զհողմն սաստիկ, զի բաժինցէ զծով մեծ, այնպէս շարժէր և տատանէր զամենայն բազմութեն զօրացս իւրոց։ Ցանհնարինսն մատնեալ զմեզ տարակուսանս՝ այսպէս տատանէ. Ճ. Ա։ Նար. ԼԶ։ Եղիշ. Բ։ Մագ. ԼԳ։

ՏԱՏԱՆԻՄ, եցայ. ջ. Περιφέρομαι. Circumferor. ῥιπίζομαι, ventilor. κινοῦμαι, moveor. τρέμω, tremo. Այսր անդր տարեալ լինել, տարուբերիլ. գեղեւիլ. գանդաչել. շարժիլ. դողալ. սասանիլ. երերիլ. *Խռովեալք և տատանեալք յամենայն հողմոց վարդապետութե։ Նման է հողմակոծեալ և տատանեալ ալեաց ծովու։ Երերեալ և տատանեալ եղիցիս 'ի վերայ երկրի. Եփես. Դ. 14։ Յոկ. Ա. 6։ Ծն. Դ. 12։ *Եթէ ոչ բան զցանկութեն արգելցէ, ամենայն 'ի հարկէ կենաց աշխարհիս իբր շարժեալ տատանեսցին ըստ ոչ բնութե. Փիլ. Ճ. բան։ *Խորանք քո ոչ տատանիցին։ Ո՞չ արգելօք տատանեցան. այն. Ոսկ. Եւ։ *Տատանին տագնապաւորք անկոց եղևին ծառոց՝ շարժեալք 'ի հողմոյ ուժգին բախելոց։ Զարհուրեալ յերկիւղէ մահու, և տարակուսեալ տատանէր յինքեան։ Որչափ ևս 'ի մարմնի, և 'ի կեանս յայս տատանիմք։ Հիմունք երկրի տատանէին։ Որ կափուցեալ տատանէր 'ի քո յանձնառ խոնարհութէ։ Ցեղծումն և յապականութի տատանեալք. Նար. ԿԶ։ Խոսր։ Շար։ Լմ։

ՏԱՏԱՆՈՒՄՆ, նման. գ. Տատանելն. տատան. շարժումն. սասանումն. գեղևումն. դողումն. *Երկիրն 'ի ներքուստ՝ կայր յերերի տատանման. Եղիշ. Դոն։ *Զայթաքեալն 'ի տատանմանէ դաղման շարժութե. Նար. Խւ։ *Առ կայենաւ տատանումն եղև. իսկ այլում մարդկան խիղճ մնաց տատա֊

փոխանակ տատամնման. Եփր. յԷնովք և յԷղիա։ *Կալաւ զնոսա սարսուռ տատամնման։ Կայր երերմամբ և տատամնմամբ։ Դրդուեալ էր մարգկութիւն և անհաստատ յերր և 'ի տատանումն։ Աղէտ տարակուսանաց տատանման. Մծբ. ծէ։ Բրս. մրկ։ Լմբ. ող. Մագ. լֆ։

Կամ Տատանելն. *Այլ բեկեալ սրտիւ, մտաց տատանմամբ. Նար. խէ։

ՏԱՏԱՀ, կամ ՏԱՏԱՀԿ. Տ. ՏԱՏԱՍԿ. *Ցարտորայս իմ սերմանեմ փուշս և տատասկ. Վրք հց. ծե։ և գնչ։

ՏԱՏԱՍԿ. ի, աց. գ. Τρίβολος. Tribulus. փուշ գծնդակ՝ քերիչ մորթոյ. եբր. տարտար. (յն. տրիպօլօս. որ թարգմանի 'ի մեզ և Քերանք.) ըստ ոմանց՝ երեքայրի համարեալ. խարխուշ, խուրխ խուշոս, խըշէ, փէտեր փիտէնի. *Փուշ և տատասկ. Ծն։ Ովս։ Ամոս։ Մթ։ Եբր։ *Դժնիկն և տատասկն և եղինձն. Ագաթ։ *Փուշ և տատասկ մոլեգան յիս. Սարգ. աղ. *Տրիբօղոս, տատասկ. Գաղիան։

Նմանութիւն՝ Երկաթի գործիք խոցոտիչք և քերիչք հանդոյն տատասկի. *Բերին տատասկ երկաթի։ Ի վերայ պորզեալ տատասկաց սրեալ սայրից. Ագաթ։ Հ. փող լ։

ՏԱՏԱՍԿԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ յինքեան բուսուցանէ զտատասկս. *Եդամ եւ 'ի դրախտէն յերկիր փշաբեր և տատասկաբեր։ Զփշաբերս և զտատասկաբերս երկիր ժառանգեաց. Եփր. խաչոց։ Կող. Բ։ *Խոպանացեալ և տատասկաբեր անդաստանս։ Տատասկաբեր անդաստան. Նար. ԼԲ։ Մաշ։ *Տատասկաբեր. (զոր) պարտուպատշաճ է մաքրել և յստակել, և պտղաբաստագոյն յօրինել. Ոսկ. Ես։

ՏԱՏԱՍԿԱԾՆՈՒՆԴ. ա. Որ ծնանի յինքեան զտատասկս. *Տունկք և ուռք փշաբերք և տատասկածնունդ. Վրդն. լս։

ՏԱՏԱՍԿԱՆՏԱՌ. ա. Անտառացեալ տատասկօք. տատասկաբեր. *Փշոտ և տատասկանտառ երկրի. Տօնակ։

ՏԱՏԱՍԿԱՑԱՆ. ա. Ցանօղ սերմանօղ տատասկ. *Տատասկացան երկրագործ. Նար. ծէ։

ՏԱՏԱՍԿԵԱԼ, կմ ՏԱՏԸՍԿԵԱԼ. Տատասկօք լցեալ. փշալից բևեռօք հեղուսեալ. և խիտ՝ հոծեալ՝ խուկեալ. *Հողաթափքն այն էին տատասկեալք երկայն և սուրսրասուր բևեռօք. Ճ. Ա. *Երբեակն վասն լին գոլոյ և տատըսկեալ և հոծ, մէջ ունելով. և ըսկիզբն, և վախճան. Սարկ. հանգ։

ՏԱՏՐԱԿ, ի, աց. գ. (յն. տրիղօն. լտ. թուրթուր.) Τρυγών. Turtur. եբր. տօր. Թռչուն հեզ և քաղցր՝ իբր աղաւնի փոքր, 'ի գոյն թխակարմիր. խումրի, գումրու. *Զոյգս տատրակաց, կամ երկուս ձագս աղաւնեաց։ Տատրակ և աղաւնի։ Ի տատրակաց կամ յաղաւնեաց։ Գեղեցկացան ծնօտք քո իբրև զտատրակի։ Ձայն տատրակի. և այլն։ *Ըզտատրակն, քանզի անապատասէր իմն է կենդանիդ, և 'ի բազմաց միաբանութէ և 'ի խառնից խոյս տայ։ Իբրև զտատրակի. զի որբասէր է հաւն այն։ Ըստ նմանութեն ամուսնասէր տատրակի. Փիլ. լին։ Նար. Երգ։ Ածտ. Է. 1։ *Քաղցրախօս է տատրակ 'ի հաւս վայրենիս. Տօնակ։ *Տատրակունք ոք տատրակք. գնչ։

ՏԱՏՐԱԿ տափ և Բանջար ինչ 'ի հայս՝ մանուանդ յերկրին բասենոյ, նման կաղամբի և երինջնակի. որոյ բունն է ուտելի կեղևելով։

ՏԱՐ. ա. Վարի կից ընդ բառիս Աշխարհ. որպէս Օտար. հեռաւոր. հեռի. բացակայ. (իբր 'ի բաց տարեալ.) երկայն. երկար. ըստ յն. բայց տափ, Ἀποδημέω. Peregrinor, peregre proficiscor, absum domo, seu patria. ղուրպէթլէ կէզմէք՝ կէզէր, ղարիպ փէրփէն. *Տար աշխարհս հարկանիցես։ Անջրդի տար աշխարհս հատոյն եկին։ Որչափ տար աշխարհս հատանէր անցանէր. Ոսկ. մթ։ Արգ. յոտ. Բ։ *Գնաց 'ի տար աշխարհ. Մթ։ Մրկ։ *Ի տար աշխարհս ուղեւոն երթեալ էր։ Ի տար աշխարհս ընթանայր։ Ի տար աշխարհս անցանէին. Եւս. քր. ա։ Արգ. ա. դ. ծԲ։ Մանդ։ *Որք 'ի տար աշխարհէ յետ բազում ժամանակաց գայցեն. Սեբեր. Է։

ՏԱՐԱԲԱԺԱՆԻՄ, եցայ. չ. Բաժանիլ յիւրոյն և 'ի տար աշխարհ երթալ. *Սա յորժամ տարաբաժանիւր 'ի հայրենեացն. Նար. խէ։

ՏԱՐԱԲԱԺԻՆ. ա. Օտարացեալ հեռացեալ զրկեալ 'ի սեպհական բաժնէ. *Մի ոք զձեր բաժինն 'ի ձէնջ հատանիցէ, և զձեզ օտարս և խորթս արարեալ տարաբաժին հանիցէ։ Ելանել եղբօրն տարաբաժին յիւրմէ բաժնոյն։ Օտարացուցանել զհօգին, և տարաբաժին յայ կացուցանել. Եղիշ. Է։ Կանոն։ Արգ. Բ. դ. ա։

Կամ Օտարացուցիչ բաժնի. առիթ զըրկանաց՝ անիրաւ բաժանմամբ. *Ո՛չ կարգք ինչ և ոչ կռիւք (ընդ այր և ընդ կին). և ոչ հաշիւք տարաբաժինք. Արգ. ա. դ. է։

ՏԱՐԱԲԱՆ. ա. մ. Ἄλογος. A ratione alienus, absurdus, incommodus. ἀλόγως, sine ratione, absurde. Օտար 'ի բանաւոր կարգէ. անդէպ. տարադէպ. անտեղի. *Վերլուծին արծարծել զաս 'ի տարաբան և 'ի յստակաբան բայից և բառից առաջին թարգմանութեան. Գր. Ա. յեղ. հրաց ոս։ *Ո՛չ տարաբան խօսէր. Վրք ոս։

ՏԱՐԱԲԱՆԱԳՈՅՆ. ա. մ. Ἀλογώτερος, ον. Absurdior, ius. Կարի տարաբան. յոյժ տարադէպ. ամենայնիւ օտար 'ի բանէ. *Տարաբանագոյն, ով փիլոն, այն լինի երևի. Փիլ. նխ. Բ։

ՏԱՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս յն. Μικροψυχία. Տես 'ի բառն ՏԱՐԱԲՈՒՆՈՒԹԻՒՆ։

ՏԱՐԱԲԱՐՁ. ա. Ի բաց բարձեալ. պակասեալ. նուազեալ. *Ոչ կերակուր հասանումս առ 'ի լրութիւն տարաբարձ ունակութեց անապականին. Արծր. ա. 1։

ՏԱՐԱԲԱՐՁԱԿԱՆ. Նոյն ընդ վ. *Զգալի և շօշափելի էր դրախտն, և ոչ իմանալի. այլ և ոչ տարաբարձական (մինչև ցհեղեղ ջուրց, և այլն). Արծր. ա. 3։

ՏԱՐԱԲԱՐՁԻՄ, ձայ, ձեալ. չ. Διαιρέομαι. Dividor. Ի բաց բառնիլ. բաժանիլ. տարատրոհիլ. տարբերիլ. *Կենդանին տարաբարձի յայտնապէս, 'ի թռչունն և 'ի հետևակն, և ջրայինն և ցամաքայինն. և տարաբարձին սոքա իւրաքանչիւր 'ի տեսակս. Արիստ. ստորոգ։

ՏԱՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαίρεσις. Divisio. Բաժանումն. տարատրոհութիւն. տարբերութիւն. *Եւ եղիցի և այն համանգամայն բնութիւ, որ միանգամ 'ի նմին սեռէ ըստ նմին տարաբարձութեան է (կամ տարբերութեան). Անյ. ստորոգ։

ՏԱՐԱԲԵՐ. ա. } Իբր Տարուբեր. և
ՏԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ. } Տարբերական. պէսպէս. այլևայլ. *Զելևէջս տարաբեր անդադար սահմանացն. Ագաթ։ *Տարաբերական և զանազան ձայնք աղաղակի 'ի բազմութենէ լինէր, ոմանք այսպէս, և ոմանք այնպէս. Վրք ոսկ։

ՏԱՐԱԲԵՐԵՄ, եցի. ն. Περιστρέφω. Circumfero. որ և ՏԱՐՈՒԲԵՐԵԼ. Այսր անդր տանել բերել. այլայլել. յեղաշրջել. շրջշրջել. յեղյեղել. *Տարաբերէ հողմ զխռիւ այսր անդր։ Հողմոյ առեալ զամպն՝ այսր անդր տարաբերէ։ Որ իբրև զխռովեալ ալիք այսր անդր տարաբերին զխս. Նեղոս։ Արգ. յոտ. Է։ Լմբ. ող. խա։ *Ի վեր և 'ի վայր զվկայութեամբ իմ տարաբերէք։ Որով (փորձանօք) և զուս ոչ միով օրինակաւ, այլ զանազանիւք տարաբերէր. Ոսկ. յհ. ա. 29։ Հ. մրթ։ *Զայս սեփական թագաւորութեն բանս տարաբերէ. Համամ. առակ։

ՏԱՐԱԲԵՐԻՄ, եցայ. չ. Περιστρέφομαι. Circumferor. Տարուբերիլ. այսր անդր տատանիլ. շրջիլ. ծփիլ. և Տարակուսիլ. վարանիլ. *Տարաբերեալ մտանձունք վանաց 'ի վանս։ Անժուժկալ կրօնաւոր խուիւ է անապատի, որ 'ի հողմոց անդադար տարաբերի։ Իբրև զխռիւ ինչ 'ի հողմոյ տարաբերեալք գնդագալշեն. Նեղոս։ Կիւր. Է. խն։ Ցհ. կը։ *Ի խորս մեղաց ծովու տարաբերեալ ծփիմ. Շար։ *Բռունն հարի զանհաստատ հողմոյ, որովք միշտ տատանեալ՝ այսր անդր տարաբերիմ։ Ըստ մարախի ձևոյ ստատեալ՝ այսր անդր տարաբերել. Նար. Է. կը։ *Զխորս ամ այլն բանին դիմելով տարաբերիմք զարհուրանօք։ Այլ եմ նման բեկեալ նաւին՝ տարաբերեալ միջամծովին. Հ. մրթ։ Ցու. ուրբ։ *Ցանձն իւր տարաբերէր, թէ յո՞ թափեսցի զթոյնս։ Ցայամ տարակուսի տարաբերեալ կայր։ Մինչդեռ յայսմ խորհրդեան էր, և տարաբերեալ լինէր միտք. Եղիշ. ա։ Ճ. Ա։ Բրս. մրկ։

ՏԱՐԱԲԵՐԻԼ. որպէս Տարբերիլ. որոշիլ. զանազանիլ. *Ուստի ամենայն մարմինն յօդիւք և խաղալեօք տարաբերեալ և խառնեալ՝ աճէ զաճումն այ. Կող. Բ. 19. (այլք իմանան՝ մատակարարիլ, անդամեալ։) *Այսու կենօք տարաբերեալ եմք 'ի միմեանց զանազան կենօք. Հ. Բուրէ։

ՏԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Տարուբերումն. ծածանումն. տատանումն. *Ծով համատարած՝ տարաբերութե նաւագարանօք սահմանագոյ վերաձայնութեցին՝ խաղաղաշարժ գեղածնեալ. Թէոդոր. հուս։

ՏԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. որպէս Տարբերութի. որոշումն. զանազանութի. *Եւ այլ ևս չորս տարաբերութիւնս, որ է ըստ բժշկական արհեստիցն. որպէս մաղձն երկոքին, և մաղասն և արիւնն։ Բայց որ յաղագս դատաստանին է բան, յուշ լիցին 'ի տարաբերութե մարմնոյ և մտաց. Նիւս։ Սոկր։ *Ուստի ամենայն մարմինն յօդեալ և պատշաճեալ ամենայն խաղալեօք տարաբերութե (կամ տարբերութեան). Եփես. դ. 16. (այլք իմանան մատակարարութի, բաշխումն ըստ յաջորդ նչ։)

ՏԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. որպէս Մատակարարութի. անմասութի. կամ Եկաւորութիւն, առաքումն. *Ապաքէն հրեշտակ հօր կոչեցաւ որդի՝ սակս 'ի հօրէ առ մեզ տարաբերութե. Նանայ։

ՏԱՐԱԲՆԱԿ. ա. Ἀπόδημος. Peregrinus. Օտար աշխարհաւ և բնակութբ. օտարադգի. և վտարանդի. *Հրասցին սակս սիրական կառուցման քո առ իս, տարաբնակ կարծելով և անարգ. Մագ. լ. *Տարաբնակացս եղև տեղի աղաւթին. Տօղ։

ՏԱՐԱԲՆԱԿ. որպէս Տարաբուն. անբուն. օտարաբուն. ἀφυής, alienae vel absurdae naturae. *Ոչ տարաբնակք գոլով. սակայն թշուառականք. Պղատ. օրին. Է։

ՏԱՐԱԲՆԱԿ ԼԻՆԵԼ. Գնալ 'ի տար աշխարհ. տարաբնակիլ. *Կարօտէր տարաբնակ լինել 'ի բնակութէ ատոր. Ցհ. կը։

ՏԱՐԱԲՆԱԿԻՄ, եցայ. չ. Բնակել 'ի հեռաւոր կամ 'ի տար աշխարհի. *Սակս այսորիկ գնացեալ տարաբնակէր 'ի յայնս. Ցհ. կը։ *Նոր երկինք նորաձևեալ բանն առ զօրավայն կուսին՝ և 'ի նմա տարաբնակիլ հաճեցաւ. Ճ. Գ։

ՏԱՐԱԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀποδημία. Peregrinatio. Բնակութիւն 'ի տար աշխարհի. օտարութիւն. պանդխտութիւն. և հեռաւորուն բնակութիւն. *Զտարաբնակութ հօտարութեն յակոբու զմտաւ ածեալ: Զամենայն արտաքսեցութիւն և արտալուծութիւն հանդերձ տարաբնակութեամբս ըստանձնեալ: հեռացին տարաբնակութ: Անպատեհս և միգապատ տարաբնակութեան. Նար. խէ: Մագ. ե: Կանոն: Անան. էկեղ:*Իսկ խոհեմքն հեռացին 'ի միմեանց տարաբնակութեամբ. կանոն:

ՏԱՐԱԲՈՒՆ. ա. Օտար 'ի բնութէ. օտարաբուն. անբնական. *Մանկատուխին զատաբաբուն ըղձեալ ցանկութեն զհետ էանց. Փիլ. ձ. բան:

ՏԱՐԲԱԲՈՒՆ. որպէս Տարաբնակ. տարագիր. *Մի և յառաջին աղօթէ արտաքսեցեալ զմեզ տարաբունս կամեցի առնել. Մագ. լ:

ՏԱՐԱԲՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Օտար կամ անչափ բռնութիւն. (այլ լաւ ևս է ընթեռնուլ՝ Տարաբանութիւն. յն. փոքրոգութիւն. կամ կեղծաւորութի.) *Կարգեալ լինին բանք նոցա յոյժ ցրտագոյն և տարաբանութեամբ. Ոսկ. յհ. Բ. 12:

ՏԱՐԱԳԻԾ ԱՌՆԵԼ. Ի բուն գծէ և 'ի կարգէ տարադրել. *Բնականն բնութեամբ տաբերն այն տարագիծ արարեալ յեղափոխէ. Մագ. Լ:

ՏԱՐԱԳԻՐ. ա. Προγραφής. Proscriptus. ἐκκήρυττος, voce praeconis expulsus, abdicatus. ἔκφυτος կամ ἔκφυλος, extorris. և բայիւ, ἀποκηρύττω, προγράφω, proscribo. ἐξίστημι, ἐξίσταμαι, dimoveo, excido, ևն. Գրով դատակնքոյ վտարեալ 'ի տար աշխարհ. 'ի բաց վարեալ. արտասահմանեալ. արտաքսեալ. օտարացեալ. օտար. վտարանդի. զրկեալ յորդիութէ. *Գրեա՛ զայրդ զայդ՝ այր տարագիր: Եղև տարագիր՝ բերանն արհամարհեալ: Էին 'ի ժամանակին յայնմիկ ուռանց քրիստոսի, և տարագիրք յուխտից աւետեաց. Եբրէ. ԻԲ. 30. և 28: Եփես. Բ. 12: *Վասն նենգութե նոցա տարագիր արասցես զնոսա. Սղ. ՀԲ. 18: *Յոր յեսուայ ծնեալ 'ի տարագրէն. Եփր. աւետար: *Իբրև զտարագիրս և զխոտանս 'ի բաց ընկեցան. ՍԵԲԷր. Է:*Ի հայրենի ընչից տարագիր գտանի: Զիւրեանց որդիսն տարագիրս առնեն: Պօղոս և զբամբասօղս տարագիր առնէ յարքայութէ. Ոսկ. մթ: *Ցեա տարագիր 'ի դրախտէն լինելոյ: Ի բազմերան կենացն տարագիր գտանէր. Եղն. փր. Ա: *Ի յաւիտենական փառացն այս տարագիր գտանին: Մի տարագիր անկցուք 'ի նմանութէն այս: Զի մի յորդիութենէ նոցա տարագիր գտանիցէք. Սրգ:*Տիրեցին ինձ չարք, տարագիր հանին ('ի) տիրական գրկացդ: Տարագիր եղցէ 'ի կենացս. ժմ: Ճ. Ա:

Իբր Տարադէպ. մերժելի. *Ո՛չ է տարագիր. Նար. ԾԲ:

ՏԱՐԱԳԾԵԱԼ. Օտար կերպով դրոշմեալ. խարդախեալ. պիղծ. գուլպ. *Դահեկանաց խոտանն և տարագծեալն: Զօրէն այնոցիկ՝ որ զդահեկանն հատանեն տարագծեալ. Փիլոն. Գ. 17: և Նխ. Բ:

ՏԱՐԱԳՆԱՑ. ա. Որ ինչ հայի 'ի գնալն 'ի տար աշխարհ. *Տարագնաց ելիւք յերկինս՝ պարակցեալ ընդ անմարմնոցն. Շար:

ՏԱՐԱԳՆԱՑԵԱԼ, ելոյ, ոց. Տարաշխարհիկ. հեռացեալ 'ի հայրենեաց. մոլորեալ. *Վասն մեր փոքունց և անհնազանդից և տարագնացելոցս (ըստ անառակին). Խոսր:

ՏԱՐԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Տարաբնակութիւն. վտարանդութիւն. և խոտորումն. *Երկուս բաժանել հանդերձեալ էր ժողովուրդն 'ի նորա 'ի բաց տարագնացութեէն. Ճ. Բ: *Ի տեսանելն զկործանումն նորա (այսինքն կուրին) լուսաւորին. ոհ ասէ 'ի վերայ կուրին տարագնացութեէն. Լմբ. սաղմ:

ՏԱՐԱԳՈՅՆ. ա. Σαθρός. Fluxus, flaccidus. Դիւրատար. դիւրաւ տարաբերեալ հեռագոյնս. *Ոչ աստացհող, և լուեալ, այլ մոխիր ասաց, զի զդիւրաքակն և զտարագոյն անձն երևեցուցէ. Կոչ. Ղ:

ՏԱՐԱԳՈՐԾ. գ. ա. Գործ օտար, կմ անպէտ, կամ հոյլևանցի և վեր 'ի վերոյ. *Ի նա (յառաքինութի) իբր զգործ, իսկ 'ի սա ('ի մակացութի) իբր 'ի տարագործ Թևակոխէ. Փիլոն. Գ. 21:

ՏԱՐԱԳՈՐԾ ԱՌՆԵԼ. Անգործ առնել. 'ի դերև հանել. *Որ զուրախութեն իմ տարագործ առնիցէ. Վրք հց. ԻԴ:

ՏԱՐԱԳՐԱԿԱՆ. } ա. Արժանի տարագրելոյ. տարագիր. մերժելի. անպիտան. *Մարդս մոլեգնական՝ տարագրական, և կորստական: Տօնելի է օրն նոցա, և ոչ տարագրելի. Նար. ԻԲ. ԿԵ:
ՏԱՐԱԳՐԵԼԻ. }

ՏԱՐԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Προγράφω. Proscribo. Տարագիր առնել. 'ի բաց վարել իբր գրաւոր վճռով. արտասահմանել. արտաքսել. զրկել, մերժել. ախորժէ. գօշմագ. ըէօգ էթմէք. *Տարագրէ զսուտ մարգարէսն: Ըզբամբասօղն տարագրէ յարքայութենէն: Տարագրեալք 'ի խնամոց նորա: Տեսեր զտարագրելն և զկործանումն յաջողելոցն սատանայ. Եղիշ. Սրգ. Ա. Գ. Է: Երզն. մթ: Լմբ. սղ: *Հերքեալ տարագրեալ խորոցատմեծաւ: Ոչ ընդ մահապարտացն տարագրեցեր: Տարագրեալդ յարգարութեէդ: Տարագրի ապգնապն: Յանդրէն գարձ տարագրելոյ առհմին յուդայի. Նար:

ՏԱՐԱԳՐԻՉ. ա. Տարագրող. որ տարագրէ. *Ոչ ես տարագրիչ, այլ ժողովիչ. Նար. ՅԲ:

ՏԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Προγραφή. Proscriptio. ἀπαλλοτρίωσις, abalienatio. Տարագրելն. տարագրիլն. վտարանդութի. մերժումն. և Օտարութի կամ խոտորումն. *Տարագրութի այնոցիկ, ույք գործեն զանօրէնութի. Յոբ. լա. 3: *Տարագրութի խորայելի՝ այդեայն օրինակաւ: Մերժումն տարագրութե անյուսալի. Կիւ. Եւ: Նար. Բ:*Տարագրութի ('ի) հայրենեաց... Քարտէս՝ յոր գրեցան, տարագրութիւն հրէական ազգին յաւետեաց ուխտիցն. Շ. Բուքէր: *Զխուղթ արձակման և տարագրութե ընկալաւ. Վրք հց. ԻՂ: *Եւ ոսկան խոտորեալ յուղիղ գնացից՝ բաղում տարագրութիւն ծնանի. Մագ. ԽԱ:

ՏԱՐԱԴԱՏ. ա. Տարօրինակ դատաստանաւ դատեալ. կամ վարմնական մօք. *Տարադատ սանտաղական ախուեննական տարակուսեալ. Մագ. ԽԱ:

ՏԱՐԱԴԱՏԵՄ, եցի. ն. Διακρίνω. Discerno. Դատմամբ տարբերել. որոշել. *Տարադատէ, այսինքն որոշէ՝ զմասնականն 'ի հանրականացն: Բանականն՝ որ տարադատէ զմեզ յանբանից. Անյ. պորփ:

ՏԱՐԱԴԻՄ ԳՆԱԼ. Դէմ եդեալ գնալ 'ի տար աշխարհ. դիմել 'ի վայրս հեռաւորս կամ յօտարութի. Ճանապարհ առնել հեռի. խոյս տալ յօտար երկիր. *Դէմ եդեալ տարադէմ գնացեալ՝ փախստեայ լինէին: Դէմ եդեալ ես տարադէմ գնացի 'ի պորոս ապրպատականին... Դէմ եդեալ տարադէմ գնայ չուէ առ Թագաւորն եգերացւոց. Ագաթ: Յհ. կԲ:*Դէմ եդեալ տարադէմ յարևստան գնային: Ուստի 'ի կիպրոս դէմ եդեալ տարադէմ գնայր. Եղն. փր. Ա:*Դէմ եդեալ տարադէմ գնայր յօտար երկիր. Ոսկ. մ. Ա. 8: *Մի դարձեալ անդրէն միւսանգամ 'ի նոյն անհաւատութի դէմ եդեալ տարադէմ գնասցուք. Ոսկ. յհ. Ա. 3: *Ի յերկրէ 'ի յերկինս տարադէմ գնացին փոխըստեայք. Շար: *Տարամերժեալ 'ի կենաց փոյթոյն՝ գիմեաց յարևմուտս, տարադէմ հալածեալ առ նսեմային խաւարն. Անան. դէպր: *Տարադէմ և հեռի ուղեգնացութ. Զենոբ:

ՏԱՐԱԴԷՊ. ա. Անդէպ. անպատեհ. անվայել. և Ոչ գիտեալ. անկարծ. *Չեն ասքս տարադէպ ինչ կարծիք: Տեսանել չէ ինչ տարադէպ: Տարադէպ և հեռի ուղևորութէ եսուք զձեզ: Տեսեալ զնոյս տարադէպ փորձանսն: Ըստ տարադէպ պատահման. Իգն: Սարգ. Ա. պ. Բ: Զենոբ: Լմբ. պորփ:

ՏԱՐԱԴԷՊ. Ի ՏԱՐԱԴԷՊՍ. մ. Յանդէպս. առանց յարմարութե կամ վայելչութե. *Ի դէ՞պ խօսեցայ, թէ տարադէպ: Ի դէ՞պ ասօր զմասանելն յարքունիս, թէ տարադէպ. Լմբ. ող. և ԽՄ: *Զերգմնական, որ թէ 'ի հանդէպս, և թէ 'ի տարադէպս. Նար. ԽԷ. որպէս լտ. fas, nefas.

ՏԱՐԱԴԻՄԻԿ. ա. Ἀπόδημος, ἀποδημητικός. Peregre agens, peregrinari solitus. Որ տարադէմ գնայ. սովորեալ հատանել զճանապարհ հեռի. *Թուի ինձ, թէ յայն սակս տարադիմիկ նմա սակս նմանեցուցանէ. Ոսկ. Եւ:

ՏԱՐԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀποδημία. Peregrinatio. Տարադէմ գնալն. տարագնացութի. տարաբնակութի. *Նոյն վախճան կոչ առաջի, և նոյն տարադիմութեն վիճակ: Ուղարկաւորացն 'ի վեհագոյն տարադիմութի. Ոսկ. յհ. Բ. 38. 39:

ՏԱՐԱԴՐԱԿԱՆ. ա. Ի բաց եդեալ օտար ինչ. խոտորեալ տարադէպ. *Բայց և ոսկան խոտորեալ. յուղիղ գնացից՝ բազում տարադրութի ծնանի, որամախոհ տարադրական տատանական տաղեալ տոգեալ. Մագ. ԽԱ:

ՏԱՐԱԶ, ու, ուց. կմ ոյ, ոց. կմ ի,ից. գ. Նոյն է և ռմկ. թուրք. Τρόπος, τύπος, σχῆμα, μορφή, γένος. Modus, forma, figura, genus. Կերպ. եղանակ. ձև. օրինակ. օրինակ. տարազ. պէսպիսութի. այլևայլ հանգամանք ամենայն իրաց. *Մարմնոյն նկարագրութե, և տարազոյն գրուե: Այսու տարազու զանց առնէր զնոքօք: Զգեցաւ աշխարհական տարազ. Վրք հց. ԻՂ. և Ղ: *Այսու տարազաւ զմորդասիրութին այս 'ի մեզ դարձուսցուք: Այնու տարազու զճշմարիտ խաղաղութեն 'ի մեզ բնակեցուցանել. Սրգ. յկ. Ա: և Ա. պ. Ա: *Թէպէտև տարազ բանիս այլապէս, է: Զայսպէս տարազս նոցա նուիրագործութե: Զոհ պէսպէս տարազովք: Ի մարտ գիմեն պէսպէս տարազաւ խոյհրդոցն: Պէսպէս գրութեամբ անուանցն զտարազս բնութեացն ճշմարտելով: Չեմ կարօտ ուսանելոյ յումեքէ զտարազս մեղաց: Ո՛վ, ըստ երկուց տարազաց լսի, կամ զարմացումն, կմ հեծեծումն. Լմբ. պորփ. և ող. սաէպ: *Ահա պակուցանողս տարազոք յարձակմանցն զմեծամեծս արկանէին. Խոր. Ա. 10:*Զ բազմազան տարազս ցեղիցն զանազանից ախտաւորութեց: Ըստ տարազու սերմանն՝ և հնձելն է իրաւացի: Զտարազ անասնի առնես. Նար:

ՏԱՐԱԶ, կամ ԳՈՐԾ ՏԱՐԱԶՈՒ. Ἔργον, ἀνῆκον, καθῆκον. Opus pertinens, vel ex officio. Ճարտար յօրինուած. պատշաճ կարգութի. սպաս. պէտք. պիտոյք. Ճարտարութի. *Գործել զամենայն գործ տարազու սրբութեն: Յամենայն գործ տարազու սրբութեն: Քան զբաւականն տարազու պիտոյից գործոյն: Զամենայն մթեր տայեն

յարքունիս տարագէ։ Որ ինչ տարագք արքունի կամ տաստնորդք։ Եւ տարագ պատկաց. Եւ. լէ։ ա. Դ. Ժ. Ժա։

ՏԱՐԱԶԱԳՈՐԾ. ի, աց. ա. Գործող տարազու. որ առնէ զգործ ինչ ճարտարարայ. ֆանօղ, հըրըֆէ. իշճի. ուսթա. *Կտաւագործքն բարակամանք, և որ գործեն զբեհեզն... ճարտարքն... և ամենայն տարազագործք նոցա. Ես. ԺԹ. 10. այլք իմանան չափարար, և կէսք՝ կազմօղ զգարօղի. զի եբր. է օէ+էր, որպէս չէ+էար, կամ չէ+ար, (ցքի)։

ՏԱՐԱԶԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ταλασιουργία. Lanificium. Ասրագործութիւն. *Տարազագործութիւն հանապազորդ, և քան զաղախնայս եւ չար աշխատութի. Ոսկ. եփես. ԺԳ։

ՏԱՐԱԶԱՐԴ. ա. Օտար և մերկ 'ի զարդուց. անզարդ. անշուք. տգեղ. *Տարազարդ մնացեալ 'ի վայելչութէ։ Ասացելոց կենդանեացն են աննշանք և տարազարդք ձայնք. Ճ. Ա։ Փիլ. լին։ *Տարազարդ հարուածովք պանձեութեցն քաղաքաց ածեն զվանդումն։ Բարեկարգ յարմարութի անցեալ 'ի տարազարդ առաւել գասեալ լինէր յեղանակումն. Պիտ։

ՏԱՐԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Անզարդութի. անշքութի. տգեղութի. *Դառաճանեալ այսմ բոլորայարմար կարգաց՝ 'ի հակառակն փութայ այսոցիկ շարժել տարազարդութի։ Անյարմար զգայութեցն տանել տարազարդութի. Պիտ։

ՏԱՐԱԶԳԱԿԻՑ. ա. Իբր հեռաւոր ազգակից. օտար. (այլ ըստ հասարակ յն. գրելի, ազգակից. συγγενής.) *Տարազգակից հողմն յերկրի. Արիստ. Ծ։

ՏԱՐԱԶԳԵՍՏ. ա. Մերկեալ 'ի զգեստուց. անհանդերձ. *Տարազգեստ 'ի հանդերձից տեսանեն զնա. Պիտ։

ՏԱՐԱԶԵԼ. իլ. ն. Հանել տարազու ի ւիք. ձևացուցանել. յօդել. յօրինել։ Մագ. Ի. ՅԷ։ Գնձ։ (յորս իմաստն է անյայտ։)

ՏԱՐԱԺԱՄ. ու. ա. Ἄωρος, ἄκαιρος. Quod est extra horam, intempestivus, importunus. παρὰ καιρόν, praeter tempus. Անժամ. ապաժամ. եղեալն արտաքոյ դէպ ժամու. յանկարծական. վաղահաս կանխեալ. և անցեալ քան զժամանակն. ափէնէ դուշ. վաքթուըզ. *Սուգ տարաժամ։ Տարաժամ սրգով Թախծեալ։ Պտուղ նոցա անպիտան տարաժամ 'ի կերակուր։ Ի տարաժամ հասակի (ծերութե) ծնանէր։ Մի լիցի անգ տարաժամ աւուրց (վաղամեռիկ ոք). Ես։ *Ասասպել տարաժամ՝ այր անշնորհ. Սիր. Ի. 21։ *Մատիցուք 'ի ժամու. տարաժամ ժամ՝ ցանգ չմտաչելն է. չխնդրելն է տարաժամ ժամու։ Ի տարաժամ ժամու հուր օտար մուծին 'ի սեղանն։ Տարաժամ ժամու խանձեալք։ Ընդ երեկս 'ի տարաժամ ժամանակի. Ոսկ. մ. ա. 22։ Խոստ։ Փիլ. լին. Ի։ Գնձ։ Նանայ։ *Տարաժամ և վայրապար մարդասիրութք. Փիլ. ԻՀ. Ժա։ *Հիւանդութիւնք տարաժամք, և ախտք մահարերք։ Ըղձհիւանդութիւն և զմահու տարաժամս։ Տարաժամ մահուամբ։ Ի տարաժամ մահուանէ կամ 'ի սրոյ կամ 'ի հրոյ. Եղիշ. Է։ Յճխ։ Մանդ։ Եղնիկ։ Լմբ. ող։ Տեառ և ՄԱՀՏԱՐԱԺԱՄ։ *Ոչ եթէ մարդկան եւեթ ախոյ. այլև չծնուածոցն լինին մահք տարաժամք. Ոսկ. ա. փիլ։

ՏԱՐԱԺԱՄ. գ. Ἀωρία. Hora intempestiva. Ժամանակ անդէպ. և Օր կամ ժամ երեկոյացեալ. *Մատիցուք 'ի ժամու և 'ի տարաժամու։ Չիք իսկ տարաժամ մատչելոյ (առ ած)։ Ի ժամու և 'ի տարաժամու աւուրց։ Տարաժամ էր գիշերոյն. Ոսկ. մթ. ն. ՅԿ։ *Հիմա, ասէ, 'ի վերայ ժամու և տարաժամու. այսինքն՝ ծանիր զժամն և զտարաժամն. Ոսկ. Ի. փիլ։ *Ի տարաժամու և 'ի հասարակ գիշերի առ քեզ դիմեցի։ Ոչ 'ի տարաժամէն (երեկորի) չփոթեցան։ Ներքոյութի ընկալեալ յինէն՝ 'ի ժամու և 'ի տարաժամու առս. Խոսր։ Ոսկ։ Ճ. Ա։

ՏԱՐԱԺԱՄ. մ. Ἀώρου. Intempestive. πρὸ ὥρας, ante horam. πρὸ καιροῦ, ante tempus. Ի տարաժամ պահու. 'ի տարաժամու. յանդէպ ժամանակի. անպատ կամ կանխագոյն. յանկարծակի. *Բարձցին տարաժամ։ Տարաժամ հատցի։ Ցափշտակեցան տարաժամ։ Եկիր տարաժամ տանջել զմեզ։ Զի մի տարաժամ մեռցիս. և այլն։ *Տարաժամ անցուցանեն զմանկութի։ Տարաժամ ձեռքէք աղանանել զնա։ Տարաժամ յուսյանէք զառաքինութի։ Տարաժամ արար զնոցին սատակումն։ Մի դանդաղանօք և տարաժամ կատարեր զխնդրուածս մեր։ Որպէս ծաղիկ 'ի ձմերանի. ամենևին տարաժամ, և 'ի գինեբբուս արտասուք։ Զի մի տարաժամ քարոզեսցեն զանուն նորա. Յճխ։ Ոսկ։ Արծր։ Լմբ։ Վրք ոսկ։ Ատ որս։ Իգն։

ՏԱՐԱԺԱՄԱԲԱՐ. Նոյն ընդ վ. ἀκαίρως. *Փութացեալ զոմն 'ի սոցանէ տարաժամաբար կալուլ. Պղատ. փիլ։

ՏԱՐԱԺԱՄԵԼ ԱՒՈՒՐ. Խոնարհիլ աւուր, և մօտ 'ի մուտս լինել. երեկոյանալ. որ ըստ յն. լու. առ. Օրն սկսաւ խոնարհիլ. օրն խոնարհեցաւ. ժամն արդէն էանց. եւ. օրը անցնիլ, ոխչալ. աղշամլամաք, ճագըր կէճ փիլ. *Օրն սկսաւ տարաժամել։ Ընդ երեկս է, և տարաժամեալ է օրս։ Տեղիս անապատ է, և օրս տարաժամեալ։ Մինչև օրն տարաժամէր։ Իբրև ժամ աւուրն 'ի տարաժամել անկանէր. Ղկ։ Մթ։ Ժ. Դ. Ճ։ *Ի սոյն տարաժամեալ ուրբաթուս. Զ+ր. կի։

ՏԱՐԱԺԱՄՈՒ. մ. Ἀκαίρως, ἐν ἀωρίᾳ. Importune. Ի տարաժամու. տարաժամ. *Հմա 'ի վերայ՝ ժամու և տարաժամու. Ի. փիլ. Ը. 2։ *Կանխեցի տարաժամու (կամ 'ի տարաժամու). Սղ. ճԺէ. 147։

ՏԱՐԱԺԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀωρία, ἀκαιρία. Ժամ անյարմար. տարաժամ. անյարմարութի ժամու և տեղւոյ. *Ոչ զմծաւտնելն (արգելուլ), այլ զտարաժամութիւն։ Զարմանամ ոչ ընդ բամբասանսն, այլ ընդ տարաժամութի։ Եթէ այլ ոչ, զտարաժամութի գալոյս զմտաւ ած, և տուր զոր պահանջեմս. Ատ որս. Ա։ Սեբեր. Ի։ Խոսր։ *Ուստի հիւանդութիւնք, ուստի մահուց տարաժամութիւնք. Բրս. Դրժ։

Կամ Տարաժամին աւուր. *Ի տարաժամութե գիշերոյս խօսէր։ Ի տրամութէն միանգամայն և 'ի տարաժամութէն ծանրացեալ էին աչօք. Ոսկ. յհ. Ի. 27։ Երզն. մթ։

ՏԱՐԱԼԱԾԵԼ. ն. Ի բաց հալածել. արտալածել։ Թէոդոր. Խչ. (մթին իմաստիւք։) *Մեք առաւել տարալածեմք զնոսա՝ քան նոքա զմեզ. Կիւրղ. Բգ։

ՏԱՐԱԼԵԶՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Օտարութի և տարբերութի լեզուի, բարբառոյ. *Ի համանուն քրիստոնէէ վասն տարալեզուութե խորշի. Լմբ. պտրգ։

ՏԱՐԱԼՈՒԾԱԿԱՆ. ա. Ի բաց լուծանող. արտահական. *Պամն այս՝ կամ բաղձիւսական է չափկապ, կամ տարալուծական. Անյ. պորփ. յորմէ և Երզն. մթ։

ՏԱՐԱԼՈՒԾԵԱԼ. Διαλυόμενος. Dissolutus. Ի բաց լուծեալ. *Իսկ որք միանգամ 'ի գիւղին տարալուծելոցն, և յարագ անդրէն հաստատելոց լինին, ախտք ասին. Արիստ. որոմ։ *Եւ զկիրս բնութեա՝ որ 'ի հող մահու և 'ի գժտիս տարալուծեալք կային. Նւ. եղէի։

ՏԱՐԱԼՍԵԼ. Παρακούω. Audire nolo, non obtempero. Չանսալ. ոչ լսել. անլսող լինել. տտունգանել. *Մեռաւ ազամ, տարալսեալ այ. Իրէն. առ լէհ։ *Զտարալսօղն պատժել. Փիլ. այլոք։

ՏԱՐԱԼՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Παρακοή. Inobedientia. Անլսողութի. անհնազանդութի. տտունգանումն. *Մի զտարալսութի ուրուք լսութե առնուլ պատճառ. Սարկ. ՔՀ։ *Զի փայտին տարալսութի 'ի ձեռն փայտին հըլութե բժշկեալ. Իրէն. առ լէհ։

ՏԱՐԱԽԻԼ. ա. Ի բաց խլեալ. *Տարախիլ ունկամբք՝ և կուրութբ աչացն, լոյս ծագման յոգիս՝ և զլսելիս մաքրեաց. Ը. փող։ (այլ ձ. տարախիր. կամ տիրախիլ։)

ՏԱՐԱԽՈՀ, կամ խորհ. ի,ից. ա. Օտարախորհ. անխորհուրդ. *Տարախոհ կարծիս կասկածանաց։ Տարախոհ մտածութք վարկցի զայս ինչ կամ զայն։ Զի տարփանցիս տարախորհ ախորժ խուզման անխոհի։ Յոյժ տարախորհից և անտիական մտածութեցն է բաղձումն այս. Մագ։

ՏԱՐԱԽՈՀԱԿԱՆ. Նոյն ընդ վ. *Տարակուսեալ տարախոհական մտածութբ. Մագ. ԾԷ։

ՏԱՐԱԽՈՀՈՒԹԻՒՆ. } Օտարոտի խորհուրդ. տարադէպ մտածութի.
ՏԱՐԱԽՈՀՈՒՄՆ. գ. } *Անմակամտածական տարախոհութեգ։ Յայսմ յոյժ մանկական եհաս քեզ տարախոհումն. Մագ։

ՏԱՐԱԽՕՍ. ա. Օտարախօս. ոչ ուղղախօս. Թոթովախօս. *Ի տարախօս և յանպատշաճ հասակի (մանկութե)։ Արձակեաց յօրհնութի զլեզուս տարախօսս տղայոցն. Անյաղթ. Ի։ Ճ. Գ։

ՏԱՐԱԽՕՍԵԼ. Ոչ ուղղախօսել. Թոթովել. *Հայր գթած զտարախօսել զաւակի իւրոյ, որ յանտրուեստ մնաց և յանկատար լեզուէ արտաքս գայ, զուարճութիւս վարկանի. Վրք ա+ոք։

ՏԱՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Թոթովանք. տարադէպ բարբառ. *Սուտ ինչ զտարախօսութե քո անտեղութիւն յայտնեցից քեզ. Մագ. ԾԷ. (այլ ձ. տարախոհութե։)

ՏԱՐԱԾ. ի, ից. ա. Ἀναπεπταμένος. Patens, expansus. ἁπλός, simplex, և այլն. Ի տար ածեալ, կամ տարեալ ածեալ. այսինքն տարածեալ. սփռեալ. ծաւալեալ. պարզեալ. բացարձակ. բացեալ. ընդարձակ. փարծած, բօլ. էօյլէմէլ, էօյլէ, ուզուն. *Մի տարած անկեալ գտցի ամենայն յափշտակողաց։ Հողմ՝ օդ լոյծ, տարած և հեղեալ. Ոսկ. յհ. ա. 1. և եբր։ *Աչացն բացարձակ և տարած ենթերգործութիւն։ Տարածն և սփիռ խանչումն մարմնոյ յանձնեալ աչաց։ Ի մերկ ծոցն և 'ի տարած գլուխն ընկենու. Փիլ։ *Ոչ էր անփոփ և ժողովլ (լոյսն), այլ տարած և սփիռ էր. Եփր. ծն։ *Լոյծ և տարած տարր (ջուրն)։ Զթոյլ և զտարած բնութիւն օդոյ։ Զգալի լոյսն պարզ և տարած։ Զլոյսն տարած և ցան՝ ժողովէ յանօթս օդեղէնս։ Հուր իւրովլ տարած բնութբն. Պիտ։ Սարգ։ Արլ։ Տօնակ։ Վեցօր. Է։ *Ցան և տարած բառիցն. Երզն. քեր. (որ լինի և գոյական։)

ՏԱՐԱԾՔ. գ. Տարածումն. տարածումն. *Տարածիւք օդոյն։ Ալլայլի տեսիլ աչացն երկնահայեաց տարածիւք. Վեցօր. Է. Ը։

ՏԱՐԱԾԱԲԱՐ. մ. Տարածմամբ. ձգտելով. մերձենալով. *(Անախտն) 'ի վեր քան զկարողութի իւր՝ առ նա (առ ած) մերձենալով տարածաբար գոլով. Կլիմաք։

ՏԱՐԱԾԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ կարէ տարածել. ծաւալական. *Նոյնպէս և հողմն և օդ սփռեալ տարածական. Երզն. օդ. էրկն։

խոկ Մխ․ տպար․ վարէ որպէս ընդարձակագոյն և ընդհանրագոյն եղբ փաղառորդական․ *Վեց են տարածական անուանքն․ այսինքն, էն, և միւն, և ճշմարիտն, և բարին, և իրն, և ինչն։

ՏԱՐԱԾԱՆՔ․ գ․ Տարածք․ տարածումն․ *Զգեստ զտարածանս իւրոյ նշողազարդ լուսաւորութեն․ Վէցօր․ Է։

ՏԱՐԱԾԱՆԵՄ․ } ն․ Διαπετάννυμι,
ՏԱՐԱԾԵՄ, եցի․ } διαπετάζω, ἐκπετάζω, ἀναπετάζω. Expando. ἐκτείνω, ἐπιτείνω, προτείνω, extendo, intendo, protendo. στρωννύω, sterno. ἀνοίγω, aperio, և այլն․ Ի տար կամ տարեալ՝ ածել․ Ընդարձակել․ բանալ․ սփռել․ ծաւալել․ լայնել՝ երկայնել․ պարզել․ ձգել․ ձկտել․ [?] *Զմատեանս օրինացն տարածանէին։ Ա՛ռ զհրովարտակն, և տարածեաց առաջի տեառն։ Քուրձ և մոխիր 'ի ներքոյ տարածանիցես։ Տարածեցին զհանդերձս իւրեանց 'ի ճանապարհին։ Եւ այլք հատանէին ոստս, և տարածանէին 'ի ճանապարհին։ Զձեռսն քաջասիրտս տարածանէր։ Բարակ 'ի հովիտն տարածեաց զոտս իւր։ Տարածեաց զլեռս, կամ զբազուկս․ և այլն։ Կամ *Անմիտն տարածէ յանձն իւր զչարիս։ Տարածեցեն զգեղ քո 'ի կորուստ։ Տարածեցեր զճանապարհս քո օտարաց։ Գիր առնէր, և 'ի հրապարակս տայր տարածանել բամբասանս և հայհոյութիւս։ Եթէ իմանայցես ըզ տարածանել ամպոց։ Իմաստութիւն քո տարածեալ է համատարածն։ Քո՛րձ զգեցիր, մոխիր տարածեա։ Ի ներքոյ քո մէջս տարածեցեն։ Ի միջի տարածեալ են անկողինք իմ։ Ի վերայ նոցա տարածանէր ծանր գիշեր։ Ի վախճանի իբրև զօձահար տարածանիցիս․ և այլն։ *Ի տարածանելն ազգի մարդկան ընդ լայնութիւն ամենայն երկրի։ Ամենեցուն հասարակաց հնարէր զխնամոցն իւրոց 'ի վերայ տարածանել (կամ տարածել) ըզգեստս։ Քրիստոնէութեան տարածանէր ընդ ամենայն կողմանս։ Զև ես սփռեալ տարածանէր համբաւս այս 'ի գլխն։ Ուստի՞ բան հրամանացն ընդ աշխարհ տարածեալ իցէ․ Խոր։ Եղիշ։ Փարպ։ Եղնիկ։ *Որ զցնծութիւն տարածանես մարդկան․ Շ․ թող։ *Սաղարթ տարածէ ընդ տիեզերս երկրի․ անփ։ *Տարածէ զվարդապետութիւն։ Ոչ է ժամ տարածել զբանս իմ ընդդէմ քննողաց։ Տարածեցաւ զամենայն տիեզերօք առ հասարակ անունս այս։ Զի այնպէս ամենայն ուրեք տարածեացի բանն։ Ընդ բնաւս տարածեալ էր, թէ նա իցէ քոն։ Տգիտութիւն և անմտութիւն յաշխարհի տարածի․ Ոսկ։ Ճ․ Բ․ Կոչ։ Իգն։ Խոսր։ *Դիւցազն տարածանէին։ Ջուր 'ի փոքր շառաւիղէ յանբաւս տարածանի ըստ նեղթոյն և զօրութեն։ Ոչ միայն ոչ կարճեն զխսան, այլև տարածանեն ևս․ Արծր․ Բ․ 6։ Շ․ Տղթ։ Գէ․ Եո։

ՏԱՐԱԾԱՆՔ, նաց․ գ․ Տարածումն․ *Առ 'ի տեսումն տարածանացն ջրոյն․ Փիլ․ Լին․ Բ․ 29։

ՏԱՐԱԾԱՓԻՒՌ․ ա․ ն․ Տարածեալ և սփռեալ․ ընդարձակածաւալ․ *Այլև 'ի հեթանոսս շառաւեղագործեալ համաբոլոր տարածափիւռ․ Թէոդոր․ Խաչ։

ՏԱՐԱԾԱՏԱԿ․ ա․ Որ տարածի 'ի յատակս․ կմ որոյ տակքն և արմատքն են տարածական․ *Կէսք 'ի ծառոց խոշորմատք և տարածատակք․ Վէցօր․ Է։

ՏԱՐԱԾԵԼ․ Տ․ ՏԱՐԱԾԱՆԵԼ․ և այլն։

ՏԱՐԱԾՈՅ, ի, աց․ գ․ Տարածեալ ինչ․ մթերք ամբարեալք․ *Իւրաքանչիւր ոք սակս ինչ վաստակէր, և պահէր իբրև զտարածոցս․ Վրք․ պղմ։

ՏԱՐԱԾՈՅ ԱՐԿԱՆԵԼ․ Տարածել․ սփռել․ *Եթէ խոնաւացին հացքն, հանէ առ եզերբ մրջիւնոցին, արկանէ տարածոյ, և ցամաքեցուցանէ․ Վէցօր․ Ը։

ՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Տարածք․ ընդարձակութիւն․ և Պարզութիւն որով հոգեղէնք գիտեն զամենայն 'ի հեռաւոր տեղիս․ *Վասն տարածութեան միայն և արագութեան։ Վասն արագութեան և տարածութեան․ Եղնիկ։

ՏԱՐԱԾՈՒՄՆ, ծման․ գ․ Ἐκτένεια. Extensio. κατάχυσις, effusio, և այլն․ Տարածելն, և լինել․ ծաւալումն․ *Անդունդք, որոյ տարածումն 'ի ներքոյ իւր․ Յոբ․ ԼԷ․ 15։ *Ունելով զտարածումն իւր 'ի դաշտս ընդարձակս։ Հիւղէի ընդ օդս սփռեալ փոշիաձև տարածմամբ։ Ձեռացն տարածումն։ Տարածմամբ ձեռաց․ Խոր։ Անան։ Խոսր։ Վրք հց․ Բ։ *Յոլլոց տարածմանէ ծածկեալք էին․ Վրք հց․ Գ։

ՏԱՐԱԾՄՈՒՆՔ․ Τετάνοι. Tensiones. Ձըգմունք մարմնոյ ախտացելոյ․ *Որք արգելք հիւանդութեանք նովին իսկ չարոլորմամբ ախտին տուասացեան տարածմունք, և լորձք․ Գղփ․ փէմ։

ՏԱՐԱԾՈՒՆ․ ա․ Տարածական․ ծաւալական․ դիւրածաւալ․ *Հալումն և տարածումն գոյացութեան լուսագոյնն ոսկի է․ Փիլ․ այլաբ։

ՏԱՐԱԿԱՑԱՑՈՒՑԱՆԵԼ․ ն․ Ի բացեայ կամ հեռի կացուցանել․ *Ըղձալի և երևակայութեամբ տարակայացուցեալ (կմ տարակայացուցանել)․ Մագ․ խը։

ՏԱՐԱԿԱՑԻԼ․ եալ․ չ․ Հեռի կալ․ հեռանալ․ տարբերիլ։ Գնչ։

ՏԱՐԱԿԱՆԱՄ, ացեալ․ չ․ Ուրոյն կայանալ կամ տարրանալ․ բաղկանալ որպէս քանակ տարրորոշ․ տիրապէս բովանդակիլ․ յերիւրիլ․ *Հմուտ ես թուականութեան, յորմէ բոլորն ուսումնական արհեստ յառաջ խաղացեալ տարականայ։ Թուականութեան և երաժշտականութեան, որ են 'ի տարրորոշ քանակէ տարակացեալ։ Իսկ թուոցն լիագոյն և քառանկիւն տարակացեալ․ Մագ․ ԽԲ․ և ԽԷ․ և ոփ․ խը։ Տես և ՏԱՐԱԿԱՑԵԱԼ․ (որոյ բայն Տարակամ՝ չիք։)

ՏԱՐԱԿԱՍԿԱԾ․ ա․ Հեռի 'ի կասկածանաց․ որ ոչն խիթայ, կամ որ չէ խիթալի․ *Երկու աշակերտք, նա և ամենեքեան իսկ՝ տարակասկած էին․ Ոսկ․ յհ․ ա․ 41։

Եւ Անակնունելի․ անյուսալի․ *Վասն յարութեան մեռելոցն, և տարակասկած փրկութեան մանկանն աւետիս․ Ճ․ Գ։

ՏԱՐԱԿԱՐԾ, ի․ ա․ Παράδοξος. Inopinatus. Անկարծելի․ արտաքոյ կարծեաց և խելաց․ տարադէպ և յանկարծական, և հրաշափառ․ *Եղև տարակարծ անակնունելի փրկիչ։ Եգիտ զկրկին պարգևս ոսկոյն տարակարծ․ Ճ․ Գ։ *Տարակարծ իրքն դիպեցան 'ի գուն ժամանակի։ Տարակարծ 'ի կիտոսին յղութի․ Փիլ։ *Ի տարակարծ դիմաց յիշատակ և 'ի վտանգէ մահու․ Պիտ։ *Յերկնային հրաւիրեալ են 'ի բնակութի՝ մարդկան տարակարծ․ Յհ․ ԻՍ․ յիշ․ կոն։ *Տարակարծ և անընդհատ եկեալ փորձութիւնքն (յարայ)․ Երզն․ մթ։ *Հաւատարիմ ոչ լինիմք ըստ քոյդ տարակարծ մտաց․ Գր․ տղ․ Եղբ․ Իբր տարադէպ, թիւրադատ․ *Սուր եդ 'ի վերայ իւրոց զօրացն յանկարծ յեղակարծումն տարակարծի (այսինքն 'ի տարակարծ պահու)․ Բուզ․ Ե․ 8։

ՏԱՐԱԿԱՐԾ ԼԻՆԵԼ․ Վարանիլ 'ի կարծիս․ ծփիլ 'ի խորհուրդս․ *Տարակարծ լինիմ, տեսանելով զանմարմինդ իբրև թանձրութեան հողանիւթ՝ խօսելով ընդ իս․ Ճ․ Ժ։

ՏԱՐԱԿԱՐԾԵԱԼ․ } Նոյն ընդ վ․ *Որ-
ՏԱՐԱԿԱՐԾԵԼԻ․ } քան տարակարծեալք դիպուածք․ Աճառ․ Դրք․ *Զտարակարծելի զմանկանցն զծնունդ։ Զտարակարծելի գիւտիցն յոյս․ Փիլ․ յոբ։ Արծր․ Ա․ 1։ *Յանդիմանեացի տարակարծելի մտածութեան ձայն․ Խոսր․ Էկ։

ՏԱՐԱԿԱՅ․ ա․ ն․ Բացակայ․ բացական․ և Ի բացեայ կալով․ *Զօրավարին յունաց զիւր սուսերն հանեալ՝ ածէր տարակաց 'ի (վերայ) գլխոյն գնէլոյ, և այլն․ Բուզ․ Է․ 32։

ՏԱՐԱԿԱՑԵԱԼ, ելոյ, ոց․ Διεστηκώς. Distans. Ի բացեայ կացեալն․ հեռաւոր․ հեռացեալ․ օտարացեալ․ տարագրեալ․ *Վ՛ա բացակայիցն և տարակացելոցն գրէին։ Յանձն էառ կրել վասն մեր անարժանիցս և տարակացելոցս։ Աղէկիզեալ գթայ 'ի տարակացեալս․ Մագ։ *Յոյժ աւելիքն 'ի միմեանց տարակացեալ 'ի նմին սեռի՝ ներհականս որոշեն․ Արիստ․ ստոր։ Տես և ՏԱՐԱԿԱՆԱՄ, ացեալ։

ՏԱՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ․ գ․ Διάστασις, διάστημα. Distantia, intervallum. Բացակայութիւն․ հեռաւորութիւն․ անջրպետ․ *Վասն յոյժ աւելի 'ի միջոցին տարակացութեան առ ոլորտս աշխարհիս գոլ։ Եւ կամ տարակացութիւն երկրի, որպէս երկրաչափականն․ Արիստ․ ստոր։ Մագ․ ԾԷ։

ՏԱՐԱԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի․ ն․ Հեռացուցանել․ ևս և՝ Զմիտ բանին ծածկել․ *Փարագրական պետեալ տարակացուցանեմ․ զի տարփասցիս տարախորհ․ Մագ․ ՀԷ։

ՏԱՐԱԿՈՅՍ, կուսի, սից․ գ․ Ἀπορία. Inopia consilii, anxietas, quaestio. ἀπόρημα, dubium. ἀμφισβήτησις, dubitatio. և բայիւ, ὀλιγοψυχέω, ἀθυμέω, և այլն․ Յայսկոյս յայնկոյս տատանումն մտաց և սրտի․ երկբայութիւն․ երկմտութիւն․ վարանք․ հող․ տառապանք․ տագնապ․ դժուարին իրք և անել անցք․ [?] ղամ, գասավէթ․ *Փախիցեն ընդ նոյն ճանապարհ 'ի մի շաւղացն հետոց յեօթն տարակուսի։ Արկեալ զձեզ 'ի տարակոյս անօրէնութե, և կամ յանհիւթ ապառաժ տեղին․ Նար․ Ղ։ Ագաթ։ (յորս տեսանի բուռն ստուգաբանութեն ձայնիս, իբր հեռի կոյս, օտար կողմն։) *Աղէտ կամ աղէտք տարակուսի։ Կայր 'ի տարակուսի։ Ի վարանի և 'ի տարակուսի կային․ Գ․ Դէ․ Յոբ։ Յովբ։

ՏԱՐԱԿՈՅՍ․ Խնդիր դժուարին 'ի լուծանել․ բան կարօտ քննութե և լուծման․ *Եւ յայսմ դարձեալ այլ տարակոյսք կան։ Զի մի՛ տարակոյս 'ի տարակոյս կցեալ ցնորեցուցանիցեմք ինչ զձեզ։ Արդարև իսկ չարիքն որ լինին՝ 'ի տարակուսի կացուցանեն զբազումս։ Սակս իրակերպութե տարակուսիցս։ Առաքեալ լուծանէ զտարակոյսս։ Լո՛յծ մեզ զայս տարակոյս․ Ոսկ․ մ․ Ա․ 4․ և 6։ Եղնիկ։ ՃՃ։ Խոսր։ Լմբ․ պտրգ։

ՏԱՐԱԿՈՅՍ․ Վիճակ կարօտութե․ ցանկումն առ չքաւորութե իրաց․ անյուսութիւն․ թշուառութիւն․ աղէտք․ *Ի տուեցելոյն, զոր 'ի տարակուսիցն ընկալան, ոչ յաւացեալք։ Ի տարակուսից և յանհնարից առաքեաց նոցա զբարեգործական զօրութիւն։ Ոմանք թերևս խնդասցեն ընդ տարակոյսն․ իսկ խնդալ 'ի վերայ այլոց թշուառութեանց՝ ոչ մարդկան անգ է․ Փիլ։

ՏԱՐԱԿՈՅՍ․ ա․ Տարակուսելի․ վարանական․ անկարծելի․ *Տեսանիցեմ ես զայն աղէտ տարակոյս ապականութե․ Եփր․ Էլ։ *Ի խոնարհ և 'ի տարակոյս բանից թախծեալ սրտիւք առ երկնային թագաւորն անամօթ վերադարձակէին․ Կլխմ։

ՏԱՐԱԿՈՐԶԵՄ, եցի․ ն․ Ի բաց կորզել․ խլել․ *Զբազմազան տարապս՝ դժնդակար-

մատն շնաւեղօք՝ տարակուսեցուցես 'ի ձեռն ձեռինդ. անմեկնակալի. Նար. ծէ:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԱԳՈՅՆ. ա. Կարի տարակուսելի. առաւել դժուարին. *Այլ ինձ քան զայն տարակուսագոյն թուեմ. Ոսկ. Տիտ:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἄπορος. Non pervius, difficilis. ἀπορηματικός, dubitandi vim habens. Տարակուսելի. դժուարին. վարանական. *Տարակուսական խորհուրդ, կամ հարցումն. Արիստ: Լմբ. պտրգ: *Տարակուսական աղէտք, կամ սով, յուսահատութիւն. Յհ. կբ: Լմբ. ող: *Շաղկապ տարակուսական, արդեօք. Թր. քեր: *Բաղբանականք կարէ լինել և տարակուսական, որպէս ուրեմնդ և արդեօքդ. Երզն. քեր:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԱՆԱՄ, ացայ. չ. Տ. ՏԱՐԱԿՈՒՍԻՄ. *Տարակուսանալ անգիտութեամբ: Գարշ է խնդրել, կամ տարակուսանալ... Եթէ ոք տարակուսանայցէ. Անան. եկեղ: Սահմ. ծ. ծթ: *Եւ վասն զի տարակուսանայր յայնպիսի փրկանս, անմեղին յաղագս մեղուցելոց մեռանել պարտ էր. Պրոկղ. խոս: *Կասկածէր յաճախ վտանգիցն տարակուսանալ. Ոսկ. ա. բես:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԱՆՔ, նաց. գ. Տարակոյս՝ ըստ ամենայն նշ. իբր Ἀπορία. Վարանք մտաց. հոգք և տագնապ. *Խաւար խաւարութեան 'ի տարակուսանս նոցա: Հաստատեցից 'ի վերայ ձեր տագնապաւ տարակուսանս (յն. մի բառ): Հարցէ զքեզ տէր տարակուսանօք և ջերմամբ: Խաւարեցայ տարակուսանօք. և այլն: *Ի խռովութեան և 'ի տարակուսանս դարձուցանէ: Արհաւիրք տարակուսանաց: Ի տարակուսանաց չարացն, կամ աղետիցն: Ի տառապանս և 'ի տարակուսանս: Որ ապաւէնդ ես վշտացելոց, և անհնարին՝ որոց 'ի տարակուսանս: Տրտմեալք տարակուսանօք՝ ողբային զամլութեն բնութե: Իսկ հոգալն մոյ՝ տարակուսանք ինչ են, և կամ աշխատութիւն: Ողորմելի է տարակուսանքն (չքաւորութեան). Յճխ: Մանդ: Յհ. կբ: Խոսր: Սարկ. ող: Ճ. Ա: Սարգ: Ածաբ. ողբ:

Եւ կամ Դժուարութիւն խնդրոյ. տարակոյս մտաց 'ի վերայ բանից. *Ոմանք ևս յառաջադրելով զտարակուսանսդ՝ ասեն, եթէ և ոչ միանգամ կարողութիւն է 'ի նոյն ջուր թանալ զոտն: Այլ ինձ յայլում վայրի տարակուսանս մեծ. Սահմ. ա: Լմբ:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԵՄ, եցի. ն. Տ. ՏԱՐԱԿՈՒՍԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Զքահանայսն տարակուսէ, և զփարիսեցիսն վտանգէ: Ընդ որ վարանեալ տարակուսեն զիս երանութեանցս ցոյցք. Զքր. կբ: Պիտր. սխն: *Հարկս եդեալ 'ի վերայ մեր՝ յոյժ վտանգեալ տակուսէ զմեզ. Կաղնկ:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԵՄ. չ. Տ. ՏԱՐԱԿՈՒՍԻՄ. *Տարակուսեն ոմանք, ասելով: Բարիոք տարակուսեցին առ ամենայն. ասասցուք՝ թէ ոչ. Անյ. պորփ:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ի տարակոյս և 'ի վարանս արկանել. *Տարակուսեցոյց մահ նորա զբազումս 'ի հաւատացելոց. Սոկր: *Ի մտրս կոչել զդիւցազն, տարակուսեցուցանել զնա. Ոսկիփոր:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԻՄ, եցայ. յ. Ἀπορέω, -ομαι, ἐξαπορέομαι. Haesito, haereo, dubito, quo me vertam nescio. Ի տարակոյս և 'ի վարանս անկանիլ մտօք և սրտիւ. ծփիլ 'ի խորհուրդս. տատանիլ ոգւով յայս և յայն կոյս. յանհնարս մտանել. զելս իրացն չգտանել. անճրիշիլ, ծփալ, հօֆ ընեն ղաարիլ. շիւպհելէնմէք, փառաձիր էրմէք, շաշըրմաք. մաք, շաշըրա փէօմէք. *Տարակուսելով տարակուսեսցի երկիր: Զահի հարաւ յակոբ, և տարակուսեալ էր: Որդիքն ձեր տարակուսեալք, որ նիրհեն 'ի կէս ամենայն ճանապարհաց: Յանբժշկական ցաւս որոց տարակուսելոց: Կարօտեալք, այլ ոչ տարակուսեալք: Տարակուսեալ եմ ես վասն ձեր. և այլն: *Տարակուսեալ թախծիւր՝ անզաւակութեան տենչանօք տոչորեալ: Տարակուսեալք էին 'ի հարկաց անտի ծառայութեան: Նոքա մեծատանն տանջանօք տարակուսեսցին... մի՛ սոքա տարակուսեսցին 'ի ներքուստ իւրեանց: Զարհուրեալ յերկիւղէ մահու, և տարակուսեալ տատանէր յինքեան: Երանելին մեսրոպ տարակուսեալ 'ի խորհուրդս իւր՝ առ ամ ապաւինի. Անան. եկեղ: Մծբ. ծէ: Իգն: Խոսր: Շ. Էորշր: *Յաղագս այսորիկ նմին՝ տարակուսելի հոգք. Բրս. ող:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԻԼ. Երկբայիլ. յերկուանալ. երկմտիլ. *Տայ և նշան, զի մի՛ տարակուսեալ հեղգասցին: Արդարն ոչ տարակուսէր ընդ այն, թէ ոչ լցաւ խոստումն մոյ. Իգն:

ՏԱՐԱԿՈՒՍԻԼ. Վարանիլ, տագնապիլ. նեղիլ, չարչարիլ. տառապիլ չքաւորութեամբ և այլովք արկածիւք. *Մի՛ ընչաւետանալ 'ի նոցա տարակուսելն. Ածաբ. աղք: *Դէպ եղև դստերն յայսոյ այլծոյ տարակուսել: Դուստր մեր այս տարակուսի 'ի դիւէ. Վրք հց. յ:

ՏԱՐԱԿՈՒՍՈՒԹԻՒՆ. գ. } Նոյն ընդ Տարակոյս. և
ՏԱՐԱԿՈՒՍՈՒՄՆ, սման. } Տարակուսանք (ըստ ամենայն առման). Ἀπορία. *Տեսանելով զչքաւորութիւն և զտարակուսութիւն պարտապանին: Ելայծ զնորա տարակուսութեան ախտութիւն: Ըստ երկրաւորս դեղատութեան. առ որս միշտ է վրիպութիւն, և ամենախնամ տարակուսութիւն: Տեսանելով զտարակուսութիւն և զվրիպումն բժշկացն. Մանդ. ՟Է: Ճ. Գ: Նար. խգ: Վրք ոսկ: *Լուծանէ զտարակուսութիւն: Ահաւասիկ այլ տարակուսումն. Ոսկ. յհ. ՟Բ. 1. 10:

ՏԱՐԱԿՈՒՍՈՒԹԻՒՆ. Ἐπιχείρημα. Argumentum. Ձեռնարկութիւն. առարկութիւն 'ի միւսոյ կուսէ. *Չորրորդ տարակուսութիւն հանդիպի ընդդիմակացաց իմաստասիրութեան: Զայս տարակուսութիւն լուծանելով ասեմք: Որով և երկրորդ տարակուսումն լուծանի. Սահմ. ա: Անյ. պորփ:

ՏԱՐԱՀԱԼԱԾԵԼ. Տ. ԱՐՏԱՀԱԼԱԾԵԼ. *Տարահալածեալ արտաքս մերժեսցի. Պիտ. փառ:

ՏԱՐԱՀԱՃԵԼԻ. ա. Տհաճելի, անհաճոյ. *Եթէ յաճախեսցի միշտ մնալ նեթ 'ի սրբարանս, մի գուցէ և այս տարահաճելի. Պիտ: *Այնպիսի յանդգնեալքն՝ որ գործեն զտարահաճելին մոյ, հեռի եղիցին 'ի սբց և 'ի մեր օրհնութենէն. Կանոն: *Ի ձեռն տարահաճելի և անառակ կենաց. Մագ. եկեղ:

ՏԱՐԱՀԱՆԴԻՍՏ. ա. Անհանգիստ. *Ըստ օրինի ցայգապահաց և ցերեկապահաց լինել վշտամբեր և տարահանգիստ. Սարկ. քհ:

ՏԱՐԱՀԱՍԱԿ, ի, ից. ա. Տհաս հասակաւ. փոքր տիօք. անչափահաս. *Թողեալ դուստր տարահասակ. Նոննոս:

ՏԱՐԱՀԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Անհաւանութիւն. անհնազանդութիւն. *Սերմանօղ՝ անհաւ տարահաւանութե հնձեմ լիաբուռն զամբարշտութեան տոյժս. Պիտ:

ՏԱՐԱՀՆՉՈՂ. Որ հնչէ 'ի հեռաւոր խոկ տեղիս. *Տարահնչող ձայնեալ ընդ բոլոր համատիեզերս. Տօնակ:

ՏԱՐԱՁԱՅՆԵՄ, եցի. չ. } Διαφωνέω.
ՏԱՐԱՁԱՅՆԻՄ, եցայ. յ. } Dissono. Չըհամաձայնիլ. ոչ ձայնակցիլ. անհամաձայն անմիաբան գտանիլ. *Տարաձայնեցին արդեօք առ միմեանս իմաստասէրքդ, թէ ոչ: Ի սոցանէ ոչինչ տարաձայնեալ երևի. Անյ. պորփ: Կիւրղ. գնդ:

Եւ իբր կր. Գոյ անհամաձայնութիւն. լինի անհաւանութիւն կամ երկպառակութիւն կարծեաց. *Դիտաւորութիւն առաջիկայ շարադրութեանս և ձայնակցեալ է յոմանց, և տարաձայնեալ է: Տարաձայնեալ է, վասն զի և այլն. Անյ. պորփ:

ՏԱՐԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαφωνία. Dissonantia. Անհամաձայնութիւն. անմիաբանութիւն. երկպառակ կարծիք. *Որ ինչ յաղագս այսորիկ տարաձայնութիւն է արիստոտէլի և պղատոնի. Անյ. պորփ:

ՏԱՐԱՁԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Յերկարաձգութիւն. յապաղումն. *Առանց բանից և քննութեանց և տարաձգութեանց պատուհասեալ ըսպան. Ճ. Ա:

Կամ Երկայնութիւն. տարածութիւն. *Որ զտարաձգութիւն դաշտաց անբաւութեանց բերես առ կշռորդս. Բենիկ:

ՏԱՐԱՁԵՒ. Տ. ՏՁԵՒ. Ἀσχήμων. Deformis. *Չև մարմնոցն. բարեձև իսկ, և տարաձև. Պղատ. օրին. ե: *Ոմանք բարեձևագոյնք, և ոմանք տարաձև լինելով. անդ. ծ:

ՏԱՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՏՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. Ἀσχημοσύνη. Deformitas. *Ոչ 'ի սակս բարեձևութեան և տարաձևութեան բանից այժմ եղև մեզ դիտողութիւն. Պղատ. օրին. ա:

ՏԱՐԱՁԻԳ. ա. ձ. Հեռագոյնս ձգեալ. երկայնաձիգ. յերկար. *Զնորայն առն բարւոյ ներբողինին տարաձիգ զկշռատակ պատուել: Առաւել քան զմեզ գթայ, և տարաձիգ է նորա գրգանս և գործովքն քան զհօր և զմօր. Մագ. ն. կէ:

Եւ Ի հեռուստ կամ հեռագոյնս ձգեալ. *Զհրաշատեսիլ երեսս իւր ուղղէր ընդդէմ տարաձիգ վիմացն. Աբ. ոբէֆ:

ՏԱՐԱՄԵՐԺ, ի. ա. Որպէս Տարամերժեալ. էբէօք յգօծ, հեռոս ճագած. *Գալ յօգնութիւն տարամերժին. Գր. տղ. եկն:

ՏԱՐԱՄԵՐԺԵՄ, եցի. ն. Ἐξωθέω, ἐκβάλλω. Expello, rejicio. Ի բաց մերժել. հերքել. հեռի առնել. որոշել. տարագրել. ղորընպէլ, հէտաշնէլ, գոփէլ. տուշա հանէլ, էրէօք յգէլ. գօվմագ, այըրմագ, րէտտ էյլէմէք. *Զձեզ յայս ծառայութենէն տարամերժէ. Երզն. մտթ: *Տարամերժեալ յուղաս 'ի հօտէն փոքու. Շար: *Զի մի՛ տարամերժեսցի 'ի ճշմարիտ կենացն: Տարամերժեալս քան զծայրագոյն... Զտարամերժեալ գերեալս ազատեալ: Տարամերժօղ հերձուածողաց. Անան. դէպ: Նար: Ը. Էգէս: *Խոտեալ և տարամերժեալ 'ի բնութէ (ներքինին). Սանան: *Որ ոչ տարամերժեաց 'ի նոցանէ զայնքան և զայնպիսի այր երևելի. Վրք ղծոբ: *Զտարամերժեալ հոգին վերստին միաւորեաց. Նանայ:

Իսկ Ճ. Ա. *Մինչև տարամերժեալ օրն անցանէր, և մերձ լինէր առ երեկոյն ??. իմա կամ ընթերցիր, Տարաժամեալ:

ՏԱՐԱՄԻՏ. ա. Օտար 'ի մտաց. անմիտ. *Ո՛վ տարամիտք, որպէս հաւանեցոյց այր մի նուաստ. Ոսկ. գծ:

ՏԱՐԱՄՏԱԾԱԿԱՆ. ա. Օտար 'ի մտածութենէ. անխորհուրդ. անխոհեմ. *Կարծիս կասկածանաց տարամտածական մակխոհութեամբ բացատրեալ. Մագ. կբ:

ՏԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Օտար և տարադէպ մտածութիւն. անմտութիւն. *Ի ձեռն սոցա՝ ամենայն մարդկան ազգի ահա զտարամտութիւն ամբաստան լինելով. Փիլ. նխ. ա:

ՏԱՐԱՅ, ի. գ. որ և ռմկ. ՃԱՐԱՅ. խասալ. ձիւմբա. Անօթ կծման. կահոյք. Թակոյկ. սափոր. կարաս. որպէս և փոքրն առ գարակ, և այլն. *Զորս գարակ ջուր չափէր, և արկանէր 'ի տարայն. Վրք հց. իե: *Քարէ բղուղ կամ Տասա. առ կարաս կմ.

ճառայնի ։ Երկբչարբիւր ճառայ գինի . և ճառայն է խփ հաստ ։ Զսպատրային քաղէ, և 'ի ճառայ գիր, և գրբրանքն կալ . և 'ի հիւթ գեաին թաղէ . Վստ ։

ՏԱՐԱՆՋԱՏԱԿԱՆ , ի , աց . ա . Ի բաց անջատեալ . զատուցեալ . *Նոցա չարափառութիւնք յոյժ աննմանիք են միմեանց , և տարանջատականք . Յհ . իմ . պաւլ ։

ՏԱՐԱՆՋԱՏԵՄ . եցի . ն . Ի բաց անջատել . զատանել . որոշել . *Գտանհականք տարբերութիւնք տարանջատեն զընդ նոյն սեռիւ . Անյ . պորփ ։

ՏԱՐ ԱՇԽԱՐՀ . Տ . ՏԱՐ ։

ՏԱՐԱՇԽԱՐՀ . ա . Իբր Տարաշխարհական . հեռաւոր . *Ի տարաշխարհ ճանապարհ գնաց . Եզն . գր . Բ ։ Իսկ գ . Հեռաւոր աշխարհ , որ գրելի է զատաբար՝ Տար աշխարհ . *Ոչ զտար աշխարհ ուրեք հատի անցին . յն . զերկայն ճանապարհորդութիւն , կամ ուղի . Ոսկ . մ . Բ . 7 ։

ՏԱՐԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ . } 'Αποδημητικός,
ՏԱՐԱՇԽԱՐՀԵԱՅ . } ξενικός . Pere-
ՏԱՐԱՇԽԱՐՀԻԿ . ա . } grinus, a, um.

Որ ինչ սեպհական է հեռաւոր աշխարհի , կամ երթողաց 'ի տար աշխարհ . պանդխտական . նժդեհական . հեռաւոր . օտար . *Երթալ 'ի հեռաւոր և 'ի տարաշխարհական ճանապարհ ։ Զի՛ք ինչ հանգոյն այնմ հանգըստեան , յորժամ անխիղճ միօք ոք զայն զտարաշխարհական ճանապարհն (երկնից) երթայցէ ։ Ի տարաշխարհական գերութենէ զերծեալ ապրեսջիք . Ոսկ . եփ ։ *Ցայլ տարաշխարհական ճանապարհ փութայցեմք երթալ ։ Թռչունքն գիւրաւ հարկանեն զտարաշխարհական ճանապարհս . Ոսկ . մտթ . և ծիւծղ ։ *Սրով մաշեցեր բաբելոնականն , և գերութիւն տարաշխարհական . Սկեւ . աղ ։ *Տալով համբերութիւն ժուժկալութեան 'ի տարաշխարհիկ պանդխտութեանս ։ Ի տարաշխարհիկ գերութենէն զերծեալ ապրիջիք ։ Եւ այլք 'ի պարթևական տարաշխարհիկ բարբառս նոյ պատասխանեն . Սարկ . աղ ։ Գէ . էս ։ Լմբ . սղմ ։

Եւ որպէս 'Απόδημος, ἀποδημητής, ξένος. Peregrinator, peregrinus. Նա՝ որ է 'ի տար աշխարհէ կամ երթեալ է 'ի տար աշխարհ . պանդուխտ . օտարական . վտարանդի . գաղթական . *Հանդերձ յստարուստ տարաշխարհեայ հիւպսիմեաւ , և ամենայն սրբովք . Վ . անակ . յստուրան աշխրհ ։ *Այլոց տարաշխարհիկ ։ Մի՛ նեղեր զտարաշխարհիկս ։ Իբրև ճանապարհորդք տարաշխարհիկք ։ Տարաշխարհիկ եղաք . Նար . խւ ։ Ճ . Ա ։ Սրգ . յէ . Է ։ Վրք հց . իդ ։

ՏԱՐԱՇԽԱՐՀԻԿ . մ . Օտարանալով 'ի բնիկ աշխարհէ . վտարանդութեամբ . *Ոմանք տարաշխարհիկ վարեալք և ձաղեալք ։ Տարաշխարհիկ տատանեալ և արտաքսեալ . Մագ . ա . ծդ ։

ՏԱՐԱՇՆՈՐՀ . ա . Անշնորհ . անշուք . անախորժ . տձև ։ Իսկ 'ի բառս Գաղիան . գնի որպէս յն . անակար . իմա ἀνωφελές, անօգուտ . և կմխել . այն , է ψόφιος, կոր , սատակեալ ։

ՏԱՐԱԳԱՑՄԱՆ . ա . Անպայման , անչափ . չափէ դուրս . *Մի՛ անարժան եւաւելի տարապայման հարկօք նեղել . Բուզ . դ . 4 ։

ՏԱՐԱԳԱՇՏ , ի , ից . ա . Իմա կամ ըմբռնեցի , Տարապաշտ , այսինքն նիւթապաշտ . կամ պաշտօնեայ ածոց օտարաց . *Որդիք տարապաշտից . Արծր . ա . 1 ։ և գնչ ։

ՏԱՐԱԳԱՏԿԱՆ . ա . Անպատկան . տարբեկայ . ըստ յն . տարաձիգ . παράτονος . վասն որոյ և 'ի հ յ . ըննի իմանալ , անդր քան զպատկանգամն , կամ քան զչափ աղերսութեան . *Եւ ձգեալ նեաս՝ ոչ գիպեցաւ յեղջերուն . և աղեղանդր տսաց . այլ զու՝ տարապատկան եղև քեզ . Գրմ . աղէփ ։

ՏԱՐԱԳԱՐՀԱԿ ՎԱՐԵԼ . 'Αγγαρεύω . Angario, jubeo currere, adigo. Ի հեռաւոր և 'ի տարապարտ պաշտօնութիւն վարել . (յն . անկարէլ . թ . անկարեայ սխորմէ , սխորմէ .) *Եւ որ տարապարհակ վարիցէ զքեզ մղոն մի , երթ ընդ նմա և երկուս . Մտթ . Է . 41 ։ *Եւ ոչ գնայի ընդ վարողին՝ տարապարհակ , մղոն կրկին . Ցճ . օրէն ։

ՏԱՐԱԳԱՐՏ . ա . Κενός . Vanus. ἀναίτιος, ἀνάξιος, indebitus, immerens, immeritus. Որ ինչ է արտաքոյ պարտուց և իրաւանց . վայրապար . անպատճառ . ընդունայն . սնոտի . անպիտան . անիրաւ . ֆ . նաֆիլէ , պօշ , ահարս , նէհագ . *Մի՛ հօգասցին 'ի բանս տարապարտս . Ել . Է . 9 ։ *Ի տարապարտ խորհուրդս կամ մտածութիւնս ։ Տարապարտ բարկութիւն կամ ողբալ կամ մոլորութիւն կամ փիլիսոփայութիւն . Ագաթ ։ Յհ . իմ . եր ։ Շ . մտթ ։ ՃՃ ։ Սեբեր . Դ ։ *Իջցուք 'ի տարապարտ հպարտութէ . Եղիշ ։ *Փրկեա զիս 'ի տարապարտ մահուանէս . Յհ . կթ ։ *Սկսան անիծեալքն և տարապարտքն կշտամբել . Եզն . պղծ . Բ . 7 ։

ՏԱՐԱԳԱՐՏ . մ . } Տ . ՏԱՐԱԳԱՐՏՈՒՑ . εἰκῆ, temere.
Ի ՏԱՐԱԳԱՐՏ . }

'Տարապարտ հպարտացեալ . Կող . Բ . 18 ։ *Տարապարտ զինեալ գաւանէր . . . Տարապարտ սողել ։ Տարապարտ (այսինքն ընդ վայր) հարկանել զխս ։ Մինչ տարապարտ առ իս շարժին (կիլք) . Յհ . կթ ։ Մագ . լա ։ Ցօ . օրէն ։ *Զուր տարապարտ օգնիցեն ձեզ ։ ։ . այսինքն յանօգուտս . յն . ունայնս և տարապարտս . Ես . Լ . 7 ։ *Ո՛չ է 'ի զուր և 'ի տարապարտ գալուստ նորա . Եփր . համաբ ։

ՏԱՐԱԳԱՐՏԱԲԱՐ . Նոյն ընդ վ . *Ընդվայրած տարապարտաբար՝ սուտ . Անյ . հյ . իմ ։

ՏԱՐԱԳԱՐՏԱՐՕՏ . ա . Արածող զնոտիս , որպէս գնի 'ի յն . Ποιμαίνων τὰ μάταια. *Ո՛վ տարապարտարօտք , որք ընդվայր հարիք զխաշինս . Զքր . ծա . 17 ։ *Ո՛ հովիւ տարապարտարօտ , որ թողի զխաշինսիմ յաջ բազուկ քո , և յաջ ակն քո . Մծբ . ճ . յորմէ և կանոն ։

ՏԱՐԱԳԱՐՏՈՒՑ . կմ } 'Εις κενόν, κενῶς,
Ի ՏԱՐԱԳԱՐՏՈՒՑ . } διακενῆς, μάτην,

ματαίως. In vanum, vana, inaniter, frustra. δωρεάν, gratis. εἰκῆ, temere. ἀκρίτως, extra judicium. ἀδίκως, injuste. Վայրապար . ընդ վայր . 'ի զուր . 'ի նանիր . անպատճառ և անխորհրդաբար . յանիրաւի . ֆ . բէշբ , գուրի . նաֆիլէ , բիհուլի . նէհագ էէ . *Տարապարտուց արկին խունկս ։ Գրաւեցեր զեղբարս քո տարապարտուց ։ Սպանանել զգաւիթ տարապարտուց ։ Զօրս ես զումարեցի տարապարտուց 'ի վերայ նոցա ընջել զնոսա ։ Զի՞ մոլորեալ ես տարապարտուց ։ Ոչ տարապարտուց արարի զամենայնն՝ զոր ինչ արարի ընդ նոսա ։ Որ բարկանայ եղբօր իւրում տարապարտուց . և այլն ։ Կմ *Ոյք էին ընդ իս թշնամութեամբ 'ի տարապարտուց ։ Մի՛ թշնամանաւէր լինիր մարդոյ 'ի տարապարտուց ։ Ի զուր տարապարտուց կրուսանէք զմեզ ։ Զուր տարապարտուց 'ի վերայ եկեղեց կուտելոց . Ճէ ։

ՏԱՐԱԳԱՐՏՈՒՑ . ա . Κενός, ἄδικος. Vanus, injustus. Տարապարտ . սնոտի . ունայն . անիրաւ . *Որ մարգարէանան ձեզ տարապարտուց սուտս ։ Բարկացեալ էին վասն առն տարապարտուց մահուանն ։ Ուխտքն եղին տարապարտուց . Երեմ . իէ . 15 ։ Բ . Դ . Ճ . 35 ։ ծբ . 28 ։

ՏԱՐԱՍԱՀՄԱՆ . ա . մ . Օտար և հեռի յուղղութէ սահմանաց և օրինաց և կանոնաց . *Մի՛ տարասահման գատէք զդատաստանն ոչ ։ Ոչ տարասահման առնէր դատաստան , այլ ըստ եկեղեցւոյ օրինաց . Վրք ոսկ ։

ՏԱՐԱՍԱՀՄԱՆ ԱՌՆԵՄ . } Διορίζω .
ՏԱՐԱՍԱՀՄԱՆԵՄ , եցի . ն . } Extermino.

Արտասահմանել . տարագիր առնել . տարագուցանել . *Տարասահման արար զնա 'ի հեռաւոր կղզիս ։ Տարասահմանեալ 'ի թուղթս կղզի ովկիանոսի ։ Տարասահմանեալ եղև յաքսորս . Ճ . Ա ։ Յհ . կթ ։ Վրք ոսկ ։ *Մինչև յե՞րբ տարասահման լինիցիմք , և օտարացեալ 'ի հայրենեացն մերոց ։ Եթէ կամիցիս չլինել զտունն զայն , ոչ ոք զնա տարասահմանել կարասցէ . Ոսկ . յհ . ա . 24 ։ Բ . 10 ։

ՏԱՐԱՍԱՀՄԱՆԵԼ . Տարօրինակ կամ տարաբար սահմանել , բացորոշել . *Իսկ եթէ ոմանց հաստանելի է , և ոմանց ոչ , ո՞վ է՝ որ զայսն տարասահմանեաց . Նիւս . բն . լէ ։

ՏԱՐԱՍՈՒԶԵԱԼ . Ի կարի խորս սուզեալ . անհետացեալ . *Տարասուզեալք յատակս գծոխոց . Նւ . եղէ ։

ՏԱՐԱՏԱՐԱՓ . ա . մ . Այսր անդր անկեալ որպէս զանեղ տարափոյ . *Խռշինք դայլածանեալ՝ անկեալ կան տարատարափ . Մանդ . է ։

ՏԱՐԱՏՈՂՈՒՄՆ , ղման . գ . Ի բաց հեռացումն 'ի տեղէ , 'ի կարգէ . տարանալն . *Ամայացեալ տարատողմամբն արտաքսեալոյն . Թէոդոր . խւ ։

ՏԱՐԱՏՐՈՀԵՄ . եցի . ն . Ի բաց տրոհել . 'ի բաց որոշել . տարամերժել . *Տարատրոհեաց 'ի կենաց դրախտէն զկողին պարտականս . Նար . խւ ։ *Տարատրոհիլ ասին 'ի միմեանց շնչաւոր մարդն և անձնաւորն . Նար . առաք ։

ՏԱՐԱՑՈՅՑ , ցուցի , ից կամ աց . գ . Παράδειγμα, ὑπόδειγμα. Exemplar, exemplum, argumentum, documentum, indicium, formula. Բացէ 'ի բաց ցոյց՝ իրի յայտնի կամ հեռաւոր . յարացոյց . ցուցակուն . օրինակ . ակապար . նմանութիւն . առակ . նշանակ . յայտարար . *Ի տարացուցէդ հրեշտակաց և մարդկան ։ Եղև մարդ՝ առնելով զինքն տարացոյց բոլոր առաքինութեան ։ Ի մարդկեղէնն տարացուցաց զմեծեղէնան բարեպաշտութիւն իմասցուք . Աթ ։ *Ի բազում տարացուցաց զատկաւս մեր առաջի եդեալ . Եղիշ . կամ Ոսկ . յեղէ ։ *Ուշխարհն տիրական տարացուցիւ ։ Ոչ այսու ևեթ նմանագրութիւն կրշուի տարացոյց տարժանեցելոյս . Նար . ծէ . խէ ։ *Վանթարագունի իմն նմանեցուցանես տարացուցի . որ է ըստ քում ածխասուէդ և տարացոյց քո . Յհ . իմ . եր ։ *Ամենայն տարացոյց արտաքին մարդոյս՝ ներքնումն ներգործութիւն է յարացոյց . Լմբ . պսրզ ։ *Բազում տարացոյցս օրինակաց գնէ առաջի . Սրգ . ա . յհ . ղ ։

ՏԱՐԱՑՈՅՑ . ա . Իբր Տարացուցական . *Որք ոչ են կարօտ գրոց վարդապետութեան և տարացոյց օրինակաց ։ Կարօտ եմք խրատուց , և տարացոյց ինչ օրինակացդ . Մանդ . ծէ ։

ՏԱՐԱՑՈՒՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ . գ . Տարացոյց բանիւ . օրինակաւ բացատրութիւն . *Նաև ծոցն տարացուցաբանութեամբ զատատանի ինչ ունի նշանակ ։ Որպէս արեան առաց (ասեն) տարացուցաբանութեամբ քիրան . Նոնայ ։ Թէոդոր . մայրագ ։

ՏԱՐԱՑՈՒՑԱԿԱՆ , ի , աց . ա . Օրինակական . նմանական . յայտարարական . *Ցեսեալ 'ի ձեռն սոցա զվերագոյնն տարացուցական տեսականն ։ Դաւիթ զթանձրութիւն հողոյ տարացուցական իմն հասանէ խրատ . Փիլ . ւխ . Բ . 34 ։ Մագ . խ ։

ՏԱՐԱՑՈՒՑՈՒՄՆ , ցման . գ . Օրինակաւ ցուցումն . հաւաստիք տարացուցիւ .

*Ներքսէ է առնել 'ի հաճութեան անհաւատից տարացուցութիւն (կամ 'ի տարայուցացն). Եղիշ. յար. կամ Ոսկ. յեղէ:

ՏԱՐԱՑՈՒՑՕՐԷՆ. մ. Տարացուցիւ. օրինակաւ. *Տարացուցիւ իբր մատնացոյց եզեալ մարգարէն խօսի ընդ բեթղահեմ... իսկ կապէս ընդ բեթղահեմի խօսի տարացուցօրէն. Երզն. մեկ.

ՏԱՐԱՓ, ոյ, ով. գ. Ὄμβρος. Imber. νύφας. nimbus, nix, stilla. Տեղ կաթեալ յերկնից խուռն՝ խիտ առ խիտ, որպէս անձրև, ցօղ, և ձիւն. տեղատարափ, առատահոսանք. *Քան ըղ ամպ քան զտարափ թանձր և արագ վերուստ 'ի վայր թօթափեսցին: Գլուխ իմ լի եղև ցօղով, և վարսք իմ տարափով (կամ 'ի շաղից) գիշերոյ. Ե. Գ. Ճ. 36: Երգ. Ե. 2: *Իբրև զօրը շողացուցիչ, և զտարափ 'ի տապացեալ ժամանակս. Մագ. Իճ: *Իբրև զտարափս անձրևաց տեղայր 'ի վերայ նորա կարկառք վիմաց. Ցօնոյ: *Ի վերայ միմեանց յարձակիցէ զտարափսն (ձեան), 'ի բաց գնելով զանձրևն ամենայն: Գայր 'ի վերայ նոցա տարափս սաստիկ ձեան... փոխէր տարափ ձեանն յանձրև: Գայր 'ի վերայ նոցա տարափք սաստիկ ձեան. Ոսկ. ամոս. Ե: Աբր. մաշկ: Սոկր. *Անձրև և գետ և հողմ (յայս առնեն) զաղգի աղջի տարափս մարտին: Այլք 'ի գիւղաց որպէս զթանձրամած տարափ այնպէս արձակեալք 'ի վերայ բազմութեանն. Երզն. մեկ: Զենոբ: (Իսկ 'ի հին. բռ. գրի, *Տարափ, խուռն ինչ:)

ՏԱՐԱՓԱԽՉԻՄ, խեայ. չ. Διαδιδράσκω. Aufugio, effugio. Ի բաց փախչել. *Ցումեծն պահպանեսցեմ զնս, և ոչ է պարտ յայամանէ զինքն արտահանել և տարափախչել: Ի տարափախչելն իւրեանց յարևելս. Սահմ. Է: Գնչ:

ՏԱՐԱՓԱՆՄԱՆ. ա. Նման տարափոյ, յորդ. *Արագասուս փախչելով 'ի տարափանման փորձութեանց. Ճմ. յն:

ՏԱՐԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀδοξία, ἄδοξον. Անփառութիւն. անշքութիւն. անպատուութիւն. *Մինչդեռ աներևակդ ես ընդ երևելիս, և 'ի տարափառութեան յոյժ պատուեալ. Նիւս. Բնութ:

ՏԱՐԱՓԵԼ, եալ. չ. Տեղալ. անձրևել. ձիւնել. ցօղել. *Բան քո ցօղալի՝ տարափեալ յերկրի. Գնչ:

ՏԱՐԱՓՈԽ. ա. Ցեղափոխ. այլայլակ. *Ցապագս անուաձև շրջմանց ժամանակացս, և տարափոխ յեղանակացս. Մխ. այրիվ:

ՏԱՐԱՓՈԽԻՄ, եցայ. չ. Ցեղափոխիլ. տարբերիլ. *Արծաթն և ոսկին, և ամենայն՝ ուրոց մասունքն ոչ տարափոխին 'ի միմեանց ըստ էութեան. Նիւս. բն:

ՏԱՐԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոփոխութիւն. յեղյեղումն. *Տրամադրութիւնք են տարափոխութիւնք, և ոչ 'ի վերայ հաստատութեան, այլ՝ փոփոխման. Երզն. մեկ:

ՏԱՐԱՓՈՒՄՆ, փմունք. գ. Տեղալն որպէս զտարափ. տեղատարափ. *Որպէս սաստիճանք և սանդուղք առ երկնաւոր վերելումն՝ քարանցն տարափմունքն քեզ եղեն. Ճմ. յն:

ՏԱՐԱՔԱՐՇԵՄ, եցի. ն. Ի բաց քարշել. բռնութեամբ ձգել. ձգձգել, կամակորել ըղձիւրս, և քամքասել. տոգճելն, տոչչըլմէլ. *Զգրեանն տարաքարշել փութան: Ոչ այլով իւիք առաջնեալ եղև յովհան. յանդիմանէր, և վասն այսորիկ տարաքարշեալ եղև. Սոկր:

ՏԱՐԲԱՂՄԱՏ. ի, ից. ա. Παρασυναπτικός. Continuo connectens. Աղդ պատճառական շաղկապի՝ հակադրեալ կամ յարակցեալ բաղմատի իբր թէականի. որ ըստ յն. յուրբաղկացական, յաւելուածով իւիք մասնական 'ի բաղկացական. զոր օրինակ բաղմատք են, զի, քան, թէ. և տարբաղմատք. քանզի, վասն զի, որպէս թէ, քան թէ: Այլ 'ի հյ. թէր. Եր. չփոթ իմն գրի. *Տարբաղմատք են, որ գոյութիւն և ոճ յայտնեն. քան. քանզի. վասն զի ։։ *Տարբաղմատն ընդգէմ է բաղմատին. Երզն. քեր:

ՏԱՐԲԵՂՈՒՆ. Ըստ հին բռ. Օտարասերմ, խորթ:

ՏԱՐԲԵՐ, ի, ից կամ աց. ա. Διάφορος, διαφέρων, ροῦσα, ρον. Differens, diversus. Որպէս թէ 'ի տար բերեալ, հեռացեալ խորթացեալ. այսինքն Զանազանեալ. որոշեալ յայլմէ. *Տարբեր է սեպհականս 'ի պզատմնէ այլութեր: Տարբեր են տեսակաւ 'ի միմեանց: Տարբեր է սեռն: Սոորոգին տարբերքն: Տարբերացն են ինչ՝ որ այլայլակ առնեն, և են որք այլ. Պորփ: *Ոչ ըստ միոյ միայն յեղանակի, այլ ըստ բազմաց և ըստ տարբերից. Նիւս. բն:

ՏԱՐԲԵՐՔ. գ. որպէս Տարբերութիւն. *Ի տարբերս թուոց, և 'ի բովանդակութեան ժամանակաց. Արծր. ա. ։:

ՏԱՐԲԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Տարբեր. զանազանեալ. աննման. անհամեմատ. *Տասն տարբերական տողիւ ձևացեալ. Նար. խոստ: *Տարբերական փոփոխմամբ յայլևայլ տեսակս զանազանեալ: Զբոլոր պատահումն տարբերական պատահական. Անան. եկեղ: Մագ. լԳ: (զորս մարթ է ձգել և 'ի յաջորդ նշ:)

ՏԱՐԲԵՐԱԿԱՆ. Տարաբերեալ. այսր անդր բերեալ. յուզեալ. տատանեալ. *Զօրանայ ընդդէմ տարբերական խորհրդոց: Աղատեսցին միտք 'ի տարբերական կրից: Մեգ տարբերական: Տարբերական զօրութիւն (խաչի որպէս տապանի) յայտնեալ փրկութիւն աշխարհի. Անան. պղջ: Շ. Բղբ: Բենիկ: Գնչ:

ՏԱՐԲԵՐԱՊԷՍ. մ. Διαφόρως. Cum differentia, varie. Տարբեր օրինակաւ. այլազգաբար. *Իւրաքանչիւրովք անուանցն զանազանութիւնք տարբերապէս նշանակէ. Կիւրղ. գանձ:

ՏԱՐԲԵՐԵԼ. ն. Διακρίνω. Discerno. Որոշել, զանազանել. խտրել. *Որ չունիչ բոլոր զգայնոց շնորհէ, հատատելոցն ոչ տարբերէ ('ի մահուն իւրում). Շ. խոստով:

ՏԱՐԲԵՐԵՄ, եցի. ն. } Διαφέρω, ομαι.
ՏԱՐԲԵՐԻՄ, եցայ. չ. } Differt. Տարբեր գոլ. որոշիլ. զանազանիլ. *Տարբերէ ունակութիւն 'ի տրամադրութենէ վասն տևողագոյն և յոգնամամանակագոյնն գոլ: Տարբերի և քար 'ի քարէ զօրութեամբ իւիք. Արիստ. որակ: Նիւս. բն: *Ջուր հուր որպէս հեռի ունին զգոյացութեան և զորակութեան բան, այսպէս և տարբերեալ տայցեն զներգործութիւնն. Կիւրղ. գանձ: *Հաստատակաբար տարբերիլ այլ այլոյ առ այլութե զանազանեալ. և յատկապէս տարբերել այլ այլոյ առ. յորժամ անանջատելի պատահմամբ այլ այլոյն տարբերիցէ. Պորփ:

ՏԱՐԲԵՐԻԼ. Տարաբերիլ. տատանիլ. *Ըլլջող միայնակեաց՝ խուխս անապատի. սակաւ ինչ զանգի ունի, և դարձեալ տարբերի: Միշտ 'ի յուզմանէ մեղայն ալեաց տարբերիմք: Սահեալք նշգեհութեամբ, և 'ի մէջ այլալեզու ազանց տարբերեալք. Նեղոս: Լմբ. պտրգ. Շ. ընդհանր:

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαφορά. Differentia. Տարբեր գոլն, և տարբերիչ բանն. զանազանութիւն, որոշումն. խտիր, աննմանութիւն. Փորփ. *Ցաղագս մեծագունին և փոքու զանազանիցիմք (ըստ կարծեաց), առ 'ի չափելն հաւանելով վաղվաղակի գաղափարեսցուք 'ի տարբերութիւն. Պղտ. Եւթիփռ:

*Պահելով և յետ միութեան անշփոթ զտարբերութիւն բնութեանցն յատկութեց. Լմբ. պտրգ: *Շարժական է բնութիւն մարդ. վերցիւք տարբերութիւն. Վրդն. երգ: *Ոչ մարմին է ոծ. և ոչ զոր 'ի մարմնոյն են՝ ունի տարբերուն: Զի կատարեալ է ածութիւնն, 'ի տարբերութ իրաց և անդամոց ոչ անկանի՝ 'ի մարմին և յանմարմին. Կիւրղ. գանձ: Աթ. Ե: *Կամ ըստ տեսակի տարբերութիւն զանհաւասարաբարն և աննմանապէս ունելով. Մեկն. ղեւ: *Սեռ, կենդանին. տեսակ, մարդ. և տարբերութիւն, բանական: Տարբերութիւն է, որ մեկնելն բնաւորեալ է զընդ նոյն սեռիւ: Եղիցին տեսակարարութք տարբերութիւնք, որք այլ տեսակ առնեն. Պորփ:

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. Տարաբերութիւն. տատանումն. յածումն, յուզումն. ծփումն. ալեկոծութիւն. այլափոխութիւն. *Արգանեկել զբազմանց բազմապատիկ տարբերութիւն: Ցարձանօք մեղաց, մանաւանդ տարբերութեան կենացս: Մխիթարի տարբերութիւն 'ի նաւահանգիստ անմատոյց: Կեցո զիս, այսինքն 'ի տարբերութենէ չարին: Հեռացեալ յամենայն զգալի տարբերութենէ զբօսանաց: Ցեռ բազմածուփ տարբերութիւնն 'ի խռովութեան ժամանակիս. Մագ. լԲ: Շ. Եւրիլ: Լմբ. առ. Լ ող: Ճ. Ա: Գոմ. ծղ:

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. Պարաբերութիւն՝ շրջագայութիւն լուսաւորաց. *Ժողովեալ ամաց շրջաբերութեանց լուսնին, և արեգական տարբերութիւն հաւաքեալ ժողովին. որ լինի մի շրջանն շլժ. Զքր. կթ:

ՏԱՐԲԵՐՈՒՄՆ, րման. գ. Տարբերիլն. տարբերութիւն ըստ ա նշ. *Վարդապետական եղանակն, թէ առ ինչ մասն տարբերումն. Մագ:

ՏԱՐԲԵՐՈՒՄՆ. Ցողգողդութիւն. տարբերութիւն ըստ բ նշ. *Մինչդեռ 'ի աղայական տարբերումն է, պարապել զնա խոնարհութբ. Լմբ. պտրգ:

ՏԱՐԲՈՒՆ. Տ. ՏԱՐԱԲՈՒՆ, և ՏԱԲՈՒՆ: Իսկ 'ի հին բռ. գրի. *Տարբուն, անկատար: Տարբուն և տարալած, հեռաբնակ:

ՏԱՐԳԱԼ, կամ ՏՐԳԱԼ. Տ. ԴՐԳԱԼ. դգալ. *Տարգալ ունել ոսկի, և պատառաքաղ. Խոր. Բ. 44: *Դգալն տարգալ է, և սրլոցն սողոց է՝ 'ի փոխել զծործոն և զշրջմակիցն. Մագ. թեր:

ՏԱՐԵԳԼՈՒԽ, գլխոյ. գ. Գլուխ տարւոյ. կաղանդ: Տօմար:

ՏԱՐԵԽ. Տ. ՏԱՌԵԽ:

ՏԱՐԵԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἐνιάυσιος. Anniculus, unius anni. (տճ. տարէկի. ամկի. գառն տարեւոր.) Տարեւոր. տարւոյ միոյ. որ ինչ լինի ըստ տարւոյ. միամեայ. տարւան. *Ցօնս տարեկանս փրկչին փայլման կատարեն. Նար. խոստ: *Տրդատ զիմեաց տարեկան չուարարութիւն. Խոր. Բ. 84: *Մարխամ յորժամ եղև տարեկան, արար յովակիմ ուրախութիւն մեծ. Ճ. Բ:

ՏԱՐԵԿԱՆ. գ. Ἐνιαυτός. Annus. Տարի. ամ. տարեգլուխ. գլխաւոր օր 'ի տարւոջն. տօն երևելի ամ ըստ ամէ. (երր. չնեա. որ և օրինակ.) *Երթայր յերուսաղէմ ըստ ամենայն տարեկանի: Տարուջէ 'ի տարի՝ 'ի գլուխ տարեկանի: Ի տարեկանս բարեկենդանեաց: Տարեկան հատուցման: Տարեկան տօնառն ընդունելի: Ի տարեկանս ձեր ոչ հատուցայց: Արարին զօրն զայն տարեկան մեծ: Ցաւուրս տարեկանի, և յաւուրս տօնի ամի: Կարգեցին ամ յամէ զօրն զայն տօն տարեկանաց: Ցամենայն տօնս տարեկանաց: Եօթնեկ տօնից տարեկանաց: Ցաւուր նշանաւորի տարեկանաց մերոց. և այլն: *Առանց տօնից՝ տարեաց տարեկանաց ոչինչ մարթ է

խմանալ: Զայնչափ բոլորեալ Թիւս տարեաց տարեկանաց անցեր զՅաւ. Ոսկ. յհ. ա. 3: կոչ. ա:

ՏԱՐԵԿԱՆ. Ἐτήσιος. Anniversarius. ἐτησία, ἐτησίαι, etesiae, venti anniversarii. Որպէս Տարեոր հողմ, որ 'ի սահմանեալ ժամանակի շնչէ. ձօտաոտ, մէլթէմ. *Ոմանք ('ի հողմոց շնչեն) յամառայնի, որ տարեկան կոչին, խառնուրդ ունելով յարքատականացն և 'ի զեփիւռիցն. Արիստ. Յ:

ՏԱՐԵՄՈՒՏ, մտի, իւ. գ. Մուտ նորոյ տարւոյ. տարեգլուխ. կաղանդ. *Ցամենայնն սեպտեմբերի միոյն՝ յաւուր տարեմտի (ըստ յունաց). Վրք հց. ի՟ե: *Տարեմուտն (հայոց՝ շարժականն) 'ի սրբոյն հանգիստ պատեքին օր. Կոչկան: *Ցաղագս տարեմտին՝ 'ի վանական վարդապետէ: Ամսամուտ, տարեմուտ, շաբաթամուտ: Զանազան է և մուտ տարեմտից: Երրայեցւոց և մակեդոնացւոց տարեմուտն 'ի միասին է. և այլն. Վանակ. որպէս և Վրդն. ող: Տօմար:

ՏԱՐԵՐԱԿԱՆ. ա. Տարրական. նիւթական. *Տեսակ լուսոյ մեծ լուսաւորացդ տարերականաց. Նար. խչ:

ՏԱՐԵՐԳՈՂ, ողի, աց. Διᾷδων. Dissonans. Տարբեր յայլոց երգօղ. օտար օրինակաւ հնչօղ. *Զուգաբերեալ զուգերգողքն և տարերգողքն, յամենեցունց մի, և 'ի միոյ ամենայնն լցի. Արիստ. Յ:

ՏԱՐԵՒՈՐ, ի, աց. ա. Ἐνιαύσιος, ἐνιαυσιαῖος. Anniculus. Տարեկան. տարեորական. միոյ տարւոյ. ունող զտարի մի. և Որ ինչ լինի 'ի միջոցի ամի միոյ, կամ ամբատամէ. փարուհ. էնլւէփ, ռէնէլէփ. *Ոչխար կատարեալ արու տարեոր: Երկուս գառինս տարեորս անարատս: Որոջք տարեորքս: Որթովք տարեորօք. և այլն: Իսկ ա. Բգ. Ծգ. 1. *Որդի տարեոր սատուղ 'ի Թագաւորել իւրումն. իմա չափահաս, կամ պարզամիտ որպէս որդայ տարեկան: *Սիմաքոս, որդի աստ իբրև տարեոր, այսինքն է միամիտ և անփորձ 'ի չարեաց. Եսա. ԺԲ. Ա: *Զերկուս ամս՝ որ իբրև զտարեոր ողայ անմեղ էր 'ի չարեաց. Սկեւոյ: *Ի բաշխումն հարկից տարեորաց բերոյ: Ժամանակաց և տարեոր ժամանակաց պատճառ. Զտարեոր սպասաւորութիւն: Ցետ տարեոր տառապանացն: Տարեոր պատուել զնա տօնիւք: Զհասս տարեորս: Տարեոր մի ժամանակ: Ի տարեոր տարեկանաց. Փիլ. Ժ. բան: Ի չին. Դ. 51: Եղիշ. Ի: Ոսկ. յհ. ա. 12: Շ. Բղթ: Ճ. Ա: Եսա. ԺԲ. ա: Մծբ. ա:

ՏԱՐԵՒՈՐ ՀՈՂՄ. Տ. ՏԱՐԵԿԱՆ ՀՈՂՄ. Ἐτησία, ιαι. ձօտաոտ, մէլթէմ. *Անոխալատրոս միրեալ աւուրս Ի (կամ ԽԵ). զնա մակեդոնացիք Տարեոր կոչեցին. քանզի այնչափ ժամանակս տարեոր հողմք հնչեն. Եսա. ԺԲ. ա:

ՏԱՐԵՒՈՐ. որպէս Տարեկան ռոճիկ կամ տուրք. *Բաշխել նոցա զտարեկանաց տարեորն: Այլև զդահեկանացն եւ տարեորս բաշխեացէ տացէ նոցա. Ցհ. կբ:

ՏԱՐԵՒՈՐ. մ. Տարեոր ժամանակաւ. զամ մի. *Միայն տարեոր աստ ունել զնա 'ի վերայ երկրիս, և միւսոյն տարեոր պահել 'ի դըժոխս. Նաննա:

ՏԱՐԵՒՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἐτήσιος. Anniversarius. δι' ἔτους, annuus. Տարեոր, տարեկան. որ ինչ լինի ամբատամէ. *Տարեորական այսպիսի պատուեալք պատուովք և տօնիւք: Տարեորականօք պատուեք զնա պատուովք և ժողովովք. Ածեբ. ձախեբ. Ն Իւբ: *Տարեորական շրջանաւ: Տարեորական ժամանակք (այսինքն եղանակք տարւոյ): Ըստ օգոյ և տարեորականաց ժամանակաց բարեխառնութիւն: Զտարեորական զհարկս հարկէին. Փիլ: *Բարեխառն օդովք, և տարեորականաց զանազան լցեալ պտղովք: Տարեորական վայելմանց նշմարեացին բերք: Տարեորական չափելով աւուրքք. Պիտ: *Ժողովս տարեորականս: Տարեորական պատուով տօնէին... Տարեորական տօնախմբութիւն պատուէին: Տարեորական յիշատակք գովին. Փարպ: Ցհ. կբ: Բրս. մրկ:

ՏԱՐԸՆԿՂՄԵԱԼ. Տ. ՏԱՐԱՍՈՒԶԵԱԼ. *Ընթակայացեալ և տարընկղմեալ ամենեցուն վերինոյն. Անյ. պորփ:

ՏԱՐԹՈՐԱԿԱՆ. Բառ անյայտ, որպէս Թորթորեալ, կամ առկախեալ զարդուք. *Զարդարեալ ոսկի պսակաւ և ծիրանեաւ՝ առնելով տարթորական, որ է քանքար մի. Գրմ. աղէքս:

ՏԱՐԺԱՆ. ա. Որպէս Անարժան. Ἀνάξιος. Indignus. *Գրեցէ ասելով. գրոյն տարժան գոլ այսմիկ. և այս առաքինութեանց և իշխանութեան պատուոյն. Պղտփ. օրէն. ԾԲ:

ՏԱՐԺԱՆ, ոյ. կմ ՏԱՐԺԱՆԻ, նւոյ. Տ. ՏԱԺԱՆ. *Այս և ինձ յոյժ տարժանոյս ոչինչ կարի հայցէ պատասխել. Անյ. բարձր. (այլ ձ. տաժանիս, կմ տարարժանոյս. այսինքն տաժանելոյս, կամ անարժանիս:)

ՏԱՐԺԱՆԱԲԱՐ. ՏԱՐԺԱՆԱԳՈՑՆ. Տ. ՏԱԺԱՆԱԲԱՐ, ՏԱԺԱՆԱԳՈՅՆ:

ՏԱՐԺԱՆԱԼԻՑ. Տ. ՏԱԺԱՆԱԼԻՑ. *Հակառակեալ տարժանալեաց աշխատութք՝ տարժանելի հեշտականացս. Զքր. կբ:

ՏԱՐԺԱՆԱԿԻՐ. ա. Տարժանելի 'ի կրել. դժուարակիր. անտանելի. ծանր յոյժ. *Տոյժս տարժանակիրս. Նար. ԾԷ:

ՏԱՐԺԱՆԱԿՈԾ. Տ. ՏԱԺԱՆԱԿՈԾ:

ՏԱՐԺԱՆԱՄԵՂ. ա. Մեղօք տաժանեալ. 'ի մեղաց առ Թեալ. *Քև լինի բժշկութի տարժանամեղ հիւանդութե վհատեալ հոգւոյ և մարմնոյ. Թէոդոր. խչ:

ՏԱՐԺԱՆԱՊԷՍ. մ. Դժուարապէս. դըժընդակաբար. քաղելով զոգիս. *Մի ծանրաբար և տարժանապէս բերիլ առ որս ընդ իշխանութիւն. Նիւս. կազմ:

ՏԱՐԺԱՆԱՏԵՍԻԼ. Տ. ՏԱԺԱՆԱՏԵՍԻԼ:

ՏԱՐԺԱՆԱՑԵԱԼ, ցելոյ. Տաժանեալ. աշխատեալ. *Եթէ քեզ ոչինչ տարժանացելումդ, և ոչ չահավաճառ եղելոյ՝ հանդիպել. Ածեբ. Պրգ:

ՏԱՐԺԱՆԱՒՈՐ. Տ. ՏԱԺԱՆԱՒՈՐ:

ՏԱՐԺԱՆԵԼԻ. Տ. ՏԱԺԱՆԵԼԻ. *Նա է՝ որ զտարժանելիսն հեշտալիս առնէ. Խոսր. պտրգ: *Տարժանելի օթևանք: Մարմնոյս տարժանելի կիրք: Կարի ծանր և տարժանելի: Տարժանելի հեշտականք. Նար. Է: Լմբ. ող. Ա: Մագ: Զքր. կբ:

ՏԱՐԺԱՆԻՄ. Տ. ՏԱԺԱՆԻՄ. *Ցորժամ տարժանեսցին գործիքն, յայնժամ ընծայեսցես զնոսա նմ. Մագ:

ՏԱՐԺԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՏԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Զախտ արտասուացդ տարժանութե. Նար. խա:

ՏԱՐԺԱՆՈՒՄՆ. Տ. ՏԱԺԱՆՈՒՄՆ. *Զինչ առաւելութի մարդոյ յամենայն 'ի տարժանման իւրում: Ըստ վեց աւուրցս տարժանմանց... Ըստ մարմնոյ երկրաքարշ տարժանմանցս: Զչորեքժամանակեան տարժանմունս: Տարժանումն աստ, և գործք առաքինութեն: Երկովք և տարժանմամբք: Այք կոչէ զմարմնոյ տարժանութիւն և զաղքատութիւն. Ածեբ. ծղ: Ցհ. խմ. էկեղ: Մագ: Լմբ. խմ. Ն ող:

ՏԱՐԻ, րւոյ, րիք, րեաց. գ. Ἐνιαυτόν. Annus. Ամ. բոլորումն երկոտասան ամսոց. եըլ օէնէ. *Ի ժամանակի յայսմիկ 'ի միւսում տարւոջ: Առաջին եղիցի ձեզ յամիսս տարւոյ: Ի սկզբանէ տարւոյն մինչև ցկատարումն տարւոյն: Տարւոջէ 'ի տարի՝ միանգամ 'ի տարւոջ: Պարգևս բաշխեր զօրացն տարւոյ միոջ: Ի նմին տարւոջ մնացէ լուրն, և յետ այնր տարւոյ այլ լուր: Զտարեաց բոլորմունս. և այլն: *Ըստ խուռաքանչիւր տարեաց: Ահա աւուրք և ամիսք և տարիք իբրև զերաղ անցանեն. Եսա. ԺԲ. ա: Եփր. *Զտարի յարեգակնէ գիտացուք, և զամիս 'ի լուսնոյ. Շիր. զոփ: *Ցետ անցանելոյ երկուց տարեաց (կամ ամաց) զաըլըստեանն անական 'ի հայս. Խոր. Բ. դ: *Զինչ է տարի. զի յինքեան տանի զօր, զշաբաթ, զամիսս, և զչորս եղանակս. և գարձեալ զըբեզակն տեսեալ 'ի կլտէն 'ի կէան բոլոր ընԹացեալ՝ ասացին, տարւոջ զիմ ժամանակս. Վանակ. տարէմփ:

ՏԱՐԻՈՑ ՏԱՐԻ.
ՏԱՐԻՈՑ ՏԱՐԻՈՑ.
ՏԱՐՈՑ ՏԱՐԻ. մ.
} Κατ' ἐνιαυτόν. Annuatim. Ամի ամի. տարւոջէ 'ի տարի. ամ ըստ ամէ. *Եթէ յոյս պահս՝ որ տարւոյ տարի լինի, ամենայն մեղք Թողեալ լինին. Եփր. Խ: *Եւ մեք տարւոյ տարւոյ առնեմք կացուցդ տօնս ամենաժողովս. Գրմ. աղէքս: *Զանհեզզգուշութիւն տարոյ տարի. Կանոն:

ՏԱՐԻՉ. ա. Տարող. վարօղ յերկիր օտար. *Հարցանէին զերիչք մեր զբանս երգոց, և տարիչք մեր զբանս օրհնութե. Ղևոնդ:

ՏԱՐԼՈՒԾՈՒՄՆ. գ. Որպէս Տարալուծումն. քայքայումն. ապականութիւն. *Ըզմարմինս նոցա տարեալ եդին 'ի գերեզմանի առ 'ի տարլուծումն. Մխ. այրար:

ՏԱՐՄ. ի. իւ. գ. Ψήρ. Sturnus, իտ. Storno. Տարմահաւ. սարեակ, երամովին Թռչող. ծախիչ մարախոյ. ռըղըճըգ, պօղաըրլնգ. *Իսկ ըզմարախըն յոգներամ՝ ուտէ հալէ տարմին բերան. Շ. Եդե: *Զուգահաւասար տարմիցն 'ի վերայ մարախոյ՝ այնպէս սաստկեաց զխառովչն. Նչ. թէր:

ՏԱՐՄ. Πλῆθος, ἀγέλη. Turma, agmen, grex. իտ. Stormo. Երամ Թռչնոց և այլոց կենդանեաց. սիւրիւ. *Թռչնոցն տարմք եւլեալ լցին զծովացեալ օդս: Քաղցրաձայն հաւուցն տարմք: Դիտեա ինձ և զհաւուցն տարմս, և զզանազանութիւս 'ի ձևս և 'ի գոյնս. Արէ: Լաոփ. ԾԵ: Ա. որս. Ե: *Շարք շանաճանճոյն տարմից զինև պատեսցեն. Նար. ԽԵ: Կայ և 'ի բառս Գաղիան. *Կիւրիղայ, տարմ. Թերևս ըստ հին հելլենացւոց բառ ինչ հանգոյն լատինականին կրէ. կամ իտ. ցիւրմա:

ՏԱՐՄ ՏԱՐՄ. մ. Տարմաբար. երամովին. երամ երամ. սիւրիւ սիւրիւ. *Թռչունք երկնից տարմ տարմ երամ երամ խոյանային 'ի վերայ շաղղոցն անդամահատութիւն. և նստէր արբահամ և քշէր. Եփր. ծն:

ՏԱՐՄԱԲԱՆՔ, նից. ա. Միաբան խօսօղք բազմութե. *Խոկապատուամ տարմաբանիցն (Տեց հայոց) գործադրութիք. Թէոդոր. խչ: (կմ Թէ գրելի էր՝ Տրամաբանիցս:)

ՏԱՐՄԱԲԱՐ. մ. Ἀγεληδόν. Gregatim, turmatim, catervatim. Բազմութե ըստ տարմից. երամովին. խուռն. *Ողկուզորէն, տարմաբար: Իբր Թէ տարմաբար երԹային (զօրքն): Իբր Թէ խիտ և տարմաբար զօրն հանդիպանայր 'ի պատերազմի. Քէր. Բր. Ն Եղն. Ն Նչ: *Համագունդ 'ի վերայ տարմաբար յարձակեալ: Տարմաբար հորդան տուեալ. Ցհ. կբ:

ՏԱՐՄԱԼ. գ. որ և
ՏԱՐՄԱԼԱԿ. ի.
ՏԱՐՄԱՂԱԿ.
} Θηλάκιον. Sacculus. Քուրձ. քսակ. մախաղ. և Քղանցք ժողովեալ իբրև զպարկ. թուրճ, Բօրսա, փաղուճէլ. *Տարմալ, մանգիկս կամ խուրձին, կամ Թլիս (յն. Բիլաքիօն). Թլիսն կասուէ մախաղ է (այսինքն տոպրակ). Հին բռ: *Ունէր զբաճկոնակ ինչ, կամ տարմալակ, ուր զմուրանան ժողովէր (կորին). Տօնակ: *Դոյզն 'ի յոլովից առաջրեցի 'ի տարմաղակս մտաց. Ոսկեփոր: *Փոյթք էին զտարմալակս լայնել, և զքղանցսն երկայնել. Եղն. մփ:

ՏԱՐՄԱՀԱԻ, ու, ուց. գ. Ψήρ. Sturnus. σελευκίς, avis locustis vescens; seleucis, cidis. Տարմ թռչունն. սըղըրճըգ. *Համագունդ երամ չըջին կաւունկ և ճայք և սարեկք և տարմահաւք. Վէպք. Է: *Զտարմահաւ թռչունն 'ի բարեգործութի մարդկան գոլ ստացօղն բոլորեցուն հնարեցաւ. Բրս. ընէչ:

ՏԱՐՄԱՆԱԼ. ացեալ. չ. Երամանալ որպէս զտարմ. խումբ կազմել. սիւրիւ օլմագ, պիւրիւնմէգ. *Տարմացեալ է մարախոյն ազգ, և անորիշ 'ի միմեանց, և ոչ բնաւ զատանին. Լմբ. յոէլ:

ՏԱՐՄԱՋՈՒՐ. ջրոյ. գ. Ջուրն այն' զորոյ զհետ բերին 'ի բնէ տարմք. գտանի 'ի խորասան և 'ի սպահան. ուստի եթէ տարցին սափորով միով այլուր, զոր օրինակ 'ի մուսուլ, զհետ գան տարմք, և ծախեն անդ ըղձմարախս. *Եւ ջուր յատակս հորոյն (ուր արկաւ երանելի մոգպետն). և այն է տարմաջուրն. ուր և տանին' տարմ հաւուց ըղձհետ երթայ. Վրդն. Ծ: տես և Պտմ. Հյ. Բ. 473: Ցայս հայի թերևս և մթին գրուածն համամայ 'ի Քէր. Երզն. *Ըմպեմ զտարմահաւականին որպէս զջուր ուխտից զքերթածս լուսոյն ":

ՏԱՐՄԱՏԱՐՄ. մ. Երամ երամ. տարմաբար. խմբովին. *Եւ ճայից վաղագոյն տարմատարմ շրջելոյ. Եզնկ:

ՏԱՐՈՂ, ի, ող. ա. Տանօղ. կրօղ. բարձօղ. ընդունակ. *Մահն մերձ եկաց, և տարողքն փութան. Բրս. մրկ: Յոհան և Մագդ. *Մահ մերձ կայ, և տարողն փութայ. ուր տարողքն տանին, ոչ գիտես ": *Հրամայէ տարողացն հատանել զլեզու նորա. Լաստ. Դ: *Ըստ չափ տարողացն զնա երևեցաւ. Եւագր. ղա: *Երկրորդութե փառացն տարօղ. Նար. խոսս:

ՏԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարողութի տանելոյ, կրելոյ, ընդունելոյ. *Տարակուսին հրեշտակք' անտանելի զայս բնութիս գիտելով' այնմ անտարր տարողութեն: Ըստ զգալի աշխարհիս կարողութե: Ըստ չափու ընդունողացն տարողութե արբուցանէ բանիւ վարդապետութեան. Նար. երգ: Վրդն. ես: Երզն. մրբ:

ՏԱՐՈՐԻՇ. Տ. ՏԱՐՈՐՈՇ. *Տարորիշ փաղառութի բաժանելով տասն առորգութեան բայիւք. Գր. տղ. ԵՂԲ: *Զբանականին քաջակազմութե օրէնս տարորիշ յարգարէ (յանբանից). Լծ. ածաբ:

ՏԱՐՈՐՈՇ, ի, ից. ա. Διωρισμένος. Discretus, distinctus. Տարորոշեալ. 'ի բաց որոշեալ. զատուցեալ. բաժանական. զանազանեալ. տարբեր. ճրաջէ բօլիւնմիւշ, ղափուծ, ղարփ. այրը. այրըլմըշ. *Քանակին է ինչ' որ տարորոշ է, և է ինչ շարունակ. տարորոշեալն, թիւ, բան. և շարունակ, գիծ, մակերևութի, մարմին: Թիւ 'ի տարորոշիցն է, և բան 'ի տարորոշիցելոցն. Արիստ. ստորոգ: *Թուականն բաղկանայ 'ի տարորոշ քանակէն ըստ ինքեան: Տարորոշ քանակն պատուականագոյն է քան զշարունակն. Սահմ. ժէ: *Կատարելագոյն մանկունք... անձնականօք տարորոշ զօրութբք: Զանուանս հարցն առաքինեացն տարորոշս 'ի մէնջ տան. Նիւս. բն: Ցհ. կբ: *Զմարմին գոլ տարորոշ' եռամասնեայ քո սահմանեալ ". այսինքն բուռն խաչի հանդերձ երկուեթեօք կցելովք. Մագ. ոփ. խւ:

ՏԱՐՈՐՈՇԱԲԱՐ. մ. Տարորոշ օրինակաւ. զատաբար. զանազանաբար. *Մարմին հաւասարի մարդոյն ըստ շարունակութե քանակին, և ձայնն առ միստ տարորոշաբար. Եւդ. ժբ:

ՏԱՐՈՐՈՇԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ է տարորոշ, կամ առ այն հայի. *Եւ այն չափաւորական' ըստ շարունակ քանակի, ոչ համամամբ, այլ ըստ տարորոշական յեղանակի. Մագ. ճա. այսինքն 'ի համառօտ համակիս թերթն է շարունակ, և բանն տարորոշ քանակ. թող զի և ոտմս, ոտմակ, ոտմար. ըստ յն. է հատած, հատոր:

ՏԱՐՈՐՈՇԵՄ, եցի. ն. Διορίζω. Distermino, discerno, distinguo. Որոշել 'ի բաց կամ մանրամասն. զատանել. զանազանել. տարբերել. ղափէլ, այրմագ, այըրմագ, այըրդ էթմէք. *Զկիշատակ ծննդոց նորա բանիւ տարորոշել, թէ որով կամ ուստի կամ զիարդ, կամ ովք ոմանք տիրեցին աշխարհիս հայոց. Ցհ. կբ: *Ըստ արիստոտէլական բացորոշութեց զհոմանունութի տարորոշեսցուք. Անյ. պորփ: *Ըստ երկուց տարորոշեալ, բնութբ անքակ յոյժ միացեալ. Շ. ՀԽ: *Գաւազան տարորոշող աւազանին ջրով զանմեղ գառինս եկեղեցւոյ. Տօնակ: *Ցերկս տարորոշել բնութիս զմարդ ոչ ոք կամի. Սարկ. հանգ:

ՏԱՐՈՐՈՇՈՒԹԻՒՆ. գ. } Διορισμός, διόρισμα. Distinctio, definitio. Որոշումն. զատումն. սահման. զանազանութի.
ՏԱՐՈՐՈՇՈՒՄՆ. շման. }
*Պէտս ունի առ տարորոշութե մի մի 'ի զանազանութեցն: Առ տարորոշութի մի' առցես զսեռ ըստ այլում իրի տեսակ, և զտեսակ սեռ, այլ նոյնպէս: Առ տարորոշութե' թէ յառաջագոյն է սեռ քան զտեսակ. Անյ. պորփ: *Ոչէ այս փոխարկութի, այլ տարորոշումն խառնեցելոցն. Նիւս. բն. Է:

Կամ Արտաքսումն. արտասահմանութի. *Եղն աքսոր և տարորոշումն 'ի տենչալի դրախտէն. Զքր. կբ:

ՏԱՐՈՒԲԵՐ, ի, ոյ կամ ից. ա. Տարաբերեալ. երթևեկեալ. տատանեալ. *Զեռեւջս տարուբեր (կամ տարաբեր) անդադար սահանացն: Ի տարուբեր երթևեկութեց նոցա կոհակաց 'ի կոհակս. Ագաթ: Ցհ. կբ:

ՏԱՐՈՒԲԵՐ. գ. Տարաբերութի. յուզումն. երթևեկութի. *Իբրև բազում տարուբեր և խորհուրդ 'ի մէջ լինէին. Բ. Ղ. ծԴ. 20. (յն. 'Επίσκεψις. դիտողութի կամ այցելութի:) *Անդ ապա դեսպանք զկնի դեսպանաց տարուբերս առնէին. Ցհ. կբ:

ՏԱՐՈՒԲԵՐ. գ. Որպէս ստուգաբանութի անուանս Կիպրացի, կամ Կիպրացի, եւս և մակեդոնացի. որպէս նաւ վաճառաց, կամ վաճառական. *Կոբեան, և այլ ոչ եկեղեցին յերկրէ կիտացւոյն (այսինքն) 'ի տանէ տարուբերին: Որ գերեցանն 'ի տանէ տարուբերին: Տուն զնաւահանգիստն կոչէ, և տարուբեր զնաւսն թարշշի. Գէ. Եւ. ԻԳ. 1. ուր և յոմանս' որ ըստ օրինակաց գեորգեայ վարդապետի, 'ի բացատրութի ձայնիս *Ցերկրէն կիտացւոց ", 'ի լս. դնի. *Ի տանէ տարուբերին ":

ՏԱՐՈՒԲԵՐԵՄ, եցի. ն. Στρέφω, περιστρέφω. Verso. περιφέρω, circumfero. Տարաբերել. յեղյեղել. աստ երկրորդել. յուզել. խուղարկել. իր. ծփիլ. շարժլիլ. տատանիլ. գեդերիլ. երթևեկել. պատդամաւորիլ. առուրեւտ ունել. *Ցածախապէս զպատնողական բարս նոցա տարուբերէր: Ցամենայն ուրեք զնշանն տարուբերէ: Ցուց առներ զտարուբերեալ 'ի բազմաց զբանն. Ոսկ. յհ: *Տարուբերեալ և համոզեալ 'ի մէջ նոցա: Այսր անդր յամուրս աշխարհի տէրութեն իւրոյ տարուբերէր. Ցհ. կբ: *Հոգին տարուբերէր զթայր' 'ի յիւր սեպհեալ 'ի յաբարածս. Տօղ: *Թիկունքս և արմունկս յորժամ շարժել կամիցիմ, ոչ որպէս կամիմ' տարուբերիմ: Կասկածանօք տարուբերէր 'ի միտս. Ճ. Ա: Արծր. Ա. 15: *Որ ընդ ած և ընդ մարդկիկ ոչ միայն վասն անցաւորիս, այլև վասն անանց կենացն տարուբերին, բանիւք և արդեամբք զդուշութի պէտի. Խոր:

ՏԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Տարողութիւն. տանելն (ըստ ամենայն նշ). *Ի տարումն և յընդունելութի մեղանաց: Տեսանել կարել ըստ տարման, զորս որքան ինչ լինիցին յաղագս այս բանք. Փիլ. լն. Դ. գ: Պղտմ. Յ:

ՅԱՆՏԻՂԻ ՏԱՐՈՒՄՆ. 'Eις ἄτοπον ἀναγωγή. Reductio ad absurdum. որ և ՅԱՆՏԵՂԻ ԱԾՈՒՄՆ. այսինքն Ցանտեղութի ձգելն և առնելն զդիմախօսն. *Ցանտեղի տարմամբ ունելով զյանկումն: Ի ձեռն յանտեղի տարման: Առ այս լուծումն որպէս յանտեղի տարմամբ. Կիւրղ. գանձ:

ՏԱՐՏԱՄ. ի, ոց կամ ից. ա. (լծ. լա. տարտիղ.) Νωθρός. Tardus, a, um, segnis, lentus, hebes. Ցամրաշարժ. դանդաղ. ալգլերգ. յոյլ' մարմնով կամ մտօք. ծանր շարժօղ. ծոյլ. ղէնձիլ, աղըր, կէճ. *Ծոյլ և տարտամ գտանիմք: Ի հոգեորացն տարտամք և դանդաղկոտք էին: Տարտամն մտօք: Որոց վատ և տարտամ են բնութիքն. Ոսկ. յհ: Կիւրղ. գանձ: Փիլ. ել: *Տարտամ են յընթեռնուլն և յուսանելն: Բայց գու ընդ իմ տարտամ անձին' մարտիր ընդդէմ ախոյանին: Տարտամ է կրթութե. Սրգ. Բ. գ. Ը: Յա ուղէ: Երզն. էրն: *Իշն աննուիրական է, և տարտամ 'ի գնացս. Տօնակ:

ՏԱՐՏԱՄ. որպէս Տարտամական. և վաքանական. *Մերժէ 'ի բաց զախտքս տարտամ, գործովք բարեաց առնէ փարթամ. Շ. յէս. առակ:

Կամ գ. որպէս Տարտամութի. վարանք. *Տարտամ աագնապի տարակուսանաց ելից գերելոյս. Նար. ղբ:

ՏԱՐՏԱՄԱԳՈՅՆ. ա. Νωθέστερος, ον. Tardior, ius. Կարի տարտամ. դանդաղկոտ յոյժ. *Ոչ տարտամագոյն լինել առաւել քան զշափն բարուօք, և ոչ ջերմագոյն: Իսկ առ տարտամագոյնսն (մտօք), անձանձրոյթ երկասիրական վարեցեալ վարդապետութբ. Առ որս. ծԲ: Պիփ: *Վասն տարտամագոյն օդոյ և հրոյ (այսինքն քան զօդ և զհուր) գոլ զսա. Պղտփ. փիմ: *Որպէս ձիոյ տարտամագունի, և կարօտացելոյ զարթչել 'ի ձեռն մտրակի ուրուք. Պղտփ. ոպր:

ՏԱՐՏԱՄԱԿԱՆ. Տ. ՏԱՐՏԱՄ. *Տնտես մահապարտական' տարտամական և անգործական. Նար. ԺԲ:

ՏԱՐՏԱՄԱՊԷՍ. մ. 'Ραθύμως. Segniter. Տարտամ օրինակաւ. դանդաղանօք. *Ի պղծմանէ սատելով տարտամապէս բացատել (այսինքն արտասանել) զգանն. Պղտփ. օրէն. Բ:

ՏԱՐՏԱՄԻՄ. եցայ. յ. Νωθρεύω, ομαι. Tardus et piger sum, langueo. Տարտամ լինել մարմնով կամ մտօք, դանդաղիլ. թուլանալ. ցնդիլ. ցաւագնիլ. *Ի ծերութե տարտամեալ' մռայլ զպատկեր աւուրն: Գետնախշտի տարտամեալ, և սովու և ծարաւոյ համբերեալ. Վրք հց. Բ: Մագ. ԽԲ:

ՏԱՐՏԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Νωθρία. Tarditas, segnities, pigritia. և μέριμνη, sollicitudo, cura. Տարտամ գոլն. տարտամելն. յամրութի. դանդաղկոտութի. ալղերգութի. յուլութի. թուլութի մարմնոյ կամ մտաց. *Տարտամութի' քնոյ է լծակից. որ ոչ սխալէն, ամենայն իրօք մտրակի կարօտանայ յաղագս տարտամութե. Առ որս. ծԲ: *Մերում տարտամութեն եպերանք: Տարտամութբ և խեցգետնի բարբառով զբանն արձակէն: Առ տարտամութե մտաց. Խոր: *Զտարտամութի տարակուսանաց: Ի խշտին տարտամութե. Նար. ԽՆ. ԿԲ: *Զինչ ինչ որ այնպէս զմիւսն

ուրախացուցանէ, որպէս 'ի հոգւոյ և 'ի տարտամութեանց փարատել. Յովհ. Ճ. Է. Դ. (գրեալ էր, 'ի տարտամութեանց։)

ՏԱՐՏԱՐՈՍ, ի, աց. գ. որ և յն. տարտարոս. Τάρταρος, ρα. Tartarus, ra, rorum. Խոր տեղի սարսելոյ և սարսուելոյ։ Դըժոխք՝ ըստ որում վիհ տառապանաց. անդունդք խոր ծովու. խորք. լուալիք աշխարհի. սանդարամետք. խաւար արտաքին. *Դըժոխք և կորուստ, և տարտարոսն։ Արկանել 'ի տարտարոսն։ Արար խնդութիւն չորքոտանեաց 'ի տարտարոսն. Առակ. Լ. 16։ Ժողով. Է. 4։ Յոբ. Խ. 15։ *Ի յաղցից և 'ի բոցոյ հրակիզեալ 'ի յանկութեացն. քանզի սոքա են ձմերին տարտարոսն. Փիլ. լին. Ճ. 234։ *Տարտարոսն՝ որ էն մէջ ամենայնի, անզի ինչ է յոմանց ջուրց, և սորախմբութիւն եղանի մինչև ցախիզն. (որպէս մուր աղտեղութեանց.) Նանն. *Ի տարտարոս ներքինս։ Զժահահոտ տարտարոսաց զխորութիւն։ Ըզգուշն ապականութեան զտարտարոս գեհենին. Մանդ. *Ոմն 'ի հուր գեհենին մատնեսցի, ոմն 'ի տարտարոսն դատապարտեսցի. Խոսր. *Զանշիջանելին զատնութիւն դժոխոց տարտարոսի. Յհ. կթ. *Բանտ անուանէ զանելի ինչ անդնդային և սանդարամետական՝ զներքին տարտարոսն. Սարգ. ա. պ. է. *Զգունդս գիւացն 'ի տարտարոսն ընկղմեցեր. Ճ. Բ. *Ի տարտարոսի. 'ի գեհենոյն 'ի սատանայնիան. Լծ. Նար.

ՏԱՐՏԱՐՈՍԱԶԷՆ. ա. Որ ինչ է խոր զէնք և տանջանք տարտարոսի. *Զնա դատապարտեալ արտաքսէր 'ի տարտարոսազէնն խաւար. Խոր. հռիփ.

ՏԱՐՏԱՐՈՍԱԶՆԻՆ. ա. Զննիչ և գողացուցիչ տարտարոսի. *Ի տարտարոսազննին 'ի բոցակէզ յաճախեկ գալարեան որդւոյն այ. Տօնակ.

ՏԱՐՏԱՐՈՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ταρτάρειος. Tartareus. Որ ինչ անկ է տարտարոսի. դժոխային. անդնդային. *Տարտարոսական վհին։ Զմեզ 'ի սորին և 'ի տարտարոսական եզերաց 'ի վեր կորզեաց. Սարկ. քհ. *Դևք տարտարոսականք նմանեալ սամուելի երևեցուցին զինքեանս վհկին, և այսպատմբին սուտ. Ճ. Գ.

ՏԱՐՐ. րեր, րերք, րերց կամ րերոյ կմ տարրի, ից. գ. գասնի և տարրոյ, տարերաց, տարրց։ Տե՛ս և ՏԱՌ։ Στοιχεῖον. Elementum, principium. Գլխաւոր նիւթ և հիւթ՝ որպէս սկիզբն և մասն բաղկացուցիչ զգալի մարմնոց. մանաւանդ հող, ջուր, օդ, հուր, և բաղկացեալն 'ի նոցունց նիւթական իրք. բնութիւն ինչ. իսկութիւն. մարմին. խառնուր. էնութ. *Ըստ մարդկան աւանդութեան, և ըստ տարերց (այսինքն սկզբանց) աշխարհիս։ Մինչ տղայքն էաք, ընդ տարերբք աշխարհիս 'ի ծառայութեան կայաք։ Զիարդ դառնայք միւսանգամ 'ի տարերս տկարս և յաղքատս. և այլն։ *Տարր է իմաստութեան երկիւղ տեառն. Բրս. Լեղբ. *Մարդոյ մարմին 'ի չորից տարերց խառնեալ է, 'ի խոնաւութէ, 'ի ցամաքութէ, 'ի ցրտութէ, և 'ի ջերմութէ. Եզնիկ։ *Տարր կոչէ՝ որ 'ի չորից ունին զգոյութիւն. յայսոցիկ չորից տարերց տարերք մարմնոցն. Ճ. Եւսեբ։ *Տարր մի գոյն։ Արեգական տարրն։ Տարրն երկնի։ Տարերն լուսնի։ Ըստ տարերց բարձր լերանց. Եզնիկ։ Ճ. Եւսեբ։ Ագաթ։ Լմբ. եր ընդ եղբ։ Վեցօր։ Ճիր։ Խոր. Ճ։ *Մեղուն ինքն նուազ է 'ի տարրին, և փառաւորեալ 'ի վաստակս. Համամ. առակ։ *Տարր ժամանակիս։ Տարր գոյից կամ արարածոց։ Տարր արկածից։ Ի փոքուէ տարրէ. Նար։ *Ոչ եթէ 'ի տարրն հայի կամ 'ի նիւթն՝ աննիւթ բնութեն, այլ 'ի հո-

գին և 'ի սէրն՝ որով տարրն ընծայի։ Ցայլ իմն էութիւն յեղաշրջին կցորդակից տարերացն. Լմբ. առ. և պտրգ։ *Կրող զտարր ամենեցուն (այսինքն խաչն զմարմին աստուածոյն), զայն որ մեռաւ մեզ փոխարէն. Ճ. ոտ. Բարձր։ *Տարից 'ի միասին ածելոց։ Միւսն իսկ 'ի տարրիցն։ Չերկաքանչիւրից տարրիցն պատճառելով զբովկացուն. Պղատ. փէ. *Նախնեաց վէհից իմանալեացն խումբ՝ տարրակոյս տարրեցը քառիւք. Ճ. փող. *Գոյից ամենից՝ տարրից ու անտարրից մը հոգին. Տօղ. յհ. եղբ. ՀԷԲՃ։ *Ի ամենայն օգտաբեր տարրոյս յորդորմունք. Պիտ. *Զորից տարերացս։ Երից տարերաց։ Տարերաքս չորս են. Վրդն. ծն.

ՏԱՐՐ. իբր Տառ, մասնիկ. յօդ ըստ քերականաց. ամբ. ամբողջայք. *Յասորի լեզու առէ, 'ի սկզբանէ արար ած զայամն երկնից, և զայամն երկրի. յամն առեալ որ է տարր (եզակի), իբրև զմիոջէ տարերէ միոյ երկնից յայտ առնէ թարգմանութիւն. Եզնիկ։

ՏԱՐՐԱԲԱՐ. մ. Στοιχειωδῶς. Per elementa, simpliciter. Նիւթապէս. զգալապէս. պարզապէս. մանրամասնաբար. *Այսքանեայ զարդուս և ընդ սորին մասանց տարրաբար առ ամենայն գոյութիւն առաջին արկելոց. Նիւս. կազմ. Գ։ *Զոր լեզուով ազգմամբ՝ լսելեաց մատուցանէ զբանն, զնոյն սա տարրաբար տեսանելեաց առաջի դնէ. Յհ. կթ. առ. *Տարերք անուանին, տարրաբար խառնին. Գնձ։

ՏԱՐՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. գ. Στοιχειώδης. Elementarius, rudis. στοιχείωμα, elementum. Տարրեղէն. նիւթական. յօդական. և Տառական. *Տարրական օրէնքն (առ մովսեսի): Տարրական անցաւոր արարածք։ Առանց տարրական օդոյ. Առ որս. ԺԲ։ Ագաթ։ Նար. ԺԴ։ *Ամենայն տարրականաց նիւթք։ Մարմինք տարրականաց. Ճ. Ա։ Եզն. Եղբ։ *Եկն եհաս աւետաւորս տառ՝ տարրական իմն նուիրանի (իբր անձրև զօրացուցիչ). Մագ. ԽԴ։

ՏԱՐՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Հաստատիլ իբր տարր բնական. բնաւորիլ. սերտ միանալ. պատաւորիլ դրոշմիլ որպէս տառ. խորամուխ լինել. ընդմտանել. ծաւալիլ. զօրանալ. արմատանալ։ Իսկ յն. στοιχέω, մեկնի 'ի լտ. incedo, sequor aliquid mente, animo, factis. *Ունակութիւն եղեալ 'ի նմա տարրասցի։ Յորմէ տարրացեալք ամենայն մարմինք ... բանիւ տարրացեալք մարմինք։ Յորում տարրացեալ է զօրութիւն այ։ Թանձրացեալ տարրացաւ խաւարն 'ի վերայ երկրի։ Հանդերձն տարրանայր իբրև զանկողին ինչ 'ի խորութէ. Անյ. որոգ։ Փիլ։ Լմբ. պտրգ։ Եղիշ. Խոր։ Լմբ. եր ընդ եղբ։ *Տարրանալ 'ի հանդէս բարեպաշտութեան։ Յամենայն վարս բարեգործութէ տարրանայր։ Տարրացելոյն առ ած սիրով։ Ըստ նորին սրբութե տարրանանք, հաղորդեալք նորա, և միացեալք 'ի քս։ Յերկեղի նորա տարրասցուք. Սհկ։ Ճ. Ա։ Լմբ. ող. և պտրգ։ Տօնակ։ *Որ և յոյժ անձկեալ էր իմոյ լսելեաց 'ի վեր տարրանալ առ այդքան բարձրագոյն և երկնային իրողութիւն. Նանայ. յաջ։ *Սողոմոնին իմաստնացեալ, որքան առաւել տարրանայր 'ի խորսն (յն. ἐμβατεύω, միջամուխ լինել), այնքան յաճախագոյնս ցնորէր. Առ որս. Է։

ՏԱՐՐԱՊԱՇՏ, ի, ից. ա. Նիւթապաշտ. կռապաշտ. *Բամբասէ զանմտութիւն տարրապաշտիցն։ Ոչ միայն տարրապաշտք, այլև դիւապաշտք. Նխ. եմ։ Յհ. կթ. պօղ։

ՏԱՐՐԱՊԷՍ. Տ. ՏԱՐՐԱԲԱՐ. *Բամեալ 'ի քերթս տարրապէս, զանազանեալ տառիւ հանդէս. Ճ. ոյլոճ։

ՏԱՐՐԱՏՐՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Տրփումն 'ի տարերս. սէր նիւթականաց. տարրապաշտութիւն. *Տարրատրփութե գեն տոհմէ՝ բարեքաձևաց տարերց երկրպագանել. Յհ. կթ. պօղ։

ՏԱՐՐԱՑՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Στοιχειωτικός. Տարրացուցիչ. որ տայ տարրանալ. *Ամենայնի է միակն տարրացողական. Դիոն. ածայ։

ՏԱՐՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ տարրանալ (ըստ ամենայն առման). *Զանտարրն տարրացուցին (զբանն նշանագրովք). Ճ. Ը. *Ի մի էութի զիւրաքանչիւրոցն նուէր տարրացոյց։ Տարրացուցանէ զնոսա մի ած և մարմին այ։ Հոգին տարրացուցանէ զմեզ 'ի քս իբր զկենդանութիւն։ Հանդերձն՝ զոր տարրացոյց անկողին 'ի խորափոսին. Լմբ. պտրգ. և եր ընդ եղբ։

ՏԱՐՐԱՒՈՐ, ի, աց. Տ. ՏԱՐՐԵՂԷՆ. *Թէ էին տարրաւորք (հրեշտակք), ապա երևելիք, և ոչ աներևոյթք։ Ի մեզ գոլ տարրաւորացն (չորից հիւթոց) յաշխարհիս տեսանելոյ մասին. Ագաթ։ Նիւս. կազմ։

ՏԱՐՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Նիւթականութիւն. հիւթեղէնն գոլ. *Ի տարրաւորութէ եղեալ անմը կենդանին. Մաքր։

ՏԱՐՐԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Եղեալն 'ի տարերաց. տարրաւոր. տարրեղէն. նիւթեղէն. հիւթաւոր. հողեղէն. երկրաւոր. ըզգալի. *Ոչ ձևանայ 'ի տեսիլ տարրեղէն։ Տարրեղէն փայտակերտն մը քառաթեւն։ Էութիւք իմանալեաց և տարրեղինաց։ Հրեղինաց և տարրեղինաց ստեղծօղ. Եղիշ. Ճ։ Ճոր։ Ճ. գանձ։ *Բնութիւք տարրեղէն արարածոցս։ Տարրեղէն նիւթոյն. Սրգ. Ճ. պ. Ե։ Լմբ. ող։ *Որպէս զի 'ի տարրեղինաց և հոգեղինաց, 'ի հրեղինաց և հողեղինաց փառաւորեսցի քո մը անունդ. Ժմ. յն։

ՏԱՐՐԻՉ. ա. Տարրացուցիչ. հաստիչ. *Երևեցուցիչ երեկորի, տարրիչ խաւարի. Նար. յԳ։

ՏԱՐՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Στοιχείωσις. q. d. Elementatio, elementum. Տարրումն. ինչ մի տարրացեալ. բաղկացուցն տարրեղէն. *Առող ահմանիչ երկակչիռ տարրութեց (առըմջեան և գիշերոյ, այսինքն արուսեակն՝ որ լինի և գիշերավար). Նար. ղԳ։

Եւ Սկզբունք գիտութեն. Ճառ. գրուած. *Մէյն յաւթէութի յաղագս ածաբանականոյն տարրութեց։ Ըստ ածաբանականացն նորա տարրութեց։ Զայս ինչ առէ յաղագս յմի 'ի ժողովելոյն իւր ածաբանականն տարրութիս. Դիոն. ածայ։

ՏԱՐՐՈՒՄՆ, րրման. գ. Նոյն ընդ վ. որպէս Տարրացումն. բաղկացութիւն, և տպաւորութիւն. դրոշմ տառից և զօդումն տառից ընդ տառի. գասաւորութիւն. *Գիր... նոյն իսկ տառք կոչին. վասն զի ունին տարրումն ինչ և գասութիւն. Թր. քեր։ *Կրկին յիշեաց ըզտառս. ցուցանէ զտարրումն և զմիաբանութիւն գրոյ և ձայնի հանդոյն տարերց երկրի։ Տարրումն. զի միաբանին գիր և ձայն հանգոյն տարերացդ. Երզն. քեր։ *Զտարրումն շաղապատեալ շաղաշարի գրիւք որամաբանեսցես. Մագ. ԾԴ։

ՏԱՐՓ, ոյ, կամ ի. գ. ա. Որպէս Տարփումն, և Տարփալի. *Զև հասեալ 'ի տարփ՝ խնկաբերից բուրման պայմանի։ Տարփ եղբօրորդւոյն՝ կանայք օրիորդք սիրեցեալք. Նար. փող։ *Բաշն արտակ գիմեալ յապարեզ տարփով, և մը հաւատով. Գնձ։

ՏԱՐՓԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Արժանի տարփալոյ. անձկալի. ցանկալի. *Անստուեր նըշոյլ տարփալի։ Սիրանունդ սիրամարգալի. Նրբափայլ ոսկեթել տարփալի։ Փո-

ղէր կանանց տարփալին ։ Տարփալի վիրաւորական վէհիցն. Նար. խոսս ։ Ը. փող։ Երզն. լը ։

ՏԱՐՓԱԾՈՒ, ի, աց. ա. Որ ածէ տարփումն առ այլ. կամ հգէ զայլոց առ ինքն տարփումն. *Զըղձալին իւր և զտարփածուն. Խոր. ա. 14։

ՏԱՐՓԱԿԱՆ. ի. աց. ա. Ցոյցտարող տարփման. անձնական. *Թաղծական, ծիծաղական, տարփական. Վրդն. ող։

ՏԱՐՓԱՄ. ացայ. չ. Ἐράω, ἐρατίζω. Amore prosequor, cupio, adfecto. Տենչալ, ցանկալ տրփալով կմ տոփելով սրտի. վառիլ սիրով. փափաքել պապաքեալ ոգւով. աշըգլամաք, հասրէթ չէքմէք, աշըք, օլմաք. *Տարփացեալք անձառ լուսոյն. Շար։ *Ծարաւեցայ բանիցս անգին, և տարփացայ դրոշմել 'ի գիծ. Ը. յէչ. տաղ։

ՏԱՐՓԱՆՔ. նաց. գ. Ἔρασις. Amatio, amor, adfectio. Տարփումն. տենչանք. փափաք սրտի. ցանկութի. հասրէթ, աշգը... *Անձային տարփանօք մղեալ։ Որ 'ի հեշտ ցանկութի տանին տարփանքն, զամենեսեան 'ի բաց հատանել. Փիլ. Խնամոց։ *Ոչ վայելչին տարփանօք հեծեմ, այլ հանդերձեալին տենչանօք յերկնաւորաց առաւել կակաչիմ։ Խրախուսեր համայն տարփանօք բերկրեալք 'ի կանայս. Նար. ծէ. և խոսս։ *Զինչ աւգեօք տարփանք քեզ առաւագելքն իցեն. Խոր. ա. 31։ *Ցայս կշիռ ժողովել զիմաստից ծայր տարփանաց, և ա.ժանի գովելոյ իմաստունս. Հանոս. տաղ։

ՏԱՐՓԱՏԵՆՉ. ի, ից. ա. Տարփմամբ տենչացօղ. և Տարփմամբ տենչալի. *Ցոլլինուածով յարդարել... տարփատենչ տեսողացն. Առաք. գ. 47։

ՏԱՐՓԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Շարժել 'ի տարփումն և 'ի սէր. յօժարեցուցանել. մէրէգլէ. մէյլէդմէք, հօսլանտըրմաք. *Զարն 'ի վերոյ բարեկերպ գունեալ... զտեսողսն տարփացուցանէ. Անյ. հց. ժմ։

ՏԱՐՓԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Տարփածու. տարփացօղ, և տարփալի. *Զանկրօնքնեայ պատկերն իւրն երանելեայ տարփաւորի. Խոր. բ. 15։ *Պահէ զտարփաւոր ծառոյն կենաց պտղոյ. Պիտ։ *Բարեպաշտութե և իմաստութե սիրապէս տարփաւորն՝ մածանէր թագաւորն հայոց հեթում. Երզն. քեր. յէջ։

ՏԱՐՓԵԼԻ. Տ. ՏԱՐՓԱԼԻ. *Օրհնեալդ 'ի կանայս, երանելի տեսողաց, և տարփելի անտեսից. Թէոդոր. խոս։

ՏԱՐՓԵՆԱԿԱՆ. } Իբր Տարփալի ։ Գնչ.
ՏԱՐՓԵՆԱՒՈՐ. } առէպ։

ՏԱՐՓԻՄ, եցայ. չ. Տարփալ, և տոփիլ. *Տարփիմք ցանգ տածել. Մագ. ծէ։

ՏԱՐՓՈՂ, ի, աց. ա. Ἐραστής. Amator, amasius. Տարփացօղ. ցանկացօղ. սիրով վառեալ. ... *Որ լաւաքարութենն էր տարփող։ Հրաւիրէ զտարփողս անթիւրելի հաւատոյն ։ Սէրն՝ տարփողին օտարանայր յաշխաց. Փիլ. Խնամոց։ Խոր. Հռետ։ Ը. փող յոր ։ Ոմ և Նեղոս. ծ։ Մխ. տաղ. ձգ. ձէ։

ՏԱՐՓՈՂԱԲԱՐ. մ. Ἐρωτικῶς. Amanter. Որպէս տարփող. տարփալով. սիրողապէս. սիրով. *Ըստ բնութե փափագմունք իմացութեանցն միշտ տարփողաբար ցանկալով. Դիոն. ածոյ։

ՏԱՐՓՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Մեծափափաք. անձնօղական. սիրալիր. *Տարփողական սիրով։ Ի տարփողական սիրոյ երկնաւորացն։ Տարփողական հոգւով. ճճ։ *Սա 'ի խոնարհ՝ երկրաւորացս տարփողական. Երզն. օթ. էրեն ։

ՏԱՐՓՈՂԵՄ, եցի. ն. չ. Իբր յն. Διασαλπίζω. Divulgo, pervulgo (velut tuba). Ի տար փողել. քաջահնչօղ ձայնիւ ազդել. քարոզել. աւետարանել. հռչակել խորոփողով. *Տեսեալ զքերոզէն ... տարփողելով սրբուհւոյն. Շար։ *Ձայներ'ի վիմին հրեշտակապետն այսօր, տարփողէր կանանցն զուարթ, յարեաւ խաչեալն. Ը. փող։ *Տարփողելով հրեշտակին՝ ձայներ. Գնչ։

ՏԱՐՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Տարփանք. տարփումն. տրփումն. տոփումն. *Զկին իւր 'ի մեծ նեղութե արգել սակս տարփութե (կմ տրփութե) երանելւոյն գլափիւրայ. Խոր. բ. 85։

ՏԱՐՓՈՒՄՆ. փման. գ. Տարփալն. տարփանք. տենչ. փափաք. *Հարկաւորեալ յայնժամ լինել զտարփումն եղբօրն, բացեալ զգերեզմանն. Դիոն. Բղբ ։ *Պարեմք հոգեպէս տարփմամբ... Ստացար քեզ օրհնաբանս անձկով տարփմամբ։ Զտարփումն անյագ սիրոյն որ առ նա. Նար. խոսս. և էրգ։ *Բորբոքեալ անձկակարօտ տարփմամբ սիրոյ. Ը. փող օրափ։ *Լինել զամենահաճոյ տարփումն սիրոյ՝ թագաւորին. Ճ. Ա։ *Զխղճ տարփման տռչորման հոգւոյն։ Ցառ քն տարփմանէն և սիրոյն բոցակիզեալ. Լմբ. պորգ. և ող։ *Իմաստութեն տարփումն։ Եռայր յիս տարփումն բաղձանաց. Երզն. մթ։ Ո-տաղ։

ՏԱՐՕՐԷՆ. ա. Παράνομος. Contrarius legi, illegitimus, improbus. Օտար յօրինաց. անօրէն. անկարգ. և Տարօրինակ. *Տարօրէն և ապստամբ ցուցեալ էր. Իրէն. առ Լէհ։ *Զտարօրէն հեշտ ցանկութի։ Տարօրէն չարութք ... Ցոյնալիսի մտաբերէր տարօրէն խառնակութեան. Փիլ. յոհ։ Պիտ։ *Տարօրէն խառնակութբ յաղթահաղախութե ըմբռնեալ. Կոչումն։ *Զտարօրէն հեշտութիս ուսայք. Լմբ. յոհ։ *Տարօրէն սովորութի. Յհ. իմ. ափ։ *Նորօրէնադրութե, և տարօրէն հանձարոյ գիւտ. Սարկ. հանգ։

կամ մ. Παρανόμως. Contra leges, illicite. Արտաքոյ կարգի և օրինաց. անկարգաբար. տարօրինապէս. *Է՞ր վասն զրկես զորդին քո 'ի խնամոց ազատչին քո՝ տարօրէն հոգալովդ. Սրգ. յկ. ե։

ՏԱՐՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Παρανομία, παρανόμημα. Transgressio legis, nequitia, improbitas, flagitium. Անօրէնութի. անկարգութի. ապիրատութի. *Զքաջօրէնութեն և զարդարութե փոխանակ տարօրէնութե և անիրաւութե։ Ցանցաւորութե և տարօրէնութե։ Ի տարօրէնութէ կամի ապրեցուցանել։ Բռնութե և յափշտակութե ոչ օրէնք պատճառք են, այլ տարօրէնութի բնակչացն. Փիլ։ *Զտարօրէնութեցն առնել խաղաղութիւն։ Անձեցեալ բազմացին տարօրէնութիք ։ Անչափից տարօրէնութեց լեալ գործօնեայ. Պիտ։ *Բազում տարօրէնութիւ գործեալ եղիցին յԾին յայնմիկ. Երզն. մթ։

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ. ա. Անօրինակ. աննման. *Անուանակն նիւթոյ յանցանաց, տարօրինակն մարմնաւորաց. Նար. մծ։

ՏԱՐՕՐԻՆԱՊԷՍ. Տ. ՏԱՐՕՐԷՆ. մ. *Անվայելուչ տարօրինապէս խորհեցան. Սանահն. և Ոսկէփոր։

ՏԱՐՕՐԻՆԵԼ. մ. չ. Տարօրէն լինել. տարօրէն ինչ գործել. *Եւ ոչ տարօրինէր՝ զայս առնելով յաւուր շաբաթու. Իրէն. առ Լէհ։

ՏԱՐՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՏԱՐՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. *Իսկ դու 'ի տարօրինութեդ գոլով զամենեսեան թիւրես. Երզն. մթ։

ՏԱՒԱՂԵՄ, եցի. ն. դրի և ՏԱՒԱԼԵԼ. Հաւաքել զցրուեալ բազմութիւն. ժողովել. հանգուցանել։ Նր. ժողովիլ. հանգչիլ. մակաղիլ. պատսպարիլ. *Հովիւքն տաւաղելով զգառինսն քչէին 'ի դալարաբեր հովիտս. Աւծր. գ. 8։ *Ընդ հովանեաւ տաւաղին անմահական անկոցն։ Շնորհեա զխաղաղութի եկեղեցւոյ և ընդ սովին տաւաղեալ հօտի ։ Ի մի փարախ ուղղափառ եկեղեցւոյ տաւաղեսցին. Ցհ. իմ. էկեղ։ Ը. գանձ ։ Կիւ. ձան. Բղբ ։ *Տիեզերք յուսովն առ քն տաւաղին։ Այս յուսոյս ներքոյ տաւաղիմ։ Ամենեքեան 'ի ներքոյ նորա (ողորմութեն տն) տաւալին. Լմբ. ափ. և ող։ *Ոմն առաց 'ի միջասպի մեկնութե, թէ 'ի հովանի միջասպէն ('ի խորանի միջասպին առ յորս) ձկնորսքն տաւաղեն, զի ապաւինցեն զնա. Ճ. Ա։

ՏԱՒԻՂ, ւղի. ղաց. գ. Νάβλη, νάυλη. Nabla, nablium. ψαλτήριον, psalterium. κινύρα, cithara. λύρα, lyra. ὄργανον, organum. Քնար գուսթի տաւաղեալ. սազն, սարան. որպէս եբր. նէպէլ կամ նէպլ. յն. նա՛պլի. լտ. նա՛պլա, նա՛պլիում. (ըստ Մեկնեաբաց, ա՛րբա, չէնգ, նօգտըր.) գ. թգ. ժ. 12։ ա. ն. ժէ. 28։ ժզ. 5։ իէ. 1. և 16։ բ. ն. է. 11։ թ. 11։ ի. 28։ իթ. 25։ կամ որպէս յն. ὄργανον, երգիոն. *Տաւղօք և նուագարանօք. բ. Թգ. զ. 5։ *Զէ՛ ինչ չար տաւիղն, այլ զի աղտեղի երգոցն և զև գործի. Սեբեր. է։ *Զածաբարբառ տաւիղն հարկանելով գաւիթ. Գիրգ։ *Տաւղօք և քնարիւք։ Ներբողականս տաւղօք. Նար. խոսս։ *Հոգենուագ տաւիղք հրաշազարդապէս խրախանալ. Անան. էկեղ։

ՏԱՒՂԵՄ. եցի. ն. Հարկանել զտաւիղ. և յօրինել նուագել տաղս և սաղմոս. *Ընթանայ դաւիթ 'ի մէջ սիոնի... և տաւղէ նոցա զերգս օրհնութե (կամ սրբութե). Եփր. օրհն։

ՏԱՒՈՒՂ, ի, աց. Տ. ՏԱՒԻՂ. որպէս յն. ὄργανον. *Օրհնեցէք զտր ջղաւոր և աղեաւ և տաւուղաւ. Սեբեր. է։

ՏԱՓ, տափք. ա. գ. (տես և ՏԱՓԵՐ.) Տափարակ՝ որպէս գետին տափեալ և դաշտաձև. փօխօշ փէչ. փէխօծ, դուրան. ճազըր, փէոլ։ Վանօշ. հց։ *Ամենայն բանակաւն խաղայ իջանէ 'ի տուարածոյ տափ. Լաստ. ծզ. որ և ՏՈՒԱՐԱԾԱՏԱՓ։

ՏԱՓԱԿԱՏԵՍ. ա. Տափարակ տեսլեամբ կամ ձևով. փօխօշ յեւռ, փէխօծ. *Բակլա պատասխանեաց, թէ ոչ երկնչելոյ աղագաւ եմ տափակատես. Մխ. առակ։

ՏԱՓԱԿՈՂՄՆ. ման. գ. Γῆ πεδινή. Terra campestris. Տափարակ կողմն. հարթ վայր. փօխօշ փէր՝ եօղ։ *Բանակեցան 'ի տափակողմն 'ի դաշտագետին վայրին ։ Ի տափակողմն 'ի դաշտ մի մեծ յն. լռփ, 'ի դաշտային գետնի. 'ի դաշտ մի մեծ. ա. Հ. գ. 40. և. 52։

ՏԱՓԱՆ, ի, աց. գ. Գործի տափելոյ կմ տափանելոյ հանդերձ լծովեզանց. որ և ՏԱՓ. *Կոշտք տափանօք փխրեն, և մարմինն ձըգամբ. Եղնիկ. առ Լէհ։

ՏԱՓԱՆԱՄ, ացայ. չ. Տափարակել. հարթել. դօշէլէ. դէլէլէ. *Ի վայր տափացեալ. դաշտացոյց զնոյն իւրովքն հանդերձ. Լաստ. ընթեր. (Իբր տափացուցեալ։)

ՏԱՓԱՐԱԿ, ի, աց. ա. գ. Πεδινός. Campestris. ἐπίπεδος, planus. στρογγύλωσις, rotunditas, vallum. Հարթ. դիւր. դաշտաձև. և Դաշտավայր. փօխօշ, դուզ, դուզան փէր. եազը, փէոլ, եայլա, օվա, մէյտան. *Իջեալ 'ի տեղի մի տափարակ։ Եկն 'ի տափարակն. Ղկ. զ. 17։ ա. Թգ. ժէ. 20։ *Ի տափարակ տեղւոջ։ Վազեաց 'ի տափարակն անդր հանդիսին. Ճ. Ա։ *Ցերկիր տափարակ և դաշտաձև։ Զամենայն տափարակ տեղիս՝ ապարակս և գոմս դնէր. Մաղ. Ցհ. կբ ։ *Գունս զերկուս տափարակս անտառախիտս հանդերձ լերամբքն կազմելով, և ա-ոյոց տեղիս. Խոր. բ. 6։ *Գնաց 'ի հաշտենից տափարակն. Զենոբ։ *Տափարակ, որ խորութի ոչ ունի. Պղատ. փիլ։ *Խորութի զտափարակ ձևոյն բըռ-

նութեան ընկալաւ. և ուղիղն տափարակ հաւասարութեան յեռանկիւնեացն է բաղկացեալ. Անյ.: * Տափարակացն եզերաց... զմին գործելով հաստատուն անկիւն 'ի չորից տափարակաց. Անյ.: * Ուսումն չափական երկայնութեան և տափարակի և խորութեան. Պղատ. օրէն. Ե:

ՏԱՓԱՐԱԿԱՁԵՒ. ա. Տափարակ ձևով. * Առեալ զոսկի բալիշն, որ է տափարակաձև 'ի չափ թզոյ միոյ, և 'ի կշիռ լտեր միոյ. զի այն իսկ էր յաղթութեան պատիւն. Ուռհ.:

ՏԱՓԱՐԱԿԵՄ. եցի. ն. Տափարակ կացուցանել. թօփիզէյնէս տիզէյնէլ. * Տափարակէր զտեղին: Իբրև զպարտէզ տափարակեալ. Մագ. ԼԸ: Վրդն. օրին:

ՏԱՓԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Επίπεδον. Planum, aequum. Հարթութիւն. * Նուաղագոյն քան վայրին տափարակութեան գնացեն. Պղատ. օրէն. Ժ:

ՏԱՓԱՓՈՒՇ, փշոյ, ոյ. գ. Ազգ փշոյ տափարակ տերևով. * Դժնիկն և տատասկն, ժանգափուշն, տափափուշն, արափուշն. Ագաթ:

ՏԱՓԱՔԻԹ. քթի, թաց. ա. Ոյր քիթն է տափարակ. տափունչ. տափակաքիթ. թէ. բէլ փաթալ' պէլնած. Էսասը զօսսասնլը. * Զայր խոժոռադէմ, տափաքիթ և խորակն: Տափաքիթք, լայներեսք. Խոր. Բ. 7. և Ե:

ՏԱՓԵՄ. եցի. ն. Տափանել. հարթել զանդս տափանաւ, որ է բահաձև կամ վանդակաձև երկաթի ժանեօք. * Եթէ զերկիրն պատառելով թողուն, և չտափիցեն. Ոսկ. Բ. Բէս: * Երբ փորելով զգուղձքն մանրէ, և զերամն ծածկէ, նա այն է լաւ. և թէ ոչ նա լծօք վատակելն 'ի հետ' անճարողացն ճար է, և 'ի հետ տափելն անհնար ոլոռին. Վստկ. Ճ:

ՏԱՓԵՐ. Իբր Տափք. տափարակ վայրք. * Գետնոյ բարձրագոյն կողերն, և մասներն, և տափերն. Վստկ. ՃԺԵ:

ՏԱՓԵՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. գ. Տափարակ մասն կամրջաց 'ի մուտս և յելս, ուր միջավայրն է բարձր. * Ի մէջ արարեալ զնոսա տափերական կամրջացն' գետամէժս առնէին. Ագաթ. (յն. 'ի մէջ կամրջացն առաջի և անուի:)

ՏԱՓՆՉՈՒԹԻՒՆ, կամ ՏԱՓՐՆՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Տափունչ կմ տափաքիթ գոլն. թիփ փէլեածութիւն. * Զտեսակն ոչ կարեն փոխել, որ են տափնչութիւն, ափխտակութիւն. Անյ. պորփ:

ՏԱՓՈՂՆ, ողին. գ. Տափարակ տեղի միջնողանց. քամակ. կօնըճէն փաթալ փէզը. * Օծցէ զմէջքն 'ի վերայ տափողինն. Մաշտ. ջահկ:

ՏԱՓՐ. Տ. ԴԱՓՐ. որ և ԴԱԲՐ, ՏԱԲՐ. * Ցափր հատանելով: Տափր հատանելով զտեղին' ոչ կարէին հանգարտել. Նար. յոհէտ: Ճ. Ա:

ՏԱՔ, ի, եց. ա. Նոյն և ռմկ. թ. ըսըճագ, սըճագ. Ջերմ. ջեռեալ. * Մինչդեռ տաք էր (չամփուրն) իբրև զհուր' եդ 'ի գլուխ մերում ժանոյ. Խոր. Գ. 37: * Հազիւ կարացին հանել զպարանն տաք ջրով 'ի տորոեալ մարմնոյն. Հ=Ց. սեպտ. Ա: Վրք հց. ԻԷ: * Ջուրն տաք գայ 'ի վեր. Երզն. երկն: * Ամենայն հով իրաց մոխիր առնել տաք է փորձով. Վստկ. ԾԷ: * Հանէք զմորթ այծին, և տաք տաք արկէք 'ի վերայ Նորա. Վրդն. առակ:

ՏԱՔԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի. ա. Ջերմացուցիչ. ջեռուցիչ. * Ջերմն 'ի ցրտէն, և հոմն ի տաքացուցչէն (կմ տապացուցչէն). Խոսր:

ՏԱՔԴԻԿՈՆ. Տ. ՏԻՓԴԻԿՈՆ:

ՏԱՔԻՄ, եցայ. չ. Ջերմանալ. տաքնալ. * Որ անչափ ջերմութեամբ տապախառն օդոյ հոծեալ տաքին. Պիտ:

ՏԱՔՈՒԹԻՒՆ. գ. Ջերմութիւն. ջեր. * Ջերմն յերկար, և տաքութիւն անչափ. Ոսկ. յհ. Ա. 21: * Ջերմն' ուսար տաքութիւն է, խառնեալ ընդ բնաւորական տաքութին. Մխ. բժշ:

ՏԱՔՈՒՄՆ. քման. գ. Ջերմանալն. ջեռումն. տաքնալը. Տաքմամբ աւազին ժռլցն. Պիտ:

ՏԱՔՍԱՏ. գ. Բառ յն. տագսիս, տագսիտիօն. Τάξις, ταξίδιον. Նոյն ընդ հյ. Դաս. կամ գասակ զօրաց. Cohors. * Զօրս արար ախղատոս, և յլեաց կոմոսիտոս զտաքսատ զօրացն (հերոմլոփ). Եփր. համաբ:

ՏԱՔՍԻՄԱՏ. փոխանակ գ. խլյ Պաքսիմատ. զոր տես: Վրք հց. ԺԶ. և ԻԶ:

ՏԳԵՂ, ի. աց կամ ից. ա. Δύσμορφος, ἄμορφος. Deformis. և և οὐκ εὔσχημων, λεπτός, δεινός, ὠμός, σαπρόν, χεῖρον. Անգեղեցիկ. անման 'ի գեղեցկութէ. տձև. անշնորհ. անշուք. վտիտ. զազիր. և Անվայելուչ. անդէպ. վատթար. չիրքին. * Այր բարկացող տգեղ է կերպարանօք: Եօթն երինջք տգեղք և վտիտք. Առակ. ԺԱ. 25: Ծն. ԽԱ. 27: * Ճայ անուանեալ հաւք' տգեղ տեսակաւ. Նաննա: * Որպէս մեկք զերեսս տգեղս ցուցանեն, և մերկս ղօդիս. Գէ. Եզ: * Ամենայն բան տգեղ. Եփես. Ե. 29: * Ոչ է տգեղ լսել զնոյն բան: Տգեղ ինչ իրս վասն վարդապետութեան քո ոչ խորհէր նա: Ցայժմ հետէ տգեղ ինչ առ մեզ ոչ գործեսցեն. Եւս. պտմ:

ՏԳԵՂԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Որ խօսի բանս տգեղս. զազրախօս. 'Αισχρολόγος. Turpiloquus. * Ցոլովք են տգեղաբանք 'ի չարս. Ոսկ. Եփես:

ՏԳԵՂԱԳՈՅՆ. ա. մ. Կարի տգեղ. վատթարագոյն. և Անշնորհ օրինակաւ. չարաչար. * Զինչ տգեղագոյն քան զկին արբեցեալ կայցէ. Ոսկ. մ. Գ. 4: * Բարկութիւնն տգեղագոյն գործէ զկերպարանն: Այլևայլ զազանս տգեղագոյնս պաշտէին եգիպտացիքն. Սրգ. յկ. Ժ: Նաննա: * Ո՛ իմաստուն լսողդ, զբարիոք ասացեալդ 'ի տեառնէ մի այլընդ այլոյ տգեղագոյնս լսես. Եղիշ. խաչէն:

ՏԳԵՂԱՆԱՄ. ացայ. չ. Տգեղ լինել. անշքանալ. փգեշնալ. չիրքինլէնմէք. * Քարեղէն պատկերայն առեալ զքարաքոս ժանկոյն' ղազրացեալ տգեղանան: Տգեղանայ գեղեցկութիւն: Քանզի ճիւաղի նմանեցայ, որ տեսողացն ըզլոյսն տայ, այլ ինքն մթով տգեղանայ. Ագաթ: Սրգ. Ա. Պ. Գ: Ցն. պրբ. * Իսկ մորդ արտաքոյ բնութեան անձնիշխանութեամբ զնոյն տգեղունի տգեղանայ. Սրգ. Բ. Պ. Ժ:

ՏԳԵՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տգեղ կացուցանել. եղծանել զգեղեցկութիւն. փգեշլէթմէք. * Ոսկեղէն ամն էր բնութիւս... դրժանք չարին զապականութեն մեղային խառնեալ' տգեղայոյց զմաքուրն: Զպատկեր արարչին զազրալի աղտեղեօք տգեղացուցի. Շ. Ա. յհ. ԻԵ: Սկեւռ. աղ: * Հրոյ զօրութիւն այն է, զի զանպիտան աղտ և ժանկ խառնեալ ընդ ոսկւոյ և արծաթոյ, և զնոսա տգեղացուցեալ, մաքրել. Իգն:

ՏԳԵՂԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ ինչ տգեղացուցանէ. փգեշլէտիճի. * Զտգեղացուցիչ ճղճիմն վազրաթորմիք սատակել. Լմբ. պորփ:

ՏԳԵՂԾ. ա. Տգեղ և տխեղծ. անշնորհ. անվայել. * Տգեղծ (կամ անվայելուչ) է արդարոյ անկանել առաջի ամպարշտի. Առակ. ԻԵ. 26: * Զոր ինձ ասել զամենայն տգեղծ է: Տգեղծ և անվայելուչ համարձակութիւն. Վրք հց. ԻԶ: Լմբ. ԻՄ:

ՏԳԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αμορφία, δυσμόρφωσις. Deformitas, deformatio. αἶσχος, turpitudo. Պակասութիւն գեղեցկութե. անշքութիւն. անվայելչութիւն. եղծումն. զազրութիւն. անկարգութիւն. * Տգեղութիւն և խանգարումն: Մերկացեալ 'ի գեղեցկութենէն, ունելով զ... 'ի բնութենէ տգեղութիւն լի եղև ամօթով. Յճխ. Ե: Նաննա: * Ի բանս տգեղութեան, որով զկաթշնամանեն: Առեմ զիմ վտատակս յաղագս հանդերձեալ տգեղութեան' որ պատահելոց է ամա. Մանդ. ԺԱ: Լմբ. ԺԳ:

ՏԳԻՏ, տգիտի, տաց. ա. 'Ιδιώτης. Idiota, rudis. ἄπειρος, imperitus, incultus. ἄφρων, insipiens. Անգէտ. անմասն 'ի գիտութենէ. անուսումն. տխմար. անփորձ. անհմուտ. անտեղեակ. ռամիկ. դռեհիկ. գեղջուկ, դէհղանի, ահմագ, ճահիլ. պէօն. * Ապա տգէտք և ռամիկք գալլութեն են: Որ կայցէ 'ի տեղւոջ տգիտին: Մատնիցեն անգր տգէտք: Թէպէտև տգէտ եմ իցեմ բանիւ, այլ ոչ 'ի գիտութեն: Լաւ է տգիտի, որ գնայ միամտութեամբ իւրով. և այլն: * Յառաջ կոչել զտգէտս 'ի գիտնոց, և զանարժս 'ի քաջ արանց. Եղիշ. Բ:

ՏԳԷՏ. իբր Տգիտական. * Առնել պատասխանի ըստ իմաստուն կամ տգէտ հարցուածոյն. Սարգ. Ա. Պ. Է:

ՏԳԷՏ ԼԻՆԵԼ. 'Αγνοέω. Ignoro. Տգիտանալ. անգիտանալ. անծանօթ լինել. * Բայց դու խրատել մի՛ տգէտ լինիր: Տգէտ են ոյք արդարութեան: Ոչ կամիմ, եթէ տգէտ իցէք եղբարք. և այլն: * Տգէտ են նոքա յարդարութէ առնել ոյ. Եփր. հռ: * Բայց արդ գիտուն եմ վասն թարին, տըգէտ կամաւ լաւագունին. Ցն. պրբ:

ՏԳԻՏԱԲԱՐ. մ. Իբրև տգէտ. տգիտութբ. տխմարաբար. * Տգիտաբար մոլորեալ: Զայս տգիտաբար ուսուցանես կարի յոյժ: Զանձն տգիտաբար կորուսանէ. Եղիշ: * Տգիտաբար զխաւարն իբրև զլոյս սիրիցէ: Մի՛ ոք յանդգնեսցի տգիտաբար խիզախելով. Խոսր: * Ոչ տգիտաբար, այլ' առաջնորդութբ խոհականին խօսակցեալ. Շ. Ա. յհ. ԻԳ:

Եւ որպէս ա. Տգիտական. * Ըստ տգիտաբար անմտութեան. Ճ. Գ:

ՏԳԻՏԱԲԱՐՈՅ, ի, ից. ա. Տգէտ բարուք, որ չկամի և ուսանել. * Ի տգիտաբարոյ և յանձնահաճ մարդկանէ. Խոսր:

ՏԳԻՏԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ յոյժ տգէտ. * Քան զագէտս տգիտագոյնք են: Պահէ անարատ և զտգիտագունիցն զեղուս. Սրգ. Բ. Պ. Զ: Մանդ. Ա:

ՏԳԻՏԱԳՈՐԾ. ա. Տգիտութբ կամ յանգիտութէ գործեալ. * Խոստովան լինէր վասն տգիտագործ մեղացն անցելոց. Գիրք. Բղբ. պտ ճռճ:

ՏԳԻՏԱԽՕՂԽՕՂ. ա. Որ խօղխօղէ զտգէտս. մոլորեցուցիչ պարզամտաց. որպէս գայլ ապականիչ գառանց. * Գազանադէմք, տգիտախօղխօղք. Թէոդոր. մայրագ:

ՏԳԻՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական տգիտաց և տգիտութե. տխմարական. * Ընդդէմ բերի տգիտական կարծեաց: Զտգիտական անբանութիւն: Մաշեմ 'ի հմտութե տգիտական մասանց. Շ. հրէշտ: Վրդն. ծն: Երզն. քեր:

Կամ իբր Տգէտ. * Ցայտնէին ես տգիտական ազգին. Ոսկ. յհ. Բ. 40:

ՏԳԻՏԱՆԱՄ. ացայ. չ. և ն. 'Αγνοέω. Ignoro. Տգէտ լինել. անգէտ' անծանօթ անտեղեակ և անխոհեմ գտանիլ. չկամիլ գիտել. * Եւ արդ տգիտացար յոյժ մինչ: Ապա թէ ոք տգիտանայցէ, տգիտասցի. Ա. Կն. ԺԴ. 9: Ա. Կոր. ԺԴ. 38: * Արդ ահա և դուք տգիտացայք. Ագաթ: * Ի հեզգալն կմ 'ի տգիտանալն' որ ինչ վասն ժողովրդեանն. Խոսր: * Տգիտանան զբարեգոյն ծանօթութիւն. Պիտ: * Տգիտանալով իրաւանց: Տգիտացաւ նա 'ի

մերս խմաստութեան. կամաւ տգիտանային. Լմբ. առակ. Ե պրգ։

ՏԳԻՏԱՆՔ, նաց. Տ. ՏԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. *Ո՛չ 'ի տգիտանացինչ կատարել, ոչ յիշակերպել. Կոչ. Է։

ՏԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἄγνοια. Ignorantia. Անգիտութիւն. անհմտութիւն. անտեղեկութիւն. անուսումնութիւն. անխմտութիւն. զառանցանք. անխելքութիւն. *Տգիտութիւն՝ անձին խուռում չէ բարւոք։ Մի ասեր առաջի նր թէ տգիտութիւն (կամ անգիտութիւն) է։ Վասն տգիտութեան որ է 'ի նոսա. վասն կուրութեան սրտից իւրեանց։ Ցաւելուլ 'ի մեղսն մեր և 'ի տգիտութիւնս. և այլն։ *Զգործ տգիտութեան նոցա անմեղութիւն համարեսցիս։ Զտգիտութիւն խոստովանեաց հաւատոյն. Ագաթ։ Խոր. Գ. 53։ *Ոչ յանձին կարօտութիւն քո առ տգիտութեան լրման։ Ոչինչ գանգատելոյ վեհերեւոյթ՝ հայեցեալ 'ի մեր տգիտութիւն։ Կայր զրկի 'ի ճառագայթից արեգական, և տգիտութիւն զրկի 'ի կատարեալ կենացն։ Եթէ գուցէ տգիտութեամբ վրիպեալ եմ, ես որ հաստատունս գիտեմ, ոչ կարեմ դատել զինի քոյոյ մոլորութեանդ. Եղիշ։

ՏԳՈՅՆ, գունի, լից կամ աց. ա. Անգոյն. տժգոյն. գունաթափ. *Ցանկալի էր մանուկն, ոչ ախտաժ ինչ, ոչ տգոյն. Ոսկ. Եբր։

ՏԳՈՒՆԻԼ. Տ. ՍԵՒԱԳՈՒՆԻԼ. *Պահք են և տգունել և գձձել առանց լուանալոյ և օծանելոյ. Եփր. պհ։

ՏԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պակասութիւն վայելչութեան գունոյ. տգեղութիւն. *Զմոյնան 'ի տրտմութեան փոխեն, և զգոյնան 'ի տգունութիւն. Պիտ։

ՏԵՄՆԴ. Տ. ՏԵՆԴ. *Տեանդ տապոյն 'ի ներքուստ լինիցէ. Ոսկ. Ա. Բէս։

ՏԵԱՌՆԱԲԱՐ. մ. Ըստ օրինակի Տեառն մերոյ յի քի. *Տէր կոստանդին ճաշակեաց 'ի թանձրացեալ և զմաւսեալ լեղւոյս մերմ 'ի կատարումն կենացն տեառնաբար՝ զչլքգութիւն թագաւորութեան մերոյ. Վրդն. պտմ։

ՏԵԱՌՆԱԲԱՐԲԱՌ. ա. Ի տեառնէ բարբառեալ. *Հայեցեալ 'ի տեառնաբարբառ հրամանացն բարձրութիւն. Կոչէ-ն։

ՏԵԱՌՆԱԳԱԼՈՒՍՏ. ա. Որ ինչ հայի 'ի մարմնացեալ գալուստն նն. *Սպասել տեառնագալուստ փողոյն։ Ախոնել տեառնագալուստ փողոյն։ Մեծաւ յուսով սպասել տեառնագալուստ փողոյն. Ագաթ։ Ցհ. ժմ. ափ։ Մաշթ։ (Կայ գրեալ և իբր գ. Ի տեառնագալստեան, այսինքն 'ի տեառնագալստեան. *Յորժամ թուչին 'ի տեառնագալստեանն ընդառաջ վերանալ. Ագաթ։)

ՏԵԱՌՆԱԳԻՐ. ա. Տնագրեալ. խաչիւ դրոշմեալ. *Զգայական զինօք սպառազինել, և տեառնագիր երեսաց մերոց գեղով. Նար. խչ։

Եւ Ի տեառնէ գրեալ. պատուիրեալ. *Տեառնագիր հրաման, եւ բարձրանամ դէպ. Նար. փող։

ՏԵԱՌՆԱԳՐԵՄ. եցի. ն. որպէս լտ. Signo sanctam Crucem, vel sancta Cruce. յն. σημειόω, σφραγίζω. Գծագրել զտէրունական նշան զնք խաչի. խաչակնքել. կնքել դրոշմել խաչիւ կամ զխաչ. օրհնել նշանաւ խաչի. երեմն խաչ հանել, խաչ հանելով կամ ձեռք խաչով օրհնել. *Տեառնագրեալ զինքն բարձր ձայնիւ ասէր։ Տեառնագրելով զինքեանս։ Տեառնագրեալ զինքն խաչիւն նշանաւ։ Գնայ հանդերձ խաչիւն սրբով, և տեառնագրեալ զտեղին՝ հարկանէ գուագանաւն, և բղխէ աղբիւրն. Փարպ։ Եղիշ։ Խոր։ Ցհ. կբ։ *Տեառնագրէի զնշան խաչին 'ի վերայ երեսաց իմոց։ Բժշկէր զնն ներքեւս տեառնագրելով ձեռօք իւրովք։ Տեառնագրեա՛ քո անուամբդ զլուսանցոյց երդ յարկիս։ Ե-

թէ ոչ տէրունական կենսատու խաչիւդ տեառնագրեսցի. Վրք հց. Ի։ Ճ. Բ։ Նար. ծի. ղգ։ *Մի իբրև զկուսաց պսակս օրհնեսցեն, այլ իբրև երկակիս տեառնագրեսցեն։ Որպէս երկակի՝ ուռ տեառնագրեալ՝ 'ի գլուխս դիցեն. Կանոն։ *Օրհնեալ կնքի և տեառնագրեսցի սրբեալ կողմն Յհ. Գնձ։

ՏԵԱՌՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Σφράγισμα, σημεῖον. Signaculum, signum. Խաչակնքութիւն. ձև և դրոշմ և օրհնութիւն նշանի խաչին. *Զինքն տեառնագրութեամբ քնի կնքէր. Ճ. Բ։ *Խաչիւ տեառնագրութի։ Զտեառնագրութիւն նշանիւ։ Ցիշատակ մեծ տեառնագրութեան յերեսս կերպիս հոգեւոր սրբով զնշան խաչիւ. Նար. յԳ. ղա. ղԲ։

ՏԵԱՌՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿՆՔՈՑ. Միրոնութիւն. կնունք. *Առեալ զտեառնագրութիւն կրնքոյն քնի՝ ամենեւին զինքն նուիրէր նմ. Ճ. Բ։

ՏԵԱՌՆԱԺՈՂՈՎ. ա. Ժողովեալ առ՛ կամ յանուն տեառն. տօնական. մեծահանդէս. հոգեւոր. *Յայսմ աւուրս սրբութեան պահոց ամենաժողով տեառնաժողով շահավաճառք մարգարէին լուսոյ և ականցն պատուականաց. Եփր. պհ։

ՏԵԱՌՆԱԿԱՆ, ի. գ. Ընծայ նուիրական տեառն 'ի պէտս աղքատաց և քահանայից. *Կանոն տեառնական օրհնելոյ. Մաշթ։ *Խոստացեալն նմ, զոր տեառնականն կոչեն, լիցի այսպէս։ Զմատաղն զառակի, և զտեառնականի. Շ. Բղբ։

ՏԵԱՌՆԱԿՈՂՄՆ, ման. գ. ՏԵԱՌՆԱԿՈՂՄՆ ԿՈՅՍ. ՏԵԱՌՆԱԿՈՅՍ ԿՈՂՄՆ. } Τὰ πρὸς Κύριον. Quae ad Dominum. Որ ինչ է դէպ 'ի կողմն տեառն. ննծակոյս կողմն. հրաման նմ. *Հաստեալ կային 'ի տեառնակողմանն։ Խեռութեամբ վարէին 'ի տեառնակողմն կոյս. Օր. Բ. 24. Ե 7։ *Միշտ հաստեալ կային 'ի տեառնակոյս կողմանէ. Եզն. Հոբ։

ՏԵԱՌՆԱՄԱՅՐ, մօր. գ. Տիրամայր կոյս աստուածածին. մայր տեառն. *Տեառնամայր աղախինն խնկնաբուրս կենդանի ջրոյն եղև։ Այլ ոչ իբրև զտեառնամայր աղախինն, յորում ամենեցուն ննծն բնակեաց. Պէտր. ոփ-ն։ *Կանայքն այնուքիկ (իւղաբերք) անուամբ կոչին տնամայրք». այսինքն սրբ մարք եղբայր անուանելոյ յնի. կամ քորք տիրամօր կուսի. Եղիշ. յոր։

ՏԵԱՌՆԱՆՄԱՆ ԽԱՉ. Մակդիր բուն խաչափայտին տեառն, զորոյ զնմանութիւն ունին այլ խաչք. բուն փայտն կենաց. *Խաչք լուսեղէնք ըստ նմանունն տեառնանման խաչին։ Ի չորս առաջս ըստ նմանութեան տեառնանման խաչին. Ագաթ։ Առծ. Գ. 9։ Գնձ։

ՏԵԱՌՆԵՂԲԱՅՐ. բօր. գ. Անեղբայր. եղբայր տեառն. մականուն յակոբայ արդարոյ, որ էր որդի կղէոփայ եղբօր յովսեփայ ննծահայր կոչեցելոյ. *Յակոբոս տեառնեղբայրն. Մանդ. Ի։

ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋ. ի. գ. Ἀπάντησις. Occursus (Domini), sive Purificatio B. V. M. Տօն քառասնօրեայ գալստեան յնի 'ի տաճարն՝ յանդիման լինել տեառն ըստ օրինաց։ *Կանոնն տեառնընդառաջին։ Քարոզ տեառնընդառաջի։ Թէ բարեկենդանի գիտի տեառնընդառաջին. Շար։ Գնձ։ Հ=Յ։ Որ ռմկ. կոչելով և խանդարմամբ հնչման ասի՝ Տէրընտառ, տէրընտառ օր. զոր յետոյք ոմանք կամեցան ըստ կամի մեկնել՝ Տէր ընդ այս, յարմարելով և աւանդութիւն նոր, թէ ընդ արևելեան դուռն փակեալ (որ օրինակ էր կուսին) անցեալ իցէ տէրն 'ի գրկի մօր իւրոյ և կուսի. *Անեն, տէր եանց ընդ այս դուռն, ուստի տեառնընդառաջ և տէրընդայս կոչի». կամ, *Իսկ զնինչ կրակն լուցանել, և

տէրընդայս ասել. ծերքն և աղջիկն շուրջ գային զկրակովն, և գոչէին, ա՛յ տէր ընդ այս, ա՛յ տէր ընդ այս. Տօնակ։ Այլ յայտ է թէ կրակավառութիւն հայի 'ի խորհուրդ բանիցս, Լոյս 'ի յայտնութիւն. և Հուր եկի արկանել. որ են ընթերցուածք աւետարանի 'ի Տեառնընդառաջն։

ՏԵԱՌՆՈՐԴԻ, գւոյ. գ. Անորդի. որդի տեառն նմ՝ տէր, և տիրակից հօր՝ միածին բանն. *Յորում մտանէ և բնակեսցէ ննծն և տեառնորդին։ Ծնաւ զանդրանիկն և զսիրելին և զտեառնորդին։ Վաճառեսցի տեառնորդին 'ի սպանդ. Սեբեր. ծԳ։ Ճ. Գ։ *Ո՞վ ծառայք, որ վաճառէին զտեառնորդին իւրեանց. Եփր. ծն։ *Ուր բնակեցաւ իմ տեառնորդին, և շիջեցաւ հեթանոսին. Գր. ֆղ. էֆմ։

Եւս և՝ Աղատորդի. ազատ յազատէ ծնեալ. որդիք աւագ իշխանաց. *Ո՞ւր են ազատքն 'ի տաճարի, կամ տեառնորդիք 'ի ծաղկոցի. Շ. Եդեմ։

ՏԵԼԵՏԻ. Բառ յն. Τελετή. Կատարումն. և Սրբազանութիւն. նուիրագործութիւն. և նուիրական ոք. *Տելետի կոչի ըն յունաց խմաստասիրացն, որ է կատարողութիւն. և սովորեցան կոչել այս անուամբ զհաղորդութիւն խորհրդոյն, որպէս կատարելով զխորհրդագործածն՝ որք ուսանէին զնոցայն. Մագ. 'ի Դիոն։ տես և Մագ. ԿԵ=ՅԲ։ Իսկ 'ի Հին բռ. գրի, *Տելետին՝ գլուխ իմաստասիրաց կամ հաւատոյս »։

ՏԵՂ, ոյ. գ. Արմատ Տեղալոյ. Տեղացումն. յորդ կամ զեղուն անձրև. գօրէշ եաղմուր, սէլ սաղանաք. *Քան զտեղ՝ քան ըզտարափ թանձր և արագ վերուստ 'ի վայր թօթափէին. Բ. Մ. Ժ. 36։ *Տեղացին 'ի ձեռն զտեղ երկնաւոր շնորհիցն։ Տեղ ոսկի տեղայր 'ի փեսայութեան արտաշիսի. Ագաթ։ Խոր. Բ. 47։

ՏԵՂ, ոյ, աց, օք. գ. Եաղ. տեղի. վայր. փէղ. Եէր. *Տեղ կայանի է քահանայական դասուն։ Եւ ոչ տեղ օթևանի։ Պատերազմի տեղ է կենցաղս։ Զամենայն 'ի մի տեղ ածէ. Լմբ. պրգ. Ե ժմ. առակ. ծղ։ *Ի մի տեղ գումարեալք. Վրք ոսկ։ *Տեղ ինչ. Ի տեղ վերջին. Շ. Եդեմ։ *Զոր յիւրում տեղ տացէ։ Յայսմ տեղ վախճանեալ (այսինքն յայսմ վայրի կամ 'ի ժամանակի) մեծ հայրապետն գէորգ. Ցհ. կԲ։ *Տեղ. տեղօք. են. Արիստ. Ծ. սահէպ։ *Ի գաւառաց և 'ի տեղաց իշխանութեան իւրեանց։ Եւ այլ բազում տեղաց հեռաւորաց։ Վասն իննակնեան տեղացն։ Զբաժանի քո տէրութիւն ըստ տեղաց, որպէս մարգկան։ Զբազումս 'ի տեղաց նորա տարեալ էին անիրաւաբար. Կոչէ-ն։ Եղիշ։ Ա։ Զենոբ։ Խոր։ Լաստ. Է։

ՑԱՄԵՆԱՅՆ ՏԵՂ. մ. Πανταχοῦ. Ubique. Ամենայն ուրեք. ամէն փէղ, Գէք. *Բարիքն, որպէս թուի ինձ, բարիք են թուեցեալ յամենայն տեղ, և գարշելիքն՝ գարշելիք. Պղատ. մինով։

Ի ՏԵՂ. նխ. Ի տեղի. փոխանակ. փէրէ. *Ահարոն էր մովսէսի 'ի տեղ մարգարէի։ Եղիցի արմաւիքն յիսուն ամի 'ի տեղ դնոց. Եփր. Թուոց. Ե ծն. *Զայն՝ որ 'ի տեղ մօր զմանկունսն դրդել գգուել և սնուցանել պարտի. Բրս. Բղբ։

ՏԵՂԱԲԱՐ. մ. Տեղւոյ. ըստ տեղւոյ. եատեղապէս. տեղականապէս. *Ոչ տեղաբար յարձակել նմա ասելով, այլ իմացականապէս։ Ոչ մարմնապէս, և ոչ տեղաբար. այլ ըստ կալման. Նիւս. բն։

ՏԵՂԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Τοπογραφέω. Locum describo. Գծագրել զտեղի ինչ. *Մինչև ցայն վայր տեղագրեաց՝ զքաղաքն... տեղագրեցին զերկայնութիւն նորա։ Անդ տե-

զագգյեաց զքաղաքն : Տեղագրելով հաստատեա 'ի քեզ նա սիոն. Գրմ. աղ: Ասող. Ե. 1: Գ.նչ:

ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Τοπογραφία. Topographia, loci vel locorum descriptio. Գծագրութիւն տեղւոյ. գրութիւն զտեղեաց. *Սկսցուք պատմել զաշխարհս առ աշխարհ առանձինն ըստ գրից տեղագրութեացն պտղոմեայ ալեքսանդրացւոյ. Խոր. Ա:

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ է նշանակ գրութեան 'ի տեղւոջ, կամ գրեց ըստ տեղւոյ. *Ի տեղագրական և 'ի բնական սահմանաց բացարձակ է ծնութիւն. Պիտառ:

ՏԵՂԱԳՐԵՄ. եցի. ն. Τοποθετέω. Locorum situm, vel descriptionem instituo. Դնել 'ի գրի զորոշեալ տեղի. նշանակել ընդ գիրս տեղւոյն. *Ընդէ՞ր զարածանի միայն ոչ տեղադրէ: Ճառագայթարձակ զհինմունս առ լոս տեղագրելով. Փիլ. լին. ա. 13: Անան. Եկեղ:

ՏԵՂԱՁԵՐԾ, կամ ՏԵՂԱՁԵՐԾԵԱԼ. Ձերծեալ բնաւ 'ի տեղւոջէ իւրմէ. խախտեալ. *Տեղաձերծ լինելն ոմանց 'ի ուէրութենէն. Լմբ. աղ. Բ: *Զորս միանգամ գտանէին տեղաձերծեալ և մնացեալ յետս, Ճարակ սրոյ տային. Պիտառ:

ՏԵՂԱԹԱՓ ԱՌՆԵԼ. Թափել 'ի տեղւոջէն զգերեալն. կամ 'ի բաց թափել զխափանեալն 'ի տեղւոջէն. *Վասն տեղաթափ առնելոյ զյափշտակեալսն 'ի նոցանէ. Արծր. Գ. 17:

ՏԵՂԱԿԱԼ. ա. ն. Որ կալեալ ունի զիւր տեղի հաստատուն կամ անշարժ, կամ ուրոյն. *Ուք 'ի հաւատս յեցեալ են իբրև 'ի խարիսխ ինչ տեղակալ հաստատեալ կան: Ոչ զտեղակալ ջուրցն. որ զետեղեալ զմի և զնոյն կայանս ունէին. Ոսկ. ա. փիմ: Վեցօր. Դ:

ՏԵՂԱԿԱԼ, ի. աց. գ. Τοπάρχης. Toparcha, loci praefectus. Կուսակալ. կողմնակալ. տեղապահ արքունի. բդեաշխ. *Զապարապետս և զտեղակալս, և զիշխանս: Առ ամենայն տեղակալս կողմանցն աորուոց. Ա. Եզր. Գ. 14: Դ. 48: *Զնա առաքէ թագաւորն՝ տեղակալ քաղաքին անւոյ. Լաստ. Ճ:

ՏԵՂԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն հաստատութեամբ զտեղին. զետեղումն. *Ոչ բնական տեղակալութեամբ 'ի նմա գերակայեալ. Անան. Եկեղ: (որ և կարէ ըստ տեղւոյն նշանակել և կուսակալութիւն. տեղապահութիւն:)

ՏԵՂԱԿԱՅ. ա. Որ կայ 'ի տեղւոջ իմիք: Գ.նչ:

ՏԵՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ըստ տեղական. որ ինչ հայի 'ի տեղին՝ պէսպէս առումամբ. *Գտցի նոյն ինքն տեղական մարմին 'ի տեղւոջ: Ոչ տեղական փոփոխումն, այլ 'ի բարձրութենէ 'ի նուաստութիւն: Եթէ երկինք է, տեղական է ելումն, ուստի և իջումն կարծիցես: Եւ այս ոչ է տեղական կործանմամբ, որպէս զառաջինն. Անյ. Վերծ. արեոփ: Եւագ. Ծրբ: Ղ. ա. պ. ծա: Լմբ. յայտ: *Մակբայ տեղական. Եւագ. քեր. որ ըստ Թրակ. ետեղական:

ՏԵՂԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Կալն 'ի տեղւոջ. զկայ ստանուլն ուրեք. *Ի ճանապարհորդութիւն, 'ի վարդապետութիւն, 'ի տեղակացութիւն, 'ի լրումն սիրոյն քնի. Ոսկ. ա. կոր:

ՏԵՂԱԿԻՑ. ա. Բնակակից. գաւառակից. սահմանակից: Գ.նչ:

ՏԵՂԱՄ, ացի, ա. և ՏԵՂԵԱՄ, ՏԵՂԵՄ, ղեայ. և ՏԵՂՈՒՄ. ն. Βρέχω, ἐπιβρέχω, ὕω, ὑετίζω. Pluo, irrigo. νίφω, ningo. Տեղ տարափոյ կամ անձրև ածել. և հանգոյն անձրևի թափել. Եռանդրմոգ, պարփեն. *Չև ևս էր տեղացեալ տէառն այ 'ի վերայ երկրի: Եւ տէր տեղաց (կամ տեղեաց) 'ի սոդոմ և 'ի գոմոր ծծումբ և հուր 'ի տեառնէ յերկնից: Եւ տեղայ (կամ տեղեաց) տէր կարկուտ 'ի վերայ ամենայն երկրին եգիպտացւոց: Տեղաց (կամ տեղեաց) 'ի նոսա մանանայ 'ի կերակուր: Տեղեաց 'ի նոսա միս որպէս հող: Ի մի քաղաք տեղացից, և 'ի միւս քաղաք ոչ տեղացից: Ահա ես տեղացից ձեզ հաց յերկնից: Ո՞ պատրաստեաց զհոսանս... տեղեալ (այսինքն տեղալ) յերկիր. և այլն: *Առանց աշխատութեան յերկնից տեղեաց նոցա (զմանանայ). Եփր. ծն: *Ինքն իսկ յինքենէ տեղեաց զկերակուր. Ոսկ. 'ի յհ. Դ: *Եւ նետս իբրև յամպոյ տեղէ 'ի խորհուրդս մարդկան. Մանդ. Է: *Զանձրև սաստիկն տեղացեալ առ մարդիկ. Ագաթ: *Ճեմականքն աղօթէին, Զիւս (այսինքն արամազդ) տեղա՛ 'ի մեզ փորձութիւն. Սահմ. Ժ: *Տեղաց 'ի մեզ զամպրոպ դառնութեան. Յհ. կթ. որ և իբր կր. գրէ, *Զտառապանս արամութեան ամպրոպաց, որ տեղացաւ իսկ 'ի վերայ ժողովրդեան »:

ՏԵՂԱՑ, ան, աց, կամ եաց, ացին. գէ. հոգ. լ. Իջանել անձրևի. գալ իբրև զանձրև. *Տեղասցէ ձեզ անձրև կանուխ և անագան: Ոչ տեղեաց յերկիր զերիս ամս և զվեց ամիս: Տեղասցէ 'ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ՝ հուր և ծծումբ. և այլն: *Կայծակունք տեղացին. Եսայ. փր. Ե: *Տեղ ոսկի տեղայր 'ի փեսայութեանն արտաշէսի, տեղայր մարգարիտ 'ի հարսնութեանն սաթինկանն. Խոր. Բ. 48:

ՏԵՂԱՆՔ. Իբր Տեղիք. փեղոսեն. *Ամենայն տեղանք նոցա. Գէ. Եւ:

ՏԵՂԱՇԱՐԺԻԼ. եալ. չ. Շարժիլ 'ի տեղւոջէն. կամ ըստ տեղւոյ: Նիւս. բն. Է:

ՏԵՂԱՊԱՀ, ի, աց. գ. Τοποτηρητής. Loci servator, locum tenens, vicarius, successor. Որ պահէ զտեղի ուրուք՝ նստելով փոխանակ նորա. յաջորդ իբր լաւելայն. առաջնորդ. տե՛ս և ՏԵՂՈՐԴԱԿԱԼ՝ իբր յաջորդ. *Գլխաւորս՝ վերակացուս՝ տեղապահս յայտ արարեալ հայրյն կատարելոց: Յովսէփ՝ որ եկաց զկնի սրբոյն սահակայ տեղապահ աթոռոյն: Մեծն ներսէս՝ նա լուսաւորչին գրիգորի վիճակեալ հօտին տեղապահ: Մեն գրիգոր ծծայեան տեղապահ էր աթոռոյն բիւզանդիոյ. Կոչ. Որոտ: ՃՃ: *Կացուցանեն տեղապահ թագաւորութեանն զնոյն վարդան. Վրդն. պտմ:

ՏԵՂԱՊԱՀ. Τοπάρχης. Toparcha, regulus, rex. Ժառանգ աթոռոյ տէրութեան. իշխան աշխարհի. թագաւոր տեղւոյն. *Տեղապահ ես բռնական եմ », ասէր թէոդորոս թագաւորին. Լաստ. ԾԵ: *Թագէոս՝ որ ընդ թուղթն աբգարիսի տեղապահի եբեր յեդեսիա. Ճ. Զ:

ՏԵՂԱՊԱՀ. Պահապան գաւառի. փոխարքայ. բդեաշխ. տեղակալ. կողմնակալ. կուսակալ. *Կոչէ առ ինքն զարսն, զորս թողեալ էր տեղապահս վասպուրական աշխարհին. Արծր. Ե. 2:

ՏԵՂԱՊԱՀ. Փոխանորդ. երևեցուցիչ իշխանութեան տեառն իւրոյ. *Հռոմայեցւոց թագաւորութիւն, տեղապահ մեծի թագաւորին քնի: Ի թագաւորեալ քաղաքն բիւզանդիոյ, որ է տեղապահ թագաւորին քնի. Լծ. կոչ: Մեսր. Երէց:

ՏԵՂԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Իշխանութիւն տեղապահի. յաջորդութիւն իբր լաւելայն. առաջնորդութիւն. *Զաթոռ եպիսկոպոսութեանն տեղապահութեամբ յաջորդեաց յովսէփ: Զաթոռն տեղապահութեամբ խնամէր յովսէփ աշակերտ մեսրոպայ: Յառաջ քան զվախճանելն սահակայ եպիսկոպոսի՝ տայր զտեղապահութիւն աթոռոյն գրիգորի՝ մեսրոպայ վարդապետի. Խոր. Գ. 67. և Յհ. կթ: Վրդն. պտմ: Մեսր. Երէց: *Տայր զտեղապահութիւն (պատրիարգութեան) գրիգորի ծծայեանի մինչև ցհաւաքել ժողովոյն. Շնր. տրն:

Եւ կուսակալութիւն. վերակացութիւն 'ի դիմաց այլոյ. *Ոստիկան կարգեաց 'ի վերայ աշխարհին տեղապահութեամբ տիրել: Ի դէմս աշխարհոյ առնեմ տեղապահութիւն աշխարհիս. Արծր. Գ. 3: Ե. 1:

ՏԵՂԱՍԵՐ, սիրի, րաց. ա. որ և ՏԵՂԵՍԵՐ. Սիրող զիւր տեղի. մշտաւոր 'ի նմին վայրի կամ 'ի նոյն տեղիս. *Ոմանք տեղասերք, և կէսք մոլորականք. Վրդն. ծն:

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ, ոյ, աց. գ. Ὑετός. Pluvia. Ὄμβρος. Imber. νιφετός, nimbus, nix, stilla. որ և ՏԵՂՈՏԱՐԱՓ. Տեղ. տարափ. անձրև. ձիւն. ցօղ առատ. սաղանդ, սանձանոգ. գանգ եռանդմոր, սերֆինեթ, Փոուլ պոռը փոռ. *Իջցէ իբրև զանձրև 'ի վերայ սիզոյ, և իբրև զտեղատարափ 'ի վերայ խոտոյ. Օրինաց. ԼԲ. 1: *Եթէ զշիթս անձրևաց և զտեղատարափոյ ունիցիս 'ի համար ինչ: Շիթք անձրևաց, և տեղատարափ ձեան, և ոլոռն կարկտի. Ոսկ. յհ. ա. 37: Բ. 1: *Որպէս 'ի տեղատարափաց բռնութեան է 'ի մարմնական դընաց անկեալ: Տեսանես զհոյլս տեղատարափացս ահագին և սոսկալի. Մագ: *Գայ 'ի վերայ ձմեռն փորձութեանց, և տեղատարափ նեղութեանց որպէս զձիւն սառնացեալ 'ի վերայ մնացն. Լմբ. աղ:

Կամ ա. ն. որպէս Տեղատարափական. իբրև զտեղատարափ. *Ըստ նմանութեան տեղատարափ չառաչման նետաձիգ բարկութեամբ: Եւտես նա բազմադիմի զնետս մահու չարին տեղատարափ խաղացեալ. Փարպ: Լմբ. պրգ:

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ ԼԻՆԵԼ. Տեղալ որպէս ըզտարափ. *Թշնամին տեղատարափ լինի ըսպառնալեօք. Ոսկ. Եւ:

ՏԵՂԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐκδρομή. Excursio. ἄφεσις, demissio, remissio. Իտ. Calata, calare. Տեղատուութիւն կամ հատումն 'ի տեղւոջէն. այսինքն նուազութիւն և պակասումն ջրոյ ծովու ձգելոյ յետս անդր ընդ լուսնի. Ջրէն փոշոփիւը. *Կոհակաց մակընթացութիւն և տեղատուութիւնք զքաղաքս և զցամաքն ծովացուցին. և զծովն ցամաքեցուցին. Արիստ. Ճ:

ՏԵՂԱՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Տեղալն. անձրևելն. իջանելն իբրև զտեղ տարափոյ. *Ըդհրաբորբոք բարկութեան տեղացումն 'ի բաց տորոհել: Քո խնամքդ պահէ զնա յիմ կայծականցս և 'ի կարկտէ փորձանացս տեղացմանէ: Ամպ լըթագոյն ահագնատեսիլ կրկին տեղացմանց, մինն նետս, և միւսն քարինս. Յհ. կթ: Լմբ. աղ: Նար. Լ:

ՏԵՂԱՒՈՐ. Տ. ՏԵՂԱԿԱՆ. *Կարծեցեալք տեղաւորս և փոփոխելի շարժումն գոլ ծնութեանն. Փիլ. Եւ. Բ. 45:

ՏԵՂԱՓՈԽ ԼԻՆԵԼ. Փոխել զտեղին. փոփոխիլ տեղւոջէ 'ի տեղի. *Ոչ լերինք տեղափոխ լինին: Տեղափոխ լինի յուխտէ յուխտ. Ագաթ: Կանոն:

ՏԵՂԱՓՈԽԵԼ. ն. Μετατίθημι. Transpono, transfero. Փոխադրել. *Տեղափոխեալ զքեզ 'ի վերնական 'ի կառս քերոբէական ծածանայր. Շար: *Յանկարծակի տեղափոխեալ. Բրս. Խ Դ:

ՏԵՂԱՓՈԽԵԼԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի տեղափոխութիւն. *Ի չորս բաժանի կենդանական զօրութիւն. 'ի ծննդական, 'ի սննդական, յաճելական, և 'ի տեղափոխելական. Խոսրովիկ:

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. գ. }
ՏԵՂԱՓՈԽՈՒՄՆ, խման. } Μετάθεσις. Translatio. Փոփոխութիւն տեղւոյ. փոխադրութիւն. *Զտեղափոխութիւս աստեղաց: Մասն լուսնի (աստի՝) անձնաչափ տեղափոխութիւն իւր. Պիտ: Վանակ. Թարգմ: *Իսկ զինչ իցէ տարրաց տեղափոխման. Բրս. Խ Դ:

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. Իբր Ցեղափոխանութիւն.

փոխանորդութեան 'ի մի անձնս՝ փոխանակ սեպհականին. *Վերակացու կացուցանէին, ըղտեղափոխութիւն ունելով մինչև 'ի ժողովն. Սոկր.։

ՏԵՂԵԱԼ. Տ. ՏԵՂԱԼ։

ՏԵՂԵԱԿ, եկի, կաց. ա. Ἔμπειρος. Peritus. և բայիւ, εἰδέω, ἔσημι, scio. (իբր խորամուխ 'ի բուն տեղի իրաց.) Հմուտ. խելամուտ. գիտակ. բանիբուն. ներհուն. հասու. ծանօթ. փորձ. [illegible]. *Եւ ճանապարհին տեղեակ եմ։ Իրաց պատերազմի տեղեակ։ Չէր տեղեակ ծանրաձայնին։ Կենաց խնոց՝ որ 'ի մանկութէ, տեղեակ են ամենայն հրէայքն։ *Այսմ ամենայնի զնոսա տեղեակս առնէր։ *Տեղեակ եղեալ մերոյ անքակ միաբանութեան. Եղիշ. Գ։ *Որպէս առն ուսելոյ և տեղեկի։ Եթէ ոք դիպեցի 'ի տեղեկաց ոմանց, որ խակապէս զկատարումն իրաց ծանուցանէ. Փարպ։ Սարգ. ա. յհ. բ։ *Զի կարող ես դու՝ առնել, գիտեմ ես. այլ եթէ կամիս դու, չեմ տեղեակ. Եփր. համաբ։ *Չեմ տեղեակ, թէ որպէս է. Նար. պտմ։

ՏԵՂԵԱԿ. Գ. Տեղի փոքրիկ և աղքատիկ. [illegible]. տես և ՏԵՂԵԿԻԿ. *Ընտրեալ իւր առանձնակ միայնաստան տեղեակ, աղօթից միայն պարապեալ. Արծր. Գ. 14։

ՏԵՂԵԿԱԲԱՐ. Մ. Իբրև տեղեակ. տեղեկութեամբ. հմտաբար. և ի փորձոյ. ἀπὸ τῆς πείρας. *Գիտաց այնուհետև տեղեկաբար։ Զլեզու հայերէն խօսից քաջ տեղեկաբար գիտէր. Ոսկ. աղաւ. Է։ Փարպ։

ՏԵՂԵԿԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ քաջ տեղեակ. *Որոց հմուտ և տեղեկագոյն եղեալ առացելոցն։ Որք տեղեկագոյնք էին 'ի նոսա գրոց։ Որ ոչ է հմուտ նաւավարել, թողուլ 'ի տեղեկագունան. Ագաթ։ Փարպ։ Իգն։ *Որ տեղեկագոյն է կամաց Թագաւորին։ Ոչ էր տեղեկագոյն մըտացն ամենայն նախարարացն։ Զայս ասեմ քեզ, որում սակաւիկ մի տեղեկագոյն ես. Եղիշ.։

Կամ Մ. Տեղեկաբար. քաջ. *Զի տեղեկագոյն գիտէի ես զփոյթ այնորութեան քո։ Առաւել քան զմեզ տեղեկագոյն գիտէր. Նար. պտմ. Դ. 24։ Է. 10։

ՏԵՂԵԿԱԴԻՐՔ. Գ. Տեղեկիկ և դիրք ատրճանաց 'ի քնարի. կամ տեղեակ այնր դիրց. *Ձեռն արուեստապէս բազում անգամ շարժի առ տեղեկադիրսն, որք ընկանողսն ածէն. Նիւս. բն. Է։

ՏԵՂԵԿԱՑԻԼ, եալ. Ձ. Զկայ առնուլ 'ի տեղւոջն. զետեղիլ հանգստեամբ. *Տեղեկայեալ բնակեսցէ 'ի սմա. Անան. եկեղ։

ՏԵՂԵԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. Գ. Զկայ առնուլն 'ի տեղւոջ. դադարումն. հանգիստ. *Զառ 'ի սիրտին առ հաճելով ընտրեալ զբնակութեան տեղեկայութիւն. Անան. եկեղ։

ՏԵՂԵԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Γινώσκω, συμβιβάζομαι, συνίημι. Cognosco, novi, instruor, certus sum. Տեղեակ լինել. տեղեկութիւն առնուլ. ծանօթ՝ հասու՝ խելամուտ լինել. *Տեղեկանալ ամենայնի՝ զինչ և գործիցես։ Բերան անխարդախ տեղեկանայ շաբեաց։ Տեղեկացեալն գրովք։ Տեղեկացեալք սիրով. և այլն։ *Ընթերցիր, և անտի տեղեկանաս։ Այլև դրօշից անգամ իւրաքանչիւր տեղեկանայր 'ի նմանէ. Եղիշ.։

Կամ Ն. Ի միտ առնուլ. իմանալ. ուսանել. առուգել. *Տեղեկացին և ուսցին 'ի նմանէ զամենայն բանս օրինացն. Նեեմ. Է. 13։ *Հարցեալ տեղեկանայր զկարգ վանացն։ Յորմէ ստուգագոյն ես տեղեկացաւ զամենայն անձով։ Եւ զայն ոչ էր տեղեկացեալ նորա տակաւին... Զայս ամենայն տեղեկացաւ 'ի նմանէ. Վրք հց. ծԴ։ Խոր. Բ. 83։ Եղիշ.։ *Տեղեկանայր 'ի քաղաքացւոց անտի զօրպիսութիւն զօրացն հայոց. Ղևոնդ։ *Զոր հարցմունս 'ի նմանէ տեղեկանայր մարմնով հրեշտակն. Շար.։

ՏԵՂԵԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Γνωρίζω. Notum facio. Տալ տեղեկանալ. տեղեակ իրազեկ՝ խելամուտ առնել. ծանուցանել. *Տեղեկացո զարդարն, և յաւելցէ ընդունել։ Տեղեկացուցեալ ինձ զամենայն՝ հասի 'ի վերայ. Առակ. Թ. 9։ Բ. Եզր. Դ. 18։ *Տեղեկացուցեալ խելամտեցուցանէր։ Յաղագս այդպիսի իրաց մի ըստ միոջէ տեղեկացուցանել զձեզ։ Գիտելս 'ի քէն է շնորհ, դու տեղեկացուցեր օրինացն. Ագաթ։ Փարպ։ Լմբ. ող։

ՏԵՂԵԿԻԿ. Գ. Տեղի ինչ փոքրիկ կամ յարմար. որ և ՏԵՂԻԱԿ ասի. *Ոչ գտեալ տեղեկիկ (կամ տեղի) ապաւինելոյ 'ի հիմնանալ արտաշատու. Խոր. ա. 29։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ. Գ. Γνῶσις. Notitia. ἐπιστήμη, ἐμπειρία, peritia. Տեղեակն լինել. ծանօթութիւն. հմտութիւն. գիտութիւն. զեկուցումն. *Առ մեզ տեղեկութիւն տացես վասն իրացն։ Տուեալ ձեզ տեղեկութիւն. Ա. Եզր. Է. 22։ Բ. Եզր. Դ. 21։ *Սկսաւ խօսել, և տալ տեղեկութիւն։ Արքայութեան երկնից տեղեկութիւն։ Կրթութեան յոյժ պէտք են արտաքնոց ես տեղեկութեան զրուցատրութեանցն. Ագաթ։ Խոր.։ *Հմտաբար տեղեկութեամբ զեկավարել։ Տեղեկութեամբ զհետ գալ մտացն տեսութեան. Յհ. կթ։ Սրգ. ա. գ. Բ։ *Ոչ մարմնոյ զօրութիւն, և ոչ տեղեկութիւն պատերազմաց. Ոսկ. Ես։ *Ոչ գիտէին առաջինքն զտեղեկութիւն ճակատի 'ի մարտ պատերազմի. Եփր. յես։

ՏԵՂԵՄ, եցի, եաց. Տ. ՏԵՂԱՄ։

ՏԵՂԵՍԷՐ. Φιλόχωρος. Qui locum amat. Տ. ՏԵՂԱՍԷՐ. *Կեաք տեղեսէրք, և այլք երկաիկենցաղք. Առ որս. Է։

ՏԵՂԻ, ղւոյ, 'ի տեղւոյ կամ ւոջէ, ւոջ, ղեաց. Գ. Τόπος. Locus. στάσις, statio. որ և ՏԵՂ. ԵՏՂ. Վայր. ուր՝ զոր գրաւէ իւրաքանչիւր մարմին. կայան. ընդունարան. բնակարան. կողմն. սահման. ընդարձակութիւն. միջոց. [illegible]. *Գնայ մինչև յտեղին, ուր էր խորան։ Ի տեղի սեղանոյն՝ զոր արար։ Տես 'ի տեղւոջէ յայդմանէ՝ յորում դու ես։ Նիջեաց 'ի տեղւոջն յայնմ։ Տեղի իջավանաց։ Էր տեղին՝ տեղի խաշանց։ Տեղի արծաթոյ, ուստի լինի, և տեղի ոսկւոյ՝ ուստի կզկզի։ Երթայց 'ի տեղի իմ և յերկիր իմ։ Թողացուցից ամենայն տեղեացն վասն նոցա։ Ըստ տեղիս իւրեանց յաշխարհս իւրեանց։ Մոլորեալ տուն 'ի տանէ, և տեղի 'ի տեղւոջէ։ Թագաւորն կայր 'ի տեղւոջն իւրում։ Կարգեցի զնոսա 'ի տեղիս իւրեանց. և այլն։ *Շրջէր փոխանորդական տեղւոյ 'ի տեղի. Եղիշ. ող։ *Որ առաքի, գնալով լինի տեղի 'ի տեղւոջէ. Ոսկ. յհ. ա. 38։ *Այս տեղի (բանից) կրկնած և երկրորդութին է. Կիւրղ. ծն։

ՏԵՂԻ. Միջոց դիպող ըստ տեղւոյ և ժամանակի. առիթ. յարմարութիւն. թոյլտուութիւն. ներողութիւն. *Տեղի պատասխանւոյ առնուցու վասն ամբաստանութեանն. Գծ. ԻԵ. 16։ *Ապաշխարութեան տեղի ոչ եգիտ. Եբր. ԺԲ. 17։ *Բանին իմոյ չիք տեղի 'ի ձեզ. Յհ. Է. 37։ *Գոյր նոցա տեղի ապաշխարութեան, որպէս գտաւ տեղի ապաշխարութեան նինուէացւոց. Մծբ. Գ։ *Ի նորա վերս տեղի գտանել ոչ կարացին. Խոր. Գ. 67։ *Զի մի՛ տեղի գտցէ բանսարկուն բամբասել զմեզ։ Զորմանս աղքատս արար, զի տեղի լիցի մեծատանցն բարեգործելոյ։ Թէ կամեցեալ էր երկարել զբանս, գոյր տեղի ընդարձակութեան։ Երիս եցոյց մեզ բանս ըղկործանմանն մերոյ տեղիս։ Օձն խաբող, և յիմարութիւն տեղի, և ցանկութիւն դող. Լմբ. պրգ։ Իգն։ Խոսր։ Յհ. իմ. եկե։ Մագ։ *Նըշանս ցուցանել 'ի պատշաճ տեղւոջ և 'ի ժամանակի. Շ. մթ։ *Արտաքոյ տեղւոյ միաքնոյն. անտեղի. Առ որս. Ա։

Ի ՏԵՂԻ. } Նխ. Գ. փոխանակ. և փոխանակ-
Ի ՏԵՂԻՈՋ. } նակութի. *Ցիւր տեղի թագաւորեցուցանել։ Եղև նոցա աղիւսն 'ի տեղի քարի, և կուպր 'ի տեղի շաղախոյ. Ա. Թ. Ը. 16։ Ծն. ԺԱ. 3։ *Լեր որբոց որպէս հայր, և յառն տեղի. Սիր. Դ. 10։ *Ի տեղի նորա կարգել։ Արձակեաց զմարզիկան յիւրաքանչիւր տեղիս, և զայլս 'ի տեղիս նոցա փոխանակ առ իւր կոչեաց. Խոր. Գ. 51։ Եղիշ. Ա։ *Դա ձեզ լիցի 'ի տեղւոջ հօր. Ա. Մ. Բ. 65։ *Թէպէտև չէ քո ծնունդն, սակայն զտեղի հօր լնուցուս մանկանն. Ոսկ. Մ. Ա. 4։ *Ընտի եդաւ անաթէմայն 'ի յոյն լեզու, որ է նուէր, և յանիծից տեղւոջ կայ. Կիւրղ. օրին։

ԱՌ ՏԵՂԵԱՒՆ. Մ. Առ վայր մի. առ ժամանակ մի. առ ժամն. 'ի նմին վայրի նիւթապէս. *Հրէականն զոհիցն և պատարագացն արիւնք առ տեղեաւն 'ի քաւութիւն էր ակամայից ոմանց մեղանաց։ Տիմարք յղութերցոյացն՝ առ տեղեաւն միայն հայելով 'ի բանն՝ ոչ քննեն զպատճառն. Շ. Բղբ։

Ի ՏԵՂԻՍ ՏԵՂԻՍ. ՏԵՂԵԱՑ ՏԵՂԵԱՑ. այսինքն 'ի զանազան տեղիս. *Կողմանցդ եգիպտացւոց 'ի տեղիս տեղիս առ սպառապեսս։ Որ տեղեաց տեղեաց պահանջանքն էին. Գ. Ա. Գ. 8։ Նեեմ. Ե. 14։ *Եղբարց մերոց 'ի տեղիս տեղիս։ Բազում թուղթս խաղաղութեան առնէր 'ի տեղիս տեղիս հայոց աշխարհին։ Սովորութիւն է գրոց 'ի տեղիս տեղիս զկարգ իրացն միայն տալ. Մծբ. ԺԱ։ Փարպ։ Շ. մթ։ *Բազում ապականութիւնք գործեցան տեղիս տեղիս. Նար. խբ. այսինքն յայլևայլ տեղիս. յն. տեղականք։

ՏԵՂԻ ՏԱԼ՝ իմիք կամ ումեք. Δίδωμι τόπον. Do locum. ὑπείκω. Cedo, concedo, obsequor, obtempero. Միջոց տալ. թոյլ տալ. շնորհել. ներել. անսալ. հպատակ կալ. *Առաւել սակաւ զատեալսն՝ տայիր տեղի ապաշխարութեան։ Մի տայք տեղի սատանայի։ Մի զանձանց վրէժ խնդրէք սիրելիք, այլ տուք տեղի բարկութեան. Իմ. ԺԲ. 10։ Եփես. Դ. 27։ Հռ. ԺԲ. 19։ *Մի տեղի տալ բազմացն հաճութեան կամաց։ Զհետ երթայ, և հրամանացն նորա տեղի տայ. Փիլ. Ծ. բան։ *Արեգակն տեղի տայ խաւարին. Եղիշ.։ *Փառաւորութեան և անարգութեան միմեանց տեղի տալով. Յճխ. Է։ *Որ ոչ տացէ նմա տեղի ըստ կրօնից ամպարշտութեան վարել. Սարգ. ա. պ. Է։ *Ոչ տամ տեղի և մուտ բանին։ Տեղի տային հաւանական բանիցն։ Տեղի տուր ինձ ընթեռնուլ 'ի սենեկին. Յհ. որբ։ Լմբ. էր ըն։ Պղտ. աղէք։ *Եղբայրասիրութեան այնուհետև առնէ տեղի (յն. տայ զտեղի) նեղութեան. Կոչ. ԺԷ։

ՏԵՂԻ ՏԱԼ՝ յիմէքէ կամ յումեքէ. Ἐκχωρίζω, ἐκχωρέω, ἐπιχωρέω, παραχωρέω. Discedo, recedo, secedo, subduco me. Խորշիլ. խոյս տալ. որոշիլ. հեռանալ. 'ի բաց մեկնիլ՝ որպէս թողլով այլում զայն տեղի. [illegible]. *Տեղի տուր գնա յերկիրն հրէաստանի. Ամովս. Է. 12։ *Խորշի և տեղի տայ ('ի մարդկանէ), և զմիայնութիւն սիրէ։ Մի խուսափել ընդդէմ փորձութեանց, այլ խորշել և տեղի տալ. Փիլ. Իմաստ։ Ոսկ. Մ. Ա. 14։ *Ի ժամուս (կամ 'ի ժամուս) տե-

զի տալ. և անձին զգուշանալ։ Տեղի տան տիրութեք։ Փախուստ սրացաւ տեղի եառ. Փարպ։ Նար. խա. կգ։ *Զգուշացուցանէին տեղի տալ և զերծանել 'ի մահուանէ։ Ոչ տեղի եառուն, և ոչ 'ի բաց գնացին։ Ցոյցք մաաց և սուգ տրտմութեն տեղի տուեալ 'ի բաց գնացին։ Տեղի եառուն 'ի սմանէ։ Տեղի տալ 'ի խորհրդականցութէ. Իգն։ Սրգ. յն. ծէ. և ա. պ. ա։ Լմբ. պտրգ. և ող։

ՉՏԵՂԻ ԱՌՆՈՒԼ, կամ ՈՒՆԵԼ. Ἱστάω, ἵσταμαι, ἐπέχω. Sto, substo, cesso, contineo me. ἀφίστημι, sustineo. Չկալ առնուլ. դադարել. հանդարտել. համբերել. *Զտեղի առ յն։ Ի տեղւոջն՝ յորում զտեղի առնոյր ամպն։ Աւելորդքն զտեղի առին։ Երթայց 'ի պատերազմ, թէ զտեղի կալայց. և այլն։ *Որ առաւել ցանկայ, նա ոչ երբեք կարէ զտեղի առնուլ 'ի ցանկանալոյ։ Այսու կարծեօք զտեղի առնոյր քարոզութեն։ Ոչ այսու լուծումն կարծեացս զտեղի առնու. Ոսկ. յհ. ա. 27. և 17։ Լմբ. եր ընդ եղբ։ *Ցորժամ արար զնշանսն, ոչ անդէն (կամ անդրէն) առ զտեղի. Եղն. մպբ։ *Տեսեալ զայս ամենայն... զտեղի կալաւ. Իգն։ *Ի պակասել ցանկալեացն՝ ոչ կարեմք զտեղի ունել և համբերել։ Չկարես զտեղի ունել 'ի լուր այսպիսի բարբառոյ. Սրգ. յն. ի։

ՏԵՂԻԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοχωρία. Amor loci. Սիրելն զիւր տեղի. տեղասէր՝ տեղեսէր գոլն. *Զբարսն և զկիրսն (կենդանեաց)... և զտեղիասիրութիւնն. Առ որս. է։

ՏԵՂԻԱՄԱՆ. գ. Վայր տեղւոյ. տեղի. եէր. *Քոյլ վէմ շարժելով տեղիարանն նիստ, նիստ սրբունաձեւ՝ անապատի աօթ. Նար. փող։

ՏԵՂՀԱՄ, կամ ՏԵՂԱՀԱՄ. ա. Երկայն՝ որ հարկանէ մինչև 'ի գետին. (կամ լծ. լտ. թօփուքլու, աշխըղաւոր.) *Ցեա սոցա սարկաւագունքն, որք ունէին զգեստս տեղհամ. Մաշտ։

ՏԵՂՄ. Տ. ՏԻՂՄ ։ Մանդ։

ՏԵՂՈՒՄ. Տ. ՏԵՂԱՄ. *Տեղոյր անձրև հրալի. Վրդն. ծն։

ՏԵՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Ὑετός. Pluvia. Տեղացումն. *Տեղումն է, որ ունի քան զանձրև չիթք շաղբաղոյն. Արիստ. Ճ։ *Տեղմամբ. Ճշ։

ՏԵՆԴ, կամ ՏԵՆՏ. ի, իւ. կմ ոյ, ով. գ. Πυρετός. Febris. Ջերմն. ջերմախտութիւն. (իսկ տենդ աւելի՝ զուգէ առաւել ըստ յղութեն՝ որ տայ կրծել սատամանց.) խուլմա, սըթմա, թէպ, թապ. (որ է տապ.) *Եթող զնա տենդն. Մրկ. ա. 31։ *Ջերմ և տենդ տապախտուն։ Սաստեալ տագնապող և զիւական տենդիս ջերմութեն։ Որ անկեալ էնի 'ի տենդ տապոյ։ Հուր տապախտուն առաւել տենդով (կամ տենդոյ վառեալ) տոչորեր զնա. Վեցօր. է։ Նար. իէ։ Մծբ. է։ Եզն. պղծ. ա. 8։

ՏԵՆԴՈՏԻՄ, եցայ. յ. Ախտանալ որպէս տենդիւ կամ ջերմամբ. խուլմա կէլտի խասթա-լանմագ. *Ցետ այնչափ խնամոց դարձեալ յառաջին մոլորութիւն կործանիմք. զի և այժմ բազումք այսու ցաւոյս տենդոտին. Գէ. եւ։

ՏԵՆՉ. ի. իւ. գ. Փափագ. տարփումն. ծարաւ սիրոյ. *Զգլխեալն 'ի նա սէրն դրիգոր՝ զհեշտ պաշտամանն տենչիւ. Փարպ։

ՏԵՆՉԱԴԻՏԱԿ. ա. Տենչալի գիտակաւ՝ տեսլեամբ, և 'ի գիտակի բարձրութեն. *Սոտանենս ծաղիկ տենչադիտակ առաքելական շնորհաց. Գր. տղ. 'ի սրէտ։

ՏԵՆՉԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Ἐρατός. Desiderabilis, amabilis, optandus, blandus. Փափագելի. ցանկալի. տարփալի. անձկալի. բաղձալի. սերտիւ սիրելի. *Անեալ զտենչալի նշխարս սրբոյն։ Ցանդիման տենչալւոյս (դրախտի)։ Տենչալի տուրքք... Տումար տենչալի։ Տենչալի տեսլեամբ տուր ինձ յագենալ։ Ցոյժ տենչալի էր ինձ և փափագելի ոչ այլոց զնա, և ոչ զայլս ինձ լինել 'ի թշնամութե. Փարպ։ Պիտ։ Նար։ Ժմ։ Ցհ. խմ. Երե։ *Տենջալի կուսին. Ճ. Ա։

ՏԵՆՉԱՄ, կմ } եցայ, ա. կամ եցիր. ը.
ՏԵՆՉԱՆԱՄ. } Ἔρω (լծ. եռալ). ὀρέγομαι, ποθέω. Opto, desidero. προάγομαι, cupio, amore prosequor, impellor, appeto. Գրի և ՏԵՆՋԱԼ։ Փափագել. ցանկալ. տենչասիրել. տարփալ. ձգտիլ. վառիլ 'ի սէր. բերիլ սաստիկ սիրով. իղձ լինել. ... *Ցանկութիւ տենչայեալք խնդրեցին խորաթիկս կերակրոյ. Իմ. ծի. 11։ *Որք միանգամ իմաստասիրութե տենչան բանից. Սահմ. ա։ *Տենչայ աստն սաթինեկ տիկին տենչանս զարդասիրուր խաւարտն. Խոր. ա. 29։ *Ամփոփել զոսկերս մեր յօգուտ հոգւոյ իւրոյ տենչացեալ։ Ցոյժ ագահելով տենչացար։ Որում պատուոյ մեծն գուրիթ տենչացեալ. Փարպ։ Ցհ. իմ. Երե։ Խոր։ *Պարտ էր հոգևորականին տենչալ։ Մարտիրոսութե բաղձայ. քան զչափ բնութեն առաւել ձգտել տենչայ։ Որք տենչացան զհետ երանաւէտ ձայնին. Ոսկ. յհ. բ. 1։ Լմբ. ող։ Շար։ *Մոլեգնատ արփանօք տենչայր. Խոր. հռետ։ *Ըստ բնութեն է բարեացն ցանկալն, և արտաքոյ բնութեն՝ չարեացն տենչանալ. Ոսկ. Եւ։

ՏԵՆՉԱՆՔ, նաց. գ. Ἔρως, ὄρεξις. Desiderium, cupido, appetitus. amor. Տենչ. տենչումն. փափագումն. սաստիկ սէր և բաղձանք. ախորժ. հաճութի. *Ի ցանկութիւն տենչանաց նորաձաշակ կերակուր պատրաստեսցէր զլորամարգին. Իմ. ծզ. 2։ *Ողջախոհութե մոլութք... զնոցին իսկ յինքեանս փոխել զտենչանս. Սահմ. ա։ *Իբր 'ի պարարտութե իմքէ ախորժ տենչանօք լցեալ։ Ի կերակրոցն յօժարեցուցանելով տենջանս. Նար. գ։ Շ. մպբ։ *Տենչայ տենչանս։ Ունէին զերկնաւոր տենչանս։ Տենչանք ընչից։ Ժամանել 'ի տենչանս իմ՝ յոր անդ են բարիք։ Զանհրահանգ տենչանս յանդիմանէ. Խոր. ա. 29։ Ոսկ. յհ. ա. 43։ բ. 1։ Լմբ. իմ։ Մխ. առակ։ *Ամուլ ըստ սառայի՝ անզաւակութեն տենչանօք տոչորեալ. Անան. Եկեղ։ *Տենջանօք զրուանայն։ Այսպիսի իղձ տենջանաց փափագման. Եղիէկ։ Մագ. կի։

ՏԵՆՉԱՍԻՐԵԼ. Տ. ՏԵՆՉԱԼ. *Ցոր սամարմնոյն տենչասիրեալ սակս նեղանակ պասքածարաւ եւթեկութեն. Թէոդոր. Իսս։

ՏԵՆՉԻՄ. եցայ, չօղ. Տ. ՏԵՆՉԱՄ. *Տենչի անմահ կենացն լինել ժառանգորդ։ Մարտիրոսութե տենչօղքն. Փարպ։ *Ի վայր հարկանէր զտենչօղս նորա. Վրք. ոսկ։

ՏԵՆՉՈՂԱԲԱՐ. մ. Λίχνως. Gulose, avide. Սաստիկ տենչմամբ. անյագաբար. *Տենչողաբար ունիս յաղագս ծաղկաց քարանցն՝ զսարդեղունդն և զսպիտակ զկարկեհանն խնդրելով. Բրս. ընէղ։

ՏԵՆՉՈՒԹԻՒՆ. գ. } Տ. ՏԵՆՉ, ՏԵՆ-
ՏԵՆՉՈՒՄՆ, չման. } ՉԱՆՔ. *Ագահ վասն տենչութե կերակրոյ (անկաւ)։ Զինքնասիրութիւն, զնախագահելոյն տենչութի. Տօնակ։ Նար. խէ։ *Իմաստուն տենչումն։ Բազում տենչումն հանձարոյ։ Լնուլ զփափագումն տենչմանն։ Զերևելեացս տենչմունքն. Սահմ. ա։ Փիլ. բագն։ Ճ. Բ։ Լմբ. ծղ։ *Ցօրչասորէ կենացն ընթացս առաւելու հուր 'ի հուր, և ջերմ 'ի ջերմն, և տենչումն 'ի տենչումն. Կլիմաք։

ՏԵՆՋԱԼ, ջալի. ջանք. Տ. ՏԵՆՉԱԼ. եւ։

ՏԵՆՋԱԿԱՆ. ա. Ποθεινός. Desiderandus. Տենչալի. ցանկալի. *Որ այլոց ինչ սուակալի իցէ, զայն տենջականս համանիցէ համարել. Ոսկ. մ. ա. 15։

ՏԵՆՋԱՆԱԽԱՌՆ. ա. Խառն տենչանօք, լի տենչիւ. անձկալի. *Զտենջանախառն սրբազանից հարց լնոյր զխղձն. Մագ. յգ։

ՏԵՆՏ. Տ. ՏԵՆԴ։

ՏԵՌ. ի, իւ. գ. Θερίστρον, θερίστριον. Theristrum, vestis aestiva. (լծ. ջեռ. յն. թէրիսդրոն, ջեռուցիչ). թ. չար, չարշաֆ. Առանձին վերարկու կանանց. քօղ նրբաթել որպէս շղաշատեառն. ծածկոյթ գլխոյ և անձին կանանց. չարփար, չարշաֆ. *Առկաւ տեռ, և պարդուրեցաւ. Ծն. լը. 14։ *Հուրբեկոյ մի միայն տեռն բաւական եղև 'ի զարդ. Ոսկ. կողոս։ *Կին մի ծիրանազգեստ երկնագոյն ունելով զիւրեաւ տեռ. Խոր. ա. 25։

ՏԵՌ. գ. Որպէս Տեռիլն. փոշիւս, կոշտ կամ եաղըր կամ փոս կաղէն թէրթօսէլմ. *Ի բազում բուկ տասամբ շղջելոյն՝ տեռիւք կարծրացեալ տաք առն էր. Պղծ. առ Լէհ։

ՏԵՌԱԶԵՐԾ. ի. աց. ա. Ἀλητίριος. Sceleratus, flagitiosus. Որ զերծու զտեռ. կողոպտիչ. ուզղանակապուտ. ապիրատ. անամօթ չարագործ. *Խափանել զնենգութի չարութ գիւղից տեռազերծաց. Եղն. պղծ. է. 10։

ՏԵՌԱԶԵՐԾ ԱՌՆԵԼ. } Συλάω, σκυ-
ՏԵՌԱԶԵՐԾԵԼ. ն. } λεύω. Spolio. Կողոպտել. կապտել. մերկացուցանել. *Ելանէին 'ի գիշերի տեռազերծ առնէին զմարդիկն։ Հէն յաշխարհ արշաւիցէ տեռազերծ առնել և կոտորել զմարդիկ։ Տեռազերծ առնեն. Եղն. պղծ. գ. 23։ Եղիէկ։ Կանոն։ *Ի բաց տեռազերծելով մերկս միանգամայն և ողորմելիս թողեալ լինէր։ Տեռազերծել զվախճանեալն։ Տեռազերծել զանկեալսն ըղձեստս. Պիտ։

ՏԵՌԱԿԱԼ. գ. Որպէս Տեռ կմ ծամակալ. (ուր 'ի յն. չիք ինչ.) *Մի տեռակալս... մի պարարջանս. Ոսկ. եփես. ի։

ՏԵՌԱՏԵՍ. ի, իւ կմ ից. ա. Αἱμοῤῥοοῦσα. Femina sanguinis profluvio laborans. (իբր ջեռատես. ջեռեալ 'ի ներքուստ.) Կին՝ որոյ ամսական արիւնն ջեռեալ՝ հոսի արտաքոյ ժամանակին աւելի. ախտացեալ դաշտանաւ. (յն. հէմօռօօուսա, արիւնահոս.) գան կէօրէն, հայըզ հայըզլը. *Այս օրէն իցէ տեռատեսի 'ի դաշտանի իւրում։ Եւ ահա կին մի տեռատես. Ղևտ. ժէ. 33։ Մտթ. թ. 20։ *Իսկ տեռատես վասն յապաժոյժ արեանն գալոյ։ Տեռատես կինն հաւատ լինի, քղանցիւք զգեստուն յախտէն բուժի։ Կին ոմն՝ որոյ անուն էր վերոնիկէ, ասէ, տեռատես էի երկոտասանամեայ. Եղն. մպբ։ Շ. խոսք։ Ճ. Ժ։ (Ռամկօրէն տեռատես ասի և զարանց, որպէս մայասըլը։)

ՏԵՌԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ῥύσις. Fluxus. Ախտ տեռատեսի. ակարութի դաշտանաւորի. *Կին մի էր 'ի տեռատեսութե (յն. 'ի հոսման) արեան. Մրկ. ե. 25։ Ղկ։ ը. 43։

ՏԵՌԵՄ, եցի. ն. Նոյն և յն. փէռօ. լծ. և թ. փէրի. Δέρω. Excorio, pellem detraho. τυλόω, τυλόομαι, callosum reddo, callesco. Մաշել զմաշկն, կամ քերթել ըստ իմիք ըղմորթի. էր. պնդանալ մորթոյ մաշելոյ. գէղըրթէլ, եաղըր բաղալ, գաւ՝ նասըր կոպէլ. *Իւրև վանքն անարգեցին, և տեռեցին բերանակրութի։ Ողունք մեր տեռեալ են 'ի փայտակիրի. Վրդն. ծն։ Եղիշ. Է։ Տես և ՈՂՆՏԵՌ. ՏՌՆԱՒՈՐ։

ՏԵՍ. ոյ, ով, ովք. 'ի տեսս. գ. Ὅρασις, ὄψις. Visus, aspectus. Արմատ Տեսանելոյ. որպէս Տեսութի. տեսիլ. կէօրմէ, կէօրիւնիւշ. *Բարտութեն... ըստ ա-

մենայն տեսոյ քաղցանային. և տեսանիցէ քաղցանայն։ Տուրիս ամանացի 'ի տես եկեալ առ նոսա. Ղևտ. ժզ. 12։ Նեեմ. դ. 3։ *Այն ամենայնիւ լուր է ; ամենայնիւ տես է. Ագաթ. ։ Եւ Նար. ։ Եւ Մարգ. ։ *Զանազանեալ համոյք և տեսոյք. Փարպ. ։ *Ի տես նկատման աչաց նայեցար 'ի նա։ Կուրացեալ է առ 'ի տես Աշխարհի Ճառագայթի։ Հրաշանան մարդիկ 'ի տես և 'ի լուր. Նար. կուս. ։ Բենիկ։ Խոսր։ *Բաւական լուրն և տես կորստեան թշնամւոյ իմոյ. Փարպ. ։ *Նախկին յարձակի մոզըն տեսանել զմարդն. և զնոյն զմըտացն տես՝ և աչացն առաջի դնէ. Խոսրովիկ։

ՏԵՍ. Դէմ յանդիման տեսութի. տեսիլ դիմաց դէմ առ դէմ։ *Որով լինիմք երանելիք, և այ տեսոյն արժանիք։ Այն ունիմք տեսոյն այ, կմ քնի. Շ. Յոբ. Տեառ։ *Վայելեսցուք 'ի տեսս ձեր. Մխ. առակ։ *Զչեռաւոր բարեկամս, և որ ոչ են 'ի տես աչաց, յիշեսցես առաջի մերձակայիցն. Ոսկեփոր։

ՏԵՍ. Ἐίδος. Species. Σχῆμα. Figura. (ածկ. փետ.) Տեսիլ. կերպարան. ձև. *Ցուցանելով յաղագս այ ոչ ձայն և ոչ տեսիլ. զի վերագոյն է նա քան զտես և զձայն. Ոսկ. յհ. ա. 39։ *Ոչ փաթութի յուռկանս տեսոյ պտղնկին. քանզի փոխանակ լկտի տեսոյն ունի 'ի սրտի իւրում և առաջի աչաց զերկիւղ դատաստանացն. Ոսկ. յհ. բ. 14։ *Ի տես զարմանալեաց յօրինեցան. Երզն. երգ։

ՏԵՍ. Θέα, θέαμα. Spectaculum. Տեսիլն հանդիսի. տեսարան բազմութեան. զբօսանք. թէաթրոն. *Զնշանան ոչ 'ի տեսս բազմութեն զամենայն առնէր։ Կորուսանէ զողորմածն 'ի տես տեսողացն բաշխելով։ Լուանալ 'ի տես տեսողաց. Ոսկ. յհ. ա. 42։ Մանդ. ժէ։ *Մենամարտել 'ի տես ամենայն ռամկին։ Զի զիմ ծնունդս յառաջագոյն տես արարեալ՝ ընծայաբեր եղեց այ։ Բնաւ զհետ մի երթայք, այսինքն 'ի տես և 'ի զբօսանս. Ճ. Ա։ Աճառ. Ճոխք։ Մխ. Երեմ։ *Հանդերձս պայծառս զգեցեալ 'ի տես խաղուն. Ոսկ. գծ։

Եւ Տեսութի հիւանդաց. այցելութիւն. Ἐπίσκεψις. Visitatio. *Մի գանգատեր 'ի տես երթալ հիւանդին. Սիր. է. 39։ *Ի տես ևեթ երթիցես հիւանդաց։ Որ 'ի տես միայն հիւանդաց գնայ։ Ի տես երթալ հիւանդին ոչինչ զբեզ արգելու։ Ի տես հիւանդաց. Ոսկ. մ. բ. 20։ Իգն։ Սրգ. ա. պ. գ։ Խոսր։

ՏԵՍԱԲԱՐ. մ. Ի տես տեսողաց. յանդիման աչաց. երևելապէս. *Վասն զի յառաջագոյն տիրեն յոգիս անտեսանելի խորհրդովք, տեսաբար զհետ եկեսցէ զգալի անդամոցն սպասաւորութի. Փիլ. Նխ. ա։

ՏԵՍԱԳՈՐԾԵԱԼ, ելոյ. Տեսանելի և զգալի եղեալ. երևեալ իրօք. *Տեսագործելոյ 'ի նմա անձնաւորականի և զգայականի մարմին. Աթ. կուս։

ՏԵՍԱԿ, ի, աց. գ. Ἐίδος. Species, forma, facies, status. Տեսիլ կերպարանաց. երևոյթ և հանգամանք իրական առարկայի. փետ., կերպարանք. *Տեսակ (կամ տեսիլ) նորա իբրև լիբանան ընտրեալ. Երգ. է. 15։ *Ոչ ասաց, եթէ տեսակ ունի, և ոչ է տեսանելի։ Եթէ տեսակ մարմնոյն այնպէս է, որչափ ևս առաւել հոգւոյն։ Տգեղ տեսակաւ։ Գեղեցիկ գոլով տեսակաւ. Ոսկ. ա. 39։ բ. 2։ Նանն։ *Բերան 'ի բերան խօսեցայց ընդ նմա տեսակաւ, և ոչ առակաւ. Բրս. Եղբ։

ՏԵՍԱԿ. Նմանութեն իսկական. Աշխարհի կերպարան. *Բանն աձ առեալ յարգանդէ կուսին զամենայն զտեսակս մարդոյ կազմութե յինքեան՝ եղև մարդ. Աթ. դ։ *Որդի (ըստ աձութեն՝) ձայն և տեսակ և բան հօր. իսկ թէ տեսակ է, յայտ է թէ և պատկեր և նկարագիր էութեն ծնողին։ Տեսակ այ զինչ իցէ այլ, եթէ ոչ ամենայն իրօք որ համարձակութբ գոչէր, թէ որ ետես զիս՝ ետես զհայր. Կիւրղ. գանձ։

ՏԵՍԱԿ. որպէս Նմանութի ըստ իմիք կամ այլաբանական. տեսիլ. երևոյթ. *Մարմնական տեսակաւ, այսինքն որպէս աղաւնի երևեցաւ հոգին սբ. Աթ. ա։ *Արուսեկին տեսակաւ տեսար. Նար. կուս։ *Արժանի տեսակ հրեշտակացն գնդին (տեսարան նահատակութեն). Բրս. խ. դ։

ՏԵՍԱԿ. Տարազ զգեստու. ձև. պճեմ. Σχῆμα. Habitus, figura. Գլուքեթ. *Կրօնաւորք ելով, և սգաւոր տեսակաւ. Լմբ. ող։ *Ընդէ՞ր զգեցեալ եմք զտեսակս նոցա (հրեշտակաց)։ Զհին մարդոյն տեսակս բերլին. Են. Վրք հց։

ՏԵՍԱԿ. Τρόπος, γένος. Modus, genus. Տարազ բանից և իրաց. օրինակ. եղանակ. կերպ. ազգ ինչ իրաց, և հանգամանք գործոյ. Եւագր. Եզնիկ. *Այսպէս եղև 'ի գիւղս այսու տեսակաւ։ Այնու տեսակաւ պատմեսցէ։ Բազմադիմի տեսակաւ ողորմութեն կամեցաւ ձգել առ քեզ։ Յամենայն տեսակս ընդարձակ վարուց։ Տեսակ յանցանաց… Զտեսակ որմոցն խնդրէ ուսանել։ Զնոյն տեսակ բանից վերստին կրկնելով. Վրք հց. Ճ. ժա։ Սարկ. աղ։ Շ. ընդհ։ Լմբ. պորգ։ Սրգ. ա. պ. բ։

ՏԵՍԱԿ. Ἐίδος. Species. Ազգ ազգ համանման էակաց անկելոց ընդ նովին սեռիւ, և որոշելոց յիրերաց իւիք էական տարբերութբ, ունելով միայն զանհատս նմանիս, այն է Տրամաբանական տեսակ. սոյ, նէլ, էնէռ, պառդեթ. *Սեռ. որդոն, կենդանին. և տեսակ, հիկեն, մարդ. և տարբերութի. տրամակ, բանական։ Սպիտակն՝ գունոյ տեսակ, և եռանկիւնին՝ ձևոյ տեսակ։ Տեսակ է դասեալ ընդ սեռիւ. տեսակ է, որում սեռն ստորոգի։ Տեսակ է զյոլովիցն և զտարբերացն թուով 'ի ներքում զինչ էն ստորոգեալ. Պորփ։ *Ընդ միմեամբք տեսակ ասի, որ և տեսակ կարող գոյ գոլ և՛ սեռ. (զոր օրինակ թռչուն է տեսակ կենդանւոյ, և սեռ ամենայն թռչնոց կամ հաւուց). Անյ. պորփ։ *Մարմնական և անմարմին տեսակաց։ Առանձնաւորեալքն 'ի տեսակին՝ դէմ անուանի. Յհ. իմ. Երև։ *Կէտք և ամենայն կայտառք. (և) որ տեսակք էք բանաւոր հօտի (մարդիկ՝ ընդ կնի հրեշտակաց). Շ. գ. *Զանազան կենդանեաց տեսակօք զարդարեալ. Սրգ. ա. պ. է։

ՏԵՍԱԿ. Μορφή. Forma. Կերպ կամ կերպարան բնաբանական՝ որոշիչ և կատարիչ նիւթոյ. որ 'ի քանակս ձև ասի. շէփ. *Նիւթ և տեսակ գոյացուցիչք են բնականաց։ Տեսակ ասի և կերպարան. Անյ. արիստ. Ի պորփ։ *Զնիւթն և զտեսակն 'ի ներքս ածեն իբրև զանեղս. Ա. որս. գ։ *(Նիւթն առաջին) անտես ինչ տեսակ և անկերպարան՝ ամենայնի ընդունակ. Պղատ. փիլ։ *Կէտք 'ի հիւղէ, զոր առեալ (ասեն) այ՝ արկ 'ի վերայ նոր ձև և գոյն և տեսակ. Վրդն. ծն։ *Աննիւթն և անխառնալին անեղ է և անսահման, տեսակաւ ոչ չափի, և տեղեաւ ոչ բովանդակի. Սրգ. ա. պ. ա։

ՏԵՍԱԿ. Ἰδέα. Idea. Գաղափար ըմբռնեալ կամ յօրինեալ 'ի միտս. ածկ. ըստ յն. իտէա. *Վանեա՛ ինձ զպղատոնի տեսակսն. Ար. որս. ա։ *Տեսակ մտացն զտեսակ զգայութեցն ոչ գործէր։ Զգալի 'ի տեսակս և ոչինչ է։ Անմարմին զօրութբ, որոց Աշխարհի և սուտ գարան անուն է տեսակք, 'ի վար արկ առ իւրաքանչիւր ազգ ծննդոյ յարմարելի առնուլ կերպարան. Փիլ։

ՏԵՍԱԿ ըստ քերականաց. Ἐίδος. Species. Ազգ հետևմանց անուան և բայի՝ իբր նախագաղափար և ածանցական. *Անուան տեսակք են երկու. նախագաղափար, երկիր. և ածանցական, երկրային։ Բայի՝ տեսակք երկու. նախագաղափար՝ սաղմեմ. և ածանցական՝ սաղմանեմ. Թր. քեր. (այս ըստ յն. իսկ 'ի մեզ ածանցականն բայի սեպհական՝ է անցողականն. որ պակասի 'ի յն. և լտ։)

ՏԵՍԱԿ. ա. Տեսանելի. երևելի. *Արարիչ երկնի և երկրի, տեսակաց և անտեսից. Փարպ։

ՏԵՍԱԿԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ἐιδικώτατος. Specialissimus. Յետնագոյնն և մանաւորագոյնն 'ի տեսակս. յատկագոյն. սեպհականագոյն. *Յատկագոյն, որ է տեսակագոյն, քան զորոց կնի ոչ եղեւ այլ վայրանցեալ տեսակ. Պորփ։ *Տեսակագոյն տեսակ ասի, որ ոչ ունի քան զինքն այլ տեսակ 'ի ներքոյ։ Տեսակագոյն տեսակ ասեն զմարդն, զի ոչ գոյ 'ի ներքոյ այլ տեսակ (բանաւոր). Անյ. պորփ։ *Վասն տեսակի, և տեսակագոյն տեսակի. Դաւիթ։ *Եղանափայտն հեռաւոր գոյացութի, որ է տեսակագունիցն 'ի խոնարհ. Մխ. այրև. խչ։

ՏԵՍԱԿԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Ἐιδοποιέω. Speciem seu formam efficio, repraesento. Կերպարանել իբրու զնիւթ տեսակաւ իւրով. կատարելագործել տիրապէս. *Այնուցիկ՝ որ գոյացաբար ստորոգին, և տեսակագործեն զնա։ Կերպարան և տեսակ, ըստ որում տեսակագործի նիւթն։ Զանձև նիւթն 'ի նմանէ որականալ տեսակագործեալ. Անյ. պերիարմ։ Նիւս. բն։ Փիլ. Նխ. ա։ *Բարին և անտեսակն տեսակագործէ (զամենայն էս). Դիոն. ածայ։

ՏԵՍԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐιδοποιΐα. Efformatio. Տեսակագործելն. և տեսակագործեալ իրք. կատարողութի. կատարելութի. *Որքան ինչ բարւոյն՝ անտեսակացն է գերունակական տեսակագործութե. Դիոն. ածայ։ *Տեսակ ասի (յն) յանտեսակսն՝ որպէս յանմարմինսն, որպէս ամենայն տեսակագործութե արարչագործ, և պետ ամենայն տեսակի. Մագ. 'ի քեր։

ՏԵՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Θεωρικός, θεωρητικός. Contemplativus, speculativus. Սեպհական տեսութե՝ մանաւանդ մտաց. մտաւորական. հայեցողական. իմանալի. *Իմաստասիրութի բաժանի 'ի տեսականն և 'ի գործնականն. և դարձեալ տեսականն բաժանի 'ի բնաբանականն, և յուսմնականն, և յաստուածաբանականն։ Յաղագս գործնականին, որ ընդ դիմաբաժանի գործնականութե. Սահմ. ա։ *Զմիջինն առ գործնականն, և զվերջինն առ տեսականն տայ օրինակ. Նխ. առակ։ *Տեսական իմաստութի։ Տեսական ուսումնասիրութի. Եղիշ. մնաց։ Փիլ։ *Ոչ միայն ընդ տեսականն, այլև ընդ գործնականն մեր հանդերձեցի աձ։ Յարդիւնաւոր գործնականին, և 'ի յիմաստ տեսականին… Յիմաստուն տեսականին, և 'ի խորհուրդ գործնականին։ Ի գործնական և 'ի տեսական ընթացիցն կասեալ. Շ. գ. յհ։ Յո որդի։ Սրգ. յոհ։ *Գործնական և տեսական քննութի. Կիւմա։

ՏԵՍԱԿԱՆ. Ὀρατικός. Videndi facultate praeditus, perspicax. և θεραπευτός, θεραπευτικός, obsequiosus, officiosus. Տեսողական. նրբատես. հաճատես. տեսանողական. աձամերձ. իարայել աձատես. պարապեալ 'ի պաշտօն այ և 'ի հոգևոր կեանս. *Երևեցուցանելով տեսականացն և այլ գեղեցկութիս։ Յաղագս կենաց վարուց տեսականի։ Տեսական ազգն տեսանել միշտ ուսուցեալ ընկալեալ էին տեսման բաղձալի. Փիլ։ *Իբաժանել զերկիրն պարգևաց տեսական ազին։ Ի տեսական ազգի։ Յերջանիկ տեսական տոհմէ. Պէտ։ *Ծնաւ յազգին մարդարեական՝

ըստ մերկոյ ձայնին տեսական. Գանձ ։ *Ի տե֊սականացս աչաց իմոց ։ Տեսական աչօք մտացն տեսանել... Զտեսականիս հայեցո֊ղութի. Նար. ճԷ ։ Լմբ. պտրգ ։

ՏԵՍԱԿԱՆ. ա. գ. Ὁρατός. Visibilis. Տեսա֊նելի և զուարճալի մարմնաւոր աչաց. երեւ֊ելի. զգալի. *Տեսականն՝ որ ընդ զգայութեան անկանի ։ Ի տեսականէ իմեքէ եղեալ ։ Ցոյց ումեքէ տեսական եղեալ. Նիւս. բն ։ *Ամ ամենեցուն՝ իմանալեաց և տեսականաց ։ Ըս֊տեղծօղ տեսականաց, հաստիչ իմանալեաց ։ Յօրինիչ տեսականաց, և աներեւութից ։ Յե֊րեւելիս տեսականաց ։ Զանկցորդն տեսակա֊նաց. Նար ։ *Ի նկարս տեսականս ։ Ի տեսա֊կանի անդ զանատեան տեսանէր. Յհ. կբ ։ *Յոր֊ժամ տեսանիցես գեղեցիկ և տեսական ըզ֊մարմինն երկնից, մի շնչական կարծիցես. Ոսկ. Եփ ։

ՏԵՍԱԿԱՆ. Ἐιδικός. Specialis, և formalis. Տեսակական՝ զխմբաւորանել սեռակա֊նի, և նիւթականի. *Ոչ ըստ սեռականի և տեսականի զանազանութեց ։ Տեսակ՝ որ ոչ է սեռ, այլ տեսականից տեսակ. մարդն տե֊սականի տեսակ. Անյ. պորփ ։ Դամասկ ։ *Բազ֊մադիմի լսի անուն սկզբանց. արարչական, պատճառական, տեսական և հիւթական. Վրդն. ծն ։

ՏԵՍԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. Տ. ՏԵՍԱԿԱԳՈՅՆ. *Տեսականագոյն է, որ միայն տեսակ է, իբր մարդ. Ոսկէփոր ։

ՏԵՍԱԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Μόρφουμαι, εἴδομαι. Formor, informor, videor, assimilor. σχηματίζομαι, figuror. Զգենուլ զտե֊սակ. կերպարանիլ. ձեւանալ. տեսակագոր֊ծիլ. երեւելի լինել. *Ոչ թէ միայնոյ 'ի գու֊նոյն և 'ի ձեւէ տեսականայ խնձոր, այլև 'ի հո֊տոյն և ճաշակման որակութէ ։ Զտեսակա֊ցեալ մարմինս ։ Բանն զգեցեալ առողջանութիւնս տեսականայ 'ի գիրս և 'ի բարբառս. Նիւս. բն ։ Եւագր. քեր ։

Եւ Տեսակ լինել տրամաբանական. *Որ 'ի վերնագոյնն տեսականայ, և 'ի ներքինն սեռանայ. Տօնակ ։

ՏԵՍԱԿԱՆԵՄ, եցի. ն. որպէս Μορφόω, ἐκτυπόω. Formo, figuro. Տալ տեսականալ. կերպարանել. երեւելի առնել. *Զոր երկին ոչ զրէ առնել, 'ի փոքր գոյս տեսականե֊ցեր. Նար. ղէ ։

ՏԵՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տեսականն գոլ, և Տեսութի (ըստ ամենայն նշ). տեսիլ և կերպարան. և Միտք. *Մի անպատուզ լից տեսականութե պատկերին. Նար. հէ ։ *Յոր֊ժամ ճանաչէ զնանրութե մտաւորացն, սկը֊սանի տեսականութեին ըստ բնութեն ներ֊գործել. Լմբ. ող ։

ՏԵՍԱԿԱՊԵՏ. գ. Ἐιδεάρχης, ἰδεάρχης. Պետ և գլուխ ամենայն տեսակաց. և գա֊ղափարաց. *Տեսակապետ անուանեալ 'ի տե֊սակս՝ որպէս գերատեսակ. Դիոն. ածայ ։

ՏԵՍԱԿԱՐԱՐ, ի, աց. և ՏԵՍԱԿԱՐԱ֊ՐՈՒ ա. Ἐιδοποιός. Specificus. Որ առնէ և կացուցանէ զտեսակս. *Տեսակ տեսակարար յանտեսական. Դիոն. ածայ ։ Եւ որպէս մակ֊դիր տարբերութե՝ որ է որոշիչ տեսակաց ե֊ղելոց ընդ միով սեռիւ. *Բաժանելով տե֊սակարարօք տարբերութեք ։ Իւրաքանչիւր ոք 'ի տարերցս ըստ լծորդութե երկուս ո֊րակութիւս ունի զտեսակարարս զնա. Պորփ ։ Նիւս. բն ։ *Բաղկացականքն և կամ բաժա֊նականքն՝ տեսակարարութեք ամենեքեան կո֊չին ։ Վասն օչն գոլոյ որպէս յատկակս տե֊սակարարութեքն տասցեալք տարբերութե. Պորփ ։

ՏԵՍԱԿԱՐԱՐԵՄ, եցի. ն. Ἐιδοποιέω. Specifico. μορφόω, formo. Տեսականել. կեր֊պարանել. կացուցանել և Որոշել 'ի տեսակս. *Տեսակարարէ զհաւաքաբանութեն միջին սահմանս (զի միջնորդ եղև). Անյ. Վերլծ. ածխօս ։ *Բաժանելեալքն տեսակարարին (տար֊բերութեք). Պորփ ։

ՏԵՍԱԿԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. (լաւ ևս՝ Տեսակարարութի). Տեսակարար բանն. տե֊սակ, և տարբերութի. *Սեռից, և որք ընդ գոյացութե են սեռական տեսակարարողու֊թիւնք մինչև ցանհատ վայր. Յհ. կթ ։

ՏԵՍԱԿԱՐԱՐՈՒ. Տ. ՏԵՍԱԿԱՐԱՐ ։

ՏԵՍԱԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Μορφόω. Formo, informo. Տեսականել. կերպացու֊ցանել. հաստել. գոյաւորել. *Զխմանալի սեռս տեսակացոյց ։ Նիւթ անմարմին, զոր նիւթացոյց, և տեսակացոյց ։ Արտաքուստ պայծառութեք տեսակացուցեալ. Առ որս ։ Վրդն. պտմ ։ Գրգմ. յ ։

ՏԵՍԱԿԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զտե֊սակ որոշեալ, մասնաւորեալ, յատկացեալ. և Նշանաւոր. երեւելի. *Առասական է. այսինքն տեսակաւոր անուն որ զհասարակա֊կան ինչ էութի առէ (ըստ ինքեան). Երզն. քեր ։ *Գետոյս երրորդ ցանգորդ, և վասա֊կաւոր ազգի տեսակաւոր. Ճ. Ա ։

ՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Տեսիլ դիմաց. գիտակ. փէօփ. *Եւ տեսակութիւն հրեշ֊տականման երեսացն կերպարանէ. Փարպ ։

ՏԵՍԱՆԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Ὁρατός, βλεπόμενος. Visibilis, videndus. Որ տե֊սանի. տեսարկայ տեսութեան. երեւելի. ե֊րեւեալ. զգալի. *Ոչ ամենեցուն է լոյս տե֊սանելի ։ Յոյս տեսանելի՝ չէ յոյս. Յոբ. ճէ. 21 ։ Հռ. Ը. 25 ։ *Զի լոյսն անտես իմանա֊լի՝ մաքուր հոգւոց տեսանելի. Շար ։ *Տե֊սանելիքս առ ժամանակ մի են, և աներեւոյթ֊քն յաւիտենականք. Ոսկ. յհ. ա. 44 ։ *Ոչ ինչ տեսանելի աւանդեաց մեզ. քս, այլ տեսանելի իրօք զիմանալիս ամենայն. քանզի մարմնով պատեալ են ոգիքն, տեսանե֊լեօքն զիմանալիսն աւանդեաց մեզ. Ոսկ. մ. գ. 29 ։

ՏԵՍԱՆԵԼԻ, իք. Θεωρῶν. Videns, aspiciens. Տեսօղ. *Յայնժամ ամենայնք յայտնի էր տեսանելեացն զարարին տաղաւարէ. Բ. Մ. գ. 17 ։ *Անյայտութե ծածկէր զանձն 'ի տեսանելեացն. Իգն ։

ՏԵՍԱՆԵԼԻՔ, լեաց, լեօք. գ. Ὄψις, ὅρασις. Visus. Տեսօղ աչք. զգայարանն կամ գործի տեսութեան. ակնողիք. աչք. կէօզ, փէփէ. *Տեսանելիք և լսելիք ։ Լուսաւորեաց զտեսանելիս ձեր ։ Զտեսանելիսն փտտեալ երթիցէ. Փիլ. բագն ։ Աղամ ։ Սարգ. ա. յհ. ա ։

Եւ ըստ համաձայնութե յունին՝ որպէս Տես. տեսութի. *Միախուռն 'ի լսելիս և 'ի տեսանելիս մեծաւ յօժարութե գիմեալ ։ Զաշխարհս ամենայն 'ի լսելիս և 'ի տեսա֊նելիս ածեալ՝ զմարդիկ և զհրեշտակս առ հա֊սարակ. Ոսկ. յհ. ա. 1 ։

ՏԵՍԱՆԵՄ. տեսի, տես. ն. Ἐίδω, ὁράω. Video, և ἐιδέω, scio. (որպէս երբ. ըստ, և էօփէ.) և ևս՝ ἐπείδω, inspicio, aspicio, perspicio. ὄπτομαι, θεωρέω, intueor, contemplor, specto, ևն. Աչօք մարմնոյ կամ մտաց նկատել, ակնել. նշմարել. հայել՝ գի֊տել և ըմբռնել. 'ի միտ առնուլ. ճանաչել. գիտել. փէօնէլ, փէօնալ. կէօրմէք, պաքմաք, նազար էթմէք, օէյլէք, փէօկէն. *Եսես ած ըզ֊լոյսն, զի բարի է ։ Տեսանել՝ զինչ կոչեսցէ ։ Զ.քեզ տեսի արդար առաջի իմ ։ Հայեաց և տես ։ Եսես սէր զառաջացանս իմ ։ Զի մի տեսից զչարիսն ։ Տեսանել զպարուն տեսանու ։ Տեսանել զերեսս իմ ։ Զանգորդս իմ տեսին աչք քո. և այլն ։ *Յորժամ կոյրքն մար֊մնով տեսանէին, տեսօղքն մարմնով մտօք կուրանային. Գէ. Եւ ։ *Ոչ ական միայն է այտ, թէ՝ բայց զիւրոյ անձինն միայն ղընու֊թին ոչ տեսանէ, և զամենայն ինչ՝ որ առա֊ջի կայ՝ տեսանել. այլ և միոց այսպիսի իմն բարս ունին. զայլոց մեղս տեսանէ, և զիւր յանցանսն ոչ առնու 'ի միտ. Վէյօր. Բ ։

Ոճով ասի յայլ հոլով փոխանակ հայ֊ցականի. *Ի թշնամիս իմ (յն. ներգոյ՛.) եսես ակն իմ ։ Տեսցէ 'ի թշնամիս իւր (յն՝ 'ի վերայ թշն՛ ։) Աչք իմ տեսցեն 'ի նոսա ։ Եւ ես տեսից 'ի թշնամիս իմ ։ Դարձիր, և տեսցուք մեք 'ի քեզ. և այլն ։ *Եկա՛յք ռանհար լիցուք, և տեսցեն աչք մեր 'ի վերայ սիոնի. Մեք. Ժ. 11 ։

ՏԵՍԱՆԵԼ. Κατασκοπέυω, σκοπέυω, ἐπισκοπέω. Exploro, speculor. μανθάνω, disco. Դիտել, լրտեսել. զննել. քննել. ըստա֊րել. *Դէտ արձակեաց յուդա, զի տեսցէ զբանակս նոցա ։ Տեսանել, թէ որպիսի անցք անցցեն ։ Տես խնդրեա՛ այր մի իմաստուն ։ Եւ դու տես քեզ յամենայն ժողովրդենէդ արս զօրաւորս ած պաշտօս. ևն ։ *Նախ զայն տեսցուք, թէ բնաւ գուցեն ։ Զգուշութե տեսցուք ։ Բայց դու տես զհաւատս նոցա. Եղնիկ ։ Ոսկ ։ Շ. Ժող ։

ՏԵՍԱՆԵԼ. Σκέπτομαι, σκοπέω, φροντίζω. Provideo, visito, inviso, curo, և այլն. Հոգալ. այց առնել. խնամարկել. *Ած տես֊ցէ իւր ոչխար յողջակէզ ։ Հիւանդ էի. և տե֊սէք զիս ։ Ոչ տեսէք զիս ։ Խնամէր և տեսա֊նէր զպէտս նոցա. Ծն. իբ. 8 ։ Մտթ. իԵ. 36. 43 ։ ա. Ա. ծղ. 14 ։ *Յարդարութեան վատասակոյն և զանձն և զհօյր և զմայր տե֊սանիցէ. Ոսկ. մ. ա. 14 ։ *Մինչդեռ ժա֊մանակս 'ի ձեռս է, տեսցես վասն իւրաքան֊չիւր սխալանաց. Մաղ ։

ՏԵՍԱՆԵԼ. Βλέπω, προσέχω. Attendo, sedulo caveo, և այլն. Զգոյշ լինել. քաջ միտ դնել, ուշ ունել, աղէկ նայիլ. էյի պագ֊մագ. *Տեսջիր, զամենայն նշանս՝ զոր եառու 'ի ձեռս քո, արասցես. տեսջիր, զաղգն զլեւայ մի խառնեսցես ընդ նոսա 'ի հանդէս ։ Տեսէք և զգոյշ լերուք ։ Տեսէք զինչ լսէքդ ։ Տեսէք այսուհետև զիարդ լսէքդ. ևն ։

ՏԵՍԱՑ, ՏԵՍԱՐՈՒԹ. իբր Տեսի, տեսէք. (ըստ յն. ոճոյ. որպէս հասարակ բայ.) *Տեսայ զառաջելական նկարագիրս մարգա֊րէական բարբառօքն պայծառացեալ ։ Տե֊սարուք զայս նշխարք. Սեբեր. Է ։ Վրք հց. յ ։

ՏԵՍԱՆԵԼՈՎ. (որպէս, փէօփօվ.) τῷ εἴδει, τοῦ εἰδεῖν, ὄψει, κάλλει, visu, specie, aspectu, forma, pulchritudine. Տեսլեամբ. տեսակաւ. տեսով. գեղով. երե֊սօք. կերպարանօք. *Հինեցին սեղան մեծ տե֊սանելով ։ Եւ ինքն էր գեղեցիկ տեսանելով ։ Աղջկունս կոյսս՝ գեղեցիկս տեսանելով ։ Եւ էր աղջիկն բարի յոյժ տեսանելով ։ Խուժա֊դուժ ևս էր տեսանելով. ևն ։

ՏԵՍԱՆՈՂ կամ ՏԵՍՕՂ, ի, աց. ա. Ὁρατής, θεατής, ὁρῶν. Videns. θεωρός, spectator, և այլն. Որ տեսանէ (ըստ ամե֊նայն նշ). *Ինքն ամենակալն տեսանօղ է այնոցիկ. Յոբ. ԽԵ. 15 ։ *Տեսանօղք անտե֊սին ։ Տեսօղն տեսանողին լուսոյ առաջնոյ. Շար ։ Շ. հրէշտ ։ *Իսրայէլ՝ տեսօղ զած ։ Ոչ տեսօղ ած, այլ ած ճշմարիտ անուա֊նեալ ։ Ամենայն տեսողացն երիկամունք գո֊ղային ։ Տեսողացն ընթացեալք 'ի քաղաքն պատմէին ։ Նա է իմաստուն, որ զտեսօղ միտքն գլուխ պահէ հոգւոյն. Փիլ. իմաստ ։ Նար. խոս ։ Եղիշ. Գ ։ Շար ։ Նիւ. ծղ ։

Իսկ 'ի Դիոն. Եկեղ. *Որպէս թագնոց ի֊մացականին տեսողաց», գրէ Մաքս. 'Ի Մեկ. *Տեսօղս կոչէ զեպիսկոպոսունս. քանզի տեսօղս կոչէին հելլենացիքն, զորս կարգէին ամենեքեան հարցանել զածս». որ մերձ 'ի

յաշորդ. Նչ. ըստ որոյ և Փիլ. 'ի փեսիլ. աբր. *Եղև ես ամենայն մարգարէին հասարակ անուն տեսօղն»։

ՏԵՍԱՆՈՂ. գ. ὁ Βλέπων, ὁρῶν. Videns. Մարգարէ. գուշակ յածականս կողմանէ. *Եկայք երթիցուք առ տեսանօղն։ Զի ըզմարգարէ յառաջ տեսանօղ կոչէր ժողովուրդն։ Գուցէ՞ աստ տեսանօղ։ Ո՞ր իցէ տուն տեսանողին։ Գադայ մարգարէի տեսանողի։ Ի ձեռն ամենայն մարգարէիցն իւրոց, և ամենայն տեսանողացն իւրոց. ևն։ *Ըստ բանին տէրունի, և տեսանողացն ձայնի. Նար. ՟Ժ՟Է։ *Խօսեսալ յօրէնս տեսանողօք։ Բաշխելով իշխանաբար զպարգևս քո տեսանողաց մարգարէիցն. Շար։

ՏԵՍԱՆՈՂԱԳՈՒՇԱԿ. ա. Գուշակեալ 'ի տեսանողէ. 'ի մարգարէէ. *Մարգարէաքարոզ և տեսանողագուշակ երևման անօրինեցելոյն մարմնով յՄի. Նար. առաք։

ՏԵՍԱՆՈՂԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ὁρατικός, ον. Videndi facultate praeditus, և sedes visus. Տեսողական. ունօղ զկարողութիւն տեսանելոյ. տեսօղ. տեսանելիք. ածանես կի՞մ իէլեան. *Ամենայն՝ որ տեսանէ մտացն աչօք, ոչ է հասարակագօր է տեսականն և տեսանողականն. Փիլ. փեսիլ. աբր։ *Ամենայն տեսանելեացն (իրաց) կերպարանք 'ի մաքրութիւն բըլին 'ի ներքս անկանելով զտեսանողական զգործն կատարեն. Նիւս. երգ։ *Որպէս կոչեցայց տեսանողական, մթացուցեալ զլոյսն՝ որ յիս։ Տեսանողականքն աչօք չունէին պէտս առաջնորդի. Նար. ՟Խ. ՟Ծ՟Ը։ *Ո՛վ տխմարէ՝ աչք տեսանողական և յականօղ ես սրբեցելոց ժողովրդեանն այ. Տօնակ։ *Հարեալ վիմաւ զբիբս աչաց նորա, և տեսանողականն կախէր զերեսօք նորա. Գնձ։ *Աչք տեառն 'ի վերայ արդարոց, այսինքն տեսանողական զօրութիւն. Սրգ. ՟Ա. պետ. ՟Է։ *Ո՛չ զբնութիւն, այլ զտեսանողական զօրութիւն ածութեան յանդիման կացուցանէ (անունս յն. Թէօս). Պիտառ։ *Ածութեանն անուն զտեսանողական զօրութիւն ունի նշանակ։ Զտեսանողական զօրութիւն վկայէ ձայնիւ ածութեան. Ա. որս. ՟Գ։ *Նախատեսն անարգութիւն տեսանողականն գնէ ազգին. Պիտ։

ՏԵՍԱՆՈՂԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Ն. Առաւել կամ լաւ ես տեսօղ, տեսանելով. *Տեսանողականագոյն լցեալ խորհրդովս այսորիկ՝ յայտնէ. Մագ. 'ի քեր։

ՏԵՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Զօրութիւն տեսանելոյ. սրատեսութիւն. տեսութիւն. *Վասն տեսանողութեան նմանեցուցանէ զեղջօրորդին այծեման. զի յանաստունս քան զայծեամն չէք տեսանօղ. վասն այնորիկ քինի տեսանողութեան օրինակէ զնա. Նար. երգ։ *Գրուանաւ անիրաւութեան զևրեանց տեսանողութիւն իբրև զճրագ ծածկեցին, և կուրացեալ փարխեցին. Եփր. աւետար։

կամ Մարգարէութիւն. հոգետեսութիւն. *Արժանի եղեն տեսանողութեան. Վրք հց. ՟Ժ։

ՏԵՍԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Φιλοθέωρος. Visendarum rerum cupidus, spectaculis gaudens. Սիրօղ տեսութեան, և տեսական կենաց, և անարժան տեսարանաց. *Ոգւոյ տեսասիրի և ածասիրի։ Գործ տեսասիրին. Փիլ. լին. ՟Գ. 187։ *Լուարուք տեսասէրք կաքաւչաց, որք ևն. Բ. ժէ. յհ. ձ։

ՏԵՍԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Θέατρον. Theatrum, spectaculum. Տեսլարան. տեղի տեսանելոյ զհանդէս. կրկէս. թատրոն. ուէյրէ փէզ. ուէյրանկեահ. ձեյրան. *Կեղծաւորելով իբրև 'ի տեսարանի։ Զօրօրինակ 'ի տեսարանսն է տեսանել, որ ռամիկն՝ զօրավար եղեալ, և որ ծառայն է՝ թագ 'ի գլուխ եդեալ. Փիլ. իմաստ։ Նիւս. երգ։ Ն Սրգ. ՟Ա. պ. ՟Փ։ *Տեսարանք յանձայնից եղին ձայնաւորք՝ իբր երաժշտիւք 'ի վերայ ածելով զդեղեցիկն և զոչն. Պղատ. օրէն. ՟Փ։ *Սա շինեաց և զտեսարանն։ Առ թատերս տեսարանաց։ Ոչ գովութիւն բազմաց և տեսարանաց մոլեալ, որպէս 'ի տեսարանս մեզ ղմարան հրապարակագոյժ առնեն։ Ի տեսարանի աշխարհիս կարգեաց կացոյց տէր հանդիսականս իւր անթուելիս. Խոր. ՟Ժ. 85։ Նար. ՟Ղ։ Ածաբ. կիպր։ Առ որս. ՟Ա։ Սարգ. ՟Դ։

ՏԵՍԱՐԱՆ. Բարձր տեղի. դիտանոց. *Տեսարան գլխոյն դիտակի խոնարհեցաւ». այսինքն վերին մասն կայմի նաւուն. Նար. ՟Ի՟Է։

ՏԵՍԱՐԱՆ. Տեսիլ հանդիսի. տեսութիւն և նշաւակութիւն առաջի բազմութեան. *Ողորմայես լինէր տեսարան մեծ։ Քանզի տեսարան եղեն հրեշտակաց և մարդկան։ Զի՞նչ իցէ՝ տեսիլ եղեայք. զո՞յ հնար մարդկան լինել տեսարան։ Զարագանեալ և կործանեալ, և տեսարան աշխարհի եղեալ։ Որ 'ի տեսարան հանէ զայնոսիկ, որք պարկեշտութեամբ և ամօթխածութեամբ 'ի տան են անկեալք. Վրք հց. ՟Փ։ Շար։ Ոսկ. ՟Ե. կոր։ Լաստ. ծա։ Լմբ. իմ։

ՏԵՍԱՐԱՆ. Ὀρατικός. Sedes visus. ὀφθαλμός, oculus. Գործարան տեսութեան. տեսանելիք. աչք. *Ցանպատկանաւորութիւն տեսարանացն. քանզի են ոմանք՝ որ առողջ ունէին զտեսարանն, և են որ ակար։ Որ գյօնն քան զտեսարանն բարձրագոյն ունէին, կոչիլ 'ի մարդկանէ ռաբբի ռաբբի. Սահմ. ՟Է։ Սոկր։ *Թէ գերան իցէ 'ի մեզ՝ մերումս տեսարանի կուրացուցիչ։ Մեղօք խաւար տեսարանին՝ ոչ նկատեմ յիս գերանին։ Համբարձմամբ տեսարանացն տեսանէ զփառս հօր. Շ. ընդհ։ Ցդ որդի։ Գնձ։ *Զտեսարան իմ (զակն հոգւոյս) ապականեալ խաւարեցուցի. Եփր. խոստով։ *Առնու կաւ, և նկարէ աչս՝ տեսարան իմաստից հոգւոյն բանականի, և շնչոյն զգայականի. Պիտառ։ *Ախ ապաւինութեամբ, տեսարան լուսաւորութեան։ Անբարձաւ մտացն տեսարանօք 'ի տեղի գերակայից։ Առ ձեզ համբառնալ զմտաց տեսարան. Նար. ՟Յ՟Փ։ Սրգ. ՟Ա. յհ. ՟Ա։ Գնձ։

ՏԵՍԱՐԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական տեսարանի. և Հանդիսատես. *Երէկ էիր տեսարանական, այսօր երևեցեր տեսանօղ. Ածաբ. Նոր կիր։

ՏԵՍԱՐԱՆԱՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Θεατροκρατία. Theatralis potestas. Տիրեալն տեսարանի իբրև յաղթօղ այլոց. *Փոխանակ քաջայաղթութեան 'ի սմա՝ եղև չարաչար տեսարանայաղթութիւն. Պղատ. օրէն. ՟Գ։

ՏԵՍԱՐԱՆԵՄ, եցի. ն. Θεατρίζω. Traduco publice vel in theatro. Տեսարան առնել. առակ նշաւակի կացուցանել. *Կապեալս ածցէ յերուսաղէմ, զի յերկար միջոցաւն ամենեցուն գնոսս տեսարանեսցէ. Ոսկ. գծ։

ՏԵՍԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Տեսանելի. երևելի. զգալի. ունօղ զտեսիլ զօշոտիչ ական. *Զփառս և զմեծութիւն տեսաւորիս արհամարհեաց. Սհկ. ըՖ։

ՏԵՍԱՒՈՐԻՄ, եցայ. ն. Տեսանելի լինել. երևիլ. յայտնիլ. *Ցերից միութիւն մին 'ի մարմնի տեսաւորի։ Զիարդ անտեսանելին տեսաւորեցաւ։ Մարմնովն տեսաւորեցաւ աշխարհի, այլ ոչ յատուկ ածութեամբ. Ճ. Գ։ Սրգ. ՟Ա. պ. ՟Է։ Ոսկիփոր։ *Մորենին անկիզելի, յորում ած տեսաւորեցաւ. Սկևռ. ող։ *Ոչ գիտաց զիրան՝ վասն որոյ տեսաւորեցաւ նմա հրեշտակն տեսանն. Կիւրղ. ՟Ղ։ *Ի շուք շնորհի՝ զարդու անմարմնոցն տեսաւորեցաւ։ Կայսերական դիմաց ահագին տեսաւորեցաւ. Նար. ՟Ծ՟Է։

ՏԵՍԱՒՈՐԻԼ. Իբր Տեսակաւոր լինել. տեսականալ. կերպանալ. ենթակայանալ. *Տեսաւորի հոգի և մարմին։ Ցորժամ ինչ ըստ ինքեան տեսաւորի, ոչ է առինչ։ Որով տեսակք և պատահմունք տեսաւորին։ Անձնաւորութիւ տեսաւորեալ։ Ցատուկ անձնաւորութեամբ ոչ տեսաւորի, բայց 'ի պետրոս և 'ի պօղոս և յայլոց մարդկան անձնաւորութիւնս. Դաման։

ՏԵՍԱՒՈՐԻՉ. ա. Որ 'ի տես գայ իբրև միջնորդ. յանդիմանակաց բարեխօս և հաշտարար. կամ Տուօղ տեսանել. *Սրբուհի պայծառ առագաստ փրկչին քնի, և նորուն իսկ տեսաւորիչ վասն մեր. Նար. կուս։

ՏԵՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Θεωρία. Theoria. Տեսութիւն խորհրդոյ կամ բանի. տեսական գիտողութիւն. *(Ցապաշխարեցն գաւթի՛) մեծի խորհրդոյն տեսաւորութիւն պահեցաւ 'ի նմա վիճակն և շնորհք անճշելի. Բրս. ապաշխ։ *Ի հետակայում տեսաւորութիւն (կամ տեսութիւն) ուսցուք։ Գղատոնական տեսաւորութիւնք խորինք և գժուարք. Սահմ. ՟Գ։ Անյ. պորփ։

ՏԵՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Ὅρασις. Visus. Տեսութիւն աչաց կամ մտաց. տեսանելիք. աչք. *Որպէս մեծ է ոգի քան զմարմին, այնպէս մեծ է տեսաւորութիւն մտաց քան զմարմնոյ. Եղիշ. ՟Ժ։ *Զհինգեան զգայութիւն, զտեսաւորութիւն, զլսաւորութիւն, և այլն։ Տեսաւորութիւն գոյնս, և ձայնս լսաւորութեան։ Զերկնային իմաստութիւն տեսաւորութիւն կոչեաց. Փիլ. իմաստ. և այլք։ *Մեծութիւն ահեղ, անտեսականոյ տեսաւորութեան։ Տեսաւորութիւն պայծառ և անապական. Նար. ՟Ճ. ՟Հ։

ՏԵՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. Նախատեսութիւն. յայտնութիւն. և Իմաստ. խորհուրդ. *Մարգարէական իմն գոգցես տեսաւորութիւն. Ածբ. ՟Ա. 15։ *Իսկ այս նիւթոյ տեսաւորութիւն խորին խորհրդոյ հրաշապէս ունի զթարգմանութիւն. Նար. ՟Ղ՟Գ։ *Տեսաւորութիւն առակիս այսպիսի է. Մխ. առակ. ՟Խ՟Է։

ՏԵՍԻԼ, սլեան, անց. գ. Εἶδος. Species, forma. ὄψις, ὅρασις, aspectus, facies, visus. ἰδέα, idea. Տես. տեսակ. տեսութիւն. որպէս Երևոյթ դիմաց. կերպարան. հայեցուած. երեսք. պատկեր. նմանութիւն. *Զարդիւք տեսլեամբ։ Գեղեցիկ տեսլեամբ։ Տեսիլ նորա իբրև զտեսիլ առաջին։ Իբրև զտեսիլ ոսկեղէն թագաւորի։ Աչք նորա իբրև զտեսիլ արուսեկի։ Եւ էր տեսիլ նորա իբրև զփայլական։ Իբրև զտեսիլ բորբոքեալ 'ի մարմնոյ նորա։ Թխացան քան զածուխ տեսիլք իւրեանց։ Տեսիլ փառացն տեառն իբրև զհուր բորբոքեալ։ Եւ ոչ զտեսիլ նորա տեսէք։ Եղև տեսիլ երեսաց նորա այլակերպ։ Իջանել հոգւոյն սրբոյ մարմնաւոր տեսլեամբ իբրև զաղաւնի 'ի վերայ նորա։ Փափաքէ պատկերի մեռելոյ անշունչ տեսլեան։ Այնպէս անշքեացի տեսիլ քո 'ի մարդկանէ. և այլն։ կամ *Ազնիւ երեսօք, և գեղեցիկ տեսլեամբ յոյժ։ Երեսք նորա և տեսիլ նորա ահագին յոյժ։ Տեսիլ արածին զնուադոյն։ Մի՛ հայականիցէք զտեսիլ մօրուաց ձերոց։ Տեսիլ անուշադ իբրև զտեսիլ ականց կարկեհանի. և այլն։ կամ *Իբրև զտեսիլ հրեշտակի այ։ Տեսիլ հրոյ կամ լուսոյ, ամպեղէն, մարդոյ։ Ի տեսիլ աչաց քոց. և այլն։

ՏԵՍԻԼ. Ὀπτασία, ὅραμα, ὕπνος, ὄναρ. Visio, apparitio, somnus. Ցայտնութիւն. երևումն իրաց առ յայս. ցուցակութիւն. երազ ճշմարիտ. անուրջք 'ի քուն. և Երևոյթք առ աչօք. *Ի միտ առ զտեսիլդ։ Տեսի ես զանձինէ միայն զտեսիլն, և արքն՝ որ ընդ իս

էին՝ ոչ տեսին զտեսիլն։ Անցեալ տեսից զտեսիլն զայն մեծ։ Ի տեսլեան գիշերի։ Տեսլեամբ երևեցայց նմա։ Բարձր բազկաւ, և մեծամեծ տեսլեամբք։ Ասէ ցիս հրեշտակն՝ 'ի տեսլեան։ Եւ էր տեսիլ երազոյն օրինակ այս։ Խելամուտ էր ամենայն տեսլեան երազոց։ Ոչ գոյր տեսիլ՝ որ գուշակէր. եւն։ կամ՝ Եղիցես յիմարեալ վասն տեսլեանց աչաց քոց՝ զոր տեսանիցես։ Զարհուրեցուցանես զիս երազովք, և տեսլեամբք հարկանես զիս։ Տեսիլս սուտս և ըղձութիւնս. եւն։ *Ի տեսլեանց անցանել. (որպէս երազահանութիւն). կանոն։ *Սքանչելի տեսլիւք և ահագին արուեստիւք։ Ահագին տեսլեօք. Եփր. աւետար։

ՏԵՍԻԼ. Θέατρον. Theatrum, spectaculum. Տեսարան. հանդէս. ցոյցք. օէյիր. *Ցեսիլ եղեաք աշխարհի և հրեշտակաց և մարդկան. Ա. Կոր. Դ. 9։ *Ցորմէ վարսել հրամայէ 'ի տեսիլ ամենայն անցաւորաց. Խոր. Ա. 12։ *Արար նա անդ. ատն տեսլեան խաղու. Եւս. պտմ. Է. 10։ *Ազգի ազգի տեսիլք մոլեգինք լինին 'ի քաղաքս բազումս. բայց մեք ունիմք զտեսիլ մեծամեծաց սքանչելեացն նոյ։ Որ ոք զտեսիլ աշխարհիս սիրեցին տեսանել։ Տեսող պէսպէս տեսլեանց երևելի արարածոցս. Վեցօր. Դ. Ը։

ՏԵՍԻԼ. Ὅρασις. Visus. որպէս Տեսութիւն աչաց. տեսանելն. և Տեսանելի իրք. *Որպէս տեսիլս աչաց զարեգական զլոյս։ Տեսիլ աչացն է հաւատարիմ, և ոչ լսելիք ականջացն։ Միայն տեսլեանն զգայութեանց եդ ծագեաց լոյս. Ցհն. Դ։ Արգ. Ա. Պ. Ա։ Փիլ. Իմաստն։ *Ի տեսիլ մարմնացելոյն ժամանեալ։ Ի տեսիլ հրաշից փառաց միածնին։ Գայլն ամենեքեան 'ի տեսիլ սքանչելեացն. Շար։ Ճ. Բ։ *Զանազան տեսիլ տանջանաց։ Ազգի ազգի տեսիլ տանջանարանաց. Ճ. Ա։

ՏԵՍԻԼ. Θεωρία. Theoria, contemplatio. Տեսութիւն մտաւոր կամ իմաստասիրական, զննութիւն. *Իմաստասէր լինելով, և տեսլեամբ բնութեան պարապեալք. Փիլ. Ծ. բան։ *Բասիլիոս զբարձր զամենայնիս (այսինքն զանեգերացս) զարգարանս դիւրաւ ըմբռնելի բազմաց 'ի ձեռն իւրոյ տեսլեանն արար։ Գիտուն և ծանօթ 'ի ձեռն իւրոյ իմաստութեանն տեսլեամբ՝ աշակերտացն գործեաց. Նիւս. կազմ. Ա։

ՏԵՍԼԱԿԱՆ. ա. Ὁ ἐν εἴδη. Id quod in specie, specialis. Տեսակական. տեսական. մասնաւոր. *Փորձեցայց դարձեալ ըստ իւրաքանչիւր ազգաց յարմարել զտեսլական օրէնս. Փիլ. Ծ. բան։

ՏԵՍԼԱՏԵՐ. Տ. ՏԵՍԱՏԵՐ. *Մխիթարութիւն է տեսլատէր ոգւոյ։ Զտեսլատէրս 'ի զանազան նորահրաշ տեսութիւնս քաղաքաց. Փիլ. Լին։ Պիտ։

ՏԵՍԼԱՐԱՆ. Տ. ՏԵՍԱՐԱՆ, որպէս թատրոն, Θέατρον. Theatrum, spectaculum. *Տեսլարանքն զինէն ամբաստանեն. Ոսկ. Ղկ։ *Ի տեսլարանին էցոյց կարպիկ։ Աղփիղաց անցեալ կացին 'ի մէջ տեսլարանին։ Մինչ 'ի տեսլարանէն 'ի բաց գնացին։ Ի հրապարակս և 'ի տեսլարանս և յատեանս. Փիլ։ *Ոմանք ըստ հրապարակս, և ոմանք ըստ ժողովարանս, և կէմ 'ի տեսլարանս յարձակեալ գնան. Նիւս. կազմ։ *Ոչ զտեսլարան զաթէնս կործանել. (իբր հանդիսարան ուսմանց.) Պրպ. աղէքս։

ՏԵՍԼԱՐԱՆ. Ὄμμα. Visus, oculus. որպէս Տեսութիւն աչաց կամ մտաց. տեսանելիք. *Զի ներքին տեսլարանն կոյր էր, չէր ինչ օգուտ արտաքին աչացն բաց լինել. Ոսկ. Եփ։ *Ի պարձանս համբարձեալ զտեսլարանս մտացն։ Սրբելով զտեսլարանս մտացն. Ցհ. Ժ. Էկեղ։ *Լուսաւորեալ պայծառացեան միտք կամ տեսլարանք նոցա մարգարէիցն 'ի տեսլենէ. Լծ. Ածաբ։ *Խաւարեցան տեսլարանս 'ի հայհոյութենէ. Կէղա. աղէքս։

ՏԵՍԼԱՐԱՆԱԿԱՆ. ա. Տեսարանական. թատրոնական. *Ի տեսլարանական ցոյցն տարեալ մատուցանեն. Փիլ. Լին։

ՏԵՍԼԱՐԱՆԱՁԵՒ. ա. Որ է 'ի ձև տեսլարանի կամ ամփիթէատրոնի. *Եւ ականջք ժողովեալ տեսլարանաձև շրջանակօք. Փիլ. Լին. Գ. 5։

ՏԵՍՈՂԱԳՈՅՆ. գունի, իցն. ա. Ὀπτικώτερος. Perspicacior. Սրատես. նրբիմաց. *Առ 'ի յայլոց թերևս տեսողագունից իմացութեանց եղեն տեսեալ։ Կամ տեսողագոյն քան զնա, կամ ածայնագոյն վարկանել. Դիոն. Էկեղ. և Ածայ։

ՏԵՍՈՂԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Θεωρητικός. Contemplativus. ὀπτικός, συνοπτικός, perspicax. Ունող զզօրութիւն տեսանելոյ՝ աչօք կամ մտօք. *Առանց զգայութեան տեսողականաց։ Կորովական աչս ունելով տեսողական։ Տեսողական մտացս հանճար։ Տեսողական հանճարին. Նար. ՀԷ։ Ը. Իմ եղակ։ Լմբ. ող. և ծղ։ *Նմայլին բնութեան անուն զտեսողական զօրութեանն ունի նշանակ (առ յոյնս. այն է օթէօն). Պիտառ։ *Առ տեսողական ունակութիւն և զօրութիւն, ամենասուր աչօք մտաց վերամբարձեալս։ Տեսողական ածակեաականին վայելչութիւն (քերովբէին)։ Զտեսողականսն զօրութիւնս (հրեշտակաց)։ Միայն սորայք գիտել ասեմ տեսողականին նոցա կատարողապետութեան. Դիոն։

ՏԵՍՈՂԱԿԱՆ. որպէս Հայեցողական. տեսական. խորհմաց և յայտնի. *Առաւօտ՝ գործնական առաքինութիւն, և երեկոյ՝ տեսողականն, որ է լրումն նորին։ Կուսանաց՝ քրքումք, տեսողականացն՝ արմաւենիք. Լմբ. ող։ *Յեռօթէոս տեսողական սահմանս արտագրեաց. Դիոն. Ածայ։

ՏԵՍՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տեսողական զօրութիւն աչաց կամ մտաց. *Հոգին զօրանայ, և տեսողականութիւն սրբի անօսրութեամբ. Լմբ. ող։

ՏԵՍՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Θεωρία. Theoria, contemplatio. Կեանք տեսական. նկատողութիւն. *Ո՞ տայր ինձ թևս որպէս աղաւնոյ՝ թռչել 'ի գործնականն, և հանգչել 'ի տեսողականութիւն խոնարհութեամբ. Կիւրղ։ *Յարուցանէ 'ի գործնական առաքինութիւն, որ սկիզբն է տեսողականութեան։ Ոչ կարէ վայելել 'ի գործնական առաքինութիւն, և պայծառանալ 'ի տեսողականութիւն։ Ի յաճախութեան տեսողականութեան առանց երկիւղի. Լմբ. առակ. ծղ. յոյժ։

ՏԵՍՈՂԱԿՑԱԿԱՆ. ա. Συνοπτικός. Conspicax. Տեսող մտաւոր կցորդութեամբ կամ յայտնագոյնս. *Եւ է նորա իմանալի ներգործութիւն՝ անխառն և անարատ մաքրութեամբ պայծառացեալ, և տեսողակցական ածայնոցն իմացուածոց. Դիոն. Ածայ։

ՏԵՍՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὄψις, ὅρασις. Visus. Կարողութիւն և ներգործութիւն տեսանելոյ. տեսութիւն. *Արարիչն տեսողութիւն և լսողութիւն շնորհեաց մեզ։ Որ ունի ազատ զհայեցուածս տեսողութեան։ Երկար տեսողութիւն, անաշխատաբար ակն. Սահմ. Ա։ Լմբ. ող։ Նար. Դ։

ՏԵՍՈՂՈՒԹԻՒՆ. Θεωρία. Contemplatio. ὅραμα, visio, և προφητεία, prophetia. Խորհրդաւոր տեսութիւն, կամ Տեսանողութիւն. մարգարէութիւն. գուշակութիւն. *Զհեռաձգեալ ժամանակաւ տեսողութիւնն յայտնաւոր կատարեալ. Անեփ. յար։ *Ըստ յառաջագուշակ տեսողութեան մարգարէին։ Յառաջագոյն հրապարակեր զտեսողութիւն մարգարէիցն. Ագաթ։ Շար։ *Եւ յառաջագոյն տեսողութիւն հրամայեցեր ածայնապէս։ Զոր եւեթ հաւաստաւոր մարգարէն եզեկիէլ 'ի տեսողութիւն իւրում. Նար. գանձ հոգ։ Մաշ։ *Ըստ եսայեայ տեսողութեան. Թէոփր. կոս։

ՏԵՍՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Θέα, Θεώρημα. Visio, theoria, contemplatio, sententia, placitum. Տեսութիւն՝ մանաւանդ մտաւոր. կարծիք. իմացուած. իմաստ. վճիռ. *Եթէ հանդերձեալ իցէ լուսաւոր առնել զտեսուածս. Բրս. Եղբ։ *Զստացայցն օրէնս հաստատունս և տեսուածս։ Ընդ միտ ածից զառ 'ի յինէն ասացեալ տեսուած։ Աներկբայ տեսուած։ Բարի և պատուական տեսուածս և իմացուածս։ Հանճարոյ խրատու տեսուածք. Փիլ։ *Սկզբունք նախկինք են քան զտեսուածսն գանիւ. Արիստ. Նախ։

ՏԵՍՈՒԱԾ. իբր Տեսիլ, երևոյթ. *Զբոկեղն և զմէջն և զծայրն բոլորովին յերկաս բերելով լուսաձև յայտնական տեսուած. Արգ. Ա. Պ. Ա։

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὅρασις. Visio. ὄψις, visus. Տեսանելն աչօք. կարողութիւն և ներգործութիւն տեսանելոյ. *Տեսութիւն է՝ որ 'ի ձեռն աչաց՝ յամենեսին 'ի զգայութիւնսն գեղեցիկ։ Ըստ բաւականութեան աչաց տեսութեանց։ Ընդ տեսութիւն եղբարցն խնդալք։ Մարիամ առիթ (?) տեսութեանն նոցին զանգինին որդւոյն կերպարան։ Եւ ոչ տեսութեամբ աչաց բացայայտի. Փիլ. Իմաստն։ Արծր. Ա. 11։ Վրք հց. Ի։ Նար. կուս։

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեսիլ. տեսք. *Ցանկալական (?) տեսութիւն լոյս առաքելոցն առեալ հրաման. Խոր. Է. 8։ *Եսայեաս իբրև տեսութիւնս եսես. քանզի գրեալ է, տեսութիւն՝ զոր եսես եսայեաս. Բրս. Եղբ։ *Որ տեսութիւն իմն բերէր յինքն որպէս զանպարտելի պարիսպ։ Քարոզել յայտնապէս զչքնաղ տեսութիւն. Ցհ. Կբ։ Շար։

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Այցելութիւն. *Ցընկերացն օգուտ գործով կամ օգնութեամբ, կամ մխիթարական տեսութեամբ. Խոսր։

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ցոյց. ապացոյց. *Որ այնչափ տեսութիւն էին առեալ 'ի նորա զօրութենէն. Ոսկ. յհ. Ի. 18։

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հայեցուած. և Ըմբռնումն մտաց. և Վերացումն իւիք 'ի զգայութեանց. *Բարձրացո զտեսութիւն մտաց քոց։ Այսպէս մանրազնին տեսութիւն՝ սակաւուց է. Վրք հց. Ի. Ծ։ *Յառաջ քան զփոխումն եկն 'ի տեսութիւն մտաց (որպէս յն. էքստասիս), և զայլն իւր բացեալ՝ պշուցեալ հայէր. Կիւրղ։ *Կարող էք սակաւուք ըզբաղումն իմանալ մտաւորական տեսութիւն։ Ի տեսութենէ իմաստից քննութեան մեր փակեալ. Ը. Եղբ։ Նար. կուս։ (որք հայլն և 'ի յանձորդ նչ։)

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Θεωρία. Theoria, speculatio, contemplatio, observatio. Մտաւոր նկատումն. քննութիւն. մտածութիւն. ճանաչումն իմաստնորէն. հայեցողութիւն. մեկնութիւն. գիտումն. գիտաւորութիւն. միտք. իմաստ. *Գործ՝ տեսութեան սատնղական է։ Բարիոք (է) տեսութիւն, բարիոք գործ։ Սէր և Թագաւորական տեսութիւն երրորդութեան (դէմ յանդիման). զոր միայնակ և մանաւանդ արքայութիւն երկնից ես գնեմ. Անյոբ. Ճրփ. աղփ. կորկփ։ *Աշակերտք, որ նախ քան զտեսութիւն ածարանք։ Մերձ գնել տեսութեան զիմաստան պօղոսի։ Ուսուցին զխորհրդոյն տեսութիւն։ Ուսանի և մեզ կարևոր պէտք են յայս տեսութիւն խնամով հայել։ Ճշմարտեան զտեսութիւնս զայս։ Ի վայրապար ցան-

կութիւս արհեստից. մնոտի տեսութե և մակացութե: Զօրութի՛ կրկին տեսութբ. Խոր. ֆ. 68: Սարգ: Իգն: Շ. ա. պ: «Պիտանացուի եղյ սոցայյն տեսութիւն: Առաջինկայ տեսուի . . . Խորագոյնս ասել ըստ տեսուե ոչ կամիմ. Պորփ: Ան. պորփ:

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. որպէս Ցեսանողութի. մարգարէութի. «Լցեալ է ասա տեսութինգաքարիայ: Ըստ տեսութե գանիէլի (՚ի տեսլեան նաբուգ”.): Աստանօր կատարեցեր ըղձմարգարէիցն զտեսութի. Իգն: Սրգ: Շար:

ՏԵՍՈՒՄՆ, ման. գ. Նոյն ընդ Ցեսութի (ըստ ամենայն առման). «Լուսմն առ տեսումն երկրորդիւք պատուեալ է: Ցեսումն նորա եթէ զտեսումն հրեշտակի. Փիլ: «Ցեսէք զողորմելի տեսումն: Այլ տեսումն վասն երկիւղի է. Ցեսումն մեղաց: Զայսպիսի նուէրք տեսումն՝ մտաց հայեցողութբ: Մտացս տեսմամբ ամենայնիւ վտանկեալ. Մանդ: Մամբր: Վրք հց: Ոսկ. ես: Նար. հգ: «Եւ սքեցն սրտիւ զտեսումն ամային անպատուել գեղոյն. Մաշտ: «Ցեսմանն առ հավիւսն. (այսինքն երևմանն). Ագաթ: «Ցեսի ես ողորմելի տեսումն, զմանկունս աղատս յաղագս հայեննաց պարառեց ձգեալ ՚ի վաճառարանն. Բրս. վշտ:

ՏԵՍՈՒՆ. ա. Ցեսանելի. երևելի. «Եհն, և մարգկային աչաց տեսուն եկաց. Փիլ. սամ:

ՏԵՍՈՒՉ, սչի, չաց. ա. գ. Ἐπόπτης, κατοπτεύων, ἐπίσκοπος. Inspector, inspiciens, episcopus. Վերատեսուչ. վերակացու. ստոիկան. խնամօղ. նախախնամօղ. այցելու. վերագիտօղ. եպիսկոպոս. «Կարգաց առ տեսուչն իւր ած: Որոց ամենայնի տեսուչն յաւէժ ած է: Այլ այժմ դարձարուք առ հովիւն և տեսուչ հոգւոց ձերոց: Ամենայն հօտիդ, յորում եդ զձեզ հոգին սբ տեսուչս՝ հովուել զժողովուրդ տեառն. Եսթ. ծէ. 5: ծդ. 4: ա. պետր. բ. 25: Գծ. ի. 28: «Ցեսուչ հոգւոց և մարմնոց լինիցին: Որոց և այրեաց տեսուչք: Հայր և տեսուչ կացոյց զշաղիտա և զեպիփան: Աղեքսանդրոս զանգրոմաքոս կողմանցն տեսուչ կացոյց. Ցձիռ. Գ. Բ: Խոր. գ. 20: Եւս. քր. բ: «Խօսեցուք և առ գասս եպիսկոպոսաց սբց, որ էք տեսուչք կարգեալք յնչյ հոգւոց հաւատացելոց: Ցեսչօք բարունօք, հովուիւք և հօտիւք. Շ. ընդհ: Գանձ:

ՏԵՍՈՒՉ. որպէս Ցեսօղ. յատակատես. «Եւ երկրորդն՝ աչօք ճշմարտապէս տեսուչ, որչափ առ երաժշտիցն ականջան հուպ են տեսութիքն. Պղատ. օրին. ծբ:

ՏԵՍՉԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական տեսչի, և տեսչութեանն նյ. տնտեսական. տնօրինական. «Ծնանելոց էր զտեսչական ծնունդն. Սեբեր. է:

ՏԵՍՉԱՒՈՐԵՄ. եցի. ն. Տնտեսել. խնամարկել. «Նոյնպէս և տկարանոցս՝ հայել և տեսչաւորել. Կանոն:

ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Πρόνοια. Providentia. Նախախնամութի. նախատեսութի. այցելութի տեառն. տնտեսութի. վերին կարգաւորութի. «Սակայն քո հայր վարէ տեսչութեամբ: Փախստականք ՚ի վերին տեսչութենէն անկեալ գնէին. Իմ. ծդ. 3: ծէ. չ: «Որպէս յածային գոգցես տեսչութենէ: Ցածայնոյն բանագատել յականարկութենէ տեսչութենն: Վերին տեսչութեն է այս տնօրէնութի. Խոր. բ. 28: Ցհ. իմ. Երկ: Իգն: «Ի տեսչութենէ նախախնամական սիրոյն նյ: Ըստ տեսչութենն նյ: Ցեսչութեան նյ. Ցձիռ. բ. ծբ: Նար. կոո: «Ածային տեսչութեամբ: Որ խնամեա տեսչութբ զքո զարարածս: Ողորմ տեսչութբ սբ հոգւոյն. Շար: Լմբ. ծղ: «Վասն այլևայլ տեսչութեանց կերպարանելոյ՝ ցանկալույ առնն երևէր: Եթուր աղգի աղգի տեսչութբ ՚ի գարս գարս մխիթարութի տրամութեան. Եղիշ: Սարկ. աղ: «Այ տեսչութիքն բաղում ինչ միոյն վճարեն. Կիւրղ. թուղ:

ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ. Οἰκονομία, διοίκησις. Dispensatio, incarnatio. Տնօրէնութի. անտեսութի մարդեղութեան. «Վասն մարմնաւոր տեսչութենն տեառն: Որ ըստ էութենն անմայր և ըստ տեսչութենն անհայր: Ոչ միշտ կամէր նշանս ցուցանել, զի մի բնաւ զտեսչութենն իրս աղականեսցէ: Ոչ մերժի յիւրմէ պատուոյն վասն տեսչութենն: Սկիզբն առնել բանին յառաջին տեսչութենէ անտի փրկչին մերոյ. Սեբեր. է: Մանդ. ՚ի ծն: Ոսկ. մ. բ. 4: Պրպմ. խռ: Եւս. պտմ. ա. 1:

ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ. Ἐπισκοπή, ἐπιμέλεια. Վերակացութի. հոգաբարձութի. «Վասն քահանայիցն տեսչութե: Վասն հօտին տեսչութե: Մի ինչ հեղգայք ՚ի տեսչութենէ հոգւոր հօտիդ. Մանդ: «Ի տեսչութի աղքատաց: Ցեսչութին հասարակաց՝ մատակարարութի. Խոր. գ. 31: Եւս. պտմ. ա. 11:

ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ. իբր Ցեսողութի. տեսութի. տեսիլ. «Բաղում տրտմութեամբ ժամէր ՚ի տեառնէ զտեսչութի իրացն (այսինքն տեսանել և իմանալ) թէ յորում պատուի էր նա: Ցեսանեմ զարհաւիրս գեհենին, և զտակալի տղեկտիցն զտեսչութիւն (այսինքն զտեսիլն). Վրք ոսկ: Մանդ:

Իբր Տուչութի (թուի սխալմամբ գրչի). այսինքն աւանդութի. «Եւ այս յիշատակ գարձեալ իբրև ՚ի տեսչութենէ անտի հրէութեն առանց պ.ոյց: Ի տեսչութենէ առէ ուսայ ես վասն չորից աւետարանչացն. Եւս. պտմ. դ. 22: զ. 25:

ՏԵՏՐ, ի, տետրեր. } Բառ յն. τετράς.

ՏԵՏՐԱԿ, ի, աց. գ. } τετράδιον, τετράφυλλον. Τετράς, τετρακτύς, τετράδιον, կամ τετράδιον. Quaternio. Տոմարակ քառածալ. գրքոյկ չորեքկուսի. «Կատարեցաւ տետրս (երգոց ժամագրքի) ՚ի թուականիս հայոց չկդ: Ցիշատակ է խաղատետրս թըղթին. ռն: Բանն ու տետրս ՚ի վճար էր. Ցիշոց: «Զի թէ զերկինս տետ.եր ձևեմ, և զանբաւ անտառս գրիչ հատանեմ. Մաշտ: «Նօտար կալցէ ՚ի ձեռին իւրում զտետրակն, ուր գրեալ կան անուանք ձեռնադրելոցն. Մաշտ. ձեռն: Ի Հին բռ. «Տետրակ չորեքկուսի ձև ասի: Քառակ, տետրակ ”: Տես և ՏԵՏՐԵԱՅՔ:

ՏԵՏՐԱՍԿԵՂ, ի, աց. գ. (գրի վրիպակաւ և Ցետրակ սկեղ, Տետրասկոտեղ. Տետրասկոտող.) Բառ յն. τετρασκελής. Τετρασκελής. Quadrupes. այսինքն քառոտանի, կամ քառաբարձ կազմած. զոր և գնեն յոյնք ՚ի վերայ մաղզմայի. չորս ոտիւք սոճայանի. «Բեմք չորեքկուսի ամպեղէն. և ՚ի վերայ բեմին երևէր տետրասկեղ յոսկւոյ խորանաձև՝ ըստ արժանի սպասաւորութե տեառն, ծածկեալ յոյժ բարակ կտաւով: Տետրասկեղն ոսկի, զորով էր արկեալ մաքուր կտաւն և բարակ. Փարպ: Ն ճճ:

ՏԵՏՐԵԱՅՔ, եայց. գ. ռմկ. φύλλον, յոգնաբառ Տետր. «Խնդրեալ գտին տետրեայս գրեալ ՚ի վերայ հաւատոյ. Սոզ. բ. 2:

ՏԵՐԵՒ, ոյ, ոց. գ. Φύλλον. Folium. Սաղարթ. Թերթ կանաչագեղ արձակեալ յոստոց ծառոց՝ ՚ի զարդ և ՚ի հովանի ծաղկանց և բուսոց. Եաֆրագ, վարագ. «Կարեցին տերևս թզենւոյ: Տերև ձիթենւոյ: Զայն տերևոյ խարխափելոյ, են: «Տերև՝ գուշակութեան մասն է անկոյ. Փիլ. լին: «Տերև ըղձաւորան իմանամք. և պտուղ՝ տերևոցն զկնի. և ՚ի մէջ նոցա ծաղկեալ զսէրն նյ. Նախ ծաղիկ պտղոյն երևել, և ապա սաղարթ տերևոցն. Լմբ. ող:

ՏԵՐԵՒԱԲԵՐ, ի, ից. ա. Որ բերէ յիւրմէ այսինքն ընձիւղէ զտերևս. «Ամենայն ծառք մրգաբերք և ծաղկաբերք և տերևաբերք. Ագաթ:

Եւ Որ բարձեալ բերէ ուստեք զտերև. «Փոխանակ տերևաբեր աղաւնոյն՝ հոգին սբ. Անան. եկեղ:

ՏԵՐԵՒԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ բղխէ կամ բուսուցանէ զտերևս. «Ցորժամ միատնկամ տերևաբուղխ ժամանակն գայցէ, զարդարի միատնկամ տերևովն և մրգովն. Ոսկ. ես:

ՏԵՐԵՒԱԶԱՐԴ, ի, ից. ա. Տերևովք զարդարեալ. սաղարթագեղ. «Ծառք տերևազարդք: Անպտուղ ծառս տերևազարդս. Վեցօր: Վրդն. ող:

ՏԵՐԵՒԱԶԳԵԱՑ. } ա. մ. Ունօղ կամ

ՏԵՐԵՒԱԶԳԵՍՏ. } ունելով յինքեան զտերևս որպէս զգեստ. «Տերևազգեստ զիւրեանց մերկութին ագուցանեն (ծառք): Ոստս ՚ի ծառոց ՚ի ճանապարհին տարածանելով տերևազգեստ և ծաղկազարդս: Ցառաջին ամ առաւօտուն գեղ տերևազգեստ ծաղկազարդէ. Ագաթ: Մամբր: Եղն. մրթ:

ՏԵՐԵՒԱԹԱՓ. ա. Ἀποβεβληκυῖα τὰ φύλλα. Abjiciens folia. Որ թափէ յիւրմէ զտերևս իւր. թափեալ և մերկեալ ՚ի տերևոց. «Եղիցին իբրև զբեկենի տերևաթափ. Ես. ա. 30: «Որպէս զծառս տերևաթափս: Ծառ տերևաթափ և պտղաւորոյս: Որթք տերևաթափ եղեալ՝ զարդարին ըստ ժամանակին: Ցաշունն տերևաթափ լինին և զամաքին տունկքն: Այս գործանք տերևաթափ լինելոյ. Մեսր. Երէց: Սրգ. ա. յհ. է: Տօնակ: Փիլ. ել: Լմբ. ող: «Սուգք առնել ծառոց՝ տերևաթափ լինել յոստոց (ընդ մահն անտոնի). Տօղ:

ՏԵՐԵՒԱԹԱՓ. Թափօղ զտերևս ծառոց. «Որպէս փոթորիկ յանկարծ տերևաթափ՝ այնպէս երագ յերիվարացն առեալ նիզակօք դի ցուրտ յերկիր ընկեցուցին. Խոր. գ. 37:

ՏԵՐԵՒԱԼԻ. ա. } Ἔχων φύλλα. Habens

ՏԵՐԵՒԱԼԻՑ. } folia. Լցեալ կամ լի տերևօք. որ ունի զտերևս լիով. «Տեսեալ զթզենին՝ խիտ տերևալին. Գնձ: «Եսես թզենի մի ՚ի բացուստ տերևալից ... ոչինչ եգիտ՝ բայց միայն տերև. Մրկ. ժա. 13: «Ոչ ծառս տերևալից՝ պտղաբեր քաղցրահամ բերովք. Ոսկ. ՚ի յհ. Ա: «Ծառս տերևալից՝ ունայն ՚ի պտղոց: Ցերևալից լինել, և պտղատու ՚ի ժամու: Ոչ ունելով սոս տերևալից. Նար. Ի: Լմբ. ող: Շ. թղթ:

ՏԵՐԵՒԱԽԻՏ. ա. Δασύς. Densus. Խիտ և հոծեալ տերևովք. ուր եաֆրագիւ. «Ոստս ՚ի տերևախիտ ծառոց. Ղևտ. իգ. 30: «Իբրև զտերևախիտն ՚ի բուսակս՝ ՚ի գնացս ջուրց. Պիտ: «Տերևախիտ հեղին զարժէր: Տերևախիտ (կամ տերևախիթ) կանաչացեալ. Պիտ: Շ. Եդէս. Ն բարձր: «Երփնափող սաղարթ՝ տերևախիտ կանաչազարդ. Շ. թող:

ՏԵՐԵՒԱԿՈՅՏՔ, կուտից. գ. Կոյտք տերևոց. տեղի՝ ուր տերևք դիզեալ կան. «Ի պուրակս և ՚ի ցամաքս տերևակոյտս ՚ի ներքս դառնալ (նապաստակին). Փիլ. Լիւս:

ՏԵՐԵՒԱՄԱԾ. ա. Մածեալ տերևովք. տերևախիտ. «Ամենայն մատնիք զուարթութե ծաղկազարդեալք՝ պտղալի և տերևամած. Ոսկէփոր:

ՏԵՐԵՒԱՇԱՏ. ա. Որոյ շատ են տերևք. տերևալից. տերևախիտ. «Իբրև զծառ տերևաշատ՝ անկեալ ՚ի պտղոցն արգասաւորութէ, Ածեցուցանել, և պտղաւէտ և տերևաշատ առնել. Սրգ. յհ. Ե. Ն Բ. պ. Ղ:

ՏԵՐԵՒԱՇԱՐԺ. ա. Ἐινοσίφυλλος. In quo folia agitantur, frondosus. Ուր տերեւքն շարժին. *Ձոսա զնտան 'ի վերայ ողիւմպիոսի գնել, և 'ի վերայ ոսայ զտերեւաշարժն բիղոնն: Ի վերայ ողիմպիոսի գնել զոսսաս, և յայնր յարաբարդել զտերեւաշարժն բիղոն. Սահմ. ծդ: Մագ. ժէ:

ՏԵՐԵՒԱԳԱՏ. ա. Տերեւով պատեալ՝ սփածեալ. *Փախուցեալ թաքուցեալ՝ ծառախիտ տերեւապատ լինէին. Ագաթ.: *Օձապատիր մերկացելոյն 'ի փառաց տերեւապատ ագամայ. Պիտառ.: *Լուծեր զերկուսին նախասահեղծին, զտերեւապատն 'ի խանձարուրին. Ցուցմ. որբէ:

ՏԵՐԵՒԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Սաղարթացեալ տերեւովք, վարսաւոր. *Սեեռեալ 'ի տերեւասաղարթ անկոյն տեսակ. Նար. խբ:

ՏԵՐԵՒԱՏ. գ. Անուն խոտոյ, որ ըստ յն. գետնաձիթենի. Χαμελαία. Olea pumila, oleago, oleastellum, mazarion. *Տերեւատ. մազարիոն. շուլափայ. զամարան. հաֆաղուտաճ. Բժշկր: *Մազրիոն, տերեւատ. Հին բռ.:

ՏԵՐԵՒԸՆԿԷՑ. Տ. ՏԵՐԵՒԱԹԱՓ: *Յաշունն ոտնին բոյսք ածունք, չորացեալք տերընկէցք լինին. Ագաթ.:

ՏԵՐԵՒԻՄ, եցայ. չ. Φυλλάω. Folia emitto, frondesco. Տերեւս արձակել. սաղարթանալ. ԷօՖրագ ալմագ՝ օոլը վէրմէք, էօՖրագլանմագ. *Ոստքն կակղասցին և տերեւեսցին. Ագաթ.: *Ձի կակղանայ և տերեւի յառաջ քան զամենայն ծառս (թզենին). Եփր. համաբ.: *Ձորն ձայնի գալարասցեալ տերեւէր՝ իբր զմարխամ (կոյս). Ոսկ. գծ.: *Ոստովք և տերեւեալ ձիթենեօք. Շար.: *Ծառոց կենաց ծաղկեցար՝ լայնատաղարթ տերեւեալ. Տօղ խաչ 'ի Փառքո.: *Հրամայեաց և մօրենւոյն հրով տերեւել ծաղկել. Բուզ. դ. 6:

ՏԵՐՈՒԿ, կմ
ՏԵՐԵՓՈՒԿ, և
ՏԵՐՓՈՒԿ. գ. Κενταύριον. Centaurum, herba centaurea. Բոյս վայրի և ընտանի, մեծ և փոքր. ծաղիկ մեծին է նման տատասկեղէնին ռամկօրէն գուրուշան, և փոքրըկան՝ թել թել ցրիւ. (յն. կէնդաւրիոն, իբր Ձիացուլ.) *Կենդաւրիոն. տերեփուկ մեծ, կամ տերուկ մեծ. Գաղիան: Բժշկր: Իսկ առ Լէհ. գրի. *Դերփուկ, խոտ՝ որոյ արմատն միայն է բժշկական ››:

ՏԵՐՈՒՆԻ. Տ. ՏԷՐՈՒՆԻ:

ՏԵՒ. գ. Μονή. Mansio, mora. Տեւումն. տեւողութիւն. և տոկ. 'ի տոկ. դէյմանլը. փայանէճ փարմաղ. *Որ 'ի տե յարութեան մանաւանդ երթայ. Փիլ. լիւս.: *Առ նոսա (առանքանս) վաղվաղակի շիջանի ցասումն, և 'ի քեզ ոխակալութիւն 'ի տե պահի. Ոսկ. եփ.:

ՏԵՒԱԿԱՆ. ի. աց. ա. Μονιμός. Stabilis, durabilis. Տեւող. տոկուն. մնայուն. որ յերկար կայ մնայ. դէյմաչըռ. փայանտըլը. *Բարի է իսկ ճշմարտութին, և տեւական. և թուի իսկ ոչ գիւրին գոլ հաւանեցուցանել. Պղատ. օրին. Է: *Ոմանք տեւականք լինին առ յոլով ժամանակս: Սերմանքն ոչ ցանդ տեւեն, և նա միշտ տեւական է: Մինչև ցվախճան ճգնեալ տեւական լինէր: Անշարժ տեւական և բաւական. Արիստ. Ե: Ոսկ. ժ. ա. 20: Է. 8: Ն ա. փիմ: *Արար զանօսրն տեւական: Ի տեւական բանս և ուժեղ. Գէ. եփ: Կրթթ.:

ՏԵՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Μονή, διαμονή. Permansio, duratio, stabilitas. Տեւողութիւն. տոկունութիւն. և Անձանձիր աշխատութիւն կամ երկայնմտութիւն. դէյմաչըռլըգ. փայանտըլըգ. *Լիցի պաղատանս հանդերձ տեւականութեամբ: Այգեաց պտղաբերութիւն և տեւականութիւն. Սարկ. գհ: Վրդն. յանիառնն: *Բժշկութիւն ցաւոց, տեւականութիւն (ընգդէմ) հեղգութեանց. Նար. ղբ: *Յորժամ զերկիր տեսանիցես, մի՛ ինչ շնչաւոր համարիցիս վասն կալոյն և տեւականութեն. Ոսկ. եփ.:

ՏԵՒԱԿՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. *Ըստ ծառ զտեւակութե ունի զնշանակ ժուժկալութեանն և տեւակութեանն սաղարթացեալ լինին. Նանն.: *Զկենդանական և զզգայական նորայն եբեր տեւակութե. Անյ. բարձր:

ՏԵՒԵՄ, եցի. չ. Ὑπομένω, διαμένω, στέγω. Permaneo, duro, perduro. (ըծ. ար. փէլամ. որպէս և փայիմ է միշտ, մշտաւոր.) Հանապազորդել. կալ մնալ հաստատուն և յերկար 'ի միճակի իւրում. բաւել. յերկարել. կեալ. դէյմանմագ, չէնմէք. փայանմագ, սիւրմէք, փատըրմագ. *Անմոլեհացին տեւեաց բնակել յեղամ. Ցես. ծմ. 49: *Սուրմակայ ոչ տեւեալ աւելի քան զմի ամ, հալածեցաւ: Ոչ աւելի քան զերիս ամս տեւեալ վախճանի. Խոր. գ. 64: Ցհ. կթ: *Ոչ տեւէր մարմինն ընդ շնչոյն յերկար ժամանակս կեալ. Նչնէ: *Տեւեաց 'ի մարմնի, մինչև և այլն. Տօնակ: *Զքար՝ որ տեւող նիւթ է: Ճակնդեղ իբրև զտեւող յամառայնի: Եթէ տեւեցեն մարդկայինքս մինչ 'ի ծագել փառաց նորա: Ի ձեռն նոցա (առն և կնոջ) մահկանացուս տեւեսցէ բնութիւն. Լմբ. իմ: Մխ. առակ: Երզն. մթթ.:

ՏԵՒԵԼ. Στέγω, ἀνέχω. Contineo sustineo. Տոկալ. ժոյժ ունել. տանել. համբերել. և Ջգեմ ունել. *Ամենայնի տեէ. ա. կոր. ժգ. 7: *Ամենայն՝ որչափ 'ի փոքրագունիցն բաղկանայ, մեծագունիցն տեէ. իսկ այն՝ որ 'ի մեծագունիցն, փոքրագունիցն տեւել ոչ կարէ. Պղատ. փիմ: *Հուր քան զամենայն սեռս մանրամասնագոյնն՝ զամենայն անցանէ, և ոչ ինչ կարէ սմա տեւել. անդ: *Ցրտոյ և մերկութե տեէր: Քաջաբար տանել և տեւել գնալոյն նորա: Տեւել քրտանցն՝ որ յաղագս առաքինութեանցն: Ջիարգ արդեօք կարէ մարմին մարդոյ տեւել ժուժկալել այսպիսի գժոխըմբեր քրձի. Եւս. պտմ. ղ. 3: Ոսկ. յհ. Բ. 29: Ցհ. կթ: *Ժուժկալեալ տեէր չարչարանաց գանից: Ուսոփ գլթած հայրն ոչ տեւեալ (այսինքն չհանգուրժեալ՝) միշտ բարկութե ըզմեզ խրատեալ (այսինքն խրատել). Շ. փող լուս. Ն վիպ: *Եթէ զանօրէնութիւնս իմ պահեսցես, ով տեւեսցէ քեզ. Եփր. աղ: *Ոչ ես ընդերկար տեէին մեկուսանալ 'ի նմանէ: Ոչ տեէին 'ի գթոյ նորա. Ոսկ. գծ: *Մի թուլասցի մնալ տեւելանալ նոցա: Մանանայն տեէր հրոյն ջերմուե. Ճ. Բ: Լմբ. իմ: *Տեւողք 'ի տանջանս, և յաղթողք 'ի մարտի: Ջի կարէ օձ այդու տեւել 'ի ծարաւոյ. Շար: Մխ. երեմ:

ՏԵՒԹԻԵԴԷՍ. գ. Բառ յն. դեւթիս. դեւթոս. Τευθίς, ἰδος, τεῦθος, θοῦ. Loligo, lolius, piscis e sepiarum genere. Ժժմակ յազգէ սիպէից՝ կաղամար ձուկն ասացեալ. մուրէքքէպ պալըղը, տոււզիա սօյա. *Սիպէքն, և տեթիէդէսքն, և այլ այսպիսիք փափկամորթքն. Նիւս. բն. Է:

ՏԵՒԻՄ, եցայ. չ. Տ. ՏԵՒԵՄ. *Դու ես, զի նի իմ խաչիւ. և յաւիտեանս տեւեսցի (այլ ես 'ի կեանս) յօգուտ աշխարհի. Տօնակ:

ՏԵՒՈՂԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Μονιμώτερος. Magis permanens. Առաւել տեւող. տոկուն յոյժ. *Տեւողագոյն և յոգնամանականգոյնն գոլ: Ոչ լաւ և տեւողագոյն քան զայդ խմաստութին՝ մեր անխորհրդութիւս: Ծանիցես զզօրութին այն իմոյ՝ տեւողագոյն գտանելով զիս քան զամենայն անգամանդեայս. Արիստ. որդ: Նիւս. կազմ: Ճ. Ա:

ՏԵՒՈՂԱԿԱՆ. Տ. ՏԵՒԱԿԱՆ. *Առաջի տեւողական նշխարաց ճգնաւորին քո. Շար.: Այսինքն որ տոկաց այնչափ ճգնութեց, և կայ ցարդ անփուտ: *Համբերող տեւողական 'ի փորձութեցն սատանայի. Տօնակ:

ՏԵՒՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαμονή, ἐπιμονή, ὑπομονή. Duratio, perpetuitas, tenacitas, sufferentia. Տեւականութի. հանապազորդութի. յերկարաձգութի. տոկունութի. համբերատար ժուժկալութի. դէյմաչըռլըգ. փայանտըլը, փայանտըլըգ. *Առ 'ի կատարեալ կեանն (պէտք են) տեւողութեն և կրօնաւորականին կեանք: Իսկ տեւողութին՝ գործք բարեացն: Ջօրէն հիման՝ ճաշակաւորութի պատճառք կենդանեացն յաւէժ տեւողութեն է. Փիլ.: *Որ զխառնուածս յարմարեալ կազմէ առ 'ի տեւողութի յարակայութե բոլոր աշխարհիս. Եղիշ. Է: *Գործէ զաննդական տեւողութի... Ոգիք մարդկան, իմացական բնութի, անմահ տեւողութիւն. Եղիշ. հոգ: *Համբերել բազմաժամանակ տեւողութեն: Ջվատատակոյ և զտեւողութեանն յածային այգեգործութե. Փարպ: *Զայնպիսի տանջանս վասն քո յանձն առին, որ արտաքոյ է տեւողութե մարմնոյ. Նար. Էրգ: Իսկ Նար. յդ. *Ընչյ յարակարգութիւն, զզգայութե տեւողութիւն ››. իմա, պատճառ տեւելոյ:

ՏԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. } (ըծ. ար. փէմ.)
ՏԵՒՈՒՄՆ, տեման. } Տե. տեւ լն. տեւողութի. յաւերժանալն. *Որպէս զտունկս մաքրել և յատանել, որ պտուղն բերել կարէ 'ի տեւութի: Տեւութի ազգակից է յիշատակի: Համբերութի տեւութե. Փիլ.: *Զկենացն հայթայթեսցէ հնարս 'ի տեւումն կենդանութե. Պիտ.: *Տեւումն լուսոյն 'ի վերին կիսագունդն՝ տիւ է. Վրդն. ծն. (որպէս թէ տիւ իցէ տե լուսոյ:) *Առ 'ի տեւումն հաստատելոյ այնորիկ՝ որ եղեն: Առ 'ի տեւումն տարածանաց ջրոյն՝ և 'ի բարձանցն ձեռնտուութի եղև: Տեւումն կալոյ և մնալոյ ջրըհեղեղին: Որ 'ի փրկութի և 'ի տեւումն եղելոց. Փիլ.:

ՏԶԶԱՄ, կամ **ՏԸԶԶԱՄ**, ացի. ա. չ. Տըզ բըզ ձայն հանել ճանճից և մեղուաց. բզզալ. *Ըստ ճենճերաս 'ի ծակն 'ի փեթակն ճանճիկ. անգ տըզզա բըզզա, և յարքունիսն մի՛ երթար. Մագ. Է:

ՏԶՐԿԱԶԵՒ. ա. Որ ինչ է 'ի ձև տզրկի. *Բրիտանացւոցն արևելեայ կղզին է տզրկաձև. Խոր. Ե:

ՏԶՐՈՒԿ, րկի, կաց. գ. Βδέλλα. Hirudo, sanguisuga. Սողուն ջրային՝ անյագ 'ի ծծել զարիւն. օխուլուգ, զուլու, սուլուքէթ. թիւլիւք. *Տզրկի երեք դստերք էին. Առակ. Է. 15: *Ջի թերևս ասցեն ինչ 'ի նմանէն ըստ բարուց տզրկի առ 'ի ծծել զարիւն նոցա. Ցհ. կթ:

ՏԶՕՐ, ի, աց. ա. Անզօր. տկար. *Տզօր և կնատ զօրեղութե հնարի խափանել. Ցհ. իմ. ապ:

ՏԷԳ, տիգի, գաց. գ. Λόγχη, δόρυ. Hasta, lancea. և ἀκίς, acies, cuspis, mucro. ὀβελίσκος, veruculum. Արգն, գեղարդն. նիզակ. գայիսոն. մանաւանդ երկաթ նորա սայրասուր որպէս սլաք կմ փուշ. մըզրագ. (ըծ. և դիգէն՝ փուշ.) *Բուն գեղարդան նորա իբրև զատորի ոստայնանկաց, և տէգ նորա 'ի վեցհարիւր սկեղէ երկաթոյ: Պատեցին զիս տէգք, յանխնայ խոցոտեցին զերիկամունս իմ: Տիգաւ խոցեաց զկողս նորա: Տիգօք և սաղարօք: Ի տէգ նիզակի: Ի տէգս նիզակաց: Ի տէգ նիզակաց. և այլն: *Ըռւն ոչ միայն առ քարանց հանդուրժէ ձիգս՝ ընդդէմ կալով, այլև առ տիգաց և

նուոնց ընդդէմ յարձակելով հարուածոցն . Փիլ. լիւս ։ *Մանուել զտէգ նիզակին (զերկաթն) 'ի ձեռին կալեալ. և նիզականն (բնոյն)'ի կառափն մասուցեալ ծեծէր զարքայն վարազդատ. Բուզ. Ե. 37 ։ *Պատեաց զդրախտն փափկութեն 'ի սուր տէգ նիզակի ։ Տեսցեն զքերովբէսն, և զսուր տէգ նիզակին. Եփր. ծն ։

Նմանութե՛ ասի . *Անկողինք նորա տէգք սրեալք . Յոբ . խա . 21 . ըստ յն. շամփուրք. *Տիգօք (կամ տիգաւ) աչաց խայլաց 'ի վերայ իմ. Յոբ. ժզ. 10. յն. սլաքօք . յորմէ և Յհ . կն . *Տիգօք աչաց խաղաց տէր 'ի վերայ մեր ,, ։

ՏԷԳ ՄՕՐՈՒՑ կամ ՄՈՒՐՈՒՑ. Μειράκεια πρωτογένεια. Prima lanugine malas vestiti. Դեռաբոյս հերք 'ի ծնօտս տիգեալ. Նոր մօրուք այն ինչ յարբունս հասելոց. Բուղէ սոփ. Եփր. Բեհզ նեչեղի. *Առաջին տէգ մօրուացն սրձակեալ, մօրուքն այն ինչ գեռագեռ ծաղկեալք. Փիլ. փեսայն ։ *Այն ինչ գեռ տէգ մօրուացն 'ի վերայ գեղեցկատեսիլ ծնօտիցն բուսանէր. Փարպ ։ *Տէգք մօրուաց նորա զօրէն մանուշակի ծաղկեալք 'ի վերայ գունագեղ այտից . Արծր . Ե . 11 ։ *Դեռ եւս կամէր ծաղկել 'ի ծնօտս տէգ մօրուացն. Կողբ.

ՏԷԳԸՆԿԷՑ. ա. Որ ընկենու զտէգ կշռակի ճարտարութբ. և խաղ տէգընկէց լինելոյ, կամ ձիգս առնելոյ քարամբք. ըստ յն. փէ-գօս . Δίσκος. Discus. որ է բոլորշի քար. որպէս պարսաքար, և սկաւառակ. *Արդնընկէց տէգընկէց՝ ձայնատու ժամանակաւն. Բ. Մ. Դ. 14 ։

ՏԷՐ , տեառն , տերամբ. տեարք , տերանց կամ տեարց . գ . Κύριος. Dominus. Իշխան 'ի վերայ ծառայից և հպատակաց, և սեպհական ընչից. պետ և գլուխ ազգի և երկրի՝ մարմնաւոր կամ հոգևոր, որպէս հաւաքրդեալ իշխանութեան այ, որ միայն է տէր ամենայն արարածոց, և տէր տերանց. սահող, սահըղ, աղա, էֆէնտի, փաշէր ։

ՏԷՐ . Զատուածոյ ասի՝ որպէս Որ էն . եբր . էհօվահ . կամ որպէս այ , էլահ , էլ , էլօհ. թ. ալլահ. կամ ադօնայի (տէր իմ). ադօնայի (բաւականն իմ.) *Տէր է անուն նորա ։ Տէր այ օրհնեալ ։ Էջ տէր տեսանել զքաղաքն և զաշտարակն ։ Զինչ նզովեցից, զոր ոչ նզովէ տէր ։ Նետք տեառն ։ Այցելուն տեառն. և այլն ։ Իսկ Օրէն. Ի. 25. *Տէր տէր (կամ տէր այ ,,. եբր՝. ադօնայի էհօվահ . կմ Սղ. ճթ . 1 . *Ասաց տէր ցտէր իմ ,,. եբր. էհօվահ ցադօնայի ։

ՏԷՐ . Անխտիր ասի զայ և զմարդկանէ, ըստ եբր. ադօն , ադօնէյ, ըս տէր , տեարք . *Տէր այ մեր , նա է այ աստուածոց, և տէր տերանց ։ Ահաւասիկ ես տեարք , եկայք 'ի տուն ծառայի ձերոյ՝ հանգերուք ։ Տէր իմ ծերացեալ է ։ Տէր այ տեառն իմոյ աբրահամու. որ ոչ վերպեցոյց զարդարութիւն իւր և զճշմարտութիւն 'ի տեառնէ (կամ 'ի տեառնէ) իմմէ, և յաջողեաց ինձ տէր 'ի տուն եղբօր տեառն իմոյ ։ Այսպէս ասասջիք տեառն իմում եսաւայ , թէ այսպէս ասէ ծառայ քո յակոբ ։ Այրն՝ տէր երկրին ։ Տէր ամենայն երկրիս եգիպտացւոց ։ Ի ձեռս արանց՝ տերանց խստասրտաց ։ Ասել ցտեարս իւրեանց՝ Ծառայ երկնչի 'ի տեառնէ իւրմէ. եթէ տէր եմ , ուր է պատիւն իմ , ասէ տէր ամենակալ. ևն ։ Իսկ յասելն . *Տէր ցլուն ։ Տէր տանն ։ Զմսուր տեառն իւրոյ,,. եբր. պաալ, պաալին. յորմէ բահաղ, բահաղիմ . (արաբ. պէլէ . պալի)։ Կամ *Եղիցես տէր եղբօր քում ։ Տէր արարի զնա քեզ ,,. եբր. կէպիր . (արաբ. ճէպիր . այսինքն իշխող) ։

ՏԷՐ . Որպէս 'ի հին օրէնս ասի զայ , կմ զայ հօրէ, 'ի նորումն առաւել սեպհականեալ է քսի . *Յայ հօրէ մերմէ, և 'ի տեառնէ յսէ քսէ ։ Օրհնեալ է այ, և հայր տեառն մերոյ յսի քսի ։ Ոչ ոք կարէ ասել տէր զյս, եթէ ոչ հոգւովն սրբով ։ Այլ հոգի նոյն է. այլ տէր նոյն է. այլ այ նոյն է. ևն ։ *Արքայ քաջ, դու ուսոյ՝ գիտես այդպիսի բանս խօսել զտեառնէ . Եղիշ. ա ։

ՏԷՐ , տեարք , ասի զմարդկանէ պէսպէս առմամբ իշխանութե . *Տէրն պետութե անուն է ։ Տէր անունն արքունական անուն է . Ոսկ . յհ . ա . 2 ։ Խոսր. բաց ծիսնի ։ *Դարձոյց 'ի տեարսն զպատիւշտասիրութիւնս . Նխ. Նէ. էՏ ։ *Չէք անձանց տէր . և այլն ։ *Մեք եմք անձանց տեարք և առնելոյ զոր ինչ և չառնելոյ . և չէք այլ ոք . Ոսկ . ա . Բեւ ։ *Տէր առնէ զնա կամացն (յն . ընտրութեն) . Ոսկ . եա ։ *Կեանք վարուց վատթարացն տէր ունին 'ի վերայ զհեշտ ցանկութիւն. Փիլ. այլաբ ։ *Չյիշելոյ և յիշելոյ այդ զխղճմտանս քո դու ես տէր. (այսինքն 'ի քո ձեռս է։) Վաստակելոյ և աշխատելոյ դուք էք տեարք, և թեթև առնել և ծանրագոյն ։ Նոքա տեարք են սպանանելոյ. ինքն տէր էր ոչ դնելոյ զանձն իւր ։ Մերոյն զմեզ այսրէն տեարս առնէ կամացն. Ոսկ. յհ ։ *Իբրու զայլ տէրս գաւառին. Պղտոփ. օր. ծէ ։ *Մինչև եկեացէ տէր տանն. Եփր. ծն ։

ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ . գ . Κυριότης. Dominatio, dominatus, եւ և imperium, dominium, ditio, և այլն . Տէրն գոլ. իշխանութիւն , և տարածութիւն իշխանութեան . իրաւունք 'ի վերայ այլոց կամ գոյից . *Տէր տէր գայ զօրութբ , և բազուկն տէրութբ իւրով ։ Արքայութիւն նորա ոչ եղծանի , և տէրութիւն նորա մինչև ցվախճան ։ Ընդ ամենայն տեղիս է տէրութիւն նորա . և այլն ։ Կամ *Զոր կամէին՝ հանէին 'ի տէրութեէ ։ Ընդ ամենայն տեղիս տէրութեն նորա. ևն ։ Կամ *Արհամարհօղք տէրութեան ։ Զտէրութիւնս քամահեն. ևն ։ *Երեքսրբեան մի տէրութիւն , միով բնութբ այութիւն ։ Հոգեմարտքն զտէրութիւն հոգւոյն ուրանան . Շար ։ Խոսր ։

ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ . Թագաւորութիւն , և սահման թագաւորութեան . *Եւ զինչ ոչ է օգուտ տէրութեն մերում . (յն . թագաւորութեն .) Գ. Մ . Ը. 17 ։ *Ի սկզբան տէրութեն շապհոյ արքայից արքայի ։ Զամենայն ազգս և ազինս՝ որ են 'ի տէրութեն քում ։ Յամենայն կողմանս տէրութեն իւրոյ ։ Առ ամենայն ազգս տէրութեն իմոյ. ևն. Եղիշ ։

ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՔ. Սեպհականեալ անուն միոյ յիններակ դասուց հրեշտակաց. *Եթէ աթոռք, եթէ տէրութիւնք, եթէ պետութիւնք, եթէ իշխանութիւնք . Կողոս . ա . 16 ։ *Զօրութեանց և տէրութեանց , իշխանութեանց և պետութեանց . Շար ։

ՏԷՐՈՒՆԱԳՈՅՆ , գունի , ից . ա. Ἱερώτατος , Θειότερος . Sacrosanctus, divinior. Առաւել տէրունի , սրբազան և այային . *Առաջին պատուիրան , և պատուիրանացն տէրունագոյն հաշուեալ ։ Ի վախճանի է առաջնոյն , որում տէրունագոյնքն հրամայեալ լինին . Փիլ. ժ. բան ։

ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ, ի, աց . ա . Κυριακός, κή , κόν. Dominicus, a,um . Domini. ἱερός, sacer, divinus. Տէրունի . տէրունեան. տիրական . տեառն . որպէս Այային . սրբազան . սուրբ . *Տէրունական գիրքն,,. այսինքն այաշունչ. Փիլ. իմաստ ։ *Արեգակն 'ի հարկէ ծառայէ տէրունական հրամանին ։ Նուիրեսցին 'ի սպաս տէրունական սեղանոյն ։ Լինել ընդ տէրունական տուն ։ Տարաւ 'ի տէրունական տունն ։ Դառնալ անդրէն 'ի տուն տէրունական(այն է եկեղեցի , տաճար). Եղիշ ։ Եղիշ. Գ ։ Զենոբ ։ Ագ. անփ ։ Ասող. էկեղ ։ *Պանծալի և տէրունական ։ Ի տէրունականացն կերակրիլ. Փիլ. ժհ. ծա ։

ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ . որպէս Քրիստոնեան. քսի տեառն մերոյ և այ. *Մարմին տէրունական, և արիւն փրկչական ։ Զոր առ մարմինն տէրունական լրբութբ յանդգեաւ անարժան հաղորդութն ։ Մարմնակիցք տէրունական մարմնոյն . Ժմ ։ Իգն ։ Ագաթ ։ *Անկաւ զանջօքն տէրունականօք ։ Բուռն հարեալ զոտիցն տէրունական. Սեբեր . ա ։ Ճ . Բ ։ *Անհասանելի տէրունական յայտնութիւն աշխարհի ծագեցաւ ։ Առաքեալն պօղոս զմիաւորութիւն տէրութեն զոր ունի տէրունականն մարդ հանգերձ այծեղէնն բանիւ , ծայրագոյն նշանակեաց ։ Վնասակարս առ անօրինականսն տէրունականս ։ Զտէրունականն մի մռանայք (պատուէր) . Շար ։ Ագ . Է ։ Նար . ԻԷ . ՀԶ ։ *Յութերորդաւ տէրունական աւուրն (այսինքն 'ի կիրակէի) աղատեալ եղև . Վրք հց. Գ ։ Որպ և Տէրունական աղօթք ասի հայրմերն, զոր քս ուսոյց ։

ՏԷՐՈՒՆԱՎԱՅԵԼ . ա . Ἱεροπρεπής. Sacer, sanctus. Այավայելուչ . սուրբ . *Յառաջին տեղւոջ համարեալ՝ զտէրունավայելս ընդունի սերմանս . Փիլ. իմաստ ։

ՏԷՐՈՒՆԱՏՈՒՐ . ա . Աստուր . այապարգև . *Տէրունատուր կերակրոյն ուրախ լինէին՝ յընկենուլ ալեացն 'ի պատրաստել զկերակուր . Բուզ. Դ . 6 ։

ՏԷՐՈՒՆԵԱՆ . Տ . ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ . որպէս Այային . սուրբ . սրբազան . *Ի վերայ տէրունեան աշտանակին ։ Ի տէրունեան ժողովրդեանէն ։ Տէրունեան անուն ։ Վասն տէրունեան եօթներեկին . Փիլ ։ *Տէրունեան ցասմանն , կմ պարտուցն . Եղիշ Ե ։ Նար. Ե ։ *Արժան 'ի տէրունեանն է մտանել տաճարըս . Պիտ ։

Եւ որպէս Քրիստոնեան . *Տէրունեան սուրբ մարմնին ։ Տէրունեան մարմնոյ և արեան ։ Ի տէրունեան մեծի սուրբ զատկին ։ Խոյս 'ի չարեն եւս առ 'ի լրումն տէրունեան հրամանին ։ Ծառայս չար և վատ ըստ տէրունեան յանդիմանութեան . Անյ . Բարձր ։ Շար ։ Եղիշ Ե ։ Յհ . կն ։ Նար. Է ։

ՏԷՐՈՒՆԻ, նւոյ, նեաց . ա . Κυριακός, κή,κόν. Dominicus,a, um. ἱερός, sacer. Սեպհական տեառն այ . տէրունական . տէրունեան . *Իսկ սորա այսօր տեառնս վիճակ՝ տէրունի մարդասիրութիւն, որոյ հարկ է զծառայն կերակրել. Փիլ. ժհ . ծա ։ *Պատարագեմ տէրունի , մի ինձ մեղանչէր, և նա ասէ. պատարագն տէրունի 'ի տէրունի սեղանն իցէ . Մխ. առակ. ճծղ ։

ՏԷՐՈՒՆԻ . ա . Սեպհական քսի տեառն մերում . *Որ զլանջօքն անկեալ կայր տէրունի. Ոսկ. յհ. ա. ։ *Լսել տէրունոյ ձայնին, որ ասէ, եւ լոյս յաշխարհ եկի ։ Զխորախոյս տէրունի պաշտելի բանին յիշեալ առ սմին ։ Հաստատեալ պահի 'ի մեզ բանն տէրունի . Խոսր ։ Նար. Ժ. ծա ։

ՏԷՐՈՒՆԻ . գ . Κυριακή (ἡμέρα) . Dominica (dies). Օր տէրունական , այսինքն կիրակէ . *Ի կերակէի տօնէին զյարութիւն, որ և անունն իսկ տէրունի լսի . Երզն . Մթ ։

ՏԷՐՈՒՆԻՆ. գ . Տէր Յս, և Տիրամայր կոյս. *Առ քեզ առաքիմ մայրուր՝ պատրաստեալ տեղի տէրունւոյն ։ Զանազան աթոռն , զոր պատրաստեալ է քեզ տէրունւոյդ . Տօղ ։ Շար ։

ՏԷՐՈՒՆԻ . գ . Κυριακόν . Dominicum. ἱερόν, sacrarium, sacellum, templum. Տուն տէրունեան . տաճար . եկեղեցի և ժողովուրդ . ուխտ եկեղեցւոյ . *Արժան է մտա-

նել 'ի տէրունիս . . . 'ի տէրունեանն տաճարս . Պիտ : *Տէրունիքն 'ի սիենիս՝ հոգևոր տէր գրէին (առ սաաշնորդս սիենեայ) . և նոքա , 'ի ծառայէ . Անան . սխն :

ՏԷՐՈՒՆԻՔ. գ. Τα̉ δεσποτικά. Quae domini sunt. Ինչք տեառն իւրոյ . տէրէնեալն. օղոռըդը չէյի, մալը. *Հաւատարիմ կոչէ զնա , զի չխորհեաց ինչ , և ոչ ընդ վայր զտէրունիսն ծախեաց . Ոսկ . մ. գ . 24 :

ՏԷՐՈՒՆԻՔ. գ. Τὰ κυριακά. Sacra. Սրբազան իրք, պաշտօն , սպաս , տաճարք . *Որ ակամայ խափանէ զտէրունիս , հատուցէ լնով զցլուխն . Նխ . շնոր :

ՏԷՐՈՒՆՈՒՍՏ . մ.) Ի տէրունի կողմանէ .
Ի ՏԷՐՈՒՆՈՒՍՏ . } 'ի տէրունեան իրաց կամ 'ի արաց . *Ոչ միայն 'ի տէրունուստ անտի զլացեալ, այլ ձեզ զանձինս մեր հնազանդեալք վասն նորա . Ոսկ . բ . խօր :

ՏՐՋՋԱԼ , ՏՐՏԻՊ , ՏՐՏՈՒՆ, ՏՐՐՏՐՆՋԵԼ եմ . Տ . ՏՋՋԱԼ, ՏՏԻՊ , ՏՏՈՒՆ, ՏՐՏՆՋԵԼ. եմ :

ՏԺԳԻՆ . ա . Անարգ և չնչին բառ գնոյն. ցած և կծծի յոյժ . ըստ յն . անմօթալի , կմ անամօթ . *Յաւիժդ և 'ի ածգլին վաճառականութիւն հատեալ են : Զփոխոյն և զտոկոսեայն , և զտուրեառ փոխոյն , որ բազում ածգին վաճառականութեն կրպակայ նման է . Ոսկ . մ. գ . 3 . և 8 :

ՏԺԳՆԵԼ . ն . Տժգին առնել . ուշգութե ցածուցանել զգինն . *Զիք կայ 'ի վաճառի , և ոչ զգինս ինչ աժգնել, ոչ 'ի կապելանոյ , և ո՛չ 'ի հանութս . Ոսկ . Եփ :

ՏԺԳՈՀ , ի , աց . ա . մ . Դժգոհ . անգոհ . տրանջօղ . և Տժգոհութ . ճժգոհ . *Զի միւսն աժգոհայ է . Ոսկ . խօղ : *Նա զմայրմինն գոհութե և զոյգ եա , և գու մի հայցիդ տժգոհ և անզղջյդ տանիր . Տօնակ :

ՏԺԳՈՀ ԼԻՆԻՄ .) Անգոհ գտանիլ .
ՏԺԳՈՀԻՄ, եցայ . } տրանջել . բողոքել . ճժգոհել, փոփոխել մրմռալ. *Դադարեսջիք տժգոհ լինելով զբնութեն : Որքան տժգոհ լինի զնոցանէ : Բազում անգամ տժգոհ ըղ նախախնամութեն լինին . Փիլ . նխ . բ : Լմբ . պտրգ : Տօնակ : *Հալածեցայ , բայց տըժգոհեմ 'ի գործակցայ չարախորհին . Յհ . օրբ :

ՏԺԳՈՅՆ. կամ ԴԺԳՈՅՆ . ա . յորմէ .

ՏԺԳՈՅՆՈՒԹԻՒՆ կամ ՏԺԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. Գունաթափ կամ այլայլեալ գոյն տխուր . *Տժգոյնութիւն մարմնոյ , և աղքատութն ընչից . Սրգ . յաւք . ա :

ՏԺԳՈՒՆԵՄ , եցի . ն . Μαραίνω. Macero. Այլայլել և աղաւաղել զգոյն . գոնէ տրէել . *Յաւք հասանիցեն , և զգոյն տըժգունիցեն , և զգեղն եղծանիցեն . Ոսկ . եբր :

ՏԺԳՈՒՆԻՄ , եցայ . յ . Տ . ԱԵԼԱԳՈՒՆԻԼ . *Ըստ որում զարմանայ է տեսանել զնիւթ , որ այնքան զնչոյլս արեգական ոչ կարէ տանել , որչափ աղտոյն է տժգունեալ . Լմբ . պտրգ :

ՏԻ , տւոյ . մանաւանդ } գ . Ἔτος, ἔτη,
ՏԻՔ , տւոց , կամ տեց. } ἡλικία. Aetas. Հասակ . որպէս ամ հասակի . չափ և ժամանակ կենաց . և Դար . փոըրէըը . եաշ, պօյ , ևլ. *Երեմիայ յաւուրս յովսեայ սկիզբն արարեալ յերկարատևութեան տի նորա . Մխ . երեմ: *Սիրալի ամենեցունց մանկական տիոյն երկերյառաջադիմութե . Սկեւ . 'ի մբ : *Տի ոչ մանուկ : Ի հասակ և 'ի տիս հասեալ որդւոց նորա : Մանկագոյն տիովք . Խոր . գ . 40 : ա . 16 : Արծր . բ . 3 : *Զամենայն խակութե մանկական մտաց տից . Մագ . ծդ : *Խնայեա յանկատարութե տից մարմնոյ և միտաց իմոց , վասն անկատարութե տիոցս . Սարկ . աղ : *Ցղայական տիօք գդուեցաք : Տեսեալ զմանկագոյն տիսն . Նար . խօս : Ճ . Բ : *Ի տիս հասեալ միջակութե : Ի կատարեալ տիս ժամանակին : Հասեալ 'ի ծերութե տիս : Յամենայն տիս և 'ի բոլոր ժամանակս պատրաստական մարդոյն գտեալ՝ չգեղծիցի յանծպաշտութէ . Յհ . կբ : Նար . ծա : Լմբ . ծղ. Եղնիկ : *Մեծութե մարմնոյ , տիովք հասակի , և ուժով ընտրեալք . Բրս . խ Դ : *Նոյն տիս է և գանիէլ (ընդ երեմիայի) : Եւ երեք մանկունք 'ի նոյն տիս հասակաց , մինչդեռ յաճել և 'ի ծաղկի էին . Ոսկ . Եփ : *Անտի մինչև յարքահամու տիս միաբան ունի զաւանդութեն . Եւս . քր . ա :

ՏԻ՛ . մշ . Աղէ՛ . հա՛պա . տէր . քեզ ասեմ . փէ՛ , փէ՛հ , փէյինփէ . յն . փէ . *Սպառնականն (մակբայ) տիր , տի՛ . Թր . քեր : * Տի՛ (կմ տիր) կաց միա՛ ինձ . Երզն . քեր : (Իսկ Սրգ . յհ . ի՛ . տպ . 756 , *Յորոց տի զմեռելոտի պատկերսն քանդակեալ» . ընթերցի՛ր ըստ ձեռ . ուստի :)

ՏԻ . շ . Δέ. Autem. Եւս . իսկ . և . այլ . յն . փէ՛ . Թ . փէ, փա՛ . *Տի՛ միանգամայն պարզաբար անհասքն և մի թուով ոչ զումեքէ զեղծակայէ ասին . Արիստ . սփորոք :

ՏԻ ՆԱ . շ . Կից և ընդ այլ մակբայս , ՏԻ՛ ՆԱ ԱՀԱ, ՏԻ՛ ՆԱ ԱՌԱՒԵԼ, ՏԻ՛ ՆԱ ԻԲՐ ՈՉ. Ἤδη. ἤδη δὲ καὶ Jam vero, imo et, immo, μάλιστα, maxime. ἀλλὰ γὰρ οὐχ, οὐδὲ οὐδὲν, sed ne quidem, nec etiam. Այսպէս . արդէն իսկ . նա առաւել . մանաւանդ թէ . յաւէտ . առաւելապէս իսկ . և ոչ իսկ . փէ . փէ հա , պէլէ , իլլա . *Առ սակաւանն տիւ զինչ ոչ արար , ո՛չ եցոյց որպէս հրեշտակի զերեսս նորա . տի նա զի՞նչ և առաւել յամենայնէ՝ որ բաւական էր հաւանեցուցանել զնոսա , պակաս եղև . Ոսկ . գծ : *Տի՛ նա և զոր սիրէն իսկ ոք , միշտ 'ի ծածուկ առ ինքեան պահէ : Տի՛նա ոչ ինչ վերջացեալ 'ի յաճախութէ չարայեանն : Տի՛նա գարձեալ և անկարելի իսկ է . և այլն . Պիտ : *Տի՛ նա յառաջ քան զլինելն աշխարհի ընտրեաց : Տի՛ նա սաբեկոյ ծառոյն զեննեալ գառն : Հինգերորդ , տի՛ նա և առաջին իսկ , երկիւղ տեառն . Սարգ . ա . պ . ա : Գ.նչ : Սարկ . խրատ . *Տի՛ նա ահա և ջրայնովք և չորքոտանեօք , գաղտելեօք և ծիծաղելեօք զինքեանս թշնամանեցին : Տի՛ նա ահա և կանայք գիմեցին ինդրութե առ նոյն խարոյկ : Տի՛ նա ահա նոյն իսկ նոքա յօրինակն խորանի են . Ամ . որ . է : Փիլ . ինքն : Անան . եկեղ : *Ամեներ կարծիք , տի՛ նա առաւել՝ կարծեաց երիցագոյն : Ոչ գոլ բարւոք զմարդն միայն . տի՛ նա առաւել՝ միայնակն ըստ միութն տոյ : Ի վերայ յոլովից , տի՛ նա առաւել , 'ի վերայ ամենեցուն . Փիլ . ինքն . և այլոց : Պորփ : *Բոլոր բազմամարդիկ ազգին, տի՛ նա և առաւել՝ ամենայն ազանց . Փիլ . ճ . բան : *Տի՛ նա և ո՛չ յայլոցն ինչ է : Տի՛ նա և ոչ խոստացեալ . Արիստ . ստոկ : Փիլ . ինքն : *Տի՛ նա , ոչ միայն մերասեռիցս բնութե բանաւոր , և հրեշտակք , այլ դրէ թէ բոլոր իսկ տարրքս 'ի միասին լեալ ընծայաբերք . Խոր . Արդգ : *Տի՛ նա առանիկ և տեղի իսկ բևեռայն . Անյ . բարձր : ուր ասէ Ըներհ . *Այս բառ նախդիր է բանի , իսկ , նա , կամ մանաւանդ» :

ՏԻԱԹԻԿ . որ և ԴԻԱԹԻԿ . գ . Բառ յն . դիաթէքի . Διαθήκη. Testamentum. Կտակ . ուխտ . *Ուխտն դաշն է , երդումն է , կտակ և տիաթիկ գրեալն է : Տիաթիկ ոչ կամիցի ոք գրել 'ի ծանրանալ ցաւոցն . Վրդն . ստեփան : Բրս . մրկ : Տես և ԴԻԱԹԻԿ . Մխ . դտ . ատեալ :

ՏԻԲԵՐԱԿԱՆ . } Որ ինչ անկ է ծո-
ՏԻԲԵՐԱՑԻՆ . ա . } վուն տիբերեայ . *Տիբերական կամ տիբերայինն ծով , ծովակ . Ա. գաբ : Կոչէն : Յհ . օրբ : Ժմ : Գ.նչ :

ՏԻԲՍ . կմ ՏԻԲ . գ . Բառ ար . պ . փէզա . փիղէս . Թ . բէյմէղ . Բուսոյ՝ մանաւանդ արմաւենւոյ . զի և 'ի լտ . մեղն , mel dactylis fluens. Բժշկրն : և Հին բռ :

ՏԻԳ . Տես 'ի յաջորդ բառս :

ՏԻԳԱԲՈՒՂԽ կամ՛՛ ԲՈՒԽ . ա . Բղխեալն 'ի խոցմանէ տիգի . *Զինահարեալն 'ի տիգաբուղխ և վտակահոս կենդանութեն . Թէոդոր . Խչ :

ՏԻԳԱԲՈՒՆ , բնոյ . գ . Տիգի բուն . փայտ նիզակի . մըզրախի նոյ . *Այրեսցեն զնիզակաբեկս, զտիգաբունս . Եզեկ . լթ . 9 . յն . ըղգաւազանս ձեռաց , և զգեղարդունս :

ՏԻԳԱԽՈՑ . ա . Տիգաւ խոցեալ . մըզրախ ղորնեսծ՝ բօցօսծ . *Արբուցեր մեզ 'ի տիգախոց կողէդ : Կարմրացեալ հանդերձիւ 'ի տիգախոց բղխեալ կողէն . Շար : *Նման նոյնակի 'ի յօձին հարեալ թունից լուսանայր կողածին տիգախոց կողիւն . Շ . փող : *Տիգախոց արարեալ սպանին(զտուրքն թովմաս) . Հ . կր ւէ :

ՏԻԳԱՀԱՐԵԱԼ . Նոյն ընդ վ. *Զմաքուր և զվճիտ գունն տէրունոյն բերանացուցեալ, այսինքն զտիգահարեալն 'ի զինուորէն . Թէոդոր . Խչ :

ՏԻԳԱՀՈՍ . ա . Հոսեալն 'ի խոցմանէ տիգին . տիգաբուղխ . *Եւ տիգահոս արեան կողին՝ կենաց վտակ մեզ բղխողին . Յհ . օրհն :

ՏԻԳԱՒՈՐ , ի , աց . ա . Δορατοφόρος, Hastifer. δεξιολάβος, lancearius, ζιβύνην κρατήσων, zibinam tenens. Ունօղ՝ կրօղ ըղտէգ , որպէս և զտուրն . Նիզակաւոր . մըզրախլը . *Վահանաւորք և տիգաւորք : Ասպար 'ի ձեռին տիգաւոր հետևակ : Աղեղնաւորք և տիգաւորք : Արս հեծեալս՝ տիգաւորս : Հեծելայս եօթանասուն , և տիգաւորս երկերիւր . եւ : *Այր քաջ էր , և բազմաց տէր տիգաւորաց . Խոր . բ . 43 , կմ 46 : *Աղեղնաւորք կորովեաց , և տիգաւորք նիզակաց . Յհ . կբ : *Ոմանք 'ի նոցանէ տիգաւորք էին . Պիտ :

ՏԻԳԵԱԼ . Տէգք մօրուացն բուսանիլ սկըսեալ . *Մրազարդ մօրուքն 'ի ծնօտան դեռևս էր տիգեալ և ընձիւղեալ . Յհ . կբ :

ՏԻԳՈՂ , ողի . Տիգաւ հարօղ , խոցօղ . մըզրախ ուրըւյան . *Այսօր խոցեալն 'ի տիգողէն . Շար :

ՏԻԳՐԱՆ . յորմէ Տիգրանակերտ , Տիգրանակերտեայք, Տիգրանուհի . Տես Բռ . յատկ . անուն :

ՏԻԳՔ . տգաց . գ . Βραχίων. Brachium. Ծղլիք . բազուկ . քօլ . *Որ արմնկանց վերոյ ապարանջան 'ի տիգան արկանեն . Ոսկ . Եփ . յորմէ և Գե . Եփ . *Զոսկի ապարանջանքն 'ի տիգան արկանեն , այսինքն 'ի ծղլիսն» : *Մի զտիգս մերկանել (յն . մերկանալ), մի զայտս ցուցել : Զտիգան հատեալս (այսինքն ցուցեալս 'ի վերայ մեռելոց) , զերեսս պատառեալս . Ոսկ . ծիւթյ : Բրուղ . Է . 31 :

Իսկ Պիտ . *Ի տգաց միայն զպարատկն ալջոյ ձեռանն առեալ» . իմա՛ զճախոյ ծղխ՝ յոր ապարանջ կամ 'ի նկրքոյ փաթութեալ , ապաւէր զպարատիկն . և կմ իմա՛ որպէս յն . բէքել , այն է պահարան . կմ քսակ հանդերձին . զի յարի առ նմին , * Եւ մախաղ ընդ անութ , նոյնպէս և ցուպ յահեկում բերելով ձեռին» :

ՏԻԵԶԵՐ . Տ . ՏԻԵԶԵՐՔ . ըստ յն . ատի ... այսինքն բնակեալ վայր . բնակութե տեղիք . *Կրեալ զայս ինչ (այսինքն զնմանութն կղզւոյ) և տիեզերս առ այն ծով : Կղզիք , և մեծքն 'ի նոցանէ , ընդ որս և տիեզերս . Արիստ . Ճ :

ՏԻԵԶԵՐԱԲԱՂՁ . ա . Տիեզերաց բաղձալի , ցանկալի ամենեցուն . *Ուրախացիք

մարմնոյ, տիեզերաքաղաք տունս ունել, զարդարեալ անուշահոտ խնկովք. Թէոդոր. կուս։

ՏԻԵԶԵՐԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Աշխարհաբնակ. աշխարհաբնակ. որպէս բնակարան և ընդունարան տիեզերաց. այսինքն բազմութիւն մարդկան. *Ըստ վայելուչ և գեղեցիկ տիեզերաբնակ բնակութեան պայծառանդ. Յհ. կթ։

ՏԻԵԶԵՐԱԳՈՉ. ա. Գոչօղ ընդ տիեզերս. հնչօղ և լսելի ընդ ամենայն աշխարհ. *Տիեզերագոչ փողով հրաւիրէ զընդհանուրս։ Երկնային փողն տիեզերագոչ պօղոս. Խոր. Հրտրն։ Լծ. կուսին Սիոնի։

ՏԻԵԶԵՐԱԳՈՎ. ա. Գովեալ հռչակեալ ընդ տիեզերս՝ ընդ ամենայն աշխարհ. *Որ այսպիսի տիեզերագով և բարեբանօղ հանգիպեցաք սուրբս։ Անձավայելչաբար և տիեզերագով հնչմամբ զօրութեան սրբոյ խաչին ծաւալեցաւ ընդ տիեզերս. Սհկ. կբ. ործ։ Ան. խչ։

ՏԻԵԶԵՐԱԳՈՒՄԱՐ. ա. Տիեզերախումբ. 'ի տիեզերաց գումարեալ. տիեզերաժողով. աշխարհաժողով. համօրէն, համաշխարհական. *Զբոլոր բազմութիւն տիեզերագումար սրբոց. Նար. յոհէտ։

ՏԻԵԶԵՐԱԳՐԱԻ. ա. Որ գրուեալ ունի կամ լինի զտիեզերս. Բռլոր Տէր ևշխող բանօղ. *Այս ծով մեծ տիեզերագրաւ, բոլոր էից գող։ Համահաւաք եկեղեցի սուրբ՝ տիեզերագրաւ կաթողիկէ. Նար. մթբ։ Վրդն. ծն։

ՏԻԵԶԵՐԱԴԱՏ. ա. Որ ինչ հայի 'ի դատաստանն տիեզերական յաւուր ահեղի. *Ի լինել բարբառոյ ձայնից արդարոցն, և տիեզերադատ պայմանին, յորժամ 'ի դատաստան ամենայն մարմինք. Պիտառ։

ՏԻԵԶԵՐԱԴԱԻ. ա. Դատօղ զտիեզերս. դատաւոր աշխարհի. աշխարհակալոյս. *Մահարեր դառնաթոյն օձին, և որ 'ի նմա պղծեաց տիեզերադատ չարութեան. Նար. դ։

ՏԻԵԶԵՐԱԺՈՂՈՎ. Տ. ՏԻԵԶԵՐԱԳՈՒՄԱՐ. *Ի տիեզերաժողով հրապարակին 'ի հանդէս դատաստանի. Բէնէկ։

ՏԻԵԶԵՐԱԼՈՅՍ. ա. Լուսատու տիեզերաց. լուսաւորիչ աշխարհի. Նար. խչ։ *Տիեզերալոյս վարդապետ. (յհ. ոսկ. ան.) Յիշատ։

ՏԻԵԶԵՐԱԼՈՒՐ. ա. Լսելի ընդ տիեզերս. աշխարհալուր. *Գովելի հնչեցուցանէ զտիեզերալուր զբարբառ փողոյն. Շար։ *Ընդ սուրբ գոչմամբ մշտնջենաւորապէս հրնչեալ պատմեսցի տիեզերալուր համբաւ գովելի գործոցն քո. Նար. խչ։ *Նահատակին գրիգորի (լուս.), տիեզերալուր վկայի. Միխ. ասոր։

ՏԻԵԶԵՐԱԽՈՒՄԲ. Տ. ՏԻԵԶԵՐԱԳՈՒՄԱՐ. *Ի տիեզերախումբ ատենին զգաստակն ընկալեալ զաթոռ։ Ի յատեան տիեզերախումբ աւագարանին. Նար. գանձ ատոփ. և մրգր։ Ճ. Ա.

ՏԻԵԶԵՐԱԽՕՍ. ա. Ընդ տիեզերս խօսեցեալ. կամ առ ամենայն աշխարհ բարբառեալ. *Հնչեցուցանէ 'ի սկզբանն տիեզերախօս աւետարանին. Ագաթ։

ՏԻԵԶԵՐԱԾԱԳ. ա. Ծագեալ ընդ տիեզերս. *Զմեծապքանչ և զտիեզերածագ ծագումն իմանալի արեգականն արդարութեան. Տօնակ։

ՏԻԵԶԵՐԱԾԱՒԱԼ. ա. Ծաւալեալ ընդ տիեզերս. սփռեալ յաշխարհ ամենայն. *Տիեզերածաւալ լուսոյ աւետարանին. Խոր. հռիփս։ *Յաւէտ գերափայլեալ քան զտիեզերածաւալ ճառագայթս արեգական։ Կենսակայլակ վտակն տիեզերածաւալ և աշխարհակեցոյց նորոգչին տիեզերաց. Անան. եկեղ։

ՏԻԵԶԵՐԱԾԱՒԱԼՈՒՄՆ, ըման. գ. Ծաւալումն ընդ համօրէն աշխարհ. *Որ տիեզերածաւալմամբ ամբարձեալ գեր 'ի վերոյ երկնակատար ծայրից լերանց գագաթանց. Անան. եկեղ։

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱԼ, ի, աց. ա. գ. Κοσμοκράτωρ. Mundi imperium obtinens, imperator. Աշխարհակալ. ինքնակալ. թագաւոր մեծ. և տէրութիւն նորա. ծիհանկիր. *Տիեզերակալին աղեքսանդրի մակեդոնացւոյ։ Ինքնակալ և տիեզերակալ արքայ։ Ի սողոմոն տեսէք, թէ քանի տիեզերակալ թագաւոր էր. Խոր. բ. 85։ Մագ. ա։ Նար. երգ։ *Գոռալով չարժէր զտիեզերակալ իշխանութեան իւր. Խոր. հռիփս։

Է և մականուն Յովհաննու ամբատայ արքայի բագրատունւոյ. *Ի ժամանակս սմպատայ հայոց արքայի տիեզերակալի. Պտմ. Վր։

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱԼԵՄ, եցի. չ. Κοσμοκρατέω. Orbi impero. Տիեզերակալ լինել. տիրել աշխարհի. թագաւորել. *Աղեքսանդր մակեդոնացին տիեզերակալեաց։ Կայսր տիրեաց աշխարհի և տիեզերակալեաց։ Աղեքսանդր փիլիպպեայ տիեզերակալեալ։ Աղեքսանդր թագաւորեալ ամս ժբ. համօրէն տիեզերակալեաց ամս է։ Որպէս արարին հռոմայեցիք և տիեզերակալեցին. ՃՃ. Յհ. կբ. Արծր. ա. 7։ Լմբ. ատեան։

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Κοσμοκρατία. Imperium in orbe. Տիեզերակալելն. ինքնակալութիւն. աշխարհակալութիւն. *Թագաւորեալ աղեքսանդր մակեդոնացի տիեզերակալութբ։ Վկայութիւնք տիեզերակալութեան արտաշիսի։ Արշակ քաջ՝ տիեզերակալութբ իւն ձեռներէց լինէր ինքնիշխանաբար։ Ի տիեզերակալութեան աղեքսանդրու. Արծր. ա. 7։ Խոր. բ. 12։ Յհ. կբ։ Վրդ. մծաբ։

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Οἰκουμενικός, κή, καθολικός, κή. Oecumenicus, catholicus, universalis, generalis, quod est orbis terrarum. Որ ինչ անկ է համօրէն տիեզերաց. համաշխարհական. ընդհանուր. ընդհանրական. կաթողիկէ. տիեզերագումար. աշխարհաժողով. համօրէն. հասարակաց. Բոլոր աշխարհի, բոլոր աշխարհին եղածը, ա. ւեքէնէ. *Տիեզերական ատեան. Յհն։ Շար։ Յհ. կբ։ Սրգ։ Վրդ հց. են։ *Տիեզերական հրապարակ, կամ ժամանակ (դատաստանի). Շար։ Շ. Բարձր։ *Զինչ է կաթուղիկէն. տիեզերական։ Տիեզերական կոչի վասն տիեզերական հաւատացելոց. Խոսր։ *Շփոթեալ զտիեզերական եկեղեցին առ դեկեաւ կայսերբ։ Սուրբ և տիեզերական եկեղեցի կցորդին միմեանց տողօթիւք... Զտիեզերական քրիստոնէից եկեղեցի ։ Տիեզերական ժողովք. Ճ. Բ։ Լմբ. ող։ Պիտառ։ *Բարձցուք 'ի միջոյ զտիեզերական պատուհասն զատանդաստանայ. Արծր. բ. 3։

Ասի և զմեծ տէրութենէ, զկայսերական քաղաքէ, զարքունի գրանէ. *Դողացուցանէր զտիեզերական զնա իշխանութիւ։ Երևելի առնել ընդ ամենայն տիեզերական իշխանութեան. Եղիշ. բ։ *Լինել ժամանակս ինչ անդէն 'ի տիեզերական քաղաքին։ Տիեզերական մայրաքաղաքիս. Ագաթ։ Խոր. գ. 57։

ՏԻԵԶԵՐԱԿԵՑՈՅՑ. ա. Կեցուցիչ տիեզերաց. աշխարհակեցոյց. *Զթագաւորն յաւիտենից տիեզերակեցոյց, և որ փրկեացն զարարածս ամենայն. Գնձ։ *Սահակաւ դրոշմեաց զտիեզերակեցոյց մահն. Պիտառ։ *Անընկալ և տիեզերակեցոյց քո սուրբ սեղանոյդ։ Քովտեծահոս և տիեզերակեցոյց ջրովդ. Անան. եկեղ։ *Հաւատալ տիեզերակեցոյց վարդապետութեան. Ոսկեփոր։

ՏԻԵԶԵՐԱԿՈԾ. ա. Որ ինչ ակնարկէ 'ի կոծ և յաշխար տիեզերաց. *Կոծն այն սաստիկ տիեզերակոծ. Խոսր։

ՏԻԵԶԵՐԱԿՈՅՏ. Տ. ՏԻԵԶԵՐԱԳՈՒՄԱՐ. *Կցորդ մեծափառական կարեաց տիեզերակոյտ քրիստոնէից. Նար. Ճ։

ՏԻԵԶԵՐԱԿՈՉ. ա. Որ կոչէ առ ինքն զտիեզերս. *Տիեզերակոչ աւետարանաւն լուսազարդեալ. Յհ. Իմ. եկեղ։ *Տիեզերակոչ հրաւիրակօքն դասու սուրբ առաքելոցն. Ոսկեփոր։

ՏԻԵԶԵՐԱԿՈՐԾԱՆ. ա. կործանիչ աշխարհի համօրեալ. *Տիեզերակործան հրաշակն հասանէր. Որբէլ։

ՏԻԵԶԵՐԱՀԱՄԲԱՒ ԱՌՆԵԼ. Համբաւել ընդ աշխարհ՝ գովութ կմ պարսաւանօք. *Վասն պատրողին զմեզ՝ հրապարակապարսաւ և տիեզերահամբաւ զկարծեցեալն առնելով գոռոզ. Երզն. մեր։

ՏԻԵԶԵՐԱՀԱՒԱՔ. Տ. ՏԻԵԶԵՐԱԳՈՒՄԱՐ. *Ի տիեզերահաւաք ատենին. Նանայ։

ՏԻԵԶԵՐԱՀԵԾ. ա. Որ տայ հեծել տիեզերաց. *Պատմութիւն պէսպէս անցից տիեզերահեծ տագնապին՝ որ եղև աշխարհաց. Կաղնկտ։

ՏԻԵԶԵՐԱՀԵՂՁՈՅՑ. ա. Հեղձուցիչ տիեզերաց. կամ բնակչաց աշխարհի. *Տիեզերահեղձոյց ծովուն ցամաքիչ. Նար. գանձ հոգ։

ՏԻԵԶԵՐԱՀՈԾ. ա. (եթէ չիցէ գրել՝ Տիեզերահեծ.) Հոծեալ ընդ ամենայն տեղիս. Նեղիչ զերկիր լի՛ իւրով 'ի մէջ տիեզերահոծ տագնապի. Ուռհ. առեալ 'ի բանից Կաղնկտ. որ 'ի վեր անդր։

ՏԻԵԶԵՐԱՀՌՉԱԿ. ա. Հռչակեալ ընդ տիեզերս. աշխարհահռչակ. մեծահամբաւ. *Վասն տիեզերահռչակ քաղաքին անւոյ. Լամբ. իթ։

ՏԻԵԶԵՐԱՀՌՉԱԿԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Մովսէսի տիեզերահռչակեալ վարդապետի և քերթողի. Արծր. ա. 14։

ՏԻԵԶԵՐԱՀՐԱՇ. ա. Հրաշալի յաչս ամենայն աշխարհի. գերաշխարհիկ. անհամեմատ. *Տեսանէցեր զտիեզերահրաշ խընամողութ առ կորուսելոյն մեծ թշուառութեն. Նար. ծէ։

ՏԻԵԶԵՐԱՅԱՐԿ. ա. Յարկ եղեալ բնակչաց տիեզերաց. կաթողիկէ. *Տիեզերայարկ և երկնաձեղուն տանս. Անան. եկեղ։

ՏԻԵԶԵՐԱՊԱՏ. ա. Որ շրջապատեալ պարունակէ զաշխարհ համօրէն. *Անհագնուն աշխարհապարունակ երկրապարփակ տիեզերապատ պտուտկացն պլնիգոնի. (այլ ձ. աշխարհապարփակ տեզերապարունակ երկրապատուտ պլնիգոնի.) Նար. խչ։

ՏԻԵԶԵՐԱՊԱՏԻՐ. ա. Որ պատրէ զտիեզերս. խաբօղ որդւոց մարդկան. *Տիեզերապատիր աշխարհակործոյս խաբէբայ պատրանօք. Տօնակ։

ՏԻԵԶԵՐԱՊԵՏ. ա. Պետ և տիրօղ տիեզերաց. *Աշակերտ են նոքա տիեզերապետ հովուին. Մծբ. Ճ. յ։

ՏԻԵԶԵՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պետութիւն տիեզերաց. տիեզերակալութիւն. գոլն իշխան աշխարհի. *Ի բոլորն լուծանելոց է 'ի տիեզերապետութեն։ Նշանակէ զմնացելոյ հակառակամարտին ճոխութիւն 'ի տիեզերապետութեն լուծանել. Խոր. հռիփս. Սհկ. ործ։

ՏԻԵԶԵՐԱՍԱՀՄԱՆ. ա. և } Մակդիր
ՏԻԵԶԵՐԱՍԱՀՄԱՆԱԿԱԼ. } քաղաքի եղելոյ 'ի սահմանագլուխս տէրութեց. *Միհրդատ զամասիա գրաւելով 'ի հայս՝ տիեզերասահման քաղաք զնա յորջորջեալ կոչէ։ Ի հայս գրաւելով տիեզերասահմանակալ քաղաք յորջորջեաց. Յհ. կբ։ Ճ. Բ։

ՏԻԵԶԵՐԱՍԱՍՏ. ա. Սաստիկ ազատ.

նացող ընդդէմ տիեզերաց. *Զկնի քաղ և յաղթող և տիեզերատարած թագաւորացն. Մէխ. առակ: *Զգեստեալ լինէր կոյսն մանուկ զտիեզերատարած բանաւորն: Տիեզերատարած զօրութ̃ նուաճեցին. Խոր. հռետ:

ՏԻԵԶԵՐԱՍՈՅԶ. ա. Սուզիչ՝ ընկղմիչ՝ խեղդիչ տիեզերաց. տիեզերահեղձոյց. *Գերազանցէ քան զհեղեղին ջրականութ տիեզերասոյզ ամենապատ ծովուն յորդութիւն: Գերակայ քան զտիեզերասոյզ ջրհեղեղին յորձանս. Նար. ծէ: ԲԷՆԻ:

ՏԻԵԶԵՐԱՍՓԻՒՌ կամ ՍՓԻՒՌ. ա. Սփռեալ ընդ տիեզերս. տիեզերածաւալ. *Համատարած և տիեզերասփիւռ լուսոյն. Զքր. կը:

ՏԻԵԶԵՐԱՏԱՐԱԾ. ա. Տարածեալ ընդ ամենայն աշխարհ. համատարած. *Տիեզերածաւալ վտակք: Ի տիեզերատարածն ծովու: Հանգոյն երկնային և երկրային տիեզերատարած ծովուց: Տիեզերատարած խորութիւն անհունն վհին. Խոր. հռետ: Նար. ԽԷ: ԲԷՆԻ:

ՏԻԵԶԵՐԱՏՕՆԱԿ. ա. Ընդ տիեզերս տօնախմբեալ, տօնելի բոլորից. *Ի տիեզերատօնակ աւուրս համաշխարհական համախմբեալ բարեբանութիւն. Սհկ. արմտ:

ՏԻԵԶԵՐԱՓԱՅԼ. ա. Փայլեալ ընդ տիեզերս. տիեզերահռչակ. *Տիեզերափայլ և մեծաշնորհ հովուապետի. Առաք. ջեշ:

ՏԻԵԶԵՐԱՓՐԿՈՂ. Պատճառ փրկութե կամ ազատարար տիեզերաց. *Ոչ ծանեան և ոչ հնազանդեցան տիեզերափրկող աւետարանին. Ղևոնդ: *Յայս տիեզերափրկող և ածունակ սուրբ քաւարանս. Անան. եկեղ:

ՏԻԵԶԵՐԱՔԱՐՈԶ. ա. Ընդ տիեզերս քարոզեալ, և քարոզող. *Ինքնակալ և տիեզերաքարոզ թագաւորաց: Ի տիեզերաքարոզ վարդապետէն իւրմէ պօղոսէ. Յհ. կթ: Ճ. Ա: *Տիեզերաքարոզքն այն և հոգեհնչօղքն յառաջատես հրաշածայենից. Անան. եկեղ:

ՏԻԵԶԵՐՔ. բայց. գ. (որպէս թէ ընդելզերք. որպէս և յն. փի. փիւ, է ընդ, շուրջ. այսր և անդր.) Οἰκουμένη, ναι, πᾶν, σύμπας. Orbis, orbis terrarum, totus mundus, universum. Ընդհանուր աշխարհ. համօրէն կողմանք աշխարհի. աշխարհս ողջոյն. ոլորտ երկրի. ամենայն երկիր բնակչօքն. աեզիք բնակութե. [illegible] *Տիեզերք, և ամենայն բնակիչք նորա: Զերկիր և զամենայն տիեզերս: Հիմունք տիեզերաց: Սատակել զամենայն տիեզերս: Առնել ընդ տիեզերս անապատ: Հոյակապ ընդ ամենայն տիեզերս. ևն: *Տիեզերս զքնաւ աշխարհս անուանէ. Մխ. երեմ: *Զամենայն տիեզերս առ երկինս: Երկիրս ամենայն տիեզերօք առ երկինս այնչափ համեմատութիւն ունի. Կոչ. Է: *Ի փրկութիւն տիեզերաց: Լուսոյ զտիեզերս 'ի մեղաց. Շար: *Տիեզերք ամենայն զկնի ուսման նորա գնացին. Եղիշ. Գ: Տ. և ՏԻԵԶԵՐ:

ՏԻԶ, տզի կամ տզոյ, ոց. գ. Ոջիլ ոչխարի և այլոց կենդանեաց. [illegible] *Որպէս տիզ ճանկճանկոտ: Որպէս զտիզ: Զոջիլն և զտիզն: Սիզականն որդնոց. շարժական տզոց. Վանակ. հց: Լծ. Նար: Վեփ. յէ: Գնդ: *Խլըղա. տիզ. Գաղխան. (որ է անյայտ գրչութիւ:)

ՏԻԿ, տկի, տկաց. գ. արաբ. [illegible]. Ἀσκός. Uter, (utris). Պարկ յամբողջ մորթոյ կենդանւոյ, յոր դնի իւղ, գինի, ջուր ևն. [illegible]. *Հաց և տիկ ջրոյ: Նուաղեաց ջուր 'ի տկէ անտի: Տիկս գինւոյ հնացեալս: Իբրև զտիկ քաղցուոյ: Եբաց զտիկ կաթինն: Ի տիկս հինս: Տիկքն պատառին. ևն: *Պնդեալ զտառս նորա 'ի հրապարակս տկաց (կամ տկոց)... Արկանել ջուր տկաւ յորովայն նորա: Զտիկս և զկարասս յորովայնն արկանէր: Ոչ իբր 'ի տկի արկ զնա. Ագաթ: Մանդ. ծէ: Սրգ. Ը. պ. Է: *Կենդանւոյն տիկ համին զերկոտասանն. Կաղ. խոփ: *Զուռուցիկ տիկսն մեծամեծս՝ քարալիցս, աւազալիցս. անդ:

ՏԻԿԻՆ, կնոջ, նամբ կմ նաւ, նայք, այց կմ աց կմ անց, նամբք կմ նօք. գ. Նոյն է և այր. [illegible]. 'ի մեզ սառուգապանի տիրուհին. մեծ և տիրող կին. տիրուհի. Κυρία, δεσποίνα, ἀρχούσα, ἡγουμένη, βασίλισσα. Domina, hera, matrona, princeps femina, regina. Կին տանուտէրան, իշխանի, թագաւորի. [illegible]. *Արհամարհեցաւ տիկինն իւր յաչս նորա: Ցերեսաց սարայի տիկնոջ իմոյ: Որպէս աչք աղախնոյ 'ի ձեռս տիկնոջ իւրոյ: Տիկինն նորա էր: Որդի տիկնոջ տանն: Էին նորա կանայք տիկնայք: Տիկինն սարայ: Զի էքեզ եսթեր տիկին: Աստինէ տիկնանց տիկին: Նաժիշտքն տիկնանց (կամ տիկնաց) տիկնոջն. ևն: *Ո՞ր տիկինն իցէ, և կամ ո՞ր նաժիշտ: Տիկնայք փափկասունք հայոց աշխարհին: Հանդերձ զանձիւքն, և տիկնաւն փառաւոնձեամբ: Եղեր տիկին հայոց մեծաց. Եղիշ: Խոր: Շ. փող: Ըստալոր է հոլովս, *Տիկնայեացն և տիկնոցն. Պղատ. օրէն. Է. ուր կայ և *փեսայեացն ու. որպէս փեսայից:

ՎԱՆԱՑ ՏԻԿԻՆ. Մայր վանաց. *Եւ զնա 'ի ձեռն վանաց տիկնոջն: Լուաւ նմա վանաց տիկինն. Վրք հց. Յ:

ՏԻԿԻՆ ԵՐԿՆԻՑ. Լուսին. *Արկանել խուռնկըս տիկնոջ երկնից. Երեմ. խէ. 18. այն է 'ի չածուհիս անահիտ. ըստ յն. գեմերիա. լա. փէանա:

ՏԻԿՆԱԿԻՐ. Ըստ Հին Բռ. իբր կին ծառայելի տիկնայց. կմ լաւն 'ի կինս, և կմ որպէս ռմկ. [illegible]:

ՏԻԿՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Պատիւ տիկին և թագուհի գոլոյ. դշխոյութիւն. *Զմատուռն զմայր 'ի բաց արար 'ի տիկնութենէ (յն. 'ի տիկին գոլոյ): Զտիկնութիւն նորա (յն. թագաւորութիւն) տացէ կնոջ, որ լաւ ևս իցէ քան զնա. Գ. թգ. ժէ. 13: Եսթ. ա. 19: *Զի տարցին զնա կնութիւն արքայական թագուհոյն, և տիկնութիւն հայոց: Որ զտիկնութեան քո թողեր ընդփառս. Ագաթ: Շար: *Ի վերայ թողուլ նորա զտիկնութիւն ամենայն միջնադետաց: Եւ լոյծ 'ի կենցաղոյս սակս տիկնութեան մախանաց. Խոր. Բ. 32: Գ. 24:

ՏԻԿՆՈՒՆԻ. ա. Որ իցէ տիկին. կմ տիկնայք, որպէս բնակարան թագուհեաց. հարեմ. *Ի հիւսիսոյ կողմանէ մինչև յապարանսն տիկնունեացն զկաղինն. Բուզ. Գ. 8:

ՏԻԿՏԵՍԱԿ. ա. Ի տեսակ տկի յարմարեալ. նման տկի. [illegible]. *Տիկնատեսակ գործել ուռուցմամբ. Խոր. Գ. 50:

ՏԻՂՄ, տղմոյ կամ մի. գ. Ἰλύς, βόρβορος, πηλός. Lutum, limus, coenum. Հող ջրով զանգեալ և խմորեալ. և այլովք աղտեղութեամբ գաւեհաց շաղախեալ. շաղախ. մօր. [illegible]. *Ի գբոյ տառապանաց, 'ի կաւոյ և 'ի տղմոյ: Ի գբի անդ ջուր ոչ էր, այլ լոկ տիղմ: Ի կոյր երեմիա 'ի տղմին: Խորխորատ տղմոյ: Եւ խոզ լուացեալ՝ ընդ տիղմ թաւալեալ. ևն: *Ընդ կաւ և Ը տիղմ թաւալելով: Ընդ գայլս և ընդ տիղմ թաւալեցուցանելով: Ընդ կաւոյս զանգուածոյ, ընդ տղմիս երկրայնոյ: Լաւ զժահահոտու տղմոյդ ամբարշտութեն: Մաքրել արտաք յաղտոյ մեղաց տղմոյ. Սրգ: Նար: Մանդ: Շար:

ՏԻ'ՂՄ. ա. Իբր Տղմուտ. *Ճառագայթ արեգականն ծագէ 'ի վերայ տիղմ և ժահահոտ վայրաց. Տօնակ:

ՏԻՄԻ, կամ ՏԻՄԻՆ. և ՏԻՄԻԱԿԱՆ. Բառ անյայտ՝ թերևս առեալ 'ի յն. ձայնիցս [illegible], կամ [illegible] ևն: Վարի առ Մագիստրոսի այսպէս աստանօր. *Տիմին է տառս, որք տիրաբար թևակոխեալ ճաշակեն: Ի պողովատան տիմին՝ եմանն և բալասին: Ընդելուզեալ հիւսակս տատիկեցի տիմիական. Մագ. ԻԸ. Լ. ԼԴ:

ՏԻ'ՆԱ. Տ. ՏԻ', ՏԻ'ՆԱ:

ՏԻՊ. տպի, պու, պց, օք. կամ ոյ, ոց, ովք. գ. որ և յն. տիպոս. Τύπος. Typus, nota. Նշան կնքոյ. օրինակ դրոշմեալ. նմանութիւն գաղափարեալ 'ի սկզբնատպէ. նիշ. տեսակ. կերպ. կերպարան. ձև. պատկեր. [illegible]. *Զայսպիսի սկզբնատիպ քաղ կենացն յայտնի կերպարանս և տիպս 'ի միրուամ միտս գըծեալ կերպարանեսցուք: Առաջնոց անօրէնութեց՝ կնքեալ տպօքն 'ի բաց ծորեալք: Երևեալ լինին նմանք աղօտ աղօտ կերպարանք տպաց. Փիլ: *Դրոշմէ 'ի նա զտիպս թագաւորական կնքոյն: Ընդ պատուականն ոսկւոյ թագաւորական տպի յեռեալ. Իգն: Սկևռ. ըէ: *Զօր խորհիս (զչար կամ զբարի) թէպէտ և ոչ գործիցես զնա, սակայն տպովք կնքեցաւ 'ի միտս քո չարութիւն, և նկարեցաւ 'ի քեզ պատկեր բարեաց. Եփր. համաբ: Յովհ և Մովս: *Խաչատիպեան ըզձեռաց անչափելի, և սորա տպաւն զամագէկ յամօթ արարեալ պարտեսցես. Կղեմ: *Յայտնի երևին տիպք ձեռաց նորա (այսինքն նշանք, հետք). Ճ. Ա: *Նկարագրեսցիք 'ի տիպս հոգւոց ձերոց (իբր 'ի տախտակի դրոշմեալ). Շ. Եղբ: *Անշարժագիր պատկեր, անմնանական տիպ. Նար. Գ:

ՏԻՊ. որպէս կնքեալ ինչ. և կնիք կնքուածէ. *Տիպք կնքոյն յառաջ բերելով զմարգ արիտն: Ոչ կիզուն փայլատակունքն զտպացն մարմին: Թողեալ իբրև յարգանդի 'ի խորշ տպի. ևն. Եփր. [illegible]:

ՏԻՊ. որպէս կերպարան. նմանութիւն. *Ի հատարակածին տիպ համբուրեցաք: Տիպ պաշտելի: Տիպ ամարդի. Նար: *Ի տիպ ըզգայական: Ի տիպ ձիթենւոյ. Շ. փող: *Մարմնոյս տիպ՝ ամենեցուն մի է, և նկարագրին բաժանեալ բնութիւն: Սարկաւագն բերէ յինքեան զտիպ իմանալի զուարթնոց. Լմբ. ծղ: [illegible]: *Այլ պարագրեալ թևովք քրին՝ որպէս ըզտիպ բեր տկին. Յհ. [illegible]:

ՏԻՊ. որպէս նախապատկեր. ἀρχέτυπος. *Յորժամ 'ի պատկերացն փոփոխեալ դրեն (նկարիչք), բազում անգամ՝ որպէս 'ի դէպ է՝ 'ի սկզբան տպացն 'ի բաց նուազին. Բրս. [illegible]:

ՏԻՊ: որպէս Օրինակ նախանկար. *Եւ մուտ յն ոչ 'ի տիպս [illegible], այլ 'ի նոյն յերկինս. Պիտառ: *Խաչանկ տիպ պատարագելոյն յն 'ի խաչն. Նխ. տառ: *Յորոյ տիպն ապաշուցի խաբրոյն յակոբ ըմբռնեալ. Նար. խոստ: *Տիպ ուրեմն է, և օրինակ մեզ: Ի տպի նկարագրեսցէ: Վեհագունին տիպն յղեան. Պղտ. ԼԲ: Ոսկ. յհ. Ե. 20: Շ. փող: *Ընթացս ուներով յառաջին 'ի գրոյն, և 'ի տուելոց բարեպաշտութե տպացն. Բրս. հց. (որ բերի և 'ի յաջորդ նշ:)

ՏԻՊ. Տարազ. եղանակ. օրինակ. կերպ. ձև. *Այսօր 'ի տիպ պատմուճանին առաջնոյ. Շար: *Մարմնոյն են ձևք և տիպք՝ նըա-

տել և յառնելն. Կիւրղ. Գնչ: *Այլակերպք են տիպք բանից նորա: Իբրև 'ի տպոց բանից նոցա. Եւս. պտմ: *Տիպք կերպարանաց ճշմարիտ բանից զգեցեալ ունելին զհոգւոյն իմաստս. Իգն: *Որպէս տիպք բանիցն և զօրութի իմաստիցն յայտնէ. Նխ. Երեմ:

ՏԻՊԱՐ, կամ ՏԻՓԱՐ, ի, աց. գ. Տիպ, որպէս գաղափար. կաղապար. Գուլըպ. *Բարունակաբար տիպոյն տիպար՝ կացուցանէ անմիջաբար. Շ. ոէշ. առակ: *Աշխարհն 'ի տիփարէն, և մամն 'ի կնքոյն առնու զնոյն տիպն. Մխ. ատար: *Տիփար, գաղափար ոսկերչաց. Հին բռ:

ՏԻՏԱՆ, այ կամ ի.
ՏԻՏԱՆՔ, նաց.
ՏԻՏԱՆԵԱՆ, եանք.
ՏԻՏԱՆԱՑԻՔ, ցւոց. } գ. ա. որպէս յն. τίτᾶν, τίτᾶνες. Τιτάν, Τιτᾶνες. Titan, nes. Gigas, gigantes. եբր. Ռափա, ռափայիմ կմ ռափայինք, ռափացիք. այսինքն հսկայ, հըսկայք. որպէս Քամ, մանաւանդ Նեբրովթ կամ Բէլ Թոռն նորա, քանանացիք: Ըստ առասպելաց՝ Տիտան ասի արեգակն, և տիտանեանք՝ Թշնամիք նորա որդիք երկնի և երկրի՝ յարամարտ դէմ աստուածեալք, այսինքն գեք, որպէս և հսկայք չինօղք աշտարակի. *Ցեա Ջրհեղեղին տիտանն ընդ կրոնոսի 'ի մարտ գրգռէր: Սկսանէին զյորձորաբերձ զբուրգնն կանգնել. և յետ այնորիկ կրոնոսն և տիտանն մարտ պատերազմի ընդ միմեանս բախէին: Հերակլէս և դիոնէսոս էին 'ի տիտանացն. Եւս. փր. ա: *Զրուանն և տիտանն և յաբետոսթէ, սեմ, քամ, և յաբեթ: Ի բանանալն ասէ զրուանայ՝ ընդդիմացան նմա տիտանն և յաբետոսթէ: Այս հզօրս 'ի տիտանացն: Այլ զտիտանսն և զռափայիմսն յիշէն նծայսին գիրք. Խոր. ա. 5: *Զրուանն է այր միքայէլ առ տիտանոքն: Մարտ լեալ առ 'ի հսկայիցն ընդ ածոյն, և տիտանացն ը. գիոնիսեայ. Նշնէ: Նաննոս: *Այլազգիքն եկին հասին, և խառնեցան 'ի հովիտս տիտանացն: Գումարեցան 'ի հովիտս տիտանացւոց: Եւ ոչ որդիք տիտանայեցոց սատակեցին զնոսա. ա. Բգ. ե. 18. 22: Յոպ. ծը. 8: *Տեսեալ արքայն տիտանեան (բէլ) զարհուրեցաւ: Պատուէ նմա պայազատս քաղեայ տիտանեան՝ պատերազմաւ. Խոր. ա. 10. 13: *Տեսեալ զտիտանեանն զայն լկտիարի և աշխոյժ, զգերամբարձեալն մարմնոյն տրամադրութիւն ածօրէն իմն պատուով պատուեցին, Նեբրովթ կոչելով. բէլ, բահաղ, դիոս, որմըզդ. արամազդ. Ցն. իմ. պաւղ: *Կարկառել կեղծաւորելով բան զօրէն կուրիկանդականին տիտանեան դայեկաց. Մագ. իը: *Իբրև զնեբրովթ սկայ ընդդէմ այ... զայն՝ որ 'ի վերայ հսկայիցն և տիտանեանցն առասպել է՝ ճշմարիտ առնեն. Փիլ. լին. բ. 82:

ՏԻՏԱՆ, ի. աց.
ՏԻՏԱՆԻՔ, նեաց. } ն. ἡ Τροφός. Nutrix. Մնուցիչ. դայեակ. որպէս ամկ. փափա. *Զտիտանիքն հարկեալ տանջելով օրինօք զմանկունսն՝ առ ագարակս և կամ առ տաճարս և կամ առ ընտանիս միշտ բերել, մինչև բաւական լինիցին կալ կանգուն. Պղատ. օրին. է: *Ի մանկութենէ՝ մինչդեռ ողջայք էին կաթամբ սնեալ, լսէին 'ի տիտանեաց և 'ի մարց, իբրու երգօք համբերձ խաղալեաց. անդ. ժ:

ՏԻՏԱՆԵԼ կմ ՏԻՏԱՆԻԼ. Որպէս թէ Տիտանանալ. հսկայանալ, և քաջ համբաւանալ. կամ դիւցազնաբանել. *Ուտանագոյն յայսմ եւաւիս տարօրէմ տիտանիլ (կամ տիտանել), յարուցանել և ընձեռել զկըրթմունս՝ ոլոմպիական մրցանակ. Մագ. ծը:

ՏԻՏԵՌՆ. առն. գ. Κροκόδειλος. Crocodilus. Կոկորդիլոս, կրոկոդիլոս՝ երկակենցաղ գազան. ըստ ոմանց և ազգ մողեզի՝ 'ի ձև կոկորդիլոսի. եբր. ծապ. զոր ոմանք կըրիայ խմանեն. *Աքիս և մուկն, և տիտեռն յոտին (այսինքն ցամաքային), և մկնաքիս և գետնառիւծ. Ղեւ. ժա. 29:

ՏԻՏԵՌՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի տիտեռն գազանն. *Եւ զտիտեռնական խարդաւանս անցուցանէ վերագս այս. Պիտ. յէ. ըստ հն:

ՏԻՏՂՈՍ, կամ ՏԻՏԼՈՍ, ի, աց. գ. Բառ լտ. տիտուլուս. Titulus. յորմէ յն. τίτλος. Τίτλος. Մակագրութիւն. վերնագիր. արձանագիր. մականուն. վերտառութի. և տախտակ. (լծ. և թիթեղն). *Օրինագրութի. տիտղոսն առաջին գլուխս ժ ունի. երկրորդ՝ գլուխս ունի է: Տիտղոսն ա: Ի Ժ տիտղոսէն: Ի իա տիտղոսէն. Լն. Մխ. դտ. կամ օրէնք Բգ: *Ո՛րքան յօշեալ հերձաւ տիտղոս մակաւասար տուէնկ. քանզի ծառն կաղնի, և այլն. Մագ. յա:

ՏԻ՛Ր. ձյ. Տ. ՏԻ՛. *Մակբայ՝ սպառնականն, տի՛ր, տի՛: Սպառնականն, տիր, տի. որպէս ոք ասէ՝ փսսսակարին, որ է տիրն, կա՛ց մնա՛, չի ահա այդպէս առնեմ գործողիդ զչար, կամ արարի. Քեր. Բր. և Երզն: (լտ. կայ՝ փէրօօօ, գժնեայ. փէրէ, չարաչար:)

ՏԻ՛Ր Օ՛Ն ԱՆԴՐ. մ.
ՏԻՐ ՕՆ Ի ԲԱ՛Ց ՏԱՐ. } Ἄπαγε. Apage. Քա՛ւ, քա՛ւ լիցի. 'ի բա՛ց տար. օ՛ն անդր. հա՛շտ, փե հա՛յփե. *Տիր օն անդր, թողէք զյիմարութեն բարբանջմունսդ. Եղիշ. Ե. (այլ ձ. տի՛ օն անդր. կամ լոկ, օ՛ն անդր:) *Մինչդեռ կենդանի է կինն. տի՛ր ա՛ռ 'ի բա՛ց տար. այլ և ոչ յետ մեռանելոյ. Փիլ. ժ. բան:

ՏԻՐԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. չ. Κυριολογέω. Proprie dico. Տիրապէս խօսել. ճշգրտիւ և իբր սայց, և ոչ պերճակաբար բարբառել. *Արդ ահա ընդ միտ ածեալ, առ ած տիրաբանէ: Մի՛ ոք կարծեսցէ 'ի վերայ այ զբատուերս իսկապէս տիրաբանիլ: Իսկ աստ բարբառք տիրաբանեալք. Փիլ. լին. Բ. 54. և Յմաս: Ոսկ. ղն: *Տիրաբանեն՝ զբովանդակ զերկինն նմա առանձինն ստանալ. Եփր. ամէ. փոր:

ՏԻՐԱԲԱՐ. մ. Κυρίως. Ut dominus et auctor, և proprie. Իբրև տր. արձակաբար. իշխանաբար. Ճոխաբար. *Ածապէս տիրաբար եա զայն վճիռն. Եւս. փր. ա: *Բանութեամբ տիրաբար 'ի վերայ արքունի իրացն հասեալ՝ շրջէր յաշխարհին. Բ. Մ. ծգ. 23: *Դու հրամայեա տիրաբար. և ես առնեմ ծառայաբար. Վրք հց. իը: *Տիրաբար արարեալ՝ զսպանեալսն թաղել հրամայեաց: Տիրաբար հրամանս տուր: Եւ ոչ երկուց կամ երից պատանեաց իշխեմ տիրաբար. Խոր. Բ. 43: Եղիշ. Բ: Փարպ:

ՏԻՐԱԲԱՐ. Պարզաբար. յատկապէս. իսկապէս. *Օրհնեալ տիրաբար 'ի քումդ էութե: Որ զմարմնացեալն տիրաբար 'ի յորովայնի քում կրեցեր. Նար. ծբ: Շար: *Մոլորակք անուանեցան ո՛չ տիրաբար, այլ 'ի վայրապար մարդկանէ. Փիլ. ժ. բան:

ՏԻՐԱԲԱՐ. ա. Իբր Տիրավայելուչ. *Ըստ տիրաբար խնամոց գթացար 'ի ձեզ. Խոր. Գ. 42:

ՏԻՐԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Բնակեալ 'ի տեառնէ. բնակ կամ բնակարան այ. աստուածաբնակ. *Տիրաբնակ և հոգեխաղաղ տաղաւար (տաճար): Ցոր յարկ տիրաբնակ և անձեռակերտ... և երջանիկս այս պատականեցաւ. Նար. խչ. և ծբ:

ՏԻՐԱԳԷՏ, գիտի, տաց. ա. Որ գիտէ զայնոսիկ ճանաչէ զած. աստուածանօթ. *Ողք (մոգքն) միանգամայն տիրագէտ և աստուածանօթ եղեալ գարձան. Ագաթ:

ՏԻՐԱԳԻԾ. ա. Ի տեառնէ այ գծեալ՝ գծագրեալ գրոշմեալ տառիւք. *Տախտակք տիրագիծք և աստուածագրոշմք. Նար. տաղ:

ՏԻՐԱԳԼՈՒԽ. ա. մ. Տիրացեալ իբր ինքնագլուխ. ազատ ամենևին. ինք էր գլխով. քէնփի պաշըն. *Տիրագլուխ կամեցաւ լինել: Եւ ինքեանք ցրուեալք՝ տիրագլուխք անձնապաշտ հաճոյակամք՝ յամ լերինս շրջէին. Խոր. Գ. 4. 56:

ՏԻՐԱԳՈՅ, ի, ից. ա. Ուր տր ինքնին գոյ. տիրաբնակ, և կմ գոյացուցեալ սահմանեալ 'ի տեառնէ. *Աւազանն կենդանարար տիրագոյ. Նար. ծբ:

ՏԻՐԱԳՈՅՆ, գունի. ա. Κυριότερος, κυριότατος. Proprior, praecipuus. αὐθεντικώτερος, magis authenticus. Առաւել տիրական. գլխաւորագոյն. յատկագոյն. իսկագոյն. լաւագոյն. և Նախկինագոյն, կամ Ճոխագոյն. *Ի ձեռն իսկ և տիրագոյն զգայութեցն. Իսկագոյն և տիրագոյն է իմաստն ողջամտ՝ քան զանազգամ մեծատունն: Սոքա բունք տիրագունաւն 'ի նոսա մօտ կուրացեալ են. Փիլ. *Հաւատոյն և սիրոյն, որ քան զայն միութեն չիք նախամեծար. Իսկ տիրագոյնն՝ յոյժ քնի, և հօրն: Չիք և չիք քան զայսոսիկ տիրագոյն բարի: Ըկն տիրագոյն չափիղայի. Ածաւզ. ծ. Սրգ. ա. յհ. գ: Գնչ: *Տիրագոյն անդամոցն գլուխ: Իշխեցողագոյնք քան զաւետարանիչսն, և կմ տիրագոյնք քան զտրն. Պիտ. Ան. ծ:

Եւ մ. Κυριότερον, αὐθεντικωτέρως. Proprie, magis authentice. Պարզապէս. յատկապէս. իսկապէս. առաւել տիրաբար. *Անիրաւելի ոչ ուրուք եղելոյ մարդ. այլ իսկագոյն և տիրագոյն ասել՝ մարդակերպ գազանի: Եղիայ 'ի վեր հետեւեալ. և կամ տիրագոյն և իսկապէս ասել՝ համբարձեալ: Մինչ զի իսկապէս և տիրագոյն ասել, չափ անհնեցուն՝ և՛ իմանալեացն և՛ զգալեացն ած մի. Փիլ: *Իսկ և այլազգ տիրագոյն՝ զմարմնի խոստովանի մարդ. Նիւս. բն. ա:

ՏԻՐԱԴԱՐ. ա. Որ դարէ զտր իւր. դաւաճանող տեառն իւրոյ. կմ տիրաբարնենգող. *Իշխան տիրադաւ, զօրավար ըմբոստ. Նար. ծզ:

ՏԻՐԱԴՐՈՒԺ. ա. Դրժօղ ըդդէմ տեառն իւրոյ. անհաւատարիմ. ապստամբ. ուրացօղ. *Յօտարի անուն խրախուսեն իբրև ըզտիրադրուժս: Տիրադրուժք յիւրեանց կուսամ ձուլածոյին երկիրպագանէին: Պաշտօնեայս տիրադրուժ՝ երախտամոռաց: Սպանօղք և տիրադրուժք էին: Ի բերանոյ տիրադրուժն փիսակայ. Եղիշ: Կորիւն: Նար. է: Երզն. մտթ: Բուզ. Գ. 20:

ՏԻՐԱԶՕՐ. ա. Տերամբ զօրացեալ. կամ Տիրապէս զօրեղ. քաջազօր. տօկուն. *Լուսապատարոյկ ճաճանչեղ՝ տիրազօր ճարպաւորական. Լն. Նար. ծբ:

ՏԻՐԱԽԻԼ. Տ. ՏԱՐԱԽԻԼ:

ՏԻՐԱԽՆԱՄ. ա. Ի տեառնէ խնամեալ. և տիրապէս խնամօղ: Գնչ:

ՏԻՐԱԽՆԴԻՐ. ա. Որ 'ի խնդիր է տեառն իւրոյ, կամ խնդրէ տեսանել զտր. *Տեղի դուք տիրախնդիր ժողովրդեանս տեսանել զերեսս տեառն իւրեանց. Լմ. ող:

ՏԻՐԱԽՕՍ. ա. Ի տեառնէ խօսեցեալ. ուր իցէ բան տեառն մերոյ. *Օրհնեալ կնիքն և աւետանագրեալն որ նշանաւ որդւոյն միածնի, և տիրախօս աւետարանի. Գնչ:

ՏԻՐԱԾԻՆ. Տ. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ. *Մի որդի հօրն միայնոյ, և միածին անգրանիկ՝ աստուածամայր տիրածին կուսին. Նար. ա:

ՏԻՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Κυριακός, κύριος. Dominicus. Սեպհական տեառն այ. կամ տեառն մերոյ յսի քսի. տէրունի. տէրունական. բաղդանի. *Յածայնոցն գրոց, և 'ի տիրական զաւակէնէ: Տիրական յաթոռ նստաւս:

Ըստ տէրական անձանց խորհրդոյն։ Զառաջաւորն տէրական, և զխորան տնական։ Տէրական ծննդեանն սպասաւորք՝ գասք վերնոցն. Ածբ. Ի։ Շար։ Նար։ Ղ. հշէշփ։ * Տէրական քոց ոտից հեռանալ չաւղոց, բարունեաց մերոց ճանապարհաւ յերկինս. Տաղ։

ՏԻՐԱԿԱՆ. Κύριος, προηγουμένος. Principalis, auctoritatem habens, praecipuus, proprius, verus. Իշխանական. առաջնորդական. ազատական. իսկական. բուն. յատուկ. * Տէրականին աւետարան արար կամաց։ Որ տէրականս առ 'ի քէն կարգեալ անուանս։ Զտէրական գովութիւն յօրանայ բերբել. Ղ. հշէշփ։ Շար։ Պէտ։ * Մի՛ յողացս այսր (կենաց) փութոյ զտէրական քո կեանս անխնամեսցես։ Տէրական կեանք նոցա համարակաց մի՛ անխնամեսցի. Բրս. հայէաց։ Յհ. կբ։ * Զտէրական բարիս այսր շնորհաց և խաղաղութեան։ Տէրական մարդոյս՝ որ է 'ի մեզ (հոգին)։ Կեանք տէրական մարդոյն. Եմ. Սարկ. առէպ։

ՏԻՐԱԿԱՆ. Տիրող. տր. գլխաւոր. * Ի տաճարին այս՝ գաբրիայն անուանեալ՝ այլոցն սեղանոց տէրական և բովանդակից սոսար. Ղ. Երէցփ։ * Տէրականի գեղջն բարեբարու գոլով և երկնուած 'ի տեառնէ. Ճ. Ա։

ՏԻՐԱԿԱՆՆ. գ. Δεσποτεία. Dominium. Տէրութիւն, կամ երկիր տէրութեան. սեպհական կալուած. * Պատմել հանդերձեալ զօրինակն զնկզրան զատացուածոյն. և զժամանակին զեղիկայնութիւն, որ հաստատէ զտէրականն. Բրս. գոհ։

ՏԻՐԱԿԱՐԾ. ա. Որ կարծի, կամ կարծէ զինքն տր. սուտ իշխան. * Եւ հրճուանայր տէրակարծ իշխանին մանկու. Թէոդոր. Մայրագ։

ՏԻՐԱԿԻՆ. Տ. ՏԻԿԻՆ. (ոչ կին տեառն.) Թէ տրն իւր, կմ տիրակինն, կմ որդիքն ալաչեսցեն. Մխ. դփ։

ՏԻՐԱԿԻՐ. կրի. ա. Կրող յինքեան զտր. տիրաբնակ. * Խոնարհ այս երկիր՝ եղեալ տիրակիր։ Տաճար տիրակիր (նբ կոյս)։ Զմարմին տիրակիր տծածնին. Նար. կատա։ Գնձ։ Վրդն. յանբատառն։

ՏԻՐԱԿԻՑ. կցի. ա. որպէս յն. Συνδεσπότης. Par, vel aequalis in imperio. Հաւասարակից 'ի տէրութեան. իշխանակից. գահակից. փառակից. * Ընտրեր մխիթարիչ սատաքելոյ քոց սեղց զհոգին քո տիրակից գոլով (այսինքն գոյօղ). Շար։

ՏԻՐԱԿՈՅՏ. Տ. ՆԱԽԱՐԱՐԱԿՈՅՏ. * Իշխանն աշտ ամենայն տիրակոյտ ազատագունդ զօրօքն խորհուրդ արարեալ. Ածբր. Է. 2։

ՏԻՐԱԿՈՐՈՅՍ. ա. Կորուսիչ տեառն իւրոյ. և Որ կորուսեալ է զտէր իւր. * Լինել տիրակորոյսք՝ և աշխարհաւերք։ Ազատագունդ զօրքն տիրակորոյսք ցրուեալք 'ի լեռինս. Ածբր. Գ. 2։ Ը. 12։

ՏԻՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνδεσποτεία. Par imperium, unum et idem dominium. Տիրակիցն գոլ. համապատուութիւն. փառակցութիւն. * Զի որ այլ երբեմն այլազգ զնա հաստատէ, այն տիրակցութեան է. Ածոփ. պէնփէկ։ * Զհամապատուութիւն և զտիրակցութիւն մեզ ուսուցանեն զորդւոյ և զհոգւոյն. Սարկ. հանգ։

ՏԻՐԱՀԱՍՏԱՏ. ա. Ի տեառնէ հաստատեալ. և տիրապէս հաստատուն. * Երկնընթաց գիտակք ընտրութեան՝ լուսաւոռունդք և տիրահաստատք. Նար. առաք։

ՏԻՐԱՀԱՒԱՔ. ա. Ի տեառնէ կմ տր հաւաքեալ. * Պատարագելի ամուլք գառանց, տիրահաւաք գումարք հօտից. Նար. առաք։

ՏԻՐԱՀՐԱՒԷՐ. ա. Ի տեառնէ հրաւիրեալ 'ի պատիւ կամ 'ի կոչունս երկնից. * Զկնի տիրահրաւէր հանդստեան նորա. Նար. խչ։

ՏԻՐԱՁԻՐ. ա. Ի տեառնէ առատաձեռնեալ. տծապարգև. տիրապարգև. * Այսոքիկ աշտիճանի ձերում տիրաձիր գլխաւորութիւնք. Նար. առաք։

ՏԻՐԱՃԱՆ. ա. Ճանաչօղ և սիրօղ զտէր իւր. կամ Տիրունկ, սիրուն տր. (որպէս ռմկ. տղտծան, վարդապետծան.) կամ տիրօղ (որպէս պաշտօնեայ է գաւիչ). * Յարանունն է, որ յայլ յանուն ինչ քերթօղեալ է։ որպիսի՝ տիրաճան, խրախճանք. Թր. քէր. (ըստ յն. տեսօղ, ճանաչիչ։) * Ի տիրութենէ տիրաճան, 'ի խրախճանութենէ ճանաչելով խրախճանն։ Յառաքինութէ առաքինի. և 'ի խրախճանութէ խրախճան, և 'ի տէր ծանօթութէն տիրաճան. Նչ. ի Երզն. քէր։

ՏԻՐԱՄԱՅՐ, մօր. գ. Մայր տեառն. Աստուածամայր. Աստուածին կոյս. * Դու տիրամայր գոլով մեր. Խոր. առ ործր։ * Եթէ զիս գըտցես տիրամայր սքեղ պարտական եմք երկրպագութ ունել շնորհ տիրամայր։ Հայցեմք պաշտպան զտիրամօրդ ձեռնտուութի. Նար։ * Տիրամայր տծածին. Շար։ * Տիրամայրն իմ սաէր ամենահեզ ձայնիւն, արար զօրութի բազկաւ իւրով. Լմբ. սղ։ * Ասեմք ըստ առաքելոյն ձայնի զտիրամայրն ոչ եկեալ 'ի գերեզմանն (ընդ իւղաբերսն). Սկևռ. յոր։

ՏԻՐԱՄԱՏՆԻՉ. ա. Մատնիչ տեառն իւրոյ. * Ի բերանոյ տիրամատնիչն փիլատոյ. Բուզ. Գ. 20։

ՏԻՐԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. * Յաւուր մատնութե գաւն դիշերին տիրամարտութե. Նար. ծէ։

ՏԻՐԱՄԵԾԱՐ. ա. Ի տեառնէ մեծարեալ. տծապատիւ. * Ի ձեռն տիրամեծար ... և շնորհաբաշխ աջոյն պօղոսի. Նար. առաք։

ՏԻՐԱՆԱՄ. ացայ. չ. Κυριεύω, δεσποτεύω, ομαι. Dominor, potior. Տէր լինել. տիրել. տիրապետել. * Տիրացեալք՝ հարկս հանէին 'ի կողմանցն տարուց. Ա. Եզր. Բ. 27։ * Տիրանայ ամենայն գանձուց տան իւրոյ. Եփր. աւէտար։ * Իշխանն տիրացեալ տեղեացն այնոցիկ. Ճ. Բ։ * Տէրն անուն զտիրանալն և զտիրելն յայտնէ ծառայիցն։ Եւ է՝ զոր տիրացեալս ինքեանց և հակառակորդս գիտեն. Խոսր։ * Իշխեցեալս և տիրացեալս և կարծեցեալս նուաճել։ Բռնութն սատանայի գալաձեալ տիրացաւ 'ի վերայ մարդկան. Սրգ. ա. յհ. դ։ և Ե. յհ։

Կամ որպէս ն. Ընդ տէրութբ անկանիլ. ծառայանալ. * Տարեկք վաճառեցան, ջուրք տիրանան. Ոսկ. ոչ։ * Ի ծառայէն ոչ տիրացեալ լինէր։ Ըմբռնեալ և տիրացեալ յայնցանէ. Փիլ։ * Գերեաց զնա ձեռնն տիրացեալ, զի թեակոխիլ նովաւ ազատութին տիրացեալ. Եփր. եւ։

ՏԻՐԱՆԱՐԳ. ի, եց. ա. Անարգու տեառն. արհամարհօղ տյ կամ քնի. * Տապանն՝ նախանձեցին, և կտակարանն՝ տիրանարգեցին... գատախազեն. Նար. հը։

ՏԻՐԱՆԵՆԳ. ի, ից. ա. Նենգօղ ընդդէմ տեառն. տիրադաւ. * Ի բերանոյ տիրանենգն փիլատոյ։ Տիրանենգք և ընկերադաւք։ Ի վերայ տիրանենգ և տիրասպան ժողովրդոց։ Ի տիրանենգ զարմէ. Բուզ. Գ. 20։ Տօնակ։ Փարպ։ Երզն. լս։ * Ի տիրանենգ անշնորհութեց, յտծընդդէմ հերձուածութեց. Նար. ղա։

ՏԻՐԱՆՄԱՆ, ի, ից. ա. մ. Տեառնանման. ըստ նմանութե տեառն. * Որք գնեցին ոչ հրէաբար 'ի մահ նախատանաց, այլ տիրանման յաղթութի փառաց. Վրդն. պտմ։

ՏԻՐԱՆՈՒԷՐ. ա. գ. Նուիրական տեառն. որբանուէր. տծանուէր. * Մաքրականաց տիրանուէր զգաստութեց. Նար. Գ։

ՏԻՐԱՆՈՒՆ. նուան. ա. Ունօղ զանուն տիրական։ Իսկ ըստ քերականաց՝ գերանուն տիրապէս լցօղ զտեղի անուան՝ հանդերձ ստացականի գիմաց. * Իսկ գերանունդ՝ Թերանունն ասի, կամ տիրանուն, կամ (լաւ ևս) փոխանուն։ Վասն այսորիկ տիրանունք ասին այսոքիկ. վասն որոյ և ասէ, թէ որոշեալ գիմաց յայտնօղ։ Եւ հետևեին տիրանուանն յեղանակք վեց. Երզն. քէր։

ՏԻՐԱՊԱՏԻՒ. ա. Պատուեալ 'ի տեառնէ. տիրամեծար, տծապատիւ. * Ունի զառաքելոյն տիրապատիւ. Նար. խչ։

ՏԻՐԱՊԱՏՃԱՌԵԼ. Պատճառանս պատճառել առաջի տն, կամ զսուր (իբր գերթերի). * Տիրապատճառեալ աղերսաբանէր. Թէոդոր. Մայրագ. յորմէ և Գնձ։

ՏԻՐԱՊԱՏՈՒԱՍՏ. ա. Ի տեառնէ պատուաստեալ, յերիւրեալ, հիւսեալ. * Պատկ տիրապատուաստ երկնահանճարն գիտուն. Նար. կատա։

ՏԻՐԱՊԱՏՈՒԵՄ. եցի. ն. Տիրապէս կմ մեծապէս պատուել. * Ի կեանս քո մի ինչ տիրապատուեսցես (զինչս), այլ չափաւորապէս ընկալ. Ոսկէփոր։

ՏԻՐԱՊԱՏՈՒԷՐ. ա. Ի տեառնէ պատուիրեալ. * Տիրապատուէր հրամանաւն։ Ըստ տիրապատուէր հրամանին. Ոսող։

ՏԻՐԱՊԱՐԳԵՒ. ի, եց. ա. Ի տեառնէ պարգևեալ. տիրաձիր. տծապարգև. * Ի սոյն իւէ տիրապարգևէ ամենայն չարին երևոյթք մերժին. Նար. ղգ։

ՏԻՐԱՊԵՏԱԿԱՆ. ա. Ածպետական. և որ ինչ բերի 'ի տիրապետութի. * Տիրապետականին տծատեսակուն միշտ հաղորդեալ. Մագ. 'Ի դին։

ՏԻՐԱՊԵՏԵՄ. եցի. չ. Տիրել որպէս պետ. տիրաբար իշխել. ունել զտէրութի. փիլոն. * Արևելից տիրապետեալ։ Որ այժմ տիրապետէ աթոռոյն. Ղ. Հիմ։ Մագ. Ը։

Եւ խնամարկել. հովանի լինել. փիլոն. * Որբոց տիրապետէ. Ճ. Գ։

ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Αὐθεντία. Auctoritas. Տիրական պետութի. ինքնիշխանութի. ձոխութի. * Արդարև տիրութեն և տիրապետութեան անդադար փափաքեալ. Մագ. 'Ի դին։ * Զինչ նշանս արարեալ, կմ զինչ գործէ. գործ տիրապետութեան, որ լիապէս ցուցանէր զմեծ իշխանութիւն. Ոսկ. յհ. ա. 22։

ՏԻՐԱՊԷՍ. մ. Κυρίως. Velut dominus, cum auctoritate. Տիրաբար (ըստ ամենայն նշ). Որպէս տր. իշխանաբար. * Որում սատանեաց նա տիրապէս, լիրբն փախուստ ծառայապէս. Ղ. խոսփ։ * Տիրապէս ունիմք իշխանութե 'ի վերայ սորա (այսինքն լեզուի). Ղ. յլ. խ։

Մանաւանդ, Proprie, praecipue, vere. Իսկապէս. յատկապէս. գլխաւորաբար. ըստ ուղղապէս. (հակադրեալն ձայնիս՝ Պատճառաբար.) * Ոչ իսկ տիրապէս սոքա օգնականք, այլ՝ պիտակաբար ասին. Փիլ. այլաբ։ * Եւ հայր (ասէ յտծ) տիրապէս, և որդի տիրապէս. վն զի մերքս ոչ տիրապէս, զի և երկոքեան. (այսինքն կարեմք որդի լինել, սոյն և հայր). Ածբ. որս. Գ։ * Ոչ տիրապէս առ նա հանգիստ ընդդիմաբանութիւն, այլ ամենից սխալողաց կամաւ վրիպելոց. Նար. խէ։ * Յորդորութեն հօրն երկնաւորի կոչիլ. որ քնն եղև տիրապէս։ Զհայր սիրոյն քնն ստացուք տիրապէս յանձինս մեր. Խոսր։ * Տիրապէս զարմանալի զմիտս նոցա 'ի լուր բանիցն։ Այս է տիրապէս ասելն, ըստ կանոնս գիտութեն տյ. Սրգ. ա. պ. Ե. և Ժ։ * Եթէ կամիս տիրապէս գիտել։ Այժմ զմին յերրորդութենէն ծանեաք մարդկութբ, թէպէտև ոչ կատարե-

լապէս . . . սակայն յայնմ աւուր տիրապէս տեսանեմք զհայր և զորդի և զհոգին. Ղ. Ժպ. և բարձր ։

ՏԻՐԱԳԷՍ. ա. Ցատուկ. իսկական. բուն. * Առ նորա տիրապէս նմանութիւն ։ Առ տիրապէս էն բոլորովիմբ դարձեալ. Մագ. 'ի ղթ ։ * Որ տիրապէս մեծատունդ սահղծեր երկրորդ աշխարհ զգալի. Ղար ։ * Ցայտնակ հաւատոյ պէտք են, և տիրապէս հաւատոց ։ Ցն տիրապէս խաղաղութիւն. Արգ. չէ. է ։ ա. գ. է ։ * Տիրապէս մաքրութիւն, և ոչ բնաւ ։ Ցայնժամ երանելիք արդարք զտիրապէսն երանութիւն. Լմբ. պտրգ. և ող ։ * Ոչ զտիրապէս պատճառն յայտնելով ։ Խոհականութիւն խոնարհելն՝ տիրապէս խոնարհութիւն է. իսկ անխնամատարարն՝ եղծումն ։ Ոչ նմանին տիրապէս խոնարհաց, որ առ ամենայն ինչ ալիտանիք գոլով՝ առաւել զխիղճն. Մխ. առակ ։

ՏԻՐԱՍԷՐ. սիրի. րաց. ա. Φιλοδέσποτος. Domini amans. Սիրօղ զտր իւր. մտերիմ. հաւատարիմ. ազատը՝ ատեսնոյ տէղէն. * Ի ծառայից երկուս, որք մանաւանդ տիրասէրքն էին ։ Ծառայի և աղախնոյ մտերմի և տիրասիրի գործ այս է ։ Տեսան նմանեալ հաւատարիմ ծառայն տիրասէր ։ Ի քաջ և 'ի տիրասէր ազգէն մամիկոնէից. Փիլ. Խմով ։ Խոր ։ Եղշ. ա ։ Մեր. Եղէց ։ * Արդարն և տիրասէր ծառայն (ա՛յ մովսէս). Ոսկ. Եա ։ * Եղն՝ երկրավաստակ, և շուն՝ տիրասէր ։ Ըղձայն եա շանն տիրասիրի. Արծ. Բ. գ. ա ։ Ղ. Խոսք ։

Եւ իբր Տիրատիրական. * Խաղացին գնացին յիւրաքանչիւր աշխարհաց՝ տիրասէր խորհրդով. Եղիշ. ա ։ * Սպասաւորացն 'ի պաշտօն տիրասէր, և տերանց 'ի հեզութեն և 'ի զգօնութեն. Փիլ. Ծ. բան ։

ՏԻՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Տիրասէրն գոլ. սէր առ տէրն. * Ըննենգ տիրասիրութեամբ յուցանել հնազանդութիւն ։ Գովեաց զնա վն տիրասիրութեն նորա ։ Զտիրասիրութեն իւր ընծայ մատուցանէր նմ (ծառայն աբրահամու). Ածր. Ժ. 2 ։ Մեր. Եղէց ։ Վրդն. ծն ։ * Ըուն տիրասիրութեն պահէ (զմեղ). Լմբ. ող ։

ՏԻՐԱՍՈՒՆ. (եթէ չիցէ գրիչ Սիրասուն.) Սնեալ իբր տր և ազատ, կամ բարուք դաստիարակեալ. * Տիրասուն պերճ պաճոյճն և գեղանինոյն բարիկ որդի անգոկայ. Ոսբ ։

ՏԻՐԱՍՊԱՆ, ի, եց կամ աց. ա. Φονευτὴς τοῦ κυρίου. Interfector domini, occisor patroni. Սպանօղ տեառն իւրոյ. Իր պեղոնէր ազաննալ. * Ոչ յոյն իցէ զամբի տիրասպան. ։ Բգ. Ի. 31 ։ * Ի վերայ տիրանենգ և տիրասպան ժողովրդոց ։ Տիրատեացք, տիրասպանք. Փարպ ։ Մեր. Եղէց ։

կմ Κυριοκτόνος, χριστοκτόνος. Dominum Christum trucidans. Սպանօղ զքս տէրն մեր. * Սեփականս քարկոծեալ լինէր 'ի տիրասպան հրէից. Աճառ. ծա ։ * Քահանայապետ ազգին տիրասպանաց ։ Ընդ տիրասպան ազգի հրէից ։ Ի մէջ հրէիցն տիրասպանից ։ Աւէր առ տիրասպանիցն հանգէս ։ Երուսաղէմ տիրասպան. Ագաթ ։ Շնր. ղթ ։ Սարգ. ա. գ. ծե ։ Ղ. փող ։ Ճ. Բ ։

ՏԻՐԱՍՊԱՆՈՒ. նոյն ընդ վ. ըստ կրկին նշ. * Կայիափա թէպէտև տիրասպանու և անարժան էր, մարգարէացաւ ։ Մի լինիք տիրասպանութք ։ Ի բերանոյ տիրադրուժն՝ տիրասպանուն՝ տիրամատնիչն փիղակայ. Ոսկ. խաղաղ ։ Բուղ. Ե. 37 ։ և ա. 20 ։

ՏԻՐԱՎԱՃԱՌ, ի, աց. ա. Վաճառօղն զտր իւր. Իր պէրէ ծախօղ. * Ցուդա նենգաւորն և տիրավաճառն. Ճ. Ը ։ * Աճամարտ և տիրավաճառ լինի յուդա. Տօնակ ։

ՏԻՐԱՏԵԱՑ. ա. Ատեցող տեառն իւրոյ. Իր պէրէ ատօղ չօղօղ. * Մինչ իշխանափոխք լեալ են, և տիրատեացք ։ Տիրատեացք տիրասպանք ։ Նպերախտ, տիրատեաց ։ Տիրատեաց պարսիկ, որովհետև այգքս տիրատեացս ես, առնեմ զքեզ իբրև պոէլինքո. Փարպ ։ Մեր ։ Մագ. ծէ ։ Մաթ ։ * Ըուն տիրատեաց եղեն հրէայքն, յորժամ զեգիպտոսի փախստն անգրէն խնդրէին. Համամ. առակ ։

ՏԻՐԱՏԻՊ. ա. Որ կայցէ տիպ նմանութե տիրական, կամ օրինակ տէրունի. * Ի տիրատիպ խորանէս (հոգւոյս) ։ Ի տիրատիպ տապանակէն ('ի հնումն). Նար. կէ ։ Մաշ ։

ՏԻՐԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Որ արարն զոք տր և իշխան. * Զպատիւ փառաւորութե մի անձին առնել խորհեցի, այլ իւրում տիրարարին, որ ձրի նմա զայն շնորհեաց. Եղնիկ ։

ՏԻՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Κυριεύειν ποιέω. Dominari facio. Տալ տիրանալ. տէր և իշխան կացուցանել. * Ցանձնիշխան կամացն 'ի քէն ծնեալ (զախտ) սնուցեր, գրգեցիր, և 'ի քեզ տիրացուցեր. Անյ. հց. խմ ։ * Տիրացուցանէ (կամ տիրեցուցանէ) 'ի վերայ ազգին զեղբայրն սաթինկան ։ Տիրացոյց զհազարապետս իւր 'ի վերայ ամենայն գանձանոցին ։ Անվայելուչ է զմարմնոյն տիրացուցանել ինքեան, և պաշտել ։ Զօրք սատանայի, զոր կամաւ և ախորժելով քեզ տիրացուցեր. Խոր. Բ. 49 ։ Մծբ. ծԲ ։ Սարգ. ա. յա. Բ ։ Մաշ ։

ՏԻՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Κυρόω. Auctoritate mea probo, sancio, ratum facio. (ըստ յն. ուժոյ.) Հաստատել. հաւատոյ առնել. հաւատարմացուցանել. տիրապէս կատարել. * Եկեալ տիրացուցանէ զուխտն՝ որ առ աբրահամու, խորհրդաւոր զնշան թլփատութեն ընկալեալ ։ Ուխտէր՝ տալով զնա նուէր. և գեր քան որ ուխտեաց՝ նուիրեալն զայն տիրացոյց. Գր. սփոփ ։ Անոն. լմբ ։

ՏԻՐԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի. ա. Այն՝ որ տիրացուցանէ՝ ըստ Ա նշ. * Աճեցուցիչ և տիրացուցիչ է. Վրդն. ող ։

ՏԻՐԱՒԱՆԴ, ի,ից. ա. Ի տեառնէ աւանդեալ. աճաւանդ. քմաւանդ. * Զտիրաւանդ և զարարչատուր կանոնս պաշտաման գործի սրբութե սեղանոյն. Նար. խէ ։

ՏԻՐԱՒՈՐԱԳՈՅՆ. Տ. ՏԻՐԱԳՈՅՆ (ըստ Բ նշ.) Κυριώτερος. Praecipuus. * Զխատտացք խոցոտեն զտիրաւորագոյնն և զգլխան (յանդամոց), զդէմս և զաչս և զգլուխս. Փիլ. ել. Բ. 24 ։

ՏԻՐԱՓԱՌԱԿԱՆ. ա. Վայելչական փառաց տեառն. կամ տիրապէս կարծեօք սառոյգ գաւառեալ. * Բարեգոյնկ սահղծեալ կամս և անձնիշխանականս. ընդ նմին բնաւորեալ և երկիւղ տիրափառական. Թէոդոր. Խոյրոփ ։

ՏԻՐԱՔԱՐՈԶ. ա. Սեպհական տիրական քարոզութե. որ ինչ հայի յառաքութն աշակերտաց 'ի տեառնէ 'ի քարոզութի. * Զկնի մաքրակենցաղ և տիրաքարոզ ճանապարհորդութեանն՝ առ առաքօղն ճեպեալ հասին. Նար. առաք ։

ՏԻՐԵՄ. եցի. ն. ը. Κυριεύω, κατακυριεύω, δεσπόζω, ἄρχω, ἐξάρχω, κατάρχω, κρατέω, κατακρατεύω, δυναστεύω. Dominor, potior, impero, principatum gero, praevaleo, subigo. Տէր լինել. տիրանալ. տիրապետել. իշխել. ընդ ձեռամբ արկանել կամ ունել տիրաբար. նուաճել. սահաղ օլմագ. զալըպ էօլմէք, հէօքմ էօլմէք. պատրարմագ. * Առ այր քո դարձ քո, և նա տիրեսցէ քեզ ։ Մինչէ թագաւորելով թագաւորեսցես 'ի վր մեր, կամ տիրելով տիրեսցես մեզ ։ Տիրէր յարտերայ մինչև ցծովն աւանոյ ։ Տիրեցին նոցա ատելիք իւրեանց ։ Տիրեսցէ նոցա ձեռն իմ ։ Նա տիրէ 'ի վերայ ամենայն հեթանոսաց ։ Արքայութի նորա՝ ամենեցուն տիրէ ։ Դու տիրես զօրութեանց ծովու ։ Տիրեն 'ի վերայ ձեր կանայք ձեր, ևն ։ * Տիրեցելոց (այսինքն տիրողաց) մերոյ աշխարհի. Ածր. ա. 1 ։

ՏԻՐԵԼ. Տէրն գտանել. յաղթահարել. զօրանալ. զայրանալ, այսինքն սաստկանալ. զօրել. սաստանել. գամագիտ լինել. * Ոչ տիրեաց հուրն 'ի մարմինս նոցա ։ Տիրեցին նոցա առիւծքն. Դան. Գ. 94 ։ Զ. 24 ։ * Յորժամ կարի ցուրտն տիրեցէ. Ոսկ. եբր ։ * Յորժամ 'ի նիւթ ինչ տիրէ հուր. Մխ. եբէմ ։ * Տիրեաց 'ի վերայ նոցա արամաութե բարկութե նորա ։ Տիրեաց 'ի նս ցասումն բարկութեան. Մծբ. Գ. ծԲ ։ * Զախչախէին անգամք սոցին. բայց սակայն ոչ տիրէին նմա տանջանքն. Ճ. Ա ։ * Ըղաղակ անբաւ տիրեցէ ։ Մռռացօնք տիրեն. Խոսր ։ * Բուռն քան զամենայն ախտ՝ յորժամ տիրէ. Ղ. Ժպ ։ * Յայնժամ տիրէ նոցա սաստիկ կըսկծումն ։ Տիրեր մոռացումն բարկեաց. Լմբ. Խմ ։ * Տիրեաց զղջումն. Բրս. ժգէ ։ * Այս բան համօրէն տիրել ոչ ունի, այլ միայն վասն որոյ գրեցաւ. Իգն ։

Իր. Անկանիլ ընդ տէրութք այլոյ. լինել ընդ ձեռամբ. * Զխմանալի զիշխանսն և զառաջնորդսն և զնախկինսն, յորմէ այլքն տիրին և վարին. Փիլ. Խմոսփ ։ * Ցամանց խաբեցայ իբրև զսիմար, և յոմանց տիրեցայ իբրև զտկար. Մաշ ։ Իսկ յասելն. * Տիրեցաւ սով 'ի քաղաքի անդ. Եփր. Բգ. իմա՝ չեղըքաբար, զօրացաւ ։

ՏԻՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ՏԻՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ըստ Ա նշ. * Աճ ոչ միայն զձեզ եւրոպայ, այլև ամենայն միջերկրեայց տիրեցոյց ։ Տիրեցուցանէ սեպհական ժառանգութեան ։ Յանցեաւ ազգամ, և զմահ տիրեցոյց ինքեան. Խոր. Գ. 5 ։ Ածր. Ե. 2 ։ Խոսր ։ (Իսկ Եղնկ. ա. 12. * Տիրեցուցից, ըստ այլ ձձ. և յն. սերեցից ։)

Կամ ըստ Բ նշ. * Ո՞չ դու ասացեր, և եւ տիրեցուցի. այսինքն հաւատարմացուցի արգեամբք. Ոսկ. յաւեփ ։

ՏԻՐՈՂԱԲԱՐ. Տ. ՏԻՐԱԲԱՐ (ըստ ա նշ.) * Երկաքանչիւրքն զիշխանութիւն և զտիրողաբարն յայտ առնեն զմահն. Նանայ ։

ՏԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՏԻՐՈՒԹԻՒՆ. * Հնազանդ ձերոյ տիրողութեդ՝ մեք, և աղաւանք. Կաղնոփ ։

ՏԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Κυριότης. Dominatio. κυρία, dominatus. Տէրութի. տր գոլն. տիրելն. տիրապետութի. իշխանութի. * Զտիրութեն ունի բոլորեցուն բոլոր ածութին ։ Ո՞ւմ տայցուք զտիրութին ։ Նմա վայել է ամենայն տիրութեն անուն և իր. Դիոն. ածայ. Գրգմ ։ Նոյնպէս և Լմբ. ող ։ Վրդն. ծն ։ Բրս. ժգէ ։ Նչ. ծեր ։

ՏԻՐՈՒՀԻ, հւոյ. գ. Δεσποτίς, δέσποινα, κύρια. Domina. Սեպհականեալ անուն Տիրամօր կուսի. որպէս միակ տիկին ամենայն տիկնանց. աշխարհատիկին. Թագուհի. դշխոյ երկնի և երկրի. * Ո՛վ ամենամբ արարչընկալ տիրուհի ։ Երանեմք զտիրուհիդ մր ածածին ։ Տիրուհի անարատ մայր տեառն ։ Խնդան ծննդեամբ տիրուհւոյն ։ Կուսին տիրուհւոյ ։ Ի գոյժ հրաժարման տիրուհւոյն. Նար ։ Շար ։ Ղ. գանձ ։

ՏԻՐՈՒՀԻ. որպէս Տիկին. * Տայ ընդդէմ մահու, թէ ծառայ տեառն, կամ տիրուհւոյ. Մխ. դտ. օր. Բգ. * Զայսոսիկ ընդրեցեն հայրապետացն փառաց թոյն տիրուհեաց. Պղատ. օրին. Ե ։

Հելլենական ոճով ասի. * Նախկին և երեցագոյն հոգին քան զմարմինն իբրու զտիրուհի. Պղատ. փէն ։ * Քաղաք տիրուհիր, թն թագաւորական. Ճ. Ա ։

ՏԻՐՓ. Տ. ՏՐԻՓ ։

ՏԻՐՕՐԷՆ. Տ. ՏԻՐԱԲԱՐ. գնչ։

ՏԻՑ. գ. Բառ անյայտ, որպէս Բոյս նոռաքողբոջ, կամ բողբոջ բուսոյ. *Տենչայ զարատախուր խաւարտ, և զտից խաւարծի. Խոր. ա. 29։

ՏԻՒ. տուընջեան կամ ցերեկ, 'ի տուէ կմ 'ի տուընջենէ. ցերեկ կամ տուոջ. գ. Ἡμέρα. Dies. Ցերեկ. ժամն աւուր յայգուէ ցերեկոյ լուսաւորեալ յարեգակնէ. (իսկ լա. փիէ, է տիւ, և օրն ողջոյն զգայգ և զցերեկ. որպէս և յն. ինէռա. և եբր. եօմ. այլ թ. տիւըն աւի՝ կիւնտիւզ. ցօրէկ. և օրն՝ կիւն). *Կոչեաց ած զլոյսն տիւ, և զխաւարին կոչեաց գիշեր։ Մեկնել'ի մէջ տուընջեան և 'ի մէջ գիշերոյ։ Զքառասուն տիւ և զքառասուն գիշեր։ Ի տուէ և 'ի գիշերի։ Զտիւ և և զգիշեր։ Ի տուընջենէ մինչև 'ի գիշեր։ Եթէ ոք գնայ 'ի տուընջեան, ոչ գայթագղի։ Տիւք և գիշերք. ևն։ *Մինչև լեալ էր լոյսն աշխարհի, ոչ գիշեր էր. այլ խաւար. իսկ յետ երևելոյ լուսոյն՝ եկն նախ անուն տուընջեանն, և ապա յետոյ և խաւարն գիշեր կոչեցաւ. Վեցօր. բ։ *Տեսանէ լուսոյն 'ի վերին կեանդուոնդն տիւ է. տիւն միշտ տիւ է՝ ուր երթայ արեգակն. Վրդն. ծոն։ *Տրնով և գիշերով աւարտելովն Վայելչական տուընջեամբս։ Ի տուընջեանս կմ 'ի տուընջենիս յայսմիկ, և յամենայն ժամանակի։ Ցայսմ աւուր կենացս միայն լիցի աշխատել տուընջեամբս. Ժմ։ Խոսր։ *Դու տուընջեան քաղաքորդիկ ես, և ես գիշերոյ։ Որդիս լուսոյ, որդիս տուընջենի արդարութեան. Մխ. ատակ։ Վրք ոէղբ։ *Ընդ երեկս ծագեաց արեգակնն, որպէս զի եղիցին երկու տիւք 'ի միում աւուր՝ սահմանաւ խաւարին որ եգաւ 'ի միջի. Մէկն. ղկ։

ՏԻՒՓՈՆ. գ. Բառ յն. թիֆօն. Τύφων. յորմէ թ. թուֆան. Մրրիկ. փոթորիկ. հողմ մրրկեալ իբր ծուխ կամ հուր. խոյ, գոյ. *Այս թէ տաւանց հրոյ ամենևին, տիւ փոն ասի. Արիստ. Ծ։

ՏԻՓԱՐ. Տ. ՏԻԳԱՐ։

ՏԻՓՏԻԿՈՆ. ի. (որ գրի վրիպակաւ և Տափդիկոն.) Բառ յն. դիբդիխոն. Δίπτυχος. Duplex. δίπτυχον, δελτίον, tabellae duplices, seu biforus. Ցուցակ անուանց եկեղեցեան կմ երկծալ՝ 'ի յիշատակ աւագութեանց, և վր յիշելոյ 'ի պատարագի, ևն. *Ի տիփտիկոնն՝ յորում կարգ եպիսկոպոսացն սահմանի, գրեալ է. Լմբ. առ ռուբն։

ՏԻՔ. տից. Տ. ՏԻ, ՏԻՔ։

ՏԼԻՍՄ. տլիսմը. գ. Բառ ամկ. Թըլըսըմ, Թըլըսըմներ. Տ. ԹԼՍՄ. *Առ ժամայն կործանեցան ձեռագործքն եգիպտացւոց, որ է նոցուն տլիսմ. Պիտառ։ *Տլսմերք պղնձեք. Մխ. ատակ։

ՏԼՈՄԵՄ, եցի. ն. Իբրու Տրոփել. Ճըննել. *Ընդէր առէ պօղոս. թէ փորձեսցէ մարդ զանձն իւր, և ապա 'ի հացէ անտի կերիցէ. առել պիտէր. թէ տլոմեսցէ մարդ ըզմարմին, և ապա կերիցէ. Ոսկիփոր։

ՏԼՓԻՆ. Տ. ԴԼՓԻՆ. *Տլփինք հանցեն զի ո 'ի ցամաք։ Տեսին զտլփինս։ Տլփին մի եցոյց նոցա. Հ. կիւրղ։

ՏԽԱՏԱՆՔ, նաց. գ. Տխրութիւն. թախծութիւն, սուգ. *Խանդակաթս տխատանք, եղձամղձուկ առնել զթշուառականս յարձակին այր. Պիտ։

ՏԽԱՏԻՄ, եցայ. չ. Θρηνέω. Lamentor, lugeo. ἀλγέω, doleo. Տխրիլ յոյժ. 'ի թուլիս և 'ի ցաւս համակիլ. թախծիլ. ողբալ. ցաւագնիլ ոգւով. *Զի և պօղոս տառապեալ 'ի նմին տխատի և զղջանայ, զոյն ողայ։ Մեռանիցիմք, և չտխատիցիմք։ Եթէ տխատեցի (հոգին), քան զսարգիսոտայն անօսրագոյն և կնատագոյն գործէ (զմարմինն). Ոսկ. ապաշխ. Է։ Ժխլկր. Ճէ։ Տ. բ. 9։ *Թըքեալ. սպառեալ. խարազանեալ, և ոչ տխատեալ. Նխ. եզ։ *Ի վերայ թագաւորի թշուառութեանցն տխատէր տրտմեալ. Պտմ. աղէքս։ *Սգային 'ի վերայ ապականացաւ երկրին խոբոյէլի. ոչ ուղիղ մտօք տխատեալ ՞Նչլ. Եղէկ։

ՏԽԵՂԾ, ի, ից. ա. Պակասաւոր և թերի յիւրումն մեծամասնի. տխմար և տգեղ մարմնով կմ հոգւով. (իբրու տխուր և եղծ.) *Այր ցանկոտ՝ տխեղծ է կերպարանօք. Ոսկ. եփ։ *Ի թմբրական գինւոյն ընռածարեցուցէք զտխեղծան և զհիւանդացեալսն ոգւով զընկերսն։ Մարմնոյն արգասեօք տխեղծ։ Ի բաց մերժեցէք զբան տգեղ և տխեղծ։ Ցանկալի էր մանուկն, ոչ տխեղծ ինչ, ոչ տգոյն. փարդ։ Պիտ։ Ճռ։ Ոսկ. եփր։

Մանաւանդ՝ Անկատար տիօք. տհաս. տխմար. ἄωρος, immaturus. *Վասն տգիտութեն, կամ վասն տխեղծ հասակի չկարիցէ ինչ արժանիս իմանալ զնմանէ։ Մանուկն յաղագս տխեղծ հասակին՝ անսնոտ՛ ձուկն կարծէ զոյն։ Առաւել ևս մանկաւոյն. զի բազում անմտութիւն է դեռ 'ի տխեղծ հասակին. Ոսկ. Տ. բ. 2։ Երզն. մտթ։ Բրս. մրկ։

ՏԽԵՂԾԱՆԱՄ, ացայ. չ. Տխեղծ լինել. խանգարիլ. *Տխեղծանան և զգայութիւքն ('ի գինւոյ). Պիտ։

ՏԽԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Անկատարութիւն. տհասութիւն. *Եւ թերևս մարմնոյս անարգասի տխեղծութիւն՝ փոքրագոյն է առել՝ վասն հոգևոր իրացն՝ խաղմութիւն. Պիտ։ *Կաթամբ սնանել. և 'ի գիրկս մօրն հանգչել անդէն 'ի տխեղծութեան. (յն. 'ի սկզբանն)։ Տղայն վասն տհասութեն և տխեղծութեն հասակին, երիտասարդն առնէ առոյգութեն. Ոսկ. Տ. ա. 17։ Տօնակ։

ՏԽՄԱՐ, ի, աց. ա. Ἄπειρος. Inexpertus. ἰδιώτης, idiota. δημώδης, vulgaris, rudis. Անմար. տգէտ. անփորձ. տհաս մտօք կամ հասակաւ. (արմատ բառիս ըստ Հին բռ. է խամար, իբր գխոտուն.) *Ամենայն մանուկ տխմար. Թոռոց. ծբ. 23։ *Բազումք գեռ տխմար էին։ Տգէտ և տխմար մարդոյ։ Զտխմարսն ածեն 'ի գիտութիւն ճշմարտութե։ Սովին պատրեն զտխմարս։ Դանդաղանաց բանից տխմարաց մտաց կարկատելոց։ Վարդապետք տխմարք և ինքնահաճք. Ոսկ. Տ. ա. 15։ Մծբ. ծա։ Ցձխ. Ը։ Եղնիկ։ Խոր. գ. 68։ *Յոյժ զօրագոյն է եղծն . . . էշ տկար է, և տխմար գործոյն. Կիւրղ. օրին։

ՏԽՄԱՐԱԲԱՐ. մ. Ὡς ἄπειρος. Sicut imperitus. κακῶς, male. Իբրև տխմար. տըխմարութ. ոչ բարւոք. *Կարի իմն առէ տխմարաբար հարցանես։ Առեն ոմանք, եթէ յոյժ տխմարաբար զեմաստասիրութե արհեստ արհեստից ասացից գոլ. Սէբեր. Է։ Սահմ. ծբ։

ՏԽՄԱՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ յոյժ տխմար. *Հեշտընկալ և գիւրահաս տխմարագունիցն լիցին։ Ոչ միայն յաչս իմաստնոց, այլ և որ կարի տխմարագոյնք են. Ագաթ. Ն. Կիւրղ. Մագեր։

ՏԽՄԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀμάθεια. Ignorantia. Տխմարն գոլ. տգիտութիւն. անուսումնութիւն. տհաս միտք կամ խորհուրդ. *Խոտտանելի զտխմարութիւն, և ուսանի 'ի ճշմարտութիւն. Սեբեր. Է։ *Ցաւօղութիւն և տխմարութիւն առ մտմտանս օգտակար գործեն։ Առնել կակուզ տխմարութե իւրեանց։ Որպէս նաքայն առ տխմարութեն կարծեցին։ Զվերջակկին տխմարութեն յանհրաժանդն եղև յանգիման կացուցանէ. Ցձխ. Է։ Կանոն։ Եղնիկ։ Պիտ։

ՏԽՈՒՐ, տխրոյ կամ րի. ա. Στυγνός, λυπηρός, σκυθρός, σκυθρωπός. Tristis, molestus, tetricus, odiosus, invisus. κακός, malus, ևն. Ոչ խրախ. ոչ ուրախ. տրտում. թախծեալ. հոգւոծ. ցաւագնեալ. սգաւոր իբր 'ի թուլիս համակեալ. և Տխրական. աղըտալի. գառանճելի. ժահղան. ճխլու. Թասասալը. *Ընդէր տրտում և տխուր են երեսք քո. Նեեմ. բ. 2։ *Կիսամահ և տխուր։ Զի մի տխուր գիմօք հայեսցին 'ի մեզ (հրեշտակք). Մանդ. ծէ։ Եղիշ. Ե։ *Քանզի նախ ուր և այրի՝ տխուր գիմօք զերդ 'ի սգի։ Տխուր սատանոր եկեղեցւոյ ցուցանիւր հանդէս (ընդ մահ սրբոյն). Ը. Եդեռ։ Սիոն. Հզ։ *Քարկոծ խողխողմամբ տխրիւք՝ ըղխոյր անկմանն 'ի գլուխ առեալ. Ը. փող։

ՏԽՈՒՐ. իբր Տխրական, և անմխիթար. դժպատեհ. ահե. անբերելի. *Լրջացուցանել զտխուր գիշերն. Իմ. ծէ. 5։ *Ոչ են բաւական լուսաւորել զտխուր տրտմութե գիշերոյն։ Անարգ և փոքր և տխուր է տեսիլ մարմնոյս քան պհոգւոյ կենդանեացն անմահից։ Կապեալն 'ի կապանս տխուրս. Վեցօր. Ը։ Ցձխ. Բ։ Վրք հց. ծգ։ *Զինչ է դժոխք. տեղի է ժուարին, թշուառական ոգւոց տխուր կապարան. Գե. եզ։ *Զի իր տխուր և չարահոտ է ճշմարտապէս՝ որ 'ի մեզ՝ մեղքն. Մէկն. ղփ։

ՏԽՐԱԲԱՐ. մ. Λυπηρῶς. Moleste, dolenter. Իբրև տխուր. տխրութբ. տխուր գիմօք. *Ցանդիման եղէց քեզ ուրախութբ, զուարթապէս, և ոչ տխրաբար. Նար. ղգ։ *Եւ ոչ ինքեանք տխրաբար բերէին զվաանդսըն. Բրս. գոհ։

ՏԽՐԱԳՈՅՆ. ա. Կարի տխուր, կամ 'ի գոյն տխուր. տխրատեսակ. սգատեսակ. *Եթէ ուրեք ինչ գտցես տխրագոյն ձայն արձակեալ. Բրս. գոհ։ *Անմաքրական սաւանիւ ծածկեալ ըստ տխրագոյն զգեստու նախահօրն. Ղար։

ՏԽՐԱԶԳԱԾ. ա. Տխրութբ զգածեալ. տրտմագգեաց. *Մի զանպարտ բնութիւն տըխրագգած առներ. մի յուրախութեն օրն ('ի զարդ անառակ եղբօրդ) զընդդէմն իմասցիս, և գործեսցես ոչ վայելչական բնութե բարեաց. Մէկն. ղլ։

ՏԽՐԱԼԻ. ա. } Լի կամ լցեալ տխրութբ.
ՏԽՐԱԼԻՑ. } և Արժանի տխրութե. տխրեցուցիչ. տխրագոյն. սգալի. սգալից. *Սեաւք խոշորագոյնք և յոյժ տխրալիք զաղին փոխաբերեցին։ Մաքրել հոգւոյն ջուրք զտխրալի նսեմութի ախտից. Արծր. գ. 12։ Ը. մփբ։ *Գձուձ և տխրալից կարօտանօք զկենցաղս անցուցանեն։ Խաւար խոր և գիշեր տխրալից էր 'ի վերայ բնութես մերոյ մածուցեալ. Պիտ։ Արգ. ա. դ. Ը։

ՏԽՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Տխուր. (ըստ բ նշ.) տխրութե աւիթ. տխրալի. տրտմական. *Ոչ մեկնին 'ի նորա կամացն՝ ոչ 'ի տխրականաց և ոչ 'ի հեշտականաց։ Զհետ այսպիսի հեշտականացս բարւոք զտխրականսն մերձ դնէ. Ցձխ. ծբ։ Արգ. ա. դ. գ։ *Բարձցէ զաւագն տխրական։ Խաւար տխրական։ Ի տխրական տեղիս։ Բարբառել զան տխրական և սգաւոր։ Տխրական տրտմութբ և դառնութեամբ սրտի։ Վասն որոյ զգոյն ըզտխրական՝ սևացուցեալ 'ի յանձնէդ հան. Ագաթ. Ցձխ. ծէ։ Խոր. գ. 68։ Ցհ. կբ։ Ը. Եղբ. մխիթ։

ՏԽՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տխրականն գոլ. և Տխրութիւն. *Զհառաչ հոգւոյ, և զտխրականութիւն երեսաց։ Կապտեցելոյ ողորմելի տխրականութբ 'ի փչմանէ բարձրագոյն շնորհին. Նար. Ժ. ղգ։

ՏԽՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Տխուր լինել. փոխիլ 'ի տխրութիւն. *Տօնք տարեկանաց տխրացան. Ցհ. կբ։

ՏԽՐԱՆՔ, նաց. Տ. ՏԽՐՈՒԹԻՒՆ. Σκυθρωπότης. Tristitia, tetrica facies. ἀνιαρόν, moestitia. *Ծաղր առէ՝ ոչ այտիւքն անկեալ

հնչումն հառանգեաւմբ արեանն, այլ զանապակ և զանխառն տխրանաց՝ զուարթութիւն: Ի տրտմութենս պղղով մասն տխրանացն 'ի բաց բառնայր. Բրս. գոհ. Ն յաղէփ: *Առանց գժուարութեան և տխրանաց: Ի տխրանաց ինչ ձանձրութէ որք նուաղեսցի. Փիլ. Խմադն: Նար. Գ:

ՏԽՐԱՏԵՍԱԿ.} ա. Տխուր տեսակաւ կամ
ՏԽՐԱՏԵՍԻԼ.} տեսլեամբ. տխուր. տխրական. թխատեսիլ. մթին. նսեմ. *Տխրատեսակ մրով: Տխրատեսակ երփնիւ: Տխրատեսակ խաւար տրտմութեան. Նար. ԼԴ. ՂԳ: Ճ. Ը: *Փարատեսցուք 'ի մէնջ զգիշեր տխրատեսիլ մեղաց: Ոչ եկն լուծանել զխեթբութեն տխրատեսիլ ստուերին. Խոսր: Շ. Տաղ:

ՏԽՐԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Արարող կամ առիթ տխրութեան. տրտմական. նշանակ սգոյ. *Հանէք զզղջեստըդ տխրարար՝ զգեցէք պայծառ ուրախարար. Շ. Եդես:

ՏԽՐԱԻՈՐ. ա. Տխրական. տխրազգած. տխուր. *Տնանկօրէն կրիւք տխրաւոր, ընդդէմ վշտաց մահու ահաւոր. Նար. ՃԺԷ:

ՏԽՐԵԼԻ. ա. Տխրալի. տխրական. *Եւ փոխանակ որգան զգեստի՝ սեաւ զգենում գոյն տխրելի. Շ. Եդես:

ՏԽՐԵՐԱՆԳ. ա. Տխուր երանգով. թխատեսիլ. սեաւ. *Տխրերանգ հաւն. (Ճայ՝ ըստ որում ագռաւ), Պիտ:

ՏԽՐԵՑՈՒՑԻՉ. ցչի. չաց. ա. Տրտմեցուցիչ. տխրարար. *Ոչ միայն զտխրեցուցիչն տսէ, այլև յետ չար պատգամացն զբարիսն ընծայեցուցանէ. Ոսկ. Ես: *Փարատեալ 'ի տխրեցուցիչ ցաւոց: Վնասակար բերմունս տխրեցուցիչս. Պիտ: Նար. ՂԷ:

ՏԽՐԻՄ, եցայ. չ. Σκοτάζομαι, συμπίπτω, συγχύομαι. Obscuror, concido, confundor. ἀσχαλλω, doleo, moereo, tristor. σκυθρωπάζω, vultu tetrico et tristi sum. Տխուր լինել. 'ի թուխս համակիլ. այլագունիլ. խաժոժիլ. թխանալ. անչքանալ. նսեմանալ. տրտմիլ. սըգ ալ. մըխզուն ըլլալ. [illegible] ղամ. գասավէթ [illegible]. *Երեսք իւր այլ ոչ ևս տխրեցան: Տխրեալ և լքեալ: Տխրեցաւ 'ի վերայ նորա լիբանան. Ա. Բգ. Ա. 18: Գ. Բգ. Ի. 43: Եա. 4: Եզեկ. Լա. 15: *Սովաւ ուսոյց մեզ ոչ տխրիլ. Ոսկ. յհ. Բ. 42: *Մի 'ի վայր տխրեալք, այլ զուարճանալով. Բրս. գհ: *Ուք 'ի սուգ աշխարութեան տխրիցին: Ընդ վշտացեալսն տխրել. Խոսր: *Բարեբարն տխրեցեալ, և բանսարկուն ուրախացեալ: Դէմք երկնակի կերպից. մինն տխրեալ, և միւսն ցասուցեալ. Նար. Ղ.Ա: *Դժուարիմք, տխրիմք իսկ և տրտմիմք: Ի գանունէ տխրեցան ընդ վտանգեալսն. Սարգ. Ա. Պ.Է: Ճ.Ը:

ՏԽՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀθυμία. Moeror, tristitia. Տխուրն գոլ. տրտմութիւն. սուգ. ցաւագնութիւն. խոժոռութիւն. լքումն. հիւզն, մելալէթ, քէտէր. ղամ. գասավէթ. *Ի բազում տրտմութեան և 'ի տխրութեան իմում վարանեալ կամ. Ա. Բգ. Ա. 16: *Ի խոր տխրութեան և յանհնարին տրտմութեան եղեալ թագաւորն. Ագաթ: *Գառամեցին տխրութեամբ արտասուօք և հառաչանօք: Հասմամբ արտասուացն, տուայտանօք տխրութեան դիմացն. Խոսր: Նար. ԾԷ: *Ի բազում տխրութէ սրտիս գրեցի առ ձեզ բազում արտասուօք: Ոչ եկն բերել կերակուր վասն տխրութեանն. Սարգ. Ա. Դ. Ա: Վրք հց. ԾԴ:

ՏԿԱՐ, ի, աց. ա. Ἀσθενής, ἀσθενῶν. Infirmus, imbecillis, debilis, fragilis. ἀδύνατος, impotens. παραμένος, macer. Անկար. ապիկար. անզօր. անձեռնհաս. նուաստ. անաւագ. սաորին. հեգ. յետնեալ. յետին. և հիւանդ. ցաւագար. [illegible] անճարալ, խըլըճ. գուվվէթսիզ. զայիֆ. *Նեղեցին զտկարն և զանզօրն: Զմանանկն և զտկարն: Մարդ տկար և սակաւաժամանակեան: Զձեռս տկարի մխիթարեցեր: Տէր տկար առնէ զհակառակորդս իւր: Հոգիս յօժար է, բայց մարմինս տկար: Պատարագն լերուք տկարաց: Իբրև տկար անօթոյ առնիցեն պատիւ կանանց: Տկար յոտից: Առին զդատաւուք զամենայն տկարս. ևն: *Ուք առողջ են մարմնով ձեռնտու լինել տկարաց: Տկարի և զրկելոյ է պէտք օգնութեան. Շ. Բղբ: Խոսր: *Զվշտակցութ առակս ուսուցանէ տկարաց: Ցոյ կարգաւորեալ է տկարի հնազանդ լինել հզօրի: Իմաստութիւն է այլ ևս տկարին զփորձ առնուլ և զզգուշանալ. Մխ. առակ: *Ոչ երեք, ութք, և ոչ մի անձն տկար յառաւատութեան. Սարկ. հանգ: *Տկար է բնութիւս, և յոյժ տկար 'ի լինելութի իմաստից. Համամ. առակ:

ՏԿԱՐ. որպէս Տկարամիտ. տխմար. միամիտ. պարզամիտ. դիւրագլոր. դիւրագայթ. *Խիղճ մտացն նորա, քանզի տկար է, պղծի: Գայթագղութիւն լինել տկարաց: Կորնչելի տկար եղբայրն 'ի քում գիտութեանդ: Զխիղճ մտաց տկարացն զայրացուցեալ: Եղէ ընդ տկարս իբրև զտկար, զի զտկարսն շահեցայց. ևն:

ՏԿԱՐ. որպէս Թեթև. անպիտան. չնչին. ոչինչ. նուազ. անարգ. *Լինել 'ի թագաւորութեն տկար: Զինչ իցէ երկիրն, պարարտ իցէ, եթէ տկար: Ապա եթէ հետևակս ինչ և տկարս ինչ խօսեալ իցէ. ևն: *Կամ ծով ծածկելով, որ տկար աւազովք պաշարեալ. Եզնիկ: *Հրաժարել յայնպիսի տկար չարութէ: Տկար մոլորութի դիւրաւ կշտամբի. Ոսկ. յհ. Բ. 17. 22:

ՏԿԱՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տկար և անպիտան բան. չնչին զրուցաբանութիւն. *Զքոյդ կարկատելով հերձուած և տկարաբանութի. Գր. տղ. Բղբ:

ՏԿԱՐԱԲԱՐ. մ. Իբրև տկար. տկարութբ. անարգաբար. *Դադարեսցէ տկարաբար 'ի ներքս բերեալ մտախոհութեցն: Որ տկարաբար յաղթի 'ի մարմնաւորաց: Աղքատաբար և տկարաբար ունէին նոքա զքո. Կէ-րղ. գնծ: Լմբ. աղ: Եւս. պտմ. Գ. 27:

ՏԿԱՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ἀσθενέστερος. Infirmior, imbecillior, fragilior, inferior. σαθρότερος, putridior. Առաւել կամ յոյժ տկար (յոր և է կարգի). անարգագոյն, փուտ. *Առ փոյան՝ որ քան զնաւափայտն տկարագոյն է, ազդակէ: Որ թուին անդամք մարմնոյն թէ տկարագոյնք իցեն. Իմ. ԺԴ. 1: Ա. կոր. ԺԲ. 22: *Ո՛րչափ տկարագոյն ընդգիմակաց տեսոյեանն իցէ, այնչափ աններելիք՝ որ 'ի նմանէ յաղթիցին. Ոսկ. մ. Գ. 24: *Դեռևս տկարագոյնք էին: Զնոսա տեսանէր տկարագոյնս առ 'ի լուր բանին: Եւ թէ ոչ տարցուք նմա հոգ, ևս տկարագոյն լինի և զազրալի. Ոսկ. յհ: *Ոչինչ տկարագոյն է սորա անձնիշխանութենս քան զնորայն: Տկարագունիցն ծառայելով: Ի կարծեցեալ տկարագունիցն: Զի զինչ տկարագոյն քան զմահ, և անարգանաց մահ... այսոքիկ են կարծեցեալ ապարագոյնքն այդ: Խոնարհագոյն և տկարագոյն կիրքն և չարչարանքն. Եզնիկ: Մանդ: Սրգ. ա. պ. Ը: Ճ. Գ:

ՏԿԱՐԱԹԵԻ. ա. Տկար թևովք. *Իր ոմն 'ի նոցանէ, որ թռչէր՝ ոչ իբրև զհաւ տկարաթև. ՃՃ:

ՏԿԱՐԱԿԱՆ. (եթէ չիցէ գրելի Տխրական). Տ. ՏԿԱՐ. *Հրաժարելով 'ի տկարական կենցաղոյս. Գնձ:

ՏԿԱՐԱՁԱՅՆ. ա. Որոյ ձայնն է տկար և նիհար. *Աղքատ և անիմաստ և տկարաձայն եմք. Զքր. կթ:

ՏԿԱՐԱՄԻՏ. մտի, տաց. ա. Տկար միտք, աղքատ միտք. ագէտ. տխմար. թեթևամիտ. ծանծաղամիտ. խօթամիտ. թուլասիրտ. յն. թեթև սրտիւ, կամ տկար. *Որ դիւրաւ հաւատայ նոցա, տկարամիտ է. Ածաղգ. ԺԲ: *Կանայք էին տկարամիտք. Ոսկ. յհ. Բ. 16: *Մատաղական կրթութեան օգնող ամենայն տկարամիտ անձանց: Տկարամտաց անհաւատալի: Տկարամիտ հերձուածողքն. Փարպ: Շ. Ա. յհ. ՀԴ: Լմբ. իմ:

Եւ Տխմարական. ագիտական. *Տկարամիտ կարծեօք. Վրդն. պտմ:

ՏԿԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Տկարութիւն մտաց (յայլևայլ կարգի). *Անհաւատալի իմում տկարամտութեանս կարծեցեալ: Ըստ տկարամտութե մերոյ ոչ եղաք բաւական յիշել զբովանդակն 'ի կարգի. Փարպ: *Այսու երգմամբս հաստատեաց զտկարամտութի մեր 'ի յոյս նորին փրկագործութեն. Լմբ. աղ: *Վասն հրէական ազգին տկարամտութե, և առ 'ի գիրն միայն լպրշութե. Վանկ. հանգ:

ՏԿԱՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀσθενέω, ἐξασθενέω. Infirmor, imbecillis sum. Տկար և անկարող գտանիլ. թափիլ յուժոյ. նուաղիլ. յետնիլ. լքանիլ. հիւանդանալ. ախտանալ. [illegible] *Տկարացայց. և եղէց իբրև զմի 'ի մարդկանէ: Տկարացան ձեռամբ և զարհուրեցան: Աչք իմ տկարացան յաղքատութենէ: Ծունկք իմ տկարացան 'ի պահոց: Տկարացան 'ի նոսա լեզուք նոցա: Աղեղունք հզօրաց տկարացան: Տունն դաւթի երթայր և զօրանայր, և տունն սաւուղայ երթայր և տկարանայր. ևն: *Խնամ տանել բեկելոյն, տկարացելոյն: Զտկարանալս մարմնով իմն յիշեցուցանէ: Տկարացեալ է 'ի կանոյս: Մի երկբայիր և տկարանար 'ի հաւատոց: Տկարացան 'ի յօրինաց ճանապարհէն. Խոսր: Մանդ: Փարպ: Շ. Բղբ: Մխ. Երեմ: *Տկարացաւ և նա առ օրէնս սիրոյն. Լմբ. ափ:

ՏԿԱՐԱՆԱԼ. Տկարամիտ լինել. գայթագղիլ. *Եւ զի ոչ միրատեցաւ, տկարանայր (ընդ անլուայ ուտելն): Մի ոք տկարասցի վասն մարմնոյն. Իգն:

ՏԿԱՐԱՆԱԼ. Ἀδυνατέω. Impotens sum. Անձեռնհաս կամ անբաւական լինել. անկարանալ առնել. չկարել. չբաւել. *Ոչ տկարացեալ 'ի պատերազմի առ զամպարիշտ ընդ ձեռամբ արդարոց: Եթէ աղքատանայցէ եղբայր քո. և տկարանայցէ ձեռօք: Ամպարիշտք տկարասցին 'ի չարիս. ևն: *Թէ տկարասցին ոմանք իմանալ զորգւոյ ծնունդն: Հեզ լինել տկարանան: Տկարանայր եկեղեցին ամփոփել զնոսա. Կէ-րղ. գնծ: Լմբ. տփ. Ն պտրգ: *Մինթէ տկարանայ՛ առ փոխարէնսն: Արդեօք տկարացա՞ւ զծածուկս սրտի քոյ գիտել. Լմբ. պտրգ:

ՏԿԱՐԱՆԱՑ. դիմաց. Ἀδυνατεῖ. Impossibile est, fieri nequit. Անհնարին կամ անկարելի է. *Տէր, ոչ տկարանայ քեզ ապրեցուցանել բազմօք և սակաւուք: Մինթէ տկարանայցէ առ 'ի յայդ բան: Տկարանայ ինչ ոչ քեզ: Ոչինչ տկարանայ քեզ: Զի ոչ տկարասցի առ յայդ (կամ առ 'ի յայդ, կամ առ այդ) ամենայն բան. ևն: *Այն՝ որում տկարանայ և ոչինչ. Իգն:

ՏԿԱՐԱՆՈՑ, ի. աց. Տ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ. *Նոյնպէս և 'ի տկարանոցս՝ հայել և տեսչանել: Ոմանք յաղագաց 'ի վերայ տկարանոցաց ունէին իշխանութիւն, և առնէին. Կանոն: *Ցաղագս տկարանոցաց: Ոմանք 'ի տկարանոցս իշխանութի առնէին: Ցանգգնի վայսոփի ինչ առնել 'ի տկարանոցս. Մխ. դփ:

ՏԿԱՐԱՏԱՐՐ. ա. Որոյ տարրն կամ նիւթն է տկար. *Իսա որպէս տկարատարր մեղուա-

նոյին զօրաւոր բժիշկն. Ոսկիփոր։

ՏԿԱՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ἀσθενόω. Infirmum reddo, debilito. ταπεινόω, humilio. Տկար առնել. տաղտկացանալ. Նըկուն առնել։ ՙԻ՞ւ կարացուք կարել զնա առ ՚ի տկարացուցանել զնա։ Ի՞ւ կարիցես առ ՚ի տկարացուցանելոյ զքեզ։ Տկարացուցէք ըզբաղումս օրինօքն. Դտ. ժզ. 5. 6։ Մակ. Բ. 8։ ՙՀիւանդութք տկարացուցանել։ Անյաղթ զօրութիւն քո՛ տկարացոյց զքեզ։ Տկարացուցանեմք զքնաւորութիւն։ Ընկէց զզօրաւորն, և տկարացոյց զհզօրն. Նիւս. խոստ։ Ճ. Ա։ Ոսկ. յհ. Բ. 39։ Իգն։

Կամ Տկար ցուցանել կամ համարել. ՙՑիմարս մտաց այս կարծիք՝ զամենատեսս գիտութիւն քո տկարացուցանել. Լմբ. պտրգ։

ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀσθένεια, ἀσθένημα, τὸ ἀσθενές. Infirmitas, imbecillitas. ἀδυναμία, impotentia. Անկարութիւն. անզօրութիւն. անբաւականութիւն. նուազութիւն. հիւանդութիւն իբրև կենդանութք. ՙՄարդկօրէն առեալ վասն տկարութեան մարմնոյ ձեռոյ։ Պարտ է մեզ՝ որ կարողս եմք, զտկարութիւն տկարացն բառնալ։ Վասն նորին տկարութեան և անշահութեան։ Ի տկարութէ ձայնի աղօթութին։ Զի ծանիցէ ամենայն մարդ զիւր տկարութիւն։ Տկարութիւն անպիտան յանդիմանի։ Իւրեանց տկարութե մտօքն։ Մեռցի ՚ի տկարութեան մովսր. և այլն։ ՙՈչ կարելն տկարութիւն ասի. խոստ։ ՙՄարգարէանայ վասն եկեղեցական հաստատութեան և կեցոյն տկարութե (՚ի նոր օրէնս). Նիւս. եւս։ ՙՏկարութիւն ածեն զմահ։ Տկարութիւն արկանէ զմահ. Եղիշ։ ՙՈր խոնարհեցար ՚ի տկարութիւն մեր մարդասէր տէր. Շար։ ՙՈչ սպեղանիս խոցուածոյս, ոչ դարման տկարութեան. Նար. Բ։ ՙՈւղէշ մի անկոյ, կամ ծղօտ մի եղեգան. զամենեւին տկարութ փայտին՝ նմանեցուցանէ այսոցիկ անուանց. Շ. թուղթ։ ՙԵթէ յաղագս ծերութեան դադարեալ եմ ՚ի մեղաց անտի, այն տկարութեան շնորհ է. Սեբեր. Ժ։

Եւ իբր Տկարամտութիւն. գիտութի ՚ի գայթակղել. ՙԻ հրէական տկարութեան ըմբռնեալ էր. վասն որոյ և ՚ի գիշերի եկն առ նա։ Ի լրողաց տկարութիւ խորհրդական և անհաս երևէր. Ոսկ. յհ. Ա. 23. 26։

ՏԿԵՂՏ. ա. Տխեղծ. տխմար. տղայամիտ. ՙՄարթի ՚ի մանկութեան զծերութեն միտս ունել, որպէս ծերք ՚ի ծերութեն խակք իցեն և տկեղտ. Ոսկ. եբր. Է. յն. νέος, որ է նոր, կամ տղայ։

ՏԿԺՈՐ. գ. Բառ ռմկ. այն է Տիկ, և որ ինչ նման է նմին. և որպէս ռմկ. գռեխ. հօգնա. ՙԻ տկճորն դեղապետական. զոր բժիշկք ներքոյ գրել առնեն վասն լուծման. Մխ. բժ։

ՏԿՈՒՏ. ա. (իբր տակուտ, յատակուտ.) Ցած. զնստագոյն. խոր. ՙԿայլին ՚ի տկուտ վայրս թագուցեալ ՚ի սաստիկ հնչմանէ հողմոց. Վրդն. ծն։

ՏՀԱՂ. ա. Անհաղ. չհալեալ. անմաքս. ՙԶի մի՛ տհալկերակրովք դեղեցիկ շինուած մարմնոյն չփոխթեալ խանգարիցի. Եղիշ. մտնչ։

ՏՀԱՃ. ա. Δυσάρεστος. Morosus. Որ ոչ դիւրաւ հաճի ընդ իրս. աժգոհ. ԲԱԲԻԽ, ՏԷՖԻԼ. ՙԱմենեւին իսկ տհաճ է ազգ մարդկան, և արտնջող և քրթմնջող։ Զհիւանդս չարախօս տհաճս առ ազգիւք չունոց տանիցի. Ոսկ. Եփ։

ՏՀԱՃ ԼԻՆԵԼ. որ և ՏՀԱՃԵՄ. ՏՀԱՃԻՄ. } Δυσαρεστέω. Improbo, κατηγορέω. accuso. Չհաճիլ. չհաւանիլ. դժկամակիլ. փնտռել. ՙՏհաճ լինի, դարձուցանէ զերեսս. Սիր. նոր. ԻԸ. 18. (հին. ՙԶըթուեցաւ նմա հաճոյ։) ՙԵւ ոչ ՚ի վերայ միոյ տհաճ եղեալ։ Երևեցաւ տհաճ լինել վասն առաջնոյն կանանց։ Գիտացեալ՝ թէ տհաճ է (կամ ահաճէ) ընդ քնակիչս աշխարհին հայոյն. Փիլ. լին։ ՙԶբազումս իսկ տեսանեմ, զի տհաճին (կամ տհաճ են) ընդ այ երկայնմտութիւն. Ոսկ. Եփես։

ՏՀԱՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Տհաճն լինել. և Անհաճոյ լինելն. ՙՄեղայ տհաճութք բարբոքս. Մաշտ։

ՏՀԱՍ. ի. ից. ա. Ἄωρος, πρὸ ὥρας. Immaturus, ante tempus. Ոչ հասունացեալ. խակ. տարաժամ. անժամ. չհասած, չեղած, խակ. խամ. ՙԶանգ տհաս որ ոչ իւրեանց էր, հնձեցին. Յոբ. ԻԴ. 6։ ՙԱրեգակնս այս անկենդան՝ զտհաս պտուղս հասուցանէ. Նար. ՅԴ։

Մանաւանդ՝ Մատաղ հասակաւ. տխեղծ. և Տղայամիտ. տգէտ. տխմար. խակամիտ. ՙԻ տհաս տղայէ։ Ի տհաս մանկութեան։ Տհաս հասակ։ Ի տհաս հասակէ։ Ի բուսոյ տհաս հասակին. Ոսկ. յհ. Բ. 18։ Շ. մտթ։ Լմբ. առակ։ Ճ. Ա։ Նար. ԺԳ։ ՙԱյս է սովորութիւն նորա առ տհասսն, և յարձակել ՚ի վերայ նորահասակացն. Ածբ. անփ։ ՙՏհաս և անկիրթ ոգի։ Վարդապետացն ուսմամբ ըզտհաս հոգիսն առնեն այր կատարեալ։ Որոյ իբրև համանց տուեալ օրէնքն. արդ զի մի տհասքն ոտար համարեսցին ինքեանց զօրէնսն և այլն։ Ցն քն յառաջագոյն օրինակաւ ծանուցեալ եղև տհասից. Լմբ. առակ։ Ոսկ։ Նիւս. օրէն։ Մխ. առակ։

ՏՀԱՍ. Ոչ հասու. անտեղեակ. ՙՔան զտղայսն անհանճարս. զի նոքա թէպէտև բարւոյ տհասք, նոյնպէս և չարի. Լմբ. ԽՍ։

ՏՀԱՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Տհասն գոլ տիօք կամ տիոց. ՙՈչ գիտեմք զնա ըստ տհասութեան հասակին։ Յորժամ տեսանէ կատարելն հասակաւ և ուժով զմանուկ տհաս, տեսեալ զտհասութի և զտկարութի մարտակից ախոյանին եւն. Լմբ. սղ։ ՙՎասն տհասութեան և տխեղծութեան հասակին. Տօնակ։

ՏՀԵՂԾ. Տ. ՏԽԵՂԾ. ՙԻսկ որք քան զնա ՚ի տհեղծ հասակին էին, տախուք զերկիր հարկանէին. Լաստ. ԺԱ։

ՏՁԵՒ. ի. ից. ա. Տ. Ἀσχήμων. Figura seu forma sua carens, indecorus, turpis. ἀσχημόνως, indecore. Անձև. անբարեձև. անշուք. անշնորհ. տարապայման. դէւձեւ. ՙԱնչափ և տձև պարարեալ։ Տեսին տձև պճնեալ զժառանգաւորս. Բրս. հջ։ Լմբ. պտրգ։

ՏՁԵՒԵՄ. եցի. ն. չ. Ἀσχημονέω. Indecore ago, turpiter gero. Անձև կացուցանել. անվայելուչ և անշնորհ երևեցուցանել և երևիլ. ՙԸնդ պատկութեամբն աղաւաղացուցանել, ընդ խեղկատակութեամբն տձևել. Լմբ. սղ։

ՏՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀσχημοσύνη. Turpitudo. Անձևութիւն. անշքութիւն. տգեղութիւն. ՙՎասն տձևութեան բարուց և պղծութեան. Նիւ. ղևտ։

ՏՂԱՅ, ոյ, ոց. կամ ի. ից. գ. Νήπιος, βρεφός, παιδάριον, παῖς, νέος, νεώτερος. Infans, parvulus, puer, puerulus, juvenis. Մանուկ փոքր. երախայ. սաղմն. մատաղ տիօք. լաճուկ, ճանճուռ, ուղուկ. ՙԻ տղայոյ մինչև ցաւնդիոցն։ Իբրև զտղայս՝ որ ոչ տեսին զլոյս։ Փափկացուսցէ զմարմին նորա իբրև զտղայոյ։ Ճողոպրեցէք զտղայս տանգիտացս։ Ծերք և տղայք. և այլն։ ՙՏղայոցն ամենեցուն ընդ էր տիրիցեն գեղն. Եղիշ։ ՙԱմենայն տղայք աշխարհին իբրև զարս պատերազմօղս խիզախէին. Եղիշ. Գ։ ՙՏղայի օրինակաւ, գի ընդ լալն՝ միանգամայն և սատակապէս ծիծաղեսցի, Կլիմաք։

Իբր Պատանի, կամ երիտասարդ անչափահաս. ՙՄինչդեռ տղայք էին նոքա երկոքեանն, արժանի եղեն լինել եպիսկոպոսք. Եւս. պտմ. Զ. 30։

ՏՂԱՅ. ա. Νεογνός, νεώτερος. Junior, parvulus, ևն. Տհաս տիօք. մատաղ. կրտսեր. տխմար. փոքրիկ. ՙՏղայ էր ինքն և ես սիրեցի զնա։ Ի վերայ մանկան միոյ տղայոյ։ Ի տղայ մանկանցն բերանոյ զաւրհնութիւն ՚ի բաց կորզէին։ Ի բերանոյ մանկանց տղայոց. ևն։ ՙԶանիցնելի գլոյան առաջի գնեբ իբրև տղայ մանկան։ Մանկան տղայի. Եղիշ. Բ. Գնչ։ ՙՊօղոս տղայն յառաջեալն՝ ծերունական հանճարով ուսուցանէ. Տօնակ։ ՙՏղայ մնաց է ոչ մերձաւորօքն ամփոփել, այլ անյայտ յուսովք յորդորիլ ՚ի յաղանի մեռան. Բրս. վաղն։ Ոսկմականն է ասել, ՙՏղայ և մատաղաշ ծառեր. Ոսկիփոր։

ՏՂԱՅ. Պարզամիտ. անգէտ. տգէտ. ՙԱմենեքին՝ որ կատարեալ միտս ունին՝ տղայք են առ չարութիւն. Մեկն. ղկ։ ՙՑայտնեցաւ առաքելոյն տղայոց։ Տղայք գոլով արհեստի բանաւորութե։ Տղայ գոլով ծածկին խմաստից. Լմբ. պտրգ։

ՏՂԱՅԱԲԱՐ. Տ. Παιδικῶς. Sicut puer, et pueriliter. Իբրև զտղայ. ըստ օրինակի տղայոց. փղձկեն. լաճուկ կերպ. ՙՔեզ էմ մանուել, որ ծնար տղայաբար։ Այսօր տղայաբար ՚ի կուսական ըստեանցն կերակրեցար։ Գայ ՚ի տաճարն տղայաբար. Շար։ Նանայ։ ՙՄի տղայաբար շատախօսք լինիցիք։ Տղայաբար խաբեալ։ Իբրև զբաղասէր մանկունք տղայաբար լսեն՝ զոր լսեն. Եղիշ. հայր մեր։ Ճ. Ե։ Ոսկ. յհ. Ա. 1։

Եւ իբր. ա. Տղայական. ՙՏղայաբար կերպիւ ՚ի գիրկս ամենասուրբ կուսին գիւել զկաթն. Ճշ։ ՙԽորամանկ խաբէութեան, և տղայաբար անուսումնութեան. Մագ. Ա։

ՏՂԱՅԱԲԱՐՈՅ կամ ՐՈՒ. ի. ից. ա. Νηπιωδέστερος. (որ և տղայագոյն.) Ունող ըզբարս տղայոց. մանկաբարոյ. պարզամիտ. խակամիտ. տխմար. տգէտ. տղայ. և Տղայական. ՙԶտղայաբարոյսն՝ որք ոչ այնչափ ինչ յանցանս յանցեան, այնպիսի տանջեաց. Ոսկ. Ա. ԲԵ։ ՙՊատրել զտականին տղայաբարոյն մարմին։ Զտղայաբարոյսն տանջեաց։ Զոհ խնդրեաց ՚ի տղայաբարոյն խորայէլէ. Սարգ. Բ. պ. Զ։ Ոսկ. Ա. ԲԵ։ Լմբ. սղ։ ՙՈչ եմ տղայաբարոյ որպէս զնա (զեւայ). Եփր. ՚Ի ծն. ՃԻ։ ՙՄի՛ ոք տղայաբարոյ մտօք ձգեսցի առ բանս. Շ. Ա. յհ. ՂԳ։ ՙԱռ տղայաբարոյ թանձրութիւն մտաց։ Ի տղայաբարոյ հեթանոսացն. Լմբ. պտրգ։ ՙՄինչ ՚ի խորին ծերութիւն տղայաբարոյք գտանիմք։ Տղայաբարոյք էին, և ոչ էին կատարեալ հոգւովն։ Որպէս զտղայաբարոս զմիտս նոցա արծարծէ. Խոսր։ Բրս. մրկ։ Նանայ։

ՏՂԱՅԱԲՈՅՍ. ա. Դեռաբոյս. դեռաբողբոջ. ՙՎայել իսկ էր տղայութեան քո՛ տղայոցն լինել վկայ (նմին), և որ տղայաբոյսք էին և կանաչագեղք։ Տղայաբոյսք և կանաչագեղք և համեմատ նռան ծաղկանց վարդափթիթ կարմրութք վասն տղայացելոյն քո՛ սուրբ տղայքն զարիւնս իւրեանց հեղին. Ոսկիփոր։

ՏՂԱՅԱԳՈՅՆ. գունի. ից. ա. Νεώτερος. Junior, puerilior, simplicior. Մանկագոյն. առաւել տղայական. տխմարագոյն. ՙՏղայագոյնն խափանեալ եղև միտք։ Զտղայագոյն և զկաթնկերագոյն ժամանակաց զընծայութիւն Քաւիչս մատուցանեմք. Նիւս. խոստ։ Կոչ. Ը։

ՏՂԱՅԱԴԻՏԱԿ. ի. աց. ա. Տղայ դիտակաւ կամ հասակաւ. մատաղ տիօք. ՙԹողլով զԹագաւորութիւն արտաշէս՝ տղայա-

գիտակ որդւոյ իւրոյ. Յհ. կթ։

ՏՂԱՅԱԹԱՂ. ի. գ. } Թաղումն մանկանց
ՏՂԱՅԱԹԱՂՈՒՄՆ, ղման. } տղայոց. կարգ պաշտաման 'ի թաղման նոցա. *Տղայաթաղ. կանոն տղայաթաղի, կամ տղայաթաղման. Մաշտ. *Վասն մանկանցն է կարգեալ տղայաթաղ։ Անէք նոցա տղայաթաղ անմեղի, և ոչ աշխարհաթաղ, որպէս կարօտելոյ մաքրութեան. Մխ. ատ։

ՏՂԱՅԱԽԵԼՔ. Տ. ՏՂԱՅԱՄԻՏ. *Ոմանք տղայախելք (կամ տղախելք) գնացին յեկեղեցին. Տէր Իէլ. հովւ. Ժ։

ՏՂԱՅԱԽՈՂԽՈՂ. ա. Խողխողիչ կամ սպանող խողխողել զտղայս. *Զանգիտեալով 'ի տղայախողխող հերովդէէ. Տօնակ։

ՏՂԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Νηπίεος, νηπιαῖος, παιδικός. Infantilis, puerilis. Սեպհական տղայոց և տղայութեան. մանկական. *Զտղայական և զմանկաւոր իմացուածսն։ Ի տղայական անգիտութենէն կալով։ Առակացն գիրք զտղայական հասակն նախակրթէ յառաքինութիւն։ Ի տղայական հասակէ կամ ամացն։ Ի տիոց տղայականաց։ Տղայական տիօք. Նխ. ծղ։ Ածր։ ՃՃ։ Յհ. կբ։ Նար։ *Մի՛ ոք տղայական բարուք ժպրհեսցի 'ի վերակացութիւն բանին այ. Մանդ։ *Անճեր տղայական մարմինն. Իգն։ *Լինոյր զտղայական հնազանդութիւն մօրն իւրում։ Տղայական անօսր և կակուղ ձայնիւ ձայնէր զնա մայր. Տօնակ։ *Զորդիս նորա առնէր պատրկունս՝ տղայականս ըստ տղայահասակս. Կաղանկ։

ՏՂԱՅԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συννηπιάζω. Una cum aliis infans sum. Կցորդ կամ նման լինել այլոց տղայոց. *Ե՞րբ չըլքեալ ընդ մարդկան, եթէ ոչ յորժամ ծնաւն ընդ նոսա 'ի կնոջէ, և տղայակից եղև, և աճակից, և կատարելակից. Աթ. ա։

ՏՂԱՅԱԿՈՏՈՐ. ա. (գրի և Տղակոտոր.) Մանկակոտոր. տղայասպան. տղայախողխող (թագաւոր կամ հրաման նորա.) *Ի տղայակոտորն փարաւոնէ զանգիտելով. Տօնակ։ *Ի կշտամբութիւն տղայակոտոր հրամանին. Իմ. ժա. 8։ *Տղայակոտոր հարուածովքն կամ հրամանօքն. Ագ. Համամ։

ՏՂԱՅԱՀԱՆՃԱՐ. Տ. ՏՂԱՅԱՄԻՏ. *Ի մտաց թեթև, մանկաբարոյ, տղայահանճար, մանկամիտ. Բուզ. Է. 34։

ՏՂԱՅԱՀԵՂՁ. ա. Հեղձուցիչ տղայոց 'ի ջուր. *Տղայահեղձ նենգութեան տոյժս հատոյց առ եգիպտացւոյն. Նխ. Իմաս։

ՏՂԱՅԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. Միտք տղայ մանկամիտ. տղայահանճար. խակամիտ. անմիտ. *Լուաւ տղայամիտ մանկունքն։ Յիմարեցուցանէ զտղայամիտսն. Մծբ. ծա։ Լմբ. ատ։

ՏՂԱՅԱՆԱՄ, ացայ. չ. Νηπιάζω. Puerasco, infans sum. Տղայ լինել. մանկանալ. Մանուկ օրինակ. *Հին աւուրցն տղայացաւ. ՃՃ։Ը. Խոսր։ *Որ տղայացաւն այսօր յանդորրս 'ի կուսէն։ Անսկզբն որդի անճառապար տղայացեալ 'ի խանձարուրս պատեցար. Շար։ *Ունելով 'ի գիրկս իւր զտղայացեալն առ մեզ։ Յառաջեալ տղայք տղայացելոյն. Վրդ. ծն։ Շ. փող։

ՏՂԱՅԱՆԱԼ. Լինել իբրև զտղայ՝ ըստ անմեղութեան կամ ըստ անմտութեան. ըշխոգ նիւթի օրինակ. *Մի՛ լինիք տղայք մտօք, այլ 'ի չարեաց տղայացարուք. Ա. Կոր. ԺԴ. 20։ *Ոչ 'ի չարիս, այլ առ բարիս գործել տղայացար Օրհնութեան զայնոսիկ կոչէ, որք 'ի մեղաց տղայացան. Մագ։ Նար. Երգ։

ՏՂԱՅԱՆՈՒԼ. Մատաղանալ. առոյգանալ. փինճլէնմէք, կէնճլէնմէք. *Որպէս նորոգին տղայանան օձք և արծուիք մարմնովք իւրեանց, և ոչ ամօք, սոյնպէս և սուրբ աբրահամ. Եփր. ծն։

ՏՂԱՅԱՊԷՍ. Տ. ՏՂԱՅԱԲԱՐ. *Ի գիրկս կուսին տղայապէս բազմի մանուկ։ Բազմի և 'ի գիրկս դասեր դաւթի տղայապէս. Շ. փող։ *Տղայապէս տարընկալեալ բարձեր 'ի գիրկս. Շար։ *Որպէս մարդ կաթամբ սնանի տղայապէս. Պիտառ։ *Բերելով տարացոյց իւրեանց սխալանաց՝ տղայապէս և անփորձաբար. Յհ. իմ. ատ։ *Սա ո՛չ գիտնոց՝ այլ տղայապէս, մանկանց առաւ նուախայապէս. Շ. այբուբ։

ՏՂԱՅԱՍՆՈՅՑ. ա. Κουροτρόφος. Parvulus nutriens. Սնուցիչ և դարմանիչ տղայոց. *Կենդանարար, համանգամայն և տղայասնոյց, և նորոգիչ, և կատարելագործ. Դիոն. Բղբ։

ՏՂԱՅԱՍՊԱՆ. Տ. ՏՂԱՅԱԿՈՏՈՐ. *Որ յերկիւղէ տղայասպանին՝ մանկակոտոր հերովդէին. Յճ. օրթ։ և գնչ։

ՏՂԱՅԱՏԵՍԱԿ. ա. Նման տղայոց. տղայական. *Տղայատեսակ մտօք. Նխ. Բէօզ։

ՏՂԱՅԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Որպէս տղայ կացուցանել. մանկացուցանել. նորոգել. *Եղև նա նոցա խմոր նորոգութեան, և նորոգեաց տղայացոյց զնոսա. Եփր. ծն։ *Թլփատեալ յետու զամենայն բանակն խոբայեցւոց իբրև զմանուկ մի ութօրեայ, և տղայացոյց զամենայն ժողովուրդ 'ի սովորութենէ չարեացն. Լմբ. ոխ։

ՏՂԱՅԵՐԱՄ. ա. Որ իցէ երամ տղայոց. խմբեալ 'ի տղայոց. *Տղայերամ մանկունք ոք եկեղեցւոյ։ Տղայերամ ժողովուրդ. Թէոդոր. Խչ։ Տօնակ։

ՏՂԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Νηπιότης. Infantia. ἀπαλότης, teneritas. Տղայ գոլն. մանկութիւն. տղայական հասակ կամ բարք. անմտութիւն. և առաջին ժամանակն մարդկութեան. մատաղութիւն. փըլէօլէք. չօճուգլուգ, ճահիլլիք. *Զաւուրս տղայութեան քո։ Զօր տղայութեան քոյ։ Յաւուրս տղայութեան քոյ։ Ըստ աւուրց տղայութեան իւրոյ։ Անդ բերնիամին 'ի տղայութեան զարմանալի։ Յորժամ եղէ այր, զտղայութեանն 'ի բաց խափանեցի. և այլն։ *Ի տղայութեան, և յերիտասարդութեան, և 'ի ծերութեան. զի յայս երիս հասակս բաժանի մարդ։ Ենաս տղայութիւն յոյր կատարեալ։ Չեկն քո 'ի տղայութեան աշխարհի։ Ի տղայութեան հասակին։ Ի տիս տղայութեանն։ Ընդ խաղ տղայութեան զբօսեալ կան. Շ. Բարձր։ Յճխ. Է։ Եղիշ։ Եղիշ. Դ. Է։ *Տեսեալ զտղայութիւն (այսինքն զմատաղութիւն) հասակի նորա. Ճ. Ա։ *Որ ցուցանէ զներքին մարդոյն իմոյ զտղայութիւն առ դիտութիւն պատուիրանին (այսինքն զանմտութիւն). Լմբ. պտրգ։ *Դիւրամբառնելիք նոցա ձագքն էին յաղագս տղայութեան. Բրս. Ճգն։

ՏՂԱՅՕՐԷՆ. մ. ա. Տղայաբար. և Տղայական. *Մի՛ տար թոյլ տղայօրէն բարուք և սոսհակութեամբ գնալ. Սարկ. աղ։

ՏՂԵԼ. ն. չ. Կամել. յօժարել. խնդրել. (լծ. յն. Բէլօ. Թ. փիլէմէք. որպէս խընդրել. ռմկ. ուզել. կամ փնտռել, որպէս յուզել. կայ և Անտղաբար. Անտղելի. իբր անզննելի, կամ անքաժանելի. լծ. ռմկ. փորփռել.) *Իսկ թագաւորն սաստեալ՝ ոչինչ լսէր. ծածկեալ կայր 'ի գահոյսն. զի և չարժել անգամ ոչ տղէր. Բուզ. Դ. 15։

ՏՂԸՆԴԻՐ, կամ ՏՂԸՆՏԻՐ, երբ. ա. Ոյք ընդերքն են ուռուցեալ իբր զլղի տղայաբեր, կամ փորն ուռուցեալ իբրև զանկ. [illegible] Ըստ Հին Բռ. *Տղընտեր, փորեղ կամ փորեր։ *Լինին ոմանք տղընտերք։ Տղընդերք. Ջրգողեալք. Փիլ. Լին. Է. 2. և Նխ. Է։ *Գարուոյնք աւեն, ընդէ՞ր հեղձանիմք 'ի ջուրս տղընդերք և գեղնեալք. Մխ. առակ։

ՏՂՂ. կամ ՏԸՂՂ. ի. ից. գ. Յաւելուած իրաց քամելոց. մրուր որպէս զտիղմ կամ զտողոն. թօրթօ, տիրտ. լըղը, Բիլք, Բէլք. *(Հիւանդն) խնդրէ զանախորժս անախորժակս. մթերեալ յինքեան զհամեղամուածս և զաղղս. Մագ. ԻԷ։

ՏՂՄԱԲՆԱԿ. ա. Բնակեալ 'ի մէջ տղմոյ. *Ի ներքսագոյնս գայլս թաւալեցան տղմաբնակք զեռունքն. Մէկ. Ղւկ։ *Ընդ տղմաբնակ լինելոյս՝ 'ի յերկնային կամարացդ զերծայ (այսինքն վրիպեցայ). Բէնիկ։

ՏՂՄԱԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Բնակութիւն 'ի մէջ տղմոյ (ըստ տղմասէր խոզի, են). *Զքոյն խոհերս բազմամաննեայս... զյարաթաթաւ տղմաբնակութիւնս. Նար. խէ։

ՏՂՄԱԳԻՆ. ա. Տղմուտ. տղմախառն. (եթէ չիցէ Թիւրագրին.) *Զհողն զամենայն 'ի վերիոյս հոսեալ յուղէին... 'ի բացուստ նկատեալ անտողայն զտղմագին մթութիւն. Պղտ. աղէտ։

ՏՂՄԱԹԱԹԱՒ. ա. Տղմով թաթաւեալ. տղմաշաղախ. *Միամտիկ՝ տղմաթաթաւ... հանեալ զերիվարն 'ի ցամաք. Փարպ։

ՏՂՄԱԹԱՒԱԼ. ա. Թաւալեալ 'ի տղմի՝ որպէս խոզ. *Տղմաթաւալ անասուն ըղմարդարիտն առաջի արկցես։ Աղտեղացայ անմաքրական, տղմաթաւալ անլուացական։ Ի մաքրութիւն տղմաթաւալ անկելոյս. Շ. Թ. յհ. ղէ։ Սկեւռ. աղ։

ՏՂՄԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ տղմոյ. տղմուտ. չէխուռ, չամուռ. *Զերեմիա արկին 'ի գուբ տղմախառն. Մծբ. ծա։

ՏՂՄԱԽՈՐ. ա. Ուր կայ տիղմ խոր կամ բաղում. *Եհան 'ի տղմախոր գբոյ անտի. Մծբ. ծէ։

ՏՂՄԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ՏՂՄԱՅԻՆ. *Գործէիս 'ի տղմական ժահահոտութեան. Մաշ։

ՏՂՄԱԿԵՐՊ. ի. ից. ա. Ունօղ զկերպ կամ զգունակ տղմոյ. աղտեղի. *Հաւ նորա անմաքուր է, և ինքն տղմասէր և տղմակերպ. Լմբ. յոյփ։

ՏՂՄԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Ἰλυόεις. Limosus. Տղմական. տղմակերպ. տղմուտ. աղտեղի. գարշ. *Փախերուք 'ի տղմային գբոյ կեղծաւորութեան. Կլիմաք։ *Ի տղմային խուռային։ Տղմային խորհրդոցն կուրացեալք. Լմբ. առակ։ *Ներքսէս՝ ուսկան... զբանական ձկունս 'ի տղմային և հեղձուցիչ հեշտութեանց վերաբերեալ. Սկեւռ. լմբ։

ՏՂՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἰλυόομαι. Oblimor, limo obducor. Տիղմ լինել. 'ի տիղմ փոխիլ. սկանալ. ցէխ դառնալ, ցէխոտիլ. ըստ օրինակ. *Կնքէ զաղբիւրն զայն մաքրութեան, և ոչ միով իւիք խմորիւք տղմանայ լուսափայլ և օդային պարին ինչ պղտորեալք. Նխ. Երգ։ *Տղմանայ 'ի յագեցութեան որովայն. Կլիմաք։ *Անկարգ և անհերևոյթ էր՝ ջրովք տղմացեալ. Ոսկ. Ես։ *Երկիր տղմացեալ լինի ջուր։ Երկիր 'ի ջուրցն՝ որ կային 'ի վերայ նորա՝ տղմայեալ կուրացեալ էր։ Ջրով տղմացեալ սկացեալ. Նխ. Բն։ Վեցօր. Դ։ Գէ. Եօ։ *Իսկ և իսկ յետ ջուրցն մեկնելոյ յամենայն կողմանց տղմացեալ բղխէր. Կիւրղ. ծն։

ՏՂՄԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Որ սիրէ զտիղմ՝ որպէս խոզ. և գորտն. նմանութեամբ՝ Մեղասէր. *Ըստ նմանութեան խոզի տղմասէր. Անյ. հց. իմ։ *Որպէս գորտոյ տղմ... սոյնպէս և սատանայքն այսոցիկ՝ տղմասէրք և ժահահոտք. Յհ. իմ. պօղ։ *Խնդրեն

անդրգքն և տղմաբերքն (գետք) մտանել 'ի խորսն: Տղմաբեր խորշից նմանեցին: խոզ տղմասէր է: ժանտահոտ տղմասէր վարուցն. Իգն: Սրգ. ա. գ. Խ: Ճ. Ը:

ՏՂՄԱՅԻԿ, կամ ՏՂՄԱՍԻԿ. ա. Ունօղ յինքեան զօրէն տղմոյ. ակախառն և տղմախառն. *Որ զընդամ զընդամնաւ վէմս տղմախիգ գտայ յերկաթս մեղաց: Մաքրեալք 'ի տղմախիկ վատթարութենէ. Նար. ծԴ: Հ. Բ. պեպ. Ձ:

ՏՂՄԱՍՈՅԶ. ա. Սուզեալ ընկղմեալ 'ի տիղմ. տղմաթաթաւ. ցեխի մէջ ընկած խրած՝ թաթխած. չամուրա պաթան. *Ի խնդիր տղմասոյզ մեղաց պատկերին. Գնձ:

ՏՂՄԱՏԱՐԱԾ. ա. Ուր տիղմ կայ տարածեալ. տղմալից. *Յամաքեաց զյորձանս տղմատարած ծովուս: Ոչինչ և զազրալի տղմատարած կենցաղ. Բենիկ:

ՏՂՄԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Ἰλυώδης. Տղմակերպ. տղմատիպ. *Ոչ 'ի միջին գոլով. ուր հող է, և տղմատեսակ տեղիս. Արիստ. Աշ:

ՏՂՄԱՏԻՊ. ա. Որ ինչ ունի զտիպ և զնմանութիւն տղմոյ՝ իրօք կամ օրինակաւ. *Մեղօք տղմատիպ կենցաղոյս: Ի թանձրագոյն մարմնոյս տղմատիպ ոչ գարշիցին: Տղմատիպ տաղտկալի: Տղմատիպ անվարժիցն. Ի փոփոխական և 'ի գաւառ տղմատիպ (աշխարհիս) մերկեալ: Մեղկութիւն և տղմատիպ ստորաքարշութիւն. Մագ:

ՏՂՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ տղմանալ. աղտեղել. ցեխոտել. *Տղմացուցեալ զմիտս գարշեցուցանեն. Լմբ. ծղ:

ՏՂՄԱՒՈՐ. Տ. ՏՂՄՈՏԻՆ: Գնձ:

ՏՂՄՈՏ. Տ. ՏՂՄՈՒՏ. *Եւ ոչ 'ի գործ հոտոյն՝ որ գայ, տղմոտ լինի(ոք). Վրք հց. Յ:

ՏՂՄՈՒՏ. ա. Ἰλυώδης. Limosus. Ուր իցէ տիղմ բազում. (իրօք կամ նմանութեա). ցեխոտ, չամրոտ. *Ի տղմուտ վայրս: Ի տղմուտ և 'ի մորական գուբս: Էր տղմուտ տեղի մի. ՃՃ: Վրք հց: *Յորժամ երկիր տղմուտ լինի, ոչ կարէ բխել ջուր յստակ և սրբահամ. Անան. պղ: *Անհնար է տղմուտ տեղւոջ անուշահոտութիւն բուրել. Սրգ. ա. գ. Խ: *Նոցա տղմուտ չարութեան: Զտղմուտ վարս թողեալ. Յհ. կԲ: Մխ. առակ: *Հան զիս 'ի գբոյ տառապանաց՝ տղմուտ կաւոյ, հայցմամբ նոցին. Ցօ. օրհն:

ՏՂՈՐՏԵԱԼ կամ ՏՂՕՐՏԵԱԼ. Բառ անստոյգ, որպէս Անշուք գտեալ, կամ անգոսնելի իբրև զծողոպրտի. *Արդ մի յայս տղաւրտեալ չահիցս զբաղիք. Մխ. դպ. յօրէն. ԲԳ:

ՏՄԱՐԴԻ, դւոյ, դեաց. ա. Ἀπάνθρωπος. Inhumanus. Անմարդի. յետնեալ 'ի մարդկութենէ. ապառում. անշնորհ. ապաշնորհ. ապերախտ. անգութ. անագորոյն. փէնկիւէ, խղճուղ, պէտ, խիանէթ, զալըմ. *Իսկ դու և առ այսպիսի եղեր տմարդի և հում: Առ բարերարն տմարդիք: Տարտամք և տմարդիք: Դառնացօղք տմարդիք: Տմարդի յղփացեալ: Անագորոյնք և տմարդիք: Ոխըմ ես ամենեցուն և տմարդի. Ոսկ. յհ. Բ. 31: Սրգ. ա. գ. Բ: յէ. Է: Խոր. Գ. 68: Նար. ԽԷ: Լմբ. ող: Մխ. առակ: *Որ զտմարդին դատաւոր ած յիրաւունս, մինչև ես զկամեցող ողորմութեան և զփափագող փրկութեանն ած. Մէկն. ղէ: *Ուսանիմք զտմարդի բարս մեծատանն. Իգն: *Ի տանջելն զնոսա տմարդի պատժովք: Վիրաւորեալս տմարդի հարուածովք. ՃՃ: *Զամպարշտացն առ ած, և զտմարդեացն կորուստ. Սարգ. հանգ:

ՏՄԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀπανθρωπία. Inhumanitas. Տմարդի գոլն. գործ անվայել մարդկութեան և մարդասիրութեան. *Մարդասէր է ած, և տմարդութեան թշնամի. Կղմնտ: *Ողորմութիւն ոչ զոր յանիրաւութենէն առնեմք. վասն զի այն ոչ է ողորմութիւն, այլ տմարդութիւն. Ոսկ. յհ. Բ. 37: *Զորբոյն զրկել, զայրին լացուցանել, և բիւր այսպիսիս տմարդութեան գործել: Վատթարագոյն զամենայն ինչ գործեցին. որպէս՝ ատելութիւն զնէլոյ, և տմարդութիւն զողորմածութեան. Սրգ. ա. գ. Գ: և ա. յհ. Գ: *Որքան է տմարդութիւն այնոցիկ, որ ընդ միմեանց փրկութեան խանդան: Դատաւոր առնէ զմանուկ կրտսեր՝ ծերոցն տմարդութիւն. Լմբ. ող. և պորգ: *Տմարդութիւնդ արար քեզ զայդ. Մխ. առակ:

ՏՄԿԻԼ. Տ. ՄՄԿԻԼ:

ՏՄՈՅՆ. ա. Ցեխնեալ 'ի մոյն և 'ի բարեմոյն գոլոյ. անշնորհ. եղծ. զեղծ. ժանտ. *Տրտմութեան հոգք հասանիցեն, և զմոյն տմոյն առնիցեն. Ոսկ. եբր. ԽԷ. յն. λυμαίνω, ապականել:

ՏՄՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տմոյն գոլ. ապականութիւն. եղծումն. խոժոռութիւն. խոչորութիւն. *Զմոյնսն 'ի տմունութիւն փոխեն, և զդոյնսն 'ի տգունութիւն. Պիտ:

ՏՆԱԲԱԺԻՆ. ա. Բաժանիչ տուն առ տուն ընթերցուածս. փնտօղ. *Ամենեքին տնաբաժին կէտ և հանգիստ զայս առնեն անմտութեա. Ի Գիրս խոր. (այլ ձ. տնօրինաբաժին. իբր տնօրինեալ բաժանմամբ:)

ՏՆԱԳԻՏԱԿԱՆՆ. գ. Ὀικομανία. De domibus divinatio, vel insanum studium. Ազգ հմայից 'ի գիտել և 'ի գուշակել զանցս տանն. *Հմայականին մասունք են հաւագիտականն, և անագիտականն... Տնագիտական է, յորժամ զպատահեալն 'ի տան մեկնեն առնելով, թէ զայս ինչ նշանակէ. Նոննոս:

ՏՆԱՁ. գ. Բառ ռմկ. որպէս Այգն, կատակ. ծաղր. *Մեղայ զայլով ծիծաղելով, տնազով, զայլս արհամարհելով: Տնազ առնէ: Գիտասցիր որ քեզ տնազ լինին առարկեալ (կամ արարեալք). Ոսկէփոր:

ՏՆԱԿ. ի, աց. գ. Ὀικόν. Domicilium, nidus. Տնիկ. փոքրիկ և անշուք տուն, բնակարան. խուղ. դաղարք. վանք. *Ի տէրութեան տնակ, որ կոչի պարկեշտանոց. Փիլ. փէսոլոն:

ՏՆԱԿԱԼ, ի, աց. ա. գ. Ունօղ սեպհական տուն. բուն բնակիչ. տանուտէր. *Նախ զտունն (արար՝ զաշխարհ), և ապա զտնակալն (զադամ). Եղնիկ:

ՏՆԱԿԱԼՈՒԶ. Տ. ՏՆԿԱԼՈՒԶ:

ՏՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Σύνοικος. Domesticus. Սեպհական տան. տանեին. ընտանի. *Տնական կենդանիք: Տնական պատերազմ, որ ամբոխէ զմեզ. Սհկ. որմա: Սրգ. յէ. Խ:

ՏՆԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύνοικος. Eadem domo habitans, contubernalis, domesticus, conjux. Բնակեալն 'ի նմին տան. բնակակից. յարկակից. ընտանի. կենակից. լծակից. *Տնակից և խորանակից և համաբնակ: Իբր տնակից իւն առաքեալ լինէին (մեղուք). Փիլ. Եւ. և լիոս: *Բժշկաց մանկունքն, և տնակիցքն նոցա սպասաւորքն. Ածաբ. ապ: *Զանյարկն տնակից մեզ առնես. Նանայ: *Տղայոց բարուք մնդակից է աղօթք, արանց գործակից, կանանց տնակից. Խոսր: *Մի թողացուցես լինել տնակից ինձ բելիարայ. Նար. կԴ: *Տնակից առներ զաստուածն. Ոսկ. եօ: *Տնակից առնել զաստուածն, միաբանել 'ի վշտաց զինեալն. Գէ. եօ: *Որկորստութիւնն բնաւ և կարեկցողէս իբր տնակից՝ հարկաւորայն արտաքոյ չարժեսցի. Սհկ. ող: *Յոյս է՝ որ զխնդութիւն տնակից հոգւոյ առաքինւոյն պատրաստէ. Բրս. գոհ:

ՏՆԱԿԻՑ. Բնակեալն յորմնակից տան. դրակից. դրկից. դրացի. *Զտունս տնակից աղքատացն և զաւհմանս անդաստանաց նոցա յափշտակէին մեծատունքն. Լաստ. ծԲ:

ՏՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συνοίκησις, οἴκησις. Cohabitatio, contubernium. Տնակից գոլ. բնակակցութիւն. ընտանութիւն. կենակցութիւն. լծակցութիւն. *Ոչ ունի զառնութիւն տնակցութիւն նորա. Իմ. Է. 16: *Վասն զի տաճար չև ևս էր շինեալ, զիւրաքանչիւր ուրուք բարեաց զտնակցութիւն տաճարի երևեցոյց և բազում առնի: Հրաժարել 'ի միասին բնակութենէ, և զտնակցութիւն 'ի բաց քակել. Փիլ. Եւ. և իմաստ: *Եւ նոքա (կանայք) օգնականք ձեզ՝ իւրեանց համեստ և պարկեշտ տնակցութեամբն. Սրգ. ա. պ. Է:

ՏՆԱՀԱՏԵԼ. Ակամն հատանել 'ի տունն. *Թէ տնահատէ (կամ տնահատ է). Կանոն:

ՏՆԱՀԱՐԿ, ի, աց. գ. Վարձ տան և ուպխ է բնակարանի՝ որպէս հարկ ինչ. *Աղէքսանդր ասէ. ո մայր իմ, զտուն իմն անհարկ ինն ամսեայ ժամանակի պահանջես յինէն. Ոսկէփոր:

ՏՆԱՆԿ, ի, աց. ա. Πένης, πενόμενος, πτωχός, πενιχρός. Inops, egens, egenus, pauper, mendicus. գրի և ՏՆԱՆԳ. Անկեալն 'ի մեծութենէ տան կամ նախնեաց մեծատանց. տառապեալ աղքատ. չքաւոր. կարօտեալ. ցածկանեալ. *Տնանգ է՝ որ 'ի մեծութէ իջեալ 'ի կարօտութիւն. Բրս. հդ: *Զխրատուսն տնանկին: Հեծութիւն տնանկի: Կեցուսցէ զորդիս տնանկաց: Անխնայեսցէ նա յաղքատն և 'ի տնանկ, և զանձինս տնանկաց կեցուսցէ: Մի բուռն լինիցիս տնանգի. և մի անարգեսցես զտնանգն 'ի դրունս: Կերիցեն տնանկք ազգի քո: Հալածեաց զայր աղքատ և զտնանկ: Դու զժողովուրդ տնանկ կեցուսցես, և այլն:

ՏՆԱՆԿԱԲԱՐ. մ. Իբրև զտնանկ. աղքատաբար. *Որով (խանձարրովք) 'ի ծննդեանն աւուր տնանկաբար վերարկուեցաւ. Նար. խԼ: *Յաղքատէ ծնար դու տնանկաբար. Գնձ:

ՏՆԱՆԿԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Առաւել կամ յոյժ տնանկ. աղքատագոյն. *Ոչ եմք տնանկագոյն քան զայլսն զայն. Ոսկ. յհ. Բ. 28:

ՏՆԱՆԿԱԿԱՆ. Տ. ՏՆԱՆԿ. Πενεστικός. *Թէտաղացւոցն իսկ տնանկական ազգն. Պղատ. օրէն. Է:

ՏՆԱՆԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Πένομαι. Inops vel pauper sum, egeo. ταπεινόομαι, humilior. Անկանիլ 'ի մեծութենէ. աղքատանալ. նուաստանալ. *Ընչիւք թոյլ եմ տնանկանալ: Մեծացուցեր, և տնանկացայ. Ոսկ. յհ. Բ. 30: Սհկ. ող: Ած զծառայի առնել զկերպարանս՝ մեծատունն տնանկանայ: իսկ տնանկացաւ, որով ճոխացաւ. Ածաբ. իւլ: Նար. կոչ: իսկ Ղևտ. ԻԷ. 39. *Եթէ տնանկասցի եղբայր քո... և վաճառեսցի քեզ. յն. խոնարհեսցի. (որ և մերձի 'ի յաջորդ նշ):

ՏՆԱՆԿԱՆԱԼ. Ἔξοικος γίνομαι. Extorris fio, exul de domo mea factus sum. Ի դուրս անկանիլ 'ի տանէ. անտուն մնալ. *Եւ ես լքայ յամենեցունց, կորեայ, և տնանկացայ. Յոբ. Է. 18:

ՏՆԱՆԿԱՆՈՑ. Տ. ԱՂՔԱՏԱՆՈՑ. *Կարգէ հիւանդանոցս և տնանկանոցս 'ի քաղաքագեօղս և յաւանս. Յհ. կԲ:

ՏՆԱՆԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ տնանկանալ. աղքատացուցանել. *Աղքատացոյց տնանկացոյց զմեծատունս. Մծբ. ծԲ: և կանոն:

ՏՆԱՆԿԻՄ. եցայ. Տ. ՏՆԱՆԿԱՆԱԼ. *Ոչ գիտես, թէ տնանկեալ կորնչիս. Եղիշ. եբէկ։

ՏՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Πενία. Inopia, paupertas. Տնանկն գոլ. վիճակ տնանկաց. յետին աղքատութիւն. չքաւորութիւն. *Վարակեսցի առատմբք տնանկութեան. Յոբ. ԻԲ. 8։ *Զինչ է զանազանութիւն աղքատութեան և տնանգութեան. կարծեմ թէ տնանգ է, որ 'ի մեծութենէ իջեալ 'ի կարօտութիւն. և աղքատ՝ որ 'ի սկզբանէ 'ի կարօտութեան է. Բրս. հց։ *Որ յետին նշան տնանկութեան է պատառատուն գործին։ Տնանկութիւն կարօտ է մեծութեան, որ զեղու 'ի նոսա զլխուն։ Այլք 'ի մեծատանց 'ի վերջին տնանկութիւն հասանէին. Ոսկ. յհ. Ա. ԺԴ։ Ցճլ. Ե։ Ցհ. ԻԱ։

ՏՆԱՆԿՕՐԷՆ. մ. ա. Տնանկաբար. իբրև զտնանկ ոք. *Տնանկօրէն կրիւք տխրաւոր, ընդդէմ վշտաց մաշու ահաւոր. Նար. ծԲ։

ՏՆԱՇԷՆ, շինի, նաց. ա. Οἰκοδόμος, οἰκοποιός. Domus fabricator, aedificator. Շինօղ տանց. ճարտար. որմնադիր. *Բարձից զճարտարապետն. և աստ ոչ զտնաշէն ինչ ճարտարապետաց ճառեսցէ. Ոսկ. Եա։ *Զիմաստուն ճարտարապետս ոչ զտնաշէն արուեստաւորս ասէ. Գէ. Եա։

ՏՆԱՇԷՆ. Οἰκουρός. Rem familiarem provide curans. Տնարար. շէն պահօղ տան. *Լինի տնաշէն և բախտաւոր կին. Ախտարք։

ՏՆԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Οἰκοδομία. Aedificatio. Շինելն զտուն որպէս արուեստաւոր. *Գիտաւորութիւն մտածօրէն իմն ըստ տնաշինութեան առակի ('ի միտս ճարտարապետի). Մագ. ԻԵ։

ՏՆԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ. Οἰκουρία. Cura et administratio domus. Տնարարութիւն. բարեկարգութիւն տան. *Արանց և կանանց՝ պարկեշտութիւն, տնաշինութեամբ և միամտութեամբ զինքեանս փրկել։ Հաւանեցուցանէ լինել արծաթասէր, ուսուցանելով թէ տնաշինութիւն է. Փիլ. ԻՀ. ԾԲ։ Ոսկ. Բ. Եոր. Ե. Լմբ. ՈՂ։

ՏՆԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Պահապան տան. և ըստ յն. ոճոյ՝ Տնարար, տնաշէն (կին). *Այրն իշխան է, և նա ընդ իշխանութեամբ. վասն որոյ և տնապան է. Մխ. երեմ։

ՏՆԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տնպահութիւն. և Դեգերանք 'ի տան. տնաստուն կեանք. *Տնապանութիւն ըստ ընտանութեան՝ գիմագրութիւն վայրագութեան է. Փիլ. լին. Գ. 165։

ՏՆԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Առումն կամ յափշտակութիւն տան այլոյ. *Տանջանօք, կամ տնաւութեամբ, կամ վասն 'ի տեղեաց օտարացուցանելոյ. Կանոն։

ՏՆԱՍՈՒՆ. ա. Ի տան սնեալ. ընդասուն. ընտանի. ընտել. *Հռեբեկա սիրէր զյակոբ վասն ընդելութեանն, զի տնասուն էր. Կիւրղ. Ծն։ *Տնասուն էր (յմ). Ոսկ. մ. Ա. 12։ և Ը. Մտթ։ *Տնասուն կենդանեաց մարգին խնամօղք. Վանակ. յոբ։

ՏՆԱՍՊԱՍԵԱԿ. ա. Որ 'ի տան սպասէ կամ սպաս տանի. տնապան. տնասուն. ընտանի. *Ի խաղաղութեան տնասպասեակ առնէ։ Զգայութեան մարդոյ խոցոտելով և կոտելով 'ի տնասպասեակ ախտից. Փիլ. Նխ. Բ։ և լին. Գ. 49։ *Մի կրեսցուք ինչ վիշտս արտաքոյ մարմնական կարօտութեանս, և տնասպասեակ ախտից. Լծ. ԾԺԲ։

ՏՆԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Οἰκουρός. Domûs curam habens, domi manens. Բարեկարգիչ և հոգացօղ տան. տնաշէն. տանտիկին ժրագլուխ. *Զգաստացուսցեն զմանկամարդսն՝ այրասէրս լինել, որդեսէրս, տնարարս։ Կամիմ մանկամարդաց ամուսնանալ, որդիս ծնանել, տնարարս լինել. Տիտ. Բ. 5։ Ա. Տիմ. Ե. 14։ *Կանայս տնարարս. Լմբ. առակ։

Եւ իբր Տնարարական. *Եղիցի այնուհետև յառաջանալ ըստ տնարարչինութեանն. Պիտ։

ՏՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Οἰκουρία. Cura domûs. Բարւոք հոգատարութիւն տան. տնաշինութիւն. տնապանութիւն. *Տնարարութեան հոգովք եկեալ 'ի լաւ-անդրութիւնս ասել խրատս զայրասիրութեան. որդեսիրութեան. զանարարութեան. Ոսկ. ա. տիմ. և տիտ։ *Վասն որդեծնութեան կամ տնարարութեան. Կանոն։ *Վասն կնոջ տնարարութեան։ Ընդհանրապէս կին 'ի տնարարութիւն առն իւր փառաց և գովութեան պատճառ լինի. Լմբ. ծղ. և առակ։ *Թէպէտ այրն ներքինի գոլով, այլ ստացեալ էր զկինն 'ի տնարարութիւն. Վրդն. ծն։

ՏՆԱՐԳԵԼ. ա. Որ 'ի տան արգելեալ կայ. փակեալ՝ նստած. *Արանց և կանանց, և ամենայն չափու հասակի, մինչև նոցունց իսկ տնարգել աղջկանց. Կիւրղ. թղթ. առ նոր։ *Սահմանեալ հարկապահանջութիւն 'ի մեծամեծաց մինչև 'ի փոքունս, և 'ի տնարգել աղջկանց. Հ. ապր. ծէ։

ՏՆԱՒԵՐ. ա. Որոյ տունն աւերեալ է յօտարաց. (իսկ ռմկ. է աւերօղ զտուն իւր կամ զայլոյ.) *Եւ մեք գերիք և կալանաւորք, սրակոտորք, տնաւերք, և յմնչից կողոպտած. Լաստ. ԺԷ։

ՏՆԻԿ, տնկան, տնկունք, կանց. գ. Οἰκίον. Domicilium, nidus. Տնակ. տուն աղքատին՝ փոքրիկ. և Բոյն. *Ածել զնա 'ի յիւր տառապեալ տնիկն. Սոկր։ *Խեցի և կաւ ժողովելով, և տնկունս շինելով. Ոսկ. մ. Ա. 23։ *Եկ 'ի տնիկս իմ։ Խոյթալ ընդ նմա 'ի տնիկ իւր։ Ի փոքր ինչ տնիկ փակեալք և թաքուցեալք։ Բեթղեհեմ տնկանն անարգութիւն։ Տեսեալ հեսեքեայ 'ի տնկնէն (կամ 'ի տնկանէն) իւրմէ. ՃԾ։

ՏՆԿԱԲԱՐ. մ. Իբրև զտունկ, կամ ըստ 'ի բնէ տնկեալ բարուց. *Անբանիցն՝ ըստ ըղձականաց, իսկ անշնչիցն՝ տնկաբար և ըստ ունակութեան (կեալ). Մագ. 'ի դէոն։

ՏՆԿԱԲԵՐ, ի. եց. ա. Φυτοφόρος. Plantifer. որ և ՏՆԿԱԾՕՂ. ՏՆԿԱՐԱՐ. Բերօղ յիւրմէ զտունկ, այս է՝ բուսուցանօղ տնկոց և ծառոց. *Որով երևեալ ցամաքս անմանծին ծաղկաբուղխ տնկաբերն. Ագաթ։

ՏՆԿԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Φυτουργός, φυτηκόμος. Plantator, plantas curans, hortulanus, vinitor, olitor. Որ գործէ զտունկս՝ տնկելով. դարմանելով. տնկօղ. մշակ. *Զմշակն և զտնկագործն. Նիւս. երգ։ *Տնկագործ իմաստուն. ՃԾ։ *Զի և տնկագործ ոչ վասն կեղևոյն և սաղոցն, այլ վասն պտղոյն դարմանէ զտունկսն. Գէ. Եա։ *Ընորհ ունիմ տնկագործին՝ որ խլէ զքեղ յարմատոյ իմմէ։ Եսեն զտնկագործ, զի հատանէր և տնկէր։ Տնկագործք տնկասէր լիցին. Մխ. առակ։ *Որպէս մշակ և տնկագործ իմանալի այգւոյն (եղէց), որ ոչ նախ զնմա բանաւոր երկիր մշակեցի. Ը. ապէն։

ՏՆԿԱԳՈՐԾ. իբրև Արտաքնագործ. հասարակ բոլորից. ստեղծօղ. (ըստ այնմ, Հայր իմ մշակ է.) *Բոլորեցունց տնկագործն՝ քո երկանց պտուղ ցուցեալ լինի. ՃԾ։ *Զտնկագործն էից 'ի քէն պաղաբերեցեր։ Տիրական որթոյ հօր տնկագործի երկիր բանաւոր. Ը. փող։ *Յայնմ դրախտի ծառ կենաց. իսկ աստ խաչն լուսոյ փոխանակ նորա 'ի նոյն տնկագործէ կանգնեալ արմատացաւ. Ցհ. իմ. Եկեղ։

ՏՆԿԱԳՈՐԾԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական տնկագործի կամ տնկագործութեան. և Տնկագործ պարտիզպան. *Տնկագործականին մաղթանք ժամանեցեն 'ի կենդանական թզենի. Քերթ. փող. 'ի փրկչ։

ՏՆԿԱԳՈՐԾԵՄ. եցի. ն. Φυτουργέω, φυτοκομέω. Plantas colo, sero, curo. Գործել զտունկս. տնկել. մշակել. *Ոչ տնկեսցես, յորժամ առ տնկագործէ. Փիլ. այլաբ։ *Ըստ արժանաւորութեանն տնկագործէ ըղձմարդկութիւն. Նիւս. երգ։ *Երանալից տնկագործիւր դրախտ. Պիտ։ *Արմաւենեաց անդէն տնկագործեալ 'ի տեղւոջն ցուցան ազգիւրս. Փարպ։ *Դու որթն իմանալի՝ յառաջագոյն տնկագործեալ. Մագ. ապ. խաչ։ *Զամենապատուղն զայն՝ տնկագործողին տնկեալ զդրախտն։ Անձնուացէ 'ի պատիւ տնկագործողին քում. Ցհ. իմ. Երև։ Լմբ. ող։

ՏՆԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Φυτουργία. Plantatio, cura plantarum, agricultura. Տնկագործելն, ելն. տնկումն և գործումն տնկոց. մշակութիւն. *Երկիր առ տնկագործութիւն ոչ անախտ կայ միայ։ Այլ և ա տնկագործութիւն ունել յօրինաց։ Ի ձեռն դրախտին տնկագործութեան։ Յարևելս կոյս է տնկագործութիւն դրախտին. Փիլ։ *Անսխալ տնկագործութեան։ Արևելեայ տնկագործութեան վերականգնութիւն. Պիտ։ *Ամենեքին 'ի բաց կալ 'ի տնկագործութենէ. Ը. ընդդէմ։ *Այս տնկագործութեան հաւատարիմ՝ կենաց ծառ. Գնձ։

ՏՆԿԱԼՈՒՉ. ա. Οἰκουρός. Տնակալ. տնարար. տնապահեակ. տնապան. փանփկէն, պահապան. *Ածեալ ընդ լինքեանս կանայս տնկալուչս. Խոր. Գ. 64։

ՏՆԿԱԽԻՏ. ա. Σύμφυτος. Consitus, densus. Ուր իցեն խիտ առ խիտ տունկք. տնկաւէտ. *Անտառն տնկախիտ. Զաք. ԺԱ. 2։ *Ի տնկախիտ դրախտէն։ Իբրև զդրախտ տնկախիտ. Մանդ. ԺԱ։ Լաստ. ԺԹ։ Ի տնկախիտ ուրեմն տեղւոջ արքունեաց. Պղտ. ալէք։ *Տնկախիտ բուրաստանս։ Այգեստան տնկախիտ պատրաստութեամբ. Արծր. Ա. 11։ *Երկիր տնկախիտ և ծաղկաւէտ. Վրդն. ծն։

Կամ Ոստախիտ. վարսաւորս ուռճացեալ. *Զդրախտն տնկախիտ ծառոցն ունելով բարուացութիւն։ Զօդաւսկարն՝ որ 'ի ծաղկածին երկիր, և 'ի տնկախիտ ծառսն կայր. Պիտ։ Վրդն. ծն։

ՏՆԿԱԾՈՅ. ա. Տնկեալ ինչ. եդեալն 'ի միասին՝ անհաստատ և գիւրանցուկ որպէս ըղձբոյս. *Մեծունի բեռինք ոսկեղէնք, բազմիցս ըղձալի, տնկածոյ խմասուք, ծփումն անդուլ փոփոխումն անդադար. Պիտ։

ՏՆԿԱԾՕՂ. Տ. ՏՆԿԱԲԵՐ. *Զանմահականն և զտնկածօղ երկիր գործելով. Սհմ. ԿԲ. արմա։

ՏՆԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Φυτικός, φυτευτικός. Ad plantas pertinens, vegetativus, vegetabilis. որ և ՏՆԿԱՒՈՐ. Սեպհական տնկոց. բուսական. աճեցական. տնկեալ ինչ. *Եւ այլ ինչ շունչ, որ 'ի տնկականս և 'ի կենդանիս. Արիստ. Յ։ *Սնդականաւն և տնկականաւն զօրութեամբ։ Տնկական ասելով զոր սնանելն և աճելն և ծնանելն առնէ։ Զտնկականին զզգայուն ունին. Նիւս. բն։ *Ըստ միանգամ գոյանալոյ 'ի տնկականէն շնչոյ զըկլին, որով շարժիլն առ աճումն և զարգանալ. Մագ. 'ի դէոն։

ՏՆԿԱԿԱՆ. որպէս Տնկակից. ընդաբոյս. *Բռնեալ յանգամս մեր մեղացն օրէնքն, և տնկական ցանկութեան շարժմունքն. Կիւրղ. ղկ։

ՏՆԿԱԿԻՑ. որպէս Արտաքուստ տնկեալ ուսմամբ. ստացական. *Բազում ունի զօրութիւնս (միտքն). ունակական, տնկական, բնական, ընդմտածական. Փիլ. այլաբ։

ՏՆԿԱԿԵՐՊ, ի, եց. ա. Որ ունի զնմանութիւն տնկոց, կամ իրաց տնկելոց 'ի բնէ. փնջած բանի նման. *Սկզբունք և ատեղունք երկուցդ տասցեալս տնկակերպից (բարուոյ և չարի). Անյ. հց. իմ։

ՏՆԿԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύμφυτος. Complantatus, congenitus. Ջուգ ընդ այլում տնկեալ. 'ի միասին աճեցեալ և արմատացեալ. կցորդ 'ի բնէ. համարուն. *Տնկակից եղեալք նմանութեան մահու նորա. Հռ. Զ. 5: *Սա՝ որ մահու քո տնկակից, լիցի կենաց հաղորդակից. Շար: *Եթէ տնկակից ինձ թողցես զմեղսն. 'ի նոյին վտանեալ մաշեցայց: Անեղէն կերպին տնկակցաց. Նար. ծը. նառաւ:

ՏՆԿԱԿԻՑ. Σύμφυτος. Insitus, innatus, inhaerens. Ընդաբոյս. բնածին. իբր բնական. *Ցեասանմիտ խորհրդովք, և տնկակից խորամանկութեամբք. Փ. Դ. Փ. 15: *Այլ բանն՝ որ ամենեցուն է տնկակից, առաջին 'ի մեզ օրէնք: Անձին տնկակից են կեանք, բայց մարմնոյ ըստ հաղորդութե. Արեոպ. Է: Նիւս. բն: *Կիրք հարկաւորք... գիտնականութի տնկակից. Նար. ծէ:

ՏՆԿԱԿՈՏՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կոտորումն տնկոց. ջարդումն ծառոց. *Աւարառութեամբ, և տնկակոտորութեամբ, և հրացանութեամբ զնոքօք զեղեալ. Ցհ. կը:

ՏՆԿԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Σύμφυσις. Naturalis cohaerentia. Տնկակիցն գոլ. *Մահու նորա տնկակցութի: Տնկակցութե մահուն. Լմբ. պորգ. և ող: *Քնի խաչակցութի է, և տնկակցութի. Լծ. խուլ:

ՏՆԿԱՍԱՂԱՐԹ. ա. Սաղարթայեալ ըստ տնկոյ. բուսեալ և աճեցուն իբրև զտունկ սաղարթագեղ. *Տնկասաղարթ մարմնոյ ածուեն խառնարան. Նար. խոա: (իբր ծառ կենաց, որոյ պտուղն է ած՝ հանդերձ սաղարթիւք մարմնոյ իւրոյ:)

ՏՆԿԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Սիրող տնկոյ և տնկագործութե. *Եթէ տնկասէր եղեալ էր, ոչ արդեօք մերժեալ լինէր: Եթէ տընկագործք տնկասէր լինիցին: Այր ամն տընկասէր տնկեաց 'ի պարտէզ իւր քաջ ուղէշ. Մխ. առակ:

ՏՆԿԱՐԱՆ. գ. Տեղի տնկոյ. դրախտ. այգի: Գնձ:

ՏՆԿԱՐԱՐ. ա. Որպէս Տնկաբեր. *Պատրաստութիւք գուշակաց տնկարար է և ծաղկածին. Վրդն. Երգ:

ՏՆԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φυτεία. Plantatio. Տ. ՏՆԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. *Թէպէտև այ տնկարարութեն զդրախտն լնիցեմք գործ. Նիւս. Երգ:

ՏՆԿԱՐԿ, ի, աց. ա. Իբր Տնկարկու: Արկող զտունկ. տնկող. տնկագործ. *Որպէս տեսանեմք և իմանամք 'ի գործոց տնկարկաց. Վեցօր. Է:

ՏՆԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Արկանելն ըզ տունկ. հատանելն զծառատունկ կամ զմորատունկ, զտունկս և զտունս. *Իրաւունս ունին յիւրեանց անդաստանսն տնկարկուի առնել, եթէ մարդոյ, և եթէ ծառոց. Մխ. դտ:

ՏՆԿԱՒԷՏ. ա. Տնկախիտ, բազմատունկ. *Բուրաստան տնկաւէտ. Մաշտ:

ՏՆԿԱՒՈՐ. Տ. ՏՆԿԱԿԱՆ. *Ընդդէմ գոյս տնկաւոր աննգական բնութե: Առ կենդանւոյն տնկաւոր գոյութի. Փիլ. յոգ: Նիւս. կազմ. լա:

ՏՆԿԱՒՈՐԵԱԼ. Ձգեցեալ զտեսակ տընկոյ. աճեցուն. ուռճացեալ. *Ի տնկաւորեալ այս երկնահաս տնկոյ. Երգ. լուս:

ՏՆԿԵՄ. եցի. ն. Φυτεύω. Planto, complanto, novello, semino. գրի և ՏՆԳԵԼ. Տունկ արկանել 'ի հող. արմատացուցանել. տնկովք զարդարել. սերմանել. ցանել. փխ. Նիւսփէն. *Տնկեաց ած զդրախտն յեդեմ ընդ արեւելս: Նոյ տնկեաց այգի: Տընկեաց աբրահամ տունկ առ ջրհորովն երդման: Մի տնկեսցես անտառս զամենայն փայտ ինչ առ սեղանովն տեառն այ քոյ: Ես տընկեցի, ապողոս ջուր ետ, այլ ած աճեցոյց. և այլն: *Ծառն՝ տնկողին է, և վայելչութիւն՝ խնամոց նորա. և դու ոչ ծանեար, և պտուղ նմա ոչ ետուր. Վրդն. տան:

ՏՆԿԵԼ՝ այլաբանութք. Καταφυτεύω, καταπήγνυμι. Colloco, defigo, constituo, են. Հաստել, հաստատել. կարգել 'ի բնէ տալաւորել, կամ յետոյ մուծանել. *Որպէս զի թէ՝ որ տնկեաց զունկն, ինքն ոչ լուիցէ: Տարեալ տնկեսցես զնոսա 'ի լեառն ժառանգութե քոյ: Տնկեալ դու զժողովուրդ քո 'ի տեղի սրբութե քոյ: Տնկեցից զնոսա, և ոչ խլեցից: Մոլորութե 'ի տան տեառն տնկեցին. և այլն: *Տնգեցին հերձուած 'ի մէջ հաւատացելոց: Ի ջուրն տնկեաց հրամանն տեառն զդնտլոյն բնութի. Ճ. Ա: Վրդն. ծն: *Օրէնքն մարդիկ տկար տնկէին 'ի քահանայութի. Եփր. Եբր: *Աղէքսանդրացւոց եկեղեցւոյն եպիսկոպոս տնկի յատտու. Եւս. քր. Է: *Տնկին 'ի թիկունս նորա վէրք անբժշկելիք. Հ. կիւրղ. (որպէս ումն. քառնիւ:) *Հիւանդութիւք տնկին 'ի մարդիկ: Ցայլ ցանկութեց առակար է. զի ոչ է տընկեալ 'ի մեզ, և ոչ է բնական. և զի ոչ 'ի սկզբանէ տնկեցաւ 'ի մեզ. Ոսկ. յհ. ա. 21: Բ. 19: *Ցիւրաքանչիւր բարս տնկեալ է ընտրողութի: Ի բնական օրինաց՝ որ 'ի միտսն տնկեալ է. Բրս. հց: Եղիկ: *Անարգեցան զոհք և պատարագք. և փոխանակ նոցա աղօթքն տնկեցան. Մծբ. Ժ. (այլ. ընտրեցան:)

ՏՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Կեալն 'ի միասին՝ որպէս 'ի միում բնական տան. *Եւ է միուն (հոգւոյ և մարմնոյ), յորժամ երկոքեան ունիցին զտնկեցութի. սակս թէ թողցէ չարժողն, տնկեալ գնի մարմին անխլլռելի. Ե. ղիւ. հոգ:

ՏՆԿԻՆԱԳՈՐԾ. ա. Որպէս Տնկագործ, և տնկագործեալ. *Այն ծառոյն տերև լայնասաղարթ՝ պարտեզաց պատճառ, սոտ երկրագործին ծառ՝ հայրենի տընկինագործ. Նար. փառ:

ՏՆԿԻՉ. ա. Տնկող. որ տնկէ. *Որպէս շինող տան, և տնկիչ բուրաստանի. Երգն. Եէր: *Մշակ՝ առանց ծովու վաճառական, ծառոց տնկիչ, բժիշկ հողմոց. Պիտառ: *Տընկիչք ամբարշտութե. Մծբ. ժը:

ՏՆԿԻՑ. ա. գ. Συνοικούων, οὔσα. Տնակից. ընակից. *Մինչ գեռևս կենդանի իցէ տնկիցն. Փիլ. Ժ. բան:

ՏՆԿՈՒԱԾ. ոյ, ոց. գ. Տնկումն. տընկեալ. տունկ. փնկած բան. *Շնորհ և զօրու ի՝ համապատասխ տնկուած: Ծառ կենաց (յո) հայրենի տնկուած. Պրոկղ. 'ի սրբէք: Գնձ:

ՏՆԿՈՒՄՆ. կման. գ. Տնկելն և տնկիլն (ըստ ամենայն նշ). *Երկիր 'ի մշակումն, և 'ի տնկումն: Երկրորդէ սոտ զծառոց տընկումն. Արիստ. Ձ: Վրդն. ծն: *Զտնկումն դրախտին ոչ 'ի կարգադրութիւն աւուրցն յայտ արար, այլ յետոյ իմն պատմեաց. Մխ. այրիվան: *Տէր սատացաւ 'ի տնկումն փրկութե. Ար. Զ:

ՏՆՊԱՀ, ի. իգ կամ աց. ա. Οἰκουρός. Custos, domus. և materfamilias. Պահապան տան. տնապան. տնապահեակ. և Տնարար. տանտիկին. *Շունք տնպահք պաշտպանք լինին: Եղբայր կամ որդի կամ դուստր կամ կին տնպահ, կամ հարազատ սիրելի. Փիլ. Ժ. բան. և բաղն:

ՏՆՏԵՍ. ի. իգ կամ աց. գ. Οἰκονόμος. Oeconomus, procurator domus, dispensator. Տեառն տան. տնօրէն. հազարապետ. մատակարար. սախ և կոնոմոս, որպէս յն. իգոնոմոս. թ. քէհեա, քէթխուտա, վէքիլ խարճ, նազըր. *Հաւատարիմ տնտես և իմաստուն: Այր մի էր մեծատուն, որոյ էր տնտես: Պարտ է եպիսկոպոսին անարատ լինել, որպէս և այ տնտեսի. և այլն. *Մովսէս էր տնտես ածային օրինաց և պատուիրանաց. Նանայ: *Տընտես լինել տանըն քոյին, բաշխող բանից ածային. Ցտ. օրհն: *Եւ առեալ տնտեսն ըզ հօւկն՝ խորովէր 'ի տապակի. (ումն. փճով իբր խոհակեր.) Վրք. հց. Է:

ՏՆՏԵՍԱԲԱՐ. մ. Οἰκονομικῶς. Իբրև տնտես. տնտեսութք. ըստ վերին տեսչութե. տնօրինաբար. *Տնտեսաբար և վայելչապէս՝ կենաց գործի առնելով. Շ. բարձ: *Ծնողին զամենայն նուիրեաց վասն տնտեսաբար յաղագս մարմնոյն ազգականին մերոյ. Ոսկ. Ա. խաչ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Οἰκονομικός, κή, κόν. Oeconomicus, dispensativus, dispensatorius. Որ ինչ հայի 'ի տնտեսն, և 'ի տնտեսութի. հոգաբարձական. տնական, և խոհական. *Ցերիս բաժանեն զնա (զգործնական գիտութին). 'ի քաղաքականն, 'ի տընտեսականն, 'ի բարոյականն. Սահմ. Է: *Տընտեսական խնամ չինութե. Պիտ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ. Գիտակ տնտեսութե. *Զինչ ակն ունել է, եթէ ոչ տան կամ քաղաքի՝ տնտեսականն և կամ քաղաքավարական այր. Փիլ. լին. Դ. 118:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆ. գ. Գիտութի տնտեսելոյ. *Արիստոտէլ գրեաց վասն տան. յորում վասն տնտեսականին ճառէ. Սահմ. Է: *Բաժանի տնօրինականն 'ի համեստական, 'ի պատշաճական, 'ի տնտեսական. իսկ տնտեսականն է պաճորելն ըստ յաջողութե. Տօնակ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ. ա. Տեսչական. ըստ վերին տեսչութե. տնօրինական. որ ինչ է ըստ խնդոյ մարդեղութեն. *Որդին այ՝ տնտեսական լուսաւոր ճշմարտութին իւրով զսոսա ամենայն լուսաւորեաց. Պիտառ: *Կարապետն յանապատի՝ սակս տնտեսական հրամանին յեզերս գետոյ. Մագ. Յ: *Վասն մեր տնտեսական տնօրէնութեցն յն քն: Տնտեսական չարչարանքս՝ զոր պարտ էր կրել վասն աշխարհի. Նանայ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տնտեսականն բան. տնտեսութի. տնօրէնութի. *Աղախին էր (տեառն) ըստ ածական բնութեն, և եղև մայր ըստ տնտեսականութեն. Սեբեր. Է:

ՏՆՏԵՍԱՎԱՐԵՄ. եցի. ն. Տնտեսութբ վարել՝ ուղղել. տնտեսել. կառավարել. *Քաջ բարդաւաճեալ բանիւք փորձեցան տնտեսավարել զաշխարհ. Պիտ:

ՏՆՏԵՍԵՄ. եցի. ն. Οἰκονομέω. Administro, dispenso, dispono, rego, guberno, solerter excogito, molior. Որպէս տնտես գործել. տնօրինել. մատակարարել. բաշխել. կարգաւորել. ուղղել. խնամել. որ այլազգ առի զայ, և այլազգ զմարդոյ: Զայ. զոր օրինակ, *Ած էր, որ տնտեսէր զիրսն ըստ իւրոց կամացն՝ 'ի քակտումն և յամօթ անօրինացն, և յօգուտ և 'ի փառս եկեղեցւոյ իւրոյ սբյ. Փարպ: *Այս 'ի յերկրի բնաւորեցաւ, և 'ի վերուստ տնտեսեցաւ. Վրհր. սփ: *Եւ 'ի ձայնէն՝ յորմէ այս գործի, մեռելոցն և՛ս նորաաքանչ իմն տնտեսի. Պիտառ:

Եւ զմարդոյ. *Ոչ բարւոք տնտեսեաց, այլ զրկեաց զաղքատս: Զարկղն աղքատաց նմա ետ կրել, և տնտեսել: Հաւատարմապէս տնտեսէ զնոյն կարօտելոց: Վարդապետութի տնտեսել լռողացն ... Իշան անձանց սատացողաց տնտեսեսցի. Մանդ. ժա: Ոսկ. յհ. Բ. 19: Լմբ. փիլիպ: Երզն. մոբ: *Ահիւ և երկիւղիւ տնտեսեսցէ զհաւատացեալսն յոյս աւանդս: Կոչեցան եպիսկոպոս, որք զամենայն եկեղեցիս առեղծրաց տնտեսեսցին. Ցմբ. իգ: Ոսկ. Ձեռ:

ՏՆՏԵՍԵԼ. ըստ յն. ոճոյ, Հոգալ. Ճարտարել. հայթայթել. և Ակնարկել. յուշ

տանել. տրամադրել. *Զամբուլթի առ ճըշմարտուն հաւատոյն տնտեսել կամեցեալք. Ցհ. ԽԺ. Երն.։ *Վասն Նորին աղերսել առ քեզ. զոր յաւելուած կարգիդ տնտեսէ։ Ըստ որում և յաւելուած բանիս զնոյն տընտեսէ... Յաւելուածով բանիս զնոյն տնտեսէ. Նար. ԽԷ։ Լմբ. պտրգ։

ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Οἰκονομία. Oeconomia, dispensatio, administratio, regimen. և providentia. և incarnatio. Պաշտօն և գործ տնտեսի. հազարապետութիւն. մատակարարութիւն. կարգաւորութիւն. կոնոմոսութիւն. հոգաբարձութիւն տան. գործառնութիւն և խընամք ճարտարութեամբ զգօնութեան. Չէվիկճարճըլըգ, Բէգզլիգ, Իգարէ. *Տո՛ւր զհամար տնտեսութեան քո։ Տէր իմ հանէ զտնտեսութիւնս։ Յորժամ 'ի բաց լինիցիմ 'ի տնտեսութենէս։ Տնտեսութիւն յանձն է ինձ։ Զտնտեսութիւն շնորհացն այ՝ որ տուեալ են ինձ 'ի ձեզ։ Ըստ տնտեսութեանն այ՝ որ տուեալ է ինձ 'ի ձեզ։ Տնտեսութեան լրման ժամանակաց. և այլն։ *Քաղաքավարութիւն և տնտեսութիւն՝ ազգակից են առաքինութիւնք. զի է՝ որ քաղաքավարութիւն է, տնտեսութիւն առ 'ի քաղաք. և է՝ որ տնտեսութիւն է, քաղաքավարութիւն առ 'ի տուն. Փիլ. լին. գ. 165։ *Առանդէ նմա (պետրոսի) զտնտեսութիւն և զիշխանութիւն եղբարց իւրոց։ Որովհետև արարէք տնտեսուն եղբարց՝ ինձ արարէք։ Ոչ է բաւական սերմանց եւեթ արկանելն, այլև բազում տնտեսութեան յետ այսորիկ կարօտիմք, մերժել զթռչունսն, հատանել զփուշսն, և այլն. Ոսկ. յհ. Բ. 42։ Ցծն. ԻԳ։ Ը. յհ. ԻԸ։ *Զայրեացն հաւատացեալ սպասաւորութեան տնտեսութիւն. Աբ. ոտէք։

ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վերին տեսչութիւն. նախախնամութիւն այ. *Այցելուն երկնաւոր տընտեսութեան։ Այս ամենայն անքննելի ածային տնտեսութեան խորհուրդ. Եղիշ. Ա։ Իգն։

ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տնօրէնութիւն. խորհուրդ մարդեղութեան բանին. *Զննելի բնութիւն ըստ 'ի կուսէն տնտեսութեան հաճեցաւ բնակել 'ի մեզ. Գորգ. զոր Լմբ. մեկնէ. *'Ի սպասաւորութենէ կուսական արեանն։ *Տնտեսութիւն՝ գործառնութիւն է. վասն զի առ յանձն որդին այ զայս գործել, 'ի կուսէն որդի մարդոյ լինել. Խոսր. պտրգ։ *Մայր բանին տնտեսութեան. Շար։ *Սպասաւորք էին տնտեսութեանն։ Ճշմարտապէս ըստ տնտեսութեան մարդեղեալ շրջէր 'ի վերայ երկրի. Ը. բարձր։ *Զտնտեսութիւն այ. զոր տնտեսութիւն. զյաղագս 'ի վերայ բոլորից այ մարդանալոյն. Աբ. Է։

ՏՆՏԵՍՕՐԷՆ. Տ. ՏՆՏԵՍԱԲԱՐ. *Եթէ ոք տնտեսօրէն սպասաւորիցէ բանիս վարդապետութեան՝ բազմաց. Ը. հփբ։

ՏՆՕՐԷՆ, րինի, նաց. ա. գ. Οἰκονομῶν, οἰκονόμος. Procurans, procurator domus, dispensator, administrator. Տան օրէնսդիր, կարգաւորիչ տան մեծի՝ կամ տան աշխարհիս. որպէս տնտես, և տեսուչ. հազարապետ. մատակարար. հրամանատար. վարիչ. ուղղիչ. բաշխիչ. հոգացող. կոնոմոս. իկոնոմոս. որպէս յն. իգօնօմօ, իգօնօմօս. *Զանազանք կերակրոց՝ յատկականաց մարմնոցն պատշաճեալք՝ յամենեցուն տնօրինէն (յայ) խնամեալք եղեն։ Ի բարերար և յիմաստուն տնօրինէ կենացս մերոց յայս ընկալեալ զմերս. Բրս. Բղբ. և հց։ *Տնօրէն Նորին հոգին աղղէր մարդարէիւս։ Իբրև որդի առ հայր տնօրէն մերոյ փրկութեան. Լմբ. ող։ *Հաւատարիմ և իմաստուն տնօրինին՝ 'ի վերայ ամենայն տէրունական ուսացուածոցն լինել տէրն. Նխա. Երգ։ *Եկն եհաս մեծն, և զտնօրէնն (զկոնոմոսն) արտաքս ձգեաց. Կլիմաք։ *Ո՞ արդեօք իցէ հաւատարիմ տնօրէն, զոր կացոյց և այլն։ Անդիմադրելով զհայրն և զայրբունեան և զտնօրէնսն նորա. Իրէն. ատ Լեհ։ *Եպիսկոպոսք են, և տնօրէնք եկեղեցւոյ։ Թագաւորական իրաւանցն տնօրէն է ուղղիչ։ Իշխանն յաղագս մարմնոյ տնօրէն լինելոյ՝ հարկս հանէ յաշխարհէն։ Ընդ հակառակս եղեալ իրերաց՝ չարի և մեղաց միմեանց գտաք տնօրէնք. Լմբ. պտրգ։ *Զի քո օգանին է տնօրէն բանաստեղծուն մարմնին։ Որոյ գործոյն տնօրէն եղև կայսրն օգոստոս ընդհանրական գըրութեամբ աշխարհի. Լմբ. ող. և վերափոխ։ *Մեր փրկութեան տնօրինիդ՝ հօր միածնիդ յայտ. Լմբ. փող հրեշ։ Իսկ յոգն. իբր Տնօրէնութիւն. Սարգ. յ.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Οἰκονομία, διοίκησις, διοίκημα. Oeconomia, dispensatio, dispositio domus; moderatio, administratio. և providentia. Տնտեսութիւն. կարգաւորութիւն. հոգաբարձութիւն. սպասաւորութիւն. տեսչութիւն. խոհական թոյլտուութիւն կամ զիջումն. *Ո՛չ առ ինչս իսկ, և տնտեսութիւնս, և զօրավարութիւնս, և առ այլսն իշխանութեանց. Պղատ. օրէն։ *Զքաղաքաց տնօրէնութիւնս. Պիտ։ *Եթէ 'ի տերանց ձեռաց առաքիցիք 'ի տնօրէնութիւն ինչ բանի, արդարութեամբ վարեցարուք. Ը. ընդհ։ *Եւ ոչ տնօրէնութիւն յարկի առանց ձիթոյ պիտոյից խնդրոյ. Նար. ղգ։ *Մտաւոր շաւղացն տնօրէնութիւն։ Կատարէ մեզ զպէսպէս տնօրէնութիւն եկեղեցական գործոց։ Տնտեսութիւն տնօրէնութեան յանձն արարեալ է ինձ. Լմբ. ող. և պտրգ։ *Ի յանցանաց զերծոյց (յովսէփ զեղբարսն), տնօրէնութիւն այ կոչելով զեղեալսն, և ոչ նոցա չարութիւն. Ոսկ. յհ. Բ. 25։ *Տնօրէնութիւն տեառն մարդասիրապէս 'ի մանկանց զպատրաստութիւն նոցա թեթեւացոյց. Կլիմաք։ *Ամենեքեան՝ որ հակառակ կան ճշմարտութեան, փոխանակ լինելոյն ճշմարտութեանն. և այս տնօրէնութեամբ եղև. Ճ. Բ։ *Պատճառէ զտնօրէնութիւն իւիք (գործառնութեան), որ զսուտն բանաստեղծէ. Կլիմաք։ *Հպելութիւն և ճաշակաւորութիւն մինչ 'ի խորագոյն մարմնոյ հասանէն՝ փոխատեսակ մատուցանելով զիւրսն առ 'ի տնօրէնութիւն (բաշխման պիտոյից). Փիլ. խնամոց։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. Οἰκονομία, և այլն. Incarnatio. Խորհուրդ մարդեղութեան. խոնարհիլն որդւոյն այ և մարդանալն. *Նա ըստ տնօրէնութեան և վասն մեր որդի եղև ադամայ, իսկ մեք ըստ բնութեան եմք որդիք ադամայ։ Ած իմ, և ած ձեր. ած նորա եղև ըստ տնօրէնութեան. վասն զի մարդ է. իսկ մեր ըստ բնութեան տէր է և ած։ Ի ձեռն չարչարանացն և յարութեան, և ամենայն տնօրէնութեան. Աբ. Ա. Դ։ *Զարարչին անհաս տնօրէնութեանն զանքնին ծնող։ Զիս մերժեցէք, զտնօրէնութիւն իմ պատմեցէք։ Փափագէր տեսանել զտնօրէնութեան տեղին քո. Նար. կաա։ Լմբ. պտրգ։ Վրք. հց. ծդ։ *Ստորագրեցեր զտնօրէնութիւն քո զտեղի։ Զտնօրէնութեան քում էակցին։ Զոր 'ի տնօրէնութեանն խոնարհութեամբ ընթերցեալ։ Որ զտնօրէնութիւն ածորդւոյն 'ի յարգանդի ծանեաւ հոգւովն. և այլն. Շար։

ՏՆՕՐԻՆԱԲԱՐ. մ. Οἰκονομικῶς. Dispensative, cum dispensatione, secundum providentiam, vel incarnationem. Տնտեսաբար. գեղեցիկ մատակարարութեամբ. [illegible] կամ խորին տեսութեամբ. կամ վերին տեսչութեամբ. *Դարձեալ տնտես հաւատարիմ, մարմնոյ հոգւոյ՝ միոյ անմարմնին. զիւրաքանչիւր պէտսն նոցին՝ տնօրինաբար տայր ըստ կարգին. Ցն. որդ։ *Որ ոչն մակաւասար ենթակայն տրամախոհի, զինչ տնօրինաբար բաժանէ. Մագ. ծդ։ *Որ զծածկեալ խորհուրդ ածգիտութեան տնօրինաբար յայտնեալ ծանուցին. Շար։ *Եւ այս տնօրինաբար լինէր, զի նախ անդ քարոզեսցէ. ուսուցանէ և գաւառականութեանն առնա 'ի գամասկոս տնօրինաբար լինէր. Ոսկ. գծ։

ՏՆՕՐԻՆԱԲԱՐ. Խորհրդով տնօրէնութեան. խոնարհելով ըստ մարդկութեան. *Կերպացեալ զմերս 'ի սբյ կուսէն տնօրինաբար։ Զանճառելի զայս ածութեան տնօրինաբար յօրովայնի քում կրեցեր մարմնով։ Տնօրինաբար յերկրի երևեալ։ Տնօրինաբար արտասուելով. և այլն. Շար։ *Տնօրինաբար պատարագեալ ընծայեցար անեղերաց. Զքր. կթ։ *Տնօրինաբար կոչեցեալ երկնային ազամ։ Տնօրինաբար գալ 'ի մկրտութիւն. Ը. բարձր. և հփբ։

ՏՆՕՐԻՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Οἰκονομικός, κή, κόν. Dispensativus, dispensationis. Տնտեսական. *Յորժամ զարդարէ ոք զայրս, լինի բարոյական. կամ զտուն, և լինի տնօրինական։ Առաջնոր բարոյականն 'ի տնօրինականութիւն տեսանի, և տնօրինականն 'ի քաղաքականութիւն։ Գործականն բաժանի 'ի բարոյականն, 'ի տնօրինականն, և 'ի քաղաքականն, որ պարունակեալ ունի յինքեան զբարոյականն և զտնօրինականն. Սահմ. Ժ։ *Եւ սակի տնօրինականն՝ հոգւոց՝ ուղղութի. Տօնակ։ *Նաև այս իսկ տնօրինական էր. զի ոչինչ մեծ վարկանէր զմեռանելն փութով վասն մեծագոյն շահի քարոզութեան. Ոսկ. գծ։

Կամ Որ գիտէ բարւոք տնտեսել զինչս իւր. *Զտնօրինականն՝ ուժգ (առն յաջողակք). Բրս. Ժող։

ՏՆՕՐԻՆԱԿԱՆ. ա. Փրկչական. սեպհական տնօրէնութեանց տեառն. որ ինչ անկ է մարդեղութեան կամ խոնարհութեան որդւոյն այ. *Ըստ միաւորութեան տնօրինականի։ Յայլ տեղիս տնօրինականս փրկչին։ Զտնօրինական անուանսն յիշէ։ Որ 'ի լրումն բոլորից տնօրինական մեծ խորհրդոյն. Գրչագ։ Խոր. ածր։ Խոսր։ Շար։ *Սոյնպէս օրինակեցաւ տնօրինական սրբութիւնքն (ուխտատեղիքն յերուսաղէմ). 'ի հռոմ գրէ 'ի հայ թարգմանեցաւ, և բերաւ 'ի հայս, յորում էր թիւն ճէղ. Ոսկէփ։

ՏՆՕՐԻՆԱԿԱՆՔ. գ. Տնօրէնութիւնք քի. գործք մարդեղութեան. *Զանքննելի տնօրինականսն առէ ծածկեալ 'ի մարդկային մըտաց։ Կատարեցան ամենայն տնօրինականքն։ Զբազումս 'ի տնօրինականաց։ Վնասակարս առ տնօրինականսն տէրունականս։ Մարգարէիցն փոյթ եղև խնդրել և քննել զտնօրինականսն քի։ Այսպիսիք են ամենայն տնօրինականքն, լինին խոնարհագոյնք և բարձրագոյնք. Ը. բարձր։ Նար. ԽԷ։ Սրգ. Ա. Դ. Բ։ Իգն։

ՏՆՕՐԻՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տնտեսականութիւն. և Տնօրէնութիւն քի. *Անբաւապատիկ շնորհաց տնօրինականութեան վասն մեր՝ արարչին. Երզն. փէր։

ՏՆՕՐԻՆԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Յանձին կրել զտնօրէնութիւն. կամ Չարչարանք փրկչին. *Զփրկանականս բանի զտնօրինակրութիւն. Թէ. տոր. Տօյրոգ։

ՏՆՕՐԻՆԱՊԷՍ. Տ. ՏՆՕՐԻՆԱԲԱՐ. *Տնօրինապէս տեառնագիրն։ Ոչ զի զայն կամէր, այլ տնօրինապէս (իբր զիջմամբ)։ Ըստ նմանութեան նորա խոնարհեցաւ (եպիսկոպոսն) տնօրինապէս առ գրուածս. Նար. ղգ։ Բրս. Հրզ։ Լմբ. պտրգ։ *Տնօրինապէս առնու բանն զայս 'ի վերայ նորա անգիտութիւն. Ը. ա. յհ. ծա։

ՏՆՕՐԻՆԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Տեղի և գործ իւրք տնօրէնութեան. *Զհաւատալուս մը տնօրինարան. Գնձ։

ՏՆՕՐԻՆԵՄ, եցի. ն. Οἰκονομέω, διοικέω. Dispenso, dispono, rego, administro,

procuro, instituo. Տնտեսել. կարգաւորել. մատակարարել. հոգալ. հնարել. և Ջեռնմամբ յարմարել. *Զբաւականն նոցա զօգուտն տնօրինէր: Զփրկութիւն անձինն 'ի նմանէ տնօրինեալ հոգայր: Զայս տնօրինէր բարի արարչութեան: Զի թէ տնօրինեացէ ած խօսել մեզ առ միմեանս. Ոսկ. յհ. ա. 42: Ցմ. կը: Լմբ. ող: Ղ. Եղբ: *Ըստ այնպիսիցն և ըստ պատշաճիցն միշտ տնօրինէ զվայելչապէտութիւն: Զամենայն տեսակս առաքինութեանց յանձինս տնօրինեացուք. Նանայ: *Եթէ բարուք զկեանս մեր ոչ տնօրինիցեմք: Զի եթէ սերմանեացգ՝ որ վասն մարդոյն, ած այնպէս հոգացաւ տնօրինել, մարդոյն ապա՝ յաղագս որոյ ամենայնքս գոյացան, ո՞չ տնօրինէր մեռելութիւն զկենդանութիւն: Ցեաչուն հոգւոյն՝ որ զմերս տնօրինէր փրկութիւն. Ա. գ: *Արդ զայս տնօրինէ ինքն, զի մի ընկալցին, և երկայնամիտ լիցի առ նոցա ստահակութիւն. Իգն: *Կահս և կազմուածս, որով պէտք տնօրինին: Քաղցրն և կծուն 'ի պէտս բժշկաց տնօրինին. Ցմ. ք. է:

ՏՆՕՐԻՆԻԼ. Ցանձն առնուլ փրկչին տնօրինաբար զամենայն զմարդկայինս՝ բաց 'ի մեղաց. *Տնօրինեցաւ յարգանդի կուսին խառնակից հօր և մեր հոգւոյն: Օրհնութիւն 'ի բարձունս տնօրինեցելոյն 'ի կուսէն Թագաւորին մերոյ. Շար: *Տնօրինի 'ի նոր գերեզմանի դնիլ նմա: Ի կենարար տնօրինեցելոյն կողէ. Ոսկ. յհ. բ. 39: Անյաղթ. բաշխ:

ՏՆՕՐԻՆԻՉ. ա. Տնօրինօղ. տնօրէն. որ տնօրինէ. *Զոր տնօրինիչ ամենայնի՝ տեղ պատրաստեաց պապուինի: Եւ շարժէ զայս դուլթս տնօրինիչ փրկութեանն 'ի վերայ մեր հաւատով. Ղ. խոստ: Լմբ. ող:

ՏՈԳԻՄ, եցայ, եալ. չ. Բառ անյայտ. որպէս Տենչալ անյագաբար. և կամ Տոգորիլ. և հծեալ գոլ ամենայնիւ. *Եւ դուայսմ ցանկացար տոգեալ: Տոգեալ տոգեալ. տիրապէս սրամտութեան տորբանականդ 'ի քեզ տոգեալ. Մագ. է. խա:

ՏՈԳՈՐ, տոգորք, րից. գ. Թաթաւութիւն. շաղախութիւն. ներկութիւն. և նմանութիւն, Հրմտութիւն. ուռուցութիւն. մակացութիւն. *Ոհորական տոգորից տենչամ քեզ սրամակայեալ: Յորում մթերեալք են տոգորք ածայինն: Զքաւխյն (գխտութեանց) 'ի նա տոգորս երևակայութ ցուցից: Ի տոգորս այլմիջ տաղտկացեալ 'ի գրի՝ արտաքս ստացեալ. Մագ. ծէ. ժէ. կը. և ժը: Իսկ Լէհ. դնէ. *Տոգոր, ներկ»: և Հին բռ. *Տոգորք, ներկողք»:

ՏՈԳՈՐԵՄ, եցի. ն. (լծ. պ. Բէրթէրբէն.) Թանալ. թաթաւել. ներկանել. *Տախտակ տոգորեալ վարժ խուզման. Մագ. ատ. չէհ:

ՏՈԽՂՈՒՔ. գ. Ազգ երփոյից 'ի խմորոյ շաղախելոց իւղով և անուշիւք. պլաքինդի. *Զկտապան, և զփոխընդերս, զքաղցրան և զտոխղուսն. Ոսկ. ծնընդ. ձ. յն. զպղպակունդս և զեփոյս:

ՏՈԾԻԿ, ծկի. գ. Ընթերցիր կամ խմա, Մոծիկ. մոծակ. այն է ազգ մժեղաց. *Ի տոծկէ և 'ի մժխկաց կերակրին 'ի խնամոցն այ՝ մինչ 'ի գառնալ ծնողացն. Վրդն. ող:

ՏՈԿ, ոյ. գ. Արմատ Տոկալոյ. որպէս Տոկումն. տեւումն. ժոյժ. յերկարամտութիւն պատասխող. յերկարութիւն համբերութեան կամ ուժոյ. տոկունութիւն. փայանըֆիւլ. *Համբերութիւն 'ի ժամանակի հալածմանց... համբերութիւն և տոկ. (յն. համբերութիւն անպարտելի.) Կոչ. ծդ: *Վկայիցն հանդէսք... տոկապեալ է տեղութեան մարմնոյ ... (ած) տոկ շնորհէ նոցա. Նար. երգ: *Որում լծակ ցի հարկաւորապէս աշխատութի և տոկ. Մարկ. Խրթ. ... : *Առ 'ի տոկ ունել կենդանութեան. Վրդ. հջ. ջ: *Զլթուեցի այնուհետև վտանգին վտանգ, այլ մրցանակ և 'ի տոկ անկանիցի (յն. ձգտեսցի), եւ քան զիս քաղցր և հեշտական թուի. Ոսկ. Ի. ա. 16: *Մարդ չկարէ բազում ժամս 'ի վերայ ջուրց ղողալ. քանզի չկարէ կարի 'ի տոկս ձգել (այսինքն յերկարաձգել) առանց հանգչելոյ. Սեբեր. զ: *Եթէ այսմ ևս ոչ լուիցէ, այլ ևս յաւելլից, և 'ի տոկ կռուեցից (այսինքն յերկար կամ ստատիկ). Ագաթ: *Խնայեալ 'ի մանկահաս տղայսդ, և 'ի տոկ հրամայեաց տանջել. (այսինքն չափով կալուլոյ տոկալ, կամ յերկարելով զթեթև տանջանս). Ճ. Ա. Հրհ ...:

ՏՈԿ. ա. Տոկուն. յերկարատև. դիմացկուն. փայանըֆլը. *Մինչդեռ ուղիղ վարիցի նաւ, անվտանգ է յընկղմելոյ. և 'ի խափանելոյ. մինչդեռ յաջող և տոկ օդով առաջնորդեսցի. Սարգ. ա. յհ. գ:

ՏՈԿԱՄ, ացի. ա. չ. Παρίσταμαι. Sustineo, persevero, duro, suffero, consisto. Տևել. յերկարել. ժուժել. համբերել. կալ մնալ. բաւել. զդէմ ունել. կարել տանել. դիմանալ. փայանմագ. *Զօրացուցէ զքեզ ած, և կարասցես տոկալ. Ել. ծէ. 23: *Զի եթէ այժմ վասն զի անտեսական են մարմինք՝ յայն ասկս մեռանին, ապա և 'ի յարութեն ըստ նոցա բանին չտոկան ընդ ձնչոյն: Զիարդ տոկային այնքան անբովանդելի տանջանաց: Եւ յառօրեայն չարչարանաց, տեւել տոկալ արամակենաց: Պահեալ լինին և տոկացեալ. Եզնիկ: Սրգ. յւ. դ: Ցս. օրհ: Փիլ. լին. բ. 46: *Որ զայդչափ ժուժկալութիւն պահոց տոկացեր. Լմբ. օրհ:

ՏՈԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ցալտոկալ. տոկուն առնել. դիմացնել. փայանտըրմագ. յն. Τονόω. Intendo. Ձգտել. *Փայծաղն գոլով պինդ բնութ, պնդէ զնոսա և տոկացուցանէ. Նիւս. բն. ժէ. (Նոր ձեռ. ստատկացուցանէ):

ՏՈԿՈՍ. ի. ից կամ աց. Տ. ՏՈԿՈՍԻՔ. յն. τόκος. *Վարձ տան աշխատանաց, կամ տոկոս մարդասիրութե. Տոկոսիւք պահանջեն. Լմբ. ող: Մանդ. ծդ: ...: և. Նար. երգ:

ՏՈԿՈՍԱՀԱՒԱՔ. ի, աց. ա. Հաւաքօղ տոկոսեաց, ժողովօղ զվաշխս. *Տոկոսահաւաք վաշխառուք, որ ցանկայ բազմացուցանել զվաշխն. Լծ. ...:

ՏՈԿՈՍԱՌ. ի. ից. ա. Որ առնու զտոկոսս. տոկոսառու. վաշխառու. *Առնուլ ինձ յանարժանից՝ 'ի պէտս. 'ի տոկոսառե են: Վայ տոկոսառին. Մաշ: Ոսկեփոր:

ՏՈԿՈՍԵՄ, եցի. ն. Ընդ տոկոսեօք արկանել. վաշխ պահանջել. *Զտոկոսեմ զպարտատեաց, չպահանջեմ զպարտսն, չարկանեմ խեղդ. Եփր. ղզ:

ՏՈԿՈՍԻՔ, սեաց. գ. որ և ՏՈԿՈՍ. Բառ յն. τόκος. յարմէ անձն. փողոյ. այսինքն ծնունդ. *Եփրեմ իբրև զհաւ թեւաւ, և փառք նոցա 'ի տոկոսեաց և յերկանց և յղութեանց. Ովս. թ. 11: Տես և զՄեկն. Լամբր. ... (Կայ և ձ. 'ի տոկոսաց:)

ԱՅԼ առաւել Τόκος. Foenus, usura. Զար նուէր փոխոյ. անիրաւ պտուղ կամ վարձ դրամոյ 'ի փոխ տալոյ. վաշխ. շահիկ. ... *Եթէ արծաթ փոխ տայցես, մի արկանիցես տոկոսիս: Մի տայցես եղբօր քում արծաթ վաշխիւ, և մի զկերակուր շահիւ, և մի տոկոսեօք զմա: Լնու զտունս իւր 'ի տոկոսեաց և 'ի վաշխից: Վաշխս և տոկոսիս ոչ առ: Վաշխս և տոկոսիս առնուին 'ի միջի քում: Տոկոսեօք անգրէն ոչ պահանջիցէ: Տոկոսեօք (կամ տոկոսիւք) պահանջէի զնա: Եղթ վաճառեալ զիւղն, և հատուցես զտոկոսիսն քո (այսինքն զպարտս տոկոսաւորս). Եփ.

*Անյագ տենչանօք 'ի տոկոսիս վաշխից մնացին. Եղն. ժը: *Ա. այն՝ որ ոչ իցէ հաւատարիմ, և ոչ փոխ տալ տոկոսեօք ... հատուցանել ոչ զտոկոսիսն, և ոչ զդրամն. Գլոփ. օր. է:

Նմանութիւ, Պարտիք. պարտաւորութիւն. վրէժ 'ի փոխարէնան՝ առաւելութիւ. *Կուտէին 'ի վերայ արդարոյն զօրինացն տոկոսիսն, և զամբարտաւանութի հայհոյութեան: Տացես զտոկոսիս վասն ամենայն չարեացն՝ զոր գործեցեր. Ճ. Ա. *Զվերջին պատուհասին տացէ զտոկոսիս. Մանդ. Փ:

ՏՈԿՈՒՆ. ի, ից. ա. Ունօղ զտոկ. որ կարէ տոկալ. սերտ. դիմացկուն. փայանըֆլը. *Գրաստս տոկունս և ուժեղս. Փարպ: *Տոկուն կապով հաստատագոյն և հարստագոյն պնդեացին Բարեպաշտիկք են, առ որս փոփոխեալ լինի ազդն տոկուն. Փիլ. լին. գ. 133. 134:

ՏՈՀՄ, ի, իւ կամ աւ, ից կմ աց, իւք. գ. Δῆμος. Pars tribûs, populus. γένος, γενεά, ἔθνος, gens, genus, generatio. συγγένεια, cognatio. πατρία, familia, parentela. (լծ. պ. թ. Թօխում, Թօխումէ, Թօխմ, Թօհում. որ է Սերմն. սերունդ. զաւակ.) ... Զարմ. ցեղ. ազգատոհմ. տուն. ժողովուրդ. ... *Ցեղն յուդայի ըստ տոհմից: Ցոհմն զարայի ըստ արանց: Ցազգէ տոհմին յուդայի: Առաքեցին որդիքն դանայ 'ի տոհմից իւրեանց: Ըստ տանց տոհմից հարցն: Ցակոբեան տոհմիս: Ցողդէն դաւթայ, 'ի տոհմէն փարեսեանց, 'ի ցեղէն յուդայ: Ամենայն տոհմք ազանց: Որ յազգին մերում, և ոչ 'ի տոհմի մերում, և ոչ 'ի ժողովրդեան մերում: Ցիարայելեան տոհմէ անուն (յն. յիսրայելէ): Պատուհաս մահու զնա տոհմաւ հարցեն (յն. ամենայն ատեն). ևն: *Ընտրեցաւ տոհմ յամենայն տոհմից. Եփր. ծն: *Ի տոհմէն արծրունեաց. 'ի տոհմէն սիւնեաց, 'ի տոհմէն աշոտունեաց: Ցայլմէ տոհմէ: Արք պարսիկք յաւագ տոհմից. Եղիշ: Փարպ: *Ոչ տոհմից փառաւորութիւն փառաւոր է առն, այլ առաքինութեն բարետոհմութիւն: Անուանաւորաց և մեծկանացուաց ազգ է տոհմ ածոց նոցա. Ցմ. ձ: Եղնիկ: *Ի տոհմս տոհմս ազգաց. Մծբ. ծբ:

ՏՈՀՄԱԳԻՐՔ. Տ. ՏՈՀՄԱԹԻՒՔ. Γενεαλογία. *Ժամանակաց չափի և չշափի, և ընդ տոհմագիրս մտանէ (այսինքն անցանէ 'ի գիր ազգաբանութե). Կոչ. ծա. (ուր և Թարգմանի. ընդ մատենագիրս մտանել:)

ՏՈՀՄԱԳԼՈՒԽ. գ. Գլուխ տոհմի. ցեղապետ. նահապետ. *Ո՞վ եղև անհնարին հեթանոսաց. միթէ ինքն տոհմագլուխն յուդա՞ եղև. Դամասկ:

ՏՈՀՄԱԹԻՒՔ, թուոց. գ. Γενεαλογία. Genealogia. Ազգահամար. ազգաբանութիւն. տոհմագիրք. ծիւղագրութիւն. ծագագրութիւն. ... *Չհայել յառասպելս, և 'ի տոհմաթիւս անշափս: Զտոհմաթիւս, և զհեռ, և զօրինական կռիւս. Ա. տիմ. ա. 4: Տիտ. գ. 9:

ՏՈՀՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Γενικός. Gentilitius. Տոհմային. ազգային. ցեղական. տոհմիկ. *Ցուցմունք և մեծամեծք լինին կռիւք յաղագս 'ի տոհմական պատուոց. քանզի տոհմական պատերազմ խորոց զի չարագոյն են քան զօտարականաց. Փիլ. լին. բ. 60:

ՏՈՀՄԱԿԱՆ. Συγγενής. Cognatus. Ազգական. ազգակից. *Մուրթէ տոհմական էր սաւուղեան գնդին. Մծբ. գ. (այլ. տոհմակից:) *Հոմացեղիցն և տոհմականաց, որոց սեպհական էր ընտանութիւն, կատարի ցասմամբ ընդդէմ զինեցայ. Սխա. ող:

ՏՈՀՄԱԿԱՆ. Ἐυγενής. Generosus, nobilis. Քաջատոհմիկ. ազնուազարմ. ազնուական. *Միջակայնոց և պայազատաց, շինականաց և տոհմականաց։ Թագաւորն մեծ տոհմական. Նար. Գ։ Մծբ. ԺԱ։

ՏՈՀՄԱԿԱՆ, անք. գ. Γέννημα. Fructus. πλεονασμός, abundantia. և բայիւ, εὐφορέω, καρποφορέω, fructifero. Առատ բերք սերմանեաց երկրի. բարեբերութիւն. առատութիւն արդեանց կամ արմտեաց և պտղոց։ *Առն ուրուք մեծատան եաուն անդք տոհմականս. Ղկ. ԺԲ. 16։ *Իբրև զերկիր ինչ պարարտացեալ զսերմանիս՝ պտղաբեր լինիք և ձեղոյն լայնեալ տոհմականս բազմացուսջիք։ Ուր սերմ է, անդ և բազում տոհմականք։ Որչափ ինչ մնաս արմտեացն լինիցի, թէպէտև տոհմական ոչ, սակայն զգլուխն տայ։ Անդն ոչ զցանեալն եւեթ պարտի բերել, այլ առաւել ևս տոհմականս. Կոչ. ԺԸ։ Ոսկ. մթ. ա. Բես։ *Տոհմականով կանգնեալ, և զարդարեալ թեփովք և ցօղնով և քստով, զոր յուսելոյ նոցա երկիր. Եփր. Գ. Լոր։ *Հատն ցորենոյ պտղաբերէ տոհմականաւ։ Երբեր պտուղ տոհմականաւ։ Տոհմականօք բուսանի։ Ոչ վճարաք զտոհմականս արդեանց կրեն. Ագաթ։ Շ. Խոսր։ Լմբ. Սղ։ Եղնիկ։ *Հարիւրաւոր կոչեցան տոհմականք այ. Ոսկեփոր։

Եւ նմանութեամբ՝ Առաւելութիւն պտղոյ այլոց իրաց. շահ. Ἐπικαρπία. Usus fructuosus, questus, foenus. Փոյթէ, Փոյթէ. *Ո՞ ոչ ընկալցի այնպիսի քաղցր հատուցանօղ 'ի ժամանակի հանդերձ տոհմականաւն զփոխն։ Պահանջէ զտոհմականս իւր շնորհաց. Ածաբ. Տղ։ Լմբ. Վերծ։ *Ոչնիցիս զանձս յերկինս. ոչ կորնչին իրքն, այլ առաւել տոհմականօք աճեն, և առաւել քան զոր տայցեսն՝ առնուս. Մէկն. Ղ։

ՏՈՀՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տոհմականն գոլ, որ Քաջատոհմ ազնուականութիւն. և Պտղաբերութիւն. *Քաջութիւն, տոհմականութիւն, արդարութիւն. Փարպ։ *Արքայաւոր տոհմականութեամբ առնելով երևելիօք և աներևութիւք. Գր. տղ. Բղծ։

ՏՈՀՄԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Συγγενής. Cognatus. Համատոհմ. ազգակից. ազգական. հոմացեղ. *Ոչ յերկրէ տոհմակցաց քոց 'ի մարմնոյ և յորմնէ ազգի քոյ։ Որ ազգակից և տոհմակից էր մեծի քահանայապետին սահակայ... Երկու ևս այլովք տոհմակցօք։ Եղեւ տոհմակից մեր։ Տոհմակից թագաւորին. Ագաթ։ Փարպ։ ՃԺ։ *Վերացոյց հօն ընդ իւր զմարմինն մեր, զի եղիցի նա բարեխօս տոհմակցաց իւրոց. Եփր. համաբ։ *Զիւր վկայեցեալն արար ուրախակից, զի տոհմակիցք էին մարմնոյ նորա. իսկ անձնային տոհմակից մարդիկ լիցին ուրախակից տոհմակցաց իւրեանց վկայիցն. Ագաթ։ *Ի բնէ գաղտնութիւն առիծու, որ ոչ ունի հաղորդութիւն ընդ տոհմակցի իւրոյ. Վեցօր. Ը։ *Ածայնոցն արանց ... որպէս տոհմակցաց իմացականին. Դիոն. Էկեղ։

ՏՈՀՄԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Ἐμφύλιος. Tribulis, intestinus, civilis. Տոհմական. ազգային. ցեղական. *Ամպարհաւաճութիւն և բազում այլոց չարեաց գործակ է, որք են սկզմունք օտարականաց և տոհմային պատերազմաց։ Գաւառք մեծամեծք և բազմամարդիկ՝ տոհմային հեռութիւք աւերին. Փիլ։

ՏՈՀՄԱՅԻՆ. որպէս Συγγενής, συγγενικός. Cognatus, proximus. ὁμοεθνής, gentilis, ejusdem gentis. Տոհմակից. ազգական. մերձաւոր. ընտանի. [...] *Տոհմային եղբարբք հանդերձ։ Տոհմային քաղաքացեաց։ Տոհմային քաղաքակից ընկերութեան։ Բարեկամք և տոհմային սիրելիք։ Տոհմային բարեկամք սիրելիք. Ժ. Ն. Գ. Դ։ *Զազգակից տոհմայինս թողեալ։ Էին ըստ մարմնոյ ազգակիցք նորա, և այնպէս տոհմայինք լեալ ոչինչ փրկութիւն շահեցան։ Զի իւր տոհմայինքն 'ի թիկունս հասցեն։ Փարիք զտոհմային զազգականօք. Ոսկ. յհ. ա. 19. 20։ Խոր. Բ. 64։ Կանոն։

ՏՈՀՄԱՅԻՆ. գ. որպէս Առատ բերք. Տե՛ս ՏՈՀՄԱԿԱՆ. գ. *Ընդ մեծատանն յիմարին, որում եաուն անդք տոհմայինս. Ցն. [...]

ՏՈՀՄԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Պետ տոհմի. ցեղապետ. նահապետ. տոհմադլուխ. *Երկոտասան տոհմապետացն։ Նման այսր և 'ի վերայ տոհմապետացն մարգարէն արար. Փիլ. ԷՂ. և [...]

ՏՈՀՄԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Տոհմային. տոհմակից. մերձաւոր. *Բարետոհմութիւն ազգի, ստացուածոց փարթամութիւն, և տոհմաւոր սիրելիք. Եղն. [...]

ՏՈՀՄԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարետոհմութիւն. ազնուականութիւն. [...] *Մեծութիւն, փառս, տոհմաւորութիւն։ Թողեալ զպարծանս ազնուական տոհմաւորութեան քո ըստ մարմնոյ. Փիլ. [...]

ՏՈՀՄԻԿ, մկի, կաց. ա. Ἐυγενής, εὐπατρίδης. Nobilis, patricius. Ազնուատոհմ. քաջատոհմիկ. ազնուական. [...] *Իսկ յետ ազատացն ... և 'ի տոհմիկ մարդկանէ։ Զորպիսի այր տոհմիկ։ Զտոհմիկն առ տոհմիկս ունիք, և զվատթարատոհմական առ անտոհմակս։ Անարժանք և անծանօթք յազգէ տոհմկաց. Փիլ. [...] Եղիշ. Է։ Փարպ։

ՏՈՀՄԻԿ. Συγγενής. Տոհմաւոր, տոհմակից. *Որ տոհմիկ իսկ էր ազգաւ տոհմին զօրավարացն հայոց. Բուզ. Գ. 31։

ՏՈՀՄԻԿ. Ἐμφύινος. Տոհմային. ազգային։ *Պատերազմաց տոհմիկ (իբր տոհմկաց) և օտարականաց փոփոխմունք, և աւարումն քաղաքաց. Փիլ. [...]

ՏՈՀՄԻՄ, եցայ, եալ. չ. Սերիլ յայն ինչ տոհմէ. [...] *Հայրապետ ծնեալ, դիտորէ տոհմեալ. Գնձ։

ՏՈՀՄՈՐՈՇ ԱՌՆԵԼ. Որոշումն առնել ըստ տոհմից. *Զիւրաքանչիւր ոք 'ի մանկանցն տոհմորոշ առնէն. [...] (իբր յն. φυλοκρινέω, genera dijudico. ուր այլք ընթեռնուն, φιλοκρινέω, studiose judico).

ՏՈՀՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Ազգականութիւն. տոհմաթիւք. *Ոչ է պարտ զվիճակ եկեղեցական ստացուածս ձգել ըստ մարմնական տոհմութեան. Լմբ. [...]

ՏՈՀՈՐԱԿԵԼ. չ. Զգնալ. ճեմել. նաւազբայլ ընթանալ. յն. գնացք. Βάδισις. Gressus. *Իսկ զոտիցն տոհորակելոյ՝ ո՞վ իցէ որ զչափ առնուլ կարիցէ. Ոսկ. ա. [...]

ՏՈՂ, ի,ից. գ. Γραμμή, τάξις, συνάφεια, στίχος (որ է տողք. որպէս և στολή, լծ. ընդ տող.) Linea, series, ordo, versus. Ուղղագիծ դասաւորութիւն. շարք և կարգ իրաց. որպէս տառից, տաղից կամ տոմարաց. մարգարտաց. օղից շղթայի, մարդկան, կենդանեաց. [...] *Մոտ 'ի սպառուած տողին կատարի բառս։ Իսկ ինձ [...] և տողաբանից գործականաց։ Տառ տարրերականն տողիւ ձևացեալ։ Եղծումն նոցին 'ի տողս գրոց. Եղն. [...] Նար. [...] *Տողս առանցելոց բանիցն յեռուս։ Եւ ոչ կարեմ զոձ տողիս յառաջ խաղացուցանել. Ոսկ. ա. Բես։ [...] *Ցայն օր նախ զատող բազմականացն թագաւորաց զամենեցունց կարգեցին. Պիտ. [...] Իսկ Տողք, իբր տողիւնք. Տ. ՏՈՂԻՔ։

ՏՈՂԱԲԱՆ, ի,ից. ա. Որ տողէ զբանս. ճոռոմ. շատախօս. *Սոքա են խրատատեացք, և տողաբանք. Մծբ. ԺԱ։

ՏՈՂԱԲԱՐ. մ. Կարգաւ. տողեալ 'ի վեր չար կամ հետզհետէ. *Բազմութիւն հաւուց տեսի տողաբար՝ զի թռչին առանձնորդութեամբ սմանց. Փիլ. [...]

ՏՈՂԱԴԻՐ. ա. Ի տողի եդեալ 'ի կարգի դասաւորութեան գաւառ. *Լծորդութիւն կոչի ձայնակցաց տառից եղանել յիւրաքանչիւր տողագիրն շարուց. տեղի տալով ընկերին՝ մտանել 'ի լուծ առ յարմարութեան բանին. Երզն. [...]

ՏՈՂԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Ի տողի դնել. շարադասել. [...] *Տողադրէ զհաստատութեան վիմաց կարգս. Առծր. Է. 7։

ՏՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ իցէ տող ինչ. տողաւոր. կարգաւոր. [...] *Իւսեալ տողական՝ չար մարգարտական. Գնձ։ *Ի կարգ գրոյն զնա տանելով 'ի տողական։ Սոյն և 'ի կարգ կենդանականացն տողական. Երզն. [...]

ՏՈՂԱՆ, ի. գ. Տող, կամ տողումն. շարք. *Եղանէին 'ի նմանէ որդունք բազումք, որ ոչ հատանէր տողան նոցա. Եզն. [...] Է. 17։

ՏՈՂԱՆԻ, իք. ա. մ. Տողեալ. կարգաւոր. յաջորդական. և Կարգաւ. տողաբար. *Բովանդակեսցուք զճառս տողանիս կարգելոյ, որ յառուրց ծննդեան փրկչին. Եզն. [...] Է.30։ *Որ պարտաւորն էր պարծանաց քում տողանի տէրութեան։ Խրատականս զկնի եկեղեցւոյ իբրու զտողանի 'ի վերջ նահանջեալ բարբառի։ Որ և 'ի մէջ հասանէ տողանի։ Ի վերայ գլխոյ իւրեանց զարիւնն այ ոչ շատանան, այլև տողանի յորդիս իւրեանց ձգեցին. Մագ։

ՏՈՂԱՆԻՄ. չ. Իբր Տողիմ. շարակարգիլ. *Ո՞ր մերն որդասն... արշաւ, և վերջին վաղարշակ. թէպէտև զկնի կցորդաբար 'ի մէջ տողանի սեր և նահապետութիւն. Մագ. [...]

ՏՈՂԵՄ, եցի. ն. Συνείρω, ἐπισύρω, ὑφάω, πλέκω. Connecto, consero, texo, attraho. Ի տող արկանել. շարել. դասաւորել հետզհետէ. կարգել. հիւսել. յեռուլ. յաճախել. կուտել. [...] *Բազում ինչ զառանցելոց առասպելս տողեն։ Առ որս ոչ են մեզ յերկարաբանութեամբ տողել բանս ... Զի մի տողեալ երկայնեցից զպատմութիւն. Եզն. [...] Սեբեր։ *Բազմութիւն բանիցս տողելոց։ Երկայն երկայն բանս գովութեան տողէ վասն նորա. Ոսկ. մ. ա. 1։ յհ. ա. 12։ *Մխայր տողեն զաղօթս։ Ոչ միաչար տողեալ ասացին մարգարէքն զմարգարէութիւն. Խոր. [...] *Լաւ իսկ իցէ երկուք և երեք ... քան զբազմութիւն անօրինաց տողել։ Իբրև շար ոսկի տողեալ մի ըստ միոջէ զպատուիրանս։ Հիւսեալ տողեալ 'ի հեշտականաց և 'ի պոռնկանաց. Ոսկ. մթ. *Մրջիւնք յորժամ տողեալ (այլ ձ. տողին), միմեանց զհետ երթան, իւրաքանչիւր զիւր հատուածն 'ի բերան. Եղիշ. Բարոյ։ *Հողմակոծ ալեացն զեզերս փրփրացեալ զմիմեանց կնի կարգեալ տողեսցին. Ագաթ. *Զոյգս ևս յաճախեալ տողէք զկնի ձեր՝ զմերձաւորացն անուանելոց. Կանոն. *Շուն ես դու, և երամակ շանց որ զկնի քո տողեալ սահին։ Խորդք տողին 'ի գնալն իւրեանց. Առծր. Բ. 19։ Մխ. [...]

ՏՈՂԻՔ, ղեաց. գ.
ՏՈՂՈՒԿՔ, ղկաց.
ՏՈՂՈՒՆՔ, նից.
ՏՈՂՈՒՔ.
ՏՈՂՔ, ղից.
Σίελος, ου. σίαλος, ου. Saliva. πτύελος. Sputum. Թուք. լորձունք. խուխ. [...] *Ցաւովք կլանիցեմք զտողիս։ Կլեց զտողիս իմ։ Ասեն՝ թէ կլանեն զտողիս իւրեանց. Խոսր. [...]

յոֆ ։ * Արտաժերտութիւնքն՝ եօթն . արտասուք, խլինք, տողուկք ... քիրան . Փիլ. ոյլոֆ ։ * Մինչև ցաւովք կլանիցեմ զատղուկս (կամ զատղուս, կամ զատղունս) իմ . Յոբ . է . 19 ։ * Թքեալ 'ի նա . և նա 'ի բաց ընկէր յինքենէ զառ 'ի թշնամեացն տողունն (կմ՝ տողուկն) . Պղտ . ողէփս ։ * Միայն ջերմինս և կծուինս տայ կերակրել տկարացելումն , զի զտողսն հատցէ 'ի խոնարհ , և օգնականութի աւելեկին կողման և փայծղան . Մագ . հը ։

ՏՈՄ . ի , իւ . գ . Տ . ՏՈՄԱՐ , և ՏՈՄՍ . * Եւ առին տոմս քարտէս , և գրեցին առ յովսէփ . Ճ . Ժ ։

ՏՈՄԱՐ , կամ ՏՈՒՄԱՐ . ի , աց . գ . գրի և ՏՕՄԱՐ , կամ ՏԱՒՄԱՐ , և ՏՈՎՄԱՐ . Բառ. յն . տօմօս . Τόμος . Tomus, sectio, scapus chartae, pars libri, liber . Հատոր գրոց . հատուած բանից գրելոյ 'ի գլուխս գլուխս . գիրք . մատեան . կոնդակ . գիր ամբաստանութե կամ վկայութե , են ։ Իսկ այլս . տոմար , է ծալեալ թուղթ ։ * Գտեալ գլուխ մի գրոյ տոմարի (կամ գրոց տումարի) . Է . Եզր . Զ . 2 ։ * Ի մանեթեանց յեգիպտական յիշատակացն , որ յերիս տոմարս արար մատենագրութիս ։ Մինչև ցայսր զառաջին տոմարն իջուցանէ մանեթովս ։ Երկրորդ տոմարին մանեթովսի ։ Յերրորդ տոմարէն մանեթովսի . Եւս . քր . ա ։ * Զտումար սուրբ ժողովոյն ։ Ըստ օրինի տումարին լանի . Ճ . Բ ։ Յհ . կթ ։ * Առեալ աղեքսանդրոս զտումար հաւատոյն՝ գնաց քարոզել . Հ = Յ . մայիս ։ * Բերին տումարս և ընթերցան զամենայն գործս մեզաց նորա ։ Ի մէջ ժողովոյն ձեռնարկ արարեր 'ի տումարին վասն արատաւորութե իմոյ . Վրք հց . Ձ ։ Ճ . Բ ։ * Տումար անեղծալի՝ անսխալ գրոշմեալ ։ Տումար անձուռ անքնին ։ Դրուռն ալխեալ , և տումար անլուծանելի . Նար . կուս ։ Շար ։ Շ . գանձ վերափոխ ։ * Ո՞վ կարող է առնուլ զտումարս . Հ . կւլիկ ։ * Որպէս գրէ խորագէտն կիւրիկեան տարանային յեփեսացւոց տումարին (այսինքն թղթին) . Սիոն . էկեղ ։ * Զի և զթուղթ տոմար առեմք . Գէ . Ես ։ Տե՛ս և ՏՈՄՍ ։

ՏՈՄԱՐ , կամ ՏՈՒՄԱՐ . Ցուցակ հաշուի և կարգի ժամանակագրութե , աստեղաբաշխութե , և թուականաց ազգաց , և տօնից սրբց . կալանդացոյց . օրացոյց . և Բուռականս . * Հարցանեմ , թէ զինչ է տումարդ ։ Տումարին անուն 'ի մերասեր ազին լեզուս թուի թէ զհամարողականն գնէ թիւ , և զժամանակագրականն . իսկ առ այս անանիա (շիրակացին) և անգրէաս բազմամէքը գրոց ձառեցին . Գր . փղ . Բղբ ։ * Արուեստաւորեաց իննեւտասներեկաւ տոմար յանաց և աւուրց . Տօմար ։ * Ըստ յունաց՝ յունիսի իգ . և 'ի մեր անխաղաց տումարն՝ մարգաց ժը . Նչ . Եղէկ ։ * Ըստ հայկականս լեզուի առեալ տումար տօնից տարեկանաց ։ Յարեթական տոհմիս տումարի . Յհ . կթ ։ Նար . յէշ ։ * Ուսուցանել զնոսա տոմար ։ Յայտնել կարգաւորութի զամար իւրաքանչիւր ազգաց , սկիզբն արարեալ տուաջի կարգել զտոմար ազգին եբրայեցւոց . Շիր . գոհ ։ * Եղև 'ի վիրապէն սրբյն գրիգորի լուսաւորչին՝ ըստ հնաւորեալ տումարաց 'ի սահմի 'ի չորսն . Հ . կւլիկ ։ * Գրեցին զերանելւոյն պարապականի 'ի տումարս յիշատակաց ընդ այլ երանելւոյ և ձգնաւոր կանայս . Հ = Յ . յունիս . (որ 'ի Վարս հարց . Ժ . ասի , * Գրեցին 'ի տախտակս յիշատակացն ։) * Տոմար է՝ նախ եօթն մոլորակացն շաւղացն անսխալ գիտութիւնն ։ Տումարն ժողով ասի (որպէս թէ գումար , որ է պիտոյ սուեզաբանութե 'ի հյ .) զի վասն ժողովոյ աստեղացդ գիտութե ժողով անուանեցաւ . Յի . Դրէմ ։ * Տումար ասի ժողովոյ աստեղաբաշխութե ։ Տոմար ասի ժողով կմ՝ վասն հասանելոյ , աստեղաբաշխութե , կամ վասն զունեզերս ժողովելոյ յայս խմբաւորութի , կամ վասն երկու լուսաւորացդ՝ սակս 'ի միասին գրման . Տոմար ։

ՏՈՄԱՐԱԳԷՏ , գիտի , տաց . ա . Գիտակ և հմուտ տումարական բանից՝ ըստ աստեղաբաշխական զննութե , եկեղեցական տօնից . * Ստեփաննոսի երիցու տումարագիտի՝ որդւոյ յոհաննիսի քահանայի՝ տուացեալ յաղագս ընթացութե արեգական իը ամաց , և շրջագայութե լուսնին իննեւտասներեակ ամաց . որ լինի միահամուռ ընդ ամենայն ամք շԼԲ . Մաղփ . կւլիկ ։

ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ , ի , աց . ա . Որ ինչ հայի 'ի տոմար . կամ 'ի գիտութի տոմարի . * Այս է նախանշն , որով տոմարական արուեստն յառաջանայ 'ի ժողովումն . Վանակ . փարէմ ։

ՏՈՄՍ , ի , իւ . գ . Նոյն ընդ Տոմար . յն . տօմօս . Τόμος . ըստ որում թուղթ . քարտէս . թերթ թղթոյ . մագաղաթ . տետրակ . * Ա՛ռ դու քեզ տոմս մի մեծ , և գրեսցես 'ի նմա գրչաւ առն ձարտարի . Ես . Ը . 1 ։ * Գրեա՛ գրչաւ առն 'ի տոմսի նորում . Ան . Փ ։ * Տոմսն նոր , որ է թուղթ մեծ . զի և զթուղթ տոմար առեմք . Գէ . Ես ։ * Տե՛ս եսայիաս զկոյսն ծնեալ տոմս նոր . Ժմ . յն ։

ՏՈՅԺ , տուժի , մանաւանդ } որ և ասի
ՏՈՅԺՔ , տուժից . գ . } ՏՈՒՐԺՔ .
Ζημία . Mulcta, poena, damnum . Տուգանք . վնասն պահանջեալ (խրատանօք կամ յանիրաւի) 'ի հատուցանել . պատիժ վնասու . փոխարէնն վնասակարութե՝ զրկանաց և յանցանաց . արկածք , նեղութիւնք , և ծախք փոխանակ անցից անցելոց . փէյէճ , ճէրիմէ , եօգէթ , գէգէր . * Անզգամք ընդ առաջ ելեալ 'ի տոյժս անկցին . Առակ . ԻԷ . 17 ։ * Եւ երանի թէ ցոյսվայր միայն տոյժն տուգանաց և վնասն հասանէր ։ Գնաց ածապաշտն յակոբ 'ի նոցանէ խաղաղութի և առանց տուժի . Ոսկ . յհ . ա . 7 ։ Լմբ . իմ ։ * Առանց տուժի 'ի բաց թողուցու ։ Չարաչար զտուժս 'ի վերայ դնիցես . Պղտ . օրին . ա ։ * Տուժել թուեցեալ տուժիւն , կամ տուժաւն առաջնոյն ։ Ազատ թողացուցանել 'ի տուժէ . անդ . Ը ։ * Մահ գոլ (տանելն) զտոյժս երկրպագուացն քնի . Բրս . գորգ ։ * Բաղում ինչ յոյնից 'ի պատժոց տոյժս ծախեալ ։ Ազատեալք 'ի պատուհասից տուժից և տուգանաց ։ Զտոյժս ազատութե իւրեանց հատուցին մահուամբ ։ Զորս 'ի նոցանէ բերաւ աւերումն և սասանումն աշխարհին , կրկին տուժիւք զնա նորոգել ։ * Զանվճար տանջանացն տոյժս ։ Տուժիւք լլկանաց ։ Մեծ տոյժք են ոգւոյ . Եւս . քր . ա ։ Յճխ . Ը ։ Խոր . Փ . 51 ։ Յհ . կթ ։ Նար . Է . հա ։ Իգն ։

ՏՈՅԼԻ . գ . Որթ խաղողոյ . * Զաւետանեաս զթզենիդ և զտոյլիդ . 'ի կորեկանէ թզոյ , և 'ի կուտ միոյ խաղողոյ եղեն այնպէս . Բրս . մրկ . (այլ ձ . ակլի . Տե՛ս և ՏՈՐՐ ։)

ՏՈՇԿԵՄ . եցի . ն . ամկ . փաճիէլ . Խոշտանգել . տանջել . չարչարել . մաշել . * Տոշկեն զկեանս իւրեանց 'ի հեշտ ցանկութիւս ։ Ազգի ազգի հարուածովք (զեղխութեամբ) տոշկեալ չարչարեցեր . Փիլ . լին . ա . 87 ։ Թէոտոր . խչ ։ * Տոշկել . ողորկել , կամ տանջել . Հին բռ ։ և Լծ . ծիլ ։ Իսկ նոր ձ . Փիլ . փոխանակ տոշկելոյ՝ մեկնաբար գրէ մաշել ։

ՏՈՉՈՐ . գ . որ և ՏՈՉՈՐՈՒՄՆ . Վառումն (գիւրաւ գոգցես առ տասաքի չորութեն) . բոցակիզումն . բորբոք . եռանդն . պապակումն ոգւոյ . տենչ . * Տարփումն ըղձական , տոչոր անձկական . Գնչ ։

ՏՈՉՈՐԱԿԱՆ , ի , աց . ա . Ունօղ զզօրութի տոչորելոյ . կիզողական . * Իսկ անխմատոյցն ալբէ վառակքն , հրդեհէչք և տոչորականք . Ագաթ ։ * Որպէս զի մի զաշխարհ լուցցէ տոչորականն՝ սաստիկ հրրատոյն բոցատոյն և կիզական ։ Երրորդ՝ մախանք ինչ նախանձու և խեռական , որով մաշէ զհոգին հրրով տոչորական (մախանքն) . Եղն . ոգ . Էրն ։

ՏՈՉՈՐԱԿԷԶ . ա . Տոչորմամբ կիզող , և կիզեալ . * Զգաւառաբեր միժակս հրացան և տոչորակէզ սրսկման ածրեւն . Անան . Էկեղ ։

ՏՈՉՈՐԵՄ . եցի . ն . } Ἀνάπτω , φλογίζω ,
ՏՈՉՈՐԻՄ , եցայ . չ . } συγκαίω , ομαι .
Accendo, incendo, inflammo, or; ardeo, ferveo . Չարաչար այրել , իլ . կիզուլ . վառել . լուցանել . բորբոքել . արծարծել , իլ . Էրէս Էրմիշէնէքէ , Էրմիշիլէ , Ճայըր Ճայըր Եաքմաք , Եանմաք , Գաւրուլմաք . * Բորբոքեալ տոչորի 'ի գեհենի ։ Տոչորելով տոչորեսցի . Յի . Գ . 6 . Եղեմ . ԽԸ . 9 ։ * Որպէս հրով տոչորէ և վառէ ցանկութեն բոց . Յճխ . Ի ։ * Զի թէ առ այժմ հուր ոչ անկեալ յերկնից տոչորէ երադապէս . Խոր ։ * Բորբոքեալ մեղքն 'ի նմանութի հրոյ՝ տոչորեցան և բարկութիւնքն և սրտմտութիւնքն ածուէին ։ Ընդէ՞ր դուք ընդ նոսա այրեալ տոչորեցայք (կմ՝ տոչորիք) . Ագաթ ։ Եղիշ . Գ ։ * Զի մի՛ տոչորիցիմք մեք յայնպիսի արեգակնէն , որ 'ի վերայ միւրկ գլխոյ առաւել եռայ . Նիւսէրգ ։ * Վառեցին զհուրն . իսկ իբրև հուրն տոչորեցաւ ուժգին ։ Տոչորեցաւ հակառակուէ ։ Հուր տապախառն ամենայն վառեալ տոչորէր 'ի նմա ։ Լոյս ձրագացն և կանթեղացն բորբոքեալ տոչորէր ։ Ահա այժմ նորահրատ տոչորեցաւ բոց . Եւս . պտմ . Ը . 15 ։ Է . 40 ։ Ա . 8 ։ Փարպ ։ Թէոտոր . մայրագ ։

ՏՈՉՈՐԻԼ . նմանութի , Վառիլ սրտի . անձկալ . տարփալ , պապակիլ ոգւով . * Ածայի ցանկութե տոչորէր . Ճ . Ա ։ * Տոչորեցայ յառ քեզ տարփանացդ . Լմբ . ող ։ * Անզգաւականն տենչանօք տոչորեալ ։ Անջրդի պապակութի տոչորեալ . Անան . Էկեղ ։

Եւ Ծառալիլ որպէս հրդեհ . * Զի խոնարհութի իւրեանց հալածեցեն զպարծանսն՝ որ տոչորեցան 'ի կործանմանն . Եփր . ա . կոր ։

ՏՈՉՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ , ցուցի . ն . Տոչորել . բոցակիզել . խարշատել . խանձել . * Մեղացն խորշակ տոչորեցոյց զնա . Լմբ . ող ։

ՏՈՉՈՐԻՉ . ա . Որ տոչորէ . տոչորօղ . * Ի վեր բարձրացուցիչ զբոցն տոչորիչ . Յհ . կթ ։ Ն Գնչ ։

ՏՈՉՈՐՈՒՄՆ , րման . գ . Տոչորելն , իլն . տոչոր . բորբոք . բորբոքումն . * Սոդոմայեցւոց հրով տոչորումն . . . Ի տոչորումն պատաժոց ։ Հրոյն տոչորումն ... Զտոչորումն ահագին . Յճխ ։ ԺԺ ։ * Անշէջ տոչորումն վերբին արփոյն . Մխ . այրէվ ։ * Զբորբոքեալ տոչորումն չարին ։ Ծարաւով տոչորման մեղացն ։ Զխիղճ տարփման տոչորման հոգւոյն ։ Տոչորումն երաշտութե . Յի . իԲ ։ Խոր ։ Լմբ . պրգ ։

ՏՈՌԱԿԱՆ . ա . որ և ՏԱՒՐԻԿԵԱՆ . Սեպհական տաւրիկ գաւառին քերսոնի կամ երկրին խրիմու . ուր էր մեհեան արտեմեայ . որում զոհէին զօտարս . * Մատուցանէին զնա տոռականին արտեմիդեայ ։ Յամենայն տոռական լեռնայնոցն . Մագ . լէ ։

ՏՈՌՆ , ռին , ռունք , ռանց . գ . Σχοινίον . Funiculus, funis . βρόχος , laqueus . Չուան . լար . կապանք . սիրայ . շղթայ . հաղք . խեղգէէ , ուրձիմ , պաղ . * Թաքուցեալ են յերկրի տոռունք նորա ։ Վարակեսցին տոռամբ արհանկութե ։ Տոռունք մեղաց պատեցան զինև ։ Ի տոռունս մեղաց իւրոց շաղի իւրաքանչիւր ոք ։ Գնաց զհետ նորա ... իբրև զշուն տոռամբ ։ Տոռն ընդ անձն . . . ձեռակապք . Յոբ . ժԸ . 10 ։ լԶ . 8 ։ Սղ . Ճժը . 61 ։ Առակ . Է . 22 ։ Ե . 22 ։ Գ . Դ . Ը . 7 ։ * Տոռն արկեալ 'ի պարանոցն մեհրուժանայ ։ Լինր քան զամենայն չլիցես դու , և 'ի տոռն պակչո_

տուԹՆ վարանեալ։ Տոռամբ պատատէ։ Հատուցուք զտոռունս կապանացն. Աճռ. ա. 14։ Ղեւոնդ։ Բրս. մրկ։ Ոսկ. յհ. բ. 8։ *Զտոռանէ հարեալ ձգիս յանկումն անհնարին. Համամ. առակ։

ՏՈՌՆ ՍԱՆԴԻ. Տ. ՍԱՆԴԻՏՈՌՆ. *Ելանէս, ունայն (յընչիցդ) 'ի միջոյ հանգանակացն, որպէս տոռն 'ի սանդէն, որ ոչինչ վերացուցանէ (կամ վերացուցէ) ընդ իւր՝ յորոց մանրէն. Լմբ. առակ։

ՏՈՌՆԻՄ, եցայ. չ. Տոռամբ կապիլ. Հեռաւոր կոպտիլ. ՒԲ ՒԱ՝ պաշելա պաշլանմօգ. *Տոռնին գազանք։ Իբրև զշուն տոռնեալ. Վրդն. ող։ Լաստ. իգ։

ՏՈՌՈՄ, ոյ. գ. իւր տոռն կամ ունելիք և բառնալիք (տապանակին). *Ելեալ երԹայր չորս տոռոմովք գերդ. զօձ խաղայր հանց ռահելով. եմուտ 'ի տուն ('ի տաճարն) չորս անկիւնով, յայն տունըն կայր բազում ժողով. Շ. առակ։

ՏՈՎՄԱՐ. Տ. ՏՈՄԱՐ։

ՏՈՐԲԱՆԱԿԱՆ. } կամ է՝ Երկարաբան,
ՏՈՐԲԱՆԵԼ. } երկարաբանել. և կամ կազմել զբան ոլորեալ և մանուածոյ իբրև զտոռն. *Տիրապէս սրամտգրուԹե տորբանականդ 'ի քեզ առգեալ։ Տրոհել զատրբեղունն կասկածանս, տորբանելով վերագոյն իմն ածեալ լոյծական փաղառուէ. Մագ. խա. ծզ։

ՏՈՐԳ. ի. գ. Ὕφασμα. Textura. Ուռկան սարդի առ որսալոյ զճանճս. ոստայն. (իբրև զտոռն ձգեալ, կամ իբրև զդուրգն ճախարակեայ.) *Ցորժամ զօրագոյն ինչ յարեսցի 'ի տորգս սարդի ոստայնի բարակման, անխափան պատառէ զնոսա. Վեցօր. ը։

ՏՈՐՄԻՂ ՆԱՒԱՑ. Στολή. Classis, armiatura navalis. Նաւատորմիղ. գունդ մարտակ կամ բազմուԹի և հանդէս նաւաց. փօնանմա, տօնօպո. (իսկ ձայնս տորմիղ, է լծ. ընդ հյ. տարմ. և լտ. տօրմա, տարմէլլա. այսինքն գունդ. խումբ. տող. շարք.) *Զտորմիղ նաւամարտիկ նաւացն յունաց վանեալ վկանդէր։ Նաւամարտիկ տորմիղ նաւացն նաւարկեաց 'ի փասին գետ։ Արգիլացոց տորմիղ նաւացն. Եւս. քր. ա։

ՏՈՐՈՄԻՄ. եցայ. չ. Φλεγμαίνω. Ardeo, aestuo, tumeo, intumesco. Ուռնուլ. այտնուլ մարմնոյ ախտացելոյ ջերմուԹբ արեան, կամ օտար տապով. *Նմանեցաւ ջրգողելոյ, որ ուռուցեալ տորոմեալ լցէ։ Այտուցեալ տորոմեալ էք, ոք հպարտուԹն։ Զտեսանիցեմ, որ զժանտ ախտն ունիցին, զխարդ այտուցեալ տորոմեալ շրջին. Ոսկ. մտթ. ՃԻԼԻԳ. ԵԲՐ։ Ըստ նմին և Սարգ. բ. պ. տ. ա. յհ. ղ։ *Ըստ օրինի հերովդիայ ախտակրուԹե տորոմեալ խղխայԹմամբ. Աճռ. տ. 8։

ՏՈՐՈՆ. կամ ՏՈՐՈՒՆ. կամ ՏՕՐՈՒՆ. գ. Ἐρυθρόδανον. Rubia tinctorum. Կարմիր արմատ 'ի տալ գներկ կարմիր կամ քրքմագոյն. ԳՐԵԱՆ ԴՕՅԱ, ՔԷՕՔ ԴՕՅԱՍԸ։ Գաղիան։ և Բժշկարան։

ՏՈՐՈՓԵԼ. Տ. ՏՐՈՓԵԼ. *Կայ տատանեալ, զատամունս կրճէ, տոռ 'ի վերայ տորոփէ. Ոսկ. ա. փիլ. է։

ՏՈՐՐ, ի, իւ, կամ րեր, րաց. գ. (լծ. հյ. տոռն, չուան. և յն. փօտո, գաւազան, նիզակարուն.) Ղառափիղ բուսոց և անկոց, մանաւանդ բազուկ որԹոյ խաղողոյ. ուռ. ՉԸՊՈՒՔ. *Ոչ զօրէն այլոց կարծր և տեւող ունի զտորրն, այլ միջագայր. Պիտ։

ՏՈՐՐԱԿԱՆ. ի. աց. ա. Որ ինչ ունի զտորրնման ուռոց որԹոյ. *Այլք զտորրական անկովք պատեալք յորանան. Պիտ. առ Լեհ։

ՏՈՐՐԱՆՈՑ. ի, աց. գ. Տեղի՝ ուր կայ տորր կամ որԹ կամ տունկ վարսաւոր. *Ծաղկոց, տորրանոց, են պարունակոմնք. Համամ. ՔԷՐ։

ՏՈՐՐԵԼ կամ իլ. ն. Ղառափիղս և ոստս արձակել. *Ի տորրելոյ անկոցն շատանան ծառք. Նէչու։

ՏՈՒԱԾ. ա. Տուեալ. կամ ուռուցեալ որպէս ջրգող. *Տուայտն զջուր մեռս անձին խնդրէ. և մեղաւորն անդարձ զմեղս մաշ իւր յաւելու. Եփր. առ Լեհ։

ՏՈՒԱՑՏԱՆՔ, նաց. գ. որ և ՏՈՒԱՑՏՈՒԹԻՒՆ. Տառապանք, նեղուԹի. վիշտ. հածչումն և մաշումն. *Բազում այն են՝ որ առ այսպիսի աղէտս տարակուսի 'ի վաճառականուԹե արուեստս տուայտանաց անկանել յօժարեն. Ագաթ։ *Մինչ 'ի մեծուԹե էր յոյժ, բարեկամք նորա էին. և յաւուրս տուայտանացն այսպէս բարբառէին. Խոսրով։ *Հոմանմ արտասուացն, տուայտանօք աղխուԹե դիմացն և ես պաղատիմ. Նար. ծը։

ՏՈՒԱՑՏԵՄ. ն. մնում } Տառապեցուցանել. ճնշել.
ՏՈՒԱՑՏԻՄ, եցայ. չ. } մաշել. և չէ. Տառապիլ. հաշիլ ցաւօք նեղուԹբ սրտի. (հակառակն այտնլոյ, կամ շուայտելոյ.) *Ո՞ եցոյց քեզ հանգամանս յայնչափ Թանձրուէ նստել տուայտել, և սակայն մի փոքրիկ գործել. Սեբեր. է. (որ լինի ն. և չ. զի և յն. անկայտ։) *Զգետանս աղքատաց մի՛ զլանար, և մի՛ տուայտել աչաց կարօտելոյն. Սիր. դ. 1. (յն. մի՛ ձգձգեր զաչս. Παρελκύω. Extraho, protraho.) *Տաժանելի կրիւք տուայտիմ. Նար. կզ. (ուր 'ի Լծ. ասի, *Տուայտիմ. կարկամիմ և ցամաքիմ. որպէս ռմկ. ՔԱՇԲՈ-ԽՍՃԱԼԻԸ) *Տուայտի 'ի դրան արքունի. Խոր. ա. 19։ Աճռ. ա. 10։ *Մերկ իցեն սաէ, և կարօտեալ աւուրն պարէնի. և նորին աղագաւ տուայտեալ շրջին։ Զի մի ասիցեն, Թէ սաս ցանկ միայն տուայտիցիմք. Սրգ. յհ. Է։ Երզն. մտթ։

ՏՈՒԱՑՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՏՈՒԱՑՏԱՆՔ. *Ի փորձանս նեղուԹեց կամ 'ի տուայտուԹիս մի լինել յուսահատ։ Վասն նոցա տուայտուԹե. Նխ. առակ։ Ոսկ. բ. Եբր։ *Աղամղինքն ծունր ածելով, և քամէ 'ի դատաստանին տուայտուէ. Վրք հց. ծԽ։ և Ոսկփոր։

ՏՈՒԱՅՐ, ի, իւ. գ. Ἀντίφερνα. Antipherna, dotalitium. Տուեալն յառնէ վարձանք կնոջ. փոխարէն իմն օժտից բերելոց 'ի հարանէ. ձիրք. պարգև. ԽԱՂԷՆ, ԷՐԷՆՃԱՐ. ԲԱՂԻՇ. ԲԱԽՇԻՇ. ՔԷԲԻՆ. *Զոր ինչ բերէ կին սուղոյս՝ գրեսցեն զայն. նոյնպէս գրեն և զվարձանան, այսինքն ըղտուայրն՝ որ է մահր։ ԵԹէ կինն ելանէ յառնէն, առանց պռուգաց և առանց տուայրի ելանէ։ Իսկ եԹէ մեռանի այրն, և չունի որդիք, առնու կինն զպռոյգան իւր, և զտուայրն կէսն։ Այրն առ կինն գարձուցէ պարգևս, որ կոչի տուայր և մահր։ Զոր եւս մահր, այսինքն տուայր։ Պռոյգս տայ գաւառացն, և տուայր որդւոցն. եմ. Մխ. դտ։ *Տուայրն, որ է վարձս կուսուԹեն, զոր փեսայն տայ, և հարսն պռոյգս. Մխ. ջահ։

ՏՈՒԱՐ. Տ. ՏՈՒԱՐԱԾ. և ԴՈՒԱՐ. Թ. փոխլար։

ՏՈՒԱՐԱԾ, ի. կամ ոյ աց. ա. գ. Ածօղ և արածօղ զտուարս. խաշնարած. եղնարած. *Զուղեգնացս խափաներ, զտուարածս լերանց հալածէր. Եղիշ. Ն ՀՈՒՀ։

Եւ Արածելն կամ տեղի արածելոյ զխաշինս և զարջառս. *Գողեմնէստոսք 'ի տուարածի՝ նապաստակի եհաս. Եւս. քր. ա. յն. յարածելն զայծիս։

ՏՈՒԱՐԱԾԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Βόσκων. Pastor. Տուարած՝ ըստ ռմկ. հովիւ, և պահապան խաշանց. *Որ հոսեսցն զխաբոյել. ժողովեսցէ զնա իբրև տուարածական զհօտ իւր։ ԵԹող զոչխարան 'ի տուարածական. Երեմ. լա. 10։ ա. բգ. ծէ. 20 *Զտուարածականն սրով սպանեալ՝ հրով մաշեաց զոչխարս. Խոսրով։

ՏՈՒԱՐԱԾԱՏԱՓ. Տեսքա. յուկ. ան. և 'ի վեր անգր՝ ՏԱՓ ՏՈՒԱՐԱԾՈՑ. այն է տեղի արօտի տափարակ։

ՏՈՒԲԻՂ կամ ՏՈՒԲԻ. Ամոլ երգիպտացւոց՝ համեմատ դեկտեմբերի և յունուարի։ Պտմ. աղէքս. յորմէ և խոր. գ. 62։

ՏՈՒԳԱՆ, ի. կամ } գ. Ζημία. Mulcta,
ՏՈՒԳԱՆՔ, նաց. } paena, damnum, καταλλαγή, permutatio. Իբր Տուժանք. նոյն է Տոյժ. տոյժք։ Փոխարէնն վճարումն, պատիժ. ՃԷՐԻՄԷ, ՄԱԳԱՂԷՔ. *Տուգանօք տուժեսցին։ Տուգանս պահանջել։ ԵԹէ 'ի տանջանս, եԹէ 'ի տուգանս. Եզ. ի. 5։ ա. եղր. է. 27։ բ. եղր. ե. 26։ *Ո՛ տուգանիս։ Ո՛վ մեծի տուգանիս. Ածաբ. կէսր։ Սարգ. յհ. բ։ *Հարիւր դրամ տուգան տացէ։ Զտուգանն՝ զոր հրամայեն կանոնք, երկպատիկ տացեն. Կանոն։ *Մինչ դեռ 'ի պայքարին և կամ 'ի տուգանին իցեն. Մխ. դտ։ *Որք 'ի հարցուկս երԹան, տուգան կալցին։ Տուգան մի՛ տացէ։ Տուգանին հայր և մայր աղջկանն մի խնդրեսցեն. Կանոն։ *Եղիցի պատմուճանի տուգանք յաղԹողին. մեկնակ տուգան զգրաւին հատուսցէ։ Գրաւականին տուգանս հատուցուք. և 'ի քէն մահու տուգանս փոխանակ անհաւանուԹե պահանջեսցուք. Փիլ. ել։ *Տոյժն տուգանաց։ Ո՛վ տուգանացս համբերել նայպէս զպարտոցն տուգանաց. Ոսկ. յհ. ա. 7։ Վրք հց. ծբ։ Սրգ. ա. պտ։

ՏՈՒԳԱՆԵՄ, եցի. ն. Ընդ տուգանօք արկանել. տուգանս պահանջել. տուժել. խուզել. վճարել. *Նաև զմեզ այժմ տուգանէ այնպէս սատանայ (որպէս զչոքը)։ Կռփէր բանգէր. տուգանէր, հարկս պահանջէր։ Տուգանելով զգգայարանս. Շ. յհ. կգ. և ա. պ. ծբ։ Վրդն. ղեւ։

ՏՈՒԳԱՆԻՄ, եցայ. չ. և հ. Տուգանս կրել. տուժիլ. *Առ այր հարիւր դրամ տուգանեսցի։ Զհօգիսն իւր տուգանի. Կանոն։ Վրք հց։ *Զաշխատուէ վարձ տուգանեցաւ (այսինքն կորոյս). Բրս. արբեց։ *Բայց 'ի յունաց մասէն, որք ընդ ձեռնադրուԹեամբ տուգանեցան՝ վրիճակեալ յաԹոռն կեսարու, վարել յունական դպրուԹբ, և ոչ ասորւով. (այսինքն պարս յանձին կալան, հարկեցան). Խոր. գ. 54։

ՏՈՒԳԱՏ, կամ } ա. Σαθρός. Putris, debi-
ՏՈՒԿԱՏ, ոյց. } lis, fragilis. Իբր Տոկատ. Հատեալ 'ի տոկոյ. պակասեալ յուժոյ. տկար. ներգևեալ. փուտ. *Մինչ եղեգան որով տուգատ զօրուԹն գաղափարեաց. (այլ ձ. տոկս նորա.) Ա. օր. է։ *Կապելով 'ի գնգակ որԹոյն. քանզի այս ուղէշ տուկատ գոլով և նուրբ, սակայն պիրկ և անխզելի. Տօնակ։

ՏՈՒԺԱՆՔ. Տ. ՏՈՒԳԱՆՔ, և ՏՈՅԺ. *Տէր նստեալ յաԹոռ խաչին՝ արար դատաստան, և կրեաց զամենայն տուժանք. Մխ. այր։

ՏՈՒԺԱՊԱՐՏ, ի, իւ. ա. Տուժից կամ տուգանաց պարտական. վճարապարտ. վրէժապարտ. *Արդ են միայն տուժապարտ եմ խորայելի. Եփր. բգ։

ՏՈՒԺԵՄ, եցի. ն. Ζημιόω, ομαι. Mulcto, punio, or. ἀποτίω, ἐκτίω, ἀποτιννύω, δίδωμι. Solvo, exsolvo, repenso, rependo, do. Տուգանել. տոյժս վրէժս պահանջել. վճարել. պատժել. զրկել. ՃԷՐԻՄԷ ՓՕԼ ՅԳԷԼ. ՎՃԱՐԷԼ ՓՈԼ, ՀԱՏՈՒՑԱՆԵԼ. *Խրատեսցեն զնա, և տուժեսցեն 'ի նմանէ հարիւր սիկղ։ Տուժել զայր արդար չէ բարւոք. Օր. իբ. 19։ Առակ. ժէ. 26։ *Տուժել զանհաւանեալն Թուեցեալ տուժիւն։ Տուժել տուժեան առաջնոյն. Պղ. օր. ղ։ *Սոսուգիւ տու-

ժեցից 'ի քէն վերաշխաւորութեն դորա։ Տուժեմք զեղլքալս։ Զի մի' տուժեսցես զհօան. Վրք հց. ծդ։ Սրգ. ա. յհ. Է։ Սիրա. ըճ։ *Յորժամ տեսանիցէ երկայնմտութք զնծ տուժեալ. մնաւանդ եթէ զնծ տուժէ։ Բայց ինձ ոչ անվնասակարաւոր' տուժել զնծութինն։ Առ որս. ծգ. ծդ։

ՏՈՒԺԻՄ, եցայ. կ. և հ. Տուգանիլ. կրել վնաս ինչ 'ի պատիժ. կորուսանել. վճարել զտոյժս. ճեր՝ ընդ՝ տուէլ. *Զաշխարհս ամենայն շահեսցի, և զանձն իւր տուժեսցի։ Որ ինչ լիցէ մարդոյ, ընդ անձին իւրոյ տուժեսցի։ Զգաղանաբեկ ես յանձնէ տուժէի։ Ինչ' զոր ոչ յափշտակեալն էր (իմ) տուժէի նոցա։ Զամենայն պատմուճան տուգանօք տուժեսցին։ Զխափանածոյ նորա և զբժշկութեն տուժեսցի։ Տէր հորոյն տուժեսցի արծաթ։ Տուժելով տուժեսցի ցուլ ընդ ցլուն։ Տուժելով տուժեսցի. և այլն։ *Զմեծամեծս տուժին։ Որպէս գլսւխունականն տուժեցայց։ Զամենայն տուժեցան։ Ընդ որոյ զփրկականն տուժեցաւ ժամանակ։ Զբերասուր բարեացն գնաւն բեռամբն տուժեցան. Առ որս. ծէ։ Նար. Է։ Իգն։ Մաշ։ *Տուժի յթյ. Ղ. Նոթ։

ՏՈՒԺԻՆՔ. գ. Որպէս Տուժանք, տուգանք. *Եւ եթէ արտծէ անասունս, մի արասցէ ինչ տուժինս. Մաշ. ջահ։

ՏՈՒԺՈՒՄՆ, ժման. գ. Տոյժ. տուգանք. զրկանք. *Որ զարհամարհանս և զանարգանս և զտուժմունս կարօտի և սիրով յանձն առցէ. Վրք հց. ծդ։

ՏՈՒԻՉ, տուչի, չաց. ա. Δίδων, δῶν, δότης, δοτήρ. Dans, qui dedit, dator. Տըսօղ, որ եւտն կամ տայ. Վերէն, վերինձ. *Փառաւոր առնէին զնծ' զտուիչն այնպիսի իշխանութեն' մարդկան. Մթ. ի. 8։ *Տուիչ բարեաց։ Որ կենաց տուիչ է, և գարմանիչ։ Գեղեցկութեն տուիչ ինքն է, և բարութեն' զանխշխանութին արար պատճառ։ Զտուիչ և զլցուցիչ ամենայն բարութեանց։ Տուիչ պարգևաց է ինքնաբուռն բարին Զտուիչն ամենայն շնորհաց. Յճխ։ Եղնիկ։ Փարպ։ Նար։ Արգ։ *Զարմանամք ընդ շնորհս պարգևաց տուչին. Եսա. ոփմ. Ճ. 1։ *Զի 'ի ձեռնարկս տուչէ անտի ընկալցին զամենայն բարութիւն։ Եթէ տուչին առհակայ (տեառն տյ) վկայութք իւրով զբանն սաստկին ոչ հաստատեալ էր. Եփր. համաբ. և ծն։

ՏՈՒԿ. ի. կց. գ. որ և ԴՈՒՔՍ. Բառ լտ. .... Dux. Առաջնորդ. իշխան. զորավար. *Պատմեաց զայն տուկին, և տասց տուկն դադարեցուցանել. Վրք հց. ի. *Մատնեցին զնա տուկի քաղաքին, և տանջեաց զնա. Մխ. առաջ։ *Ի յատոյիս եղեն տուկ (հագեոր առաջնորդ' եփրեմ), առ խորատ տաց շատ մի դիպուլ. Ղ. տասոկ։

ՏՈՒԿԱՏ. Տ. ՏՈՒԳԱՏ։

ՏՈՒՂՏ, տղղտոյ. գ. 'Αλθαία. Althaea, bismalva, malvae silvestris genus; կմ ῥοδόδενδρον, frutex rosae similitudine. Բոյս, և ծաղիկ նմ ահնաւ' փոքր մի նման վարդի և մեկոնի, պէսպիսագոյն, երկայնաբուն' խաչոր տերևովք. փէղա. կիուհաթէն. *Տըղտի ջուր. Վստկ. յա. յդ։ *Խալիմ, տուղտ. Գազան։ *Խաղրակ, տուղտ. Համթմ. Բժշկրն։ (բառ մենինացեայ' ենճեչ)

ՏՈՒՂՐԱՅ, ի. իւ. գ. Բառ ամի. Թուղրա. Արքունի նշանագիր կմ փակադիր. *Մեկեք շահն զպատրիարգն զկարգպատուէր պարգևօք, և տուղրայիւ գրոյ. Վրդն. պտմ։

ՏՈՒՄԱՐ. Տ. ՏՈՄԱՐ։

ՏՈՒՆ, տան, տունք, տանց, տամբք. գ. Οἶκος, οἰκία, οἴκημα, οἴκησις, οἰκίσκος. Domus, habitatio, habitaculum, aedes, aedificium. (լծ. լտ. փօմուս. 'ի յն. փօմօ. որ և ՏԱՆԻՔ.) Ցարկ. շինուած բնակութե' որմնապատ' յարկածածկոյթ' բաժանեալ 'ի սենեակս' գրամբք և պատուհանիւք. ևս և Տաղաւար. ապարանք. պալատն. տաճար. եկեղեցի. եբր. պէյթ. *Արբեցաւ, և մերկացաւ 'ի տան իւրում։ Եկայք 'ի տուն ծառայի ձերոյ։ Ոչ է սա, եթէ ոչ տուն այ (որ է բէթէլ)։ Աղգ եղև 'ի տուն փարաւոնի։ Ի տան թագաւորին բաբելացւոց։ Շինել ըղտունն տն։ Տուն 'ի տանէ։ Տանէ 'ի տուն։ Ի տան հօր իմոյ օթևանք բազում են, ևն։ *Ոչ 'ի տան հօր երկնաւորի բզմ են օթեւանք, նոյնպէս և 'ի տան սատանայի տանջանս բազումս պատրաստեալ են. Պիտառ։ *Յայնժամ և տունք եկեղեցիք էին. իսկ այժմ և եկեղեցի տուն եղև. Ոսկ. Ճ. Է. 7։

ՏՈՒՆ. որպէս Մասն տան. սենեակ. օթարան. և կողմն մրանի. բնակարան. տեղի. *Ցուցէր 'ի տան յակոբայ, և 'ի տան լիայ։ Ելեալ 'ի տանէ անտի լիայ' եմուտ 'ի տուն ռաքելի. ևն։ Որպէս և ուր ըստ եբր. է սենեակ, կամ գաւիթ, սրահ, αὐλή, ևն, 'ի մեզ ասէր դնի Տուն. Երեմ. Լէ. ԼԷ։ Է. ԲԳ. ծէ. 18։ Դկ. ծա. 21։ *Դռնապանին պատշաճ է ունել տուն մերձ առ դուռն. Լմբ. կոն. բենէտ։ *Թուի թէ զայրն (բեթղեհեմի) կոչէ տուն. որպէս սովոր են մարդիկ վլարկ օթևանի տուն ասել. Ղ. Նթ։

Ուստի և ՏՈՒՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ասի խորհրդարանն. Βουλευτήριον. Curia. ա. Ֆ. Է. 15։ Եւ ՏՈՒՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՑ' Պահարանն մատենից. գրատուն. βιβλιοφυλάκιον. ա. եզր. Զ. 23։ Եւ ՏՈՒՆ ԳԱՆՁՈՒՑ. Գանձարան. խոր. Բ. 35։ Եւ ՏՈՒՆ ԸՄՊԵԼԵԱՑ, Տեղի գիներբուաց. Երեմ. ծզ. 8։ Եւ ՏՈՒՆ ԳԱՆՁՈՒ ԳՐՈՑ. որպէս Մատենադարան. βιβλιοθήκη. *Վասն տան գանձուն գրոց զոր ժողովեաց նա զարգաբինէին. Եւս. պտմ. Զ. 32։ Եւ ՏՈՒՆ ՇՏԵՄԱՐԱՆԱՑ. παστοφόριον. ա. եզր. ի. 1։ ա. մ. ի. 26. (որ թարգմանի և շտեմարան, սենեակ, սրսկապան։)

ՏՈՒՆ. Բնակիչք 'ի միում տան. ընտանիք. ազգատոհմ. և Ազգ մի ողջոյն. *Մուտ դու և ամենայն տուն քո 'ի տապանդ։ Ամենայն արք տան նր։ Ըստ տանց նահապետաց։ Այսպէս արասցեն տան, որ ոչ շինիցէ ըղտուն եղբօր իւրոյ. ևն։ *Տուն ոչ միայն ասի շինուածն, այլ յառնէ և 'ի կնոջէ և յորդւոց ժողովն։ Տուն կոչէ ծնողզքն զորդիքն թոռամբքն. Փիլ. լին. Զ. 145։ Վրդն. եւ։ *Խնդութի եղև տանն ազամայ. Ղ. բարձր։ Ըստ այսմ ասի, Տուն յակոբեան, իսրայէլի, հրէական, և Տուն թորգոմայ կմ թորգոմական. այսինքն ազգ։

ՏՈՒՆ' սաղմոսաց, ատեանաւորաց և այլոց բանից. Στοῖχος. Versus. ῥυθμός, rhythmus, metrum. պէյթ. Տնատեալ տող, կամ հատուած. սաիքս. մասն ինչ 'ի բանէն. *Տունք (սաղմոսիս) Ճ. կանոնս (այս ունի) գործոյս է. սաղմոս ժէ, տունս մը. Աղ. ծէ. 'ի վերջն։ *Եւ զիս յանցեաւ տուն սաղմոսին։ Տունս եւմոսիս։ Տունս հեղլենացիս ... Ի տունս և 'ի բանս և 'ի ջոզանջմունսն յայտնի։ Տունս ինչ յաւաստել սաղմոսերգութեն երգէր 'ի տանջանս. Վրք հց։ Նիւս. Նէստոր։ *Ի թիւ եօթանց տանց հարիւրոց կատարեցաւ բանս հաւատոց։ Եւ այլ տանց մարգարէութեն։ Զհամարս տանցն ցանկեցես։ Զառաքելական գիրս տուն առ տուն ընթերցեալ և գրեալ։ Տուն առ տուն կարգաւ զկաթողիկեայս թուղթն ընթերցայց։ Յորժամ զերկոտասանս զայսոսիկ բարբառս ուսանիս զտունս, յայնժամ ճգնեսցիս 'ի սակս երրորդին. Ղ. խոսք. և բարձր։ Եղծ. Ճ. խօրան։ Նիւ. գծ. և կթղ։ Վրք հց. Է.

ԱՌ ՏՈՒՆՆ. Այսպէս թարգմանի միշտ 'ի Պղտ. օրէն. անունս 'Εστία. Vesta. Եղանակ կոյս' քրմուհի հեթանոսաց։

ՏՈՒՆԿ, տնկոյ կամ կի, կոց. գ. Φυτόν, φυτία. (լծ. թ. Ֆիտան.) Planta, plantatio. իտ. Pianta. գրի և ՏՈՒՆԳ (արմատ Տնկելոյն. որպէս և թ. փիդ, է տնկեալ. և որպէս զանգ ուղղորդ, կանգուն. և փիդմէ, տնկել.) Ծառ. թուփ, բոյս' ուղղաբերձ հաըըստեալ յերկիր. տղած. փիգլք. *Ննջեաց Ճ տնկոյն։ Զգեստս նորա ած շուրջ զանկովք իւրովք։ Հանգերձ բուսով տնկոյ նր։ Տընկեաց տունկ առ ջրհորոմն։ Ամենայն տունկ զոր ոչ անկեաց հայր իմ երկնաւոր, խլեսցի։ Տունկ տեսան 'ի փառս։ Տունկ անհաւատ, և սերմն անհաւատ։ Կանգնեցին նոցա տունկ խաղաղութե։ Տունկք մրգաբերք. ևն։ *Բուսոց և տնկոց։ Տիրական արմկոյն։ Երփնազարդ հոգւոցն տունկք։ Տունկք չնչարայք անուանին մնդակաւնաւն և աճեցմամբն։ Զայրքունիսն մատաղատունկ տնկօքն զարդարեաց. Յճխ. Է։ և ժմ։ Նար. խառ։ Ղ. փող յար. և բարձր։ Եւս. քր. ա։ *Կենաց տնկին. Յհ. սրբ։ Շար։ *Յերկար ժամանակ 'ի տնկոջ և յայգոջ և 'ի դրախտի կայցեն. Մխ. առակ։

ՏՈՒՆԳ. որպէս Տնկումն. *Եդից զշամբին (յաւերակ) ... 'ի տունկ այգւոյ։ Սերմանք և հունձք և տունկք այգեաց. Մխ. ա. 6։ Ե. Բգ. ծն. 29։

ՏՈՒՆՋԵԱՆ. գ. Սեռականն բառս Տիւ, անտոսը ոճով գտանի եդեալ որպէս Առաւօտ կամ վաղորդայն. *Եղև սաէ' երեկոյ, և եղև տուընջեան. օր մի. Վէցօր. Բ։

ՏՈՒՆՋԵՆԱԿԱՆ. կամ ՏԸՒԸՆՋԵՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Μεθημερινός, ἡμερινός. Diurnus, qui interdiu fit. Տո ւընջենային. պատշաճեալ տուընջեան. եղեալն 'ի ցերեկի. ցորէկօան. կիւնտիւզլիք. *Փոխանակութի տուընջենական լուսոյ։ Տունջենական պատարագացն. Փիլ. բագն։ *Երկայնութի ժամուցն աճնն' տիւընջենական։ Գեղեցիկ' տիւընջենական տորասք. Երզն. ոփ. էբլն. գնշ։ *Տասնեակս այս (աւուրց) ունի ժամս մի. որով մարթեմք իմանալ զտուընջենականն և զարեգակնային. Շիր. զորի։

ՏՈՒՆՋԵՆԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. Տ. ՏՈՒՆՋԵՆԱԿԱՆ. *Քուն մահկանացու ազգիս եա, զի 'ի տուընջենային երկոցն դադարեսցէ։ Մինն լիցի ճանապարհ տուընջենային, իսկ միւսն գիշերոյ։ Արեգակն կամ ջերմութի կմ ընթացք, կամ աշխատութիւն տուընջենային. Յհ. կթ։ Յճ որբ։ Լմբ. ծզ։ Տօնակ։ *Սաղմոս' հանգիստ աշխատութեանց տուընջենայնոց. Բրս. ող։

ՏՈՒՆՋԷՆ. ա. Իբր Տուընջեան, այսինքն Տուընջենային. *Հասեալ 'ի տուընջէն ժամուն' անկանէին 'ի վերայ թագաւորին. Բուզ. Գ. 21։

ՏՈՒՈՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՏՈՒՉՈՒԹԻՒՆ (Ճ տնչ). *Ըստ առ. 'ի յերրորդական տուողութեն' Ճ երից անմանակաց պիտոյից, Ճ մարմնոյ և շնչոյ և հոգւոյ. Քերթ. էկեղ։

ՏՈՒՈՒՄՆ, տըւման. գ. Δόσις. Donatio. Ցուցեալ լինելն, և տալն. *Սն արա 'ի ձեռն տըւման հոգւոյն, և ուղիղ հաւատոյն. Ոսկ. յհ. Է. 36։

ՏՈՒՉՈՒԹԻՒՆ. կամ ՏԸՒՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Δόσις, ἔκδοσις, ἀπόδοσις, παράδοσις. Donatio, redditio, retributio, editio, expositio, traditio. χορηγία, erogatio, largitio. Տըւողութի. տըւումն. տուրք. շնորհ. պարգև. շնորհումն. ձիրք. *Բազմայեղց տըւչութեա

և վայելչութեամբ. Փիլ. նխ. ՟Է: *Տըւչութի յաջողուածոյ ունէր 'ի մարտս առաւել քան զամենայն որ. խոր. ՟Է. 49: *Կենսաբեր տըւչութեն շնորհելոյ: Զնք այլ ինչ իբր զտըւչութի շնորհայս այսմիկ և խաղաղութէ. Ագաթ: Արգ. ՟Ա. պ. ՟Ա: *Վասն տըւչութէ օրինացն: Ցետ օրինացն տըւչութէ: Օրինացն տըւչութբ. Մխ. Երեմ: Եղն. Նոր: Պորփ:

ՏՈՒՉՈՒԹԻՒՆ. որպէս Աւանդութի. *Ոչ առայրն, թէ զանցանեն զօրինօքն մովսեսի, այլ թէ զտըւչութբ ծերոցն: Ընդէր անցանէք զպատուիրանաւն այ վասն ձերոյ տըւչութէ: Ցոյժ նախանձաւորիր էի հայրենի տըւչութեացն իմոց. Ոսկ. ՟Ե. 26. և գաղ: *Յաւնորէն Թարգմանութեանս տուչութիւն. նոյնպէս էր և առաքելական տըւչութեան: Զի մի հեռասցին նոքա 'ի տըւչութէ անտի առաքելոյն: Պահեն նոքա զտըւչութի առաջին սովորութեան. Եուս. ՟եր. և պտմ: *Առ եւսեբի 'ի քրոնիկոնին իբրև 'ի տուչութէ զայս ինչ. Նխ. յոբթ: *Առ նոյն՝ յայլմէ տըւչութէ. զի այսպէս ունէր. Երգ. ՟Ե. 'Ի վերջն. (գրի և վկայակաւ, յայլմէ տեսչութէ:) Իսկ Եւս. պտմ. ՟Է. 9. *Վասն պետրոսի այսպիսի տըւչութի եղև ». ընթերցիր. տեսչութի (՟այ):

ՏՈՒՈ՛Ն. գ. (լծ. յն. սօրօս.) Σωρός. Cumulus, acervus. Դէզ. զրահան. դէզ. Էըըէ. *Ընդարձակ զայլբոյն շտեմարանս գործէ, և տուան տուան բլուրս առ բլուրս զանդամս մարմնոյն քրքրեցուցանէ. (յն. զբազում շեղջ շարեաց կուտէ.) Ոսկ. ՟Ե. ՟Է. 19:

ՏՈՒՏ, ի, աց. գ. Իբր Ոստ. (եթէ չիցէ այնպէս գրելի.) *Վասն որոյ տուտոք զյաղթանակ զառաջարան չարչարանաց քոց օրհնեմք. Գնձ:

ՏՈՒՏՆ, տըտան, և ՏՏՈՒՆ, տըտնոյ. գ. Κέρκος, οὐρά. Cauda. πτέρον, πτερύγιον, ala, pinna, pinnula. և κράσπεδον, fimbria, angulus. ἀρχή, initium, terminus, summa, summitas. Վերջք, սպառուած, ծայր երկայնեալ 'ի յետին մասունս իրաց և կենդանեաց: Որպէս Ագի. ձետ. վերջ. թև. պոչ. գույրուգ, փիամ, փիտմպոչ, գօլ, գանաք. *Տուտն նորա քարշէր զերրորդ մասն աստեղաց: Զգեամ զձեռն, և բուռն հար զտուտնէ նորա: Ոչ բարձյեն թեփ մի 'ի տտնոյ նորա. Եմ: *Ի տտունն (ձկան) ոտք իբրև զմարգոյ: Իբրև զձկանց տտունս: Սիրամարգն զտտունն բոլորակաբար շուրջ կայուցանէ զոսկէճաճանչն: Զծերութեն՝ օձ 'ի բաց մերկանայ զխորխն 'ի գագաթանէ գլխոյն մինչ 'ի տըտունն: Իժն զտտուն յոյժ շաչմամբ գնդաձև քարշելով. Եւս. ՟եր. ՟Ա: Աղ. որս. ՟Է: Փիլ. լին. ՟Ա. 33. և չխս: *Ի ծագ տտնոյն (օձի) զձեռն իւր կարկառեալ. Սարկ. լոս: *Ընդէր զասեա մարգարէն տտուն կոչիցէ (այսինքն վերջ), որ գլուխն կարծէր նոցա. Ոսկ. եա: *Զգլուխն ասէ. և զտտունն (լս. ագի), որ է վերջն: Իբրև օձի և զտտունն եհատ: Զգլուխն ջախջախեաց զարմատն ամենայն չարեաց, և զտտունն եա. Գէ. Եւ:

Որպէս Դրօշակ հանդերձի. քղանցք. ծոպք. ծոր. ... *Ի տըտունս հանդերձից իւրեանց: Ի վերայ ծոպից տըտանոցն: Բուռն եհար զտանոյ կրկնոցին: Եհատ զտտուն լոդկին: Ի վերայ չորեցունց տըտանոց հանդերձից քոց: Զչորեցունց տըտանոց կապեալ անօթ ինչ իբրև կտաւոյ մեծի. Եմ: Իսկ Նիւս. Երգ. *Զչորից տանանցն »:

ՏՈՒՐ. տրոյ, ով. Մանաւանդ՝ } Δόσις.
ՏՈՒՐՔ. տրոց, ովք կամ տրից, իւք } Datio, datum, donatio, donum. Տըւչութի. տուողութի. տուութի, և տուեալ կամ տալի ինչ. ... *Ի տուր շնչոյս թշուառի՝ առից զոգիդ քո բարի. Նար. ՟Խ: *Զօրութեն տղդմանն 'ի տուր հոգւոյն. Նար. ՟Ծ: *Որ շորժէ զոմանս 'ի խնդիր, և զկէսս 'ի տուր. Վրդն. ող: *Եւ ոչ ոմն տրով ունելով զօր բնութեն է նորա: Ի յառաջագիտութէ կամ 'ի տրոյ գալ 'ի յայս փառս. Պրպմ. ՟Ժ. և ՟ԿԵ: *Մի տրամիցիս 'ի տրտ քուում զկնի տրոցն քոց ըղձմս ». յն. տալոյ. Օրհն. ՟ԾԷ. 10: *Վն տրիցն եղբայրութեանն, եթէ յընտանեացն կամիցին տալ ինչ: Ըստ համեմատութեն տրիցն առնել զհատուցումն. Բրս. ՟Կ: *Շնորհական լերուք տրից պարգևացն. Լմբ. պտրգ:

Մանաւանդ՝ Δόμα. Donum, munus, datum. և παροχή (լծ. ընծ. պարգև), praebitio quaevis, largitio. Ընծայ. նուէր. պարգև. ձիրք. շնորհ. ողորմութի. կաշառք. հարկ. ... *Նուիրեցին ըստ ամենայն տրոց սրբութեցն իւրեանց: Ի պտղոյ տրոցն նորա յամենայն նուիրաց որդւոցն իսրայելի: Արասցես ըղձտուրսն՝ զոր խոստացար բերանով քով: Պատուական է քան զտուրս անզգամաց զոհ քո: Իբր ոչ եթէ խնդրեմ զտուրսն, այլ խնդրեմ զպտուղն՝ որ յաճախէ 'ի բան ձեր: Զտուրս զուարթառատս սիրէ այ. (այժմու յն. ըղձուարթ տուիչն): Տուրք գաղտնիք դարձուցանեն զբարկութի. իսկ որ խնայէ 'ի տուրս, սաստիկ բարկութի յարուցանէ: Մի մոռանար զամենայն տուրս նորա. (յն. զհատուցումն): Ամ տուրք բարիք, և ամենայն պարգևք կատարեալք: Տրովք տնանկացն. եմ: *Ամենայն տուր բարի. Եփր. աւետար: *Ա՛յլ են տուրքն, և ա՛յլ պարգևքն. վն զի տուրքն 'ի բազում ինչ իրս տեսանի, իսկ պարգևքն 'ի մի: Զիր է, պարգևք է, մարդասիրութի է, այլ ոչ փոխարինաց տուրք. Սարգ: *Այ է տուր և շնորհ՝ թողութի մեղաց, որդեգրութեն: Տուր ետ մեզ այ զիւր միածինն մահն. արդ ես զինչ տաց այսմ կշռեցից փոխարէն: Անզուգական տուր, ամենաբաշխ այ. Ը. ՟Ա. յհ. ՟Է: Լմբ. ող: Նար. ՟Փ: *Զօդ, զառատն հոսումն, զանսպառն տուր. Պետր: *Ոչ 'ի տուրսն, այլ 'ի տուօղն յաւէտ կարօտիմ: Մի ոք թափուր ելցէ 'ի տրից նորա. Նար. ՟ԺԷ: Վրք հց. ՟ԾՏ: *Արժանաւորք լինել այ տրիցն. Բրս. ՟Ե: *Ո՛վ կարէ զառատութի տրոցն նորա բանիւ բովանդակել. Սարգ: *Եւ որպիսի ինչ աղքատչն 'ի տրոցն ողորմութէ: Ոչ եթէ 'ի չափս տրոցն հայի այ, այլ 'ի կամս տուօղին. Մանդ: *Ոչ ըստ չափ տրոց (յն. տուելոց) հայի այ, այլ ըստ կամս տուելոցն. Ոսկ. ՟ՓԼ. ՟Ե: *Զոր առ նոսա ցուցանես տրիւքն վշտակցութի. Լմբ. ՟ԾՂ: *Զխընդութբ տուրս սիրէ այ. Վրք հց. ՟Ա:

ՏՈՒՐԵՒԱՌ. ի,ից. գ. Πραγματεία, χρηματισμός. Negotiatio. συναλλάγματα. καταλλαγή, συμβολεια, contractus, pactum. Տալն և առնուլն. տըւչութի և առումն փոխադարձ՝ 'ի վաճառել և 'ի գնել, և յայլս կցորդութիւնս կենաց. որ և ասի ՏՈՒՐԵՒԱՌՈՒԹԻՒՆ. ՓՈԽՈՒՄՆ. և ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. ... *Տուրևառ վաճառաց: Տուրևառ առնել, գնել, վաճառել: Որ 'ի կըշխու տուրևառին՝ վաճառականքն խաբեցին. Պիտ: Լմբ. պտրգ: Ցն. որդի: *Ւնչ տուրևառին՝ շահավաճառին բնութեանս մարդկային. Գնձ: *Գալով 'ի վաճառուց տուրևառից: Մարդկան սովորութի է 'ի տուրևառն ընդ միմեանս հաշիւ առնել. Լմբ. պտրգ. ող: *Որ բառնայ զլուծ սրբց, զտուր և զառ հեռի արասցէ յիւրմէ. Մծբ. ՟Է. ՟Ժ:

ՏՈՒՐԵՒԱՌ. Συνουσία, συνήθεια. Conversatio. կենակցութի, զրոյցք. և խնամութի. ... *Առ նմա լինելով նախարարքն՝ յանկչիցին խօսիւք, տուրևառիւք, խրախճանութբք: Ցաւք իմ (մեղաց) նորոգեցաւ յիս, և ահա զայս ծանեաք 'ի տուրևառից մարդկան ('ի զրոյցս). Խոր. ՟Գ. 55: Լմբ. ող: *Հարցումն և պատասխանիք, և տուրևառք վիճմանց. Աթ. ՟Ի: *Ընդելական բարեկամութի ... այլ. ամուսնութեց տուրևառիւք հաղորդեալք առ միմեանս. Փարպ:

ՏՈՒՐԵՒԱՌ. փոխադարձ ձգումն զինուց աստի և անտի. *Ի տուրևառ գեղարդացն ճայթիւն որոտման ելանէր. Ուռհ:

ՏՈՒՐԵՒԱՌ. Ἀνάπνευσις, ἀναπνοή. Respiratio. Շունչ առնուլ տալն. շնչումն. շունչ ... *Որ թոքս ունին, և տուրևառ օդոյ, նա կոչի շնչաւոր. Ը. ՟Բ: *Եւ ոչ մարմնով կեանք առանց տուրևառութեան օդոյ կարողութի է. Բրս. ... *Զօդս մերձաւորագոյն ունիմք 'ի տուրևառ շնչոյ: Հնարքն արգելուլ զտուր և առ շնչոյ կենդանոյն: Զտուրևառ շնչոցն կենդանոյն: Զմի տուրևառ շնչոյ. Նիւս. ... Լմբ. ող: Մաղ:

ՏՈՒՐԵՒԱՌ. ա. որ և ՏՈՒՐԵՒԱՌԻԿ. Որ ինչ լինի առնլով տալով. *Որպէս և առաքեալն ասէ, թէ 'ի մէջ տուրևառ վաճառացն մի առակն մեղաց: Երթամք ասես (զարօթս), և միայն թուեն զվաշխս և զհանգամանս, զտուրևառ վաճառումն. Ոսկ. ... *Ցամենայն ազգաց հեթանոսաց առնոյր նա և զտուր տուրևառ բազում աշխարհաց. Բրս. ... *Արարին թուղթոյն, զի մի կարի լեցի վն տուրևառ շնչոյն ...:

ՏՈՒՐԵՒԱՌԻԿ. ա. Նոյն ընդ վ. *Յառաջս տուրևառիկ ինչ չահից: Եւ ոչ 'ի տուրևառիկ վաճառս ընդ նոսա բերիլ: Քաղաք՝ տուրևառիկ վաճառացն տեղի սահմանեցաւ. Պիտ: ՅՀ. ... Արգ. ... *Եւ էր տեսանել տուրևառիկ փոփոխմունսն (...) այ ... մերում բնութես նուաճեալ: Տուրևառիկ փոփոխումն չգործեն մեծութի վասն վաղվաղակի նոցա 'ի մէնջ մեկնելոյ. Ոսկ. ... Եփես. ՟Ե: *Պարսից և մարաց զիշխանսն եղանելով տուրևառիկ փոխանորդութբ մինչև յաւուրս մեր. Սարկ. ... *Ոչ եթէ տուրևառիկ կերակրովքն, այլ ըստ բարեաց յօժարութեանն. Ոսկ. ... *Մի հաստատեալ այսմ տուրևառիկ շնչոյս, այլ որպէս թէ հանապազ մեռանել 'ի վերս. Աթ. ...

ՏՈՒՐԵՒԱՌԻԿՔ. գ. Տ. ՏՈՒՐԵՒԱՌ. գ. *Վաճառացն տուրևառիկք, կամ այլոց շահից ինչ հայթայթանք. Ոսկ. ՟Ե. ՟Է. 10:

Կամ իբր Վաճառականք. գնօղք. *Զտ և գնեն տուրևառիկքն. Լմբ. պտրգ:

ՏՈՒՐԵՒԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Πραγματεία. Negotiatio. Տուրևառ վաճառաց. *Ոչ տուրևառութի վաճառաց, ոչ տոկոսիք գանձականաց: Ի տուրևառութի անկաւ շնորհս: Այլք զտուրևառութեցն բերէին փոյթ՝ վաճառաշահիկք լինելով. Արգ. ... Լմբ. պտրգ: Պիտ:

ՏՈՒՐԵՒԱՌՈՒԹԻՒՆ. τό Ἀναπνεῖν. Spiratio, respiratio. Տուրևառ շնչոյ. *Ծածկեալ է 'ի քեզ դոյզն, տուրևառութի օդոյն: Մինչև ցյետին տուրևառութիւն շնչոյն: Ի սաստիկ կսկծմանէն զտուրևառութի շնչոյն խափանէ: Իբր զկենդանութի ..., և զշնչոյ տուրևառութի հատանի. ... Ոսկ. ... ՟Է. 39: Ը. ... Նար. ...

ՏՈՒՐԺ. ի,ից. Տ. ՏՈՅԺ. Ζημία. Mulcta. *Տուրժ առկաւ ինչ մեծագոյն եդից թերևս 'ի վերայ այնմիկ. Պղատ. օրէ. ՟Է: Ի վերայ սպառնալեաց տուրժիւն: Առանց տուրժի. ... *Զնախատանս և զտուրժս ունելով: Իցէ տուրժն առ այսոքիւք ոչ նուազագոյն.

անդ. Է։

ՏՈՒՐԺԻՄ, եցայ, եւ. Տ. ՏՈՒԺԻՄ, ՏՈՒԳԱՆԻՄ. *Վասն միոյ պաշտօն զայնքան վատ_ թարկս կամիս տուրժել. Վրք հց.] ։ *Տուրժի_ ցէ ընչիւք և անարգանօք ։ Տուրժեսցի ամի ամի այսչափ ։ Տուրժիցի աւուր աւուր դրամ մի. Պղատ. օրէն. Գ. Ե ։

ՏՈՒՐՏՈՒՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Տուրս տալն. Հարկատուութիւն, և կաշառք. *Եղաւն 'ի տուրտուրն տուրտուրութեան զծառգն զապլձէս ։ Նենգութեան և տուրտուրութեան սպանաւ. Հէբ. պտմ։ Մորբէն ։

ՏՈՒՐՔ. Տ. ՏՈՒՐ, ՏՈՒՐՔ ։

ՏՈՒՓ, տփոյ, կամ տփի, ոց. գ. Θυΐσκη. Mortariolum, thuribulum, acerra. Անօթ խփաւոր. պահարան և պատեան խնկոց. մանուանդ աման խնկոց. խնկաման, խունկ. *Առնասցես զխնկազամսն և զտուփս նորա ։ Զափսեսն և զտուփսն և զձաշակսն ։ Տուփ մի ոսկի 'ի տասն դահեկանէ լի խնկով ։ Տուփք ոսկիք ։ Ամենայն ոսկի տփոցն ։ Եւ զտփոցն զխուրպայնչիւր ուրուք. ևն ։ *Տուփ անոյշ խնկոց ։ Տուփ եւ խնկալի. Գնձ ։ Տօղ ։

ՏՈՒՓ. Κιβώτιον. Arcula. Θήκη, theca. Արկղիկ. գզրոց. սնդուկ. *Գիտ պատուական տփին, յորում էր ամենապըտուղ. բուհեայ ծածանին գլխագրին. Հ = Ց. յա. Է ։ *Տօն գիւտի տփոյ որ ծածանի. Տօնաց ։

ՏՈՒՓ. Θήκη, πύξις. Theca, pyxis. Պատեան գրոց. գրքի կողք. զլուփ. գլըլըփ. *Առնելի որչափ և կամիս, և գործեա տուփ ա_ ւետարանի. Վրք հց. ծՁ ։

ՏՈՒՓ. Πλινθίς. Laterculus. Խորշ տախտակաց գծագրելոց 'ի տումարս և 'ի ժամանակական կանոնս, և յաստեղանս աղգակա_ նութեան. խանէ. *Ցորժամ հասանիս 'ի մարտի ամիսն, տուփ մի 'ի վեր ելնիս ։ Ի նահանջին ամին երբ 'ի մարտ ամիսն մտանես, տուփ մի յետ դարձիր. Տօմար։ *Որ է 'ի ներքին տուփն ։ Որ են 'ի ներքին տուփսն. կանոն ։

ՏՈՓԱՆ, ի, աց. գ. որ և ՏՈՓԻՉ, և ԹՈՓԻՉ. Ξύλον. Fustis. Գործի տոփելոյ՝ որպէս բահ փայտեայ. փայտ. բակ, չոփ ծեծելու. ֆարս. ֆէգած. *Եղաւ 'ի Թափչէ մինչէ զտոփանն ։ Տոփանաւ հարեալ հանդոյն եղբօր մեռաւ. Եւս. պտմ. Բ։ Խ Ճ. Բ։ Երզն. լս։ Գնձ։

ՏՈՓԵՄ, եցի. ն. Բախել ծեծել Թափչի փայտիւ զհանդերձ 'ի լուանալն. որպէս և տոտմբ հարկանել՝ հանդոյն գոփելոյ ձիոց. *Եղաւ 'ի Թափչէ մինչէ զտոփանն, որով ըղհանդերձն տոփէր. Եւս. պտմ. Բ։ *Ցուսին ըղպատկեր պռանկին իբրև զանօթս կաւագործաց խորտակէր, և տոփելով 'ի վերայ ոտամբ՝ բարբառէր. Երզն. լս ։

ՏՈՓԻՉ, փչի, չաց. Տ. ՏՈՓԱՆ. *Տոփչօք զկտաւսն ծեծէին. Գէ. ես ։

ՏՈՔՍԱԿԱՆ ԴԵՂ. Τοξικόν. Toxicum. Մահադեղ. (յն. թօքսիքօն՝ է նետական. և թօքսիքօն՝ դեղ մահու, որով օծանէին զնետս.) *Բերել զաղքսական դեղն, զորոյ զզօրութիւն գիտէր՝ թէ յոյժ գժնդակ է. Պղտ. օրէնս ։

ՏՊԱԳՐԵՄ. եցի. ն. Τυπόω. Formo, figuro, exprimo, imprimo. Գծագրել իբրու տիպ և օրինակ. ստուերագրել. և Դրոշմել. տպաւորել. *Ի քեզ կատարեցան ստուերական օրինակքն, և 'ի քո խորհուրդն կատարեալ եղեն ամենայն տաւղին տպագրեալքն. Ը. Եփրեմ։ *Հոգւոյն տպագրեցաւ 'ի միտս նըր հաւաստն խորանին վկայութեան. Լծ. Եծոփ ։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Տպագրելն, ելն. տպաւորութիւն. ստուերագրութիւն. *Ըստ տպագրութեան օրինացն, այժմ պաշտպանութեան նոր օրինացս. Լծ. Եծոփ ։

Ցայսնի է՝ և որ գտաւ 'ի յետին դարս առ. ւելեան տպագրութիւն գրեանց. τυπογραφία, typographia.

ՏՊԱՉ. գ. Համառօտեալն բառիս Տպազիոն. Գնձ. ոսկեայ ։

ՏՊԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Տիպ զարդարուն. չքեղ տպաւորութիւն. *Փոխանակ հողեղինին զհոգեղէն նկարեալ տպացուցանէ յինքեան զլուսափայլ տպազարդութիւն. Ան. Էէեղ ։

ՏՊԱԶԻՈՆ, } ի, աց կամ ից. գ. յն. լա.
ՏՊԱԶԻՈՎՆ, } թօբազիօն, թօբազիօս. Τοπάζιον. Topazium. թօպազ. Ակն պատուական, է որ կարմիր. կամ ոսկեգոյն՝ կանաչ և կապուտակ երանգօք, և է որ երկնագոյն կամ տպակեգոյն կանաչ. տես Ելից. ԻԸ. 17։ ԼԹ. 8։ Ցոբ. ԻԸ. 19։ Սղ. ՃԺԸ. 126։ Եզեկ. ԻԸ. 13։ Յայտ. ԻԱ. 20։ *Տպազիոնս կարմիր է՝ նմանութեամբ կայծակի, և աչացաւացն յորժամ ցուցանի՝ առողջացուցանէ ։ Տպազիոն կարմիր է, և գտանի 'ի տոպազէ քաղաքէ հնդկայ։ Անունըլ 'ի հնդկայինն աշխարհէ և 'ի տպազ քաղաքէ ... զոսկետեսակն տպազիոնն։ Տպազիոն ակն՝ որ յեթովպիա գտանի, զարմանալի է 'ի տեսս. Լմբ. յայտ. Նչ. Եղէկ ։ Արծր. Բ. 11 ։ Բրս. մրկ ։

ՏՊԱՆԱՄ, ացայ. չ. Τυπόομαι. Formor, figuror, imprimor, exprimor. Դրոշմիլ որպէս տիպ և 'ի տպի. գծագրիլ իբր օրինակ. նկարիլ. ձեւանալ. *Սահմանեալ է, և տըպայեալ ։ Առ մարգարէսն տպացաւ խորհուրդ ծնարանաւորն որդւոյն խորայելի, և հաւատոցն հեթանոսաց ... և այս ևս տպացաւ առ նահապետաւն. Կիւրղ. գանձ ։ Իգն։

ՏՊԱՆԱԼ. Սերտիւ յարիլ. տպաւորիլ. յինքեան կրել հաւասատաւ. *Ի սրտէ մաքրեցան ... որ ոչ երբէք տպացան ։ Այսոքիւք և զձեզ կամիմ տպանալ ։ Երկնային խմաստութեան 'ի ձեզ տպանալոյ. Ը. Եղբ ։ Սրգ. Ճ. Պ. Ճ։ Յհ. կԲ ։

ՏՊԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Τυποπλασσία. Figura. Գիտ իբրև օրինակի. ձեւակերպութիւն. նմանութիւն. *Զհրեղէնն պատուէ տըպաստեղծութիւն. Դիոն. Եբր ։

ՏՊԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Τυπόω. Formo, imprimo, exprimo. Ձեւացուցանել որպէս տիպ նմանութեան. նմանեցուցանել. յեղաշրջել. *Առ այն գեղեցկութիւն հայելով այնպէս զինքն տպացուցանէ ըստ գեղեցիկ նմանութեան ։ Տպացուցանէ յինքեան զլուսափայլ տպազարդութիւն. Դիոն. Էէեղ։ Ան. Էէեղ։ *Օրինակօք զանօրէնութեան խորհուրդն տպացոյց ։ Անմարմնապէս տպացոյց առաջի մտացն մովսէսի. Իգն։ Բրս. մրկ ։ *Տպացուցանէ բնութեան աշխարհիս ։ Զոր պատկեր առեգական տպացուցանէ արարչին. Մագ ։ *Սա (զուկաս) 'ի չորեքկերպեան կառսն օրինակեցաւ եզամբն. և 'ի չորից գետոցն տպացոյց զնա տիգրիս. Հ. Յիսի ։

ՏՊԱԻՈՐ, ի, աց. ա. Ունող զտիպ նմանութեան. *Տե՛ս և զտպաւոր ստուերին և օրինակին զազգականութիւն առ Ճշմարտութիւն. Ոսկ. յհ. Ա. 26 ։

ՏՊԱԻՈՐ. Τυπίας. Ductilis. Ունող զտիպ կնքոյ. կռածոյ. ձուլածոյ. ձոյլ. զուտ, բան՝ յատուկ. *Էր անգ բարունակ՝ եօթնաղէշ՝ տպաւոր ոսկի. Պղտ. օրէնս ։ *Նման են հաւատքն տեառն մերոյ տպաւոր արծաթոյ. Եփր. աւետար ։ *Տպաւոր (այսինքն յատակեղ) տեսակ. Դամասկ ։

ՏՊԱԻՈՐԱԲԱՐ. գ. Τυπικῶς. Figurate, symbolice. Իբրև զտիպ նմանութեան. օրինակաւ իմիք. խորհրդաբար. *Ոմանք տեսիլ տըպաւորաբար և օրինակաբար տեսին ։ Ցայտարար մարգարէին տպաւորաբար. Ճ. Գ ։

ՏՊԱԻՈՐԱԳՈՅՆ. ա. մ. Ἐκτυπότερος, ρῶς. Expressior, sius. Նմանագոյն. յայտ և նման. բացայայտագոյն. իսկագոյն. *Առաջինն ստուերաբար, երկրորդն տպաւորագոյն. *Քան զմեզ կատարելագոյն և տպաւորագոյն (հասու են հրեշտակք). Անձաթ. պէնտ ։ Սոսրս. Է ։ *Ցանէտ տպաւորագոյն են նմանութիւնք փոխաբերութեանցն առ աստուածայինն մեքենայս. Նար. ծՁ ։ *Որ քան զամենայն ... նակս տպաւորագոյն է ։ Պատարագ ընդունելի, և տպաւորագոյն քան զզոհ օրինացն. Սրգ. յհ. Բ. Խ Ճ. Պ. Գ ։

ՏՊԱԻՈՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Τυπικός, τυποτικός. Typicus, figuratus, fictus. ἔκτυπος, expressivus. Տպաւոր. նմանաւոր. օրինակական. ձեւացեալ. քաջ նշանակիչ. *Տպաւորականօք նշանակօք երևեցուցանէ ։ Տպաւորականացն պատկերաց ։ Ի տպաւորականացն նոցա երևմանց (երևակայութեանն). Դիոն ։ *Ոչ միայն 'ի խորհրդականսն, այլև 'ի տպաւորականսն ըստ օրինացն ։ Տպաւորականօք և ստարօք ։ Լոյս տպաւորական, և չափաւոր ընդունողայն՝ գրաւոր օրէնքն։ Անլինձ օրինակ իմն տպաւորական՝ տալ զիպանդխտութեան և ստորութեան. Բրս. պտ. Պարապմ.] ։ Անձաթ. Արգ։ Սարկ. ող ։

ՏՊԱԻՈՐԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿ. իբր Տեսակագոյն կամ յատկեղ և մասնաւոր տեսակ. որպէս յն. εἰδικώτατως, specialissimus. Դամասկ ։

ՏՊԱԻՈՐԱՊԷՍ. Տ. ՏՊԱԻՈՐԱԲԱՐ. τυπικῶς, և τροπικῶς. *Գրոց՝ մարգոյ տպաւորապէս խմացելոց. Մագ. Էէեղ ։

ՏՊԱԻՈՐԵՄ. եցի. ն. Τυπόω. Figuro, signo, fingo, formo, pingo. ἀποτυπόω, transformo. Տպացուցանել. ձեւացուցանել. նկարագրել. գծագրել. նմանեցուցանել. օրինակել. և կերպարանել. իբր. յեղաշրջել, նմանեցնել. *Խելամտութեամբ իմաստութեան տպաւորեաց զնա. Իմ. ԺԳ. 13։ *Ոչ այս է ծած, որպէս երևեցաւ, կամ տպաւորեցաք, կամ բանին նկարագրեաց. Ան. որս. Է ։ *Ի կողն տպաւորեր զկինն. Փիլ. այլաբ ։ *Մի անջըրպետեր 'ի մարդ առանձնապէս և յսծ բանն երկդիմի տպաւորելով զէմմանուէլն. Պրպմ. Լէ ։ *Զցօղ հասեալ 'ի վերայ գեղման՝ տպաւորեաց որդւոյ իջման. Ը. թող ։ *Մարգարէիւք տպաւորեալ ցուցեր. Ըշր ։ *Որպէս քո տպաւորեր յառաջս, առն միոջ էին երկու որդիք. Լմբ. առակ ։ *Տպաւորէ զնոցայն եզանց կալոտեաց. Մէկն. ղևտ ։ *Առ նոհայն, և տպաւորին ։ Ընդէ՞ր ոչ տպաւորիք նոցա և նմանիք. Դիոն ։ Ոսկ. յհ. Բ. 19։ *Ի նմա տպաւորեալ տեսանէր զանհերևոյթ գալուստ որդւոյն այ. Եղիշ. Է ։ *Զի գիտասցես յայսմիկ զխորհուրդն քո տպաւորեալ. Արշ ։

ՏՊԱԻՈՐԵԼ. Συμφραγίζω. Consigno. Նըկարել. դրոշմել. տպաւորել. յարել. յեռուլ. կնքել. փակել. կոխել. պատմօք՝ սխակ էոգլ մասել. *Զերկոսին ականսն ... տպաւորեալս և քանդակեալս ոսկեօք արասցես. Ել. ԻԸ. 11 ։ *Իցեն տպաւորեալ յածային սէրն ։ Տպաւորելով 'ի գէմս (զնշան խաչին)։ Տպաւորեսցուք 'ի հոգիս մեր զածային լուսոյն կերպարանս։ Ի մինչև զբնաւիցն որակս հաճոյն տպաւորեցեր. Ագաթ ։ Ը. Եփրեմ. Խ. Մթ։ Լմբ. Իմ։ *Ցորժամ նստէր ալեայ նոր, նոյնժամայն փոխէին զգրամ գտեալ 'ի գանձս արքունի, զնորայն տպաւորեալ պատկեր. Խոր. Գ. 5 ։

ՏՊԱԻՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. Տ. ՏՊԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Ի գէմս տեառն զխորհուրդն՝ խմաստապէս տպաւորեցոյց. Նար. Մծ ։

ՏՊԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Τύπωσις, ἀποτύπωσις, διατύπωσις, τύπος, ևն. Տպաւորելն և ելն. իրն տպաւորեալ. տիպ. կնիք. նմանութիւն. պատկեր. ձև. օրինակ. *Սկիզբն

տանէ այլոց ածազանագոյն տպաւորութեց. Փիլ. այլոց. ՚Իշխանականին (մտաց) մարդաբերիցն տպաւորութիւն լեալ հանդերձելոցն որպէս մերձակայիցն. Ար. որբ. Է. ՚Կրթարան ածեղէն տպաւորութեան առ ՚ի նմանութիւն. Ար. Է. ՚Եղիցի ոսկի մաքուր՝ զքաջի ու... ունելով զտպաւորութիւն ... և ոչն մի զդրոշմական տպաւորութիւն տեսանել. Անյ. պորփ. ՚Ծագեալ լոյս՝ տպաւորութիւն խաչի. Ունելով զզգեստս տեսակի, և զկարուց տպաւորութիւն. Բայն մեր անփոփոխ ՚ի միտս՝ ձեռնայ գրով, և քարտիսի տառու տպաւորութիւն. Խոր. Բ. 83. Արշ. Ը. Բորշ. ՚Որ տպարկ զիս ՚ի քո պատկեր պանծալի՝ ՚ի ձեռն վեհից տպաւորութեան զտեսարս օժանդակելով. Ի հնումն զայսր տպաւորութիւն օրինակաւ նկարագրեր. Անտեսաբար տպաւորութիւն բերին. Նար. ՚Մոռլեալ հրամայեր գնել զտպաւորութիւն խաչին ՚ի վերայ ճակատու քահանայապետին, անուանեալ վեա թիթեղն սուրբ. Ղևոնդ.

ՏՊԱՒՈՐՈՒՄՆ, րման. գ. Տպաւորելն, իլն. տպաւորութիւն. ՚Զտախտական կատակարանացն գրկարերեալ՝ ածագին օրինացն տպաւորմամբ. Զհրաշափառականին զտպաւորումն՝ զգիրս ցանկալւոյն. Նար. յաղէտ. Ուռհ.

ՏՌԻՏՈՆ. գ. Բառ յն. տռիտոն. Τρίτος, η, ον. Tertius, a, um. այսինքն Երրորդ. երեքօր. որպէս Πυρετός τριταῖος. Febris tertiana. Տենդ կամ ջերմն եռօրեայ. ՚Պատահումն որոշութեան այս եռօրեայ ցուցակութեան ... ջերմութիւն սոսկ և վճիտ ... փոխարկի ՚ի տռիտոնն. Մագ. ՀԸ.

ՏՌԻՓՔ, տռփից. Տ. ՏՌՓԱՆՔ. Ἔρος. Libido. ՚Տռիփք ցանկութեան ոչ չափաւոր աձեալ սաստկանան. Փիլ. Ճ. բան.

ՏՌՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Τυλλώδης, τυλόεις. Callosus, tuberosus, obductus callo. Տեռեալն և խստացեալն. պինդ իբրև զկաշի. կոշտացեալ, խիստ. գոս կաղամ. նուբր դոշտամբը. ՚Յառաջակարկառ լինել չրթանցն քան զբերանն՝ տռնաւոր և հաստատուն և թանձր առ ՚ի քաղել զզգայարութն պէտս. Նիւս. կազմ. Ը.

ՏՌՓԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἐρωτικός. Cupidinosus, libidinosus, amatorius. Ցանկական. տրփական. հաճոյական. հեշտալի. ՚Ի տռփական կատարմանէ և ՚ի մոլութենէ խափանեցուցէ. Պղատ. օրէն. Է. ՚Տռփական կերակրոցն ՚ի ծառայն (գինւոյ): Համբերեր վասն տռփական (կամ տրփական) սիրոյն. Ուսանել անասնոյն այնմիկ և զտռփական կեղծաւորութիւն. Ցհ. ԽԱ. Եկեղ. Վրք հց. ԽԲ. Փիլ. լին.

կամ իբր Ἐρασθός. Amorosus. Տարփական. սիրողական. ՚Ողջոյն յայտնէ զառ միմեանս տռփականն ուրախութի. Դիոն. եկեղ.

կամ իբր Ἐραστής, ἐραστρία. Amans. Տռփաւոր. ցանկասէր. ՚Տռփականն այն և վավաշ. Մագ. ԾԱ.

ՏՌՓԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել տռփալի. կարի ցանկալի. ՚Յայտնել և ինձ ինչ յաւէտ տռփականագոյնս տեսութիւն. Դիոն. եկղ.

ՏՌՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տռփանք. ցանկութիւն. ՚Պարիւն պանծալեաւ յոլովս ցանկասիրութեան տռփականութեամբն. Ցիշ. տօն. ՅՀ.

ՏՌՓԱԼ. կամ } ացայ. ցեալ. ր. Ἐράω.
ՏՌՓԱՆԱԼ, } (ծ. եալ.) Amo, amore prosequor, cupio, adfecto. Տռփս կրել. տարփել. ցանկալ. տենչալ. վառիլ մարմնաւոր կամ հոգևոր սիրով. ՚Գեղեցկավայելուչ ձևիդ քում տռփանայր ոք. Գիտեն այն ալլիւ՝ սակ թէ տռփացաւ աղբերն արեթուսայ. Պղտ. տղէտս. Նոննոս. ՚Տռփացեալ ՚ի գեղ պատկերին ... Որում ՚ի գթութիւն տռփացեալ՝ ասես, ծարաւի է անձն իմ առ քեզ ած. Լմբ. ԽՄ.

ՏՌՓԱՆՔ, նաց. գ. Ἔρως. Amor, desiderium, cupido, libido. Տռփիք. տարփանք. տենչ. ցանկութիւն. սէր սաստիկ. ՚Որ ՚ի մահկանացուս տռփանք ցանկութեան էին. Տռփանք ցանկութեան ձգեալ. Յաղագս տռփանաց խաղուց. Փիլ. խմաստ. ՚Ցանկացուցանէ ՚ի գործ տռփանաց. Զարավավաշ տռփանօք. Այնքան անկղբնայր ՚ի տռփանացն. Առ տռփանս կանանց. Զվայրապար տռփանս առակս յանդիմանէ. Վրք հց. Խ. Ցհ. ԿԲ. Սարգ. Ա. Պ. Դ. Լմբ. ԾՂ. Մխ. առակ.

ՏՌՓԱՆՔ. որպէս հոգևոր տենչանք. ՚Առաւել եղև տռփանք ածային գեղոյ. Առաքինութեան տռփանօք. Ը. Ա. ՅՀ. ՀԸ. ՚Անթառամ կենացն տռփանք. Ողջախոհ տռփանօք հոգւոյ. Աղաչանացն ընթացակից է տռփանքն և բաղձանքն հոգւոյն. Լմբ. ԽՄ.

ՏՌՓԱՆ. ա. գտանի և եզակի, որպէս Տռփող (եթէ չիցէ սխալ գրչի.) ՚Զբաղնլով տռփանաւն իւքեան առ գավինեաւ. Նոննոս. յն. տռփական կամ տռփալի գավինի ասի.

ՏՌՓԱՒՈՐ, ի, աց. ա. գ. Տռփող. ցանկացող. և Զած սիրոյ. Ἔρως. Cupido, amor. ՚Յաղագս տռփաւորին, և երկնային աստղկանն ... Ընդհանուր աշխարհական տռփաւորն. Փիլ. քեռոկոս.

ՏՌՓԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Տռփալի. տարփալի. ցանկալի. տենչալի. ՚Պարտ է մեզ զերանելին զայն և զտռփելի հուրն վառել ՚ի մեզ. Վրք հց. Դ. ՚Տռփելի է ոսկի և քարինք ... Սաերիուրեալ գեղն մարդս արար զնոսին տռփելի. Լմբ. ԽՄ. ՚Զի մի անարժանք լինիցին տռփելեացն. Դիոն. Եղբ.

ՏՌՓԻՄ, եցայ, եւ, եալ, ուլ. յ. Տ. ՏՌՓԱՄ. Ἐράω. Amo, cupio. ՚Որ առ մարմինն տռփի, և գեղեցկութեան իւրում պաղոյ ունեին, քաղցնու ... պատրի և ոչ մի հաստուցանելով հոգւոյն բարուցն այնմիկ՝ որոյ տռփի. Պղատ. օրէն. Է. ՚Ի տռփիցելոց (իբր. իբր սիրեցելոց) գաս և ՚ի կարգ ածելով, ժամս գործեաց և տռփողացն ՚ի հարկաւորագոյնսն ... յանփոփութեան և ՚ի տռփելոյն ծախուց. Փիլ. քեռոկոս. ՚Խնդրէ անյագաբար ՚ի գերագոյնսն զտռփելն. Մագ. ՅԵ. ՚Միշտ տռփելն գերագոյն բարեաց. Անգործ մնալով ՚ի տռփելոյն. Ասաւ տամ տռփելոյն իմ՝ զգործս կենցաղոյս. Նչ. Եղէկ. Լմբ. ող. Վրք հց. ԾԸ.

ՏՌՓՈՂ, ի, աց. ա. վր. գործիւն. Ցանկացող. տենչող, և տռփօտ. ՚Ճշմարտութեան պատուիրանաց եմք տռփօղք. Պրպմ. Յ. ՚Վերին իմաստութեան տռփողքն. Համմ. առակ. ՚Ըստ ըստ կացուցեր զտռփօղսն. Վրք հց. ԾԴ.

ՏՌՓՈՂԱԲԱՐ. մ. Ἐρωτικῶς. Amore. Իբրև զտռփող. սիրողապէս. սիրով. ՚Որ և զհեռացեալսն ՚ի նմանէ տռփողաբար ունի, և կամի. Դիոն. Եղբ.

ՏՌՓՈՏ. ի, աց. ա. Մոլեալ ՚ի տռփս, տռփաւոր. ցանկասէր. ՚Վավաշն այն և տռփօտ՝ կաթառն շամիրամ. Ցհ. ԿԲ.

ՏՌՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἔρως. Desiderium, cupiditas, amor. Տռփանք. ցանկութի. տենչ սաստիկ. և Սէր հոգևոր կամ մարմնաւոր իրաց. ՚Յոյս՝ գիւրութեամբ ածանցուցիչ, և ԲԸ զգայութիւն անբանի և ձեռնարկելոյ ամենայն տռփութեամբ. Պղատ. փիմ. ՚Ընչից անյագ. և անեզր տապացուածոյ տռփութեանց. Պղատ. օրէն. Ը. ՚Այսուհետև գերապայծառ և գեղեցիկ երկնից տռփութեամբ լցեալ եղեն գաւք ճգնաւորականք. Վրք հց. Տ. Յ. ՚Երանի որ առ տէր այնպիսի ստացաւ տռփութիւն, որպէս ունի տռփողն չարեաց առ տռփելին իւր. Կլիմաք. ՚Տռփութիւն ցանկութեան. Ըստ զարշելի տռփութեան. Փիլ. Լին. Նոննոս. ՚Ի սիրտ նորա բորբոքէր հուր տռփութեան ... Անկաւ խորհուրդ չար ՚ի սիրտ կնոջ իմոյ՝ տռփութեան քո. Վրք հց. ԾԷ.

ՏՌՓՈՒՄՆ, փման, անց. Նոյն ընդ վ. որպէս Սէր և ցանկութի մարմնաւոր. ՚Ոչ էր կեանք նորա այլ ինչ, բայց տռփումն և գիջութիւն. Զտռփումն ցանկութեան սաստին նահանջել. Տռփմամբ կերակուր կամեցաւ ուտել. Ը. Ժ. Պ. Ի. Մագ. ՅԺ. Մխ. առակ.

ՏՌՓՈՒՄՆ. որպէս Սէր հոգևոր. Ἔρως. Amor. ՚Յորժամ տռփումն ածային ողջախոհ և արդար խորհրդոցն պատահեսցի. Պղատ. օրէն. Դ. ՚Ո՛չ սխտաւոր տռփմամբ, այլ ածային. Զտռփումն սիրոյ սրբոցն՝ որ առ քեզ. Ցանկութիւն և տռփումն առ ած մերձաւորութեան. Աղօթք և իղձք սրտին տռփմամբ. Նոննոս. Նար. Երգ. Ը. յէ. ԾԱ. Լմբ. պորփ. ՚Տռփումն յերկինս համբառնալոյն. Կլիմաք. ՚Ածայինն տռփումն. Աստուածային տռփմանց երգս (երգոց). Դիոն. Եղբ. և եկեղ. ՚Իմ տռփումն խաչեցաւ. (այսինքն սէր իմ, իբր սիրելին անձին իմոյ.) Աճուղ. Է.

ՏՏԱՂԵՂՆ, ղան, ղեղունք. գ. Անուն թռչնոյ. (որոյ տուան թերևս է տղեղնաձև.) ՚Փոխանակ քաղցրաձայնուե երգոցն՝ այժմ բուէճք և տտաղեղունք գասապլուք են. Լաստ. Ճ. Տես և ՏԱՌԵՂՆ, ղունք.

ՏՏԻՊ, տըտպի կամ պոյ. ա. Στρυφνός. Acerbus. փոթոթահամ. (իբր միջակ ընդ թթու և ընդ գառն.) կծուահամ. ունակ համոյ տհասս պտղոյ, կեղևոյ, գինւոյ, և այլն. բերանը ըստղ. ֆոլապօղ, պուրաշքուրհչ եօն պիւզիչ ընօղ, մըմրուկ. ՚Այնքանիկ խոշորագոյն գոլով տտպիսպ անուանին. Պղատ. փիմ. ՚Որ առ լեզուովն են տտիպ տեսակաւն. և որչափ ջերմացուցիչքն են՝ կծուք կոչեցան, եղջաւոր գոլով. անդ. ՚Ի պարարտէ և յողորկագունէ և տտպէ՝ խոշոր և ապտաղոյն. անդ. ՚Եթէ կամին քաղցր, և եթէ գառն. եթէ տտիպ, և եթէ կծու. Զգայնութիւն ըմպելեաց լեւ եանց քաղցրացուցանէ. Լմբ. ԽՄ. ԾԾ.

ՏՏՆԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Κέρκον կամ οὐραν ἔχων. Caudatus. Ունօղ զտտուն կամ զտտուն. դոշուօր. գույրուգլու. ՚Տտնաւորս իբրև զձկունս. Եռ. ԺԲ. ՚Նորոգ տտնեալ երևին այլակերպք՝ տտնաւորք. Իգն.

ՏՏՈՒՆ. Տ. ՏՈՒՏՆ.

ՏՏՊԱՏԵՍԱԿ. } Իբրու Տտիպ. փոթ-
ՏՏՊԱՏԵՍԻԼ. ա. } թահամ. անհարթ. ՚Տտպատեսակ կեղևով մարմնական վարուց. Տտպատեսակ համովն (ձիթենին) զթթուագոյն առաքինութի տանկեր նոցա, և զխոշոր վարս. Վրդն. երգ. Երզն. Ճ. խորհն. ՚Ըստ զայլս թթուագոյն և տտպատեսիլ ճգնողական վարուք յանձնառ բարիսն սաւաճնորդէ. Վանք. եղեծ.

ՏՏՊԵԼ, իլ. Տտիպ առնել, լինել. ՚Տտպելով զերդ զգործած կաշին գխտորով կամ նռան կեղևով. Մխ. բժշ.

ՏՏՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Տտիպն գոլ. թթուութիւն իմն անախորժ՝ զայրիչ կամ կծկիչ լեզուի, ոչ թթու կամ կծու, այլ կծկեցուցիչ. որպէս ՚ի տհաս միրգս և ՚ի կեղևս. Բժշկն.

ՏՏՔԱՆՔ, նաց. գ. Անչափ տխուր յուսկելն. կամ համ խորսխի. ՚Քաղցր և չահեկան է նոյա խօսք բանաստեղծաց զմիմեանց, որպէս և ուտիցէ ոք զմեղր տտքանաց. Մծբ. ԾԸ.

ՏՐԱԿ, ի, աց. գ. Բառ յունաց՝ որպէս

Մատն ատտամկի. կամ թերթ ինչ գրեալ և տուեալ. գիր. թուղթ. պիտակ. *Եւ ընդ խառն ողջունակ տրակիս ծանիցէ վեհիմաստ հարազատութիւդ քո. Ոսկիփոր։

ՏՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δοτικός, κή, κόν. Dativus, a, um. Ըստ քերականաց է հոլով յայտնիչ, ում տալի է ինչ, կամ առ որ վերաբերի. *Հոլովք՝ ուղղական, սեռական, տրական... և տրականն (առ նա և) պատուիրական ... Տրական, ինձ, քեզ, նմա. Թրակ. քեր։ *Տրականդ լինի թղթականն՝ ոչ 'ի հայս, այլ 'ի հռոմին. Երզն. քեր։ Տե՛ս և ԹՂԹԱԿԱՆ, ՍՌՍԺԱԿԱՆ, ՏՈՒՑԱԿԱՆ։

ՏՐԱԿԱՆ. որպէս Տուչական, կամ տուեալ ինչ մարդկային սահմանադրութբ, և պատուիրանաւ. *Մի՛ տրական կարծեօք հաւատայցես 'ի յմ նազովրեցի. Վրք. ոսկ։

ՏՐԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Συνδοτήρ. Qui una largitur. Զոյգ ընդ այլում տուող. *Տրակից և բաշխողակից բնաւորապէս. Կիւրղ. գանձ։

ՏՐԱՄ. ի. ից. ա. Στερεός (որ և ստուար). Solidus ('ի solum, որ է գետին). Տարբացեալ և պնդացեալ. սերտ. հաստատուն. պինդ. որպէս յատակ կամ երեսք գետնոյ կոխոտեալ յերթևեկաց. ամուր, պինդ. ջեր. *Զտեղի ինչ տրամ յայծ կարծր՝ ուռամբ երկաթի հատանէր. Պիտառ. և Մարբին։ *Եգիտ գիր 'ի վերայ տրամ գետնոյ. Վրք. հց. ե։ *Մերկ 'ի վերայ տրամ գետնոյն եգեալ լինէին։ Տարածեալ 'ի վերայ տրամի երկրին. Ճ. Ա։ *Գունդ տրամք երամից կայք յանուրեք վայր. Նար. տաղ։ (իբրու հաստատուն կայք)։ *Ի տրամի. 'ի հաստատոյն, կամ յատակի. Հին բռ։ Տե՛ս և ԴՐԱՄ. որպէս ամկ. փրամ, փիրհէմ։

ՏՐԱՄ. որպէս մասնիկ բաղադրական՝ տայ նշանակել զբերումն այսր և անդր, կամ յերկոսին կողմանս. որպէս տար, տի. ըստ յն. փխ., փխ. δια, δι. լտ. փխ. փխ. dis, di. որպէս տեսանես 'ի կարգիս։

ՏՐԱՄԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Λογιστής. Ratiocinator, logista. Որ տրամաբանէ. գիտակ տրամաբանութեան։ Ուսափ

ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԿ. գ. Διάλογος. Dialogus. Տրամախօսութիւն. զրոյցք 'ի մէջ երկուց ասոփ անափ. *Մեծն պղատոնեա հարցմունս և պատասխանիս...'ի տրամաբանսն իւրում գրեաց. Փիլ. նխ. բ։

ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԲԱՐ. մ. Λογικῶς. Logice. διαλεκτικῶς, dialectice, cum ratione, disserentium modo. Ըստ օրինի տրամաբանից, և տրամաբանութբ. բնական գիտութբ և բանական ցուցակութբ. *Ոմանք ճծաբանաբար, և ոմանք տրամաբանաբար (խնդիր յուզեն). որդ ասէ, թէ ճծաբանաբար ոչ կամիմ խնդրել, այլ տրամաբանաբար։ Տրամաբանաբար է յորժամ խնդրեմք, եթէ հոմանունք իցեն բարբառքն... Տրամաբանաբար սասանոր զբանականն կոչէ. Անյ. պորփ։

ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԿ, ի, աց. ա. Διαλογικός. Dialogicus. Տրամախօսական. որպիսի է կարգաբան զրոյց 'ի մէջ երկուց. *Տրամաբանակս շարադասութիւ թողլին. Փիլ. նխ. բ։

ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Διαλεκτικός, λογιστικός, λογικός. Dialecticus, rationalis. Սեպհական տրամաբանութեան և տրամաբանից, որպէս և տրամախօսութեան. *Որոշումն է տրամաբանական, որ ասէ՝ թէ պարտ է 'ի վերայ հոմանունացն զերիս զայսոսիկ խնդրել. Սահմ. ա։ *Առաջինկոյ շարադրութիւս պիտանացու է 'ի տրամաբանական հնարս։ Տրամաբանական այն է, յորժամ ոմն հարցանէ, և ոմն ասէ։ Զորք գոն տրամաբանական հնարք, բաժանականն, սահմանականն, ապացուցականն և վերլուծական. Անյ. պորփ։ *Տեսակ հաւաքմանցն՝ ապացուցական, տրամաբանական, ճարտասանական, քերթողական... Եթէ առաւել է ճշմարիտն քան զսուտն, լինի տրամաբանականն. Անյ. վերլծ. արիստ։ *Տրամաբանական բաղխոհութի երբեմն ճշմարտէ, երբեմն սուտ. Քեր. քերթ։ *Պղատոն տրամագրէ յիւրում տրամաբանական մատենին (այսինքն 'ի տրամախօսութե). Ճ. Ա։

ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԿԱՆ. ա. գ. Λογιστής. Logista. Տրամաբանող. տրամաբան. *Զխորհուրդս մտածութեն այսորիկ տրամաբանականքն կոչեն ապացուցական. Փիլ. լին։

ՏՐԱՄԱԲԱՆԱԿԱՆՆ. գ. Տ. ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Λογική. Logica. *Քանիօն շահաւորուի առ տրամաբանականսն բերիցէ։ Յիշեացիկքն (արխոտանէլ) 'ի տրամաբանականացն գիրս։ Իբրու 'ի տրամաբանականացն գիրս է պիտանութիւն հակակայից. Անյ. ստորոգ։

ՏՐԱՄԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. } Δια-
ՏՐԱՄԱԲԱՆԻՄ, եցայ. հ. ըստ յն. } λέγομαι, διαλογίζομαι, λογιστεύω. Ratiocinor, disputo, verba facio, dissero. Որպէս տրամաբան կամ բանական խորհել և խօսել. ձեռնարկել. ճառել. օրինօք վիճաբանել. տրամախօսել. խօսակցել. *Ի տրամաբանելն երեւին չորք այսորիկ հնարք։ Հարկաւոր է տրամաբանողացն վարել հակակայիւք. իսկ զոչս հակակայիցն գիտողս անհնար է տրամաբանել. Անյ. պորփ. և ստորոգ։ *Զառաջինն ըստ բնութեն տրամաբանէ... ըստ միաւորութեն տրամաբանեցան. Յհ. իմ. եկեղ։ *Բանս ճշմարիտս գրուեալ տրամաբանեաց. Պրպմ։ *Տրամաբանել զովեստ գոհուն։ Զսէր պատուել, հարցափորձ եղեալ, և տրամաբանեալ. Գնձ։ *Մարգարէաբար տրամաբանելով խոստմամբ կակղացուցանելով զարդարն. Նխ. Բէօտր։ *Քաղաքն յաղագս որոյ այժմ տրամաբանեմք. (յն. խօսիմք.) Պղատ. օրէն. դ։ *Ո՛չ ինչս իսկ առնլով տրամաբանիմ, և ոչ առնլով ոչ տրամաբանել։ Սակաւ ժամանակ տրամաբանեցաք ընդ միմեանս. Պղատ. տիմ։ *Հեպաբար թերևս տրամաբանեցայց վասն եղելոյ այժմիկ իրողութեն. անդ։

ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Λογική. Logica, ce, ars disserendi. Տրամաբանելն. և տրամաբանական գիտութիւն. բանաւոր զրոյց. կամ կարծիք. *Անյայտք են՝ եթէ կատարելանան, ըի հաշիւ ասելքն գան, ըստ որոյումն սրբայլանի տրամաբանութեն. Արծր. գ. 17։

ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. Διάλογος. Dialogus, colloquium. Տրամախօսութի. գիտնաւոր խօսակցուի հարցմամբ և պատասխանաւ. *Յայտ առնէ և պղատոն 'ի տիմէոսի տրամաբանութեն։ Յայտ առնէ պղատոնի գրելով երկուս տրամաբանութիւնս. Սահմ։ *Յայտ առնէ 'ի փիլիպպէի տրամաբանութեն. Անյ. պորփ։ *Յաղագս անձին տրամաբանութե պղատոնի. Նանա։ Տե՛ս և Պղատ. փիմ։

ՏՐԱՄԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Որ իցէ տրամ գետին բնակելի. հաստատուն 'ի բնէ. *Առ 'ի յընդունումն արդարոյ և բազմահոս արեանս, որ գեռևս տարածի 'ի տրամաբնակ կայեանս. (այսինքն յերկիր, 'ի գետնի.) Պիփ։

ՏՐԱՄԱԳԻԾ, գծի, ծաց. ա. Ծրագրեալ անվրէպ. ուղիղ և հաստատուն կամ համեմատ. *Այս հրամանք ճծայինք և տիրականք՝ տրամագիծ և ճշմարիտ տուեալ եղև. Սամ. էրէց։

ՏՐԱՄԱԳԻԾ. գ. Διαγραφή. Descriptio, decretum, titulus. կանոն. օրինադրութի. որոշողութի. պրակ. *Առաջնորդեսցէ բանին՝ տրամագիծս գասեալ 'ի ներքոյ. Անյ. պերիարմ։

ՏՐԱՄԱԳԻԾ. գ. Διάγραμμα. Diagramma. Գիծ անցեալ ընդ միջակէտ բոլորակի կամ քառանկեան յանկեանէ յանկիւն. *Զև բոլոր շրջագայից բաժանի յերկուս կիսագունդս... և հայեցածք երկուց կիսագնդիցն հանդիպութբ կշիռն ուղիղ 'ի վերին և 'ի ներքին տրամագծին... Եւ այնպէս զհաւասարակշիռ կեան կալեալ՝ կայ. և յերկոցունց հակառակացն միջոցն զտրամագծիւն ունի։ Իսկ կայեան սորա 'ի տրամագիծ անդր՝ զուգահեռականն չորեսին առ միմեանս հայեցուցանէ. և 'ի հայել ուղղանկեանցն առ տրամագիծն միջին՝ պահպանոյն հարթ, արդակ, զուգամաման յարմարեալ անմնաս պահէ. Շիր։ *Պարուանակեալ յանբաւէն, և 'ի մէջս իւր կառուցմամբ բարձեալ ունի զբոլորն 'ի նոյն տրամագծին. Տօնակ։

Նմանութբ ասի և զթուոց. *Ուժանկերականն բաղկացեալ յերկուց առաջինի տրամագծոց. յայնմանէ որ յերկպատիկն և յերեքկիսն ըստ աղիւսաձևոյ չորեքհարագեան. Փիլ. լին. գ. 38. (զոր օրինակ 6. 8. 9. 12. որ է 35։ և 6. 9. 12. 18, է 45. իսկ 35 և 45 են 80։)

ՏՐԱՄԱԳԻՐ, գրի, րաց. գ. Նոյն ընդ վ. *Երեսուն և հինգն 'ի կրկնակաց տրամագրաց է՝ թուականի և երկրաչափականի և յարմարականի։ Քառասուն և հինգ յերեքպատկացն տրամագրաց է. Փիլ. լին. ա. 31։

Կամ ըստ ա նչ. վերնոյն. *Հարանցն առաջնոց ընկալեալ 'ի նոցանէ (յիմաստասիրաց) զտրամագիր սասցեալսն. Շիր։

ՏՐԱՄԱԳԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαγραφή. Descriptio, delineatio. Գծագրութի համեմատական. որպիսի է ծառ պորփիւրի, ճիւղագրութի. և այլն. *Գոյացութի բաժանի 'ի շնչականն և յանշունչն, 'ի զգայունն և յանզգայն. ուր լինին և յայսմ բաժանմանէ վէց լծակցութիք... որոց տրամագծութիք լինին այսպէս. Անյ. պորփ։

ՏՐԱՄԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Διαγράφω. Describo, praescribo. Յարմարագրել. օրինագրել. սահմանել. նկարել. *Նախատպաւորէ, և տրամագրէ. Մագ. էլէգ։ *Զանյայտ էութիս հրեշտակաց՝ կամ հոգի ցուցեալ, կամ պրագոյն բոց զկերպութի նոցա և զօրութիւն տրամագրեալ. Պիոնէ։ *Հնգիցս թիւ... յարամանեալ յեօթնակիւնն պատկանին... հարթութեամբ օրակցեալ տրամագրեցաւ տիրապէս շարժեցեալ. Մագ. է։

ՏՐԱՄԱԴԱՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Διακριτικός. Dijudicans, discernens, discutiens. Քննողական ըստ անվրէպ գատման. որոշողական. կարծողական. *Տրամադատական իմ տախտակ։ Զտրամադատականն 'ի քեզ յարուցեր յուզումն ախտի։ Տրամադատական խոկմամբ. Մագ։

ՏՐԱՄԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Διάκρισις. Dijudicatio, discretio. որ և ՏՐԱՄՈՐԱՇՈՒԹԻՒՆ. Դատաստան մտաց. ընտրողուի. որոշողութի. կարծիք. *Զխորդ պարագատական տրամադատութբ զտրամադատականն 'ի քեզ յարուցեր յուզումն ախտի։ Այս՝ եթէ ո՛չ այս կամ է քեզ, հիւանդական զխմ մտացիս տրամադատութի. Մագ։

ՏՐԱՄԱԴՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Յարմարական. կարգաւոր. *Զյօշուածս կիտին... զանձնս 'ի տապակի տրամադրական մակե_

ղուտ ելով ելաւ յացի ի ուզովք. Մագ. ծԷ։

ՏՐԱՄԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Διατίθημι. Dispono, compono, constituo, և այլն. ի կարգի դնել. կարգաւորել. կարգել. հաստատել. կացուցանել. պատրաստել. յօժարեցուցանել. զգածել. փոխել. յարմարել. յերիւրել. շարագրել. տպաւորել. գրոշմել. տարրացուցանել. *Մեծ է զօրութեն երաժշտականին՝ պէսպէս կիւք ըմբռնելով զհոգին, և տրամադրելով. որպէս յայտ առնեն մրմունջք և ողբք ըստ ինքեանց տրամադրելով զհոգին. Սահմ. ծԷ։ *Որ ինչ յոգւոյն տրամադրեալ են առաջք. Անյ. Բարձր։ ուր Շնորհ. *Տրամադրեալն՝ հաստատեալ առէ զարկածս չարին»։ Եւ զկնի 'ի բանն, *Անբանիցն արիւն ողջակիզացն յեղջերան (սեղանոյ) տրամադրիւր», առէ Շ. ինձ, տպաւորէր, այսինքն օծմամբ դրոշմեալ լինէր։ *Զնիզակս բաղձանաց վերին երանուեն յոգի նորա տրամադրէր։ Տրամադրէ (գրով) յիւրում տրամաբանական մատենին. Ճ. Ա։ *Դառնացեալ ապերբք և լիճք չրակուտից 'ի քաղցրութեն ճաշակս տրամադրին. Թէոդոր. խաչ։ *Ցայլ բարձրագոյն տրամադրէ խորհուրդ։ Տրամադրել զլսողսն 'ի զուարճական խնդութի. Խոր. Վրդվ։ Նրջ. Լաւս։ (իբրու փոխել կամ պատրաստել։) *Ցորս հիման մեք հաստատեալ, անշարժապէս գոլ տրամադրեալ։ Զայլշատսն այ 'ի միտս մեր տրամադրեսցուք. Եղիշ. Յոբ. (իբրու հաստատել։)

ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Διάθεσις. Dispositio, constitutio, conditio, adfectio, և այլն. Կարգաւորութի. յարմարութի. հանգամանք. ձև. որակ. զգածումն. յօժարութի. պատրաստականութի. *Տեսեալ զտրամադրութի վայելուչ ըստ կրօնաւորութեն՝ կարմանայր. Վրք հց. ԽԷ։ *Վայրենի տխտիցն տրամադրութի։ Իրիցագոյն է քան զանիբաւութի արդարութի. և քան զվերաքանչիւր ոք 'ի հակառակ տրամադրութեանցն. Փիլ. Լին։ *Երկիւղին տրամադրութի։ Զգերամբարձեալն մարմնոյն տրամադրութիւ. Ցհ. ԽՍ։ *Անջատեալք ոմանք ըստ տրամադրութեն և կամաց. Պրպմ։ *Զտրամադրութեն կամաց զկնի իւր յեղաշրջել։ Փոփոխել հոգեկան տրամադրութեն. Լմբ. ատ։ *Ի զխաստ խմաստից տրամադրութեց. Առծր. յոբՔ։ *Լաւն յայտնէ տրամադրութի գթոյն առ նա. Ոսկ. Գծ։ *Դիտեա արդ զհեւբընկալութեն քո տրամադրութիւն ով սկիզբն, ըստ որոյ և մեք տրամակայեալ եմք. Պղատ. օրէն։ *Զոր նոցա էր համբերելի՝ ոչ ուսայ. և զոր եսգիտեմ՝ հեռի է 'ի նոցա տրամադրութեէ. Ոսկիփոր։

ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Ըստ փիլիսոփայից Որակութի գերբաշարժ՝ հակադրեալ հաստատուն ունակութե. *Մի տեսակ որակութե՝ ունակութի և տրամադրութի ասասցին. և տարբերէ ունակութի 'ի տրամադրութեէ վասն տեւողագոյն գոլ։ Տրամադրութիւք ասին, որք են գերբաշարժք և արագափոփոխք. հիւանդութի և ցրտութի. հիւանդութիւն և առողջութիւն. Արիստ. ստորոգ։ *Այլք 'ի տրամադրութեցն ժամանակաւ տրամակայեալ՝ լուծանեն զինքեանս. իսկ առաքինութիւն հանապազորդ 'ի մեզ խնդրէ բնականալ. Ցհ. ԽՍ. ատ։

ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Ըստ քերականաց, է սեռ. բայից. *Ցարևանոյ բային խոնարհմունք, տրամադրութիւք (յն. սեռք), տեսակք... Տրամադրութիւք են երեք. Ներգործութի, կիր, միջին. Թրակ. ՔԷր։ Որ Եղն. և Նչ. ըստ նախընթացից առնեն մեկնեն, ասելով. *Տրամադրութիւք են տարա_

փոխութիւք, և ոչ 'ի վերայ հաստատութեն, այլ 'ի վերայ փոփոխման. ըստ որում տրամադրութիւք ասին փոխադրութիւք»։

ՏՐԱՄԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարեզարդ կարգաւորութի. գեղեցկայարմարութի. յօրինուած. *Եղեալքս 'ի գերագոյն գոյեն գոյացեալք... 'ի գեղ և 'ի վայելչութիւն տրամազարդութեան զօրացեալք. Եղիշ. դփ։

ՏՐԱՄԱԼԱՐ, ի, ից. գ. Լար անվրէպ չափելոյ, որպէս քանոն որմնադրաց. իբրու յն. լտ. στάθμη, perpendiculum. *Զբարձրութեն չինուածոցն տրամալարիւ ուղղեն արուեստաւորք. Ոսկիփոր. ըստ Լէհ։

ՏՐԱՄԱԼՈՒԾԱՆԵՄ, ծի. ն. Διαλύω. Dissolvo. Լուծանել յամենայն կողմանց. քակել. ցրել. *Զանէրևոյթ մանուածս տրամալուծանելով։ Զդառնութեն չարացն տրամալուծին. Մագ. էկեղ։

ՏՐԱՄԱԽՈՀ, ի, ից. ա. Διανοέων, φρόνιμος. Ratiocinans, ingeniosus, prudens. Քաջ կշռութք իբր շրջահայեաց խորհօղ. հանճարեղ. իմաստուն. խոհական. խոհեմ. ղգօն. ուշիմ. *Ցայլ բարձրագոյն տրամադրէ խորհուրդ, զոր տրամախոհիցն 'ի հոգւոյն է գտեալ. Խոր. Վրդվ։ *Ժողովէ մանկունս խոհեմամիտս, տրամախոհս, քաջուշեղս. Ցհ. կԲ։ *Ընթակայ՝ նիւթ մակագրեալ, տրամախոհիցըն զարհուրեալ. Մագ. խՍ։

ՏՐԱՄԱԽՈՀՔ. գ. իբր Տրամախոհութի. *Սորտակէտ, տրամախոհին չէ եւս յանգեցելոյ, այլ և եւս կարօտացելոյ նշան, զառաջին կիտէն առէ. իսկ տրամախոհին չէ եւս անգէտելոյ, այսինքն առտ խորհրդոյ (իմաստից) չէ եւս կատարեալ. Եղն. ՔԷր։

ՏՐԱՄԱԽՈՀԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Διανοητικός. Rationalis. Որ ինչ անկ է տրամախոհութեն և տրամախոհից. *Զառափումն մշտախոհ զցանկ ըղձման քո տրամախոհական մտածութեան։ Մնալ քեզ յայսպիսի տրամախոհական (քեզ կարծեցեալ) բաղխոհութեն. Մագ։ *Զկատարելութիս յարաբարդեալ 'ի տրամախոհական միտս քո. Ճ. Ա։

Կամ որպէս Տրամախոհ. հանճարեղ. *Սուղաբար ինձ վարկցի նախասահմանն տրամախոհականին այն արիստագացւոյն։ Զայս առեալ տրամախոհականացն 'ի սինկլիտոսին՝ վարկան արքայի գրել. Մագ։

ՏՐԱՄԱԽՈՀԱԿԱՆՆ. գ. որպէս Տրամախոհութի. *Առաքեմ (ոսկի մատանի՝) կարմիր յակնթով... զոր և սակս տրամախոհականին (այսինքն տրամախոհութ իմն) տարացոյց զնա վարկան կոյրակացելոյն աղբերացեալ որ 'ի տէրուննեան կողէն. Մագ։

ՏՐԱՄԱԽՈՀԻՄ, եցայ. հ. Διανοέομαι, ἐννοέω. Ratiocinor, in mente agito. Տրամախորհել. տրամաբանել. խորհել. զմտաւածել. խոկալ. խուզարկել. որոշել. որոշել 'ի միտս կամ մտօք. գտանել. *Եւ յաղագս այլոց խորհրդոց պարտ է զնոյն տրամախոհել յեղանակս. և յաղագս դեգերմանն՝ որ առ գինիսն էր, այսպէս պարտ է տրամախոհել. Պղատ. օրէն. Ա։ *Եւ զինչ է տրամախոհելն, և զզոյգն բանիւ ցուցանել անկարօղ գոլ. անդ. ծԲ։ *Ոմանք տրամախոհին զայնոսիկ. որ զայսպիսիս ընձեռեալ են աստեղաբաշխութք. անդ։ *Որ ոչն մակաւասար ենթակային տրամախոհի, զխորհ անմիջնաբար բաժանէ։ Զայսոսիկ խոկացեալ տրամախոհեցուցեալ մակամտածական ներքոյ տրամադրութք։ Խոկացեալ զայս ասրին տրամախոհէր մտցանակ։ Ցայժ տրամախոհէր զդիպական ճաշակութեւն խնդրոյս։

Տրամախոհիմք երբեմն վասն ուրուք ոչ ըստուգաբար. Մագ։

ՏՐԱՄԱԽՈՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Διάνοια, διανόησις, διανόημα. Cogitatio, intelligentia, ingenium, sententia, mens. Քաջ կշռութի մտաց. մտածութի. խորհուրդ. միտք. բան, ներտրամադրեալ. խոկումն. խուզարկութի. որոշումն և որպիսումն մտաց. դատումն. իմաստ. *Զյօրովագոյնն 'ի միմեանց հեռացեալսն տեղօք՝ տրամախոհութբն եբեր 'ի միասին. Արիստ. Ա։ *Եդիեցուցանէ զնոսա, և շարժէ առ հիւ զտրամախոհութիւ նոցա. Ոսկ. Գծ։ *Բան է հեռակաց բառի՝ շարադրութեն, զտրամախոհութի ինքնակատար յայտնելով։ Շաղկապ է բառ, որ շաղկապէ զտրամախոհութիւնն ածով։ Կէտ աւարտեալ՝ է տրամախոհութեն յանգեցելոյ նշան. Թր. ՔԷր։ *Ընդհանուրքն ենթակայացեալ են ոչ ըստ ինքեան, այլ 'ի մերում տրամախոհութեան։ Կարծիք զընդհանուրսըն գիտեն՝ առանց գիտելոյ զպատճառսն, իսկ տրամախոհութիւնն ըստ պատճառացն։ Կարծիք զեղրակացութի միայն գիտէ. բայց միայն տրամախոհութիւն է, որ հաւաքէ (այսինքն հաւաքաբանէ). Անյ. պորփ. և Վերլծ. արիստ։ *Երիւք ծնանիմք զկարծիս. տրամախոհութբ, տեսութեամբ, և 'ի լրոյ։ Զքոյին 'ի բարիսն տրամախոհութի. Մագ։ *Հարուածովք արտաքս քարշեսցուք զնա (զձանձրութիւն) 'ի տրամախոհութէ հանգերձեալ բարութեցն. Կլիմաք։

ՏՐԱՄԱԽՈՐՀԻՄ. Տ. ՏՐԱՄԱԽՈՀԻՄ. Διανοοῦμαι. *Ներհակս տրամախորհիմք։ Ի բարիսն կոյս տրամախորհել. Մագ։ *Քաղաքս՝ որ այժմիկ է, այսպիսի օրինօքս վարել տրամախորհի. Պղատ. օրէն. Դ։

ՏՐԱՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Տրամաբանութիւն, ըստ որում խօսակցութե 'ի մէջ երկուց. *Զասացելոցն, զոր 'ի տրամախօսութե առնուիր 'ի մէջ. Փիլ. Նխ. Է։

ՏՐԱՄԱԿԱՄ, կացեալ. ն. } Տ. ՏՐԱ_
ՏՐԱՄԱԿԱՅԱՆԱՄ, ացել } ՄԱԿԱՅԻՄ.

*Որ ունակութիս ունին, և տրամական (կամ տրամակայսին) ըստ սոսա։ Ոմանք եռակի տրամակացեալք (կամ տրամակայեալք). Արիստ. որակ։ Անյ. պորփ։ *Զբնու թոլորն պարունակէ՝ զորս ըստ բնութե 'ի միմեանս տրամակացեալս. Մագ. էկեղ։ *Որ այսպէս տրամակայանայր. Նիւս. կազմ։

ՏՐԱՄԱԿԱՅԻՄ, եցայ, եալ. յ. Διακεῖμαι. Constituor, disponor, adficior. κεῖμαι, jaceo. Տրամադրիլ. յարմարիլ. այսպէս և այնպէս կալ՝ զետեղիլ. գոլ յիմիք միճակի. հաստատիլ. զգածիլ. գտանիլ. պահիլ. գնիլ. *Ոչ ասեն ունակութիւն ունել, այլ սակայն տրամակայիլ իմն կամ վատթար կամ քաջ։ Որք տրամակայինն ոչ ամենայն իրօք ունակութի ունին։ Փորձս կոչեցեալն տրամակայեալ 'ի ծոց արարէս. Արիստ. որակ. և Ա։ *Այլք 'ի տրամադրութեցն ժամանակաւ տրամակայեալ՝ լուծանեն զինքեանս. Ցհ. ԽՍ. ատ։ *Մանկական կրթութիւն տրամակայի առ մարդն, և հաստատի. Լմբ. ատոմ։ *Բազմանականք են, այք առ մակերեսն և առ շաղկապս բացաւորութեանն քաջ տրամակայինն. Թր. ՔԷր։ *Տապանակ ինչ, յորում ամենայն իրք տրամակայեալք լինին. Նիւսս։

ՏՐԱՄԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ՏՐԱՄԱ_
ՏՐԱՄԱԿԱՅՈՒՄՆ. } ԴՐՈՒԹԻՒՆ՝

ըստ ամենայն առման. Διάθεσις. Dispositio. *Զտրամակայութեն առողջութեն մարմնոյ։ Զներածական քո մտածմանց տրամակայութիւն գեղեցկութեամբ ծաղկեայ. Մագ. Ղ. հր։

ՏՐԱՄԱՀԱՄԱՏԵԱԼ. Տրամակայեալ

անշարժ. զետեղեալ. կառուցեալ. *Ընթացս իւր չիրիմ յայժ անտանելի 'ի հողի ուրեք և 'ի ծովացեալ միջի տրամահաստատեալ. Նոննոս:

ՏՐԱՄԱՄԻՏ. Տ. ՏՐԱՄԱԽՈՀ. *Այս բաւականացի տրամամիտ մտաւորացն. Ածր. Է. 12:

ՏՐԱՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Տրամ գտանի լինել. պնդանալ. *Ի վայր ծորեալ բնութիւն ջրոյն՝ սառեալ տրամացեալ հողոյն կարծմամբ. Եղիշ. Բ:

ՏՐԱՄԱՆԿԻՒՆ, կեան. } գրի և ՏՐԱՄ-
ՏՐԱՄԱՆԿԻՒՆԻ, նւոյ. } ԱՆԳԻՒՆ, նի. ա. գ. Διαγώνιος. Diagonialis, ab angulo ad angulum perductus. Զև երկրաչափական, յորում իցէ գիծ խոտորնակի ձգեալ 'ի մէջ քառանկեան՝ անկիւնէ յանկեանն. որ և ասի (առաւել 'ի բոլորակն՝) ՏՐԱՄԱԳԻԾ. *Բաղկանան ընդ միմեամբքն ('ի ծառն պորփիւրի), և մի այն՝ որ 'ի տրամանգեանցն է. իսկ ոչ բաղկանան ընդդիմակք, և մի 'ի տրամանգեանցն ... և ոչ մի 'ի տրամանկեանցն, որ ասէ այլանջատական: Յերից երկուքն գտանին ընդ միմեամբք, և միոյն տրամանգիւնի. իսկ եթէ չորք են բաղկացելք երկու տրամանգիւնիքն, և երկու ընդմիմեամբքն. Անյ. պորփ: *Տրամանկիւնիւքն բաղկանան ... և մի տրամանկիւնի. Տօնակ:

ՏՐԱՄԱՆՑԱՆԱԿ ԲԱՆՔ. Διατριβή. Diatriba. Ճառ և զրոյց պատմական. պիտառութիւն պէսպէս տեղեկութեանց. պարապմունք. *Ի քերթողութէ 'ի բաց կացեալք. տրամանցանակ բանս, և կմ տրամաբանակս շարագատութիւն թողին. Փիլ. նխ. Բ:

ՏՐԱՄԱՇՐՋԻՄ, եցայ. չ. Διαπεριπατέω. Deambulo. Այսր անդր շրջիլ. յածիլ. պըտըտիլ. կէզմէք. *Ընդ ամենայն ծովեզերս բիւթանացւոց ... տրամաշրջեցաւ աւետարանելով զլոյս. ՃՃ:

ՏՐԱՄԱՉԱՓ, չափք. ա. գ. Διάμετρος, ον. Diametrus, um. Որ ինչ չափէ զմիջոց իւր զտրամագիծ. յար և նման ինչ. դէմյանդիման ուղղակի 'ի հանդիպոյ. *Բայց ոչ նմանապէս զլուս տրամաչափն ընկալցի շարաձեւմարտել. Պերիար. ԺԵ:

ՏՐԱՄԱՉԱՓԱԿԱՆ, ի, ից. ա. Διαμετριτός, διαμετρικός. Diametricus, dimensus. Ճշդիւ չափեալ. հանդիպակաց, և դէմյանդիման. *Կենդանատեսակաց բոլորակութեան տրամաչափական կողմանն բաղկացելոց 'ի կենդանակերպեացն է ... զկէսն տրամաչափական կողմանն հակառակ, և այլն. Շիր:

ՏՐԱՄԱՉԱՓՈՂ. Անվրէպ չափող իբրև զտրամաչափ. *Արտաքիր դու զժամագիտակն 'ի տրամաչափող կենդանակերպոյն են. Շիր:

ՏՐԱՄԱՍԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Տրամաբանութիւն, որպէս Տրամախօսութիւն. *Եւ ոչ զտրամասանականն թողլի է զհարցուածս. Փիլ. նխ. Բ:

ՏՐԱՄԱՏԵՄ, եցի. ն. Διατέμνω. Disseco, discindo, divido. διανέμω, distribuo. Զոյգ և կշիռ հատանել. տրոհել. բաժանել. որոշել, զանազանել. հաւասար բաշխել. (որ առ յետինս Տրամաբաշխել ասի.) *Որպէս 'ի վերայ մարմնոյ եռակի տրամատեաց: Եւ տրամատեսցի այսպէս, է՛ որ արդարութիւն, և է՛ որ անիրաւութիւն: Երկակի տրամատելով և այլն. Անյ. ստորոգ: *Եռակի տրամատի ամանակացն զանազանութիւն, 'ի ներկայս, յանցեալն, յապառնին. Խոսրովիկ: *Էութի տրամատի յերկուս. 'ի գոյութիւն (այսինքն գոյացութիւն), և պատահումն: Զմին 'ի յոլովս տրամատել. Դամասկ: Նւ. Եղիշ:

ՏՐԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Διατομή. Dissectio, divisio. διανομή, distributio. Տրոհումն. բաժանումն. բաշխումն. որոշումն. զանազանութիւն. *Իմաստասէրս քառորդ տեսակի որակութեանս առնէ տրամատութիւն: Արարեալ զտրամատութիւնս առ 'ի տեսակս որակութէ: Տրամատութիւն առնէ ներհակացն՝ երկակի տրամատելով. Անյ. ստորոգ: *Արժան է տրամատութեամբ վերծանել 'ի կարգացմանն. Երզն. քեր:

ՏՐԱՄԱՏՊԱՒՈՐԵՄ, եցի. ն. Διατυπόω. Imprimo, reformo. Քաջ կշռութեամբ տպաւորել. քաջ տպացուցանել. դրոշմել. *Տրամախոհութիւն. երևակայելով յինքեան զձևս՝ ոչ այլ ինչ առնու 'ի նիւթոյ, այլ նոյն ինքն զձևս երևակայէ և տրամատպաւորէ յինքեան. Սահմ. ծը:

ՏՐԱՄԱՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Διατύπωσις. Informatio, impressio. Քաջ տպաւորութիւն. ըմբռնումն. *Սոսկ մտածութիւն է ոչ գոյից տրամատպաւորութիւն. որպէս յորժամ զեղջերուաքաղն առեղծանիցէ յիւրում մտածութեան, որ ոչ է գոյ. Սահմ. ծզ:

ՏՐԱՄՈՐՈՇԵՄ, եցի. ն. Տարորոշել. տրամատել. բաժանել. տրոհել. *Տրամորոշին յերիս հատուածս, 'ի հոգի, 'ի բան, և 'ի խօսս. Լմբ. պտրգ:

ՏՐԱՄՈՐՈՇՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Διάκρισις,
ՏՐԱՄՈՐՈՇՈՒԹԻՒՆ. գ. } διορισμός. Dijudicatio, distinctio, definitio. Տրամադատութիւն. որոշումն. զանազանութիւն. *Յինքն ածեալ կացուցանելով զէացելոյն և առ 'ի նմանէ եղելոցն զտրամորոշութիւն: Իբրև զնոյն նոցա և միաւորութիւն և տրամորոշողութիւն առվերընկալեալ. Մաքս. եկեղ:

ՏՐԱՄԻԿ կմ իք. ա. Տրամ, պինդ, կարծր. *Զներսս տրամիքս խոկաս կակղացուցանել. Մագ. Է:

ՏՐԱՊԻԶ, ի, աց. գ. Բառ յն. դրաբեզա. Τράπεζα. Mensa, tabula. իտ. tavola. Սեղան. և տախտակ սեղանոյ. սոֆրա. *Սրբարաշէն տրապիզս: Ի քարական տրապիզին եդեալ: Իբր 'ի քառեակ տրապիզիս. Ոսկ: Յհ. կբ: Թէոդոր. խւ:

ՏՐԱՊԻԶԻՏ. կամ ՏՐԱՊԵԶԻՏ. ի, աց. գ. Բառ յն. դրաբեզիդիս. Τραπεζίτης. Mensarius, nummularius. Սեղանաւոր, լումայափոխ. սառաֆ. *Եւ թէոդոտոս միւս եւս. և էր սա տրապէզիտ. Եւս. պտմ. Ե. 27: *Տրապիզիտն որ զիս ասա ոչ ճանաչէ: Պարտ էր քեզ աւել տալ զարծաթդ իմ ցտրապիզիտան. Ոսկ. մթ: *Զարծաթ բանին արկանել պարտ է 'ի տրապիզիտն: Արկանելն 'ի տրապիզիտս մըտաց: Արկաք 'ի տրապիզիտս լոյս ամենեցուն. Խոսր: Երզն. մթ: Սկեւռ. եւ:

ՏՐԱՊԻԶԻՏ. Բազմեալն 'ի տրապիզի, այսինքն 'ի սեղանի. բազմական. սեղանակից. *Յառաջագահ անդր զնստելն առաւելեր քան զամենայն մեծամեծաց. և զինչ թագաւորական էր պատիւ, զամենայն նմա հրամայեաց տալ. ընդ որ տրապիզիտքն ամենայն սուկացան. Կողբաց:

ՏՐԱՊԻԶՈՆՏԱՑԻ, ցւոյ. ցեաց. Բնակիչ տրապիզոնայ. դրաբիզոնցի. *Զտրապիզոնտացւոց զաւերութիւն. Ճ. Բ:

ՏՐԱՏԵՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλόδωρος. Munificus, liberalis. Որ սիրէ տալ զտուրս. ողորմած. առատաձեռն (անձն, կամ սիրտ). *Այլովք տրատերն, և այլովք երևութանայ (յերագի) անյագն: Հալածելոցն վասն արդարութեան, և տրատերացն 'ի կարօտեալս: Զուարթամիտ կամօք մշակել 'ի հրամայեալ ողորմածութեան տրատեր բարեմտութեամբ նուէրս. Նեղ. նոյն: Վրդն. տաղ: Պիտ:

ՏՐԳԱԼ, ի. աց կմ ից. գ. որ և ԴՐԳԱԼ, ՏԱՐԳԱԼ. (ռմկ. դգալ, թգալ.) Գործի-գոգաւոր և մեղեխաւոր 'ի պէտս սեղանոյ. գդալ. *Առաջայք յաղագս կրակի, թէ կերակ է, և տըրգալն՝ տարգալ, և սըղոցն՝ սղոց, Առաջագիր կարէ լինել տ. և ր. օրինակ իմն՝ տրգալ. Մագ. Ն. Երզն. քեր:

ՏՐԵԽ, ի, աց կամ ից. գ. (յորմէ ռմկ. չարըխ, չարըգ.) Ὑπόδημα. Calceamentum caliga, calceus rusticus. Կօշիկ հանդերձ խրացիւք. *Աղտեղեալ տրեխօք ելանեն 'ի բեմն: Ունին տրեխս. Շ. ընդհանր: Մխ. դտ:

ՏՐԵԽԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Տրեխս ագանիլ. կօշկաւորիլ. չարըխ հագնիլ. *Եւ ինքն իսկ ընդ նոսին տրեխաւորեալ: Ծառայք ըստ սովորութեան հնարէին, զի զտեարս տրեխաւորեալ 'ի գետնի գնացուսցեն. Յհ. կբ:

ՏՐԷ, ի. գ. Անուն ամսոյ հայոց, ըստ անշարժ տումարի համեմատ նոյեմբերի. և առաւել դեկտեմբերի. իսկ ըստ շարժականին՝ պէսպէս ամսոց այլոց ազգաց. *Տրէ. զի տայ, կամ կրէ գիշերն յօրէն զժամն և զմասունքն. Վանակ. տարեմտ: *Որ օր Ի. էր տրէ ամսոյն, 'ի կուռս այգեստանի (յեօթներորդ դարու). Առող. Է. 4:

ՏՐԷԶ, տրիզի. ա. Կար. կարուած. զօդ և եզր. ժապաւէն. փէրզ, բիրիզ. *Զօսկեճամուկն. տրէզն է խայտիւն յուս և 'ի կուրծս. Գէ. եւ:

ՏՐԻԲՈՒՆ, ի, կամ ոյ, ից կամ աց. գ. Բառ լտ. դրիպունոս. Tribunus. որ պէսպէս բացատրի 'ի յն: Ցեղապետ. ազգապետ. հազարապետ ժողովրդեան կամ զօրաց. *Առաքեաց զարխատողաւոս տրիբուն և դպիր. Պրպ. Ժ: *Ոլիմպիոս, որ էր տրիբուն իշխանութեն նորա: Ի զինուորութենէն 'ի տրիբունէն կոչեցայ մերկեռիոս. ՃՃ: *Ընդդէմ դառնայ նախագլուխ իշխանին, այսինքն կոմսին, և կամ տրիբունին. Մխ. դտ: *Զգեցոյց նմա զտրիբունոյ պատուոյ իշխանութիւն. Հ. կիւլէ:

ՏՐԻԳՈՆ, ի. գ. Բառ յն. դրիղօն. Τρυγών. (որպէս թէ եռանկիւն.) Pastinaca. (որ և ճանկդեղ.) Ձուկն վահանաձև տափարակ, որ ունի 'ի վերայ ձետոյ երկայնելոյ փուշ երկեղի. *Խայթոցք տրիգոնին, որ է ձուկն ծովուն. որ և յետ մահուն իւրոյ մեղանչական է. Վեցօր. Է: (Գէթէ պալըղը. լտ. բասդինաքա:)

ՏՐԻԷՐ, ի. ա. գ. Բառ յն. դրիէրիս. լտ. դրիրէմիս. Τριήρις. Triremis. Նաւ երեքկարգեան թիովք կամ վարչօք. ցռկանաւ. չէքտիրի, գատըրղա. *Փախեաւ տրիէր նաւաւն. Եւս. եր. Բ:

ՏՐԻՎՂՈՆ. գ. Բառ յն. Τρυβλίον. որ թարգմանի 'ի մեզ Սկաւառակ, ափսէ, կոնք. և խնկաղաց. *Տրիվղոն սկաւառակ է բոլորակ և խոր. Շիր. լոյծ. Ն. կզա:

ՏՐԻՏՈՒՐ. գ. Ἀνταπόδομα, ἀνταπόδοσις. Retributio, remuneratio. Տրից փոխան տուրք. փոխարէն. փոխադարձ հատուցումն, վարձ կամ պատիժ. մուգաբէլէ, պէտէլ, ճէզա. *Զի՞նչ տաց տրիտուր տեառն՝ ըստ ամենայնի, զոր ետ ինձ. Սղ. ՃԺԵ. 12: *Զինչ տրիտուր հատուցուք: Առաջի ընծայէր տրիտուր նմա զպարգևսն: Տալ տն զպարտապանութիւն տրիտուր. Խոսր: Յհ. կբ: Մաշ: *Հատուցանել զտրիտուր փոխարինին: Տեսե՞ր զահագին տոկոսիս տուգանացն, և զփոխարէն տրիտուր հատուցմանցն. Ճ. Բ: Սրգ. ա. պ. ա:

ՏՐԻՓ, կամ ՏԻՐՓ. տրըփի. գ. ա. որ և ՏՌԻՓ. Արմատ Տրփելոյ և Տռփանաց. Սէր սատանիկ. տարփումն. և Տարփող, տարփեալ. *Սիրով ձեր հարեալ՝ վառեալ սրտիւ տըրփիւ, ըղձալի բաղձմամբ տանէ. Տաղ. [illegible]:

ՏՐՄԷՍ, մեսի կամ միսի, սաց. գ. Τριτημόριον. Triens, trimessis. (պիմէրմէսէ. լտ.

տուէմսոխս. դուխմսոխս. իբր երիս տասխս կամ դանկ. Խուռագ.) Երիր մասն դանգեկանի. կամ ոսկի 'ի չափ վեցերորդ մասին ունկեաց. *Կշիռ ութ կերատի լինի տրմէս մի: Մանր բաժանելով զունկին՝ լինի դահեկան մեց, տրմէս տասն և ութ: Սիմէս՝ կէս դահեկանի. տրմէս՝ երրորդ մասն դահեկանի. Շիր. չափ և կշռ: *Դրամակէսս և տրմէսս գողանայի. Վրք հց:

ՏՐՄԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀπειρία. Imperitia. Տրմուղ և անփորձն գոլ. անվարժութիւն. *Զլուծն առ զայրանալ տրմղութեան խորտակեցեն (երինջքն). Ոսկ. մ. ա. 6:

ՏՐՄՈՒՂ, տրմղի. ա. Ἀδάμαστος, ἄζυγής, ἀσαγής, δυσήνιος. Indomitus. μόσχος, vitulus, juvencus, և այլն. Մատաղահասակն յանասունս՝ չև մտեալ 'ի գործ. անփորձ. անվար. անլուծ. դժուարասանձ. անհամեստ. չև ևս ծնեալ. դղրին. ծիլան, ևենձ. *Ոչ ուսայ իբրև զընջուղ տրմուղ. Երեմ. լա. 18. (այն է երինջ, որթ. որթուկ. մոզի. յն. Ծեղսոս.) *Երինջս տրմուղս, և անդրանկածինս: Իբրև զձի տրմուղ անհնազանդ (կամ անսաստ, անսանձ). Ոսկ. մ. ա. 6. և եբր. լա: *Նստուցին 'ի վերայ տրմուղ իշոյ: Ընդելացուցանէ իբրև զյաւանակ տրմուղ: Նըստար 'ի յէշ՝ յաւանակին, զգօնացելոյն՝ և տրմղլին. Եփր. պհ. դ. 39: Մանդ. ի: Յհ ոսկ:

Ասի և զպարանոցէ մատաղ անասնոյ. *Արա 'ի ներքոյ լծոյ զտրմուղ վիզս. Սեբեր. ծ:

ՏՐՄՈՒՂ ԿՐՄՈՒՂ, տրմղի կրմղի. Նոյն ընդ վերնոյն՝ կրկնութբ ըստ հայկական ոճոյ. *Հեծեալ է 'ի վերայ յաւանակի տրմղի կրմղի: Միայն թագաւորն յո նստաւ 'ի վերայ տրմղի կրմղի յաւանակի. Կոչ. ծբ:

ՏՐՈՀ, ի, ից. գ. Բաժանումն. որոշումն. մանաւանդ 'ի նուագս և 'ի նուագարանս. որպէս յն. κροῦμα, pulsus. և modi musici, sonus. *Ո՞վ է տրոհիցն առ երգս բարի բաշխօղն, զարժանիսն բաշխելով. և որո՞յ են (այն) օրէնք ուղիղք. այս. փողահարին, և փանդռահարին. Պղատ. մինով:

ՏՐՈՀԱԿ, ի, աց. գ. Նշան տրոհման մասանց բանից 'ի գրութեան և 'ի վերծանութեան. *Ըստ մասին իւրաքանչիւրն աւարտիցէ ըզկէտիցն, և տրոհակաց. Մագ. լ:

ՏՐՈՀԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Տրոհիչ. բաժանիչ. և Բաժանեալ. անջատական. *Յաշտարակին՝ մին առ եղեալ... 'ի տրոհական լեզուացն լեալ. Շ. հւ:

ՏՐՈՀԱՐԿԵՄ, եցի. ն. Ընդ տրոհմամբ արկանել. քակել. լուծանել. խորոյ արկանել. *Իսկ տամկացեալն՝ տրոհարկելով իմն զզուգութիւնս անպարզիցն տարբերէ. Երզն. քեր:

ՏՐՈՀԵՄ, եցի. ն. (լծ. հյ. ցրուել. մանաւանդ յն. փէէրէօ. Διαιρέω. Divido, distribuo, distinguo. Տրամատել. բաժանել. բաշխել և որոշել. զատուցանել. մեկնել. 'ի բաց քեցել. զանազանել. բաժնել, ջոկել. պէօլմէք, այըրմաք. *Ջոր ունիցին՝ հաւասար տրոհել յինքեանս. Խոր. բ. 59: Այլ առաւել բացառ. խնդ. *Հուրն տրոհէ զնիւթսն յիւրաքանչիւր աղտեղութեացն. Կիւրղ. ղն: *Տրոհել զնա 'ի չար մտածութենէ. Յհ. կբ: *Հուր զժանգ յերկաթոյ տրոհէ: Ի տրոհել օգեացն և այծեացն. Խոսր: *Մի տրոհեսցես 'ի բազմականացդ: Իբր զդատակս գոյզն հօտից տրոհես և ժողովես: Տրոհեալ 'ի դիմաց՝ ուրոյն զատուցմամբ: Թէ ընդ հրեշտակսն պարակցութեն, յորմէ տրոհեցայ. Նար: *Զքաղցունսն տրոհել. և զդառինսն ողջունել: Զաղիւսն և զյօռիսն տրոհէ 'ի միմեանց... Խոտան 'ի պիտանեաց տրոհի: Ցայնժամ զուտ ըմպրութբ տրոհէ ոչ միայն զմարդ 'ի մարդոյ, այլև զխորհուրդ 'ի խորհրդոյ. Մաշ: Վրդն: Երզն: *Յայլոցն 'ի բաց զիս տարեալ տրոհեալ: Բացէ 'ի նմանէն տրոհեալ. Յհ. կբ:

ՏՐՈՀՈՒԹԻՒՆ. գ. } Διαίρεσις, διάκρισις, διαστολή. Di-
ՏՐՈՀՈՒՄՆ, հման. } visio, distinctio, dijudicatio, secretio. և interpunctio. Տրոհելն, իլն. բաժանումն. որոշումն. զանազանութիւն. *Վերծանելի է ըստ տրոհութեան: Ի տրոհութեան զպարունակ միասն տեսանեմք. Թր. քեր: *Տրոհումն ասէ զփեռեկումն և զորոշումն բանից և տանց յընթերցողութեան. Երզն. քեր: *Մահ տրոհութիւն և զատուցումն է մարմնոյ և հոգւոյ. Փիլ. այլաբ: *Հաւատորականն երիւք հանգիտիւք անաղալ տրոհութբ. Մագ. է: *Գետոյն ընդ ամենայն հոսելով տրոհմամբ երկոտասանից վտակաց. Խոր. գ. 62: *Բաղդատական տրոհմամբ զիւրաքանչիւրոցն յատուկ ըստ տեսակի: Տրոհումն 'ի գիտութեան. Մագ. լը: Շիր: *Կամ 'ի միոն ասելով խառնակութեան գոլ դիմացն, և կամ յերկուց տրոհումն՝ ուրոյնութիւն եղ կամացն. Նար. լդ: *Գոյից տիրող՝ տրոհմամբ տիրապէս՝ իւրաստեղծն հօտից տածօղ. Նար. խւ:

ՏՐՈՅԱԽԱՂՔ, ղից կմ ղուց. գ. Տրոյական խաղք ոլիմպիականք. *Որ և 'ի տրոյախաղսն է տեսանել. Պիտ. ղա. առ Լէհ:

ՏՐՈՐԻՄ, եցայ. չ. Ἀποῤῥύω. Diffluo, defluo. (լծ. և հյ. տեռիլ. և լտ. Ռէյսօ, մաշիլ.) Ծորիլ. ծիւրիլ. տորոմիլ. փտիլ. նեխիլ. հալիլ մաշիլ. քամիլ. ապականիլ. լուծանիլ. քայքայիլ. չիւրիւմէք, օգմաք, Ըէչէնիչ օլմաք. *Տրորեսցի ձեռն, զի համարձակութիւն ընկալցի առ տէրն համբառնալ. Բրս. խ Ա: *Գոգ նորա ասէ տրորեցաւ, և որդնալից եղև: Տրորեցան գոգք նորա. Եւս. պտմ. ա. 8: Եղիշ. է: *Յորժամ անկեալ փլանի, տրորի հաստատութիւն նորա 'ի փլանելոյ անտի և 'ի տրորելոյ: Հարեալ տրորեալ մաշիւք մեք 'ի մեղս և յանօրէնութիւնս մեր. Եփր. աւետար: *Դալար փուշաղանօք ծեծէին, մինչ զի մարմինն ամենայն տրորէր, և յարենէն չաղախէր. Մաշտ. աբեղ: *Ի ցաւս հիւանդութեան անկեալ դնիցի, տրորիցի և մաշիցի: Տեսանիցէ զուրուկ ոք անկեալ և տրորեալ. Սրգ. յհ. բ: և ա. պ. գ: *Տրորեցին վէրք իւրեանց. Մծբ. է: *Յամաքեսցին ձկունք նոցա. ակիւղոս. նեխեսցին. սիմաքոս. տրորեսցին. Ոսկ. եւ: *Թիկունքն այտուցեալ տրորեցան. Հ. կիւիլ:

ՏՐՈՐՈՒՄՆ. րման. գ. Տրորելն. *Զոտս նորա ունէր այտումն... և զգոգ նորա տրորումն. 'ի ծնանել զորդունս. Եւս. պտմ. ա. 8: *Զարալլուկ ուռուցմամբ զտրորումն առ նոյր մարմինն. Արծր. բ. 8:

ՏՐՈՒՊ, տրպի, պաց. ա. Ἐλάχιστος, ἐλαχιστότερος, βραχύς, βραχύτατος, μικρός. Minimus, pusillus, parvulus, exiguus. ἔσχατος, ἐκτός, ultimus, extremus. ἥττος, inferior. εὐτελής, vilis, humilis, levis. (լծ. հյ. տառապեալ. ար. Թէփրաղ, հող.) Փոքր և տարրին. յետնագոյն. փոքրիկ. կրտսեր. նուաստ. նուաղ. փանաքի. յետին. անարգ. գոյզն. թեթև. պզտիկ, էն էօքսիւզ. վօրիւզ. քիւչիւկ, նէրէճէ, ալչաք. հագիր. *Ես իսկ եմ տրուպն առաքելոց: Որ տրուպս եմ ամենայն սրբց. ա. կոր. ժե. 9: Եփես. գ. 8: *Նուաստիցն՝ հեռանել լուսագունիցն, և (տնգա) յարձակեցուցանել զտրուպսն յառաջկոյս. Դիոն. եկեղ: *Տրուպ կոչել, և ունել զվերջին տեղի. Ոսկ. մ. ա. 9: *Փոքունք մեք, և 'ի տրպաց եկեալք: Այլք ('ի կենդանեաց) տրուպք. կամ զազրատեսակք. Ար. որս. է. և է: *Մեք երկրայինք և տրուպք: Առ մեզ տրուպքս՝ այս պտղի սովորութեն. Շ. բարձր: Լմ. ող: *Եղբարց միանձանց յղուենկիանոսէ ողորմելոյ և 'ի տրպէ 'ի տէր խնդալ. Ճճ: *Ոչ ունելով զօրինակն 'ի տրպաց և յանոնցանից: Զմի ոք 'ի տրպաց և 'ի փոքունց. Սրգ. ա. պ. ա. և ժբ: *Ի տրուպ տեղւոջ կայցէ, բայց իցէ յարքունեացն համօրոյ: Ամենայն սուտպութիւն քրիստոնէութեն 'ի տրուպսն բանս և իրս գտանի. Ոսկ. եբր. ծգ: Ան. ա: *Եթէ է ինչ 'ի լուսոյ խաւար, է ևս յաւետարանին պատուիրան տրուպ. Եփր. աւետար: *Իսկ եթէ փոքունք և տրուպք՝ և ոչ 'ի մահ՝ քո մեղքն. զի՞ զարհուրիս 'ի հանդերձելոյն. Բրս. Ապ:

ՏՐՈՓԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի առ տրոփումն և առ թնդիւն. դղրդական. *Ի տրոփական գործմանէ ոտիցն թնդեալ տանիքն, և 'ի վայր փլուզեալ. Յհ. կբ:

ՏՐՈՓԵՄ, եցի. ն. և չ. Ἐπεμβαίνω. Invado, insulto. κροτέω, ψοφέω, crepito. Գրի և ՏՈՐՈՓԵԼ: Ուժգին 'ի վերայ վազել, և ոտամբ կոխոտել. կոխան առնել. դոփել. կայթել. դրնդել. թնդել. շառաչել. թէփէլէմէք, տէփմէք. ... Չէ պարտ նախատել, և ոչ զոտս 'ի վերայ տրոփել, այլ խրատել: Մի ոտս տրոփիցես 'ի վերայ անկելոյն, այլ ողորմեաջիր և կանգնեաջիր: Իշխան աշխարհիս եկեալ հասեալ՝ ծաղր առնէ, զոտս 'ի վերայ տորոփէ. Ոսկ. մթ. և ժիլք: *Զպատկերն ընկեցեալ յերկիր, և տրոփեալ ոտիւքն 'ի վերայ՝ խորտակէ. Յհ. կբ: *Ուռք ամբարտաւան դիւաց հանապազ տրոփեցին 'ի վերայ պարանոցի քոյ: Մի դու գիշերին տրոփելոյ դիւացն դողասջիր. Մաշ: Եփր. ծն:

ՏՐՈՓԻՒՆ. գ. } Տրոփելն. տանձայն կոխոտման.
ՏՐՈՓՈՒՄՆ, փման. } կայթիւն. թնդիւն. *Դիւաց տրուեալ են կաքաւ, նոցին գործ և տրոփիւնք: Ի ծափս ձեռին, 'ի տրոփումն կայթելոյ կաքաւման ոտին. Ոսկ. մ. բ. 23: Նար. խւ:

ՏՐՈՔԻԼՈՍ, ի, աց. գ. Բառ յն. ... Τρόχιλος, τροχιλός. Trochilus. Անուն փոքրիկ և մեծանուն թռչնոյ՝ իբրու թագաւորի հաւուց. *Կցորդութիւն ունի կերակրոյ, և զոյգ զսա բաշխեալ տանի. և զնոյն զայս զորոքիլոսն ամենեցուն առնել. Փիլ. Լին:

ՏՐՊԱԳՈՅՆ, գունի. ա. Καταδεέστερος. Inferior, և այլն. Տրուպ յոյժ. կարի փոքրիկ. նուաստագոյն. յետնեալ. յետնագոյն. չնչին. *Միոյք քան զիս գոն նուազագոյնք. Իսկ բան դարձեալ քան զնմացեալսն տրպագոյն. Բրս. ծն: *Ոչ միայն 'ի մեծամեծսն, այլև 'ի տրպագոյնսն հայելով լինիմք զովիչք. Երզն. մթ: *Տրպագոյն է տգա ուրեմն իմաստասիրութեն և քան զձեռին արհեստ. որ քան և մի լիցի: Որպէս տրպագոյն ինչ՝ զդայութիւն ստորադասեալ է ընդ շարժողութբ. Անյ. Վերլծ. որոց. և Դաւթ:

ՏՐՊԱՆԱՄ. ացայ. չ. Տրուպ և յետնեալ գտանիլ. *Յոյժ աղօտ ասէ. զի ամենայն մտայաղագս այս տրպանայ յիմացուածս. Լծ. ոտ:

ՏՐՏՄԱԲԱՐ. մ. ա. Տրտմութբ. տրտում գոլով. տրտմելով. և Տրտմական. *Հոգւոյն ըզկրիցըն տրտմաբար. Շար: *Մինչև հասաբանն տրտմաբար. Գնձ:

ՏՐՏՄԱԳԻՆ. ա. մ. Λυπηρός. Tristis. Կարի տրտում, և տրտմական, տխրական. և Տրտում սրտիւ. *Շրթունք ուղղորդք ծածկեն զիրս տրտմագինս. Առակ. իդ. 23: *Փարատեցի տէր և յինէն՝ զորդեկորոյս սուգ տրտմագին: Անձ տրտմագին նեղութեց. Յհ. ոսկ: Ոսկ. եբր. ծբ: *Մի տրտմագին ինչ թուեսցի առաջի քո բանդ վասն մանկանդ և այլանոյն. Կիւրղ. ծն: *Որ փոխանակ մահարեւին, որով անէծքըն տրտմագին: Մերկեա յինէն

ընչքուրձ մեղաց՝ ընդտրտմագինն արտասուս նըր. կած. Ղուկ։ *Գնացին տրտմագին. Ճ. Բ։

ՏՐՏՄԱԳՈՅՆ. ա. Σκυθρωπός. Tristem vultum gerens, moestus. Կարի տրտում, և տրտմական. տխրական. տխրագոյն. ցաւալի. *Գուցէ տեսանիցէ զերեսս ձեր տրտմագոյնս քան զայլոց մանկանցն. Դան. Ա. 10։ *Տրտմագոյն երեսօք. Փ. Ձ. Է. 19։ *Եւ այս իսկ տրտմագոյն է, զի և զմեռեալս եւս տրտմեցուցանէ. Ոսկ. Եփ։ *Այս քան զառաջինն տրտմագոյն է, որ և զանզգայսն կարէ տրտմեցուցանել, յերիտասարդութենն ի. ջանել 'ի պերճզման. Գէ. Եփ։

Իսկ Ոսկ. յհ. Բ. 28. *Եւ այլ ախտք ան. կեալ՝ տրտմագոյն և հիւանդագին յարգա. րեն զնա ։ իմա կմ ընթերցիր ըստ յն. առր. տամագոյն, այսինքն գանդաղագոյն. νωθρώτερος, tardior, segnior.

ՏՐՏՄԱՁԳԵԱՑ, զգեցի. ից. ա. Որ զգեցեալ է կամ յանձին կրէ զտրտմութիւն. զգածեալ տրտմութը. *Տրտմազգեաց կանայքն։ Արտասուէ որպէս մեռեալ 'ի տրտմազգեցից. Ղուկ։ *Որ մխիթար տրտմազգեցին՝ եւօր ըղձէթ ընդ հարէլին. Յհ. [illegible]։

Մերթ ըստ յն. ոճոյ, Տրտմութիւն բերող. առիթ տրտմութեան. *Ազատեցեր զմարդն 'ի տրտմազգեաց փոյթէն. Ղուկ։

ՏՐՏՄԱՁԳԵՍՏ, ի. ից. } Նոյն ընդ վ.

ՏՐՏՄԱՁԳԵՍՏԵԱԼ. } ըստ ա նշ.

*Խնդութը երեւեալ տրտմազգեստից առե. տաբեր բանիւ. Ս[illegible]. յար։ *Տրտմազգեստեալ զգաստից գաւք. Խոր. Հռիփ։

ՏՐՏՄԱԼԻ. ա. } Լի կամ լցեալ տրտմու.

ՏՐՏՄԱԼԻՑ. } թը. տրտում յոյժ. և տրտմական. առիթ տրտմութեան. տրտմագին. տխրական. տխրեցուցիչ. *Բարձեր զանէծսն տրտմալի։ Ոչ յուրախալիսն հեշտանալ, և ոչ 'ի տրտմալիսն վհատանալ. Ղուկ։ Սարկ. Ա. Դ. Բ։ *Ցայտ տրտմալից պանդխտական կեանս. Խոսր։ *Ժամանակս այս գիշեր խաւարին և տրտմալից է առ հաւատարութիւն ժամանակին այնորիկ պայծառութեան։ Ցաւելու զևս տրտմալիցան. Իգն։ *Գիշեր տրտմալից էր, և խաւար խոր, և աղջամուղջ հոգւոյ։ Թէպէտև տեսակն նորա տրտմալից է, առ. կայն արդիւնքն նոցա ուրախարարք են. Սրգ. Ա. Դ. Բ. Ե. Բ։

ՏՐՏՄԱԾԻՆ. ա. Λύπην τίκτως. Tristitiam generans. Ծնօղ և առիթ տրտմութեան. *Բանք տրտմածինք. Ոսկ. յհ. Բ. 33։

ՏՐՏՄԱԾՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տրտմութը ծնանելն եւայի զորդիս. *Զտրտմածնութիւն որդւոցն, և պքրտնաջանք հացն. Տօնակ։

ՏՐՏՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Λυπητικός. λυπηρός, περίλυπος. Dolorosus, dolorificus, tristis, molestiam adferens. Որ կայցէ տրտմութիւն ինչ, կամ տրտմեցուցիչ. տրտմալի. վշտալից. տրտմագին. տխրական. *Վախճան ունին տրտմականքս։ Զի դիւրընկալ առնացէ զտրտմականսն։ Ոչ ասաց՝ թէ վասն տրտմականի էր իւր. Ոսկ. յհ։ *Ուստի մերժեալ են տրտմականք ամենայն։ Զարթուցանէ զսիրտն և զզգայարանսն 'ի տրտմականացն եկամտից. Ածլ. Է. Ժա։ *Լուծան տրտմականքն, և ժամանեաց մխիթարութիւն. Իգն։ *Զի թէ տրտմականացն ոչ հաւատան, 'ի հեշտականացն հաւատասցեն. Մխ. Ե. Էմ։ *Հայեցի և յայժմուս լի տրտմականօք կեանք։ Բախճանից անձանց՝ տրտմականացն կրիւք. Ղ. Տօբ. Ե փող։

Մերթ՝ իբր Տրտմեցեալ. անձն տրտմեալ. *Հրաժարասցուք տրտմականաց. Ղուկ։

ՏՐՏՄԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συλλυπέομαι, συναλγέω. Conduleo, contristor. Կցորդ լինել տրտմութեան այլոց. ցաւակցել. կարեկցել. վշտակից լինել. փերփերմէ. *Ո՞վ է՝ որ տրտմակից լինիցի քեզ. Եսայ. ԾԱ. 19։ *Տրտմակից և ցաւակից լինել։ Ո՞վ եղիցի տրտմակից ինձ. Փիլ. Իմաստ։ Ցհ. ԿԲ։ *Եւ ոչ տրտմակիցք նորա տրտմութեանն կարացին լինել արթնութը. Ոսկ. Մ. Փ. 80։ *Տրտմակից լինելով ախտին։ Ոչ տրտմակից եղէ վշտացին՝ տրտմեցելոյ յիւրս առանձին. Ոսկ. յհ. Բ. 1։ Յհ. [illegible]։ *Վարքն յուղարկմանս ողբումն էր, որ կոչէր 'ի սուգն, և նոքա ոչ եղեն տրտմակից. Մէկն. Ղչ։ *Ընդ խնդացեալսն ուրախակից լինել, և ընդ տրտմեալսն տրտմակից՝ իմոյ հոլովութեան են օրէնք. Ամ. որբ. ԺԱ։

ՏՐՏՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Տրտմակիցն լինել. ցաւակցութիւն. կարեկցութիւն. վշտակցութիւն. *Ցիշելով զտրտմակցութիւն որոց ընդ վշտացեալ։ Զի մի 'ի տրտմակցութենէ անտի կործանեսցիս. Փարպ։ Եւագր. ԺԱ։

ՏՐՏՄԱՀԱԼԱԾ. ա. Հալածիչ և փարատիչ տրտմութեան. [illegible] հե. [illegible] փէֆ ընող. *Գինի ուրախարար և տրտմահալած է. Ջեր. ԿԲ։ *Արտաքոյ զուարախալին հալածեալ արտաքսական սրտին ... իսկ առ տրտմահալած հուրն աղդէ կեռջն զբացականութիւն սրտմտեհին. Գր. [illegible]. յար։

ՏՐՏՄԱՀԱՂՈՐԴ. ա. Հաղորդ տրտմութեան՝ իբրու կից ընդ տրտմական ցաւոյ. ցաւագին. դառն. *Որ տրտմահաղորդ քո չարչարանօք խաչին. Ղուկ։

ՏՐՏՄԱՍԷՐ. ա. Φιλόλυπος. Սիրօղ տրտմութեան. *Զտրտմասէրն և զողբասէր խելապատկին, որ 'ի տրտմութենէ զուարճին են, լնուցուն. Բրս. Գոհ։

ՏՐՏՄԱՐԱՐ. Տ. ՏՐՏՄԵՑՈՒՑԻՉ։ Յհ. [illegible]։

ՏՐՏՄԱՒՈՐ. Տ. ՏՐՏՄԱԿԱՆ. *Նախ ընդ տրտմաւորսն գնէ, և ապա զհեշտականսն. Բրս. Մրկ։

ՏՐՏՄԵՄ. ն. Որպէս Տրտմեցուցանել. *Ոչ կամիս առնել սա, այլ գեն առայ առնել. և տրտմէ զմեզ. Վրք հց. ԾԷ. Յ. տպ. զի տրտմեցուսցէ զմեզ։ *Ըստ Թիզութեան տրտմութին իւրոյ. ոէր. ԾԷ. (տպ. տրտմեցուցելին։)

ՏՐՏՄԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Λυπέω. Contristo, dolore afficio. Տալ այլում տրտմիլ. տխրեցուցանել. լցուցանել տրտմութը՝ ցաւօք՝ վշտօք. դառնացուցանել. խռովեցուցանել. [illegible] [illegible]. *Վասն մեղաց առ սակաւ մի տրտմեցուցի զնա։ Տրտմեցուցանէիր զնա 'ի վերայ ամենայնի այդորիկ։ Եթէ զանձն տեառն երկրին զայրացուցեալ տրտմեցուցի։ Եթէ անկցի եւս երկաթն, և նա տրտմեցոյց զերեսս իւր. և այլն։ *Տրտմեցուցանեն զզօրս երկնաւորս. Ածլ. ԾԷ։ *Տրտմեցոյց զքեզ սատանայ, զի եհան 'ի քէն զինչ. սըն. տրտմեցո և գու զնա (համբերութը), և մի ուրախ առնիցես (անհամբերութը). Ոսկ. Ա. ԲԵա։ *Մի տրտմեցուցաներ զոք, և մի տրտմիր յումեքէ. Նեղոս։ *Կամեայ մանաւանդ զմարդիկ, և ոչ զնա տրտմեցուցանել. Կփնտ. *Մի տրտմեցուցաներ զարարիչս անպարձութը։ Տրտմեցուցեր զգութս նորա. Սարգ. Բ. Դ. Է։ Սարկ. Ալ։ *Անիսիսի է առաքինութի. երեւելովն միայն տրտմեցուցանէ զորս 'ի չարիս կայցեն. Գէ. Եփ։

ՏՐՏՄԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. որ և ասի ՏՐՏՄՈՂ. Այն՝ որ տրտմեցոյց կմ տրտմեցուցանէ. նեղիչ. *Հանգուցեր դու զմտաց լլկողաց և տրտմեցուցչաց քոց։ Իբր փառքութենցամենայն տրտմեցուցիչք են, և դառնացուցիչք։ Զոր տեսանէ զմիտս (մեր՝ ած) հաճոյ լիցի իւր, և մի ստարիոնհրդով ըն տրտմեցուցիչ. Վրք հց. Բ։ Սրգ. Ա. Դ. Բ։ Լմբ. [illegible]։

ՏՐՏՄԻՄ, եցայ. չ. Λυπέομαι, συλλυπέομαι. Tristor, moereo, doleo. σκυθρωπάζω, vultu tetrico et tristi sum. στυγνάζω, pro inviso habeo. ἀθυμέω, animum despondeo, և այլն. Տրտում և տխուր լինել. տրտմութիւն կրել. տխրել. թախծիլ. խռովիլ. նեղիլ. վշտանալ. գժուարիլ. զլարիլ. խոժոռիլ. [illegible] [illegible]. *Տրտմեցաւ կայսրն յոյժ։ Մի ինչ տրտմիք։ Մի տրտմիցիս 'ի սրտի քում զկնի արոցն քոց նմա։ Տրտմեցաւ յով. նան տրտմութիւն մեծ ... թէ արդարև յոյժ տրտմեա՞լ իցես 'ի վերայ դդմենւոյն։ Ընկ. ունէի, թէ ոք տրտմեսցի ընդ իս (ցաւակցութը)։ Տրտմեցան 'ի վերայ քո։ Տրտմեսցին վասն քո։ Ուրախ եմ, ո՛չ զի տրտմեցէք, այլ զի յապաշխարութիւն տրտմեցարուք։ Քանզի տրտմեցայք դուք ըստ այ։ Տես արբեցութիւն տրտմեցելոց. և այլն։ *Զտրտմութիւն՝ զոր տրտմեցայք վասն խօթութեան նորա. Ոսկ. [illegible]։ *Չասէ իսկ, թէ երանի տրտմեցելոցն, այլ թէ երանի սգաւորացն։ Տրտմեցելոյ թերևս 'ի մարդկային տկարութենէ։ Ուրախութիւն տրտմեցելոյ բնութենս՝ բերկրեալ կոյս մարիամ։ Արբուցին տրտմեցելոց որդւոց ադամայ զբաժակն ուրախարար. Ոսկ. Մ. Ա. 15։ Պրպմ. Յ։ Ղուկ։ *Իբրև թախծեալ սգաւորք յոգի և 'ի մարմին (այսինքն հոգւով և մարմնով) էաք տրտմեալ. Եղիշ. Է։

ՏՐՏՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Λύπη, τὸ λυπιρόν. Tristitia, dolor, moeror, maestitia. κατήφεια, vultus remissus. κλαυθμός, fletus. Տրտմելն. տրտումն գոլ. տխրութիւն. թախծութիւն. ցաւագնութիւն. ցաւ. վիշտ. հոգ. առիթ տրտմելոյ. իրք տրտմականք. [illegible]. *Բազմացուցից զտրտմութիւնս քո. տրտմութը ծնցես որդիս։ Տրտմութը կերիցես։ Սա հանգուսցէ զմեզ 'ի գործոց մերոց, և 'ի տրտմութենէ ձեռաց մերոց։ Որդի անմիտ՝ տրտմութիւն է մօր։ Ոչ եւս յաւելլու տրտմել 'ի սիրտ նորա։ Ոգի՝ որ 'ի տրտմութեան իցէ, թախծեալ չրջի։ Ընդ ուրախութեան ոչ խառնի տրտմութիւն։ Նորոգեցան 'ի վերայ նորա տրտմութիւնք բազումք։ Ի հովտէս տրտմութեան. և այլն. *Առ ինչ է քոյ այդ մեծ տրտմութիւդ։ Նստոյց 'ի սուգ տրտմութեան զամենայն զօրականսն. Եղիշ. Բ. Գ։

ՏՐՏՆՋԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Γογγυστικός. Murmurativus. Որ կայցէ տրտունջ. նշանակ տրտնջելոյ. *Որոյ նախերգանն՝ տրտնջական զառեղծոյ հարկի գործոյն. Արշ։

ՏՐՏՆՋԱՄ. ացի. Տ. ՏՐՏՆՋԵԼ. *Ի վերայ մի տրտնջար. Խոսր։ *Եւ յոր տրտնջայ, և ասէ։ Վասն տրտնջալոյն։ Ցես զծանօթիցն տրտնջալոյ։ Մխիթարիչ ինձ ոչ գտաւ. զորբոց հրեշտակային կարծեմ զանտես առ. նելն տրտնջայ. Լմբ. ԾԳ. ԽՄ. ող։

ՏՐՏՆՋԱՆՔ, նաց. Տ. ՏՐՏՈՒՆՋ. *Նոյնպէս և սոքա զմարմնական փափկութի՝ մաղկ. տալով և տրտնջանօք. Լմբ. ԽՄ։

ՏՐՏՆՋԵՄ, եցի. չ. Γογγύζω. (ըծ. գանգատել.) Murmuro, mussito, musso, obmurmuro. καταλαλέω, obloquor. որ և ՏՐՏՆՋԱԼ. Տրտունջ առնել. (իբր ընդ ունչս տրտմել կամ [illegible]) քրթմնջել. շշնջել, մռմռջել սրտմտօ. գոհութը. գանգատ ունել. բողոքել. չարախօսել զանձանց և զիրաց՝ որ չեցեն ըստ հաճոյս անձին. [illegible] [illegible]. *Ի լսել նորա զտրտունջ ձեր զայս։ Այլ մեք ո՞վ եմք, զի տրտնջէք զմէնջ։ Տրտնջէին զտանուտեառնէն։ Տրտնջէին զմանէ առաջակերպսն։ Գիտաց, եթէ տրտնջեն վասն այնորիկ։ Զինչ տրտնջեսցէ մարդ կենդանի 'ի վերայ մեղաց իւրոց։ Զայս տրտնջեցին երկիւղածքն տեառն իւրաքանչիւր ընդ ըն.

կերի խբռում ։ Տրտնջօղք ուսցին զշնազանդութի. և այլն ։ *Մի տրտնջօղք 'ի գործ կամ յայլ ինչ իր. Ցծխ. իգ ։ *Եւ զայս տրտնջեցի քեզ իբրև բարեբարոյ տեառն. Առ ։

ՏՐՏՆՋԻՒՆ, ըման. } Տ. ՏՐՏՈՒՆՋ.
ՏՐՏՆՋՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Γογγυσμός. Mur-
ՏՐՏՆՋՈՒԹԻՒՆ. գ. } muratio, ob-
ՏՐՏՆՋՈՒՄՆ, ըման. } murmuratio.

*Դադարեսցէ տրտնջիւն գոցա յինէն. Թուոց. ժէ. 10 ։ *Զանձրութի, տրտնջողութի, ցանկութի. Վրք հց. բ ։ *(Սամուէլ) որդի ծնըն-դեան և տրտնջութե (աննայի). Գնձ ։ *Մերժեսցես գու 'ի քէն զբանս տրտնջման. Եւ. ծէ. 9 ։ *Արք ժողովուրդն զտրտնջման բաժակն ։ Բերանն՝ զբամբասանաց, զանիծից, զտրտնջմանն ։ Բարեմիտ լինել, և առանց տրտնջման ։ Զտրտնջման բանս իբրև զպարտաքարս ընդ գէմ ալ արձակեն. Ագաթ ։ Խոսր ։ Ճ. Ա ։ Սրգ. յկ. բ ։ *Ոչ առաքին այսոցիկ տրտնջմունք, այլ՝ անլուէլի գոհութանունք ։ Նախատինք և բամբասանք և տրտնջմունք. Նար. յբ ։ Վրք հց. բ ։

ՏՐՏՈՒՄ. ա. Λυπηρός, περίλυπος. Tristis, pertristis, molestus, dolorosus. σκυθρωπος, σκυθρωπάζων, tristis vultus, tristem vultum gerens. (ուստի Տրտմիլ, տրտմեալ. լծ. թ. փէրիշան.) Տխուր. թախծեալ. հոգածնեղեալ. վշտացեալ. ցաւագին անձն կամ երես. էրէգ կէօլ. մէհզուն, ղամլը, գասաւլը. *Ընդէ՞ր տրտում ես անձն իմ ։ Տըրտում է ոգի իմ կամ անձն իմ մինչև 'ի մահ ։ Որպէս սգաւոր և տրտում ։ Ընդէ՞ր տրտում են երեսք ձեր այսօր. և այլն ։ *Տրտում երեսօք յերկիր հայելով ։ Ոչինչ տրտում և տխուր զերեսս ցուցանէին հրապարակին. Խոր. ա. 25 ։ Եղիշ. բ ։

Կամ իբր Տրտմական. տրտմալից. *Տըրտում թախծանօք անցեալ գնացի. Յհ. կբ ։

Եւ մ. Տրտմութիւն. *Զօրհանապազ տըրտում գնայի ։ Ընդէ՞ր տրտում գնամ ես 'ի նեղել թշնամւոյ իմոյ. Սղ. լէ. խա. խբ ։

ՏՐՏՈՒՆՋ, տրտընջոյ, ով. որ և ՏՐՏԸՆՋՈՒՄՆ, ըման. տրտունջք, տրտնջմանց. գ. Γογγυσμός, γογγυσις. Murmuratio, obmurmuratio. Նոյն և ՏՐՏՆՋԻՒՆ, ՏՐՏՆՋԱՆՔ. Տրտնջելն. քրթմնջիւն քանքարտալով. բամբասանք և չարախօսութիւն զանձանց և զիրաց՝ որ չեն ըստ հաճոյս անձին. գանգատ, ճշգօհանգ. շիքեայէթ, ղէձձ. մր. փըրփէնչա. *Վասն լսելոյ տեառն զտրտունջ ձեր ։ Զի ոչ զմեզ է տրտունջդ ձեր, այլ՝ զայ ։ Զտրտունջ որդւոցն իսրայէլի՝ որ տրտնջեն զձենջ՝ լուայ ։ Եղև տրտունջ յունացն առ հեբրայեցիս. և այլն ։ *Չար է տրտունջ, և հաւատար հայհոյութե ։ Տրտունջ գոգցես և մեղադրութի բազում զխոխամարդարէէն լինելով ։ Յայժմ պաւառէ տրտունջ զմեզ բարձեալ. Մանդ. ա ։ Պիտ ։ Մագ. ա ։ *Զպատճառս տրտնջոյն իւրեանց ։ Լաւ է չգործել՝ քան տրտնջով գործել ։ Որ տրտնջօղն եղև գործն ։ Ոչ խընդրէին մեղմով, այլ տրտնջով աղաղակաւ. Փարպ ։ Ոսկ. եփմ ։ Բրս. հց ։ Լմբ. ող ։

ՏՐՏՈՒՆՋ. ա. Γογγύζων. Murmurans. և բայիւ, καταγογγύζω, obmurmuro. Տրտընջող, ոժգոհ. և տրտնջական. *Եթէ՝ եթէ զօրքն ամենայն տրտունջ են զբեմերոկայ. ա. Դ. ժա. 39 ։ *Մի ոք տրտունջ լիցի զտանուտեառնէն. Կոչ. ժգ ։ *Ո՞ հաւատայ նոցա, եթէ տրտաքինքն գոհ են զնոցանէ. զի նեղքինքն անչափ տրտունջ են զնոցանէ. Եփր. ա. փիմ ։ *Ոչ յիշեմ ես ամենևին, եթէ բան մի տըրտունջ յումեքէ լուայ վասն քո. Եղիշ. է ։ *Հրեայք տրտունջ են (կամ տրտնջեն) զքեն. Խոր. բ. 31 ։

ՏՐՑԱԿ, ի. աց. գ. Խուրձ. կապոց խոտոյ՝ եղեգանց՝ գաւազանաց և այլոց իրաց. իբր Δέσμα, σύνδεσμος, φάκελλος, φακελλίδιον. Fasciculus. փէօտէ, փէմէտ. ճօւճավ. *Առի տրցակ մի եղէգն ։ Ժողովեցին և արարին տրցակ, և եդին ընդ գլխով իմով. Վրք հց. իա ։ *Բանջարածախ եմ. գնեմ մեծամեծ տրցակս, և կապեմ փոքերս, և վաճառեմ. Վրք հց. յ ։ *Հրամայեաց տալ բարսղի երիս տրցակս խոտոյ. Հ. նիւէն ։ *Մշտիկ զուպայիւ թաթաւել, որ է տրցակ կանաչ խոտոյ ։ Ի մշտիկ զուպայի, որ է տրցակ ծայթրնի. Վրդն. Եւ ։ Բրս. մրկ ։ *Ի ժամանակի հնձոցն երթեալ տեսին, զի մարգարիտ էր բուսեալ, և քաղեցին տրցակ մի, տարեալ եդին յարկս թագաւորին. Ոսկիփոր ։

ՏՐՑԱԿԵՄ, եցի. ն. Տրցակ կապել. խուրձ խուրձ կապել. կապոց ընել. փէմէտլէմէք. *Տրցակեալ զեղէգն՝ եդին 'ի սնարսն մահկարայ. Հ. ն. Ճ ։ *Զորոմանցն տրցակել, և մատնել 'ի յայրումն. Սկևռ. աղ ։

ՏՐՓԱԿԱՆ. Տ. ՏՐՓԱԿԱՆ. *Առ տրփական ցանկութե սիրեաց զնա. Լաստ ։

ՏՐՓԱՄ, կամ ՏՐՓԻՄ. Տ. ՏՐՓԱՄ. *Տեսեալ զկին մի՝ տրփացաւ ։ Տրփացաւ 'ի գեղ նորա. Խոր. բ. 60 ։ Մեծր. Եղեծ ։ *Մոլեկան ցանկութը տրփողաց ։ Որ անբիծ հաւատոյս են տրփողք. Ագաթ ։ Պրպմ. յ ։

Մերթ որպէս ամկ. Տրփալն է դըղըրդ դըղըրդ սրտի շարժումն, յորմէ և շնչելն. *Միայն տրփայր շնչոյն (սիրտն), և այլ ոչ գոյր 'ի նմա նշան կենդանութե. Հ. նիւն ։

ՏՐՓԱՆՔ. Տ. ՏՐՓԱՆՔ. *Մոլեգնոտ տրփանօք տենչայր ։ Ի տրփանս համբաւոյ արայի ։ Տրփանացն զառածումն 'ի մարդիկ եղեալ. Խոր. հօրէն ։ Արծր. գ. 20 ։ Պիտ ։

ՏՐՓՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ՏՐՓՈՒՄՆ, և ՏԱՐ-
ՏՐՓՈՒՄՆ. } ՓՈՒՄՆ. *Զկին իւր 'ի մեծ նեղութի արգել՝ սակս տրփութե (կամ տարփութե) երանելոյն գլափիւրայ. Խոր. բ. 88 ։ *Առ 'ի տրփութիւն հանդխի մարմի ճգնութե ։ փոխանակ եղծանէլի անձկալի տրփման. Ճ. Ա ։ *Երկոքին ես 'ի տրփմանէ լինին. Վրք հց. ժա ։ *Պատրաստիմք 'ի քո օրհնութե բանիւ և տրփմամբ ։ Սիրոյն կեան իմացութին է, և հոգևոր տրփութին ։ Տըրփմամբ ոսկւոյ կամ այլ իւիք. Լմբ. ող ։

ՏՑԱԿ. գ. Բառ ամկ. որ կամ է Տրցակ, և կամ Քսակ, մախաղ. պարկ. գուրպայ. *Մտցէ 'ի մէջ (պտղալից) դրաստին, ունելով փոքր մի տցակ. թէև ոչ զբովանդակն (քաղեսցէ), այլ լնլով զտցակ իւր՝ դարձցի 'ի յընթացս իւր. Ոսկիփոր ։

ՏՓԻԿ. գ. Խոտ՝ որ ունի բրդոտ տերևս ։ Գաղիան. ՇՍփէֆ. լէհ ։

ՏՔՆԱԲԱՐ ՏԱՆԵԼ. Որպէս ըստ յն. Տարապարհակ վարել. *Մի անձամբ զանձինս ձգեսցուք 'ի նեղութիւն, և մի յորժամ այլք տքնաբար տանիցին, և իբրև կոչեսցեն, թուլասցուք. Ոսկ. եբր. է ։

ՏՔՆԱԿԱՆ. ա. որ և ՏՔՆՈՂԱԿԱՆ. Արթնական. տքուն. անքուն. *Տքնական հսկութբն. ՃՃ ։

ՏՔՆԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող տքնութե. հսկող. 'ի կարգէ ակումիտաց. *Ուսումնասէրք, տքնասէրք, ժրասէրք. Ճ. Ը. Հրք Բրգ ։

ՏՔՆԵՄ. չ. Տ. ՏՔՆԻՄ. *Այսօր մարմինս ճգնի, տքնէ, պահէ. Լմբ. ող ։ *Տքնես 'ի հոգս. Բրս. աղաղի ։

ՏՔՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ տքնիլ. արթուն պահել ։ Մծբ. ժշ ։

ՏՔՆԻՄ, եցայ. չ. Ἀγρυπνέω, γρηγορέω, ἐγρηγορέω. Vigilo. Տքուն՝ անքուն կալ. սկել. հսկել. աննինջ՝ արթուն կալ 'ի ժամ քնոյ. ուքսուզ կէճէլէմէք. ույքուսուզ գալմաք. *Ի տապանի տքնեցաւ ։ Տքնեցայ, և եղէ ես որպէս ճնճղուկ միայն 'ի տանիս ։ Եթէ ոչ տէր պահէ զքաղաք, ընդունայն տքնին պահապանք նորա ։ Տքնիցի առ դրունս իմ հանապազ. Նոքա տքնին վասն ոգւոց ձերոց ։ Աղօթս առնել յամենայն ժամանակի հոգւով. և 'ի նոյն տքնեսջիք ամենայն ժուժկալութբ. ևն ։ *Քեզ պարտ է վասն բանաւոր հօտիդ տքնել ։ Ոչ տքնիմք սակս հօտին. Մանդ. գ ։ Սարգ. ա. պ. ա ։ *Ցընթերցուածս գրոց որք... տքնել. Սարգ. բ. պ. ղ ։

ՏՔՆՈՂԱԿԱՆ. ա. մ. Տքնական. տքնող. տքնելով. *Այլ տքնողական՝ գիշերն 'ի լըման կայր աղօթական. Գնձ ։

ՏՔՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀγρυπνία, γρηγόρησις. Vigilia, vigilantia. Տքնելն. հսկումն. հսկողութիւն. արթնութիւն. զգաստութիւն. և Յոյզգաստապաշտօն. *Մի՛ գիշերին ինչ ըան համարիցէք, կամ սակաւ քրտանց և տքնութց արժանի ։ Ի ջանս և 'ի վաստակս, 'ի տքնութս բազում անգամ. բ. Կ. բ. 27 ։ բ. կոր. ժա. 27 ։ *Յաւուրս վերջնում տքնութեան տօնին զատկաց ։ Ի մեծի հինգշաբաթօջն՝ ծանր նիրհմամբ 'ի սատակումն բազմօրեայ տքնութեցն. Ծոմաջան տքնութբ ։ Ոտանաւոր տքնութբ զգիշերն անցուցանէին. Եւս. պտմ. ղ. 33 ։ Փարպ ։ Մանդ ։ *Զտքնութի աչաց ։ Զայս տքնութե շնորհս խնդրելով գաւիթ ասէր, զարթո զաչս իմ. Վրք հց. բ ։ Լմբ. խմ ։ *Բարի է քուն հանգերձ լռութբ՝ քան տքնութի ընդ վայրաբանութբ. Վրք հց. յ ։

ՏՕԹ, ոյ. գ. Καῦμα, καύσων. Aestus, ardor, calor nimius. Տապագին օդ. տապ արեւու յամարանի 'ի միջօրէի. ջերմութի արեգական կիզիչ կամ տօչորիչ. և խորշակ. շօղ. ամբրասան փափը. խօխիւ, լուբօոց հօվա. Գրշիբուրգ. դապ, կէրմ. *Ցուրտ և տօթ ։ Զցերեկ այրեալ լինէի 'ի տօթոյ ։ Եղիցի հովանի 'ի տօթոյ ։ Զծանրութի աւուրն բարձաք, և զտօթ ։ Թարշամեցի իբրև զբանջար 'ի տօթի ։ Դիակունք նոցա եղիցին անկեալ 'ի տաւէ և 'ի տօթի. ևն ։

ՏՕԹ. ա. իբր Տօթագին. *Ի տօթ ժամանակի ։ Ի տօթ և 'ի կիզող ժամանակի. Եղ. նիկ ։ Երզն. լուս ։ *Աղբիւր յստակ և ցուրտ հեշտալի է 'ի տօթ ժամու. Ոսկ. եփ ։

ՏՕԹՈՑ. մ. որպէս ի տօթի, ըստ յն. *Տօթոյ շրջէր յանապատի. Ոսկ. մ. ա. 10. (ամկ. փաթին, փաթանն. սըճագպա ։)

ՏՕԹԱԳԻՆ. ա. որ և առի ՏՕԹ. Տապագին. ջերմ յոյժ. *Իբրև զլոյս տօթագին 'ի միջօրէի. Եւ. ծէ. 4. յն. καῦμα, տօթ ։ *Յայսմ տօթագին քարանձաւի արգելեալք. Շ. ընդհանր ։ *Եւ այնպէս էր տեղին տօթագին առաւել քան զհնոցն բաբելոնի. Վրք պօղոս 'ի Ճ. Բ. (որ 'ի Ճ. Ա. գրի տօթագոյն. և Վրք հց. տօթն տեղւոյն ։)

ՏՕԹԱԺԱՄ, ու. գ. Ժամ տօթոյ. միջօրեայ տապագին. յն. տօթ. καῦμα, aestus. *Մտին 'ի տօթագին ժամու աւուրն 'ի տուն. բ. Թգ. դ. 5 ։ *Նստէր 'ի տօթաժամու աւուրն ընդ կաղնեաւն ։ Ելին 'ի տօթաժամու առաւօտուն ։ Եւ 'ի խրախճանս 'ի հասարակ աւուր 'ի տօթաժամու (կամ 'ի տօթոյ ժամու). Եււ. պտմ. ա. 2 ։ Ճ. Ա ։ Վրք հց. իզ ։

ՏՕԹԱԺԱՄԱՆԱԿՔ. Նոյն ընդ վ. *Վասն զի էր ժամ, զի ընդ տօթաժամանակս պայծին նոքա, և երբեմն ընդ ցուրտ ժամանակսն. Եփր. բգ ։

ՏՕԹԱԽԱՐՇ. } Խարշեալ՝ կիզեալ
ՏՕԹԱԿԷԶ. ա. } հարեալ 'ի տօթոյ.
ՏՕԹԱՀԱՐ. } *Ի տաւընջեան արեգականակէզ լինէին, և տօթախարշ. Վրք հց. իզ ։ *Ցրտահէզ և տօթակէզ լինէին. Ճ. Ը ։ *Իբրև տօթահարք յօժարացանմտանել 'ի մէջ

ջրոյս. Թէոփ. Խ Ղ։

ՏՕԹԱՑԻՆ. Տ. ՏՕԹԱԳԻՆ. *Անձրև սաստիկ 'ի տօթային ժամանակի գիւղեացի։ Ամառն տօթային։ Ի տօթային և 'ի կիզող ժամու. Վէցոր. Ա։ Շիր։ Երզն. լու։

ՏՕԹԱՆԱՄ, ացայ. չ. Καυσόομαι. Aestuo calore. Տօթով տոչորիլ. տօթակէզ լինել. *Գնասցուք 'ի գիշերի, զի մի տօթասցուք. Վրք հց. Է։ Իսկ Աւետ. ԻԷ. 13. *Ձիւնաբեր ամարայնի տօթացելոյ օգնական է ». յն. κατὰ καῦμα, per aestum. ընդ տօթն. այսինքն 'ի տօթաժամու։

ՏՕԹԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տօթախարշ առնել. կիզուլ. *Եւ ոչ տապոյն միասեալ տօթացուցանէր հանգոյն նմին. Լմբ. Իմ։

ՏՕԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Սաստիկ ջերմութիւն. տապ. *Յարեգակն տօթութի է, և կարող է հասուցանել և լիացուցանել. *Զխառնուածս հիւթիցն ընտրեմ զտօթութեան և զցրտութե. Մագ։

ՏՕՄԱՐ. Տ. ՏՈՄԱՐ։

ՏՕՆ, ի, իգ. գ. Ἑορτή. Festum, dies festus, festivitas, solemnitas. πανήγυρις, panegyris coetus publicus, publica pompa, laetitia, nundinae. Հանդէս և ակումբ ուրախութե հասարակաց՝ դադարմամբ 'ի գործոց. և օրն առհմանեալ վասն նորին իրաց. փօն, (լծ. Թ. փի–յիւն, փօնանմա.) *Տօն է տեառն այ մերոյ։ Տօնեցէք զդա տօն տեառն յազգս ձեր։ Ի տօնի բաղարջակերացն, և 'ի տօնի եօթնեբորդացն, և 'ի տօնի տաղաւարահարաց։ Տօն ամարայնոյ, և տօն կատարածի ելից տարւոյն։ Դարձուցից 'ի սուգ զտօնս ձեր. ևն։ Իսկ Իմ. ԺԴ. 15. *Խնդութք տօնից ընկալեալք ». յն. մի բառ Ἑόρθασμα. իբրու տօնախմբութք։ *Ամենաժողով տօնիւք։ Ամենաժողով տօնք մարդկան (իբր. յն. բանէգիւրիս. որ և տօնախմբութի). Փիլ։ *Սրբոց հանապազ տօնք են։ Զի՞նչ իցէ տօնք սրբոց. զա՞ծ օրհնել. տալ ուրեմն որ հանապազ օրհնեսցէ, յանկ տօնս առնէ։ Որ ցանկ օրհնէ, միշտ տօն առնէ։ Զառակացն և կայսրդիցն և ամենաժողով տօնից անուն զբազմաց ի մի վայր գումարելոյ յայտ առնէ. Սեբեր. Ե։ *Տօնս տարեկանս փրկչին փառման կատարեն։ Տօնէ Ճշմարիտ քարոզութեն խնամոց։ Որ յանցեաւն առ ած, յերկրի տօն ոչ ունի, այլ՝ սուգ և տրտմութի։ Արասցես մեզ տօն 'ի գալուստ ծերոյս. Նար. խոս։ Ցճխ. ճա։ Մագ։ Վրք հց. ճա։ *Արասցուք այսուհետև ցանգ տօնս, և մի՛ երբէք գործեսցուք զչարիս. քանզի այն իսկ տօնն (որպէս Ճշմարիտ շաբաթ է). Ոսկ. մ. Բ. 14։ *Եթէ եղիցի օր տօնին, հարազատագոյն է առ 'ի մկրտութին. Բրս. Դրս։

ՏՕՆԱԲԱՐ. մ. Πανηγυρικῶς. Տօնախմբելով. հանդիսապէս. *Յորդորէր զմեզ տօնաբար առաջել 'ի գովութիւնս երանելեացն. Բրս. Գորդ։

ՏՕՆԱԽՄԲԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի տօնախմբութի. տօնական. հանդիսական. *Երգ ներբողական՝ համբարձմամբ ձայնից ձեզ մատուցանեմք՝ տօնախմբական. Գնձ։

ՏՕՆԱԽՄԲԵՄ, եցի. ն. Ἑορτάζω, πανηγυρίζω. Festum celebro, solemnitatem perago. Տօնել հանդիսապէս՝ ակումբս խմբելով. միաբան ցնծութբ հռչակել զտօնս. *Խնդութբ ժողովեալ՝ զօրն տօնախմբեսցեն։ Ամի ամի գումարելովք 'ի նոյն ամսեան զնոյն յիշատակ տօնախմբեն։ Զպաշտօնն յաւէտ հրաշչիւք տօնախմբեսցեն 'ի փառս այ։ Բարեխօսութբ սուրբ լուսաւորչին, որոյ և իւր իսկ տօնախմբիւր յիշատակ. Ագաթ։ Կորիւն։ Ճ. Բ։ Աւծր. Է. 9։ *Քահանայք և ժողովուրդք տօնախմբօղք ծննդեան կուսին։ Տօնախմբեն զյիշատակ լուսոյն ծագողացն։ Ի տօնախմբել զօր յիշատակի կարապետին քում յովհաննու։ Տօնախմբելով զյիշատակ կուսի. Շար։

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ. գ. Πανήγυρις. Festivitas, solemnitas. Տօն ամենաժողով կամ մեծահանդէս. *Ամենայն տօնախմբութիք վկայից հրաշալիք են։ Ո՞ւր են տօնախմբութիքն, և ամառագլուխիք։ Տէրունական տօնախմբութե պատուելի։ Միով գեղապարութբ զգերաշխարհիկն զայն տօնախմբութեն կատարեն. Ոսկ. խոս։ Ճ. Բ։ Յհ. ԻԲ։ Սրգ. ա. դ. Բ։

ՏՕՆԱԽՈՒՄԲ. խմբի. Նոյն ընդ վ. *Լռմամբ ժողովոյս 'ի տօնախմբի. Գնձ։

ՏՕՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἑόρτιος, ἑορταστικός, ἀστεῖος. Solemnis, festivus. Սեպհական տօնի. տօնախմբական. հանդիսական, խրախական. *Երրեակն է կատարելագոյն տօնականաց պատարագացն. Փիլ. լն։ *Ի տօնական աւուրն. Ագաթ։ Ն Ոսկ։ *Ըստ տօնական կարգին։ Տօնական ուրախութբ։ Տօնական ձայնիւ։ Զերգս տօնականս։ Տօնական ընծայս։ Ի հինգերորդ տօնականէն։ Ի տօնականաց թղթոյ. Եղիշ։ Կորիւն։ Պիտ։ Լմբ։ Կանոն։ *Այս պայծառանայր տօն (ընդ գործ անառակին). և սիրով ընդ միմեանս հայէին եղբարքն, և հայրն յաւելոյր զտօնականն յաղագս որդւոյ առ միմեանս խանդաղատանացն. Մէկն. ղչ։ *Երանելին պրոկղ ասէ 'ի տօնականին (Ճառի). Պիտառ։

ՏՕՆԱԿԱՆ ԳԻՐՔ. Տ. ՏՕՆԱՄԱԿ. և ՏՕՆԱՆԱՄԱԿ. և ՏՕՆԱՑՈՅՑ. *Սողոմոն մաքենոցի հայրն արար զտօնականն. Ոսկեփոր. (որ կամ է տօնացոյց հին, և կամ Ճառական մատեան յաղագս տօնից։) *Եղու աւետարան, և տօնական։ Ի տօնական գրոց, 'ի գաւազանագրոց, 'ի հարանց վարուց, 'ի մարտիրոսաց գրոց. Յիշոց։ Որպէս և 'ի նշանակել մեր յընթացս գործոյս՝ Տօնակ. իբրու տօնական, իմա զմատեանն՝ յորս աւանդին Ճառօրէն պատմաւք տօնից սրբոց և տէրունականաց։ Յայս ամենայն նշանակումս հայի ասելն. *Տէր զաքարիայն 'ի յանթու հայրապետութեն իւրոյ 'ի կղզիս աղթամար... եա դծագրել յիշատակ հոգւոյ գիրք՝ որ կոչի Տօնական. վասն զի կայ 'ի նմա տօնք տէրունականք, առաքելոց սրբոց, և մարգարէից, հայրապետաց և վարդապետաց, զօրավարաց և կուսանաց. Յիշոց. արծր. յէփ. Թովմանի հյ. լնք։

ՏՕՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Տօն գոլն կամ պահելն աւուր. տօնախմբութի. տօն. *Եօթն շաբաթ պահոց՝ առանց բարեկենդանութե և տօնականութե. Կանոն։

ՏՕՆԱԿԱՐԳ, ի. գ. Կարգ տօնի նշանակեալ յեկեղեցական գիրս. *Ի ծննդին տօնակարգն կայ. Յիշոց։

ՏՕՆԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. ն. Συνεορτάζω, συμπανηγυρίζω. Una festum diem celebro, concelebro. Ի միասին տօնել. միաբան տօնախմբել. հանդիսակից լինել. *Տօնակից լիցուք տօնասիրաց։ Զուարճակից լինել և տօնակից այսօր. Աճառ. յայսմ. ն ձն։ *Յորդորէ տօնակից լինել և զուարճակից. Խոր. հաւէր։ *Զոր օրն 'ի հարցն (ածաբանին) ասէ, գլուխ տօնիս է զած յիշել. և տօնակից հոգեղինացն լինել. Տօնակ։ *Հրեշտակք մեզ տօնակից լինին, կամ տօնակից մեզ լինին. Ճ. Բ։ Նար. եր։ *Մեզ տօնակից լերուք։ Հրեշտակաց բազմութիքն տօնակից լինին ը մեզ։ Տօնակից հոգեղէն այլ գոլով. և այլն. Շ. փառ. հրեշտ։ Շար։

ՏՕՆԱԿՑԱԲԱՐ. մ. Տօնակից լինելով. տօնակցութբ. *Զօրքն լուսեղէնք ընդ մեզ լինելոց են 'ի պարաւորութեն ածային օրհնութեան տօնակցաբար. Տօնակ։

ՏՕՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Տօնակիցն լինել. տօնախմբութի միաբան. խնդակցութի։ *Ի դասուն իւր փութացեալ ուրախութեբ տօնակցութեն։ Համախմբի տօնակցութբ. Շար։ Երզն. մթ։ *Առ 'ի գործակցութի և 'ի տօնակցութիւն փրկութեան առնն ժողովեալ. Դիոն. էկեղ։

ՏՕՆԱՀՐԱՄԱՆ ԿԱՐԳ. գ. Կարգաւորութի տօնից հրամանաւ այ կամ եկեղեցւոյ. *Կարգեալ ամենիմաստն այ՝ մովսիսաւբեր օրինօքն, նախ զոհիւքն և շաբաթուքն, և տօնահրաման կարգօք. Ագաթ։ *Նոյնպէս և մեր լուսաւորիչն 'ի տօնահրաման կարգին ցուցանելով. Արշ։

ՏՕՆԱՄԱԿ, ի, աց. գ. Տօնից ամին կարգ և ցուցակ՝ ընթերցուածովք. այն են Ճաշոցք ամի ամի տօնից տարեկանաց. որ առ յետինս Ճաշոց գիրք ասի. *Յիշատակարան տօնից տէրունականաց և սրբոց այ. զոր ես գրիգորիոս յաւելի ... ընտրեալ 'ի տօնամակաց յոքունց զսակաւս ... և մեք աշխատեալ գոյապէսի համառօտահաւաք տօնամակս գրեցաք 'ի պայծառութի եկեղեցւոյ, զոր ընթերցցի 'ի նմա 'ի ժամու սակաւի պատարագի։ Ծանուցանեմ ձեզ վասն նր կտակիս՝ տօնամակի եկեղեցւոյ սոյ. Գր. Վ. և Կիր. Վրդ. յիշ. հին ձչ։ Զնոյն բառ վարէ և Սամ. Կամրջ։

ՏՕՆԱՄԵՐՁ ՕՐ, աւուրք. Օրն մերձեալ 'ի տօն. կմ ըստ յն. օր տօնի մերձեալ. այն ինչ 'ի վերայ կայ տօնն. *Ի տօնամերձ աւուրն՝ թողուլին ամենեքեան, և 'ի բեթանիա ընթանային. Ոսկ. յհ. Բ. 20։

ՏՕՆԱՆԱՄԱԿ, ի, աց. գ. Նամակք կմ պատճառք տօնից. որ և ՏՕՆԱՊԱՏՃԱՌ ԳԻՐՔ. *Յանկացող եղեալ իմ այս տօնանամակացս՝ լցեալ հոգևոր գանձիւք և երկնային մանանայիւ. Տօնակ. յիշոց։

ՏՕՆԱՊԱՏՃԱՌ կմ ՊԱՏՃԱՌ ՏՕՆԻՑ. Նոյն ընդ վ. Անուն մատենին, ուր լինին Ճառք մեկնողականք 'ի վերայ տօնից և պահոց՝ հանդերձ մեկնութբք ընթերցուածոց. 'ի զանազանից յարմարեալ յայլ և այլ դարս։ Յիշոց։ Իսկ որ գրի 'ի մի Ոսկեփոր. *Սամուել կամրջաձորոյ հայրն արար զտօնապատճառն ». իմա զառանձին գործ ինչ նորա՝ որ վասն խնդրոց 'ի վերայ գլխաւոր տօնից։ Նոյնպէս և յասել Սոփէփ. մհ. *Գիրք 'ի շիրակացւոյն՝ որպէս ասեն ոմանք՝ շարադրեալ, յորում զպատճառս տօնից դնէ ». իմա զերկուս Ճառս նորա՝ վասն տօնի զատկաց, և յայտնութե։

ՏՕՆԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Πανηγυράρχης. Festivitatis princeps, convivator. Հանդիսադիր տօնի կամ խրախութեան. վերակացու տօնախմբութե. և կոչնատէր. *Այլ ուրուք եկեղեցւոյ, որում 'ի յառաջնումն տեղւոջ բազմել (առ.) տօնապետին պարտ երևի. Կիւրղ. Գնձ. ԽԶ։ *Ո՞ն է տօնապետ Քրիստոս, իսկ ոմն այլ ոք՝ տօնի հաղորդ. անդ. ԺԵ։

ՏՕՆԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλέορτος. Festorum amans, studiosus. Սիրող տօնից. փոյթ և ջերմեռանդն առ տօնախմբութիս. *Ի սուգ նստեալ ժողովուրդն տօնասէր. Եփր. արմա։ *Ասիցէ ոք 'ի տօնասիրացն և 'ի ջերմագունիցն։ Տօնակից լիցուք տօնասիրաց. Աճառ. ձն. ն յայսմ։ *Բարեպաշտ փութով տօնասէր անձանց. Պիտ։ *Պատկէ զտօնասէրան ոսկեճաճանչ իմաստութեամբն ծաղկօք։ Պայծառացուցանելով զսիրտս հաւա-

տօնելով ժողովրդոց տօնասիրաց և ծծասիրաց. Խոր. վրդվ. Ն. գրմ. հռետ. *Եկա՛յք տօնասէրք, մանաւանդ և քնասէրք ժողովուրդք տօնիւս այս քառասնապատիկ պատկերացուք. Թէոփ. խ Ղ։ *Այլ զինչ յայսցանէ մեզ՝ ասասցեն տօնասէրքն. Լծ. ածոբ։ *Աւէ ոսկեբերանն. եթէ որ տօնասէր և աղքատասէր լինի, նա է մարդ կատարեալ։ Եւ կլայեցին, տօնասէրն չէ զրկած՝ 'ի պատկոց մարտիրոսաց. Ոսկիփոր։

ՏՕՆԱՍԻՐԱԿ. ի, աց. ա. Իբր Տօնասիրական. սեպհական տօնասիրութեան. *Արժանացիր փառաւորել ընդ մեզ տօնասիրական փութով զհայր և զորդի և զսբ հոգին. Գր. ստ. 'ի օփէ։

ՏՕՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Տօնասէրն գոլ. սէր տօնից և տօնախմբութեանց. *Զտօնասիրութեն մեր զինա երթիցուք. Խոսր։ *Նահատակք 'ի մէջ նահատակաց երևեցիք մաքրութեամբ և տօնասիրութեամբ. Մաշկ. լա։ *Ցաղագս առաւելագոյն փառս վարկանելոյ տօնասիրութեան. Կամրջ։ *Պարտիմք չնորհակալութք լինել տօնասիրութեանն ... Տօնասիրութիւն տօնասիրաց. ԼՆ. Երզն. լս։

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ. ի, աց. գ. Πανηγυρισμός. Nundinae, mercatus publicus. Մեծահանդէս վաճառք, տուրևառ մեծ հաւաքմամբ բազմութեան վաճառողաց և գնողաց յերևելի տեղի. (ռմկ. բանայիր. 'ի յն. բանիգիւրիսմօս.) *Խաղ համարեցան զկենդանութիւնս մեր, և զկեանս՝ տօնավաճառ շահից. Իմ. ժե. 12։

ՏՕՆԱՑՈՅՑ, ցուցի, ից. գ. որպէս լտ. Calendarium. 'Εφημερίς ἐπιμήνιος, ἡμερολόγιον. Ցուցակ տօնից և տօնական պաշտամանց. իբր օրացոյց եկեղեցական. կաղանդացոյց. *Աւետարանացոյց, և տօնացոյց, և կարգաւորութիւն, և հրահանգ տէրունական տօնից. Տօնաց։

ՏՕՆԱՑՈՒՑԱԿ. Նոյն է ընդ վերինոյն. բայց վարի և որպէս հաւաքումն տօնից և վարուց սրբոց. զի ուր գրի յՈսկեփորիկ մի, *Նոյնոմ վարագայ հայրն սուրբ զտօնացուցակն », խմա՛ զՃառս վարուց սրբոց զառ 'ի նմանէ թարգմանեալս՝ մանաւանդ յասորի գրոց։

ՏՕՆԵՄ, եցի. ն. 'Εορτάζω. Festum ago. Առնել տօն. կատարել զտօն. տօնել զօր ծննդութեան. տօնախմբել. հռչակել և հանդիսացուցանել. *Տօնեցէք զդա տօն տեառն յազգս ձեր։ Օրէն յաւիտենական տօնեցէք զդա։ Տօնեսջիք զնա տօն տեառն զեօթն օր տարւոյն։ Ուտէին և ըմպէին, և տօնէին ամենայն աւուրսն մեծամեծօք. ԼՆ։ *Տօնեսցի պարգևն, այլ մի ողբասցի։ Տօնելի է, այլ ոչ ողբալի զպարեգործութիւն. Ածաբ. Ծրբ. Ն. ալ։ *Տօնելի եղև մանաւանդ առ ի. մոց պարտուցս առաւելութիւն։ Այլ իմն գոյացաւ տօնելի տեսակի։ Եթէ օտարանամք, աղաս. եթէ մերձենամք, տօնեմք։ *Համարի (այսինքն հաշուէ) որովայնի ծառայն. թէ որով կերակրով տօնիցեմ. Կլիմաք։

ՏՕՆԸՆԾԱՅՔ, յից. գ. Ընծայք յղեալք առ բարեկամս յաւուրս տօնից. մանաւանդ 'ի կաղանդս. *Ի տարեմուտս զուարախալիս մեծեանց նուիրեմք տօնընծայս. Պիտ. ղէ. ատ Լէհ։

ՏՕՆՈՒՏ, ի, եց. ա. 'Εορτώδης. Festus, solemnis. Տօնական. տօնախմբական. մեծահանդէս. ցնծալի և հռչակելի. *Մի օր տօնուտ առ 'ի խնդամտութեն և 'ի վայելչութի հանգստեան։ Անարատ և անբիծ կեանս ... զինչ արդեօք իցէ, բայց տօնուտ։ Իբրու ճանապարհ իմն առ 'ի տօնուտ ածելով ուրախութեան. Փիլ. Ղ. բան. Ն. Եւ։ *Տօնուտ ուրախութիւն բնաւ կենդանեաց ('ի գարնայնի)։ Զայլ ևս երգս պաշտամանց 'ի հրճուանս տօնուտ ուրախութեան. Պիտ։ Ճ. Ժ։

ՏՕՍԱԽ, ի, ից. գ. Πύξος. Buxus, buxum. πυξεών, buxetum. Տունկ մշտադալար մանրատերև ծանրահոտ. և փայտ նորա խիտ և ծանր, մինչև ընկղմիլ 'ի ջուր. ... այն է յն. ... *Զմայրն, և զտօսախն, և զմուրտն. Եւ. խռ. Ծ։ *Մայրոյն, սօսն, և յակրին, և գին. և տօսախն. Աշխ։ *Հաճար ծառ. և սերկևիլ, և տօսախ. Խոր։ *Անպտուղքն զայլ պէտսն կատարեն. մայրք, և տօսախք, սօճիք, նոճիք. Արիստ։ Իսկ Գէ. Եւ. ըստ եփրեմայ թուի զտօսախն առնուլ և որպէս սարդ կամ դափնի յասելն. *Տնկեցից 'ի դաշտս զմուրտն, զսարդն, և զսարոյն ... առաւել զնոսա 'ի մրտենի և 'ի տօսախ 'ի ժամ աղաւաղութեան »։

ՏՕՍԱԽԻ. ('ի) ՏՕՍԱԽԷ. Որպէս հոլովականն վերինոյն, կամ ա. իբրու տօսախեայ. ... *Արա դու քեզ տապան յանփուտ փայտից. զեղևին ծառոյ ասէ. իսկ եբրայեցին և ասորին՝ 'ի տօսախէ տախտակաց ասէ. բայց և ռամկօրէն (եբր. կամ յն. ῥάμνος, spina alba) ասի անփուտ փայտ. Կիւրղ. ծն։

Ր

Ր. Տառ բաղաձայն՝ կիսաձայն, նուազ քան զՌ. զի սկսանի տալ լուրև զձայն ինչ իբրև զայն, այլ մեղմ և սնոյշ իբրու կէտն նորին. զի այն թաւ է, և սա լերկ կամ նուրբ, և նայ. զի և ըստ հին քերականի *Թաղկանայ առյ յերկուց բեկից »։ Յոյնք և լատինք ռայ ... ասեն, այլ ձևով որպէս զմեր Ր. ρ. r. կոչեցեալ ռօ, ռէ կամ էռ. այն է ըստ եբր. ռոշ կամ րօս. և արաբ. պրս. րը, կամ րա։

Ր. Լծորդ է ընդ մերս ռ, և ընդ այլոցն. զոր օրինակ ամառն, ամարայնի. ձմեռն, ձմերան. առնեմ, արարի. յառնեմ, արի. առութեան կամ արիութեան, առաքինութեան. որպէս և յայլս ռայիւ հնչեցեալն՝ գրի և հընչի 'ի մեզ Ր. որպ արբահամ, բաբելոն, աբրամ, արարատ, բասոր, գոմոր. ԼՆ։

Ր. Լծորդ է երբեմն և ընդ Ղ. որ է թոթովլ Ր. կամ Ղ. զոր օրինակ սրանալ, սլանալ. բեկեար, ըստ այլոց պեկլեալ։ Որպէս և ռմկ. անխտիր ասի. ... (որ մերձ ևս է 'ի գրոց լեզուն, ասացեալ, տեսեալ, գնացեալ)։

Ր. Մտանէ և 'ի զարդու սակս որպէս թարմատար ընդ մէջ բառից ինչ. զոր օրինակ ասի՝ բաժանել. բարժանել. բաժին, և բարժին. տաժանիլ. և տարժանիլ. և այլն։

Յայլ լեզուս յաճախեալ է ռ կամ ր ո՛չ 'ի մէջ բառից, նոյնպէս և 'ի սկզբան և 'ի վերջէ. այլ 'ի մեզ միշտ գնի 'ի մէջն, կամ 'ի վերջն. իսկ սկզբնաւորեալքն ր կամ ռ տառիւ են այլազգական բառք. թէ չիցեն կըրճատեալք 'ի հայկական բառից. վասն որոյ ասէ Ղ. այբուբ. *Րէն տառ չէ՛ բանի սկըզբնաւոր, այլ ականոյ բանադրօսած։ Րէն. րաբունաբար վարդապետէ, քեզ ըզգարիս ուսուցանէ »։

Ր. ր. Իբր նշան համարողական՝ է հինգ հազար։

ՐԱԲԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ՐԱԲՈՒՆԱԿԱՆ. ('ի ձայնէ եբր. ... արաբ. ... յորմէ ռաբբի, պետ, տր.) *Րաբայական պայքար պարսաւ, խրատական աճապարեալ. Մագ. ...։

ՐԱԲԲՈՒՆԻ. Տ. ՐԱԲՈՒՆԻ։

ՐԱԲՈՒՆ. ի, ից. գ. Համառօտեալն ձայնիս Րաբունի. այսինքն Պետ իմ. վարդապետ իմ. տր իմ, և ած իմ. ... *Րաբունից րաբունն հայր վկայելով։ Րաբունք երկնաւորք։ Րաբուն վերնոց իմանալեաց. Ղ. փող։ ... Ղոր։ *Րաբուն հանճարոյ՝ տեսուն մերոյ՝ անթարգմանելի խորոց ... Նար. գանձ հոգ։

Կամ Վարդապետ. վարժապետ. ուսուցիչ. գաստապետ. *Րաբուն լինիմ բղխմամբ սրախս՝ ուսուցանել քեզ ըզգարիս. Ղ. այբուբ։ *Րաբունք հմուտք վարդապետաց (առաքելոց)։ Րաբունեացն (առաքելոց) պետք՝ երից ընտրեալ աշակերտաց։ Րաբուն երկնային (հրեշտակապետ) դասուք վերք յայրն եկեալ. Գնձ։

ՐԱԲՈՒՆԱԲԱՐ. մ. որ և ՐԱԲՈՒՆՕՐԷՆ. Իբրև րաբունի. ըստ օրինակի րաբունեաց. վարդապետաբար. տիրաբար. իշխանաբար. վարդապետութի րաբունոյն մերոյ յի քի. *Րաբունաբար վարդապետիմք, յօրինակէ տեառն խրատիմք։ Րաբունաբար վարդապետէ, քեզ ըզգարիս ուսուցանէ։ Րաբունաբար իմաստնանաս, և հանճարով փարթամանաս. ... Ղ. այբուբ ... *Րաբունաբար մինչ 'ի յերից իմաստութի հօր. ԼՆ. Գնձ։

ՐԱԲՈՒՆԱԿԱՆ, ի, ագ. ա. Պետական. վարդապետական. տիրական. ածպետական. *Րաբունական եռանձնեան կոչմանն. Մագ. ...։ *Զնոյն և մեք երգեմք քեզ րաբունական ձայնիւ զերգս հոգևորս. Ղոր։ *Նստաւ յամբիոնն րաբունական. Որոտ։ *Րաբունական իմաստից հանճար՝ նուաղեալ պակասին յանբարբառ բարբառ։ ... Տաղ։

ՐԱԲՈՒՆԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Պետ վարդապետաց. մեծ րաբուն. հայրապետ. առաջնորդ. *Վասն հանգուցեալ րաբունապետացն մերոց. Ժմ։

ՐԱԲՈՒՆԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Վարդապետարան. եպիսկոպոսարան. հայրապետանոց. *Նստուցանեն զլուխ ամ վարդապետացն 'ի վերայ բարձր և աչառու ամբիոնի րաբունարանին. Որոտ։

ՐԱԲՈՒՆԵՄ, եցի. ն. Վարդապետել. ուսուցանել րաբունաբար. պատուէր տալ տիրաբար. *Յօրինեալ զոգամ, և նմա րաբունեալ։ Գործել նմա րաբունեալ։ Խորայելեանցն միշտ րաբունեալ. Գնձ. Տաղ. *Րաբունեցաւ այսօրէնք, և մեկնեցաւ. Սիսեան։

ՐԱԲՈՒՆԻ, նւոյ. գ. 'Ραββουνί. Rabboni. διδάσκαλος, magister, doctor. գրի և ՐԱԲԲՈՒՆԻ. (եբր. ...) Ուսուցիչ իմ. վարդապետ իմ. պետ և տէր. տեառն և ՐԱԲՈՒՆ. ... *Րաբունի, որ թարգմանի վարդապետ. Յհ. Ի. 16. (այլ ձ. րաբունի. այլ, ռաբբի։) *Րաբունւոյս բարւոյ։ Րաբունւոյն 'ի քեզ ընծայեալ։ Րաբունեացն պետ, և հայր իմաստից՝ տր յի քս. Ժմ. Մագ. ... Նար. գանձ ... *Րաբունին էից 'ի քէն ծնեալ. Գնձ։ *Րաբունեացն հրաշալեաց՝ եկայք և մեք հետևեսցուք. Ղոր։ *Րաբունին զնոսա կոչ-

ցուք. մանաւանդ եթէ նոքօք զքո ած մեր. Սխոխան ։

ԲԱԲՈՒՆՕՐԷՆ. Տ. ԲԱԲՈՒՆԱԲԱՐ. *Բաբունօրէն բացատրեսցուք ։ Բաբունօրէն զոր ասացի՝ զհնազանդութեան շահն ասուցի. Ղւր ։ Կրդփ. ոփ ։

ԲԱՂԱՐԴ, ի, ից. ա. Հրաշարդ, կամ հրաշազարդ. *Բաղարդ պատկ՝ կենաց աշխարհի, մայր մարմնացեալ տեառն բանի. Գնհ ։

ԲԱԽ. ա. Ուրախ. խրախ. *Բախ առնելով զայդս. Գնհ ։

ԲԱԽԱՋՈՒԱՐՃ. ա. Ուրախ զուարճութք. զուարճալի ուրախութեամբ. *Բախազուարճ փառօք ցնծամք՝ ընկալեալք զանմահութն. Նար. փող ։

ԲԱԽԱԼԻ. ա. Ուրախալի. խրախալից. *Ի փառս բախալի. Գնհ ։

ԲԱԽԱԿԱՆ. Տ. ՈՒՐԱԽԱԿԱՆ. *Բախական բայիւք երգաբանեալ գոչեմք. Ղ. փող ։ *Ջահ բախական լուսոյ ։ Բերեմ բախական բաբունիցն զարհեստ. Ճ. Ա։ Երզն. փէր ։

ԲԱԽԱԿԻՑ. Տ. ՈՒՐԱԽԱԿԻՑ. *Բախակից լինել նոցին զմեզ արժանացո. Գնհ ։

ԲԱԽԱՃԵՄ. ա. Որպէս Ուրախաձեմ. բերկրազգեաց. խրախ. զուարթ. խայտացող. *Բախաձեմ սիրող տեառն. Ճ. Ա։

ԲԱԽԱՆԱՄ. Տ. ՈՒՐԱԽԱՆԱԼ, և ԽՐԱԽԱՆԱԼ. *Բախանայ այսօր երկինք ։ Բախացեալ տեսլեամբ լուսոյ. Գնհ ։ *Բախայսն տեսլեամբ լուսոյն գուգ առաքելոցն. Ղ. փող ։ *Բախացեալ որդիք սիոնի 'ի Թագաւորն քո՝ տօնեցէք ։ Բախացայ յոյժ ուրախութի մեծ. Ղւր ։ Սխոխան ։

ԲԱԽԱՐԱՐ. ա. Ուրախարար, խրախարար. և կամ Երախարար որպէս գլուխ երախանի. գասապետ. *Բախարար առաքելեցն ելլուդացուոց վարժապետեալ. Մագ. Ի ։

ԲԱԽԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Ուրախացուցիչ. *Ո՛վ բախացուցիչ մարիամ. Գնհ ։

ԲԱԽՃԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Խրախճական. խրախական. և խրախճանական. կոչող 'ի խրախութեա երկնից. քաղցրալուր. *Բախճական ձայնիւ գովեա երուսաղէմ զտէր. Ղ. փող ։ *Բաբունեայդ բարւոյ՝ բախճական ձայնին՝ բոտինս ոչ լուայ. Ժմ ։

ԲԱԽՃԱՆ. գ. Խրախճան. խրախութիք. կոչունք. սեղան ուրախութե. առիթ խրախութե. ուրախութե. *Բախճան՝ պատճառ հաշտութե տեառն անսկզբան ընդ ծառայն սխալական՝ նշանդ խաղաղութե ։ Բախճան պերճալի, կոչունն ընտանի. Նար. խչ. և գանձ Էկեղ։ *Բախճանօք բերկրեալ երանելի վկայքն, լուսով պսակեալ՝ զպակասեալ թիւլցին. Տօղ ։

Որպէս ա. Խրախճանական, կամ ուրախ՝ իբր հրաւիրեալ 'ի խրախճան. *Բախճանիցն անձանց տրտմականացն կրիւք. Ղ. փող ։

ԲԱԽՃԱՆԱԲԱՐ. Տ. ԲԱԽՃԱՆԱՊԷՍ. *Բախճանաբար գասուց զձեզ ընդ սերոբէսն. Ղ. փող ։

ԲԱԽՃԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Խրախճանագոյն. առաւել խրախ. զուարթագին. *Իսկ ջէքն՝ բախճանագոյն լոյ, կմ զօրազուարճ. Երզն. փէր ։

ԲԱԽՃԱՆԱԿ կմ ԲԱՐԽՃԱՆԱԿ. ա. Ուրախ. խրախ. կմ ուրախարար հրաւիրակ. *Բարխճանակ եղանիմ փառաւորիդ. Թերեւս զթրողակութի արոհեսցես. Մագ. ծը։

ԲԱԽՃԱՆԱԿԱՆ. ա. Խրախճանական. բախճական. *Բախճանական սեղն զարդ. Ճ. Ա։

ԲԱԽՃԱՆԱՄ. ւ. Որպէս թէ Խրախճանալ կամ խրախանալ. *Բախճանամք երկնաւորքս՝ ցնծութք երկնայնոցն. Ղ. փող ։ *Բախճանայ գրախտն եդեմայ, նոր ծառկենաց տնկեալ 'ի նմա. Տօղ ։ *Բախճանան այսօր ընդ վերին զուարթունս քաղցրաձայն երգով (դր վկայք). Գնհ ։

ԲԱԽՃԱՆԱՊԷՍ. մ. Խրախճանապէս. խրախութք. զուարթութք. *Բախճանապէս դիմեալ 'ի մահ, կատարեցան յանօրինաց ։ Բախճանապէս լսելով ձայնին. Գնհ ։ *Բախճանապէս վնոցսյն առեալ յարացոյց մեզ և օրինակ զգանազան տանջանս . . . որովք մարթի նոյա և պատկակից լինել. Սխոխան ։ *Այսօր ցնծան արարածք բախճանապէս օրհնութք. Տօղ ։

ԲԱԽՃԱՆԱՐԱՆ. գ. Խրախճանարան. տաճար խրախութե. խրախութիք ։ Գնհ ։

ԲԱԽՃԱՆԻԼ, նեալ. Տ. ԲԱԽՃԱՆԱՄ. *Բախճանեալ դր առաքեալքն և ընդ հանուր քարոզէին. Ղ. փող ։

ԲԱԽՃԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Խրախճանութի. խրախութի. զուարթութի. *Բախճանութի լինէր բարձաւ. Գնհ ։

ԲԱԿԵՐՊԵԱԼ. Հրակերպեալ. պայծառացեալ. *Բակերպեալ մարմնով մաքուր հոգւով. Գնհ ։

ԲԱԿԵՐՏ. ա. Ոդ Հրակերտ. կամ հրաշակերտ. նորակերտ. *Բակերտ էին արարչութե, և փրկական անօրէնութե ։ Բակերտ 'ի նա (կմ բակերտեալ) համասեռիցս ելս՝ ըքեզ վերաբերիլ յառ 'ի քէն ծագումն. Ղ. այբուբ. և փող ։

ԲԱԿԵՐՏԵԼ. ն. Հրակերտել. հրաշակերտել. նորակերտել. ներակերտել. *Հայր երկնաւոր, բակերտող մարդկան ազգի. Տօղ ։ *Բակերտեալ և նորոգեալ յաւիտենից հրոյն ազատեալ ։ Բակերտեալ բաբունական եանձնեան կոչմանն. Մագ. խչ. և ծի ։ *Բակերտեալ (կամ բակերտ 'ի նա) համասեռիցս ելս ։ Բակերտեալ մեծն ամբակում. Ղ. փող. և գանձ ։

ԲԱՀԵՏ. գ. ա. Իբր Արահետ. արահետական. *Բահետ կորստեան՝ չարին ազդմամբ ցուցեալ, սատանիկ շինելով հիւսխայլին հօրմոյն. Տօղ ։ *Բահետ սլացմամբ լուսաթռիչ գնացիք (խաչն վարդապ) դիմեալ յաշխարհ վտաղաբական. Գնհ ։

ԲԱՀԻՐԱԲ. մ. Երագ երագ. ձեպընթաց. վաղելով. *Բահիրաբ հասիք, հրաւէր՝ ողջոյն տուք սիրելեոյն. Նար. փող ։

ԲԱՄ. ի, ից. գ. Նոյն ընդ Երամ. (պարսկ. բէմ, բամ. որպէս և բէմ՝ երամակ արածելի.) Ջոկ. ժողով. համօրէն բազմութի. հոյլ. խումբ. դաս. *Զբազմութի բամին ժողովեալ. Գնհ ։ *Բամից երկնայնոց ։ Բամից բոլորից տիրապէս տծ՝ պետական ։ Իւսեալ բամից դասուց սրբց. ԺՄ ։ Ղւր ։ *Բամից համայնից առեղծօղ և տէրն ։ Բամից հրեղինաց ։ Բամիւքն՝ որ ընտրեալ ։ Բամիցն անոճց ։ Պիղատոսեան բամիցն ։ Բամս տարրից բնութք գերամբարձ. Գնհ ։

Եւ իբր ա. Բամիչ. ժողովօղ լսողաց առ լինքն (որպէս աւետաւոր ձայնիւ). *Բէն՝ բամն աւետեաց ձայնիւ լինի, թէև բնութն ձայնի չունի, թէ որ ննջեացն 'ի տապանի, նոյն ազատեաց զորս 'ի բանտի. Ղ. այբուբ ։

ԲԱՄԱՅՆ, ի, ից. ա. Որպէս Երամով համայն. համօրէն. *Բամայնից էից՝ հայր յննգոյից արարիչ. Տօղ յհ. Եղբ. հէբմ ։

ԲԱՄԱՊԵՏ. գ. Երամապետ. պետ և գլուխ բազմութեան. ամենատէր. և Դասապետ. *Բամապետ արքայն (կամ բամպետ արքային) հարցափորձեալ արդար ։ Բամապետին մեծի հզօրին՝ մայր և ծնող դր տծածին. Գնհ ։ *Բախճանաբար գասեաց զձեզ ընդ սերոբէսն, բամապետից հոգեղինացն երգակցելով. Ղ. փող ։

ԲԱՄԵԼ. ա. Որպէս թէ Երամել. ժողովել. հաւաքել, գումարել 'ի մի. միաբանել. գասակցել. *Բամէ զհանճարըս առ 'ի ամին (առղամն 'ի գիրս ժողովողի). Ղ. յէլ. ծղ ։ *Երանականացս արժանացո դասուց, բամեա ընդ նոսին զմեզ 'ի լուսոյ խորանաց. Տօղ ։ *Բամեալ մարդկան ազդ ժողովին ։ Բամեալքս զքեզ դր աղաչեմք ։ Բամեալ զօրայլն պարսկական՝ մարտիւ ընդ զօրըս հայաստան ։ Բամեալ բոլորդ.քո մարմին (այսինքն բոլոր բովանդակ). Ղւր ։ *Բամեալ ընդ հովուսն՝ տան տոյ փառք 'ի բարձունս ։ Բամեալ մաքրութք՝ հաղորդ լիցուք ծնիցելոյն. Բամեալ միայնոյ (այսինքն միաբանական) երրակին լուսոյ. Գնհ ։ *Բամեալ յերկինս կուչեցար ։. իբր հրաւիրեալ կմ պատրաստեալ. Երզն. այբուբ ։

ԲԱՄԿԱԿԱՆ. ա. Իբր Երամիկ. երամական. բոլորական. միահամուռ. համօրէն. (չէ շփոթելի ընդ Իամկական.) *Բամկական խումբ հողարաց, և երեանից թիւ ընդ մեզ ցից. Ղւր ։ *Բամից հրեղինաց՝ բամկական զօրաց ։ Բամկական երամ որդւոյ քո առհմից. Գնհ ։

ԲԱՄՕՐԷՆ. մ. ա. Համօրէն. բոլորովին. բովանդակ. *Էն անմարմին՝ մարմին անյեղ եղեալ, և բնակեաց 'ի մեզ բամօրէն. Ղ. փող ։

ԲԱՊԷՍ. մ. ա. Տիրապէս. կամ իբրու հրապէս. հրաշափառ. *Բապէս պատուեալ մաքուր կուսութք ։ Բապէս աղաւնի՝ տատրակ բանաւոր. Գնհ ։

ԲԱՒԴՈՍ. գ. որ և ԲԱԲԴՈՍ. Բառ յն. ռապտոս. Ῥάβδος. Virga. Գաւազան. ցուպ. ձող. *Իսկ բաւգոսք է իրիսի (ծիածանի) ներերևութիւն ուղիղ, որ թարգմանի ցուպ. Արիստ. Ձ ։

ԲԱՔԱՑԵԱԼ. Դնի 'ի հին բռ. որպէս զօրացեալ. և ԲԱԲՈՎ, որպէս Զօրաւոր ։

ԲԵՆԱԿԱՆ, կամ ԲԷՆԱԿԱՆ. ա. Այն է Որէնական. էական. տծային. որ ինչ անկ է եհովահ կոչմանն տծյ ըստ եբր. *Բենական (կամ բէննական)՝ լուսով լցեալ ։ Բենական լուսոյն անճառ. Ղւր ։ Ղ. մխիթ ։ *Բենական սիրով լցին զաշխարհս ամենայն ։ Բենական արփիւն առլցեալ. Գնհ ։ Այլ որ ասէ 'ի յետնոյ ումեմնէ ասի, *Բենական չարուքն լցեալ հրէից ժողովոյն ։. խմ, տծ ընդդէմ ։

ԲԵՆԱՄԲԱՐՁ, ի, ից. ա. Բարձօղ տյ իբր աթոռք, քերովբէք. *Բենամբարձիցն գերագոյն սերբցն հանգիստակից. Գնհ ։

ԲԵՆԱՏԵՍ. ա. Տեսօղ զօրէնն. տծատես. որ և ԻՍՐԱՅԷԼ. *Բենատեսին (կմ բէնատեսին) խորայելի՝ սիրով սէրն 'ի մեզ խընայեա. ԺՄ ։

ԲԵՏԵԼ. ն. (եթէ չիցէ նոյն ընդ Բոտել.) Կառավարել. ղեկավարել. ուղղել. (բէ յն. ռէփի է կառք. և լտ. ռէկօ, վարել զկառս, զնաւ, և այլն.) *Բետեա զմարմնոյդ ըղձնջին լաստ, կազմեա զհոգւոյդ քո զառագաստ. Կրդփ. ոփ ։

ԲԵՏՈՐ. Տ. ՀՌԵՏՈՐ ։ Հին փէր ։

ԲՈՊ. ի. ից. Նոյն ընդ Բոպէ. որպէս ժամանակ. *Մերոյ նմանոյ՝ աննմանին բոպ. բոպ մանաւորեալ մերունական կերպի ։. այսինքն ընդ ժամանակաւ մտեալ անժամանակ բանն. Նար. փող ։

Եւ որպէս Շրջանակ բոլորածիր. *Բոպիւպսակ, պարկեշտ աշտանակ. Գնհ ։

ԲՈՊԷ, է, ից. գ. յն. ռօբէ. Ῥοπή, ἀκαρές. Momentum, nutus, ictus, libramentum. Մէտ կշռոյ. միտումն. քթթել ական. վայրկեան. և Մանրագոյն չափ ժամանակի. մանրորդ. գնր րէմ. փօգըգէն. Բագիգէ. *Զչափ ժամանակացն անհամար բոպէիւք ժամուցն համարեցան. քանզի պէսպէս մասունս կոտորեցին զբոպէսն, այսինքն զթօթափել ա-

կան ։ Րոպէ, այսինքն ական թօթափել ։ ժամս վայրկենից և րոպէից. Եփ. Վէջօր. Է ։ և Շիր ։ Զի՞նչ է րոպէն. մասանց ժողովումն. զի յատուկն երկու մասն պակաս է ընթայք լուսնին. և յերեսուն օրն՝ վաթսուն մասն, զոր րոպէ կոչեմք. Սարկ. թուար ։ * Մի 'ի վաթսուն մասանցն ունի վաթսունիցս վաթսուն րոպէ...Ընդ ազօտ րոպէ ժամուն. Վէջօր. Է ։

ՐՈՊԷ. Տիեզերք. շրջան աշխարհի. համօրէն ժամանակ, և Աշխարհ համօրէն. բովանդակութիւն էից. (ըծ. լտ. օրպիս). * Րոպէից համայնից էից 'ի կուսից քառից ։ Րոպէից մաքրումն և ազատարար ։ Րոպէից յաջնաթիւ մասանց բերկրութի. Նար ։ * Րոպէից քառից տարերք ։ Րոպէից տարերց մասունք. Շ. Մտթ ։ Եղն. Երկ ։ * Րոպէից կազմիչ հոգւոյն ած ։ Րոպէից տոն օծանի ։ Րոպէից բանաւորաց ։ Րոպէից քառից կողմանց. Տաղ. Գնձ ։ Իսկ Շար. * Րոպէից արեգականն՝ ըզտիւն արար գիշերանման ». մարթի 'ի կրկին նշանակութիւն եւս հայել ։

ՐՈՊԷ. Կարծեալ բառիս Եւրոպէ. ռմկ. Եւրոպիա. Εὐρώπη. Europia, Europe, pa. * Զլերիս (զավրիկէ) րոպէիւ հանդերձ, զկոյմն ասիոյ. Նար. Խչ ։

ՐՈՊԷԱՀԱՄԱՐ. ա. Համարիչն րոպէից. խորող ժամուց և րոպէից ծննդեան. կամ ըստ յն. բացատրիչ ժամուց. * Ժամարաշխն և րոպէահամարն ։ Ժամարաշխ րոպէահամար աստեղագէտն. Վէջօր. Է ։ և Շիր ։

ՐՈՏԵՄ, եցի. ն. Որպէս թէ Արօրդել, կմ իբր բամբասել, ժողովել. կցորդել. միաբանել. զօդել. յօրինել. * Րոտել վերստին զմերժեալսն առ 'ի քէն ։ Րոտել զմարմինս մեր 'ի մի շաւիղ ընտրութե հոգւոյ. Նար. գանձ ։ * Րոտեա պաշտելեաց՝ բամից երկնայնոց. ժմ ։ * Րոտեա զմարմինս իմ ը հոգւոյս ։ Րոտէ զմարմինս հոգևոր. Ցճ ոտբ ։ * Րոտեա զմեզ 'ի մի լրուն կաթողիկէ եկեղեցւոյ ։ Րոտեա միաբան առաքելոցն դասուց. Գնձ ։

ՐՈՏԵԼ. Խնդրել, հայցել. իբր յն. էռօտօ. լտ. ռօկօ. * Րոտեմք 'ի քէն ամէրախ բանի, որ ես քաղցրալուր գրաւ աշխարհի. Նար. խոս ։

ՐՈՏԵԼ. Կրրու փարատել. * Րոտեա զերկունս թախծական, զոր մահ մանկանցն ձեզ ծրնան. Շ. Մխբ ։

ՐՈՏԵԼ. ն. Որպէս Որոճել. կամ ըստ ա նչ. կրաւորաբար, Միաբան լինել. * Րոտեցէք սիրով և խոնարհ հոգւով, նա է աշակերտ իմ բանին՝ որ զայս (ունէր) ունելով. Գնձ ։

ՐՈՏԻՆ. ա. իբր հյ. Որ ոտին է, 'ի համարի ոտից. տրոււպ. կմ որպէս լտ. ռօտօեւս, տրխմար, գեղջուկ, գռեհիկ. * Րոտունեայս բարբառոյ լախձական ձայնիւն՝ բռնիւն ոչ լռեայ. ժմ ։

ՐՈՏՈՒՄՆ, ման. գ. Րոտելն, իլն, ըստ ամենայն առման. * Րոտմամբ վշտացն եղեա բովբոքեալ, զկապաշտութե գիշերն վանեալ. Տաղ ։ * Ողկուզայ նման ձմլեալ, րոտամբ կեղևոյ (մորթոյ) մարմնոյն. Եփ. Գնձ ։

ՐՈՏՈՒՄՆ. որպէս Որոտումն. գոչումն. գող կամ տրոփ սրտի. * Րոտմամբ սրտիւք յարուցեալ և ընթանամք առաջի. Շար ։

ՐՈՒԳ. գ. Բառ անյայտ. որ կամ գրելի է Տրուպ. և կամ գուցէ Րուտ. որպէս լտ. ռօտը, անիւ. * Ի յախաից գերեալ՝ րուպս 'ի խոր գըլեալ. Գնձ ։

Ց

Ց. Գիր բաղաձայն, կիսաձայն, կըրկնակ, իբրու բաղկացեալ 'ի տառից տ, զ, ս. անուանեալ Ցօ, կամ ցո. վն որոյ ասի 'ի Հին տեր. * Ձայն միջակ է սէի, զայի, և ցոյի, զի քան զսէն և զզայն թաւ է. քան զցոյն լերկ ». ։

Ց. Չլք յայլ լեզուս՝ բաց յոմանց. և 'ի վրացւոյն, յորում շատ են ձայնք ձայի և ցոյի ։

Ց. Լծորդ է երբեմն ընդ ւ. որպէս՝ ընդելուզանել, ընդելուցանել. փլուզանել, փըլուցանել ։

Ց. Դ. Իբրև թուանշան՝ է Վեցհազար. * Վեցհազարեակ թուով ցոյին. Երզն. տեր ։

Ց. Ցոյն ցնծուն մեզ քարոզէ՝ զմիշտ կենդանւոյն յարութենէ ։ Ցոյն՝ ցածուն ասէ՝ խոնարհամիտ, լեր առ ընկերն և բարեմիտ. Շ. այբուբ ։

Ց. Նախդիր տրականի. որպէս 'ի, յ, առ. * Ասաց տր ցտր իմ ։ Հարցին ցնա. ցնոսա. ցպետրոս. ցոր. ցո ոք ։ Մինչև ցօրս ցայս ։ Մինչև ցօրն ցայն ։ Մինչև ցերբ. Եւ ։ * Տէր ցտր ասէ զայս. ոչ եթէ տր ցծառայ, այլ տրն տմի ցորդի իւր. Կոչ. ծտ ։

Այլ անսովոր է ասել. * Ասէ ցմիտս (տր ընդ միտս) իւր. սա եթէ մարգարէ ոք էր, ապա գիտէր. Ոսկեփոր ։ Սխալ է և հին տպ. Կոչ. ծ. 11, * Ցորդի ցիւր ». յն. որդւոյ իւրում ։

Ց. Որպէս Նխ. Մինչև 'ի. * Կերիջիք զյագ ։ Ցայգ վայր եկեցիս ։ Ցմեծ ժամս, և այլն ։ * Ոչ եհաս նմա ցաւուրս ցայնոսիկ 'ի մէջ ցեղին խորայէլի ժառանգութի. Դատ. ծԴ. 1 ։ * Կասկածեմ ցառաւօտն. և հասեալ յառաւօտն՝ երկնչիմ ցերեկոյն. Փարպ ։

Ց. Կազմէ գլոքնակի սեռականն՝ փոխելով զուղղականին զառան ս, 'ի ց. * Զոր օրինակ ջուրք, ջուրց. հանուրք, հանուրց. սայք, սայց. համանգամայնք, մայնց. այնք, այնց ։ Անսովոր է ասելն առ ֆիլոնի, ամինց, նմինց. և այլն ։

ՑԱԲԻ, բւոյ. գ. Անուն անկոյ. * Եւ օմանք 'ի տերևոց ցաբւոյ, և 'ի կորզոյ հոււնից աղացեալ թրէին, արարեալ բլիթս. և այն էր նոցա կերակուր. Մագ. Իզ. (ռմկ. ցաբի ասի թուփ ինչ փշուտ ։)

ՑԱԽ, ոյ, կամ ի, իցյ. գ. Κλάδος. Ramus. Իբրու ռամկականն ձայնիս Չաղկ. ծիղ. ծեղ. ձիւղ. ոստ անկոց և բուսոց՝ վարսաւոր կամ ձաղկահեր, որ լինի որպէս խուրձ կամ մշտիկ կամ աւել. ցաբ, ասաբ. բուն եըրեբը. * Կամիւր կանանչ ցախն ։ Ճփնայն ցախն գալար ։ Մազտաքոյն ցախուին ձիւթեն. պտղնին ցախուին. և են՝ որ բեեկնի ցախուին ։ Փիձի ցախուին ։ Առ ընկուզի ցախ, և 'ի վերայ խնձորին փաթթէ, որ ծածկէ ցախն ազէկ զխնձորն. Վստ ։ * Ցախիւ և խոտով կալան (զառաջս), զի ոչ երևէին. Մարբին ։

ՑԱԽ. Է և անուն գեղեցիկ ծառոյ. Σφένδαμνος. Acer (aceris.) թէշրաոպ, ակնթեգան. * Են զարմանալի ծառք. որպէս կիպարի, ցախն, եւ. Վրդն. ծն ։

ՑԱԽ. Անուն թփոյ. յորմէ կազմի ցախաւել. բուէ. այլ 'ի հին բռ. գրի, * Ցախ. մացառ, անտառ ». (որպէս թ. սըգ. է խուա ։) Իսկ Ցախ մօրուաք առի պ. սուս, սէչէգ րէւ ։

ՑԱԽԵԱՑ. ա. Որ ինչ է 'ի ցախէ. * Կազմեաց նմա զցախեայ յոյժ գեղեցիկ արկեղս. Ցհ. պտմ. Գ. առ Լէհ ։

ՑԱԽԵՄ. եցի. ն. Ցախիւք հարթել ըզգետնին յետ վարելոյն և ցանելոյն. տափանել ցախիւք. կապել զցախս զկնի արջառոյ կամ տափանի, զի զմնացեալ կոշտս հողոյ հարթեսցէ իբր աւելածութբ. չաղէլ. ըըըտնագ. * Լուսաւորիչն... յիշէ զակօսելն, և զցախելն. Խոսր ։

ՑԱԽԻՃԱՆ, կամ ՑԱԽԻՃԱՆԻ. գ. Փայտ ցախ ծառոյ, և որ ինչ կազմի 'ի նմանէ. * Ըմպելն ցախիճանի նուագօք զհամեղ գինիս. Պիտ. հտ. բոտ Լէհ ։

ՑԱԽՍԱՐԵԿ, ի. գ. Սարեակ՝ որ նստի 'ի ցախս և 'ի թուփս. բուէ պիւլպիւլի. * Սոխակ, և ցախսարեկ, և այլք նման սոցին երգարանիչք. Մխ. առակ. ծխէ ։

ՑԱԾ, ոյ, կամ ի, իցյ. ա. Σώφρων. Sobrius. ταπεινός, humilis. ἥμερος, mansuetus. προσηνής, placidus. πραΰς, mitis. խոնարհ. հանդարտ. հլու և հեզ. ընդել. ամբարուք. հնազանդ. ալչագ կէօնիւլլիւ, եավաշ. * Հեզ, ցած, պարկեշտ ։ Բարեսէր, ցած, արդար. Տ. փլմ. Գ. 3 ։ Տիտ. Տ. 8 ։ * Ասելովն ցած՝ զխոնարհութիւն ուսուցանէ ։ Առ բարեգործին և ողջախոհին, ցածին և առաքինոյն ։ Ցածոյն և պգաստին ոչ պաշտօնաւոր հաճոյ լինիս, այլ նոցին հակառակոցն. Շ. ընդհանր ։ Սարգ. Տ. պ. Է ։ Ոսկ. եփր ։ * Բարեսէրք, և ցածք. Դիոն. տծոյ ։ * Անձն ցած, ամփոփեալ գնացք, երեսք մտախոհք ։ Ցած երեսօք, և պարկեշտ. Բրսղհ. և յուղիփ ։ * Ոմանք ('ի կենդանեաց) սրտմտողք, և այլք ցածք. Առ որս. Է ։ * Վասն հեզ և ցած բարուցն. Ածր. Տ. 14 ։ * Հեզ և ցած ծով. Եփր. ծն. փոխ ։

ՑԱԾ. Մեղմ. դաշն. խաղաղ. էսխաւ. * Պատասխանի ետ ցած ձայնիւ, և ասէ. Վրք ոսկ ։

ՑԱԾ. Նուաստ. ստորին. նուազ. ցած. աըլօք, ֆըլըճըլը. * Եղև սա յաչս նոցա ցած, և ունայն իբրև զստուեր. Լմ. ող ։ * Զի փառք նախանձն իմ տանջարաց՝ քան ըզվերջինն լինի ցած. Շ. երբեմ ։

ՑԱԾ. Մ. Ի խոնարհ. 'ի վայր. պարկեշտութբ. * Աչք զգաստութեան՝ ցած հայելով, և տեսանելով զծածուկն 'ի պարտաւոր մարմինն. Եղիշ. խաչէւ ։

ՑԱԾԱԳՆԱՑ. ա. Որ ցած գնայ, այսինքն յուշիկ, մեղմով. * Հանդարտ և ցածագնաց քայլիւք երթայլն. Ճ. Գ ։

ՑԱԾԱԳՈՅՆ. ա. Ταπεινός, ταπεινότερος. Humilis, lior. Խոնարհագոյն. և վայրագոյն. * Միշտ 'ի ցածագոյնս խառնէր զբարձրագոյն. Ոսկ. յհ. Բ. 6 ։ * Եւ ոչ առաւ. ցածագոյն գոյ քան զլուսինն. Եզնիկ ։

ՑԱԾԱԽՕՍ. ա. Որ խօսի ցած, մեղմ և դաշն ձայնիւ. պարկեշտախօս. * Խոնարհեցուսցէ զինքն առ 'ի սակաւախօս լինել, և ցածախօս. Վրք հց. ծԷ ։

ՑԱԾԱՆԱՄ. ացայ. չ. Խոնարհիլ. 'ի վայր կոյս իջանել. չօքմագ. օչագա էնմէք. * Զի առ հարսս ցածանալով խոնարհական. Երզն. ոփ. Երկն ։

ՑԱԾՆԱԳՈՅՆ. ա. Σωφρονέστερος. Modestior, castior. Առաւել ցածուն. պարկեշտագոյն. * Եթէ արդ ես ցածուն իցես, յորժամ յայնպիսի տեսլենէն փախիցեսր՝ ևս առաւել ցածնագոյն լինէիր. Ոսկ. Մ. Բ. 12 ։

ՑԱԾՆՈՒՄ. ծեայ, ծիր, ծուցեալ կմ

ծեալ. չ. Κοπάζω, λήγω. Cesso, desino. ἱλάσκομαι, placor. συστέλλω, coërceo me ipsum. ταπεινόομαι, ἐγκλίνομαι, humilior, inclinor. σωφρονέω, φιλοσοφέω, sapio. Ցածանալ. ի վայր կոյս իջանել. թուլանալ. մեղմանալ. դադարել. ըաձնալ, ինչնալ. էնմէք. *Ցածուցեա՛լ իցէ ջուրն յերեսաց երկրի: Ցածուցեալ են ջուրքն յերկրէ. Ծն. Ը. 8. 11: *Ի հասանել ջրհեղեղին, և վաղվաղակի ցածնուլ: Ցածնու պատերազմ: Արեգակն բարձրացեալ առնէ ամառն. և 'ի կչիռն եկեալ՝ ցածնու. և նա ցածեալ ընդ հարաւ՝ կազմէ ձմեռն: Աւուրք չարութեան ցածնու առաջի նոցա, և ցածեաւ. Եւս. քր. ա: Երզն. մտթ: Վրդն. պտմ: Լմբ. ող:

ՑԱԾՆՈՒԼ. Զիջանիլ. մեղմանալ. հանդարտիլ 'ի ցասմանէ. յետս կալ 'ի չարեաց. խոնարհիլ. պարկեշտանալ. խոնարհանալ. աշաղը ինմէք, եումշամագ. ֆէնալըգտան վազ կէչմէք կամ կէչմէք. ինսաֆլանմագ. ալչագ կէօնիւլլիւ օլմագ. *Եւ ոչ կամեցաւ տէր ցածնուլ: Ցածի՛ր 'ի չարեաց ժողովրդեան քո: Եւ ցածեաւ տէր 'ի չարեացն՝ զոր ասաց առնել ժողովրդեանն իւրում. Գ. Թգ. ԻԳ. 4: Ել. ԼԲ. 12. 14: *Ցածի՛ր 'ի բարկութենէդ: Պարտեալ եռանդեանն չարութիւն՝ անդէն և անդ դադարեալ ցածնուն: Չէր պարտ բարկանալ, այլ երկնչել և ցածնուլ: Ի ցասմանէն ցածնուցուն: Ոչ երբէք ցածնուին 'ի չարեացն. Ճ. Ա: Փարպ: Ղ. Մրթ: Բրս. Մրկ: Սարգ: *Զայս ամենայն գիտացեալ՝ ցածուցո՛ւք զգաստացուք: Սաստանօք միայն, զի ցածնուցումք. իսկ եթէ չցածնուցումք, և անդէն 'ի չարիսն կայցեմք, չածիցէ՞ առանձանս. Ոսկ. Մրթ. և ԲԷ: *Որպէս զի ցածիցէ և զովասցի այրումն գլթոյ աղեաց նորա. Եփր. Էլ: *Մինչև անդադար աղօթիւք ցածիցի սիրտ քո. Վրք հց. Յ:

ՑԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Σωφροσύνη. Moderatio, temperantia, modestia. φιλοσοφία, sapientia. ἡσυχία, quies, silentium. πραΰτης, ἡμερότης, mansuetudo. ταπεινότης, humilitas, demissio. Չափաւորութիւն. պարկեշտութիւն. զգաստութիւն. զգօնութիւն. խոնարհութիւն. *Զ ցածութեան և զճշմարտութեան բանս բարբառիմ. Գծ. ԻԶ. 25: *Զ ցածութեան առէ բանս խօսիմ, այսինքն զզգաստութեան և զխոնարհութեան. Ոսկ. Գծ: *Հեզութիւն և ցածութիւն: Աղբիւր ամենայն չարութեան՝ հպարտութիւն է, նոյնպէս և խոնարհութիւն՝ սկիզբն ամենայն ցածութեան: Ցածութիւն հանդերձից: Հանճարով խոհեմութիւն և ցածութիւն: Ցածութեամբ զարդարեալ երգ ձուռ հանդերձիւ. Ոսկ. յհ. և Մրթ: Եւս. պտմ. Բ. 8. և 11: Ճ. Ա:

ՑԱԾՈՒԹԻՒՆ. Հանդարտութիւն, լռութիւն. *Կին մարդ ցածութեամբ ուսցի. ա. տիմ. Բ. 11:

ՑԱԾՈՒԹԻՒՆ. Հեզութիւն. *Ընկալուս լինել, հեզս, զամենայն ցածութիւն առ ամենայն մարդիկ ցուցանել. Տիտ. Գ. 2:

ՑԱԾՈՒԹԻՒՆ. Խոնարհութիւն. *Ցածութիւն մարի աստանօր, թէ ես յոյժ հեռի եմ 'ի նորա փառացն. Ղ. Բարսղ:

Կամ Անչափ և անչուք խոնարհութիւն. ալչագլըգ. տէվազու. *Յոյժ ցածութիւն: Անիրաւ ցածութիւն. Արիստ. Ճ:

ՑԱԾՈՒԹԻՒՆ. Ի վայր հայելն պարկեշտութեամբ. և Դիրք տեղւոյ ստորին. *Ցածութիւն աչաց. Մանդ. և Սարգ: *Բարձրութիւն և ցածութիւն աշխարհաց. Վրդն. պտմ:

ՑԱԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Ցածնուլն. զիջումն. հանդարտութիւն. *Ընդ եղանէր նոցա օդ խաղաղութե, և ջինէր նոցա ցածումն և դադարումն հանգստեան. Եփր. օրին:

ՑԱԾՈՒՆ, ծնոյ, ոց. ա. Σώφρων. Moderatus, modestus. σιγηρός, taciturnus. κόσμιος, honestus. Ունակ ցածութե. ցած՝ որպէս պարկեշտ. խոնարհ. զգաստ. զգօն. հանդարտ. հեզ. լուռ. *Ծերոց զգաստս լինել, պարկեշտս, ցածունս: Զգաստացուցեն զմանկամարդսն՝ այրասէրս լինել, որդեսէրս, ցածունս, սրբս. Տիտ. Բ. 2. և 4: *Տուրք առաւօտեան կին ցածուն: Կնոջ ցածնոյ. Սիրաք. ԻԶ. 17: Եւս. պտմ: *Կնոջ ցածնոյ չվայելէ ինչ այնպիսի լկտութիւն: Աղանդաւորաց բարս համարիք, և ոչ ցածնոց: Զձգել իւրովին զանձինս 'ի նեղութիւն՝ ցածնոց մարդոց է. Ոսկ. ա. տիմ: Եփէս: Եփր: *Ցածուն առնէ՝ խոնարհամիտ լեր առ ընկերսն բարեմիտ. Ղ. այբուբ:

ՑԱԾՈՒՆ. որպէս Ցածնագոյն. պարկեշտական. զգաստական. զգօնական, խոհական. *Ցածուն խորհուրդ: Ցածուն խորհրդոց: Ցածուն մտօք ընկալեալ: Բարս ցածունս: Բանս ցածունս. Եւս. քր. և պտմ: Յհ. կթ: Սարգ: Վրք հց:

ՑԱԾՈՒՆ. իբր Ցածագոյն. ստորին. զիջագոյն. ըաձդուր. ձօրի. աշաղըգ, ալչագ. *Գործառօրեալ ընդ ցածուն վայրս լերինն. Յհ. կթ:

ՑԱԾՈՒՑԱՆԵՄ. ծուցի. ծո՛. ն. Καθίημι, καταστέλλω. Demitto, sedo, compono. παύω, ἀναπαύω, καταπαύω, quiescere facio. πραΰνω, mitigo. ἐξιλάομαι, expio, placo, և այլն. Տալ ցածնուլ կամ ցածանալ. 'ի վայր իջուցանել. զնստուցանել. խոնարհել. ըաձըլթմագ. ինտիրմէք. եավաշ դրտմէք. *Տէր զջրհեղեղս նստուցանէ և ցածուցանէ. Սղ. ԻԸ. 10: *Ցածոյց զգլուխն նորա մարգարէն 'ի թաղել զնա. Գ. Թգ. ԺԳ. 30: *Ցածուցանել՝ զաչս յայրատութեան. Մանդ: *Զի մի թուեսցի ցածուցանել զնա քան զմիւսս: Ոչ վայրապար ինչ ցածոյց զգլուխն նորա: Զմեծամեծ մեքենայս նորա ցածուցուք. Ոսկ:

Մտաւորապէս՝ Զիջուցանել. հանդարտեցուցանել. մեղմել. խաղաղել. դադարեցուցանել 'ի սաստկութենէ կամ խռովութե. անգործ առնել. և Հաշտ առնել. քաւել. *Զհակառակութիւն ցածուցանէ (այլ. ձ. դադարեցուցանէ) լուռ. լուան: Ցածոյց զսրտմտութիւն իմ: Զխռովութիւն ալեաց նորա դու ցածուցանես: Զձայն ալեաց նորա ցածուցանէ: Ցածուցանես դու նմա զաւուրս չարութեան: Ցածոյց տէր ած իմ շուրջ զինև: Ցածուցից զերեսս նորա պատարագօքդ: Ելից առ ած, զի ցածուսցէ վասն մեղաց ձեր: Սրտմտութիւն թագաւորի հրեշտակ մահու. և այր իմաստուն ցածուցանէ զնա: Հազիւ հազ ցածուցանէին զամբոխն: Այսպէս թագաւորն զդառնութիւն դաղտնութեանն ցածուցանէր: Կոկորդաց շնորհն, և ցածոյց զպատերազմն. և այլն: *Զկատաղութիւն բռնաւորին ցածուցէ: Ոչ այնպէս կորել անդամոյն, որպէս և մտացն ստանալ՝ գիտէն ցածուցանել զայլս ցանկութենն. Ոսկ. Մրթ: *Զբարկութեն յորձանս մեղաց իմոց ցածո. Եփր. ող: *Հեզութեամբ ցածուցանել զամենայն բարկութիւն: Ցածո զօրութեամբ քով: Քաղցրախօսն բանիւք մատուցեալ թողքէ և ցածուցանէ. Ցծխ: Ճ. Բ: Եղիշ: *Լքին զմորսն, և ցածուցին զպատերազմն: Համոզեալ 'նոցա՝ ցածոյց զճակատ առ ճակատ վառեալ պատերազմն. Ածբ. Դ. 4: Իսկ Ածաբ. Խորէն. *Այլ ցածո տէր, ներեա՛ տէր, քաւեա՛ տէր ,, . ընթերցիր լաւ յն. ցածիր:

ՑԱԾՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Այն՝ որ ցածուցանէ. ցածուցանող. և Զգաստացուցիչ. *Ցածուցիչ խռովութեան ամբոխից: Ցածուցիչ ամենայն սատանայից. Ցծխ. ժա: *Ցածուցիչ մեղաց սաստից՝ չէր աւետարեր նոյեան. Սեբ. փող ի:

ՑԱԿԱՆԵԼ. կամ իլ, եալ. չ. Ἄπορος, կամ ἀπορώτατός εἰμι, πτωχεύω. Inops, indigus, egenus, perplexus sum, pauper sum, indigeo. գրի և ՑԱՆԿԱՆԵԼ. Կարօտիլ. չքաւորիլ. տնանկ և տառապեալ լինել. վարանիլ առ չքաւորութեան. աղքատ՝ խեղճ՝ անճարալ ճալ, կարօտվալ. ֆագըր՝ աստին՝ ֆաղըր՝ գէտայցօր՝ կնդիր էհսուճ օլմագ. *Աղքատին և մեծատանն, և կարի յոյժ ցականելոյն: Անքատ և ցականեալ իցէ: Ոմք 'ի կարօտութե են ցականեալք: Ցականեալք և թշուառականք: Ոչ անքատս և ցականեալս կարծել լինել. Փիլ: *Զո՞վ արտասուեցից. զհէքըն իմ մանուկ, եթէ զնա թափուր 'ի հօգւոյն մնացեալս՝ խնամս և ցականեալ. Խոր. Գ. 68: *Աղքատութե ցականելոց փարթամութի փառաց. Երզն. լս:

ՑԱԿԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ ցականիլ. տնանկացուցանել. թշուառացուցանել. *Այր զընկեր կամ զարանեալ սպանանէ, կամ զաղքատ ցականեցուցանէ. Իմ. ԺԴ. 24. (այլ ձ. զաղատայեա յանկեցուցանէ, կամ յանդ կամ յականէ ցուցանէ. յն. ցաւագնեցուցանէ, կամ տառապեցուցանէ. ὀδυνόομαι.)

ՑԱԿՆ, կին կամ կան, ամբք. գ. Թուի արմատ Ցականելոյ, որպէս Ցականումն. կարօտութիւն. տնանկութիւն. տառապանք. թշուառութիւն. խեղճօլուգ. աէֆիլլիք. *Ցաւովք և ցականք են կեանք նոցա. Ոսկ. Ես:

ՑԱՄԱՔ, ի, ոց. ա. Ξηρός. Siccus, aridus. Չոր. անմասն 'ի խոնաւութենէ ջրոյ կամ 'ի դալարութենէ, և այլն. գուրու. գուրու, ուրու, սուսուզ. *Ի չորից նիւթոց զերեկելիս եցոյց, խոնաւ և ցամաք, ցուրտ և ջերմ: Զմարմինս կազմեաց 'ի ցամաքէ և 'ի խոնաւոյ, 'ի ջերմոյ և 'ի ցրտոյ: Ընդդիմակաց է ցրտոյ ջերմ, և ցամաքի խոնաւք: Զ ցամաքն և զանմասն 'ի տամկութենէ. Ցծխ. Դ. ԺԴ. Եղիշ: Գէ. Ես: *Ցամաք 'ի դալարութենէ: Ցածային ջրոյն ցամաք: Եղև ցամաք փայտ 'ի հիւթից. Ղ. Բարսղ. և խորհրդ. և Եղիշ: *Ցամաք փայտ: Ցամաք աղբիւր. Անյ. Բարսղ: Կիւրղ. Գնձ: *Հաց ցամաք և սակաւ ճաշակէր. Վրք հց. Ժ: *Ցամաք աչօք (այսինքն անարտասուր) տանջեցեալք 'ի մահ հայէին. Եւս. պտմ. Գ. 6: *Աչք (մախացողաց) ցամաքք և անպայծառք. Բրս. Ծնն: *Անցին ընդ ծովն կարմիր իբրև ընդ ցամաք երկիր. Եբր. ԺԱ. 29:

ՑԱՄԱՔ. գ. ἡ Ξηρά, τὸ ξηρόν. Arida, aridum, terra, continens. Ցամաք երկիր, դիմաքացածանեալ ծովու, կամ գետոց. գուրու երիր, գուր. խարա, գարա, գէմին, բօզրաք, դէրր. *Ժողովեսցին ջուրքդ. և երևեսցի ցամաքն: Եւ երևեցաւ ցամաքն: Եւ կոչեաց ած զցամաքն երկիր: Ամենայն որ ինչ էր 'ի վերայ ցամաքի՝ մեռաւ: Առցես դու 'ի ջրոյ գետոյն, և հեղցես 'ի ցամաքի, և եղիցի արիւն 'ի ցամաքին: Մտցեն 'ի մէջ ծովուն ընդ ցամաք: Եւ արար զծովն ցամաք: Գնացին ընդ ցամաք 'ի մէջ ծովուն: Շարժեցից զծով և զցամաք: Ցածիք ընդ ծով և ընդ ցամաք: Ի ցամաքն ելանիցեն (յն. յերկիր): Հանել 'ի ցամաք (յն. 'ի ծովեզր): Ցամաքաւ անց խորայել ընդ յորդանան: Իւրքն զցամաքաւն (յն. հետի կամ ոտիւք) երթալոց էր. ևն: Իսկ Նեէմ. Թ. 11. *Անցին ընդ մէջ ծովուն իբրև ընդ ցամաք ,, . յն. ցամաքաւ: *Յառաջեցին քան զնա ցամաքաւն. Երզն. մտթ:

Մերթ՝ իբր Ցամաքութիւն բերանոյ. պապաքումն. պապակումն. *Զցամաք ծարաւոյդ չիջուցանել. Վրդն. լսու։

ՑԱՄԱՔԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Բնակիչ ցամաքի. գօրոփան՝ գըլըփա էյլինէն. *Ցամաքաբնակ ժողովուրդն ընդ ջուրն Ճանապարհ արար. Լմբ. խմ։

ՑԱՄԱՔԱԹԵՒ. ա. մ. Անթաց թեւօք. առանց սուզման. անիջասելի օրինակաւ. անվտանգ. *Օրէն է նաւի ի զամենայն յինքն ամփոփելով ցամաքաթեւ յամենայն աշխարհական ծփանաց կարող լինել ապրեցուցանել. Կոչմն։ *Երեք սք հկուեքն ցամաքաթեւ վաղեցին զգործեաւն. Սեբէր. Գ։ *Ոչինչ համարեցաւ զփորձութիւն, եւ անց ցամաքաթեւ զտիկնոջն զրպարտութբ. Ոսկ. Բ. Բեռ։ *Որ ընդ ծովն ցամաքաթեւ առաջնորդէր։ Եւ զնոր իսրայէլ ցամաքաթեւ անցուցեր ընդ նոյն։ Ցեսու անցեալ ցամաքաթեւ ընդ յորդանան տապանակաւն այ. Ճ. Գ։ Սկնա. ող։ Տծնկ։ *Ընդ բռնութի համատարած ծովուն ցամաքաթեւս սլանալ. Ոսկ. մ. գ. 37։

ՑԱՄԱՔԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ցամաքային. եւ Բնակիչք ցամաքաց. *Ընչի իմիք յոչինչ չէ հնար գնալ, եւ ոչ ցամաքական բնութե ընդ խոնաւուն ջուրց. Եղնկ։ *Ազգ առնէ ազգաց ազգաց ... յարկաբնակաց եւ բացօթեգաց, ծովամիոց եւ ցամաքականաց. Կաղկեմ։

ՑԱՄԱՔԱԿԷՏ, կէտի. գ. Կէտ ցամաքի կից ընդ ծով. ծովափն. ծովեզր. *Աւեացն տատանելոց հասեալ 'ի ցամաքակէտն՝ ծիծաղեսցին. Ագաթ։

ՑԱՄԱՔԱՑԱՏԱԿ. ա. Ուր իցէ յատակ ջրոյ ցամաքեալ. ոտիւք ընթանալի. *Խուն ինչ ցամաքայատակ Ճանապարհ առանց շըրջապտութե ջրոյն. Փարպ։

ՑԱՄԱՔԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Γερσαῖος, χερσαῖος. Terrestris. Սեպհական ցամաքի. ցամաքաբնակ. *Ցամաքայինքն 'ի ջուրս փոխեին. իմ. ծթ. 18։ *Օձք մեծամեծք ցամաքայինք։ Ցամաքայնոյն եւ ջրայնոյն ջոկք թռչնոցն։ Զցամաքայնոցն 'ի կղզիս, եւ զկըղզանոյն 'ի ցամաքայինսն բնակելոց հաստատումն. Եղնկ։ Փարպ։ Պէպ։ *Զի ոչ 'ի ցամաքայնոց քան զառիւծ ինչ գաղանագոյն գտին։ Զանդրանիկս զարուս զամենայն ցամաքայնոցն։ Ցամաքայնոց, ջրայնոց, օդագնացաց. Փիլ։

Եւ որպէս Ξηρός. Siccus. Չոր. ցամաք. չուրուքէն. գուրու. *Զարդարեացի սեղան քո չոր եւ ցամաքային իրօք. Վրք հց. Բ։ *Այն՝ որ ցամաքայինքն են, լինին յետոյ խոնաւուտք, եւ թեթեւքն արդեօք՝ ծանունք. Պղատ. օրէն։

ՑԱՄԱՔԱՆԱԼ. չ. Տ. ՑԱՄԱՔԻԼ. *Անցելոց ջրամանցն՝ ցամաքանան. Բրս. արբեց։

ՑԱՄԱՔԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Չափումն ցամաքի. երկրաչափութիւն ցամաք երկրի. *Կարեւոր է գիտպտառ (գիտակն) առ 'ի ցամաքաչափութի. Խոր. Ե։

ՑԱՄԱՔԵՄ, եցի. չ. Տ. ՑԱՄԱՔԻՄ. *Առն հոգածի ցամաքեն ոսկերք։ Ցամաքեաց սիրտ իմ՝ (այլ ձ. ցամաքեցաւ). Առակ. ժէ. 22։ Սղ. ժա. 5։ *Ցեօթներորդում ամսեան ցամաքեաց երկիր. Փիլ. լին. Բ. 47։

ՑԱՄԱՔԵՄ. ն. Ցամաքեցուցանեմ. *Անուշահոտ վարուք ցամաքէ զժահահոտութիս, եւ 'ի միջոյ բառնայ. Ցծն. Ա։

ՑԱՄԱՔԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ξηραίνω, ἀποξηραίνω, ἀναξηραίνω. Sicco, exsicco, arefacio. Ցամաք կացուցանել. չորացուցանել. բառնալ զխոնաւութի եւ ըզդալարութի. գօսացուցանել. կաշկանդել. ղամքէցնէլ. ըրըշնէլ. գուրուըմագ. *Եթէ արգելցէ զջուրս, ցամաքեցուցանէ զերկիր։ Ցամաքեցոյց տէր զծովն կարմիր յերեսաց ձերոց։ Ցամաքեցոյց տէր զյորդանան գետ առաջի որդւոցն իսրայէլի։ Ցամաքեցուցանել զխոտս. կամ զաղբիւրս. զերակս. զոսկերս. զփայտ դալար. զամենայն պտուղ։ Կափոյց զխուփն 'ի վերայ գբին, եւ ցամաքեցուցանէր 'ի վերայ նորա արաբովք. եւ այլն։ *Արեգակն զժահահոտութիւն ցամաքեցուցանէ. Խոր։ *Կոհակաց մակընթացութի եւ տեղատուութիք զքաղաքս եւ զցամաք ծովացուցին, եւ զծով ցամաքեցուցին. Ածխս. Ե։ *Խորշակահար ցամաքեցուցանէ. Ագաթ. (մի ձ. այրեցուցանէ։) *Որպէս խորշակ զխոտ, այսպէս նոքա զսիրտ ցամաքեցուցանեն յածային մտածութեց եւ ցանկութեց. Լմբ. ող։ *Ցամաքեցոյց զթզենին դալար, եւ բժշկեաց զձեռն գօսացեալ. Եփր. համաբ։ *Ցուցանէ զայն 'ի թզենին, զոր ցամաքեցոյց. Իգն։ *Ցամաքեցոյց զղ եւն նշանաւ խաչին. Ճ. Բ։

ՑԱՄԱՔԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ ցամաքեցուցանէ, ցամաքեցուցանող. չորացուցիչ. *Բնութի արմատոյն այնորիկ ցամաքեցուցիչ զօրութի ունի։ Արեգակն առանց օդոյ խառնուածոյն այրիչ եւ ցամաքեցուցիչ է։ Հուր ջրոյ ցամաքեցուցիչ։ Այսր ցամաքեցուցիչ հողմոյս ասէր հարսնն. թէ արի հիւսիս, եւ եկ 'ի հարաւ. Վեցօր. Ը։ Եղնկ։ Բրս. մրկ։ Լմբ. ող։

ՑԱՄԱՔԸՆԹԱՑ, ի, ից. ա. Որ ընթանայ կամ Ճանապարհ առնէ ընդ ցամաք. *Ծովայնոց Ճանապարհորդ զմեղաւորս աւսէ. եւ ցամաքընթաց զարդարսն. Խոր։

ՑԱՄԱՔԻՄ. եցայ. չ. Ξηραίνομαι, ἀναξηραίνομαι. Siccor, exsiccor. areo, aresco, exareo, exaresco, arefio. ψύχομαι, ἐκψύχομαι, frigesco. Ցամաք լինել. չորանալ, պակասիլ 'ի խոնաւութէ. գօսանալ. մաշիլ. եւ Պապակիլ. ղամքէլ. ըրշնալ. քաղուրէլ, օըմքէլ. գուրուըմագ, չէքիլմէք. *Մինչեւ ցամաքել ջրոյն յերկրէ։ Ցամաքեցաւ երկիր, կամ հեղեղատ. բանջար. խոտ. արմատ, գդմենի։ Ցամաքեսցի ամենայն մարմին. եւ ամենայն շունչ։ Ցամաքեսցին ձկունք նոցա 'ի ջուրցն պակասութէ։ Ոսկերք ցամաքեալք։ Սոխնս ցամաքեալս։ Ցամաքեսցի սէր բազմաց։ Այրն ցամաքեալ դնէր (իբր անշունչ)։ Լեզուք նոցա 'ի ծարաւոյ ցամաքէին. եւ այլն։ *Կործանեալ՝ յոգւոցն ցամաքիւր։ Ցամաքեցան 'ի սովոյ անտի. իբրեւ պատկերք մեռեալք։ Ձեռն նորա ցամաքեցաւ։ Զօրութիւն գիւլին ցամաքեցաւ 'ի ձեռն նշանի խաչելոյն։ Ցամաքեալ յարդարութէ. Կոչ. Է։ Եւս. պտմ։ Ճ. Բ։ Եղնկ. տփ։ *Գոյն երեսացն ցամաքեցաւ. Ոսկէփոր։ *Ի սքանչելի զարմանալեաց անտի ցամաքեալ պահապանացն. Վրք հց. Յ։ *Եւ ոչ զցամաքելոցն զովացուցէք զծարաւ. Մանդ։

Իսկ ՑԱՄԱՔԵԱԼ ԳՈՏԻ՝է Այրեցած գօտի. էրած մէկած՝ ըրըշած խողմէրը. *Մինչեւ 'ի ցամաքեալ գօտին առ եթովպացւոց Ճանապարհորդութիւն։ Հարաւային եզրն, զոր կոչեն ցամաքեալ. Խոր. Ե։

ՑԱՄԱՔԻՉ. Տ. ՑԱՄԱՔԵՑՈՒՑԻՉ. *Գետոց օտար խորհրդոցն՝ չառաւիղք Ճառագայթից գիտութեն միշտ լինի ցամաքիչ։ Ծովուն ցամաքիչ. Լմբ. ող։ Գնձ։

ՑԱՄԱՔ ԿՂԶԻ. (իբրեւ բարդ՝ Ցամաքակղզի). Χερρόνησος, χερσόνησος. Chersonesus, cherronesus, peninsula. Ցամաք կըղզիացեալ՝ երկայնելով 'ի մէջ ծովու, դոյզն պարանոցաւ կից ընդ ցամաքի, իբր միանգամայն ցամաք եւ կղզի. *Ունի սարմատիա ըզքեռսին (որ եւ քերսոն. գըրըմ) ցամաք կղզի. ելլոդա՝ զպեղոպոնիսոս ցամաք կղզի։ Երջանիկն արաբիա մտանէ ընդ մէջ խորշիցն կարմիր ծովուն որպէս ցամաք կղզի. Խոր. Ե։

ՑԱՄԱՔՈՒԹԻՒՆ. գ. Չորութի. չօրութիւն. երաշտութի. գուրուլուգ, գուրագլըգ. *Ի ջրոյն ցամաքութենէ, որ 'ի ներքոյ կայր՝ յատակք երկրի երեւէին։ Ի վերայ ամենայն երկրի ցամաքութի ... Եղիցի ցամաքութի 'ի վերայ գզաթուն միայնոյ. իմ. ժէ. 7։ Դտ. Զ. 37. 40։ *Ընդ խոնաւութեան ցամաքութի։ Ի խոնաւութէ, 'ի ցամաքութէ։ Դիւրածախ էիր յաղագս ցամաքութեան. 'Նխ. կմ։ Եղնկ։ Ղ. Բարձր։

ՑԱՄԱՔՈՒՄՆ. քման. գ. Ցամաքիլն. ցամաքութի. պապաքումն. պապակումն. *Ցեփ ծովուն ցամաքմամբ։ Որպէս զցամաքումն առաջէ հեղեղք արտասուացս. Նխ. կմ։ Նար. կէ։ *Սիրոյ ցամաքումն։ Ի ցամաքմանէ սիրոյն եղեւ. Ոսկ. յհ. ա. 33։ Բ. 27։ *Եկն ծարաւ ... ծանեաւ զնա 'ի սաստիկ ցամաքմանն իւրում. Եղիշ. տփ։

ՑԱՄԱՔՈՒՏ, ի, ից. ա. Անջրդի. չոր. ցամաքեալ. *Լինի ցամաքուտ վայր։ Ցանեցին զցօղն բժշկութե 'ի ցամաքուտ եւ 'ի հիւանդացեալ հոգիս մարդկան. Վրք հց. Է։ Եղծ. Ծ. Խորան։

ՑԱՅԳ, ոյ. գ. Νύξ. Nox. Ժամանակն՝ որ յերեկոյէ մինչեւ յայգ, այսինքն ցառաւօտ. այն է գիշեր. (որոյ ներհակն է ցերեկ, այսինքն տիւ.) *Ցայգ ցուցագին՝ երկուց վտանգից, մինն լալոյ, եւ միւսն մահու։ Զգիշերոյն աղօթքն եւ ցայգոյ (մօտ յայգանալ) 'ի ձիթատտանեաց լերինն առանձինն մատուցանէր. Նար. Ն։ Կուրէտ։ *Զցայգն ամենայն (այսինքն զգիշերն ողջոյն) եկեալ 'ի գաղգաղա. Յես. Ծ. 9։ *Այն՝ որ զիս եւ զամենայն տիւ լուսաւորէ, եւ զցայգ զօղեցուցանէ. Եղնկ։

ՑԱՅԳ. մ. Մինչեւ ցայգ. մինչեւ յայգանալ առաւօտու. գիշերայն. զցայգ. *Զօգոյն՝ որ ցայգ ուռնու 'ի խոնաւութենէ ջուրց։ Զի ցայգ 'ի նորա լուսոյն 'ի լուսնի ամանն լոյս ծագէ։ Ցայտ է թէ ուրեք ծածկի ցայգ. Եղնկ։ *Եւ այս ցայգ գործեցաւ, 'ի դէպ էր՝ թէ ոմանք ննջէին. Ոսկ. մթ։

ԶՑԱՅԳ. մ. Νύχτα, νυχτός. Per noctem, nocte. Ի գիշերի. մինչեւ ցառաւօտ. գիշերայն. գիշերի. (որպէս եւ Զցերեկ՝ է 'ի տուէ մինչեւ ցերեկոյ.) Գիճէրը, գիճէրով. կէճէ, կէճէլէյին. *Զցերեկ այրեալ լինէի 'ի տօթոյ, եւ զցայգ 'ի ցրտոյ։ Չուեսցեն զցերեկ կամ զցայգ։ Ի գնալն զցայգ եւ զցերեկ։ Արք մտեալ են այսր զցայգս։ Որ եկին 'ի տուն քո զցայգ։ Իջցուք զհետ այլազգեացն զցայգս։ Զցայգ պահ արկցուք զմեօք շուրջ։ Եւ զցայգ եղիցին իբրեւ զգօղս։ Պաշտէր զցայգ եւ զցերեկ. եւ այլն։ *Տքնեալքն զցայգ եւ զցերեկ։ Քունն իւրեանց քաղցր է զցայգ եւ զցերեկ. Մծբ։

ՑԱՅԳԱԳՆԱՑ. ա. Որ 'ի գիշերի գնայ՝ կամ շրջի. *Զտխտեան սաեմ եւ զմոզէզ եւ զկովկդեաց, 'ի խարշափմանէ սարսեալք. եւ անարիք, եւ ցայգագնացք. Մեծ. ղեփ։

ՑԱՅԳԱԳՆԱՑՍ ԱՌՆԵԼ. Գիշերայն Ճանապարհ առնել, կամ տալ ընթանալ. *Գունդս հատեալ, ցայգագնացս արարեալ. Ասող. Գ. 38։

ՑԱՅԳԱԿՌՈՒԻ ՄԱՐՏ. Իբր Գիշերամարտութիւն. որպէս դնի 'ի յն. νυκτομαχία. *Ցայգակռիւ մարտուցն իմն նման է. Ոսկ. մ. Գ. 17։

ՑԱՅԳԱՆՈՑ ՀԱՆԴԵՐՁ. Գիշերային

հանդերձ. զգեստ 'ի պէտս գիշերոյ. *Եթէ արժան է ցայգանոցս հանդերձս ունել, կմ այծեայս, կամ այլ ինչ. Բրս. հդ։

ՑԱՅԳԱՊԱՀ, ի, աց. ա. Գիշերապահ. պահապան գիշերոյ. և Պահօղ և պքնօղ 'ի գիշերի. *Ըստ օրինի ցայգապահաց և ցերեկապահաց լինել վչտամբեր. Սրկ. ժհ։

ՑԱՅԳԱՊԱՇՏՕՆ, տաման, անց. գ. Գիշերային պաշտօն. ժամերգութիւն գիշերային. հսկումն՝ որպէս 'ի կիրակամտի. *Թէ արժան է կիւրակէի աւուր ցայգապաշտօն առնել. Ցանկ յհ. իմ. տփ։ *Ցայնմ գիշերի ցայգապաշտօն մեծ եղև։ Միաբան 'ի հրհկումն ցայգապաշտամանց բերցին զմի գիշեր, որ 'ի կիւրակէն լուսանայր։ Եւ ամենայն իսկ աւուրս ցայգապաշտամանն յոյժ սրտառուչ գոչմամբ ծածկաբար լինէին աղօթք արքային. Բուզ. դ. 15։ Յհ. կթ։ Ճ. Գ։ *Զկնի ցայգապաշտամանն ընթրեալ ժողովոյն զպյր ումն վանականի՝ կամեցան առնել կաթողիկոս. Կաղնկտ։ *Ցայգապաշտամամբ մաղթանսա աւ ծածկ մատուցանէր. անդ։ *Զուէթ օր խնդրուածոց ցայգապաշտօն սրսրեալ 'ի Նմին եկեղեցւոջն։ Ցորդորն ցայգապաշտամամբ. Ոսող։

Մերթ ա. Որ ինչ անկ է գիշերային պաշտաման. *Ի հսկումն մտանել ցայգապաշտօն խորհրդածութեան. Տօնակ։

ՑԱՅԳԱՅՆՈՐ, կամ ՑԱՅԳԱՅՆՈՐԴ, ի. ա. Որ կրէ ցնորս գիշերայինս, կմ անուրջս տեսանէ. երազատես. *Ընդէր Նախանձեացիս (ընդ) ցայգացնորին (կմ ցայգացնորդին) բանդագուշելոյ. Սեբեր. է։

ՑԱՅԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Νύξ. Nox. νυκτερινός, nocturnus. Ցայգ. գիշերային ժամանակ. գիշեր. և Եղեալն 'ի գիշերի. *Այն՝ որ չիցէ ոք 'ի ցայգութեն բղխմանէ. Օր. իգ. 10. յն. 'ի բղխմանէ գիշերի։ *Կամի նախ քան զգիշերն ածել 'ի հաշտութի սրտիս, և տալ ցայգութեան։ Կարևոր աղօթից պէտք են, և բազում արտասուաց, և ցայգութե և ցերեկութե։ Աղօթից պէտք են, մանաւանդ առաւօտին աղօթից և ցայգութեց։ Զցայգութէ և զցերեկութէ, կամ զարեգակնէ և զլուսնոյ. Ոսկ. մտ. Նէբր. Նա. տփմ։

ՑԱՅԳ ՎԱՅՐ. Մինչև ցայգ վայր. մ. Μέχρι τούτου, ἕως τούτου. Hucusque, usque huc. Մինչև ցայս տեղի կամ ժամանակ կամ աստիճան. ցարդ. ցայդր. ցայսր. Ինչուան հոս. պուրայաքատ. տաշաք. շուտափար. *Ցայգ վայր եկեսցես, և այլ մի անցանիցես. Յոբ. լը. 11։ *Ընդէր մինչեւ ցայգ վայր միայն եասուր ընթեռնուլ։ Ցայգ վայր եղև հրաման պատուհասից ձերոյ. Եղիշ. ա. է։ *Թոյլ տուր մինչև ցայգ վայր. Ղկ. իբ. 51։

ՑԱՅԹԵՄ, եցի. ն. չ. կամ ՑԱՅԹԻՄ, ե. ցայ. յ. Տ. ՑԱՑՏԵԼ (ռմկ. ցաթկել). *Ի փորուածոյ ձեռացն առուք իջեալ արեան, ցայթեալ Ներկեաց զեղջիւրս սորա կարմրաճանճան. Ը. ոփ. բարձր։ *Ցօղեաց զցօղ բժշկութե մեզ 'ի վերուստ, ցայթեալ արեամբն 'ի նբ կողէն կենդանացոյց. Ը. փող։ *Ցայթեսցի յիս յարենէդ այդ, որ հոսեցաւ յածային կողիցդ. Բենիկ։ *Գլուխ լցաւ ցօղով, վարսք (կամ վարսքս) մանր անձրևով ցայթեաց. Տօղ։ *Վարսք մանր անձրևով ցայթեալ... այսինքն ցօղեալ 'ի ցայտմանէ անձրևի. Գնձ։ *Ի մաքրող հրոյդ ցայթեցէք, կաթ 'ի յոգիս մեր արկէք. Լմբ. փող հրեշտ։

Իսկ ռմկ. Ցայթել կամ ցաթել՝ է Ծագել. *Ի ցայթել արևուն սակաւ ինչ անձ եռեա։ Ի ցայթել արևուն, և 'ի մուտն. Վրդ։ Որպէս և 'ի կրկին մտոս տափ, *Զողորմութիւն ցայթեա 'ի պատքեալ շնորհաց քոց հօտս. Տօղ։

ՑԱՅԹԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Իբր Ցայտեցուցանել. հոսել. ցնդել. ցօղել. ցաթկեցնել, Հաղցընել. ուլլլաթմագ. ագփըլմագ. *Ցայթեցո 'ի կաթուածէ նր արեանդ յապառաժեալ հոգիս. Բենիկ։

ՑԱՅԺՄ. մ. Ἕως τοῦ νῦν. Usque nunc. νῦν, nunc. Մինչև ցայժմ. ցարդ. Ինչուան հիմա. շիմտիյէտէք. *Որ ինչ ցայժմ ոչ եղև ինձ, արդ լինիցի։ Քան զկենդանիսն՝ որ ցայժմ կենդանի իցեն։ Զի որպէս և ցայժմ, և արդ զկնի այսորիկ, և այլն։ *Որոյ և պատկերն և ցայժմ գրեալ պահի։ Եւ ցայժմ այր ոչ եսես զպատկեր քո։ Եղիա և Ենովք՝ որ ցայժմ կենդանի են։ Արդ դարձեալ ձեր յիւրաքանչիւր արարս՝ իշխեցէք, որպէս և ցայժմ։ Հեռանալ 'ի մօլար օրինացն, զոր ցայժմն ունէր. Եւս. քր. ա։ Ճ. Ա։ Եղնիկ։ Խոր. գ. 42։ Փարպ։ Իսկ՝ Մինչև ցայժմ, տես Ծն. լբ. 4։ Խզ. 34։ Եղիկ. դ. 14։ Հռ. է. 22. և այլն։

ՑԱՅԼՔ. } գ. Βουβών. Inguen, bubo-
ՑԱՅՂՔ. } nes. Երանք. կողմանք կամ խորշք առականաց. տալաք. աթամէկ, աճուկ. *Եղև մահտարաժամ, և ուռնայր ցայլքն։ Ելանէ ելունդ, որպէս 'ի ցայլքն և 'ի յանութն. Մխ. առր։ Մխ. բժշ։ *Ո՛չ տեսանես, քանզի ցայղք և փայծաղունք, ոմանք վիրօք և ոմանք տապով վտանգեալք՝ զցաւսն աճեցուցանեն. Բրս. յողվհ։

ՑԱՅՆ. իբր մ. Որպէս Ցայնքան. հանց, անանկ, այնչափ. *Ոմանք (յաղաւնեաց) զձիւնաթոյր սպիտակութի ցայն փայլեն, մինչ և այլն. Պիտ։

ՑԱՅՆԺԱՄ. մ. Մինչև ցայն ժամ, կամ ցայն ժամանակ (որպէս գնի 'ի յն.)՝ Եւ ցայնժամ ևս զգրուեան ոչ էր կազմեալ. Նեեմ. զ. 1։ *Ցայնժամ կենդանի էր. Խոր. գ. 22։

ՑԱՅՆ ՎԱՅՐ. Նոյն ընդ վ. *Որ ցայն վայր միաշուրթն համալեզուք էին։ Որ ցայն վայր կացեալ միացեալ էր հայրենի օրինօք... Ցայն վայր չորք միայն էին։ Ցայն վայր ամենեքեան էին 'ի կռապաշտութե. Եւս. քր. ա։ Յհ. կթ։ Ը. բարձր։

ՑԱՅՆՔԱՆ. մ. Այնչափ. ցայն. ցայնվայր. *Ի վերոյ քան զմոլութիւնին ելից լապտինանելով զանդամս ընկրկաւորս՝ զմարմին խոնարհութես, ցայնքան՝ մինչև զյն ընկալյց. Առ որս. է։ *Ցայնքան բարձրապատիս պանծային 'ի վերայ յաղթահարելոցն, մինչ զի և այլն... Ցայնքան՝ մինչև 'ի սպառել չուոյն. Պիտ։ *Որք ցայնքանն անցեալ ունէին և չահէին. Պիտ։ *Ժամանակ ընդունելի ցայնքան է, մինչ յաշխարհի եմք. Գէ. Եւ։

ՑԱՅՍՎԱՅՐ. Տ. ՑԱՑԴ ՎԱՑՐ. որ և ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՑՍՎԱՑՐ. Ἐπὶ τοσοῦτον. Hucusque. *Որ ինչ վասն հարցմանց զոհիցն... ցայս վայր ցուցեալ լիցի. Ք. Դ. Է. 42։ *Այլ այս ցայսվայր բաւական լիցի։ Եւ այս ցայսվայր հերիքասցի. Սեբեր. գ։ Յհ. կդ։ *Եւ ոչ մինչ ցայսվայր միայն ձգեն զանհամ պատմութիս. Շէր։

ՑԱՅՍ ՑԱՅՆ. Իբր Ցայսքան ցայնքան. կամ հայելով յայս ինչ և յայն. յն. γε ὡς, իբրու. այլ ըստ հյ. τέως. *Բայց այսոքիկ ցայս ցայն կարգաւորք են. Փիլ. իմաստ։

ՑԱՅՍՔԱՆ. չ. Τέως. Tamdiu. ἐπὶ τοσοῦτον, hucusque. Այսքան. ցայսվայր. *Արդ այսոքիկ ցայսքան տաացին։ Եւ այսոքիկ ցայսքան. Փիլ. իմաստ։ Առ որս. գ։

ՑԱՅՍՕՐ. մ. Ἕως τῆς σήμερον, ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Usque hodie, hodiernam usque diem. որ և առի Մինչև ցայսօր. մինչև ցայսօր ժամանակի. այսինքն մինչև ցօրս ցայս. Ինչուան աս օրս. պու կիւնէտէք. *Զի առեցեն ցայսօր։ Զխափանած հարկաց քաղաքացն, որ ցայսօր խափանեցէք. Ծն. իբ. 14։ ա. Դ. ծէ. 31։ *Որք ցայսօր պնդեալ են. Եղնիկ։ Իսկ ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՑՍՕՐ, տեսցես գտանես 'ի գիրս։

ՑԱՅՏԵՄ, եցի. ն. Ῥαντίζω, ομαι. Aspergo, or. Ցնդել. ցօղել. և Ծագել. բղխել ջրոյ և լուսոյ. որ և ՑԱ ՑԹԵԼ. ցաթկեցնել, ցաթկել. սաչէրէ, սէրփմէք, սաչըլմագ. *Ցայտեցաւ յարենէ նորա զգեստուքն և զձիովքն։ Ի քեզ ցայտեցելոյ արեանդ. Դ. Եփ. Ը. 33։ Անյ. բարձր։ *Ցայտեա այժմ աղաչեմ զքեզ, կրկին շնորհ լուսափայլութե։ Իմանալի արեգակն է յիմացական աչս ցայտեալ յերկնից. Լմբ. Ճառ. Ն ող։

ՑԱՅՏՈՒԿ. ուկք. գ. Ցայտումն. ծաւալք. ցաթկուածք. սէրփինթի, սէրփիլմիշ։ *Մրրուր գառնութէ եկեալ հեղաւ յընդարձակ գաշտն բասենոյ և կարնոյ. և ցայտուկս հեղեղատին կալաւ զչորս անկիւնս երկրին. Լաստ. ծա։

ՑԱՅՏՈՒՄՆ. տման. գ. Ցայտելն. 'ի ջուրս արձակումն. ցայտուկք. *Ցայտմունք փայլատակմանցն։ Զգեհենին հրոյ ցայտմունս։ Ցայտմունք արեանն պատուականին. Փարպ։ Յհ. իմ. պղւ։ Արծր. դ. 12։

ՑԱՅՏՔ. գ. Արմատ վերնոցն, նոյն ընդ Նոաս. *Եւ զցայտսն անկեալս 'ի վերայ ձորձոց լուսացեն. Կանոն։

ՑԱՆ, ի, ից. կամ ու, ուց. գ. Σπορά. Satio, satus. Արմատ Ցանելոյ. իբր Ցանումն. սփռումն. սերմն. ցանք. էքին. *Սերմանել զսերմանիս օգտակար ցանից։ Ի ցանուն ժամու. Ագաթ։ Վրդ. իա։

ՑԱՆ. ա. մ. Ցանեալ. սփռեալ. սփիռ. ցիր. ցանած, ցրուած. բըթագ... Sparsus. *Զլոյսն տարած և ցան. Տօնակ։ *Վասն յամենայն կողմանց գումարելոյն՝ զպարտս անուանեալ, որ է ցան ժողովածոյք. Եւս. քր. Է։ *Բազումք են տաէ, որ ցան աստ անդ ընդ աշխարհ՝ անհամար միացեալ են։ Ո՛չ կարգ ըստ կարգէ (յաջորդաբար), այլ՝ ցան աստ անդ (ընդհատութբ). Գ. Դ. դ. 14։ Եւս. քր. ա։

ՑԱՆ ԵՒ ՑԻՐ. ա. մ. Σποράδην. Sparsim. Ցանեալ և ցրեալ կամ ցրուեալ. սփռեալ այսր անդր. քայքայեալ. ցրիւ. ցիրուցան, փարփըլնած. փարմփաղըն, փաղընգ. *Զցան և զցիր երկրիս բնութի... ցանն և ցիրն, և փոշահողն. Փիլ. լին։ *Զաշտարակն տապաստ դաշտացն ցան և ցիր կացուցանէր. Ագաթ։ *Ցան և ցիր յանդուգն յարձակմամբ ընդ երեսս երկրին սուրալով... Գտան բնակեալք ցան և ցիր սակաւք. Խոր. ա. 10. 11։ *Ցան և ցիր սփռեալք ընդ երեսս երկրի։ Ցան և ցիր առ ստորոտով լերինն կալեալ կայեանս։ Ցան և ցիր անկեալ, և սփռեալ յօտար ազգս. Յհ. կթ։ *Կղզիք և քաղաքք, որ անուանեալ կոչին սպորադէս, այս ինքն ցանք և ցիրք. Շէր. փրն։ *Բնակէին առանց պարսպաց 'ի չէնս ուրեք աստ անդ ցան և ցիր. Եւս. քր. ա։

ՑԱՆԳ. ՑԱՆԳԱԼ. ՑԱՆԳԵԼ. ՑԱՆԳՈՐԴԵԼ. ՑԱՆԳՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՑԱՆԿ. ՑԱՆԿԱԼ. ՑԱՆԿԵԼ. ՑԱՆԿՈՐԴԵԼ. ՑԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. (զի գ ընդ կ մեղմ հնչի իբր կ։

ՑԱՆԵՄ. եցի. ն. Σπείρω, διασπείρω. Semino, sero, dissemino. և spargo, dispergo. πάσσω, ττω, καταπάσσω, προσπάσσω, conspergo, aspergo. ῥαντίζω, ἐπιῤῥαίνω, περιῤῥαίνω, περιῤῥαντίζω, προσραίνω, circum spergo. Իբրու զցան՝ զբաժանելի մասունս իրաց ցայտմամբ իմն ծաւալել այսր և անդր։ Որպէս Սերմանել զունդս. (որ և ռմկ. ցանել. էքմէք. *Զպատուական սերմն ցանիցեն։ Սերմանիքն նր և օգտակարք ցանիցին 'ի ձեզ. Մանդ։ Խոսր։

Որպէս Սփռել. ցրել. ցրուել. ցանել. ... *Առէք մոխրի, հնոցի, և ցանեսցէ զայն Մովսէս ընդ երկինս. և ցանեաց զայն Մովսէս ընդ երկինս: Զմէգ որպէս փոշի ցանեաց: Խարտեաց զնա մանր, և ցանեաց 'ի վերայ ջրոցն: Ցանէր նա զլեզին յաչս հօրն իւրոյ: Ցանեցից զապականութիւն ընդ երեսս ձեր: Ցանեաւ (զկայծակունս հրոյ) 'ի վերայ քաղաքին: Զընտիր ամիս ցանեսցէ. եւն: կամ *Ցանեցից զքեզ ընդ գաւառս: Ցանել զնոսա ընդ գաւառս. և այլն: *Որ ցանեալ են 'ի յիշատակս ժամանակագիր գրչացն առաջնոց. Եւս. պտմ: Ա. 1: *Զգիր աղաչանաց մերոց պատառեալ, և ցանեալ ընդ երեսս մեր խստութեամբ: Ցանելի (դեղ) աչաց է, որ զօգտակար աչն պղտորեալ 'ի սրտմտութենէ՝ մաքրել կարող է. Կլէմ.:

Որպէս Սրսկել. ցօղել. ցանել, ... *Ցանեցից 'ի վերայ ձեր ջուր սուրբ: Ցանեսցես զնորքք ջուր սրբութեան: Առեալ մովսէսի զարիւնն՝ ցանեաց զժողովուրդեանն: Առցէ 'ի յարենէն, և ցանեսցէ 'ի վերայ ականջոյն. և 'ի վերայ պատմուճանի նորա. կամ զորմով սեղանոյն: Առեալ մովսէսի յիւղոյն օծութեան՝ ցանեաց մատամբ 'ի վերայ սեղանոյն: Առեալ յիւղոյն և յարենէն՝ ցանեաց զահարոնիւ և զպատմուճանօք նորա, և զորդւովք նորա և զպատմուճանօք նոցա. և այլն: *Ամպք 'ի ծովէ ջուր առնուն, և ցանեն զերկիր. Եղիշ. ...: *Արտասուօք կնոջն, որ 'ի վերայ ոտիցն տեառն մերոյ ցանեցան. Եփր. հա:

ՑԱՆԿ, կամ ՑԱՆԳ, ոյ, ոց. գ. Φραγμός. Sepes, sepimentum. Θριγκός, τριγκός, septum, vallum, maceria, և այլն. ('ի բառէս Անկ կամ յանգ. իբր ցեպը, ցվերջ.) Անջրպետ յեզր պարտիզի. այգւոյ, անդոց. որմ դեղձենուկ հիւսուածոյ. շրջապատ. պատնէշ. կրճիմ. որմարգելք. խից. ... Եկաց յառուամէջս այգեացն, և էր ցանգ աստի, և ցանգ անտի: Խրամատեցաւ վասն քո ցանգ: Որպէս յորմոյ թիւրելոյ, և 'ի ցանկոյ մերժելոյ: Արկանել ցանգ և պարիսպ ամրութեան: Մարախ մածեալ զցանգով: Ցանգով փակեցի... քակեցից զցանկ նորա: Կոչեսջիր խրամակարկատ ցանկոց. և այլն: 'Ի ճանապարհաց և 'ի ցանկոց: Ի խրամ ցանգոյն: Ընդ թումբս վազել, և ընդ ցանգս անկանել. Սրգ: Նխ. Եղիշ: Ոսկ. յհ. բ. 13: 'Առաքինին ցանկ և պարիսպ 'ի կիր առնու, և ծածկոյթ շնչականացն. Փիլ. լին: 'Իմացիր զկապ բաղմատեղայգ, և կի զցանկ հայկին. Ար. ... ծ: 'Ո՞ է՝ որ զփափկութիւն աչացն՝ արտեւանացն ցանկով զգուշացեալ փակեաց. Կոչ. ի: 'Բանք ...ոց հօրն կրճիմ և ցանգ եղաւ ցեղընտիր լինելոյն. Լմբ. պտրգ: 'Հրեշտակական թեւոցն սքօղմամբ ցանկ արկեալ (այսինքն շրջապատեալ) պահէիր. Նար. կուս:

ՑԱՆԿ. նմանութիւն. Πίναξ. Index. Ցուցակ գլխոց մատենից. որ և ասին ԳԼՈՒԽՔ. *Ցանկ գաւթայ մարգարէութեան. Սղ: *Ցանկք առաջին գրոց... ցանկք երրորդ հատածի. Խոր. ա:

ՑԱՆԿ. այլով նմանութիւն, արմատ բառիս Ցանկութիւն, իբր նոյն. *Ցանկութիւն նորոգս խնդրեն գտանել. խոկ ցանկին անցք՝ և նա արտ ունի իւր առանձինն՝ խոհուրդս ամանս կախեալս և յարեալս զմարմնոյն և արտաքոյ. Փիլ. լին. դ. 186: Այլ յասելն Մագ. ի. *Զտափութիւն մշտախոհ զցանկ ըղձման քո տրամախոհական մակամտածութեան ,,. կամ է ցանկութիւն, և կամ հանապազորդ:

ՑԱՆԿ, կամ ՑԱՆԳ. մ. Διαπαντός, εἰς τὸ διηνεκές. Semper, per omne tempus, in perpetuum, jugiter, continuo, indesinenter. Մինչ 'ի սպառ. հանապազ. միշտ. յարաժամ. յամենայն ժամ. անդադար. յաւէժաբար. 'Եւ ոչ ցանգ բարկասցայց ձեզ: Որ ցանկ կայցէք ընդ իս 'ի փորձութիւնս իմ. Եւս. ծէ. 16: Ղկ. իբ. 28: *Ամի ամի զնոյն պատարագս մատուցանեն ցանգ. Եբր. ժ. 1: *Եթէ ցանկ զնա յիշեմք, չախորժիցեմք զչարիսն յիշել. Ոսկ. եբր: *Որպէս ցանկն ասէի, և այժմ ասեմ. Ոսկ. ա. փիլ: *Ցանկ և հանապազ պատերազմի ընդ մեզ: Ցանգ և հանապազ վշտանայր վասն աւետարանին. Ը. բարձր: Ճ. Ա: *Ցանկ ամբողջ պահել: Որ ցանգ զքանչելիսն տեսանէին: Ի նորա գեղն ցանկ պշնուլ. Փիլ. բնութ: Ոսկ. յհ: Ցճխ. ծ: *Զերկիր՝ որ հանապազ բրեմք, և ցանգ կոխեմք. Եղնիկ: *Ցանկ զնոյն աղօթեմք: Կարօտութիւն խնդրելեացն՝ ցանկ առ իւր ձգել մեզ արասցէ. Խոսր: *Քո տէրն ցանկ խրատէ... միշտ խրատէ. ցանկ աղաչէ. Սարգ. ա. պ. ղ:

ՑԱՆԿԱԳՈՅՆ. ա. Առաւելագոյն. յաճախագոյն. *Ի քաղդէացւոց և յասորեստանեայց մատենից ցանկագոյն են մեր իրք. Խոր. ա. 1:

կամ Առաւել ցանկալի. և հաճոյական. Προσανέστερος. Nimis gratus. *Ցիշատակ բարի՝ անձին ես ցանկագոյն, քան մարմնոյ՝ իւղ,,. այսինքն համբաւ բարի պարարէ զոսկերս. Առակ. ծղ:

ՑԱՆԿԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Ἐπιθύμητος, θυμαδέστερος, ἀρεστός. Desiderabilis, desideratus, gratus, placitus, acceptus, acceptissimus. Արժանի ցանկալոյ, կամ ցանկացեալ. փափաքելի. տենչալի. տարփալի. ախորժելի. սիրելի. հաճոյական. *Գանձ ցանկալի: Անօթս ցանկալիս: Ցանկալի սպասուք տանն տեառն: Զերկիրն ցանկալի: Զտունս ցանկալի: Այգիս ցանկալի: Զցանկալի սպասուս: Զվիճակն իմ ցանկալի: Տիրեսցէ 'ի վերայ ամենայն ցանկալեացն եգիպտացւոց: Ցանկալի էր տեառն անձն նորա: Ցանկալի է նա քան զոսկի: Եթէ մեծութիւն ցանկալի է 'ի կենաց ստացուածս. և այլն: Իսկ Ողբ. ա. 6, *Եատուն զցանկալի ցանկալի ինչս իւրեանց կերակրոց,,. յն. այլազգ: Ողք և Դան. ի. 23, *Այր ցանկալի ես դու,,. լատ. յն. այր ցանկութեց. այլ Սիմաքոս գնէ, այր գ ցանկալի: *Այր ցանկացող խմացողաց ես դու, և դարձեալ՝ ցանկալի ես ... ծեղէն հոգւոյն. Վրդն. դան: *Այր ցանկալի հոգւոյն ..., և դարձի գերւոյն՝ ես և ուսման ցանկացող. անդ: *Ապականեմ զզեղ քո ցանկալի: Ծաղիկ ցանկալի ուսման մերում: Ցանգալի այրն այն. ՃՃ: *Քաղցրացն և աւանդյն ցանկալեաց: Քնով ցանկալւով Երանելին արար, և ցանկալիս. Ագաթ: Նար. երգ: Սարգ:

կամ իբր գ. Ἐπιθύμημα. Cupiditas, desiderium. *Ցանկալիք աչաց: Զցանկալիս որովայնից նոցա: Զամենայն ցանկալիս դստեր սիոնի: Զձեռն իւր ձգեաց նեղիչն 'ի վերայ ցանկալեաց իմոց. եւն:

ՑԱՆԿԱԼԻՑ. իբր Ցանկալի. *Ոչ ցանկալից իղձս տեսին յղացեալ զմարգարէին. Եփր. աւետար:

ՑԱՆԿԱԾ. իբր Ցանկացած, այսինքն ցանկացող. *Եթէ ես ցանկած կատարեալ կենաց, որպէս տէրն ասաց. Գնձ:

ՑԱՆԿԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ἐπιθυμητικός, ἐρωτικός. Concupiscibilis, cupidineus, desiderativus. Որ ինչ հայի 'ի ցանկութիւն մարմնոյ. *Ցանկական մասն երկմանցն: Որ յոգւոյն հարեալ լինէին 'ի ցանկական օձէն: Աչօք նայիմ ցանկականին, 'ի գեղ դիմաց և գանգանին: Ի ցանկական աղտեղութիւնս: Ոչ զցանկականն խորհրդականութիւն սանձեսցի. Սարգ. ա. պ. գ: Եղիշ. խոստ: Ցո. որդի: Ցճխ. է: Նար. ծի: *Եղիցի որք մեծատուն, թէ ցանկական բնութիւն աղքատ իցէ. Ոսկիփոր:

ՑԱՆԿԱԿԱՆՆ. Բազմօրինակ կարողութիւն ոգւոյ. *Որ յոգւոյն են եռատեսակ մասունք, խոհականն, և ցանկականն, և ցասմնականն: Պղատոնեանքն զչուշ, որոյ երեք մասունք են, բանական, ցասմնական, և ցանկական: Զցանկականն 'ի մեզ ուղղելով. Ցհ. իմ. Եղնիկ: Մխ. առակ: *Գրիւս երիս՝ երեք մասունք հոգւոյն, բանական, սրտմտական, և ցանկական. Մէկն. ղկ: *Առաքինութիւն ցանկականին՝ ողջախոհութիւն և ժուժկալութիւն. չարութիւն ցանկականին՝ զեղխութիւն և չաղութիւն. Արիստ. առաք: *Մէջ է մասն և մարմնոյն՝ հոգին. և է 'ի նմա ցանկականն ծայրին և միայն բարւոյն. Սարգ. ա. պ. փ: *Ցանկականն և ցասմնականն՝ զգայականին յարեանայ, զոր օրինակ խոհականն՝ բանականին. Խոսրովիկ:

ՑԱՆԿԱԿԱՏԱՐ. ա. Որ կատարէ է որպէս բաղձը ցանկոյ. *Արծարծեալ զօրութիւն քո զթեւս հոգւոյս, զի հնար լիցի ընդ ցանկակատար հրեղէն պարիսպն անցանել 'ի կեանս սխրողաց քոց. Բենիկ:

ՑԱՆԿԱԿԱՐԿԱՏ. ա. Կարկատօղ զցանկ կամ զխրամատութիւն ցանկոյն. *Ցարուցէ զայլ ոմն պահապանող և խրամակարկատ: Սուղ ինչ ցանկակարկատ լինել քան զայսոսիկ որ խրամատեին. Մագ. ի. լա:

ՑԱՆԿԱՄ, կամ ՑԱՆԿԱՆԱՄ, ցայ, կայ կամ կացիր. չ. Ἐπιθυμέω, ποθέω, ἐράω, ἱμείρομαι, և այլն. Concupisco, desidero, cupio, opto. գրի և ՑԱՆԳԱԼ, ՑԱՆԳԱՆԱԼ. Ցանկ կամ 'ի սպառ բերիլ սրտիւ առ ինչ իբր յեզր բաղձանաց, կամ յայն ինչ՝ յոր յանգի յօժարութիւն. բաղձալ. ըղձալ. անձկալ. փափաքել. տենչալ. տարփալ. և Տռփալ. յօժարիլ. պապակիլ. պաքիլ. ... *Անձն ամպարշտի ցանկայ չարեաց: Մարմին ցանկայ հակառակ հոգւոյ. և հոգի հակառակ մարմնոյ: Ցափշտակուն մի ցանկայք: Եթէ ցանկայք աթոռոց և գաւազանաց իշխանութեան: Ցանկայ և փափաքէ անձն իմ 'ի գաւիթս քո: Ցանկանալով ցանկացեալ ես երթալ 'ի տուն հօր քոյ: Մի ցանկանար տան ընկերի քո, և մի անդոյ նորա: Մի ցանկար կնոջ ընկերի քո: Մի ցանկանայցես: Տայցես զարծաթն ընդ ամենայնի, որում ցանկանայցէ անձն քո: Որոց և ցանկայցէ անձն քո: Աւուր մարդոյ ոչ ցանկացայ: Ցանկացայ փրկութեան քում տէր: Ցանկացեալ կերակրոյ: Ցանկացեալ նոցա՝ առն: Ցանկացեալ երեսաց քոց՝ գտի զքեզ: Որ հայի 'ի կին մարդ՝ առ 'ի ցանկանալոյ նմա: Զինչ ցանկայ անձն քո: Ամպարիշտ ցանկանայ զամենայն աւուրս ըղ- ցանկութեան չարեաց: Եղէ ցանկացող գեղոյ նորա: Հաստատեաց առ ցանկացողս իւր. և այլն. *Բարւոյն եմք ցանկացողք բնութեամբ. Բրս. հց: *Բարւոյն ցանկալ բարի է: Լաւ ուրեմն լի ցանկացող լիցի. Ցճխ. է: Եղնիկ: *Ցանկային մանկակից լինել քաջ նահատակացն. Եղիշ. է: *Միշտ ցանկայ մարդ անյայտից գիտակ լինել. Գէ. ես: *Ցանկանային 'ի սուրբ աւազան առ այլ գտանել ձեռնադրութիւն. Փարպ: *Որ աչ արգասոյ գործ է՝ այլոյ աշխարհի ցանկանալ, այլ անիրաւի. Եղնիկ:

ՑԱՆԿԱՄՈՒԼ. ա. Մոլեալ 'ի ցանկութիւնս. ցանկասէր. *Բաժանեալ լացուցող թագաւորութիւն,

որ ցանկամոլք և պերճասէրք էին. Հանմ. առլ։

ՅԱՆԿԱՆԵԼ. Տ. ՑԱՆԿԱՆԱԼ. *Զարին կեանքն տրամագինք են և ցանկանեալք. Փիլ. լին. ա. 49։ *Հաշմեալք և ցանկանեալք և կարօտեալք. Բուզ. դ. 2։

ՅԱՆԿԱՊԱՏ. ա. Ցանկով պատեալ կամ փակեալ. *Սպրդել 'ի հոգևոր ցանկապատ յայգեստանս տեառն զօրութեց. Յհ. կբ։

ՅԱՆԿԱՊԱՏԱՌ. ա. Պատառօղ զցանկ. քակիչ կարգաց և կրօնից. *Աճամարտ և ցանկապատառ գիւամոլի՝ անօրինին ամբաստայ։ Գողացեալքդ 'ի գայլէն ամբաստայ, և ցանկապատառ հեռեւողաց նորա. Մագ. ա. բ։

ՅԱՆԿԱՊԱՏԵԼ. ն. Ցանկով պատել. շրջափակել. *Յիշեա՛, զի արտաքսեալ եղեր յայնց կենաց, և ցանկապատեաց զգունակն (անախտ սերնդեան) բոցեղէն սուրն. Անյ. հց. խմ։ *Ցանկապատեալ շուշանօք մաքուր որովայնդ։ Ի քրովբէից բոցեղինաւ ցանկապատեալ. Ճ. Գ։ Անյաղթ. բարձր։

ՅԱՆԿԱՋԱՆ. ա. Մշտաջան. անդուլ. անդադար. *Ցանկաջան աղօթիւք և փառաւորութեամբ վերին զուարթնոցն նմանիցէ. Մանդ. ժ։

ՅԱՆԿԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Φιλήδονος, φιλέραστος. Voluptatum amator, amoribus deditus. Սիրօղ ցանկութեան մարմնոյ. հեշտասէր. ցանկամոլ. մոլեալ 'ի սէր ախտաւոր ցանկութեց. ռամիկ. *Ցանկասէրք մանաւանդ՝ քան ածասէրք. բ. տիմ. գ. 4։ *Ամենայն ցանկասէր գիմեալ հանդէպ 'ի ցանկութեան։ Կուրացեալ են միտք ցանկասիրին. Փիլ. լին։ *Վասն համանեացն ցանկասիրաց։ Ցանկասէր վատթարասեսայն, զանառակս և զցանկասէրս. Յճխ։ *Առն ցանկասիրի։ Ցանկասէրս այս, և գարշելի ալևոր. Խոր. բ. 60. 85։ *Աչացս ցանկասիրի. Նար. լբ։ *Անյագինք են հեշտութեցն ցանկասէրք. Սրգ. ա. պ. ծ։

ՅԱՆԿԱՍԻՐԵԼ. Սիրով ցանկալ. սրտի մտօք անձկալ. *Ընդ նմին և բարեձեւանալ ցանկասիրեն. Յհ. խմ. ապ։

ՅԱՆԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιληδονία. Voluptatis amor. Ցանկասէրն գոլ. սէր ցանկութեան. հեշտասիրութի. ռամկութի. *Գէշ խառնակութեան և ցանկասիրութ։ Անասուն վասն ցանկասիրութեան. Փիլ. ժ. բան։ Նխ. տան։ *Զվավաշոտ ցանկասիրութիւն թեակոխել։ Անասուն անմտութեան և ցանկասիրութեան։ Ցանկասիրութեն անյագութեան. Ածր. ա. 1։ Վրդն. ես։ Սկևռ. աղ։

Կամ Ո՛ր և է ցանկութի. տարփումն. *Մինանան 'ի պէսպէս ցանկասիրութեան ցնորս, 'ի պոռնկութի, 'ի սպանութի, յամբարտաւանութի. յափշտութի, 'ի փառասիրութի. Նար. երգ։ *Ըստ ամենայն ախտից ներքսագոյն չափավարանեալ ցանկասիրութեան. Ածր. դ. 4։ *Ցանկասիրութիւն անհասից. Մագ։

ՅԱՆԿԱՍՓԻՒՌ. ա. Ուր իցէ սփիւռ ցանկութի՝ կամ միշտ ծաւալեալ ասսակութիւն. *Ցանկասփիւռ տեսականութեան (առ ած) շնորհեցեալ. Յհ. օձ. յհ։

ՅԱՆԿԱՏԱՐԱԾ. ա. Ցանկ տարածեալ. մշտատարած. *Սաղմոսեալ բերանով ցանկատարած բազկատարածութիւն. Առաք. դ. 7. (այլ ձ. ցայգատարած. այսինքն գիշերատարած)։

ՅԱՆԿԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Ցանկալի տեսութեան, կամ ըստ տեսոյն. գեղեցկատեսիլ. *Կէսքն անուշահոտ՝ իբրև զխունկ, կէսքն ցանկատեսակք՝ որպէս ծաղիկք. Նար. երգ։

ՅԱՆԿԱՄԱՄ, ի, աց. ա. Որ առնէ կամ առթէ զցանկութի. հեշտալի. ախորժելի. *Զի նա պաղովքն ցանկալեաւ, պատրեաց ըղձիւքն գիւրաբար. Ը. աղ. բարձր։

ՅԱՆԿԱՑԱԾ. Որպէս Ցանկայեալ։ Դնյ. առեալ։

ՅԱՆԿԱՑՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. Տ. ՑԱՆԿԱԿԱՆ. Ἐπιθυμητικός. *Զանդիտութի և յանդգնութի 'ի սրտմտականէն, իսկ վաւաշոտութի 'ի ցանկացողականէն լինի. Մագ. 'ի տէր։

ՅԱՆԿԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ տայ ցանկանալ. ցանկարար. *Արծաթսիրութեան ցանկացուցիչ. Ճ. Ա։

ՅԱՆԿԱՓԱԿ. ա. Ցանկով փակեալ. ցանկապատ. *Ցանկափակ դրախտին խրամանիչ. Ճ. Ա։

ՅԱՆԿԵՄ, կամ ՅԱՆԳԵՄ, եցի. ն. Φράττω, σσω. Sepio, munio. Ցանկապատել. ցանկով փակել. պարսպել. ամրացուցանել. *Մեղուն իբր 'ի քաղաքի մօտ ասպարանք ցանկով շուրջանակի մօտ առ միմեանս խիտ ցանգէ. Փիլ. լին։ *Ցանգեաց կիւրոս զտեղին։ Ցանկեաց ամրացոյց զտեղին՝ ուսանել հուր. Նխ. բ. Դ։ Դէ. ես։ *Ցանգել զխրամատութիւն 'ի ծառայատոհմ ազգաց անտի. Ագաթ։ *Ցանգեա՛ տէր, և ամրացո՛ զամենայն խրամատութիւս թշնամեացն. Եփր. աղ։ *Զհամօրէս տանցն ցանկեացես, զի մի՛ գողասցին 'ի հերետիկոսաց. Երզն. ժ. խորան։ *Հաւատոյ վահանաւ, և ապարով շնորհացն, և խաչին ոխդաւն ցանգեալ՝ հակառակողացն անըմբռնելի եղեր. Ժմ. յն։ *Մահ ես 'ի դըրախտն ցանկեալ։ Ուրն այն՝ որ ցանկեցաւ (եդեալ իբրու ցանկ) 'ի դրախտի անդ 'ի պատճառս եւայի. բարձաւ 'ի ձեռն մարիամու. Եփր. համաբ։

ՅԱՆԿԻՉ. ա. Որ ցանկէ. ցանկօղ. ցանկապատօղ. ամրացուցիչ. *Յայս նայեցեալ ցանկիչք և հիմնադիրք աւետարանիս. Երզն. ժ. խորան։

ՅԱՆԿՈՏ, ի, աց. ա. Ցանկայօղ. ցանկասէր. ռամիկ. *Զցանկոտ բարս թուլութեանս 'ի հնազանդութի ածեն. Վրք հց. իէ։

ՅԱՆԿՈՐԴ կամ ՅԱՆԳՈՐԴ. մ. ա. Տ. ՀԱՆԱՊԱԶՈՐԴ. *Փառաւորեալ ցանկորդ 'ի հոգեղէն և 'ի հրեղէն զուարթնոցն։ Ցանկորդ զխայլեացն մատուցանելով ընդարձակաձեռն նուէրս. Ագաթ։ Պիտ։ *Ուր որդին քո նստի ընդ աջմէ քո՝ փառաւորեալ ցանկորդ 'ի հրեշտակաց, և 'ի մարդկանէ. Ոսկ. յոր։ *Պետրոս երագ ցանգորդ։ Ընդէր հոգևոր ինչ չխոստացաւ կնոջ, այլ զցանկորդ յիշատակ. Ճ. Ա։ Ոսկ. մտթ։

ՅԱՆԿՈՐԴԵՄ, եցի. ն. և չ. } Ἐνδελεχίζω, διημερεύω, διαμένω. Continuo, continuus sum, persevero.
ՅԱՆԿՈՐԴԻՄ, եցայ. յ. }
Հանապազորդել. ցանգ պահել կամ վարել. շարունակել. կալ մնալ միշտ. անընդհատ պարապել. յաճախել. *(Մարդն) որպէս օրէնս ինչ հաստատունս և հաճոյս զխարէութիւն ցանկորդելով յինքեան։ (Աղաւնին առ մարդիկ) ցանկորդեալ առ նոսա ունել միաբանութի. Պիտ։ *Ընդ երգեցիկս մի՛ ցանկորդիր. Սիր. թ. 4։ *Աչք նոցա ցանկորդեալ 'ի ճանապարհս նոցա. անդ. ծէ. 16։ *Ի մէջ խորհրդականաց ցանկորդեսջիր. անդ. խբ. 13։ *Ցանգորդեալ սրբոցն անդրէն 'ի վանսն գառնային. Տօղ. համբ։ *Ցանկորդեալ էր յահ և յերկիւղ, և անաւ սրբութիւն։ Ցանգորդեալ ընդ ձեզ լինել։ Էր ցանգորդեալ հոգևոր բանից։ Կոյս ամն ցանկորդեալ յաղօթս՝ ճգնաւոր. ՃՃ։ *Ած զմեզ ցանկորդել առ իւր բաղձայ. Խոսր։ *Ի ձիոյն տապարէզս և 'ի թատերս և յանօրէնութիւս տեւանեմ ցանկորդեալ. Ոսկ. մ. ա. 4։

ՅԱՆԿՈՒԹԻՒՆ կմ ՅԱՆԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐπιθυμία, ὄρεξις, πόθος, ἔρως. Concupiscentia, cupiditas, desiderium, appetitus, amor, placitum. Ցանկալն. ցանկ կամ յանկաւոր կարծեցեալ բերումն սրտի և ոգւոյ առ բաղձալիս իւր. իղձ. բաղձանք. յօժարութի. տենչ. տենչանք. փափաք. սէր. տարփանք. հաճոյք. արզու, հավէս, հավէսութ. *Զցանկութի անանկաց լուար տէր։ Տէր առաջի քո է ամենայն ցանկութի իմ։ Զի սկիզբն նորա Ճշմարիտ ցանկութի խրատու է։ Ցանկութի խիստութեան առնի յարքայութի։ Առ ամենայն ցանկութի բուռական։ Հաց ցանկութեց (այսինքն ցանկալի) ոչ կերայ։ Խօսի բանս խայլաղութ ըստ ցանկութեան (այսինքն հաճոյից) անձին իւրոյ։ Ըստ ամենայն ցանկութեան քում, կամ անձին քոյ զենցես, և ուտիցես միս ըստ օրհնութեան տեառն այ քոյ. և այլն։ *Դանիէլ... զի այր ցանկութեան (այսինքն ցանկալի) ես դու. Ըն. ի։ *Մեծաւ ցանկութք ձաշակել զանուշակս քաղցրութեան զքարերարին խնամս։ Ըստ իւրաքանչիւր բարւոյ ցանկութեան սուրբ շնորհօք։ Զայցելութիւն առնուլ բարեացն ցանկութք. Յճխ։ *Զանմահ կենացն ցանկութիւն. Մանդ։ Ասի և Ցանկութի շահից. կերակրոյ, գեղոյ, փառաց, ծարաւոյ. չարեաց, և այլն։

ՅԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. որպէս Ցանկասիրութիւն մարմնոյ. որ և ասի Հեշտ ցանկութի. Տռփանք. *Որ ինչ յաշխարհի է, ցանկութի է մարմնոյ, և ցանկութի է աչաց։ Բորբոքեցան ցանկութեամբ իւրեանց 'ի միմեանս։ Ծառայէաք ցանկութեց և պէսպէս անառակութեց։ Էր 'ի ցանկութեան մեծի՝ լինել ը նմա. և այլն։ *Զառեաց որոշեաց զվաւաշոտ ցանկութին յայլոց ցանկութեանց. որ արդարև չարագոյն է քան զամենայն ցանկութիս մարմնականս. Սարգ. ա. պ. ը։ *Բաղձանօք ընդդէմ բաջախոհ և վատթար ցանկութեան. Լմբ. խմ։ *Ընդ ողջախոհին յոխնեփայ՝ որ յաղթեաց մեղաց ցանկութեան. Շար։ *Խորովսորդըն արբեալ 'ի միաբանութեց առ կանայս, և յամենայն հեշտ ցանկութեց արտաքոյ եղեալք. և կոչի ախտս այս սորա՝ հեշտ ցանկութի. (յն. ἡδονή, voluptas. որ թարգմանի և հեշտութի, փափկութի և այլն.) Փիլ. ժ. բան։

ՅԱՆԿՈՒԹԻՒՆԱՍԷՐ. Տ. ՅԱՆԿԱՍԷՐ. *Ոչ ամէն իրօք լուռն կալ անհրկիւղութի ուսուցանէ ցանկութիւնասիրացն. Բրս. Ւղբ։

ՅԱՆԿՈՒՄՆ, կման. գ. Ἐπιθυμία. Cupiditas. Որպէս թէ Ցանկացումն. ցանկալն. ցանկութի. *Ոչ առաց արտասուս, այլ՝ ողբումն. և ոչ լոկ ցանկումն, այլ անձուկ. Ոսկ. բ. կոր։

ՅԱՆՈՒՄՆ, նման. գ. Ցանելն, իլն. *Ցանմամբ սերման բազմացուցանէ յերկնաւոր։ Նախ առաջին է սերման ցանումն. Պիտ. Փիլ. լին։

ՅԱՆՑ, ի, ից, կամ ոյ. գ. Ἀμφίβληστρον, δίκτυον. Rete. σαγήνη, sagena. Վանդակաձև հիւսուած չուանեայ յըմբռնել զձկունս, որպէս և զայլ կենդանիս պէսպէս օրինակաւ. ուռկան. արձայլ. վարմ. երագաղ. դամ. աղ, ենտ, բուրէ, ջեօթիւրմէ, ասլմա, ձեղէք, տամ. *Իբրև զձկունս ծովու՝ ձգեաց զնա ցանցիւ իւրով։ Խռնկս ծխեսցէ ցանցին իւրում։ Սփռեսցէ զցանցն իւր։ Որոց ձկունք արգասցեալք ցանցիւք չարեօք (յն. չարօք)։ Անկցին 'ի ցանցս նորա մեղաւորք։ Ցանց ձգեաց ոտից իմոց։ Արկից զցանց իմ զնովաւ, և պատեսցի ուռկանաւ 'ի պաշարումն. ևն։ *Ցանց ընկեցեալ է 'ի ծով, և ձկունքն ոչ ըմբռնին, մինչ ցանցն ելանէ։ Յերկիր թափեալ ցանցոյն։ Որ յայս ցանցիցս փրկէ զմեզ։ Մանեա քեզ ցանցս, և արկա-

նես շուրջ զդաժիւք քովք. Մծբ. Է: Խոր. Ը. 82: Լմբ. ծղ: Ոսկ. յհ. Ը. 34: *Որք կամին մեծանալ, անկցին 'ի ցանցս. Վրք հց. ա. Յ:

ՑԱՆՑԱՌ. ա. (առաւել ռմկ.) Որպէս թէ 'ի ձև ցանցի ընդ միջեւ տալ վայրօք. անօսր. ռէյրէ, տրաւէրէ. յն. արէօս. լտ. րարուս. *Ծառաուտ տեղեր, ցանցառ ծառուտ. Վոփ:

ՑԱՆՑԱՐԿ. ա. գ. Արկումն ցանցի. կմ Արկող զցանց. *Չշօշափեցի զպատանդիչ ըզցանցարկ կարթին. Նար. ծէ:

ՑԱՆՑԵՄ, եցի. ն. Ցանցիւ որսալ՝ պաշարել՝ ըմբռնել. ուռկանել. ցանց արկանել առ որսալ. և Ի վեր կամ 'ի դուրս հանել իբր ցնցմամբ. *Թող զուռկանսդ, և զմեկուսերս ցանցեալ. Ոսկ. ղկ: *Զմարդիկ ցանցեցեր, ուռկանաւ հաներ. Գնձ: *Որ ոչ ցանկայ ոսկւոյ, ոչ ցանցէ զնա ագահութեան տատանմայ: Զի թէ 'ի մանկութենէ զգուշանամ, յերիտասարդութենէ ցանցեն. թէ և անդ ամրանամ, 'ի ծերութեան ցանցեն. դուռն մեր զերծեալ զմեզ 'ի ցանցէ որսողացն: Աբիսողոմ ցանցեցաւ յաղթահարեալ զօրօքն: Դաւիթ ցանցեցաւ աչօքն 'ի տեսութ կնոջն ուրիոյ. Լմբ. ող. առակ. ծղ: *Որ զխորս գետոցն ոչ ժամանեն որսալ, զեզերսն ցանցեն. Արշ: *Սաստկութեամբ ուժոյն զխերեալ ցանցեալ՝ 'ի ձաւ գխպեցուցանէր զերկաթերին. Խոր. Ը. 82: *Ցանցեալ 'ի վհէն յատակենից (կարթիւ ախորժ) զգլխս արեան խակակցին քո: Ցանցեա շրջապետական աչօք զհերոսեալ հեղս յերամն քո ուրբ. Բէնէկ: *Գայլնանկաւ յորդայթ, և սկըսաւ ցանցել (կամ ցնցանել) յայսկոյս և յայնկոյս. և ապուէսն ասէ, ընդ նոյնդ և ես ցանցեցի երբեմն, և ոչ զերծայ. Ոսկէփոր. (որ է ռմ ռմկ. իբր թ. չալալանմագ:)

ՑԱՆՑԻՉ. ցչի, չաց. ա. Որ ցանցէ. թակարդիչ. որսող. *Թակարդ է փառքն և մեծութիւն՝ սրտաքոյ գտանեալ, և 'ի ներքոյ ունելով զցանցիչն 'ի կորուստ. Լմբ. ող:

ՑԱՆՑՈՐԴ. ի, աց. գ. Βάλλων σαγήνην. Qui jacit sagenam. Որսորդ. որսող ցանցիւ. արկող զցանց. ցանցիչ. ուռկանաւոր. *Ցանցորդքն և ուռկանաւորքն սուգ առցեն. Եզ. ծԲ. 8: *Օրինակ իմն գեղեցիկ ցանցորդի ըն ձկանցք յերկիր թափեալ ցանցոյն կայտառէին յերկաս երկրին. Խոր. Ը. 82:

ՑԱՊԱՔ. Տ. ԱՊԱՔԷՆ ՑԱՊԱՔ: Իսկ 'ի Հին բռ. դրի, Ցապաք, ապաքէն ??:

ՑԱՍԿՈՏ. ի, աց. ա. Ὀργίλος, βαρύθυμος, θυμούμενος. Iracundus, animo ferox, infensus, stomachosus. Ամոլորեալն 'ի ցասնուլ. որ սաէպ ցասնի. զայրացկոտ. բարկացող. ծանրացասումն. բարկոտ... ... *Այր ցասկոտ՝ տխեղծ է կերպարանօք. Ոսկ. եփ: *Ընձն ցասկոտ (յն. քերմ) իբրև զհուր բորբոքեալ. Սիրաք. ԻԳ. 22: *Ցասկոտն նախ զանձն պատժէ, և ապա զայն՝ որում ցասնուցուն: Դիւահարաց նման են ցասկոտք. Ոսկ. եբր. Ը Յ. ա. 18: *Կրօնաւոր՝ որ ցասկոտ է, հոգւոյն գլխահարեալ է. Նեղոս: *Լուսեցեն զայս ցասկոտք և ոխակալք. Վեցօր. Է: *Արբեցօղն, ցասկոտ, նախանձոտ, բարկ, անմիտ. Գէ. Եւ: *Տխրիս արիութեն թարգմանի, կամ լայնուեհ, կամ ցասկոտ. Վրդն. ծն: *Որ ասա ցասկոտ է և բարկացօղ, անդ բարկութեան ալ մնայ 'ի վերայ նորա. Յհ. փառ. Խր: *Գինւոյ անչափութեան ցասկոտս և յանդուգն գործէ. Ոսկ. եփես: *Ցասկոտ և խռովասէր մարդ ունելով բարկացեալ էր 'ի վերայ նոցա. Ոսկ. գծ: *Զարամնոտւն վիշապաց, և զցասկոտ բարս թիւնաւոր օձին. (այլ. ցանկոտ.) Եփր. ղաշ:

ՑԱՍԿՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Զայրացկոտութիւն. բարկացողութիւն. *Տրտնջողութի, ցասկոտութիւն. Վրք հց. Յ:

ՑԱՍՄՆԱԿԱՆ. ի. աց. ա. գ. Θυμώδης, θυμωειδής, δές. Irascibilis, animosus. և animi praesentia, vigor. որ և ՑԱՍՄՆԱԿԱՆ, ՑԱՍՄՆԱՏԵՍԱԿ. Զայրացական. բարկացողական. որպէս կարողութիւն, կամ կիրք. և որ ինչ գործի նովին. *Զցասմնականն 'ի մեզ ուղղելով. Նխ. առակ: *Միտք բանական՝ ցասմնականին արքայ: Ցասմնականն՝ ընդդէմ եղբօրն 'ի սրամտութի: Անձնիշխանն միտք ընդ իւր ունելով և զցասմնականն. զի սորա հրամանաւն բառ ճշմարտութէ վարին. Լմբ. ող. Ե դգրգ: *Ցասմնական զայով սաստկութէ յանդիմանիչն (մեծն ներսէս). Ճ. Ը:

ՑԱՍՄՆԱՀԱՐ. ա. Հարեալ 'ի ցասմանէն այ. պատուհասակոծ. *Ի մեզաւքեր և 'ի ցասմնահար դարուս. Վրդն. զգմ:

ՑԱՍՄՆԱՏԵՍԱԿ, ի. Տ. ՑԱՍՄՆԱԿԱՆ. *Առաքինութեն ցասմնատեսակին հեզութիւն է և արիութի. չարութեն ցասմնատեսակին՝ բարկացողութի է, և զանդիտութի. Արիստ. առաք: *Զգուշացուցանէ յայնցանէ, որք ըստ ցասմնատեսակին առաւելուն: Զցասմնատեսակ ախտին անուն բարկութի կոչել. Լմբ. առակ. Ե ող: որպէս և Երզն. մգբ: Գնձ:

ՑԱՍՄՆԱՏԵՍԱԿ. որպէս Ծանրաբարոյ, արի և սնդապազմ. *Բնուն հոգւոյն՝ ցասմնատեսակ և խմաստասէր. Պղատ. փիմ: *Ցասմնատեսակ պարտ է գոլ ամենայն առն, և հեզ իբրու յաւետադոյն. Պղատ. օրին. Է: *Ցասմնատեսական սատանայ գիւաց. Մխ. ապար:

ՑԱՍՄՆԱՅԻՆ. Տ. ՑԱՍՄՆԱԿԱՆ. *Որոյ երեք մասունք են, բանական, ցասնական, և ցանկական: Երեք մասունք 'ի նոսա ուսանին իցեն, բանական, ցասնական, և ցանկական. Եղնիկ: *Որ յօդուոջ են եռատեսակ մասունք, խոհականն, և ցանկականն, և ցասնականն. Յհ. իմ. Եր: *Ցասնական իմն սրախ գրժգմեալ. Յհ. կբ:

ՑԱՍՆՈՒՄ. ուայ, սիր, ասուցեալ. չ. Θυμόομαι, ὀργίζομαι, ἀγανακτέω, πικραίνομαι. Ad iram concitor, irascor, indignor, exacerbor. χολάω, furo, insanio, bile mihi jecur accenditur. որ և ՑԱՍՉԻՄ. Սաստիւ՝ կամ սաստկութբ վառիլ 'ի վրէժխնդրութի. զայրանալ. սրտմտիլ. գժուարիլ. զչարիլ. զայրագնիլ. ... *Առ այս թագաւորդ ոչ ցասնոյր: Մի ցասնուր ինձ: Ցասեաւ տէր 'ի վերայ ազգի նոցա: Ցասեաւ վիշապն ընդ կնոջն: Ընդ իս ցասուցեալ էք. և այլն: *Նա վասն զի ամենայնին տեղեակ էր, ոչ ցասնու: Ոչ կամեցաւ յիսուս տալ պատասխանի, մինչև ցասնուլ հերովդէի. Իգն: *Տէր զկիրտ ամենայն. և յորժամ ցասնու խորհուրդդ, դու ասա, չունիմ սիրտ՝ որ ցասնում. Նեղոս: *Մարտիւրոսքն են ձեզ ցասուցեալ. Եղիշ. Գ: *Մի ոք ցասիցէ, քանզի ոչ յակնունէ զուամբք ասեմ. Ոսկ. եփես. Ը: *Առ այն ցասիր, ուր անարգի պատուիրանն այ. Վրք հց. Յ:

ՑԱՍՈՑՑ. ա. Որպէս Ցասուցեալ. Ὀργιζόμενος. *Ցուցանէ, եթէ ոչ ցասոյց ինչ էր ընդ նմա. Ոսկ. Ը. փիմ:

ՑԱՍՈՒՄՆ. ման. անց. գ. Θυμός. Ira praeceps, furor, iracundia. ὀργή, ira. ἐπάχθεια, molestia, offensa, ևն. Ցասնուլն. զայրոյթ. սրտմտութի. սաստիկ բարկութի անհարկու. սաստ և պատուհաս... ... *Մի բարկացի ցասուամն քո յիս: Եթէ եկցէ ցասումն արքայի: Ոչ երկնչէր 'ի ցասմանէ թագաւորին: Ի ցասմանէ առիւծու: Հայեցեալ յնի զնոքօք ըն ցասմամբ: Եւ էր հերովդէս ցասմամբ ընդ տիւրացիս և ընդ սիդոնացիս: Ցասմամբ մեծաւ: Ո՛չ ցասմամբ յիշխանութենս հպարտացեալ. ևն: *Ցասումն՝ դժուարին առ միխիթարութիւն (այսինքն գժուարամաքելի). Պղատ. փիմ: *Վասն էր յուզեալ իցէ ցասումնս այս ամենայն 'ի վերայ մեր: Դարձեալ 'ի ցասմանէ եղեալ յուլիանոս: Ցասումն արտաքեալ զօրականացն և գումարեալ 'ի վերայ նորա. Եղիշ. Ը: Ճ. Ա: Եւս. քր. Ա: *Ախտ բորբոքումն մեծապէս ցասմամբ եառք յերկրի: Զի անցուցէ 'ի մէնջ զցասումն պատուհասի յանցանաց մերոց: Դարձո զցասումն քո 'ի մէնջ: Վասն որպիսի ինչ իրաց նեղեն զմարդիկ ցասմունք ազգի ազգի: Ընդէր զեղումն 'ի մեզ ցասմունք պատուհասից այ. Խոր. առ արծր: Ժմ: Շար: Մանդ:

ՑԱՍՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի, ոյ, ուցեալ. ն. Շարժել 'ի ցասումն. բարկացուցանել. ... *Մեղքն մեր ցասուցանեն զայ: Տեառն՝ զոր ցասուցին: Ցազագս ցասուցանելոյ մեր զգթածն: Ցասուցին զկամս այ: Անօրինեալ ցասուցի զկամս քաղցրութե քո: Եթէ ցասուցանէք զիս. Յճխ. Ը: Նխ. Բառոյ: Փարպ: Մծբ. ծա: Սարկ. աղ: Ճ. Բ:

ՑԱՍՉԻՄ, սեայ. Յ. Տ. ՑԱՍՆՈՒՄ. *Ընդ իւր վշտայն ցասչի: Ոչ ցասչի ծառայից իւրոց մտանել 'ի դատաստան. Մխ. երեմ: Իսիա: *Դարձեալ ցասչիս: Ցասչել ումեմն քեզ: Զայս ամենայն տանջանս ընդունելով ոչ ինչ ցասչէր: Եւ ցասչիս ում թագաւոր. ՃՃ:

ՑԱՐԱՍԻ, ւոյ, սեաց. գ. Թուփ մանրատերև. յորմէ առնել կողովս. *Բոլորք առ միմեանս կալեալ ցարասի և հաւամրգի, առնելով զխմբրդ նման մեզ լինելով միմի ... մեք անարգ լինիմք գործիք, զաւելորդս տանցև գռեհից մաքրելով. Մխ. առակ:

ՑԱՐԴ. մ. որ և ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՐԴ. Ցայժմ. մինչև ցայժմ. այժմ. արդ. *Ոչինչ կամեցայք ցարդ նեղել զձեզ. ա. Դ. ծԸ. 14. յն. արդ. οὖν, ergo.

ՑԱՐԴ ԵՒՍ. մ. Μέχρι νῦν. Usque nunc. Մինչև ցայժմ. տակաւին ևս. դեռ. արդ. ... *Եւ ցարդ ևս պատմեսցիս զարդարութիս քո. Սղ. Հ. 17: *Ցարդ ևս ոչ արբեցան 'ի խմորոյն եգիպտացւոց. Մծբ. ծա: *Ցարդ ևս բան պատմի. Յհ. կբ: *Ցարդ ևս 'ի պատուհասելոյ յետ նահանջէ. Շ. Ը. դ. ԽԴ: *Ոչ ունիք ցարդ ևս եղև գիտելի: Սատանայ ապարատանէ և ցարդ ևս. Լմբ. դգրգ. Ե ող:

ՑԱՒ, ոյ. մանաւանդ } Ἄλγος, ἄλγημα,
ՑԱՒՔ, ուց, ւօք. գ. } ἀλγηδών, ὀδύνη, Dolor. πόνος, labor. Կիրք չարչարօղ զմարմին, զխիղճ, և զոգի. կսկիծ. վիշտ. տանջանք. ... *Սիրտ անզգամի ցաւ է երկելեաց իւրոց. ցաւք են ծնանելեաց իւրոց: Ակն զձեռք ցաւ տառամանց. (այսինքն կծուումն. ...). Առակ. ծէ. 21: Ամոսկ. Դ. 1: *Ոչ զգայ զցաւ հրոյ մարմին մեռեալ: Ուրախացիս արեամբ և ցաւօքդ հրոյն. Նեղոս: Նիւս. Բնութ: *Ցորժամ առաջի բազմաց զճշմարտութիւն ասիցէ, անտանելի լինի ցաւն. Ոսկ. յհ. Ը. 37: *Իցեն երբեք ցաւք ըստ ցաւոցս լեալ: Ցաւք իմ նորոգեցան յիս: Առ ոչինչ զցաւսն համարեցաւ: Ցաւք սաստիկք: Ունին զնա ցաւք ցաւոց: Ցաւք սրտի իմոյ: Մխով միով ցաւօք 'ի վերայ հարեալ մարմնոյն զայրացելոյ: Զցաւս վիրաց քոց բժշկեսցէ: Առ ցաւս իւր ճչիցէ: Ազապեալ էք առ ցաւս սրտից ձերոց: Գիտէ համբերել ցաւոց: Մինչդեռ էին նոքա 'ի ցաւսն, կատարեցին: Չպատմեսցին միմեանց զցաւս իւրեանց. ևն: *Առ ցաւս

վերայ խոց վարանիմ՞։ Մանդ. ։ *Յորժամ տեսանիցեն զմեզ զերծն 'ի ցաւս անուննկնդրութեն. Կիւրղ. խմա յախտս. որ հայի 'ի յաջորդ նշ։

կամ որպէս Μαλαχία. (իտ. malattia,) Languor. Ախտ, հիւանդութիւն. մարազ, հաստալըք. *Զինչ օգուտ է քեզ զպատուական դեղն ճաշակել, յորժամ զցաւն 'ի ներքս 'ի քեզ պահիցես. Մանդ. տ։ *Զամենայն հիւանդս՝ որ նեղեալ էին 'ի պէսպէս ցաւս։ Որոց էին հիւանդք 'ի պէսպէս ցաւս։ Բժշկել զամենայն ցաւս, և զամենայն հիւանդութիւնս. և այլն։ *Բժիշկք՝ որ երակօքն իմանան զցաւս։ Գալ և բժշկել զնա 'ի ցաւոցն։ Եւ ինքն զմահու ցաւ չէրանի. Յճխ. Է։ Խոր. Բ. 29։ Լաստ. Դ։ *Զի թէ գլխաւոր ցաւոց մահն՝ 'ի մեղաց էառ սկիզբն և վախճան, որչափ ևս առաւել և բազում ինչ ախտք ցաւոց. Ոսկ. մ. Բ. 1։

ՑԱ'Ւ Է. դիմաց. որ ասի. և յայլ լեզուս ասի՝ ցաւիմ, խաւ. (կեցաւ) մ. աճըրըմ։ Տես զկնի ՑԱՒԷ։ *Ցաւ է (կամ ցաւէ) ինձ 'ի վերայ քո եղբայր իմ յովնաթան. Բ. Թգ. Ա. 26։ *Որոց վասն ամեային իրաւանցն չէ ինչ փոյթ. զի և ոչ ևս ցաւ է նոցա։ Եւ ոչինչ ցաւ է մեզ վասն կորստեան նոցա. Իգն։ Սարգ. Ա. պ. Ա։

ՑԱՒ ՍՐԲԱԶԱՆ. Տ. ՍՐԲԱԶԱՆ ՑԱՒ։

ՑԱՒԱԲԵՐ, ի, ից. } ա. Ἀλγεινός. Dolorem adferens,
ՑԱՒԱԲԵՐԱԿԱՆ. } molestus, gravis. Որ ինչ բերէ զցաւ, զհիւանդութիւն. առիթ ցաւոց և ախտից. *Ամենայն ստորոտին 'ի բնութեան՝ ցաւաբեր է. Պղատ. փիլ։ *Հողմ տապախառն, չնչունն ցաւաբեր. Նար. ղբ։ *Որ 'ի ցաւաբեր տեղիս բնակեալ է, 'ի հարկէ հիւանդանայ... Նա որ 'ի ցաւաբեր վայրս բնակեալ է. Բրս. մրկ։ *Ախտից հեշտագունիցն և ցաւաբերիցն. Պղատ. փիլ։ *Զգայութեան հեշտագունի, և ցաւաբերականի. Պղատ. փիլ։

ՑԱՒԱԳԱՐ, ի, աց. ա. Ցաւօք խօթուն հանդարեալ. ախտաժէտ. հիւանդ. հիւանդոտ. *Որպէս և ասեն, թէ ծնունդ ցաւածին ցաւագար լինին։ Անձն իմ ցաւագար. Գնձ։

ՑԱՒԱԳԻՆ. ա. Ἀλγηρός, ὀδυνηρός, κατώδυνος, λυπηρός. Dolorosus, dolore affectus, dolorificus, dolorem adferens. Ցաւօք լի (անձն, կամ իրն). որոյ կամ ուր ցաւն է բազում և սաստիկ. ցաւագնեալ. վշտագնեալ. վշտագին. տրտմագին. նեղեալ, և նեղիչ. տրտմութիւն. ցաւեցուցիչ. կսկծելի. դժուարին. տերտլի, աճըլը, աղըրը չօք, եւ այլն. *Անձն գոր ցաւագին է։ Ցաւագին անձամբ եկաց յաղօթս առ տէր։ Սակաւ և ցաւագին են աւուրք մեր։ Տուաւ մեզ սիրտ ցաւագին։ Անձից զբժշկութիւն քո 'ի ցաւագին վիրաց քոց։ Ցաւագին հարուածովք յոյժ։ Գիշերք ցաւագինք (յն. ցաւոց) տուեալ են ինձ։ Անէծ զնա անէծս ցաւագինս. եւն։ *Ցաւագին հեծութեամբ։ Ցաւագին ողբովք։ Ցօղեր արտասուր ցաւագին։ Բժշկութիւն ցաւագին ախտից մարդկանն մարդոյ։ Յորժամ հնչէ փողն ահագին՝ զզգեալ յոսկերս իմ ցաւագին. Յճխ։ Ճառ. Մանդ։ Սարգ։ Յն որդի։

ՑԱՒԱԳԻՆ. մ. Ցաւալի օրինակաւ. սաստիկ ցաւով. *Մեծաւ սգով և ցաւագին արտասուելով։ Զամենայն դիշերս ցաւագին տրտմեցայ։ Հատեալ վէրք՝ ցաւագին կրկնեցուցանեն. Մանդ. ծէ։ Ճ. Ա։ Վրք հց. ծ։

ՑԱՒԱԳՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ յոյժ ցաւագին. *Ցաւագնագոյն մահ եկեսցէ 'ի վերայ։ Յոյժ ցաւագնագոյն մահու կորուսանել. Փիլ. յոբ։ Պիտ։

ՑԱՒԱԳՆԱԿԱՆ. Տ. ՑԱՒԱԳԻՆ. *Արտօսր ցաւագնական, որով ողողանի աղտեղութիւն ազգոյն մեղաց. Սարկ. աղ։

ՑԱՒԱԳՆԵՄ, եցի, եալ. չ. } Ὀδυνάομαι. Dolore af-
ՑԱՒԱԳՆԻՄ, եցայ. չ. } ficior, doleo. Ցաւագին գտանիլ. ցաւս կրել. զգալ ցաւոց. ցաւել. վշտանալ. հիւանդանալ. տկարանալ. մորմոքիլ. տրտմիլ. *Ամենայն ցաւագնեալք ողբովք։ Կեանս ցաւագնելոց ողբովք։ Մնացորդք և ցաւագնեալք. Ա. Թգ. ԻԲ. 2։ Յոբ. Գ. 20։ Եզ. ԻԱ. 10։ *Ցաւագնեաց նա 'ի բազում պահոց։ Ոչինչ ցաւագնեաց նմա։ Տրտմել և ցաւագնել յոյժ մեզ՝ զանարժանս գործելով։ Ցաւագնել յանցանելն զպատուիրանաւն։ Թէ ոչ էիր հիւանդ, ոչ ցաւագնէիր ընդ բանսն. Ոսկ. Ա. փիլ։ Վրք հց. ծը։ Փիլ. Բարգն։ Ճ. յհ. ԻԳ։ Վրք հց. Բ։ *Ցաւագնելոց էք յետ գնալոյն իմոյ։ Այլ նա և ցաւագնելին առէ հոգևորքն, այլ տրամութեինն այն շնորհ է առանձինն։ Ոչ միայն ոչ ցաւագնել ձեզ, այլև ուրախ լինել. Ոսկ. յհ։ *Իբրև ձեռն կամ ակն ցաւագնեալ։ Թէպէտ և ցաւագնի մեր ձեռն կամ ակն, կնքեմք զցաւագնեալն անդամ պատուական խաչիւն. Վրք հց. Բ։ *Առողջութեն ցաւագնելոց։ Ծուլութբ իմով ցաւագնեալ։ Ցաւագնելոյն անօրէնութբ. Յճխ. ծա։ Մանդ։

ՑԱՒԱԳՆՈՏ, ի, աց. ա. Ցաւագնեալ. ցաւագար. որ է 'ի ցաւս և 'ի վիշտս. *Տուք գինի ըմպել ցաւագնոտաց. Առակ. ԼԱ. 6։ *Այնպէս համարեալ լիցի քեզ ցաւագնոտն՝ իբրև զմերձաւորն քո, և մեծաւ հոգաբարձութբ բժշկեա զնա. Եփր. համաբ։ *Զախտաժէտսն և զցաւագնոտսն։ Խեղք և կոյրք, և ցաւագնոտք։ Հանձարեղ և ձրի բժիշկ ցաւագնոտ ազգաց մարդկան. Ագաթ։ Մանդ։ Մարաբ։

ՑԱՒԱԳՆՈՏԵՄ, տիմ. Տ. ՑԱՒԱԳՆԵՄ. նիմ. *Զի ցաւագնոտեաց նա 'ի բազում պահոց անտի. Եփր. Ա. փիլ։

ՑԱՒԱԳՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցաւ. վիշտ. և ցաւ սրտի, կամ ցաւակցութիւն. *Հայեաց 'ի ցաւագնութիւնս մեր, որ 'ի ձեռն անօրինին. Գ. Դ. Բ։ *Առելով. եթէ մինչև ցերբ ոչ թողուս զնա, ցուցանէ զփորձանացն և զխորատուցն ցաւագնութիւն. Իսիւք։ *Զցաւագնութիւն մեր ցուցանելով, զոր ունիմք վասն ձերոյ ծուլութեն. Ոսկ. յհ. Ա. 29։

ՑԱՒԱԼԻՑ. ա. Լի ցաւօք. ցաւոտ. ցաւագին. *Ցաւալից են անդամք մարմնոց մերոց. Եղիշ. Թանձ։ *Ոչ սիրեն զլոյս աչք ցաւալիցք. Ճ. Բ։ *Ցաւալից կենաց մարդկան զօրեղ բժիշկ։ Ցաւալից կենօք, և խաւարային բանտիւք։ Ի ցաւալից և 'ի բազմածուփ կենցաղոյս յայս։ Ի ցաւալից վշտացս յանցաւ և յանախտ փառս եկած. Ճառ։ Ճ. փող։ Խոր։ Լմբ. ող։

ՑԱՒԱԾ, ի, ոց. ա. Ἄλγων. Dolens. ἀῤῥωστῶν, aegrotans. Ցաւագնեալ. ցաւագնոտ. ցաւագար. ախտացեալ. խօթ. տերտլի, հաստալը. *Աղքատ և ցաւած եմ ես. Սղ. ԿԸ. 30։ *Որք խորտակօքն պարարիցին, ախտաժէտք և ցաւածք (լինին). Ոսկ. մ. Բ. 19։ *Որպէս ցաւածք՝ որ առսկայցեն 'ի բժշկական ձեռաց։ Բժիշկ մի՝ որ ցաւածի օգնել կամիցի, տեէ բաւէ և ժամանակ մի մնայ առ 'ի հնարել զցաւածին առողջութիւն. Ոսկ. Եփ։ *Ցաւածին ահագին բժշկութեն թուիցի. Սեբեր. Ա։ *Ասեն բժիշկք՝ թէ ցաւածին որդի ցաւած լինի. Վրդն. ծն։ *Ոչ կարէր գնալ, զի ոտիւքն ցաւած էր. Բուզ. Է. 35։ *Գիտէ համբերել ցաւոց, այսինքն գիտէ յանձնէ զցաւս ցաւածոց. Գէ. Եփ։ *Բժիշկ ցաւածին. Գնձ։

ՑԱՒԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Հիւանդութիւն. ախտ. *Ուժեղացեալ ցաւոցն խստութեն. որով յայն ցաւածութեն երթայ մտանէ 'ի քաղաք. Արծր. Դ. 11։

ՑԱՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է ցաւոց. և ցաւաբեր. *Բարեկամնյ 'ի վերայ եղելոցն և ձգելոց նմա զցաւականն՝ ոչ զայրացաւ (յոբ). Բրս. Բղբ։

ՑԱՒԱԿԻՐ. ա. Որ կրէ զցաւս. և ցաւագին. *Ցաղագս ցաւակիր ներգևման մարմնոյ եղմսին (չկարացեալ փախչել). Ցհ. ԺԲ։

ՑԱՒԱԿԻՑ. ա. Συμπάσχων, συναλγῶν. Compatiens, condolens. Կցորդ ցաւոց այլոց. կարեկից. ախտակից. վշտակից. *Ե՛կ երեմիա՝ ցաւակից մարգարէ։ Զոր տեսեալ ամ զցաւակից նորա կամս. Լմբ. պտրգ։ Մխ. երեմ։

ՑԱՒԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συναλγέω, συμπάσχω, συνάχθομαι. Condoleo, esco; compatior. Կցորդել ցաւոց այլոց. կարեկցել. ախտակցել. վշտակցել. տէրտտէշմէք, ածըմագ. *Ցաւակից լինել մեռելոյն։ Ցաւակից լինելով, ադակից։ Ցաւակից լինել և ողորմել. Ոսկ. յհ. Բ. 39։ Արգ. Ա. պ. Գ։ Ճ. Յոբ։

ՑԱՒԱԿՑԱԲԱՐ. մ. ա. Ցաւակից լինելով. ցաւակցութբ. կարեկցաբար. և ցաւակցական. *Ոչ տեսեր ցաւակցաբար։ Յօժարութբ և ցաւակցաբար ունել զվերակացութեն հօտին։ Ցաւակցաբար հոգալով զեղբօրն փրկութեն. Սարգ։ *Վճարեաց այնքան խնամօք և ցաւակցաբար. Բրս. մրկ։ *Ցաւակցաբար դառնն խղճաբերից՝ մեր կենսատուին եղեն ողբակից։ Ցաւակցաբար զմեզ արտասուել. Գնձ։ *Զմեղս ընկերին ցաւակցաբար ապաշաւեսցէ. Ոսկիփոր։ *Գայր առ նա 'ի ցաւակցաբար վշտակցութեն։ Օգնութեն՝ ցաւակցաբար գթոյ է բացայայտիչ. Յհ. ԺԲ։ Խոսր։

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է ցաւակցութեն. *Հեզաձայնձուկ խանդիւք, և ցաւակցական որակօքն. Երզն. քեր։

ՑԱՒԱԿՑԵՄ, եցի. չ. } Տես ՑԱՒԱԿԻՑ
ՑԱՒԱԿՑԻՄ, եցայ. չ. } ԼԻՆԵԼ. *Կարօտելոց ցաւակցեա. Կլիմաք։ *Աղաչէ օգնել ցաւակցեն։ Ցաւակցիմ հիւանդաց՝ 'ի տես երթալով, և զհիւանդութեն բառնալով. Մխ. ատեն։ *Զիս թշուառացուցանել կամելով պատճառաւ իմն ցաւակցին. Պիտ։ *Ի վերայ յոքունց առնուլ ողբս, և նոցայն ցաւակցել. Մագ. ԻԷ։ *Լեր մխիթար ցաւակցելի (այսինքն ցաւակցելով). Ճ. Եղբ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարեկցութեն. վշտակցութեն. *Ցաւակցութբ պարտ է բժշկել... Եթէ ցաւակցութբ չսիրես զեղբայրն, մի կար ընդ նմա. Նեղոս։ *Ցաւակցութբ յերեսս հայի. Կլիմաք։ *Սիրով և ցաւակցութբ կատարեսցուք։ Զի և 'ի զկնի եկեղոցն ընկալցոյ զթողութեն և ցաւակցութեն իմոյ տիրապէս հիւանդութեանս. Սարգ. յկ. Ը. և Ա. պ. Է։ *Քարշելով զծախսն ընդվայր, և զնանիր ցաւակցութիւն. Ոսկ. յհ. Բ. 39։

ՑԱՒԱՀԱԼԱԾ. ա. Հալածիչ և փարատիչ ցաւոց. դէրդի դէֆ էդիճի. *Իբրև զախտաքոյծս և զցաւահալածս մեծարեալ զոսկրուկս. Յհ. ԻՏ. պտրղ։

ՑԱՒԱՆԱԿԻՄ. եցայ. չ. Բառել. տեել. դիմանալ. օիւըմէք, թայանմագ. *Մակեդոնացւոց իշխանութեն մինչև 'ի հռովմայեցւոց վախճան առնլոյ՝ ցաւանակեցաւ զայս ձև օրինակի. Եւս. քր. Ա։

ՑԱՒԱՍԷՐ. ա. Որ սիրէ ցաւակցել. (ըստ անորձ թարգ. հայհոյոց.) *Զի քանիցս անգամ ընկալցիմք զցաւասէր քո հոգւոյդ հրովարտակս. Կանոն ոճյն ՀոռԼի։

ՑԱՒԱՏԵՄ. եցի. ն. (իբր ասել. ծատավել.) Պատառոտել 'ի ծունէնս. *Կապերտ նոր արկեալ 'ի վերայ պատառոտն ձորձոյ՝ ցաւատէ զնա. Մծբ. ծԸ։ *Արարի զառաւելութեն ջրոյ, զի մի 'ի ջերմութեն արեգականն ցա-

ւառեալցի երկիր. Մխ. երեմ։

ՑԱՒԱՑԱԾՈՅՑ. ա. Ցածուցիչ՝ մեղմիչ՝ փարատիչ ցաւոց. *Փառաւորելով զցաւացածոյցն զքս օրհնէին. Փարպ։

ՑԱՒԱՑՈՒԻԱԾ, ի կամ ոյ. գ. Ցաւ հասուցեալ և կրեալ. *Ըստ ցաւացուածին և ըստ վէրին չարութեան. Մանդ. ճան։

ՑԱՒԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἀλγεῖν, ποιέω. Dolere facio. Ցաւօք տանջել. կսկըծեցուցանել. ցաւ տալ. ցաւցընել. աղրըթմագ, տըրըթմագ. *Նա ցաւեցուցանէ, և միւսանգամ անդրէն հաստատէ. Յոբ. ե. 18։ *Որքան զմարմինն ցաւեցուցանեն և աղախանեն, այնքան զհոգին նորոգեն։ Եւ ոչ այն ինչ՝ որ ցաւեցուցանէ։ Ցաւեցուցեալ զմեր սիրտս։ Ցաւեցուցանէ, կշտամբէ. Սարգ. ա. պ. ժ։ Ցհ. կբ։ Խոր։ Մխ. երեմ։ *Կարի ցաւեցոյց զնա (փարաւոնի). Կիւրղ. ել։

ՑԱՒԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Այն՝ որ ցաւեցուցանէ. *Նաև զի սաստիկն ցաւեցուցիչ է. Բրս. մրկ։

ՑԱՒԷ, էր, եաց, եցին, եսցէ. դիմառ. Ἀλγέω, πονέω. Dolet me, laboro. πάσχω, patior, compatior. μεταμελέομαι, curo. Ցաւ է. ցաւ և կսկիծ լինի կամ բերէ։ Որպէս Ցաւ կրել. ցաւագնիլ. տես և ՑԱՒԻՄ. ցաւիլ. աղրըմագ, աղր փայմագ. *Որովայն իմ ցաւէ։ Ցաւեցին ամք իւր։ Ցաւեսցեն սիրտք իւրեանց։ Հարկանէին զինձ, և ինձ ոչ ցաւէր։ Տանջեցեր զնոսա, և նոցա ոչ ցաւեաց. ևն։ *Մի ինչ անգամ ուրուք ցաւիցէ մարմնոյն. Ոսկ. ե. փիլ։ *Ջիր է քեզ. և սաստ. այժմ տէր, ցաւէ լերդիս։ Աղջնոյ ցաւեցին որովայն. Վրք հց. յ։ Մխ. առակ։ *Ոչ այնպէս ցաւէր նոցա լուծանել չարաւութիւն, որպէս բժշկութին հիւանդութեան. Ոսկ. յհ. ա. 36։

Եւ որպէս Ցաւակցել. մորմոքել. հոգալ. և Ջչարիլ. *Ձիք ոք 'ի ձէնջ, որում ցաւէր վասն իմ։ Օրհնեալ էք դուք 'ի տեառնէ, զի ցաւեաց ձեզ վասն իմ։ Եւ ոչ ցաւէր ձեզ վասն բեկմանն յովսեփու։ Հովուաց նոցա ոչինչ ցաւէր վասն նոցա. և այլն։ *Ըստ գերութեան ցեղին յովսեփու չցաւէր նոցա. Լաստ. ծա։ *Ջի տեսցեն, և ցաւեսցէ նոցա, և չուեսցեն 'ի նմանէն. Եզր. Բգ։ *Ցաւեաց նմա վասն անկելոցն 'ի հուր։ Վասն որոյ ցաւեաց գթութեանցն այս։ Ցաւեաց սիրտն 'ի վերայ ամպարշտելոյն. Եղնիկ։ Տօնակ։ Լմբ. ծղ։ *Վն այլոց փրկութեան ցաւէր նոցա. Բրս. մրկ։

ՑԱՒԻՄ, եցայ. յ. Ցաւ է ինձ. Նոյն ընդ ուրի. ցաւիլ. Տես և ՑԱՒԷ. Ἀλγέω. Doleo. աղրըմագ. *Ցաւիմ 'ի վերայ քո եղբայր յովնաթան. Բրս. մրկ։ *Ողջ քաղաքն անդ էր, և միապէս ցաւէին ամենեքեան. Վրք հց. ե։ *Ցաւէին (առաքեալքն) 'ի վերայ ժողովրդեանն և աւերման տաճարին։ Դպիրքն և փարիսեցիքն ոչ ցաւէին զկորուստ ոչխարին. Երզն. մտթ։

ՑԱՒԻԼ. որպէս Ցաւագնիլ. ախտանալ. Νοσέω. Aegroto. *Աչք ցաւիցին. ստամոքք ցաւիցեն. Ոսկ. ե. փիլ։ *Ցաւի փորն և գլուխն. ցաւի արմունկն. Ոսկիփոր։

Եւ որպէս Վշտանալ. ողալ. տհաճիլ. խոցիլ սրտի. դչարիլ. *Խնդայ ընդ մերձենալն նորա, և ցաւի ընդ հեռանալն նորա. Վրք հց. ե։ *Ցաւի և վշտանայ 'ի յիշատակ այնոցիկ, յորոց հեռացաւ. Կլիմաք։ *Զօրացեալ միայն քնիւ՝ ոչ ցաւի 'ի նեղութենէ թշնամւոյն. Լմբ. ող։ *Ցաւելի բանսարկուին, և զորհնութե դիւաց. Բրս. գորդ. յն. ὀδυνηρός, molestus. *Ցիշատակաւ համբան հեղուսիցն... ցաւեսցի չարին. Նար. ԽԵ. այսինքն ցաւ և խոց լիցի բանսարկուին։

ՑԱՒՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Նշանակ ցաւողի, և ցաւոյ. ցաւագնութ. *Իսկ ընդ յըն՝ ցաւողական է. Երզն. մտթ։

ՑԱՒՈՏ, ի, աց. ա. Ցաւած. ցաւագար. ընթանալոյ ցաւոց. խօլ. *Ցաւոտ մարմինս։ Մեծ բարերարութիւն է մեզ աղքատ և ցաւոտ առ լինել մարմնով. Փիլ. լին։ Բրս. մրկ։ *Ժողովել զախտաժէտս, և զամենայն ցաւոտս. Բուզ. դ. 4։

ՑԱՒՈՏԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Ցաւոտեալ է հոգին մեղօքն. Բրս. մրկ։

ՑԵԹԵԱԼ, կամ ՑԷԹԵԱԼ. Իբր Ցայթեալ. ցայտեալ. *Ետես յմծայրին զօրութէն 'ի քեզ ցեթեալ արեամբ և հրով. Ճ. բ. յուլ։

ՑԵԼԵՄ, եցի, լեալ. ն. } Σχίζω.
ՑԵԼՈՒՄ, ցելի, ցել. ցելեալ. } (լծ. խզել.) Scindo, findo. Հերձուլ. պատառել. ճեղքել. պատռել, ճեղքել. եարմագ, եըրթմագ. *Ցելէ զերկինս, և 'ի հօրէ վկայի։ Ըղձորագոյն տաճարին ցելեաց, զվէմս պատառեաց. Սրգ. յհ. է։ Ճ. Բ։ Ն. Մէկն. ղչ։ *Վարագոյր տաճարին ցելաւ յերկուս։ Ետես ցելեալ զերկինս. Մաթ. իէ. 51։ Մրկ. ա. 10։ *Վարագոյր տաճարին ցելոյր (այսինքն ցելեալ լինէր). Ճոր։

ՑԵԼՈՒՄՆ, լման. գ. Σχίσις (խզումն.) Scissio, fissura. Հերձումն. ճեղքումն. ճեղքուած. *Զսա առանց ցելման թողացոյց. Իսկ զներքինն ցելեալ վեցեկի՝ եօթն բոլորս անհաւասարս. Պղատ. փիլ։

ՑԵԽ, ոյ կամ ի. Տ. ՑԻԽ. *Ընդ ցեխ աղբոյն որդունք զօղիցին։ Քան զցեխ և զաղբ յոյժ գարշելի է. Մանդ. ժէ։ Բրս. մրկ։

ՑԵԽԱԹԱԹԱԽ. ա. Ցխոտ. տղմաշաղախ. *Որպէս 'ի սեղանս եթէ ոք ցեխաթաթախ մարմնով կամ ձեռօք մատչիցի. Ոսկիփոր։

ՑԵԾ, ի կամ ոյ. գ. Ἶβις. Ibis. գրի և ՑԷԾ. քաջահաւ, թռչուն եգիպտական. *Զցինն և զեգիպտացի զցեծն։ Արտաւազդահաւն, և ցեծք. Փիլ. փեսակ. և չէն. ե. 39։ *Արտաւազդահաւն և ցեծք՝ հաւք են, որ 'ի ջուրսն բնակեն, ձկնաքաղն և չեռոխն. Լծ. ժիլ։

ՑԵՂ, ի, ից. գ. Φυλή. (լծ. թ. ֆիլէ.) Tribus. δῆμος, populus. πατρία, familia, parentela. և μεριδαρχία, τάγμα, ևն. Ճիւղ մի ազգի. շառաւիղ և գաւազան ազգատոհմի. ցեղեալ ազգ. զատուցեալ ազն. տոհմ. զարմ. սեռ. սեր. սօյ. *Ընտանեաց մարմնոյ իւրոյ 'ի ցեղէ իւրմէ։ Իշխանք ցեղիցն ըստ նահապետաց։ Ի ցեղէն շմաւոնի։ Հազար այր 'ի ցեղէ՝ յամենայն ցեղիցն իսրայէլի։ Հանդերձ ցեղիւքն իսրայէլի։ Ի ցեղէ հօրն իւրեանց։ Ի ցեղէ որդւոցն կահաթու։ Ըստ ցեղից ձերոց։ Եւ եղիցի ցեղն զոր ցուցցէ տէր, մատուսցիք ըստ տոհմից։ Բաժին ցեղի. ևն։ *Երեցունց ցեղիցն մեռաւան գոլով ցարքահամ և ցնինոս և ցմերին արամ։ Որոշեաց ած զերկոտասան ցեղսն 'ի միմեանց, զցեղն սեթայ, և զազգն կայենի։ Նախաստեղծն՝ որ հայր էր մարդկան ցեղի. Խոր. ա. 4։ Սրգ. ա. պ. է։ Լմբ. իմ։ *Իշխանք էին հնդկաց և եղբարք ցեղովք. Զենոբ։

ՑԵՂԻՑ ՑԵՂԻՑ. Ազգի ազգի. պէսպէս. սօյ սօյ. պոլէթ պոլէթ, ճիւրլիւ ճիւրլիւ. *Եւ ես քան զես յաճախեաց 'ի ցեղից ցեղից ցանկալեաց ցցեալ 'ի գետինս. Նար. խա։

ՑԵՂԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարգ և կարգաւորութիւն ցեղից. որոշումն ցեղի 'ի ցեղէ. *Աշխարհահրաժէին ցեղակարգութեան. Արծր. ա. 1։

ՑԵՂԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Ὁμόφυλος. Ejusdem tribûs, generis. Ազգակից. համասեր. համանման. *Դաւիթ հոգւոյն աչօք թշուառակից եղեալ ցեղակցացն՝ ընդ նոսին խառնէ զանձն. Լմբ. ող։ *Բնութեան զարուն առ եգն ած, և ոչ զերկաքանչիւրսն առ ցեղակիցսն. Արիստ. ճյ։ *Հոյլք իմաստուն մը կուսանաց՝ որ ցեղակից էք սրովբէի. Ճ. եդես։

ՑԵՂԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ազգակցութիւն. մերձաւորութիւն. *Յարտաքին թշնամւոյն ըղձուշանալ դիւրին է. բայց 'ի ցեղակցութէ պատերազմացն գժուարին է տարել, որպէս հաբէլի և յովսեփայ դիպեցաւ իրքն. Լաստ. իէ։ *Ստեփաննոս էր 'ի թագաժառանգ տանէն յուդայի՝ ցեղակցութ պատուեալ մարգարէութեն քնի. Տօնակ։

ՑԵՂԱՊԵՏ, ի, ից կամ աց. գ. Ἀρχίφυλος, φύλαρχος, φυλάρχης, πατριάρχης. Princeps sive praefectus tribus, patriarcha. Պետ և գլուխ ցեղի. նահապետ ազգի և տոհմի. *Ցեղապետք ձեր, և ծերակոյտ ձեր։ Ժողովեցէք առ իս զցեղապետս և զծերս ձեր։ Ամենայն գունդք ցեղապետացն զօրաց. ևն։ *Գլխաւորք և ցեղապետք որոշեալք։ Բազում գլուխք և ցեղապետք։ Երկոտասան ցեղապետին՝ ծնեալ որդւոց նահապետին. Խոր. ա. 31։ Ցհ. իմ. երե։ Ցո. որդի։

ՑԵՂԱՊԵՏԱԿԱՆ. ա. Սեպհական ցեղապետի և ցեղապետութեան. *Սիրելով զցեղապետական իշխանութիւնն. Ոսկ. յհ. ա. 38։

ՑԵՂԱՊԵՏԵՄ, եցի. ն. Տիրել որպէս ցեղապետ. կր. Սերիլ 'ի ցեղապետէ յառանձին տոհմ. *Ի կրտսերոյ որդւոյ նորա առաւելնէ առաւելեանք ցեղապետեսին. Ցհ. կբ։

ՑԵՂԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Իշխանութիւն ցեղապետական. նահապետութիւն. *Ճարտարութեամբ զցեղապետութիւն ազգի իւրոյ ունէր։ Ոչ գտանի առաւգարան պատմութեն ինչ ցեղապետութեան։ Կազմէ զթագաւորութիւն տանուտերական ցեղապետութեան. Խոր. ա. 31։ Ցհ. կբ։ Վրդն. պտմ։

ՑԵՂԱՑԵՂ. } գ. ա. մ. որ և ՑԵՂՈՒՑԵՂ.
ՑԵՂԵՒՑԵՂ. } ՑԵՂ. Պէսպէս ցեղք. և Ազգի ազգի. և Այլևայլ օրինակաւ. սօյ սօյ. *Ցոլով ժամանակս կեցին ցեղացեղք ազանցն. Եղիշ։ *Ցեղացեղ և բազմակարօտ մեր բնութիւնս. Վրդն. պտմ։ *Ցեղ և ցեղ շինան, և գարշ գիճանան. Գնձ։

ՑԵՂԸՆՏԻՐ. ա. Ընտրեալ և որոշեալ ըստ ցեղի. *Ջատեալք ցեղընտիրք 'ի նախնեացն յն. որք եղեն 'ի նոյն նախնեաց. Ոսկ. մ. ա. 3։

ՑԵՂԸՆՏԻՐ ԱՌՆԵԼ կամ ԼԻՆԵԼ. Առնել ընտրութիւն ըստ որոշման ցեղից. խարել զառանձին ցեղ ընտրութեամբ. *Պիտոյ է ուրեմն զբանիցն ձև ոչ յոյժ ցեղընտիր առնել, այլ տեսանել յաւէտ 'ի նոսա զբանիցն բնութիւն. Պորփ. ւ. յ։ *Ցեղընտիր լեալ 'ի բազում ցեղս բաժանէր. Ոսկ. եւ։ *Ըստ աշխարհի պարթև, ըստ ցեղընտիր լինելոյ՝ յազգէ արշակունի։ Բանք սոյ հօրն կրճիմն և ցանգ եղաւ ցեղընտիր լինելոյն զայնքան ժամանակս. Գր. Ա. յէւ. վարոյ սով։ Լմբ. պտրգ։

ՑԵՂԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընտրութիւն և խտրութիւն ցեղի. *Քարինք տանն այս ցրուեալ են իբրև զաղբ զճանապարհաւ 'ի ցեղընտրութեան. Լմբ. ոփ։

ՑԵՂԻՄ, եցայ. յ. Սերիլ և աճել ազգի 'ի ցեղս ցեղս 'ի միջէ նահապետէ. սօյ ղէն թիւլ. *Զնոյ իւրովքն պահեաց. յորոց վերստին ցեղեցաւ սերմն մարդկան։ Ցեղեցան յերկոտասան նահապետացն։ Բանսարկուի թագաւորեալ, արշակունի ազգըն ցեղեալ. Լմբ. իմ։ ՃՃ։ Ճ. Հմ։

ՑԵՂՈՒՑԵՂ. Տ. ՑԵՂԱՑԵՂ։ Գնձ։

ՑԵՏ. Տ. ՁԵՏ. (արմատն է Ցետ. յետք.) *Կապեաց ցետ ընդ ցետ երկուս երկուս. որ մէն մի ջահ լուցեալ եդ 'ի մէջ ցետոց նոցա. Եղիշ. դա։

ՑԵՐԲ. մ. որ և ՄԻՆՉԵՒ ՑԵ՞ՐԲ. ՄԻՆՉԵՒ ՑԵ՞ՐԲ. ինչուան երբ, փանի մէկ. նէճէյէ.

փէօ, նէմ՝ պէր. *Ցե՞րբ է այդ անքայ, ցե՞րբ 'ի մխոս քո փորձեսցեմք: Ցե՞րբ կեալն արժան իցէ. Գ. Ղ. Է. 22: Կոչ. Բ: *Մինչև յե՞րբ տէր ... մինչև ցե՞րբ բարձրանայ թշնամին 'ի վերայ իմ. Սղ. ԺԲ:

ՑԵՐԵԱԿ. } գ. մ. յորմէ ած. ցորէկ.
ՑԵՐԵԿ. } Ἡμέρα, τῆς ἡμέρας, τὴν ἡμέραν, πρὸς ἡμέραν. Dies, die, per diem, versus diem. Ժամանակն՝ որ յայգուէ մինչև ցերեկոյ. այն է Տիւ. կիւն. կիւնտիւզ. Ի տաճկերէն. ցորէկը, ցորէկօան ափէնը. կիւնփիւզին. *Ընդ երեկս մտանէր առ թագաւորն. և ցերեակ երթայր անդրէն առ ընկերս իւր. Եսթ. Բ. 14: *Ցերեկ առ հարաւակողմամբ գնայ ընդ արեւմուտս, և զցայգ առ հիւսիսաւ: Ի՞նչ զոր ցերեկ ընդ բերան ածիցէ մարդն. Եզնիկ: *Անարժանքն գիշեր և ցերեկ յամենայն աղօթսն և այլն... այլ 'ի տանէն՝ ուր կատարի գիշեր և ցերեկ... Որպէս պարտն է՝ գիշեր և ցերեկ աղօթէ յեկեղեցիս. Լմբ. պտրգ. իմա որպէս զցայգ և զցերեկ:

կամ Մինչև ցերեկոյ. ցերեկոյ. *Ընդէ՞ր կայք աստ զօրս ցերեկ (յն. զօրն ողջոյն) դատարկ. Մտթ. Ի. 6: *Ած առաջնորդէր նոցա ցերեկ սեամբ ամպոյ. Իս. ԺԴ. 21: *Վմ ցերեկ պահելոյ... ցերեկ կալոյ ('ի պահս). Ճ. Բ:

ԶՑԵՐԵԱԿ. } մ. Ի տաճկերէն. 'ի տուէ.
ԶՑԵՐԵԿ. } մինչև ցերեկոյ. զտիւն ողջոյն. ցորէկը, բիւթիւն իրէկիւն. կիւնտիւզին. ափղշամտա. *Զցերեակն համբերեալ ոչ ճաշակել: Որ զցերեակն ուսուցանէ զժողովուրդն 'ի տաճարին. Բրս. պհ: Զքր կբ: *Ըզցերեկ այրեալ լինէի 'ի տօթոյ, և զցայգ 'ի ցրտոյ: Զցայգ պահ արկցուք զմեօք շուրջ, և զցերեկ գործեսցուք: Աղաչեմ զցայգ և զցերեկ զտէր մծ երկնից: Զցայգ և զցերեկ գնալ, կամ չուել, կամ աղաղակել. և այլն:

ՑԵՐԵԿԱՊԱՀ. ի, աց. ա. գ. Պահապան տուընջենային. որ պահպանէ զօրն ցերեկ. *Ըստ օրինի ցայգապահաց և ցերեկապահաց լինել վշտամբեր. Սարկ. քհ:

ՑԵՐԵԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ժամանակ ցերեկային. տիւ. ցորէկ. կիւնտիւզ. *Զամենայն զցերեկութեն աշխատութի զտօթոյ և զքրտան: Որոց բարձեալ էր զտօթն ցերեկուէ. Փարպ: Կոչ. ԺԴ: *Զցերեկութեն չարեացն հոգս զցայգն ածեն զմտաւ: Զաւուրն զցերեկութե վաստակոցն: Ցերեկուէն վաստակօք 'ի չորաբեկ ստեղանն մաշչին. Ոսկ. մտթ. յհ. ա. փիլ:

ՑԵՑ, ոյ, ոց. գ. Σής. Tinea. իտ. Tignuola, tarma. Լինի և ցեցեր՝ իբր ցեցք. յն. սէս կամ սէօ. տրաք. ... Որդն կամ ճճի փոքրիկ, որ ուտէ զհանդերձս անմերձս յօգոց. Տես և ՈՒՏԻՃ, ՄԷՑ. կիւվէ, պիւվ. *Իբրև ցեց հանդերձի, և որդն փայտի: Իբրև զցեց 'ի վերայ ձորձոց: Իբրև զասր՝ որ ուտիցի 'ի ցեցոյ: Ցեց ոսկերաց՝ միրտ հոգած: Ապա թէ ոչ՝ և զխ ցեց կերիցէ. և այլն: *Թէպէտ ցեցք ոչ ուտեն զոսկին, սակայն գողք յափշտակեն. Մեկն. ղկ: *Արդ 'ի դժոխս իջցես 'ի խոր, քեզ անկողին մեցդ և ցեցեր. Շ. Եդես:

Իբրաւ Գաղիանոսի գրի, *Երախտոս, ցեցոտ. յն. էրբէտօս, է աղուն, զեռուն. իսկ էրբէս, ախտ՝ որ սողի, իբր էրբէնճէզ: Այլ Սոփէ. լէհ. կամի ընթեռնուլ ցեց, և մերձ է 'ի յն. լու. էրէֆքէս. իբրու խոտ ինչ խօթնաճղի, ծիրանի ծաղկամբ՝ մշտադալար:

ՑԵՑԱԿԵՐ. ա. Σητόβρωτος. A tinea comestus, corrodatus. Կերեալ 'ի ցեցոյ. կիւվէլի, կիւվէլէն պէրպատ օլմուշ. *Իբրև ըզձորձս ցեցակեր: Զհանդերձս մեր ցեցակեր: Իբրև զկապերտ ցեցակեր: Հանդերձքն ցեցակեր յամեցուցանել: Գուցէ ցեցակեր լինիցի. Յոբ. ԺԳ. 28: Ոսկ. յհ. ա. 26: Մծբ. ԺԵ: Աֆոթ: Ոսկ. մ. Բ. 13: *Իբրև զասր ցեցակեր. Ոսկ. եփ:

ՑԵՑԱԿԵՐԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. *Ցիւրեանց ժանկոյ անտի մաշին, և ցեցակերեալք և բոտոտակերեալք ապականին. Թղթ. բարոյ:

ՑԵՑԱՄԷՑ. ա. Ցեցոտեալ. մեցամէս. և Ցեցոտիչ. ուտիչ. ապականիչ. *Դիւրամաշք են, և 'ի ցեցամեց ուտճաց ապականին. Երզն. մտթ:

ՑԻԾ. Տ. ՑՆԾ:

ՑԻԽ, ցխոյ. գ. որ և ՑԵԽ. Πηλός, βόρβορος. Coenum, lutum. Տիղմ. գայռ. չամուր, պալչըգ. *Ո՛չ այնպէս ցխոյն մտանէ աչաց, իբրև զլկտի երեսն տեսանել: Կամի այնպիսին, թէ մարմինն ընդ ցխս գայր, և ոչ միտքն (կօշկաց): Ընդ ցեխս գայցէ, փոշւով ծածկեցի: Զոգիսդ ամենեւին 'ի ցխս ընկեցեր: Լաւ էր տղմով և ցխով ծեփել զերեսս. Ոսկ. մտթ: *Որ զանկեալն 'ի ցխոյն յարուցանել կամի, և ինքն ցխոտի. Բրս. մրկ: *Ընդ ցխս (կմ ցեխս) աղբոյն և տղմոյն ('ի փորի) որդունքն ճռճռեցին. Մանդ. ԺԴ:

ՑԻՆ, ցնոյ. գ. (լծ. յն. իքտին.) Ἰκτῖνος, ἰκτίν. Milvus, milvius. Հաւ թռչուն յափշտակիչ գիշատիչ, գորշ. լինի և թուխ, և կարմրաւուն. որոյ՝ նման բազէի և անգեղի. չաքալ. չայլաղ. *Անգղ, և ցին: Զգետաբծուխ, և զցին. Ղևտ. ԺԱ. 14: Օր. ԺԴ. 13: Իսկ Եզ. ԼԴ. 11. *Ցինք, և ագռաւք». յն. ἶβις, ցեծ: *Յօդագնացից զցինն: Հաւփալք 'ի ցնոց փախչին. Փիլ: *Ընդ ցինք ժողովեսցին առ միմեանս. Մծբ. ԺԴ: Ի բառս Գաղիան. գրի, *Ցին հաւ. ցին». որպէս յն. իկտին, իքտին. (կամ սխալ գրչութե, կնիդի, քինիդիա:)

ՑԻՆԳ, կամ ՑԻՆԿ, ցնկոյ կամ կի. գ. Ἄχει. Achi. Դեղին ծաղիկ դաշտի և յափն գետոյ. *Ցինգ առ ամենայն ջրով յեզեր գետոյ՝ յառաջ քան զամենայն խոտ խլեսցի. Սիրաք. Խ. 16: *Ծաղիկ եգեալ զցինգ... ծիւրեալ գեղնութե... Եւ լուեալ պատասխանեաց, վասն մեր սուրք որին գերանդեաց. իսկ ես խոկալով յայտնի զարհուրեալ դեղնիմ. Մխ. առակ. ԼԳ:

ՑԻՌ, ցռոյ կամ ու, ուց. գ. Ὄναγρος, ὄνος ἄγριος. Onager, asinus agrestis vel sylvestris. պ. կիւր. Իշավայրի. էշ վայրենի՝ 'ի յաւ ջորւոյ, գորշախայտ բազմագունի մանուածով. շրջի յանապատս և 'ի բարձր լերինս և 'ի քարաժայռս, և նեղի յոյժ 'ի ծարաւոյ. խանչէ յորոշեալ պահու. Եաբան էշէյի, խարը բէկաի, հըմարի վէհշի. *Յագեսցին ցիռք 'ի ծարաւս իւրեանց: Միթէ տարապարտո՞ւց խանչիցէ ցիռ: Հանգոյն է ցռոյ անապատականի: Ցիռք 'ի դաշտս ծծեցին զօգս: Ընդ ցիռս բնակութի նորա: Ուրախութի ցռուց: Եղիջիք իբրև զցիռ յանապատի. և այլն: *Ըզցիռս զայս մեք էշ վայրի ասեմք. որ օրինակ է վայրենամիտ երբայեցւոցն անհնազանդութե և ապստամբութե: Դարձեալ ցռոյս օրինակաւ է լինել զենանակեցիկ անապատաւորսն... զատեալս և ազատեալս յերկրաւոր զբաղմանց. Նար. յոբ: *Ուտել զմիս ուղտոյ և ցռոյ (կամ ցռւոյ) և նապաստակի. Կանոն: *Լսել զխանչիւն ցռուց. Եփր. յես: *Կերակրէք և զցիռս վայրի: Ո՞ արար զցիռ վայրի ազատացեալ շրջել: Պարսկահայք ունի երէս, ցիռ, և այծեամն. Ոսկ. յհ. Բ. 1: Մծբ. ԺԳ: Խոր. Ծ: *Վասն ցռուց. յորժամ ծնանի մատակ մարուկ, գայ հայրն և ծամէ զկարեսոր նորա. Եղիշ. բարոյ. (կմ ըստ այլոց, կորուանէ զարու քուռակս, զի է նախանձոտ:)

ՑԻՐ. ցիր, ցիրս, ցիրք. ա. մ. Σκορπιζόμενος, σκειρόμενος. Sparsus. σποράδην, sparsim. Արմատ Ցրելոյ և Ցրուելոյ՝ իբր Ցրեալ ցրուեալ. ցնդեալ այսր անդր, սփռեալ, ցանեալ. սփիւռ, տարած, լոյծ. *Եղև նա ցիր և վայրագ. Եփր. ծն: *Ի սերմանացու և 'ի ցիր նիւթոյ. Փիլ. այլաբ: *Լեառն մածեալ. (զի) զցիրն և զլոյծն և զջրեին ժողովէ և հաստատէ: Ցիր և վայրավատին կայ ամենայն խոտն. Սեբեր. Գ: *Որ լոյսն էր՝ ցիր ծագմամբ... Լոյսն առաջին ցիր բնութի ունէր: Լոյսն ցիր բնութի էր. Վեցօր. Բ: Շիր: *Այլ ո՛չ ցիրք 'ի միմեանց. Անյ. պերիարմ: *Յորոց յահէ ցիր վայրացան լինէին: Դաշտացն և ճանապարհացն ցիր դիտաւորեալ կացուցանէին. Ցիր դիտաւորեալ կացուցանեն զամբոխն ընդ երեսս դաշտին. Ագաթ. Գ. 41: Ագաթ: Խոր. Բ. 62:

ՑԻՐ. գ. Տարածութի վայրաց. դիրք ցանեցիր իրաց. սփիւռ վայր. *Ընդ ցիրն աստապատակ սփռեալ հայացեալքն, զամենայն զօրան պարսից կոտորեալ սպառեցին. Բուզ. Դ. 31: *Ուռկանեցին... զցիրս ցնդման բաժանման երկրի որդւոց աշխարհի. Նար. խւ: *Երկիր եղև ցիր որդւոց մարդկան. Մծբ. ԺԲ: *Ցատակ երկնի՝ ցիր վայելչութե աստեղացն, և պայծառութե լուսաւորացն. Լմբ. սաղ. Ը. 34. իմա առեալ 'ի բանէն Յոբայ. ԼԸ. 7. *Յորժամ եղեն աստեղք ցիրք». որպէս ընթեռնու և Լմբ. 'ի սղ. ՃԱ. Թող զի ոմանք ընթերցան աստեղք ծերք. ուր յն. ունի լոկ՝ աստեղք:

ՑԻՐ ԵՒ ՑԱՆ. ա. մ. Տ. ՑԱՆ ԵՒ ՑԻՐ. *Հասեալ յերուսաղէմ, և ողջոյն տուեալ նբ առ եղեացն, կամեցաւ քննել անդր ցիրեցան մերոց. Լծ. Եւսեբ: *Նկեալ հողմ սաստիկ ցիրեցան զանարգոցն հօտեաց զոսկերսն ընդ դաշտն ամենայն. Կաղանկ: *Յանկարծակի ցիրեցան այսր և անդր արձակմամբ փախստեիւ հեռանային. Յհ. կթ:

ՑԻՐ ԸՆԴ ՑԻՐ ԼԻՆԵԼ. Ցրուիլ յերերաց կմ խուպառ. *Խաղացին 'ի մէջ ճակատուցն, և ցիրընդցիր լինէր. Խոր. Գ. 67:

ՑՐԻԻ. Տես զկնի 'ի կարգին:

ՑԻՐԴ, ցրդի, կամ դոյ. գ. որ և ՑՐԴԻ, դւոյ կամ դոյ. Στοιβή, στοιβάς. Stoeba, stiva. և Stipes, virgultum. (լծ. թ. ...) Նոճ վայրի՝ թփատեսակ փշատերև. և այլ ևս թուփք վայրի. ... *Յոյժ 'ի զատ սպահէր ցիրդն. Խոր. Գ. 45: *Փոխանակ ցրրդւոյն (կամ ցրդոյն) նոճ բուսցի, և փոխանակ դժնկին մուրտ ելցէ. Ես. ԾԵ. 15:

Ի բառս Գաղիան. գնի *Ցրդի, ցրդիլ կմ ցրդել». որպէս յն. արքեւթօս. Ἄρκευθος. Juniperus. այն է փիճի, կամ բեւեկնի: Իսկ *Ցրդոյ պտուղ, կմ ցրդւոյ պտուղ, կամ ցրրդի պտուղ» կոչի անդ ռամկական ձայնիւ ափուլ, ապհուլ կամ ապհոլ. որպէս յն. ἀρκευθίς, bacca juniperi maturitate nigrescens.

ՑԻՑ, ցցոյ. գ. Πάσσαλος. Paxillus, palus, li. Փայտ սրեալ 'ի մի ծայր որպէս բևեռ կամ սեպ՝ հարաւեալ յերկիր և յորմն՝ 'ի կապել կամ 'ի կախել ինչ. ... *Ամենայն ցիցք սրահին պղնձիք: Ըզցիցս խորանին, և զցիցս սրահին: Առ զցից խորանին, և բախեաց զցիցն ընդ ծամելիս նորա: Մի՛ շարժեսցին ցիցք խորանի նորա: Վարեսցես կամ վարեսցես ցցովք ընդ որմն: Կամ առնուցու 'ի նմանէ ցից մի՝ կախել զնմանէ անօթ ինչ: Ցից լինիցի զգօտւոյ քումմէ. և փորեսցես նովաւ. և այլն: *Յանդիման ամենայն ցցոյ նոցա. Սիր. ԻԶ. 15: *Ցից նշանակաբար ասելով զայն՝ որ փորէ. Փիլ. այլաբ: *Զքնական պէտսն արտաքոյ

րանակին ասէ վճարել, և ցցով ծածկել. Վրդն. օրէն։ *Կապել զցցոյ միոյ. Ճ. Ա։ *Հարեալ չորս ցիցս 'ի գետնի, երկու ձեռացն, և երկու ոտիցն, և պրկեցին զնա. Ագաթ։

ՑԻ'Ց. 'ի ցից. ա. որպէս Ցցեալ. 'ի գուրս ցցուեալ. ուղղորդ. ցցած, ցըցուած, ըփթալ փնթալ. փէտ. *Հարեալ զգաստակն 'ի փորն, և եա թողուլ 'ի ցից. Մագիս։ *Ի ցի՛ց լինի և 'ի բաց։ Մայրքն սուր և 'ի ցից։ Եւ երեան ցից։ Ջիլքն 'ի ցից և յերկան։ Աչերն 'ի ցից. Վրդ։

ՑԼԱԳԼՈՒԽ, գլխոյ. ա. Βουκέφαλος. Bucephalus, taurino et magno capite praeditus. Զուարակագլուխ. ունօղ զգլուխ հան գոյն ցլու կամ զուարակի. որ է անուն ձիոյ նշանաւոր Աղեքսանդրի. Բուծեֆալ. *Ուր էր ցլագլուխ ձին։ Այս է ցլագլուխ ձին։ Ինձ թուի թէ յայս հրամայեալ ցլագլուխն՝ աղեքսանդրի այնպէս առնել. Պտմ. աղէք։

ՑԼԱՁԵՒ. ա. Որ ունի զձև և զնմանութիւն ցլու կամ զուարակի. հանգոյն եզին. *Դիմակք քառիցն՝ ցլաձև, մարդապատկեր, առիւծ, արծուի. Գնձ։

ՑԼԱՓԻՂ, փղի. գ. Զորքոտանի՝ կարծեցեալ խառն 'ի նմանութեան ցլու և փղի. *Ի Թէոդոսի (մեծի)աւուրս երևեցան 'ի հնդկաց գաւառք՝ ցլափիղք, և ուղտինձք. Շէր. ֆրմն։ յորմէ և Սամ. Երէց. *Երևեցան 'ի հնդիկս ցլափիղք. ընծուղտս։

ՑԼԻԿ, ցլկան կամ ցլկի. գ. Ցուլ փոքրիկ. զուարակ. մականուն եղեալ մարդոյ. *Ամիրան այն անուանեալ, որ ըստ ուժեղականութեան անձինն՝ ցլիկ 'ի բազմաց յորջորջիւր։ Ամիրան այն՝ ցլիկն յորջորջեալ. Ցհ. կբ։

ՑԽԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Βορβορώδης, λιμνώδης. Coenosus. Որ ունի զտեսակ և զաղտիւ ցխոյ. նման գիճնին աղմոյ, գայռի, մրրոյ. ճէխի նման. ւէր չամուր մուլէ, փօքեալու. *Նոր ճնշեալ գինին զցխատեսակ աղտեղութին յինքենէ արտաքս փրփրէ. Ա- որս. ի. յորմէ և Երզն. Քոբ։

ՑԽՈՏ. ա. (որպէս ածկ. ցէխոտ, չամուռ, աղտոտ.) *Ցխոտ ձեռօք 'ի կերակուրս խղճեւ մերձենալ։ Զի՞նչ օգուտ է լուանալն, յորժամ դարձեալ ցխոտ լինիս. Մանդ. ԻԲ։ *Տես զիարդ լինիցիս ամենևին ցխոտ. Ոսկ. Յ. Բ. 24։

ՑԽՈՏԻՄ, եցայ. չ. ուղ. ածկ. ցէխոտիլ. Տղմաշաղախ լինել. *Որ զանկեալն 'ի ցխոն յարուցանել կամի, և ինքն ցխոտի. Բրս. մրկ։

ՑՄԱԽ, ի. գ. Թուփ անպտուղ՝ բարակ և նրբին տերևովք, որ են գաւառ յոյժ (իբր Թ. ատղր.) և սատափիչ թռչնոց և ձկանց և մնոց խաչանց. վարի և 'ի գեղորայս. *Եկեալ 'ի գետն՝ գտանեն զջուրն գառնագոյն քան զցմախ. Պտմ. աղէք։ *Ո՛չ ամենայն բանջար ուտելի է. որպէս ցմախ. Վրդն. ծն։ *Մայր մինչ կամիցի հատանել զմանուկն 'ի ստենէ, ցմախ արկանէ 'ի վերայ ստեանցն. և զի՞նչ է ցմախն. յիշատակ մահու է և ատելութեանց յաւիտենից. Վրք հց. Ղ։ *Եթէ ցմախ արկանէ (յիւղն) լինի ցմախ իւղ. իսկ եթէ խնդամոլ արկցէ, լինի խնդամոլ իւղ. Եփր. Ղ յովէլ։ Իսկ Բժշկրն, և Հին բառ. գրի. *Ցըմախ, քունմոշ. կամ ցմախատակ, քունտասա կամ քորդոսս։ Եւ 'ի բառս Գաղէնի. *Սեղուա, կամ սեղուստ. ցման, կամ ցմախոյ. ուր Լէհ. դնէ լու. Silaus, laver.

ՑՆԴԱԲԱՐ. մ. Այոր անդր ցնդմամբ. ցրիւ. փաղըրէք. *Առ նովաւ՝ ցնդաբար բերեցելոց հոմերականաց հագներգութեցն, կամ եղև նման ժողովել. Անյ. պորփ։

ՑՆԴԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Տես ՑՆԴԵԼԻ. *Զայն փոքր անյօդ է, և ցնդական. Երզն. մթբ։

ՑՆԴԱՆԻՄ, գայ. Ց. ՑՆԴԻՄ. *Որով զը-լուխ աղային պատառէր, և նա արիւնն յերկիր ցրնդանէր. Գնձ։ *Ցընդաւ ուղեղն ընդ արիւնին, և աւանդեաց առ տէր զհոգին. անդ։

ՑՆԴԵԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. որ և ՑՆԴԱԿԱՆ. Որ ինչ ցնդի և անցանէ. անցաւոր. ծախելի. դիւրավանելի. *Շոգի ցնդելի։ Բաբերգործել ցնդելի և հորատական արծաթոյն։ Սակս ցնդելի այն փոքր աւուրց ապաժամայն զամենայն ցնդեն. Նար. ԽԷ։ ԻԳՆ։ Վրք հց. Ի։

ՑՆԴԵՄ, եցի. ն. Διασκεδάζω, διαχέω. Dispergo, diffundo, և այլն. Ցանել՝ ցրուել իբր ցնդմամբ կամ ցայտմամբ. հոսել. ցնցըղկել. բղխել. սփռել. ծաւալել. և վատնել. ծախել. հոսել. փարփաղնել, դաղըր քալ. ջէջէլ քէլ. էրնէլ. հօլէ քալ. սէրփմէք, եայմագ. աղլմագ, փաղըրմագ, սաւուրմագ. *Ոչ ոսկի այլոցն ցնդելով։ Նետս անոյժս 'ի վերուստ 'ի խառնարհ զմարդկաւն ցնդէին։ Ի կուսական 'ի սառանցն ցնդել զկաթն. Առ որս. ԺԷ։ Ագաթ։ Թէոդոր. Կոյրաց։ *Ցնդելով ընդվայր (զլուր բանին). Մանդ. ԺԸ։ *Զայս լուսաւորութիւն շնորհաց անճառից 'ի բարձրելոյն խնամոց բարդեցեալ՝ մրրկաւն խելագարութեան ցնդեցի. Նար. Է։ *Այսօր 'ի լեռանն սիոն՝ նարդոսս զհոտ իւր ցնդեաց. Տաղ յարութեան։ *Ցնդեաց զմարդկային բնութիս 'ի բազմութեան վրդովմունս. Սարգ. 'Ի վերջն։ *Դարձուցանէ զցանկութիւն 'ի խոտելոյ զլերինն, և յերկիր ցնդէ։ Ցնդեցաք զմիտս զգայարանս նոցա 'ի պէսպէս ցանկութիւս. Լմբ. ող։ *Ցրնդել հնձել մաշել (զպտուղն). Ցհ. կբ։

ՑՆԴԻՄ, եցայ. կր. չ. Ῥέω, ἐκχέομαι, διαχέομαι, συγχέομαι. Ruo, effluo, diffundor, և այլն. որ և ՑՆԴԱՆԻԼ. Ցրուիլ. սփռիլ. հոսիլ. զեղանիլ. լուծանիլ. ցնորիլ. զբաղիլ. վատնիլ. փարփաղնիլ. փաղըրմագ, սաւուրմագ. ճիւտիւրւլմէք, ճըճղըրմագ, աքմագ, ղայ՝ ծէնէք օլմագ. *Եւ մի երկայնութեամբ բանից ցնդեսցին խմաստքն զօրէն ջրոյ՝ որ ոչ խաղալակաւ ամբոխի։ Հասանուտ բնութիւն ցնդի 'ի վերայ ամենայն երեսաց երկրի. Առ որս. Զ. Է։ *Զնորին արարածն 'ի մեղս և յապականութեան և 'ի մահու ցնդեալն՝ ինքեամբ ժողովեալ նոր պատկերաւ. Ցհ. ԽԴ. Եբր։ *Ի ցնորս ոչ ցնդեալ. Մագ. ԺԷ։ *Այլք յայլ ինչ յածմունս անկեալ ցնդին ժամանակաւ և իրօք։ Ապականին և ցնդին։ Ցանհուն երկբայութիւն անկեալ ցնդի։ Իբր ընդ վիմեղէն լերին պնդութեան բաղխեցեալ ցնդին։ Ի չափողէ զերծեալ 'ի ձեռանէ ոլեան՝ զընդատեսակ գոլով ցնդի. Արծր. Ա. Բ։ Սրգ. Ա. Գ. Դ։ Անյ. պորփ։ Նար. ԼԷ։ Մխ. ատակ։ *Արտաքս հնչել (բարբառոյ), և 'ի յօդս ցրընդել։ Տեսանեմ զմիտս ցնդեալ ընդ աշխարհ։ Ընդ երկրային ցանկութեանս ցնդի։ Եւ ոչ յարատևութեն ցնդեաց հոգւով. Լմբ. պարգ. և ող։ *Գարշելի գտանի ցնդիլն 'ի հեշտութեն. Մէհ. ընդ։ *Զի և ոչ ցնդեսցի գինեաւ արամութեն, և ոչ արբեցութեամբ չար անձին լեալն. Բրս. յողէփ։ *Ցնդեալ միօք, և յողդողդեալ մարմնով. Վրք հց. Բ։ *Սարսափմամբ լնանիմ, և ցնդիմ ընդ արտասուս։ Ցնդիմ յարտասուս։ Գրիգորի յարտասուս ցնդեալ։ Երբեմն առանց ջանալոյ ընդ արտասուս ցնդիմք. Ածաբ. կուսից. Ցհ. կբ։ Ճ. Բ։ ԻԳՆ։

ՑՆԴՈՒՄՆ, դման. գ. Χύσις. Fusio, effusio, և այլն. Ցնդելն՝ ըստ ամենայն առման. *Զի՞նչ հողմ խմացիս առանց բերման և ցնդման։ Սովաւ ողջախոհացուցանեմ զցնդումն հեշտութեան։ Զանձնիշխան կամացն զհոսումն և 'ի վայր ցնդումն։ Գաղտագէտ ցնդմամբ խարդաւանեալ 'ի վիհն. Առ որս. Է. ԺԷ։ Ցձն. Ը։ Շար։ *Ցնդմամբ աւերացն՝ ծածել զձուլուն ստորոտս անդնդոյ. Նար. Ճ։ *Ցնդուիմ զուարթութեան մարմնոյ։

ԾՆԾԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Արժանի կամ առիթ ցնծալոյ. լի ցնծութեամբ. բերկրալի. բերկրառիթ. *Իբր առաջին հիմն ցնծալեացն։ Բերկրեալ՝ ուրախ, և ցնծալի։ Լից և այժմ զերեսն իմ օրհնութեամբ, տէր, ցնծալի. Պէտ։ Շ. Երէ։ Լմբ. ող։

ՑՆԾԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի ցնծութ. ուրախալից. բերկրալից. խնդալից. *Անդուստ վայելեալք ցնծալից լինին։ Ցնծալից եղեալ մի աւուրեան. Ցհ. ԽՄ. ոփ։ Ճ. Ա։ *Ցնծալից ուրախութեամբ, կամ բերկրութեամբ, կամ բերկրանօք. Ագաթ։ Փարպ։ Շար։

Իբր մ. Ցնծալով. լի ցնծութեամբ. *Երգեն ցնծալից. Գնձ։

ՑՆԾԱՄ, ացայ, կամ ացի, ա. չ. Ἀγαλλιάομαι, χαίρω, σκιρτάω. Exulto, laetor, gaudeo, gestio, salto, tripudio. Խնդալ յոյժ. ուրախանալ. խրախ լինել. բերկրիլ, զուարճանալ հանդերձ դնդմամբ կամ թռնդմամբ սրտի՝ ցնցմամբ մարմնոյ և հնչմամբ ձայնի. հրճուել կայտառիլ. խայտալ. խնդալ ուրախանալ ցնծութեամբ. ճիլալ, ուրախութեան ձայնիւ ճչել. քէլմագ, ճաք՝ ճաղ չէն փէքմագ ոլմագ. *Ուրախ եղիցին երկինք, և ցնծասցէ երկիր։ Մի տայք զայդ աւետիս, զի մի՛ ցնծասցեն յամբարտաւանութեան խուժից իւրեանց։ Ցնծասցէք առաջի նորա գողութեամբ։ Ցնծասցյ 'ի քեզ. կամ 'ի փրկութեան քում։ Ցընծասցեն դաշտերք յուղայ վասն իրաւանցըդ տէր։ Ցնծասցին ոսկերք իմ տառապեալք, կամ շլթունք իմ։ Ցնծասցէ լեզու իմ յարդարութեան քում։ Ցնծացայ ես 'ի բանս քո որպէս այն՝ որ գտանէ աւար բազում։ Սիրտ իմ և մարմին իմ ցնծասցեն առ ած կենդանի։ Արդարութեամբ քով ցնծասցեն։ Ցնծասցյ 'ի վերայ երուսաղէմի։ Ցնծասցէ հոգի իմ յած փրկիչ իմ։ Ցնծացաւ յա հոգւովն սրբով։ Սէր քո ցնծալով ցնծասցեն։ Ցնծասցեն դաշտք։ Լերինք ցնծասցէք։ Լերինք ցնծասցին որպէս խոյք։ Բարձից զձայն խրախճանաց, և զձայն ցնծացելոց. և այլն։ *Սա երրորդութեամբ ցնծացեալ բերկրի յանտրամական յիւրում էութեան։ Բերկրեալ ցընծան 'ի յաւիտենական ուրախութեան. Եղիշ. Ա։ Խոսր։ *Ցնծաց, և ուրախ եղև սիրտ նորա. Եփր. ծն։ *Ցնծասցին հովիւքն յաւիտեան խաչամբք իւրեանց. Եփր. 'Ի ծն. փթ։ *Ի մոլորելն մեր տխրեցան, և 'ի գիւտն ցընծասցին. Սկևռ. եւ։ *Զսորա զօր տօնին զյիշատակ քաջութեան ցնծան (այսինքն ցնծութ կատարեն). Բուղ. Գ. 6։

ՑՆԾԱՏԵՍԱԿ. ա. Ուր է տեսիլ ցնծալից. բերկրական. անտրտում. *Ցնծաղարդ խորանացն պանծալի և ցնծատեսակ բնակութեն. Նար. յովէտ։

ՑՆԾԱՑԱԾ. ա. մ. Ցնծացեալ, և ցընծալով. *Ընդ որ խնդամ, և ցնծացած՝ գիրկս արկանեմ, և զուարճացած. Շ. Երէս։ *Ինքն ուրախ է, և շուրջն ցնծացած։ Զի որ յած է ուրախ, յուսով է ցնծացած, և մարմնով աշխատած. Լմբ. ող. և եր ընդ եղէ։

ՑՆԾԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, ցո. ն. Խնդացուցանել. ուրախացուցանել. ուրախ առնել. խնդացնել, ուրախացնել. շաղ էթմէք. *Արդ ցնծացո՛, խնդրէ, զառաւօտեալս 'ի

մարմնական ախտից չհոգեկան ասկերս՝ իմանալի յուսոյդ ուրախութեամբ ։ Ցնծացուցանես զբարեսէր բնութիւնս յերկնային բարութեանդ. Լմբ. ող։ *Արա՛, որպէս զի ցնծացուսցէ զքեզ տէր. Ճ. Ժ. Ա. Գնչ։

ՑՆԾԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ ցնծացուցանէ. բերկրեցուցիչ. ուրախարար. *Ցնծացուցիչ սգացելոց. Ճ. Բ։ *Իմաստութի (որպէս լոյս) բանական երկրի մերոյ ցնծացուցիչ։ Հոգևոր բարեաց է ծանուցիչ և ցնծացուցիչ. Տօնակ։

ՑՆԾԱՒԷՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցնծութիւն մեծ, յաւէտ ցնծութեն աւիթ. *Զցնծաւէտուէս համբարակ, և զգերապանծ շնորհ. Գր. տղ. Բղք։

ՑՆԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀγαλλίαμα, ἀγαλλίασις, χαρά, χαρμοσύνη. Exultatio, laetitia, gaudium. Խնդութի մեծ. ուրախութի. բերկրութիւն. հրճուանք. կայտառք. խայտալն. ձայն ուրախութե. [illegible]. *Ցնծութի է արտի իմոյ ։ Լցան բերանք մեր խնդութեամբ, և լեզուք մեր ցնծութեամբ։ Ի ձայն ցնծութեն խոստովանութե ։ Բղխեսցեն ցնծութիւն զգեցցին ։ Ուրախութի և ցնծութի ։ Ցնծութեամբ և ուրախութեամբ ։ Զայն ուրախութե և ձայն ցնծութե ։ Զամենայն տեղի զարդու զցնծութեն իւրոյ ելից 'ի գիտոյ հերաց իւրաց։ Ուսուցք արմատնենօք 'ի ցնծութիւն փողոյ և սրնգի ։ Ցնծութի իմ, փրկեալ զիս. և այլն ։ *Ցնծութի արարածոց քո՝ այսօր արտասուս որպէս մեռեալ 'ի արամագեցից. Շար։

ՑՆԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Նոյն ընդ վ. *Սա եթէ տեսցէ զամենայն ցնծմունս աշխարհի. Վրք հց. Տ։ *Երգով գեղգեղմամբ տօնեմք՝ զոր աւետաբեր ցնծման. Շ. թղ։

ՑՆԿՆԻՄ, եցայ կամ նայ. հ. Ծնանել անբանից, կամ ըստ օրինակի նոցա. (որ և ամկ. ցինել.) *Եւ յորժամ ցնկնաւ (կամ ցնգնաւ) աղջիկն. Ոսկիփոր։

ՑՆՈՐ, ի. մեւնգ } Φάσμα, φάντασμα,
ՑՆՈՐՔ, րից. գ. } φαντασία. Spectrum, species, apparitio, visio, visus, somnium, imaginatio, phantasma, phantasia. Θάμβος, formido. Սին երևոյթ. երևակայութի. ուրուական նմանութի. առ աչօք ինչ. բանդագուշանք արբեցելոց և ցնդելոց մտօք. երազ. արհաւիրք. մնոտի իրք և զբաղանք. [illegible]. *Ցնորք անժպիտք։ Նշանօք ցնորիցն պակչէին ։ Ցնորք անհնարին երազոց. Իմ. ԺԷ. 4. 14 ։ ԺԸ. 17 ։ *Ծածկեացեն զնոսա ցնորք. Եղեկ. Է. 18 ։ *Ցնորիւք 'ի կերպս կերպս լինելով գիւացն. Ագաթ։ *(Հոգեւէնք) նիւթականաց ինչ ցնորից անընդունակ եղեալք. Դիոն. Երկն։ *Որպէս ցնորիւք ինչ ցուցումն արարեալ. Ամբ. Տ ։ *Առ աչս երևոյթ և ցնորք համարին զմարմինն քո։ Զի եթէ իբրև ցնորք առ աչօք էր ծնունդն, սոյա իբրև առ աչօք ցնորք էր փրկութիւնն ։ Եղեալ հաւատաւ և տառանց ցնորից մարդ։ Ոչ ցնորիւք ասէ, այսինքն կարծեօք, այլ ստուգապէս մարդ եղև ։ Ած ճշմարիտ, և մարդ անսուտ (քն), և ոչ ըստ ցնորից ցուցեալ. Արգ. Ա. յհ. Ա ։ Կոչ. Տ ։ Պարգ։ Խոսր. պրգ ։ Գէրմ։ *Ոչ տեսցես ընդ քուն զցնորս երեաց ։ Առ պղծութե ցնորս զմեզ բռնադատէ. Եւագր. ԺԳ. ԻԱ ։ *Աղմկեալ իմն 'ի ցնորից խելագարանաց ։ Խուլականաց ցնորից ։ Զցնորս մոլորութե յանձանց 'ի բաց թօթափեսցուք... Թողից զբանից ցնորս նոցա ։ Ցնորիւք 'ի տուէ և 'ի գիշերի։ Միանան 'ի պէսպէս ցանկասիրութեան ցնորս ։ Մի՛ վտանգ 'ի ցնորս խորհրդոցն լինիցիս. Խոր. Ժ. 58։ Նար ։ Ոսկ ։ Խոսր ։ Նար. Երգ ։ ՄէԻէր. Է ։ *Ցնորք զբաղմանց կենցաղոյս ։ Ի ցնորից աշխարհականաց ։ Թմրեցուցանէ 'ի ցնորս աշխարհականս։ Ի բաց ընկեցեալ զամենայն ունայնութս հոգւս և զցնորս. Խոսր ։ *Ի բոլորս կենցաղական ծովածուփ ցնորից 'ի բաց կալ։ Զամենայն ցնորից և զբաղանաց աշխարհիս հրաժարեսցին. Մագ. Յ ։ Լմբ. պրգ ։ *Ի նոցանէ ոմանք պատրին 'ի ցնոր աշխարհի. Մխ. առակ ։ *Զօրութի աւուրս էարկ զանծակերն տղոցս 'ի ցնորս հիացման. Տօնակ ։ Իսկ Ոսկ. յհ. Ա. Դ. *Որ զմեզս գործէ, ոչ այլ ինչ նման է, բայց նորին ցնոր արբեցութենոյ. լինի և ածակ. (յն. լոկ. արբեցիլոյս։)

ՑՆՈՐ. ա. իբր Ցնորական. *Վաղվաղ ցնոր խօսից և ընդվայր բանից՝ զերկմտութիւն և զսէրն որ առ տծ է՝ կորուսանեն և չիջուցանեն. Վրք հց. Յ ։

ՑՆՈՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Φανταστικός. Speciem meram habens. Երևութական. ուրուական. ստուերական. մնոտի և յիմարական. որ ինչ լինի առ աչս մարդկան. *Զցնորական տունն աւերեսցեն (ընդ հրէայս)։ Ցնորականօք վրիպեալք. ՄէԻէր. Է։ Թէոդոր. խչ։ *Բաւական քեզ 'ի մերմէ զբաղանացս թևակոխութեք ցնորականք. Մագ. Ս ։ *Ցնորական խոժոռադէմ տեսիլք. Լմբ. իմ։ *Ծառայս և աղախինս, և բազում ևս այլ ցնորական պաճուճանս (յն. մի բառ, ֆանտաբիա). Ոսկ. մ. Ա. 10 ։ *Ցնորականն այն՝ վաստթար և գառն ուսումն. Սարկ. հանգ ։

ՑՆՈՐԱԿՈԾ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. Φαντασιασκοπέω. Imaginationibus vexo, or. Ցնորիւք կոծել, իլ. վարանեցուցանել և վարանիլ իբր զցնորեալ. *Եթէ ոք եկեսցէ յանապատէ, որ համբաւակոծ ցնորակոծ տանիցէ, մի՛ ելանէր ։ Արուեստիւք սատանայի խաբէութե գործովքն ցնորակոծ առնէ. Կոչ. ԺԷ ։ *Փղձկէր 'ի միտս իւր, ցնորակոծ լինէր (կամ լինելով), հնարէր ելս իրացն գտանել. Աւծր. Գ. 9 ։

ՑՆՈՐԵՄ. եցի. ն. } Ἐξίστημι. De
ՑՆՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } statu mentis dejicio, և այլն. Տալ ցնորել. արկանել 'ի ցնորս. ցնդել 'ի մտաց. մոլորեցուցանել. յիմարեցուցանել. *Զանձայ ցնորել զմիտս մարդկան 'ի ժամ աղօթիցն. Խոսր ։ *Առ ունմունս մոլորութի 'ի խելս մտացն անկանի, և ցնորեցուցանէ որպէս կատաղի։ Գան՝ պատմեն, և 'ի նմին ցնորեցուցանեն ։ Կերպարանին 'ի հրեշտակս, և ցնորեցուցանեն զանձինս ։ Ընդ մնոտի զբաղմունս ցնորեցուցանէ. Ցճխ. Տ ։ Եւագր. ԺԲ ։ Կանոն ։ Լմբ. ող։ *Զի մի՛ տարակոյս 'ի տարակոյս կցեալ՝ ցնորեցուցանեմք ինչ զձեզ. Ոսկ. մ. Ա. 6 ։ *Թմբրեցոյց զպոռնկողսն, և զգահհրճան ցնորեցոյց. Հ. կիւլ ։

ՑՆՈՐԻՄ, եցայ. չ. Ἰλιγγιάω, μαίνομαι, ἐξίσταμαι. Vertigine laboro, insanio, furo, exstasim patior, abstupesco. Ի ցնորս անկանիլ. խանգարիլ երևակայութե. ծփիլ խելաց. ցնդիլ մտօք. բանդագուշել. յիմարիլ. մոլիլ. այլ յայլմէ լինել. ապշիլ. վհրովիլ. [illegible]. *Սաղոմոնի ոքրան տուաւեալ տարրմանայր 'ի խորան, այնքան յաճախագոյնս ցնորէր ։ Դաւիթ ցնորի. և ո՞ զարիցի. Աս. օրբ. Է. ԺԱ ։ *Ցնորէր, և յանհնարութիւն երթայր ։ Ընդէ՞ր արդեօք յորժամ վասն հոգւոյն լսես, ցնորիս ։ Ցնորեցաւ կինն առ 'ի խօսելն. Ոսկ. յհ։ *Զոր դուք ցնորեալ պաշտէք յարփշութիւն մտաց ձերոց. Ագաթ։ *Ցնորեալ 'ի արփական ցանկութէ. Խոր. Ա. 14 ։ *Ի այն միտս ցնորեալ գանգատէր։ Ցնորեալ մոլորիք զինի նորին խրատուն։ Ոչ կարաց իմանալ ցնորեալն՝ Եղիշ. Ա. Ե ։ *Ոչ ամենայն թալանայ և ցնորել մարդկան 'ի գիւէ է. Եղնիկ ։ *Անմըտին՝ որ յաղաղութիւնս ցնորի։ Այէ՛ որ քան զնոսա լաւագոյնք էին, յայսպիսի իրս ինչ ոչ ցնորէին ։ Արանց աշխարհականաց յայսպիսի ցնորս ցնորիլ թերևս իցէ մարթ պատշաճի ։ Ոչ թողու վասն նոցա մեծամեծ ինչ ցնորս ցնորիլ. Նխ. Ժղ ։ Ոսկ. յհ ։ *Ողջամիտ են միտք, յորժամ ինչ զիւիք՝ որ յաշխարհի աստ են, 'ի ժամանակ աղօթիցն ոչ ցնորիցին։ Մի՛ զնովաւ զբաղեալ ցնորիցիս. Եւագր։ *Աչագին իմն խորոց հանդիպեալ իմաստութեան ընթերցուածոյն, ցնորեցայ 'ի խորհուրդս. Աւր. *Մի՛ կարծիցես, եթէ փոփոխումն է հոգւոց մարդկան 'ի միմեանց մարմին, որպէս ոմանք ցնորեցան ասել. Մէկն. ղչ ։ *Ցնորեցաւ խելքն, և հարաւ գլուխն ուժգին 'ի մարմարիոնեայ սալ. Հ. կիւլ ։

ՑՆՈՐՈՒՄՆ, րման. գ. Φάντασμα, φαντασία. Ցնորիլն. ցնորք. *Ցնորումն առեալ արբեցութե։ Ցնորմունք մտաց։ Ցնորմունք խորհրդին. Մաշ ։ Լմբ. ող։ Գնչ ։ *Տղայոց մտաց արդարև այսպիսի ցնորմունք։ Գիշերական ցնորմունք անվայելուչք. Բրս. հրօն. և հց ։

ՑՆՑԵԼ. Բայ ամկ. Տ. ՑՈՒՆՉ ՏԱԼ։

ՑՆՑՂԱՁԵՒ. ա. Որ ինչ է 'ի ձև ցնցղոյ կամ խողովակի. (յն. սպնգաձև. Σομφώδης. Fungosus, spongiosus.) *Փորուածք երկրի. և ցնցղաձև երակք. Վեցօր. Տ ։

ՑՆՑՂԱՆԱՄ, } ացայ. չ. Ցայտել իբր
ՑՆՑՂԿԱՆԱՄ, } ընդ ցնցուղս կամ ցնցըղուկս. *Ի վերէ կողիցն արիւն ցնցղկացեալ (կամ ցնցղացեալ) հոսէր. Բռնղ. Է. 28 ։

ՑՆՑՈՏԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունիցի զանձամբ զցնցոտիս. *Գձուձ և ցնցոտաւոր ոք զքեզ կոչեսցէ. Մանդ. Ժ. (որ 'ի Ճ. Գ. գրի՝ ցնցուոս)

ՑՆՑՈՏԵՄ, եցի. ն. Կարկատել, կրկընել որպէս զցնցոտիս. *Ըստ ամագութեան քո ընթարումն ցնցոտեցից փաղփխական. Մագ. ԺԵ ։

ՑՆՑՈՏԻ, տւոյ, տեաց. ա. գ. ('ի բառէս Զունձ կամ Ցունց.) Ῥάκος, ῥάκιον. Lacera vestis, detritus panniculus. ῥάκινος, panneus. Հնոտի. պատառատուն. և կարկատեալ ձորձ. զգեստիկ. գրդլեակ. փերթ. կապերտ. *Տեսանիցես զայլս մերկս, և միայն ցնցոտի կապերտիկ զգեցեալ ։ Ի ցնցոտիս զոր տեսանէիր. Ոսկ. յհ. Ժ. 14. և մթ. Ժ. 25 ։ *Զաղքատն վասն զցնցոտին զգենլոյ անպատուէք ։ Ցնցոտիս ինչ արկեալ է զանձամբ. Արգ. յէ. Ղ։ Բրս. մրկ ։

ՑՆՑՈՏԻԿ. } Նոյն ընդ վ. *Մինչև 'ի
ՑՆՑՈՏՈՒՆ. } տասն ամն պահէր զցնցոտիկ հանդերձիցն. Վրք հց. ԻՂ ։ *Պատառել զզգեստ նորա, և ցնցոտուն արկանել ։ Ցնցոտուն գտեալ, զայն ածեալ հարեալ. Ճ. Ա։

ՑՆՑՈՒՂ, ցնցղոյ. գ. (իբր ցնդող հեթից. կամ ցնդելոյ ուղի.) Σωλήν. Canalis, tubus, fistula. πόρος, transitus, foramen. Խողովակ. ծակոտկէն անցք. [illegible]. *Հարկանէ (ձայնն) ընդ երկու ցնցուղս ականջացն 'ի ներքս մտանել. Եղիշ. յես ։ *Ցնորք համարին զմարմինն քո. և թէ իբրև ընդ ցնցուղ անց ընդ կոյսն ։ Տեկս իմն կազմեն. և այս երկուց փքոցն 'ի ցնցուղսն հողմարերս, և անտի յամենայն փողսն տալ զփուքն... Երկու փողակք տան և առնուն զօդն՝ իբրև ցնցղով իւիք սատարգով 'ի բերանն։ Յորժամ ըլուռունք կաթինն պանրացեալ խնուցուն

զցնցուղս առեսանն. Սրգ. ա. յհ. ա: և Ղ. մրթ: Սեբեր. Է. ՃՃ: Տես և ՑՈՒՂ:

ՑՆՑՈՒՂ. որպէս Ῥάσμα, ῥαντισμός. Aspersio. σκόρπησις, sparsio. Ցայտումն ցնցղկացեալ. ցօղումն. ցօղ. բղխումն. հոսումն. ցնդումն. սրսկումն. ցոլք. չաթլըր. փաս. ֆիշգըրմա, սէրփմէ, սէրփինտի. *Ցնցուղ փրկական աղբեր սր̃ արեանն: Ցնցուղ արեանն 'ի բևեռացն' է յայտնաբան. Անյ. և Ղ. Բարչր: *Ոմն և ցնցուղք իւր. ոմն և աղբերք իւր: Մժղուկքն անարգագոյն իբր ցնցուղս հրոյ եռացման զինև մաղեսցին. Նար. Ղ. ԼԸ: *Ցնցուղս լուսոյ ճառագայթից ծագեաց 'ի ջուրսն: Արեգակն զցնցուղս ճառագայթիցն յինքն ծծարեալ՝ 'ի մայրն դառնայր: Ցնցուղք լուսոյ հրատին (խմն հրդեհին) յաղթէր ճառագայթից արեգական: Կաթսայն 'ի հնոցի 'ի հարաւ ձգէր յայնժամ զցնցուղս եռանդեանն. Լաստ. Բ. ԻԳ. և ԺԲ. ԺԸ:

ՑՆՑՂԻՏ. Տ. ՑՆՑՈՏԱՒՈՐ. *Գծուծ և ցնցոտ ոք զգեզ անուանեաց. Ճ. Դ:

ՑՈԼԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ իցէ ցոլումն կամ ցոլմունք. *Փայլածուին բանական դրրդումն՝ խաղաղական շարժմամբ. ցոլական ծախումն՝ փայլատակմանց բարդմամբ . . . զցոլականն և զբանականն ոչ ընկալաւ եկեղեցի. Շիր:

ՑՈԼԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἀναῤῥιπίζομαι, ἀναῤῥίπτομαι, ἀναῤῥέω. Flato quodam resuscitor, accendor, sublime jaculor. Ցայթել ցոլիւք կամ չոլիւք. ցայտել ծագմամբ ալանալ, բղխել. 'ի դուրս ծաւալիլ. *Կամին կայծական 'ի մեջ չորեացն լինել բոց, որ բորբոքի, և 'ի վեր ցոլանայ. Ա․ որս. ա: *Ի լերինն սինեայ ծուխն ցոլանայր, և հուրն տոչորէր. Ոսկ. մթ: *Ի գոլորշւոյն՝ որ 'ի սպառ երկրին 'ի վեր ցոլանայ. Եզնիկ: *Բարկութեանն բոցով ցոլացեալ տիղմն բանաւոր. Նար. Է: *Պայծառ արուսեակ ցոլացեալ յարևմտից 'ի յելս արևու. Շար:

ՑՈԼԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. } Տ. ՑՈԼՈՒՄՆ.
ՑՈԼԱՑՈՒՄՆ, ցման. } *Հրացայտ ցոլացութե ծծմբոյ զձեզ պատուտեալ. Ցհ. կթ. (այլ ձ. ցոլացման:)

ՑՈԼԵՄ, եցի. չ. Տ. ՑՈԼԱՆԱԼ. *Հուր ցոլեայ 'ի հիմանցն, և այրեաց զբազումս 'ի նոցանէ. Բրս. մրկ:

ՑՈԼՈՒՄՆ, լման, մունք, մանց. գ. (լծ. հյ. ծաւալումն. յն. սէլաս, ճաճանչ.) Ցոլելն. ցոլացումն. ցայտումն. հոսանք. բորբոքումն. արծարծումն. ցնցուղ հրոյ, լուսոյ և այլն. *Մինչ 'ի սր̃ լերինն՝ համբարձման տեղին՝ ցոլումն խաչին. Գնձ: *Տիեզերածաւալ ցոլմամբ յայտնեալ երևի. Լմբ. ող: *Աստեղաբորբոքմունք ցոլմանց՝ որ լինին: Հրացայտ ցոլմունք (շանթք). Փիլ. նխ. Բ: Ցհ. կթ: *Ցոլմունք հրեղէնք (փայլատակունք): Ջորոտմունս կարկտաբերս. զպաշտօնին ցոլմունս: Շանթք կիզանողք, ցոլմունք ահագինք, հոսանք հրեղէնք. Շար: Նար. ղԲ. և այլուր:

ՑՈԼՔ. Նոյն ընդ վ. *Ի յամպոյդ լուսոյ ցոլք նշուլից. Նար. ՃԱ:

ՑՈՂ. գ. Որպէս Ցօղուն. եղէգն ցորենոյ. ոճ. բերք. *Ի ցող ցորենոյ կերակրեաց և հաստատեաց յովսէփ զերկիրն եգիպտացւոց. և նա եղև եղէգն ջախջախ՝ ննջուցեալ եղբարցն յովսեփու. Եփր. ծն:

ՑՈՂԱԼ. Տ. ՇՈՂԱԼ: Ածաբ. ծղ:

ՑՈՂՈՒՆ. Տ. ՑՕՂՈՒՆ:

ՑՈՅՑ. ցուցի, ցոյցք, ցուցից. գ. Δεῖξις, ἀπόδειξις, ἀνάδειξις, ἐπίδειξις. Ostensio, ostentatio, indicium, argumentum, demonstratio. παράδειγμα, exemplum. παραβολή, parabola. Արմատ Ցուցանելոյ՝ իբր Ցուցումն. ցուցակ. առաջնին ցուցականութիւն. երևեցուցումն. երևոյթ. երևումն. կէօսթէրիշ. կէօսթէրմէ. *Մի առնել առաջի մարդկան՝ որպէս թէ 'ի ցոյց ինչ նոցա: Զամենայն գործս իւրեանց առնեն 'ի ցոյցս մարդկան. Մտթ. Զ. 1: ԻԳ. 5: *Ի ցոյցս մարդկան ճգնել, կամ աղօթել. Մանդ. ԺԸ: Խոսր: *Զարգարելն, և 'ի ցոյց լինելն. Վրք հց. Զ: *Աներևելիս պարտ էր առնել, և առանց ցոյցս առնելոյ՝ զգուշոյն մաքրութն. Փիլ. Եւ: *Վասն էր ինձ ցոյցս առնես, յորժամ աղքատին տղորմես: Զի մի 'ի ցոյցս ինչ գործիցեմք: Ի ցոյցս ինչ գործ ոչ գործէ: Ո՛չ 'ի ցոյցս ինչ գրեցին՝ զոր ինչ գրեցին: Յաղագս մեծութե և պատուասիրութե 'ի ցոյցս մեռնելով: Յաղագս մարդկան գովութե 'ի ցոյցս արարեալ. Ոսկ. Մ. ա. 15: Բ. 2. և 5: յհ. ա. 31: և ա. կոր: *Զխայտառակնս ամօթոյ իւրեանց (ըղկուռս) ցոյց առնեն մարդկան. Բարսղ. ԲղԲ. (որ բերի և 'ի Փ նշ:)

ՑՈՅՑ. Նշան. նշանակ. հանդէս. փորձ. օրինակ. գաղափար. նիշան, նիշանէ. *Խնդրել 'ի մարդկանէ փառս՝ ցոյց է անհաւատութե. Բրս. հց: *Եգիպտոս ցոյց է փափկութե. Եւագր. ԺՓ: *Պղինձ պճնելի՝ ցոյցք առաքինութե. Նար. Բ: *Ա 'ի ցոյցս զօրութե: Կամէր 'ի ցոյցս (այսինքն ցուցիւք) զօրութեան իւրոյ 'ի զլջումն բերել զնոսա. Ոսկ. յհ. ա. 21: Բ. 19: *Ամենայն աշխարհ անտեսանելին և անմարմինն՝ ցոյց օրինակի է երևելւոյս: Անմարմին երկինն է ցոյց օրինակի տեսանելւոյս. Փիլ: *Այսոքիկ բարձրագոյն ցոյցք էին օրինակի հանդերձելոցս: Ծնանելն կուսի որդի՝ այս 'ի վեր են քան զբնութեն ցոյցք: Զցոյց զօրութե որդւոյն այդ՝ զոր հայցեցի, ոչ եասուր. Ղ. Եարչր. և մթ: *Ըստ ջրոյ ցուցի լինելոյ 'ի խողովակէ յաւազին տեղիս. Երզն. քեր: *Եթէ մերձեսցի ոք յայլ զբաղմունս (ցնորս), և 'ի գիրս գիւաց, և 'ի ցոյցս լուսնի և աստեղաց. Կանոն:

ՑՈՅՑ. Աւակ նշանակի. տեսիլ նշանակի. հանդէս յաղթանակի. ձաղ. *Եղիցես յառակ, և 'ի ցոյց, և 'ի զրոյց 'ի մէջ ազգաց. Օր. ԻԸ. 37: *Առ ոմանս երկայնամիտ լինի, և զոմանս ցոյց առնէ 'ի խրատ ամբարտաւանից. Իգն: *Ի ցոյց շրջին վասն յաղթութե թագաւորին: Ի ցոյց շրջեցուցանէ. Սեբէր. Գ: *Արար զնա ցոյց բարեկամաց իւրոց. Ճ. Ա: *Զայնպիսին ցոյց արասցեն, և ընկեսցեն և մերժեսցեն: Ընկեցեալք լիցին 'ի պատուէ անուն երիցութեն, և ցոյցք լիցին իբրև ընկեցեալ՝ ժողովրդեանն առաջի. Կանոն:

ՑՈՅՑ. Ապացոյց. տարացոյց. ցուցակութի յայտնի պատճառօք. դօզօսմ. իսպաթ. *Ի ձեռն օրինակի պարտ է յանդիման կացուցանել զցոյցս խոստովանողաց: Ի գրոց ինձ հատոր զցոյցան. Ածբ. Է: *Եւ զի՞նչ է տրամախոհելն, և զցոյցն բանիւ ցուցանել անկարող գոլ. Պղտ. օրէն. ԺԲ: *Գործքն ցոյցք էին սիրոյն. Ա․ որս. Է: *Այս իսկ է սիրոյ նորա ցոյցք. Ցճխ. Բ: *Ցորժամ նուազութի իցէ յայտնի ցուցից կամ բանիւք կամ գրովք. 'ի վկայս աղաստանին: Նմին իսկ 'ի ցուցէս հաւանեցուցից. Փիլ. Ճ. բան. և յովբ: *Զինչ այլ քան զայս յայտնապէս ցոյցք առաւելուր բանիս. Իգն: *Եւ այս վասն սորին բաւական է առ 'ի ցոյց. Ղ. ԵղԲ:

ՑՈՅՑ. Տես և ՑՈՒՑ:

ՑՈՐԵԱՆ. րենոյ, ոց. գ. Σῖτος, πυρός. Triticum, frumentum. Նիւթ հացի կարևորագոյն և լաւագոյն յարմտիս և յունդս. դօրէն. պողտայ. պուղտայ. պուղտայ. ղեմհիսմ, պիշատ, դօղօրձմ. *Ժողովեացի ցորեան: Ժողովեաց յովսէփ զցորեան իբրև զաւազ ծովու բազում յոյժ: Բազմութե ցորենոյ և գինւոյ: Ցորենով և գինւով հաստատեցի զնա: Երկիր ցորենոյ և գարւոյ: Նաշիհ ցորենոյ են: *Ճշդէ զցորեանն շահավաճառութե. Համս. առկ: *Հրաման ետ ընուլ զամանս նոցա ցորենեաւ (ցորենով). Եփր. ծն:

ՑՈՐԵԿ. Տ. ՑԵՐԵԿ. *Ցորեկ ընթրեմք 'ի միմեանց զհիւանդն և զառօղջն, զգեղեցիկն և զտգեղն. Սեբեր. Բ:

ՑՈՐԵՆԱԲԱՇԽ, ի, ից. ա. Σιτοδότης. Frumenti dator, largitor. Բաշխօղ ցորենոյ. *Զխմրդ զյովսէփեաւ զանց տարարի, որ ծառայ եղև, և ցորենաբաշխ եգիպտոսի. Ա․ որս. Է:

ՑՈՐԵՆԱԲԵՐ, ի, ից. ա. Σιτοφόρος. Frumentum ferens, et subvectans. Որ բերէ կամ բուսուցանէ զցորեան. և Բերողկ՝ ունօղ յինքեան զցորեան. *Լինի ցորենաբեր փոխանակ կնիւնաբերի: Պրակագեղ, և ցորենաբեր, որպէս արմաւենի. Ածաբ. Դէբ: Վրդն. Եբգ: *Սափոր ոսկի՝ մանանայիւ լցեալ, չեղջ ցորենաբեր. Տօղ:

ՑՈՐԵՆԱԳՈՅՆ. ա. Որ է իբր 'ի գոյն ցորենոյ. գօրէնի գօնւով. պուղտայի: ՃՃ. Վրք մրկ. սակս:

ՑՈՐԵՆԱՀԱՏ, ի, ից կամ ազ. գ. Հատ ցորենոյ, և որ ինչ նման է նմին. *Ցորենահատ եմ ես, և յատամունս գաղանացս աղացեալ լինիմ, և գտանիմ հաց սր̃ ոյ. Ածաղգ. Է: *Մեռաւ սակփաննոս որպէս ցորենահատն, և արգելեացոյց իւրում սերմանողին զսէրն ժողովս. Բրս. 'ի սփէֆ: *Ցորենահատն անկեալ մեռաւ, և բազմապատիկ հասկ եղև. Վրդն. աւէտար: *Գեղեցիկ սերմանեցեալ ցորենահատքն զտէր անդոյն ուրախ արասցեն. Եղիշ. մտթն: *Սրբել զկալ իւր, և ընտրել զցորենահատն . . . եղիցուք մեք սրբեալ ցորենահատ. Փարպ: *Ցորենահատ գեղեցիկ տեառն անդոյն: Ըստ սրբութեան ցորենահատին. Ոսկ. արմտ: *Վայել իսկ էր սր̃ ցորենահատին թաղիլ. Վանակ. յոբ: *Ցորենոյ, և կամ կորեկան, և կամ այլ ինչ 'ի ցորենահատոյցն. Նխա. կղմ. յն. σιτηρός, frumentaneus, qui frumenti loco censetur.

ՑՈՐԵՆԱՄՈՐԹ, ի, ից. ա. Որոյ մորթ մարմնոյ է ցորենագոյն. *Ցորենամորթ սպատակերն. Ախպար:

ՑՈՐԵՆԱՇԱՀ, ի, ից. ա. Σιτώνης. Frumenti coëmptor. Որ շահի գնելով զցորեան. պօղայջի. *Ո՛վ ցորենաշահք և ցորենավաճառք. Ածաբ. Խրիմ:

ՑՈՐԵՆԱՇԱՏ. ա. Ուր իցէ ցորեան շատ. *Իջանել յեգիպտոս 'ի ցորենաշատ երկիրն. Վրդն. ծն:

ՑՈՐԵՆԱՎԱՃԱՌ, ի, ազ. ա. Σιτοπώλης, σιτοκάπηλος. Venditor frumenti, negotiator frumentarius, propola frumenti. Վաճառօղ կամ վաճառական ցորենոյ. *Ո՛վ ցորենաշահք, և ցորենավաճառք. Ածաբ. Խրիմ: *Զմ տխորժելով ցորենավաճառն տեսցէ. Բրս. ող: *Ճշգեն առաւել քան զյայտնի ցորենավաճառս. Համս. առկ:

ՑՈՐԵՆԱՏԱՐԱԶ. ա. Նման ցորենոյ. ըստ տարազու բազմութե ցորենոյ. *Եւ ցորենատարազ յորնահամբար ազատեղի գործովք լցեալ. Սկևռ. աղ:

ՑՈՐԵՆԱՏՈՒ, ի, ազ. ա. Σιτοδότης. Որ տայ զցորեան. ցորենաբաշխ. *Սէյն ներսեսի, որ կենաց հացին էր մեզ ցորենատու. Ճ. Ը:

ՑՈՐԵՆԱՒԷՐ. ա. Աւերիչ խանգարիչ ցորենոյ. որպէս որդն, և որդնացանն. *Ի բաց խլէր . . . զոր մշակն չար ցորենաւերն

ցանկր առ նոսա. Վրդն. խրատ. և Տօնակ:

ՑՈՐԺԱՄ. մ. Ἕως αν. Usquedum. Մինչև ցայն ժամանակն. մինչև. ինչուան առ. փէնն՝ ոլ. բա, բաւել. *Եւ անդ լինիջիր, ցոր. ժամ ասացից քեզ. Մտթ. Բ. 13:

ՑՈ՛ՐԺԱՄ. մ. Ցե՞րբ. մինչև յե՞րբ. մինչև յո՞ր ժամանակ. *Մինչև ցո՞րժամ և ցե՞րբ յարբե ցուցիս թմբիրեմք. Առ. օրս. ԺԷ:

ՑՈՐՉԱՓ. մ. Ցորչափ ժամանակս. ցո՞րքան ժամանակ. *Ցորչափ եմք 'ի կենցաղս յայս, չպարտիմք յուսահատ լինել, թէպէտ և մեղաւոր եմք. Սրգ. Բ. պ. Է: Տես և ՑՈՐՔԱՆ:

ՑՈ՛Ր ՎԱՅՐ. Մինչև ցոր վայր, կմ առհ. մամն կամ չափ տեղւոյ և ժամանակի և իրաց. և երբ. *Ցոր վայր նեղութեանց հասանես և խռովութեանց. ա. Դ. Գ. 11: *Անցեալ ընդ մէջ նոցա՝ գնաց, ցոր վայր ինքն կամեցաւ: Ցոր վայր յառաջանան և գագարեն. Շ. մգբ: Սրգ. ա. պ. ԺԲ: *Բայց դու տուր, ցո՞ր վայր (ժամանակի) եկեսցէ մարգարէն այն. Կոչ. ԺԲ:

ՑՈ՛ՐՔԱՆ. մ. Ἐφ’ ὅσον. Quo usque. ὅσον χρόνον, quanto tempore. μέχρι μὲν, quamdiu, dum. Ցո՞րչափ ժամանակս. մինչև ցոր ժամանակ կամ ցոր վայր և սահման. ցորչափ. որչափ. որչափ որ, քանի որ, ինչուան որ. նէ գըտար էի. մաբէմ էի. *Զի՞նչ է իմաստասիրելի, և ցո՞րքան. որքան մեզ է հաւանելի, և որչափ լսողացն բնութիւն և զօրութիւն մերձենայ: Զոմն կալցուք, և ումեմն հատուցէք, ցորքան եմք 'ի վերայ երկրի. Առ. օրս. ա. Ն. Բ: *Ցո՞րքան ընդ իւրեանս ունիցին զփեսայն, ոչ է մարթ պահել. Մրկ. Բ. 19: *Ցորքան ստացեալ հարկաւորեալ լինին, կայ մնայ թագաւորացն հաստատուն զօրավիգն օգնականութեան: Ցորքան եմք 'ի մարմնի, յայնպիսի և յայնքան բարիսն ոչ վայելեմք: Ցորքան նախորոն սրբութեան փակէ զնա շուրջանակի, փոխանակ ևս է. Փիլ. իմաստ: Սրգ. ա. պ. Բ: Ցհ. կԲ: *Ցորքան կամք իցեն խուզել ումեք. Խոր. ա. 4:

ՑՈ՛ՐՔԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՍ. Նոյն ընդ վ. *Կին կապեալ է, ցորքան (կամ ցորչափ) ժամանակս կենդանի է այր նորա. ա. Կոր. Է. 39: *Ցորքան ժամանակս ժառանգն տղայ է, չէ ինչ առաւել քան զծառայն. Գաղ. Դ. 1:

ՑՈՒ, ցուոյ, ոց. գ. Ձեղուն. յարկք. ծածկոյթ տան. մարդակ. ծածք. (ըստ յն. κέραμος. թ. քիրէմիտ. այն է կղմինտր՝ որ ծածկէ զտանիս. որպէս և լտ. tegula. լծ. ընդ թ. իբր ճօղպա.) *Ելին 'ի տանիսն, և 'ի ցուոցն կախեցին զնա: Զոր 'ի ցուոցն կախեալ իջուցին առաջի նորա. Ղկ. Ե. 19: Շ. Բղբ:

ՑՈՒԼ, ցլոյ. կմ ցլի, ուց. գ. Ταῦρος. Taurus. Արու արջառ. զուարակ. եզն ոչ մաղեալ. ըշըր. էկիւ, էօքիւզ, պուղա. (յն. թավրօս. լտ. թավրուս. լծ. ընդ դուար. փառլոր. երբ. սօր, շօր, թօր.) *Կովս քառասուն. ցուլս տասն: Եթէ հարցէ ցուլ: Ցուլն քարկոծ լիցի, և տէր ցլուն անպարտ լիցի: Անդրանիկ ցլու գեղ նորա: Ցուլք գէրք պաշարեցին զիս: Զարիւն ցլուց և նոխազաց ոչ կամիմ: Եւ զծոմն իջոյց 'ի ցլուցն պղնձեաց երկոտասանեցունց. եւն: *Սպիտակ ցլուք, և սպիտակ նոխազօք: Ցլուք սպիտակօք, և գիշաւոր նոխազօք. Ագաթ: Եղիշ. ա: *Արիւն ցլու արբեալ վախճանեցաւ: Զ ցլու միս ուտել գործման է մարմնոյ. բայց եթէ զարիւնն ոչ ըմպիցէ, սատակի. Երեմ. փր. Բ: Եզնէկ: *Ընդ մարմին ցլին վարէին շամփուրս հրացեալս. Հ. կիւրղ: *Առնել ցուլ պղնձի. և ձայնին եռանելով ընդ բերան ցլուն թուեւցի ցուլն կիզելով գոչիւն հանել. Նոննոս:

ՑՈՒԼ. Որպէս անուն կենդանակերպի. *Իսկ յաղագս ցլուն է այսպէս. ցուլ ոմն յոյժ խնամէր գաւառին. 'ի վերայ սորա եկեալ Թեսեւս՝ սպանանէ զնա... Եւ հաստատեցին զցուլ յերկինս. Նոննոս: *Զ ցլէն ասեն (ախտաւորք), թէ ըստ նմանութեան ցլու զօրաւոր և անձնեայ է. Շիր. (այն է աստեղատունն ընդ հայկ և ընդ բազմաստեղս եռանկիւնի ձևացեալ աստեղքք. որպէս երևի և ճակատ ցլու հանդերձ կզակաւն:)

ՑՈՒՂ. գ. Բառ անյայտ՝ որպէս Ցնցուղ կմ ցօղ. *Շնորհատու ր հոգւոյն լցեալ զնա՝ գլխաւորն էր աղբիւրացեալ զամենայն լուսաւորացն ցուղս ականջացն և սրտիցն երկրին. Բառղ. Գ. 12:

ՑՈՒՄ, կմ ՑՈՒՄՆ. ա. Ἰχώρ. Sanies. Նիւթ և հիւթ փտած, որպէս շարաւ. երր նեխութիւն. (լծ. թ. ախուրմաք.) *Մեռեալք յետ միոյ և երկուց աւուրց հոտին, և ցումն և թարախ և որդունս ծնանին. Ոսկ. մ. Բ. 9:

ՑՈՒՆՑ ՏԱԼ. որ և ՑՆՑԵԼ. Ռամկօրէն եթէ ասին. որպէս Շարժել և թօթափել. (լծ. և ցնդիլ.) *Ամենայն զօրութիւնք ցունցս տուր ('ի կորզել զքեզ 'ի մէջոյ սաւրին). իբրև ցունց եա, հոլաս ագին 'ի պազն. Ոսկփոր:

ՑՈՒՊ. ցպոյ. գ. Βακτηρία. Baculus. ῥάβδος, virga. δόρας, hasta. և σκυτάλη, scutica. Գաւազան, նեցուկ ձեռաց, և վարիչ անասնոց. (լծ. թ. չոպուգ, չօք. որ և փէյնէկ. և ար. պ. չէյտ, չիյտ.) *Կօշիկք ձեր յոտս, և ցուպ ձեր 'ի ձեռին: Ցուպ 'ի ձեռն (կամ 'ի ձեռին) անցի ընդ այս յորդանան: Ցպով և քարամբք գաս 'ի վերայ իմ: Անցուցից զձեզ ընդ ցպով իմով: Նստցին ծերք՝ իւրաքանչիւր ցուպ 'ի ձեռին իւրում 'ի բազմութէ աւուրց: Ո՞չ գա է ցուպ ծերութեան մերոյ: Մուրող, որ շրջիցի 'ի ցպոյ (այսինքն ցպով). և այլն: *Ցուպ՝ նեցուկ և գաւազան, մականն տուեալ հաստատութե. Մագ. խչ: *Պարծեացի 'ի ցուպ խիթանի. Սիրաք. ԼԸ. 26:

ՑՈՒՊ. Նմանութբ. Օդային լոյս իբր ծիածան ուղիղ՝ գաւազանաձև երևեալ. *Երևմունք ըստ ներերևութե, իբրև, որ են աղեղունք, և ցուպք... բաւոտք և իրխի ներերևութե ուղիղ. որ թարգմանի ցուպ. Արիստ. Տ:

ՑՈՒՐԱՆ. ի. աց. կամ ՑՈՒՐԱՆ. գ. Πυραμίς. Pyramis. Պիրամիդ. բուրգն հրաձև կամ տանձաձև, ցորենաձև. փիքիւէ թաշ սիւրահի, հէրէմ. *Պիրամիդն, որ է ցուրան (կամ յուրան) բլրաձև. Եուս. փր. ա:

ՑՈՒՐՏ, ցրտոյ կամ տի. ա. Ψυχρός. Frigidus. որ և ՑՐՏԻՆ. Հակառակն ջերմի կամ տաքի. հով. զով. սօուգ, պէրտ. սէրին, սէրտ. *Ջուր ցուրտ անձին ծարաւոյ ախորժելի է: Բաժակ մի ջուր ցուրտ: Գաղջ ես և ոչ ջերմ և ոչ ցուրտ. և այլն: *Ցրտոց և ըմպելեաց ջրոց: Ջերմից և ցրտից: Ջերմն 'ի ցրտէն, և հոյն 'ի տապացուցչէն. Առ. օրս. Է: Փիլ. իմաստ: Խոսր: *Բաժակ մի ցրտոյ ջրոյ. Ոսկ. մ. Բ. 20:

Նմանութբ՝ Անշուք. տգեղ. անզօր. անհիմն. անմարդի. խորշելի. ակար. անշնորհ. անպիտան. սուտ. դող, անհամ. *Դի ցուրտ յերկիր ընկենուին: Ցուրտ ցաւով. Խոր. Գ. 37: Նիւ. Գ. Բգ: *Հրէականս իմն հեղուն ցուրտս և խոտորնակս և անմտութբ լի: Պառաւաւս ցուրտ և անմտան: Եւ կամ այլ ինչ ցուրտ պառաւաւս յօդելով: Տեսանեմ ցուրտ պառաւաւս ուրախակիցն լինելոյ. Պրոկ. Ի: Ոսկ. յհ. ա. 36: Շ. ընդհանր: Սրգ. յուդ. Բ: *Եւ արդ մի 'ի ցուրտ և 'ի սնոտի յոյս յուսացեալ պատրեցին: Զի զայսպիսի զամենայն ցուրտ մխիթարութի բարձցես. Ոսկ. Ես: *Անբարտաւանք, հուլք, ցուրտք, և անհաւատք: Զանմարդութիւն, զցուրտ հմութի: Դադարեսցուք յանմարդութէ յայնմանէ, և 'ի ցուրտ հմութէ. Ոսկ. յհ. Բ. 8. 4. 14:

ՑՈՒՐՏ. գ. Ψυχός. Frigus. παγετός, πάγος, glacies, gelu. որ և ՑՐՑՈՒԹԻՒՆ. Հակադրեալն ջերմութե՝ տապոյ և տօթոյ կամ ջերոյ. ցուրտ եղանակ՝ ժամանակ. օդ ցրտագին. պարզ. պուղուտ, պուղ. սօուգլուգ, սօուգ այալ, պէրտ. փէրէսպէտ, սէրմա. *Ցուրտ և տօթ, ամառն և գարուն: Հուր և տապ (կամ ջեր), ցուրտ և սառն: Ցուրտ էր, և ջեռնուին: Ի տուէ 'ի տօթի, և գիշերի 'ի ցուրտ: Ի տօթի տունջեան, և 'ի ցուրտ գիշերոյ: Առաջի ցրտոյ նորա ո՞ կարէ կեալ: Ցաւուր ցրտոյ: Վասն անձրևին, և վասն ցրտոյն: Ի ցուրտ և 'ի մերկութե. և այլն: *Ի մէջ վտանգի նեղութեան ցրտի կայցէ. Մծբ. Գ: *Կամ կարի 'ի ցրտոյ լլկելոյ. Եղնէկ: *Սովով և ծարաւով, ցրտով և մերկութբ. Բրս. գոհ: *Որպէս ցուրտ և տօթ, զի մինն զովացուցանէ և միւսն ջեռուցանէ: Ցրտով և ջերմաւ զտունկս և զբոյսս ապականէ. Ցձն. Է: *Մերկութբ և ցրտիւ: Փոխանակ վշտին տօթոյ և ցրտին. Վրք հց. Բ. և Իէ: *Զոմանս 'ի ցուրտ և 'ի պարզ ընկենուին. Եփր. ղկ. արեւել:

ՑՈՒՑ, ցցոյ, ցուցք. ցցոյ. գ. Πομπή. Pompa. գրի և ՑՈՑՑՔ. Որպէս թէ ցունծք, այսինքն ցնծութի. կամ ցոյցք ուրախութե. հանդէս. երգ ուրախութե, ձայն նուագաց կամ նուագ ձայնից. չալղըն. շաղաշըն. *Կայթիւք վազելով ցուց բարձեալ մարդկան, զքաղաքամէջան լցին խնջոյիւք: Ի նուագս բամբռան, և յերգս ցցոց և պարուց: Մինթէ 'ի ցուցս պարիցես. Ագաթ: Խոր. ա. 5: Ոսկ. ա. փիլ: *Հարսանիք էին, և երգք և ցոյցք և զամբարք առագաստաց. Ոսկփոր: *Նուագք, տաղք... փող, քնար, հնչմունք, ցուցք, կաքաւք, փողանուանք գնին 'ի հէն բա:

ՑՈՒՑԱԿ, ի. աց. ա. գ. որպէս լտ. Index, և Indicium. յն. δεῖξις, եւն. Ցուցիչ կամ ցուցանօղ (իմն կամ ոք). յայտարար. նշանակ. օրինակ. տարացոյց, ցոյցք. տեսիլ. կերպարան. *Զցուցակ և զսյոյանիւ աշխարհի գանձուն մեծի (զխուժիկն): Ամենայն զգալւոյ բնութե ակիզբն ունի զիմանալին 'ի բնութե ցուցակ: Ըստ յայտնոյ նախատիպ ցուցակին. Փորփ: Փիլ. եւ. Բ. 52: Միտայէլ. խչ: *Մերկացեալ գիմօք՝ երևեցան կերպարանք ցուցակ ստոյգ: Համաքարւոյ միակամունն ցուցակ: Այնպիսի տեառն ցուցակի: Օրհնելն և փառաւորելն՝ սիրոյն մեր առ նա ցուցակ ծայրագոյն. Փորփ: Նար. խԷ. և Ես: Լմբ. պրգ: *Տպաւորեալ յոգւոյ սոցա զձև մարմնոյ (կամ մարմնոց) ցուցակի. Պորփ. այսինքն արտաքին տեսլեան կամ կերպարանաց սոցա, որք մարմնով խոնարհեալ կան յերկրպագութիւն: Այսպէս մեկնէ Չօսագոյն և Լմբ. որպէս և 'ի յն. պարզ եւ գրի: Այլ յաւելու Լմբ. զի թէ ոք խմասցի զայդ վասն մարմնոյն քնի. իմացեալ լինի սա խորհուրդն յանդիման երևեցուցիչ մեզ զքն ընդ զգալի տեսակօք. *Եւ որպէս մարմինք (սակ) զձև (այսինքն զարտաքին տեսակն) մարմնոյս քնի ցուցակ ճաշակեն և ըմպեն, հոգիքն ընդ սմին զհոգին քնի ճաշակեալ և արբեալ զմայլեալ ուրախասցին:

ՑՈՒՑԱԿ. Ցանկ բանից գրոց. մանաւանդ Մաշտոց գիրքն ցուցիչ ամենայն կարգաց եկեղեցական օրհնութեանց. *Կարգաւորութիւն օրհնութեանցն մերոց յուցակի. Մաշտ: *Զցուցակն տաւն ոչ ընդունելի,'ի մաշտոցէ ուղղեալ ցեալ և եդեալ: Ամենայն կարգաւորքն 'ի նմա՝

յառաջին հարցն հաստատեալք էին. որպէս և են իսկ գրոշմեալ անուանք իւրաքանչիւրոցն 'ի սկիզբն ցուցակին. Հ. Եղբ.։

ՑՈՒՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δειχτιχός. Ostensivus, demonstrativus. ἐνδειχτιχόν, indicium. Ցուցանօղ իւիք օրինակաւ. մանաւանդ որպէս տեսակ նախատիպ. (յն. εἰδιχός, specialis, formalis. կամ ἰδέα, species) յայտնիչ. երևեցուցիչ. ցուցակ. 'Այս գիր լինելութեան, կամ ցուցական այսր 'ի ներքոյ եդելոյ գրոյս։ Ցուցական տեսակ։ Մի գուցէ անմարմինք էին, և ցուցական օրինակի։ Առաքելով զօրութիւս ցուցականս իւրոյ էութեան։ Ժամանակացն ցուցական գործին (ժամացոյց). Փիլ. Լին. Նխ. ա։ 'Է անկարծելւոյ ուրումն (իրիք), և անյայտ իրի ցուցական. Բրս. Եղբ.։ 'Նշանակ հաւատոյ՝ ցուցական յարացոյց. Անյ. Բարձր.։ 'Դու հրեշտակացն ցուցական, տեառն իւրեանց փառք սրբութեան։ Այլ քեզ առցես տիպ ցուցական՝ զբաղում մանկունս ածական. Հ. Ոփ. Բարձր.։ Ն. Առաջնորդ.։ 'Նման սմին քեզ յարացոյցըս ցուցական։ Արուեստիւ ցուցական ժամուց գիտակ լինին նաւավարքն. Երզն. ոփ. Երկն. և Մտթ.։ 'Զինչ է իմացականն, զինչ է ցուցականն. ոչ ինչ է ընդունայն, այլ՝ ամենայն ինչ օրինակաւ եղև. ՃՃ.։ 'Ցուցական ձևոյն գնեն զասել. այս յՈ այնչափ ոքանչիցն հրաշագործօղ, այսպէս եկեսցէ դարձեալ. Ոսկ. Գծ.։

ՑՈՒՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ՝ ասին ըստ արգի քերականաց. Սա, դա, նա. Այս, այդ, այն։ որպէս լտ. Indicativum, demonstrativum.

ՑՈՒՑԱԿԱՆ ՀՈԼՈՎ՝ ասի 'ի Հին քեր. որտականն, որ և պատուիրական, առաքական, և թղթական, պէսպէս թարգմանութեամբ յն. ձայնիս ἐπισταλτιχή. վասն որոյ չիք ևթ իմն է գրեալն անդ 'ի հայ. 'Տրական պատուիրական, և առաքականն ցուցականս. փոխանակ գրելոյ, 'Տրականն՝ պատուիրական կամ առաքական կամ ցուցական (ասի)։

ՑՈՒՑԱԿԱՆ ԱՍԵԼ. Ցուցանել պատճառաւ. ապացուցանել. 'Ցանելուն իբրու ցուցական առնել՝ ասելով. մեք ասեն լուաք 'ի դմանէ. Ոսկ. Գծ.։

ՑՈՒՑԱԿԱՆ ՄԱՏՆ. Մատն այն՝ որով ցուցանեմք զոք կամ զինչ, երկրորդն յետ բութամատին. 'Ցուցական մատն ձախոյ ձեռինն. և 'ի բութանէ աջեկին մինչև 'ի ցուցականն աջոյ ձեռինն։ Ընկալցի մածուցեալ ձեռօք միջոցաւ բութին և ցուցականացն. Մաշտ. ջահ.։

ՑՈՒՑԱԿԱՆԱՊԷՍ. մ. Ἐπιδειχτιχῶς. Ostentationis causâ. Ցուցանելով իմն. ցոյցս առնելով. բան ծախելով. Եփր. իլ. 'Ոչ ցանկալ զիւր զբանն ցուցականապէս առաջի արկանել. Բրս. Եղբ.։

ՑՈՒՑԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցուցումն. ցոյց. տարացոյց. և Տեսիլ գեղոյ. 'Քրմանելն՝ արեան ցուցականութեամբ. Թէոփոր. Մայրագ.։ 'Նաև այլ իմն ունի ցուցականութիւն յուրջորջումն բանին։ Ի վկայութիւն և 'ի նշանակ ցուցականութեան, եթէ սա է որդին իմ քինն. Նանայ։ 'Սաղմոսին այլն կնիք, որոյ ցուցականութիւն պատմեալ գլխաւորին տանձկաց ջափրի. Արծր. Գ. 14։

ՑՈՒՑԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցոյց. երևումն. յայտարարութիւն. յայտնութիւն. ապացոյց. յարացոյց. նշանակ. և Աւերեալ նշան. 'Որ յանէական զխնաւս 'ի ցուցակութիւն առնելոյ գոյացուցեր։ Նախ զերկինս և զերկիր հիմնովքն, և ապա զցուցակութիւն բարեվայելչութեան նոցին տարերցն. Պօրփ. Լմբ. պտրգ.։ 'Զարժանն հայցեմք 'ի շնորհացն քոյ ածել մեզ 'ի ցուցակութիւն։ Զոր տեսանեմ աչօք մտացս 'ի զօրութեան վերին ցուցակութեան. Ցհ. կթ.։ փարպ.։ 'Մերով մտածութեամբ, և որքոյն ցուցակութեամբ հաւատարմացուցանել զբանն։ Ի ձեռն ցուցակութեան՝ զօրիմացուցի. Բրս. հց։ Նար. Եր.։ 'Անմիտութեան է բացայայտիչ, և մտերմութեան ցուցակութիւն։ Փառաւորութիւս՝ մերոյն սիրոյ ցուցակութեան բացերևութիւն. Խոր։ Լմբ. պտրգ.։ 'Այլև ոչ յայտնի ցուցակութեան ինչ նորա (ասեմ նշանաց սիմնի) չհաւատալ. ՃՃ. Բ.։

ՑՈՒՑԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Ցուցակ. նշանակ. 'Այսպիսիք անուամբ կոչի եկեղեցի, զորոյ զցուցանակն ունի յայտնապէս. ՃՃ. Գ.։

ՑՈՒՑԱՆԵԼ, ցուցի, ցոյց. ն. Δείκνυμι, δεικνύω, ἀποδείκνυμι. ἐπιδείκνυμι. Ostendo, indico, monstro, demonstro. σημαίνω, ἐμφανίζω, διασαφέω, ἀναγγέλλω, ὑπογράφω, designo, manifesto, եւն. Ցոյց առնել. երևեցուցանել. տալ տեսանել և գիտել. յայտ առնել. յայտնել. նշանակել. ծանուցանել. զեկուցանել. ապացուցանել. և Արդեամբք 'ի լոյս ածել. ջւշնել. կէտնեւելտէ. 'Ել դու յերկրէ քումմէ՝ յերկիր զոր ցուցից քեզ։ Զոր ինչ քո առնելոց է՝ եցոյց փարաւոնի։ Եցոյց քեզ քո զայս ամենայն։ Եւ եցոյց ևս ինձ քո զզաւակ քո։ Որպէս ցուցաւ քեզ օրինակ 'ի լերինն՝ առարցես։ Ցուցանել քեզ ճանապարհ, ընդ որ գնայցէք։ Ցոյց մեզ զմուտ քաղաքին. և եցոյց։ Ցոյց մեզ զողորմութիւս քո։ Նշան յերկնից ցուցանել նոցա։ Ցուցանել զանձն՝ թէ քո իցէ։ Բազում և ծանր մտաւ դնէին, զորս ոչ կարէին ցուցանել։ Ած իմ ցուցէ ինձ 'ի թշնամիս իմ. (որպէս ասի և տեսանել 'ի թշնամիս). եւն. 'Արդ հարկ է 'ի պատճառս չարեացն գալ, և ցուցանել՝ թէ ուստի լինին չարիքն։ Արքայութեան երկնից քաղաքացիս ցուցանէ զայնոսիկ, որք լուօղք ձայնի նորա լինիցին։ Ոչ ծածկեմք զանչափ մարդասիրութիւդ, զոր առ մեզ բնութ ցուցեր. Եղնիկ։ Ագթ. Ճ։ Խոր։ 'Ցայտ յանդիման մեծի բանակին զպատշաճոնն ցուցանէին աներկիւղ։ Անարգս և վատթարս յաշս ամենեցուն զնոսա ցուցանէին։ Թէպէտև 'ի վերին երեսս զայս կեղծաւորէր, այլ 'ի ներքոյ խորհուրդքն չարագոյն ցուցանէին (կր)։ Ցայտնել և ցուցանել նոցա զխորհուրդն ոչ կարէին. Եղիշ.։ 'Իբրև ցուցաւ նոցա այս խորհուրդ։ Վասն առնս այսորիկ այլ ուստեք ցուցանել ինչ ոչ ունիմք. Իգն.։ 'Առաջին զվկայսն ցուցանէ բանս, և ապա զամենայն բարեպաշտաց։ Չէ բաւական առէ փախչելն միայն 'ի չարեաց, այլև գործս բարեաց ցուցանել։ Ցուցէք ոչ լոկ առաքինութիւն, այլև պտղովն հանդերձ. Հ. Յոբ։ Իսկ Ոսկ. յհ. ա. ղ. ցուցանելի ասի իբր ցուցանօղ։

ՑՈՒՑԱՆՈՂԱԿԱՆ. Տ. ՑՈՒՑՈՂԱԿԱՆ. 'Զոր ցուցանողական բանիւ 'ի դէմս ածեն նմա. Նիւս. Երէլ։

ՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ ցուցանէ. ցուցանօղ. ցուցօղ. յայտնիչ. 'Բարձրեալն է ցուցիչ տեսլեանս. Վրդն. Ծն.։ 'Զայս ամենայն օրինակս և ցուցիչս և ծանուցիչս գեղեցիկս եդեալ են։ Արեգակն՝ որ կոչեցաւ լուսաւոր, ցուցիչ առաջին լուսոյն՝ որ հաստատեցաւ։ Վայրապար ձայնել՝ կարի անտեղի է, և չարութեան անձին ցուցիչ. Եւս. պտմ. Ժ. 10։ Վէցօր. Ե։ Իգն.։

ՑՈՒՑՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Δειχτιχός. Ostensivus. ἀποδειχτιχός, demonstrativus. ἐμφατιχός, repraesentans, significativus. Ցուցական. ցուցիչ. ապացուցիչ. յայտնաբանիչ. նշանակիչ. երևեցուցիչ. 'Ասընթերցուածք ցուցողականք յածայնոց գրոց. Կիւրղ. Գանձ.։ 'Զերկինսն գոլ զածաբանութիւն աստուածութեան, զամն նշանակական, և նուիրողական, իսկ զամն իմաստասէր և ցուցողականս. Դիոն. Դ.։ Բ.։ 'Երբայեցի ձայն ըստ ցուցողականի մականուանութեան կոչէ զոհ էութիւս սերովբէիցն, (այսինքն) կիզիչս և ջերուցիչս. Դիոն. Էկեղ.։

ՑՈՒՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցուցումն. ապացուցում. 'Առնէ զցուցութիւն 'ի նմանութեան։ Առնի ցուցութիւն տեսչութեան այսորիկ։ Երկուց իրաց լինի ցուցութիւն։ Նշանակ ցուցութեան ունելով։ Բազմազան ցուցութիւք հաստատէ. Անյ. ստորոգ. և պերիարմ.։

ՑՈՒՑՈՒՄՆ, ցման. գ. Δεῖξις, ἐπίδειξις, ἔνδειξις. Ostensio, indicatio, monstratio, demonstratio, probatio, indicium, argumentum. Ցուցանելն, իլն. ցոյց. ցուցութիւն. ցուցակ. ցուցակութիւն. տարացոյց. ապացոյց. 'Որպէս ցնորիւք ինչ ցուցումն արարեալ։ Գործարանականին մարմնոյ ցուցմանն։ Ցուցմամբ էութեանն։ Ոչ նուաղեալ յէութէ՝ ցուցմամբ երևեցելոյն 'ի ձեռն չարչարանացն և յարութեանն։ Մարդ ըստ մեզ տեսութեամբ, և Աստուած 'ի ցուցմանէ անմահութեանն. Աթ. Ճ.։ 'Ի յայտնի ցուցումն Աստուածութեան իւրոյ. Նխ. ծե. Մրգր.։ 'Նշան յերկնից 'ի ցուցումն Աստուածութեան նորա չէր տեսեալ. Հ. Մթ.։ 'Անմահութեան ցուցումն. Ցմր. Ե։ 'Ի ձեռն գործոց ցուցումն ընձեռէ. Ոսկ. յհ. ա. 20։ 'Զի և ոչ մի շաւիղ կամ ցուցումն գոյ յառաջեալսդ. Խոր. ա. 21։ 'Այդ իսկ է ցուցումն անմտութեան քո. ՃՃ. Ա.։ 'Ունիս համառօտ զառաջեցելոցս ցուցումն. ՃՃ. Գ.։

ՑՈՒՑՕՂ, կամ ող. ի. աց. գ. Ցուցանօղ. ցուցիչ. 'Ճշմարիտ կերպարանին ցուցօղ. Երզն. լս։ 'Զի մի դառնեցայց 'ի ցուցօղէ յայտնութեան. Փարպ.։

ՑՈՓ, ի, ից. ա. Ἄστεγος. Non tectus. ἀκρατής, incontinens, intemperatus. εὔκυλος, levis, volubilis. Մեղկ և թոյլ. թուլամորթ. անսանձ. ընդարձակ. անժոյժ. զեղխ. խենէշ. և Ռամկօրէն. շաղաւաշութիւն. անհաստատ. Բոլ, Բոց. չալախօթ. չէօթօթ. օֆէղօքէյ. Բէլխօլի. ուրգ. պօլ. օչֆին, աֆօր օտֆօր. 'Ցոփն չըթամբք գայթագղելով կործանեսցի։ Անխրատ և ցոփ լեզուաւ. Առակ. Ժ. 8։ ԻԷ. 20։ 'Ո՛չ եթէ ցոփ ոք և թեթև, այլ՝ այր համեստ և հաստատուն. Ոսկ. մ. Բ. 12։ 'Ի պէսպէս և 'ի ցոփ հարստնիս այլազգեաց. Կանոն։ Ն Մխ. դպ.։ 'Եւ եթէ առ ցոփս ոչ ունիցիս. Խոր. Բ. ղ։ 'Մի թէ բաժանիցէ՞ զքեզ, որպէս յունաց ցոփքըն, զկէսս՝ առ անդրագործականս աստուածս, և այլս՝ երկնաւորացն. Ոսկ. եւ։ 'Որպէս ցոփքն յունաց բաշխողին. Գէ. եւ։ 'Որ ցոփ բերանով զեղջրայրն արհամարհէ. Երզն. մթ.։ 'Նորափառ ցոփիւ՝ ամբարտաւանի. Գնձ.։

ՑՈՓԱԲԱՆ. ի, ից. ա. Ցոփ բանիւք կամ 'ի բանս. շաղակրատ. 'Ցոփաբանք և թանձրամիտք են. Ըէր.։ 'Լքան ցոփաբան չըրթունք նոցա. Համամ. առկ։

ՑՈՓԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցոփ բանս. շաղակրատութիւն. մեծաբանութիւն. և Անարժան զրոյց. յն. ὁμιλία, զրոյց. ճառատանք. 'Զչարախօսութիւդ, և զընդունայն և զխոլոր ցոփաբանութիւդ. Պղտ. աղէք։

ՑՈՓԱԳՆԱՑ. ի, աց. ա. Ցոփ 'ի գնացս վարուց. 'Ամենայն ցոփագնացաց, և ապուշ լեզուաց։ Ի ցոփագնաց գիճութիւ եկք յափրացեալ. Մանդ. ներ Յ։ ՃՃ. Գ.։

ՑՈՓԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. } ՑՈՓԱԳՆԱՑՔ. գ. } Ցոփութիւն գնացից և վարուց. ցոփ գնացք. 'Միայք մոլորեալք (կամ մեղկեալք) ցոփագնացութեամբ։ Ի ցոփագնացս ինչ ցանկութեամբ յափրացեալք. Մանդ. ծէ. իա։

ՑՈՓԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՑՈՓԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. 'Մեղայ ցոփախօսութեամբ. Մաշ։

ՑՈՓԱՄԻՏ, մտի, տաց կամ տից. ա. Ցոփ մտօք. ցոփասիրտ. ցոփոգի. "Լինի ցոփամիտ, հպարտ, քմահաճ, ննջասէր. Պիտառ: "Ոչ կարացին խրատել զանզգամ և զցոփամիտ ազգն հրէից. Հաճակ. առակ: "Հրաժարիցէ եպիսկոպոսն 'ի ձեռնադրութենէ ցոփամտից, վատասրտաց. Կանոն:

ՑՈՓԱՄՏԵԼ. չ. Ցոփ լինել մտօք. մեծամտել. պօռ պօռ պարծենալ. "Նախանձաւորութբ նախահայրեացն ցոփամտէին հրէայքն. Ոսկ. հռ:

ՑՈՓԱՆՔ, նաց. գ. Ցոփանալն. ցոփութիւն. "Փղձկանս և ցոփանս և Թեթեւանս. Մանդ. ծէ: "Ցեկեղեցիս զգուշութբ, և մի ցոփանօք և զրուցատրութբ լիցուք. Ոսկ. գծ:

ՑՈՓԱՍԻՐՏ, սրտի, ից կամ աց. ա. Որ ցոփ է սրտիւ. "Պատուասէրք, խիստք, և ներքասիրտք, և ցոփասիրտք մի մերձեսցին 'ի պաշտօն քահանայութեն: Հրաժարել 'ի ձեռնադրութենէ ագահաց, 'ի ցոփասրտից, 'ի վատասրտից. Կանոն:

ՑՈՓԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի, ցո. ն. Տալ ցոփանալ. ցոփ կացուցանել. ցոփացնաց առնել. Թուլացուցանել. "Դեւքն յորժամ խորհրդօքն առեղծուածէ 'ի առեղի փոփոխեսցեն զքեզ, յայնժամ դարձեալ զղջանալ տուն. զի յամենայն կողմանց ցոփացուսցեն զմեզ. Եւագր. ծ:

ՑՈՓԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ ցոփացուցանէ. Թուլացուցիչ. մեղկացուցիչ. "Հրապոյրք ցոփացուցիչք մտին յաշխարհ. Ագաթ:

ՑՈՓՈԳԻ, գւոյ, գւոց. ա. Ցոփ ոգւով. ցոփասիրտ. Թուլամորթ. "Ցոփոգի մեղկութբն իգանան: Ամենայն ցոփոգեացն և աղաւաղուացն չև խօսք 'ի սրտին՝ երդումն 'ի լեզուն կայ պատրաստ: Ցոփոգեացն և աղաւաղուացն, Թէպէտև բիւր անգամ երդնուն, ոչ ոք հաւատայ. Մանդ. ը. ծէ:

ՑՈՓՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ασυνθεσία. Praevaricatio, &c. Ցոփ գոլն 'ի գնացս կմ 'ի բանս. Թուլամորթութի. յողդողդութի. անառակութի. Թեթեւութի. "Եւ տես զցոփութիւն նորա ուխտադրուժն յուդա: Զհաստատեալ միտս 'ի հրապոյրս ցոփութե դարձուցանել ջանային. Երեմ. գ. 7: Բ. Մ. ղ. 21: "Առ պագշոտ յիմարութե ցոփութե բարոյից. Ագաթ: "Զանխիլ շռայլութե ... և զամենայն ցոփութիս և զգռռողութիս յանձանց Թօթափել. Ցձր. ծը: "Շրջել ցոփութբ 'ի զբօսանս և 'ի զօշաքաղութե. Եփր. պհ: "Եւ ոչ վայրապար ուրուք շրջել ցոփութբ. Մանդ: "Ոչ 'ի առեսիլ բարւոյ ցոփութե զչարս քողարկեցից. ոչ խնճոյլից զորդ տառապանաւ. Նար. հբ: "Ցիմարութե ցոփութե բարոյից յայլանդակ միտս զնա փոխաբերէր: Ի հրապոյրս ցոփութե բերել 'ի բանից բանսարկութեց ոմանց. Ցհ. կբ:

ՑՌԱԿԱԹԵԱԼ. Ընդ ցռուկն կաթեալ. ընդ քիթն կաթեցուցանելով. քթէն 'ի վեր ղըշելով կամ վոռշընելով. "Այլք ամենայն 'ի գուճ հարեալ՝ ցռակաթեալ ընկէին. Եղիշ. էբ:

ՑՌԷՇ, ի. գ. Առուակել ածկ. որպէս Ցռել վայրի. "Ցռէշի կաթն. Ոսկիփոր:

ՑՌԿԱԿԱՊ, ոյ. գ. Φίμος. Fraenum. կապ ցռկի՝ քթի. սանձ. բերանակապ. խանձարուր. կէմ. "Ընծայք և կաշառք ... որպէս ցռկակապ 'ի բերան՝ խոտորեն զյանդիմանութի. Սիր. ի. 31:

ՑՌԿԵՂ, ի, աց. ա. Որ ունի զցռուկ կմ քիթ մեծ. տունըը խոշոր. "Ոչ մազլաւոր, ոչ կնճթեղ, ոչ ցռկեղ. Վրդն. ծն:

ՑՌԿԻՄ, եցայ, եալ. չ. Իբրև զցռուկ երկայնել 'ի գուլս բերել. Ճաղատել. ցռնդել. տէգ 'ի տուրս երկննալ. ցնցալ. ցռռել.

"Առաջին ցռկեալ (կամ ցիռռկեալ) յառաջ եկեալ լուսոյն, և զոյգն ընդ նմին. Ագաթ: "Եւ խորու ոչ փութանակի զօրէր զերծանել, բացանցութեց սոցա յերկիւղէ ցռկեալ լուծական ըղորկաղութբ ... այսինքն բացմամբ ծակտեաց Թարեալ. Մագ. կա:

ՑՌՈՒԿ. ցռկի կամ կոյ. գ. Ῥίν (որ և ՌՆԳՈՒՆՔ.) Nasus, nares. և կապել զցռուկ. φιμόω, capistro, os obturo. Քիթ մեծ. երկայնաւունչք. քթառաւլք. ունի են ցռուց և այլոց անասնոց. Թիթ. թինթ. տունչ, պռունկ. "Դնիցես պախուցս շուրջ զցռկաւ (կմ ընդ ցռկովն) նորա: Արկից վարսալսն 'ի ցռուկս (կամ 'ի ցռուկք) քո, և գանդանաւանդ 'ի կզակս քո: Մի կապեսցես զցռուկ եզին. Յոբ. խ. 20: Ես. լէ. 29: Օր. իե. 4. Ա տ. կոր. թ. 9: Ա. տիմ. ե. 18: "Ամենայն որ 'ի գուճ հարեալ ցռուկ հարկանիցէ. (Թիթը բերանը չըր մէջ խոթէ.) Եղիշ. դ:

ՑՍԳԵԱԼ. խմ. կամ ընԹերցիր, Ցալագնեալ. "Անոք անձամբ 'ի մին մերձենալ մնալ, որպէս ցագեալ աչք ընդդէմ արեգական հայեցեալ. Եփր. պհ:

ՑՏԵՄ, եցի. ն. } Κατατέμνω, ομαι.
ՑՏԻՄ. եցայ. չ. } Concido, disseco, or. ἐντομίδας ποιέω, incisiones facio. κάπτω, ομαι, lugeo. ξαίνω, rado, carmino, carpo, pecto. διασπάζω, divello. Ցաւատել (կամ ծուատել) զերեսս և զայլ մարմինն՝ կոծելով. կարատել. հերձոտել. պատառոտել. խզել, և փետել. ճըղփրտել, բըղըտել. ծեծկռտել պըտտելով՝ մէզը. քըթնոտել. ... Տես և ՎԷՏՍ ՀԱՏԱՆԵԼ. "Մի ցտեցէք (կամ մի ցտիցիք), և մի հարկանիցէք զճակատ 'ի վերայ մեռելոյ: Մի կոծեսցին, և մի ցտեսցին, և մի խզեսցին: Ցտէին ըստ օրինի իւրեանց սրով և գեղարդեամբք մինչև ցհեղուլ արեան: Ողբոյին յանկողինս իւրեանց, և 'ի վերայ ցորենոյ և գինւոյ ցտէին: Հերաձակ ցտեալք. Օր. ժդ. 1: Երեմ. ժզ. 6: Գ. թգ. ժը. 28: Ովս. է. 14: Գ. Մ. դ. 6: "Ոչ ցտեցայց զմարմինս եղնգամբք. Ածաբ. ման: "Որ անյուսութեամբն լան և կոծին և ցտեն զհրաժարեալսն յերկրէս. Ցձր. ծէ: "Եւ ոչ զայլս ցտել. Մանդ. է: "Ցտեալ կեղեքէ չարաչար զամենայն մարմինն (այլոց). Լմբ. աղ: "Եղնգամբք ցտէր զերեսս իւր: Ցտեալ զհերս. Ճ. Ա: "Արտասուօք ցտէր զմորուսն, և բախէր զկուրծսն. Վրք հց. յ: "Նմանութբ առի. Ոսկ. մ. ը. 21. "Ցտեցեր զբանակսն ... Փ. քայքայեցեր:

ՑՏՈՒՄՆ. ցտման. գ. Ցտելն, ցտիլն. և փետումն. ... "Ճչումն կոծոյ, և ցտումն գեղոյ, և խզումն հերաց: Ցտումն հերաց: Ցտումն վարսից. Ցհ. կբ: Լմբ. աղ: Բրս. մրկ:

ՑՐԱՆ. կմ ՑԻՐ, ցրան. գ. Ցրումն. ցրնդումն. սրսկումն. ... "Ի ցրանէ ջուրցն. Ճ. Ա:

ՑՐԴԵՆԻ. } Տ. ՑԻՐԴ. "Պտուղ նմանէր 'ի
ՑՐԴԻ. } մէջ երկուց ընկուզաց, և եղեա 'ի ներքոյ ցրդենւոյն վն չարչարելոյն յազայակէ. Եփր. համ:

ՑՐԵՄ. եցի. ն. Διασκεδάζω, διασπείρω, σκορπίζω, διασκεδάννυμι. Dissipo, dispergo. Ցիր և ցան առնել. ցրուել. քայքայել. եղծանել. և փարատել. ... "Ցրել զուխտն իմ, կամ զպատուիրանս նորա, կամ զոր ած խորհեցաւ: Ցրել զհրաման Թագաւորին, կմ զխորհուրդ աքիտոփելայ: կամ, Զգունդն ամենայն յայսկոյս յայնկոյս ցրել: Ցրեցից զձեզ ընդ ազգս. &c. "Հանցեն ցրեսցեն զանկերան 'ի գերեզմանէ անտի. Մծբ. է: "Ա ցրելոյ 'ի մէնջ զամենայն խորհուրդս չարին. ժմ: "Ցրեսցէ 'ի սրտից մերոց զարկածս առ 'ի նմանէ (զչար սերմանս): Ցիրոսն խնայէ, և զօտարին օգնէ և ցրէ: Երբեմն ցրէ և ափոյէ: Ցրել քայքայել. Խոստ: Եղնիկ: Կոչ. ե: Փիլ. այլաբ: "Ցրելոյ զծածկեալ խաւարն: Ցրել զխինչս: Ոչ ոք կարէ արգելուլ (զհողմ), այլ բազում իշխանութբ ցրի. Ոսկ. յհ: "Թողեալ զքո աշակերտացն ցրեցան: Եւ ոչ յեղելոց ինչ յինէն անօգուտ ցրեցաւ. Իսկ:

ՑՐԻՉ. ա. Որ ցրէ. ցրօղ. ցրուիչ. "Ցրիչ և խայտառակիչ Թագաւորին հրամանի փորձ: "Ցրիչ ցնորից, յեղանակիչ ամբոխոց. Նար. յդ:

ՑՐԻՒ. չ. ('ի գործիականէ բառիս ՑԻՐ.) Ցրուելով. սփռեալ այսր անդր. "Հրամայեաց գանձ բազում արկանել ցրիւ. զի զայնով անկցին. Ճ. Ժ: "Ոսկերքն ցրիւ անկեալ կան. Եզնիկ:

ՑՐՈՒԱԾ. ա. Որպէս ցրուեալ. "Եւ Թէ ցրուած կայք 'ի յաշխարհ, 'ի գերութիւն յերկիր օտար: Գան ժողովին յամէն կողմանց, ուր հալածեալ են և ցրուած. Շ. Եդես:

ՑՐՈՒԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Σκεδαστός Dissipatus. Ցրուած. սփռեալ. քայքայեալ. փըրփըռած. փաշփըշ. "Յորժամ մերձենայ որ գոյացութի ունիցի ցրուական. Պղատ. օրին: "Լոյս ցրուական և տարած և ճապաղ ունէր գնացս: Կարկառն ցրուական է, և բլուրն կայական. Վրդն. ծն:

ՑՐՈՒԵՄ, եցի. ն. Διασπείρω, σπείρω, κατασπείρω, σκορπίζω, διασκορπίζω, διασκεδάζω. Dissemino, dispergo, dissipo. Ցրիւ ցրել. ցանել առատ անդ. սփռել. ցնդել. հոսել. քայքայել. վանել. փարատել. 'ի դերև հանել. փըրփըռել. փաղխել, ... "Անտի ցրուեաց զնոսա տր ած ընդ ամենայն երեսս երկրի: Ած ցրուեսցէ զոսկերս մարդահաճոյից: Ցրուեցից զնա 'ի մէջ խորայէջի: Ցրուեցաւ ժողովուրդն իւր 'ի նմանէ: Ընդ ամ երեսս երկրի ցրուեսցան խաշինքն իմ: Իբրև զչամանդաղ ցրուեսցին: Զհուրդ օտար ցրուեսցես 'ի բաց: Ցրուեա զխորհուրդս աքիտոփելայ: Տէր ցրուէ զխորհուրդս հեթանոսաց: Ցրուեա զամենայն յանցանս մեր: Ցրուեաց զամբարտաւանս մտօք սրտից իւրեանց. և այլն: "Ցրուէ զամբարտաւանս. Խոր. տ. 8: "Ցրուեալ են իբրև զաւղս զճանապարհաւ. Լմբ. օփ: "Զխաւար լոյսն ցրուէ և հալածական առնէ. Շ. բարջր: "Զխելս և զիմաստութի ցրուեաց. Վրդն. ծն: "Ցրուելոց ճշմարտութեանց ժողովիչ է. Ցձր. ծա: "Ցրուեալ հատէ զխորհուրդս մեր 'ի հոգւոց և 'ի զբօսանս աշխարհիս. Մանդ: "Վայրավատեալ ցրուիլն 'ի բազում կողմանս: Թերևս զմիաբանութիւն քակեացէ, և զուխտն եկեղեցւոյ ցրուեսցէ: Ցրուէր և վանէր զամենայն խորհուրդ նենգութե: Զխորհուրդն ցրուէր զառաջին հաստատուն երդմունսն. Եղիշ:

ՑՐՈՒԻՉ. ա. Որ ցրուէ. ցրուօղ. ցրիչ. "Անիրաւացն ցրուիչ: Ցրուիչ դիւաց. Ցձր. ծա: Ճ. Ա: "Մեզ մարտակից է, և նոցա ցրուիչ. Լմբ. աղ: "Հողմն հողոյ հոսիչ և ցրուիչ. Բրս. մրկ: "Ըստախոսութի է մտածութե ցրուիչ. Կլիմաք:

ՑՐՈՒՄՆ, ցրման. գ. Διασπορά, διασκορπισμός. Dispersio, discerptio, dissipatio. Ցրելն, իլն. ցրուումն. "Աթէ իցէ ցրումն քո 'ի ծագաց երկրի մինչև 'ի ծագս երկնից: Տաց զքեզ 'ի ցրումն ընդ ամենայն Թագաւորութիս երկրի: Ժողովեսցէ զցրումն գերութե մերոյ: Ի կատարել ցրման ձեռին ժողովրդ.

գնանն. Օր. ն. 4: Երէմ. լբ. 18: Բ. Պ. ա. 27: Գտն. ծբ. 7: Իսկ Առակ. Ի. 26. ՚Ցրումն ամէ պարշտայ՝ Թագաւոր իմաստուն ոչ. յն. ցրիչ, կամ՝ հովիչ. λικμήτωρ, ventilator. * Ցրումն ամպերաց. Անյաղթ. Է: Փարպ: *Ցրումն և բաժանումն լեզուաց. Անան. Եկեղ: *Շփոթ և ցրումն անդամոցն. Ոսկ. ա. Բեռ: * Որպէս յաշտարակէն ցրումն, նոյնպէս 'ի խաչէն ժողովումն. Ճ. Ե: * Ջնեաան ձգել 'ի ցրումն թշնամեաց: Ի ցրմանէն ժողովել զմեզ. Խոսր: * Ի մահուանէ 'ի կեանս, 'ի ցրմանէ 'ի ժողովումն (կոչէ եկեղեցի). Եղիշ. յես: *Ջսուր և զցրումն 'ի գերութի. Նանայ: *Ջի մի ցրումն արասցէն մտաց նորա: Ջոր 'ի յաղօթսն զհեղգութին մեր, և զցրումն մտաց մերոց 'ի սաղմոս. Ագաթ: Վրք հց. ծբ:

ՑՐՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. } Նոյն ընդ վ. *Ժողովեաց զցրուութիւնս մեր. Մծբ. ծբ: * Հաւաքէ զնոսա 'ի ցրումանէ՝ բազմածուէ մոլորութէ. Վրդն. ծն:
ՑՐՈՒՈՒՄՆ. ըման. }

ՑՐՏԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Որ խօսի զցուրտ և զանալի բանս. որ բանքն են ցուրտ կամ հում. *Ոչ եթէ ըստ կարծեաց ոմանց ցրտաբանից՝ ընդրգութի անուանի. Ղ. ա. պ. ծէ:

ՑՐՏԱԲԱՆԵԼ. չ. ն. Ցուրտ բանս բարբառել. *Մի փանդռնահարայ նմանեսցուք՝ հրճուեցուցանօղս ևեթ (ձայնս) ցրտաբանելով, զի գովեստ շահեսցուք, այլ զի ըղլսօղսն շահեսցուք. Ոսկ. գծ:

ՑՐՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցուրտ և անսիրտ խօսելն. * Առէ ցրտաբանութք, ահա ատացից և ածածին. Սոկր:

ՑՐՏԱԲԵԿ. Տ. ՑՐՏԱՀԱՐ. *Անձրևաթաց և ցրտաբեկ 'ի գիշերի, արևակէզ և անհանգիստ 'ի տուէ. Սարգ. ա. պ. ղ: *Ցօղահար և ցրտաբեկ լինիցին. Ոսկ. մ. գ. 8:

ՑՐՏԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՑՐՏԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. *Սովով ծնկին, և ցրտաբեկութք. Պիտ:

ՑՐՏԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ կամ առթէ ըզցուրտ. սառուցիչ. *Տարտարոսն ցրտաբեր. Ղ. Եղե:

ՑՐՏԱԲՈՒՂԽ կամ ՑՐՏԱԲՈՒԽ. ա. Ցուրտ բղխեալ. պաղուկ. սօռուձով. *Ջուրք ջերմակաշուռք բղխեն խառնեին 'ի ջուրսն ցրտաբուխս. Վեցօր. Ղ:

ՑՐՏԱԳԻՆ. ա. Կարի ցուրտ. և Ցրտացուցիչ. *Տարտարոս ցրտագին. Սարգ. Բ. պ. գ:

ՑՐՏԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. մ. Առաւել կամ յոյժ ցուրտ. ցրտագին. * Կոճկիտոսն (գետ) ցրտագոյն է: Հիւանդութիւնք՝ որ 'ի ջերմից կերակրոցն, կամ 'ի ցրտագունից. Նանայ: Ղ. Բղձ: *Օգ հիւսիսոյ թէ չինիցէ ցրտագոյն, տարառուլ. Փիլ. նխ. Բ:

Եւ իբր Գաղջ, կամ Կարի անհամ, անշնորհ, հում, անալի. *Են ոմանք՝ որք ցրտագոյն են քան զգոսա, և ոչ ամաչեն 'ի վերայ ասացելոցս: Բանք նոցա յոյժ ցրտագոյն. Ոսկ. յհ. Բ. 12:

ՑՐՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ցուրտ. ցրտային. ցրտին, զով 'ի բնէ. և Ցրտացուցիչ. ցրտաբեր. *Խեցգետին՝ կարիճն և ձուկն՝ են ցրտական: Ոմանք զբնութիւն ասեն ամա յոյժ ցրտական. Երզն. օփ. Եբն:

ՑՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Կարողութիւն ցրտանալոյ. յն. ցրտանալն. *Իսկ 'ի քարինսն զջերմականութի և զցրտականութի. Դամասկ:

ՑՐՏԱԿԷԶ. Տ. ՑՐՏԱՀԱՐ. * Ի գիշերի ցրտակէզ լինէի: Ցրտակէզ և տօթակէզ լինէին. Բրս. մրկ. Ճ. Ը: *Ցօրեանն 'ի ցրտակէզ այրեցուածոյն առ զկերպարան թխութեան. Վեցօր. Է:

ՑՐՏԱՀԱՐ. ա. Հարեալ 'ի ցրտոյ. որ և ասի ՑՐՏԱԿԷԶ, ՑՐՏԱԲԵԿ. * Ցրտահար 'ի ձմերայնի: Ցրտահար 'ի ձմեռանի. Ջամառն և զձմեռն տապակէզ և ցրտահար լինելով. Ցհ. կբ: Վրդն. պտմ: Ոսկ:

ՑՐՏԱՀԱՐԻՄ, եցայ. չ. Ցրտահար լինել. ցրբէն ղարնըլ-իլ. սօռուգփան հօռուլմագ. *Ցրտահարեցան երեսք նր յեղեմնախառն ցրտոյն. Եփր. Բգ:

ՑՐՏԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցրտահարիլն. ցրտաբեկութի. * Ջ ցայգ ցրտահարութք սասացուցանեն. Պիտ:

ՑՐՏԱԼ. չ. Իբր Ցրտանալ. մրսիլ. պաղիլ, մսիլ. խուշխուշէ. *Սարսռուլ, կարկամել, կրկտել, և ցրտալ. Փիլ. նխ. Բ:

ՑՐՏԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Ցրտական. ցուրտ. ցրտին. ցրտացուցիչ. * Ի դաշտ մի ցրտային: Ցրտայինան զհիւսիսայինն: Ի ժահահոտ ցրտային տարտարոսէ ասաի փրկեսցուք զանձինս. Ճ. Ա: Մագ. ծէ: Նանայ:

ՑՐՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ψυχόομαι. Frigesio, frigesco. որ և ՑՐՏԱԼ. Պակասիլ 'ի ջերմութէ. և Կրել կամ զգալ զցուրտ. մրսիլ. պաղիլ. մսիլ. պաղիլ. խուշխուշէ, սօռումագ. *Ներհական է ջեռնուլն ցրտանալոյն: Ոչ քաղցեաւ, և ոչ ծարաւեցաւ, և ոչ ցրտացաւ: Ի բաց եկաց 'ի լուսոյ, և ցրտացաւ 'ի ջերմութէն: Ջ ցրտանալն 'ի հեշտ ցանկութեց ասաի. Աւետ. առաք: Ճ. Ջ: Ղ. Բարձր: Վրդն. ծն: * Ցրտանայ ձմերայնի (արեգակն կամ օդն), և սառուցանէ զամենայն բոյսս. Եղիշ. Է:

ՑՐՏԱՆԱԼ. իբր Անհամանալ. ցուրտ բանս խօսել. անխմաստ գասնիլ. * Եթէ յերկինս պահեցաւ ժառանգութի հաւատացելոցն, ցրտանան ոմանք՝ կարծիս ունելով 'ի նիւթին երուսաղէմ վայելել, և հազարամեայ փափկութք զբօսնուլ. Ղ. ա. պ. Ղ:

ՑՐՏԱՇՈՒՆՉ. ա. Որ ցուրտ կամ ցրտագին շնչէ. պաղ էսըղ. սօռուգ եսէն. *Ջաւուրս ցրտաշունչ հողմաշունչ սառնամանեացն անցուցանէին: Կատարեալ զաւուրս ձմերային ցրտաշունչ օդոցն: Ցրտաշունչ սառնամանիք ձմերանոյն: Աւուրք ցրտաշունչ սառնամանեաց. Ագաթ: Փարպ: Ցհ. կբ: Ղևոնդ:

ՑՐՏԱՍԱՌԻՄ. եցայ. չ. Սառիլ՝ պաղել 'ի ցրտոյ. * Ցրտասառեցան, արևակիզան. Գնձ:

ՑՐՏԱՍԱՌՆ. ա. Ցուրտ որպէս զսառն. կամ ցրտասառոյց: Գնձ:

ՑՐՏԱՍԱՌՈՅՑ. ա. Սառուցեալ 'ի ցրտոյ. *Կոյր արևակէզ և ցրտասառոյց և ձիւնածեծ և բքալլուկ ժուժկալեալ. Հ=Ց:

ՑՐՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ψύχω, καταψύχω, ψυχρίζω. Frigefacio, refrigero. Տալ ցրտանալ. պաղեցուցանել. հովացուցանել. պաղէցնէլ. սօռութմագ. * Ջոր օրինակ ցրտացուցանէ գուբ զջուր իւր, այնպէս և նա ցրտացուցանէ զչարիս իւր. Երեմ. զ. 7: *Երկաթ հրանալումն՝ ոչ ցրտացուցանէ ըղբոցն. Բրս. ծն: *Ջեռուցանելն ցրտացուցանելյն ներհական է. Աւետ. առաք: *Ջբոց հնոցին ցրտացուցեր: Ցրտացուցանէ զախտին ջերմութի: Մի վասն սիրոյ նիւթականիս 'ի հրոյ սիրոյն քո ցրտացուցանէք զոգիս. Ճ. Բ: Լմբ. ծղ: Ղ. ընդհանր:

ՑՐՑԸՄՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Ցրտանալն. պաղանելը. սօռուգ ալմագ: Վրդն. Եբգ:

ՑՐՏԻՆ. ա. մ. Ցրտային. ցուրտ. ցրտագին. պաղ, պաղած, և մսած. սօռուգ. *Հուր ջերմին և չորին, ջուր ցրտին և գիջին. օդ ջերմին է և գիջին, հող՝ ցրտին և չորին. Լծ. ածաբ: * Ցորովային ժողովեալ այսուամն և ցրտին պղծութի. Մեկն. ղևտ: *Բնութք ցրտին՝ զօրէն ծովու: Ունիմք ('ի մարմնի) ցրտինս և ջերմինս. Մագ. ծէ: * Բորբոքեցի յանձն իմ ցրտին, զհոգիս ջեռան սիրով քոյին. Ցհ. ոդբ: *Ի չոր և ցուրտ բնութէ հողոյ՝ որ ստորացան, ցրտին և պէճ մնութի ջրոյ՝ որք խառնեցան ... ուստի աղբերք ցրտին բղխեն և սառնական. Երզն. օփ. Եբն: *Աղքատս այս, եւ տառապել թէ քո՝ այսպէս մերկ և ցրտին շրջի. Վրք հց. ծբ:

ՑՐՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՑՈՒՐՏ. գ. Ψυχός. Frigus. *Սարսռայեալք դողդոջին վասն ցրտութե ձմերայնոյն: Ի ցրտութէ ձմերայնոյն. ա. Եզր. Ժ. 6: Բ. Եզր. Ճ. 9: * Ջկատարումն ընկալեալ 'ի չորից երկակողմանց զաշխարհս անսանեմք, 'ի ջերմութէ, 'ի ցրտութէ, 'ի ցամաքութէ, և 'ի խոնաւութէ: Իբրև փարնանային հարաւահողմն զձմերայնոյն ժամանակ ցրտութե 'ի բաց մերկանայր. Եղնիկ: Ցհ. կբ:

ՑՐՑՈՒՆ. ա. Որպէս թէ Ջրձեալ. պատառատուն. ջըրըտմըշ. *Ունէր ցրցուն լեբխան, և կուրծք նորա 'ի բաց կային. Վրք հց. Ձ:

ՑՐՑՏԵԼ. ն. Ἕλκω. Trabo, rapto, carpo, discerpo. Ջրձել. պատառատել. կեղեքել. ցրել. փարչել պարչալել. *Կապեալ ոք և տանջեալ, և 'ի բազում գազանաց ցրցտեալ: Ժանեօք ցրցտել (կամ ցըցտել) զհեր ոտս աեառն և զնորայն հօտի. Ոսկ. մ. Բ. 15: Մագ. ծէ:

ՑՐՕՆՔ, նից. ն. Ցրումն. և Տեղի ցրմանն. (որպէս լալօնք 'ի լալոյ.) *Ջոնեան աեզդոյն՝ ուր բնակեցաւ, կոչէ ցրօնս. զի անդ զառաջինն սփիւռն եղև բաժանելոյ որդւոց նորա. Խոր. ա. 5: *Ցօքնականք 'ի վերայ եզականաց ասացեալ. որդոյն, խոյարօնք, ցրօնք. Թրակ. մեկ. (յն. աթենք, թեբայք:)

ՑՑԱՊԱՏՆԷՇ, նիշի, կամ նշի, շաց. գ. Պատնէշ ցցովք կազմեալ. խաշար. *Ջեղծյն ցցապատնիշօք ամրացուցանել այս թագաւորին. Ցհ. պտմ. Ղ. առ Լէհ:

ՑՑԱՍԱՑ. ա. ('ի Ցուց բառէն.) Ասացեալն իբր զցուցս աշխարհական երգոց. *Ոչ ունելն լուէ զլիտի և զցցասաց բանին. Մաշ:

ՑՑԵՄ, եցի. ն. Ἐμπήγνυμι. Infigo. Ցից անկել. և Իբրև զցից վարսել, հարսանել. մխել, սեւռել. անկել. չչել. խօթել. խրել. սոփլամագ, սօգմագ. փռթմէ. *Գեղարդն ցցեալ յերկիր: Իբրև զձող ցցեալ 'ի վերայ լերին. ա. Բգ. Իշ. 7: Եսս. ն. 17: *Ձգեալ զանէգն՝ եհար զկուրծս նորա. և ցցեալ՝ 'ի ներքս ոչ կարաց անցուցանել. Մաշ: *Նա զխնուն (նետին կնոյն) յաղթեալ՝ յիւր սիրտն ձգեաց ցցեաց: Ոչ կարաց սատանայ ցցել զերեղեալ նետս իւր 'ի միտս նորա. Փիլ. սամս: *Եղեգունս սրեալս 'ի ծայրս մատանցն 'ի ներքոյ ըղնգանց նոցա ցցեալ վարէին: Ցորժամ յագին ոք զառամունան ցցիցէ: Ջճիրանան 'ի վերայ երկուց ուսոցն ցցեալ. Եւս. պտմ. Ճ. 12: Ոսկ. գաղ: Լմբ. ող: * Այն՝ որ ցցեաց զտէգն իւր 'ի քամակ զամբրեայ. Եփր. օրէն: * Հմուտ մշակք այգւոյ ձողս մերձ ցցեն, և զորթն 'ի վեր կապեն, զի անխլոս պահեսցի պտուղն. այսպէս ած օրինօքն ձողաբարձ աբար զհիմնանալի այգին. Գէ. Ես: *Ցցեաց ըղձաւազանն յերկիր: Ցցեաց զգաւազանն իւր 'ի յեզրս գետոյն. Հ. կիւրղ: *Տաստ պեղատապարթս ... ցըցեալ 'ի գեափնս գիրապարս. Նար. խչ:

ՑՑՈՒԻՄ, եցայ, կմեմ, եցի. չ. ն. Ἐκφύω. Nascor, pullulo, germino. և ἀνορθόομαι, erigor. Իբրև ցցից 'ի դուրս անկիլ. ընձիւղիլ. պտկիլ. բողբոջել. արձակիլ բուսոց և պտղոց. և Տնկիլ հերաց. դուրս փնթել. ծոր փուշ երնալ. փոէլ. պէյլէնմէք. փընթըրմագ, դիքմէք. *Ոտքն կակղացին, և ոսկրեն ցցուեցին: Եւ ոտնկք ցցուեին: Ոտք թզկնայն կակղացաւ, և ոսկրեն ցցուեաց (այլ. ոսկրեաց). Մոգ. Իբ. 52: Վեցօր. Ը: Մծբ. Ը: *Ցցուեին հերք, և զարշացեալ աչք նոցա: Հերայն ցցուելով. Նանոս: Ճ. Բ: (Իսկ ումկ. ցցուիլ՝ է ցցել:) *Խոփն ցցուեցաւ 'ի փոր նորա, անցաւ թափ ընդ

Թաւր. Ոսկեփոր։

ՑՑՈՒՄՆ, ցցման. գ. Ցցելն, ելն. անկելն և անկիլն որպէս զցից. *Ցեղեգան ցըցումն 'ի հովանւոյն ձև կազմեցեր։ Որպէս անդ յօձին ցցումն ('ի մոլախոտ). Փիլոն. Եր. Նիւ։

ՑՑՈՒՆԱՁԱՐԴ. ա. Ուր կամ ոյր իցեն զարդք որպէս զցցունս. ցցունաձարդ ճեռոժւուն. *Անդատան ծաղկանց ցցունազարդ գեղգեղեալ (ոլորեալ) բազմագունակ երանգօք և յարդարման տատասողովք. Թէոդոր. խաչ։

ՑՑՈՒՆՔ, նից. գ. (ըստ. յն. Σισόη.) Σισόη. Sisoës. Խոպոպիք. հիւսք վարսից. յարդարումն և զարդ հերաց գլխոյ. ցցուն մազոց. *Ցցունս 'ի վարսից գլխոց ձերոց մի առնիցէք։ Ջխաղաթուրմ ցցունսն յանգգնեալ հոլանեալ՝ հազ 'ի գլուխ առնէին. Ղեւ. ժթ. 27։ Փ. Դ. Ժ. 6։ *Գերծեալ էր զգլուխ մանկանն արտաւաղդայ, և ցցունս էր թողեալ, և գէս արձակեալ. Բուզ. Է. 43։

ՑՑՈՒՈՒԹԻՒՆ, կամ **ՑՑՈՒԹԻՒՆ**. գ. Ἔκφυσις. Pullulatio. Բողբոջումն. պտկումն. *Ծառոց ցըցումնք, պտղոց ժամանմունք. Արիստ. Ձ։

ՑՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Բառ անստոյգ. որ թերևս գրելի է Ցոփութիւն, և կամ իմանալի որպէս ռմկ. չափաւորութիւն, անվայելչութիւն. *Ծուլութիւն, գիջութիւն, ցփութիւն, հպարտութիւն. Լծ. Նար։

ՑՓՍԻ, սւոյ, սեաց. գ. Ὠμόλινον. Linum crudum. (ըստ. թ. փուտ. կամ թուռ. տռ. խակ. կատ. գործ.) Չորձ կազմեալ 'ի մազից այծեաց. մազեղէն, մանաւանդ խոշոր. որ և ԽՈՐԳ, ԽԱՐԱՁՆ, ՔՈՒՐՁ. խարար, լորդ *Ցայնժամանէ՝ որ զգեցեալ է յանկինձ և պսակ, մինչև ցայն՝ որ ագանիցի ցփսի. Սիրաք. Խ. 4։ *Ո՛չ համգերձ առաւօտոյ զգենոյր նա, այլ ցփսիս. Եւս. պտմ. Է. 23։ *Ոչ յօգեաց ասր, այլ յայծեաց ցփսիս գործոյմբերս զգեստաւորէր։ Ցուցանելով նման զցփսիսն այծեայս ։ Ջձեռն 'ի ցփսիսն արկեալ։ Ի ներքոյ ազաներ այծեայս ցփսիս. Ցհ. կը ։ Վրդն. պտմ։

ՑՔԻ, ցքւոյ. գ. Σίκερα. Sicera. (որ և յն. սիքէրա. թ. սէքէր. եբր. շէքար.) Օղի. ոգի իրաց արբեցուցիչ. բոզոյա. *Գինի և ցքի։ Ի գինւոյ և 'ի ցքւոյ։ Զհետ լինիլ ցքւոյն։ Խառնել զցքին։ Մոլորեցան վասն ցքւոյն։ Ցիմարեցան վասն ցքւոյ։ Դանդաչեցին յարբեցութէ ցքոյն։ Արբեցարուք ո՛չ 'ի գինւոյ և ոչ 'ի ցքւոյ. ԵՆ. *Ցքի՝ զամենայն, որ կարէ արբեցութիւն առնել՝ ըմպելին, եբրայեցւոցն անուանել սովորութի է. Բրս. արբեց. *Ցքի, որ յամբրոսոյն առնէին, և 'ի պէտս գինւոյն փոխէին, զայն կոչէին. Ոսկ. Ես։

ՑՕՂ, ոյ. գ. Δρόσος. Ros. (ըստ. ռմկ. շաղ. եբր. Թալ.) Զովացուցիչ շիթ և խոնաւութի իջեալ ընդ այգանալ աւուրն 'ի բարեխառն օդոց. որ յաւուրս ջրոյ պակեալ՝ եղեամն լինի. ռմկ. Նէմ. *Ի ցօղոյ երկնից։ Ընդ առաւօտն ընդ արկանել ցօղոյն շուրջ զբանակաւն։ Իջցէ իբրև զցօղ պատգամք իմ։ Երկինք նման համբարակ ցօղոյ ։ Լցաւ գլուխ իմ ցօղով։ Եղ ցօղ 'ի գզաթէ անտի լի կոնքիւ ջրոյ։ Ո՛վ է՝ որ ծնաւ զշաղս ցօղոյ. ԵՆ։ *Ցօղ է գիջութի 'ի պայծառ բերեալ ըստ անօսր բազկացութե ... և եղեամն է ցօղ լծերաստացոյց. Արիստ. Ձ։ *Խոնաւութիւն յերկիր առաքեալ, եղեալ ջրագոյն. զոր ցօղ անուանել սովորութի է. Փիլ. նխ. Ե։ *Երկինք ամպովք և ցօղովք և լուսաւորօք խնամէ. Ցծնն. Է։ *Օդառանց ցօղոյ խոնաւութե և ջերմութե՝ մնառակար և ապականիչ է. Եզնիկ։ *Ցօղոյն համգարտի ամպ անձրևաձիր. Նար. խաւ։ *Դուընկալ, առէ, զցօղ պատգամաց իմոց, և ես առից քեզ զցօղ անձրևոյ. Սեբեր. Փ։ *Ի բազմաց ծաղկաց բանջարոցն յանապատին իբրև հանգանակեալ ցօղոյն չիթս ոսկեոտեսակս անկանելով նման զմեղսն ընծայէին. Բաբիղ. յհ. Դ։ *Զաչերն արտասուօք լնոյր՝ առաւօտուն ցօղոյն նըման. Տաղ խաչի 'ի փոքրոյ։

Լայնաբար՝ Զովացուցիչ հանգոյն ցօղոյ. ցօղագին խմն. ԵՆ. *Զհուրս զայս՝ զոր տեսանես, ցօղ առնէ ինձ. Ճ. Ա։ *Զհուրն 'ի ցօղ փոխեցին։ Կենարար ցօղով քո փրկեցեր զերիս մանկունսն։ Շիջուցեր զհուրն հողմաբեր ցօղով. Շար։

Որպէս և այլով նմանութբ. *Ցօղ արեան քոյ տեր ցօղեա 'ի հոգիս։ Ցօղն որ 'ի քոյդ կողէ ցօղեալ։ Ցօղով արեան ձերոյ ։ Ցօղով արեամբ ձերով. ԺԱ ։ Տաղ։

ՑՕՂԱԲԵՐ. Տ. ՑՕՂԱԾԻՆ ։ Գնձ ։

ՑՕՂԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ բղխէ կամ հոսէ զցօղ, զանձրև. *Ամպք՝ ցօղաբուղխ առատութբ զտիեզերս արբուցանեն. Խոր. Հրտմ։

ՑՕՂԱԳԻՆ. ա. մ. Խոնաւ և զովազովացուցիչ հանգոյն ցօղոյ, ունօղ զցօղ կամ զնմանութիւն նորա. շաղի պէս պաղուկ, պաղըշուքլող. ոէրին. *Իբրև զամպ ցօղագին (յն. ցօղոյ) յաւուրս ամարայնոյ ։ Իբրև զհողմ՝ որ ցօղագին շնչիցէ... յն. հողմ ցօղոյ շնչօղ կմ շշնչօղ. Եւս. ԺԷ. 4։ Դան. Գ. 5։ *Ցօղագին ամպ։ Ամպ ցօղագին. Վրք հց։ Ճ. Ա։ Շար։ Ցն. որդի։ *Ամպք ցօղագին առատութբն զհրամանս արարչին կատարեն. Ագաթ։ *Առժամայն հուրն ցօղագին եղև նոցա. Հ. Կիւրղ։

ՑՕՂԱԳՆԵՄ. եցի. Ն. Ցօղագին կացուցանել. հովացուցանել. շիջուցանել. պաղըցնել, սէրինցնել. *Զկայծակունս փորձութե տօթիւք ցօղագնեսցուք (այլ ձ. ցաւագնեսցուք. այլ ձ. շիջուսցուք.) Վրք հց. Ժ։ *Անձային սէրն զհուրն ցօղագնէր. ԺԱ. Յն։

ՑՕՂԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Դարձումն կամ փոխարկումն 'ի ցօղ 'ի ցօղագին զովութի. *Ցիշելով զցօղագործութե հնոցին 'ի բաբելոնի. Փարպ ։

ՑՕՂԱԶԱՐԴ. ա. Ցօղով զարդարեալ, զովացեալ՝ դալարազուարճ. *Որպէս զծառ՝ ցօղազարդ տատովք ։ Ի մէջ հրոյն որպէս ցօղազարդ քառատնոստ արմաւենի ծաղկեալ ոսկերք նոցա. Ճ. Գ։ Թէոփ. Խ Դ։

ՑՕՂԱԹՈՐԻՄ, եցայ. չ. Թորիլ որպէս ցօղ. ցօղել. *Օդք արբեալ պայծառանան, ամպք լուսաւորեալ ցօղաթորին. Գր. ատ. 'ի տօնէ։

ՑՕՂԱԼԻ. ա. } Լի կմ լցեալ ցօղով. և Թորդ
ՑՕՂԱԼԻՑ. } առատ որպէս զանձրև. և Զովացեալ կամ տամկացեալ իբր ցօղով. *Բան քո ցօղալի տարափեալ յերկիր. Գնձ։ *Ցօղալից առատութբն՝ բանաւոր անձրևաւն պարարեցաւ. Ագաթ։ *Արար ցօղալից քաղցրագոյն օդով, և ոչ նեղէր զնոսա հուրն ։ Ցօղալից լինէր բացօթեայ, և խնամօքն այ ոչ լինէր ծախեալ 'ի գազանաց. Վրդն. տծն ։

ՑՕՂԱԽԱՌՆ. ա. Նոյն ընդ վ. ἔνδροσος. *Ոչ 'ի ծայրս կաղնեաց բողբոջ, և ոչ էրան (այգ կամ այեր) ցօղախառն. Ոսկ. 'ի յհ. Դ։

ՑՕՂԱԾԻՆ. ա. Որ ծնանի զցօղ. անձրևածին. ցօղաբեր. *Ցօղածին ամպոց տալ անձրև. Ճ. Ա։ *Այլք զցօղածին օրհնութի հնոցին երգէին. Աւծր. Փ. 4. Ն Գնձ ։

Կամ Ի ցօղոյ ծնեալ. յանձրևոյ պտաճառեալ. (որպէս մարգարիտ 'ի սատափին.) *Առ 'ի սատացումն մեծագին, և ցօղածին լուսաբերին. Ցն որդի ։

ՑՕՂԱԾՈՒ. ա. Առօղ զցօղ. ցօղաբեր. ցօղիչ. *Ամպք մաքուր վերին, ցօղոյն երկնային ցօղածուք (կամ ցօղածոյք) սորին. Գնձ ։

ՑՕՂԱԿԵՐՊ. ա. Δροσώδης, δροσώδης. Roscidus, rorulentus. որ և ՑՕՂԱՏԵՍԱԿ. Որ էր՝ կամ գոյ 'ի կերպ ցօղոյ, իբրև զցօղ. *Ուրախ լեր մարիամ ցօղակերպ իջիւք հոգւոյն արագընթաց պատգամացն. Ճ. Գ։

ՑՕՂԱԿԻՐ. ա. Կրօղ՝ ունօղ զցօղ. *Ի մէջ հրոյ գրախտ ցօղակիր լցեալ պտղովք ամային ծաղկեցաւ մեզ. Թէոփ. Խ Դ։

ՑՕՂԱՀԱՐ. ա. Ի ցօղոյ հարեալ. զուարթացեալ՝ կամ մնասեալ. *Ի ժամանակ գարնայնոյն անձրևաբախք, ցօղահարք, առատաբուղխք, ամարատունք. Ագաթ։ *Ցօղահար և ցրտաբեկ լինիցին. Ոսկ. մ. Փ. 30։

ՑՕՂԱՀՈՍ. ա. Որ հոսէ զցօղ. ցօղաբուղխ. *Գեղմն ցօղահոսն. այսինքն ցօղիչ 'ի մեզ զցօղն ընկալեալ. Շ. գանձ վերափոխ ։ Ն Գնձ ։

ՑՕՂԱՁԻՒՆ. ա. Ցօղեալ որպէս ձիւն. կամ ցօղածին, կամ ցօղաձև. *Մանունք (յանձրևաց) և ցօղաձիւնք և օրհնեալք. Հմնմ. առկ ։

ՑՕՂԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Որ մատուցանէ կմ մատակարարէ զցօղ. և Ցոր ինչ մատչի ցօղ, կամ Ցօղով պարարեալ. *Սահմանս վտակարբուս, ուղխաբարս, անձրևամնունդս, ցօղամատոյցս. Նար. խչ։

ՑՕՂԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ցօղով կամ ցօղագին շնչմամբ զովանալ. 'ի ցօղ փոխիլ. *Իջմամբ որդւոյն այ բոց հնոցին ցօղանայր։ Հնոցն ցօղանայր. Շար։

Եւ Իջանել ցօղոյ. ցօղել. *Անձրևաձև ցօղանայր 'ի քում յորդվայնից. Գնձ ։ *Քև քաղցրանան ամպք 'ի վերուստ, և ցօղանան. Սիոն. փող խաչի ։

ՑՕՂԱՏԱՐԱՓ. ա. մ. Իբրև զտարափ ցօղոյ. *Փեսայն իջմամբ ցօղատարափ՝ համբուրէ զծոփալն լուսոյ արփ. Շ. յիշ. առաւ։

ՑՕՂԱՏԵՍԱԿ. Տ. ՑՕՂԱԿԵՐՊ. Δροσώδης. *Մանր անձրև է ցօղատեսակ բանս այսոնիկս. Երփ։

ՑՕՂԱՐԿԵՄ, եցի. Ն. Ցօղել. սրսկել. *Մարիամ ցօղարկեաց զսենեակս իւր առաջի սէրյն. եւլից զտուն իւր արբուցեամբ ('ի խօսելն ընդ գաբրիէլի). Ճ. Գ։ Եփր. 'ի ծն. փն։

Եւ Ցօղագին շնչել. զովութի տալ. *Եւ 'ի հնոցն ցօղարկեաց. Խոր. հարց։

ՑՕՂԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Ն. Տալ ցօղանալ 'ի ցօղ փոխել. զովացուցանել. *Մանկունքն զբոց հնոցին ցօղացուցին ։ Պաշտօն զկենդաղոյս (զգանկութիւնս) ցօղացուցանէ առ լուսաւորեան. Փարպ ։ Գէննադ ։

Եւ Ցօղել. ցօղարկել. *Բոց բորբոքեալ արկաք զԹոյնս վիշապայն. զոր ցօղացեալ 'ի նա զառաքինութիւնք քո՝ շիջուցեր զմահաբեր բոց օձիցն և քարբից. Ոսկ. Լուս։

ՑՕՂԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Δροσώδης. Roscidus, rorulentus. Ունօղ զցօղ՝ զխոնաւութիւն զովութի ցօղագին. ցօղակերպ. ցօղատեսակ. զովացուցիչ. *Զայն կոխէին մանկունքն իբր զանօսր օդ և զցօղաւոր։ Ցօղս ցօղաւորս փոխեցեր զբոց հնոցին։ Ամպ ցօղաւոր. Բրս. պհ։ Շար։ Վրդն. ող։ Նչ. Եղնկ։ *Սոփինքն ցօղաւոր եղև ։ Պարարտ զդայութիւն, և ցօղաւոր զմիտսն սնուցանեմ. և նշանակութեամբ ցօղն բանն է այային ։ Ի ներքս ընդորրութեն ցօղաւոր տան գործէր (այսինքն իբր հովանի զովացուցիչ). Վրդն. ծն ։ Փիլ. լին. Խ. 215. Ն յոբ։ *Հովանաւոր լինի մեզ և ցօղաւոր՝ վառք, յաղագս առաքինութե հովանեօքն շիջուցանելոյ զտապն. Նիւս. Երգ։ *Ոյք երգ ցօղաւոր (այսինքն զովարար սրտի, ախորժելի) երգեն քաղցրաւոր. Գնձ ։

ՑՕՂԵՄ, եցի. Ն. Ն չ. Στάζω. Stillo. ῥαίνω, ῥαντίζω, aspergo. Իջուցանել կամ կաթեցուցանել զցօղ, և զանձրև, և զարտասուս. ցանել. սրսկել. հոսել. տամկացուցանել. թանալ. զովացուցանել. և կաթել. իջանել ցօղոյ. շաղ իժ շաղի պէս խճեցնել.

ցօղելն. ցօղեալ. Թրջել. ցող ենփրմե, փամ. լաթմագ, ձերճմե, բալաթմագ. *Ամպք ցօղեցին. Ամպք ցօղեսցեն զարդարութիւն։ Երկինք ցօղեցին յերեսաց Այ 'ի սինէ։ Ի ցօղել նորա զուարթ եղիցի թոյս նորա։ Ցօղեա՛ յիս միշտակա,են. *Ցօղեցին 'ի վերայ նր անձրև, բանք մարդարէիցն. Մծբ. Ճ։ *Այս բաժակ կարէ և հոգևոր ցօղել՝ բուսուցանել սերմն հաճոյ կամաց վերնոյն. Ագաթ։ *Ցօղեա՛ տէր զցօղ ողորմութե քո։ Ցօղ արեան քո տէր ցօղեա՛ 'ի հոգիս։ Ցօղն որ 'ի քոյդ կողէ ցօղեալ. Ժմ։ *Ցօղէ արեան քո կաթուած յոլովօրէ մատուցելն՝ և առ մեզ գթութեն մաղթանօք նց. Լմբ. ող. *Ցօղէն զարտօսրաթօր վտակս։ Ցօղէր արտօսր ցաւագին՝ մայր տեառն որ կայր մերձ առ խաչին։ Ցօղեսցին մեր արտասուք ընդ ցօղ արեան նահատակացն. Անան. եկեղ։ Շար։ *Ցարեաւ, և ցօղեաց զարմաւն. Վրք հց. Գ. (որպէս Թրջել)։ *Ցօղեաց 'ի վերայ գերեզմանի նորա դեղ ինչ բժշկական. Հ. Յունիս. (որպէս կաթել կամ բղխել)։

ՑՕՂԻԿ. Գ. Ցօղ հեղիկ և քաղցրիկ, կմ թեթև։ Գնչ։

ՑՕՂՈՒՄՆ, ղման. Գ. Ցօղելն, իլն. *Ճանապարհաւ որոտմանն ցօղմամբ առ ձգէ մարդկան։ Զանօսր ցօղումն եղեման. Վանակ. յոբ։

ՑՕՂՈՒՆ, ղնոյ, կամ ղուան. Գ. Καλάμη. (Թ. գամըշ.) Stipula, calamus. βοτάνη, (հյ. բոյս.) herba, gramen. գրի և ՑՈՂՈՒՆ. Ձող և ծղոտ բուսոյ. որ է եղէգն կմ բունն. որ և ըլնի յարդ. աւի և ոճ. օրան. խոզան. եւ և Ցարդ. մղեղ. շիւղ. *Իբրև զհասկ ինքնին անկեալ 'ի ցօղնոյ. Յոբ. Իդ. 24։ *Ի վեր ընթանալով ցօղունն շուշանին. Նխ. Երգ։ *Մի հասն մերկ յերկիր անկեալ, բուսեալ առեալ արմատն, բերեալ ցօղուն, սրձակեալ տերևն, կապեալ ծունր. Ագաթ։ *Ծնկակապ կողմածոյ ցօղնոյն կատարի հասկն նորա. Վեցօր. Է։ *Եւ կամ ցողուն ինչ առ հուր, և հողմով գիւրաւ բորբոքեալ։ Ընթանալով հեռն իբրև բոց ինչ ընդ ցողուն անցանելով շուրջ ըմբռնէ. Առ որս. ԾԹ. ԾԷ։ *Քան զխոտ դիւրաթառամ, և զցօղուն դիւրայրելի։ Ցօղունն՝ ցորենոյն սնուցիչ է. Սարգ. Ա. պ. Գ. Ն ԾԹ։ *Ցօղուն և ժժան պատեալ զնովաւ՝ հրով առչորեցին. Առակ. Գ. 22։ *Զօրէն ցօղնոյ հալածին իբրև հողմով 'ի ձայնէ թագաւորին։ Ներքէ սերմանոյն ցօղնոյն մինչ 'ի կալն, զի սնուցիչ է ցորենոյն. Շ. Խբ։ *Մի վերջացուցէք ցօղուն տալ, և մարգարիտ ստանալ. Սրգ. Յ. յհ. Է։ *Գովի զօրութեան (արմատաց), և ոչ ցօղունն. Մխ. առակ։ *Բարեւօք լուաւ զցօղունդ (զկանեփ ծեծեալ). զի մուշ իցէ. Վրք հց. Ծա։ *Խոտաճանայ՝ զհրոյ դնացս վառեալ յեղէգն՝ ցօղուամբ սանձել։ Ջհրոյ գնացս 'ի ցօղուան դժուար է արգիլուլ. Նեղոս։ *Թեփով ք և ցօղնով և խոտով. Երզ. Գ. կոր։

ՑՕՂՈՒՆ. ա. Ցօղաւոր. ցօղալից, առոգեալ. դալարազուարճ. *Ոգւոյ իմաստութի լի է վայրն, և ցօղուն առաքինութբ. և պտուղք մի ը միօշէ գործքն. Փիլ. լին. Դ. 214։

ՑՕՊ ՕՐԷՆՔ, կմ ՑԱՒՊ ԱՒՐԷՆՔ. Է սխալ գրչութե՝ յասելն. *Բոյն բարի գլուխ ձագուց ցօպ օրէնք են նոցա ». զի յընտիր օրինակն գրի. *Բոյն բարի գլուխ ձագուց ապաւէնք են նոցա ». և գուցէ գրելն խսկ է լրագոյնս՝ Բոյն արագլի ապաւէնք են ձագուց նոցա. քանզի հայի 'ի Սղ. ՃԳ. *Անգթուչունք երկնից ձագս հանցեն, և բոյն արագլի ապաւէն է նոցա ». և այսմ յարմարելի է յաջորդ բանն. այսինքն է, եթէ՝ Կրօնաւոր սէր և երթիցէ, բնակութի է նորա. Վրք հց. Բ։

Ւ

Ւ, կամ Ւ. Տառ՝ անուանեալ Հիւն, Վիւն. ըստ տեղւոյն ձայնաւոր երկբարբառ, իբր Եու, իյու, և ըստ տեղւոյն բաղաձայն՝ որպէս մեղմ Վ. յար և նման մի նոյն նշանագրի լատինացւոց, որ կրկին ձևով գրի, U որպէս ձայնաւոր ու, կամ ըստ գաղղիացւոց իւ. և V, որպէս բաղաձայն Վ. հետևողութեամբ տառիս յունաց Υ, υ. որ կոչի Ի փսիլոն. և վերածի յերիս տառս լատինացւոց. i, u, y. Նոյնպէս և Վու տառն արևելեան ազգաց՝ է ու և Վ. որ ըստ տեղւոյն առընթեր այլոյ ձայնաւորի լինի՝ ու, և ո։ Վասն այսորիկ որպէս 'ի մեզ աւ, է զի օ. և է զի՝ իբր ավ հնչէ, նոյնպէս է ամենևին և առ եբր. արաբ. պ. թ. և գաղղ. տես 'ի տառն Օ։

Ւ. Իբրու ձայնաւոր յայտնի տեսանի առ Նախնիս յանխտիր գրութե բառից. Եդիւպտոս, եգիպտոս, եգուպտոս։ Եթէովպացի, եթիովպացի, եթւովպացի։ Կիւպրոս, կիպրոս, կւպրոս. կիւրակէ, կիրակէ, կւրակէ։ Սոյնպէս գրի, կւպարիս. կւրոս, կրիւսոս. իբր կիպարիս, կիւրոս, կրեսոս կամ կրոյիսոս։ Վասն որոյ մի և նոյն բառ են կիվոս, կիբիկոն, կիւբիկոն, քուեայ. այն է ըստ յն. Գէլօ կամ Գէ-լօս. լտ. Գօ-դուս։ Թող զի յոյնք զիփսիլոնի իբր ձայնաւորի զձայն այժմ կորուսեալ՝ հնչեն Ի. սպ ուրոյն ունին և զտառդ Ի։ Իսկ 'ի մեզ միօրինակ հնչեն դրութիւնք նոր և հին, մեւս կամ միւս. հիւր կամ հեւր. աղբիւր կամ աղբեւր. առիւծ կամ առեւծ, ևն։

Ւ. Որպէս ձայնաւոր՝ նոյնանայ իբր ըծորդ ընդ եու, իւ, ի։ Նմին իրի փոխանակ Ս տառի լատինացւոց՝ մեք հանդոյն յունաց և գաղղիացւոց ou, ou, գրեմք ու։

Ւ. Իբրու բաղաձայն՝ 'ի մեզ ըծորդ է ընդ Վ. զի անխտիր գրի, վաւաշ, վավաշ. օթեւան, օթեվան. իջեվան, իջեւան, իջաւան, իջավան, և այլն. եւ և ու և ո, ըծորդ գտանին. զոր օրինակ լուղակ, լուղել. կամ լողակ, լողալ. կցուրդ, կամ կցորդ. ևն։ Իսկ յոյնք զփսիլոն իւրեանց որպէս բաղաձայն չփոխեն ընդ Վէտա տառի իւրեանց 'ի սկզբան բառից, որպէս և ընդ ու. զոր օրինակ, որ առ հինս գրի վասիլիոս, ուալէս, յետինք գրեն ւասիլիոս, ւաղէս, և այլն. իսկ 'ի հին քերականութե յն. և հյ. 'ի բաց ձգի մեր տառ բաղաձայն Վ, և գնի միայն Բ. զի β տառն յն. փոխադրի 'ի Բ. զոր օրինակ վասիլիոս՝ է ըստ մեզ բասիլիոս կամ բարսեղ. և 'ի կարգի ձայնաւորաց միայն դնի υ, ու, որպէս սուղ, և ստորագաս. ուր առաջադիր անուանին ա, ե, է, ը, ի, ո. պատճառն 'ի վերայ բերի ըստ համեմատութե յունին՝ այսպէս. *Առաջադիրք ասին, վն զնախադասելով զինքեան և զհետին (այսինքն զինի տառիւ, և զհիւն տառիւ), շաղաշար կատարեն. որպէս աւ, աի։ Եւ ստորադասք են 'ի նոցանէ երկու, ի, ւ. և ինդ է ուրեք. ուր վաղդասական է քան զհիւնդ (այսինքն զհիւնդ). որպէս յիմաստութիւնդ և յարդիւն ». ուր յայտ է թէ գործիականն բառիս յարդ, յարդիւն, ոչ է չփոխելի ընդ ձայնդ յարդիւնս, յալդունս։ Իսկ յարդիւք յոքնակի. ոչ է հնչելի յարդիվք. այլ յարդեւք։

Ւ. Առ մեզ չէք ըստ ինքեան 'ի սկզբան բառից, բայց միայն փոխառութբ 'ի բառից սկսելոց հ տառիւ. ուստի նոյն են ւիւն և հիւն. ւիւծ, հիւծ. ւիւսել, հիւսել. ևն։ Վասն որոյ ասի, *Ւ իւնն յօդական միայն է տառ, բայց զօր յօդէ՝ քեզ խլրմա առ. Շ. այբուբ։

Ւ. Ց. Եւ. ու. Καὶ. Que, ve, et. Վէ, Վ. *Շունքըն զինև պատեալ կային, անկլանմունազիռառնէին։ Արդ զի դու յիս ոչ խնայեցեր, աղորմութբ ոչ նեյեցեր. Շ. Եդեմ։ *Գանկ ետուր գուլ յաղթողին, ւառողջութե յոյժ հիւանդին։ Ի յօրինակ աղբեր կոյին, ւառաքելոցըն քարոզին։ Ցանփուա փայտից պատեալ ոսկին, անապական մարմնոյ քոյին՝ ւաստուածութե օրինակին։ Աներևոյթ հաւկառակաց, ւերևելի մարդկան չարաց. Ցօ որդի։ *Որք են սկսեալ, ւոչ գաղարին. Երզն. ոփ. Երգն։ *Ցաւ հրահեկ. Գնչ։ Ըստ այսմ են և կարծեալ բարդութիւնք՝ Այրումի, կամ այր և ձի. աղուհաց. կամ աղ և հաց։ Տես և ՈՒ։

Ւ. որպէս նախդիր՝ Ի. յ. *Փախաքեցի... ւիւրաքանչիւր (այսինքն յիւրաքանչիւր) բան կենսատու, որպէս ցաւոց իմ լուսատու։ Իւրաքանչիւրոց (այսինքն յիւրաքանչիւրոց) ւիւսմամբ խուռն սխալից՝ ւիւծեալ է հոգիս. Շ. ոխ. տաղ։ Ժմ։ *Զքեզ անուանեմ սրտանաս. և ոչ ւայդմանէ պատկառիս. Առ որս. յօրինակս ինչ, փոխանակ գրելոյ՝ յայդմանէ կամ 'ի յայդմանէ։

ՒԻԱՆԱԼ, ացեալ. Տ. ՀԻՒԱՆԱԼ. *Իւացեալ զարմանայրին ընդ նորահրաշ աքանչելիսն. Շ. փող։

ՒԻՒԱՆԴ. ՒԻՒԱՆԴԱՆԱԼ Տ. ՀԻՒԱՆԴ. ՀԻՒԱՆԴԱՆԱԼ։ Գնչ։

ՒԻՒԹ. Տ. ՀԻՒԹ. *Իւթիւ շնչոյ նր բերանոյն անմահացոյց. Շ. փող։ *Իւթ ածային շնորհացն գուշակման։ Իւ թիւ շնորհաց նր հոգւոյդ։ Իւթիւ նր հոգւոյն։ Իւթ բժշկարար ցաւոց. Նար. խչ։ Տաղ։ Շ. փող։ Երզն. լս։ Ն. Գնչ. ատեպ։ *Գօղօս ւիւթ մահու. և ւիւթ կենաց քնիւ. Ճ. Ա։

ՒԻՒԹԱԿԱՆ. Տ. ՀԻՒԹԱԿԱՆ. որ և ՆԻՒԹԱԿԱՆ, ՀՈՂԵՂԷՆ. *Իւթական մարմնով. Շար։ Ճ. Ը։ Գնչ։ *Ցնծութբ ընդ զօրս երկնից՝ ւիւթականքս ամենեքեան, փառս 'ի վեր առաքեսցուք՝ քնի փրկչին մերոյ յաւիտեանս. Շ. փող։

ՒԻՒԹԱՆԻՒԹ. Տ. ՀԻՒԹԱՆԻՒԹ. *Իւթանիւթ մարմնով. Շ. փող։ Ն Գնչ։

ՒԻՒԹԵՂԷՆ. Տ. ՀԻՒԹԵՂԷՆ, ՆԻՒԹԵՂԷՆ. *Իւթ ւիւթեղինացս 'ի բարի։ Իւթեղէն անկոյն դարձումն. Ճ. Ա։ *Իւթեղէն մարմնով զխուսար մեզաց լուսաւորեաց. Նար. փող յոր։

ՒԻՒԹԵՂԻՆԱԶՕՒԱՐԹ. ա. Հողեղէն և զուարթուն. *Իւթեղինազուարթ հանրակայից կարապետեալ. Նար. փող։

ՒԻՒԾԵԱԼ. ն. և չ. Տ. ՀԻՒԾԵԱԼ. իւծեալ. *Իւծեալ յերրորդ ժամու օձին զմիտքս նախնոյ մօրն եւային։ Իւծեալ զընութիւ կենաց ունող՝ դարձոյց յանցանքն ի մահու հող։ Իւծեալ մեռաքէն տագնապէին զպահապանսն. Շար։ Ժմ։ Տաղ։ *Իւծեալս մեղօք՝ ւիւծեալ աղաչեմ։ Իւծեալ է հոգիս։ Իւծելոցս մեղօք։ Իւծեալ մարմնոյն՝ որ 'ի տապան, ծանիր զհոգին յերկնից խորան. Ժմ։ Շար։ Շ. Յիսուս։

ՒԻՒԾՈՒՄՆ. գ. Հիւծումն. *Իւծմամբ անգամոցն 'ի կիզանօղ տապական. Շ. փող։

ԽԻՒՂԵՆԻ. ա. Խոր խուղէնի, որ ձիթենի, կամ լոյս ճրագաց. *Խիւղէնիքս են մեզ՝ որ աւետեաց և խնդութեան. Նար. փող յար։

ԽԻՒՆ. Խոր հիւն առա. Տ. 'ի վերանգրի։

ԽԻՒՆ. գ. Խոր յն. իօս. ἰός, venenum. Թոյն, և ժանտ։ Հին բա։

ԽԻՒՆ ԱՆԴՐ. Տ. Օ՛Ն ԱՆԴՐ. *Խիւն անդր 'ի պղծոց՝ 'ի չարեաց գործոց, ընտրեալք մեք մեզ. Գնձ։

ԽԻՒՍ. Տ. ՀԻՒՍ. *Խիւսիւ չար առեալ, սիւս գերազանցեալ. Գնձ։

ԽԻՒՍԱԿ. Տ. ՀԻՒՍԱԿ. *Խիւսակ հարսին՝ սիրով կիզու. Շ. յիշ. առաք։

ԽԻՒՍԱՊԱՑԾԱՌ. ա. Հիւսմամբ պայծառ. Գնձ։

ԽԻՒՍԱՊՍԱԿ. ա. Խոր հիւսապսակ. *Խիւսապսակ մեք կուսանաց։ Խիւսապսակ (կամ խուսոսապսակ) ծնունդն յմի։ Խիւսապսակ փայլէին. Գնձ։ և Տող։

ԽԻՒՍԵՄ. խմ. Տ. ՀԻՒՍԵԼ. *Խիւնն՝ սիւսէ բզմեղ ընդ նոյն սիրով։ Խիւսէ ընդ այս բանիս յարմար։ Խիւծեալ պղաչեմ՝ սիւսել 'ի բարիս։ Խիւսէ պսակ զարմանալի։ Խիւսողի ձառիս. Շ. այբուբ։ ժմ։ Տող։ Երգն։ *Խիւսին պսակք ղանազանեալ։ Խիւսեցին թելքք հոգւոց ընդ հիւսից պսակելոցն։ Խիւսեցաք յարմարութեամբ 'ի միութիւն մարմնոյ փրկչին։ Խիւսեալ (այսինքն միաբանեալ) բամից գասուց սրբց. Շար. *Խիւսես ցմեզ յոգիս զոյինակ սոցա, փութայցուք 'ի յօթևանս ելանել նոցա. Տող։ *Խիւսեա ընդ սյս բանիս յարմար, զմեհ ոմն ալքայ են. Կրոգ. ոփ։

ԽԻՒՍՈՒՄՆ. այսինքն հիւսումն. *Խիւսմամբ խուռն սխալից՝ սիւծեալ է հոգիս։ Խիւսմամբ թագ 'ի գլուխ՝ պատեալս են. ժմ։ *Խիւսմամբ փառաց պսակելոց։ Խիւսմամբ բանիւ այսօր տօնէ. Շ. այբուբ. և փող։

ԽԻՒՐ. Տ. ՀԻՒՐ. *Ցօղ զդօղ բժշկութեան... ցայտեալ արեամբն... Խիւրով վիրօքն առպաքինեաց զիս 'ի ցաւոց, սիւթիւ չնչոյ մեք բերանոյն անմահացողյց. Շ. փող։

ԽՈՎԻՒ. Տ. ՀՈՎԻՒ. *Խովիւքն հօտից գայլք եղեն հօտին. Տող։

Փ

Փ. Տառ բաղաձայն՝ փիւր յորջորջեալ. որպէս սաստիկ Բ. այլ ձևով և յատկութեամբ և առաւագայնութեամբ հանգէտ Ֆի, Փ. տառի յունաց. յորմէ լտ. F, էֆ։ Վասն որոյ ղասաղեալսն զայնմ գրոյ յունաց 'ի քերականութեան Թրակացւոյն՝ թարգմանիչն երկրորդէ զփիւր տառէ մերմէ. այսինքն թէ 'ի կարգի բաղաձայնից է անձայն, և թաւ. զի է՝ ասէ, *Բենն 'ի մէջ մենի, պէի, և փիւրի. քանզի քան զմենն և զպէն խաժ է, և քք զփիւրին բարակ։։

Փ. Թուութիւն առաւիս այնչափ հեռանոյ 'ի բենէ. մինչև մերձենալ 'ի փէ. վէ. ւհ. այսինքն 'ի Ֆ. ուստի առ երբայեցիս անխըտիր հնչի Ֆէ. և ֆէ. որ առ քաղդէացիս է միշտ ֆէ, և առ ասորիս և առ պարսիկս միշտ Ֆէ. բայց պարսիկք առեալ խառնեն զայլ առաւ նմանաձևս ընդ Ֆէի. այսինքն են ֆէ կամ բէ, պէ, և ճա։ Լատինք զսեպհական և զսեպհականեալ բառս իւրեանց գրեն Ֆ տառիւ. իսկ զյոնիկ կամ զյայանի յունականս և զայլազգականս՝ գրեն բհ կամ ֆհ, բայց Ֆ հնչմամբ։ Իսկ մեք չունիմք զձայնդ Ֆ. վասն որոյ զայնու գրեալս յայլոց՝ փոխեմք 'ի Ֆ. զոր օրինակ փաղեկ. փարաւոն, փող, փիղ, փիլիսոփոս են. որ ըստ այլոց՝ է Ֆալէգ կամ Ֆէլէկ. Ֆարաօն կամ Ֆառաօ, Ֆօլ, Ֆիլ, Ֆիլօսօֆօս, են։

Փ. Լծորդ լինի 'ի մեզ երբեմն ընդ Բ. զի նոյն են փաղատութիւն, բաղատութիւն. գերփել, գերբել. կարապ, կարափ. պար, փոր. պայքար, փոյքար. սեպհական, սեփհական, սեփական, են։

Փ. փ. Որպէս նշանակ թուոյ համարոյ՝ է Ութ հազար։

Փ. *Փիւրըն՝ փառաց է քեզ քարոզ, այս խրատական բանից տալոյս։ Փիւրն, փութամասէ վարժել անդուլ, 'ի՝ չնորհաց չլինիս ամուլ. Շ. այբուբ։

ՓԱԳՐՈՍ, ի, աց. գ. Բառ յն. ֆագրօս, կամ բագրօս. Φάγρος, πάγρος. Phager, phagrus, pagrus. Կէտ մեծ 'ի նեղոս, որ ասի ունել ատամունս և մօրուս. և ոսկր խիստ 'ի վերայ գլխոյն. ըստ կրետացւոց կոչեցեալ ἀκόνη, որ է վէմ, յեսան. *Փագրոս փեռեկեալ գլխքն։ Կէտք վէհ գոլով քան զփագրոս եգիպտացի։ Պաշտել եգիպտացւոց զնեղոս գետ. և 'ի նա գոլ փագրոս ձկան, զոր պաշտէին. և կերպարան զանգրիս նորա կերպացուցանէլով 'ի մէջ քաղաքին զօհէին. Մագ. ճ. ծա. խբ։

ՓԱԴԱՄ. գ. } գրի և ՓԱՆԴԱՄ. (լծ. պ.
ՓԱԴԱՆՔ. } ֆէնտամ. թ. ֆըտան.) Զօրձ կամ վարշամակ 'ի պէտս պատառելոյ. փակեղն. ծածկոյթ կանանց. տես. կողպաստ. *Ի տօնս կաղոյն պարառակս զերեսօքն կապեն, և փագամս. որ է կողպաստ, 'ի բերան. Գէ. եւ։ *Եւ այժմէն իսկ 'ի տօնան կապերտակս իւն պերեսօքն պատեն, և փագանս 'ի բերանս առ մոլութեան. Ոսկ. եւ։ Տես և ՓԱԹԱՆՔ։

ՓԱԹԱԹԵՄ, կամ ՓԱԹԱԴԵՄ, եցի. ն. փաթութել. պատատել. ծածկել շուրջանակի. ֆաթըէլ, տըլլէլ. փօլամագ. *Ընդէր փաթաթեցեր զձեռն քո. Վրք հց. է։ *Զամենի թիկանոյն փաթաղեալ ընդ պարանոցն. Վրք ոսկ. (ուր նորաձեռ. և տպ. ունին, *Զամենի զարկանելեան պարանոցեալ ։։։)

ՓԱԹԱՆՔ. } գ. Βασκάνιον. Fascinum,
ՓԱԹԵԹՔ. } us, fascinatio. Ծրար. կապոց. և կախարդանք. նժէլ. պօխճա, պօղ, պէօչիւ, պող. *Սրբեցէք 'ի ձէնջ զկանացի փաթեթան (այլ ձ. փաթանան), և զկախարդասար գեղատութիւն. Ճշ։

ՓԱԹԵՐԱԿ ԱՌՆՈՒԼ. } Ռամկական ո-
ՓԱԹԵՐԱԿԻԼ. յ. } ճով. խրրու փաթանս կամ ծրարս յաչաղանաց առնուլ. նախանձարկել. ուէլէլ, ճէօսօլէ նաղասծ- գով. նաղար ալմագ, պէօյչիլընմէք. *Ցանկարծակի փաթերակ առցէ։ Փաթերակ առցէ 'ի քարէ. 'ի փայտէ. 'ի գետոյ։ Փաթերակ յընկերէ առցէ։ Փաթերակի 'ի կախարդաց։ Ի գաղանէ փաթերակի։ Տես որ չփաթերակիս. Ախտարք։

ՓԱԹՈՑԹ, կամ ՓԱԹՈՒԹ. գ. Խաղ շաբականի փաթութեալ ձևով։ Ոսկիփոր։

ՓԱԹՈՒԹԵԼ. Տ. ՓԱԹԱԹԵԼ. *Եւ ոչ փաթութիւ (կամ փաթաթիւ) յուռականս անսոյ պտռնկին. Ոսկ. յհ. ա. 14. յն. ἁλίσχω.

ՓԱԼԱՆԳ. Տ. ՓԱՂԱՆԳ. *Ըստ շղջարբերութեան և մարտի ընդ պէսպէս փաղանգաս թշնամեաց. Լմբ. ող։

ՓԱԼԿՈՆ, ի. գ. Բառ լտ. Falco, onis. Ազգ բազէի, և Անուն շատ սրկիլիկեցւոց։ Ճճ։

ՓԱԽԱՏՈՒԱԾ. ա. մ. Δραπευόμενος. Fugiens, aufugiens. Որ փախուստ լեալ է տուեալ. փախստեայ՝ հասուած եղեալ. (եթէ չիցէ այսպէս գրելի.) *Ցօսար երկիր փախատուած գնամք. Ոսկ. ֆիլիպ. ծա։

ՓԱԽ Ի ՓԱԽ. խոր մ. Ի բաց փախչելով. տարագնաց փախստեամբ. *Ոչխար էի 'ի քում փարախ, և եմ վարարած ես փախ 'ի փախ. Գնձ։

ՓԱԽՆՈՒՄ, խեայ. Տ. ՓԱԽՉԻՄ. *Փախնուցու 'ի տունկ. Ամոս. բ. 19։ *Կացուցանէր զջուրսն, զի յայնկոյս փախնուցուն. Մագ. էղէլ։ *Փախնու խաւարն։ Փախնուցու զք 'ի ձեռաց առիւծու... Եւ փախնուցու 'ի ձեռաց արջոյն. Նար. խա. կբ։ *Որ փախնուցու յերեսաց միեղջերուի. Սարգ. ա. յհ. է։ *Մինչ բողոք բառնայի փախնուլ, ընդէր ոչ անսացիք. Շ. մղբ։ *Փախնու յուռկանաց ձուկն փութայես. Կլէմաս։

ՓԱԽՈՒՍՏ, խստեան, և խստի. գ. (լծ. յն. ֆիւկի. լտ. ֆուկա.) Φυγή. Fuga. Փախչելն. խոյս տալն. ֆախըշըլը. գաչմագ. գաչընմագ. *Կարեաց յինէն փախուստ իմ։ Ի ձեռանէ նորա փախստիւ փախիցէ։ Եւ ոչ փախըստեամբ գնասջիք։ Եւ ոչ ևս գոյր նոցա փախուստ այսր կամ անդր։ Ոչ ամուր թաքըստի, և ոչ գաշտ փախստի։ Մատնեցան ուստերք նոցա 'ի փախուստ. և այլն։ *Փախչելով զփախուստս, լքրու ասեն, ոչ ամօթալիս. Պղատ. օրէն. ճ։ *Որ դարձաւ 'ի փախըստեանն... Որում 'ի փախստին ապաստան լեալ էր։ Ելեալք 'ի փախստենէ փապարացն։ Զփախուստն 'ի միեղջերուէն. Եւս. քր։ Ցհ. կբ։ Արգ։ *Փախուստ ապաստանի ։։. որպէս յն. καταφυγή, refugium, ապաստան փախստեան. տեղի ապաւինի. Փիլ. ժհ։

ՓԱԽՈՒՍՏ ԱՌՆՈՒԼ. } Տ. ՓԱԽՉԻՄ. *Փա-
Ի ՓԱԽՈՒՍՏ ԴԱՌՆԱԼ. } խուստ առնուլին
Ի ՓԱԽՈՒՍՏ ԿԱԼ. ևն. } գեք 'ի նմանէ։
Եւ 'ի հիւսիսի փախուստ տուեալ. Ճ. Ա։ Վարք. ոփ։ *Դարձաւ 'ի փախուստ։ Ի փախուստ դառնայր գունդն գեմարկայ։ Ի փախուստ դարձցին նոքա յերեսաց ձերոց. Երեմ. խբ. 23։ ա. Դ. ծ. 49։ Ցուդթ. ծէ. 4։ *Ի փախուստ կացին. Երեմ. խզ. 6։ Ամի և Աճապարել կամ Երթալ 'ի փախուստ, ևն։

Ի ՓԱԽՈՒՍՏ ԴԱՐՁՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ՓԱԽՈՒՑԱՆԵԼ. *Զմնացեալսն 'ի փախուստ դարձուցանէր։ Զամենեսին առ հասարակ 'ի փախուստ դարձուցանէին։ Զամենայն զօրսն 'ի փախուստ դարձուցանէին. ա. և ք. Դ։ և Խոր։ Փարպ. ևն։

ՓԱԽՈՒՑԱՆԵՄ, խուցի, խոյ. խուցեալ. ն. Φυγαδεύω. Fugo, depello. εἰς φυγὴν συνελάω, ἀναγκάζω, in fugam compello, impello, cogo, verto. Սոփել 'ի փախուստ. 'ի փախուստ դարձուցանել. հալածել. վանել. և ջերծուցանել. ֆախըշըրմագ. գաչըրմագ. *Փախուցանել զնոսա յերեսաց մեր։ Զմեր անձինս և զբաղումս և այլս ընդ մեզ փախուցանեմք 'ի գնդէս։ Փախեա զգրիգոր յամուրս ուրեք։ Զամ գարշահոտութեամբ մեզաց փախուցանեմք. Ե. Դ. Ճ. 15։ Փարպ։ Զենոբ։ Արգ. ա. պ. է։

ՓԱԽՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ փախուցանէ. փախուցանօղ. *Սպանանել զփախուցիչն։ Դիւաց փախուցիչ։ Փախուցիչ ախտից. Կանոն։ Ոսկ. մղբ։ Նար. յէ։

ՓԱԽՉԻՄ, կամ ՓԱԽՆՈՒՄ, խեայ, խիր, խուցեալ. յ. ւ. (լծ. և յն. լտ. ֆէւգօ, ֆուճիօ.) Φεύγω, καταφεύγω, διαφεύγω, αποδιδράσκω. Aufugio. ἐκπηδάω, exsilio. Վախելով խոյս տալ. 'ի փախուստ դառնալ.

հալածիլ. վանիլ. սրանալ. 'ի բաց վարել. խուսել. խորշիլ. զգոյշ լինել. և Ապաստան լինել, անկանիլ այլուր. զերծանիլ. ֆուիւէ. գաչմագ, գուրթմագ, Ճիւրաւր էթմէք. *Փախեաւ եւ արտաքս: Փախիցո՛ւք յերեսաց Իսրայէլի: Փախեան յերեսաց չորոյն: Փախիցեն՝ որպէս փախչիցին 'ի պատերազմէ: Փախիչել 'ի քաղաքն ապաստանի: Այլք իմ կեանք Թեթևագոյն են քան զսուրհանդակ. փախեան, և ոչ երևեցան: Ցերեսաց սարայի տիկնոջ իմոյ փախուցեալ եմ ես: Վասն որոյ ես դու փախուցեալ 'ի Նոյանէն, և եկեալ ես առ մեզ: Նա փախուցելոյ 'ի բարկութենէ եղբօրն առաջնորդեաց. Ան: *Եթէ յայլ փախչիցիս, զո՞ր ապաստան առնիցես. եթէ 'ի լուսոյ փախչիցիս, ի՞ւ տեսանիցես. Ոսկ. ֆիլիպ: *Փախուցեալ, և ոչ կամեցեալ գառն հանդուրժել՝ փախիցէ զմիշտ փախուստն. Պղատ. օրէն. Ա: *Մի՛ միայն փախչիր, այլև զչար ժողովարանն բարեպաշտութեամբ քակեա. Կլիմաք: *Փախչել յանձնապահութեան, կամ 'ի ստացուածոց, 'ի խնդրոյ, 'ի սահմանելոյ. Ցձխ. Ժ: Սրկ. տղ: Անյ. պորփ: *Ի բաց փախիցելոյ մոլորութեան. Կիւրղ. գանձ: *Եւ աներգր և անվախճան ամէ 'ի Թլւոյ մարդկան փախչին. Ոսկփոր:

ՓԱԽՉԵԼԻ. Φευκτόν. Fugiendum. խորշելի. ուստի արժան է փախչել, կամ լինի փախչել. *Ոչ այսպէս ինչ բնութեամբ փախչելի, որպէս 'ի սովորութենէն լինելով, և այլն: Են ինչ՝ որ հաճելիք են գործողին, և են ինչ՝ որ փախչելիք: Ի հաճելեացն և 'ի փախչելեացն. Նիւս. կազմ. Ա: *Ոչ արտաքնամէ ոտից փախչելի ո. այսինքն անմարթ է փախչել. Նար. Ղ:

Կամ ըստ յն. ոճոյ. Φεύγων, φευκτικός, δραπέτης. Fugiens, fugax, fugitivus. փախստական ինչ. դիւրանցուկ. անցաւոր. անկայուն. *Մի՛ զփախչելին ժողովեսցուք, և մի՛ զայն՝ որ հոսի անցանէ: Ընդ փախչելեան իբրև ընդ կայունս յարմարին. Ոսկ. յհ. Ա. 43: Ածաբ. կարկտ:

ՓԱԽՉԿՈՏ, ի, աց. Տ. ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ. *Ծառայ՝ անհաւատ, սիրական, և փախչկոտ. Ոսկ. ղկ:

ՓԱԽՉՈՂԱԿԱՆ. Տ. Ի ԲԱՑ ՓԱԽՉՈՂԱԿԱՆ:

ՓԱԽՉՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՓԱԽՈՒՍՏ. *Որպէս զի կշտամբեալ յանդիմանեսցի փախչութեան նորա. Եփր. համաբ:

ՓԱԽՍՏԱԿ. ա. Իբր Փախստական. *Եւ զայլն կառնեն խիստ փախստակ, վարեն մինչ յայն այս անբըռնակ. Ը. Էդէս:

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Φυγάς. (յորմէ լտ. fugax.) Fugitivus, profugus. փախուցեալն. որ փախչի. փախստեայ. ֆուռ ղօղ. գաչան, գաչըճի. *Պանդխտեցին առ քեզ փախստականքն մովաբու: Մինչև յե՞րբ տեսանիցէք փախստականս: Ընդ հրէայն փախստականս առ քաղդէացիսն: Փախստական է յերկրէս և 'ի Թագաւորութենէ իւրմէ. Ան: *Փախստականք 'ի յաւիտենական տեսչութենէ անկեալ գնէին. Իմ. ժէ. 2: *Անցցէ յամուրս փախստականաց ո. յն. ապաստանաց. Դան. ժա. 39: *Ըմբռնեցաւ 'ի պորտ կիտին փախստականն. Լմբ. իմ: *Եկն փախստականն 'ի հրէաստանէ (այսինքն փախըստեամբ). Տօբ. ա. 21: *Եկին փախստական առ մեզ. Խոր. ա. 20:

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ. Φευκτικός. Fugax, fugitivus. Որպէս Փախչելի, այսինքն վաղանցուկ. անցաւոր. *Իբր 'ի կայունս եդեալք 'ի փախստականսն: Ի փառս՝ որ փախստական է, և ոչ կայ 'ի հաստատութեան. Ածաբ. 'ի ննջ: Իգն:

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ ԱՌՆԵԼ. ԱՐԿԱՆԵԼ, ՎԱՐԵԼ, ՏԱԼ. Φυγαδεύω, διώκω. Fugo, persequor. Որպէս Փախուցանել, 'ի փախուստ դարձուցանել. *Արասցէ զնոսա փախստականս: Ըղբաղումս փախստականս առնէին ընդ երեսս դաշտին. Ես. խա. 3: ա. Մ. Ղ. 15: *Զզօրս յունաց փախստական արարեալ: Զմնացեալսն փախստականս արարեալ ցրուէին աստ և անդր. Խոր. Բ. 73: Փարպ: *Փախըստական արկանելով 'ի կղզի ինչ. Խոր. ա. 13: *Զմնացեալսն ցրուեալ յիւրաքանչիւր տեղիս փախստական վարէին. Ճ. Բ: *Ցոց զամենայն հակառակորդս քո փախստական. Եւ. իգ. 27:

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ ԼԻՆԵԼ, ԳՆԱԼ կամ ԵՐԹԱԼ. ԴԱՌՆԱԼ, ԱՆԿԱՆԻԼ, ԴԻՄԵԼ. Φυγαδεύομαι, φεύγω. Fugio. διασώζομαι, servor. καταφεύγω, confugio. որպէս Փախչել. և ապաւինիլ. զերծանիլ. ապրիլ. *Փախստական լինէր առաջի նորա: Փախստական լինի կադմոս առ հայկ. ա. Մ. ա. 19: Խոր. ա. 10: *Վասն այդ փախստական լինիմ 'ի քէն. Վրք հց. ծԲ: *Ինքեանք գնային փախստական 'ի հայս: Ամենայն իսկ գունդքն գիւղ 'ի պահոց և յաղօթից փախստական գնան. Եւ. Ճ. 38: Եղնիկ: *Ցորդանան լուեալ՝ փախըստական դառնայր. Տօղ: *Թողեալ զԹագաւորութիւն՝ փախստական անկանի 'ի կրետէս. Խոր. ա. 16: *Փախստական անկանի 'ի զօրուն այնորիկ, որ զայս կատարելոց էր. Ոսկ. ես: *Ցերկրէն եգիպտացւոց փախստական գիմէր առ եղբայրն իւր: Ի պարտութեան մատնեալ դեմետրի՝ փախստական դիմէր 'ի տիւրոս (մ փախստեամբ). Եւս. քր. ա:

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Փախստականն գոլ կամ հալածական. վտարանդութի. փախուստ. *Ի փախստականութենէն նեքտանեբայ յեթեովպիա: Ի փախստականութենէն և յօտար աշխարհէն եկն եհաս յիւր աշխարհն. Եւս. քր. Ա: Ոսկ. մտթ: *Կայր 'ի փախստականութեան 'ի նմա: Զինքն և զհասարակ գունդն վարատեալ փախստականութ. Ցհ. կԲ:

ՓԱԽՍՏԱԿԻՑ. ա. Իբր փախստական. զերծեալ ուրեք փախստեամբ. որպէս 'ի լտ. նովին ոճով ասի confugiens. *Մարկիոնս այս փախստակից էր. Ոսկփոր:

ՓԱԽՍՏԵԱՑ. տէի, ից կամ եայց. Տ. ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ. Φυγάς, φεύγων. Fugitivus, fugiens. *Փախստեայ փախստէի պատահեսցէ: Ամենայն փախստեայք յիւրաքանչիւր չորեաց՝ գային յաւելուլին 'ի նոսա: Նոցին որպէս փախստէից հետամուտ լինէին: Հացիւ ընդառաջ ելէք փախստէից. Ան: *Զամենայն վայրսն յուզեալ՝ գային և գտանէին զփախստեայսն: Ոչ փախստեայ համբաւաբեր լինէացուցն Թողեալ: Վիրաւորեալ ձին՝ ոչ կարաց երագել ընդ փախստեայսն. Կոչ. Ղ: Խոր. Բ. 12: Գ. 37: *Ցոյհան զհետ լինէր փախստեայցն. ա. Մ. ծՂ. 9:

Կամ ընդ բայի. Φυγαδεύω, διώκω. Fugo, persequor. φεύγω, καταφεύγω, διασώζομαι, fugio, profugio, confugio. *Առաջի արկեալ փախստեայս տանէր: Տանէին փախստեայս առաջի իւրեանց: Ի քաղաքէ 'ի քաղաք փախստեայ լինէր: Լինիցիք փախստեայք առանց ուրուք հալածելոյ զձեզ: Առ ո՞ փախստեայ անկանիցիք յօգնականութիւն: Գիշերայն փախստեայք մեկնեցան(այսինքն փախըստեամբ). Ան: *Զհետ մտեալ՝ փախստեայս արկանէ յամուր այրս. Խոր. Գ. 45: *Փախստեայ եղեալ գնացին: Որք փախստեայ Թաքուցեալ էին 'ի կիրճս. ՃՃ:

ՓԱԽՍՏԷՈՒԹԻՒՆ. Տես ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Աղա և աքքայ անպատ դարձեալ 'ի փախստէութենէ իւրմէ՝ գայ 'ի սեպհական կալուածս. Ցհ. կԲ:

ՓԱԾԱՆԵԼԻ. ՓԱԾԱՆԻՄ. Տ. ՍՓԱԾԱՆԵԼԻ. ՍՓԱԾԱՆԻՄ. *Զփածանելին՝ որ ունէր զիւրեաւ, մերկանալ: Իսկ նորա փածեալ զիւր արկանելին. Վրք հց. Յ:

ՓԱԿ, ի կամ ոյ, ից. գ. Κλεῖθρον, κλεὶς. Claustrum, repagulum, sera, clavis. և բայիւ, σφηνόω, obstruo, obsero. Արմատ Փակելոյ. որպէս Փակումն. մանաւանդ՝ Գործի փակելոյ, փակաղակ. փակոց. փականք. փականն. աղխ. ֆիլիտ, սիւրկիւ. *Կալցեն զըղրունսն, և փակ արկեալ (յն. աղխեալ) պնդեսցեն զնոսա: Կանգնեցին զդրունս և զփակս և զնիգս նորա. Նէեմ. Է. 3: Գ. 14: *Ի ներքս 'ի տանն դրան, և զփակ տանն ոչ ընկէց 'ի բաց: Ըղձեայքն լուծան, և փակքն կոտորեցան: Զդուռն Խաչակման այգայ փակով պնդեմք: Զփակ իրաւանց բացեալ: Գոյր է մեզ փակ, և դուռն բերանոց. Ոսկ. Նոր կէր: Ճ. Բ: Լմբ. պօրփ. և աղ: Բրս. մրկ: *Կացեալ 'ի մէջ աշակերտացն դրօքն փակելովք, և կնիքն և փակ դրանն անքակ մնաց. Գիգ: *Աղջկունքն փակեցին 'ի դուրս կոյս յելանելն, զբանալին առընթեր փակին եդեալ, որ զիւրին էր առնուլ արտաքուստ 'ի դառնալն. ծերքն առին զայն յինքեանս. Վրդն. տմն: *Դրունս գնիցես, և փակս և նիգս արկանիցես: Այսպէս արգելեալք ընդ փակով Թարգմանեցին զամենայն կտակարանս: Ճարեցան յիրար յիրար որպէս յանկուոյ հիւսեալ, և փակք ամենայն (այսինքն աղխք կամ օղք) զմի պայծառութի փայլեցին՝ յատակեալ 'ի հրոյ և 'ի ջրոյ. Ոսկ. մ. ա. 12: ՃՃ: Թղթ. խ. Ղ: *Ոչ փոյթ ինչ է նմա զփակաց և աղխից. Եփր. ղհ. (կամ ըստ Մանդ. *Ոչ պէտք են նմա փականք աղխից ո:) *Զմարգարէութ դրացի փակ յոյժ 'ի բաց մղէ (այսինքն փակարան կամ փականումն). Խոսր: *Ընդդէմ անժամ աղաչողին՝ մի՛ պատճառեր ըղդրանց փակին (այսինքն փակման, կամ փակ գոլոյ). Ցճ. որդ: *Ոչ է պարտ ծածկել Ճշմարտութեան, և ընդ փականաւ լինել լուսոյ. Կոզջանփ:

ՓԱ՛Կ. ա. Փակեալ. ֆափօ. գաց. գափալը. *Դուցէ փակ իցէ դուռնն, և մնայցէք ամօթալից արտաքոյ. Փարպ: *Իսկ ըղկապեալս՝ որ է 'ի փակ, (այսինքն փակած. կամ ընդ փակօք,) արձակեսցէ տէր ընդարձակ. Ը. Էդէս:

ՓԱԿ. գ. Որպէս Բակուղ. դաւազան. (լտ. պա'գուլում. յն. պագդիլոն.) *Ունէր աղաբաղոցն, և փոքր մախաղ՝ բաքելոնացի փակովք. Վրք հց. Յ. (որ և այլուր ասի՝ ցուպ բաբելոնացի:)

ՓԱԿԱԾ. Այսինքն փակեա՛լ. փակ. գափած, գափալը. *Արևելից դուռն փակած էր. Նչ. եզէկ: *Դուռն իմ նոցա է յոյժ փակած. որք չնչախառն առեն Թէ բաց. Կրդպ. ոփ:

ՓԱԿԱԿԱԼ, ի, աց. գ. Κλειδοῦχος. Claviger, clavicularius. Ունող զփականս դրան՝ իշխանութեամբ բանալոյ և փակելոյ. պետ բանալեաց. գլխաւոր դռնապան. եկեղեցպան. լուսարար. քոլլիւէ թէր, քոլօղ գոյօղ. անահտար աղաս, անահտարճը. *Ցանկայիր տեսանել զպայծառ արքունիսն, և պատահեր քեզ փակակալն. և դու աղաչէիր, և նա բանայր քեզ. Ոսկ. ա. Բէ: *Արքայութեն դռնապանն և փակակալ պետրոս: Ցառաջակայն առաքելոց՝ փակակալն երկնից պետրոս. Փարպ: Կոչ. ԺԷ: *Մինչև եկեալ էր քահանայն փակակալն: Կոծիսս՝ փակակալ սոյն հռիփսիմեայ վկայարանին: Եւ էր եկեալ սորա փակակալ որ կաթողիկէին 'ի վա-

զարշապատ. Վրք հց. ծԷ: Յհ. ԿԹ: Ոսկ.: 'Փականակալքն բացցեն զդուռն՝ անօրինաց. Մծբ. ծԸ:

ՓԱԿԱԿԱԼ. իբր Փականակ, փականք. փակ. 'Սահման որոշման իւրաքանչիւր ուրեք փականակալ առնելով զբանութիւն. Փիլ. յոբ:

ՓԱԿԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն և իշխանութիւն փականակալի. 'Անուն զփականակալութիւն եկեղեցւոյն, և լինի գլուխ ամենայն կղերիկոսաց. Ոսկ.:

ՓԱԿԱՂԱԿ, ի, աց. գ. Κλεῖθρον. Claustrum, repagulum, sera. Գործի փակելոյ և աղխելոյ. փակ. աղխ. սողնակ, դրան փակ, կըղպակ. քիլիտ, սուրկիս, ճանդալ. 'Ձեռք իմ կաթեցուցին զմուռս, և մատունք իմ զմուռս լցեալս'ի վերայ ձեռաց (այսինքն դրանց) փականակին. Երգ. Ե. 5: 'Ո՞ւր նիգքն և փականակքն: Զամենայն զգայութիւնս մեր ամրացուսցուք դրամբք և փականակօք: Ամեմ փականակօք 'ի խորս սրտի. Արգ. յլ. Ղ: ԽԷ. պ. Է: Երզն. քեր:

ՓԱԿԱՂԻԿԱՆ, ի, աց. ա. Συμπτυκτικός. Constrictivus. Որ ինչ պնդէ և ամրացուցանէ որպէս փականակ. սոսլակի նման. քիլիտ ձևալ. 'Որպէս աղխիւք ինչ փականակաւք զանձառնելցելոցն զամենայն (ինչ) սահմանէ, և բովանդակէ, և զգուշացուցանէ. Դիոն. թծայ:

ՓԱԿԱՆ, ի, գ. } Κλεῖθρον. Claustrum.
ՓԱԿԱՆՔ, նաց. } Որ Փականակ. փակ. աղխ. կղպակ. քիլիտ. 'Բե՛կ զփականդ (ամբարոցդ 'ի պէտս աղքատաց), զի բացցի քեզ դրախտն. Եփր. պհ: 'Ամենայն ինչ նոյնպէս ողջ մնաց, և դրունքն 'ի փականի, և շըղթայքն 'ի ձեռս կալանաւորաց՝ որ ընդ նմա կից էին կապեալ. Ոսկ. Տ. ա. 9. (յն. դրանցն փակելոց:) 'Եդի նմա սահմանս՝ եդեալ փականս և դրունս: Կազմեցին զնա (զդուռն), և զփականս և զնիգս նորա. Յոբ. ԼԸ. 10: Նեեմ. գ. 3:

ՓԱԿԱՆՔ, նաց. գ. Κλεῖς, κλείδος. Clavis. Բանալի, բացարան. բոլլիտ. անախտար. 'Տաց զփականս գաւթի նմա: Տաց քեզ ըզփականս արքայութեան երկնից: Թաքուցանէք զփականս գիտութեան: Ունիմ զփականս մահու և դժոխոց: Որ ունի զփականս դաւթի. բանայ, և ոչ ոք է որ փակէ. ԵՆ:

ՓԱԿԴՈՒՌԱԿ, այ. գ. Բառ անյայտ. որպէս հիւսն. փուրկէր. 'Թողեալ զյն քո զփրկական անունն՝ փակդուռակայ որդի անուանես. Եղիշ. Է:

ՓԱԿԵՂՆ, ղան. գ. որպէս յն. Φάκελλος, φάκελος, σφάκελος. Fascio. և pollium. Ծածկոյթ 'ի փակել զմահու մարմնոյ. որպէս պատատ գլխոյ, ճակատու, և ուսոց. փաթանք. երիզ. և Վակաս, վարշամակ, դաստառակ, ուրար, բաճկոն, վեղար, և փիլոն. 'Փակեղն, որ է յունարէն. քանզի ոչ գոյր մեր, և ոչ էր սովորութիւն. Մագ. և Երզն. քեր: 'Տալ ընդ շապկին և զփակեղն 'ի պէտս խնդրողին. Գր. տղ. Բուզ: 'Սև փակեղամբ ծածկեսցեն զճակատն մինչև յօնսն. Մաշտ. սքեմ: 'Առեալ որդի նորա (կրօնաւոր) զփակեղն իւր՝ պատառեաց զերկու ձեռս իւր. Վրք հց. Է. (ուր բառ հին Թարգ. գնի դաստառակ. կմ՝ անկարելի. Թերևս արկանելի:) 'Փակեղն 'ի պարանոցն արկեալ, որ է կրօնաւորաց պքեմն, 'ի վերայ լանջացն կապէր խաչաձև: Փակեղն ծիրանի զգլխովն իւր, և հեր գլխոյ նորա գանգրահեր. Ոսկիփոր: 'Երիցունք՝ որք են քահանայք, և պքեմ է նոցա շուրջառ, և զերկու ուսովքն ուրար, այսինքն փակեղն... Սարկաւագունք՝ փակեղն միայն զահեկ ուսովքն. Ոսկ.: 'Քահանայք և երիցունք՝ փակեղն միայն արկանեն 'ի վերայ երկոցունց ուսոցն... Սարկաւագաց՝ զահեակ ուսովն արկեալ զուրարն. Մխ. դտ. (ուր և 'ի յիշել զվարշամակս՝ 'ի լս. դնի՝ փակեղս՝:)

ՓԱԿԵՂՆ, եղունք. Գլխարկ կանանց և կուսանաց. 'Զփակեղունս իւրեանց սփռէին 'ի վերայ ճանապարհին 'ի դրանէ վանիցն մինչև ցեկեղեցին. Վրք հց. Խ: 'Այդուիկ փակեղամբդ պատեցէք զաչս դորա (պօղոսի)... Փակեղն՝ որ ունէր զկաթուած արեանն. Ճ. Բ:

ՓԱԿԵՄ, եցի. ն. Κλείω. Claudo. ἀποκλείω, occludo. συγκλείω, concludo. φράττω, ἐμφράττω, σσω, σφηνόω, obturo, obstruo, obsero. περιστέλλω, circumdo, circumtego. փակ դնել, 'ի փակ ունել. արկանել ընդ փականօք. ծածկել. կափուցանել. խփել. խնուլ. արգելուլ. շուրջ պատել. պաշարել. պարունակել. ամփոփել. գոցել, ներքէն պահէն կող դնել. գափամագ, գափամամագ, քօրլմէք, պաղլամագ, սագլամագ, ուրթըլամագ, քիլիտլէմէք. 'Փակեաց տէր զծ արտաքոյ նորա զտապանն: Եթէ փակեսցէ ընդդէմ մարդկան, ո՞ բանայցէ: Փակեաց զդուրս վերնատանն ընդդէմ նորա, և աղխեաց: Այդ դուռն փակեալ կացցէ, և մի՛ բացցի: Պարտէզ փակեալ: Դրօք փակելովք՝ ուր էին աշակերտքն ժողովեալ վասն ահին հրէից եկն յն, և եկաց 'ի մէջ նոցա. ԵՆ: 'Այն՝ որ վիմով կնքելով յարեաւ, և դրօքն փակելովք եմուտ, նոյն է և որ զկնիք կուսութեան ամբողջ պահեաց 'ի ծնանելն. Ը. Բղբ:

Ոճով ասի. 'Փակեցից զճանապարհս նորա պատնիչօք: Փակեցի զծով դրամբք: Փակելով փակեաց տէր արտաքուստ զամենայն արգանդ: Եւ տէր փակեաց զարգանդ նորա, զի ոչ ետ նմա որդի: Եւ դու գանիբէլ փակեա՛ զբանսդ, և կնքեա՛ զգիրդ: Փակեցէ զգութ իւր 'ի նմանէ: Եւ փառքն ձո զքեզ փակեսցին: Փակեսցէ զքեզ տէր այսօր 'ի ձեռս իմ. ԵՆ: 'Ազդել և փակեաց զծ՝ գիտել զասարի զեւլաս. Խոսփ: 'Արգելուս և փակես զամենեսեան 'ի հեռաւորութեան. Եղիշ. ա: 'Փակեսցես զբանն կատարելական դըլխովք. Պիտ: 'Ի խնդրուածս կամ 'ի փառաբանութիւն փակէ զբանն. Խոսր: 'Մի՛ փակեր յինէն զառատութիւն պարգևաց քոց զըղջութեան. Սարկ. աղ: 'Ցիշխանս յուդայ. զառանուտերս ցեղիցն կոչէ, որով և զերուսաղէմ 'ի ներքս փակէ... զգլխաւորագոյնսն գրելով զայլսն ընդ սոքօք փակեցին. Ը. ժբ: 'Ահաւասիկ փակեաց 'ի ներքոյ բանիս զամենեսեան. Լմբ. պտրգ: 'Ընդ որով փակեալ կային ժամանակք Թագաւորաց. Եւս. քր. ա: 'Մի՛ փոխ առնլով փակիլ ընդ վաշխիւք. Նխ. առակ: 'Անճառութիւն անհասականաւ վեհագոյն ամենեցուն փակեալ գտանի... Ի տեսութէ իմաստից քննութեան մեր փակեալ. Նար. կուս: 'Փակեաց 'ի մէնջ պօղոս զհաւանելն հրեշտակի կամ մարդոյ (այսինքն արգել): Հաստարակաց շնորհս 'ի մեծատունս փակեցաւ (այսինքն ամփոփեցաւ). Լմբ. պտրգ: 'Առեալ զերկին և զերկիր, և զամենայն ինչ որ 'ի նոսա՝ 'ի ներքս փակեաց: Զորս 'ի մէջն փակեալ էին՝ եթող. Կիւրղ. ծն:

ՓԱԿՈՑ. ի, աց. գ. Κλεῖθρον. Claustrum. Նոյն ընդ փակ. փականակ. 'Ամրացուցեալս պահեն քուրմքն իւրեանց նգօք և փակոցօք. Բարուք. Բղբ:

ՓԱԿՈՒՄ, փակի, փակ. ն. } Փակել, և
ՓԱԿՆՈՒՄ, փակեայ. չ. } փակիլ. 'Ի ներքս 'ի տանն արգել փակ. Փիլ. յոբ: 'Որ ընդ նովաւն երեխայ փակնուցանն. յն. ներքոյ փակելոցն կամ խոնարհելոցն. Ոսկ. յհ. ա. 21:

ՓԱԿՈՒՄՆ, կման. գ. փակելն, ելն. 'Որպէս առաջին աղամաւն փակումն եղև դրախտին, երկրորդաւս եղիցի բացումն. Պիտառ: 'Ցիշեա՛ և զհարանեաց զփակումն, և ըզլալատերաց զշիջումն. անդ: 'Զդրանցն փակումն: Փակմամբ շրթանցն կապելոյ. Ճ. Ճ: 'Դրանն փակմամբ միւս եւս ամրութեան. Վրդն. ող:

ՓԱԿՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի, կն. ն. (որպէս ռմկ. քոկչնել, կոչընել.) Մածուցանել. կըցուցանել կամ կախ ձեռին դանել. դամագիտ լինել. 'Մերկացաք 'ի զրադանաց աշխարհիս. գուշեմարանեսցո՛ւք ընդ թշնամին. զի ոչ կարէ փակուցանել զմատունս իւր 'ի մերկացեալ անդամս մեր յախտից կենդաղականս. Թէոփիլ. խ Դ:

ՓԱԿՉՈՒՏ. ա. (առաւել ռմկ.) Որ գիրուամածանի, կամ չաղախէ. 'Հողն թէ փակչուտ է որպէս կաւ, ԵՆ. Վրդն.:

ՓԱՂ, ի, իւ. գ. Φαλαρίς, φαλῆρίς. Phalaris. որ և ՓԱՂԱՐԻԿ. Թռչուն ջրային և քաղցրաձայն՝ նման կարապոյ, բայց սեաւ, նիշ սպիտակ ունելով 'ի ճակատն. Թերևս վասն այնր սպիտակութեան փայլուն ասացեալ. (զի և յն. փայլունն ֆալօս ասի.) 'Ի գեղեցիկ ձայնաւորութիւն, և 'ի քաղցր երգս (պարծիցիս). ո՛չ որպէս սոխակն և ճպուռն, և փաղն, և յուշկապարիկն. (յն. լօկ, կարապ և սոխակ.) Ոսկ. քիլիտ:

ՓԱՂ. ա. Փուղձ. փուխր, դիւրափխրելի. կակուղ. քայքայելի. գուցէ և սպիտակ փայլուն. 'Աշենին զփաղ և զնօսր գետինն ընդունի: Հողն թէ կաղջին է և փակչուտ որպէս կաւ, պիղծ է. և թէ փաղ լինի, և փխրուկն չաղախն, աղէկ է: Սխտորն զըսպիտակ և զփաղ գետինն սիրէ. որ չլինի կաղձին: Նոսր և փաղ գետինն և տաքն պատշաճի ծխեննոյն. Վստ.:

ՓԱՂ. Որպէս մասնիկ բաղադրական՝ նոյն է ընդ Բաղ. (Թ. պնդ.) համ. կից. շար. շաղ. որպէս տեսցի 'ի կարգիս Մխայն 'ի գիրս Դատաստանի. գտանի Փաղադոյ՝ իբր այլադոյ, հակադրեալ ձայնիս Համադոյ. (որ Թուի վրիպակ գրչի:)

ՓԱՂԱԿԱՏԱՐԱԿԱՆ. ա. Իբր համակատարօղ. տիրապէս կատարիչ. 'Ոչ փաղակատարական արդարութեան զթլփատութիւն ետ ած. Իրէն. դ. ա Լէհ:

ՓԱՂԱԿԵՐՊ. ա. Համակերպ. համատեսակ. (որում հակադրի Այլակերպն.) 'Համաբողբոջ և համասեռ և փաղակերպ ասին. Դամասկ:

ՓԱՂԱՂԱԿԱՆ. Տ. ՓԱՂՂԱԿԱՆ:

ՓԱՂԱՂԵՄ, եցի. ն. Καταφάγω, κατεσθίω, δακνύω. Exedo, devoro. Լափել՝ չարաչար ուտելով. ծախել. վատնել. ճարակել, ճարակիլ. դիշատել. 'Ուտելով և փաղաղելով զկէս մարմնոցն սորա: Խածատեն զմիմեանս, և փաղաղեն՝ 'ի բաց հատանելով զըմբգունս և զականջս: Որք զօրէն եթերաց ամանալով փաղաղեն, մինչև յոսկերացն նոցա անդամ ուտել. իսկ զայլսն լափատեն. Փիլ. այլոց. և փեսական: 'Առիւծք և արջունքն եկեալ՝ զոտսն լիզուին, ոչ՞քն աղերսէին նոցա զինքեանս փաղաղել. Տօղ. 'Ի յոհբայ: 'Որ զհոյլեռնիան փաղաղեաց. և եղջերն ցանկայր. Ոսկ. ա. կոր: 'Որ զիմ ողայս վայելչական՝ փաղաղեցեր զերդ ըղղաղան. Ը. երբէ: 'Զուրուք արդար մարմին ցեց և որդն ոչ փաղաղեաց. Վանակ. յոբ: 'Իւրև զժանտախտ եղեալ ամենեցուն՝ փաղաղել, և յինքն զամենեսեան դարձուցանել. Սարգ. ա. յհ. Գ: 'Զանազան ախտիցն յոլովութիւն ընդ մարմին փաղաղեալ աղաւաղեցէ. Կանոն:

ՓԱՂԱՂՍԼ. Φλέγω, καταφλέγω. Comburo, inflammo. Բոցավառել. տոչորել. *Առնէ զբաբելոնական բոցոյն կերպ, որ շուրջանակի փաղաղէր բարձրանալովն ։ Զօրէն հրոյ մտեալ փաղաղէր զբոլոր բնութիւն ։ Զաշխարհ ամենայն արեգական փաղաղէ. Ա. որս. ԺԱ ։ Պիտ ։ Լմբ. ող ։

Ի կրկին նշանակութիւնս անխտիր բերի առնել. *Զօրէն ցոլացեալ բոցոյ անյագաբար զերկրաքանչիւրոցն փաղաղէ զարմանս որովայնամոլ շուայտութեան ։ Եր զի 'ի տար աշխարհի գտեալ զայրն՝ զարարոն փաղաղէր. Պիտ ։

ՓԱՂԱՂԻՉ. ա. Լափող. *Անյագ որովայն... և ժանեօք սրամտութեան զփաղաղիչն պատառեսցէ՝ առ 'ի յերկիր զնորայն հեղլով զմաղձ. Սիս. ող ։

ՓԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Տոչորումն. *Ընդհարսինն երանին, որք յամենայն գիջական փաղաղումէ պահեն զանձինս իւրեանց. Ճ. Գ ։

ՓԱՂԱՆԳ, ի, անգք, գաց. գ. (որ և յն. ֆա՛լանքս. լծ. թ. պէօլիւք.) Φάλαγξ, γγος. Phalanx, peditatus, legio, cohors. Գունդ՝ մանաւանդ հետևակազօրու. լեգէոն զօրացգաս. խումբք. հոյլք. ասէր. *Զխաւարասիրացն փաղանգ ։ Փաղանգ սուրասցացն ։ Փաղանգ դիւաց. Նար. կէ ։ Փարպ ։ Տօնակ ։ *Զփաղանգս հերձուածողացն՝ զջոկիւս սատանայի առհասարակ կործանեմք ։ Զամենայն փաղանգս մոլեայն սոքա յաղթահարեցին ։ Զբոլոր փաղանգս այսոցն աղծոց. Ոսկ. եփես. և յհ. և հմբ ։ *Զփաղանգս այսոցն չարաց հալածական արար. Արգ. ա. դ. ծէ ։ *Ի յառնել փաղանգաց խորհրդոցն 'ի վերայ քո՝ աջակողմանն և ձախակողմանն ։ Զամենայն փաղանգս չար խորհրդոյն 'ի առրէ կործանեաց ։ Զամենայն փաղանգս մարտին սատանայի՝ որ 'ի հոգի և 'ի մարմին, կոխեաց. Լմբ. ող ։

Իսկ Գէ. Ես. *Մի անցցեն (ընդ բաբելոն) արաբացիք, կամ վաճառականք, փաղանգք», այսինքն բազմութիւն, 'ի լուսանցս եդեալ է կուման, կամ ղուման. թերևս առեալ որպէս ա. ֆէլէնկինէ, որ է վագրային, և ազգ այլօտնիզգեստու. և կամ ակնարկեալ 'ի միւս ևս նշանակութիւն յն. ձայնիս ֆա՛լանգս, որ է սարդ ոստայնանկ, կերուգործ ոստայնանկաց ։

ՓԱՂԱՆԳԱԿԱՆ. ա. Որպէս Լեգէոնախումբ. *Զհոյլս փաղանգական դիւաց ապօթք և պահք հալածեն. Նար. խրատ. առ Լէհ ։

ՓԱՂԱՆԳԱՄՈՒՐ. Տ. ՁԱԳԱԽՈՏ, և ՓԱՂԱՆԳԱՄՈՒՐՃ ։

ՓԱՂԱՆԳԱՄՈՒՐՃ, մճկոյ. գ. Բառ անստոյգ՝ որպէս թէ մուրճ կենդանւոյ, որ բզէ իբրև զվագր կամ ազգ ընձու. (զի ֆէլէնկ կամ ֆալանկ է ինձ. իսկ ֆէլէնէնգ է պալեամ, բալասան.) *Լինի 'ի հնդիկս հալուէ, փաղանգամուրճ, քափուր. Խոր. Ա ։ Իսկ 'ի Բժշկարանի ասի, *Փաղանգամուրճ, ձարխատ. կմ Ֆարանձամուրճ ինքն գաղձն է». ուր թերևս գրելի էր Զագախոտ, կմ ընծախոտ. զի ֆալանկն է ինձ ։

ՓԱՂԱՆՈՒՆ. ուան, ուանք կմ նունք. ունց. ա. գ. Συνώνυμος, ον. Synonymus, um, nomen commune habens, idem significans. Բազմանուն. համանուն. անուանակից ։ Ըստ փիլիսոփայից՝ Ունող զնոյն անուն նովին նշանակութբ. ձայն՝ միօրինակ նշանակիչ բազմաց ընդ նովին բանիւ. *Փաղանունք (կամ փաղանունք) ասին, որոց անունն հասարակ, և ըստ անուանն բան գոյացութեն նոյն. որգան, կենդանի՝ մարդ և արջառ. Արիստ. ստոր. *Էակն ստուգաբար փաղանուն ոչ կարէ գոլ. վասն զի 'ի փաղանունն ոչ գոյ առաւել և նուազ ... և գարձեալ փաղանունքն հասարակաբար տան անուան և իրի հաղորդութի. իսկ էակն ոչ հասարակաբար տայ. Անյ. պորփ ։

Իսկ ըստ քերականաց, *Փաղանուն է, որ 'ի զանազան անուանս զնոյն ցուցանէ. որզան, խառ (կամ խարք), գալճար, մարտացու (որպէս յն. ձոխէտա), սուր, վաղակաւոր, սուսեր, նրան. Թր. քեր ։ *Փաղանուն ասի, որ անուամբ այլ և այլ, և բնութբ մի. և մի իր գոլով բազում անուամբ անուանի. որպէս սուսեր՝ զի կոչի խարբ, նրան ։ Եւ այլ ևս՝ անիւ, ճըղուղ ... կապերտ, և գորգ ... բիր, և մահակ. որոց բնութիւն մի, և անուանք այլք. Երզն. քեր. (այսինքն են նոյնանիշան բառք ։)

ՓԱՂԱՆՈՒՆԱԲԱՐ. ՓԱՂԱՆՈՒՆԱԿԻ. մ. ՓԱՂԱՆՈՒՆԱՊԷՍ. Συνωνύμως. Synonymice, univoce. Իբր փաղանուն՝ փիլիսոփայօրէն. *Եւ է գոյացութեց և տարբերութեց՝ ամենայն փաղանունաբար 'ի նոցանէն ասիլ. Արիստ. Գոյաց ։ *Եւ թէպէտ զամենայնն ոք էակս կոչեսցէ, համանունաբար ասէ կոչեսցէ, և ոչ փաղանունակի. քանզի եթէ մի էր ամենեցունց հասարակ սեռ՝ էակն, փաղանունաբար ապաքէն ամենայն էակքն ստորոգէին. Պորփ ։ *Որ փաղանունաբար ստորոգին, երկակի են. են որք անուան և իրի տան, որպէս կենդանին՝ մարդոյն. և են՝ որք իրի միայն, որպէս տարբերութիւնք. Անյ. պորփ ։ *Անուանք՝ որ միայն զարարչական բնութիւն փաղանունակի նշանակեն, ընդ որում ոչ այլ ոք 'ի գոյից լծակցի համանունութբ. Խոսրովիկ ։ Իսկ յասելն Կիւրղ. գանձ. *Էութի 'ի վերայ ամենեցուն փաղանունակի ասի », իմա իբր լայնաբար ինն առումն ։

Կամ Իբրև փաղանուն քերականօրէն. *Զերկիր և զվայր փաղանունաբար կոչեաց. Փիլ. այլաբ ։ *Կէտ և որոշումն փաղանունաբար զնոյն նշանակեն. տրոհութի՝ սակս զիմացուածն զատուցանելոյ ասի փաղանունակի կիտի. արդեն փաղանունապէս ինչ 'ի նմանէ (յիգէն) այլ ինչ կոչմամբ զնոյն նշանակեալ. Երզն. քեր ։

ՓԱՂԱՌ. Տ. ՓԱՂԱՌՈՒԹԻՒՆ. որոյ հանդէպ 'ի Լս. Հին քեր. եդեալ է յումեմնէ, *Փաղառդ՝ ձայն է ըստ պալսից»: Բայց յայտ է՝ թէ կազմի 'ի ձայնիցս փող, և առնուլ. որպէս և 'ի յն. σύν, և λαμβάνω.

ՓԱՂԱՌԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի փաղառութի, կամ 'ի միաբան ձայնակցութի. *Մեծաձայնապէս յարմարել ձայնս փաղառական գոչմամբ. Մագ. և Երզն. քեր. (յորս գրի և փիպակաւ՝ փաղորական, կամ փողորական ։)

ՓԱՂԱՌԵԼ. իլ. ն. չ. Ի միասին առեալ լինել տառից 'ի կազմել զվանկս. *Երկար փաղառութի լինի՝ բնութբ, և դրութեամբ. յորժամ երկար ձայնաւորքդ փաղառին (զոր օրինակ էով). կոչի բնութբ ։ Դարձեալ բնութբ, յորժամ երկբարբառովն փաղառիցէ, որպէս՝ հաւուկ. Երզն. քեր ։

ՓԱՂԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Συλλαβή. Syllaba. q. d. comprehensio. Բաղառութիւն. 'ի միասին առումն տառի ընդ տառի. շաղաշար. վանկ. հեգ. սիզլոբայ. հէճէ, ախթիւն. *Միաւորեցուցիչ... բառից 'ի փաղառութիս, և փաղառութեց 'ի բառս, և 'ի բառից բազմաց 'ի շարադրութիս և երկայն ասացուածս. Փիլ. Եւ. Ժ. 111 ։ *Քանակ է բան. զի ստորաչափի փաղառութբ ամբ և երկարաւ ։ Ի քերականութե տառքն նախկինք են քան զփաղառութիւնս. Արիստ. ստոր ։ *Ցաղագս վանգի (յն. փաղառութե) ։ փաղառութի է իսկապէս պարառութիւն ձայնորդաց (այսինքն բաղաձայնից) ձայնաւորաւ կամ ձայնաւորօք. որպիսի, կար, գութ ։ Ցաղագս երկար վանգի. Երկար փաղառութիւն լինի ըստ յեղանակս ութ... Ցաղագս սուղ վանգի. Սուղ փաղառութի լինի ըստ երկուս յեղանակս. Թր. քեր ։ Ուր փաղառութի նոյն է միշտ ընդ վանկի կամ հեգի. սուտի յումպէտս զանազանել կամին մագիստրոս և երզնկացին՝ առելով 'ի մեկնութե. *Ճառէ զվանգէ, և բուռն հարկանէ զփաղառութէ, զեկուցանելոյ աղագաւ զբնութի երկոցունց. զվանգէ, իբր թէ 'ի միօջէ կողմանէ ձայնաւորն վանգեալ իցէ 'ի ձայնորդաց... յառաջոյ կամ 'ի վերջոյ. իսկ փաղառութի՝ որ է հեգ, շուրջանակի պատեալ ունի զձայնաւորն կամ զձայնաւորսն. զձայնաւորն, որգոն, կար. և զձայնաւորսն, որպէս՝ գութ» ։ *Ասեմք սկզբունք զտառս եդեալս, և տարերք ամենի (այսինքն աշխարհի), պատշաճեալ առցուն ոչ փաղառութե տեսակօք. Պղատ. տիմ ։

ՓԱՂԱՍԵՌ. ի, ից. ա. Նոյնասեռ. ընդ նովին սեռիւ. ազգակից. *Եւ ոչ մի եղելութի, զոր ինքն կատարէ, է համասեռ կմ փաղասեռ. Նիւս. բն. ծէ ։

ՓԱՂԱՐԻԿ. Տ. ՓԱՂ թռչուն. յն. ֆալարիս. Φαλαρίς. Phalaris. *Զհաւն փաղարիկ և մեք ըստ յունաց փաղարիկ ասեմք. Համամ. քեր. առ Երզն ։

ՓԱՂԱՔՇԱԲԱՐ. մ. Փաղաքշանօք. գորովական յորջորջանօք. *Միւս ևս իշխանն սիսական վասակ, որ գարուան փաղաքշաբար անուանիւր ։ Նորին՝ որում սրուքն փաղաքշաբար յորջորջէին. Ցհ. կբ ։

ՓԱՂԱՔՇԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի փաղաքշանս. գորովական. շողոքորթական. հրապուրիչ. շողոմարար. ողոքական. *Ոչ իբր փաղաքշական ինչ, կամ սուտակասպաս (բարբառի). Ոսկ. գծ ։ *Փաղաքշական խորհրդովք ախտի ։ Պէսպէս պատրանս փաղաքշական բանից տայ նմա ։ Քանզի փաղաքշական է ազգ իգաց. Ցհ. կբ ։ Լմբ. ող ։ Վրդն. ծն ։

ՓԱՂԱՔՇԱԿԱՆ. Ὑποκοριστικός. Blandus, extenuatorius. Ըստ քերականաց՝ Նուազական մասնիկ յածանցական անուանս՝ 'ի նշանակ գորովանաց ողոքոց առ ծնօղս. զոր օրինակ, հայրիկ, մայրիկ. կամ ծնողաց առ զաւակս, որպէս՝ որդեակ, մանկիկ, գառնուկ և այլն. (յն. իբօգօրիսդիգօ. 'ի գօրի. որ է աղջիկ, և բիբ. և պաճուճապատանք խաղալիկք ողոքոյ.) նազլը. լռիֆ. խուշկնիաձող. միջաճկիր. *Տեսակք են ածանցացն. հայրանունական, փաղաքշական, են ։ Փաղաքշական է, որ զնուազութի նախադասւ փայրին անբաղդատականի յայտնէ. որգոն, այրիկ, քարուկ, խոճկորակ, քաղաք. Թր. քեր ։ *Փաղաքշականն է աղջկական (ըստ յն). և զի ոչ տասցաւ 'ի մերումս վասն պատկառանաց. վասն զի այնպիսեացն բնութի առվարեաց ըստ անկատարութե տիոցն և զխօսն անկատար ասել. Մագ. և Երզն. քեր ։ *Էև փաղաքշականն՝ մօր առ որդի գորովով գթոյ կոչումն, ձագիկ, գառնիկ, լուսիկ ։ Այլև զնուազութի գաղափարին առանց բաղդատելոյ և համեմատելոյ յայտնէ. որգոն, այրիկ, քարիկ, ծովիկ. զի 'ի բառիցն յայտնի նուազութի իրին. Մխ. քեր. են. առ Երզն ։ *Մեծ իշխանն սիւնեաց վասակ, որ ըստ փաղաքշականին իշխանիկ անուանիւր ։ Գրիգոր որդի նորին, որ փաղաքշական անուամբն սուփան անուանիւր. Ցհ. կբ ։

ՓԱՂԱՔՇԱՆՔ, նաց. գ. Ὑποκορισμός. Blandior appellatio, extenuatio. κολα-

κεία, illecebrae. πωπεία, adsentatio, adulatio, blanditiae. Գգուանք. գորով գթոյ. շողոքորթութիւն. շողոմք. ողոքանք. հրապոյրք. Գուրգուրալը. խնխող ոււռոււռ խօստ. խուլնձնդ ըււււը. խօշ աջօհտչէլ, եդլէսմէ. * Զոմանս փաղաքշանք, և զոմանս սպառացումն զարմացման պաշարէր: Փաղաքշանք գիւացն անչէտ կորիցեն 'ի քէն. Ճճ: * Այլք ընչիւք պատրեալք լինէին, և կէսք փաղաքշանօք մարմնական սիրոյ: Ոչ ընդ փաղաքշանս ուրուք մեղկէր առ գովութեամբ. Վրք. ոծբ: * Եւ ոչ 'ի փաղաքշանացն մեղկէր: Փաղաքշանօք առէին գնա, ասէին. Ոսկ. մթ. և յհ: * Մարդկան փաղաքշանացս հեռանալ: Բազում անգամ կարէ փաղաքշանք մարդկան զապիտակութիւն արծաթասիրաց հոգւոյն շնորհաց 'ի ձեռս նոցա ժանտացուցանել: Ոչ 'ի փաղաքշանաց ինչ, և ոչ ըստ բանութե, և ոչ ըստ պատրանաց ինչ եկիր առաջի իմ (կրօնաւորիլ). Պրգմ. յ: Լմբ. ող: Մաշտ. ոփէմ: * Ի նոցա (այսինքն կանանց) դէմքն՝ զէն, սուսեր՝ բանն. փաղաքշանքն և ողոքանքն՝ բոց. Փիլ. ոամփ:

ՓԱՂԱՔՇԵԼԻ. Իբր Փաղաքշող. փաղաքշական. * Փաղաքշելի բանիւք. Ճ. Ա:

ՓԱՂԱՔՇԵՄ, եցի. ն. ւ. } Ὑποκορίζομαι. Sub-
ՓԱՂԱՔՇԻՄ, եցայ. յ. } blandior, blandis verbis compello. κολακεύω, adulor, assentor. Փաղաքուշ լինել. ('ի փաղ, և 'ի քշել, քսել. քսուըլոիլ, ծնիլ.) Գգուել, գրգել. փայփայել. գորովել. խանդաղատիլ. և Մարդահաճել. մարդելագել. շողոմել. շողոքորթել. ողոքել, ամոքել. քաղցրաբանութ ջանալ որսալ, հրապուրել. պատրել. օքշամագ. գըլընմագ. եալթագլանմագ. * Փաղաքշէ իբրև զմայր, և նենգէ իբրև զպատրող. Եփր. յէնովք և յեղբօ: * Խնդասջիր ընդ այնոսիկ՝ որ յանդիմանեն զքեզ, առաւել քան ընդ այնոսիկ՝ որ փաղաքշեն զքեզ. Եւագր. ճ: * Մերթ թշնամանէին, մերթ փաղաքշէին: Վասն փաղաքշելոյ այսր անդր բերեալ յիւրաքանչիւր չարիս՝ զճշգութիւն վարուցն լուծցէ. Ոսկ. մ. ա. 18: Բրս. հց: * Որում փաղաքշէրն. որում ելէքն փաղաքշէր սիրով. Ոսկ. 'ի յհ. Դ: * Ո՛չ ըստ մարդկային երախտեաց և բարուց փաղաքշեմ նմա. Ոսկ. յհ. ա. 18: * Փաղաքշեալ փարէին զոտիւք նորա. Անան. եկեղ: * Փաղաքշէր զպօղոսի: Մերձակայիցն փաղաքշողաց անսալով. Ճճ: * Ընդ առաջնումն միշտ փաղաքշեալ՝ հանապազ խնդայ սատանայ. Նար. ճ: * Դեղովք ամանոյ բերանոյս փաղաքշեալ թովեմ զպաշտեցողն առ խղծս կերակրոց և յղփութեց. Վրք. հց. ժա: * Սկսաւ փաղաքշել անդամալուծին, զի որպէս մարթացէ տանել զնա առ սբն անտոն. Վրք. հց. յ: * Պատճառս խնն կարկատէ սատուղ, և փաղաքշէ ևս. Նխ. ա. Բգ: * Ոչ մարդկան բաղձութե. որք փաղաքշին զձեզ. Լմբ. ող:

ՓԱՂԱՔՇՈՏ. ա. Որ սովոր փաղաքշէ կամ փաղաքշի. * Ազգ իգաց փաղաքշոտ է, և մեղկ. Վրդն. ծն:

ՓԱՂԱՔՇՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՓԱՂԱՔՇԱՆՔ. * Դէպ և վէպ բանից փաղաքշուեն. Եւագր. * Փաղաքշութե սիրոյ, որով գերին 'ի ծառայութե. Ոփիտոր:

ՓԱՂԱՔՈՒՇ, քշի, շաց. ա. Κόλαξ. Adulator, assentator. Արդեամբ փաղաքշեալ իբր Փաղաքշող. մարդելոյզ. քօղցլուբան. * Փաղաքուշք և ողոքոտք: Իբրև չար ես քան 'ի թշնամեաց փախիջիր դու 'ի պատիր փաղաքուշ մարդոյ. Փիլ. լին: Եւագր. ճ: * Ո՛ւր փաղաքուշքն և կատակերգք: Ո՛ւր են փաղաքուշքն, ո՛ւր են շաղակրատութիւնքն: Տեսանէ զպատասխանութե փաղաքշացն. Ոսկ. լա. և զջ. և մրգր. ճ: * Փաղաքուշ, սուտասպասաւ. Ցծուկ: * Վասն փաղաքուշքն յորդորիչք նաւեթ և ձէթ որկորաւուե, որ մոլեցուցանեն զպոռնկուն ախտն. Վրդն. դան:

ՓԱՂԱՔՈՒՇ. իբր փաղաքշական. * Բազումք և զբօն փաղաքուշ սովոր են տալ. և զգովութե նանիրս: Կամեցան փաղաքուշ բանիւ զերծանիլ. Լմբ. ող: Վրդն. դան:

ՓԱՂԱՔՈՒՇ. գ. իբր Փաղաքշանք. * Ի փաղաքշի տասն օգտի հարկաւոր է զծանունն և զպատուականն տանուլ 'ի մէջ անուանս թախանձանաց, զի դիւրեցի խնդրոյն. Մագ. քեր. (ուր Երզն. պարզելով գնէ. 'ի փաղաքշելն:)

ՓԱՂԵՄ, եցի. ն. (իբր բազ առնուլ. լծ. թ. պէլ, 'ի միասին. պաղ. կապել) որ և ՇԱՂԵԼ. այսինքն Շարակցել. յարակցել. յարառոցել. պարառոցել. միացուցանել. * Փաղանուն ըստ քերթողացն ասի բազմանուն, իբրու թէ լին զբազում անուանս ունի զիւրեաւ բարդեալ. իսկ ըստ իմաստասիրաց է փաղանուն, զի կենդանին զբազում բնութեանց անուանս փաղեալ. Մագ. և Երզն. քեր:

ՓԱՂԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սպիտակութիւն որպէս մրմրոյ. 'ի յն. φαλης, φάλλος. * Տեսանել զանակղանն ... զգունոյն դեղնուին, զփաղերութիւնն. Ոսկ. 'ի Եբր:

ՓԱՂՂԱԿԱՆ, կամ ՓԱՂԱՂԱԿԱՆ. ա. Լափողական, կերողական, և վաւաշական. * Երանի՛ է կուսից, որք կացին յուխտին ընդ քնի միաբանութեամբ, և պահեցին զանձինս յամենայն փաղղական (կամ փաղաղական) գիջութեանց, և 'ի խորհրդոց անմաքրից. Ճճ:

ՓԱՂՂՈՍ. գ. Բառ յն. φαλλός. Φαλλός. Penis. Պոչ. երկայն անդամ. * Ոչ փաղղոսք ոմանք ... գայլշելիք. Ածաբ. յայսմ:

ՓԱՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Փաղելն, իլն. շաղկապումն. յօդուած բանից. լրումն փաղառութեց և բառից. պարբերութիւն. կապ. պաղ. * Հզօր 'ի վերծանութիւն ... զի ըստ մասին իւրաքանչիւրն աւարտիցէ զկիտիցն, և տրոհականաց, և զփաղութիւնսն աւարտակիտովք և ստորակիտովք յարգարել. Մագ. ւ:

ՓԱՂՓ. ի. ՓԱՂՓՔ, փից. իւք. գ. Փաղփումն. փայլիւն. փայլք. շողիւն. ֆուքլըն. ֆըրլայըշ. * Խորտակազարդ փաղփիւք ընծայաբերեմք (կամ բերեմք) քեզ 'ի մերձենուաստական արուեստից. Թէոդոր. խաչ:

ՓԱՂՓԱՂԻՄ, եցայ. յ. Փաղփիլ յոյժ. փայլելով փայլել. փայլփայլել. փողփողել. շողշողել. արտափայլել. ընձուիլ. ֆուքլիլ, պլպլալ. * Ցանկամտոյ դիւզիցութեն պաճոյճ փաղփաղեալ: Եւ փաղփաղէր մարմինն (համազասպուհեաց վկայուհւոյն) 'ի բարձունսն, զոր օրինակ ձիւն սպիտակութե. Նար. խաչ: Բուզ. ե. 59: * Մանուկ մի զուարթատեսիլ, որոյ չև ևս էր փաղփաղեալ բողբոջեալ մրագիր բոյսք մորուացն ընդ ծնօտսն. Յհ. կթ:

ՓԱՂՓԱՂՈՂ. Իբր Պայպաջող, մնշող. * Այլ անհեղեղ և փաղփաղող առաւօտք և անգամք և տիւք. որպէս և պարոյկք զաղբագործք և աւերիչք երկրի. Վրդն. դան:

ՓԱՂՓԱՂՈՒՆ. ա. լծ. և յն. Φάλος, λάμπρος. Splendidus, albus, fulgidus. Կարի փաղփուն կամ փայլուն. ֆուքլուն. ըղըլ ըղըլ ֆուրլագ. * Ոչ է պարտ տկարացուցանել զփաղփաղուն և զփայլունացեալ պայծառութիւնն (ականց պատուականաց). Վրք. ոսկ:

ՓԱՂՓԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Փաղփուն ցուցանել. փայլեցուցանել. ցոլացուցանել. արտափայլել. * Այլք (յաղունեաց) այլ ինչ իբր զանազան երանգօք անկեալ, երփն երփն գունով փաղփեցուցանեն թոյրսի. Պէփ:

ՓԱՂՓԻՄ, եցայ. յ. Λάμπω. Splendeo. որ և ՓԱՂՓԱՂԻԼ, ՓՈՂՓՈՂԻԼ. Նշողել. ճաճանչել. ցոլանալ. պայծառանալ. փայլել. ֆուքլիլ, պլպլալ. ֆըրլամագ, ըղըլտամագ. * Հասակակաց են փաղփեալ (կամ փաղփաղեալ) դիմօք: Ցոլովագոյն զգունոցն ունի պանծաղանութե՝ քաջագեղեցիկն փաղփեալ ձևով. Պէփ: * Անընդհատ լուսով փաղփեալ փայլմամբ: Զայսանկ գեղեցկապէս փաղփեալս. Նխս. խաչ: * Փարիք զիակուղ և զփաղփեալ պատմուճանօք: Փափկացուցանեմք զմեզ ինքեանս կակուղ զգեստիւք, և շուրջ փաղփեցելովք. Ածաբ. խոհփ. և ող: * Եւ ոչ զգեստիցն ինչ ունէին պէտս, որք փառօք լուսաւորեալք փաղփէին. Լծ. ոծբ: * Անկողին կակուղ, կամ վերարկու փաղփեալ. Իգն: * Զգեղ երեսացն, զփաղփեալ գոյնն 'ի տեսիլ արուսեկի 'ի մէջ ոսկեակապայ ալեացն. Արծր. գ. 2: * Մինչ փաղփեալ լինէր տեգ մորուացն. Ոսկ. (այսինքն 'ի վեր երևեալ:) * Խորորպք վարսիցն փաղփեալք 'ի վերայ ճակատուն. Լաւփ. ծդ. (իբր պայծառ ծաւալեալ:) Իսկ Լմբ. պրգ. * Տեսին զժառանգաւորսն 'ի կանայս դիջութե փաղփեալ». իմա՛ վառեալ. կամ ընթերցիր, փաղողեալ. կամ փաղղեալ. (որպէս և ամ. պլպլալ՝ պէսպէս առեալ լինի:)

ՓԱՂՓԻՆԱՏԱՐ. ա. } Ունօղ զփաղփիւն
ՓԱՂՓԻՆԱՓԱՅԼ. } և զփայլումն. կմ զփայլուն փաղփուն. պայծառ. * Փայլք փաղփինատար՝ ամենայնի լուսոյ. Նար. փող: * Գրիգորիոս փաղփինափայլ ծաղիկ, փունջ մանուշակաց. Երզն. լուս:

ՓԱՂՓՈՒՄՆ, փման. գ. Փաղփք, փաղփիլն. փայլփայլումն. վայելչութե շողշողման՝ փայլման՝ պայծառութեան. ֆուքլըն, պլպլալն. * Զծաղկանց զգունոցն զփաղփումն և զերփնն». յն. զշնորհ և զորակ. Անար. է: * Զնորայն անկումն և զօսութե, և զանխառնական փաղփումն. Մագ. լգ:

ՓԱՂՓՈՒՆ, փնոյ. ա. Փայլուն յոյժ. փաղփաղուն. զօշտռիչ ական. ֆուքլուն. ֆըրլագ. * Պաղպաջէր փաղփուն հանդերձիւ: Ի փաղփուն զգեստուց հրաժարեալ՝ խոշորագունիւք հեշտանայր. Լաւփ. ծա: Սկեւռ. լմբ: * Հերս ոսկեճաճանչս, և ազգի ազգի հիւսուածովք եդեալ 'ի վերայ գլխոյն փաղփունս: Կանացի դէմք փաղփուն. զէն զատարկ է առ, յորժամ անկեալ գնի. Նխս. խաչ: Փիլ. ոամփ:

ՓԱՄՓՈՒՇՏ կամ ՓԱՆՓՈՒՇՏ, փշտի. գ. Κυστίδιον, κύστιγξ. Vesica, vesicula. Մաշկեղէն պարկ կամ քսակ կենդանեաց՝ ընդունարան միզի. խավուքավուշ, գիւմփղան. փուճուգ, փօպուգ. * Այսինքն, թէ զփանփուշտ յորժամ փչել կամիցիս, ընկեա՛ 'ի ներքս հատ մի կորեկան. և փուքն՝ որ 'ի փամփշտին՝ արգելու առնու զկորեկահատն, և 'ի միջոցի ունի. Եղնիկ: * Օրինակ առնուն ըղփանփուշտ արջառոյ, փչեն՝ և ընկենուն 'ի նա հատ կորեկի մեծի, որ լինի բոլոր ամենևին, և յուշինչ հաստանելով 'ի միջին կայ չի. Շիր: * Ջրառնոտագոյն և զելկորակ զջուրն՝ լեղին. և զմնացեալ մրուրն սեաւ թանձրագոյն՝ փայծաղն. իսկ ջուրն 'ի փամփուշտն. Մագ. ծէ:

ՓԱՅԱՌԱԿԱՆ. ա. Ոտնառական. ուր լինի ոտից դիպել քարի. ('ի պ. ֆայ, ֆէյ, ոտն.) * Ոլորկատեսիլ ապակապատրաղ, որ զօրէն զակնացի միմեանս առհեալք լարծին փայառական. և լինիցին իբրև զնաւաքն անդամօրէկ. Մագ. է:

ՓԱՅԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Ոստոստութիւն տաճկականաց. *Լպրծական փայառութեան. Մագ. ծդ:

ՓԱՅԵԹՈՆ. կամ ՓԱՅԻԹՈՆ, ի, ին. կամ ու. գ. Բառ յն. Փայէթոն. Φαέθον. Phaëthon. Անուն արքայի եգիպտացւոց, առ որով եղև հրդեհ մեծ. այլ ըստ քերթողաց անուանի որդի արեգական. վարի և որպէս արեգակն, և լուսնթագ. գի սուտ գաւ֊ բանի լուսափայլ, հրափայլ. *Առ փայեթոնիւ հրացան բարկութիւնն եթովպացւոց աշխարհին. Եուս. քր. ա. Ե Է: *Վերնագոյնն երևակն, համանգամայն և կռոնոսի կոչեցեալ բոլոր, և յետ այնմիկ փայիթոն, և արամազդայ ասացեալ. ապա հրատն ... ապա արեգակնն. Արիստ. Ճ: *Ո՞չ է իբր զհեթանոսաց ամենն ... ախոյգոն ծովու է արարիչ, և հեփեստոս հրոյ, գեմետր երկրի, և փայիթոն երկնի. Լմբ. ող: *Պղոտոնիւ զդժոխս ասէ, և փայիթոն զկենդանի արեգակամբ բերեալ. ոմանք փայիթոն ըղ֊ լուսնթագն ասեն. Լծ. ատհ:

ՓԱՅԻԿ. գ. Բառ ռմկ. ֆէյիկ. այն է Ոտիւք՝ կամ հետի ընթացող սուրհանդակ. *Սուրհանդակ. փայիկ, և այնոքիկ՝ որ առաջի պարոնաց վազեն ոտիւք, յորժամ պարոնն 'ի ձի ելանէ. Լծ. Նար:

ՓԱՅԼ. ի, ից. } գ. ա. Արմատ Փայլելոյ.
ՓԱՅԼ ՓԱՅԼ. } Փայլումն. փայլիւն. և Փայլուն. պայծառ. *Իբր զփայլ մաքուր փայլական. Նար. առաք: *Փառօք վայլուշէր, փրկիչ վերածեր, փայլիւ զմեզ բարձեր. Գնձ. (եթէ չիցէ գրելի, փայտիւ:) *Փայլափայլի (կամ փայլ ըզփայլի) տալ. Տաղ. որպէս փաղփիլ, շողշողիլ. ճաճանչել. *Փայլիւք լապտերօք (յն. մի բառ. ֆանօս) եկեալ էին, և ջահիւք. Յով. ժը. գ. 3o: *Գալպայշ երկնի փայլ փայլ. փայլք փաղփիտատար՝ ած անծայրենի լոյս: Զարդ փայլենազարդ փայլից գայր յարևելից. Նար. տաղ:

ՓԱՅԼԱԳՈՒՆԻԼ. նեալ. յ. Փայլել յոյժ յոյժ. պայծառանալ. լուսաւորիլ. *Արարածք ամենայն լուսով փայլագունեալք ճառագայթանան. Թէոդոր. խոս:

ՓԱՅԼԱԾԱԳԵՄ, եցի. ն. Ծագել փայլմամբ, լուսափայլ պայծառութեամբ. *Ի քէն փայլածագեաց լուսաւորութիւն ամաչունչ երեսացն քոց. Թէոդոր. խոս:

ՓԱՅԼԱԾԵԼ. ն. } Λάμπω. Corusco.
ՓԱՅԼԱԾԻԼ. յ. } ἄπτω, ομαι, accendo,or. στίλβω, fulgeo. Փայլել վառ 'ի վառ. փայլատակել. շողշողել. ճաճանչել. *Նշոյլս իմն արեգակնային՝ յորմէ փայլատակեալս ... քանզի փայլածէ յոլով և ստէպ ստէպ շարժմամբքն. Աղ. որս. ՂԵ: *Ըստ զանազանութեան աստեղաց փայլածեն. Բրս. ող: *Թէպէտև առ ժամանակ մի փայլածէ կողմ հերձուածողաց, այլ ստէպ խամրի. վասն զի ստութիւն խոսին. Լծ. տծաբ: *Այսօր երկնահոլովակառս տարեալք երկուց լուսաւորաց ջահ պայծառ ղամբարօք փայլածին (կամ փայլ ածին). Թէոդոր. խոս:

ՓԱՅԼԱԾՈՂ. ա. գ. Տ. ՓԱՅԼԱԾՈՒ (մոլորակ). *Արուսեակ՝ զաստղիկ, և փայլածող՝ պհերմէս. Փիլ. ձ. բան. (յն. եւ՛ ըլնի ա. և գ.) Στιλβός, ή, όν. Fulgidus, a, um; fulgens.

ՓԱՅԼԱԾՈՒ. ուի. գ. Στίλβων. Ἑρμῆς. Stilbon, Mercurius. Անուն մոլորակի, որ մօտագոյն է արեգական, վասն որոյ և գըժուարաւ երևի. և ըստ ստէպ արծարծման՝ 'ի մնջիկ օրինակի. և 'ի գլխ որպէս գայիր և պատգամաւոր այլոց էր համարեալ. այն է Հերմէս. ատարիտ, Էռմէտ, Տիր, փիւռէր. *Փայլածուն (այսինքն փայլածող աստղն), զոր տաճար երմեսի կոչեն ոմանք, և այլք ապողոնի. Արիստ. Ճ: *Զորեքշաբաթ (օրն ըստ հռովմայեցւոց՝) փայլածուն. յն. էրմի. պրս. օտարիտ. Շիր: *Միայն մըտօք նըկարագրի, աղօտ նուաղ ըստ փայլածուի. Շ. խոսք: *Իսկ առ վերոյ լուսնին, երկրորդ կոչել խորան, այն որ էռմիս՝ ասեն լեզուաւ հոռոմական. իսկ 'ի տաճկաց՝ որ օտարիդ ըզնա կարդան, և ըստ հայումս փայլածու՝ յարմարական. Երզն. ոփ. էրին: *Փայլածուն մի ամ կայ 'ի կենդանակերպս. Մխ. այրիվան: (Ա՛յլ է և փայլածուն. ա:)

ՓԱՅԼԱԾՈՒՄՆ, ծման. գ. Փայլածելն. փայլումն. փայլիւն. *Որ ինչ միանգամ ըստ փայլածման երևոյթ նորին երևակդ գործէ. Անյ. բարձր:

ՓԱՅԼԱԾՈՒՆ. ա. Τηλαυγής, γές, αὐγάζων, ον. Praefulgens, eminus splendens, splendidus, um. Փայլուն. փաղփուն. շողշողուն. պաղպաջուն, ճաճանչուն. *Ոչ ամենեցուն է լոյս տեսանելի, փայլածուն է 'ի հնութիւս (այսինքն անդստին 'ի բնէ), որպէս որ 'ի նմանէն 'ի վերոյ ամպոց: Եթէ լինիցի 'ի մօրթ մարմնոյ իւրոյ փայլիւն ինչ փայլածուն ընտրեալ ... և տեսա 'ի մորթ մարմնոյ իւրոյ փայլիւն փայլածուն լուսացեալ. Ղևտ. ԺԳ. 2: Ղևտ. ժգ. 38. 39: *Պայծառ և փայլածուն իբրև զոսկի լուսաւոր. Յոհ. ժ. Է. 22:

ՓԱՅԼԱԿԱՆ, ի. գ. Πυράμις. Pyramis. Պիրամիդէս, որ է հրաձև կամ փայլակնաձև. *Եղիցի արդ ըստ ուղիղ և վայելչական բանին՝ փայլականին հաստատուն եղեալ տեսակ՝ հրոյ տարր և սերմ. Պղատ. փիմ:

ՓԱՅԼԱԿԵՄ, եցի. ն. և ն. Ἀστράπτω. Fulguro. ἐκλάμπω, effulgeo. Փայլել. փայլատակել. ճաճանչել. նշողել. լուսափայլել. պայծառ ծագել. շողալ. շողշողել. ցոլանալ. և ցոլացուցանել. ճաճանչել. կայծակել. պարկամել, կարկառամել, կուրցուցամել, ընթեռամել. *Ոգիս զօրէն իբրև 'ի միջօրէոջ ամ շուրջ լուսաւորեալ և փայլակեալ: Ի հրոյ յապականացուէ ապականացու լոյս փայլակէ: Լուսոյ աղամողումն, զոր աստեղքն փայլակեն. Փիլ. իմաստ. և նխ. Է: *Փայլակեսցէ նեղեալն, և որոտասցէ հերձեալն. Աստ. Է: *Փայլակեսցէ լոյս ձեր առաջի մարդկան. Կիւրղ. Գնձ: *Մեծին ծագմամբ չփայլէն այլում, մինչ փայլակէ լոյսն անպատում. Շ. յիշ. առաւ: *Փայլակէր 'ի թուփն (մորենւոյ) հուրն: Փայլակեսցէ սուր թագաւորի: Քնիւ ապա փայլակեցելոյ՝ եմուտ արդարացուցիչ շնորհ: Զի և փայլակեցելումն լուսոյ ճառագայթեալն իմասցի լոյս: Լոյս 'ի լուսոյ փայլակեալ. Պարապ: *Փայլակեալք 'ի նեւքոյ արեգական, որպէս յայնժամ տէրն 'ի լերինն այլակերպեցաւ. Մագ. 'ի տէրն: *Լուռ (լեզուիդ) ձեռն քո տապանութին քարոզէ, շուրջ փայլակեալ (περιαστραπτομένη) 'ի մատանեաց ականց. Բրս. ընէր:

ՓԱՅԼԱԿԵՐՊ, ի, ից. ա. Փայլակնատեսիլ. լուսափայլ. պայծառ. *Ով փայլակերպ և անձակերտ առագաստ. Անան. էկեղ:

ՓԱՅԼԱԿԵՐՊԵՄ, եցի. ն. Փայլակերպ առնել. պայծառազարդել. *Փրկագործել զտիեզերս ... ճարտարապետեալ՝ հրաշափառ քան զառաջինն փայլակերպեալ. Զքր. կթ:

ՓԱՅԼԱԿԻՐ. ա. Կրող զփայլումն, այսինքն ունող կամ զգեցեալ. պայծառափայլ. *Արկեալ մանեակ ոսկերական փառս փայլակիրս. Յեղ. ալ. յհ:

ՓԱՅԼԱԿՆ, ական. գ. Իբր փայլուն ական, կամ փայլեալ լոյս. որ և ՓԱՅԼԱՏԱԿՆ. որոյ յոքնականն լինի՝ փայլատակունք. (տես զկնի.) Ἀστραπή. Fulgur, fulgor. Շողիւն և նշոյլ լուսոյ կամ հրոյ որպէս կայծ և բոց անցաւոր. որպէս առէալ լինի յամպս առաւ ունց որոտման, և որոտմամբ հանդերձ. տես և ԿԱՅԾԱԿՆ. կածկլպան, ֆոյլան. շիմշէկ, եալազըր, չագմագ. *Որեցից իբրև զփայլակն զսուսեր իմ: Ելցէ իբրև զփայլակն նետ նորա: Իբրև զփայլակն յայտնոյս և յայնկոյս ընթանան: Որպէս փայլակն՝ որ ելանէ յարևելից, և երևի մինչև յարևմուտս: Եւ էր տեսիլ նորա իբրև զփայլակն: Տեսանէի զսատանայ անկեալ յերկնից իբրև զփայլակն. և այլն: *Մի գառեցցոյց ընդ ապառաժին, ընդ փայլականն բարոյականին. Յա. որդի: *Զփայլակն սիրոյ չիջուցանել. Աղ. որս: Իսկ Եղէկ. Է. 2. *Իբրև զտեսիլ փայլականց. այլ ձ. օգոյ. 'ի յն. և կրկին ընթերցուած տեսանի, φέγγος, կամ αὔρα.

ՓԱՅԼԱԿՆԱԲԱՐ. մ. Իբրև զփայլակն. *Փայլակնաբար իմն արեալ սուսերին 'ի վերայ (մեր) հասանել. Յհ. կբ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ զփայլատակունս, կամ բերի իբրև զփայլակն. *Զաջն արձակէ վըրէժխնդիր զսուրն սրբէ փայլակնաբեր. Շ. էդէս:

ՓԱՅԼԱԿՆԱԲՈՐԲՈՔ. ա. Բորբոքեալ որպէս զփայլակն. բոցանշոյլ. պայծառափայլ. լուսաւոր. լուսափայլ. հրափայլ. *Փայլակնաբորբոք ճառագայթիւք. Խոր. հռիփս. Ե Լուծ: Շ. բարձր: *Զհետ փայլակնաբորբոք շաւղաց նորա. Յով. լաս:

Կամ մ. Իբրև զբորբոքումն փայլական. *Անմատոյց լուսով փայլակնաբորբոք ջահաւորեալ 'ի չորս անկիւնս աշխարհի. Անյ. բարձր. զոր Շնորհալին պարզէ այսպէս. *Ըստ նմանութեան արեգական փայլեալդ: Ուստի թերևս առեալ գրի 'ի Տօնակ. թէ փայլակն առ ոչ միայն փայլատակումն. այլ և փայլածու, և արեգակն:

ՓԱՅԼԱԿՆԱԴԻՏ. ա. Իբրու փայլակնատեսիլ. *Փայլակնադէտ նետիւն հարեալ չիջոյց. Անան. էկեղ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱԾԱԳՈՒՄՆ. գ. Ծագումն հանդոյն փայլական: Գնձ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱԿԱՅԾԱԿ. ա. Փայլակնացայտ. փայլակնաբորբոք. *Որոց զարհուրեալ 'ի փայլակնակայծակ ճառագայթիցն քոց. Ճռ. Հրշլ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱԿԵՐՊ. ա. Փայլակնատեսիլ, և փայլակերպ: Պիտառ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱԿԵՐՏ. ա. Կերտեալ 'ի փայլատականց. փայլակնակերպ. *Կայծակունս թափեալ փայլակնակերպ ղեառողայն կափուցանէր զաչս. Մագ. հա:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՀԱՐ. ա. Որ հարկանէ որպէս փայլակն կամ կայծակն. իսկ ՓԱՅԼԱԿՆԱՀԱՐ ԱՌՆԵԼ՝ է Շանթահարել. *Ցանգուգն յարձակմամբ 'ի վերայ հասեալ՝ զանօրէնն շաւաստ փայլակնահար իմն սրով սատակէր. Յհ. կբ: *Զ յառաջագահ ախոյեանսն փայլակնահար արարեալ գիթաւալ կացուցին. Արծր. Գ. 15:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՀՐԱՇ. ա. մ. Հրաշալի և հրաշապէս փայլեալ իբրև զփայլակն. հրաշափայլ. *Ով խաչ փայլակնահրաշ: Փայլակնահրաշ ուղղեաց զոտս մեր. ՃՃ: *Դասակեան սրովբէից՝ իջեալ փայլակնահրաշ 'ի գերեզմանն կենսատուին. Տաղ. 'ի յարութ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՁԵՒ. ա. մ. Ի ձև փայլական. իբրև զփայլակն. փայլակնատեսիլ. *Տեսիլ փայլակնաձև զուարթնոյն. Շար: *Սուր ածանելի ... նշան սքանչելագործեան՝ փայլակնաձև փայլմամբ յեղանեալ ... շողշողեալ. Նար. խչ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՆԱԼ. ացեալ. ը. Իբրև զփայլակն փայլատակել. ծագել յանկարծ և անհեղեղաբար պայծառութեամբ. *Հուր փայլակնացեալ: Հրաբորբոք փայլմամբ փայլակնացեալք: Զփայլակնացեալ նշխար մարմնոյ նորա եդին 'ի գերեզմանի. Ճառ: Անան. Եկեղ: Վրք հց. խա:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՆՄԱՆ. ա. ն. Նման փայլական. *Ի խնդիր վրիժուց արձակեսցի զձեռըն իմ փայլակնանման սուսերաւ. Սկևռ. աղ. *Զկեալ ձգիս 'ի բարձունս երկնից փայլակնանման յաւուր գալստեան անմահ արքային. Նար. խչ: *Զհոգին փայլակնանման վերհամբարձեալ վեհից: Սուսեր բարձնական փայլակնանման: Սուսկալին փայլակնանման երևեալ լուսափայլ կերպիւ. Ճ. փող: *Ցարքայութեն երկնից փայլակնանման երևեալք. Երզն. լա:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՆՇՈՅԼ. ա. Լուսանշոյլ. լուսափայլ. *Ընարեալ ոռոչեաց 'ի քարանց յոյքունց զփայլակնանշոյլս. Նար. խչ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՊԱՅԾԱՌ. Նոյն ընդ վ. Փայլակնապայծառ երեսօք ... աղօթս առանողացըն մատուցանէր. Տօնակ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՏԱՐԱԾ. ա. Որ սփռէ ըզփայլատակունս, կամ սփռի իբրև զփայլակըն. *Ծայրագոյն լուսոյ ծագումն ... փայլակնատարած ճառագայթարձակ փայլմամբ. Խոր. Հրտղ: *Վասն մեր 'ի խանձարուրս շարունակեցաւ վերարկուն փայլակնատարած լուսոյն. Ջհր. ել: *Փայլակնատարած շաւիղ. Ճ. փող:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՏԵՍԻԼ. ա. Որոյ տեսիլն է իբրև զփայլակն. փայլակնացեալ դիմօք. *Երեսք հօրն պամբոյի պայծառացան իբրև ըզփայլակն. և նոյն շնորհաց հաղորդք էին հայրն սիլվանէ, և սիոյն՝ արք փայլակնատեսիլք. Վրք հց. խա:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՅԱՆ. ա. Իբրփայլակնացեալ. Գնձ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՑԱՅԹ. } ա. Որ ցայթէ կամ
ՓԱՅԼԱԿՆԱՑԱՅՏ. } ցայտէ զփայլատակունս. հրացայտ. բոցանշոյլ իբրև զփայլակն. *Զոր հրեղէն ոլորտքն փայլակնացայթ հնչմամբ ընդունել ոչ բաւէին. Պրոկղ. Ներբ. ղէ: *Տեսանեմ այր մի փայլակնացայթ: Մերկացեալ 'ի փայլակնացայթ փառացն. ՃՃ: *Զարհուրեալք 'ի փայլակնացայտ և յանմատոյց լուսոյ ածութեանդ: Ցորմէ սարսեալ դողալիս փայլակնացայտ 'ի լուսոյն: Զարհուրեալք 'ի փայլակնացայտ տեսլենէ գաւառորին. Պտրգ: Ճառ: Սարգ. ա. պ. է: *Անմաքրի լուսատեսակ, փայլակնացայտ և այլն: Փառփառօղն և փայլակնացայտ պայծառուն (ականց). Խոր. Հրտղ: Վրք ոսկ:

ՓԱՅԼԱԿՆԱՒՈՐ. ա. Ունօղ զփայլակն կամ զկայծակունս. *Հուրք փայլակնաւոր, բոցք բորբոքաւոր. Գնձ:

ՓԱՅԼԱԿՆԵԼ. Տ. ՓԱՅԼԱԿԵԼ: Գնձ:

ՓԱՅԼԱԿՆԸՆԹԱՑ. ա. Ընթացօղ որպէս փայլակն. *Ի միջոց տարածման երկնաթռիչ և փայլակնընթաց խաչիդ ձևոյդ. Նար. խչ:

ՓԱՅԼԱԿՈՒՄՆ. կման. գ. Φέγγος. Splendor. փայլատակումն. փայլակէլն. փայլակն. և փայլումն. ցոլմունք. շողիւն. *Զենեալն զնա արժան է կոչել տէրունեան փայլակմանց յալոյն լուսոյ. Փիլ. բագն: *Աղօթ և շափաւոր, ոյքան շաղօք փայլակումն ոչ կացեալ յերևմանն. Տօնակ: *Որպէս մեք 'ի ճայթել որոտման, կամ շողալ փայլակման՝ զգլուխս 'ի վայր արկանեմք. Գէ. ես: *Իբրև 'ի փայլակմանէ կմ' 'ի սաստիկ որոտմանց այնպէս փախըստական լինին 'ի տէրունական կերպարանացն: Ցորոտումն ամպոց նայեաց, և 'ի փայլակմունս. Սարգ. ա. պ. ժա: և. բ. պ. բ:

ՓԱՅԼԱՏԱԿԵՄ. եցի. չ. Ἀστράπτω, ἐξαστράπτω. Fulguro. στίλβω, splendeo, luceo. τηλαυγέω, longe splendorem spargo. Փայլատակունս արձակել. փայլակնիլ. շողալ. շողշողել. փայլել. ծագել. կածկլտալ, ֆռլֆռլ. շիմշէք չագմագ, եըլտըրըմագ. *Որպէս փայլակն փայլատակեալ 'ի ներքոյ երկնից: Ի փայլատակել նորա առաջի նոցա: Հուր փայլատակէր 'ի նմանէ. Ղկ. ժէ. 24: Սղ. ժէ. 13: Եզեկ. ա. 4: *Ի պղնձապատ վահանայն նշոյլքն զերամբքն փայլատակէին. ա. Մ. դ. 39: *Ցանկարծակի շուրջ զնովաւ փայլատակեաց լոյս յերկնից: Զմիջաւուրբն յանկարծակի յերկնից փայլատակեալ լոյս սաստիկ զինև. Գծ. բ. 3: ԻԲ. 6: *Որ իբրև եւ 'ի ջրոյն, լոյս շուրջ փայլատակեալ զնովաւ. Խոր. բ. 86: *Ոչ յերկրէ, այլ յերկնից փայլատակիցէ փառօք հօր. Սարգ. բ. պ. բ: *Պայծառացաւ և փայլատակեաց ցոյցք վարդապետութեն: Անձաւէր թագուհեացն, որք ընդ ձերոյդ հեզութե փայլատակեն. Ոսկ. 'ի Ղևտ: Պրպմ. ճէ:

ՓԱՅԼԱՏԱԿԵՄ. եցի. ն. } Ἀστρά-
ՓԱՅԼԱՏԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } πτω. Fulguro, corusco, emitto fulgura. Ցայտեցուցանել զփայլատակունս. հանել զփայլակն. ծագել. փայլեցուցանել. *Փայլատակեա (կմ' փայլեա) զփայլատակունս քո: Փայլատակեցին 'ի ձեզ զլոյս և զհուր. Սղ. ճխդ. 6: Ատոմ: *Փայլատակեցոյց զփայլատակունս: Սաստիկ կայծակունս յաչաց փայլատակեցուցանիցեն. Բ. Բգ. ԻԲ. 15: Իմ. ժա. 19:

ՓԱՅԼԱՏԱԿՆ. ական. գ. Նոյն ընդ Փայլակն, իբրու տատկականն նորա, կամ որպէս հատումն և արձակումն փայլման յերկնից. ֆայլաք. շիմշէկ. եա և Կայծակն. որպէս կայծ, և շանթ. *Իբրև զտեսիլ օգոյ, զոր այլք փայլատակն ասեն (բստ կրկին գրչաց 'ի հյ. և 'ի յն.) Նչ. Եզեկ. Է. 2: *Երեսք նորա իբրև զտեսիլ փայլատականն, կամ փայլական). Դան. Ժ. 6: *Զփայլ մաքուր փայլատական (կամ փայլական.) Նարեկ: *Հըրոյ ցոլմունք՝ կայծակնաթափ փայլատական. Երզն. ք. երկն: *Մարգարիտն՝ 'ի փայլատականէ և 'ի ջրոյ. Եփր. համաբ: *Մարիամ՝ լուսոյն տեղի. լուսատուր փայլատական: Մեծի փայլատական նշոյլք: Իբրև զփայլատական բոց էր գոյն երեսաց նոցա. ՃՃ: Տես և ՓԱՅԼԱՏԱԿՈՒՆՔ:

Իսկ յասելն Եփր. ղղմ. ժ. 9. *Ի սակաւ մի 'ի փայլատականէ՝ որ անկաւ 'ի տանն, յորում բնակեալ էր նա, 'ի գիշերի վառեցաւ հուրն ընդ ամենայն տունն. իմա կայծակն՝ որպէս կայծ. Σπινθήρ. Scintilla. (որ է ըծ. Է շանթ:)

ՓԱՅԼԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՓԱՅԼԱՏԱԿՈՒՄՆ: ՃՃ:

ՓԱՅԼԱՏԱԿՈՒՄՆ. կման, մանց. գ. Ἀστραπή. Fulguratio, coruscatio, fulgor, fulgur. Փայլատակէլն. և Փայլակն. փայլատակունք. և Շողիւն. ցոլք. *Եւ եղև որոտումն և ձայնք և փայլատակումն: Փայլատակմունք և ձայնք և որոտմունք. Յայտ. Դ. Է. Ժա. ԺԶ: *Փայլատակման նշոյլք զձայն որոտման նշանակեն: Որպէս փայլատակումն անհեղ ծագեաց 'ի բանսի անդ: Ի սակաւ փայլատակմանէ կայծականց. Նեղոս: ՃՃ: *Փայլատակմամբն զանձրև գուշակէ. Մխ. երեմ: *Ի փայլատակմանէ ածութեանն սարսափեալ՝ թեւաքողեալ ծածկէին զերեսս իւրեանց: Պաակ յոգնանկար յարփից եօթանց փայլատակմանն. Պրոկղ. Ներբ. ղէ: Նար. կուս: *Լուսաւորութեն հաւատոյ քո 'ի մէջ հրեշտակաց փայլատակմունս արձակէր. Գիրք Թղթ. առ Վրք:

ՓԱՅԼԱՏԱԿՈՒՄՆ. Κεραυνός. Fulmen. Շանթ. կայծակն. կայծակ. եըլտըրըմ. *Որ յողոմպիա պատկերն է, փայլատակմամբ այրեցաւ. Եւս. քր. Բ: *Կենդանութեն իսկ 'ի յերկնից փայլատակմամբ պարտ էր սատակել զայնպիսին: Ոչ վաղվաղակի փայլատակմունս 'ի յերկիր իջուցանէ 'ի վերայ այնպիսի ամբարշտելոցն. Մանդ: *Տէր, ես ոչ երկնչիմ 'ի քէն, առաքեա՛ յիս զփայլատակումն քո, և կամ այլ ինչ մեծաւ և սանջանս. (կամ, առաքեա՛ յիս տէր փայլատակումն, կամ գև, կամ այլ ինչ ցասումն). Վրք հց. Ծ:

ՓԱՅԼԱՏԱԿՈՒՆՔ. կանց. գ. Ἀστραπή, ἀστραπαί. Fulgur, fulgura. Ցոլնականն բառիս Փայլատակն, և փայլակն. (զի ոչ լինի ասել փայլակունք.) ֆայլաքներ. շիմշէքլէր. *Ձայնք և փայլատակունք: Ցաճախեաց զփայլատակունս իւր, և խռովեցոյց զնոսա: Գնասցեն նետք կորովիք փայլատականց (կամ շանթք փայլական), և իբրև 'ի լայնալիճ աղեղանէ յամպոյն սլասցեն 'ի նպատակս. ԵՒ: *Փայլատակունք ոչ եթէ այլուստեք են. եթէ ոչ 'ի բնութէ հրոյ: Ոչ զփայլատականց և ոչ զորոտմանէ, և ոչ զկասուտրէ ճառէ: Որք արժանի են փայլատականց, և կայծականց: Փայլատակունս, և շանթս հրացեալս. Եղնիկ: Մանդ: Եւս. քր. ա:

ՓԱՅԼԱՏԱԿՈՒՆՔ. Φέγγος. Splendor. λαμπάς, fax. (իսկ իտ. lampa, փայլակն.) ἄνθραξ, carbo. (որ և ԿԱՅԾԱԿՆ, իբրու կայծ.) μαρμαρυγή, splendor vibrans. Փայլմունք. շողիւնք. ցոլք լուսոյ. ճառագայթք. կածկլտուք, կայծէր. *Կայծակունք թօթափէին 'ի նոցանէ իբրև 'ի փայլատականց պղնձոյ: Ի փռնչելոյ նորա փայլատակունք հատանին: Փայլատակունք հատան 'ի նմանէ: Ճառագայթք հատանէին իբրև 'ի փայլատականց հրոյ. ԵՒ: *Ճառագայթատեսիլ լուսով շուրջանակի փայլատակունս ընդունել: Որպէս զճառագայթս իսկ զգեցեալ այնպէս պայծառագոյն առնէ, ոչ յերկնիր ծագեալ զփայլատակունս, այլև քան զերկինս 'ի վեր տարածեալ: Բոցեալ տեսանելեացն՝ փայլատակունս արձակէր լուսոյ. Փիլ. լին. Դ. 43: Ոսկ. մ. ա. 15: յհ. ա. 11: *Ի գուրս ստաչէին քաջ զպահուորք որպէս 'ի փայլատականց ճառագայթք: Փայլատակունք 'ի մերկապատեան վաղակաւորացն բազմութէ հատանէին. Խոր. Գ. 37: Յհ. կա:

ՓԱՅԼԱՏԱԿՈՒՆՔ. Κεραυνός. Fulmen. Շանթք, կայծակունք. կայծակներ. եըլտըրըմլար. *Կազմէր փայլատականց նմանութիւս: Ի տուն նորա փայլատակունք անկացին, և նա խարշատեալ սատակէր: Ներոնի մինչդեռ անգամ առաջի կայր՝ փայլատակունք անկան 'ի վերայ. Եւս. քր: *Զնման ած, որչափ բարկութե, քանի փայլատականց (արժանի) գործս գործեմք. Ոսկ. մ. Բ. Ժ: Տես և ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆ:

ՓԱՅԼԵՄ. եցի. չ. Στίλβω, λάμπω, λαμπρὸς γίνομαι, ἐκφαίνομαι. Splendeo, luceo, claresco. Նշոյլս արձակել. շողալ. շողշողել. ծագել. պայծառանալ. արտափայլել. երևելի լինել. ֆայլիլ, ֆուլֆիլ, պլպլալ. ֆարլամագ. *Փայլեսցես տեսլեամբ նանրուեն. Եզեկ. Իա. 29: *Որ համապատաս յիշատակ երևեալ տեառն՝ յակոբեան զաւակին փայլիցէ: Արեգակնապէս փայլէ ընդ երկնաւ: Ցանմատոյց լուսոյն փայլեցին իբրև զարեգակն: Հուր ածութեն փայլեաց 'ի գլխոյ նորա: Փայլեաց յերեսաց պատկերին որպէս լոյս. Ատոմ: Խոր. Հրտղ: Յհ. կա: Ճ. ժթ: ՃՃ: *Փայլեն որպէս զարեգակն: Փայլեն արդարքն յարքայութէ: Ցարևելից փայլեաց ճառագայթ սուրբ խաչին: Փայլեցեն զոր-

ծըք բարեաց՝ ընդ լուսաւորիչ մարտիրոսան։ Փայլեսցուք գործովք բարեաց 'ի յերկնային առագաստին. Ղուկ։ *Փայլեցին առաքինութեամբ։ Մասունք առաքինութեանցն, որով փայլեցին մարգիկ։ Փայլեաց 'ի գիրս աւանդականաց. Ոսկ. յհ. Բ. 15։ Լմբ. սղ։ Նար. խա։

ՓԱՅԼԵԼ. Ճառագայթել. բղխել որպէս լոյս. *Որ 'ի հօրէ առի ելանել, քանզի 'ի բանէն՝ որ 'ի հօրէ խոստովանեալ, փայլէ. առաքի և բաշխի. որդի 'ի հօրէ առաքի, իսկ որդի զհոգի առաքէ. Ան. 'ի հոգին սբ։

ՓԱՅԼԵՄ, եցի. Ն. Տալ փայլել. լուսաւորել. շողացուցանել. ցոլացուցանել. պայծառացուցանել. ֆայլէցնէլ. ֆարլաթմագ. *Փայլեաց մարմինով զլոյս ածութեան։ Զլոյս գիտութեան քո փայլեսցէ. Ղուկ։ *Ջերմութիւք սուրբ սիրոյն զառաքինութիւնս փայլէ. Յճխ. ծա. լսք յ։ *Եւ կուրութիւն աչաց նոցին՝ յաջըս հոգւոյս փայլեալ զարփին. Յա. որդի։ *Ըզկուսին հոլովումեայ զհոգին հրաւառէ, զմարմինն փայլէ։ Զայրն ճգնազգեաց զնիկողոս փայլեալ. Գնձ։ *Ուր արեգակն քո փայլեաց զիմանալի լոյսն. Վրդն. սղ։ *Աներփ գեղեցկութիւն փայլեալ լինէր. Նոննոս։ *Հայցմամբ սուրբ մարգարէիցն, և փայլելոցն. Գնձ։

ՓԱՅԼԵՆԱԶԱՐԴ. ա. Զարդափայլ. ունօղ զփայլուն զարդուց. *Զարդ փայլենազարդ փայլից գայր յարևելից. Նար. փող։

ՓԱՅԼԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Տ. ՓԱՅԼԵՄ. Ն. *Փայլեցուցանէ զշնորհացն բարձրութիւն։ Զլուսաւոր վարդապետութիւն որպէս ճառագայթս արեգական փայլեցուցանել. Ագաթ։ Յճխ. ծա։ *Ոչ ունիւն բնաւորականն լոյս փայլեցուցանել յերեմին որևանկին. Ղ. Բարձր։ *Քան զձիւն սպիտակացուցանել, և քան զասր առաւել փայլեցուցանել. Սարգ. յուդ. Գ։ *Զգեղեցկութիւն վայելուչ անմեղութեան երևեցոյ և փայլեցոյ. Լմբ. սղ։ *Զլուսին և զաստեղս փայլեցուցեր 'ի զարդ գիշերոյ. Ճշ. հյն։ *Այսօր զփայլակն արքայութեան զլոյսն փայլեցուցանէ 'ի դժոխոց բնակութիւն։ Զորս (զսուրբս) շուրջ փարելով զմիմեամբք փայլեցուսցուք. Ճճ։ *Եւ զքև շուրջ փայլեցուցից տասացուածովքս. Անյաղ. Պէտ։ *Զսաղաւարտն փրկութեան 'ի գլուխ եդին, և ըզքանն կենաց անդ փայլեցուցին. Լմբ. փող։

ՓԱՅԼԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ փայլեցուցանէ. *Ո՛վ լուսութիւն հոգւոյ փայլեցուցիչ. Վրք հց. յ։ և Գնձ։

ՓԱՅԼԻՄ, եցայ. յ. Տ. ՓԱՅԼԻՄ. Ն. *Ի գոյն արեան կարմիր փայլիք, զոր նիքնակամ ձևրով հեղեր։ Ցամենայն հրապարակս փայլեցաւ. Ղ. Եղեն։ Լմբ. պարգ։

ՓԱՅԼԻՒՆ, լման. գ. Στιλβωσις, φέγγος. ἔκλαμψις. Splendor, fulgor. որ և ՓԱՅԼՈՒՄՆ. Փայլելն. շողիւն. պայծառութիւն. ֆայմալ, ֆայլընլըխ. ֆարլամագ. ֆարլագլըգ. *Ի փայլիւն փայլատականց զինուց։ Փայլիւն զինուն։ Զփայլիւն զոսկեղէն վառելոց։ Սուրն գեղեցկացաւ 'ի փայլիւն. ևն։ կամ *Այպա թէ անգէն 'ի տեղւոջն կացցէ փայլիւնն, և ոչ տարածանիցի. ապա կեղոյն է։ Փայլիւն ինչ, կամ մաղ սպիտակ։ Փայլիւն փայլածուն լինացեալ. և այլն։ *Զոսկւոյն, զականցն փայլիւն։ Ի փայլիւն հրոյ։ Եւտես զփայլիւն լուսոյն ծագեալ 'ի նմանէ 'ի ջուրսն։ Փայլիւն լուսոյն՝ որ յայտնեալ զփառս ածունն. Ոսկ. յհ։ Ճճ։ Ղ. Յոբ։ իգն։

ՓԱՅԼՈՂ. իբր գ. Փայլածող, այսինքն փայլածու. *Ի ներքոյ փայլողի, արուսեկի, լուսնի. Փիլ. եւ. Բ. 75։

ՓԱՅԼՈՂ. ա. Γλαφηρός, ρα. Elegans, venustus, ta. Որ փայլէ. պայծառ. չքեղ. *Գղափիւրա. փայլող. կմ փայլուն. Գաղիան։

ՓԱՅԼՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ ունի զփայլումն. փայլող. փայլեալ. *Լուսինն որ ոչ կարէ ծագել լոյս հանրական, այլ գիշերոյ մասին նուաղ փայլողական. Երզն. քր. երկն։

ՓԱՅԼՈՂԱՊԷՍ. մ. Փայլմամբ իւիք. որպէս փայլուն և լուսաւոր. *Զահ քեզ վառեմ փայլողապէս, թէ զոր խրատեմս՝ առնես այսպէս. Կրպթ. օփ։

ՓԱՅԼՈՂՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ՓԱՅԼԻՒՆ. *Փայլողութիւն ջրոյ, և լոյս հրոյ՝ կազմին պտակք արգարոց. Երզն. մթ։ *Իբրև զփայլուած լուսածագ բոցոյ. Նար. խլ։
ՓԱՅԼՈՒԱԾ, ոյ.

ՓԱՅԼՈՒՄՆ. լման. Տ. ՓԱՅԼԻՒՆ. *Դիտելով մոգուցն զփայլումն աստեղն։ Բազմապատիկ փայլմամբ հոգւով երգեն։ Ճառագայթարձակ փայլմամբ զամենայն զգայարանս մեր լուսաւորել։ Ի փայլումն հրաշալի լուսոյ։ Երևեալ իբրև զփայլումն տունջեան. Ղուկ։ Խոսր։ Սարգ. ա. պ. Բ։ Ղ. մթ։ *Մի շիջցին առ 'ի մէնջ լուսոյդ շնորհաց փայլմունք։ Տօնս տարեկանս փրկչին փայլման կատարեն։ Ներբողեալ ես մաքուրդ փայլումն. Նար. կԳ. և խաա։

ՓԱՅԼՈՒՆ, լնոյ. ա. Στίλβων, αὐγάζων, τιλαυγής, ἐξαστράπτων. Splendens, fulgens, splendidus, candens, candidus φανότατος, lucidissmus. Որ ունի զփայլումն. փայլեալ. փայլող. փառփուն. պայծառ. շողշողեալ. (գրի վրիպակաւ և ՓԱՅԼԻՒՆ.) ֆալփըն. ֆարլագ. *Իբրև զանսիլ փայլուն պղնձոյ։ Ոչ գոյր չափ պղնձոյ փայլունոյ։ Զորձք նորա եղեն փայլուն սպիտակ յոյժ։ Փոխեցաւ հանդերձ նորա, և եղև սպիտակ փայլուն։ Լինիցի տեղի այրեցածին փայլուն։ Փոխեալ իցէ մազն 'ի սպիտակ 'ի փայլուն։ Եղիցի 'ի տեղի կեղոյն սպիտակ փայլուն. և այլն. որ և ասի ՓԱՅԼԱԾՈՒՆ։ *Փայլուն ճաճանչիւք ճառագայթեալ 'ի մեզ։ Հրաշալի փայլուն պսակաւ 'ի քարէ պատուականէ. Դիոն. տծայ։ Յհ. կբ։

ՓԱՅԼՈՒՆԱԿ. ա. Փայլուն՝ իբր նուաղական. ֆայլընիկ. ֆալփընիկ. կամ Ունօղ ըզփայլ ինն. *Դոյզն պալար փայլունակ տգեղ լինացեալ. Նար. իա։

ՓԱՅԼՓԱՅԼՈՒՄՆ. գ. Փաղփիւն. շողշողիւն. ֆալփլմա. *Անդ էր տեսանել զփայլփայլումն ասպարաց. Մեսր. եբեց։

ՓԱՅԾԱՂՆ, աղան. գ. Σπλήν. Splen, lien. Մասն փորոտեաց՝ թխագոյն, կակուղ, ստնգոյին, ընդունարան սևամաղձին. ֆածեղ. դալագ, տըլհալ, սփլէէն. *Լեարդ և թոք և փայծաղն և աղիք և երիկամունք. Յճխ. Ի։ *Ցորժամ անմաքրութիւք լինիցին աւ լերդաւն զամենայն փայծաղնն անդայտութէ ունիցի՝ մաքրելով. Պղտ. փոն։ *Փորոտիք եսթն. ախոնդանք, սիրտ, փայծաղն, և այլն. Փիլ. այլաբ։ *Ուստի արտ լեարդ և փայծաղն. Ոսկ. յհ. ա. 24։ *Սևու թանձրագոյն փայծաղն. Մագ. ծէ։ *Հանդերձ լերդիւն և փայծաղամբն. Սոկր։ *Եւ փայծաղն պինդ լինի (ջերմնոտին). Մխ. բծղ։

ՓԱՅԾԱՂՆԱՅԻՆ, ի, աց. ա. Σπληνικός. Lienosus, splenicus. Փայծաղոտ. որ ունի ցաւ 'ի փայծաղն. դալագլը. *Որպէս թէ տեսանիցես զոք ջրգողեալ, կամ փայծաղնացեալ. Ոսկ. ղկ։ Սարգ. առէպ։

ՓԱՅԾԱՂՆԱՅԻՆ, ոյ. } գ. Σπλήνιον.
ՓԱՅԾԱՂՆԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ. } Splenis dolor. Ցաւ փայծաղան. դալագ աղրըսը. *Ջերմն, կամ փայծաղնացաւն։ Հանապազ հետ այս ջերմանդ փայծաղնացաւութի լինի. Մխ. բծղ։

ՓԱՅԾԱՂՈՏ, ի, աց. ա. Ունօղ զցաւ փայծաղան։ Բժշկրն։

ՓԱՅՏ, ի,ից. գ. Ξύλον. Lignum. Նիւթն կամ մարմինն ծառոց, եթէ հատեալ. և եթէ 'ի տունկն. ֆօփ. ֆէփ. օդուն. *Տապան 'ի չորեքկուսի փայտից։ Պատառեաց փայտ յողջակէզ։ Կախեսցէ զքեզ զփայտէ։ Փայտ նիզակի։ Ի բազում փայտից զուարթանայ հուր։ Ընտրեաց հիւսն փայտ։ Առ փայտն՝ որ քան զնաւափայտն ակարագոյն է, աղաղակէ. ևն։ *Ո՛վ հրաշիցս չնչին փայտիս ... Զաղկ մի 'ի լիբանանէ ցամաք փայտ։ Ի վերայ փայտի (խաչի) կախել Է չորադործան. Անյ. Բարձր։ Իգն։ *Զանձն ընդ փայտ խաչին յանի՝ տենչանօք կախեաց. Նար. Ծբ։ *Արկին զնա 'ի բանտ, և զոտսն 'ի փայտի (կոճեղն) զգուշացան։ Հանին զոտսն 'ի փայտէն. Ճ. Ա։ *Հարին զփայտ նշանակի ձայնի ազգման (այն է կոչնակ). Վրք ծոկ։

ՓԱՅՏ. որպէս Ծառ. տունկ. ողոճ. *Փայտ պտղաբեր։ Փայտս ամենաբերս։ Փայտ փշաբեր։ Զգին և զփայտ իւղոյ։ Զինչ լինիցի փայտ որթոյն յամենայն փայտից աստոց, որ են 'ի փայտս անտառի, ևն։ *Ի պաղոյ փայտին ճաշակեալ։ Փայտիւն (խաչի) զփայտ որբեալ. Խոսր։ *Փայտ կենաց։ Ի փայտէն կենաց. Ղուկ։ *Ցամենայն փայտէ՝ որ է 'ի դրախտի, ուտելով կերիջիր. բայց 'ի փայտէդ գիտելոյ զբարի և զչար, ևն. Փիլ. այլաբ։

ՓԱՅՏ ԸՆԿԵՆՈՒԼ. որպէս փորձել զբախտ և հմայել. *Փայտ ընկենուին, և վիճակս արկանէին, թէ ո՛ր լեզու որում գասու հասցէ յաջակերտութի. Եղիշ. Բ։

ՓԱՅՏԱԲԵՐ, ի, ից. ա. Ξυλοφόρος. Lignifer, calo. Որ շալակեալ բերէ զփայտ. փայտակիր. ֆօփ բէրօղ, կրօղ. օդուն թաշըյան, կէօլէգ. *Փայտաբերք, և ջրակիրք. Յես. Թ. 21։

ՓԱՅՏԱԳՈՐԾ. ա. Գործեալ շինեալ 'ի փայտէ. փայտակերտ. *Զպատկերս մարգադէմս փայտագործս ճարտարագործս հիւսանց. Ագաթ։ *Զարդեցին զփայտակերտս նորա, այսինքն զփայտագործս, զապարանիցն ասէ. Մխ. երեմ։

ՓԱՅՏԱԿԵՐՏ, ի. ա. Ξύλινος. Ligneus. Նոյն ընդ վ. Ի փայտէ կերտեալ. փայտաշէն. փայտեղէն. ֆօփէ. օդունդան՝ թախթադան. *Զոմ կալ փայտակերտ. Թագաւ. լա. 20։ *Փայտակերտն գործի (խաչն)։ Փայտակերտ լաստաց (նաւակ). Նար. կաա. և խլ։ *Փայտակերտ խորան։ Փայտակերտ ձև խաչին։ Հրդեհակէզ եղեալ առաստաղ փայտակերտ եկեղեցւոյն. Անան. եկեղ։ Երզն. ւս։ Յհ. կբ։

ՓԱՅՏԱԿԵՐՏ. գ. Ξύλον. Lignum. Կերտուած և շինուած 'ի փայտէ. ֆօփէ շէնք. Թախթա ղինա, թահթա եւի. *Զարդեցէք զփայտակերտս նր։ Հրձիգ արար զամենայն փայտակերտ ապարանից նորա։ Հրձիգ արարին զամենայն փայտակերտն։ Զամենայն փայտակերտ քաղաքին հրձիգ առնէին։ Զփայտակերտն հրով գտանել։ Փայտակերտ աղխեդէմ յանդիման կամարին. Բ. Բ. Գ. Ա։ Եղիշ. խա. 25։ *Տաճարեղէն փայտակերտն ոչ քաղաթին. Ղուկ։

ՓԱՅՏԱԿԵՐՏԻԿ. գ. Դոյզն փայտակերտ. բոյն 'ի խուցոյ կերտեալ. լալը լէբէը իշի, էաշիա. *Տատրակն 'ի գործ արկեալ զդուզնաքեայ փայտակերտիկն. Ագաթ։

ՓԱՅՏԱԿԻՐ, կրի, րաց. Տ. ՓԱՅՏԱԲԵՐ. *Փայտակիրք և ջրբերք։ Փայտակիրք ծառայեալ նր. Մծբ։ Լմբ. խմ։ *Բեռնակիրս փայտակրաց ,, . այսինքն փայտակիրս, կամ փայտակրութեն. Փարպ։

ՓԱՅՏԱԿՈՅՏ, կուտի, ից. գ. Կոյտք փայտից. բազմութիւն փայտից. *Փայտ դիզեալ, հուր, և փայտակոյտ բազմամվառեալ՝ սրտմտութիւն տեառն. Ես. լ. 33. յն. փայտք

բազումք։ * Կուտեալ կային առ ցամաքաւն իբրև զփայտակոյտս անտառաց. Վրդն. գգծ։

ՓԱՅՏԱԿՈՏՈՐ, ի, ից. ա. Ξυλοκόπος. Lignorum caesor, lignarius, lignator. Կոտորիչ փայտից. փայտահատ. հատիչ ծառոց, և պատրաստօղ զարդէն հատեալս. հօփ հէրըօղ, հօփըօղ. օտունճու, օտուն քէսէն, օտուն եարըճը. * Ի փայտակոտորէ ձերմէ մինչև ցջրբեր ձեր։ Եղին փայտակոտորք և ջրակիրք... Եւ կացոյց զնոսա յաւուր յայն. մին փայտակոտորս և ջրակիրս ամենայն ժողովրդեանն, և սեղանոյն այ. Օր. իթ. 11։ Յես. թ. 21. 27։ * Զմի ոք արքունեաց ունիցի... զի մի՛ անձամբ ջրբեր լինիցի, և փայտակոտոր, և հրավառ. Սարգ. յուդ. է։

ՓԱՅՏԱԿՈՓ. Նոյն ընդ վ. (ըստ յն. առման. զի գօփօս, գօփտօ, է կոտորումն, կոտորել, հարմամբ հատանել.) * Եօթնանասուն հազար փայտակոփ, և ութսուն հազար քարակոփ 'ի լերինն. Եփր. թգ։

ՓԱՅՏԱՀԱՏ, ի, աց կամ ից. ա. գ. Հատանօղ զփայտ. որպէս մարդ փայտակոտոր. * Սուսեր յաղագս խանհարապաց և փայտահատաց. Մագ. է։

Մանաւանդ՝ որպէս Գործի հատանելոյ զփայտ. որ և ՓԱՅՏԱՏ, ՏԱՊԱՐ. * Եստու նոցա փայտահատս և բրիչս։ Մանգաղն առոյ զինքն 'ի հնձօղն, կամ փայտաճատ 'ի հիւսն. Վրք հց. իա։ Լմբ. աղ։ * Փայտահարքն առին զփայտահատսն, որ է կացինն. և սկսան կոտորել զծառսն. Վրդն. առակ։

Ըստ կրկին նշանակութեանց գրի. Վրք հց. ծա. * Իցէ մարդ՝ որ հարկանէ զփայտահատ (իմա փայտատ) բազում անգամ, և ոչ կարէ հատանել զծառ. և է այլ՝ որ ունիցի ըղփորձ գործոյն, և սակաւ հարկանելով հատանէ զայն. իսկ փայտահատ (իմա փայտակոտոր) ասէր զիմաստուն և զիմաստուր գաւառորս»։

ՓԱՅՏԱՀԱՐ, ի, աց. ա. գ. Κόπτων. Caedens. Մարդ՝ որ հարկանէ և հատանէ ըղփայտ կամ զծառ. յն. գօփտօն, են. * Միթէ վերանայցէ՞ փայտատ առանց փայտահարի։ Ոչ ելին 'ի մեզ փայտահարք։ Տապարաւորք եկեսցեն 'ի վերայ նր իբրև զփայտահար. Ես. ժ. 15։ ծը. 8։ Երեմ. խզ. 22։ * Ի քարահատաց և 'ի փայտահարաց։ Եթէ փայտահարն այնչափ անողորմ և գառնաբարոյ է. Փիլ. փէտական։ Բրս. մրկ։ Իսկ Ես. իէ. 10. * Կոտորեսցին իբրև զմայրի փայտահարաց (կմ իբրև զմայր 'ի փայտահարաց)». յն. ունի. մայրի հեռաւոր, կամ անտառ 'ի բացեայ. զոր Նղրս. ղ. Թուի առնուլ իբր փայտ հարեալ, կամ ծառ հատեալ. յասելն, * Ի բարձրութէ անկեալ դիականցն մօտ առ մօտ խառնեցեալ իբրև զփայտահարս մայրուորաց»։

ՓԱՅՏԱՀԱՐ. գ. որպէս Փայտահատ, փայտատ. տապար. * Ցայլում աւուր կոտորէր զփայտ, և շրջապատեալ գեն ունէր զփայտահարն, և եհատ անդէն զարուն նր. Ճ. Ա։ * Մինն 'ի բանտապահացն առեալ փայտահար՝ ուժգին եհար զգագաթն, և հեղաւ ուղեղն. Հ. կիւէկ։

ՓԱՅՏԱՄԱԾ, ի, ից. ա. Փայտիւք մածեալ. 'ի փայտից զօդեալ. (որպէս նաւն, կամ տապանն նոյի). * Ունելով փոխանակ փայտամած տախտակացն զհիմն ուղղափառ հաւատոյ. Փարպ։

ՓԱՅՏԱՅԱՐԿ, ի, աց. ա. Որոյ յարկք են փայտեայ, կամ ձեղունն փայտակերտ. տաքէ՝ փոխփըլիէ ծածըուլ. * Քակեալ ա... զփայտայարկ գմբէթ սրբոյ կաթուղիկէին՝ շինէ զնա կոփածոյ քարամբք. Յհ. կթ։

Եւ գ. Ցարկք կամ ձեղուն փայտեայ. տաքէ՝ փոխփըլիէ ծածք. * Զոր կաթուղիկէին փայտայարկն վերացուցեալ՝ քարայարկ շինեաց. Ասող. է. 3։

ՓԱՅՏԱՅԱՐՄԱՐ. ա. Յարմարեալ 'ի փայտից. փայտակերտ։ Ճ. Բ։

ՓԱՅՏԱՆԱՄ, ացայ. չ. Իբրև զփայտ լինել յերեսաց ցրտոյ, սառնուլ. և կապիլ կաշկանդիլ. տօնուլ. հօփ հըրըլ. * Ի տուէ արեւակէզ լինէի 'ի խորշակէ, և զցայգ 'ի ցուրտ փայտանայի. Մխ. ծ։ Ցորմէ և Նչ. Եզէկ. * Ի տուէ արեգակնակէզ լինէի, և 'ի գիշերապահն 'ի ցրտոյ փայտանայի»։ * Ասաղակ քն կային փայտացեալք 'ի գուբս նորա մինչև յառաւօտն. Վրք հց. յ։

ՓԱՅՏԱՊԱՇՏ, ի, ից. ա. Որ պաշտէ ըղփայտեղէն կուռս, և զծառս. * Որպէս և առ ձեզդ իսկ տեսանէի զքարապաշտս, ըղփայտապաշտս. Ագաթ։

ՓԱՅՏԱՊԱՇՏ կոչէին և հեթանոսք՝ զխաչապաշտս. * Ծիծաղէին, և փայտապաշտք մեզ ասէին. Գր. տղ. էէժ։ * Փայտապաշտս կոչէին զմեզ. Սխ. առ պպր. անփիտ։

ՓԱՅՏԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն կռոց փայտեղինաց. * Ի քարապաշտ 'ի փայտապաշտութէդ սրբեալ լինիք. Ագաթ։

ՓԱՅՏԱՏ, ի, աւ, աց, օք, կամ ոյ, ով, ովք. գ. Ἀξίνη, πέλεκυς. Securis. որ և ՓԱՅՏԱՀԱՏ. Տապար. կացին. ... * Ամբառնայցէ զձեռն իւր փայտատաւն հարկանել փայտ։ Թիքել իւրաքանչիւր զփայտատ իւր, և զմանգաղ իւր։ Միթէ վերանայցէ՞ փայտատ առանց փայտահարի։ Որպէս յանտառի փայտատօք կոտորեցին ըղդրունս նորա։ փայտատօք և մրճովք կործանեցին զնա. են։ * Արդէն փայտատ առ արմին ծառոյ դնի։ Կոտորեսցէ զոստս անտառին փայտատով. Եփր. աւետար. և համաբ. * Եթէ փայտատ 'ի պիտանացու ծառս մատուցանէ. Փիլ. յոբ։ * Իբրև զանտառս փայտից փայտատով կոտորեցին զդրունս նորա. Յհ. կբ։

ՓԱՅՏԱՏ. Երկաթի բրիչ. որ միանգամայն հատանէ և փորէ զհող. ... * Առեալ Թագաւորին բահ և փայտատ՝ հատանել զհիմս հանգստարանաց սրցն։ Վատանեալ եզամբք, և բրել ձեռամբ՝ փայտատօք և բահիւք. Ագաթ։ Ղ. ... Լմբ. ... Վրք հց. իզ։

ՓԱՅՏԱՔԱՂ, ի, ից. ա. գ. Որ քաղէ բերէ զփայտ կմ զկրկուռս. * Տեսանես զդա (զայրն) փայտաքաղ. և կերակուր հայցես 'ի դմանէ. Ոսկ. յեղբ.։ * Գաբաւոնացիքն եղեն փայտաքաղք ջրբերք. Եփր. յես.։

ՓԱՅՏԲԵՐ. Տ. ՓԱՅՏԱԲԵՐ. * Լինին գաբաւոնացիքն փայտբերք և ջրբերք. Եղիշ. յես.։

ՓԱՅՏԵԱՅ. Տ. ՓԱՅՏԵՂԷՆ. տաքէ. * Փայտեայ պահանգս կապէին 'ի մէջ որմոյն. ա. Եզր. զ. 9։ * Խաչ արարեալ փայտեայ, և կմ յինչ և իցէ նիւթոյ։ * Քարինս արձակեցեր պարսիւս այս փայտեայ ընդդէմ գողիադու. Յհ. իմ. ... Նար. ... * Կազմեն երկվար փայտեայ (կամ փայտէ). Կոչ. ... * Գեղեցիկ գործ կայր փայտեայ (այսինքն փայտակերտ). Նչ. եզէկ։

ՓԱՅՏԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Ξύλινος. Ligneus. Այն ինչ՝ որոյ նիւթն է փայտ. փայտեայ. 'ի փայտէ. փայտակերտ. փայտագործ. տաքէ. օտունտան. * Անօթ փայտեղէն։ Տապանակ փայտեղէն։ Ի վերայ փայտեղէն բեմի։ Ի վերայ փայտեղինի։ Փայտեղէն սեղանոյ։ Ցասակքն նորա և որմք փայտեղէնք։ Աւերիցեն զփայտեղէն ձեռագործս ձեր, և այլն։ * Փայտեղէն և քարեղէն՝ պղնձագործ պատկերաց դից անտառաց. Ագաթ։ * Նաւ՝ Թռչուն փայտեղէն, ձի ծովեղէն. Գիտ։ * Արկեալ 'ի սանդ՝ հարեալ լինէր նգով փայտեղինաւ. Նոննոս։ * Ծագեաց լոյս տպաւորութե խաչին՝ ըստ ձևոյ և ըստ չափոյ փայտեղինին. Խոր. է. 83։

ՓԱՅՏԻԿ. գ. Փայտ գուզնաքեայ. * Ի չնչին փայտիկ անդր զանձինս հաւատացեալ. Կոչ. ծ։

ՓԱՅՏՈՏՆ, տին, տամբ, տանց, տամբք. գ. Փայտեղէն ոտն. * Որպէս և որ փայտոտամբքն զանհաստատ բարձրութեն ամբառնայ յանկանելն. Արղ. վերջաբ։

ՓԱՅՓԱՅԱՆՔ, նաց. գ. Փայփայելն. գգուանք. արգահատանք. * Թողեալ լքցին զմտա մեղք իւր. փայփայանք են առ այնոսիկ՝ որ 'ի պատիժսն էին. Ոսկ. եփ։

ՓԱՅՓԱՅԵՄ, եցի. ն. Φείδομαι. Parco. ἐπιτροπεύω, procuro, tueor. Ցանձանձել սիրով. զնդալ և հոգալ. խնայելով և խանդաղատելով գրգել գգուել. տածել. (ոմ թէ պահել պահպանել.) բահբահօվ ճենծըլէն քէհ քէհ ըօէւօլ գօօրգօօրալը էյի պօգմօգ, օգշամագ. * Փայփայեսցիս զնոսա, որպէս փայփայէ հայր զորդի. Մաղ. գ. 17։ * Իբր նոյնազաւակ զուգահարբ զմանկունան փայփայեսցէր. Խոր. գ. 68։ * Վանքն բազմապատիկ օգտի է առիթ, և սիւն հաստատութե ճըշմարտութե ուխտի մանկանց. զի փայփայէ, և թևակոխէ 'ի հրահանգս հոգևորս. Կանոն։ * Զփիլիպպոս այնուհետև որք մնացեալ փայփայէր ոտոխկանութե սան յաղգէ թագաւորութեանն. Եւս. պր. ա։ * Նախապատուեալ փայփայի առ 'ի բոլորից անմարմնական դասուց. Գր. տթ. 'ի սբէլ։

ՓԱՅՔԱՐ. Տ. ՊԱՅՔԱՐ. * Դատ կմ փայքար մի՛ իշխեսցէ հանել. Ոսող։

ՓԱՅՔԱՐԻՄ. Տ. ՊԱՅՔԱՐԻՄ. * Եթէ փայքարիմք (կամ փաքարիմք) ընդ նմա, նա առաւելագոյն է քան զամենայն վարդապետս աշխարհիս. Եղիշ. է։

ՓԱՆԱՔ, ի. Տ. ՓԱՆԱՔԻ. * Ի փարթամէն և 'ի փանաքէն զնոյն կշիռ միապէս պահանջէին գանձս ոսկւոյ և արծաթոյ։ Մըրգուզ փանաքք ծրգեալ. Յհ. կբ։ Մագ. ի։ * Փանաք և տկար բնութեն կամ արամախոհութեն. Պղատ. փիլ։

ՓԱՆԱՔԱԳԷՍ. ձ. Որպէս փանաքի. աղքատ մտօք. գոյզն ուսութբ. * Այնքան իմանամք փանաքագէս յաղագս այ. Լմբ. պփրկ։

ՓԱՆԱՔԻ, քւոյ, քեաց. ա. Σμικρός. Pusillus, exilis. (ըծ. և լռ. ...) որ և ՓԱՆԱՔ. Չնչին. նուաստ. անարգ. աղքատ. տկար. տրուպ. գձուձ. սինլքոր. դուզնաքեայ. յետին. փոքր. * Չնչին, այսինքն փանաքի և նուաստ։ Մարմնոյս կազմածի փանաքւոյ. Ղ. ... Փիլ. լին. ա. 32։ * Փանաքի այրն։ Ծառայն փանաքի ապառակեաց։ Հարկ արքունի 'ի յոլովից փանաքեաց և փարթամաց 'ի միոյ մեծութե պարտի հաւաքի։ Ի յումմէ ազգաց փանաքին մասնակցոյ զտիտղոսական խորագրիմայ հմայից. ՃՃ։ Սկեռ. ըմբ։ Նար. ծբ։ * Ըստ մերում փանաքի տեսութեն. Խոր։ * Անհաս է 'ի մերմէ տկար և փանաքի գիտութէս։ Փանաքիքն ըստ ուժոյ. Լմբ. աղ. և ծգ։ * Ոչ կամեցայ սևագեղով գրոշմել. որ կարի իմն փանաքի է և գիւրաշինջելի. Սարգ. ե. յհ։ * Փոքր եմք հասակաւ, սակայն բերդաւոր. փանաքիք, յոյժ գովելիք։ Թէև փանաքի, սակայն բազմաժամանակեայ, են. Մխ. առակ։

ՓԱՆԱՔԻՄԱՑ. ա. Աղքատիմաց, տկար իմաստիւք. նուաստախոհ. * Փանաքիմաց բայիւք մերովք։ Փանաքիմաց խօսիւս։ Ըստ մերում փանաքիմաց մտածութեց։ Այնքան

ևս բան՝ փանաքիմաց մտաց մեր՝ հոգին այ. Անդ. Բարսղ։ և Սրփ. Բ. պ. Է։ Եղծ. Ծ. խոր։ Մագ. Ծ։ Լմբ. սղմ։

ՓԱՆԱՔԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Տկարամտութիւն. նուաստախոհութիւն. *Առ 'ի ձեռոյ այդ ձեռնագրութեանդ, և 'ի մեր փանաքիմացութեանս. Ջէնոբ։ և ՃԺ։

ՓԱՆԱՔՈՒԹԻՒՆ. գ. փանաքի գոլն. նուաստութիւն. յեռնութիւն. ունայնութիւն. փոքրկութիւն. *Սակս պանդխտութեան, և փանաքութեան, և օտար գոլոյ. Մագ. ծԳ։ * Առ հրեշտակս՝ այ հեզմամբն, և նորօք 'ի մեր փանաքութիւն։ Հոգւն՝ որ 'ի փոքր մի խրաց՝ զերծանի 'ի փանաքութենէ մարմնոյն։ Զփանաքութեն մարդկան անատունքն անեալք խոտովքն պաշտեցին. Լմբ. խմ. և ող։ * Զխարդ նման մեզ լինելով մտօք՝ տեսլեամբ, և փանաքութեամբ՝ վարդ, և այնքան պատուէին. Մխ. առակ. ԽԷ։

ՓԱՆԴԱՄ. Տ. ՓԱԴԱՄ. *Փանդամն, կողպատ (կմ կողպատ) երեսացն վասն փլըզլեացն. Հին բռ։

ՓԱՆԴԱՆԵԼ; կմ ՓԱՆԴԱՆԴԵԼ. Թուի փաթաթել. փաթութել. իբր պաշարել. կաշկանդել, կամ ջարդել. *Ի մէջ առեալք զզօրսն պարսից՝ սկսան փանդանել (կմ փանդանդել). Մամկ։ և Հ։ Անյայտ է խմաստն և յասելն Գնչ. *Որք Թևս ունէին նըման արծուին, և փանդանէին ,,։

ՓԱՆԴՈՒՐԱԿ. Տ. ՓԱԿԴՈՒՐԱԿ. *Փանդուրակայ որդի, հիւսան որդի. Հին բռ։

ՓԱՆԴԻՌՆ, եռան. Տ. ՓԱՆԴԻՌՆ. *Ոչ նախնիքն յայնժամ առ երգոն փանդեռանց. Պղտ. օրին. Է։

ՓԱՆԴԵՌՆԱՀԱՐ. Տ. ՓԱՆԴՌՆԱՀԱՐ. *Մակատացօղք էին փանդեռնահարք. Պղտ. օրին. Գ։ * Փանդեռնահարս, և փողահարս. անդ. Է։ *Ցետ դրականնին՝ փանդեռնահարն մեզ ասելի է. անդ. Է։

ՓԱՆԴԵՌՆԱՀԱՐԱԿԱՆ. ա. Սեպհական փանդեռնահարաց և արուեստի նոցա. *Ի փանդեռնահարական երգոց ասելով, են. Պղտ. օրին. Գ։

ՓԱՆԴԵՌՆԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. }գ. Κιθαρῳδία.
ՓԱՆԴԵՌՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. }
Քնարերգութիւն. քնարահարութիւն. երգ փանդեռանց. *Զփողհարութեան փանդեռնահարութեն նմանեցուցանելով. Պղ. օրին. Գ։ * Վայելչագոյն է ումեմն ցուցանել, այնպէս՝ որպէս հոմերոս՝ հագներգութիւն. այլոյ՝ փանդեռներգութիւն, և միւսոյ՝ կատակերգութիւն. Պղտ. օրին. Բ։

ՓԱՆԴԻՌ, կամ ՓԱՆՏԻՌ, դռի, ռաց.}
ՓԱՆԴԻՌՆ, դռան, կամ տռան, անց.}
գ. Κίθαρα. Cithara. ὄργανον, organum. (այս բառք են 'ի թարգմանութիւնս.) Իբրու նուագարան բախողական պէսպէս. որպէս երգեհոն, քնար, և սանտուռ, բամբիռ. կայ և յն. նովին ձայնիւ փանփուռա. Πανδοῦρα, ρις. Pandura. որպէս Քնար երեքաղեան. *Ակնապագլուխ փողս, և փանդիռս բարձրաբարբառս։ Զմեռեալս լային փողովք և փանդռօք. Թղթ. դաշ։ Բաղ. Է. 31։ *Ծնծղայիւք և փանդռամբք և այլովք երգեցողական գործարանօք սաղմոսել հրամայեաց. Մեկն. ղեւ։ Ճ. Ա։ *Խաղայր 'ի մէջ քաղաքին կեթառով, որ է փանդռամբք. Հ. կիւրղ։ *Նուագական երաժշտականն՝ փանդռամբ (կամ փընդռամբ), և փողովք, և ծնծղայիւք բաղխմամբ։ Ժողովեն զփանդռունս, և պարս խաղուց. Սահմ. ԺԷ։ Ճ. Ա։

ՓԱՆԴՌՆԱՀԱՐ, ի, աց. ա. գ. Κιθαριστής, κιθαρῳδός. Citharoedus. գրի և ՓԱՆԴԵՌՆԱՀԱՐ, ՓԱՆՏՌՆԱՀԱՐ. Երաժիշտ՝ որ հարկանէ զփանդիռն կամ զքնար. միանգամայն և նուագէ. վասն որոյ և փանդռներգակ ասի. *Կառնին եգաւ նախ 'ի ղակեդեմնիս փանդռնահարացն մրցութիւն։ Ներոն երգեցկաց և փանդռնահարաց յաղթեաց. Եւս. քր. Ա։ *Մի փանդռնահարաց նմանեսցուք. Ոսկ. Եփ։ * Փողահարին, և փանտեռնահարին. Պղտ. մինոս։

ՓԱՆԴՌՆԵՐԳԱԿ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. Պիտառ։

ՓԱՇ. Տ. ԲԱՇ. *Երբ լուանաս (զքուռակ ձիոյ), օծէ զագէտակն, և զփաշն. Վստկ. յԺ։

ՓԱՇԱՄԱՆ. գ. որպէս յն. բաթօս. Πάθος. Passio, malum, mala. Կիրք. ամբոխութիւն մտաց. խռովութիւն սրտի. դժկամակութիւն. սուգ, և յանդիմանութիւն անձամբ անձին, և յայլոց. և փորձանք, անցք. չարիք. արկածք. (խկ պ. բէշիմանի. թ. բիշման. է ապաշաւ, ասրջանք.) *Այնպիսի ինչ պատահիցէ ագահաց, որպէս թէ ոք փաշաման յանօգուտ զինչսն ծախելոյ կրիցէ։ Ի բազմաց խսկ (նեղելոց յարբեցութեն) լսեմ, յորժամ այնպիսի ինչ փաշաման կրեն, թէ բնաւ մի գացի գինի. Ոսկ. մ. ա. 20։ Գ. 4։ * Զբանս նորա ամօթ համարին, որպէս և դու խսկ կրիցես փաշաման, յորժամ յանդիմանութեն ձայնն գոյցես. Սեբեր. Է։ *Եթէ մոլ իցէ, և չարի արարած զգազանն վասն գազանութեն ասիցէ, 'ի հատարակաց մտաց փաշաման կրեալ ըմբերանեսցի. Եզնիկ։

Խսկ Աստր. Բ. 7. գրի Փարշման, եթէ չիցէ սխալ գրչի. * Տեսին՝ թէ վարեցաւ իշխանն 'ի գերութիւն, և ինքեանք պատրաստեալ են զնոյն փարշման կրել. զոր գուշակինքն կրեցին ,,։

ՓԱՊ, ի, աց. Տ. ՓԱՊԱՐ. (որպէս և տխպ՝ նոյն է ընդ տխպար.) * Ահա գնեմ զքեզ 'ի փապ վիմիդ։ Ցուցեր զյետոյս քո խորհրդին՝ թաքուցելոյն 'ի փապ վիմին։ Զարհուրեալ մովսէսի ('ի նշողից') 'ի փապն ապաստանէր։ Պահեալ կան 'ի փապ վիմին. Ագաթ։ Ցն որդի։ Գնչ։ Եղն. լ։ * Այն մարգարէն մովսէս, որ 'ի փապ վիմին նուաղէր թաքչէր. Շ. թղ։ *Խոր գբոյն նմանեցուցանէ, զոր ակնուզաս հատոր գբոյ անուանէ. սխմաքոս, փապ. թէոդիտոն, ծակ. Ոսկ. Եւ։

ՓԱՊԱՐ, ի, աց. գ. որ և ՓԱՊ. Ὀπή. Foramen, caverna. Ծակ և ծերպ վիմաց. խոռոչ. խորշ. քարանձաւ. ծոկ, ճեղք. գօխ-գ, փեշթ. *Ի լերինս և յայրս և 'ի փապարս երկրի։ Ի ծերպս վիմաց, և յայրս, և յամենայն փապարս։ Եմուտ գլուխ իմ ընդ փապարս լերանց. Եբր. ծա. 38։ Ես. Է. 19։ Ցգծ. Բ. 7։ * Սողնոցն զխօշիւն միայն զմարդոյն առեալ, է որ 'ի ծակս, է որ 'ի սորս, է որ Է փապարս երկրի մտեալ ղօղեն. Եզնիկ։

Կամ որպէս ա. Փապարեալ, հերձոտեալ. ճեղք ճեղք, ասէրոկ. *Որ գրեթէ իբրև զփապար վիմուտս գերբկաց սարսափելի տեսողացն երևէր. Ցհ. կթ։

ՓԱՊԱՐԱԶՈՒՆՔ. փոխանակ գրելոյ ՓԱՐԱԶՈՒՆՔ, զոր տեսցես. * Համարեալ զհօղս հազար՝ աւանաշէնս և փապարազունս. Ճ. Ա։

ՓԱՊԱՐԵՄ, եցի, կմ իմ, եցայ, եալ. Յ. Τυλόομαι. Occaleo, callo obducor. Իբր. պածել. (որ է ուռնուլ.) Լինել իբր զփապար. ծակոտիլ. խորշ խորշ լինել. խորշոմիլ. այտնուլ և հերձոտիլ. խաչլանլ, նասըր խոպել, եաղըր բաղլանըլ. թէղըրմըլ. *Հանդերձք քո ոչ մաշեցան 'ի քէն, և ոտք քո ոչ փապարեցին՝ զայն ամս քառասուն. Օր. Է. 4։ *Ձեռք մեր փապարեալ են 'ի կացնի, և ողունք մեր տառեալ են 'ի փայտակրի. Եղիշ. Է։

ՓԱՌ, ՓԱՌԵՐ. յորմէ և ՀԱՐՑՆԱՓԱՌ. զոր տեսցես. Փառատրական մեղեդի նուագելի 'ի նախատօնակս, և այլ ևս կցուրդք երգոց. յորոց քանի մի այժմ անցեալ են 'ի կարգ ժամամտից. *Փառ. Լոյս զուարթ։ Փառ, Եւ կրպագելով և մեք Ճշմարիտ սուրբ հոգւոյն՝ գոչեսցուք, ամ փառըք քեզ. Լոյս զուարթ, ևն։ Հատարակաց փառ. Մարգարէութեց մայր եղև բեթղահէմ... և հովիւքն փառօք փառաւորէին. ևն։ Փառեր մարտիրոսաց. Վն նոցա քոց մարտիրոսաց հոշտեայ ոք ևն։ *Փառեր կիրակամտի, և այլոց տօնից. Տօնացոյց։

ՓԱՌ. Շապիկ. բարակ մաշկ. թաղանթ. որպիսի է ծիծն սաղմին, որ և ասի կամ շապիկ աղւոյոց. կէօմլէկ. և փառզաղ։ Ոսկէփոր։ Հ։ *Զբադէն զգեցեալ, որ է փառս՝ բաշանդական զգեստու ձև. Վրդն. դան։

ՓԱՌԱԲԱՆ, ի,ից. Տ. ՓԱՌԱԲԱՆԻՉ. *Յօրինեցեր զդասս անմարմնոցն քեզ փառաբան. (կմ Զդասս անմարմնոց՝ որ 'ի յերկինս են փառաբան.) Գնչ։ 'Ի մի փառաբան համայն գոանին. Ճ. Ա. այսինքն 'ի միասին փառաբանք, կամ 'ի միում փառաբանութեն։

ՓԱՌԱԲԱՆԱԿԱՆ, ի, ազ. ա. Որ ինչ կարգի 'ի փառաբանութիւն այ. * Փառաբանական ձայնիւ մատուցանէին զերգս։ Յասելն զփառաբանական և զբազմօրհնեան աղօթս. Թէոդոր. խչ։ խաչ։

ՓԱՌԱԲԱՆԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. (իբր ներգ.) Συνδοξόλογος, συνδοξάζων. Conglorificans. Ի միասին փառաբանող. ձայնակից 'ի փառաբանել զած. երգակից. սինփօնոս. *Մտանել և այդ հրեշտակաց, և լինել պաշտօնակից մեզ, և փառաբանակից քումդ բարերարութեան։ Փառաբանակից լինէր նոցա, և օրհնաբան այ։ Հրեշտակք այ՝ մխիթարիչք և փառաբանակիցք են ինձ. Պտրգ։ Վրք հց. ԽԷ. ԾԳ։

Եւ իբր կր. Συνδοξασμένος, συνδοξολογούμενος. Conglorificatus. Ի միասին փառաբանեալ. փառաւորակից. * Զհոգին այ. զոր ամենայն գիր հին և նոր՝ ընդ հօր և ընդ որդւոյ Թուակից և փառաբանակից ասէ զնա. Աթ. ա։ *Փառաբանակից հօր՝ որդի։ Փառաբանակից հօր և որդւ հոգւոյն. Շար։

ՓԱՌԱԲԱՆԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Գործի և ընդունարան փառաբանութեան. որպիսի է բերանն. * Զփառաբանարան հատուածոյ կերպիս՝ ամբափակ խցմամբ ամրացոյց. Նար. ԾԷ։

ՓԱՌԱԲԱՆԱՒՈՐ. ա. մ. Իբր փառաբանակից, կամ փառաբանութբ. *Երգեն խնճակ դասաւոր՝ երից անձնաւոր՝ փառաբանաւոր. Գնչ։

ՓԱՌԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. Δοξολογέω. Laudibus celebro, glorifico. Փառաւորել բանիւ. բանս փառաւորութեան վերառաքել. փառաւորել. օրհնել. գովել. բարեբանել. մեծացուցանել. (ասի զայ, ևս և յետ նորա զամենայն.) * Զոր փառաբանեն 'ի բարձունս խմանալի զօրութիւնք։ Որով յաւէտ փառաբանի երրորդութիւն անճառելի։ Մշտամնունչ փառաբանեալ՝ զերրորդութիւն ամենօրհնեալ. Շար։ Ժմ։ Շ. Աղ։ *Որ 'ի կուսական գաւակցութեց և 'ի սոյն Ճգնաւորաց փառաբանիս սրբուհի։ Որ 'ի վեցթևեան սրովբէից և 'ի բազմաչեայ քրովբէից փառաբանիս երգով անծածկին. Շար։ *Փառաբանեալ զաց երկնագումար խմբից երգակցեալ. Նար. ԾԷ։ * Ոչ ոք 'ի մարգարէից փառաբանեցաւ երբէք ձայնիւ հրեշտակաց. Կիւրղ. ծն. փոխ։

Գտանի և ըստ համաձայնութե յն. δοξάζω, նիւթապէս թարգմանեալ՝ որպէս կարծել, համարել առուգութբ, վարկանել, դատել. զի փօքսա, է փառք, և վարկ. կարծիք. * Եթէ ախորժեսցուք ուղղակի փառաբանել,

կարելի՛ է ասել, թէ ոչ յետոյ այլ լինելն Հայր, այլ էր միշտ Հայր. Կիւրղ. գծ.։

ՓԱՌԱԲԱՆԻՉ, նչի, չաց. ա. Δοξολόγος. Concelebrans, laudator, glorificans. Որ փառաբանէ. փառաբանող. փառաբան. օրհնաբանիչ. *Փառաբանիչք նորա մեծութեան։ Որ փառաբանիչք են մեծութեան նորա։ Զամենեսեան առնելով քեզ փառաբանիչս։ Փառաբանչօքն (դասուք) անմահից։ Հրաժայլ և երագընթացն փառաբանչօք։ Փառաբանիչք այ։ Պաղատանօք երկնաւորաց՝ փառաբանիչ քոց հրեշտակաց. Ցծն։ Աւետ։ Խոսր։ Նար։ Շար։ ժմ։ *Մի անտես առներ զերկըրպագութիւն ժողովելոցս փառաբանչացս ըղ քեզ. Բրս. 'ի հին ճշ։

ՓԱՌԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Δοξολογία. Collaudatio, glorificatio. Բան փառաւորութեան ուղղեալ առ այծ. օրհնաբանութիւն. գովաբանութիւն. *Փառաբանութիւն կոչի, զի բանիւ փառաւորեմք զանկարօտ բնութիւնն այ։ Պաշտօն՝ ոչ միայն փառաբանութիւն այ է, այլ և բովանդակ նորա ծառայութիւն։ Զերկեանց փառաբանութեանն քահանայիւն աւարտեն. Խոսր։ *Ցանձառ փառաբանութեան հրեշտակային օրհներգութեանց. Ցծն. ծէ։ *Պատճառ փառաբանութեան խնկոյն հասաչին զհաստատութեան առնուլ գոյութիւն։ Փառաբանութիւն առաքեմք քեզ հայր երկնաւոր։ Ի փառաբանութիւն և 'ի պատիւ ամենասուրբ երրորդութեան. Նար։ Շար։ ժմ։

ՓԱՌԱԲԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Փառաւոր բաստի կամ բախտի վիճակելն. բարեբաստութիւն. երջանիկ վիճակ. բարէբախտութիւն, խեղճ. *Զնորակերան ժառանգեցից փառաբաստութ... Զրկեցայ յառաջնակն փառաբաստութեանց։ Ցոյս խնդացուցանող, անհոգ փառաբաստութիւն, և բարձրայօնակ ամբութիւն. Պիտ։ Գր. տղ. Բղխ։

ՓԱՌԱԶԱՐԴ. ի,ից. ա. Փառօք զարդարեալ. ունող զզարդ փառաւոր. փառացի. պանծալի. մեծապանծ. շքեղ. *Սանդղծեր (զմարդն) կենդանի փառազարդ և լուսազգեաց. Ճղ։ *Փառազարդ եկեղեցիս։ Փառազարդ երեսք, կամ պատկեր։ Զփառազարդ քո ոսկի տիրական։ Զայսքան փառազարդ շնորհաց զընդունակն. Ճ. Ա։ Առծր. ՟Տ. Ի Է։ Երղն. լս։ Նար. խոս։

կմ իբր մ. Փառազարդապէս. *Միամտութբ փառազարդ դեղապատրելով. Խոսր։

ՓԱՌԱԶԱՐԴԵՄ, եցի. ն. Փառօք կամ փառացի օրինակաւ զարդարել. շքել և պանծալի յօրինել. *Զերկին և զերկիր փառազարդեցայծ ('ի վեց աւուրս). Մծբր։ *Միշտ օրհնութ պանծալի՝ տվալ փառազարդէր։ Փառազարդողին զգեցուցիչ։ Ընտրեալն և փառազարդեալն կեփաս. Նար. ղէ. Ն խոս. Ն տաղ։ *Զընութիւն հողանիւթ ասուերամեծ ծակերպեալ՝ լուսափայլ պըճնիւք փառազարդեալ. Ը. տղ։ *Ածային բանիւն սնեալք և աճեցեալք՝ փառազարդեալք շքեղանային. Աճր. մռծ։ *Փառազարդեալ արքայն։ Արիստակէս մեծափառ և զարմանալի հրաշիւք անգ փառազարդեալ։ Մարգարտով փառազարդին թագաւորք երկրի։ Ի սրբն սափոր 'ի փառազարդեալ խորանին այ. Ճ. Ա։ Երղն. լոս։ Տօնակ։ Ճ. ժ։

ՓԱՌԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Փառազարդելն, և ելն. փառաւորութիւն. զարդ կամ գործ պանծալի և մեծավայելուչ. *Ի հրաշակերտ փառազարդութեացն այ (յարարչութեան) զամենայն գոլ բարիոք տեսանեմք. Ցհ. իմ. էիէղ։ *Ամենայն սքչն փառազարդութիւն զիւրաքանչիւր ոք առանձինն որպէս զիւրան բերկրէ. Խոսր։ *Նախազարդեցին փառազարդութեանց դարձեալ հասանել. Նար. ծա։ *Փայլումն փառազարդութեան, միանգամայն և երևումն շնորհացն այ 'ի վր մանկանն գոգկոյ. Առծր. Է. 2։

ՓԱՌԱԶԳԵԱՑ, եցի, ցից. ա. Որ զգեցեալ է զփառս. փառաւոր. փառազարդ. փառացի. *Զեօթներորդ այրն փառազգեաց։ Փառք կոչէ զայրն փառազգեաց, որ էր ինքն այծն բան. Նւ. Եղէկ։

ՓԱՌԱԶՆԱՏԵՍԱԿ. ա. Ունող զտեսակ՝ զտեսիլ և զձև փառազնեայ և մեծազգի անձանց. ազնուափառ. փառացի. հոյակապ. *Զընտրեալսն լուսազգեացս արկեալ վերակարգէ 'ի փառազնատեսակ կառուցման 'ի հոյլս՝ ժողովրդոց գլուխս. Ցիչ. ստկ. յա։

ՓԱՌԱԶՆՈՏ, ի. կամ ՓԱՌԱԶՆՈՏԻ, կամ ՓԱՌԱԶՆՕՏԻ, աւոյ. գ. Անուն փառացի մոլորակ աստեղ. Թերևս հրատն է. *Հինգ աստեղացն, որք մոլորականն անուանեալ կոչին, որոց անուանքն են այսոքիկ. լուսծ, եղջերու. ծկրաւորի. փառազնոտի, արտախուր... յառաջին հաստատածն արեգակն և լուսինն գոյացան. Զքր.կթ։ *Ցոյցք մարգկան արուեստի են հինգ աստղն. լուսծ՝ հող. և ջերի՝ ջուր, որ է այծ (եղջերաւոր). արտախոյր զհրատն ասէ՝ որ 'ի գլուխն. (Թերևս լուսնթագ). զի խոյր պսակ ասի. ծպաւոր զգեստն ասէ, որ է օդ.ն. փառազնոտ զհուրն. Մէկն. ծն։

ՓԱՌԱԽՆԴԻՐ, գրի, րաց. ա. Խնդրող անձին զփառս յաշխարհի. փառասէր. փառամոլ. ընափառ. և Ընափառական. *Ի պակասմիտ և 'ի փառախնդիր անձինս թերահաւատ մարդոց։ Փառախնդիր յածմամբ պատահել ուրացութեան, և կորնչել. Փարպ։ *Մեղայ փառախնդիր լինելով. Մաշ։ *Դըժուարին է փախչել 'ի նորափառախնդիր հպարտութենէ անտի։ Գաղանին պողովատիկ զէն է փառախնդիր ամբարհաւաճութիւն։ Ի փառախնդիր կամաց անտի. Եւագր։

ՓԱՌԱԿԵՆՑԱՂ. ա. Ուր իցէ կենցաղ փառաւոր կամ երջանիկ վիճակ. երանաւէտ. *Անկելոյն յանցանօք 'ի փառակենցաղ դրախտէն. Մաշ։

ՓԱՌԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Σύνδοξος, ὁμόδοξος. Ejusdem honoris ac gloriae. Կցորդ նոյն փառաց. համափառ. զուգափառ. համապատիւ. *Նախայաւիտեան որդին՝ փառակից հօր և Ոգ հոգւոյն։ Հոգին Ճշմարիտ՝ փառակից հօր և որդւոյ։ Որ բանիւ բանդ հօր գոյացուցեր զհիմանալիսդ՝ 'ի պաշտօն փառաց քոց, և էակից փառակցացդ. Շար։ *Այսուրեմն էութեամբ նորա ես որդի, յայտ է թէ և փառակից նորուն։ Նոյն տէրութեան փառակից և պատուակից է. Ցհ. իմ. էրե։ Խոսր։ *Զհոգին Ոգ՝ որ էջ 'ի վերայ փառակցին իւրոյ։ Ո՛վ փառակից իմ հօգի. Սրգ. ա. պ. 4։ Լմբ. ապկղ։ *Կամաւ իւր, և հաճոյութբ փառակցացն կատարեաց զմարմնաւորութեն խորհուրդ. Սկեւ. յար։

Դուն ուրեք ասի և զմարդկանէ կամ ըզհրեշտակաց. *Լցին (սքք) փառակից վերնոցն. Ցծն. ծա։

ՓԱՌԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Փառակիցն գոլ. զուգափառութիւն. համապատուութիւն. *Որ փառակցութբ Ը հօր վերօրհնիս յանմահից. Շար։ *Զհօր և զիւր փառակցութիւն և զգործակցութիւն ցուցանէ։ Ցայտ առնելով զհաւասարութեն և զփառակցութիւն ընդ հօր. Նանայ։ Խոսր։ *Որ արդարև միոյն է միայն 'ի միայնոյն՝ 'ի միոյն փառակցութիւն յաւիտեան երկրպագեալ. Նար. ծա։

Իսկ Ի Գիրս Խոսր. յասել Սոփէ. սեռ. *Ի ձեռն քաղցեացեացն կործանման, և երից մանկանցն փառակցութեն որդւոյն այ ՚ի. մեծ զերկուսեան հրեշտակին 'ի հնոցին, որում մանկունքն երևեցան փառակից և փառաբանակից։

ՓԱՌԱՀԵՂ. ա. Բառ յետնոց՝ կմ ռամկական իբր Այն որ հեղու 'ի գուրս զփառս իւր. կամ Ահեղ փառօք. *Այր մեծաշուք և փառահեղ. Ոսկէփոր. Ն Հ։

ՓԱՌԱՄԱՏՈՅՑ. ա. Որ փառս մատուցանէ, կամ բերէ. *Ի հրեշտակաց փառամատոյց պատմուճանաւ զարդարեալ՝ անգարշ որդեակ լիմ վաչէ աղուանից արքայ. Գիտ. Բղխ. առ Վալէ։

ՓԱՌԱՄՈԼ, ի, ից կամ աց. ա. Δοξομανής. Qui insano gloriae amore tenetur. Մոլեալն և զակատեալ զհետ փառաց. փառախնդիր. փառասէր. զրափառ և ընափառական. *Հանդերձ ուրմնական սնամբ արծ կէացի փառամոլ երկցաւ։ Այլ ինքնաշարժ փառամոլին։ Զայրաց փառամոլացն կործանումն. Խոր. գ. 63։ Ցս. որդի։ Լմբ. պորք։ *Ի դժնդակ փառամոլ մախանացն էր հալածելն զնա։ Փառամոլ հպարտութբ զուէսն իւրև Ճշմարիտ ցուցանել. Ոսկ. յհ. բ. 40։ Նար. Երգ։

ՓԱՌԱՄՈԼԻՄ. եցայ, եալ. չ. Մոլիլ զհետ փառաց. և Ընափառիլ. կամ ընապարծիլ. *Ոչ ձեռինգ ամենակարի, այլ խելոյ անզգամութեն տալով փառամոլիմ. Սկեւ. աղ։ *Ոմանք չամբուշք, և կամ փառամոլեալք յանսառակ շըջագնացութեն մարգկի (ձիաւէրք). Պիտ։

ՓԱՌԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Δοξομανία Insanus gloriae amor. Մոլին զկնի փառաց. անկարգ սէր փառաց. փառասիրութիւն. *Զագիտութ հանդերձ անօտի փառամոլութբ. Խոր. Է. 89։ *Ըստ ցանկութեն անօտի փառամոլութեն կատարեալ զխնդիրն. Առծր. Է. 1։ *Զայլ ոմն յարծաթսիրութիւն, զմիւսն 'ի փառամոլութիւն։ Ագահութ և փառամոլութբ արբեալք էին։ Ի հուր աուշոյի փառամոլութեն ախտ. Խոսր։ Ճ. Ա։ Սկեւ. աղ։

ՓԱՌԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Որ պարգևէ կամ ծաւալէ զփառս իւր. *Զմիւսանգամ յարուեկից զփառապարգև գալուստն քո նշանակէ։ Միրձ առ գուրսն կայր փառապարգև գալուստն քո. Թէոդոր. խոս։

ՓԱՌԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλόδοξος. Gloriaecupidus, ambitiosus. Որ սիրէ զփառս. փառախնդիր. փառամոլ. *Սնոտեացածասէրքն և փառասէրքն։ Ինչասիրաց, և փառասիրաց. Փիլ. Խմատ. Ն ըն։ *Ի կրեսկոսէ փառասէր և սուտ փիլիսոփայէ. Եւս. պմ. Դ. 16։ *Փառասէրն ոգայ, յորժամ գայցէ անարգութիւն. Վրք հց. ծճ։ *Կեղծաւորք և փառասէրք։ Փառասէրք և ամբարտաւանք զամենեսին ատելիս ունին. Սարգ։ Իգն։ *Մարդս իւրովի է փառասէր և պայծառասէր։ Զինչ այլ թուի երանութիւն՝ փառասիրին, քան զիշխանութի. Լմբ. աղ։ *Թէ փառասէր ես, զնծայինն սիրեսջիր (զփառս). Ոսկ. գծ։

Կամ որպէս Փառասիրական. *Որպէս եղև սկիզբն կռապաշտութեն 'ի փառասէր բանութէ։ Թմբեալ 'ի փառասէր ախտիցն։ Փառասէր և պայծառասէր կամացն անյագուն եգիտ զայսոսիկ. Նիւ. Իմ։ Իգն։ Լմբ. աղ։

ՓԱՌԱՍԻՐԵՄ. եցի. ն. կմ չ. (զի խընդիր բայիս է 'ի բարդութե անգ.) Φιλοδοξέω. Gloriae sum cupidus, gloriae servio. Սիրել զփառս։ Խակ էր. Հեշտանալ Ը փառս. փառամոլիլ. *Խոնարհն ոչ փառասիրէ. Կլիմաք։ *Ցագահելն, 'ի ստանալն, 'ի փառասիրելն։ Ճշմարիտ ըստ այս խոնարհ այն է, որ ոչ 'ի նախատինսն տրտմի և զայրանայ, և ոչ 'ի գովութիւնսն ուրախանայ և փառասիրի. Սրգ. յակ. Է։ Ն յհ. Է։ *Ոչ անտեսանելով կմ փառ

ռասիրելով. Ցօնաւ:

ՓԱՌԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοδοξία. Gloriae cupiditas, ambitio. Սէր փառաց. սիրելն զփառս և զպատիւ. փառամոլութիւն. *Ճնշի և անապարծ փառասիրութ: Նեղեալ յարծաթսիրութէ և 'ի փառասիրութէ: Ցանկարծօրէն 'ի փառասիրութէ թեակոխեն յանփառութիւն. Փիլ: *Փառասիրութիւն զարծաթսիրութիւն ծնանի. և նա զագահութի. և սա զպղծութիւն. Անյ. հյ. ԻՏ: *Երկնաւոր սիրոյ է նշանակս այս, և ոչ երկրաւոր փառասիրութե. Եղիշ. Ա: *Զինչ զանազանութի է անփառութե և փառասիրութե: Կարծեմ անփառութի լինել, որ յընդունայն իրս խնդրէ զփառս. և փառասիրութի, որ առնէ իրս փութոյ՝ վասն իւր, և ոչ վա այ. Բրս. հյ: *Ախտիւք փառասիրութ զանձինս պատրաստէին իշխել 'ի վերայ միմեանց. Մխ. առակ:

ՓԱՌԱՏԵՆՉԻԿ. ա. Տենչող փառաց. փառասէր. փառամոլ. *Ըստ որում և յընչասէրն և 'ի փառատենչիկն և յայլս բազումս արար. Բրս. մրկ:

ՓԱՌԱՏՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի փառատրութի այ. *Ընդ նախագրեալ երջանկացն փառատրական աղերսարկութիւն. Նար. ՅԲ: և Երգ. երկն: և Գնդ:

ՓԱՌԱՏՐԵՄ. եցի. ն. Փառս տալով այ՝ օրհնել. գովել. փառաբանել. գոհաբանել. *Ի ձայն բարձր փառատրեն զՏր երրորդութեն. Եղիշ. ծնդ: *Հնչմամբ երգով քաղցր ձայնիւ փառատրեսցուք: Ի ծերոց և 'ի տղայոց փառատրեցաւ. Շար: *Զի ոչ իմիք ինչ անտխապատուասա փառատրիս երգով: Երրորդութեն փառատրելի անուամբն: Էութիւն փառատրելի: Աւետարանեցաւ, ուսաւ փառատրեցաւ: Միշտ փառատրեսցիս դու տեայլն օրհնութբ. Նար: *Ի յանբաւից մսուր եդաւ, 'ի հրեշտակաց փառատրեցաւ: Համանմանից վերնագունին՝ փառատրողացն այծային. Ցո օրհն:

ՓԱՌԱՏՐՈՂԱԿԱՆ. ա. Ուր իցէ բան փառատրութե. *Փառատրողական երգաբանութբ վերագոչեսցուք. Թէոդր. կուս:

ՓԱՌԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Փառատրելն. փառս տալն. փառաբանութի. օրհնաբանութի. այծային պաշտօն. գոհութի. *Ի Տր մարմնոյ նորա և յարենէ պատապարեցան 'ի փառատրութի. Ցճխ. ԻԴ: *Ամենեքեան զփառատրութեն կատարեն: Սկսանին զաղմուկն, փառատրութբ կատարելով. Եղիշ. ծնդ: Խոր: *Զերկնելի արարածս 'ի փառատրութի արարչին կոչէ. Եղնիկ: *Օտարացուցանել 'ի հաւատոյն՝ որ 'ի քս, և 'ի հոգևոր այծային փառատրութեցն. Ղևոնդ: *Փառատրութբ էութեն երկրպագեալ: Գոհութբ փառատրութի երրորդութեդ նուագեմք. Շար: *Ինձ պահպանութի, քո փառատրութի: Քո պաշտօն, և իմ գոհութիւն. Նար. ՂԲ: *Պատմառք փառատրութե անուանն լինի այ. Սարգ. ա. յհ. Է:

ՓԱՌԱՑԱԿԱՆ. ա. Փառացի և պատուական իմն համարեալ. *Թուղթ. փիւրն է փառացական տունկ 'ի վայրէ ըստ սարդենի մահակն սաղարթի առակեալ. Նրսէ. կէր:

ՓԱՌԱՑԻ, ցւոյ. ա. Փառաւոր. պանծալի. հոյակապ. նախելի. շքեղ. *Զգուրդենայ առեալ, զլոյծ փառացի և ձոխ զարմէ. Առակ. Գ. 12: *Հոյլք 'ի հանդիսի հզօրի, և փառացի, և փարթամք: Ո՞ր փառանակ փառացի գեղազնուք. Մագ. ԾԳ. ԻԵ:

ՓԱՌԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Ἔνδοξος. Gloriosus, honoratus, inclytus, nobilis. Ունող զփառս՝ զեւրեքին կամ զարտաքին. փառացի. պանծալի. մեծանուն. հռչակաւոր, ձոխ. պատուական. ազնուական. իշխանաւոր. յարգելի. գովելի, փառաւորեալ. փառազարդ. հոյակապ (անձն կամ իր). ուլու, էֆ-ճի, պէ-յէ-ֆ, ալա, աշ-լը-նե-բիլ, մէշհուր. *Արար զքեզ անուանի և բարգաւաճ և փառաւոր: Այր այ, այր փառաւոր: Իշխան փառաւոր ես դու: Այր փառաւոր՝ յազգէ թագաւորութեն: Արս երկոտասան 'ի փառաւորաց որդւոցն իսրայէլի: Իջցեն փառաւորք և մեծամեծք և մեծատունք: Քակել զամենայն ամբարտաւանութի փառաւորաց. և այլն: Կամ *Քաղաք փառաւոր: Տունս՝ զոր ես շինեմ, է մեծ և փառաւոր: Զի կացուսցէ ինքն իւր յանդիման փառաւոր զեկեղեցի: Զի ընդ վաստակոց բարեաց պտուղ փառաւոր է. և այլն: *Զաջ նորա համբուրեր, և զերեսն փառաւորս. Սոփ. անան:

Իսկ Նար. կուս. *Փառաւոր և 'ի գասուց համազարմ նմանացեալցս ցանկալի երգօք ներբողականս տաղօք»: իմա փառաւորեալ:

ՓԱՌԱՒՈՐ ԱՌՆԵԼ. ԼԻՆԵԼ. Տ. ՓԱՌԱՒՈՐԵԼ, ել. Δοξάζω, ἐνδοξάζω, ομαι. Glorifico, or. *Ես փրկեցից զքեզ, և դու փառաւոր արասցես զիս: Պատարագ օրհնութե փառաւոր արասցէ զիս: Փառաւոր առնելին զայ: Որդի փառաւոր առնէ զայ: Հայր փառաւորեա զորդի քո. եկն բարբառ յերկնից. և փառաւոր արարի, և դարձեալ փառաւոր արարից: Զերկիւղածս տեառն փառաւոր առնէ: Վասն տեառն այ քո՝ սրբոյն իսրայէլի, զի փառաւոր արար զքեզ. ևն: *Ոչ այնչափ փառաւոր առնէին զնա ծիրանիքն, որչափ մեղացն աղտ ամաչեցուցանէր. Ոսկ. Մ. Ը. 1: *Յորժամ գայցէ փառաւոր լինել 'ի մէջ սրբց իւրոց: Զի փառաւոր լիցի անուն տեառն մերոյ յն քս 'ի ձեզ. և դուք 'ի նմա. և այլն: *Նմա միայն անկաւոր է փառաւոր լինել. Խոր:

ՓԱՌԱՒՈՐԱԲԱՐ. Տ. ՓԱՌԱՒՈՐԱՊԷՍ. Ἐπιδόξως. Honorifice, gloriose. *Սրբ այծայնով բարութե գեղով զինքեանս պայծառաբար և փառաւորաբար արտափայլեցուցին. Մագ. էլէլ:

ՓԱՌԱՒՈՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ἐνδοξότερος. Magis gloriosus, honorabilior. ἐπικυδέστερος, melior, felicior, superior. Առաւել կամ յոյժ փառաւոր. *Փառաւորագոյն էր քան զամենեսեան. Դան. ԾԴ. 4: *Քան զերկուսն փառաւորագոյն: Քան զերիսն փառաւորագոյն. Ա. Մն. ԺԱ. 21. 25: *Նոյնգունակ երևի՝ զոր օրինակ էր յառաջագոյն. մանաւանդ թէ ևս փառաւորագոյն և վայելչատեսակ... ևս փառաւորագոյն և հրաշատեսակ երևեալ. Ագ. Է: *Որ առնէն՝ քան զայն որ կրէն՝ փառաւորագոյն է: Փառաւորագոյնք քան զօրէնսն կարծին գոլ: Նօթներորդ զօրութեն փառաւորագոյն և բարգաւաճ լիցի քան զվեցսն. Փիլ: *Նոքա էին արք փառաւորագոյնք 'ի տանէ արծրունեաց. Արծր. Գ. 11: *Երևեցաւ ինձ այր մի փառաւորագոյն. Վրք հց. ԻԱ: *Դարձուցանէ այնուհետև զփորձութեն 'ի հեշտալիսն և 'ի փառաւորագոյնսն. Իգն: *Զհողն իսկ զիւր փառաւորագունի պատուանաց յանձն առնէ (փառասէրն ագահ). Անյ. հյ. ԻՏ:

ՓԱՌԱՒՈՐԱԿԱՆ. Տ. ՓԱՌԱՒՈՐ. *Ընդ ամս գալոց է յերկրորդ և 'ի փառաւորական գալստեանն: Վասն երկրորդ փառաւորական գալստեան նորա. Ոսկ. խաչէլ: և Գնձ:

ՓԱՌԱՒՈՐԱԿԻՑ. կցի, ցաց. ա. Ὁμόδοξος, σύνδοξος, συνδεδοξασμένος. Pari gloria praeditus, conglorificatus. Փառակից. համափառ. և Փառաբանակից. *Փառաւորակիցք երեքեան, որոց երկիրպագանեմք. Ար որս. Ը: *Միածինորդի... փառաւորակից ընդ հօր և ընդ սբյ հոգւոյն. ԺՏ: *Փառաւորակից լինել և անուանակիր ընդ այ: Արարածն արարողին փառաւորակից. Գրգմ. ԽԷ: և Գնձ:

ՓԱՌԱՒՈՐԱՊԷՍ. մ. ա. Ἐνδόξως, ἐπιδόξως. Gloriose, honorifice. Փառաւոր օրինակաւ. շքով. փառօք. հանդիսապէս. և Հանդիսական. *Սքանչելի յարութբ փառաւորապէս յառնել. Ոսկ. Ա. կոր: *Եւ մեք փառաւորապէս օրհնեսցուք զանուն քո ինքնակալ թագաւոր. Ցհ. ԿԲ: *Կատարեալ զհոգևորդ ածութի աւուրն փառաւորապէս, որպէս և վայել էր իսկ. Լաստ. Ծ: *Փոխին 'ի հանդիստ փառաւորապէս 'ի գերեզմանս մեծամեծացն յունաց: Զոր գոլով մեծատունն՝ այնպիսի փառաւորապէս թաղման արժանացաւ. Արծր. Բ. 2: Վրք հց. ԾԲ:

ՓԱՌԱՒՈՐԵԱԼ, ելոյ կամ եցելոյ. Ἔνδοξος. Gloriosus, honoratus. որպէս ա. (որ է և ընդունելութեն. δοξάζων, glorificans. կ. δεδοξασμένος, glorificatus.) Որ փառաւորեալն է, կամ արժանի փառաց. փառաւոր. գովելի կամ գովեալ. պանծալի. պատուական. *Եւ նորա անունն 'ի մէջ երից յայտնեալ է փառաւորեալ: Տէր զօրութեց խոռվեցուցէ զփառաւորեալսն զօրութբ: Երկեցեն 'ի փառաւորել անուանէ նորա: Վասն սբյն իսրայէլի փառաւորելոյ: Զչորեսին փառաւորեալսն 'ի նմանէ: Դուք փառաւորեալք, և մեք անարգք. և այլն: *Սր ես տէր այ մեր՝ հզօր և փառաւորեալ: Ի բնութէ ունելով զսրբութի և զփառաւորութի: Եւ զի փառօք զարդարեաց, առաւել փառաբանի 'ի փառաւորելոցս. Խոր: *Գովասանութի փառաւորեցելումս այսմիկ այծազօր Տր խաչիս հատուսցուք. Անյ. բարձր: *Սրբազան և այծաբեալ և փառաւորեալ հայրապետիդ հայոց. Զէնոբ:

ՓԱՌԱՒՈՐԵՄ, եցի. ն. Δοξάζω, ἐνδοξάζω, ἐκδοξάζω. Glorifico, honoro, laudibus celebro. որ և ՓԱՌԱՒՈՐ ԱՌՆԵԼ. Փառօք մեծացուցանել. տալ պարծանս. պանծալի առնել. մեծարել. պատուել. պատուասիրել. և Փառաբանել. գովել. հռչակել. յայտնել զանուն և զգովեստ այլոց. *Եւ ոչ զոհիւք քովք փառաւորեցեր զիս: Այլ քո տէր փառաւորեալ է զօրութբ: Փառաւորեսցայց 'ի փարաւոն: Ընկեցէք զասուդ, և համձեցայց գովեաւ, և փառաւորեցայց, ասէ տէր. ևն: *Փառաւորեա զիս. փոխանակ առնելոյ, թէ յայտնեա զիս. Կիւրղ. գնդ: *Որդի զհայր փառաւորէ, իսկ հոգին զորդին փառաւորէ. Ագ. 'ի հոգին ՃԲ: Որպէս և զարարածոց ասի. *Զինչ անունն է քեզ, զի յորժամ եկեսցէ բանն քո, փառաւորեսցուք զքեզ: Թողից զպարարտութի իմ, զոր փառաւորեաց զիս այ: Փառաւորեցեր զորդիսն քո քան զիս: Մինթէ փառաւորե՞լ ինչ զհայր քո առաջի քո՝ առաքեաց առ քեզ դաւիթ մխիթարիչս: Փառաւորեաց զմակաբէ (իբր պատուով ընկալաւ): Ցաչս հզօրաց փառաւորեցայց (այսինքն սքանչելի եղէց): Ոչ գիտէր մովսէս, եթէ փառաւորեալ իցէ տեսիլ գունոյ երեսաց նորա (այսինքն փայլեալ): Քանզի լերուք 'ի վերայ օրինացն, զի 'ի նմին փառաւորեսջիք (յայ և 'ի մարդկանէ). ևն: Ո՞չ որսումն բժշկեցաւն 'ի լեգէոնէն՝ առաջի, թէ փառաւորէ՛ (ըեա՛) զայ. Ոսկ. Ես: *Թեք երազունք են թաչնոց, զի նոքօք 'ի վերայ օդոց փառաւորին. Եփր. ծն. որպէս թէ պերճացեալ բերին:

ՓԱՌԱՒՈՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ա. Δοξάζω. Glorifico. Փառաւոր կացուցանել կամ ցուցանել. *Փառաւորեցոյց զորբութեհս, և բազմացոյց զպարս սրբութեն: Մեծապէս փառաւորեցոյց այծ զաղօթութի իւր. Ա. Ձ.

ժդ. 15. Գ. Դ. Ժ. 28։

ՓԱՌԱՒՈՐԸՆԿԱԼ. ա. Ընկալօղ կամ արժանի փառաւորութեան. փառաւորեալ. *Այդ ամենայն երթիցէ 'ի սպաս պաշտաման փառաւորընկալ սեղանոյն այ. Ագաթ.։

ՓԱՌԱՒՈՐԻՉ, րչի, չաց. ա. Δοξάζων. Glorificans, glorificator. Որ փառաւորէն. փառաւորօղ. *Զփառաւորիչս իմ փառաւորեցից. Ա. Թգ. Բ. 30։ *Զհայրն ոչ է հաւատար փառաւորչին այ. Ոսկ. յհ. Բ. 21։ *Գովիչք և փառաւորիչք լինին միոյ աստուածութեան։ Երկրպագուք և փառաւորիչք. Ցձն. ժԲ. ժԴ։ *Ածել 'ի վերայ փառաւորչացն իւրոց. Ղեւոնդ։ *Մարտիրոսացն մեծարիչ, ճգնաւորաց փառաւորիչ. Լմբ. 'ի Ը։

ՓԱՌԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Δόξασμα, δόξα, ἔνδοξον, κλέος, εὐκλεία, εὐημερία. Glorificatio, gloria, honor, decus, և այլն. Փառաւորելն, և եղն. մեծարանք. պատիւ. շուք. պարծանք. փառք. իբր պանծալիք. վայելչութիւն. հանդէս. հռչակ. բարօրութիւն. ճոխութիւն. պերճութիւն. *Եղաւ 'ի սիրտ գթիրկութիւն խարայէլի 'ի փառաւորութիւն։ Զփառաւորութիւն իմ, զոր ածի 'ի վերայ քո։ Ամենայն փառաւորութիւն մեր կործանեցաւ։ Ո՞յր 'ի ձէնջ տեսեալ իցէ զտունս զայս 'ի փառաւորութեան իւրում զառաջինն։ Զհրէից թշուառութիւն՝ իւրեանց փառաւորութիւն համարէին։ Ամենայն ժողովուրդն ուրախ լինէր 'ի վերայ ամենայն փառաւորութեանցն՝ որ գործէին 'ի նմանէ. և այլն։ *Սնոյն է կեանք մեր և ոչինչ, թէ փառաւորութիւն պատւոյ, թէ անարգութիւն. Լմբ. ժղ։ *Ցնծայր հոգւով ընդ փառաւորութիւնն այ։ Ի ձեռն բարեաց քոց՝ անուանն այ լինիցի դը փառաւորութեան պատճառ. Վրք ոսկ։ Ը. ընդհանր։ *Փառաւորութիւն եղբարցն՝ մեզ է փառք. Խոր. պտրգ։ *Տեսանէր զծերութիւն փառաւորութեան (փառացի անձինն) սքանչելի և կարի վայելուչ իմն. Բ. Դ. ժէ. 13։ *Ցոլացի արեամթացի պիղատոսի ծանօթ վասն փառաւորութեան (ազնուականութեան). Բրս. մրկ։

Մերթ՝ իբր Փառաբանութիւն. գոհութիւն. *Բազում փառաւորութիւն ամենատեառն մատուցանէր։ Որպէս ըն նախընծայ փառաւորութեամբ յորդորեցաւք զպարերար տէրն մեր. Ագաթ. Խոր։

ՓԱՌԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. Ἐνδόξως. Gloriose. Փառաւորապէս. պատուով. *Այսպէս ապրեցաւ զնա փառաւորութեամբ։ Ընկալան զհրեշտակսն չմաւանի փառաւորութեամբ. Բ. Դ. ժԲ. 43. ժԴ. 46։

ՓԱՌՈՒՆԱԿ. ի, աց. ա. Ունակ փառաց. կմ փառաւորընկալ. *Նախատիպ միածնի բանին, և փառունակ փառաց միածնին. Գնձ։

ՓԱՌՔ. ռաց. գ. Δόξα. Gloria, honor. κλέος, celebritas, splendor nominis. (ըծ. Վարկ. յարգ.) Մեծ համարումն առաջի այլոց, և պատիւ ընծայեալ ումեք. շուք. մեծարանք. գով. հռչակ. հանդէս. և Պանծալի ձիրք, պարծանք. զարդ. վայելչութիւն. մեծութիւն, և նշան մեծութեան. չան շէօհրէթ, իզզէթ իքրամ, շինէթ, ֆէհրէթ, ստւ թանաթ, խըլհան, ֆառ, ֆէռ, ֆէրահէթ, ֆէրհէնգ, ֆախր, իֆթիխար. (յն. փօքսա, որ է կարծիք, և փառք.) *Երկինք պատմեն զփառս այ։ Ցուցէք զփառսն տեառն։ փառք տեառն երևեցան ամպով։ Բազմութեամբ փառաց քոց մանրեցեր զհակառակորդս։ Ծագեսցէ այ խորհրդովք՝ փառօք իւրովք յերկիր։ Լի է ամենայն երկիր փառօք նորա։ փառք այ ծածկեն զբան։ փառք թագաւորի պատուեն զիրաւունս։ Ի հօր մերոյ գնչից արար իւր զայն ամենայն փառս։ Պատմեցէք հօր իմոյ զամենայն զփառս իմ։ Եղու քեզ զմեծութիւն և զփառս։ Պատմուճան նր աչարանի 'ի պատիւ և 'ի փառս։ Հանգերձ կամ աթոռ փառաց։ Զփառս իմաստունք ժառանգեսցեն, իսկ անմիտք բարձրացուցին զանարգանս։ Փառք են առն խոտորել 'ի հայհոյութեաց. և այլն։ *Ոչ եթէ բարձրեալն բարձրանայ, այլ մարմինն բարձրելոյն. ոչ տէրն փառաց փառաւորի, այլ մարմինն փառաց՝ նա առնու զփառս՝ նովիմբ ելանելով յերկինս. և անփառութիւն նորա՝ մեզ փառք. Աթ. ա։ *Զարմանալոյ գիտեմք զանուն փառաց, յորժամ ոչ կարեմք թուել զմեծութիւն կամ զգեղեցկութիւն ուրուք, զբովանդակն այսու անուամբ ժողովեմք. մեծ փառս ունի ասեմք. Գէ. ես։ *Առ սողոմոն յաղագս իմաստութեն փառացն ճեպեցաւ. Նխ. եր։ *Համբերութիւն մեր՝ փառք ձեր են. Եփր. եփես։

ՓԱՌՔ. Δόξα. Laus, glorificatio, gloria. Որպէս Փառաբանութիւն. օրհնութիւն. և գոհաբանութիւն. խոստովանութիւն 'ի փառաւոր առնել զնա. *Տուք փառս այ։ Տուր փառս այսօր տեառն այ իսրայէլի։ Փառք 'ի բարձունս այ։ Որում փառք յաւիտեանս. ամէն. և այլն։ *Փառք և երկրպագութիւն։ Օրհնութիւն և փառք։ Փառք հօր և որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ. Ժմ։ Շար. և այլն։

ՓԱՌՔ. որպէս Փառք հօր ասելն. տես և ՓԱՌ. *Ամենեցուն իշխանութիւն է միաբանել 'ի սաղմոսն, և 'ի փառս գոբողայից։ Առաջնորդքն և զօրհնութիւն եւս յաւելլուն, և 'ի փառսն. Խոր։

ՓԱՌՔ. Δόξα, δόκησις. Existimatio, opinio. Կարծիք, ճանաչումն, գաւանութիւն. (յն. ոճով. ուստի և 'ի մեզ յունական բարգութիւնս ուղղափառ. այլափառ. և այլն.) Տես և 'ի բայն ՓԱՌԱԲԱՆԵԼ. *Աճածին անուանելով զնա կոյսն, և ուղիղ փառս ունելով (ըստ ուղղափառ գաւանութեան). Գէրմ. Բղբ։

ՓԱՌՕՔ. իբր մ. Ἐνδόξως. Gloriose, honorifice. Փառաւորապէս. փառաւորութեամբ. *Օրհնեսցուք զտէր, զի փառօք է փառաւորեալ։ Ըզխորհուրդ թագաւորի բարւոք է ծածկել. այլ զգործս այ յայտնել՝ փառօք։ Թաղեաց փառօք և պատուով։ Ընկալաւ զայրն, կամ ընդունել զարսն՝ մեծաւ փառօք. և այլն։

ՓԱՍ. գ. Իբր Փարչ, կամ ընթերցիր Թաս. *Վեց գրուան գարի, և ԺԶ փաս քաղցու. Կանոն։

ՓԱՍԵԱՆ. } գ. յն. Քասխանմա. Φασιανός (ἀπὸ Φασίδος). Phasianus, na. Հաւ յաճախ գտեալ առ փասիս գետով, պարարտ, փափուկ. մսխակ գունով. և երկայն տտամբ. *Առաջնորդեցից զհաւսն զփասեանն ... զգալոր և զլոր խորտկացն հանդամանս և զօրէնս. Ոսկ. մ. Գ. 17։ *Զփասեանն (կամ զփասիան), և զլոր, և որ այլք այսպիսիք. Խոր. Բ. 78։
ՓԱՍԻԱՆ.

ՓԱՍՏ, ի, եց. գ. պ. դասխ. Αἰτία. Causa, ratio. (ըծ. և fas 'ի յն. φάσις, ասութիւն.) Պատճառ իրաւացի. բան իրաւանց. ապացոյց. *Փաստս իրաւախոհս ըստ արժանին 'ի մէջ առեալ։ Անեալ, և առանց իմիք փաստից. Ցհ. կԲ։ *Ի սա ընծայ՝ սուղ իմն և փաստ, նորանորոգին՝ որ 'ի ջահաստ. Կրդպ. օփ։

ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. որ և ՓԱՍՏԲԱՆԱԿԱՆ. Αἰτιολογικός. Rationalis, caussaticus, juridicalis. Պատճառաբանական. յառաջբերական պատճառաց կմ պատճառանաց իրաւացի գտանելոյ. *Որ ըստ իմաստասիրութեն խորհեցուցանէ զփաստաբանականն տեսակն. քանզի հարկ է այն՝ որ ատեանն զփաստս, և զպատճառս ըստ նմին կարծել. Փիլ. լին. Ժ. 22։ *Նա պատճառս փաստաբանականս 'ի մէջ առնոյր. առ ահի սրբոյ ասէ զայն գործեցի. Ցհ. կԲ։

ՓԱՍՏԱԲԱՆԵՄ. եցի. ն. Αἰτιολογέω, γοῦμαι. Rationem sive caussam reddo. Պատճառաբանել. իրաւաբանել. պատճառս կմ պատճառանս տալ. *Ոչ մանուկ կամ ծանրախոս զինքեանս գոլ փաստաբանէին (առաքեալք որպէս զմարգարէս). Ոսկ. գծ։ *Զակարութիւն փաստաբանէիր իրողութեն մեծի յանձնառութեն. Սկեւռ. լմբ։

ՓԱՍՏԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Αἰτιολογία. Caussae redditio. Պատճառաբանութիւն. իրաւաբանութիւն. ապացոյց. պատճառք, և պատճառանք. *Թերևս և սուղ ինչ բացաբացել գտցէ տեղի փաստաբանութեն. Պիտ։ *Խորհուրդ ընդ ամբաստանին գնէր հնարիմաց փաստաբանութեամբ. Ցհ. կԲ։ *Հրաւիրեցաւ 'ի հարսանիսն, և ոչ փաստաբանութեանց (տեղի եա, կամ փաստաբանեաց) զգայնոց ըմբռնեցութիւն. Սկեւռ. լմբ։

ՓԱՍՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Բանաւոր. իրաւացի. պատճառական. *Ցսկզբանն իսկ տենչալի տեսական փաստականին իւրոյ յօրդորմանէ. Մագ. Է։

Կամ ըստ քերականաց՝ Հայցական հոլով, որ ըստ յն. և լտ. կոչի դատախազական, ամբաստանական. Αἰτιατικός. Accusativus. *Հայցականն՝ խնդրական, կամ ըստ հելլենացոց լեզուին՝ փաստական. Թր. քեր։

ՓԱՍՏԱՊԱՏԻՐ. ա. Ուր իցեն փաստք պատիրք. խաբէական. *Քարոզէին նոցա քսուրք փաստապատիր բանիւք. Կոչ։

ՓԱՍՏԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλαίτιος. Querulus, contentiosus. Պատճառախնդիր. սիրօղ պատճառաց և պատճառանաց. քըրթմնջօղ. *Փաստասէրք գոլ թուին յանկութիւք զգայութեանց. Փիլ. լին. Ա. 48։

ՓԱՍՏԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Պարտաւոր, որպէս փաստիւք պարտաւորեալ. արժանի ըստ իրաւանց. *Գեր զաստուածայինս վասն թարգմանին եւս այս է՝ մեղադրանաց փաստաւոր. Ցհ. իմ. ափ։ *Բազում սոդոմայեցւոց փաստաւոր. Կանոն։

ՓԱՍՏԲԱՆԱԿԱՆ. տ. ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ. *Ղակարդ փաստաբանականք են, որք 'ի բացատրութեն սակս բաղայց յարանոցին. և են այսք. զի, վասն որոյ, վասն զի. Թր. քեր։ *Փաստաբանականք, այսինքն պատճառաբանականք։ Եւ վարժեցուք զփաստաբանականս այսպէս։ Իսկ զինի փաստաբանականին՝ է առաքմունքեալ, որ է ընդդէմ փաստաբանականին. Երզն. քեր։ *Պետրոս ճանաչօղ տեառն և յուրաստ փաստաբանական. (այսինքն և յուրանալ ընդ պատճառանօք, կամ 'ի մեղադրելի ուրացութեն). Ճ. Ա։

ՓԱՍՔՈՒՍ. քսի, սաց. ա. Φλυαρός. Nugator, stultiloquus, garrulus, frivolus. ψίθυρος, ψιθυρίζων, susurrus, ro. ('ի ձայնից՝ Քուս, յորմէ Քուս. և Փաս, յորմէ բամբասս. ըծ. և յն. ... որպէս և ... բամբասել.) Շաղակրատ. շաղփաղփ. ընդվայրաբան. քրթմնջօղ. անզգուշն բերան. առունչինճառ ցձանձրոյթ հանդերձ բամբասանօք. *Ոչ միայն դատարկք, այլև փասքուսք, և հետաքրքրք. և խօսին՝ որ ինչ ոչ է պիտոյ. Ա. տիմ. Ե. 12։ *Պղծէ զանձն իւր փասքուսն. Սիր. ԻԱ. 31։ *Փասքուս միանձնունք պառաւական զբաղարս։ Մեղայ փասքուս լինելով. Նեղոս։ Մաշ։ *Զբաղարար, կամ փասքուս. Մխ. էկղ։

ՓԱՍՔՍԵՄ, եցի. չ. կամ ն. Φλυαρέω, φλυάσσω. Nugor, garrio, blatero. ψιθυρίζω,

susurro. Շաղփաղփել. շատխօսութիւն աշխատ առնել. բամբասել. *Մի՛ լիցի գլխչնամի փսփսաքսեսցէ. Սիրաք. Ե։

ՓԱՐԱԲԱՌՆԱԼ, բարձեալ. չ. Περιαιρέω. Aufero ab omni parte, circumcido, detraho. ('ի ձայնէս փար, որպէս պար. յն. փէրի. փէր. περί, περ, շուրջ.) Պարաբառնալ. շուրջանակի 'ի բաց բառնալ. չըրջակատուր առնել. *'Ի վերայ քառանկիւնոյն՝ անկեանն փարագրեցելոյ՝ աճումն ընդունի. իսկ այլայլն ոչ եւս. իսկ փարաբարձեցելոյն՝ նուազեսցի, անայլայլ մնալով յիւրում ձեւոջ. Անյ. ստորոգ։

ՓԱՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Περιαίρεσις, περιαίρημα. Detractio, amputatio. Պարաբարձումն. շուրջանակի 'ի բաց բարձումն. *Աճեցեալ եւ նուազեալ (քառանկիւնոյ) ըստ անկեանն փարագրութեան կամ փարաբարձութեան, ոչ եղեւ երկար կամ բոլորակ, այլ միշտ զիւրն պահեաց տեսակ. Անյ. ստորոգ։

ՓԱՐԱԳ. Տ. ՓԱՐԱՔ։

ՓԱՐԱԳՐԱԿԱՆ. ա. Իբր Պարագրական. *Բոլորակական աշխատութիւն՝ փարագրական պետեւեալ տարակացուցանեմ, զի տարփանցիս տարախորհ. Մագ. ձը։

ՓԱՐԱԳՐԵՄ, եցի. ն. Περιτίθημι. Circumpono, appono, circumdo. Պարագրել. շրջագրել. (Հակառակն փարաբառնալոյ.) *Քառանկիւնին՝ անկեան փարագրեցելոյ աճեաց, բայց այլայլագոյն ոչինչ եղեւ. Անյ. ստորոգ. Հոր. Ի լուսանցս գնի լուծումն, *փարագնելն՝ շուրջ պարունակ գնելն է"։ Եւ գծագրին յօրինակ այլեւայլ ձեւք։

ՓԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Περίθεσις. Circumpositio, circumdatio. Պարագրութիւն. շրջագրութիւն. *Ունելն ... ըստ որակութեան, ըստ քանակութեան, եւ ըստ փարագրութեան զմիմեամբ։ Աճեցեալ եւ նուազեալ ըստ անկեանն փարագրութեան կամ փարաբարձութեան. Անյ. ստորոգ։

ՓԱՐԱԶՆՈՏԻ. Տ. ՓԱՌԱԶՆՈՏԻ։

ՓԱՐԱԶՈՒՆ. զունք. ա. գ. Δυνατός, κράτων, δυνάστης. Potens. Որպէս թէ փառաւորուն. փառաւոր, եւ ձոխ ըստ ազգի. հարուստ. հզօր։ Այսպէս թարգմանի եւ 'ի յն. լտ. եբրայական բառն քէթուղի կամ ֆէթուղի. զի եւ ֆառ կամ ֆառ ըստ եբր. է փառք. *Պակասեցին փարազունք բնակեալք 'ի մէջ Իսրայելի. Դատ. Ե. 8։ Ուր վասն բառին՝ Բնակեալք, (որ չիք յայլս) ամենեք 'ի հայոց եդին 'ի լս. հանդէպ բառին փարազունք՝ իբր մեկնութիւն Աւանք. որպէս եւ ցարդ ընթեռնուն ոմանք յեբր. ֆէրազօն, կամ ֆէրազօթ, նշանակութեամբ՝ բնակութիւն, աւան, քաղաք. ուստի եւ 'ի Հին բռ. գրի, *փարազունք, աւանք"։ Եւ յՈսկեփորիկ ինչ, *փարազոնք, գիւղ չէն"։ Որպէս եւ 'ի Ճ. Ա. *Համօրեալ գեօղս հազար՝ աւանաշէնս եւ փարազունս"։ (ուր գրեալ էր, փառաբազունս։)

ՓԱՐԱԼԻ. Փոխանակ գրելոյ՝ Փարելի ասեմ. այսինքն աղաչեմ. *Առեն ցանուղէս ... փարալի, մի խոտեսցի ընդ մեզ ած. Մծբ. ձէ։

ՓԱՐԱԽ, ի, ից. գ. Ποίμνιον. Ovile. ἀγέλη grex. մանաւանդ՝ μάνδρα, λαύρα, mandra, stabulum, caula, septum. (որպէս թէ պարագիծ, շուրջ աղխեալ, շրջափակ վայր. իսկ պ. ֆէրահէն, հաւաքումն.) Դադարք հօտից խաշանց. գոմ ոչխարաց. նմանութեամբ՝ Եկեղեցի եւ վանք. եւ խշեվան. (յն. աղէլի, մանտրա, լավրա.) *Ոչ եւս տեսանեմ զբանաւոր քո հօտ 'ի փարախ հաւաքեալ՝ զգուշանալով գայլոց։ Մի՛ ոք կորիցէ 'ի հօտէն՝ արտաքս քան զփարախս զայս ելեալ։ Համբարար 'ի փարախին ժողովել. Խոր. Գ. 68։ Խոսր։ Սրգ. ա. պ. Ղ։

*Երկեայ, մի՛ գուցէ երբեք 'ի մէջ փարախս գայլն մտեալ գրդիցէ. Ոսկ. յհ. ա. 22։ *Հովիւ քաջ՝ զեկեղեցականն ամրացուցանելով փարախ. Ակն. ձբ։ *Գնացաք 'ի փարախս ոչխարաց հօրն մերոյ տարայի. Վրք հց. ձն։ *Վանք մի էր 'ի ձիթենեաց լերինն, որում անուն էր փարախ. 'ի նմա բնակեալ էին կանայք չորեքհարիւր. Վրք հց. յ. սուէպ. (որպէս յն. լավրա.) *Քո ծածուկն տաճարն՝ ահա է փարախ բարբարոսաց. մեք մեր տնանկեցաք ըղտոնս անակեր անասնոցս եւ գերութիւն անյոյսք. Տօղ։

ՓԱՐԱԽԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Վանահայր. աբբայ. առաջնորդ ուխտի. *Փարախապետ... վանական. Վրք հց. յ։

ՓԱՐԱԽԵՄ, եցի. ն. Ժողովել 'ի փարախս. հաւաքել՝ պատսպարել զհօտն. *Փարախել զընդեալսն։ Որպիսի ինչ եկեղեցի է... եւ որպիսի ինչ հրէական փարախեալս. Թէոդոր. մայրագ։ Սեբեր. Է։

ՓԱՐԱՑ, կամ ՓԱՌԱՑ. գ. Բոյս ինչ. որպէս կանեփուկ։ Վոփ։ *Անիրօդիտականն նուազեալ թմրածի՝ կարօտացեալ փարայի. Մագ. կը։

ՓԱՐԱՏ. ա. Արմատ փարատելոյ. որպէս ի բաց զատուցեալ. մեկնեալ. հեռի. ուրոյն. *Մեկուսի եւ փարատ գտանեմք զնա 'ի բազմութենէ։ Միայն յորժամ անզբաղ լինի, եւ փարատ յատար խորհրդոց. Զքր. կթ։ Լմբ. ող։

ՓԱՐԱՏԵՄ, եցի. ն. Περιαιρέω. Aufero. διαναπαύω, requiescere facio. ἐκχύω, exuo. կր. ἀπέρχομαι, abeo, discedo. ἐνδίδωμι, remitto, laxo, cedo. Հեռի առնել. 'ի բաց բառնալ. մերժել. ցրուել. ցրել. ջրել. հետացընել. վերջնել. փողոնմօֆ, սէֆ էթմէք, ... *Փարատեսցէ յինէն զմարախս զայս ի նմանէ ամբոխն փարատեցաւ. Ել. ժ. 17։ Ծ. Դ. ծդ. 44։ *Զտապս 'ի փորոյն փարատէ. Եղնիկ։ *Զմահու փարատեայ զերկիւղ։ Փարատեաց զխաւարն անգիտութեան. Շար։ *Փարատեա՛ 'ի քէն զթերահաւատութիւն քո։ Որ չմնայ զմեղաւորն դարձուցանել, զբազմութիւն մեղաց իւրոց փարատէ։ Քո՛ է փարատել 'ի մէնջ զքնոյ ծանրութիւն... Զամենայն մրրիկ մեղացն փարատեսցես 'ի սրտից. Մանդ. ա. Գ։ Խոր։ *Զկրակ ոխակալութեան շիջո, եւ ահա զդեռն հրեղէն փարատեցեր. Նար. խրատ։ *Վայրապար իւիք զարամութիւն հարեանց փարատել ջանային. Ոսկ. յհ. Բ. 4։ Իսկ անդ՝ 29. *Բազումք մնացեալք փարատին ('ի մոլութենէ)"։ Իմա՝ հեռացեալ ազատին։ *Երկիր փարատեալ 'ի բազմութենէ ջուրցն. Եւս. քր. ա։

ՓԱՐԱՏԻԼ. չ. Իբր Փարատել. 'ի բաց երթալ. հեռանալ. վերջնալ, ... փողոնմօֆ, սէֆ օլմօֆ. *Փարատեսցէ շանաճանճ 'ի փարաւոնէ։ Ո՛չ փարատեսցեն ցասք վիշապ խնդաց. Ել. է. 29։ Ցեփ. ծդ. 7։ *Մինչեւ փարատեսցի 'ի նմանէ հիւանդութիւն. Ճ. Ա։ *Փարատեայ պարզեցաւ խաւարն՝ որ մածեալ ունէր զերեսս երկրի. Վեցօր. Բ։

ՓԱՐԱՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. Տ. ՓԱՐԱՏԵՄ. ն. Ἀφαιρέω. Aufero. σκεδάζω, ἀποσκεδάζω, discutio. *Փարատեցոյց զցաւս անձին իմոյ. Եւ. կէ. 14։ *Փարատեցո՛ (ազ. փարատեա՛) զցաւս, եւ բժշկեա՛ զհիւանդութիւնս. Ճ. Ս։ *Փարատեցի ամենայն զցաւս, այսինքն ապաքինեա, եւ 'ի բաց մերժեա. Խոսր։ *Շամանդաղ. զոր պատառեալ եւ ցրուեալ եւ փարատեցուցեալ։ Զանձնական զխուճապ խռնաձոյն՝ յինէն 'ի բաց փարատեցուցեալ։ Փարատեցուցանելով զծմակաձնխատ մէգս։ Զտրտմութիւն իւ զարեբերիցն փարատեցուցց. Փիլ. ... Պէտ. Շար։ *Զերկիր զաւազինն 'ի ջուրցն փարատեցուցեալ։ Զծովն մեղաց փարատեցուցանել։ Ի վեր շարժել, եւ փարատեցուցանել զբազում ծանրութեան խաւար յմբռնեցելոցն 'ի նմանէ. Ագաթ։ Եփր. թղ։ Դիոն. ածայ։

ՓԱՐԱՏԵՑՈՒՑԻՉ. } ա. Որ փարատեցուցանէ. փարատող.
ՓԱՐԱՏԻՉ. ակի. }
*Փարատեցուցիչ նշանակեն ձայնս. Մագ. ն։ *Ցն լոյս 'ի հօրէ ծագեալ փարատիչ խաւարի։ Տրտմութեան փարատիչ. Իգն։ Պէտ։

ՓԱՐԱՏՈՒՄՆ, տման. գ. Փարատելն, իլն. *Առ 'ի ցաւոցն փարատումն. Մանդ. իէ։ *Առնել փարատումն ջուրցն։ Ի նշանակ փարատման եւ դադարման յարդ անձրեւաց. Արշ. Շիր։ *Զապաքինելն նորա 'ի հիւանդութենէ՝ փարատումն իւր արամութեան համարի. Ոսկ. ... ։

ՓԱՐԱՒԱԶՍ ՏԱՄ. } Ψυχαγωγέω.
ՓԱՐԱՒԱԶԵՄ, եցի. ն. } Oblecto, consolor. διατρέφω, alo. Սփոփել. զուարճացուցանել. զուարթացուցանել. մխիթարել. ֆէրահ էթմէք. *Մի՛ 'ի զուր ինչ փարաւազս անձանց տացուք այսպիսի անօգուտ բանիւք։ Այլքանն փարաւազել (իլ) կամի. եթէ կամիս, առուր. եւ եթէ ոչ կամիս, բարեաւ յուղարկեա. Ոսկ. Եփես. Է։ Եբր. ծա։

ՓԱՐԱՒԱԹԵԼ, կամ ՓԱՐԱՒԱՐԹԵԼ. Տ. ՓԵՐԵՒԵՏԵԼ. Περιτρέπομαι. *Տաճիկ մանկանն հանդերձ առն կատարելոց, եւ տեսչիր, որչափ ինչ մանուկն տաղտկայցէ՝ փարաւաթեալ պարաւանդելոյ. այսինքն 'ի կամին պերճանալ՝ նեղել իբր կապեալ. Ոսկ. մ. ա. 17։ *Սուզ փաղփեալ փանաքինեաց փարաւարթեալ գոյս. Մագ. ձը։

ՓԱՐԱՔ կամ ՓԱՐԱԳ. գ. Տ. ԲԱՐԱԿ. պ. պարաք. ֆ շուն որսական, կմ բրդոտ։

ՓԱՐԱՔ. ա. Լկտի. խենեշ. փարար. վաւաշ. կամ ըստ Հին բռ. փաղանուն գրի, *Պոռնիկ, փարաք, որձամոլ"։

ՓԱՐԱՔՈՒՄՆ. քման. գ. Քծնումն եւ անամօթ լինելութիւն որպէս շանց. *Զվրնջողականն ... զբազմամատեանսն ձիւղն զբազմահեռականս, զանպատկառ փարաքմունս, զգժտութիւնս, զգժգմութիւնս. Նար. խէ։ *Փարաքմունս. պարսկերէն՝ փերթ փերթ ասէ. որ է այլեւայլ մեղքն. Լծ. Նար։

ՓԱՐԳԱՍՏ. մ. Ի բաց տար. քաւ լիցի. ոչ լիցի. հաշա. (կայ եւ պրս. ֆէրէհէթ. լծ. ընդ պարկեշտ.) որպէս թէ՝ ձայն հրաժեշտ տալոյ պարկեշտութեամբ յանարժան բանից. *Զծոցն հայրենի թափուր թողլոյ. ո՛վ անգր, փարգաստ, քաւ լիցի։ Նա ոչ պարտէր ինչ պատիժս. ո՛վ անգր, փարգաստ. Սեբեր. Ե. Բ։ *Ոչ միայն զայս, փարգաստ, այլ եւ ոչ սիրելեաց իմոց այսպիսի ինչ համբաւք համբաւեսցին. Ոսկ. Ես։

ՓԱՐԵԼԻ, լոյ. լեաց. ա. Այն՝ զորով լինի փարել. գրկելի. սիրելի. տենչալի. խանդաղատելի. *Բժշկութեան արուեստ փարելի, եւ ոչ փախչելի ամենեցուն լիցի. Պէտ։ *Փարելի եւ սիրելի թագաւորին։ Որ փարելին էր քնքական հօտին. Վրք հց. ծդ. ճճ։ *Անմեղք, որ տառանց ներգութեան են, եւ ամենեցուն փարելի. Սարգ. ա. յհ. Է։

ՓԱՐԵԼԻ. խանդաղատական, աղերսական. սրտառուչ. գորովական. *Աղօթք աղերսալից. եւ պաղատանք փարելիք. Ագաթ։ Եւ Խոր. հռետ։ *Առ քեզ են բանք իմ փարելի, ով դու քաղաք յոյժ պանծալի. Ը. Եդես։ *Փարելի բարբառ ընդ իմ եղի եղի առ հայր գուշէր. Շար։

ՓԱՐԵԼԻ. գ. Περίψημα. Peripsema. Ջընջան, որ փարի զորբելի ենթակայի. կամ որպէս փարատիչ աղտոյ. սրբիչ. մաքրիչ. (յն. բէրիփսիմա, պարապարիչ. շուրջ մաքրիչ. որ այլուր թարգմանի 'ի մեզ, տարադիր կմ

կամ անարգեալ. և փոխանակ.) *Իբրև ա-ռակ նշաւակի եղեաք ամենայն աշխարհի, ամենեցուն փարելի լինել մինչև ցայժմ. ա. կոր. դ. ։

ՓԱՐԵԼԻ ԱՍԵՄ, կամ ԱՌՆԵՄ. որ-պէս յն. ֆարագալէ. Παρακαλῶ. Obsecro. Աղաչել փարելով. աղերսել խանդաղատե-լով. արգահատել. *Մի՛, աղաչեմ, և փարե-լի առնեմ, մի՛ վայրապար խաբեսջիք զանձինս։ Այլ աղաչեմ, և փարելի առնեմ։ Զքեզ փա-րելի առնեմք՝ արգահատող լինել, և մի՛ սաս-տիկ առ յանցաւորսն երևել. Ոսկ. եփես. դ. և մ. ա. 11 ։ ճ. 14։ *Առ ՛ի հաճել զմիտս յոխանխառու, գէն քո՝ ասէ, փարելի քո. Եփր. Բգ. (՚ի շնորհս նորա լսեմ աղաչանաց քոց։)

ՓԱՐԵՄ, եցի. ն. Περιχορεύω. Ambio. εἰσάγω, induco, և այլն. Պարփակել. շըր-ջափակել. պատել. շրջապարել. և Բերել. պորփըլէ, տանել. *Եթէ ունիցիս սենեակ, որ փարեսցէ զքեզ, մի՛ շինեսցես այլ մեծա-գոյն. Վրք հց. ե. *Շուրջ զաստուծով... անդադար փարեալ գյաւիտենականն նորա գիտութիւն. Դիոն. երկն. Իսկ Ոսկ. եղաս. ծբ. *Եւ ոչ ընդ հրապարակս փարես ըղ-ձաւարին». յն. ՛ի հանդէս բերես։ Որպէս և Խոր. գ. 8. *Ամենևին ոչ ունելով փա-րել աղնուական մտածութիւնս». այսինքն յանձին բերել, կամ զանձամբ պատել։

Իսկ ն. Տ. ՓԱՐԻՄ. *Զնովին փարեն հրեշ-տակք... իբրև զարդարովք փարիցեն. Կոչ. ա։ *Լոյս իմ կանուխ փարեսցէ զքև. Եփր. աղօթ։

ՓԱՐԹ, ի. գ. Բառ անյայտ, որպէս Պա-րարտուն, կամ գիրուց, Ճարպ. *Հերձաւ և վայթեցաւ (փոր յուդայի ՛ի տան). բայց հատն ներքոյ փարթին և փորոտոյն ժողո-վէր զորդիսն երուսաղէմի երթալ տեսանել զծանականս նորա. Ոսկ. գծ։

ՓԱՐԹԱՄ, ի, աց. ա. Πλούσιος. Dives, opulentus, copiosus. Ընչեղ. մեծատուն. Ճոխ. և Առաս. հարուստ. զէնկին, և տօլ. *Ծառայից, տերանց, աղքատաց, փարթա-մաց։ Փարթամքն ընչիւք՝ ոչ գեղեցիկ առ-գուրս լիցին. Ածաբ. ձրթ։ Նար. ծբ։ *Ընդ-էր ամենեքեան ոչ փարթամք, այլ աղ-քատք կարօտք մեծատանց. Լմբ. պտրգ։ *Արդ մի՛ պարծիր ո՛վ անզգամ, ժանտ և ժըպիրհ՝ չարեաց փարթամ. Շ. եդես։ *Ողորմութիւն ոչ ձանձրացաւ. փարթամ տըրիւք վճարակ-ցեցաւ. Լմբ. ՛ի Շ։

ՓԱՐԹԱՄԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ա-ռաւել փարթամ. *Ընչիւք փարթամագոյն։ Ասա յօժարամիտն փարթամագոյն է։ Քան զամենայն մեծութիւն փարթամագոյն է. Պիտ։ Ածաբ. ձրթ։ Բրս. մրկ։

ՓԱՐԹԱՄԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի ՛ի փարթամս և ՛ի փարթամութիւն. առատ. *Բղխմունք բարեաց մեզ ընծայեա՝ փարթա-մական. Երգ. օր. երկն։

ՓԱՐԹԱՄԱՆԱՄ, ացայ. չ. Մեծանալ. Ճոխանալ. հարստանալ. *Անտեսիցն ճոխութիւն փարթամացան. Նար. ծ։ *Վասն այնորիկ չքաւորի մարմնաւորօքն, զի դու փարթա-մասցիս հոգևորօքն. Սարգ. յուդ. ե։ *Աղա-չարես և դու փարթամանալ հոգւովդ ա-ռաքինութեամբ. Ոսկիփոր։

ՓԱՐԹԱՄԱՇՆՈՐՀ, ի, աց. ա. Փար-թամ շնորհօք, կմ ՛ի բաշխել զշնորհ և ըղ-ձիս. տաստաձեռն. մարդասէր. *Թերևս զմտաւ ածել նորա զփարթամաշնորհն յու-սուփ, զի գայցէ շնորհս առաջի երկրորդն փարաւոնի. Ցհ. կբ։

ՓԱՐԹԱՄԱՊԷՍ. մ. Πλουσίως Affatim. Ճոխապար. լիապէս. առատապէս. *Ցին-քեան ունելով փարթամապէս անուշահոտ որակութիւն. Դիոն. եկեղ։

ՓԱՐԹԱՄԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ փարթամանալ. Ճոխացուցանել. լնուլ բարեօք. *Ի նոցա լիութենէն փարթամացուցա-ցեն զձեր զանձարանն։ փարթամացուցեր, և աղքատացայ. Ցհ. կբ. Սկևռ. աղ։

ՓԱՐԹԱՄԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ փարթամացուցանէ. Ճոխացուցիչ. հարստաց-նող. *Վերացաւ ՛ի գլխոյս փարթամացուցիչ պտուղն գեղեցիկ. Խոր. գ. 68։ *Փարթա-մացուցիչքն եկեղեցւոյ, կամ հաստատե-լոց՝ (Թարգմանիչք). Ճ. Ը։ *Նմանեցուցա-նէ զանձի վասն փարթամացուցիչ և պա-տուական բնութեան. Իգն։ *Պիտանիք իցեն ՛ի բազում իրս մարդկան, և փարթամացուցիչք. Մխ. առակ։

ՓԱՐԹԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Πλοῦτος. Divitiae, opes, opulentia, copia. Ճոխութիւն. մե-ծութիւն. ընչեղութիւն. ինչք. հարստութիւն, մեծութիւն. զէնկինլիք, տօվլէթ, փէվլէթ. *Որ յաղքատու-թեանն է փարթամութիւն, ՛ի տկարու-թեանն զօրութիւն. Ածաբ. ծգ։ *Անդ ո՛չ ուրեք պէտութի, և ո՛չ փարթամութի, կամ փառք, կամ զօրութի. Ոսկ. յհ. ա. 42։ *Ընկալեալ զփառաց փարթամութիւն. Ցհ. կբ։ *Զխմանալեացն փարթամութի (կմ փարթամ մեծութի). Նար. կաա։ *Ցո՛րչա-փից զրկեցեր զանձն քո բարութեց. և ուրախ-արար փարթամութեց. Մաշ։ *Արժանաւոր փարթամութե՛ք վախճանեալ, բազում ինչս և ոսկի եթող նմին. Վրք հց. ծդ։ *Ըստ փար-թամութեն գերունականե տարբերեալ. Պղատ. օրին. դ։

Լայնաբար առի. *Փարթամութի բանից։ փարթամութիւն իմաստութե և գիտութե։ Ամենա-բարեաց փարթամութի վարուց. Ար. ճ։ Ճ. Գ։ Սրկ. աղ։

ՓԱՐԹԱՐ. չ. Κἄν, ἀλλὰ τουλάχιστον. Saltem. որ և ՔԱՐԷ. Գոնեա. գոնէ. գէթ. պառէ, պուրէ մ. *Վարանականք են, որք ակամայ ընարելի առնեն զերկրորդն. որգոն, գէթ, գո-նէ, փարթար. Թր. քեր։ *Փարթար մի ինչ խօ-սիք. Ոսկ. եա։ *Փարթար կամիմ, որ մանկամարդք լիցեն՝ թէ արանց լինիցին. Եփր. ա. թիմ։ *Լուա-եղէց փարթար զարամագրոյ ՛ի կարասին փո-փոխութի... գոնեայ առ մի անուանեացի. Կոչ. ղ։ *Փարթար զտարրումն գրիւք տրա-մաբանեսցես. Մագ. ծզ։ *Փարթար յեսին լինել նոցա, թէ և ոչ առաջինք. Երզն. մբ։ *Փարթար, գոնէ առէ. Հին բռ. եսագր. (ուր յԵ-սագր. գրի այժմ, փարթամ։)

ՓԱՐԻՄ, եցայ. յ. (՛ի հյ. Ձայնէս՝ պար. և յն. փէրի շուրջ.) Περιπλέκομαι, συνέχω. Amplector, complector, complicor, contineo. Պարապատիլ. պատատիլ. գրկախառնիլ. զիրկս արկանել. ոգեխառնիլ. փաթթուիլ, պըլը-ըլ, սարըլմագ, գուճագլամագ. *Մի՛ փարիր (կամ պատիր) ՛ի գիրկս՝ որ ոչ քո իցեն։ Զմի-մեանց պարանոցաւք անկեալ փարեալ համ-բուրէին. Առակ. ե. 20։ գ. Թ. ե. 27։ *Փարէին զոտիւք առն այ. ԺԺ։ *Ոչ միայն փարեցաւ բազմեալ, այլ և բնակեցաւ աղաւարեալ. Նար. կաա։ *Նաև այժմ իսկ փարիմք իբրև զհարազատսք եղբարքք. Սարկ. հանգ։

Կամ Շուրջ պատել և պատիլ իւիք իրօք. գրգալ և Ցարել միրոզապէս. *Զորով փա-րեալ (կամ փարեաց) լոյսն հաստատարած՝ և խառնեցաւ ընդ Ճառագայթութս խաչին։ Որով փարեալ (կմ փարեաց) հաստատարած լոյսն զկուսական անձամբ։ Լոյս փառաց փարէր զնոքօք։ Լուսազարդ փայլմամբ փարէր զնո-քօք. Ածաբ։ Շար։ *Աշակերտքն շուրջ փարե-ցան զփրկչաւն, և բարձրացայց զնոսա. Հանմ. առակ։ *Մարիամ պատեալ փարի զգերեզմա-նաւն։ Շուրջ զգերեզմանաւն փարէր։ փա-րէր ՛ի մէջ պարտիզին։ Փարին զարքայական սեղանոյն. Եղիշ. յոր։ ԺԺ։ Տօղ։ Ցհ. ճմ. ած։ *Փարի զմարդկային փառօք։ Զատոի խաւարաւ իբրև զլուսով փարել պատրէ. Բրս. հց։ Խոսր։ Տե՛ս և ՓԱՐԵՄ։

ՓԱՐԻՍԱԲԱՐ. մ. Իբրև զփարիսեցի. *Մի՛ փարիսաբար դատել զմաքսաւորն. Շ. Բղբ։

ՓԱՐԻՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական կեղծաւոր և քմամոլս փարիսեցւոց. *Փարի-սական յորդորն, և հրէիցն ձուչն է. Ցհ. կբ։ *Մեկնեցան ՛ի փարիսական մոլորութէ. Հանմ. առակ։

ՓԱՐՇԱՄԱՆ. Տ. ՓԱՇԱՄԱՆ։

ՓԱՐՈՒՄՆ, րման. գ. Փարիլն. գրգալն. շուրջ պատումն. *Առատոր փարումն հոգ-ւոյն սէր՝ օրինակաւ խնկոց. Ցհ. ճմ. եկեղ։

ՓԱՐՋ. կմ ՓԱՐՃ. գ. Բառ ռմկ. որպէս Թ. պարգատ. Փոքրիկ կուժ ջրոյ. *Փարչ մի ջուր։ Թէ փարչն լի է, լուռ է։ Լից ՛ի փարչ մի։ Դիր ՛ի փարչն. Վստ։

ՓԱՐՍԱԽ, կամ ՓԱՐՍԱՆԳ. Տ. ՀՐՍ-ՍԱԽ, կամ ՀՐԱՍԱԽ. պ. ֆարսէխ, ֆէրսէնկ. Παρασάγγης. Parasanga, leuca.

ՓԱՐՏ. ա. Բառ ռմկ. որպէս արար. ֆարտ. ֆէրտ. այսինքն կոճատ. Բէհ. *Առինչ առի և նմանն առ նմանն, և փարտն առ փարտն, և զոյգն առ զոյգն. Հին բռ։

ՓԱՐՏԱՅ, ի. գ. Բառ ռմկ. ֆէրտէ. այ-սինքն Վարագոյր. առագաստ. *Փառաց փար-տայիդ. Գնձ։

ՓԱՐՓԱՌ. ա. Χαροπός. Caesius, laetus. Վառ ՛ի վառ աչօք, կամ աչք զուարթա-տեսիլ, և շնորհալի և քաղցրահայեաց. ծաւի. *Այս անուն առեն՝ գանգրահեր, և ծաւի, և փարփառ է ՛ի ծնէ։ Գեղեցիկ լինի և փար-փառ. Վեցօր. է։ Շիր։

ՓԱՐՓԱՐ. գ. Πελεκάνος. Fulica, կամ picus marinus. Հաւալուսն՝ թռչուն ծո-վային. Գաղիան. (ուր Լէհ. ընթեռնու πελε-κῖνος, pelecinus. որպէս անուն խոտոյ յար-տորայս։)

ՓԱՓԱԳ. } գ. Πόθος, ἔρως. Desiderium,
ՓԱՓԱՔ. } amor. ἴαμα, sanatio, remedium. Պապակ և պապագումն սրտի. տենչ. բաղձանք. կարօտ. սէր. յօժարութի. ախորժ. հավէս, արզու, հավէս, իշտահ. Եւ և փա-րատումն, կամ դեղ և լրումն փափաքանաց. և ըստ այսմ առի. *Տուաւ նոցա ջուր յա-պառաժ վիմէ, և փափաք ծարաւոյ ՛ի խիստ վիմէ. Իմ. ժա. 4։ *Լցուցանել զփափագս քո։ կամեցայց ՛ի սահմանական ջրոց զփափագ սի-րոյ յագեցուցանել. Խոր. գ. 53. 67։ *Կամեցաւ ցուցանել մեզ զփափագ սիրոյ... յայտ արար զառաւել փափագ սիրոյ իւրոյ՝ զոր ունի առ մեզ։ Ընչից փափագ. Ոսկ. յհ. ա. 45։ ճ. 28։ *Եղև փառս այ, որ ՛ի ժամանակս թագաւո-րութեն նորա զայսպիսի հոգևոր կենաց փա-փաք ժառանգեաց յաշխարհիս հայոց. Փարպ։ *Զերմին փափագն առ նա։ Ասա զփափագն լնումք. Խոսր։ *Գրեմ առ անձուկ սիրոյ, և առ փափագ սրտիս։ Ի փափագ իմաստութեն ոյ յեղաշրջէ զմիտս աշակերտելոցն. Սարգ. ա. յհ. գ։ Լմբ. իմ։

ՓԱՓԱԳԱԳՈՅՆ. ա. Իբր Առաւել փափա-քելի. *Ցանկալին էր պտուղն սաաբին, խառնա-գոյն էր ցրտոյն զօրութեն, և գանձագոյն բրոք ջարգումն բարձիցն. այլ փափագագոյն է դրախտին փափկութիւն և հանգիստ. Թէոփ. խ Ա։

ՓԱՓԱԳԱԿԻՑ. ա. Συνεραστής. Rivalis. Զոյգ ընդ այլում փափաքող իմիք. նախան-ձակից. *Ո՛վ սիրելիք՝ խրատիչք, և Ճշմար-տութեն փափագակիցք. Ա. որս. է։

ՓԱՓԱԳԱՆՔ կամ ՓԱՓԱՔԱՆՔ. նաց. գ. փափաք. և փափաքելն. Փափաքանօք ընդունիմ (զցանկալի բաժակն). փարզ: Փափագանաց ձեռաց ասէք զխառարումս: փափագանօք մեռնելով առ նա. քր. Հոր: Արքայութիւնն է ընչին փափաքանք: Զփափագանս կենաց սերմանեաց արգելլով 'ի ստանկնելոյ զանձինս. Ոսկ. ա. Բես. և չ. ջ. 39: Ինձք փափագանացն ձեռաց անցին զայնպիսի զփառսն տեսանել. Իգն:

ՓԱՓԱԳԱՏԵՆՉ. ա. փափաքանօք տենչալի. տենչանօք փափագելի. գեղեցիկ. սիրուն. Սմատամագրարոյն չենկաց զշրեշտակացն և զփափագատենչ վանքն, որ բազմացն կոչի. Սամ. երէց:

ՓԱՓԱԳԵԼԻ կամ ՓԱՓԱՔԵԼԻ. ւոյ, լեաց. ա. Ὀρεκτός. Appetendus, optabilis. Արժանի փափաքելոյ. տենչալի. ցանկալի. Եւ ոչ ևս որում կարօտանայ, զվերջին փափագելին ունիցի արդէն իսկ. Ա. որ. Է: Զինչ փափաքելի քան զերանութիւն. Եփր. ղզ: Յոյժ տենչալի էր ինձ և փափաքելի՝ ոչ այլոց զեւ, և ոչ զայլս ինձ լինել 'ի թշնամութիւն. Յհ. ին. Եբ: 'Ի փափաքելեան երժող. զփափաքելիս ամբոխութեն 'ի գեձ ավեւտլ. խ. ուր: Հատանեաց գժոխոց և ոչ փառայն փափաքելեաց. Նար. Է:

ՓԱՓԱԳԵՄ, եցի, եմ, եցեք կամ ցա. ՓԱՓԱՔԵՄ. լրուք. ը. Ποθέω, ἐπιποθέω, ἐφίεμαι. Desidero, cupio, opto, և այլն. Փափագ ունել. իղձ լինել. պաղատիլ. և պասքել ոգւով. անձկալ, ըղձալ, տենչալ. ցանկալ. բաղձալ. յօժարել. ախորժել. հարցել. Որպէս փափագէ եղջերու յաղբերս ջրոց, այնպէս փափագէ անձն իմ առ քեզ Աձ: փափաքեաց անձն իմ 'ի ցանկալ քեզ յիրաւունս քո յամենայն ժամ: փափաքէ պատկերի մեռելոյ անշունչ տեսլեանն: Յանկացարուք բանից իմոց. փափաքեցարուք, և խրատեսջիք. և այլն: Փափագէ ամենայն բանական բնութիւն այ, և առաջին պատճառին. Ա. որ. Է: Որք վերնոյ ծագին փափագեն. Նի. Խմ: Կենդանի յուսոյն փափագեցին. Յծբ. ձէ: Փափաքելով մերոց հայրենեաց. Խոր. Գ. 62: փափաքեաց միւսք իմ բազմիլ ունամբ 'ի հոգևոր ստացմանն. Եփր. յհ. Ձ: Փափաքել առ ուրիշն շնորհաց. Յծբ. ծա: Որում ցուցեր այսօր փափաքողին զվէրս մարմնոյդ: Մտյն գոյով Նորա. վայելչարար յանձներ զնա փափագողին: Եւ ոչ շահավճառ եղելոյ հանդիպել կարող է փափաքեցելումն. Հոր: Ոսկ. յհ. Բ. 39: Ածոք. Աշոյ:

Գրի և փափագեալ, կամ փափագէք. Փափագեալ որ 'ի կարգիս է, գետեմ, պատմութիւն. Աշոք. էջաց:

ՓԱՓԱԳԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ փափաքել. շարժել 'ի փափագ. Ցանկութիւն փափագեցուցանէ զնոսա. Մեծ. Է: Յանկացեալ փափագեցուցանէ զնոսա կեղծաւոր տեսիլ զոհից ուտել զզոհեալն: Այն իսկ այս յամելս մեր 'ի ձենջ և հեռանալ սաստելն կարօտալ փափագեցոյց զմեզ տեսանել զերեսս ձեր մեծաւ ցանկութեամբ. Եփր. ա. յոբ. և ա. Բես. իսկ յամեն: Արք զնա ծառալով. և փափագեցոյց զնա որդենալովն. Եփր. համաք. Թերևս այնոր պատաղեցոյց:

ՓԱՓԱԳՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՓԱՓԱԳՈՒՄՆ. Որմունք փափաքութեանց զգայութեանց որոց ոչն հասանեն, մարմնիջին. Փիլ. Խնադն:

ՓԱՓԱԳՈՒՄՆ կամ ՓԱՓԱՔՈՒՄՆ. գման. Πόθος, ποθή, πόθησις, πόθημα, ἄφεσις. Desiderium, amor. փափագելն. և փափագ. ցանկութիւն. բաղձանք. տենչ. սէր. պաղատանս. Բարեպաշտութեանն կամ ազգականաց փափագումն. փեն: Փափաքումն մեծ ունիմ տեսանել զնա. Նանայ: 'Ի բաղձանաց սրտի փափագմանն. Նար. խ: Մեծաւ փափագմամբ ըղձային տեսանել. Իգն: Զփափաքումն կարօտութեան անձկոյն լցուցանէ: Փափաքումն առ սմա. Յծբ. ծա. ծէ: Կատարեցեր զփափագումն ընծայելոյս քո 'ի տաճարին. Հոր: Բաղձ քնութեան փափագմանն իմացութեանն. Դիոն. ածայ: 'Ի փափագումն աճէ զնոսա: Գնոյն անոք փափագմամբ էր. իսկ ոչ մինչն տեսակ հանդիսի և երկնելոյ: Ծարաւելի յորժամ բաժակ մի ջուր ցուցաանեն, փարատի յիւրեանց փափագմանէ. Ոսկ. յհ:

ՓԱՓԿԱԳՈՅՆ, գոյնի, իգ. ա. Առաւել կամ յոյժ փափուկ. կակղագոյն. 'Ի թանձրագունիցն պնդագոյնք եղիցին, և 'ի փափկագունիցն փափուկքն: Են ինչ որ խստագոյնք են, և են ինչ որ փափկագոյնք. Նիւս. բն:

ՓԱՓԿԱԽՕՍ. ի, աց. ա. Որ փափուկ է խօսքն բարբառն լեզուն. Փափկախօսս հեղլեն, սասանկ հաճոյեցին՝ ապաշնական հոգին. Եփր. Եբ:

ՓԱՓԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է փափկութե. Հանել այնուհետև զմարդն 'ի փափկական հանգստեան գրախտէն: Պահել զփափկականն զայն գրախտ: Որ Ճոխանայր՝ ադամայն հին՝ անդ փափկական. Ագաթ. Յհ. ին. Եբ: Եբր. ար. Եբ:

ՓԱՓԿԱԿԵԱՑ. կեցի, ցաց. ա. Ἁβροδίαιτος, τρυφερός. Delicatus, mollis. Որ կեայ 'ի փափկութե. փափկասուն. գիրգ. տկար. Փափկակեաց, բարեկեցիկ: Հեշտասէրք էին, և փափկակեաց. Վեցօր. Է: Եբր. Օգն: Գինի ոչ ասնին 'ի նոցա, այլ ջուր սկամակիութայ, երկի 'ծերութեանցն փափկակեցացն. Փիլ. ուս. պենտ:

ՓԱՓԿԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. և } Ἁβροδίαιτον. Vitae mollities. τρυφή, deliciae. Վարելն զփափուկ կեանս 'ի կերակուրս և 'ի հանդերձս.
ՓԱՓԿԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. Գ. } փափկակեացն գոլ. գրգռութիւն. Ոչ յաղագս զանման, այլ 'ի փափկակերութեն մեղադրել (մեծատանն). Բրս. ղ: Վասն անչափութեան առն, և փափկակեցութեն. Եւս. Յոբ:

ՓԱՓԿԱՁԱՅՆ, ի, իգ. ա. Որ ձայնն է փափուկ, քաղցր և զիլերաշեշիկ. փափկաձայնն. Հաղորդեալ մանկունս փափկաձայնս և երկարագլուխ. Խոր. Գ. 54: և Հ. Բուզ:

ՓԱՓԿԱՄՈՐԹ. ա. Որ փափուկ է մորթն. Ընչաւորք փափկամորթք. Նիւս. բն. Է:

ՓԱՓԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Τρυφάω, ἐντρυφάω, ἐκτρυφάω, κατατρυφάω. Delicior, delector, oblecto me, luxurio. σπαταλάω, κατασπαταλάω, deliciis affluo, diffluo. Ի փափկութե կեալ. զեղխել. վայելել. զուարճանալ. սէփանանալ. Փափկացայք 'ի վերայ երկրի. և զբօսայք: Գիրացան և փափկացան 'ի բարութիւն մեծամբ: Ինքն ընդ թագաւորս փափկացի: Հեղք փափկասցին 'ի բազում խաղաղութիւն բերանացն. Նաք հայցեցիք և փափկացեալք: Փափկանայց յանկութեամբ ձեր. Եւ: Գրեցէք և փափկասցուք, և մեղանչեցէք անեբկեալ. Մանդ. ծէ: Մի որովայնիւ փափկացուք. Ճ. Բ: Կամեցաք փափկանալ յինչս: Որ երծայ սասի մեծութեն ընչից՝ այսինքն արօք որորմութե, յաւիտեան փափկանայ 'ի նոսա. Ոսկ. յհ. ա. 15: Նորոգ գարձեալ (Թեոգն թուլունք) 'ի մէջ ջուրցն փափկանան. Եփր. ծն: Տեսանեն զնա այր խնամօտն, և փափկանայր 'ի բանս նորա. Հ. Եւս:

ՓԱՓԿԱՆԱԼ. փափուկ լինել. կակղանալ. յոխորտալ, յակինալ. Գրգեալ փափկանայ մես (կենդանեաց) վերաստին բարեխնամ կերակրողութեն. Գիւ:

ՓԱՓԿԱՆԱԼ. փափուկ և տխ. պայծ. Դաստրկացեալ և փափկացեալ եղիցի մեղաբարութեն. Կոմն:

ՓԱՓԿԱՆԱԼ. Անարժէքի և հեշտալի կամ փափաքելի գասնել. Եթե փափկանայ քեզ սրբութիւ ջրոյ, ապ'ես 'ի մեւս քո զպապակման բոլորին այնձիկ գրչաշատակ. Կլիմ:

ՓԱՓԿԱՆՔ. նաց. Տ. ՓԱՓԿՈՒԹԻՒՆ. Փափկանաց և գրգանաց էր սերմն. Վրդն. Ծն:

ՓԱՓԿԱՍԱՑ. ա. Փափուկ սասացեալ. Երգեալն մեղկացուցիչ ձայնիւ. Ականջն 'ի լսել մեղաց, և 'ի ձայնս գուսանաց, և փափկասաց եղանակաց. Կոմն:

ՓԱՓԿԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Սիրող փափկութեն. հեշտասէր. թուլամորթ. գէջ. Փափկասէր, արծաթասէր, մարմնոյ սարսուն. Լմբ. ող: Զբարս թուլացելոյ և զփափկասէրս. Ոսկ. յհ. ա. 21: Իմաստն է առ փափկասէրս զերեսս քնքշ տեսանել. Մանդ. Է: Ըստ մեծատան փափկասէրին եւ փափկացոյ յաւորեկն. Յօ. եղբ:

ՓԱՓԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Գ. Սէր փափկութեն. Մեծեան համարեալ զարկրամպութիւն, և սեղան զոհից նոցա զփափկասիրութիւն... զամենայն կերակուր զոր փափկասիրութք առարժեալ. մի կերիցես. Վրդ. Հց. Է: Ոչ միայն փափկասիրութիւն անասնոցան, այլ անմտութքն. Լմբ. ող: Սերմանի փափկասիրութե զաւակ ծնայ վաւաշոտութեն. Սինն. ող:

ՓԱՓԿԱՍՆՈՒՑ. ա. փափկութքանուցիչ. ասեն փափուկ սնընդեան. Առ 'ի գրգանօք և փափկասնոյց բարեկրութենք լցուցանել զվիճակեալսն: Հաւատական 'ի փափկասնոյցն և յանկարծ բարեօք զուարճացեալ յամենայնից տեղեգէս. Գիւ: Դրախտ փափկասնոյց՝ զանազանափեթեթ բազրմելեբ. Թեոդոր. Խոս:

ՓԱՓԿԱՍՆՈՒՆԴ. Տ. ՓԱՓԿԱՍՈՒՆ. Արգեալ, գոլ գեանս մանուկ եւ փափկասնունդ. Վրդ. Հց. ծէ:

ՓԱՓԿԱՍՈՒՆ, սնի, իգ. ա. Τρυφερός. Delicatus. ἁπαλός, tener, mollis. Ի փափկութե կամ փափուկ սնեալ. գիրգ. քնքուշ. Մեծան. Խոնոսն պահեալ. ճոխ. ծեր. ճոխ. ղոհեալ, ճ. և յ. ի. ե: Որ փափկասուն լինի 'ի մանկութե, 'ի ծառայութեն մնասցի: Փափկասունք իմ գնացին զճանապարհս խիստ. Աստղ. Իջ. 11: Բարոտ. ջ. 26: Համբեր մեղկս փափկասունն՝ խիստ հողոտն դարանահան առ. Եփր. օրին: Տիկնայք փափկասունք հայոց աշխարհին... բակ և հետի երեմային 'ի տուն աղօթից. Եղիշ. Է: Բերանացն զփափկասունն զգարշապարամն ամոլորեցցնն. Ոսկ. Եփես. Ծե: Փափկասուն վաճառաչուն քաղաք սփիւռ. Կղմիտ:

Եւ երբ փափկանայ, ասէն փափկութե. Գրգեալ փափկասուն հեշտանայ: Փափկասուն և երասնելից անկարգռրելոյ գրոհա. Գիւ:

ՓԱՓԿԱՎԱՆԿ. ա. Որ վանկն՝ հնչեանն ձայնի է փափուկ. փափկաձայն. Քաղցել մանկունս քաղցրեքո փափկավանկս. Յհ. Խե:

ՓԱՓԿԱՎԱՐ, ի, աց. ա. Τρυφών. Delicatus. Որ հարի եւեք փափուկ վարելեղ կեանս. որպէս փափկակեաց առ ծերութե կամ առ տկարութե. Գոն 'ի նոսա ծերք փափկավարք: Հաւատալ ածէլ լինել վասն փափկավարացն. Եղիշ. Փոք. թի. տիւնա:

ՓԱՓԿԱՑԱՆ. ա. Իբր փափկացեալ. Իսկ որ յաշխարհն մարմնով փափկացան, և յաւ.

առ՛ վշտացած. Լմբ. եր ըստ էջ։

ՓԱՓԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. 'Απαλόω, ἀπαλύνω. Mollio, mollem reddo. Տալ փափկանալ. գրգել. մեղկացուցանել. և կակղացուցանել. եումշաթմագ, եումուշ դութմագ. ուճուլանտըրմագ, եումշաթմագ, հօշլանտըրմագ. Փափկացուսցէ զմարմին նորա իբրև զմանկան. Յոբ. լգ. 25։ Որ սաստ զմարմինն փափկացուցանէ, 'ի յաւիտենական հանգիստն ոչ կարէ մտանել. Վրք հց. իդ։ Իսկ մեք փափկացուցանեմք զմեզ լինելով կակուղ զգեստիւք. Աճառ. աղք։ Գրգեալ փափկացուցանէ հոգւոյն շնորհիւ. Լմբ. աղ։ Ջերոյ առաքինութեն խորտիկս (դնէ առաջի՛) առ 'ի փափկացուցանել զմեզ այնու կերակրով. Վրք ՃԺԸ։ Պարարեն զնա, և փափկացուցանեն՝ պահելով յօրն զենման։ Չիք ինչ որ այնպէս դիւրէ հեշտացուցանել զմիտս, և փափկացուցանել զհոգին, որպէս ուտանելով եթէ ախորժականքն մտաց 'ի գլուխ ելին և կատարեցան. Սարգ. յհ. Ճ. և Ժ. դ. Դ։

Կամ Փափկութիւն անցուցանել. փափուկս առնել. Եւ ոչ զծոմականսն զատարկացուցանել և փափկացուցանել զաւուրս. Յհ. իմ. ափ։

ՓԱՓԿԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ ինչ փափկացուցանէ. Գրգիչ և փափկացուցիչ մտացն։ Հեշտալիք են և փափկացուցիչք. Լմբ. աղ։ Երզն. Ճ. խորան։

ՓԱՓԿԵՐԱԽ. ի, ից. ա. 'Ευήνιος. Tractabilis, obsequens, lenis, mitis. Որոյ փափուկ է երախ, այսինքն բերանն. դիւրասանձելի. հլու. դիւրալուր. եուշաղ, հճօք, մօող. Իբրև եզինվար փափկերախ և հանդարտ։ Երիվար բրտերախ, և փափկերախ։ Ոչ երիվարս մի փկերախս. Անան. յաղ։ Ոսկ. ննջ։ Պրպմ. լէ։

Նմանութիւն առն. Արեգակնն այնչափ փափկերախ լինէր առ հրամանն. Գէննադ։ Նախ քան զայլսն՝ զլսելիս դնել զլի օրհնութիւն, այսինքն պհաւանող և զփափկերախ. Մեկն. ղեւ։

ՓԱՓԿԵՐԱԽՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Ευήνιον. Facilitas. Փափկերախն գոլ. հլութիւն. Զերեւարացն բարեհաւանութիւն և փափկերախութիւն. Դիոն. երկն։

ՓԱՓԿԻԿ. ա. Փափուկ իմն. մատաղ. եափ-եաշ, եօմուշաք թէօրէէ, թազէ. Երթայց մինչև փափկիկն է, և բազում մեքենայիւք խմաւք խաբեսցի. Վրք հց. իդ։

ՓԱՓԿԻՍ. Նոյն ընդ վ. Մինչդեռ տղայն է, փափկին և դիւրին բերանոյն են. Նիւս. կազմ. ԻԷ։

ՓԱՓԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Τρυφή, εὐτρύφημα. Deliciae, voluptas, oblectatio, luxus. Փափկանալն. գրգանք. զուարճութիւն. վայելք. դիւրութիւն. հեշտութիւն. իւր փափուկք. զէֆք, սէֆա, թէմ, խօշ թիրլիք. (եբր. ադէն, էդէն, և այլն, յորմէ ադին, կամ եդեմ.) Եդ զնա 'ի դրախտին փափկութեան։ Զուխս փափկութեան քո տացես ըմպել նոցա։ Ելից զկուշտ իւր 'ի փափկութենէ իմմէ։ Ընկցին 'ի տանց փափկութեանց իւրեանց. և այլն։ Ծուլութիւն՝ խափանման ('ի գործոյ) և փափկութեան ծնունդք. Պղատ. օրէն. Ճ։ Ի մեծութիւն կամ 'ի մարմնոյս փափկութիւնս թաւալելով. Փիլ. Ճ. բան։ Յաւուրս զովասալ 'ի փափկութեան և յամենայն ուրախութեան վայելէին. Յճխ. Է։ Ո՛չ լինի անցաւոր մեծութիւնս և փափկութիւնս զանճառ փափկութիւնն ժառանգել. Մանդ. Դ։ Զփափկութի կերակրոց և զանգանոց արհամարհեաց. Ոսկ. յհ. ա. 15։

ՓԱՓԿՈՒԹԻՒՆ. Τρυφερότης, ἁπαλότης. Mollities, teneritudo. Փափուկն գոլ. մեղկութիւն. կակղութիւն. մատաղութիւն. լաւութի. ազնուութի. նազիքլիք, եումշագլըգ, նազէքլիք. Որոյ ոչ իցէ ոտին իւրոյ առեալ զփորձ գնալոյ 'ի վերայ երկրի՝ վասն փափկութեան իւրոյ և գգուութեան։ Յարօտս փափկութեան արածեցից զնոսա։ Արմատք փափկութեան նորա, և պտուղ նորա նեխեալքն։ Ի հանդերձս փափկութեան (այսինքն փափուկս, կակուղս). և այլն։ Զի մի քանցեալ զերեկեալ խստաւ կերակրոյն ընդ այցն փափկութիւն. Նիւս. կազմ։ Եւ մեք դժուարին ինչ ձեռոյն փափկութեանդ չերևեցուցաք։ Մի՛ զգրուն փակեսցուք ընդդէմ լուսոյն, զի բազմապատիկ վայելել մարթասցուք 'ի փափկութեան նորա. Ոսկ. յհ. ա. 3. և 4։

Իսկ Ե. Ա. Դ. 11. Վասն երկիւղածութե աւուրն փափկութեանն. իմա, վասն փափուկ և սրբ պահելոյ. կամ ըստ յն. վասն պատուոյ նշանաւոր աւուրն։

ՓԱՓՈՒԿ. փկի, կաց. ա. Τρυφερός. Delicatus, և deliciosus, և deliciis deditus. ἁπαλός, μαλακός, mollis, tener. Կակուղ. մեղմ. մատաղ. դալար. դիւրին. հեշտալի. մօողաշ. թէօրէէ, եումշագ, ճօլայիմ, թազէ. Ուլս փափուկս։ Որպէս արմաւենիք... տնկեալք 'ի տան տեառն... դիրգք և փափուկք եղիցին։ Որ զփափուկսն զգեցեալ են. և այլն։ Մի՛ սիրեր զերեսքայլն փափուկ կերակրովք։ Հանդերձս ազնիւս և գեղեցիկս, փափուկս և պայծառս։ Ստանալ փափու. կ ինչ հանդերձ. Նէղոս։ Ագաթ։ Մաշտ։ Յաղթեցին հեշտութեանց մարմնոյ, և փափուկ կենաց. Բրս. մրկ։ Ոչ կարեն ելանել ջուրք փափուկք 'ի ցամաք վիմէն. Եփր. թուոց։ Ընդայտ և փափուկ բնութի օդոյ. Սարկ. աղ։ Փափուկ զաւազ. Փարպ։

Կամ Գիրգ. քնքուշ. վայելչագեղ. փափկասուն. մեղկ. եափ-եաշ ծեծած. Նազ. Գիրգն՝ որ 'ի քեզ, և փափուկն յոյժ։ Ոչ ևս յաւելուցուս կոչել դիրգ և փափուկ։ Լուր զայս փափուկդ։ Ի վերայ փափուկ որդւոցն քոց։ Եւ շուշան էր փափուկ յոյժ, և գեղեցիկ տեսլեամբ. և այլն։ Փափուկ օրիորդ։ Եւ իմ տեսեալ զնոսա փափուկս. Խոր. Բ. 47։ Վրք հց. Ճ։

Կամ Ազնիւ, նուիրական, որ հանգըստեան՝ աղօթից և պահոց. Կոչեսցես զշաբաթս փափուկս նուիրեալս և փառաւորեալս. Փափուկ ունել զօրն շաբաթուց։ Փափուկ ունել զեօթներորդ շաբաթուց. և այլն։

ՓԱՔԱՄ, ազոյ կմ ազի. ը. Շատ փնտրելով կմ հալալ անասնոց առ խօթութեան։ Վստկ։

ՓԵԲՐՈՒԱՐԻՈՍ. ի. գ. Բառ լտ. Februarius. Φεβρουάριος. ամս. ֆէվրիէր. վր. թէգէրվար. Երկրորդ ամիսն տարւոյ առ հռովմայեցիս. Նուման պոմպիլիոս երկուս ամիս յաւել 'ի տարին, զյունուարիոս, և զփեբրուարիոս. Եւս. քր. Բ։

ՓԵԳԱՆԱՅ. / ՓԵԳԵՆԱՅ. ի, ից. գ. Նոյն է և յն. ֆէյղան. Πήγανον. Ruta. Բոյս մանրատերև՝ մշտադալար, ծանրահոտ և դառնորակ, սակայն 'ի կիր արկեալ 'ի դեղ. սատափ. սէտէֆ օթու. վայրենին կոչի մախմուր չէլէպի. Տասանորդէք զանանուխ և զփեգանայ (կամ զփեգենայ), և զամենայն բանջար. Ղկ. ժա. 42։ Սամիթ, և գինձ, չաման, և փեգենայ, և նմանք սոցին. Մխ. առակ։ Պեգանոն, փեգենայ. Գաղիան։

ՓԵԹԱԿ. ի, աց. գ. Καψέλη. Alveare, cella. Մեղուանոց. սապատն՝ ուր մեղուք կողմն զպան և զմեղր իւրեանց. փօճա, փօճան. Մեղուք վաճառեալ ըստ մեղր ... նմին փեթակաւ. Մխ. դպ։ Եւ են արարեալ փեթակք ճ գործակցութե մարդկան. Փիլ։

ՓԵՂ. Տ. ՓԻՂ։

ՓԵՂԿ. ի, ից կամ աց. գ. 'Αυλαία. Aulaeum. δέῤῥις, pellis. Փերթ կամ կապերտ՝ կտաւի կամ մաշկեղէն 'ի պէտս վարագուրաց և վրանաց. պատատառ. ծածկոյթ. գորգ. վարագոյր. քղանցք. դրօշակ. նարդէք, ճաջըմ. խալի, հալը. դէս պէրտէ ճէրգէֆի. թիլէր ճէրգէֆի, ճէշ. Մի՛ոյ փեղկին։ Փեղկի միոյ։ Ամենայն փեղկաց (կամ փեղկացն)։ Խառնեսցես զփեղկսն ընդ միմեանս աղխիւքն։ Մետասան փեղկ։ Չափ նոյն եղիցի մետասանեցունց փեղկացն (կամ փեղկացն)։ Կիսով փեղկին աւելորդաւ մնացելով ծածկեսցես զապարօնն փեղկից խորանին։ Խոտորեցաւ նա 'ի խորանին, և ծածկեաց զնա ընդ փեղկիւք նորա։ Քակեցան փեղկք խորանին իմոյ։ Զգեցցին փեղկս մազեղէնս, փոխանակ զի սաեցին. և այլն։ Բացաւ փեղկ մի ծածկութեան կառուցն. Փարպ։ Կամ երկնի զնմարդ ոք երկիր պագանիցէ, որ ամպով ծածկի. զոր իբրև զփեղկս պրկեաց արարիչն. Ճ. Գ։

Նաև և՝ Սողոմոն լերին՝ նմանութիւ քղանցից կամ դրօշակի. Էջէք. Հոսանք ջուրց բարեհամից ... 'ի հիմանց փեղկից լերանց միաւորեալք 'ի ծաւալումն գետոց պերճանային. Խոր. Ճ. 15։

ՓԵՂՄՈՆԻ, կամ ՓԵԼՄՈՆԻ. կմ ՓԵԼՈՆԻ. Φελμονή. Phelmoni. ամս. ֆիլան. Այս ինչ, այս անուն՝ անձն կամ տեղի նըշանակեալ առանց անուան իւր յայտնի. տես և ՊՂՄՈՆԻ ՓԵՂՄՈՆԻ. Եւ ասէր սուրբ մի ցփեղմոնին (կամ ցփելմոնին), որ խօսէր. Դան. Ը. 13։ Ոմանք 'ի քաղդէականն իմանան զայս ձայն Փէլմօնի որպէս սերտ բարեկամ, կմ գլխաւոր, գաղերեց նշանաւոր. և ըստ այսմ դրէ Վարդան 'ի Մեկն. դան. Պարզէ գարրիէլ մեկնութի, հրաման առեալ 'ի վեհագունէ ումեմնէ 'ի պետացն դասուց, որ ևս միջամտեալ են երկնաւոր խորհրդոյն, զոր փելմոնի (կամ փեղմոնի) ասաց, որ է 'ի նշանաւոր դասուց »։

ՓԵՃԵԿ, կմ ՓԵՃՈԿ. ի, կմ ոյ. գ. Φλοιός. Cortex. գրի և ՓՈՃՈԿ, ՓՃՈՔ կմ ՓՉՈՔ. ամս. կճէպ, կէճէպ. խէճէպ. գապուգ. Արտաքին կեղև և քիստ արմատեաց. և խոշոր պատեանք կորիզի և սերման պտղոց. (խարլ. պօսլլէ.) Երկու բնութի է ընկուզին զանգեալ. մի՝ փեճեկոյն, որ ունի զփայտի բընութիւն, և մի՝ որ 'ի ներքս պարարտութիւն։ Միմեանց պիտոյանան 'ի կենդանիս, որպէս հատ ցորենոյ՝ փեճոկին իւրոյ. Նար. երգ։ Երզն. մթ։

ՓԵՃՈԿԵՄ. եցի. ն. որ և ՓՈՃՈԿԵԼ. Հանել զփեճեկն 'ի բաց՝ ծեծելով կամ ջախելով. Զինչ անպարապքս. զոր նեկոկրիան կլպրայեալ գռուզն իբր հատս ցորենոյ և կմ գարւոյ փեճոկել հրամայեաց. Փիլ. նխ. Ճ։

ՓԵՆՆԱ. այի. գ. Φαινής, ἀνεμώνη. Anemone, vaccinium, saliunca. Անուն ծաղկի և բուսոյ՝ բազմատեսակ. հատարակօրէն ծընունդ է կարմրուսից՝ դիւրաւ հոսելի յերեսաց հողմոյ, կամ ըստ պլինիոսի՝ ոչ լինի բացեալ, բայց 'ի շնչելոյ հողմոյ. (յն. ֆենէս. իբր երևութացեալ. և անէմօնի, իբր հողմավար. թ. նաման, չէքայիգի նաման, իսկ կարմիրն՝ ողչէքան.) Փեննայ զանձն որբասէր ասէր, և ամբարհաւաճէր 'ի (վր) բնաւից. իբրու զի ընդդիմանայ դիւաց ... և զատ ունայն քան զբաղումն. վա զի ծաղիկք ամենայն 'ի պէտս վարէին բժշկաց. իսկ նա՝ և ոչ բնաւ. Մխ. առակ. իէ։ Ուգաղլէ. փէննայ, կմ խաչափայտ. Գալուստ. փէննայ. Գաղիան։ Փեննայի տակ, կնդիկ. Հին բռ։ Տե՛ս և ԳՈՅԳ։

ՓԵՇԱԽՈՐ. ա. Արուեստաւոր ինչ ճարտար յօրինուածով գծագրեալ յար և նման իրաց. զի 'ի Հին բռ. որպէս փաղանոսն գրին. Նմանութի. օրակ, նմանակ, փեշաւոր, գի-

մուր, կենդանագիր ։։

ՓԵՌԵԿԵՄ. կեցի կամ կի. ն. Διασπάω. Discerpo. գրի և ՊԵՌԵՏԵԼ, յորմէ և ԵՐԿՊԱՌԱՊԵԼ. ռմ. պԷ-րիյփԷն, պԷ-րըրիփԷն. թ. ֆօրլաղմագ, ֆառալմագ. Երկփեղկել. պատառել. հատանել. ճեղքել. բաժանել 'ի մասունս. մեկնել. բանալ. բաշխել. *Յերկուսին կողմանս փեռեկեալ զգերանն առիւծու ... Զայս պեռեքեալ. Փիլ. առնես ։ *Աղօթիւք զերկինս փեռեկէր, և զորդի ընդ աջմէ հօր տեսանէր. Խոսր ։ *Զկարմիր փեռեկեաց ծով. Սարկ. լա ։ *Զզլացեալ զփեռեկիլն 'ի միաբանութենէ. Ցհ. կբ ։ *Մակաղետական հեղուլին 'ի սոսրակայեալսն աչ 'ի ծայրագոյն արփւոյն փեռեկի ... փանաքիմաց մտածութիւ փեռեկեցի զզգայարանս հանճարոյ ։ Փեռեկեաց ընդարձակեաց զհուրն 'ի վեր և 'ի խոնարհ. Մագ ։ *Վասն խաչին իսկ տացեալ գառանի, թէ զկամարն երկնից փեռեկեաց. Գնձառ ։ *Ի բաց փեռեկէ զդուրս, և հեղեալ զեղու զողորմութիւն ։ Փակեցին զխոստովանութիւն յուսոյ և սիրոյ, զորս նոքա փեռեկին ։ Զոր կարդաւոր համարեցայ ի կարի խուզողութիւ եւ փեռեկել. Լմբ. պտրգ ։ *Նաև զգերանն փեռեկէ սրտին ցնծութիւն թուլութիւ ջլացն, որ ծառը անուանի Մաղթանօք բանամք զդրունս արդարութեան. փեռեկեալ զարդարութեան մաղթանացն, ճանապարհ արար առ նա ողորմութիւ փրկագործութեան. Լմբ. ող ։

ՓԵՌԵԿՈՒՄՆ, կման. գ. Κεχηνώς. Hiulcus. փեռեկելն, ելն. բացուած. պատառուած. *Որպէս թէ ընդ առկաւ ինչ փեռեկուածն ծերպից նշոյլք երևեսցին. Եղնկ ։ *Զեկեղեցւոյ խորհրդոյ փեռեկումն. Ճ. Գ ։ *Շաղկապ է բառ, որ շաղկապէ զորանտախոհութիւն ոճով, և զմեկնութե փեռեկումն յայտնէ (յն. լուծ) ։ Տրոհութիւն առէ զփեռեկումն և զորոշումն բանիցն և տանց յընթերցողութեան. Թր. քեր ։ Երզն. քեր ։

ՓԵՍԱԾՈՒ. գ. փոխանակ գրելոյ՝ փեսայածու. *Պօղոս 'ի նոյն քաղաքի փեսաւէր նորին հարսին, և փեսածու զնա առ ժամայն 'ի քնէ կարդեալ կոչուցանէին. Անան. եկեղ ։

ՓԵՍԱՀՐԱՒԷՐ. Տ. ՓԵՍԱՒԷՐ. *Դուք էք փեսահրաւէրք և նորաղգեստք, արժանիք բազմականի. Մծբ. ծե ։

ՓԵՍԱՅ. ի. ից. գ. Νυμφίος. Sponsus, maritus. Այր հարսին՝ օրինօք խօսեցեալ և ամուսնացեալ. ֆէտայ, սեռ. ֆէտի. կի-վէյի, կէօյէկի-. էաղ-գիւս. *Որ ունի հարսն, նա է փեսայ. իսկ բարեկամ փեսային ուրախ լինի վասն ձայնի փեսային ։ Որպէս փեսայ՝ զի ելանէ յառագաստէ իւրմէ ։ Իբրև փեսայի եդ ինձ պսակ ։ Ուրախ լինի փեսայ առ հարսին ։ Զձայն հարսին, և զձայն փեսայի ։ Ամենայն փեսայից. և ամենայն հարսանց. և այլն ։ *Եթէ խառնիցիք ընդ նոսա խնամութիւ. փեսայ լինել, և հարսն առնուլ 'ի նոցանէ. Եփր. յես ։

ՓԵՍԱՅ. Γαμβρός. Gener. իբր առնչակից ընդ աներոյ և զոքանչի՝ յետ խօսեցեալ գոլոյ դստեր նոցա. փամափ. *Ել Ղովտ, և խօսեցաւ ը փեսայս իւր որ առնլոց էին զդստերս նորա. և թուէր ծաղր առնել յաչս փեսայից իւրոց ։ Սամփսոն փեսայ Թամնացւոյն ։ Ո՞վ եմ ես, զի լինիցիմ փեսայ արքայի ։ Էր նա փեսայ քահանայապետին ։

ՓԵՍԱՅԱԲԱՐ. մ. Իբրև փեսայ. ֆէտի պէկի-վէյի կէպի. *Այսօր հեզաբար և փեսայաբար գայ մտանէ 'ի քեզ նոր երուսաղէմ. Գնձ ։

ՓԵՍԱՅԱԶԳԵԱՑ. ա. Զգեցեալ ըստ օրինակի փեսայի ։ Վրդն. երգ ։

ՓԵՍԱՅԱԶԳԵՍՏ ԱՌՆԵԼ. Νυμφοστολέω. Զգեցուցանել զարդուք զփեսայն և զհարսն ։ Նիւս. երգ ։

ՓԵՍԱՅԱԾԻՆ, ծնի. ա. Νυμφότοκος. Qui sponsum parit. Ծնօղ երկնաւոր փեսային. տիրամայր կոյս. *Ուրախ լեր բերկրեալդ. այրի եղելոյ աշխարհի՝ անշաղախ փեսայածին ։ Հարսն երկնաւոր՝ կոյս փեսայածին. Ոսկ. յաւէտխ ։ Մարաբ ։

ՓԵՍԱՅԱԾՈՒ. ի, աց. ա. գ. Νυμφαγωγός, νυμφοστόλος. Pronubus. որ և ՓԵՍԱԾՈՒ. Ածօղ զփեսայն առ հարսն, որպէս և զհարսն առ փեսայն. փեսաւէր, և այլ ևս բարեկամք փեսային. սաղտըճ, և ալլափճը. (ըստ յն. ասի և հարսնածու՝ նովին համաձայնութիւ. զի նիմֆիօս, է փեսայ, և նիմֆի. հարսն.) *Որպէս փեսայածու տեսանելով զփեսայն՝ առնլէր (յհ. մկրտ.) Ճ. Գ ։ *Նմանեցից քեզ ըմ փեսայածուին և փեսային, որ և պքանչելագործէ 'ի հարսանիսն. Աճառ. Դրք ։ *Փեսայածուքն կէս նպատակի եդեալ սահմանաւոր զհարսանիսն յօրինելոյ ... ըստ օրինացն հարսանեաց՝ ըստ հրամանի փեսայածուացն. Զքր. կբ ։ *Ըստ օրինակի փեսայածուացն. Ոսկէփոր ։

ՓԵՍԱՅԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Νυμφαγωγία. Sponsalia. Ածելն զփեսայ. փեսաւէրութիւն *Յորժամ զփեսայի և զհարսին բանս յուշ արար, եցոյց՝ եթէ փեսայածութիւն որպէս լինիցի. Ոսկ. յհ. ա. 28 ։

ՓԵՍԱՅԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Νυμφικός. Sponsalitius. Սեպհական փեսայի և փեսայութե. *Փեսայական զարդու հրճուելով. Նիւս. երգ ։ *Հարսն երկնանման, յուսիկ (այսինքն յղի) փրկական, քեզ փեսայական. Գնձ ։

ՓԵՍԱՅԱՆԱՄ. ացայ. չ. Ἐπιγαμβρεύομαι. Gener fio, affinitatem ineo. Փեսայ լինել, առնուլ զդուստր ուրուք. ֆէտայ օլմաղ. կի-վէյի՝ փամափ օլմագ. *Երկոքումբք փեսայասցիս դու ինձ այսօր ։ Փեսայացիր դու արքայի ։ Թէ թե՞ իցէ յաչս ձեր փեսայանալ արքայի. Ա. թ. ա. բգ. ծէ ։ *Լինին հարսանիք մաքսիմինայ դստերն գիոկղետիանոսի 'ի նիկոմիդիա՝ փեսայանալով նմա կոստանդիանոսի կեսարի որդւոյ կոստոյ ։ Վասակ հայկազուն փեսայացեալ էր աշոտոյ իշխանաց իշխանի. Խոր. բ. 80 ։ Յհ. կբ ։ *Առագաստ՝ յորում բանն փեսայացաւ 'ի մարմինն ։ Առագաստ անճառելոյ բնակողին 'ի քեզ փեսայացեալ բանին. Պրոկղ. 'ի կոյսն ։ Շար ։

ՓԵՍԱՅԱՆՄԱՆ. ա. մ. Նման փեսայի. *Յարևելից գեղով ծագէ փեսայանման (կամ փեսայական), արդագապէս զընթացս առեալ հսկայական. Երզն. օգ. երկ ։

ՓԵՍԱՅԱՆՈՒԷՐ. գ. Γάμος. Nuptiae. Հանդէս նուէրական փեսայութե. հրաւէր 'ի փեսայէ. յն. հարսանիք. *Թշնամանեցեր զփեսայանուէրսն, անարգեցեր և զփեսայն. Ոսկ. ես ։

ՓԵՍԱՅԱՊԷՍ. մ. Որպէս փեսայ. փեսայաբար. փեսայօրէն. *Փեսայապէս զարդարեալ ։ Փեսայապէս զարդուք պճնէր, զլխոյն պսակքն նստէր. Նար. երգ ։ Լմբ. 'ի Շ ։

ՓԵՍԱՅԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Νυμφεῖον. Thalamus. Տուն փեսայի կամ հարսանեաց. հարսնարան. և Առագաստ. սենեակ փեսայի և հարսին. *Ի փեսայարանն ընդ փեսային մտանիցեմք ... Փեսայարան զանձինս եառուն ։ Որ սիրեն 'ի փեսայարանն մտանել. ՃՃ ։ Մանդ ։

ՓԵՍԱՅԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐπιγαμβρεύω. Generum assumo. Փեսայ առնել զոք իւրեան. տալ ումեք զդուստր իւր. *Փեսայացուցից զքեզ ինձ. Ա. Դ. Ժ. 56 ։ *Տրդատ ոմն, զոր փեսայացոյց իւր արքայ տիրան 'ի դուստր իւր յերանեակ ։ Փեսայացուցանէ (զդրիգոր) գուսիթ 'ի դուստր իւր մարիամ ։ Շապուհ խոստացաւ փեսայացուցանել զմեհրուժան 'ի քոյր իւր. Խոր. բ. 60. 77 ։ Արծր. ա. 14 ։

ՓԵՍԱՅԻՄ, եցայ. յ. Տ. ՓԵՍԱՅԱՆԱՄ, և ԽՆԱՄԵՆԱՄ. *Եթէ փեսայեսջիք դուք ը նոսա, եղիցին նոքա լիբրև փուշ յաչս ձեր. Եփր. ծն ։

ՓԵՍԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Νύμφευσις. Desponsatio. Փեսայանալն. փեսայ գոլն. ֆէտալիք. կի-վէյիլիք. *Պսակեաց զնա մայր իւր յաւուր փեսայութե իւրոյ ։ Եւ ես քեզ եղէց արժանի փեսայութե. Երգ. գ. 11 ։ ա. Դ. Ժ. 54 ։ *Տեղ ոսկի տեղայր 'ի փեսայութեն արտաշէսի ։ Մեծ իշխանն սահակ, որ արգիլացուցեալ էր իւր փեսայութիւ զթագաւորն աշոտ. Խոր. բ. 47 ։ Յհ. կբ ։

ՓԵՍԱՅՕՐԷՆ. մ. ա. Զօրէն փեսայի. փեսայապէս. փեսայանման. *Այլ ոչ փեսայօրէն զգեցեալ ։ Փեսայօրէն ցերմամբ սիրոյ՝ յոյժ ըղձական ։ Եւ յարևելից 'ի հօրէ փեսայօրէն ձևով. Աճառ. Դրք ։ Շ. խմ եղաւ ։ Երզն. մթբ ։

ՓԵՍԱՒԷՐ. ւիրի, կամ ւերի, կամ ւէրի, րաց. գ. Νυμφαγωγός, νυμφοστόλος. Pronubus. (որպէս թէ փեսաւոր.) փեսահրաւէր. փեսայածու (կամ փեսայաբեր). բարեկամ փեսայի. տարօղ փեսայի առ հարսն, կամ հարսին առ փեսայ. գլխաւոր 'ի հարսանիս. ալլափճը. *Եւ փեսայն փեսաւէրօքն (յն. բարեկամօքն, և եղբարբքն հանդերձ). ա. Դ. Ժ. 39 ։ *Փեսաւէրքն պատրաստեսցեն զպատմուճանս հարսանեաց. Մծբ. ժե ։ *Երգել զերգս օրհնութե ընդ փեսաւէրսն. Կոչ. ա ։ *Չէ մարթ առէ փեսաւէրաց պահել ... Չէ մարթ փեսաւէրացն 'ի պահս մտանել, մինչ ընդ նոսա իցէ փեսայն ։ Զամենայն ինչ յանձանձէս իբրև զփեսաւէր այնպէս գործէր. Ոսկ. մ. բ. 5 ։ յհ. ա. 7 ։ *Բարեկամն և փեսաւէրն քո յանձանձես. Շար ։ *Էր ժամանակ ինչ հեռանալոյ փեսային, և փեսաւէրին, և հարսնդ համբերեցեր ։ Զփեսաւէրացն խանդաղատական արձակէր ձայն. Խոր. գ. 68 ։ Ն հռիփս ։ *Մաքուր օրհնօք, և ընտրեալ փեսաւէրօք. Սկևռ. ես ։ *Օրհնօք առաձայնեալ փեսաւէրացն՝ տապելոց և մարգարէից ։ Ո՞ր չէ փեսայն 'ի խորանի, կամ փեսաւէրքն 'ի տաճարի. Շ. թղթ. ն էջմ ։

ՓԵՍԵՂԲԱՅՐ. գ. Եղբայրն փեսայի, և Եղբայր համարեալն՝ փեսաւէր. *Փեսայն ոչ խօսի ընդ ումեք, այլ փեսեղբայր անուանեալն. Տօնակ ։

ՓԵՏ. ի, ից. գ. Արմատ փետելոյ՝ իբրու փետումն. փետտիւն. *Հանդերձ վայիւք և փետտիւք, ճչիւք, գուժիւք կոծեալ ... Անչարաձայնք կառանչիւք և վայիւք և փետտիւք խեղդին. Մանդ. իգ ։

ՓԵՏԵՄ. ն. Τίλλω, κατατίλλω, διατίλλω. Vello, evello, divello, depilo. κείρω, tondeo. (գրի և որպէս ռմկ. փետտել.) կորզել քանցել զփետուրս, զթելս. մանաւանդ ըզվարս կամ զհերս. ցանել. խզել. եօլմագ. *Ողբս առեալ՝ փետէի զվարս գլխոյ իմոյ ։ Փետեցի զհերս և զմօրուս իմ ։ Առեալ ըզվարսից իմոց՝ փետտեաց զիս ։ Գուժեցէք 'ի վերայ արանց խզելոց՝ փետելոց մորելոց. ա. Եզր. Է. 72 ։ Բ. Եզր. Ը. 5 ։ Ցոբ. ծզ. 13 ։ Երեմ. խէ. 31 ։ *Մի ամբարձմանն թեւք փետեալ. Նար. յէ ։ *Եւ այսպէս զդորս թեւն փետել, և ընդ տարրին աշխարհս քարշել. Լմբ. ող ։ *Նման ես դու ագռաւուն, որ առ զփառզայն փետտեալ, և զարմանեաց ... արդ դու զփետտեալդ 'ի մեղս և յոյլոց թևաւ.

րեա. Պրպ. Հր: *Եւ ոչ չարաչար ղՀերս փե֊տել… Պատմէ և զանատակութիս կոծողացն և փետողացն. Մանդ. Է: *Զվարսից փետեալ զխոպոպսիս. Խոր. Ի. 60: *Փետեալ զվարսս իմ ցանկալի. Ղ. Եղես: *Փետատեն զՀերս վարսից, ճողեն զմորուս իւրեանց. Պրպ. Աղէտ: *Փետոյ վայելչութիւն նորա: Ահ գատաւորաց և զօրաց շուրջ փետեցէ. Վրք Հց. ԻԷ: Ոսկ. Ժ. Ի. 8:

ՓԵՏԻԻՆ, } աման. գ. Փետեալն, ելն.
ՓԵՏՈՒՄՆ, } *Անարգեցէք զփետումն վարսից, և զխզումն Հերաց. Մանդ. Է:

ՓԵՏՈՒՐ, տրոյ, ոց. գ. Πτίλον, πτερόν. Pluma, penna. Պատեան կամ ծածկոյթ մարմնոյ ամենայն Հաւուց և թռչնոց՝ իբրև զգեստ կամ բուրդ և սանաւ նոցա՝ փափուկ և օգտակար. Ռմկ. Բորոտ, Եմ, Եռեք, Փեռ, Փետուր. *Ի զարդս պաճուճանացն զանՀատատարն ի փետուրոցն յօրինելով. Պիտ: *Ի լուանալն՝ ելանէր սև նր փետուր, և գարձեալ նոյն գայր օրինակաւ: Զթևս նորա և զփետուրս քարշեալ՝ մերկացուցին. Մխ. Առակ. Ճ. ԺԻ:

ՓԵՏՐԱԼԻ, կմ լից. ա. Փետրովք լի կմ լցեալ. որպիսի են փափուկ բարձկնեակք կմ անկողինք. *Փոխանակ փետրալի Հեշտացացն, և սակէթել գաՀոյիցն. Ոսկ: *Ցանապատի բնակելով յովհաննէս՝ ոչ Հաց ունէր, և ոչ գինի, և ոչ կակուղ փետրալից անկողինս. Բաբիղ. 'Ի յհ. Դ:

ՓԵՏՐԱՄՈՐՈՒՍ. ա. Ունող զմօրուս 'ի փետրոյ. *Եւ ազաղաղք փետրամօրուսք. Խոր. Ծ:

ՓԵՏՐԻԿ, տրկի, կմ տրկան. գ. Փոքրիկ և մանր փետուր. *Ցիւրաքանչիւր ամի յեղափոխեալ զփետրիկս իւրեանց՝ նոր և չըքնաղ ըստ կարգի չարամանեալ նորոգեն. Մագ. ԾԷ:

ՓԵՏՐՎԱՐ. Տ. ՓԵԲՐՈՒԱՐ:

ՓԵՐԵԶԱԿ, ի, աց. գ. } Προπώλης. Pro-
ՓԵՐԵԶԻԿ, զկի, կաց. } pola. Վաճառող մանուանց իրաց՝ զորս արդեն գնեալ է իւր. Ռմկ. Փերւճի, գողտրճի, Ճերճէպող. Համբաւող. *Եւ ոչ տեղի վաճառելոյ կրպակաւորն փերեզակաց: Պառրոզ 'ի վաճառս իբր փերեզիկ. Վրք Հց. Բ: Երզն. Մտթ: *Ի շուրջ կուգայ զեռ փերեզիկ. Ղ. ատակ:

ՓԵՐԵԻԵԴԵՄ, կամ ՓԵՐԵԻԵԹԵՄ, ՓԵՐԵԽԵՏԵՄ, ՓԵՐԵԽԵՐՏԵՄ, եցի. ը. և ն: Կր. իբր Յ. (նոյն ընդ պ. Փէրվէրտէն, Փէրվէրիշէն.) Ἐντρέφω, ἐντρυφάω. Innutrio, alo, oblecto me, luxoriose utor. Տածել. գարմանել. յարգարել զանձն. զարդարել, պաճուճել. սերթևեթել. Ճեմել սիգալով. Ինքը զինքը Փայփայել, Հագուել սեփուել, սողել, փուզըն ընել, Փէսիմ Եուզվան ծախել, ուզածն ըզուզածն զուզել. *Զգեստուք զինքն պՃնիցէ, և փերևեթիցէ, սիգութեն և փափկութեն պարապելով. Կանոն: *Թէպէտև պատկօք զոմ փերևեթեալ. Անթիպատր. ԾՆ: *Թէպէտև յազգէն իցեն ծնեալ, և նորին յորջորջմամբ փերևեթիցեն, յամենայնէ իսկ օտարագիր լինին. Ոսկ. Գաղ: *Զի ոչ եթէ իբրև 'ի թըշնամեաց երկիր երթայցեն 'ի պատերազմ, այլ իբրև յիւրեանց երկրի փերևետիցին Համարձակ. Ոսկ. Ես: *Բարձեալ քաջութիւն, առՀմականութե, արդարուե, և 'ի մէջ անցեալ փերևերատն դեւքն այդր ամենայնի. Փարպ: *Իբրև զաղջկունս քո Համարձա ըզմեզ, յորոց միջի փերևեգեալ Ճոխանաս. Ղևոնդ: *Զիարդ ամբարիշտք փերևետեալ. այսինքն զարդարեալ. Վանակ. յոբ: *Անթաշակ փերևերատեալս մեղօք. ԲԵնիկ: *Քահանայական զգեստուք փերևեթեալք… նաղելի քան զնոսա երևին. Սարգ. յուդ. Ա:

ՓԵՐԹ, ի,ից. գ. Մասն. բաժին. պատառ. կտոր. կտոր. կտոր. Փարչա. (իտ. Փէրթէ, Փէլցա.) *Մինչն փերթ ինչ քրձոյ եղեալ ունէր 'ի վերայ ամօթոյ իւրոյ. Վրք Հց. Ը:

ՓԵՐԹԵՄ, եցի. ն. Պատառատել. ցատել. պատատել, կտոր կտոր ընել. Փարչալամագ. *Խզեն զՀերս, և փերթեն զերեսս. Բրս. Մրկ:

ՓԵՐՓԵՐ ՔԱՄԻԼ. Րստ Բժշկարանի, զայս զորուզի:

ՓԵՐՓԵՐԱՆ. գ. Ἀνδράχνη. Portulaca. Խոտ ինչ, որ բառնայ զընդարմացումն ատամանց: Գաղիան: Բժշկրն:

ՓԵՑԻ, ցւոյ, ցեաց. գ. Πηρός, πηρωθείς. Mancus. Գօսացեալ ձեռօք. խեղ. Հաշմ. Յէտոր Բուր սախատ. սագատ, չոլագ, Փոլագ, Փէսէր, սագատ. *Ցաշացն մնասեալ՝ կոյր կաղի, և յակամբչացն՝ խուլ, յոտիցն՝ կաղ, և 'ի ձեռացն՝ փեցի. Խոր:

ՓԵՔ. ա. Կարի Հեք. (իսկ ռմկ. Փէք՝ է խիստ. պինդ.) *Փինատ փէքդ փքացեալ. Մագ. Ը:

ՓԹԹԱԶԱՐԴ. ա. Փթթեալ զարդուք. *Փթթազարդ բուրաստան ծաղկեալ: Ոսկի փթթազարդ, արփի Հրաձև. Գնչ:

ՓԹԹԱԶԱՐԴԵԼ. ն. Փթթելով զարդարել. *Փթթազարդեալ զվարս ձեր ցօղալի. Գնչ:

ՓԹԹԵՄ, եցի. ն. Կր. իբր Յ. Ἀνοίγω. Aperio. βλαστάνω, produco, germino, pullulo. (որպէս Բանամ, բացի. նոյն ընդ ար. և եբր. Փէթ. ուստի եփփաթա, որ է բացիր.) Բանալ զծաղիկս. ծաղկեցուցանել. արձակել տերևս. ծաղկել. բողբոջել. սաեղնել. ընձիւղել բուսոց. բղխել. Եօլա Եալ ծաղէլ Բանալ, Բացուիլ. Բուսցընել, Բուսնիլ. Չէլէք աչմագ, աչըլմագ, պիթմէք. *Հողմ ելանէ, և փթթէ զծաղիկն. Տօնակ: *Վարդ կարմրերփեան փթթեալ ինձ զսէր: Փթթեալ վարդից նման թերթից: Նշխն կանխագոյն զբողբոջս ծաղկին փթթէ. Վրք Հց. ԻԹ: Ղ. Եղես: Լմբ. Ծղ: *Զառաքելականն 'ի քեզ փթթել բուրաստան. Խոր. Հռիփս: *Գնացք ջուրցն յերկրէ փթթեն զանազան բոյսս: Որպէս ջուրն յագեցուցանէ և փթթէ զիւրաքանչիւր բոյս 'ի վր իւր արմատոյն. նոյնպէս եւ Հոգւոյն ազդմունքն փթթէ 'ի մեզ զալիքահողութիւն, զխոնարհութիւն, զՀաւատս և զսէրն՝ իբրև զքրքումս և զմանիշակս. Լմբ. ատակ: *Ի ժամանակ գարնայնոյն բուսանին և փթթին: Փթթեալ ողկուզոյ, և աղնիւ գինւոյ. Ագաթ: Նար. ՂԶ: *ԶՀաւատոս կնոջն, որ այն ինչ փթթեալ էին, մի խամրացուսցէ սատան աշակերտացն. Ոսկ. Ժ. Ի. 25: *Զկնի սուղ ժամանակի թուփդ այդ փշոլի ծաղկեալ փթթի վարդուք. Պրպ. Հր: *Նա՝ որ անսկիզբն, 'ի քեն փթթի մարմնով, սաղարթ սարածէ Ը տիեզերս երկրի: Լուսոյն սաղարթք 'ի Հոգևոր գարունս փթթեալ. Ղ. Փող: *Ցանկ փթթեալ, Համապաղ կանաչացեալ. Սարգ. Ա. Պ. Է:

ՓԹԹԻՆԱԶԱՐԴ. Տ. ՓԹԹԱԶԱՐԴ. *Ծաղկից վարդից փթթինազարդ. Նար. Փող: *Ծառազկենաց… փթթինազարդ կանաչացեալ. Տաղ. 'Ի Տնօրէնոյ:

ՓԹԻԹ, փթըթի, ից. գ. ա. Փթթելն, փթթումն, և փթթեալ. *Արբուցանէ զըստեղն յուրախութիւն, զի զփթիթսն (կամ զփթիթն յուրախութիւն) զուարթութե, կրկին պաՀանջէ՝ զգոՀութի տալեացն շնորհողի. Ագաթ: *Մերձ 'ի փթիթս մօրուաց. Վրդն. պտմ: *Ի Հովիտս նորա փթիթ գալարի. Նիւս. կազմ: *Վարդն կարմրերփեան՝ փթիթ ցնծութե՝ անմահ փթթեցաւ. Լմբ. Վերափոխ: *Գորշ, ծաղկաձև, վարդագոյն, խայտ, փթիթ. և այլ զանազան տեսակք.

Պիտառ:

ՓԹՈԻՐ. գ. (գրի և ՓԹՈԻՂ, ՓԹՈԻԹ.) Μαρίλη. Pulvis carbonum, favilla. Մանր մասունք փխրեալք՝ իբր փոշի, աւազ, մոխիր. աՃիւն. Յռմկ. (որպէս և ռմկ. Փիթիր՝ է քակոր եղանց չորացեալ:) Հին բռ: Գաղիան:

ՓԹՐԱՆՔ. գ. Փշրանք. փխրանք. փըրթեալ մասն. *Ի ժամ սուսկալի պատարագին փթրանքն, և 'ի բաժակէն նոյնպէս անկանելն. Պիտառ:

ՓԹՐԻՄ, եցայ. Յ. Διαθρύπτομαι. Diffringor, comminuor, conteror. Լինել որպէս զփթուր. փխրել. ցաւատել. մանրել. դառնալ 'ի փոշի. *Ի ժամանակս սովոյն, յորում ամենայն երկիր առ Հասարակ եռաշտացեալ փթրէր. Ոսկ. 'Ի յհ. Դ:

ՓԹՐՏՈՒԿ. ա. Փուխր. դիւրաւ փխրելի, մանրելի՝ աւազոյ նման. *Հողն թէ փաղ լինի, և շաղախն փթրատուկ, աղէկ է. Վստկ. ՂԶ:

ՓԻԼ. Տ. ՓԻՂ:

ՓԻԼԱԿԷ. գ. Բառ յն. Φυλακή. Custodia. Պահ. բանտ: Հին բռ: Տես և ՓԻՒՂ, ՓԻՒՂԱԿԷ:

ՓԻԼԱՔ, ի. } Բառ յն. Փիլաքս. Φύλαξ.
ՓԻԼԱՔՍ. գ. } Custos, conservator. ՊաՀապան. և յատկապատուն՝ Արքայական, կամ պաՀապան արամեայ՝ Հայկ. *Զխաւարումն արեգական, և զշիջումն փիլաքին… զկարգաւորութե Հայկին. Վրք Դիոնես. 'Ի Ճ. Ա: *Զատեղաատուն շրջաբերեն, որ փիլաքս ասեն. Տօնակ:

ՓԻԼԻԿՈՆ, կամ ՓԻԼԻԿԿՈՆ, կամ ՓԻԼԻԿՈՒԱՆ, ի. գ. պ. Փէլաքէն, Փէլաքան. Պարսատիկ, կամ պարս մեծ. բաբան. մեքենայ պատերազմական 'ի ձգել զքարինս մեծամեծս. որպէս և բաղխար 'ի ձգել ըղնետս. *Որպէս քարինք պարսատով փիլիկոնի ընկեցեալ: Որպէս մեքենայն՝ զոր փիլիկոնն կոչեն, գլուխ ամրոցս խախտեալ խարխալէ. Վանակ. յոբ: Երզն. Մտթ: *Երեց զմն 'ի մերոցս՝ և սա իւր կանգնեալ փիլիկուան. և լինէր՝ յորժամ նոքա քար եդեալ 'ի պարսատիկս մեքենային՝ և ձգէին 'ի քաղաքն, երէցն զիւր քար դէպուղիղ նոցա քարին արձակէր. Լաստ. ԾԶ:

ՓԻԼԻՊԱՆ, կամ ՓԼԻՊԱՆ. գ. Մեքենայ պատերազմական՝ Հանգոյն փիլիկոնի. *Կանգնեաց բաբանս, և փիլիպանս. Ոսկ. ատեաց:

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅ, ի, ից. ա. գ. որ և ՓԻՂԻՍՈՓՈՍ. Բառ յն. Փիլօսօֆօս. Φιλόσοφος. Philosophus. այսինքն իմաստասէր. զի սկըսեալ 'ի պիւթագորայ՝ ղայս անուն սկսան կրել գիտնականք, ուր յառաջն սօֆօս, այս իմաստուն կոչէին, որպէս եօթն իմաստունք 'ի յոյնս. Փէյլէսօֆ. Հէքիմ, Հաքիմ, Փէյլօսօֆէս, Հիքէմա. *Ոմանք յեպիկուրեանցն և 'ի ստոյիկեանց փիլիսոփայից. Գծ. ԺԷ. 18: *Արտաքին իմաստութե փիլիսոփայքն, որպէս պղատոն և պիւթագորաս. Ոսկ. յհ. Ա. 1: *Զենոն և պարմենիդէս փիլիսոփայք Ճառաչէին. Եւս. Քր: *Ի պէսպէս աղանդս փիլիսոփայից, և Հերձուածողաց: Որով որդէգրեն՝ փիլիսոփայից յաղթեցին. Եղնիկ: Սարգ. Ա. Պ. Է:

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅ. Երաժիշտ կամ երգիչ եկեղեցական. *Ունիմք սովորաբար տալ փիլիսոփայ, որք յերաժշտական արհեստս կատարեալք են. Ղ. Բարսղ: *Լի էր (վանքն սուրբ 'ի սիւնիս) և ծովամաորյ փիլիսոփայիւք երաժշտական երգոց. Ուռպ: *Զգենուն մի բան քահանայքն և սարկաւագունք, և փիլիսոփայք, ևն. Ի Հին փոնաց: *Այսօր տօն է

մեծի սուրբ կարապետոյն. և փիլիսոփայ չունիմք՝ որ կատարեսցուք զամս. Ոսկեփ.: *Յետ ոչ պիտականութեան փիլիսոփայ ... գրեցաւ տաղարանս 'ի Թուբին չդէ. ձեռամբ անիմաստ դպրի և սուտանուն յետոյ երիցու Փիլիսոփայի 'ի վայելս անձին իմոյ. Յհ.: Ուր և տեղ գրի այսպէս. *Յեսու լրեց սուտանուն փիլ. արև ելցի":

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Φιλοσοφικός. Philosophicus. Որ ինչ անկ է փիլիսոփայութեան կամ փիլիսոփայից. իմաստասիրական. *Տէր. գատիոս՝ էր տեղեակ փիլիսոփայական մասց հանճարագիտութեան. Ագաթ.: *Մեծն սահակ՝ տեղեկացեալ փիլիսոփայական արուեստից ցուցանէր. Փարպ.: *Սողոմոն կոլթուղիկոս՝ վարժեալ եւս էր 'ի փիլիսոփայական արուեստս: Ի վարդապետս փիլիսոփայական արհեստից: Պորփիւրի՝ յառաջին փիլիսոփայական պատմութեան. Յհ. կթ.: Վրք հց. ծդ: Եղն. փր:

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԵԼ, կամ իլ. չ. Φιλοσοφέω (լծ. պէսպէս պարզի.) Իմաստասիրել. աշխարհական գիտութեան գէտ լինել. և ճարտարախօսել. և հոգևոր իմաստութիւն և զգաստութիւն քաղաքավարել. *Փիլիսոփայել չառնեմ այժմիկ, այլ քննել կամիմ լինել... փիլիսոփայել կոչեցաւ այսր, եթէ զօհել. ճճ: *Զանեղեալս ամենայն ընծայ մատուցին նմա, զբարբարոսս փիլիսոփայել ուսուցին. Ոսկ. հռ.: Որպէս և 'ի վերջ Թղթ. պօղ. գրի. *Զբարբարոսս փիլիսոփայել ուսոյց":

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοσοφία. Philosophia, sapientiae studium, eloquentia, vita ascetica. Իմաստասիրութիւն. հմտութիւն գիտութեանց բնականաց, մանաւանդ բարոյական վարդապետութիւն. և Առաքինի քաղաքավարութիւն. *Հելլենացւոց փիլիսոփայութիւն խաւարեալ. ճ. ը.: *Յորոց մի ոմն 'ի նոցանէ վարժեալ փիլիսոփայութիւն ասէր այսպէս. Խոր. ա. 5: *Անուն փիլիսոփայութեան՝ կատարեալ իմաստից նշանակ է. Հ. բոլծ: *Կատարեալ փիլիսոփայութիւն է այս, ոչ ծածկել զիւր գտրվանին. Նչ. եղծ: *Ես առ նա երթալոց եմ, բայց նա առ իս չէ գալոց. այն է փիլիսոփայութիւն, նոյն՝ գթոյ խնամոց. Ոսկ. կող. է:

ՓԻԼԻՍՈՓԱՊԵՏ. գ. Ոչ Գլուխ փիլիսոփայից, ծայրագոյն իմաստասէր. *Էր մարդ մեծ ընդ մավէս, և ընդ Թէոդորոս կարնոյ եպիսկոպոս, զոր փիլիսոփայապետն կոչէին. Կաղանկ.:

ՓԻԼԻՍՈՓՈՍ. ի, աց. Տ. ՓԻԼԻՍՈՓԱՅ. *Արիստաբուղոս հրէայ և փիլիսոփոս: Եթէ ոգէս, եթէ խորին փիլիսոփոս: Փիլիսոփոսք ամենք ձեռնարկեցին փոփոխել զկրօնաւորսն. Նխ. ը. դ: Սարգ. ա. պ. է: Վրք հց. ծէ:

ՓԻԼՈՆ. ի. գ. (որ և յն. Φελόνη, φελόνιον. լտ. φένουλα. վր. փելոն.) Φελονή, φελόνιον, φαινόλης. Phenula, lacerna. Վերարկու. կրկնոց. ազարոլոն. Ֆուանձա, եաղմուրլուգ. քահանայի՝ կրօնաւորի ֆէլոնը. *Զփիլոնն Թողի 'ի տրովադա առ կարպոսի. բ. տիմ. դ. 13: *Ահաւասիկ փիլոն ասէ. և չկարէ ոք ասել, եթէ այլ ինչ չունէր՝ զոր արկանէր. և եթէ բնաւ չարկանէր փիլոն. աւելորդ էր հրաման տալ՝ եթէ բերջիր. Սարգ. յոտ. է: *Առեալ կայծակունս 'ի փիլոնն իւր. և ոչ այրեցաւ փիլոնն. ճ. ա.: *Զերջնութեան և զ... կրօնաւորութեան տալ. այսինքն զկնգուղն և զաքեմն և զփիլոնն. Լմբ. պտրգ.: *Որոյ առեալ զկնգուղն և զփիլոնն՝ նա զգեցաւ. Ոսկ.: *Ոչ արձակէ զփիլոնն բատ ամենայն պատճառի: Առեալ զփիլոն իւր՝ գնաց անդ. և ծրարեալ 'ի փիլոնին՝ գարձաւ 'ի խուց իւր: Կառեալ փիլոն իմ 'ի դրան եկեղեցւոյն, և մնաց յինէն. և ես փախեայ մերկացեալ: Փիլոնն իմ մերկեալ յինէն՝ հովանիին նմա էր, որ վերացաւ յինէն վասն դառնելոյ զեղբայրն. Վրք հց. բ. ղ. ծ:

ՓԻԼՈՆԱԻՈՐ. ի. աց. ա. Որոյ առեալ է և արկեալ զանձամբ զփիլոն. *Թէ ամենայն խաչաձև՝ խաչ է, ամենայն չինուած՝ եկեղեցի, ամէն փիլոնաւոր՝ ջահանայ. Ոսկեփ.:

ՓԻԾ, փծի կամ փծոյ. ա. որպէս ռմկ. ֆէս. Պիղծ. ըծկան. անմաքուր. անսուրբ. շողախեալ. աղտեղի վարուք. փծուն. փցուն. *Գիտասցէ զինքն, զի փիծ է և անմաքուր: Զփիծ, զամօթալին, և զանօգուտն: Կարէ վասթար և փիծ գոլ վարուք. Փիլ. ծ. բան: Ի լին. գ. 18. 43: *Խօսին սուտք զսուտս, փիծք զանարժանս. Սարկ. հանգ: *Արատաքս վազեալ փիծդ այդ (ցանկութիւն) գարշատեսիլ ամենեցուն՝ յայնժամ տայ ծանակ երեւութանայ. Անյ. հց. խծ:

ՓԻՂ, փղի, փղաց. գ. Ἐλέφας. Elephas, elephantus. գրի և ՓԵՂ. ՓԻՒՂ. ՓԻԼ. ար. ֆիլ. վր. սպիլօ. պ. ֆիլ. Չորքոտանի կենդանի մեծ. խարի՝ անսահման մեծութեամբ, թանձրամարմին, ուժեղ, ժանեաւոր և կնճթաւոր, յաճախեալ յափրիկէ, 'ի պարսս, և 'ի հնդիկս. *Կառօք և փղօք: Զփիղսն ճաշակեցուցին: Կարգեցին առ փիղ փիղ հազար հազար այր: Ի վերայ փղոցն: Ժանիք փղաց: Ցուցանէր ըզպատրաստութիւն փղաց. Եմ.: *Թէպէտև քան զփիղ երկայնաժամանակեայ իցէ. Փիլ. լին: *Ընդ մէջ հնազանդեաց զձիս և զուղտս և զփիղս. Եղիշ: *Կերպարանաց փղի՝ մեծ և ահագին գազանին... իսկ եթէ պարանոց երկայն ունէր փիղն, յերկիր հակէր և կքէր. Վեցօր. ը: *Փիղք քանդակեալք: Են նորա փեղք: Ինձք և վագերք և փիղք. Պտմ. աղէք: *Իբրև զփեղ ժանեաւոր: Փիղս 'ի հնդկաց եկեալս. Վրդն. ծն: ճ. ժ:

ՓԻՂԻՍՈՓԱՅ, կամ ՓԻՂԻՍՈՓՈՍ. Տ. ՓԻԼԻՍՈՓԱՅ, որ և ՓԻԼԻՍՈՓՈՍ. *Դիտադորեանքն փիղիսոփայք: Պիթագորաս փիղիսոփոս: Պղատոն փիղիսոփոս: Դիոգինէս կիւնիկոս փիղիսոփոս: Արիստաբուղոս հրէայ պերիպատետիկեան փիղիսոփոս. Եղն. փր. բ:

ՓԻՃԻ, ճւոյ. գ. Πιτύς. Pinus. Ազգ մայր փայտի՝ իբր սոճի և կուենի, ունօղ զմարխ և զխիժ, որպէս վայրի փտողենի. չմ. *Մի փիճիք և ցրդիք և նոճիք անկեացուք անպտուղ. Ոսկ. գծ: *Փիճի, չամն, նաշքն, սանավպար: Փիճոյ խէժ. ռաթինէճ, չամ սախըզի. Հին բռ.: *Զկիթենին և փիճին և ոստախն, և այնպիսիքն զշորայինն վայրս սիրեն. Վեռփ. սոէպ: *Հաճարի և փիճի՝ ոչ են բազմոտք, և ոչ ընդդիմանալ հողմոց կարեն՝ 'ի խոր արմատս ոչ ունելով. Մխ. առակ:

ՓԻՆ. գ. Աղաւաւ. ալք: Ուստի ՓԻՆ ԲԵՐԵԼ կամ ԳԱԼ ԸՆԴ ԲԵՐԱՆՆ՝ է Դարձուած աղեաց 'ի վեր կոյս, որ է ողորմ՝ հիւանդութիւն Εἰλεός. Ileus, volvulus, miserere mei. Գաղիան:

ՓԻՆԱՍ. ա. (որ և յն. փէնիս. սեռ. փէնիտօս.) Πένης, πένητος. Աղքատ. տնանկ. ցակմանեալ. խեղճ, ողորմելի. *Փինաստ փէքրդ փքացեալ. Մագ. ի: *Աղքատս, փինաստս, հէքս. Յհ.:

ՓԻՒՂ. Որպէս փիղ. ֆիլ. *Մեծ էր քան զամենայն փիւղս: Փիւղք երեքհարիւր յիսուն և վեց. և այլն. Պտմ. աղէք:

Եւ որպէս ռմկ. ֆուլ. այսինքն խոշոր Թեփ ձկան և կիտի. *Տեսաք զգազանն. զի փիւղս ունէր 'ի վերայ իւր. Պտմ. աղէք:

Եւ որպէս փիւղակէ, փիլակէ. այսինքն բանտ. *Տայր հրաման երկաթի կապանօք արկանել 'ի փիւղ. Բռւղ. դ. 5:

ՓԻՒՂԱԿԷ. գ. Բառ յն. Φիւլաքի. Φυλακή. Custodia. այսինքն Պահեստ. բանտ. *Են՝ որք 'ի կապանս են, են որ 'ի փիւղակէս, են որք յաքսորս. Բռւղ. դ. 10:

ՓԻՒՆԻԿ, նկի կմ նկան. գ. որպէս յն. Φինիքս. Φοίνιξ. որ է Արմաւ, արմաւենի. և փիւնիկեցի. է և անուն Թռչնոյ, որ և ԱՐՄԱՒ ՀԱՒ՝ արմաւագոյն փետրովք. *Կոկորդիլոս գազանն և փիւնիկ հաւն ոչ շարժեն զներքին կլափն, այլ զվերինն. Անյ. պորփ:

Իսկ իբր յատուկ անուն՝ տես բռ. յատկ. ան. Փիւնիկ, փիւնիկէ. փիւնիկացւոց, փիւնիկեցի. ուստի և փիւնիկական, որ ինչ անկ է այնմ աշխարհի և ազգի: Եղն. փր. ա:

ՓԻՒՍԻԿԵԱՆ, կմ ՓԻՒՍԿԵԱՆ. ա. Որպէս յն. Φիւսիքօս. Φυσικός. Physicus. այսինքն Բնական. բնախօս կամ բնագէտ. *Ոմանք 'ի փիլիսոփայից, որք անուանեալ կոչին փիւսիկեանք (կամ Ֆիւսիկեանք): Եմպեդոկլէս և պարմենիդէս փիւսիկեանք փիղիսոփայք ճանաչէին. Վեցօր. ա: Եղն. փր. բ: Տես և ԱՐԻՍՏԱՐԱԿ:

ՓԻՒՐԻԴ, կամ ՓԻՒՐԻՏ. փիւրաւն. 'ի փիւրաւնէ, փիւրաունք. գ. Իբր Սփիւռք. այն է յն. սփիւրիս. սփիւրիտոս. լտ. սփօրդա, սփօրդուլա. Զամբիւղ. սապատ. հացադիր. *Իբրև զծուխ, զի ընկնէր 'ի հացին փիւրաւնէ: Արարէք զայս փիւրաունս, և տուք ցպահանորդան ետ. Վրք հց. յ. սոէպ:

ՓԼԱԾ, ի կամ ոյ. գ. Փլեալ ինչ. աւերակ. աւերած. *Սպառուածի փլածին մեծի լերինն. Խոր. ա. 29:

ՓԼԱՆԱԼ. չ. Որպէս Ի փուլ անկանիլ լուանի. այսինքն սկսանել նուաղիլ. *Լուսինն 'ի հնգետասան օրն բոլորի. և ապա փլանոյ. Նոյնպէս փլանի հասակ մանկութեան. Տօնակ:

ՓԼԱՆԻՄ, փլայ, փլեալ կամ փլուզեալ. յ. ռմկ. ֆըխըլ. Πίπτω, διαπίπτω. Cado, decido, ruo. Անկանիլ, կործանիլ, տապալիլ. եըգըլմագ. *Ինքն չինէր որմ, և նոքա ծեփէին, զի փլցի ... քանզի փլանելոց էր: Լեառն՝ որ փլանելոց է, փլցի. Եզեկ. ժգ. 10: Յոբ. ժդ. 18: *Գուցէ և բազմնիք փլանիցին: Փլան լերինք 'ի ծով: Բազում տապանք փլեալ կործանեցան: Թնդեալ տանիքն, և 'ի վայր փլուզեալ. Եղն. պղծ. գ. 28: Վրդն. ող: ճ. ը: Յհ. կթ:

Նմանութեամբ ասի. *Ոչ մարդկեղէն զօրութեամբ փլաւ ճակատն (մոգիանացւոց). Ոսկ. ես:

ՓԼԱՏԱԿ. ի, աց. Տ. ՓԼԱԾ. (իբր փլեալ գյատակ, կամ յատակ փլեալ վայրի): Ոսկեփ.:

ՓԼԻԹ. ա. (լծ. խառն. ֆըլըրօնէ.) Յոյլ. ծոյլ. վատ. վատասիրտ. *Փիւրիւ ասելն փլիթ՝ զԹոյլ և զանարի մարդն նշանակէ. և բնիւ ասելն. զբլիթ հացի և կամ զայլ ինչ նշանակէ. Երզն. քեր:

ՓԼՈՒԶԱՆԵՄ. ուզի. Տ. ՓԼՈՒՑԱՆԵՄ. *Կարեւալ զաշտարակն՝ վերուստ 'ի վայր փլուզեալ հոսեցաց: Առ հասարակ 'ի վայր փլուզեալ կպտուռաւոր պարսպացն և զապարանս: Ոչ կարացին զերկնաւոր շինուածն փլուզանել. Ագաթ: Յհ. կթ: Սարգ. ա. պ. ա:

Կամ Նմանութեամբ. Διασκεδάζω, ὀρήσσω. Disperdo, frango, rumpo. որպէս Ցրել զծածկոտ, հարկանել ցրուել. աւերել. խորտակել. դօղմագ, եըգմագ. *Զանկանիցես 'ի մէջ, և չփլուզանիցես զճակատն տամանայի. զի 'ի բարկեւն զկաւն մարդկեղէն՝ և նա վերտակել գնայցէ: Մտանիցիր բազում երախանօք 'ի պատերազմ. փլուզանիցէր. Ոսկ. մ. ա. 15: Ի եբր. է:

ՓԼՈՒԶՈՒՄՆ, զման. } փլուզանելն, իլն.
ՓԼՈՒՄՆ, փլման. գ. } փլանիլն. ֆըւլիւշ. եըգըլմաը. *Բազում սասանութեամբ, և փլուզ-

մունս ամաց և պարապոց և ապարանից լի. նէր. Հատեալ անկանէր զկնի փլուզմանն. Ցհ. նբ: *Զփլուածն լերին: Մեծապէս ունի ըզփլուածն: Ի փլմանէ պարսպացն: Ի փլմանէ վիմացն փոշին յօդս ծառացեալ. Խոսր. Նւ. Եղէն: Տօնակ:

ՓԼՈՒՑԱՆԵՄ, ուցի. փլոյ. ն. որ և ՓԼՈՒՁԱՆԵԼ. Καταβάλλω, ἐρημόω. Diruo, desolo. Տալ փլանիլ. կործանել. տապալել. քակել. հօսել. աւերել և Ցրուել. քակտել, տապալել, ուրէն. եղծանել, փլուցանել, պղծանել. *Փլուցէ (կամ փլուզցէ) տէր զծուխն եպիպտացւոց: Զամուրսն փլուցին (կմ փլուզին). Եսայ. 15: Բ. Դ. Ծ. 17: *Զոր ոչ հողմք սաստկութեանն և ոչ անձրևք յորդահոսալոց ուղխից բռնութեն կարացին փլուցանել: Սկսան փլուցանել (կամ փլուզանել) զպարիսպ ամրոցին: Ի հիմանց փլուցեն: Փլուցանել զթուլմս չրթանց ջուրցն. Ցհ. ԽԵ. Եէեղ: Լաստ. Ա: Մխ. Երեմ: Ոսկ. յհ. ա. 21: *Փլուցանէր զտաճարական հրապարակին: Ցարձակեալ փլուցանիցեն զճակատս պատերազմողացն 'ի պատերազմի. Ճ. Ա: Վէպօր. Ա:

ՓԽՐԱՆ. ի, աց. գ. Ψίξ, ψιχίον. Mica. Փշուր կամ փխուր. այսինքն փխրեալ և քայքայեալ մասն. որ և ՓՇՈՒՐ, ՓՇՐԱՆ. մնացուած. նշխար. քշրուք, քշրանք, քռրփանք. *Իբրև զփխրան ինչ զանց արարեալ անարգագոյն: Զնոյն զփխրանն ասէ, որ 'ի չնչափոքն խոտորի, և արագահաս հեղձուցանէ. Լծ. ածաբ: *Զի մի արտաքս անկցի (բերանն) 'ի սրբութեն օրինացն փխրան ինչ (այլ. փշրան). Վրք. ոսկ: *Փխրանս ինչ յուկերաց. Փարպ: *Վասն գիրաբեկ գոլոյն, և զօրէն փխրանի լուծանելոյն. Երզն. մթբ: *Պատուելով փխրան գուզնաքեայ ինչ հող 'ի պատկեր աննկարագրելի բնութեան. Ճ. Բ: *Փխրան. փշրան ինչ. Հին բռ:

ՓԽՐԵՄ, եցի. ն. կր իրր ձ. Φρύγω, φρύσσω, καταφρύγω, συμφρύγω. Torreo, torrefacio, cremo. Փուխր առնել. որպէս խորովել. խաշել. խանձել. խարշել. Գաւառական. *Հուր բորբոքեցից, զի մսն հալեսցէ, և ոսկերքն փխրեսցին: Մուրկ նոր փխրեալ և մաքրեալ տեառն: Զամենայն մուրկ փխրեալ մի ուտիցէք մինչև յօրն, ևն. Եզեկ. ԻԴ. 10: Ղևտ. Բ. 14: ԻԳ. 14: *Մուրկն փխրեալ, որ է եգի խանձեալ. Նխ. ղևտ:

Կամ Συντρίβω. Contero. Փշրել. մանրել. քայքայել. *Որ և ջերմագոյն տապացուցանէին ճառագայթք արեգականն, և զքարինս ևս փխրել կարէին: Մոմ է 'ի սնականն, որ (չորացեալ) դիւրաւ փխրի: Քան զնոյն կաւ՝ անարգ և փխրելի և անցաւոր կեանք նորա: Հանդերձքն ցեցակեր, փխրեալ, եղծեալ. Ոսկ. Եփես. Բ: Փիլ. Ել. Բ. 41: Լմբ. ԽՄ: Ածաբ: Ցայս միտս հայի արդեօք ըստ հյ. և ըստ օրինակաց ինչ յն. և բանն Եզեկ. ԻԴ. 10. որ եդաւ 'ի ա նշ:

ՓԾԱՆՔ, նաց. Տ. ՓԾՈՒԹԻՒՆ. և ԲԾԿԱՆՔ. *Հեշտ ցանկութիւնք զքաղաքս լցին, որոց սկզբունքն են փծանք. Փիլ. Լիւս:

ՓԾԵՄ, եցի. ն. Փիծ և պիղծ առնել. պղծել. աղտեղել. *Որպէս պիտակն և բորոտն 'ի մարմին շաղախելով և փծելով. Փիլ. Լին. Բ. 12:

ՓԾԻԿ, կմ ՓԾՈՒԿ, փծկի. ա. փիծ. փծուն. փցուն. պիղծ. աղտեղի. քէն. *Պիղծ հոգւոյն քրմաց առաւել գարշելի լինէր, և էր զի զգաստութիւն առեալ, փծկին չար յաւելուածոյն՝ առ կուռսն հայեցուցանէին. Ոսկփոր:

ՓԾԿԻԼ. Որպէս Պղծիլ. քէնընելի. *Տառապեցաւ 'ի մոլորութեան, և փծկեցաւ 'ի կուռսն. Գէ. Եւ. ('ի լուսանցս մեկնի, պղծեցաւ:)

ՓԾՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ՓԾԱՆՔ. Μίασμα. Inquinamentum. Փիծ և պիղծ գոլն. աղտեղութիւն. շաղախումն. քէնութիւն. քինելի. (յն. միասմոս. խնդաբնակնոս.) *Մաքուր է ոգւով և մարմնով և լեզուով. (պահելով զսուրբն՝) զոմն յանօրէնութենէ, զոմն 'ի փծութենէ, և զոմն 'ի հայհոյութենէ: Իբրև զհաստարակ փծութեն 'ի բաց հալածելով. Փիլ. Ծ. բան. և Նխ. Բ:

ՓԾՈՒՆ, փծնոյ. որ և ՓՑՈՒՆ. ա. Փիծ. պիղծ. անմաքուր. անպիտան. անարգ. անշուք. տրուպ. *Փծուն և անճոռնի առասպելքն. Խոր. ա. 31: *Փծուն կամ փցուն գրիչս. Ցիշատ. սաէպ:

ՓՂԱԿՈՅՏ. ա. Կուտեալ խմբեալ 'ի փղաց. որ իցէ կոյտ կամ երամակ փղաց. *Մեծաւ կարաւանաւ փղակոյտ բազմութբ. Բուզ. Գ. 21:

ՓՂԱՊԱՆ, ի, աց. գ. Պահապան փղի. վերակացու փղաց. յն. Ἰνδάς. որպէս թէ հնդիկ. լտ. Magister. տարփ, ֆիլպն. *Եւ զփղապանն 'ի վերայ գլխոյն նստուցին. Ա. Դ. Զ. 37:

ՓՂԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Ἐλεφαντάρχης. Magister elephantum. Պետ և գլուխ փղաց, և փղապանաց գլխովին. ֆիլպն պաշը. *Զերեւ խաւոր փղացն փղապետանն հանդերձ սպանանէր: Հրամայեաց կոչել զփղապետն նիկանովր: Կոչէր նա զհերմոն փղապետ: Զայս հրաման տայր փղապետին. ևն. Բ. և Գ. Մ:

ՓՂԱՔԱՂ, ի, իկ. գ. Խառն 'ի փղէ և 'ի քաղէ՝ մնացածին կենդանի. *Ոչ միայն եղջերուաքաղս, այլև փղաքաղս և ուղտաքաղս լուծմունսդ կասկածիմ գոլ. Մագ. ԺԷ:

ՓՂԻՐՇՏ, կամ ՓՂՇՏԱՑԻ. Տես բռ. յավ. անո:

ՓՂԾԿԻՄ. ՓՂԾՈՒԿ. Տ. ՓՂՁԿԻՄ. ՓՂՁՈՒԿ:

ՓՂԿՈՒՄՆ. գ. Բառ անյայտ, եթէ չիցէ գրելի Փղձկումն. *Զայլանդակ մտացն փղձկումն, և զդառնամաղձութիւն սրտին յանկն նըստայն արկանէր. Ցհ. կբ:

ՓՂՁԿԱԼԻ. ա. Որպէս Փղձկելի, և Փղձկմամբ լի. *Ի տրտմութէ և 'ի փղձկալի արտասուաց դադարեցարուք. Պտմ. աղէք:

ՓՂՁԿԱՄ, ացայ, ցեալ. ն. } Ἀλγέω,
ՓՂՁԿԻՄ, եցայ, կեալ. ձ. } ἀδημονέω.
Doleo, angor animo, crucior, affligor. Θυμόομαι, irascor, և այլն. գրի և ՓՂԾԿԻՄ. սաստկականն Մղձկելոյ. Նեղսրտութբ շուրջ ժիլ մաղձի. հեղձամղձուկ լինել՝ ճնշմամբ սրտի, մինչև ճնշել և արտօսր յաչաց. ճմլիլ սրտի. զայրանալ. ծըրտըլ. եւլաւ՝ պէօզէն՝ թաշկիլ. եաշ գալ. խըղտըլ. *Հոգացեալ յարաժամ տրտմէր, փղձկացեալ յանձն իւր: Ոչ արտասուօքս փղձկալով. Փարպ: *Հեղձամղձուկ եղեալ փղձկիմ (կամ վրդովիմ) կարօտութբ մերոյ հօրն. Խոր. Գ. 68: *Ցամենայնի ասէ նեղիմք, այլ ոչ փղձկիմք: Փղձկեալ լինի արտասուօք առ մեղուցեալսն. Ոսկ. Եւ. և Բ. կոր: *Եւ զի փղծկեսցին միտք նորա և նեղիցի, ետ նմա զկէս քաղաքին. Եփր. Բթ: *Մովսէս փղձկէր 'ի սրտին իւրում. և 'ի վեր ինչ ոչ հանէր. Ոսկ. մ. ա. 19: *Այլ նա ոչ ևս նեղսրտութբ փղձկէր ըստ մանկական տիոց. Ցհ. կբ: *Եւ փղձկելն հաղորդ է բարւոյ՝ ըստ նորին շարժելոյն. Դիոն. ածայ: *Մեծաձայն ճչել ոչ իշխէր, 'ի սրտին փղծկէր և հեծծէր. Եղիշ. յոբ: *Ի փղձկել (կամ փղծկել) գթոյն՝ զառուս արտասուաց արձակեսցուք: Խանդակաթ սրտիւն փղձկի յարտասուս: Պատառեալ 'ի ցանկութենէ սրտի՝ փղձկիս. Լմբ. պտրգ. ող. տառն: *Ցարտասուս փղձկի սիրտ իմ. Լաստ. ԺԷ: *Եւ զի չարութբ փղձկեալք էին, բերանն վկայեաց. Երզն. մթբ: *Զպարզեալ գինին վաճառեցաք, և հեղձեալ փղձկիմք (կամ փղծկիմք) 'ի դառնութէ միրոյն. Նեղոս: *Եգիպտացին զգիչերն ամենայն փղձկէր (կամ փղծկէր, այսինքն մղձկէր) 'ի խորհրդոյն. Վրք հց. Զ:

ՓՂՁԿՈՒՄՆ, կման. գ. Փղձկիլն. փղղձկալն. սաստիկ մղձկումն. *Զթախանձ և զփղձկումն սրտի իմոյ, զոր հառաչէի յոգւոց հանելով: Անմռունչ հեծեծեա, առկայծ չնորհ հոգւոյն՝ որ է 'ի քեզ, տեսանէ զփղձկումն հոգւոյ քո: Ի յանձկութէ փղձկմանս ծանրութե ձանձրութեան բթեալ. Փարպ: Լմբ. պտրգ. և ող:

ՓՂՁՈՒԿ, ուկք կամ ուք. գ. Նոյն ընդ վ. (արմատ Փղձկելոյ, 'ի Փուղձ բառէ, իբր կակուղ, մեղկ. և 'ի Մղձուկ.) *Առ փղձուկ սրտին ձայնէր յորդութբ, գանկել: Բորբոքել զփղձուկ սրտի: Զփղձուկ սրտից մեր տեսանէ: Թափել արտասուօք զփղձուկս սրտիցն... Այլև զփղծուկ սրտին հրամայէ չհանել. Վրդն. ծնն: Հ: Լծ. նար: Նւ. Եղէն: *Ոչ եթէ այնու ինչ (աղաղակաւ) սրտին փղձուք թափիցի. Ոսկ. մ. ա. 19:

ՓՂՈՄՈՍ. գ. յն. ֆլօմոս. Φλόμος, φλῶμος. Verbascum, verbasculum. Վայրի խոտ կամ արմատ, որ ցամաքեցուցանէ զվէրս. դէվէգուլաղը, սղըր գույրուղը. *Արջ յորժամ վէրս առնու յանձին, երթայ խնէ զարմատ մի, որ անուանեալ կոչի փղոմոս. բնութիւն արմատոյն այնորիկ ցամաքեցուցիչ զօրութիւն ունի. դնէ 'ի վերայ վիրացն. Վէպօր. Ա:

ՓՂՈՍԿՐ. կեր, կմ իր ոյ. գ. Ἐλέφας. Ebur. Ոսկր փղի. ժանիք փղաց. ֆիլտիշի. *Զպատկերն, զոր 'ի փղոսկրոյ և 'ի բիւրեղէ կազմեալ էր. Խոր. ա. 13: *Բազում ինչ անոց (կենդանեաց) առաւել պատուական է մարդկան՝ քան զնոյն, որպէս փղոսկր (կամ փղոսկր), և ապրշումն և բնձկենի. կանան: *Ցաղագս յաւէտ խոտութեն և հօծութեն փղոսկերն այնմ անխոստ կալով մնալով. Նխ. երգ: Իսկ Նւ. եղէն. *Ժանեօք փղոսկրօքն. ընմն որպէս ա. փղոսկրեօք:

ՓՂՈՍԿՐԱՅ. Տ. ՓՂՈՍԿՐԵԱՅ. *Տուփքն փղոսկրեայքն: Տուփս փղոսկրայս. Ոսկ. եփս: Պտմ. աղէքս:

ՓՂՈՍԿՐԵԱՅ, րէի. իւ կմ եաւ, իւք, րէից կամ րեայց կամ րեաց, եօք. ա. Ἐλεφάντινος, ἐλεφαντικός. Eburneus, elephanticus. Կազմեալն 'ի փղոսկրոյ. ֆիլտիշտէն, ֆիլտիշլի. *Տուն փղոսկրեայ: Աթոռ փղոսկրեայ: Տախտակ փղոսկրեայ: Ամենայն անօթ փղոսկրեայ: Ապարանք փղոսկրեայք: Ի դահոյս փղոսկրեայս: Ի տաճարաց փղոսկրեից: Ժանեօք փղոսկրեօք. ևն:

Կամ իբր գ. Փղոսկր. *Զմեհեանս քաշինեցին 'ի փղոսկրեայ. յն. 'ի փղոսկրոյ. Եզեկ. ԻԷ. 6: *Տունս եղքանձիւք և փղոսկրեաւ պայծառացեալ. Ագաթ. Ը: *Ոչ քունես 'ի դահոյս փղոսկրեայս, այլ ունիս զերկիրն՝ բազում փղոսկրեացն (կամ փղոսկրեայն. յն. փղոսկրաց) պատուականագոյն. Բրս. հայէմ:

ՓՂՈՐԴԻ, դւոյ. գ. Փղի որդի՝ այսինքն ծնունդ, ձագ. ֆիլ եավրուսու. *Զմերուկն ասաց... ձուեմ ես փղի. եթէ տարցես զիս 'ի տուն քո, և պահեսցես զգուշութբ՝ զի մի բեկայց, ծնայց քեզ փղորդի. Մխ. առակ:

ՓՂՓՂԱՆԱԼ. Տ. ՊՂՊՂՋԱԿԵԼ. *Փղփղջանող, և զքարինս և զաւազ 'ի վեր ածէ. Կիւրղ. Բգ:

ՓՃՈՔ. Տ. ՓԵՃԵԿ. որ և ՓՈՃՈԿ. *Զգինին 'ի հնձանէն առնուն, զփճոքն ձգեն. Ոսկէփոր:

ՓՆԴԵՌՆ. գառունք. Տ. ԲՆԴԵՌՆ. որ և ԲԶԷԶ. *Փնդառունք յորժամ մեռանին, 'ի

գունոց ազգրոյն զինքեանս մտզածանեն. Ոսկ. Եփես. Երբեմն զփնգռուքս և զձանձս, որ անկեալ յերէ մեռանին. Տօնակ.

ՓՆԴՌԵԼ, կամ ՓՆՏՌԵԼ. Խնդրել, որպէս Ցուցել և խնդրել, հայցանել կամ պահանջել. զի 'ի Գէ. ես. ուր ասէ. Մեծեց 'ի գէմս իւրեանց պահանջել զհայր վասն որդւոյ. 'ի լա. գնե, փնդռել.

ՓՆԹԻ. ա. Առաւել ամի. իբր Աղտեղի. գարշ. զազիր. կամ փնինած. Զորանս ոչ գլուխ, փնթի է. Մաշթոց.

ՓՆՉԵՄ, եցի. չ. Ընդ ունչս ձայն հանել, փնչել, և Մռնչել. Նոյնպէս և փնչելն, և լեզուին կծել, և ունկանն հարկանել. Ընչելն (ատամանց)ուժգին, փնչելն ամբողջ, օրինակաւ ցուլման սատակեալ. Եղ. Նիւ. Նար. ծբ.

ՓՇԱԲԵՐ, ի, ից կամ աց. ա. Ἀκανθοφόρος. Spinas ferens. ἀκανθώδης, spinosus. Որ բերէ յիւրմէ կամ բուսուցանէ զփուշ. և փշալից. փշոտ. Փշաբեր եղիցի ամենայն երկիր: Բուսցի փոյա փշաբեր. Ես. Է. 24: ԺԲ. 12. Զփշաբեր զաաստակաբեր երկիր ծաղանփեաց. Կոչ. Փուշ զփշաբեր և զանիտան և զցանկ երկրէ ըշանակէ. Մեկն. ծն: Թեպէտ մրգաբերք լինին. և Թեպէտ փշաբերք. Ատթ. Փշաբեր և մացառախիտ. Ցն. ԺԲ: 'Ի ծառս փշաբերս. Սարգ. Բ. պ. Ա: 'Ի փշաբեր սատոց ծաղիկ վարդից: Բարձեր զփշաբեր անիծագրութե. Շար: Փշաբեր առնէ. Փշաբերք եղիցին քաջաբեր անդաստանք. Ճ. Ա. Մեսր. Երեց. Փշաբերացն կակղել և լինել սերմանեացն տեղիս. Ոսկ. Ժ. Է. 19:

ՓՇԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Փշաբերն գոլ. բուսուցանելն զփուշ. Անբերութե . . . փշաբերութեն չարութե: Եկն 'ի բառնալ զանէծս փշաբերութեն. Պիտ. Տօնակ. Բրամկան զանձն մերկութեն ագանայ զգեցոյց, պսակն 'ի փշոց զփշաբերութեանն ապականեաց. Մեկն. ղկ:

ՓՇԱԲՈՅՍ. ա. Որ բուսեալ իցեն կամ բուսանին փուշք. փշաբեր. Նմանս 'ի ստեղ 'ի փշաբոյս ինչ տեղւոջ. Վրք հց. Է: Փշաբոյս արարաք ոչ միայն զերկիր, այլ և զմարմինս, և զհոգի առաւել քան զմարմին. Նմկ. 'ի սէր. և 'ի խոկալ: Զփշաբոյս (կամ զփշաբեր) մարմին լցո շնորհօք. զարգացն և 'ի պտղաբերութիւն փոխարկեա. Եփր. ող:

ՓՇԱԲՈՐԲՈՔ. ա. Բորբոքեալ հրոյ փշովք. Բժշկեա զպասացեալ և զփշաբորբոք ձեռս իմ, որ զբոց անշէջ հրոյն արծարծեցի. Բենի:

ՓՇԱԳԵՏԻՆ. ա. Ուր հող գետնոյ է փշաբեր կամ փշաբոյս. 'Ի փշագետնին անդոյ' առեալն գալարոյ. Նար. ծբ:

ՓՇԱԽԱԺԱՆ. ա. Որ ունի զխաժան փուշս. կամ Տաժանել փշովք. փշալից. Բուսածին Թիւառեալ և փշագաժան մարմնոյն. Թեոդոր. խչ:

ՓՇԱՁԳԱՆ. } ա. Փշովք զգածեալ, զգեցեալ.
ՓՇԱՁԳԵԱՏ. } ցեալ. վարակեալ. պատեալ. Զուարթացան ծաղկախիտ պայծառութե 'ի փշազգածն Թառամութէ. Նար. յոհբ: Զփշազգեստ սիրաս տ. 'ի ծաղկաղգեստ մաքրութե փոխեցին. Բրս. աղաչ. (Գրի և Փշազգեստ)

ՓՇԱԼԻ. Տ. ՓՇԱԼԻՑ. Թուփք այգ փշալի ծաղկեալ փխեթէ վարդաք. Պղտ. կը:

ՓՇԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի փշովք. Տխեղծ մեղան. Խոյր. Բիւեանէ փուշ. Բիւեանէ. 'Փշալից լինին ձեռք սրբեցողի. Ատթ. ԺԲ. 9. (յն. փուշք բուսանին 'ի ձեռս:) 'Ի անկոյն գոմորացեալ այգին փշաբեր փշալից եղև. Մեծ. Է: Փշալից սրար զամենայն անգս մնաց և անգամոյն. Ցծն. ծզ: Երկիր փշաբեր փշալից փոխեսէ գրախտին փափկութեն. Եփր. ծն: Փշալից երկրի եղեալ ժառանգորդ. Աստղ. Ա. 2: Կորդացեալ եղև այն բուռ փշալից անաստ. Փշալիցն այն առենք. Վրք հց. Է. Երզն. լս: Երբե յառաջարի փշալից և արիւնեալ հոլսի շըրջել. Խոսր. (կամ Ա:) Փշալից բոյք. փշալից գաւազանաւ հարկանել. ՃՃ: Գուցէ այնպիսի գաւազանաւ փշալից տանջելոց է զամենեսեան: Զփշալից գաւազանն հրեղէն, և զդառնագոյն շղթայսն բոցեղէն. Վրդն. ծն: Ոսկէփոր:

ՓՇԱԽԻԼ. ա. Ժ. Խլող կամ խլելով զփուշս. Գուցէ Թողեալ զսերմանելն փշախիլ շըջիցեմք. յն. զփուշս խլիցեմք. Ոսկ. յհ. Ա. 1:

ՓՇԱԾԻՆ. ա. Որ ծնանի զփուշ. փշաբեր. ծառ ծառացեալ. Ցանդատորոան սաստանի ամենայն փշածին բնաւեան. Նար. ծէ.

ՓՇԱԿԵՐՊ. ի. ից. ա. Նման փշոյ. փշատեսակ. Փշակերպ սովորութ. . . 'ի կերպս փշոյ. Ճ. Գ:

ՓՇԱՄՈԼ. ա. Փշովք մոլեալ մոլախոտեալ. փշալից. Փշամոլ և անտառախիտ և մոլեգին հոգւոցն մշակօք. Վանակ. յոբ.

ՓՇԱՅԵՂՑ. ա. Փշովք յեղցեալ լցեալ հեղձեալ. 'Ի փշայեղց մայասս վերընծիցեալ. Ցն. ԺԲ:

ՓՇԱՅԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Ուր իցէ փուշ. փշեղէն. փշաբեր. փշոտ. Խիտ. Արտաքսեալ լինին յերկիր փշայինս. Գնձ:

ՓՇԱՆԱԼ, ացայ. չ. Լինել իբրև զփուշս, կամ փշոտ. ծռել, ծաղ. քարդ. . . Փշացեալ կայ մինչև ցայսօր ժամանակի առանց պտղոյ. Ճ. Ա: Մարմինն փշանայ, և լեզուն խոշորանայ . . . փշանումն և սառումն. Մխ. բժշ:

ՓՇԱՆԻՒԹ, ի, ից. ա. Որոյ նիւթն է փուշ. փշեղէն. փշեայ. Տես 'ի գմս զփշանիւթ պսակին նախատինս. Լմբ. պտրգ:

ՓՇԱՆՄԱՆ. ա. Նման փշոյ. Զփշանման հերձուածն հատեր յարմատոց. Ժմ. չ:

ՓՇԱՏ, ի. ից. գ. Պտուղ փշատ ծառոյ 'ի ձև և 'ի գոյն յունապի. այլ մեծ է որպէս սեր անուշակ իբր հասունացեալ իցէ, սակս թէ ոչ առնել ամենայնիւ. Տոփ. Եփր. Եղեգ:ՓշատըԲժշկ: Տես և ՓՈՒՆԱՓ:

ՓՇԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Որ ունի զտեսակ փշոյ. փշակերպ. փշանման. Նշանակէ 'Ի փշատեսակ տերևոյ. Վանակ. յոբ: Եղեալ նոցա փշատեսակ խոշորութե վշտաց և գեղութեց: Որքան ի մալինի իցեն, փշատեսակ մեղացն գործովք խոցոտեն զանձինս և զբա զումն. Երզն. Մտթ.

ՓՇԱՏԻ, ւոյ. գ. Ծառ փշատ պտղոյ. ունող երկեալ փշոյ յօսոտ. այլ ծաղիկ նոցա գեղեն անուշահոտ յորժ սիրելի մեղուաց. Եփր. եղեգ. Բժշկրն:

ՓՇԱՔԱՂ, ի, աց. ա. Որ քաղէ զփուշս. փշախիլ. Սա բժիշկ . . . սա փշաքաղ, և Ճանապարհորդ (կամ հորդիչ) շաւղաց' որ առ ամենուս: Ոսկ. լս.

ՓՇԵԱՑ. ա. Ἀκάνθινος. Spineus. Փշեղէն. կազմեալ 'ի փշոց. Ծէտ. Տիեզեր. Զգլխով կատարեաց փշեայ պսակն. և եղերանաց զգեստու. Խոսր. պտրգ: Զարգարեալ պսակեալ փշեայ. Նար. Երգ.

ՓՇԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Որպէս նոյն ընդ վ. Փշեղէն Թագիւ գլխոյ նորա ընկալաք զպսակ արքայութեն երկնից. Բրս. Ծ: Կամ որպէս Փշային. փշալից. փշոտ. Խիտ. Տիեզեր. Եռան խաբանեա առ 'ի գրախտն' եած յերկիր յայս փշեղէն. Ը. այբուբ. Եւ այլոց փշեղէն գաւազանօք նորոգեին զհարուածսն օր բառ օրէ. Եփր. Աշ. արեւել.

ՓՇԻԿ. փշկան. գ. Փուշ փոքրիկ. որ ինչ նման է մանրիկ փշոյ. Մեւս նշանն որպէս փշիկ է. և է 'ի վերայ այնր գրոց. որոյ գլուխն որպէս ղառն է, և չէ ղառն, և ոչ լեան. Գրբ. արիսթ:

ՓՇԻՏ, փշտի. գ. Ὀβολὸς. Obolus. որ և ՓՇՏԻԿ. պ. պիտոյ. ծէնկն. ծխե. Մանրագոյն դրամ որպէս զոլյու. գանգ. հունաճռա. Ցաղագս փշտի. կշիռ երից գարեհատոց է: Մանր բաժանել զգանձկանն 'ի նի կերտոտ թ. փշիտ ւը. Շիր. կս. Որ յայժ տալոցն են. . . առ այնոցիկ որ ընդ փշտին գրեն, անցեալ կան. Փիլ. Նխ. Բ. այսինքն միոյ լումայի նկարեն ինչ:

ՓՇՈՒՏ. ի. ից. ա. ամի. Ըստ. Ոսկեալ փշոց. փշալից. Քրտանց և վաստակոց փշոտս երկրի. Տօնակ:

ՓՇՏԻԿԱՆ. Տ. ՓՈՒՇՏԻԿԱՆ:

ՓՇՐԱՆՔ. նաց. գ. Ψιχίον, ψίξ. Mica. որ և ՓԻՇՐԱՆՔ. ('ի փուշր կմ՛ փշուր. փշուր. փշուր.) Փշրել մասունք մազեայ որպէս փշուր. նշխարք. մնացորդք. մնացուածք. բնութ, բնդի. խոպոշ. Ճոքստե. շերտ. Եւ յունք կերակրին 'ի փշրանաց անկելոց 'ի սեղանոյ տեառն իւրեանց: Քաղցեն զփշրանս 'ի ներքոյ սեղանոյ: Ցանկայր լնուլ զորովայն իւր 'ի փշրանացն' որ անկանեին 'ի սեղանոյ մեծատանն. Մտթ. ԺԵ. 27. Ղկ. Ժ. 7: Ղկ. ԺԶ. 21: Խնդրեսցուք զմարգարտութեան նորա զփշրանս. Սրգ. Է. պ. Է:

ՓՇՐԵՄ, եցի. ն. Συντρίβω. Contero. κατακόπτω, κατασκάπτω, κατάγω, καταγνύω, concido, confringo. (լծ. փխրել) Մանրել. մանր խորտակել. լեռնել որպէս զփոշի. ջախել. ջախջախել. բեկանել. ճեղել. լքել. ռմբել. բեկբեկ. ծաղ. ծաղ. կեղել. Զարձանս նոցա փշրեսջիք: Եւ զկուռսն փշրեաց մանր: Փշրեաց զզրունս պղնձիս: Ի փշրել նոմ անդ զգաւազան իշխանութեան: Զռամանանս մեղւառոց փշրեսցես: Զայն առաւն փշրէ զմայրս: Զեղեգն ջախջախեալ ոչ փշրեսցէ (կամ մի՛ բեկցէ): Ի հողմ սաստիկ փշրեսցէ զնաւս 'ի Թարսիս: Փշրեաց առ զՃմ նեշխերս խորայելի: Փշրեսցին եղջիւրք սեղանոյն: Անօծ կուռսն փշրեսցի: Փշրեսցան զօրութիք ազգաց բերանոց: Ցոռաց անուն սմանք փշրեցան. և այլն: Զոգաձայնեա զայս փշրել: Նիքք երկաթիք ան... Հնազանդութեն փշրեցան: Անդամ փշրեցան ումայնութե պարտամբեալ. Ցն. Ժ. 8: Ցծն. ծա: Ատթ. Բեկաւ խորտակեցաւ փշրեցաւ թշնամին: Վասն զիւտեան փշրեալ աւազակերացն. Եփր. ծն. և հաւաք: Կորզեին աւագերացն զգեստ, փշրեին ձեռօք և ոտիւքն. Վրք հց. Ա. Ը:

ՓՇՐՈՒՄՆ, րման. գ. Փշրելն. և իւր. խորտակումն. ջախջախումն. Բերբրմն խուժեցաւ 'ի փշրումն մեծաւ: Տաց զբեկրո քո 'ի փշրումն: Ի փշրումն պատերազմի. Եզն. հայլեր: Ճ. Ժ: Վրդն. ծա:

ՓՈԹ. ի, ից. գ. որ և ՓՈԹՈՒԹ. Ծալք. խորշամանք. կնճիռ. Լուք Թազէն 'ի պատառուած փոխելոց հանդերձն, և 'ի կոյսութեան մաժելն. Լծ. Նոր.

ՓՈԹԻՄ, եցայ. չ. Կնճռել. խորշոմել. ծալ ծալ լինել. Մովսէսի երեսքն ոչ փոթեցան. Վրդն. Եւ.

ՓՈԹՈՒԹ, կմ՛ ՓՈԴՈՒԴ. ի. ից. } Στρυφνός,
ՓՈԹՈՒԹԱՀԱՄ. ա. } στυπτικός, πληκτικός. Acerbus, constringens, pungens.

Տոխալ. տապեցուցիչ բերանոյ. իբր փոթոտ, որ տայ փոթ 'ի լեզուն. ֆոթօղ, ֆոթփահամ. պուրաուշպուրան. *Համք հիւթոյն են այսոքիկ, քաղցր, դժուար (կամ բարկ), թթու, փոթոթ: փոթոթն (կամ փոզողն) յաւելուած ցրտութեան է, և կծու՝ յաւելուած հրոյ. Դամասկ. և Ոսկեփոր: *Ի սկզբան երևելոյ պտղոցն՝ թթուք, գաժանք, և փոթոթահամք. Վեցօր. Է: *Փոթոթ գինի: Գինի փոթթահամ: Մուստաւ՝ որ փութթահամ լինի, անուշ լինի գինին. Վստկ: *Հովոյն և ջրոյն նոյնպէս, և փոթոթին՝ փոթոթ: Նախ հով և փոթոթ հիւթ տայ յերկրէ. և զայդ իմանաս 'ի խակ պտղոցն: Փոթոթ համ և կապ և հով սերկևիլ. Ոսկեփոր: *Վասն միօրեայ ջերմանն, որ պատճառն 'ի փոթոթ ջրոյ լուանալոյն լինի (որպէս ծծմբային ջուրն է): Կերակուր փոթոթ և կապող տաս, որպէս ալոոյի մուզավարայ, և նռան. Մխ. բժշ:

ՓՈԹՈԹԱՅԻՆ. ա. Որ ինչ է փոթոթ, կամ ունող փոթոթութե. *Լուանիլ ծծմի ջրով. կմ շպլեղի ջրով. և այլ ամենայն ցեղ փոթոթային ջուր. Մխ. բժշ:

ՓՈԹՈԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոթոթն գոլ. ալտապութի. *Խցկին մայիմնոյն գաղտ շնչահանքն ջրին փոթոթութքն. Մխ. բժշ:

ՓՈԹՈՐ. ա. Սեպաձև, սանձաձև. կոնոնաձև. որ ինչ 'ի լայնութէ յանգի 'ի սրածայր. *Հեղգն որպէս փոթոր՝ եթէ ոչ բախի, ոչ շարժի. Պիտ. առ Լէհ: Ցորմէ և փոթորել՝ է 'ի ձև այնպիսի յօրինել. *Զկոնսն փոթորեա՛. Մագ. ոփ. առ Լէհ:

ՓՈԹՈՐԱԿ. գ. Ռամկականն բառս փոթորիկ. *Ո՞ւր կայիր, որ հանդիպեցար ինձ իբրև զորոգայթ և զփոթորակ. Ոսկեփոր:

ՓՈԹՈՐԻԿ. րկի, կաց. գ. Καταιγίς. Procella, tempestas. Մրրիկ. հողմ պտոյտաքեալ. խոյ, գոյ. *Իբրև զփոշի անուոյ 'ի փոթորկէ մրրկեալ: Փոթորիկ իբրև զխաւարացէ զնոսա. Ես. ծէ. 13: խ. 24: *Որպէս փոթորիկ յանտառէ տերևաթափ: Ի բախմանէ փոթորկաց. Խոր. Գ. 37: Նար. ղա: *Հողմք ցուրտք և շրջապատեալք ջերմ օդով թռչին 'ի վեր. զոր փոթորիկ անուանեն. Ոսկեփոր: *Զմեռնային հողմոյն՝ ձիւնախառն անհնարին փոթորիկ յարուցեալ. Կաղանկ:

ՓՈԹՈՐԿԱՄ, ացի կմ ոցայ, ցեալ. չ. Տ. ՓՈԹՈՐԿԻՄ. *Կայծակնահար առնէր զբազումս, և զօրէն հրոյ ընդ եղէգն փոթորկայր. Որբել:

ՓՈԹՈՐԿԻՄ. եցայ, եալ. չ. Իբրև զփոթորիկ բերիլ. խաղալ կամ դիմել որպէս զմրրիկ. *Մրրիկ փոթորկեալ եթէ յարիցէ, ոչ եկեսցէ 'ի վերայ մեր. Ես. իէ. 15: *Որպէս փոթորկեալ հողմ ուժգին: Իբրև հողմավար փոթորկեալ յանկարծակի դիմէր գայր: Փոթորկեալ որպէս խուռն զգունդն անօրինաց 'ի փախուստ դարձուցանէին . . . Ընթացեալ՝ որպէս զհուր ընդ եղէգն անտառի փոթորկէին. Ճ. Ա: Ցհ. կթ: Մեսր. Երէց:

ՓՈԹՈՐՈՒՆ. ա. Որ ինչ է իբր փոթոր, կամ իբր պտոյտքեալ. *Որ 'ի փոթորուն փոս անկանի, հազիւ ելանէ անտի. Եփր. առ Լէհ:

ՓՈԹՈՒԱԾ. ոյ, ոց. գ. Ῥυσσότης. Rugositas. փոթ. փոթութի. փաթոյթ, ծալք. խորշ. ոլորք. կնճիռն. խորշոմութի. ֆօթ ֆօթ կամ ֆօթէնք ըլմօը՝ եղածը, ծալուածք, թուռձ, խընձ. պիւրիւմ, փիւրիւմ. պուրուշուգլուգ. *Ոչ որպէս զափուեալ կտաւ, այլ որպէս ընկեցեալ կտաւ՝ յոլով ունելով փոթուածս. Ակնա. յար: *Ոչ գտզգարէ այն՝ որ ալտապքոյ որոշման զատութե է, յիւր 'ի փոթուածոն ձգելով: Զամենեսին՝ որ յիւր փոթուածքն են՝ առ ունջ ընչաբեր երակին բերանաբացեալս ունի: Զմրգեւլեալ 'ի փոթուածոն զշունչն 'ի հարկէ ճնշելով 'ի դուրս յղէ. Նիւս. կազմ:

ՓՈԹՈՒԹԻՒՆ. Նոյն ընդ վ. *Ընդ որոշմամբ-մեկնելոյ 'ի միմեանց զփոթուիսն. Նիւս. կազմ:

ՓՈԽ, ոյ, ոց, կամ ի, ից. գ. Δάνειον, δάνος, δανεισμός. Mutuum, mutuatio, foenus, foeneratio. χρῆσις, χρέος, usus, debitum, commodatum, commodatio. Ինչ մի առեալ՝ անդրէն հատուցանելի. դրամ տուեալ ումեք առ 'ի պէտս՝ պայմանաւ յետս առնլոյ ըստ ժամանակին անթերի. կամ աւանդ. յանօթ տուեալ ինչ. ֆոխ. էօտիւնձ, գօրչ, և էմանէթ. *Եւ զփոխն եթող նմա: Տամ զդա փոխ տեառն զամենայն աւուրս, և եղիցի դա փոխ տեառն: Հատուսցէ քեզ տէր զաւսկ փոխանակ փոխոյն՝ զոր ետուր տեառն. և այլն: *Հանգանակօք և փոխովք մի՛ աղքատանար: Բազումք իբրև զգիւտս համարեցան զփոխ, և աշխատ արարին զօգնականսն իւրեանց (այսինքն զփոխատուս). Սիր. ծէ. 33: իթ. 4: *Վասն փոխոց, և վաշխից: Փոխոցն տոկոսիքն: Զվաշխս փոխոցն և տոկոսեացն. Մանդ: *Վա՜յ որք փոխի շահ առն: Ի փոխիցն, և 'ի վաճառուց. Գնձ: Ոսկ. մ. բ. 3:

Առնուել բայիւ. Δανείζω, δανείζομαι, ἐκδανείζω, ἐκτοκίζω. Mutuum do, accipio; foenero, or. *Տացես փոխ ազգաց բազմաց, և դու ոչ առնուցուս փոխ: Տալով տայցես նմա փոխ, որչափ և խնդրիցէ 'ի կարօտութե իւրում: Փոխ առնու մեղաւորն, և ոչ հատուցանէ: Փոխ տայ այլ, որ ողորմի անանկին. ըստ որոց նորա հատուսցէ նմա: Ծառայք տերանց իւրեանց փոխ տայցեն: Առնու ցորեան փոխ ամարանի. և այլն: *Ընդ փոխս ոսկւոյ մանանեխ, ընդ ձգունս ձգունս պատերազմաց: Տօւք զբերանս ձեր 'ի փոխ. Ոսկ. յհ. ա. 1: Լմբ. ող:

ՓՈԽ. գ. (արմատ փոխելոյ, փոփոխելոյ.) Στίχος. Versus. ἀντίφωνον, νία, antiphona, responsio, և այլն. Փոփոխ սաղմոսերգութիւն տուն առ տուն. փոխաձայնութի. և Բնուն սկիզբն սաղմոսի յետ կցուրդի. և Մասն այսր և այնր աւետարանի կմ գլուխ ինչ կարգալի ըստ բաշխման 'ի վերայ ութ ձայնից: *Զմի սովորութի պահէ յիւրաքանչիւր փոխս սաղմոսացս. Լմբ. ող: *Կց. Եղիցին ականջք: Փոխ. Ի խորոց կարդացի առ քեզ: Զփոխն 'ի լման սաս. և այլն. Տօնաց: և ճւ: *Իւղաբերից աւետարան այսօր՝ յոհաննու գլխոյն փոխն կարգա: Զերեք գլխոյն զփոխերն կարգա. անդ:

ՓՈԽ ԱՌ ՓՈԽ. մ. Փոխանակաւ. անդրադարձիւ. *Փոխ առ փոխ փոփոխմամբն առուցանէ զմեզ 'ի չափու ունել զանձինս. Լաստ. իա:

ՓՈԽ. 'ի բարդութիս է որպէս փոխանակ. փոխարէն. ընդ. և անդր. յայլ. այլուր. և Անդրէն, վեր կամ վերստին. ոչ միշտ հայկաբանութբ, այլ սակս ըստ յն. և լտ. Ἀντί, μετά. Pro, re, trans, են:

ՓՈԽԱԲԱՇԽԵՄ. եցի. ն. Ἀντιδίδωμι. Reddo, retribuo. Անդրէն բաշխել. հատուցանել. *Յաղագս առաքինութեցն աշխատութեց զսկիզբն (կմ զշնորհս) սոցին փոխաբաշխելով. Մագ. եկեղ:

ՓՈԽԱԲԵՐԵՄ. եցի կամ րի, եա՛. ն. Μεταφέρω. Transfero, և այլն. Փոխել բերել յայլ տեղի՝ վիճակ՝ յեղանակ՝ միտս՝ լեզու և այլն. վերածել. յեղաշրջել. *Զամենեսեան 'ի խաղաղութի փոխաբերեաց: Առ յագեցութի երկնային բարութեանն զմեզ փոխաբերեաց: Ցընտանի սպիտակութե սրտի զկերպն փոխաբերէ: Ի հնազանդութեան պայման զբանս իւր փոխաբերէ. Սոկր: Ցհ. Իմ. Եբր: Ցհ. կթ: *Եւ այսպէս փոխաբերելով բազում անգամ յերկաքանչիւրս՝ անհալականն առ 'ի յերկոցունցն գործէ. Պղատ. փիլ: *Ցօրինակն յաւետարանն փոխաբերիցէ: Ցօձի փոխաբերիցի կերպարան. Նանայ: *Փոխաբերել յասորի լեզուոյն 'ի հռոմայական լեզուն: Փոխաբերել 'ի հայկական լեզու. Ցորզ. Նանայ: *Ցուցմունքդ անտի դրոյ (Ձ) 'ի չորեքհարիւրն ('ի Ն) փոխաբերեալ. ստուգաբանորէն քննութբ ընդ ձիթոյն անուան Նիւթ Ճշմարտագրի: Ցայլ ոմն անուն խուժական հեթանոսորէն փոխաբերին (յպ փոխաբերեալին) ուրուապէս՝ դեկաւլոն ընդ նոյն սակ.՝ Նար. ղգ.ն մթէ: Իսկ զառաւելումն մոլորութե նոցա՝ հաշտութի մեղաւորաց փոխաբերեցեր փրկիչ. Գնձ: *Ի Ներհականն փոխաբերեցան յեղանակ. Նիւս. Բնութ: *Այս բառք են քերթողականք. զի յանձախապէս փոխաբերին սակս զարդու ճարտասանիցն. Հին բառ: *Մի՛ անկումն ինչ իմասցիս զնծութեն. զի ոչ փոխաբերի տեղի ատեղւոջէ որպէս մարմին. Բրս. ծն. յն. μεταβαίνω, transeo, անցանել: *Ակն երբեմն զառ 'ի կողմն զառածեալ, և դարձեալ վեր 'ի վայրն փոխաբերեալ, տեսանել յայտնաբար զառաջիկայն ոչ կարէ. Բրս. Թղթ. յն. μεταστρεφόμενος, փոխադարձեալ:

ՓՈԽԱԲԵՐԵԼ. փոխանակել. յաջորդել. *Դրունք դարնանոյն բացան, և աւուրք ջերոտք զտեղի փոխաբերեցին: Շինութիւն և խաղաղութի քայքայեցաւ, և եղծումն և ապականումն զտեղի փոխաբերեաց: Ցոյժ ախրալիք զտեղին փոխաբերեցին. Ցհ. կթ: Առծր. Դ. 12:

ՓՈԽԱԲԵՐԵԼ. փոխարինել. հատուցանել. *Զայսոսիկ քեզ տծ իմ և տէր՝ ընդ այսքանեաց բարեաց փոխաբերեցի. Նար. Է:

ՓՈԽԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. } Καταλλαξις,
ՓՈԽԱԲԵՐՈՒՄՆ. րման. } λλαγή. Commutatio. μεταφορά, translatio. Փոխաբերելն և իլն. յեղանակումն. այլափոխութի. և Այլաբանութի. նմանութիւն. *Որ զերկրաւս և երկնովքն բերին փոխաբերութիք. Պղատ. փիլ: *Արձանական սասցաւ 'ի փոխաբերութէ արձանին: Ասի չնական 'ի փոխաբերութէ շան ցամաքայնոյ: Եւ սա ըստ նոյն եղեալ փոխաբերութբ, առելով եթէ ընդ այլ ելանէ. Նանայ: Ոսկ. յհ. բ. 13: *Փոխաբերմամբ զբանն յոլովակի առէին: Եկաց մնաց յառակաւոր փոխաբերմանն. Ոսկ. յհ. ա. 33: բ. 13:

ՓՈԽԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. գ. Μέτοικος. Inquilinus. Օտարական. եկ՝ որպէս բնակ եղեալ. Տրոէցի. *Փոխաբնակ՝ գնելով զանհաս միրգն՝ մրգաքաղիցէ. Պղատ. օրէն. Է: *Նոյնս իսկ և յաղագս փոխաբնակացն լեցի ... մանկանցն փոխաբնակաց. անդ:

ՓՈԽԱԲՆԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Μετοικίζω. Transfero incolas, migrare jubeo. Այլուր փոխադրել և բնակեցուցանել. *Զբնաւ Ճեռ որդւոյն Իսրայէլի հանեալ փոխաբնակեցուցանէ 'ի խստացելումն երկրին պարգևաց. Սարկ. էն: *Խլեսցէ զքեզ, և փոխաբնակեցուսցէ 'ի խորանէ. Եփր. սաւեփոր:

ՓՈԽԱԲՆԱԿԻՄ. եցայ. չ. Μετοικίζομαι. Transferor, transmigro. Փոխիլ այլուր 'ի բնակել. վերափոխիլ. և Տեղափոխիլ. *Ենոք փոխաբնակեցաւ՝ անթլփատ գոլով. Ամ. Է: *Փոխաբնակելոյն ընծայ ինչ հատուցա-

նել ոչ է պարտ՝ բայց յողջախոհ ելլին. Պղատ. օրէն. Է։

ՓՈԽԱԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Μετοίκησις, κία. Migratio, փոխաբնակն լինել. գալ բնակել յայլ երկիր. *Հասանել այնմ՝ որ կամեցի 'ի փոխաբնակութիւն . . . Մանկանցն փոխաբնակացն չինօղք եղով. և լինել ամաց հնգետասանից փոխաբնակութեան. Պղատ. օրէն. Է։ *Փոխաբնակութիւն յերկիր աւետեաց յեգիպտական տղմոյն. Նիւս. Երգ։

ՓՈԽԱԲՈՒՍԱՆԻՄ. սայ, սեալ. չ. Μεταφύομαι. Naturam muto, transformor. Փոխել յայլ բոյս բարուց և 'ի բնաւորութիւն օտար. *Ոչ 'ի մարմնոյ բնութիւն փոխաբուսեալ բանին. Յհ. իմ. Երև։

ՓՈԽԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Μετάβασις, διάβασις. Transitio, migratio, gressus. Փոխումն 'ի տեղւոջէն՝ գնալով այլուր. երթ. գնացք. քայլափոխութիւն. փոխադրութիւն. *Ո՞վ այսպէս լուաւ փոխագնացութիւն, կայեալ և պարաւանդեալ ոտից յուղղի անկանելով չունել տեղւոջէ 'ի տեղի։ Ոչ կարացին արգելուլ զփոխագնացութիւն ոտիցն. Նանայ։

ՓՈԽԱԳՈՐԾԵՄ. եցի. ն. Μεταποιέω. Commuto, constauro. *Եւ նա ձեզ փոխագործեսցէ ամենեւին ըստ յօժարութե իւրոյ. Ոսկ. 'ի ծն. ժա։

ՓՈԽԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Μεταποίησις. Commutatio, refectio. Գործելն զնման օրինակելով. նմանօրէն նոր յօրինուած. յար և նման՝ նոյնպէս առնելն. *Փոխադրեալ զպատկերն զայն՝ եառ և նմա 'ի փոխագործութիւն, որք կամեցան նկարագրել։ Վասն զի քաջութիւն է՝ զբնաւորականսն փոխագործութե՝ պարտել զայն. որ իւր կամաւորութե ընդ բարւոյն բնացաւ. Ճ. Ա։ Թէոդոր. Համբարձ։

ՓՈԽԱԳՐԵՄ. եցի. ն. Μεταγράφω. Transcribo. Զփոխանակն համանման գրել. ընդօրինակել. *Մատեանք այ փոխագրեալ (կամ փոխադրեալ) էր զգիր տախտակացն. Եղիշ. յեւ։ *Գիրք և այլ գրեանս. զոր առեալ բազումք փոխագրէին զայն. Վրք ոսկ։ *Են՝ որք փոխագրեցին զալլոց շարագրածս, և զիւրեանց անուանն մակագրեցին. Պիտ. առ Լէհ.

ՓՈԽԱԴԱՍԵՄ. եցի. ն. Μετατάσσω, ττω. Transpono, colloco. փոխել այլուր և դասաւորել. *Վերափոխէր զերանելին հայրապետն սա՝ փոխադասեալ յանվախճան խաղաղութիւն. Ճգ. հաւաք։

ՓՈԽԱԴԱՐՁ. ի,ից. գ. որ և ՓՈԽԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. Ἀντιστροφή, և այլն. Դարձուած փոխանակաւ. փոխարէն. դարձ փոխարինի. հատուցումն. հատուցումն. Համեմատ. *Զայն փոխադարձ փոխարինացն՝ շինութեան շնորհեալ, 'ի բարիսն վայելեն։ Հնազանդութեան որդւոյ այս փոխադարձ եղև առ 'ի հօրէ։ Ոչ վարձս խնդրեցին փոխադարձ բարեգործութեան. Ագաթ։ Շ. Ընդհ։ Երզն. Մտթ։

ՓՈԽԱԴԱՐՁԱԲԱՐ. մ. Ἀντιστρόφως. Vice versa, reciproce. փոխադարձիւ. անդրադարձութբ. ընդ հակառակն. *Ոչ ուրեք առաջ փոխադարձաբար, թէ որ հաւատայ 'ի հայր, ոչ 'ի հայր հաւատայ, այլ յիս. Ոսկ. յհ. բ. 23։

ՓՈԽԱԴԱՐՁԵՄ. եցի. ն. Ἀντιστρέφω. Reciproco, converto. ἀνταποδίδωμι, vicissim reddo. Փոխարէն դարձուցանել. անդրէն տալ. հատուցանել. փոխարինել. վարձատրել. և փոխաբերել. *Եւ վասն այսորիկ փոխադարձեցի հատուցանել քեզ զայդ։ Որում ոչ հաւանի աշոտ՝ փոխադարձելով նմա (ըստ գործոց նորա). Առղ. Առծր. Է. 2։ *Մատուցեալ որպէս զաղօթիցն հայցումն՝ փոխադարձէ ժողովրդեանն՝ զխաղաղութեանն ընդունելութիւն աւետարանելով։ Փոխադարձել զմեղս առ քեզ զմեղս։ Պատուիրանապահն փոխադարձի յայ՝ սիրել, և զնա տեսանել նմ. Խոսր։ *Աղգի ազգի երախտեացն այ . . . փոխադարձեալ նմա զսէր պատարագին քրիստ ընծայումն. Խոսր. պտրգ։ *Երկրաւորօքս փոխադարձեն երկնայնոյն՝ զօրհնութիւն և զխաղաղութիւն առաքելով։ Առ հայր փոխադարձէ, զոր որդւոյ գոչեցին ծերքն և տղայքն. Երզն. Մտթ։ Տօնակ։

Եւ Ցեղափոխել զփոխ սաղմոսին. *Ողորմեա ինձ . . . և ասա փոխադարձեալ, Պատրաստ է սիրտ իմ այ. Տօնակ։

Կր. իրր չ. որ և ՓՈԽԱԴԱՌՆԱԼ. Անդրէն դառնալ. վերադառնալ. և փոխել յաշխարհէ. *Մի այսուհետև յախտ փոխադարձցիս՝ սրբեալդ արտասուօք. Վրք հց. ծէ։ *Ինքն 'ի քն փոխադարձեալ, և 'ի յաւիտենականն [illegible] թագեալ. Վանր. ոփ։

ՓՈԽԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀντιστροφή. Reciprocatio. ἀνταπόδοσις, retributio. Փոխանակաւ յետս դարձուցանելն. և հատուցումն. փոխարինութիւն. փոխադարձ. *Առնեն փոխադարձութիւն դաւառաց և բերդից 'ի մէջ երկոցունց. Առծր. Է. 3։ *Թէ համբանայցեմք զձեռս, գտանեմք մեծ բարեաց փոխադարձութիւն։ Մեծապարգեւին այ խոնարհել, և փոխադարձութիւն ընդունել իւրով անկարօտութեամբն 'ի մեր ամենանուաղ զանգուածոյս. Խոսր։ *Փրկեալքն ոչ են բաւական հատուցման զփոխադարձութիւն երախտեացն այ. Լծ. կոչ։

ՓՈԽԱԴՐԱՊԷՍ. մ. Փոխաբերութբ. նմանութբ. պէտակ օրինակաւ. *Որդւոյ ծնունդն առ 'ի հօրէ՝ տիրապէս ասի. իսկ մարդկան արարածոց՝ փոխադրապէս. Շ. յհ. ծբ։

ՓՈԽԱԴՐԵՄ. եցի. ն. Μετατίθημι. Transpono, transfero. μετάγω, traduco. μεταβάλλω, muto, inverto. փոխել 'ի տեղւոջէն և դնել այլուր, տեղափոխել. վերափոխել. Նր. փոխիլ յաշխարհէ. *Զկուսութեանց ըզմայրն փոխադրեաց բանն այ յերկնայինսն։ Փոխադրեալ դասեցեր յերկնային խորանսն զքոյին ծնօղն։ Ի հոգանկեալ գոյացութեանց փոխադրեցեր 'ի յերկինս. Շար։ *Գտաք՝ զի փոխադրեալ էր նա. Վրք հց. ծգ։ *Գովեմ զհնմուութիւն քո, զի ոչ թողուս զհիւանդն երկարանալ 'ի ցաւսն, այլ վաղվաղակի փոխադրես 'ի կենաց. Ոսկէփոր։

ՓՈԽԱԴՐԵԼ. Փոխաբերել յայլ վիճակ. վերածել. վերաբերել. դարձուցանել իւիք իրօք. յարել. ձգել. Նր. դառնալ. շարժիլ. *Յառաջինն փոխադրէ զնա յանմեղն (վիճակ բնութեան)։ Ցինքն խառնել, և յիւրն փոխադրել բնութիւն. Իգն։ *Զառ 'ի յընկերսն զբարեգործութիւն յինքն փոխադրէ. Բրս. հց։ *Զխաւարեալ հայրականաւ մարդասիրութբ 'ի ձեռն խրատու 'ի լուսագոյնն փոխադրելով. Դիոն. Երկն։ *Ցայն գովութիւն և 'ի պատիւ փոխադրեսցես զքեզ. Ոսկ. յհ. ա. 28։ *Զբաւանդակ սէրն փոխադրեա առ տէրն։ Փոխադրել զամենեսեան 'ի փրկական հաւատն։ Փոխադրեցաւ 'ի բազմապատիկ չարութէ անտի 'ի ծայրագոյն առաքինութիւն։ Ի չար առ վարութէ կենցաղոյս փոխադրիլ. Մագ։ Ճ. Ա։ Շ. ա. պ. խէ։ *Որք 'ի չարիսն են, երկրպագին փոխադրիլ առ մեզ։ Բարբառին, և ոչ զարթնում. հնչեն, և ոչ փոխադրիմ. Ոսկ. յհ. ա. 27։ Նար. ծդ։

ՓՈԽԱԴՐԻԼ. Փոփոխել. փոխարկել. այլել. յեղաշրջել. 'ի բաց դնել. Նր. փոխիլ. լինել. *Մարդանալովն՝ պէտքն ոչ փոխադրեաց, քանզի անփոփոխելի էր։ Եւ յորժամ եղեն ընդ մեզ, զիւրն ոչ փոխադրեաց։ Ոչ փոխադրեցաւ բանն 'ի մարմնոյ բնութիւն. Պրպմ. առէպ. և ՃՃ։ *Խառնեալ մեղք առ ջուր, ոչ մեղրն փոխադրի, այլ ջուրն առաւելու. Աբ. Գ։ *Ընդէ՞ր փոխադրեցեր զթագաւորին օրէնս։ Յուլիանոս զանուն քրիստոնէից 'ի գալիլեացիս փոխադրեաց. Ոսկ. յհ. ա. 37։ Նանն. *Թերևս 'ի մարդկանէ դև փոխադրեցայ. Կլիմաք։

ՓՈԽԱԴՐԵԼ. Փոխագրել, օրինակել. և Ցեղուլ. Թարգմանել. *Ի հելլենացւոց բառական լինէր փոխադրել լեզու։ Նա բովանդակ փոխադրեաց և որ ինչ 'ի քարտէզս գիտանին եդեալ. Պիտ։ Խոր. Բ. 9։ *Նա որդեակ զմագաղաթս, և փոխադրեա զանսիկ 'ի գմա։ Առէք և զայդ եղբարք, և փոխադրեցէք, և դիք յամենայն եկեղեցիս. Ճ. Ա։

ՓՈԽԱԴՐԵԼ. Փոխատրել. փոխանակել. փոխարինել. *Զի զվարդագոյն ասրինս իւրեանց փոխադրեցին փրկչին արեան։ Զայս ամենայն մասունս բարեաց ընկալեալ 'ի քէն՝ փոխադրեցի ժլատակարօս պարտեաց՝ անթիւս և բազմօրինակ անօրէնութիւնս. Շար։ Նար. Է։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Μετάθεσις, μεταγωγή, μεταβολή, μεταποίησις, μεταφορά. Translatio, transmutatio, commutatio, traductio, restauratio, metaphora, և այլն. Փոխադրելն, իլն, ըստ ամենայն առմն. զոր օրինակ ըստ տեղւոյ և վիճակի. *Բժշկեցաւ ախտն փոխադրութբ տեղեացն։ Ի լուսն կոյս փոխադրութիւն։ Փոխադրութե էաք կարօտ ըստ ախտից։ Սա մեզ 'ի մահուանէ 'ի կեանս առնի փոխադրութե առիթ։ Փոխադրութիւն երկանցն խնդրեմ։ Խորհրդոց ոչ խոստովանութիւն, և ոչ փոխադրութիւն բարուց. Վրք հց. չ։ Դիոն. Երկն։ Աբ. Գ։ Անյաղթ. Բարձր։ Նար. Իէ։ Շար։ *Փոխադրութե ըստ որակութե եղելոյ. Նիւս. կազմ. Ա։

Որպէս Ցեղումն. այլայլութիւն. փոխարկումն. *Զիարդ բանն մարմին եղև. արդեօք որպէս բանին փոփոխումն կրեալ՝ 'ի մարմնոյ փոխադրութիւն, և յոգւոյ նմանութիւն։ Ո՛չ էութե փոխադրութիւն ցուցեալ, այլ մարդկութեա նորոգումն գործեալ. ո՛չ մարդ 'ի փոխադրութէ էութե երևեալ։ Ոչ կրեալ շփոթումն կամ փոխադրութիւն յոր ինչ ոչն էր. եղև մարմին բանն, ո՛չ ըստ փոխադրութե կամ յեղման. (մինթէ) այլայլութիւն ինչ և փոխադրութի՞ւն եղև 'ի նմա. Աբ. Գ. Կիւրղ. պրպմ. և գնչ։

Որպէս փոխաբերութիւն. նմանութիւն. այլաբանութիւն. *Սահման ասի (ըստ տրամաբանից՝) 'ի փոխադրութէ գիւղից և ագարակաց սահմանացն. Սահմ. Ժ։

Որպէս Փոխադարձութիւն. հակադարձութիւն. *Կարելոյն ոչ գոլ, և ներընդունականութիւն ոչ գոլ, որք են 'ի փոխադրութենէ ստորասութիւնք. Հետևեանան դարձեալ 'ի փոխադրութենէ անկարլին և հարկաւորին բացասութիւնքն, ոչ անկարն ոչ գոլ և ոչ հարկաւորն ոչ գոլ. Անյ. պերիարմ։

ՓՈԽԱԹԱՐԳՄԱՆԵԼ. Μεθερμηνεύω. Ա. յն. ուստի՝ նոյն է ընդ Թարգմանել. յեղուլ յայլ լեզու. *Առ 'ի յեղլադացւոցն ձայն փոխաթարգմանեալ. Ճ. Զ։

ՓՈԽԱԾԵԼ. ն. Μετάγω Փոխել ածել այսր. փոխագրել. վերածել. *Աքիսս . . . ընդ որս փոխածեալն յեգիպտոսէ անկեաց. Աբ. Է։ *Առ սակաւ սակաւ 'ի բաց բարձմամբքն. և փոխածելով յաւետարանն. Բրս. Եղբ։

ՓՈԽԱԿԱԶՄԵԼ. ն. Μετασχηματίζω. Նորոգել ըստ կազմութե. վերածել. *Յառաջի-

նութեց գործնականութի զանձինն փոխակազմեալին զօրութեն. Մագ. էլէղ։

ՓՈԽԱԿԱՅԻՄ. եցայ. չ. Μεθίσταμαι. Փոխել զկայս. փոխադրիլ. *Փոխակայիմք ապա ՚ի նմա և ՚ի հոգեորական կեանսն. Պղատ. իը։

ՓՈԽԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Μετάστασις. Migratio, mutatio. Փոխակայիլն. փոխադրութի. փոխումն. *Ցայլ ինչ փոխակայութիւն... յայլմէ իմեքէ յայլ ինչ փոխակայութիւն. Կիւրղ. գնջ։

ՓՈԽԱԿԱՆ. Տ. ՓՈՓՈԽԱԿԱՆ. *Ձի ոչ փոխական. կամ աւաղական. գնջ։

ՓՈԽԱԿԱՐԳԵԼ. ն. որ և ՓՈԽԱԴԱՍԵԼ. Μετατάσσω, ττω. Transfero, transformo. Փոխել և կարգել յայլ իմն կարգ. փոխադրել. *Ցածայնոցն յածայինսն զգուշութբ և միշտ անդպետականաւն հոգւով փոխակարգեալ։ Ցանկատարութենէ փոխակարգեալ՝ հաղորդ լինել կատարողական հանդերձոյն. Դիոն. եբգն։

ՓՈԽԱԿԵՐՊԵՄ. եցի. ն. Μεταμορφόω. Transformo. μετασχηματίζω, transfiguro. Փոխել զկերպարանս. փոխաձեւել. այլաձեւել. փոփոխել. նորոգել. կերպարանափոխ առնել, լինել. *Զամենայն կերպարանս իւր փոխակերպեաց՝ զպարին ՚ի չար դարձուցանելով։ Տես թէ որպէս փոխակերպին ՚ի բնութենէ։ Եւ զորդառ փառաւորեալ՝ որպէս հրաշիւք փոխակերպեալ. Անան. պետր։ Ոսկ. յհ. ա. 25։ Ղ. Վրդ։ *Ի նոյն պատկեր փոխակերպիմք փառաց ՚ի փառս որպէս ՚ի տեառն հոգւոյ։ Փոխակերպիմք ամենեքեան յախտացելոց անախտք։ Լինէր փոխակերպեալ առ մերձաւորսն. Պղատ. իէ։ Աթ. գ։ Նոննոս։ *Խաւարին խարդամք փոխակերպեալ ընդ լուսոյ, և այլն. Ղ. փաղ։

ՓՈԽԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. Μεταμόρφωσις. Transfiguratio. *Վասն տեառն փոխակերպութեն՝ մի աւետարանիչն զկնի ութ աւուր ասէ, և միւսն վեց աւուր. Դամասկ։

ՓՈԽԱԿԵՐՏԵԼ. ն. Μεταποιέω. Փոխագործել. փոխակերպել. *Մանկունք լուսոյ փոխակերտեալք քնիւ առ այլ ՚ի յայլմէ. Նար. մծբ։ *Զիւրաքանչիւր ՚ի գրեցելոցն փոխակերտելով և փոխակազմելով, և Ճշմարտապէս տեսել՝ փոխատեսեղծակերպելով. Մագ. էլէղ։

ՓՈԽԱԿՈՉԵԱԼ. Փոխեալ յաշխարհէ ըստ կոչման տն. *Ոչ գոն ընդ մեզ, այլ կամ առ տէր փոխակոչեալ, և կամ կան ՚ի վերայ մահճաց. Ոսկ. ննջ։

ՓՈԽԱՀԱՏՈՅՑ ԼԻՆԵԼ, կամ գտանիլ. Հատուցանել զառեալ փոխն. և Փոխատրել. փոխարէն հատուցանել երախտիս կմ վարձս. *Փոխահատոյց լեր. Մագ. ոփէմ։ *Փոխահատոյց լինել իւրաքանչիւրոց սիրոյ։ Կրկնապատիկ փոխահատոյց կամաւոր սպասաւորին գտանելոյ՝ ածեցուցանելով (եղիայի) աղօթիւք զեւղոյն և զալերին նուազութիւն. Պէտ։ *Աղօթս վասն մեր փրկութե արասցեն՝ ուրեմն աշխատութեա փոխահատոյց լինել առ ՚ի քնէ զնորա ողորմութեցն պարգեւս. Խոսր. պտրգ։

ՓՈԽԱՁԱՅՆՔ, նից. գ. Փոխ. կցուրդ. որպէս յն. անդիֆօնա. *Փոխաձայնք ածային պատարագին իցեն մարգարէից նախասացութեքն. Բրս. օհանն։

ՓՈԽԱՁԵՒԵՄ. եցի. ն. Տ. ՓՈԽԱԿԵՐՊԵԼ. Μετασχηματίζω. *Զծերացեալ եղէգն փոխաձեւել առ գալարագեղեաց ձեւս։ Զմարգկային նորա կերպարանս ՚ի վառթարագոյն անասնոյ փոխաձեւէ։ Սուսերքս սատակողին... մեզ փոխաձեւեալ ՚ի խոփս և ՚ի մանկաղս. Ոսկ. յոհ-էփիս։ Սրկ. լուս։ Նար. ղբ։ *Պեկուզացիք (աղանդաւորք) ունին զհին և զնոր կտակարանն՝ ըստ իւրեանց կամացն փոխաձեւեալ. Ոսկէփոր։

ՓՈԽԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Μετασχημάτισις, ισμός. Փոխաձեւելն, իլն. այլափոխութիւն. *Սահման յարանունութե է՝ կցորդութի անուան և իրաց ունել ըստ փոխաձեւութե յանկական (կամ յանգական) փաղառութեցն. այսինքն վերջին վանկից. զոր օրինակ իմաստուն, իմաստունն. Անյ. ստորոգ։ յորմէ և Սոնանն։ *Ո՞ ՚ի սէցն աւանդեաց զփոխաձեւութիւս զայս. Սարկ. հանգ։

ՓՈԽԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Անհաւասարութի կամ այլափոխութիւն մասանց. *Զուգամասնութբ աւելնջեան և գլխերոյ. փոխամասնութբ երկրի, և որ ՚ի սմա կենդանեաց կարգաւորութբ. Բրս. մրկ։

ՓՈԽԱՄԲԱՐՁԵԱԼ. Փոխադրեալ յերկինս. *Ի պատմուս կղզի արտասահմանի. և սատուսս փոխամբարձեալ եղև. Ճճ։

ՓՈԽԱՅԱՐՄԱՐ. ա. Փոխանակ յարմարեալ. *Հաւուցն ցեղ փոխայարմար (եղև) փոխանակ հերիցն թեւս բուսուցանելն. Պղատ. տիմ։

ՓՈԽԱՅԵՂԵԼ. Տ. ՅԵՂԱՓՈԽԵԼ. *Է՝ որ յուրոյք խառնութենէ յայլ փոխայեղեսցի. որպէս ՚ի կաթանէ պանիր. Խոսր. ժլխ։

ՓՈԽԱՅԵՂՅԵՂԵԼ. ն. Ἀντιστρέφω. Converto, reciproco. Փոխադարձել. անդրադարձել. *Զոր հայր ունի՝ որդւոյ է, և զոր որդի՝ հօր. և աստանօր փոխայեղյեղէ, և այնու զհաւասարութիւնն ցուցանէ. Ոսկ. յհ. բ. 35։

ՓՈԽԱՅԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոխադարձութի. փոփոխութի. *Վերահաստ լինել վանդիցն և փաղառութեացն փոխայեղուեց. Երզն. քեր։

ՓՈԽԱՆ, ի. ա. գ. Տ. ՓՈԽԱՆՈՐԴ, և ՓՈԽԱՆԱԿ. Վէքիլ. *Մինթէ փոխան (կմ փոխանակ) ած իցեմ ես. Ծն. լ. 2. (ուր ըստ յն. ἀνθ'. pro. իբր ընդ. ՚ի տեղի։) *Պետրոս և պօղոս՝ քնի փոխանքն՝ այսօր եկեալ են հիւր ՚ի ժողովուրդս մեր. Ղ. փաղ։ *Ո՞վ լեր փոխան յոյ։ Ով սուտ է, և փոխանի նորա։ Զփոխան յոյ։ Փոխանին յոյ։ Փոխանիդ իւր. Մագ։ *Եպիսկոպոսն՝ որ է փոխան քնի՝ առաջնորդ հոգւոց։ Զ.քնի փոխան լինել։ Քեզ տայ զբաջալերութիւս, ով յոյ փոխան. Լմբ. պտրգ. և առ։

ՓՈԽԱՆ. նխ. Ἀντί, ἀνθ'. Pro, vice. Փոխանակ. ընդ. պէտլ. էէրինէ, պէտէլ. *Փոխան գառինն նիքն գոլով։ Փոխան սիրոյ զնա մատնելով։ Փոխան գառանցն օրինակին։ Սրբափայլ պճնեալ զպարգուն՝ զոր ղդեցուցեր ահարոնին, փոխան՝ պսակ ՚ի փշոյ եդին։ Ընկալ փոխան յորբայ ջանին. Ղար։ և Յա. օրհ։ *Մեր փոխան միշտ պատարագի (գլուխն մեր). Լմբ. պտրգ։ *Փոխան որոյ... ընկալայք. Խոսր։ *Փոխան ձեր ՚ի խաչ բեւեռիմ. Տաղ։ Իսկ Փիլմ. 20. *Ես քո փոխան (կամ փոխանակ) եղէց՚՚. յն. ὄνημαι, շահաւորիմ. այսինքն ՚ի քո պատուղ վայելեցից. զի և ոնեսիմոս նշանակէ շահեկան. օգտակար։

Կամ մ. (առանց խնդրոյ.) *Փոխան հայցեմ... Փոխան պաղատիմ։ Փոխան աղաչեմ. Խոսր։ Երզն. լս։ *Զգործըս բարեաց՝ փոխան առնուն, թէ ոչ զնորհս աւազանին։ Եւ ոչ ետու փոխ աղքատին, որոց փոխան տալ ոչ ունին. Յա. օրհ։

ՓՈԽԱՆԱԿ, ի, աւ. գ. ա. Ὁ ἀντ' ἄλλου. Vicarius. և նովին նշանակութբ՝ διάδοχος. որպէս և փոխանակն բդեշխի՝ Ἀνθύπατος, ἀνθυπατεύων. Proconsul. իտ. Viceconsole. Փոխանորդ. տեղակալ. Վէքիլ. *Ի ձեռն անանիայի փոխանակի արքայի։ Որ էր Է (այսինքն ՚ի միասին ընդ) փոխանակի բդեշխին։ Խնդրէր չոքել զփոխանակ բդեշխին ՚ի հաւատոց։ Առ դաղիովնաւ փոխանակաւ բդեշխին աքայեցւոց. ե. ռ. ժգ. 11։ Գծ. ժգ. 7=12։ ժը. 12։ *Զփոխանորդէն քնի. զի առաքելական արդասեօք փոխանակ ած է. Ցհ. կբ։ Տես և ՓՈԽԱՆ (կամ Փոխանակ, ըստ նք գրոց)։

ՓՈԽԱՆԱԿ. իբրև Յաջորդ. զի և յն. Διάδοχος, διαδεχόμενος, վերածի ՚ի լտ. անխտիր Successor, և Vicarius. *Հայրն ՚ի ժամանակի յորում գնացեալ երթայր, ցոյց նա զփոխանակն իւր։ Յորդէգիրս առեալ ժառանգ իւր անձին փոխանակ կացուցանէ. Բ. Մ. Ա. 1. և ԺԴ. 26։ *Եկն փոխանակ փելիքսի փեստոս պորկիոս. Գծ. ԻԴ. 27։ *Զմովսեսի փոխանակէն յեսուայ։ Ոչ մարմնաւոր ոք փոխանակ առեալ ՚ի քահանայապետութիւնն։ Ընկեցեալ զնա ՚ի տէրութենէն, փոխանակ կացուցանելով զվռամշապուհ եղբայր նորա. Եւս. քր. ա։ Կոչ. ծ։ Խոր. գ. 5։ *Կացուցին փոխանակ նմա զպիղատոս. իգն։

ՓՈԽԱՆԱԿ. գ. Ἄλλαγμα, ἀντάλλαγμα, δόμα. Commutatio, ևն. Փոխանակութի. փոխարինութի. փոխարէն. ինչ մի փոխանակեալ ընդ այլոյ իրի. տուրք. փրկանք. փէյիչ, պէտէլ, մուգապէլէ. *Ապա թէ փոխանակելով փոխանակեսցէ զայլ անասուն ընդ անասնոյ, եղիցի և այն փոխանակն նք։ Եւ նա, և փոխանակն իւր եղիցին նք։ Արարի փոխանակ քո զեգիպտոս և զեթէովպիա, և զսուհէն քեզ փոխանակեսցի։ Զջուր մեր գնոյ արբաք. և փայտն մեր առանց փոխանակի եկն ՚ի վերայ։ Առ ոտն կոխէիք զաղքատն՝ առնլով փոխանակս։ Առ ի զերդորա ձեր, փոխանակս տուեալ տեառն։ Նախատեցին փոխանակ (այսինքն զփոխանակն, կմ զերևեցուցիչն) օծելոյ քոյ, ևն։ *Հաւատարիմ բալեկամի ոչ գոյ փոխանակ. Սիր. Զ. 15։

Ուստի ՓՈԽԱՆԱԿԱՒ. իբր մ. որպէս Փոխանակելով զմիմեանս. ֆոխն ՚ի ֆոխ, նէօպէթիլէ. *Առաքէր զնոսա ՚ի լիբանան տասն հազար յամսեան՝ փոխանակաւ՚՚. յն. որք փոխանակէին զմիմեանս. Գ. Թգ. Ե. 14։ *Երկուս երկուս ՚ի փոխանակել... երկուս երկուս փոխանակաւ. Ա. Մ. ԺԳ. 18։ Իսկ Ա. Թգ. ԺԷ. 26։ *Ազգքն՝ զոր փոխեցեր, և նստան փոխանակաւ ՚ի քաղաքս սամարեայ՚՚. իմա փոխանակ բուն բնակչացն։

ՓՈԽԱՆԱԿՆ ՀԱՆԴԵՐՁԻՑ, իբր փոխելի հեադըհօտէ. ֆոխնորդ. էփէկ. *Ո՞չ ապաքէն բազմամբոխ, և ոչ փոխանակ հանդերձից. Ոսկ. ա. փիմ. ծդ։ *Հինգ պատմուճանս փոխանակաւ. Ծն. ԽԵ. 22։ *Պատմուճան փոխանակաւ, փոխանակ առելոյ՝ թէ պատմուճան ագնիւ. Կիւրղ. բգ։

ՓՈԽԱՆԱԿ. նխ. Ἀντί, ἀντ', ἀνθ'. Vice, pro. Ընդ. փոխան. ՚ի տեղի այլոց. ՚ի փոխարէնս. ՚ի սակս. վասն. ըստ. ՚ի դիմաց. պէտլ, հագգը. էէրինէ, պէտէլ, իւմ. *Փոխանակ արեան նորա։ Փոխանակ խաշակայ։ Փոխանակ ակն. կամ ատամանց նոցա։ Վարձ ձեր է այն՝ փոխանակ պաշտամանցն ձերոց։ Նա նստցի յաթոռ իմ փոխանակ իմ։ Հերիք էք յամս իմ՝ փոխանակ իմ, և եղբօր իմոյ։ Խօսեցաւ ՚ի վերայ քո չարիս փոխանակ չարեաց։ Փոխանակ այնորիկ լուարուք հովիւք զպատգամս տեառն։ Փոխանակ այնր՝ զի փառաւորեցաք մեք զածս նոցա. ևն։ *Փոխանակ արեանն տեառն՝ ձեր արիւնդ հեղաւ յերկրի (այսինքն ըստ նմանութեան)։ Եղաւն զանձինս ՚ի մահ փոխանակ որդւոյն ածոյ՚՚. այսինքն ՚ի տեղի յոյ, զի նա տարեացի. Ղար։ *Առէ նոխազս փոխանակ (այսինքն ՚ի դիմաց) ժողովրդեանն. Մծբ. Է։

ՓՈԽԱՆԱԿ ԸՆԴ. Նոյն ընդ վ. *Հատու-

ցին ինձ չար փոխանակ ընդ բարւոյ. Սղ. ՀԷ. 21: Ա. Պ. ԺԶ. 17: *Փոխանակ ընդ քո զիմ անձնս տայցեմ: Մահու պատիժ փոխանակ ընդ վատութեան կրեն. Եւս. պտմ. Գ. 23: Եղնկ: *Զչմաւոմե եթող փոխանակ ընդ իւր քո. Եփր. առէտր:

ՓՈԽԱՆԱԿ. մ. Ի տեղի այլոյ. փոխանա֊կաւ. *Եղն փոխանակ տուեալ ծծուհին՝ ոչ եւս զոհել զկոյսն: Զայլս ʼի նոյսա տեղիս փոխանակ սա իւր կոչէաց: Եւ ոչ վասն ուրոյ՝ սիրել ինչ փոխանակ: Փոխանակ շնոր֊հեցաւ: Զժանդ անօրէնութեան յանձնէ քե֊րեալ ʼի բաց ընկեացէ, և փոխանակ՝ բա֊րեացն գործովք լցցի. Նանաս: Եղիշ. Ա: Մանդ. ԺԴ: Ածյ. Բարսլ: Իգն:

ՓՈԽԱՆԱԿ ԶԻ. շղ. Ἀνθ᾿ ὧν. Pro eo quod, propterea quod. փոխանակ այնր՝ զի. վասն այնորիկ՝ զի. որովհետև. չնաւտի. *Օրհ֊նեացին... փոխանակ զի լուար ձայնի իմում. Ծն. ԻԲ. 18: ԻԶ. 5: տես և Օր. Է. 20: Դտ. ԺԱ. 36: Բ. Թգ. ԺԲ. 10: Մաղ. Բ. 9: Երեմ. ԼԱ. 20: Սովին հայկաբանութբ իմանոյ Սար֊գիս և զասել ն Յհ. Դ. 15. *Փոխանակ զի ա֊սէիք. եթէ տէր կամեսցի ». որպէս այն թէ, որովհետև այսպէս ասէք յոյժ ուղիղ միտս: Բայց յայսմ վայրի պատ էր իմանալ որպէս հելլենաբանութի. փոխանակ զի ասելոյ էիք. (յն. փոխանակ ասելոյ ձեզ):

ՓՈԽԱՆԱԿԱԲԱՆԵԼ. ն. փոխանակ ը֊դիմաբանել. ʼի դէմս ածել. *Զոր պարսա֊ւեալ այպանէին փոխանակաբանեալ, որք ʼի նմանէ յանգիմանեալ լինէին. Խոր. Գ. 3:

ՓՈԽԱՆԱԿԱԲԱՐ. մ. փոխանակաւ. ընդ հակառակն. *Զոեռան բանն որ առ հրէայսն՝ փոխանակաբար գոչել, քակեցէք զխինուէ, և յերիր աւուր յարուցից զնա. Գէննադ:

ՓՈԽԱՆԱԿԱԼ. Տ. ՓՈԽԱՆՈՐԴ: Պէտ:

ՓՈԽԱՆԱԿԱԼԱՐԶՈՒԹԻՒՆ. գ. Հա֊ցումն փոխարինաց ʼի վարձ կամ ʼի պատիժ. *Դատօղ փոխանակալարձութեան անօրէն ա֊րանց. Փիլ. Նխ. Ա:

ՓՈԽԱՆԱԿԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Հա֊տուցումն. փոխարէն. *Եւ ոչ բարեացն փո֊խանակատուութի. Փիլ. Նխ. Բ:

ՓՈԽԱՆԱԿԱԻ. Տ. ՓՈԽԱՆԱԿ:

ՓՈԽԱՆԱԿ ԲԴԵՇԽԻ. Տ. ՓՈԽԱՆԱԿ:

ՓՈԽԱՆԱԿԵՄ. եցի. ն. Ἀλλάσσω, ἀνταλλάσσω, ττω, μεταλλάττω, σσω. Muto, commuto, transmuto. փոխանակ տալ, կմ առ֊նուլ կամ գնել. փոխել զինչ ընդ իրիք կմ յայլ ինչ. փեղէ կամ դէմոցէ ողէ բան փալ. կամ տանել, իրար հետ ձուխել. փէյիշմէք, է֊բինէ վէրմէք, ալմաք. *Զամենայն՝ որ բանայցէ զարգանդ իշոյ, փոխանակեսցես ընդ ոչխա֊րի. և եթէ ոչ փոխանակեսցես, փրկեսցես զնա: Մի փոխանակեսցէ զչաւն ընդ յոռւոյն, և մի զչոռին ընդ լաւին. ապա թէ փոխանակելով փոխանակեսցէ զայն, և այլն: Փոխանակեսցուք քեզ զօրս ընդ զօրաց: Փո֊խանակեցէք գուք զանձինս ձեր փոխանակ հարցն կատակարանաց: Ի մոխ եգեալ՝ զմահ ընդ կենաց փոխանակել, քան և այլն: Ոչ փոխանակեսցէ և ոչ ընդ միոյ իրիք փրկանաց զթշնամութին: Փոխանակեցին զճշմարտուԹին այ ընդ ստութե: Փոխանակեցին զպէտս բնա֊կանս ʼի պէտս անբնականս. ևն: *Փոխանա֊կեալք զունայնութիս ընդ ճշմարիտ յուսոյ անմահութե: Որք վասն քո զկեանս իւրեանց փոխանակեցին. Շար: *Փոխանակեացին ան֊ձինք մեր ընդ ճշմարտութե հաւատոյս, և մի ընդ երկրաւոր զբաղմանս. Ղեւոնդ: *Յատե֊լութի զայն փոխանակեմ. Լմբ. ատէն: *Փո֊խանակեաց զմարմին իւր ʼի հաց, և զարիւն իւր ʼի գինի. Վրք հց. Յ: *Ընդ մի գիշերոյ զցոփանգամ յաւիտենական փոխանակեացուք.

Բրս. Խ Պ:

ՓՈԽԱՆԱԿԻԼ. Διαδέχομαι. Succedo, excipio. փոխանորդել. յաջորդել. պայազա֊տել. փեղէ նափել կամ անցնիլ. բանել. ձուխն ʼի ձուխ բան մը ընել կամ ըլլալ. արքը օրըս օնուր֊մաք, նէօպէթէ կիրմէք կէլմէք. *Երկուս երկուս ʼի փոխանակել: Զնա (զլոյս տուընջեան) գի֊շեր փոխանակէ. Ա. Ճ. ԻԶ. 17: Իմ. Է. 30: *Զսա պայազատեալ փոխանակէ պատրմէքս որդի իւր: Սոլոմոնապոս վախճանել. զոր փո֊խանակեաց քսենոկրատէս. Եւս. քր: *Յա֊ջորդք ʼի յաջորդաց փոխանակեցին: Զսա, արքամ փոխանակեալ. Լաստ. Ա: Շ. Հոգ. *Թչուառութիք բազումք փոխանակեցին զբա֊րօրութի մեր. Լմբ. սղ:

ՓՈԽԱՆԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Տալ խո֊խել այլուր. կամ փոխարինակեցուցանել. *Ի խաւարէ հանեալ անդխոութե՝ ʼի լոյս փո֊խանակեցուցանէ ծածայնոյ գիտութեն. Արէ. լու:

ՓՈԽԱՆԱԿ՝ ԶԻ. Տ. ՓՈԽԱՆԱԿ:

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαδοχή. Successio. փոխանակելն. ելն. յաջորդութիւն. *Յիրեկոյէ մինչև յառաւօտ հրամայէ այրել բազմակս... փոխանակութբ տունջենական լուսոյ. Փիլ. Բագն:

ՓՈԽԱՆՈՐԴ. ի, աց. գ. Διάδοχος, διαδεχόμενος. որպէս Vicarius. Կարգեալն փո֊խան կամ փոխանակ այլոյ. երկրորդն գլխա֊ւորի. տեղակալ. տեղապահ. փեղէ բանօղ. վէքիլ, վէքիլ. գայմագամ. *Որդիք դաւթի ա֊ռաջինք՝ փոխանորդք արքայի: Սադոկ զեղ֊կանս զփոխանորդ արքային: Եր նոցա վե֊րակացու քովքենիաս ղեւտացի, և սէմէի եղ֊բայր նորա փոխանորդ նորին. Ա. Ճ. ԺԸ. 17: Բ. Ճ. ԻԸ. 7: ԼԱ. 12: *Իսկ սոյն թագէն զադ֊գէ սմ խոյրազիր ձեռնադրեալ, և փոխա֊նորդ իւր թողեալ յերեւսի. Յհ. կթ:

ՓՈԽԱՆՈՐԴ. Διάδοχος. որպէս Successor. Իբր Յաջորդ. փեղէ անցնօղ՝ նափօղ. խալէֆ, խալիֆէ, ճանիշին. *Էր մեր տոացուածք բա֊զում, իսկ ժառանգաւոր ոչ ոք երևի և փո֊խանորդ. Փիլ. իմաստ: *Մովսէս զյեսու փո֊խանորդ իւր կացուցանէր. Իգն: *Զորդան առ իւր պահէ փոխանորդ իւր, զի որդի ոչ գոյր նորա: Փոխանորդ մեռեալոյն ոչ տայր թոյլ ձեռնադրել. Խոր. Բ. 58: Գ. 66: *Զո֊րոյ աթոռ ընկալաւ նեկտարիոս. յետ որոյ լինի փոխանորդ նորին յովհան անուանեալն ոսկեբերան. Շիր. քրն: *Յովսն յորջորջեալ (Յուսիկ) փոխանորդն հօրն աթոռոյն, և նախանձաւոր նորին առաքինութեն. Երզն. լս: *Երասանակալք նոցա՝ իրերաց փոխա֊նորդք. Բրս. ընէղ: Տես և ԱԹՈՌԱԿԱԼ՝ իբր փոխանորդ, այսինքն Յաջորդ:

ՓՈԽԱՆՈՐԴ. փոխարէն. ինչ մի փոխանակ այլոյ իրի տուեալ՝ եդեալ, կամ յարմարեալ և այլն. փառածին փեղէ, ձուխնոր. *Ո՞ եա նմա փոխ, և առնուցու զփոխանորդն. Սե֊բէր. Է: *Եղբայր ոմն արար փոխանորդ բա֊նալեացն, և բանայր զդուռն ծերոյն. Վրք հց. ԺԷ: *Կարևոր համարեցաք ընդ նորա և վասն նորին գիպողագոյն բանիւք զփոխա֊նորդն թելադրել». այսինքն զլցուցիչն զտե֊ղի նորա, կամ զյաջորդ բանքս. Ագաթ:

ՓՈԽԱՆՈՐԴԱԲԱՐ. մ. Իբրու փոխա֊նորդ. փոխանակաւ. ʼի դիմաց այլոյ. *Մար֊գարէն փոխանորդաբար բերան առեալ փրկ֊կոզին. Անյ. Բարսլ:

ՓՈԽԱՆՈՐԴԵՄ. եցի. ն. և. չ: Իր. իբր յ. Διαδέχομαι. Succedo, excipio. Յաջոր֊դել. պայազատել. ունել զտեղին. փեղէ անց֊նիլ նափել. էրինէ կէլմէք, էրինէ թութմագ, խա֊լիֆ օլմագ, ճանիշին էթմէք. *Փոխանորդէ զտի֊րան՝ եղբայր իւր տիգրան վերջին: Կղաւ֊դիոս, և յետ նորա ապրէղիանոս, հուպ ընդ հուպ փոխանորդելով զմիմեանս: Վճարե֊ցաւ ʼի կենցաղոյս՝ եղբօրն փոխանորդելով զտէրութիւն. Խոր: *Զսա լիւսիմաքոս փոխա֊նորդէ: Որդի շհայր փոխանորդեալ: Որք յետ նորա ʼի նորին աթոռն փոխանորդե֊ցին զթագաւորութիւն. Եւս. քր: Շ. Հոգ: Յհ. կթ: *Որ յետ նորա փոխանորդեսցէ զե֊կեղեցին: Քահանայք զմիմեանս փոխանոր֊դէին վասն մահուն արգել լինելոյ: Վախ֊ճանի և փլաբիանոս. տոփիւր փոխանորդէ ʼի տեղին. Ճ. Ա: Շ. Բարսլ: Սոկր: *Որ փո֊խանորդեսն զնոսա հակակայքն: Քանզի ա֊րախութե փոխանորդէ տրտմութիւն: Ան֊արկեամ փախնուլ չարութեցս՝ որ յետ. զի բարիդ քո եկեալ փոխանորդեսցէ. Յհ. իմ. Եբր: Նար. հէ:

ՓՈԽԱՆՈՐԴԻԼ. Փոխիլ յաշխարհէ. *Պա֊կասեաց ʼի կոչնականէն, փոխանորդեաց զկեանսն: Ենովք կենդանւոյն ʼի կարգս անմահիցն փոխանորդեաց վերագրիլ. Խոր. Գ. 67: Արծր. Ա. 1:

ՓՈԽԱՆՈՐԴԻԼ. փոխարինել. հատուցա֊նել զփոխանակն. *Զբարւոք ծերատածու֊թիւն անդրէն փոխանորդեալ ծնողացն: Ընդ միոյն զհարիւրապատիկն փոխանորդէ օ֊գուտս. Պէտ:

ՓՈԽԱՆՈՐԴԻՆ. փոխանցել. հաղորդել իրերաց. *Զխորհուրդս որոց իւրաքանչիւր ոք մերձաւորին փոխանորդիցեմք. Բրս. հոյ. էաց. յն. փոխատրել. μεταδίδωμι.

ՓՈԽԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Διαδοχή. Successio Յաջորդութի. պայազատութի. տեղակալութի. *Որդեծնութբն իմամելով զմեր փոխանորդութիւն: Ծնունդքն՝ որ փո֊խանորդութի մարմնոյն լինին: Յաղագս փո֊խանորդութե զաւակի: Ի փոխանորդութի ամենայն ազգի կատարի. Ոսկ. յհ. Բ. 39: Նանայ: Պէտ: Նիւս. բն: *Սա երկայն ազօ֊թիցն է պտուղ, սա փոխանորդութեց չա֊ռաւելոյ. Ան. որս. Դ: *Ազգին շառաւիղ, փո֊խանորդութե սուտ. Նիւս. կազմ: *Նաւա֊տիանոսաց եպիսկոպոսն վախճանի, և ունի զփոխանորդութին քրիսանթոս... բազում հակառակութի լինէր ըստ ընտրութեն ʼի տեղի նորա զփոխանորդութիւն առնել. Սոկր: *Զի այնպէս ունիցին և նոքա տալ՝ որոց յետ նոցա փոխանորդութբ լինելն վնոյն պաշտօն. Իգն:

ՓՈԽԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. փոխարինութի. փո֊խանակութին. փոխումն, և փոփոխումն յի֊միք կարգի. *Ի յաղթողէն ծանօթանայր պա֊տուաւորական փոխանորդութբ տասանոր֊դութի. Պէտ: *Սրբին նորոգ՝ այլ իմն տե֊սակաւ առեալ մեզ՝ ընդ հնոյն փոխանոր֊դութբ. Նար. ՂԷ: *Եւ ոչ յայս ինչ ելից ըզ֊ձեզ փոխանորդութե և լուծման ըստ կենա֊ցըս. Յհ. կթ: *Ոչ ունիցի փոխանորդութբ յառաջ կոյս մատուցանելով. Նիւս. կազմ. *Ի մկրտութե, հանդերձի փոխանորդութեն յայտնէր զմաքրեցելոցն կենաց համբարձու֊մըն. Դիոն. էկեղ. յն. ἄμειψις, immutatio.

ՓՈԽԱՆՈՒՆ. և ՓՈԽԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ԴԵՐԱՆՈՒՆ, ԴԵՐԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. Ἀντωνυμία. Pronomen. *Իսկ դերա֊նունն թերանուն լսի, կամ տիրանուն, կմ փոխանուն. Եւ է գերանունութի ըստ երից. զի առի՝ փոխանունուն. և թերանուն, և հա֊սարականուն. Երզն. քեր: (Իսկ ʼի գիրս գա֊մասկացւոյն գնի փոխանունաբար՝ իբր Յար֊անունաբար. παρωνύμως, denominative.)

ՓՈԽԱՆՑԱԲԱՐ. մ. Μεταβατικῶς. Transitive, transitu. փոխարկմամբ. անցմամբ. անցանելով յայլ վիճակ. *Շարժումն է գըն֊դատեսակ, յորժամ փոխանցաբար ներգոր֊ծէ. որպէս ʼի ջրոց ձկունք և թռչունք, և գաւազանն մովսէսի յօձ, և այսպիսիքս: Շա֊

բախտաւորակէս ներգործէ անձն, և փոխանցաբար, յորժամ ընդ խմանալեաց խմանի. Մաշտ. ՚ի տէրն: *Խրատեցի է առնուլ փոխանցաբար ... իմանալի խորհրդով. Ցհ. իմ. էլեղ:

ՓՈԽԱՆՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Μεταβατικός. Transitivus, fluxus. Անցողական. փոխադրական. տեղափոխական. հոսական. *Ըստ յարձակմանն շարժումն տեսակք. փոխանցականն, և շարժական մարմնոյն ըստ տեղի, և ձայնականն: Իսկ ոտք է փոխանցական գործարան. Նիւս. բն: *Այսմ մինչ ՚ի վերջ մասն աշխարհիս փոխանցական, մասունք ժամուց որք անդ լինին եօթնեատան. Երզն. ոփ. էրկն: *Գնտաձև շարժի անձն, ընդ որում ընտաներար լուսաւորայլի նմա զիստուն տեղւոյն... որպէս շարախառնիւք և փոխանցականօք նեբ գործութիւք. Դիոն. տիեզ:

ՓՈԽԱՆՑԵՄ, եցի. ն. Μεταβιβάζω. Transfero, transpono. Անցուցանել առ այլ. ուանդել փոխանակաւ ՚ի յաջորդս. անցընել. կեչիրմէք, բեուլիմ էթմէք. *Սակայն պահել հայրն իմ ջանաց, զայգս և զերկիր յիս փոխանցեաց. Հեթում. աշ:

ՓՈԽԱՆՑԵԼ. չ. Μεταβαίνω. Transeo, migro. և դէմոց. μετιτέον, transeundum est. Անցանել յայլ տեղի կամ յիրս ինչ կամ ՚ի բանս. անցնիլ կէչմէք, կէչի վէրմէք. *Ի տնկոցն ՚ի կենդանիս փոխանցելով՝ ոչ անդէն ՚ի ըղգայութն և ՚ի գնայութն գիմէ բնութիւն. Նիւս. բն: *Ցաղագս էի... փոխանցելի է մեզ այժմ յարգարև գոյն արդարև էին տծութանականն գոյանութեան: Փոխանցելի է մեզ այժմ ՚ի միջին զարգ երկնայնոցն խմացութեց. Դիոն. տիեզ. և երկն: *Եւ արդ փոխանցելի է մեզ և յայլսն, այսինքն ՚ի բոյսս. Մխ. առակ. կէ:

ՓՈԽԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Μετάβασις. Transitio, migratio. Անցումն. փոփոխումն. *Ըղշարժումն բաւ փոխանցութ եղեալ. Նիւս. բն:

ՓՈԽԱՇԱՐԺԵԼ. ն. Μετακινέω. Transmoveo, dimoveo. Փոխելով շարժել. շարժմամբ փոխել, փոխոխել. *Երկնային գասք զձեռնակայութիւն առեալ զարդարեցան, և ոչ այլայլեալք և փոխաշարժեալք եղեն երբէք. Աեւստ. Ե:

ՓՈԽԱՊԱՐՏ. ի, ից. ա. գ. Χρεωφειλέτης. Debitor, obaeratus. Պարտական փոխոյ. պարտապան փոխառու. պօրճլու, պորճլու. *Աշխողի և փոխապարտի՝ պատահեցելոց իրերաց. Բրս. Հոգ: *Եւ թէ աղքատ ես իցէ փոխապարտն: Զկեանս չար քան զմահ տեսանէ փոխապարտն. Մանդ. ժղ:

ՓՈԽԱՌՈՒ. ի, աց. ա. Δανειζόμενος, χρεωφειλέτης. Debitor. Որոյ առեալ իցէ յայլմէ դրամս ՚ի փոխ. փոխապարտ. պարտապան. բոճ ալան. պօրճլու ալան. *Եղիցի ... փոխատուն իբրև զփոխառուն: Փոխատուք և փոխառուք ՚ի մի վայր հանդիպեցան. Եսայ. իդ. 2: Առակ. իթ. 13: *Հանդիպի փոխատուն փոխառուին: Զվճար փոխոյն՝ ոչ օտարի ուրուք, այլ՝ փոխատուին տայ փոխառուն. Մանդ. ժդ: Շ. ընդհանր: *Եղիք փոխառուք, լեցիք հատուցիչք. Եփր. համաբ:

ՓՈԽԱՍՏԵՂԾԱԿԵՐՊԵԼ. } Տ. ՓՈԽԱ-
ՓՈԽԱՍՏԵՂԾԵԼ. } ԿԵՐՊԵԼ.
Μεταπλαττω, μεταστοιχειούμαι.. Transformo, transsubstantior. *Փոխակազմելով, և ճշմարտապէս առել՝ փոխաստեղծականապէս լով. Մաշտ. էլեղ: *Զի զմեզ ՚ի նորոգումն կենաց փոխաստեղծեաց քո յարութիւն: Փոխաստեղծիլ առ տծութիւն. Պարզաւ. լբ. լէ: *Որպէս ձու՝ թէպէտ և ապականի, այլ փոխաստեղծի ՚ի թռչունն. Մաշտ. ՚ի տէրն:

ՓՈԽԱՍՏԵՂԾԻՉ. ա. Μεταπλάττων. Transformator. Որ կերպարանափոխ առնէ. *Զլոյսինք՝ զորս ոչ մարթեր վերաշնչութեան արժանացուցին փոխաստեղծիչքն (վէրք). Պղատ. օրէն:

ՓՈԽԱՍՏԵՂԵԼ. Տ. ՏԵՂԱՓՈԽԵԼ. *Որպէս յառաջիկայումս տաղի. փոխաստեղեցին ՚ի պարսս զմարմնին թագաւորութիւն. Մագ. և Երզն. քեր:

ՓՈԽԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոխադարձ վաճառք. առուտուր. առևտուր. ալըշվէրիշ. *Արբէք գինի առանց գնոց. ոմ արդեօք մարդասիրութեան, ոմ դիւրին փոխավաճառութեան. Անան. Ճրգ:

ՓՈԽԱՏՈՒ. ի, աց. գ. Δανειστής. Mutuator, foenerator. Որ տուեալ իցէ փոխ ումեք. պարտատէր. բոճ վէրէն. էօտինճ վէրէնի, ֆայզ՝ ճաղ ալան. *Փոխատուն եկն առնուլ զերկոսին զորդիս իմ իւր ՚ի ծառայութի: Քննեսցէ փոխատու զամենայն ինչս նորա: Երկու պարտապանք էին ումեմն փոխատուի. և այլն: *Ունին յօժարութեամբ հատուցանել փոխատուին. Իգն: *Զիք ինչ՝ որ այնպէս հեշտալի է մեզ, որպէս զփոխ առնուլն ՚ի մէնջ, ոչ զի զկարօտութ իւր լնուցու, այլ զի զփոխատուքս մեծատունս արասցէ. Սարգ. յհ. ը: *Փոխատու լեր այսօր թագաւորութեան՝ մատուցանելով յընչից քոց. Վրդ. ոսկ:

ՓՈԽԱՏՈՒԵՄ. եցի. Տ. ՓՈԽԱՏՐԵԼ. *Աղօթս անօրէն սպանողացն փոխատուելով. Գնձ: *Ընդէ՞ր զփոխն փոխատուես տխրութի. Պիտ: *Քև փոխարկեալ փոխատուեցաւ. Անան. էլեղ: *Պետրոս բուժանի ՚ի հոգի և ՚ի մարմին. և ոչ հոգւոյն փոխատրէ զանուն և զառաջնոյ նորին, և ոչ մարմնոյ. Գանձ:

ՓՈԽԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Δανεισμός. μα. Mutuatio. Փոխ. տալն զփոխ. էօտինճ, էօտինճ վէրմէ. *Ուք գիտեն զփոխատուութիւն... Ապա թէ փոխատուութիւն իրաւունք վաճառոյ եղև. Մխ. դտ: *Փոխատուութք (կամ փոխատուութք) տացէ կամ առցէ առանց վաշխի ելոյ. Պղատ. օրէն. ժա:

Կամ Μετάδοσις. Retributio. Փոխարէն. հատուցումն. *Անիրաւն ոչ հաւատ ունի առ այս դատաստանն և փոխատուութին, և ոչ գիտէ ողորմել վասն այնր յուսոյն. Լմբ. առակ:

ՓՈԽԱՏՐԱԲԱՐ. մ. Μεταδοτικῶς. Communicatione. Փոխարկելով. փոխադարձելով. փոխանակութք կամ տուրևառութք իւիք. *Զինչ օրինակ ՚ի մարմնում տծութին. որպէս հուր յերկաթում. ոչ փոխարկելով, այլ փոխատրաբար: Որպէս երկաթ ընդ հրոյ միաբանեալ՝ ընդունի զհուրն, ոչ փոխարկաբար, այլ՝ փոխատրաբար. Բրս. ծն: Գր. տղ. Ճղճ: *Եւ նոյն այն չարախօսութի փոխատրաբար կապեցաւ ՚ի լեզու մարդոյ: Զձեր տխուր փոխատրաբար տյ փնէք. Սարգ. յհ. է. և ժ:

ՓՈԽԱՏՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Μεταδοτικός. Communicativus. Փոխադարձական. որ ինչ հայի ՚ի տուրևառ իմն. *Իսկ ՚ի յերկրորդ մասինն ժամք երկոտասան՝ տիւք և գիշերք միմեանց լինին փոխատրական. Երզն. ոփ. էրկն:

ՓՈԽԱՏՐԵՄ. եցի. ն. Μεταδίδωμι, ἀνταποδίδωμι. Communico, reddo, rependo, retribuo. որ և ՓՈԽԱՏՈՒԵՄ. Փոխանակաւ փոխարինել. փոխադարձել. փոխանակել. հատուցանել. տալ. (գրի և Փոխադրել.) *Բարեացն եղելոց զբարին փոխատրելով հատուցումն: Եւ ձեզ կրկին փոխատրեսցի ողորմութի անզրաւելի: Քաղցեալ տեսանելով անտես առնեմք, և ոչ բանիւք ինչ փոխատրեմք. Շ. Բղբ: Հեբն. ոփ: Ոսկ. յհ. բ. 33: *Աղօթիւք փոխատրեսցուք զապաշխարութ. Ոսկ. ծն: *Զբարին ընդ չարի փոխատրել, որպէս և ինքն զանէկն ծառայնի բժշկեաց. Խոստ. պտրգ: *Բարեացն եղելոց՝ զբարին փոխատրելով հատուցումն. իսկ չարեացն՝ զվճիռ դատաստանի տանջանացն. Շ. Բղբ:

ՓՈԽԱՏՐԵԼ. որպէս փոխադրել, կամ վերածել փոխաբերել, փոխել. համեմատել. վերբերել. *Մեսրոպայ փոխատրելով զհայերէն տծութեան ըստ անասյթագութեան սիրողակերգ հելլենացւոց. Խոր. գ. 33. այսինքն վերածելով ՚ի նոյն կարգ այբուբենական՝ ըստ անվրէպ համեմատութե տառադարձութք. կամ բացատրելով զայբուբենս մեր նորագիւտս՝ հնչմամբ վանկից նաև տառիւք յունաց: *Դու ես՝ որ փոխատրես ըղքարեղէն արտից կարծրութի ՚ի լոյծ կակղութե մարմնոյ. Նար. լէ: *Համարել յաւէտ զբանին բնութի ՚ի կնատս յայս և ՚ի հողեղէնս փոխատրիլ մարմին: Քնիւ փոխատրիմք փառաց ՚ի փառս. Պրպմ:

ՓՈԽԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Μετάδοσις. Communicatio. ἀντίδοσις, ἀνταπόδοσις, retributio, commutatio, եհ. Փոխատրելն, իլն. փոխարէն տուրք. հատուցումն. վարձատրութի. փոխադարձութի. *Որ առաւ լիապէս առանց փոխատրութե փրկանաց: Այսպէս բարեբար է, որպէս (զի) և ոչ զփոխատրութիւն պահանջէ, այլ շատանայ միայն սիրեցեալ (դոլ) յորս եան: Ուք անսան հրամանին՝ հարցանէ ՚ի փոխատրութեն ուսանել զպարգևսն. Նար. ղ: Բրս. հց: Իգն: *Հուր մտելով ըստ բնութեն տեղւոջ, փոխատրէ յերկաթ յիւրմէ զօրութեն, որ ոչ նուազէ փոխատրութեն. Բրս. ծն: (Ցայս առցես և զյաջորդ նշանակութին:)

Կամ որպէս համեմատութի և նեյքին կապակցութի, բաղկացութի. և Տուրևառ ըղնութեց միացելոց ՚ի քն. ուսումն և փոխադարձ ստորոգումն կամ հաղորդութե յատկութեց. *Նկարեալ ապաւորեաց յորովայնի խմում զսքանչելի փոխատրութի ներմարդութեն. Ճ. Գ: *Մարդեղութեդ քո ... անփոփոխ փոխատրութք: Ոչ փոփոխմամբ, այլ փոխատրութք. Նար. կդ. և խաւ:

Կամ Որ և է համեմատութե հակադրութե. *Եւ յադահութին՝ զաղքատութեն զաղաւրու. և յայլսն ամենայն այսպիսի փոխատրութք վարէին. Սրգ. յհ. է: (որ հայի ՚ի տ նշ:)

ՓՈԽԱՏՐՈՒԹԻՒՆ, որպէս փոխատուութի. փոխ. Δασμός. *Բազում և այլ ինչ հրամայեալ է. որպէս ՚ի փոխատրութե՝ հատուցումն. Փիլ. ծ. բան: *Փոխատրութեց տոկոսով ... բարեաւ կալ և մնալ առնել. Պղատ. օրէն. ե:

ՓՈԽԱՐԷՆ. րէնի. նաց. գ. Ἀμοιβή, ἀντίδοσις. Compensatio, retributio, remuneratio. ἀντιμισθία, merces meritis respondens. μεταβολή, permutatio. Փոխանակն. տրիտուր. հատուցումն. որ և ասի ԴԱՐՁ ՓՈԽԱՐԻՆԻ, ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ ՓՈԽԱՐԻՆԱՑ. ֆարշըլըգ. մուգաբէլէ, պէտէլ. գարշըլըգ. *Զփոխարէնսն հատուցանել ծնողացն: Արդ ապա տայք զգարձ փոխարինին ՚ի նոյն: Զգարձ փոխարինին յանձինս իւրեանց ընդունէին. Ա. Թես. Ծ. Գ. Եսայ. ժղ. ը: Հռ. ա. 27: *Զի և ոչ իսկ փոխարէնս խնդրէ ՚ի մէնջ փոխանակ երախտեացն: Ինքն առնէ զփոխարէնս յերկնի և յերկրի: Փոխարէնս առ ՚ի նմանէ առաքին երևելիք և աներևոյթք: Որ առիթ լինի չարին, զփոխարէնս չարեաց առցէ. Յճխ: *Նոյն ինքն գործն՝ որոյ այս փոխարէն է, մեւս նա պարգև գոլ: Անհունելով հատուցման փոխարինին: Եւ անդրադարձ փոխարինին՝ բազումերկանցն պատշաճի. Շ. մտթ. և Բարսղ. Կիւր: *Ե՞րբ կամ որպէս գարձ փոխարինի նմա հատուսցուք. Նանայ: *Ոչ եթէ ըստ բարի գործոց մերոց զայս փոխարէն գտաք: Ցացէ քեզ զհատուցումն

ցուցին փոխարինաց. Ոսկ. յհ. ա. 13: Ե. 14: «Զինչ հատուցուք մեք ածոցն փոխարէնս այս մեծի յաղթութեանս. Եղիշ. Է: «Զգեն փութապէս 'ի փոխարէն նոյին 'ի տանջանսն. Լմբ. իմ: «Թէ ասիցեմք, փոխարէնս առնեմք ձեզ. Զենոբ:

ՓՈԽԱՐԷՆ. ա. որպէս Փոխարինական. փոխադարձ. «Ի փոխարէն հատուցմունս հարիւրապատիս հատուսցէ նոցա պարգեւատուին ատատուչն. Ղեւոնդ:

ՓՈԽԱՐԷՆ. գ. որպէս Ցաւօրդ, կամ 'ի տեղի նորինոյն կարգեալ. «Ցղեաց առ խոսրով արքայն մորիկ. քանզի զնա Թագաւորին փոխարէն էին կացուցեալ. Մագիլ:

ՓՈԽԱՐԷՆ. մ. նխ. փոխան. փոխանակ. 'ի փոխարէնս. գրի և ՓՈԽՈՐԷՆ. «Փոխարէն մեւոցի: «Փոխարէն հատուցանել: Ո՞ փոխարէն թշնամանեսցէ: Արժանի որոց գործեցին՝ կրեն փոխարէն զտանջանսն. Ագաթ: և Արգ: Եղնիկ: Լմբ. իմ: «Իբրու փոխարէն անմիտ մարմին: Սատուղայ փոխարէն: Աղքատացն փոխարէն՝ զկարօղս պատուես և կերակրես: Անյօտցին մեծագունի երախտեաց փոխարէն՝ ոչ այլ ինչ պահանջեցի. Ագաթ: Մծբ. ծէ: Ը. Բղբ: «Չար՝ փոխարէն ընդ որոց առերն՝ հատուցեր. Սրկ. ող:

ՓՈԽԱՐԷՆԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոխարէն տուլք. տրիտուր. վարձատրութիւն. «Ոչ արժանի են չարչարանք ժամանակիս առ 'ի փոխարէնատրութիւն մեզ. Վրք հց. յ:

ՓՈԽԱՐԻՆԵՄ, եցի. ն. Ἀμοίβομαι. Repeudo. փոխարէն տալ. հատուցանել. «Ըստ յուդայի, որոյ 'ի բիւրուց վայելեալ բարութեց՝ զհակառակն փոխարինէր բարեգործին. Ոսկ. յհ. Է. 15: «Ըստ այնմ թէ փոխարկեալս 'ի միմեանց փոխարինելին. Խոր. գ. 29:

ՓՈԽԱՐԿԱԲԱՐ. մ. Փոխարկութբ. փոփոխութբ. այլայլութբ. յեղմամբ. «Ո՛չ փոխարկաբար, այլ փոխատրաբար. Բրս. ծն: և Գր. տղ. Բղբ:

կամ փոխադարձիւ. անդրադարձութբ. «Փոխարկաբար գիրք երբեմն զմահ ապականութեան կոչեն, և զապականութիւն մահ. Ճ. Գ:

ՓՈԽԱՐԿԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի փոխանակութի. փոխարկելի. փոխարկեալ. «Ոչ անմարմին բնութիւն եղև այլայլական, և կամ մարմնոյ ինչ թանձրութե փոխարկական: Ջերմին և ցուր՝ ցրտին և գէճ՝ բնաւորական, զի ստուգաց բնութեց է յոյժ փոխարկական: Սա յարևելս գոլով բոլոր իսկ 'ի լման, և առ սակաւ սակաւ խաւար փոխարկական. Երզն. ոփ. Էքն:

ՓՈԽԱՐԿԵՄ, եցի. ն. Μεταβάλλω. Muto, transmuto, inverto. փոխել և արկանել յայլ վիճակ. յայլ ինչ փոխել. յեղափոխել. յեղուլ. փոխաբերել. [illegible]. «Փոխարկելով զմեծութիւն հայրաքանչիւր՝ և զտեղւոյն կայութիւն փոխարկէ. Պղտ. թիմ: «Փոխարկելով հոգւովդ քով սիրով. Պորփ: «Զգայգն 'ի ցերեկ փոխարկէին. Անան. եկեղ: «Զիմ չիջուցէ ըզբոց տապին, փոխարկեսցէ ամպ ցօղագին. Յհ. օրհն: «Զհինն 'ի նոր փոխարկել և զթերին 'ի կատարեալն. Սրգ. ա. յհ. ա: «Կեանք ընդ մահու փոխարկելով. Շար: «Զամենայն ազգաց զմտածմունս և զպէտս 'ի յոյն լեզու փոխարկել. Խոր. ա. 1: «Ցեօթանասնիցն ձեռս փոխարկեալ զդէմս բանիցս. Նար. առաք: «Ի զղջումն և յապաշխարութիւն փոխարկելով. Ճ. Բ: «Փայտ խաչին իմոյ զփոյտ մահուն 'ի կեանս փոխարկէ. Տօղ: «Խաչակցեալ նմին՝ փոխարկին յանմահ 'ի կեանս ... Զմահկանացուս առեալ՝ յանմահութեն փոխարկեաց. Ը. Բարսղ: «Արդէն իսկ 'ի նոյն կորուստ է, եթէ ոչ փոխարկեսցի.

Ոսկ. յհ. ա. 27: «Եւ մեք փոխարկեալք ընդ վերին զօրսն (իւր հրեշտակացեալք). Շար:

ՓՈԽԱՐԿԵԼ. փոխարինել. փոխանակել. «Մի փոխարկեր երկուսս ցաւոց ընդ չարեաց իմոց: Նոյնպէս ըզլոյս շնորհաց քոյին՝ փոխարկեցի ընդ խաւարին. Նար. հէ: Յհ. օրհն:

ՓՈԽԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Μεταβολή. Mutatio, commutatio. փոխարկելն, ելն. այլափոխումն. փոփոխումն. «Աղատ է 'ի փոխարկութէ ածութիւն: «Ի ջուր արկեալ հող ինչ՝ 'ի վայր նստի. ո՛չ է այս փոխարկումն, այլ տարորոշումն խառնեցելոց. Ճ. Գ: Նիւս. բն: «Առ 'ի բարին փոխարկութե: Փոխարկութի (այսինքն փոխարկիչ) զարհուրմանց, այլայլութիւն տխրութեց: Որոյ կերպարան՝ յառաջ եկելոյն՝ և ոչ հեթանոսութբ է փոխարկութիւն. Նար. կգ. յա. ղգ: Իսկ Նիւս. Բնութ. «Փոխարկութե բանս ». խմն փոխադրութեան:

ՓՈԽԱՐԿՈՒՄՆ. կման. Նոյն ընդ վ. «Զկրոյն 'ի գինի փոխարկումն. Երզն. Տոբ:

ՓՈԽԱՐՈՐԵՄ, կմ բիմ. ն. յ. փոխ առնուլ. «Առէ ցնա գալիքն. փոխառորեա, և գնեա զնա. Վրք հց. ծա. այլ ձ. «Փոխ արա, և գնեա զնա »:

ՓՈԽԵԼԱԲԱՆԵԼ. ն. Իբրու 'ի խելաց և 'ի մտաց փոխեալ խօսել. ցնորաբանել. բանդագուշել. շաղփաղփել. «Մի փոխելաբաներ. այլ զինչ ունիս առնել՝ արա վաղվաղակի. Ճ. Բ:

ՓՈԽԵԼԱՆԱՄ. ացայ. չ. Փոխիլ՝ անկանիլ՝ թափիլ 'ի խելաց կմ 'ի մտաց. անմտանալ. խելագարիլ. ցնորիլ. յիմարիլ. «Մի յիմարիր, և մի փոխելանար: Մի փոխելանար և փոխիր յայնմ բարի խորհրդոցս. Ճ. Ա. Բ: «Մի փոխելանար ով մարդ, և վաճառական լինիր անմիտ, ընդ առօրեայ հեշտութեանս զփափկութի դրախտին վաճառել. Սարգ. Է. դ. Է. յ:

ՓՈԽԵԼԱՊԱՏՃԱՌ ԼԻՆԵԼ. Προσποιέω. Simulo. Պատճառանս մտածս յօդել. բաղբաղել. «Չիշխես զբանսն 'ի վեր հանել. փոխելապատճառ լինիս, թէ բնաւ չգիտիցես իսկ. Ոսկ. Է. փիլ. Է:

ՓՈԽԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոխելանալն. ցնորումն. մտաթափութի. անմտութի. խելագարութի. բախածութի. [illegible]. «Առ փոխելուէ իշխեսցէ արհամարհել զպաշտօն դիցն. Ագաթ: «Զինչ այդ փոխելութիւնդ: Եւ քո այդպիսի խմտութի 'ի փոխելուի պատճառեալ: Սթափեաց 'ի փոխելուէդ: Զգաստացար 'ի փոխելութէ յիմարութդ. ճճ:

ՓՈԽԵՄ, եցի. ն. Ἀλλάσσω, ττω, ἀλλοιόω. Muto. μεταβάλλω, transmuto, permuto, են. Այլայլել ըստ այլևայլ հանգամանաց. յեղաշրջել. դարձուցանել. փոփոխել. փոխարկել. [illegible]. «Փոխեաց զվարձս իմ: Փոխեցէք զպատմուճանս ձեր: Փոխեաց զհանդերձ բանտին նորա: Որպէս վերարկու փոխեսցես զնոսա, և փոխեսցին: Փոխեցին զփառս իւրեանց 'ի նմանութիւն որթու խոտակերի: Փոխեցին զհրամանս նորա: Փոխեսցեն զերասանս: Փոխեաց 'ի նոյանէ զաւազանն: Մի փոխեր զսահմանս: Փոխեսցուք զնա 'ի գործոյ անտի: Այդի յեգիպտոսէ փոխեցեր, են: Որպէս և նր. «Ես եմ տր ած ձեր, և ոչ փոխիմ: Սիրտ նորա 'ի մարդկանէ փոխեսցի: Եօթն ժամանակք փոխեսցին 'ի վերայ նորա: Ցամաքայինքն 'ի ջուրս փոխէին: Փոխեալ իցէ մազն 'ի սպիտակ, են: «Փոխեսցուք զայս մեր յերկրինս: Կամեցին յուղղափառ հաւատս փոխել. Ոսկ. յհ: «Նախ կակծեցուցանելն, և

ապա յառողջութի փոխելն. Ը. Տոբ: «Ցայլ կերպարանս փոխել: Ոչ յիւրմէ բնութենէն փոխէր: Որպէս թէ արդարոյն մեռելոց ոգիք յայլ 'ի նր մարմինս փոխիցին, և մեղաւորացն ոգիք յաղտեղի մարմինս փոխիցին. Եղնիկ:

ՓՈԽԵԼ, իլ. Μετατίθημι. Transporto. μεταλλάττω, commuto, և migro, discedo, են. Փոխադրել, փոխիլ յաշխարհէ, կամ 'ի տեղւոջէ. մեկնիլ. չուել. գնալ. անցանել. «Ոչ ուրեք գտանէր, զի փոխեաց զնա ած: Փոխեաց զնա յերկիրն եմաթայ: Սեղեկոս փոխեցաւ յաշխարհէ: Զայս օրինակ յաշխարհէ փոխեցաւ: Մեղ լաւ է՝ զի փոխիմք աստի 'ի մարդկանէ: Ի գիցն պաշտօն փոխեցաւ: Փոխեցաւ 'ի ճանապարհէն: Փոխեցաւ 'ի գալիլեէ, և եկն 'ի սահմանս հրէաստանի: Փոխեցաւ անտի. են: Ի բաց փոխեցիր. Փիլ. իմաստ: «Ի քրոնիկոն ժամանակական կանոնն փոխեցայց: Փոխեցաք աստի և յերբայեցւոց ժամանակագրութիւն: Ի միս եւս վկայ առցին իրաց փոխեցուք, որ է գիրգորոս. Եւս. քր. ա:

ՓՈԽԵԼ. որպէս Փոխանորդել. յաջորդել. «Ապա առ զքահանայութի եղիազար, և փոխեաց զնա նախանձաւորն մոյ փենեհեզ. Մխ. ատր:

ՓՈԽԵԼ. Ցեղուլ. թարգմանել. վերածել. «Հաւաքեալ փոխեցին 'ի յոյն լեզու: Իբրաւ դէպցւոցն փոխեցին յիւրեանց լեզու. Խոր. ա. 1. և 4: «Փոխեալ զոգամայ կոչումն յեղյաղացւոց 'ի ձայնն. Նիւս. կազմ:

ՓՈԽԻՆԴ. խնդոյ. ոց. գ. Ἄλφιτον. Farina, polenta. (լծ. և πολτος, puls, pulmentum.) Ալիւր արմաւոյ խարակելոց. եղի. մուրկ. և խառնեալն և զանգեալն իւղով կմ մեղու. «Ա՛ռ դու եղբարց քոց զարդու փոխնդոյս: Հինգ արդու փոխնդոյ: Ցորեան և գարի, և ալիւր, և փոխինդ: Խառնեաց նմա բոլոր փոխինդ, և եկեր: Արկջիք առաջի նր 'ի փոխնդոյն խառնելոց: Եկից զնա փոխնդով և պաղպաջօք և հացիւք արբով. ա. Բգ. ծէ. 17: իէ. 18: Է. Բգ. ժէ. 27: Հռութ. Է. 14. 16: Յուդթ. Ժ. 5: «Ալփիտոն կամ ալփիտոն, փոխինդ. Դաւիթ:

ՓՈԽՈՐԴ, ի, աց. գ.
ՓՈԽՈՐԴԻ, գւոյ կմ գոյ. } Δάνειον, ἀμοιβή. Compensatio, sors. Ծնունդ փոխոյ. տոկոսիք. և փոխարէն. «Մեղադիր լինիս, որպէս թէ փոխ ետուր, և չառեր զփոխորդին. Սեբեր. Ժ: «Տայ փոխ զբանն, և պահանջէ ըզփոխորդին հանդերձ վաշխիւ: Հատուցումն փոխորդաց և ոչ միոյ առաջի կայ յետ կարուսանելոյ զպարտսն. Ագաթ. ոց. և ծղ: «Հանգանակել՝ չարին փոխորդոյն չարագոյն է. Բրս. Քաղ:

ՓՈԽՈՐԷՆ. Իբր Փոխարէն, առեալ դըրեալ գտանի 'ի հին օրինակն Մանդակ. զոր օրինակ. «Եւ ոչ այս միայն փոխորէն, այլ շնորհէ և զարքայութիւն »:

ՓՈԽՈՒՄՆ. խման. գ. փոխելն, ելն. ըստ ամենայն առման. մանաւանդ որպէս Չուն յաշխարհէ. ննջումն, և վերափոխումն. «Պէսպէս փոխմամբ: Վասն այսր փոխման: Վմ փոխմանն՝ որ եղև յետոյ. Եւս. պտմ: «Ի խաւարէ պայծառութի, և փոխումն յարքայութի: Փոխումն յաշխարհէ: Հրեշտականման փոխումն յերկինս: Սոցին փոխումն է կենդանութի: Վերապատուեմք զփոխումն քո 'ի յերկինս: Երկնաւոր զօրք իջեր 'ի փոխումն մօր քո և կուսի. Սարգ. ա. դ. Է: Խոր. գ. 67: Փարպ: Ը. Բարսղ: Շար:

ՓՈԽՓՈԽ. Տ. ՓՈՓՈԽ:

ՓՈԾՈՐԵԱԼ. Բառ անյայտ. որպէս Աղտորեալ, կամ աղտեղեալ. «Տկարութե լաւ-

լեաց բանաստեղծութեան փոխորդեալ. Եփր. ծ։

ՓՈԿ, ոյ, ոց կամ ի, աց. գ. Ἱμάς. Corrigia, lorum. σκύτος, corium. կաշեայ պարան. լար 'ի մորթոյ արջառոց. մաշկեղէն գօտի, կապ, խրաց, սամոյր. Եբյան յուլի. խայիչ. գայիշ. "Իբրեւ փոկովք լծոյ երինջոց։ Զորկեցին զնա փոկովք. Եպ. ե. 18։ Գծ. ԻԲ. 25։ "Լուծ և փոկ զպարանոց ամբարտաւանից խոնարհեցուցանեն. Սեբեր. լՓ. 27։ "Ճարպ մեռելոտւոյ 'ի փոկ և 'ի կաշի առցի 'ի գործ. Նխ. ղեւ։ "Կրնն իբր զփոյտ զցանկութիւն կանգնեալ, և փոկ 'ի նմա բևեռեալ զցանկութիւն՝ սոյզոյ զըմբռնեալն կախեաց. Փիլ. ստեղ։ "Ոչ զձի քաղաքացի կամ աղնիւ առնուանեմք՝ վասն բազմապատիկ արծաթակուռ փոկոցն. Պիտառ։ "Ըստ չափոյ երկայնութեան նորա փոկս փոկս մորթեալ։ փոկ յանձնէ հանեալ. Ճ. Ա։ Գնչ։ "Յովհաննէս փոկ գօտի ունէր. Մծբ. Է. (այսպ. գօտի փոկեայ։) "Նա ոչ 'ի փոկայ գոտեայ և ոչ 'ի կօշկաց ուտելոյ արժելան. Եղն. պղծ. Գ. 6։ "Զինչ խրայ կօշկացն լիցեն, այլ 'ի լինել շաղկապելոյն՝ պնդել կօշկացն և փոկոյն. Շ. Մթբ։

ՓՈԿ. Σκύτος. Corium, scutica. Զաղկեչ 'ի փոկոյ. սկեռեայ. գըրպաճ. գամչը. "Որպէս վարդապետ՝ զի վերացուցանէ մանկան զփոկն, սակայն ոչ հարկանէ։ Զմանկունս իւրեանց կրթեն՝ փոկովք տանջեալ. Մխ. երեմ։ Նոննոս։ "Առաքեցի փոկ ... Զփոկն՝ որ զեկուցանէ քեզ, զի տակաւին խրատել պարտիս. Պղծ. աղէտ։

ՓՈԿ. գ. Անուն կենդանւոյ. յն. ֆոգի. լտ. ֆոգա. Φώκη. Phoca, vitulus marinus. Որթ ծովային՝ երկակենցաղ. գլուխն և մորթ մարմնոյն անթեփ՝ յար և նման սափրեալ ուրթու արջառոյ. որ և հեայ՝ փնչէ և բառաչէ իբրև զեզն 'ի հանդչելն 'ի ցամաքի. առաջին ոտքն են նման թևոց, և յետինքն իբրև զոտոունս ձկան. ունի և ստինս, և ծնանի 'ի ցամաքի. "Գոն 'ի մէջ ջուրցն զեռունք, որ ունիցին ոտս և գնացս, և ցամաքային անասնոց նման իցեն. իբրև զփոկ և զկոկորդիլոսս և զձիս ջուրց. Վեցօր. Է։ "Եթէ էր ինչ ընհանդն անձնաւոր, ոչ երբեմն փոկ լինէր. այլ կայր փոկն փոկ. Եզնիկ։ "Փոկն ծովային կենդանի է, որ 'ի ժամ երկիւղի զորովայնն բանայ (ընդ ստամբք), և զձագսն 'ի ներքս ժողովէ. Վանակ. հց։

ՓՈԿԱԿԱՊ. ա. Փոկով կապեալ. "Բազմոցն փոկակապ մածմածք պնդեալ. Պղծ. աղէտ։ "Զթուլն՝ որ կայր մերձ առ իւր՝ փոկակապս արարեալ պնդագոյնս (զի մի ելցէ 'ի պատենից). Ոսկ։

ՓՈԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. ἡ Σκυτοτομική. Coriaria ars. որ և ՓՈԿԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. Արհեստ հանելոյ կամ հատանելոյ՝ հարթելոյ և ձևելոյ զփոկս. կաշէգործութիւն. թէրզիլիք. մէշինճիլիք. (Մշակութիւն 'ի փոխ առնու.) 'ի փոկահանութէ կարս հարկանել, և ձիգս հիւսուլ. Ոսկ. մ. Բ. 27։

ՓՈԿԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Հարուած փոկոյ. գամչի գամչը թէօթէյի. "Զոմանս փոկահարութբ լլկէին վասն գառն հարկապահանջութեան. Ղեւոնդ։

ՓՈԿԱՁԵՒ. գ. Σκυτοτόμος. Qui coria scindit, sutor. Որ գիտէ ձևել և կարել ըզփոկս 'ի պէտս վրանաց. խորանակար. "Սօզոս՝ որ առաջի տաճարին նստէր՝ փոկաձևն. Ճ. Ճ։

ՓՈԿԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Σκυτοτομία. Ars sutoria, coriaria. Արհեստ ձևելոյ և կարելոյ զփոկս. փոկահանութիւն, կօշկակարութիւն, և խորանակարութիւն. "Ունէր արհեստ փոկաձևութեան։ Վասն կօշկակարին ողորմութեան. այր մի անբիծ ունէր արհեստ փոկաձևութե. Ճ. Ճ։ Լմբ. Գր. պաղ։

ՓՈԿԵԱՅ. ա. Կաշեայ. մաշկեղէն. գայըշլը, փէրիթէն. "Եղիա գօտի մաշկեղէն ունէր, և յովհաննէս գօտի փոկեայ. Մծբ. Է. (կամ ըստ Ձ. փոկ գօտի։)

ՓՈԿՈՏՆ, ոտունք. ա. Ոյր ոտք են նման ոտից փոկ կենդանւոյ, կամ իբր փոկեայ, մաշկեայ. "Սինէացւոցն գազանք անծանօթք, վեցձեռնիք, փոկոտունք, վիշապատոտունք։ Այք վեցոտնեայք, և փոկոտունք, և այլ շատ ազգ կենդանեաց. Խոր. Ե։ Պղծ. աղէտ. (ուր կարծի գրեալ ἀντίποδες, adversipedes, ներհակոտունք. այլ ըստ հյ. σκυτόποδες.)

ՓՈՂ, ի. մանաւանդ } Φάρυγξ, τράχηλος, διαυλός. Guttur, faux, jugulum, gula, collum, cervix.
ՓՈՂՔ, ղից. գ.

(լծ. թ. պօղազ, պօյն. լտ. ֆաուքս.) Պարանոց. ուլն կենդանեաց՝ առաւել ըստ ներքին կազմութեան, որ է որպէս զփողոց իմն. ուր են խաչափող (կամ շնչափող). և կոկորդն և որկոր. ըստ որում է ծակ, և անցս ունի 'ի պէտս շնչոյ և կերակրոյ. "Ունէի զփողից նորա, և հարկանէի և սպանանէի զնա։ Եկանց զաշոյն ընդ փողս նորա. Ա. Թգ. ԺԷ. 35։ Յուդթ. ԺԴ. 11։ "Կապեցին զերասն պարկին 'ի փողս նորա։ Զբերան նորա և զփողսն։ Պարսպնդեալ զփողսն՝ խեղդամահ արարին զնա։ Խնդրեաց ջուր. քանզի յոյժ հեղձեալ էին փողք նորա։ Զկաւն որ յարտասուացն, եդ 'ի վերայ փողից մանկանն. Ագաթ։ Յհ. կն։ ՃՃ։ "Առալս ձայնից լքուցանողաց 'ի փողս շնչոյս խոշորս հնչի։ Եթէ և առ դոյզն մի շնչելեացս փողն արգելցի, մահ 'ի վերայ հասանէ. Նար. ԽԴ։ Փիլ. բաջն։ "Լեզուդ կարկամեալ կայի, կամ թէ 'ի փողիցդ դժնդակ մահուան հանդիպի. Եղիշ. խրատ։

ՓՈՂՔ, փողոց. որպէս Քթափողք, այսինքն երկծակ ըռնգունք կամ ունչք (իբր անցք պօղազի կամ պօռնուի). "Եւ ծայրատեսուր փողոցօդին՝ յոգիս բուրեան զհոտ անմահին. Յհ. օրհն։

ՓՈՂ, ի, լից. ստէպ Փողոց, և Սրահ. "Նա 'ի փողս այգեստանոյն անկեալ՝ անց գնաց. Ոսկպղ։ "Մուծին 'ի փող տանցն, յորում արքայն էր, և էր փողն ընդերկար ... Ի փողին զօրք սպասակրացն մուծին զնա 'ի ներքս 'ի տուն պատմուճակացն. Բուզ. Է. 6։

ՓՈՂ, ոյ, ոց. գ. Αὐλός. Tibia. մանաւանդ՝ Σάλπιγξ. Tuba, buccina. և բայիւ. փող հարկանել. αὐλέω, σαλπίζω, tubâ cano, buccino. (լծ. թ. պօրու. պ. պուրը. արաբ. պուգ. լտ. պուգչինա.) Փչողական գործի խողովակաձև կամ պարանոցաձև. շեփոր. սրինգ. զուռնա, փիւիւ, նէյ, գաւալ. "Սրինգ և թմբուկ և փող և քնար։ Փողք և տաւիղք. Ուրախութբ և փողովք։ Իբրև զփող գոչեսցէ։ Իբրև զհնչիւն փողոյ։ Որպէս անշունչքըն ձայն տայցեն՝ եթէ փող, և եթէ քնար։ Զայն փողոյն հնչէր մեծաձայն։ Հասանէին ձայնք փողոցն։ Ազդ առնել փողով. կամ բարբառով փողոյ։ Փողս կռածոյս։ Փող եղջերեայ։ Փող հարէք 'ի գլուխս ամսոց։ Հարջիք փող ազդեցութեան, փող նշանակաց։ Քահանայք հարցեն փող։ Եհար փող եղջերեան։ Հարջիք և գուք զփողսն եղջերեայս։ Փողս հարկանէին փողովք։ Փողս հարաք ձեզ։ Փող հարկանի. եւն։ "Որպէս փողովք, տաւղօք և քնարիւք. Նար. կուս։ "Բազմախառն փողք տաւղաց", յն. նուագարան երաժշտական. Ոսկ. Ա. փիմ։

ՓՈՂ ասին նմանութբ Առաքեալք, իբր ազդարարողք կամ աւետաւորք, քարոզք. "Աղուհանօք առաքելոցն՝ փող յարութեան մեր եղելոց։ Դարձիր ողջոյն առուր փողոցն. Շնորհ. Իսկ Փող ասարանեան կոչի մին պօղոս յայլևայլ գիրս։

ՓՈՂ, ոյ. Σωλήν. Canalis, tubus, fistula. κάλαμος, calamus, arundo. խողովակ, և եղէգն, և որ ինչ նման է նոցա. օլուգ, պօրու. "Դնել փող եղեգան ընդ քիթս նորա. Ագաթ։ "Ընդ եղեգան փող ծուխ ելանէր, ընդ եղեգան փող բոց ելանէր. Խոր. Ա. 20։ "Ոչ իբրև ընդ փող ինչ անցեալ ընդ կոյսն։ այլ մարմին զգեցեալ Ճշմարիտ անդստին 'ի նմանէ։ Սպունգով լցեալ. և 'ի փող եդեալ՝ մատուցանէին նմա քացախ. Կոչ. Է. և ԺԶ։ "Զմրկական արիւնն՝ որ սակս ցնցուղ իբր Է փող կայլակեալ... անօրինեցելոյն կողէ. Շ. Բարձր։ "Արիւնածուծս լինել, զորս 'ի պարանոցաց մարդկան ծծէք փողովք սպասեկելինոք. Պիտառ։ "Նախատանաց ջրով տանջեալ, Է վայրարկուն փողով հոսեալ (այն է ծակ ձագարի). Շ. բարձր. և Վեմ։ "Ջուր 'ի փողոյ, կամ ոսկի 'ի կաղապարէ՝ ձև միայն, և ոչ բնութիւն գոյացութեան առնու. Սարկ. հանգ։

ՀՈՎՈՒԻ ՓՈՂ. Ἄλισμα. Alisma, fistula pastoris. Անուն խոտոյ և ծաղկի. լտ. փիփապրա. մըղմուրի ըռայի. այլ է և պօրու չոպանի։ Բժշ։

ՓՈՂ, ոյ, ոց. գ. Φόλλις. Follis. ὀβολός, obolus, assis. որպէս ռմկ. ֆուլ, ֆուլ. ֆիլուս. (յն. ֆօլլիս. օպօլօս. լտ. օպօլուս.) Դրամ մանր. խերևէշ. լումայ. դանկ. ոսկի. ագչէ. "Սկսաւ համարել զփողս։ Երից ամսոյն ինչ լի փողովք։ Վաճառեմ ... տասն տասն փողոյ։ Ասեն ցնա. կարի շատ է. բայց հինգ հինգ փողոյ ... բայց թէ կամիս՝ փողոյ փողոյ առնումք ... և առեալ զփողսն՝ առին զամենայն պամբիւղսն. Վրք հց. Բ. Է. ԺԷ։ "Կինն այրի երկու փողովն յաղթեաց մեծատանցն. Ոսկեփոր։

ՓՈՂԱԲԱՐ. մ. Αὐλοειδῶς. Ըստ օրինակի փողոյ կամ խողովակի. պօրու գիպի. "Ուղղոյն՝ որ փողաբար ընդ մէջ անցանէ. Նիւսս. բնութ։

ՓՈՂԱԳՈՉ. ա. Որ է իբրև զգոչիւն փողոյ. գոչողական իբրև զփող. "Հրեշտակապետական փողագոչ ձայնիւ։ Ի կոչումն փողագոչ ձայնի հրեշտակապետին։ Փողագոչ հնչումն հրեշտակապետին։ Անհագին կառօք. և փողագոչ որոտման ձայնիւ. Կիւրղ. խչ. Մագ։ Գնչ։ Վրդն. Երգ։

ՓՈՂԱԿ, ի, աց. գ. Ἀρτηρία. Arteria. Փոքրիկ փող, կամ խողովակ. այն է շնչափող. "Երկու փողակք տան և առնուն զօդն իբրև ցնցղով իւիք սոսորդով 'ի բերանս. Սեբեր. Է։

Եւ փողաձև անօթ կամ տուփ նշխարաց երկայնաբոլոր. "Տուեալ եղև 'ի նոցանէ վեց մազ՝ 'ի վեց փողակի եդեալ՝ 'ի մօրուաց սրբոց առաքելոցն պետրոսի և պօղոսի. և եդեալ 'ի սրբո սոփիա. Ճ. Փ։

ՓՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Փողահար, և փողահարական հանդէս. "Յուշելոյ փողականն, և յաղթէր տիմէոս հեղինացի. Եւս. քր. Ա։

ՓՈՂԱԿԱՐԴԱՑ. ա. Որ կարդայ և ձայնատու լինի փողով. փող հարկանող. "Փողակարդացք տացեն զգուշութիւն զօրուն ... դուք էք փողահարք՝ փողակարդացք. Մծբ։

ՓՈՂԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Συναυλία, ξυναυλία. Tibiarum concentus. Զայնակցութիւն փողոց. "Փողակցութի նուագացն լսելով։ Գործովումն փողակցութե յարմարելով. Փիլ. յոբ։ Ածաբ. աղէ։

ՓՈՂԱՀԱՐ, ի. աց. գ. Αὐλητής, τῆρ. իգ. τρίς, σαλπιγκτής, σαλπίστης. Tibicen, tubicen, tubicina. որ և ՓՈՂԱՐ. Հարկանող

փողոյ կմ սրնգի. պօրազ՝ զուռնա՝ փըփրիւկ չա֊ լըղ. պօռազըն, զուռնաճը. *Զայն քնարեր֊ գաց ... և փողահարաց. Յայտ. ծը. 22: *Փո֊ ղահարին, և փանդեռնահարին. Պղտ. մնոխ: *Այսպիսի փողահարօք և թմբկօք ծնծղա֊ նալ. Մագ. ծդ: *Կանայք փողահարք և կա֊ քաւիչք. Փիլ. գգուոխն: *Փողահարքն փո֊ ղակարգացք. Մծբ. ծէ: *Ի տուն փողահա֊ րի մի: Վաճառեաց զկինքն երկու փողահար հեթանոսաց. ՃՃ: Վրդփ հց. իզ:

ՓՈՂԱՀԱՐԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Αὐλητικός. Սեպհական փողահարի և փողահարու֊ թեան. *Ո՛վ 'ի նախնեացն եղև բարի օրինագիր փողահարականացն. Պղտ. մնոխ: *Փողա֊ հարս իսկ ոչ գոլ կարծիցէ, և փողահարա֊ կան իրս կարծէ. Պղտ. ուոխ:

ՓՈՂԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἄυλησις, αὐλητική. Tibiarum inflatio, ars inflandi tibias. Հարկանելն կմ գոչելն փողոյ, և հար֊ կանելն զփող. արհեստ փողահարի. *Յոր֊ ժամ դադարէ փողահարն, ոչ մնայ, այլ կորնչի փողահարութիւն. Դաւմոխ: *Զփողա֊ հարութեան փանդեռնահարութե նմանեցու֊ ցանելով. Պղտ. օրէն. գ:

ՓՈՂԱՁԵՒ. ա. Ունօղ զձև փողոյ կամ փողի. պօրազի՝ պօղազի՝ օլուխի նման. *Որք բոլորակապէս զփողաձևս զոյս հասեալ կա֊ լան անցս գնայից: Յորմէ փողաձև անցք բազմահերձք են. Նիւս. կազմ:

ՓՈՂԱՅՐ. գ. Որպէս Փողար. փողահար. *Փողայրն շրջէր 'ի մէջ բազմականացն ... Եւ փողայրն ասէր. Ճ. Ա:

ՓՈՂԱՆՇԱՆ. ի. աց. գ. Σάλπιγξ τῶν σημασιῶν. Tuba signorum. փող նշանակաց. կամ նշան տալոյ, և ազդեցութե. *Փողա֊ նշանս հարկանէին, յերկինս աղաղակէին. Յ. Դ. ը. 20:

ՓՈՂԱՊԱՏ, ի, եց. ա. գ. Որ ինչ պատէ զփողն, այսինքն զպարանոցն. խօղղապ, ճղնոց. *Զհողաթափս հախխանեայ, և զփողապատն ներկեալ որ արևմն. Աւծր. է. 12:

ՓՈՂԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Κοῖλος. Concavus. Գոգեալ կամ ծակեալ որպէս զփող. *Գալարեալ շուրջ զմիմեամբք, և 'ի յիրար մտանելով փողատեսակ գործել: Խոնաւա֊ կան անօթք օդոյ՝ շուրջ փողատեսակք, և շրջաբերք լինելով. Պղտ. փէմ:

ՓՈՂԱՐ, ի. աց. գ. Ἀυλητής, αὐλῶν, σαλπιστής. Tubicen, tibicen. որպէս փողհար, կամ փողայր. Տ. ՓՈՂԱՀԱՐ. *Ետես զփո֊ ղարսն և զամբոխ յոյժ: Երգիչք և փողարք շուրջ զարքայիւ. Մթբ. ը. 23: դ. բգ. ծա. 14: *Գուսանք երգիչքն, փողարք զձայն փողոցն նուագիցեն: Համակ հեծելազօրք ... բազմաձայն փողարօքն: Առ խորհուրդս փո֊ ղարին. Ոսկ. մ. գ. 16: Բուզ. դ. 20: Երզն. նշ. ժէր:

ՓՈՂԱՐԱԿԱՆ. Տ. ՓՈՂԱՀԱՐԱԿԱՆ. *Ըստ փողարական արուեստից հնչեալ հարկանելցի. Նիւս. կազմ:

ՓՈՂԱՑԱՒ, ոյ կամ ի. գ. ա. Ցաւ փո֊ ղից, այսինքն պարանոցի. պօղազի ցաւ. հեանոց. և Ունօղն զայն. *Հող գերեզմանի նորա բժշկէ զժանտ և զփողացաւ. Մեսր. երեց: *Ընկուզի շարաբ օգտէ փողացաւի. Բժշկր: *Յարուցեալ զփողացաւ պատանին մեռեալ գնոյ:

ՓՈՂԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զփող. կմ զկոկորդ մեծ. շատակեր, որբշեա. մակդիր գինեմոլաց բաքոսի. *Զքո նախարարս բե֊ րելով զանձն հնձանեան փողաւորք գինեկի ուրախութե և պարուք. Պտմ. աղէքս:

ՓՈՂԵԱՆ. գ. Որպէս Փողք. գրամք. *Ցուցեալ զփողեանն՝ առին զամենայն զամ֊ բիւզսն. Վրք հց. յ:

ՓՈՂԵՄ. եցի. ն. և չ. Σαλπίζω, αὐλέω. Tuba cano, buccino. փող հարկանել. գո֊ չեցուցանել զփող. ազդել 'ի ձայն փողոյ. և հռչակել. քարոզել. *Առաջին հրեշտակն եհար զփողն ... երրդ հրեշտակն փո֊ ղեաց ... և հինգերորդ հրեշտակն փո֊ ղէր. Յայտ. ը. և թ: *Փողս կռածոյս ար֊ ծաթիս փողել. Նխ. Թուոց: *Փողեցէք ասէ 'ի նորումն ամսեան փող. Բր. պհ: *Հրամանս առեալ փողելոյ զաւետարանն: Փողեցին ա֊ շակերտացն աւետիս. Լմբ. ող: Երզն. մտթ: *Այսօր զուարթունն 'ի վիմին փողէր ձայնիւ ցնծութե: Վերնական զօրացն պետ փողէ զբարբառ աւետաբեր. Շար: *Զաստուած ճշմարտութեանն (յարութեան) զաւե֊ տիս մարդկան փողէր. Նար. փող: *Ի ձայն քաղցրիկ փողէր կանանցն, յարեաւ խաչեալն տէր յա: Փողէր խնկաբերիցն ասելով, ձեզ աւետիք. քն յարեաւ: Փողելով փողէր արով֊ բէն, էմմանուէլ ծնեալ մարդաբէանայր. Շ. փող: *Փողեն, և ոչ գուշակին: Ո՛չ 'ի կո֊ ծելն ողբացի, և ոչ 'ի փողելն կաքաւեցի: Ոչ յանկեան ուրեք փողէ. Նար. ծդ. կդ. ղէ: *Զբոլորից հօր և զմիածին որդւոյն մարդա֊ սիրութիւն փողեալ՝ գոչեսցուք ածաբանա֊ բար. Սհկ. կբ. արձան: *Խաղալ և փողել հանդերձ ատուածօքն. Պղտ. օրէն. է: *Յոր֊ ժամ արածին ոչխարքն, մի՛ դադարեսցէ հովիւ փողել բանիւք. Կլէմն:

ՓՈՂԵԼ, իլ. նմանութբ, Իբրև 'ի ձայն փողոյ հորդան տալ կամ յառաջ խաղալ ան֊ ցանել. *Զամենայն զայր պատերազմօղ զկնի նորա փողեցեն. յն. եկեսցեն ամենեքեան 'ի պատերազմ: *Համայն զօրքն միաբանեալ զկնի փողեցան. յն. անցին յօյնկոյս զկնի նորա. Յ. Դ. է. 42: ծզ. 6: *Ամենայն ամբոխն զկնի նորա փողեալ՝ թնդէր երկիրն 'ի բազ֊ մութենէն. Աթռ. Խմն իբրև 'ի ձայն փողոյ, կամ հանդոյն անցից խաղովակի խուռն հոր֊ դան տուեալ՝ զեղեալ: *Արփւոյն հատուածք նրբամասնաբար փողեալ ընդ փորուածս տանց յամանակս ամարանւոյ. Անան. Եկեղ. այսինքն խուռն անցեալ իրր ընդ խողովակ ընդ նրբափողոց:

ՓՈՂԻԼ. Յօրինել իբր զփողապատ. ճիւսել. ընդելուզանել. *Փողին ներճիւսին յաւե֊ լին բազմաթիւ պատուածք 'ի թելս բանի: Ծիրանի բեհեզ փողեալ 'ի ծայրս փողին. Նար. մծբ: Մագ. ճէ: *Ո՛ւր են ճամուկք ընդ կամարին՝ փողեալ ոսկեով ընդ մարգարտին. Ուռհ. ողբ:

ՓՈՂԵՐԱԿ, ի. աց. գ. Նրակ փողից. չնչերակ. չնչափող. անցք պարանոցի. *Ախոն֊ գանք և թզք, և փողերակքն. Նիւս. բն: *Փողե֊ րակքն երևին, և ցից լինին. Վրդն:

ՓՈՂԵՐԳԵԼ. Տ. ՓՈՂԵԼ. *Զուարթուն սերովբէն 'ի վերայ վիմին փողերգէր, փողէր զաւետիս, տէր յարեաւ, գուք զմիլ խնդրէք. Շ. փող:

ՓՈՂՈՇ. գ. Զուկն պատուական. որ և ՄՈՒՌՒՆԱ ասի. *Հինքն անուշահամ փողոշ ձկամբն 'ի խրախութիս փափկանային. Բա֊ րսեղ. լհ:

ՓՈՂՈՇՈՒԿ. գ. Ἐμπλόκιον. Implexum opus, torques, catenula. (ռմկ. լծ. Փիւ֊ րէղէկ. ղիւլէ֊գ. կմ Բէւէլ ի֊֊լա֊.) Հիւսք վարսից փողփողեալ, խոպոպիք և ոլորք առ֊ ականջօք կանանց՝ ընդելուզեալ ոսկեթել մանուածովք. տես և ՀԻՒՍ, և ՇԱՄԱՆԱԼ. *Ոսկի մեհեանս կամ ապարանջանս, և մա֊ տանի, և կշտապանակ, և փողոշուկ ընդե֊ լուզեալ. Թուոց. լա. 50: *Փողոշուկ որ զծամս խապոպիս 'ի ներս առնունենիցեայ ա֊ կանջացն. Վրդն. Թուոց:

ՓՈՂՈՏԵՄ, եցի. ն. Θύω, κατασφάζω, ἱερεύω. Macto, jugulo, trucido, sacrifico, caedo, occido, interficio: ἀναιρέω, tollo, aufero. (լծ. թ. պօղազլամագ, և պօյնանը վուրմագ. պօղմագ.) Զփողսն ուներով սպանա֊ նել. խողխողել. խոշոշել զենել. զենուլ. գլխատել. 'ի սպանդ վարել. խեղդել. կարճել 'ի կենացն. Տիւրէ ըէէնէլ, ըշըէն ճըլաել ճլուելու ճռէելու. *Հրամայեաց փողոտել 'ի ջրհոր անդր 'ի ներքս: Զնա, և զապողոնեանս 'ի նոյն գուբ փողոտեցին. Յ. Դ. է. 19: Բ. Դ. Ժ. 37: *Եւ զայնոսիկ զորս յանկողինսն եգիտ, փողոտէր. Փիլ. իմաստ: *Զորդիս նո֊ րա փողոտեցին. Մանդ. ե: *Նման անասնոյ փողոտէին յանխնայ: Իբրև զոչխար 'ի սպանդ վարեալ՝ փողոտէին. Փարպ: Ցհ. կը: *Սովաւ փողոտեաց զթշնամին. Շ. Բաշխ: *Փողոտեաց զնա 'ի վերայ ապտեղի սեղանոյն. Ճ. Ա: *Փո֊ ղոտեալ զպահապանսն՝ աւերեցին զծուր. Պտմ. աղէքս: *Ի գոգ մօրն փողոտեցին որով զմանուկն. Կաղանկ: *Փողոտեն զանմեղ մանկունս, և բանեամանց սպանանեն. Վրդն. առաքել: *Փողոտել ետ զնոսա, այսինքն է խեղդել. Մաշթ: *Յետոյ փողոտեցաննոքա. Եւս. պտմ. է. 1: *Սով մեծ լինէր ... պա֊ ձեռնամանիս լինէին 'ի հարձս և 'ի ծառայս՝ փողոտել և ուտել. Դնիէլ:

ՓՈՂՈՏԻՉ. ա. Որ փողոտէ. սպանօղ. *Նա֊ բուգոդոնոսոր արքունական, և անհամար փո֊ ղոտիչ մարդկան. Եփր. ղղ:

ՓՈՂՈՏՈՒՄՆ, ման. գ. Σφαγή. Caedes, mactatio. փողոտելն, իլն. զենումն. *Արգելցէ զփողոտումն. Փիլ. իմաստ:

ՓՈՂՈՐԱԿ. Տ. ՓՈՂՐԱԿ:

ՓՈՂՈՑ, ի, աց. գ. Ῥύμη, πλατεῖα. Platea. ἀγορά, forum. ἀγυιά, via urbis, vicus, semita. ἄμφοδον, bivium. περίβολος, ambitus. տես և ՓՈՂ. (թերևս 'ի նմանութէ պա֊ րանոցի և կոճղի. լծ. և Պողոտայ. յն. փլադիա. լա. ֆօռում.) Ճանապարհք քաղաքի. անցք ուղի հրապարակաց. գաւառ. սոգագ, չառշը, լօգ. *Ընդ ամենայն փողոցս քաղաքին: Ընդ փողոցս և ընդ հրապարակս: Առ գուրս ար֊ տաքոյ 'ի փողոցի անդ: Շուրջ զատճարաւն փողոցս: Ի փողոցս նորա աղքացէք. և այլն: *Ի մէջ փողոցաց և հրապարակաց: Ընդ շինա֊ մէջ փողոցաց քաղաքին: Մօր փողոցաց: Ընդ֊ արձակ փողոցիւք: Ի գաւիթս և 'ի փողոցս. Եւս. պտմ: ՃՃ: Ոսկ. յհ. բ. 12: Խոր. ա. 15: Խոր: *Յօրինէ 'ի նմա փողոցս վաճա֊ ռաց ամենալիցս. (չարշը բազար.) Աւծր. ա. 11: *Փողոցս գնացից ջրոյն կազմել (որ է ջրանցք. սու եօլու, խէնտէկ, օլուգ.) Աւծր. դ. 11: *Աղքատաց, որք ընդ մանր փողոցսն յա֊ ծեալ շրջէին. Ոսկ. եբր. ծա. Իբր նրբափողոց. στενωπός, angiportus.

ՓՈՂՈՑ կամ ՓՈՂՈՑՍ ՏԱԼ, ԿՏՐԵԼ. Բա֊ նալ անցս. հորդել զճանապարհ. *Փողոց տուեալ ամբոխ յաջ թև. և վարեաց յահեակն: Փողոցս տուեալ պատերազմին զրուցս ուժ: Ի դիմի հարեալ՝ կարեցին փողոց. անցին 'ի ներքս. Մամբ: *Փողոցս թողեալ պատերազ֊ մին դրուցս երկու: Զօրքն ակամն կազմել փո֊ ղոցս թագաւորին. Զենոբ:

ՓՈՂՈՑ. ա. Որպէս Վզանոց. ճղնոց. կէր֊ դանըլգ. *Ոսկի փողոց կայր 'ի վզին, և բաց 'ի բաց էր իւր ագին. (սիրամարգն.) Շ. առակ:

ՓՈՂՈՑԱՁԵՒ. ա. Որ է 'ի ձև փողո֊ ցի. հանգոյն պողոտայի. *Պատուէր զնորս անդնդոց կարմիր ծովուն, և փառահերձ փո֊ ղոցաձև ճանապարհ յօրինեալ ասնէր բա֊ նակին հեբրայեցւոց. ՃՃ:

ՓՈՂՈՑԱՄԷՋ. միջի. գ. որ և ՄԷՋՓՈՂՈՑ. Միջավայրք փողոցի. պողոտայ. հրա֊ պարակ. օջաղի օրթան. *Ի փողոցամէջն համ֊

բարանոցացն. Աթան. «Ո՛չ ՚ի հրապարակի, և ոչ ՚ի փողոցամիջի, այլ յանկեան միոջ. Սարգ. յկ. ծա: «Քարշեալ ընդ փողոցամէջ կմ ընդ փողոցամէջսն: Ընկեցին զնա ՚ի փողոցամէջս քաղաքին: Ի փողոցամիջի անդ. Ճ. Ճ:

ՓՈՂՈՑԱՅԱՐԴԱՐ. ա. Ցարդարեալ փողոցիւք կամ պոտհիւք. «Ինելով ՚ի նմա ապարանս փողոցայարդարս. Արծր. Դ. 11:

ՓՈՂՊԱՏ. Տ. ՓՈՂԱՊԱՏ: Փողպատ առ ամկ. որպէս Օձիք. Եագա. (լծ. վռկաս:)

ՓՈՂՐԱԿ, ի, աց. Գ. որ ըստ ձձ. գրի և ՓՈՂՈՐԱԿ. Ջրանցք փողաձև կամ պարանոցաձև. առուակ ստորերկրեայ. խողովակ. գիւնկ. օլուգ. «Զջուր խողովակով և փողրակով ածգէ և հաւաքէ... Նոյնպէս և զհետս տղային իբրև ՚ի խողովակն և ՚ի փողրակք յամենայն կողմանց ածգէ ծծայն օրինայն ուսմամբ. Կանոն: Ն. Ոսկեփոր: «Ոմանք քահանայք տան ջուր մարդկան և պարտիզին ՚ի բազում օգտութի, և ինքեանք կան անծաղիկ և անպտուղ որպէս ջրատար փողրակն. Մխ. առակ: «Շինեաց ընդ ամենայն փողոցսն քաղաքին փողրակ կամարակապ ՚ի ներքոյ գետնին. Մաղ. Եփր: «Ա՛ռ երկու հատ երկայն փողրակ. և յետ ջրելոյն՝ զփողրակի բերան գոցէ, որ մէջն բան չլցվի. Վստ: «Ցնցուղն փողրակն է, և կամ քամոցն. Լծ. Նար: (Այլ է ՓՈՂՈՐԱԿ՝ իբր շնչափող:)

ՓՈՂՓՈՂԵԼ. Ն. Ն չ. Փաղփաղել. փայլփայլել. շողշողացուցանել, և շողշողել. շողալ. ֆալ. ֆիշնէս ֆուլէլու ճուլֆ ճէրճ, Եալըլտըրամագ. «Ճաճանչ նշուլիցն սպիտակաձև յերկնից փողփողէր զլոյսն. Ղևոնդ: «Տեսանէր զնշանացն փողփողել: Նշանքն փողփողէին: Բազում գրոշք երևին փողփողեալք. Բ. Մ. ծէ. 21: Արծր. Բ. 6: Զենոբ:

Կամ Փողելով փողել, որպէս հիւսելով հիւսել, ներհիւսել. ընդելուզանել. իբրև զփողոցուկ առնել լինել. Եօրմէ՝ Գէհէրմէ՝ Բէյլէ Եաբմագ, օլմագ. «Այսօր նոր օրհնութի փողփողեսցուք՝ զմեզ նորագոյին նորոգեալքս ՚ի հնութե հինն ադամայ. Տօղ: «Փողփողելով ՚ի վերջաւորս՝ պայծառապզեստ և պճնաւոր. Շ. Եդես: «Արարին ընդ տախտակաւն վերջս փողփողեալս (յն. հիւսեալս) ... զվերջսն փողփողեալ. Ել. ԼՁ. 15. 17: «Վերջաւորս փողփողեալս՝ նշանակապ պալարակապ մետաքսիւքն: Ի կրկնոցս վերջաւորս փողփողեալս քղանցիւք՝ ՚ի հանդերձս ոսկեհուռս. Աթան: Ահան. Եկեղ:

ՓՈՂՓՈՂԵՆԷՋ. ա. Փողփողեալ յեզերս՝ որպէս զշամանդաղս լուսոյ. «Սեաւիցն ընթացս բեւրուցն իջեալ՝ շողշողենի փողփողենէջ. Նար. փող. (այլ ձ. փողփողենէջ:)

ՓՈՂՓՈՂՈՇԱՁԵՒ, կամ ՓՈՂՈՂՈՇԱՁԵՒԱԲԱՐ. կամ ՓՈՂՈՇԱՁԵՒԱԲԱՐ. Ինէ. ... երկկից գնի իբր յն. Σωλη.νοειδῶς. Tubulis consimiliter. խողովակաձևաւ, և αὐλοειδῶς, fistulae in modum, փողաձևաբար:

ՓՈՃՈԿ. Տ. ՓԵՃԵԿ. «Բաժանի ՚ի ցօղուն և ՚ի պատիճ, և ՚ի գոգաձև փոճոկս յորենոյ: Կէսք ՚ի պտղոց մերկանդամ ՚ի հանգերձից և ՚ի փոճոկաց՝ եփին արեգակամբ. իսկ կէսք փոճոկովն առնուն զկերպարանս եփելոյն. Վեցօր. Է:

ՓՈՃՈԿԵԼ. Տ. ՓԵՃԵԿԵԼ, կամ ՓԵՃՈԿԵԼ. կէղէնէ. գաբու-գըլմագ. «Ի սանդահարիլն մանրել և փոճոկել ՚ի նմանութիւն հընդոյն ... այսինքն ընդոյ. Գաղիանոս:

ՓՈՅԹ. փութոյ կամ թի, թով. փոյթք, ՚ի փոյթս. Գ. (լծ. յն. սփուտ.) Σπουδή. յորմէ լտ. սդուտիում. Studium, diligentia, sollicitudo. πρόνοια, providentia, prudentia. μελέτη, cura, meditatio, և այլն. Ջան. ճիգն. հոգ. խնամ. աշխատասիրութի. ջանք օրբանց. ճահտ, ճէհտ, ղայրէթ, վըւջիւտ, հօձէթ, իհթիմամ, եատըրըւ. «Ի փոյթ մի վերջերոպք: Որչափ ինչ փոյթ գործեաց: Վասն յայտնի լինելոյ փութոյն ձերոյ՝ որ վասն մեր. (կամ մերոյ՝ որ վասն ձեր): Զնոյն փոյթ ցուցանիցէ: Իբրև զմօտաւոր զհեռաւորն ողջունեցեն փութով: Ոչ ապականեալ և ոչ փութով: Ի ձեռս ՚ի փոյթս. ԵՆ: «Ամենայորդոր փութով. Պորփ: «Փոյթ է սրտի միոջ հոգ տանել. իսկ ամենայորդոր փոյթն զաստուծոյ ջերմութիւն ոգւոյն ասէ. Խոսր. պտրգ: «Փոյթ և տագնապ եղև ՚ի ջուրս, թէ ո՞ ՚ի նոցանէ աւելի քան զընկեր իւր ածեցուսցէ և այլն. Եփր. ծն: «Ի ձեռն փութոյն այ: Փութովն այ. Եղն. պտմ. Գ. 42: Է. 30: «Փոյթ ինքեան ՚ի վերայ փութոյ եդեալ: Աշխատեցիս ՚ի փոյթս որդւոյ: Դադարեսցուք ՚ի նանիր փութոյս յայսմանէ. Ոսկ. Բ. 14. 15. 39: «Զծուլութիւն քո ՚ի փոյթ յորդորեա: Զփոյթ աղօթից: Զփոյթ խրատու քահանայից. Մանդ: «Նախ առաջին այ շնորհացն, և ապա մերոյս փութոյ. Սարգ. Ա. Պ. Բ: «Փութով պնդութք. Եղն. պտմ. Ն. ԺԲ. ստէպ: Տես և ՊՆԴՈՒԹԻՒՆ:

ՓՈՅԹ. որպէս Սախպումն. շտապ. վաղվաղումն. ձեպ. «Վրիպեալք առ փոյթ ժամուն: Զմեծարեալ դին առ փութի չծածկելոյ՝ թերևս շանց եւ կուր արկանեն. Եղնիկ: «Ըստ ժամուս փութոյ: Վասն ժամուս փութոյ՝ սակաւուք բաւականասցուք. Շ. Բղբ:

ՓՈՅԹ ԱՌՆԵԼ, կամ ՈՒՆԵԼ. ՆՆ. Σπουδὴν ποιέω, σπουδάζω, παρεισφέρω, φροντίζω, προνοέω. Operam do, curam habeo, gero; diligentiam facio, pono; studeo, provideo. Ջանալ. գուն գործել. հոգ տանել. հոգալ. փութալ. «Փոյթ արասցեն բարեաց գործոց վերակացու լինել: Փոյթ արասցես այսմ իրաց: Եւ ես ոչինչ փոյթ առնէի. ԵՆ: «Աւելի զարդարութէ փոյթ արասջիք, եւ առաւել զողորմութէ. Բասլ. Է. 44: «Փոյթ զայնպիսեացն առնել պիտոյից. Խոր. Գ. 52: «Ոչ փոյթ ինչ առնեմ: Զառնեն ինչ փոյթ զիմեքէ: Ոչ փոյթ ինչ արարեալ ըզսարսափելի աւետարանութիւն փրկչին: Ոչ առնէր փոյթ վասն որդւոյն իւրոյ: Օրհներգութեց և սաղմոսաց փոյթ առնել. Շ. Բղբ. Իգն: Ցհ. կբ: Ճ Ճ: Մխ. առակ: «Զոր օրինակ առիւծ յագեալ յորսոյ՝ ոչինչ փոյթ առնիցէ զանգէն երէոց. Արծր. Է. 3: «Փոյթ յանձին ունիջիք կմ կալջիք: Զամենայն փոյթ յանձն կալեալ գրել ձեզ: Փոյթ կալաւ չու առնել հասանել. ԵՆ: «Փոյթ յանձին ունի վասն խաշին արօտի իւրոյ: Փոյթ յանձին կալեալ աւանդել յունաց: Ոչ ոք այնպիսի իրաց փոյթ յանձին ունէր: Փոյթ յանձին ունել յամենայնի ամենայնիւ զամենեսեան խրատել: Ցայսմիկ զփոյթն ունել: Իւրեանց տանց փոյթ յանձին ունէին շինելոյ: Զունէր այնպիսի փոյթ կառոյ: Ոչ ոք առաքինութե փոյթ յանձին ունէր. Մծբ. Ժ: Խոր. Ա. 1. 13: Ցհ. կբ: Ցճխ. Է: Նիւ. անգ: Շ. Տօթ: Բրս. Տրկ: «Ցուցմունսն կարի փոյթ ունէին. Սարգ. յկ. Ը: «Վասն մարմնոյ սրբութե բազում փոյթ գնէին. Ոսկ. յհ. Ա. 32: «Սմին այսմիկ զամենայն փոյթ ՚ի մէջ առեալ. Բ. Պ. Ա. 5:

ՓՈՅԹ Է, ԵՂԵՒ, ԵՆ. գէլմայ. Μέλει. Curae est, curo. Հոգ է. ջան է. խնամ ունել. հոգալ. հոգն է, հոգ ունենալ. հոգածու լինել. ղայկը ... «Զի՞ փոյթ է տեառն: Միթէ զեզանց ինչ փոյթ էր այ: Ոչ ինչ է քեզ փոյթ: Ոչինչ փոյթ է քեզ զումեքէ: Ոչ է քեզ փոյթ զումեքէ (՚ի մարդահաճել): Ոչ ոք այլ գոյ բաց ՚ի քէն, որում փոյթ իցէ վասն ամենեցուն: Փոյթ լիցի նմա վասն այդն: Փոյթ լիցի առնել պատճէն մի հրովարտակին: Մեզ չէ փոյթ, դու գիտես: Չէ փոյթ նմա վասն ոչխարացն: Ոչ զի զաղքատաց ինչ փոյթ էր նմա: Եւ ոչինչ զայնմանէ գաղտնիս փոյթ լինէր. ԵՆ: «Մեզ չէ ինչ փոյթ: Ոչինչ ումեք փոյթ վասն այն լինելով: Չէր ինչ փոյթ նմա վասն բաժանելոյն ՚ի նոցա սպասաւորութէն: Այնքան փոյթ եղև մարդասիրին, մանաւանդ թէ հոգւոյն. Խոր. Ա. 5: Արծր. Բ. 2: Իգն: Շ. Բղբ: «Եթէ խեղութեք և վէրք մարմնոյ փոյթ են քեզ, ընդէ՞ր անտես առնես զախտացեալս հոգւով. Սրկ. ող:

ՓՈՅԹ, փութի, իցը. ա. որ և (յն. սփուդէօս. Տես ՍՊՈՒԴԷՍ.) Σπουδαῖος. լտ. սդուտիօզուս. Studiosus, diligens. Որ ունի զփոյթ. ջանոտ. աշխատասէր. գործասէր. ժիր, և արագ. խայրէթլի, հալիւլի, չաբուգ. «Որ փոյթն է ՚ի հնազանդութի հոգևոր օրինացն: Փոյթ յառաքինութե գործարարութի: Որք փոյթ են յուսանել: Արթուն լեր աղօթից, և փոյթ վարդապետութեանն պօղոսի: Աշակերտք հեզք առ ՚ի յուսումն, և փոյթք առ ՚ի վարդապետել: Առ հեզագոյնսն, և փոյթսն: Վերապատուեցէք փոյթք զպնդութին. Ցձխ: Մանդ: Խոր. Գ. 68: Իգն: Սկեւ. լժբ: «Թէ և կարի փութիցն դժուար է զսովորութին մոռանալ. Ոսկ. Մ. Ա. 17: «Փոյթք էին ՚ի հայհոյութի. Եղիշ. խաչել: «Զեն վրիպեալ ՚ի մասաց փոյթ քննողաց պատճառք մերոյ լռութես. Վեցօր. Է: «Փոյթ և առ ձեռն մեղք է լեզուին ներգործութին. Մաշ: «Զփոյթ և զարագ առանձնացն նշանակէ. Նչ. Եղէկ: «Աճ ՚ի պատուհասելն հեզգ է, և ՚ի բարերարելն փոյթ. Գէ. Եւ:

ՓՈՅԹ. Մ. ԸՆԴ ՓՈՅԹ. ՓՈՅԹ ԸՆԴ ՓՈՅԹ. ՓՈՅԹ ՓՈՅԹ. ՓՈՅԹ Ի ՓՈՒԹՈՅ.	Փութով. փութապէս. փութանակի. վաղվաղակի. արագ արագ. իսկ և իսկ. ձեպով. առժամայն.

շտապաւ. նոյն հետայն. ՚ի կարճոյ. հարեւանցի. շուտով. Բէզ բէզ, հէմէն, հալդալնէ. «Կամ յերկար ... կամ փոյթ: Փոյթ առ իս առաքեսջիք: Առ թըզենին ձգեալ անիծից՝ եղև ցամաք փոյթ ՚ի հիւթից. Խոր. Ա. 31: Մագ. Լ: Շ. Խոստ: «Ընդ փոյթ ընթացաւ առ նաթանայել. Ոսկ. յհ. Ա. 19: Տես և ՎԱՂ ԸՆԴ ՓՈՅԹ: «Նոյն հետայն փոյթ ընդ փոյթ ազդ առնէ: Փոյթ ընդ փոյթ հասուցանէ: Ո՛չ փոյթ ընդ փոյթ լեալ անց ծագումն. Խոր. Բ. 68: Գ. 45. 67: «Փոյթ ընդ փոյթ ձեռնամուխ եղեն աւերել: Զի մի փոյթ ընդ փոյթ ՚ի նմանէ ՚ի բաց դարձցուք: Փոյթ ընդ փոյթ զգացումն եղև դրանն արքունի: Փոյթ ընդ փոյթ ածել զառաջեաւ. Արծր. Բ. 1: Խոսր: Ոսող: Ճ. Բ: «Ի կատար ընթացից օրինացն՝ եկն եհաս փոյթ ընդ փոյթ արեգակն արդարութէ. Ահան. ՚ի յհ. Ա: «Փոյթ փոյթ բերէ զնա ընդ իւրեան. Շէր: «Փոյթ ՚ի փութոյ ձեպեալ երթայր վաղվաղակի. Եփր. Բգ: Իսկ յառակն Կրդփ. ոփ. «Քանզի առաւօտ եմ որ շնորհեմ, միայն ըղկամքն ՚ի փոյթ խնդրեմ յոխնմ, փութով. կամ առ ՚ի փոյթ ջանից:

ՓՈՅԹԱԳՈՅՆ. ա. Մ. Տ. ՓՈՒԹԱԳՈՅՆ. «Մի՛ ոք փոյթագոյնս ձեպեսցի: Փոյթագոյնս յառաջիկայն ՚ի բարիս լինել. Ահան. Եկեղ: Գէ. Եւ:

ՓՈՅԹԱՐԱԳ. ա. Փոյթ և արագ. փութանակ. «Զամենայն ինչ իրաց ունելով յինքեան՝ փոյթարագ է. Փիլ. լին. Դ. 226:

ՓՈՑԹԵՒԱՆԴՆ. ա. Փոյթ յեռանդն, ջերմեռանդն. *Փոյթեռանդն յօժարութիւն անգրգռելի պահեսցեն. Կանոն։

ՓՈՑԹԸՆԹԱՑ. ա. մ. փոյթ յընթացս, և փոյթ ընթացիւք. արագընթաց. *Փոյթընթաց արագ սլացմամբ բերի։ Ճեպիւր փոյթընթաց 'ի գերեզման. Գնձ։

ՓՈՑԹՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՓՈՒԹՈՒԹԻՒՆ. *Առաջի գրոցն անսայր առաջնորդ ասացն, զծանապարհագնացութիւն նոցա ունելով ըզփոյթութիւն. Անեդիպար։

ՓՈՇԱՀՈՂ. ա. Ուր հողն իցէ որպէս փոշի անպիտան. *Երկիրս թանձրահող՝ քաջահասակ քաջածառ է. իսկ ցանն և ցիրն և փոշահողն՝ ցամաք և անպտուղ. Փիլ. լին. բ. 81։

ՓՈՇԱՋՈՒՐ. գ. Ջուր փոշելից. խառնած ջուր. *Կերակուր միանգամ է ընդ երեկս աւուրն, բանջար, և փոշաջուր. և հաց ոչ ուրեք երևի. Պիտառ։ Տես և ՓՈՇԷՋՈՒՐ։

ՓՈՇԵԶԳԱԾ. ա. փոշւով զգածեալ՝ պատեալ. փոշելից. խառն, ծորս. *Փոխանակ ախորժելի հոտոյն փոշեզգածք լինիցիմք. Անձք. Պրպ. յն. բայիւ, փոշոտիլ. κονιορτοῦμαι, pulveresco. *Զօրացաւ մէգ փոշեզգած 'ի վերայ նոցա. Ղևոնդ։

ՓՈՇԵԼԻՑ. ա. փոշւով լցեալ. փոշեզգած. *Զփոշելից մոխրեալն առաւել պատուէին. Նչ. Եզեկ։

ՓՈՇԵՀՈՂ. ա. գ. Որ խառն է 'ի փոշւոյ և 'ի հողոյ. *Ժողովեալ փոշէհող՝ արկեալ 'ի քուրայ, աւելորդն հալմամբ հրոյն ելանէ. Վանակ. յոբ։

ՓՈՇԵՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Κονιορτώδης. Pulverulentus, ձն. գրի և ՓՈՇԷՏԵՍԱԿ, և ՓՈՇԻԱՏԵՍԱԿ. Որ ունի զտեսիլ փոշւոյ. նման փոշւոյ, մանր, թեթև՝ իբրև կիտ նմանութիւն. *(Մեղուին է) ոչ զբաւանդակն հաւաքել ծաղիկս, այլ զմանրագոյնսն և ըզփոշետեսակսն 'ի կրկնուածս ոտիցն ընդունելով։ Զօրէն մեղուի 'ի բոլորն վարդից և 'ի ծաղկանց զփոշետեսակսն և զանուշահոտսն 'ի մի վայր հաւաքեալ։ Զփոշետեսակսն զօրէն գործաւեր մեղուի ամբարեաց։ Սովորութիւն է մեղուաց զփոշետեսակսն՝ ծաղիկ ժողովել. Ա. Կոր. ՟Է։ Մագ. ՟Ա. ՟ԻԷ. ՟ԾԷ։ *Ի յեղանակն է փլրփլրակ, երբեմն լինի փոշետեսակ. նա դիզանայ որպէս բամբակ, երկրի սերմանց է օժանդակ (ձիւնն). Շ. տաղ։ *Զոր օրինակ զփոշի՝ որ ոչ է միացեալ 'ի ծիրանեաւն՝ դիւրաւ ոք թօթափէ։ Ի բաց թօթափեսցէք զփոշետեսակ կարկամութիւն յոգւոց ձերոց։ Սակաւ ինչ փոշետեսակ յանցուածոց դիպուած։ Փոշետեսակն յորդ 'ի հողմոյ հոսի. Սարգ. ՟Ա. ՟Պ. ՟Դ։ Երզն. Ճաշ. Ա. յոյս։ *Փոշետեսակ մեղք», այսինքն ներելի. Մխ. ատակ։ *Խառնուածք և ոճառք զանազանք փոշխատեսակ խնկոցն. Անան. Եկեղ։

ՓՈՇԵՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոշետեսակն գոլ. ինչ մի նման փոշւոյ. չամանդաղ. *Սորրիջեալ ընդ լուսանցան մանրամաղ փոշետեսակութիւն. Մագ. Լ։

ՓՈՇԷՋՈՒՐ, ջրոյ. գ. որ և ՓՈՇԱՋՈՒՐ. Ջուր խառն ընդ փոշւոյ. և փոշի կմմխշուրք արմտեաց զանգեալ ջրով. *Փոշէջուր արմ գարեալիւրոմն, և ռուր (հաւուց). Վստ։

ՓՈՇԻ, շւոյ, շեաց. գ. Κονιορτός, κονία. Pulvis, cinis, arena. χόος, χοῦς, (ռմ. հող.) terra. χνοῦς, lanugo. Հող փշրեալ մանրամաղ. փշրանք հողոյ ցնդելի իբրև ըզմոխիր. մղեղ. ունդ. թոզ Բօխրագ. *Եղիցի փոշի ընդ ամենայն երկիրդ եգիպտացւոց։ Եղև մանր իբրև զփոշի, և ընկեցի զփոշին 'ի վտակն։ Իբրև զփոշի զոր տարաւ միրրիկ։ Կոխան առնել զքաղաքս, և դնել զնոսա 'ի փոշի։ Եղիցի իբրև զփոշի անուոյ մեծութիւն ամպարշտաց։ Հողմ երիվար նորա, և ամպք փոշի ոտից նորա։ Զմուռս և կնդրուկ յամենայն փոշեաց իւղիփեցաց։ Իբրև զփոշի մանր. և այլն։ *Փոշի մանրամաղ։ Փոշոյ ըստ օրինակի ծխոյ յամպս ծառացելոյ. Վեցօր. ՟Է։ Անյ. Բարձր։ *Հող կոչի փոշին՝ որ 'ի յառնէ, և երկիր՝ որ զպտուղ բերէ։ Որպէս հանգերձ և ոչք 'ի փոշւոյ մնալին, նոյնպէս և ոգիք 'ի մեղաց. Սեբեր. ՟Գ։ *Ցուցաց մրրկաց զախտից փոշին՝ մաքրեալ զներքին և զարտաքին. Ցն. որդւ։ *Փոշի ջաղացացն». որպէս յն. գիւրոս. Γυρός. Scrobs. Գաղիան։

ՓՈՇԻԱԶԵՒ. ա. Որ է 'ի ձև փոշւոյ. փոշետեսակ. *Ըստ գաղափարութեան մանրամաղն հիւղէի ընդ օդս ցնդեալ փոշիաձևն տարածմամբ. Անան. Եկեղ։

ՓՈՇԻԱՏԵՍԱԿ. Տ. ՓՈՇԵՏԵՍԱԿ։

ՓՈՇԻՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բառ ռմկ. որպէս ֆիւշմանուբն. այն է Զղջումն. ատրըջանք. *Թոյլ և կնատ փոշիմանութիւն. Մխ. ատակ։

ՓՈՇԻՇ. գ. Որպէս փուրսիշ. Քննութիւն ատենական. փորձ հանդիսական. և որպէս Չքմեղուն, արդարացուցումն. նպաստ. *Փոշիշն ամբաստանութեն նորա յանձնախէր։ Կապէ զնա. և տանէ տայ 'ի ձեռս բուղայի, 'ի մտի եդեալ՝ եթէ գուցէ փոշիշն ինչ բարւոյ 'ի բուղայէ առկս այնորիկ նմա գտցի. Ցհ. կթ։

ՓՈՇԿԱՑԵԱԼ։ Իբրև զփոշի եղեալ, մարմեալ, թրքացեալ որպէս տապաւառ և ծիրտ. *Եւ ծիծառանց ձագք զփոշկացեալ կերակուրն՝ յետս դարձեալ՝ 'ի բաց ընկենուն. Փիլ. Նխ։

ՓՈՇՈՏ. ա. Նոյն և ռմկ. իբր փոշելից. *Զխառնամաղ փոշոտն. Ճ. Գ. որ 'ի Կոչ. ԺԳ. ուղիղ ևս գրի, *Զխառնամաղ կոչտն»։

ՓՈՇՈՏԻՄ, եցայ. ձ. Κονίζομαι. In pulvere versor, foedor. Փոշելից՝ փոշեզգած լինել. *Ցորժամ տեսանիցէք 'ի գերութեան՝ փոխանակ զարդուցն պաճուճանացն՝ փոշոտեալ երկթացեալ զերեսս. Ոսկ. Ես։ *Ի ներքոյ ժանկակեր փոշոտեալ հարեալ մաշին։ Փոշոտեցան և ծխոտեցան սրահակք. Ագաթ։ Եղիշ. ՟Է։ *Տեսանելով փոշոտեալս և հող 'ի գլուխ եղեալս։ Որ աշխատին և փոշոտին, պիտոյ է նոցա լուացումն. Սարգ. ՟Ա. յհ. ՟Է։ Մխ. ատակ։ *Սկիհն էր աղտեղեալ, և փոշոտեալ կտաւով ծածկեալ. ՄԽԲ. տաղ։

ՓՈՇՏ, ի. գ. Պարկ ձուոց կամ արուն. որպէս փամփուշտ փոքր. կամ մասն փամփըշտի. Scrotum. իտ. Borsa. անօրջէից թոռիր. թէօփ. գուրգ. *Փոշտանկ է անկումն աղեաց 'ի փոշտն՝ որ զկոկոզանս պատէ. Լծ. Նիւս։

ՓՈՇՏԱՆԿ, ի. աց. գ. Որպէս Փոշտանկութիւն. աղեթափութիւն. փէդդէմի. *Փոշտանկ է անկումն աղեաց 'ի փոշտն. Լծ. Նիւս։

Կամ ա. Ունօղն զնոյն ախտութիւն. ադէֆը վար էլմծ. փէդդէ։ Ոսիէֆօր։ Ն Հ։

ՓՈՇՏԱՆԿԱՒՈՐ, ի, աց. Նոյն ընդ Փոշտանկ. ա. *Նախ 'ի վերայ օծանել ըզփոշտանկաւորս, և ապա կապել. Բժշկրն. իբր κηλήτης, herniosus.

ՓՈՍ, ոյ, ոց, կամ ի, ից. գ. որ և լռ. ֆէօսա. Διόρυξ. Fossa. Փորուած հողոյ. գուբ. խորխորատ. և խրամ. ջրանցք. լաղ. լագօսր, խէնտէկ. *Ի փոսոյ գետոյն։ Փոս փորեսցէ. Ես. ԻԷ. 12։ Եզեկ. ԻԶ. 8։ *Փոս հատանել քաղաքին։ Փոս հատանել, և 'ի միում տեղւոջ թաղել զամենեսին. Պղմ. ազգաց։ Առակ. ՟Գ. 42։ *Բաժանէ զաշխարհս սահմանադրութեամբ՝ փոսս գործելով։ Պեղեալ երկու հորս ... ցրուեալք առ եզերբ փոսոյն ... թաղեցին 'ի նոյն հորս. Խոր. ՟Բ. 74։ ՟Գ. 32։ *Ի խորաձոր վիհս փոսոյ, և 'ի ծործորս բլրոց։ Անուն եդեալ գրուենս փոսից։ Ոչ ծերպք ծակաց, և ոչ փապարք փոսից. Ցհ. կթ։ Ագաթ. Նար. ՟Ժ։ *Բրեցին աեղի մի փոս. Ճ. Ա։

ՓՈՍԱՀԵՐՁ. ա. Հերձեալ բացեալ իբրև զփոս. *Փոսահերձ փողոցաձև ճանապարհ յօրինեալ ('ի կարմիր ծովուն). ՃՃ։

ՓՈՍԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. } Փոս փորել՝ բրել.
ՓՈՍԱՓՈՐԵՄ. ն. } փոսս գործել. և
ՓՈՍԵՄ. եցի. } Բաժանել. խորշնել, խոռ բանալ. *Վիհս փոսացուցեալ՝ սահմանս հատանէին, և տեղւոյն անուն եդեալ՝ գրուենս փոսից. Ագաթ։ *Հատանել զաւելորդ շառաւեղն, փոսափորել, ջուրս առոգանել. Վրդն. ծն։ *Փոսել փորել զանզիսն հանդարտ օրցն ... և զայն տեղիս փոսէր երանելւոյն։ Վախճանեցելոյ վէմ՝ անմաքուր ձեռօք սկսանէր փոսել. Ագաթ։ Պիտ։ *Գլխոյն ոսկրն փոսեալ. Մաղ։

ՓՈՍՈՒՈՒԱՑ, ի, իցգ. Բառ յն. ֆօսօռօս. այսինքն լուսատու ('ի φῶς, և ὄρα.) որ և Λαμπυρίς. փայլող. Cicindela. իտ. Lucciola. Ճանճիկ, որ 'ի թռչելն ընդ երեկս և 'ի գիշերի՝ լոյս շողացուցանէ 'ի տանէ. կայ և թրթուր նորա փոքրիկ՝ աղօտագոյն լուսով. խօծօօքի. օբէզ պէօճէյի. *Է ճճի մի, որ անուանի փոսուռայ, և ունի լուսաւորութիւն 'ի տտան. Շիր։

ՓՈՍՏ. գ. Չափ ինչ իբր տասներորդ մասն սափորոյ. *Քսեստ մի, որ լինի 'ի սափորէն. որ է փոստ մի՝ 'ի տասնէն մինն. Նչ. Եզեկ։

ՓՈՐ, ոյ կամ ի. գ. Γαστήρ. Venter, uterus. ἔγκατον, τα, intestinum viscera. τὰ ἐντός, interiora. Միջավայր մարմնոյ կենդանեաց 'ի լանջաց և 'ի վայր՝ ընդունարան փորոտեաց. որովայն. արգանդ. և ընդերք, ախոնդանք, սիրտ. գործ, պէտն, քարհմ, բէխմ. *Փորն նորա լի է ծարպով։ Դառնութեան խիթք 'ի փորն անկանէին։ Հեղաւ ամենայն փոր նորա։ Դարձաւ շունչ մանկանն 'ի փոր նորա։ Էր յոխնան 'ի փոր կիտին։ Զեռաւ սիրտ իմ 'ի փորի իմում։ Հոգի ուղիղ նորոգեա 'ի փորի իմում. և այլն։ *Զանուշութիւն նոցա 'ի ժանտահոտութիւն 'ի փորի մերում դարձուցանեմք։ Զոմայուցիչ է. զտապս 'ի փորոյն փարատէ. Եզնիկ։ *Տխաչունչ կծուութիւն ինչ 'ի փորէ 'ի վեր բուրեցէ։ Ի փորէ անտի պարզել զմաղձն. Ոսկ. յհ. ՟Ա. 1։ Սեբեր. ՟Ե։ *Խարշեցաւ փոր իմ 'ի լալոյ. զախտակցութիւնն ասէ (յոգւ). զի զմայրն 'ի սէր և 'ի գութ փոր իւր շարժէ, և զնծ առ 'ի մեր խնայութիւն՝ ախտակցել. Վանակ. յոբ։

Նմանութեամբ՝ Որ և է ընդունարան. և Միջուկ իրաց. *Ի փոր նաւին։ Զփոր անխին. Ճ. Զ։ Վրդն. ող։ *Ամենայն ամանի՝ որչափ տանի փոր նորա, այնչափ առցէ ջուր յանդրապտ գետոյ. Սրկ. փոխոր։

Եւ կող. կողմն. *Եւ զայլ գերութիւնս կողմանց կողմանց, փորի փորի, զաշխարհէ աշխարհէ ածին ժողովեցին. Բուզ. ՟Դ. 55։

ՓՈՐ. ա. գ. Փորած. գտատարկեալ. և փորուած. *Ցողունն վարսակայ ամենևին փոր և սնամէջ է. Վեցօր. ՟Է։ *Մինչ ընդ միմեանս մածեալ իցեն քարինք շինուածոյն, և չկայցէ ինչ փոր, անքակ մնան 'ի միմեանց։ Ուր հաստատուն է հիմն, և չիք ինչ փորիւ. Ոսկ. Եփես։ Ն ՟Ա. փխմ։

ՓՈՐ. գ. Որպէս Բուռ. *Որ չինէին զժո-

զամբուրգան՝ որմոյ նմանութը. և փորիւ ծե֊փէին, որպէս ասէ եզնիկիէլ. Սարգ. ա. գ. ՟Ը:

ՓՈՐ. գ. Κύχνος. Cygnus, olor. Գոր֊ույն է կարապ թռչունն. *Ջարագիլ և ըզ֊փոր. Օր. ծԸ. 16: *Կիկնոս, այսինքն փոր, կամ ձկնաքաղ. Վեցօր. Է: *Ջախրամարգ, կամ զփոր: Նա և փորն կարի խիկ գեղեցիկ է: Եւ փորն խիկ քաղաքային թռչուն է. Ոսկ. մ. ա. 22. և Իիմք. Է: *Ջրասու֊զակ... յաղթամարմինք հաւքն, փորն, և թանձրն, և սագն. Փարպ: *Ուսանի և փորոյ ազգականութի երգոյ. Ար. որս. Է: *Ոչ որք արդեօք տեսանիցէ զփորն, կամ զձիւն, հար֊ցեալ՝ եթէ ամփամկք են այսոքիկ. Կիւրղ. գանձ:

ՓՈՐ. գ. Σχορπίος, σχορπίδιον. Scorpius, nepa. Ձուկն փշուտ՝ հարկանող, կմ թունաւթափ. կարիճ ծովային ասացեալ. սքօրփիօ: Բժշկրն:

ՓՈՐԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Որպէս փորել. քան֊դակել. կամ մեծափոր կազմել. *Կազմեն երկվարս փայտեայ՝ փորագործեալ, և մու֊ծանեն 'ի ներքս արս պատերազմողս. Կաղ֊կանտ:

ՓՈՐԱԳՐԵՄ. եցի. ն. 'Εγχαράσσω. Inscribo. փորելով գրել. դրոշմել քանդա֊կաւ. արձանագրել. *Իբրու տասն են, բաշ֊խեաց յերկուս հնգեակս. զորս յերկուս արձանս (քարեղէն տախտակաց) փորա֊գրեաց: Նատելով 'ի լերինն՝ ոչ փորագրեր տախտակս քարեղէնս, և տայր նոցա՝ որպէս երբեմն մովսէսի 'ի լերինն սինայ. Փիլ. ծ. բան: Սարգ. Ի. յհ: *Յարձանս փորագրել: Արձան փորագրեալ: Որ փորագրի 'ի տախ֊տակին, անջնջելի գոցի. Խոր. Գ. 68: Նար. կՂ: Մագ: *Արձան կանգնեալ, որ է վէմ փորագրեալ, կայ հաստատուն, և գրովն քարոզէ զհին ինչ ուղղութիւ. Գէ. եա:

ՓՈՐԱԾ. ի, կամ ոյ. գ. Տեղի փորեալ. փորուած. փոս. խորք. խորշ. *Յուցանել զմեծ ծոց փորածի նորա: Ոչ 'ի վերուստ անձրևածին, այլ 'ի ստորին ընդ փորածին. Վեցօր. Բ: Ը. Եդես: *Իջեալ 'ի խորս երկրի ('ի խոր վերայն). և 'ի խորութեան փորա֊ծոյն բղխեցոյց աղբիւր յորդախաղաց ուղ֊խիւք. Լաստ. ԻԲ:

ՓՈՐԱԾՈՅ, ի, եց. ա. Փորեալ. փորե֊լով գործեալ. վիմափոր. կուածոյ. *Ջի են եկեղեցիք փորածոյ 'ի ամլիսակ քարի. Ա֊սող. Գ. 17:

ՓՈՐԱՀԱՆ. ա. Ի փորոյ հանեալ մանկտիր յուլիոսի կայսեր, որ ասի հերձմամբ որո֊վայնի մօրն 'ի դուրս հանեալ. զի կեսար, Caesar, իբր Caesus, նշանակէ հատեալ. *Կեսար ոչ ըստ բնութեան ծնեալ 'ի մօրէն իւրմէ... անուանեցին լատինացի լեզուաւ ճէսար, որ թարգմանի փորահան: Օգոս֊տոս՝ երկրորդ ինքնակալ զինի յուլիոսի, զոր ասեն փորահան, որ և կայսր կոչեցաւ. Ու֊ռհայեցի: Վրդն. պտմ:

ՓՈՐԱՆԿԱԾ. } ա. 'Υφαντός. Contextus, textus, textilis, inconsutus. (որում հակադրի Փոր ի բաց.)
ՓՈՐԱՆԿԵԱԼ. }

Առի զհանդերձէ, որ է անկուածոյ, և 'ի վե֊րայ փորոյն առանց ձեղքուածոյ. վերուստ 'ի վայր հիւսեալ. որպիսի էր անկար պատ֊մուճանն յսի. Մխիթար հաւաքն հոգևորք. *Եւ զպատմուճանըս պատառուած, որ 'ի վե֊րուստն փորանկած. Ը. Եդես: և Գնձ: *Իսկ զպատմուճանն՝ քանզի էր առանց կարանի՝ 'ի վերուստ փորանկեալ ամենևին. Ցհ. ԺԹ. 24: *Ըզպատմուճանըն փորանկեալ՝ առ 'ի վերուստ հոգւով զգեցար. Գնձ:

ՓՈՐԱՆՑ, ի. գ. Լուծումն որովայնի. Փորհարութիւն. Բուհոս. *Սերկևիլ շարաբ օգնէ վերաբերութեան. և փորանցի: Խնձորի շարաբ օգնէ փորանցի, և վերաբերութեան. Բժշկրն:

ՓՈՐԱՑԱՒ, ի, եց. գ. } Ցաւ փորոյ կմ
ՓՈՐԱՑԱՒՈՒԹԻՒՆ. } որովայնի և ա֊ղեաց. *Ցաւք անասնոց... փորացաւ յա֊րենէ... Եւ խիստ փորացաւ: Ողջանալ ա֊չից, և փորացաւից, և բոլոր ախտից. Տօ֊նար: Գնձ: *Մահաբարաժամ, և փորացա֊ւութի. Ճխբ: *Լաւն այն ջերմանն՝ որ զկնի փորացաւութեն (լուծմամբ որովայնի) լի֊նի. Մխ. Բժշ: *Փորացաւութի շատ քաշէ. Աեփար:

ՓՈՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Բայան֊ստոյգ. որ պարտի գրիլ. Կորացուցանել. և կամ է՝ որպէս ի փորն կոյս խոնարհել և թեքել զանձն. *Գնեաց կտաւս սաստեայ. եդեալ 'ի ներքոյ իւր՝ նստաւ 'ի վերայ նորա. և ոչն մի կամէր գողանալ զաստուին, և սպա֊սէր յետուստ. և ծերոյն իմացեալ՝ փորա֊ցոյց զինքն, որպէս թէ 'ի կողմն առն՝ որում տայր պղրամն, և առեալ գողն գնաց. Վրք հց. Յ. հին. ('ի նորա և 'ի տպ. Կորացաւ:)

ՓՈՐԱՓՈՂՈՑ. ա. փորածոյ փողոցիւք. *Եւ սպա զաշտարակն, հիմն լայնամիջոց, ստորաշէն. ուղղաձևանաձև եկանելեօք, փո֊րափողոց, լուսանցոյց պատուհանօք. Վրդն. ծն: *Գնելով 'ի պատուհանն (աշտարա֊կին) ակուն լուսատու՝ յակինթս և զըմ֊րուխտս, զի գիշեր մի լիցի 'ի փորափողոցս նորա և 'ի տանձարս և 'ի սենեակս՝ զոր չի֊նեին 'ի մէջ նորա. Պտմ. Հռ:

ՓՈՐԵՄ. եցի. ն. 'Ορύσσω, ἀνορύσσω, διορύσσω, ττω. Fodio, perfodio, effodio. λατομέω, ἐχλατομέω, lapides excido, incido. Որպէս թէ փոր բանալ. փոս հատա֊նել. խորս ինչ առնել. բրել. բանալ. ծա֊կել պէսպէս օրինակաւ. և կռել կոփել զքարինս. Գաղմգ, փէլմէ. օյմգ. աշմգ, Իէօ֊մէ. *Ես փորեցի զջրհորդ զայդ: Ի շիրմի անդ՝ զոր փորեցի ես ինձ: Փորեցին շուրջ զդետով ջուր ըմպելոյ: Յեց լինիցի, փորես֊ցես նովաւ: Գուբն՝ զոր փորեաց և պեղեաց: Փորեցին առաջի իմ խորխորատ: Այր ան֊զգամ փորէ անձին իւրում չարիս: Փորեաց նմա գերեզման: Գուբ հնձան փորեցի 'ի նմա: Ի գուբ հորոյն՝ յորմէ փորեցարուք (յն. զոր փորեցիք): Փորեցի (զծակ վիմին). և առ.ի զսփածանելին: Փորեն իբրև զգանձս: Փորեցի զորմն ձեռամբ իմով: Եդ 'ի նոր գե֊րեզմանի, զոր փորեաց 'ի վիմի. կամ զոր էր փորեալ 'ի վիմէ. և այլն: *Զխորխորատն՝ զոր փորեցին, անձամբ լցին. Մեկն. ղհ: *Փորե֊ցին զձեռս իմ և զոտս իմ. Եփր. սղմ.Իբ: *Կոցուոր մոճօք փորեալ զհիմունս Գողք պատեալ զանկիւնդ տանդ փորեն: Փոսել փորել զտեղիսն հանգստի օճցն: Փորող պա֊ղոտային. Խոր. Գ. 28: Մանդ. Գ: Ագաթ: Ածր. Գ. 2:

ՓՈՐԵԼ ԶԱԶԴ. Տ. ԲՐԵԼ. այլ ի՛նչ հա֊նել. *Փորեցին զաչս հասանայ: Աչօք փորե֊լովք եղթայր 'ի բաբելոն. Ածր. Է. 2: Նւ֊եղէի:

ՓՈՐԻ ԲԱՑ, կմ ՓՈՐ Ի ԲԱՑ. ա. Որ չէ փորանկեալ, այլ բացեալ կմ ճեղքեալ է. ուստի շուրջառն յունաց ասի փորանկեալ. և մերն ըստ հռովմայեցւոց՝ փորիբաց. *Փոր֊իբաց շուրջառ. Մաշտ: *Կերպասեայ կասյն, որ է փոր 'ի բաց նափորան. Մխ. առակ: *Փորիբաց շուրջառաւն: Զգեցցի նափորտ փորիբաց. Մաշտ. ջահկ:

ՓՈՐԻՉ, րչի, չաւ կամ չով. գ. Ռա֊մկական բառիս Բրիչ, որ է գործի բրելոյ կամ փորելոյ զերկիր. Գաղմս. *Եւ թէ փորչով չինեն զգետինն 'ի լեառն, լաւ է՝ քան լծովքն: Բայց թէ վասն գետնի շատու֊թեն չկարէ զօրել փորիչն, նա ապա լծօքն վարեսցէ. Վստ. ծԱ: *Բեր ինձ փորիչ և թի... առ փայտասա և թի, և փութացուցեք երթալ. Վրք հց. Յ:

ՓՈՐՁ, ոյ, կամ ի. գ. (լծ. և յն. և լտ.) Πεῖρα. Experimentum. δοχίμιον, δοχιμή, probatio, exploratio, experientia. տես և ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ. πειρασμός, tentatio. Փորձելն կամ փորձիլն. հանդէս. քննութի. ընտրութի. ցուցակութի. տեղեկութիւն. Թէճրիպէ, Թասհիհ.Թէհմին. խոպուլ. *Փորձ մտա֊հու: Փորձ բարկութեն: Փորձ արծաթոյ և ոսկւոյ 'ի բովս: Տայ զնոսա քեզ 'ի փորձ: Միւսանգամ փորձ փորձէր: Այր անօրէն փորձ փորձ առնէ բարեկամաց: Փորձ տես զանփորձ արծաթոյ: Եթէ զփորձ ինչ խնդ֊րէք զքնի: Ջփորձ նորա գիտէք և գուք. ևն: *Առաւնց քննութե և փորձի. Փիլ. Իէտաժն: *Ի փորձոյ ուսանել: Ի փորձոյ գիտել: Ի փորձոյ ծանուցաւ. Ոսկ: Կոչ: Սարգ: Մխ. առակ: *Հաւատարմացուցանէ փորձիւ ի֊րացն. Նխ. ծղ: *Ուսեալ նոցա 'ի փորձէն... 'ի փորձէն ուսջիք: Արարից ճանաչել 'ի փոր֊ձէն. Նխ. եղէկ: *Որպէս և փորձ իսկ իրացն յայտ առնէ: Ցառաջագոյն գիտելով զփորձ առն: Ջփորձ պատմութեանդ զամենայն 'ի գրոց սրբոց ցուցից. Եղնէկ: Խոր. Գ. 55: Կոչ. Ը: *Որք գիտեն զփորձ սերմանց. Վեցօր. Է: *Գիտե՞ս դու զփորձ կնոջ, և սովորեալ ի֊ցես. ոչ գիտեմ զայդ գործ. Վրք հց. Ը: *Խուզակ լինել, և փորձին կալ և մնալ հրա֊մայէ. Ոսկ. մ. Բ. 7: *Եւ նոցա փորձ զփըր֊տութեն սիրոյն հեթանոսաց. Եփր. համաբ:

ՓՈՐՁ. որպէս փորձութիւն. և փորձանք. արկածք. *Մի տար ըզքեզ 'ի փորձ չարի: Դարձեալ յետ փորձըն կատարման: Մինչ 'ի ձն ամս պահեալ, ապա եմուտ 'ի փորձ. Ը. խոսփ. և մփթ: *Բայց 'ի յամծ ապաստանեալ, և գոհութի զփորձըն տարեալ. Վահր. ոփ:

ՃՓՈՐՁ ԱՌՆՈՒԼ. Πεῖραν λαμβάνω, πειράω. Experior. փորձել անձամբ. յանձին կրել. առնուլ զճաշակ. փորձիւ գիտել. *Ջա֊րոյ զփորձ առեալ եգիպտացւոցն՝ ընկղմեցան: Զսանջանաց և զգանից զփորձ առին: Փափու֊կըն՝ որոյ ոչ եցէ սովին իւրոյ առեալ զփորձ գնալոյ 'ի վերայ երկրի. և այլն: *Տիրապէս ասի ճանաչել, յորժամ զփորձ ոք զերացն առնուցու: Ջփորձ առնուլ զօրութեն: Ըզ֊փորձ առեալ չարեացն: Կորովեացն պարսից զփորձ առեալ զաստուածութե սկայիցն. Ը. ա. յհ: Կոչ. Բ: Խոր. Բ. 79: *Թէպէտև զփորձ էառ ամենևին զմերոյ բնութեա, սակայն ա֊ռանց մեղաց. Սարգ. ա. գ. Գ: Իսկ Եփր. Բ. 18. *Որով ինքն չարչարեցաւ՝ զփորձ առեալ ՚՚. յն. փորձեցեալ: *Որ զայլոց առն փորձ ա֊ռեալ է: Որ զայլոց արանց զփորձ առեալ է ՚՚. այն է՝ գիտել զայր. կամ ամուսնանալ. Փիլ. Իհ:

Ի ՓՈՐՁ ԱՌՆՈՒԼ. ՄՏԱՆԵԼ Ի ՓՈՐՁ. փորձել. *Ջարաչար տանջանօք 'ի փորձ ա֊ռեալ՝ ոչ կարէին խոստովանեցուցանել. Կաղկանտ: Ասի և իբր ռմկ. նովին ոճով, փորձ առնուլ. *Ագռաւ մի պանիր ունէր 'ի բերանն. իսկ ա֊ղուէս փորձ առնոյր՝ 'ի նմանէ հանել զպա֊նիրն. Ոսկիփոր:

Ի ՓՈՐՁ ԱՐԿԱՆԵԼ. Տանջել. չարչարել. Βασανίζω. Crucio. *Ի փորձ արկցէ զնա խրատ֊տու իւրով. Սիր. Դ. 29:

ԸՆԴ ՓՈՐՁ ԱՆՑԱՆԵԼ. Ի ՓՈՐՁ ՄՏԱՆԵԼ կամ ԳԱԼ. իբր փորձիլ, և փորձել անձամբ. *Ընդ փորձ անցեալ՝ պարծանս ստացաւ: Ընդ փորձ անցանել այնմ տանջանաց. Ճճ: Ոսկ. յհ. ա. 24: *Ի փորձ մտանէ շնորհացդ: Գա֊հօք 'ի լերին 'ի փորձ մտեր չարին. Կոչ. Ա: Գնձ: *Ի մահու փորձ գայ. Պրպմ. Ֆ:

ՓՈՐՁ. ա. Πεπειραμένος. Tentatus. Δοκιμαζόμενος, δόκιμος. Probatus, probus. ἔμπειρος, πειραθείς, expertus, peritus. Փորձեալ, անցեալ ընդ փորձ. ընտիր գտեալ 'ի փորձութեան. փորձիւ ուսեալ. տեղեակ. հմուտ և լաւ. ընտիր. ֆիւլին, իւ էհլի, ուս. էյի. *Փորձ է ամիւ ըստ նմանութեան առանց մեղաց. Եբր. Դ. 15։ *Յառաքինեաց և 'ի փորձից։ Այսու փորձ գտան (այսինքն նեղութք) ընտրեալքն ամենայն։ Եկեսցէ 'ի մէջ փորձն պօղոս ... Որ ոչ է փորձ պատերազմի։ Էին և ծծայինց գրոց փորձք և հմուտք։ Փորձ գտեալ։ Ամենայնիւ փորձք գտեալք։ Որում ամենեքին փորձ էք։ Որոյ ճշմարտութեան փորձ էք դուք։ Լսել բարւոյ և փորձ վարդապետին՝ հօրն ամենայ. Փիլ։ Պրպմ։ Իգն։ Արգ։ Արհ։ Բրս. Մրկ։ Վրք հց. Ե։ *Պարտ է մեզ լինել փորձս, եթէ զինչ են կամքն այ. Վրք հց. Ա։ *Արկ դու զայդ 'ի բովս, և քննեա, թէ փորձ իցէ, որպէս և ես պատոյ փորձ վասն նոցա։ Պատեաց զնա ոսկւով փորձով (կամ փորձելով)։ Զօրութ փորձ յանդիմանէ զանզգամս. Զքր. Ծա. 39։ Գ. Թգ. Ժ. 18։ Իմ. Ա. 3։ *Վէմ ընտիր, զոր ոմանք 'ի թարգմանչացն փորձ առեն. Տօնակ։

ՓՈՐՁԱԲԱՐ. մ. Իբր 'ի փորձ. փորձելով. *Զվէհ ումն արքայ՝ որ փորձաբար, կոչեաց զորդիսն իւր հաւատար. Կրգփ. ափ։

ՓՈՐՁԱԳՈՅՆ. գունի, ից. ա. Δοκιμώτερος, δοκιμότατος. Probatior, probatissimus. ἐμπειρότερος, peritior. Առաւել փորձ և ընտիր. ընտրելագոյն. և հմտագոյն. տեղեկագոյն. *Բժշկութ 'ի փորձագունիցն մանաւանդ 'ի վերայ ածել կարացեալ։ Քահանայիւք և վարդապետօք փորձագունիւք. Բրս. հց։ Մխ. դփ։ *Փորձագոյնքն արուեստիւ գործեն։ Հալումն և տարածումն գոյացութեան լաւագոյն և փորձագոյնն և հաճոյագոյնն ոսկի է. այսպէս և հոգւոյ փորձագոյն առաքինութիւն խոհականութիւն եղև. Փիլ. փէտոլոն. Ա. այլաբ։ *Տանջէ զխորհուրդսն և փորձագոյն ես յարդարէ. Ոսկ. յհ. Բ. 33։ *Երկվորօք և ընտիր զինուք, և փորձագոյն ընդգէմ թշնամեացն հոգացեալ ունել կազմութիւն. Պիտ։

ՓՈՐՁԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Փորձ փորձելն. անձամբ առնուլն զփորձս. ընդ փորձ անցանելն. փորձ. (ըստ ծծաբանից՝ փորձառական գիտութիւն քնն.) *Վատասնեցաւ խսկապէս, ինքն գիտէ՝ փորձագործութք վկայ եղանիլ վասն մեր մարդ. Թէոդոր. Խոյ. բուն։

ՓՈՐՁԱԴՐԵԱԼ. Եդեալ կամ անցեալ ընդ փորձ. փորձեալ. փորձ. *Ջհաւատ նր փորձադրեալ. Գնձ։

ՓՈՐՁԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ուր իցէ փորձ կամ փորձութիւն, որպէս փորձող, փորձողական. փորձանաւոր. փորձիւ հաստատեալ. *Բոլ փորձական է։ Առ 'ի պատերազմելըղ փորձական զօրն զիտահակ. Ճ. Ա։ Ատոմ։ *Որ 'ի քուն են, ոչ տեսանեն զիրս ճշմարիտ, այլ փորձական երևմունս։ Հայցեսցես 'ի փորձական կենցաղոյս ծովու զանդորրութ. Բրս. մրկ։ Երզն. լուս։ *Եւս և առաւ աստացից փորձականաց. այսինքն փորձով ստուգեալս. Ոսկ. յհ. Բ. 33։

Իսկ իբրև անկ. է փորձ. փորձիւ գիտակ. ուսեալ. հմուտ. *Առացեալ են փորձականքըն։ Առացին ոմանք 'ի փորձականացն։ Ոչ է պարտ զառաջին իմաստնոցն և փորձականացն խրատուցս զանց առնել, կամ հակառակիլ. Վրդ։

ՓՈՐՁԱԿԻՑ. ա. որ և ՓՈՐՁԱՆԱԿԻՑ. Կցորդ փորձոյ, կրից, և աշխատութեանց. *Ընդհրօք ապրեալ եմք, բայց շնորհօքն անձնիշխանն կամի, որ փորձակիցք լինիցին բարւոյն. զի նախանձիցին և գործիցեն զբարին. Եզնկ. Ծ։ *Փորձակից դու ես ... Նայեաց առ 'ի փորձեալքս. Լմբ. պտրգ։

ՓՈՐՁԱՆ, ի, աւ. Տ. ՓՈՐՁ, գ. և ՓՈՐՁԱՆՔ. *Եթէ մարտիւ փորձանաւ ոչ փորձեմ զնա, ոչ կարեմ ճանաչել զնա. Եփր. համաբ։

ՓՈՐՁԱՆԱԿԻՑ. Տ. ՓՈՐՁԱԿԻՑ. *Փորձեաց, զի փորձանակից լիցի. Լմբ. պտրգ։

ՓՈՐՁԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Πειραζόμενος. Tentatus. փորձեալ, այսինքն փորձեցեալ. որ կայ 'ի փորձութեան կամ 'ի փորձանս. *Զի որովինքն չարչարեցաւ՝ զփորձ առեալ, կարող է և փորձանաւորացն օգնական լինել. Եբր. Բ. 18։ *Իւրովք փորձութեամբքն փորձանաւորացս օգնական լինիցի. Սարգ. ա. պ. Ծ։ *Յորժամ փորձանաւորին զաղօթս արդարոյ և զխրատ օգնական առնուցու, յայժ զօրանայցէ՝ որ տեսանէ զնոսա անխռովեալ, նաեւթէ այսու փորձանաւորացն փառս. Լմբ. Ժղ։

ՓՈՐՁԱՆՔ, նաց, նօք. գ. Πειρασμός. Tentatio. πεῖρα, experimentum. βάσανος, tormentum. որ և ՓՈՐՁԱՆ. փորձութիւն. փորձ. և որ ինչ լինի 'ի փորձ բնութեան. արկածք. պատահարք. կիրք. նեղութիւն. չարչարանք. պատիժ. Պէլա, Գէտէր, մէլ., գավղա. *Ըզփորձանսն՝ որ 'ի մարմնի իմում էին։ Երանեալ է այր՝ որ համբերիցէ փորձանաց։ Զոր ինչ արար տէր ընդ ամենայն եգիպտացիսն՝ զփորձանս մեծամեծս. Գղ. Դ. 13։ Յկ. Ա. 12։ Օր. Ե. 19։ *Տան փորձանս փորձեցաւ աբրահամ։ Փորձանք վարդապետ եղեն նմա. Եփր. ծն։ *Ոչ ծածկէր յառաջնորդէն զսատանայական փորձանսն։ Փրկեա ըզմեզ 'ի փորձանաց, 'ի խաւարի շրջօղ գիւաց։ Ի յորմայ փորձանացն է ուսանել. նաև 'ի տէրունական խոկ 'ի փորձանացն իմանալի է, թէ չէ (սատանայ) կանխաղէտ. Ճ. Ա։ Ժմ։ Եղնկ։ *Յուսով զօրացեալ կան յամենայն փորձանս։ Յակամայ փորձանաց հոգւոյ և մարմնոյ. Յճխ. Ի. ԺԵ։ *Համբերութեամբ փորձանաց ալքատութեան տանիցին։ Պատահար զմարմնական կենացս փորձանքն առէ. Մանդ. Դ։ Լմբ. Ժղ։ *Ուսուսցեն զնա (զզաքարիա պապանձեալ՝) փորձանքն զայն՝ որ ոչ կամեցաւ՝ թէ ուսուսցեն հաւատքն. Եփր. համաբ։ *Մինչ է փորձանս քեզ պատահեաց 'ի քաղաքն. Յճխ։ Վրք հց. Յ։ *Զյաւիտենական հրոյն զփորձանսն զմտաւ ածցուք. Կլիմաք,

ՓՈՐՁԱՊԵՏ, ի. ա. գ. որ և ՓՈՐՁՊԵՏ. Բուն փորձիչն սատանայ. *Որ էր օր երրորդ յետ զփորձապետն զգետնելոյ։ Օր հարսանեացն երրորդ էր յետ զփորձապետն յաղթահարելոյ. Եղիշ. ծն։ *Պահեաց տէրն, և զփորձապետն յաղթահարեաց։ Պահելն քնն և յաղթելն փորձապետին. Նանայ։ Կոմրջ։ *Եկեալ հասաւ փորձապետն առ քեզ։ Իբրեւ հալածեա զփորձապետն յանձնէ իմմէ. Մարաթ։

ՓՈՐՁԱՍԷՐ, սիրի. ա. Որ սիրէ փորձել. այն է սատանայ. *Այլ 'ի փրկել զմեզ փութացիր ... յորոգայթից փորձասիրին. Յհ. որդւ։

ՓՈՐՁԱՏԵՍ ԱՌՆԵԼ. Փորձ առնանել. փորձ փորձել. Թուրճ ընէլ, թուրճէլ. *Փորձատես առնէին զսուսերս իւրեանց յայնոսիկ՝ որք գեռևս ոգւոցն կային. Ճ. Ե։

ՓՈՐՁԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ի փորձ արկանելն, իմն. փորձումն. *Քաղցեաւ 'ի փորձարկութիւն անապատին, ստուգապէս զինքն վերայայտելով մարդ. Թէոդոր. Խոյրք։

ՓՈՐՁԵՄ. եցի. ն. (լծ. յն. փիրա. լտ. էքսփէրիօր, են.) Πειράζω, πειράω. Tento, experior. Ի փորձ մատուցանել զոք կմ զինչ. կրթել. մարզել. մանաւանդ՝ քննել և լուսանել արտաքին խոց զխիր այլոց. զոր սատանայ ածէ առնէ 'ի յայտնել զհանգէս լաւութեան կամ վատութեան մարդկան. իսկ սատանայ առնէ առ 'ի խորդաւանել զմարդիկ. իսկ մարդիկ մեղանչեն 'ի փորձելն զած թերևհաւատութեամբ կամ հետաքրքրութեամբ գաղտնեաց նորա. Տընաֆմաք, Փէնէմէք, Էօֆլօմագ, Բէձրիպէ էթմէք. *Փորձեաց ած զաբրահամ։ Փորձեցից զնոսա, եթէ գնասցեն յօրէնս իմ, թէ ոչ։ Փորձեա զիս տէր, և քննեա զիս։ Զայս ասէր փորձելով զնա. և այլն։ Կամ *Զի մի փորձեսցէ զձեզ սատանայ։ Փորձիլ 'ի սատանայէ. և այլն։ Կամ *Զի փորձէք զտէր։ Վասն փորձելոյ նոցա զտէր։ Փորձելով խնդրէին 'ի նմանէ։ Զի՞ փորձէք զիս կեղծաւորք։ Մի փորձեսցես զտէր ած քո. և այլն։ *Ըմբիշն ընդ բազում փորձի, և ուսանի. Վրք հց. Գ։

ՓՈՐՁԵԼ. Հետաքննել. հետազօտել. որոնել. և Ստուգել յայտնի նշանակօք. խելամուտ լինել իրաց. *Եկն փորձել զնա (զսողոմոն) առակօք։ Փորձեցից միւանգամ զգալութիւն։ Ե՛կ և փորձեցից զքեզ յուրախութիւն։ Զայս ամենայն փորձեցի ես իմաստութեամբ. են։

ՓՈՐՁԵԼ. Πυρόω. Igne probo, exploro. Հրով զտել. խալէսլէմէք. *Ոսկի փորձեալ 'ի հրոյ։ Արծաթ ընտրեալ և փորձեալ յերկրէ։ Բան տեառն փորձեաց զնա։ Փորձեա զերիկամունս իմ և զսիրտ իմ. են։

ՓՈՐՁԵԼ. Δοκιμάζω. Probo, exploro. Քննել. ընտրել. հաւանել. Բէձրիպէ էթիգ դափմագ, դէյէնէմէք. *Փորձեցեր զմեզ ած և քննեցեր, որպէս և քննի արծաթ։ Որպէս փորձի 'ի բովս արծաթ և ոսկի, նոյնպէս ընտրէ զսիրտս ած։ Փորձեսցէ մարդ զանձն իւր։ Զամենայն ինչ փորձեցէք. են։ *Մի ինքնին առցէ (զգործ ինչ), այլ որ յառաջագոյն փորձեսցի, ընկալցի. Բրս. հց։ *Որք փորձեցան չիջանելով հրով։ Առաջինքն՝ որք փորձեցան, և ընտիրք գտան. Շար։ Իգն։ *Յանմարմինսն վեհագոյն և նուաստագոյն ոչ մեծութեամբ գտանի, այլ մտածութեամբ փորձի. Կիւրղ. Գնձ։

ՓՈՐՁԻՄ, ձեցայ. ն. յ. ըստ յն. անձն. Πειράζομαι, πειράομαι. Aggredior, conor, nitor, tento, experior. Ձեռնարկել յայլ ինչ. բուռն հարկանել. ջանալ. գուն գործել. հնարել. *Փորձի զժողովուրդն հանել այ ընդ առաջ։ Փորձեցիր ամբողջ պահել զամենայն ինչ։ Փորձեցայց գործեալ ըստ իւրաքանչիւր ազգացն յարմարել զտեսլական օրէնս. Փիլ։ *Փորձեցայց արժանիս ծնողացն ձերոց հոգ տանել. Պղմ. աղէքս։ *Փորձեցայց 'ի ձեռն սակաւուց. Պորփ։ *Փորձին ցուցանել։ Փորձին յառաջ ցուցանել զբացատրեալ սահմանս։ Զայս տարակուսանս լուծանել փորձեսցուք. Անյ. պորփ. և արիս։ *Այս կանոնաւ փորձեցան անտեսանելի առնել զաշխարհ։ Զի անճառ զիւրեանցն և անխորդախս փորձեսցին անցուցանել ժամանակս։ Որում և ես հանդիպելով փորձեցայց անտարակոյս մատուցութք. Պիտ։ *Յածայինս դրոց ցուցանել փորձեցայց։ Զայսոսիկ ըստ կարողութեան բարւոք յաւակել փորձեցայց։ Զար հնարիւք փորձին փոխադրել առ մարդ առանձնապէս զչարչարանսն. Պրպմ։ *Այժմ զմերս քահանայապետութեան սկիզբն և եւս 'ի ասել փորձեցայց. Լմբ. պտրգ։ *Սակաւ 'ի բազմացն յայտ առնել փորձիմք. Կլիմաք։ Իսկ յասել անդ նորին. *Որք զնախասացեալ բանութեամբս պատերազմ ոչ փորձեցան, երանելիք են ոյ, իմա ըստ հեշտեաւորութեան, ոչ կրեցին զփորձութիւն։

ՓՈՐՁԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տալ այլում փորձել. և ընդոր գտանել. վարժել. *Անիրաւ է, զոր չէին փորձեցուցեալ և յայլոց լինել վարդապետս. Կանոն:

ՓՈՐՁԻՉ, ձչի. } ա. գ. Πειραστής, πειράζων, πειρώμενος, δοκιμαστής. Tentator, tentans, են. Այն՝ որ փորձէ զոք և է օրինակաւ. մանաւանդ սատանայ. *Փորձիչ եսոււ զքեզ ժողովրդոց: Որպէս փորձիչք (կամ թունաւորքն). Երեմ. Զ. 27: Առակ. ԻԶ. 28: *Մատուցեալ փորձիչն՝ ասէ ցնա. Մատ. Դ. 3: *Ո՛չ չար և չարչարիչ հաստատեաց զնա ած, և ոչ փորձիչ: Փորձիչք լինին չարչարանօք ընտրելոց այ. Եղնիկ: Ղ. ծոց: *Ոչ կամեցաւ նա երթալ ընդդէմ փորձչին իւրոյ. Եփր. համաբ: *Փորձութիւն 'ի վերայ ածէ փորձողին: Փորձողին խաբէութեան մարտ: Ցոր վայր կամք փորձողին ախորժէին լինել, անդր հասանէր. Աճառ. կիւրղ: Ղուկ: Ղ. ծոց:
ՓՈՐՁՈՂ, ողի. }

ՓՈՐՁԻՉ. որպէս հէն. աւազակ. Թափառական 'ի ծովու. Նիւթական թարգմանու. թ յն. ծովնիս, Πειρατής. Pirata. որ և περίδινος. *Առ այնոցիկ՝ որ ասին փորձիչք, առ 'ի յիտալիա լինելով պէսպէս գողութեց գործք և կիրք. Պղատ. օրին. Զ:

ՓՈՐՁՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի փորձողն կամ 'ի փորձել. փորձական. *Գրեալ է իմ ոչ փորձողականս կամ վիճողականս. Գոգիւ. առ տանաւր:

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Πειρασμός. Tentatio. փորձելն, իլն. փորձանք. հանդէս. մրցմունք. նեղութիւն. կիրք. վիշտք. *Անուանեաց զանունն տեղւոյն այնորիկ փորձութիւն, վասն փորձելոյ նոցա զտէր: Մի փորձեսցես զտէր ած քո: Որպէս փորձեցէք 'ի փորձութեանն: Առնուլ իւր ազգ 'ի միջոյ ազգի փորձութեամբ և նշանօք: Աբրահամ ապաքէն 'ի փորձութեան 'ի հանդիսի գտաւ հաւատարիմ: Հասանէ երագ 'ի բազմութեան փորձութեանց: Մի տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն: Զի մի՛ մտանիցէք 'ի փորձութիւն: Կատարեալ զամենայն փորձութիւնս սատանայի: Ի ժամանակի փորձութեան հեռանան: Ցանգ կայիք ընդ իս 'ի փորձութեանս իմ. են: *Ազատեսցես 'ի սատանայական փորձութեանց. Ճ. Ա: *Զի եթէ բնաւոր ոք ինչ էր նա, ոչ յայն խնդրեալ առնոյր օձաւն, և ապա մտեր 'ի փորձութիւն (այսինքն 'ի փորձել): Նոյնպէս եղև օձն վասն փորձութեան և քննութեան ադամայ. Եփր. ծն: *Փորձութիւն զմտաց կիրան ասէ. Եւագր. ծոց:

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ. Πειρατήριον. Տեղի փորձանաց, և վտանգից յերկաւոց հինից. *Ո՞չ ապաքէն իբրև զփորձութիւն են վարք մարդոյ 'ի վերայ երկրի: Քեզ փրկեցայց 'ի փորձութենէ, ապաւինով իմով անցից ընդ պարիսպս. Յոբ. Է. 1: Սղ. ԺԷ. 30:

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ. Συμφορά. Calamitas, infortunium. Արկածք. աղէտք. *Վասն մարմնականաց փորձութեանց: Վասն օտար փորձութեանց՝ իւրական սատանան զարմանութիւն: Ի պատիժականաց անկաւ փորձութիւն. Սահմ. Ը:

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ. փորձ. հմտութիւն 'ի փորձոյ. *Ցիւրաքանչիւր իրս՝ գիտութիւն և փորձութիւն պէտք են. Բրս. հց:

ՓՈՐՁՈՒՄՆ, ձման. Տ. ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ, ասա ԶՀ նչ. *Փորձմանն 'ի լերին: Առաջնովք փորձմամբքն: Երիւք փորձմամբ: Ի փորձմանց աշխարհիս. Գնձ: Ղ. ծոց. և խոսք: Նիւս. Բնութ:

ՓՈՐՁՊԵՏ. Տ. ՓՈՐՁԱՊԵՏ. *Փորձպետին հարցափորձութիւն. Թէոդոր. Մայրագ. (գրեալ էր, փորձապետին:)

ՓՈՐՈԳ. Տ. ՓՈՐՈՔ:

ՓՈՐՈՆ, ի. գ. Բառ լտ. ֆօրում. յորմէ յն. ֆօռոն. Forum. Φόρον. Հրապարակ. Վէյփան. *Եդ զնա 'ի փորոնին (կամ փառոնին.) ներքոյ սեանն. Խոր. Բ. 85:

ՓՈՐՈՏԱԼ. } չ. Φυσάω. Sufflo. βρυχάομαι, rugio. գրի և ՓՈՐԱՏԵԼ. ՓԱՐԱՏԵԼ. Որպէս թէ 'ի փորոյ անտի որոտալ գազանաց, չչել, փչել իբրև զփուք. մռնչել, և գիշատել. Փշշալ. ֆշալ. պօտալ. *Սատանայ կրճէ զատամունս, փորոտայ որոտայ (յն. մռնչէ), հուր և կայծակունս շնչէ. Ոսկ. եփես. ԺԷ: *Գազանս անծանօթս, կամ հրաշունչս՝ փորոտօղս (կամ փորատօղս, կամ փարատօղս) գտանութե. Իմ. ԺԱ. 19: Իսկ որ գրի 'ի Բռ. ոփէծ. չէ. իբր ն. *Զոր գազանի գիշելան նման՝ փորոտեաց զնայ. երևի ռամկական ասութիւն, որպէս ֆռռալ. փէլ. ֆարալամօգ, կամ որպէս պատառել զփորն:
ՓՈՐՈՏԵԼ. }

ՓՈՐՈՏԻ, տւոյ, տեաց, տեօք. գ. Ἐνδόσθια, ἐγκοίλια, σπλαγχνόν. Intestina, viscera. Որ ինչ կայ 'ի ներքս 'ի փորի կենդանւոյ. ներքինք. ընդերք. աղիք. Գոր՝ խէէ, պաղր. *Փորոտիք եօթն. ախմնդանք, սիրտ, փայծաղն. լեարդ, թոքք. երիկամունք երկու. Փիլ. այլաբ: *Այնորիկ՝ որ մերձաւորն է առ 'ի փորոտին, բաղկացութիւն և հաստատութիւնն եղև ընդ ահեկէ. Պղատ. տիմ: *Լուացէք զգլուխն ոտիւքն հանդերձ, և զփորոտին նորա: Լուասցես զփորոտին: Զամենայն ճարպ փորոտւոյն. Ել. և Ղևտ. են: *Զգլուխս փորոտիքն հանդերձ կերիցի: Ամենայն փորոտեօքն: Ի ցաւս և 'ի հարուածս փորոտեացն: Մեռանի յորս (կամ յորսի) նետի ուրուք դիպեալ փորոտեացն: Վէր ընկալեալ 'ի փորոտիսն (կամ 'ի փորոտին): Արիստիսոան ընդ գարշելեան 'ի վայր զփորոտին վայթեալ՝ սատակէր. Կոչ. ԺԲ: Ցճխ. Ի: Խոր. Բ. 33: Գ. 17: Յհ. կԲ:

ՓՈՐՈՏԻՔ. Ἐντεριώνη. (լծ. պ. էնփէրունի.) Interior pars, medulla, nucleus. Միջուկն իրաց. ծուծ. կորիզ. *Զպտղոցն փորոտիս, և զարմատոցն ղհասածն յերկրի անկեմք: Ցարմատս և 'ի կեղևս և 'ի փորոտիս, և 'ի շառաւեղաց բոյսս զօրութեանն կատարէ. Նիւս. կազմ:

ՓՈՐՈՒԱԾ, ոյ կամ ի. գ. Κοίλωμα. Cavitas. σκάμμα, fossa. Փորեալ կամ փորած և փոսաւոր ինչ. փոս. ծերպ, ծակ. խորշ. փոր. փորոք. ֆօրուած, խօ. գօլօգ, գօր. խէէ. օրուլը, փէմ. *Ի խորութենէ սկզբան փորուածոյն մինչև 'ի մեծ քաւութիւն. Եզեկ. ԽԳ. 14: *Տեսանեմք 'ի բաղանիս, զի 'ի ներքս փորուածն գմբէթայարկ է: Ելեալ ոմանց ընդ փորուած գմբէթին: Զփորուածդ երկնի լնու: Բոլոր փորուածն երկնից. Վեցօր. Գ: Արծր. Բ. 7: Զքր. կԲ: Բրս. մրկ: *Դիմել ջուրց գետոյն 'ի փորուածն յղմպելեաց պատրաստութիւն: Բաժանեալ 'ի մէջ ջրոց և ջուրց առ 'ի յինքեան փորուածի... ընդ փորուածս տանց: Փոքր ինչ փորուած այրի: Փորուածք երկրի: Ցայս սեղանոյս փորուածէս ասէ. Խոր. Բ. 36: Անան. եկեղ: Յհ. կԲ: Վեցօր. Դ: Նչ. եզեկ: *Երկուս միայն փորուածս խելացն զառաջեաւ արար. զի յիւրաքանչիւր փորուածէ զզայարանքն երակք արձակեալ՝ կրկին առնեն զզայարանսն. Նիւս. բն. Է: *Ի փորուածէ բևեռացն կայմարացեալ ներկան. Անյ. բարձր: *Առ թովմայի զփորուածսին յեգագանէ խորացուցեալ: Ի փորուածոյ ձեռացն առաւք իջեալ արեան. Ղ. բարձր: *Ի պատառուած եղեգան փորուածի ծրարեալ զրաս. Մագ. ԻԶ: *Որ 'ի փորուածին բաղբաեալ: Ի փորուածէն զբարբառն առնեն. Սօկր: *Ցանկանիլն քո 'ի փորուածս չարութեան այնորիկ՝ ձեռն կարկառեցաք. Կիւրղ. 'ի հօյն:

ՓՈՐՈՒԱԾՈՑ, ի, ից. ա. Փորեալ. խորած. գուրլճուլ, օյմա. *Զանցոյց զարմանալեօք զչափապաշտական փորուածոյ սենեկօքն. Արծր. Է. 7:

ՓՈՐՈՒՄՆ, րման. գ. Փորելն, իլն. բրումն. *Ի ջրհորոցն 'ի վերատին մաքրութիւն և 'ի պեղումն և 'ի փորումն փութացաւ... փորումն և պեղումն և վերատին մաքրութիւն. Փիլ. լին. Դ:

ՓՈՐՈՔ կամ ՓՈՐՈԳ, ի, աց. գ. Κοίλωμα. Cavum. (որպէս թէ փորոյք.) Փորուած. փոր. փոս. *Ամփոփումն ջրոյն 'ի փորոքս երկրի ասի ամբարձ: Հողմն անցեալ 'ի փորոքս երկրի, և 'ի բաց փակեալ են. Նանն. Արիստ. Ե:

ՓՈՐՉԷ. Տ. ՍԻԿՂ. *Ըստ եբրայեցւոցն սիկղ, և ըստ հելլենականին մէտն, և ըստ հռովմայեցւոցն մեղիտոնս. և ըստ հայոց փորչէ. որ է Ի մասն ունկոյ. Շիր. կշռ. և չափ:

ՓՈ՛Ւ. մ. Թութ, Ֆէ. Ձայն ռամկական՝ 'ի նշանակ թշնամանելոյ. *Ո՛վ չնազող, հազար փուճ և թուք 'ի քոյ երեսդ. Ոսկիփոր:

ՓՈՒԹ. Որպէս փոյթ. եռ և իբր ռմկ. պէօթ պէօթ. էլճա պէլէ. *Մի փութանիցի ուռ յառ ժամանակաց տեսութիւն. Կլիմաք: *Թափեցան շունքն 'ի վերայ գայլոցն՝ խածանել և վիրաւորել, և փութ փութ արարին. Ոսկիփոր:

ՓՈՒԹԱԲԱՆ, ի, ից. ա. փոյթ և արագ 'ի բանս. չապ չապ խօսօղ, ճէրէպէօղ. *Ոչ լինել փութաբան և երագախօս ընդ ած. Լմբ. ծղ:

ՓՈՒԹԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. չ. փութալ 'ի բանս. արագ խօսել. ճրճռալ. *Անհնար է անդադար ասացուածս կամ կարդալ, կմ փութաբանել 'ի բանս այ. Բրս. հց: *Ես արագ մի, ասէ. փութաբանիր. Լմբ. ծղ:

ՓՈՒԹԱԲԱՐ. մ. փութապէս. և փութով պնդութեամբ. *Զինչ է ապա այն այնպէս փութաբարն. Ոսկ. յհ. Բ. 25: *Փութաբար ընթերցջիք զգիրս ածային. զի այն իսկ զներքինսն պայծառացուցանէ. Ոսկ. գծ:

ՓՈՒԹԱԲԵՐ. ա. Փոյթ բերօղ յինքեան. անդանդաղ. *Բեր այսուհետև... փութաբեր վարդապետութ մեծունք 'ի ներքս. Ոսկ. ննջ:

ՓՈՒԹԱԳՆԱՑ, ի, ից. ա. Որ փոյթ է 'ի գնացս. երագընթաց. *Ոչ թէ արշաւողաց և փութագնացից ունիմք կարիս, այլ դադարողաց և ջանողաց. Ոսկիփոր:

ՓՈՒԹԱԳՈՅՆ. ա. Σπουδαιότερος. Magis studiosus. Որ ունի զառաւել փոյթ և ջան. խայրէթլի. *Առ նա փութագոյն լինելոյ. Ոսկ. կող: *Փութագոյնս առ հանդերձեալ իրս լինել. Ոսկ. եփ: *Զի զփոյթ նորա ցուցանիցեն. այլ ոչ եթէ քան զառաջնոյն փութագոյն էր. Կիւրղ. ծն:

կամ մ. Ταχίστην. Citius. Առաւել փութով. փութանակի. *Աներևոյթն յերևելեացս փութագոյն ունի զճանաչելին. Սահմ. Ա:

ՓՈՒԹԱԼԻ, լւոյ, լեաց. ա. Այն ինչ՝ յոր լինի կմ պիտի փոյթ ունել, և փութալ. ցանկալի կամ ձեպելի. հօլնօ ընէլու, ... էփռէ ընկնելու. *Մինն փութալի, և միւսն արհամարհելի: Փութալի է մեղացն աղքատութիւն: Որ վախճան ունի, ոչ է յոյժ փութալի: Ոչինչ անքաւանդյ զիս՝ որք միանգամ վայելչականք այլոց են փութալիք. Ղ. ծոց: Ոսկ. յհ. Ա. 43: Աճառ. կիւրղ: *Որ ըստ աշխարհիս են փութալիքն: Ոչ մի ինչ ընդ աշխարհիս փութալիս զբաղել (կմ շաղել) նոցա: Մի յաշխարհիս ձեպելեացն է ամբաւութիւն, մանաւանդ թէ սկիզբն և արմատ ամենայն անօտի փութալեացն. Նիւս. օրանց. և կուս:

ՓՈՒԹԱՀԱՍԻԿ. ա. Որ փութով հասանէ. արագահաս. *Ի ձեռն փութահասանկ կունդուռաց (գուցէ՝ սուրհանդակաց. երբ լա. φάσσων, φοινικόπτερον). Մագ. ծա:

ՓՈՒԹԱՃԵՄ. ի, ից. ա. Որ փոյթ ճեմի. երագընթաց. *Փութաճեմ ընթացող արշաւանս 'ի վերայ ձգեալ. Արծր. Գ. 11:

ՓՈՒԹԱՄ, ացայ, ա՛ կամ ացիր. չ. (լծ. յն. և լա.) Σπεύδω, σπουδάζω. Studeo, և festino, diligenter ago. κατασπεύδω, accelero, propero. ἐπιμελέομαι, curo, curam gero, և այլն. Փոյթ ունել, և փոյթ շարժիլ. երագել. ճեպել. աճապարել. վաղվաղել. կանխել. սիրով բերիլ. ջանալ. գուն գործել. նկրտիլ. հոգալ. չապուք ընէլ, աճապարել. Բէզ էթմէք, էհէմմիյէթ. ղայրէթ էթմէք. *Փութա՛ թռեա՛ գրիչ իմ երիս: Փութացաւ իջոյց զասփորն: Փութացեալ այրեցին զքաղաքն: Փութացան իջանել: Փութացարո՛ւք և յղեցէք գուք զոք: Փութայ մեծանալ այր չարական: Փութայ երթալ զհաւ 'ի ծուղակս: Փութացին 'ի նա ժողովուրդք բազումք: Փութան գործել զչարիս: Փութալ պահել զմիաբանութիւն հոգւոյն: Փութասջի՛ր (կամ փութացի՛ր) զանձն քո ընտիր կացուցանել: Փութացարո՛ւք այսուհետև մտանել յայն հանգիստ. և այլն: *Արդ եկա՛յք եղբարք զօգուտն վասն հաւատարմաց չինուեն փութացո՛ւք (այսինքն հոգացո՛ւք): Միայն զի ըղձհարկեալն լիով փութասցի. Ագաթ: Խոր. Բ. 29: *Ամենայն 'ի հանգիստ եղբարցն փութային: Առաւել փութացեալ 'ի մեր ծառայութիւն: Որք յիմաստութիւն և որք 'ի բժշկականութիւն փութացեալ. ՃՃ: *Երկնայնոյն փութալ հանգստեան. Շ. Թղթ: *Փութասջի՛ր յօգնութիւն մեր ամենածին. Շար:

ՓՈՒԹԱՄԱՀ. ա. Փութացուցիչ մահու. արագավախճան. *Փութամահ տանջանօք մաշեալ զնա 'ի սպառուածս որոյն ծարաւոյ. Յհ. կթ:

ՓՈՒԹԱՄՈՌԱՑ. ա. Որ մոռանայ փութով. ունուտքան: Սիսւ. լէ:

ՓՈՒԹԱՅՈՐԴՈՐ. ա. Որ ինչ յորդոր լինի 'ի փոյթ. յորդորամիտ. *Ինքնակամ յորդորմամբ գտող եղեալ այսպիսի փութայորդոր մտօք և ճգնութեամբ. Աթ. կամ Նիւս. 'ի տպէն:

ՓՈՒԹԱՆԱԿԻ. մ. Σπουδῆ, μετὰ σπουδῆς. Studiose, cum studio. εὐθέως, statim, confestim, festinanter. Փութապէս. փութով. փութալով. վաղվաղակի. ճեպով. ստիպաւ. չապուկ, չապ մը, ալէլաճէլէ. Բեզ, Բեզճէ, աճէլէ, էհէմմիյէթլէ. *Փութանակի ուտիցէք, զի զատիկ տն է: Բանադատելին փութանակի եգիպտացիքն կժողովուրդն հանել զնոսա: Փութանակի հասանէին իրքն այն և 'ի շուրջն քաղաքք: Փութանակի ընդ առաջ եղև նմա: Եկին փութանակի. և այլն: *Փութանակի չուէր խաղայր: Փութանակի գարձեալ գայր. Եղս. եւ. Է: Խոր. Բ. 41: *Ըստ հապճեպ տալոյ խնդրուածին 'ի կատարողութեան՝ գնայ կայսրն փութանակի. Յհ. կթ:

կամ իբր ա. Ταχύς, ταχεῖα. Celer. Արագագոյն. վաղահաս. փոյթ. *Ամբոխէ զանտանելւոյն փութանակի շարժութեան: Վասն փութանակի և լուսաւորագոյն յարութեան: Հայելով 'ի փութանակի և անյայտ կենցաղս վախճան. Նիւս. բն: Ագաթ: Փարպ:

ՓՈՒԹԱՆԱՄ, ացայ. Տ. ՓՈՒԹԱՄ. *Քաջողք լինել փութանային: Եթէ ոչ փութանայցեմք զնա հաշտեցուցանել. Սիւն. յոր: Մանդ. իա:

ՓՈՒԹԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոյթ անցանելն. անցաւորութիւն. *Նշանակէ զփութանցութիւն աւուրցս մեր. ՃՃ:

ՓՈՒԹԱՇԱՐԺ, ի, ից. ա. Որ փութով շարժի. արագաշարժ. *Շոյտ և փութաշարժ 'ի բարին. Լմբ. սղմ:

ՓՈՒԹԱՊԷՍ. մ. Σπουδῆ, ἐν σπουδῆ, μετὰ σπουδῆς, σπουδαιοτέρως, εὐθέως, ταχύ. Studiose, statim, confestim, cito. συντόμως, concise, breviter. Փութով. փութանակի. անդանդաղ. և Ի կարճոյ. 'ի մօտոյ. *Գնաց 'ի լեռնակողմն փութապէս: Փութապէս տարաւ զդանիէլ առաջի թագաւորին: Եկեալ փութապէս յերուսաղէմ: Յայնժամ փութապէս յոտս հասանէին նոցա: Փութապէս յղեցի զնա: Ամք նոցա փութապէս անցին. ևն: *Գտեալ զղձալին՝ բերցէ զլուտոյգն փութապէս. Խոր. Ա. 8: *Ոչ առ յապայ կատարելոյ. այլ փութապէս վճարելոյ. Շ. Եդես: *Վաղվաղակի փութապէս տագնապաւ հանէ զնա առ 'ի ծառոյն օրհնելոյ. Եփր. ծն:

Եւ փութով խնամոց. Ἐπιμελῶς. Diligenter. *Որ զմարմինն փութապէս սնեղծնու (այսինքն սնուծէ). Պղատ. օրէն:

ՓՈՒԹԱՍԻՐՏ. ա. Որ փութայ սրտիւ. վաղվաղկոտ. կարճամիտ. անհամբեր. *Որպէս զի տեսանելով զտապանակին քաջալերեսցին փութասիրտքն և ծանծաղասիրտք՝ կանոյք և տղայք. Եփր. յես:

ՓՈՒԹԱՐԱՐ. ի, աց. ա. Որ փոյթ առնէ իմիք. ջանացող. հոգող. խնամատար. *Կարգեալք իւրաքանչիւր պիտոյիցն փութարարք: Արքունի սեննկաց և տանց վերակացու յարդարիչք և փութարարք. Արիստ. Ճ: Արծ. թհ:

ՓՈՒԹԱՑՈՂԱԳՈՅՆ, գոյնք. ա. Առաւել փութացող. փութկոտ. ջերմեռանդն. ժիր. *Անձնապէս կանանցն առնել յիշումն, որպէս փութացողագունի մոգդաղենացւոյն. Ճ. Գ:

ՓՈՒԹԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. } Σπουδή.
ՓՈՒԹԱՑՈՒՄՆ, ցման. } Studium, diligentia. Փութալն. փոյթ. ջանք. եռանդն. ղայրէթ. *Այս ամենայն հնարախոհութիւն և յոյժ փութացողութիւն է ընունելի. Մէկն. ղեւ: *Նմանակաւ կարօտոյ տն և գրով փութացողութիւ ղաղօթս իւր ազատեաց յամենայն ծուլութէ. Կլիմաք: *Քանզի մեծապաշտութիւ էր փութացումն. Կոչ. ժէ: *Վասն այսորիկ ճգունք օրինադրեցաւ, վասն այսորիկ փութացումն, վասն այսորիկ աղօթք. Մաշտ: *Ոչ տայրէր մարդս ընդ շարութեան փութայմամբ անկեալ. Ճ. Գ: *Կարևորացն յաւէտ ունել պէտս փութացմանց. Պրպմ. ժ: *Կենցաղոյս իրաց 'ի բաց դրութիւ. և անտանի փութացմանցս. Մէկն. ղեւ:

ՓՈՒԹԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ փութալ. 'ի փոյթ շարժել. ստիպել. յորդորել. չապուքլաշտըրմագ, աճէլէ էթթիրմէք, ղայրէթէ բէրմէք. *Փութացոյց վաղվաղակի հասուցանել: Փութացուցանէին հրեշտակքն զղովտ: Փութացոյց զծառայսն իւր գնալ. ևն: *Փութալ և փութացուցանել 'ի հասուցումն պարտուցն: Առ աւետ առնեն փութացուցանէ զիս ապաշխարել. Նիւ. սղմ: Մանդ: *Զարթուցանեն 'ի քնոյ զկանուխս եզանցն փութացուցանել: Փութացո՛ զդա՝ ասէ, յամուրն ողկան: Աղէքն զօհս և պատարագս փութացուցանէին. Ագաթ: Զենոբ: *Զուարթութեամբ փութացուցանէր յունկնդրութիւն: Զայս ասաց առ. 'ի փութացուցանել 'ի հաւատս. Ոսկ. յհ. Բ. Կ. 22: *Պարապմամբ արդ վայելեմք, և ոչինչ է՝ որ փութացուցանէ ըզմեզ. Պղատ. օրէն. Է:

ՓՈՒԹԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Այն՝ որ փութացուցանէ. յորդորիչ. *Սպանութեան եղև փութացուցիչ: Փութացուցիչս կարգեաց մեզ զընթացեալսն և զյաղթողս. Մագ. խը: Խոսր:

ՓՈՒԹԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Σπουδαῖος. Studiosus. տե՛ս և ՍՊՈՒԴԷՔ. Ունօղ զփոյթ. փոյթեռանդն. ճգնազգեաց. ղայրէթլի. *Ո՛վ քահանայ պատերազմօղ և փութաւոր և զօրահաւոր. ՃՃ: *Ցաղագս փութաւորացն վշտակրութեան վարկանելով. Մագ. էկէղ:

ՓՈՒԹԸՆԹԱՑ. ա. որ և ՓՈՅԹԸՆԹԱՑ. Արագընթաց. քաջընթաց. *Զի փորձ 'ի ձեռն ընթացից ջեռուցեալ՝ և յառաջարկեալ փութընթաց լինել յաւելու. Կլիմաք:

ՓՈՒԹԿՈՏ. ի, ից. ա. Վաղվաղկոտ. աճէլաճի. *Այր էր նա փութկոտ և թեթև. Եղս. պտմ. Գ. 15:

ՓՈՒԹՈՂ, ի, աց. գ. Σπεύδων. Festinans. փութացող. փութաւոր. ղայրէթլի, Բեզլի. *Այս առ կատարումն փութողն է՝ զտիւ և զգիշեր գործել. Բրս. հց: *Փութողն (կամ փութողին) երանելի լիցի, և չարաչարոյն եղկելի և թշուառական. Տօնակ:

ՓՈՒԹՈՎ. մ. ('ի գործիականէ բառիս փոյթ.) Σπουδῆ, ἐν σπουδῆ, σπουδαίως. Studiose, diligenter. εὐθέως, ταχύ, statim, cito, celeriter. Փութանակի. փութապէս. անդանդաղ. և խնամով. չապուկ, Բեզով, չապ մը. *Փութով եկն 'ի գուբն առիւծուց: Եկն փութով յերուսաղէմ: Հրեշտակքն եկին փութով կատարել: Փութով արձակեսջի՛ր. ևն: *Առաքել փութով: Փութով կոչեսցին: Յանկարծ լինէին փութով կատարել զհրամանն զամենայն: Վասն այսորիկ փութով լուծաւ հարսանիքն. Խոր: Ագաթ: Եղիշ: Մխ. առակ:

ՓՈՒԹՈՏ. ի, աց. ա. Փութաւոր. փութկոտ. *Ի չորիցն նուրբքն փութոտք և ժիրք են. Եւագր. լէ:

ՓՈՒԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Σπουδή. Փոյթ. փութալն, և փոյթ առնելն. խնամ. ջանք. եռանդն. *Յայնժամ վարդապետն շահս պտղաբերէ, յորժամ աշակերտն զփութութիւն ցուցանէ. Ոսկ. ղկ: *Զձանձրութիւն անփութանալ, զփութութիւն բազմացուցանել. Կլիմաք:

ՓՈՒԹՈՒԹԵԱՄԲ. փութով և խնամով. Σπουδῆ. Studiose. ἐμμελῶς, diligenter. *Ընթանան փութութեամբ: Ի խորշս և 'ի յայրս փախուցէին փութութեամբ: Փութութեամբ հարցումն զպատասխանին հատեալ լինէր. ՃՃ: *Զոր եթէ զմտաւ ածէ ոք փութութեամբ, տարակուսեսցի. Պղատ. փիլ: *Զձանձրութիւն թէ փութութեամբ ինչ իցեն: Զերկեղեցւոյ ինչս արժան է պահել ամենայն փութութեամբ. Կանոն:

ՓՈՒԼ. ՓՈՒԼՔ. գ. (արմատ փլանելոյ.) Փլուումն. և փլատակ: Ուստի Ի ՓՈՒԼ ԱԾԵԼ, է փլուցանել. և Ի ՓՈՒԼ ԳԱԼ՝ է փլանիլ. *Բնակել 'ի փուլս, և 'ի գարափորս մտանել. Հ. Ն. Ոսկեփոր: *Զայսքան բարձրացեալ զաշտարակ կամեցաւ 'ի փուլ ածել. Ոսկ: *Զաշտարակն 'ի փուլ ածին: Զապարանքն զմեծ գարբառն 'ի փուլ ածել տայր: Հեղեղն զամենայն քաղաքն ընկղմեալ 'ի փուլ եած. Մարբեն: *Յորժամ արատ և փլուս լինի յեկեղեցականս, խափանի և 'ի փուլ գայ աշխարհ. Տօնակ: *Քանի ցերեկն շինէին զաշտարակն, գիշերն 'ի փուլ գայր. Ոսկեփոր: *Զողողակ մի. զհեղեղատ առէ, որ փուլ քինի կարել, և մարգ մթնով 'ի ներս անկանի. Լծ. նար. ծէ:

ՓՈՒԼ. նմանութեամբ՝ Գոհացումն և նուազումն լուսնի օր քան զօր յետ լրմանն. *Լուսինն նուազեալ, և այն է փուլ առաջին... անդ սկսանի նոր, և փուլ. զմիտն ցուցանելով զմահ և զկեանս. Եզնիկ. ծն: *Ի լուսնին փուլ հանգիտեալ: Լուսին ('ի) փուլ էր.

Ոստն։ «Լինի լուսին 'ի փուլն, և ոչ 'ի նոսին։ Ի փուլն՝ 'ի կիսոյն 'ի վայր մինչև 'ի չիքն։ Ի փուլն՝ որ լուսնի լոյս չկենայ. Վրդ. առակ. ուր կայ և Փլել՝ խրմնուածել. «Երբ փլէ լուսինն»։

ՓՈՒԼՈՍ. գ. Բառ յն. որ գրելի է փսողոս. Ψόλος Fumus, fuligo. ψολόεις, όεν, fumidus, fumosus, um. Ծուխ. մուխ. կմխոխ. քեր. մխոտ. «Ցայտուխի ամպաշարուեցս՝ որմոխրատեսակ փոշի քերին, փուլոսք անուանին. Արիստ. Ծ։

ՓՈՒԽ. ա. } (յորմէ փխրել, այսինքն փշրել.)
ՓՈՒԽՐ. } Εὔθρυπτος, εὔθραυστος. Fragilis, friabilis, mollis. Դիւրաւ փխրելի՝ փշրելի. փուղձ. քայքայելի. թոյլ, թոյլ. «Օգտակարս, և վնասակարս, փուխս, և կարծերս. Մագ. 'ի տէսն։ «Փուխր գետինն լաւ է այգեաց համար քան զկարծրինն. Վրդ. ԽԷ. ԵՆ։

ՓՈՒՂՁ. ա. (արմատ փղձկելոյ.) Լոյծ. խոնաւ. հոսանուտ. «Հուր, փուղձ, և ուղթանիտան. քանզի է՛ որ հրոյ ձև է, և է՛ որ օդոյ, և է՛ որ ջրոյ։ Փիլ. ձ. բան։

ՓՈՒՆԴ. գ. (լատ Հին բառ. փունդա.) Աման ինչ, և չափ. «Եկին բլուցին զատապանակն զեառացւոցն, և զփունդսն ոսկեղէն մըկանցն. Եփր. Բգ. առս և Մծբ. ծԲ։

ՓՈՒՆՋ. փնջի. գ. Πυθμήν. Fundum, us; ima pars, radix. որ և ՈՒՆՋ. Արմատ և բուն. և Տըցակ բուսոց և ծաղկանց. փէդ. ւէք, պէօն. և փէճէր, Բաւբամ. «Եօթն հասկ ելանէին 'ի միում փնջի. Ծն. խա. 5. 22։ «Այլ գաւազանք 'ի միում փնջէ, զոր կապեաց որդին մարդոյ՝ որ էջն յերկնից. Մխ. այրէւ։ «Փունջ վարդից յեռեալ անուշահոտ հոտւովն. Շ. թող։ «Անթառամ ծաղիկ՝ շուշան վայրենի, փունջ խունկներամ գարնայնոյ. Տօղ։ «Կապեսցուք 'ի փունջ մի բաղմահամ և բազմահոտոտ. փունջ մանուշակաց. Վրդն. ող։ Երգն. ը։

ՓՈՒՇ, փշոյ, ոց. գ. Ἄκανθα. Spina, vepres. Բոյս խայթոցաւոր, կամ սայրասուր սլաք բուսոց և տնկոց. փէքէն, տէքէն. (Լծ. տէգ.) «Փուշ և տատասկ բուսուսցէ քեզ։ Քարշեցից զմարմինս ձեր փշովք անապատի։ Ճանապարհք կցեալ են փշովք։ Որպէս ձայն փշոց 'ի ներքոյ կաթսայի։ Ելին փուշքն, և հեղձուցին զնոսա. և այլն։ «Տըրտմեցուցանեն մեղք մեր զմեզ, որպէս փուշք զմեզ. Գէ. Եւ։ «Ոչ այնպէս հարուածք փըշոց կամ կարճաց տապականեն զձեռս, որպէս մեղաց խայթոցք. անդ։ «Եթէ փեսայեակիք գուք ընդ նոսա, եղիցին նոքա իբրև փուշ յաչս ձեր. Եփր. ծն։ «Որ փոխանակ մեղաց փըշին. Ցն. սրբ։

ԳՍԱԿ Ի ՓՇՈՑ. այսինքն փշեայ. Մրկ. ծԵ. 17։ Յհ. ծԹ. 5։ Շար։ «Ջաու 'ի փշոցն պսակ եդեալ. ԱԹ. հմբ։ «Առեալ 'ի մէնջ զ'ի փըշոց պսակն՝ և եդ 'ի գլուխ հաւատացելոց պսակ լուսափայլ. Մէկն. ղյ։

ՓՈՒՇ ԳՍԱԿ. Նոյն ընդ վ. «Փուշ պսակ դնէին 'ի վերայ գլխոյ նորա. Կոչ. ծԳ։ «Փուշ պսակ առեալ 'ի գլուխն։ Փուշ պսակ եդին 'ի գլուխ Տր թագաւորին. Գնձ։

ՓՈՒՇՏԻԳԱՆ, կմ ՓՇՏԻԳԱՆ, ի, ից. ա. գ. պ. բէօշթիգեան, բէօշթիվան. (իբր կշտապան, թիկնապահ.) Թիկնապահ. անձնապահապետ. մարմնապահ. նեցուկ. օգնական. նիզակակից. զօրական 'ի զօրավիգն պատերազմի. «Պահէին զնոսա արձակ 'ի մէջ ազատագունդ փուշտիպանն զօրացն։ Եւ նմա փուշտիպան մի հաւատարիմ. Բուզ. Դ. 53։ Է. 7։ «Սահակ ասպետ յարձակեալ նիզակաւ 'ի վերայ փուշտիպանաց ատաղաքի. Փարպ։ «Փուշտիպանս և քուրմս առա-

-քեալ. Ոսկ։ «Ցանգգնեցան և կանայք փշտիպանացն. Եղիշ. Գ։ «Կոչէր առ ինքն զամենայն փշտիպանս համահարզս իւր. Ղևոնդ։ «Հրամայեաց փշտիպանացն։ Սպանին զփշտիպանսն։ Համահարզացն և փշտիպանացն. Ասող. Բ. 3։

ՓՈՒՌՆ, փռան. գ. Κάμινος. Fornax, caminus. Հնոց հրոյ. հնոց հացագործաց. ֆըռըն, ֆուռուն. (լտ. ֆօռնաքս. իտ. ֆօռնաչէ, ֆօռնօ.) «Եկն 'ի տուն հացագործին... առեալ զսա՝ ձգեացես 'ի ջեռեալ այն փուռն... 'ի ցօղ փոխեցաւ բոց փռանն... Հանեալ զմանուկն 'ի փռանէն. Վրք հց. ծԷ։ «Հրամայեաց 'ի գետ ընկենուլ զմանուկն, և այլ ոմն 'ի փուռն. Կլիմաք։

ՓՈՒՏ, փտոյ, և ի, ից. գ. Σηπεδών. Putredo. փտութիւն. նեխուտ. մասն փտեալ. (լծ. լտ. բուտրէտօ. յն. սիփէտօն.) չիւրիւքլիւք. չիւրիւքլիւք. «Ի խոյոց կարեցից զվէրն, և ապրեցուցից զձեզ 'ի փտոյն։ Զփուտն հանիցէք։ Մաշէ ըզվէրսն, ուտէ զփուտն։ Երկաթ գործոյն զփուտն և զթարախն արգելու։ Հատանիցէք զթարախ վէրին, որ զփուտ գործէ 'ի ներքս։ Այրումն իջանէր, և չերմն ցածեաւ, և փուտն խարեցաւ. Ոսկ. Տթ. ղյ. յհ. ծիւնդ։ «Իբրև զթարախ և զփուտ 'ի վեր երևեալ։ Եթէ ոք կոչէ զնոսա (զհերետիկոսս) փտեալ եկեղեցեացն քնի, ոչինչ մեղանչէ. Բրս. հց։ Վէցօր. Բ։ «Կէսքն զփուտն հարկանեն, և կէսքն զմիսն ածեն. Կիւրղ. ղևտ։ «Փուտ ինչ իցէ 'ի ներքս։ Ցօդիան իցէ փուտն. Ոսկ. Բ. փիլ։ «Ածէ այնուհետև 'ի վերայ զխոր վէրին հատածն. զի զփուտն հարկանիցէ։ Բժշկեալ ինչ յորժամ ոչ գարմանեսցի, փուտն 'ի ներքս գործէ. Ոսկ. Եւ։ «Յորժամ տեսանիցէ 'ի մարմինն փտուտ, երկաթ 'ի գործ արկանէ, և զփուտն 'ի զատ հատանէ։ Յապականեալ մարմնոյ զփուտն հատանել ընկենուլ պարտ է։ Ա՛նսի ծնանին ամենայն ցաւք, և 'ի ցաւոցն փուտ գործին. Սեբեր. Է։ Ոսկ. Ն. Գէ. Եւ։ Լմբ. պղրգ։

ՓՈՒՏ. ա. Σηπτός, σαπρός. Putridus, putris, putidus. փտեալ. հնացեալ. ցեցակեր. նեխեալ. ապականեալ. յուռի. անպիտան. չըրփած. չիւրիւք. (լծ. լտ. բուտրիս. և այլն.) «Համարի զերկաթ յարդ, և զպղինձ իբրև զփայտ փուտ. Յոբ. խ. 18։ «Փայտ փուտ ոչ չար և ոչ բարի ումեք կարէ առնել. Պիտառ։ «Փուտք և պատառեալ տիկք։ Զփուտն և զանբուժելին 'ի բաց հանցէ։ Ապականացու և փուտ բնութիւնք են՝ որ յերկրի աստ են։ Փուտ կառք է ամբարտաւանութիւն, և որ ելանէ 'ի վերայ՝ յանկարծակի խորտակի 'ի վայր. Ա. որս. Բ։ Գէ. Եւ։ Վրդն. ծն։ Վրք հց. ծ. յ։ Իսկ իբր Գ. Ն. ա. անխտիր ասի. «Բժիշկ յայնժամ բուժէ զմարմինս, յորժամ զփուտն հանիցէ։ Ապա լիցի խաղաղութիւն 'ի բաժանեալ փտոյ անհաւատից. Երզն. մթ։

ՓՈՒՏ. որպէս ածկ. թոյն. և ֆիճ, Անհարազատ. Νόθος. Adulterinus. «Բազմածնունդ բազմութիւն ամպարշտաց անպիտան լիցի, և 'ի փուտ շառաւեղոց մի՛ տայցէ արմատս 'ի խոր. Իմ. Դ. 3։ «Որք թէպէտ ժամանակօք և ծննդովք բազմանան, փուտք են և զաղփաղփուկք. Նխ. իմ. (որ հային և 'ի ա 'ոչ։)

Կամ որպէս փուղձ. «Առնեն կարծրագոյն (կաւ) զլոյծն, և երբեմն հատ՝ փուտն. Սեբեր. Դ։

ՓՈՒՐԾ. ա. Փրծեալ՝ փրթեալ կամ բըրդեալ ինչ. մանրուք բրդոյ, աղուամազ, մազմզուկ. «Ի կտաւոյն փուրծ ելանէ՝ մինչ քերի, և 'ի մարմնոյն աղտ. Նար. խր. առ Լէոն։

ՓՈՒՐՍԻՇ. գ. պրս. բիւրսիշ. Հարցափորձ. քննութիւն ատենական. (լտ. բոօլէսսիօ.) «Մինչև 'ի գլուխ չոգաւ փուրսիշն ամբաստանութեան. Եղիշ. Է։ Ա՛յլ է և Փոշիշ, զոր տեսցես. այլ 'ի գիրս Յհ. կԲ. գրի որպէս փուրսիշ. «Փոշիշն ամբաստանութեան նորա յաճախէր»։

ՓՈՒՔ, փքոյ, ոց. գ. Πνεῦμα. Spiritus, ventus, flatus. (որպէս թէ փուչ. և արմատ փքալոյ.) Փչումն. շունչ. հողմ. սիւք. շարժումն օդոյ փչմամբ 'ի կենդանւոյ կմ՝ 'ի գործւոյ՝ այտուցիչ փքացուցիչ ուռուցմամբ. փամ, նէֆէս, նէֆէս. (լծ. և յն. φύς. ռւմֆէս. պ. ֆաւփ. որպէս փչումն.) «Յիշեա, զի փուք են կեանք իմ. Յոբ. Է. 7։ «Տիկ հնացեալ ոչ կարէ ունել զփուք։ Տիկս ինն կազմէ, որ ոչ յանձնէ ունիցին զփուքն, և յամենայն փողոյն տալ զփուքն. Իսիք։ Սեբեր. Է։ «Փուքն՝ որ 'ի փամփուշտին՝ արգելու. Եզնիկ։ «Իբրև զուռուցիկ փքոյ չփոթեալ։ Հպարտութիւն է ախտ զայրացեալ, և ուռուցեալ փքով. Յհ. կԲ։ Վրք հց. Ձ։

ՓՈՒՔ. Ուռոյցք իբրև 'ի փչմանէ. փքացումն. «Զփուք հպարտութեան յանդուցանել. Լմբ. տփ։ «Զի որք խրոխտ փքով եկին, 'ի սուրբ կուսէն պատուհասին. Ներս. մոկ։

ՓՈՒՔ. Քամի փորոյ. ֆաւփօ, փէտ. օսսարուգ. «Ի մեղկութիւն մարմնոյ լինին, 'ի զգայս, և 'ի փուք, և յաղբոյ յաճախութիւն. Բրս. Տրկ։ «Փուքս արձակէր (արդաղոյն կատակօղ)։ Հանէր փուքս մեծամեծս, և միոյ միոյ տայր, այսպէս ապողոն, այսպէս փեսան. Հ. կբլին։

ՓՈՒՔ կամ ՓՈՒՔՔ. գ. (որպէս թէ փուչք.) Φυσητήρ, κώρυχος. Follis, sufflatorium. Գործի՝ որով լինի փչել ուժգին առ արծարծանել զհուր. ֆոլլիս. ֆէօրիւս. (յն. փօրիւքօս.) «Իբրև զփուքս դարբնաց ուռուցեալ։ Պակասեսցին փուքք 'ի հրոյ։ Ո՛չ որպէս դարբին մի, որ փքովք կայծակունս արծարծանէ. Յոբ. ԼԲ. 19։ Երեմ. Զ. 29։ Եզ. ԾԴ. 16։ «Որպէս դարբնական փքովք զկայծակունս արծարծանելով։ Փուք դարբնի լցեալ է, և ունայն. Շ. Բղբ։ Եփր. աղաչն։ «Որպէս հողմ մտեալ 'ի փուքսն՝ ուռուցանէ զնոսա. Գէ. Եւ։

ՓՈՒՔ. Տիկ փչողական. Ἀσκός, ἀσκίδιον. Uter, (utris); utriculus. «Ուստի խմացար զփուքսն օդընկալս կազմեալ. և զլցեալ օդն մատամբք 'ի նուագս յօրինել։ Երկուց փքոցն (յն. տիկացն) են. Սեբեր. Է։

ՓՈՒՔ. Θυλάκιον. Folliculus, vagina seminis. Պարկ կամ քսակ արմատեաց. «Զընդոց փուքն յատակել. Բժշկրն։

ՓՈՓՈԳԱՆՔ, նաց. գ. Ի բաց բարձումն ծանրութեան ազգոյ. սփոփանք։ Տես 'ի յաջորդ բայն։

ՓՈՓՈԳԵԼ. ն. Αἴρω. Tollo. Բառնալ 'ի բաց ինչ մի 'ի ծանրութէ. թեթևացուցանել. սփոփել զոգին. «Կամի տէր 'ի ձեռն նորա փոփոգել 'ի ցաւոց անձինն նորա։ Փոփոգել 'ի ցաւոց անձինն իւրոյ. զի բազմացն հաւատք՝ փոփոգանք լինիցին ցաւոց նորա։ Զցաւսն փոփոգել՝ զյարութեն յայս առնել. Ոսկ. Եւ։

ՓՈՓՈԽ. մ. ա. Ἐκ μεταβολῆς. Ex commutatione, mutuo. Փոխ ընդ փոխ. փոխանակաւ. փոխադարձ. փոխադարձիւ. տասի և առնի. հեռաշեռաէ. թոխն 'ի թոխ, տէմատէմ. գարշըլըգլը. արք արքա. «Պէսպէս պատերազմաւ փոփոխ (կամ փոխփոխ) մարտեցեն ընդ նմա. Եզ. Լ. 32։ «Յերեսս բարւոյ և չարի փոփոխ մատուցեալ. Իգն։ «Ոչ կարօտանաս աղեղանեաց, պատանեաց, փոփոխս մատուցանելոյ. Նար. Խգ։ «Մինչև 'ի ձեռն փոփոխ ընթացից զլուծ զգացուցանել

կայսերն. խոր. Գ. 57։

ՓՈՓՈԽԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Μεταβλητικός. Mutabilis. Անկեալն ընդ փոփոխութ. գիւրափոփոխ. այլայլելի. յեղյեղուկ. *Խառնելով զարարածոց անկայունն և անզօր և զփոփոխական բնութիւս, թէ այլ արարող գոյ նորա։ Պատկեր հօր՝ ոչ փոփոխական, այլ անփոփոխ համանմանն։ Ոչ փոփոխական ոք է, և ոչ անցաւոր. Նար. եբգ։ Ղ. խոսր։ Եղն. ճոթ։

Եւ իբր Փոփոխ. փոխադարձական. *Է՛ զոր ընթեռնուն բանիւք, և է՛ զոր պաշտեն փոփոխական ձայնիւք. Եղիշ. երեց։

Եւ Այլաբանական. Μεταφορικός. *Դարձեալ զփոփոխական յորջորջումն 'ի մէջ բերէ. Ոսկ. եփ։ *Բարձրութեան ծառոց փոփոխական յորջորջմամբ զզօրութիւն նոցա յայտ առնէ. անդ։

ՓՈՓՈԽԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Զոյգ ընդ. այլում փոփոխել կամ այլայլել. *Եթէ շարժի գիտելին և փոփոխի, պարտ է գիտողին՝ այսինքն անձին՝ շարժակից և փոփոխակից լինել... Այլ արդ անձն ոչ փոփոխակից լինի գիտելումն։ Գիտողն ոչ փոփոխակից լինի գիտեցելումն, այսինքն ենթակայումն. Սահմ. ա։

ՓՈՓՈԽԵՄ, եցի. ն. Μεταβάλλω, μετατίθημι, μεθίστημι, μετάγω, ἀλλοιόω, διαλλάττω, ևն. Commuto, transpono, transfero, ևն. փոխելով փոխել. այլայլել զտեղին կամ զվիճակն. ևն. եր. յեղաշրջել, դառնալ, այլայլել. փոխադրել. [illegible]. *Մինչև զկերպս փոփոխելոյ։ Նա փոփոխէ զժամանակս և զժամս. կացուցանէ զթագաւորս, և փոփոխէ։ Յաւելլից փոփոխել զժողովուրդդ զայդ, և փոփոխեցից զդոսա։ Փոփոխեն զսահմանս։ Ի նախնեացն օրինաց փոփոխեսցի։ Փոփոխիք յայնմանէ, որ կոչեացն զձեզ 'ի շնորհսն քրիստոսի, յայլ աւետարան։ Ի փոփոխել քահանայութեան՝ հարկ էր և օրինացն փոփոխումն լինել։ Եւ այլոց գաւառացն իշխանութիւն փոփոխեցաւ։ Ըստ ազգացն յոգնս սերս փոփոխի. ևն։ *Իւրաքանչիւր փոփոխմամբք յայտ առնեն, եթէ է ոմն՝ որ փոփոխէ զնոսա. զի որ շարժին և փոփոխին՝ չէ՛ էական. և որ էն և շարժէ զամենայն, ինքն ոչ շարժի և ոչ փոփոխի. Եզնիկ. *Յաշտէ զձիրսն, և փոփոխէ (այսինքն զգենու) զհանդերձս ազատական. Լմբ. պտրգ։ *Յորժամ 'ի պատկերացն փոփոխեալ գրեն. յն. փոխադրեն. Բրս. գորդ։ Իսկ ՓՈՓՈԽԵԱԼ ՅՈՐՋՈՐՋՈՒՄՆ, որպէս Այլաբանեալ, տե՛ս 'ի բառն ՅՈՐՋՈՐՋՈՒՄՆ։ *Բիծ ինչ ախտակութեան. կամ այլ ինչ ախտ՝ որ փոփոխելով իցէ. այսինքն փոխադրական. կանոն։

ՓՈՓՈԽԻՉ. ա. Այն՝ որ փոփոխէ, կամ փոխարկէ. *Չէ՛ առողջ մտաց՝ զշարժիչն և զփոփոխիչն թողուլ, և շարժնոյն և փոփոխելեացն պաշտօն տանել. Եզնիկ։ *Զձայն 'ի գլխի փոփոխիչն. Լմբ. ող։

ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՓՈՓՈԽՈՒՄՆ. Այլայլութիւն. *Ըրջեալ է բնութիւն պատկերին յանարգ փոփոխութիւն. Նար. խը։

ՓՈՓՈԽՈՒՄՆ. խման. գ. Μεταβολή, μετάβασις, μετακίνησις, ἀλλαγή, ἐναλλαγή, παραλλαγή, և այլն, Permutatio, commutatio, և այլն. μεταφορά, metaphora. փոփոխելն, իլն. յեղափոխութիւն. դարձուած. յեղանակութիւն. փոխարկութիւն, փոխադրութիւն. այլայլութիւն. և փոխաբերութիւն. *Զաշխանաց փոփոխումն։ Ծննդեան փոփոխումն։ Ի փոփոխումն և 'ի սրսկումն. Իմ. է. 18։ ժդ. 26։ Ջա. ժգ. 1։ *Ի հօրէն լուսոյ. յորում չիք փոփոխումն, և կամ շրջելոյ ստուեր. Յկ. ա. 17։ *Ոչ մինչ ընդունելով յեղյեղումն և փոփոխումն։ Փոխադրութիւնն յեղումն երևեցուցանէ և փոփոխումն. բայց առ 'ի լաւն է փոփոխումն. Փիլ։ *Զենովք փոփոխմամբ պատուեալ. Ածաբ. պէնտեկ։ *Ոչ կարացեալ ժուժել՝ որք յարատաշտան բնակէին, կամաւ յանձն առնուն զփոփոխումն. Խոր. գ. 8։ *Փոփոխմանցն՝ որ լինիցին յօդս՝ բազում անգամ 'ի փոփոխմանց լուսնի տեղեակ լինիմք. Վեցօր. ը։ *Փոփոխմունս շնչոց յայլևայլ մարմինս. փոփոխմունս ոգւոց 'ի մարմնոց 'ի մարմինս. Եզնիկ։ *Ընտրութիւն հոգևոր օրինացն փոփոխումն առցեն. Յճխ. Գ։ *Զառ 'ի հարսանիս փոփոխումն ջրոյն 'ի գինի. Ղ. ճոթ։ *Ոչ 'ի փոփոխումն անուանց (այսինքն յայլաբանութիւն) պարտ է հայել, այլ 'ի միտսն. Ոսկ. եփ։

ՓՈՓՈԽՈՒՄՆ. Τροπή. Conversio, mutatio. Եղանակ տարւոյ. արևադարձ. *Ի ժամանակի արդեանց արեգական փոփոխմանց. Օր. լգ. 14։ *Յառաջ քան զձմերական փոփոխմունսն. Եւս. քր. ա։

ՓՈՔՈՒՍՏ. Տե՛ս 'ի բառն ՓՈՔՐ։

ՓՈՔՐ, քու, քուէ, քունք. քունց. քումբք. ա. Μικρός. Parvus, parvulus, paucus, pauxillus. ἐλάττων, σσων, minor. ἐλάχιστος, minimus. որ և ՓՈՔՐԻԿ. Նուազ՝ չարտնակ և տարորոշ քանակաւ, իբր ոչ մեծ, և ոչ շատ. այլ՝ մանր, կարճ, կրտսեր, մատաղ. և Գոյզն. սակաւ. խուն. սուղ. չափաւոր. թեթև. (լծ. լտ. [illegible]). [illegible]. *Կշիռ մեծ կամ փոքր։ Չափ մեծ կամ փոքր։ Բան մի մեծ կամ փոքր։ Ի փոքուէ մինչև ցմեծն։ Ըստ փոքուն և ըստ մեծին գտանիցիս։ Եւ ես եմ մանուկ փոքր։ Սեղանն պղնձի փոքր էր։ Միթէ փոքր ինչ իցէ քեզ այդ, զի զառոյց զքեզ ա՟ծ խարոյկէն։ Փոքր մասնաւ իմ սուրարագոյն է քան զմեզ հօր իմոյ։ Որոջ մի փոքր։ Խնդիր մի փոքր։ Զամենայն սպասս՝ զմեծամեծս և զփոքունս։ Անգտնեաց զաւուրս փոքունս։ Ի փոքունց նոցա մինչև ցմեծամեծս։ Ի պատուիրանացս յայսցանէ 'ի փոքունց։ Որ 'ի փոքուն հաւատարիմ է, և 'ի բազմին հաւատարիմ է։ Զփոքր ինչ դատաստան ինքեանք դատեսցին։ Առ փոքր մի սրամտութեան ոչ. յն. սրամտութեան փոքու. ևն։ *Որով փոքր այս աշխարհս վարի՝ մարդս։ Փոքումբ չափով չափեալ. Ածաբ։ *Ի մարմնաւոր վիշտսն մեծն զփոքրն ծածկէ. Ոսկ. եզեկ։ *Փոքր է ժամանակ ճգնութեան եղբարք. և մեծ է հանգիստն. Եփր. դատաստ։ *Եւ այս իմաստութիւն է՝ 'ի փոքունց իբրև 'ի մեծամեծաց երկնչել. Մխ. առակ։ *Այր ոմն 'ի պարսից՝ ոչ 'ի փոքունց և յանշանից։ Փոքումբքն առ բարձրագոյնս ածելին զնոսա։ Ոչ է փոքր՝ թշնամանելոյն ոչ հատուցանել փոխարէնս։ Մի փոքր վարկանիր։ Փոքր իմն թուեցեալ. Խոր։ Ոսկ։ Սարգ։ ՃՃ։ *Ի փոքուէն սկսանելով. Ղ. ճոթ։

Անսովոր են հոլովքս. *Առ եզեր գետոյն փոքեր. Զենոբ։ *Եղիսէ լցոյց 'ի հացէ փոքրէ հարիւր այր։ Ոչ իբր զփոքրէ իմեքէ չարէ. Մծբ. Է։ Բրս. արբեց։ *Զմեծն արարին, և 'ի փոքրէն յաղթահարեցան. Տօնակ։

ՓՈՔՐ ՄԻ. մ. } ՓՈՔՐ ԻՆՉ. } Μικρόν, κατὰ μικρόν, ὀλίγον, βραχύ τι, βραχέως. Paululum, parum, parumper, modicum, in modico, leviter, breviter. Սակաւ մի. սակաւուք. փոքու իւիք. խուն մի. առ սուղ ժամանակ. գոյզն խառնօք կամ խառնութ. [illegible]. *Եղեց նոցա փոքր մի 'ի սրբութիւն։ Փոքր մի առաւել գտար քան զնոսա։ Փոքր մի յառաջ։ Որում փոքր մի եղերուք չարչարակիցք։ Փոքր մի ննջեցես. և այլն։ *Փոքր ինչ խոնարհ արարեր զնա քան զհրեշտակս քո. Սղ. է. 7։ *Զլեզուն փոքր ինչ դադարեցուցեալ, եթէ կարասցեն արգելուլ. Առ. որս. ա։ *Եթէ փոքր ինչ համբերեսցես, գտցես զքաղաքս ճշմարտութեան. Բրս. պհ։ *Փոքր ինչ 'ի բաց կացցես յինէն, զի [illegible]։ Փոքր ինչ 'ի ներքոյ կացեալ։ Որով փոքր ինչ հաւանեցաւ [illegible]. Նան. նոս։ Կիւրղ. գնդ։ Բրս. մրկ։ *Առ փոքր մի նիզակակցացն յանդգնութեան 'ի պատերազմ մտանել։ Առ փոքր մի ինչ բարկացեալ իցէ։ Եւ ոչ առ փոքր մի խոնարհեցան. Բ. Պ։ Ածր. Գ. 9։

ՓՈՔՐ ՄԻ ԵՒՍ՝ ԵՒ. } ՓՈՔՐ ՄԻՒՍ ԵՒՍ. } ՓՈՔՐ ԻՆՉ՝ ԵՒ. մ. } Ἔτι μικρὸν, ἔτι ὀλίγον, παρὰ μικρὸν, ὀλίγον. παρ᾽ ὀλίγον, μικροῦ. Adhuc modicum, parum deerat, fere. Սակաւիկ մի ևս և. յետ սակաւուց. փոքր ինչ մնաց. գոյզն խոտիր կայր. [illegible]. *Փոքր մի ևս (կամ միւս ևս) դադարեսցէ բարկութիւն։ Փոքր մի և այլ ոչ ևս իցէ ամպարիշտն։ Փոքր մի ևս սասանեալ էին ոտք իմ։ Փոքր միւս ևս՝ և ոչ զքեզ 'ի մէջ ազգաց. և այլն։ *Փոքր միւս ևս՝ հեռացուցանել կամի զաշխարհս զայս յերկրպագութենէ ա՟ծոցն։ Փոքր ինչ և կիպրիանոս զերծանէր 'ի մէնջ։ Ո՛ տուգանիս. փոքր ինչ՝ և մեք երթամք զհետ վախճանելոցն. Ճ. Ա։ Ածաբ. կիւղ։ Ոսկ. ննջ։

ՓՈՔՐ Ի ՇԱՏԷ. մ. Ἀπὸ կամ ἐκ μέρους. Ex parte. δι᾽ ὀλίγου. Փոքու մասամբ. փոքր մի. ըստ մասին. յն. և լտ. 'ի մասնէ. [illegible]. *Փոքր 'ի շատէ գրեցի ձեզ։ Կուրութիւն փոքր 'ի շատէ եղև իսրայէլի։ Փոքր 'ի շատէ գիտեմք. և այլն։ *Փոքր 'ի շատէ ծծելով յանապական վերին օդոցն։ Ասասցուք փոքր 'ի շատէ։ Եւ 'ի մեզ փոքր 'ի շատէ խնայեսցին։ Ասասցուք փոքր 'ի շատէ։ Փառացն բանն հատուցեալ եղև փոքր 'ի շատէ։ Փոքր 'ի շատէ յիշատակեսցուք։ Զոր ծանուցաք փոքր 'ի շատէ. Եղիշ։ Խոսր։ Ճ. Ա։ Ղ. խոսր։ *Զորս 'ի շատէն փոքր առասցի. Ղ. եպէս։

ՓՈՔՈՒ ԻՄՆ. մ. Ἐν ὀλίγῳ. In modico. Սակաւուք. սակաւ ինչ մնալով. [illegible]. *Փոքու իմն հաւանեցուցանես զիս լինել քրիստոնեայ։ Խնդրէի յա՟յ՝ և փոքու և մեծաւ լինել ևն. Գծ. իզ. 28. 29։

ՅԵՏ ՓՈՔՈՒ. մ. } ԶԿՆԻ ՓՈՔՈՒ ԻՆՉ. } ՅԵՏ ՓՈՔՐ ԻՆՉ. } Յետ սակաւուց. զկնի սուղ ժամանակի կամ բանից. [illegible]. *Հայեցաւ յետ փոքու՝ զի ածան 'ի գերեզմանս։ Յետ փոքու ինչ աւուր։ Եւ զկնի փոքու ինչ աւուր. Լմբ. ժզ։ Ածր. ա։ Ածր. Գ. 3։ *Զկնի փոքու միոյ աւուր դարձեալ այցելու. Սարկ. հանգ։ *Եւ յետ փոքր ինչ աւուր. Աթ. 'ի հոգին օԷ։

ՓՈՔՐ ՓՈՔՐ. կամ } ԱՌ ՓՈՔՐ ՓՈՔՐ. } ԱՌ Ի ՓՈՔՐ ՓՈՔՐ. } ԸՍՏ ՓՈՔՈՒ ՓՈՔՈՒ. } մ. Κατὰ μικρόν. Paulatim. Առ սակաւ սակաւ. կամ քանիցս. [illegible]. *Փոքր փոքր յիշեցուցանեմ։ Փոքր փոքր յաւելեալ 'ի նոսա զզօրութիւն։ Փոքր փոքր՝ յառաջեալ խմաստիցն՝ պատուել. Ոսկ. յհ. ա. 24։ Իգնատ. Լմբ. պտրգ։ *Առ փոքր փոքր զածումն [illegible]։ Առ փոքր փոքր՝ յաւելուածովք գալ 'ի կատարումն։ Առ փոքր փոքր յառաջանալով։ Առ փոքր փոքր՝ զգայութեամբ [illegible] պատարել. Յճխ։ Սրգ։ *Որ անարգէ զառակս, առ 'ի փոքր փոքր կործանեսցի. Սիր։ *Ըստ փոքու փոքու և առ սակաւ սակաւ խոշտանգեսցիս. Ճ. Գ։

ՓՈՔՈՒՍՏ, կամ ՓՈՔՐՈՒՍՏ. (առաւել ամկ.) Ի փոքր հասակէ. 'ի մանկութէ. պըզտիկուց. *Փոքուստ ոչ խրատեալ գիս ... փոքրուստ տարեալ էին յանապատ. Ոսկիփոր:

Ի ՓՈՔՈՒՍՏ. մ. Ի փոքր իրաց. 'ի փոքունց, փոքումբք. *Զի 'ի փոքուստն վարժեալք՝ դիւրաւ կարիցեն 'ի մեծագունիցն ելանել պահպանութիւն. Մխ. երէմ:

ՓՈՔՐԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Μικρολόγος. Exigua et vilia loquens, scrupulosus, sordidus, praeparcus. Որ փոքունս խօսի կամ նուաստս և չնչինս. կամ ճշգելով, խնայելով իբր երկչոտ. ճղճիմ. *Ո՛վ փոքրաբանդ 'ի մեծամեծս: Զարխատաւէլի զփոքրաբան նախախնամութիւն և զարուեստաւորն. Ածաբ. յայտն: Ա. որս. ա: *Շնորհօք ըստ քմի, և ոչ ըստ պղատոնի և արիստոտէլեայ փոքրաբան արուեստաւորացն. Ոսկ. ա. կոր: *Կամիմ սակաւ խօսել և օգտակար, թող ես փոքրաբան և չինական երևիմ. Վրդն. ծրն: *Փոքրաբանից է յաղագս մեծամեծացն ասել անգի սուլ. Են. Սարկ. հանգ:

ՓՈՔՐԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. չ. Μικρολογέομαι. Սակաւ՝ նուաստ՝ չնչին բանս խօսել. նուաստացուցանել բանիւք. *Մի՛ փոքրաբաներ 'ի մեծամեծսն: Փոքրաբանել յաղագս հեշտութեան. Ածաբ. Պրպ. և պէնտէկ: *Բայց զմարմնոյն յատկութիւն երբեք ոչ խորշի փոքրաբանել մեզ. Գր. տղ. Բղխ:

ՓՈՔՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Μικρολογία. Oratio tenuis, et incompta. Նուաստաբանութիւն. բան նուաղ և սորին քան զարժանն. *Հեռի անազատականութեան փոքրաբանութե. Արեոփ. տառ: *Ի հրէական փոքրաբանութիւն անկանել (զհայր միայն ած ասելով, և ոչ զորդի և զհոգի). Ա. որս. բ: *Որք 'ի նորայսն հակամիտեցին փոքրաբանութիւս. Լմբ. հանգ: *Փոքրաբանութիւն խմաստասիրել կամիմք. Կլիմաք:

ՓՈՔՐԱԳԻՆ, գնի. ա. Սակաւագին. ... գինը ... *Մեծագին փոքրագինն լինի, և որ սակաւուն վաճառէն՝ մեծաց գնոց վաճառի. Սեբեր. Փ:

ՓՈՔՐԱԳԼՈՒԽ. ա. Որ գլուխն է փոքր. որ ինչ է նուաղ ըստ ինքեան. *Եւս չար քան զայնոսիկ՝ որ 'ի ծնէ իսկ մարուքն փոքրագլուխ ծնանիցին... Ոսկ. ես:

ՓՈՔՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ἥσσων, ἧττον, ἐλάσσων, ττων, ἐλάχιστος. Minor, minus, minimus, exiguus. Առաւել կամ յոյժ փոքր. փոքր քան. փոքրիկ. կրտսերագոյն. յետնագոյն. նուաստագոյն. սակաւագոյն. ... *Փոքրագունիւք պարապեալ որմովք: Զաշխարհն՝ շատ փոքրագոյն քան զերկիրս լինել: Նմա աստղին փոքրագոյն գծագրել ... անձուկ գոլոյ բոլորակին. Խոր. ա. 13. և ձ: *Վասն փոքրագունիցն զմեծամեծսն ... Փոքրագոյն բանիւք: Փոքրագունիւս որբեալք՝ պատրաստ լինիցիք ... և այլն. Ածաբ. Պրպ: Նոնայ: Ը. Հ: *Ընդ փոքրագունից մեղացն դատապարտեալ պահանջիցէք մեզ: Ոչ փոքրագոյն բարեգործութե նշանակ. Սարգ. ա. պ. Գ:Գ. յհ. Գ:

ՓՈՔՐԱԿԵՐՊԻԼ. չ. Նուաստակերպիլ. ... *Վասն այսր իսկ փոքրակերպեալ ... Պնչ:

ՓՈՔՐԱԿՆ. ա. Որ փոքրիկ են աչք. ... *Լինի թուխ, և փոքրակն. Անյաղթ:

ՓՈՔՐԱՀԱՄԱՐԵԼ. (ըստ յն. ռճոյ.) Փոքր համարել. *Զ'ի վերայ նորա արմեցանս արգելուլ՝ փոքրահամարելով. Փիլ. լին. տ. 47:

ՓՈՔՐԱՀԱՍԱԿ, ի, աց. ա. Փոքրիկ հասակաւ. կարճահասակ. կարճիկ. ... *Էր մարմնով փոքրահասակ յոյժ: Փոքրահասակ այրուկ մի. Վրք հց. ծէ. խէ:

ՓՈՔՐԱՀՈԳԻ, գւոյ. ա. Μικρόψυχος, ὀλιγόψυχος. Pusillanimis. Փոքր հոգւով կամ սրտիւ. անսիրտ. անարի. նկուն. վեհերոտ. վատասիրտ. անհամբեր. նեղսիրտ. կարճամիտ. *Այնպիսի է փոքրահոգին, իբրու զամենայն հանգիստութեան անարգանս և անպատուութիւն կոչէ: Անազատն միտք և փոքրահոգին ոչ կարէ խմանալ զօրինացն զօրութի: Ցետ մեծաքանչ երախտեացն՝ որք յոյժ փոքրահոգիք լինէին: Տղայ մանկունքն փոքրահոգի 'ի համարս ուսմանցն. Արեոփ. տառ: Լմբ. առակ: Նխ. յոբ: Մաշկ: Տես և ՓՈՔՐՈԳԻ:

ՓՈՔՐԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Μικροψυχία. Pusillanimitas, animus demissus. Իբր փոքրահոգիութիւն. Փոքրոգութիւն. փոքրամտութիւն. վատասրտութիւն. կարճամտութիւն. ... (գրի վրիպակաւ և Փոքրհոգութիւն. Փոքրահոգոյութիւն.) *Փոքրահոգութիւն է չարութիւն անձին, ըստ որում անկարողք լինին համբերել բարեբախտութե և վատաբախտութե: Հեռի անազատականութեան փոքրաբանութիւն, փոքրահոգութիւն, և հեռեալ լինի փոքրահոգութեն փոքրաբանութի: Ցատուկ է փոքրահոգութե ոչ պատիւ, ոչ անպատուութիւն, ոչ բարեբախտութիւն, ոչ անբախտութիւն կարեն բերել. Արեոփ. տառ. յորմէ և Լմբ. ող: *Հարկեալք յերկիւղէն՝ փոքրահոգութեան զերկրորդ կամացն բուռն հարին: Փոքրահոգութիւն և հեղգութիւն ընդունիս զապաշխարութիւն. Ը. ա. յհ. հբ: Մաշկ: *Իւրոյ մտացն փոքրահոգութիւն անգոսնէ. Կլիմաք:

ՓՈՔՐԱՄԵԱՑ. ա. Սակաւամեայ. սակաւօրեայ. *Ընտրեաց զսէրն քո քան զսէր փոքրամեայ աշխարհիս. Արծր. գ. 13:

ՓՈՔՐԱՄԵՂ, ի, ից. ա. Սակաւամեղ. թեթևամեղ. *Զի եթէ մեծամեղն նմանեալ (քո), փոքրամեղն զխարդ ոչ նմանեսցի. Բրս. մրկ:

ՓՈՔՐԱՄՏԵՄ. եցի. չ. Μικροψυχέω. Pusillanimis sum, moleste fero. Կարճամտել. փոքրահոգի լինել. զայրանալ. նեղանալ, չհամբերել. *Զի՞ փոքրամտես, զի ձի քո ոչ իցէ արծաթատանէ: Ոչ փոքրամտեսցես առ կարօտագոյնս (յն. առ կարօտութիւն). Բրս. հոյեան:

ՓՈՔՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՓՈՔՐԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ. *Սոքա վասն անախտութեան համբերեն, և նոքա փոքրամտութիւն խայտառակին. Ոսկ. յհ. բ. 16:

ՓՈՔՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Σμικρύνομαι. Diminuor. Փոքրկանալ. նուաստանալ. և նուազիլ. թեթևանալ. *Փոքրացաւ մարմնով, ... անբռնադատելի ելով: Թափիլն, խոնարհիլ, փոքրանալ. Դամասկ: *Ամենայն ախտք փոքրացին: Զմեռն փոքրացաւ, և ժամանակ գարնանային եղանակին մերձեցաւ. Վրք հց. գ: Արծր. գ. 8:

ՓՈՔՐԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Փոքրահոգութիւն. փոքրամտութիւն. կարճամտութիւն. յետնութիւն. *Ըստ խմաստ մտացս սակաւատեսութե և փոքրանձնութե յիմաստս. Սեբեան: *Ած ըստ իւրում երկայնմտութեն յապաղէր զխամս փոքրանձնութե (կամ փոքրահոգութե) մարդարէից. Լմբ. ամբոխ: *Զատաւոր շարժութիւնք առ 'ի բարկութիւն, փոքրանձնութիւնք առ եղբարս ամենայն. Մէկն. ղևտ:

ՓՈՔՐԱՆՑ. գ. Փոքր կերպեղ անձք. ... *Բաժանելով և նա փոքրանց զայն զետեղ. Ճ. Բ. (կամ ընթերցիր. փոքր անձս:)

ՓՈՔՐԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Μικροπρεπής. Viles abjectosque decens, sordidus, illiberalis. Նուաստ՝ և նուաստից վայելչական. անշուք. գձուձ. ճղճիմ. *Փոքրավայելուչ միտք. Ա. որս. ծգ: *Փոքրավայելուչ բանիւք ... Զգեստ փոքրավայելուչ իւրացուցեալ ըղմարդկութիւս. Պրպմ. լէ: *Բանս փոքրավայելուչս, և մեծի զօրութեան տոյ և իշխանութեան անարժանս. Նխ. յոբ. իէ:

ՓՈՔՐԱՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Μικροπρέπεια. Vilitas, humilitas, exiguitas. Նուաստութիւն. գձձութիւն. անշքութիւն. *Պարտ էր նմա և տծութեն պատուով վայելուչ տեսանիլ, և 'ի մերմէս փոքրավայելչութէ ոչ ամենևին մի 'ի բաց վճարիլ վասն մարդկութե: Վասն 'ի տնօրէնութեն փոքրավայելչութե: Զմարդկութեն փոքրավայելչութի տեսեալ: Ոչ 'ի վեր քան զմերոց չափուց փոքրավայելչութի. Պրպմ:

ՓՈՔՐԱՏԱՐ. ա. Փոքրընկալ. որ փոքր և սակաւ ինչ կարէ առնել յինքեան. ... *Փոքրատար անօթով սակաւ ինչ կարեմք ժողովել: Բառնալով 'ի գծուծ և 'ի փոքրատար սկաեղս մտաց մերոց: Ցանսահմանականն ծովէ առեալ ցող ինչ՝ փոքրատար իմով մտօքս. Ոսկ. գծ: Տօնակ: Վրդն. երգ:

ՓՈՔՐԱՏԵՍԱԿ. } ա. Փոքր կամ փոքրիկ
ՓՈՔՐԱՏԵՍԻԼ. } տեսլեամբ, ձևով. չափով. ... *Զնապաստակ և զճագար. զորս քան զամենեսին զայլսն փոքրատեսակս, և այլն. Մեկն. ղևտ: *Որ նախ խրթին և փոքրատեսակ իմն էր չինեալ. Ցհ. կբ: *Փոքրատեսիլ և չնչին նուիրաց. Նրսն. մխ:

ՓՈՔՐԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ՓՈՔՐԿԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. Κατασμικρύνω. *Զմեծ եղեալ համայեցեաց պետութիւս փոքրացոյց արարողութիւն. Սոկր: *Զվաճառելոյ չափն փոքրացուցիչ. և զգնելոյն մեծացուցիչ. Լմբ. ամոս: *Մի քեզ ընձեռեսցեն պատճառս առ 'ի փոքրացուցանել զմիածնին տծութի. Բրս. երրորդ:

ՓՈՔՐԵՄ. եցի. ն. Κείρω, ξυράω, ξυρέω. (լծ. քերել, գերծուլ.) Tondeo, rado. Փոքր առնել զաճեցուն հերս գլխոյն. յապաւել. գերծուլ. կտրել. խուզել. ... *Փոքրել զգլուխ 'ի կենդրոյ. ... *Զի եթէ ոչ սքողեսցի կին, փոքրեսցէ զհերս իւր. ապա թէ անպատեհ է կնոջ փոքրել կամ գերծուլ, սքողեսցի: Հանին զնա 'ի բանտէ անտի, և փոքրեցին զհերս նորա: Եւ 'ի փոքրել զհերս իւր. լինէր 'ի սկըսանելոյ աւուրց յաւուրս փոքրել: Ոչ էր փոքրեալ զմօրուս իւր. Գծ. ծը. 18: Ա. կոր. ժա. 6: Ծն. խա. 14: Բ. Թգ. ժդ. 26: ժը. 24: *Փոքրել զգլուխ քո: Փոքրեաց զգլուխ առնն, և նորոգեաց զնա տյ. ՃՃ:

ՓՈՔՐԸՆԿԱԼ. Տ. ՓՈՔՐԱՏԱՐ. *Ոչ թէ ... չնորհօքն չափու, այլ ըստ իմում փոքրընկալ սրտի անօթոյ, և գանգատողս փոքութոյս. Ոսկիփոր:

ՓՈՔՐԻԿ, քրկան, կունք, կանց. ա. Μικρός, ρά, ρόν. Parvus, a, um. իտ. Piccolo, piccolino, piccilino. Փոքր, ըստ որում նըւազ չարունակ քանակաւ, հակադրեալ մեծի. ... *Քաղաքս այս, որ է փոքրիկ, և չէ փոքր: Որդի մի փոքրիկ: Կրկնոց փոքրիկ առնէր նմա մայրն իւր: Ամաղ մի փոքրիկ: Աղուեսունս փոքրկունս (կամ փոքունս, կամ մանրկունս). Ի փոքրկանց մինչև 'ի մեծամեծս: Մխում յերգարանս ... փոքրկանց: Մխում ի փոքրկանցս յայսցանէ. ևն: *Մանկիկ մի փոքրիկ: Մանկան տղայոյ յոյժ փոքրկան: Ի լճակի միոջ փոքրկան: Մեք փոքրկունքս զայս...

ինչ կարող եմք առնել. Ցհ. կԲ ։ Խոր. Բ. 23։ Ոսկ. յհ. Ա. 14։ Վրք հց. Է ։ "Փոքրիկ զինքն ասէ ըստ գալոյն. Երզն. Տղք ։ Այլ անստ. վոր է ասելն. "Ժամ մի փոքրիկ՝ բժիշկ միածինն հայեցաւ 'ի նա. Եփր. համաբ ։

ՓՈՔՐԻՄԱՑ. ա. Փոքր ըստ իմացողութե. նուազ իմաստիւք. փանաքիմաց. "Ընկալ ով ամենայնդ գրիգորիոս զփոքրիմաց բանիցս նուազ միրոյ տեսութեա. Իգն ։

ՓՈՔՐԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Σμικρύνομαι, μικρύνομαι, κατασμικρύνομαι. Parvus reddor, imminuor. փոքրիկ լինել. կամ երևիլ փոքրանալ. նուազիլ ըստ մեծութե. նուաստանալ. յետնիլ. պզտիկնալ. գիւչիւլմէք. "Ոչ փոքրկացայ առակաւիկ ինչ առաջի քո Տր իմ Տր ։ Ոչ փոքրկացան այսոքիկ առաջի քո եծ. Բ. Թգ. Է. 19 ։ Ա. Ձ. ԺԷ. 17 ։ "Ամփոփեցաւ, փոքրկացաւ, և եղև զինչ և կամեցաւ ։ Զառնու յանձն փոքրկանալ ատողացն բերանով ։ Եւ ոչ վասն այնորիկ փոքրկանայ պատիւ նոցա յԾյ ։ Փոքրկացեալքն յԾյ. Ագաթ ։ Ոսկ. յհ. Ա. 32 ։ Իգն ։ Լմբ. պտրգ ։ "Ճշմարտութիւն փոքրկացաւ. Եփր. համաբ ։ "Խողովուրդ ժպիրհ յամառ է նա, և փոքրկանաս դու 'ի միտս նորա. Եփր. Եւ ։

ՓՈՔՐԿԸՊԷՍ. մ. Փոքր օրինակաւ. 'ի փոքուէ սկսանելով. "Փոքրկապէս զարթոյց զգործ իւր, և սկսան հալածանքն. Եւս. պտմ. Է. 2 ։

ՓՈՔՐԿԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Μικρύνω, σμικρύνω. Parvum reddo, imminuo. καταλύω, tollo. փոքրիկ առնել կմ կացուցանել. փոքրկացուցանել. նուաստացուցանել. նուազեցուցանել. կարճել. պզտըկցնել. գիւչիւլթմէք. "Կարէք տկարութե մարդկութես փոքրկացուցին զմեծատար մեծութի. Վէցօր. Ը. "Որ առնիցէ, և այլոց ոչ ուսուցանիցէ, ընդ փառսն փոքրկացուցանէ. Երզն. Տղք ։ "Սովորութիւն զարմանս փոքրկացուցանենք ։ Սովորութեին փոքրկացուցանէ զզարմանսն. Ոսկ. Եւ ։ "Որքան յաճախեաց զպատիւ մեծատանն, այնքան փոքրկացոյց զպատիւ աղքատին ։ Որքան փոքրկացոյց զառաջին զախտաւոր ծնունդ, այնքան առաւել բարձրացուցանէ զմերոյին ծնունդ. Սարգ. յկ. Ը. Ա. Գ. Դ ։

ՓՈՔՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Μικρότης. Parvitas, exiguitas, pusillitas. Փոքրիկն գոլ. նուազութի. նուաստութի. պզտըկութի. գիւչիւկլիւք. "Ըստ ինդդ մեծ և յոյժ դարձցի 'ի փոքրկութի 'ի մէջ ազգաց. Բուր. Բ. 29 ։ "Փոփոխումն առցեն 'ի փոքրկութէ զմեծութիւն, յանարգութէ զպատիւ. Յճխ. Դ ։ "Փոքրկութի մտաց մերոց. Խոր ։ "Ոչ թէ առ փոքրկութի մարդկային մտաց հայցեմ ներութի ։ Անհաւատութի էին ընդ փոքրկութի բնութես ընդհարեալ. Նար. ԺԸ. ԻԴ ։ "Յաղագս փոքրկութե երկրի առ երկինս համեմատութեն. Շ. Տղք ։ "Ի մերս փոքրկութի կրօնաւորութեա մնացուք. Լմբ. պտրգ ։ "Եթէ ճշմարտութիւն փոքրկացաւ, և փոքրկութի զգեցաւ, չէր ինչ մարթ փոքրկութեանն ոչ երկնչել և ոչ խռովել ('ի մաշուանէ խաչի). Եփր. համաբ ։

ՓՈՔՐՈԳԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Փոքրոգի առնել, այսինքն թեթևացուցանել. յն. պարապանալ. περιαιρέω. "Նուազեցուցանելով և փոքրոգեցուցանելով զմեղանն. Փիլ. այլաբ ։

ՓՈՔՐՈԳԻ, գւոյ. գեաց. ա. Ἐλαφρός. Levis. Թեթև. խաֆիֆ. "Լուծ իմ քաղցր է, և բեռն իմ փոքրոգի. Մտթ. ԺԱ. 30 ։ "Թեթևացո քաղցրը լծով. և փոքրոգի բեռամբ խաչին. Ցա ուրբ ։ "Փոքրոգի զնաւն առնիցես. Ոսկ. Ա. Եւ ։ "Թեթևանալ և փոքրոգի լինել. Փիլ. ՆՆ ։ "Դիւրեկաւն փոքրոգի յուրաքանչիւր կրից և աշխատութեանցն լինելն. Խոր ։ "Աչացն իւրև զթուչունս, և բեռնակիրս արարին փոքրոգի բեռինն քնի. Գէ. Եւ ։

ՓՈՔՐՈԳԻ. Նուազ մտօք. փոքրիմաց. տկարութեթեւամիտ. պարզամիտ. փոքրահոգի. կարճամիտ. "Մարդկեղէն գիտութիւն և փոքրոգի իմաստութիւն անդր հասանել անհնար է ։ Անկմամբ իմով գայթակղեցին՝ որ փոքրոգիք յիմաստս էին ։ Ոչ յաղագս բնաւորականին միայն կապակցութե արեան, որ համօրեն է առիթ և փոքրոգեաց. Սարգ. Բ. Պ. Ա ։ Ցա ուրբ ։ Շ. Տղք ։

ՓՈՔՐՈԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Փոքրահոգութի, կամ տկարամտութի. "Զմարդկային զփոքրոգութեին տեսան իբր զոկար իմն անկատար 'ի ձեռն հրաշիցն կերակրելով. Նխս. կալմ ։

ՓՈՔՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՓՈՔՐԿՈՒԹԻՒՆ. "Ըստ չափոյ մեծութե և փոքրութե (լուսաւորից՝ լոյսն) ձևանայ. Երզն. Խրատ ։ "Կան պատրաստեալ ազգի ազգի տանջանք ըստ մեղացն մեծութե և փոքրութե. Ոսկէփոր ։ "Մի կարծէք, թէ Ած զուրուք բարեգործութի վասն փոքրութե արհամարհէ, որպէս թագաւորք զաւակաւ ընծայսն. Բրս. մրկ ։ "Ոչ վասն փոքրութեան, այլ վասն գերազանցութե եդաւ 'ի վերջոյ. Տօնակ ։ "Փոքրութի ոչ ուսանք առնել կարացեալ. Կիւրղ. գնձ ։

ՓՈՔՐՕՐԻՆԱԿ. ա. Իբրու փոքր և թեթև. "Զմեծագոյնս մեզ փոքրօրինակ կացուցցուք. Ճ. Բ ։ (կմ վերծանելի, փոքր օրինակ ։)

ՓՉԵՄ. եցի. ն. և չ. Ἐμφυσάω, ἐκφυσάω. Flo, inflo, sufflo, exsufflo, insufflo, spiro, inspiro, exspiro. (արմատն երևի Փուչ, կամ փուք. 'ի ձայնէս Փըչ. Փըս. յն. Փիւսօ.) Ի դուրս տալ զշունչ ընդ բերանն իբրև ըղձում կամ զփուք. շնչել կենդանեաց և հողմոց. փչել. իւֆիւրմէք, իւֆլէմէք. "Փչեաց յերեսս նորա շունչ կենդանի ։ Փչեաց 'ի նոսա, և ասէ, առէք զհոգի Սբ ։ Որ փչեացն 'ի նոսա, և ցամաքեցան ։ Հրով բարկութե իմոյ փչեցից 'ի ձեզ ։ Փչել 'ի նա հուր ։ Փչեցից 'ի ձեզ հոգւով բարկութե իմով։ Դուք 'ի ներքս 'ի տունն կրեցէք, և ես արտաքս փչեցից զայն։ Փչեցից զայն արտաքս. և այլն ։ "Ե'կ շունչ 'ի չորից հողմոց, և փչեա 'ի մեռեալս յայսոսիկ, և կեցցեն, ևն ։ "Պատրաստեալ հուրն մինչև ուրուք 'ի նա փչել, վառումն նորա յայտնի իմացաւ. Եղիշ. Բ ։ "Օդք չերմայինք պըղտորեալք՝ ժանդահոտութիւն փչէին ։ Հողմն ստորին 'ի մերոցն կուսէ ընդդէմ պարսկականին փչել. Խոր. Գ. 8. 3 ։ "Օդայինն (կենդանի) վերացեալ յերկրէ. և յօդս փչէ (այսինքն շնչէ). Արիստ. ։ "Թէ փչեսցի կայծ (յն. փչեսցես ղկայծ), բորբոքեսցի. և եթէ թքեսցի 'ի նա (յն. թքցես 'ի նա), շիջցի. Սիրաք. ԻԸ. 14 ։

ՓՉԵԼ. Ἐκπνέω. Exspiro. Արձակել զոգին, հանել զյետին շունչ. մեռանիլ. "Եւ այսպէս ճոխացեալն տիրանեան փչէ զոգին։ Ելցէ հոգի 'ի նոցանէ. վաղվուն զհոգին 'ի բաց փչեն, և 'ի հող դառնան. Խոր. Ա. 10 ։ Լմբ. ող ։ "Փչէր զհոգին զմարքրական զուարթ դիմօք. Սկևռ. 'Ի լմբ ։

ՓՉՈՒՄՆ. փչման. գ. Ἐμφύσησις, ἐκφύσησις, ημα. Flatus, insufflatio, efflatio, spiratio. ἐπίπνοια, adspiratio. Փչելն (ըստ ամենայն առման). "Զորդի բան անուանէ. զՍբ հոգին փչումն Այ ասէ ։ Ադամն առաջին ընկալաւ զփչումն հոգւոյն, և ոչ պահեաց ։ Փչմամբ քո 'ի նոսա զկենդանացուցիչ և զանմեռ զօրող հոգին քո Սբ ։ Պատուական զնոսա յարդարեաց 'ի ձեռն փչմանն ։ Զարդարեցեր բանիւ. փայլեցուցեր փչմամբ։ Ոչ արգելու զնկարիլ առաջինն նոցա, և զփչումն հոգւոյն նոցա. Այս. ։ Ը. Տղք ։ Ժմ ։ Ոսկ. յհ. Բ. 40 ։ Նար. ։ Եղիշ ։ "Զբանհաւորականն փչումն անհաւատ կարդալով։ Դուզնաքեայ փչումն երգմնեցուցչին. Գիւն. Էկեղ ։ Կուժտ ։ "Ուռուցեալ 'ի փչմանէ օդոյն. Խոր. Գ. 37 ։

ՓՉՈՒՉ. գ. Բառ ռմկ. Իբր Փչիչ. գործի փչելոյ. "Ի մէկ այլ արձակ լուլոյն փչուչ գիր. և փչէ. Վստկ. ՃԾԳ ։

ՓՉՈՔ. գ. Բառ ռմկ. ՓԵՃԵԿ կմ ՓՈՃՈԿ. "Զրով լնուլ զամէն կուան. և փչոքն՝ որ մնացեալն լինի, քաղէ և ձգէ ։ Զգարին ծեծէ, և զփչոքն հան. Վստկ ։

ՓՌԱՆԿ. կմ ՓՌԱՆԳ, ի, աց. գ. Որ է (լտ. իտ. Ֆռանգօս, Ֆռանգօ.) Francus. Franco. այսինքն Ազատ. Անուն հին ազգի գերմանացւոց 'ի սահմանակցութէ սուէվիոյ և սաքսոնիոյ, որք անցեալ ընդ հռենոս գետ կալան զգաղղիա. ուստի և գաղղիացիք առ. կօրէն կոչեցան Ֆռանչէզ. Ֆռանսըզ. Ֆռանկ. ուզ. "Գաղղիա ունի քաղաքս և ազգս բազումս, և հզօր ազգն փռանկաց. Խոր. Ա ։

Լայնաբար ասի 'ի մեզ զլատինացւոց առհասարակ. "Ազգն հռովմայեցւոց, որ անուանին փռանգ. Ճ. Բ ։ "Ըստ ձեռաց ազգաց (յունաց), և փռանկաց. Շ. Եղի ։ "Փռանգք կոաւեսս զգենուն. Լմբ. պտրգ ։ (Այլ է և ՓՐԱՆԳ՝ որպէս փռիւգացի ։)

ՓՌԱՍԱ. Բառ ռմկ. Տ. ՊՐԱՍ, և ՄՊՆԱՍՈՒ ։ Վստկ. ՃՅԼ ։

ՓՌԱՏՈՐ, ի, աց. գ. Բառ յն. Φράτωρ. Curialis, tribulis. Գործակալ և պաշտօնեայ միաբանութե իրիք. "Ասէ ումն 'ի փռատորացն. (յաւելու թարգմանիչն,) որք են մերադոյն պաշտօնեայք տաճարին. Գղոթ. փիմ ։

ՓՌԵԼ. ն. Ռամկականն բայիս Սփռել. "Զաղօթըս հեղցուք, զգաղանիս փռեսցուք, յայտնեաց զդուշացուցէ. Գնձ ։

ՓՌԵՆԻՏ, ի, աց. գ. Բառ յն. Ֆռէնիդիս, Ֆռէնէսիս. Φρένητις, φρένησις. Phrenesis, mentis delirium. Խելագարութի, խանգարումն խելաց կամ խելապատակի ։ Իսկ Ֆռէնիդիգօս. φρενητικός, phraeneticus. Անսասցեալն խելացնորութիւն. խելագար. գլխագար. "Յայտնի լինի այս և յայլոց 'ի բազմաց ինչ կրից, և 'ի հիւանդութեց, 'ի փռենիտն ասէ. քանզի փռենիտն ախտացելոց զգայարանքն ամբողջ պահին, բայց իմացողականն միայն վնասի. Նիւս. բն. ԺԴ ։ Իսկ Հին բռ. "Փռենիտն, վարումն ։

ՓՌԻՒԳԱՑԻ. Տես բռ. յուկ. ան. փռիւգիա ։ Իսկ Նոր. Խչ. "Քար փռիւգացիո. իմն փռիւգականն, կմ երկրին փռիւգացւոց ։

ՓՌՆԱԳԱՆ, ի, աց. գ. Պահապան կամ վերակացու փռան. հացագործ. Ֆուռունճի. "Հրամայեաց լինել փռնապան, զի արասցէ հաց. Ճ. Ա ։

ՓՌՆԳԱՄ, ացի. } չ. Πταίρω. Sternuo, sternuto, կմ πταρμός, sternutatio, sternutamentum. κράυγω, κραυγή, clamo, clamor. φρυάσσω, φρυάττομαι, fremo, insolesco, effero me, insanio. συμφοραίνω, condoleo, deploro. գրի և ՓՌՆԿԱՄ, ՓՌՆՔԱՄ, ՓՌՆՔԵՄ, ՓՌՆՁԱՄ. Ընդ ռնգունս կամ ընդ ունչս հնչել՝ ցնցմամբ գլխոյ, և ցնդմամբ շնդեաց և ոդեաց իջելոց յուղղոյ. ֆուշգուրմագ. անսգըրմագ. ըծ. և փռնչել. վասն որոյ լայնաբար՝ է խինջել ձիոց. և Ուժգին մռնչել՝ խրոխտալ՝ յոխորտալ. ունչս առնել. մռնչել. խուչալ հաչել. հեծեծել. ճչել. աղաղել. "Փռնչելն առողջութեան նշանակ է, և ուղղոյն պարարտ. Վանակ. յոբ ։ "Ի փռնչելոյ նորա փայլատակունք հատանին ։ Վա՞չ վաշ կարդալ՝ վաղս առնելով և փռնչելով ։ Փռնկայցեն այր ընդ ընկերի (կարեկցութի) և զայրացցին. Յոբ.

ՓՌՆՉԵՄ, եցի.

[illegible]

ՓՍԱՂՄՈՍ. գ. Բառ. յն. Ψαλμός. Psalmus. [illegible]

ՓՍԱԼՏ. ՓՍԱՂՏ. Ψάλτης, ψαλτήρ, ἱερόψαλτης. Psaltes, psalta, psalmista, cantor. [illegible]

ՓՍԱՂՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ψαλμῳδία, ψάλμα. Cantatio psalmorum, cantus. [illegible]

ՓՍԵՆԱՄ. գ. Բառ. յն. Ψῆν. Vermiculus, vel culex, [illegible]

ՓՍԻԱԹ. գ. Բառ. յն. Ψίαθος, ψιάθιον. Storea, tapes, teges. [illegible]

ՓՍԻԱԹԵԱՑ. [illegible]

ՓՍԻԱԹԻՆ. [illegible]

ՓՍԽԱԾ. ի, ից. գ. Ἔμετος. Vomitus. [illegible]

ՓՍԽԵՄ. եցի. ն. Ἐμέω, ἐξεμέω. Vomeo, evomeo. [illegible]

ՓՍՏԱԾԱՂԻԿ. [illegible]

ՓՏԱԿԱՆ. [illegible]

ՓՏԱՆԱՄ. ացայ. չ. Σήπομαι. Putresco. [illegible]

ՓՏԵՄ. եցի. ն. ՓՏԻՄ. եցայ. չ. Σήπω, κατασήπω, σήπομαι. Putrefacio, putresco, computresco. σαθρόω, marcidum reddo. [illegible]

ՓՏՂԵԼ. [illegible]

ՓՏՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՓՈՒՏ. գ. Σῆψις, σηπεδών, ἀπόσηψις, σηπρότης. Putredo, putrefactio. [illegible]

ՓՐԱՆԳ. Տ. ՓՌՈՒԳ. [illegible] Φρύξ. Phryx. [illegible]

ՓՐՁՈՒՆԳ. [illegible]

ՓՐԹԱԾ. Տ. ՓՐԹՈՒԱԾ. [illegible]

ՓՐԹԱՆԻՄ. [illegible]

ՓՐԹՈՒԱԾ. [illegible]

ՓՐԹՈՒՑԱՆԵՄ. [illegible]

ՓՐԻՍԱՅ. ի, ից. գ. Բառ. յն. Φρύγανον. Sarmentum, virgultum, quisquiliae. [illegible]

ՓՐԾԱՆԻՄ. [illegible] Διασώζομαι, ἐκφεύγω. Salvus pervenio, evado; effugio. ἐκδύω, ἐκδύνω. exuo me, eximor, liberor. [illegible]

ՓՐԾՈՒՑԱՆԵՄ. [illegible]

ՓՐԿԱԲԱՐ. Σωτηρίως. Salutariter. [illegible]

ՓՐԿԱԳՈՐԾ. ի. ա. Σωτήρ. Servator. σωτήριος, salutaris. [illegible]

ՓՐԿԱԳՈՐԾԱԿ. ՓՐԿԱԳՈՐԾԱԿԱՆ. [illegible]

նան. էկեղ: *Փրկագործական հրաշագործութիւնք՝ որ 'ի քէն լինելոց էին. Կիւրղ. ղն: *Աղբիւրացան փրկագործական խորհուրդք քո. Հ. կիւլ:

ՓՐԿԱԳՈՐԾԵՄ, եցի. ն. Σώζω, διασώζω. Servo, salvo, salvifico, vivifico. Փրկել, ազատել. և կենագործել. *Զմեր փրկագործել զբնութիւն: Կենարար պատարագն փրկագործէ զհոգի և զմարմին հաւատացելոց: Փրկագործէ զեկեղեցի իւր: Փրկագործելն առաջին մարդոյն: Միշտ փրկագործի: Ազատեալ փրկագործեաց զնոսա 'ի սատանիկ վտանգէն: Այցելութիւն նորա փրկագործեալ՝ եւ զնոսա 'ի գթութիւնս առաջի ամենայն գերչաց նոցա. Խոր. Վերլ: Տօնակ: Ճ. Ա: Ղ. Բարսղ: Զքր. կը: Ցհ. կը: *Զքանաւոր երկիրս ոռոգելով փրկագործէ. Անյ. Բարսղ:

ՓՐԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Σωτηρία. Salus. Փրկութիւն. գործ փրկութեան. *Յամենայնի փրկագործութիւն. ասա զենումն, և ասա փրկագործութիւն. Անյ. Բարսղ: *Առնել զփրկագործութիւն միջնորդութեամբ որդւոյ իւրոյ: Խաչիւ փրկագործութիւն. Խոսր: Նար. ծէ: *Պարտիք և գունք յանձանց՝ ձեռնում փրկագործութեան նպաստաւոր լինել սրբութեամբ: Մաղթէ ամենեցուն ծանուցանել զփրկագործութեան շնորհ. Ղ. ա. պ. ծէ: Լմբ. ող:

ՓՐԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Σωτήριος, σωτηριώδης. Salutaris, saluber. Սեպհական փրկութեան՝ և փրկչի. փրկագործակ. փրկաւէտ. կենարար. *Ղաղհեցուք զհպելն առ քեզ, և զմիաւորութիւն զփրկական: Յաղագս փրկական յայտնութեան տեառն մերոյ յն քի: Զխաչն փրկական: Փրկական շնորհօք: Անմերձ 'ի փրկական խորհուրդն: Որ զփրկական տնօրէնութիւն: Որ զփրկական աւետարանի գուշակելով զխորհուրդ: Որ 'ի խորհուրդս փրկականս: Զարիւնդ քո փրկական: Նշան կոչէ զփրկական զխաչս: Ի փրկական հաւատն: Ի փրկական խորհրդոյն: Փրկական լուսաւորութեան: Բան փրկական: Ըմպել զարիւնն փրկական. Ա. Ծ. ա. դ: Ա. գոբ: Յճխ: Ղոր: Ղ. Բարսղ: Ճ. Ա: Խոսր: Պիտ: Նար: Սարգ:

ՓՐԿԱԿԱՆ. Առողջարար. զօրացուցիչ. *Երգ և բան՝ առողջական և փրկական դեղք բժշկութեան են: Զօրութիւնք՝ փրկականն, և ապականարարն. Փիլ. բագն. և էլ:

ՓՐԿԱԿԱՆՔ. գ. Λύτρον. Redemptionis pretium. Փրկանք. գին փրկանաց, փրկանաւորութիւն. *Փրկականս այլոց բերել գնել՝ ձիոց և իշոց. Փիլ. ժհ:

ՓՐԿԱԿԱՆԱՊԷՍ. մ. Σωτηρίως. Salubriter. Փրկական օրինակաւ. *Փրկականապէս բաժանէ զպատշաճեալն իւրաքանչիւրում. Դիոն. էկեղ: *Անմաքուր և ոչ փրկականապէս մնեալ. Մէկն. ղեւ:

ՓՐԿԱՆ, ի. Տ. ՓՐԿԱՆՔ. *Եթէ չլինիցի (պղախինն արծաթագին) հաճոյ տեառն իւրում՝ որում հասանեցաւ, փրկանս տացէ զնա. Կիւրղ. ել:

ՓՐԿԱՆԱԿ, ի. ա. գ. Որ տայ զանձն 'ի փրկանս այլոց. փրկանաւոր. պատճառ կամ առիթ և գործի փրկութեան. *Փրկանակն բան (փրկչին): Դու զօրաւոր փրկանակ կենաց՝ խոկուհի երկնի: Հաշտութեան մերում փրկանակ (խաչն և այլն): Զյուսոյն փրկանակ կարգեալ: Զծանր գինն աշխարհի, և զփրկանակն մարդկան սեռի: Կենաց աշխարհի փրկանակ (մինչն քսի). Թէոդոր. Ճայրագ: Նար. իդ. կզ. ծա: Սարգ. ա. պ. ա: Լմբ. ող: *Բաժակն՝ որ մեզ վշտագինն է, այն մանկանցն փրկանակ. Ոսկ. ննջ:

ՓՐԿԱՆԱՒՈՐ. ա. Նոյն ընդ վ. որպէս Լցող զտեղի փրկանաց. պատճառ կամ առիթ ազատութեան 'ի գերութենէ և այլն. *Աւարտեալ զանօրինականացն զփրկանաւորին զտնտեսութիւն: Փրկանաւորդ արգասիք շնորհացդ: Դարձո 'ի ներհակն փրկանաւոր՝ 'ի սէր տրփանաց անկապուտ պոյին. Նար. կա. կէ: Սկեւ. ող:

ՓՐԿԱՆԱՒՈՐԵՄ, եցի. ն. Λυτρόομαι. Redimo. Փրկել՝ տալով զփրկանս. գնելով ազատել. *Գթասիրեալ փրկանաւորեաց զմեզ արեամբ միածնին իւրոյ. Ցհ. իմ:

ՓՐԿԱՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Λύτρωσις. Redemptio. Փրկանօք գնումն և ազատութիւն. *Նախ զառուին յառաջ բերեալ զփրկանաւորութիւն. Խոսր:

ՓՐԿԱՆԻՒԹ. ա. Որ իցէ նիւթ կամ նիւթող և գործի փրկութեան. *Մատուցաւ... 'ի փրկանիւթ քառադէմ... չորեքկերպեան անօթս խաչիս. Նար. խւ:

ՓՐԿԱՆՔ, նաց. գ. Λύτρον, λύτρωσις, ἀπολύτρωσις. Redemptionis pretium, aestimatio, redemptio. ἀντάλλαγμα, commutatio. ἐξίλασμα, propitiatio. (տես և եզակ". ՓՐԿԱՆ.) Գին փրկութեան և ազատութեան. տուրք փոխարինի. և Փրկանաւորութիւն. փրկութիւն. քաւութիւն. խուրթուլուշ գինը. պահա, պէտէլ. խէլաս. *Եթէ փրկանք անկանիցին 'ի վերայ նորա, տացէ փրկանս ընդ անձին նորա: Մի առնուցուք փրկանս վասն փախչելոյ 'ի քաղաքն ապաստանի: Ոչ փոխանակեսցէ և ոչ ընդ միոյ իրիք փրկանաց զթշնամութիւն: Փրկանք անձին մարդոյ մեծութիւն իւր: Տալ զանձն իւր փրկանս փոխանակ բազմաց: Զինչ տայցէ մարդ փրկանս ընդ անձին իւրոյ: Եւ ոչ զգինս փրկանաց անձին իւրոյ: Փրկեսցես զանդրանիկս: Եւ փրկանք նորա յամսօրէից և 'ի վեր. և գին նորա հինգ սիկղ: Ոչ փրկէ մարդ, և ոչ տայ այ փրկանս. և այլն: *Փրկանս խոստացեալ հարիւր քանքար (արձակել զհիւրականս). Խոր. բ. 23: *Զարմանային (հրեշտակք), զինչ 'ի փրկանսն գինք, և որպէս 'ի գինսն փրկանք: Պատճառս իմն առցես զփոքրս այերս մեծիդ փրկանաց (այսինքն փրկանաւորութեան). Սարգ. ա. պ. բ: Նար. գ:

ՓՐԿԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Փրկութեան տեղի՝ գործի՝ միջոց. ապաւէն. ապաստան. փրկանակ. *Կենդանեաց փրկարան, մեռելոց յոյս յիշատակի: Որ զողջոյն զօրն՝ թողութեան ցուցեր փրկարան, և ոչ կորստեան դատապարտարան. Անյ. Բարսղ: Նար. իդ:

ՓՐԿԱՒԷՏ, աւէտ, տաց. ա. Σωτήριος. Salutaris. Յաւէտ փրկիչ. տիրապէս փրկագործ. փրկարար. կենարար. կենսաւիթ. *Փրկաւէտ մարմնով և արեամբն քով: Բաշխէ զփրկաւէտ զկենդանարար զմարմինն, և զանմահարար զանապական արիւնն. Յճխ. ծէ: Նար. փող: *Իբրև բժիշկ՝ քարքի թունոք 'ի փրկաւէտ դեղլոցն կազմութիւն վարեցեալ. Բրս. չար: *Սբ լուսաւորութիւն օրս՝ ընծայ տօնական և փրկաւէտ ընդձեռեալ մատուցանէ: Ցետս կացուք յօրինաց քոց փրկաւէտաց: Քրիստոնէական փրկաւէտ կոչմանս: Քնիւ յիւ փրկաւէտ զօրութիւք կատարեցան: Փրկաւէտ մահուան կենարար բանին. Զքր. կը: Սարկ. ող: Նար. լէ: Ղ. Բարսղ: Ղոր:

ՓՐԿԵՄ, եցի. ն. Ῥύομαι. Libero, eruo, eripio. որ և ἐξαιρέω, σώζω, salvo, servo. λυτρόω, redimo. Ազատել. ապրեցուցանել. հանել կամ պահել 'ի փորձանաց. կեցուցանել. փրկանաւորել. փրծուցանել. ճողոպրել. կորզել. թափել 'ի ձեռաց (իբր փետռեկելով). [illegible] ըրգուրմագ, գուրթարմագ, խէլաս էթմէք, եաղաթմագ. եբր. խալաց, ֆէրէգ, եւն. և հօշէա, եաշա. (յորմէ եաշուա, Յն փրկիչ.) *Հրեշտակն՝ որ փրկեաց զիս յամենայն չարեաց: Ինքնին առեր փրկեաց զնոսա: Այր մի եգիպտացի փրկեաց զմեզ 'ի հովուաց անտի: Փրկեցից զձեզ 'ի ծառայութենէ դոցա: Ես փրկեցի զքեզ 'ի ձեռաց սաւուղայ: Փրկեաց զնոսա 'ի ձեռաց աւարառուաց նոցա, կամ թշնամեաց նոցա: Զմարմին նորա փրկեաց 'ի կործանմանէ: Արի տէր, և փրկեա զիս այ իմ: Փրկեա զիս 'ի բերանոյ առիւծու: Փրկեաց զանձն իմ 'ի մահուանէ: Զի զմեզ փրկեսցէ յաշխարհէ աստի չարէ: Զի փրկեսցէ զմեզ յամենայն անօրէնութենէ: Որպէս փրկեցան սիրելիք քո: Փրկելոցն և ապրելոց: Ի մէջ փրկելոցն, և 'ի մէջ կորուսելոցն: Փրկեսցէ զվաճառ եղբօր իւրոյ: Ոչ ապականացու արծաթեղինօք և ոսկեղինօքն փրկեցարուք. և այլն: *Ոչ միայն խաչակ 'ի մահուանէ փրկիւր: Կենագործէ զփրկեալսն. Անյաղթ: և Ղ. Բարսղ:

ՓՐԿԻՉ, կչի, չաւ. ա. գ. Σωτήρ. Servator, salvator. σωτήριον, salutare. ῥύστης, liberator. λυτρωτής, redemptor. որ և ՑԻՍՈՒՍ. ըստ եբր. եաշուա, եշա, ճօշէա. Այն՝ որ փրկէ. ապրեցուցիչ. կեցուցիչ. ազատիչ. կենարար. Քրիօղ, խուլըսօղ. գուրթարըճը. խէլաս էտիճի, եաղաթըճը. *Դու ես այ փրկիչ իմ: Այ իմ փրկիչ իմ տէր: Ապաստանեաց յայ փրկչէ իւրմէ: Որ ամենեցուն փրկիչդ ես: Ահաւասիկ փրկիչ քո հասեալ գայ: Ծնաւ ձեզ փրկիչ, որ է օծեալ (քս) տէր: Երևեցաւ շնորհն այ փրկչին ամենայն մարդկան. և այլն: *Յամենակալ հօրէն և յարարչէն, և 'ի փրկիչ Թագաւորէն: Փրկիչն, զի զանձն փրկանս տուեալ՝ փրկեաց զմեզ. Յճխ. է: Խոսր: *Ողողակեսցուք առ այ փրկիչ մեր, որ աստուածաքանի, առ այ Ցն. Լմբ. պտրգ:

Ասի լայնաբար և զմարդոյ. *Ցարոյց տէր փրկիչ իսրայէլի: Զմեր փրկիչն և զերախտաւոր զմուրդքէ. և այլն: *Ոչ 'ի ձեռս մեր, և ոչ 'ի ձեռն մարգարէիցն փրկչաց մերոց, այլ 'ի ձեռն յսի քսի տեառն մերոյ. Եփր. ա. կոր: *Մի ոք 'ի մարգարէիցն և 'ի փրկչացն ոչ կարացին մխիթարել զնա. Գէ. ես: *Մովսէս... կոչեցաւ սովտէր, որ է փրկիչ. Եւս. քր. ա:

ՓՐԿՈՂ կամ օղ. ողի. Σώζων. Servans, salvans. Նոյն ընդ վ. *Զի առաքի առ քեզ իմ զփրկողդ այդ: Զի ընդհանուր տեսի զփրկողդ այդ և մարդ: Փրկողին զմեզ և այլն. Ղոր:

ՓՐԿՈՂԱԲԱՐ. մ. Σωτηρίως. Salubriter. Իբրև փրկող. փրկարար օրինակաւ. *Տայ նոցա փրկողաբար ըստ կարգի զառ 'ի լուսատեսակ կատարելականութիւն. Դիոն. էկեղ:

ՓՐԿՈՒԹԵՆԱԳՈՐԾ. Տ. ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԱԳՈՐԾ:

ՓՐԿՈՒԹԵՆԱԿԱՆ. ա. Փրկական, և փրկչական. *Պատասխանի տուր նոցա փրկութենական բարբառովն, ոչ եկն քո քակել զօրէնս, այլ կատարել. Կոչ. դ:

ՓՐԿՈՒԹԵՆԱԿԻՐ. ա. Որ կրէ յինքեան, կամ բերէ այլոց զփրկութիւն. *Խաչունակ և նշանաբարձ փրկութենակիր գովեալն զանձու. Նար. խւ:

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Σωτηρία. Salus. σωτήριον, salutare. λύτρωσις, redemptio. Փրկելն, իլն. ազատութիւն. զերծումն. կեանք. կենդանութիւն. խուրթուլուշ. գուրթուլուշ, խէլասլըգ, սաղլըգ. (ըծ. լտ. սալուս.) *Մնալ փրկութեան տեառն: Տեսանիցէք զփրկութիւն 'ի տեառնէ: Վաղիւ եղիցի ձեզ փրկութիւն:

փրկութիւն առաջեաց տէր ժողովրդեան իւրում։ Արար փրկութիւն ժողովրդեան իւրում. Որ ակն ունէին փրկութեան նէմի։ Փրկութիւն 'ի հրէից է. և այլն։

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ. որպէս փրկիչ. *Փրկութիւն քո ես եմ։ Եւ եղև ինձ 'ի փրկութիւն. ևն։

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ. որպէս փրկանք. *Ի տեառնէ է ողորմութիւն, և բազում 'ի նմանէ է փրկութիւն. Սղ. ճիը. 7։ *Ցո՛ւ քո՛ որ միայն կարող է տալ փրկութիւն ա՛յ վասն մեր անձնեցուն։ Զի՞նչ տացէ մարդ փրկութիւն անձին իւրոյ. Մաշ։

ՋՈՀ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ, կամ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆՔ, ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ, ԶՓՐԿՈՒԹԵԱՆՑՆ. Σωτήριον. Salutare, salus. որպէս Զոհ խաղաղական, կամ վասն խաղաղութեան. եբր. շէլէմ.(սէլամէթ. սող սէլիմ)։ Ել. Ի.' 24։ Ղևտ. Գ. ա=9։ Է. 11=34։ Թուոց. Է. 17=87։ ԻԹ. 39։ Ա. Թ. ժԶ. 1. ևն։

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԱԲԱՐ. մ. ա. Σωστικῶς, σωστικός. Salutariter, salutaris. *Ըստ կարգի փրկութիւնաբար նախախնամութեամբ. Մագ. էլէղ։

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ կամ տայ փրկութիւն. *Զնորա փրկութիւնաբեր անօրէնութիւն 'ի մէնջ լուեալ՝ գիտասցուք լինին։ Հնչեցուցանելով ընդ ծագս տիեզերաց հրաշափառ փրկութիւնաբեր զպարութիւն. Նար. եր։ Ճ. Գ։

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԱԳՈՐԾ. կամ ՓՐԿՈՒԹԵՆԱԳՈՐԾ. ա. Σωτηριώδης. Salutaris. Փրկագործ. փրկարար. կենագործական. փրկական. *Հաղորդ լինել փրկութիւնագործ կերակրոցն։ Ապաւինեալք յառ քաւարեր և 'ի փրկութիւնագործ զօրութիւն։ Վասն փրկութիւնագործ հաւատոցն. Պրպ. Ճ. Գ։ Անան. էլէղ։ Սարգ. ա. պ. ա։ *Զփրկութենագործ զմարմին և զարիւն տեառն Թոշակ յեռին առ 'ի նմանէն իւր ընկալեալ. Ցհ. կբ։

ՓՐԿՈՒՄՆ. կման. Տ. ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ. *Այլ ոչինչ ինքեանց ունել զկատարելագոյն զօրութիւն առ փրկումն հոգւոյն։ Հոգալոյ զփրկումն հոգւոյս իմոյ. Նանայ։ Ոսող։

ՓՐԿՉԱԲԱՐ. մ. Իբրև փրկիչ. փրկչապէս. փրկողաբար, և փրկարար օրինակաւ. *Այս գալուստ նուաստապէս և փրկչաբար։ Ոչ կարողութեան չափով. այլ փրկչաբարնապէս տանջէր տէր զեզիպտոս։ Առաջեաց վերակացու մեզ ողորմութեամբ և փրկչաբար։ Քեզ պարգևէ և տայ տէրն իբրև գեղեցկապէս վարողի, և փրկչաբար. Բրս. Գալստ։ Նիս. բն։ Լմբ. պտրգ։ Անյաղ. 'Ի պասքա։

ՓՐԿՉԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Սեպհական փրկչի, և փրկութեան կամ փրկագործութեան. *Ուսուցանէ մեզ և փրկչական բանն։ Ի փրկչական վարդապետութիւնն քոյ. Բրս. աղաչս։ Ոսկ. յհ. ա. 28։ *Մարմին տէրունական, և արիւն փրկչական։ Ապաւէն ցուցաւ մեզ սո՛ւ խաչն փրկչական. Ժմ։ Շար։ *Զփրկչական զմարմինն. Ցհ. խմ. Եբր։ *Ընդկենդանագրութիւն փրկչական պատկերին. Խոր. Բ. 29։ *Օրհնեալ ես փայտ սո՛ւ փրկչական։ Հրաման կենդանի, ակնարկութիւն փրկչական։ Փրկչականին պատուիրան յանձին բերեալ կրէր. Շ. Բարձր։ Նար. հե։ Վրք հց. Ի։

ՓՐԿՉԱԳԻՍ. Տ. ՓՐԿՉԱԲԱՐ. *Փրկչապէս և կարգօք սահմանեալք ։։ Ծ փրկաւէտ օրինակաւ. Կանոն։

ՓՐԿՉԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Վայելուչ վայելչական կամ արժանի փրկչին. *Տեսանեմք...փրկչավայելուչ կնդրկաւ խնկեալ... մեզ զուարթ. Նար. ղԳ։

ՓՐՓՈՒՐ. փրփրոյ. ոց. եւ և փրփուրք, րանց. գ. 'Ἀφρός. Spuma. Պղպջակ խառն. պղպջակեալ և գիզացեալ հիւթք ջրոյ և նմանեաց, որպէս թուք և լորձունք խոնաւիրաց. քէօփիւք, քէֆ. *Որպէս զվիմաւ հոսի փրփուր, և կամ զնոձաւ հողմք. Աս որս. ծԷ։ *Ալիք ծովու համապաղ զփրփուրն 'ի բաց թքանեն։ Նմանութիւն փրփրոյ ... Փրփրոյն խոնաւութիւն։ Ծնանի ափրոդիտէ 'ի փրփրոյ անտի. Սարգ. յուդ. Բ։ Վեցօր. Գ։ Նոննոս։ *Ընդոստեալով փրփրովքն ծովուն։ Կոխել քաջութեամբ զպարծրագեղ փրփուրսն. Փիլ. յովբ։ Մաշ։ *Փրփուր 'ի վեր բերելով, զատամունս կրճտելով. Աթր. Գ. 8։

ՓՐՓՐԱԴԻԶ. ա. Որոյ փրփուրն է դիզացեալ. փրփրեալ ցդիզանալ. *Ցուցեալ աշտագին ծփանօք, և փրփրադէզ կուտակօք։ Ի փրփրադէզ կուտակմանց, յանհանգչելի վրդովմանց. Լաստ. ծԶ։ Գնչ։

ՓՐՓՐԱԾԻՆ. ծնի. ա. 'Ἀφροδίτη. Venus. Ի փրփրոյ ծնեալ. իբր թարգմանութիւն յունական անուան չաստուածոյն տարփանաց՝ Ափրոդիտէ կոչեցելոյ. *Ուստի և անուանեցաւ ափրոդիտէ, որ է փրփրածին։ Փրփրածին հիքամոլթ օրիորդաւն. Նոննոս։ Մագ. կա։

ՓՐՓՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ունօղ զփրփուր. փրփրեալ. քէֆլէր կոպուճ. քէօփիւքլիւ. *Սիրելեացն ձաւ յորինեցեն...զանտակս հրաշալիս արտակերտելով փրփրականս, և ծաղկերանգս՝ տարակերպս. Բրս. 'Ի սուէք։

ՓՐՓՐԱՄ, ացայ. չ. } 'Ἀφρίζω. Spumo,
ՓՐՓՐԱՆԱՄ. ցեալ. } spumas ago. Փրփուր կամ լորձունս 'ի դուրս տալ. փրփրել ծովու, հիւթոց, կենդանեաց, և այսպիսեաց. քէֆքիւ. քէօփիւրմէք. *Պատառելով ընդհանդերձսն և փրփրալով. Ճ. Ա։ *Ա՛ռ երեք ձուի ապխտակուց, և դի՛ր յաման, և հա՛ր աղէկ՝ որ փրփրայ. Վստկ. ճկէ։ *Ալիք զբնականն փրփրանան՝ անբան գոլով. Շ. յոստ. ծԷ։ *Ալեացն ըստ սաստկութեան ծփանացն դիզադէզ յեղյեղուկ փրփրացեալ։ Մեծաձայն ճչեալ՝ բոհբոխելով փրփրացեալ. Ագաթ։ *Ի ծովածուփ ալիք կուտակելոցն, և փրփրացեալ լեռնացելոց շիջեալ հատանէր. Ցհ. կբ։

ՓՐՓՐԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. 'Ἀφρώδης. Speciem habens spumae, seminosus. Ունօղ զտեսիլ փրփրոյ. նման փրփրոյ. քէօփիւք մ-նանը. *Զիւն՝ փրփրատեսակ և սպիտակագոյն։ Ի փրփրատեսակ մարմնոյ նորին թոքոցն։ Զմելացն փրփրատեսակ ալեացն։ Ի չոր հողմոց երբեմն անգնգապարյոյ փրփրատեսակ ալեացն հանդարտեալ. Արիստ. Ե։ Նիւս. բն. իէ։ Խոր. հռետ. և Հռիփ։ *Զփրփրատեսակ սեռն յամենեցունց խառնուածոյ արոչեալ՝ կաթն մակառուանեցաւ. Պղատ. օրէ։ *Արիւն մեղաց յինէն վէժի, փրփրատեսակ շարաւ հոսի. Ոսկիփոր։

ՓՐՓՐԵԱՑՐ. Տ. ՓՐՓՐՍԵԼ. չ։

ՓՐՓՐԵՂՋԻՒՐ. ա. Որոյ եղջիւրք են փրփրացեալ կամ փրփրատեսակ. մակդիր աղջկի միոյ. *Որոց ըստ հիւսիսոյ փրփրեղջիւր եթովպացիք. Խոր. Ե։

ՓՐՓՐԵՄ, եցի. չ. ՓՐՓՐԻՄ, եցայ. յ. Տ. ՓՐՓՐԱՄ. 'Ἀφρίζω. *Զարկուցանէ զնա, և փրփրէ, և կրճտէ զատամունս իւր ... Անկեալ յերկիր՝ թաւալէր, և փրփրէայր. Մրկ. Թ. 17. 19։ և Ճ. Ա։ *Եւ է որ յորովայնէ խառնանելոյ՝ մինչև ցփրփրել անդամ. Եփեէ։ *Փրփրէ, և զմօրուքն թանայ. Մանդ. ծԳ։ *Սկսաւ փրփրել. և թաւալել առ ոտս սրբյն. Ճ. Ա։ *Ծովն փրփրելով, իբրև լսաւ մարմնացելոյ բանին՝ դաղարեաց 'ի ծփանաց. Աթ. Է։ *Ընդ են մոլեգնիս, որպէս ոյք փրփրեն։ Սրտմտութեամբ փրփրեալ ես. Վրք հց։ *Ցահագին ալեացս փրփրեցելոց և դիզացելոց և կուտակելոց. Ցհ. կբ։

ՓՐՓՐԵՄ, եցի. ն. 'Ἐπαφρίζω, ἐξαφρίζω. Spumas ago. Ի դուրս տալ զփրփուր. *Որ մի՛ շտ փրփրեն զիւրեանց անձանցն զամօթ. Յուդ. 3։ *Ճնշեալ գինին զպխատեսակ աղտեղութիւն յինքենէ արտաքս փրփրէ. Ատ որս. Ծ։

ՓՐՓՐԵՄ, ի. գ. Անուն բանջարոյ. այն է անմեռուկն. ֆէրֆէրան, ֆարֆար, սէմիզ օթու։ Բժշկր։ Իսկ 'ի հին բա. *ֆերփերնի հունդ. բզուրկ բակլէ ։։

ՓՐՓՐԵՐԱԽ. ա. Որոյ երախն այսինքն բերանն է փրփրեալ. *Գեանաթաւալ և փրփրերախ գիւին խոնարհեալ երկիր պագանեն. Ցհ. խմ. պաւլ։

ՓՐՓՐԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ փրփրել. քէֆքիւրմէք. քէօփիւրմէք. *Զարկուցանէ զնա, և թաւալեցուցանէ զնա, և փրփրեցուցանէ. Ղկ. Թ. 39. (յն. պատառատէ զնա հանդերձ փրփրով։)

ՓՐՔԱՄ. ացայ կամ ացի. չ. 'Ἀναφυσάω. Insufflo. Փռնգալով իմն փչել գլխին ձկան՝ ցնցղկելով զջուր ընդ ռունգունս. *Շուրջ խայտայ գլխին, 'ի վեր փռքալով իբրև ախորժելի իմն, և 'ի վեր առաքեալ. Անաք. Նար. կէր։

ՓՐՔՐԻԼ. Բառ անստոյգ, իբրու փռքրիլ կամ փոքրկանալ, փոքր երևիլ. *Ընդէ՞ր քեզ փոքրեցաւ խաչին փրկականի պատուական նշան. Սարկ. հանգ։

ՓՑՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Փցունն գոլ. անպիտանութիւն. գօսութիւն. փասփասլըգ. *Զի եթէ հատանի վասն փցնութեան ծառն, վասն պտղաբերութեան ապրեսցի. Փիլ. յովբ։

ՓՑՈՒՆ, փցնոյ. ա. Փծուն. փինծ. աղտեղի. և կամ Փեցի՝ պակասաւոր։ Ըստ յն. 'Ἀφυής. Ineptus. ևն. Անբան. անյարմար. անողջող. 'ի մեզ՝ որպէս որսայ. անպիտան. յետնեալ. խաման. չսլխա. վր. ֆասյոն. *Ե՛ս ոյգոցիկ ո՛չ փցուն գրիչ. գրեմ որում գրեցայ, և վարդապետեմ զոր ուսայն. Անաք. Դրս։ *Նման է փցուն խոհակերի. Ան. պորփ։ *Բայց եթէ կամիս, և ես սուեմ յաղագս նորա անյաղջ և փցուն (բանս կամ առասպելս). Խոր. Բ. 7։ *Եւ մեք մօրք խաւարչուտ գոլով, և բանիւ փցուն։ Անարգ և փցուն և չանարգի անձինս. Վրդն. յանթառամ։ Տօնակ։ *Փցուն գրիչս կամ գրչիս. Ցիշատ. սաէպ։

Իսկ զանկոյ առն՝ որպէս Փուտ. գօս. փոսոփ. *Մշակն սկսանի խնամել (զակայր առունկն), և զփցունն 'ի բաց հատանէ. Լծ. ֆիւ։

ՓՔԱԲԵՐ. ա. Բերօղ զփուք, կամ բերեալ փքով. *Շիջոյց զհակառակ հողմոցն մրրիկս ... և զփքաբեր հեշտութեանցն նորատոյց զալիս. Ճ. Գ. (ուր վրիպակաւ գրի փրկաբեր։)

ՓՔԱԳՈՅՆ. ա. Κοῦφος. Levis. Թեթևագոյն՝ իբր փքով լի. *Որ 'ի միասում տեղւոջ է փքագոյն ելով, այնմ որ 'ի ներհական տեղւոջն է՝ թեթևին. և ծանրերն (այսինքն ծանու) ծանր. Պղատ. փիմ։

ՓՔԱՂԻՔ, ղեաց. գ. Աղիք՝ որք ունին զփուքս, ո՛չ թոքք. չնչերակք, ևն. *Մարդկային խորանս՝ ոսկերք և մարմինք են, փքաղիք և երակք, և ջիլք, և կապք և ամանք շնչոյ և արեան. Փիլ. լին. ա. 28։

ՓՔԱՄ. չ. Որպէս Շչել, շնչել՝ միշապաց. Ֆչալ. *Ցարձակեր զադանն (միշապ օձն), չարաչար շոգի արձակելով, փքալով. Վրք հց. յ։

ՓՔԱՄ, կմ } ացայ կամ ացի, ա՛ կամ
ՓՔԱՆԱՄ, } ացիր. ացեալ. չ. Φυσάω, ομαι, πνέω. Flo, spiro, inflor, tumeo

fastu. μέγα φρονέω, altum sapio, magnos gero spiritus. Իբրու փքով լի լինել. որպէս փուք երևել, և'ի դուրս տալ զփուքս. փչել. շնչել. ուռնուլ. գիզանալ. փրփրել. հպարտանալ. ամբարտաւանիլ. ռնգալ. սիգալ. գոռալ. գոռոզանալ. մեծամեծս կոտորել. ֆախիրլընմաք. էէւ ձօոլը էօմէք, խօֆլէմէք. փըրլամագ, գապարմագ, պէօպիւրմէնմէք. *Մեծամեծս փքայր 'ի հպարտութի ամբարտաւանութեան իւրոյ. Ճ. Դ. Ճ. Կ: *Քերթողք ծաղուց՝ առ 'ի ծաղր ինչ կատակաւ նաց գործ գործել՝ մեծամեծս փքայլին: Ամենայն ուրեք յաշխարհի մեծ փքայ հեշտացանկութին ու. յն. մեծամեծս շնչէ. ուր 'ի հյ. մխիթարական գրի՝ փքանհեշտ. Փիլ. ծ. բան: *Մեծամեծս փքայր՝ 'ի բազմութիւն զօրացն ապստամբ եղեալ. Ագաթ: *Զսիրան տաղտկացուցանէն նողկալոյն, և որովայնի փքալովն. Մանդ. ծէ: *Մեծամեծս փքայր չնչել չարգել. Յհ. կբ: *Յինքըն փըքայր ագուով չարին՝ խրոխտայր նրմանն ըռափառ. կին. Շ. Երէ.: *Եւ գու ծանծաղամիտ գոլով փքաս. Մխ. առակ: *Փքայ գովութքըն. Բրս. ող: *Փքացայ՝ վերացայ, գոռոզացայ՝ բարձրացայ. Նար. Ժ: *Ինձ մահկանացուիս զինչ արժան է բարձրամիտ լինել փքանալ: Ի յօդոյն փքանալով: Ընդ փարթամութիւն փքանաս: Փքացեալ 'ի ճոխութի իւրեանց. Փիլ. ծ. բան: Ճ. Ա: Լմբ. ող: Մխ. առակ: *Նսեմացեալ և փքացեալ ջուրք ծովուն մեգախառն մրմռելով. Պիտառ: *Ըմբոստացաւ, և փքացեալ ալեօք (սրտմտութեան) եկն 'ի գլուխ ատրոնոյ. Մամէ: *Փքացեալ իբրև զաւիկ: Մի բարձրասցի փքացեալ յամբարհաւաճութէ: Ոչինչ որպիսին, և փքացեալ՝ մեծամեծս խորհին. Մագ. իէ: Փիլ. բագն: Իգն: *Փքացեալն, որ է ամբարտաւան. Բրս. հց:

ՓՔԱՆՔ, նաց. գ. ⎫ Փքալն. փքա-
ՓՔԱՑՈՒԹԻՒՆ. ⎬ նալն. փքումն.
ՓՔԱՑՈՒՄՆ, ցման. ⎭ *Գառածում ամբարտաւանութե և փքանաց առնել. Բրս. եղբ: *Զխրոխտանս զանոտի փքանաց 'ի բաց ընկեսցես զամբարհաւաճութիւ. Փիլ. լն: *Հպարտացեալ մեծամեծ փքանօք գայր 'ի գլխն. Ոսող: *Մեղայ փքացութե. Մաղէ: *Ուռուցին փքացումն թեթևամտութեան: Յաշտարակն բարձրացոյ փքացման: Առնել զփքացումն և զամբարտաւանութի. Խոսր: Սկեռ. ող: Վրք ոսկ: *Յորովայն մտեալ՝ բազում առնես փքացումն (այսինքն այտումն, կամ փուք). Մխ. առակ. Ճ:

ՓՔԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἐξογκόω. Tumidum reddo, tumefacio. Ուռուցանել որպէս փքով. տալ փքանալ. *Որ ամբարհաւաճութք զինքն փքացուցանէ, ըղձնուատամութեան 'ի բաց մերժէ. Նիսս. երգ:

ՓՔԱՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ փքացուցանէ, կամ տայ փքալ. *Հաղարգ՝ ըստ պարթևի քակու, այսինքն փքացուցիչ և ուռուցիչ փորանաւ (կամ փորատեալ, փորոտեալ): Լոպիսա՝ փքացուցիչ որովայնի փարթամաց և աղքատաց. Մագ. իդ: Մխ. առակ:

ՓՔԻՆ, փքնի, նաւ, աց. գ. Σχίζα. Sagitta. պ. թէյրէան. այսինքն նետ. օգ. Բիբ, օէհմ. *Երեքկնեցից փքնօք: Ե'րթ գիտ զփքնինն ... մինչև 'ի անդր փքնին: Իքէն և անդր է փքինն: Քաղեաց զփքինսն. Ա. Բգ. Ի. 20=38: *Այդ արար փքնաւն: Փքնօք մարտնչէին ընդ թշնամիսն. Նխ. Ա. Բգ: Նւ. երէկ:

ՓՔՆՈՒՄ, փքայ. Տ. ՓՔԱԼ, ՓՔԱՆԱԼ. *Որ ոք բարձրամիտն իցէ, և փռնգայցէ, ամբարտաւան և փքնու. Փիլ. լն. Փ. 100:

ՓՔՈՑՈՒՌՈՑՑ. ա. գրի և ՓՔՈՒՌՈՑՑ, կմ

ՓՔՈՌՈՑ. Փքով ուռուցեալ. թանձր աառաւ. էէւ իլէ գապարմըշ. շիշմիշ. *Իսկ փորն մինչև եղջիւր ինչ գոչիցէ՝ փքոցուռոյց լինգզք, թուլեր օգով փորիցն այտամամբ. Ագաթ: Ճ. ՃՃ:

ՓՔՈՒՄՆ, փքման. Տ. ՓՔԱՆՔ. *Թոյլ փքմամբք համբարձեալք: Սուտ և սնոտեալք լինի նոցա ամենայն փքումն ամբարտաւանութե. Փիլ. լիո: Լմբ. ող:

Ք

Ք. Գիր բաղաձայն ՔԷ յօրջորջեալ. խաչաձև նմանութքն և կոչմամբն նոյն ընդ յն. X, ինչ կամ խի: Թիւ է քան զտասնրդ գ, և կ. վասն որոյ գրէ Թրակ ՔԷր. *Գիմն 'ի մէջ կենի, քէի և խէի. զի քան զկենն թաւ է, և քան զքէն և զխէն ղերկ ...: Է և 'ի կարգէ անձայնից և պարզից. ուր խ՝ կրկնակ համարեալ է, *Վասնզի բաղկանայ (ասի անդ) խէ՝ յերկուց քմակից քէից ...:

Ք. Լծորդ է 'ի մեղ ընդ գ. կ. խ. զոր օրինակ Հէգ, հէք. թագչել, թաքչել. չոքայ, չոգայ. պատրիարգ՝ իբր պատրիարք (ըստ յն.) սիգ՝ որպէս սիք (ըստ յն. ֆօէինի). ծառքել, ծանկել. պառքել, պասկել. աքաար, ախաար. հուախար, հուեքեր:

Ք. Ի տառադարձութե գնի 'ի տեղի χ տառի յունաց. զոր օրինակ, Քրիստոս. քրեպիսկոպոս. ալքեպիսկոպոս. աքաղ. են:

Ք. Ք. Որպէս նշանակ թուոյ՝ է ինն հազար: Իսկ համառօտագրութք՝ ք, է ՔԱՆ:

Ք. Է վերջին տառ 'ի բնիկ մեսրոպեան նշանագիրս մեր. (զի օ՛ յետ ժամանակաց յաւելաւ 'ի յունէ փոխանակ համազօր հնչմանս աւ. զորմէ տես 'ի տառն Ւ, և Օ.) այլ քանզի առ յոյնս վերջին տառ է ω մեծ օ ասացեալ, նմին իրի ասէ Յովհ. Ա. 8. և 10. յունարէն ասի, *Ես եմ A ալֆա. և Ω օ մեծ, 'ի մեր նոյնն խորհրդով եդեալ է. *Ես եմ Այբ, և ես եմ ՔԷ ...: այսինքն առաջին, և վերջին: Ըստ նմին գրեաց և մեծն խոսրով. *Ինքն է սկիզբն և կատարած. որպէս ասէ 'ի յայտնութեն յովհաննէս, Ես եմ այբ, և ես եմ քէ: Եւ Մարթացին վարդան. *Ած իմ յն քն, որ ես այբ և քէ, այսինքն սկիզբն և կատարած ...: Եւ Շնորհալին 'ի տաղս այբուբենից նուագէ առ 'ի խրատ, *¡ՔԷն, Քեզ կատարումն՝ է (կամ ՔԷն կատարումն) այս տառից, տայ անհունել առուրն ելից: ՔԷն՝ Քրիստոսի ձեռամբ իւրով, զմեզ յօրդորէ խաչակցելով ...:

Ք. Ըստ ձեռոյն, որպէս յն. X, յօրինակ բերի աէռպէս իրաց աղխեղոց զիրերօք. *Զի երկաքանչիւրս իրրու զՔէ՝ միմեանց առարկեալ միջոց 'ի մի բոլոր. Պղատ. օրէն:

ՔԱԼ. և ՔԱԼԵԼ. Ռամկականն ձայնիցս Քայլ, Քայլել. *Քալեաց քալս եօթն. Հ=Յ:

ՔԱԼԱ. ՕՕԼԱ. Նոյն ընդ ռամկական ձայնիցս օօ, ծօ. (ով դուստր, ով ուստր. թ. ոզլում.) *Օօլա, արական. քալա՝ իգական. և չէզոք, զաւակ. Մագ. և Երզն. քեր:

ՔԱԼԱՔ. գ. Κύκλος. Circus, orbis, circulus. Ըստ առաքեղարաշխից՝ Գարունակ երկնից. կամարք մոլորակաց. *Զառաջին քալաքն և զերկինսն՝ զոհալոյն արար. և յերկրորդ քալաքն զմուշթարին սահմանեաց... զեօթանեքինն յեօթն քալաք. Տօմար:

ՔԱԾ, ի, ից. ա. գ. Էգն շանց, եւ և այլոց կենդանեաց. որպէս և կորիւն շան. լակոտ. որ և ՍԿՈՒՆԴ, ՍԿՆԴԻԿ. այլ 'ի յն. և լտ. արուն և էգն անխտիր ասին. ὁ, ἡ Σκύλαξ. Catulus. τὸ κυνίδιον, catellus. քէնէք, գանճըգ. *Ի ախուրսս առ ծովեզերբքն համբակեան քածին շրջելով: Համերոս ասէ իսկ, թէ յարակոյս քածն, (որ է և անուն անդղոյ,) և յարակոյս արամոզգեան քարիւքիգն. այլ հակս գարձեալ կոչեաց զքարիւքդն ընդդիմագրել ընդ քածին. Նոննոս: *Յորմէ մինչ ճաշակեն քած ինծք, սատակին խակոյն. Բռ. սրէոսին:

ՔԱԾԱՒԱՐՈՏ. ի, ացա. Ἐκταμίας. Exsectus, castratus. Արու որպէս քած եղեալ, խզացուցեալ, ներքինացուցեալ. կրթած. իէ. ոխըմիշ. *Զմալեալն և զքածաւարոտն և զհատեալն. Ղևտ. ԻԲ. 24:

ՔԱԾԲՈՐ. ոյ. գ. Ազգ բորոյ իբրև զբորոտութի շան. իբ. այթալըգ. *Եւ թէ բոր, կամ քածբոր, կամ երք լինիցի, օգտէ այն գեղերն՝ որ վասն ոչխարացն գրեցաք. Վստ:

ՔԱԿ, քակք. ա. Διαίρετος. Separatus. և διαίρεσις, separatio. Քակեալ. զատուցեալ և քակումն, որոշումն. զորած. զորուած. այըը. այըը օլմըշ. *Եւ զխորգ այնորիկ ճշմարտին, եթէ քակ և որիշ է մարմինն 'ի բանէն. Նոննոս: *Այժմ ոչ են մեկնեալ, այլ խառն միմեանց են. յայնժամ լինիցին քակք (յն. բաժանմունք). Ոսկ. Հ. Փ. 26:

ՔԱԿԵՄ, եցի. ն. Καθαιρέω. Destruo. λύω. παραλύω, καταλύω, solvo, dissolvo. κατασπάω, distraho. Յորմէ կազմի և սատակական՝ Քակտել. Քայքայել. Աւերել զկուռի զօգեւոց. քանդել. խախտել. կործանել. խլել. եղծանել. քէլիլ. սօքիլ. ֆէօժմէլ. էչինմէք. պօզմագ, պէօզմէք, խարապ՝ պէրպատ էթմէք. *Քակեսցես զսեղանն բագնաց: Քակեաց զամուրս: Ժամանակ քակելոյ, և ժամանակ շինելոյ: Քակեացեն զպարիսպ. Քակեալ քանդեցին զպարիսպն: Քակեաց զհզօր յաթոռոց: Քակեցէք զտաճարս: Զփշրողն զանկոյն քակեաց: Հողմ մեծ ուժգին որ զլերինս քակիցէ: Քակել զպարիսպս: Քակեցին բարձք նորա: Քակեցաւ անուան անխափան: Քակեցէք քակեցէք, մինչև 'ի հիմն հասուցէք. և այլն:

ՔԱԿԵԼ. Διχάζω, διαχωρίζω, διΐστημι. Divido, separo. Բաժանել. զատուցանել. մեկնել. զօրէլ. այըըմագ. *Այր խորամանկ քակէ զբարեկամս: Պատճառս խնդրէ այր, որ կամիցի քակել 'ի բարեկամաց իւրոց: Քակէ զբարեկամս և զընտանիս: Ե՛կի քակել զայր 'ի հօրէ իւրմէ, և զդուստր 'ի մօրէ, և զհարսն 'ի սկեսրէ իւրմէ: Աղքատն և 'ի բանն բարեկամէ անտի քակի: Քակեսցին ամենք 'ի հաւատոյն. եւ այլն: *Սկսան քակել 'ի միմեանց և կարի մերձաւորքն: Զհայր և զորդի քակէր 'ի միմեանց: Յորժամ սկսանի գործ միանձնութեն, քակին յամենայն ընչից իւրեանց. Իգն: Եղիշ. Ի: Եւս. պտմ. Ի. 17: *Քակէր զանձն յերկրաւոր իրաց, և չօգտաշահս երկնաւոր իրաց. Երզն. մտթ:

ՔԱԿԵԼ. Διαλύω. Dissolvo. Լուծանել. ցրել. պէօզմէք. աւրել. գալըըմագ. գըրմագ. *Քակեսցի զխարդախութի բանաւէ փոխառաց քոց. Եր. ԾԸ. 6: *Զճշմարտութիւն ոք խորհելով քակել զնա: Քակեսցէ զիշխանութիւն զօրնորա զօտարաց կարծեաց՝ զինքն քակէ. Խոր. Ա. 5: Ե. 12: *Քակէ զբարեկարգութի հօգւոյն. Սարգ. Ե. զ. Գ: *Լուծեալ և քա-

կեալ է զօրուն մահու։ Զնորին զպարծանս նոցա քակել։ Զկնի քակելոյ (այսինքն արձակման) տունիցն գայր 'ի յորդանան. Ոսկ. յհ։ *Տանջանօք քակեալ զկենդաղն. այսինքն լուծեալ 'ի կենաց. Ոսկ. գծ։

ՔԱԿԻՉ. ա. Որ քակէ որ և է օրինակաւ. *Քակիչ անմահից տծոյն։ Ըստ մարմնոյ և ըստ հոգւոյ լինին քակիչք և տապականիչք։ Որ քակիչ օրինացն տուէին. Ճ. Ա։ Մագ. ծ։ Եղն. ժթ։

ՔԱԿՈՂԱԿԱՆ. ա. Ունօղ զզօրութիւն քակելոյ. քակող. քակիչ. *Հերձուածն քակողական է. Ոսկ. յհ. բ. 36։

ՔԱԿՈՐ, ոյ կամ ի. գ. Βόλβιτον. Stercus. Աղբ անասնոց. տպաւառ. գշկուր. թրիք. մանաւանդ չորացեալն. Բէր, ՓԻտհ, աԹար, ԲԷղէՓ. *Եդաւ քեզ քակոր արջառոյ փոխանակ աղբոյն մարդոյ. Եզեկ. դ. 15։ *Քակորով արջառոյ տանել զհացն. Նչ. եզեկ։ *Ծխօք քակոյք 'ի կրակ մի եկեսցեն (կամ այրեսցին). Եղիշ. բ։ *Եռեւ ծերն անգ քակոր, և տայ ցյովհաննէս. երթ 'ի գերեզմանն, և բեր անտի քակորս ('ի պէտս կրակի). Վրք հց. յ։

ՔԱԿՈՒԱԾ, ոյ կմ ի. գ. Քակեալ ծերպ. պատառուած. ծակ. Ճեղք. Եարըգ. ՓԷԼԷ. *Ընդ քակուած ինչ որմոյ 'ի ներքս մտանել (օձի)։ Եթէ տողեսցի վիշապն մահաշունչ մտանել ընդ քակուած որգւոյս. Սարգ. ա. դ. ի։ Սկեւ. ող։

ՔԱԿՈՒՄՆ. կման. գ. Քակելն, ելն (ըստ ամենայն առման). *Զմահն համարեալ ոչ շիջումն հոգւոյ, այլ քակումն և անջատումն 'ի մարմնոյ. Փիլ. իմաստ։ *Ի նշանակ քակման գժոխոց. Նխ. յէ։ *Ի քակումն արիանոսաց հերձուածոյն. Ա. որս. ծ։ *Ի քակումն մահու։ Ընկերութեան քակումն։ Առաջի արկանէին առ 'ի քակումն քնոյ։ Բաղմութիւն քահանայապետաց զքակումն հրէական կարգացն ցուցանէ։ Եւ բնութիւն տանց քակումն. Ճ. Ա։ Ոսկ. յհ. ա. 3. 28։ Եղն. ժթ։ Մխ. դպ։ *Տեսանէր զքակումն (այսինքն զցրումն) սիւնից գնդին. Փարպ։

ՔԱԿՈՒՑ. ա. Խախուտ. խարխալեալ. խարխուլ. *Ոչ պահանջեաց հաւատս (յանդամալուծէն), զի չինուած էր նորա քակուտ. Եփր. համաբ։

ՔԱԿՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. } Որ կարէ կամ
ՔԱԿՏԵԼԻ, լոյ, լեաց. } ունի քակտել
լուծանելի. բաժանելի՝ որպէս զբաղադրեալ. *Ցոլավութի՝ քակտական և լուծանելի է. Տօնակ։ *Տաղաւար քակտելի։ Վասն որոյ և մեք զքակտելիս մեր յարմարեսցուք (կամ յօրինեսցուք) քեզ հոգևորական տաղաւար. Նար. խէ։ Շար։

ՔԱԿՏԵՄ, եցի. ն. Καταλύω, ἐκλύω, καθαιρέω, καταδύνω, διασπάω. Dissolvo, destruo. Քակելով քակել. քանդել. քայքայել. խախտել. աւերել. եղծանել. լուծանել. *Զսեղանս քո քակտեցին։ Քակտեսցէ կոչուած զտուն նորա խայտառ։ Եթէ 'ի մարդկանէ իցէ խորհուրդդ այդ կամ գործդ, քակտեսցի. ապա թէ յԱյ է, ոչ կարէք քակտել զդոսա։ Քաղաքաց քո քակտեսցին առ 'ի չգոյէ բնակչաց 'ի նոսա։ Ոչ մնասցէ այդր քար 'ի քարի վերայ՝ որ ոչ քակտեսցի։ Քակտեցան փեղկք խորանի իմոյ։ Երկրաւոր տաճար շինուածոյս մերոյ քակտեսցի. ևն։ *Զմիաւորեալսն յօդս քակտէ։ Քակտին ամենայն յօդեալ յօրինուածք անդամոցն։ Քակտել և խզել զմիս սէրն։ Նախ քան զքակտել հոգւոյ նորա 'ի մարմնոյն։ Ցանկալ 'ի մարմնոյս՝ 'ի քակտել գերեզցին շինուածոյս. Ճ. Բ։ Ցմխ. ծէ. ծդ։ Ցհ. կթ։ Շար։ *Եթէ օրէնս քակտեմք։ Մեղքն քո քակտեսցին 'ի քեն յասուբն այցելութեան։ Մարդն քակտեցաւ։ Ի սիրելեաց քակտեալք. Լմբ. պարգ։ Մոգչ։ Նոննոս։ Լաստ։ *Հոգիք՝ որ 'ի մարմնոյ քակտեցին, տառէին ոչ մնայցեն. Եղն. ժթ։

ՔԱԿՏԻՉ՝. Տ. ՔԱԿԻՉ. *Ոչինչ քակտիչ լինել ինձ թուի բանից։ Քակտիչ օրինաց։ Նենգութի՝ սիրոյ քակտիչ է. Ան. բարյր։ Իգն։ Լմբ. ող։

ՔԱԿՏՈՒԹԻՒՆ. գ. } Տ. ՔԱԿՈՒՄՆ.
ՔԱԿՏՈՒՄՆ, ման. } Κατάλυσις. Dissolutio. *Զրհեղեղն նշանակաւ հոգեկան քակտութի է։ Այդ է ապականութ բոլոր իրի քակտուն պատճառ. Փիլ. լին։ Ցհ. իմ. Եղն։ *Ի տալ տեառն զպարձս քո 'ի քակտումն. Թուոց. է. 21։ *Հակառակամարտացն քակտումն։ Ի քակտումն երիցագունին պատուոյ։ Ի քակտումն հակառակորդացն զօրութեն. Փիլ։ *Ի քակտումն արիանոսաց։ Ի քակտումն սկիւթացւոց աղանդոյն։ Զնախնին առաւնդութեն մերոյ խնդրէք զքակտումն։ Նոքա քակտման էին գործունեայք. Խոր։ Ճ. Բ։ Փարպ։ Եղն. ժթ։ *Քակտումն 'ի մեղաց. Ճ. Բ։ Իսկ Շար. *Ընծիցն եղեր քակտմունս. խմա քակտիչ, լուծիչ։

ՔԱՀԱՆԱՅ. ի, ից. գ. Ἱερεύς. Sacerdos, sacrificus. Երէց. ուագն 'ի պաշտօնեայս տեառն՝ օծեալ, հաշտարար ընդ պատարագաւ, քաւիչ ժողովրդեան. որ 'ի հնումն էր տուեր, իսկ 'ի նորումս Ճշմարտուն. (երր. ԲօհէՆ.) 'ի յն. և լտ. նոյնպէս կոչի և չքահանայն կաւց. որ 'ի մեզ ուրոյն կոչմամբ Քուրմ ասի. *Մելքիսեդեկ արքայ շաղեմայ եհան հաց և գինի, քանզի քահանայ էր այ բարձրելոյ։ Քահանայքն՝ որ մերձենան առ տր՝ սրբեսցին։ Ահարոնի քահանայի (որ և քահանայապետ յաջորդէ ղևտացւոց)։ Յաջորդէ յուդայ ծագեաց տէր մեր, յորմէ ազգէ վասն քահանայից մովսէս ինչ ոչ Ճառեաց. և եւս առաւել յայտ է, թէ ըստ նմանութեն մելքիսեդեկին յառնելոց է այլ քահանայ. քանզի վկայեցաւ. թէ դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին մելքիսեդեկի։ Արար զմեզ թագաւորս, և քահանայս այ և հօր իւրոյ. ևն։ *Քահանայ՝ ըստ մերումս պատշաճեալ լեզուի՝ մաքրօղ կամ սրբիչ անուանի։ Սրբութեն հայցէ, քանզի քահանայ է, որ թարգմանի մաքրօղ կամ սրբօղ. և սրբէ զժողովուրդն աղօթիւք. Լմբ. պարգ։ *Երէցն՝ ուագ կոչի, և քահանայն՝ առաջնորդ (որպէս գահերէց). Նէր. Բրղ։ Տես և ԵՐԷՑ. Πρεσβύτερος. Presbyter. ամկ. Բաբաղ. ՓէրՓէր։ Անսովոր է հոլովք. *Եպիսկոպոսաց, և քահանայեաց, և սարկաւագաց. Գնձ։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԳՈՅՆ. ա. Ἱερώτερος. Ըստ յն. ոճոյ՝ որպէս Սրբազանագոյն. առաւել սբ և նուիրական. *Քան զմխիթար երկնլոցն քահանայագոյնք. Աճառ. Դէր։ *Մի՛ արդեօք լինիցիս քահանայագոյն քան զքահանայս. Վրք ոսկ։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԳՈՐԾ. ա. Որ առնէ զգործ քահանայութե. կամ պատարագիչ. *Քահանայագործն տծագործ է. Ոսկէփոր։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԳՈՐԾԵՄ. եցի. ն. Ἱερουργέω. Operor sacris, sacrifico. ἱερατεύω, ομαι, sacerdotio fungor. τελετουργέω, consecro, initio. Գործել զգործ կամ զպաշտօն քահանայի և քահանայութե. քաւել. նուիրագործել. պատարագել. կատարել՝ պաշտել. մատուցանել. ընծայել զհոգևորս. *Քահանայագործել զքո անարատ մարմինդ և զպատուական արիւնդ։ Քահանայագործեալ հօր զիւր մարմինն։ Քահանայագործել հանճոյական պատարագ զանձինս ձեր։ Իշխանական համարձակութեն զփրկութ մեր քահանայագործէ։ Քահանայագործելն քնի է սրբելն զմեզ. Պարգ։ Պրղմ. լբ։ Շ. ա. դ. իգ։ Լմբ. պարգ. խ ող։ *Յոր օր տեսուր քահանայագործէր(այսինքն զոհէր)ըստ թուոյ որդւոցն. Մխ. առակ։ Տես և ՔԱՀԱՆԱՑԵԼ, ՔԱՀԱՆԱՅԱՆԱԼ, ԿԱՏԱՐՈՂԱԳԵՏԵԼ, ԻՂԱԳԸԼԽԵԼ. ՍՐԲԱԶԱՆԵԼ։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԳՈՐԾԵԼ. որպէս Քահանայ առնել. ձեռնադրել կամ օծել 'ի քահանայութի. *Դնէ զարքայական զձեռն իւր 'ի վերայ ոսկց իւրոց առաքելոցն, և քահանայագործէ զնոսա. Զքր. կթ։ *Արժանագէս քահանայագործեալ (սբ քահանայք), և կրկին պատուոյ արժանացեալ. Ոսկէփոր։ *Նոցա յաւէտ պարտ է սրբել զայլսն, և պաշտել առանց մեղանչելոյ՝ զտծ, որք քահանայագործեցան. Մէկն. ղևտ։

Ըստ հեթանոսաց՝ Զօհել. նուիրագործել իբր սրբազան ինչ. Καθιερόω. Consecro, devoveo. *Քահանայագործեցին այսպիսի բաներս զհամբաւս իւր, և զպատկերս և զբագինս. Պղատ. օրին. է։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερουργία. Rei divinae peractio, sacrificium. τελετουργία, consecratio, initiatio. Քահանայագործելն. գործ քահանայութե. նուիրագործութի. պատարագ. եւս և միրոնուն. և Զոհագործութի. *Քան զամենայն օրինաւոր քահանայագործութիւն պայծառագոյն և մաքրագոյն։ Ի ձեռն որդւոյն իւր քահանայագործուե։ Որ պաշտպանող քահանայագործութեն բարեխօսութեամբ ընդ ամմէ հօր սրբէ զմեզ օր ըստ օրէ. Աճառ. Տոնաբ։ Լմբ. ող։ *Վերստին արժանի լինել քահանայագործութե... Այնպիսիքն ոչ են արժանի 'ի կեանս իւրեանց քահանայագործութիւն առնելոյ. Շ. ընդհ։ *Մկրտեաց զնոսա... կացեալ երիս ժամս լռյն 'ի վերայ սուրբ քահանայագործութեանն. Զենոբ։ *Զկնի քահանայագործութեն ամբարձեալ ահարոն զձեռս. Վրդն. ղևտ։ *Սա յայտնեաց զերախտական քահանայագործութիւն եկեղեցւոյն. (այսինքն է քրմութի և պաշտամունք նորա). Նոննոս։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԶԱՐԴ. ա. Զարդարեալ քահանայութբ կամ սրբութբ. *Ի յոգնախումբ ժողովարանի 'ի համօրէն քահանայազարդ դասուց բարեբանեսցիս. Պէտ. վերջ։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԹԱՂ. ի. գ. Թաղումն քահանայի վախճանելոյ. կարգ պաշտաման 'ի թաղման քահանայի. Մաշտ։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ἱερατικός, Sacerdotalis. ἱερότατος, sacrosanctus. Սեպհական քահանայի և քահանայութե. սբ. նուիրական. *Պատմուճանս քահանայականս։ Զքահանայական զգեստ. ա. Եզր. է. 45։ ը. 18։ *Ո՛վ տծային և քահանայական դլուխ։ Բազմեցուցին 'ի քահանայական դահոյս։ Քահանայական խորհրդածութեամբք, կամ շնորհիւ։ Քահանայական աղօթիւք։ Աղօթք քահանայականք։ Քահանայական նուիրմամբ. Աճառ։ Ճ. Բ։ Ցմխ։ Մանդ։ Խոր։ Նար։ *Քահանայական տահմ թէպէտ և աղքատ իցէ, մեծապատիւ է հոգւորօք. Մխ. առկ։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆՔ. գ. որպէս Քահանայք. որ են 'ի քահանայական կարգի. *Վարդապետօք, քահանայականօք, կուսանօք։ Առաքեալք և մարգարէք և վարդապետք՝ ամենայն քահանայականօք. Նար. եգ։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԻՑ. կցի, ցաց. գ. Συνιερεύς. Collega in sacerdotio. συμπρεσβύτερος, sympresbyter. Դասակից քահանայից. երիցակից. *Քահանայակցի տիմոթեայ 'ի գիտնեսիոսէ քահանայէ։ Ի քահանայէ 'ի գիտ

նախատէ (ասէ) առ քահանայակիցս տիմոթէոս. Դիոն. երկն. յորմէ և Սարգ. ա. պ. ծա: *Զորոշեալն 'ի միոյ քահանայէ և ամենայն քահանայակիցք նորին նմանապէս 'ի բաց որոշեսցեն յինքեանց. Ղ. ընդհանր:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՁԵՒ. ա. Որոյ ձեւն կամ զգեստն է որպէս քահանայի. *Ետես յերազի այր մի քահանայաձեւ. Կլիմաք:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ἱερατεύω, ομαι. Ordinor in sacerdotium, consecror. & Sacerdotio fungor. եբր. ֆէհէն. Քահանայ լինել՝ օծանիլ՝ ձեռնադրիլ. *Մատուցես առ քեզ զԱհարոն զեղբայր քո և զորդիս նորա՝ քահանայանալ ինձ: Ոյովք քահանայանայցէ: Օծցես զնոսա, զի քահանայասցին ինձ: Քահանայացան եղիազար և իթամար ընդ Ահարոնի հօրն իւրեանց. Ել. իը: Թուոց. գ: *Եղև ինչ պատճառք աղքատութե քահանայացելոցն. Փիլ. ժն. ծբ: *Նոքա են արժանի հոգւոյն սրբոյ օծման, և քահանայանալ նմա. Ցճխ. է: *Եւ ոչ 'ի քահանայանալն և փառաւորել հօրն՝ երևեցաւ պերճացան նորա. Խոր. բ. 77: *Որ շնորհացս և ճշմարտութես քահանայացան, որդւոյն նմա արեանս սպասաւորել կարգեցան. Խոսր. պտրգ:

Կամ Վարել զպաշտօն քահանայութե. քահանայագործել. *Եւ եղև 'ի քահանայանալն նորա. Ղկ. ա. 8: Ուր Իգնատ. *Զինչ արդեօք քահանայանալն իցէ. փոխանակ ասելոյ քահանայագործել՝ քահանայանալ գրեալ է: Անհնարին է նմա այլ քահանայանալ, այլ արտաքոյ ապաշխարել: Քահանայանալ 'ի վերայ սրբանենգ ժողովրդոց ոչ կարեմ. Կանոն: Փարպ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏ. ի, աց կամ ից. գ. Ἀρχιερεύς. Summus sacerdos, pontifex. Պետ և գլուխ քահանայից կամ քահանայութե. 'ի հնումն ահարոն և յաջորդք նորա՝ գլխաւոր գործակցօք. 'ի նորումն Ճշմարիտ քահանայապետ յաւիտենից քս, և փոխանորդք նորա՝ և յաջորդք առաքելոց և օրինաւոր առաջնորդք եկեղեցւոյ. որ և ՀԱՅՐԱՊԵՏ ասին. որպէս եպիսկոպոս, արքեպիսկոպոս, պատրիարգ, կաթողիկոս, պապ. *Քահանայապետն օծեալ: Կարգեցան քահանայապետքն զգեցեալ զպճղնաւորն: Ծերոցն հրէից, և քահանայապետից: Պահապանաց տաճարին, և քահանայապետից: Թագաւորօքն մերովք. և քահանայապետօքն մերովք: Զօրանային բարբառք նոցա, և քահանայապետիցն. և այլն: *Այսպիսի և վայելէր մեզ քահանայապետ՝ սբ, անմեղ, անարատ: Նայեցարուք ընդ առաքեալն և ընդ քահանայապետ խոստովանութեան մերոյ ընդ յս քս: Ունիմք այսուհետև քահանայապետ մեծ՝ անցեալ ընդ երկինս՝ զյս որդի այ. և այլն: *Ինքն քահանայապետ, և ինքն պատարագ. Խոսր: *Քահանայապետ այ, և պատմօղ աստուածային օրինաց՝ տէր սբ գրիգոր: Ի յիշատակի քահանայապետացս աստուծոյ: Ընդ քահանայապետս աստուծոյ օրինօք պատուեալս. Շար. Տես և ՀԱՅՐԱՊԵՏ, և ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ, և ՊԱՊ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏ. Ἱεράρχης. Hierarcha. Դասապետ հրեշտակաց կամ սրբազան պաշտօնէից յերկինս. (ըստ յն. սրբազանապետ.) *Քահանայապետք առաջին: Քահանայապետք երկրորդ: Առաջին յերկինս քահանայապետք: Երկրորդին դասու քահանայապետք: Երրորդ 'ի յերկինս քահանայապետք: Ի գերիմացական քահանայապետութեն քահանայապետք. Շար: Ղ. հրեշտ:

Իբր Քրմապետ. *Քահանայապետն կռոց. Վրք հց. ծէ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԲԱՐ. մ. Ἱεραρχικῶς. Hierarchice. Իբրու քահանայապետ կամ սրբազանապետ. քահանայապետապէս. *Անհասանելի նմանութե աստուածոց իմացութեց քահանայապետաբար երևեալք: Ոյք են ('ի հրեշտակս), որք մեզ քահանայապետաբար վերաբերացուք եղեն. Դիոն. երկն: Մաքս. 'ի դիոն:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԳՈՅՆ. ա. Գերագոյն 'ի քահանայապետական կարգի. *Քահանայապետականութիւն է ամենայն քահանայապետութե քահանայապետագոյնն միահամուռ լրումն. Մաքս. 'ի դիոն:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἱεραρχικός, ἀρχιερατικός. Pontificius, pontificalis. ἱερώτατος, sacrosanctus, sanctissimus. Սեպհական քահանայապետի և քահանայապետութե. սբ. սրբազան. *Եւ զայս յուշ առնեմ քում քահանայապետականիդ հանճարոյ: Եղելոյ 'ի կարգի քահանայապետականի: Քահանայապետական իշխանութի, կամ սբ ժողով. աթոռ, օրհնութի, հայցուածք. Դիոն. երկն: Պրգմ.ճ: Մագ. ա: Լմբ. ստ. Ն պտրգ: *Ո՛վ գրիգորիոս քահանայապետական գլուխ. Իգն. յաջբ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱՊԷՍ. մ. Որպէս բուն քահանայապետ. քահանայապետաբար. *Քահանայապետապէս . . . մարմնոյդ նուիրամամբ... քաւութի շնորհես. Նար. ծգ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԵՄ, եցի. ն. չ. Ἀρχιερατεύω. Pontifex constituor, summo sacerdotio fungor. Քահանայապետութի առնել, և Քահանայապետ լինել, կարգիլ. առաջնորդել 'ի սրբազան կարգի. *Յանդիման երևեաց հօրդ քահանայապետեալ մեզ: Ելեալ յերկինս երկնից՝ զամենեսեան զմեզ քահանայապետելովն իւր սրբէ. Լմբ. պտրգ. Ն ող: *Նախ եբրայեցւոց քահանայապետեաց ահարոն. Եւս. քր. բ: *Իբրու 'ի նոյն խակ յածուէն քահանայապետել նոցունց: Երիցագոյնն և մերձ առ ած իմացութեց բարեզարդութի 'ի կատարողապետականէն լուսափայլութե քահանայապետեալ. Ղ. հրեշտ: Դիոն. երկն: *Նուաստագունիցն կարգաց իւրաքանչիւր ոք առաջինն քահանայապետէ. իսկ վերնագունիցս այսոցիկ զարդու քահանայապետութես՝ ած քահանայապետէ. Մաքս. 'ի դիոն. (այսինքն որպէս սրբազան պետ լուսաւոր լինի. առաջնորդէ:)

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀρχιερωσύνη. Summum sacerdotium, pontificatus. Քահանայապետն գոլ և Իշխանութի՝ պաշտօն և գործ քահանայապետի 'ի հին կամ 'ի նոր օրէնս. *Զանայր յակոբոս վասն քահանայապետութե: Գլուխ քահանայապետութե: Ի քահանայապետութե աննայի և կայիափայ. ևն: *Յափշտակել կամեցան զքահանայապետութիւն յահարոնէ. Սարգ. յուդ. է: *Դադարեաց յազգէ նորա քահանայապետութի: Բարձցի քահանայապետութիւն յազգէս (յդ 'ի ցեղէ իմմէ): Ո՛վ որ նստցի յաթոռ նորա յաջորդելով զպատիւն քահանայապետութեն. Խոր. գ. 66: Ճ. Բ: Վրք ոսկ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. Ἱεραρχία. Hierarchia, sacer ordo. Սրբազնապետութիւն կամ դասապետութի հրեշտակաց. *Քահանայապետութի է՝ ըստ իս, կարգ սրբազան, և հանճար և ներգործութի առ աստուածանմանութի, մինչ որ քահանայապետութե տեսցէ, զամենեցուն միահամուռ սրբազանիցն ասէ զկարգ. Դիոն. երկն. Ն էջէշ: *Մեծն դիոնեսիոս յերիս կարգս բաժանէ զինն դասուց երկնաւորաց քահանայապետութիւն: Պետութիք բարձրացեալք 'ի քահանայապետութե երրորդ: Զերկնաւոր քահանայապետութեցն կատարելով զաստուածախմբութե տօնս, Ղ. հրեշտ: Շար: ժմ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԷՍ. մ. Որպէս քահանայ՝ ըստ հին կամ նոր օրինի. *Ա՛չ քահանայապէս ընդ ահարոնեան ակար օրինին մտանէր: Զուարթնոցն բան իմն ընծայեցեր մարգարէն փրկական քահանայապէս և քաւչապետաբար մաղթել. Նար. ծդ. ււ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Վարումն քահանայութե. քահանայական պաշտօն և քաղաքավարութի. *Զի յառաջագոյն իսկ 'ի կարգս քահանայավարութեն իւրաքանչիւր ոք տարեալ հաստատեսցի. Ցհ.կբ:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Ἱερατεῖον. Sacrarium. Տեղի քահանայութե՝ քահանայագործութե՝ սրբութե. սրբարան. քաւարան, տաճար. խորան. սեղան. բեմ. *Առաջի սբյ բեմին զնէ զնա յանդս քահանայարանին: Թաղեցին զնա 'ի վկայարանի սբց առաքելոց 'ի ներքս 'ի քահանայարանին՝ առաջի սբ և ածընկալ սեղանոյն: Քահանայարանն պատառէր զձորձս իւր (տաճարն զվարագոյր): Արտաքեալ քահանայարան զգարեգին. Դիոն. էկէղ: Ճ. Բ: Բրս. մրկ: Վրդն. օրին:

ՔԱՀԱՆԱՅԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Քահանայ առնել. ձեռնադրել 'ի քահանայութի. *Ձեռին իմն երևեալ ըստ օրինի քահանայապետին, և ըստ խորհրդոյն քահանայացուցանել զնա: Ի մարմնական շահավաճառութե պէտս քահանայացաք, և քահանայացուցաք. Նիւս. 'ի սոփն: Լմբ. պտրգ:

ՔԱՀԱՆԱՅԵՄ. եցի. չ. Ἱερατεύω. Sacerdotio fungor. Քահանայութի առնել. քահանայանալ, և քահանայագործել. *Մի յամենեցունց ընտրեցաւ քահանայել. Փիլ. ժն: *Մերձ յերուսաղէմ բնակել՝ քահանայել և մարգարէանալ: Գնաց առ ոգէսոս, թէ քահանայ եմ. և կարգեցաւ քահանայել. Մխ. Երեմ. Ն առակ. չէ: *Մարթ ոչ կարասցէ քահանայել առանց կատարման և օծման հոգւոյն. Սարկ. հայ: *Քահանայելն (ոչ քահանայից՝) անկերելի է. Եփր. աւետար:

ՔԱՀԱՆԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερατεία, ἱερωσύνη. Sacerdotium. Քահանայ գոլ. կարգ՝ իշխանութի՝ պաշտօն և գործ քահանայի. երիցութի. և Քահանայապետութի. (եբր. ֆէհհօնա, ֆահէն.) *Եղիցի նոցա այն՝ ինձ 'ի քահանայութի յաւիտենական: Պահեսջիք զքահանայութի ձեր. և պաշտեսջիք զպաշտօն քահանայութե ձերոյ: Զպատմուճանս քահանայութե: Ցանձն առարին նմա զքահանայութիւն (այսինքն զքահանայապետութի): Ի փոփոխել քահանայութեն՝ հարկ էր և օրինացն փոփոխումն լինել. ևն: *Ոչ ոք է արժանաւոր մեծին այ զենման և քահանայութեանն, որ ոչ յառաջագոյն զինքն յանդիման կացոյց այ պատարագ կենդանի. Աթ. որս. ծ: *Ուխտին, և քահանայութեանն (այսինքն դասուց քահանայից): Ամենեցուն իշխանութի է միաբանել 'ի սաղմոսն, և զաւարտումն՝ քահանայութեանցն հաւատալ: Տայ ապա և եպիսկոպոսն զխաղաղութի, զի նա է գլուխ քահանայութե. Աթան: Խոսր: *Քահանայութի ըստ ասորւոց լեզուին հարստութի թարգմանի, որ է փառաւորութի երկնաւոր և հոգևոր բարեաց. իսկ ըստ հայոց լեզուիս՝ քաւիչ թարգմանի. Մխ. առակ:

ՔԱՀԱՆԱՅՈՒԹԻՒՆ. որպէս Քահանայապետութի կամ դասակարգութի հրեշտակաց. *Ո՛վ քահանայապետ սբ (գրիգոր), վերնոյն և հրեշտակական քահանայութեն կարգակից: Միջին և վերջին քահանայութի անմարմնոցն. Երգն. չս. Ն Տ. խորան:

Ըստ հեթանոսաց՝ Քրմութի արանց և կա

նանց. Ἱερωσύνη. Sacerdotium. *Ցաճախանցն քահանայք, որոց խակ իցեն արժանի քահանայութեանն. Պղատ. օրին. ԺԲ։

ՔԱՀԱՆԱՅՈՒՀԻ, հւոյ. գ. Ἱέρεια, ἱέρη. Antistita, sacerdos femina. Կին քահանայի 'ի հեթանոսս. և կին երիցու. Երէցկին. *Օրհնեալք միայն 'ի կանայս՝ չրթամբք քահանայուհւոյ (եղիսաբեթի). Նար. խաչ։

Եւ Քրմուհի. կին պաշտօնեայ դիցն. *Հաւանեցուցանէ և զքահանայուհին զպիսթիայ։ Ո՞ր գոմեա՝ արտաքսեայ քահանայուհի. Նոննոս։ Ճ. Ա։ *Առաջի կայր սորա քահանայուհին՝ բերելով ինչ առ ձեռս թաքուցեալ. Պղատ. օրին. Ժ։ *Հաստատել պարտ է քահանայս և քահանայուհիս՝ տաճարապետս լինել տնոցն. անդ. ԺԲ։ *Քահանայացն և քահանայուհեացն հանդերձ օրինապահօքն՝ խափանելով։ Օրինապահք և քահանայուհիք և քահանայք տանջեսցեն. անդ. Է։

ՔԱՀԱՆԱՅՕՐԷՆ. մ. ա. Քահանայաբար. և քահանայական. *Օրհնէ զնուա քահանայօրէն աւանդութեամբ՝ առնելով. Ճ. Գ։

ՔԱՀԵՄ. եցի. ն. Որպէս Գահել. վարել. չուել. կամ Քաւել, սրբագործել. *Զգեօղս և զագարակս առ բարի նախանձ քահեալ՝ առնէին բնակութիւն կրօնաւորաց. Լաստ. ժ։

ՔԱՂ. ի, ից կամ աց. գ. Τράγον. Hircus. Որձ այծ. քօշ. նոխազ. Էրքէք բէքէ, Բէյօ, Նիհող. *Զքաղս, և զամենայն այծս կապոյտս և զպիսակս։ Քաղք, և խոյք։ Ըզքաղն և զխոյս։ Այծս երկերիւր, քաղս քսան. մաքիս երկերիւր, խոյս քսան. Ծն. Լ. ԼԱ. ԼԲ։ *Նման այծից քաղաց, և ձիոց մատակախաղից. Մանդ. Ը։ *Զեղջերուաքաղն իմացաւ կենդանի ինչ յեղջերուէ և 'ի քաղէ, զոր բնութիւն ոչ գիտէ. Անյ. սահ։ *Կըռծոնս յայծի հեծեալ 'ի վինջապապչակին քաղ սալասմբակ. Մագ. Ժ։

ՔԱՂ. գ. Որպէս արմատ Քաղելոյ. Քաղելի խոտ անպիտան և վնասակար. դալճ. որ և ԳԱՑԼԻՈՑ. *Զի զչար քաղն խլելով բուն սերմանցն մատուցի յօգնականութիւն։ Զեկամուտ քաղն չար կամացն և չար խորհրդոց խլել խոստովանութեամբ. Պիտ։ Ցճխ. Է։ *Հանել զքաղ նորա (զոլթոյ). Եփր. ամէփար։ *Քաղ երկրի ոչ եթէ այլուստեք լինի, այլ յարհամարհանաց և 'ի ծուլանաց. Եփր. համաբ։

ՔԱՂ ՀԱՆԵԼ. կամ
ՔԱՂՀԱՆԵԼ.
ՔԱՂԱՀԱՆ ԱՌՆԵԼ. Նոյն և ամփոփող. հընել, փոխնել. Ἐκτέμνω. Excido, exseco. ἐκτίλλω, evello. ἐκριζόω, eradico. Քաղել կամ խլել զվնասակար խոտս. քաղելով ժողովել զոր հաճոյ կամ անհաճոյ թուիցի. *Այնչափ յանդգնեալ սատանայական հոգւոյն, մինչև 'ի պատգամաց հոգւոյն սրբոյ քաղհանել, զիէս աւետարանի քնարել առնել, և զինչ իւրն զխոստն 'ի բաց թողուլ։ Ելանէ սերմանահանն՝ կամ 'ի վար, կամ 'ի քաղհանել զվնասակար բանջարս. Եղնիկ։ Ոսկ. մ. Բ. 19։ *Այս են բոյսք չարութեան, զոր ժիր մշակքն քաղահան առնեն, և զքարի բոյսն աճուցանեն. Ցճխ. ԺԵ։ *Մի գուցէ մինչ զորոմն քաղահան արարեալ խլիցէն, խլիցի ընդ նմա և ցորեանն։ Դուռ կանոնս քաղահան սրտմանն 'ի ցորենոյն արարեր. Բուզ. Ը. 13։ *Անխոնջ փորեն, պեղեն, քաղհնեն, ստածեն։ Քախնելն, որ է թէժպղէմիշ ընելն. Վստկ. Բ. ԻԵ. ուր և ԼԲ. կայ Քախնիչ, իբր գործի քաղահան առնելոյ։ Որպէս և Եփր. առ Լէհ. *Քախմամբ եղեճաց սրբի պարտէզն։

ՔԱՂԱԴԻՐ, դրի. գ. Փախաթ. փախաթեայ բարձ կամ անկողին. Խըտէր, հասըր. *Ես ինձ ած զբազմադիր և զմաշկեակս... Ինձ զնա 'ի վերայ քաղադրի... Տեսեալ զնա 'ի վերայ քաղադրին. Վրք հց. Յ։

ՔԱՂԱԴՐ. Տ. ՔԱՐԱԴՐ։

ՔԱՂԱԾՈՅ, կամ ծու. ա. գ. Քաղեալ՝ կրկնեալ բան. ծաղկաքաղ. քաղուած. բովանդակութիւն. փաղած, փաղաւած։ *Սկսեալ քաղածոյս յաճախից գրոց կարճ 'ի կարճոյ համառօտիւք ընդ բնաւս անցեալ։ Իբրև ըզքաղածու փոխս յամենայնէ կայ աստ զօրութիւն. Ասող. Բ. 1։ Վրդն. ող։

ՔԱՂԱԿ. ի, այ. գ. Քաղ փոքրիկ. քօշիկ. նոխազուկ. *Փաղաքչական. որգոն, այրիկ, քարուկ, խաձկորակ, քաղակ. Թը. փէր։

ՔԱՂԱՀԱՆ, ԱՌՆԵԼ. Տես ՔԱՂ. և զորս զկնի։

ՔԱՂԱՀԵՂՁՈՅՑ ԼԻՆԵԼ. Հեղձնուլ քաղիւք, այսինքն զաղձիւք, վնասակար խոտովք և փշովք. *Փուշ իբրև 'ի խոպանի... Բուրաքանչիւր ոգւոյ քաղահեղձոյց լինել 'ի չորին. Գէ. եւ։ Որ վկայակաւ գրի յօրինակն Ոսկ. եւ. *Զիւրաքանչիւր հոգւոյ քաղաքահեղձոյցն լինելոյ 'ի չարին։

ՔԱՂԱՔ. ի, աց. գ. Πόλις. Civitas. ἄστυ, urbs, astu. (լծ. ասիթանէ. տես և ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ. և ԹԱԳԱՒՈՐԵԱԼ ՔԱՂԱՔ.) Բնակութիւն բազմութեան մարդկան իբր քաղելով ժողովելոյ 'ի մի վայր. շինուած բնակութեանց՝ բաժանեալ 'ի տունս տունս և 'ի փողոցս և 'ի հրապարակս. և ներքին իսկ բնակիչք. շէհր, շէհիր, մէտինէ. մըտ, պէնէտ. *Շինէր քաղաք, և դնէր զանուն քաղաքին յանուն որդւոյ իւրոյ ենովքայ։ ժառանգեսցէ զաւակ քո զքաղաքս հակառակորդաց իւրոց։ Ալք անօրէնք հուր հարին զքաղաքէ։ Ամենայն քաղաքն եւ ընդ առաջ յսի։ ժողովեցին երկու և երեք քաղաք 'ի մի քաղաք՝ ըմպել ջուր։ Պատերազմէր ազգ ընդ ազգի, և քաղաք ընդ քաղաքի։ Ստորահանդակքն երթային քաղաք 'ի քաղաքէ (փողէ փողոփ)։ Ծերքն և հայրապետքն 'ի քաղաքս քաղաքս (զանազան կմ ամէն մէկ փաղըշըներու մէջ)։ Տալ հրովարտակս 'ի քաղաքս քաղաքս առ զօրավար զօրավար։ Ի ժողովել բազում ժողովրդոց, և ըստ քաղաքաց քաղաքաց եկելոցն առ նա։ Պատուէր ետ քաղաքացն հրէաստանի մատուցանել զոհս քաղաքի քաղաքի. ԵՆ։ *Ի թագաւորն քաղաքաց 'ի հռովմ քարոզ առաքէր քմի. Կոչ. ԺԵ։ *Ըստ քաղաքի քաղաքի նաւահանգիստքն են։ Քաղաքի քաղաքի և աշխարհի աշխարհի զհաւատոցն քմի ընդհանուր ծանօթս տալով. Փիլ. Նխ. Ք։ Ագաթ։ *Զասուսերս իւրեանց արբուցին յաբենէ քաղաքին (այսինքն քաղաքորեաց). Ցհ. ԿԲ։

ՔԱՂԱՔԱԲԱՇԽ. ի, աց կամ ից. Տ. ՔԱՂԱՔՕՐԷՆ. Ἀστύνομος. Aedilis. *Քաղաքաբաշխք... յարգարօղք քաղաքին, և այլն. Պղատ. օրին. Է։ *Քաղաքաբաշխաց դարմանել զքաղաքն. անդ։ *Դատեսցի առ 'ի քաղաքաբաշխացն. անդ. օրին. Ը։ *Առ իշխանն քաղաքաբաշխացն տարցի։ Քաղաքաբաշխիքն առնել զսա են. անդ. Թ։

ՔԱՂԱՔԱԲԵՐԴ. ի, ից. գ. Բերդաքաղաք. քաղաք բերդաւոր կամ բերդանման. ամուր. *Հանդէպ հարաւոյ քաղաքաբերդին վանի։ Էր 'ի սահմանս քաղաքաբերդին ռափնայ. Արծր. Ա. 10։ Ոսոհ։

ՔԱՂԱՔԱԲՆԱԿ ԼԻՆԵԼ. Բնակել կմ նստել 'ի քաղաքի։ Պիտ։

ՔԱՂԱՔԱԳԻՒՂ. կամ գեւղ, գեօղ, գեղ, ի. ից. գ. Κώμη. Oppidum, vicus. Գիւղաքաղաք. աւան. գաւառ. *Գայր հասանէր 'ի քաղաքագիւղն բագուան, (որ և) գեղ աւան։ Շինեաց զաւանս զայս, որ եղև քաղաքագիւղ՝ վաճառաց։ Մերձեալք 'ի քաղաքագեօղն՝ որ կոչի աւետ։ Ի քաղաքագեօղն շաւարշան. Ագաթ։ Խոր. Բ. 62։ Փարպ։ *Եկեալ 'ի քաղաքագեւղն կառաւ։ Իջանէաք 'ի քաղաքագեղն մեղտի. Զենոբ։ *Հիւրանոցս և անանկանոցս 'ի քաղաքագեօղս և յաւանս։ Բնակեցուցանելով զնա 'ի քաղաքագեօղն աւան։ Սա էր 'ի քաղաքագեղէն գառնւոյ. Ցհ. ԿԲ։

ՔԱՂԱՔԱԳՐԵԼ, եւ. որ և ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԵԼ. Մուծանել կամ մտանել 'ի գիր ըզնակչաց քաղաքի. փաղէ փէֆթէրը խօթէն՝ ճըտնալ. *Ո՞չ է պատշաճ ընդ ծառայս քաղաքագրիլ ամենեցունց սեառն և գլխոյ. Անթիպատր. ծն։

ՔԱՂԱՔԱԺՈՂՈՎ. ա. Δημοτελής. Popularis, publicus. Բազմաժողով, յոքնախումբ բազմութիւն քաղաքացւոց միաբան. *Ընդ ամենայն տեղիս՝ ուր և հասանէր հրաման հրովարտակին, զաւառակոյս քաղաքաժողով ուրախութիւն լինէր հեթանոսացն. Գ. Մ. Ը. 1։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Πολιτικός. Civilis. ἀστεῖος, urbanus. Սեպհական և վայելչական քաղաքի կամ քաղաքացւոյ. քաղաքային. փաղէ յօլօր. շէհրի. *Քաղաքականս ուսանել կարգս։ Բազում գործս քաղաքականս յարդարեալ։ Քաղաքական օրէնս եդեալ. Խոր. Ա. 2։ Ցհ. ԿԲ։ Ը. Լեռ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ. որպէս Քաղաքացի. քաղաքենակ. գիտակ քաղաքական կարգաց. *Զքաղաքականս, և զդեղձուկս։ Կրօնաւորք՝ քաղաքականաց վարուք վարին։ Պատուականաց և ռամկաց, քաղաքականաց և գեղջկաց. Ցհ. ԿԲ. Ճ. Ը։ Նար. Գ։ *Ունիմք սատել քաղաքականացն և օրինագրացն՝ որ յայնժամ էին. Պղատ. օրին. Գ։ *Եւ զի քաղաքականք էին, բազում փոյթ յանձին կալեալ (զուսմանց). Եզն. փէր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ. ա.
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՆ. գ. Πολιτικός, ἡ πολιτική. Politica, reipublicae administratio. Քաղաքավարական. գրող կամ գրուած զքաղաքավարութէ. և Քաղաքականութիւն. քաղաքավարութիւն. արուեստ և գիտութիւն բարեկարգութեան քաղաքի. *Ի քաղաքական շարադրութեանց մի գիտաւորութիւն ունին արուեստ և պղատոն։ Քաղաքական իմաստասէրն կամի նմանիլ այս։ Զգործականն (մակացութեան) արուեստականքն յերիս բաժանեն. 'ի քաղաքականն, 'ի տնտեսականն, 'ի բարոյականն։ Բարոյականն 'ի անօրինականութիւն տեսանի, և անօրինականն 'ի քաղաքականութիւն։ Համակարգոյ քաղաքականն գործականին, և անօրինականն քաղաքականին. Սահմ. Բ. ԽԲ։ *Ցուցագս քաղաքականին։ Քաղաքականացն նախագիր քերականութեան. Տօնակ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. մ. Քաջ քաղաքական կամ քաղաքավար. գեղեցիկ քաղաքավարութեամբ. *Քաղաքականագոյն և ծաղրապէս յանդիմանէր. Նոննոս։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Πολιτεία, πολίτευμα, ἡ πολιτική, τὰ πολιτικά. Politica, urbanitas, civilis administratio. Քաղաքականն գիտութիւն, կարգ, և տնտեսութիւն. քաղաքակցութիւն, և առաքինի քաղաքավարութիւն ըստ օրինաց քաղաքի, կամ որպէս քաղաքակից ընդ քաղաքացիս. *Ի քաղաքականութեանս... պղատոնի եղանկի մակագրեալ՝ քաղաքականութիւն. իսկ արիստոտէլես յոքնակի՝ քաղաքականութիւնք. Սահմ. Ժ։ *Ամբիծ լինիցի իշխանն յիշխանութեան, քաղաքացին 'ի քաղաքականութեան։ Ո՛չ քաղաքականութեան պարապեալք. Լմբ. ող։ Ցհ. ԿԲ։ *Ցանդըրանկութիւն երկնայնոյ քաղաքականութեանն գրեցան։ Մեր քաղաքականութիւնն՝ առ է (պօղոս), յերկինս է։ Մեք յերկնաւոր քաղա-

քականութեան յերկիր կործանեցաք։ փոփոխեալ յերկնային քաղաքականութիւն։ Զածն օրհնել և փառաւորել՝ այնոցիկ քաղաքականութեանցն արժանաւոր եղելոց. Յհ. իմ. եկեղ։ Սրփ. ա. յհ. ա։ Մանդ. ծէ։ Մագ։ Աֆոտ. յայտ։

ՔԱՂԱՔԱԿԻՑ, կցի, կցաց. ա. Συμπολίτης. Concivis. ἰσοπολίτης, aequo jure civis. πολίτης, civis, municeps. παροικῶν, cohabitans. Նորին քաղաքի քաղաքացի. բնակակից 'ի նմին քաղաքի՝ 'ի բնէ կամ իւիք իրաւամբք ազատութեան. համշէհրի. հեմշէհրի. հէմչէհրի. *Առաջի ամենայն քաղաքակցաց իմոց։ Ի բերանս ամբարշտաց որոգայթ քաղաքակցաց։ Արհամարհէ զքաղաքակիցս (իւր) այր պակասամիտ։ Ի վերայ իւրեանց քաղաքակից հերքայեցւոց։ Կոչել 'ի հարսանիսն զաւմիկ քաղաքակիցս իւր։ Զոսսա քաղաքակիցս աղեքսանդրացւոց համարել։ Աղեքսանդրացւոց քաղաքակից արժանիս համարել։ Զնոսա քաղաքակիցս իւր՝ հաւասարս աթենացւոց կացուցանել։ Ընտանիք այ, և քաղաքակիցք սրբոց. եփ։ *Հրեշտակաց դասակից առնէ, սրբոց քաղաքակից։ Տուր դատ առնել ըստ ոտոխին, զրկող մարմնոյ՝ քաղաքակցին. Խոսր։ Յն օրհն։ *Պօղոս՝ մեռեալ աշխարհի ... և մեք քաղաքակից եմք աշխարհի. և յայժ փութամք լինել քաղաքակից երկրի ... Նոքա քաղաքակիցք երկնից, մեք աշխարհիս. Ոսկ. եբր։

ՔԱՂԱՔԱԿՑԻՄ, եցայ. չ. Քաղաքակից լինել. քաղաքացի գրիլ. *Առ նոսա կացեալ էս, և նոցուն քաղաքակցեալ. Զքրոնկ։

ՔԱՂԱՔԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաղաքակցին գոլ. *Եւ այս չար կարծի մարդկան՝ նոցա քաղաքակցութեան, որք անմարմին որոգայթիւքն ըմբռնեն։ Գտայց զսրբոց քոյ քաղաքակցութի. Լմբ. ծղ։

ՔԱՂԱՔԱՀԵՂՁՈՑՑ. Տ. ՔԱՂԱՀԵՂՁՈՑՑ։

ՔԱՂԱՔԱՄԱՅՐ, մօր. գ. Μητρόπολις. Metropolis, urbs prima provinciae. Մայրաքաղաք. մայր քաղաքաց. մանաւանդ՝ վերինն երուսաղէմ. *Ժառանգեսցուք զքաղաքամայրն բարեաց։ Դիմեալ 'ի քաղաքամայրն վերին։ Խաչիւն դարձաք 'ի վերին քաղաքամայրն. Եղիշ. է. և ձոնչ։ ՃՃ։

ՔԱՂԱՔԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Մարտ ընդ քաղաքի կամ 'ի քաղաքի, և քաղաքի ընդ քաղաքի. *Զնաւակռուութեանցն 'ի ծովու, և զքաղաքամարտութեանցն 'ի ցամաքի. Պիտ։

ՔԱՂԱՔԱՄԷՋ, միջի, ջաց. գ. Πλατεῖα. Platea. Մէջ կամ միջավայր քաղաքի. բուն քաղաքն ներքին, և հրապարակ նորա. պողոտայ. փողոց. [illegible], օրբան, սօխախ. *Ի քաղաքամիջի առատ ազգուք։ Մտին նոքա 'ի քաղաքամէջն։ Ճչին և աղաղակաւ զքաղաքամէջս լնուին. Ծն. ծթ. 2։ ա. Թգ. ե. 14։ գ. Դ. ա. 10։ *Ընթացեալ ընդ քաղաքամէջն։ Ի քաղաքամիջի խայտառակէ։ Մինչև լինել քաղաքամիջաց մաքրակալ և զարդարեալ հիւանդոք. Ագաթ։ Լմբ. իմ։ Կոչ. ծէ։

ՔԱՂԱՔԱՄՈՒՐ, ուրք. գ. Քաղաք ամուր, կամ ամրացեալ. *Որ եմ բարձր աշտարակս 'ի կոխումն, և զքաղաքամուրս 'ի հողաբլուրս. Լամբ. իզ։ (կամ ընթերցիր. զքաղաքս ամուրս։)

ՔԱՂԱՔԱՅԱՐԴԱՐ. ա. Որ է որպէս քաղաք յարդարեալ. կամ զարդ եղեալ քաղաքի. և յարդարիչ նորուն. *Ըստ մասանց պիտոյից օժանդակութեան քաղաքայարդար ապարանից թագաւորական պալատի. Արծր. գ. 11։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ, նոյ, ոց. ա. Πολιτικός. Civilis, civicus. որ և ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ. Պատշաճեալն քաղաքի և քաղաքացւոց. քաղաքավարական. *Որոշեալ զինքն 'ի քաղաքայնոց իրաց՝ յանապատ փութայր։ Սեղեւկոս 'ի քաղաքին՝ զոր շինեաց, հրէայս բնակեցոյց, քաղաքային կարգաց արժանի արար զնոսա։ Քաղաքային իրաց հմուտ լինիցի. Վրք. [illegible]։ Եւս. քր. է։ Ոսկ. մ. գ. 6։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ. ա. գ. Πολίτης. Civis, municeps. Քաղաքացի. քաղաքաբնակ, և քաղաքակից. *Ընդ կանայս քաղաքայնոց իւրեանց. Երեմ. իթ. 23։ *Քաղաքայնոց ոչ խայտառ 'ի վերայ դեղջկացն ընդվզել և պերճանալ։ Քահանայից, վանականաց, և քաղաքայնոց։ Քաղաքայնոցն դիւրաւ լինի մեղացն կատարումն 'ի ձեռն գործակցացն։ Կեան յանապատ, և զքաղաքայնոցն գործեն գործ. Յհ. կթ։ Ճ. ընդհանր։ Լմբ. ող։ Վրք հց. գ։ *Ի բաց կացեալ 'ի հնազանդութէ իւրոյ պետականին՝ հանդերձ քաղաքային գլխաւորօքն. Արծր. դ. 1։ *Ժողովեալ բոլոր քաղաքայնոցն՝ հրաման լինէր առեան դնել. Կաղանկ։ (Իսկ Արծր. գ. 12. գրի՝ *Միաբանութբ քաղաքանուացն ». իբր քաղաքայնոցն։)

ՔԱՂԱՔԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Πολίζομαι, πεπολισμένος. Իբրու քաղաք լինել կամ ձևանալ. շէննալ. [illegible]. *Ոչ իլինն բնակեր 'ի դաշտի՝ քաղաքանալով. Պղատ. օրին. գ։ *Անապատն քաղաքանայր 'ի միանձանց։ Ագարակն քաղաքացեալ էր, և քաղաքն ագարակացեալ. Աբ. անփ։ Մանքր։

ՔԱՂԱՔԱՆԻ, նւոյ. գ. այսինքն՝ Քաղաքք. [illegible]. *Քաղաքանին ապստամբի բերեն զօրինակ եկեղեցւոյ. քաղաքանին ճս և ը՝ քառասուն և ութօրեայ պահքն են ... զի մի հրեղէն սուրն դտցէ ըզքեզ արտաքոյ քաղաքանոյս. Եփր. թղ։

ՔԱՂԱՔԱՆԻՍՏ. ա. Որ ունի զնիստ՝ զդիրս և զձև քաղաքի. *Ունի զչափչուլաեալ մեծ քաղաքանիստ դղեակն. Ասող. գ. 30։ *Տեսանէր զառուն չափ ծոցն այնպիսի մեծամեծ լայնութբ և երկայնութբ և այնչափ բարձր պարսպաւ՝ իբրև փոքրագոյն քաղաքանիստ մի. Ոսկիփոր։

ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Շինուած և շէն պաշխլն քաղաքի. *Ի հանճարոյ, յարդար դատողութէ, յարուեստականութէ, 'ի քաղաքաշինութէ, 'ի պատերազմաց յաղթութենէ. Սէկո. եւ։

ՔԱՂԱՔԱՊԱՀ, ի, աց. ա. Որ պահէ զքաղաք. պահապան քաղաքի. *Առ ոչինչ համարելով զքաղաքապահսն՝ պարսից զումարտակն. Կաղանկ։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Πολιτάρχης. Princeps civitatis, gubernator. Պետ՝ իշխան՝ վերակացու քաղաքի. շահապ. [illegible]. *Քարշէին առ քաղաքապետսն։ Խռովեցուցին զժողովուրդն և զքաղաքապետսն։ Տուք ցամին քաղաքապետս. Գծ. ժէ. 6. 8։ գ. Թգ. իբ. 26։ *Լուաւ քաղաքապետն։ Փայլեցոյց յաչս քաղաքապետին վանխիմաստսի։ Զքաղաքապետս բոլոր հայաստանեայցս. ՃՃ։ Լմբ. պտրգ։ Արծր. գ. 2։ (Իսկ Ոսկ. [illegible]. է. *Պօղոս քաղաքապետն երկնից», գրելի է՝ քաղաքակիցն. յն. երկնաքաղաքացի։)

ՔԱՂԱՔԱՌՈՒ, ի, աց. ա. Որ առնու կամ յաւարի առնու զքաղաք. *Բերէ 'ի վերայ և այլս առանձինն քաղաքառուս 'ի մարդագերութեն. Փիլ. լին. ա. 77։

ՔԱՂԱՔԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φιλόπολις. Civitatis amans. Ունող զսէր առ քաղաք իւր. *Կիւրոս՝ զօրավար բարի, և քաղաքասէր, բայց զուղիղ խորատէ ամենեքին բուռն ոչ հարեալ. Պղատ. օրին. գ։ *Առ բարին և քաղաքասէրն, իբրու ասէ, փութացայց տալ պատասխանի. Պղատ. [illegible]։ *Բարեացն յօժարեալք 'ի զդադար 'ի նմին առնելն՝ քաղաքասէրք եղեալ միշտ. Պիտ։

ՔԱՂԱՔԱՎԱՅՐ, ի, աց. գ. Վայր քաղաքի. քաղաքամէջ. կողմն մի քաղաքի. *Յամենայն տեղիս ուրկանոցս շինել, 'ի քաղաքավայրս, 'ի շէնս, և յաւանս. Լծ. [illegible]։

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐ, ի, աց. ա. Πολίτης, πολιτικός. Civis, civilis, urbanus. Որ վարի 'ի քաղաքի ըստ օրինի և կարգի քաղաքակցաց և քաղաքականութեան. քաղաքական առաքինի. մարդավար. *Հոգւով միայն տեսողացն՝ երկնի և աշխարհի քաղաքավարաց։ Անկրակելի [illegible] 'ի դասս քաղաքավարացն ամենեքին [illegible] դտցի պարագիտեալ. Փիլ. փեսակ. Պիտ։

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐ. գ. Վարիչ քաղաքի. քաղաքապետ. իշխան և տէրն. *Քաղաք և առաջար է մարդ՝ այ, և [illegible] քաղաքապետ և քաղաքավար։ Ի վերինն երուսաղէմ, որոյ քաղաքի քաղաքավար քս է. Վրդն. ծն։ Մխ. [illegible]։

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Πολιτικός, κή. Civilis, politicus, ca. Որ ինչ անկ է առն քաղաքավարի և քաղաքավարութեան. և Քաղաքական, այսինքն առն կամ գործ պատկանեալ առ քաղաքականութի. *Ոչ զօրու զօրավար, և ոչ տան կամ քաղաքի տնտեսականն, և կամ քաղաքավարական այր։ Քաղաքավարականն (յօրինուած բանի) շարադրի ըստ նախերդութեն, ըստ կազմութեն, և ըստ յորդորման. Փիլ. վն. դ. 218։ Տօնակ։

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐԵՄ, եցի. ն. Πολιτεύω. Administro, curo. Վարել զտնտեսութիւն քաղաքական. և անցուցանել զկեանս առաքինի քաղաքավարութբ. *Մեծաւ ճոխութբ և յաղթութբ բազմաց քաղաքավարէր զիշխանութեանն ամս [illegible]։ Ըստ ամբիծ հաւատոյ քաղաքավարեցեր զտնտեսութին։ Այսպէս քաղաքավարեաց զկեանս իւր հայրապետն։ Զկեանս քո՝ որ առաջի նորա է, ուղղութբ քաղաքավարէ. Յհ. կթ։ գնդ։ Ճ. Բ։ Լմբ. ծղ։

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐԵՄ, եցի. չ. } Πολιτεύομαι, συμπολιτεύω, ομαι.
ՔԱՂԱՔԱՎԱՐԻՄ, եցայ. չ. }
Rite versor (in civitate), conversor. Վարիլ արժանաւոր քաղաքականութբ. բարւոք կեալ կամ կենցաղավարել առաքինաբար. *Բարւոք քաղաքավարեաց ընդ հաճոյից կամացն այ։ Անմեղկելի վարուք քաղաքավարէր։ Ճգնազգեաց առաքինութբ քաղաքավարեցին. Վրք հց։ Ճ. [illegible]։ *Մարդ եղեալ՝ քաղաքավարեցաւ ընդ մարդկան։ Սոքա կոչին՝ որք ըստ հաճոյիցն այ քաղաքավարեցան։ Առանց դայթակղութեն քաղաքավարեցիմք 'ի կենցաղումս։ Արիստոտել ասէ, թէ զիարդ քաղաքավարեսցեն առաքինիքն. իսկ պղատոնն ասէ, թէ զիարդ պարտ է քաղաքավարել։ Յաշխարհիս քաղաքավարի ըստ աշխարհիս բերմանց. Աբ. է։ Խոսր։ Սահմ. [illegible]։ *Ըստ կամացն այ քաղաքավարիլ. . Հրեշտակական կրօնաւորութբ քաղաքավարեալք։ Քաղաքավարեալ 'ի մարմնի անպատ վարուք։ Որ ըստ անմարմնոցն 'ի մարմնի քաղաքավարեալ առաքինութբ 'ի մանկութենէ։ Ի չարիս մաշին անկարգ քաղաքավարեալքն. Սարգ։ Ճառ։ Նխ. ծղ։ *Ո՞րպիսի պարտ է լինել քաղաքին, կամ որովք բարոյիւք քաղաքավարիլ։ Ըստ արդար դատաստանի հաւանեալ քաղաքավարիլ։ Ոչ է հնար քաղաքավարել անգործ. Նոննոս։ Ճ. Ա։ Մխ. [illegible]։

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Πολιτεία, πολίτευμα. Respublica, civitatis regimen,

և vita civilis. Վարչութիւն կամ առաքինութիւն քաղաքական. քաղաքականութիւն. կառավարութիւն թօղէ, ն. մօրթալիթէ. *Չէգ ազգն 'ի քաղաքավարութիւն անկար համարեալ։ Է որ քաղաքավարութիւն է առաքինութիւն առ 'ի քաղաք։ Արկանել զխս 'ի մեծալայնութիւն ծովու 'ի քաղաքավարութեն հոգւս։ Պատրաստ առնելով զքաղաքավարութեան քանունան. Փիլ։ *Պղատոն և ոչ զմի ոք կամի քաղաքավարութեն բնակչաց՝ ոչ համբակի և ոչ ծերոյ առել ինչ։ Պղատոն իմաստասէր շարադրեաց գիրս. վոր և քաղաքավարութե անուանեաց. Ճ. Ա. Նիւս։ *Քաղաքավարութեն սկիզբն զի՞ ոք երբէք լինել ասասցուք։ Թերևս ցուցցէ մեզ զառաջին զքաղաքավարութեց լինելութիւն և փոխադրութիւն։ Քաղաքավարութիւնք և արհեստք և օրէնք։ Քաղաքավարութեան իբրու մարք, մի իշխանութիւն (պարսից) և հրապարակականութիւն (յունաց). նն. Պղատ. օրին. գ։ *Ունիք զզօրականաց քաղաքավարութի, և ոչ զայնոցիկ՝ որ 'ի քաղաքս իցեն բնակեալ. այլ որպէս զճիս շամբուշ յերամակի ճարակեալս ընդարձակ. Պղատ. օրին. բ։ *Որ առաստաղարգե բնաւորապար զքաղաքավարութե ունիս զիշխանութի՝ առ 'ի յանդիմանել զվատթարացեալսն, և 'ի փառաւորել զլաւագոյնսն. Քերթ. փող 'ի տըր-տափ։ Իսկ Փիլ. բոգն. *Հալածեալք լիցին 'ի քաղաքէ և 'ի քաղաքավարութէ. իմա 'ի կենակցութենէ կամ 'ի հասարակութէ. յն. κατάστασις.

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. Πολιτεία, πολίτευμα. Vitae institutum et ratio, vita virtuosa. կենցաղավարութի գովելի. բարի վարք կամ կեանք. առաքինութի. ճգնութի. *Հաղորդակից լինել բարւոյ քաղաքավարութե։ Քաղաքավարութի մաքուր։ Վասն բարւոք քաղաքավարութեան նորա։ Քաղաքավարութի նորա յերկինս է։ Գիտէին զնա մեծ քաղաքավարութբ։ Չհայրենի սահմանադրութի քաղաքավարութեան առ թծ. Ցճր։ Ոսկ։ Վրդ առկ։ Վրդ հց. բ. ծն։ Լմբ. աղ։

ՔԱՂԱՔԱՏՈՒՐ. ա. Տուող զքաղաքն 'ի ձեռս օտարաց. մատնիչ. *Զքաղաքատուրս և զբերդատուրս մատնիցէ մահու. Մխ. դտ։

ՔԱՂԱՔԱՑԻ, ցւոյ, ցւոց կամ ցեաց. ա. գ. Πολίτης. Civis, municeps. Բնիկ 'ի քաղաքի. բուն բնակիչ. կամ գրեալ 'ի շնորհս ազատութեան. տես և ՔԱՂԱՔԱԿԻՑ, ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ. թաղթըլը. չեհիրլի, եհլի հիւսր. *Եղեան մնասու քաղաքացւոյն իւրոյ կացուցանէր։ Գործէր մեծամեծ կոտորած քաղաքացեացն (կմ ցւոցն) իւրոց։ Աղտ եղև քաղաքացւոցն։ Ցարեցաւ 'ի մի ումն 'ի քաղաքացւոց աշխարհին այնորիկ։ Քաղաքացիքն նորա ատէին զնա։ Ոչ անանշան քաղաքի քաղաքացի. և այլն։ *Ցովհաննէս՝ որ անապատին քաղաքացի էր. Ոսկ. մ. բ. 11։ *Ոմանք 'ի քաղաքացեացն 'ի բանսս բնակին. Սարգ. ա. պ. է։ Իսկ, *Երկնից քաղաքացին. տես ԵՐԿՆԱՔԱՂԱՔԱՑԻ։

ՔԱՂԱՔԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Πολίζω. Քաղաք կացուցանել. 'ի քաղաք փոխել զանշէն վայրս. *Քաղաքացուցեր զանապատս մարգարէ քարոզիչ (յհ. մկ.) ժմն.։

ՔԱՂԱՔԱՒԵՐ. ա. Աւերիչ քաղաքի (անձն կամ գործ). թաղթը տըրօղ. չեհիր եըգան. *Անպէտ դատաւոր և քաղաքաւեր։ Աւազակն կործ էր քաղաքաւեր գործոց. Ճ. Ա։ Եղիշ. խոշէ։

ՔԱՂԱՔԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Πολιτεία. Քաղաքավարութի. քաղաքականութի. և Առաքինութի. *Ոչ եթէ առաւ քաղաքաւորութի զանուր զօրութիւն ունի … Ուր բազում յամենայն քաղաքաւորութեանց նորա պատուաճեցան։ Զառաջին ասերակ տեսանիցէք. և յառաջին քաղաքաւորութեանցն և ազատութեանց անկանիք. Խոսրով։ Ոսկ. մ. բ. 18։

ՔԱՂԱՔԻԿ, քկան. գ. Πόλισμα. Oppidum, oppidulum. Փոքրիկ քաղաք. թաղ թէկ, պզտի թաղաթ. չեհիրճիք. *Փոքրիկ քաղաքիկ էր յառաջագոյն։ Գնաց 'ի քաղաքիկ մի փոքրիկ։ Քաղաքիկ մի. Փարպ։ Ճ. Բ։ Պտմ. աղէքս։ *Ծառայեցան մինչև 'ի փոքր քաղաքիկն սատաղու. Բուզ. ա. 7։

ՔԱՂԱՔԿՆԵԱՅՔ. Նէրոյ. գ. յոգնականն վերնոյն. Քաղաքիկք. քաղաքկունք. թաղթէկնէր. չեհիրճիկլէր. *Որք միանգամ 'ի քաղաքկնեայս են մարդիկ, գան առ քեզ։ Եւ ոմանք եկեալ 'ի քաղաքկներոյն՝ ասէին. Պտմ. աղէքս։

ՔԱՂԱՔՈՐՄ, ոյ կամ ի. գ. Περίβολος, περιβόλιον. Ambitus, murus, munitio, maenia. Որմ քաղաքի. պարիսպ. պատնէշ. թաղթի դուռ. տիվար, հիսար. *Իցէ՞ թէ ճանաչիցի երկաթ, և քաղաքորմ պղնձի՝ զօրութիւն քո. Եւսեբ. ծէ. 12։ *Արտաքոյ քաղաքորմոյն։ Արտաքոյ քաղաքորմին։ Միայն լոկ պարապէր քաղաքորմով շաեղեան (տանն ալ). Պտմ. աղէքս։ Ագաթ. *Հասեալ պատէին զմեծ քաղաքորմն եկեղեցւոյն աշտիշատու. Բուզ. գ. 3։ *Տաճար աղօթից պարսպեալ եղիցի քաղաքորմովք. Կանոն։

Եւ Միջնավայրն տեղւոյ պարսպելոյ. *Պարսպեալ փակեցին. և ասպս կամենային երէս և զգաղանս հրամայեաց ժողովել թագաւորին, և լնուլ զքաղաքորմն, զի լիցին նոցա տեղիք որսոց. Բուզ. գ. 8։

ՔԱՂԱՔՈՒՀԻՔ, հեաց. գ. Անուանք ոճով որպէս դուստրք քաղաքի, այսինքն մանր քաղաքք շուրջ զմեծ քաղաքաւ. աւանք. *Քաղաքաց և քաղաքուհեաց, և բնակչաց. Ոսկիփոր։

ՔԱՂԱՔՕՐԷՆ. մ. ա. Զօրէն քաղաքի. նման քաղաքաց. *Առ իմ քաղաքօրէն յարկաց պղծութեան. Սիսւ. աղ։

ՔԱՂԱՔՕՐԷՆ, րինի, նաց. ա. գ. Ἀστύνομος. Aedilis. գրի և Քաղաքաօրէն կամ Քաղաքայօրէն. որ և ՕՐԻՆԱՔԱՂԱՔ. Օրինող քաղաքաց՝ որպէս վերակացու. առ և բաստ հոմանայնութեան յն. Քաղաքաբաշխ. *Հանդերձ քաղաքօրինացն տուրժել։ Այսոքիկ քաղաքօրինացն իցէ տուրք և տանջանք. Պղատ. օրին. ա։ *Քաղաքօրինացն տանջել զհասեալն. անդ. ճ։ *Թողուլ առ քաղաքօրէնսն՝ գնելով յարձանի. անդ. ծա։ *Զքաղաքօրէնսն առնելով այսպէս քննիցէ զաունն։ Լուծանելով և զկնքեալսն. և գարձեալ հանդերձ ընտանեօքն և քաղաքօրինօքն՝ այնպէս կնքեսցէ. անդ. ծբ։

ՔԱՂԲԱՆ, ի, աց. գ. Χαλβάνη. Galbanum, us. (յարմէ առ յետինս գրի և Գաղբանոս.) Հոյզն կամ խիժ ծառոյ ծխանելի. ճաւշիր. ճէւշիր. երբ. խելպենա. *Սաստախըն և եղունգն, և զքաղբանն զանոյշ, և զկընդրունկն զերևելի. Ել. լ. 34։ *Որպէս զքաղբան և զեղունկն և զստաշխն. Սիրաք. իդ. 21. *Զքաղբան երևելի (այսինքն Թափանցիկ), կամ զխառնուածոյն զայն խունկ. Բրս. աղ. (ուր յն. λίβανον, լիբանան։) *Խունկ էին քաղբանն, ստաշխն. Վրդն. աղ։ Տես և ՈԻԳԱՆ։

ՔԱՂԴԵԱՑ, դէի, ից. ա. գ. Χαλδαῖος. Chaldaeus, astrologus. ἐπαοιδός, ἐπῳδός, incantator. գրի և ՔԱՂԴԻ, ՔԱԻԴԵԱՑ. ՔՕԴԷ. Քաղդէացի. աստեղաբաշխ. աստեղագէտ, աստղահմայ. մոգ. կախարդ. *Կոչեցէք զգէտս և զմոգս և զկախարդս և զքաղդէայս՝ պատմել թագաւորին զերազ իւր։ Մտին առաջի իմ գէտք և մոգք և իղձք և քաղդեայք։ Ի վերայ գիտաց և մոգուց և քաղդէից. Դան. բ. դ. է։ *Կոչեաց զգէտս, որ երազահանք ասէին. զմոգս, որ աստեղօք ասէին ճանաչող լինել. զքաղդէայս. որ 'ի փորոտիս կենդանեաց հմայութս առնէին. Վրդն. դան։ *Քաղդէայս զաստեղագէտս ասէ. Մէկն. ծն։ *Բնդատար՝ իշխան քաղդէից։ Ի քաղդէից ճարտարութիւն իմաստութեան պատմէր։ Քաղդէայ էր արքահամ։ Չիք քաղդեայ, և ոչ աստեղագէտ։ Հնար գոլ նմա արհեստ աստղաբաշխութեան, վասն զի քաղդեայ էր։ Քաղդէ սովին զծնունդս նուիրէ բախտից, և բազում ինչ առնու յանմտից. Կոչ. ծդ։ Եւս. քր։ Վեցօր. է։ Մագ. է։ Եփր. նխ։

ՔԱՂԴԷԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Χαλδαϊκός. Chaldaicus. Որ ինչ անկ է ազգի և աշխարհի քաղդեացւոց, կմ քաղդեայց. *Վասն քաղդէական անվաւերական պատմութեանն։ Քաղդէական գրով։ Լեզուաւ քաղդէական։ Քաղդէական իմաստութբ։ Քաղդէական խորհրդովքն ընդ աստեղացն պարս հայէր. Լեզուք զքաղդէական չարաչար և անկարգ խառնակութիւնսն՝ որ 'ի մեղաց. Եւս. քր. ա։ Երզն. մթ։ Ճ. Գ։ Փիլ. նխախ։ Սարգ. բ. պ. բ։

ՔԱՂԴԷԱՂԱՆԴ. ա. Χαλδαΐζων, ζοῦσα. Caldaicus, astrologicus. Ունող զաղանդն քաղդէից կամ քօդէից. *Ցաստեղագիտական և քաղդէաղանդն կարծեաց. Փիլ. նխախ։

ՔԱՂԴԷԱՐԷՆ. ՔԱՂԴԵԻՐԷՆ. եւ և ՔԱՂԴԷԱՑԵՐԷՆ. մ. Χαλδαϊκῶς, κός. Chaldaice, cus. Քաղդէական լեզուաւ, գրով. և Քաղդէական. քիլտանճա, քիլտանի. *Քաղդէարէն՝ սառա, և հայերէն՝ իշխանակին։ Որ քաղդէարէն խահակ անուանի. և հայերէն ծաղր. Փիլ. նխախ. ն. լն։ *Որ քաղդէացերէն թարգմանի անուանի. Եւս. քր. ա։ *Քաղդէարէն և յունարէն գպրութբ. Ցհ. կթ։

ՔԱՂԴԷԱՑԻ, ցւոյ, ւոց. ա. գ. Χαλδαῖος. Chaldaeus. Որ է յաշխարհէն քաղդէաստանի կամ բաբելացւոց. և Որ ինչ հայի յայն ազգ. զորմէ տես բռ. յակ. ան։ *Տեսցուք զառ 'ի քաղդէացւոց զիւրեանց նախնեաց պատմեալ զժամանակագրութիւն։ Քաղդէացւոց իմաստութեանն աղագաւ. Եւս. քր. ա։ *Ի քաղդէացւոց բարբառոյ փոխեալ։ Ի քաղդէացի գրոյ 'ի յոյն փոխարկեալ. Խոր. ա. 8։ Ցհ. կթ։ *Իբրև զքաղդէացիսն այրեցեալ լինէին. Եղիշ. ա։ *Քաղդէացիք գործեն աստղաբաշխութի նախ առաջին. Փիլ. լին։

Եւ որպէս Քաղդեայ. Ἐπαοιδός. Incantator. *Ոչ եթէ նա (դանիէլ) իշխան էր քաղդէացւոցն. քանզի ոչ գիւթ էր, ոչ կախարդ էր, և ոչ մոգ էր. Կոչ. ծդ։

ՔԱՂԴԷՈՒԹԻՒՆ. գ. Ուսումն և աղանդ քաղդէից. աստեղաբաշխութի. և Աստեղագիտութի, աստղահմայութի. ախտաբերծննդաբանութի. *Ուր քաղդէութբ և չարափառութբ և ոգջանութբ զքաղեսն։ Իջանէր 'ի հմայս քաղդէութե. Ոսկ. յհ. բ. 17. Բուզ. է. 43։ *Նա առեն ածեցոյց զքաղդէութիւն։ Եդիտ զթիւ կենդանակերպիցդ և զմոլորակացդ. և 'ի նմանէ անուանեցաւ քաղդէութի … առ բաղմացոյց զքաղդէութիւն, և եգիտ զկախարդեալն աստեղօք. Վրդն. ծն. և պտմ։

ՔԱՂԵԱՆ. ա. Ծնունդ քաղի. նոխազեան. քօշեան. *Ընդ խնքեան առեալ զքօշն քաղեան … և հոտ քաղին պատահեաց մեզ. Մագ. ճդ։

ՔԱՂԵՄ, եցի. ն. Συλλέγω, ἀναλέγω,

ἀπολέγομαι. Colligo. κνίζω, vellico, excerpo. ἐκδύνω, exuo. ἀμάω, meto. Ժողովել. հաւաքել. կթել զբերս. կորզել. փրթուցանել. խլել. հանել. հնձել. մերկել. թօղէլ, ծօղլըրմէք. դէրմէք. փէօզլէօրմէք, փէնլէրմէք, գօբարմագ, սէօքմէք. *Քաղէին (զմանանայն) այգուն այգուն։ Քաղեսցես ձեռօք քովք զհատն։ Ի մէջ որայոցն քաղիցէ։ Հովիւ էի և թուզ քաղէի։ Քաղէին զփշրանս 'ի ներքոյ սեղանոյ իմոյ։ Քաղեաց մանուկն զփլքինսն։ Քաղեցին զբանսն 'ի բերանոյ նորա։ Զզէնս քաղէին զանկելոցն։ Ո՛ քաղէ զհոգիս իշխանաց։ Քաղէին ոգիք նորա։ Քաղելով գործեսցես զատապանն (յն. ἐπισυνάγω, վերաժողովելով, կամ 'ի վեր կոյս ամփոփելով). ևն։ *Եղև հաւատարութիւն առ քաղօղս մանանային. Եփր. Բ. կոր։ *Եղև կոխան (սերմն), և թռչունք քաղեցին զնա. Եփր. ա-էփար։ *Ի խաւարէ լոյս, կամ քաղել 'ի հրոյ ծաղիկ. Կոչման։ *Քաղեցեն զորոմն չարութէ 'ի մտաց. Յճխ. ծԲ։ *Քաղել հանել զչուանչ նորա. Եւս. պտմ. Է. 1։ *Սկսաւ ոգի նորա քաղել 'ի նմանէ. Ճ. Ա։ *Գիրկս արկանեն նմա, և նա քաղէ զչուանչ իւր. Նար. խրատ։ *Լոյս իմ քաղեի, սիրողս ճմլին. Գր. տղ. էէՏ։ *Քաղել զուշէղութիւն ոգւոց. Արծր. ա. 1։ *Զատամնս ճակատոյն միայն զհերսն քաղեն. Փիլ. փեառնն։ *Քաղելով առ ծամէզերին զկոնքեղն, և նովաւ կազմէին զծիրանին։ Հանգիպեցաւ ձկնորսաց ոմանց որ քաղէին զոճիլս (քթուել իրր կթել)։ Քաղելով 'ի ձորձաց իւրոց զքրրտնածին բծիծսն. Նոննոս։

ՔԱՂԹՆԱՏ. ի, ալ. ա. (որպէս թէ չըրթնատ, լեզուատ.) Թլուատ. թոթովախօս. կակազոտ. *Զօրէն քաղթնատաց թոթով բարբառեալ նոյա. Փիլ. Լիւս։

ՔԱՂԹՆԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաղթնատն գոլ. թլուատութիւն. *Որ առ քաղթնատութէ թոթովէին, ստէպ կրթութիւն սկսաւ լեզուն նոցա էած յուղղութիւն. Ոսկ. մ. ա. 17։

ՔԱՂԻԿ. գ. Նոյն ընդ Քաղակ. քաղ փոքր. քօշիկ. կամ Կազմած մարմնոյ 'ի նմանութիւն քաղի. *Երրուծ (ընտիր ձիոյ) ցած, որ չլինի բարձր զերդ այծու, և զքաղիկսն յետս ընկենուն. Վստկ. յղ։

ՔԱՂԻՐԴ. }ըլթի, թայ. գ. Κοιλία. Intestinum.
ՔԱՂԻՐԹ. }
Գրի և Քաղերթ. Մեծ պարկ 'ի փոր կենդանւոյն՝ ճարպով պատեալ կից ընդ աղիս՝ ընդունարան ապաւառի. Քօքան, իշկէմպէ. *Այցես զամենայն ճարպ թաղանթոյ քաղրդին... Զճարպ թաղանթոյ քաղրթին։ Հանդերձ քաղրթաւն և ապաւառաւն։ Եւ զճարպն՝ որ 'ի վերայ քաղրթին։ Լուաց զքաղիրթ և զոտսն ջրով. Ես. Ժ։ Ղեւ. Գ։ *Քաղերթ աղբով լցեալ. Նիւս. կազմ. ծէ։ *Վասն որպիսութէ բնաւորեալ է մաղձ կաթել 'ի բերան քաղրթին. Երզն. մտբ։ *Նմանութիւն երկուց քաղրդաց. Վեցօր. Ի։ *Կալ զբերանքն սեկով կմ քաղրդով. Վստկ։

ՔԱՂԻՐԹ կամ ՔԱՂԻՐԴ կամ ՔԱՂՐԹ, քաղրթան. է և որպէս յատուկ անուն. յորմէ և Քաղրթակաճք և Քաղրթալեզուք. *Ի սարակինոսայն՝ որք առ ժամանակ մի քաղրդակաճք կոչեցան, զոր սաէ խակ տեսային գիրք, եթէ քաղրթալեզուքն արբեցին յարենէ անմեղաց. քանզի սկիզբն զօրանալոյ ազգին քաղրթն եղև, որ էր իշխան սակաւ խմայէլականաց շրջափակոց. Պտմ. Լր։ *Աստանօր նախ գլուխ ազգին իսմայէլինախ քաղրթան անուն, զոր և գիրն տեսային պատմէ, թէ քաղրթաշուրթն ժողովուրդն յագեցուսցեն զսուրս իւրեանց յարիւն (կմ յարենէ). Սամ. Երէց. (ուր գրի և քղերթ, կմ քղերդ։)

ՔԱՂՀԱՆԵԼ. Տ. ՔԱՂ ՀԱՆԵԼ։

ՔԱՂՈՑ. ի. գ. Ամիս հայոց՝ ըստ անշարժ տումարի յայսմաւուրաց, կամ ըստ ժամանակի թարգմանչաց՝ համեմատեալ մասին դեկտեմբերի և մասին յունվարի ըստ հռովմայեցւոց. իսկ ըստ շարժականին անկանի յայլևայլ ժամանակս։ Ըստ Ա, սա. *Զողջոյն ամիսն քաղոց պահօք և աղօթիւք առնել մեծապէս խնդրուածս առ Ած, և զսոն պատերազմացն յաղթութէ խառնել 'ի սուրբ տօն յայտնութեան քոի։ Ցամաքանն քաղոցի՝ որ օր չորս էր. Եղիշ. Գ։ Մամիկ։ *Իսկ ըստ Բ, սա. *Ի սոյն ամի՝ որ էր նԼԲ թուականին, նիզակաւոր սատղն կրկին անգամ երևեցաւ յամսեանն քաղոց, որ օր ԺԷ էր ամսոյն՝ 'ի տօնի փոխման ամենասրբ կուսին. Ասող. Գ. 27։

ՔԱՂՈՒԱԾՈՅՔ. գ. Որ առ յետինս ասի Քաղուած. Ἐκλογή, γαί. Ecloge, excerpta. ἀνακεφαλαίωσις, summaria repetitio, summa. Բան ծաղկաքաղ. համառօտիր հաւաքումն. բովանդակութիւն. *Ի քաղուածոյս՝ որ գրեալ է մեկնոտնի։ Արարից քեզ քաղուածոյս յօրինաց և 'ի մարգարէից։ Յայսյանէ սրբոյն եւ քաղուածոյս. Եւս. պտմ. Դ. 24։

ՔԱՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Քաղելն, իլն, ըստ ամենայն նշ. *Եւ ատամանց քաղմամբն ուժգին՝ բայց զբերանս առնուլ զհոգին. Ցո. որդւ։

ՔԱՂՐԱՆ. ի. գ. որ և ՔԱՂՐԱՑ ասի. Պնակ խեցեղէն. չանագ. *Աղա, և լից 'ի քաղրան մի. Բժշկրն։

ՔԱՂՐԹԱԿԱՆ. և ՔԱՂՐԹԱԼԵԶՈՒ. և ՔԱՂՐԹԱՃՈՒՐԹՆ. Տես 'ի բառն ՔԱՂԻՐԹ, ԲԻ Բ նշ։

ՔԱՂՐԹԵՂ. ի. ալ. ա. Κοιλιώδης, κοιλογάστωρ. Ventriosus, magnum ventrem habens. Որ քաղիրթն կամ փորն է մեծ. քօրը պէնտ՝ պօսրը պէօյիւք. *Թէ կունդ է (որք իբրև զսոկրատ), քաղրթեղ չէ. թէ քաղրթեղ է. ուշիմ չէ (իբրև զնա). թէ ուշիմ գոյ, սոփրոնիսկոսի որդի ոչ կարէ գոլ. (որ են յատկութիւնք սոկրատայ). Սհ. պորփ։

ՔԱՂՑ, ոյ կամ ի. գ. Λιμός. Fames. Նօթի գոլն. կարօտութիւն և տենչ ուտելոյ. անսուաղութիւն. սով. անօթութիւն. աճլըգ, սաճք. *Ի քաղց և 'ի ծարաւ։ Խոտորեսցի յաղքատութիւն իւր առ քաղցի. Բ. կոր. ԺԱ. 27։ Ես. Ը. 20։ *Ի քաղցոյն նեղիլն։ Չև եւ քաղցին զգայլին։ Գալ 'ի թշնին վն քաղցոյն։ Քաղցիւ և ծարաւով. Ոսկ. մտթ։ յհ։ *Վասն քաղցոյ ծարաւին. Մանդ. Է։ *Քաղցն և ծարաւն և քունն... Ծարաւոյ և քաղցոյ և քնոյ. Յհ. իմ. Երև։ *Որ 'ի քաղցին հաց կարկառէր. Սարգ. ա. դ. է։ *Որք աղքատին առաւել քաղցի լինելին պատճառ։ Ընդ բազմօրեայ քաղցի նոցին։ Փոխան ժուժկալութէ նոյին քաղցոյ և ծարաւոյ. Ը. Բղբ։ յո. որդւ։ փող։ *Զժուժկալութիւնն 'ի քաղցոյ. Վրք հց. Ժ։ *Սորա քաղցոյն լրութիւն է տենչանք թագաւորութէ և իշխանութէ. Լմբ. ող։

ՔԱՂՑ. ա. Քաղցեալ. նօթի. նեղեալ. ացըգմըշ, աճօղ. *Իսկապէս ամենայն ազգք մարդկան քաղց և կարօտ էին քաղցրաճաշակ պաղոյն. Եղիշ. ծն։ *Քաղցք և ծարաւի ենք կենացն բանի. Ճ. Ը։ *Զքաղցսն կերակրէր, զմերկսն զգեցուցանէր. Սկեւռ. 'ի լմբ։

ՔԱՂՑԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ուր իցէ քաղց. *Ի քաղցական և 'ի դարմանաւոր աշխարհիս. Ագաթ։ *Զքաղցականն և զծարաւականն ըստ բնութէ իւրում (զմարմինն՝) հաղորդ առնելով Աստուածային անկարօտութեան. Խոսրովիկ։

ՔԱՂՑԱՆԱԼ. Իբր Քաղցենալ. *Քաղցանալով ոչ քաղցնուին. Եւս. պտմ. Գ. 6։

ՔԱՂՑԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Քաղցեալ. Նօթի. անսուաղ. թաղց ասնէցօղ, թաղցած. աճ. *Քիրտն, կարօտութիւն, և անլիութիւն քաղցաւորաց. Ցօնակ։

ՔԱՂՑԵԼԱԲԱՐ. մ. Իբրև քաղցեալ. անյագաբար. փափաքանօք. *Զսոյն և մեք քաղցելաբար ճաշակեմք. Լմբ. պտրգ։ *Փութացաւ եկուլ զնա քաղցելաբար. Եփր. համաբ. յորմէ և Ցօնակ։

ՔԱՂՑԵՄ. Տ. ՔԱՂՑՆՈՒՄ. *Ի վերայ ճանապարհին նստի և մուրայ, որպէս որ նստի 'ի սեղան՝ և քաղցէ. Բրս. մրկ։ *Քաղցեսցուք, և տացուք քաղցելոյն 'ի հացէն. Ոսկիփոր։

ՔԱՂՑԵՆԱՄ, եցայ. Տ. ՔԱՂՑՆՈՒՄ. *Գիտեմ... և յագել և քաղցենալ. Փիլիպ. Դ. 12։ *Քաղցենալ առանց տրանջելոյ, և յագենալ։ Յորժամ քաղցենամ, կերակրէ զիս. Եփր. ծնընդ. և ա-էփար։ *Քաղցենայ, և ոչ ուտէ. Մծբ. Գ։ *Յոհաննէս մկրտիչն ատա աղքատացաւ, քաղցեցաւ, և տառապեցաւ. Մանդ. Դ։ *Ոչ քաղցեցայ արդար հացին, և ոչ ծարաւ է յիւ բանին. Ցո. որդւ։ *Է՛ որ պահէ 'ի հացէ և 'ի ջրոյ, մինչև քաղցեսցի և ծարաւեսցի. Մծբ. Գ։

ՔԱՂՑԵՆԻ, նւոյ. Տ. ՔԱՂՑՈՒԵՆԻ. և ՔԱՂՑՐ. (որ է իբր քաղցենալի). *Ծաղիկ նախնի երևեալ 'ի գոյութիւն պտղոյն քաղցենւոյ. Վրդն. յանթառաճ։

ՔԱՂՑԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ քաղցնուլ. սովեցուցանել. անօթի թողուլ. *(Սովեալս պահելով) անձանց քաղցեցուցին զառնիւծուն, և որդւոց և կանանց. Վրդն. ծն։

ՔԱՂՑԿԵՂ, ի. գ. Γάγγραινα. Gangraena. Որպէս թէ Քաղցեալ կեղ. բայց գրի և Քարցկեղ. Խոլխեցգեալն. պալար՝ որ անյագ ճարակի 'ի մարմնի. կէօյմէ, պիւլէնճէ, խօրա. *Բանք նորա իբրև զքաղցկեղ ճարակ գտանեն. Բ. տիմ. Բ. 17։ *Ըստ ճարակօղն քաղցկեղի. Նար. ծէ։

Եւ Λειχήν. Impetigo, scabries saniosa. Ուտիճոտ կամ եղջոյնոտ. կեղ եռացեալ՝ պէսպէս օրինակաւ. Բէմրէյ, ճիբինէ, կէճիկ, գըճըզ. *Այր՝ յորում իցէ քոս, կամ քաղցկեղ (կմ քարցկեղ). Ղեւ. ԻԱ. 20։

ՔԱՂՑՆՈՒՄ, ցեայ, ցեալ. չ. Πεινάω, πεινέω. Esurio, famelicus sum. որ և ՔԱՂՑԵՆԱԼ, ՔԱՂՑԱՆԱԼ, ՔԱՂՑԵԼ. Կրել զքաղց. նօթի լինել. սովել. նմանութեամբ. Կարօտիլ. ցանկալ անյագաբար. անօթէնալ՝ աճըգմագ. *Մեծամեծք աղքատացան, և քաղցեան։ Թէ քաղցեայց, քեզ ինչ ոչ ասացից։ Անձն գործառեաց քաղցիցէ։ Իբրև քաղցիցէք, արտմեսջիք։ Ոչ քաղցեցեն, և ոչ ծարաւեսցին։ Որ ծառայեննն ինձ՝ կերիցեն, և դուք քաղցիջիք։ Հօգիս ոչ քաղցիցուք։ Քաղցեաք և ծարաւեցաք։ Եթէ քաղցեալ է թշնամին քո, կերակրեա զնա, կամ հաց տուր նմա։ Յագեցոյց զանձինս քաղցելոյս։ Այն է հանգիստ քաղցելոյն։ Բրդեա քաղցելոց զհաց քո։ Իբրև արջ քաղցեալ. և այլն։ *Քաղցեաւ ըստ մեզ. և քաղցնլովն ոչ ըստ մեզ՝ առ յագեցութիւն երկնային բարութեան զմեզ փոխարկերաց։ Քաղցնում ուտել զմարմինդ. Յհ. իմ. Երև։ Լմբ. ող։ *Քաղցիցուք իմ եղբարք. և ծարաւեսցուք. Վրք հց. Դ։

ՔԱՂՑՈՒ. ցուոյ. գ. Γλεῦκος (որ է քաղցրիկ). Mustum, vinum recens. Խաղքաղցր. մաճու. արիւն խաղողոյ այն ինչ քամեալ. նոր գինի չև քաղ եռացեալ. օչորակ և ըմ-

պէղը քաղցր՝ միանգամայն և միմրուկ. շըրա, շիրէ, նէշ պտուէ, ճուտուր. (լտ. ճմուռուժ.) *Իբրև զահկ քաղցուոյ կապեալ եռայ. Յոբ. լբ. 19: *Հին ախկքն ոչ կարեն հանդուրժել ուժգնութե քաղցուոյն. Եւսեբ. ժդ: *Գդեւկաս, քաղցու. Գաղիան:

ՔԱՂՑՈՒԱԼԻՑ. ա. Γλεύκους μεμεστωμένος. Musto plenus. Քաղցուով լցեալ. արբեալ իբրու նոր գինեաւ. շիրա կամ նոր գինի շատ խմած. *Եւ կիսոյն ընդ խաղ արկեալ՝ ասէին, եթէ քաղցուալից իցեն. Գծ. բ. 13:

ՔԱՂՑՈՒԵՆԻ, նւոյ. ա. գրի և ՔԱՂՑՈՒԱՑՆԻ. Քաղցենի. քաղցրաւենի. քաղցրահամ. քաղցրիկ. անոյշ. *Օգտի թզենին քաղցուենի 'ի կատարի թզենւոյ անտի: Սէր երկայնամիտ է, և քաղցուենի: Ո՛չ լերինձ որդի քաղցուենի. Վէցօր. է: Մծբ. ժռ: Պրմ. ագէտ: *Համոզձայն է ինձ զկնի իմ եկողացն քաղցուայնի յուսոյն արտաքուշ լինել զկնի զօրավարիս. Տօնակ:

ՔԱՂՑՈՒԹԻՒՆ. գ. } Քաղց. քաղց.
ՔԱՂՑՈՒՄՆ. ցման. } նուղն. անօթութի. ածլիգ, ածլգլիգ. *Ձորովայն քո լցես զուլութի վասն քաղցութեան իւրոյ: Ի վերայ քաղցութե հանգեաւ (կամ յագեաւ), և աշխատութի վաստակեցաւ, և քնով ակարացաւ. Եփր. օրին. եւ համառ. սուէս: *Կարօղ է զքաղցուն իւր դարձուցանել 'ի լիութիւն: Պարարիցէք սովաւ զքաղցուածս նորա ըստ հոգւոյ. Ղ. ժղբ. և ա. պ. իա:

ՔԱՂՑՐ, ցու, ու, ցունք, ցուաց, ուք. (գտանի և քաղցրի կամ քաղցուի. քաղցրունք.) ա. Γλυκύς. Dulcis. ἡδύς, χρηστός, suavis, jucundus, frugalis, utilis, probus, opimus, clemens, bonus, benignus. Անոյշ. համեղ. յոր լինի քաղցնուլ իբր յախորժահամ. նմանութի՝ Ախորժելի, հաճոյական. ցանկալի. հեշտալի. գիւրիչ. լաւ. լնտիր. գեղեցիկ. քաղցրաբարոյ. բարի, և բարերար, ևն. թուրք. անուշ. թաթլը, փափուք. խէղէթլէ, խէղէն նուշին, լիբին, լութֆ. *Ի կերչէ ել կերակուր, և 'ի հզօրէ ել քաղցր: Որպէս զի քաղցր են 'ի քիմս իմ բանք քո, քան զմեղր բերանոյ իմոյ: Անձին կարօտելոյ և դառն իբրև զքաղցր թուի: Պտուղ նորա քաղցր է 'ի կոկորդի իմում: Յոյժ քաղցր թպղ: Իբրև զթուզ քաղցր: Կերայք և արբէք զպարարտս և զքաղցունս ». յն. ըզ քաղցրութիս. և այլն: Կամ *Քաղցր է տէր: Դու միայն թագաւոր քաղցր: Քաղցր է ողորմութի քո: Քաղցր եղիցի նմա օրհնութի իմ: Քաղցր քուն է ծառայի: Քաղցր այր ողորմի, և տայ փոխ: Քաղցր և բարերար և սիրելի էի զօրաց իմոց: Առ քաղցր հերրայեցիս ողջոյն յոյժ: Որ քաղցր են բանիւք: Ապականեն զբարս քաղցունս բանք չարք. ևն: *Հեշտ և սիրելի ամենայնի, որպէս այնպիսին բժշկութիւն բուռն կրիցն լինելով, անուանեցաւ քաղցր. Պղատ. օրէն: *Քաղցր և դառն աղ, որ համահամ բնոյն ձմեռայնի: Քաղցր և անուշ բարեօք լի է: Յորդ և քաղցր անձկաւ փափաքելով: Քաղցր խոնարհութի: Որ փոխեն զքաղցր ժամանակ խնամոց նորա 'ի դառն հատուցումն: Ազգ գաղտնաց պէսպէս բնութի քաղցունք և դառինք. Յճխ: *Վէհն 'ի տկարէն ընդոտնի, տեղի յարդարէ ուժգինն՝ քաղցուն (հեզոյն). Նար. ծբ: *Ամենայն ումեք իւր սովորութի քաղցր է: Բազումք են քաղցունք և հանդարտք: Քաղցունս ապա յօրինէ յայս. Ոսկ. յհ. բ. 18. 30: *Արդար էր, այսինքն հեզ և քաղցր. Ղ. մթ: *Որում ցանկացեալ ումն 'ի սքցն՝ ասէ. քաղցր է արև յետ ամպոց, որպէս և քաղցր է հանգիստ յետ աշխատութե. Ածր. է. 3:

*Պատառէ զքաղցր ակոսս. Աճառ. նոր կէր: *կենդանի երկրին, զոր քաղցունքն ժառանգեն. Նխ. տաղ: *Արբուսցէ առատութի հոսանացն քաղցունց: Այս զձեզ քաղցունս արասցէ և ուղղափառագոյնս. Սարկ. աղ: Ա. որս: *Չի և համբակագունիցն առաջնորդք բարուց քաղցունց լինիցին. Պղատ. օրին. է: *Ո՞ր է լաւագոյն. բնակել առ քաղցունս քաղաքացիս, եթէ առ չարս. Պղատ. սոկր:

ՔԱՂՑՐ. գ. որպէս Քաղցրութիւն, կամ մեղր. *Ռետինդ քաղցու (այսինքն քաղցրութե), առմ հոգւոյս արբօ: Իբր դառնութի եդեալ ընդ քաղցու. Փմ: Նար. յբ: *Յով հաննէս մարախով և վայրենի քաղցու կերակրեալ լինէր. Լմբ. ղ:

ՔԱՂՑՐ. մ. } իբր Քաղցրութ. անուշ ա.
ՔԱՂՑՈՒՆՍ. } նուշ. *Քաղցր 'ի քուն լինիս (կամ քունեսցես). Առակ. իգ. 24: *Դառնաբեր վիժանք հոգւոյն քաղցունս բղխեսցեն. Ղ. փող խայ:

Անսովոր հոլովք. *Ճանապարհ բարւոյ և քաղցրի. Լմբ. ող. յովէ: *Անձրևս քաղցրունս և չահեկանս շնորհեսցես նոցա. Ճ. ժ: *Յերկաքանչիւրոցն յարձակեալ՝ 'ի քաղցրնոյն և 'ի տրտմականացն. Ոսկ. յհ. բ. 30: *Չարութի դառնին ընդդէմ էր ողորմութեն քաղցրոցն. Եփր. համառ: *Սպիտակին է սպիտակագոյն, և քաղցուին դարձեալ ('ի) հաւասարութի՝ այլ քաղցրագոյն. Բրս. տղող:

ՔԱՂՑՐԱԲԱԺԱԿ. ա. Որ բերէ յիւրմէ զքաղցր բաժակ, այ զգինի ընտիր. *Բազմոտեան տնկոյն ծաղկաւէտ ձիրն օրհնութե և քաղցրաբաժակ. Ճ. Ը:

ՔԱՂՑՐԱԲԱՆ, ի, ից. ա. Χρηστολόγος. Suaviloquus, blandiloquus. Այր բանի քաղցր է 'ի լսելիս. քաղցրախօս. և Որ ինչ հայի 'ի քաղցրաբանութի. *Մեծիմաստ և քաղցրաբան: Զքաղցրաբանիմն՝ որ զլսելիսն կախարդեն: Իբրև տեսանեն զձեզ քաղցրաբանս, չարախօսեն զձէնջ իբրև զմոգաց և զպատրողաց: Ցուցեն քո քաղցրաբանք են (չարքն). որպէս որոգայթն թռչնոց. Յհ. կբ: Սարգ. յկ. է. ևա. պ. է: Լմբ. սաղմ: *Քաղցրաբան բանիւք մի ձկտիր: Մի իցէ թէ հայեսցիս 'ի նորա քաղցրաբան պաճուճանս: Քաղցրաբան օրհնութե. Եւագր. ծ: Կոչ. ջ: Գէ. ես:

ՔԱՂՑՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. ա. Χρηστολογία. Suavis sermo, blandiloquentia. Բան քաղցր՝ ամոքիչ 'ի բարին, կամ հրապուրիչ 'ի չար անդր. անուշ խօսք, անուշ ... *Ունիցիք բանս քաղցրունս ... քաղցրաբանութի կակղացուցանէ ... քաղցրաբանութի չահել զամենեսեան. Սարգ. ա. պ. է: *Լսէր զքաղցրաբանութին և զշնորհալի բանս երանելոյն. Փարպ: *Քաղցրաբանութեամբ և օրհնութի պատրեն զսիրտս անմեղաց. Հռ. ժզ. 18: *Զկեղծաւոր քաղցրաբանութիւն նոցա յանդիմանելով. Խոր. գ. 65: *Իդէպ է 'ի հատուկակցացն պատրիլ, և 'ի քաղցրաբանութեն մոլորիլ... Քաղցրաբանութի առ Ջանան արբուցանել քեզ հրապոյրս պըղծորս. Լմբ. առակ:

Եւ որպէս Քաղցրաձայնութի, մեղեդի. *Ալէլուն քաղահնչող ձայնիւ զհրեշտակացն քաղցրաբանութեն օրհնաբանութիւն նշանակէ. Յհ. իմ. եկեղ:

ՔԱՂՑՐԱԲԱՐ. մ. Քաղցրութեամբ. քաղցր. անուշութենով. *Քաղցրաբար խօսէր ընդ նոսա. Ոսկ. յհ. բ. 22:

ՔԱՂՑՐԱԲԱՐԲԱՌ. ա. մ. Ἡδύφωνος. Dulcisonus. Քաղցրաձայն. և Ախորժալուր. հեշտալի. և Քաղցր բարբառով ձայնիւ կամ լեզուաւ. *Իբրև զձայն երգոց քաղցրաբարբառ յօրինելոց. Եզեկ. լգ. 32: *Ո՛վ սքն վկայ քնի՝ քաղցրաբարբառդ մինաս: Ազաւնի քաղցրաբարբառ՝ հեզաբանեալ ըղձէր յս. Շար: *Անտառն՝ զարդ անապատի, քաղցրաբարբառ սաղմոսերգող. Տաղ: *Զօնեսցուք ձայն մաքուր ընծայից քաղցրաբարբառ բանից օրհնութե. Նար. խէ: *Լսել զքաղցրաբարբառ բանս քո: Քաղցրաբարբառ ամահիօս բանիւքն. ՃՃ: *Քաղցրաբարբառ աւետեաց հնչումն. Խոր. հռիփս: *Լսել զքաղցրաբարբառ և յորդառատ վարդապետութի նորա. Վրք. ոսկ: *Վասն քաղցրաբարբառ լսելոյ սմա զահաւոր ըղձայնին. Մագ: Իսկ Ճշ. ըստ յ. *Բարբարոս միածնի քո քաղցրաբարբառեալ ». լաւ ևս է ընթեռնուլ ըստ այլ. քաղցր բարբառեալ:

ՔԱՂՑՐԱԲԱՐՈՅ, ի, ից. ա. Քաղցր բարոյիւք կամ բարուք. *Քաղցրաբարոյ իշխանին աշտա. հեզն, և ամենայն բարեօք յղփացեալն. Ածր. ծ. 4:

ՔԱՂՑՐԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Քաղցրաբարոյութի. հեզութի. ցածութի. *Քաղցրաբարութե առաւելութի ցուցեալ: Տկարութի զխոնարհութի և զքաղցրաբարութի ուսուցանէ. Փիլ. յոհ: Յճխ. է:

ՔԱՂՑՐԱԲԵՂՈՒՆ. Տ. ՔԱՂՑՐԱԲԵՐ. *Ներծաւալեցաւ ուղէշ արձակ քաղցրաբեղուն տրմատոյն այնորիկ. Թէոդոր. կուս:

ՔԱՂՑՐԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ յիւրմէ զքաղցրութիւն. ունօղ զքաղցր բերս կամ զպտուղս. *Թէպէտ դառնաբերք լինին, և թէպէտ քաղցրաբերք: Թէպէտ դառնաբեր, թէպէտ քաղցրաբեր: Ի պտղոյն ծառն ճանաչի, եթէ քաղցրաբեր է, եթէ դառնաբեր: Տունկն 'ի բուսոյ քաղցրաբեր, և պըտուղն 'ի բարուց դառնաբեր: Արմաւենի քաղցրաբեր՝ արդարութե պտղովք. Ագաթ: Նար. երգ: Սարգ. յկ. ճ: Կոչ. բ: Եւսեբ. լ: *Որ յառաջ փայտք էին անպտուղք, պտղաբերք եղեն հաւատովք. և դառնաբերքն և փշաբերքն՝ քաղցրաբերք և անուշահոտք առաքինութիք. Դէ. ես:

ՔԱՂՑՐԱԲՈՅՍ. ա. Քաղցր բուսեալ. 'ի բնէ քաղցր. քաղցրահամ. Նշան յաղթութե, յորում կենացն կախեցաւ ողկոյզ, կաթեցուցանելով զքաղցրաբոյս մանանայն. Կիւրղ. խւ:

ՔԱՂՑՐԱԲՈՒՂԽ, ՔԱՂՑՐԱԲՈՒԽ. ա. Որ բղխէ զքաղցր կամ զքաղցրութի. և Բղխեալ որպէս քաղցր. *Ես եմ աղբիւրն կենաց, որ քաղցրաբուխ է և անուշաճաշակ. Վրք հց. իզ: *Կաթամբ գիեցուցի զքեզ հաճելի և քաղցրաբուխ ստեամբ. Ճ. ժ: *Զքաղցրաբուղխ բերանն փակեալ: Ի վտակաց քաղցրաբուխ շնորհաց: Ի յորդառատ և 'ի քաղցրաբուխ վարդապետութէ սըրյն յովհաննու: Ականակիտ աղբերացն քաղցրաբուղխ ծաւալմամբ. Ոսկ. 'ի Դեկտ: Ճ. Ա: Վրք ոսկ: Խոր. Հռիփս:

ՔԱՂՑՐԱԳԻՆ. ա. Կարի քաղցր. *Գովեստ քաղցրագին: Լսօղք բանիցս քաղցրագին. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Γλυκότερος. Dulcior. χρηστότερος, suavior, jucundior, melior. Առաւել կամ յոյժ քաղցր. *Զի՞նչ քաղցրագոյն քան զմեղր: Հինն (գինի) քաղցրագոյն է. Դտ. ժդ. 18: Ղկ. է. 39: *Յոգնաբեղուն պտղոցն քաղցրագունից. Ղ. Ելք: *Զո՛ր օրինակ 'ի քաղցրագունիցն եկին տրտմականքն, նոյնպէս և 'ի տրտմականացն 'ի վեր ելանել 'ի տրտմականսն: Ի քաղցրագունէ պատուիրանացն: Ըստ քաղցրագոյն ածային քո հրամանի:

Զի՞նչ 'ի մարդկան կենցաղս վայելումն քաղցրագոյն քան զխաղաղութիւն. Ածաբ. ծն: Ոսկ. յհ. ա. 30: Շար: Շ. մփծ: *Խաղաղական կեանք քաղցրագոյնք յետ պատերազմի լինին. Նիւս. երգ: *Ողորմեացիս ինձ յերկուսին, զի քաղցրագոյնք պատահեցին (մահ, և գատաստան). Ցն ործի:

Կամ իբր մ. Առաւել քաղցրաբար, քաղցրութբ. *Քաղցրագոյն մարդասիրագոյն ևս յանկլիցէ՛ի ձեզ, զիմոց բարուց զկնի հայեցեալ. Բ. Պ. Բ. 27. յն. ἐπιεικῶς, վայելչապէս, կմ լաւ ևս: *Ցածեղէն սեղանոյ առ ափ ջամբեմ, զի և դուք քաղցրագոյն ատոքասջիք: Մեղմէ, և քաղցրագոյնս ինձ պատասխանէ. Ոսկ. յհ. ա. 9: Նանայ: *Ազդեր հեզագոյն, խօսեալ քաղցրագոյն. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱԳՈՐԾ. ի, աց. ա. Որ գործէ զքաղցր ինչ, իմա զմեղր. *Գործաւէր և քաղցրագործ մեղուն, որ'ի խորսխէ աշխատութենն իւրոյ քաղցրացոյց զեկեղեցի սբ. Պռոկղ. յոով:

ՔԱՂՑՐԱԶՈՒԱՐՃ. ա. Քաղցրութբ զուարճացուցիչ. ախորժ. հեշտալուր. *Ձայնք քաղցրազուարճք. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱԼԻՑ. ա. Քաղցրութբ լցեալ. *Քաղցրալից բարբառք խրատուց: Հեշտալուր բանիւք և քաղցրալից: Լի քաղցրալից յուսով. Ցծխ. ծբ: Պէտ: Ոսկ. մ. գ. 17:

ՔԱՂՑՐԱԼՈՒՐ. ա. Քաղցրութեամբ լսօղ. ունկնդիր հեզ. դիւրալուր. *Քաղցրալուր և հեզ թագաւորս: Ածածին մարիամ՝ հեզ և քաղցրալուր՝ որոց առ քեզն յուսան: Որ ես քաղցրալուր գրաւ աշխարհի. Լմբ. պտրգ. և Վերափոխ: Նար. կաա: *Մերձ ես ահա պաղատաւորդ (տիրամայր) առ քաղցրալուրն. Սիսա. աղ:

ՔԱՂՑՐԱԼՈՒՐ. Քաղցր 'ի լսելիս. հեշտալուր. ախորժալուր. *Սուլինչք քաղցրալուրք. Լմբ. ատ: *Կենդանանան 'ի ձայնէ քաղցրալուր փողոյն: Լսել զանհաւոր և ըզքաղցրալուր բարբառ քո. Գնձ: *Ոչ հաւատացին քաղցրալուր պատգամացն՝ որ վասն քո. Գէ. ես: *Որք զերկնայինն իջեալ երգէին զքաղցրալուր գեղապարութիւն. Զքր. կբ: *Ընդ հեշտալի և քաղցրալուր մատուցման բանիցն խառնեալ. Պէտ:

ՔԱՂՑՐԱԽԱՂԱՑ. ա. Որ քաղցր խաղայ մամբ կմ հեզիկ շարժմամբ բերի. *Քաղցրախաղաց հնչմամբ տարերցն յամենայն կողմանց անյապաղ զնոսա լցուցէ. Լմբ. ող:

ՔԱՂՑՐԱԽԱՌՆ. ա. մ. Խառն ընդ քաղցրութեան. բարեխառն. հեզիկ. քաղցրիկ. ամոք. *Քաղցրախառն օդոց շնչմունք: Ըզքաղցրախառն օդ, և զզուարճալի զբոյս. փարպ: ժմ: *Չեն ինչ օգուտ հեշտական քաղցրախառն օդք. Ոսկ. ես: *Եւ այնպէս քաղցրախառն յօրինուածով յորդարի գարունն: Քաղցրախառն շնչել օդոյն գարնայնոյ. Վեցօր. է: *Քաղցրախառն բանիւք մատուցեալ ողջէ. Եղնէ:

ՔԱՂՑՐԱԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐκρασία. Temperies. Բարեխառնութի. *Ցաղագս օդոյ քաղցրախառնութե: Զառ 'ի յօդն քաղցրախառնութիւն: Զքաղցրախառնութիւն օդոյդ կարգեալ բաշխեաց: Անձրևք 'ի ժամու և քաղցրախառնութիւք օդոց 'ի վերայ տարւոր ժամանակացն լիցին. Փիլ: *Յորոց՝ օդոյն քաղցրախառնութի փչեցեալ. Խոր. գ. 62:

ՔԱՂՑՐԱԽՈՐԺ. ա.
ՔԱՂՑՐԱԽՈՐԺԱԿ.
ՔԱՂՑՐԱԽՈՐԺԵԼԻ. } Քաղցրութբ ախորժելի. քաղցր և ախորժական.

*Քաղցրախորժ պտղովն իւրով քաղցրացոյց. Երզն. լո: *Հայելի ծայրադիտակ՝ քաղցրախորժակ՝ անբիծ՝ անշաղախ. Մագ. էկեղ: *Քաղցրախորժելի անուամբն զընթացս բանիս ուղղեսջիք. Երզն. լո:

ՔԱՂՑՐԱԽՕՍ. ա. Քաղցրաբան. քաղցրաբարբառ. քաղցրաձայն. քաղցրախօսակ. քաղցրախօսիկ. *Բարձրաձայն էր, և քաղցրախօս. Սոկր: *Մինաս քաղցրախօս՝ արդար ընկերօքն. Տաղ: *Իբր զմարգ քաղցրախօս՝ առնելով գատաստանս. Վրդն. դան: *Շարժեաց զքաղցրախօս շրթունսն. Լմբ. պտրգ: *Քնար քաղցրախօս՝ Ածային հոգւոյն. Շար: *Եւ գիշերոյ՝ հաւ քաղցրախօս զուարճական. Երզն. ոփ. էրկն: *Քաղցրախօս քարոզութքն: Քաղցրախօս խրատու վարդապետուեց: Քաղցրախօս վարդապետութբ. Հանմ. առ: Երզն. լո: Ճ. Ը:

ՔԱՂՑՐԱԽՕՍԱԿ. Նոյն ընդ վ. *Երկնաթռչիչ՝ քաղցրախօսակ. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱԽՕՍԵԼ. Քաղցր բարբառել. *Ո՛վ քաղցրաձայնեալ՝ քաղցրախօսէր երգով. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱԽՕՍԻԿ. Տ. ՔԱՂՑՐԱԽՕՍ. *Քաղցրախօսիկ ձայն տատրակի. Շ. փող 'ի յհ. Դ:

ՔԱՂՑՐԱԾԱՂԻԿ. ա. Որ ունի կամ տայ զծաղիկ քաղցր և գեղեցիկ. *Ըստ հաւատոյ ազգաբանութե՝ քաղցրածաղիկ ծառոյն բարետիպ պտուղ. Նար. խչ:

ՔԱՂՑՐԱԾԱՒԱԼ. ա. Քաղցր իմն ծաւալեալ. կմ ծաւալօղ զքաղցրութի. *Ցօղ քաղցրածաւալ՝ ցանկալի զուարթնոցն. Շարակ. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱԾՈՐ. ա. Քաղցր իմն ծորեալ. կամ որ ծորէ յիւրմէ զքաղցրութի. *Ուեռին քաղցրածոր. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱԿԱՄ. ա. Քաղցր կամօք. (կմ ընթերցիր, Քաղցր ակամբ). *Մաղթեմ, զի քաղցրակամ նայեսցի, և լուսաւորեսցէ զխաւարեալս մեզօք. Սիսա. աղ:

ՔԱՂՑՐԱԿԱՆ. ի, աց. Տ. ՔԱՂՑՐ. Γλυκύς, εὐμελής. *Ծովն աղէնայր առ 'ի չմտանել ջուրցն քաղցրականաց: Զվհատեալսն զարթուցանեմք քաղցրական յուսով. Ոսկ. հէբր. և ես: *Քաղցրական մխիթարութբ զտամծութիւն ունել. Բրս. Բղբ: *Քաղցրական բանիւք դրեր առ նա: Քաղցրական բանիւք պատրեն զսիրտ անմեղացն: Կոչէ առ ինքն քաղցրական բանիւք զթշուառականն անձն. Լաստ: *Զհոգին եհան սիրով քաղցրական: Գովէին ձայնիւ քաղցրական. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱԿԱՐԿԱՋ. կմ ՔԱՂՑՐԱԿԱՐԿԱՃ. ա. Քաղցրալուր կարկաջօղ. քաղցրաձայն. քաղցրահնչիւն. *Քաղցրակարկաճ ձայնիւ բարբեբանի. (կմ քաղցրակարկաճ ձայն բարբեբանի.) Գնձ: Տես և ԿԱՐԿԱՋԱՌԵՑ:

ՔԱՂՑՐԱՀԱՄ. ա. Ունակ քաղցր համոյ. բարեհամ. համեղ. քաղցրաճաշակ. *Ոչ ծառ պտղաբեր՝ քաղցրահամ բերովք. Ոսկ. հէբր: *Զարմանան քաղցրահամ. Ագաթ: *Իբրև զողկոյզ քաղցրահամ: Քաղցրահամ վտակաց: Զուրյապառաժուտ վայրէ քաղցրահամ. ՃՃ: *Զպտղոցն քաղցրահամ ճաշակաւորութի. Պէտ: *Զքաղցրահամ կերակուր. Լաստ. է: *Հաւատն տունկ է, և պտուղ քաղցրահամ՝ ամենայն գործք բարութե. Եփր. խրատ: *Պտուղ բնութեանս քաղցրահամ (սբ կոյս). Շ. փող: *Եկ 'ի ծառ մարմնոյ ժանգին, 'ի քաղցրահամ սէր երկրային. Ցն ործի: *Պտուղս քաղցրահամս յարմարեաց. Ոսող:

ՔԱՂՑՐԱՀԱՄԲՈՅՐ. ա. Քաղցր և համբոյր. անոյշ. ախորժ. բուրիչ քաղցրութե. *Ուստի բղխեն զքաղցրահամբոյր սէրն. Ճ. Բ: *Ի ձեռն իմաստակիր և քաղցրահամբոյր խօսից նուաճէր և յանդուգաներ յինքն զամենեցուն սիրտ. Կաղնձ:

ՔԱՂՑՐԱՀԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաղցրահամն գոլ. համեղութի. բարեհամութի. *Քաղցրահամութի երկնային հացին: Այգի տեսան պտղաբերեալ քաղցրահամութբ: Ցիւրեանց ջրոյ քաղցրահամութէ զովացուցանել. Շ. ա. պ. խա: Ոսկէփոր: Գր. տղ. Բղբ.

ՔԱՂՑՐԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Որ հայի քաղցրութբ և հաշտ ակամբ. հեզահայեաց. բարեսէր. մարդասէր. *Քաղցրահայեացն զգթութի պացէ. Առակ. ծբ. 13. (յն. հայեցող թեթևս, կամ հեզութբ:) *Քաղցրահայեացդ առ որս 'ի քէն դոյացան. Սարգ. աղ: *Որ քաղցրահայեացն էր և հեզ. Սարգ. ա. պ. ծբ: *Քաղցրահայեաց տեսուն. Նար. կզ: *Քեզմով և քաղցրահայեաց ակամբք. Բրս. մրկ: *Մանուկն յն քաղցրահայեաց և ածանման տեսլեամբ նայէր ընդ նոսա լռելութբ. Եղիշ. ծն: *Երեսք հեզոյն քաղցրահայեաց և հեշտալի տեսակ ունի. Կիւր. է. խհ: *Եւ ոչ վասն քաղցրահայեաց երեսաց. Մագ. ծբ:

ՔԱՂՑՐԱՀԱՅԵՑՈՂ. Ցանկալի և ախորժ հայեցողաց. զուարճալի աչաց. քաղցր տեսլեամբ. *Ո՛րչափ ինչ քաղցրահայեցող և ցանկալի իցէ տեսիլ լուսոյն: Զքաղցրահայեաց նշուլից արեգականն: Քաղցրահայեաց ճառագայթիւք, կամ ճառագայթից. Վեցօր. բ. է: Շիր: և Ճ. Ա: *Զուարթատես և քաղցրահայեաց ողկոյզն. Պռոկղ. յոով:

ՔԱՂՑՐԱՀԵԶ. ա. Քաղցր և հեզ. մեղմ. ողոքական. յորդորական. հեշտալուր. *Քաղցրահեզ բարբառովն 'ի լուր ամենեցուն ասաց նոյն ինքն տէրն և արարիչ. Եղիշ. ծն:

ՔԱՂՑՐԱՀՆՉԵԼ. չ. Քաղցր հնչել. կամ քաղցր ձայնիւ. *Երևեալ անդրէն քաղցրահնչէր բարբառ ... քաղցրիկ հնչէր. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱՀՆՉԱԿ. ա.
ՔԱՂՑՐԱՀՆՉԻՒՆ. } Εὐμελής. Modulatus.

Քաղցր հնչմամբ կամ հնչեցեալ. քաղցրաձայն. *Ածայնոցն երգոց շլշնջմունք քաղցրահնչականն ձայնից. Մագ. էկեղ. (յն. մեղեդեաց. μέλισμα, modulatio.) *Քաղցրահնչիւն օրհնութի: Պարել զքաղցրահնչիւն գեղապարութին ընդ հարանեցեալ հոգիսն. Ճ. Ա: Տօնակ: Լմբ. ող:

ՔԱՂՑՐԱՀՈՍ. ա. Հոսեալ քաղցրութբ. քաղցրաբուղխ. քաղցրածաւալ. և Քաղցրաշունչ. *Որք զքաղցրահոս յորդեցուցանէք զհոսանս: Անմահ քաղցրահոս երկնաւոր ցօղոյն: Զօրէն գողարիկ և քաղցրահոս անձրևաց տեղացին 'ի նոսա զանազանութիք շնորհաց. Ճ. Գ: Գնձ: Տօնակ: *Նա առ զեկեղեցի, զի հանգարտ և քաղցրահոս հողմով հոգւոյն ընդ հանդարտ պոտիսյ կենցաղոյս խաղաղութբ անցանէ. Լծ. ածաբ:

ՔԱՂՑՐԱՁԱՅՆ. ի, ից. ա. Ἡδύφωνος. Dulcisonus. εὐμελής, modulatus. εὔηχος. bene sonans. Ունօղ զձայն քաղցր. որ իցէ ձայն քաղցր, քաղցրահնչիւն. *Քաղցրաձայն հաւուց տարօք: Ծննդական քաղցրաձայնիւք: Զկրկջաձայն քաղցրաձայն երաժշտականաց և սաղմոսացն. Լաստ. ծէ: Սեբեր. է: Փարպ: Խոկ իմ. ծէ. 17. *Քաղցրաձայն հաւուց բարբառ հնչէր ". իմա քաղցրաձայն բարբառ հաւուց: *Փողանակ երգոցն և պարուց քաղցրաձայնից. Վրք հց. ծա: *Քաղցրաձայն երգով բարձր արարէք: Բարձր արարէք քաղցրաձայն՝ հնչմամբ զնծ յաւիտեան. Շար: *Քաղցրաձայն հնչմամբ նուագեմք. Տաղ: *Եւ առէ մարխամ քաղցրաձայն երգով. մեծացուցէ անձն իմ զտէր. Եղիշ. ծն:

Կամ գ. Քաղցրաձայնութի. ձայն քաղցր. կամ նուագարան քաղցրաձայն. *Ո՛ւր քաղցրաձայնն երաժշտի, կամ գեղգեղումն երգանակի. Շ. էդէս: *Օրհնել զԱծ ծընծ.

զայրեաց, քաղցրաձայնիւ և քնարաւ. Ա՛բ. աղ:

Եւ Մ. իբր ի ձայն քաղցր. *Օրհնաբանեն զԱծ քաղցրաձայն: Սկսանին ասել քաղցրաձայն, քեզ վայել է օրհնութիւն. Գնձ: Տօնակ:

ՔԱՂՑՐԱՁԱՅՆԵԼ, եւ, եալ. ն. ի. Քաղցր ձայնիւ եղանակել. *Ի գութայ նուագեալ երգի քաղցրաձայնեալ. Մագ. ձէ: *Զքնար քնար տուիր՝ բամբ շարժողին քաղցրաձայնեալ. Նար. փող:

ՔԱՂՑՐԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἡδυφωνία. Vocis suavitas. εὐμέλεια, λία, apta modulatio. μελῴδημα, hymnus. Քաղցրութիւն ձայնի. երգ 'ի ձայն քաղցր. եղանակ. գեղգեղ. մեղեդի. *Երաժշտական երգոցն քաղցրաձայնութիւն: Ազգի ազգի նուագաւոր հրնչմանցն քաղցրաձայնութիւնք: Ի քաղցրաձայնութեան հոգևոր օրհնութեանց: Քաղցրաձայնութեամբ օրհնէին զԱծ. Լմբ. աղ: Պետ: Խոր. հարց: ՃՃ: *Զսրբազան քաղցրաձայնութիւն (ալէլուիա) բարբառեալ. Դիոն. էկեղ: Ե Մագ. *Ի բարբառոցն քաղցրաձայնութեան՝ մռուռեայ, և 'ի բաց հալածէ զախտս, և զյուզմունս խորհրդոցն. Ա՛բ. աղ:

Կամ որպէս Քաղցրաբանութիւն. *Ի ձեռն այսր քաղցրաձայնութեան արբուցանէր անմռացն զլեղլին մահաբեր. ՃՃ:

ՔԱՂՑՐԱՂԻ, ղւոյ, ղեաց. ա. Մականիր քնարի, որոյ աղիքն կամ լարքն են քաղցրահնչիւն. *Իբրև զքնար ոսկի ականակապ քաղցրաղի. Ոսկ. յհ. ա. 1:

ՔԱՂՑՐԱՃԱՃԱՆՉ. ա. Քաղցր կամ գեղեցիկ ճաճանչիւք ճառագայթից. պեղանշոյլ. *Առ քաղցրաճաճանչ ճառագայթս արեգականն ոչ հայեցան. Մխիթէ. խւ:

ՔԱՂՑՐԱՃԱՇԱԿ, ի, աց. ա. Քաղցր ճաշակաւ. քաղցրահամ. համեղաճաշակ. քաղցր՝ իբրև կամ նմանութեամբ. *Արմաւենի՝ քաղցրաճաշակ պտղովն: Քաղցրաճաշակ արմաւենի 'ի տանն այ տնկեալ. Պետ: Շար: *Խաղող քաղցրաճաշակ. ՃՃ: *Իբրու առ ձեռն շահ ինչ, և կամ պտուղ ինչ քաղցրաճաշակ առ գնայս ճանապարհի. Պղատ. օրին. ժա: *Թզենի (ասէր)՝ թէ ես քաղցրաճաշակ եմ. Մխ. առակ: *Քաղցրաճաշակ պտուղ յայտնեցար: Քաղցրաճաշակ որթոյն բարունակք. Նար. կուս. Ե առաք: *Զքաղցրաճաշակ ողկոյզն զպիրգոփորոս. Երզն. լա: *Մայրենի դթով ստիպեմ զամենեսեան՝ ձգել զտոխնս քաղցրաճաշակս բանից. Լմբ. պտրգ: *Զէմմանուէլ պտղաբերեաց՝ քաղցրաճաշակ՝ առի թ կենաց. Տօղ խոսքի: *Այսպիսի քաղցրաճաշակ սէր 'ի խնաչելութեան ծառոյ անտի է: Ողջոյնս հասարակաց անհամբուրիցն հեռաւորաց քաղցրաճաշակս հրամայեցեր: Ցառաջ մատուցեալ յայնմանէ յԱծեղէն քաղցրաճաշակ գիտութեն. ՃՃ: Նար. կ: Լմբ. աղ:

ՔԱՂՑՐԱՑԱՄՄԱՐ. ա. Բարեյարմար. և Քաղցրութեամբ համեմեալ. *Քաղցրայարմար գոյութե առաջի (զաւակն). Պղատ. օրէն. ը:

ՔԱՂՑՐԱՑԻՆ, յնոյ, ոց. ա. Քաղցրական. քաղցր. *Աշտն քաղցրային. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱՆԱՄ, ացայ. չ. Γλυκαίνομαι. Dulcesco. ἡδύνομαι, suave reddor. ἡδύς, χρηστὸς γίνομαι, dulcis, suavis fio. փոխիլ 'ի քաղցրութիւն. քաղցր և հեշտալի լինել կամ երևիլ. հաճոյ կամ ախորժելի գտանիլ. թաթլընալ, անուշնալ. իբրև կմ նմանութեամբ. *Դառն էր, և քաղցրացաւ ջուրն: Քուն իմ քաղցրացաւ ինձ: Քաղցրացաւ առն հաց ստութեան: Քաղցրացան նմա խինձք հեղեղատի: Ած մերոյ քաղցրասցի, կամ քաղցր եղիցի օրհնութիւն: Եթէ քաղցրասցի 'ի բերան նորա չարութիւն. ևն: *Ոչ քաղցրանայր նմա քուն գիշերոյ: Լսողացն դիւրընկալ քաղցրասցի պատմութիւն. Առակ. ա. 10: Ոսկ. յհ. ա. 35: *Քաղցրասցին քեզ քո գոհութիք երկիւղածաց անուան քո. Ժմ:

ՔԱՂՑՐԱՆԱԼ. Քաղցրութիւն համակիլ, և հեշտանալ. քաղցր հայել. հաշտ ակամբ նայել. ախորժել. հաճիլ. զուարճանալ. *Կեր խորիսխ, զի քաղցրասցի կոկորդ քո. Առակ. իդ. 15: *Քաղցրասցեալ են եղեգին բնակիչք երկրի, անմեղք մնասցեն 'ի նմա. Առակ. բ. 20: *Մինչև Ած քաղցրասցի դարձուցանել 'ի կարգ: Քաղցրացար, և բժշկեցեր զվէրս իմ. Խոր. գ. 65: Ճ. Ա: *Զմահացու կերակուրն փոխանակ օգտակարին ջամբեալ՝ քաղցրանան: Դնէ առաջի ազգ մի կերակրոյ. քաղցրանաս 'ի նոյն առաւել՝ քան 'ի սովորական: Ունկանին յերաժշտական ձայնսն քաղցրանալ. Սարգ. ա. պ. ժ: Լմբ. աղ. Ե ժղ: *Քև քաղցրանան ամենք 'ի վերուստ և ցողունան. Սխոն. փող խոսքի:

ՔԱՂՑՐԱՆԻՆՋ. } ա. Որ ինչ հայի 'ի
ՔԱՂՑՐԱՆԻՐՀ. } քաղցր նինջ կմ նիրհումն. *Ի սեննակս քաղցրանինջ քնով զուգեալ: Քաղցրանիրհ ինչ քնով (յն. քաղցր քնով) պաշարեալք՝ և 'ի տուրնջեանն ջերանին 'ի մահիճս. Առակ. է. 11: Ոսկ. եբր:

ՔԱՂՑՐԱՆՇՈՅԼ. Տ. ՔԱՂՑՐԱՃԱՃԱՆՉ: Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱՆՈՅՇ. ա. Քաղցր և անոյշ. անոյշ լի քաղցրութեամբ. *Ո՛վ գետ յորդառատ քաղցրանոյշ. քև զմայլեցաւ ընդհանրական աշխարհ. Տօղ 'ի տօնփրոյ:

ՔԱՂՑՐԱՆՈՒԱԳ. ա. Ուր իցէ քաղցրութիւն նուագաց. քաղցրաձայն (ինչ). բարեյարմար. և համեմատ. *Երգս հոգևորականս քաղցրանուագս: Քաղցրանուագ հրնչեն օրհնութիք: Եհան յեղանակս քաղցրանուագս. Եղիշ. մահ: Խոր. Վրդն: Ճ. Ա: *Հաւուց տարմք քաղցրանուագ ձայնիւք զվայրսն հնչեցուցանիցեն: Զարմանալ պարտիմք դարձեալ և ընդ քաղցրանուագ բարբառ, զոր պեղղելեալ յորինէ ճնպիռն թռչունն. Լաստ. ժը: Վեցօր. է: *Երգ ներբողական՝ քաղցրանուագ հնչմամբ. Տօղ: *Քնար ածախօս և քաղցրանուագ. Երզն. լառ: *Զերեքսրբեան օրհնութիւնս քաղցրանուագ երգեն. (իբր Մ. քաղցր նուագօք.) Յհ. իմ. էկեղ:

Նմանութեամբ. Քաղցր և զուարճացուցիչ. *Քաղցրանուագ լուսովդ: Զուարթաճաճանչ և քաղցրանուագ յառաջին իւրոյ լուսոյն երևեալ. Խոր. հարց: Կոչ. բ:

ՔԱՂՑՐԱՇԱՐԺՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաղցր և հեզիկ շարժումն. *Խոնարհութիւն և հեզութիւն և անցոփութիւն՝ հոգևոր քաղցրաշարժութեամբ. Սխոլն:

ՔԱՂՑՐԱՇՈՒՆՉ. ա. } Որ քաղցր շընչէ
ՔԱՂՑՐԱՇՆՉԵԱԼ. } կամ փչէ. բարեշունչ. քաղցրասիգ. *Եղեալ օդ քաղցրաշունչ, որ երաց զմասն ինչ կոտուոյն: Փոխանակ քաղցրաշունչ օդոյս: Զօդս քաղցրաշունչս: Սիւք հողմոց քաղցրաշունչ մնացանէ զբոյսս: Այս քաղցրաշունչ հողմս հարաւային. Փարպ: Պետ: Վեցօր. է: Ագաթ: Լմբ. աղ: *Սէր 'ի սիրայն քաղցրաշնչեալ օդոյն. Տօղ:

ՔԱՂՑՐԱՊԱՏԻՐ. ա. Որ քաղցրութեամբ պատրէ. *Մեղր զքաղցրապատիր բանսն առնէ. Լմբ. առակ:

ՔԱՂՑՐԱՊԱՐԶ. ա. Քաղցր և պարզ. քաղցրահայեաց, կմ անոյշ և յստակ (աչք). որ և (ակն) առատ. *Զակն չար կուրացուցանէ տր. իսկ որ քաղցրապարզն է, փրկեսցէ զնա 'ի խաւարէ. Եզնկ. ծգ:

ՔԱՂՑՐԱՊԷՍ. Մ. որ և ՔԱՂՑՐԱԲԱՐ. Քաղցրութեամբ. հեզութեամբ և սիրով. *Իսկ բարերար միածին որդին բարբառեալ քաղցրապէս՝ ասելով. եթէ եկայք առ իս: Եւ մեք քաղցրապէս ընկալցուք (զհիւրս). Ճշ: Եւսթ:

ՔԱՂՑՐԱՊԻՏԱԿ. ա. Քաղցր և պիտանի. ընտիր քաղաքավար. *Զեպքինեայ հաւաքաբանութիւն այսպէս պարտ է ասել. գիտութեանս որդիտաեաց. և հայր չար ամենայն այսպիսի. Թերևս ոչ երբէք երևեցի հրապարակութեամբ քաղցրապիտակ. Անյ. վերլծ. արիստ:

ՔԱՂՑՐԱՊՏՈՒՂ. ա. Որ բերէ զպտուղ քաղցր. որոյ բերքն է քաղցր. *Ծառք քաղցրապտուղք և ախորժելիք: Ի յեսսեան բուսոյ քաղցրապտուղ ծաղիկ. Նար. առաք. Ե կուս:

ՔԱՂՑՐԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Սիրող զքաղցր կամ զքաղցրութիւն. *Զլեղին ճաշակելով, այլ քաղցրասէր դառնաճաշակ. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱՍԻԳ. } ա. Ունող զսիւք քաղցր.
ՔԱՂՑՐԱՍԻՒՔ. } քաղցրաշունչ. *Կարօտ ակար մակոյկ բանիս մեր քաղցրասիւք հողմոց: Չեմ արժանի շնչման հողմոց, և ոչ քաղցրասիգ օդոց. Ոսկիփոր: Վրք հց. ի: *Զհոսանուտ բնութիւն ջրոյն հանդարտեցոյց քաղցրասիգ օդով. Վանակ. յոբ: *Ի քաղցրասիւք հողմոց հոգւոյն՝ ալէկոծութիւք ծփականք խաղաղանան. Լծ. ածաբ: *Տեղի առս յինքն քաղցրասիւք լուսաւորութեան այ. Լմբ. աղ:

ՔԱՂՑՐԱՍՆՈՅՑ. ա. Քաղցրութե փափուկ սնուցեալ՝ սնեալ. *Քաղցրասնոյց հայհոյիչ, զուակ հայրատեաց. Նար. խէ:

ՔԱՂՑՐԱՎԱՃԱՌ. ա. Որ վաճառէ ըղքաղցունս. և Պատրող. *Քաղցրաբանութիւ պատրեն... յանմեղ մարդիկ վաճառականս լեալ, նոքին և քաղցրավաճառք են. Եփր. առեփար:

ՔԱՂՑՐԱՏԵՆՉ. ա. Քաղցր և տենչալի. *Քաղցրատենչ քունն 'ի վերայ հասանէր՝ որ զպահպանութիւն գիշերոյն պահէին. Առակ. գ. 3:

ՔԱՂՑՐԱՏԵՍ. Տ. ՔԱՂՑՐԱՀԱՅԵՑԱՑ. *Հայեցաւ 'ի նոսա մեղմախառն և քաղցրատես ակամբ. Երզն. մթ:

ՔԱՂՑՐԱՏԵՍ. ա. } Χρηστοειδής. q. d.
ՔԱՂՑՐԱՏԵՍԱԿ. } Dulciformis, ju-
ՔԱՂՑՐԱՏԵՍԻԼ. } cundus. (իսկ χριστοειδής, christiformis.) Որ ունի զքաղցր տեսակ կամ զտեսիլ և զկերպարան. *Երևեցաւ 'ի տեսլենէ առնեղն, թէպէտև քաղցրատես եւս էր. Եղիշ. ծն: *Առնուլ զքաղցրատեսակն (կմ զքնատեսակն) հանգիստ: Ոչ առացից աղօթս քաղցրատեսակս. Դիոն. էկեղ. Ե Բղխ: *Քաղցրատեսիլ և զուարճացեալ: Քրիստոսիւք քաղցրատեսիլք. Վանըր. ոփ: Երզն. լա:

ՔԱՂՑՐԱՏՈՒՐ. ա. Քաղցրութե տուեալ. քաղցր սիրով աւանդեալ. *Խոստացեալն (մեր) առաջի դիցի, և նոցա քաղցրատուր հրաման հատուցեալ զարդարեսցի. Կոչում:

ՔԱՂՑՐԱԲԱՐ. ա. Որ առնէ զքաղցր իրս, որպէս զմեղր. քաղցրարար. մեղուաբեր. *Եւ է հրէատան քաղցրարար, և պտղալից. Խոր. Ճ:

ՔԱՂՑՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Γλυκαίνω. Dulce reddo. ἡδύνω, suave reddo, delecto, laetifico. և ἀναμέλω, cano, celebro cantu. Տալ քաղցրանալ. քաղցր առնել. ախորժ ընծայել. զուարճացուցանել. մեղմել. թաթլըթընել, անուշցընել. *Ապաքէն 'ի նոյն քաղցրացուցեր ինձ և քեզ կերակուր: Ոչ նուիրեցին տեառն գինի, և ոչ քաղցրացուցին նմա: Ցանկութիւնք բարեպաշտաց քաղցրացուցանեն զոգիս: Քաղցրացուցանէին (նուագելով) զօրհնութիւն. Սղ. ծդ. 12:

Ողբ. ը. 4: Առակ. ծէ. 19: Իմ. ծէ. 9: յորմէ և խոստ: *Քաղցրացուցանել մեզ զորհնութիւն նորա. խորհուրդ՝ որ շինողին քաղցրացուցանէ, է շնորհք աւետարանին. Համ. առ.: Նա է՝ որ քաղցրացուցանէ զդառնութիւն չարին: Քացախ և լեղի դառնութեան արբեր վասն մեր, քաղցրացո զլիրտս ամենայն մարդոյ 'ի պաշտօն քո. Ցմխ. ծա: Ագաթ: *Համեղ մարգարէին քաղցրացոյց զճաշակացն զդառնութիւն. Շար: *Միգամով քաղցրացուցանել զխստութիւն իշխանին. Եղնկ: *Լեզուանիս, որով հոգևորական հայն նմա քաղցրացուցանես: Զդառնութիւն ջուրցն քաղցրացոյց: Քաղցրացոյց ճաշակօքն զհրեշտակս և զմարդիկ. Սարգ. ա. գ. գ: ԺԺ:

ՔԱՂՑՐԱՑՈՒՑԻՉ, ցչի, չաց. ա. Որ քաղցրացուցանէ, կամ քաղցրացոյց. *Դառնաճաշակ պտղոյն քաղցրացուցիչ. Շար: *Դառնութեան ճաշակացն եղև քաղցրացուցիչ. Շ. Բղբ: *Ընդ ասուի լիաբուղխ դիւրոյս (մի փոխանակեր) զըմպելին քաղցրացուցիչ: Քաղցրացուցանել զջուրսն քաղցրացուցիչ տապովն. Սարգ. բ. գ. է: Վեցօր. ը:

ՔԱՂՑՐԱՒԵՆՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. գ. Քաղցրութենի. քաղցր ինչ. թաթլըշէյլէն. տօտլըճէն. *Դառնին ինձ առ 'ի մասունս ընդ քաղցրաւենեացն ճաշակաց. Նար. խա:

ՔԱՂՑՐԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ ըզքաղցրութիւն. քաղցր, և Քաղցրալուր. *Ոչք երգ ցօղաւոր երգեն քաղցրաւոր: Օրհնեն զզուշաւոր ձայնիւ քաղցրաւոր. Գնձ:

ՔԱՂՑՐԱՔՈՒՆ. ա. Ոյր կայ քաղցր քուն. քաղցրանինջ. քաղցրանիրհ. *Կամ 'ի յարթնութեան, կամ 'ի քաղցրաքուն հանգստեան. Եղնկ:

ՔԱՂՑՐԵՄ, եցի. չ. Տ. ՔԱՂՑՐԱՆԱԼ. *Նոյն իսկ և սովորական իմաստութեան քաղցրեալ նոցա. Ագաթ:

ՔԱՂՑՐԵՆԻ. Տ. ՔԱՂՑՐ. Γλυκύς. *Կոկորդ քաղցրենի բաղում առնէ զբարեկամս իւր. Սիրաք. զ. 5:

ՔԱՂՑՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Μελῴδημα. Melos. Քաղցր երգ. քաղցրաձայնութիւն. մեղեդի. ալէլու. *Սրբազանն քաղցրերգութիւն ծծընկալ մարգարէիցն փչման (ալէլուիա) ... օրհնեցէք զՏր. Դիոն. Եկեղ:

ՔԱՂՑՐԻԿ. Տ. ՔԱՂՑՐ. ա. ն. ամկ. անուշիկ. թաթլըճըղազ. թաթլըճա. *Որդեակ քաղցրիկ: Քաղցրիկ որդեակ: Խաղաղութիւն ը քեզ քաղցրիկ մայր իմ. Վրք հց. ծդ: Սխօլուն: Ցօնօք: *Ի ձայն քաղցրիկ փողեր կանանց. յարեաւ խաչելեալն: Հողմով հոգւոյն շարժեալ, քաղցրիկ օդով վայրաբերեալ: Ծոցն 'ի միջի իմ ծածանէր, քաղցրիկ օդովքն ծփծաղէր. Շ. տաղ. և Երգն: *(Հեզին զօրգիոն) ողորմանօք խնամարկէր քաղցրիկ. Լծ. կոչ: *Քաղցրիկ հնչէր տրամեցելոցն աւետեաց բանն. Շ. տօ. ծնընդ: *Անձրև քաղցրիկ սաստկացեալ, ձայն աւետեաց ողոտայ (նբն մատթէոս). Տաղ:

ՔԱՂՑՐԿԵՂ. գ. Ազգ քաղցկեղի. (եթէ չիցէ գրելի Քաղցկեղ. որ գրի և ՔԱՐՑԿԵՂ.) *Բանք նոցա նմանեալ են կեղոյ, որ անուանեալ կոչի քաղցրկեղ. Եփր. բ. տիմ:

ՔԱՂՑՐՈՂՈՐՄ. ա. Որ ողորմի քաղցրութեամբ. քաղցր ողորմութեամբ. *Նայել ձեզ հրեշտակք 'ի քաղցրողորմ կամացն, որ ոչ արկ 'ի գործ զնոյն՝ պատուհասել զձեզ. Տաղ:

ՔԱՂՐՈՐԱԿ. ա. Քաղցր որակաւ. անուշ. *Քան զմեղր և կաթն քաղցրորակ ճաշակաց: Քաղցրորակ ձայնատրութեան նուագարանացն. Նրգ. ծեր: ԺԺ:

ՔԱՂՑՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Γλύκασμα, γλυκασμός. Dulcedo. ἡδονή, suavitas. χρηστότης, bonitas, benignitas. Քաղցր գոլն. անուշութիւն. համ ախորժ. համեղութիւն. համեղ իրք. զուարճութիւն. անուշութիւն. թաթլըլըգ. *Խորհուրդ մեղու բանք բարիք, և քաղցրութիւն նորա բժշկութիւն հոգւոց: Կոկորդ նորա՝ լի քաղցրութեամբ: Բղխեսցեն լերինք զքաղցրութիւն: Երթայք կերայք զպարարտութիւն, և արբէք զքաղցրութիւն: Եւ էր քաղցրութիւն նորա իբրև զխորիսխ. ևն: *Ունօղին քաղցրութեան. Շար: Տաղ: *Մեղր վասն քաղցրութեան առնելոյ քաղցր տալ. Առխոտ. արաբ: *Քաղցրութեամբ աղբերացն բղխեր նոցա. Ագաթ: *Բարեխառնութեան օդոց, անձրևաց քաղցրութեան. Փ. Ժ: *Օդոց քաղցրութեամբ շրջեցուցանէ ընդ ծով. Լմբ. իմ: *Քաղցրութեան երգոցն արուեստականաց: Ի ձայն քաղցրութեան գոհանալին զՏր. Ոսկ. յհ. ա. 1: Փ. Ա. ե. 11:

ՔԱՂՑՐՈՒԹԻՒՆ. Քաղցրաբարութիւն. հեզութիւն. բարութիւն. բարերարութիւն. մարդասիրութիւն. գթութիւն. բարիք. *Ի բարերար քաղցրութենէդ առատ առէպ առէպ պատուեալք: Մերժեալ 'ի մերմէ քաղցրութէ առատ: Քաղցրութիւն արարեր ընդ ծառայի քում: Խոնարհեաց ընդ նմա քաղցրութեամբ: Ոչ ոք է՝ որ առնէ զքաղցրութիւն. ևն: *Եցոյց զկամս քաղցրութեան հօրն 'ի վերայ դարձի անառակին: Քաղցրութեամբ աղբերացեալ: Քաղցրութիւն և խոնարհութիւն. Իգն: Նար. խաղ: Սարգ. ա. գ. գ:

ՔԱՂՑՐՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. Ἡδέως. Suaviter. χρηστῶς, εὐμενῶς, benigne, benevole. Քաղցրաբար. մարդասիրապէս. ախորժաբար. հաճոյ. *Այլ հոգւով քաջ քաղցրութեամբ վը աւրի սաստիցն առեալ ընդունիմ: Դարմանէ զամենայն քաղցրութեամբ: Ի շաւիղս երեխ նոցա քաղցրութեամբ: Քաղցրութեամբ լսէր նմա: Բաղում ժողովուրդ լսէր նմա քաղցրութեամբ. ևն:

ՔԱՂՑՐՈՒՆԱԿ, ի, աց. ա. Ունակ քաղցրութեան. քաղցրորակ. քաղցր. քաղցրիկ. *Համ քաղցրունակ: Քաղցրունակ պտղոց պահպան: Խոկ ինձ պտուղ առ և քաղցրունակ՝ զանմահարարն ըմպել վտակ. Նար. գնձ: Երգ. լա: Շ. եդէս:

ՔԱՂՑՐՈՒՍՈՅՑ. ա. Քաղցր յուսացուցանել, և յուսանել. *Վարդապետաքն քաղցրուսոյց: Զքաղցրուսոյց վարդապետն հարեանց. ԺԺ: *Քաղցրուսոյց ընթերցուածոց, հոգեպատում գրոց: Քաղցրուսոյց վարդապետութի: Քաղցրուսոյց հրամանօք քոյով: Քաղցրուսոյց բանիւ. Կոչին: և Նխ. գծ: Ագաթ: Մագաղ. [illegible]: Երգն. լսու: *Ծագել 'ի մեզ զքաղցրուսոյց քոյին գթութեանց զշնորհս. Բրս. աղ. 'ի հին ծն:

ՔԱՄ, ոյ. գ. Արմատ Քամելոյ. իբր Քամուած. կամ քամել ինչ. *Հնձանին քամն: Ի քամ և 'ի յուշ (այսինքն յուշիկ) իջնի, չկարծի. Վրդն. ծնն. յդ:

ՔԱՄԱԿ, ի. աց. գ. Ոսկերք թիկանց. (որպէս և թ. գէնիֆ. և հյ. կմախ, են լըծորդ.) թիկնամէջ. մէջք՝ մինչև 'ի գաւակն և 'ի բարձս. խոնակ. [illegible]. *Ի վր թիկանց և քամակի նոցա արկանէին: Սրունք և բարձք, և քամակ և կողք: Գտանի ածեալք 'ի վեր կոյս զհանդերձն ժողովեալ. զառաջի կողմանէսն խոնարհագոյն ը զբարձսն 'ի ներքոյ ծնկին. իսկ զկնիսն 'ի վեր սակաւ մի ընդ քամակաւն. Եւս. պտմ. է. 12: Փիլ. լին. գ. 8. և փեղակն:

ՔԱՄԱԿԱԲԵԿ. ա.; ՔԱՄԱԿԱԿՈՏՈՐ.; ՔԱՄԱԿԱԿՈՐ. Κυρτοβάτων, τοισα. Incurvatus, ta. Ոյր որպէս թէ բեկեալ և կոտորեալ է քամակն. կորացեալ. միջաբեկ. որտաբեկ. կթոտ. [illegible]. *Ասացեալք՝ քամակաբեկք. Քամակակոտոր խոնարհականօք ցուցեալք. Փարպ: *Ի ժամանակի հնձոց իջեալ ընդ արտորայ՝ քամակակոր, զերեսս 'ի գետին, ձեռն 'ի հաւակ. Ոսկ. հերոդ:

ՔԱՄԱՀԱՐԱԲԱՐ. մ. Καταφρονητικῶς, ὀλιγώρως. Contemptim, contemptui habendo. Քամահանօք. արհամարհանօք. յոչինչ գրելով. [illegible]. *Քամահարար արհամարհեցին զմահ: Զառաջին [illegible] քամահարար ընդունելով: Ցոյժ քամահարար արփեցնոց լինին. Փիլ. յարձ և խոր. գ. 55:

ՔԱՄԱՀԱԿԱՆ, ի. աց. ա. Քամահելի. արհամարհ. *Քամահականն այն ցանկութիւնքն: Թէ ախորժէ ոք, և չառնէ քամահական. Փիլ. լին. գ. 152: Երգն. մխ:

ՔԱՄԱՀԱՆՔ, նաց. գ. Καταφρόνησις, ημα, ὀλιγωρία. Contemptus, contemptio, negligentia. Քամահելն. արհամարհանք. արհամարհութի. անարգանք. ապախտ առնելն. *Եւ ոչ զանձինս ինչ եդուեալ մտ նոցա քամահանացն համարիցիմք. Ոսկ. եփ: *Զմեծամտութեան փոխանակ քամահանաց յարգեալ: Կարի մեծ քամահանօք 'ի վերայ յարձակեին: Զօրինացն քամահանս: Ոչ քամահանօք ինչ: Ապականացու սատացուածք, քամահանաց (արժանի) ատամանմունք. Փիլ: Գիրք. Ցհ. կբ: Նար. իէ:

ՔԱՄԱՀԱՆՈՎ ԱՌՆԵԼ. Տ. ՔԱՄԱՀԵԼ. Κατολιγωρέω. Parvipendo. *Եղբօրն փրկութե իբրու աւելորդ իրաց քամահանս առնէր: Եւ ոչ այնոցիկ՝ որ յերկրորդ կարգէն, քամահանս արար. Փիլ. լին. և ... *Քամահանս առնէ գատաստանաց վրէժխնդրութեան. Մաղ: *Ընկեր, զիարդ մեծք այսպ՝ քամահանս առնել 'ի խրախութեան՝ ... քո զգեստու. Սկեւ. յար: *Զմեծամեծօքն քամահանս առնէին. Երգն. մխ:

ՔԱՄԱՀԱՐԵԼ. Տ. ՔԱՄԱՀԵԼ. *Իբրև զոչինչ քամահարեալ է յաչս ձեր. Երգն. մխ:

ՔԱՄԱՀԵՄ. եցի. ն. (հյ. և պարսա. խնդ.) Ἀθετέω, καταφρονέω, κατολιγωρέω. Contemno, vilipendo, negligo, contemptui habeo. որ և ՔԱՄԱՀԱՐԵԼ. ՔԱՄԱՀԱՆՍ ԱՌՆԵԼ. Արհամարհել. յոչինչ գրել. անարգանօք ապախտ կամ անտես առնել, զքամահել կմ զթիկունս դարձուցանել. ոչինչ առնել. թամահրել. թամարհել. ըեղել. բոբլել. ... *Զանարգութիս քամահեն. Ցուց. 8: *Կամակար բարուք զաստուածային օրէնսն քամահել կրթեցաւ. Անյ. հց. իմ: *Եթէ զգեղ երեսաց կարասցուք քամահել. Ոսկ. մ. ա. 9: *Զպատուաբանս քամահեցի, այլ խրատել համառօտագոյ: Գինի զլիշատակս պատուիրանաց քամահէ. Փիլ. յովս: Ցձխ. ը: *Որ զձշմարտութիւնս քամահէ, և յերկնաւորէն 'ի բաց կայ. Ոսկ. հերով: *Քամահեալ եմ ըզմիջնորդութի կաթողիկոսին մեծի: Թերևս այնու քամահեսցեն զնա: Քամահէր զընկուզի: Քամահեսցեն զայն ինչ՝ զոր ոչ գիտէին. Ցհ. կբ: Նանայ: Մխ. առակ: *Ամբարտաւանութեան է անուն, 'ի ձեռն որոյ քամահեն մարդիկ զաստուածեանն և զմարդկային իրաւունսն: Քամահելով զԹշնամեօքն: Քամահէ զամենայն կերակրոց: Զմարմնաւոր հեշտ ցանկութիւնքն քամահեսցին. Փիլ: *Քամահեք զհմտիկ հրամանօք: Քամահեալ զամենայն մարդկաւ: Որ քամահէ զընչեց, անարգոտեալ և ողորմ կայ և մնայ: Մի զընկերսն (կամ զընկերսուն) քամահեր. Ծ. Ա: Գաղ. աղէս: Նեղոս: և Կոչ: Երգն. օփ. երէն: *Սոփերութի քամահի: Մի հնութիւն քամահեալ: Ոչք քամահօղ զատն նմա. Փիլ: Նար. յէ: Կրթ. օփ: *Ոչ եթէ աղքատն քամահելի ինչ իցէ. այլ նոքա՝ որ քամահիցեն. և ես ընդէր չքամահիցեմ զայնոսիկ՝ որք ոչ գիտիցենն զարմանալ՝ ընդ որ ինչ

պարտ է զարմանալ. Ոսկ. Եբր.:

ՔԱՄԱՀԻՉ, հջի, չաց. ա. Որ քամահէ. անպատուօղ. անարգու. ՝Վասն այնորիկ լինիմք արժանի քամահելոյ, յորժամ զքամահիչսն մեր՝ որ վասն աղքատութեան քամահիցեն, չքամահիցեմք. Ոսկ. Եբր.:

ՔԱՄԵՄ, եցի. ն. Στραγγίζω, ἐκστραγγίζω, καταστραγγίζω. Guttatim exprimo. ἀποπιάζω, διϋλίζω, ևն. Ճմլելով և անցմելով կաթեցուցանել. մզել. 'ի դուրս բերել զհեղուկ զմզզին հիւթս, անցուցանել ընդ պարզուաս. պարզել. զտել. թամել, օշէւմէլ. օշֆմագ. սիւզ-մէք. ՝Քամեսցէ զարիւնն: Զմնացեալ արիւնն քամեսցէ առ յատակաւ սեղանոյն: Քամեաց զգզաթն, և էջ յօղ 'ի գզաթէ անտի: Զմժղուկս քամէք. և զուղտս կլանէք. Ղևտ. ա. 15: Ե. 9: Դտ. զ. 38: Մտթ. իգ. 24: ՝Եթէ զջուրն (հաղարի) քամեալ՝ անապակ ըմպիցէ ոք, սատակի: Զկարասս յորդավայն արկանէր, և զթակոյկսն միանգամայն անդր քամէր: Զամփոփեալ թարախ վէրս քամեցի. Եղիշ: Մանդ. ժե: Նար. կե: ՝Սիրան ոխակալ և ակն նախանձալից՝ արտասուք քամէին. Գ. Դ. դ. 4: ՝Քամեալ մզեցու թանձրամասութիւն նորա. Եղիշ. Ե: ՝Սկսան մի մի քամիլ (որպէս քակիլ), և գաղտագողի գլնալ առ թագաւորն. Ուռհ.:

ՔԱՄԵԼ. Ἐξαντλέω. Exhaurio. Ծծել. իսպառ ըմպել մինչև ցյատակն կամ ցմրուրն. դատարկել. փէլ, բօշալթմագ, թիւքէթմէք, ... ՝Ջուր խոր է խորհուրդ սրտի առն, և այր իմաստուն քամէ զնա: Զբաժակն քեռ քո շամրինի արբցես և քամեսցես: Արբուսցես զգա ամենայն ազգաց, արբցեն և քամեսցեն (յն. արտաքսխեսցեն). Առակ. Ի. 5: Եզեկ. իգ. 34: Երեմ. իե. 16: ՝Պատրոյգ ճրագի. որ ծծեն քամեն զիւղն առ 'ի կերակուր հրոյ: Քամեցին զմրուր սրտմտութեան, և զբաժակ խռովութեան. Վեցօր. Գ: Յհ. կթ: ՝Ծծելով յինքն քամեաց զանճառելի բանիցն առացուածս (իբր սպունգաւ). Ոսկիփոր. (որ միացուցանէ զկրկին նշանակութիւնս:)

ՔԱՄԵԼ: Որպէս Քամիով այսինքն հողմով հոսել, և Ուռուցանել. ՝Զմնացեալսն ձեռամբն այլացեալ լեսոյր, և հողմով քամեալ սափորակէր զանգին. Մագ. ԻԵ: ՝Իսկ իբրև քամէր (յն. ուռուցեալ էր մարմինն), և առանց յուսոյ կենաց էր. Եւսեբ. Է. 17:

ՔԱՄԻ, միոյ կամ միջ. գ. (առաւել ռմկ.) Հողմ. և Փուք. ՝Ուր քամոյն երախն կայ: Թէ հնչէ քամին 'ի Նեղքոյ երկրի, շարժ լինի. Երզն. Երկ: Նա և Հին կէր: և Գնձ: ՝Քակլայն՝ ազգի ազգի քամիք ընծայեցնէ 'ի մարմինն. Վստկ. իդ: ՝Խորշ քամի ...: ... խորշակ. Ոսկիփոր:

ՔԱՄՈՒԱԾ, ածք. } Ὀρρός. Sereus
ՔԱՄՈՒՔ, ուքք. քս. } humor, serum.
Քամ. քամեալ և մնացեալ մրուր. մզեալն. մզուածն. հոսուածն. ՝Վէր (կամ վեր), որ արեան քամուածն է, հանդարտ. Պղատ. օրէն: ՝Քամուածք ջրոյն՝ որ 'ի ծործորացն 'ի վայր զեղուին, յարիւն դառնային: Ջրոցն քամուածքն 'ի ծործորացն 'ի վայր արիւն. Աչծբ. Բ. 6: Գ. 12: ՝Նոր իսկ մաղասի բաղկանալով քամուքս՝ քլրտն և արտասուրն. Պղատ. օրէն: ՝'Ի ձեռն քացախոյն՝ քամուք մահաբեր պտղոյն վերացաւ: Առ եզերբ գետոյն փորեցին, և քամուքք ելանէր, լինէր և նա արիւն: Զմնացեալ քամուքն առաքէ ընդ վեց ապխս արտաքս ... առնեն յորեննէն զքամուքն. Իրա. Մրկ: Վրդն. Եւ: Ոսկիփոր:

ՔԱՅԼ, ի, իւ. գ. Βῆμα. Gressus. Գնացք ոտից հետ զհետէ. չափ բացման ոտին յառաջ՝ նէ յընթացս. քայլափոխ. և Քայլումն. ադըմ. աթըմ, կէամ, էքէրքիմէն, կէօրիւ. ՝Ոչ տաց ձեզ յերկրէ նոցա և ոչ քայլ մի ոտին: Եւ ոչ ետ նմա ժառանգութիւն 'ի սմա և ոչ քայլ մի ոտին. Օր. Բ. 5: Գծ. Է. 5: ՝Զեր գնացք և քայլք ոտիցն. Սեբեր. Ե: ՝Ի քիլս ձեռին, և 'ի քայլս ոտին զբաղում ահեղիս չափեցին. Նար. խէ: ՝Որքան քայլս փոխեսցես վս սիրոյ, թուեալ են ամենայն. Վրք հց. ծէ: ՝Յորժամ շրջէր ուրեք, ըստ քայլ քայլ (իա ըստ իւրաքանչիւր քայլափոխի) գրեա թէ զտեղի ունէր, և այց առնէր խորհրդոյ իւրում. Վրք հց. յյ: ՝Ուաչ արքունաձեռն. վերայ ծովու քայլ. Նար. փող:

ՔԱՅԼ ԵՐԿՐԱՉԱՓԱԿԱՆ. Ὀργυία. Passus. Չափ կրկին հասարակ քայլափոխի. ուստի հազար քայլ է մղոն մի. ՝Եւ է ասպարէսն ըստ օգտաչափութեան՝ քայլս ճծ. և քայլն է վեց ոտն, և ոտն՝ վեց մատն. և մղոնն՝ եօթն ասպարէս է. որպէս զի լինել գետնաչափութեան՝ ռ քայլ. Խոր. Աշխ:

ՔԱՅԼԱԴՐԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի դրութիւն քայլից կամ 'ի քայլափոխութիւն, 'ի գնացս. ՝Մինչ էր յազմերն քայլագրական, մանէ զբեհեզն ծիրանական. Գնձ:

ՔԱՅԼԱՓՈԽ, ի, իւ. գ. Քայլ. քայլափոխութիւն. ՝Ցամենայն քայլափոխի քննէր զանձն իւր: Ամենայն աշխատութիւնք՝ որ վասն այ իցեն, մինչև 'ի քայլափոխն, վարձատրութիւն են յայ. Վրք հց. ի. է: ՝Տեսանէր ըզհրեշտակ այ. զի թուէր զքայլափոխս ոտից նորա: Ամենայն քայլափոխի քո վարձս առցես. Վրք հց. յ:

ՔԱՅԼԱՓՈԽԵԼ. և իլ. չ. յ. Փոխել զքայլ. քայլել. գնալ կամ տեղափոխել ոտիւք. ՝Քան զայդ տեղիդ՝ յորում կաս, այլ մի ևս քայլափոխեր: Պարտ է ոճով առնել զբաժանումն, ոչ գերազանցական աշխատանօք քայլափոխել. Սարգ. յկ. Ա: Անյ. դարձ:

ՔԱՅԼԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Βάδισμα, βῆμα. Gressus, incessus. Փոխելն զքայլս. փոփոխումն քայլից. քայլափոխ. քայլ. ՝Եւ առաջ յայնցանէ՝ իբրու օրինակ իմն՝ քայլափոխութեան 'ի կատարելագոյնս գնալ: Ոչ հետեւակ ինչ քայլափոխութեամբ երկարաձիգ ճանապարհաց աշխատէ զմարմինս. Պիտ: ՝Քահանայից քայլափոխութիւն՝ տապանակին կրաւորութիւն. Գնձ:

ՔԱՅԼԵՄ, եցի. չ. Βαδίζω. (յորմէ լտ. Vado. լծ. հյ. վազել.) Gradior. ὑπεραίνω, transgredior, transcendo. Քայլափոխել. գնալ. ընթանալ. երթալ. յառաջել. կոխել. թամէլ. էքսէրիմէք. ՝Ոչ կոխեն, այլ քայլելով քայլեն և անցանեն ...: այսինքն առ փոքր առնելով՝ ... Ա. Թգ. Դ. 5: ՝Քայլեաց 'ի վերայ գնդիցն, և ոչ ափշեցաւ 'ի գաղափարաց: Առիւծն իբրև եռես զեղբայրն 'ի վերայ ճանապարհին իւրոյ. և հետզհետէ և սիրով քայլեաց 'ի վերայ նորա, և գնաց յորս: Այլ 'ի վերայ ծովուն քայլէր թեթևակի. Ճ. Գ: Վրք հց. Դ: Երզն. ոփ. Եբր:

ՔԱՅՌ, ի, իւ. գ. Κλιδών. Monile. որ և ՔԱՌԱՄԱՆԵԱԿ. Զարդ կանանցի մարգարտեա և ականակապ զպարանոցաւ յառաջ. կէրտանլըգ, կէրտէնլիկ, պօյնա, գըլատէպ, ... աւս և ՔՕՂԷՔ, և ՄԵՀԵՒԱՆԴ. ՝Արկանէր ապարանջանս 'ի ձեռս իւր, և արկանէր քայռս յականց պատուականաց ... զեալս մարգարտով 'ի պարանոց իւր. Յովսեփ. ճ. 4: ՝Ապարանջանին պճնութիւն ... ընդ ունկանն գնդի ... ընդ քայռս պերճութեան լանջացն. Նար. ձ:

ՔԱՅՌԱՄԱՆԵԱԿ, նեկի. գ. Նոյն ընդ վ. ՝Զառաջնորդականին իմոյ կախեալ զպարանոցէ զոսկետուռակ քայռամանեակին զգեղեցկութիւն. Յհ. իմ. ափ: Այլ առաւել գրի Քառամանեակ, զոր տեսցես 'ի կարգին:

ՔԱՅՔԱՅԱՆՔ, նաց. Տ. ՔԱՅՔԱՅՈՒՄՆ. ՝Խնդութիւն չէր սուգ չար քան զորամութիւն. յայս յոգւոցն քայքայանացն է. Ոսկ. մ. Բ. 15:

ՔԱՅՔԱՅԵՄ, եցի. ն. Διασκεδάζω, ἀνασκεδάζω, σκεδάζω, σκορπίζω. Discerpo, dissipo, ևն. գրի և ՔԱՔԱՅԵԼ. (հականակն կոյկայելոյ. և սաստականն խախտելոյ և քակտելոյ.) Խախտել իսպառ. քակելով քակել. քանդել. բաժանել զմիութիւն զօդելոյ որ և է օրինակաւ. ցնդել. խախտել. դաղ-փէլ, բօզմագ. ՝Մինչդեռ 'ի խաղաղութեան էի, քայքայեաց զիս. Յոբ. ժզ. 13: ՝Այն՝ որ բևեռեաց զունկնն զայն զհաստեալ, կարող էր նա և զանդամոն միաբանեալ քայքայել: Սաստիկ սաստիկ աղօթիւքն ժողովեցին միայն քայքայեալք. Եփր. համոբ: ՝Զոմանս 'ի փախուստ ցրուեալ քայքայեցին: Զբազում խաւարին ցրեալ քայքայէ: Քայքայի և ցրուի: Ոչ առ բաժանել և քայքայել զհաստատակաց բարին: Զարեգականն ևս ճառագայթս խախտէր և քաքայէր (յն. յաղթէր): Ոչ ախտն քայքայեաց (յն. շփոթեաց) ըզմիտս նորա. Փիլ: Յճխ. ժա: Ոսկ. մ. ա. 5: Բ. 1: ՝Շինութիւն և խաղաղութիւն քայքայեցաւ. Յհ. կբ: ՝Ցրուեցան սորա, այսինքն քայքայեցան 'ի միմեանց. Լմբ. ող: ՝Զօրքն ցրուեցան քայքայեցան ընդ ամենայն երեսս երկրին: Ի բազում քաքայեալ լինէր միաբանութիւն աշխարհիս: Քաքայեալ ցրուեցան: Արծր: ՝Սէր 'ի միասին կապէ, և ոչ թողու քաքայել. Առ որս. ժդ: ՝Խաւարն քայքայեալ ցրուեսցի յիմանալի ճառագայթից քոց: (Ցերեկաց արեգական) քայքայի սակաւ առ սակաւ 'ի տկար զօրութիւն լուսոյն զոր ունի: Որ քայքայէ զանսիլ աչացդ լուսաւորաց, որ ոչ ևս ճշգրտիւ նշմարել. Սրկ. ող: Շիր: Վեցօր. զ: ՝Ոչ երբեք քայքայեաց ... զխոստովանութիւն ունեք, զի մի քայքայեսցին խոստովանողքն 'ի քայքայելոյն. Կիւրմոփ: ՝Գայթագղիլ զմօք սողոսկելն առէ, և ըզմայլմամբ քայքայիլն. Երզն. մթ:

ՔԱՅՔԱՅԻՉ. ա. Որ քայքայէ. քայքայօղ: Լմբ. ափ:

ՔԱՅՔԱՅՈՒԹԻՒՆ. գ. } որ և ՔԱՅՔԱՅՈՒՄՆ. յման. } ՔԱՅԱՆՔ.
Քակտումն. բաժանումն. ցրումն կամ խըլումն 'ի տեղւոջէն. քայքայիլն կամ քայքայելի գոլն. ՝Տեսանես զմիմին հաստատութիւն, և զաւագոյն զքայքայութիւն, զհակի վաղվաղակի կործանի: Ոչ քայքայութիւն ինչ, և կամ լուծումն. Ոսկ. մ. ա. 24: Ճ. Է: ՝Իշխանաց և նախարարաց քարշանք և քայքայութիւն. Ղևոնդ: ՝Զքայքայումն աւերածոյ ցրմանն առեալ տանէին: Քայքայումն յիշխանութեան: Ոգւոյ մեղկութիւն, մարմնոյ քայքայումն: Միութիւն խոստովանիմ, և ոչ քայքայումն ինչ, կամ լուծումն այսր բնութեան յայն. Ագաթ: Խոր. Բ. 46: Մանդ. ժե: Յհ. իմ. Եբր:

ՔԱՆ. նխ. հյց. խնդ. (յորմէ Քանակ, Քանի, Այլքան, ևն. լծ. լտ. quam. և հյ. գոյն.) Առաւել կամ նուազ՝ ըստ համեմատութեան, հանդերձ բաղդատական մասնկաւ Գոյն, կամ ևս. որպէս Աւելի քան. 'ի վեր քան. գեր քան. ὑπέρ. super, supra, prae. կամ Նուազ քան. փոքր քան. 'ի վայր քան. ἧττον, ἧσσον, minus. Է-էզ կամ պաքա դան ... ՝Բազում եղեն քան զմազս գլխոյ իմոյ: Անօրէնութիւնք իմ բարձրացան քան զգլուխ իմ: Իմաստութիւն օգնեսցէ իմաստնոյն քան զտասն իշխան, որ իցեն 'ի քաղաքի: Սիրէ զնա հայրն քան զամենայն որդիս իւր: Հասոս քան զամենայն սուր

երկսայրի: Հատնել զնոսա արտաքս քան զքաղաքն: Ընկալարո՛ւք զխրատութիւն քան զոսկի ընտիր: Մերկագոյն քան զամենդիտոտն. Եփ: Որդիս ծընար ասաղանի, որ քան զասաղ չար է զծովն. Ը. Եղեւ:

Կամ որպէս ի չափ. ըստ քանակի. չափ. փատար,փըլտար. Եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատն մանանխոյ. Մտթ. ժէ. 19: Զափ մեծութեան նորա քան զցամաք երկիր (այսինքն որքան է ցամաքն). Վանակ. փարէմփ:

ՔԱՆ. նխ. խնդ. յամենայն հոլովս. որ յայլ լեզուս է իբր շաղկապ՝ քան թէ. կամ՝ եթէ և եթէ. և որչափ. Ἤ, ἤπερ. Quam. քան, քան պէ. նիւչ քի. նէպէ քի. քի. Առաւել պատուեցաւ քան զամենայն մարգարէքն. Ագաթ. յոֆ: Վաճառել աւելի քան երեք հարիւր դահեկանի: Հզօր է բարբառումն նորա քան զհրոյ. Մրկ. ժդ. 5: Ոսկ. յհ. բ. 27. Դիւրագոյն լիցի առգամմանցութոյ քան քաղաքին այնմիկ. քան ձեզ, քան քեզ. Մտթ. ժ. և ժա: Հայեսցես գթած քան ՚ի պատարագն բոլորապատուղ: Բուռն հարեալ՝ քան զիմոց գործոց՝ զքոյդ շնորհաց. Նար: Փափաքէ ՚ի մահ քան ՚ի կեանս. Եղիշ: Քան յամենայնէ՝ առաւել ՚ի պատուիրանէն պատկառեցուք: Երկիցուք յերդմանց քան յամենայն մեղաց. Ածաբ. աղթ: Մանդ. բ: Ըզգաստանալ սիրով քան բանութիւն սովոր են մարդիկ վարժել. Ը. Եղբ: Ո՛րքան խաղաղութիւն է ՚ի տունս չինականաց՝ և անհոգութիւն, քան ՚ի տունս թագաւորաց. Սարգ. յկ. գ: Քրիստոնէային յաղթառութեան առաւել պայծառանայ քան ՚ի մեծութեան: Յաղթութեան քան ՚ի մեծութեանն դիւրին է զառաքինութիւն կատարել. Ոսկ. եբր: Անէծք ցաւագինք վասն այլ մեղաց ոչ են չարժին ՚ի մէջ եկեղեցւոյ՝ քան յաղագս գողութեան. Ը. ընդհանր:

ՔԱՆ. չ. մ. Ἤ. Quàm. Քան թէ. քան եթէ. աւելի՝ քան. որչափ. քան պէ, քան. նէչ քի, քի. Լաւ էր մեզ ծառայել եգիպտացւոցն՝ քան մեռանել յայսմ անապատի: Յաւելցէ ՚ի ձեզ ևս քան որչափ էքդ՝ հազարապատիկ: Պատրաստ եմք ՚ի մեռանել՝ քան անցանել ընդ օրէնս հայրենիս: Ընդ մեզ բազումք են՝ քան ընդ նմա. ևն: Քան ամենայն ուրեք՝ առաւել անդ պաշտէին զայն դիսն: Արդ քան՝ զնոսա արկանէր ՚ի գեհեն, զնա՝ որ պատրեացն զնոսա, ընդէ՞ր ոչ արկանէր ՚ի գեհեն: Արժանի էր նոցա՝ քան ընդ քեզ ՚ի փառս լինել, չարչարել վասն քո. Ոսկ. եփես: Եզնիկ: Խոսր:

ՔԱՆ ՍԱԿՍ. ՔԱՆ՝ ԶԻ. մ. / ՔԱՆ ԶԻՆ. ՔԱՆ՝ ՈՉ. } Πρίν. Antequam. Նախավոր ոճով իբր Այն ինչ՝ գեռ. փոքր միւս ևս. կամ Մինչչև. ցորչափ ոչ. մինչդեռ ոչ. Տօփէրս, հէմէն, քանէ որ չէ. օնմաքան, օնմատըն. Թշնամիք այսու գամագիւտ լինին, այլ քան սակաւ ժամանակք են՝ այսրէն աշուեսցեն թշնամիքն. Բուզ. գ. 21: Նախ՝ քան, զի վճիռ մահու դնէր ՚ի վերայ նորա. Եփր. ծն: Յառաջագոյն՝ քան չև էին մեռեալ յեգիպտոս: Քան ոչ էր կալեալ զոտեր մեր, արար զայս: Ջի քան ոչ մեռեալ են մարդիկ յառաջեան դատաստանին՝ բացէ ՚ի բաց վըճարեն զդատաստան. Մծբ. ժա. ժդ. ժբ:

ՔԱՆ ԵԹԷ. / ՔԱՆ ԹԷ. } չ. Ἤ. Quàm. Քան. աւելի՝ քան. և Բայց միայն. որչափ. նէչքի, նէ գադար քի, էօ ուլի. Լաւ համարիմք մեռանել՝ քան եթէ զպայմանի գործ առնել. Ոչ այլ ինչ պատուէ, քան եթէ նոյն ինքն արժանաւոր լինել զնոծ առնել: Ոչ ոք ՚ի ժողովրդոցն եկանէր յերուսաղէմ ՚ի տօնն, քան եթէ ՚ի հեռաւորս: Ոչ միայն քաջութեա՛ք՝ քան եթէ յաւէտ իմաստութեա՛ք: Ո՛չ զիս արգելանս աղէտք՝ քան եթէ անցելոցն քաջափառութեանց յիշատակք խոցոտեն. Փարպ. Նիւս. խոսս: Նա. նայ: Պիտ: Ի մահուանէ երկնչելն ոչ այլ ինչ է, քան եթէ թուիլն իմաստութեան գոլ՝ ոչ գոլով: Եւ, ո՛վ արք աթենացիք, համբուրելով սիրեմ զձեզ, բայց հաւանիմ ոչ մանաւանդ քան եթէ ձեզ. Պղատ. սոկր: Զարեգակն մի՞ այլ ինչ համարիք, քան թէ ճրագ աշխարհի. Ը. Եղբ: Մեզ լաւ լիցի մեռանել՝ քան թէ ըստ օրէնս անցանիցեմք: Լաւ իցէ քեզ՝ քան, կամ քան թէ, ևն: Լաւ էր նոցա՝ թէ բնաւ չէր իսկ ծանուցեալ, քան՝ թէ (կամ քան՝ զի, այսինքն քան զայն՝ զի) ծանեան. և յետս կացին. ևն: Ած առաւել ևս սիրէ զմեզ՝ քան թէ մեք զանձինս. Ոսկ. մ. բ. 21: Բազումք աւաքինեացան՝ քան թէ սակաւք: Ոչ այնչափ սիրելի զայնոսիկ առնէր՝ որոց չառն տայր, քան թէ թշնամի: Ոչ ձայնի կարօտանան առ ՚ի զգալ՝ քան թէ երկնային իմաստութեան ՚ի ձեզ տալանալոյ. Եղիշ. ա: Խոր. բ. 42: Յհ. կթ:

ՔԱՆԻԱԲԱ՛Ր. մ. Ποσαχῶς, ποσαπλῶς; Quot modis? Քանիօկի. քանի՞ կերպիւ. քանիպատիկ օրինակաւ. քանէ՞ կէրղով. գաչ բէօլիւ. Քանաբա՞ր ասի հակադրութիւն: Դիտացաք՝ եթէ քանաբա՛ր ասի առաջ: Ըզքանաբա՛յն ասել եթող. Անյ. ստորոգ. և պորֆ:

ՔԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Πόσον. Quantum. որ և ՔԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. Չափ տարածութեան և թուոց. որքանութիւն. քանորդն. քանին. որքանն. չափը, ը՛րլայ ըլլալը. էօլչիւ, միգտար, գատար, գըտըէ. Յաղագս քանակի: Եւ քանակին է՛ ինչ որ տարորոշ է, և է՛ ինչ շարունակ. տարորոշեալն, որպէս, թիւ, բան. և շարունակ, որպէս, գիծ, մակերևութիւն, մարմին: Եւ զի քանակ է բան՝ երևելի է, քանզի ստորաչափի փաղառնութեա՛ք՝ ողիւ և երկարաւ: Իսկապէս և առաջնապէս քանակ՝ միայն այսոքիկ ասին առացելոցս. իսկ այլքն ամենեքեան ըստ պատահման: Իւրաքանչիւր առաջիկելոցն քանակաց հանդէտ և թիւ զոյգ և անզոյգ ասի, հանդէտ և անհանդէտ. Արիստ. ստորոգ: Քանակ (թուոց) է ժողով միոց, զի մին ոչ ասի քանակութիւն. Դաւթ: Երկուքին ազդին՝ քանակին և որակին: Քանակին՝ ՚ի բազմացուցանելն. և որակին՝ իբր զատանելոյ. Փիլ. լին: Անձառ և անմահ բնութիւն, որ ոչ ունի քանակ: Մեծ է Ած, վասն զի քանակ և սահման ամենայն ՚ի ներքոյ է նորին զօրութեան: Քանակաւ և որակութեա՛ք և եղելութեա՛ք զատուցին ՚ի բնութենէ արարչին. Ոսկ. յհ. ա. 38: Լմբ. ող: Վերծ. պորփ:

ՔԱՆԱԿԱԲԱՐ. մ. Ποσῶς. Parum. Չափով. նուազ. խուն մի. Որ ամենեքին հեռի են (՚ի ձայնողէ), ըստ յետին ազօտութեան հնչման քանակաբար զգալի. Մագ. ՚ի դին:

ՔԱՆԱԿԱՆԱՄ, ացայ. չ. Ποσόομαι. Quantitatem habeo, sive sortior. Քանակաւորիլ. քանակիլ. ընդ քանակաւ լինել. չափ ունենալ, էօլչիւլմէք. Տեղի և ուրական մարմինք ըստ ինքեանց՝ ըստ պատահմանց ՚ի թանձրութեան քանականան. Նիւս. բն. բ:

ՔԱՆԱԿԱԻՈՐ, ի, աց. ա. Πεποσώμενος. Quantitatem habens. Ունակ քանակութեան. ընդ քանակաւ անկեալ. չափաւոր. չափելի. Ժամանակական բերմամբ առցեալ քանակաւոր ձևով ըստ հասարակաց բնութեան մարդկան: Քանակաւորն. եկաց առաջամ այնքան, և այսքան մնասէ, և այսպիսիքն. Զքր. կթ: Երզն. քեր:

ՔԱՆԱԿԱՒՈՐԻՄ, եցայ. չ. Տ. ՔԱՆԱԿԱՆԱՄ. Անքանակն քանակաւորի բոլորամասն մարմնով. Զքր. կթ:

ՔԱՆԱԿԵՄ, եցի. ն. Ποσόω. Quantum facio, quantitatem attribuo. Ընդ քանակաւ արկանել. չափել. քանակել. ամփոփել. պարագրել. ձևացուցանել. յարմարել. յօրինել. իսկ կր. իբր չ. Տես ՔԱՆԱԿԱՆԱԼ. Զնք մարդկան կարելի բնաւ զանհման անձին գիտութեան երազմամբ մտաց քանակել: Զքանան ՚ի չափ ձգեալ քանակէ: Սակաւ բանիւք և փոքումբք զմեծամեծան քանակէ: Եւ դու ՚ի քեզ միայն կամիս զշնորհս նորա քանակել. Լմբ: Ի կշիռս բանից իմաստից խօսից զյոգունս քանակեցին: Ամփոփեցար անսահման, քանակեցար անքնին, շօշափեցար անքանակ. Նար. խչ. և լդ:

ՔԱՆԱԿԻ՞. մ. Քանի՞ օրինակաւ. քանաբա՛ր. և ի քանի՞ տեղիս. որպէս ποσαχῇ; quot locis? Ոչ է ասել, որպէս վարկանիմ, թէ քանակի՞ յածարանութէն ՚ի վերայ հօր և որդւոյ յայտնագոյն ասի առէր. այլ՝ առէր է և հոգին որ. Դիոն. տծոյ:

ՔԱՆԱԿԻՉ. ա. Որ քանակէ. քանակօղ. Անքանակ քանակիչ գերաքանակ. Սկեւ. աղ:

ՔԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Ποσότης. Quantitas. Քանակ. չափ. չափաւորութիւն. որքանութիւն. Քանակութիւք բազմութիւք անգր բանի ձգեալ. Փիլ. լին: Առանց թուոյ և քանակութեան համարոյ. Նար. հա: Ընդ քանակութիւք և ընդ քննութիւք արկանել զանձառելի խորհուրդն. Սարգ. բ. յե: Սակաւ է սա քանակութեամբ. և յագնակի՝ ունակութեամբ. Ը. ոյթոսթ: Վասն էր ոչ ունիցին թագս բանք աղօթիցս ընդարձակագոյն, այլ ՚ի քանակութիւն առանց է բաժանեալ: Ած ՚ի յօդուածոց քանակութէ մարմնական անդամոց օտար է. Լմբ. ող: Քանակութիւն այսր սոյն իրի առել կարելի է. իսկ յաղագս որակութեան անկար է ձառել. Կլիմաք:

ՔԱՆԱՆԱՑԻ, ցւոյ, ւոց. / ՔԱՆԱՆԻՏ, ի, աց. ա. } որ և ՔԱՆԱՆԱՑԻ. Χαναναῖος, α. Χαναvίτης, ις. Chananaeus, ea. Որ է յերկրէն և յազգէն քանանու. Առ ՚ի բարին փոխարկութէ՝ քանանացւոցն փրկութեան: Տէր որ դթացար ՚ի կինն քանանացի. Նար. կգ: Շար: Երկեր աղաստամբութիւնն քանանին գնթունեայն վասակայ. Յհ. կթ:

ՔԱՆԱՆՈՒՀԻ, հւոյ. ա. գ. Χαναναία. Chananaea. Կին քանանացի՝ յիշատակեալ յաւետարանի. Ուսաւ է քանանուհին այն: Որ լուար քանանուհւոյ կնոջն: Ընդ քանանուհւոյն ձայնի ՚ի խորոց սրտիս աղաղակեմ: Քանանուհւոյն լուար ձայնին, և շնորհեցեր ըղձայցելին. Ոսկ. մտթ: Ճ. Ա: Նար. լէ: Յօ ստէ: (Իսկ Ածաբ. ծն. Յաղագս ՚ի վայր կործանելոյ քանանուհւոյն (կամ քանանացւոյ հօրն) խոնարհի »». յն. տամէ. Χαμαί. այսինքն ընդ երկիր, ՚ի գետին:)

ՔԱՆԱՍԱՐ. ա. / ՔԱՆԱՍԱՐԵԱՆ. / ՔԱՆԱՍԱՐԻԿ. } դրի և ՔԱՆՆԱՍԱՐ,ևն. (մարթի համեմատել այլևայլ բառից յն. և երը. բայց ստոյգն է անյայտ.) Մակդիր աւազակի գայլոյ՝ որպէս անյագ բերանաբաց. երագավազ և յափշտակիչ, չար յոյժ. Գազանութե՛ք քանասար գայլոցն արտաքսեցոյ. Նար. կէ: Հրաժարէ ՚ի շանց և ՚ի խոզից ըղձողցանել, և ՚ի միոյ ևս քանասարիկ ազգէն գայլոց. Ոսկ. մ. ա. 22. (ուր յն. πονηρότερος, չարագոյն. malignior.) Քանասարեան գայլաբերան և խարդաւանօղ: Գայլաբարոյ քանասարիկ հերձուածողք. Տօնակ: Իսկ Հին բռ. յաւելեալ գրէ, 'Քանասար, քաջասիրտ':

ՔԱՆԴ. գ. Արմատ քանդելոյ և քանդակելոյ. որպէս և պ. ֆէնդէ՛ է փորել. Վարք որպէս քանդակ. ֆէրրաձ. Ուսումն

մանկութիւն քանդ է 'ի քարի, իսկ ուսումն ծերութեան՝ գիր է 'ի պաղի. Ոսկ. եփես. ԽԶ:

ՔԱՆԴԱԿ, ի, աց. գ. Γλυφή, γλύμμα. Sculptura, caelatura. և ἐγκόλαμμα, ἐκτύπωμα, expressio, efformatio. որ և ՔԱՆԴ. ՔԱՆԴՈՒԱԾ, իբր Քանդակուած. փորուած. և փորուածոյ ինչ. քերուած. գրոշուած. գըրուած խարանիւ. տպաւորութիւն. դրոշմ. քորուածք, փորուածք. օյմա. էօյմէ, Բէքալ կամ Գազմ իշի, գազմէքեար իշի. *Եղիցին ականքն ըստ անուանց նոցա գրեալք քանդակաւ: Քանդակել քանդակս կամ զքանդակս: Քանդակ կնքոյ: Արմաւենիք քանդակեալք ըստ քանդակի սրբութեանցն. և այլն:

Կամ (ըստ յն ածակ. հյ. գոյակ.) Ἐγκολαπτός, ἐπιγεγλυμμένος. Insculptus, caelatus, expressus. *Գրեցին 'ի նմա գիր դրոշմեալ քանդակաւ՝ սրբութիւն տեառն: Քանդակս 'ի նոցանէ մածուցեալս քերոբս և արմաւենիս: Եւ եդ զկողիսք վանդակին գործ քանդակի նաւաց նմանութեան. ևն:

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ, ի, աց կամ ից. գ. ա. Γλυφή. Sculptura. և λελαξευμένος. (որ և կոփածոյ, կռածոյ.) insaxo incisus. Քանդակաւ գործեալ ինչ. *Սիւնս երկուս, և շրջանակս քանդակագործից սեանցն, երկուս երկուս վանդակապատս, ծածկել զերկոսին շրջանակսն քանդակագործացն՝ որ էին 'ի վերայ սեանցն: Ծնօտս ուղղեանս քանդակագործս: Եւ քանդակագործք 'ի վերայ նոցա. Գ. Թգ. Է. 11: Եզեկ. Խ. 43: Խտ. 25: *Ընդ քանդակագործ տերևոցն անօրութիւն մացէ մեղմով արևն: Զխաղք ծակոտեալ դրոշմեալ են իբրև զգործ քանդակագործի զարմանալի տերևովքն այգիք. Վեցօր. Է. (ուր խմբագի կեթ տեառնի 'ի յն:)

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾԵԼ. Տ. ՔԱՆԴԱԿԵԼ. *Սքանչելի քանդակագործեալ (կամ քանդագործեալ) քառաշուրթն զարմանազան... շրջապատուրեաց. Նար. խղ:

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾԻ, ծւոյ, ծւով կամ ծով. գ. Γραφίς. Stylus. Գործի քանդակելոյ. գրիչ. գալէմ. *Զուլեաց զայն քանդակագործով, և արար որթ ձուլածոյ. Ել. ԼԲ. 4:

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Քանդակելոյ գործ. և Քանդակելն. *Զսողոմոնեան տաճարին զանազան քանդակագործութիւնս. Կոչնակ:

ՔԱՆԴԱԿԱԾՈՅ, ի, ից. ա. Քանդակեալ. քանդակագործեալ. *Արար նա կաղպ քանդակածոյս. Եփր. Ծ:

ՔԱՆԴԱԿԵՄ, եցի. ն. Γλύφω, διαγλύφω, ἐγγλύφω. Sculpo, insculpo, caelo, incido. (ըծ. պ. քէնտէն.) Քանդիւ կամ քանդակաւ գործել. դրոշել. գրուագել. գրել 'ի խորս. որ և ՔԵՐԵԼ. քազըմագ, քէնտէլ քագըմագ. Պէկալ կազդ. թիթան. գալէմ չէօհէգըլէ գազմագ. *Գիտասցէ քանդակել զքանդակս: Քանդակեաց 'ի նմա արմաւենիս: Քանդակ կնքոյ քանդակեսցես զերկոսին ականսն: Քանդակեաց քրոբէս յորմս: Քանդակեալ էր ամենայն տաճարն շուրջանակի: Գրչաւ երկաթեաւ 'ի կապարի կամ 'ի վէմս քանդակեալ: Զնոյն օրինակ քանդակեցին և դրոշեցին: Կուռս քանդակեալս. ևն: *Պաշտեն զքանդակեալ փայտակերտս. Ագաթ:

ՔԱՆԴԱԿԻՉ. ա. Այն որ քանդակէ. քանդակող. յօրինիչ. *Վերհաղունիգ ընաւից բարուց ընտրութեան՝ բանիւ քանդակիչ. Եղն. ը:

ՔԱՆԴԵՄ, եցի. ն. Κατασκάπτω. Effodio, everto, diruo. λύω, solvo, dissolvo. προνομεύω, diripio, pascor. (ըծ. և Քանդել.) Քակել. աւերել. կործանել. թալանել. փլուզանել. տապալել. տապականել. քերել գերփել. (որպէս թէ փորելով բրելով.) տա-րէլ, քաշէլ. եըգմագ. պօզմագ. *Քակեալ քանդեցին զպատուհասն երուսաղեմի: Աւերէր քանդէր զամենայն գոմս խաչանց նոցա: Քանդեաց զամենայն մեհեանս նոցա» (յն. գերփեաց կամ կողոպտեաց): Քաղաքքն աւերակք ապականեալք և քանդեալք. և այլն: *Քանդեալ աւերեացեն զամրութիւն ամենայն քաղաքաց: Քանդեցին աւերեցին և 'ի հիմանց տապալեցին. Խոր. Գ. 35: Ը. Եղիշ:

ՔԱՆԴԵԼ. որպէս Քանդել. չարչարել. տանջել. *Ցիշեմ զկապելն, զքարշելն, զքանդելն, զծանակելն. Բեհէ:

ՔԱՆԴԵԼ. որպէս Քանդակել. քօրէլ. պ. քէնտէն. *Հին նկարագրեանք 'ի մարմարս և 'ի վէմս քանդեալ են. Պլատ:

ՔԱՆԴԻՉ. ա. Որ քանդէ կամ քանդեաց. աւերիչ. եղծիչ. *Ամենայն բարեգործութեան և խրատուց քանդիչ. Ճ. Ա:

ՔԱՆԴՈՒԱԾ, ոյ, ով. գ. Որպէս թէ Քանդակուած. քանդակ. քօրուած. խալէմ-քեարի քանտածք. *Պատկերն արքունի նկարեալ արքունականն քանդուածով: Զանկիւնակ դրանցն և զատուրակոյ քանդուածոյն ըքանչանս: Մատանի աւեալ լինի, զի քանդուածով տպանն զնոյն թագաւորական պատկերին նշանակէ: Մատանի եդ 'ի ձեռին՝ տպանն քանդուածով. Նար. ծա: Մագ. ծգ: Իգն: Սարգ. ա. դ. ղ:

ՔԱՆԴՈՒԿ, գիլ, կաց. գ. ռմկ. քնտուկ. ռ. քէնտուգ, քէնտուճ. փորածոյ չանմարան. ամբար կամ կարաս կաւեղէն 'ի պահեստ արմտեաց. *Լինի անդ ('ի բիւթանիա) հող սպիտակ. զոր մանր աղացեալ, և ցանեալ 'ի քանդուկս 'ի վերայ ցորենոյ՝ ճճի չմերձենայ (կամ ոչ ուտէ). Խոր. Ծ: (յն. վիթոս նշանակէ խորք. յորմէ բիւթանիա:)

ՔԱՆԴՈՒՄՆ, դման. գ. Քանդելն, իլն. *Աւուրն քաղաքաց, և քանդումն ամրոցաց: Ահագին խոյն շարժմանց եղելոց 'ի գուբին, առհասարակ քանդումն և գողումն առնայր քաղաքին. Խոր. Գ. 68: Ցհ. կը:

ՔԱՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Πόσος, ου; Quotus, um? ռմկ. գանըէրորդ. գաչընճը. Ո՞ր այն 'ի կարգի իբրաց թուելոց. *Քանե-րո՞րդ մասն այսորքիկ թքանեւոյն 'ի քո իցեն, և ստացուածոցն: Ցիշեցուցանէ, թէ քանե-րո՞րդ է յարբունաւէ, և քաներո՞րդ 'ի գաւառաց. Առ որս. Ը: Ոսկ. մ. ա. 4:

ՔԱՆԶԻ. շ. Որպէս յեղագա. Γάρ, ὅτι, καθότι. Nam, enim, quoniam, quia. Վասն զի. զիրա. *Երկեայ, քանզի մերկ էի: Մեղանչեն քեզ. քանզի ոչ գոյ մարդ՝ որ ոչ մեղանչէ: Ոչ գոյր նորա որդեակ, քանզի ե-ղիսաբէթ ամուլ էր. ևն:

Իսկ նախադասու. Ἐπεί, ἐπειδήπερ, ἐπειδή, καθότι. Quandoquidem, quia, quoniam. Որովհետև. չիւնքի. *Քանզի բազումք յօ-ժարեցին, կամ եղև և ինձ: Քանզի ոմանք անօրէնք ելին բուռն եղեն, և արդ աւասիկ ես 'ի խնդիր եմ. ևն:

ՔԱՆԸՆԵՑԵԱԼ. ՔԱՆԸՆՈՑՆ. Տես ՔԱՆՈՆ, ՔԱՆՈՆԵԼ:

ՔԱՆ ԹԷ. ՔԱՆ ԵԹԷ. Տ. ՔԱՆ:

ՔԱՆԻ՛. նւոյ կամ նոյ, նիք, նեաց. ա. Πόσος. Quot? quantus? Որպէս հարցական, և իբր հարցական, Ո՞րչափ, ո՞րքան թուով. ո՞րքանիք. գանը նաս, ո՞րչաք. գաչ, նէ գադար. *Քանի՞ են աւուրք կենաց քոց: Քանի՞ նկանակ ունիք: Քանի՞ սակաւ ի կամ զամբիզս բարձէք: Քանի՞ ժամանակք են՝ յորմէ հետէ այդ եղև դմա: Քանի՞ վարձկանք են: Քանի՞ ինչ պարտիս տեառն իմում: Տեսանե՞ս եղ-բայր՝ քանի՞ բիւրք են հաւատացելոց: Քանի՞ մարտ պատերազմի մղեցաք: Այս օր քանի՞ է՝ զի նօթի եմք: Քանի՞ ինչ լիցին աւուրք կենաց իմոց. ևն: *Առաջին որդին քո քանի՞ ամաց է. և երկրորդն քանի՞, և երրորդն քա-նի՞: Քանի՞ գնոյ վաճառեցեր: Քանի՞ վա-ճառեցեր: Քանի՞ գնեցեր: Քանեա՞ց կա-նանց զերկուսն 'ի ծնեցելոյն շնորհ գիւրաւ-ամբոյն աւրեցուցի: Դժար է խնդրել, թէ քանի՞ս ունի նշանակութիւս հոմանունն: Քա-նի՞ պատուոյ արժանի. Ճ. Ա: Վրք հց: Սահմ. ա: Մանդ: *Ո՛չ զմտաւ էած՝ քանեա՛ց ձեռ-նաց պատերազմողաց զինքն մատնէր. Բուզ. գորդ:

ՔԱՆԻ. ա. Ὅσος. Quantus. և πόσον, quantum, quantitas. Իբր միջաբերական. Որքան, որչափ. և Քանօրք. քանակ. որքանութիւն. *Քանեաց 'ի զգայութեանցս երևի մարմին, սոցունց անդէն և տեղին ճանաչի: Ցաղագս քանոյ նիւթոյն: Ուրոյն և յատուկ մանաւանդ քանոյն զհանդէան և զանհանդէան ասել. այլս քանոյն մանաւանդ եղիցի ու-րոյն յատուկ զոյգ և անզոյգ ասել: Զոր քո է գիտել զքանեացն յաճախութիւն: Եհաս 'ի նոյն ամիսն և 'ի քանիսն (կամ 'ի նոյն քա-նիսն): Գայ 'ի նոյն քանիսն (կամ 'ի նոյնքա-նիսն երկրորդ ամսոյն. Նիւս. բն. Է: Փիլ. նխ. Բ: Արիստ. տանակ: Նար. Ղ: Վրդն. ծն:

ՔԱՆԻ՛. մ. ա. Ὅτι. Quam! quantum! πόσα, quanta, in quantis? Ո՛րքան. ո՛րչափ. ո՛րպէս. զի՛. իբրև զի. յոյժ. կարի շատ. ո՛ր-չափ, բուրլօս, չօք. խէօք. նէ՛ գադար, նէ՛, նէ՛-ճէ, նա՛սըլ, մաշալլահ, ամմա նիճէ. *Քանի՛ փա-ռաւորեալ էր այսօր արքայ իսրայէլի: Քա-նի՛ դեղեցկացար, և քանի՛ քաղցրացար: Տէ՛ր, քանի՛ ամբաստանեն զքեն. Բ. Թգ. Զ. 20: Երգ. Է. 6: Մրկ. ԺԵ. 4: *Քանի՛ կարեւոր է այս եօթն տուն սաղմոսիս: Ո՛վ քանի՛ մեծ է կուրութիւն խարայէլի: Քանի՛ բիւրապատիկ սոցայս է պատիւ: Քանի՛ բիւրապատիկ ե-րանութեան արժանաւորս զմեզ առնիցեն. Խոր: Իգն: Սրգ. ա. դ. ա. և ծ: Իսկ Մթ. Է. 15. ուր ըստ բազում ձձ. գրի 'ի մեզ. *Քանի՛ անձուկ է դուռն». և այլն. այլ ձձ. ըստ յն. ունին. *Քանզի անձուկ է. ևն:

ՔԱՆԻ՞ ԱՆԳԱՄ մ.
ՔԱՆԻ՞ ԱՌԱՒԵԼ.
ՔԱՆԻ՞ ԵՒՍ, ևն.
} Πόσῳ μᾶλλον; Quanto magis? Ո՞րչափ ևս առաւել. քանի՞ապատիկ ևս: Քանի՞օն աւելի. բինլ քէրէ ազէլ՝ եւեւլ, նէ՞ գադար զիադէսի իլէ. *Զի եթէ ինքն՝ որ յամենայնի է կարող, ոչ անձամբ ասի գնալ 'ի փորձութիւն, այլ 'ի հոգւոյն վարեալ: Քանի՞ անգամ արժան է մեզ զգուշանալ. Ը. մթ: *Քանի՞ առաւել առ մեզ տեառնէ. Քանի՞ առաւել եղելոցս նովաւ երկնաւոր՝ պարտ է. ևն. Լմբ. պտրգ. *Թէ տարաց, քանի՞ ևս եղբարց: Քանի՞ ևս պարտ է: Քանի՞ ևս պարտիմք. ևն. Ը. ընդհ. Իգն: Սրգ: *Քանի՞ ևս առաւել այսպիսի մեծ և հոգևոր գործոյ ձեռնարկութիւն. փարպ:

ՔԱՆԻ ՄԻ. ա. Τινές, τινά. Aliquot. Այլքան և այնքան՝ սակաւ թուով. սակաւաւոր. ոմանք. մէկ գանի. պիր գաչ. պիր ազ. *Լեւաց երկիրն յուզայ աւուրս քանի մի (յն. սակաւս): Հազիւ ինչ ծերս քանի մի՝ որ զիւրեան էին՝ հանդարտեցուցանէր. ա. Դ. Է. 50: Գ. Դ. Ղ. 1: *Որոյ՝ ամաց քանեաց կացեալ, խաղաղական կեանս տածեալ». իմն. կամ քանի մի, և կամ ո՛րչափ և ամս. Ը. Կոչ:

ՔԱՆԻՈՒԹԻՒՆ. գ. Πόσον. Quantum, quantitas. Որքանութիւն. և Քանակութիւն. *Ըստ քանիութեան մեղացն, ուր ոչ էր թիւ. Վրդն. ող: *Որակութիւն, քանիութիւն, առ-ինչ. Փիլ. Ծ. բան: *Ոչ յաղագս քանիութեան տաւղաերն, թէ որ 'ի փոքուն, ևն: Ոչ 'ի քա

նիւթէն, այլ 'ի նմին իսկ յիրէն պարտական է. Եփր. ռուէփար:

ՔԱՆԻՈՒԹԵԱՄԲ. Իբր մ. Ποσῶς Quodam modo. Ըստ իմիք. չափով իւիք. ՚Ոմանք ա֊մենևին հեռագոյնք են. և կէսք քանիութեամբ մերձեցեալ. Ա֊ օրս. ծը:

ՔԱՆԻ՛ ՉԱՓ. մ. Որչափ ևս առաւել. ՚Զի որպէս եղբայր թագաւորի բազում համար֊ձակութիւն ունի առ իւր եղբայրն թագաւորին, քանի՞ չափ մանաւանդ բազում եղբարցն. Մագ:

ՔԱՆԻ՛ՊԱՏԻԿ. ա. մ. Ποσοπλάσιος, ον, Quotuplex. ποσαπλῶς, q. d. quotupliciter. Քանիցս աւելի. որչափ ևս առաւել. ղանի՞ խաթ, ղանի՞ ատէլի. ՚Ծառայեաց առ քեզ հո֊գի իմ, քանիպատիկ ևս և մարմին իմ. Սղ. կբ. 2: ՚Ապա քանիպատիկ պարտիմք երա֊գել անցանել առաջի նորա. Վրք հց. իղ:

ՔԱՆԻ՛Ս. } մ. Πόσον, σα; Quantum, ta,
ՔԱՆԻ՛ՑՍ. } quoties? Քանի՞ անգամ, որ֊չափ ևս առաւել. ղանի անգամ ատէլի. ՚Ցի֊շեսցուք. թէ զի՞նչ և քանիս մեղաք նմա, և 'ի նմանէ քանիս բարեգործեցաք. և սիրես֊ցուք զնա. Ոսկ. գծ: ՚Քանիցս արդեօք մեզ պարտ է պարկեշտութեան ցուցանել. Ղ. մթ:

ՔԱՆԻ՛ՑՍ ԱՆԳԱՄ. մ. Ποσάκις; Quoties? Որչափ անգամ. 'ի քանի՞ նուագս. ղանի՞ անգամ. գաչ քէրէ, գաչ գէֆա. ՚Քանիցս անգամ երդմնեցուցի զքեզ: Քանիցս ան֊գամ քեզ վասն նոցա, ով Թշուառ, պատուէր տուեալ է: Տէր, քանիցս անգամ, թէ մե֊ղիցէ ինձ եղբայր իմ. և թողից նմա: Քանիցս անգամ կամեցայ ժողովել. և ոչ կամեցա֊րուք. Եւ:

Կամ առանց հարցման. Ὁσάκις. Quotiescumque. Յորչափ. քանիցս և. ղանի որ. ղա֊նի անգամ որ. նէ գադար քի, հաչան քի. ՚Զայս արարէք, քանիցս անգամ թէ ըմպիցէք, առ իմոյ յիշատակի: Քանիցս անգամ թէ ուտի֊ցէք զհացս զայս և զբաժակս ըմպիցէք, զմահն տեառն պատմեցէք: Ունին իշխանութիւն, քանիցս անգամ և կամիցին. Եւ:

ՔԱՆԻՕ՛Ն, կամ ՔԱՆԻ՛ՕՆ. ա. Որ ըստ յն. ասի, Ո՞ր. ո՞ր այն. Τίς; τίνες; Qui; quaenam? Քանի՞ արդեօք. ո՞րքան. որչափ. որպիսի. (ոչ կազմի 'ի Քանի, և օն. այլ 'ի Քանի, քանեաւն. քանիութիւն. քանուութիւն.) ՚Ցոյց ինձ զԹիւ աւուրց իմոց, քանիօն է: Քանի՞ ինչ են մեղք և անօրէնութիւնք իմ. ուսո ինձ, քանիօն իցէ. Սղ. ճը. 5: Յոբ. ժգ. 23: ՚Կամ ո՞ր ոք իցեն այնոքիկ, և որչափ և քանիօնք: Ուսցին և տեսցեն, քանիօն փոյթ իցէ հովուին վասն հօտից իւրոց. Եւս. պտմ. ա. 1: Մծբ. ժ: ՚Քանիօն երկեղ է այնորիկ՝ որ առ ընկերին կին ժպրհին. Սեբեր. ժ: Իսկ Իգն. ՚Իսկ նա՝ որ յամենայնի զինքն֊դրել ՚ն կամի և զգաստնելի, քանիօն մեծա֊խնամակալութեան տայր. հայի անխտիր և 'ի յա֊ջորդ նս:

ՔԱՆԻՕ՛Ն. մ.|
ՔԱՆԻՕ՛Ն ԵՒՍ կամ } Πόσῳ μᾶλλον; Quanto magis?
ՔԱՆԻՕ՛Ն ԱՌԱՒԵԼ. } Քանի՞ ևս առա֊ւել. որչափ ևս առաւել. ղանի՞ ատէլի. եա նէ գադար զիադէ իւէ. (ըստ յն. և լտ. ասի՝ որքանիւ կամ որչափով, իբր քանեաւն ա֊ռաւել.) ՚Եթէ մարմնականն այսքան առաւելեալ եղերանօք, ապա քանիօն զշամբուշ սորայն վերադիտեսցուք անմտու֊թիւն անձին. Պիտ: ՚Ապա քանիօն ևս հաս֊ցէ սմա երկրպագական փառաւորութի. Անան. եկեղ. ՚Եթէ 'ի մարմնաւոր իրս իմաստնոցն խրատք զօրանան, քանիօն 'ի հոգևորսն խօսե֊ցեալքն յայս: Կոծն այն աստուծոյ տիեզերական քանիօն անըմբերելի լինիցի. Խոսր: ՚Զի եթէ դաւիթ զարդարան իւրև զարմանեանս ծաղ֊կեալ առէ վասն վայելչականութեանն, քանիօ՞ն ածացեալ մարմինն. Նար. երգ: ՚Թէ փոքունցն խնամէ առէ, քանիօ՞ն մեծամեծացն. Խոսր: Երզն. մտ: ՚Տես թէ զայն վասն հայրենի գթոյս տամ քեզ, քանիօ՞ն առաւել յորժամ դու լծակից տացես սիրոյ իմոյ զհնազանդու֊թիւ քո: Եթէ զդալի ձրոյ զօրութիւն է զայս առ 'ի զգալի նիւթքս տանել, քանիօ՞ն առաւել զիմանալի շնորհաց հոգւոյն ներգոր֊ծութիւ դերազանցէ գտնել. Ղ. ա. յկ. խա: Լմբ. ող:

ՔԱՆԻՕՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ποσόν. Quantitas. Որքանութի. չափ. քանակութիւն. քա֊նորդն. ՚Լուեալ զքանիօնութի բազմութեան ոսկւոյն, ուրախանայր. Փարպ: ՚Ըստ որպի֊սութեանն կամ քանիօնութեանն շարժմանն. Առ֊ոքս. է: ՚Զիւրաքանչիւր իրի զժամանակս 'ի նիւթոյ դրոշմեալ՝ զքանիօնութիւնն կանխավ֊նեցին. Ածը. ա. 1: ՚Որպիսական զօրութեան փիլիսոփ, և քանիօնութեան մարմնոյն. Բրս. ևղն: ՚Ուսուցանեն զքանիօնութի. եօթն անգամ առէ յաւուր օրհնեցից զքեզ. Փարպ: Սարգ. ա. պ. է: ՚Ի վերայ քանիօնութեան ամսոյն՝ ուրա֊նոր հանդիպեցաւն՝ հաստատեցաւ. Շիր. յայսմ: ՚Ի տօն զատկին՝ զոր տօնէին ամ յամ֊մէ 'ի քանիօնութէն լուսնականին. Եղիշ. ծն:

ՔԱՆԻՕՐԻՆԱԿ. մ. Ποσαχῶς; Quot modis? Քանի՞ օրինակաւ կամ կերպիւ. ղանի՞ չէշիտ. ՚Քանի՞ օրինակ զսեան և զսեաւսն ասացեալ է. Պորփ:

ՔԱՆՆԱԿ. ի. աց. գ. Որպէս թէ Քա֊նոնակ. տախտակ. ՚Բեւեռեա զքեզ ընդ եր֊կիւղն Աստուծոյ զբեւռ 'ի քաննակս վարսէալք. (յն. լոկ. առբևեռեալ.) Ոսկ. յհ. բ. 8:

ՔԱՆՆԱՍԱՐ. Տ. ՔԱՆԱՍԱՐ:

ՔԱՆՈՆ. } քանոնի կամ քանոնոյ, կմ
ՔԱՆՈՎՆ. } քանընոյ, կամ քաննոյ, ով֊աց. ովք. Գ. գրի և Քանուն. Բառ յն. ... որ ըստ մեզ կանոն կամ կանոնիւ. Κανών. Canon, regula, norma. Ուղղագիծ և մա֊կարդակ տախտակ. օրինակ ուղղութեան. սահ֊մանաձև. կարգ. չափ. ՚Քանոնութիւն և կանգ֊նութիւն պիտանանայ և հիւսն: Մատեաւ առ քանուն գահոյիցն: Իբրև զլար և զքանոն շինողաց: Եթէ քանոնն Թիւր իցէ, քանի՞ մանաւանդ որք ուղղին նովաւ. Անյ. կէրաց. արհեստ: Յովբ. ծգ. 8: Վրդն. օրէն: Սարգ. յհ. ը: ՚Ամենայն ինչ ժամանակօք և քանոնովք և չափովք կշռեալ է: Այլաբանութեան քան֊նովք: Զքաղաքավարութե քանունսն: Զգօ֊նութեան քանուն: Ի վկայս առաքելոյն, որոց բանք քանունք են դատաւորացն: Բնաւորական քանոնութիւն վարեցեալ: Մա֊լորեալք 'ի ճշմարտութենէ քանընոյն: Ծով ըստ քանոնս հրամանի ոչ եանց: Զա֊փոյն զուգութեան քաննութիւն յարմարեալ: Գարնայնոյն և աշնայնոյն արդարակ քաննով զուգօրութե. Փիլ: ՚Քանոն արգարութե. Վար֊դապետ քանոն հաւատոյ. Քանոն զուգիչ և զճշմարիտ համառօտելն կոչէ վարդապետու֊թեն: Ամենայն արուեստականաց անվրէպ քա֊նոն: Քանունն կարգաց և կրօնից դատներ: Մով֊սէս եղև քանոն և օրինակ ամենայն պահո֊ղացն. Ոսկ. լ: Անյ. Ղ. Ը. Բարձր: Արծր. է. 11: Ճ. Ա: Լծ. կոչ: ՚Այսմ աշակերտաց գիր և քանոն՝ զմանուկն ուշիմ ազգորդան. Կրթ. օփ: ՚Ահա այս է կանոն, որ է քանոն և սահման քրիստոնէութեան հաւատոյս. Երզն. խրատ:

ՔԱՆՈՆԱԿԱՆ. ա. Κανονικός. Canonicus, regularis. կանոնական. որ ինչ է ըստ ուղղութե քանոնի. ՚Յորժամ զգրիչն հե֊տևեցուցանէ ընդ ուղիղ քանոնակին գիծն. Մխ. այր:

ՔԱՆՈՆԵԼ. ՔԱՆԸՆԵՑԵԱԼ. ն. չ. կանոնել. կանոնեալ. ՚Բոլորակին արուես֊տաւոր պարագրութի զերկոտասանաժա֊մեայ տիւն քանընեցելովք մեկնութեամբ ազդէր. Փիլ. նխ. ա:

ՔԱՆՈՆԻԿՈՆ. ա. յն. ռմկ. Κανονικός, κή, κόν. Regularis, re. կանոնական. ըստ կա֊նոնի. ուղղագիծ. ՚Նրբաքարշիւքն քանոնի֊կոն հարթութեամբ հօյծեալ. Մագ. ը:

ՔԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔԱՆԻՈՒԹԻՒՆ. ՚Հիւ֊սեալ 'ի լուսոյ ըստ քանութե պսակք՝ յերկ֊նուստ ծագեալ. Տաղ. խ. Ա:

ՔԱՆՈՒՆ. Տ. ՔԱՆՈՆ, և ԿԱՆՈՆ:

ՔԱՆՑԱՆՔ. նաց. գ. Քանցումն. որպէս Չարաչար աշխատութիւն. Κόπος. Labor. ՚Այլ լուսմ Թողուցու զվաստակս քո. և զքանցանս քո 'ի բաժին վիճակաց. Սիրաք. ծը. 15:

ՔԱՆՑԵՄ. եցի. ն. Καταξαίνω, ἐκσαρκίζω. Carpo, carmino, lacero. λῄζω, praedor, eripio. (լծ. հյ. քանդել. յն. ...) քերել, քերթել. (Ժ. գանձա. ճանկ.) Պատառ֊տելով կամ կտտրելով կորզել զմասն 'ի մանէ. և յոսկերաց են. գզել. քչափել. կոճապել. յօ֊շել. քերել. խզել. շոպել. շորթել. կապ֊տել. ... ՚Զամենայն յօշուած գեղեցիկ քանցեալ յոսկերաց. Եղիշ. իը. 4: ՚Եղե֊գամբք ճեղքեալ զմարմինն քանցէին. Քան֊ցելով զմարմինս տառապանաց: Որ տանջէ, քան֊ցեսցէ զմարմինս. ՃՃ: ՚Զամենայն մար֊մինս սրբոյն զլանջացն և զթիկանցն քանցեալ քերեցին. Փարպ: ՚Յորժամ զեղբարս մեր ուտիցեմք, և զմիմեանց ոսկերս քանցիցեմք. Ոսկ. եա: ՚Զմանկունս իւրեանց կրթեն՝ փո֊կովք տանջեալ, և քանցէին զանիւք առ բաց֊նովքն. Նոննոս: ՚Ոչ քանցեցայք, այլ 'ի մա֊ջին պնդեցայք. Անաս. մակաբ: ՚Թէ ո՞ւ կեն֊դանւոյ՝ յորմէ քանցեցայ: Քանցեալ ծառս արմաւենւոյ. Նար. իը. կէ: ՚Կցեցաւ ոսկր իմ 'ի հող. և մարմին իմ յերկիր քանցեցաւ. Մանդ: ՚Զի քանցեսցի համայն 'ի բաց կոր֊զեալ 'ի դիջուէն անշնչական ...:

ՔԱՆՑՈՒՄՆ. ցման. գ. Քանցելն. ՚Տե֊սից պէսպիսի քանցումն մարմնոյ իմոյ: Տես զքանցումն կողից քոց: Ի քանցմանէ քերանաց կողից ձերոց. ՃՃ:

ՔԱՆՑՔ. գ. Նոյն ընդ Քանցանք, և Քան֊ցումն: Գնձ:

ՔԱՆՔԱՏԵՄ. եցի. գրի և ՔԱՆՔԱՐ֊ՏԵԼ. Նոյն ընդ Գանգատել. (լծ. յն. ... γογγύζω.) ՚Սկսաւ տալ զայս քանքատելով (կամ քանքրտալով). Բ. Դ. գ. 37. (յն. ըստ իմաստից): ՚Քանքատեին (վասն հե֊ռաւորութեն սրբոյն գրիգորի) կարօտեալք 'ի կոյս նորա. Ագաթ:

ՔԱՆՔԱՐ. ի կամ ոյ, ոց, կամ աց, ովք կամ զք. գ. Τάλαντον. Talentum. եբր. ... Երկեր կշի֊ռ ոսկւոյ կամ արծաթոյ: Տես 'ի բառն ՏԱ֊ՂԱՆԴ: ՚Տաղանդն քանքար ասի ըստ եբրայ֊եցւոց. որ է ճիճ լիտր: Քանքարն՝ ճիճ (կամ ճլը) լիտր է. Երզն. մտ: Շիր: ՚Տալ նմա երեքհարիւր քանքար: Տալ վաթսուն քանքար 'ի վերայ երեքհարիւր քանքարոյ: Քանքարք արծաթոյն ն, և քանքարք ոսկւոյ մ. ա. Դ. ժա. 28: Բ. Դ. գ. և գ: Տես և Մտթ. ժը. 24: իե. 15 = 28: ՚Հինգ քանքար՝ ժա֊դաւհեկան. Ցօնոփ:

Մերթ որպէս Մնաս. մնա. Μνᾶ, μνέα. Mina. եբր. ման. Լիտրա, այսինքն Լիտ֊կշիռ. ՚Ոսկւով փոխանաւ 'ի հազար քան֊քարէ: Բերին մեզ վահան ոսկի 'ի հինգ հա֊զար քանքարէ. ա. Դ. ծը. 24: ծէ. 18:

Նմանութեամբ՝ Ձիրք. շնորհք. ՚Եւ ես շնոր֊հաց քոց ընդ նմին, եղէ տատուցօղ՝ մի քանքարին. Յշ. օրհ:

ՔԱՆՔԱՐԱՁԵՐԾԵԼ. Ձերծուլ՝ կողոպտել՝ ՚ի բաց բառնալ զքանքարս. *Երկնրիւր առ հազարօք ՚ի մեհենիցն քանքարազերծեալ. Փիլ. նխ. ՟Բ։

ՔԱՆՔԱՐԱԹԱՔՈՅՑ, ուցի, ցաց. ա. Որ թաքուցանէ կամ թաքոյց զծառայարկեալ զքանքարն՝ ըստ առակի ապաշնորհ ծառային. *Որ զքանքարաթաքոյցն տանջեաց քաղաւար։ Զի մի՛ իբր զքանքարաթաքոյց գատիցիմք. Ճ. Ա. Խոստ. *Ոչ ծածկեցի իբր զքանքարաթաքոյց զոյն ծառայն։ Զի ապրեսցիս ՚ի քանքարաթաքոյց ծառայն որոգայթից. Լմբ. ող. Ն առաք. *Որպէս քանքարաթագոյցն, սոյնպէս և վայրավատնօղն. Երզն. մտթ.

ՔԱՆՔԱՐԱՒՈՐ, ի, ից. ա. Ունակ քանքարոյ. և Ունօղ զկշիռ չափոյ տաղանդի միոյ. *Բերեալ կալան իմ առ ալջի ուղղմութերբեղայց վեցկանգնեանս՝ կշիռս քանքարաւորս, յուզիզաս երկքանքարաւորս. Պտմ. աղէք.

ՔԱՆՔԱՐՏԱԼ. Տ. ՔԱՆՔԱՏԵԼ։

ՔԱՇ, քաշք. գ. Λαγών. Ilia, latenis, cavitas laxior et exossi. Անակուշտ. առաջին կողմանք կողից, ուր ամփոփին քղանցք ՚ի վեր քարշեալք. *Հանդերձն զօտեաւ յարեցեալ ՚ի մարմինն. իսկ պնդութիւն ՚ի վեր քան զքաշսն. Բրս. Իղբ։

ՔԱՇ. գ. Գիծ քարշեալ ՚ի վերայ համառօտեալ բառից. որ և Պատիւ ասի. *Պատիւն, որ է քաշ, որ ՚ի վերայ երկու գրոյն գնեմք. Գէ. էս։ Ն Վրդն. ող։

ՔԱՇ. Ըստ քերականաց և երաժշտաց, գիծ կամ խազ ՚ի նշանակ ձգձգելոյ. որ և փուշ. յորմէ կազմին և զարկ և քարքաշ. *Զաէբոջնի ձգձգաւորան, զծնողն և զհարցուկ, զքաշս, և զոյժ. Գրչ. արխտան։

Որպէս Քէշ. որ և ԿԵՇՏ. այսինքն գեղ. ուսանի բարդի բառս Ամպարաքաշ, որպէս անուն առանձին մատենի կամ ուսման կրօնից. *Համակզեն անուն էր, գիտէր և զամպարաքաշն. Եղիշ. ՟Է. *Ամբարաքաշն. ջահակրօն կամ լուսամիտ. Հին բռ։

Ի ՔԱՇ ԲԵՐԵԼ. Իբրու ձգել ՚ի խառնս (զքօշն և զմաքին)։ Վրդն. որ և ՎԱՋԱՏԵԼ ասի անդ։ Ուր և *Քաշել կամ քաշկոտ տանել՚՚. ասիվլան անկոց՝ իբրու պատուաստել։

Իսկ քաշ ռմկ. է Չափ ծանրութեան. չէքի. օգգա։

ՔԱՇԵԼ. Տ. ՔԱՐՇԵԼ. (որպէս ռմկ. քաշքշել. լծ. և կոչկոճել.) *Ի տանջանաց, ՚ի քարկոծանաց, և ՚ի քաշելոյ. Եփր. ՟Գ. կոր։

ՔԱՇԿԱԳՈՐԾ. ա. Բառ անյայտ. որպէս Ի կամճէ գործեալ քէչէ գործած թաղեայ. կամ ծանրակշիռ. *Բառնալ զինքեան զծանրութիւն հակօղ և քաշկագործ զրահիցն. Պիտ։

ՔԱՇԿԷՆ. գ. (յորմէ քէշկէք, հէրիսա) Հաց ինչ, մանաւանդ գարեհաց. նկանակ գարեղէն. *Հրամայեր վեց առն երկու քաշկենս ժամէ ՚ի ժամ, և զոյտակ և կէս ջրոյ. Եղիշ. ՟Է։

ՔԱՇՈՒՄՆ. Տ. ՔԱՐՇՈՒՄՆ։

ՔԱՇՏԻԿ. գ. քէշթիկէ. նաւակերտ. Չինօղ նաւուց կամ ցռկանաւուց. *Նաւակառոյցք առաջինք փիւնիկեցիք, և քաշտիկ՝ շամիրամ. Նոննոս։

ՔԱՇՏԻՔ. անց. գ. Որոյ եզակնն ունի լինել Քաշտի. իբր ասա. քէհի քէշտի. այս ինքն թի նաւու. քիւրէք. *Հանդիպեալ ոմանց ուղևորաց քաշտեօք նաւուց. Մագ. ծ։

ՔԱՊՐՑԱԽ. որ և ԿԱՊՐՑԱԽ. Տ. ԿԱՊԱՐ. որպէս Կապարար. քէղէրէ. կէղէրէ. *Ցաղոգս քապրցախի, և թրմելի. Քապրցախըն հակառակ է սորա, զի ինքն ընդ ինքն բուսանի. Վստկ. ՟Իէ։

ՔԱՋ, ի, աց. ա. Δυνατός, ἀνδρεῖος. Potens, virilis, և այլն. և բայիւ. ἀνδρίζομαι, viriliter ago, in virum evado. Ուժեղակ՝ առաւել աջով. աջող. աջողակ ուժով. կորովի. հզօր. զօրաւոր. ժիր. ...։ *Այր քաջ զօրութեամբ եա։ Զօրութիւնք զօրացուցանեն. և է առաւելութիւն քաջի իմաստութեն (Նոքին մօրք գրի և՝ քաջ իմաստութիւն)։ Զօրացիր և քաջ լեր։ Քաջ լերուք՚՚ յն. այրանալ. այսինքն արիանալ. ա. Դ. Ճ. 19։ Ժղ. Ճ. 10։ Ցես. ա՛. 6։ Բ. Թ. Լբ. 2։ *Իսկ քաջն վարդան ... աղաչեալ զՏէր քաջ նիզակակիցք իւր. Եղիշ։ *Որք յիւրաքանչիւր տեղիս քաջք երևեցան. Եւս. քր. ա։ *Որպէս յաղթութեամբ արդարն կոչի, և ՚ի քաջութեան քաջն։ Զօրավար ոք առաքինի, որ զօրացուցանէ զնահատակս՝ քաջ լինել, մղել զճակատն. Եղնիկ։ Իգն։

Մանաւանդ՝ Εὐ, ἀγαθός, καλός, βελτίον, βέλτιστος, κράτιστος, ἄριστος, γέννaιος. Bonus, melior, optimus, egregius, generosus, fortis, fortissimus, ևն. Բարի. լաւ. ընտիր. առաքինի. Ճարտար. ազնիւ. քաջատոհմիկ. փառաւոր. պատուական. վայելուչ. գեղեցիկ. գովելի և առաւելեալ յիմիք կարգի. ... *Հովիւ քաջ. Յհ. Ճ. 11. ևն. յն. բարի. վասն որոյ ասի ՚ի Տօնականն. *Տեղեկացեալ՝ փոխանակ քաջի զբարին գտաք (յայլ լեզուս). որ թէ բառքդ զանազան թուին, այլ զնոյն ունին տարացոյց, զբարին քաջ գոլ, և զքաջն բարի։ Կամ որպէս Լաւագոյն՝ ըստ յն. *Պատահեաց երկուց արանց արդարոց և քաջաց քան զնա։ Տէր եա հրաման ցրել զքաջ խորհուրդն աքիտոփելայ. ևն։

Կամ որպէս Առաքինի. ամենալաւ՝ արութեամբ և առաքինութեամբ. *Քաջդ թէոփիլէ։ Առ քաջ դատաւորդ փելիքս։ Քա՛ջդ փելիքս. ևն։ Կմ *Ընդունել զմահ քաջ անուամբ։ Ի կեալ և ՚ի մեռանել ՚ի վերայ անուան քաջի յաղթութեան. ևն։ Սոյնպէս և յայլ գիրս պէսպէս առմամբ. *Քաջ մանկունքն (մակարայեցիք), առաքինագոյն ծնօղն։ Թերևս ասիցէ ոք յիմաստնոցն ՚ի քաջից. Բժիշկ քաջ։ Քաջ նաւուղիղ։ Իբրու առատ ոք և քաջ՝ որ ՚ի հաց կոչիցէ։ Որ քաջն է և կիրթ յառնել զբոլորս լծորդաց. Ածաք։ Աբան։ Ոսկ։ Իգն։ Նիւս։ Եղն. փէր։ *Զքանն՝ վասն որոյ պատուիրեցեր, արարի ով քաջ. Եղիշ. ա։ *Խնդա՛ և զուարճացիր հարանց քա՛ջդ և որդեսիրագոյն. Ա. որս. Ժդ։ *Ոչ բաւին՝ ձիորհ քաջ խոստովանիմ քեզ ունել. Նոննոս։ *Սկիզբն լաւ և քաջ ամենայն էիցն՝ ած է, և առ առաքինութեանց՝ բարեպաշտութիւն. Փիլ. Ճ. բան։ *Քաջ քաղցրութեամբ ընդունիմ՚՚. զի մատղիւր. Բ. Դ. Ղ. 30։

ՔԱՋ. Ἥρως. Heros. Դիւցազն. քաջազն. *Գալ նմա ընդառաջ զքաջաց քաղաքաւն։ Եւ ընդ առաջ խորայէլի հօր իւրոյ զքաջաց քաղաքաւն. Ծն. Խղ. 28. 29։ *Զբուանն իսկ մարդ լեալ է՝ այր մի քաջ առ տիտանոքն. և որպէս ասէր են յոյնք և արեք և ամենայն ազգք հեթանոսաց զքաջաց դիւցազունս ունել. Եղնիկ։ *Դիմեալ գայ ՚ի վերայ քո բէլ յաւերժիւք քաջօք. Խոր. ա. 10։ *Ի յայամ առեն քաջունքն յաղթօղ երևեալ. Տաղ ՚ի յովբայ։

ՔԱՋ, ՔԱՋՔ. Δαίμων. Genius. Դիք. ցնորք. ոգի. այս. գ. և. ծին, խէյալ. *Քաջաց առեն զնա կալեալ՝ յաղաա մանեաց լեառն տարեալ. Ճ. Հիգ։ *Այսահարուն բազում հանդիսի արդարոց և մկրտութեան. ապա և թէ այլ սաստիւ. զոր ոմանք քաջ ասեն, կմ լկութեամբ երևեալ կերպս կերպս, կամ տես-լեան գիշերոյ, ամենեցուն հալածումն ՚ի ձեռն աղօթից և պահոց. Կանոն։ Տե՛ս և ՔԱՋԱԿԱԼ։

ՔԱՋ ԱՐԱՆՑ, քաջի արանց. որպէս յն. Σεβαστός. Սեբաստոս (պաշտելի). լտ. Augustus. որ և օգոստոս. (փառացի. գերապանծ. բարեբաստ.) այն ինքն է Կայսր. *Ի պօղոսի բողոքել՝ զի պահեսցի ՚ի քաջի արանցն յանդիմանութիւն ... Եւ գորս ինքնին բողոք կալեալ առ քաջ արանցն՝ խորհեցայ յղել. Գծ. ԻԵ. 21. 25։ *Քաջի արանցն անպարտելի հրամանաց հնազանդելով. Ճ. Ա։

Ասի և զհզօր թագաւորաց և զիշխանաց. *Քաջ արանց խոտորեալ հայոց արքայ։ Սկայազօր արքայն՝ քաջ արանց սէգն որդատ։ Մանաւանդ վասն քոյոյ հրամանիդ. քաջ արանց որդատ արքայ հայոց մեծաց. Խոր. գ. 48. և հուխ։ Ագաթ. յաջք։ *Զոր և քեզ սիրելի՝ քաջ. և քաջի արանց նախնական. Ածր. Է. 6։

ՔԱՋ. մ. Καλῶς, εὖ, ἄριστα. Bene, optime, rectissime. Տիրապէս. բարւոք. կարի. յոյժ. մեծապէս. աղէկ, աղէկ մը. էէհ էյի, եհ էյի, էյիճէ. *Ա՛ռ քնար, քա՛ջ հար։ Եռացոյց՝ զեղուս, քա՛ջ եռաց. Ես. ԻԳ. 16։ Եզեկ. ԻԴ. 6։ *Չգիտիցես դու զքեզ քաջ քան զնա. Ոսկ. եբր։ *Քաջ գիտեմ։ Զայն դուք իսկ քաջ գիտէք։ Եթէ քաջ միտ դնէք։ Քաջ իմա՛ զբանն։ Քաջ իմանամ քան զքեզ։ Առ շաղկապս բացատրութեան քաջ արտմակային։ Այնոցիկ՝ որ քաջ և բուռն են մարբեալք. Խոր։ Փարպ։ Եղիշ։ Խոսր։ Ճ. Ա։ Թր. քեր։ Փիլ։ *Քա՛ջ առացեր, ով սիրելի. Պղատ. օրէնք։ *Եւս առաւել քաջ ընդունելի լինէին։ Ո՞չ ապաքէն քաջ յայտնի է։ Քաջ կռուաւէր. Ոսկ։ *Ճայ անուանեալ հաւդ՝ քաջ փոքր է մարմնով։ Մեծ է արեգակն. բայց ՚ի միմեանցն ընտրութէ՝ քաջ փոքր է քան զերկիրն. Նոննոս։ Կոչ. Է։ *Յաւել (քո) ուել քաջ քան զմովսէս. Եփր. համաք։ *Երկասիրութիւն՝ քան ողջախոհուէ՝ նա քաջ արդարութեն լինի առ իմ. Պիտ։

Կամ որպէս Առ առաւելն. շատ շատ՝ ըւլայ նէ. չօք չօք՝ փէյլէյ. *Ընդ ամենայն, թէ քաջ իցեն, քանքարք արծաթոյն չորեքհարիւր. Բ. Դ. Գ. 11։ *Հրէայք, թէ քաջ, իբրև ՚ի խորշ մի կողմանս միոջ իցեն. իսկ քրիստոնեայք ընդ ամենայն ծագս երկրի. Կոչ. Ժ։ *Եօթանասուն ամ. և եթէ նա քաջ. ութսուն ամ. Ոսկ. եբր. Ի՛։

ՔԱՋ Ի ՔԱՑ. մ. Բացագոյն. հեռագոյն. կարի յոյժ. շատ. տե՛ս և ՚ի բառն՝ Ի ՔԱՑ. *Ամենեքին քաջ ՚ի բաց քան զնոյն անմատութիւն գնան գնայցս։ Այն արուեստ մեկուսի է յարուեստականաց, քաջ ՚ի բաց ՚ի ծառայից անդամ։ Ի հոգևոր պատերազմունս քաջ ՚ի բաց զմեզ առնեն եղեալ. Ոսկ. մ. ա. Գ։ Եփես. ԺԵ. և ԺԴ։ *Կեփառղիոն մատենագիր՝ այր քաջ ՚ի բաց ոչին։ Քաջ ՚ի բաց յառաջագոյն քան զոմգիրգեալ ժամանակն. Եւս. քր. ա։ *Զձեռս և զգործիս հիւսանց ... քաջ ՚ի բաց զանկէգործաց և զարծաթաձուլից. Սարկ. հանգ։

ԿԱՐԻ ՔԱՋ. ՎԱՂ ՔԱՋ. Տ. ԿԱՐԻ. ՎԱՂ։

ՔԱ՛Ջ ՔԱ՛Ջ. մ. Մնալով տակաւին քաջ և անպարտելի. անյաղթ գոլով ստէպ և անտի. *Դեռևս քաջ քաջ ՚ի փախուստ դառնային։ Իսկ նոցա քաջ քաջ ՚ի փախուստ գարձեալ. Եղիշ. Է։ Ճ. Ա։

Եւ իբր՝ Կարի քաջ. յոյժ. կամ Գովեստ. զի թէ. փաքը մաս եա և. հէլէն, տիր պէ. *Մեռեալ էր նա քաջ քաջ մարմնով առ որդեծնութէ։ Նա այժմ իբրև տեսանես՝ քաջ քաջ ամենայն բանիւք սերմանեալ է։ Ախորհական ծոմն՝ մեծանիստ, երկայնաձիգ

և լայնատարած, քաջ քաջ ընդ երկրի զուգի համեմատութբ։ Քաջ քաջ գրեթէ քան ըզշարժումն ։ Քաջ քաջ ցամաքեաց ուղեղ գլխոյ իմոյ. Կոչ. է. և ծ՟ը։ Վէցօր. ՟ը։ Եփր. Է. Ճ. Ա։

ՔԱՋԱԲԱՆ, ի, ից. } Εὖ λέγων, εὐλόγιστος, εὔλογος.
ՔԱՋԱԲԱՆԻԿ. ա. }
Քաջ և աջողակ 'ի բանս. պերճախօս. ճարտարաբան, և բանիբուն. ճարտար. խօսական. *Հրամայեաց վաղվաղ արծաթ բազում տալ նմա իբրև քաջաբանի և ուժգնաստախօսի։ Առ 'ի յիմաստութիւն ճոխացոյ գեղեցկագոյնքն 'ի համբակացն. քանզի զքաջակերպն ասեն և քաջաբանս գոլ։ Քաջաբան և լի իմաստութբ չարագրած. Խոր. գ. 65։ Նոննոս։ Արծր. ա. 15։ *Գիտաց գաւիթ, եթէ յովաբ քաջաբանիկ՝ է խրատատու գործոյս այսմիկ։ Ի՞ւքել (այսինքն յեզերէլ) քաջաբանիկ արբանեակ սատանայի. Եփր. ՟բգ։

ՔԱՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. ն. Εὐλογία. Քաջաբանն գոլ. և Ուշիմութիւն. ուշեղութիւն. և Բարեբանութիւն. օրհնութիւն. *Գտանել կարացեալ երագութբ և սրութբ բան քաջաբանութեան։ Եղէց ընդ քեզ. և օրհնեցից զքեզ. քանզի ա՟յ առ մարդիկ միաբանութիւն քաջաբանութիւն և քաջբանականութիւն 'ի հայկէ մատուցանէ. Փիլ. ել. ՟ը. 207. և 179։

ՔԱՋԱԲԱՍՏԻԿ. ա. Εὐδαίμων, εὐτυχής. Fortunatus, felix. Բարեբաստիկ. բարեբախտ. ճոխ. և ճոխաբար. *Ի քաջաբաստիկն ունի երանութեան։ Զայլս վասն այլ իրիք քաջաբաստիկ զընտկանսն ունելոյ պատկութիւ... ածս անուանեցին. Պիտ։ Յհ. իմ. պտւ։

ՔԱՋԱԲԱՐ. մ. Ἀνδρείως. Viriliter. Εὖ, bene, optime. Արիաբար. աներկիւղաբար. առաքինաբար. բարւոք. քաջ. կօրճէ պէս. ողէկ. էյիւ եիդի, էյիձէ. *Զայրաղթող մարտիկ ունելն զսուրբն զհախնեացն քաջաբար զթագաւորութիւնն։ Անմինչեր քաջաբար նման թաչնոց յերկնային հեծանէր։ Գնացին 'ի բաց քաջաբար. վասն զի և քաջաբար փախուստ տան հզօրի սատակ առ երկիւղի գուշակէ. Փարպ։ *Քաջաբար ձեռնարկեր 'ի նոսա։ Պարտ է քաջաբար կալել։ Զամ պիր պարտն է նմա տանել, յանկ հանել քաջաբար. Ոսկ. յհ. ՟ը. 12. 27. 40։

ՔԱՋԱԲԱՐՈՅԱՊԷՍ. մ. Εὐγνωμόνως. Ex bona fide. Լաւ և ընտիր բարուք. անկեղծ մտօք. *Յաղագս նոցա բարեգործութեց քաջաբարոյապէս. Մագ. էկեղ։

ՔԱՋԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Καλοκαγαθία, εὐήθεια. Probitas, integritas, innocentia, simplicitas. Անստգիւտ բարութիւն. քաջողութիւն. բարեկրութիւն. լաւաբարոյութիւն. *Զ քաջաբարութիւն պատուեցին (առաքինիքն)։ Ա՟յ հաճոյ եղև. քաջաբարութեան երևելի յանդիմանութիւն։ Վասն արդարութե և այլևս քաջաբարութե։ Զառն զքաջաբարութիւն և զբարեպաշտութիւն ած արժանի արար ցուցանել։ Քան զքաջաբարութիւն ոչ ինչ է ընտանեգոյն այնոցիկ, որ զբարի խորհուրդսն առաւել արկեալ է. Փիլ։ *Չարացն ընդկրունկ հարեալ՝ ակամայ 'ի զգաստ համեստութեան լցին եկեալ քաջաբարութիւն. Պիտ։ *Անձնական առաքինութիւնք իւրաքանչիւր ումեք, որ կոչի քաջաբարութիւն. Սարկ. ՟քհ։

ՔԱՋԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. Εὐδαιμονία. Fortuna, felicitas. Քաջաբաստութիւն. բարօրութի. բարեբախտութիւն. *Ի ծայրն հասեալ քաջաբարութե։ Խրագործութիւն (Նաւարկութեն) որ այսպէս բոլոր բոլորովին ունի զքաջաբարութիւն. Փիլ. փէտակ։ Պիտ։

ՔԱՋԱԲԵՐ. ի, ից. ա. Εὔφορος. Fertilis, ferax, fecundus. և բայիւ. εὐφορέω, uberes fructus profero. Բարեբեր. բերրի. արգաւանդ. պտղաբեր. և Բազմածին. յուռթի. *Քաջաբեր հող։ Քաջաբեր երկիր։ Քաջաբեր այգի։ Քաջաբեր անդաստան։ Անդն քաջաբեր. Գծ. աշէփ։ Պիտ։ Ա՟. ՟է։ Մեսր. Երէց։ Սկևռ. ևմ։ *Քաջաբեր ուղեշ։ Զքաջաբեր ուստն. Նար. կ՟ա։ Եղծ. լուս։ *Նոյ քաջաբեր եղև բարեգործականաւ և փրկականաւ զօրութբ։ Եգիպտոս քաջաբեր եղև (անօրէնութբ). Փիլ։ *Այլք ամբարիշտք և քաջաբերք որդեաց հարք. Հց. ոՒ. կնոջ։

ՔԱՋԱԲԵՐԻՄ. ըեցայ. չ. Εὐφορέω. Քաջաբեր լինել. տալ առհմականս. *Առն փարթամի քաջաբերեցաւ անդ. Բրս. ող։

ՔԱՋԱԲԵՐՐԻ կամ ԲԵՐԻ. րեայ. Նոյն ընդ Քաջաբեր. *Անուանեալս պահլաւս յանուն քաղաքին իւրեանց և աշխարհին մեծի և քաջաբերրւոյ. Խոր. ՟բ. 27։

ՔԱՋԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐφορία, εὐθηνία. Fertilitas, faecunditas, ubertas. Քաջաբերն գոլ. առատ պտղաբերութիւն. արգաւանդութիւն. *Ամենազան պտղոց քաջաբերութի ամ ըստ ամէ։ Առատ քաջաբերութի յեգիպտոսի գետոյն։ Ի քաջաբերութիւն ածեալ լինի։ Ըմպելով զքաջաբերութիւնս օրհնացն։ Քաջաբերոյսքն բազում ծնանելին աւելորդս քաջաբերութիւնք. Փիլ։ *Դրաշխքն ունելն զթանձրութիւն խոտոյ, և զքաջաբերութիւն սերմանացն պտղոցն. Խոր. ՟գ. 5։ *Վասն բարեխառնութե օդոց, քաջաբերութե պտղոց երկրի. Բրս. պհմ։ *Զառաքինութե ծառոց քաջաբերութիւն։ Ի քաջաբերութեն լցի ժամանակի։ Արժան 'ի ձեռն պտղոյն ցուցանել զզօրութիւն քաջաբերութեան իւրոյ։ Անդաստանին քաջաբերութիւն։ Ըստ քաջաբերութե ամին. Նիւս. երգ. և կազմ։ Ոսկ. 'ի Ղկ։ Խոսր։ Մխ. տպ։

ՔԱՋԱԲԵՐՈՒՆ. ա. Εὔκαρπος. Fertilis, fructifer. Քաջաբեր. բարեբեղուն. բերրի. բազմապտուղ. *Զարգաւանդահողն և զքաջաբերուն անդս. Փիլ. ՟ժ. բան։

ՔԱՋԱԲՆԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Εὐφυέστερος. Առաւել բնածին և լաւ. *Հոգւոյ արդ քաջաբնակագոյն առացուած մարդոյ ոչ լիցէ. Պղատ. օրէն. ՟է։

ՔԱՋԱԲՆՈՒԹԵԱՄԲ. իբր մ. Εὐφυῶς. Որպէս թէ՝ քաջաբուսապէս. ըստ գեղեցիկ բնոյ բարուց. *Երկուս իրս մեծամեծս յանկարծութեց ճշգրիտ քաջաբնութբ ՚նմանեցուցեալ. Փիլ. ՟ժ. բան։

ՔԱՋԱԲՈԼՈՐ. ա. Εὔκυκλος. Rotundus et volubilis. Բոլորակ գլորաշրջիկ. *Զոր ինչ պայծառագոյն և տեսանելոյ գեղեցկագոյն լիցէ, քաջաբոլոր արասցէ. Պղատ. տիմ։

ՔԱՋԱԲՈՅՍ. բուսի, ից. ա. Εὐφυής. Optime natus, bene crescens, ingeniosus. Որ 'ի բնէ բարւոք է. բարեբուն. բերրի. աճեցուն. առատ. և Առատամիտ. ուշեղ. և Առոյգ. *Առաջի նորա զնորա պատգամն խօսիմք. զքաջաբոյս և զատոքս և զպտղաբերս. Աֆուշ։ *Քաջաբոյսքն բազում ծնանելին աւելորդս քաջաբերութիւնք։ Ցատուկ քաջաբոյս և մատաղ ոգւոյ է. Փիլ. ելն. և Իմաստն։ *Բնութեան քաջաբոյս զարգացումն զուարթն և զարմանալիս յարդարէ. Պիտ։ *Սոկրատէս ճարտարան զքաջաբոյս աշակերտացն՝ ածոց մանկունս գոլ ասէր. Պիտ։ *Թէ այծարած, մարգարէ գործէ. եթէ մանուկ քաջաբոյս առցէ, ծերոց առնէ գատաւոր. Ածաբ. ղէնդէկ։ *Ոսկեալ յառաջ գիւեցուցանէր զքաջաբոյս մանուկն (ըզյովսէփ). Վրդն. ծն։

ՔԱՋԱԲՈՒՂԽ կամ ԲՈՒԽ. Տ. ԲԱՐԻԲՈՒՂԽ. *Բացուստ 'ի բաց առաքէր զքաջաբուխ բուրումն ածգիւտութե. Վրդ. ոսկ։

ՔԱՋԱԲՈՒՆ. ա. Նոյն ընդ Բարեբուն. և Քաջաբոյս. *Մերն լուսաւորիչ 'ի քաջաբուն և 'ի զօրաւոր զարմէն պարթևաց. Երզն. լս։

ՔԱՋԱԲՈՒՍԻԿ. Տ. ՔԱՋԱԲՈՅՍ. *Զօրէն քաջաբուսիկ ագարակի. Նչ. եզեկ։

ՔԱՋԱԲՈՒՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐφυΐα. Bona indoles, naturalis dexteritas. Բարի բնաւորութի. գեղեցիկ բոյս բարուց. պէինիմ՝ սուլը աղէկ ըլլալը. *Իսկ մտաց ընդհանուր զի՞նչ այլ զոր ոչ ած յառաջագոյն գործեաց՝ մտօք սերմանեալ քաջաբուսութի. Փիլ. նխ. ՟ը։

ՔԱՋԱԳԱՆԳՈՒՐ. ա. Քաջ գանգուր հերով ք. աղէկ գուռուղ. գըվըրճըգ սաչլը. *Հայկ գեղապատշաճ և անձնեայ, քաջագանգուր, խայտաակն։ Ուշիմ և խոհեմ սկայն՝ քաջագանգուրն և խայտաակն. Խոր. ա. ՟ժ. 10։

ՔԱՋԱԳԵՂԵՑԻԿ. ա. Յոյժ գեղեցիկ. չքնաղ. *Խուզեալ զքաջագեղեցիկ աշխարհս։ Զի յոլովագոյն զգուշոցն ունի զանազանութիւն՝ քաջագեղեցիկն փաղփեալ ձևով. Փիլ. նխ. ՟ա։ Պիտ։

ՔԱՋԱԳՆԱՑ. Տ. ՔԱՋԸՆԹԱՑ. *Ձիր և քաջագնաց երիվարք հասանէր 'ի քաղաքն ախարոն. Կաղանկ։

ՔԱՋԱԳՈՅՆ. մ. Առաւել քաջութբ. արիաբար. արիագոյնս. և Տկարապէս. լաւ ևս. քաջ. *Որ և նա քաջագոյն տիրեաց ամենայնի։ Քաջագոյնս գիտէր զբարս նորա խաբէբայս։ Դուք ամենեքեան քաջագոյն գիտէք։ Զոր և գիտաց քաջագոյն ստուգած իշխանն սիւնեաց գգիհսն։ Քաջագոյն գիտես. Արծր. ՟գ. 9. 20։ Փարպ. Պիտ։

ՔԱՋԱԳՕՏԻ. ւոյ, եաց. ա. Εὔζωνος. Bene cinctus, expeditus. Քաջ պնդեալ ունելով զգօտի իւր՝ պատրաստ 'ի գործ կամ յընթացս. ժիր. քաջընթաց. արագ. *Այն՝ որ յափշտակէ, քաջագօտի պարտ է լինել որպէս զի մի՞ ըմբռնեսցի. Ոսկ. յհ. ՟ը. 8։ *Թեթևս զնաս և քաջագօտիս պատրաստեն. Բրս. պհ։ *Երեքօրէիւ քաջագօտւոյ ճան շրջագայեալ ճանապարհաւ։ Զասուր՝ յորմէ ասացեալ մեծք և քաջագօտիք։ Քաջագօտի մշակք. Խոր. ա. 11։ Նար. խչ։ Սարգ. յհ. ՟է։ *Միագօտեալ քաջագօտի պնդեսցին զմէջս. Յհ. կթ. (իբր մ. արիաբար. ժրութբ։)

ՔԱՋԱԴԱՐՄԱՆ. ա. Քաջ դարմանեալ. բարւոք խնամեալ՝ մշակեալ. *Այգի քաջադարման տայ զպտուղ. Մծբ. ծա։

ՔԱՋԱԴԻԷՏ. գիտի, տաց. ա. Քաջ դիտող. բարւոք նկատող. գէտ ճարտար. *Ծանրատաղտուկ քաջադիտաց. Ճչ։ Իսկ Մծբ. ծէ. *Կացուցի 'ի վերայ ձեր զգէտս քաջադիտողս. կամ ընթերցիր, քաջադիտողս, և կամ իմա. քաջ գիտողութե։

ՔԱՋԱԴԻՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐτυχία, Prosperitas. և մ. εὐτυχῶς, feliciter, apte. Քաջ դիպողութի. բարեյաջողութի. վայելչութի. *Թերևս արդեօք և զգեստու իմոյ զկարճութե՞ն ստգտանես, և զերեսացս զգուշութիւն, որ ոչ քաջադիպութբ է։ Պէտք՝ են բացայայտապէս համառօտ՝ քաջադիպութբ 'ի գէմս լինել վերաբերեալ. Առ որս. ՟է։ Պիտ։

ՔԱՋԱԴՐԵԼ. ն. Εὐθύνω, կամ εὐθηνέω. Բարւոք 'ի գործ դնել. և Պտղաբեր առնել. *Որ զմշակութիւն բնաւորեցաւ քաջադրել. Բրս. ող։

ՔԱՋԱԶԱՐԴ. Տ. ԱՌԱՔԻՆԱԶԱՐԴ. *Քաջազարդ վարդապետացն ծաղկազարդ քարոզութբ. Ը. թող։

ՔԱՋԱԶԱՄ. ի, ից. ա. Որ է 'ի քաջ կամ յաջողակ զարմէ. քաջատոհմիկ. պատուական. ազնուական. *Եկեղեցի ունելով

միևնոյ քաջազարմ, և ինքն եղեալ հարսն պանծալի։ Ըստ օրինի քաջազարմից առ ինքնական յունաց ածեալ լինէր։ Էʼ և մանուկ (դանիէլ) առաջնորդ երիտասարդաց երից քաջազարմիցն. Սկեւ. էօ. և ՚ի չի։ Թէոփիլ. դհ։

ՔԱՋԱԶԳԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐαισθησία, τὸ εὐαίσθητον. Sensuum vigor, acumen. Լաւութիւն և արթնութիւն ներքին և արտաքին զգայութեանց (հակառակ անզգայութեան). քաջ ըմբռնողութիւն. քաջիմացութիւն. ունչեղութիւն. *Քաջազգայութեան ոչինչ խափանիչ լինելով. Պղատ. օրէն։ *Թէ ողջութեան և քաջազգայութեան, թէ զօրութեան և գեղեցկութեան մարմնոյ։ Զողջութիւն, զքաջազգայութիւն, զզօրութիւն, զգեղեցկութիւն. Փիլ. Իմաստ. և լին։ *Իսկ մարմնականք են՝ քաջազգայութիւն և առողջութիւն. Եւագր. ժէր։ *Ոչ միայն մարմնոյ մատուցանէ զքաջազգայութիւն, և զհարստականողն առողջութիւն. Պիտ։ *Երթան ՚ի սնունդ, յաճումն և ՚ի կատարելութիւն, յանմարմնական քաջազգայութիւն. Սարգ. թհ։

ՔԱՋԱԶԳԱՑՈՒՆ. ա. Εὐαισθητότερος. Որ լաւ ևս զգայ. *Գլուխն՝ ըստ այսոցիկ ամենայնի քաջազգայուն իսկ, և խոհեմագոյն. Պղատ. օրէն։

ՔԱՋԱԶԳԻ, զգւոյ, գեաց. ա. Որ է յընտիր և ՚ի լաւ ազգէ՝ ցեղէ՝ տոհմէ. ազնիւ. ազնուական. *Ո՛չ զձի՝ քաջազգի՝ կամ ազնուական մի վասն բազմապատիկ արծաթականն փոխոցի։ Զոսկեփիլատուր՝ քաջազգի մարմնաժանն իմ հաւատար առնել. Ոսկեփոր. Արծր. Ա. 12։ *Ընդ քաջազգւոյ (կամ քաջազգւոյ) կոյս օրիորդիս ալանաց. Խոր. Բ. 50։

ՔԱՋԱԶԳՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔԱՋԱՏՈՀՄՈՒԹԻՒՆ. *Ինախահաւարց քաջազգութիւն մի՛ ոք պարծեսցի. Ոսկեփոր։

ՔԱՋԱԶԵԿ. ա. Քաջ զեկուցեալ. քաջայայտ. *Յաղթութիւնքն նոցա երկրին, և ձեռքն քաջազեկք. Փիլ. լին. Գ. 19։

ՔԱՋԱԶԷՆ. ա. որպէս Εὔοπλος. Bene armatus, felix in armis. Քաջ զինեալ. վառեալ ընտիր զինուք. քաջազօր. քաջայաղթ. *Պարակցեալք քաջազէն բանութեամբ ՚ի յերկինս տարադէմ գնացին փախստեայ. Շար։

ՔԱՋԱԶՆԵԱՑ. նէի. ից. Տ. ՔԱՋԱԶՈՒՆ. *Որում ստանալ ոչ կարացեալ՝ քաջազնէից անդ բռնակեալ. Շ. Ակ։

ՔԱՋԱԶՈՒԱՐԹ, } ի. ից. ա. Εὐανθής,
ՔԱՋԱԶՈՒԱՐՃ, } Pulchre floridus. εὐθηνοῦσα, vigens, bene crescens. Զուարթագեղ. սաղարթազուարճ. քաջածաղիկ. ուռճացեալ. յուռթի. առոյգ. դալար. ծաղկեալ. զուարճալի. վայելչացեալ. *Քաջազուարթ և պտղաբեր այգի։ Դրախտ քաջազուարթ սաղարթացեալ. Ճ. Ա. Ոսկ. յհ. Ա. 31։ *Տունկ քաջազուարճ երևեալ։ Զքաջազուարճ և զսաղարթալի տունկն։ Մանկունք՝ որպէս տնկոցն քաջազուարճք՝ տոհոցշինով ոռոգեացին. Ճ. Ը. Երզն. լու. Բրս. դհ։ *Տեսանես զհասակ քաջազուարճ. Փիլ. յոհ։ *Պայծառ քաջազուարճ, զամենայն տնկոցն ունելով յինքեան զգեղեցկութիւն։ Կին քո իբրև այգի քաջազուարճ. Նիւս. էրգ։ *Քաջազուարճ լինին այգիք. Վրդն. էրգ։ *Որպէս և տեսանեմք իսկ ամենայնիւ քաջազուարճ զծաղկեալ զարդս. Պիտ։ *Բարունակ՝ յորմէ զքաջազուարճ ողկոյզն կթեցաք. Սհեո. ղ։ *Քաջազուարճ մկայք բերեն զտանջանացն և զչարչարանացն զպարծանս։ Տնկէ զատունկն գեղեցիկ՝ զպտղաբեր և զքաջազուարճ։ Բերէ նա պտուղ քաջազուարճ, որ պիտանացու է հոգւոյ. Վրդ. հյ. Յ։ կամ Եփր. դոփոխ։

ՔԱՋԱԶՈՒԳՈՒԹԻՒՆ. գ. τὸ Εὔζυγον. Bene junctio. Քաջ և ընտիր զուգաւորութիւն. լծակցութիւն, յարմարութիւն. *Վասն այնր՝ որ ՚ի համեմատութիւն քաջազուգութիւն է. Փիլ. լին. Գ. 102։

ՔԱՋԱԶՈՒՆ. զնոյ կամ նի, ից. ա. Εὐγενής. Nobilis, generosus. որ և ՔԱՋԱԶՆԵԱՑ. Քաջազգի. քաջատոհմիկ. քաջ. *Որում ՚ի դիմի հարեալ քաջազուն իշխանքն, և բազում նախճիրս ՚ի անդրոյն գործեալ. Լաստ. ծդ։

ՔԱՋԱԶՕՐ. ա. Ἀνδρεῖος. Fortis, virilis, strenuus. Մեծազօր. զօրաւոր. արի. արիական. յաղթող. *Զքաջազօր և զյառաջադէմ զինուորն. Երզն. լ։ *Զքաջազօր անդութիւն ամենիմաստ հզօրին. Արծր. Է. 3։ *Ըստ քաջազօր զօրութեան։ Քաջազօր զօրութեամբ յաղթող եղեալ. Առաք. Գ. 7. 30։

ՔԱՋԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ուժեղակութիւն. կորովութիւն. (հակառակ Անզօրութեան կամ տկարութեան). *Յառողջութեան և ՚ի քաջազօրութեան և ՚ի մարմնոյ առոյգութեան կեան. Փիլ. լին. Գ. 43։

ՔԱՋԱԹՈՒԽ. ա. Կարի թուխ. սեւ. յոյժ. *Վարսք նորա կռածոյք սեաւք իբրև զագռաւ. զի վարսք քաջաթուխք կարի յոյժ են երիտասարդաց. Նար. Երգ։

ՔԱՋԱԹՌԻՉ. ա. Քաջ ՚ի թռիչս. արագաթռիչ. սրաթռիչ. *Թռչին նշոյլք ճառագայթից՝ իբրև թէ քաջաթռիչք յամենայն կողմանց. Մծբ. ծԱ։

ՔԱՋԱԺԻՐ. ա. Կարի ժիր և անխոնջ. *Քաջաժիր մշակք. Ճ. Ա։

ՔԱՋԱԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. փոյթ ջանութիւն. Εὐτονία. Studium, contentum. *Քաջաժուժկալութեամբ ամբարտաւանականն օրհներգութեանց. Մագ. էիհ։

ՔԱՋԱԼ. ա. Բառ ռմկ. որպէս Թ. ՔԷԼ. *Կոյնդ և քաջալ անուն տայն. Մխիթ։

ՔԱՋԱԼԱՆՋ. ա. Εὔστερνος. Bonum ac firmum pectus habens. Ուղղորդ պնդակազմ և անվեհեր լանջիւք. *Թիկնաբեր իժն՝ քաջալանջ և լայնապարանոց։ Վիշապ քաջալանջ. Փիլ. լին. ԺԺ։

ՔԱՋԱԼԱՒ, ի, աց. ա. Καλοκάγαθος, δικός, ἀστεῖος. Bonus, honestus, probus, elegans, decens. Կարի լաւ. բարելաւ. ընտիր. վայելչական. ազնիւ՝ բարի. *Որովք քաջալաւք կարգին վարքն. Նիւս. էրգ։ *Ի յան կուսին եկեալ նոցա քաջալաւ սպառածովք։ Բազմաց յինէն քաջալաւ յոյս մխիթարութեան. Պիտ։

ՔԱՋԱԼԱՒԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ἀγαθώτερος. Melior. Լաւագոյն ևս քան զեօ. ազնիւն ազնիւ. *Քաջալաւագոյն երևեցուցանել զբարեգործն. Ածաբ. ագս։

ՔԱՋԱԼԱՒԱՆԱԼ, ացեալ. Εὐθηνέω. Քաջալաւ դառնալ. բարեկարգիլ. *Տունք քաջալաւացեալ ամենայնիւ. Բրս. փոհ։

ՔԱՋԱԼԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Καλοκαγαθία. Probitas, integritas, et honestas. Բարելաւութիւն. և Քաջարարութիւն. առաքինութիւն. *Եւ նախնեաց ՚ի քաջալաւութիւն և յաղատութիւն ընտրելով։ Զորս վայելէր քաջալաւութեամբ ևս զարդարել։ Վարեցեալս կեանս առանց քաջալաւութեան՝ բազմաժամանակեայ մանկունս առնել է։ Արգահամ էր ծերունի զանցեալ՝ քաջալաւութեան ածումն։ Առ ՚ի քաջալաւութեան միաբանութեան յարմարեալք. Փիլ։

ՔԱՋԱԼԵՐ. լերք. գ. ա. (՚ի բառից՝ Քաջ լեր.) որ և ՔԱՋԱԼԵՐՈՒԹԻՒՆ. Θάρσος, εὐθάρσεια. Fiducia, confidentia, hortatio. և բայիւ. θαρσύνω, θαρρέω. Բան զօրացուցիչ. յորդոր. խրախոյս. սիրտ և ոգի՝ տուեալ կամ առեալ. վստահութիւն. և Վստահ. վասն որոյ բայիւ է որպէս Քաջալերել իւև Վստահել. *Առաքէ զլրտեսս ՚ի քաջալերս ժողովրդեանն։ Զքաղէք և զյեսու, որք քաջալերս խօսեցան. Նխ. յէս։ Լմբ. Ժղ։ *Գոհացեալ զայս՝ էառ քաջալերս. ՃՃ։ *Զգացեալ սերբոխսայ զքաջալերս ՚ի վաճառոյ. Կաղանկ։ *Արդ իբրև զայս բարբառէին, և քաջալեր միմեանց տային. Շ. Եդէս։ *Սկսանի քաջալերս տալ ինքեան, թէ մի՛ վհատիր ով անձն. համբերէ՛ր և քա՛ջ լեր ՚ի մարտդ։ Քաջալերս տայ, զօրացուցանէ։ Զքիրան ընձեռեսցես, քաջալերս մատուսցես, սփոփիցես, մխիթարիցես. Լմբ. ող։ Իգն։ Սարգ. Գ. յհ։ *Քաջալեր լինել յամենայնի ՚ի կամս իւր. Վրք հց. Ձ։ *Մի քաջալեր լինիցիս ՚ի ձեռին (լապտերի), այլ պահել ուշ արտաքինի զնա նովին լուսովն վառեալ. Կոչ. Է։

ՔԱՋԱԼԵՐ. ա. իբր Քաջալերական. քաջալերիչ. *Այսու մխիթար քաջալեր բանիւք վառէր պատրաստէր զնոսա. Ե. Դ. Է. 21։

ՔԱՋԱԼԵՐԱԲԱՐ. մ. Εὐθαρσῶς. Cum fiducia, audacter. Քաջալերեալ սրտիւ. զօրացեալ ոգւով. անվեհեր. համարձակ. *Կինն քաջալերէր զնա... խիստութեամբ և քաջալերաբար. Փիլ. ամ։ *Հրամայեաց՝ քաջալերաբար առնել զնշանին տեսիլն. Պրմ. ազէ։ *Յառաջ մատուցեալ քաջալերաբար ինքն յարձակէր՝ վստահացեալ յիւրն առաքինութիւն. Պիտ։ *Ո՛չ լքանի, գոչէ քաջալերաբար, և ասէ. օրհնեա՛ անձն իմ զտէր. Յհ. իմ. էիէղ։

ՔԱՋԱԼԵՐԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել քաջալերական. համարձակագոյն. աներկիւղ. *Ի յայս մրցանակ... քաջալերագոյն խրոխտանօք... համարձակել. Պիտ։

ՔԱՋԱԼԵՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. որ և ՔԱՋԱԼԵՐ. Զօրացուցիչ. մխիթարական. սրտապնդիչ. *Յորդորիչ քաջալերական մաքրապարիցն խրախճանութեան. Նար. ղԷ։ *Լի քաջալերական խրատու։ Քաջալերական բանիւ կամ բանից։ Իսկ գիւցազնաբար՝ զյորդորականն ասէ, և զքաջալերականն, և զներբողականն ՚ի կենդանւոյ փախճանելոցն. Արծր. Ա. 11։ Ճ. Բ։ Երզն. ժէր։

ՔԱՋԱԼԵՐԵՄ, եցի. ն. Θαρσύνω, παραθαρσύνω. Conforto. ἰσχυρόω, corroboro. παρακαλέω, consolor, hortor. Քաջալերս տալ. քա՛ջ լեր և զօրացի՛ր ասել. զօրացուցանել. խրախուսել. սրտապնդել. մխիթարել. սիրտ տալ, յորդորել. *Բայց միայն լոկ զմիմեանս քաջալերէին։ Քաջալերեալ սրտապնդեալ զմի մի ՚ի նոցանէ՝ քաջալերէր մխիթարէր իւրեանց բարբառովն։ Քաջալերեսցէ հրեշտակ զքարոզին. ևն։ *Դոչումն հրեշտակին քաջալերէր զնոսա՝ ասելով. ցնծացէք, յարեաւ, որպէս յառաջն ասաց. Շար։

ՔԱՋԱԼԵՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Նոյն ընդ վ. *Քաջալերեցուցանելով զանէր, յուսացուցեալքն յամծ ոչ երբէք ամաչեցին. Փարպ։

ՔԱՋԱԼԵՐԻՄ, եցայ. չ. Θαρρέω, θαρσέω, καταθαρρέω. Confido, fiduciam capio. ἀνδρίζομαι, in virum evado. Քաջալերս առնուլ. զօրանալ. սրտապնդիլ. վստահել. համարձակիլ. արիանալ. սիրտ՝ հոգի առնել. *Քաջալերեաց, զի և այդ ևս քո ուստր է։ Քաջալերեցարուքն, պինդ կացէք։ Քաջալերեցաւ ժողովուրդն բանիւքն եղեկիայ։ Զորս տեսեալ պօղոսի՝ գոհացաւ զայ, և քաջալերեցաւ։ Քաջալերեա՛ց, զօրացի՛ր սիրտ քո։ Քաջալերեցարո՛ւք, և զօրասցին սիրտք ձեր։ Քաջալերեա՛ց դուստր, քաջալերեա՛ց. ևն։ *Յաղթութեան արար նախ առաջին առ տանայն քո, և ապա նովաւ անմնեքեան քաջալերեցաք. Լմբ. ող։ *Քաջալերեցիր

սիրիլ, մի՛ լքցին ձեռք քո. Սոփ. գ. ժթ:

ՔԱՋԱԼԵՐԻՉ. ա. Այն՝ որ քաջալերէ. *Քաջալերիչ է համբերողաց. Ցճխ. ժթ: *Այս նա թէպէտ ունիցիմք զփրկչական քաջալերիչ՝ զերանելին զուկաս. Աթան: *Օրինակ քաջալերիչ հոգևոր ծննդոց իւրեանց. Աթան: և Կոչուն: *Որոց և մեք քաջալերիչք եմք. Փարպ: *Առնիլեր ունի զքաջալերիչն յո՛, որ խրախոյսն տայ, քաջալերեցուցիչ ասէ, եւ յաղթեցի աշխարհի. Սարգ. ա. յհ. է: *Տկարացեալ մարմնով, և հզօր զօրութբ. զարհուրեալ, և քաջալերիչ աշխարհի. Մեկն. ղէ: *Լցեալ կատարեսցուք 'ի ձեռն քաջալերիչ բանին մերոյ զպակասութիւն հաւատոցդ ձերոց. Եփր. ա. բէ:

ՔԱՋԱԼԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Θάρσος. Confidentia, fiducia, audacia. εὐανδρία, ἀνδραγαθία, virilitas, fortitudo. Քաջալերք. սրտապնդութիւն. համարձակութիւն. վստահութիւն, զօրութիւն, յոյս. ռմճ՝ սիրտ՝ փաւէ և սահուէ. գաղիբ՝ էէօրէօ, ճէ սէրաէօթէ. *Ծնգաց կեղուցելոց քաջալերութիւն զգեցուցեր: Սիրն ձեռօք տացէ քաջալերութիւն: Եթէ զյաղթութիւն քաջալերութե՛ փնդին յուզայ: Մխիթարեցան բարձրացանքաջալերութք. եա: *Ցուցեալ ամենայն երկրաւորաց զքաջալերութիւն ամենայն մեռելոց յարութե… Մխիթարութիւն՝ քաջալերութիւն առ սրբազան մատուցանէ. Աթան: *Համէր ամենայնի յօրինակ մեզ և 'ի քաջալերութիւն. Սարգ. ա. դ. է: *Տէր յո՛ քո՛ զքաջալերութիւնդ քո շնորհեցեր նոցա. Ճ. Ա: *Մխիթարութիւն սիրելեաց, և յոյս յուսացելոց, և քաջալերութիւնք քաջաց. Խոսր. ա:

ՔԱՋԱԼՈՒՐ. ա. Լուր ամենայնիւ. հլու և հնազանդ. Ճառընտ. *Քաջալուր և նախանձաւոր օրինացն քոց. Հաւատ. ա:

ՔԱՋԱԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԲԱՐԵԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. Εὐκρασία. Bona temperies. *Անուցելոց քաջախառնութբ հողմոց: Օդոց քաջախառնութբ առաւելեալ: Բարախառն ձմեռն առնէ նոցա քաջախառնութիւն. Փիլ. խնամ: Պրմ. օդէս: Վերծն. ծն:

ՔԱՋԱԽԻԶԱԿ, ի, աց. ա. Քաջարար խիզախօղ 'ի մարտի. արի պատերազմական. *Ամենայ կուսին՝ կուսածին՝ քաջախիզակ իմաստնոյն. Մագ. ծթ:

ՔԱՋԱԽՆԱՄՈՂ. Տ. ԲԱՐԵԽՆԱՄ. *Յոյժ խնդութիւն քաջախնամող հօրն լինէր. Կոչ. չոնք:

ՔԱՋԱԽՈՀ. ա. եւ և } Քաջախորհուրդ. ՔԱՋԱԽՈՀԱԳՈՅՆ. } խոհական. իմաստուն. *Մի՛ ոք ՔԱՋԱԽՈՀԱԿ. ի. աց. } զիւր գատաստանն քան զմծոյինն յարգունք համարեալ, անշուշտ և անսուտ զնա և քաջախոհագոյն և հաստատուն գոլ ասասցուք. Փիլ. նխ. բ: *Ի բանից որանց իմաստնոց, և յայսոսիկ քաջախոհակաց (կամ քաջախորհակաց, կամ քաջախոհաց). Խոր. ա. 18:

ՔԱՋԱԽՈՀԵՄ. ա. Կարի խոհեմ, խոհականագոյն, իմաստուն խոհրդով. *Եւ յամենայնի համանմանիքն միաւորացն՝ քաջախոհեմքն. Արծր. ա. 5:

ՔԱՋԱԽՈՏ. ա. Εὔχορτος. Foeno seu gramine abundans, pabulo uber. Խոտաւէտ, ուռճացեալ խոտովք կամ գալարեօք. *Քաջախոտ և քաջահատ երկիրն: Երկիրս Թանձրահող, քաջալուր քաջախոտ. Փիլ. խնամ. և լին:

ՔԱՋԱԽՈՐ. ա. Կարի խոր կամ խորքն. խէօր խօրօան. ճէօ օէրէն. *Պեղեալ երկոսս հորս յոյժ քաջախորս. և տատկապէս լայնս. Խոր. գ. 32:

ՔԱՋԱԽՈՐՀԱԿ. Տ. ՔԱՋԱԽՈՀԱԿ:

ՔԱՋԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. ա. Εὔβουλος. Prudens, consultus. որ և ՔԱՋԱԽՈՀ, ՔԱՋԱԽՈՀԱԿ, ՔԱՋԱԽՈՐՀԱԿ. Քաջ 'ի խորհելն կամ 'ի խորհուրդս. խոհական. զգօն. ուշիմ. *Իր այր սրտեայ և ուժեղ. քաջախորհուրդ և իմաստնախորհ: Քաջախորհուրդ առատաբուխ խաղացմամբ իմաստութեանն. Է. 1: Ե. 11:

ՔԱՋԱԽՈՐՀՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐβουλία. Bonum consilium, prudentia. Խոհականութիւն. իմաստութիւն. խորհուրդ քաջ. *Անմտութիւն. քաջախորհրդութի. այն որ յամենայնի կենացն մասանց ընդ խորհրդոց և գործոց և բանից: Բարեկամ քաջախորհրդութբ վարեսցի: Իմաստութի և գիտութիւն և քաջախորհրդութի. Փիլ:

ՔԱՋԱԽՕՍ, ի, աց. ա. Քաջաբան. քաջալեզու. համարձակախօս. քաղցրախօս. *Քաջախօսն եսայի ասէ. Ոսկ. յհ. ա. 14: *Նրբաձայն են, և ծանրալեզու, և ոչ քաջախօս. Ճ. Գ: *Բարձրաձայն և քաջախօս, այլ ոչ գիտնաւոր սբ գրոց. Սեբեր: *Ի բարի բանին և 'ի սիրտ․ տանելն ոչ միայն ոչ է պարտ լռել, այլև քաջախօս լինել. Սարգ. ա. դ. է:

ՔԱՋԱԽՕՍՆԱԿ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. *Զարէս վասն որին գոլոյ, զհերմէս վասն քաջախօսնակ ճառամարտնութեն … ածս անուանեցին. Յհ. իմ. պաւլ:

ՔԱՋԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաջախօսն լինել. պերճախօսութի. ճարտարաբանութի. *Որ առատապարծի քաջախօսութբ, անդ պապանձի յանդիմանութբ. Պիտառ:

ՔԱՋԱԾԱՂԻԿ. ա. Εὐανθής. Bene floridus. Ունակ գեղեցիկ ծաղկանց. բազմածաղիկ. քաջ ծաղկեալ. *Զքաջածաղիկն զայն և զոռոգ ողկոյզն պտղաբերեալ: Քաջածաղիկ ծիրանի. Նէռս. էրգ: *Դալարաբեր լինել քաջածաղիկ և յոգնապտուղ վարուց առաքինութե. Սկեւռ. աղ: *Քաջածաղիկ և քաջավայելուչ պտղաւէտութե. Անան. եկեղ: *Քաջածաղիկ իմն զպատկերն ցուցանէ. Նէռս. կոոս:

ՔԱՋԱԾԱՆՕԹ. ա. Քաջ ծանօթ. իրազէտ. տեղեակ. խելամուտ. *Որ քաջածանօթ էիր կամաց հզօրին: Որոց միանգամ ամենաթշուառութբ եղև քաջածանօթ. Փարպ: Պիտ:

ՔԱՋԱԾԱՌ. ա. Εὔξυλος. Arborum ferax, lignis abundans. Ունող կամ բերող զյոլով և զուռճացեալ ծառս և զոստինս. *Քաջածառ և պտղովքլի երկիր: Քաջածառ՝ քաջապտուղ: Քաջախոտ՝ քաջահատ՝ քաջածառ է. Փիլ:

ՔԱՋԱԾԵՐ, ոյ, ոց. գ. Εὐγηρος, καλόγηρος. Bonus, aut felix, seu nimis senex. Բարի ծեր. ծերունի. երէց. ալեոր. *Բարի ծերութիւն՝ օրինաց և կործեաց է պատմութի օգտակար. ըստ որում քաջածեր առ աքինին եղ ասի. Փիլ. լին. գ. 152:

ՔԱՋԱԾԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐγηρία. Commoda senectus, felix senium. Հասակ և վիճակ գովելի ծերութե. *Քաջամանկութի, ծերութի բարեբախտիւ, ի քաջածերութեն վիճակ բարեբախտութեն: Զքաջածերութեն 'ի կենացն 'ի գիներբութեան ըստ նմին ժամանակի են. Փիլ. նխ. բ:

ՔԱՋԱԾՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐτεκνία, εὐτοκία. Fecunditas. Բազմածնութի. արգասաւորութի. *Ընորհակալութի քաջածըննութե և լաւամանկութե: Քաջածնութբ, և կամ հականակաւն: Որպէս ոմանք ծառոց քաջածնութբ վարեցեալ յառաջին բոյսն պտղոցն. Փիլ:

ՔԱՋԱԾՆՈՒՆԴ. ա. Εὔτοκος. Fecundus. Բազմածին. բարեբեր. և ընտիր ծնունդ կամ բերք. *Թանձրացեալք ոսոք … և անասուն կենդանեացն յոյժ քաջածնունդքն. Փիլ. նխ. բ:

ՔԱՋԱԿԱԶՄ. ա. Քաջ կազմեալ բարւոք հանդերձեալ. պնդակազմ. քաջայարմար. *Հեծեալ յերիվարն քաջակազմ ոսկեհրաշ սարուցն՝ փայլէր իբրև զարեգակն. Արծր. գ. 3: *Վառէ զնոսա որպէս և քաջակազմ զինու բանիւք օրինացն. Ար. ող:

ՔԱՋԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Վայելուչ և ընտիր կազմութի. քաջայարմարութիւն. *Զբանականին քաջակազմութե օրէնս տարորիչ (յանբանից) յարգարէ. վասն զի անբանիքն ոչ ունին՝ որով արգելուն զհեշտսն. Լծ. ածաբ:

ՔԱՋԱԿԱԼ, ի, աց. ա. Կալեալ 'ի քաջէ. այսինքն այսահար. ըմբռնեալ 'ի չար ոգւոյ. կամ Դև գիւցազանց. *Զոմանս քաջակալս անուանեն, և խառագոյն քան զամենեսեան առ այսահարն ընթանան. Կանռ:

ՔԱՋԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐταξία. Ordo, dispositio. Բարեկարգութիւն. գեղեցիկ դասաւորութի. *Զանցցես զատեաց, զքաջակարգութբ նոցա, զպայծառութբն. Բրսեբորտ:

ՔԱՋԱԿԱՐԾՐԱԳՈՅՆ. ա. Պնդակազմ. ամրակազմ. անպարտելի. *Իբրև գիտացին զօրքն զնորա քաջակարծրագոյն արիութիւն. Արծր. գ. 12:

ՔԱՋԱԿԵՐՊ, ի, ից. ա. Εὐειδής, εὔμορφος. Speciosus, formosus. Բարետեսիլ. գեղեցիկ կերպարանօք. *Գեղեցկագոյնքն 'ի համբակացն. քանզի զքաջակերպն առնէ և քաջաբան գոլ. Նանն:

ՔԱՋԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐμορφία. Pulchritudo. Բարետեսակութի. գեղեցկութի. *Տարապանակ ինչ. յորում ամենայն առ 'ի գեղեցկութի և 'ի քաջակերպութի և 'ի շնորհս իրք իցեն. Նանն:

ՔԱՋԱԿԻՐԹ. ա. Քաջ կրթեալ. վարժ. փոյթ. *Եւ որ յ'արութեն էին քաջակիրթք նախանձու վառէ. Սկեւռ. 'ի լմ:

ՔԱՋԱԿՈՐՈՎ, ի, ից. ա. Εὐσθενής. Viribus pollens, fortissimus, validus. Քաջ 'ի կորովութե. քաջ և կորովի. զօրաւոր. հզօրեղ. քաջազօր. *Իբրև արս երեքհարիւր քաջակորովս: Քաջակորով աղեղնաւորքն տայոց. Քաջակորով հեծելօք. Յհ. կթ: Առաք. գ. 40: Ոսկեդեւ: *Մխս քաջակորովին գոչէ. եթէ չեմք անտեղեակ խորհրդոց նորա. Տօնակ: *Բազմիցս ծերունին՝ քաջակորովին 'ի խօսս. Առաք. գ. 7: *Քաջակորով գիտութբ նայեցեալ: Քաջակորով հաւատով, և ամենայնիվոր փութով. Արծր. գ. 7: Անան. եկեղ:

ՔԱՋԱԿՐՕՆ. ի, ից. ա. Բարեկրօն. Իսկ անունդ օճով է որպէս Դիւրաւ կրթելի, կամ գիւրօրսալի, հեշտաւ ածելի. իբր յն. εὐάγωγος. *Որք զանունն ունին զհաւատոց, և նեղահաւատք են, և քաջակրօնք. Ոսկ. յհ. ա. 25:

ՔԱՋԱՀԱՃՈՅ. ա. Εὐδόκιμος, εὐάρεστος. Probus, probatus, acceptus, valde gratus, bene placens. Բարեհաճոյ. հաճոյական. ընդունելի. ճէօ մաքպօռ. *Քաջահաճոյն առ ամենեսեան բազմութեամբ: Յամենայնի քաջահաճոյ, յամենայնի առաքինի. Աթան. 'ի ննջ: Ոսկ. ա: *Մեծարոյք մարդկան, և քաջահաճոյք ամենայնոյն լինին կամաց: Ցուցցի փափագելի և քաջահաճոյ. Պիտ: *Քաջահաճոյ լինելով մեզ քում: Ընտիրս և քաջահաճոյս եղիցուք. Ոսկ. յհ. ատեա: *Ահել յուղղութիւն՝ քաջահաճոյք լինել. Մխ. երեմ: *Եւ այսպէս քաջահաճոյ թուեցի քեզ վեհդ. Արծր. գ. 13:

ՔԱՋԱՀԱՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաջահաճոյ լինելն. ունելն զբան հաճելի. *Վասն այլով իմիք քաջահաճութեցն պատահմանց. 'ի

զարմացուցին եկեալք՝ ծածուկ անուանեցին. Ցհ. ի՟. ղա՟ռ։ Որ 'ի ներքուստ զբարեմասնութեան սովորեցին նկարագրել զգեղ, այլ իմն ընդդիմակօք զքաղահաճութիւն ստորագրեն. Սկեւռ. մէ։ Իսկ անդ. Ըստ կամաւոր քաղահաճութեան. իմն բարեհաճութիւն, հաւանութիւն, յօժարութիւն։

ՔԱՂԱՀԱՄԱՐ. ա. } Բարւոք համա-
ՔԱՂԱՀԱՄԱՐԵԼԻ.} րեալ. գովելի. օրհնեալ. ըստ պէսպէս առմանցն. ձայնիւ եւլօգիստօս. εὐλόγιστος. * Օրհնեաց մե զօրն եօթներորդ, և սրբեաց զնա. քանզի ազգականացն մեծաց՝ քաղահամարն, և սեն... վասն որոյ քաղահամարելին՝ և սե եղև. Փիլ. այլաբ։

ՔԱՂԱՀԱՅԵԱՑ. ա. Քաղ նկատող. նրբահայեաց. սրակն. * Որք 'ի մարդս և 'ի սե օգս ըղձօնութեան, սրատեսք և քաղահայեացք լինին. Խոսր։

ՔԱՂԱՀԱՅՐ. ա. ըստ յն. բարեհայր. եւբատօր. Εὐπάτωρ. որ մականուն Եւպատորին, որ և ՀՕՐԱՏՈԹՆ ասի. որպէս թէ բարի հօր բարի զաւակ. Թէպէտև երկոքեան չարք էին. * Վասն ընդ երևելին (եպիփան) անտիոքայ, կամ ընդ քաղահայր որդի նորա ծանկատամարտ. Բ. Մ. Բ. 22։

ՔԱՂԱՀԱՆԴԻՊ. ա. Բարեդէպ. քաղաջարմար. * Անզարհուրելի կամօք՝ քաղահանդէպ սասցելոցն զպատասխանին վերագրէր. Նիւս. Բնութ։

ՔԱՂԱՀԱՆՃԱՐ, ի, ից. ա. Ἐπιστήμων, εὐσύνετος. Scientia praeditus, bene intelligens, prudens, perspicax. Հանճարեղ. իմաստուն. * Ի քաղահանճար իմաստնոց. Առ. Է։ Ցօգս խօսին, և ոչ 'ի լսելիս քաղահանճարս. Ածաբ. աղթ։ * Քաղահանճար և ուշեղ, իմաստուն և խոհեմ. Մագ. ծԴ։ Ընդ այլոյ ունելոյ քաղահանճարի զինքն գնել վերակացութիւն. Սկեւռ. մէ։ * Այդ բան է ձեր քաղահանճար իմաստիցդ մտացոյ լեր. Զքր. ծործոր։

ՔԱՂԱՀԱՍ. ա. Բարւոք 'ի չափ հասեալ. բարձր, և հաստն. երկուն, և քաղայորմար. * Որպէս զքաղահաս և ազնիւ տունկս. Ոսկ. 'ի ծն. ժա։ * Ունիս զտունկն քաղահաս, որով մածնուն թեք արծուեաց. Վանակ. յոբ։

ՔԱՂԱՀԱՍԱԿ. ա. Մեծ կամ բարձր և վայելուչ հասակաւ. * Ի տիս հասակալ միջակութեան՝ քաղահասակ էր նա, և անձնեայ և թիկնաւէտ. Ցհ. կը։

ՔԱՂԱՀԱՍԿ. ա. Εὔσταχυς. Bonas et multas spicas ferens. Որոյ հասկն է ընտիր և առատ, կամ ցորեանն առատ. * Եւ զտոց զերամն քաղահասկ բերողաց։ Քաղախոտ և քաղահասկ է երկիրն. Փիլ. սահմ։ * Զնիւղոս պատուեն թշնամանօք՝ զպտղատուն, որպէս գովեն նոքա, և զքաղահասկն չափելով զբարեբաստութիւն կանգնովք. Ածաբ. յոյսն։

ՔԱՂԱՀԱՏ. ա. Քաղ հատու. սուր. * Ընդ քաղահատ սուսերն պողովատիկ. Արծր. Դ. 12։

ՔԱՂԱՀԱՄԱՐՁԱԿ. ա. Համարձակ յոյժ. անաչառ. * Դիոգինեսն այն այնպէս գոլով վայելչապէս քաղահամարձակ էր (կամ քաղահամարձակէր), և յանդիմանէր զամենայն մարդ. Նիւսն։

ՔԱՂԱՀԱՒ, ու, ուց. գ. Ἶβις. Ibis, avis aegyptia. Ազգ արագլի թխագոյն՝ յաճախեալ յեգիպտոս. օձակուլ. Գաբա լաւլաւ. (յն. Էլիւ. որ Եւ. ԺԱ. 11, գնի 'ի մէջ Ցին.) Տես և Ցըծ. * Հողամաղ, և քաղահաւ, և արագիլ։ Զարագիլ և զփոր, և զհողամաղ և զքաղահաւ. Ղևտ. ժա. 17։ Բ. օր. ժԴ. 16։

ՔԱՂԱՀԱՒԱՆ, ի, ից. ա. Εὐπειθής. Qui facile paret seu obsequitur. Դիւրահաւան, հաճ և հաւան. անսացող. հլու. * Զօրութեան հոգւոյն քաղահաւան և Բ ձեռամբ գտեալ. Նիւս. երգ։ * Քաղահաւան բարոյք։ Քաղահաւան կամակցութիւն խաղաղայեալք. Պիտ։ * Նթէ ոք այսպիսի մխիթարութիւն քաղահաւան լինիցի. իցէ թերևս դիւրալուր իսկ, որ դժուարահաւանն է. Պղատ. օրէն. Բ։

ՔԱՂԱՀԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Դիւրահաւանութիւն. կամակցութիւն. զիջումն. * Առնէ սիրոյն զարիութիւն, և երկիւղին զգուշութիւն, և առն զքաղահաւանութիւն. Նիւս. կուս։

ՔԱՂԱՀԱՒԱՏ. ա. Εὔπιστος. Fidelis. Զօրաւոր հաւատով. հաստատուն 'ի հաւատս. մեծահաւատ. հաւատարիմ, և Վստահ. * Քաղահաւատն պետրոս. Ճ. Ա. * Փորձեալ քննեցէ զքաղահաւատսն. Ածաբ։ * Եթէ դու քաղահաւատ ես, քահանայն չկարէ արգելուլ զքո ողորմութիւն. Համամ. առաք։ * Ով մայր քաղահաւատ. Սիոխն։ * Տեառնեան՝ քաղահաւատ կինն բժշկեցաւ։ Տեառնեան կինն և քաղահաւատ. Մաշտ. հանգ։ * Լրտեսքն քաղահաւատ և կորովի. Վրդն. ծն։ * Կարի քաղահաւատ և համարձակախօս իսկ էր. Տօնակ։ * Եթէ քաղահաւատ ես յառաջնորդն, տուր զառօրեայ կեանս քո նմա. Նեղոս։ * Քաղահաւատ մանկունքն զամենայն տարածս յօրհներգութեան կոչէին. Հարցմնտետ։ * Զքաղահաւատ քո զաշակերտսն ընտրեցեր՝ հանելով 'ի լեառն բարձր. Գնձ։ * Քոյք քաղահաւատ յուսով ընդ առաջ ելանեն փրկչին. Նար. փառ։

ՔԱՂԱՀԱՒԱՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Հաստատութիւն 'ի հաւատս. մեծահաւատութիւն. * Առ 'ի ցուցանել զքաղահաւատութիւն նորա. Ոսկ. յհ. Բ. 16։ * Ոմն քաղահաւատութեամբ, և ոմն թերահաւատութեամբ. Համամ. առաք։

ՔԱՂԱՀԵՂԱԲԱՐ. մ. Յոյժ ահեղապէս. կարի ահաւորութեամբ. * Արհաւիրս ցուցեալ՝ քաղահեղաբար երևելով. Ճ. Ա. (կամ ընթերցիր, քաղ ահեղաբար։)

ՔԱՂԱՀՄՈՒՏ. ա. Կարի հմուտ. քաղ տեղեակ. խելամուտ. քաղածանօթ. * Քաղահմուտ կամեցեալ լինել ընթերցողաց (փ կամիմք՝ զի լինիցին)։ Զլինելն քաղահմուտ արքայութեան երկնից և յարութեան։ * Ցարուեստական և քաղահմուտ բժշկի գեղոց ողջացայք. Խոր. Բ. 65։ Ոսկ. մ. Բ. 8։ Երզն. լուս։

ՔԱՂԱՀՄՏԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ տիրապէս քաղահմուտ. * Այլև ուսումնական բանիցն քաղահմտագոյն. Արծր. Դ. 8։

ՔԱՂԱՀՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաղ հմտութիւն. քաջուսումնութիւն. գիտնականութիւն. * Ո՞ւմ տացուք զսքանչելիսն, բնութեա՞ն ինչ իրաց, եթէ քաղահմտութեան. Սարկ. մարգէլ։

ՔԱՂԱՀՆԱՐ ԼԻՆԵԼ. Հնարիւք գուն գործել. զամենայն փոյթ և զճիգն 'ի մէջ առնուլ. * Քաղահնար լինէին զմիմեամբք ելանել 'ի հակառակութեան և 'ի կռիւս. Ցհ. կը։

ՔԱՂԱՀՆՉԵԱԼ. Հնչակեալ սաստիկ հնչմամբք համբաւոյ. * Անմահութեան ծաղկաւ քաղահնչեալ. Սկեւռ. մէ։

ՔԱՂԱՀՆՉՈՂ. ա. Εὔηχος, εὐηχής. Bene sonans, sonorus. Քաղ հնչող կամ հնչեցուցանող. մեծաձայն. մեծաբարբառ. ազդող. * Ի բարբառելն ձայնաւոր և քաղահնչող էր։ Քաղահնչող ձայնիւ սպառաւոր իցէ բանին. Նիւս. երգ։ * Նորպէս փող ծածկեալ՝ քաղահնչող և համազօր. Սկեւռ. մէ։ * Քաղահնչող ձայնիւ փողոյն համահաւաքէ զինքեցեալսն։ Իսկ ալէլուն քաղահնչող ձայնիւ. Շար. Ցհ. խմ. էկէղ։

ՔԱՂԱՀՈԳԻ. ա. Εὔψυχος. Generosi et alacris animi. Մեծանձն. արի և զուարթ ոգւով. * Կոչի յանուն նորա եւփսիխոս, որ թարգմանի քաղահոգի. Հ. կիմկ։

ՔԱՂԱՀՈԳԻՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐψυχία. Fortitudo animi, jucunditas. Քաղաջունչն գոլ. և Մեծահոգութիւն. և Զուարթութիւն. * Ի սակս քաղահոգութեան երաժշտականին 'ի վարժմանցն. Պղատ. օրէն. Է։

ՔԱՂԱՀՈՂ. ա. Մակդիր երկրի՝ որոյ հողն է լաւ և չաղ. պարարտահող. թանձրահող. * Իբրև քաղահող արգաւանդ վայր երկրի բուսոյց առաքինութիւն. Փիլ. լին. Բ. 49։

ՔԱՂԱՀՈՎ, կամ վի, վոյ. ա. գ. Εὔψυχης. Amaenus, serenus. εὐψυχία, amaenitas, serenitas. Կարի հով զով. քաղցրաշունչ. և Հովն անուշիկ, սիւք զովացուցիչ. * Ընդ այսպիսւոյ հովանաւոր տամբ, 'ի ներքոյ պայծառ ձեղուան քաղահովուն վայելել. Ոսկ. յհ. Ա. 30։

ՔԱՂԱՀՈՏ. ա. Εὔπνευστος. Bene spirans. Փիլ. լին. Է. 4։ Ուր լինի ընթեռնուլ և քաղախոտ, (զոր տեսցես.) կամ քաղահոտ. որ քաղ բուրէ զհոտ անոյշ։

ՔԱՂԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὔπνοια, Jucunda fragrantia. εὐωδία, suavitas odoris. Անուշահոտութիւն. բուրելն զհոտ անուշից. * Ցաղագս քաղահոտութեան։ Քաղահոտութիւն և յստակութիւն զօրութեան. Նիւս. երգ։ * Նարդոսն պամենեցուն զխնկոցն զառանձնաւորութիւն 'ի մի քաղահոտութիւն խառնակէ. անդ։

ՔԱՂԱՁԱՅՆ, ի, ից. գ. Εὔφωνος. Bene sonans, vocalis, sonorus. Մեծաձայն. քաղահնչող. հնչակաւոր, և Քաղցրաձայն. * Ի ձեռն քաղաձայն առաքինութեան և չարչարանաց լուսաւորչին։ Կիսաձայնք ասին (առաւել ինչ), քանզի փոքր ինչ նուազ քաղաձայնք են քան զձայնաւորս։ Քաղաձայն թնդմամբ բամբիւն ահագին. Ասող. Դ. 21։ Թր. քեր։ Անան. էկէղ։ * Քաղաձայն նուագն եկեղեցւոյ, որ յորդորեաց զմանկունս նոր սիոնի յօրհնաբանութիւն այս. Պրոկլ. յում։ * Փոքր ունաւ իսկ քաղաձայն. (կամ) փոքրն իսկ քաղաձայն թռչուն է. Ոսկ. եբր. Դ։

ՔԱՂԱՁԱՅՆԱԳԻՍ. ա. Εὐφώνως. Magna seu alta voce. Մեծաւ ձայնիւ. 'ի ձայն բարձր. * Զերկուս եկաւորութիւս քաղաձայնապէս բարբառելով. Մանդ։

ՔԱՂԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐφωνία. Vox bona, vel canora, vocalitas, suavis pronunciatio. Ձայն բարձր՝ ուժգին՝ գեղեցիկ. և Քաղաձայնն գոլ. * Քաղաձայնութիւն ծածկէ զմիտս՝ զուարճացուցանելով զլսելիս։ Հարկաւորապէս արուեստս զքաղաձայնութիւն խնդրէ ... Նուրբքն ('ի տառից) առաւել օգնեն քաղաձայնութեան. Փիլ. նխ. Բ։ Երզն. քեր։

ՔԱՂԱՁԵՒ. ա. Բարեձև. քաղակերպ. վայելչական. * Հանդերձքն՝ նշանակեն՝ բարեզարդութիւն, և որ առ բազումսն է քաղաձև և բարգաւաճ. Փիլ. լին. Դ. 213։ * Քրտունքն՝ որ 'ի կողից իւրոց իջեն, քաղաձևք և գեղեցիկք են. նոյնպէս և ինչք յիւրոց վաստակոց. Ոսկէփոր։

ՔԱՂԱՁԻ, ոյ, ոց. ա. Որ ձին է քաղ. և գիտէ քաղ ձիավարել. * Երագեալ սաստկապէս՝ զհետ ունելով քաղաձիացն 'ի դըժուարս քարանց և 'ի վիմուտ տեղիս։ Բազումք զհետ էին վառաձիոցն պարսից, և քաղաձիքն յառաջեալ հասանէին 'ի տեղի պատերազմին. Խոր. Գ. 9։ Փարպ։

ՔԱՂԱՁԻԳ. ա. Քաղ ձգեալ, այնպէս լարեալ. հաստաձիգ. * Քաղաձիգ աղեղամբ, և կորովատեգ նիզակօք. Ասող. Գ. 37։

ՔԱՂԱՂԵՂՆ, ղան, անց. ա. Ունօղ զաղեղն կորովի, և քաղ աղեղնաւոր. * Անձնադեղոյն և քաղաղեղան։ Քաղաղեղն զինուորաց զնպատակն նշաւակել։ Էր յոյժ քաղաղեղն յորս. Խոր. Ա. 28։ Մագ. Ա. ԾԱ։

ՔԱՋԱԶՈՒՆ. ա. Աճնցուն. որ է գեռ յաճման. զարգացող. «Զտղայական և ըղձմանկաւոր իմացուածսն գիտցուցեալ. բայց զքաջաճունն՝ որ է անկատար. յորդորելով և զարգացուցանելով. Փիլ. լիւ. ֆ. 42։

ՔԱՋԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ευπαιδία. Felicitas in habendis bonis liberis. Յաջողութիւն ունելոյ զմանկունս, կամ ունելն զաւակս ընտիրս. «Բազմամանկութիւն, քաջամանկութի, ծերութի բարեբախտիւ. Փիլ. Նխ. ֆ։

ՔԱՋԱՄԱՍՆ, սին. ա. 'Ευμοιρία. Bona sorte utens. Բարեմասն, բարեվիճակ. «Ըղձութիւն քաջամասն վիճակի՝ ցանկ ամբողջ պահեսցին զնա. Փիլ. Իմաստ։

ՔԱՋԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ευμοιρία. Bona sors, felicitas. Բարեմասնութիւն. յաջողութիւն. «Կատարեցելումն և վարեցելումն բնութիւն քաջամասնութիւն։ Արիական քաջամասնութե հանդէպք. Փիլ. լիւ։ Յհ. կը։

ՔԱՋԱՄԱՏՆ, տին. ա. Որոյ մատունքն են աջողակ 'ի գործ, կամ 'ի հարկանել ըղձնուագարան. և Եղեալն աջողակութեամբ մատանց. «Զհետ ճարտարահար քաջամատն կնոջ կրթէր։ Երաժշտանալ զդաշնակաւորն և զքաջամատն. Խոր. ֆ. 55։ Փիլ. Ել. ֆ. 34։

ՔԱՋԱՄԱՐՄԻՆ, մնոյ. ա. Առողջ և ուժեղ մարմնով. պնդակազմ. և Պարարտ մսով. «Զբազումս տեսանեմք 'ի չարագործաց պնդակազմ և քաջամարմին։ Լերինքն զանասուն պաճարս բազմացուցանեն՝ մեծաւ հասակս, քաջամարմինս. Ոսկ. յհ. ա. 3; Խոր. ֆ. 5։ «Ո՞յք են իշխողեալքն, եթէ ոչ քաջամարմին այրքն, որոց լինչքն աճեցեալ են. Եփր. աւետար։

ՔԱՋԱՄԱՐՏ. ի. ից կամ ոց. Տ. ՔԱՋԱՄԱՐՏԻԿ. «Հմտագունից քաջամարտաց. Ոսկ. ծն. (կամ գրելի, քաջամարտկաց։)

ՔԱՋԱՄԱՐՏԻԿ, տկի, կաց. ա. 'Ευπόλεμος. Habilis ad bellum, bellicosus. Քաջ պատերազմող. քաջ 'ի մարտի. մարտիկ զօրաւոր. «Պատերազմին որպէս քաջամարտիկ։ Քաջամարտկաց և յաղթողաց պարգևս խոստանայ. Յճխ. ֆ. ծէ։ «Բլուրն՝ ուր քաջամարտիկօրն անկաւ բէլ, անուանեաց հայկ գերեզմանս։ Գտանեն զարայն մեռեալ 'ի մէջ քաջամարտկացն. Խոր. ա. 10. 14։ «Քաջամարտիկ արանց պատերազմողաց։ Յընտրելոց զօրաւորաց արանց քաջամարտկաց։ Զմեծ ճգնութի քաջամարտիկ նահատակին իւրոյ։ Քաջամարտիկ լինելով ընդդէմ անօրէն բարբարոսացն։ Դու (արծիւ՝) տուընջեան քաջամարտիկ ես, և ես (բու՝) գիշերոյ. Յհ. կը։ Ածծր։ Վրք հց. ծդ։ Ճ. Բ։ Մխ. առակ. ճհգ։ «Քաջամարտիկ մեծ զինուորին՝ մերկեալ իւրս յաղթող վկային. Տօն։

Կ՞ր իբր Արիական. «Արհամարհեաց զքաջամարտիկ զինուորութիւն. Ճ. Ա։

ՔԱՋԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Արիական մարտ. նահատակութի. արութի քաջու Է. «Բդ՞ արիական քաջամարտութը ընդ իւրեաւ նուաճեալ։ Յաղթել քաջամարտութը։ Իբրև զյեսու քաջամարտութը. Յհ. կը։ Ածծր. ա. 7։ Մագ. ծդ։

ՔԱՋԱՄԻՏ, մտի, տաց. ա. 'Ευφυέστατος. Ingeniosus, bonae indolis. Սրամիտ. կորովամիտ. հանճարեղ. ըստ յն. քաջաբոյս, իբր 'ի բնէ լաւ մտօք. «Քաջամիտք՝ զամենայն արարողութի առ հոգւոյն ունելով։ Պղատ. օրէն. ծէ։ «Ոչ զքաջամիտսն 'ի կատարելութի յաւելեմ. Պիտ։ «Զէշ խոշորութի ճանապարհին փարէ, և զքաջամիտ բարեկամսն սուգք և արտմութիւնք ընտրեն. Ոսկեփոր։

ՔԱՋԱՄՈՒԽ. ա. ն. Որ քաջ մխի 'ի խորս, կամ 'ի գործս. «Զգեղարդն քաջամուխ յաջ բազուկն առեալ. Կողոնակ. յորմէ և Ոստոյ. «Զգեղարդն զուեր քաջամուխ 'ի յաջ բազուկն ընկեցեալ ... Յորդորէ քաջամուխ լինել 'ի խորս անքննին։ Եւ մալէ՝ յորս քաջամուխն լինի. Ճ Ճ։ Մագ. ււ։ «Հարկանեն զղակիշն 'ի դրանն պարաւանոյ, և քաջամուխն 'ի մարտն կայցէ զամիսս ժդ. Կողոնակ։

ՔԱՋԱՄՈՒՂ. ա. Քաջ մղող զպատերազմ, կամ մղեալ 'ի մարտ. «Հաչակեալ անուն նորա քաջամուղ ճգնողական հանդիսին. Ճ. Ա։

ՔԱՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Կորովամտութի. հանճար. և Առատամտութի, բարեմտութի. ողջմտութիւն. «Ցուցանեմ քում ուսումնասէր քաջամտութեդ. Ածծր. ֆ. 1։ «Ունիս քեզ օգնական և յոյս քաջամտութե զտէր. Ան. ող։ «Ամենայն բարեկենդանութե և յաջողութե և քաջամտութե ախորժելագոյն. Փիլ. լիւ. ֆ. 175։ «Մի յաղագս յանդիմանութե տեսեր զսիրելին, այլ յաղագս քաջամտութեն գովեա։ Առ քեզ դարձեալ փոխադրին՝ որք 'ի բարեկամաց քաջամտութիւքն. Ոսկեփոր։

ՔԱՋԱՅԱՂԹ, ի, ից. ա. Καλλίνικος. Victor egregius. Բարեյաղթ. յաղթական. տիրապէս յաղթող. քաջ. «Եւ քեզ միայնոյ քաջայաղթ և ճշմարիտ հովուիդ հետևել. Պորփ։ «Զօրքն հայոց և զօրագլուխք քաջայաղթք իցեն, եթէ յամբերք. Ղևոնդ։ «Քաջայաղթ նահատակքն՝ սահակ և համազասպ. անդ։

ՔԱՋԱՅԱՂԹՈՂ. Նոյն ընդ վ. «Առաւել քան զորանց՝ քաջայաղթօղք եղեն։ Քաջայաղթող և անպարտելի խաչեցելոյն վըկայ բարեբար. Փարպ։ Գնձ։

ՔԱՋԱՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարեյաղթութի. քաջ և պանծալի յաղթութի. «Մեծաւ թշնամեացն քաջայաղթութը. Թղթ. կիւրղ. առ լոոփ։

Եւ Քաջաց և ազնուականաց իշխանութի. 'Αριστοκρατία. «Փոխանակ քաջայաղթութեն 'ի սմա՝ եղև չարաչար տեսարանայաղթութի. Պղատ. օրէն. ֆ։

ՔԱՋԱՅԱՅՏ. ա. 'Αρίδηλος, ἔνδηλος, ον. Valde clarus, praeclarus, manifestum, admodum evidens. Կարի յայտնի. քաջ ծանուցեալ. պայծառ. երևելի. հռչակեալ. «Այր քաջայայտ և բարձրագահ։ Այր քաջայայտ և հանճարեղագոյն։ Այր քաջ և երևելի. և քաջայայտ 'ի մէջ հայաստանեայց. Ածծր. ֆ. 2. և 3։ «Զայնք քաջայայտք։ Ի քաջայայտ ամբարշտութեն փախչել։ Եղիցի որ յընտրելոցն, և մի 'ի քաջայայտ բամբասելոցն. Փիլ. ծ. բան։ Աճառ. պննակ. և Ղրփ։ «Քաջայայտ արար որ առաքելոյն զկնկղեցի երկինս զոլ. Ոսկեփոր։ «Որպէս իմաստնոց է քաջայայտ։ Քաջայայտ է, թէ ոչ մեղանչելն ըստ բնութե եղև։ Որպէս ամենեցուն է քաջայայտ։ Ո՞չ ամենեցուն իցէ քաջայայտ. Յհ։ Ան։ Առ որս։

ՔԱՋԱՅԱՅՏՆԱՊԷՍ. մ. Կարի յայտնապէս. պարզապէս. «Զոր և տէրն մեր քաջայայտնապէս արտաբերեաց՝ ասելով. Ոսկեփոր։

ՔԱՋԱՅԱՆԴՈՒԳՆ. ա. 'Ευθαρσής. Fiducia praeditus, fidens, alacer. Որ ունի զգեղեցիկ յանդգնութի. անվեհեր. վստահ. համարձակ. սրտապնդեալ. «Արիութե է ... դոլ վստահացեալ 'ի դժուարինսն, և քաջայանդուգն լինել առ վիշտսն. Արեոփ. աստ. յորմէ և Լմբ. ող։

ՔԱՋԱՅԱՐՄԱՐ. ա. մ. 'Ευάρμοστος. Aptus, habilis, quadrans, commodus. εὐαρμόστως, apte, concinne. Քաջ յարմարեալ. գեղեցկայարմար. բարեյարմար. կարի յարմար և 'ի դէպ. «Ոչ յոյժ քաջայարմարն. Փիլ. Եւ։ «Ներքնոցն քաջայարմար իմաստութը ուղղեցելոց. դիւրաւ ապա և արտաքնոցն պատապարել երկայնմտութեամբ. Պիտ։ «Նուագաւորք և քաջայարմարք զանձինս դիւրաւ ունին 'ի վերին գնացսն. Բրս. ծախ։ «Քաջայարմար վայելչականօք 'ի կրկնոցս վերջաւորս փոփոխեալ։ Պայծառանայ և աբեգական՝ համդերձ բոլոր և քաջայարմար աստեղօք. Անան. էկեղ։ Զ+ր. կը։ «Երգել զերգս տեառն 'ի լսելիս քաջայարմար բաղխորհրդածութե սոնից. Մոկր։ «Քաջայարմար ընդելուզանել զպատմութիւնս իբրև զոսկի ոսկի. Վրք ոսկ։ «Որ և առաւել է գեղեցկագէպ և քաջայարմար. Մարկ. հանգ։

ՔԱՋԱՅԱՐՄԱՐԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել քաջայարմար. «Ի տուննս այս զընթացսն քաջայարմարագոյն հաւատով բերեալ. Ածծր. ֆ. 11։

ՔԱՋԱՅԱՐՄԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ευαρμοστία. Concinnitas, lepos. Բարեյարմարութի. յանկաւորութի. վայելչականութի. ճահաւորութի. դաշնակաւորութի. «Ամենայն մասունքն առ իրեարս իւիք քաջայարմարութը են շարակայեալ։ Իբրև 'ի քնարի քաջայարմարութի և կարգ ('ի զարդս երկնից)։ Կարգ և յեկեղեցիս՝ առ ամենայնի քաջայարմարութիւն և օգուտ։ Եօթն թիւք ըստ եօթնօրեայ աշխարհիս քաջայարմարութե. Արեոփ. Ծ։ Աճառ. ող. ն առ որս. ծբ։ Կոմկ։

ՔԱՋԱՅՈՅՍ. ա. 'Ευελπις. Bona spe fretus, bene sperans. Բարեյոյս. վստահ. քաջահաւատ. «Գրոյ և յիշատակի արժանի է քաջայոյսն։ Սա և գովելի է քաջայոյսն, որպէս ընդդէմ՝ ախտ և պարսաւելի է վատայոյսն. Փիլ. Իմաստ։ «Յայնժամ աշակերտն քաջայոյս, յորժամ վարդապետն յօժարամիտ. Ոսկ. ղկ։ «Այլ եթէ քաջայոյս չես յառաջնորդն, մի կար ընդ նմա. Նեղոս։ «Սա քաջայոյս եղեալ ուղղութը հանդերձ կոչէ զնծ. Խոր. ա. 3։ «Նմա քաջայոյս եմք գտանել 'ի հրէաստան զծնեալ արքայն հրէից. Ճ. Գ։ «Որք յուսահատութը հողմոյ բերին, քաջայոյս նովին հատանել. Մխ. [illegible]։

ՔԱՋԱՅՈՐԴՈՐ. ա. Բարեյորդոր. յորդորամիտ. յօժարամիտ. «Մերձեցարուք առ 'ի յապաշխարութեան կոչումն քաջայորդոր մտօք. Բրս. ապաշխ։

ՔԱՋԱՅՈՒՇ. ա. Քաջուշ. ուշիմ. հանճարաւոր. «Իսկ սոցին քաջայուշ մտաւոր բանագիտութը, են. Ճ. Ա։

ՔԱՋԱՅՈՒՍՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ευελπιστία. τὸ εὔελπι. Bona spes. Քաջայոյսն լինել յոյս բարի և հաստատուն. «Մի 'ի խնդամտութիս 'ի բաց ընկեցուք զերկիւղն, և մի 'ի տրտմականսն զքաջայուսութին. Առ որս. ծա։

ՔԱՋԱՅՕԺԱՐ. ա. Πρόθυμος. Promptus, sedulus, alacer. Բարեյօժար. պատրաստական. զուարթամիտ. «Զգաստ և քաջայօժարս զաշակերտան յորդորէ լինել. Ան. է։ «Յանձն առնոյր զերթալն 'ի հնս քաջայօժար կամաւորութը. Կողոնակ։

ՔԱՋԱՆԱՄ, ացայ. չ. 'Ανδρίζομαι, κραταιόομαι, ἀγαθύνομαι. In virum evado, confortor. Քաջ լինել. քաջալերիլ. արիանալ. զօրանալ. կօրէճ ըլլալ, իւրըճնալ, սիրտ առնել՝ առնլնալ. «Քաջացարուք և զօրացարուք։ Քաջացարուք, և լերուք յորդիս զօրութեան։ Քաջացարուք, և լերուք արք։ Քաջացար առնել ուղղութիւն առաջի իմ։ Քաջացուք. զհետ պատրաստութեց մերոց գնասցուք. Եւ։ «Ի գինւոջ մի քաջանար, զի զբազումս կորոյս գինի. Սիր. ը. 30։ «Բազումք գայթագղեին, և յոլովք քաջանային. Նխ. Գ. Ղ։ «Վայր մի քաջանալ, և բարեաջն լինել ժառանգաւոր. Փարպ։ «Վարդանանք

քաջացան 'ի մրցմունս կրթարանի ընդդէմ անօրինաց. Ը. Մակ. ժը։ * Որ քաջանայ ընդդէմ վատթար ցանկութեան։ Վաշտանայ և նեղի ոչ քաջանալովն իւրով. Լմբ. խմ։ Վրք հց. յ։ * Քաջացայց առէ, և առաքեաց (դժնդակայն). Մխ. երեմ։ * Վկայքս հեզմամբ արեան նահատակութեան իւրեանց քաջացեալք՝ զձեզ առ ձեզ մատուցանեն։ Մեծաւ պարգևօք մեծարեն 'ի պատիւ քաջացելոցն. Ագաթ. Ճ. Ա։

ՔԱՋԱՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏ. գաւի. ա. Εὐλίμενος. Portuosus. Որոյ նաւահանգիստն է լաւ. էյի իւլիմանլը. * Քաջանաւահանգիստ է ըստ զօրութեան (այսինքն քաղաքս ըստ կարի) յաւէտագոյն ... Քաջանաւահանգիստ, և ոչ ամենաբեր. Պղատ. օրին. դ։

ՔԱՋԱՆՈՒԱՍՏ. ա. Εὐτελής. Frugalis, vilis. Կարի նուաստ, խոնարհ. ցածուն. անշուք. * Զքաջանուաստ կենցաղոյ նորա յայտ առնելով. Ոսկ. յհ. ա. 30. (այժմուն. εὐσταλής, expeditus.)

ՔԱՋԱՆՈՒՆ. ա. Εὐώνυμος. Fausti nominis, clarus, celebrandus. Որ ունի զանուն քաջութեան կամ լաւութեան. մեծանուն. նշանաւոր. * Փառաւոր և քաջանուն։ Բարւոյն տայր զթագաւորութիւն, որով լինէր քաջանուն լինէր. Եղիշ. կր. ա։ Եղնիկ։ * Երբեմն քաջանուն զօրքն հայոց 'ի մէջ այլ զօրացն ամենայնի երևէին. Փարպ։ * Պսակեցան և քաջանունք եղեն։ Քահանայք երկոքեան քաջանունք։ Յաղթօղս և քաջանունս առնելով. Ոսկ. մ. ա. 10։ Ճ. Ա։ Խոր։ * Իսկ հեռաւորութիւն առաւել քաջանուն բանիւ զյաղթանակն ունի գովութե։ Հանգոյց զերկիրն քաջանուն փրկութբ. Պիտ։ Ճ. Ա։

ՔԱՋԱՆՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարեհամբաւութիւն. անուն քաջութեան կամ լաւութեան. * Առեալ զյաղթութեն քաջանունութեն։ Զքաջանունութիւն ընդ վատասրտութեան խառնել. Արծր. ա. 8։ գ. 15։

ՔԱՋԱՇԱՌԱՒԻՂ. ի, աց. ա. Εὔρυης. Laetis germinibus vel ramis praeditus, densus arboribus. Ունակ ընտիր շառաւիղաց (որպէս ծառ), կամ տնկոց և բուսոց (որպէս երկիր). * Մեծութին զուգահաւասար տնկոց ուրեմն քաջաշառաւիղ աճեցմամբն 'ի վեր ընթացեալ. Նիւս. երգ։ * Զերկիրն քաջաշառաւիղ քան զամենայն երկիր. Փիլ. յոբ։

ՔԱՋԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարեշինութի. վայելչազարդութիւն. * Եւս զապալերն և զամայի վայրս 'ի քաջաշինութի քաղաքաց. Պիտ։

ՔԱՋԱՇՆՈՐՀ. ա. Εὔχαρις, εὐχάριτος, εὐχάριστος. Gratiosus, jucundus, amabilis. Բարեշնորհ. շնորհալի. առիթ բարեաց. * Զաղքատութին գովեցուք զքաջաշնորհն և զիմաստասէրն, որով զաղարտս տայրէ. Ածաբ. աղքատ։

Ցոյց. գ. Բարորութի. յաջողուած. ձիրք բարիք. * Զվատնդութիւն բարեկամին՝ անձին քում համարեա, և 'ի քաջաշնորհս քում համբոյր լեր նմա. Ոսկիփոր։

ՔԱՋԱՇՆՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὔπνοια. Բուրումն անուշից. քաջահոտութի. * Զբերանոյ նորա առէ զքաջաշնչութե գեղեցիկ արդարութե խնկոցն բուրեալ. Նիւս. երգ։

ՔԱՋԱՇՈՒՆՉ. ա. Εὔψυχος. որ և ՔԱՋԱՀՈՂԻ, և ՔԱՋԱՀՈՅՍ. Բարեշունչ. քաղցրաշունչ. հոգեշունչ. անուշահոտ. * Ի դափնէ և 'ի սըխնոյ, և յայնոցիկ՝ որ քաջաշունչ է. Նիւս. կազմ։ * Զպտուղս նորա և զանուշն հանդերձ քաջաշունչ բերանովն համբուրէին. Վրք հց։

ՔԱՋԱՈՒՍՈՒՄՆ. Տ. ՔԱՋՈՒՍՈՒՄՆ. * Տեսին զաշակերտն սիրելեաց քաջուսումնն. Ոսոպ։

ՔԱՋԱՊԱՃԱՌ. ա. Որ ունի բազում և ընտիր պատճառս. անսպառանդոյց. * Երկիրս թանձրահող՝ քաջապատճառ և քաջաջուր. Փիլ. լին. բ. 81։

ՔԱՋԱՊԱՏՐԱՍՏ. ա. Εὐτρεπής. Paratus. Պատրաստ ամենայնիւ. պատրաստական. հազր հաղըր. * Ցլնդունելութիւնն են քաջապատրաստք առաջին գալստեանն. Նիւս. նրբ։ * Ասենակիցքն (էին) քաջապատրաստք. Բրս. յուղից։

ՔԱՋԱՊԵՏԵՄ. եցի. չ. Բարւոք իշխել. քաջ տնտեսել կամ հովուել. * Ի վիճակի որդի ծնեալ, համբակաւոր քաջապետեալ. Ը. Աղ. (հին ոճով. քաջապետեալ.)

ՔԱՋԱՊԵՐՃ. ա. Պերճափայլ. գերապանծ. գիւզապանծ. * Խորտակեցեր զանտի պաճուճանս պիտանութեր և քաջապերճ պանծանաց անահաւոն տիկնոջ. Անան. եկեղ։

ՔԱՋԱՊԷՍ. մ. գ. Ἀνὰ κράτος. Fortiter. εὖ, bene. Քաջաբար. քաջ. քաջութբ. արիաբար. լաւ. բարւոք. խօրձի պէօ, խօրձօւթէ, ըզէյի. իյիթձէ, էյիձէ. * Քաջապէս կարացեալ փախչել 'ի մահկանացու աշխարհիս աղետից։ Պսակելով զնա իբրև զմարտիկ նահատակ, որ քաջապէս յաղթեաց։ Քաջապէս ճգնաւորեալ 'ի մշտալից կենաց։ Քաջապէս 'ի փախուստ դարձուցեալ։ Զանդամս մարմնոյ քո մեռո քաջապէս։ Քաջապէս համբերել։ Նոքա քաջապէս անձանձիր պատերազմեցան մահուչափ. Փիլ. ձ. բան. և խմաստն։ Եղիշ։ Լաստ. բ։ Վրք հց. ե. իէ։ * Քաջապէս մտին յօժար 'ի կապանս բանդիցն, 'ի հուր իբր 'ի ցուրտ մտին, ընդ սուր խաղացին. Տօն. 'ի յովհ։ * Պատերազմել քաջապէս, և այսու զուարճանայր տնկոցն. Մխ. առակ։ * Սահմանեալ քաջապէս՝ որպէս զանուանն, նոյնպէս և զիրաց. Անյ. պերիարմ։

Եւ իբր ա. Արիական. հզօր. * Գեղեցիկ խորհրդովք՝ քաջապէս զօրութբ միաբան ազգականին։ Քաջապէս արութենն շնորհք 'ի վերայ նորա բացափայլեալ. Եղիշ. բ։ Արծր. է. 2։

ՔԱՋԱՊԻՆԴ. ա. Εὔτονος. Validus, tenax, firmus. εὐθαλής, bene instructus. Կարի պինդ. հաստատապինդ. պնդակազմ. արի. արիական. տոկուն. կարկամ. տւոր, դէմոզէուն, հասզզպուն, պէրկ. * Քաջապինդք ոչ 'ի միոջէ ումեքէ 'ի վայր ձգեալք. Ածաբ. աղք։ * Քաջապինդք 'ի հաստատութե ըստ կարծրութե ձուլման արծաթոյ. Նար. առակ։ * Հողմ յարոյց զալիսն իբրև զաղիս քնարի քաջապինդ, հողմք իբրև մատամբք հնչեցուցանէին զալիսն. Եփր. 'ի ծն. ձմ։ * Ի քակտել առն զքաջապինդ որմունս. Պիտառ։ * Քաջապինդս եղեալ 'ի գործս առաքելականս։ Ընդ քաջապինդ արշաւանաց երիվարին. ՃՃ։ * Զարիական մրցմունս նորա, և զքաջապինդ հանդէսս։ Քաջապինդ քաջութբ սրտի ընդդէմ նորա արիաբար շահատակեալ. Յհ. կբ։ * Քաջապինդ համառօտ, և յորդորական սիրով. Եփր. աղ։ * Քաջապինդն 'ի հաւատս։ Քաջապինդ հաւատովք հարկանէին զբարձրաբերձ կոյսս ջուրցն։ Քաջապինդ երիտասարդութբ զբանն եդ յինքեանս բնակեցուցին։ Ի գիրս հարեալ արիականն սրտմտականին՝ քաջապինդ զօրութբ արգելուլ զիշխան առ 'ի նմանէ։ Եւ զոր յաղագս ճանապարհին քաջապինդ լինելոյ. Վրդն. ծն։ Լաստ. իգ։ Սարգ. ա. յհ. գ։ Տօնակ։ Ոսկ. յհ. ա. 30։

Եւ մ. Պնդապէս. ստատիկ. պինդ, ամուր. * Որ կարշնեղագոյնք են, և քաջապինդ զուժոյն կարեն ցուցանել հանդէս։ Քաջապինդս և ստատիկս քերէին. Պիտ։ ՃՃ։

ՔԱՋԱՊԻՏԱՆԱՑՈՒ. ա. Εὔχρηστος. Utilis, commodus. Կարի պիտանացու. և օգտակար. * Զօրաւոր, և առ ամենայն առողջութի քաջապիտանացու. Նիւս. երգ։

ՔԱՋԱՊՆԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐτονία. Firmitas, vis in extendendo, sive nitendo. Պնդակազմութի. տոկունութի. հաստատութի. զօրանալն. սրտապնդութի. * Հալածումն ըզքաջապնդութիւն ընթացողին թարգմանէ։ Տղայոցն է կաթն կերակուր. իսկ զինի յաղագս քաջապնդութե ջերմութեն՝ կատարելոցն վայելուչ լինի. Նիւս. սոփէս. և երգ։ * Ի տուրևառութէ օդոյն, 'ի քաջապնդութէ ողբերգութեն. Ածաբ. աղք։ * Մինչև զկենդանաբար քաջապնդութե յանձին ունիցի. Ոսկ. յհ. բ. 10։ * Ունի և առիւծն զխորտակողն և զքաջապնդութին. Եւագր. բ։ * Գավիթ և հզօր քաջապնդութբն կարծրատարր լինելով և սերտ. Պիտ։ * Վասն առաւել քաջալերութե և քաջապնդութե ապաշխարողացն. Կոմբղ։

ՔԱՋԱՊՏՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐκαρπία. Fertilitas. Առատութի և լաւութի պտղոց. առատ պտղաբերութի. * Արկանել պարտ է զսերմն 'ի քաջապտղութի. Փիլ. ձ. բան։ * Ըստ մարմնեացն, զի զայն ընկալցուք զաշխատասիրութեն զքաջապտղութե. Առ որս. բ։ * Ի ժամանակի զքաջապտղութեցն ցուցանէ առաւելութի։ Զբերս պտղոցն պարգևեալ՝ ոչ թողացուցանէ աւարել տարացն զիւր քաջապտղութին. Պիտ։ * Վայելչացի քաջապտղութի այգին։ Քաջապտղութիւն երկրի. Սարկ. աղ։ Նանա։

ՔԱՋԱՊՏՈՒՂ. ա. Εὔκαρπος. Fructuosus, foecundus, ferax. Պտղալից. պտղաբեր. բարեբեր. արգասաւոր. արգաւանդ. * Բուսոյց զսերմանիս և զծառս քաջապտուղս։ Որթ քաղցր և քաջապտուղ. Փիլ. լին։ Աբ. է։ * Քաջապտուղք տնկոյն՝ զորս անուանէն. Բրս. գործ։ * Քաջապտուղ ձիթենի տնկեալ 'ի տէրունեան տաճարի. Պիտ։ * Ըստ տեղին բարձրածնութբ քաջապտուղ և բարեպաշտ. Մանր։ * Աղբիւր՝ զխոտութիւն յորմէ մարգախրութի քաջապտուղ լինի. Մխ. առկ։ * Քաջապտուղ ոստոց չարութե. Սկեւռ. աղ։ * Վայրն քաջահամ և քաջապտուղ։ Ի քաջապտուղ հովտի. Փիլ. լին։ Նիւս. բնութ։

ՔԱՋԱՋՈՒՐ. ա. Εὔυδρος. Aquâ abundans, irriguus. Ուր ջուրն իջէ առատ և լաւ. ոռոգեալ. ջրաբբի. ջուրը չօք՝ ու աղէկ. ուլօֆ. * Զերաշտացեալ տեղին՝ բազմաջուրս իսկ. և քաջաջուրս գործիցեն. Պղատ. օրին. ա։ * Երկիրս թանձրահող՝ քաջաջուր... քաջածառ է. Փիլ. լին։

ՔԱՋԱՌԱՏ. ա. Εὐφρονοῦν. Facultatem habens. Առատաձեռն. ճոխ, առատամիտ. * Հատուսցուք վաշխիւ զպարտն, եթէ արդեօք, այնքան քաջառատք երևեսցուք. Ածաբ. կնոր։

ՔԱՋԱՌՆԱԲԱՐ. մ. Իբրև այր քաջ. արիաբար. առաքինաբար. * Քաջառնաբար ձայն տուեալ՝ յօգնութե կոչէր զՏրն. Ջենոբ։

ՔԱՋԱՌՈՂՋ. ա. Հաստատուն յառողջութե. իբր յն. Εὐεκτής, ος. Ուստի յառողջ բայց կազմի։ Տես և ՔԱՋՈՂՋ։

ՔԱՋԱՌՈՂՋԱՆԱԼ. չ. Εὐεκτέω. Sum firma corporis habitu. Տիրապէս առողջանալ. առողջ լինել ամենայնիւ. * Մի ընչաւէտանալ 'ի նոցա տարակուսելն, և ոչ քաջառողջանալ, եթէ ոչ օգնիցեմք նոցա վէրացն. Ածաբ. աղք։

ՔԱՋԱՌՈՅԳ. ա. Յոյժ առոյգ. քաջզուարթ. զուարթագուարճ. * Զօրաւորագոյն ունելով բնութի (տունկս՝) յաղագս

քաջառողջ լինելութեան բարձրագունի. Պիտ։

ՔԱՋԱՌՈՒ. ա. Ἐυλαβής. Qui bene res capessit. Քաջ մատուցող. ուշեղ. արամիտ. *Զմէ 'ի քաջ մատուցողն ... հիմ 'ի քաջառուացն՝ զնոյնս և 'ի վատառուացն պահանջես հազարս. Պիտ։

ՔԱՋԱՌՈՒԳԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ յոյժ քաջառողջ. *Ցաղագս քաջառուագագոյն զարգացման պիտանացու բանջարաց. Պիտ։

ՔԱՋԱՍԵՐ. ա. Կարի սեաւ. քաջաթուխ. *Բնակիչք աշխարհին (յարաբիա) ոմանք քաջասեաւք են, և ոմանք կիսասեաւք. Խոր. Ա.։

ՔԱՋԱՍԵՐ. ա. Տիրապէս սիրող 'ի սերտ սրտէ. հարազատասէր. *Ի վերայ քաջասէր առ միմեանս լինելոյն. Արծր. Գ. 3։

ՔԱՋԱՍԻՐՏ. սրտի, տաց. ա. Քաջ սրտիւ. արիասիրտ. քաջայանդուգն. *Քաջասիրտ և պատերազմասէր գոլով։ Զվարդապետն քաջասիրտ Ոք վարքն առնեն. Լաստ. Բ։ Նեղոս։

Եւ (առաւել ըստ Նախնեաց՝) իբր Քաջասրտական. արիական. անվեհեր. *Մտերիմ և քաջասիրտ հաւատով։ Ցառաջ կացեալ աներկիւղ և քաջասիրտ մտօք։ Խումբ արարեալ քաջասիրտ պնդութբ. Յճխ. Ղ։ Փարպ։ Մեսր. Երէց։

Կամ որպէս մ. Ἐυθαρσῶς. Արիաբար. աներկիւղ համարձակութբ. *Զձեռն՝ քաջասիրտս (կամ քաջասիրտ) տարածանէր. Բ. Մ. Է. 10։

ՔԱՋԱՍԼԱՑ. ա.} Քաջ սլացող. անվեհեր խոյացեալ.
ՔԱՋԱՍԼԱՑԻԿ.} *Պատրաստ 'ի սպառազինութիւն. քաջասլաց իբրև զարծուի։ Գթեալ քաջասլաց նորայն երիվար. Կողբաց։ *Իբրև զառիւծս քաջասլացիկս զհաւուցն երամս խուճապեալ. Առաք. Գ. 41։

ՔԱՋԱՄՆԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ հայի առ բարւոք սնունդ. *Քաջամնական տեսութեան տեսակաց կենդանեաց մատուցանէ. Պիտ։

ՔԱՋԱՄՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐυτροφία. Bona nutritio, alimenti copia. Բարւոք սնունդ. տածումն. առողջութիւն. առատ բոյծք կամ ճարակ. *Որով քաջամնութիւնք մանկանց յաւելուածան. Պիտ։ *Ի քաջամնութեան մարմնոյ։ Քաջամնութիւն մարմնոյ առնէ. Անյ. Ն. Ը. Բարձր։ *Լինելութիւնք և քաջամնութիւնք կենդանեաց և անկոց։ Թանձրացեալք խուժադուժական ազգին ռամք քաջամնութեամբ. Փիլ. Խմաստ. Ն. Նխ. Բ։ *Զվիճակն գաղայ (ենդագայ՝) տասցին պատշաճագոյնս ունել առ քաջամնութիւն ողկուզոյն. Նիւս. Երգ։

ՔԱՋԱՄՆՈՒՆԴ. ա. Ἔυτροφος. Bene nutritus. Բարւոք սնեալ՝ սնուցեալ՝ դարմանեալ. պարարտ. Գիրացեալ, Մեծացեալ. *Արմատացեալ այգին (որթն այգւոյ) քաջասնունդ և հեշտալի զպտուղն գործէ։ Որ այնպէս քաջամնունդ և հեշտալի զպտուղն գործէ. Նիւս. Երգ։

ՔԱՋԱՄՆՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Քաջ սնուցանել. առողջ պահել. *Ի վերայ մանկանցն նշանէ՝ քաջասնուցանէ (Որ խաչն). Ը. Բարձր։

ՔԱՋԱՍՈՒՆ. ա. Քաջ՝ բարւոք սնեալ. կամ Քաջ ասուն. յատակաձայն։ Խոր. Գ. 54։ տես 'ի բառն ՔԱՋՈՒՍՈՒՄՆ։

ՔԱՋԱՍՈՒՐ. ա. մ. Ὀξύτερος. Acutior, acutissimus. Կարի սուր. քաջ սրեալ. *Ունելով ընդ իւր երկու դանակս քաջասուրս. Ոսկ։ *Եւ ես քաջասուր սրեցից զերկաթն. Ոսկ. մ. Ա. 7։

ՔԱՋԱՍՏՈՒԵՐ. ա. Ἔυσκιος. Umbrosus, gratas umbras habens. Որ բարւոք ըստուեր արկանէ, այսինքն հովանի առնէ. հովանաւոր. ստէպ շուք ընող. *Ընդ հովանեաւն, զոր 'ի գդմենւոյն ուղեշքն պատէին՝ գիւրաշուք և քաջաստուեր. Փիլ. յոբ։

ՔԱՋԱՐՏԱԲԱՐ. մ. Ἐυχαρδέως. Forti et praesenti animo. εὐθαρσῶς, confidenter, constanter. Իբրև քաջասիրտ. քաջարտութեամբ. համարձակ. *Առեալ քաջարտաբար մասն 'ի գնդէն պարսից։ Քաջարտաբար արիացեալ. Փարպ։ Վրդն. գրծ։ *Զօրն դատարկ քաջարտաբար վերօք գագարեցուցանել (յն. հարկանել)՝ համարին ընդդիմամարտիցն յաղթօղ լինել. Դիոն. ածայ։

ՔԱՋԱՐՏԱԳՈՅՆ. ա. մ. Առաւել կամ կարի քաջասիրտ. արիագոյն. և Արիաբար. *Զի մի քաջարտագոյն կարծիսցի մարն քան զհայկազնեայն։ Քաջարտագոյն շուապ արծրունի։ Քաջարտագոյն գիմացուածով։ Քաջարտագոյնս լինել։ Քաջարտագոյնս զնա գործեաց։ Դիմեցին քաջարտագոյնս 'ի վերայ՝ սուսերամերկ զինեալք. Արծր. առէպ։

ՔԱՋԱՐՏԱՊԷՍ. մ. ա. Նոյն ընդ վլ. *Վասն արիութեան քաջութեան... քաջարտապէս խիզախութեանց. Արծր. Թ. 8։

ՔԱՋԱՐՏԵԼ. չ.} Քաջասիրտ լինել.
ՔԱՋԱՐՏԻԼ. ձ.} քաջալերիլ. արիանալ. *Այլ քաջարտիցէք. (կամ քաջարտեցէք) և իջէք 'ի վերայ նոցա. Եփր. Բգ. *Դնէք զվստահարութիւն արկանեն. քաջարտեսցի 'ի վերայ նոցա. Եւագր. ծա։

ՔԱՋԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Τόλμα, εὐτολμία, θαῤῥαλέον τῆς ψυχῆς. Audacia, fortitudo animi. Քաջասիրտն գոլ. քաջութիւն սրտի. արիութիւն ոգւոյ. համարձակութիւն. *Դողացան պարսիկք 'ի քաջարտութենէ նորա։ Այսպիսի ճաշակս քաջարտութեան զերբայեցւոց գնդին առնոյր. Յովսէփ. ծդ. 12։ Բ. Մ. ծգ. 18։ *Քաջապէս յաղթէր քաջարտութբ և արութբ հոգւոյ։ Աքանչացեալ ընդ քաջարտութիւնն. Փիլ. Խմաստ։ Արծր. Թ. 7։

ՔԱՋԱՎԱԶԻԿ. ա. Որ քաջ վազէ առնու. քաջընթաց. արընթաց. ձիաւոր. Եփրեմ. Լուծ. *Ընդ ինքեան առեալ զքաջավազիկն երկնաչու զզօրն քաղաքան. Մագ. ձե։

ՔԱՋԱՎԱՅԵԼՈՒՉ. ա. Ἐυπρεπής, ός. Decorus, decens, speciosus, formosus. Բարեվայելուչ. կարի վայելուչ և պատուական. յոյժ վայելչական և յարմար. գեղեցիկ. շքեղ. չքնաղ. Ներան, բոլոր, աղուոր, օրինաւ. Գոյեղ ընդունելի, ինչ կոչեն. *Արքայութեան երկնից քաջավայելուչ, պսակք արդարութեան պատուականք։ Զառն զքաջավայելուչն 'ի գժուարատեսակէն. Բրս. հաչէսց։ *Զյոյժ քաջավայելուչ պատուականութբ զքարդաւաճեալն 'ի տունն ձիթենի. Պիտ։ *Այսպիսի պատշաճագոյնք են առ 'ի հաւատալ. բայց չորրորդս կարի գեղեցիկ և քաջավայելուչ է. Ը. Բարձր։ *Դիւրիւ պատրաստել 'ի մէջ նոցա զքաջավայելուչ խաղաղութեան պայման. Յհ. կբ։ *Ըմբռնեալ որք պատուաքսեսս են քաջավայելուչք և գեղեցիկք։ Բազմաց արդարոց քաջավայելուչք են շիրիմք նոցա. Ածաբ. կաղնւ։ իգն։ *Պատուհանք հրաշագեղք՝ քաջավայելուչք՝ մըշտաբացիկք. Անան. Եկեղ։

ՔԱՋԱՎԱՅԵԼՉԱԲԱՐ. մ.} Ἐυπρεπῶς, Decore, decenter.
ՔԱՋԱՎԱՅԵԼՉԱԳՈՅՆՍ.}
ՔԱՋԱՎԱՅԵԼՉԱՊԷՍ.}
Քաջավայելուչ օրինակաւ. կարի վայելչապէս. *Թուի թէ ոչ յարմարի այս ընդ առաջին ասացեալսն. բայց կարի քաջավայելչաբար. Լմբ. ող։ *Քաջավայելչագոյնս զթագաւորութեան կատարելագործեալ զժամանակն։ Քաջավայելչապէս բարեձևանայր կարգք սրբոյ եկեղեցւոյ քոյ. Արծր. Գ. 3. Ե. 1։

ՔԱՋԱՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐυπρέπεια. Decor eximius, decus, pulchritudo. Բարեվայելչութիւն. բարեձևութիւն. գեղեցկութիւն. *Տեսանէ զքաջավայելչութիւն մարմնոյ։ Պաճուճանք փոքքաջավայելչութեան և հաւանութեան. Ոսկ. մտթ. Բ։ Ա. տիմ. Բ։ *Զի անանիցէ յինքեան զքաջավայելչութիւն իւր հոգւոյն. Եփր. թագաւ։ *Շահեկանութ և միշտ քաջավայելչութիւն իւն։ Միշտ 'ի քաջավայելչութեան բարիս յաւէտ յղփանալ. Պիտ։

ՔԱՋԱՎԱՐ. ա. Բարւոք վարեալ, օրինաւ 'ի կիր արկեալ. օրինաւոր. ճանչոփ. եւ. *Կատարելոցն զուարճանք խորախութեան քաջավար և առաքինի. Փիլ. լին. Ջ. 188։

ՔԱՋԱՎԱՐԺ. ի,ից. ա. Քաջ վարժեալ. կիրթ. փորձ. հմուտ. աջողակ. *Ըստ որում յայտնի քաջավարժն աղաղակէր։ Իսկ քաջավարժն 'ի փորձութիւն՝ անպարտելի մնայր յայտնի իբրև զվէմ. Սլիմ. վէ։

ՔԱՋԱՎՐԷԺ. Տ. 'ի բառն ՔԱՐԱՎՐԷԺ։

ՔԱՋԱՏԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Բարիոք տածումն. գարման սիրոյ. ծերատածութիւն. *Մանկանց բարեսնութիւն գրգանաց, ծերոց քաջատածութիւն. Պիտ։

ՔԱՋԱՏԵՍ ի, աց. ա. Ὀξυδερκής, κέστερος. Acutum cernens, perspicax. διορατικώτερος, perspicacior. Քաջ տեսող. կարողաբիր. սրատես. սրատես. *Արծուի քաջատես։ Գետորս և յովհաննէս. մին պարզ (այսինքն բարկ), և միւս քաջատես։ Աչք յորժամ 'ի խաղաղ օդս և 'ի մարդս և յազգիս և 'ի դրախտս զքօսնուցուն, առողջագոյնք և քաջատեսք. Նոյնպէս և մտացն ակն եթէ յերգոխեւս հոգևոր բանիցն ճարակիցի, որ յստակ և քաջատես լինի. Ոսկ. Եփես. և յհ. և մթ. յորդ և խոր։ *Ակն գատաստանին արդարակորով և լուսաւոր՝ քաջատես. Սեբեր. Ժ։ *Քաջատեսս, և հոգևորին եւթ պարապեալ. Պիտ։ *Չիք աչք հայել 'ի բարի, այլ քաջատես 'ի չարիս. Մխ. Երեմ։ *Զհիւանդս բժշկեցէ, և զկոյրս քաջատես առնիցէ. Մխ. առակ։ *Քան զմարմնոյն լինի քաջատես և իմաստուն հոգին (անջատեալ 'ի մարմնոյ)... որպէս մեծատունն քաջատես լինէր՝ ճանաչել զաբրահամ. Կոչումն։

ՔԱՋԱՏԵՍԻԼ. ա. Ἐυειδής. Speciosus. Բարետեսիլ. գեղեցիկ տեսլեամբ. չքնաղ. *Եւ էր քաջատեսիլ գեղեցկութբ. Նանայ։

ՔԱՋԱՏԵՍԻԿ. Տ. ՔԱՋԱՏԵՍ. Ὀξὺ βλέπων. Acute videns. *Փափկութիւն կուրացուցանէ զաչս մտաց քաջատեսիկս. Ոսկ. մ. Բ. 19։

ՔԱՋԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Սրատեսութիւն աչաց տեսանելոյ. *Այլ թերևս քաջատեսութեամբ ինչ հպարտանայցես. այլ ոչինչ նման ես արծուոյ և արծուոյ. Ոսկ. Փիլ. Ե. յն. ὀξὺ βλέπεις, սուր տեսանես։

ՔԱՋԱՏԵՍՈՒՉ. ա. Քաջ տեսուչ. բարի և ընտիր հոգաբարձու. Մծբ. ծբ։

ՔԱՋԱՏՈՀՄ. ի,ից. Տ. ՔԱՋԱՏՈՀՄԻԿ. *Մօր քաջատոհմի բարետոհմն շառաւեղք։ Հոգւոյ քաջատոհմի. Աճառ. Ճոխար։ Ոսկ. յհ. Ա. 45։

ՔԱՋԱՏՈՀՄԻԿ. ա. որ և ՔԱՋԱՏՈՀՄ. Ἐυγενής. Nobilis, generosus. εὐπατρίδης, patricius. Քաջազգի. բարետոհմիկ. ազնուատոհմ. ազնուական. առաքինի. մեծատուն. տոհմիկ. *Քաջատոհմիկ ընդ վասթարագոյն։ Ամենայն քաջատոհմիկ է, որ պահեաց զնա առաքինութբ. Աճառ. Դիրք. Ն. Ա. Է։ *Իբր թէ քաջատոհմիկ ընդ վատթարագոյն բնակէ։ Ի քաջատոհմիկ և 'ի գլխաւոր աշխարհէն։ Վասն քաջատոհմիկ ազգին պաշտելեաց. Խոր. Բ. 69. 78։ Գ. 51։ *Ի քաջատոհմիկ ազգէն պալհաւունի. Ճ. Ը։ *Ի մեծ իշխանեէն՝ 'ի քաջատոհմիկ և 'ի բարեփառ ազնուոյն խմէ զօկեալ. Արծր. Գ. 11։ *Քաջատոհմիկ էր ըստ յոյժն։ Հոգ արար ար-

բանզամ քաջատոհմիկ միածնին յաղագս ա֊ մուսնութեան՝ ազնուական լծակցութե. Ձի մի ժամանակ քաջատոհմութիւն փոխա֊ նորդութի ծառայական ազգին խառնակելով. Նիւս. Բնութ. և Երգ. 'Տեանց 'ի հիւանդ֊ դութեան զքաջատոհմիկ հոգին. (ասէ.) մե֊ ղաց տեառն. Ոսկ. ող. 'Քաջատոհմիկ պեր֊ ճուի իշխանաց և նախարարաց հայոց. Յհ. կբ:

ՔԱՋԱՏՈՀՄՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ευγένεια, τὸ εὐγενὲς. Nobilitas. Բարետոհմութի. ազ֊ նուականութի. 'Ձիարդ 'ի վերուստ (ան֊ դրանին) քաջատոհմութիւն. որոյ անն սկսանի այժմ, և այլ ևս քակեալ. Ըստ պատշաճի քաջատոհմութե ծնողաց իւրոց մնանէր. Առ որս. Է: Վրք ոսկ. 'Ըստ անհասանելւոյ էութեան զքաջատոհմութիւնն ո՞ բաւեսցէ պատմել... Երկրաւորս այս քաջատոհմութի յայսցանէ ծանուցանի, 'ի փարթամութէ, յիշխանութենէ, են: Աղաւաղեալ առաքի֊ նութեցն քաջատոհմութի... 'ի քաջատոհ֊ մութենէ զայմի. 'ի թագաւորդ գահից. Սկևռ. Եսայ. և 'ի լմ:

ՔԱՋ ԱՐԱՆՑ. Տ. ՔԱՋ:

ՔԱՋԱՐԻ. ա. } Քաջ և արի. առա֊
ՔԱՋԱՐԻԱԳՈՅՆ. } քինի. քաջաժիր. 'Առաքինին խաղաղութի վարի, և է միայն քաջարի. Փիլ. լին. գ. 11: 'Քաջարիագոյնն այն և իմաստախոհ նահատակն. Նիւս. ոգէէ:

ՔԱՋԱՐԻԱՊԷՍ. մ. Որպէս քաջ և ա֊ րի. յոյժ արիաբար. 'Վառեցարուք քաջա֊ րիապէս ամենեքին. Ճ. Ա:

ՔԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ευταξία. Re- ctus ordo. Գեղեցիկ արկուած և շարակար֊ գութի, դիրք. 'Զանցցես զատեղօք՝ զքաջ֊ արկութի նոցա. Բրս. Եբրոբդ:

ՔԱՋԱՐՇԱՒ. ա. Քաջընթաց. քաջավազ. 'Շապհոյ ոչ համարձակեալ 'ի թաւուն քաջ֊ արշաւ լինել. Խոր. գ. 55:

ՔԱՋԱՐՈՒԵՍՏ, ի, ից. ա. 'Αριστοτέ- χνης. Optimus artifex. τεχνικὸς, artificio- sus. Քաջ արուեստիւ. ճարտար. ճարտա֊ րապետ. ամենարուեստն էծ. և հրաշա֊ փառ. 'Ընդ քաջարուեստն էծ զարմանալք, և փառաւորեսցուք: Քաջարուեստն (էծ) գոր֊ ծեալ: Քաջարուեստ կազմիչն ամենից. Ոսկ. մրգր. Բ: Բրս. հայեաց: Սկևռ. լմ: 'Զքաջ֊ արուեստ անօրէնութե օրինակ պատուեմք. Կիւրղ. ծն. գ:

ՔԱՋԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ανδραγαθία. For- titudo. Արութի քաջութե. արիութի. ա֊ ռաքինի քաջութի. 'ի քաջարութի անձեային քաղաքք յաղթութենէ բարուց: Ընտրե֊ ցաւ քահանայել՝ պատիւ քաջարութեան և էծասէր առաքինութեանն զայս ընկալեալ. Փիլ. լին. և գհ: 'Զմեծ հանդէս քաջարու֊ թեանցն գովել: Ընձեռեն զքաջարութիւն. Պիտ: 'Զօրացն քաջարութի լինել կատա֊ րիչ հրամանի քո. Սկևռ. աղ:

ՔԱՋԱՐՓԻ. ա. Արփիափայլ. լուսա֊ փայլ. փաղփուն. 'Զարդարեալ պսակօք, և քաջարփի գունեալ մարգարտօք. Բրս. աղաչ:

ՔԱՋԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Արիա֊ ցուցանել. զօրացուցանել. քաջալերել. 'Հայր յարդեաց զնոսա, և որդի քաջացոյց զնոսա, և հոգին նք պսակեաց զնոսա. Ճ. Ժ:

ՔԱՋԱՒԷՏ. ա. Յաւէտ քաջ. երեւելի քաջութի. արի. արիական. յաղթական. 'Քաջաւէտ առաքինութի պսակեալ յաղ֊ թայութեան. Յճխ. Է:

ՔԱՋԲԱՑԱՅԼ. ա. Գերճափոյլ. պանծա֊ լի. շքեղ. 'Ըստ քաջփայլ հանդիսի առն զօրութե. Յհ. կբ:

ՔԱՋԲԱՑԱՅԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաջ փայ֊ լումն. պայծառութի. շքեղութի. 'Ոսկե֊ թել անկուածովք և քաջափայլութեամբ. Անան. էկէղ:

ՔԱՋԱՓԱՌ, ի, աց. ա. 'Ενδοξος. Glorio- sus, illustris, honorificus. Բարեփառ. փա֊ ռացի. փառաւոր. բարեհամբաւ. բարե֊ բախտ. 'Հովիւքն քաջափառք: Պարծէին նովաւ իբրև քաջափառք քան զայլ մարդիկ: Ի քաջափառ քաղաքն կոստանդնուպօլիս. ՃՃ: 'Եւ գոյքսիս, որ թագաւորի քաջա֊ փառ. զոր յեղանակեմք չարափառ, (վա֊ տափառ) մանաւանդ՝ քան թէ քաջափառ. Վրք ոսկ:

ՔԱՋԱՓԱՌԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել բա֊ րեփառ. մեծափառ. 'Որ է արդարև բարե֊ բաստիկ և քաջափառագոյն վայելչանաց ամ֊ բարութի. Պիտ:

ՔԱՋԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Ευδοξία. Cla- ritas nominis. εὐδαιμονία, felicitas. Բարե֊ փառութի. բարեհամբաւութի. բարեբախ֊ տութի. պանծալի և երջանիկ վիճակ. 'Զինչ առաւել քաջափառութե և բարեբախտութե գոլ ասացից 'ի տանն յայն: Մեծութի, քա֊ ջափառութի, պատիւք: Զապականելոցն զանմնեցուն տատուստ քաջափառութի կար֊ ծել. Փիլ. էմաքն. և նխ. Է: Աճոք. ադք. 'Խորին խաղաղութեան, և միանգամայն եր֊ ջանիկ քաջափառութեց: Ոչ միայն յառա֊ ջեալս քաջափառութե ոչ վայելեն, այլև զվատաբախտութեց կրեն հիքութիս: Ոչ զիս արդեանս աղէտք՝ քան ևթէ անցելոցն քաջափառութեանց յիշատակք խոցոտեն դժնդակք. Պիտ:

ՔԱՋԱՓՈՅԹ. ա. Փութաջան. փութ֊ կոտ. ժիրաժիր. 'Քաջափոյթ ձեռնարկու զգործն 'ի կատարումն աւարտեաց. Խոր. գ. 58:

ՔԱՋԱՓՈՐՁ. ա. Ամենայնիւ փորձ. հը֊ մուտ. բանիբուն. 'Եւ որ քաջափորձքն էին՝ իմաստութե խորհրդակիցք. Նիւս. Դ. բէբղ:

ՔԱՋԱՔԱՐՈԶ. ա. Քաջ քարոզիչ. 'Բասիլիոս ծերունին՝ քաջակորովն 'ի խօսս, և քաջաքարոզն 'ի պատմել զօրէնս տեառն. Առղ. գ. 7:

ՔԱՋԲԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Անդորր և հաստատուն տալաւարումն իբր 'ի բանակի ալ. բնակութի հանգստեան. 'Այդ առ մար֊ դիկ միաբանութի՝ քաջաբանութի և քաջ֊ բանակութի 'ի հարկէ մատուցանէ. որպէս և ընդդէմն՝ մեկուսութի, անբնակութիւն. Փիլ. լին. դ. 179:

ՔԱՋԵԱՆ. ա. Γενναῖος. Որդի քաջի. քաջատոհմիկ. ազնուական (իբր մականուն. յն. գէննէոս. լտ. ոբռի գէննէոսի.) 'Տիմո֊ թէոս. և ապողոնիոս քաջեան. Է. Դ. ծԷ. 2.

ՔԱՋԵՌԱՑ. ա. Քաջ եռացեալ կամ եռացուցեալ. աղէկ խաշնած եղած, փափ փափ. 'Զկապարն հալեալ և քաջեռաց, որով և խորամեցան են. Վրդն. լ:

ՔԱՋԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ. ա. Համանման քաջ երաժշտականութե. ճարտար, քա֊ ջայարմար. 'Ոչ արգիլենք. այլ հնչմունք քաջ երաժշտական միայն ունին (արտաքնոցն բանք). Եփր. ոնէփար:

ՔԱՋԵՐԳՈՂ. գի. ա. Իբր հոգենուագ. հոգերգող. 'Մտանէ ... յաւանակաւ ըստ քաջերգողի. Գնձ:

ՔԱՋԵՐԵՍԱԳՈՅՆ. ա. մ. Ունող կամ ունելով զպինդ երեսս անամօթ. աներեսի պէս. 'Զխորհուրդ մանունութեն քաջերե֊ սագոյն ճշմարտաբար կատարեալ զտեառնէ. Պիտառ:

ՔԱՋԵՓ ԱՌՆԵԼ. Χειλόω. Բարւոք ե֊ փել. 'Առնու բանջար ... և զայս քաջեփ արարեալ. Պգմ. ադէփս:

ՔԱՋԵՐԻ, էք. ա. Որ իցեն քաջ երէք. վայր ուրոյ չորքոտանեաց. 'Տեսցես տեղիս քաջէրէս. Խոր. գ. 23:

ՔԱՋԸՆԴՈՒՆԵԼԻ. ա. 'Ευπαράδεκτος, δοκος. Facile acceptabilis. որ և ՔԱՋԸՆԿԱԼ. Դիւրընկալ. հեշտընկալ. արժանահաւատ. 'Բանն քաջընդունելի լիցի: Քաջընդունելի առնէ զբանն: Արժանահաւատ գտայց, և քաջընդունելի ձեզ. Ոսկ. յհ. Ա. 38:

ՔԱՋԸՆԹԱՑ, ի, ից. ա. 'Εὔδρομος, εὐδρόμιος. Qui bene currit, celer, expeditus. Քաջ յընթացս. քաջարշաւ. քաջավազ. ե֊ րագոտն. և Աքիղակ. վաղոտ, փաղոտ. Էխ֊ րիտ, չափող. 'Քաջընթաց երիվարօք ա֊ ճապարէր հասանել. Կողբա: 'Որպէս ձի ասէ, թէպէտև քաջընթաց է, են. Մխ. Երեմ: 'Արիաբար անդուստ վազեալ՝ ըզքաջընթաց կառքըն կալեալ. Շ. Ալզ: 'Եւ հովիւ քաջ֊ ընթաց երկնաւոր հօտապետին. Շար: 'Թէ֊ պէտև քաջընթացք իցեն լեզուօք յանանեղի բանին. Աճոք. ադք:

ՔԱՋԸՆԹԱՑԻԿ. ա. Նոյն ընդ վ: Իսկ իբր գ. Սուրհանդակ. չապար. 'Քաջընթա ցիկս (կամ քաջընթացս իսկ) առաջի իւր ա֊ ռաքէ. Խոր. Ա. 10:

ՔԱՋԸՆԿԱԼ. Տ. ՔԱՋԸՆԴՈՒՆԵԼԻ. 'Զի քաջընկալ լինիցի բանն. Ոսկ. յհ. Ա. 38:

ՔԱՋԸՆՏՐԱԲԱՐ. մ. Քաջ ընտրութբ. որոշաբար. 'Անհաւասիկ և զդէմս հոգւոյն քաջընտրաբար մեզ բանս հաստատեաց. Ճ. Ա:

ՔԱՋԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Քաջ ընտրու֊ թիւն. որոշողութի. 'Քաջընտրութի դի֊ մացն մեկնութիւն առնէ. Ճ. Ա:

ՔԱՋԻ ԲԱՑ. տես Ի ԲԱՑ, ՔԱՋ:

ՔԱՋԻԿ. ա. մ. Γεννάδας. Generosus, se; fortis, titer. Քաջ. և բարւոք. քաջա֊ պէս. արիապէս. 'Քաջիկ ևս յուդայ մխի֊ թարէր զզօրսն. Է. Դ. ծԷ. 42: 'Ամաչեցոյց քաջիկ զմեծատունսն, և առաւել ևս պատ֊ կառեցոյց. Սարգ. յհ. ծա:

ՔԱՋԻՄԱՑ. ա. Որ քաջ իմանայ. նրբիմաց. 'Արտասուք զայս հոգւոյն սրտանս և քաջի֊ մաց առնեն. Անան. գղղ: 'Հոգին (ելեալ 'ի մարմնոյ) սրատեսիկ և քաջիմաց և առաւել զգայուն լինի. Կողբա:

ՔԱՋԻՄԱՑԱԲԱՐ. մ. Σοφῶς. Քաջիմաց գոլով. իմաստութեամբ. 'Խոհականապէս և քաջիմացաբար խորհրդածելով. Մաթ. էկէղ:

ՔԱՋՀԱՃՈՅ. Տ. ՔԱՋԱՀԱՃՈՅ. 'Այլև գործովք քաջհաճոյք եղեն. Սոկր:

ՔԱՋՄՏՈՒԹԻՒՆ. Տես ՔԱՋԱՄՏՈՒ֊ ԹԻՒՆ. 'Զսիրելին մի յաղագս յանդիմանութե ատեար, այլ յաղագս քաջմտութեան գո֊ վեա. Ոսկէփոր. (այլ ձ. քաջամտութեան:)

ՔԱՋՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏ. Տ. ՔԱՋՆԱ֊ ՒԱՀԱՆԳԻՍՏ. 'Որչափ քաջնաւահանգիստ ասես գոլ զնա. Պղատ. օրին. Ե:

ՔԱՋՆԱՓԱՅԼ. Տ. ՔԱՋԱՓԱՅԼ. 'Սա ոչինչ ըստ ասկի հօրն քաջնափայլ փառաց պերճապայծառ գործ արութեան ցուցեալ: Ըստ արժանի քաջնափայլ պերճութեան և առաքինազարդ կրօնից ձերոց. Յհ. կբ:

ՔԱՋՈԼՈՐԱԿ. ա. 'Εὔτονος. Intentus. Քաջ ոլորակեալ. չեշտաձայն. ազդոյ եղա֊ նակաւ. 'Սաստկեալ տաղս քաջոլորակս. Ոտոյ:

ՔԱՋՈԼՈՐԱԿԻ. } մ. ա. 'Εὐτόνως, συν-
ՔԱՋՈԼՈՐԱՊԷՍ. } τόνως. Vehementer, acriter. Քաջ ոլորմամբ և չեշտմամբ ձայնի. քաջահնչող ձայնիւ. կենդանի և ազդոյ հրնչ֊ մամբ. ուժգնակի. 'Զողբերգութիւն դիւց֊ ազնաբար վերծանեսցուք ... և զտաղն՝ քաջ֊ ոլորակի. Թր. քեր: 'Քաջոլորակի տաղ ա֊ սի համերականն, յորժամ յարմար բանիւք և ոլորակօք ասիցէ և զլափն: Եւ զտաղն վերծանեա քաջոլորակի գիմօք 'ի գէպ եղե֊ լոցն. Երզն. քեր: 'Յորժամ յամանս յուս֊

մունս հասցի քաջոլորալէս, մանչեցի. Պղատ. փիլ:

ՔԱՋՈԼՈՐԵԱԼ. Տ. ՔԱՋՈԼՈՐԱԿ. ՙԴիւցազնական է տաղդ քաջոլորեալ. Մագ. հէ:

ՔԱՋՈԼՈՐՏ. ա. Քաջ ոլորտացեալ ոլորմամբ՝ հիւսմամբ, պրկմամբ. կարկամ. տղէյ ու պիւր օրթ, խըվ-ըմ հասած. ՙԽրքն զառասանս կամ զպարանս սառուարս և քաջոլորս. Մագ. խը:

ՔԱՋՈՂԿՈՅԶ. ա. Εὔβοτρος. Pulchros racemos habens. Որ բերէ ընտիր և շատ ողկոյզս խաղողոյ. կազմեալն ՚ի լաւ ողկուզաց. ՙՈրթք՝ որ բերեն գինի քաջողկոյզ. Փիլ. նխ. է:

ՔԱՋՈՂՋ. ի, ից. ա. Εὐεκτικός, εὐεκτής. Qui est bono corporis habitu. Որ ունի զքաջ ողջութի կամ զառողջութիւն. ՙՔաջողջ մարմինք և ըստ հասակի առոյգք. Իրն. ձախ:

ՔԱՋՈՂՋԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Ուր իցէ քաջողջութիւն, կամ ողջմտութիւն. ՙԻ խոյզ ելանել ջերմագոյն և քաջողջական խոհականութեամբ: Պահեսցէ քաջողջական հոգւովն. Մագ. է. խը:

ՔԱՋՈՂՋԱՆԱԼ. չ. Εὐεκτέω. Commoda valetudine fruor. որ և ՔԱՋԱՌՈՂՋԱՆԱԼ. Քաջառողջ լինել. առոյգ գտանիլ առանց իրիք ախտութե մարմնոյ. ՙՄի լիցի ինձ, մի ընչաւէտանալ, մի քաջողջանալ. Ածաբ. աղք:

ՔԱՋՈՂՋՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐεξία. Bona corporis habitudo. Քաջառողջութի. ողջ և առողջ գոլն. և Ողջմտութիւն. բարեկաւութիւն. ՙՅովք... միանգամայն ՚ի բաց եդեալ զքաջողջութիւն, զընչաւէտութիւն, և զթագաւորութիւն. Ցհ. իմ. տփ: ՙԲժիշկք յամենայն գեղոց պատրաստեն հնար քաջողջութեան: Կրէ իւրաքանչիւր ոք քաջողջութիւնս և խօթութիւնս. Մագ. ա. իէ: ՙՊտուղք ծառոյն քան զհացին զօրութիւն ՚ի ճաշակելիս առ քաջողջութիւն կերողացն անուժագոյնք են. Նիւս. երգ: ՙԱմենայն առաքինի քաջողջութեան զանձն տուեալ: Ամենայն առաքինի քաջողջութիւն և շինութիւն և խաղաղութիւն քայքայեցաւ. Ցհ. կը:

ՔԱՋՈՐԴԻ. գւոյ, ւոց. ա. Որ ունի ընտիր ընտիր զաւակս. տղէյ ղուլէնլերու փէր. ՙՔաջորդիք, որ բարեացն և լաւացն հմուտ են հանճարոյ. Փիլ. ել. է. 19:

ՔԱՋՈՐԴԻ. գ. Որդի քաջի առն. կմ՛ քաջ և բարի զաւակ. տղէյ մօրտու ղուլ, տղէյ ղուլ. ՙՔաջորդի վահան՝ ո՞ւր էիր, որ ոչ վաղ եկիր յօգնութիւն. Մամբ: ՙՄուտ աւագակին քաջորդւոյն ազատնոյ ՚ի դրախտն. Տօնակ:

ՔԱՋՈՐԵԱՅ, երոյ, եարք. գ. Արք քաջք. կոչինտիւր. եյիւ ատամլար. ՙԻ մէջ անչափ բազմութեան գնդի և ՚ի զօրաւոր քաջորերոյ: Այլախոհ՝ վստահութբ կարասցուք զայնպիսի քաջորերոյ ունել զդէմ սակաւացեալքս. Փարպ: ՙԿամեցոյ հանդուցանել զիմ քաջորեարսն աւուրս հինգ. Պրծ. տղէփ:

ՔԱՋՈՐԿՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Կշտապլինդ վայելք իրաց որկորոյ. շատակերութիւն. ըմուլի յագուրդ. ՙԶանազանութիւնք յո՞յր սակս եղեն. ո՞չ յաղագս առողջութեան և գեղեցկութեան, և կամ քաջորկորութեան և կամ ժուժկալութե բարուց. Փիլ. նխ. է:

ՔԱՋՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀνδρεία, εὐανδρεία, ἀνδραγαθία. Fortitudo, virtus, virilitas. Քաջ գոլն, և գործ քաջի, ըստ ամենայն առմանց. որպէս արիութիւն, զօրութիւն. աներկիւղ համարձակութիւն. կօրծօւնէ. ՙՀանէ զկապեալսն քաջութեամբ իւրով: Համբաւ քաջութեանն ընդ ամենայն կողմանս ընթանայր: Հարկանէին քաջութբ իւրեանց զկողմանս գաղատացւոց: Իբրև զայն քաջութիւնս պատերազմին լսէին: Ոչ խառնեսցուք զանուն վատութեան մերոյ ը արութիւնս քաջութեան. ևն: ՙՏարաւ և զգազա ունն՝ կասկածեալ յառնն քաջութէ: Ցերիտասարդական քաջութիւն հասեալն. Խոր. գ. 50: Նխ. երգ:

ՔԱՋՈՒԹԻՒՆ. Ἀρετή, εὐψυχία, προτέρημα, εὐσέβεια. Virtus (moralis), pietas, ևն. Լաւութիւն. բարեկաւութիւն. գործ գովելի. առաքինութիւն. աղէյլուբէ. ՙԼաւ է անզաւակութիւն հանդերձ քաջութբ: Ըզփառս իմ այլում ոչ տաց, և ո՛չ զքաջութիւնս իմ դրօշելոց: Տացեն զփառս տն, և զքաջութիւն նորա կղզիք պատմեսցեն: Քաջութբ փոխեցայց յաշխարհէ աստի, զի արժանի իմոյ ծերութեանս երևեցայց: Իբրու թէ անձին զօրութբ ինչ, կամ քաջութբ (յն. բարեպաշտութբ) արարեալ իցէ զգնալդ դմա. ևն: ՙՆցոյց յիւրում մարմնի զկատարեալ քաջութիւնսն. Ոսկ. եփ: ՙՏեսանեմք զվատթարութիւնս մեր, և զառաջին սրբոցն զքաջութիւն: Հրեշտակի քաջութիւն այն է, զի ոչինչ յիւրմէ յաւելեալ խօսիցի: Յառաջ զքաջութիւն հաւատոյ կնոջն եցոյց. Մանդ. ծէ: Ոսկ. յհ. ա. 5: իգն:

ՔԱՋՈՒՂԷՇ, կամ եշ. ա. Εὐθηνῶν, νοῦσα. Vigens, abundans. Որոյ ուղէշքն են ընտիր՝ իրօք կամ նմանութբ. յուռթիաղէշ. ճիւէրօվ փօճէրօվ. ՙՈւնելով յինքեան զքաջուղէշ որթն. Նիւս. երգ: ՙԵրկու են ծառոց առաքինութիւնք, քաջուղէշ գոլ, և պտղել. Փիլ. ըխ: ՙԶքաջուղէշ և զպտղեղ շիմանայն բոցակէզ հրդեհիւ տոչորէր անգատտան... Եւ ես քաջուղէշ բուսակօք հերձուէի. Պիտ: ՙԵրկնածաղիկ առաքինութեանն լուսատաղարթ ոստովք՝ քաջուղէշ և յարափթիթ պտղաւէտեալք. Խոր. Հռփս: ՙԶպտկերչութեանն գօտացուցեալ տունկ բազմապտուղ և քաջուղէշ. Սկեւռ. աղ: ՙՁեռք իմ բուսական և քաջուղէշ, որ նիզակաւ և սուսերաւ զբազումս առնէր որտաթափ. Կեչառ. տղէփ:

ՔԱՋՈՒՂԻՂ. ա. Քաջ ուղղիչ. Ճարտար զեկավար, կառավար ևն. ՙՍա վարդապետ հմուտ, սա կառավար մտաւոր, և քաջուղիղ. Վանակ. յոբ:

ՔԱՋՈՒՂՂԻՉ. զչի, չաց. ա. Նոյն ընդ վ. ՙՓրկել զնաւ քաջուղղչայն է. Իսիդ:

ՔԱՋՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐδεξία. Dexteritas, ևն. Աջողակութիւն. քաջավարժութիւն. ՙՔաջունակութեան, աւողութեան: Քաջունակութեն գիր է ՚ի գրաստին. Փիլ. այլաբ:

ՔԱՋՈՒՇ. ա. } Εὐμαθής. Ingeniosus, docilis.
ՔԱՋՈՒՇԵՂ, ի, աց. }
Կարի ուշեղ. յիշողամիտ. մտացի. քաջուս. ՙԶիմարգ գնելցիկ ՚ի տեսանել. ո՛վ որպէս քաջուշ. Բրս. ձախ: ՙԺողովէ մանկունս իմաստասէրս, տրամախոհս, քաջուշեղս, փափկասիւնս: Քաջուշեղ մանուկս այս բարիկ. Ցհ. կը: Ոսող:

ՔԱՋՈՒՇԵՂԱՊԷՍ. մ. Մեծաւ ուշեղութբ՝ ուշագրութբ՝ խելամտութբ. ՙՅոյժ զօրաւոր և քաջուշեղապէս ունի զիւրն բաղկացութիւն: Հայեցուածովք կամի քաջուշեղապէս պարահայել. Մագ. ծէ. ծը:

ՔԱՋՈՒՇԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Յիշողամտութի. ուշագրութիւն. խելամտութիւն. հանճարեղութի. ՙԱրդ զայս միայն խնդրեսցես ՚ի քումդ քաջուշեղութեան վարժումն. նախ՝ յորմէ բանն, երկիր՝ առ որ բանն, երիր՝ յաղագս որոյ բանն. Մագ. կը:

ՔԱՋՈՒՇԻՄ. ա. Կարի ուշիմ. և Ուշիմական. ՙՆերակրթիլ քաջուշիմն վարժիւք. Պիտ:

ՔԱՋՈՒՇՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔԱՋՈՒՇԵՂՈՒԹԻՒՆ. ՙԵրկասէր ազնութբ զփոյթն ընդ քաջուշութեանն լծեալ. Վահր. երրորդ:

ՔԱՋՈՒՍՄՆՈՒԹԻՒՆ, կամ **ՔԱՋՈՒՍԸՄՆՈՒԹԻՒՆ.** Տ. ՔԱՋՈՒՍՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆ. ՙԱրկանել զիւրեաւ զօրէն մերարկուի քաջուսմնութի. Փիլ. լին. է. 69:

ՔԱՋՈՒՍՈՒՄՆ, սմունք. ա. Εὐδίδακτος. Bene doctus. εὐμαθής, docilis. Քաջ յուսման կամ ուսեալ. քաջուշեղ. հանճարաւոր. ուշիմ. յարմար առ գիտութիւն և առ կրթութիւն. ՙԵթէ ոք ՚ի վաղթարաց այսպէս քաջուսումն եղեալ յանկարծօրէն... Որպէս և յաջողակ քաջուսմանքըն. Փիլ. լին. դ. 207. 209: ՙՏեսանելով զկրկերակեկ զեկյերացն քաջուսմունս. Կոչխաբ: ՙԺողովեալ մանկունս ընտրեալս, ուշեղս, և քաջուսումս (կմ՛ քաջուսմունս, ևն). Խոր. գ. 54:

ՔԱՋՈՒՍՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆ. գ. որ և ՔԱՋՈՒՍՄՆՈՒԹԻՒՆ. Քաջուսումն լինել. բարւոք կրթութիւն յուսման. քաջավարժութիւն. խելամտութիւն. քաջուշեղութիւն. ուսումնասիրութիւն. ՙԱռ ՚ի քաջուսումնութիւն ոչինչ այլ այնպէս օգնական լինել երևի, որպէս հաստատունն գիտել զայնս՝ զոր ազդեցուցանէ ուսուցօղն... Քաջուսումնութբ դիւրաւ զճշմարիտն կամեցեալ քննել. Փիլ. լիւս: ՙՅորոց յայտ է ընտանի քաջուսումնութի բնաւորեալ: Քաջուսումնութեամբ հռչակաւորաց: Պէտք են դաստաւորաց քաջուսումնութեան. Փիլ. լիւս: Պիտ: Սրկ. ժհ: Մխ. դփ:

ՔԱՋՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔԱՋԱՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ. ՙԱրիք տեսէք զնորա քաջվայելչուն և զփառսն... Քաղաքք թագաւորի լցեալ լուսով և քաջվայելչութբ. Ճ. ժ:

ՔԱՋ ՔԱՋ. Տ. ՔԱՋ:

ՔԱՋՕՐԷՆ. մ. ա. Քաջապէս. և Օրինաւոր. կարգաւոր. որպէս յն. εὔνομος, legitimus, aequus. ՙՅամենայն առաջիկայ քաղաքս խաղաղութբ և քաջօրէն պատութբ զմուտն առնել: Քաջօրէն և խաղաղական կեանս ախորժեալ՝ ՚ի բարեաց նմանութիւն հայելով. Խոր. գ. 27: Փիլ. իմաստ:

ՔԱՋՕՐԷՆ, օրինի, նաց. ա. Εὔνομος. Qui bonis legibus utitur. Որ ունի և պահէ զլաւ օրէնս. ՙՔաջօրէն քաղաքացն և գաւառացն. Պղատ. օրէն. ծէ:

ՔԱՋՕՐԷՆԱԳՈՅՆ. ա. Εὐνομώτατος. Քաջ օրինաւոր. երկիւղած յոյժ. ՙՈրք թուէին քաջօրէնագոյնք լեալք այնոցիկ՝ որ առ այնմիկ տեղեօքն էին. Պղատ. օրէն. ա:

ՔԱՋՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐνομία. Aequitas. Օրինաւոր կարգ. բարեկարգութի. բարեձևութիւն. ՙՈրք ՚ի Ճոխութեան էք, զքաջօրէնութիւն (ուսարուք). Ածաբ. կիպ:

ՔԱՌ, ի, ից, կամ աց կամ եաց. Նոյն է իրօք և ձայնիւ ընդ Չորք. չորս. պ. չեր. ջէհար, ճահար. լտ. քուադուօր. Quatuor. Τέσσαρες, ρα. ռմկ. չօրս. փէօրթ. ՙԻ միութիւն և յերկուս և ՚ի քառութիւն: Քառքն մինչէ: Բաղկանայ ՚ի քառից, ՚ի միակաց կրկնակաց. ևն. Փիլ: ՙԸստ քառից ախտից որակութեանց. Ածր. ա. 1: ՙԻսկ ՚ի քառիցս ոմն. ևն: Ի սահմանելի քառից տարերաց զգայականաց: Ի դրութէ խառնուե քառից յեղանակեալ տարերաց. Նար. յը. խչ. և կուս: ՙԵւ զգալի տարերց քառից՝ հակառակաց միաբանից: Նշանակաց քառիւք ը սոյն խառնութբ նշանակեցեր: Ի քառեացս բնութեանց մեզ բաղկանալ. Ժմ. գնձ: Մագ. ե:

ՔԱՌԱԲԱԺ, } ի, ից. ա. Ի չորս բա-
ՔԱՌԱԲԱՇԽ. } ժանեալ կամ բաշխեալ
*Քառաբաժ գետոյն յորձանուտն: Քառա-
բաժ գետովքն զանազանեալ: Ի չորս բաժա-
նումն լերինն՝ զքառաբաժ ծագումն (կամ
ծաւալումն) աւետարանին նշանակէ. Զքր.
կթ: *Քառաբաժ վտակք հանրապէս ար-
բուցանել. Սէլա. ըմբ: *Ի քառաբաշխ գե-
տոյն յորձանուտնս. Ճ. Ե:

ՔԱՌԱԲՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բնութիւն չո-
րից տարերց. *Քառաբնութեամբ զաշխարհս
յօրինէ. Գնձ:

ՔԱՌԱԲՈՒՂԽ. ա. Որ բղխէ 'ի չորս ա-
ռաջս. *Զքառաբուղխ վտակս գետոց. Գնձ:

ՔԱՌԱԲՈՒՐԵԱՆ. ա. Որ քառակի բու-
րէ. կազմեալ 'ի չորից անուշահոտ իւղոց և
խնկոց. *Բուրվառ խնկոց անուշից՝ քառա-
բուրեանն խառնից. Գնձ:

ՔԱՌԱԳԻՐ, գրի, րաց. ա. Չորեքգը-
րեան. չորիւք տառիւք բաղկացեալ. որպէս
է յեբր. բացարձակ անունն Այ՝ եհվհ.
այսինքն եհովահ կամ եօվա. և 'ի մեզ՝ Որ էն.
Նոյնպէս և անուանք միոյ միոյ յերից ան-
ձանց. Հայր. Որդի. Հոգի. որոց գումարն է
զուգաթիւ ընդ ձայնիս Երրորդութիւն, ժը
տառիւք՝ ըստ թուոյ ժը առաքելոց. այս է
ասելն Նար. առաք. *Ի սոդոմայս երից քա-
ռագրաց ծանուցեալն մեզ տէրութիւն, Հայր.
Որդի. Հոգի, 'ի մի չար գասեալ. ևն:

ՔԱՌԱԳԼՈՒԽ. ա. Ուր իցեն քառեակ
գլուխք մասունք, որպէս գիրք. *Ունելով
նոցա զքառագլուխ աւետարանն իւր սուրբ.
Եղիշ. ծն:

ՔԱՌԱԴԵՄ, դիմի, մաց. } Ունօղ ըզ-
ՔԱՌԱԴԻՄԱԿ, ի, աց. ա. } չորս դէմս,
ՔԱՌԱԴԻՄԻ. մւոյ, եաց. } դերեսս,
զհայեցուածս, զկողմանս. քառակերպ.
չորեքկերպեան. *Քառադէմ տաղաքեն ասի
և կառք: Ի քառադէմ կառքն եզեկիէլի:
Անիւ և եզեկիէլ եանեսկերպարանեալ զսուրբ
հրեշտակն ընդ քառադէմ աթոռոյն.
Անյ. և Ը. Բարսղ: Լմբ. ող: *Քառադէմ չքնա-
ղակերպ ... անօթս խաչիս. Նար. խչ:
*Քեանոյ ուրեմն քառադիմակի՝ նախանձ-
արկու պատկերի (ռեմիոյ). Նար. ծա. Թ
Անձլայ. Է. 26: *Եւ գնա 'ի ժառանգութէ
մերմէ 'ի կառսն քառադիմի: Որ ցանկայր
զորդի իւր տեսանել յաթոռն գաւթի, ե-
տես զնա այսօր 'ի յաթոռն քառադիմի. Ճ.
Ժ: Լմբ. Վերափոխ:

ՔԱՌԱԴԻՐ. ա. Որ ունի զքառեակ դիրս.
քառակողմ. քառաձև. *Ուղղակի միաւո-
րութը հանդէպ հաւասարէ ըստ քառադիրն
ձևոյ պատկանատեսակ պատկերի իւրոյ.
Նար. խչ:

ՔԱՌԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ունելն զդիրս
չորեքկողմեան. քառաձևն լինել. *Ցածու-
նակն իւր քառադրութեան ամբարձեալ բերէ.
Նար. խչ:

ՔԱՌԱԹԵՒ, ի. ա. գ. Մակդիր սիոյ
խաչի, որ ունի զչորս թևս կամ զբազուկս
կամ զկողմանս. *Ո՛վ սուրբ քառաձև: Ո՛վ
քառաձև լուսածին նիշ: Որ եւեր 'ի բարձ-
րագիտակ քառաձևին: Եւ ձայն զառիւ-
ծուն ասեմ, որ գոչէր 'ի քառաձևին. Ըստ:
Նար. փող: *Զձև քառաձև խաչիս: Խաչիս
պատկեր էր քառաձև սուրբն սեղանն. Ը.
Բարսղ: *Ասա 'ի վերայ քառաձև սեղանոյն
բանին պատարագեալ՝ 'ի հաւատացելոցն
հանգչի հոգիս. Ցհ. իմ. էկեղ:

ՔԱՌԱԹԵՒԵԱԼ. } Նոյն ընդ վ. *Զչոր-
ՔԱՌԱԹԵՒԵԱՆ. } չորանեաց խաչի ու-
նել զօրինակն, չորրորդ տառամբք քառա-
թեեալ. Բրս. ծն ընդդմ: *Կենարարս այս
խաչ ... քառաթեւեան ունելով կերպարան:
Ոչ նիզակին տունկ ձիթենւոյ, այլ մակագ-
րեալ քառաթևեան. Ը. Բարսղ: Մագ. ոփ. խչ:

ՔԱՌԱԹԻՒ, թուոյ. ա. գ. Քառեակ
թուով. չորք. լծր. *Զհոգւոյն քառաթիւ
առաքինութիւնս յընդգրկեմն տապալէ: Չորից
տարանցն որքազանից ... քանզի 'ի նոյն քա-
ռաթիւս գոյացեալ եմք. Պիտ: Սրգ. Վերլոծ:

ՔԱՌԱԹՈՒՌ. Նոյն ընդ Քառաթիւ, որ-
պէս ուղղ. կամ սեռ. *Զտաղանդ պատուի-
րանին 'ի սեղանաւորս արկանէր՝ աւանդե-
լով պահանջողին, և զշահսն բերելով քա-
ռաթուռ կրկնակաց և 'ի հնգից թիւ կատա-
րուն. Սէլա. 'ի ըմբ:

ՔԱՌԱԺԱՆԻ. նւոյ. ա. Որ են չորք
ժանիք կամ ատամունք՝ ճանկք՝ ծայրք.
*Զերկրորդ վերջադիրն՝ քառաժանի խմն ա-
ւարտեալ. Ըէր:

ՔԱՌԱԼԾՈՐԴ. ա. Ուր իցէ լծորդել
զչորս իրս 'ի մի, կամ ուր զօգին իրք չորք.
*Խեթկէչ եղջերօք քառալծորդ զուգութը.
Եմ. Նար. խչ:

ՔԱՌԱԾՐԱԳԻԾ. ա. Նոյն ընդ Քա-
ռաձև, որպէս գծագրեալ և ձևացեալ չո-
րիւք մասամբք. *Նշանն քոեան՝ քառածրա-
գիծ փայտիւ արուեստագործեալ: Քառա-
ծրագիծ խաչակերպ փայտեղէն. Աշծր.
Դ. 9. 11:

ՔԱՌԱԿ, ի, աց. ա. գ. Քառ. քառ-
եակ. չորս. *Երկկրիւրդ թիւ 'ի քառակաց
է: Յաղագս քառակին բան: Յեօթն քառա-
կաց. Փիլ: *Եւ այս մեզ յաղագս թուոյ
քառակի և միակի. Ցհ. իմ. ոփ:

ՔԱՌԱԿԱԲԱՐ. Տ. ՔԱՌԱԿԻ. Τετρα-
χῶς. Quatuor modis. *Ասի այլ այլում հա-
կակայիլ քառակաբար: Նախկին այլ այլոյ
ասի քառակաբար. Արիստ. ստորոգ: *Քա-
ռակաբար առացեալ յաղագս սեռի և տե-
սակի: Տեսակն բաժանի քառակաբար. Անյ.
պորփ: Տօնակ:

ՔԱՌԱԿԱՆԳՆԵԱՅ. } Τετράπηχυς.
ՔԱՌԱԿԱՆԳՈՒՆ. ա. } Quatuor cubi-
torum. Որպէս թէ քառականգնեան. Չորեք-
կանգնեան. ունօղ զչափ չորից կանգնոց.
չորս կանգուն. փէօրթ արշըն. *Քառականգնեայ
ունել հասակ եւակի մեծութը. Երզն. քեր:
*Եւակականգուն մեծութիւն ունել կամ քառա-
կանգուն. Արիստ. ստորոգ:

ՔԱՌԱԿԱՐԳԵԱՆ. ա. Τετράστιχος.
Quatuor constans ordinibus. Չորեքկար-
գեան. ուր իցեն կարգք և շարք չորեքին.
*Եւ անկցես ընդ նմա ասկ քառակարգեան.
Փիլ. այլաբ:

ՔԱՌԱԿԵՐՊ. ի, ից. ա. գ. Τετράμορ-
φος. Quadriformis. Որ ունի զկերպս կամ
զկերպարանս չորս. քառաձև. և Չորեքկեր-
պեան. քառադէմ. *Կանգնեցաւ քառա-
կերպն 'ի միջակին: Քառակերպիդ ձևակեր-
պութիւն եղիցի հանդէպ տեսութե աչացս.
Ըստ: Նար. ղա. որպէս և Գնձ: *Քառակերպ
աթոռ սուրբ ծնրուենին գասու, 'ի գիրկս իւր
բարձեալ զի բերովբէս նստեալն. Ը. փող:
*Որ անտես և անքնին՝ քառակերպիցն վեհա-
գոյն: Քառակերպիցն անհաս. Ըստ և Գնձ:

ՔԱՌԱԿԵՐՊԵԱԼ. } Նոյն ընդ վ. *Զոր
ՔԱՌԱԿԵՐՊԵԱՅ. } 'ի կառանշան տես-
ՔԱՌԱԿԵՐՊԵԱՆ. } լեանն քառակեր-
պեայ՝ եզեկիէլի մարգարէացեալ. Պիտառ:
*Զքո ձեռ քառակերպեալ նշանակեմք 'ի
քարս և 'ի փայտս և յամենայն տարրական
գոյացութիւնս. Զքր. կթ. խչ: և Գնձ: *Դու
կառաց քառակերպեան եւ տեսութէ ար-
տայայտեալ: Որ 'ի քառակերպեան նստիս
յաթոռ: Վեցթևեան սերովբէք, քառակեր-
պեան քերովբէք. Մագ. ոփ. խչ: Ըստ:

ՔԱՌԱԿԻ. Մ. Τετραχῶς. Quatuor mo-
dis, quadrifariam. Քառակաբար. քառեակ
օրինակաւ. լծր. կէրդօվ. *Զյատուկն բա-
ժանեն քառակի: Ընդէր զտարբերութիւն
միայն ենթագրեաց քառակի. Պորփւ. Անյ.
'ի պորփ:

Եւ իբր ա. Քառեակ. չորեքկին թուով.
լծր. *Քառակի երիւք (երկոտասան թուով)
գովութե բարեաց բաղդատեալք. Նար.
առաք: *Աղբիւր գետոց քառակի: Քառակի
վտակացն հոսմունք: Քառակի իրս խմա-
ռից աւանդէ. Տաղ: Ճ. Ժ: Երզն. մթ:

ՔԱՌԱԿՂԵԱՆ. Տ. ՉՈՐԵՔԿՈՒՂԻ. *Եւ
իբր քառակղեան ստուար առատանաւ ըզ-
խրոխտականն 'ի մեզ սանձեալ յորձանուտն.
Նար. խչ:

ՔԱՌԱԿՈՂՄ, կամ մն, մանց. } Τετρά-
ՔԱՌԱԿՈՂՄԱՆԻ. նւոյ. } γωνος.
ՔԱՌԱԿՈՂՄԵԱՅ. } Quad-
ՔԱՌԱԿՈՂՄԵԱՆ. ա. } rangu-
lus. Որ ինչ ունի զչորս կողմանս, կամ հայի
ընդ չորեսին կողմանս. քառաձև. քառան-
կիւն. քառանկիւնի. քառակուսի. լծր.
կօշէլի. փէօրթ Քէօշէլի, փէօրթ քէօշէ. *Յա-
ղագս քառակողմ աշխարհիս պատարագեալ.
Ըստ: *Ի չորից հողմոց, այսինքն 'ի քառա-
կողմ աշխարհէ, 'ի ծագաց երկրէ մինչև 'ի
ծագս նորա. Եղիշ. ծն: *Ի քառակողմն կոյս
որոշեցան. Լմբ. պտրգ: *Զևն՝ զի քառա-
կողմանի է, հրաւիրակ է չորից անկեանց
աշխարհաց: Օծմամբն քառակողմանի. Ցհ.
իմ. էկեղ: *Ի չորից հողմոց երկնից ... քա-
ռակողմեան (կամ եայ) հրաւիրողին. Մագ.
ոփ. ձանոսլ:

ՔԱՌԱԿՈՂՄՆ. գ. Չորեքին կողմանք. լծր.
դէն. *Տարեալ զնոսա 'ի քառակողմն սորոյ
գողգոթային, և շրջեցուցանէր զնոսա յայս
կոյս և յայն. Եղիշ. ծն:

ՔԱՌԱԿՈՅՍ, կուսի. } Նոյն ընդ վ. ա.
ՔԱՌԱԿՈՒՍԵԱՆ. } գ. Τετράγωνος,
ՔԱՌԱԿՈՒՍԻ, սւոյ. } Quadrangulus.
τετράπεδος, quadratus, a,um. *Ձևք՝ որք
չորս ունին կողս, կայ 'ի նոցանէ քառակոյս.
Եւկլիդ: *Նշանաւ խաչիւ և սուրբ աւետա-
րանաւն 'ի քառակոյս կողմանէ տեառնա-
գրեն զամենայն արարածս. Եղիշ. ծն: *Այս
իւզ զդրօշեալն քառակուսեան յանուն քո
յո՛ նշանի բարձրելոյդ հաւատար հասոյ.
Նար. ղգ: *Ի քառակուսեան եզերս աշխար-
հի սփռեալ տարածեցան. Նար. խչ: *Ի գրուն
գիմակացն քառակուսեան լծորդացն. անդ:
*Եւ էր քաղաքն քառակուսի (յն. քառա-
անկիւնի): Քառակուսի ձևք կոչին նմանն
չեղոյն: Քառակուսի ազանց հաճանի. Յայտ.
իա. 16: Եւկլիդ: Ըստ:

Կամ Մ. Ի չորից կողմանց. լծր. կօշէն,
լծր. դէօրդ. *Լարիւք իմն քառակոյս տարա-
ծեալ. Ճ. Ա: *Չարչարել զնա քառակուսի
պրկմամբ ... Հրամայեաց գանձեցն քառա-
կուսի պարզել 'ի գետնի զերանեալն. Ճ. Ա:

ՔԱՌԱՀԵՏԵՒ. ա. Քառոտանի. չորքո-
տանի, որ հետի գնայ չորիւք ոտամբք. *Գա-
զանաց և երէոց քառահետե շարմունք.
Սհ. . կթ. արմա:

ՔԱՌԱՀՈԼՈՎ. ա. Որ քառակի հոլովի՝
ըստ չորից անուոց կառաց, չորից տարերց,
և եղանակաց տարւոյ, և գետոց դրախտին.
*Քառահոլով չորից աւետարանչաց: Քա-
ռահոլով տարերք զհնութիւն յառաջին յե-
ղանակելով լինելութիւն: Հաստատեաց զքա-
ռահոլով բերումն տարերց: Քառահոլով
եղանակօք: Քառահոլով վտակօքն արբուցա-
նէ զտիեզերս. Մաշտ: Սհկ. կթ. արմա: Տօ-
նակ: Ասող. յիշ: Պիտառ:

ՔԱՌԱՁԵՏ. գ. (եթէ չիցէ գրեալ Քա-
ռավիտ.) Ժամակ ծովու, որպէս թէ ունակ

չորից ձեռոյ. ՚Որպէս զխէշս, և զքառաձեռս, և զօձասանդրս. Մագ. ծը։

ՔԱՌԱՁԵՒ. ա. Քառաձև. քառակուսի. ՚Այլ այս նշանքս քառաձև՝ տէրունական. Շ. ոփ. Յոհ։ ՚Արասցես զգա օղորդ չորեքկուսի քառաձև. Ոսկեփոր։

ՔԱՌԱՁԻ, ոյ, ոց. ա. գ. Τέθριππος, τετραΐππον. Quatuor equos habens, quadriga, ae. Զգեալ 'ի չորից ձիոց. կամ յերկուց զուգից երիվարաց՝ կառք. Տես և ՏԷԹՐԻՊՈՆ. ՚Մարտ քառաձիոց. Ցարձակմանէ քառաձիոցն ընթացրեալք, յատկին և յանուոցն կառան. Փիլ. լիւս. և Նխ. ը։

ՔԱՌԱՄԱՆԱԿ, ի, աց. ա. Ունօղ չորից ժամանակաց կամ ամանակաց՝ ըստ քերթողաց և երաժշտաց. ՚Երկավանգք. համբոյրն ն՚երկուց երկայնաց՝ քառամանակ. որգոն, մաշտոց։ Եռավանգք. սակըն ն՚երկայնէ և ն՚երկուց աղօտաց՝ քառամանակ. որբայ, տրիմամ։ Վերջատանըն ն՚երկուց աղօտաց և ն՚եղէ ն՚երկարէ՝ քառամանակ. որպիսի, ամփիմակր։ Քօղայոտն ն՚աղօտէ և ն՚երկայնէ և ն՚աղօտէ՝ քառամանակ. որզան, փիլիպպոս. Թր. քեր։

ՔԱՌԱՄԱՆԵԱԿ, եկի, աց. Տ. ՔԱՑՌ, և ՔԱՑՌԱՄԱՆԵԱԿ. Κάθεμα, ἔνθεμα, καθόρμιον. Torques, monile, են. ՚Եդի քառամանեակ 'ի պարանոց քո։ Մինով քառամանեկաւ պարանոցի քոյ։ Դնէր գինդս, և արկանէր քառամանեակս իւր. Եզեկ. ծզ. 11։ Երգ. դ. 9։ Ովս. բ. 13։ ՚Քառամանեակ ասէ զհնազանդութիւն ուսուցանելն. քառամանեակ՝ զարդ պարանոցին. Նիւս. երգ։ ՚Քառամանեակն գեղեցկին լանջաց. Նար. մծբ. և խչ. տաղ. երգ։ Այլ Նար. յիշատ. և ՚Քառեակ մանեկաւ»։ Եւ 'ի Լծ. նար. գրի. ՚Ընդ քառս պերճութեան լանջացն, զքառամանեակն ասէ, որ լինի 'ի վզանոցն՝ չորեքկուսի աղխաւանման՝ ոսկի կամ ոսկի»։ Իսկ 'ի Հ. կիւէկ. ՚Քառամանեակ երկաթի արկին 'ի պարանոցն (ոմն բաբելայ ծերոյն)»։

ՔԱՌԱՄԱՄՆԵԱՑ. ա. Որոյ են մասունք չորք, կամ քառեակ կողմանք. քառատեսակ. ՚Եւ այս քառիցն քառամասնեայ և հոլովումն և ընթացք. Մագ. է։

ՔԱՌԱՄԵԱՅ. Տ. ՉՈՐԵՔԱՄԵԱՅ. ՚Անցանէր 'ի վերայ քառամեայ ժամանակ. Եւս. քր. ա։

ՔԱՌԱՅԱՐՈՅՑ. ա. Ի չորից յարուցեալ՝ բարձեալ, կամ լծեալ. ՚Ի վերայ կառաց անցեալ նստէր 'ի տախտակս քառայարոյցս այծից. Փիլ. լիւս։ ՚Տախտակ քառայարոյց. որ 'ի չորս փայտից վերայ էր եդեալ. և այծն 'ի վերայ խաղայր ... և կամ կառք էր լծեալ և այլն. Լծ. փիլ։

ՔԱՌԱՆԻԻԹ, ոյ. ա. գ. } Որ ինչ է 'ի
ՔԱՌԱՆԻԻԹԵԱՑ, եաց. } չորից նիւթոց կամ 'ի տարերաց կամ 'ի կողմանց. քառակերպ. ՚Կառք քառանիւթ որովհետա. Սիւն. փող խչ։ ՚Ստեղծեր զմարդն 'ի հող տէրունոյ՝ բաղադրութբ 'ի քառանիւթոյ։ Առեր մարմին 'ի քառանիւթոյ. Գնձ։ Իսկ յասէլն, ՚խորհուրդ քառանիւթ ուսուցն. Նար. տաղ. հայի 'ի չորեքշաբաթի օր ստեղծման լուսաւորաց։ ՚Քառանիւթեայ չնչակիր լրութիւք երեւեցաւ։ Զմեր քառանիւթեայ մարմնոյ էած ինքեամբ։ Սկսանին սաղմնոք չորք ըստ քառանիւթեայ բնութեան։ Քառանիւթեայ մարմինն 'ի կուսէն. Պիտ։ Ցհ. իմ. էկեղ։ Խոսր։ Տօնակ։ ՚Խնկեալ ... աղացմամբ քառանիւթեացն առնելով խառնուած (հոտոց անուշից 'ի զանազան ինկոց). Սկեւ. լմբ։ ՚Գետ քառանիւթեայ. Նար. տաղ։

ՔԱՌԱՆԿԻՒՆ, կեան. ա. գ. }
ՔԱՌԱՆԿԻՒՆԻ, նւոյ, նոյ. եաց. նայց. } Τετράγωνος. Quadrangulus, quadratus. Ունօղ զչորս անկիւնս. չորեքանկիւնի. քառակողմ. քառակուսի. քառաձև. փէօրթ քէօշէլի. փէօրթ քէօշէ. չորքոշէ. ՚Օրհնեալ ես փայտ սուրբ ... քառանկիւն տախտակի կանգնեալ զքառանկիւն սեղան խաչին։ Տաճար մի քառանկիւն։ Քեզ քառանկիւն կողմ աշխարհին՝ անտեսաբար երկրպագեն. Անյ. Յոհ։ Շար։ Արծր. է. դ։ Ցմ. որբ։ ՚Տարածումն յատակաց գետնոյն կառուցման... 'ի կայս քառանկիւն կերպի հաստատեցաւ. Նար. խչ։ ՚Ներկէ զեղջիւր քառանկիւնի խաչիս. Շ. Յոհ։

Որպէս Ձև երկրաչափական, և համեմատութիւն թուաբանական. ՚Ոչ կարօղ է ասել զեռանդիւնեացն զձև՝ քառանգիւնի։ Զեռանկիւնին և զքառանկիւնին. Կիւրղ. գանձ։ Անյ. պորփ։ Արիստ. որոց։ ՚Քառանկիւնի գործեալ. վասն զի ամենայն թիւ յինքեան բազմապատկելով զքառանկիւնի թիւն բացկատարէ. որպէս, հնգիցս հինգ քսան և հինգ. Սահմ. ծէ։ ՚Ի թիւս՝ աւելորդ (կամ կոճատ) քառանկիւնի. ա. դ. ե. է. թ. ժա. և այլն։ Ուղղորդ քառանկիւնի. ա. դ. թ. ժզ. իե. լզ. և այլն. Սարկ. տոմ։ ՚Ի չորից քառանկիւնաց։ Իսկ քառանկիւնոյն նոյնպէս հնգերորդն 'ի միակէն։ Երկոտասանիցն թիւ բաղկանայ յառաջնոցն յերկուց քառանկիւնեաց՝ 'ի չորից և յինունէն. Փիլ. լին։

ՔԱՌԱՆՄԱՆ. ա. Քառաձև. քառակերպ. քառաթև. ՚Իգին քառանման պատկառելի քոյին տեսութեն. Նար. խչ։

ՔԱՌԱՇՈՒՐԹՆ. ա. Որոյ իցեն քառեակ շրթունք՝ եզերք՝ ծայրք՝ եզերք. ՚Իսկ ըզգիմաց դրանդեացն գիրս՝ պէտնչելի քանդակագործեալ քառաշուրթն զարմանազան, և այլն. Նար. խչ։

ՔԱՌԱՊԵՐՃՈՒԹԻՒՆ. գ. Քայուն կմ քառամանեկի պերճութիւն, զարդ. փառաւորութիւն. ՚Վերաբերեալ ընդ քառապերճութեան լանջացն զոյգնահաւաք աւանդս ուղղութեան. Նար. լգ։

ՔԱՌԱՋԱՀԵԱՆ. ա. Ունօղ զչորս կմ 'ի չորից կողմանց ըջահս. լուսափայլ. բազմալոյս. տիեզերալոյս. տիեզերաքարոզ. ՚Քառաջահեան տաճար. Գնձ։

ՔԱՌԱՌԱՋ. ա. } Որոյ են չորք ա-
ՔԱՌԱՌԱՋԵԱՑ. } ռաջք. բաժանեալ 'ի չորս առաջս կամ 'ի թևս և յանկիւնս. ՚Ցեղեմարուցիւ աղբերէն յառաջեալք՝ ըստ քառառաջ վտակացն յարձակման։ Գնդին միայնոյ թիւ քառառաջ ըստ եզակացն 'ի սմա. Երզն. լ։ Տող։ ՚Ի քառառաջս (կամ 'ի քառ առաջս) նորօք պճնեալ պաճուճեաց. Նար. խչ։ ՚Եր անդ յնաբար վէմ հաստատեալ իբր քառառաջ. Եղիշ. ծն։ ՚Քառառաջեայ (կմ. քառակերպեան) աթոռ խաչիս է բազմական. Շ. ոփ. Յոհ։ ՚Սրովբէաթիւ քառառաջեայ չորեքկերպեան անօթս խաչիս. Նար. խչ։

ՔԱՌԱՍԱՅՐ, ի. ա. } Որոյ իցեն սայրք
ՔԱՌԱՍԱՅՐԵԱՆ. } կմ բերանք չորք.
ՔԱՌԱՍԱՅՐԻ, րւոյ. } որպէս տէգ, և սուսեր սրգաձև. ՚Խոցեալ ընա քառասայր սլաքաւ զօրեղ այս զինու։ Նար. խչ։ ՚Սուր քառասայրի։ Հրաշաղէն քառասայրի. Գնձ։ Զքր. կթ. խչ։ ՚Սուր ամծամուխ ... քառասայրեան գոլով բերանաւ. Նար. խչ։

ՔԱՌԱՍՆԱԹԻՒ. ա. Քառասուն թըւով. քառասուն. Գրրգ. ՚Քառասնաթիւ վըկայից կամ մարտիրոսաց կամ սրբոց. Թէոփ. խ Դ։ Գնձ։ Տող։ ՚Բուրաստան ծաղկազարդ՝ քառասնաթիւ ծաղկանց զարդարեալ. Թէոփ. խ Դ։ ՚Ի յանապատ հոգւով վարէր, քառասնաթիւ աւուրս պահէր։ Որ եօթնեակ քառասնաթիւ աւուրքք յանկեաց զհայր ածութեանց. Շ. խոսք։ Ճշ։

ՔԱՌԱՍՆԱՀԱՍԱԿ. ա. Ունօղ զքառասուն հասակս. ՚Բոյս ... քառասնահասակ ... պարարտացեալ անփուտ ցորենոյ. Թէոփ. խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆԱՂԻ, ղւոյ. ա. Որոյ աղիքն կմ լարքն են քառասուն. ՚Խօսիմ նուագարանօք քո, զոր կամեցար քառասնաղեա նորոգել. Թէոփ. խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ, մէի, ից. ա. } Τεσσαρακονταετής, τοότης, τεσσαράκοντα ἐτῶν. Quadraginta annorum. Ունօղ զամս քառասուն. քառասուն ամաց. քըռքընն փայլա. գըրգ օնըծլիքլ, գըրգ եաշընդա. ՚Իբրև լցաւ նմ քառասնամեայ ժամանակք։ Քառասնամեայ ժամանակ կերակրեաց զնոսա յանապատի։ Քառասնամեայ էի ես, յորժամ առաքեաց զիս Մովսէս. Գծ. է. 23։ ծզ. 18։ Յես. ժդ. 7։ ՚Քառասնամեայ էր յերբունթէ։ Քառասնամեայ աւուրքք ժուժկալեալ։ Քառասնամեայ կալն. Եւս. քր. ա։ Պիտ։ Կոչ. ծէ. և Գէ. էս։ ՚Քառասնամենիւ հաշիւ յարականութիւն։ Եւ զայլս 'ի քառասնամենից մինչև 'ի յեօթանասունս. Փիլ. եւ. ը. 49։ Եւս. պտմ. է. 20։

ՔԱՌԱՍՆԱՄՈԼ. ա. Ամոլք իմն երեեալ քառասուն անձինք միաբանք, միաշունչք ընդ. լծով քնի գնօղք զուլս իւրեանց. ՚Լինն եղեալ անդս մանի, և հերկեալ երեեցա քառասնամոլ եզանց. Թէոփ. խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆԱՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Քառասնամեան գոլն. հասակ քառասուն ամաց. ՚Հարստանիք և ամուսնութիւն ժամու խմառնոյն քառասնամութին. Փիլ. լին. դ. 154։

ՔԱՌԱՍՆԱՇԱՌԱՒԻՂ, կամ աւղ. ա. Ունօղ զքառասուն շառաւիղս (լուսոյ, կմ տնկոյ). ՚Քառասնաշառաւեղ լոյս այս 'ի լճէ ջրոյ ծագեցաւ 'ի սիրտս տօնասիրաց. Թէոփ. խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆԱՇԱՐ. ա. Եղեալք 'ի միում շարի քառասուն թուով. գումարեալ 'ի քառասնից. ՚Տեսաք տէր զքառասնաշար անդամս մեր, զի միոն խեղեալ էր, և ոչ ուղղեալ։ Հիւսեցաւ քառասնաշար ծոյլ շղթայն, որով կապեցաւ թշնամին։ Քառասնաշար արեգակունք. Թէոփ. խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆԱՊԱՀ, ի, ից. ա. Որոյ անվնէպ պահէ իցէ զքառասնորդական պահս. ՚Հրամին առն քառասնապահից 'ի մայ ձաշակել. Կանոն։

ՔԱՌԱՍՆԱՊՍԱԿ. ա. Որ ինչ հայի 'ի քառասուն պսակս սրբոց քառասնից, նման պսակաց նոցա կամ նց պսակելոցն. ՚Եկայք տօնասէրք, տօնիւս այս քառասնապսակ պսակեսցուք. Թէոփ. խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆԱՋԱՀ. ա. Որոյ իցեն ջահք քառասուն. ՚Լոյս քառասնաջահ լուսաւորելով զսիրտս տօնասիրաց։ Ի քառասնաջահ լապտերաց լուսաւորեսցուք։ Ի մէջ սառուցեալ ծովու լապտերս քառասնաջահ պայծառացեալ մարմինք նոցա. Թէոփ. խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆԱՋՈՎ. ա. Ջովացեալ քառասուն շառաւիղօք կամ ձիւղովք. ՚Գետն արբուցանելով աճեցուցէ զքառասնաջով արմատն. Թէոփ. խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆԵԱԿ, նեկի. գ. ա. Քառասուն թիւն. քառասուն մի. խ օր. և քառասնօրեայ. ՚Ապա քաղցեաւ, այսինքն յետ քառասնեկին լրման ... Տէրն յայտնեաց նըմա զքաղցն 'ի կատարումն քառասնեկին։ Եւ 'ի լընուլ քառասնեկին՝ ըզկերակուր խնդրէր վերջին. Շ. մթբ. և խոսք։ ՚Ասա

յիշէ զաւուրն քառասնեակ պահոցն։ Կեն_ դանաարուեթիւն քառասնեակ. Նխ. օրէն։ Փիլ. լին։

ՔԱՌԱՍՆԵԱՑ. ա. Քառասնաւթիւ. քա_ ռասուն. Զինչ իցէ խորհուրդ քառասնեայ աւուրցն. Ոսկ. գծ։

ՔԱՌԱՍՆԵԿԻ. } գ. ա. Նոյն ընդ Քա_
ՔԱՌԱՍՆԵԿԻՆ. } ռասնեակ, կամ հո_ ղովականն նորա. Ի լրումն քառասնեկի ա_ ւուրցն վերացաւ յերկինս։ Ի լման քառա_ նեկի աւուրն. Ը. Ընդհ։ Նչ. Եղէկ։ Այսօր օրհնութի յամենեցունց՝ պսակողին զձեզ, զձեզ քառասնեկին, եւ. Տօղ։

ՔԱՌԱՍՆԵՐԵԱԿ, րեկի, կաց. ա. գ. Քառասներորդ. քառասնեակ. եւ Քառասա_ նորդք. (վերպակաւ գրի եւ Քառասներրեակ). Զփրկչին երիցս քառասներեկօք յանդի_ մոն առնել զմեզ ող նշանակէր... Եւ այսպէս երիւք քառասներեկօք յերիս ծնունդս մեր, եւն. Արշ։ Կոչի առաջաւորք, զի առաջա_ ւոր է քառասներեկին ... 'ի պահս քառա_ սներեկին։ Երկրորդ քառասներեակն սկիզբն առնու յերկրորդ շաբաթու երկշաբաթոյն. Կամրջ։ Ճ. Բ։

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ. ա. Τεσσαρακοστός. Quadragesimus. Վերջինն 'ի քառասուն թիւս. տասանաներորդ. Գըրգընճը. Ի քա_ ռասներորդի ամի։ Ցամի չորեքհարիւրորդի եւ քառասներորդի։ Ցամին հարիւրորդի քա_ ռասներորդի երրորդի. Թուոց։ Օրէն։ Գ. Դգ։ ա. Դ։ Ի հարիւրորդէ քառասներորդէ ս_ ղոմոնիադէն սկսաւ տիրել. Եւս. Քր. Ա։

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴՔ. գ. Τεσσαρακοστά. Quadragesima. խս. Quaresima. Քառասնորդք. պահք քառասնօրեայ. աղուհացք. Ձեղագ. գէօյիւր ուրուծ. Եթէ ոք զքառասներորդսն ոչ պահեսցէ։ Զայս կարեւոր պահս քառա_ սներորդաց եւ որդին ող վասն մեր պահեաց։ Զնբ քառասներորդսն սրբապէս պահելով։ Զաւուրս քառասներորդացն ուժգին պա_ հօք։ Ի նբ քառասներորդս պահոց. Կանոն։ Մանդ։ Ճ. Բ։ Փարպ։ Ցհ. ԽՍ. ապ։

Ասի եւ զմիջոցէ յինանց. զի որպէս խ ա_ ւուրք են պահոց ցծաղկազարդ, նոյնպէս եւ խ աւուրք են 'ի զատկէ ցհամբարձումն. Ի նբ քառասներորդս զատկին, եւ մինչեւ 'ի նբ պենտեկոստէ. Ցհ. ԽՍ. ապ։

Եղ. եւ յոգ. ա. իբր Քառասնօրեայ. Զինչ խորհուրդ քառասներորդ պահոցն։ Զնբ եւ զերեւելի պահոյն քառասներորդայն լուծա_ նեն. Արշ։ Մանդ։

ՔԱՌԱՍՆԵՔԵԱՆ կամ քին, նեցունց. ա. գ. Քառասունքն առ հասարակ եւ մի առ մի. տասանանոյ. Գըրգը փս. Քառասուն մը_ տաք 'ի հանդէսս, աւէրն, քառասնեքինս եւ պսակեալք լիցուք 'ի տեառնէ. Բըս. Խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆՈՍՏ. ա. Ունօղ զոստս քառա_ սուն. քառասնաշառաւիղ. քառասնաճիւղ. Այսօր ժողովեալք ըստ քառասնոստ ծա_ ռիւս այս 'ի ժամանակիս ապաշխարութե։ Զարդարեցաւ ծառն քառասնոստ ամենայն ծաղկօք. Թէոփ. Խ Դ։

ՔԱՌԱՍՆՈՐԴ, ի, աց, ա. գ. } Տ. ՔԱ_
ՔԱՌԱՍՆՈՐԴՔ, դաց. } ՌԱՍՆԵ_ ՐՈՐԴ, ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴՔ. Ցամին քառա_ սնորդի սկսանելոյ թագաւորեաց։ Ի քա_ ռասնորդի եօթներորդի ողոմպիադին. Եւս. Քր. Ա։ Հանել 'ի գլուխ զնբ քառասնորդսն։ Քառասնորդայն պահոց։ Պահոցն քառա_ սնորդաց աւուրք. Արծր. Ջ. 5։ Փարպ։ Ը. Ընդհանր։

ՔԱՌԱՍՆՕՐ, ի, աւուրք, րց. գ. Քա_ ռասուն աւուրք. քառասնօրեայ ժամա_ նակ. Ի սպառնալեացն եղաբէլին՝ փոխեա_ պահօք քառասնօրին. Ցն. որդ։ Ցառաջ_

նում քառասնաւուրսն անդադար հոսմունք արկածին եղեն. Փիլ. լին. Ի. 29։

ՔԱՌԱՍՆՕՐԵԱՅ, րէի, ից. ա. Τεσσαρακονθήμερος, τεσσαρακονταῖος, եւն. Ունակ քառասուն աւուրց. որ լինչ հայի 'ի միջոց խ աւուրց. տասանսն աստր կամ օրան. Գըրգ կիւնըլիւր. Տղայ քառասնօրեայ բառնի 'ի գիրկս ծերունոյն. Շար։ Հանձեցաւ զոր_ ղոյան սանդիասյս եւ քառասնօրեայն վերա_ կոչել յօրհնաբանութի. Պիտառ։ Քառա_ սնօրեայ գալուստ տեառն 'ի տաճարն։ Քա_ ռասնօրեայ (գոլով) պատուիրանապահեալ. Ճճ։ Քառասնօրեայ պահոցն։ Պահօք քա_ ռասնօրեայ։ Պահզք քառասնօրէիւք. Մանդ։ Ե Ճ. Բ։ Շար։ Մխ. ատ։ Քառասա_ նօրեայ ժամանակ, կամ ժամանակս. Ը. Տօթ։ Արծր. Է. 5։ Պահեաց քառասնօրեայ աւուրքք. Ը. Բղբ։ Երկնաչափքն քառասա_ նօրեայ գնացք աստղին զպիրեալ զօտին ան_ չէն. Մխ. այրէքան։

ՔԱՌԱՍՆՕՐԵԱՑ. ն. Զաւուրս՝ Խ աւուրս՝ ցաւուրս քառասուն. Պահելով քո քա_ ռասնօրեայ։ Ընձոչուկ լինելով քո քառասա_ նօրեայ։ Եւ ոչ ըստ մեզ քառասնօրեայ լրմամբ յորովայնին. Շար։ Ը. Տօթ։

ՔԱՌԱՍՈՒՆ, սնի, ից. ա. Τεσσαράκοντα. Quadraginta. խս. Quaranta. Քա_ ռիցս կամ չորիցս տասն. տասանսն. Գըրգ, չէհիւ, չիւ. Զքառասուն տիւ, եւ զքառա_ սուն գիշեր։ Եւ եղեւ յետ քառասուն աւուր։ Իսկ եթէ գտցի անդ քառասուն. եւ ասէ. ոչ կորուսից վասն քառասնիցն։ Եւ էր խառ_ հակ ամաց քառասնից։ Լցան նորա աւուրք քառասուն։ Զայն ամս քառասուն։ Քա_ ռասուն՝ միով պակաս՝ արբի (այսինքն լԹ). եւն. Տիրեաց ամս երկու ընդ քառասնիւ (կամ քառասնիւ. այսինքն խբ)։ Եւ եւ քաղաքս ինն ութ առ քառասնիւք (այսինքն խը). Եւս. Քր. Ա։ Փիլ. Քն. ծէ։ Քառասուն թիւք 'ի հինգ ութից աւարտի. Արիստ. Դրբ։ Քա_ ռասունքս զբերս հալածեցաք, եւ արդ 'ի միում առնէ քառասունքս ընդէր երկըն_ չիմք։ Ով նբ քառասունք։ Ով սբց քա_ ռասնից (մանկանց սեբաստիոյ). Թէոփ. Խ Դ։ Շար։ ՃՃ։ Քառասուն քառասուն զպահքն լուծանել, այսինքն 'ի խ աւուրս միանգամ. Խոսր։

Ցայանի են եւ կարծեցեալ բարդութիւնքն Քառասուն եւ հինգ, կամ եօթն կամ ինն. Քառասուն հազար. Քառասուն եւ մի հա_ զար. եւն։

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՒԻՆՆԿԱՆԴՆԵԱՆ. ա. Որոյ չափն է քառասուն եւ ինն կանգուն. Ցօ_ ժարուն է ԽԹունէինդքառասունեւիննկանգնեան բարձրութ զբոց հնոցին բորբոքելոյ. Թէոփ. դհ։

ՔԱՌԱՎԱՆԿ. կմ վանդ, ի, ից. ա. Ցօ_ դեալ 'ի չորից վանկից կմ 'ի քառեակ փաղ_ առութեց. Եռավանդ անունն, եւ կամ քառավանդն։ Երկավանդքն եւ եռավանդքն եւ քառավանդքն. եւ մի ըո միջէքն. Երզն. քեր։

ՔԱՌԱՎՏԱԿ, ի. աց. ա. Որոյ են վը_ տակք կամ առուք եւ հոսանք չորք. Արբու_ ցին տիեզերաց զքառավտակ աղբիւրն եդե_ մայ։ Արբուցանելով քառավտակ բղխմամբ զընդհանուր տիեզերս։ Գնացիք զետոց քա_ ռավտակք 'ի յադենայ. Շար։ Տօղ։ Քան_ զի սերովբէն բոցեղէն սրովն՝ քառավտակ հոսէր զհուրն. Տօղ. տօնփրոյ։

ՔԱՌԱՎՏԱԿԵԱԼ. Նոյն ընդ վ։ Դնջ։

ՔԱՌԱՏԱՐԵԱՆ. ա. Որ է 'ի քառից տարեաց. քառամնիւթ. Զքառատարեանն բնութիւն մեր յինքեան անձառապէս բերե_ լով մերովս կերպացեալ վն մեր. Զքր. կզ։

ՔԱՌԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. } Քառակերպ.
ՔԱՌԱՏԵՍԼԵԱՆ. ա. } քառաձեւ. քառա_

անկիւն. քառաթեւ. եւ ծաւալեալ 'ի չորս (որ_ պէս նաւակ). Ձեւացեալ քառատեսակ նբ նշան։ Ընդ քառատեսակ ձեւացեալ անկիւնս յերկրի, ով քառատեսակ նբ նշան. Թէոդոր. խչ։ Կամ թէ զառաքելականն քաւութիւնա_ բեր, եւ նոյն ինքն քառատեսակ. Անան. եկեղ։ Գիր նկարեալ 'ի դէմս երեսաց գոյութեն դիմաց քառատեսակ քարտեսի. Նար. խչ։ Կազմեցին եւ պատրաստեցին սեկեղեցւոյ ձու_ լածոյ՝ քառատեսակ յօրինմամբ զձեւ տեսա_ կի ածեանն խաչի. անդ։ Տախտակ մատե_ նագրի. եւ տպագիրն քառատեսլեան. Տօղ խաչի։

ՔԱՌԱՓԱՂԱՌԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ զչորս իրս փաղառէ՝ 'ի միասին առնու կամ փակէ ընդ իւրեւ. Միափաղառական գոլ. որդոն՝ կենդանի հանրականապէս առնուլն... ապա թէ ոք ասէ, թէ պատահումն քառա_ փաղառական գոյ. Անյ. որոշ։ Ուր 'ի լա. դնի յումեմնէ եծ. այսպէս. Քառափաղա_ ռական՝ նոյնպէս եւ միանուն է, այսինքն բազմաբար է փաղառեալ զտեսական յինքն. զայս պատահումն անուն քառափաղառա_ կան չասոյ տեսակին եւ անհատին, զի չեն եւ չասին սոքա քառափաղառական ։։

ՔԱՌԱՔԱՑԼ. Տ. ՔԱՌՈՏԱՆԻ. Իբր կենդանի անձնաւոր զչնչականն քառաքայլ պարտեաց. Նար. մթէ։

ՔԱՌԱՔԱՆԱԿԵԱՆ. ա. Ունակ չորից չափմանց քանակութե. ընդ չորս կողմանս տարածական. Քառաքանակեան շրջանա_ կուբ ... երագեցին եւ յառաջեցին. Նար. խչ։

ՔԱՌԱՔԵԱՑ, քեցի. ցաց. ('ի Քառ, եւ Աք. թ. այսւ.) Տ. ՔԱՌՈՏԱՆԻ. փէօրթ այաք_ լը. Τετρασκελής. Quadrupes, quatuor crura habens. Հարկ է զմարդն ոչ գոլ քառա_ քեաց, որ է Ճչմարիտ. հարկ է զմարդն գոլ քառաքեաց, որ է սուտ. Անյ. պերիարմ։ Վայ_ րենի ամեհութիւն քառաքեաց երիվարաց. Երզն. լո։ Ձի ըստ տեսակի՝ քառաքեաց, ըստ սեռի կենդանի. Ոսկեփոր։ Ախոռ ձիոյ նմանին, քանզի քառաքեաց է եւ սխտ իբր ձի. Փիլ. այլաբ։ Սովորանիչ առնել զքառա_ քեայն ձի. Պիտառ։ Ցաղթէ այնոցիկ՝ որք հեծեալ են յախտս քառաքեացս. Վրդն. ծն։ Որ եւ նոյն հեծանի իբր յերիվար 'ի քառա_ քեաց յախտս՝ ըստ օրինաց զնոսին կար_ դելով. Վահր. յոր. ըստ Եփր. Բգ։

ՔԱՌԵԱԿ. եկի, կաց. ա. գ. Τετράς. Quaternio, quaternarius. Քառ. չորք. եւ Թիւն չորրորդ. Ոչ գործեցի ըղձոյն կրկին, քա_ ռեակ՝ զերկուս, տասն՝ ըղձնդին։ Ով քա_ ռեակ մանեկաւ նշուլափայլ մաքուր ուլանցն յեռամանր. Ցն. որդ։ Նար. խաւ։ Ի թիւս քառեակն պատուեալ է։ Զքառեակն պա_ տուեցին. իսկ քառեակն՝ 'ի չորից տարերց մեզ գոյանալ. Փիլ. Խմաստ։ Մագ. Ե։

ՔԱՌԵԱՄ, զքառեամ. գ. Քառամեայ ժամանակ. զամս չորս. Իբրեւ երեամն ան_ ցանիցէ, եւ 'ի քառեամն ելանիցէ. Ոսկ. Ի. փիլ. Զքառեամ անարգաբար թագաւորեալ. Խոր. Գ. 56։

ՔԱՌԵՌԱԿ, ի, աց. ա. Քառիցս եր_ րեակ, կամ երիցս չորք. Ժբ. Ցաղագս աշ_ ւընջեան ... քառեռեակ անձնապէս զուար_ թատես զմիջամոյթեալդ վարէ. Շիր։

ՔԱՌԵՐԱՆԳ. ի, աց. ա. Որ ունի ե_ րանգս չորս. Զքառերանգ նիւթս զարդու_ արքունական Ձեռնարանիս, զիշխանականին առեալ մատուցս. Սկեւ. լմբ։

ՔԱՌԸՆԹԱՑ. ա. Չորք 'ի միասին ըն_ թացօղք. եւ Քառատանի. Քե զարագեալն 'ի Ձեւս օգայինս 'ի քառընթաց կենդանիս տեսաք. Նար. խաւ։

ՔԱՌՈՎՆ. գ. յն. խաւոն. Χάρων. Cha-

ron. Առաւաջելեալ նաւավար գծոխոյ՝ որ ասի մակուկաւ անցուցանել զոգիս յափն կոյս երից գետոց սանդարամետաց. *Տաճարն քառոմնի և իւեւոյ՝ ծաղկերանգքն և աստեղանկարք. Անան. էխէ։

ՔԱՌՈՏԱՆԻ, նւոյ. նեաց. ա. Τετράπους. Quadrupes. Չորքոտանի. և Որ ինչ ունի չորս ոտս՝ նմանութեամբ. *Քառոտանին... որ չորս ոտս ունին. Պորփ։ *Ընդ քառոտանեաց մաշկու եմ փակեալ։ Քառոտանեաց մաքրից և անմաքրից. Նար. Ի. և ԿԷ։ *Ոտնաւորս սահղծանեն վեցոտանիս, և քառոտանիս. Երզն. ՟Է։

ՔԱՌՈՐԴ, ի, աց. ա. Չորրորդ. քառեակ. Τέταρτος, άρτη, τον. Quartus, a, um. *Քառորդն՝ երրորդին է յայտնագոյն։ Ցորս ու 'ի քեզ քառորդ վռակ՝ յորդահոսան գետ հոլովի. Անյ. պորփ։ Շ. Եդես։ *Ի յեփրատայ պարագրելի՝ որ յա գինայ քառորդ հասի. Շ. Վեպ։

Եւ Մ. որպէս Չորրորդ. և Չորիցս. Τετάρτως. Quarto. τετράκις, quater. *Քառորդ՝ զպարտութի եգիպտացւոցն յայտնապէս 'ի մէջ բերէ. Փիլ. էլ. ՟ա. 2։ *Մակրայ՝ թուոց յատկական, երկիցս. երիցս, քառորդ. Թր. քեր։

ՔԱՌՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՉՈՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. *Փոխանակ սոյ երրորդութեն քառորդութի անվայելուչ տարօրինապէս խորհեցան. Սանահն։ և Ոսկեփոր. իբր յամթանակէ։

ՔԱՌՈՒՆԱԿ, ի, աց. ա. Ունող զթիւ չորս. քառեակ. *Սերովբէիցն բարձրութիք... քառունակ թևօք պարփակեալ զինքն. Մագիստ։

ՔԱՌՍԱՅՐԵԱՆ. Տ. ՔԱՌԱՍԱՅՐԵԱՆ. *Բարեբանեալ ես փայտ որ. հրաշալին քառասայրեան՝ անեղին արեամբ. Զքր. կԲ։

ՔԱՌՕՐԵԱՅ. Տ. ՉՈՐԵՔՕՐԵԱՅ. *Զինչ քան զմեռելուն քառօրեայն գիոյ՝ առ կենդանութի մեզ անյուսագոյն։ Ոչ քառօրեայ, այլ բազմամին, մեռեալ հոգիս է 'ի մարմին. Յհ։ որոտ։

ՔԱՍԻՈՓԷ. որ և ԿԱՍՍԻՈՊԷ. Κασσιοπή. Cassiope. Անուն կնոջ կարգեալ ընդ հիւսիսային աստեղս. *Զկուռս հպեալ անդրոմիդեայ, և նա հսկեալ քասիոփեայ. Շնր։

ՔԱՍՂԵՒ. գ. Ամիս եբրայեցւոց, որ թ անշարժ տումարին առ թարգմանչօք համեմատեր արէ ամսոյն հայոց, և նոյեմբերի հռովմայեցւոց։ Նէեմ. ՟ա. 1։ Ի. Մ. ՟ա. 9։ Ժ. 5։ Զաք. Է. 1։

ՔԱՍՔՆԵՄ, եցի. ւ. կմ ՔԱՍՔՆԻՄ, եցայ. յ. Δάκνομαι. Mordeor. (որ են խածանիլ, կծանիլ.) գրի և ՔԱՍՔԱՆԵԼ. Քստմնիլ իբրև 'ի խածուածոյ կմ 'ի կծանելոյ. խորշիլ. խրտչիլ. հարթչիլ. սարսնուլ. Ֆշաֆաղիլ, ֆաշ–իլ. Բեռսիլ. Իւրֆմէֆ, կիծիֆընմէֆ. *Ոչ թշնամանօք և ոչ հարուածովք և ընչից յափշտակութբ քասքնիցեն. Ոսկ. Մ. ՟ա. 18։ *Մի տայք իշխանութի քնոյ, քասքնեցէք, և փախերուք դուք 'ի նմանէ։ Առ զթագաւորութիւն առ'ի նմանէ, և ոչ քասքնեաց նա յայսմանէ. Եփր. ծն. և այլն։ *Անուամբ իժիցն առաւել իմն քասքնէին. Ոսկ. Ես։ *Այլ և ս քասքնելի 'ի միտս անցեալ յամենաչարս ճանաչի 'ի տեղւոջ. Պիտ։ *Գիտելով զճշմարտութի աւետարանին՝ քասքնէր։ Մի քասքաներ, յորժամ 'ի սկեաս խրատուն հարկանէ զքեզ դաւաղանաւ հայր քո. Լմբ. պորգ. և այլն։

ՔԱՍՔՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ քասքնիլ կամ կնճռիլ. խրտուցանել. թըլթուեցուցանել. Երես Բեռսեցնել. *Զոր օրինակ վէրք զերեսս քասքնեցուցանեն, նոյնպէս և մեղք զոգիս. Ոսկ. Ես։

ՔԱՍՔՆԵՑՈՒՑԻՉ. ա. Քստմնեցուցիչ. սարսուցիչ. Խրթնցնօղ. *Դժոխմնկերագոյն խմն... կարի յոյժ քասքնեցուցիչք առ 'ի լսել. Պիտ։

ՔԱՏԱԿ, ի, աց. գ. (լծ. թ. քեզմ, քէփա. յն. քատա, որ է ըստ.) Նմանութիւն. ձև. համեմատութիւն. օրինակ. (այլ 'ի բարդութեան լինի ա. նման. համագոյն. համեմատ.) *Նոյեան տապանն եղև քատակ քեզ 'ի հնումն. Տօղ յհ. Եղիօր հեծման արքայի։ *Անծանց գիմաց քատակիւ. Ցիշ. սոկ. յհ։

ՔԱՏԱԿԱԳԷՍ. Մ. Ցար և նման. միօրինակ. համեմատաբար. *Որոց հանդէսք ներանձինիցն բոլորական քատակապէս 'ի զարդս պաճուճանաց. Պիտ։

ՔԱՏԱԿԵՄ, եցի. ն. Նմանեցուցանել. ձևացուցանել, համեմատել. յարմարել. և կր. իբր. յ. Նմանիլ. համեմատիլ. *Եդեալ լինի նահատակացն մրցանակն, որք քատակեն զբնութիւն։ Զայս զկարգ հարկաւոր է քատակել ըստ ամենայն իրաց աշխարհիս. Փիլ. լին։ *Յոմանց... կուրաց քատակեցելոց յաղագս գունից չորաբանիցելոց. Սահմ. ՟ա։ *Սեռ նիւթում քատակեցաւ։ Պղատոնիսս մերային քատակեալ։ Ցամենայն բաժանման ն'լ է և էջ. որք քատակեցան անհատի և բազմութեն. Անյ. պորփ։ *Պատկանեալ քատակեր իւրաքանչիւրոցն ձայն ըստ տեսակի յատուկ. Մագ. ՟ղէ։ *Լեառն սեպուհ՝ լերինն ձիթենեաց քատակեալ. Երզն. լա։ *Ի մարդկանէ ով քատակեալ՝ որպէս պայծառ արփւոյ նմանեալ. Շար։ և ՃՃ։

ՔԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Նմանութիւն. յարմարութիւն. *Ցոյժ տպաւորագոյն քատակութբն փոխանակ պղանոյն շղաքերի երևեալ հոգին որ։ Քատակութի ամպոյն վկայեաց զնը մարմինն. Թէոդոր. խւ։ Ճ. Գ։

ՔԱՐ, ի, իւ կամ րամբ, րինք. րանց, ամբք. գ. Λίθος. Saxum, lapis. Վէմ. ապառաժ. սալ. պնդագոյն գոյացութիւն հողոյ. թար. Բաշ, գայա, տէնի. հէճր. *Եղև ապիւան 'ի տեղի քարի։ Առ 'ի քարանց տեղւոյն, և եդ ընդ սնարս իւր։ Կուտեցէք քարինս։ Անգործ քարամբք շինեցաւ։ Քարկոծեցին զնոսա քարամբք։ Հարկանիցէ քարիւ, կմ բռնցի։ Զի մի երբէք հարցես զքարի (այսինքն ընդ քար) զոտն քո։ Եթէ դոքա լռեսցեն, քարինքդ աղաղակեսցեն։ Կարող է Ած 'ի քարանցս յայսցանէ յարուցանել որդիս աբրահամու. ևն։ *Եքինոս խեթի ընդ քարիւն, և մածնու կայ 'ի նմա. Վէյօր. Է։ *Քարով զբերանն ջախջախեցին. Հ. Կւլիլ։

ՔԱՐ. Ակն պատուական. գոհար. Փիրուզէր, Կէնհէր. Ճէւհէր, Ճէվահիր. *Եդիր 'ի գլուխ նորա պսակ 'ի քարէ պատուականէ. Սղ. Ի. 3։ *Մթեր ոսկւոյ և արծաթոյ, և քարանց պատուականաց. Խոր. ՟ա. 23։ *Ոչ քարանց պայծառութիք և շնորհք. Ածաբ. կէպր։ *Տափելի է ոսկի և քարինք։ Ցոսկւոյ անտպականութէ, 'ի քարանց ճաճանչաւէտ տակութէ. Լմբ. խմ։

ՔԱՐԱԲԼՈՒՐ. գ. Որ ինչ է որպէս զբլուր քարեղէն. միաստանի ժայռ. ապառաժ լեառն. *Շինէ զքարաբլուրն՝ ապարանս արքայանիստ աշնանային։ Պարսպէ զքարաբլուրն 'ի պահպանութի ջրոյն. Արծր. ՟ա. 11։ *Ի մեծ և յանուանի գիւղաքաղաքն, որ ունի զքարաբլուրն մեծ բերդ. Մեսր. Եղէց։

ՔԱՐԱԲՈՒՂԽ. ա. Ի քարէ բղխեալ. *Նմա տաշտ՝ ձեռին իւրոյ ափ հանդիպեալ էր, և գինի ուրախութեն՝ քարաբուղխ յստակ ջուրն. Բաբէլ. յհ. Դ։

ՔԱՐԱԳԱԳԱԹՆ, ի. ա. Որոյ գագաթն կամ կատարն է քարեղէն. քարագլուխ. *Պատուհեն միմեանց առ բարձրաւանդակի միոջ բլրով քարագագաթիւ։ Պատուհեն միմեանց առ բարձրաւանդակ քարագագաթն բլրին. Խոր. Բ. 4։ Ասող. ՟ա. 6։

ՔԱՐԱԳԻՐ. ա. Քարամբք ընդելուզեալ՝ որպէս նկար գրոյ. *Եւ ոչ զի իբրև սարդից բարակ անկեալ է քարագիր խշտիքն. Փիլ. նխ. Ի։

ՔԱՐԱԳԻՒՏ. ա. Ուր գտանիցի քար. *Գտեալ 'ի ներքսագոյն յատակս քարագիւտ տեղի գողգոթային. Պիտառ։

ՔԱՐԱԳԼՈՒԽ. Տ. ՔԱՐԱԳԱԳԱԹՆ. *Բանակեալ էր մերձ 'ի քարագլուխն։ Զքարագլուխն բնաւ ոչ իմացան։ Դէպ 'ի քարագլուխն փախուստ առնէին, (կամ դէմ փախստի 'ի քարագլուխն արարին.) և սկսան յանհաւասր բարձրութենէ վիժանցն 'ի վայր հոսիլ. Մագի։

ՔԱՐԱԳՆԱՑ. ա. Որ գնայ ընդ քարինս, կամ ընդ քարուտ և ապառաժ լերինս. *Քարագնաց արամբք՝ որք երկաթի ճանկօք ընդ ժայռս ընթանան։ Սորամուտք և քարագնացք ելին 'ի գլուխ ապառաժոտ լերին. Ոսող։

ՔԱՐԱԳՈՐԾ, ի, աց. ա. Գործօղ քարանց. քարահատ. գաղատոս. թաշճարծ. Բաշճի. *Տացէ տաշածո եւլուժի քարագործի։ Զինչ եղև քարագործն եւլուժի. Վրք հց. ծբ։ *Անդ գիպեալ ճարտարապետին հայոց՝ արդասոյ քարագործի. Ասող. Գ. 27։

ՔԱՐԱԳՈՐԾ. ա. Գործեալ 'ի քարանց. քարաշէն. *Ցօրինեալ քարագործ աւազամած կրագործութբ. Արծր. ՟բ. 11։

ՔԱՐԱԳՈՐԾ. գ. Λιθιάσις, λιθιάσιν. Calculus, calculo laborare. Ախտ միզարգելուն պատճառեալ 'ի քարանց. որ և ՄԻԶԱԳՐԱՒ. *Անկաւ յախտ ինչ, զոր քարագործն կոչեն, և այնպէս միզարգրաւեալ՝ չարաչար մեռանէր. Վրք ոսկ. Յ։

ՔԱՐԱԴԻԶ. գ. Դէզ քարանց. կարք կառակոյտ. *Սա զօրս անթիւս ժողովեալ։ ըստ քարադէզն կարկառեալ». Տ որք կարկառ արարին՝ մի մի քար ձգելով. Շ. Վեպ։

ՔԱՐԱԴՐ, ի. գ. յն. խարադրիոս. Χαραδριός. Charadrius. (վրիպակաւ գրի և Քաղադր, Քաղարդ, Քարարդ.) եբր. ինօֆա. Հաւ վայրենի, կամ թռչուն ոգեց՝ բարձր սրունիւք՝ գեղեցկեալ 'ի հեղեղատս. լինի մեծ և փոքր, և այն՝ պէսպէս գունով. ունի ձայն անախորժ. և է 'ի կարգէ գիշերահաւուց. կարծեալ լինէր առ նախնիս՝ բժշկական ունել ազդումն առ հիւանդս. որպէս և պլինիոս յարմարէ զայն այլում թռչնոյ. որ կոչի դալուկն, ἴκτερος, galgulus, galbula. *Արագիլ. և քարադր։ Զհաւալուսն, և զքարադր... զյոպոպ և զչիղջ. Ղևտ. ՟ժա. 19։ Օրէն. ՟ժդ. 18։ *Է թռչուն ինչ որ կոչի քարադր (կամ քարադրոս). համակ սպիտակ է. աղբ փորոյն բժշկէ զաչս շլացեալս... իբրև տեսանէ զհիւանդն (մահացու), դարձուցանէ զերեսս քարադրն. ապա թէ կենաց իցէ հիւանդն. պշնու ընդ նա քարադրն, և հիւանդն ընդ քարադր. և կլանէ քարադր (կամ քաղադր) զցաւս հիւանդին և զախտն, և տայր. Եղիշ. Բարոյ։ *Քաղադր զհիւանդուի բառնայ տեսլեամբ. Մխ. առակ. ճճ։ *Զքարադրէ ասեն, 'ի տունս թագաւորաց լինի, և 'ի հիւանդաց որ են մահու, դարձուցանէ զերեսն. և որ կենաց է, նայի՝ և քաղէ զցաւն. Վրթն. ծն։

ՔԱՐԱԴՐՈՇ, ի. ից. ա. Որ դրօշելով քանդակէ զքար 'ի նմանութեն մարդոյ կամ կենդանւոյ. *Որպէս քարադրօշիցն է տեսանել. քանզի առաջի կայ արուեստագիտին՝ կենդանւոյ ուրումն տեսիլ 'ի քարի ցուցանել. Նիւս. կազմ։

ՔԱՐԱԹՈՂ, կամ } ի,ից. գ. ռմկ. եւ
ՔԱՐԱԹՈԹՈՂ. } թարթօշ, թարթօշէկ, թարթափօշէկ. Ἀσκαλαβώτης, γαλεώτης, χωλώτης. Stellio, araneus mus. իտ. Tarantola. Ազգ մողեզի. կոճղագիւց փոքր՝ մկնաձեւ՝ սեւագոյն. թ. օթէլէր օղլուն. (որ 'ի լտ. ասի սարդ մուկն. որպէս և սարդն՝ ռմկ. ծածոկ ասի.) պ. թէարբէն. յորմէ թ. թէրբէն թէնէր. (զի թէնէր է կոճղագիւց, իսկ ծող է մուկն.) *Քարաթոշ և մողէզ և խլուրդ... քարաթոշ և մողէզ ասեն, քարամուտ եղք 'ի բերդս թշնամեաց: Կապեն դեղ՝ քարաթօշի արեամբ: Մեծ քարթոշ մի գիտ, և զմորթն առ. Մխ. առակ. ծծգ: Կոնոն: Վստ. ղղ: *Վիշապակ, ասեն՝ թէ լորտուն է, և կէսք զքարաթոթոշն ասեն: Մողէզք և կոճկղեայք, քարաթոթոշք. և բղդուռնք 'ի վերայ եկեալ կերան զորս նորա. Լծ. ֆիւ: Արծր. ա. 3:

ՔԱՐԱԺԱՅՌ. } ի,ից. գ. ա. Ὀδοὺς
ՔԱՐԱԺԵՌ. } πέτρας. Dens petrae. և πετρώδης, ἀκρότομος, petrosus, praeruptus. ('ի ժայռ, ժռռ. ռմկ. կէօպիւ. սրա. գըռա, գայալըգ, այսինքն ատամն ծակիչ.) Ապառաժ վէմ ցցուեալ որպէս զատամն. վասն որոյ և 'ի յն. լտ. կոչի՝ Ատամն վիմի: Իսկ որպէս ա. է Ապառաժուտ. ապառաժ. տես և ԺԱՅՌ. *Քարաժայռք յայսմ կողմանէ, և քարաժայռք յայնմ կողմանէ. ա. Թգ. ժդ. 4: *Յորժամ քարաժայռք (կմ քարաժեռք) և առապարք դիպեսցին վայրքն. Բրս. մրկ: *Քարաժայռքն (կամ քարաժեռայքն) բաժինս 'ի մարմնոյ նորա առնուին: Ցեզր քարաժայռ ձորակին: Յամուր քարաժայռ ձորոյն խորոփեաց տայոց: Փորուած այրի՝ անհամբոյր առ 'ի բնակել սակս քարաժեռ խոժոռութեան. Յհ. կբ: *Մերկացուցանել զորն, և քարշել ուժգին ընդ քարաժեռ կոպճուտ տեղիս լանջակողմանցն. Փարպ:

ՔԱՐԱԼԵԱՌՆ, լերին, րանց. գ. Քարեղէն լեառն. ապառաժ. *Առ որս հոսի իւր (գետ) ընդ միջոցն քարալերանց: Սկիզբն եղեռնս պահատի 'ի միջոցս քարալերանց գագաթեալ. Ճ. Բ:

ՔԱՐԱԼԵԱՌՆԱԿ, ի, աց. գ. Քարեղէն լեառն փոքրիկ. *Առ ստորոտով քարալեառնակին. Ճ. Բ:

ՔԱՐԱԼԻՑ. ա. Լցեալ քարամբք. *Զուռուցիկ տիկսն մեծամեծս՝ քարալիցս, աւազալիցս. Կոզմոս:

ՔԱՐԱԼԻՑ ԱՌՆԵԼ. Քարամբք լնուլ. (յն. խճիւք խլել.) *Քարալից արար զամառանոյն իմ. Ողբ. գ. 16:

ՔԱՐԱԽԱՌՆ. ա. Խառն կմ խառնեալ ընդ քարինս. *Հուր կիզման, և կարկուտ քարախառն զսուր բաղկացուցանօղն ասէ. Ոսկ. Եփ: *Իբրև զկարկուտ քարախառն. Լաստ. ծբ:

ՔԱՐԱԽԻՏ. ա. Ուր իցեն քարինք խիտ առ խիտ. *Ոչ ես լուղել նաւու 'ի վերայ ծովուն վասն գոլոյն քարախիտ և մթացեալ. Նոննոս:

ՔԱՐԱԽՈՒՆԿ. խնկոյ. գ. Βδέλλιον. Bdellium, lacrima arboris arabicae, gummi. Խունկ պնդացեալ իբրև զքար. խէյլ, մէհլ, Ծնգ. *Արցախ... կողթ. յորում լինի քարախունկ. Խոր. Աշ: *Բդեղլիոն, բդեղոս մուղլ. քարախունկ. Գաղիան: *Մոլկադրակ, քարախունկ: Քարախունկ, թեղոշ ծառոյն խիժ պատուական. Բժշկր: (Այլ է և թ. գարա թիւննիւթ. սեաւ խունկ:)

ՔԱՐԱԾԵԾ. ա. Նետեալ քարամբք, կամ զքարի հարեալ. *Մահ չարաչար այնոցիկ է, որք 'ի դեւաց վախճանեցան, և քարածեծ պատառեցան. Մանդ. իգ:

ՔԱՐԱԾԵՐՊ. ա. Ուր իցեն ծերպք քարանց. որպէս փապարեալ. փապարաւոր. անձաւաձեւ. *Բնակեցար յայնմ քարածերպ վիմի... որ 'ի քարածերպ վիմին է. Վրք հց. ծէ:

ՔԱՐԱԾԵՐՊՔ. գ. Σπήλαιον. Spelunca. πέτρα, petra, rupes. Ծերպ քարանց. քարանձաւ. այր. փապար կամ ծակ վիմաց. ծաղօրա. (երր. ձէօրա, եհ.) *Յայրս և 'ի քարածերպս զօրէն երէոց խոտաճարակ շրջել: Բնակեցան 'ի քարածերպս... Իբրև զաղաւնիս բունեալք 'ի քարածերպս և 'ի բերանս ձորոց. Բ. Մ. ճ. 6: Երեմ. խէ. 28: *Յինչ այրս, կամ յոր ծակս, կամ յինչ քարածերպս մտցեն թաքիցեն. Բարսղ. Եղբ: *Յայրս և 'ի քարածերպս երկրին բնակեալ լինէր, և 'ի կատարս լերանց: Թագուցեալ էին 'ի կիրճս և 'ի քարածերպս լերինն: Ի քարածերպս քո քաւութի յանցանաց հայցեն. Ագաթ: Ճ. Ա: Երզն. լս:

Կամ Ճեղքուած և ծակ քարանց. *Օձք ընդ մացառս և ընդ քարածերպս մտեալ՝ մերկանան զհնութիւն իւրեանց: Բզխէ ականակիտ աղբիւր պղպջակեալ ընդ քարածերպս վիմարդ քարանցն. Կոչ. գ: Յհ. կբ:

ՔԱՐԱԿ, ի, աց. գ. Χάραξ, ακος. Agger, vallum. որ և իբր յատուկ անուն գրի՝ Քարայ, ի. (յն. խարաքս. լծ. հյ. խարձ. ռմկ. խարաշ, կամ խաշար.) Ցանգ. պատնէշ. որմարգելք. խից. *Վերաբեալ զնա՝ բեւեռեցին 'ի խաչին, որպէս 'ի վերայ քարակի այգւոյ. Աբ. ե: *Եւ անտի պարզեցան մեկնեցան 'ի կողմն քարայի՝ իբրև վաթսուանօք հինգ հարիւր և յիսուն. Բ. Մ. ծԲ. 17:

ՔԱՐԱԿԱՇԿԱՌ. որ և ԿԱՇԿԱՌ. կաշկառել. քարակարկառ. *Քարակաշկառ քարկոծմամբ արտաքսեալ հալածէին. Անան. Եկեղ:

ՔԱՐԱԿԱՐԿԱՌ. գ. ա. Կարկառ քարանց. կարկառակոյտ. քարադէզ. և Ի քարանց կուտեալ՝ լցեալ՝ կառուցեալ. *Զխոյծ ջուրն յորդանանու քարակարկառ ձուլեցեր. Ճշ: *Ի տեղւոջն արձանաշատ քարակարկառ դոգաձև միջոցի: Երկնաձեռուն քարակարկառ յարկին: Ծածկեալ քարակարկառ վիմօք. Արծր. գ. 17: Ոսկ: Բուզ. գ. 7:

ՔԱՐԱԿԵՐՏ. ա. Քարամբք կերտեալ. քարաշէն. *Զփայտակերտն և զքարակերտն քանդեցին. Բուզ. ե. 55:

ՔԱՐԱԿԻՐ, կրի, րաց. ա. Կրող զքար. բեռնակիր քարանց. թր. կէրօղ. Բաղ. տողրյան. *Առն միում 'ի քարակրացն. Ճ. Գ:

Կամ իբր Քարուկիր շինած. թէարկիր, թէաշկիր. *Թէ քարակիր առնես (զամբարանոցն), և թէ այլ ցեղ չէնք. Վստ:

ՔԱՐԱԿՈՅՏ, կուտի,ից. ա. (յորմէ Կարկառակոյտ.) Կոյտ քարանց. *Քարակոյտն իբրև զբլուր եղև... մերձ 'ի քարակոյտն. Ճ. Գ: *Թաղեցին զնա՝ քարակոյտ արարեալ 'ի վերայ նորա. Մեսր. Երէց: *Առ 'ի յոյժ թանձրանալ գիտականցն անկելոցն իբրև զքարակոյտս դերբակաց երևէին. Եղիշ. է:

ՔԱՐԱԿՈՇԿՈՃ. ա. Քարամբք կոշկոճեալ, կոծեալ քարամբք. *Ընդ այսակիր անզգայելոցն՝ դիւալլուկ և քարակոշկոճ հեղձամղձուկ եղկելի անձանցն. Նար. ծէ:

ՔԱՐԱԿՈՇԿՈՃ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ. որպէս Քարկոծել, իլ. *Քարակոշկոճ արարին զգօզոս: Քարակոշկոճ արասցեն զմեզ: Տայր հրաման քարակոշկոճ առնել զնա. Եփր. Բ. փխ: Ջֆր. կբ: Բուզ. դ. 36: և Ճ. Ա: *Ի ձեռն քարակոշկոճ լինելոյս եառուր ինձ համարձակութի. Ճ. Ա:

ՔԱՐԱԿՈՇՏՔ, ակց. գ. Կոշտք քարանց. քարուտ վայր. առապարք. *Անձուք՝ բնակութի մարգկան, քարակոշտք՝ հանգստարանք. Լմբ. պտրգ:

ՔԱՐԱԿՈՒՌ. ա. որ և ՔԱՐԿՈՒՌ. կռեալ 'ի քարանց. կոփածոյ. քարաշէն. քերածոյ. *Նա ինքն յարուցանէ տաճար քարակուռ յերուսաղէմ: Շինեաց կարմունջս քարակուռս 'ի վերայ գետոց. Ճ. Գ: Մխ. առր: *Իբրև զայրգ աւազեղէն քարակուռ որմոյ. Սիրաք. իբ. 20. յն. τοίχου ξυστόου. լտ. parietis limpidi.

ՔԱՐԱԿՈՒՌ. գ. Կուռ քարանց. քարակոփ. գաղատոս. *Եւ իբրև քարակուռ զքարինս մածուցի 'ի շինուած. Մծբ. ճ:

ՔԱՐԱԿՈՓ. ի, ից կամ աց. ա. ժ. Λατομητός. Excisus e lapide. ξυστός, rasus, politus. Կոփեալ 'ի քարանց. քարկոփ. քարակուռ. քարաշէն. կոփածոյ. տաշեալ. Թաշքան թէօշէ՝ Եաքմա. *Դնել կարգս երիս քարակոփս. ա. Եզր. զ. 25: *Շիրիմս քարակոփս յօրինէ: Տեղին իսկ քարակոփ շինեալ. Յհ. կբ: Ճ. Ա: *Հրամայեաց քարակոփս շինել (զեկեղեցին). Մամ:

ՔԱՐԱԿՈՓ. ա. գ. Λατόμος. Lapicida, caesor lapidum. Կոփիչ քարանց. քարահատ. Թաշճի. *Ետուն ցհիւսունս փայտից, և ցքարակոփս քարանց. դ. Թգ. ժբ. 12: *Արծաթագործն և պղնձագործ, և քարակոփ, և բրուտ: Ոչ էր կարիքն արուեստիւ քարակոփաց մածեալ 'ի վերայ գերեզմանին. Եղիշ: Սիր. յոր. յորմէ և Երզն. մտթ: *Վասն հիւսան, և քարակոփ ճարտարաց: Հրամայեաց կոչել քարակոփս Հրամայեաց քարակոփացն բանալ զվէմն. ՃՃ: *Եկն 'ի գերեզմանն քարակոփօք, և եբաց. Վրք հց. ծէ. յ: *Սկսան քարակոփքն շինել եկեղեցի. Գոմ. Վր:

ՔԱՐԱԿՈՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Արհեստ կոփելոյ զքարինս. Թաշճըլըգ. *Գիտեմ հիւսնութի և քարակոփութի. Ճ. Ա:

ՔԱՐԱԿՏՈՒՐ. ա. Ի քարէ կտրեալ՝ փորեալ. Թաշտան թէօշէ. *Փոխէ զարքունիսն յարեմուտս կոյս 'ի քարակտուր մի բլուր. Խոր. Բ. 36. յորմէ և Ասող. ա. 6: *Էր քաղաքն (անի) շուրջանակի քարակտուր, և էր գետն խուրբսն շրջապատ. Ուռհ:

ՔԱՐԱՀԱՏ, ի, աց. գ. Λατόμος, λιθοτόμος. Lapicida, lapidarius. Որ հատանէ՝ կտրէ և կոփէ զքար. քարակոփ. քարակուռ. գաղատոս. թաշ կէօրօղ. Թաշճի. *Ութսուն հազար քարահատաց 'ի լերինն: Կացոյց քարահատս՝ հատանել զքարինս կոփածոյս: Ետուն արծաթ քարահատացն և հիւսանցն. և այլն: *Ի քարահատաց և 'ի փայտահատաց: Որպէս զմիրճաւորս քարահատաց: Արուեստիւ՝ գործօղ քարի, և քարահատ. Փիլ. փէռոլոն: Ջէնօբ: Վրք հց. ծԴ:

ՔԱՐԱՀԱՏ. ա. Հատեալ 'ի քարէ. վիմահատ. քարակտուր. *Հայեցարուք առ 'ի վէմն՝ յորմէ հատարուք. որպէս և անդ քարահատք զծնունդ ժողովրդեանն յայտ առնեն. Սեբեր. է:

ՔԱՐԱՀԱՏՔ. գ. Λατόμια. Lapidicinae. Տեղին՝ ուր կամ ուստի քարինք հատանին. Թաշ լօղըմը. *Զբազումս 'ի քարահատան ողորմելի աստանկամբ 'ի նդոյ տապականեաց: Ի կապանս և 'ի քարահատս զբոլոր կեանս իւրեանց ծախեցին. Փիլ. Նխ. Բ: Բրս. մրկ:

ՔԱՐԱՀԱՐ. ի, ից. ա. Λιθιάων. Calculo laborans, calculosus. Հարեալ ախտիւ քարի կամ խճից, այսինքն միզարգելութե. որ և ՔԱՐԱԴՈՐԾ ասի. *Քարահարն զեփեալ կաթիլին ջուրն արտգէ. Բժշկրն:

ՔԱՐԱՁԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ձգումն քարանց. և Քարկոծումն. Թաշ աթմագ, Թաշլամագ. *Զձեռս ձեր տարածեալ էք քարաձգութե... Ի վերայ յարձակմանց գիմակաց քարաձգութեց. ՃՃ: *Զկոշկոճեալն 'ի բազում գարուց՝ բամբասանաց քարաձգութե.

Նոր · ԽԷ :

ՔԱՐԱՁԳՈՂ, ի, աց · } ա · Ձգօղ զքա-
ՔԱՐԱՁԻԳ, (անհոլով.) } րինս 'ի վերայ այլոց · քարկոծիչ · Թուրք ․ թաշ աթան, թաշլայան. *Աղօթէիր 'ի վերայ քո քարաձգողայ: Որ 'ի վերայ անօրէն քարաձգողացն աղօթէիր · Շար: ժՏ: *Որ խնդրեցեր զթողութիւն 'ի վերայ քո քարաձիգ ժողովոյն · Շար: *Քարաձիգքն քարավէժ լեալ · Սեբեր:

ՔԱՐԱՁԻԳՔ · գ · որպէս Քարաձգութիւն · *Ընվրեալ առնէին զքարաձիգսն՝ փլուզանել զպարիսպն քարամբք մեծամեծօք · Կաղանկ:

ՔԱՐԱՁԻԳ ԼԻՆԵԼ, կամ ՔԱՐԱՁԻԳՍ ԱՌՆԵԼ · Ձգել զքարինս, և քարկոծել · Թուրք ․ աթմագ · և թաշլամագ · *Աղօթէիր՝ որ քարաձիգն լինէին 'ի քեզ: Սոփայեցին զժողովեալսն՝ քարաձիգ լինել 'ի նոսա · Քարաձիգ լեր 'ի նոսա քարամբք զօրաց · Շար: Ճ · Ա: Եղիշ · ԻԳ · 47: *Քարաձիգ (կամ քարձիգ) արարին 'ի վերայ նոցա: Քարաձիգս առնելով անթիւ բազմութ · Յուդթ · Է · 8 : Խոր · տառ ․ սեն․ արծր:

ՔԱՐԱՁԻԳ · գ · Քարընկէց · չափ ձգման քարի միոյ · *Ի վերնատունն մի ժողովեալ էին · և էր բարձրութի նորա կարի մեծ յոյժ՝ իբրև ձեռամբ 'ի վերայ քարաձիգք մի · (Նոր ձ · բարձր իբրև քարընկէց ·) Ոսկիփոր:

ՔԱՐԱՄԱՆ, ի, իւ · գ · ռմկ · թուրքան · Գործի մտնելոյ զբուրդ կամ զչուան՝ 'ի վերայ խաչաձև փայտի հոլովելոյ ձեռամբ · գիւ- րքմէք · *Ի տեղի արտաքին ըղտուցն գտանէր զհնացեալ ստէն · և առեալ վայն փայտիւ նիւթէր քարամանիւ, և տայր 'ի խորանայինս հովիւսն · և նոքա արարին զնիւթն զայն նմա հանդերձ զօրէն քրձի · և 'ի նմին հատեալ օձիս՝ ագանէր քրձազգեաց լինելով · Եղիշ · ԾՆ :

ՔԱՐԱՄԻՋ · միջի · գ · Մէջն քարի · միջին վայրք քարանց · *Ջի անդէն կային 'ի քարամիջին՝ զաւուրս հինգ ամսին · Գնձ :

ՔԱՐԱՄՈՒՏ · ա · Որ մտանէ ընդ ծերպս քարանց կամ 'ի ծակս վիմաց · *Քարաթռչ և մողէզ ասեն, քարամուտ եմք 'ի բերդս թշնամեաց · Մխ · առակ :

ՔԱՐԱՅ · Տ · ՔԱՐԱԿ :

ՔԱՐԱՅԱՏԱԿ, ի, աց · ա · Λιθόστρωτος, ον. Lapidibus stratum. Սալայատակ · որոյ յատակն է քար, կամ պեաւնն քարամբք շարեալ · Թուրք ․ թէօշէմէլի · *Ի քարայատակ ատեղւոջն: Ի ատեղւոջն՝ որ կոչէր քարայատակ, և եբրայեցերէն կապպաթա ('ի Թէֆա, որ և կեփա, այսինքն վէմ) · Յ · Ժ · Է · 3: Յհ · ԺԹ · 13: *Կանգնեցաւ քարայատակն ամբարտակ · Արծր · Գ · 7:

ՔԱՐԱՅԱՐԿ, ի, աց · ա · Որոյ յարկքն կամ յարկն է 'ի քարէ · Թուրք ․ ծածքել · *Զոր կաթողիկէին փայտայարկսն վերացուցեալ՝ քարայարկ շինեաց · Ասող · Բ · 3 : *Սրբուհին մանի 'ի քոյդ քարայարկ այրի ․․․ Այրդ լուսապայծառ և քարայարկ, և աւաքինաբնակ · Երգն · Լ :

ՔԱՐԱՅԻՆ, կամ } Քարեղէն · քա-
ՔԱՐԱՅՈՒՆ, յնոյ · ա · } րեայ · քարուտ · *Կողմանք ծովու այլևայլք են · զի ոմն քարայուն կողմ է, և ոմն գազանաբնակ · Վրք հց · ԾԲ · 33 · (տպ · քարային կողմն է :)

ՔԱՐԱՅՐ, ի, եց · գ · Σπιλάς. Rupes. Այր այսինքն փապար՝ անձուն 'ի քարէ · քարանձաւ · և Քարաժայռ · *Եգիտ անդ քարայր մի : Զքարայրսն լասիկինեցուց · Վրք հց · ԾԷ: Խոր · Ձ : *Իբրև 'ի խուլթս և 'ի մուտս և 'ի քարայրս ընդ ջրով խորտակէ · Ոսկ · Մ · Ա · 5:

ՔԱՐԱՅՐԵԱՅ · ա · Ուր իցէ քարայր · քարաշէն · *Ոչ տուն գոլոց և ոչ քարայրեայ մասուր զծնիցեալն ընկողմնեցոյց · Անեղզոր · 'ի ծն · Իզ :

ՔԱՐԱՆԱՄ, ացայ · չ · Ἀπολιθόομαι. Ut lapis fio. փոխիլ 'ի քար · իբրև զքար լինել · Թուրք ․ տաշ կէսիլ · Թաշ գէսիլմէք · *Մեծութ բազկի քո քարասցին · Ել · ԺԵ · 16: *Արձան աղի մածեալ քարանայր: Կարծրացեալ քարանայ : Քարացեալ ամենայն զգայարանօք : Քարացեալ կռապաշտութեց սառնամանիքն: Յամուլ և 'ի քարացեալ յարգանդէ յառաջ եկն միամօր · Ճ · Ա: Իգն: Վրք հց · ԾԲ: Խոր · հոփս : Շ · Բոլզր : *Որպէս 'ի պակասել իւղոյն՝ շիջանին լապտերք, այնպէս 'ի պակասել զլխման շնորհին՝ միտքն քարանան · Ընձ · ՂՂ: *Ոչք ըստ մարմնոյ պարծին յաբրահամ, յոհաննէս մարգարէանայ զնոցա քարանալն և զլուծանելն, և զհեթանոսաց կոչումն, որ քարանց և փայտից անզգայից ծառայէին · Մէկն · ՂԷ:

ՔԱՐԱՆՁԱՒ, ի, աց · գ · Πέτρα. Petra, rupes. χρημνός, praeceps rupes. ἐξοχή, eminentia. Անձաւ 'ի քարի · քարայր · և և Քարաժայռ · ծերպ վիմաց · վէմ սեպացեալ · դաշաւանդ · բարձունք · *Դիցես 'ի քարանձաւս զբոյն քո : Եթէ գիտիցես զժամանակ ծննդեան յամուրաց քարանձաւաց: Ելին 'ի քարանձաւս : Ածէին զնոսա 'ի գլուխ քարանձաւին : Անգղ 'ի վերայ բունոյ նստեալ դադարիցէ 'ի քարանձաւս վիմաց : Ի քարանձաւաց լերանց ձայնից արձագանգաց (այսինքն գլորելով վիմաց) · Են : *Ի փապարս լերանց, 'ի յայրս, և 'ի ծերպս քարանձաւաց · Շար : *Զկրօնաւորս տեսեալ, և զանեղի քարանձաւաց՝ նոցա ցուցանէն, և դարձեալ զպարարտ կերակուր պահանջէն · Մխ · առակ : *Գետն երասխ հատեալ զքարանձաւս լերանց՝ անցանէ ընդ խոխոմաձիգս · Խոր · Ա · 11: *Ի բարձրաւանդակ քարանձաւաց 'ի վայր հոսեալ : Ի գահից և 'ի քարանձաւաց գահավէժ առնէին · Յհ · ԿԲ : Լաստ · ԾԳ : *Ամրանային 'ի քարանձաւս ամրաշէն բերդից: Շինեաց եկեղեցի մի յամրական քարանձաւին 'ի կատար քարանձաւին · Արծր · Բ · 1 : Դ · 11 : *Այն որ աչս ունի, 'ի տեսանելն զոք 'ի կուրոյն ընդ վաղս քարանձաւաց գնացեալ՝ ձայնէ գալ յուղիղ ճանապարհ: Ի քարանձաւաց վաղելով, և 'ի ջուրս անկանելով · Լմբ · առակ : Անյ · պորփ :

ՔԱՐԱՆՁԱՒ · ա · Իբր Քարանձաւեայ · *Ի քարանձաւ մասունս հանդուցանէ զտէրն ամենայն արարածոց · Մանդ · Է :

ՔԱՐԱՆՁԱՒԱՄՈՒՏ · ա · Այն՝ որ մտեալ բնակէ 'ի քարանձաւն · *Լեռնականս, քարանձաւամուտս, և արգելականս հաստատէր · Ագաթ :

ՔԱՐԱՆՁԱՒԵԱՅ · ա · Ուր իցէ քարանձաւ · *Դաւնայր 'ի քարանձաւեայ բնակութին իւր · Վրք հց · Յ :

ՔԱՐԱՆՄԱՆ · ա · Նման քարի · *Երբեմն քարանմանն այս ինչ է, որ ոչ շարժելի և ոչ յառնելի կիրքն · Դիոն :

ՔԱՐԱՆՆՈՒԽ · գ · Որպէս թէ Քարանանուխ · վայրի անանուխ բուսեալ յառապարս · *Տես թէ աչքներն ցաւի (մեղուաց), քարանանուխ ծխէ · Վստ · յա :

ՔԱՐԱՇԷՆ · ա · Ի քարէ շինեալ · Թուրք ․ թեմէլլի · *Աղբեաց զքարաշէն յարկն · Վրդն · պտմ :

ՔԱՐԱՊԱՇՏ · ի, եց · ա · Պաշտօղ քարեղէն կռոց · և սնոտեաց այնպիսի պաշտաման · *Քամահեաց զնա, և առէ · քարապաշտ հարճորդի · Ջհ · *Առ ձեզ իսկ տեսանէի զքարապաշտս՝ զփայտապաշտս մոլորեալ մարդկան : Ի քարապաշտ 'ի փայտապաշտութեց սրբեալ լիցիք · Ագաթ · *Ի քարապաշտ անմտութէ անտի · Բուզ · Ե · Իզ :

ՔԱՐԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ · գ · Պաշտօն քարանց, այսինքն քարեղէն կռոց · *Ջի մոռացուցէ նոցա զամօրութի գիտապաշտ քարապաշտութեցն · Ագաթ :

ՔԱՐԱՊԱՏՈՒԱՐ, ի, աց · ա · Որ պատուարն կամ պարիսպն է քարաշէն · քարամբք պատեալ · և Նման քարեղէն պատուարի · *Կարծրակերտ կարկառք պնդակցորդք քարապատուարք ․․․ եղեն 'ի հարթ ճանապարհս : Զորոյ զմաքուր ոսկերս ամփոփեալ հաւաքեցին 'ի քարապատուար շիրիմ անձկութե յարկի · Նար · Խլ :

ՔԱՐԱՋԱՐԴ · ա · Ջարդեալ քարամբք կամ քարկոծմամբ · *Զնրն սանեփաննոս՝ զքարաջարդ հասկն · Ճ · Գ :

ՔԱՐԱՍԵՐՄՆԻԿ · գ · Λιθόσπερμον. Lithospermum. Խոտ բուսեալ 'ի քարուտ տեղիս, որոյ սերմն կարծր յոյժ՝ է որպէս զխիբեակ: Բժշկր :

ՔԱՐԱՍԻՐՏ, արտի, տաց · ա · Որոյ սիրտն է իբր քարեղէն կամ քարացեալ · խստասիրտ · *Քարասիրտ և կուրացեալ 'ի սրտոյն քնի : Ի քարեղէն գրեալ սալսն՝ հանդէպ խստութեան քարողէ քարասրտացն և չարաց · Ճ · Գ: փարպ:

ՔԱՐԱՍՊԱՆ · ա · Քարամբք սպանեալ, կամ սպանօղ · *Եւ զի փոքր թուեցաւ յաչս նոցա ընկենուլ 'ի նա քար, եղև նա քարասպան սպանողաց նորա, զի ընդ ամենեցունց մասն բաժանեսցի · Ոսկ · Գծ :

ՔԱՐԱՍՐՏԻԼ, տեալ · յ · Քարասիրտ լինել · խստանալ կարծրանալ սրտիւ · *Նոքա քարասրտեալ՝ ոչ ողորմին · Յհ · ԿԲ :

ՔԱՐԱՎԷԺ · ա · Տ · Վիժեալ հոսեալ 'ի քարաժայռից կամ ընդ քարաժայռս · գահավէժ և հարեալ զքարի · *Զանձն իւր քարավէժ 'ի վիհէ արկանիցէ : Զանձն 'ի վիհէ արկեալ՝ քարավէժ սպանանէր: Թուչուն նետահար · փախստական քարավէժ · Ոսկ · յհ · Ա · 2 · և 7: Նար · ԾԳ:

ՔԱՐԱՎԷԺ ԱՌՆԵԼ, ԼԻՆԵԼ · Κρημνίζω, κατακρημνίζω, ομαι. Praecipito, or. *Ընկենուլ զանձն, և քարավէժ առնել ․․․ ոչ զիւր անձինն ընկենուլ, և քարավէժ առնել պիտոյ է, այլ զայլս յարուցանել և կեցուցանել: Ի խոզսն չլինայեցին, այլ 'ի միում վայրկենի արարին զամենեսեան քարավէժս: Առաջնորդէ առ 'ի չարաչար կորուստ, և քարավէժ առնէ : Որպէս և յարտեան լերինն ոչ կարացաք քարավէժ առնել · Ոսկ · Մ · Ա · 13: և Բ · 3: Իսիոփ : Ջրբ · ԿԲ : *Քարկոծ և քարավէժ կամէին առնել · Մէկն · ՂԷ : *Զի մի քարավէժ լինիցիս : Հիմ քարավէժ և գահավէժ լինիցիս : Ի վերից մղեալ՝ քարավէժ լիցի : Որ սատանայ խնդրեաց ունիցի, այնպէս համարէ թէ քարավէժ լինիցի հանապազ: Տացէ ընկենուլ զանձն, և քարավէժ լինել · Եւագր : Մանդ : ՃՃ : Ոսկ · Եւ · Շ · Մոթ :

Իսկ Շար · *Քարավէժ կործանմամբ. իմն քարավիժականն՝ 'ի կոծել զանձն քարամբ, կամ 'ի ջանալ գիւր ձգել զինքն ընդ քարաժայռս :

ՔԱՐԱԿԻԺ · որպէս Քարկոծեալ կամ քարամբք հարեալ. և ՔԱՐԱԿԻԺ առն · *Յոր ձգելոյն զքարինս, նոքա անվնասք, և քարաձիգքն՝ քարավէժք լեալ: Չնչին կործանին զաքար զարմիքն քարավէժ արար · Սեբեր: Լմբ · տառ :

Եւս և գ · որպէս Քարաձգութիւն · զարինք ձգեալք · *Նետս անդուժ և քարավէժս թանձրատարափս 'ի վերուստ զմարդկան ցնդէին · Ագաթ:

ՔԱՐԱՎԻԺԵԼ, եւ · ն · յ · Քարավէժ գահավէժ առնել լինել · *Որ արտաքսեցին արտաքսեանն քարավիժելով զհնձմանայր 'ի կոչման կոչանին · Արծր · Դ · 11:

ՔԱՐԱՎԻԺՈՒԹԻՒՆ · գ · Քարավէժն լի-

նել. գահավիժումն, և Դիպահոս վայրք. վախք. հեր յն. κρημνός, praeceps rupes. *Գնացուք ընդ անձուկ ճանապարհն վասն յերկուց կողմանց քարավիժութեան։ Ցերկոցունց կողմանց 'ի քարավիժութենէն ապրել. Բռլ. Ժ. Ֆ. 1. Լ. 13։

ՔԱՐԱՎՐԷԺ. ա. որ գրի և ՔԱՐԱՎԷԺ, և ՔԱՋԱՎՐԷԺ. Քարաձգութեամբ կամ քարկոծմամբ փորձեալ առ 'ի վրէժ. *Սեմէի թշնամանեաց զնա, և քարավրէժ առնէր զարքայն։ Սատակեցին յինքեանց արս յիսուն քարավրէժս. Եփր. Բգ։ Խոր. ա. ևհ. որձր։ *Իսկ զգլխաւորս խազմարարս քարավրէժս (կամ քաջավրէժս) արարեալ 'ի խորս խաղացուցանէ 'ի սրտից ծովու. Աւծր. Է. 3։

ՔԱՐԱՏԱՇ, ի, ից. ա. Տաշող քարանց. քարակոփ. *Սովորութիւն է քարատաշ արուեստաւորաց. Նխ. Եղէկ։

ՔԱՐԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. Λιθοειδής. Որ ունի զտեսիլ կամ զնմանութիւն քարի. քարանման. *Քարատեսակ խնոյր վերակաւ (զողնաշարն). Պղատ. փէ։

ՔԱՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Ἀπολιθόω. In lapidem verto, obduro. Տալ քարանալ. խստացուցանել. կարծրացուցանել. *Քարացուցանէին զսիրտ նորա իբր զապառաժ խստաքար։ Զսիրտն քարացուցանէ՝ չլինել ունկնդիր խրատու եղբարց։ Զէր քարացուցեալ այ զսիրտն փարաւոնի. Մծբ. ժղ։ Մանդ. ծգ։ Եղնիկ։

ՔԱՐԱՓՆ, փին, փունք, փանց. գ. Ափն քարի. եզր քարաժայռի. վերնակողմն և ստորոտ պարառած լերանց. *Զբազումս ընդ քարափն 'ի վայր ձգել տայր. Լծ. ֆիւ։ *Եհաս առ ոտս լերինն մերձ առ քարափն։ Լցան գիւղք գետք և ձորք, և ամենայն քարափունք լերանց ծածկեցան. Վրք հց. ծա։ Ուռհ։

ՔԱՐԱՓՈՐ. Տ. ՎԻՄԱՓՈՐ. *Մեկնեցաւ նոյա 'ի յայրն 'ի տունն քարափոր, և անդ իջին. Եփր. 'ի ծն. փէ։ *Շիրիմս քարափորս. ճճ։

ՔԱՐԱՔԱՂ. ա. Ուստի 'ի բաց քաղեալ իցեն քարինք խոչընդոտք. *Մեղաւորաց ճանապարհք ողորկ և հորդեալ քարաքաղ. Սիրաք. իա. 11. (ուր հինն, և յն. հարթեալ 'ի քարանց։)

ՔԱՐԱՔԻԻ. Տ. ՔԱՐԱՔՈՒԻ։

ՔԱՐԱՔՈՍ, ի. գ. Քոս քարանց. մամուռ. *Քարեղէն պատկերացն առեալ զքարաքոս ժանկոյն, զաղբացեալ կանաչացեալ. Ագաթ։ *Այգ բուսականաց առաջին, քոսն 'ի քարինս... Առաջինն է քարաքոսն, որ մօտ է 'ի հողն։ Քարաքոսն փոքրին է, զոր բերէ հողմ և արկանէ զքարամբն, և ըստ ժամանակին արմատանայ և բուսանի. Ոսկիփոր։

ՔԱՐԱՔՈՍ. Նմանութեամբ՝ Սպիտակ քոս մարմնոյ. որպէս յն. Λεύκη. Leuce, vitiligo alba. Գաղիան։

ՔԱՐԱՔՈՐԿ. Տ. ՔԱՐԱՔՈՒԻ։

ՔԱՐԱՔՈՒԻ, քուոյ. գ. որ և ՔԱՐԱՔԻԻ, քուի կամ քուոյ. Յարկ՝ որոյ քիւք են քարեայ. քարայարկ. քարայր. *Ոչ տուն և ոչ տեղի իջևանի գտանէ, այլ օտարանոց քարաքուի (կամ՝ քարաքիւ), ուր ոչ մահիճք և ոչ որորան գտանէր. Մանդ. Է։

Իսկ Վէցօր. Է. *Փապարք կամ ծերպք, դարափորք, և քարաքուիք». բառ անստոյգ, որ գուցէ վերծանելի իցէ՝ քարաքուէք, կամ քարափորք։

ՔԱՐԲ, ի, ից. գ. որ և պ. [illegible] Βασιλίσκος, κωφός, ἀσπίς. Basiliscus, aspis. Ազգ վիշապ օձի թիւնաւոր, է որ երկայն, և է որ կարճ և հաստ. մթին գունով, ունելով և բաշ 'ի գլուխն իբր թագաձև, համարեալ որպէս թագաւոր օձից. վասն որոյ առ յոյնս կոչի Վասիլիսկոս, այսինքն արքայիկ. և Կօֆօս, այսինքն խուլ և համր. և Ասպիս, այսինքն իժ. ըստ եբր. Էֆէա, Փէթն, Խէբէշ, Ցէֆա. լտ. ռեգուլուս, սուրդուս, ... *Ի վերայ իժից և քարբից գնասցես։ Որպէս իժի և քարբի, զի խցեալ է զականջս իւր։ Ծակեաց՝ բաց, և եգիտ ջուր, և 'ի նմին քարբք։ Զձուս քարբից ծակեցին. Սղ. ղ. 13։ ծէ. 4։ Եւ. ծը. 5։ *Զերծանի 'ի չար իժէն, և 'ի գառն քարբէն. Մանդ։ *Իժ մի քարբ (յն. լոկ ἔχις, որ է իժ արու) կախեցաւ 'ի ձեռանէ նորա. Վէցօր. Ը։ *Սողունն յարեալ ոչ ծանեաւ շաւիղս 'ի ծարաւական քարբին յանդգնելի վիմին արահետ. Տօնակ։ *Քարբքն որ սպանանէին զնոսա. սատակեցան. Հ. կիւրղ։ *Սկսան աղաղակել քարբքն (դպիրք և փարիսեցիք), և լռեցուցանել զձայն օրհնութեան. Եփր. աւետ։

ՔԱՐԲԱԾՆՈՒՆԴ. ա. Ծնունդ քարբի. ծնունդ իժի. չար զաւակ չար ծնողի. *Տուր ինձ ասէ զգլուխն յովհաննու մկրտչի. ով մատակ առիւծուն քարբածնունդ մանկանն. Բուզնդ. յհ. Դ։

ՔԱՐԲԵԿ. գ. Ἔμπετρον, σαξίφραγον. 'ի լտ. Saxifragum, seselis. Խոտ՝ որ բեկանէ զքար երիկամանց. ասի և բուսանիլ 'ի մէջ քարանց ճեղքելոց։ Գաղիան։

ՔԱՐԳՈՆԱԿԱՆ, կմ } ա. Արքունական.
ՔԱՐԳՈՆՈՍԱԿԱՆ. } թագաւորական. 'ի պրս. քարքիէզա, այսինքն արքայ, թագաւոր. ևս և՝ մի մի 'ի չորից տարերաց. *Տրամակայեալ յինքեան յաքնաբեղունն քարգոնական կնիք՝ յապարանէն արքունի։ Մահաշունչ հոտ քաղուն քարգոնական նժուգին։ Զգուշացուցից քեզ չու 'ի քարգոնոսական նպաստ։ Կամիմ, զի և դա արքունիս քոյոյ քարգոնոսական ապարանի առկայացեալ՝ արասցէ քեզ ձեմարան։ Ի զարդ քարգոնոսական ապարանին. Մագ։

ՔԱՐԳՈՐԾ. Տ. ՔԱՐԱԳՈՐԾ. *Եղև ամն հիւսն, կամ քարգործ. Կիւրղ. գնձ։ *Զերդ ըզքարգործ՝ և այլ իմաստուն, հրաշից ծաղկանց շինէ իւր տուն (մեղու). Շ. առակ։

ՔԱՐԵԱՅ. ա. և } Λίθινος. Lapi-
ՔԱՐԵՂԷՆ, ղինի. } deus, saxeus.
Ի քարէ շինեալ. որոյ նիւթն է քար. [illegible] *Պատկերք ձեռաց ճարտարի, ոմն փայտեայ, ոմն քարեայ։ Իբրև զարձանս քարեայս։ Ի քարեայ տապանի։ Իբրև զպարիսպ քարեայ։ Թէ քարեայք էին՝ պարտ էր 'ի զգայութիւն գալ. Ագաթ։ Աճառգ. Ը։ Զենոբ։ Եղն. մփն։ Տօնակ։ *Կարկուտ քարեայ հասանէ նոյնին, և ըզպիծակ զօրաց քոյին. Յհ. որդի։ *Հրամայեաց սալ քարեայ դնել 'ի վերայ գերեզմանին, և ծածկել. Հ. կիւրղ։ *Գծեալ մատամբ քո ածային՝ զքարեայ տախտակ պատգամաց բանիդ. Գնձ։ *Արձան քարեղէն։ Տախտակս քարեղէնս։ Ի վերայ քարեղէն խարսխի։ Սեղանք ուղղակիզացն քարեղէնք։ Զանօթս զօսկեղէնս, զփայտեղէնս և զքարեղէնս։ Սուր քարեղէն (դայլախազ)։ Հանից զսիրտն քարեղէն 'ի մարմնոյ նոցա. ևն։ *Եղերուք իբրև զկուռս զայս քարեղէն։ Պաշտեն զկուռս քարեղէնս. Վրք հց. ծը։ Ագաթ։ *Մանրից քարեղինաց գնալ 'ի վերայ ծովու. Ճ. Ա։ *Եղև յոյս տապանին նոցա սանձարն քարեղէն։ Ջուր որ կայր յանօթս փայտեղէնս, և յանօթս քարեղէնս. Եփր. ծն. եւ։ *Որ թէ և քարեղէն (իբր քարասիրտ), քան զամենայն ոք լինիցիս մարգասէր. Ոսկ. յհ. Ֆ. 14։

ՔԱՐԵՆԱՒ, ու կամ ի. գ. Քարեղէն նաւ. այն է քար նաւաձև կազմեալ կարասահնձան, ևն. *Ասեմք, քարենաւ. և ոչ ասի նաւ, վասն զի ոչ վերաբերի 'ի ջուրց որպէս նաւ։ Եթէ 'ի քարենաւ անկանիցի ցամաք՝ աւանց գինւոյ. Մահմ. ծՖ։ Կանոն։

ՔԱՐԷԿԱՐԿՈՒՏ, կտի, իւ. գ. Կարկուտ քարեղէն. *Վանեաց զմարտուցեալսն՝ սրով և քարէկարկտիւ. Նխ. յեւ։

ՔԱՐԷՊԱՐԻՍՊ. գ. Քարեայ պարիսպ. (և թերևս այսպէս գրելի.) *Մեծն յեսու զքարէպարիսպն երիքովի իբրև զջուր հեղոյր աղօթիւք. Եփր. քրզ. և Գնձ։

ՔԱՐԸՆԴՈՏՆ ԼԻՆԵԼ. Իբրու քարընդոտնել. բախել զքարի ընդ ոտիւք պատահելոյ. [illegible] *Թէ յանդգնեսցի գնալ ուրեք, քարընդոտն եղեալ վիրաւորի։ Զամենայն զխոչ և զխութ, որով քարընդոտն ընթացօղքն լինէին՝ ագիտութեան և թերահաւատութեան գլորմամբ, ածային բրչաւ բանին տապալեաց. Սկեւռ. լմբ։

ՔԱՐԸՆԴՈՏՆԵՄ, եցի. ն. Σκελίζω. Supplanto. Ի ձեռն քարի եդելոյ ընդ ոտիւք՝ գլթեցուցանել. գլորել. թաւթել. *Աչառանիկ ես քարընդոտնեմ զընակիչս երկրիդ այգորիկ նեղութեամբ. Երեմ. Ֆ. 18։

ՔԱՐԸՆԿԷՑ, եցի, ցաց. ա. Πετροβόλος. Lapides ejaculans. ἐξακοντίζων σκώμματα, jaculans dicteria. Որ ընկենու զքար իրական կամ նմանական. *Ի քարընկէց բարկութենէ թափեսցի լիով կարկուտ. Իմ. Է. 13։ *Աւազակն լռէր զձայն աղաղակին, հայհոյութեամբ և այլոյն առնելով զքարընկէց բարբառն. Ոսկ. խչ։

ՔԱՐԸՆԿԷՑ. գ. Քարընկեցութիւն. քարաձգութիւն նախատանաց. *Թագաւորեալք՝ յայս նահատակին՝ յամօթ և 'ի քարընկէց յերեսս բանսարկուին. Ճմ։

ՔԱՐԸՆԿԷՑ. գ. Λιθοβόλον. Instrumentum bellicum ad jaciendos lapides. Գործի քարաձիգ. բաղխայր. բաբան. պարսատիկ մեծ. *Կանգնէին մանգղիոնս ... հրացանս և քարընկէցս. ա. Մկ. Ֆ. 51։

ՔԱՐԸՆԿԷՑ. Λίθου βολή. Lapidis jactus. Չափ ձգման քարի միոյ. [illegible] *Մեկնեցաւ 'ի նոցանէ իբրև քարընկէց մի. Ղկ. իԲ. 41. Մեկնեցաւ յինէն քարընկէց մի. Վրք հց. ծԳ. ծՌ։ *Մօտ 'ի այն տեղի մատրանն՝ որպէս երկու քարընկէցս. Փարպ։

ՔԱՐԸՆԿԷՑ ԱՌՆԵԼ. Քարավէժ առնել։ գահավիժել. *Ինքեանք քարշեցին 'ի վերայ իւրեանց զաւերումն, և անձամբ զանձինս արարին քարընկէց. Գէ. եւ։

ՔԱՐԸՆԿԷՑ. ա. գ. Հմայողն կամ հմայք քարաձգութեամբ. *Չէ պարտ քրիստոնէի 'ի վիճակաւ կամ 'ի քարընկէց գնալ. Ոսկիփոր։

ՔԱՐԸՆԿԷՑՈՒԹԻՒՆ, ՔԱՐԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ձգումն քարանց. քարկոծումն. *Քարընկէցութեամբ քարկոծ արասցեն զնա». յն. քարամբք քարընկէց լիցին 'ի նմա. Ղևտ. իԶ. 16։

ՔԱՐԸՆԿԷՑՈՒԹԻՒՆ. Արկումն քարի հիման. *Որպէս որ զլարն ձգիցեն յանկեանցն, զի երևեսցի հիմնարկութեան քարընկեցութիւն. Արշ։

ՔԱՐԹԸՆՋՈՒՄՆ, ջման. գ. Քրթմնջիւն. մրմունջ. մրմռումն ընդ ունչս կամ ընդ քիթս. [illegible] *Ուսանել զուամունս ծաղրելի շնչմանց, և ընդունչսարկու քարթընջմանց խօսս. Փարպ։

ՔԱՐԻՒԲԴ, կամ ՔԱՐԻԲԴ, ի. գ. Բառ յն. Χάρυβδις. Charybdis, vortex, vorago. Ըստ քերթողաց՝ Յորձանք 'ի կիրճս ծովու, առեալ յանուանէ նեղուցին սիկիլիոյ առ երի մեսինայ՝ հանդէպ սկիւղակայ. Կիւրղ. *Ցուցանս քարիբդի։ Առ սիկիլական և տիւռենական ծովուն է խոր ինչ... նաւորդացն

լի վշտապնութեա՛ւ և մաչուամբ . . . Ցաղագս այսորիկ և հոմերոս ասէ իսկ , թէ յայսկոյս փառծն (զոր տեսցես). և յայնկոյս արամազդեան քարիւբերդն. այլ հակագարձեալ կոչեաց զքարերդն ընդդիմադրել ընդ քածին . Նոննոս ։

ՔԱՐԽՈՏ. ոյ. գ. Σύμφυτον. Symphytum, solidago. իտ. Consolida maggiore. Խոտ ինչ բուսեալ 'ի մէջ քարանց' համեղ . Ըծ հայ. լոյ. օթմֆըր. ('ի յն. օմֆիդոն, այսինքն աընկակից :) Բժշկրն ։

ՔԱՐԾԿԵՂ կամ ՔԱՐՑԿԵՂ. գ. Κηρίον. q. d. Favus. Ազգ քաղցկեղի կամ կեղոյ՝ 'ի ձև մաղի մեղուաց . վասն որոյ 'ի յն . կոչի գիրիօն , որ է բլիթ, մոմեղէն ։

ՔԱՐԿԱՏԵԼ. Տ. ՔԱՐՏԱԿԱՏԵԼ ։

ՔԱՐԿՈԹՈՂ . գ . Կոթող 'ի քարէ . Տ . ԿՈԹՈՂ . *Մնացցէ իբրև զքարկոթող մի նշանակեալ 'ի վերայ բլրոց. Գէ . Ե։ Իսկ յասելն Ղեւ . ԻԶ . 1 . *Մի քարկոթող դնիցէք յերկրի ձերում երկիրպագանել նմա. ոչ է մի բառ, այլ երկու. λίθος σκοπός, lapis signum.

ՔԱՐԿՈԾ . ա . Իբր Քարկոծական, կամ եղեալն քարկոծմամբ. *Անմահին մահու նոյն մահակից գոլով . . . քարկոծ խողխողմամբ սրբն սանփանոս . Ճ . փող. (երկիցս։)

ՔԱՐԿՈԾ ԱՌՆԵԼ . Տ. ՔԱՐԿՈԾԵԼ ։ .

ՔԱՐԿՈԾԱՆՔ, նաց . Տ. ՔԱՐԿՈԾՈՒՄՆ. *Հաւատոյ փչոք զքարկոծանս մարգարէիցն տեսանէին։ Խոցոտելոյ նոցա , և քարկոծանաց նոցա։ Տանջանօքն և քարկոծանօքն։ Ի տանջանաց և 'ի քարկոծանաց ։ Մինչև 'ի քարկոծանս մատնէ . Եղիշ . Է։ Ճ . Ա։ Եփր . Ի . փիլ. և Գ. կոր։ Կիւրղ. Եւ։ *Քարկոծանօք կատարեցաւ 'ի հերետիկոսացն . Հ . ԽԱԻ ։

ՔԱՐԿՈԾԵՄ, եցի . ն. Λιθοβολέω, καταλιθοβολέω, λιθάζω , καταλιθάζω. Lapido, lapides jacio. Քարամբք կոծել զայլս . քարինս ձգել 'ի հարկանել և 'ի սպանանել . իսկ Հր . քարկոծիլ , կամ քարկոծ լինել . թաշլամագ, թաշլանմագ. *Քարկոծ առնէին զնա։ Քարկոծ արասցեն զնա քարամբք։ Ամենայն ժողովուրդն քարկոծ առնէին զնա ։ Քարկոծ առնէին զստեփաննոս ։ Վասն որո՞յ գործոյ 'ի նոցանէ քարկոծ առնէք զիս ։ Վասն բարւոյ գործոյ ոչ առնեմք զքեզ քարկոծ ։ Ցուլն քարկոծ լիցի ։ Միանգամ քարկոծ եղէ . և այլն։ *Քարկոծ կամէին առնել զնա ։ Բրեաց քարինս զզանազան ախտս չարեաց , որովք քարկոծ արար զհոգիս . Թէոփ . պհ ։ Լմբ . Ծղ ։ *Զոմն քարկոծեցին։ Հանեալ արտաքոյ քաղաքին՝ քարկոծէին զնա։ Քարկոծեսցեն զնա քարամբք, և մեռցի։ Քարկոծել զնոսա քարամբք։ Քարամբք քարկոծեսցի։ Քարկոծեցան , սղոցեցան . Եւ ։ *Բանն ոչ քարկոծի, այլ քարկոծէ՝ յորժամ կամի . Առ որս . Ը։

ՔԱՐԿՈԾԻՉ, ծչի, չաց . ա . Այն որ քարկոծէ , քարաձգող . *Զերծաւ 'ի քարկոծչացն՝ անցանելով ընդ մէջ նոցա . Առ որս . Ը։ *Որ աղօթս 'ի վերայ քարկոծչացն առնէիր։ Տեսանէմք նկարեալ զստեփաննոս նախավկայ 'ի մէջ քարկոծչացն . Բրս . 'ի սրբէ ։ Լծ . տծաբ ։ *Մովսէսիւ զհեզութիւն ուսցին միանձունք, զի այնպէս զերծցին 'ի խորանն 'ի քարկոծչացն . Նեղոս ։ *Առ քարկոծիչսն երթամ ես . զի փոխանակ քարկոծչացն՝ եղիցին նոքա թարգմանիչք . Եփր . համաբ ։

ՔԱՐԿՈԾՈՒԹԻՒՆ . գ . } Λιθοβολία .
ՔԱՐԿՈԾՈՒՄՆ, ծման . }. Lapidatio .

Քարկոծելն և քարկոծիլն . քարկոծանք . (իբրև կամ նմանութեամբ .) *Հալածանք . մարտք , պատերազմունք , քարկոծութիւնք . Ոսկ . գծ ։ *Փորձութիւնք և քարկոծութիւնք ։ Լցեալ էր զմիջոց , որ լի է քարկոծութեամբ ։ Զնախատանս քարկոծութեան ժողովել վասն ճշմարտութեան . Առ որս . ծԳ ։ Մագ . ծԷ ։ Լմբ . ծղ ։ *Որ զքարկոծումն յանձն առեր ։ Զքարկոծումն յանձն էառ ։ Օրինացն ըղձակութեանն 'ի քարկոծումն և 'ի սպանութիւն . Շար ։ Լմբ . ող ։

ՔԱՐԿՈՒԻ, կուի . ա . Քարակուռ . քարուկիր . *Գործ քարկուի . Ճ . Դ . ծԳ . 27 ։

ՔԱՐԿՈՓ . (իբր Հր .) ա . Կոփեալ կամ կոփածոյ քարամբք . քարաշէն ։ Տես և ՔԱՐՏԱԿՈՓ . *Գործ քարկոփ՝ քարկոփ շուրջանակի . Ճ . Դ . ծԳ . 27 ։ *Զքարկոփ եկեղեցին . . . ընդ բեմաւն գարանս գործեալ քարկոփս . . . Տեսին 'ի ներքոյ եկեղեցի քարկոփ չքնաղաշէն . Ուռհ ։

ՔԱՐԿՈՓ, (իբրն .) գ . } Քարակոփ . քարագործ . գաղատոս . և Ականագործ . Խաշծի . և ճէվահիրճի .
ՔԱՐԿՈՓԻՉ, փչի, չաց . }

*Վէմ կոչեցաւ՝ ոչ անշունչ անմռունչ՝ 'ի ձեռս քարկոփաց կռեալ. Կոչ. Ժ ։ *Առնուլ 'ի հնդկայինն աշխարհէ և 'ի տապաղ քաղաքէ , մանաւանդ թէ 'ի քարկոփչաց . . . զոսկետեսակն տապաղիոնն . Արծր . Է . 11 ։

ՔԱՐՀԱՏ, ի . գ . Գործի քարահատի . մուրճ . *Ոչինչ պաչէր 'ի վաղւեան , բայց միայն զքարհատն իւր . Վրք հց . Յ ։

ՔԱՐՁ , կամ ՔԱՐՑ , ի , կամ ու , իւ . ա . (լծ . կարճ . և գօս , քօշ . թ . գէօսէ .) որ և ՔԱՐՁՈՒԿ . Կարճ մօրուօքն . *Պակասամօրու , որպէս քարձ ։ Մօրուօք քարձ . ՃՃ ։ *Դանիել էր այր քարձ , մինչև կարծել հրէիցն՝ թէ ներքինի իցէ ։ Էր դանիել քարց. և ցամաք մարմնով։ Երաժշտական անուն կնոջ , նաև քարձն (իբր անմօրուս , կամ քած) ։ Բերանումն կոչի յիրացն բերմանէ . գունչ , քարձ (կամ քարց) . Մագ . թղ ։ և Հ . օգ . ԽԷ ։ Դամասկ ։ Երզն . թեր ։ *Այնչափ նա ոչ երևեցաւ , որ գուացանն իւր ծաղկեցաւ . քարցուն ապա մօրուք բուսաւ , բայց կարի շատ 'ի լայ կեցաւ (ահարոն) . Ճ . տաղ ։

ՔԱՐՁ . Կարճիկ . կարճահասակ . գըտատօյլու , գօթաւր . *Մարկոս էր հասակաւն քարց , և անմօրուս . Հ . Յհէկ . ԻԶ . այլ լաւ ևս է գրել ըստ Հ . ԽԻԱԿ . *Կարճահասակ էր , և քարց , և 'ի վերին շրթանն ունէր սակաւ մի մօրուս ։

ՔԱՐՁ . Կարճ բուսեալ . ոչ բարձր . մանրաբոյս . *Թէ ծառ , թէ թուփ , և թէ խոտ՝ որ արքենի լինի և թորթոշ , լաւ է գետինն . և թէ մանր և քարձ , պիղծ է գետինն , ըստ չափոյ մանրութեան բուսոցն . Վստ . ԾԵ ։

ՔԱՐՁԱԳԻՆ . ա . Ցոյժ քարձ . կարի կարճ . և Դեռաբոյս , գեռ անմօրուս . *Մանուկ քարցագին՝ զհետ մի գալ իգին . Մագ . օփ . առ ԼԷհ ։

ՔԱՐՁԳՈՒԹԻՒՆ . Տ . ՔԱՐՑԱԳՈՒԹԻՒՆ . *Մեքենայքն բախման քարձգութեցն . Արծր . Գ . 14 ։

ՔԱՐՁԻԳ . Տ . ՔԱՐՑԻԳ ։

ՔԱՐՁՈՒԿ . Տ . ՔԱՐՁ . *Վայրի քօշ մի կայր քարձուկ , անուշահոտ և սրպընկուկ (էփրեմ) ։ Քարձուկ մի այլ նըման սըմին , զերդ աղաւնի բարի բնութի (յհ . ոսկեբ .) Ճ . տաղ ։

ՔԱՐՃԻԿ , ճկի . գ . Πρόλοβος . Ingluvies , stomachus gallinae , sive ventriculus . Նոյն և ռմկ ։ թ . գուշգօնտ . Քասկիկ իբր ստամոքս 'ի կոկորդն հաւուց՝ քարուտ , ուր կան հատք և խիճք կլեալք . *Թէ ոք առնու զհաւուն կարճիկն , միգն՝ զայն որ կեղևեն և չորցնեն , խափուացի բան առնէ . Վստ ։

ՔԱՐՄԱՐՑԱՆԿ , կմ ՔԱՐՄՐՑԱՆԱԿ . գ . Որպէս թ . մըրթէնէնկ ։ Բժշկրն ։

ՔԱՐՇ . Ի ՔԱՐՇ . գ . ձ . Արմատ Քարշելոյ , իբր Քարշումն , քարշմամբ , քարշելով ընդ գետնին . ձգձգելով . բայիւ՝ ըստ յն . Κατασύρω. Detraho. թաշէլէ, թարթէլէ , 'ի թալ . չէքէրէք , սիւրիւէրէք , սիւրիւքլէյէրէք . *Զօրութիւն՝ որ 'ի տապանակին , առեալ զվարսիցն գագաթայ՝ եբեր քարշ առ սեմն . Տօնակ ։ *Զխորհրդոյն բանութեա՛ւ յարձակմանն 'ի վայր արկեալ՝ 'ի քարշ արկցէ ։ Որ 'ի քարշ արկեալ՝ ընդ վայրս զբանսն յածէ . Փիլ . այլաբ ։ Եղիշ ։ *Երկու երկու լծեցան , և առին 'ի քարշ . Եղիշ . Է ։ *Ախոյց առաւմբ ձգելով 'ի քարշ ։ Կապեալ մեղացն անկցին 'ի քարշ . Ճ . այբուբ . և յիշ . ող ։ *Զկամեցեալ նոցա 'ի մեհեանն երթալ՝ 'ի քարշ անկանէին . Ճ . Գ ։ *Օձն փոխանակ ոտից՝ որովայնիւ և կրծիւք վարի՝ 'ի քարշ գնալով . Փիլ . լին ։ *Մինչ առնուլ գնալ 'ի քարշ . Պրճ . աղէտս ։ *Առեալ զոմն հախփախճէ սպասաւորացն բանաբար՝ մերթ վերամբարձ , մերթ 'ի քարշ . Ագաթ ։ *Տանէին 'ի քարշ զկապեալսն . Հ . ԽԻԻԻ ։

ՔԱՐՇ . Անուն երաժշտական խաղի . որ և սոսի ՔԱՇ ։ Ոսկիփոր ։

ՔԱՐՇԱԳՈՐԾ . ա . Որպէս Կաշագործ , կամ 'ի կաշւոյ կազմեալ . մաշկեղէն . *Վահան նոցա 'ի փայտէ և 'ի կաշւոյ արարեալ . . . պատմուճան իմն քարշագործ բերին . Բրս . գհ ։

ՔԱՐՇԱԾ , ոյ կամ ի . գ . Հետք սողնոց՝ ուք գետնաքարշ գնան 'ի վերայ հողոյ . որ և սոսի ՔԱՐՇԱՀԵՏ . *Եկայք զհետ քարշածի վիշապիդ ։ Մի զհետ երթայք քարշածի վիշապիդ . Վրք հց . Յ ։

ՔԱՐՇԱՀԵՏ . գ . Հետք սողողոյ օձից յանապատի . *Ցանկարծակի տեսանէաք քարշահետ մեծ վիշապի . Վրք հց . Յ ։

ՔԱՐՇԱՆՔ, նաց . գ . Քարշումն . 'ի քարշ արկումն . ձգձգումն . լլկանք . թարթէլը , սիւրիւքլէմէ . *Հարկանեն անխնայ (զխոյս անատառի) , և անարգ քարշանօք՝ 'ի չինուածս և յայրումն պատրաստեն . Մխ . առակ ։ *Մինչ 'ի տանջանս և 'ի քարշանս և 'ի մահուանս պատերազմեալք։ Տանջանս և քարշանս և մահուանս ածել 'ի վերայ . Կոչ . Բ . և ԾԲ ։ *Գան և խոշտանգանք քահանայից . ի Հրեսանաց և նախարարաց քարշանք և քայքայութիւնք . Ղեւոնդ ։

ՔԱՐՇԵՄ, եցի . ն . Σύρω, κατασύρω. Traho , extraho , detraho. ἕλκω, καθέλκω, deduco , և այլն . Ի քարշ արկանել . ձգել զկնի իւր , կամ յինքն . ձգձգել . բանի վարել . խլուցանել . թաշէլ, թարթէլ , սիւրիւմէք . թէքէրլէմէք , թէքիւրլէմէք . թ . չէքմէք , սիւրիւմէք , սիւրիւքլէմէք , սիւրիւթլէմէք . *Քարշել զնոսա ընդ երկիր ։ Քարշեսցուք զնոսա (պարանօք) մինչև ցհեղեղատս ։ Ի գնալս իւրեանց քարշէին զատրոսս իւրեանց ։ Քարշէին զգործիսն հանդերձ ձկամբքն ։ Քարշեալ զարս և զկանայս մատնէր 'ի բանտ ։ Քարշել առ քաղաքապետս , կամ առ դատաւորս , կամ 'ի դատաստան , կամ 'ի ատեանս իւրեանց . կամ 'ի վայր . կմ 'ի ներքուստ արտաքս , կամ արտաքս քան զքաղաքն . կմ զմարմինս փչովք ։ Տուան նորա քարշել զերրորդ մասն աստեղաց ։ Քարշեա զալիս քո . Եւ ։ *Հրամայեաց զնաւսն 'ի ծովն քարշել . Պղտ . օրէն . Ը ։ *Զկինս կորոյօք (պնգանօք) առ սակաւ սակաւ քարշէին ընդ մարմինսն . Եփր . Վլ . օրէնէւ ։ *Նոքա սակաւ ևս անմաւութեան իւրեանց ընդ երկիր քարշէին . Ոսկ . Մ . Բ . 4 ։ *Քարշեսցի զհերացն ։ Ի հրապուրանաց հեշտութեան քարշեալք ։ Որպէս խոզք ընդ տիղմ քարշեալք։ Ընդ գետինն քարշէր ։ Իբրև զլուծ մեծաւ , և իբրև

զէշ քարշեցաւ. ՍԵԲԵՐ: ՅՃխ: Ոսկ: Եզնկ: Եղիշ: *Արտաքոյ քարշէր յինքն զիսրայէլ: Հեշտութեան գող առ 'ի քարշելն: Հնացեալ բնութիւնն, և առ նոյն քարշէ. Նխ. Բ. Բգ: Սարգ. ա. յհ. Է: Մխ. առակ: *Զարժանին առակոյս 'ի ծաղր քարշեն. Ոսկ. 'ի ծն. ժա:

ՔԱՐՇԵԼ. Լլկել. բռնադատել. լուրջիլ. հօրուէլմէ. *Իբրև զբոզ մի քարշեցին զքոյր մեր. Ծն. լդ. 31. յն. իբրև ընդ բոզ վարեցան ընդ քոյր մեր: *Ի ձեռն արծաթոյ քարշեցաւ Ճշմարտութիւն. Կանոն:

ՔԱՐՇԵԼ. Διασύρω. Detraho, carpo. Բամբասել. անուանը թաշըշլ. փառք էթմէք, պէնէ էթմէք. *Բանիւք և գործովք քարշեսին զնա: Բժշկս ինչ ամբաստանեն զնոսա՝ քարշելով զծախան ընդ վայր, և զնանիր ցաւակցութիւն. Ոսկ. յհ. Բ. 37. 39:

ՔԱՐՇԻԼ. Ձգիլ. յերկարել. *Ի քարշել մերձակայ յաւիտենիւ՝ ոչ պակասեն 'ի յետին ժամանակս սակայն մարդանալ զբանն այ. Մեկն. ղևտ:

ՔԱՐՇՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ἐφολκός. Attractorius. Ունօղ զզօրութիւն յինքն քարշելոյ. ձգողական. *Կերակրականին բնութեան զօրութիւնք են չորք. քարշողական, ունակական, այլայլական, արտաքս վտարական: Միով արեամբ կերակրին. քանզի իւրաքանչիւր որ զիւր նմանապէս քարշողական զօրութեամբ խնդրէ. Նխ. ԻԲ: Մագ. ԾԵ:

ՔԱՐՇՈՒԹԻՒՆ. գ. Քարշ. և Քարշումն. *Մերթ 'ի սող, և մերթ 'ի յանձն քարշութեամբ հասանէ առ միմեանս. Փարպ:

ՔԱՐՇՈՒՄՆ. շման. գ. Συρμός. Tractus. ὁλκή, attractus. որ գրի և որպէս ամփ. Քարշումն. Քարշելն. իլն. ձգումն. բերումն. քարշանք. *Ճնցուք զվէժս չարաչար քարշմամբ, մինչև մեռցի: Զառ 'ի վայր քարշումն: Զնոյն քարշումն: Առ ած ձգէ 'ի բարութ քարշումն: Ընդ երկիր զքարշումն առնէին: Քարշումն քղանցից. Ճ. Ե: Փիլ: Նար. ԽԲԳ: Արծր. յոՂԲ: Մագ. ԾՏ: *Եւ այն՝ որ սքանչելի են, յաղագս ելեքտրոնացն ձգմանցն, և հերակլեան քարանցն, առ ցուցից ամենեցուն քաշումն իսկ ոչ և միոյ գոյ երբեք. Պղատ. օրի: *Ամբովան է այսպէս, երբ վայր քաշումն և լափումն ջրոյն եղեւ. քանզի ջուրն քարշեալ լինի առ ծակս ոմանս գաղտնիս վիմացն. Նանան:

ՔԱՐՈԶ, ի,ից կամ աց. գ. որ և երբ. քաղդ. արաբ. թուրօղա, թարօղ, թէարիզ. յն. թէրէթս. Κήρυξ. Praeco, և praedicator. Կարդացող 'ի ձայն բարձր հրապարակաւ. ձայնատու. ազդարար. պատմիչ պատգամաց և հրամանաց՝ այ, Թագաւորի, զօրավարի. քաղաքապետի. մունետիկ. Օէլլալ. նաթի, մունաթէ, մուէզզին, չարչի. (իբր չաւուշ). *Քարոզ կարդայր առաջի նորա: Քարոզն աղաղակէր, և ասէր: Եկաց քարոզ զօրուն 'ի բանակին: Անցցեն քարոզքս ընդ ամենայն իսրայէլ: Լսէին զձայն բարբառոյ քարոզին: Զութերորդն զնոյ՝ զարդարութեան քարոզ: Յոր եդայ ես քարոզ և առաքեալ. և այլն: *Զի նա քարոզ հեթանոսաց էր: Զձկնորսս քարոզս արար: Ամենայն ծագաց և ազանց քարոզք և առաքեալք եղեն: Առ քարոզս ածութեան նորա: Որ քարոզդ էք ընդհանուր տիեզերաց: Քարոզք բանին ճշմարտութեան: Երևեալ արամազդեանցն՝ առաքեն լինել քարոզ քարոզացն աշխարհի. Եւս. պտմ: Յճխ: Սարգ: Իգն: Ղևտ: Սկևռ. յար: *Ի ձեռն քարոզաց հրամայեաց ձայնել ամենեցուն... Արքայականս ատոյեալս 'ի Թագաւորէն և 'ի քարոզացն համաձայնութեամբ. Ագթ. Ճաշ: *Կրթեաց քարոզովքն և մարգարէիւք իբրև կաթամբ. Եզնկ:

ՔԱՐՈԶ. Երաժիշտ. նուագածու. փողար. *Ներոն՝ քարոզացն և երգեցկացն և քնարահարաց յաղթեաց: Քարոզս և երգեցիկս և քնարահարս. Եւս. քր. Բ:

ՔԱՐՈԶ. Բան սարկաւագի 'ի ժամասացուէ իբր ազդարարողի. *Ըստ իւրաքանչիւր ասանց քարոզին: Հրամայէ և քարոզս: Խորհրդածութիւն քարոզացն: Զանազանութիւնք քարոզաց և աղօթից. Լն. Խոսր. ժմ. և պտրգ:

ՔԱՐՈԶ. Ներբողեան. գանձ տօնից. երգ. *Քարոզ 'ի գալուստ հոգւոյն սրբոյ, կամ 'ի սբ եկեղեցի, կամ 'ի սբ խաչն, կամ 'ի փոխումն կուսին. կամ Քարոզ առաքելոց. Նար: Գնձ: *Քարոզ մեծին բարսղի ('ի յայտնութեան, և այլն). Ճշ. հին: *Քարոզ 'ի սբյն գրիգորէ լուսաւորչէն ասացեալ վասն սբյց հռիփսիմեանցն: Քարոզ հայրապետաց, կմ մարտիրոսաց. ժմ:

ՔԱՐՈԶ. Վարդապետութիւն յայտնաբանիչ. բաղաարութիւն. և Աւետումն. յայտարարութիւն. *Անճառ միութեան քարոզ զայս բացաձայնեցաք. Լմբ. ատ: *Զքարոզ հրեշտակին լուեալ կանանցն, ընթացեալ. Ճառ: *Կայ միայն նա, զի գործն իւր եղիցի նմա քարոզ. Եփր. համաբ:

Ուստի ռամկօրէն Քարոզ ասի՝ Քարոզումն և Ճառ վարդապետական. ըստ այսմ 'ի յետին գիրս գրի. *Եփրեմի քարոզ: Քարոզ վարդանայ. և այլն. Ցօնակ: *Ըաբունեին սբ մեծն յովհան՝ քարոզ առնէր անխափան. Գնձ:

ՔԱՐՈԶ ԼԻՆԵԼ. } Քարոզիչ լինել,
ՔԱՐՈԶ ԿԱՐԴԱԼ. } կարդալ զբանն քարոզելի. քարոզել. հրատարակել. տես և 'ի բառն ՔԱՐՈԶ. *Աւետեաց քարոզք եղեն սուրբ առաքելոցն: Մարմնոյն Թերութիւնք քարոզ անծանօթին լինին. Ը. թղ: ՍԵԲԵՐ. Է: *Քարոզ կարդաց աշխարհն. և ասէ, տօն տեառն առ վաղիւ: Հրամայեաց մովսէս քարոզ կարդալ 'ի բանակին: Քարոզ կարդացէք (կամ քարոզեցէք) պահս: Ընդ ամենայն քաղաքս քարոզ առաջիք կարդալ: Քարոզ կարդացին ընդ հրապարակս քաղաքիս. և այլն:

ՔԱՐՈԶԱԿ, ի, աց. գ. Քարոզիչ, ձայնատու, հնչօղ. եւ և Գաւազան աւետաբերին կուզարեր. (զի 'ի յն. κάρυον, է ընկոյզ. և κηρύκιον, գաւազան պատգամաւորի.) *Ոչ եթէ անգէտ եմ ընկուզոյ անուան՝ ըստ քարոզակին ասացեալ. քանզի խեցեմորթն նորա բնաւորեցաւ հնչումն և կայթումն գործել. Փիլ. եւ. Բ. 76: *Քարոզական ընկուզին յայտնեն զատելլին. Վրդն. Երգ:

ՔԱՐՈԶԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Κηρυκικός. Ad praeconium vel praeconem pertinens. Սեպհական քարոզութե և քարոզչի. *Լուսացաններն իբրև քարոզական բարբառեալ ձայնիւ: Սա մեզ իբրաւ՝ օրինաւորէ քարոզական. Պիտ: Եւագր. ոփ. Երկն:

ՔԱՐՈԶԱԿԱՆՆ. Κήρυξ. Ceryx, praeco. Ազգ ճարտար նուագերգութե 'ի խաղս ողոմպիականս. որ ըստ յն. կոչիւր թէրէթս, այսինքն քարոզ, ձայնատու. *Յուեալս և քարոզականն. և յաղթէր տկրատէս հեղինացի. Եւս. քր. Բ:

ՔԱՐՈԶԱԿԻՑ, կցի, ցաց. ա. Կցորդ, ընկեր՝ գործակից 'ի քարոզութե աւետարանի. *Ընկեր պետրոսի, և քարոզակից բառնաբայ: Ի պետրոսեանց ենք առաքեալ, քարոզակցիդ փրկանք եղեալ. Եղնկ: Ը. Խոս:

ՔԱՐՈԶԵՄ, եցի. ն. Κηρύσσω, ττω. Praedico, palam annuncio. διαβοάω, διαμαρτύρομαι, clamo, testor. Քարոզ կարդալ 'ի ձայն մունետիկի. և Քարոզ լինել պատգամաց այ, Թագաւորի, եւն. ազդել. հրատարակել. աւետարանել. նախաձայնել. հռչակել մեծաձայն կամ գովութեամբ. գովել. գնել վկայութիւն. *Յովնանու քարոզեաց պահս յամենայն յուդայ: Արի և գնա 'ի նինուէ քաղաք մեծ, և քարոզեսջիր անդ: Քարոզել գերեաց զթողութիւն: Քարոզեմ զմասր երուսաղեմի: Դու զիմաստութիւն քարոզեսցես: Ի գլուխս պարսպաց քարոզի: Սկսաւ քարոզել յիս: Քարոզէր զաւետարանն արքայութեան. և այլն: *Զինչ ասեմ հրեշտակս, ուր և ինքն տէրն քարոզեաց (այսինքն հռչակեաց գովութիւ). Ոսկ. յհ. Բ. 37: *Արարածք իսկ իւրաքանչիւր շարժմամբք և փոփոխմամբք զարարչէն քարոզեն: Նմանապէս և սուրբ ածս զնոյնս քարոզեն. Եզնկ: *Քարոզէ սարկաւագն: Ասա քարոզէ, և ես վասն միաբանութեան ... ասէ ապա և քարոզօղն, կեցո և ողորմեաց մեզ. Մաշտ: Խոսր:

ՔԱՐՈԶԻՉ, զչի, չաց. ա. գ. Κηρύσσων, κήρυξ. Praeco, praedicator. որ և ՔԱՐՈԶ ասի. Որ քարոզէն. քարոզօղ. մունետիկ. ազդարարող. *Մովսէս ըստ քաղաքաց զքարոզիչսն իւր ունի. Գծ. ԺԵ. 21: *Որք քարոզիչքն են ածութեան նորա: Ի ձեռնադրութեան անտի առաքելոցն երկոտասանից, և այլոց քարոզչացն. Իգն: Սարգ. ա. պ. ԺԲ: *Խնդրուածովք և աղօթիւք սբց առաքելոցն, և ամենայն քարոզչացն զքեզ. Բր. թղ. 'ի Ճշ. հին: *Զոր և քարոզիչք բանին քարոզեն ած և մարդ կատարեալ. Ը. Բղբ: *Երկուս երկուս յօրինեաց. զի մին միւսոյն քարոզիչ իցէ. Յճխ. Է: *Եւ հրովարտակ արքայի 'ի ձեռս քարոզչացն: Բարձրաձայն աղաղակաւ բանիւս այսուիկ պատմեցաւ 'ի քարոզչացն. Արծր. Գ. 13: Ճ. Ա: *Թագաւորք հեթանոսաց (որպէս մոգք) ... եղիցին քարոզիչք (քնի), և բերցեն պատարագս որդւոյն աղաւնի. Մեկն. ծն: *Մինչ չև իցէ լեալ նոցա նմա քարոզիչ. Եփր. համաբ: *Յայտնի է քարոզչաց, զի խոստացեալք և ոչ յայնմանէ օգտին. Մխ. առակ:

ՔԱՐՈԶՈՒԹԻՒՆ. գ. Κήρυγμα. Praedicatio, praeconium. Քարոզելն. իլն. հրատարակումն. հռչակումն. և Բանն քարոզեալ. *Կոչել բարձր քարոզութբ 'ի խառնելիս իւր: Քարոզեսջիր 'ի նմա ըստ առաջին քարոզութեան: Ըստ քարոզութեան յնի քնի: Հաճեցաւ ած յիմարութբ քարոզութեան ապրեցուցանել զհաւատացեալս. և այլն: *Առաքելոցն վասն քարոզութե զքն (յն. քարոզելոյ) 'ի բանս արկեալք. Կոչ. ԺԵ. կմ ԺԲ: *Առաքելական քարոզութեանց. Ճառ: *Խոստումն յածայնոց և սրբազանից քարոզութեանց մի տէր զյն քն. Պրպ. Յ: *Տօն է Ճշմարիտ քարոզութեանն խնամոց. Յճխ. ԺԱ:

ՔԱՐՈԶՈՒԹԻՒՆ. որպէս Քարոզ ժամերգութեան. բան սարկաւագի. *Զկանոնացն զհետ բերել զկարգս զայս քարոզութեան. վասն 'ի վերուստ խաղաղութեան ... Զկնի քարոզութեան և աղօթից զերեքսրբեանն երգել. Յհ. իմ. ատ: *Ի պաշտաման եկեղեցւոյ քարոզութիւնք, և աղօթք քահանայականք. Խոսր:

ՔԱՐՈՍ. գ. որ և ԿԱՐՈՍ. Թ. թէրէՀիղ. Լախուր՝ որպէս խոշոր կարոսն. գաւարի յայտնի՝ բնութբ ջերմ և չոր, երկայնաբուն և երեքճղի տերևով: Բժշկրն:

ՔԱՐՈՐՄ, ոյ, ոց. գ. Քար որմոց շարելու և Քարեղէն որմ. *Եւ զդանկան դնէր 'ի բարձրութե Միհրայն (այսինքն ժնարէին) 'ի չորս քարորմացն. Վրդն. պտմ:

ՔԱՐՈՒԱԿ. ա. Ἀσχήμον. Indecorum,

turpis , ignominiosus . քայիւ , ἀσχημονέω, turpiter ago. Անծժապարտ. խայտառակ. և Անծթալի. խաղէ ու խայփառուն. ռէդիլ, ճառ-ռխ: Ուստի ՔԱՐՈՒԱԿ ԳԱԼ՝է Գործել զամօթալիս, և խայտառակիլ. *Առացից և առ ձեզ, որ նշաւակիք և քարուակ կայք 'ի հրապարակս: Եթէ չեթմնաք առնիցեն զայն, ծաղր պարտ էր առնել. յորժամ հաւատացեալն նախիմբք քարուակ կայցէ, զի՞նչ պատասխանատուութիւն կայցէ: Զամաչիցես առաւել քան զնոսա քարուակ կալով. Ոսկ. մ. ա. 15: բ. 6:

ՔԱՐՈՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. } Ἀσχημοσύνη.
ՔԱՐՈՒԱԿԱՆՔ. գ. } Dedecus, turpitudo. Ամօթալի գործ. յոռութիւն. տձևութիւն. անպատեհ՝ և անարժան կամ անվայել իրք որ բերեն զամօթ. խաղէ-ռլին, խաղէ բան, փգէղ կամ գէշ գործ. այըր չէյ, քեռրի պէյ, ճիւրմ. *Կայաք և ծաղր առնէաք զընկերացն քարուականութիւն: Կամիք թէ արձակեցից զլեզու, և ցուցից՝ թէ որչափ քարուականութիւն է. Ոսկ. մ. ա. 13: և բ. 24: *Մի՛ զայլոց 'ի քարուականսն կոչիցես: Ըզմամնիչն այսպիսի քարուականք (բամբասանք) ածին 'ի խեղչն կախաղանի: Զգործ չնացողացն ծածկել կամէին, և չախորժէին ձաղել զպղծոց քարուականս. Ոսկ. մ. ա. 15: բ. 23: *Եւ ոչ միայն աշակերտքն (փիլիսոփայից) գործէին զքարուականս զայս: Ի տօնս երկաքանչիւրոց ածոցն զայնպիսի քարուականս գործէին. Սարգ. յկ. ը. և ա. պ. մ:

ՔԱՐՈՒԿ. գ. Քար փոքրիկ. քաշիկ. Բաշիլղուկ. *Փալաքշական... ալլիկ, քարուկ, խռճկոլակ, քաղակ. Թր. քեր:

ՔԱՐՈՒԿԻՐ, կըրոյ. գ. Զանգուած և զօդ 'ի քարէ և 'ի կրոյ. *Քարուկրով կալան (ամրացուցին) զդուռն քաղաքին. Ուռհ: Այսպէս լինի ընթեռնուլ և զբանն Կողբ. *Նեբրովթ սկսաւ զբոլորս հրապարակեր աշտարակաշէն առնել կարիկպաս ։

ՔԱՐՈՒՊՆՑ. գ. Բառ պ. բեհրիմաշ, բեհրիդամ. որ է Դեղին սաթ. *Վասն գունոց քարանց լերանց, որ քարուպոյ է, որ է դեղին. Ոսկիփոր:

ՔԱՐՈՒՏ, ի, ից. ա. Λιθώδης. Lapidosus, saxosus, petricosus. Ունող զքարինս. լի քարամբք. քարեայ. տաշու. Բաշլը. Բաշլըգ. *Ի տեղի մի քարուտ. Փարպ: *Որ գլխատ և զքարուտ երկիր վարէն: Զքարուտ և զապառաժ վայրն սերմանեն. Փիլ. ձ. բան. և փետկան: *Գալ առ մեզ զայսքան ճանապարհս քարուտ: Ընդ քարուտ տեղիս: Զոր օրինակ 'ի ջրհեղեղէ ամենայն քարուտ և խոնարհագոյն ընկղմին. Վրք հց. իզ: Եւս. պտմ. զ. 40: Ոսկ. բ. Եբր: *Զանապատն և զքարուտ տեղեան ապաւէն իւրեանց համարեցան. Բուզ. գ. 7: *Այնպէս դժուարին և քարուտ իմն է ճանապարհն կուսութեան, Ոսկ. եռ:

ՔԱՐՈՒՐԱԳԻ. գ. Որպէս թէ Ուրագ տաշիչ քարի. մուրճ. *Քարուրագի և ամենայն անօթ երկաթի ոչ բախեցաւ 'ի տաճարին. Եփր. թգ:

ՔԱՐՈՒՔԱՆԴԱԿ. ա. Բառ ռմկ. որպէս Քանդեալ քարինք. կամ Գաւազն 'ի դերբուկս քանդուածոյ. *Քարուքանդակ կարմիր լուսոր... ցերեկն ելան ալնեւըն 'ի վեր, գիշերն ելան չրւերն 'ի վեր. Ոսկիփոր:

ՔԱՐՍՈՆ. գ. որ գրի և ԿԱՐՍՈՆ. Բանջար մանրատերև համեմական՝ որպէս մանր կարոս, մաղդանոս: Բժշկրն:

ՔԱՐՏԱԿԱՍԵՄ. կամ ՔԱՐԿԱՍԵՄ. եցի. ն. Բառ անյայտ, որպէս Կարթակոտոր առնել. կամ որպէս ռմկ. քէրթէք քէրթէք քորտել. *Որք մտեալ քարտակատեցին (այլ ձ. քարկատեցին) զնա տապարօք 'ի սենեկի անդ, և սպանին. Ածր. բ. 3:

ՔԱՐՏ, ի, ից. գ. } Բառ յն.
ՔԱՐՏԷԶ, տիզի, ից, ազ. } խարթիս, խարտիոն. լտ.
ՔԱՐՏԷՆ, տենի, ից. } թարթա, թարթուլա.
ՔԱՐՏԷՍ, տիսի, ից, ազ. }
Χάρτης, τίον, τίδιον. Charta, tula. եբր. ժէկէլա. Թուղթ կամ մագաղաթ, յորոյ վերայ լինի գրել. թերթ պլոց. գիր ողջունի. նամակ. հրովարտակ. յետկար. գիրք. մատեան. *Առեալ քարտ՝ գրեաց 'ի նմա զհարկանողն, և կառուցեալ զքարտն 'ի ճակատն՝ այնպէս շրջէր. Նոննոս: *Որ զհրովարտակս ոք արքունի պատառէ, ոչ միայն ըզքարտն փոխանակ քարտին պահանջէ. Մանդ. ծդ: *Ոնայես 'ի քարտն և յեղէգն, այլ 'ի պարգևն ձեռին թագաւորին՝ որ գրեաց. Սեբեր. գ: *Մատեան է՝ գալարելով գրել զքարտն. Մխ. երեմ: *Զ յետկար քարտին: Զ քարտս ամենայն՝ նիւթս գրելոյ. Ցհ. կբ: Սարգ: *Ըստ այսմ և ես նըկարեցի՝ զներբողական բանս 'ի քարտի: Երկօք վատտակոց 'ի նիւթս քարտի: Բան գրի 'ի քարտ և 'ի մագաղաթ. Յհ. օրդ: Սկևռ. 'ի յծ: Վրդն. ծն: *Ի տարածումն լայնութեան քարտէնի չափեցից: Սպիտակափայլ լուսափառ դաշտի քարտէնից. Նար: *Զնոյն գրով 'ի քարտէնս (կամ 'ի քարտիսս) թողուն. Կլիմաք: *Քարտէզն և սևագեղ և եղէգնն: Իմանալի քարտէզ: Բեր այսր քարտէզ և թանաք. Սեբեր. գ: Անյ. բարձր: Ճճ: *Ա՛ռ դու քեզ քարտէս մատենի: Գրեաց բարուք 'ի քարտիսի մատենին: Սպառեցաւ ամենայն քարտէսն 'ի հուր կրակարանին: Ցուցանէին զքարտէսն պակասեալ: Ոչ կամեցայ քարտիսիւ և դեղով գրել. Երեմ. ն. ղ: գ. Դ. բ: գ. յհ: *Գրոյ և յիշատակի, որ 'ի քարտէս: Ի քարտէս արքունի: Գրեաց 'ի քարտիսի: Հրամանք թագաւորին գրին առ իշխեցեալս 'ի վերայ քարտեսի. Փիլ: Խոր: Ճճ: Ղ. բարձր: *Քարտէս (կամ քարտէզ) զչար գրեալ և զբարի՝ միապէս ընդունի. այլ պարտ է մեզ, զի զբարին գրեսցուք 'ի նա, և ոչ զչարն. Վրք հց. ղ:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ, ի, աց. գ. Բառ յն. խարթուլարիոս. Χαρτουλάριος. Chartularius. Վերակացու նամակաց. ատենադպիր. դըպրապետ. ռըմ՝ փէքի՛մ քէտխիտի. (իսկ փէֆթերտար՝ ըստ յն. խարտոֆիլաքս. այսինքն թղթապահ.) *Աջող քարտուղարն ագաթանգեղոս: Ի դրան արքունի կարգեալ քարտուղար: Ոչ փոքր ինչ կրէր աշխատութիւն յաղագս քարտուղարի. Խոր. բ. 64: գ. 47. 52: Նոյնպէս և Ցհ. կբ: Խոսր:

ՔԱՐՑ. Տ. ՔԱՐԶ:

ՔԱՐՑԿԵՂ. Տ. ՔԱՐՃԿԵՂ, ՔԱՂՑԿԵՂ:

ՔԱՐՔԱՀ. գ. Խաղ երաժշտական: Ոսկիփոր: Շար:

ՔԱՑԱԽ, ոյ կամ ի. գ. Ὄξος, ὀξείδιον. Acetum. ὀξύ, aciditas. Կծու և բարկ ըմպելի՝ 'ի թթուութէ գինւոյ և այլոց հիւթոց կազմեալ, համեմիչ, զովացուցիչ, զօրացուցիչ. սիրքէ. *Զ քացախ ցքւոյ մի՛ արբցէ: Թաթցես զպատառ քո 'ի քացախիդ: Ի ծարաւ իմ արբուցին ինձ քացախ: Որպէս քացախն վիրի անօգուտ է: Առ սպունգ լի քացախով. և այլն: *Ըմպէ զքացախն զի բնութէ ապականեալ ըմպելին. Բրս. մրկ: *Եւ սոցունց ախտից պատճառն աւել քացախ. Պղատ. օրմ. (իբր կծու հիւթ:)

ՔԱՑԱԽԱԳՈՅՆ, գունի, ից. ա. Ὄξιος. Acer, acris. իբր Կծու և թթու. *Վէր, որ սեաւ մաղձի և քացախագունի, վայրենի է, Պղատ: օրմ:

ՔԱՑԱԽԱԹԱՆ, ի. գ. Ὀξύμελι. Potio a melle et aceto, acetum mulsum. իտ. Aceto melato, ossimele. Օշարակ բժշկական 'ի մեղրէ և 'ի քացախէ՝ խառն ընդ ջրի և ջրոյ. (յն. օքսիմէլի, մեղրաքացախ.) *Օքսիմելի, քացախաթան. Գաղիան: Բժշկրն:

ՔԱՑԱԽԵՄ, եցի. ն. } Ի քացախ
ՔԱՑԱԽԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. } փոխարկել. թթուեցուցանել. ապականել. թօթիսղէ. կր. թօթիսէլ. *Զկաթն խախաց ժողովէ և պնդէ, և մակարդ կարէ, ցրուէ, և քացախէ. Բրս. մրկ: *Քացախեցուցանէ զանապական առաքինութիւնն. Վրք հց. ծ: *Քեզ քաղցրութեն յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ 'ի կատարածի. Նար. ի:

ՔԱՑԱԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Խակութիւն քացախոյ, և քացախումն. *Հերձուած քացախութե չարութե ոչ պանդեցաւ. Երզն. ը:

ՔԱՑԱԽՈՒՏ, ի, ից. ա. Ὀξώδης. Acetosus. ὀξύς, acidus. Խառն կամ լի քացախով. բարկ. կծու. թթու. քացախեալ. ապականեալ. թօթտխոփ, թօթխուծ, ըքշի. *Խմորեալ ինչ, որ է քացախուտ վարք չարութէ: Խմոր՝ քացախուտ չարութէ էնշանակ: Զ քացախուտ չարութիւս քաղցրացուցեալ. Խոսր: Վրդն. էլ: Երզն. մթ: *Ըզծաղկահոտ գինին լինքեանք ըմպեն, իսկ ըզքացախուտն աղքատաց բաշխեն. Վրք հց. ծա: *Ի յայսցանէ ախտից քացախուտ ռատութի ընկալեալ. Պղատ. օրմ: *Քացախուտ մաղաս, սպիտակ մաղաս. Բժշկ:

Մերթ՝ գ. իբր Քացախութի. ապականութի. *Բաղարջ ընդ գառնըճաշ. ոմի սա բառնալ զհեշտացուցիչ և զփքացեալ քացախուտ չարեաց մաղոսր և անապական վարուք. Իգն:

ՔԱ՛Ի, ՔԱ՛Ի ՔԵԶ, կամ Ի ՔԷՆ. }
ՔԱ՛Ի ԼԻՑԻ. կամ ՔԱ՛Ի. ՄԻ՛ ԼԻՑԻ }
Ἵλεως. Propitius. μηδαμῶς, μὴ γένοιτο, nequaquam, ne fiat, absit. Ձայն հրաժարական. որպէս այն թէ՝ Քաւիչ լիցի տր. կամ քաւութի լիցի 'ի տեառնէ այդպիսում չարեաց. չէ և չէ օրէն, մի՛ եղիցի. ո՛ն անդր. 'ի բաց տար. ոչ իւիք. ոչ երբէք. հէօշ ըլայ, տր գոհէ, տր ըրնէ՝ լիցըր. հա՛շա, ալլահ զէքլէօին, ալլահ սաքլասըն՝ կէօսթէրմէսին, թէմալէ. *Քա՛ւ, մի՛ երբէք դիցէ արքայ 'ի վերայ ծառայի իւրոյ այդպիսի բան: Քա՛ւ քեզ, ո՛չ մեռանիցիս: Քա՛ւ քեզ տէր, մի՛ այդպէս խիստ և խժարար կատարեր զկամս քո: Քա՛ւ լիցի քեզ առնել զայն բան: Քա՛ւ լիցի ինձ 'ի տեառնէ, թէ տարայց զբանդ զայդ: Քա՛ւ լիցի ինձ յայլ իմի՛ առ քեզ զժառանգութի հարց իմոց: Քա՛ւ լիցի տէր: Քա՛ւ, մի՛ լիցի: Քա՛ւ լիցի քեզ տէր, մի՛ եղիցի քեզ այդ: Քա՛ւ լիցի ինձ, քա՛ւ լիցի, թէ ընկղմեցից. և այլն: *Եւ այս նուաստութե ինչ իցէ. ո՛ն անդր, քա՛ւ լիցի: Քա՛ւ քեզ որդեակ: Մի՛ կարծեսցես... քա՛ւ: Քա՛ւ 'ի մէնջ, կամ քա՛ւ 'ի քէն՝ ասել զայդ. Սարգ: Ոսկ: և Մծբ. ասէ. *Մեզ քա՛ւ եղիցի ասել այսպէս. Եփր. համաբ:

ՔԱՒ. նխ. Πλήν. Praeter. Բաց 'ի. առանց. թող. *Քա՛ւ յօրէ և 'ի ժամէն յայնմանէ: (Արիստակէս.) համաօր է ընդ նմա, քա՛ւ յամենակալ եղոյ. Ածան: *Քա՛ւ յայնմանէ. Մագս. էլէղ:

ՔԱՒԱԲԵՐ. ա. Բերօղ և տուօղ զքաւութի. *Ապաւինեալքդ յառ քաւաբեր և 'ի փրկութիւնագործ զօրութի. Անան. էլէղ:

ՔԱՒԱՐԱՆ, ի, աց. գ. Ἱλαστήριον. Propitiatorium. Վայր և գործարան քաւութե. որպէս տաճար, եկեղեցի, խաչ, և ամենայն արքաղանեալ տեղի. եբր. քէֆօրէթ, քափօրէթ. որ և ՔԱՒՈՒԹԻՒՆ. *Մովսէսեան վրանին յորևելից կողս ունէր զվարագոյրն և

զքաւարանն, որ էր սրբութեան մէջ. Դամասկ: *Բնակք և եկք հեռացեալք 'ի քաւարանն 'ի մաղթանս: Փողովարան բանաւոր հօտի... և մեղաւորաց քաւարան: Ի յարկի սրբութեան... հրեշտակաց բնակարանիս, և մարդկան քաւարանիս. Լմբ. Պտրգ: *Գեղեցկապաճոյճ մեկ քաւարան կազմեալ (զեկեղեցի), եթերանկման կամարակապ զարդիւք. Նար. փող: *Լինեաց զպայծառակերպ քաւարանն սբ: Ի գուռն քաւարանին սբյ մերձ եկեալք. Յհ. կբ: *Ընդ ամենայն քաւարանս աղօթից: Ղևոնդ: *Քանզի եկեղեցի սբ՝ քաւարան է մեղաւորաց. Պիտառ: *Խաչն խոստովանեցաք Ճշմարիտ քաւարան... Մե. զուցելոց քաւարան. Անյ. Բոլթ. այն ինքն է՝ ասէ Շնորհալին, *Տեղի քաւելոյ և սրբութեան ոյ:

ՔԱՒԱՐԱՆ. Տէր քաւութեան. քաւօղ. քաւիչ. *Անդ ամենայնի, մխիթարութիւն վշտաց, և քաւարան մեղուցելոց. Նար. ղէ: *Զմիածինդ քո առաջի եդեր քաւարան յաղագս մեղաց մերոց: Քանզի տէր յաղագս ամենեցուն Ճաշակելով զմահ՝ քաւարան լինելով աշխարհի. Բրս. ող. ծխ. և այլն: *Զոր անուանէր 'ի լոյր մարդկան՝ գառն սբ և քաւարան. Ղ. խոսփ:

ՔԱՒԱՐԱՆ. Միջնորդ. կամ առիթ քաւութեան. որպէս Տիրամայրն, քահանայն, սբք, աղքատք, պաշտօնէութիւն, և այլն. *Մեղաց լուծիչ, և մարդկան քաւարան՝ սբ ածածին: Պատուեցին զքաւարան մահն մաքուր կուսին. Գնձ: ՃՃ: *Զրկելոց իրաւարարն, մեղաց քաւարանն (քաւիչ քահանայ). Վրք հրց: *Խնամս խառնուածէ հաշտարանք, և հզօրագոյնս քաւարանք. Նար. լա: *Փողովեցեր զնոսա (զաղքատս) բարեխօս և աղաչօղ առ սբ, և մեղաց քաւարան ածեր զնոսա 'ի տուն քո... Քաւարան մեղաւորաց աղքատքն 'ի ներքոյ մեծատանցն նստելով. Մանդ. ը: *Դիր տէր քաղցրութեամբ քո քաւարան գործելոց մեղաց մերոց. Մաշտ:

ՔԱՒԱՐԱՆ ասի առ մեզ և Մաքրարանն, այսինքն առժամանակեայ կայարանն հոգւոց սրբազան ննջեցելոց. ըստ լտ. Բուրկաթօրիօմ. Purgatorium. զորմէ տես 'ի բառն ՄԻՋԱՄՏԵՂ, և ՄԱՔՐԱՐԱՆ:

ՔԱՒԱՐԱՐ. Տ. ՔԱՒԻՉ. *Մահացելոցս կենարարն. մեղուցելոցս քաւարարն. Տօղ:

ՔԱՒԴ, ի,ից. ա. Ուրուական իրք մատուցածինք ըստ քաղդէայց. *Ընդ սիրտ երկրիս գետք հրաշից, քաւդից, և ջրոց խաղացեալ լինին ընդ ամենայն երկիրս. Տօնակ:

ՔԱՒԴԵԱՑ, եայք, էից. գ. որ գրի և ՔՕԴԵԱՑ. Μάντις, μαντευτής, μαντευόμενος. Vates, hariolus. Քաղդեայ. գէտ. աստեղագէտ. հմայօղ. գուշակ. մոգ. երազահան. աստղահմայ. ախտարք. *Քաւդեայք աստեղանշմարք: Քաւդեայքն ապնգեալ էին, թէ մեռանի թագաւորն. և ոչ մեռաւ. Եզնիկ: *Եկին ամենայն քաւդեայքն և աստեղագէտքն. Բուզ. դ. 54: *Ոչ գիտացին քաղդէացիքն զծածուկ խորհուրդն սբ... Ոչ յայտնեցաւ քեզ վախճան քո արուեստագիտութեամբ քաւդէից. Գէ. Եւ: *Գիտաց և քաւդէից յառաջագոյն ասելով զայն՝ որ եղբարց թերևս լինելոց է գաւառաց, զի թուեսցին յիրաւի ապանանել. Փիլ. ծ. բան:

ՔԱՒԴԷՈՒԹԻՒՆ. գ. որ գրի և ՔՕԴԷՈՒԹԻՒՆ. Μαντεία. Divinatio, vaticinium. Քաղդէութիւն. աստղահմայութիւն. ստոյգ գուշակութիւն, երազահանութիւն. *Թափել զնա 'ի քաւդէութենէ կարծեաց ապանդոյն. Փիլ. մն. գ. 1: *Դիւթութիւնք և հմայիւք և քաւդէութիւնք վրիպեցուցանէ զմարդիկ յսբ Ճըշմարտութենէն. Եզնիկ: *Ընդաձէր զմոգութիւն և զքաւդէութիւն. Եղիշ. Բ: *Վասն յավեփոյ չէ՞ ասել ումեք վարժ զնա գոլ քաւդէութեան, յորմէ երազոցն լինել ասեն անզեակս և մեկնիչս. Սարկ. Տարբեղ:

ՔԱՒԵՄ, եցի. ն. Ἱλάσκομαι. Propitior, propitius sum. ἐξιλάομαι, ἐξιλάσκομαι, propitium reddo, expio, placo. Քաւել. սրբել և ջնջել զմեղս. ազատ և անպարտ կացուցանել 'ի յանցաւորութենէ. արդարացուցանել. հաշտ լինել սբ ընդ մարդիկ, կամ հաշտ առնել քահանայի զմարդ ընդ սբ. ներել. թողութիւն շնորհել. ցածնուլ. հաճիլ. քէֆֆարէթ վէրմէք, բաղշէթ էթմէք. եբր. քիփփէր, սալախ. *Զամպարշտութիւնս մեր դու քաւեսցես: Գթած էր. քաւէր զմեղս նոցա, և ոչ ապականէր: Վասն անուան քո տէր քաւեա զմեղս իմ: Նա 'ի քաւելոյ զմեղս ժողովրդեանն. և այլն: Կամ *Քաւեսցէ տէր զծառայ քո վասն բանին այնորիկ: Դու քաւեա զիս զմեղաւորս: Լուր տէր, քաւեա տէր, անսա տէր, և այլն: Կամ *Քաւեսցէ ահարոն: Քաւեսցէ վասն նոցա քահանայն, և թողցին նոցա մեղքն: Քաւեսցէ վասն նորա քահանայն 'ի մեղացն իւրոց, և թողցի նմա: Ոչ քաւիցի երկիրն յարենէն հեղլոյ 'ի վերայ նորա: Ոչ քաւեսցի անօրէնութիւն տանն հեղեայ խնկովք և զոհիւք. և այլն: *Անմեղն զմեղանչականացս քաւեաց զպարտիս: Ողջակէզ ընա դառն արատաւորք, և քաւիս. Խոր: Լմբ. ծղ:

Իսկ ՔԱՒԵԱԼ ԵՄ, ՔԱՒԵԱԼ ԼԻՑԻՄ, եւն. ըստ յն. ազատ, անպարտ. ἀθῶος, կամ սբ, մաքուր. καθαρός. Տես Ծն. իդ. 8. 41: Թուոց. է. 19=32: Յես. բ. 17: Մտթ. իէ. 24. և այլն:

ՔԱՒԵԼ. Հանձեցուցանել. *Զինչ արարից ձեզ, և իւ քաւեցից, և օրհնիցէք զժառանգութիւն տեառն. Բ. Թգ. իա. 3:

ՔԱՒԵԼ. Սրբել օրհնութեամբ. *Քաւեսցեն զսեղանն, և սրբեսցեն զնա. Եզեկ. իգ. 26:

ՔԱՒԵԼ. Ἀθωόω. Insontem declaro. λυτρόω, λύω, redimo, libero, solvo. Անպարտ առնել. արդարացուցանել. տես Երեմ. ժէ. 15: իը. 28: Դան. դ. 24: ա. Եզր. ը. 3: *Աշակերտքն քաւէին 'ի վերայ քոյ, առելով թէ առանց ամենայն բժշկաց կատարին 'ի քէն բժշկութիւնք. Բրս. ճրէ: *Քաւիմ, յորժամ 'ի գատաստանին ատեին դատապարտէ, և ոչ 'ի վկայից զիս արդարացուցանէ. որպէս քո քաւեաց զաւազակն 'ի գատել զնոսա հրէից վասն հարկ կորզելոյ. կամ չպահելոյ. Լմբ. ող:

ՔԱՒԵԼ. Քաւ լինել առնել. խնայելով հրաժարեցուցանել. *Եւ այն՝ որ ասացն չմառանի 'ի ժամանակի, իբրև քաւեացն զնա, երթ յետս. Եփր. համաբ: *Զայն որ քաւէրն զնա 'ի չարչարանացն, ասէ, երթ յինէն սատանայ. Սեբեր. բ:

ՔԱՒԻՉ, աց. ա. Ἵλεως, εὐΐλατος. Propitius. և բայիւ, εὐϊλατεύω, ἐξιλάομαι, propitior, expio. Որ քաւէ. քաւօղ. *Քաւիչ ամենայնի: Քաւիչ մեղանաց բազմաց: Քաւիչ մեղաց, և կատարիչ խնդրուածոց. Նար: ժմ:

ՔԱՒԻՉ ԼԻՆԵԼ. Տ. ՔԱՒԵԼ. *Քաւիչ լեր ժառանգութեան քում: Ած դու քաւիչ լինէիր: Լուիցես, և քաւիչ լիցիս: Տէր բարերար, քաւիչ լեր ամենայն սրտից ուղղոց: Քաւիչ եղէց անօրէնութեանց նոցա և մեղաց նոցա. և այլն:

Կամ Միջնորդ լինել քաւութեան. *Քաւիչ մեր լեր՝ հայցմամբ առ տէր: Քաւիչ մեր լերուք բարեխօսելով. Ղ. փող:

Իսկ *Քաւիչ լիցի ինձ սբ՝ առնել զբանդ զայդ. Բ. Մ. ծա. 19. իմա, քաւ լիցի ինձ:

ՔԱՒ ԼԻՑԻ. Տ. ՔԱՒ:

ՔԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱλασμός, ἐξιλασμός, σις, σμα. Propitiatio, expiatio. Քաւելն. գործ քաւելոյ. թողութիւն. սրբութիւն. եբր. քօփէր. յոքն. քօփէրիմ, և սէլիխա, և այլն. և Զոհ քաւութեան. եբր. խաթթաթ, աշամ, եւն. *Ի քէն է քաւութիւն: Տեառն սբյ մերոյ գթութիւնք և քաւութիւնք: Բաց 'ի խոյէ քաւութեանն՝ որով քաւիցէ վասն նոր: Մատուցանել քաւութիւն: Զվասն մեղացն և քաւութեան: Այն ինչ քաւութիւնն 'ի ձեռս քահանայապետին մատչէին: Ոյք երդնուին 'ի քաւութիւս շամրնի. եւն: *Օր քաւութեան. Ղևտ. իգ. 27. եբր. յէօմ քիփփուրիմ. ռմկ. քիփուռ:

ՔԱՒՈՒԹԻՒՆ. Ἱλαστήριον. Propitiatorium. եբր. քափփօրէթ. Տուն և տեղի և սեղան քաւութեան. քաւարան. սրբութիւն սբյ. կափարիչ տապանակին. *Արասցես զքաւութիւն խնկական յոսկւոյ սրբոյ: Լինիցին քրոբէքն՝ մի 'ի միոջէ կողմանէ, և մի 'ի միւսմէ կողմանէ քաւութեանն: Արարին զքաւութիւնն 'ի վերայ տապանակին: Ցանդիման քաւութեանն՝ որ է 'ի վերայ տապանակի վկայութեանն: Ամպով երևեցայց 'ի վերայ քաւութեանն. եւն: Իսկ Եզեկ. իգ. մեծ և փոքր քաւութիւն կոչին գաւիթք տաճարին:

ՔԱՒՈՒԹԻՒՆԱԲԵՐ. ա. Բերօղ կամ պատճառ քաւութեան. մեղաքաւիչ. *Ողջաձայն առնէ, զի յոտոն քաւութիւնաբերս հասեալ մարդոյն՝ ինքնապատուեալ զյանցանոյն փրկութիւն գտանիցէ. Ագաթ: *Թաց արտասուօք զքաւութիւնաբեր ոտս տեառն. Եփր. խոստով: *Զտապանակն քաւութիւնաբեր: Զքաւութիւնաբեր բնակուի: Զօրինակն քաւութիւնաբեր և մեղաքաւիչ տէրունական մարմնոյ. Անան. էլոզ:

ՔԱՒՉԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ ունի է քաւչի, քաւութեան, քահանայութեան. *Իսկ զքաւչական՝ ահարոնական՝ և հեթանոսական: Այլք կան ինքնեկին՝ նման քաւչականին. Գնձ:

ՔԱՒՉԱՊԵՏ, ի, աւ. ա. գ. Ἱεράρχης, ἀρχιερεύς. Antistes, pontifex. Պետ քաւչաց և քաւութեան. այսինքն Քահանայապետ, և գլուխ ուխտաւորացն սբյ և ուխտի նորոյ, Յս նազովրեցի. *Եդին 'ի վերայ գլխոյ նորա, եթէ՝ այս է քո քաւչապետ՝ թագաւոր հրէից. Զքր. կբ: *Փողովրդեանն հանգերձ քաւչապետաւն՝ եղեալն յեկեղեցին մուտ. Մաշտ. էկէղ: *Քաւչապետին յաթոռոյն իջումն. անդ:

ՔԱՒՉԱՊԵՏԱԲԱՐ. մ. Իբրև քաւչապետ. քահանայապետաբար. ըստ երկրաւոր կամ երկնային քահանայապետութեանց. *Զուարթնոց երկնից... բան իմն ընծայեցեր մարդկօրէն փրկաւէտ քահանայապէս և քաւչապետաբար. Նար. լէ:

ՔԱՒՉԱՊԵՏԱԿԱՆ. Տ. ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ. Ἱερατικός. Sacerdotalis, եւն. *Զոր որպէս քաւչապետին յաթոռոյն քաւչապետական նշանակէ զիջումն. Մաշտ. էկէղ: *Քահանայական՝ քաւչապետական՝ քարոզ խորանական, յայտմ՝ քաւարան. եւն. Գնձ:

ՔԱՒՉԱՊԵՏԵԼ. չ. Քահանայապետ լինել. և կատարել զգործ քահանայութեան. *Ի վկայութիւն որդի ծնեալ՝ հանապազորդ քաւչապետեալ (կամ քաղաքապետեալ). Ղ. Վրդ: *Նա քահանայից քաւչապետել՝ աղօթիցն նախաձեռնութեամբ. Հ: և Ոսկիփոր:

ՔԱՒՈՒՏ. Մականուն մարդոյ՝ երր Ալծառեւակ, կամ այծեամն. (լծ. լտ. քափրէր, այծ.) *Աղիս. և մին իս, այլ և մեն-գիւնոս քաւաքու՝ գիլ կարմեցան. Խոսրովիկ:

ՔԱՓՈՒՐ, ի. գ. որ և ռմկ. գէաֆիւր, գէաֆուր. լտ. գամֆօրա, գամֆօրա. Խէժ հնդկային ծառոյ՝ սպիտակ՝ ծանրահոտ՝ որպէս կծու անանխոյ, պիտանի 'ի դեղորայս. *Լինի 'ի Հնդիկս . . . քափուր, և բազում գեղք բժշկականք. Խոր. Ա:

ՔԱՔԱՑԵԼ. Տ. ՔԱՑՔԱՑԵԼ:

ՔԱՔԱՐ. ի, աց. գ. պ. օխտէօր. Λαγάνον. Laganum, placenta. Պան. չօլթ, զանգեալ իւղով. պլակինդի. կարկանդակ. չէօրէք, պէօրէք, կիւլեճ, կէօզլէմէ, էմիրմէ, լօլանգա, պօղաչա. գէանի. եբր. ռաքիք. *Հօլթս բաղարջս զանգեալ իւղով. և քաքարս բաղարջս օծեալ իւղով: Քաքար մի 'ի խանէ անտի բաղարջոյն եդելոյ առաջի տեառն: Բլիթ մի հաց, և պատառ մի 'ի հասկորայից. և քաքար մի 'ի տապակէ: Քաքարացն բաղարջոցն. և տապակին. Ել. ԻԹ: Ղեւտ. Բ. Ն Է: Թուոց. Զ: Բ. Թգ. Զ. 19: Ա. Մն. ԺԶ. 29:

ՔԴԱԿ. Տ. ԳՏԱԿ կամ ԳԻՏԱԿ, և ՋԱՄԲԵՂԱՑ (լծ. զումփ.) *Եպիսկոպոսութեան զգեստուք, և քդակ ղամբեղայ 'ի գլուխ նորա. Հ. կիւլ:

ՔԵԱՌ. Տ. ՔԱՑՌ. *Մի ապարանջանս 'ի ձեռս, և քեառս 'ի պարանոցս. Ոսկ. Եփես:

ՔԵԶԻՆ, դու քեզէն, քեզէն ըզքեզ. Տ.}
ՔԵԶՈՑՆ, քեզ քեզոյն, քեզոյն զքեզ.}
Σύ. Tu. σεαυτῷ, σάυτῳ, ταυτόν, ἑαυτόν, tibi ipsi, ex te, te ipsum. ἐν σεαυτῷ, in te ipso, և այլն. Ի քէն. դու ինքնին. յանձնէ քումմէ. անձամբ անձին. անձամբ զանձն. գէնտի, թու գէնտի, թուն գէնտի, թուն գէնտ. գէնտին, գէնտի գէնտինէ, օէն գէնտի գէնտինի. *Արի. և քեզէն թօթափեա զանկողինս քո: Արի, և դու քեզէն պատուհեա մեզ. Գծ. Թ. 34: Դտ. Է. 21: *Քեզէն վարես զքեզ յանդգարձ տարութեհ. Եղիշ. Ծանյ: *Դու քեզէն տուր զկրասուն. Խոսր: *Դու քեզէն իսկ վկայես ինձ. Ագաթ: *Քեզէն վկայէիր: Քեզէն բամբասես. Սարգ. յոհ. Բ: *Քեզէն զքեզ պարտաւորեցեր, և ես թողում ըզպատիժսն: Դու քեզէն զպատիժսն յանձն առեր, և ես թողում զպատուհասն. Ոսկ. Ատակ. Բ: *Քեզէն իսկ զքեզ արկեալ զքոյին իսկ զգործսն՝ յառնեցես. Կոչ. ԾԷ: *Արա քեզոյն օձ, և դիր զնա 'ի նշան: Արա քեզ քեզոյն: Քեզոյն քեզ 'ի բաց հատանելով զցանկութիւն: Որ ոչինչ յաշխարհ. այլ և ոչ քեզոյն իսկ զքեզ բերեր մուծեր. Փիլ: *Քեզոյն զքեզ զսկելով. Բրս. Գորտ:

Կամ որպէս լոկ դերանուն. Քեզ ինքնին. 'ի քեզ յինքեան. քո գլխովին. *Ո՞չ մինչ կայրն, քեզոյն իսկ (յն. քեզ) կայր. Կոչ. ԾԲ: *Զմարդկայինն տեսանես քեզոյն իսկ 'ի քեզ (յն. 'ի քեզ ինքեան), և զբանն և զմիտս. Նիւս. կազմ: *Արարէք ձեզ բարեկամս 'ի մամոնայէ. զի դարձեալ քո քեզոյն (յն. քոյդ) լինիցի ուղղութիւն. Ոսկ. Մ. Ա. 5:

ՔԵՂԱԿԱՄՈՍ. գ. (որպէս Գիւղակարոս.) որ և ԱԶԱՏՔԵՂ. Վայրի լախուր. բառ յն. լեռնալախուր. Ὀρεοσέλινον. Oreoselinon, apium montanum. Էօպան քէրէվիզի, մաղտանոս: Գաղիան:

ՔԵՂԱՆԱՄ. ացայ. չ. և ն. Πηδαλιουχέω. Gubernaculum teneo, ad clavum navis sedeo, guberno, or. Վարել զքեղի. վարել քեղեաւ. ղեկավարել, ղեկավարիլ. *Զծովագնացս նաւ տեսանելով 'ի նաւահանգիստ ածեալ՝ սա զնաւաստին գովէ. քանզի անդէտ և ոչ իւիք է՝ իմաստութեան նաւաստուոյ զսա քեղացեալ... Ընդէ՞ր ոչ արդեօք զնախախնամութիւն յառաջ քան զաշխարհիս մասունս խոստովանեսցէ՝ 'ի նմանէ ամենայն տարերց քեղացելոց. Փիլ. Նխ. Ա:

ՔԵՂԱՎԱՐ. ա. Քեղեաւ վարեալ. ղեկաւ վարելի. ղեկավարեալ. *Թէ ասի մարդոյ, այլ ո՛չ որպէս օդավոր թև, կամ քեղավոր նաւ. Ոսկիփոր:

ՔԵՂԱԻՈՐ, ի, աց. ա. Πηδαλιωτός. Clavatus. Ղեկաւոր, որպէս նաւ՝ որ ունի զքեղի այսինքն զղեկ, ղեկաւ ամրացեալ. *Քեղինքեղաւորի (է) քեղի... քանզի քեղաւորն քեղեաւ քեղաւոր է. Արիստ. ստոր. Է:

ՔԵՂԻ, ղւոյ, ղեաց. գ. Πηδάλιον. Clavus navis. Վերին մասն ղեկաց 'ի ձեռս ղեկավարի. ևս և οἴαξ, gubernaculum. որ է ստորին մասն՝ մխեալ 'ի ջուր. և ընդհանուր ամենայնի՝ Ամբողջ ղեկակն կամ ուղղեակն. որպէս թէ քեղի իցէ նոյն ձայն ընդ ղեկ՝ շրջուն հնչմամբ. (լինի և լծ. ընդ լտ. գլավուս.) փիւմէն. (որ և իտ. դիմօնէ.) կէմի օգըսը, գէմէնի, ըէրը գէմէրի, փիւմալի գէմէրի, խէլէ, խէլըմէ. *Կաղմել առագաստս, և քեղիս և ղեկս: Որ պիտանացու արուեստին զքեղիսն վարէր: Առանց քեղեաց, առագաստից, և կամ այլոց: Ոչ նաւաստի թողցէ զքեղիսն. թէպէտև յաջողակ հողմով վարիցի նաւն, այլ ուղղեսցէ: Թողեալ նաւաստոյն զքեղիսն. Փիլ: *Քեղի նաւի... Են նաւք՝ որոց ոչ գոն քեղիք. վասն որոյ և ոչ հակադարձն. քանզի նաւ ո՛չ ասի քեղւոյ: Քեղաւորն քեղեաւ է քեղաւոր. Արիստ. ստոր: *Ունի զայս անուն փայտ, և զպատշաճն 'ի լինել ողնափայտ և քեղի... Ո՛ր փայտ պատշաճ գոյ ողնափայտ լինել, և ո՛վ որ քեղի գոյ պատշաճ: Նաւավար ('ի ձմերան) դներ 'ի վերայ ծխոյն եդեալ զքեղիսն: Դարձցին ղեկացն թեւարկմունք յանքոյթ նաւահանգիստն. խորտակեսցի լուծն, քակտեսցին քեղիքն. Սահմ. Ե: Նիւս. Բնութ: Նար. ԼԲ: *Թուլացուցին ասէ զծորդունս թևոցն՝ քեղեացն. Ոսկ. Գծ:

ՔԵՄԵՌ. Տ. ՔԻՄԵՌ:

ՔԵՄԽՏԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Կաշեայ. մագաղաթեայ. *Սովորեցան 'ի քեմխտական (կամ քեմղտական) քարտիսն յեանորդքն գրել. Մագ. ԺԵ:

ՔԵՄԽՏԱՊԱՏ. ա. Քեմխտով պատեալ. փոկ. կաշիով պատած. *Հանեալ յասպազինէն զներդեայ քեմխտապատ պարանն, և կոբովութբ ձգէ. Խոր. Բ. 85:

ՔԵՄՈՒԽՏ, մխտոյ կամ տի. գ. որ և պ. ար. գէյմուխթ, գէյմուխթ, գիմուխթ. Մորթ գաւակի գրաստուց. կաշի ողորկեալ. մաշկ կոկեալ. սաղրը, սախթեան, գիւտէր. իտալ. սակրինօ. *Որպէս 'ի ձողաձևս մորթէգործք, որք արտաքոյ և ներքոյ քերածովք զմորթսն կազմեն, զոմանս արուեստի գրչութեան, որպէս մագաղաթ, և քեմուխտ. Երզն. քեր:

ՔԵ՛ՆԻ, նւոյ. գ. Քոյր հարսին՝ քենի կոչի փեսային. գէնի. պալտըզ. յն. լտ. ἡ γαλως. glos. իտ. cognata. (ուր նշանակեն և զքոյր փեսային, և զկին եղբօրն.) *Բդեշխին վրաց աշուշայ ունէր կին զքենի մեծին վարդանայ: Որ առնէ զքենի կին: Մեռանէր մանուկն, և թագաւորեաց փոխանակ նորա քենի նորա կիւռոս թոռան քոյր կիւրոս զոյի. Փարպ: Կանոն: Ուռհ:

ՔԵՇԱԿԱՐԿԱՏ. Տ. ՔԷՇԱԿԱՐԿԱՏ:

ՔԵՌԱՅՐ, առն. գ. Այրն քեռ ուրուք. գրօշ էրքէք. էնիշտէ. *Զոր հանեալ էր 'ի նոցանէ տիգրանայ և տուեալ իւրում քեռատեանն միհրդատայ: Զատճառ քեռայր նորին. Բայց 'ի մերուժանայ և 'ի նորին քեռատնէ վահանայ. Խոր. Բ. 41. 79: Գ. 29:

ՔԵՌԵՄԵՆԱԿ. Տ. ՔԱՌԱՄԱՆԵԱԿ. *Կայրի քաջ գոյ զչորդու, զառաջարանջանօք, զքեռեմենակօք. Ոսկ. Եփ:

ՔԵՌԻ, ռւոյ, ռեաց. գ. Μητράδελφος. Avunculus. Եղբայր մօր ուրուք. մօրեղբայր. գէտի. տայի, խալի. *Ընդ կնոջ քեռւոյ իւրոյ. Ղեւտ. Ի. 20: *Երկնչելով 'ի պարսկաց, և 'ի քեռեաց իւրոց արծրունեաց: Առ տիգրան քեռի իւր առաքէ զպատանիսն: Քեռիք նորա մեծոյ և վասակ. Խոր. Գ. 48: Յհ. կբ: Արծր. Բ. 3: *Ժառանգէ մայրն, և քեռիքն և նոցին որդիքն ոչ մտանին 'ի ժառանգել, որ չափ մայրն և հայրենի ազգն կայ. ապա թէ չկան, գան 'ի ժառանգել քեռիքն. Մխ. դտ:

ՔԵՌԻՆՈՍ. գ. որ է բառ յն. գէրրօնիօս, կամ գէառօնիօս. Ցամաքակեղեւ. ցամաքկեղւ. *Քեռինոս՝ բոլորածիր կեղև է 'ի մէջ ծովուն (կից ընդ ցամաք). Վրդն. Ա:

ՔԵՌՈՐԴԵԱԿ. Տ. ՔԵՌՈՐԴԻ. *Հաստատեալ յեռու 'ի քեռորդեակն իւր. Կոչ:

✱ՔԵՌՈՐԴԻ, դւոյ, ւոց. գ. Որդի կամ զաւակ քեռ ուրուք. գըզգարտաշ օղլու. էէկէն, խաւհէր զադէ. ('ի յն. ասի կրկին բառիւք, որդի քեռ. այլ 'ի դնիլ մի բառ, չգիտեմ ընդ Եղբօրորդի. զոր տեսցես. որպէս և 'ի լտ. nepos, է երկդիմի. վասն որոյ բացատրելի՝ nepos ex sorore. որպէս թէ թոռն 'ի քեռէ իւրմէ. լաւ ևս՝ Sororis filius.) *Լուեալ քեռորդւոյն պօղոսի զդաւաճանութիւն. Գծ. ԻԳ. 16: *Հօրաքոյր խօսեցեալ ընդ տիգրանայ՝ տայ զքեռորդին նորա զպատանին միհրդատ՝ զորդին միհրդատայ. Խոր. Բ. 16: *Առ քեռորդի ամպատայ արքայի... Ընդ ամպատայ քեռւոյ իւրոյ. Յհ. կբ: *Որդիք քեռ քո ընտրելոյ: Այսպիսի քեռորդիս ունիս, որ 'ի հաճոյս այդ գնան. Սարգ. Յ. յհ: Իսկ յասելն Խոր. տոհմ. արծր. *Յովհաննէս (աւետարանիչ) կոչի քեռորդի փրկչին. իմա՛, որպէս քեռորդի կամ ազգական մօր տեառն:

ՔԵՏԱՑ, ի. գ. Բառ արաբ. քէթթ. Գիր. գրուած. որպէս և թ. գէթ, եէթէ, գօղլմօգ, է փորագրել. քերել. յոր մտա ասի. *Քետայն բառ է, որ լսի հետահան. Երզն. քեր:

ՔԵՏԱԳԱԳԻԱՄԵԼԻ՛, կամ} Γραπτέον.
ՔԵՏԱԳԱՄԵԼԻ՛.} Scriben-
ՔԵՏԱՔԵՐԵԼԻ՛.} dum, pingendum, insculpendum (est). Է գիծագրելի՝ առ յոյնս 'ի մակբայից ասկի: Բառ ծագեալ 'ի Քետայէ զոյգ ընդ բառիս Գամ, կամ թ. գազմագ. երբ թէ Գրելի է փորագրել արժան է. *Մակբայ գրական, ամենանանալի. քետագագամելի (լաւ ևս՝ քետագամելի). Թր. քեր: *Քետագամելի. քետայն բառ է՝ որ լսի հետահան. երբ թէ 'ի հետ մնեալ իրաց՝ գամ և հնարս գտանէ. Երզն. քեր. համառօտ: Այլ լաւ ևս գրէ յընդարձակն այսպէս. *Քետաքերելի... իսկ քետաքերելին, որ քերթելով իմն զքնարականսն դք առնու. քետայն բառ է՝ ո լսի հետահան. իսկ քերելի իմն է, որպէս՝ հետահանական գրովն զբանս բաղկապելով, և զոճսն նշանակելով: Բայց յն. բնագիրն ոչ ինչ այլ կամի ասել, բայց միայն՝ թէ գրելի է. կամ փորագրել պիտի:

ՔԵՏՈՒՐԱՃԻՆ. ա. Ծնեալ 'ի քետուրայ վերջին կնոջէն աբրահամու. *Եւ դու ողջամ քետուրածին. Գր. տղ. էճն:

ՔԵՏՈՒՐԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴՔ կամ ՍԵՐՈՒՆԴՔ. Ազգք աբրահամու յորեկս որդի պարթեւք, սերեալք 'ի քետուրայ՝ կամ կենտուրայ: Խոր. Ա. 1: Յհ. կբ: Մագ. ծդ: ԾԾ:

ՔԵՐԱԾ. ոյ. գ. Իր քերուած. քերուածք. *Ըստ հիւսանց քերելով զփայտ, անօթս ինչ առնել 'ի ձեռն քերածոյ. կամ որպէս 'ի ձողաձևս մորթէգործք, որք արտաքոյ և ներքոյ քերածովք զմորթսն կազմեն. Երզն. քեր:

ՔԵՐԱԾՈՅ, ի, ից. ա. Ξυστός, ἀπεξυσμένος. Rasus, politus. Քերեալ. քերմանք

հայելթեալ յօրինեալ. տաշածոյ, կռածոյ. քանդակեալ. փորագրեալ. գրօշեալ. *Քարինս քերածոյս. Ղեւ. ԻԶ. 42: *Քերածոյ վէմք. Եզն. թր. Ա: *Պալատին (արժանաւոր) քերածոյ. Խոր. Բ. 85: *Ոչ է ածո, այլ կռածոյ և քերածոյ: Քերածոյ է այն՝ որ զօրութիւն ած լեալ է: Ձկունս խուլս և զքերածոյս. Ճ. Ա:

ՔԵՐԱԿԱՆ. ի. աց. ա. գ. Γραμματικός. Grammaticus, litterator, litteratus. Որպէս Գրական. գիտակ արուեստի քերականութեան. ԳՐԱՄՄԱՏԻԿՈՍ. որ ասի և ՔԵՐԹՈՂ՝ ոչ որպէս բանաստեղծ (որ է բուն քերթողն), այլ որպէս գրագէտ. դպիր քաջուս. Ֆրանս. Ռուբէն, նէմձէ. *Ցարանուանք. որգան, 'ի քերականութեան քերականն, և յարութեան ալին... Որակ, որգան, սակաւակ, քերական. Արիստ. սփոփ: *Ոչ ամենայն մարդ քերական. Սահմ. Ա: *Քերական ոչ զամենայն մարդ սուսմանէ, այլ միայն զքերականսն. Դիոն: *Կատարելում քերականի և երաժշտականի ոչ ինչ պէտք են պատուիրանի յարուեստս... Որպէս քերականութիւն՝ քերականին, և երաժշտականութիւն՝ երաժշտին. Փիլ. այլաբ. և լին: *Ներհմտուի քերականի, բայց քերթուածն քերթողի. Ը. Վին. (որ բերի և 'ի յաջորդ նշ:)

ՔԵՐԱԿԱՆՆ. գ. որպէս Քերականութիւն. *Զաստղաբաշխականն, և զքերականն և զքերթողականն. Ճ. Ը: *Գրեցից ուսկս քերականիս, թէ զինչ է անուն սորա. գրականութիւն. քերթողութիւն, քերականութիւն. Հին թէր: *Ո. և Ի. լծորդ են ըստ քերականին խրատու. Վրդն. ծն:

ՔԵՐԱԿԱՆ. ա. Γραμματικός, κή, κόν. Grammaticus, ca, cum; grammaticalis, le. Իբր Քերականական. և քերթողական կմ բանաստեղծական, և ճարտար՝ կամ արուեստական ոճով. *Քերթողն քերական արուեստին շարակարգէր զգիրս... քանզի զքերական կանոնսն հաստատաբար մեկնէր: Առեալ 'ի նմանէ տուեալ քերականս, որպէս զի մեկնեսցէ զնոսա 'ի հռետորականս: Երեքցոյց գրով բանս՝ քերականս պէսպէս խնամովք զանազանեալ. Մոյս: Վրք Երա: Վրք ոսկ: *Ամենեին բառական և քերական (ոճով) ոչ գրեաց, այլ զամենայն պարզ և յստակ խօսէր. Վրք ոսկ. ԹԺ Հ=Ց:

ՔԵՐԱԿԱՆ. ա. Իբրև Քերածոյ. քանդակագործ. *Սողոմոն արքայն մեծ՝ քերական պերճիւք յարդարեալ զնա (զտաճարն). Նար. փող:

ՔԵՐԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Γραμματικώτερος. Magis litteratus. Առաւել քան զայլս զքերագոյն 'ի քերականութեան կամ 'ի դրագիտութեան. *Քանզի քերականագոյն այլ քան զայլ ասի, և ողջագոյն, և արգասարագոյն. Արիստ. որոշ:

ՔԵՐԱԿԱՆԵԼ. ն. Բարւոք յօրինել՝ նման հանգ քերականաց, կամ քերթողաց. *Քերթողականն՝ սեռականագոյն, բանն՝ զոր հայր սրբեաց և առաքեաց, քերականելով զմեր բնութիւն՝ որբեաց: Քերականեալ. ԵՆ. Երզն. թէր: *Քերականեալ գիծ. Քեր. թէրթ. (որպէս ճարտար կամ ամենարուեստ խակուն:)

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Γραμματική. Grammatica, ce, litteratura. Գրականութիւն. գրագիտութիւն. անվրէպ դպրութիւն իբր քերելոյ և հարթելոյ. արուեստ ուղղախօսութեան և ուղղագրութեան ըստ կանոնաց բնիկ լեզուի գրոց. ոսոց, Իւմ ոսրծ, ԵՆ ՆԷՀՆ. *Այնուն իսկ քերականութեանս, գրականութիւն ասի: Եւ արդ առուգաբանեալ լինի քերականութիւն՝ գրականութիւն. Մագ. թէր: Երզն. թէր: *Ցաղագս քերականութեան: Քերականութիւն է հմտութիւն՝ որք 'ի քերթողացն և 'ի շարագրաց իբրու բազում անգամ ասացելոց. Թր. թէր. այսինքն հմտութիւն սովորական ոճոյ բանաստեղծից և մատենագրաց: *Քերականութիւն յայնցանէ է՝ որ 'նենթակայումն են: Քերականութիւն ասի ուրումն մակացութիւն: Իքերականութեան՝ քերականն. Արիստ. սփոփ: *Դիւրապատում շարագրեաց, և ոչ քերականութեամբ արհեստին. Վրք ոսկ:

ՔԵՐԱՆՔ, նաց, նօք. գ. Քերելն. քերումն. որպէս տանջելն քերմամբ մարմնոյ կամ մորթոյ մինչև ցոսկերսն. և Քերոց՝ գործի քերելոյ. *Արկ ընդ աղօտս. և ընդ քերանօք երկաթեօք. Բ. Եզ. ԺԲ. 31. ուր յն. τρίβολος (որպէս եռասայր տատասկ). tribulus. *Իսկ զենոքէս՝ 'ի քերանսն, որ քերեալ լինէր 'ի կողս իւր, այնու կատարեցաւ: Հասին քերանքն մինչև յոսկերս սրբոյն: Տայր զմարմինս իւր 'ի քերանս տանջանաց: Որպէս հուրն զժանգն յարծաթոյն սրբէ, և քերանքն յերկաթոյն: Լլկանօք և քերանօք զարեան վտակն հանեցին: Տառապեալ տանջեալ, քերանօք քերեալ. Եղն. պտմ. Է. 13: Ճ. Ա: Մարգ. Ա. Դ. Գ: Լմբ սաղ: Շար:

ՔԵՐԴԱԾ, ՔԵՐԴՈՂ. Տ. ՔԵՐԹԱԾ. ՔԵՐԹՈՂ ԵՆ: (Այլմասն է կերպ:)

ՔԵՐԵԹԻՆ. Բառ եբր. որպէս Աղեղնաւորք. *Քերեթին՝ աղեղնաւորք են, և ոփելեթին՝ պարսաւորք. և են անուանք գնդութեանց, թէ կործանի աղեղնաւորք էին, և քաջամարտ պարսաւորք. Կիւրղ. Թգ:

ՔԵՐԵՄ, եցի. ն. Ξύω, ἀποξύω, περιξύω. Rado, erado, abrado. ἐκθλίβω, contero, defrico. Շփել և մաշել զինչ երկաթեա կմ սրածայր գործեօք. քորել. գերծուլ. 'ի բաց քանցել զվերին երեսս իրաց՝ զմորթ, զկեղև, ԵՆ. ԹԵՐԵԼ, ԹԵՂԸՆԵԼ. ԳԱԶԸՄԱԳ, ՍԸՓԸՐՄԱԳ. *Առեալ խեցի՝ քերէր զթարախն: Մաշեցի ըզկոշտս երկրի՝ առ 'ի զթարախս քերելոյ: Քերեսցէ զտունն 'ի ներքոյ շուրջանակի: Քերեաց ճարտարութեամբ զամենայն կեղև նորա: Եթէ 'ի պղնձի անօթ եփեսցի, քերեսցէ զնա, ԵՆ:

ՔԵՐԵԼ. Ξυράω, ξυρέω. Rado, glubo, ad cutem tondeo. Քերանօք տանջել. գզել զմարմինն. *Դատաւորն զգողն և զաւազակն սրբէ և քերէ: Քերել և սպանանել զմարտիրոսսն. Եղիշ: *Զկեսս քերէր տանջանօք: Քերեալ լինէր 'ի կողս իւր. Եղն. պտմ. Է. Ն Է: *Քերեցին զամենայն մարմինն մինչև յոսկերս. ՃՃ. Ն Հ. սոփ:

ՔԵՐԵԼ. Ջնջել. մաքրել. սրբել, 'ի բաց առնել. հեռացուցանել. և կոկել. *Քերեսցէ 'ի նոցանէ զաղտն հնացեալ: Բորբք մեղացն իմ քերեսցին. Ագաթ: Ցլ սրբի: *Պարտ է հիւրասիրելն և զամօթն (հիւրին եկելոյ) 'ի բաց քերել: Քերէ զայն մեծ հայհոյութիւն նոցա: Քերէ զխոտն յամէականոյ կողմանէ անտի. Ոսկ: *Ի բաց 'ի նոցանէն քերեցին զաւուրս իւրեանց. Ցհ. կթ: *Ողիք և քերեալ (այսինքն հարթ և կոկ) 'ի ճշմարտութեն զանանիցէք զինա բան. Պղատ. ԺԱ. տպ. Վերապակաւ գիր՝ բերելով. ուր յն. է բացաքերեալ, ἀπεξεσμένος.

ՑԸՆԾԱՑ ՔԵՐԵԼ. Տես 'ի բառն ՈՒՆԾՔ:

ՔԵՐԵԼ. Γράφω. Scribo. Գրել. դրոշմել. ըստ որում նախնիք գրէին 'ի վերայ տերևոց և կեղևոց՝ երկաթի գրչաւ քերելով և փծագրելով. որպէս և զինի 'ի վերայ քերեալ մագաղաթից՝ սևագծելով. *Գիր ասի, վասն զի իբր քերելով իմն գաղափարի. քանզի գրելդ քերել ասիւր առ նախնեօքն. որպէս և 'ի հոմերոսնի (ասի). Նա գրեալ (է) իմ զսախին այժմ զքո գործշապար, ամենայն պատճառ. Թր. թէր: *Այսինքն՝ գիրք է 'ի քերելոյ և 'ի գծելոյ: Քերելդ ջնջել և ապականել ասի. իսկ գծելդ դրոշմել և քանդակել. Երզն. թէր: *Անկար... ոչ թէ տրկար միայն անձին, և անտեղեակ քերեալ առաջին... այսինքն քերականութեան կմ քերթողութեան. Ը. ԵՂԵ: *Գծել և քերել 'ի քարտին կամ 'ի մոմի և կամ յայլ ինչ յոյսպիսեաց գրեալ է. Եփր. ԵՐԱՅ:

ՔԵՐԵԼ. չ. (առ տեղեաւ իւիք.) Ἅπτω. Tango. διοδεύω, permeo, transeo. Հպել. շօշափել. կամ հարեւանցի մերձ անցանել. ԹՈՂՈՒՓԻ ԹՈՒՄԷԼԵՂ ԱՆՉՄԻԼ. *Ընդ առ երկնիւք քերէր, և այսր յերկիր անցանէր: Գրնաց 'ի կողմանս ազովայ, մօտ քերէր առ դաշտիւն. Իմ. ԺԷ. 16: Ա. Մկ. Ժ. 78: *Քերէր առ սահմանօք առուց: Քերեալ առափն ծովուն մեծի: Առաջին արծուեացն առ երկրաւս քերելոյ՝ սա զմեր միտս 'ի բարձունս համբառնայ. Ագաթ: ՑՀ. կթ: Ոսկ. յհ. Ա. 3:

ՔԵՐԹԱԾ, կմ ՔԵՐԴԱԾ. ի. աց. գ. Ποίημα. Poëma. (առաւել յոգնակի վարի.) Քերթուած. կերտուած բանաստեղծական. *Դատուցի քերթածաց: Վերծանութիւն է՝ քերթածոց կամ շարագրաց անվթար յառաջբերութիւն: Հագներգութիւն է մասն քերթածոց՝ ներդաշնակեալ ստորագրութիւն: Երգել զհոմերական քերթածսն. Թր. թէր: *Սատանայի է զհոմերոսի քերթածսն. Անյ. պերիարմ:

ՔԵՐԹԱԾՈՒԹԻՒՆ կամ ՔԵՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Բանաստեղծումն. վիպասանութիւն. շարագրութիւն. *Բուռն հարկանելով զմեծս զայս քերդածուէ. Արծր. Ա. 15:

ՔԵՐԹԱՔԱՂ ԻՇԽԱՆԱՐԵԱՆ, կամ ՔԵՐԹԱՔԱՂԻԻ ՇԱԽԱՐԵԱՆ. Բառ անյայտ. թուի որպէս 'ի պ. ՔԷՏԻԹԵՐ. որ է Մարդ, ծագեալ 'ի թերթենէ, ազգիտոսյն, ԵՆ. *Գունդ բազում է, բայց յոլովք 'ի նոսա անպիտանք են, և քերթաքաղ իւ շաւարեան. Փարպ:

ՔԵՐԹԵՄ, կամ ՔԵՐԴԵՄ. եցի. ն. Որպէս Սաստիկ քերել և քերծել. մորթել, այսինքն մորթեզերծ առնել. ԹԵՐԹԵԼ, ԹԵՂԸՆԹԵԼ. ՓԵՐԻՆՄԷՆ ԸՆԳՈՐԱԳ. որպէս յն. φέρω... և ՑԵՐԹԵԼ. *Եւ ըզգլուխսն քերթէին, 'ի խոյսսան զայն տանէին. Ը. ԵՂԵ:

ՔԵՐԹԵԼ. որպէս Կերտել. պրս. ԹԷՐՓԷՆ. Ποιέω. Facio, instituo. Առնել՝ շինել՝ կազմել, ձևացուցանել, յաւէտ զբանաստեղծութեան. յօրինել զտաղաչափութիւն. *Դատելով (յատենի) ամփինչանակ (զաւազան) ունել, քերթելով զմինաւս. Պղատ. մինովս: *Թէ զբանս արանց քերթելով, և զգոյնն և զերգն իգական բացատրիցէ. Պղատ. օրէն. Բ: *Օրէնսդրին ոչ է պարտ զքերթողն յորդորեցուցանել քերթել զայն ինչ, զոր իւրեանցն իցէ սիրելի. անդ. Է: *Ծանեաւ արդ և յաղագս քերթողացն այսուիկ տակաւ, զի ոչ իմաստութեամբ քերդէին՝ զոր ինչ քերդեցին, այլ ընդ դիւթքն և տեսողքն տեսլեանն. Պղատ. սոկր: *Առաջին ներգործութեամբ ասեմք, որ քերթելն կարող գոյ, նմշիցէ, և ոչ կամիցի քերթել. իսկ երկրորդ ներգործութեամբ ասեմք զքերթողն, որ ներգործութեամբ ուսուցանէ: Իսկ ոմանք բարւոք ընդդիմանալով ասեն, եթէ նոյն (է) և՛ ունակութեամբ ունել զքերթելն, և ներգործել քերթողին. Անյ. պորփ: *Քերթելով բան աղջողականաց. Երզն. թէր:

ՔԵՐԹԵԱԼ՝ ըստ քերականաց, որ և ՔԵՐԹԱԾԵԱԼ. πεποιημένος, այսինքն արարեալն, է անուն 'ի հնչմանէ ձայնից բանաստեղծեալ անուանաստեղծութեամբ. զոր օրինակ՝ խոխո-

ջիւն ջուրց, գոփիւն ոտից. «Քերթեալ է, որ ըստ հնչման յատկութեան նմանակի ասացեալ է. Թր. ՃԷԲ. ուր օրինակ դնի 'ի հն. անյարմար. մրգոն, խազմ, վզով, յոյզ. այլ 'ի յն. աւփ, մրգոն, խոխոջ, կրճտուճն, շչիւն, շաչիւն, շառաչիւն: Իսկ Երզն. ՃԷԲ. նախ բարբառք դնէ, «Քերթեալն ... բոմբիւն, դոփիւն, որոտ, բաբախիւն, գանչիւն, կանչիւն »: Եւ ապա յաւմպէտս յարէ. «Դարձեալ քերթեալ կոչի, որ ըստ արուեստական հնչմանն յարմարին. որպէս՝ փողք, կոչնգոցք, քնարք. սաւիղք, սրինգք »:

ՔԵՐԹՈՂ, կմ ՔԵՐԴՈՂ. ի. աց. (գրի 'ի հին ձառեանս և Քերթաւղ, իբր քերթող. ի. աց.) Ποιητής. Poëta, կերտող ոտանաւոր և չափաբերական բանից. և վիպասանուեց. բանաստեղծ. չափաբան. տաղաչափ, առէպ սեպհականեալ հոմերոսի առ յոյնս. և առ մեզ մովսեսի խորենացւոյ. (յն. ՓԻԻՏԻՍ. ՓՁ արարող, արարիչ. յորմէ լա. բօէտա. հյ. պուէտ, պուէտէս, պուէտիկոս.) օփանաւոր շինող կամ պէյիտ շինող. այսինքն շինող ըղձուն բանից. շայէր. հաքըլ. սահիդ փիլան. «Քերթողն հոմերոս, բազմաց էից քերթողաց, ըստ առաւելագանցուն ասի: Որպէս երաժշտականքն և քերթողքն վկայեն: Քերթողքն ծաղուց: Ամենեցուն քերթողաց և բանագրաց. Փիլ: «Եւ ոչ որպէս քերդողքն ասեն. Խոր. Գ. 65. ըստ փիլոնի: «Իսիոդոս մի էր 'ի պերճացեալ քերթողացն: Ի քերթողացն և 'ի շարագրաց... Զքերթողացն արուեստ տապալեն: Մանուկն՝ որ զօրութբ քերթողն է. Նոննոս: Թր. ՃԷԲ: Անյ. պորփ: «Մեծն հոմերոս խոստովանեալ իսկ եղև հայր ամենեցուն զիտ ասել քերթողաց. Պիտ: «Մովսէսի քերթողի՝ արարողի պիտոյից ասաւ: Մեծն մովսէս (խորենացի), որ քերթողայն անուանի հայր. Պիտ. ՀրՉՖ: Անոյշ. ա. Լ:

ՔԵՐԹՈՂ. Γραμματεύς. Litterator, interpres librorum. Երևելի 'ի գպրութեան. դրական կամ գրագէտ. թարգման. մեկնիչ. վերծանող. «Քերթողք և գիտունք արուեստին եդին զկարգ թուականութե թարգմանս համարոյ. Յհ. կԲ: «Պետրոս եպիսկոպոս քերթող սիւնեաց. Անոյշ. Բ. 2: «Թարգմանեցան գիրք սրբոյն գրիգորի նիւսեայ եպիսկոպոսի 'ի ձեռն ստեփաննոսի քահանայի և քերթողի՝ աշակերտի տեառն մովսեսի սիւնեաց եպիսկոպոսի. Ցիշատ. Նիւս:

ՔԵՐԹՈՂ. Γραμματικός. Grammaticus. Գրամմատիկոս. քերական. «Քերթողք զամենայն բան յուլթ մասն ժողովեցին. Անյ. պորփ: «Քերթողն առնու խոստովանարար, եթէ էն և ոն բնութբ երկար են. իսկ զպատճառն երաժշտական իմաստասէրն գիտէ. Սահմ. Է. և ԺԳ:

ՔԵՐԹՈՂԱԲԱՆԵՄ. եցի. չ. Քերթողաբար խօսել, ճառել, գրել. «Սոկրատէս իմաստասիրէ, հոմերոս քերթողաբանէ. Անյ. պորփ:

ՔԵՐԹՈՂԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Ποιητικός. Poëticus. Բանաստեղծական. սեպհական քերթողաց և քերթողութե. և Քերթողն. պուէտիկոս. «Ոչ երբէք թշնամանեալ ընդ առն քերթողականի (որ գիտէ քաջ գովել կամ պարսաւել). Պղատ. մինովս: «Զայն իսկ՝ որ առ երաժիշտսն խրատքն են և խաղալիքն, կարծեմք պարտ գոլ քերթողականացն. Պղատ. օրէն. Է: «Քերթողականս ախորժակ: Զբուցատրութի ըստ ներգոյս քերթողական յեղանակս: Քերթողական շարագրաց: Քերթողական մեծ արհեստի: Զիմաստս հաւաքեալ՝ զատաղաբաշխականն, զքերականն և ըզքերթողականն. Պիտ: Թր. ՃԷԲ: Յհ. կԲ: ԼՁԲ. Դ ճառ: Ճ. Ը: «Ոչք քերթողական մեծութն ուխնիչ են ՃՀատ: Որ ոչ են քերթողական բնութբ: Ի քերթողական գուշս հասեալ. Փիլ. Նխ. Բ:

ՔԵՐԹՈՂԱԿԱՆ. Γραμματικός. Grammaticalis. Քերականական. «Պղատոն ոչ կարծէ զուսմնականն մասն գոլ իմաստասիրութե, այլ նախակրթութե ինչ, որպէս և քերթողականն: Քան զայլ արհեստ ասեմ և զմակացութի, քան զքերթողականն ասեմ, և զճարտասանականն. Սահմ. Ա:

ՔԵՐԹՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Հմտութի քերթողութե. քերթողութի. բանաստեղծութի. «Հոմերոսի ասկայն զկատարելագոյն ծայրիցն քերթողականութե պարգևէին: Ճառէ 'ի յաղագս քերթողականին 'ի յաղագս քերթողականութեց. Փիլ. Նխ: Բ: Անյ. Վերլծ. արիստ:

ՔԵՐԹՈՂԱՀԱՅՐ, հօր. գ. Հայր և գլուխ քերթողաց. առաջնորդ բանաստեղծից. ճարտար յարուեստաւոր շարագրութիւնս. «Մովսէս խորենացի, որ կոչեցաւ քերթողահայր: Մեծ վարդապետին մովսէսի քերթողահօրն: Մովսէսի քերթողահօրն՝ յաղագս կարգաց եկեղեցւոյ. Ճ. Զ: Անոյշ. Բ. 1: Ի Գիրս խոսր: Ն Աւր. ԼՆ:

ՔԵՐԹՈՂԱՊԷՍ. մ. Որպէս քերթող. ըստ արուեստի քերթողութե, և քերականութե. «Իսկ շարակայացեալն, եթէ քերթողապէս ոք նկատեսցէ, 'ի քառից տառանց չափաբերեալ գտցի. Մագ. ԺԸ. ԽԲ. Խւ: «Քերթողապէս ստուգաբանէ զբառս. ասէ, յափշտակութիւն է՝ յափ շատարկութիւն. Երզն. ՃԷԲ:

ՔԵՐԹՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Ποίησις. Poësis. իտ. Poesia. ποιητική, poëtica, ce. որ և ՔԵՐԹՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՔԵՐԹՈՒԹԻՒՆ. այսինքն կերտողութիւն չափաբերական բանից. բանաստեղծութի. (յն. ՓԻԻՍԻՍ. այսինքն առնելութի) շայըրլըգ, Իւլմ շիր. Իւլմ արուզ. «Անկատար ինքն (լոկ արուեստիւ քերթողն), և քերթողութի. Փիլ. Նխ. Բ: «Ճարտասանութե, կամ քերդողութե. Պերիարմ: «Նեռ առմանն, եթէ հոմերոս քերթող է, և ոչ ևս ճշմարիտ ասել, եթէ է հոմերոս. քանզի ոտկս քերթողուե՝ ըստ պատահման, այլ ոչ ըստ ինքեան՝ զհոմերոնէն էն ասորոգի. Անյ. պերիարմ: «Բարձրագոյն է քերթողութի քան զքերականութի՝ որչափ ոգի քան զմարմին. Մագ. ԺԷԲ: Ուր և յաւելու յաւմպէտս ասել, «Քերդողութի (կամ քերթողութի) ստուգաբանեալ լինի՝ դիր գեղուե, կամ գիր թողութե. վասն զի յաղագս աորա գտաւ գիր, և թողաւ աշխարհի »:

ՔԵՐԹՈՂՈՒԹԻՒՆ. Գիտակարար դնի որպէս քերականութի. «Քերդողութի (կմ քերթողութի) է ըստ մասանց բանի. և են մասունք բանի՝ անուն, բայ, ևն. Երզն. Անյ: Ցծալ:

ՔԵՐԹՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Ποίημα. Poëma. Քերթած. կերտուած բանեղէն. գրուած բանաստեղծական. տաղաչափութի. ոտանաւոր վիպասանութի. Ճոր, Ճոռոր. «Իսիոդոս մի էր 'ի պերճացեալ քերթողացն, որոյ կարգեալ լինին երեք քերթուածք ... Յարփիական քերթուածսն 'ի ներքս մուծանէին երկու անուանք. Նոննոս: «Իսիոդոս ոչինչ թողեալ որ 'ի հայհոյուե դիւաց (գից) է՝ չնչեաց քերթուածս ... Լի է քերթուածք հոմերոսի առաւ հայհոյութբք (Ըղձեմ գեց). Փիլ. Նխ. Բ: «Եսիոդեայ՝ հմտութբքն յառաջեալ՝ զբոլորիւքն գերազանցեաց քերթուածովք. Պիտ: «Երգէինզհոմերական քերթուածսն. Մագ. ԺԱ: «Որ ինչ թերևս զնոյն իսկ զքերթողն քերթուածքն զուարճացուցանէ՝ եղանակաւ և կամ դաշամբ. Պղատ. օրէն. Է:

ՔԵՐԹՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔԵՐԹՈՂՈՒԹԻՒՆ, և ՔԵՐԹՈՒԱԾ. Ποίησις, ποίημα. Poësis, poëma. «Քերթութեան յայտնէ վասն բարւոյն, թէ ամծք տուիչք բարեաց են. զոր առակելով քերթութիւնն, ևն. Սահմ. Բ. Ժ. ԺԵ: «Վերծանեսցուք զքնարական քերթութեն ներգաշնակապէս: Քերթութիւն է առասպելավարժութի, և չափաբերական բանից պատմութի զանազան իրաց: Զանազանութի քերականութե և քերթութե. Քեր. Թր. Երզն. Մագ: «Մեռանիս այս օրհնաբանեալ ... ըստ քերթութեն բառի՝ որ ըստ խորութեն հոմերոնի, թարգմանեալ իմանի՝ ինձ մայր. Նար. ՂԳ. (որպէս յն. μοί ῥέων, ῥύων, ինձ բղխող. կամ հյ. իմ մայր:)

ՔԵՐԹՈՒՄՆ. թման. գ. Քերթելն. կերտելն զբանաստեղծութի. «Ներհմտուի քերականի, բայց (ԳՌ բանի) քերթուածքն քերթողի. Ը. ՀԻդ:

ՔԵՐԹՕՂ. Տ. ՔԵՐԹՈՂ:

ՔԵՐԻՉ, րչի, չաց. գ. որ և ՔԵՐՈՑ. Գործի քերելոյ, և տանջելոյ քերանօք. «Եա հրաման քերել զկողս նորա երկաթի քերչօք: Քերել երկաթի քերչօք. Ագաթ: Ճ. Բ: «Պղնձի քերչօք քերեցին զկողսն. Հ. ԱԻԱԻ:

ՔԵՐԾԷ, էոյ, կամ ՔՐԾԷ. էի. գ. Ազգ չամն՝ բարձր ոտիւք, երագընթաց, որսորդ. բարակ որսական. Եագը, Ճիրոճ. «Ցաղագս քերծէոյ: Զքրծէին այսպէս ընտրէ. ըղվերջքն բարձր քան զյառաջքն, ծվերայն երկայն, և 'ի վեգացն 'ի վայր հատու և կարճ. Վստ. յԹ:

ՔԵՐԾՈՒՄ, ծի. քերծ. որ և ՔԵՐԾԵՄ, եցի. Տ. ԳԵՐԾԵՄ, ԳԵՐԾՈՒՄ. «Ամենայն ուսք քերծեալք (կամ գերծեալք). Եզեկ. ԻԹ. 18: «Եքերծ զգալարն 'ի գաւազանացն, և երևէր 'ի գաւազանսն սպիտակն՝ զոր քերծոյր, նկարէին. Ծն. ԼԱ. 38:

ՔԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Քերթողութի, և Քերականութի: Գտանի գրեալ 'ի Տօնակ. և առ Երզն. ՃԷԲ:

ՔԵՐՈՎԲ, Քերոբի. Քերոբ, Քերուբի, ի.)
ՔԵՐՈՎԲԷ. Քերոբէ, Քրովբէ. ի. եց.}
ՔԵՐՈՎԲԻՄ, Քերոբիմ, իմք, իմաց.)
Բառ եբր. Ճէրուպ. յոգնակի՝ Ճէրուպիմ, Ճէրուպիմ. Χερούβ, χερουβείμ, βίμ, βείν, βίν. Cherub. Cherubim, bin. Վերինգասաու զուարթնոց զկնի Սրովբէից, քառակերպեան երևեալ 'ի տեսիլս, և քառաթև և բազմաչեայ հրացայտ. և նկար կամ քանդակ գրուագաց նոցա 'ի նոյն նմանութի. ասի և զրահաւորութեն՝ որ երբեմն գլուխ էր հրեշտակաց. «Զի՞նչ է քերովբիմն. Թարգմանի՝ գիտութի բազում: Քառադէմեցուոց լեզուաւն ասացեալ է քերովբիմ. Փիլ. Եւ: «Քերովբէք կոչին բազմաչեայքն ըստ տեսանողին, որ է յաճախ գիտութի. Ը. Բաէնք: «Եւ կոչի քերովբէն բազում գիտութի. և հեղումն իմաստութե. Վրդն. Եւ: «Քերովբէս զնոսա ասէ, որ թարգմանի յաճախ գիտութի կմ հեղումն իմաստութե ... քանդակագործ արարածս՝ որ ասէ քերոբ. Նչ. Եզեկ: «Զդնեաց քերոբ մի զձեռն իւր 'ի միջոյ քերովբէիցն: Ի մէջ հրոյն՝ որ էր 'ի մէջ քերովբէիցն: Ընդ օծեալ քերովբէին եդաւ զքեզ 'ի լեառն սրբոյ: Ի լեռնէն այ եհան զքեզ քերովբն վարսաւոր: Հրամայեաց քերովբէից՝ բոցեղէն սրոյ շուրջանակաւ պահել զճանապարհս ծառոյն կենաց. Եզեկ. Ժ. ԻԸ. Խա: Ծն. Գ. 24: «Արարցես երկուս քերովբէս ոսկիս ճախարակեայս: Խօսեցայց ընդ քեզ 'ի վերուստ 'ի քաւութենէ անտի 'ի միջոյ երկուց քերովբէիցն: Արարցես խորան տասնեկեղկեան. քերովբէ գործ անկուածոյ գործեսցես զնոսա: Արա-

ցեա վարագոյր. գործ անկուածոյ գործեա_ցեա զնա քերութ. Ել. ԻԵ. ԻԹ: *Զտապա_նակ ուխտին աստանօ զօրութէց, որ նստի 'ի քերովբէս: Արար 'ի նմանէ 'ի գաբրիքն երկուս քերովբէս. բարձրութի միոյ 'ի տասն կան_գնոյ: Զամենայն որմս տանն շուրջանակի քանդակեալ գրեաց դրօշա քերոբս և ար_մաւենիս: Ի վերայ խորշից նոցա 'ի մէջ ա_ռանցիցն՝ առիւծք և եզինք և քերոբք. Գ. Թգ. Զ. 4: Գ. Թգ Է. Ա. Ե: *Սուրն բոցեղէն, և քրոբիմն: Բոցեղէն սրոյն ասիլ, և քերո_բիմն. Եփր. ծն: *Եթէ քերովբին, եթէ սե_րովբին. Եփր. աւետար: *Ի վերնայարկն ա_րա հիանչմար քերոբիմքն, և սարոակայն ախ_ճապակք. Տաղ: *Դէմք քերովբիմացն 'ի մի_մեանց կողմ հայէին: Կապս այ զքերոբիմսն նկարագրէ: Զսերովբիմն, և զկնի զքերով_բիմն մերձաւոր սերովբէից: Բազմահամք քերովբէիւք: Անպատում աթոռ ծածուկն առէ զքերովբէսն: Քերովբէից գերագոյն էին աթոռ: Սերովբէ հոգեղէն, և մարմնա_ւոր քերովբէ. Փիլ: Ա. օր: Սարգ: Անյ. Ճառընտ: Խոսր: Շար: *Արմ աթոռ քեզ երկ_նային, բազմեալ յադիս լատ քրովբէին. Ցօ օրհն:

ՔԵՐՈՎԲԷԱԿԱՆ, ՔՐՈՎԲԷԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ անկ է քերովբէից և պաշ_տաման նոցա. *Ճախանայ 'ի քերովբէական կառսն, և նստի 'ի բարձուն մարխամու. Եփր. 'ի ծն. փոխ: *Որ 'ի վերայ քերովբէական ա_թոռոց բազմիս. Գործ: *Որ նստիս 'ի կառս քերովբէականս. Ժմ: *Քերոբէական թևօք պարածածկեցար: Աթոռ քրովբէական ե_րևեալ այսօր սիմէոն. Շար: *Քան յաթոռն քերովբէական նստելն՝ առ ոտիցն հանգչելն բաղձալի է նմա. Նար. երգ: *Արի եկ 'ի տա_ճար (ով սիմէոն), ահա հասեալ կամ, զփրկ_ութ ինձ յօրինեա քրովբէական կառք. Տաղ:

ՔԵՐՈՎԲԷՕՐԷՆ, ՔՐՈՎԲԷՕՐԷՆ. մ. Ըստ օրինակի կմ հանգոյն քերովբէից. *Քե_րովբէօրէն առաքինութբ յած միացեալք: Քրովբէօրէն հրաբերան բղխող նշուլից. Նար. յա. Ա. խոսս:

ՔԵՐՈՑ, ի, ա. կմ ով. Տ. ՔԵՐԻՉ, ՔԵ ՐՈՆՔ. *Քերոցով քերեալ. փոկ յանձնէ հանեալ. Գնձ:

ՔԵՐՈՒԱԾ, ոյ, ոց. գ. Քերումն, և նիւթն 'ի բաց քերեալ. ծէրուածք, ծէրուք. *Որպէս մորթեգործք, որք արտաքոյ և ներ_քոյ քերուածովքզմորթն սրբեն. Երզն. ծէր: *Քերեսցեն զտունն, և հեղցեն զքերուածն արտաքոյ քաղաքին. Ղևտ. ԺԴ. 41. յն. զհող. կամ զփոշի 'ի բաց քերեալ:

ՔԵՐՈՒՄՆ, րման. գ. Քերելն, իլն. *Քերմամբ մորթոյ՝ սրբոյն անձին, բորբք մեղացն իմ քերեսցին. Յօ օրհն: *Նախ 'ի քերումն զաճն ածին 'ի կախաղանի. Լմ. փող 'Ի Գէորգ:

ՔԵՐՍՈՆ կամ ՔԵՌՍՈՆ. ի. իւ. գ. ('ի յն. խէռսոն. խէրրոն. Թ. գըռ, խըռ. այսինքն չոր և ցամաք, ամայի. յորմէ ծէռսոնէսօս, կամ ծէրրոնէսօս. խըռըմ, գըրըմ.) Ցամաք կղզի. ցամաք ջրապատ յամենայն կողմանց իբր կղզի, այլ կից ընդ ցամաք երկիր միով ծայրիւ. որպիսի են խրըըմ, և մօռա. *Ծա_վուն պտնատի առ քեռսոնիւ: Զքերսոն ցամաք կղզի ... զպեղոպոնիսոս ցամաք կղզի. Խոր. Ծ:

ՔԵՐՔԵՄ, եցի. ն. Հերքել. և Քեցել. 'ի բաց հանել. *Քերքելով չարաչար զմարդն 'ի կենցաղոյս (գեղատեսութբ): Խեղդիւք և հեղձուցմամբք քերքեաց զանձիւս 'ի կենցաղոյս: Ի կենաց քերքի. Պիտ: *Եւ այսպէս չարաղբաւ մահուամբք քերքեցան 'ի կենցա_ղոյս. Կաղանկ: *Խառնեսցին կղզիք ծովու 'ի քերքելոյն քուեմն ոյ. այսինքն 'ի հերքմա_նէ, 'ի լքմանէ յերեսաց այ. Եզեկ. ԻԶ. 18. յն. ելք կամ տարագրութի. ἔξοδος, ἐξοδία.

ՔԵՐՔԵՇԵԼ. ն. Չարաչար քերել. քեր_մամբ կնճռել. կամ կեղեքել կեղով. *Կեղն քերքեշեալ մորթոյ երեսաց ձեռաց և ոտից. Վրդն. ել. խրրու ճէշէնիշ էթմէք՝ օլմագ:

ՔԵՐՔԻՇ կամ ՔԵՐՔԻՍ. գ. յն. ա_կօրոն. Ἄχορον. Acorum, us. խոտ և արմատ բժշկական. էկիր օթու: Գաղիան:

ՔԵՑ. ա. Քեցեալ, որոշեալ, զատեալ, զատ. *Ընդ ապխտակն հարկանիլն և Ը ստաւն և ընդ ամենայն ընդդիմական, որ քեց և ո_րիշ և բացակայ են գոյ.նոյա. Նխադ. կարգ. ուր յն. լոկ, Διΐσταμαι. Disto. բացակայել:

ՔԵՑԵՄ, եցի. ն. Ἀπάγω. Abduco. ἀποχλείω, διαζεύγνυω, νυμι, disiungo, disgrego. Իբրու խզելով 'ի բաց քարշել՝ կորզել. (որ_պէս և արաբ. խէզէլ՝ է քեցել, և խզել.) քերքել. հերքել. 'ի բաց տանել. մեկնել. անջատել. զատուցանել. զաթէլ, ճէտացնէլ, խօրէլ. այըրմագ, ծէօլէթ. *Քեցեցէք զորդիսն (այսինքն զորթսն) 'ի հետոց նոցա 'ի տուն. Ա. Թգ. Զ. 7: *Զերինջացն զորթսն անջրպե_տեալ քեցիցեն: Մոցել քեցել 'ի կաթինն առորութէ: Եւ խաշին եթէ զհովիւն քե_ցիցես, կորուսանես զընաւն. Ոսկ. մթ. ԼՆ: *Ցինքենէ անջատեալ որոշէ և 'ի բաց քեցէ: Միջնորդ լինի և դատաւոր երկոցուն կող_մանց, որք 'ի միմեանց քեցեալ թուէին, սէր և միաբանութի գործելով. Փիլ. ել. Ա ի մաքն: *Կամէր զնա քեցել 'ի ճշմարիտ և յուղիղ կրօնիցն. Ահ. անփ: *Զժողովուրդսն յիրե_րաց քեցեն. Լմ. պտրգ: *Եկեղեցիք խրթնա_ցեալ, և ժողովուրդք 'ի նոցանէ քեցեալ: Համաձայնութիւնք 'ի բաց քեցեսցին. Խոսր: *Զառաքելութի կամ զմարդադաւութիւն յինքեանց 'ի բաց քեցել. Խոր. Բ. 6: *Իբրև եկն աշտ 'ի տեղին, 'ի բաց քեցեալ եղև գուրգէն 'ի դրրանէ ամրոցին. Յհ. կթ: *Զմարդ_կան չարչարանս 'ի բաց քեցեցաք. Մխ. դպ:

ՔԵՑՈՒՄՆ. ցման. գ. Քեցելն. իլն. *Իբր յանջատումն և 'ի քեցումն ահա խորհի: Իբրու 'ի գեղեցիկ մարց քեցումն 'ի սաեանց պատանեացն. Փիլ. լին. Դ. 135: Մագ. ԻԶ:

ՔԵՔՈՒՄՆ. գ. Քրքիջ. քրքջանք. քնքումն. լկտի ծաղր. թաճ թաճ ծիծաղ. գու_ցէ և Ծնքծեքումն խնճնեչարար. *Ծաղր այ_նուհետև, ժպտումն, քեքումն, և քնքումն. Վրք հց. Յ:

ՔԵՔՈՒՐՏ կմ ՔԵՔՈՒՐԴ. գ. Զգայ_ռումն. վերբերումն. կէրածին քարտ քարտ կէր տալը. կէկիրմէք. *Ոչ մարմնոյ նշան է զյա_ճախ քեքուրառ հանել. Բժշկրն:

ՔԵՔՐՏԱԼ. չ. Քեքուրառ հանել. քէր_ծըրտալը կէկիրմէք, գէօկիւրմէք. *Եթէ քեքրտայ հիւանդն, բարի է. Բժշկրն:

ՔԻՆ, քինու, կամ նոյ կամ նի. գ. պ. քին, քէյն, քինէ. Ἐκκότημα. Ira, odium. βασκανία, invidia. Ոխ. ոխակալութի. ա_տելութի. վրէժ. ազի չարաչար վրէժխնդրու_թէ՝ հանդերձ մախանօք. (զի և թանա, բառ եբր. է նախանձ.) *Զառաջին քինու վրէժն զամենեցունց ընդ այն հանէին: Եղև 'ի ծայր և 'ի քէնս ամենեցուն՝ որ շուրջ զնովաւ. Գ. Դ. Դ. 9: Երեմ. ԽԸ. 39: *Զանհաշտական յինքեանս արծարծելով զքէն: Ո՛չ վեր 'ի վերայ են ոխք քինաւս, այլ 'ի ներքուստ 'ի սրտէ. Փիլ. իմաստ. Ա լին: *Առ արգարն յակոբ քէն առանայր (եսաւ). Եփր. աւետար: *Անհնարին չարիք են քէնք և նախանձք (յն. մի բառ.) Ոսկ. մ. Բ. 15: *Նախանձ և քէն ոչ էր. մինչ ոչ էր մախացեալ չարն, և 'ի քէնս մտեալ. Յճխ. Զ: *Զանայր վրէժխնդրել մե_ծաւ քինու նախանձաբեկ լինելով. Ագաթ: *Որ քէն Է ընկերին ունի: Խնդրեսցեն զքէն արեան ազգին. Մանդ: Արծր: *Ցիշատակ քինու զնախնոյն իւրոյ զբէլայ ունէր 'ի մը_տի: Քէն պահէր վասն ըլկանաց իւրոյ հան_ւոյն: Վասն միոյ քինու ո՛չ է օրէն դիւցա_զանց զարմին բառնալ զկենդանութի: Խընդ_րեաց զքէն ձեռակերտին իւրոյ: Զքէն վրէ_ժուցն խնդրեաց 'ի մերմէ աշխարհէս. Խոր: *Ոչ յաւելուլ քէն 'ի քինոյ վերայ. Կեչառ. ազէկս:

ՔԻՆԱՀԱՏՈՅՑ. Տ. ՔԻՆԱՀԱՏՈՅՑ. *Ոչ քէնահատոյց եղև բնաւ իւրոց վնասակա_րացն. Մարթին:

ՔԻՆԹ. ա. փ. Քած՝ չուն կամ կատու. ևն. քօնծիկ, գոնծըգ, քէփիծիկ. (ըծ. լա. փա_թուլա.) *Զորձն և զքէնթն մեկ ազգէ պիտի. Վստկ. յԶ:

ՔԻՇ, ի, իւ. գ. որ և ԿԻՇՏ կամ ՔԻՇՏ. պ. քիշ. Կրօնք. գէն. աղանդ. մեզհէպ, ային. *Եթէ նոյն քէշ է երկոցունց, ընդէ՞ր առի_ցեն մոգք զզանգիկս: Ի քէշին մի են երկո_քեան: Ոչ քան զնոցայն միայն, այլև քան զամենայն քէշից: Պաշտօնեայք այնր քէշի. Եղնիկ:

ՔԻՇԱԿԱՐԿԱՏ, կամ ՔԻՇՏԱԿԱՐ_ԿԱՏ. ի. ա. Կարկատող զքէշ. կցկցելով հնարող գենի կամ աղանդոյ իրիք. աղան_դապետ. *Հայհոյեալ ընդ այն քէշակարկա_տին պարսից ... մարդկօրէն բարոյք զքէշն կարկատէ, և յղութբ և ծննդեամբ զկրօնսն կցկցէ. Եղնիկ: *Քէշտակարկատքն հեթանո_սաց 'ի բժշկական արուեստն անդեկացեալ, օրէնս իմն հաստատեցին. Կանոն:

ՔԹԱՆՈՑ, և ՔԹՈՑԱՆԻ կմ ՔԹՈՑ_ՆԻ. գ. Քամոցն ձիթոյ՝ թերևս 'ի ձև հիւ_սուածոյ քթոցի կամ կիտոյի, այսինքն կո_ղովոյ, զամբիւղի. *Զաղցածդ 'ի գաշտեր հան, և ձգմէ 'ի քթանոցի: Ցանէ 'ի վր տաք ջուր, և գիր 'ի քթոցնին. Վստկ:

ՔԹԱՓՈՂՔ, ղաց. գ. Փողք քթի. խո_ղովակք կամ ծակք ռնգաց. ռունգք. պինչք. դունչ. *Հոտոտելիք յերկուս ռունգունս բա_ժանեալ, Ը իւրաքանչիւր քթափողաց շըր_ջեալ. Փիլ. լին. Գ. 5: *Քթափողք արձակ և 'ի բաց: Ընդ բերանն և ընդ քթափողսն խմյուր. Վստկ:

ՔԹԵԹ, ի կամ ոյ. գ. Ի քթանէ՝ այսինքն 'ի կտաւոյ պատրոյգ և չուան. վուշ ոլորեալ կամ արձակ 'ի պէտս կապոյ. խըծուծ. *Ծրարէ 'ի քթան քթեթ: Պատրոյն 'ի քթեթ բամ, և փաթթէ: Լաւն քան զքթեթն կամ զչուան, որ կապէ մարդ, նշանն այս է: Քթեթով կապէ: Քթեթով պնդեա. Վստկ:

ՔԹԵՐ, ոյ. գ. Քիթք՝ իրօք կմ նմանութբ. *Հան զսիրտն (այսինքն զմիջուկն սերկևլի), և զքթերն կտրէ. Վստկ. ՃԸ:

ՔԹԹԵԼ ԱԿԱՆ. Ῥοπή (որ և ՐՈՊԷ), ῥιπή. Ictus, vibratus oculi. որպէս Քթթումն. քթիթ լինել կամ կրել աչաց. թարթա_փել, թօթափելական. թարթել աչաց. *Մարմին զդեցեալ յական քթթել կայցեն առաջի ահեղ ատենին. Եղնիկ: *Կարօղ գո_լով 'ի քթթել ական զամենայն կացուցա_նել: Ի քթթել ական հրձիգ զամենայնին առ_նէր զփայտակերտան. Խոր. Ա. 31: Գ. 28: *Առ 'ի քթթել ական վաղվաղակի հեր_ձեալ ընդ մէջ զջուրս. Յհ. կթ: *Քթթել մի ական: Ո՛չ քթթել մի ական: Ի քթթել ական յարուցանես. Նար. ծԲ. ԿԴ. Զ: *Ա_րագագոյն քան զքթթել մի ական. Սարգ. Բ. Դ. Է: *Ոչ լինի յերկարութի գործոյն, այլ՝ ամենայն յական քթթել կարգին. Պիտառ:

ՔԹԹՈՂ. որպէս Ակնարկող. նայեցող. Συννευχώς. Vergens, spectans. *Ակն անդր_

տուեալ յերկիր քըթըթոց. Բրս. Իղծ.։

ՔԹԹԵԼԻՔ. } ՔԹԹՈՒՄՆ. } ՔԹԻԹ. գ. } քթթելն, թարթումն աչաց. թարթափ. թօթափելն ական. ռՆՆիլոչն. կիօղ Գըրփըմը. *Աչացն մեղմեղանք, արտևանացն սակաւ սակաւ քթթելիք. Ոսկ. ա. կոր. Է։ *Զի թէ քթթումն մի ական՝ ժամանակ առ, մինչափ և արտաքերութեն բանին ընթացուած. Եղն. եէր. ուր Մով. գրէ. *Քըթիթ մի ական։։ *Զբաղմունքն ազգաց աւուր յական քթթման. Եփր. Երաչե։ *Թէ չէր օր (կամ աւուր) և քթիթ ական. որ ’ի սկզբն ոչ հեռացեան. Հին մէր։ *Հոսալ առ հոսալ ’ի քթիթ աչաց միայն թարթափման նշուզնալ... խոյսս հատուածէին. Նար. խչ։ *Ոչ տայ թողլ ’ի քթիթս ական հանգչել ինձ. Ոսկեփոր։ *Ական քթիթ մի բաւական է տեսանն՝ առնել իմաստուն։ Թէ ումեք ակնարկէ, այղ ումն լինի շարժման ’ի քըթիթս. Վրդն. էլ. և ծն։

ՔԹՈՑ, ի, ով. ովք. գ. Նոյն ընդ Կթոց. որպէս աման կթելոյ. կողով, սապատ. ռէփէլ, ռիֆէ. տես և ՈՐԹ. *Արս փայտատովք և թիովք և քթոցովք։ Ի քթոց թիկամբք, և ’ի թի ձեռօք չարչարէին. Ճ. Բ։ Վրդն. ող։ *Ի վերայ բուն հատ տակին՝ երկու քթոց ջրախառն և խոզի աղբոյծ. Վստկ. ճղգ։ (Այլուր դրի Կթոց։)

ՔԹՈՒԵՄ. եցի. Ն. Նոյն և ամկ. իբր Կըթուել. որոնել և քաղել զմանր հատս, և զոջիլ. կրկնելով մաքրել. *Հայրն ոխթոյի քըթուէր զչուխայ իւր. Վրք հց. Բ։

ՔԻԹ, քթի, քիթք, քթաց. գ. Μυκτὴρ, ῥίν. Naris, re. Նոյն և ամկ։ Ռունգք. ռընգունք. ծայր հոտոտելեաց. մանաւանդ Ըրնուկ կենդանեաց. պուռնուն, կէնդ. էնֆ. ոֆ. *Արկից կարթ ’ի քիթս քո։ Եթէ կապիցես անուր ’ի քիթս նորա։ Իբրև գինդ ոսկի ’ի քիթ խոզի. Գ. Ել. ծԲ. 28։ Յոբ. խ. 21։ Առակ. ծա. 22։ *Դնել փող եղեգան ’ի քիթս նորա. Ագաթ։ *Ոմանց քացախ և մանանխի արկանէին ընդ քիթսն. Եփր. ՃՅ. Երեւէլ։ *Զայոյն յուսախանս թշնամանեալ մեծամեծացն յունաց, և կարել զքիթն՝ ուքսորեցին. Ղևոնդ։ *Զարտեղի շնացելոյն զքիթն հատանէն. Մխ. դտ. ուր և սակաւ դնի՝ հատանել զռնգունս։ *Մի ոք առ ինչ մեծանուն հպարտասցի, և զքիթս ’ի վեր տանիցի (յն. զյօնս վերամձգեսցէ). Ոսկ. մ. ա. 17։ *Զանեղի շնչառու քթացն. Կոչ ։ *Ելանէր ծուխ ’ի քթաց և յակընջաց և ’ի բերանոյ նոցա. Հ. Նիսն։ *Մինչև այսրէն՝ ասէ. ընդ քիթս ձեր գարձցին. Եփր. Թուոց։

ՔԻԼ. քլի. քլաւ. գ. Δράξ. Pugillus. Παλαιστή, σπιθαμή. Palmus. իտ. Quarta (որպէս չորիր մասն կանգնոյ.) Չափ տարածութե ’ի ծագէ բութ մատին ’ի ծայր ցուցամատին ’ի բանալ երկոցունց, փոքր քան զթիզ միով յօդուածով ցուցամատին. իսկ ըստ երկրաչափից է ութ մատնաչափ, կամ երկու ուղունկ, գոյն ինչ փոքր քան զքիլ բնական. ռէրէ, փիռե. *Ո՞ չափեաց զերկինս թզաւ, և զերկիր ամենայն քլաւ. Ես. խ. 12։ *Քիլ՝ վեցերորդ մասն է կանգնի. Փիլ. էլ. Բ։ *Ոչ (շատ) աւելի զթիզն քան զքիլն գտանեմք. Եղնիկ։ *Ի քիլս ձեռին, և ’ի քայլս ոտին. Նար. խչ։

ՔԻԼ, կամ ՔԻՂ. ա. (նմանութե քլի, որպէս մատնիչն ’ի մատնէ.) Διάβολος, συκοφάντης. Criminator, calumniator. προδότης, proditor. Բանսարկու. քսու. զրպարտիչ. մատնիչ. (լծ. և լտ. գալումնիատոր.) բռն խաբող. ֆէֆիլրամփ. գիուղանձը. ղոմմող. *Իբրև զմատնիչ և զքիլ և զտարադիր արտաքս ելանել. Ոսկ. մ. գ. 16։ *Քիլք ոմանք չարաքանք։ Քիլքն անօրէնք։ Զքիլսն չարաքանս։ Ցրնտանեաց տանն քիղք չարաքանք ’ի վերայ յարուցեալ նորա՝ բամբասանս ապիրատս յօդէին. Յհ. կթ։ յորմէ և Ոսող. *Քիլք ոմանք ’ի նոյն տանէ երևեալ ստայօդ բանիւ։ Զքիլսն չարաքանս ևն։։

ՔԻՂՈՍ, ի, իւ. գ. Բառ յն. խիլօս. Χυλός. Pabulum, alimonia. կերակուր. խիւսբուտ. Ճարակ. որպէս և խիւմօս. χυλός, χυμός, succus. հոյզն (էօզ) ուտելեաց. *Աքիլէս անուանեցաւ. իբր ոչ քիղօսի անհաւ. քանզի քիղոս սովորական կերակուրս է. Նոննոս։

ՔԻՄԵՐ. կամ ՔԵՄԵՐ. Բառ յն. խիմեռ. Տ. ԵՂՋԵՐՈՒԱՔԱՂ. *Ձիացլուցն և քիմեռացն։ Սպանցէ զքեմեռն... այնու է ընձառեւ սպան զքիմեռն. Փիլ. ծ. բան։ Նոննոս։

ՔԻՄԵՐՈՆ. գ. Բառ յն. խիմէռինօն. Χειμερινός, όν. Ձմեռնային կամ ցրտային գօտի երկրի ’ի հիւսիսային կողման. *Ի յայրեցածէն մինչև ցքիմեռոն. Խոր. Ա։

ՔԻՄԻԱ. գ. Բառ յն. Χυμική. Chymica. կամ ար. ալքիմիա. Փորձ ’ի քուրայս վասն խառնելոյ և վերլուծանելոյ կամ ելուզանելոյ զհոյզս բնական իրաց. որ է պիտանի ’ի բժշկականս. իսկ փորձ փոխելոյ զայլ նիւթս յոսկի է յիմարական՝ մերժեալ յամենայն գարս յամենայն իմաստնոց։ Ոսկեփոր։

ՔԻՄԻԱՐԱՐ, ի, աց. ա. Որ առնէ զքիմիա. և Ջուր աշխատող ’ի գիւտ քիմիայի ոսկւոյ, և որ քաջ զտէ զոսկի. որպիսի է վենետկեան ոսկին, և որ հատանէ զընտիր գահեկան ոսկի. *Վենետիկ՝ աթոռ է ’ի մէջ ծովին. ուր քիմիարարն բանի, և զարծաթն ոսկի ներկեն. Վրդն. Ա. (որ է սուտ համբաւ. փոխանակ ասելոյ՝ թէ զոսկին աւելի քաջ զտեն։)

ՔԻՄՔ, քըմաց. գ. պ. քէամ. (որպէս և ամկ. խըմխըմ. է քմախոս.) Λάρυγξ. Faux, guttur. և ὑπερῷα, palatum. Առաստաղ կամ վերնայարկք բերանոյ՝ ճաշակառու զոյգ ընդ լեզուի և կոկորդի՝ կից ընդ ռընդունս հոտառուս. փամախ, թըմախ, կէնդ, կէյնդ. *Միտք զբանս քննեն, և քիմք զկերակուրս ճաշակեն։ Լեզուք նոցա ’ի քիմս իւրեանց կցեցան։ Կցեցան լեզուք դիեցիկ մանկանց ’ի քիմս իւրեանց ’ի ծարաւս իւրեանց։ Քաղցր են ’ի քիմս իմ բանք քո. քան զմեղր բերանոյ իմոյ. ևն։ *Քաղցր և դառն ասի, որ համահամ քմացն ճանաչի։ Հեշտութիք աչաց և քմաց։ Քիմք հոտոտելեաց. Յճխ. Է։ Խոսր։ Նար. ԿՐԳ։ *Զլեզի ’ի քիմս առեր, և ապատակ ’ի ծնօտս ընկալար. Եփր. աղ։ *Զի հարցէ հոտ նեխոյն ’ի քիմս ձեր. Եփր. համար։ *Իբրև զգառնահոտ ծծումբ ’ի քիմս քո ծանրանան. Կլիմաք։ *Իմանալի վիշապին առ ’ի կորուսանելոյ կարթ ’ի քիմս եղէց. Անյ. բարձր։ *Լինի նոցա իբրև կեր ’ի քիմս կարթի (յն. լինի նոցա խայծ). Ոսկ. յհ. ա. 41։

Ի ՔՄԱՑ. Ըստ հաճոյս անձին. ըստ կամի. խէյփէ, իր թէփըլը, իր գինէ. *Գուշակութիւն առնէր նմա սուտ ’ի քմաց իւրոց։ Յիւրաքանչիւր քմաց ըստ կարծիս մտաց խօսելով. Բուզ. Ե. 38։ Ոսկ. յհ. ա. 1։

ՔԻՆԱԹԱԳՈՑՑ. ա. Որ զքէնն թագուցանէ յինքեան. ոխապահ. ոխակալ. *Քինաթագոյցք, ապաշխանասէրք. Մծբ. ծԲ։

ՔԻՆԱԽՆԴԻՐ. ա. Ἐκδικητής. Ultor. ζηλωτής, zelotes. իտ. Geloso. որ և ՔԻՆԱՑՈՅՑ. Խնդրող զքէն վրիժուց. վրէժխնդիր. էօճ առնող. և Նախանձայոյզ. գըսգանճ. *Հանապազ զսիրտն քինախնդիր ոխապահացն կսկծեցուցանէ. Մանդ։ *Քինախնդիր մահուանն մորկոյ. Վրդն. պտմ։ *Արք նախանձայոյզք քինախնդիրք պահեն զկանոնս իւրեանց. Եփր. ծն։

ՔԻՆԱԽՆԴԻՐ ԼԻՆԵԼ, կամ ԵԼԱՆԵԼ. Ζηλόω. Zelo. τιμωρέω, vindico. Վրէժխնդիր, և Նախանձախնդիր լինել. խնդրել առնուլ զքէն վրիժուց իրաւամբք, կամ առ ատելութե և մախանաց. էօճ առնել. *Քինախնդիր եղև ալ իւրոյ. Թուոց. ԻԷ. 13։ *Քինախընդիր լինել մահուանն արայի։ Քինախնդիր անցելոցն մարտից կամեցաւ լինել շապուհ. Խոր. ա. 14։ Գ. 25։ *Որպէս թէ քինախընդիր ելանել։ Որպէս թէ քինախնդիր եղեալ մահուանն վրլթի. Ղևոնդ։ *Արեանն եաւլոյն պատճառն քինախնդիր լինելն է առաքելոցն. Մխ. ԲԺԱ։

ՔԻՆԱԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐκδίκησις. Ultio, vindicatio. Խնդրելն զքէն վրիժուց. վրէժխնդրութիւն. քինահանութիւն. *Ի պատճառս քինախնդրութեան վրիժուց։ Քինախնդրութիւն, յաշաղանք, նախանձ։ Ոխակալութիւն, և քինախնդրութիւն, և չարայուշութիւն. Յհ. կբ։ Սարգ. յհ. ա. և դ։

ՔԻՆԱՀԱՆ, ի, աց. ա. Որ հանէ զքէնն յայլմէ. քինախնդիր. էօճ խարէն հանող. *Մախանք ’ի քինահանաց։ Վասն ոխակալաց և քինահանաց. Մանդ. դ. ծԲ։ *Մի լիցի ժողովք չարաց պաշտարողաց՝ քինահան հրոսողաց. Յհ. կբ։

ՔԻՆԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔԻՆԱԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ. *Զարայուշ քինահանութիւն։ Ի քինահանութիւնս յօժարեցուցանէ սատանայ՝ առնուլ զվրէժս ’ի զրկողաց։ Ոչ անձանց ինչ պահանջել քինահանութիւն. Մանգ. ծԲ։ *Քինահանութեան անօրգանաց շապհոյ։ Քինահանութիւն վրէժխնդրութեան արարեալ։ Ոչ իսպառ քինահանութիւն վարիլ առ հարկաւորս և առ հնազանդս իւրեանց. Արծր. ա. 15։ Բ. 2։ Դ. 11։ *Զքինահանութիւն և զնախանձ ’ի բաց մերժեսցուք։ Զքինահանութեան ախտն ’ի սրտէդ արմատախիլ արասցես. Ոսկ. մտթ։ Ճ. Գ։ *Մեղայ ոխակալութեամբ, քինահանութեամբ. Ոսկեփոր։

ՔԻՆԱՀԱՏՈՅՑ. ա. որ գրի և ՔԻՆԱՀԱՏՈՅՑ. Հատուցանող զքէն վրիժուց կամ չար ընդ չարի. քինահան. քինախնդիր. *Քինահատոյցք չարեաց. Մծբ. ծԲ։

ՔԻՆԱՄ, կամ ՔԻՆԱՆԱՄ. ացայ. Μηνίω, μηνιάω, γνωσιμάχομαι. Odium concipio sive foveo, irascor, contendo, ևն. Քէն ունել՝ պահել. ոխալ. ոխակալել. մախալ. խոխալ, հնհնալ. քին՝ չարէն բուրմիք, քին կամ քինէ կիւրէֆիլէն. *Առ քինալ հարկանիցէ զնա. Թուոց. ԼԵ. 21։ *Քինացեալ ընդ միմեանս գոռացին։ Քինայ և զչարն ’ի խորհուրդս. Փիլ. լիւսիփ։ Յճխ. ԺԷ։ *Քինանայ, և ոխս չարութե պահէ. և մեք վասն քո իւր չատեսք զթշնամիս նորա. և չքինանամք. Մանդ. Է։ *Թշնամին նախանձեալ քինացաւ ընդ յաւանակին. Սեբեր. Ժ։ *Քինացեալ եսաւայ՝ մտաբերէր սպանանել զնա։ Իշավայրեաց քինացելոց՝ զարու յաւանակս ’ի մատաղութե կտրելոյ. Շ. Բարձր։ Եղնիկ։ *Լցծ զնախանձ քո քինեալ ընդ եղբօրն քում. Եփր. ծն։

ՔԻՆԱՑՈՅՑ. ա. Տ. ՔԻՆԱԽՆԴԻՐ. *Եկն սպանանել զնա հրեշտակն քինայոյզ նախանձախնդիր. Եփր. էլ։

ՔԻՆԱՆԱԽԱՆՁՈՒ. Տ. ՔԻՆԱԽՆԴԻՐ. *Օգնեցեր մատաթիայի. որ եղև քինանախանձու օրինաց քոց. Եփր. ող։

ՔԻՆԱՆԱՄ. Տ. ՔԻՆԱՄ։

ՔԻՆԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Պահելն զքէն. ոխակալութիւն. քինաւորութիւն. քինութիւն. *Ընդ հեռաբնակ սրբս անջրպետի քինապահութեամբ գրգռեալ՝ ’ի գուպար յարձակէր. Գիւ։

ՔԻՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունող զքէն.

ոխակալ. մախացող. *Թշնամի չար քինաւորն և նախանձաւորն: Փակին 'ի սարրին բանսի քինաւոր ամաղեկացիքն: Ցեռանագոյն խորհրդոց քինաւորի. Եւս. պտմ. ժ. 15: Նար. ղա: Փիլ. լին. ժ. 238:

ՔԻՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. } Քինապահութ.
ՔԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. } քէն. *Եւ սուտ և առ. քինաւորութեն խօսի մաղխազ զնըմանէ. Փարպ: *Վրէժ խնդրել մեծաւ քինութեամբ. Ագաթ: *Ջի մի՛ ննջեսցեն նոքա յայսմ վրիժու խնդրելոյ և 'ի քինուէ. Եփր. օրին:

ՔԻՁ. Բառ սրբ. ... Սակաւ. առ. *Քիչ խօսելով, և իմաստուք, և ցած ձայնիւ. Լմբ. ...

ՔԻՍ, քըսոյ. գ. (որպէս թէ' ...) Վարի ռամկօրէն որպէս կաւ' զոր ծեփեն 'ի վերայ պնակաց գրելոյ. որ և թ. ... Այլ անյայտ է բառն գրոցն Վստակոց. յէ. *Առ որձ քիս, և իշու զոլ ամբոսին, ևն:

ՔԻՍԱՄՆ. մսն. գ. ... Ὄροβος. Ervum. իտ. Ervo, moco, rubiglia. Ունդ իբր վայրենի ոլոռն, որ լինի սպիտակ, ևս և կարմիր, և դեղին. *Քիսամն, ոլոռպոս. Հին բռ: *Քիսամամբ (կամ քըսամամբ) խնուլին զզօրութիւն (թ զարութիւն) տանջեցելոց. Եւս. պտմ. գ. 6:

ՔԻՍՏ. քըստի կամ տոյ. գ. Ἀνθέριξ. Arista. Փշատեսակ մազք' որք պատեն զհասկ ցորենոյ. ... *Բաժանի 'ի ցօղուն և 'ի պատիճ, և 'ի գոգաձև փոճոկս ցորենոյ. և 'ի հասս, և 'ի քիստ... Շուրջ պատեալ ամրացոյց քստով. Վեցօր. է: *Զարդարեալս թեփովք և ցօղնով և քստով, զոր յաւելու նոցա երկիր. Եփր. գ. թոր: *Ի շրջել 'ի ցօղուն և 'ի քիստ և 'ի հասկ: խոտն, ցօղունն, պատիճն, քիստն. Նիւս. կազմ. իէ. յորմէ Պրոկղ. ...

ՔԻՐՏՆ. քրտան, տունք կամ տինք, տանց. գ. Ἱδρώς. Sudor. խոնաւութի կայլակեալ ընդ ծակոտիս մարմնոյ ջերմացելոյ կամ խոնջելոյ. ... Բեր. և նմանութբ' ճիգն քրտնեցուցիչ. ծանր աշխատութի. երկք. ... *Քրտամբք երեսաց քոց կերիցես զհաց քո: Հոսէին 'ի նմանէ քրտունք իբրև զկայլակս արեան: Մինչև 'ի հիւանդս տանել 'ի քրտանէ նորա թաշկինակս: Իբրև զձի (է) քրտան մտեալ: Մի դիւրին ինչ ջան համարիջիք, կամ սակաւ քրտանց և տքնութեց արժանի. ևն: *Եղև քիրտն նորա իբրև զշիթս արեան. Եփր. համաբ: *Սարսափիւ' ընդ քիրտն հոսեալ. Լմբ. պտրգ: *Իքիրտն նշան է ուժգնութ հիւանդին. Բրս. մրկ: *Քիրտն և աշխատութի: Մեկնեալ են անտի քրտինք և աշխատութիք: Գործք են մարդկային քրտանց տւարութ. Ոսկ: *Եսխոդոս ասաց, առ 'ի չարութեն ճանապարհն դիւրին և առանց քրտանց. իսկ առ առաքինութեանն առաջի եդին զքրտինքն ... եդեալ են շրջանակի. Պղատ. օրին. գ: *Վաստակ և քիրտն աշխատութե: Առաքինաջան երկօք, և բազմաշխատ քրտամբք փայլէր: Ոչ մոռասցէ զքարի գործ նորա, և զքրտունս. Վրք հարց. Ցհ. կթ: Վրք հց. ծա: *Ի պլաքս և 'ի տեգս նիզակաց զքրտունս երեսաց մերոց ջնջեցաք. Բազ. գ. 51: *Ի քիրտն երեսաց ուտել զհաց. Սկեւ. եսայ:

ՔԻՒ, քուոյ կամ քուի. գրի և քւոյ, քւի. գ. Σκέπη. Tegumentum, operimentum, tectum, spelunca. Եղբ յարկաց անձաւաց. յարկ. հովանի. զանխուլ. ... *Ցարկ մինչն աւէ, որ յայնժամ յառաջ քան զդուրս և 'ի վերայ դրանց քիւըն գերեզմանին ունէր... բայց այժմ ոչ երևի քիւըն. քանզի քանդեցաւ քիւն վասն զարդու... Ընդ քուաւ միմին աւէ' առաջի պատուարին. Կոչ. ծը: *Քուեայ' երկու քիւ ունի, որ է անկիւնքն, չորս 'ի յայս կողմն, և չորս 'ի յայն. Լծ. ...

ՔԻՒՍԻԹՆ, թան. Տ. ՔՈՒՍԻԹԱՑ, ի. *Որպէս թէ գտակ կարմիր դիցէ 'ի գլուխ կրօնաւորն փոխանակ քիւսիթան. (մի ձեռ. քուսիթայի.) Շ. ընդհանր:

ՔԾԻՆՔ. գ. (յորմէ ՔԾՆԻԼ.) Συμπλοκή. և κολακεία. Complicatio, amplexus. և adulatio. Քծնումն. քծնութի. շողոքորթութի. շողոմք. փաղաքշանք. Համբոյր. ... *Զառուծու կորիւն անուցեալ (մարդոյ') ածէ 'ի համբոյր և 'ի քծինս, մինչև պատել զանուցանելեաւն. Եզնիկ: *(Դևն) և քծինս ևս պատիրս բանիցն ներքուստ 'ի ներքս հաստատեալ սերմանէր. Վրք հց. ց: *Անմնեցուն ընդ ծոց և ընդ գոգ մտեալք անխտիր' քծինս տայցեն. Ոսկ. մ. ա. 23: *Լաւ է գան բարեկամաց քան զքծինս թշնամեաց. Ոսկ. ես:

ՔԾՆԱԲԱՆ, ի. ից. ա. Որ քծնի բանիւք. շողոքորթ. շողոմարար. *Քծնաբանք, գաղտապատիրք. Թէոդոր. ...

ՔԾՆԻ, նւոյ. ա. Այն' որ քծնի, կամ սիրէ քծնիլ' բանիւ և շարժմամբ (թերևս որպէս զՔած). *Ցանդիմանիչքն զդատաւորացն. իսկ քծնիքն լուծանեն և գայթագղեցուցանեն. Ոսկէփոր: *Քծնիք աղուէսս, ... Մագ. ...: *Ուղղն սխալեալ, աղուէսն քծնի: Վասն զի քծնի է կենդանին, և պատրող. Լմբ. ...: *Սատանայ քծնի գոլով գիտէ և զգրեալսն. Եզնկ. ...: *Եթէ եկեսցէ քծնին, այլև շողոքորթ ցանկութին. Սկեւ. ...: *Իւրեանց քաղցրագոյն և քծնի բանիւքն խաբեսցեն. Մագ. ...:

ՔԾՆԻՄ. եցայ. չ. Συγγελάω, σαίνω. Una rideo, adulor, blandior, lenocinor. Շողոքորթել. շողոմել. փաղաքշել. ... *Մի սովորեցուցանել զնա լինել, մի' քծնիլ ընդ նա: Քծնի քաղցրագունիւքն (սատանայ). բայց կատարէ 'ի չարն. Սիրաք. լ. 10: Ածաբ. ... Մագ. ...: *Առիւծք ոռնային քծնելով. Ճ. Բ: *Անկեալ առ ոտն' քծնէին: Չարն քծնելով կամէր մոտաւորիլ առ նա. Վրք հց. ...: *Ոչ շունք, ոյք տիրատեսք են քծնելով յայլս 'ի չար. Ոսկ. ա. ...: *Ցոմանց նախանձեալ, և բուութբ քծնեալ. Մագ. ...: *Փախչել յամենայն քծնող խաբէութեց. Մաշտ:

ՔԾՆՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ՔԾԻՆՔ. *Այն
ՔԾՆՈՒՄՆ, նման. } քծնութբ որ յառաջն էր, ինչ ոչ օգնէ. Եփր. համաբ: *Դիտէր զքծնումն քաղցրագոյն, և զկատարումն դառնագոյն. Ցհ. կբ:

ՔԾՈՒԱՐ, կամ ՔՁՈՒԱՐ, ի, աց. գ. ... որ և հատուած. հատոր. կտոր. ... *Սակաւ ինչ քծուար յերկաթոյ: Որ զքծուար երկաթոյ գողանիալ մտաբերէ, նա թէ և ասկւոյ պատառէր, ոչ ակնածէր. Սեբեր. ...: Մանդ. ...:

ՔՀՆԱՐ. գ. Բառ անստոյգ. եթէ չիցէ գրելի' Հնարք, կամ ՔՆար. *Զգեցան մեղք քհնարք իւրեանց զանօթս իւրեանց, և կացին 'ի վերայ կամրջին' որ անցուցանէր 'ի տուն կենաց. Եփր. համաբ:

ՔՂԱՄԻԴ. միդի կամ մդի. գ. որ և յն. ... Χλαμύς, ύδος. Chlamys, ydis. գրի և ՔՂԱՄԻԹ. (լծ. խլայ. խիլայ.) Վերարկու զինուորական, իշխանական, թագաւորական. ... *Արկին զնովաւ քղամիդ կարմիր: Մերկացուցին 'ի նմանէ զքղամիդն կարմիր: Զգեցուցանեն նմա քղամիդ կարմիր և (այսինքն) ծիրանիս. Մտթ. իէ. 25. 36: Մրկ. ծէ. 17: *Քղամիդն արեան գունով ներկեալ էր, զի զարիւն մարդկան միացոյց յինքն. Մէք. ...: *Աղեքսանդրոս... քղամիդաւն ծածկեալ զմարմինն դարեհի. Պտմ. աղէք: *Ապականեաց զթագաւորական քղամիդն: Զգեցոյց նմա զթագաւորական քղամիդն: Պատառեաց զքղամիթն, և զծածկոյթ գլխոյ նորա ընկէց յերկիր. Հ=Ց. յունր. ... ևն:

ՔՂԱՆՑԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զքղանցս կամ զծոպս. վերջաւոր. ... *Զոր մարգարէն ասէ, եթէ 'ի քղանցաւորս յոսկեհուռս զարդարեալ և պաճուճեալ. Ոսկ. եբր. իէ. յորմէ և Վրդն. ող. ...: *Արասջիք ձեզ արկանելիս քղանցաւորս և ճամուկս գործիւք. Եփր. օրին:

ՔՂԱՆՑՔ, ցից. գ. Κράσπεδον. (լծ. գրապք, որ գրի և գրապպք.) Fimbria. Դրօշակ' տուտն' ծոպ' վերջք հանդերձից. ... *Ի քղանցս հանդերձի նորա մերձեցին. Մտթ. ծը. 26: իգ. 5: Մրկ. զ. 56: Ղկ. է. 44:

ՔՃՔՃԵՄ, եցի. ն. Գզել. գզգզել. ծուատել. ... *Զիւր պգետորկն քճքճեալ ('ի որդասուոյ) պատառատուն 'ի գուրս բերէր' յաղթող պահեալ զանձն իւր սրբութբ. Ագաթ:

ՔՄԱԶԱՐԴ, ի, ից. ա. Զարդարիչ քըմաց, այսինքն' ախորժելի. յարմարեալն ըստ քմաց աստղին կամ լսողին. *Ո՛չ զքմազարդ բանից ինչ առասպելս: Քմազարդ բանիւք զգդռեն զթագաւորն 'ի վերայ իշխանին աշտոյ. Ագաթ: Արծր. բ. 6: Իսկ Մագ. հա. *Մորթովք արջառոցն փոքու պղնձիս... լայնելով երգ հաւեղն և քմազարդիւն (է) ողնգունան հնչեալ հնչերոյ. Թուի' հնչեալ ընդ քիմս. ...:

ՔՄԱԶԱՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Զարդ քըմաց. ընդ քիմս կամ ընդ քիթն նուագեալ երգ. կի՛նուագ յարմարեալ ըստ քմաց լսողաց. *Փողեալ քնարական ներդաշնակապէս... մանաւանդ 'ի յատտանցն ներքինեաց մարդագոյն և վճիտ քմազարդութի, և բոյսագանչուն պատականեալ, և յարմարեալ ձայնիւ. Մագ. ծգ:

ՔՄԱԿԻՑ. ա. Կից ընդ քիմս. ընդ քիթս հնչեալ. ... *Բաղկանոյ խէ յերկուց քմակից Քէից. Թր. քեր. (հյ. ևեթ:) *Ի փոխել զլծորդան և զքմակիցան: Զբաղբաւակիցան և զքմակիցան բաղդատէ առ միմեանս. Երզն. քեր. ուր իմանոյ և զհագագայինան, զի քիմք ըստ այլ լեզուաց 'ի մէջ բերին և զկոկորդ:

ՔՄԻՆ, քմինք. գ. Բառ ... *Հրամայեցաք քմինս գնել, և դարանս մահու գործեցաք նոցա: Կայր 'ի քմին յետուն արամիք: Բաղում զօրօք 'ի քմին կայր: Կացուցանէր քըմինս 'ի բազում տեղիս. Ոսկ:

ՔՆԱԼԻՑ. ա. Լցեալ կամ լի քնով. *Տես զայս, թէ որք զբաժակն և զգինին զայն (հոգւոր) ըմպեն' յայս քնալից կեանս, որպիսի արթուն միտս ստանան. Նար. երգ: *Ծերութի, գիւրագիւտ չար, քնալից ծաղր. Պիտառ:

ՔՆԱԾ, ի, ից. ա. } Տ. ՔՆԵԱԾ. Ὑπ-
ՔՆԱԾԵԱՑ, եի, ից. } νηλός. *Ցոյլ և քընած իցէ: Ծուլից և քնածից է գործ. Ոսկ. ...: *Միայնակեաց քնած անհնի 'ի չարիս. իսկ որ արթունն է' իբրև զճրնճղուկ կեայ. Եփր. ծգ: *Իբր քնածն այն' որ զպատառատուն էր զգեցեալ ընդ սողոմոնի: Որպէս քնածէիցն հատանէր ստատակուին. Երզն. ...:

ՔՆԱԾՈՒ, ի, աց. ա. Որ ինչ ածէ ըղքուն. քնաբեր. և Քնէած. *Մանրագոր... խառնեալ ընդ այլ արմատս' քնածու լինի

քնահատաց. Եղնկ։ *Եթէ մինչև ցայժմ քնածու էիր. յայսմ հետէ արթուն լինիջիր. Մաշտ. ջահ։

ՔՆԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Ի քուն լինել առ հասարակ. *Ասէ ցնա, որք փողփողակք. զի մի պղերգասցի. վասն զի քնակիցք էին զինուորքն. Ոսկ. գծ։

ՔՆԱՀԱՏ. ի, աց. ա. Որ հատեալ է քուն յաչաց. քունը չունօղ, քունը խռոված. *Քնածու լինի քնահատաց. Եղնկ։

ՔՆԱՍԷՐ. սէր, րաց. ա. Որ սիրէ զքուն. Քուն սիրօղ. *Ո՛չ թէ զծոյլս և զքնասէրս կոչէն 'ի պատերազմ։ Դարայեւոն քնասէր. Ոսկ. յհ. ա. 13։ Մծբ. ծն։

ՔՆԱՐ. ի, աց կամ ից. օք կամ իւք կմ ովք. գ. Քնար. կիթառ. տաւիղ. սաղմոսարան. փանդիռն. բարբուտ. նուագարան բախողական՝ աղեօք կամ լարիւք և թելիւք կազմեալ յայլևայլ ձևս. տանպուռ, չէնկ, պաղլամա, պէրպութ. հարբա. եբր. քիննօր, նէպէլ. յն. քինիրա, քիթառա, լիրա, նավլի. լտ. ջինիրա, ջիթառա, լիրա, նապլա. Κινύρα. Cinyra. Κιθάρα. Cithara. λύρα, lyra. νάβλα, νάυλη, nabla. βάρβιτον, ος, barbiton. ὄργανον, organum. *Սրինգ և թմբուկ և փող և քնար։ Երգեսցէ քնարաւն, և գիւր լիցի քեզ։ Առնոյր դաւիթ զքնարն, և նուագէր ձեռամբ իւրով։ Արուեստականօք թմբկաց և քնարաց։ Նա է հայր՝ որ եցոյց զերգս և զքնարս։ Երգովք սաղմոսաց, տաւղօք և քնարօք, և թմբկօք և ծնծղայիւք և փողովք. ևն։ *Չէր բամբասանաց քնարն, եթէ քնարաւն՝ ոյք երգս ոք մատուցանէր։ Ոչ քնարաւ փողս հարկանէին, և ոչ փողով քնար։ Ի ձեռն սաղմոսերգութիւն քնարի։ Եօթնաղի յարմարեալ քնար՝ եօթն անգամ յաւուրն նուագէր տեառն. Սեբեր. է։ Նիւս. կազմ. ճ։ Պորփ։ Եղիշ. ող։

Այլաբանութիւն ասի. *Արարիչն միաբանեաց (զհոգի և զմարմին) իբրև քնարահար ընդ քնարի, զի շարժեսցի և շարժեսցէ զանձն 'ի տեսանել, զանկանս 'ի հոտոտել, զքիմս 'ի ճաշակել, զլեզու 'ի խօսել, զխելսն յիմանալ. Եղիշ. հոգ։ *Սէր երրորդութեանս արժանացուք լինել քնար միշտ հոգևոր հնչմանց. Նար. փառ։ *Հոգեշարժ քնարիւք ըղձեղ բարեհամբաւեմք։ Քնար ամենասուրբ հոգւոյ՝ ամենիմաստն պօղոս։ Քնար քաղցրախօս՝ ածային հոգւոյն. Նար. կուս։ Կիւրղ. հռ։ Ըոր։ *Լուայ զձայն օձին, որ եղև քնար սատանայի. Մեկն. ղչ։

ՔՆԱՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Λυρικός. Lyricus, melicus. ἁρμονικός, harmonicus. Սեպհական քնարի և քնարահարութեան. *Քնարական քերթողութիւն, կամ նուագ. Թր. քեր։ Մագ. ծգ։

Եւ որպէս Բարեյարմար կարգ տիեզերաց. *Ո՞ գիտէ զստեղծանելն տարերաց, և զգործ քնարականս այսմ. Եւագր. իէ։

ՔՆԱՐԱՀԱՐ. ի, աց. ա. գ. Κιθαρῳδός. Citharoedus, citharista. Որ հարկանէ զքընար. Նուագիչ քնարաւ. քնարերգակ. փանդըռնահար. *Լուայ իբրև զձայն քնարահարաց, զի հարկանէին զքնարս իւրեանց, և երգէին զերգս նորս. Յայտ. ժդ. 20։ *Ի ձեռն քնարահար երգչին ձայն ... Զգեղեցկաձայնութիւն քնարահարաց։ Լաւագոյն է, որպէս և քան զքնար՝ երգիչ քնարահար. Փիլ. այլաբ. Նախաճ։ *Գովի քնար, այլ 'ի ձեռն քնարահարին. ապա թէ ոչ լիցէ քնարն, չերևի քնարահարն. Եղիշ. հոգ։ *Զինչ օգուտ իցէ 'ի քնարէն, եթէ քնարահարն եղծանիցի. Ոսկ. եւ։ *Ներոն երգեցկաց քնարահարաց յաղթեաց։ Ներոն 'ի քնարահարաց պսակէր. Եւս. քր. բ։ *Որպէս քնար քնարահարին է. Ոսկ. հա։

ՔՆԱՐԱՀԱՐՈՒ. ի, աց. Նոյն ընդ վ. *Քնարահարու լինել երաժշտական հոգւոյն. Յհ. իմ. ատ։

ՔՆԱՐԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Κιθαρῳδία. Citharoedia. Հարումն քնարի. և Արհեստ հարկանելոյ զքնար. *Ունէր հմտութիւն երաժշտականութեան առ քնարահարութիւն։ Քնարահարութիւն ընդգրկեմ իմ շարժեալ զատան ազնմառանցս։ Գործի հնչման սաղմոսաց հոգիատաւիւ քնարահարութեան։ Քնարահարութիւն դիւրէր սաւուղայ. Պտմ. աղէք։ Վրք հց. իզ։ Նար. խւ։ Երզն. քեր։

ՔՆԱՐԱՁԱՅՆ. ա. Նման ձայնի քնարաց. քաղցրաձայն. *Խումբս առեալ մանկանցն քնարաձայն հնչմամբ՝ ելին ընդառաջ անմահ արքային. Տօն։

ՔՆԱՐԱՆ. ի, աց. գ. Κοιμητήριον. Coemeterium; locus, in quo dormitur. Տեղի 'ի քուն լինելոյ. որպէս անկողին, օրոց. *Իբրև ծնաւ, մատուցեալ ոմանց առ 'ի գայեկել տեսոյն, զի կանգնեցաւ 'ի վերայ ոտից իւրոյ 'ի քնարանի անդ. Ճ. Գ. Հրք. Նիկող։

Մանաւանդ՝ Գերեզման կամ տապանն ննջեցելոց. *Զակն՝ որ քննէ զանդունդս, 'ի քնարան եդեր. Տօղ։ *Ի քնարան շիրմին տապանի։ Պատուհէ սոցա տեղի օթևանի 'ի քնարանի անդ առաքելոյն 'ի ներքսագոյնս տապանի խորանին. Նար. կէ։ Յհ. կբ։

ՔՆԱՐԵՄ. կամ ՔՆԱՐ ԵՄ. Որպ. Քնար հարկանել, կամ հանել զձայն քնարի. *Եւ թէ նոքա՝ որ քնարէին. Գր. տղ. եէմ։

ՔՆԱՐԵՐԳ, կամ ՔՆԱՐԵՐԳԱԿ. ի, աց. ա. գ. Κιθαρῳδός. Citharoedus. Երգիչ քնարաւ. քնարահար. *Ձայն քնարերգաց և երաժշտականաց. Յայտ. ժը. 22։ *Զքնար ոք տեսանելով զգեղեցիկ կազմեալ, զքնարին արարիչ և կամ զքնարերգակն իմանայցէ։ Ոչ գրեմ իսկ [illegible]. քնար զնա 'ի ներքոյ եդեալ՝ խմանամ զնոյն ինքն զքնարերգակն՝ զած. Առ որս. է։ Աթ. հաճ։

ՔՆԱՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔՆԱՐԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. *Եւ կամ քնարերգութեան լռեցէ. Առ որս. է։

ՔՆԱՐՈՒԿ. գ. Անուն ծառոյ և պտղոյ. *Ընկոյզն և նուշն, և քնարուկն և հաճարուկն, և թուզն և նուռն. Ագաթ։

ՔՆԷԱՅ. Տ. ՔՆԷԱԾ. *Մի հեղգ ոք, մի քնեայ։ Եթէ ոք քնեայ իցէ՝ խօթամիտ և դանդաղկոտ։ Ի հոգևորականն քան զամենեսեան քնեայք լինիմք. Ոսկ. յհ. ա։ *Զոմանս 'ի մէնջ բամբասեն իբրու քնեայս և ծոյլս. Սարգ. յկ. է։

ՔՆԵԼ. Տ. ՔՈՒՆԵԼ. Καθεύδω. Dormio. *Քնելն՝ անշատական պատահումն. Պորփ։

ՔՆԷԱԾ. ի, ից, կամ աց. ա. Ὑπνώδης. Somnolentus. καθεύδων, dormitans. Քնած. քնեայ. քնասէր. ծոյլ. ... *Զգեցցի պատառատուն ամենայն քնեած. Առակ. իգ. 21։ *Դանդաղն քնեած։ Սոքա են քնեածք 'ի բարեաց։ Զարթուցիչ է քնեածից եպերեգացս։ Ի սատակումն քնեածիցն (կամ քնածիցն) գալոց է օրն այն։ Օգուտ եղև նոցա սատան, և զարթոյց զմիտս քնեածս. Նար. ծղ։ Մծբ. ծն։ Յճխ. ծա։ Ոսկ. մփ։ *Հսկողքն՝ որ 'ի քնեածիցն հայհոյէին, ննջեցուցին քուն յաւիտենից. Եփր. ծն. և արբն։ *Ի շունչ քնեածայ ժողովեալ է խարէութիւն մոլորութեան տեսլեանց. Անդ։

ՔՆԷՈՒԹԻՒՆ. գ. Քնեայ կամ քնեած գոլն. քնասիրութիւն. թմրութիւն. *Ո՛ քնէութեան մահաբերն. Մծբ. ծն։

ՔՆԹՈՒՆՈՑ. ի, աց. գ. (որպ թէ կնճռնոց.) Գալարք մարմնոյ օձից, կնճիթի փղաց, ... *Իբրև օձի քնթանոցք երևին 'ի պատիճն (փղի), յորժամ այսր անդր շրջշրջիցի. Վեցօր. ը. յն. օձատեսիլ և դիւրաշրջիկ ինութիւք։

ՔՆԹԸՄԹԱԼ. ռ. Բառ ռմկ. Շարժել տեղւոյ զքիթն և զբերանն՝ առ աչնարժանէ ուտելոյ զոր տեսանէ. *Կատուքն բերանն, յորժամ տեսանէ զմուկն, դողայ, և ոչ կարէ թողուլ զքնթըմթալն. Ոսկիփոր։

ՔՆԻՆ, 'ի քնին, 'ի քննի. գրի և ՔՆՆԻ. Տ. ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ. Ἐξέτασις. բայիւ, ἐξετάζω, ζομαι. *Յորժամ քննին (կամ քնին) լինի, 'ի վերայ հասանիցեն։ Խնդիրք են յաժող կանոնի, 'ի քնին են անպարկեշտ լեզուաց (կամ լսելեաց)։ Միտք բազում անգամ ի քնին մտեալ՝ խնդրեն վասն այսր. Կանոն։ Մագ. է։ Սարգ. պետ։ *Զարար իսկ զնոսա յայտնիս. այլ զմեզ արկ 'ի քնին։ Զայս ամենայն 'ի քնին արկանիցեմ։ Զերան 'ի քնին արկեալ։ Զհանգամանս պատճառաց 'ի քնին (կամ 'ի քննին) անկեալ՝ խնդրիցէ։ Խօսքն՝ որ արտաքս ելանեն, 'ի քնին գան. Ոսկ։ *Եւ արդ եկեսցուք յիրացն իսկ 'ի քնին։ Եւ ապա եկեսցուք յայնոր 'ի քնին։ Միտք այսպիսեաց գան 'ի քննին։ Բանս 'ի քնին անկանի։ Ի քնին լինիր միացելոցն. Եղնկ։ Ը. խոսք։ Լմբ. ող։ Կոչ. ծգ։ *Զոր տեսեալ մոգուցն՝ 'ի քնին ելին։ Զգործս և զպատուիրանս ամ 'ի քնին առեալ զատան դատաւոր նախին. Զօր. կն։ Սարգ. յոգ. բ։ *Ո՞ւր է՝ որ քննէ ճարտարութիւն և խորագիտութիւն զքննիս աշխարհիս այսորիկ. Եփր. ա. կոր. (որպէս զքննութիւնս, կամ զքննիչն)։ *Մաին 'ի քննին, և գայթագղեցին. Գնձ։

ՔՆՆԱԲԱՆ. ի, ից. ա. Քննող բանից. *Քննաբանքն հանդիպին. Մագ։

ՔՆՆԱԲԱՆԵՄ, եցի. ն. Քննել զբանս. խուզարկել. Հարց և փորձ առնել. *Քննաբանքն հանդիպին, քննաբանեն, դատապարտեն ... Քննաբանելի յոյժ մեծ և յանձն առանն. Մագ։

ՔՆՆԱԽՆԴԻՐ, դրի, րաց. ա. Քննօղ և խնդրօղ. խուզարկու. որոնիչ. *Քննախնդիրք տրամաբանոյս. այսինքն պարապեալք [illegible] օրայոն. Մծբ. ծն։

ՔՆՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Խուզարկութիւն խօսելոյ զիրաց. քննաբանութիւն. բաղդատութիւն. *Որ քննախօսութեանն պարապեցին, տեսացին զազդանոյ ոչ ունել զերզի. Փիլ։

ՔՆՆԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Քննողական. որոնողական. հարցողական. փիլիսոփայական. տրամաբանական. բաղդատական. *Զմիտ քննական է. Երզն. քեր։ *Զգածեալ է մոլորութեան քննական բանիւք։ Յափշտակէ զայն ճշմարտութիւն, և նորիմեք իսկ քննականօք ապացուցանէ զմոլորութիւն. Սեբեր. դ։

Կամ իբր ՔՆՆԵԼԻ. *Նա խմանալեաց մասցն և այս է քննական. Ը. խմ. եղան։

Եւ ՔՆՆՕՂ. *Որգւոյ քննականն. այսինքն քննող զխորս որդւոյ. Գնձ։

ՔՆՆԱԿԻՑ. ա. Συμβάλλων. Conjecturans. Ի միասին քննօղ. միաբան հետաքննօղ. *Ապողոնիոն առ իս որպէս առ քննակից եղելոյն, ... այսորիկ ... գիտնականաց. Դիոն. Բռ։

ՔՆՆԱՅՈՅԶ ԼԻՆԵԼ կամ ԽՆԴՐԵԼ. Քննութեամբ յուզել. հետազօտել. որոնել. *Ի խոյզ անկեալ քննայոյզ լինէր վասն այլ եղելոյ կապուսին. Ճ. Ա։ *Զամենայն տեղիս իշխանութեան իւրոյ քննայոյզ խնդրեսցեն. Ագաթ։

ՔՆՆԱՍԷՐ. ա. Φιλοπράγμων. Curiosus. Սիրօղ քննութեան. հետաքննին. հետաքննիչ. *Քննասէր է ազգ մարդկան. Վանակ. յոբ։

ՔՆՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοπραγμοσύνη. Curiositas. Սէր առ ելլոյ քննութեան. ընդվայրաքննութեան. հետազօտութիւն. *Զա... րախօսաց մարդոցն քննասիրութիւն. Կոչ. ծա։

ՔՆՆԵՄ. եցի. գ. Ἐρευνάω. (լծ. որոնել) ἐξερευνάω, διερευνάω. Scrutor, examino. ἐξετάζω, exquiro, inquiro. ἐξιχνιάζω, investigo, pervestigo. διακρίνω, dijudico, discerno. δοκιμάζω, exploro, probo. Ի քնին առնուլ. 'ի քնին ելանել. 'ի քնին մտանել. ընդ քննութեամբ ածանել. որոնել. զննել. հետազօտել. խուզարկել. փորձել. դատել. հարցափորձել. կրկնել զպատճառս և զհանգամանս իրաց. ֆիքրէլ, ֆիքրէլ. դըրդէլ. տըրամօգ, Թարամօգ, Թէֆթիշ էթմէք. *Զխորհուրդ զծածուկ քննել մարթիցէք: Քննեցէ՛ք զգիրս: Քննեա՛ և տե՛ս: Քննեցին զանօրէնութիւն, սպառեցան 'ի քննել զքննութիւն: Իբրև զգանձս քննեսցես զնա: Քննեսցէ զխորհուրդս: Արդարութիւնք նորա քննեն զորդիս մարդկան: Զշաւիղս իմ և զվիճակս իմ դու քննեցեր. Միտք զլաւս քննեն: Ոչինչ քննէ զզարդ առակաց: Իսկ որ ինչ յերկինս է՝ ո՞վ քննեսցէ: Իբրև զոսկի 'ի բովս քննեաց զնոսա: Ի վերայ դատաստանի արեան նորա կացցեն քննել: Զի եթէ զանձինս քննէաք, ապա ոչ դատապարտէաք: Առ 'ի քննել ձեզ զլաւն. և այլն: *Զայլոյն մեծապէս քննեաց, բայց նոքա համբերէին. Եւս. պտմ. ե. 41: *Մի քններ զվարս առաջնորդին և մի զքահանային և վարդապետին: Չառեր հրաման զուրուք զմեզս քննել. թող թէ զքահանային: Քա՛ է՝ որ քննէ և դատի. Մանդ. ճ: *Զդրացւոյ քումմէ և զընչից նորա քննել. Ոսկ. յհ. ա. 17:

ՔՆՆԻԿՈՆ. գ. Փոխանակ գրելոյ Քրոնիկոն. ժամանակագրութիւն. և Տոմար. տումարագիրք. *Հրամայէ անանիայի շիրակացւոյ կարգել զքննիկոնն՝ հրաշազան. յորում զտումարս մեր կարգեաց անշարժ... զքննիկոնն. Ասող. բ. 2: *Զքննիկոնն նա արար. Վրդնյ. հց:

ՔՆՆԻ. } Տ. ՔՆԻՆ. *Միտք բազում անգամ 'ի քննի մտեալ՝ խնդրեն
ՔՆՆԻՆ. } վասն այսր. Սրբ. պտրկ:

ՔՆՆԻՉ. նչի, չաց. ա. Ἐκζητιτής, στοχαστής, ἐξ. Exquisitor, conjector. Այն որ քննէ, խուզարկու. *Առատութեամբ քննիչք իմաստութեան: Զդատաւոր և զմարգարէ և զքննիչ և զծեր. Բարսղ. փ. 29: Եւ. փ. 3: *Քննիչ է սրտի և երիկամանց: Այլ է այդոցիկ դատաւոր, և անհրաւութեից քննիչ: Որք ճշմարտութեան են՝ քննիչք: Հնազանդել պարտիք, և ոչ քննիչք լինել. Ագաթ: Ածաբ. միր: Պրպմ. յ: Մխ. ատակ: *Քննիչքն ամենայն մեղաց՝ չար հոգիք: Տեսի զքննիչս հոգւոց, որք դէմ ելին. Վրք հց. ին:

ՔՆՆՈՂԱԿԱՆ. Տ. ՔՆՆԱԿԱՆ. *Հպաւորին քննողական տեսութեամբ ըստ հատանելոյ: Ցայլոց քննողական աշխատութեամբ. Շ. հրէշտ: Արծր. յոլք: Երզն. քեր:

ՔՆՆՈՂԱՀՐԱՇ. ա. Հրաշալի քննողաց կամ քննութեամբ. սխրալի. *Ի յերկրէ բոյս բարունակ՝ քննողահրաշ անքննելի. Տաղխաւն:

ՔՆՆՈՂՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ. *Գիտութիւն միոյն՝ քննողութիւն միայնոյն է: Զդատաւորն քննողութիւն առնել: Մի վարկպարազի ինչ գործ վարկցիս յանձային իրս ձեռնամուխ լինել մարդկեղէն քննողութեամբ. Նարեկ. իէ: Երզն. քեր: Տօնակ:

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἐξερεύνησις, ἔρευνα. Exquisitio, indagatio, investigatio, scrutinium. Քնին. քննելն, քննիլն. քննողութիւն. խոյզ և խնդիր. հարց և փորձ. *Ի քննել զքննութիւն: Չիք քննութիւն իմաստութեան նորա: Ի վերայ զօրաւորաց զօրաւոր քննութիւն հասանէ. ևն: *Զքննութիւն արարածոց յօրինեաց որպէս պէտք դպրութեան: Ցայտնի էր առանց քննութեան: Առա քննութեան պէտք են. Ցծն. է: Իգն:

*Ահա համարք կան 'ի վերայ, և պատիժք, և ճշգիտ քննութիւն (յատենին այն): Ի հատարակաց քննութիւն. Մանդ. փ: Իգն: *Նոյնպէս եղև օձն վասն փորձութեան և քննութեան ադամայ. Եփր. ծն: Իսկ Կոչ. ծա. *Բազում քննութիւնքեն 'ի գիրս ծածկութիւնց. խմա՛ խնդիրք արժանի քննութեան:

ՔՆՆՈՒՄՆ. նման. Նոյն ընդ վ. և Πολυπραγμοσύνη. Curiositas. և sollicitudo. Հետազօտութիւն. փորձ. վարանք. *Բանի քննմամբ բաւականապէս՝ գերազանցեալն հասանել իմաստութեան. Պիտ: *Վախճան կատարեր քննման մտացն. Առ որս. ե: *Եթէ անօրէն և խիստ իցէ (իշխանն), 'ի խրատ անօրինաց և 'ի քննումն արդարոցատեալ լինի նա. Եփր. հա: *Զհետեւութեան քննմամբ նախարարացն երեցուն. Եղիշ. ե:

ՔՆՈՒ. ի, ոյ. ա. Քնեալ. քնէած. Թմբրեալ. հեղգ. *Զի՞նչ արարից զծոյլ և զքնու անձն, զի ոչինչ շահեսցէ յարեգայութենէս. Վրք հց. յ: *Ցաղօթիցն ծուլացուցանէ քնու և խաւարեալ միտք. Կլիմաք:

ՔՆՈՒԿ. Նոյն ընդ վ. *Աւելի արիւնն թանձր գործէ զմարդն, և կարմիր. և քնուկ. խաւարեալ մաղձն՝ դեղին գործէ և թեթևաքուն. Ոսկիփոր:

ՔՆՑԱՏԵԼ. չ. ՔԾԻԼ (գուցէ որպէս զշուն. որ ըստ յն. լտ. ֆիծ. ֆանիս). խածատել. *Պարուկաման ձայն յարերսելն կա՛մ 'ի փաղաքշելն, կա՛մ 'ի մխիթարելն, կամ 'ի քնցատելն կամ 'ի խանդաղատելն. Մագ. և Երզն. քեր:

ՔՆՑԵՂ. ա. Գուղձ հողոյ. գունձ. քոսյ. և կամ նմանութիւն՝ Բան խենէշ սրտոյ և քնցատելոյ. *Երկասարդ ոք պակշոտեալ զհետ կուսի՝ ոչ համարձակի իսկ և իսկ մերձենալ, այլ՝ երբեմն ակնարկէ, և երբեմն ժպտի, և ապա քնցեղս ընկենու, և քարտածիգս առնէ, և միշտ խեղկատակութիւն. Զքր. կթ:

ՔՆՔՇԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Քնքուշ. փափուկ, մեղմ. մեղկ. *Ցելանելն արտասուացն 'ի քնքշական բնութէն՝ խոնարհեցուցանէ զմայ մարդասիրութիւն. Ոսկեփոր:

ՔՆՔՇԱՄ, ացի կամ ացայ. որ և ՔՇՆՔՇՆԼ, ենալ, իլ. Μαλακίζομαι. Mollesco, effeminor. Վարիլ որպէս քնքուշ. խենեշանալ. փափկանալ. խեղճփանալ. չքանալ. *Քնքշան տղայաբար. Վրդն. ող:

ՔՆՔՇԱՆՔ, նաց. գ. Քնքշալն. փայփայումն. գրգանք. *Քօհանայքն այն (կը քարոզեն) յոյժ վաղվաղակի կամէին զուտումն և զքնքշանս վասն ծնողաց իմոց պատուականութեամբ և մեծութեամբ. Վրք դին: *Թէպէտ և կան մարմնով, այլ ոչ վարին ըստ մարմնոյ քնքշանաց: Ցաղերս գտանայ այնուհետև, այսինքն յաղթել իմն քնքշանօք: Առ ծնողսն քնքշանօք է. Եղիշ. էրէց: Գէ. էս: Վրդն. էս: *Քնքշանօք իմիք աչխեալ (կին՝ զաւակ մեծատան), այլ իմն լեալ ասիցէ (զանձնէ). Ոսկ. եփես. ի:

ՔՆՔՇԵՄ, եցի. չ. ն. } Քնքշալ. փայ-
ՔՆՔՇԵՆԱՄ, եցայ. } փայել և կամիլ փայփայիլ. *Զարդ խոնարհութեան զմի կոչիցէ. յորժամ 'ի քնքշելոյ 'ի յօգտելոյ հանդուցն զերկրեալ ամփոփիցէ. Ոսկ. ա. փիմ: *Որպէս հայրք քնքշենալով որդւոց. Բրս. մրկ:

ՔՆՔՇԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Տալ քնքշալ. փայփայել. գրգել. փափկիկ պահել. *Քնքշեցուցի զմանկութիւն ձեր մանկական և լրամարդական, և սեամբ հրոյն ևն. Գէ. էս: *Քնքշեցուցանէր զաղախինն զայն (յղի), բերելով նմա անոյշ կերակուրս և ըմպելիս. Վրք հց. իղ:

ՔՆՔՇԻՄ, եցայ. յ. Տ. ՔՆՔՇԱՄ. *Բազում կանայք այսպէս քնքշին մեզ, մինչև զմի անդատառակ չանցանել և չտեսանել զնա 'ի հոգևոր մասուրս, եթէ ոչ չորեքօք բարձեալ բերիցին. Ոսկ. մ. ա. 7:

ՔՆՔՇՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔՆՔՇԱՆՔ. *Ըհատ կացար զհօր քո բան՝ որպէս պարան է, թէ քնքշութիւն վարի առ որդիս. Լմբ. պտրգ:

ՔՆՔՈՒՄՆ. Տես 'ի բառն ՔՆՔՈՒՄՆ:

ՔՆՔՈՒՇ, քնքշի, շաց. ա. Μαλακός. Mollis, effeminatus, remissus. ῥάθυμος, desidiosus. βάναυσος, illiberalis, inepte magnificus, negligens. Փափուկ. գիրգ. մեղմ. մեղկ. փափկասուն. բարեկեցիկ. Թուլամորթ. պղերգ. Նազլու. *Անմիտս և անհնարանազանգս և քնքուշս անուսանելի զորդիսն. Ոսկ. էփես. իա: *Քնքուշ մանանի, գիրգ լինի. Ոսկ. բ. փիմ:

ՔՇԵՄ, եցի. ն. ('ի ձայնէս քշշ քշշ.) Ἀναιρέω, ἀφαιρέω. Aufero, tollo. ἀπελαύνω, abigo. Վանել 'ի բաց. 'ի բաց վարել և Ցառաջ վարել. քշէլ, վօնթէլ. գօվմագ, սիւրմէք. *Քշել 'ի յանձնէ ոչ կարէ. Բարսղ. թղթ: *Ոչ կարէն լու մի կամ ճանճ քշել 'ի տանէ պաշտօնէիցն իւրեանց. Ագաթ: *Նստէր առբրահամ, և քշէր զթռչունսն. Եփր. և Վրդն. ծն: *Քշելով և 'ի բաց հալածելով. Փիլ. լին: *Այնր անդր քշել զամբոխն: Հովիւքն առաջնորդեալ զգառինսն քշէին 'ի գալարաբեր հովիտն. Արծր. գ. 4:

ՔՇՈՑ, ի, ոյ, իւք. գ. } Ῥιπίδιον. Flabel-
ՔՇՈՑԱՆԻ, նւոյ. որք քշոյք. } lum, ventilationis instrumentum. Գործի քշելոյ զճանճս. ճանճավան. հովահարիչ. էլփաղը. սինէքլիք. Իսկ յեկեղեցւոջ Քշոց կոչին բոժոժազարդ Տօտանակք, զոր շարժեն սարկաւագունք առաջի պատարագի. և առ յոյնս նա և 'ի ժամ ընծայաբերութեան հովանի առնեն 'ի վերայ ընծայից. ըստ որում սկաւառակ քշոցաց ունի զպատկեր սերովբէից կամ քերովբէից. գոյր առէ Գուասա երբեմն և առ լատինս 'ի վանել զճանճս կամ զմժղուկս 'ի խորանէ՝ նշանակաւ վանելոյ զփորձութիւնս ևն. և ապա սկսան վարել լոկ զքշոց փետրակազմ 'ի փետրոյ սիրամարգի՝ 'ի պատարագս քահանայապետին. Թող զի յոյնք վարէին երբեմն 'ի տեղի քշոցի և զվարշամակս կամ զի քրտանէ Թաշկինակս. *Զոմն 'ի սարկաւագացն, յորոց զքշոցն ունէին. Ճճ. վէք Բրս. (որպէս և 'ի հին պատկերս սբյն բարսղի. 'ի պատարագելն նորա նկարին սարկաւագունք քշոց 'ի ձեռս:) *Զքշոցն բերեն 'ի սեղանին 'ի սեղանն. Լմբ. պտրգ: *Քշոցացն հարումն զօրինակ ունի սբց սերովբէիցն. Ցհ. իմ. էլէղ: *Տեառնէր զսարկաւագն բորբոքեալ առեալ 'ի նմանէ զքշոցն, եա այլում սարկաւագի. Ոսկիփոր: *Սարկաւագունքն քշոցիւք և բուրվառօք. Մաշտ: *Զունակ բարբման անոյշ խնկին, և ըղհնչող քշոցանին. Շ. էդէս:

ՔՇՏԵՄ, եցի. ն. Ἐκτίλλω, ἀποκνίζω, ἀκρωτηριάζω. Avello, evello, mutilo, obtrunco, amputo extremitates. (լծ. հյ. քշել. թ. քէսմէք.) Ի բաց վարել հատանելով. կտրել. կոտրել. քանցել. յապաւել. կոճոպել. ծայրաքաղ առնել. *Հատէ՛ք զծառ, և քշտեցէ՛ք զոստս դորա: Քշտեցից, և անկեցից 'ի վերայ լերինն բարձու. Դան. դ. 11: Եղեկ. ժէ. 22: *Ամենայն աշխարհիս յապաւիլ և քշտիլ Թուիլ. Փիլ. իմաստ: *Քշտեալն և ցամաքն բուսաւ: Ուր հոգի սուրբ է, անդ քշտեալ և 'ի բաց ընկեցեալ է աղանդութիւն. Կոչ. ժբ:

ՔՈ. Տես զէական դերանունդ՝ Դու. քոյ. դուն, քուն. սէն, սէնին. σύ, σοῦ. tu, tui. որ Վասն քո: Առաջի քո. Ի մէջ քո կամ քոյ. ևն:

ՔՈ կամ ՔՈՅ, քոյոյ. քում կամ քոյում. 'ի քումմէ. քոյով կամ քով. քոյք, քոյոց կամ քոց, և այլն. ա. Դէրան, ածակ. Σός, σή, σόν. Tuus, tua, tuum. Որ ինչ անկ է երկրորդ դիմի. քոյին. քու, քուկին. սէնին. ՚Քեզ տաց զդա, և զաւակի քում: Ա՛ռ զքոյդ, և երթ: Զամենայն աւուրս կենաց քոց: Հայեաց աչօք քովք: Ի քոյոցդ տուաք քեզ: Ի ձեռանէ քումմէ: Ընդէ՞ր աշակերտքն յովհաննու պահեն, և քոյդ (կմ՝ քոյքդ) ուտեն և ըմպեն. ևն: ՚Իմքս ամենայն քոյ են, և քոյքն՝ իմ: Քոյոյ փութոյդ: Քոյումդ հետևել խոստովանութեն: Հրամանաւ քոյով: Բանիւ քոյով: Քոյով օժանդակութք: Քով մեծաւ ողորմութքդ: Պարտ է իբրև քոյոյ (այսինքն քոյում) անդամոյ խնամ ունել ընկերին: Զքոյս 'ի քոյոցս քեզ մատուցանեմք. Կիւրղ. գնձ: Ոսկ. յհ: Աթ. է: Մագ: Ղ. Երբեմն: Խոսր: Մանդ: Պերճ:

ՔՈԱԶՆ կամ ՔՈՅԱԶՆ, զՆ կամ զան. ա. Որ է 'ի քոյ ազնէ. ազգական քո. ՚Յիշատակի քո կարապետի, քաղաքն եղիսաբեթի. գնձ:

ՔՈԹԱՆԱԿ, ի, աց. գ. Կտաւի պատմուճան. շապիկ. բաճկոն. սփածանելի. ծածկոյթ. գրետէ.լոթ. գէթէն պէղ. (եբր. խէթոն, խէթոնէթ. յն. խիտոն. լտ. տունիկա, յորմէ իտալ. տօնակա.) ՚Ընդէ՞ր թզենւոյ տերևս կարեն և քոթանակս. Փիլ. լին. ա. 41: ՚Քոթանակս, (իմա) ծածկոյթս. տոեն՝ թէ վարտիքն է. Լծ. ծնն: ՚Քովթանակ և նուարտան, ծածկոյթ. Հին բռ:

ՔՈՂ, կամ ՔՕՂ, ոյ. գ. (ըստ. հյ. զաղել, գողել, ծածկել. յն. գալիմմա. և այլն.) Κάλυμμα. Velum, velamen. κατακάλυμμα, tegumentum, operimentum. ἀποκρυβή, կմ՝ φη, absconsio. Պատրուակ արկեալ գլխոյ. ծածկոյթ՝ իրական կամ նմանական. վիժակ. վարագոյր. քօղ. փաչաւ, եօրթու, պէրտէնճէք, պօւրուճէք, եաշմագ, պէրտէ. (որ՞ և մաֆորա՝ է պարտակ, գլխակ կնոջ.) ՚Մովսէս արկանէր քող 'ի վերայ երեսաց իւրոց: Մինչև ցայսօր ժամանակի նոյն քող ձգեալ կայ 'ի վերայ ընթերցուածոյ հին կտակարանաց: Քող արկ զերեսօք իւրովք: Դուստր բաբելացւոց ընկեա զքող քո. ևն: ՚Եցոյց ած, 'ի բաց բարձեալ զքողն: Տեսութի է մերկութի, և զքող 'ի բաց բառնալ բնութե. Փիլ. լին: ՚Առաջատեսեալ է գա ընդ քողով մոլորութե. Եղն. պրծ. է. 24: ՚Նստի առանց քողի՝ բացաւ գլխով. Եփր. արծա: ՚Քո՞ղ արկէք՝ յօրինեցէք, կարմիր արեամբ զարդարեցէք (կամ պատկեցէք). Ղ. փող: ՚Պատառեցին զքօղն երեսաց նորա. քանզի քողով վարէին յայնմ ժամանակի կաթողիկոսք. Կիր. պտմ: ՚Քող զատուցրն արկաւ պատկառանաց: Զատուցրըն քող արկ մերկութե. Անյ. Երբեմն: Ղար: ՚Քօղ արկ արեւին, և լուսոյ լուսնին. Գնձ: ՚Ոչ դոյ քօղ ամօթոյ երեսաց ձերոց. Ճ. Բ: ՚Կռապաշտն է քողով ծածկեալն (կեղծաւոր). Նար. խէ: ՚Ցոյանապէս պատրուակ քողոյ բանիս անջրպետեցաւ. Նար. ծթ:

ՔՈՂԱԲՈՐԲ. ա. } Որ իբր քող առնու
ՔՈՂԱԲՈՐԲԵԱԼ. } զիւրև զաղօտ ինչ՝ որպէս զբոր (լուսոյ կամ ծխոյ). քողածածուկ. անյայտ և ճարտար՝ որպէս ուռկանն ծածկեալ ընդ ջրով. զի 'ի պէսպէս միտս ձգի առելն. ՚Պօղոս՝ քողաբորբ ուռկան. Ճ. Ա: իսկ 'ի Հին բռ. 'ի կարգի փոփոխմանց դնին, ՚Քողատուցեալ. քողաբորբեալ. առագաստեալ:

ՔՈՂԱԲՈՐԲ. Ըստ տաղաչափից՝ եռավանկ բառ. որոյ միջին վանկն է աղօտ կամ սուղ. ՚Քողաբորբ՝ ն'երկարէ և ն'աղօտէ և ն'երկայնէ՝ հինգժամանակ. որպէս, Ա՛մպհովիւ. Թր. տէր: Ա՛յլ է և ՔՈՂԱՂՕՑ. զոր տեսցես:

ՔՈՂԱԶԱՐԴ կամ ՔՕՂԱԶԱՐԴ, ի, ից. ա. Քօղով զարդարեալ՝ որպէս նոր հարսն: Նար. ծթ:

ՔՈՂԱԹԵՒԵԱԼ. Թևօք իբր քողովք ծածկեալ. թևապաքօղեալ. ՚Յորմէ վերցթևեան սերովբէքն քողաթևեալ՝ զեռահրաշակն գեղգեղեն սրբասացութիւն. Նանայ:

ՔՈՂԱԽՆԴՐԵՄ, եցի. ն. Զընդ քօղով ծածկեալն խնդրել, բանալ, պարզել. յայտնել, մերկանալ. և կամ ը քօղով արկանել. ՚Բայայայտակի քողախնդրեալ զկռապաշտից հոլանեցաք զխմարութիւն. Յհ. իմ. պաւ: ՚Զպարզն և զանբովանդակելի էութիւն մի՛ ժամեցիս քողախնդրել՝ իսկապէս հատու լինել. Վրդ. Երրորդ: ՚Զերկուց բնութեանց շարայարումն պատկանելով 'ի տնօրէնութեն բանին ամ՝ խորհուրդն քողախնդրէր. Կանոն. (զի նեստոր դնէր շարայարումն, և ոչ միաւորութի:) ՚Քողախնդրելով զքերթողացն բաղդատելով քողարկութե կրից. Երզն. տէր:

ՔՈՂԱԾԱԾՈՒԿ. ա. Իբրու քողով ծածկեալ, կամ ծածկօղ. ՚Քողածածուկ առագաստիւ ծածկեալ զփառս ած ազարդ երեսաց լուսոյ. Նար. յուէտ:

ՔՈՂԱԿ. Դնի յօրինակս ինչ խոր. Ա. որպէս խիժ ինչ անոյշ:

ՔՈՂԱՁԵՒԵԼ. ն. Ի ձև քօղոյ յարմարել. պատրուակ արկանել. պատրուակել. ՚Քող, քողաձևելով, քողախնդրելով. Երզն. տէր:

ՔՈՂԱՁԻԳ. ա. Որ արկանէ զիւրև կմ՝ ղայլով զքող, զառագաստ, զվարագոյր. ՚Ամբարածածուկ քողաձիգ ծնկասէր հարսունք. Գ. Դ. Ե. 6: ՚Նոքին են ամայնոյ նուիրացն և պատարագին սպասաւորք, և քողաձիգք. այսինքն սարկաւագունք. Լմբ. պտրգ:

ՔՈՂԱՂՕՑ, ի, ից. ա. Իբրու քօղով աղօտացեալ, նսեմ: Ըստ տաղաչափից՝ Բառեռավանկ, որոյ առաջին և վերջին վանկք՝ են աղօտ, այսինքն սուղ. ՚Քողաղօտն՝ ն'աղօտէ և ն'երկայնէ և ն'աղօտէ՝ քառաժամանակ. որգան, Փի՛ղիպպոս. Թր. տէր:

ՔՈՂԱՆՈՑ, կամ ՔՕՂԱՆՈՑ. գ. Քող գլխոյ՝ զարդ պարկեշտութեան. ՚Զմարգարէից գումարն որոց, զի արասցես կոյս քեզ քողանոց: Յանծին կենդանւոյ՝ յապաւինշում թելոց՝ կոյս քեզ քողանոց. Գնձ:

ՔՈՂԱՍՈՒՋԵՄ, եցի. ն. Սուզանել ը քօղով. առագաստել. ծածկել. պատրուակել. ՚Լոյսն քողասուզեալ ծածկէր զպատրուակն. Զքր. կթ: ՚Զայաչաղանս ձեր քողասուզէք և պատրուակէք փառաւորութք. Ոսկ. յհ. ա. 40: ՚Զկենդանի իրագործութն քողասուզեալ խորամանկութք: Քողասուզեալ պատրուակես զկերպարան սատանութեն. Թէոդոր. խչ. Ճ. Գ:

ՔՈՂԱՐԿԵՄ, եցի. ն. որ և ՔՈՂ ԱՐԿԱՆԵԼ. նոյն ընդ վ. ՚Ոչ 'ի տեսիլ բարւոյ ցոփութե զչարս քողարկեսցէ: Քողարկեալ զդաւաճանող կեղծաւորութիւն: Քօղարկեալ և պատրուակեալ էր զյանդիմանութին. Նար. կբ: Ածր. Ը. 1: Ոսկ. յհ. ա. 33: ՚Արեգական լոյս քողարկեալ խաւարանայր միջօրէին: Արեգական լոյս քողարկեալ՝ և լոյս լուսնին նուաղեցաւ. Յհ. ործի: Ղ. Ղար: ՚Երկին 'ի վերայ սորա զօրէն ձեղուան քօղարկեալ (յն. կամարեալ). Նիւս. կազմ: ՚Իմանալի աչաց քողարկեալ բանաւորական զօգխառն՝ ընդ գարշելի գործս մեղաց անխտիր տայր մարդկութեանս բերել. Ղ. ա. յհ. Գ:

ՔՈՂԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Արկումն քողոյ. պատրուակումն. ծածկումն. ՚Զկեղծեացն քողարկութեն: Զքերթողացն բաղդատելով քողարկութեն կրից. Նար. խէ: Երզն. տէր:

ՔՈՂԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունօղ զքօղ. քօղ ունեցօղ. փաչաւլը. ՚Հարսն աղխիւ զաւարեամբ քողաւոր. Ղ. փող հաւխն:

ՔՈՂԵԱՅ. Տ. ՔՕՂԻ Գ:

ՔՈՂԸՆԾԱՅ. ա. Որպէս զքօղ և զերևելի զարդ ընծայեալ հարսին. ՚Ղեկաշուք քողընծայ՝ ամենածին կուսի թագուհւոյ. Նար. ղբ:

ՔՈՂԸՆԿԷՑ. ա. Որ 'ի բաց ընկեցեալ իցէ զքօղ 'ի գլխոյն, կամ զամօթ երեսաց. խէր լաճէօղ. աճըգ. ՚Կանայք մերկացեալք, քողընկէցք, յայրատեալք. Ոսկ. մ. բ. 12. յն. ἀπηρυθριασμέναι, omni missu rubore.

ՔՈՂՈՍՏԻԿՈՍ. ի, աց. ա. գ. Բառ յն. սքօլասդիգօս. Σχολαστικός. Դպրոցական, կրթեալ 'ի դպրոցս. գիտնաւոր. ճարտար. ՚Ի գիրս սերբոսի քողոստիկոսի ընթերցեալ ուսցի: Եթէ մեծատուն կամ քողոստիկոս 'ի հրապարակէ տղայ է լինել եպիսկոպոս: Բազում քողոստիկոսաց պէտք են աստ՝ զի կարասցեն վիճել ընդ քեզ... եթէ զինու իսկ զաշխարհի քողոստիկոսս 'ի մի վայր ժողովես. ևն. Սոկր: Կանոն: Ճ. Ա:

ՔՈՂՈՒՄՆ, ղման. գ. Սքողումն. քօղարկութիւն. քօղ. ծածկոյթ. ՚Կանայք պատուականք 'ի հարկէ կարօտութեանն զքօղումն 'ի գլխոց մերկացեալք՝ մուրացիկ շրջէին. Յհ. կբ:

ՔՈՅ. Տ. ՔՈ:

ՔՈՅԱԿԱՆ. Տ. ՔՈՑԻՆ. ՚Բայց դու հայրական գրթով քոյական: Որդւոյդ քոյական և այլն. Գնձ:

ՔՈՅԻՆ, ինք. ա. Σός. Tuus. Քոյ, քոյք, քոյդ, քոյքդ. քու, քուկին. սէնինքի. ՚Եղբայր քո ընդանիմն, քոյին ժողովուրդ: Բարուք սնեցեր 'ի քոյին գլուխդ: Քոյին հեզութիդ. և այլն: ՚Քոյին ձեռօքդ տուր (ողբասաց), դու քեզէն սերմանեա յակոսս. Ոսկ. ա. փիլ: ՚Զանձն քո քննեա, զքոյին վարսն որանեա. Ոսկ. Ե. փիլ: ՚Քոյին իսկ խորհրդովք արմատս չարեաց 'ի քեզ անկէ. Կոչ. Ե: ՚Ցաղագս քոյին օրինաց: Աղաչեմք զքոյին հեզութիդ: Քեզ, և որ զկնի՝ քոյինքն են գալոց ազգք. Ղ. մպն: Ղար: Խոր. ա. 1:

ՔՈՅԻՆԱԳՈՐԾ. ա. Քոյին գործած. առ 'ի քէն գործեալ. ՚Քոյինագործ անկոյն վայելչամբ. Սեբեր. ող:

ՔՈՅԻՆԱԶԷՆ. ա. Քոյին զէն եղեալ. այն՝ որով դուդ վառեցար կամ վարեցար որպէս զինու. այն է խաչն քո. ՚Ցրուեա վերլուծին քոյինազէն հեծանաւս... զամպս հրածինս. Նար. ղէ:

ՔՈՅԻՆԱԿՐՕՆ. ա. Որ ինչ հայի 'ի քո կրօնս՝ օրէնս՝ կարգաւորութիւն. ՚Զյոքնահաւաք աւանդս աւգտուէ քոյինակրօն ըծոյդ քաղցրութե. Նար. կփ:

ՔՈՅԻՆԱՀՐԱՄԱՆ. ա. Ըստ քոյին հրամանիդ. առ 'ի քէն հրամայեալ. ՚Օրէնս յարակայս օրհնաբանել իս... քոյինահրաման պատուէրս կենաց. Նար. ղէ:

ՔՈՅԻՆԱՆԻՒԹ. ա. Ի քէն նիւթեալ. կամ նիւթ քոյին մարմնոյ եղեալ. ՚Իբրև այն թէ՝ ես ինքն եղէր ճշմարտիւ... պատարագեալ քոյինանիւթ զանգուածոյ նշխարաց կենաց լուսոյ. Նար. ծգ:

ՔՈՅԻՆԱՇՈՒՆՉ. ա. Առ 'ի քէն շնչեալ, ազդեալ. ՚Քոյինաշունչ կտակարանաց: Ըստ քոյինաշունչ գրոյն յուսադրութե: Քոյինաշունչ շնորհին ընտրութեամբ: Քոյինաշունչ պատգամագրութեացն. Նար. լէ. ձէ. ղգ: Ի գանձ հոգ:

ՔՈՅԻՆԱՍՏԵՂԾ. ա. Առ 'ի քէն ստեղծեալ. ՚Քոյինաստեղծ պատկերիս, կմ՝ պատ-

կերլն. Նար. ՅԷ: Ղ. Գնձ. Վրդվն:

ՔՈՅԻՆԱՏՈՒՐ. ա. Առ 'ի քէն տուեալ: Նար:

ՔՈՅՐ, քեռ, քերբ, քորք, քերց. գ. Ἀδελφή. Soror. (որ է լծ. ընդ հյ. և պ. խուհէր, խահէր.) Էգ ծննդակից. զուգածնողաց և քոյր կոչեցեալ եղբարց և քերց իւրոց. լայնաբար ասի և զայլոց կանանց ազգականաց. որպէս և այրն առ պարկեշտ սիրոյ՝ քոյր կոչէ զիւր կին. փառր, փառրան, փառրէի. Գըղ Գարփաղ. հէմշիրէ, ախոփ. եբր. ախոտ. *Քոյր թողլեալ՝ նոյնման: Ասասցես, թէ քոյր նորա եմ: Եղեւս 'ի ձեռան քեռ իւրոյ: Լուաւ յաբեկայ քեռէ իւրմէ: Կին առ քերբ (կամ քեռք) իւրով մի՛ առցուեսցես: Զեղբարս իմ և զքորս իմ: Ասէ ցնա տուրիխ, մի՛ լիցի քեզ տրտմութիւն քո՛յր: Քո՛յր մեր հարսն: Քո՛յր իմ հարսն են: *Բայց և ծնողաց մեր հանդերձ քերբ՝ լիցի յիշումն յաւուրն անդր. Ղ. յէ. ազ: *Եղիսաբէթ քոյր քո յլի է 'ի ծերութեան իւրում. Եփր. ծակաբ:

Գոտանին և հոլովք ինչ իբր ռամկական. *Որդւք քուեր (այսինքն քեռ) նորա: Զի՛ք քաղցր սէր՝ որպէս քըւեր առ եղբայր: Ըմբռնեալ էր զմիտս առն քըւերն նորա. Առաք. Գ. 38: Լմբ. առակ: Վրք հց. ԻԷ: *Քըւերց նորա: Պատմեցէք զայս եղբարցն ձերոց և քըւերց. Ճ. Գ: Լմբ. ոխ: *Եղբօր և քօր որդւոյն: Որդիքն և որ ժառանգեն զնա հանդերձ քուերբն. Մխ. դտ: *Եղբարս և քեռս. Եփր. աւետար: *Քեռւք (իբր քորք). Կանոն: Կայ 'ի Վարս հց. ԻԳ. առաւել ռամկօրէն. *Քրոջ կամ քուրոջ քո: Տղայ քրոջդ: Ի կերպարանս քուրոջ: Զոդայ քուրս քո որբ: Եղբօր քո կամ քոր (քեռ) քոյ:

ՔՈՅՐ, նմանութիւն, ըստ ոճոյ եբր. և յն. *Առատ զիմաստութիւն քոյր քեզ լինել. Առակ. Է. 4: *Փառաւորութիւն զարծաթասիրութիւն ծնանի... իսկ քոյր նորա հեշտասիրութիւն յղացեալ՝ զդիրքութիւն ծնանի, և սա զչնութիւն: Քորք քերց գտանեք երկուցն ցանկութեանց (ընչից և մարմնոյ) աւելի ժանտագոյն զանձնական ունին. Անյ. հց. ԻՍ:

ՔՈՅՐԱԹԻՒ. գ. Քոյր թուեցեալ՝ համարեալ. *Արդարև քոյրաթիւ է իմ առ 'ի հօրէ. Եփր. ծն: *

ՔՈՅՐԴԻՐ. գ. Քոյր դրեցեալ. որպէս քոյր համարեալ. *Մի՛ առանար քեզ քոյրդիր և մայրդիր և սանամայր. Ոսկիփոր:

ՔՈՌՔԵՄ. և } եցի. ն. Διατείνω,ομαι,
ՔՈՌՔՈՏԵՄ. } κνύω, ομαι. Expando membra, frico me, scalpo. Ձկտիլ անձին 'ի յօրանջելն. պարզել զբազուկս կամ ձգել, քարշել 'ի վեր և 'ի վայր. քերել կամ քորել զանձն. ճողկըրտել. կէրինմէք. գէրմըշ գըկէնփաշընմագ. *Եւ մեք յօրանջեցեմք. ձգձգեցեմք, քոչքեցեմք, քոչքոտեցեմք: Ցորժամ զարթնուցումք, բազում ժամս ընդ քորելն և ընդ քոչքոտելն հանեմք: Յօրանջեցէ, քոչքոտեցէ, և ձկտեցի. Ոսկ. ա. փիլ. ծդ. և եբր. ԻԵ:

ՔՈՌՔՈՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ձկտել զանձն 'ի յօրանջելն, և տալ ձկտել. և քորել. խոփլ գիրե թամըրտել, գէրմըշտըրմագ. և Ցոյն ծուլութեան դիւրին յաղօթս կամ ընդ զարթնուլն 'ի քնոյ քոչքոտել. *Զքունն քաղցրացուցանելով. զմարմինն ծանրացուցանելով՝ այսր անդր յեղյեղու, և քոչքոտեցուցանէ. Մանդ. Գ:

ՔՈՌՔՈՏԻՄ, եցայ. չ. Տ. ՔՈՌՔՈՏԵՄ. Ἀναπετάννυμι, և այլն. *Ձգտիմք, յօրանջեմք, քոչքոտիմք. Ոսկ. մ. ա. 22:

ՔՈՌ. ի, իւ. գ. որ և եբր. գօռ. յն. գօ՛րոս. լտ. գօ՛րուս. Κόρος. Corus. Չափ ընդեղինաց կամ արմտեաց. իբր տասն արդու, կամ երեսուն գրուագ. գիլէ, ռօմար. *Որ սակաւ ժողովեաց, տասն քոռ: Քոռի միոյ գեանոյ: Երեսուն քոռ նաշհոյ: Ըղձեցերորդ արդուք 'ի քոռէ գարւոյ: Քոռի միոյ գարւոյ: Քոռ ցորենոյ. ևն: *Կորոս, ըստ հելլենացւոյն և եբրայեցւոյն՝ քոռ, որ է երեսուն մոդ. Ղևտ. կդ. և լմ:

ՔՈՍ. ոյ, ով. գ. Ψώρα. Scabies. Կեղ մարմնոյ զազիր՝ փուտ և չոր՝ համգոյն բորոյ չան. ասի և զայլոց իրաց. կէրիմ, կէր, ճէրէգ. *Այր՝ յորում իցէ քոս: Զքոս և զդալուկն: Կեզով, և զայրացեալ քոսով. Ղևտ. ԻԱ. 20: ԻԲ. 16: Օր. ԻԸ. 27: *Հարի ըզմարմին նորա քոսովք, այլ պահի քեզ քոսն յաւիտենից. Ճ. Ժ: *Եթէ այն ցանկութիւն իցէ, ապա և քոս ցանկութիւն իցէ. Ոսկ. ա. փիլ. Ե: *Կէսքն ողորկակեղեք են, և կէսքն զկերպարանս քոսոց (կամ քուսոց) ունին. Վեցօր. Է: *Ձ. հողիս հարեալ՝ արար խոց և քոս. Գնձ. (որ հայի և 'ի յաջորդ բառն:)

ՔՈՍՈՏ. ի, ոց. ա. Ψωράγριος, ψωρώδης, ψωρός. Scabiosus, scabidus, scaber. Ունող զքոս. կէրլի. կէրփար, ճէրէգ. *Ըղկոյրն կամ զկաղն, կամ զքոսոտ. Ղևտ. ԻԲ. 22: *Զքոսոտն և զկռճոտն: Զքոսոտ ոչխար և զախտաժէտ: Ըուն մի քոսոտ. Մանդ. Է: Ճ. Բ: Ոսկ. կող:

ՔՈՍՈՏԻՄ, եցայ. չ. Ψωριάω. Scabie laboro, psorâ infestor. Քոսոտ լինել. քոս կալել. *Մի՛ տալ քոսոտել ոչխարաց 'ի հօտի իւրում. Եւագր. ծէ: *Խորշանկեալ քոսոտեալ ցամաք երեք կեղեւն. Վեցօր. Է:

ՔՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ψωρίασις. Scabies. Քոս, կամ քոսոտութիւն. *Նախանձու լցեալ քոսութեա. Արծր. Գ. 2:

ՔՈՎԹԱՐ, այ, կմ ի, աց. } գ. Բառ
ՔՈՎԹԱՐՈՎԹ, ի, աց. } եբրայեցւոց յոյն. խօթարէթ. Χωθάρ, χωθαρέθ. Chottar, chottareth. Ախուեզգագէս, կմ վերնախարիսխ սեան. *Քովթար պղնձի 'ի վերայ նորա (սեանն). և բարձրութիւն միոյ քովթարայ (կամ քովթարայ) յերից կանգնոց. և սարակ և նռնաձևք 'ի վերայ քովթարայն (կամ ագն) շուրջանակի: Ի վերայ խոյակաց սեանցն զքովթարովթսն... Առ 'ի ծածկել զխոյակս քովթարովթացն. Դ. Թգ. ԻԵ. 17: Բ. Մն. Դ. 12:

ՔՈՎԻՆ. ա. Իբր Քօյին. *Հեռացեալ վարժապետիս քովին մօվսէսի. Գիր:

ՔՈՐԵԲ. որ և ասի ԼԵԱՌՆ ՔՈՐԵԲԱՑ կամ ՔՈՐԵԲԱԿԱՆ. տես բռ. յակ. ան: *Տըպաւորեալ 'ի քորեբական լերինն խորհուրդ եկեղեցւոյ. Տօնակ:

ՔՈՐԵՄ, եցի. ն. Ψώχω, ϑρίβω. Frico. Քերել շփել զմարմինս. գէրմըշտըրմէք. գաշըմագ. *Որ զականջս վասն մարմանջելոյ քորեցեն: Բազում ժամս ընդ քորելն և ընդ քոչքոտելն հանեմք: Մագլօքն քորէ: Որ բռնեալ չարեաւն 'ի նմին քորեցի. Սէբէր. Է: Ոսկ. ա. փիլ: Վրդն. ծն: Եւագր. Ծ:

ՔՈՐԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. ի, աց. գ. ('ի յն. խօռա, որ է գաւառ, և գիւղ.) Χωρεπίσκοπος. Chorepiscopus, regionis inspector, episcopus ruralis, sive in agro. Գաւառատեսուչ, այցելու գիւղից և գաւառաց՝ եթէ եպիսկոպոս իցէ, և եթէ լոկ քահանայ՝ փոխանորդ առաջնորդի. *Տեսուչս և առաջնորդս գաւառաց և գիւղից կացուցանելով. որք առնուանին քորեպիսկոպոս. զի քորեպիսկոպոսք տեսուչ գաւառաց և գիւղից ասի ըստ հռոմոց. Կանոն: *Կացուսցէս այդր քահանայս և քորեպիսկոպոսունս (կամ քորեպիսկոպոս). Զենոբ: *Այս ամենայն եպիսկոպոսք, և բազում քորեպիսկոպոսք ժողովեալք յարտաշատ: Սփռեցան եպիսկոպոսքն յիւրաքանչիւր իշխանութիւն, և առաքեցին զքորեպիսկոպոսս 'ի գեօղս և յագարակս. Եղիշ:

ՔՈՐԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն և աշտիճան քորեպիսկոպոսի. *Մեծ քորեպիսկոպոսն գտանիէր... տեսուչ և հօգաբարձու էր ամենայն եկեղեցեացն հայոց... և էր սորա ընկալեալ զքորեպիսկոպոսութեան ձեռնադրութիւն աստիճանին 'ի ձեռաց մեծին գրիգորի. Բուզ. Գ. 14:

ՔՈՐԻՍԿՈՊՈՍ. Տ. ՔՈՐԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. *Մեծ քորիսկոպոսն՝ որ պայազատերն իսկ զմասն պաշտպանաց... գայր հասանէր զօրու բազմաւ. Ցհ. կթ:

ՔՈՐՈՐԴԻ. գ. Իբր Քեռորդի՛ ասէր վարի 'ի Վրդն. պտմ:

ՔՈՒԱԽՈՒՁԵԼ, կամ ՔՈՒԱՍՈՒՁԵԼ. ն. Խուզարկել զոր ինչ է 'ի քիւս. և կամ ծածկել. (եթէ չիցէ գրիչ քողախուզել. կամ քողատուզել:) Հին բռ:

ՔՈՒԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ ինչ հայի 'ի քուեայն կամ 'ի խորանարդ, որպիսի է թիւս ութ. *Մասն ընդունել թուոյ քուականի (ութօրեայ թլփատութեան). Փիլ. լին. Գ. 49:

ՔՈՒԱՀԱՐՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Հարցումն և հմայք 'ի ձեռն քուէից, զոր առնեն հարցուկք. *Ի հաւահարցութիւն, և 'ի հաւահմայութիւն, և 'ի քուահարցուկս. Մանդ. ԻԶ:

ՔՈՒԱՑ. Տ. ՔՈՒԵԱՑ:

ՔՈՒԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Ունող զքիւ կմ զառաջս հովանաւոր յարկի. սուլոգլը. *Ի վերնատուն պալանձաւ քուաւոր: Ի տեղի առապառաժ քուաւոր. Խոր. Գ. 45: Արծր. Ա. 16:

ՔՈՒԱՔԵՏԱԿԵՄ, եցի. ն. Քառակել իբրև զքիւ. քուաւոր յօրինել. *Եւ զգմբեթին վերամբարձութիւն 'ի կարծրակուռ քարանց քուաքառակեաց (կամ քուաքանդակեաց). Նար. խչ:

ՔՈՒԵԱՑ կմ ՔՈՒԷ, էի. իւ, կամ եայց. գ. որ և ՔՈՒԱՑ. Նոյն է և ԿԻՎՈՍ. յն. գէվօս կամ գէ՛վօս. լտ. գու՛պուս. արաբ. քէապ, քէապ. Κύβος. Cubus. Խորանարդ ձև յամենայն կողմանց հաւասար. զար, զարէ յն. որպէս և 'ի թիւս նախկին խորանարդ է ութ. զի երկիցս երկու՝ են չորք, և երկիցս չորք են ութ. *Քուեայ ձեւն՝ երկու չորեքանկիւնի է. Լծ. ԺԷՂ: *Զերկիրս իբրև ըղկամար, և իբրև զքուեայ հաստատեաց. Ճ. Գ. (իբր միապաղաղ կիմոս՝ ընդ ամենայն կողմն հաւասար տարածեալ:) *Զերկիր ոմանք ասացին որպէս քուեայ երկրեւեան գիծի: Ի չորեքանկիւնեացն քուեայն է, և սա է ձև երկրի. Շիր: Փիլ. Ծ. բռն: *Որպէս ասէ եւրիպիդէս, թէ ինձ պատուեալ լիցի ութերեանին. որ և քուեայ առաջին զատանուանէ յաղագս ուղղանկեանցն. քանզի յերկուց քառանկիւնեաց և չորից ընթրդաց է բաղկացեալ ութերեանն. Եղն. նեւ: *Ութերեանն՝ առաջին քուեայ: Երկք 'ի միակէ մինչև միոջէ քուեայք, ա. Ը. ԻԷ. Ի միջի դիցի ա. բ. դ. դ. 'ի տցանէն քուեայք, ա. ը. իէ. կդ. լինին Ճ: Երևեցուցանէ և քուէն զութն. Փիլ: *Քուեայ առաջին քառեակն կրկնեալ: Եռատասանեայ, և երկից քառից միոյ քուէի. Մագ:

ՔՈՒԵԱՑ. Σύμβολον, ψηφός. Symbolum, lapillus, calculus. Նշանակ բախտի կամ ընտրութեան. վիճակ. և խիճ կամ քար վասն խաղալոյ. զար, ուշըգ, բօշէհ. *Ի քուեայս (կամ քուայս) հարցանէին, և գաւազանօք պատմէին նմա. Ովս. Դ. 12: *Իջանէր 'ի հմայս քաղդէութեան, զքուէս հարցանէր... Ճանաչել կարասցուք զդիւթ քուէիցն զխա-

* «Վրդվն...»

խարդն. Բուզ. Է. 43: *Քունէից պարապեալ. Կոչ: *Հոտանոտութ և աւժամանակեայք և որպէս 'ի խաղ քունեայք՝ այլ երբեմն յայլս փոփոխեալք. Ածաբ. ատ: *Դեգերումն խաղալեացն քունէից: Նման գոլ քունէիցն խաղալեաց և այդ իսկ ուսմունքդ. Պղատ. օրէն. Է: *Կամ երիս քունէս արկանելով՝ զայտուսիկ առնելի է մեղանդ. ծէ:

ՔՈՒԵՐՈՐԴԻ. Տ. ՔԵՌՈՐԴԻ. *Որդւոց և քուերորդեաց ժառանգեցուցանել: Քուերորդւոյն ախմարի: Քուերորդւոյն մտանէ: Եւ ոչ վանորայք 'ի քուերորդիս պատսպարէին. Լմբ. ող. և պտրգ: *Որ և ըստ մարմնոյն եւս ազգակից տեառն՝ քուերորդիք. Տօնակ: *Եթէ դստերացն ազգն համեալ է, քուերորդւոցն (ազգ) մտանէ. Մխ. դտ:

ՔՈՒԵՐՔ. Տ. ՔՈՅՐ, քորք: Մխ. դտ:

ՔՈՒԷ. Տ. ՔՈՒԵԱՑ:

ՔՈՒԼԸՄԲԱՅ. Տ. ԳՈՒԼԻՓԱՅ. և ՀԱՑՔՈՒԼԱՓ. *Մեղր և քուլըմբայս ուտէ. Ճ. Բ: որ 'ի Գնձ. գրի՝ քուլիպաս:

ՔՈՒՁԱՅ. Տ. ԿԱԳԻՃ. Χοῦς. Congius. *Չափ վեց քսեստի ըստ եբրայեցւոյն կոչի քուզայ, որ է ժբ մասն արգուի. Շիր. չափ և կշռ:

ՔՈՒՃԱՊ. գ. Բառ ռմկ. Թերևս որպէս հէճաղ, կամ հէյճա, կամ հէճէ. այսինքն Անօթալի բան, կամ վէճ, կամ հեգնութիւն. *Պիղծ պրոյց, հանելուկ, քուճապ, և աւաղ, յիշոցք: Ծաղրածու և խեղկատակութեան բանք, քուճապ, և աւաղ. Բրս. մրկ:

ՔՈՒՂ, քըղոյ. գ. Στρέμμα. Contortum quid, filum, tortum. (ըծ. կուղ. ըստ յն. ստրէմմա, ոլորք.) Ոլորանի. Թել 'ի վերայ առասան մանուածոյ նրբաթել. տէլ, րէշմէ, ըպրիշիմ. [illegible] *Խզեաց զծխլսն, զոր օրինակ խզիցի քուղ 'ի Թօթափելոյ յորժամ 'ի հուր հոտոտիցի. Դատ. ժզ. 9: *Զքղոյ զլոյժ նրբոյ հրամայեաց տապարակեալ 'ի վերայ կախել. Փիլ. նխ. բ: *Քղոյ նաւի սատարաքարշեալ. Շիր. առ Լէհ:

ՔՈՒՄԱՅԹ. Բառ ռմկ. գուցէ որպէս թ. գոմրալ. խարանեալ. շէկ. *Գոմէշին 'ի գոյներս (ձիոյ) երեք են. պղատոն խմասունն զպօղն (կամ զպօղն) գոմեաց, և 'ի յետ զհնդիկ սևն, և ապա զքումայթ. Վստկ:

ՔՈՒՆ, քընոյ. գ. Ὕπνος. Somnus. և κοίμησις. (ըծ. հյ. քուն. լտ. cubitus. պ. խաբ.) Նինջ. Նիրհ. հանգիստ մահճի՝ թմբրութիւն զգայութեանց. իբր պատկեր մահու. և եղբայր, տեսիլ. նմանութիւն Մահ. փոխ. այլ գոյ. *Քաղցր քուն է ծառայի: Զարթեաւ յակոբ 'ի քնոյ անտի իւրմէ: Զայս օր՝ քնոյ շնորհ կալցին նոքա: Զնոյն քուն ննջեցին: Ննջեցեն քուն յաւիտենից: Զատ... 'ի քուն ... բացցք. և այլն: *Քուն բազում՝ ոչ մարմնոցն, և ոչ հոգւոյն, և ոչ գործոցն պատշաճի ըստ բնութեան. Պղատ. օրէն. է: *Քուն՝ աշխատութեանց հանգիստ, հիւանդաց բժիշկ, մահու պատկեր. Գիտ: *Քուն բազում՝ կենակից անիրաւ: Եթէ քունն ոչ գայ առ մեզ, մեք մի ընթացցուք առ նա: իսկ զքուն այնչափ առնուլ, որպէս զի մի միայն 'ի բազում տըքնութեան չխոնջեսցին. Կլմ: *Գինի՝ լաւալ խաղալեալ դադարեցուցանէ, և 'ի քուն տանի. Եփր. առ... *Քունք (արբեցողի) ծանունք և դժուարաբերելիք: Քունք թեթևք և փոփոխականք. Բրս. որբէց. և Բղծ: *Քուն ըստ բնութեան առանձին հիացումն է. Փիլ. լին: *Որ տանի մահն, նոյն և քուն ասի: Մահ մարդկան՝ այժմ քուն համարեալ է: Քեզ միշտ մերձ ծանիր՝ քուն մահու եկեալ. Յհ. իմ. երր. Ճ. Գ: *Գայ քուն և խմատանոյն՝ ըստ առասպելումն. Ղ. Բղխ: *Եղեւ 'ի քունն, զի համար առնուլն 'ի նմանէն. Կլիմաք:

Ի ՔՈՒՆ ԼԻՆԵԼ կամ ՄՏԱՆԵԼ կամ ԵՐԹԱԼ. և ՔՈՒՆ ԼԻՆԵԼ. Զքնով կամ ընդ քնով անկանիլ. Κοιμάομαι, κοιτάζομαι, καθεύδω. Cubo, dormio, jaceo, somnum capio. Ննջել. նիրհել. քնանալ. թռն ըալմ. թնանալ. ույուամագ. պառքիլ. եաթմագ, խուփթէն, խուզիտեն. *Եղեալ 'ի գահոյս իւր՝ 'ի քուն եղև: Ամենեքեան 'ի քուն էին: Ես ննջեցի, և 'ի քուն եղէ: Ի քուն լինել մարդկան: Մինչ չև 'ի քուն մտեալ էր նոցա: Չէ նմա համարձակ 'ի քուն մտանել: Որպէս ոչ ննջէ, և ոչ 'ի քուն երթայ պահապանն իսրայէլի: Մի զքնով անկանիցիմք. և այլն: *Զխօրդ քուն լինի (ադամ). Փիլ. լին: *Մի լինիցիք ընդ քնով անկեալ. Եղն. լս: *Քաղցր 'ի քուն կամ քուն լիցիս, կամ քնեսցես. Առակ. Գ. 24:

Ի ՔՈՒՆ ԱՌՆԵԼ. Κοιτάζω, ὑπνόω. Ննջեցուցանել. թնացնել. ույութմագ. *Արկ հիացումն 'ի վերայ ադամայ, 'ի քուն արար: Թէ զամենայն ինչ յառաջագոյն էր ասացեալ, 'ի քուն առնէին զլսողս: Ննջէ 'ի ծովուն առ 'ի ճշմարտելոյ զմարմնոյն բնութիւն, և յարուցեալ՝ 'ի քուն առնէ զալիս ծովուն: Իջոյց զնոսա 'ի քուն առնել. Փիլ. լին. ա. 24: Ոսկ. մ. ա. 8: Սեբեր. բ: Մագիլ:

ՔՈՒՆ կամ ՔՈՒՆՔ. գ. οἱ Κρόταφοι. Tempora. Կողմն գլխոյ յեցեալ 'ի վերայ բարձի 'ի ննջելն. ծամելիք. վերին մասն ծնօտի. գիէկ. չէյնէ պուչը. գուլագ պօղու. *Որպէս ուղեղ գլխոյ, քունք, ջիլք. Նիւս. բն:

ՔՈՒՆԵՄ, եցի. չ. Κοιμάω, καθεύδω. Dormio, cubo. Ի քուն լինել. ննջել. թնանալ. թնիլ. որ և ՔՆԵՄ. *Եւ եթէ ննջեսցես, հեշտալի քնեսցես: Ոչ քնեսցես 'ի գահոյս փղոսկրեայս: Այժմու մարդիկս և 'ի տունջեան քնեն. բայց նա և 'ի գիշերի 'ի հոգս էր: Ի գիշերի ոչ քնէ անձն նորա. Աճառ. Հրք: Բրս. հոյեաց: Ոսկ. ող. ծ: Լմբ. ող: *Ո՛չ որ քնէն՝ հսկէ, և ո՛չ որ հսկէն՝ քնէ: Ես քնեմ՝ ասէ, և սիրտ իմ հսկէ. Նիւս. երգ:

ՔՈՒՆԵԼ. Ննջել զքուն մահու. վախճանիլ. մեռանել. *Քունեսցես ընդ հարս քո: Քունեաց յովաթամ ընդ հարս իւր, և թաղեցաւ 'ի քաղաքին դաւթի: Քունեաց եզեկիա ընդ հարս իւր, և թաղեցին զնա. ա. և բ. թ:

ՔՈՒՆԵԼ. Մտանել առ կին օտար. (ռմկ. եւ՝ թռնել.) *Արկ կին տեառն իւրոյ զաչս իւր 'ի վերայ յովսեփայ, և ասէ ցնա, քունեա ընդ իս: Ոչ անայր քունել ընդ նմա. Ծն. լթ. 7. 10:

ՔՈՒՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի. ն. Κατακοιμάω. Ննջեցուցանել, 'ի քուն առնել. թնացնել. *Զամենայն մարմնական շարժմունս քնեցուցանելով մերկ և մաքուր մօք անձային արթնութիւն ընդունի զայն ըղձայնն. Նիւս. երգ:

ՔՈՒՇԱՆԱԲԱՐ. մ. Իբրև զքուշանս կամ զհեփթաղս. … *Որոց միանգամ քուշանաբար հինիւ ամբակակուս արարեալ. Խոր. ա. 12:

ՔՈՒՇԿԷՆ. գ. Ուրար, ուսանոց. *Սարկաւագուհիք … ոչեմ է նոցա ամենայն ինչ հաւատաւորաց, բայց 'ի ձակատն խաչ լինի, և քուշկէն 'ի յահեկէ կողմանէ կախս ունելով. Մխ. դտ: ('ի լուսանցս գրի, ուրարս, կամ կիսաթիկանոց):

ՔՈՒՇՆԱՅ, կամ ԳՈՒՇՆԱՅ, ի,ից. գ. Արմատք ինչ, որպէս սեաւ որոմն 'ի չափ գնձոյ՝ բուսեալ ընդ ցորենոյ. … *Զբակլայն և զախուռն և զքուշնայն և զոսպան յերդն միաչափ յերար խառնեն: Բակլայ և քուշնայ և ոսպ ցանեն: Երբ աղխն 'ի քուշնայի չափ լինի: Աղոխ քան զքուշնայ մի լինի: Քուշնայի ալիւր: Ապխտակ քուշնայ. Վստկ:

ՔՈՒՌ. Տ. ՔՈՌ. *Ցամենայն արմատոց քուռ քուռ: Զպտուղ ամենայն արմատոց քուռ քուռ. Կոչ: *Հոգւոյս զխոտնըն մաղ ձիթին, մարմնոյս ըղքեան քուռ ցորենին. Յհ. օձն: (Իսկ որպէս ռմկ. … տես ՔՈՌ. և գ, տես ՔՈՒՌՈՒ, և ՔՌԱՀԱՅ:)

ՔՈՒՌԱԹ, կամ ՔՈՒՌՈՒԱԹ, ի. և ՔՈՒՌՈՒԹ, ռթի. գ. պ. … *Հազարն, կոտիմն. քուռաթն, բողկն և շողգամն: Քուռաթ է սատակի ջուր: Վասն քուռութի: Շատ քուռթի հունդ լից. Վստկ: *Բառտ… քուռուս. այդու պռասն. որ է քուռախթն. Բժշկր:

ՔՈՒՌԱԿ, ի, աց. գ. Πῶλος. Pullus. Զաւակ ձիոյ, և իշոյ. մտրուկ. յաւանակ. … *Ցաւանակ եթէ կապեալ կացցէ, քուռակ նորին ատա և անդ շրջեալ հրճուի, և դարձեալ դառնայ առ նա. Վրք հց. է: Իսկ 'ի գիրս Վաստակոց, քուռակ ձիոյ. յոքն. (ռմկ.) քուռակներ, քուռկնի. քուռըկներ. բոյ:

ՔՈՒՌՈՒ, կամ ՔՈՒՌՌ. Բառ ռմկ. որպէս Քուռակ ('ի կոչականն). *Ա՛յ էշ, մի փախչիր. և ձայներ՝ քուռի քուռի (կամ քո՛ւռ քուռ), ողորմելի լինէ և դարձիր առ տէրս քո. Վրդն. առակ: և Ոլիմպոր:

ՔՈՒՍԻԹԱՅ, ի, ից. գ. Κουκούλλιον. Cucullus, որ և ԿՆԿՈՒՂ. Քուսիթն. … գտակ, և վեղար՝ գլխարկ կրօնաւորաց, որպէս սաղաւարտ զինուորաց. *Այն քուսիթայն՝ զոր ունին, նշանակ է շնորհաց փրկչին մերոյ այ՝ ծածկոյթ լինել գլխաւորին մերոյ անդամոց: Զգեցոյց նմա եբինաղ մի, և քուսիթայ եդ 'ի գլուխ նորա: Ոչ բուսիթայ 'ի գլուխն: Մազեղէն քուսիթայ եդ 'ի գլուխն. Եւագր. դ: Վրք հց. բ: Ճ. Ա: Ոսկ: *Քուսիթա, կնգուղ. կամ վեղար. կամ գտակ. Հին բռ: *Այլ ոչինչ ունէր, բայց զայծեամն զգեցեալ, և զքուսիթայն 'ի գլուխն. Ոլիմպոր:

ՔՈՒՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Որ ինչ վերաբերի առ քոյր ուրուք, կամ առ լուսինն՝ զոր քոյր արեգական առնէին հեթանոսք. *Մայրենի և քուրական առականօք զարդարած լուսաւորացն մուծանէ. Եղիշ:

ՔՈՒՐԱՅ, ի, ից. գ. Χωνευτήριον. Fornax fusoria. χάμινος, caminus. որ և ՔՐԱՅ. եօքր. … Հալոց. բովք. վառարան հնոցի. օճագ, … *Առ զերեսուն արծաթին և արկ 'ի տուն այն 'ի քուրայն: Վասն երկուցս այսոցիկ դալըստեանց ասէ մաղաքիա՝ ժոյժ ունել որպէս զհուր քուրայի. Կոչ. ծգ. և ծէ: *Զի ոչ արծաթ եմ քուրայի, և ոչ ոսկի՝ թէ հրով փորձիմ. Յհ. որդ: *Քուրայ է ոչ միայն այնոցիկ՝ որ զհրահալելի նիւթս գործեն, այլև այնոցիկ՝ որ անօթս խեցեղէնս առնեն. Իգն: *Ի քուրայս դարբնաց: Սեաւ և ցուրտ է երկաթ. և 'ի քուրայ մտանէ, հրացեալ ճառագայթիւք բացափայլէ. Ճ. Ա: Զքր. կբ: *Որ ոչ 'ի պղնձոյ և յերկաթոյ կազմիցի, այլ յառաքինութեանց քուրայիս. Ոսկ. ես: *Արկանել զմեզ 'ի քուրայս նեղութեան. Ածբ. գ. 5:

ՔՈՒՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλαδελφία. Sororium amor. Սէր քերց առ միմեանս. կամ

կուսանաց 'ի վանս. * Խնդրէ զարբեձնուշին զ'ի կանանց վարս . . . և զքուրձսխրութիւն. Բրս. ճգն:

ՔՈՒՐԴԱՄՈՐԹՈՎ ՏԻԿ. } Տիկ կամ
ՔՈՒՐԴԱՇԷՆ մորթով ամանն. } ամանն 'ի մորթոյ կազմեալ 'ի մարաց. թէւր. փի չէնէ: Կանոն:

ՔՈՒՐՁ, քրձի. գ. (յորմէ ռմկ. գուրձ.) Σάκκος, և μάρσιππος, μαρσίππιον. Saccus, cilicium, և marsupium, crumena. Θέμα, capsula. (գրի վրիպակաւ և Քուրց.) Խորգ. խարազն. գործուած 'ի խոշոր մազից այծեաց կամ ձիոց՝ իբրու կապերտ, և պարկ, կամ քսակ, պայուսակ, և իբր զգեստ խիստ 'ի նշան կոծոյ և ճգնութեն. խալար, չուլ, չուխալ. (երբ. սաք.) *Պատառեաց զհանդերձս իւր, և քուրձ զգեցաւ 'ի վերայ մէջոյ իւրոյ. Դնել զարծաթն իւրաքանչիւր 'ի քրձի իւրում: Ի թափելն զքուրձս իւրեանց: Կայր ծրար արծաթոյ ի քրձի իւրեանց: Կայր արծաթն 'ի բերան քրձի իւրոյ: Ցամենայն փայտեղէն անօթոյ, կամ 'ի հանդերձէ, կմ 'ի մաշկէ, կամ 'ի քրձէ: Առին քուրձս հնացեալս 'ի վերայ ուսոց իւրեանց: Զգեցարուք քուրձ, և կոծեցարուք: Արկին քուրձ զմիջովք իւրեանց: Թօթափէին զքուրձսն առաջի տեառն: Եւ զարթուն ստղանօքն քուրձ արկանէին. և այլն: *Կիսոց՝ քուրձ լինելն մոխրով, և թաղէին 'ի ներքս զգլուխն. Եփր. ՎՁ. արևէլ:

ՔՈՒՐՄ, քրմի, մաց. գտանի և քրմունք, մանց. գ. Զքահանայս՝ պաշտօնեայ կռոց. (ըստ հնդկաց՝ պաւման, յայլ լեզուս քահանայ կամ երէց ասի.) Ἱερεύς. Sacerdos. երբ. գօհէն. *Ասանէթ դուստր պետափրեայ քրմի արեգ քաղաքի: Բաց յերկրէ քրմաց: Կացոյց 'ի բեթէլ քուրմս բարձանց: Լինէր քուրմ չաստուածոյն: Զոսկերս քրմացն այրեաց. և այլն: *Պարգևս քրմացն շնորհէր. Ագաթ: *Ցիրապոլիս, որ թարգմանի քահանայից քաղաք՝ վասն քրմանցն և կախարդացն. Մխ. առր:

ՔՈՒՑ. Տ. ԳՈՒՂՁ:

ՔՈՒՔ, քքոյ, քուքք, քուք. գ. Σκορπίος. Scorpio, ius. որ և ԿԱՐԻՃ. զի և երբ. է ագրէպ. Փշոտ գաւազան 'ի հարկանել զպատժապարտս. *Հայր իմ խրատեաց զձեզ գանիւք, և ես խրատեցից զձեզ քքովք. Գ. Թգ. ԺԲ. 11: *Քուք, կամ քուքս, ասազակուռ գանիչ. Հին բռ. որ առեալ է 'ի բանէ ասոր. *Կարիճն գործի ինչ տանջանաց է՝ նուրբ և երկայն իբրև զգաւազանն, զոր հայերէն քուքսն ասեն. զոր լինուն աւազով, և այնու հարկանեն 'ի գան. Կիւրղ. Թգ: (Տես և ԲԱՂԱՆՑ:) *Եդ բերել քուքս, և տանջել զնոսա քքովք յերկար: Տանջեալ զնա առաջիկայն քքովք: Ղակոնացւոց երիտասարդացն գզեալ ուսքն քքովքն: Ոչ սուրք սրեալք մեզ, ոչ անիւք, և ոչ քուքք. Ածր. Գ. 10: ՃՃ: Անան. եկեղ: Սարգ. Ա. Պ. Ե: *Տիկնայք փափկասունք զանալից քքօք թշնամանեալք և քարշեալք 'ի հրապարակս: Վտանգէր զքահանայս և զպաշտօնեայս ածային խորանին խոշտանգանօք և քքօք այպանութե և գանիւք. Ղևոնդ:

ՔՈՒՔ. գ. Στεναγμός. Gemitus. (լծ. ընդ Սուգ.) արմատ Քուքալոյ, և Քքուելոյ. Քքուանք, քքումն. հեծութիւն. հառաչանք. յոգւոցհանութի. բողոք. ողիկ ողիկ գալը, ծէծկիլը. ախ-վախ, ահլար, ֆիղան, ֆիրեատ. *Նածկեցէք արտասուօք զսեղան իմ, և լալով և քքով (կամ քքովք) յաշխատութեանց. Մաղաք. Բ. 13: *Զմտաւ ած, որչափ բաւական են քուք այրւոյ ('ի վրէժխնդրութի). Սեբեր. Ա:

Տարտամ է և իմաստ բանիս (ըստ Ա կամ Բ նշ). *Զարագոյն քան զհմայս և քան ըղձպէսպէս քուքս լինիս. Եփր. Եբրայ:

ՔՈՒՔԱՄ, կամ ՔՈՔԱՄ, ացայ կամ ացի. չ. Քքուիլ. հեծել հառաչել. յոգւոց ելանել. կոծկոծել. կոծիլ. բողոքել. *Քուք այրւոյ, յորժամ զհարտոէ քուքայցէ: Եթէ քօքայցէ աղքատ զմեծէ: Եթէ քօքայցէ որբ զզրկողաց: Մի քուքասցէ ըղքէն աղքատն, և մի հառաչեսցէ անանկն, և մի կոծկոծեսցի և բողոք բարձցէ զքէն որբն. Սեբեր. Ա:

ՔՈՒՓԱՅ. գ. Բառ ռմկ. որպէս թ. քիւփէ, և քէօֆթէ. *Ցաղանոյ և յոչխարի մսոյ լեսեալ և չփոթեալ քուփայն ոչ է աղանի պէսպէս անդամոք կամ ուխար. Մխ. ատր:

ՔՁՔՁԵԼ. Տ. ՔՃՔՃԵԼ. *Մի ծակոտկէն, և մի քչքչեալ ունիցիմք զառագաստն. Սարգ. Ա. յհ. Դ:

ՔՈՒՀՈՏ, ոյ. գ. Որպէս ռմկ. գուհոտ. այսինքն ժահահոտ. գարշահոտութի. (իսկ իբրև ա, Գարշահոտ, տես ՔՈՒԻ.) *Ի խառնակութեն նոցա քուհոտոյն լինելն ցաւք 'ի մարդիկ. Հ. Ն. Ոսկէփոր:

ՔՈՒԹԵՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Խարազնազգեաց (թերևս 'ի յն. բախելնօս), և կամ Գրգլեալս զգեցեալ ('ի ռմկ. գաբած կըրկըրած բան հագնող.) *Քուաթենաւորին՝ թեզանաւորին, և գիսաւորին. Գնձ. Ճգն: *Թեոդորոս քութենաւոր. վարդապետ իմաստասիրին յովհաննու, որ և խարազն 'ի ներքոյ զգենոյր. Հ. ապր. ԺԵ:

ՔՈՒԻ, քուոյ, քուեաց կամ քուից, այսինքն քուոց. ա. Ոչ ռմկ. գուռ. այսինքն Գարշ. քուահոտ. չարահոտ. գարշահոտ. զազրահոտ. *Վարազաց քուից վարարեալ... խգամոլեացն. . . զնոցայն տեսանելով քըռեացն քօշումն. Մագ. ՀԹ:

ՔՈՒՈՆԵՍՈՍ. Բառ յն. խէռոնէսօս. այսինքն Ցամաք կղզի. տես և ՔԵՐՍՈՆ. *Երկրի հատածք անբաւ, ցամաք կղզիք, և քռոնեսոս. իսկ ջրոյ՝ ծով և գետք և ջրաշեղջք. Փիլ. Լին. Գ. 5:

ՔՈՒՍՏԵԼ ԶՅՕՆՍ. Ամբառնալ զյօնս իբր բարձրայօն ամբարտաւան. *Ամբարհաւաճութի և ընդվզանք 'ի վերայ դիմաց յաւէտ երևեալ լինին, զերեսս 'ի բարձր համբարձեալ, և զյօնսն քռստեալ: Զյօնսդ քռստեալ, և զվիզդ վերհամբարձեալ. Փիլ. Լին. Բ. 24. Ն լսու: *Քռստել և քողել. (այսինքն) պճնել. Հին բռ: Տես և ԳՌՍՏԵԼ:

ՔՍԱԿ, ի, աց. գ. Թ. քէսէ, քիսէ, քէյսէ. երբ. սաք. յն. լտ. սաքքօս, սաքքուս, սաքքուլուս. Μαρσήππιον, βαλάντιον, σάκκος. Marsupium, saccus, sacculus. ἔνδεσμος, ligamentum, involucrum. Պարկ. քուրձ փոքրիկ. պայուսակ դրամոյ և ծրար. լէգէն. երբ. ծօրէր. *Կնքեցեր զանօրէնութիս իմ 'ի քսակի: Քսակ հասարակաց ստասցուք: Զքսակն արծաթոյ 'ի ձեռին իւրում առեալ: Որ արկանէք ոսկի հանդամանակ 'ի քսակէ: Մի բառնայք զքսակ, և մի մախաղ. և այլն: *Ոսկի գտեալ ուրուք՝ 'ի քսակ արկանէ. Խոսր: *Իբրև զհին արուեստի վարժիւք զքսակ մտաց սրտի մաքրեցին. Նար. խչ: *Հմայք էին, որ ընդ պարանոցաւ և ընդ արմնկաւ ձեռաց գիր գրեալ, և քսակով կապեալ կապէին. Նչ. Եզեկ:

ՔՍԱԿԱԳԻՆ. ա. Քսակաւ արծաթոյ գնեալ. թէսէ իլէ սաթըն ալընմըշ. *Երկիրք՝ եթէ հայրենիք, եթէ պարգևականք, և եթէ քսակագինք. Եղիշ. Գ:

ՔՍԱԿԱԿԱԼ, ի, աց. ա. գ. Որ ունի և կրէ զքսակն այլոյ իբրև մատակարար. թէսէտար, վէքիլխարճ. *Նա կացոյց զնա տէր մեր քսակակալ, այլ նա ժլատութեամբ գողութեան իւրոյ ոչ յագեցաւ. Ոսկ. Գծ: *Հազարապետ քսակակալ 'ի վերայ արծաթոյն արար զնա, զի մի՛ եղիցի նա վասն արծաթոյն մատնիչ. Եփր. համաբ: *Աստէին, այս յուդա, որ վասն հաւատարմութեն իւրոյ քսակակալ էր նորա, սա եկն, և մատնեաց զնա մեզ 'ի մահ. Ճ. Գ:

ՔՍԱԿԱՀԱՏՈՒԹ, ի, աց. ա. գ. Գող՝ որ հատանէ զքսակ այլոց՝ կորզել զդրամ. քէսէ քէսիճի. *Աւազակս ոմանս, և քսակահատս խառնելով ընդ բազմութեանս. Ոսկ. անոմ. Ի:

ՔՍԱՆ, ի, լից. ա. (լծ. յն. իքօսի.) Εἴκοσι. Viginti. Երկիցս տասն. իկիրմի. *Թէ գտցի անդ քսան, ոչ կորուսից վասն քսանիցն: Այս քսան ամ է, զի. է ընդ քեզ: Քաղս քսան, խոյս քսան, էշս քսան: Վաճառեցին զյովսէփ իսմայելացւոցն քսան դահեկանի. ևն: *Միով ամաւ պակաս 'ի քսանէ (ԺԹ): Թագաւորեաց երեք ընդ քսանիւ (ԻԳ). Եւս. քր. Ա:

ՔՍԱՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Քսան թուով. ուր կայ թիւ քսան. *Բերելով ընդ իւր զարժանընկալ քսանական կանոնեալ ըղգլուխս 'ի ժողովոյն. Յհ. կթ:

ՔՍԱՆԱՀԻՆԳԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Թիւն քսաներորդ հինգերորդ. քսանևհինգ. *Ընդէր յետ ջրհեղեղին նոյ կայ ամս երեքհարիւր և յիսուն. 'ի քսանահինգերորդաց կայ իմաստունն. իսկ չորեքտասան քսանահինգերորդքն եօթնեկին է յիսներորդ. (այսինքն եօթնիցս յիսուն, յծ). Փիլ. լին. Բ. 8:

ՔՍԱՆԱՄԵԱԿ, կամ ՔՍԱՆԵՄԵԱԿ, եկի. գ. Εἰκοσαετία. Vicennalia, tempus viginti annorum. Քսաներորդ ամ իշխանութե կայսեր, թագաւորի և այլն. յորում լինէր նաւակատիք ուրախութե, որպէս և 'ի տասներորդ, և յերեսներորդ ամի, և այլն. *Ուստի մինչև ցկոստանդիանոսի քսանամեակն լինին ամք Յ: Ի հինգետասաներորդ ամին տիբերեայ ցքսանամեակն կոստանդիանոսի յաղթողի սեբաստեան ամք Յ. Եւս. քր. Ա: *Յաղթօղն կոստանդիանոս զքսանեմեակն 'ի նիկոմիդացւոց քաղաքին կատարեաց: Ճշմարիտ թուօղն ժանամակաց եւսեբի պամփիլեայ աւարտաքանէ 'ի քսանեմեակն կոստանդիանոսի. Խոր. Բ. 85: Անոն. Ա:

ՔՍԱՆԱՄԵԱՅ. մէի,ից. } ա. Εἰκοσαετής,
ՔՍԱՆԱՄԵԱՆ. ենի, ից. } εἰκοστὸν ἔτος. Viginti annos agens, viginti annorum. որ և ՔՍԱՆԵՄԵԱՆ. Ունող զամս քսան. քսան ամաց. եաշ փարսան կամ փարէկան. *Քսանամեայ էր տիտոս, յորժամ գնաց յերուսաղէմ: Հարիւր քսանամեայ վախճանեցաւ. Ճ. Բ: Եւս. քր. Ա: *Ակրորելոյ վաթսնամենիս, կամ մօրուս արձակելոյ քսանամենի. Նիւս. բն: *Ի քսանամենից մինչև ցվաթսնամեանս: Ի քսանամենից և 'ի վեր. Ղևտ. ԻԷ. 3: Եւ. Ա. 14. ևն: *Թաղեաց թարա զնաքովր 'ի քսանամենից. Եփր. ծն:

ՔՍԱՆԱՆԻՍՏ. ա. Εἰκοσάεδρος, ρης. Qui viginti basibus constat. Ըստ երկրաչափից՝ ձև կամ մարմին, որ ունի քսան նիստս իբրու խարիսխս. *Հուրն հաստ համանունակին հրաձևի. իսկ օդն զութանիստն, և ջուր զքսանանիստն, և երկիր զքուայն. Փիլ. լին. Գ. 49: *Հողն միանիստ, ջուրն՝ քսանանիստ, օդն՝ երեք քսանանիստ, հուրն՝ ութ քսանանիստ. Մխ. այրէջան:

ՔՍԱՆԵՄԵԱԿ. Տ. ՔՍԱՆԱՄԵԱԿ:

ՔՍԱՆԵՄԵԱՆ. Տ. ՔՍԱՆԱՄԵԱՆ. *Որ չև ևս էին քսանեմեանք. Ոսկ. եփես. ծԳ:

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ, ի, աց. ա. Εἰκοστός. Vicesimus, vigesimus. Վերջինն 'ի մէջ քսանից. իկիրմինջի. *Ցամի քսաներորդէ յերո-

բռնմամբ։ Ցամի քսաններորդի եօթներորդի ամսոյն. ևն։ *Ի քսաներորդում ամի իւրում թագաւորութեանն։ Քսաներորդք եօթներորդք աւուրք. Եւսեբ. ժող. Փիլ. լին. բ. 47։

ՔՍԱՆՆԻՀԻՆԳԱՄԵԱՆ. ենի.եց. ա. Որ ունի զամս իե. կամ ըստ յն. և լտ. իե ամաց. թանըհինգ փարսախ. *Ի քսանևհինգամենից և 'ի վեր. Թուոց. դ. և է։

ՔՍԱՆԵՔԵԱՆ.} Նեցունց, նեքումբք. ա.
ՔՍԱՆԵՔԻՆ. } Քսանն առ հասարակ և մի ըստ միոջէ. թաննալ. էիրմիոք թէ. (յն. լտ. քսան ասի լով.) *Քառասուն խարիսխս արծաթիս արասցես քսանեցունց սեանց։ Սեանց քսանեցունց։ Քսանեքին ծառայք նորա ընդ նմա. Ել. իզ 19։ լե 22։ Գ. Թգ. ժԲ. 17։ *Ընդ քսանեսին եղընգունս ձեռացն և ոտիցն սրեալ եղեգունս վարել. Ճ. Ց։

ՔՍԵՄ. կամ ՔՍՍԵՄ. եցի.ն. Διαβαλλω. Calumnior, defero, criminor. Քսու լինելով խօսել. քսութիւն առնել. բանսարկել. բամբասել. չարախօսել զաղտ. մատնել՝ փասքուս լինելով.քան խառնել.մուր թուէլ. *Արտաքոյ պատմեաց. որ ցուցանէ յայտնապէս, ոչ քսել զայն եղբարյն միայն, այլև այսոցիկ՝ որ շուրջ զնովքօք։ Ըստ քսելոյ իշխանին սիւնեաց։ Ոչ մատնել, ոչ քսել։ Քրսեցին զնա առ շահն (այսինքն առ արքայ). Փիլ. լին. բ. 71։ Փարպ։ Սկիզբն. աշ։ Վրդն. պտմ։ *Քսեցին առ զաւութ կիւրապաղատն, եթէ զգլու իւ քու խնդրեն. Պտմ. Հյ։ *Գուցէ քսեսցէ ոք 'ի ձէնջ զաւրեհի զճառեցեալս յինէն։ Քսէին վասն զագկայ։ Եթէ զաղտ զեղյրօրէն խօսելն մնասէ, մինչև եւ առաւել քսելն նենգութք. Պտմ. աղէթ։ Առծր. դ. 2։ Մանր. է։

ՔՍԵՍՏ, ի, եց. գ. Ξέστης, ξεστίον, Sextarius, urceolus. կամ ըստ գրոց՝ χοτύλη, cotyla. Անօթ իւր, կամ գոգաւոր, որպէս կուժ, գորակ. փարչ. և Բաժակ՝ մեծ և փոքր. Ճաշակ. եար. պատ, լօն. ջուրս. ամկ. պարթաք, լէյէն. լոմէր, ևն. *Քսեստ մի իւղոյ՝ տասներորդ սափորոյն. զի տասն քսեստ է սափոր մի։ Քսեստ մի իւղ ըստ հայցին։ Երրորդ մասն քսեստի. Եղնկ. իե. և իզ։ *Աւսին զկերակուրն, և զքսեստ գինւոյն ընդ իւրեանս. Վրք հց. ծէ։ *Զափ առաջնորդ չափոց՝ քսեստ ։։. (որ ըստ այլևայլ տեղեաց այլապէս վարի.) Շիր. չափ և կշռ։ Նոյն բառ է, որ 'ի Մարկ. Է. 4. գրի 'ի Հյց. հոլով յն. սեքսըթէն. *Աւնուլ զջրնիսն և զքսեստին և զղղատառակն յուսն ։։

ՔՍԵՍՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր քսութիւն. *Եւ զքսեստութիւն զդնելոյն նենգութբ առ թագաւորն մատուցանէր. Բուզ. դ. 15։

Ք.ՍԻՆ. ա. Բառ անյայտ. որպէս Բոյս ինչ, կամ մետաղ. զի ուր գրի ըստ հյ. Մաշտ. 'ի ջրօն. *Այլև յանշունչս զասանես այսպիսի զօրութիւնս՝ 'ի բոյսս և 'ի քսինս ։։. 'ի յն. գնի. *Ի բոյսս, և 'ի խոտս, և 'ի մետաղս։ Տես և ՔՍՈՒԿ։

ՔՍԻԶ, կամ ՔՍՍԻԶ. ա. Որ քսէ. քսու. բանսարկու. *Բանսարկուք և քսիչք. Առծր. Գ. 2։

ՔՍԻՓԻԱ, կամ ՔՍԻՓԻԱՍ. գ. Բառ յն. տօֆքնա. Ξιφίας. Piscis, et cometa mucronatus. Թրաձուկն. գլուճ պուլըղը. որ և անունն աստեղատան, և գիսաւոր աստեղ. *Քսիւփիէ ... ձուկն ծովուն. Վէցօր. է։

ՔՍԻՔ, քսեաց. Տ. ՔՍՈՒԹԻՒՆ. *Սկսաւ քսիս մատուցանել զնմանէ առ թագաւորն, Բուզ. է. 35։

ՔՍՄՆԻԼ. Տ. ՔՍՏՄՆԻԼ։

ՔՍՄՈՍ, ի, ից. ա. Քսու, իբր քսումնու. որ և ՔՍՄՍՈՏ. Քսիսու. փսփսու. շոգմոգ. բանսարկու. *Ոխակալք. քսմոսք, շոգմոգք։ Թէ քսմոս է, թէ երկպառակ. կոնու. *Շատախօս, և քսմոս. Վրք հց. ժ։

ՔՍՄՈՍԵՄ կամ ՔՍՄՍԵՄ, եցի. Տ. ՔՍԵԼ. *Գրգռող բանից նոքա են, որ քըսմոսեն՝ զմիոյն առ միւսն տանելով զնախատանաց բանսն։ Թէ գաղտ խօսելն, թէ քըսմոսելն։ Բամբասէ, քսմոսէ, և գրգռէ։ Վայ բամբասողին և քսմոսողին. Լմբ. առակ։ Ճ. Դ։ Ոսկեփոր։

ՔՍՄՈՍՈՒԹԻՒՆ. գ. } Քսմոսն լի-
ՔՍՄՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. } նել. քսութիւն. բանսարկութիւն. *Մեղայ քսմոսութեամբ. Մաշտ։ *Խցցուք զլսելիս 'ի յաղտոյ քսմըսախօսութենէ. Մանր. ժ։

ՔՍՄՍՈՏ. Տ. ՔՍՄՈՍ. *Լինի ցոփամիտ, հպարտ, քսմսոտ, նենգաւոր. Պիտառ։

ՔՍՈՒ, ի, աց. ա. Διάβολος. Calumniator. ψίθυρος, ψιθυρίζων, susurro, detractor, mussitans. Քսօղ. փսփսու. բանսարկու. սերմանացան ատելութեան. գաղտ չարախօս. շոգմոգ. մատնիչ. *Զքսուն և զերկխօսն առ հասարակ անիծանիջիք, զի բազում խաղաղականացս կորոյս. Սիր. իէ. 15. ուր և իա. 31. 'ի հինն գրի. *Պղծէ զանձն իւր փսփսուն ։։։ Իսկ 'ի նորին, *Զանձն իւր պղծէ քսուն։։։ *Որոյ բանից հրազգած եղեալ նենգաւոր քսուին, կալեալ կապեցին. Փարպ։

Եւ իբր Քսուական. սերմանացանական. *Ընդ սուտ վկային են, որ քսու բանիւք բորբոքեն չարութեան 'ի մէջ ընկերաց. Լմբ. առակ։

ՔՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Ψιθυρισμός. Mussitatio, susurrus. διαβολή, criminatio, obtrectatio. գրի և ՔՍՍՈՒԹԻՒՆ. Քսիք. գործ քսուի. քսելն. քսմսութիւն. բանսարկութիւն. շոգմոգութիւն. բանիւ մատնութիւն. *Գրգռութիւնք, չարախօսութիւնք, քսութիւնք. Բ. Կոր. ժբ. 20։ Իսկ Սիր. իզ. 6. 'ի նորին՝ *Քսութեան, 'ի հինն, *Բանսարկութեան ։։։ *Քսութիւն մատուցանէ զնմանէ արքային։ Վասն քսութեան հօր նորա, զոր առնէր 'ի տանէն արքային առ սմբատ։ Եգիտ պատճառս քսութեան. Խոր. բ. 23. 44։ Գ. 22։ *Քսութիւն յանկանիս արջանոյ հասուցանէր։ Պահեսցուք զանձինս 'ի քսութէ. Ցհ. կբ։ Տօնակ։ *Ընդ միմեանս արկանէին բանս քսսութեան. Առծր. Գ. 1։

ՔՍՈՒԿ. գ. Բոյս ինչ փշոտ 'ի վայրի. *Մորենիք,և կանկառունք և քսուկք առանց մշակութեան արուեստի բուսանին. Փիլ. նխ. բ։ Ուր 'ի Լծ. ծիւ. այսպէս մեկնի. *Կանկառունկք, կառափուշն. քսուք, սուր փուշ ։։։

ՔՍՍԵԼ. ՔՍՍԻԶ, ՔՍՍՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔՍԵԼ, ՔՍԻԶ, ՔՍՈՒԹԻՒՆ։

ՔՍՏՄՆԱԾԱԾԱՆ. ա. Որ քստմնելով իմն ծածանի. կամ Որոյ ծածանումն է քստմնելի տեսողաց. *Ի վերայ կապուտակ ալեացն ... և քստմնածածան ջուրցն ովկիանոյն. Եղն. լ։

ՔՍՏՄՆԱՓՈՒՇ. ա. Որոյ փուշն կամ սուր ծայրն է քստմնելի. քստմնեցուցիչ որպէս ոզնւոյ խոզուկիս. *Ցիշատակաւ հարման հեղուսիցն՝ քստմնափուշ տածանատեսիլ ոգեպահանջից. Նար. իէ։

ՔՍՏՄՆԵԼԻ, լւոյ. լեաց. ա. գրի և ՔԸՍՄՆԵԼԻ. Արժանի քստմնելոյ. քստմնեցուցիչ. խորշելի. տտիպալի. ահաւոր, ահեղ, և սոսկալի. ճըլըզըլէլը և որմնալը. *Քստմնելի սպառնալիքն։ Տեսիլ քստմնելի։ Եթէ պարտ է զքստմնելիսն ասել։ Սոսկալի և քստմնելիս ունի սողոմն զդարձին իւրոյ յիշատակարան. Նար։ Իսկ յառելն նորա, *Քստմընելի գիտախուե հերացն ։։. կամ է յինքեան քստմնեալ հերք, այսինքն ցցուեալ (փշոտած). և կամ քստմնելի տեսողաց. *Ցինքեանս ձգեցին զքստմնելի զայն մահն. Լմբ. խմ։ *Զառակելի մեանդամոյն և զքստմնելի զաւրայս ցուցանելով զպատիւ։ Թագաւոր ոք կամիցի քստմնելի պատուով զսիրելիս իւր մեծարել. Շ.Բարզ։ Տօնակ։ *Քան զոր ոչինչ է մեծ և քստմնելի. Ի հոտն յայն սխրալի և քստմնելի հոտոտեցաւ. Նանայ։ Նար. ևզ։

ՔՍՏՄՆԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի.ն. Ցալ քստմնիլ. զարհուրեցուցանել։ Վրդն. լ։

ՔՍՏՄՆԵՄ, եցի. ն. } Φρίσσω, ἐπιφρίσσω, ὑπόφρι-
ՔՍՏՄՆԻՄ, եցայ. յ. } χὸς γίνομαι. Horreo. գրի և ՔՍՄՆԻԼ. Որպէս զքիստ լինել մէշաձև ցցեալ. փուշ փուշ լինել հերաց, մարմնոյ, ալեաց ծովու, և անձին յերեսաց արհաւրաց և անակնկալ իրաց.սոսկալ. սարսիլ, և սխրանալ.թուսփուլ. փուշ փուշ ըլլալ. տըլտըլալ, որմնալ. *Քստմնեցին հերք իմ և մարմինք։ Քստմնեալ լինէին ոսկերքն և մարմինքն. Յոբ. դ.15։ Գ.Մ. ճ. 15։ *Ծամքն 'ի մանր մանր և յանձնեաս որոց քստմնեալ ծածանէր. Նխս. կոչմ։ *Որպէս մերթ խաղաղօրէն ձեռօք քստմնեալ ծածանիս (ծովդ). Պիտ։ *Դողումն և սոսկումն ունի զարարածս. յայտ առնէ երկիր շարժելովն, օդքն գժգմելովն և քստմնելով, և ծով տատանութեամբ ալեացն սպառնալեօք. Եղիշ։ *Զձեռն 'ի ցիսին արկեալ, գըժգըմեալ խոժոռեալ քստմնելով ասէր. Ցհ. կբ։ *Հրեշտակք երբ լսեն զանունն այդ, ուրախ լինին. և գեհք ոչ երբէք, այլ առաւել իբրև լսեն, քստմնին. Եղիշ։ *Ընդ խուճապ խաւարին դողային քստմնէին. Լմբ. խմ։ *Անձամբդ չափ զկնիս նեղութե (ուրուք 'ի ծով անկելոյ) քստմնիս, և վշտանաս ընդ թշուառութեան տեսիլն. որդ զու քստմնիս, բայց բազում անգամ ոչ լինիս ձեռնհաս օգնել։ Յորժամ զայլ ոք տեսանեմք 'ի նեղութիւն, և մեք խանդաղատեալ քստմնիմք ընդ գժնդակութիւն, ողորմութիւն է. Լմբ. ող։

ՔՍՏՄՆՈՒՄՆ, կամ } գ. Քստմնումն.
ՔՍՏՈՒՄՆ. քստմնունք. } սոսկումն. ֆըլթըլամա. *Յորժամ ասէայ ոք յորանջեսցէ, սարսափումն գայ զոսկերօքն, և քստմնունք գնան ընդ անդամսն. Եղիշ։

ՔՍՓՈՒՍ. ա. գ. Փսփսու. քսու. և Քսմոսութիւն. բանսարկութիւն. *Մարդիկ որք լինին բանսարկուք և քսփուսք յամենի. Սեփ. դր։ *Քսփուս և առանձնախօսք, որով արտաքս ձգեցաւ ձեն զեւայ 'ի դրախտէն. Վրք հց. յ։

ՔՐԱՅ. Տ. ՔՈՒՐԱՅ. *Ցիմնանք քրայն արտաշխարհայոյն առու։ Ընդ առ քրայն (գործնոց) գեղերէին։ Ի քրայս հալոցաց։ Իբր 'ի քրայս ընտրութե։ Հայեաց յակին՝ որ 'ի քրայսումն։ Իբրև 'ի քրայ ոսկեգործաց։ Զուլեսցես 'ի քրայս իմանալի. Առ. ե։ Խոր. առ արծր։ Նար. ծԲ. իզ. կԲ։ Շ. այլ. և Բղբ։ Սկնե. աշ։ *Իբրև զկայծակունս 'ի քրայից հրեշտակք այդ շրջէին զնովաւ, և ելանէին 'ի վերայ նորա. Պտմ. Հյ։ *Քրայն հրահալելի է (այսինքն հալոց հրոյ). Լծ. նար։

ՔՐԱՅԱԿԱՆ. ա. Μεταλλικός. որ և ՔՐԷԱԿԱՆ. Քրայիւ հալելի, հրահալելի. ձուլեալ 'ի քրայս. ձուլածոյ. կռածոյ. *Կուռք 'ի քրայականս և 'ի փայտեղէն նիւթոց են. Ոսկ. ես։

ՔՐԵԻՍ, կամ ՔՐԷՖՍ. Տ. ԿՈՐՈՍ. ... *Քրեսի հունդ. Վասն քրէֆսին. այս նշանօքս առնել զքրէֆսն։ Զքրէֆսն տուրեալ առնեն. Վստկ։

ՔՐԷԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Μεταλλικός. Metallicus. Նոյն ընդ Քրայական. որպէս հրահալելի. հանք, հանքային. *Երբեմն 'ի վերայ քերովբէից, և երբեմն 'ի քրէական նիւթոց կերպարանս. Ոսկ. ես։ *Ցոլմոք են 'ի նիւթս ձև խաչի յատուցանելեաց կամ 'ի քրէական

(այսինքն արծաթադործ) արուեստագիտաց տպաւորեալք. Սարկ. հանգ.

Եւ առաւել ընդ բազում Մետաղս, որպէս Տեղի մետաղոյ, և որ ինչ անկ է նմին. Μετάλλα. Metalla. հանէի փէզին վէրաէէրէտ. մադէն օճաղընա մուտաալիգ. "Դարձցին ամենայն գառապարտեալքն՝ որք ՚ի քրէական մետաղսն իցեն։ Լուծանել հրամայէր զկալանաւորսն, և որք ՚ի քրէական մետաղսն էին։ Ի քրէականսն՝ յերկաթահատս կամ ՚ի պղնձագործ մետաղսն։ Ոսկեհանաց, և որք ՚ի քրէական մետաղսն խոնջիցեն։ Յաւիտենից բանդեալքն ազատեցան, և քրէական մետաղքն հրդեհեցան յարքունական փառաց քոց. Ագաթ։ Ճ. Գ։ Ոսկ. մ. բ. 18։ և ժիլիդ. է։ Բենիկ։

ՔՐԷԱԿԱՆ. Արժանի պատժանաց և աշխատանաց ՚ի մետաղս. ծանրամեղ. մեծապեան. ծանրամեղ. արքայընդդէմ. քարուական (յանցաւորութի). "Ձեռս ամբառնալ յօծեալն իմ, և քրէական մեղաց վասարանդի լինել։ Ոչ ունին հաւասար քրէական մեղացն նոցա համարել։ Զքրէական վերնամարտութիւն։ Ի քրէական մորոսութեանց։ Ոյք բանան զբերանս քրէական բանիւ վասն փառացն իմ։ Մաքրելով զոգիս ամենեցուն ՚ի քրէական ծանուց ծառայականաց. Յհ. կթ։ Սարգ. բ. դ. փ։ Մաշկ։ Ցիշ. ոսկ. յհ։ "Քրէական մեղք, որ է ՚ի թագաւոր. Վրդնաբասաց։ Նոյնպէս և Հին բա. և Լծ. նոր. (որք երևին ակնարկել և ՚ի յն. գէրիօս, տէր, և ՚ի ամկ. գուռ, թագաւոր։)

ՔՐԷԻՔՈՒՐ. ա. Վասաթար կամ աղտեղի կամ տարատի. (որպէս մէուր քուրայի, կամ գաոքին գառը, գարշ. կմ գէրլէ. աղփոփ, ևն.) "խուժապուժ տիկնոջն ծառայէ, և բազմաց քրէիքուր տերանց վաճառեցաւ, հպարտութե, ամբարտաւանուե և նախանձու։ Մի քրէիքուր վարուց չարութե նաւաբեկեալք. Եւագր. Յ։ Յհ. կթ։ Իսկ Հին բա. "Քրէիքուր, տարատի, կամ խռով տէր ". այսինքն բազում տերանց ծառայ, հայելով ՚ի յն. գէրիօս։

ՔՐԹՄՆՋԱՆՔ. Տ. ՔՐԹՄՆՋԻՒՆ։

ՔՐԹՄՆՋԵՄ. եցի. չ. Γογγύζω, λαλέω, καταλαλέω. Murmuro, obloquor, obtrecto. Ընդ քիթն մնչել կամ մռմնջել. տրտնջել. մրմռալ. չչնջել գանգատելով. փսփսալ. փըրփըրլանմագ. "Մի քրթմնջէք ընդ միմեանս։ Անցանէին քրթմնջելով։ Քրթմնջէին զքէն առ պարսպօքն և ՚ի դրունս տապարանիցն. Յհ. զ. 45։ ա. Բգ. ծղ. 26։ Եղեկ. լգ. 30։ "Խրատէ առակս զքրթմնջող սպասաւորսն. Մխ. առակ։

ՔՐԹՄՆՋԻՒՆ, ջեան, ջանէ կմ ջինէ. }
ՔՐԹՄՆՋՈՒՄՆ, ջման, ջմանց. գ. }
որ և ՔՐԹՄՆՋԱՆՔ, նաց. Γογγυσμός. Murmuratio. Քրթմնջելն. տրտունջ. չչնջիւն. մրմռումն. գանգատ. բամբասանք. փսփսոց, մռմռոց. "Զգոյշ լերուք յանօգուտ քրթմնջենէ (կամ քրթմնջանէ)։ Քրթմնջիւն էր զնմանէ ՚ի ժողովուրդսն. Իմ. ա. 10։ Յհ. է. 7։ "Եւ ըզդրդութիւն ընդ բամբասոփն, ըզքրթմնջիւն ընդ չոգմնգին. Յա որդի։ "Լուաւ ՚ի ժողովրդենէն զքրթմնջումն. Մծբ. ծբ։

ՔՐԻՍՈՊՐԱՍՈՍ, կմ ՔՐԻԽՍՈՊՐԱՍՈՍ. գ. գրի և ՔՐԻԽՍՈՊՐՈՍ, ևն. Բառ. յն. խռիսոբրասոս. Χρυσόπρασος. Chrysoprasus. Քար պատուական ընդ ոսկեգոյն և ընդ կանաչագոյն, իբր ՚ի գոյն ոսկւոյ և պրասի, այսինքն փրասայի. ճէբէրճէտ. "Տպազիոն... քրիսոպրասոս... յակինթ. Յայտ. իա. 20։ "Քրիսոպրոս. այս քարս խառնագոյն գոյն ունի քան զոսկւոյ. Լմբ. յայտ։

ՔՐԻՍՏԻԱՆՈՍ. ի. աց. Բառ. յն. Տ. ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ. "Յանուն քրիստոսի կոչիմք Քրիստիանոսք։ Զհաստատականն քրիստիանոսաց, ևն. Սարկ. հանգ.

ՔՐԻՍՏՈՆԱՍԷՐ. Տ. ՔՐԻՍՏՈՆԷԱՍԷՐ։

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ, նէի, իցյ. ա. գ. գրի և ՔՐԻՍՏՈՎՆԵԱՅ, ՔՐԻՍՏՈՆԱՅ. յորմէ ռմկ. քրիստոնեայ. յն. խրիստիանոս. (՚ի խրիստոս. հյց. խրիստոն.) Χριστιανός. Christianus. Քրիստոսեան. աշակերտ և հետեւող Քի. որ դաւանի զՔս ած. գրիստիան, ձէօհի. (որպէս և խոաջի, յմեան. նասրանի՝ նազովրեան.) "Անուանել նախ յանտիոք զաշակերտեալսն՝ քրիստոնեայս։ Փոքու իմն հաւանեցուցանես զիս լինել քրիստոնեայ։ Իբրև զքրիստոնեայ. Գծ. ժա. 26։ իզ. 28։ ա. պետ. դ. 16։ "Պարտ է մեզ ոչ միայն անուամբ կոչել քրիստոնեայ, այլև գործովք։ Ոչ միայն քրիստոնեայք, այլև հեթանոսք, և մոգք գիտեն։ Օծ և զմեզ, և օծեալս արար, և քրիստոնեայս արար և անուանեաց. Ածազգ. դ։ Եղնիկ։ Խոսր։ "Եւ ոչ նըւազ ՚ի դրժանաց, ՚ի սուտանուն քրիստոնէից (փ քրիստոնէից). Շ. խոսփ։ "Լինի աշխարհ քրիստոնէից՝ յանչափ յանբաւ բարեաց լցեալ. Շ. էդեա։

Կմ իբր Քնական. քրիստոնէական. "Զոր քրիստոնեայ կրօնիւք վարժեալ. Շ. Վիպ։

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԱՍԷՐ. Տ. ՔՐԻՍՏՈՆԷԱՍԷՐ. "Զի էր զանն այն յոյժ քրիստոնեայասէր և բարեսէր. Մաղաք. աբեղ։

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԲԱՐ. մ. Χριστιανικῶς. Ut Christianus. κατὰ Χριστιανισμόν. Christianorum more. Քրիստոնէապէս. իբրև զքրիստոնեայ. ըստ օրինակի քրիստոնէից և քրիստոնէութեան. "Մի հեթանոսաբար անկանէիր ՚ի պատուիրանաց իմ, այլ կատարեա քրիստոնէաբար զհրամանսն տեառն։ Վարուք իւրովք (ըստ արտաքնոյն) կայր քրիստոնէաբար։ Քրիստոնէաբար թաղումն. Մանդ. ղ։ Եւս. պտմ. ղ. 18։ Շ. Բղբ։ "Քրիստոնեայք էին, և քրիստոնէաբար սնեալք. Ան. անփ։

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ. ի. աց. ա. Χριστιανός, νή, νόν, χριστιανικός, κή, κόν. Christianus, na, num. Որ ինչ անկ է քրիստոնէի և քրիստոնէութեան. "Զի մի ՚ի քրիստոնէական անուանեդ որոշեսցիս։ Եւ որ այլ ևս կարգք են քրիստոնէականք։ Զօրէնս քրիստոնէական հաւատոյ։ Ի քրիստոնէական հաւատոյն։ Քրիստոնէական զարմից։ Քրիստոնէական փրկաւէտ կոչմանս։ Քրիստոնէական կարգօք և կրօնիւք։ Զգիրս սրբս քրիստոնէականս. Մանդ. ա։ Խոսր։ Յհ. կթ։ Ճ. Ա։ Ոսկէփ։ Նար. ղբ։ Լմբ. ող։ Ոսկ. յհ. ա. 31։ "Զատուցանել զքրիստոնէականս (զատիկ) ՚ի հրէականնէն. Շիր. զտկ։

Կամ որպէս Քրիստոնեայ. "Պատմեցին թագաւորին՝ քրիստոնէական փիլիսոփայքն. Ճ. Բ։ "Պատմեցին զքրիստոնէական փիլիսոփայսն (հերձուածողաց), եթէ զպարտութիւն խոստովանեցան. Լծ. ածաբ։

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱՊԷՍ. Տ. ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԲԱՐ. "Ուսցուք զհոգին (կեալ) քրիստոնէապէս. Ածազգ. դ։

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱՍԷՐ. ա. որ և ՔՐԻՍՏՈՆԱՍԷՐ, ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԱՍԷՐ. Սիրող քրիստոնէից. "Եղեալ երեքեան սոքա քրիստոնէասէր, և աշխարհաշէն։ Մարդասէր եմ ես (ասէ ած), ոչ թէ իսրայէլասէր, կմ քրիստոնասէր, այլ ամենայն մարդկան սիրող. Վրդն. պտմ։ Լմբ. ող։

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ լինել քրիստոնեայ. քրիստոնեայ առնել. "Քրիստոնէացոյ զմեզ, և ուսոյ մեզ ըզբանն իմ. Ճ. Գ։

ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԻՒՆ. գ. Χριστιανισμός. Christianismus, professio religionis Christianae. Հաւատք և կարգ քրիստոնէից. քրիստոսական կրօնք. "Քրիստոնէութեան անուն ՚ի Քէ, որ նախ յանտիոք անուանեցաւ աշակերտելոցն. Եղնիկ։ "Մեծ ինչ է քրիստոնէութիւն, յորժամ առեալ զնա աշխարհ. Ածազգ. ղ։ "Թերի է ՚ի քրիստոնէութե, զի ոչ քս ՚ի նմա բնակի, և ոչ նա ՚ի քս։ Ըստ քրիստոնէութե և գործքն վկայեսցեն։ Շիջուցանել զհաւատս քրիստոնէութե։ Գնալ ամենայն կարգաւորութբ վարուց քրիստոնէութե. Մանդ. ա։ Սարգ. ա. դ. է։ Խոր. գ. 13։ Սարկ. աղ։ "Քրիստոնէութե ոկիզբն, և արմատ բարեաց (որ կոյս), մեզ քրիստոնէիցս հանուրց՝ մայր հասարակաց. Տաղ։

Կամ որպէս Ազգ և երկիր քրիստոնէից. "Հրամայեաց առնել հալածանս քրիստոնէութե։ Ընդ ամենայն տեղիս քրիստոնէութե. Եւս. պտմ. ը. 15։ Ճմ։

ՔՐԻՍՏՈՍ. ի. իւ. գ. Բառ. յն. խրիստոս. Χριστός. Christus. այսինքն Օծեալ. երբ. Մեսիահ. որպիսի են ընդհանրապէս թագաւորք, քահանայք, և մարգարէք. Եւ այսմ միջա Օծեալ թարգմանի ՚ի մեզ ՚ի Հին կտ. միայն պահեալ է բառս Քրիստոս ՚ի գիրս Ողբոց. դ. 20։ Այլ յետ դալստեան փրկչին սեպհականեալ է նմին Յսի. զի է գլուխ ամենայն օծելոց. և մարդկուն նորա օծեալ է ածութբ իւրով ՚ի ձեռն անձնաւորական միաւորութե. որ և զմեզ օծանէ շնորհօք իւրովք։ "Գիրք ծննդեան Յսի Քսի։ Խոստացեալ զմարիամ կոյս, յորմէ ծնաւ Յս, որ անուանեցաւ Քս։ Դու ես Քս որդի այ կենդանւոյ. ևն։ "Կոչի Քրիստոս, այսինքն օծեալ. Քնն անուն օծեալ կոչի, այսինքն ած և մարդ. զի քս ոչ սոսկ մարդկութեան է անուն, և ոչ լոկ ածութե. Խոսր։ Տեր և Պրպմ։ Սարգ. ևն։ "Գրիգոր ածաբան ասէ, թէ քրիստոս գիտեմ զկեցեալսն ըստ քսի. Նար. երգ։ "Երկակ քրիստոսից խոստովանել (նեստորի է). Սարկ. գհ։ "Երկուց քրիստոսաց ժողովուածս առնէ անօրէնն (նեստոր). Պրպմ. լէ։

ՍՈՒՏ ՔՐԻՍՏՈՍՔ. Տես ՆԵՌՆ, ԴԵՐԱՔՐԻՍՏՈՍ, և ՚ի բառն ՍՈՒՏ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱԲԱՐ. մ. ա. Իբրև զՔս. ըստ օրինակի Քսի տեառն մերոյ. և Քնական. "Ըրջէր քարոզութբ ընդ քաղաքս և ընդ գիւղս քսաբար։ Որոց տուեալ զանձն փոխանակ քսաբար. Վրդն. պտմ։ "Պետրոս յոյժ ախորժէր զոտիւլին քսի (զլուացանելն) վս քսաբար հեզութե նորա. Տօնակ։ "Քսաբար սիրովն բերկրին ընդ միմեանս. Վրք հց. յ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱԲԵՐ. ա. Բերեալն ՚ի քսէ. զոր ինչ քս եբեր առ մեզ կամ տայ մեզ. "Վասն ամենայն ազգաց քսաբեր փրկութեան հասանելոյ. Կորիւն։

ՔՐԻՍՏՈՍԱԳԵՂ. ա. Ունօղ զգեղ հոգեւոր՝ համանմանական քսի. "Ըուրջ զմարքուր և զքսագեղ հոգւով նորա. Վրդն. ըւ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱԳՈՐԾ. ա. Ի Քսէ գործեալ կամ արարեալ. "Զերանելին ղուկաս, որ իբրագէտ և միջամուխ էր քսագործ իրացն կատարելոց. Ագաթ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱԳՈՒՆԴ. ա. Որ է գունդ քսի իբրև զօրագլխի հաւատոց. ՚ի քսէ գրնդեալ՝ խմբեալ՝ հաւաքեալ. "Քսագունդ առաքելոցն՝ շնորհակարդութբ հոգւոյն որք պսակարելոցն։ Քսագունդ և խաչակիր առաքելոցն. Ագաթ. յորմէ և Մաշտ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱԴԱՒԱՆ. ի,ից. ա. Որ դաւանէ զքս ած. հաւատացեալ. քրիստոնեայ. "Ունիմ իշխանութի ՚ի վերայ ամենայն ազգաց քսադաւանից. Թղթ. դաղ։ "Գրեցաք

ամենայն քնադաւան հայաստան. ժողովրդականացդ. Ը. Եղբ.: * Տօնօղք օրէն սուրբ Ստեփաննոսի՝ քնադաւան մարտիրոսի և նախավկայի: Զքանակս արար քնադաւան. Գնձ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԴԷՏ. ա. Որ դիտէ զքն, կամ դէտակն ունի 'ի հրամանս քնի. * Քնադէտ պատուիրանապահութեամբ լցի անարատունչ. Մաշտ.:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԴԻՐ. ա. Ի քնէ եդեալ՝ կարգեալ և սահմանեալ. * Ընդ լծով քնադիր հաւատոցն: Քնադիր արդար օրինացն: Քնադիր կեան, կամ կիտուն: Քնադիր աւանդիցս. Ճ. Ա. Ագաթ. Կորիւն: Յհ. կթ.: Սարգ. ա. պ. դ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԴՐՈՇՄ. ա. Քնիւ կամ 'ի քնէ դրոշմեալ. կնքեալ յանուն քնի. ունող զդրոշմ կամ զկնիք քնի, խաչանիշ. քրիստոնէական. քրիստոնեայ. * Առ 'ի քնէ հայցեր լինել պաշտպան քնադրոշմ բանակին: Զքնադրոշմ և զպատուական զլուխն (լուսաւորչին) 'ի գզրոցի եդեալ. Յհ. կթ.:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԶԱՐԴ, ի, իւ. ա. Ի քնէ կամ քնիւ զարդարեալ. որ ինչ է զարդ և փառք քնի. կամ Որ քնիւ զարդարէ զհաւատացեալս. * Նախափափուդ և քնազարդ սուրբ նշանիս: Ի նբ սիոն 'ի քնազարդ սեղանն ջուր բղխեաց վերուստ 'ի վայր: Աճաձիր և քնազարդն վարդապետութեն. Առ. Բարսղ: Ճ. Գ: Անան. եկեղ.: * Մկրտեաց զնոսա քնազարդ օծմամբն. Զենոբ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԶԱՐԴԵԱԼ. Նոյն ընդ վ. * Յայսմ քնազարդեալ հիմնափայլս տաճարի ... գերամաքուր ածունակ և քնազարդեալ քո յարկի. Անան. եկեղ.:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԶԳԵԱՑ, եցի, եց. ա. Χριστοφόρος. Christophorus, Christifer. որ և ՔՐԻՍՏՈՍԱԶԳԵՍՏ, ՔՐԻՍՏՈՍԱԿԻՐ, ՔՐԻՍՏՈՍԸՆԿԱԼ. Որ զգեցեալ է զքն շնորհօք մկրտութեն. որ կրէ կմ ունի յինքեան զքն. (յն. խրիստոֆօրօս. յորմէ Քրիստափոր անունդ.) * Անուն իմ Քրիստափոր, այսինքն Քնազգեաց, զի զքն զգեցեալ եմ. Ճ. Բ: * Քրիստոնեայ անուանեցի, այսինքն է քնազգեաց, և եղբայր և որդի նդ կոչեցի. Եփր. ծրղ.: * Քնազգեաց և քնընկալ լինիցիս. Մանդ. ա: * Զկնի քնազգեաց և շնորհազարդեալ վարդապետիդ եկեսցես պօղոսի. Մագ. ղ: * Պետրոս մեծն այն, և գլուխ առաքելոցն, և քնազգեաց անձնն. Սարգ. բ. պ. բ: * Եղեաք քնազգեացք մկրտեալքս 'ի մահ նորա. Լմբ. ատ.:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԶԳԵՍՏ, ի, իւ. Նոյն ընդ վ. * Անուանեաց զնա քրիստափոր, որ թարգմանի քնազգեաց. Հ=Յ. ապր: * Զամենայն ոգի քնազգեստ և հոգեղէն վառեաց. Կորիւն: * Ի մէջ տօնախմբաց քնազգեստից. Ճ. Գ: * Երջանիկ եղբարքն, և ամենայն քնազգեստ գնդիւն. Կոչման:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԶԳԵՍՏԵՄ, եցի. չ. Քնազգեաց առնել. մկրտել. * Որ 'ի միում աւուր ժե բիւրս յորքունական զօրացն քնազգեստեաց. Վրդն. լտ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԶՕՐ. ա. Քնի զօրութբ վառեալ. քնի զօրական եղեալ. քնիւ զօրացեալ. * Քնազօր զինուորաց (կրօնաւորաց) համախմբող 'ի հոգեւոր պատերազմին. Շար:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԹԵՒ. ա. Ունող որպէս թէ զթեւս քնի երկնաթռիչս. * Ո՛վ ոսկեթեւ տեռնչանացն (զաքէոսի), մանաւանդ թէ քնաթեւ. որ՝ զոր՛ունէր անձն՝ յերկինս 'ի վեր հանէր. Ոսկ. ղկ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԺՈՂՈՎ. ա. Քնիւ կամ վասն քնի ժողովեալ. քնադունդ. * Քնաժողով բանակին: Քնաժողով հարանց և հարազատից եղբարց. Ճ. Գ: Տօնակ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԽԱՌՆ. ա. Խառնեալ կամ միացեալ ընդ քնի հոգեպէս. * Միայնակեաց հարքն ... քաղցրաձայն սաղմոսիւք և քնախառն միօք հաճոյ եղեն նմ. Ար. ող:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԽՕՍ. ա. Որ քնիւն խօսի, կամ որով քն խօսի. մակդիր պօղոսի, որ ասացն՝ թէ քն, որ ինեւ խօսի. * Քնախօսն պօղոս: Ըստ քնախօս լեզուին, որ ասէ, բաւականութի մեր յայ է. Վանակ. յոբ: Վրդն. երգ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԾԱՆՕԹ. ա. Քնի ծանօթ եղեալ. ճանաչօղ զքն. քրիստոնեայ. * Զամենեսեան քնածանօթ առնէր: Միանգամայն քնածանօթս ծաղկեցուցեալ. Ագաթ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԾԻՆ. ա. Χριστοτόκος. Quae Christum peperit. Ծնօղ զքն. որ ըստ ինքեան նշանակէ Մայր Քնի, որ և ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱՅՐ. բայց ժամուն նեստոր առէր նշանակութբս մարդածին՝ առ 'ի խափանել զձայն ուղղափառաց Աստածին. * Աստածին ոչ գոլ առելով (նեստորի) զնր կոյսն, այլ քնածին, յաւէտ զի մարդածին: Աստածին է ծնօղն. իսկ քնածին ոչ երբէք ուրեք առելի է: Որպէս 'ի դէմս քնի՝ փոխեցաք զքնածին, և ասացաք նծածին. Պրպմ. յ: Դամասկ: Լմբ. ատ յոյնս:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Χριστιανός, ή, όν. Christianus, a, um. Որ ինչ անկ է քնի. և Քրիստոնէական. և Քրիստոնեայ. * Քրիստոսական հաւատոց. Մանդ: Խ ՃՃ: * Քնական պատարագին բաշխումն. Խոսր: * Քնական ուխտին դաշնաւորութեն. Նար. խոս: * Կնքեալ (գերեզման սրբոյն) քնական կընքովն (այսինքն նշանաւ խաչի). Կորիւն: * Գահակարգեալ ես ընդ աջմէ աթոռոցն քնականաց յանդ երանութիս. Յհ. կթ.: * Քնական հօտին անմահ արօտք. Շար: * Հարկ է հաւանութբ և հաւատովք հեռանել զկնի բոլոր քնականացս. Յհ. իմ. ատ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԿԱՐԳ. ա. Ի քնէ կարգեալ. որ ինչ է ըստ քնական կարգաւորութեան. * Քնակարգ տէրութիդ ձեր. Յհ. կթ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԿԵՑՈՅՑ. ա. Այն՝ զոր քն կեցուցանէ. որ քնիւ կեայ. * Վերացեալք խառնեալք 'ի զօրս քնակեցոյց գնդին. Ագաթ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԿԻՐ. ա. Որ զքն կրէ յինքեան. քնազգեաց. * Այսմ և պօղոս վկայէ քնարն հոգւոյն, քնակիր բերանն, անօթն ընտրութե. Սարգ. ա. պ. ժբ: Ն Վրդն. լա:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԿՈՉ. ա. Ի քնէ կոչեցեալ կամ հրաւիրեալ. * Մինչև յոր քնակոչ հանդստեան իւրոյ վախճանին. Ագաթ: Բաղ. փ. 2: Կորիւն: Ճ. Բ: * Այպս հասանէր գրեգորի քնակոչ կատարումն. Աճառ. փ. 5:

ՔՐԻՍՏՈՍԱԿՐՕՆ, ի, իւ. ա. Որ պինդ ունի և բարւոք պաշտէ զկրօնս քնի. կրօնաւորեալ 'ի քն. քնադաւան. * Հանդերձ քնակրօն և ճգնաւոր մարբն իւրեանց. Յհ. կթ: * Քառասուն վկայքն՝ միահաւատ, քնակրօն՝ միադունդ զօրականք. Սխոխ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՀԱՃՈՅ. ա. Հաճոյ կամ հաճոյական քնի. * Ընծեալ զվարս բարիս քնահաճոյս՝ ոսկի ընդ արծաթ. Նար. ծբ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՀԱՅՐ. ա. որ և ԱՍՏՈՒԱԾԱՀԱՅՐ, այսինքն Նախահաւ Փրկչին. որպէս աբրահամ, դաւիթ, և այլն. * Անդ աբրահամ քնահայր. Եղիշ. Բաղ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՁԻՐ. ա. Ի քնէ ձրի տուեալ, պարգևեալ, շնորհեալ. * Քնաձիր և առաքելական ողորմութեն: Քնաձիր երկնատուր ճառագայթիւք. Ճ. Բ: Շար: * Մաքրութեն և բժշկութեն ախտիցն մեղաց՝ քնաձիր նշան կենսատու խաչիդ. Նար. խռ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՄԱՐՏ, ի, իւ. ա. Χριστομάχος. Christi adversarius. Որ մարտնչի ընդդէմ քնի՝ ուրանալով զածութեն նորա, կմ. * Որ առ ծշմարտութին է պատերազմ, սատուգապէս քրիստոսամարտք անուանին: Յարմաքոյ քնամարտն արիոսի գաղան մարդակերպ երևեալ. Ար. ե. է: * Ո՛վ հրեայ քնամարտ: Ըստ քնամարտից մոլութեն: Ո՞ր քնամարտ լեզուն. Վեցօր. ճ: Կիւրղ. Գնձ: Սարգ. ա. յհ. ա:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՄԵԾԱՐ. ա. Մեծարեալ 'ի քնէ. ածապատիւ, կամ մեծարօղ զքն, և զայլս յանուն քնի. * Այլև զքնամեծար առաքելականացն լուսոյ բազում գովութիւնս փոխանակ մեծարանացն կարգէ. Կորիւն:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՄԵՐՁ. ա. Որ մերձ է առ քն. ածամերձ. ածահաճոյ. * Եւս առաւել ջանադրով լինել քնամերձ արքայից. Գր. տղ. Եղբ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՄՈՒՏ. ա. Որ ինչ հայի առ մուտն կամ առ գալուստն քնի յմ միանգամ և միւսանգամ. * Քնամուտ գալստեանն. Ագաթ: Սխոխ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՅԻՆ. Տ. ՔՐԻՍՏՈՍԱԿԱՆ. * Յաճախորդ երկնային, տուն քնային. Նար. խլ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՆԿԱՐ. ա. Որ զքն նկարէ կմ յանդիման առնէ յինքեան. Նար. խլ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՆՄԱՆ. ա. Χριστοειδής. Christo similis. Նման կամ նմանօղ քնի իւք օրինակաւ. քնատեսակ. * Զոր կրեաց քնանման քահանայապետիւն. Երզն. լա:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՆՇԱՆ. ա. Նշան կամ նշանակ քնի ցուցեալ. երևեցուցիչ յինքեան զնշանն քնի զխաչն. * Ցիւրաքանչիւր որմեզ գնէր, և կնքէր քնանշան կնքովն. Ագաթ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՆՈՒԷՐ. ա. Նուիրեալ կմ նուիրական քնի. ընծայեալ և սրբեալ նմ. սրբազան. * Դարձուցանել զնոսա 'ի քնանուէր օրինացն յանօրէն օրէնս իւրեանց: Քնանուէր մերն նծային գաւանութի: Որ քնանուէր կոչմամբն ծագեցար որպէս զարեգակն. Յհ. կթ: Մագ. ա: Շար:

Եւ Այն ինչ՝ որով նուիրի կմ պատարագի քն. * Քնանուէր նբ պատարագիս. Անան. եկեղ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՇԱՀ, ի, իւ. ա. Χριστέμπορος. q. d. Christi institor, qui Christum et ejus doctrinam quaestui habet. Որ շահավաճառ համարի զքն, կամ 'ի մարմնաւոր շահ իւր վարէ զքնի խորհուրդս. * Մի լիցուք քնավաճառք և քնաշահք. Աճառ. Պետ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՇԱՐԺ, ի, իւ. ա. Ի քնէ կամ քնիւ շարժեալ. * Պօղոսի՝ ածաբան և քնաշարժ լեզուին: Քնար լիցի մեր հոգին, և քնաշարժ կնոջնոց՝ միտքն. Վրդն. երգ. Ն Տօնակ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՊԱՀԵՍՏ. ա. Պահպանեալ 'ի քնէ. կամ Տեղի պահեստի նուիրական քնի. * Հրաշակերտ նշանաց՝ որ 'ի նշխարաց հօղոյ քնապահեստ գանձարանի (կմ գանձարանէ). Նար. խլ:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՊԱՇՏ, ի, իւ. ա. Որ զքն ած պաշտէ, քրիստոնեայ. * Մինչև 'ի մեծն կոստանդիանոս՝ յառաջին քնապաշտ արքայից. Լմբ. ատ: * Հալածեաց շարաչար ըզքնապաշտսն. Մաղաք:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՊԱՏՈՒՄ. ա. Ի քնէ պատուեալ. և Պատուօղ զքնէ. * Ճառ 'ի մէջ առնուլ զքնապատուամ ուսուցն խոստացեալ՝ նր հոգւոյն սբյ. Ագաթ: * Քնապատում վարդապետութբ: Եւ ոչ քնապատում առաքելոնին վարդապետութբ կամին համեմատել. Ճ. Ա: Սարգ. ա. պ. է:

ՔՐԻՍՏՈՍԱՊՍԱԿ. ա. } Ի քնէ կամ
ՔՐԻՍՏՈՍԱՊՍԱԿԵԱԼ. } քնիւ պսակեալ. թագ ընկալեալ. * Քնապսակ ածամէր արքայից հռովմայ էմմանուէլի, Ը. Ն Գր. տղ. Եղբ: * Ո՛վ քնապսակեալ արքայ հռովմայեցւոց: Քնապսակեալ բարի և յաղթօղ ինքնակալի. Լմբ. ատր: Ն Մագ: Յհ. կթ: * Ի գուր.

գենայ ածասէր քնապաշտեալ արքայէ. Նար. Երգ։

Այլեայլ գեղեցիկ խորհրդով ասի և զոյն խաչէն և զեկեղեցւոյ. ՙԱծազարդ քնապաշտեալ փայտ դու։ Երկրպագեալ ածազարդ քնապաշտեալ փայտի խաչին. Անյ. Բարձր։ Արծր. Ժ. 11։ ՙԱծազարդ և քնապաշտեալ վէմ դու. Անան. Եկեղ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՌԱՔ. ա. Ի քնէ առաքեալ. ածառաք։ Նար. խչ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՍԷՐ, սիրի, րաց. ա. Φυλόχριστος. Amans et studiosus Christi. Սիրող քնի. ածասէր. բարեպաշտ քրիստոնեայ. ՙԻ մէջ քնասիրաց զքնէ խոստացայ ճառել. զի և ես ըստ իմում չափու քնասէր եմ։ Նա քնասիրի։ Որ քնասիրացն յայտնելոց է։ Քնասէր զօրաց և զօրավարաց։ Կեղծաւորին լինել քնասէրք։ Զմիմեանս ատեն, և քնասէրք այնու զանձինս վարկանին. Սեբեր. ա։ Կորիւն։ Սարգ։ Շար։ Կոչ. Ի։ Լմբ. ող։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՍԻՐԱՊԷՍ. ն. Որպէս քնասէր. քնասիրութբ. ածասիրութբ. ՙՔնասիրապէս և արդարութբ կալեալ է քո զերասանս թագաւորութեանդ. Ճ. Գ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սիրելն զքն. քնասէրն գոլ. ածասիրութի. ՙՑուցանէ վարվառու քնասիրութեն նորայ է (զնա քն) 'ի գերեզմանական անշիջութեն։ Տանուցին 'ի ձեռն գրոյ թագաւորին զքնասիրութիւն իւրեանց։ Ոչ բաժանեալ 'ի քնասիրութենէ և յարծաթսիրութե։ Միայն զքնասիրութին ունելով պատճառս. Մագթ։ ՃՃ։ Վանակ. հարց։ Վրդն. դավ։ ՙՀրէութե լուծումն առնէր, և քնասիրութեն նորոգումն. Ուխտան։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՍՊԱՆ, ի, աց. ա. Χριστοκτόνος. Christi interfector. Սպանող քնի. ածասպան. խաչահանու. ՙՀրէայքն քնասպանք եղեն։ Սոսկափանսն ընդդէմ քնասպանիցն անպարտելի գիմամարտ։ Սակս անարժան հաղորդութեան քնասպան լինիմք. Ոսկ. յհ. Բ. 2։ Ճ. Ա։ Վրդ. հց. Ձ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Սպանանելն զքն. ածասպանութի. ՙՀրէայքն զսպանութի 'ի հերուլդէ ունեալք 'ի քնասպանութե յանդգնեցան. Բարսղ. յհ. Ձ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՎԱՃԱՌ, ի, աց. ա. Χριστοκάπηλος. Qui Christum cauponatur. Վաճառող զքն ըստ օրինակի կրպակաւորաց, որպէս յուդայ, սիմոնականք, ևն. ՙՄի լիցուք քնավաճառք, և քնաշահք. Ածաբ. Ղկ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՏԵԱՑ, եցի, ցաց կմ ցից. ա. Μισόχριστος. Qui Christum odit. Ատեցող քնի. ածատեաց. գործօղն և գործեալն առ ատելութե քնի. ՙՑոյց չարախօսին և քնատեցին։ Կեղծաւորին լինել քնասէրք, և քնատեացք են ամենեին։ Բազումք 'ի քնատեցացն։ Նոյնպէս և քնատեաց առնէ. Ճ. Ա։ Կոչ. Է։ Ածաբ. զենեալ։ Մանդ. Ծէ։ ՙՔնատեաց խակութեն հրէից։ Ի քնատեաց ազանդոյն. Նխ. Եօ։ Ճ. Բ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՏԵՍԱԿ. Տ. ՔՐԻՍՏՈՍԱՆՄԱՆ. Χριστοειδής. Christiformis. ՙԱնապականք և անմահք լինիցիմք, և քնատեսակ։ Ի յարութեն սքքն անապականութբ քնատեսակ կարգին հանդիպելին. որպէս ասէրն 'ի լերինն այլակերպեցաւ. Դիոն. ածայ։ Մատն. 'Ի դիոն։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՏԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Գոլն ատեցող քնի. ատելութի ընդդէմ քնի. ածատեցութի. ՙԶարեաց 'ի չարիս վերացեալ եղեն, 'ի պատկերամարտութե 'ի խաչամարտութի և 'ի քնատեցութի։ Գերազանցեաց ածամարտութբ և քնատեցութեամբ. Ցհ. Իմ. դաւ. Ճ. Բ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՏՈՒՆԿ. ա. Ի քրիստոսէ տնկեալ. ածատունկ. ՙՄի ապականեսցէ կնճռն զքո որթն քրիստոսատունկ. Ճ. Ա։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՏՈՒՐ. ա. Ի քրիստոսէ տուեալ. քրիստոսաձիր. քրիստոսաւանդ. ՙՔրիստոսատուր փրկութե հասելոյ։ Քրիստոսատուր փառացն առաջնորդութե։ Քրիստոսատուր ձեռնադրութե։ Քրիստոսատուր աւետեաց աւետարանին։ Քրիստոսատուր խրատն. Ագաթ։ Փարպ։ ՃՃ։ Խոր։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՒԱՆԴ. ա. Աւանդեալ 'ի քրիստոսէ. ՙԶարանց ածասիրաց ըստ քրիստոսաւանդ հրահանգելոյ ճշմարտութեն. Ագաթ։ ՙԸստ ամենայն մասանց պատուելիք. իսկ ըստ քրիստոսաւանդ դաւանութեան աննմանք. Նար. խչ։ ՙԻ մերոյ քրիստոսաւանդ դաւանութենէս։ Քրիստոսաւանդ կարգօք. Մագ. Ա։ Ցհ. կթ։

Իսկ յասելն Ցհ. կթ. ՙԼուծանել կամ դժրել զօրքայդ քրիստոսաւանդ. իմն պարգեւեալ մեզ 'ի քրիստոսէ, կմ պահօղ զքրիստոսական աւանդս։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՓԱՅԼ. ա. Քրիստոսիւ փայլեալ. պայծառացեալ 'ի քրիստոս. ՙԶքրիստոսափայլ սեռս ազգացն՝ որ 'ի բէթղեհէմ. Գր. ստան. 'Ի ծնն։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՓՈԽԱՆ. ա. գ. Փոխանորդ քրիստոսի. ՙԳրիգոր արթնական՝ քրիստոսափոխան. Գնձ։

ՔՐԻՍՏՈՍԵԱՆ, եանք, եանց. ա. գ. Քրիստոնեայ. քրիստոսական. քրիստոսին. ՙՈրք քրիստոսեանքն են (յն. քրիստոսիքն), կամ ոյք քրիստոսի են. Գաղ. Ե. 24։ ՙԵկայք ժողովուրդք քրիստոսեան։ Զաէրն ազատ, և զստրուկն ծառայածին՝ քրիստոսեան արարեալ. Շար։ Նար. ղգ։ ՙԲաժակք քրիստոսեանք (որ հաղորդութեանք)։ Սքի եպիսկոպոսն սահակ արտախուրեցաւ քրիստոսեան պսակաւն (մարտիրոսութե). Ագաթ։ Ցհ. կթ։ ՙԶքրիստոսեան լուծ առանց ամենայն յապաղութե ձգէր մինչև 'ի վախճան. Բուզ. Դ. 5։ ՙՍքի պատարագն քրիստոսեան՝ վայելէ դու երրորդութենդ ընծայ. Խոր. պարգ։

ՔՐԻՍՏՈՍԵՐԷՆ. էնք. ա. ն. Քրիստոսաբար, և քրիստոնէաբար. որ ոք կմ որ ինչ է ըստ քրիստոսական կրօնից. ՙՈչ ուղիղ գնան 'ի ճշմարտութի աւետարանին, զի հեթանոսերէնք էին (միանգամայն) և հրէերէնք, և քրիստոսերէնք էին և օրէնսերէնք. Եփր. գաղ։

ՔՐԻՍՏՈՍԸՆԿԱԼ. ա. Որոյ ընկալեալ է յինքն զքրիստոս. քրիստոսակիր. ածընկալ. ՙԶի հոգելից և քրիստոսազգեաց և քրիստոսընկալ լինիցիս։ Սա առնէ քրիստոնեայս և քրիստոսընկալս։ Զքրիստոսընկալ դու խաչն. Մանդ. ԻԲ։ Լմբ. օրհն։ Ցհ. կթ։

ՔՐԻՍՏՈՍԻՄԱՍՏ. ա. Ածիմաստ. ունող յինքեան զմիտս քրիստոսի՝ ըստ պօղոսի. ՙՔրիստոսիմաստ եկեղեցականաց (կամ եկեղականաց) նմանեալք. Նար. յոհկ։

ՔՐԻՍՏՈՍԻՆ, քրիստոսիք. գ. Քրիստոնեայ. եայք. Քրիստոսեան. եանք. ՙՔրիստոսն զինեալ զքրիստոսինս։ Տեսէք զմեծութի մերոյ պատուոյս, քանզի քրիստոսիք անուանիմք։ Որ (պօղոս) զքրիստոսինն վասն քրիստոսի սիրէր, և վն նոցին չարչարիւր. Ածաբ։ Ի խոր. առ արծր։ Ոսկ. յհ. Ծ. 18։ Խոր։

ՔՐԻՍՏՈՍՈՒՆԱԿ, ի, աց. ա. Χριστόληπτος. Christi sponsa. Ունող զքն յինքեան, և ըմբռնեալ 'ի քնէ. հարսնացեալ քնի. ՙՈղջոյն տամ քնաւնակ կուսանաց. Ածաբ. Է։

ՔՐԻՍՏՈՍՈՒՐԱՑ. ա. Ուրացող քնի. (յուլիանոս, և նմանիք նորա)։ Գնձ։

ՔՐԻՍՏՈՍՕՐԷՆ. ն. Ըստ օրինակին քնի. քնաբար. քնէրէն. քնափոխան. ՙՈր նատի 'ի տեղւոջ վայրից հռոմայեցւոց՝ արժանի այ. առաջնորդ սիրոյ՝ քնօրէն՝ հայրանուն. Ճ. Գ։

ՔՐԻՍՏՈՎՆԵԱՑ. Տ. ՔՐԻՍՏՈՆՆԵԱՑ։

ՔՐՁԱԶԳԱԾ. ա. ն. Զգածեալ այսինքն զգեցեալ՝ արկեալ զիւրև՝ ածեալ զմիջով զքուրձ. որպէս և ՔՐՁԱԶԳԱԾ ԼԻՆԵԼ՝ է Քուրձ զգենուլ. Περιβάλλω կամ περιζωννύω σάκκους. Operior կամ induor saccis. accingor ciliciis. Խարար՝ չուալ՝ թաղչ հագնիլ. գրի և ՔՐՁԱՍԳԱԾ, ՔՐՁԱՍԳԱՑ. ՙԱռաքեալս զծերս 'ի քահանայից անտի քրձազգածս։ Կանայք քրձազգածք ընդ հրապարակս աշխարհին։ Քրձազգած եղերուք, կոծեցարուք. Քրձազգածք եղերուք, և մոլեցարուք. ևն։ ՙՔրձազգած, պահօղ, բոկագնաց։ Ընդ պայծառ պատմուճանին քրձազգած եղեալ։ Քրձազգած և մոխրատարած խշտեաւ. Լաստ. ԻԲ։ Նար. ԻԸ։ Ոսկ. ն. Փ. 14։ ՙԻ հրապարակս քրձազգած կոծին. Գէ. Եօ։

ՔՐՁԱԶԳԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Քրձազգած լինել. քուրձս զգենուլն. ՙՈ՛վ ապաշխարութի. որ փոխանակ քրձազգածութեանն զքն զգեցուցանես. Բրս. ապաշխ։

ՔՐՁԱԶԳԵԱՑ. } Տ. ՔՐՁԱԶԳԱԾ. ՙԱգանէր (սակս ուղտու) քրձազգեաց լինելով. Եղիշ. ծն։
ՔՐՁԱԶԳԵՍՏ. }
ՙԿանայք քրձազգեացք և խոշորազգեացք, կարօտեալք աւուրն պարենի. Ցհ. կթ։ ՙՔրձազգեստ լինէր թագաւորն. Ոսկ. Եօ։ ՙՔրձազգեստ (կմ քրձազգաց) լինին, մոխրաթաւալին. Գնձ։

ՔՐՁԱԶԳԵՑԵԱԼ. Զգեցեալ զքուրձ. և քրձազգած. ՙԻսկ լուսաւորք զնոյն մերկացուցին, քրձազգեցեալ՝ սուգերացուցին. Գնձ։ ՙՎասն իմ խոնարհեալք, և քրձազգեցեալք. Վրդ. հց. ծի. (ալ. քրձազգեաց լեալք։)

ՔՐՁԵԱՑ, ձէի, ից. ա. գ. } Σάκκος,
ՔՐՁԵՂԷՆ, ղինի, նաց. } σάκκιον.
Saccus, sacculus, cilicium. Ի քրձոյ կազմեալ. մազեղէն. քուրձ կամ խարազն. Խարարէ, թըլէ, թաղչէն. ՙՔրձեայս զգենուն, 'ի փոքր ինչ խցկան գազարեցուցաննեն զանձինս։ Ունէր զգեցեալ փիլոն քրձէից. Ոսկ. եփես. ծգ։ Վրդ. հց. Է։ ՙՈչ կարես բառնալ զայդպիսի քրձեղէն հանդերձ։ Բնակեալ էին 'ի վրանս քրձեղէնս. Վրդ. հց. ծդ։ Եփր. թագ։

ՔՐՄԱԺՈՂՈՎ. ա. Ժողովեալ կմ բաղկացեալ 'ի քրմաց. ՙՏեսեալ քրմաժողով դիւցակատար պաշտօնէիցն. Ճ. Ա։

ՔՐՄԱԿԻՆ, կնոջ. գ. Ἱέρη, ἱέρεια. Antistita, vates, vel sacerdos idolorum femina. Կին քրմի. քրմուհի. չքահանայուհի. ՙԱսաց քրմակինն, 'ի բարի ժամու մտեր. Պտմ. աղէք։

ՔՐՄԱՆԱՄ. ացայ. չ. Ἱερατεύω, ομαι. Քուրմ լինել. քրմութե առնել. ՙՅետ թագաւորացն կացին քուրմքն կաանեալ՝ զի որ քրմացան ամս լզ։ Որոց առաջին քրմացաւ արքեղայոս։ Ցարգոս քրմացաւ դուստր գանայեայ (հիւպերմնեստրա անուն). Եւս. քր. ա. Է։

ՔՐՄԱՆՈՅՇ. նուշայ. գ. Ἱέρη, ἱέρεια. Դուստր կամ կին քրմի. քրմուհի. քրմակին. ՙԱյսպէս քրմանուշայ ասացեալ։ Ասաց քրմանոյշն. Պտմ. աղէք։

ՔՐՄԱՊԵՏ, ի, աց. գ. Ἀρχιερεύς. Pontifex (paganus). Պետ և գլուխ քրմաց. չքահանայապետ. ՙԱւգոստոս հռոմայեցւոց մեծ քրմապետ. Եւս. քր. Բ։ ՙՀրամայեալ քըրմապետին. Ճ. Ա։ ՙԶոր առեալ քրմապետացն, որ էին յազգէ վահունեաց։ Մեհեանս շինեալ՝ զեղբայր իւր երուազ քրմապետ կացուցանէ։ Քրմապետ կարգէր զնդոյ զորդին իւրոյ շէրայ. Խոր. Բ. 11. 37։ Ցհ. կթ։

ՔՐՄՈՐԴԻ, դւոյ, ւոց. գ. Որդի քրմի. զամանի փղայ. ՙԱռ մատաղ մանկունս քըրմ-

որդիս. Նար. ԿԷ:

ՔՐՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Իշխանութիւն և պաշտօն քրմաց. իսկ Մեծ քրմութիւն է քրմապետութիւն. 'Ի ձեռն տալով նոցա զքրմութիւնս: Ընկենուլ զնոսա 'ի քրմութենէն. Խոր. Բ. 7. 13: 'Ոչ ընդ վայր խառնեցին հեթանոսք ըզպտղնկորդին մատուցանել 'ի քրմութիւն. Եղիշ. Դ: 'Մարդիկ պաշտօնեայք քրմութեան. Ագաթ: 'Ցուցիոս (ասկանեան) 'ի մեծ քրմութիւն հաստատեցաւ. Եւս. քր. Ա:

ՔՐՄՈՒՀԻ, հւոյ կամ հեայ, եաց. գ. Ἱερίς. Sacerdos femina apud paganos. Կին քրմի. և կին քուրմ. քրմակին. քրմանոյշ. 'Քրմուհեայ անգրէն տանուլ զմարգարէութիւնն հրամայեաց: Կացուցք եղանել աթենայ. և զնորին քրմուհի երակլէս բանադատեր: Ընծանէ և քրմուհեացն Ը սուտ աստղէանցն. Պղտ. տղէտ: Պէտ: Նխ. եղէկ:

ՔՐՄՈՒՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἱερατεία. Sacerdotium feminarum. Իշխանութիւն և պաշտօն քրմուհւոյ. 'Ի բաց փոխեաց զնա 'ի քրմուհութենէ. Պղտ. տղէտ:

ՔՐՈԲԷ: ՔՐՈԲԷԱԿԱՆ, ՔՐՈԲԻՄ. Տ. ՔԵՐՈՎԲԷ. և ն:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ. ի, աց. ա. գ. Բառ յն. Χρονικός, κή, κόν, κά. Chronicus, ca, cum, ca. (գրի և ՔՐԱՒՆԻԿՈՆ, որպէս քրօնիկոն.) Ժամանակական, և Գիրք ժամանակագրութեան. տարեգրութիւն. 'Ի քրոնիկոն ժամանակական կանոնսն փոխեցայց. Եւս. քր. Ա: 'Քրոնիկոն գրոցն եւսեբեայ. Սամ. Երէց: 'Ասէ եւսեբի 'ի քրոնիկոնին. Նխ. յաւդք: 'Զորս յետոյ տեղեկացաք 'ի փիլոնէ և 'ի քրոնիկոնէն. Ոսկ. գծ: 'Ըստ քրոնիկոնի բազմավէպ պատմութեան. Շիր. քրոն: 'Ըստ քրոնիկոնին՝ գաւազանօք զըաւեւցուք 'ի ներկայս. Սամ. Երէց: 'Ցուցեցի 'ի քրոնիկոնն, և ոչ գտի: Ոչ միայն 'ի քրոնիկոնացն, այլև յմծայնոյն գրոց. Նչ. եղէկ:

ՔՐՈՆՈԳՐԱՓԵՒՍ. կամ ՔՐՈՆԳՐՈՓԻՒՍ. Բառ յն. Χρονογράφος, φεύς. Temporum sive annalium scriptor. Ժամանակագիր. 'Աղեքսանդրոս գործբինն ընկեր էր սիմոնի. ոմ կեսարացին (եւսեբիոս) քրոնգրոփիւս անդ յուցանէ. Եփր. Բ. փիմ:

ՔՐՈՎԲԷ. Տ. ՔԵՐՈՎԲԷ:

ՔՐՈՎԲԷԱԲՆԱԿ. ա. Որ ունի բնակութիւն քերովբէից. 'Հրաշակառոյց խորանայն քրովբէաբնակն (կամ սրովբէաբնակ) յարկաց. Նար. ԽԼ:

ՔՐՈՎԲԷԱԳՈՒՄԱՐ. ա. Ի քրովբէից գումարեալ՝ բաղկացեալ. 'Քրովբէագումար զօրքն հանդիսից. Գնձ:

ՔՐՈՎԲԷԱԹՈՌ. գ. Աթոռ քերովբէական. 'Աւետիս քեզ տիրամայր, սրովբէանման, քրովբէաթոռ. Գնձ:

ՔՐՈՎԲԷԱԿԱՆ. Տ. ՔԵՐՈՎԲԷԱԿԱՆ

ՔՐՈՎԲԷԱՆԻՒԹ. ա. Որ ինչ է 'ի ձև քրովբէի նիւթապէս յօրինելոյ կամ երևելոյ. 'Ցոյցնաչեայ քրովբէանիւթ ձևացեալ կառացն. Նար. ԽԼ:

ՔՐՈՎԲԷԱՆԿԱՐ. ա. Նկարեալ և քանդակեալ 'ի նմանութիւն քրովբէից. 'Ի սպաս երևելի քրովբէանկար և սրբագումար ամենայարմար նուիրեալ օճառ. Նար. ԽԼ:

ՔՐՈՎԲԷԱՊԷՍ. Տ. ՔԵՐՈՎԲԷՕՐԷՆ. 'Ընդ սարկաւագացն քրովբէապէս ձևանամք: Վերածեալ քրովբէապէս տուաք 'ի ձեռս քահանայիցն. Լմբ. պտրգ:

ՔՐՈՎԲԷԱՏՈՂՋՈՐ. ա. Որպէս հուր ծախիչ տոչորող և շհրեղէն քրովբէս, կամ ըղքերթն վարսաւոր անկեալ յերկնից. 'Որ պմեղս աիեզերաց ծախեաց հրախառն և քրովբէատոչոր նա արեամբն. Նար. յոհէ:

ՔՐՈՎԲԻՄ. Տ. ՔԵՐՈՎԲԻՄ:

ՔՐՏԱԶԱՆԳ. ա. Քրտամբք զանգեալ. տես և ՔՐՏՆԱԶԱՆԳ. որ ուղիղ ևս է. 'Քրտազանգ երեսօք ուտել հաց. Տօնակ:

ՔՐՏԱՆԵԼ. Տ. ՔՐՏՆԻԼ. 'Որպէս քրտանել քրտանցն 'ի հասմունս. Զքր. կր:

ՔՐՏԻԿԱՐ. գ. ա. Բառ անյայտ. որպէս Պաշտօն և պատիւ երկաթրութ կմ ընտրողութեան. և Պաշտօնեայ երկասէր՝ հաւատարիմ, երախտաւոր: Ըստ Ա, ասի. 'Զկրակ սպանանէք, և զՋուրս պղծէք. զերկիր ապականէք, և քրտիկար չառնելով այժ տայք խառամանւոյն. Եղիշ. Բ: Եւ ԽԲ, 'Եւ սպանանել զհօրեղբայր իւր զվաղինակ, և յինքն տարաւ զտէրութիւնն իբրև զքրտիկար յարքունիս. Եղիշ. Դ: (Կայ և այս. ՔԷՐՓԻԷՐ. որպէս շողոմարար, սուտակապատ: Իսկ 'ի Հին բռ. կայ Քրտոն, որպէս պաշտօնեայ: Քուհմարիմ, մեծեան: Եւ նախկին բանն եղիչեի մեկնի անդ ըստ կամի այսպէս. 'Քրտիկար... լուայցուք 'ի փոր չառնելով մուտ տայք դիւաց և հոտոյ գարշութեան։։)

ՔՐՏՆԱԲԵՐ. ա. Բերող զքիրտն. պատճառ քրտանց. Բեր հէՄիրէն. 'Քև լուծեալ բարձաւ քրտնաբեր անիծադրութիւն ադամայ. Թէոդոր. Խլ:

ՔՐՏՆԱԴԻՒՆ. ա. Ցոյժ քրտնեալ. լի քրտամբք. 'Աշխատեալ, և քրտնադին եղեալ՝ որպէս մշակ 'ի տապ խորշակի. Ոսկ. համբէր:

ՔՐՏՆԱԶԱՆԳ. ա. և } Քրտամբք կամ
ՔՐՏՆԱԶԱՆԳՈՒԱԾ. } 'ի քրտունս զանգեալ. որ ինչ լինի քրտնելով. ԽՐՓԻԽՈՂ ՇԱՂԾ. ԲԷՐ ԽԷ ԽՈՂՈՐՈՒՄՆՈՒՂ. 'Վասն նորա փուշք, վասն նորա քրտնազանգ հաց: Քրտնելովն արիւն՝ զքրտնազանգ հացն 'ի կենաց մանանայն դարձուցանէր: Զարամածնութիւն որդւոցն, և զքրտնազանգ հացն. Մաշ: Սարգ. Ա. պ. Դ: Տօնակ: 'Տաժանել 'ի հնարս քրտնազանգուած պարէնի. Տօնակ:

ՔՐՏՆԱԹՈՐ. ա. Եղեալն թորմամբ քրտանց. ԽՐՓԻԽ ԲՈԽԷԼՈՂ ԽՂԱԾ ԲՈՒԸ. 'Քրտնաթոր և աշխատակիր վաստակօք. Նար. տաղ:

ՔՐՏՆԱԼԻ. ա. } Լի կմ լցեալ քրտամբք.
ՔՐՏՆԱԼԻՐ. } դժուարութբ և աշխատութբ.
ՔՐՏՆԱԼԻՑ. } 'Վասն զի առաքինութիւնք քրտնալի (կամ քրտնալիր) է, և մեծ աշխատութբ առցեալ: Հնգետասանամեայ քրտնալից աշխատութբն: Ապալիսի ջան վաստակոց քրտնալից աշխատութբ անձամբ անձին մատուցանել. Նար. Երգ: Լաստ. Ծ: Ագաթ:

ՔՐՏՆԱԽՈՆՋ. ա. Խոնջեալ կամ խոնջելի քրտամբք չափ. 'Զքրտնախոնջ աշխատութիւն. Ճ. Ա:

ՔՐՏՆԱԾԻՆ. ա. Ի քրտանց ծնեալ կմ պատճառեալ. 'Քաղելով 'ի ձորձոյ իւրոց զքրտնածին բծիծսն. Կոնն: 'Բիծք, անիծք, և երամակք ոմանք քրտնածինք զազրաթորմիք. Նար. ԿԸ:

ՔՐՏՆԱԿՆԴՐՈՒԿ. ա. Մատուցեալն ոյ իբրև կնդրուկ 'ի ձեռն քրտանց և ճգանց և աղօթից. 'Որոց վաստականութեր քրտնակնդրուկ ազերսիցն յարգմամբ ընկալ զնա. Նար. ՅԲ:

ՔՐՏՆԱՀԱՐ. ա. Հարեալ 'ի քրտունս. քրտնեալ. և Քրտնեցուցիչ. քրտնալիր. 'Ցեա այսպիսի խոշտանգանաց և քրտնահար աշխատութեց հասանէին սրով զգլուխ նորա: Չոգայ 'ի բարեհամ այգիերին, յորմէ զոփացեալ սրքն լինէին 'ի տապոյ քրտնահար երկոցն. ՑՀ. ԿԲ:

ՔՐՏՆԱԼ. Տ. ՔՐՏՆԻԼ. 'Քրտնալով. սակայն և ճնշելով, հատանէր. Փիլ. յոհ:

ՔՐՏՆԱՋԱՆ. ա. Քրտամբք չափ ջանացող. ջանացեալ. և ջանալի. 'Քրտնաջան մշակին անդաստան. Եզնկ. լուա: 'Քրտնաջան աշխատութբ սատանել, կամ կոփել, կամ ուտել. Սրգ. յի. Բ. և Բ. պ. Ա: Մաղաք. աբեղ:

ՔՐՏՆԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Տալ քրտնել. քրտնեցուցանել (իրօք կամ նմանութբ). ԽՐՓԻՉՆԷԼ. ԲԷՐԼԷԲԶԷ. 'Անձրևն շահեկան... խարակիչ փայլատականք, և որ զՋերմագոյն արկեալ առ 'ի բոյսն քրտնացուցանէ. Ագաթ:

ՔՐՏՆԵՄ. եցի. և. } որ և ՔՐՏԱՆԵԼ, ՔՐՏՉ
ՔՐՏՆԻՄ. եցայ. յ. } ՆԱԼ, ՔՐՏՆՈՒԼ. Ἱδίω, ἱδρόω. Sudo. Ի քիրտն հարկանիլ կամ մտանել. 'ի քրտան լինել. 'ի քրտունս համակիլ. տարժանիլ. աշխատիլ. խոնջիլ. ՏԷՐՓՆԻԼ. ԲԷՐԼԷՄԷ, ԽՈՒՅԻՓԷՆ. 'Որ քրտնեացն յերկեղէ, նոյն ընկրկեաց և զյարուցեալսն 'ի վերայ: Քրտնեաց, այլ զքիրտն երևաց նախահօրն ցամաքեցոյց. Ը. Բղբ: 'Ի տապ տօթոյ սաստ քրտնեցիք, յանմահական դրախտին հանգչիք. Ը. Եգէս: 'Վաստակքն, յոր քրտնեաց և աշխատեցաւ, 'ի նմանէ յափշտակի մահուամբն: Այլ ոք է՝ որ զքեզ 'ի դոցա որդւայթիցն՝ քրտնեաց և զերծոյց: Եւ 'ի ճանապարհս վաստակեալ քրտնեցի. Լմբ. ծղ. օղ. հմբ: 'Եւ ոչ 'ի ժամանակի սերմանելոյն եատ քրտնել. Ոսկ. յհ. Ա. 34: 'Թէ ոչ քրտնեսցի մշակն, ոչ ըմբռնէ արգասիս շահեկանս. Ագաթ: 'Զինչ զքիրտն, որ վասն անտանիի քրտնեցան. Փարպ: 'Եթէ փոխադրութիւն երկանցն խնդրեմ, յոր ոչ քրտնեցայ. Նար. ԿԴ: 'Քրտնեցաւ, զի ըզքիրտն երեսացն ադամայ ջնջեսցէ. Ը. Բղբ: 'Զի քրտնեցաւ ինքն 'ի վաստակ աշխատութեան իւրոյ. Եփր. ծն:

ՔՐՏՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Քրտնելն. քիրտն. ԽՐՓԻՆԻ ԲՈԽԷԼ, ԽՐՓԻՆԻ. 'Պատերազմ ժամանակ է, և կռուոյ, և քրտնութե. Ոսկ. եփես. ԺԷ:

ՔՐՏՆՈՒՄ. սեայ. Տ. ՔՐՏՆԻԼ. 'Մարմնոյ ոչ միայն աչք արտասուեն, այլ բոլոր անդամքն քրտնուն. Մագբ:

ՔՐՏՈՆ. Ըստ Հին բռ. Պաշտօնեայ. (որպէս խոստ. կործօնէ. այն է ծնրդ, մանչ:) Տես և ՔՐՏԻԿԱՐ:

ՔՐՔԱՆՔ, նաց. գ. } Γέλως. Risus.
ՔՐՔԻՋ, քրքջի. } καγχασμός. Cachinnatio, risus effusus. և բայիւ. ἀναχαγχάζω, in cachinnos erumpo. (լծ. և կարկաչ. և կրկջածայն.) Ծաղր բարձրաձայն կմ լսելի. ԽԷՐ ԽԷՐ. կմ ԽԱՀ ԽԱՀ ԾԻԾՈՂ. 'Զարմացեալ 'ի վերայ սորին անօրէն իշխանն յաղագս թշնամանացն, որպէս թէ 'ի թագաւոր կողմն դարձուցին սրքն զքրքջանս. Փարպ: 'Ոչ գոյր 'ի միջի նոցա ծաղրս և քրքիջս (այլ. քրքինջս). Վրք ոսկ: 'Ծաղր և քրքիջ ամենեցուն կայցէ: Ընդ խաղ կմ բարի ինչ (այսինքն զուարճախօս) բանս՝ վաղվաղակի ամենեքին զքրքիջ բառնան: Մխիթարիցեմք ժպտելով, և ոչ զքրքիջ բառնայցեմք, և հանապազ 'ի ծաղր հատանիցիմք: Ծաղր առնիցէ. քրքիջ բառնայցէ. Ոսկ. մթ. և Եբր:

ՔՐՔԻՐ. ա. Քրքրեալ, քայքայեալ. թոյլ, փափուկ. ԽՐԽՐՈՒԾ. 'Այլ է խոշորաբեկ հողոյ՝ քարուտն, և այլ քրքիրն և արգաւանդն 'ի բերս բուսոց. Վրդն. ծն:

ՔՐՔՄԱՏԵՍԻԿ. ա. Κροκοειδής, κροκοειδής. Croco similis, coloris crocei. Քրքմանման. քրքմագոյն. իբրև զքրքում. 'Արտասուէր սրբ քրքմատեսիկն արեամբ. Ար. Է: (այլ յն. κρουνηδόν, աղբերահոս:)

ՔՐՔՄԱՑԱՆ. ա. ճ. Ցանեալ քրքմով. ցանելով զքրքում. 'Քրքմացան պատարագեցի զանկողինս իմ. Առակ. Է. 17:

ՔՐՔՄԱՒԷՏ. ա. Ցաւէտ աւաւելեալ քրքմով. բերող զքրքում առատ. 'Ճենաց աշխարհն՝ գեղեցիկ բուսանք զարդարեալ քրքմաւէտ. Խոր. Բ. 78:

ՔՐՔՈՒԻՄ. եցայ. յ. Καλλωπίζομαι. Հաճիլ ընդ պճնութիւն անձին կամ այլոց. գեղապանծ լինել. *Թուի ինձ, եթէ ոչ այնչափ կինն ընդ իւր ոսկի զարդն քրքուիցի, որպէս այրն ընդ նորա. Ոսկ. Եփես. ծԳ:

ՔՐՔՈՒՄ. քրքմոյ կամ քրքմի. գ. (որ և յն. քրօքօն. լտ. քրօքում. եբր. քարքօմ, ձօա.) Κρόκος, κρόκον. Crocus, crocum. Ծաղիկ մանուշակագոյն՝ հոտաւէտ յոյժ, ունելով 'ի միջի երիս դեղին ծիղս. զորս կորզեալ չորացուցանեն 'ի պէտս համեմից. ներկոց, և դեղոց. զաֆրան, զաֆէրան. *Նարդոս, և քրքում. Երգ. Դ. 14: *Նարդոսիւ և քրքմով. Վրդն. յանիմաստ.: *Ճենաստան ունի և քրքում անբաւ: Խառնեալ հալուէիւ, յարմարութիւ հոտոյ քրքմոյ: Ասեն զքրքմէն, թէ միջասահման է, ոչ կարի հով, և ոչ կարի ջերմ. Խոր. Ձ: Նար. ղԳ. Ի Երգ:

ՔՐՔՋԱԼ. Տ. ՔՐՔՋԵԼ. *Ո՛ւր անդ քրքջալ (ապ. քրքնջալ). Վրք հց. Ժ:

ՔՐՔՋԵՄ. եցի. չ. Ἀναχαγχάω. Cachinnor, effuse rideo. Քրքիջ բառնալ. համարձակ ծիծաղել. քըր քըր՝ քահ քահ խնդալ. *Ջէ աստ թատր ծաղու, և ոչ վասն այնորիկ ժողովեցաք, զի քրքջիցեմք: Քրքջեցին մեծամեծս. 'ի միտ առ զնոյա լալն և զհեծելն: Աքօղարկեալ զգլուխ ծածկեալ քրքջեն. ով կին դու՝ որ նստեալ կարկաջիցես ևն. Ոսկ. մտթ. խող. ԵՓ:

ՔՐՔՋԵԼ. Նուալ կեղոյ. կսկծել. սաստիկ մարմաջել. *Ի վեր եռացեալ խաղալութիւք քրքջեալ մորմոքէլին. Վրդն. Եւ:

ՔՐՔՐԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Կարկառակոյտ առնել. կուտակել. *Փափկութիւն... բլուրս առ բլուրս զանգաւածս մարմնոյն քրքրեցուցանէ. Ոսկ. մ. Ի. 19. (յն. զբաղում ճեղքս ճարեաց ժողովէ:)

ՔՐՔՐԱՆՔ. նաց. գ. Քրքրութիւն. քայքայումն. փափկութիւն կամ թուլութիւն. *Զինչ 'ի պիղծ խաղոյն ընկալար. քրքրանս, և առափանս և թեթևանս. և օգուտ և ոչինչ. Մանդ. ԺԵ:

ՔՐՔՐԵՄ, եցի. ն. Գրգռել, և հետաքրքրել. քայքայել. քաշ բանալ և պարզել. հետազօտել. քննել. յուզել. չարչրկել. քըրքրել, պրպտել, փնտրել. արամօգ թարամօգ, գարըշտըրմագ, թէքրէթմէք, ևն. *Մանրամասն զամենայն մեքենայսն քրքրեալ խոյատակեաց: Անձրևն քն իջանէ 'ի գետին մնաց մեբոց քրքրեալն սիրով. և որչափ յոյժ քրքրի, այնչափ սաստիկ և զգօղն տանի: Քրքրելով զվայելչութիւն սորին առաջի տեսութեան մատուցն: Ի նախատելն քրքրիս (կամ գրգռիս), և ըղբարիոք լուրն ոչ կարես տանել. Լմբ. ող. պորք. և առ: *Մինչ քան զվէմս ապառաժ իցեմք. որ գեղջք քրքրեալ իցեն, և թուլանան. Եփր. ղՂՉ: *Քրքրեցաւ յամենայն խորհուրդսն: Ի քրքրելն հեշտութեան յախտ վալվաշ ցանկութեան. Եւագր. Ժ: Երզն. մթբ:

ՔՐՔՐԵԼ ԶՄԻՏՍ. Ἀνίστημι, διανίστημι. Erigo, suscito, excito. Ընդոստուցանել. զարթուցանել. արծարծանել. շարժել. յորդորել. արթընցնել, գրգռել. օյանտըրմագ, տիւրթմէք. *Ասելովն՝ եթէ 'ի ձեռս մեղաւորաց, քրքրէ զմիտս նոցա, յայտ արարեալ՝ թէ նոցա չարութիւնն է գործն: Տես զիարդ յաջորդօքն քրքրէ զմիտս նորա: Քրքրէ զմիտս նոցա փրկել 'ի վտանգից: Քրքրէ զմիտս նոցա յանձնարարութեան աղօթիւքս առ գութ իւր: Զաշակերտելոցն միտս քրքրէ յուսովն 'ի տէր: Նմին իրի եղև շարժումն, զի քրքրեսցին և սթափեսցին: Զի և զայլս խրատելով զիւր միտս քրքրէ: Քրքրեաց զուարթացոյց զմիտս նորա. Ոսկ. մտթ. Եբր. կոր. փիլ: *Յորդորէր զմիտս նոցա, և քրքրէր առ լաւագոյնն: Քրքրեաց զմիտս նոցա պատուովն, կամ անձամբ պարգևօքն: Պէսպէս բարեաց խոստմամբք քրքրեաց զմիտս մնոց: Սարգ. ա. պ. Գ. և Դ: Լմբ. առաք:

ՔՐՔՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔՐՔՐԱՆՔ. *Զխնդրն պատճառանօք քրքրուի առնու հողն, և այնիւ զօրանան տակաւինչքն բուսոց. Վեցօր. ԼԶ:

ՔՐՕԲԻ. Տ. ՔԵՐՈՎԲԷ:

ՔՐՕՆԻԿՈՆ. Տ. ՔՐՈՆԻԿՈՆ: Գիրք Քրոնիկեան՝ առ Սամ. Երէց:

ՔՑԱՓ. գ. Բառ անյայտ. որպէս գնելի ինչ 'ի գլուխ. *Եդից քցափ 'ի գլուխ իմ. Ոսկէփոր:

ՔՑԻՄ. փոխանակ գրելոյ Քեցիմ. *Եթէ ոչ քցիցի ոք յամենայն հիւթոց յաւիտենից այսպիկ. Վրք հց. յ: (Իսկ ռմկ. քցիմ՝ է աւելորդ մասն փշաձև բուսեալ 'ի մէջ մատին և եղնգան. չէյթան թըրնաղը:)

ՔՒԱՅ, կամ ՔԻԵԱՅ, կամ ՔԻԻ. Տ. ՔՈՒԵԱՅ. զար, զարի յիսուն բան մը կամ թիւ. *Գունդ, և քւէ (կամ քուէ), և երկայն գունդ, և գլան. Արիստ. Ձ: *(Ի թիւս) քւայք (կամ քըւայք). Ա. ժԷ. ԻԳ. ԼԲ. Խ. ԽԸ. ԾԶ... Անանձնակ քւայք. Ա. Թ. ԺԸ. ԻԷ. ԼԸ. ԽԷ. ԾԸ, ևն. Սարկ. փոմար:

ՔՔՈՒԱՆՔ, նաց. գ. Σύγχυσις. Confusio, turbatio. որ և ՔՈՒՔ, ՔՔՈՒՄՆ. Ծուփք. ամբոխումն. շփոթ. հեծութիւն. վիշտ և նեղութիւն. *Այսպիսի արտասուք և քքուանք ձայնի զկիլոց աղքատացն խառնեալ է ընդ զոհս ձեր. Լմբ. ճառք: *Կաբեկցեալ խմուսն թշուառութեան ողբականօք քքուանաց ձայնից. Նար. ծԸ: *Ի քքուանաց խոսրովու էին վերք 'ի մեծ վշտի. Ոբէլ:

ՔՔՈՒԻՄ, եցայ. յ. Որպէս Քուքալ. յոգւոց հանել. փղձկիլ. խռովիլ յոգին. *Զմարդն լինել ինքեան հաստատէ, զի և քքուեցաւ, և արտասուեաց. Ոսկ. յհ. Ի. 17. (որ 'ի Ճ. Գ. գրի, քքուեցաւ:)

ՔՔՈՒԻԼ. որպէս Քրքջել. ծիծաղիլ բարձրաձայն. և Գգուիլ. գրգիլ. ախորժել. խնդալ. զուարճանալ. հեշտանալ. որ և ՔՐՔՈՒԻԼ. *Ի սուգ և յարտասուս եկիր, և դու քքուիս և ծիծաղիս. Եփր. աղաչ: *Մի քքուել կարի ընդ պէսպէս և ազգի ազգի հանդերձս: Զմորթս դեղապակացն օծանեն. յորում նստին և քքուին. Ոսկ. մ. Ա. 22: Ի Փիլիպ. Ժ: *Ի գիշերի և 'ի տուընջեան քքուեալ անձամբ հրճուելով. Բրս. Եղբ: Առ կրկինն չ. բերին յն. բայք են, συγχύω, ομαι, confundor. διαχύω, effundo. և φέρομαι, feror, vehor.

ՔՔՈՒՄՆ, քքման, կամ քքըման. Տ. ՔՔՈՒԱՆՔ. Σύγχυσις. *Սաստեաց 'ի վերայ արտասուացն և քքմանն, և արգել զարտմութիւն. Ոսկ. յհ. Ի. 17:

ՔՕԴԵԱՅ. գէի, եց. Տ. ՔԱՂԴԵԱՑ, ՔԱԻԴԵԱՑ. *Այսոքիկ թարգմանին առէ, յերկրին կախարդաց. քանզի քաղդէացին և քօդեայն՝ աղանդոյ է անուն: Որ երթայ առ կախարդս և հարցուկս և քօդեայս և վհուկս. Նչ. Եզեկ: Կանոն:

ՔՕԴԻԱՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՔԱԻԴԻՈՒԹԻՒՆ:

ՔՕՁ. եր. Տ. ԳՈՃ, եր. *Փոզս և քօղերըս (կամ քաւղերըս) գոչէին, իբրև յամենայն որոտմամբն. Ղ. Եդես. (այլ ձձ. գոսեր կամ գողեր:)

ՔՕՂ. Տես ՔՈՂ, և զորս զկնի:

ՔՕՂԻՔ. գ. ռմկ. գօլլուգ. Բազպան առ 'ի զարդ. յն. խիլտօն. Χλιδών. Brachiale. որ և ԱԳՈՐԱՆՋԱՆՔ, ՄԵՀԵՐԱՆՔ թարգմանին 'ի մեզ. *Զ քօղէս, և զապարանջանս, և զմեհեանդս. Ես. Գ. 3: *Քօղէք, որ վերոյ արմնկանցն. Գէ. Ես: Իսկ Հին բռ. առէ, *Քօղէս. ոտնապարանջան, կամ խալխալըյ:

ՔՕՇ, ի, եց. գ. Τράγος. Hircus. χίμαρος, haedus. αἴξ, caper. Նոխազ. խոյ այծեաց. քաղ. արու այծ. նէհազ. չօւ. թէկէ. եօք. յափիր, ծուլլու. *Եւ ահա քօշ մի այծեաց: Եւ քօշին եղջիւր մի էր 'ի մէջ աչաց նորա: Քօշ մի յայծեաց վասն մեղաց: Քօշ երեմեան. Դան. Է. 5. 8. 21: Թուոց. ԻԸ. 22: Ծն. ԺԵ. 9: *Ցուլս և խոյս և քօշ. Փիլ. Ձ. բան: *Որսալ զքօշսն (վայրի. հին ապ. զքօշանսն). Խոր. Բ. 7: *Արի գնա քօշ հասեալ, զի չես նման թագաւորի, այլ քօշի ունիս պարանոց և մօրուս. Պղմ. Վր:

ՔՕՇՔ կոչեցան նմանութեամբ իւիք եւ լեռնակեաց սրբ սուքիասանք. *Նշխարացս յայտնեալ՝ սրբ քօշիցս ընտրեալ: Նշխարքն ընձայլի՝ քօշիցն երամի. Գնձ: Տես և ԳՕՇ, ԳՕՍ:

ՔՕՇԱՆՄԱՆ. ա. Նման քօշից. *Սրբցն սուքիասանց, քօշանման խստաճարակաց. Գնձ:

ՔՕՇԵԼ. Տ. ԳՕՇԵԼ:

ՔՕՇՈՒՄՆ. շման. ա. Քօշելն կամ գօշելն. 'ի վերայ յարձակումն (որպէս քօշի վազելն. կամ որպէս թ. թօշմագ.) *Զնոցայն (զվաբաղացն) ստասնելով քաևացն քօշումն ('ի խառնս). Մագ. Դ:

Օ

Օ. Նշանագիր նոր, հնարեցեալ յետ ժի դարու առ 'ի գիւրութիւն փոխանակ երկբարբառ գրութեան աւ. 'ի փոխ առնել 'ի յունէ և 'ի լատինէ, օ. որ կոչի ըստ յն. օ միքրօն, այսինքն փոքրիկ կամ սուղ. զի է որպէս ո, փակ և բոլորեալ՝ առ տուաւել արձակ հընչիւն բացմամբ շրթանց. իսկ մեծ օ, կամ օմեկա՝ յունաց, այսինքն երկայն ամանակաւ ω, է և ձևով նման երկուց տառից αυ, կմ կրկին oo տառից: Արդ օ փոքրիկ ըստ յունաց՝ միշտ վերածի 'ի մերս ո, և առ՝ որպէս ո. զոր օրինակ՝ յն. πολις, բօլիս, լինի 'ի մեզ պոլիս, կմ պաւլիս. Πέτρος, բէտրօս, պետրոս. Ὀνία, օնիա, ոնիա կմ աւնիա. Ὄφνι, օֆնի, ոփնի. σοφία, ὀρθοί. սօֆիա, օրթի. սոփիա՝ որթի, կամ սաւփիա աւրթի. Κρόνος, գռօնօս, կռոնոս կամ կրաւնոս. ևն: Իսկ մեծ օ, կմ ω յունաց փոխագրի 'ի մեզ ով. զոր օրինակ. Ἰωσήφ, Πλάτων, Ἰώτα, յովսէփ, պղատոնն, յովտա. ևն:

Այլ քանզի կրկնաձայն և համաձայն է 'ի մեզ աւ, զի նախ քան զայլ ձայնաւոր՝ կամ 'ի վախճան բառից թաւ հնչէ որպէս մեր 'ի ով, զոր օրինակ աւագ, աւազան, աւետիք, աւիշկ, հաւատ, ցաւ. և այլն. առ 'ի գիտել թէ երբ գրի իբր օ, սկսան ոմանք 'ի վերայ տառիս աւ՝ դնել գլուխակն ω, օմէկա. վասն զի տեսին առ հինս եգեալ զայն երբեմն 'ի վերայ վանկիս ով, 'ի նշանակ՝ թէ այն վանկ ըստ յունաց գրի տառիւս ω, օմէկա: Այլ ելին և անհմուտ գրիչք, որ կարծելով թէ ձևդ օ, յամենայնի լինել զանեղի տառիցս աւ, փոխանակ գրելոյ՝ Դաւիթ, զաւակ, ցաւ, ևն, գրեցին՝ Դօիթ, զօակ, ցօ, ևն,

որպէս համառօտագրութիւն ։

Բայց էմաստունք անգամ սակաւ վարանէին և ցարդ ևս վարանին, թէ ուր գնի ըստ հին գրչութեան, Աւետան. Սաւսան, Սաւսակիմ, Լաւոդէ, ևն. արդեօք իբրու վերծանելի իցէ, եթէ իբր օ. զոր դիւրին է որոշել՝ հայելով յայլ լեզուս. զի հնչելի է ըստ նոցա, առեան, սօսան, սուսակիմ, լօոդէ, և այլն ։ Որպէս և վրիպակ սովորութեամբ գրեալքն կամ իբր ռամկօրէն հեշտեաւ արտաբերեալքն՝ օգոստոս, օրեղինս, պօղոս, պալատին լինել աւգոստոս, աւրեղինս, պաւղոս և այլն ։ Եւ չեն ինչ զարմանք. զի և իտալացիք՝ որոց լեզուն է ռամկականն լատինականի, առեն ճօօ, կօփէրէ, բօօլօ կմ բօլօ, ..., փոխանակ լատին ձայնիցս՝ ..., կօ..., բա..., ..., և այլն ։

Ի յայտնութիւն իրացս գիտեա, զի և եբրայեցիք գրեն ..., ..., ..., ..., ..., ..., և ընթեռնուն՝ օր (լոյս), օհ, ..., էղօղ, էլօ, էօ..., Թուրքք զբառսդ օ... , ..., օփ, օն, ..., գրեն՝ ... կմ ..., ..., ..., ..., ... կամ ... ։ Պարսիկք զբառսդ խօճա կամ խէջաճէ, խօ... կամ ..., խօր..., օ..., օյ... կամ ..., ..., ..., գրեն՝ խ..., խ..., խ..., ..., ..., ..., ... ։

Ուր 'ի յն. Քեր. Բրսյ. գրի յունարէն, «Ձայնաւորք են եօթն, α, ε, η, ι, ο, υ, ω»։ Ի հայումս եղեալ են նախնիք մեր. «Ձայնաւորք են ութ. ա, ե, է, ը, ի, ո, ւ, օ»։ այլ 'ի յետին օրինակս փոխանակ վերջնոյն գնի ժ ։ Իսկ Մագիստրոս և Երզնկացին 'ի մեկնութեան քեր. ասեն, «Բուն երկբարբառք ըստ հայումս են, է (իբրէէ). ..., ..., ..., ...»։

Յորոց յայտ է, թէ սկզբն մեսրոպ որպէս ոչ յօյլինեայ զատա ինչ նման լատինականին u, այլ նոյնպէս հնչել ուսոյց զվանկդ ... հանդէտ յունաց՝ որք գրեն ου. ըստ նմին ոչ յաւել զտառն ժ, այլ ուսոյց ըստ տեղւոյն գրել փոխանակ այնր ..., կամ .... հանդոյն այլոց արևելեայց համօրէն. որպէս և գաղղիացիք գրեն au, և վերծանեն ժ ։

Սովիմբ լուծանի և այն տարակոյս, թէ զիարդ 'ի հին մատեանս անխտիր գրին ամենայն հոլովք ներկայ ընդունելութեանց՝ ող, կամ ...ղ. սիրող, ի, աց. սիրաւղ, ի. սիրաւղք, ղաց. և այլն. ուստի եղև առ մեօք ոմանց միշտ գրել օղ, և ոմանց միշտ ...ղ. այլ ըստ կանոնի երևի գրել յուղղականն օղ, և 'ի հոլովականն ...ղ. քանզի և 'ի յն. ուղղականն է ὤν, հոլովականն է, ὄντος, ὄντα, ὤντες, ὄντων, և այլն. վասն զի ω, է երկար, և ο, սուղ. որպէս և 'ի մեզ օ կամ ... է երկար, և ո՝ սուղ ։

Յայտ է 'ի վախճանի, զի որք սկսանն նախ քան զսուրբս իսկ լամբ...նայեցոյն գրել ժ, իբր ..., ոչ մուծին նոր հնչիւն, այլ նոր նշանագիր համառօտեալ. գիտելով թէ ամենայն ժողովուրդն գիտէ զնշանակութիւն բառիցս՝ օր, օրհնութիւն, օգնել. հօր, մօր, եղբօր և այլն. և ոչ ոք այլազգ ընթեռնոյր ըղգրեալսն յառաջնոց՝ աւր, աւրհնութիւն, աւգնել. հաւր, մաւր, եղբաւր են ։

Իմանաս և յատանաւորէ ասացն Շնորհալւոյն 'ի Յ. որդին, «Միաւոււմն երկու՝ միջակ բարբառք (այսինքն բարեօք), այլուժքն մի՝ փոքումբք գործովք»։ այսինքն թէ ըստ նախնեաց նմանաձայն իմն են ... (այսինքն օք), և ...։ Սոյնպէս իմա և զգրեալն նորին Շնորհալւոյ ըստ կարգի այբուբենից. «Աւրհնեմք ըզքեզ հայր անսկզբնդ». այսինքն արտասանելով Օրհնեմք ըզքեզ են ։ Յայտնի է և գրեալն 'ի Վարս հարանց, զի փոխանակ օ տառի յունաց՝ զոր գրէր երանելին Մարկոս աշակերտն սիլուանեայ 'ի հյ. գրի ..., գնելով 'ի վերայ զօմեգայ յունաց. որ 'ի տպ. ուղիղ բացատրութեամբ գնի՝ օ. «Գրեալն առն (օն) սկսեալ էր գծել. և մինչ լուաւ զձայնն, ոչ կատարեալ էր զառն (զօն)։ Վրք հց. ծէ։ Այպս մեայ մեզ զմի բառ գրեալ յառաջնոց երկբարբառ ձայնաւորաւս ...՝ գնել 'ի կարգիս ըստ այժմու սովորական տառիս Օ ։

ՕԳՆ, ՅՕԳՆ. գ. Նոյն է և գրելն ԱՒԳՆ. այսինքն Օգնութիւն կամ օգնականութիւն. օձան. օժանդակութիւն. «Այս հրեշտակական զօրութիւն, որ յօգն ժողովրդեանն առաքեալ յերկնից. Նար. յովէ։ «Արք հինգ հարիւր եկին յօգն քրմին դեմետրեայ։ Ո՞ւր ես սմբատ քաջ, հասի՛ր յօգն ծերոյս. Զենոբ։ Մամիկ։ «Ո՛վ մարիամ, յօգն հասի՛ր մեզ։ Յօգն կոչէր զորդին միածին։ Յօգն հասեալ տէրն և արարիչ։ Յունան 'ի փոր կիտին կոչէր, պետրոս ըզքեզ յօգըն կոչէր. Գնձ ։

ՕԳՆԱԴԵՂ. Տ. ՕԳՏԱԴԵՂ ։

ՕԳՆԱԿԱՆ. ի, այ. ա. Βοηθός, θή, θῶν. Auxiliator, adjutor, trix. συμβοηθός, coadjutor, և այլն. Որ ոք կամ որ ինչ օգնէ. ձեռնտու. գործակից. նպաստիչ. ապաւէն. օժանդակ, նիզակակից. օգնօղ. էարդըմճը. «Արասցուք դմա օգնական ըստ դմա։ Բայց ազգամայ ոչ գտաւ ('ի կենդանիս) օգնական նման նմա։ Անուն երկրորդին եղիազար. ասէ, թծ հօր իմոյ՝ օգնական իմ։ Օգնական 'ի թշնամեաց եղիցես նմա։ Որ ոչ արար զած իւր օգնական։ Խաղաղութիւն քեզ, և խաղաղութիւն օգնականաց քոց։ Թագաւորք օգնականք նորա։ Օգնական լինել ('ի պատերազմի)։ Որպէս ձիւնաբեր ամարայնի՝ ամոթացելոյ օգնական է (այսինքն օգնէ. օգտէ. ὠφελεῖ, prodest), և այլն։ «Մանաւանդ զի զգիտէր ես իւր օգնական գործակից գտանէր. Բ. Կ. Է. 7։ «Երկշոտութեամբն օգնականաւ վարեսցիս ('ի նաւարկութեան). Անան. Կրբ։ «Օգնական առնիցեն զիւրեանց զամուրսն. Արծր. Գ. 2։ «Աղօթիցն օգնականք են ողորմութիւնքն և նուէրքն։ Յաղթողելն՝ զձեռն տալն և զօգնական լինելն ասէ. Խոսր ։

ՕԳՆԱԿԱՆԵՄ. եցի. չ. Օգնական լինել. օգնել. «Բոլորեցուցնն թծ՝ իւրայոյն օգնականեայ բաւականապէս. «Յանբաւժանելի երրորդութեան օգնականեալք՝ առաջնորդիմք յաղթայութեան. Եղիշ. ող։ Թէոֆիլ. Խ Կ ։

ՕԳՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Βοήθεια, βοήθημα. Auxilium, juvamen, adjumentum, adjutorium, opitulatio. Օգնական լինելն. օգն. օգնութիւն. ձեռնտուութիւն. էարդըմ, իմտատ, էարլըգ. «Այլուստ լինի օգնականութիւն և փրկութիւն հրէից։ Մի՛ հեռի առներ զօգնականութիւն քո յինէն։ Օգնականութեամբ ցեալ բարձրելոյն։ Յուսացեալ յօգնականութիւն տեառն։ Զօրէնս յօգնականութիւն ետ։ Հազիւ կարացաք ըմբռնել զմակոյկն. զոր առեալ յօգնականութիւն կապէին ընդ նաւն. ևն։ «Զմիմեանս օգնեցուցանել անխափանձ օգնականութեամբ. Ցհր. ծէ։ «Առաքեցի քեզ զօր յօգնականութիւն. Խոր. Գ. 5։ «Վարձկանութիւն օգնականութեան իւրեանց գումարէր։ Զօրավիգն օգնականութեան լեալ. Եւս. Քր. Ա։ «Եթէ լոկ առանձին քննիցին (կիրք), կարիք կոչին. իսկ չափով և ըստ ժամանակի՝ օգնականութիւն են բնութեան. Յհ. իմ. երև։ «Զոր օրինակ 'ի բժշկական օգնականութեան բազում բանջարս առնուն, և մի դեղ կազմեն. Ոսկ. եբր. Է ։

ՕԳՆԵՄ. եցի. չ. Βοηθέω. Auxilior, adjuvo, opitulor. ἀντιλαμβάνομαι, suscipio, assumo, apprendo. Յօգն՝ 'ի թիկունս հասանել. նպաստամատոյց՝ ձեռնկալու՝ ստատար լինել. օժանդակել. որ ասի և ընդունել. օգնել, օգնութիւն ընել. էարդըմ իտտ էթմէք. «Օգնեաց քեզ ած իմ։ Ոչ ոք էր՝ որ օգնէր նմա։ Յարիցեն օգնեսցեն ձեզ։ Ողորմութիւն քո տէր օգնէր ինձ։ Յօգնել ինձ նայեաց. ևն։ «Յորժամ ընկերացն օգնիցեմք, համարեսցուք՝ եթէ անձանց օգնեսցուք. Ոսկ. Եփես ։

Իսկ որ ասի ըստ յն. կր. օգնիլ, կմ օգնեալ լինել, 'ի մեզ գնի՝ Օգնականութիւն գտանել։ Որպէս և որ գտանի գրեալ 'ի հին Վարս հարց. «Մեծ է մարդ, ցոր վայր օգնի յայն», 'ի սովորական օրինակս գրի. «Մեծ ես, որչափ ունիս զօգնութիւն յայն» ։

ՕԳՆԷ. դիմոր. Ὠφελεῖ. Prodest, συμφέρει, expedit. Օգտէ. օգուտ է. շահ է. ... «Արդ պարծել ինչ պարտ իցէ. այլ օգնէ ինչ ոչ։ Այլ նոցա ոչ ինչ օգնեաց լուր բանին։ Դրօշէին զանօտիսն, որք ոչ օգնիցեն նոցա։ Զչարիսն քո՝ որք ոչ օգնեսցեն քեզ. ևն ։

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՕԳՆ, և ՕԳՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Βοήθεια, ἀντίληψις. «Առաքեսցէ քեզ տէր օգնութիւն։ Ուստի եկեսցէ ինձ օգնութիւն։ Ի տեառնէ է օգնութիւն սրբյն իսրայէլի՝ թագաւորին մերոյ։ Որ հանապազօր զօգնութիւն իւր ոչ առնէր պակաս 'ի նմանէ, և այլն։ «Օգնուն՝ ցաւակցարար գթոց է բացայայտիչ։ Յօգնութիւն մեզ ժամանեալ կարօղ տէր. Խոր։ Շար ։

ՕԳՈՍՏԱ. ա. գ. այն է Աւգոստա. բառ. լտ. ..., որ ըստ յն. սեբաստէ. Augusta, imperatrix. որպէս գերափառ կամ պաշտելի տիրուհի, այն է ինքնակալուհի. կայսրուհի, դշխոյ, տիկնայց տիկին. աշխարհատիկին. մայր կամ կին ինքնակալի։ Իսկ ՕԳՈՍՏԱ՛ ՏԻՐՈՒՀԻ, կամ ՕԳՈՍՏԱՏԻՐՈՒՀԻ՝ տիրապար ասի զերկնից թագուհւոյն. «Օգոստա տիրուհի անցանէ. Վրք հց. ծդ ։

ՕԳՈՍՏԱԲՆԱԿ. ա. Յինքնակալաց բնակեալ. կայսերական. «Մատուցեալ 'ի յօգոստաբնակ պալատ զինուորէր. Նար. իւ ։

ՕԳՈՍՏԱԿԱՆ. ի, աց. ա. գ. Augustalis, imperialis. Σεβαστικός. Սեպհական աւգոստոսաց. կայսերական. և Օգոստափառ կայսերք. «Ընկալեալ զհրամանս օգոստական. Ղևոնդ։ «Հրաժարեալ 'ի ծիրանափառ օգոստոսականացն. Ագաթ։ և Կորիւն։ «Զօգոստական և զինքնակալ թագաւորդ. Յհ. կթ ։

ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ. ա. Ունակ օգոստական փառաց. կայսերաշուք. մեծափառ. «Ինքնակալ և մշտայաղթ կայսեր կոստանդիանոսի՝ մեծ և օգոստոսափառ՝ թագաւորաց թագաւորի. Թղթ. դաշ։ Շ. Բղթ։ Նար ։

ՕԳՈՍՏՈՍ, տոսի, կամ ոի, կամ ոսայ. ա. գ. Այն է Աւգոստոս. բառ. լտ. Augustus. ... իբրու բարեբախտ և գերափառ, մակդիր կոչումն հռովմայեցւոց կայսեր, և յաջորդ ինքնակալաց. ըստ յն. սեբաստոս, կամ ..., Σεβαστός. այսինքն պաշտելի, արգոյ, քաջ արանց. «Ել հրաման յաւգոստոս կայսերէ. Ղկ. Բ. 1։ «Աւգոստոս հռոմայեցւոց թագաւորեաց, որ սեբաստոսն յորջորջեցաւ. Եւս. քր։ «Թագաւորէ կայսր սեբաստոս ակտաւիոս, որ և աւգոստոս ... յորմէ հետէ աւգոստոսք և սեբաստոսք (այսինքն օգոստոսք և սեբաստոսք) անուանեցան թագաւորք հռովմայեցւոց. Շիր. քր։ «Օգոստոս ինքնակալ կայսր կոստանդիոս։ Ինքնակալք օգոստոս վաղեսի. Խոր. Գ. 5. 28։ «Օգոստոս և ինքնակալ

հառաւոյց կոմնենոս տէր մանուէլ․ որ զկէր թագաւոր օգոստէ․ Ղ․ Եղբ ։

Եւ եւ՛ Augustus. Ἀὔγουστος. Ութերորդ (երկրորդ վեցերորդն) ամիս հռովմայեցւոց յանուն նորին կայսեր․ Աւգոստոս սեբաստոս անուանեցաւ (հոկտաւիանոսն), և զութերորդ ամիս՝ աւգոստոս անուանեաց․ Եւս․ փր։ Վախճան կենաց մարմնոյ առնել՝ յաւգոստոսի ամսոյն թուեալ․ Լմբ․ Ի Ղ։ Նախքան զաւուն կաղանդին օգոստեայ․ Ճ․ Գ։

ՕԳՈՒՏ, օգտի, ից․ գ․ Ὠφέλεια. Utilitas, lucrum. Շահ․ պտուղ․ լաւութիւն․ պիտանութիւն․ օճան․ ֆայտա, ֆէտպէ, հասիլ, սօտ, թէմը, տուր․ Զինչ շահ է, կամ զինչ օգուտ, զի հանդիպեցաք նմա։ Զինչ օգուտ է՝ թէ պարզեսցես զճանապարհս քո։ Զինչ օգուտ է քեզ յորժամ խմէ։ Օգուտ ոչ եղև քեզ ('ի գեղոյ)։ Ոչինչ են քեզ աւեւիքն յօգուտ՝ երթալոյ (յն․ երթողի)։ Խօսիւք՝ որ ոչ իցէ յօգուտ։ Զի այն ոչ յօգուտ ձեր է։ Այլն այն ոչ օգտի և խաղաղութեան բանս խօսի։ Անունն ակն երեւեաց՝ վասն օգտի։ Վասն օգտի հասարակաց և շինութեան․ և այլն։ Սողոմոնի վասն ծառոց և փայտից խօսէր, որ ոչ ինչ օգուտ գործէին եկեղեցւոյ․ և ես զանձառն իրաց և զահագին խորհրդոյ․ Ոսկ․ մ․ ժ․ 18։ Յոլովից՝ բանք խրատուց ոչինչ օգուտ գործեն։ Ըստ ամենայն օգտից․ Շահաւոր օգտիւք։ Պատճառ օգտից լինել։ Քանի՞ օգուտ բերէ․ Յճխ։ Միայն օգտիցն եւեթ հայիք, զոր ընդունիք յաշխարհացն։ Յայլոց օգտէ և յաշխատութենէ հեռի գտանել։ Ո՛րքան օգտից և շնորհաց առ յոյս․ փարպ։ Ոսկ․ յհ։ Խոսր։ Այլ մեք ոչ լիցուք իբրև զնա գատարկ 'ի յօգտից․ Եփր․ պհ։

ՕԳՈՒՏ․ ա․ Χρήσιμος, ον. Utilis, le. Իբր Օգտակար․ պիտանի․ Ղամ ինչ իրք են, յորում օգուտ են նոքա նոցա․ Ե․ Դ․ Ի․ 26։ Տացէ նմա զօգուտ պատասխանին։ Եւ զայսպիսի օգուտ բանս անդ և ես լուայ։ Ո՛չ թէ 'ի պատշաճ և յօգուտ ինչ իրաց․ Վրք հց․ ծզ․ ծէ։ Ոսկ․ մ․ բ․ 2։

ՕԳՈՒՏ․ ա․ (Իբր լծ․ ընդ Յոգն․ ջգ․) Յոլով․ բազում․ հարուստ մի․ բաւական․ չօք, խէյլի, հէյլի․ հօյլը․ էթ էյի․ պէր էք։ Յետ օգուտ ժամու աղա 'ի խելս եկն։ Զայն բարձեալ լուցին զօգուտ ժամս։ Արգել զշրոպսն՝ օգուտ ժամ մի․ Հ․ սանէպ։

ՕԳՈՒՏ Է․ ՅՕԳՈՒՏ Է․ ՕԳՏԻ Է, ին․ տէսող․ Συμφέρει, συμφέρον (ἐστί). Prodest, confert, expedit, utile est. Օգտէ․ օգնէ․ օգտակար է․ պիտանի է․ լաւ է․ աղէկ է․ էյի փէր․ էսքար․ Արարէք ընդ իս, որպէս և ձեզ օգուտ և լաւ իցէ։ Եւ ոչ օգուտ են արքայի, եթէ թողուս զդա զնոսա։ Ամենայն ինչ ինձ մարթ է, այլ ոչ ամենայն ինչ օգուտ է․ և այլն։ Այն խոկ օգտի է ձեզ (կամ յօգուտ է ձեզ)․ Ե․ կոր․ Ը․ 10։ Օգուտ եղև ձեզ՝ երանելւոյն սարկաւագի յիշատակն․ Բրս․ ողորմ։

ՕԳՏԱԲԱՆ, ի, ից․ ա․ Որոյ բանն է օգտակար․ Հոգեծնունդ հրաւիրական բանից օգտաբան սաղմոսացն․ Մաշտ։

ՕԳՏԱԲԱՐ․ մ․ Օգտիւ․ շահիւ․ յօգուտ․ օգտակարապէս․ Մեկնեցան օգտաբար, զի մին առնիցէ, և միւսն իշխեսցէ։ Այլև օգտաբար եղև այն․ Փիլ․ եւ․ Ե․ 66։ Երզն․ մթն։

ՕԳՏԱԲԵՐ, ի, ից կամ աց․ ա․ Որ բերէ զօգուտ․ օգտակար․ շահեկան․ Մեծ օգտաբեր աշխարհիս հայոց գիւտիս այսորիկ։ Զօգտաբեր հրահանգս մանկանցն։ Զզանազան օգտաբեր խրատուց վարդապետութիւնս։ Զարմանալիս համարել զերկոցունց օգտաբերացս բնութիւն։ Օգտաբեր յարգիս և յոպառնիս․ փարպ։ Պիտ։ Խոսր։ Զօգտաբերս հրամայեսցես 'ի վերայ երկրի․ Կոչւմբ։

ՕԳՏԱԳՈՅՆ, գունի, ից․ Տ․ ՕԳՏԱԿԱՐԱԳՈՅՆ․ Տեսակք բազմաւորական օգտագունից անկոց․ Պիտ։

ՕԳՏԱԴԵՂ, ոյ, ոց․ գ․ Օգտակար դեղ․ դեղ օգտութեան․ Պէսպէս տեսանեմք զօգտադեղսն․ Վրք հց․ Ք․ (հին թարգ․ զօգնադեղսն։)

ՕԳՏԱԺՈՂՈՎ․ ա․ Որ զանձին օգուտ եւեթ ժողովէ․ շահասէր․ կամ Որ բազում ինչս ժողովէ․ Զոր ախտին ագահութեան ընչաքաղց և օգտաժողով էիք․ Մանդ․ իա։

ՕԳՏԱԼԻՑ․ ա․ Լցեալ կամ լի օգտիւ․ կարի օգտակար․ Զայսպիսի շահաւոր և զօգտալից խրատ․ Ճ․ Ը։

ՕԳՏԱԽՆԴԻՐ․ ա․ Որ խնդրէ զիւր կամ զայլոց օգուտ և շահ․ Հաստատել զցայդ և զցերեկ օգտախնդիր թագաւորութեանդ․ Փարպ։

ՕԳՏԱԾԱՐԱՒ կամ ւի, ի, ից, և ւոյ, եաց․ ա․ Որ ծարաւի է յօգուտ իւր․ օգտաժողով․ օգտախնդիր․ շահախնդիր․ շահասէր․ Ըստ ընչաքաղցն լինել և օգտածարաւ։ Վա ճառասէրք և օգտածարաւք․ Յհ․ կբ։ Վրք հց․ իզ։ 'Ի մարտ պատրաստի․ ընչաքաղցիցն և օգտածարաւեացն․ (մի ձ․ օգածարաւեացն)․ Ագաթ։ (Իսկ Ճ․ Դ․ Ընչաքաղցք և օգտածարաւոյք էիք ․․․ պիտի՝ օգտաժողովք։)

ՕԳՏԱԿԱՄ․ ի, աց․ ա․ Ὠφελημός. Utilis. συμφέρων, ον. և բայիւ․ ὠφελέω, συμφέρω. (որպէս թէ Օգտաբար․ ըստ պրս․ ֆէտը․ այսինքն գործ, արդիւք ․) Օգտաբեր․ օգտամատոյց․ շահաւոր․ շահեկան․ պիտանի․ ֆայտալը, հաոիէհլի․ Մարմնոյ կրթութիւն առ սակաւ ինչ օգտակար է․ իսկ աստուածպաշտութիւն առ ամենայն ինչ օգտակար է։ Այն է բարի և օգտակար մարդկան։ Ամենայն գիրք աստուածաշունչք և օգտակարք։ Ոչինչ զանգիտեցի յօգտակարացն չպատմել ձեզ։ Օգտակար առողջութեան ․․ յն․ քաջառողջարար․ Լն։ Որ զվարդապետ և զօգտակար անձն ապանանէ, ոչ մի այր սպանանէ, այլ այնքան, որքան կենդանին էր՝ կարէր կենդանագործել 'ի ձեռն բանին․ Բասիլ․ յհ․ Դ։ Փոփոխեցան յօգտակարացն 'ի վնասակարսն։ Օգտակարք և շահաւորք։ Զպիտանացուն և զօգտակարն։ Զօգտակարն մեր առաւել ցանկասցուք․ Յճխ։ Եղնիկ։ Սարգ։ Խոսր։

ՕԳՏԱԿԱՐԱԳՈՅՆ, գունի, ից․ ա․ Առաւել կամ յոյժ օգտակար․ օգտագոյն․ շահեկանագոյն․ Ոչինչ օգտակարագոյն 'ի կեանս աշխարհիս քան զփրկելեաց բազմութիւն։ Ո՛չ են՝ ոչ կեանք, ոչ գործք, որում ոչ է սա օգտակարագոյն։ Առ օգտակարագոյնսն անձին․ Խոր․ Ա․ 27։ Աճառ․ Դրփ։ Ճ․ Ա։ Օգտակարագոյնք կան կենցաղոյս․ (յն․ մի բառ կենցաղ օգտակարագոյն․) Փիլ․ Ճ․ քան։ Չէ ինչ անտեղի՝ կամ առաւելին, կատարելոց յիմաստութիւն յանկատարից ընդունել զօգտակարագոյն ինքեան․ Ղ․ Եղբ։

ՕԳՏԱԿԱՐԱՊԷՍ․ մ․ Συμφερόντως, συμφόρως. Utiliter. Օգտակարութեամբ․ օգտիւ․ օգտաբար․ 'Ի տնանկութեան պահէ զնոսա օգտակարապէս։ Օգտակարապէս և պարզաբար երկեցուցանէ․ Նիւս․ բն։ Ոսկ․ Ա․ կոր։

ՕԳՏԱԿԱՐԻԼ․ չ․ Օգտակար և պիտանի գտանիլ․ օգտել․ Երեքս այս (հօտ, ճաշակ, շօշափ) յուսումնականս ինչ ոչ օգտակարին, այլ միայն 'ի մարմնոյ կազմած․ Սեբեր․ ծզ։

ՕԳՏԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ․ գ։ Ὠφέλεια. Utilitas. Օգտակարն գոլ, և օգտելն․ շահաւորութիւն․ շահ․ պիտանութիւն․ Պտուղ ինչ բանս ընկալցի զձեր օգտակարութիւնն․ Ա․ որս․ Ա։ Դեղ օգտակարութեան։ Օգտակարութիւնս գտանել ('ի վնասակարաց գլխովին)․ Ագաթ։ Եղնիկ։ Ոչ ինչ մեհեակք վասն օգտակարութեան կցելոյն․ Փարպ։ Այս են գիրք ամենայն հոգեշունչ օգտակարութեան․ Նար․ ծշ։ Աղ կրկին ունի զբնաւորական օգտակարութիւն․ Ղ․ մթն։ Զատիկն դնէ 'ի բերանն յօգտակարութիւն մանկանն․ Մաշտ։

ՕԳՏԱՄԱՏՈՅՑ․ ա․ Որ ինչ օգուտ մատուցանէ․ օգտաբեր օգտակար․ Ոչ նմանապէս միմեանց՝ օգտամատոյց մեզ լինելով․ Յհ․ իմ․ ոփ։

ՕԳՏԱՍԷՐ, սիրի, րաց․ ա․ Որ սիրէ զօգուտ իւր․ օգտախնդիր․ Ընծայէ օգտասիրաց շահս և շքեղութիւնս․ Փարպ։

ՕԳՏԱՑՈՅՑ․ ա․ Որ ցուցանէ այլում օգուտ ինչ (սատոյգ կամ սուտ)․ Որպէս օգտացոյց այսպիսի կարեւոր և մեծ իրաց։ Դուք էք օգտացոյցք շահուց․ Փարպ։ Մծբ․ ծի։

ՕԳՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ․ Տ․ ՕԳՏԵՑՈՒՑԱՆԵԼ․ Գտեալ առաւել՝ քան թէ օգտացուցեալ․․ Զինչ օգտացուցէ ղարիպակն՝ զբազում քան զատեղս գերագոյնն գոլ․ Կիւրղ․ գնձ։

ՕԳՏԵՄ, եցի․ չ․ ն․ Ὠφελέω. Prosum. Օգուտ առնել կամ լինել․ օգտեցուցանել․ օգնել․ նպաստել․ կր․ օգուտ գտանել․ օֆօսպ ընէլ, ֆայտա էթմէք, օլմագ, էսրամագ։ Եթէ կարասցե՞ս ինչ օգտել, եթէ կարասցե՞ս կազդուրել։ Դիցուք օրէնս մի, որպէս արժան իցէ օգտել վասն ձեր․ Խո․ ծէ․ 12։ Ե․ Դ․ ծա․ 36։ Յայտ առնեն մեզ՝ եթէ արարածք են, օգտելով և վնասելով․ Յճխ․ Ք։ Օգտութիւն ինչ ոչ օգտեսցեն ժողովրդեանդ այդմիկ․ Երեմ․ իգ․ 32։ Մի՛ համարիր սաէ, եթէ յապաղումն օգտեսցէ ինչ զպատժաւորն։ Ջձեզ ինքն և զընկերսն օգտել։ Ո՛չ զի 'ի մէնջ օգտի (առծ), այլ զի զմեզ օգտիցէ․ Ոսկ․ յհ․ Ա․ 27։ 'Ի նկարու զսէգն տեսանել (պատկերս) օգտէ զմիտս հանճարեղս և ուղղախորհս․ Սարկ․ հանգ։ Ճ․ Ժ։ Մխ․ երեմ։ Յորժամ սրբութ առնեմ, օգտիմ և օգտեցուցանեմ․ Եղիշ․ ննջ։ Տես և ՕԳՏԻՄ։

ՕԳՏԵՑՈՒՑԱՆԵՄ, ցուցի․ ն․ Ὠφελέω. Prosum, juvo. Օգուտ առնել այլոց․ օգտել․ շահել․ Կամեցայ օգտեցուցանել զնոսա։ Ամենայն ինչ՝ որ օգտեցուցէ զմեզ, նորին հակառակն վնասեսցէ․ Վրք հց․ ծա․ Ժ․ Ե։ Ծառոյն զհոգին սրբ առամեցուցանէ, զանձինս ոչ օգտեցուցանէ․ Վրք հց․ Ձ։ Այսորիկ են՝ որ զանձն օգտեցուցանեն։ Զմիմեանս օգտեցուցանել անխափանձ օգնականութեամբ․ Յճխ․ ծբ․ ծէ։ Եթէ իցես ծեր, և ծոյլ և մեղկ խորհրդովք, ծերութիւնն դքեզ ինչ ոչ օգտեցուցանէ․ Սարգ․ Ա․ Գ․ Ժ։ Օգտիմ, զի և զիմ հոգիս 'ի հանդուցելոցն խառնեմ․ և օգտեցուցանեմ՝ զի վկայեմ ճշմարիտ հաւատոյ հանգուցելոցն․ Եղիշ․ ննջ։ Զմեզ և զայլս օգտեցուցուք․ Խոսր․ պտրգ։ Զինչ օգտեցուցանէս զեզքայրն՝ բամբասելովն․ զքեզ վնասեցեր, և նմա ոչինչ օգտեցուցեր․ Ղ․ ընդհ։ Զի զմարդարէին՝ աղաղակեցոյց, և զանհնազանդսն ոչ օգտեցոյց․ Կրդփ․ ոփ։ Վարդապետք վարժեալ, զգիրս թարգմանեալ, զայլս օգտեցուցեալ․ Գնձ։

ՕԳՏԵՑՈՒՑԻՉ, ցչի․ ա․ Որ օգտեցուցանէ․ շահեցող․ շինող լսելեաց․ Պարզաբան յատակախօս՝ օգտեցուցիչ․ Վրդն․ լս։

ՕԳՏԻՄ․ եցայ․ չ․ և կ․ Ὠφελέομαι, ουμαι. Proficio, prodest mihi. κερδαίνω. lucror. Օգուտ գտանել կամ քաղել․ շահել․ շահաւորիլ․ ֆայտա գօրմագ, էսրանմագ, գազանմագ․ Խրատեցարուք բանիւք իմովք և օգտեցարուք։ Ուստի ոչ օգտիցին։ Ուս

տի ոչինչ օգտիցի ։ Ոչ ինչ օգտեք ։ Ոչ ինչ օգտիմ ։ Զի՞նչ օգտիցի մարդ ։ Պատարագ է զոր յինէն օգտիցիս ։ Չէր ինչ օգտեալ ('ի բժշկաց) ։ Որովք ոչինչ օգտեցան ։ Եմ ։ 'Օգտիմ, և օգտեցուցանեմ ։ Եղիշ ։ ննջ ։ 'Օգտեցայց քև բարձրեալ և ես ընդ նմին ։ Նար ։ գ ։ 'Եթէ մեռեալքն օգտեցան 'ի նմանէ ('ի պատարագէ), և՛ս առաւել կենդանիքս օգտեսցուք 'ի նմանէ ։ Եփր ։ առէպ ։ 'Ոչինչ օգտեցան 'ի հազարապետն լինելոյ, այլ մանաւանդ վնասեցան ։ Մարգ ։ տ ։ պ ։ Ն ։ 'Զի օգտեցայց (այսինքն շահեցայց) զանօրէնսն յարգարութի ։ Ոսկ ։ տ ։ կոր ։

ՕԳՏՈՒԹԻՒՆ ։ գ ։ 'Ωφέλεια. Utilitas. Օգտելն և օգտիլն ։ օգուտ ։ օգտակարութի ։ շահ ։ 'Օգտութի ինչ ոչ օգտեն ։ Երեմ ։ ԺԶ ։ 32 ։ 'Աչք արգեօք ըստ իմոյ բանիցս՝ պատճառք մեզ մեծին եղեն օգտութե ։ Պղատ ։ օրէն ։ 'Քուն եւ յօգտութի մարմնոց և ոգւոց ։ Մատուցանէ օգտութիս ։ Յօգտութի իշխեցելոց ։ Փիլ ։ 'Վրիպիչ են շահաւոր օգտութեց ։ Յճխ ։ Է ։ 'Սատանան զօգտութի իւրեանց ։ Մծբ ։ Է ։ 'Գրաւական եդեալ յանձինս շահաւորն օգտութե կէտ զմահ ։ Արբէք զըմպելին խաղողութե, որ լի է օգտութբ ։ Ագաթ ։ 'Զայսպիսի շահ օգտութե՛ որ 'ի բարեկամութենէն լինի, տեսանելով խորհեցայ ։ Խոր ։ Բ ։ 27 ։ 'Յայսպիսի օգտութի զորթուցեր, զի հրեշտակաց լիցուք երգակիցք ։ Խոսր ։ 'Վասն զի ած է, ոչ գոն նորա ընդդէմք, այլ յամենայն կողմանց ամենայնիւ օգտութիք իւրեւին ։ Եղիշ ։ խաչէն ։ 'Պատմեսցես առ 'ի յօգտութի լսողաց ։ Վրք հց ։ ԻԲ ։

ՕԴ, ի, ից, և ոյ, ոց ։ գ ։ (յծ ։ հյ ։ ոտն ։ լտ ։ մփ ։) Ὑπόδημα. Calceamentum, calceus; udo, onis. Ագանելիք ոտից մորթեղէն ։ կօշիկ ։ հողաթափ ։ տրեխ ։ մոյկ ։ մուճակ ։ սանդալ ։ ոփէ ամն ։ ֆոտոււ, չորէք, ֆոսաւ, գալէնլէր, գոնդարա, լըղէ ։ 'Օդիւ պնդեցէք զոտս ձերոց ։ Տուք և օդ յոտս դորա ։ Ոսկ ։ ղէ ։ 'Առնուլ համդերձ կամ օդ՝ որպէս և իցէ ։ Բրս ։ հց ։ 'Որոց օդն հաւատացաւ, զայէտան կօշկաց կատարեսցեն ։ Յճխ ։ ԺԶ ։ 'Զօդ ոտիցն հանել ։ Օդ յոտսն ունէր ։ Օդ ոտիցն հնաբաւորել զձև կօշկաց 'ի մորթոց այծից ։ Ճ ։ Ա ։ Մարգ ։ յաւդ ։ Բ ։ Արծր ։ Բ ։ 7 ։ 'Ամբաւերաբրկու օդիցս կօշկաց ։ Նար ։ ԽԲ ։ 'Գծուծ զգեստուք և օդիւք ոտից ։ Աշխարհական կօշկօք, և կանացի օդս (կամ օդիւս) ոտից ագուցեալ ։ Վրք հց ։ Բ ։ Յօհան ։ 'Օդով և սանդալօք մորթեղինօք ։ Նոյն իմ բանս և վասն օդոցն է՝ անաւերորդ և թեթևագնի լինել ։ Եւ որ ինչ այլ պէտք են օդոյ ոտից ։ Պտմ ։ աղէքս ։ Բրս ։ հց ։ Յճխ ։ Մարգ ։

ՕԴ, ոյ, ոց ։ և ի, ից ։ գ ։ պ ։ եէպ ։ յն ։ այեր ։ 'Αήρ, ἀέρος. Aër. իտ ։ Aria. և Մեղմ օդ ։ αὔρα, aura, ventus levior. Մի 'ի չորից տարերաց համապատիւ, որոյ շարժումն կոչի հողմ. և թեթևն՝ սիւք, սիզ ։ և բարձրագոյնն՝ եթեր ։ հաւա, հէվա (յորմէ հով), բօւզիւեար ։ 'Զամպս օդոց ։ Ոգին սփռել իբրև զօդ թոյլ ։ Իբրև զհաւուս թռուցելոյ յօդս ։ Իբրև 'ի նետէ ձգելոյ 'ի նպատակ կարեալ օդն՝ վաղվաղակի յինքն կարկատեցաւ ։ Զփոշին ցանել յօդս ։ Ըստ իշխանին իշխանութե օդոյս՝ այսորոյ ։ Զայն մեղմոյ օդոյ, և անդ տէր ։ Եմ ։ 'Դարձոյց զմրրիկն յօդ ։ Երզն ։ մթբ ։ 'Ի կենդանեաց, որ 'ի յօդի են, և 'ի յերկրի, և 'ի ծովս ։ Ի հողոյ, 'ի ջրոյ, յօդէ ։ Արիստ ։ Հ ։ Լմբ ։ տփ ։ 'Բնակել յանկեան 'ի ներքոյ օդոյ (որպէս բացօթեայ), այսինքն յանապատի, 'ի լերինս ամայիս ։ Հանձ ։ տոն ։ 'Զհողմս՝ որք են 'ի ներքոյ օդիցս ։ Կէսարեան ։ Կլեմ ։ 'Շողկոցս՝ որ ազնուատունկ և անուշահոտ օդիցն են արմէք ։ Բրս ։ աղաւղէ ։ 'Զօդն հարկանել, կամ վերաւորել, բախել են ո ։ տեսն 'ի բայսն անդ ։

ՕԴ ։ Ընչառութի յօդոյ ։ 'Զհատարակաց օդն ձգեցի յիս ։ Եւ ո՛չ ունիցք առ 'ի ձգելոյ զօդ ։ իմ ։ Է ։ 3 ։ ժէ, 15 ։ 'Ուսանի է քեզ զոլգ ։ տուրեւառութի օդոյդ ։ Աճառ ։ աղթ ։ 'Կենդանի են միայն զօդն ծծելով ։ Եղիշ ։ Ե ։

ՕԴԱԲԱՆ, ի, ից ։ ա ։ գ ։ Ունայնաբան արտաքախօս՝ որպէս ընդ օդս բաբբառեալ ։ և Օդաբանութի ։ անհիմն կամ հարևանցի զրոյցք ։ 'Ոչ թէ ծայրաքաղ ինչ արարեալ՝ օդաբանս կամ սրավարս խօսեցաւ ։ Ագաթ ։

ՕԴԱԲԵՐ ։ ի, ից ։ ա ։ Որ բերէ զօդ կամ զհողմ զովացուցիչ ։ հաւա՛ հավբէրող դրուէն նէրօ ։ 'Զդրունս կազմեալ օդաբերս զովացուցիչս ։ Դրունք երկբացիկք են օդաբերք ։ Արծր ։ Է ։ 6 ։

ՕԴԱԳՆԱՑ, ի, ից կամ աց ։ ա ։ 'Αεροπόρος. Aërius. Որ գնայ ընդ օդս ։ օդախաղաց ։ օդաթռիչ ։ օդապարիկ ։ օդային ։ արագաթռիչ ։ 'Արագ, և օդագնաց ։ Թռչուն և օդագնայ ։ Ոչ օդագնաց եղեալ ։ Ի յօդագնացից զցինն ։ Մի մի ցամաքայնոց՝ ջրայնոց՝ օդագնացաց ։ Փիլ ։ 'Թռչնոց և օդագնացից ։ Պղատ ։ օրէն ։ 'Օդագնացիցդ տիրեալ ։ Օդագնայ թռչնոց ։ Պիտ ։ Կոչ ։ Ժ ։ Զինչ երկուց լեալ թեթև առաւել քան զպիգասոս երագուբ անբաւ, զորս ոչ երկրակոխս, այլ օդագնացս համարէին ։ Երիվարս իբրև օդագնացս իմն ։ Խոր ։ Բ ։ 59 ։ Յհ ։ ԿԲ ։ 'Տեսեալ զօդագնաց նաւավարն փութալով 'ի նաւահանգիստն՝ զերկինս բանիս նմա ։ Ճ ։ Փ ։

Կամ իբր Օդագնացական ։ թռչական ։ 'Օդագնաց ոլացութբն թեթևս թռուցեալ ։ Թէոդոր ։ խչ ։

ՕԴԱԳՈՅՆ ։ ա ։ Որ է 'ի գոյն օդոյ ։ երկնագոյն ։ թափանցիկ ։ հէվայի ։ կամ թխաթևագոյն ։ բարձրագոյն ։ 'Սենեակս պայծառս և լուսաճաճանչս յօդագոյն քարէ ։ Պտմ ։ աղէքս ։ 'Երկրի զթանձրագոյնն, հրոյ և ջրոյ զօդագոյնն ։ Զոհարի օդագոյն գօտին վերճակեցաւ ։ Փիլ ։ պէտիւտեր ։ Ճհր ։

ՕԴԱԳՈՐԾ, ի, աց ։ ա ։ գ ։ Որ գործէ զօդս ոտից ։ խաղախորդ ։ կօշկակար ։ կարուակ ։ ֆաղոսճի, եօմէճի ։ 'Արհամարհեալ (էք հրէայքդ) 'ի մէջ ազգաց ։ գործել զանարգանաց արուեստս... լինել նարօտաներկս և օդագործս, և որ այլ այսպիսիս ։ Պիտառ ։

ՕԴԱԴԻՒՐ ։ ա ։ Դիւրափոփոխ հանգոյն օդոց ։ 'Այսպիսի է մարդկան կենցաղս, անհաստատուն ծով, օդադիւր՝ երազ անվստահանալի ։ Մաշ ։

ՕԴԱԹԵՒ ։ ա ։ Ունօղ զթևս որպէս զօդոյ կմ զհողմոց ։ 'Ըստ օդաթևն արագութե յարձակեալք իբրև օձք թևաւորք ։ Ղևոնդ ։

ՕԴԱԹՌԻՉ ։ ա ։ Թռչօղ կմ թռչողական ընդ օդս ։ օդագնաց ։ 'Օդաթռիչ է հաւն ։ Մեկն ։ ղեւ ։ 'Փողոս առեալ եցոյց զայս օդաթռիչ և վերամբարձեալ յածն՝ կառս ։ Նար ։ յովէք ։ Ագաթ ։ 'Օդաթռիչ թևօք ։ Մաշտ ։ 'Լուսաթևեալս՝ օդաթռիչ արագութբ վերանալ ընդառաջ քրի ։ Անան ։ եկեղ ։ 'Թռչունք օդաթռիչ ընթացիւք վերագոյն գտանին որսորդական հնարից ։ Ոսկէփոր ։

ՕԴԱԽԱՂԱՑ ։ Տ ։ ՕԴԱԳՆԱՑ ։ 'Առ 'ի պատմել զքաջանչելիսն, որ 'ի յօդախաղաց թռչունս գտանին ։ Վեցօր ։ Է ։

ՕԴԱԽԱՌՆ ։ ա ։ Խառն ընդ օդոյ ։ ուր կայ և օդ ։ 'Եւ է սա (երկրորդ գօտին) պարզ՝ օդախառն ։ Ճհր ։

ՕԴԱԽԻՏ ։ ա ։ Խտացեալ կամ լցեալ օդով ։ հողմալից կարծեցեալ, որ ինչ ճշմարտութբ է հոգելից ։ Յհ ։ ԿԲ ։

ՕԴԱԽՈՆԱՒ ։ ա ։ Խոնաւացեալ յօդոյ ։ Բաց հաւայէն Բռալմշ ։ 'Օդախոնաւ մեղկութբ զգնացս ձայնատրական... թուլագաշնակեալ ։ Նար ։ ղփ ։

ՕԴԱԾԱՄԱՒԻ ։ Տ ։ ՕԴԵԾԱՄԱՒ ։

ՕԴԱԿԱՆ, ի, աց ։ ա ։ Օդային, և Օդագնաց ։ 'Զի օդական նիւթ ամենայն է երկներան ։ Երզն ։ օփ ։ Էրէն ։ 'Մարմին կենդանի գոյ լերկ օդական ։ յորժամ վերաթևեալ բարձրասցի, յայնժամ վաղվաղակի է օդական ։ Օդական կենդանեաց ։ Եւ թևաւորս՝ օդականաց ։ Ճ ։ Ը ։ Մաշ ։ Ճառ ։ 'Վասն ծովածին կենդանեացդ՝ օդականաց, և լոզականաց ։ Մխ ։ այրիվան ։

ՕԴԱԿԱԾՈՅՑ ։ ա ։ Յօդս կառուցեալ ։ եթերական ։ 'Առաջազգ ճախրագայութե երկնաչու օդականոյց ընթացից ։ Արծր ։ Ա ։ 1 ։

ՕԴԱԿԵՐՊ, ի, ից ։ ա ։ Օդատեսիլ ։ օդանման ։ օդագոյն ։ 'Բիւրեղ ։ այս քար ծովատիպ է, և օդակերպ ։ Լմբ ։ յայտ ։

ՕԴԱԿՈՏՈՐ ։ ա ։ Կոտորիչ օդոյ ։ պատառող զօդս ։ օդահերձիկ ։ 'Թռչունք օդակոտորք, և սրատեսք են ։ Վանակ ։ յոբ ։

ՕԴԱՀԱՏԵԱԼ ։ Հատանելով կամ հատանող զօդս ։ Նոյն ընդ վ ։ 'Խորթագոյր եռանկիւնեաց (կանկանց) օդահատեալ կառաչմամբ ։ Մագ ։ ճղ ։

ՕԴԱՀԵՐՁԻԿ ։ ա ։ Հերձիչ օդոյ ։ Նոյն ընդ վվ ։ 'Հրամանն առին ջուրքն բղխել զզեռունս զանազան կենդանիս, և ձկունս, և թռչունս օդահերձիկս ։ ՃՃ ։

ՕԴԱՀՈՏ, ոյ ։ գ ։ 'Αποφορά. Exhalatio, exspiratio. Հոտ բուրեալ յօդս ։ շոգի ։ գոլորշի ։ արտաշնչութի ։ 'Օդ իմն և շոգի... իբրու թէ օդահոտոյ իրիք, որպիսիք լինին յանուշահոտ նիւթոցն ։ Փիլ ։ այլաբ ։

ՕԴԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ ։ գ ։ Σκυτοτομία, σκυτοτομική. Ars sutoria, coriaria. Ձևելն զօդս ոտից ։ կարուակութի ։ կօշկակարութի ։ ֆաղոսճութիւն ։ 'Այսպէս և յօդաձևութէն արուեստին պատասուրեսցուք ։ Բրս ։ հց ։

ՕԴԱՄԱՆՈՒԱԾ ։ ա ։ Որոյ մանուածն և հիւսուածն է օդակերպ ։ կարինրբաթել ։ 'Երկնագոյն օդամանուած շոր, բէհեզ ծիրանի՝ նիւթ նոր խորանի ։ Գնձ ։

ՕԴԱՄՈՒՏ, մտի, ից ։ ա ։ Ընդ որ մտանէ օդն 'ի տուն ։ օդարեր ։ որպիսի է գուբն կամ պատուհանն ։ 'Երկաւ դուրս օդամուտս արարեալ էր ։ Ըստ օդամի խցկանդ երևեալ ։ Վեցօր ։ Բ ։ Եւագր ։ ԺԶ

ՕԴԱՅԱԾ ։ ա ։ Որ յածի յօդս ։ օդախաղաց ։ օդագնաց ։ 'Զոր օրինակ թռչունքն օդայածք են ։ Փիլ ։ լին ։

ՕԴԱՅԱՏԱԿ ։ ա ։ Որոյ յատակն կամ տանատեղին է օդ ։ 'Դուռ գաս խորդոց հուշուց... օդայատակ թևոցն գարշապարաց կոխան առնեն զանհաստատան ճանապարհս ։ Ագաթ ։ (ուր լինի ընթեռնուլ և Օդահատակ, իբր օդակոխ, օդահերձիկ ։)

ՕԴԱՅԻՆ, յնոյ, ոց ։ ա ։ 'Αέριος. Aërius. և αἰθέριος, aetherius, caelestis. Որ ինչ անկ է կամ նման է օդոց ։ օդական ։ եթերային ։ և Նուրբ իբր օդամանուած ։ 'Յօդային զօրութէ ։ Փիլ ։ ձ ։ բան ։ 'Զօդային նաւելութս յերկրի տարածեցին ։ Ի կերպարանս օդային անկուածովք ։ Աճառ ։ աղթ ։ 'Հրեշտակք ոլլոնման օդային ընթացիւք ։ ՃՃ ։ 'Զարդարեալն 'ի թևս օդայինս ։ Նար ։ կուս ։ 'Հաղային մասանց, որչափ օդայինն իցեն ։ Պղատ ։ օրէն ։

Եւ կամ որպէս Օդագնաց ։ օդախաղաց ։ 'Ըստ նմանութե արագմամբ օդային թռչնոյ ։ Օդայինք, ջրայինք, երկրայինք ։ Օդայինն վերացեալ յերկրէ՝ և յօդս փչէ ։ Օդային գիւղացն ։ Օդային այսոցն պղծոց ։ Ի վնասակարացն թռչնոց, այս է՝ այսոցն օդայնոց ։ Նար ։ կուս ։ Մանծ ։ տ ։ Արիստ ։ Ծ ։ ՃՃ ։ Խոսր ։ Նար ։ կ ։

ՕԴԱՆԱԼ, ացեալ ։ չ ։ 'Αερίζω. Ut aër

իօ. Օդոյ նման լինել. զգենուլ զձիրս օդոյ. «Հուր շիջեալ, և 'ի բաց եդեալ զչարութիւն՝ օդանայ. Նիւս. բն: Իսկ Փիլ. քհ. Է. «Զմեան անկարծելի, և օդացեալ՞. իմա կամ գրեա, գարունացեալ. յն. եարիղօ. ուր հյ. վերծանեալ է՝ աերիղօ:

ՕԴԱՆՄԱՆ, ի, ից. ա. Նման օդոյ կամ 'ի գոյն օդոյ՝ կապուտակ՝ Թափանցիկ. օդակերպ. օդատեսակ. հէլայի. «Բիւրեղն ծովագոյն օդանման. Վրդն. Եւ: Նւ Եզեկ: «Բիւրեղն խաժագոյն օդանման: Յապալիս՝ բազմագոյն, օդանման, և սառնակերպ, կամ որպէս խառնեալ արեան ընդ կաթն. Տօնակ:

ՕԴԱՆՈՒԱԳ. ի, աց. ա. Ընդ օդս նուագեալ՝ հնչեցեալ գուշմամբ. «Այլ և հոշակոնն է, կամ առ ինքն կոչումն ընծայեցուցանէ սյսիւ օդանուագ հնչմամբ. Երզն. քեր:

ՕԴԱՇՈՒՆՉ. ա. Ընդ օդս շնչեալ՝ փչեալ. հողմոյ եւէն. «Ուստի ելանեն օդաշունչ սիգք հողմոց բանութե. Ագաթ:

ՕԴԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αερομετρία. Aëris mensio. Չափումն տարածութե օդոց. չափ վայրաց ըստ ուղիղ գծի օդային միջոցին. «Եւ է ասպարէսն ըստ օդաչափութե՝ քայլս ձծ. խոր. Ծ:

ՕԴԱՉՈՒ. ա. Որ չուէ ընդ օդս. օդախաղաց. օդագնաց. «Նեսս արձակեցեր օգաչուս և յարմարաթոիչս. Նար. ղբ:

ՕԴԱՊԱՐ. ի, ից. } Որ պարէ ընդ օդս՝
ՕԴԱՊԱՐԻԿ. ա. } իրօք կամ նմանութ. օդախաղաց. օդագնաց. սրաթռիչ. թռչուն. «Առ մեասատն երամս օդապարից: Ընդ աղաւնեաց օդապարից: Իակամծեմ աղաւնի օդապար. Պիտ: Շար: Տող: «Ընդ արծուոյ և ընդ բազէի օդապարիկ լինիցի: Նոյնք 'ի յօդս օդապարիկք: Թէպէտ ղմարմին թռչնոյ օդապարիկ առնէ: Թռչունն կերպակրոյն ցանկութբ՝ 'ի վարս յօդապարիկ լինելոյն ըմբռնի: Բոյն է օդապարիկ մաաց մեր յերկնային յարկին. Խոսր: Շ. Մեծ եէտ: Լմէ. օղ. և առակ: «Իբր օդապարիկ իմն երիվար: Երիվարս օդապարիկս. Ցհ. կթ: «Մի կիրակոս մաքուր տատրակ, օդապարիկ բարձրագիտակ. Գնձ:

ՕԴԱՌ ԼԻՆԵԼ. Օդ առնուլ և շնչասիլ արմանեաց. հովս ունել՝ լավնել. «Անփուտ ցորենոյ, որ և ոչ 'ի ժամանակարուս բուսոյն օդառ եղեալ. Թէոփ. խ Ա:

ՕԴԱՍԻԼ կամ ՕԴԱՍՈՒԼ. ալի; ից. ա. Իբր Օդասլաց. սլացեալ ընդ օդս. օդաթռիչ. թռչուն. «Որպէս օդասլից երամոցն. Մագ. և Երզն. քեր:

ՕԴԱՎԱՐ, ի, աց. ա. Որ վարի ընդ օդս. և Որ վարէ զօդս ըստ քերթողաց կմ առասպելաց. «Թէ սուի մարդոց, այլ ոչ որպէս օդավար թև, կամ քեղավար նաւ. Ոսկիփոր: «Արգ ծածկի արեգակն յամպն, և հարեալ օդավարացն խաւարայնոց, և առեալ զարեգակն ընդ հիւսիսի ածեն 'ի հարաւ. Պիտառ:

ՕԴԱՎԱՐԻՄ. եցայ. յ. Վարիլ սլանալ ընդ օդս. «Մարմին ոչ օդավարի, մարգ երկնագնաց ոչ լինի. Ա. Բ. համբ: և Գէ. եւ:

ՕԴԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Վարումն կամ սլացումն ընդ օդս, կամ ընդ եթերս վերինս. «Աստեղատունքն 'ի շաւիղս օդավարութեան ոչ զմիմեամբք ելանեն. Տօնակ:

ՕԴԱՏԱՐԱԾ. ա. Տարածեալ ընդ օդս և ընդ եթերս. կամ Տարածիչ ցրիչ օդոց. և Ուր տարածեալ իցէ օդ. «Խարազանս օդատարածս յածէին. Ճ. Ը: «Ջրամած և օդատարած երկինս. Նար. յոյէր:

ՕԴԱՏԵՍԱԿ, ի, աց. ա. 'Αεραιδής. Aërius. Իբր Օդատեսիլ. օդակերպ. օդանման. օդագոյն. «Հրեշտակս՝ հոգիս ոչ օդատեսակս, և հուր՝ ոչ նիւթեղէնս. Լծ. ծծոբ: և Ոսկեփոր: «(Զգայութեան զգայ) օդատեսակաւն (այսինքն տչօք) զօդոյն կիրս. Նիւս. բն: «Օդատեսակ գունաւն ծաղիկ է. և 'ի բաց լուծեալ 'ի կոկոնոյն ղգեստուէ երեք գտանին են. Նիւս. էրգ:

ՕԴԱՒՈՐ, ի, աց. Տ. ՕԴԱՑԻՆ. «Օդաւոր թռչնոց. Մագ:

ՕԴԱՓԱՌ. ա. գ. Որպէս փառ օդոյ ոտից. Մաշկ մորթոյ. մորթ կօշիկի. «Ի խոտաբուսիս խաւարտածին այծեաց օդափառ կորզեալ չարամանեալ սաղաւարտօք. Մագ. ծտ:

ՕԴԵԱՑՔ. Տ. ՕԴԻՔ. «Դասիլ ընդ օդեային 'ի յաշխարհ. Գ. նչ:

ՕԴԵՂԷՆ, ղինի, նաց. ա. Որ ինչ է յօդոյ և յօդս. օդային. եթերական. «Իշանեքն և իշանեքն Է այերս օդեղէնս: Թեթև են յընթացս իւրեանց քան զհողմս օդեղէնս. Մծբ. ծէ: «Զերկնից կամարաց օդեղէն և լուսեղէն ընդարձակութի: Զքառանձաւս երկնից՝ օդեղէն և ջրեղէն և լուսեղէն ամուրս. Նար. յոյէր: «Յօդեղէնն կամար, որ է հաստատութի. Վրդն. պտմ: «Ի չորեքշաբաթուոջ զլոյսն տարած և ցան ժողովէ յանօթս օդեղէնս. Տօնակ:

ՕԴԵՆԻ, նւոյ, նեաց. ա. գ. Κωδίον. Ovina pellis. Որ ինչ է յօդեաց՝ այսինքն յոչխարաց. մորթ օդեաց. ոչխարենի. «Բեբրին պարկս օդենիս. Ագաթ: «Սորա օդենեօք (այսինքն համդերձիւք ոչխարաց) կերպարանեալք՝ զհօտան փողոտեն: Դաւաճանող նենգաւոր, և գայլ օդենեօք զինեալ. Եղն. Յկբ: Դիոն. Եղբ: «Ասուի համդերձիցն նմանել, որք յոլովակի մեռեալ օդենեացն են պատուղք. Մէկն. ղեւ:

ՕԴԸՆԿԱԼ. ա. Ընդունող յինքն զօդս. ընդունարան օդոյ. «Ուստի իմացար զփուքսն օդընկալս կազմել. Սեբեր. Է:

ՕԴԻ. գ. Ոչխար. գառն. որոջ. յորմէ յոգնականն՝ Օդիք. «Մի օր՝ օդի սպանանեալ երեխս, և մի օր այծի սեաւթոյր. Մանդ. իբ: «Օդի կոչին գեղմնաւորքն. Մէկն. ծն: «Զինչ օդին է, և կամ զինչ այծին: Ի համերձէ քումմէ ճանաչէ զքեզ, եթէ դու օդի ես. Կոչ. ծէ:

ՕԴԻԿ, օդկի կամ օդկան. գ. Օդենի. մորթ ոչխարի. մաշկեակ. մեկնոց յոչխարենւոյ. Ժողով՝ փուրփ ոչխարի կամ գառան մորթէ. «Օդիկ արկեալ զուսովք իւր. Բուզ. Ե:

ՕԴԻՔ, օդեաց. գ. որ և լինի եզակի՝ օդի. Πρόβατον, τα. Ovis, oves. ἀρνή, ἀρνός. (ըծ. գառն.) agnus. ἀμνός. (ըծ. հօտ.) Ոչխարք և գառինք. խաշն. գօյւն. գաւղոս. «Զանդրանիկս արջառոց, և զանդրանիկս օդեաց, և զանդրանիկս այծեաց: Զամենայն արօտական զհամակ յօդեաց: Յօդեաց և յայծեաց առնուցուս: Մեկնեսցէ զօդիս յայծեաց, և կացուսցէ զօդիսն ընդ աջմէ իւրմէ. եւն: «Օդեաց նմանին արդարքն յաղագս անմեղութե: Ի գասս աջակողմ օդեաց կացո ըզ մեզ. Շ. Քարոզ. և Փող:

ՕԴՈՑԻ. գ. Իբր Օդուհի. չաստուհի օդոց. ըստ յն. Հերա, հեռայ, Յոնա, Ἥρα. Juno. ('ի բառէս այեր. աէր. օդ.) «Կոչեն ոմանք զերկիր ազջիկ գեւմետրա, և օդոյն՝ զօդգ, և զհուր՝ հեփեստոս. Փիլ. Ճ. բան:

ՕԴՈՑ. գ. Իբր Վիճակ օդոց՝ բարեխառն կամ խառնակ. «Յորժամ գայցէ ասես զօդ, որ մի 'ի չորից տարերցս է՝ նշանակէ. և օդոց զբարեխառն կամ զդժան օդոց ցուցանէ. իսկ Թոյլ. ասել օթ՝ զօթևաննելն 'ի տեղւոջ նշանակէ. և օթոց՝ զձորձոց նշանակէ. Երզն. քեր:

ՕԹ, ի, ից. գ. Κατάλυσις, υόν. Diversio, diversorium. և δείλη, tempus pomeridianum, vespera. (արմատ Օթելոյ. ըծ. թ. եաթ, եաթագ, օթագ, օթա.) Օթիլն. ագանելն. երեկօթք. և Օթևան. չափ միջոցի յիջևանէ յիջևան, և Երեկոյ. գնոդ, գնամաղ, եաթագ. եաթաձագ եէր. եաթող, եւն. «Եկին առ նա՝ յանկողինս օթի. Եզեկ. իգ. 17: «Ի տունս անկարգնայ առ օթ գագարեացեն. այսինքն առ երեկս. ընդ երեկս. Սոփոն. Բ. 7: «Պէսպէս տաճարս, և սենեակս օթից հրաշակերտեաց: Երթեալ բազում անգամ օթս զհետ (այսինքն յօթևանէ յօթևան, կամ երեկօթս առնելով). Խոր. Գ. 15: Փարպ: «Հեռի էին 'ի կարաւանէն իբրև օթիւք հնգետասան. Եղիշ. Է: «Երկուս օթս արարեալ գայ փութանակի: Գնացեալ ընդ անապատ օթս երկուս. ՃՃ: «Թոյլ ասել օթ՝ զօթևաննելն 'ի տեղւոջ նշանակէ, օթեվանս կալայք. Երզն. քեր:

ՕԹԱԳԱՅԱՆԱՄ, ացայ, ացեալ. } Καταλύω. Diversor. διανυκτερεύω, pernocto. αὐλίζομαι, commoror, moror.
ՕԹԱԳԱՅԵՄ, եցի, այեալ.
ՕԹԱԳԱՅԻՄ, եցայ, այեալ.
ՕԹԱԳԱՆ ԼԻՆԵԼ, եղեալ.
ՕԹԱԳԱՆԱՄ, գացայ, գացեալ.
ՕԹԱԳԱՆԻՄ, ագայ, ագեալ.

Օթել՝ ագանել. երեկօթս առնել. իջևանիլ ուրեք զճանապարհային՝ ընդ յարկաւ կամ բացօթեայ. դադարել՝ հանգչել ուրեք առ ժամանակ մի. լուծանիլ. հանել զգիշերն 'ի գլուխ. ինջեալ. գիշեր ընէն պառկիլ. քալ. գօնմաղ, խոնպա՝ լուքըրպա՝ գըլըպա եաթմաղ. կէճէլէմէք, գալմագ. «Խառնաղանճից օթագայելոցն (կամ օթագելոցն) յանապատին (վրանօք): Ի զաւրութի որդւոց նոտիս օթագացեալ (կամ օթեգայեալ) բացական ('ի բացի). Երեմ. իէ. 24: Յոբ. Բ. 9: «Ի քեզ դադանք օթագայանան. Լաւս. ծա: «Պահէին զդրունս տանցն, յորում օթագայացեալն էր (կամ օթագացեալ, կամ օթացեալ էր) իշխանն. Ցհ. կթ: «Առուցեալ էին՝ զցայգն 'ի բացեայ օթագացեալք. Ասող. Բ. 4: «Վասն 'ի տանն օթագայելոց... ոչ կամէին զօթագայելն առ նոսա... օթագայեաց առ նոսա: Ի լերինն կամ 'ի լերինս օթագայեալ: Աւետիս ձեզ օթագայեալքդ 'ի բացի. Ոսկ. յհ: Շ. Խոսք. և Վահր: Լմէ. Հեր. Տօն: «Որ այնպէս օթագան եղեալ. Տօնակ: «Բազում անգամ արտաքոյ օթագանելով. Ոսկ. յհ. Բ. 37. 39: «Զինչ երկիր իցէ՝ յորում լոյսն օթագանեաց: Յաղթիս ամենայն չարեաց օթագանեցայք (կամ. օթագայեցայք). ՃՃ: Լծ. կոչ: «Անցեալ օթագացեալ 'ի գեօղն. Աւծր. Գ. 2: «Զգիշերն ամենայն 'ի վերայ ձեռն օթագացեալք էին: Դիակունք բացընկեցիկ օթագացեալ 'ի վայրի, 'ի յարկաւ և 'ի փողոց և յանձրևի և 'ի միրիկս հողմոյ. Ղևոնդ: «Զուխտաւոր կանայսն խորայէլի օթագացեալս. Տօնակ: Ղևոնդ: «Ի տանն քում օթագանել, որպէս խոստացաւ: Յոր 'ի փողոցս օթագանեալ (կամ օթագացեալ). Լմէ. օղ. և առակ: «Զաւաքին ամն ոչ է պարտ օթագանել (կամ օթագայեալ) արտաքոյ խցին. Վրք հց. Բ:

ՕԹԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συναυλίζομαι. Una commoror, contubernalis sum. Ի միասին օթել. բնակակից լինել. «Մի թողուցուս յանլոյս յարկին, մի օթակից լինել չարին. Ցորդի: «Սոքա օթակիցք քեզ լիցին 'ի պահպանութին. Բրս. Ահր:

ՕԹԱՆԱԼ. ացեալ. (յօրինակս ինչ Ցհ. կթ.) Տ. ՕԹԱԳԱՅԱՆԱԼ:

ՕԹԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Տեղի օթելոյ. օթևան, օթարան. բնակարան. սենեակ. գօնագ, օնագ, եաթագ, օդա. «Որ թագաւորական օթանոցին էր ներքինապետ: Ոչ ոք տուն, կամ օթանոցս մեզ պատրաստեաց:

Սկսան ամենեքին մտանել 'ի քուն յանցնիւր օթևանոցն. Սօկր. խոր. Ժ. 89 կմ 92. Արծր. Դ. 2։

ՕԹԱՐԱՆ, ի, աց. Նոյն ընդ վ. իբրեւ կմ նմանութք. *Պատահէ սորա տեղի օթարանին մօտ առ գիրս (գերեզմանի) Նը առաքելոյն. Խոր. Ժ. 71։ *Արեւելք գերարփին, և օթարան լուսածին. Շար. *Անտանելոյն և տիրական՝ բնութեն առնէ սա օթարան. Ցն որդ. *Մարին նման երկնանման՝ յորում եկաւ ծած բանն, լեցին և սերովբէք արժան՝ լինել նմին օթարան. Տաղ.

ՕԹԵԱԿՍ ԱՌՆԵԼ. Տ. ՕԹԵԼ. *Թէ անգինեաց մտեալ (յեկեղեցի) օթեակս ոչ առնէն, քահանայն սրբեսցէ. թէ օթեակս առնէն, հրամանաւ եպիսկոպոսին սրբեսցէ։ Ո՛չ է արժան օթեակս առնել կնոջ 'ի թատերս կամ 'ի վաճառս. Կանոն.

ՕԹԵԳԱՆԱԼ. Տ. ՕԹԱԳԱՑԱՆԱԼ, ՕԹԱԳԱՆԱԼ. *Ոչ զմի օր կամ զմի ժամ, այլ ըզգիշերս ընդ տիւս միաբանեալ՝ օթեգանեաս արտաքոյ. Խոսրով. *Զմորիս առիւծուցն յիշեցուցանէ, յորում օթեգանայրն։ Զերկոսեան այծեմանն իմանալ, որ մերձ 'ի սիրտ հարսինն օթեգանեան (կամ օթեգանին). Նիւս. երգ.

ՕԹԵԿ. և ՕԹԵԿԱՆ. ա. որ և ռմկ. օթէկի. Մնացեալ յերիկէ և յեռանդէ. հին, հնացեալ. պայաթ, խօրթ, գօրթ, էօթէյսի կէնէսի. *Ապա թէ երկօրեայ նշխարօք մատուցանէ... իսկ եթէ օթեկ ջրով 'ի պատճառս ծուլութեն կազմեսցէ զնշխարն, և՛ն. Կանոն. *Զօթեկան մի կերիցեն (որս). Կանոն. (ռմկ. օթէկի կէրմօլուր, և փարթուր հաց ասի՝ երեկեանն կամ հինն։)

ՕԹԵՄ. եցի. չ. որ և ՕԹԻՄ. Առնել օթ. օթեակս՝ երեկօթս՝ օթեվանս առնել. հանգչել. դադարել. իջեվանել. *Որ ամենայն արարածոց է տէր, յայրի օթէ։ Օթեա առ մեզ խաղաղարար։ Չդոյր տեղի. և նոքա յայր անդր գնացին օթել։ Ո՛չ է պարտ 'ի չարագանդ մծղնէիցն տեղիս օթել ումեք։ Հուպ առ հանգիստ սրբոյն օթեալ. Նիւս. Երան։ Ժմ։ Իգն։ Ցհ. Ժմ. ատ։ Շ. Հեղ։ *Թէ օթէ (կամ օթի) մարդ 'ի պանդոկ. Մխ. դտ։

ՕԹԵՎԱՆ, } ի, աց կամ ից. գ. Κατάλυμα. Diversorium, hospitium. (ռուսի իտ. Osteria. գաղղ. hotel.) Μονή. Mansio, habitatio. σταθμός, statio. բայիւ, μένω, maneo. Վանք օթելոյ, այսինքն տեղի ագանելոյ. օթանոց. իջեվան. իջեւան. պանդոկի. հիւրանոց. և Բնակարան, օթարան. կայք. կայան. դադարք, տուն. գօնաք, օթագ, գօնագլըգ. *Իբրև զպանդուխտ յերկրի, կամ իբրև զըզնակ երկրի՝ որ դառնայցէ յօթեվանս։ Ո՞ տայր ինձ յանապատի գոյզն օթեվանս։ Ո՞ւր են օթեվանք քո։ Ի տան հօր իմոյ օթեվանք բազում են. և՛ն։ *Ոչ յարկք, և ո՛չ օթեվանք։ Օթեվանք պատրաստեալ են քեզ. ՃՃ. *Մերձ կացուցանէ յօթեւանս սրբ։ Համանեսցուք յօթեւանս կենացն։ Լինին օթեւանք ոմ. Ցմխ։ *Զոր փո օթեվանիցն ասաց. արժանաւորս արասցուք մերում օթեւանի։ Մնայր նորա գալստեանն օթեւանէ յօթեւանս. Նչնայ։ Լուսաւ. Ժ.

ՕԹԵՒԱՆ,

Կամ Չափ միջոցի 'ի մէջ օթեւանաց. ուղի յայգուէ ցերեկոյ. *Մերձեալք որպէս թէ օթեւանաւ միով 'ի Նը տեղի տան նահատակին դրիգորի. Փարպ. *Էր հնգետասան օթեւանօք 'ի բացեայ վանքն այն. Վրք հց. իդ։ *Հեռի երեսուն օթեւանօք. ՃՃ.

Եւ Հիւրընկալ. վանատուր. օթեւանատր. *Օթեւան և տապնջական լեր ճանապարհորդաց. Մանդ. Է։

ՕԹԵՎԱՆՍ ԱՌՆԵԼ, կամ ԱՌՆՈՒԼ, կամ ՈՒՆԵԼ. Իբր Օթեվանիլ. օթել. օթեակս առնել։ Երեմ. Է. 7։ Ցհ. ԺԴ. 23։ Ցեռ. Բ. 1։ Մրկ. Զ. 10։ Բ. Եզր. Է. 15։

ՕԹԵՎԱՆԱՒՈՐ, ի, աց. ա. Որ ունի օթեվանս առ ընդունել զանցաւորս. վանատուր. պանդոկապետ. գօնագ սահապը. *Նման եմ դու առն ճանապարհորդի, և ես նման եմ օթեւանաւոր տապնջականի. Ճ. Ա։

ՕԹԵՎԱՆԵՄ, եցի. ն. Ընդունել յօթեւանս իւր. հիւրընկալել. *Մի ոմն ('ի ձգեկանցս) խորասոյզ մերոյն հաւուն՝ ամփոփեալ (զյոյժսն) յախոնդիսն պատսպարեալ օթեւանեաց. Մագ. ԾԳ։

ՕԹԵՎԱՆԻՄ, եցայ. չ. Ագանիլ յօթեվանս. օթել. *Զտաճար հոգւոյ իմոյ մաքրեա, և առ իս օթեվանեա. Եփր. ող. *Այսպէս գիտէ քաղցրութի գիտութեն ձյ, յօթեւանելն 'ի ճանապարհ հոգւոց մերոց՝ հանել զմեզ ընդ իւր 'ի յերկինս. Լմբ. ող.

ՕԹԻՄ, եցայ. չ. Նոյն ընդ վ. Տ. և ՕԹԵՄ. *Տաղաւար՝ ուր ած օթեցաւ։ Զարուն մի օթեսցի 'ի սիրտս մյանձանց. Լմբ. վերափոխ. Նեղոս. *Մի օթիր 'ի տունս աշխարհականաց առանց ընկերի. Պիտառ.

ՕԹՈՑ. ի, աց. գ. Μονή. Mansio. Օթանոց. սենեակ. ննջարան. գօնագ, էաթագ օթաղ. *Նոքա ննջէին յիւրաքանչիւր վրանաց օթոցի։ Զհիւանդութի կեղծաւորեալ 'ի տեղւոջ օթոցին անկեալ դնէր. Արծր. Գ. 10. 15։

ՕԹՈՑ. Ἀμφίταπος. Tapes utrimque villosus. Ծածկարան անկողնոյ. կապերտ երկուստեք գործեալ՝ թաւ մազովք օդեաց. եօրղան, խալի, եօրղէն. *Բերին անկողինս տասն, և օթոցս. Բ. Թգ. ԺԷ. 28։

ՕԹՈՑ. Ἱμάτιον ἀμπεχόνη, ἐσθής. Cultus corporis vestitus, vestis. Ծածկոյթ որպիսի և է. արկանելի. վերարկու. ձորձ. պճղոմ. հանդերձ. կրկնոց. *Արկար զլոյս որպէս զօթոց. Սղ. ՃԴ. 2։ *Օթոց սրբութե անմահ բնակողին. Նար. խոս. *Օթոց՝ զձորձոց նըշանակէ. Երզն. քեր. *Օթոցն՝ վերարկու ասէ. Լծ. նար. *Օթոցն, և վերածածկութեից, և բնակութեց. Պղատ. օրէն. Գ. *Անօթից մաշկեղինից, և ամենայն օթոցաց. Անդ. Է։

ՕԺԱՆԴԱԿ, ի, աց. ա. (լծ. Օգն. օճան.) Օգնական. ստարիչ. նպաստամատոյց. ձեռնտու. այցելու. գործակից. *Մատնիցեն առ հիւանդս, և օժանդակ առ ցաւս ըլինիցին։ Տիգրան՝ օժանդակ զկիւրոս ունելով։ Իսկ կայսեր օժանդակ լեալ խոսրովայ։ Օժանդակ լեր տկարութե. Ոսկ. յհ. Բ. 13։ Խոր. Ա. 30։ Ցհ. կթ։ Նար. ղա։ *Օժանդակ լեալ առ վերին կոչումն. Ցմխ. ծթ։ *Զորոյ զպէսպէս վկայութիս՝ հանդերձեալ բանն առնէ օժանդակ։ Օժանդակ լեր քահանայիցդ պաղատանաց։ Տամք զաղօթս մեր նոցա օժանդակ. Լմբ. պտրգ. *Մեծդ միքայէլ և գաբրիէլ... հօր միածնիդ յոյժ դուք խորհրդոցն օժանդակք. Լմբ. փող հրեշտ. *Իմն 'ի վերայ սպանողաց, որք զօրէնս օժանդակ առնուն. Երզն. Ժփթ։

Գ. Իբր Օժանդակութի. ստար. նպաստ. *Ի քահանայիցն առցէ օժանդակ. Մխ. երէմ։

ՕԺԱՆԴԱԿԱՆ. Նոյն ընդ վ. ա. *Վտանգելոց օժանդականն. Սկեւռ. 'ի լմբ։

ՕԺԱՆԴԱԿԵՄ, եցի. չ. Συναντιλαμβάνομαι. Adjuvo, opitulor. χειραγωγέω, manuduco. Օգնել, ձեռնտու՝ առաջնորդ և ստար լինել. Նպաստել. եարտըմ էթմէք. յէտէք թութ. էլ վէրմէք. *Ձեռն իմ աւէ օժանդակեսցէ նմա, և բազուկ իմ զօրացուսցէ զնա։ Զնոսա երդմնեցուցանելով յառաքինութեն կենցաղ օժանդակէ. Նիւս. երգ. (ըստ յն. ներդ՛՛։) *Օժանդակեսցէ մեզ հոգին Նը։ Զերկելոցն օժանդակէր։ Հոգւոյս օժանդակես՝ ընդ հրեղէն փառաբանիչսն փառաբանել։ Օժանդակեա թեւոց աղօթից՝ և ելիցն իմ յերկրէս հովուէ։ Պատսպարեալ օժանդակեսցես։ Ո՛չ թէ փրկեալ ինև հեթանոսք՝ 'ի վրկագործութեանն փառակ օժանդակեցին. Սարգ. յոդ. Ա։ Սկեւռ. 'ի լմբ. Խոսր։ Նար. Յ. ղԳ։ Լմբ. հանդ։

ՕԺԱՆԴԱԿԵԼ. Ույժ կամ ձեռն տալով զօրացուցանել. ձեռնամբարձ առաջնորդել. բարգաւաճ առնել. պաշտպանել. պատսպարել. ամրացուցանել. յանձանձել. *Զուգք բազումք հոսին 'ի լերանց, և խառնեալ օժանդակեն զգետն մեծ տիգրիս. Խոր. աշխրհ։ *Ի ձեռն վեհից սպասաւորութե զոկարս օժանդակելով։ Ած արքայութիս, օժանդակեաց թագաւորս։ Իբր առ նուաղ՝ լու օժանդակեաց։ Հոգելի զօրութիք օրհնեալ օժանդակեսցես կատարելապէս զայս պատճէն տառի։ Զորդւոցն պարշապարս օժանդակեաց. Նար. Է. Ժ. և ծթ. կղ.

Եւ. Օգնիլ. և Պաշտպանիլ. կամ զօրանալ. պատսպարիլ. ամրանալ. ապաւինիլ. եարտըմ ալմագ, յէլ օլմագ. *Օժանդակել քո՛վ ձեռամբ։ Ած օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղաւորի. Նար. Ծ. Ծա։ *Ի ծովացեալ ալեաց մեղաց զ'ի քեզ օժանդակեալ ոգիս՝ թեթեւ թռուցեալ՝ մերձ առ երկինս վերաբերեսցես։ Որ 'ի ծով այս աշխարհի չինեաց տապան զեկեղեցի, և 'ի սմա յօժանդակեալ հոգիս փրկեաց 'ի ջրհեղեղ մեղաց. Թէոդոր. խչ։ Շար։

ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Օճան. օգն. օգնականութի. ձեռնտուութիւն. նպաստ. ստարութի. գրի և ՕԺԸՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ, և ՈՒԺԸՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. *Օժանդակութքն ձյ մատչելի է 'ի սկիզբն ծածուանց գործոց։ Քոյով օժանդակութբ թեթեւ թռուցեալ վերաբերեր։ Լքելոյս օժանդակութի։ Ո՛չ է աւաղան կատարեալ առանց օծման օժանդակութե։ Ունիս այլովք ընուլ զպէտս այնոցիկ՝ օժանդակութբ այնմ, որ ունի բանալ և ընուլ զպէտս հայցողին. Ցհ. իմ. եկեղ։ Շ. բարձր։ Նար. ՅԳ. ղԳ։ Իգն։ *Գրութի միայն առանց բոլոր անձին անդամոց օժանդակութեան՝ ո՛չ է կարող ներգործութիս ինչ կատարել. Շ. Բղբ։ *Եւ ոչ արտաքուստ ուստեք այսոցիկ 'ի ներքս ածել խորհեցան օժանդակութիս իմաստից։ Գարնանային ուխքն գետացեալ՝ զան յուժընդակութի գետոյն մեծի՝ որ կոչի տիգրիս. Խոր. ա. 1. և աշխրհ։

ՕԺԸՆԴԱԿ կամ ՕԺՆԴԱԿ, ի, աց. ա. որ և ՕԺԱՆԴԱԿ. Օգնական. ձեռնտու. *Զկարող բարեխօսութին մարիամայ օժընդակ և ջատագով առնումք արքայութեն. Ցհ. իմ. եկեղ. *Զարանց և զկանանց զառաքինութիս և զհաւատս ա՛ռ քեզ օժընդակ։ Նմա և այլ բազումս գտանես օժընդակս քեզ. Եփր. խաչ. *Գնաց օժընդակ զօրու գուրգենի։ Գըտեալ օժընդակ չարեաց սարսափելի անօրէն մատուցութեն իւրում այր մի 'ի տոհմէն սիւնեաց. Արծր. Գ. 17։ Փարպ. *Տալ օժընդակ իւրոյ օրինացն զհրամանս զայս ահաւոր. Մխ. դտ։

Եւ ա. գ. Παρατρέχων. Accurrens, cursor. Ասուրհանդակ. չափար. *Երրորդ մասն 'ի դրան զկնի օժընդակացն։ Ցարեան օժընդակքն՝ այր և գործի իւր 'ի ձեռին իւրում. Դ. Թգ. ԺԱ. 6. 11։

ՕԺԸՆԴԱԿԱՆ. Տ. ՕԺԱՆԴԱԿԱՆ. Օգնական. *Նահատակաց վէգ և վահան՝ վտանգելոց օժընդական. Շ. ոտ. բարձր։

ՕԺԸՆԴԱԿԵԼ. Տ. ՕԺԱՆԴԱԿԵԼ. *Օժընդակեալ 'ի գրոց. Արծր. Ա. 1։ *Ի քեզ օժընդակեալ. Անյ. բարձր։

ՕԺԸՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. *Օժընդակութբ նորա իշխեցից մատուցանել քեզ պատիւ և փառս։ Օժընդա

կութեան արտաշխոյ մերժիցէն և զզարմ և զզաւակ քո 'ի թագաւորութենէ։ Յօժնդակութի պատիր խաբէութենն. Սարկ. ող։ Ածբր. տ. 10։ Գ. Կ։

ՕԺԻՏ. օժտի, ից կամ աց. գ. Φέρνη. Dos, munus, donum. գրի և ՈՒԺԻՏ, ՈԺԻՏ. Ուղերձ. ձիրք. որպէս վարձանք, պաշտաման. ճէհիզ, ճէհազ. «Յաճախեսջիք յոյժ զվարձանս և զօժիտս (յն. մի բառ). Ծն. լդ. 12։ «Եւ զի՞նչ օժիտս հարսինն. Ոսկ. Ես. խոր։ «Պատրաստեսցուք օժիտս հարսանեաց նորա։ Նա է փեսայ. պատրաստեսցուք մեք զօժիտ. Մծբ. Ը. և ծԲ։ «Գտոյգս ... և պարգևք՝ որ է օժիտ։ Անգիր պարգևք՝ որ կոչի օժիտ։ Դարձցի օժիտն 'ի տունն պարգևաց. Մխ. դտ։

ՕԺԻՏ. Որ և է ընծայ. պարգև. տուրք. էնամ, հէտիյէ. պէշքէշլար, արմաղան, սաղու. «Պատրաստեն զօժիտս արքունին՝ որ դայ, և սպասեն մնանել յառաւօտու. Մծբ. Ը։ «Պարգև՝ որ կոչի օժիտ. Մխ. դտ։ «Տրդատ ոչ սակաւ տայր օժիտս մերձակայից իւրոց սպասաւորաց։ Ընծայիւք և հաճոյակատար օժտիւք. Կոնոն։ «Օժիտս հարկաց (այսինքն զձրի թողուլն հարկաց) գտանել 'ի նմանէ. Նխ. տ. Դ։ «Եկին գեսպանք պատուաւորք 'ի սուլտանէն, և բերին օժիտս մեծագինս։ Մահն նորա տուաւ օժիտս լկտութե. Երզն. քեր. և մտ։ «Զբանիցն օժիտս ըստ կարողութե մերում ընծայեցուցաք. Ճ. Ե։ «Տուր մեզ օժիտս, զի թոռն ծնաւ քեզ. Վրդն. առկ։

ՕԺՆԴԱԿ, ՕԺՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. Տես ՕԺԱՆԴԱԿ, ևն։

ՕԺՏԱԲԵՐ. ա. Որ բերէ օժիտս. և Որ ինչ հայի յօժիտս. ընծայաբեր. նուիրական. «Ամենեքին օժտաբեր ընծայատար լինէին մեծի հարսանեացն։ Թէ սէր ունիս, և նման շարժեցար օժտաբեր լինել տոյ. Ագաթ. Լմբ. պտրգ։ «Օժտաբեր և ընծայաբերք լինէին նորոգ նորա տէրութե. Կաղանկ. «Օժտաբեր ընծայիւք պատուեաց զերանելին։ Զայսախսի նամակս օժտաբեր ընծայիւք առեալ գայր. Ճռ. հատմ։

ՕԺՏԵՄ, եցի. ն. Ընծայել. ընծայաբեր լինել. «Նուէրս և պարգևս օժտեսջիք (կամ ուժտեսջիք) միմեանց. Հ. յնվր. տ։

ՕԺՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Օժտելն. և Օժիտք. «Բազմօք ոմամբք ընծայական օժտութեամբք զնա պատուասիրեալ՝ տայ նմա և զմարզպանութիւն վրկանայ։ Երևելի պատուական օժտութեամբս ընծայից նմա (սատրկանին) մատուցանէր (սմբատ արքայ). Յհ. կթ։

ՕԾ. գ. ա. Իւղ օծանելի կամ օծութե. օծիչ. «Շնորհեցից քեզ օծն. զի որքան նեղս և սուրս ընդունիցիս, ոչ մերձենայ 'ի քեզ, և հանել չիշ իւղոյ սբյ. ևն. Վրք հց. յ։ «Ամենայն քրիստոս, յուցանէ զօծն, որ է հոգին Սբ. Մխ. այր։

ՕԾԱԿԱՆ. ա. Որպէս Օծեալ. կմ օծութե նշանակ, քմական. «Ահարոն ապաւորեաց զՃշմարիտ օծեալն զքն. զնորին անունն օծական՝ մարգկան գուշակելով. Հ. յունիս։

ՕԾԱԿԻՑ. ա. Կցորդ օծութե. «Վասն սիրելի որդւոյդ քոյ քո օծելոյ մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յօծակից անգամոց նորին քրիստոնէից. Լմբ. պտրգ. և ող։

ՕԾԱՆԵՄ. օծի, օծ. ն. Χρίω. (յորմէ Χριστός. Քս, օծեալ.) Ungo (unctus.) ἀλείφω, ἐγχρίω, oblino. λιπαίνω, pinguefacio. impinguo. Մածանել՝ շաղախել՝ ներկանել. զանգանել իւղով. արկանել զձէթ՝ զմուռոն՝ զիւղ անոյշ 'ի գլուխ. և զայլ հիւթս պատրաստեալ 'ի վերայ այլոց իրաց. և Պարարել. օծէլ, եղ թէնէլ. եաղլամագ, եաղ սիւրմէք, մէլհէմ էթմէք. եբր. մաշախ. յորմէ մեշիխ. «Առցես յիւղոյ անուշ օծման, և արկցես 'ի գլուխ նորա, և օծցես զնա։ Օծ զսեղանն, և սրբեսցես զնա։ Օծ զխորանն, և զամենայն որ ինչ 'ի նմա։ Արկ մովսէս յիւղոյն օծութե 'ի գլուխն ահարոնի, և օծ զնա։ Արի օծ զդաւիթ։ Եւ օծ զնա։ Օծանել իւրեանց թագաւոր, ևն։ Կամ «Օծեր իւղով զգլուխ իմ։ Իւղ մեղաւորի մի՛ օծցէ զգլուխ իմ։ Ուր օծեր ինձ զարձանն։ Օծ զերեսս իւր յանոյշ իւղոյ։ Լուացիս, և օծցիս։ Կամ «Եւ լեղիս՝ եթէ ոք ունի զլուծն յաչս իւր, օծանի սովաւ, և բժշկի։ Օծ շուրջ զաչօքն զլեղին, ևն։ Կմ «Քաջապս բաղարջ օծեալ իւղով. ևն։ «Օծեր իւղովն՝ որ յերջերին (զդաւիթ), առ 'ի բեկումն՝ որ յապաւկին ('ի վերայ գլխոյ փրկչին). Յհ. օրհն։ «Մի օծանիցք 'ի ձեզ զհոտ (այսինքն հոտով) չարութեան իշխանի աշխարհիս այսորիկ. Ագաթ. Գ։

ՕԾԱՆԵԼ. Περιέχω, ἐγχρίω. Obduco, oblino. Պատել. դրուագել. գաբլամագ, եաղ. փըլլամագ. «Հինգ սիւնակ յանփուտ փայտից, և օծցես զնոսա ոսկւով։ Զամենայն տունն օծ ոսկւով։ Ոսկի 'ի սովփերայ, և ընտիր արծաթ՝ օծանել նոքօք զորմս տաճարին, ևն։ «Ի ներքուստ կուռք զօծանիլն իւղով։ Ոսկին օծեալ զփայտիւն. Պրպմ. ծա։

ՕԾԵԱԼ, ելոյ, ոց. ա. Χριστός. Unctus. Մակդիր քահանայից և թագաւորաց. «Եթէ քահանայապետն օծեալ՝ մեղանչիցէ։ Որ է ինքն յաջորդէ քահանայիցն յօծելոց սակի։ Առնել ողորմութիւն ընդ օծելոյ նորա ընդ դաւթի։ Յօծեալս իմ մի՛ մեղանչէք։ Օծեալն տեառն։ Փրկել զօծեալս քո։ Այսպէս ասէ տէր ած զօծեալն իւր կիւրոս. ևն։

ՕԾԵԱԼՆ, կամ ՕԾԵԱԼՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ՝ կմ ՕԾԵԱԼ ՏԷՐ. Սեպհական անուն բանին մարմնացելոյ՝ Ճշմարիտ քահանայապետին և թագաւորին թագաւորաց. յն. Քրիստոս, կամ խռիստոս. Χριστός. Christus. եբր. մաշիախ կմ մեսիա. «Մինչև յօծեալն առաջնորդ։ Վասն տեառն, և վասն օծելոյ նորա։ Ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ, որ է օծեալ տէր. ևն։ «Փրկիչ, որ է օծեալ տր. և արդ է ըստ (այլոց) լեզուաց այսպէս. ծնաւ ձեզ այսօր յսն, որ է տր քս. Իգն։ «Յս օծեալն տոյ՝ տր մեր։ Որ միանգամ սիրէն զօծեալն տոյ. Եւս. փր. և ղփմ։ «Օծեալ օծելոց։ Ձեռնադրեցան այսօր օծմամբ սրբութեան 'ի յօծելոյն մեծէ. Տօղ։

ՕԾԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Իբր Օծումն կմ օծելութիւն. «Անդ արար մովսէս զարծաթի եղջիւր օծանութե իւրոյ ... անգուստ գայր կարգեալ օծութեան. Ագաթ։

ՕԾԵԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Օծեալ գոլն կմ օծանելն. օծութի. օծումն. «Դաւիթ պաշտեաց զպաշտօնն օծելութե։ Առ հեղինա առաքելութի՝ զօծելութի 'ի քորեպ աղգեաց յէսուայ և ազայելի. Եփր. Բգ։ Նար. ղգ։

ՕԾԻՄ. եցի, եա, (առաւել ամկ.) Տ. ՕԾԱՆԵԼ. «Անուշահոտ նբ իւղովք օծեա. Եփր. ող։ «Օծեսջիք քահանայ։ Օծել զարքա քահանայս. Լմբ. պտրգ։

ՕԾԻՉ, օծչի. ա. Այն՝ որ օծանէ կամ ձեռնադրէ. «Ժողովեցան հարկանել զօծեալս 'ի տեառնէ, և ինքն զթշնամանս յօծիչն իմ վերացուցանել. Մովսէս էր օծիչ և կատարիչ նոցա. Լմբ. ող։ Վրդն. ղնդ։

ՕԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Χρίσις. Unctio. χρίσμα, unguentum, Chrisma. Օծանելն և իլն. ներգործութի օծանելոյ. և իւղ օծանելոյ, կամ զրոշմի. միւռոն, ևն. և իշխանութի օծեալ գոլոյ. օծեալն. «Ածցես յիւղոյ օծութե։ Զիւղն լուսոյ, և զիւղն օծութե։ Բարձցի օծութի։ Օծումն զոր ընկալարուք 'ի նմանէ՝ բնակեսցէ 'ի ձեզ. ևն։ «Իւղն օծութե՝ զոր արկանէր զլխով 'ի վերա մարգկանն։ Ի լեառն պարարտ օծութե։ Տէրն՝ պետութե անուն է, և քն՝ օծութե. Ագաթ. Գնդ։ Ոսկ. յհ. տ. 2։

ՕԾՈՒՄՆ, օծման. Նոյն ընդ վ. «Առցես յիւղոյ անուշ օծման։ Իւղ լուսոյ, և խունկս յիւղ օծման։ Այս օծումն է ահարոնի և որդւոց նորա։ փոխանակ մոխրոյն՝ օծումն ուրախութե. ևն։ «Քահանայական խորհրդածութեամբք՝ օծմամբ և հոգւով 'ի քն։ Մղելով զձէթ 'ի լուսաւորութիւն իմանալեաց և յօծումն. Յճխ. Է. ծա։ «Երախայութեն օծումն։ Աւազանին օծումն։ Որ զկնի մկրտութեանն է օծումն։ Սոցա աղօթքն և քարոզութիւն և օծմունքն բաժանաբար ըստ իւրաքանչիւրոցն վայել է լինել խորհրդոյ. Յհ. իմ. ափ։ «Օծումն թագաւորական։ Օծմամբ անոյշ իւղոյ հոգւոյն. Խոսր։ Յս օրհն։ «Վն օծմանն ոք անուանի քրիստոս (այսինքն օծեալ). Պրպմ. յ։ «Ոչ որպէս այլ օծման կարօտ գոլով, և ոչ դարձեալ օծմանն առանց այլ եղելոյ, այլ այլ զօծումն մատուցեալ, ևն. Աթ. Ղ։ «Բարուք հոգևորք ձեռնադրեցան այսօր՝ օծմամբ սրբութե 'ի յօծելոյն մեծէ. Տօղ։ «Զարն 'ի ներքոյ՝ գառն ապաժոյժ զեղուոյ. խոկ 'ի վերոյ բարեկերպ գունեալ՝ իւր քաղցր օծմամբ. Անյ. հց. իմ։ «Զանօթս այրեցուցանողս, և զօծմունս խոցոյ խարանաց ... կիզիչ անօթ. Կլմնտ։

ՕԾՕՂ կամ ող. ի. Տ. ՕԾԻՉ. «Շնորհօք աջոյն՝ զբանն օծողին։ Թագաւորաց օծօղն իւղով սամուէլ. Շար։ Գնդ։

ՕՁ, ի, ից. գ. (լծ. յն. όφις.) Ὄφις. Serpens, coluber, anguis. Զեռուն ժանտ 'ի մէջ ամենայն սողնոց՝ իբր թագաւոր նոցա, ցամաքային և ջրային, աղգի աղգի, խորամանկ քան զամենայն կենդանիս, և թունաւոր խածուած նորա. Տես և ԻԺ, ՎԻՇԱՊ, ՔԱՐԲ, ԽԱՐԱՄԱՆԻ, ԱՐՔԱՅԻԿ. էլան, հէյ, մար. եբր. նախաշ. «Եւ օձն էր իմաստնագոյն քան զամենայն գազանս։ Եւ եղիցի դան՝ օձ դարանակալ 'ի ճանապարհի։ Առաքեաց օձս կոտորիչս։ Հարուածովք կամակոր օձիցն։ Ի վերայ վիշապ օձին կամակորի (գալարելոյ)։ Սպանցէ զնա լեզու օձի. ևն։ «Իբրև զօձ թիւրեալ ամենայն զգայութիք Է երկիր սողայ. որպէս զօձ՝ զի գալարուն է և ծուռ. Սարգ. Է. պ. տ։ «Նշանակէ օձ զոչ ծերանալն. զի սաւ՝ թէ մերկանայ զծերութին, և նորոգի. Գրեն։ «Խորամանկութի օձից բարք են. Վեցօր. Է։

ՕՁ. սակայ դնի փոխանակ նախնոյ օձին կամ բանսարկուին. «Ձերկնչիմք այժմ 'ի յօձէն, զի իմաստուն կոյսն երևի. Տօղ։ «Օձ է նոյն ինքն բանսարկուն. Լմբ. ժղ։ «Սատանայ օձիւն խօսեցաւ. Կիւրղ. ծն։

ՕՁ ԱՒԱԶԱԿ. Նոյն ինքն բանսարկուն. «Քե խայտառակեցաւ օձ աւազակն, և բացաւ դրախտ մօրդ աւազակին. Թէոդոր. խչ։ «Զակըզբնաչար զդրախտին օձն իբրև զաւազակ ժանդատեսիլ կողեալ, և ձաղածանակ արարեալ... ուր թագաւորն փառաց պատկերալ 'ի խաչին՝ յանդիմնան առնելով զօձ աւազակն մօրդ աւազակին. հանելով զնա 'ի հայհոյութեն 'ի խոստովանութի արքայութեն իւրոյ՝ լուծանէ զանէծս, Է իւր տանելով 'ի դրախտն. Արղ։

ՕՁԱԲԱՐ. մ. Իբրև զօձ. օյլէ դէկ. «Օձաբար սողին, և գաղանաբար ընդոստուցանեն. Ոսկեփոր։

ՕՁԱԲԱՐՈՅ. ՕՁԱԲԱՐՈՒ. ի, ից. ա. Ունօղ զբարս օձի. խորամանկ. նենգաւոր. գաւաճան. «Եղերուք խորագէտք առ օձաբարոյ արտաքինսն։ Մտանի նա 'ի չար և յօձաբարու աշակերտէն. Երզն. մտթ։ Ցհալ։

ՕՁԱԲՆԱԿ, ի, աց. ա. Բնակեալ յօձից. ուր իցէ բնակութիւն օձից. *Ընդ օձաբնակ խաւար գըբին, ուր լուսատուն էր իմ անձին: Ջեկեղեցին՝ որ իւրեանց օձաբնակ տեղիս 'ի վաղնջուց չինեալ էին. Յհ. օրբի: Լաստ. իգ:

ՕՁԱԹԻՒՆ, ի, ից. ա.} Ունող զԹոյն օձի կամ որպէս
ՕՁԱԹՈՅՆ, ունի, ից.} զօձի. *Չչար և զօձաԹիւն և զարեանարբու գազան: Յաղագս օձաԹոյն և կարճախայԹոց հեշտ ցանկութեց. Մեծ. Երեց: Վրդն. Եւ:

ՕՁԱԽԱԾ, ի, ից. ա. Խածեալ յօձէ. օձահար, և պատճառեալ 'ի խածուածոց օձի. *Օձախած վիրաց ազգին յակոբեան. Գնձ:

ՕՁԱԽԱՂԱՑ, ի, ից. ա. Որ խաղայ օձիւք. ուհշըղաղ. *Ովփիտեանք, որ են օձախաղացք... ունին բազում օձս ընդ ինքեանս 'ի սատայատս. Ոսկեփոր:

ՕՁԱԽԱՌՆ. ա. Խառն ընդ օձից. 'ի մէջ օձից. *Վասն կարակուռ տղմին, օձախառն բնակութեն, և խորութեն (վիրապին). Ագաթ:

ՕՁԱԿԱԼ, ի. ա. 'Οφιοῦχος. Anguitenens. Որ կալեալ ունի զօձ. մի յաստեղատանց. որպէս և օձն ջրային. *Օձակալ ասի դոլ ասկղեպիոս՝ վերատեսուչ բժշկականին... փոխանակ պատկերի (արձան կանգնելոյ) 'ի ձեռն աստեղաց սրբազանեցին յերկինս. Նոննոս:

ՕՁԱԿԵՐՊ, ի, ից. ա. Որ ունի զկերպարանս օձի. օձանման. *Կլանէ զուռ աչօք օձակերպ գաւազանս: Գաւազանն մովսէսի օձակերպ եղև: Չար դեքն օձակերպ.ք: Յարեան 'ի վերայ իմ օձակերպ դեքն. Նխ. Եւ: Ճճ: Մեծ. Երեց: Մաշտ: *Օձակերպ բերանովն (երկշուրԹն լեզուաւ) համբուրեաց զնա. Կեչառ. աշէտ:

ՕՁԱԿՈԽ. ա. Որ կոխէ զօձս կմ զգլուխ օձի. *Խրոխտք միանգամայն և հանդարտք ըստ օձակոխն զարմի որԹուցն (կմ որդւոցն) եղջերուաց. Նար. առաք:

ՕՁԱԿՈՉ, ի, ից. ա. գ. Թովիչ. դիւԹ՝ որ կոչէ զօձս չչելով չշնչելով. *Որպէս զօձակոչսն և զորովայնախօսս. Փարպ:

ՕՁԱՀԱԼԱԾ. ա. 'Οφιοβόλος. Serpentis percussor. ὀφιοβόρος, angues devorans. Հալածիչ օձից. *Եղջերու օձահալած: Կդյսն ոՃ ծնաւ զորԹն օձահալած. Սարգ. Ճ. պօՃ: Համմ. առկ: Ե. Վանակ. յոՀէր: *Եղջերու օձ ուտէ. վասն այսորիկ կոչի եղափոն. որ համբերէն օձահալած ասի. Ոսկ. փեփ: (Իսկ յն. ἐλαφὸς, է եղջերուաստան, կմ ապանող որԹուց եղանց:)

ՕՁԱՀԱՐ, ի, աց. ա. 'Οφιόδηκτος. δεδηγμένος, πεπληγὼς ἀπὸ ὄφεως. A serpente morsus, percussus. Հարեալն յօձէ. օձախած. *Ամենայն օձահար, որ տեսցէ զնա, կեցցէ: Ի վախճանի իբրև զօձահար տարածանիցիս. Թուոց. իա. 8: Առակ. իգ. 32: *Ո՞ արգաւանսեցէ Թովչի օձահարի. Սիր. ժբ. 17. ուր նոր Թարգ. դնէ. *ԶԹովիչ օձահար ո՞վ ապաշաւեսցէ: *Բժշկեա զօձահարսն. Կանոն: *Օձահարքն զանչուսնչ օձն տեսանելով 'ի վերայ փայտին՝ բժշկեալ լինէին. Խոսրովիկ:

ՕՁԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Հարումն կամ խածումն յօձէ. *Որոց տեսանենն (զքն), ընչին Թոյնք օձահարուԹեն. Եղիշ. խաչէ:

ՕՁԱՁԵՒ, ի, ից. ա. մ. 'Οφιοειδής, ὀφιώδης. Serpenti similis, serpentinus, anguinus. Ունող զձև և զնմանուԹի օձի. օձատեսիլ. օձակերպ. *Գաւազանն մովսէսի բերանացեալ օձաձև կամակորեր. Կոչ. ժբ: *Ի բազմապատիկ և յօձաձև ախտէն: Օձաձև երևէր: Օձաձև խարդախանօք հնարէր. Փիլ. այլաբ: Եղնիկ: Լաստ. իբ: *Ձև բնաւոր օձին ըստ հինգ Թագաւորացն՝ կրկնելովն, կայէ զնոսա յեսու զհնգեսեան օձաձևսն: Թիւ Թագաւորացն օձաձև էր, զձևն կոխեաց: ԵԹէ կամի (ոք), օձաձև լինի. և եԹէ կամի, ոծաձև: Ինքն զինքն օձաձև արար. Եղիշ. յես: *Եւ 'ի ծոցոյ հօր, և էառ զօձաձև բնուԹիս. Եղիշ. ծն. առ Հըօն. և աղաւ: *Զօձաձև մարմինն ագանայ զգեցաւ: Մկրկանայ զխորհ մեղացն զօձաձև կերպարանն. Լծ. խոշ: *Վասն կամակոր օձաձև բնուԹեա. Գէ. եւ: *Զոտսն մեր կործանէր զատանայ, զօձաձև ցանկուԹիւն. Սանահն:

ՕՁԱՃԱՇԱԿ ՍՈՂՆԱԿ. Եւսյ. օրինակ զգայուԹէ իբր սողնակի՝ ճաշակող 'ի սկրոզոյն պատրանօք բանսարկու օձին. *Միտքն՝ որ 'ի գլուխ առակեալ է (որպէս ազամ), հնազանդ եղև խրատու օձաճաշակ սողնակին, որով զմահ ընկալաւ. Վանակ. յոբ:

ՕՁԱՄԱՐՏ, ի, ից. ա. 'Οφιομάχος. Qui serpentes oppugnat. Մարտնչող ընդդէմ օձի. և իբր Օձամարտական. *ԵղջերուՆ օձամարտ է. Գէ. եւ: *Յառակս օրինակաց բուսոցն բարուց օձամարտ պատերազմին. Եւագր. է:

ՕՁԱՄԱՐՏ. գ. 'Οφιομάχης, ἰχνεύμων. Ichneumon. Կենդանի՝ Թշնամի օձի. ազգ մկան փոխոյ, կամ մուկն եգիպտական՝ ոտսիս կոկորդիլոսի. *Զչորեակդ, զխարագուլ, զմարախ, և զօձամարտ. Ղևտ. ժա. 22: *Զորեակն և գրուիճն և մարախն և օձամարտն. Փիլ. այլաբ:

ՕՁԱՄԱՐՏՈՒ ԽՐԱՏ. Որպէս յն. Օձամարտական հանճար. *Արդ զօձամարտու զխրատս բարուցն հակառակ կարգեսց. Փիլ. այլաբ:

ՕՁԱՆԱԼ, ացեալ. չ. Օձ կամ նման օձի լինել. *Ունի օրինակ գաւազանն օձացեալ զորդարոց և մեղաւորաց. Լծ. խոչ: *Օձացեալ գաւազանն, և հաստատեալն յիւրում բնուԹեն. Վրդն. ըս:

ՕՁԱՆՄԱՆ. ա. մ. Նման օձի. *Օձանըման 'ի քարածերպս սուզանէին. Վանակ. յոբ:

ՕՁԱՇՈՒՆՉ. ա. Յօձէ շնչեալ, Թելադրեալ. շնչով օձի կամ բանսարկուին դեղեալ. *Ի ճաշակմանէ օձաշունչ և վիշապապատիր պտղոյն. Զքր. կր:

ՕՁԱՊԱՇՏ, ի, աց կմ ից. ա. Որ պաշտէ զօձս. *ՆԹէ հեԹանոս իցէ... յանդիմանեսցի յիւրոց արուեստակցացն օձապաշտացն. Եղնիկ:

ՕՁԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պաշտօն օձից, աղանդ օձախաղաց ովփիտեանց, և այլոց հեԹանոսաց. *Որով և զօձապաշտուԹիւնն հնարեցաւ յաշխարհ մուծանել. Եղնիկ:

ՕՁԱՊԱՏԻՐ. ա. Պատրեալն յօձէ. և Եղեալն պատրանօք օձին, այսինքն բանսարկուին. *Զնոյն և յոհան իմաստասէր ասէր, ոչ օձապատիր մերկացելոյն 'ի փառաց տերեւապատն ադամայ համեմատի երկրորդ ադամ, այլ ածատեղծին. Պիտառ: *Օձապատիր խաբմանց նախնոյն իմոյ: Վրիպմամբ օձապատիր խաբէուԹեն: Ճաշակեաց նախահայրն զօձապատիր պտուղն: Ընդ օձապատիր յանցանաց. Նար. Երգ: Ոսկեփոր. Ճ. Ե: Գնձ:

ՕՁԱՋԱՄԲ. ա. Ջամբեալ յօձէն. առԹեալ 'ի բանսարկուէն. *Օձաջամբ պտղովն դղրդեաց (զոխեզերս). Յհ. իմ. էկեղ: *Ի ձեռն օձաջամբ պատրողական պտղոյն: Ցիշէ զառաջին սխալումն օձաջամբ պատրանացն. Զքր. կր: *Օձաջամբ պատրանօքն ճաշակեալ 'ի պտղոյն. Շար:

ՕՁԱՋՆԱՆ. ա. Ներգործեալն ջանիւք և հնարիւք օձին. *Օձաջան բանիւն ճաշակեալ 'ի պտղոյն մահաբեր փայտին. Տօղ: *Ի ձեռն օձաջան (կամ օձաջամբ) պատրողական պտղոյն. Ճ. Ե:

ՕՁԱՍԱՆԴՐ. գ. 'Οφιοκτένη. Ophioctene, scolopendrae genus. (Իբր օձ սանդրաձև.) Սողուն զեռուն բազմոտանի. կայ և ուԹոտանի՝ խայԹոցաւոր 'ի տոտն. որպէս թեզէճի, գըրգ այագ, Բեօպին պէօճէյի՝ գուրպու. *Որպէս զիժէշս, և քառաձեռս, և զօձասանդրս: Մողէզ, կմ օձասանդր, կմ ականջամուտ. Մագ. ժբ: Կանոն:

ՕՁԱՍՊԱՆ, ի, աց կամ ից. ա. 'Οφιοκτόνος. Serpentum interfector. Սպանող օձի. *Օձասպան արագիլ գոլ արդար. Շ. փող հաւէտս:

ՕՁԱՏԵՍԱԿ.} Տ. ՕՁԱՁԵՒ. *Եւ այլ
ՕՁԱՏԵՍԻԼ.} մարմին նորա օձատեսակ է. Նոննոս: *Վասն խածման օձատեսիլ ցանկուԹեց զգենուլ և զկօշիկս: Օձատեսիլ ցանկուԹին տաէ. Լծ. ոէյսէ: *Սատանայ գողաբար մտանելով սողեցաւ օձատեսիլ ցանկուԹին յունկն եւայի. Տծամ:

ՕՁԻ ԴԵՂ. գ. Γεντιάνη. Gentiana. Բոյս բժշկական. կիտուշտ, ճընտիյանա:բժյլք:

ՕՁԻՆԱՇԱՐԺ. ա. Իբր Օձաշարժ. շարժեալ կամ առԹեալ 'ի ձեռն օձին. *Լրումն օձինաշարժ զէն՝ յաւեկկիս աշխարհեալ, զեւ ինքն 'ի լերինն գաշտականի զէմ փառանուն. Սիւն. փող խւ:

ՕՁԻՔ. օձեաց. գ. Περιστόμιον. Peristomium, orificium. Օձաձև գալար հանդերձից 'ի ծագ վերին, որ պատէ զպարանոցն. վերնարերան կամ շուրԹն պատմուճանի. ժապաւէն. ափն. եախա, եագա. (լծ. վակաս.) *Զօձիսն գրապանաւ արարեալ: Օձիք փառաւորացն: Հիւսկէն գրապանաւ օձիքն շուրջանակի անքակ. Ել. իը. 32: լԹ. 21: *Ձեռն զօձեօք արկանէին, և զպատմուճանս պատառէին: Զօձիս պատառէին: ա. Ա. Բ. Գ. ժա: *Զի՞ անկեալ կա՞ զօձիս արկեալ, պատառեալ զդեստ քո. Եփր. յես: *Զօձեացն հարեալ կործանեալ անկաւ. Լմբ. վէրափոխ:

ՕՁՈՐՈՎԱՅՆ. ա. մ. Որ սողի իբրև զօձ 'ի վերայ որովայնի, կմ հողաճարակ, կամ օձարարոյ. *Գերեզմանակրկիտ՝ առ վախճանեալս նմանապէս լեալ՝ օձորովայն գայ 'ի վրէժխնդրուԹի բարուք. Պիտ:

ՕՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Բնութի օձի. եղկաւոլ. *Օձ կմ չուն... 'ի յօձուԹէ կամ 'ի շնուԹէ ոչ զատին. Զքր. ծործոր:

ՕՁՈՒՏ. ա. 'Οφιώδης. Anguibus abundans, serpentem referens. Ուր են բազմուԹիք օձից. օձաբնակ. և Օձային. օձանման. *Ի բաց կայ օձուտ հեշտ ցանկուԹին: Վնասակար իմք է օձուտ հեշտ ցանկուԹին. Փիլ. այլաբ:

ՕՁՏԵՄ, կամ **ՕՑՏԵՄ**. եցի. ն. Διασπάω. Divello, discerpo, dissipo. διακόπτω, discindo, disseco, dirimo. καταλύω, dissolvo. գրի և ՈՑՏԵԼ. (լծ. ոստուցանել. ցըտել. յօշատել. զօձեաց քարշել. և հետել.) Քեցել. սարտուցանել. Ճեղքել. որոշել յընկերաց. ցրել. վարատել. պառակտել. հրապուրել. կամ քարշել. ձգել. քակտել. բաժանել. հատանել. եւ. հետել. և այլն. տաքսը, քօփէքլ, ... ըստ հին թարգմ. ... *Օցտեցեն զերԹողքն զյարմարուԹիւն խոկ և զձևս առանց գաշանց սոսկ բանս առ չափս դնելով. Պիտ. օրէն. Բ: *Հասարակացն շաղկապէ. և յատուկն օձտէ զբաղաքն. անդ. Բ: *Մի օձտեսցուք զանգամս մեր, որ է գործ մոլեաց: Օցտել և ճեղքել: Եւ ոչ մի 'ի նշանացն

այնչափ օծանելինոսս՝ երբեմ զզաղարումն. Զէ՛ հնար գիտել զզե հաւանել. զի ժողովելոյն սովոր է զեղուլն, և ոչ օցանել. Որ․ յե․ Գոյլն օցանաց զեմ զարմանութիւն. Որ․ յաւեղեալ. Աւ ի բերանս նախանձ ունելով. որ օցանել զեկեղեցին որ ՚ի քո. Որ․ ա․ խրա. Որ օցան ՚ի Քրիստոս. մարտուցենեն, այսինքն վարսան. Գիրք. Բայց արդ այժմ օցանաց զնա (քո գրանթերցն), զաղազնիս նորա և զպաշտամանն նորա ցրուեաց. [illegible]

[illegible]

ՕՁՏՈՒՄՆ, կամ ՕՑՏՈՒՄՆ. անուն. գ. Օծանելի, օծումն. ցրումն. քայքայումն. լուծանումն. [illegible]

ՕՂ. ի. եց. և ոյ, ոց. գ. Κρίκος. Circulus. δακτύλιος, annulus. (ռմ. հյ. օղակ. բոլոր. յն. օղա.) Բոլորշի մանեակ՝ կամ օղամանեակ, մեծ և փոքր՝ յայլևայլ նիւթոյ յոր և է իրս. օղ, որ է գինդ. և օղակ. խարխ, հելուն. [illegible]

Հնազանդ աղելոց ․ ․ ․ Հնարագիտ կոչեցաւ [illegible]

ՕՂԱԼԱՄԲ. ի. աց. գ. Σκυτάλη. Scutica, lorum, clava. Լամբ օղից, որև Լամբ լծակաց. լծակ. ձող. [illegible] Եւ. ւ. 5.

ՕՂԱՄԱՆԵԱԿ, եկի, կաց. գ. Δακτύλιος. Annulus. Օղ. մանեակ. օղակ. հակա. [illegible] Եւ. ԻԷ. ԻԷ. ԻԷ. ԻԷ.

ՕՂԵՐՁ. ՕՂԵՐՁԵԼ. Տ. ՈՒՂԵՐՁ. ՈՒՂԵՐՁԵԼ. Բազում բարութիւն օղերձեալ բերին առն. Որ․ Յ․ Ի. 10.

ՕՂԻ. օղւոյ. գ. Σίκερα. Sicera. (ռմ. ոգի.) Ցքի. ըմպելի բարկ՝ ոգելից. [illegible] Դպ. ԺԳ. 4. 7. 14. Ղկ. ա. 15.

ՕՂՈՒՆ. ա. Բառ. երկգիծ. զի կամ է [illegible]

ՕՃԱՆ, ի. աւ. եց. գ. Προστασία. Praesidium, auxilium, favor. բայ․ ἐπιλαμβάνω, opem fero. Օգն. օգնութիւն. օժանդակութիւն. նպաստ. ձիրք. բարիք. երախտիք. [illegible]

[illegible]

ՕՃԱՆ. ի. աւ. կամ ով. աց. գ. ովք. գ. Եր նոյն ընդ օճան, և օժիտ. կամ Հանգերձանք. զարդ. սպաս, հանդամանք. ա. [illegible]

ՕՃԱՌ. կամ ԱՒՃԱՌ. Տ. ԱՃԱՌ. որ և ՕՀՆԱՆ. ապակն, լեղակ. Եւն. Ի. 5. Դան. ԺԳ. 17. Օճառաց լուանալեաց, սապոնն, կամ մաքրըլոյն. Լծ. Նար.

ՕՃԱՌ. կմ ԱՒՃԱՌ. Տ. ԱՃԱՌ, որպէս կաճուկ. կաճիկ. Ոսկր, ատամն, ականջ, զեղձք. [illegible]

ՕՃԻՐ. կամ ՕՃԻՌ. ՕՃՐԱԳՈՐԾ. Տ. ՈՃԻՐ, ին. որպէս Չարիք, եղեռն. [illegible] Որ․ Յ․ ա. 16. Ի. 1.

ՕՆ. մկ. Ἄγωμεν, φέρε, φέρε δή, φέρε οὖν. Age, agedum, eja. Ապէ. հայտ. բեր. եկ. [illegible]

[illegible]

ՕՆ ԱՆԴՐ. Յ. Ἄπαγε, μὴ γένοιτο, ἀπόστα ἐκεῖ. Apage, apagesis, aufer, absit. Ի բաց տար. քաւ լիցի. քաւ. ՚ի բաց կաց. [illegible]

[illegible]

ՕՆ ԱՆԴՐ. Ի բաց ․․․ [illegible]

նուէն յն և զմայր նորա, և գարձաւ անդրէն 'ի նազարէթ. Եղիշ. ծն. առէք: ՝Օն իսկ և 'ի ձեռն մարմնացելոյն առ 'ի նմանէ 'ի կուսէն՝ լինին ամենեքին նորա որպէս աղ. գատոնմ յոյն քուն. Եղիշ. Եազմ. առէք: ՝Օն իսկ նբրև որդի Ոյ դաւանեաց. Եղիշ. ծն:

ՕՆ ԵՒ ՕՆ. մ. Τάδε τάδε. Haec, et haec. Զև երգման՝ գերերդմնական առա. ցեալ, անորոշ մնաս կամելով անձին. Այս. պէս և այնպէս. զայս և զայն (արասցէ ինձ Ած). ասանէ՝ անանէ, ասնգանանէ. չէօյլէ՝ դէօյլէ. ՝Օն և օն արասցէ ինձ տէր, և օն և օն յաւելցէ: Օն և օն արասցեն ինձ դիքն, և օն և օն յաւելցեն. Հառոդ. ա. 17: գ. Թգ. Ի. 10. ևն.

ՕՆ և ՕՆ. ⎱ Այս այս այսպէս. ամէն ամէն
ՕՆ, ՕՆ. ⎰ այնպէս. անշուշտ. հաւաս. տեաւ. տիրապէս. եթէ այսպէս՝ և եթէ այն. պէս. հայ հայ, հէյհէյդէդ. ՝Զխմբդ ոչ զբա. բիսն անկեալս 'ի մեզ հոգւոյ բարութիւն՝ 'ի խնամակալութէ կամաց կեցուցչին՝ օն և օն գրեսցես տէր բարեգութ. Նար. խը: ՝Օն և օն գրեսցես, անպատճառ գրեսցես. օն և օնն կերպարանք երդման են, և ոչ երդումն. Լծ. Նար: ՝Ոչ եթէ մատեանք ինչ են նրայ անցելոց, այլ մարգարէութի նրաց լինելոց (այսինքն լինելւոյ), և ՝թէ օն, թէ օն՝ գա. լոց նրայն. Կոչ. ժէ:

ՕՃ ԹԷ, կմ ՕՃ. մկ. 'Eἴθε, ὄφελον. Utinam! կամ ա. μακάριος, beatus. (ամի. բառ ռմանց, Տաճկ.) Իւէ թէ. իշնէ. երանի թէ. վաշ թէ. լաւ էր՝ թէ. Էրնէն, ախ Բէ, հայ Բէ. ՝Օճ թէ յաղողեալ էին ինձ Ճանա. պարհք իմ. Սղ. ճժը. առ ձարգմանս: ՝Տըր. ոշինչէին, և առէին. օճ թէ մեռեալ էաք: Օճ թէ անսայնք փոքր մի: Որոյ օճ թէ՝ ըստ սաողին՝ լինէր ծրգանդ անարդի. Պրպմ. յ: Ոսկ. Ե. կոր: Սիա. ադ: ՝Մակբայք՝ ըղ. ձիցն նշանակամք են, նբրու թէ, իշնէ, օճ, գուշ, մարաան: իսկ օճն, որ երանութն ցանկայ ըղձալւոյն. օճ թէ լինէր ինձ զայս ինչ տեսանել կամ գործել. օճ թէ յաջո. ղեալ էին ինձ Ճանապարհք. Քեր. Բր: Երզն. անդ:

ՕՃ, կամ ՕՃԱԿ. Տ. ԱՒՃԱԿ, իբր ա. ւիշկ կամ խիժ. ՝Աւայիճ. վասաճ. որ է ոչ: Օճակ. վաշախ. Գաղիան: Բժշկր:

ՕՃԱՏԵԼ. Տ. ՑՕՃԱՏԵԼ. Σπαράττω. ՝Զորդին օճատեն: Այս ոք օճատեսցէ զայն ամն: Վայելուչ զանձեւանընկել չար գազա. նաց օճատել մասունս մարմնոյ. Ար. որս. ա: Նոննոս: Պիտ:

ՕՃԱՄԱԿ, ի, աց. գ. Ըմպելի յօրինեալ 'ի պէսպէս հիւթոց՝ յախորժ արբումն, և 'ի պէտս դեղոց. միրօբ, չէրպէթ, սաւփօաֆ. ՝Արբուցից ձեզ 'ի գինւոյ խաղագործաց, յօ. շարակէ նանենեաց իմոց. Երգ. Ը. 2: Նար. տաղ: Ն խորհրդ: Բժշկր. առէք:

ՕՃԵԼ. Տ. ՑՕՃԵԼ. ՝Զվերաւոր ոչխար հօտին քմի տեսանեմ օճեալ յանխնայ. Փարպ:

ՕՃԻՆԴՐ, ընդեր, կմ դրի. գ. որ և ՕՃԻՆՏՐ, կամ ԱՒՃԻՆԴՐ. եւ և ԱՓՍԻՆԴ, ԱՓՍՆԴԻՆ. 'Αψίνθιον, ἄψινθος. Absinthium. խոտ դառն յոյժ, այլ օգտակար 'ի դեղ. ափ. սինդ. բէլին, բէլաւն, էֆսէնդին. ՝Օշինդրն, և դառնութի իւր: Ընդ քաղցրութն Ճաշակ՝ օ. շինդր խառնեմ. Նար. ղ. հա: ՝Ի վերայ լու. սոյ խաւար ածել, և ընդ . ղը խառնել օ. շինդր: (խռնաւութին) դառնանայ յօշըն. դերն. Ար. որս. ժա: Նիւս. կազմ: ՝Ափսոն. դին. աւշինդր կամ օշինդր. Գաղիան: ՝Օշին. դրի. կմ օշինդրի գինի. Վստկ. (բէլին շարապը):

ՕՃՆԱՆ, ի. գ. Բառ պ. խուշնան, քիւշնան, հաւշէ. Sodum, alcali herba. Օճառ կամ աճառ. ապառն. և խոտ մաքրիչ ձեռաց. լօ. ղան, չէօյէն, ղաւշէ, ղաւշ. ՝Զանկաւ օճնան 'ի ձեռս փափկասուն կանանց. Եղիշ. Է: ՝Ոշխան, որ է օճնան. որ է չօղան. Բժշկր:

ՕՃՈՏԵԼ. Տ. ՑՕՃԱՏԵԼ. ՝Որ զորդիս իւ. րեանց օճոտեն: Դեղոց, և արիւնահոսն օճո. տելոցն կարօտանայ առ 'ի հմտագոյն ընդու. նել բժշկաց. Սարգ. ա. դ. գ: Պիտ:

ՕՃ ՕՃ. Տ. ՑՕՃ ՑՕՃ. ՝կամ զմարմինս իմ օճ օճ կոտորեսցես: Զամենայն անդամս քո օճ օճ արարից: Եա կատարել կայնով օճ օճ զմարմին որդւոյն իւրոյ. ՃՃ: Ն Հ:

ՕՍԱՐԴ. Տ. ԱՒՍԱՐԴ. ՝Յետ երկրաաար. դին՝ օսարդն է. Ոսկեփոր:

ՕՍՈԽ, կամ ԱՒՍՈԽ. Տ. ՈՍՈԽ. ՝Առ. օսոխն յաղթաւորութիւն զօգտակարն անտես արար. Բրս. յաղէփ: ՝Մատուցեալ կայ օ. սոխ վասն նոցին. Եփր. Բգ: ՝Ոտնհար լինի. օսոխ և ամբաստան. Մէկն. ծն:

ՕՏԱՐ, ի, աց. ա. (լծ. հյ. վտար. 'ի տար. յն. էտէրօս, ալլօ'տրիօս). Ἕτερος, ἀλλότριος. Alter, alienus, diversus. Արտաքին կմ հե. ռաւոր (ոք. և ինչ). այլ. աննման. անծա. նօթ. անընդել. տարագիր. վտարանդի. զա. տուցեալ. հեռի. անմիաբան. դրօն, ոտրէն. էլ. ծայրը, ղայրը, աայրը, էաջ, փաչ, խարէճ, երապ. եար. ախեր, նաարի, ղար. ՝Ածք օտարք: Զհետ ածոց օտարաց: Բուռն հարին զածոց օտարաց: Օտարք կերիցեն: Թողցեն օտա. րաց: Յազգաց օտարաց: Յորդւոց խորհեանց՝ թէ յօտարաց: Խունկ օտար: Հուր օտար: Կարաս ծակ է տուն օտար: Օտար համա. րեալ 'ի քումմէ զօրութէ: Որպէս թէ օտար ինչ իւք ձեզ դիպիցին: Յօտար լերինս կար. ճէր 'ի կենաց. ևն: ՝Որ օտարքն են ուսմանց մերոց: Օտար էր չարախօսութեն: Օտար 'ի նոցանէ ունին շաւիղս: Օտար ամենեւին 'ի ճշմարտութէ: Օտար է քեզ չողորմել: Նե. ղուօք օտարօք խօսել: Օտար թեօք պճնեալ: Այսպիսի կերպարան կարի իմն օտար է 'ի քրիստոնէից. Եւս. պտմ: Ղ. ա. յհ: Սրկ. աղ: Խոսր: Նոննոս: Սարգ. ա. դ. գ: ՝Հրա. մանն առաք օտար լինել յայսմ կենաց. Ոսկ. յհ. ա. 37: ՝Յամենայն իրաց չարաց, որ օ. տար իցեն նորայն, 'ի բաց կացէք: Որ օտար իցեն իմաստութէ գրոց, 'ի բաց մերժեսջիր զքեզ. Եփր. ա. թես. Ն Ե. փիլ: իսկ Եւս. Նը. 10. ՝Ճշմարտութեց օտար լեալ 'ի զաւակէն պղծոյն». իմա ըստ յն. Ճշմարտութիւնք օ. տար 'ի պղծոց արենէ:

ՕՏԱՐ. Անման. անբաժ. ղարիպ. ՝Օ. տար եմ ամենայն բարի վարուց. ՃՃ:

ՕՏԱՐ. Նոր. նորանշան. ՝Օտար սքանչե. լիք յերկինս. ՃՃ:

ՕՏԱՐ. գ. Ξένος. Peregrinus. Օտարական ոք. պանդուխտ. հիւր. ղարիպ, եաբանճի, մուսաֆիր. ՝Այր օտար եմ գու, և խախտեցար 'ի տեղւոջէ քումմէ: Արտաքոյ ոչ ագանէր օտար, զի դուռն իմ բաց էր ամենայն եկելոց: Օտար էի, և ժողովեցիք զիս: Ի գերեզման օ. տարաց: Զոր եթէ ածիցես առ եղբարս, զգոյն և առ օտարս. ևն:

ՕՏԱՐՔ. որպէս Արտաքինք. փիլիսոփայք. ՝Որ ինչ 'ի զգալիս արեգակն, յիմանալիսն ած, ասաց ոմն յօտարացն. Ար. որս. է:

ՕՏԱՐ. մ. Յանկարծ. վայրապար. ՝Ընդ. էր բաունայք զուր օտար տարապարտուց զաղգախմ, որ ոչինչ գործեաց չարիս. Եսթ. Ը. 1:

ՕՏԱՐԱԲԱՐ. մ. 'Αλλοτρίως, ξένως. Aliene, alia ratione, peregrine. Իբրև օտար. օտար օրինակաւ. տարօրինակ. և Պանդըխ. տաբար. ՝Սրտմտութի նորա օտարաբար գա. ռեսցի, և դառնութի նորա օտարաբար հաս. ցէ. Ես. ԻԸ. 21: ՝Վասն չնութծոյս՝ զոր տասցի եւ, ոչ եթէ օտարաբար ինչ տասցի. Մծբ. ա: ՝Իսկ յայլոցն, որ զինչ և բազա. տրեսցէ ոք, օտարաբար եղիցի. Արիստ. առ. բաք: ՝Յոյժ օտարաբար նովաւ և այլապէս 'ի միմեանց վարիմք. Յհ. իմ. աթ: ՝Ծնանի զոր յինքենէն՝ օտարաբար ըստ 'ի մենջ (այսինքն աննման ծննդեան մերում). Կիւրղ. գանձ: ՝Ցիւր սահեծեալ աշխարհս օտարա. բար եկաց. Երզն. մթ:

ՕՏԱՐԱԲԱՐՔ. ա. Օտար բարուք՝ բա. րոյիւք, ընթացիւք. ՝Մի բամբասեր զօտարա. բարսն չարասէրս. Ոսկ. յհ. Բ. 14:

ՕՏԱՐԱԲԵՐ. ա. Բերեալ, այսինքն ե. կեալ օտարութէ, կամ վարեալ յօտարութէ. օտարական. վտարանդի. ՝Նոյն արասցէ տէրն իմ յմ զքեզ տարագրեալ օտարաբեր. Ղ. Երեւ:

ՕՏԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Παραφροσύνης. Efferatio, immanitas. Օտարանալն յանձնէ. այլանդակութի. կատաղութին գազանային. ՝Վասն օտարաբերութեն՝ բա. րեաց չարեաց ինքեանցէ պատճառ. Պղատ. փիլ:

ՕՏԱՐԱԲՆԱԿ. ⎱ ա. 'Ετεροφυής. Alie-
ՕՏԱՐԱԲՈՅՆ. ⎰ nae naturae. παρὰ φύσιν, praeter naturam. Որոյ բունն կամ բոյսն և բնութի է օտար. յօտար բնոյ, և օտար 'ի բնութէ. ՝Զերկիր (այսինքն զհողն) յորժամ ձգեմք առ աննման օդն և օտարա. բնակ». յն. բունի և օտար 'ի բնուէ. Պղատ. փիլ: ՝Օտարաբնակ կամ յեղանակաւ և կմ ստվորութբ իւիք. Պղատ. օրէն. բ: ՝Օտա. րաբունք գոլով, և վասն այսորիկ հասեալք: Զխմբք աայր որդւոյ, եթէ արգարև եղական և օտարաբուն է. Կիւրղ. գնձ:

ՕՏԱՐԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Օտար գը. նացք. օտարոտի խոտորնակ՝ թիւր ընթացք. ՝Ո՛հ աւէ 'ի վերայ կորին օտարագնացութեն. Լմբ. առակ:

ՕՏԱՐԱԳՈՅ. ա. 'Ετερούσιος. Alienae substantiae. Որոյ օտար է գոյութի և գոյա. ցութի. այլագոյ, ոչ համագոյ. ՝Ոչ ուրեմն է ըստ ձեզ օտարագոյ, այլ համագոյ. Կիւրղ. գնձ:

ՕՏԱՐԱԳՈՅՆ. ա. մ. 'Αλλοτριώτατος, παρὰ ταῦθ'. Alienissimus, praeter haec. Առա. ւել կամ կարի օտար. անսովոր. աննման. ՝Բայց գրեթէ օտարագոյն յեղանակաց այ. սոքիկ: Այսի և այլն կին ունել. և կինն այր. բայց երեւեցաւ օտարագոյն յԱնենլոյ գոլ ('ի կարգի սռորագութեց). Արիստ. օտարգ: ՝Որ այժմ օտարագոյն յայնցանէ՝ իբրու առել 'ի տալս՝ օրինադրելոց են. Պղատ. օրէն. ժբ: ՝Օտարագոյն ինչ և անծանօթ կերպարանօք: Ոչ օտարագոյն 'ի միմեանց արուեստախօ. սեալ. Ագաթ:

ՕՏԱՐԱԳՈՅՈՒԹԻՒՆ. գ. Օտարագոյ գոլն. օտար գոյացութի. հակառակն հա. մագոյութե. ՝Բերելով 'ի ներքս մեզ 'ի վե. րայ հօր և որդւոյ զօտարագոյութե, աւելորդ ցուցութն առնէք օտարագոյութե. Կիւրղ. գնձ:

ՕՏԱՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. գ. 'Αλλοτριοπραγία. Aliena actio. Օտար գործողութի կամ գործ. ՝Զամենայն անհաւատարութե և օտարագործութի 'ի բոլորից 'ի բաց ար. տաքսել. Դիոն. ածայ:

ՕՏԱՐԱԴԻՄ. ա. Օտար դիմօք. այլան. դակ. ՝Զոր ինչ օտարադէմ և այլալէգու. Վրդն. պտմ:

ՕՏԱՐԱԴԻՏ. Տ. ՕՏԱՐԱՏԵՍՈՒԹ. ՝Զհեր. ձուածողն հաւասար դնէ չարագործացն՝ օտարադէտ անուանել. Ղ. ա. դ. կբ:

ՕՏԱՐԱԶԳԻ, զւոյ, զեաց. ա. գ. 'Αλλογενής. Alienigena. Որ է յօտար ազգէ. այլ. ազգի. օտարածին. եկամուտ. եաբանճի,

էծնէլի, էսփ. *Օտարազգի ոք մի՛ կերիցէ 'ի նմանէ: Օտարազգին՝ որ եկեալ յեկեալ իցէ 'ի տէր. Ել. ԺԲ. 33: Ես. ԾԶ. 3: *Զօտարազգիսն կոտորել: Յօտարազգեայն սքանչանալ (կամ օտար յազգաց). Եղնիկ: Պիտ:

Եւ որպէս Օտարարուն. *Թզենին զնմանն իւր ծնանի. և ոչ զօտարազգին զձիթենին. Սարգ. յկ. Է:

ՕՏԱՐԱԶՆ, ի, ից. Նոյն ընդ վ. *Այլև յօտարազնիցն ընարութիւն 'ի տիպն ապաւթոյն կերպիւ վիշապի նմանեալ ցուցեր. Նար. ԿԳ:

ՕՏԱՐԱԼԵԶՈՒ, ի, աց. ա. Ոյր լեզուն կամ բարբառն է օտար. *Միթէ օտարալեզուք ոք իցեմք: Յօտարալեզու ազգաց տիրեցան: Այլազգօք և օտարալեզուօք. Գէ. Եզ: Երզն. լս: Ոսկ. ԺԻւԵր. ԾԳ:

ՕՏԱՐԱԽԱՌՆ, խառնք. ա. գ. Ἑτερόζυγος. Diversi generis. Խառնեալն և խառնումն ընդ օտարի. լծակից և լծակցութիւն ընդ օտար տեսակի. *Զանասուն քո յօտարախառնս մի խառնեսցես. Ղևտ. ԺԹ. 19: *Զաւալ զանասունս յօտարախառնս. Նխ. ղևտ:

ՕՏԱՐԱԽՈՀ, ի, ից. ա. Որ օտարոտի խորհի. այլափառ. *Յամօթ լիցին որպէս օտարախոհք. Պղատ. ԾԷ:

ՕՏԱՐԱԽՈՐԹ. ա. Օտար և խորթ. անհարազատ. *Ծնաւ զձեզ ո՛չ օտարախորթս: Որդիք եմք, և ոչ օտարախորթք. Սարգ. ա. յհ. Գ: ԾԾ:

ՕՏԱՐԱԾԻՆ, ծնի, նաց. ա. գ. Ἀλλογενής, ἀλλότριος. Alienigena, extraneus. Ծնեալ յօտարէ. ծնունդ օտարի. օտարազգի. այլազգի. *Յամենայն օտարածնէ, որ ոչ իցէ 'ի զաւակէ քումմէ: Ոչ եկն օտարածին 'ի վերայ նոցա: Եկեսցեն օտարածինք՝ հովիւք խաշանց քոց: Ամենայն որդի օտարածին անթլփատ. ևն: *Տեսանել զորդիս օտարածնաց՝ կոխելով զսահմանս հայրենիս: Պիղծ առնուն զօտարածինսն 'ի բնակութիւնս իւրեանց առնէին: Ազգք օտարածնաց օտարացուցին զմեզ 'ի բնակութենէ մերմէ. Խոր. Ա. 12: Յհ. ԿԲ: Լմբ. Ա:

ՕՏԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. գ. Աշխարհակալութիւն կամ տէրութիւն օտարի. իշխանութիւն արտաքնոյ ուրումն. *Յետ նորա վարագուրա 'ի նմին թագաւորութեան առնէ. որ ասա օտարակալութիւն. Եղիշ Երեց:

ՕՏԱՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Ἀλλότριος, ιή, ιόν. Alienus. ξενικός, peregrinus, a, um. Օտար և պանդուխտ ոք. օտարազգի. *Ամենայն օտարական՝ որ ոչ իցէ 'ի ժողովրդենէ. Բ. Մն. Զ. 32: *Այր մի օտարական և անաշխարհիկ եկիր յուրեցար 'ի մեզ. Ագաթ: *Ինունքըն տալ փառս ոչ գտան՝ բաց 'ի միոյն օտարական. Ղ. Խորոփ:

Եւ Որ ինչ օտարին է. արտաքին. օտրինչ, դրոհ. *Անցանիցես ընդ գետն օտարական. Առակ. Ի. 18: *Եղեն նոքա ինձ իբրև զդյգի մի օտարական. Մծբ. Է: *Սկզբմունք օտարականաց և տոհմային պատերազմաց... պատերազմաց տոհմիկ և օտարականաց փոփոխմունք. Փիլ. Ծ. բան:

ՕՏԱՐԱԿԵՆՑԱՂԵՄ. եցի. չ. Կենցաղիլ իբր օտար ոք՝ անծանօթ երեսօք. *Ընդ սահակայ կապեցաւ, ընդ յակոբայ օտարակենցաղեաց. Ճ. Գ:

ՕՏԱՐԱԿԵՐՊ, ի, ից. ա. Օտար կերպիւ կամ կերպարանօք. աննման. այլատեսակ. այլատարազ. *Մեծ միջոցաւ օտարակերպք էին 'ի բնաւ ազգաց: Միւս ևս այդք օտարակերպ 'ի սոցանէ: Այլև իշխանն (հովիւն կենդանեաց) օտարակերպ է յիշխեցելոցն. Պիտ: Վէցօր. Է: Վրդն. Ծն: *Յորոց ծնանել արուեստը (կամ հրէշք) օտարակերպք այլանդակատեսիլք. Փիլ. Ծ. բան:

ՕՏԱՐԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. գ. Օտարութիւն կերպի և կերպարանաց. այլանդակ կերպարանք. *Պարսաւէր զնա վասն օտարակերպութեան. Հ=Յ. աղր:

ՕՏԱՐԱԿՈՂՄՆ ԿՈՅՍ. Օտար կողմն կամ սահման. *Զօրաժողով լինէր յօտարակողմն կուսաց. Բ. Մ. Ճ. 24. յն. ժողովեալ զօտար զօրս:

ՕՏԱՐԱՀԱԼԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Հալածելն զօտարս. չընդունելն զօտարականս. *Օտարատեացութիւն, օտարահալածութիւն, բռնութիւն. ԾԾ: *Օտարահալածութեան վարելով, և յեղանակօք՝ որ են յանգգոյնք. Պղատ. օրին. ԾԲ: *Պատուելով զհիւրընկալն Զևս՝ ո՛չ կերակրօք և գինեօք, զօտարահալածութիւն առնելով. անդ:

ՕՏԱՐԱՁԱՅՆ, ի, ից. ա. Ἑτερόφωνος, ἀλλότριος, ξένος. Alienam edens vocem, alienus, peregrinus. Որոյ ձայնն կամ բարբառն է օտար. օտարալեզու. օտարախօս. հակառակաբան. *Օտարաձայն այլամիտ խորհուրդս ունել նմա ընդ օրէնս արքունի: Յուսմունս պէսպէս և յօտարաձայնս մի՛ գանդաչէք. Բ. Կ. ԺԳ. 16: Եբր. ԺԳ. 9: *Օտարաձայն բանից. զի՞նչ օտարաձայն ինչ է՝ զոր մեք պատմեմք: Յաշխարհս հեռաւորս և օտարաձայնս: Առ օտարաձայնս առաքէի զնա: Եւ ոչ այլ ումեք օտարաձայնից. Կոչ. Ժ. ԾԲ: Կանոն: Գէ. Եզ: Ոսկեփոր: *Ահիտագնապեալ այլալեզու հրէիցն ... սարսեալ գոգային յօտարաձայն լեզուացն. Տօղ անդրէէ:

ՕՏԱՐԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἑτεροφωνία. Diversitas vocis. Օտարաձայն գոլն. օտար ձայն. անլուր կամ անլսելի բառ՝ բարբառ. անմիաբանութիւն. *Ո՛չ է արժան յօտարաձայնութենէ սկիզբն առնել բանից, այլ 'ի ծանօթիցն. Անյ. Վերլծ. արիոփ: *Ոչ ունելգնացութեան էր զինի այլոց օտարաձայնութեան. Մագ. ԻԳ:

ՕՏԱՐԱՁԵՒ. ա. գ. Օտար ձև, և ձևով. նորաձև. *Փոխարկեալ զձև կարգին... և օտարաձև զգեցեալ. Ոսկեփոր: *Ո՞յր աղագաւ զայս օտարաձև ընդունելութիւն արարեր. Կլիմաք:

ՕՏԱՐԱՄԱՀ ԼԻՆԵԼ. Մեռանիլ յօտարութեան կամ 'ի պանդխտութեան. *Լինի օտարամահ, և ոչ տեսանէ զտուն: Զօտարամահն իւր լինել: Քահանայք և կրօնաւորք եղեն օտարամահք. Մանդ. ԾԶ: Յհ. ԿԲ: Ոսկ:

ՕՏԱՐԱՄԵՐԺ. ա. Ἄξενος. Inhospitalis. Մերժող զօտարս և զհիւրս. օտարահալած. *Եգիպտական ազգն՝ օտարամերժք, և հիւրատեացք. Փիլ. Նխաղ:

ՕՏԱՐԱՄԻՏ. ա. Օտար մտօք. անմիաբան. անհաւատարիմ. *Ոչ այնպիսի ինչ պահապանս՝ որ յանկէին 'ի նա, այլ հակառակորդս և օտարամիտս. Ոսկ. Եզ:

ՕՏԱՐԱՄՈՒՏ. ա. Իբրև օտար մտեալ՝ մուծեալ. *Օտարամուտ մարդ ոք մտեալ (անդր) 'ի գարնանային աւուրսն՝ հիւանդանոյ. Կոչնակ: *Զինչ 'ի նմա սէր օտարամուտ: Բերին զհուրն օտարամուտ. Մծբ. ԾԷ. ԾԱ:

ՕՏԱՐԱՆԱԼ, ացայ. չ. Ἀλλοτριόομαι, ἀπαλλοτριόομαι, ἐξαλλοτριόομαι, ἀποξενόομαι. Alienor, abalienor, peregrinor, են. Օտար լինել. հեռանալ. վտարիլ. պանդխտիլ. և Անծանօթ լինել կամ ձևանալ. *Օտարացան. և յետս կացին: Օտարացարուք 'ի միջոյ բարեկամի: Օտարանային բազումք 'ի մէնջ: Օտարանայր 'ի նմանէ: Իբրև եսես յամսէփ զերդաստան իւր, ծանեաւ, և օտարանայր 'ի նոցանէ. և այլն: *Օտարանալ 'ի խոռովութենէ, կամ յաշխարհութենէ, կամ 'ի հայրենեաց: Օտարացեալ յառնելու նմանութենէ: Օտարացեալք աշխարհի, և որ 'ի սմա: Օտարացեալն իմ ալեքսիանոս (այսինքն կամաւոր պանդուխտ). Ոսկ: Յճխ: Արգ: Կիւրղ. Գնձ: Վրք հց:

ՕՏԱՐԱՆՈՑ, ի, աց. գ. Ξενοδοχεῖον, կամ χεῖον. Hospitium, diversorium. Տեղի ընդունելութեան օտարաց. հիւրանոց. իջևան պանդխտաց. *Ո՛չ գոյ օտարանոց: Յօտարանոցի անդ էր. Վրք հց. ԾԶ: *Յամենայն գիւղս վանս շինել, զի լինիցի օտարանոցք: Վանորայս, օտարանոցս. և հիւրանոցս: Զվանորայսն քակել. և զօտարանոցս. Խոր. Գ. 20: Յհ. ԿԲ: Մեսր. Երէց: *Ո՛չ տեսանես, որչափ օտարանոցք ընդ ամենայն տեղիս շինեալ են 'ի դարմանս հիւանդաց. Գէ. Եզ:

ՕՏԱՐԱՇԱՐԺ. ա. Յայլոց կամ արտաքուստ շարժեալ. *Իցեն և 'ի զգլխմունսն ինքնաշարժք, որ զինքնարհնութիւն ունին կառավարութեան. և օտարաշարժ, որ 'ի սնափառութենէ առաջնորդի. Կլիմաք:

ՕՏԱՐԱՇԽԱՐՀԱՅԻ. / ՕՏԱՐԱՇԽԱՐՀԵԱՅ. / ՕՏԱՐԱՇԽԱՐՀԻԿ. ա. Ἀλλοδαπός, ή, όν. Regionis exterae, extraneus. Որ է յօտար աշխարհէ. օտարական. օտար ոք կամ ինչ. *Թէև ինձ ոչ հաւատաս իբր օտարաշխարհացւոյ, հարց զդաւառականս քո. Եղիշ. յար: *Ի բացարձակ օտարաշխարհեայ քաղաքաց. Պիտ: *Եթէ 'ի բուն գայեկութիւ ոչ խնայեաց 'ի նա, որչափ ևս 'ի ձեզ յօտարաշխարհիկս: Զայս թէկն զհալածական օտարաշխարհիկ տուր առ քեզ: Այն զի՛ մի անձն (յոփան) հեռուս 'ի քաղաքն՝ օտարաշխարհիկ և անծանօթ յամենեցունց. Եղիշ. Է: Ճ. Ա: Լմբ. ԾԱ: *Եթէ երթանայցէ ոք օտարաշխարհիկ. Եփր. ատէփոր:

ՕՏԱՐԱՊԷՍ. մ. Որպէս օտար ոք. օտար օրինակաւ. օտարաբար. նոր օրինակի. հրաշափառապէս. *Ած 'ի վերուստ էջ 'ի մերոյս անսովորաբար, և օտարապէս ծնունդ եղև ընդ մարմնոյ. Պրոկ. Յ:

ՕՏԱՐԱՍԵՌ, / ՕՏԱՐԱՍԵՐ. ի, ից. ա. Որ է յօտար սեռէ կամ սերնդենէ. օտարածին. օտարազգի. այլասեռ. այլազգի. և այլազգ. *Մերասեռաց, և օտարասեռից: Ի մէջ օտարասեռ ազգաց: Ի մեր չար գործոյս՝ հայհոյի յօտարասեռից լեզուաց. Լմբ. ատփ. Եաղ: *Օտարասեռ աուլորայից. Ճ. Ը: *Իբրև զայգի օտարասեր և այլազգի: Օտարասեր հեթանոսաց. Մծբ: Ե. Գնչ:

ՕՏԱՐԱՍԵՐՄ. Նոյն ընդ վ. *Յօտարասերմ ազգաց քանանու: Ոչ օտարախորթս, և ոչ յօտարասերմ ազգաց քանանու: Յօտարասերմ ազգաց՝ եթովպացւոց և քանանու. Նար. Գանձ էկեղ: Սրգ. Ա. յհ. Գ: Սիլու. աղ:

ՕՏԱՐԱՍԷՐ. սիրի, րաց. ա. Φιλόξενος. Hospitalis, liberalis in hospites. Որ սիրէ զօտարս. հիւրասէր. *Օտարասէրք լինել ընդ միմեանս առանց տրտնջելոյ. Ա. Պ. Դ. 9: *Օտարասէր, և դարմանիչ աղքատաց: Մարդասէր և օտարասէր: Արամազդայ օտարասիրին մեհեան շինէր. Ղևոնդ: Մագ. ԾԴ: Եփր. Թր. Բ: *Ո՛չ է ամենայն կենցաղս հաւասար, զի աբրահամ օտարասէր էր, և ած էր ընդ նմա. Վրք հց. Յ:

ՕՏԱՐԱՍԻՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Φιλόξενος, νή, νόν. Hospitalis, le, hospitalitas. Սեփհական օտարասիրի և օտարասիրութեան. ևս և ըստ յն. օտարասիրութիւն. *Արդ օտարասիրական (առաքինութիւն) առնս ասացեալ եղև. Փիլ. Նխաղ:

ՕՏԱՐԱՍԻՐԵԼ. ն. Φιλοξενέω. Հիւրընկալել օտարասիրութեամբ. *Հաճոյ թուեսցի քեզ՝ (վեկեալդ) և իբրև զքրիստոնէից և ըղգաւառացի օտարասիրել. Մագ. ԽԱ: *Օտա-

բամբասել բանսարկէ զձանձրացկոտսն գեն. Կլիմաք.

ՕՏԱՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Φιλοξενία. Hospitalitas, liberalitas in hospites. որ և ՕՏԱՐՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Մարդասիրութիւն առ օտարս. հիւրասիրութիւն. ֆօռէսդիէռօ, ֆռանքիէր ալմօռը. ֆիլանթռօբիա, ղարիպ սէվմէք. *Հոգատարցեն ամբարշտութեան, միանգամայն և օտարասիրութեան. Փիլ. լին.: *Իջանեմք առ տաճարին գոլ՝ օտարասիրութեամբ մարդկան սպասաւորել. Պղատ. օրին. ծէ.: *Ընդարձակագոյն բացեր զօտարասիրութեան դուռս: Զօտարասիրութեան, զհիւրընկալութեան: Օտարասիրութեամբ ժողովել: Մշակելն ծանօթից և հեռաւորաց առատաբար զօտարասիրութեան հատուցմունս. Պրոկղ. ներբ. ղէ: Մագ. ժէ: Վրք. ոսկ: Պիտ.:

ՕՏԱՐԱՍՊԱՆ. ի. ա. Ξενοκτόνος. Hospitum occisor, hospitocida. Սպանող օտարաց կամ հիւրից. *Այս իսկ ի փխեգենիա 'ի տաւրոսք գոլով, զի մի՛ ծանիցի 'ի հիւրոցն եկելոց, հրամայէր զոհել զնոսա արտեմիդեայ. և նա էր օտարասպանն: Զի մի՛ ըստ սովորութեան օտարասպանին այն խողխողեսցի. Նոննոս.: Մագ. ճէ:

ՕՏԱՐԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ξενοκτονία. Hospitum occisio. Օտարասպանն լինել. սպանութիւն հիւրից. *Տուրացուց օտարասպանութիւն. Անոթ. յայտն.: Նոննոս.:

ՕՏԱՐԱՍՏԱՆ. ի, աց. Տ. ՕՏԱՐԱՆՈՑ. *Օտարաստանս, հիւանդանոցս, և աղքատանոցս. Նոննոս.:

ՕՏԱՐԱՏԵԱՑ. ա. Μισόξενος. Osor peregrinorum, hospitum. Ատեցող օտարաց. զօտարամերժ. հիւրատեաց. *Օտարատեացք եղեն: Զհիւրամերժս և զօտարատեացս առաւել յանդիմանէ: Ապաշնորհ և օտարատեաց է ազգ՝ի եգիպտացւոց: Օտարատեաց գոլով գերդաստանացն՝ ոչ ելին ընդառաջ նորա. Լմբ. խմ: Մխ. առակ: Վրդն. էւ: Երզն. մտթ.:

ՕՏԱՐԱՏԵՍԱԿ. ա. Օտար տեսակաւ կամ տեսլեամբ. օտարաբուն. անծանօթ. անսովոր. *Եւ ոչ նման նոցա, այլ՝ օտարատեսակ, այլաբուն քան զնոսա. Պրոկղ. յ: *Զբանականին կենդանւոյն մերձաւորութիւն առ ոչ այնպիսին, այլ օտարատեսակ և այլայեղ. Մէկն. ղեւ: *Են ղուղակք 'ի ծովու...օտարատեսակ այլազան զարմից. Նար. խ.:

ՕՏԱՐԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Աչառանակութիւն յիրս օտարի և 'ի փառս նորա առ նախանձու. կամ Օտարութիւն 'ի լաւութէ. *Յօտարատեսութէ կարծիս հանէին զնա. Ոսկ. յհ. բ. 12:

Եւ որպէս Հիւրատեսութիւն, այսինքն հիւրընկալութիւն. *Զմերկան տեսէք և զգեցուցէք, և օտարատեսութիւն արարէք. Մանդ. ղ:

ՕՏԱՐԱՏԵՍՈՒՉ. ա. Ἀλλοτριοεπίσκοπος. Alienarum rerum inspector. որ և ՕՏԱՐԱԴԻՏ. Դիտող և տեսող զօտարին իրս՝ առ ուշադրութեան հետաքրքրութեամբ, կամ աչառանօք, կամ յաչաղանօք. *Իբրև զչարագործ, կամ իբրև զօտարատեսուչ. ա. պետ. դ. 15: (Սարգիս ծանոյց զկախարդս և զվհուկս. իսկ 'ի հին բռ. գնի որպէս ողանդաւոր եպիսկոպոս:)

ՕՏԱՐԱՏԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Ատելութիւն ընդդէմ օտարաց և հիւրից. ամարդութիւն. անգթութիւն. *Զորաչար օտարատեցութիւն հնարեցան. Իմ. ժթ. 12:

ՕՏԱՐԱՏՈՒՆ. տան. Տ. ՕՏԱՐԱՆՈՑ. *Էին շինեալ օտարատունք, հիւանդանոցք: Հարկաւորք են միմեանց սիրով. քանզի գոն 'ի միջի նոցա օտարատունք. Բուզ. է. 31: Եղիշ. եկեղ:

ՕՏԱՐԱՏՈՒՆԿ. ա. Օտար 'ի լաւութէ բարեբեր տնկոց. վայրենի. եղանի. *Այգի օտարատունկ և օտարատունկ: Որթ օտարացեալ և օտարատունկ. Մծբ. ծէ. ծը:

ՕՏԱՐԱՑԵՂ. ի, եց. ա. Ἑτερόφυλος. Diversae gentis, vel naturae. Որ է յօտար ցեղէ. օտարասեռ. օտարազգի. և Օտարաբուն. օտարոտի. այլանդակ. *Որպէս այլասեր և օտարացեղ առնել զնա (զորդին 'ի հօրէ). Կիւրղ. գնձ: *Զօտարացեղից խուժադուժ ազգացն: Օտարացեղ ձայնից յայտնութիւնք. Նար. խ. և տաղ: *Ի ցանկութիւ յանբնականս, յօտարացեղս. և անասնայինս. Սկեւ. աղ:

ՕՏԱՐԱՑԵՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Օտարացեղն գոլ. օտարութիւն. եաղանճըլըգ. *Ցընդանաբար գթասիրութիւնքն՝ օտարացեղութիւն 'ի մէջ արկեալ լինի. Գոգէն առ ոսկան: *Օտարացեղութէ ասելով կարծիս. Խոսրովիկ:

ՕՏԱՐԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի. ն. Ἀλλοτριόω, ἀποξενόω. Alieno, abalieno, alienum facio, removeo. Տալ օտարանալ. 'ի բաց առնել. հեռացուցանել. յեղաշրջել. խորշեցուցանել. վտարել. և Անցուցանել առ օտարս. օտար ցուցանել. *Օտարացուցանեն զորդիս ձեր (յինէ): Օտարացուցանել յարդար խորհրդոց: Օտարացուցին զանեղիս զայս յինէն: Բազումս և անթիւս յիւրմէ աշխարհէ օտարացոյց. Յես. իբ. 25: Առակ. բ. 16: Երեմ. ծէ. 4: բ. Դ. է. 9: *Զի մի օտարացուցանելով օտարացուսցուք զորդի 'ի հօրէ. Կոչ. ծա: *Օտարացուցանել զմեզ յաշխարհէ, կամ նորաձեւութեամբ զվարսն, կամ 'ի պատուիրանացն եդ, կամ 'ի հաւատոց, կամ 'ի կենաց սատի. Բրս. հց: Նիւս. կուս: Խոսր: Ղևոնդ: Վրդն. ծն: *Կարի օտարացուցանեն զայս կարծիս: Լեառն առնել զհաւչս՝ չօտարացուցանէ 'ի բանէս: Ոչ օտարացուցին զայն (զիրս իմաստութէ) 'ի սողոմոնէ. Իգն: Ղ. բուզնդ: Լմբ. խմ: *Արձակ հաց ոչ ասացին՝ որք թարգմանեցինն՝ վասն չօտարացուցանելոյ, այլ՝ պերճ ասացին. Կիւրղ. բգ:

ՕՏԱՐԱՑՈՒՑԻՉ. ցչի, չաց. ա. Ξενίζων. Որ օտարացուցանէ. հեռացուցիչ. տարադրիչ. և Աղչեցուցիչ մտաց. նորալուր. *Օտարացուցիչ է յինէ, կամ ('ի) հաւատոյ. Ճ. Ա: *Մի զօտարացուցչացն յինէ բուռն հարեալ զձանապարհաց. Ներս. աբեղ. 'ի լմբ: *Օտարացուցիչ է ամենայն գժտութեանց. կամ ատելութեան. Ցճխ. ծա: *Օտարացուցիչս ինչ բերես 'ի լսելիս մեր. Գծ. ժէ. 20:

ՕՏԱՐԱՒՈՐ. ի, այ. ա. Օտար. օտարոտի. կամ Ունող զօտար ինչ. *Զի այսինքն է նշանակ օտարաւոր իրաց. Խոսրով. իդ:

ՕՏԱՐԱՓԱՌ. ի, աց կամ եց. ա. Ἑτερόδοξος. Heterodoxus, qui alterius est opinionis, sectae. Այլափառ. որոյ կարծիք 'ի հաւատս է օտար և մոլար. *Զատուակիչ ձայնս օտարափառացն: Հեռի փախիցէ օտարափառացն աղձատանք: Ըստ օտարափառիցն մոլութէ. Կիւրղ. գնձ: *Զի թէ օտարափառք ոմանք՝ ըստ կարծեաց իւրեանց անտեղութեամբ միան, սակայն մեծ և անմխիթարելի պատիժ կայ առաջի նոցա. Մեկն. ղեւ:

ՕՏԱՐԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՅԼԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ. *Ցածուցանել զօտարափառութե իւրոյ չերմութիւն. Խոսրովիկ: *Մի իբրև 'ի թշնամիս հայել վասն օտարափառութեն. Մեկն. ղեւ:

ՕՏԱՐԱՓՈԽ. ա. Օտար օրինակաւ 'ի փոխ առեալ. 'ի կնոջէ օտարի ծնեալ. *Սողոմոն յօտարափոխ ծննդենէ եղև պտուղ արքայութե. Հանգն. առն:

ՕՏԱՐԸՆԿԱԼ. ի, ից կամ աց. ա. Ξενοδόχος, κος. Hospes, qui peregrinos excipit. Ընդունող օտարաց՝ հիւրից. հիւրընկալ. ասպնջական. Ոսկ. եփ: *Օտարընկալին խոստանայ: Յօտարընկալին բարուց: Զօտարընկալ մարդկան. Փիլ: *Հիւրասէրք՝ օտարընկալք. Առծր. բ. 5: *Կոչէ զառն նորա օտարընկալ. Նխ. ծիմձ:

ՕՏԱՐԸՆԿԱԼԵՄ. եցի. Տ. ՀԻՒՐԸՆԿԱԼԵԼ. Ξενοδοχέω. *Ած 'ի հայրապետէն օտարընկալեցաւ: Ած հրեշտակօքն օտարընկալեցաւ 'ի նոցանէ. Ոսկ. 'ի յոհ: Արգ. ա. գ. է:

ՕՏԱՐԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՀԻՒՐԸՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆ. Ξενοδοχία. *Կոչեցեալ յօտարընկալութիւն հրաժարեն: Զիւրն առաջիկայեալ օտարընկալութիւն: Եկայք երթայք յօտարընկալութիւն հօր ձեր: Առանձնական կեանք՝ օտարընկալութիւն: Զհետ երթալ օտարընկալութեան. Փիլ. լին. և սամ: Ճ. Ա: Խոսր: Եղիշ:

ՕՏԱՐԻՆ. ա. Ἀλλότριος. Alienus. Որ ինչ է օտարի. կամ այլոյ. *Յօտարին չեղէք հաւատարիմք. Ղկ. ժզ. 12:

ՕՏԱՐԻՏ. կամ ՈՏԱՐԻՏ. պ. ուտարիդ. Տ. ՓԱՅԼԱԾՈՒ: Ղեր:

ՕՏԱՐՈՏԻ. տւոյ, տեաց. ա. Ἀλλότριος. Alienus. ξένος, peregrinus. νόθος, nothus, adulterinus. Օտար ոք. եաբանճի. *Կարաս ծակ է տուն օտար, և ջրհոր նեղ՝ օտարոտին: Իբրև օտարոտիս համարեալ եմք նմա: Որդիք օտարոտիք: Ոչ խոստովանեցուք 'ի քաղաքս օտարոտեացս: Պանդանց իւրոց օտարոտեաց. և այլն: *Ցերկիր օտարոտեաց ազգաց անցցէ. Սիր: *Մոգօքն օտարոտիւք (կամ եօք) հաւանեսցին: Ընդ թշնամեաց և օտարոտեաց յաղթէ մեզ: Օտարոտի էին յինէ և յարբանեալ. Ոսկ: *Տէր մեր յիւրոյն եկն, և ոչ յօտարոտիս. Եղնիկ: *Մի՛ տար օտարոտից (աւուրց) զընդանութիւն ախտելեաց քոց. Մանդ:

Կամ Օտար և սուտ ամբք. չամբք. դիք. կուռք. *Ի բաց արարէք զամենայն օտարոտիս: Բարկացուցին զնա օտարոտեօք, կամ սնոտեօք օտարոտեօք: Սիրէր զօտարոտիս, և երթայր զհետ նոցա: Օտարոտի ինչ գիցէ թուի պատմիչ լինելոյ. ևն:

Եւ Օտար ինչ իրք. *Յօրէնս օտարոտիս. ա. Դ. ա. 46: *Փոխանակ զի արկին նոքա յօտար այգեարն, ընկալան նոքա զհատուցումն չարեացն օտարոտեօք. Եփր. ծն: *Զնոր կտակարանս օտարոտի համարի 'ի հնոյն: Խլեալ զօտարոտի բոյսս: Ճանաչել զօտարոտի խառնուածն. Եղնիկ: Ցճխ. ծա: Ցհ. իմ. եբ:

Այսի և Օտարոտի կարծիք, աղէք, գործք, սէր, աչք, ևն: *Ամենայն օտարոտին 'ի բնութէ (յն. արտաքոյբնութե՛) ցաւաբեր է. Պղատ. փիլ:

Կամ Անհարազատ. խորթ. *Ոչ զօտարոտին քան զհարազատս, այլ զհարազատն յառաջ քան զօտարոտին. Փիլ. ելից: *Թէ յայլմէ արարչէ էին, ոչ կոչէր զնոսա հոգին 'ի փառաւորութիւն, այլ իբրև զօտարոտիս մեկուսի դնէր. Եղնիկ:

ՕՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ἀλλοτρίωσις. Alienatio, abalienatio, aversio. ἑτέρωσις, alteratio, diversitas. ἀλλοδαπή, ξενία, peregrinitas, peregrinatio. Օտար գոլն. օտարանալն. հեռացումն. երկպառակութիւն. եաբանճըլըգ. *Մի՛ լինիցի ինձ յօտարութիւն: Փառաւորութիւն մեր գարձաւ յօտարութիւն. Եղեմ. ծէ. 17: Ողբ. է. 2: *Խնդրել 'ի մարդկանէ փառս՝ ցոյց է անհաւատութե, և ամբարշտութե օտարութիւն: Զօրութիւն են, և օտարութիւն յինէ: Զամենայն ախտաւոր ցանկութեց օտարութիւն: Զբնոյ փոխանն լինելն օտարութիւն 'ի նմանէ համարեցաք. Բրս. հց: Սարգ. յ. ա. դ. դ: Լմբ. պտրգ:

ՕՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. Աննմանութիւն. տարբերութիւն. անյայտութիւն. *Նոյնութեանն իրացն կարծիցես, և կամ գուցէ դարձեալ օտարութիւն մուծանիցես. Ոսկ. յհ. ա. 13: *Ոչ որոշէ զնա՝ ոչ աշխարհն, և ոչ լեզուն յօտարութիւն: Ունի յարմարութիւն ընդ առաջինն, ունի և

օտարութեն ։ Զի մի՛ կասկածանօք միաբանեսցեն վասն օտարութեան ժամանակի գրոցն . Խոսր ։ Լմբ . ԽՏ . ՆԽ . յոբ ։

ՕՏԱՐՈՒԹԻՒՆ . Պանդխտութիւն . նժդեհութիւն . վտարանդութիւն . և հրաժարումն յաշխարհէ . Վասն անուանն քո՛ ընտրեմ գնալ յօտարութիւն ։ Արտաքին տեսիլն կարի ողորմելի էր յօտարութեանն ։ Ըհօթակ արարի զնա յայնչափ օտարութիւն հեռաւոր ։ Զի տանէն պագուլթ բնակակիրութեանն , զօտարութիւնն առեալ առեալ . Փարպ ։ Եղիշ . Բ . Ե ։ Փիլ . Իմաստ ։ Օտարութիւն է՝ թողուլն անդարձ զորս ՚ի հայրենիսն . Կլիմաք ։

ՕՏԱՐՈՒՀԻ . ա . գ . ἡ Ξένη. Peregrina. Կին օտարական , տարաշխարհիկ . Տանջելով միշտ զանիրաւեալն , զծառայ և զաղախին , և զօտար և զօտարուհի . Պղատ . օրէն . Է ։

ՕՏԱՐՈՒՍՈՒՄՆ, սմունք . ա . Ուսուցիչ օտար վարդապետութեան . Պատուէր տացես ոմանց չլինել օտարուսմունս . ա . տիմ . ա . 3 . յն . բայիւ . Ἑτεροδιδασκαλέω. Պատուէր տայցես ասէ այնոցիկ , որ օտարուսմունքն իցեն . Եփր . ա . տիմ ։

ՕՏԱՐՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ի, ից . ա . Այլադաւանդ . չարափառ . անհաւատ . Ոչ ուսայք ՚ի վարդապետէն մերմէ և ՚ի տեառնէն՝ օտարուսմնականաց զայսպիսի միայնակ անձգիտութիւն առաջի ընկենուլ ՚ի ծաղր կատականաց . Ղեւոնդ ։

ՕՏԱՐՈՒՍՏ . մ . } Յօտար տեղւոջէ կամ
ՅՕՏԱՐՈՒՍՏ . } ՚ի վիճակէ . արտաքուստ . այլուստ . Ո՛չ օտարուստ թշնամի ոք է . Կոչ . Բ ։ Եղբայր ոմն ձգնող եկն յօտարուստ ։ Յօտարուստ առնուլ զկերակուրն ։ Զաթոռն առեալ զհայրենին . . . ոչ յօտարուստ կամ արտաքին . Վրք հց . Ձ ։ Եւագր . Բ ։ Յն ուղղ ։

ՕՏԱՐՍԻՐԱԳՈՅՆ . ա . Առաւել կամ յոյժ օտարասէր . Եւ էր տեսանել քան զարբանեալ յաւէտ զկինն (սարեփթացի) օտարսիրագոյն . Ոսկ . ՚ի պետր . և յեղ ։

ՕՏԱՐՍԻՐԵԼՈՒԹԻՒՆ, . Տ . ՕՏԱՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ . Արդահամ (՚ի) ծանօթութիւն օտարսիրելութեան գնէր առաջի զանգաւ . Փիլոնի ։

ՕՏԱՐՍԻՐՈՒԹԻՒՆ . Տ . ՕՏԱՐԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ . Φιλοξενία. Hospitalitas. Զօտարսիրութիւն մի՛ մոռանայք . Եբր . ԺԳ . 2 ։ Եւ էր տեսանել զբնութիւն առ սմն կոխեալ , և զօտարսիրութիւն պատուեալ . զոր թիւն արհամարհեաց , և զօտարսիրութեան չհեռ չոգաւ ։ Զօտարսիրութեան ելից զպատուիրանն . . . Պատկառէին յօտարսիրութենէն՝ զոր եցոյց նոցա . Ոսկ . պետր . եղ ։ Ճ . Ա ։ Նոյնպէս և Խոսր ։ Սրգ ։ Ը . ա . պ ։ Սրկ ։ Յաղագս օտարսիրութեան ասէ տէրն ։ . տպ . օտարասիրութե . Վրք հց . ա ։

ՕՏԱՐՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ . գ . Սպանութիւն օտար մարդոյ , կամ այլոյ անձին . տես և ՕՏԱՐԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ . Չա՛ր է անձնասպանութիւն քան զօտարսպանութիւն . Մանդ . ԺԳ ։

ՕՐ , կամ ԱՒՐ , աւուր , յօրէ , աւուրբ , աւուրք , ուրց , ուրբք . (անկանոն է հոլովն , որպէս և հայր , հօր , մայր , մօր) . գ . (լծ . եբր . ուր , որ հնչի օր . և նշանակէ լոյս . իսկ յն . լտ . ὥρα , hóra , է ժամ .) Ի մեզ Օր ամբողջ չափ քսան և չորից ժամուց յարևածագէ յարևածագ . այն է տիւ և գիշեր միանգամայն . Ἡμέρα. Dies. օր . կիւն , բաղ . Եւ եղև երեկոյ , և եղև վաղորդայն , օր մի ։ Հանգեաւ յաւուրն եօթներորդի ։ Եւ օրհնեաց Աստ զօրն եօթներորդ ։ Եւ եղև յետ աւուրց ։ Աւուր գնաց աստի , և աւուր գնաց անտի . (այսինքն միօրեայ ճանապարհ) ։ Սուգ առնի զաւուրս (ամկ . օրէրով , շատ օր) . ևն ։ Երթայեցիք և առցիք գերեկոյն ասեն ակիզբն աւուրն . Տօնակ ։ Եկն օր (մի) յաւուրց , հիւանդացաւ ղուստր իմ . Վրք հց . ԽԶ . Ձ ։

ՕՐ . Ἡμέρα. Dies. Տիւ . որ է աղնուագոյն մասն աւուր . ջուրէի . կիւնտիւղ . Օր աւուր բղխէ զբան , և գիշեր գիշերի ցուցանէ զգիտութիւն ։ Մինչ օրն տարաժամէր ։ Տարաժամեալ է օրս ։ Զօրն ողջոյն և զգիշերն ողջոյն ։ Զօրս ցերեկ ։ Ո՞չ երկոտասան ժամ է աւուրն . ևն ։ Առ մեզ լոյս՝ օր կոչի . Բրս . Բղբ ։ Իսկ ուր գրի , Դեռ աւուր շատ կայ ։ Պարտ է գործել մինչ աւուր կայ , ևն ։ . ըստ յն . ասի՝ օր կայ ։ Գնացէք ասէ , ՚ի լոյս , մինչ դեռ աւր (օր) կայ . Կիւրղ . ղէ ։

ՕՐ . որպէս ժամանակ . ամ . տարի . Ամենայն աւուրք ադամայ , զորս եկեաց ։ Յաւուրսն յայնոսիկ ։ Ծերացեալ , և անցեալ զաւուրբք . և այլն ։ Սահմանեալ իցէ օր մահու . որպէս ասեն , թէ օր իւր եկեացէ . Կիւրղ . Բգ ։

ՕՐ ՄԻ . որպէս ռմկ . այսինքն Յաւուր միում . Օր մի երբեմն ասէ կոյեն ցհաբել . Եփր . ծն ։ Տես և Ո՛Ր ՕՐ . իբր ռմկ . ո՛ր օրն որ , այսինքն յորում աւուր ։

ՕՐ ԱՒՈՒՐ . իբր մ . } Καθ᾽ ἡμέραν, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας. De die in diem, quotidie.
ԱՒՈՒՐ ԱՒՈՒՐ . }
ԱՒՈՒՐՑ ՅԱՒՈՒՐՍ . }
ԱՒՈՒՐՆ, կմ ՅԱՒՈՒՐՆ . }
Օր ըստ օրէ . ըստ իւրաքանչիւր աւուր՝ անընդհատ . հանապազօր . հետզհետէ յամենայն աւուր . ՚ի սահմանեալ աւուրս . օրէ օր . կիւնփէն կիւնէ . ամէն օր . հէր կիւն՝ արփ արփա . Օր աւուր հանապազ խնդրէին տեսանել զնա ։ Օ՛ր աւուր և՛ս առաւել պայծառանայր քաղաքն բարեպաշտութեամբ . Վրք ոսկ ։ Օր զաւուրն հացն ձեռօքն գործէր . Վրք հց . Ձ ։ Տուրժիցի իւրաքանչիւր ոք ՚ի սոցանէ աւուր աւուր դրամ մի . Պղատ . օրէն . Ը ։ Աւուր աւուր ընդ առաւօտն զերգս երից մանկանցն ՚ի բերան առեալ . Խոսր ։ Զայս արասջի՛ք աւուր աւուր զեօթն օր ։ Աւուրց յաւուրս գայցէ առ գաւիթ . Թագ . ԺԲ . 24 ։ ա . մն . ԺԲ . 22 ։ Իսկ Եւ . ԺԳ . 10 ։ Դատ . ԺԱ . 40 ։ ԺԵ . 10 ։ Իա . 19 ։ ա . Բգ . ա . 3 . իմա՛ որպէս՝ Ըստ սահմանեալ ժամանակաց . տարէնէն կէօրէ , տարէն տարէն , տարիր պարպաճին . Տային նմա աւուրն նկանակ մի ։ Այս էր յաւուրն ծախքն իմ . Երեմ . ԼԲ . 20 ։ Նեեմ . Ե . 18 ։

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԷ . Նոյն ընդ վ . ռմկ մ . Καθ᾽ ἡμέραν. De die in diem. Խօսէր օր ըստ օրէ ։ Զօր օր ըստ օրէն ժողովիցեն . ևն ։

Եւ որպէս ա . իբր Օրըստօրական . հանապազորդեան . Τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἐπιούσιος. Quotidianus, ևն . Ժողովիցեն զօրըստօրէն ։ Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ զօրըստօրէն ։ Որոշեաց զնոսա դաւիթ յօրըստօրէ պաշտամունս . ևն ։ Զօր ըստ օրէն հաց , այս է զաւուրն կեանս (կմ զպարէնս՝) գոյութեան մերոյ պիտանացու . Բրս . հց ։

ՕՐ ՅՕՐԷ . Ի միոյ օրէ ՚ի միւս օր . յօրէ աստի յայլ օր . խարելով զաւուրս . Արկանէր վիճակ օր յօրէ , և ամիս յամսոյ ։ . յն . զօր յօրէ , և զամիս յամսոյ . Եսթ . Գ . 7 ։

ՕՐ Ի ՅՕՐ ԱՌՆԵԼ կամ ՅԵՐԿԱՐԱՁԳԵԼ . Յօրէ ՚ի յօր արկանել . յապաղել . օրէ օր ձգել . կիւնփէն կիւնէ պրագմաք . Ծուլացուցանելով և օր յօր առնելով ։ Օր ՚ի յօր առնելով , և ժամէ ՚ի ժամ սահմանելով պմեզ գործել զբարի . Մանդ . Բ ։ Եփր . խաչաւ ։ Մի՛ օր ՚ի յօր յերկարաձգեսցես . Նար . ԾԵ ։

ՕՐ ԸՆԴ ՕՐՆ . Երբեմն երբեմն . կամ Օր Ը մէջ . կամ օրըստ օրէ . (Յաւէն այն) օր ընդ օրն լինի , և ժամ ընդ ժամ , և է զի յետ ամսոց , և է զի միանգամ ՚ի տարւոջն . Կանոն ։

ՕՐ ԸՆԴ ՄԷՋ . Օր մի ընդ մէջ անկեալ . օր մի այո՛ , և օր մի ոչ . Պահեսցես օր ընդ մէջ զերիս եօթնեակս ։ Եւ նոցա օր Ը մէջ եա պահել ։ Դուք օր ընդ մէջ պահեցիք ։ Ուտեմ օր ընդ մէջ մի հաց . Վրք հց ։ Զօր ընդ մէջ ջերմն՝ եռօրեայ անուանեն . Մխ . Բժշկ ։

ԱՅՆ ՕՐ . իբր ռմկ . ան օրը . այսինքն Յայնմ աւուր . որ և ասի ԶԱՅՆ ՕՐ . որպէս դնի ըն յն . յաւելն . Եւ առ նմա ագան այն օր , զի ժամ էր իբրև տասներորդ . Յհ . ա . 59 ։

ԱՅՍ ՕՐ . } Տ . ԱՅՍՕՐ . առ օրս . պուկիւն .
ԶԱՅՍ ՕՐ . } Եւ զայս օր կեցեալ դատանին ։ Զայս օր՝ քնոյ շնորհ կալցին նոքա . Գ . Դ . Է . 9 . 10 ։

ԱՌ ՕՐԻՆ . մ . } Ի նմին աւուր անդ . Տես
ՆՈՅՆ ՕՐԻՆ . } ՚ի կարգի տառիցդ Ա, և Ն .
Առ օրին տալ զվարձս վարձկանին ։ Իբրև մանուկ ծնեալ առ օրին յարդանդէ . Նխ . ղևտ ։ Մծբ . ԺԵ ։ Ոչ նոյն օրին ՚ի նմին ժամու անդ զթափչսն ուսուցանեն ։ Կամ Նոյն օրին . կմ ոյլում շաբաթու . Ոսկ . յհ ։ Երզն . մտթ ։

ԶՕՐ ԱՄԵՆԱՅՆ . մ . Հանապազօր . և զօրն ողջոյն . Զօր ամենայն նախատէինք իմ առաջի իմ են ։ Զօր ամենայն ձգեցի զձեռս իմ . և այլն ։

ՅՕՐ ԱՄԵՆԱՅՆ . իբր Օր ըստ օրէ ։ Եսթ . Գ . 4 ։

ԶՕՐ ՀԱՆԱՊԱԶ . Տես ՚ի տառն Զ ։

ԶՕՐ ՏԵՐԵՒ . Նոյն ընդ վվ . Զօր ցերեկ զօրհանապազ ձգեցի զձեռս իմ . Իսր . հա ։

ՕՐ ՀԱՍԱՐԱԿ . Տ . ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐ ։

ՄԻՈՎ ՕՐՈՎ . Միով աւուրբ՝ յառաջ կմ յետոյ . Յետոյ ուրեք հասանէին միով օրով քան զմիւրան , որ եղև ՚ի մառախլուն . Պղատ . օրէն . Գ ։

ՕՐ ՔԱՆ ԶՕՐ . մ . Օրըստօրէ՝ առաւելութեամբ իւիք . հետզհետէ՝ յաւելուածով . օր տարր վրայ . կիւնփէն կիւնէ . Լինէր յուզիթ մեծացեալ և պատուեալ օր քան զօր . Յուդթ . ԺԶ . 28 ։ Օր քան զօր մեծանայր զարմանքն ։ Օր քան զօր յաւելու ՚ի մեղանչել ։ Այս եւթ խորհուրդ և խնդիր օր քան զօր աճէ ՚ի սիրտս մեր . Ոսկ . յհ . Բ . 20 ։ Մանդ . Ե ։ Փարպ ։

ՕՐԱԲԵՐ . ի , ից . ա . Որ բերէ զօր կամ զտիւ . մակդիր արեգական , կամ լուսոյ մեզ երևելոյ . Լոյսն համասփիւռ խուսափակուլ օրաբեր ։ Քառահոլով եղանակօք . օրաբեր ժամօք . Ագաթ ։ Արոզ . յեղ ։

ՕՐԱԲՆԱԿ ԼԻՆԵԼ . Դեգերել զտիւ և զգիշեր , անցուցանել ուրեք զաւուրս . Տարի մի օրաբնակ եղև տապանն ՚ի վերայ ջրոյն . Վրդն . ծն ։

ՕՐԱԳԻՇԵՐ , ոյ . գ . Ἡμερονύχτιον. Diei et noctis spatium. Օրն ամբողջ . տիւ և գիշեր միանգամայն . Ի քսան և ՚ի չորից ժամուց օրագիշերոյն . Բրս . Բղբ ։

ՕՐԱԳԻՐՍ ԱՌՆԵԼ . Գտանել տումարագիտաց զօրն եօթնեկի ՚ի ձեռն եօթներեկաց . Օրագիւտ այսպէս արա . կալ զաւուրս ամսոյն . և զկրկնակ նորին , և զեօթներեկ տարւոյն . և երթ Է Է . թէ ա մնայ , կիրակէ է . Տօմար ։ Կալ մէկ թ , և արա եօթներեակ հռոմի . և օրագիւտ արա ապրիլի եօթան , և գտանես չորեքշաբաթ . Արզ ։

ՕՐԱԳՆԱՑ . ա . գ . } Միօրեայ գնացք .
ՕՐԱԳՆԱՑՔ . } աւուր ճանապարհ . օրուան ճամբայ . Երից աւուրց ճանապարհ արար (հանգոյն քաղաքութեան) ընդ լայնութիւն քաղաքին , որ էր օրագնաց մի . Լմբ . յոն ։ Եկեալ օրագնաց մի ճանապարհ յիջևանին՝ յոր օթևանս առնելոց էր . Լաստ . Ը ։ Երկու օրագնացս հեռացեալ ՚ի քաղաքէն . Ոսկ ։

ՕՐԱԹԻՒ , թուի . գ . Ἐφημερία. Functio per certas vices statutis diebus. որ և ՕՐԱՃՈՒՏՔ . Պաշտօն հանապազորդեան , զոր կատարէին պաշտօնեայք մի մի օր յեօթնեկի ,

կամ 'ի սահմանեալ աւուրս ամսոյ. որ ըստ օրէ պաշտամունք. դասակարգ աւուրց. *Կացոյց ղքահանայսն 'ի տաճարին տեառն ըստ ամենայն օրաթուի. ա. Եզր. ա. 2:

Եւ 'Ημερόδεκτον. Թիւ աւուրց սարուց. *Եթէ վաճառեսցէ ոք տուն բնակութե... մինչև 'ի կատարել տարւոյն աւուրցն վաճառի նորա, օրաթուի լինիցին փրկանք նորա. Ղեւտ. իէ. 29:

ՕՐԱԽՆԴԻՐ ԼԻՆԵԼ. Զաւուրս խնդրել խարանօք. *Մի օրախնդիրք լինիջիք, զի մի է ամենայն. Խոսր:

ՕՐԱԿԱՆ, ի, աց. ա. 'Ημερινός, ἡμερίσιος. Diurnus. Միօրեայ. աւուր. օրական. *Օրական, շաբաթական, ամսական, տարեկան եղև. Լմբ. ոզ:

ՕՐԱԿՇԻՌ. ա. Կշռօղ և չափ աւուրց կմ տուընջեան. մակդիր արևու. *Լուսակիրն օրակշիռն... ակամն արևու. Նար. յէւ:

ՕՐԱԿՈՒԼ. ա. Կլանօղ զօրն այսինքն զտիւն. մակդիր գիշերոյ. *Գիշերն խաւարակուլ և օրակուլ ափուէր՝ ծածկէր զաշխարհ. Սեբէոս:

ՕՐԱՀԱՍ. Տ. ՕՐՀԱՍ. իբր ճակատագիր ըստ հեթանոսաց. էճէլ. *Փոխանակ դառն այնր օրահասին. Յ. Կ. Ղ. 22. (գրի և վրիպակաւ՝ դառնածառըն օրհասին) *Ոչ ծնընդեամբ, և ոչ բախտիւք, ոչ օրահասօք փակեալ. Կոչ. Ժ:

ՕՐԱՀՄԱՅՔ. գ. Իբր Օրահմայութիւն. հմայք՝ խտրանօք աւուրց. *Յասեղազգիտութիւն, յօրահմայս, 'ի լուսնախտիս: Յօրահմայս ամբարշտել: Ընդէ՞ր յօրահմայս և 'ի խտիրս անկանիս. Եւ խիստ մասնաւոր է շաբաթն և չորեքշաբաթին, Մանդ. ԻԳ:

ՕՐԱՄԿՐՏԻՉՔ, տչաց. գ. Աւանդաւորք երկոտասանք՝ որ ըստ օրէ մկրտօղք արդեն մկրտելոց. յամենայն աւուր լուանալ կամեցօղքն. *Զաւանդն բառնայ զօրամկրտչացն զերբեմայեցւոց, որք զջուրն ած պաշտեն յաղագս լուացութե. Տօնակ:

ՕՐԱՄՈՒՏՔ, մուից. գ. 'Εφημερία. Diurnae vices. Օրաթիւ.որ ըստ օրէ կարգաւ մուտք 'ի պաշտօն. *Զամենայն իշխանս օրամուտսն 'ի սպաս անձնապահաց թագաւորին: Մնացորդացն օրամտիցն 'ի պաշտօն քահանայիցն: Օրամտից քահանայիցն և ղևտացւոց: Ըստ օրամտից պաշտաման ձերոյ. ա. Մն. իէ: Բ. Մն. ԼԵ:

ՕՐԱՆ, ի, ոց. գ. Στάχυς. Spica, spicula. καλαμή, stipula. δράγμα, manipulus Որոյ պտղաբերեալ 'ի կասուլ. չեղջ հասկոյ. հասկք. ոճ ցորենոյ. ցողուն. *Այրեցէ զկալ կամ զօրան: Արձակեաց յոճ այլազգեացն, և այրեաց զօրանն: Հոլովի այլ լի օրանաւ: Փողովեսցի զնոսա իբրև զօրան 'ի կալ. Եւ. իբ. 6: Դտ. ժե. 5: Ամովս. բ. 13: Միք. դ. 12: *Զօրանն կրել և կասուլ: Ամբարանոցք խոտի և օրանի. Որոգ. Յ. բ. 27: Առաջ. Գ. 23:

ՕՐԱՉԱՐ, ի. գ. Օր չար համարեալ ըստ ախտարաց. *Անսանազգոյնք... զօրաչար՝ ժամնչում՝ պարտ չարեացն եղելոց գնիցեն. Որոգ. յո. ա. 4. (յն. զչկա կամ զբախտս չարս. և ղժամ չար:)

ՕՐԱՊԱԿԱՍ. ա. Պակասեալ աւուրբք ինչ. *Խմաստնոյն ծնունդ (փոխմամբ յամսեաց՝) ոչ է ամսապակաս, և ոչ օրապակաս, այլ լիք և կատարեալք. Փիլ. լին. Ճ. 158:

ՕՐԱՊԱՀԱԿ, ի, աց. գ. 'Ημεροφύλαξ. Custos diurnus. Պահապան 'ի տուընջեան կամ ցերեկի. ցորեկուան պետձի. *Օրապահակք, և գիշերապահք. Փիլ. ել. ծբ:

ՕՐԱՊԱՀԻ. ա. գ. } Որ ինչ պիտի 'ի պահել զկեանս առ օրին.

ՕՐԱՊԱՀԻԿ. } առօրեայ ոգեպահիկ. *Գնայցեն (ձուկն օրաւ). զի բերցեն զօրապահի աւուրն. Եփր. յոր: Ճ. Գ: *Ի գարի սերմանեաց պատրաստեալ զօրապահիկ կերակուր. Լաստ:

ՕՐԱՊԱՐԷՆ, ենի, ից. ա. Որ զաւուր պարէնս հայթայէ գտանէ. որ և յն. ոճով ասի Անկեաց. 'Άβιος. առօրըէօրհացպարօղ. կենենր կենենքեղ. *Միայացեալ ձիակեթաց, կաթնակերաց, օրապարենից, արդարոց մարդկան. Փիլ. 'ի հոմերոսէ:

ՕՐԱՍ. որ գրի ՍՒՐԱՍ. գ. Բառ յն. όρασις. 'Όρασις. Երևոյթ լուսոյ. նշոյլ. ապօտ շողին իբրև բակ երևելի աստեղաց. որպէս և լոյս ձրագի յանդիման ակամ աչաց. փոքունըը շուք. *Կալ է երևութին պայծառութե սաստեղայն պարահեղեալ. իսկ օրասն՝ որ ասացեալ լինի՝ կալ է, ընդ ամենայն աստեղբ շուրջ լինի. Արիստ. Ճ:

ՕՐԱՎԱՐ. Տ. ՍՐԱՎԱՐ:

ՕՐԱՑԻ. ա. Օրական, օրըստօրէն. հանապազորդեան, առօրական. *Ի հիւր ժամու էր, և ոչ մեղք օրացի. Եփր. Բգ:

ՕՐԱՒՈՐ, ի, աց. ա. 'Εφήμερος, ἐφημέριος. Unius diei, diurnus, brevis vitae. Միօրեայ. առօրեայ. անցաւոր. օրական, դանի մը օրուան. գիր գալ կենալու. *Սահման ծանուցման յարակայինն և օրաւորին, երկնայնոյն և անցաւորին. Նար. Ծբ:

ՕՐԱՒՈՐԱԿ, ի, աց. ա. գ. 'Εφημερευτής. Ephemereuta, qui per vices diarias aliquid muneris administrat. Կարգեալն 'ի պաշտօն օրաթուի. նէօպէթճի. *Օրաւորակքն քահանայիցն զպատարագսն զենուն: Նշան արարեալ նոցա օրաւորակին. Փիլ. Եւ. ա. 10: Եւ փեստյին:

ՕՐԵՐ. կամ ԱՒՐԵՐ. փոխանակ գրելոյ Արեր, և Որեար: Ըստ առաջնոյն է բառ յն. առն, 'Αρά. Անէծք. Թշնամանք. Նախատինք. Բռոփոմոր. *Յաղագս օրերացն զոր եդ հայր մարդկան՝ թշնամանս ձաղանացն. Բառղ. Է. 3: Իսկ ըստ երկրորդին որպէս բառ հյ. ուր գնի 'ի տեղ Սարգ. Բ. յհ. *Տեսանեմ զառաքինութեն այնր ժամանակի օրերոյն, վերծանելի է ըստ ձեռագրաց՝ Որերոյ. այսինքն արանց, մարդկան:

ՕՐԵՐ. որպէս Աւուրք. *Որդ քեզ հասցէ (անէծքն՝) կարճ 'ի յօրեր, և կայենին հասցէ երեր. Շ. Եղէ:

ՕՐԷՆ, օրինի. մնունդ } (արմատ բառիցս,
ՕՐԷՆՔ. օրինաց. գ. } Տնօրէն. Զօրէն. Յօրինել, ևն.) Νόμος. Lex. Կարգ և կանոն սահմանեալ յԱյ կամ 'ի մարդկանէ. կրօնք. հաւատք. դէն. աւանդութիւն. հրաւունք. պատուիրանք. արարողութիւնք. և Մատեանք օրինաց. Բէօրէ, Նամոս, գանոն, ային, դէր. *Այս օրէն է զատկի: Օրէն մի և նոյն կացցէ բնակին և եկին: Օրէն յաւիտենական: Այս օրէն է ողջակիզին: Այս իրաւունք օրինին են՝ զոր հրամայեաց տէր: Ըստ օրինի իւրում՝ ըստ պայմանի իւրում արասցեն զնա (զզատիկն). ևն: Կամ *Զհրամանն Այ և զօրէնս նորա: Զիրաւունս իմ և զօրէնս իմ: Ըստ օրինացն և ըստ դատաստանի: Զգիր օրինացս այսոցիկ: Երկրորդումն օրինաց: Սկսաւ մովսէս մեկնել զօրէնս զայսոսիկ: Օրէնք և մարգարէք: Որդեակ զօրէնս իմ մի մոռանար: Ըստ օրէնս նախնեաց իւրեանց: Ըստ օրինացն հեթանոսաց. և այլն: *Ոչ երբէք զանազանի ուխի յօսկւոյ, այսպէս և ոչ օրէն յօրէնէ: Զինչ օրէն արդեօք իցէ, եթէ ոչ՝ օրինեալքն... օրինիւն են. Պղատ. Մնով:

ՕՐԷՆՔ. 'Εθισμός. Consuetudo, mos. Սովորութիւն. ադեթ. *Ցոէին ըստ օրինին իւրեանց: Ի կանխանց օրէնս եմ: Պակասեալ էր 'ի սառայէ լինել 'ի կանանց օրինի: Անօրէնութե նոր օրէնս արկանէր. և այլն: *Ամենայն օրէնք աւանդութեն գոլ քաղաքի: Աւանդութեն ասացաք գոլ քաղաքի զօրէնն: Ո՞չ արդեօք յարմարի չար աւանդութիւնն օրէն գոլ. Պղատ. Մնով: *Պատմէ այժմիկ զկոչեցեալսն 'ի բազմաց անդի, օրէնս, և զորս հայրենի օրէնս մահանուաննեն. Պղատ. օրին. Է: *Ի մանկունան խնայել հարց օրէնք են. Առօրս. ծէ:

ՕՐԷՆՔ. Νόμος. Regio, provincia, praefectura. Գաւառ կամ նահանգ. տեղի բաժանեալ յայլոց օրինօք և կարգօք իւրովք. (ըստ համաձայնութե յն. ձայնիս, Նόμος, կամ Νομόs.) Գօզըլըգ, Լովըլըգ, Վիլայէթ. *Տայցեն պատերազմ քաղաք ընդ քաղաքի, և օրէնք ընդ օրէնս: Յերիցն օրինաց՝ որ յաւելան, 'ի ձեզ, և 'ի շամրտացիս, և 'ի գալիլեացիս: Զերիս օրէնս: Համարել ընդ երիսին մի օրէնս: Հաստատեալ եմ զքեզ 'ի վերայ չորիցն օրինաց. Եա. ժԹ. 2: Ա. Կ. Յ. ծա: *Սախուէս թագաւորեաց ամս ժԹ. յորմէ և սախտացւոց օրէնքն չինեցան. Եւս. ք:

Եւ զի Օրէնք, ըստ յն՝ Νόμοι, է որպէս նահանգ այսինքն բաշխումն, ըստ այսմ իմն զանելի. *Զքաղաքս մատակարարելով, զմասցն բաշխումն մահանուանելով օրէնս. Պղատ. օրին. Գ:

ՕՐԷՆՔ. 'Ευχαριστία. Eucharistia, communio. Սբ խորհուրդ հաղորդութե. *Իշխեցեալ զսրբութի օրինացն 'ի բեմբէն, եւ ամ տալ էր՝ զօրէնսն: Ընդ առաւօտն սբ օրինացն հաղորդեցան: Օրէնս էառ: Յետ օրինացն կցորդութե, ևն: Արժանաւոր կարգօք պատկեր և հաղորդիլ օրինացն: Խոստովանութեամբ հաղորդեն օրինացն. Բառղ. Է. 28: Եղիշ. Է: Յհ. իմ տփ: Վրք հց. իէ: Մխ. ատեն: Կանոն. առէալ: *Արժան զմեզ արժանի սրբութե ճաշակել 'ի հոգևոր օրինացդ. Եփր. աղ:

ՕՐԷՆՍ ԴՆԵԼ կմ ՀԱՍՏԱՏԵԼ. Տ. ՕՐԻՆԱԴՐԵԼ: Սղ. ՃԳ. 8: Բ. Կ. Փ. 15. ևն:

ՕՐԻՆՕՔ. մ. } 'Ευτακτῶς, νομίμως. Ordinate, legitime, rite.
ԸՍՏ ՕՐԻՆԱՑ } Օրինաւորապէս. ըստ կանոնի.
ԸՍՏ ՕՐԻՆԻ. } *Զօրաժողով լինի իբրև 'ի միջէ հրամանէ օրինօք. Առակ. Լ. 26: *Օրինօք ճակատեցան. Բ. Կ. Ծ. 37: *Օրինօք յարդարէր. Կոչումն: *Ըստ օրինացն պաշտօնատար լինէին Այ. Ագաթ: *Ոչ պսակի, եթէ ոչ ըստ օրինին մարտիցէ. Բ. Տիմ. Բ. 5:

ՕՐԷ՛Ն է. դնմով. Θέμις, θεμιτόν ἐστί. Jus, justum, aequum est, fas, licitum. δεῖ, oportet. Իրաւացի է. արժան է. 'ի դէպ է. անկ է. վայել է. պարտ կամ առօրութիւն է. ճայիզ՝ հագ՝ ադէթ դիր. *Որպէս օրէն է համբերողաց բացէ 'ի բաց անարգել ինչ: զոր ոչ է օրէն յանձինս մատուցանել: Զոր ոչ էր նմա օրէն ուտել: Ոչ է օրէն քեզ ունել զկին եղբօր քո: Արար զնա՝ որպէս և օրէն էր: Արասցէ յողջակէզ՝ որպէս և օրէն իցէ: Որպէս օրէն է ամենայն երկրի: Արժան և օրէն է յիշել: Որում օրէն էր ինձ տալ աւետիս. ևն:

ՕՐԷՆԱԴԻՐ. Տ. ՕՐԻՆԱԴԻՐ, ՕՐԷՆՍԴԻՐ. *Որպէս սովորութի է օրէնսդրաց... առ օրէնադրին: Եթէ օրէնադրի եղեալ էր արդ. Փիլ. Ժ. բան: Ճ. Գ:

ՕՐԷՆԱԴՐԱԿԱՆ. Տ. ՕՐԻՆԱԴՐԱԿԱՆ. *Օրէնադրականն և խոստմնազանցն. Փիլ. Լբ:

ՕՐԷՆԱԴՐԵԼ. Տ. ՕՐԻՆԱԴՐԵԼ. *Հայրն ամենեցուն օրէնադրեաց: Իբր առ մի օրէնադրել կամել: Ոչ արժանի համարեցաւ օրէնադրել: Զբանչարացն պէտս օրէնադրել. Փիլ. Ժ. բան:

ՕՐԷՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՕՐԻՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. *Տէրունեան օրէնադրութիւնքն: Ամենայն օրէնադրութի: Յամենայն օրէնադրութեան. Փիլ.

ՕՐԷՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ.
ՕՐԷՆՍԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. } Տ. ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. *Զի օրէնազանցութիւն է. Կանոն: *Օրէնազանցութիւն կարծելով զայս. Յհ. ոսկ. ապ:

ՕՐԷՆՍԱՏՈՒ. ի, աց. ա. Օրէնս տուող աշխարհի. *Ունիմ զգիր ձեռին մահմետի օրէնսատուին քո. Ճ. Ա:

ՕՐԷՆՍԳԷՏ. գիտի, կամ գիտի. Տ. ՕՐԻՆԱԳԷՏ. *Զի յամօթ արասցէ զօրէնսգէտսն. Եփր. համաբ: *Որպէս օրէնսգէտի միոջ հրաման եա նմա գործել. Եփր. ծն: *Ցանգիտանին օրէնսգէտքն 'ի տգիտաց անտի: Եղբ օրէնսգիտի. Իգն: Լմբ. ապ:

ՕՐԷՆՍԳԷՏ ԱՌՆԵԼ. Νομοθετέω. Գիտակ առնել զանգէտս օրինաց. եբր. հօրա, որ է լուսաւորել (օրինօք). ուսուցանել, հրահանգել. *Օրէնսգէտ առնես զմեղաւորս 'ի ճանապարհի: Օրէնսգէտ արա զիս տէր 'ի ճանապարհի քում: Դուք օրէնսգէտ արարէք զիս. են:

ՕՐԷՆՍԴԻՐ, դրի, րաց. ա. գ. Νομοθέτης. Legislator. որ և ՕՐԻՆԱԴԻՐ. Օրէնսդրիչ. տէր օրինաց ած. և մարդ դնող օրինաց բանիւ կամ գրով, հնամանու ած կամ անձամբ անձին. կանոնագիր. սահմանագիր. *Մի է օրէնսդիր և դատաւոր: Տաց քեզ տախտակս քարեղէնս, և օրէնս և պատուիրանս՝ զորս գրեցի լինել նոցա օրէնսդիր: Կացո տէր օրէնսդիր 'ի վերայ նոցա. և այլն: *Մովսէս հրէից օրէնսդիր. Եւս. քր: *Ամենայնացուց օրէնսդիրն սուրբ: Ոմանց օրէնսգրաց հրաման տուեալ է՝ ոչ վկայել զուրփիլ. Եւ. 1ն. բան: *Օրէնսդրին պարտ է ջանալ քաղաքացն խոհեմութեան. Պղատ. օրին. գ: *Թէ բնութիւն իցէն չարիքն, ոչ պարտի օրէնսդրին օրէնս դնել. Եղնիկ: *Հաւատալն՝ և հաւանելն ծառայի է, իսկ քննելն՝ օրէնսդրի և դատաւորի. Սարգ. յկ. բ: *Ընդ պահոց երկարութիւ կարճամտաբար տաղտապին, և օրէնսդրացն մեղադիր լինին. Լծ. կոչ:

ՕՐԷՆՍԴՐԱԿԱՆ. Տ. ՕՐԻՆԱԴՐԱԿԱՆ. *Օրէնսդրականն՝ որոյ անունն է դէպուղիղ տեսակիչ: Զօրէնսդրականն և պատակիչ զօրութիւն. Փիլ:

ՕՐԷՆՍԴՐԱԿԻՑ. կցի. ա. Համապատիւ և իշխանակից յօրէնսդրութեան. 'ի միասին օրինադրող. *Որդին արարչակից հօր, և աթոռակից, և օրէնսդրակից, և դատաւորակից. Կանոն:

ՕՐԷՆՍԴՐԵԼ. Տ. ՕՐԻՆԱԴՐԵԼ. Νομοθετέω, θεσπίζω. *Ա. ամին օրէնսդրէ հրամայելով: Արտաքոյ քաղաքի կամեցաւ օրէնսդրել: Որ գեղջանգիմանն օրէնսդրեցան: Օրէնսդրիլ 'ի նմանէ. Փիլ: *Ոչ օրէնսդրեաց գաւիթ. Ճ. Գ:

ՕՐԷՆՍԴՐԻՉ, րչի, չաց. Տ. ՕՐԷՆՍԴԻՐ. *Ի ձեռն օրէնսդրչացն և փիլիսոփայից: Դուռն եւ, յօրէնսդրչացն, թէ 'ի դատաւորացն: Ամաչեցուք յօրէնսդրչացն. Եւս. պտմ. ա. 2: Սարգ. յկ. ճ. և ա. յհ. գ: *Յանապատի անդ 'ի վերակացութեան օրէնսդրչին: Օրէնսդրչին՝ օրէնք ինչ ոչ մեղանչեն: Եւ ոչ օրէնքն հակառակորդ օրէնսդրչին լինէին գտեալ. Եփր. ծն. և համաբ:

ՕՐԷՆՍԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Νομοθεσία, νόμημα. Legislatio, lex, constitutio. Օրինադրութիւն. և Օրէնք. *Որոց կտակարանքն, և օրէնսդրութիւն. Հա. ճ. 4: *Մովսէս օրէնսդրութեան: Սա ինքն է կատակ յառաջ քան զօրէնսդրութիւն: Զանուն օրէնսդրութիւնն: Սկսաւ հոգևոր օրէնսդրութիւն լայ: Զմոլար օրէնսդրութիւն կռոնիցն. Յճխ. ը: Մծբ. ժ: Եղնիկ: Ը. Տօթ: Արծր. դ. 12: *Ո՛վ ասի 'ի նախնի թագաւորացն եղեալ բարի օրէնսդիր, որոյ տակաւին և այժմ օրէնսդրութիւնքն կան և մնան՝ իբրու ած այլին գոլով. Պղատ. մինոս:

ՕՐԷՆՍԶԱՆՑ. Տ. ՕՐԻՆԱԶԱՆՑ. Παράνομος. *Չեմ օրէնսզանց: Ինքեանք են օրէնսզանցք. Ոսկ. մ. ա. 25: բ. 26:

ՕՐԷՆՍԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. Παράβασις. *Զի մի 'ի մեղադրութեան օրէնսզանցութեան գրգռեսցին. Ոսկ. մ. բ. 15:

ՕՐԷՆՍԽՕՍՈՐ. ա. Խօսօրեցուցիչ յօրինաց, կամ խօսօրեալ յօրինաց անտի. *Սոքա յամենեցունց աղօթսն լինել ուրանան, և կոչեն օրէնսխօսոր. Եւս. պտմ. գ. 27:

ՕՐԷՆՍՈՒՍՈՅՑ. ա. Νομοδιδάσκαλος. Legis doctor. Ուսուցիչ և վարժապետ օրինաց. օրինաց վարդապետ. *Գամաղիէլ՝ օրէնսուսոյց. Գծ. է. 34: *Քահանայից և օրէնսուսոյց վարդապետացն մատնեցաւ: Զքահանայապետսն և զօրէնսուսոյցսն. Ագաթ: Սարգ. ա. պ. դ:

Եւ իբր Ուսուցչական. վարդապետական. *Զգրիգոր հովիւ կացուցանել մեզ զի նորոգեսցէ զմեզ օրէնսուսոյց խորհրդով արարչին մերոյ ած. Ագաթ: *Տուլ մասն (նշխարաց) 'ի յօրէնսուսոյց ծնօտէն խօսողականողին քնքի մեծին գրիգորի. Կաղնկ: *Անդ 'ի գանձանակ օրէնսուսոյց սրբ ծնօտն լուսաւորչին. անդ:

ՕՐԷՆՍՊԱՀ. Տ. ՕՐԻՆԱՊԱՀ. *Եղոյց օրէնսպահն. Եփր. համաբ:

ՕՐԷՆՍՊԱՀԱՆՋ. ա. Պահանջող կամ վրէժխնդիր օրինաց. *Դատաւորք և օրէնսպահանջքն. Եւս. պտմ. ը. 12:

ՕՐԷՆՍԵՐԷՆ. մ. ա. Ըստ օրինաց. և Որ գնայ ըստ հրէական օրինաց. *Հեթանոսօրէնք էին և հրէէրէնք, և քրիստոնէրէնք էին, և օրէնսերէնք. Եփր. գող:

ՕՐԸՆԹՐԻՔ. գ. Ընթրիք սեպհական աւուրց ինչ խրախութեան. խրախճան. խնջոյք. կամ անզան յերկարեալ ուտելեօք և ըմպելեօք զօրն ամբողջ. Ἐδωφξς, ἑψ οφς ἡμέραν. *Քորեպիսկոպոսունք մի իշխեսցեն ըզտուն եկեղեցւոյն փակել և խափանել զամենայն աղօթիցն ժամ վասն օրընթրեաց... բայց զպարտաւորս օրընթրեացն և զմեղուցելոցն անձինս բանադրեսցեն. Կանոն: Յայս հայի մասամբ ասելն վասն երևելի ընթրեաց. *Որ զցիշերն կրեն յուրախութեան աւուրն՝ ընթրիս կոչեն. Վրդն. դան:

ՕՐԸՆԹՐԻՔ. որպէս Օրապարէնք. հաց աւուրն. թոշակ. օրական ռոճիկ. *Զատմարական օրընթրիսն՝ որ ոչ է նմա անկաւոր, մի՛ առցէ. Կանոն:

ՕՐԸՍՏՕՐԷ. Տե՛ս 'ի բառն ՕՐ:

ՕՐԸՍՏՕՐԵԱՅ կամ րէ, էի, եց. ա. Τὸ καθ' ἡμέραν, ἐφημερινὸς Diurnus. Օրըստօրական. հանապազորդեան. և Առօրեայ. *Մաշին մարդկան կեանքս օրըստօրէից և տարեաց շուրջ ճանապարհօք (այսինքն պարագայութեամբ). Անան. ծղ:

ՕՐԹԻ. ՕՐԹԻԻ. գրի ՈՒՐԹԻ կամ ՈՒՐԹԻ, իւ. և ՈՐԹԻ, իւ. Բառ յն. օրթի. Ὀρθοί. Recti, erecti. Ուղիղք, խմն ուղղորդ և կանգուն յոտս կացէք՝ ուղղութբ և մտաց՝ ունկն դնել այս աւետարանի. յոր ըստ յն. կցի յառաջինն ոօֆիա, այսինքն իմաստութիւն, իմաստութբ: Գարգ: և ճմ:

ՕՐԻՆԱԲԱՐ. մ. Իբրև օրէնք. կանոնաբար. *Համբերեա՛ յիս՝ որ բոլորովին տառապեալ մնացեալ օրինաբար. Ոսկ. յհ. բ. 16:

ՕՐԻՆԱԳԷՏ. գիտի, տաց. ա. Օրէնսգէտ, գիտակ օրինաց. ուսեալ՝ ուսուցիչ օրինաց. *Օրինագէտք ոչ ծանեան զիս. Մծբ. ժբ: *Այլ ասիցես. մեզ զի՞ մեզ գնէ, զորս ոչ արար օրինագէտ ». այսինքն օրէնսգէտ չարար, չուսոյց. Լմբ. ող:

կամ Հայատակ օրինաց. օրինապահ. Νόμιμος. Legitimus. *Ոչ ապաքէն օրինագէտք՝ օրինիւն օրինագէտք, և անօրէնքն՝ անօրէնութբ անօրէնք. Պղատ. մինոս:

ՕՐԻՆԱԴԻՐ. գրի, րաց. ա. Νομοθέτης. Legislator. Օրէնսդիր. դնող և սահմանող օրինաց. ած, կմ մարդիկ. և Տուող կանոնաց. անօրէն. *Օրինագիրն ած: Օրինագիրդ՝ ըստ օրինին մներ ընծայ 'ի ատճարին: Ինքն օրինագիր, և բ օրինաւ. Ը. Տօթ: Ցն սրբ: Մաշտ. 'ի տէրն: *Ցուցանել առ օրինագիրն զպատուհասումն... Ոչ էր եկեալ հակառակ օրինադրին. Ոսկ. յհ: *Ցորժամ կամեցաւ զնա օրինադիր առնել ազգաց: Հրեշտակք, և օրինադիրք, ոն հնոյն խորայէլի: Օրինադրի ոչ կարօտանայ. Իգն: Լմբ. ող: Վրք հց. բ: *Ոչ կարօտանային երբեք օրինադրաց. Պղատ. օրին. գ: *Ճանապարհ առէ զօրինադիրն զմովսէս և զմարգարէս. Պիտառ: *Կամեցան զանձինս իւրեանց ունել օրինադիր վարդապետս: Կայցեն գըպիրք օրինագիրքն ժողովրդեանն. Եփր. աւետար. և Բառոյ:

Կամ որպէս Օրինադրական. *Ըստ ածագործ արդութեան օրինադիր կրօնից. բ. Դ. ը. 25: *Նախ 'ի սկզբան՝ մտացն խնդրէ զուղղութիւն օրինադիր բանին. Յճխ. է:

ՕՐԻՆԱԴԻՐ ԼԻՆԵԼ. Տե՛ս ՕՐԻՆԱԴՐԵԼ. *Զանխառն զանապակ օրէնսն օրինադիր լինէր (անձին իւրում). բ. Դ. ծը. 58: *Որ 'ի սկզբանն օրինադիր (եղև) պահոցն 'ի դրախտին. Շար:

ՕՐԻՆԱԴՐԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Սեպհական օրինադրի և օրինադրութե. և Մովսիսական. *Օրինադրական վճիռ հատանել: Օրինադրական դատաստան յայտնի է ամենեցուն: Սահմանեաց զքնական, զօրինադրական, և զաւետարանական օրէնսն. Պրպմ. իը: Մխ. դպ: Նչ. եղէկ:

ՕՐԻՆԱԴՐԵՄ, եցի. ն. Νομοθετέω. Legem sive leges fero. որ և ՕՐԷՆՍԴՐԵԼ, ՕՐԸՆԱԴՐԵԼ, ՕՐԻՆԱԴԻՐ ԼԻՆԵԼ. Օրէնս դընել կամ տալ, և կարգել՝ սահմանել օրէնս և կանոնս որ և է օրինակաւ. *Զգուշասջիր յոյժ առնել ըստ ամենայնի՝ որպէս օրինադրեսցի քեզ: Որ յառաւել աւետիսն օրինադրեցաւ. Օր. ծէ. 10: Եբր. ը. 6: *Օրինադրեաց մարգարէիւք: Որպէս օրինադրեցաւ 'ի մարգարէիցն: Օրինադրէ մանկանց՝ անսալ խրատուն ած հօր: Ի մշտնջենաւոր լերանց օրինադրեցաք: Օրինադրեցին նր հարքն. Յճխ: Նխ. ատ: Շար: Վրք հց. բ: *Պարտ է օրինադրին՝ յայտնապէս հայելով օրինադրել. Պղատ. օրին. գ: *Պարզաբար և առանց երկիւղի անհնարին օրինադրեմք. անդ. ղ: *Զարտաքոյ բընութեանս մեզ զխնդրս օրինադրէր: Օրինադրէ մարդկան զողորմութի առ կարօտեալս. Սարգ. ա. պ. բ: Ը. Տօթ: *Օրինադրէ ոչ կեալ յոյսերս 'ի բնակութիւ աշխարհի: Զօրինադրեալ ժամս գիշերոյն կարծէին երկայնագոյն քան զայլ գիշերացն: Խարհուրդք զգաստութիւն մեզ օրինադրեն. Խոր. բ. 21: Փարպ: Խոր:

ՕՐԻՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Νομοθεσία, θεσμοθεσία. Legislatio, νόμημα, lex, constitutio. որ և ՕՐԷՆՍԴՐՈՒԹԻՒՆ. Դրութիւն օրինաց. օրէնք. սահմանադրութիւն: Առակ. լը. 27, յօրինակս ինչ. *Զբերան իւր բանայ համեստաբար և օրինադրութբ »: իսկ Իմաստ. բ. 11. *Օրինադրութիւն՝ բանութբ մեր եղիցի ». յոնակ օրինակս և 'ի յն. ասի, *Օրէնս արդարութեն՝ բանութիւն մեր եղիցի »: *Աստուածային օրինադրութիւն օրինաց: Ընդ հօր օրինադրութիւնքն կարգեալ. Դիոն. երկն: *Ցուցանէ օրինադրութիւն է, նորա և հրաման պատուհասից: Ցօրինադրութեն ած: Նորա բարձրոյն օրինադրութեանն զգուշացիր: Ցեառն

այս օրինադրութիւնք եկամուտք, և ոչ 'ի հարցն առ մեզ ժամանեալ. Յհ՛ն. Է: Սարգ. ա. պ. Բ: Լմբ. ծղ. և պարգ:

ՕՐԻՆԱԶԱՆՑ, ի, ից. ա. Παράνομος. Legum violator. παραβάτης, transgressor. որ և ՕՐԷՆԱԶԱՆՑ, ՕՐԷՆՍԱԶԱՆՑ. Որ զանցանէ կամ զանց առնէ զօրինօք. յանցաւոր ընդդէմ օրինաց. պատուիրանազանց. ուխտազանց. *Յանդիմանեալք յօրինացն իբրև օրինազանցք. Յկ. Բ. 9: *Իբրև զօրինազանց դատեցիս: Տիրական ոք օրինացն եղեր քաւող առ օրինազանցսն. Մանդ. Է: Շար: *Օրինազանց լինել. Շ. Տաղ: Լմբ. ող:

ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Παρανομία, παράβασις. Transgressio legis. Օրէնազանցութիւն. զանցումն զօրինօք. պատուիրանազանցութիւն. մեղք. ապստամբութիւն. *Ի հրեշտական ուխտադրուժ օրինազանցութենէն 'ի բաց լինել: ԱՂ Թողումն, և մեր չմոռանալն զօրինազանցութիւն մեր: Պարտական գտաւ օրինազանցութեան. Վրք հց. ԻԲ: Իգն: Լմբ. ող:

Կամ որպէս Լուծումն շաբաթու 'ի քնէ. *Ի՞նչ թէ և օրինազանցութիւն է, յաղագս փրկութեան մարդկան էր. Ոսկ. յհ. Բ. 3. յն. ես թէ և զօրէնս լուծի:

ՕՐԻՆԱԿ, ի, աց. գ. լս. Exemplum, exemplar. յն. պէսպէս. իբրու Ὑπόδειγμα. Օրէն և քանոն ինչ առաջի եդեալ առ 'ի նըմանել. նախատիպ. տիպ. յարացոյց. ևօրնէք, էպրէն, նումիւն. *Օրինակ մի ետու ձեզ, զի որպէս ես արարի՝ և դուք առնիջիք: Օրինակ առէք եղբարք չարչարանաց և երկայնմտութեան զմարգարէսն: Օրինակ բարեաց և առաքինութեան մանկտւոյ թողից: Օրինակ առ յապա ամպարշտելոցն կացուցանէր. ևն:

ՕՐԻՆԱԿ. Τύπος, παράδειγμα. Գաղափարբէմ. *Զօրինակ զոր ունէր 'ի մտի իւրում արանչից, և զօրինակ քերովբէիցն: Որք ցուցաւ քեզ օրինակ 'ի լերինն: Օրինակ խորանի, և օրինակ ամենայն սպասուց նորա. ևն:

ՕՐԻՆԱԿ. Αἴνιγμα, ἀντίτυπος, εἶδος. Aenigma, species, forma. Առակաբանիր. նկարագիր. առակ. նմանութիւն. *Որ է օրինակ հանդերձելոցն: Յօրինակս ճշմարտութեան: Եւ այն օրինակաւ լինէր վասն մեր: Այժմ տեսանեմք իբրև ընդ հայելի՝ օրինակաւ. ևն: *Իսկ բարոյական օրինակաւ՝ հարիւր ամաւն զկատարեալ առաքինութիւն յայտնէ. Գէ. Ես:

ՕՐԻՆԱԿ. Τεκμήριον. Indicium. Ցուցակ. *Օրինակ ցուցանելի՝ եթէ իցէ ուրուք, թէ չիցէ, տեսիլն մարդոյն Թշուառականացն է. Եսա. պղձ. Գ. 6:

ՕՐԻՆԱԿ. Ἀντίγραφον. Պատճէն գրոց. տուրէք. *Ի վերայ հասանել յոռուէ հրէից օրինակացն. Եսա. փր. ա: *Սաղմոսն խմանեմք զերուսաղէմ, որ է յայլ օրինակ՝ սաղեմ. Լմբ. ող:

ՕՐԻՆԱԿ. Modus. Τρόπος. Եղանակ. կերպ. հանգամանք. տարազ. սարաս. պէս. Բարդ, Թուխ Նիւթ. *Եհար զնոսա ըստ օրինակի ցեցոյ: Որ ըստ նմին օրինակի պոռնկեցան: Որով օրինակաւ և իցէ: Մի ումեք նեղել զնոսա միով իւիք օրինակաւ: Խնդրեցից 'ի նոցանէ վրէժս չորիւք օրինակօք: Հրովարտակս տալ օրինակաւս այսուիկ: Եւ էր աղօթիցն օրինակ՝ այս: Եւ Թագաւորն յայն օրինակ (կամ յայսմ օրինակի) զքանս իւր մերկանայր. և այլն: *Գործն նոյն է երկոցունց. բայց օրինակն ոչ նոյնպիսի. առնուլն երկոցուն նոյն է, բայց օրինակ առնլոյն ոչ նոյնպիսի, զի զօրինակ պխտոյիցն յանպատեհ իրս դարձոյց. Եղնիկ: *Այլաձևապէս, և ոչ միով օրինակաւ կատարեն. Յանկ յհ. ինմ. ափ:

ՕՐԻՆԱԿ. Ցոյց և նմանն ճշմարտութեան, որպէս խեկութիւն իրի սահմանեալ 'ի քնէ. *Զհացն և զգինին պատարագեմք յօրինակ անարատ մարմնոյ և արեան քնի (զի պատարագաւ լինի մարմին և արիւն քնի ճշմարտապէս.) Կանոն: Ըստ այսմ և հարք յունաց երբեմն τύπος ասացին, որ է տիպ և կնիք. այլ զգուշալի է առումն այդպիսի:

ՕՐԻՆԱԿ. նխ. մ. Δίκην, τρόπον. Instar, sicut, more. Զօրէն. համբոյն. իբրու. նման. ըստ օրինակի. այսպիսի. պէս. *Իբրև զչար գազան, շանց օրինակ կեանս կեալ: Պինձ գազանաց օրինակ. Կոչ. Ե: *Լեր օրինակ սամուելայ, թէ նա զխորդ անսայր հեղեայ. Կրդփսփ: *Եւ էր տեսիլ երաղոյն օրինակ այս. Բ. Մ. ԾԲ. 12: *Հրամայեաց զայսչափ օրինակ չլինել. Ա. Եզր. Է. 25: *Եւ մի 'ի մարմինս մահկանացուս ածակերպ օրինակ (կմ օրինակաւ) բարձրանալ. Բ. Մ. Բ. 12:

ՕՐԻՆԱԿ ԶԱՅՍ. մ.
ԶՕՐԻՆԱԿ ԶԱՅՍ.
ԶԱՅՍ ՕՐԻՆԱԿ. } (որ են զօրութք խընդիր նախադրութեց, իբրև. որպէս. պէս. հետևողութ ոճոյ յունաց. առ որս κατά, որ է ըստ, առնու խնդիր հյց.) Τὸν τρόπον τοῦτον, τοῦτον τὸν τρόπον, τὸν δὲ τὸν τρόπον. Hoc modo, in hunc modum. Ըստ այսմ օրինակի. ըստ օրինակիս ըստ այսմիկ. օրինակաւս այսուիկ. ասանկ. դէօյլէ, պէօյլէճէ. *Եւ էին հրովարտակքն օրինակ զայս: Գրէր նամակ օրինակ զայս. Ա. Մ. ԺԷ. 2: Փարպ: *Առաջինն զօրինակ զայս փոխեցաւ յաշխարհէ. Բ. Մ. Է. 7: *Եւ սա զայս օրինակ պատերազմեալ՝ յաշխարհէ փոխեցաւ: Եւ նա զայս օրինակ փոխեցաւ յաշխարհէ: Զայս օրինակ ազդի. Բ. Մ. Զ. 31: ԺԵ. 46: Փիլ. Իմաստ:

ԶԱՅՆ ՕՐԻՆԱԿ. մ.
ԶՆՈՅՆ ՕՐԻՆԱԿ. } Այնպէս. նոյնպէս. նոյն օրինակ. միօրինակ. *Եթէ ամենեքին զայն օրինակ ունիմք (առնել, և մեռանել). Ա. Մ. Բ. 40: *Հեռացեալք և մտեալք՝ զնոյն օրինակ փառանեքին: Մի և ձեզ զնոյն օրինակ պնալ. Իմ. ԺԱ. 12: Եփես. Ե. 17:

ԶՈՐ ՕՐԻՆԱԿ. Ὃν τρόπον. Quemadmodum, sicut. Տես 'ի կարգի տառիդ Զ:

ՕՐԻՆԱԿ ԻՄՆ. Τρόπον τινά. (զօրինակ ինչ.) Quodam modo. Ըստ այնմ օրինակի՝ որպէս թէ. իբրու այն թէ. գրեթէ. ըստ իմիք. օրինակաւ իւիք խօսելով. զոր օրինակ. *Քանզի օրինակ ինչ Թագաւորեն և իշխեն մեզ: Օրինակ ինչ, ոգւովք ընտանեցեալք. Փիլ. Իմաստ. և Եւ: *Նիզակաւ՝ օրինակ ինչ իբր զհուր հեղեալ զերկաթի ամուր հանդերձն՝ շամփրէ զաժդահակ: Օրինակ ինչ՝ դեղեցիկ՝ ցանցորդի լի ձկամբք յերկիր Թափեալ ցանցոյն՝ կայտառէին յերեսս երկրի: Օրինակ ինչ՝ որպէս փոթորիկ յանտառէ. Խոր. Ա. 28: Բ. 82: Գ. 37: *Օրինակ ինչ թէ առ ջի կայցէ բանիս տունկ: Օրինակ ինչ՝ օձի 'ի բաց եդեալ զխածանելն: Օրինակ ինչ՝ կերակուր է վարդապետութիւն կերակրողին. Յհ. Իմ. Երև: Սարկ. Լա: Երզն. Տաղ:

ՕՐԻՆԱԿԱԲԱՐ. մ. Τυπικῶς. Per figuram. Իբրև օրինակ. ընդ օրինակաւ. յօրինակ այլոց. *Ոչ ըմպէր 'ի հոգևոր վիմէն, եթէ ոչ օրինակաբար մկրտեալ էր. Բրս. Գոր: *Ոմանք տեսիլ տպաւորաբար և օրինակաբար տեսին: Զնոյն ճշմարտապէս, որպէս և այժմ օրինակաբար, վայելլիցեմք: Ըստ եօթն շնորհաց հոգւոյն, որ նախաժամանեալ օրինակաբար 'ի վերայ նորա հանգեաւ. Ճ. Գ: Յհ. Իմ. ափ: Վրդն. ող:

ՕՐԻՆԱԿԱԳԻՐ, գծի, ծաց. ա. Βιβλιογράφος. Librarius, exscriptor. Գծագրող, կամ ընդօրինակող մատենից. փոխագրող. *Աղաչեմ զօրինակագիր գծողդ. Յհ. Գր. Ա. 'Ի Հար. ոսկ:

ՕՐԻՆԱԿԱԳԻՐ, գրի, րաց. ա. գ. Συγγραφεὺς, νομικός. Scriptor, auctor, historicus. Գրող զնախատիպն. մատենագիր. պատմագիր. *Միոյ յօրինակագիր գրչաց առաջնոց՝ որ եղեն 'ի մէջ եկեղեցւոյ: Պատմ. սոյն իսկ օրինակագիր. Եսա. պղձ. Ա. 1: Բ. 6: Գ. 32: Է. 17: որպէս և Վէցօր. Ա. Ե: *Ի սորայ օրինակագիր գրչաց զայս ոչ ընկալաք. Իգն:

ՕՐԻՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. *Փոյթ եղև մովսէսի օրինակագրութեան ճշմարտութեան ընդդէմ մոլորութեան կռապաշտութեան առնել. Եփր. ծն:

ՕՐԻՆԱԿԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Պատշաճեալ օրինակի կամ նմանութեան. տպաւորական. այլաբանական. *Ոչինչ օրինակական յայտնէ. Ոսկ. յհ. Բ. 36: *Աւետարանեալ առակաւոր օրինակականս երաւսաղէմ. Նար. Իէ:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ, ի, աց. ա. գ. Νομικός. Legalis, legisperitus. Օրէնսգէտ. օրինաց վարդապետ. Տես և ՆՈՄԻԿՈՍ. *Յարեաւ ոմն օրինական: Փարիսեցիքն, և օրինականքն: Ոմն յօրինականացն: Եւ ձեզ վայ օրինականացդ: Զզենոն զօրինական դպիր, ևն: Իսկ Այսօր ծերքն օրինականք՝ մանկամբք նորոյ սիոնի. Շար. Հայի և 'ի յաջորդ նշանակութիւն:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ. Νομικός, κή, κόν. Legalis, le. Յանկաւոր օրինաց. սեպհական հին օրինաց. որ ինչ հայի 'ի գիրս օրինաց. *Զօրինական կռիւս (խորանաց) 'ի բաց մերժեսջիր. Տիտ. Գ. 9: *Յօրինական խորանին անդ: Յաւուրս բաղարջակերացն յօրինական տօնին: Զամենայն օրինականս պահեաց. Անյ. Բուրք: Կոչումն: Նչ. Եղէկ: *Օրինականին գրոյ: Զօրինական գիրն լցեալ: Յօրինականէն բերեալ զայս. Պրպղ. Ն: Շար: Յհ. Իմ. ափ: *Իբրև միրաւեաց յն զյովհաննէս, 'ի նա կացոյց զամենայն օրինականսն, զքահանայութիւն, զթագաւորութիւն, և զմարգարէութիւն. նաև զամենայն հօտս առ նա դարձոյց. Անան. յհ. Դ:

Կամ իբր Օրինակական ինչ՝ որ 'ի հին օրէնսն. *Մովսէսի նմանութիւն օրինական, և տաճարական խորան ցուցեալ: Տիպք ինչ օրինական. Ագաթ: Շ. Տաղ:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ. իբր Օրինաւոր. Νόμιμος. Legitimus. *Ո՞չ ապաքէն զայն իսկ՝ որ ուղիղն իցէ, օրինական զսա տացուք գոլ. Պղատ. Մինով:

ՕՐԻՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Νομικώτατος. Կարի օրինաւոր. քաջ օրինագէտ կամ օրինապահ. *Ուրեմն տպա օրինականագոյն 'ի սոցունց այն է, որ փաղաքշագոյն է. Պղատ. Մինով:

ՕՐԻՆԱԿԱՊԷՍ. Տ. ՕՐԻՆԱԿԱԲԱՐ. *Զոր և յառաջն իսկ 'ի ձեռն օրինացն զգուշիկս օրինակապէս նշանակելով. Ճ. Գ: (Կայ և 'Ի Դիոն. Էլէգ. գրեալ՝ Օրինակապէս, որպէս օրինապէս. νομικῶς.)

ՕՐԻՆԱԿԱՍՏԵՂԾ, ի. ա. Κηροπλάστης. Qui a cera imagines fingit. Որ ստեղծու զօրինակ իրաց կանխաւ, որպէս մոմով, կաւով. վասն որոյ 'ի յն. ասի՝ մոմաստեղծ. *Զայստորիկ յաղագս մեր խորհելով օրինակաստեղծն (արարիչ). Պղատ. փիմ:

ՕՐԻՆԱԿԱՏԱՐ. ա. Կատարիչ և լցուցիչ օրինաց. *Օրէնքն իսկ ստուերագիր յօրինակատարն քն կարուսին զմահ. Ագաթ:

ՕՐԻՆԱԿԱՒՈՐԱԳՈՅՆ. ա. Տպաւորագոյն, յարմարագոյն. *Օրինակաւորագոյն է. քանզի ծնունդն արժանեաց լսէ. Փիլ. լին. Ա. 70:

ՕՐԻՆԱԿԱՒՈՐԵԱԼ. Տպաւորեալ, կերպեալ, սահմանեալ. կանոնաւոր. *Ո՛չ առմառն, ոչ ոտն, ոչ օրինակաւորեալ հարկաւորութիւն ժամանակաց. Ոսկ. 'ի գէտր. և յէղ:

ՕՐԻՆԱԿԵՄ. *եցի. ն.* Ὑποδείκνυμι. Subindico, monstro, praemonstro. ὑποτυπόω, designo, informo, delineo. Օրինակ տալ, և առնուլ. ցուցանել կամ նկարել և գաղափարել յինքեան. *Նա տէր էր . . . առաջացուք՝ զոր և նոյն օրինակեաց (յաանլուայն). Ոսկ. յհ. բ. 25: *Օրինակեալ ընդհանրականութեան փրկչին՝ յանձինս իւրեանց։ Օրինակեցեր 'ի քեզ զվարս երանելոյ հօր քո Ներսեսի. Աթոռ. Փարպ։

Մանաւանդ՝ Նախանկարել. նշանակել. երևեցուցանել զօրինակ ինչ. յայտ առնել տպաւորաբար. նմանեցուցանել. յօրինակ բերել. *Զմշտնջենաւոր քահանայութեանդ քո օրինակեաց: Ոմն օրինակէր զխչանել նորա որպէս զանձրև: Զմեռն զգծնեալ գառնութեան դժոխոցն գաղափարեալ օրինակէ: Որ 'ի կեանս վերադարձի բնութեան գործմամբ յորդանանու օրինակեցեր . . . Զողաբարձ նպատակ օրինակեալ քառաթև սրբ խաչին. Եփր: Զօր. կթ: Շար: *Որպէս օրինակէ եսայի վասն հոգևորին զերկրաւոր մշակութիւն: Զնա կարծեայ օրինակեաց, և զիս Ճառագայթ նշանակեաց: Զգերիչս 'ի հողմ, և զնոսա 'ի խաբս օրինակէ. Խոսր: Նար. կէ: Մխ. երէմ։

ՕՐԻՆԱԿԵԼ. Παραβάλλω. Comparo. Համեմատել. բաղդատել. *Օրինակեսցուք ընդհանգիստ առ հանգիստ, ընտրեսցուք զլաւագոյնսն. Ոսկ. յհ. բ. 44: *Ի գէպ իմն օրինակեաց նոցա զչարութոյն կենդանին. Շ. մտթ։

ՕՐԻՆԱԿԵԼ. Μεταγράφω. Transcribo. Ընդօրինակել զգիրս. փոխագրել. *Ցօրինակելն փոյթ լեր 'ի գիր, 'ի կէտ. ևն: Զատկաւ յիշատակարանս 'ի գիրսն, զոր նորոգիցէք, օրինակել. Ցէշոփ. ատէպ։

ՕՐԻՆԱԿ ԶԱՅՍ. ՕՐԻՆԱԿ ԻՄՆ, ևն. Տես զկնի բառիս ՕՐԻՆԱԿ։

ՕՐԻՆԱԿԻՐ. ա. Որ կրէ յինքեան զօրէնս. օրինապահ. կամ առնելի օրինաց, որպէս գնի 'ի յն. *Ցարեսջիք 'ի ձեզ զամենայն օրինակիրս օրինաց. տ. Դ. բ. 67։

ՕՐԻՆԱԿԻՑ ԼԻՆԵԼ. Συννομίζω. կարծակից լինել. զնոյն նոյնպէս օրինել՝ այսինքն դատել. *Հարկ է, զի գիտողք իւրեանց (նոցին իրաց՝) սոցունց օրինակից լինիցին. Պղատ. մինովս։ *Իգ և արու իրրու օրինակիցք եկեսցեն. Պղատ. օրէն. ժա։

ՕՐԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Օրինակելն, և իլն. տպաւորութիւն. նմանութիւն. *Ցոր կերպարան օրինակութեան յօրինեցեր: Եւ խմս օրինակութիւն բանիս պատկերի: Համակերպ (կամ համակերպութիւնք) օրինակութիւնք առ չքնաղ ընտրութեան սրբոյ. Նար. լֆ. հ. և մբ։

ՕՐԻՆԱՊԱՀ. ի, աց. ա. Νομοφύλαξ, որպէս νομοτήρων. Legum observator. Որ պահէ զօրէնս. պատուիրանապահ. *Աճաւէր Թագաւորն օրինապահն կոչով: Օրէնսդիրքն և օրինապահքն: Օրինապահքն պատկեցան: Դուռնդք ամենայն օրինապահ ժողովրդեանն: Օրհնէ զօ զօրինապահսն, և անիծանէ ընդյանցաւորսն. Աթոռ: Ցծխ. գ. ճ: Սարգ. տ. դ. ծբ: Լմբ. ող: *Սոցունց իսկ օրինացս օրինապահք գոլ. Պղատ. օրէն. բ: *Պարտ է մեզ օրինադրել, և միանգամայն փորձ առնել գործել և պահել զոսա օրինադիրք իսկ՝ և օրինապահք, ըստ որում հնար է. ատ. ը։

Եւ Պահօղ զհին օրէնսն. *կարծելով զնա հրէայ ոչ օրինապահ լինել: Քան զփարիսեցւոցն օրինապահաց. Ոսկ. յհ: *Սանեփանոս՝ օրինապահ ծնողաց զաւակ. Ցծոց։

ՕՐԻՆԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ. գ. Օրինապահն լինել. պահպանութիւն օրինաց և պատուիրանաց. *Լուծումն չարաթուն՝ օրինապահութիւն էր. Ոսկ. յհ. բ. 5: *Ի վերջերորդումն մարդն գաղարէր յօրինապահութենէն: Անշարժ կային յօրինապահութենէն: Մի լիցի օրինապահութեան անօրինել. Մաշթ: Զօր. կթ: Լմբ. ող։

ՕՐԻՆԱՊԱՀՈՒՄՆ. Նոյն ընդ վ. Թէոդոր. մայրագ։

ՕՐԻՆԱՊԱՏԳԱՄՔ. մաց. գ. Օրէնք և պատգամք այ. *Միջամուխ եղեալ հանգամանօք օրինապատգամացն. Կոչումն։

ՕՐԻՆԱՊԱՏՈՒՄ. ամի, ից. ա. Պատմիչ և մեկնիչ օրինաց. որպէս և պատմաւլն յօրէնս. *Եղբի գալի և օրինապատմի. Եփր. բգ: *Նոյն կանոն և առաքելականքս պաշտեցաւ. քանզի միոյ այ օրէնք և օրինապատումք առաջին և երկրորդն Ճանաչէր. Աթոռ։

ՕՐԻՆԱՊԷՍ. մ. Νομίμως. Legitime. որ և ՕՐԻՆԱԲԱՐ. Օրինօք, ըստ կանոնի. օրէնաւորձեռով. *Օրինապէս Ճգնեալք արժանայաղթիցն արքայութեան արժանասցուք պսակաց. Մաշթ. էֆեղ:

Կամ Ըստ հին օրինաց. որ և ՕՐԷՆՍԱԲԱՐ. *Բազումք են՝ որ ոչն հնազանդին գնալ հոգեպէս, այլ օրինապէս. Եփր. փեփ։

ՕՐԻՆԱՍԱՀՄԱՆ. ա. Սահմանեալն յօրինաց. *Աչարան, և ոչք 'ի նման է, նուխատաարք օրինասահման պատարագաց. Ճ. ժ։

ՕՐԻՆԱՏԻՊ. ա. Որ ինչ է որպէս տիպ և օրինակ. *Ոչ 'ի ձեռագործ արբունիս եմուտ քո օրինատիպ Ճշմարտին. Ոսկ. 'ի ծն. փոխ:

ՕՐԻՆԱՏԻՊ ԳԻՐՔ. Ἀπογραφή. Census tabulae. *Զայսոցիկ ատուգութիւն յօրինատպացն գրոցն գիտելով մինչև զհաւատոյն. Պղատ. օրէն. ճ։

ՕՐԻՆԱՏՈՒ. ի, աց. ա. Տուօղ օրինաց. օրէնադիր. *Զխաչեալն օրինատու տէր քարոզէր մեծն պօղոս: Նախախնամօղ օրինատուին այն այս է հանձոյ խզիլ զչարս. Ճ. գ: Պիտ։

ՕՐԻՆԱՒՈՐ. ի, աց. ա. Νόμιμος, νόμιος, ἔννομος. Legitimus, justus, aequus, debitus. Որ ինչ է ըստ օրինաց կամ ըստ օրինի. իրաւացի. վայելչական. պատշաճ. նուիրական. չէրի, Ճօյիզ, հօգգ, հելալ, էօլլու. *Զկրօնսն օրինաւորս: Օրինաւոր օրէնք կամ սրբութիւն, աղօթք, ամօթ, ժողովք. բ. և գ. Դ: Գծ. ծն. 39: *Օրինաւոր ամուսնութիւն, կամ չափ հասակի, կամ այր կնօջ: Օրինաւոր երկրպագութիւն կամ սրբարանութիւնք. Աճառգ: Ցծխ: Մխ. տփ: Փիլ: Պորփ: Ճ. Բ: *Ոչ այլ ինչ է մաքսաւորութիւն, բայց եթէ անամօթ լրբութիւն, օրինաւոր (կարծեցեալ) մեղք, գէմք ագահութեան. Ոսկ. ապաշխ. բ։

ՕՐԻՆԱՒՈՐ. գ. ա. Νόμιμος, νομικός. Legalis. Օրինական. օրինադէտ. օրինապահ առ երբայեցիս. կրօնաւէր. առաքինի. *Ասէ յօրինաւորսն և գփարիսեցիսն. Ղկ. ծդ. 3: Իսկ Եփր. ա. 23. *Հարկ էր օրինաւորացն այնպիսեօքն սրբել՝ յնօրինակացն: *Օրինաւոր գպիր ասա կոչէ զնա, վասն զի հրէից գրոց տեղեակ էր. Ոսկ. փեփ: *Օրինաւորքն արդար, և անօրէնքն՝ ապիրատք. Պղատ. մինովս: *Մարդոց և աստուածոց, օրինաւորաց և անօրինաց. Փիլ. քհ. ղ: *Առանց օրինաց՝ իբր օրինաւորք կարծեցուցանելով զանձինս. Մխ. երէմ: *Մատեալ ընդ օրինօք, զի զօրինաւորսն փրկեսցէ. Աթոռ: *Որդի եղեալ եմ ես ասէ ծնողաց օրինաւորաց. Փարպ: *Կուսան համեստ որպէս զօրինաւորսն. Խոր. բ. 79: *Խրատեցար ոչ լինել քան զօրէնսն օրինաւոր. Լմբ. պորփ։

ՕՐԻՆԱՒՈՐ. ա. Νομικός. Որ ինչ հայի 'ի հին օրէնս. մովսիսական. *Ցետ օրինաւոր թլփատութեան: Հրէական ժողովրդեան՝ օրինաւոր առաքինութեան յայտնէր. Շ. մտթ։

*Մի եւ ընդ իս խօսիր 'ի ձեռն մարգարէական և օրինաւոր առակաց. Նխ. էրգ: *Քան զամենայն զօրինաւոր քահանայագործութիւն պայծառագոյն. Աճառ. մաղաք: *Հաստատեալ կայցէք յառաջնորդութիւն, ոչ յօրինաւորին, այլ 'ի հոգեղէնն: Նի իցէք ոչ երկրաւոր պաղոսի, կամ օրինաւոր, այլ պտղով արդարութեան. Եփր. էփես. և փիլպ։

ՕՐԻՆԱՒՈՐԱԳՈՅՆ. ա. Νομιμώτερος. Lege exactior. կարի կամ առաւել օրինաւոր. *Մի քան զօրէնսն օրինաւորագոյն, մի քան զկանոնն ուղղագոյն. Առ. որս. ծբ։

ՕՐԻՆԱՒՈՐԱԿԱՆ. ա. Որպէս Օրինաւոր. օրինական. *Զօրինաւորական և զհոգևորական աւանդիցն ասէ. Մաշթ։

ՕՐԻՆԱՒՈՐԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. մ. Օրինաւորագոյն, Ճահօղագոյն, Ճահօղակի յոյժ. *Ածեցուցին զքեզ՝ յոյժ առացեալ է իմաստնոյն օրինաւորականագոյն: Թագաւորքն 'ի քէն եղիցին՝ գարձեալ օրինաւորականագոյն իմն ասէ. Փիլ. լին։

ՕՐԻՆԱՒՈՐԵՄ. եցի. ն. Τυπόω. Administro. Ըստ օրինի կարգել. կարգաւորել. օրինադրել. և Ցօրինել. օրինակել. տպաւորել. *Իմաստուն անուս, որպէս փորձեսցէ, օրինաւորեսցէ. Բրս. հց: *Զհասարակացն քրիստոնէութեան օրինաւորեալ մեր. Սարկ. հանգ: *Օրինաւորեալք են բնական սովորութեամբ: Անցուցանէր զաւուրսն զայնոսիկ զօրինաւորեալսն կանոնիւ: Եւ ոչ օրինաւորեալ լինէր 'ի ձեռն արքունեաց. Պիտ: Աստղ. գ. 17: Փիլ. էլ: *Օրինաւորեալ ընդ քեզ նոյն տախտակ սրբութեան. Գնձ։

ՕՐԻՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Νόμισις, νόμισμα. Mos receptus, ritus, consuetudo. Օրէնք և կարգ. *Զքաղաքն կորուսեալ և զտաճար և զօրինաւորութիւն և զդաւառ: Ուսանի բարիոք օրինաւորութիւն, և ոչ մի ինչ չար. Ար. ճ: Նխ. 'ի սփռնչ։

ՕՐԻՆԱՔԱՂԱՔ. ի, աց. Տ. ՔԱՂԱՔՕՐԷՆ. *Թողուլ օրինաքաղաքացն: Ցաղագս օրինաքաղաքացն. Պղատ. օրէն. ժա։

ՕՐԻՆԵՄ. եցի. ն. Νομίζω. Lege sancio. Օրէնս դնել. օրինադրել. և ըստ հելլենաբանութեան՝ Օրէն համարել. լաւ վարկանել, կարծել. Puto, existimo, arbitror. *Եւ այլ զինչ օրէն արդեօք իցէ, ով սոկրատէս, եթէ ոչ օրինեալքն: Այլ ինչ արդեօք օրէնք, և այլ ինչ օրինեալն: Ո՛չ մեք մեզ ինքեանց մինչ նոքօք օրինօքն օրինիմք, և ոչ միմեանց այլ մարդիկ: Ո՛րպէս օրինես. զարդարն անիրաւ, եթէ զարդարն արդար: Մակացողքն զնոյնսն յաղագս նոցունց օրինեն, եթէ այլք այլ ինչ. Պղատ. մինովս: *Ոչ իսկ օրինեմ ես զայսոսիկ օրէնս. Պղատ. օրէն. բ։

ՕՐԻՆՈՂ. Որպէս Վերակացու և սատիկան քաղաքի, կամ ագարակաց. Ἀστυνόμος. Aedilis. ἀγρόνομος, agrorum curator. *Ճանապարհաց և շինութեանց և զարդուց (վերակացուս՝) օրինողս քաղաքի մականուանելով: Ագարակաց օրինողք, և անտառապետք: Օրինողս ագարակացն ընտրել: Զագարակաց օրինողս զայս. Պղատ. օրէն. ը։

ՕՐԻՈՐԴ. ի. աց. ա. գ. Νεᾶνις. Puella, virgo, adolescentula. գրի և ՕՐԻՈՐԴ, ՈՐԻՈՐԴ. (լծ. թ. հէոր, հէորէ գըզլարը.) Երիտասարդուհի. աղջիկ. կոյս. գըզ. *Օրիորդն կոյս լոյ. Լծ. նար: *Ամենայն օրիորդ մերձաւոր ժառանգութեան: Օրիորդք սիրեցին զքեզ: Օրիորդք՝ որոց ոչ գոյ թիւ: Օրիորդ գուստր բաբելացւոց: Օրիորդք իմ և երիտասարդք իմ վարեցան 'ի գերութիւն. և այլն: *Առնուլ զօրիորդն աղախնաց իւր կնութեան: Կոյս օրիորդիս. Խոր. բ. 47: *Օրիորդացն հեռացեալ, փեսաւէրին Թիկունս հասեալ։

Հարսունք երկնաւորք, և օրհորդք բղձաւորք. Ղ. Վրդ. Խ. գնչ: *Դասք հրեշտակաց և հոգեղինաց՝ անհարմնացեալ օրհորդ՝ օրհնեն զքեզ անգագար. ԺՁ. յն:

ՕՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ. գ. Վիճակ օրհորդաց. կուսութիւն. *Հաստատուն է առ. խպսակն օրհորդութեան իմոյ: Որք 'ի հասակ օրհորդութեան կանայք. Եփր. 'ի ծն. փոխ. կմ ճ. գ: Լմբ. ող:

ՕՐԿԱՆՈՑ. Տ. ՕՒՐԿԱՆՈՑ:

ՕՐՀԱՍ, ի, աւ. գ. Μόρος, μοῖρα. Mors, fatum, որ և ՕՐԱՀԱՍ. Օր վախճանի 'ի վերայ հասեալ. մահ. և ըստ հեթանոսաց՝ Վախճան ճակատագրեալ կմ ախտաբական. պատահարք մահու. մահ տաժանօք կամ անկարծ. Խճևչ. *Այսպիսի օրհասաւ հրամայեցին զանօրէն չիմն 'ի միջոյ քինջել: Անցուցանել զօրհասն: Զմահաբեր զօրհասի ժամանակն զանցուցեալ: Անցեալ զօրհասաւն: փրկել զնոսա յանհնարին օրհասէն. Բ. Մ: Գ. Մ: *Ահագին օրհասք մահու հասուցանէին: Օրհաս մահուն կանխեալ. Յհ. կՌ: Ժղ. հաւձլ: *Ած ետ զնա 'ի ձեռն նորա, այսինքն՝ օրհասն եկն եհաս. Եփր. ծն:

ՕՐՀԱՍԱԿԱՆ, ի, աց. ա. Εἱμαρμένος. Fatalis. Որ ինչ հայի յօրհաս. վախճանական. մահաբեր. յեղակարծ. *Զօրհասական վէրսն յոգւոյն ընկալեալ էր. Եղիշ. Ե. Յհ. կՌ: *Դայ օրհասական մահն յանցաւորաց: Յետ օրհասական մահուն յանէծս և 'ի հուր մաշանին: Յորքան օրհասական կորստական մահուանէ ապրեցուցեր զիս բարերար. Լմբ. առաջ: Երզն. մթ: Բենիկ: *Լուաւ յոգւոյն բժշկէ, թէ քաղաքն յօրհասական վախճան հասեալ է. Ոսկ. Ես:

ՕՐՀԱՍԱԿԱՆ. Ἀποθνήσκων. Moribundus, moriens. Մերձեալն յօրհաս. ըստ յն. մեռանօղ. *Իբրև օրհասականք ընդ ոտիս ջանայցեն. Ես. ծԲ. 10: *Արջք օրհասականք ընդ վախճանել շնչոցն հզօրագոյնք կաւէին: Սկսաւ կրճտել զատամունս իբրև Օղօրհասական վիրաւոր: Որպէս զգազան օրհասական ընդ ելանել հոգւոյն գժուարագոյն իմն կաւէ. Եղիշ. ա. Բ: Ղ. ա. պ. հԷ:

ՕՐՀԱՍԱԿԱՆՆ. գ. ա. Տ. ՕՐՀԱՍ. *Պատասխանի ոչ ընկալեալ, օրհասականըն փութացեալ... այսինքն՝ զի կանխեաց մահն. Ղ. Վրդ:

ՕՐ ՀԱՍԱՐԱԿ. Տ. ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐ. *Եկին 'ի շամինէ յօրհասարակին. Եփր. Բգ:

ՕՐՀՆ, ի, եց. գ. Նոյն ընդ Օրհնութի, որոյ է արմատ. (ռմկ. օրհնէնք, օրհնէք.) Բարեմաղթութիւն, որպէս թէ՝ օրդ հնացի. *Եկեալ եմ յօրհն (կմ յօրհնել) զեկեղեցիդ ըստ իմում օրինացս. Վրդն. պծ: *Եղև պատճառք այսց օրհնութեցս, որ ելանեն այսօր 'ի հեթանոսաց, այն՝ որ յառաջ հայհոյութի փոխանակ օրհնից հանէին: Զի զօրհնից կամ զանիծից մշակապէս՝ ըղձոզակ վարձուց առցես արդարապէս. Յհ. լաւ:

ՕՐՀՆԱԲԱՆ, ի, եց. ա. Օրհնաբանիչ. օրհնաբանօղ. և Օրհնաբանական, կմ օրհնաբանութի. *Ստացար քեզ օրհնաբանս: Զքաջերինս բաւական է պատրաստել օրհնաբանս: Սովոր են վասն առ մեզ շնորհացն լինել այ օրհնաբանք. Նար. կառ: Իգն: Լմբ. պտրգ: *Եւ ընդ օրհնաբան մանկանցն արժանաւորեա զմեզ ձայնակից լինել: Իջեր 'ի մէջ հնոցին, և պարակցեալ օրհնաբանիցն ըղձուրն շիջուցեր. Հարցնտիտ: *Օրհնաբան գասիւքն ընդ առաջ ելեալ՝ մատուցանեն զոսա 'ի ծառոց. Մեկն. զչ: *Զեռանհիւանկն առնուլ զօրհնաբան՝ զփառաւորութեն պրղեականն. Գնչ:

Եւ որպէս Օրհնաբանեալ. օրհնաբանելի. *Առ հայր քո օրհնաբան՝ ահաւոր անունն՝ ձգեալ մատուցեա: Հաստատուն եղեալ մեծապէս օրհնաբան աւետեաց քոց ձայն. Նար. ղԷ. խԷ:

ՕՐՀՆԱԲԱՆԱԿԱՆՔՆ. գ. Երգք օրհնութեն. *Վեցթևեան երագաշարժ գործեօք իմն զօրհնաբանականսն ըստ պլխոյս բաժանեալիք. Յհ. կՌ:

ՕՐՀՆԱԲԱՆԵՄ. եցի. ն. Εὐλογέω, εὐφημέω. Benedico. Բանիւ և երգով օրհնել. բարեբանել. փառաբանել. *Ընդ հօր և ընդ հոգւոյն որդոյ(զորդին)օրհնաբանէ: Քս ած՝ օրհնաբանեմք զքեզ: Օրհնաբանեմք յաւուր քո ծննդեան: Աներևական կենդանեօք նա օրհնաբանի. Խոր: Ղոր: Նար. կառ:

կամ Ὑμνέω. Laudo, celebro, praedico. Հռչակել գովութբ. ներբողել. քարոզել. նուագել. *Արդ զայսոսիկ փափագէ բանս օրհնաբանել զխախախնամութեն յայտնաբանականսն աստուածութիս: Բան օրհնաբանի ած առ 'ի սրբազանիցն աստուցելոց. Դիոն. ածայ: *Յետ զխաչն և զչարչարանսն, զյարութիւն և զհամբարձումն քոյ օրհնաբանելոյն. Լմբ. պտրգ: *Բանք աղօթիցս... օրհնաբանի յառաւօտուն ժամու. Ի գիրս խոր: *Եղիսաբէթ զծնունդ սբյ կուսին՝ պտուղ որովայնի նորա օրհնաբանէր. Վրդ. հմբ:

ՕՐՀՆԱԲԱՆԻՉ, նչի, չաց. ա. Որ օրհնաբանէ. օրհնաբան. փառաբանիչ. *Զգասակարգեալք օրհնաբանիչք եղեաք: Օրհնաբանիչք նմին եղեալ. Ղոր: Ղ. Վրդ: *Զմարգիկ տատացուք անուանս մեր օրհնաբանիչս: Որ զհրեշտակս ունի օրհնաբանիչս. Լմբ. օփ. Խ. ող: *Վերստին կանգնեցան օրհնաբանիչք տեառն: Որով ('ի ձեռն յովհաննու) օրհնաբանիչք բանին այ յօրինելոց էին ազգ մարդկան. Կթ. ղ:

ՕՐՀՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑμνολογία. ὕμνος. Hymnologia, hymnus, laus, laudatio. Օրհնութի բանիւ և երգով. բարեբանութի. փառաբանութի. օրհնաբանելն և իլն. *Հրաւիրեցին յօրհնաբանութի սբ երրորդութեն. Ղոր: *Քեզ միայնոյ սբ երրորդութեն օրհնաբանութի, գոհութի: Օրհնաբանութեամբ անթարգմանելեաւ: Աներծ պաշտօնէիցդ օրհնաբանութբ. Նար: *Այս օրհնութի առհաւատչեայ է հանդերձելոցն օրհնաբանութեց. Սարգ. ա. պ. Ի: *Զայսոսիկ զգերագոյնս օրհնաբանութիս երկնայնոցն իմացութեց, յորում յաղագս ածայնոցն օրհնաբանութեց... ցուցաք. Դիոն. եկեղ:

ՕՐՀՆԱՁԱՅՆ. ա. Որ իցէ ձայն օրհնութեն. *Օրհնաձայն գոհաբանութբ անքնին ներբողիւ գովեալ. Նար. հԷ:

ՕՐՀՆԱՆՈՒՆ. ա. Որոյ անունն է օրհնեալ և օրհնելի յաւիտեան. *Երեքսրբեան անպատմելի՝ օրհնանուն կենդանի. Նար. գանձ խւ:

ՕՐՀՆԱՌԱՔ. ա. Որ ոք և որ ինչ օրհնութեա վերառաքէ. *Ածութեն օրհնառաք հրեշտակացն պարք. Նար. կառ: *Նմին ընծայ օրհնառաք փառաց տէրչութեն: Օրհնառաք փառաբանութի. Նար. կառ: Գնչ:

ՕՐՀՆԵԱԼ. ելոյ, ոց. ա. Εὐλογητός, εὐλογημένος. Benedictus. αἰνετός, laudabilis, laudatus. Սեպհականեալ անուն այ. Արժանի ամենայն օրհնութե. միշտ բարեբանեալ. օրհնած. ամէն կէրպով. Պարզէք. պարծ. Երբ. պարծ. *Օրհնեալ տէր ած՝ ած սեմայ: Օրհնեալ է ած բարձրեալ: Մեծ է տէր. և օրհնեալ է յոյժ: Զօրհնեալն զտէր կարդացից: Որ է օրհնեալ յաւիտեանս: Որ է 'ի վերայ ամենեցուն ած օրհնեալ յաւիտեանս: Դու ես քս որդի այ օրհնելոյն: Այպա մեծագոյն է քս քան զօրհնեալն. քաւ և մի լիցի զայդ ասել. Աբ. Ժ:

ՕՐՀՆԵԱԼ. Որ ոք իցէ արժանի օրհնութե 'ի տեառնէ. օրհնած. *Եւ արդ դու օրհնեալ 'ի տեառնէ ես: Օրհնեալ դու 'ի տեառնէ: Օրհնեալ լիցիս դու քան զաղջիս ամենայն. Ղն:

ՕՐՀՆԵԱԼ. Նուիրեալ այ օրհնութբ. սբ և նուիրական. *Եղիցի ամենայն պտուղ նորա սբ՝ օրհնեալ տեառն. Ղևտ. ժթ: *Յաբելէց մինչ 'ի մովսէս արևու օրհնեալ է անուն տեառն. Սղ. ճժԲ. 3:

ՕՐՀՆԵՄ, եցի, եա. ն. Εὐλογέω. Benedico. Բարեբանել. գովել. մաղթել կամ համբաւել զբարիս. սբ և նուիրական համարել կամ առնել. ուստի՝ Օրհնել այ զարարածս՝ է բարիս խոստանալ և շնորհել, և սրբել զնոսա. *Օրհնեաց զնոսա ած, և ասէ, աճեցէք և բազմացարուք: Օրհնեաց ած զօրն եօթներորդ. և սրբեաց զնա: Օրհնեցից զքեզ. և եղիցիս օրհնեալ: Օրհնեցից զօրհնիչս քո: Այրն օրհնելով օրհնեցից զքեզ. Ծն:

ՕՐՀՆԵԼ ԶԱՍՏՈՒԱԾ՝ է փառս և գովութիւն տալ նմա, և գոհաբանել կմ երգաբանել. որ և ասին 'ի յն. լտ. Εὐλογέω. Benedico. αἰνέω, laudo. ὑμνέω, ἀνυμνέω, hymnum dico, cantu celebro. ᾄδω, cano, canto. *Օրհնեա անձն իմ զտէր: Օրհնեցէք մանկունք զտէր: Երկիր պագի տեառն, և օրհնեցի զտէր ած տեառն իմոյ աբրահամու: Ի մէջ եկեղեցւոյ օրհնեցից զքեզ: Օրհնեսցուք զտէր, զի փառօք է փառաւորեալ. Ան: *Որ օրհնես զայնոսիկ, որք օրհնեն զքեզ տէր. Պտրգ:

ՕՐՀՆԵԼ ՄԱՐԴՈՅ ԶՄԱՐԴ՝ է Մաղթել բարիս. և բարեհամբաւել. Ան. *Կերայց. և օրհնեսցէ զքեզ անձն իմ: Օրհնեցից զքեզ առաջի տեառն: Օրհնեաց զնա, և ասէ, ահա հոտ որդւոյ իմոյ իբրև զհոտ անդոյ, զոր օրհնեաց տէր. Ան: *Եւ ոչ քաւ առաւել լեզու բաւական էր զայնչափ առատից առաքինութի օրհնել. Բր. Խ Մ:

ՕՐՀՆԵԼ. Εὐλογέω. Benedico. Եկեղեցական իսկ վարի առեալ և իբր Սրբագործել. սրբել. նուիրել այ, ձեռնադրել և այլն. զոր օրինակ. *Օրհնել զեկեղեցի, զխաչ, զսեղան, զաւազան, զուրբ, զաւատական տեառն. և այլն: *Առեալ զհացն՝ օրհնեաց. և օրհնեալ՝ զհոգին սբ տալ 'ի նմա, զի զհացին մարմին յորդին այ հրաշագործեսցէ (հոգին՝ որպէս յարգանդի կուսին). Խոր. պտրգ: *Ամբարձեալ զձեռս իւր՝ օրհնեաց զնոսա: Եւ եղև յօրհնելն նորա զնոսա՝ մեկնեցաւ 'ի նոցանէ, և վերանայր յերկինս. Ղկ. իդ. 50: *Եդ 'ի վերայ գլխոց նոցա զձեռն իւր՝ յօրհնելբանիւ զնոսա. Ղ.կտոփ:

ՕՐՀՆԵԼ; հեգնաբար, է Անիծանել. հայհոյել. բան փաղ. *Յերեսս իսկ օրհնեսցէ զքեզ: Օրհնեցեր զած և զարքայ. օրհնեաց նաբովթ զած և զարքայ. Յոբ. ա. 11: Բ. 5: Գ. Բգ. Իա. 10. 13: *Եթէ ոչ յերեսս իսկ օրհնեսցէ զքեզ. փոխանակ անէծ, թէ անիծեալ իցէ. Սեբեր. Դ:

ՕՐՀՆԻԼ. յն. ոճով, որպէս Ընդունել զօրհնութի. *Զօրհնութիւն ընդ ամենսին օրհնեցաք... զհայրդ չհաղորդեսցիս սեղանոյն. Ոսկ. եփես: *Առաւել են օրհնութիքն՝ զոր օրհնեցի ես զքեզ. քան զայն օրհնութիւն՝ զոր ես օրհնեցայ. Եփր. ծն:

ՕՐՀՆԵՐԳԱԲԱՐ. մ. Ὑμνητικῶς. Օրհներգութբ. հռչակաւ. *Յայտնաբանապէս և օրհներգաբար յօրինեալ յածայինսն անուանակոչութիս. Դիոն. ածայ:

ՕՐՀՆԵՐԳԱԿԱՆ. ի, աց. ա. Որ իցէ օրհներգութեն ինչ. *Զոր և գուշէ օրհներգական բերանով դոչէ: Զիմաստականն իմացարուք աւարտել զօրհներգական մարգարէութիւնս. Եղիշ: Ն Թէոդոր. քռթփ:

ՕՐՀՆԵՐԳՈՒ, ի, աց. ա. Ὑμνῳδός. Qui hymnos decantat. Որ երգս յօրինէ և նուագէ յօրհնութիւն այ. *Օրհներգուն գաւիթ ասէ: Զոր ածաշունչ ձայնն նուագեաց օրհներգուին (կամ օրհներգոյին կամ օրհներգոյն) գաւթի: Օրհներգուք գովով տեառն ընդ գաւթայ. Ճ. Ա: Նար. կա: Երզն. մթ: *Պաշտօնեայս ածային կամացն... առմենեցուն արարչին օրհներգուս. Ատ. որս. Է: *Ամենասուրբ երրորդութենն են օրհներգուք: Ի հնոցէն սարկաւագք՝ օրհներգուք քեզ եղեն: Եւ զօրհներգուսյն սիոնին, 'ի գերուն խիստ վարեցին. Յճխ. ծդ: Խոսր: Յօ. որդէ:

ՕՐՀՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ. գ. Ὑμνῳδία. Hymnorum cantatio, hymnus, laus, laudatio. Երգ օրհնութ. օրհնութի երգով. օրհնաբանութի. *Աձպետականին այնորիկ և բազմապատիկ օրհներգութեն խրհրդազգած լինէր. Դիոն. երկն: *Հրեշտակային օրհներգութք. Յճխ. ծԷ: *Զառաւօտու զօրհներգութիս մեր. Շար: *Կոչէին զարարածս յօրհներգութի նմա: *Միաբանին յօրհներգութի այ: Յամենայն զաղօթս և զօրհներգութիս 'ի բերան կալ ցուք: Օրհներգութեց և սաղմոսաց փոյթ տանել. Յհ. իմ. ափ: Լմբ. ող: Մխ. առակ:

ՕՐՀՆԵՐԳՕՂ. Տ. ՕՐՀՆԵՐԳՈՒ. *Զօրհներգօղսն հարեալ վիրաւորեին. Սոկր:

ՕՐՀՆԸՆԿԱԼ. ա. Բարձրեալն ընդունող օրհնութեց կամ զօրհներգութիս. *Օրհնընկալն բարձր է քան զնոսա՝ որք յերկինս են. Վրդն. ող:

ՕՐՀՆԻՉ, նչի, չաց. ա. Εὐλόγουν, αἴνων. Benedicens, laudans, laudator. Այն՝ որ օրհնէ. օրհնող. *Օրհնիչք քո օրհնեսցին: Օրհնեցից զօրհնիչս քո: Օրհնիչք նուագաբանօք. ևն: *Մտցէ առցէ նա զօրհնութի օրհնչին: Յայնմանէ՝ որ կոչեաց. այսինքն յօրհնչէ անտի. Եփր. ծն. և հա: *Ոչ են անիծիչ, այլ օրհնիչ: Ետուր զմայր բանին զօրհնիչն եւայի. Նար. յէ: Շար: *Մելքիսեդեկ քահանայ և օրհնիչ. Լծ. ածառ:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Εὐλογία. Benedictio. αἶνος, αἴνεσις, laudatio. ὕμνος, hymnus. ᾆσμα, ᾠδή, cantus, canticum, carmen, ode. Օրհնելն և օրհնիլն՝ ըստ ամենայն առման. բանն և արդիւնքն օրհնելոյ. և Օրհներգութիւն. *Յերրայեցւոց լեզուն՝ օրհնութի յովհաննէսն թարգմանի: Յովհաննէս զնա անուանելով, այսինքն օրհնութ. Կիւրղ. ղև: *Աղօթք թերևս առ նեղութի սրտին լինին, օրհնութի՝ առ խնդութեն սրտի: Օրհնութի՝ ոգւոյ բերկրելոյ նշանակ է. Սեբեր. ի:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս Նշանակ օրհնութէ, պարգև, ընծայ, պատարագ. Տես Ծն. լգ. 11: ա. Թագ. իէ. 27: Ե. Կոր. թ. 5:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս Լիութի բարեաց. բարիք. բերք. պտղաբերութի: Տես Ծն. լթ. 5: Ղևտ. իե. 21: Սղ. ճիը. 8: Ի կրկին նշանակութիս անդր հայիւ առելն. *Բերին մեզ օրհնութի՝ մի մի չափ ձէթ ամանօք: *Բերեալ զխաղողն յեկեղեցին՝ բաժանեաց օրհնութիս, որպէս և էր իսկ. Վրք հց. Է:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս Գործեք օրհնութեց. նուագարանք պէսպէս. (ուր յայլս գնի Սաղմոսարան, քնար, լար, թմբուկ, պար. ևն.) Տես Սղ. լը. խէ. խը. ծը. հ. ժ. ղա. ղէ. ճէ. ճխը. ճծ:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս Մասն գիշերային ժամուն՝ սկսեալ երգովս, Օրհնեսցուք զտէր: Շար: ժմ:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս Քահանայագործութի, նուիրագործութի, հաղորդութի. և այլն. առեալ 'ի ա. կոր. ժ. 16. *Բաժակն օրհնութեն, զոր օրհնեմք. և այլն:

Թող զի և մասն հացի օրհնեալ սովորաբար՝ որ բաժանի ռամկին յարձակման պատարագի, ըստ յն. եւլօղիա, այսինքն օրհնութի ասի:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս Մասն նշխարաց սրբց. հանդերձից նոցա, և այլ ևս յիշատակք. և մեռոնն կամ աւիշքն բղխեալ որպէս քիրտն 'ի տապանաց սրբց ևն. *Առին զհանդերձս սրբոյն, և բաժանեցին յօրհնութի. Ճ. Ա: *Ի սրբոց տապանէն բղխէ օրհնութիւն անօսրագոյն իբրև զփոշի առ 'ի բժշկութի հաւատացելոց. Հ. կչււէ: *Կնքեմք զցաւագնեալն անդամ պատուական խաչիւն. և օրհնութիս գնեմք 'ի վերայ, և գեղս. Վրք հց. Է:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆՑ. Նոյն ընդ Երգ երգոց ասացեալ գիրս սողոմոնի. Ασμα ᾀσμάτων. Canticum canticorum. Եւփ. ա. 1:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԱԲԵՐ. ի, եց. ա. Որ բերէ զօրհնութի. *Զուետաւորեալն զաւակ գաւթի և արրահամու զօրհնութիւնաբերն հեթանոսաց: Օրհնութիւնաբեր կոյս. ԾԾ: *Կարապետեցին զօրհնութիւնաբեր գալուստն կենարարին: Օրհնեսցէ յառաջին անիծից անտի զերկիր, իւրովք օրհնութիւնաբեր գարշապարօքն եկեալ նորոգեսցէ. Սարգ. ա. պ. Է: Ատոմ: Իսկ *կարգաւորութի օրհնութիւնաբեր ցուցակիւ, է Մաշտոց գիրքն ընդունարան օրհնութէ ամենայն իրաց. Մաշտ: Ոսկեփոր: Շ. Բղբ:

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸՆԿԱԼՈՒ. ա. Ընկալուչ կամ ընդունակ օրհնութեանց. *Իւրով վարդապետութեն անձրևաւն պարարէր անուանեալ զչայեկան արդարութիւն օրհնութիւնընկալու. Բուզ. դ. 4:

ՕՐՈՒԿ. կամ ԱՒՐՈՒԿ, օրկի, օրկունք, կանց և կաց. Տ. ՈՒՐՈՒԿ: Ոսկ. ա. փիլ. ծդ: Բուզ. դ. 4: Է. 21: Սեբեր. ի:

ՕՐՈՑ, կամ ՕՐՕՐՈՑ. Տ. ՈՐՈՐԱՆ:

ՕՐԻՈՋ. իբր Որոջ: Բրս. ող. ատեպ:

ՕՐՕՐՔ. գ. Անուն երգոյ, որպէս Օ՛ր օ՛ր գեղգեղ մարց 'ի ննջեցուցանել զզաւակն. *Քնի այ մերոյ օրօրքն է (՛ի բերանոյ կուսին). Նրկինք երկնից իմաց արարէք...այ օրօր. Տաղ:

ՕՑՏԵԼ, ՕՑՏՈՒՄՆ. Տ. ՕԶՏԵԼ, ՕԶՏՈՒՄՆ:

ՕՓՐԱՆՏ. կամ ՕՓՐԱՆԹ, և կամ ՕՓՐԱՆԹ. գ. Բառ գաղղիական 'ի լատինէ, օֆֆէռթա, օֆֆէռթա. այսինքն Ընծայ. նուէրտուրք. պատարագիք. ծանօթ, յէնէյլէ. *Անեն զհաւատամքն յետ աւետարանին, և ապա օփրանտ առնեն ժողովուրդն: Զինչ է օփրանթ, ևն. Լմբ. պտրգ:

Փ

Փ. Նոր այս նշանագիր՝ ձայնեալ ըստ այլ լեզուաց ֆէ, ֆի, էֆֆէ. չիք 'ի մեր բարբառ. այլ փոխանակ նորին վարեմք զտառդ Ֆ, երբեմն և Վ, ա. որպէս և լատինք թեպէտև ունին F, բայց զյունական բառս գրեալս տառիւդ Φ, վերածեն 'ի ph հնչելով ֆ: Իսկ եբրայեցիք և այլ արևելեայք՝ է զի տարաբերեն ֆ, և է զի փ: Ի մեզ յետ ժա. կամ ժբ դարու 'ի լատինացւոց առին կիլիկեցիք՝ զայլոց բառս գրոշմել ֆ նշանագրով. զոր օրինակ.

ՓԱՐՍԱՆԳ. Տես ՓԱՐՍԱԽ, ՀՐԱՍԱԽ: Երզն. մթ:

ՓԱՐՏ. Տ. ՓԱՐՏ, ԿՈՃԱՏ: Ոսկփոր:

ՓԻԶԻԳԱՅ կամ ՓԻԶԻՔԱ. ՓԻԶԻԳԱԿԱՆ. Տ. ՓԻՍԻԿԵԱՆ, ԲՆԱԿԱՆ (գիտութի):

ՓԻԼԻՍՈՓՈՍ, ՓԻԼՈՍՈՓՈՍ. Տ. ՓԻԼԻՍՈՓԱՅ. որ և ՓԻԼՈՍՈՓՈՍ. իմաստասէր. *Յեստ երեց փիլիսոփոսս. այսինքն երաժիշտ. Յէշոփ. փող. 'ի Բոսին լլէ:

ՓՌԱՆԳ, ՓՌԱՆԿ, ՓՐԱՆԿ. Տ. ՓՌԱՆԿ, 'ի բռ. յսկ. ան: Այլ գտանի դրոշմեալ երբեմն ըստ կամի գրչաց՝ և ֆ տառիւ 'ի գիրս Մագիստր. Շնորհ. Լամբր. Մխիթ. գօշ. Վրդն. և հետագայից. որպէս և 'ի լուսանցս օրինակաց սր գրոց առ կիլիկեցւովք գնի սկիզբն լատին գլխակարգութեց գրովս ֆ. այսինքն ըր ֆռանկաց, իմա լատինացւոց:

ՓՌԱՆԳԱՍՏԱՆ. Վարի ռամկօրէն որպէս Եւրոպա. *Որպէս յեւրոպին՝ յաշխարհըն լատին՝ Ֆռանգաստանին: Ռամք արևմտին՝ ազգըն ֆռանկին, և լատինացին. Գնչ:

ՓՌԱՆՑԷՍ, եսի. Ռամկական անուն ազգին գաղղիացւոց. *Եւ ոչ իմ զօրքըն ֆռանցեսին. Գր. փղ. էէմ:

ՓՐԵՐ, կամ ՓՌԵՐ. Ձայն գաղղիական 'ի լատինականէս ֆռատէր. սրս. պէրտրէր. այսինքն Եղբայր: ('ի յետին օրինակս թղթոյ դաշանց. որ ըստ հին գրչութե ունի լինել ֆրեր:) Իսկ 'ի Պատմ. մատթէի ուռհայեցւոյ և գրիգորի երիցու՝ Ֆրեր կամ Փրեր կոչին խաչակիր զօրք լատինացւոց: Որպ և Երզընկացին 'ի յիշատ. քեր. ասէ. *Քաղաքն աքայ, զոր ունէին ազգ ֆրերացն՝ տունն պալատին և ոսպիթալին». ըր տաճարական և ասպնջական կոչեցեալքն:

ՎԱԽՃԱՆ

Մ Ն Ա Ց Ո Ր Դ Ք

ԵՒ

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

ՆՈՐԱԳԻՒՏ ԲԱՌԻՑ

ԵՒ ՎԿԱՅՈՒԹԵԱՆՑ

ՅԱՒՈՒՐՍ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ Ի ՎԵՐ ԵՐԵՒԵԼՈՑ

Ա. Զոր օրինակ Թ, է նշան Թուոյս Մի, կամ Առաջին, նոյնպէս և լինի Ա սղով նշանաւ 'ի վերուստ (կամ 'ի ստորէ), Ա́. (կմ Ա,), նշանակ Տասն հազարի, որ 'ի մէջ Բիւր առի. վասն զի յետ նշանագրոյս Ք, որ է ինն հազար, յաջորդէ բիւրաւորն անգրէն Ա́. Բ́, և ն. որպէս և առ յոյնս ά. է Թ. իսկ α, Ռ: Ի ցոյց բանիս գրի 'ի հին երկաթագիր մատենի առ կենդանութբ սբյն գրիգորի նարեկացւոյ 'ի Թուին հյ. Նշ. այսպէս. *կառք Ռյ՝ Ա́. պատիկ. Ռ́. ուղղիչք:

ԱԲԵՂՈՒՀԻ. ա. գ. Քոյր տբէլի արգաւոյ՝ ըստ աւանդութն հրէից. *Ծնաւ զառաջին որդարն զհաբէլ, ընդ նմին և զեղամուզպայ աբեղուհի՝ երկուորեակ. յորում 'ի հաբէլ նկարեցաւ փեսայն քն, և յաբեղուհի՝ եկեղեցի հարսն ընդ աջմէ նորա... Յաղագս աբեղուհւոյ, որ էր քոյրն աբելին. Եղիէ. ծն:

ԱԲՍՊԱՅՈՒԹԻՒՆ. *Որպէս փառք է թագաւորի երթալ 'ի կրօնաւորութն, նոյնպէս ամօթ է կրօնաւորի երթալ յաբեղայութն, և լինել թագաւոր ամենայն երկրի. Վրք հց. յ:

ԱԳԱՏԻՍ. ա. Տ. ԱԿԱՏ. *Ակն ագագէս՝ ծագող արփենին. Գնյ:

ԱԳԱՀԱՄԻՏ. ա. Ագահ մտօք. անյագ տենչիւ. *Զագահամիտն 'ի յանօթն քո՝ զգեցուցեր ըղձանչելեօքն քո. Գնյ:

ԱԳԱՐԱԿԱԲԱՇԽ, ի. ից կամ իցե. ա. գ. 'Αγρονόμος. Magistratus, aedilis ruris. Վերակացու ագարակաց. ոստիկան անդաստանաց. ըՓըԼԻ սուբաշը. *Դարմանօղք գող այսոցիկ ամենեցունց՝ ագարակաբաշխայն: Օրինապահք, և ագարակաբաշխքն, և քաղաքօրէնքն. Պղտ. օրէն. Է:

ԱԴԱՄԱՑԻՆՔ. *Ամենայն ադամայնոցս ազգի. Վրք հց. Ճ. յ. (ուր տպ. ադամեան ազգի:) *Երկիւղ մեծ իցէ ամենայն ադամայնոցս. անդ. (որ պակասի 'ի տպ:)

ԱԴԱՄԱՆԴԵԱՆ. Տ. ԱԴԱՄԱՆԴԵԱՑ. *Զվէմն՝ զոր անարգեցին. որ վէմ. այն՝ որ ադամանդեան կոչի. Եփր. համաբ:

ԱԴԵՆԱԿԱՆ. Տ. ԵԴԵՄԱԿԱՆ. *Իբր դոյզն անօթիւ յադենականն աղբերէ առեալ. Ղ. հրէշտ:

ԱԶԱՏԱՏԵԱՐՔ, տեարց կամ տերանց. Տ. ԱԶԱՏՈՐԵԱՐ. *Ոչ ուրախ լինէին 'ի նա ազատատերանցն գրոհք. Ածբ. Ծ. 2:

ԱԶԱՑԱՐԱՐ. *Մբ կոյս մարխամ, մօրն եւայի բժիշկ, նախնոյն ադամայ աղատարար ծընունդ. Տօղ:

ԱԶԳԱԲԱՆ, ի, իցի. ա. Γενεαλόγος. Generationes recensens. Որ գրէ զազգաբանութն. ազգաբանող. *Յեսսեայ և դաւթայն և հռութայ գիրքն, և թագաւորութեանց չորեքին, և մնացորդացն... են անսխալ ազգաբանքն արդարոցն ազգի. Ղեւոնդ:

ԱԶԳԱԳԼՈՒԽ. Տ. ԱԶԳԱՊԵՏ. *Զօրավարք և դատաւորք և ազգագլուխք և հեծելապետք. Պղտ. օրէն. Բ:

ԱԶԳԱԿՑԻԼ. *Եղբայրութն ոք՝ ազգակցեալ և կապեալ 'ի սքանչելի տեսութն և 'ի գործս. Կլիմաք:

ԱԶԳԱՀԱՄԱՐԵԼ, իլ. Ն. Լ. Ազգաբանել, իլ. գրել զանիրզըն ազգին. և Ունել ըզծագումն և զանունն ազգին յումեքէ. *Հեթանոսք և բարբարոսք ազգահամարին 'ի բեղայ. և յոյլ բազում ծնոյ իւրեանց. յոյնք ազգահամարին 'ի հելենոսէ. իսկ հրեայք ազգահամարին յաբրահամէ. իսկ քրիստոնեայք ազգահամարին 'ի տեառնէ յսէ քսէ. Ղեւոնդ:

ԱԶԴԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ըստ Ք նշ. կամ հաստել որպէս ազդոյ. հաստատել. Μήνυω. Statuo. *Որ առ 'ի մէնջ է բանիւս (տրամախոհութն), մի զաս (զաշխարհս) ըստ վայելչականն բանին բնաւորեալ ազդեցուցանէ ած. Պղտ. փիմ:

կամ Դրդել. շարժել. *Թշնամին իմ գեն զկոյս ոմն ազդեցոյց բերել առ իս ձեռագործ վէղ. Վրք հց. Խա. յ:

ԱԶԴՈՂԱԿԱՆ. *Աներեւոյթ սրով հրամանաւ բարձրելոյն, որ ազդողական զօրութն թափանցական է քան զամենայն սուր երկսայրի. Ղեւոնդ:

ԱԶՆԻՒ. Մ. *Ի մասնէ ինչ զայդ ազնիւ առնես. Ա. Է:

ԱԼԱՊԱՍՏՐ. գ. Բառ յն. ալաւաստրոն. 'Αλάβαστρον. Alabastrum. Շիշ իւղոյ կմ մեռոնի՝ առանց ունկանց, մանաւանդ 'ի հանքային քարէ. *Ալապաստրն է մարմարիոն սպիտակ՝ պարզ իբրև զապակի, և ունի կայտեր բազում. Բրս. մրկ:

ԱԼԻԾԱՂԻԿ. ա. Որպէս Ալեօք ծաղկեալ. սպիտակ հերօք գունեալ. Ճերմակ մազերով ծաղկած. *Այսպէս փարէր զորդւոյն իւրով, զի գոյն երեսաց (նորա) ալեծաղիկ զարդարէր ('ի հերաց ծերութեան), կաղչան:

ԱԽԺԱՊԱԿ. Տ. ՅԱԽԺԱՊԱԿ:

ԱԽՄԱՐ. *Զօրութն անհասանելի խորհրդոյն յայլթէ ախմար և ակար մնաց իմոց. Եղիէ. ծն:

ԱԽՈՆԴԻԿՔ. Տ. ԱԽՈՆԴԻՔ. *Եթէ ոչ 'ի փայծաղէն թըթու և փոթոթ ինչ մասն յախոնդիկքն ձգեսցէ. Մոգ. ծէ:

ԱԽՏԱԲԵՐԻԼ, բեալ. յ. Բերել յինքեան զախտս ինչ մարմնոյ կամ հոգւոյ. *Յորոց ըստ ամենայն մասանց ախտացեալ աշխարհ մեղօք, ըստ չորից փոփոխմանց (եղանակաց) տարերքս ախտաբերեալք՝ ազգի ազգի մատուցանեն հիւանդութիւնս. Անյ. հց. խմ:

ԱԽՏԱԺԻՆՏԻՄ, տեալ. յ. Նոյն ընդ վ. *Մի դադարեսցուք ախտաժեռեալքս աղաչել զած. Կլիմաք:

ԱԽՏԱԼԻՑ. *Զկաւս ախտալից զգեցեալ եմք: Յերկիր սատար, այսինքն յախտալից արարուածս. Կլիմաք:

ԱԽՏԱՍԻՐԵԼ. Ն. Լ. Սիրել զախտս. ցանկասէր լինել. *Սիրեալ լինի ցանկութի. այլ գունակ (որպէս 'ի պէտս) ծննդեան, եթէ ոչ ախտասիրեալ (կամ ախտասիրաբար լեալ). Անյ. հց. խմ:

ԱԽՏԱՒՈՐԻՄ, եցայ. յ. Ախտաւոր գտանիլ. ախտաբերիլ. ախտանալ. *Որպէս զի զանձինս անախտ համարեսցուք, որք մինչ ախտաւորիմք. Կլիմաք:

ԱԾ. *Նոյ եղև հողագործ (և այգեգործ). ուսաւ եգիտ զատունկն և զածն, զի երկիր հեղեղեալ էր. Պիփոս: *Որ ած անկեն, և շիւղ և տերև պատրուսեն, և արմատանան. Հ. մարգ. ծբ:

ԱԾԱՆԻՄ. Հ. *Առ կեանս և առ մահ պարաբերելով ածանին. Յհ. խմ. Երե:

ԱԾԱՆՑՈՒՑԻՉ. ա. Որ ածէ անցուցանէ, կամ յառաջ բերէ. ամբերիչ. *Յոյս գիւրութբ ածանցուցիչ. Պղտ. փիմ. յն. մի բառ. εὐπαράγωγος, դիւրամղք. որպէս պատիր:

ԱԿԱՆԱԽՏԻՏ. Տ. ԱԿՆԱԽԻՑ, կմ ԱԿՆԱԽՑԻՑ. *Այգեստան ոնկախիտ պատրաստութբ ականախիտ (կամ ակնախիտ) վայելչութբ. Ածբ. Թ. 11:

ԱԿԱՆԱՑԵՌ. ա. Ցեռեալ ականք. ականակապ. *Ահարոնական ականայեռն այն պատմուճան. Տօղ:

ԱԿԱՆԱՏԵՍԱԿ. Տ. ԱԿԱՆԱԿԵՐՊ. *Յա-

կանց շափիւղայ. և ոչ այս ականատեսակք, որ 'ի Թագուն Թագաւորաց յարաբաղդին. Պիտառ:

ԱԿԱՆԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. 'Որդին քո գայ առ քեզ տեսային փառօք իւրովք յանդիման լինել ականատեսութե. Պիտառ:

ԱԿԱՆԱՔԹԻԹ. } ն. ա. գ. Քթիթ կամ
ԱԿՆԱՔԹԻԹ. } քթթել մի ական. բոպէ. վայրկեան. ...
'Ականաքթիթ մի չդադարեն, 'ի սպասելս չորից յորդորեն. Ոսկեփոր: 'Ամէն բերելոյ օրհասս ... ժամին ժամանեալ առաւել, առաւելք ակնաքթիթ հրաւէր. Նար. փող. յար. ղղ:

ԱԿՈՒՄԲ ԱՌՆՈՒԼ. 'Աթոռ ալ (որ կոյս), արտաքսական գառնուցն ակումբ առեալ զքև որբասաց ձայնիւ. Տաղ: 'Ակումբ առեալ զքև երկնային զօրացն՝ աշխ. սարաւփոմամբ ծածկեն պղեմս իւրեանց. Նար. փող. էկեղ:

ԱՀԱԳՆԵՄ. նմ. ն. յ. Ահիւ տագնապել, իլ. զարհուրեցուցանել, զարհուրիլ. կամ ահագին գոլ ցուցանել. 'Եսայի և Եզեկիէլ մարգարէք, մին զսերովբէից, և միւսն զքերովբէիցն հանդամանսն՝ որչափ կարացին առնուլ, պատմեցին մեզ, ահագնեալ զնոսա յոյժ զարհուրանօք. Խոսր. պտրգ:

ԱՀՄԱՐ. Տ. ԱԽՄԱՐ. 'Կամաւ իսկ որոգայթել ղաւմարան անգիտութե օրինին. Անյ. հյ. խմ:

ԱՂ. Գտանի և յոքնակին՝ Աղք. աղոց. որպէս համառութիւն, կամ համեղութիւն. 'Աղն քաղցրարմար գոլով հաղորդութե այնմիկ, որ առ բերանոյն զգայութի աղոյ ըստ համեմատութե օրինի (սիրելի եղև 'ի նուէր դից). Պղատ. փիմ.

ԱՂԱՆԴԱԽՈՒՄԲ. ա. Ուր իցէ խումբ աղանդոց. 'Աղանդախումբ մոլորութե կախարդասարացն. Կանոն:

ԱՂԱՆՁՈՒՄՆ. 'Յիշատակէ զորդանցն անմահից զբոցակեզ զաղանձումն. Ոսկ. յանդամոլայքն:

ԱՂԱՏԱԿՈԾ. 'Ե՛կ և առ զաղէտս աղետակոծ սրտից. Նար. փող. ղղ:

ԱՂԵՐՍԱԳՈՉ. ա. Որ ինչ լինի աղերսալից գոչմամբ. պաղատախառն. 'Սրտից ձանապարհ՝ ձայն աղերսագոչ ողբոց. Նար. փող. ղղ:

ԱՂԵՐՍԱՒՈՐ. որպէս Աղաչաւոր. որ աղերսէ. 'Գութն մեռելոյն՝ չափ արտասուաց, մեծապատիւ աղերսաւոր քորք. Նար. փող. ղղ:

ԱՂԵԿԻԶ. ա. Որ աղիք կիզանին 'ի գթոյ. գորովագութ. 'Էր նա և ողորմած և աղեկէզ 'ի վերայ քրիստոնէից. Պտմ. վր:

ԱՂԵՆԱՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. Իբր Նուագործութի աղեաց կամ լարից քնարի. քնարերգութի. 'Փառաբանեալ աղենարգործութիւ հնչողական քաղցր ձայնիւ մանր նուագեալ եղանակէ. Ա.Բ. աղ:

ԱՂԸՆԹԱՑ. ա. Ուր իցէ ընթացք աղի, կամ ալեաց. (մակդիր ծովու.) 'Նա ծով աղընթաց՝ դուռն սրբելեան առեալ. Նար. փող. յար:

ԱՂԻ. 'Աղա և խոհակերացն ոչ իցէ մեղ 'ի յաղի առնելոյ պիտոյից, զի առ բազում ունին. Ոսկեփոր: 'Ծիծաղեալ սմբատայ ընդ աղի բանսն առ երէնայ. Մովս:

ԱՂԻՍԱՀԱՐ. ա. Աղիւսովք շարեալ. ..., ... 'Ոչ կարէր քակել զաղիւսաշար բուրգն բերդին. Կաղանկ:

ԱՂԻՍԱՀԷՆ. ա. Նոյն ընդ վ. Յաղիւսոյ շինեալ. 'Շինեաց զորբէթ, որ արդ կոչի շամշոյդէ, և զաղիւսաշէն բերդն ղուռնան. Պտմ. վր:

ԱՂՀԱՑՔ. Տ. ԱՂՈՒՀԱՑՔ. 'Զաւաշաւորսն, և զաղհացսն, և զչորեքշաբաթ և զուրբաթ. Պիտառ: 'Ի զատկի աղհացս. ԾԾ:

ԱՂՃԱՏԻԼ. որպէս Օրհաս. մահ կամ ըսպանումն. ... πότμος, mors, vel interfici. 'Ցետ կքտոռսի՝ աղճատիլն քեզ հասեալ է. Պղատ. ...:

ԱՂՈՒԷՍԱԽԱՐԱՆ. ի, աց. գ. (այսպէս գրելի է երեալն մեր ըստ այլում օրինակի՝ Աղուէս խարան.) այն է խարան աղուէսադրոշմ. 'Աղուէսախարանօք զդէմս նոցա դրոշմել հրամայէ, զի մի՛ ոք ագխտաբար հաղորդեսցի ընդ նոսա. Լաստ. ԻԳ:

ԱՂՈՒՀԱՑՔ ԱՄԱՌԱՆ. Պահք որ զկնի յինանց. 'Եւ եղև 'ի սրբէ ամիս (Յուլիս հյ. չծդ. յամի տեառն 1105. յորում սրբէ համեմատէր սկզբանն յունիսի), յառաջին շաբաթն ամառան աղուհացիցն փոխձանեցաւ սբ հայրապետն առ գրիգորիս (վկայասէր). Ուռհ:

ԱՂՏԱՂՏ. 'Թէպէտև տասցիս, ոչ ոք լուիցէ, զի աղտաղտ իցէ երկիր մեր. Վրք հց. ծղ:

ԱՂՔԱՏԱՏԵԱՑ. 'Ցերեկելոս աղքատասէր, և 'ի ծածուկ աղքատատեաց. Ոսկեփոր:

ԱՂՔԱՏԻՄ, տեալ. յ. Տ. ԱՂՔԱՏԱՆԱՄ՝ ըստ կրկին նշ. 'Զիա՞րդ ես, տէր, միայն գտանիցիմ աղքատեալ առ դուրս արքունեաց քոց յայնքանեաց և յայնպիսեաց մեծաշահութեց. Սարկ. աղ: 'Զարութեամբ աղքատեալ (այսինքն ազատ 'ի չարութէ). Մագ. էկեղ:

ԱՃԱՌԵԼ. ն. Տ. ԱՃԱՌԵԼ (որ սատի է առեալ որպէս ամկ.) 'Այլն ամենայն խառնուածովք այլոցն սխալեցեալ՝ աճառեալ լինի առ 'ի ձիթոյ ազգ. իսկ ձիթենւոյ ըստ ինքեան իսկ առանձինն. Փիլ. էլ. բ. 103:

ԱՃԱՐԻ. ւոյ, րեաց. Տ. ՀԱՃԱՐԻ. Ἐλάτη. Abies. Ազգ եղևնափայտի, կամ մայր փայտից. 'Ոչ գոյ բնաւ՝ ո՛չ աճարի ոմն՝ ըստ նից արժանի, և ո՛չ սօսի, և նոճի ոչ բազում. Պղատ. օրին. դ:

ԱՄԱՌՆԱԿԵԶ. ա. Մակդիր արևու, որ կիզու զերկիր յամառան. տօչորիչ ամառանի. 'Արեգակն՝ ձմեռնամանիջ, ամառնակէզ. Գիտ. Բղբ. առ վոյէ:

ԱՄԲԱՌՆԱԼԻՔ ԹԵՂԱՆԵԱՑ. Ἀνάλαβος. Analabus, scapulare. Վերարկեալ մասն Թեզանեաց կրօնաւորաց մինչև յուսս. որ առ ոմանս է որպէս փոքրուրար խաչաձև հանդերձ մասամբ վեղարի. 'Իսկ որ Թեզանեացն ամբառնալիքն զուգաւ է, որ յօրինակ խաչին 'ի վերայ ուսոց նոցա պատի, նշանակ է 'ի քրն հաւատոց. Եւագր. դ:

ԱՄԲՈԽԵԼ. ն. 'Ծովն դադարեաց յամբոխելոյ զալիսն. Վրք եղէ:

ԱՄԵՆԱԿԵՐՏՈՂ. ի. Կերտող բոլոր եղելոց. արարիչ ամենայն արարածոց. 'Աճ ինքնաբուն, վսեմական գոյութի, ամենակերտող յոչէից էացելոյ. Պիտառ:

ԱՄԵՆԱՆՈՒՇԱԿ. ա. Ամենեւին անոյշ և անուշահոտ. ամենայնիւ քաղցր. 'Ամենանուշակ անանջառելի բաղդատութեամբ: Մարմին անապական յամենանուշակ մշտակուսէ, ծոցածին հօր նախայաւիտեան որդի՝ երէկածին մանուկ կուսածոր որդի. Պիտառ:

ԱՄԵՆԱՊԻՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Պիտանին գոլ առ ամենայն պէտս. 'Զամենապիտութին իւր ցուցանէ. Նար. ղղ. (որ վրիպակաւ եդաւ Ամենապետութիւն, ըստ այ. Վրք հց. խղ:)

ԱՄԵՆԱՒՈՒՐՔ, ուրբք. գ. որ և ԱՄԷՆ կամ ԱՄԵՆԱՅՆ ԱՒՈՒՐՔ. Ամենայն ժամանակ լրացեալ հասակի. 'Ծերունիք էին զանցեալ և զամենաւուրբք. Փիլ. լն. դ. 14:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸՆԿԱԼ. ա. Ուր իցէ ընդունելութի ամուսնութե, աղջկացն. խնամութե, կամ հարսնախօսութե. 'Մի առնել, և մի՛ դաւ բերել իւրեանց ամուսնութիւնընկալ կողմանց. Բուզ. դ. 4:

ԱՄՊ. Որպէս բառ ռմկ. (ըծ. ընդ հյ. ումպ, ըմպել. և թ. էմմէ, որ է ծծել.) է Բոյսն և ծծին սպնդոյ. կամ սպունգ, սաթնուկ. ... 'Սպունկն ամպ է ծիծղ, որ 'ի ծովն լինի. զոր մարդիկ ամպ անուանեն. Գլր. կբ:

ԱՄՊԱԽԱՌՆ. 'Ամպն անջրպետեալ 'ի մէջ եղիայի և եղիսէի, որպէս կայ յասորին ամպախառն լոյսն. Պիտառ:

ԱՄՊԱՆՄԱՆ. 'Ամպանման հոսեալ զանձրև կենաց առ ծարաւիս (մարգարէքն). Շ. փող:

ԱՄՊՐՈՊԱՑԻՆ. որպէս Բարձրացեալ մինչև յամպս. 'Ի մայրս լերանանու՝ ծխոյ քառակերպեալ՝ ամպրոպածնաց ամպրոպային. Տաղ խչ. ...:

ԱՄՍԵԱՅ. ա. Μηνιαῖος. Menstruus. որ և ԱՄՍԱԿԱՆ. Որ ինչ լինի ամսոյ յամիս. ... 'Հարիւրաժողովք և ամսնաժողովք. տարուելի՝ և լսել զանուանս ամսեայք պահանջողք. Բրս. վոյժ:

ԱՅԼԱԲԱՆ. որպէս Այլաբանօղ, կամ այլայլիմաց. 'Կամ խեղիցն առաջնութի, կամ այլաբանիցդ միաբանութի. Անյ. հյ. խմ:

ԱՅԼԱԶԱՆՑԱՏԵՍԱԿ. ա. Որ ինչ լինի այլազգ օրինակաւ՝ քան զոր կարծիւր. կամ դիպուածական. 'Եթէ մարդիցն ('ի յանցանաց) կարծելով հաղորդիլ այլազանցատեսակ հանդիպմամբ. Պղատ. օրին. բ:

ԱՅԼԱԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Խառնուրդ օտար. խառնուած ինչ. 'Ի հոգևորականս ... կայեանս ... յորս է այլախառնութի դասնութե. Եղիշ. հօգ:

ԱՅԼԱԽՈՐՀ. կամ ԶԱՅԼԱԽՈՐՀ. ի. ա. Որ այլազգ խորհի. օտար միտք. Տես զիմաստ զկնի 'ի բառն ԱՅԼԻՄԱՑ:

ԱՅԼԱՍԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Սէր այլո՝ յոտ սիրոյ անձին. (լաւ ևս է գրել Այլասիրութի, եթէ չիցէ գրելի Այլասէրութի. որպէս սերունդ զաւակի.) 'Այլասէրութիւն առ լաւն (բնաւորեալ էր յադամ). որպէս ոչ առանձինն և կնոջն, այլ 'ի կողէ նորա եղելոյն՝ առ նա լինել (սիրոյ). Անյ. հյ. խմ. (Իբր զի՝ եթէ առանձնէր ադամ զոր և է մարդ նման իւր բանական կենդանի, սիրէր բնաւորապէս. այլ զի նախ եառս զեւայ՝ և այն յիւրմէ եղեալ, հարկաւ սիրէր զնա:)

ԱՅԼԱՍԿԻԶԲՆ, սկզբունք. ա. Որոց սկիզբն է այլ և այլ. ոչ համազոյ. 'Անիծեալ ամենայն մարդ, որ երկուս կամ երիս խոստովանի ածս, զի հարկ է զայնոսիկ այլացեղս և այլասկզբունս ասել. Ղևոնդ:

ԱՅԼԻՄԱՑ, ի. ա. որ գրի և ԶԱՅԼԻՄԱՑ՝ անշուք բարդութե. Որ ոք զայլ ինչ և այլազգ իմանայ. օտար իմացուածով. 'Առ աղաչեմ. ճշմ ծառայիցն ալ՝ զի և յաղագս միոյ խօսողաց՝ վկայութի ճշմարիտ է, եթէ միոյ զայլախորհն և զայլիմացի. և սուտ լով ճշմարտել կարծողի. Ղևոնդ:

ԱՅԾԱՀՈՏ. ա. Որ ինչ ունի զհոտ անախորժ որպէս զայծից. ... 'Ընդանթական մազքն են այծահոտք. Բժշկրն:

ԱՅՍՐԱՆԴՐԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. գ. Դարձուած այսր և անդր. դիւրադարձութիւն. 'Մարմին՝ պատկանեալ ջղական յօդիւք յաղագս այսրանդրադարձութեան ըստ պիտոյից գործոյդ առ 'ի գործս. Անյ. հյ. խմ:

ԱՅՍՔԱՆԻ. 'Այսքանի ամք է (կամ են), զի եմ աստ, և բնաւ ոչ եղի ես 'ի գիւղն. Վրք հց. ծղ: 'Ես աչօ այսքանի ժամանակք ունիմ 'ի ճգնութեան. անդ. ճխ. (այլ. այսքան):

ԱՅՐԱԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Գողանալն զայր ոք 'ի տանէ այլոց յիւր ծառայութիւն. որպէս յն. ἀνδραποδισμός, plagium, reductio in servitutem. *Այրագողութեան պարտաւորեալ ունիցի զհնարեալն ընդ ծառային տորա. Պղատ. օրէն. Ը:

ԱՅՐԱԿԵՐՊԵԼ. ել. ն. չ. Զգեցուցանել և զգենուլ զկերպարանս առն. մարդակերպ երեւեցուցանել, և երեւիլ. *Այրակերպեալ զգօրավարն իւր զմեքայէլ՝ զօրագլխին իւրում յեսովայ 'ի գաշտին ցուցանէր. Եղիշ:

ԱՅՐԱՍՊԱՆ. ըստ ը̄ նչ. *Տուրիմ ընդ հրեշտակին կամակցեալ՝ զայրասպան զգէն յիւրմէ ամուսնոյն 'ի բաց կալեալ, և զզօր իւրոյ զաչան երաց. Սեբէր. ծ̄զ:

ԱՅՐԵՑԱԳՈՐԾ. ա. Այրեցեալք գործեալ. չանմացեալ. *Աղիւն (յամպս) ատանց այրեցագործ նեաից. Եղիշ. ծն:

ԱՆԱՆՑԱՆԵԼԻ. ըստ ը̄ նչ. Անվախճան. անշէջ. *Զոր օրինակ հուրն՝ որ զփայտն գլանանէ, ոչ սպառի. նոյնպէս և այն հուր՝ որ զմարմին գտանէ (անմահ ընդ հոգւոյն), անանցանելի է. Պիտառ:

ԱՆԱՊԱԿԱՆԱԾԻՆ. ա. Ծնօղ անապականաբար՝ կուսութեամբ. *Ե'ս գերեզման անապականածին, և ածածին. Պիտառ:

ԱՆԱՊԱԿԱՆԱՆԱԼ. ացեալ. չ. Անապական պահիլ. անեղծ՝ մ̄ անարատ գտանիլ. *Սահղծանեմ ոչ 'ի կորուստ ապականութեան, այլ անապականու գործեցեալք անապականացեալքն՝ 'ի նոյն պատկեր նորոգին փառաց 'ի փառս. Պիտառ:

ԱՆԱՊԱԿԱՆԱՐԱՐ. ա. Որ առնէ կամ պահէ անապական. որ չթողու եղծանիլ կամ ծախիլ. *Ծաղիկն անապական ծաղկէ յարմատոյն 'ի հուր անապականարար. Պիտառ:

ԱՆԱՄՆԱՄԵՂ. Տ. ԱՆԱՍՆԱԳԷՏ. *Անասնամեղն սպանցի. Նխ. ղեւ:

ԱՆԱՍՆԱԳԷՏ. ն. ա. *Ի ձեռն սորա ապաքէն խմանի, թէ որքան չար էր չարն, որում հասար անասնապէս ախտաւէրն. Անյ. հց. խմ:

ԱՆԱՄՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Անասնական բարք. անբանութիւն. *Ընկղմեալք յարբեցութիւն... զանխորհրդական զանասնաւորութիւն իբրև յանդունդս տարեալ. Փիլ. աւետ:

ԱՆԱՍՏՈՒԱԾԱՍԷՐ. ա. Ցեանեալ յածախութիւն. պագեալ 'ի սիրոյ անտի այ. *Ի քեզ ախրացուցեր (զախտս հոգւոյ). ասաոե. յանձածաւէր բարուցդ՝ իմաստակերպ չար իմացուածովդ. Անյ. հց. խմ:

ԱՆԱՐԾԱԹ. *Ո՛վ անարծաթքըբ սրբազանք, և ձրի բժիշկք՝ որոց յուսան: Անարծաթ[…]ք յանդիման՝ առ տագնապեալքս կան յանդիման. Տօղ:

ԱՆԱՐՀԱՄԱՐՀ. ա. Որ ոչ արհամարհի. *Ցեսին ժամանակս գայ այլքյին երկնաւոր, և տեսանեն զանարհամարհն արհամարհեալ 'ի մէջ ժողովրդոց. Պրճ. Վլ:

ԱՆԱՐՈՒԽԵՍՏԱՑԵԱԼ. Տ. ԱՆԱՐՈՒԽԵՍՏ, ըստ ը̄ և զ̄ նչ. *Զանմինաւորականն՝ զանարուեստացեալսն. Անյ. բոծան:

ԱՆԲԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Անբանաւորութիւն. անտեղութիւն. և հակառակն որչնութեան. (ըստ լտ. Թրգ. անէծք.) Փիլ. լն. Ճ. 179. (դրեալ էր՝ անբնակութիւն:)

ԱՆԲԱՆ. ա. Անբան, անբանական. անպատեհ. անտի. *Զանբան խօսս մերժեա 'ի քէն. զայն միայն խօսեա, որ քեզ օգուտ բերէ և ընկերին. զի վայրապար խօսք՝ պղծութիւն է չրթանց. Վրք հց. Ժ: (Տես և ԱՆԲԱՆ, երբ անառելի:)

ԱՆԲՈԼՈՐԵԼԻ. ա. Այն՝ զոր գժուարին է աչք բոլորել իբրու անընդմանդակելի մեծութիւն. *Ճառագայթքն արուեստագիտին այ անբոլորելի սկուտղին (արեգական). Փիլ. յոփ:

ԱՆԳԱՄ. *Այրեաց զբազում իշխանս, որ յայլ անգամ գնացն նախատեալ էին զնա. Վրդն. պտմ:

ԱՆԳԱՐԻՄ. եցայ. չ. ('ի բառէդ Անգար՝ ըստ ը̄ նչ.) Ի համար գրել. յանկարոր գտանել իբրև օրինաւոր. *Այլ առնել (զզատիկ) և յաւուրս եզեկիայի. բայց վասն զի ոչ յատաջնում ամսեանն, այլ յերկրորդումն, և ոչ ըստ օրինացն, ոչ անգարեցաւ. քանզի խառնակ եղև և անսուրբ. Շիր. զտպ:

ԱՆԳԱՐՀ. ըստ ը̄ նչ. *Ի հրեշտակաց փառամատոյց պատմուճանաւ զարդարեալ անգարշ որդեակ իմ վաշէ ալուանից ալքայ. Գիտ. Բղբ. առ վրկ:

ԱՆԳԷՋ. Ὁμαλός. Aequalis. ա̄ հարթ, ողորկ, կամ անկանելի. *Ամենայն քաղաքն մի պարիսպ՝ անգէզ նմանութ̄. Պղատ. օրէն. զ̄: Եւ որպէս Ὕπαυλος, որ է ը̄ ծածկութիւն, կամ ὕπαυγος, պաղպաջուն և անարատ. *Այսուստ լցեալ առ 'ի յաշնցանէ՝ ոչ մաքրեն, աձեալ մեծ և անգէզ լինելի. Պղատ. փրմ:

ԱՆԳԻՇԵՐ. ա. Ուր չիք գիշեր. անխեղկոյ. անստուեր. *Ցառաջ գալ յաւետաբանէ անտի 'ի հանդերձեալ անգիշեր լոյսն: Զնծայնոյն՝ ինքնափառական և անգիշերլուսոյն են. Ղևոնդ:

ԱՆԳԻՒՋԱԿԱՆ. ա. Անմասն 'ի գիւղութէ խռնաւորութեան. *Քոյրն (աշարոնի հարկանէր) զթմբրուկն անգիւղական. Տօղ:

ԱՆԳՈՀԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Չգոհանալն. անշնորհակալութիւն գտանիլն. ապաշնորհութիւն. *Չարին է սկիզբն՝ անգոհացողութիւն զայ. Անյ. հց. խմ:

ԱՆԳՈՍՆԱԲԱՐ. մ. Անգոսնելով. արհամարհելով (զօրէնս). *Եւ ոչ նոքա՝ որ առաւելագոյն սրտմտութեամբ եղեն պատուոյ մարտիրոսքն. յայտնել ումեք ('ի մէնջ զփառս իւրեանց) ոչ կորեն. և ոչ 'ի տեսիլ գիշերոյ. այս թէ անգոսնաբար ոք կամ անխորհուրդ սովորութեամբ երազոց վարեսցի, այս 'ի բաց մերժեալ է յեկեղեցւոյ քո̄. Եղիշ. հոգ. (բանն է ընդդէմ պատմողաց զաւետեսիլս և զերազապաշտում ըղձութիւն:)

ԱՆԴԱԼԱՐԱԲԵՐ. ա. Որ ոչ բերէ յիւրմէ կամ յինքեան զդալարիս. ուր ոչ կանանչ ինչ լինի. *Յանչէն յանկոխ յանդալարաբեր անապատ բնակելով. Բոբիղ. յհ. Դ:

ԱՆԴԱՏԱՒՈՐ. ա. Ուր չգուցէ դատաւոր. *Ի գիպող ժամուն, զի անդատաւոր էր քաղաքն, քարկոծեցին զառաքինիս նախավկայն. Պիտառ:

ԱՆԴՈՀ. *Նաւն չարաց, որ օգտէ անդոհի՝ որ 'ի մարդոյ սիրտ ընկնի: փորանցի և վերաբերութեան և անդոհի օգտէ. Բժշկ:

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. ըստ վերջին նչ. *Գովեաս զը ածածնին՝ ըստ անուան ոգողին անդրադարձութեամբ. Տօղ. (սկզբնատառաւէքս գնատեսակ, որ է կոստանդ:) *Անդրադարձուն տառից յեշատակի. Ը. 'ի գիրս տղ. 'ի Ք տառէ մինչև ց'Ա:

ԱՆԴԻՏԵԼ. Որպէս բայ եզաւ. այլ մարթ է իմանալ և իբր ա. Անդիտելի, կամ չտեսօղ. *Ի պատերազմէն զերծանել ոչ ոք կարող է, այլ 'ի գործոյն լռել գիւրին իցէ. և զանց առնել զնմանէ անխօս և անդիտել ակամբ. Վրք հց. ԻԷ:

ԱՆԴՐՈՒՆԱԴԻՄԱՁԱԿԱՆ. ա. Անդրադարձ. փոխադարձ. *Անդրինադարձական յոգնապատութեամբ բազմանայ. Եղիշ. տաթ:

ԱՆԵՐԱԺԻՇՏ. *Մնացին այնոքիկ 'ի ձէնջ, որ աներաժիշտքն էին և առանց զպրութեան. Պղատ. փրմ:

ԱՆԵՐԵՒԱՆ. *Գործարան (հատու') վաղվաղակի մաշելով այնպիսին աներեւան գտանէր, և լինելոյ այլ ոչ էր հնար: Արհեստքն յայնմ ժամանակի աներեւանք էին. Պղատ. օրէն. Գ:

ԱՆԶՆՍՏԵԼԻ. ա. Որ չէ զնստելու. անզիջանելի. վաւ լինչօղ. էնեղ. ալալող. *Ցապաջինան (աւուրս), յորս անզնստելի էր ջրհեղեղն, զի գետ եւս յաճեան էր. Փիլ. լն:

ԱՆԸՆԹԵՌՆՈՒԼ. Իբր Անընթեռնլի. անկարդալի. օգտանօղ. *Գիրն ծալեալ՝ անբաց և անընթեռնուլ. Եփր. ղւղ:

ԱՆԸՆԿԱԼ ԼԻՆԵԼ. որպէս Չընդունել. չառնալ. *Անընկալ եղեալ և ոչ կատարէ ըղձրաման իշխանին իւրոյ: Անընկալք եղեն բանից նորա. Ղեւոնդ:

ԱՆԸՆԿԵՐ. *Ադամ էր անընկեր միայնակ. Եղիշ. ծն:

ԱՆԸՆԿԵՑ. *Զնաւելն ընդ աջմէ հօր ունի անընկեց մարմնովն. բայց յաւելուած յերկրորդութեան ոչ գործէ. Պիտառ. ընդդէմ ծայրագոյն:

ԱՆԹԱՍՏԱԿ. ի. գ. Բառ ռմկ. որպէս Անթի տակն. ընդանմական մասն մարմնոյ. տեղիքն՝ որ ընդ անթովք. գլխոյ ալմը՝ փող. *Մեռաւ անն իշխան, և 'ի լուանալն գտին բանալի մի յանթատակին. Ոսկէփոր:

ԱՆԺԱՄԱՆՆԵԼԱԳՈՅՆ. ա. Որ չժամանէ բնաւ. *Անժամանելագոյն առ կատարեալն թիւ (երրորդ, առանց բոլոման հոգւոյն սբյ). Պիտառ:

ԱՆԻՄԱՑ. *Զգալուստ քո̄ ոչ անիմաց եղեալ. Ար. ող:

ԱՆԽԱՒԱՐ. *Զառ գիտեմք այ բան, ճառագայթ անխաւար՝ անորակ լուսոյ. Ղեւոնդ:

ԱՆԽԼԻՐՏ. *Ի յորս երէոյ անկեալ գնէր անխլիրտ իբրև զմեռեալ. Պտմ. Վլ:

ԱՆԽԼՐՏԵԼԻ. ա. որ և ԱՆԽԼԻՐՏ. Որ չկարէ խլրտիլ. անշարժ. *Այլա թէ թողջէ շարժողն (հոգի), անկեալ գնի մարմին անխլրտելի. Եղիշ. հոգ:

ԱՆԽՈՀԱԿԱՆԱԲԱՐ. մ. Առանց խոհականութեան. անխորհրդաբար. *Անխոհականապէս որ ժողովոյ կարգեցեր, զպատճառս և ոչ մի ինչ իրաւանց գիտելով. Ղեւոնդ:

ԱՆԽՌՈՎԱԿԱՆ. *Նաւարկելով անխռովական՝ ընդ ծով կենացս այս հիւթական. Ը. տղ. 'ի Դէծ Ներսէս:

ԱՆԾԱԳ. ա. Որ ոչ ծագէ պայծառ. անլոյս իբրև. լուսաւորեալ յարեգակնէ. կամ Այր ծագն է 'ի վերքան զմիտս մեր. *Լուսին՝ նաւորդաց մխիթարիչ. բոլորակ՝ որում չհասանի ոք. անծագ տեսիլ, պահպանորդ գիշերոյ. Պիտառ:

ԱՆԾԱՅՐԵՆԻ. ա. Անծայր. անսահման. անեզրական. *Այ՝ անծայրենի լոյս, լոյս գերազանցիկ. Նար. փառ յար:

ԱՆԾԱՄԻ. ա. Ուր չկայցէ ծառ կամ առունկ երեւելի և պտղաբեր. *Ցանծառ յանպտուղ յանկոխ անապատ բնակելով յովհաննէս. Բոբիղ. յհ. Դ:

ԱՆԾԵՐՈՒՆԻ. Տ. ԱՆԾԵՐԱՆԱԼԻ. *Ի նոյն հին և յանծերունի՝ քահանայից քահանայապետէն յոէ՝ մատուցանելով առաջի այ. Եղիշ. ծն: *Ըստ տղայ մանուկ՝ որդի անծերունի հօր, հօր քաղցր կամարար, մատամբս պղպջեալ. չթեամբք պաղատիմ, զիս արձակեա տէր. Տօղ:

ԱՆԿԱՄԵԼԻՆ. գ. Անկար պատառ ինչ. (որ յայլ օրինակս գրի Դրաստակ կամ փակեղն. վասն որոյ թուի գրելի՝ Անկանելի.) *Առեալ որդւոյ նորա զանկարելին՝ պատեաց զձեռս իւր, զի մի մերձեսցի 'ի մարմինս նորա. Վրք հց. Յ. լտ. pallium.

ԱՆԿԱՐԵԿԱՆ. *Խմանալիս այս 'ի մէջ վե-

հագոյն՝ աղաւ. և անկարեկան նիւթից, մօտաւոր այ բնութեն, հրեշտականման. Եղիշ. հոգ։

ԱՆԿՍՐԳ. ըստ ՚ի նշ. *Զինչ է իմաստ (իմացականութի). պարզեայ, զօրութի աննիւթ, անկերպ ակն հոգւոյ. Անյ. հց. խՏ։

ԱՆԿԻԻՆՍՔԱՐ. *Անկիւնաքարն յասպիս, և միջնայարկքն (կմ միջնաքարքն) վանեայք. Տաղ։

ԱՆՀԱԼԱԿԱՆ. Տ. ԱՆՀԱԼ. Ἄτηκτος. Non liquescens, non liquefactus. *Եւ այսպէս փոխաբերելով բազում անգամ յերկաքանչիւրս, անհալական առ ՚ի յերկոցունցն գործեր. Պղատ. փՏ։

ԱՆՀԱՄԵՄ, եցի. ն. Անհամ կացուցանել. անհամեմել. *Մի յաձախեր զատել, զի մի և զսակաւ արդարն անհամեսցես. Ղևոնդ։

ԱՆՀՈՒՆ. գ. որպէս Խորք. անդունդք. *Ձիարդ ընդ անհուն յանկոյս անցանէին. Վրք հց. Յ։

ԱՆՁՆԻՇԽԱՆՍԲԱՐ. որպէս Ինքնագլխութք. ըստ կամի. +ԷՆ+Ի ՊՕՆԸՐ+Ա, +ԷՔԻՆԷ. *Զամենայն օրէնսն անձնիշխանաբար փոփոխել ջանայք (ասես)։ Ասայեր, անձնիշխանաբար զթլփատութին մեզ ՚ի մկրտութի փոխել. զայս ոչ մեք, այլ նոյն ինքն տէրն փոխեաց. Ղևոնդ։

ԱՆՁՐԵՒԱՁԻՐ. *Ով ցօղոյն կենաց՝ հօրէն լուսոյ իջեալ, ամպ անձրևաձիր՝ ծարաւելոցս յարբութի. Տաղ։

ԱՆՃԱՇՈՒԹԻՒՆ. գ. Անճաշակ մնալն. ծոմ. *Յերկարաձգեալ մինչև յերիս աւուրս անճաշութք կատարեր զուխտ աղօթիցն. Ղևոնդ։

ԱՆՃՈՌՆԱՑԵԱԼ. իբր Անբնակ. որ ըստ այլ Ձ. լու և ս գոդցես եղաւ ՚ի մէնջ՝ Անճռնայեալ. *Ապարանք հնացեալք, ապարանչէն սրահք անճոռնացեալք. Լաստ. ծա։

ԱՆՄԱՀԱԳՈՐԾԵԼ. ն. Անմահացուցանել. կենդագործել. *Անմահագործեալ փառօք զի հոգւոյն ծնեալսն ՚ի սա. Շ. փող ՀԻԵՂ։

ԱՆՄԱՀ. *Զինչ է արեգակն. ակն երկնաւոր, անմահ բոց, անպակաս պայծառութի. Պիտառ։

ԱՆՄԱՐԳԱՁԱՅՆ. *Իսկ լեառն կովկասայ մինչև ցգետն մեծ ղուլ մէկ՝ էր անմարգաձայն. Պտմ. Վր։

ԱՆՄԵԾԱՐԱՆՔ. Տ. ԱՆԱՐԳԱՆՔ. *Եւ թագաւորն զայրացեալ ընդ անմեծարանսն (իւր ՚ի սեկունդոսէ) առաջի սինկղիտոսին, կոչեաց զսուրհանդակն՝ զի սպանցէ զնա. Պիտառ։

ԱՆՄՈՒԽ. ա. Ուր ոչ լինի մուխ. անհըպելի. անմատոյց. *Սակաւ մի քաջալերեցայց, և յանմուխ մխեցայց. Գէոր. Բղբ. առ վերջ։

ԱՆՄՌՈՒՆՋ. *Թողլով զնա՝ անմռընչող մատուցանել պաշտօն. Կաղկանդ։

ԱՆՅԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Զունելն զյանցանս. անմեղութի. անմեղադրականութի. *Մաքուր և արդարական մարմինն, որ զմեր զապականութիւնն և զմահ յիւր անմահ մարմինն էառ յանձն անյանցութե, զի յանմահութի զմահու արժանիս փոխեսցէ. Պիտառ. (որ է ասել, անմեղն և անպարտականն մահու՝ վասն մեր մեռաւ։)

ԱՆՅԵՂՅԵՂԼԻ. Տ. ԱՆՓՈՓՈԽ. *Իմաստասիրեցելոյն անօտարաբար ոգի՝ անյեղյեղլին և անփոփոխելին. Փիլ. ԼԻ։

ԱՆՆԱՒԱՐԿԵԼԻ. Նոյն ընդ Աննաւելի, Աննաւագնաց. *Տիղմ անեզր առ խորս ծովս գոլով աննաւարկելի առնէ զսա. Պղատ. փՏ։

ԱՆՆԻՆՋ. *Արթունս լեցուցեալ զուարթունս. քանզի ոսոխն ձեր սատանայ աններինջ՝ իբրև զառիւծ գոչէ, և խնդրէ՝ թէ զո կլանիցէ. Վրք հց. Ա. Յ։

ԱՆՈՂՈՐՄԱԳԷՍ. *Անողորմապէս արկանէն յատակս պատրաստեալ գեհենին. Պիտառ։

ԱՆՈՏՆ. յորմէ ՕԱՆՈՏՍ՝ Տ. Առանց ոտից. *Իբրու ոչինչ տակաւին ոտից գոլով պիտոյից, յանոտս սերս և գետնաշարժս առ երկրաւծնան. Պղատ. փՏ։

ԱՆՈՒԱՆԱԴՐԵԼ, բող. ն. Անուն դնել. յանուանէ կոչել. *Այսօր ՚ի կարգ բնութե մարդկան՝ մտեալ կոչիս անուամբ Յի. անուանադրող բոլոր գոյից՝ առնուս անուն ՚ի ծառայից. Տաղ։

ԱՆՈՒԱՆԱԼ, ացեալ. չ. (եթէ չկայցէ սխալ գրչի.) Իբրու անիւ շրջանակիլ. *Առնու ՚ի բաց ժի ժի՝ վասն կատարման ինանտաններեկին, և խաղացուցանէ անուացեալ ծանուցեալ, ՚ի ձարտարութե արուեստին պանծալով. Շիր. շարկ։

ԱՆՈՒԱՆԱՒՈՐ. *Ի մեծահռչակ քաղաքն ՚ի յանուանաւորն, ՚ի մէջ բազմամբոխ արանց, ՚ի մեծն տօնսն. Տաղ ՚ի յովհէփայ։

ԱՆՈՒԱՆԱՒՈՐԱԳՈՅՆ. ա. Ὀνομαστότατος. Memoria dignissimus. Առաւել անուանաւոր. յոյժ անուանի, հռչակելի ամենայնիւ. *Վասն մեծագունիս այս, և անուանաւորագունիս քան զայլս բազումս, և իրաւացի գործոյս՝ զոր գործեաց քաղաքս այս. Պղատ. փՏ։

ԱՆՈՒԹ. *Հարկանէին զերկձիղս փայտիցն ՚ի ներքոյ անթիցն. Ղևոնդ։

ԱՆՈՒՇԵԼ. *Եւ ոչ յետ մահուան անուշեալ քաղցրանայր դառնութի սրտին, այլ իջուցեալ ՚ի փայտէն՝ հրով ծախեր. Ղևոնդ։

ԱՆՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՆՈՒՍՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆ. Ἀμαθία. *Զմեծագոյնն հիւանդութի զանուսումնականութի գործեն. Պղատ. փՏ։

ԱՆՉԱՐԱԿՆՈՒԹԻՒՆ. *Աննախանձ է ածութին, և անչարակնութի պարգևասէր. Եղիշ. հոգ։

ԱՆՊԱՅԹՈՒՆ. Տ. ԱՆՊԱՅԹԵԼԻ. *Զփայտն՝ զոր հատանէք ՚ի լեռնէ, օծանէք զնա, զի մի պայթոտեսցի. նոյնպէս և օծումն մեր և մկրտութի՝ յաղագս մարմնոյ և հոգւոյ մերոյ անպայթուն մնալոյ. Պիտառ։

ԱՆՍԳԻ. Տ. *Ի բերանոյ առիւծուն զգառինս իւր ապրեցոյց անսպի և անվնաս. Վրք հց. Յ։

ԱՆՍՏԵՂԾ. իբր Անկերպարան. ոչ ձևացեալ տիպապէս. անկազմ. ἀδιάπλαστος, non formatus. *Անտեսս մանրկութք, և անստեղծ կենդանիս. Պղատ. փՏ։

ԱՆՍՏՈՒԵՐԱԳԻՐ. *Ճշգրտիւ դրոշմեցին, զի անորոշ և անստուերագիր տպաւորեալ եղիցի գրութիւն. Շիր. շարկ։

ԱՆՑԱՆԵԼ. Իբրու չիջեալ երևել, կամ անգործ մնալ. ՏՈՐՕԾԻ ՊԷՍ ԷՐՆԷՆԷԼ. *Պարտ իսկ է՝ յերևել լուսոյ արեգականն՝ անցանել լուսոյ ճրագին. Եփր. համաբ։

ԱՆՓՈՐՁԱԲԱՐ. *Անփորձաբար անդր սողոսկեալ հոսեցաւ։ Մտաւորն՝ որ պաճարապէս անփորձաբար նմանեաց. մարդ ՚ի պատուի էր, և ոչ իմացաւ. Անյ. հց. խՏ։

ԱՆՎԱՅՐԻՆԱՓԱԿ. Տ. ԱՆՎԱՅՐԱՓԱԿ. *Անվայրինափակ միջնածաղիկ առհմամն կենաց. Սիոն. փող խւ։

ԱՆՎԵՐԱԴԻՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Զունելն զվերադիր կամ զյաւելուած. *Ի չորրորդ աւուրն լուսնի եզ... վասն զի ՚ի նմին աւուր հանդիպի ըստ երրորդեցուց չորեքտասան նիսանի լրումն (լուսնի), և անվերադրութի. Դնէ զնա գլուխ բոլորի (շրջանի), լրումն և անվերադրութի. Շիր. շարկ։

ԱՆՏՐԱԿԻՑ, կամ ԱՆԴՐԱԿԻՑ. ա. Որոց չիք տուրևառ կամ դրակցութի. անծանօթ. *Ծածկելով և անյայտելով զանտրակիցսն (քաղդէացւոց՝ զբուն անուանս). անանիսս, որ է շնորհ այ. ազարիա՝ համարձակութի այ. միսայէլ՝ որ է շօշափումն այ. Վրդն. դան։

ԱՆՑԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Զցանկալն. պակասութի ցանկութե. *Օրինակն այս է վարուց առաքինութե, յորժամ զանչարչարութիւն (զանախտութի) և զանցանկութին երկրաւոր կենցաղոյս յանձինս ձեր տպաւորեսջիք. Վրք հց. Յ։

ԱՆՔԱՐՈԶ. ա. որ և ԱՆԱԶԴ. Ἀκήρυκτος. Non denunciatus per concionatorem. Ոչ քարոզեալ. չհրատարակեալ ՚ի ձեռն քարոզի. ԱՆՀՕՂԱԿԱՆ, ԻՍՕՏ ԸՍՕԼԱԾ. ԽՕՏԷՐՕԻՆ ՏՕԼԷԹ ՉԷՓԷՆ. *Զոր յոլովք ՚ի մարդկանէ խաղաղութի կոչեն, զայս իսկ անուն միայն գոլ. սակայն գործով առ ամենայն քաղաքս ըստ բնութե պատերազմ անքարոզ գոլ. Պղատ. օրէն. Ա։

ԱՆՔԹԻԹ. *Եւ նա հայեր ընդ երկինս անքթիթ աչօք՝ ընդ զուարթութք. Պտմ. Վր։

ԱՆՔՐԻՍՏՈՆԷԱԲԱՐ. Տ. Օտարանալով ՚ի քրիստոնէութէ. անհաւատութք. հեթանոսաբար. *Ցնորեալ (զհեա) մոլորութե երազահան սուտ ; ընդ անկախելին գնալ պղտոր անքրիստոնէաբար. Եղիշ. հոգ։

ԱՆՕՍՐԵԼ. *Քուն բազում թանձրանայ զմիտսն. բայց դարձեալ անօսրէ զնա. Վրք հց. Յ։

ԱՆՕՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Ոչ գոլն օտարընտանութի. *Որ մտերմութք և անօտարութք համձոյ լինել գիտէ. Փիլ. ԼԻ։

ԱՇԱԼՈՅՍ. Տ. ԱՐՇԱԼՈՅՍ. *Ելանէին ընդ աշալոյսն առաւօտուն ՚ի գերեզմանս. Վրք հց. Բ. Յ. (այս. ընդ արշալոյսն։)

ԱՇԽԱՐՀԱԲՆԱԿ. } Որպէս Գաւառական.
ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ. } ռամիկ. խառնիճաղանջ. շինական. *Զբազումս յաշխարհականացն հրապուրեալ զկնի ինքեանց՝ ՚ի հետևատանէին ՚ի մարտ պատերազմի... կոտորեցին ըզմեծ մասն հետևակ զօրուն՝ որ յաշխարհաբնակ մարդկանէն էին. Ղևոնդ։

ԱՇԽԱՐՀԱԿՈՐԾԱՆ. *Տր ած յայտնեաց զաշխարհակործան քո ամբարշտութիդ. Կաղկանդ։

ԱՇԽԱՐՀԱՀԱՅՐ. *Նոյ արդար՝ աշխարհահայր եղև, և աբրահամ՝ հայր արդարոց. Պիտառ։

ԱՇԽԱՐՀԱՇԷՆ. որպէս Ի բոլոր աշխարհէ շինեալ. կամ եղեալ ընդ պատրուակաւ աշխարհաշինութե. *Յետ կործանման աշխարհաշէն աշտարակին, և խառնակութեան լեզուացն. Կաղկանդ։

ԱՇԽԱՐՀԱԶԱՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Զափելն զաշխարհ ըստ աշխարհագրաց. *Ժողովեալ ըղձից և գիտնոց և հմայից՝ իմաստնոց, և որ զաշխարհաչափութե գիտէին. Եղիշ. ծն։

ԱՇԽԱՐՀԱԼԱՐԳԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Ուսուցանելն զաշխարհ. քարոզութի առ ամենայն մարդ. *Աշխարհավարդապետութք լուսաւորեաց զբազումս. Եղիշ. ծն։

ԱՇԽԱՐՀԱՐԲՈՅՑ. ա. Որ արբուցանէ զաշխարհ. կամ առոգանէ զաշխարհ. *Զմելումն երկնային աշխարհարբոյց մատուցանէր հոգին. Տաղ։

ԱՇԽԱՐՀԱՒԵՐ. *Ի նոյն ամին տապատակեաց սևագոյ աշխարհաւերն։ Զերբակալ արարեալ զապստամբն բարան զմարդախողխող՝ աշխարհաւեր՝ արիւնարբու գազանն. Կաղկանդ։

ԱՇՆԱՆԻ. *Աշնանի քննասէր (կամ քնասէր) լինիս, ամրանի անօսրանաս և տարածիս. Պիտառ։

ԱՇՏԱՐԱԿԱՇԷՆ ԱՌՆԵԼ. Շինել զաշտարակ. առնել զշինուածն աշտարակի. *Նեբ-

րովք սկայն կախարդութիւն զքոլորս հրապուրէր ազինս աշտարակաշէն առնել. կոչէնք։ (Եթէ իմացիս, առնել զնոսա, յայնժամ լինի՝ շինող աշտարակի։)

ԱՋԱՌԵԼ. ՝Մի աչաւիցես զերեսս մեծատանն. Վ. ր. Եղիշ.։

ԱՋԱՐՋԱԿ. ա. Որ աչք են արձակեալ յօտարին իրս և յաւելորդս. զուգառեալ. մոլեցանկասէր. աչածոյ, անգահ. ՝Ցանկուն միշտ անքուն կայ, 'ի բաղձանս ևեթ աչարձակ, 'ի յափշտակութիւն և այն. Անյ. հց. խմ։

ԱՋԵՐ. ՝Զաչերն արտասուօք լիոյր՝ առաւօտուն ցողոյն նման. Տօղ։

ԱՊԱԽՑ. ա. իբր Ապօրինաւոր, կամ անմերձենալի. ՝Գողանալուին մեծ ինչ կամ փոքր առնլով կամ 'ի տաճարաց, կամ յայլոց սպախս տեղաց. Պղատ. օրէն. Բ։

ԱՊԱԿԱՆ. ա. Ապականեալ վարուք, եղծ զեղծ, անառակ. և Ապականիչ, մնասակար. ՝Մարդանապաղոս անառակութիւն զեղծ և ապական յիրս Թագաւորութեանն եղեալ. Արծր. ա. 4։

ԱՊԱԿԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. ՝Ծննդեամբ 'ի կուսէ եկեալ, զի զապականագործութեան քակտեսցէ զշիմունս. Պիտառ։

ԱՊԱԿԱՆԱԿԱՆ. ա. Ապականացու. եղծանելի. ՝Լուսին զապականական և զփոփոխելի բնութիւս մարդկային ազինն նմանեցուցանէ (յինքեան). Պիտառ։

ԱՊԱՅԱԶԻՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բառ անստոյգ. որ ըստ այլ ձ. Ամենայն զինուորութեն. Թերևս գրելի էր Ապայազինութեն, որպէս սպառազինութեն. ՝Առցէ զինուորն առանց բարժանման զերիվարն իւր Թամբօք. և զզէնս սպառազինութեն իւր անպակաս. Մխ. դտ. յօրէնս Բգ։

ԱՊԱՒԱՌԵԼ. ն. Ի բաց վարել՝ վտարել. արտաքսել. մաքրել. կամ ըստ հին բռ. լուանալ. ՝Խոցուածս կողին (քրիստոսի) 'ի կողէն (ադամայ) յեւայէ) զյանցուածս ապաւառել. Պիտառ։

ԱՊԾԻՌ, կամ ԱՊՂԾԻՌ. Մակդիր աղգի իւիք քնարի. ՝Տաւիղ սաղմոսա երգ գալիլեացուարծից. Նար. փող. ոմ։

ԱՊՈՊԱՊ և ԱՊՈՄԱՄ. գ. Յարմարեալ անուանք ըստ յն. և լտ. աբօբամբբաս, աբօմամ. ապոմամ, ապոմէս. որպէս և Ապեկ Թոռնն. Ապեկ Թոռնեայն. Մխ. դտ. ն կանոն. ուր և մեկնին, ՝Մեծ բնաանին և մեծ բնաանիւյն նախահօրն և նախամօրն. այսինքն որ 'ի պապէն և 'ի մամէն եղբայր է. որ է արտաքինն եղբայր. և արտաքին քույր. (որ են անսովոր բառք՝ հանդերձ բացատրութեամբ։)

ԱՊՈՒՌ. ՝Կալեալ զկիրճն՝ Թափեր ապուռ ինչ յաւարէն. Գիրք։

ԱՊՈՒՍԵԼ. որպէս Բացասելով մերժել, և հասանել 'ի ժառանգութենէ. ՝Այսպէս և ըստ այսոցիկ պարտ է հօրն զորդին (իւր) ապուսել և 'ի բաց քարոզել. Պղատ. օրէն. ԺԱ։

ԱՊՏԱԿԵԼ. ՝Տեսեալ (հրեիցն) 'ի բացուստ զերուսաղէմ, ապտակէք զծնոտս ձեր, և պատառեք զհանդերձս. Պիտառ։

ԱՊՕՏԻՔՍ. սեռ. (գրեալ Ապաւոտիքս.) Բառ յն. Ἀπόδειξις. Demonstratio. ապացոյց. կամ ὑπόδειξις, ὑποθήκη, hypotheca, obligatio, pignus. Ենթադրութիւն պարտաւորիչ. գրաւականութիւն. մուրհակ. ՝Կրկին ըստ չափոյն ուրացողն զպարտս հատուցանէ ըստ իւր ձեռնագիր ապօտիքսին Ճշմարտութեանն, որով զհատատուութիւն արարեալ էր։ Թէ առնու մարդ 'ի փոխ համար ոսկւոյ, և գրէ առ ողին ապօտիքս, և գնէ առ նա գրաւական. Մխ. դտ. օրէնս Բգ։

ԱՋԱԿՈՂ. ի, ից. գ. Աջ կող. կողք աջոյ կողման. ՝Առ յաջակողիցն աղամայ ըղնոյն զնայն որ փոքրիկն է քան զամենսեան. Եղիշ. ծն։

ԱՋԱԽՈՐԻԼ. չեալ. յ. Աջով վարիլ. աջողակի չարժիլ. ՝Ջէն յահեկին աջաւորեալ. Սիւն. փող. խւ։

ԱՌԱԿԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. գ. Առակախօսն լինել. խօսիլ որպէս առակաւ. ՝Խրատութեն առակախօսութեն. մի նախանձիր ընդ չարս. Առ. ող. (տպ. անառակխօսութեն։)

ԱՌԱՏԱԲԱՇԽ. ՝Խորհրդոցն ածայնոց առատաբաշխ հազարապետք. Շ. փող։

ԱՌԱՄՍԵԱՑՔ. գ. Ամսական կանանց. դաշտան. ՝Ոչ զառամսեայս կանանց՝ ծննդականութեան մարդկան (կորդեաց). Գիրք։

ԱՌԱՆՁՆԱԿ. ՝Ցոյց, եթէ ած ասի և իմաստութիւն ոչ՝ առանձնակ դիմաւ. Առ. Բ։

ԱՌԱՆՑԱԿԱՆ. Տ. ԱՌԱՆՑԻԿ. ՝Ոչ հաւատաց այսմ (բանի տեառն), այլ առանցական բանս իբրև զմարդոյ ուրուք լուաւ. Լուծ. ԽԷ. (ուր մին յիմաստակ գրչաց ունի, առանձնական։)

ԱՌԱՋՆԱԿՈԻԼ. ա. Ցառաջագոյն կլանող. և կլեալ. ՝Առ սպանումն մարմինասպան և հոգեկուլ վիշապին, և 'ի բաց ձգելով զառաջնակուլն 'ի սկզբանէ. Պիտառ։

ԱՌԱՋՆԱՊԱՐԳԵՒ. ՝Ցեսու անցոյց ընդ յորդանան զորդիսն իսրայէլի, և այնու արժանաւորեցան կեսակրիլ զառաջնապարգևն հացին յերկրին աւետեաց։ Առաջնապարգև նշան 'ի կանա գալիլեացւոց . . . (ուր) խորհեաց խորհրդով առաջնապարգևին իւրոյ շնորհս արտայայտեալ. Եղիշ. ծն։

ԱՌԱՋՆԱՍԵՆԱԿ . ա. Առաջին 'ի բաքանչելիս քրիստոսի. ՝Հրաշափառապէս առաջնաքանչ նշանիւն զարդարեալ զհարսանիսն. Եղիշ. ծն։

ԱՌԱՍՊԵԼԱԳՈՅՆ. ՝Ո՛հ, ամօթոյ արժանի սուտութիւք, և առասպելագոյն քան զամենայն ստութի. Գիրք։

ԱՌԱԻԵԼԱՆԻԼ. ՝Ի ձեռն բանից իմաստից առաւելանին. Անյ. հց. խմ։

ԱՌԻՆԵԼԱՏԵՍԻԼ. ա. Ուր իցէ տեսիլ և վինաւ առաւելեալ ամենայն լուսութե. ՝Անտեսանելին և աներևական (հոգի բանական) յառաւելատեսիլ փոփոխեալ՝ չունի պէսս առ մարմինականս առ այս կեանս. Եզնկ. հոգ։

ԱՌԱՔԵԼԱԿԻՑ. ա. Կցորդ և ընկեր առաքելոց և առաքելութեն. մի յերկոտասանից. ՝Որպէս էին նոքա քաղաքացիք, նմանապէս եղեն և առաքելակիցս. Եղիշ. ծն։

ԱՌԱՔԻՆԱՏԵՍԱՑ. ա. Առեցող առաքինութեն, և առաքինեաց. ՝Բարուք Թշնամի 'ի սկզբանէ առաքինատեսաց եղեալ. Փիլ.։

ԱՌԼՑԵԼ. ՝Առաց գարբիել զմարիամ, խաղաղութիւն ընդ քեզ առլցեալդ շնորհիւ, տէր ընդ քեզ. Պիտառ։

ԱՌՀԵԹԵԼ. այսպէս գրի 'ի կրկին օրինակս Արծր. Գ. 2։ Տ. ԱՌԽԵԹԵԼ։

ԱՌՆԱԳՈՅՆ. ա. Ցանկաւոր առն կատարելոյ. ՝Որ ոչ 'ի մարմինականն կայ միայ, այլ յառնագոյն և յառն էապէս խոկմունս. Փիլ. խմսոփ։

ԱՌՆԱՉԱՓ. ՝Ամուլն խոնարհեալ մերձ յերկիր՝ զիմակ նոցա լինելով որպէս առնաչափ մի. Եղիշ. ծն։ ՝Արկին զհիմն, և շինեցին յամենայն կողմանց աւելի ևս որպէս առնաչափ. Պիտառ։

ԱՌՈՂՋԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Բերելն զառողջարար բերս. քաջաբերութեն. ՝Առողջաբերութեն պտղոց, որք հոգւոց են անմահ կերակուրք. Փիլ. լԲ։

ԱՌՈՒԱՐԵԱՆ, կամ ԱՌՈՒ ԱՐԵԱՆ. Տ. ԱՐԵԱՆԱՌՈՒ. ՝Աղգականք, և առու արեան կուսին մարիամու. Եղիշ. Բաղմ։ ՝Եկին 'ի խառան, և գտին անդ յառուարեան ազգէ իւրեանց. Եղիշ. ծն։ ՝Որպէս նախնին լուսաւորիչն, ուստի և ինքն առուարեան նորա . . . որ և առու արեան մեծ ներսէսին գրիգորի հայոց մեծաց. Պիտառ։

ԱՌՔՏԻՒՌՈՍ. Տ. ԱՐՔՏՈՐՈՍ. Ἀρκτοῦρος. Arcturus. ՝Հանդիպի Ճաշակելով կամ ողկուզից կամ Թզից՝ նախ քան զգալն ժամուն առնելոյն զկութս՝ առքտիւռոս զուգընթաց (յաշնան). Պղատ. օրէն. Է։

ԱՍՊԱՆԴԱԿ. Ուղիղ գրչութի է և յընտիր օրինակն Վ. ր. հց. իՉ։

ԱՍՏԵՂԱԳԻՑԱԿԱՆ. ՝Արուեստիս ոմն, որ էր խորամանկ յաստեղագիտական աղանդն. Գիրք։

ԱՍՏԵՂԱՁԻԳՔ. գ. Թռիչք լուսոյ յօդս որպէս աստղ ինչ. ἀστέρες διάττοντες. ՝Զինչ է՝ որ վերաձգին որպէս փայլակն, զոր անուսք և յողդողդք աստեղաձիգք կոչեն. Պիտառ։

ԱՍՏԵՂԱԾԱՆԱՉ. Տ. ԱՍՏԵՂԱԳԷՏ. ՝Կարծեաց զայն 'ի գիրն իւրոց, զոր աստեղածանաչքն ասիւէին՝ ասելով նմա որդի լինել բելայ. Վ. րդ. դռ։

ԱՍՏԻՂԱՆԻՇ. ՝Ջհետ աստեղանիշ կուսիցն արև ցոլացաւ, խաւարն ընչեալ բնաւ 'ի միջոյ բարձաւ. Տօղ։

ԱՍՏԵՂԵԱՆ. ա. Իբր Աստեղեայ. կմ Աստեղն. ՝Աստեղեան ծագումն 'ի յայլին, աւետիս. Տօղ։

ԱՍՏԵՂՆԱԳՈՅՆ. ա. Որ ունի զգոյն և զփայլումն աստեղն. աստեղատիպ. ՝Հրատեսակ կարմրերանգ, և աստեղնագոյն լոյս բաղզագնեալ. Պիտառ։

ԱՍՏՂԱՀՐԱՒԷՐ. ա. Հրաւիրեալ աստեղբ յերկրպագութի փրկչին. ՝Արևելեանն այն մոգուց՝ աստղահրաւէրն եկելոց, հաւատ և յոյս մեր և սէր՝ գեր նոցայնոյն քեզ նուէր. Տօղ. յհ. Եղբ. հէԲՃ։

ԱՍՏՂԱՆՄԱՆ. ՝Սեղանք որբութեն՝ աստղանման անԹիւ։ Աստղանմնան պայծառ փայլելով գեորգեոս վկայն նահատակելով. Տօղ։

ԱՍՏՈՒԱԾԱԱԶԴ. ա. Ազդեալ յաստուածիմաստ. ՝Վասն հոգեսես հարցն, և ածաազդ մտաց նոցա. Վ. ր. հց. ԺԲ. յ. ն փղ։

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԵՐ. ՝Զալթեաւ արդարն յովսէփ յածաբեր քնոյն. Եղիշ. ծն։

ԱՍՏՈՒԱԾԱԳՈՐԾ. (իբր Ն.) ՝Քահանայագործն ածագործ է. Ոսկեբր։

ԱՍՏՈՒԱԾԱԽԱՌՆ (մարմին). Իւրովին գիրս բացատրի, Deo mixtum, divinum. իսկ 'ի յն. Թէպէտև լինի բարդութի հանդէտ հյ. այլ 'ի բանն Եղիշ. խւ. գնի միով բառիւ Θεόσωμος, որպէս Թէ Ածամարմին. որ չէ 'ի դէպ հայկաբանօրէն։

ԱՍՏՈՒԱԾԱԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. Նոյն բարդութի է և 'ի յն. Θεοκρασία, Թարգմանեալ 'ի լտ. Conjunctio cum Deo.

ԱՍՏՈՒԱԾԱՀԱՆՃԱՐ. ՝Ըստ ածահանճար գիտութեն ձգին և մտացն տեսութք. Եղիշ. ծն։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱՔՈՒՐ. ՝Անբիծ անարատ լինել ածամաքուր յղութեն կուսին. Եղիշ. ծն։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏԻՊ. ՝Ի յորդին գրախտին առնի զիւր ածատիպ պատկերս. Նար. փող. ղւ։

ԱՍՏՈՒԱԾԸՆՏԻՐ. ՝Ածընտիրն նոյ հաւատով կազմէր զտապանն. Եղիշ. ծն։

ԱՏԱԿ. ՝Գարսից Թագաւորն պատերազմէր ընդ հնդկացն և ընդ ոփգացոց և ընդ հաբաշեան. և ոչ էր ատակ նմա առ վիրս (այսինքն ատիկել). Գրմ. Հր։

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Գրութի ատենական բանից. գիւան. արձանագրութի. օրէնք. ՝Ցառաջագէտ լինել յատենագրութիս նորա խորայէլի. Ցհ. ԼԲ։

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ, գպրի, րաց. գ. Դպիր ա-

ունիք. դպրապետ. տեառնեղ, ուղղան՝ որ տէ_ռնեղի. որպէս յն. 'ի մք գիրս՝ Γραμματοεισαγωγεύς. Litterarum institutor, magister. *Ատենադպիրս դատաւորացն ձերոց: Դա_տաւորս և ատենադպիրս կացուսցես յամե_նայն քաղաքս քո: Դատաւորք ձեր, և ատե_նադպիրք ձեր: Զդատաւորս ձեր և զատե_նադպիրս ձեր. Օրին. ա. 15: ժզ. 18: իա. 10: լա. 28: *Ոչ եթէ անխօս էր, այլ ատե_նադպիր էր յունաց ճարտարախօս. Վրք հց. յ:

ԱՐԱԳԱԼՈՅԾ. ա. Որ արագ լուծանի. դիւրեղծական. *Սա(մարմինս) քաղաք է իշ_խանականին զօրմանաւոր, անդական, և կենդանի տաճար, այլ եղծանելի և արագա_լոյծ և առժամայն վայելչութեան. Եղիշ. հօգ:

ԱՐԱԳԱՇԱՐԺԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել ա_րագաշարժ. *Լուսանին են լամբարս հրոյ արագաշարժագոյնք զօրութիւք. Փիլ. լին:

ԱՐԱՐԱԿԵՐՊ. ա. Որ է 'ի կերպի արա_րածոյ. որպէս եղական. *Մի դարձուցաներ զմծն բովանդակ յարարակերպն: Արարա_կերպն օդ է թանձր օդի (կամ թանձրոդի) 'ի լուսոյ և 'ի հրոյ. Պիտառ:

ԱՐԳԱԳՈՅՆ. ա. Իբր Նախագոյն և պա_տուականագոյն. *Կոչեն զնա կոստանդին յարգագոյն նախնոյն կոստանդեայ. Պիտառ:

ԱՐԳԵԼԱՆ. որպէս Արգելք. խափան. *Այժմ լուսոյ՝ որ գիշերաւ ծածկի, և ար_գելանաւ չինուածոցս. Ղևոնդ:

ԱՐԳԵԼԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. որպէս Արգելա_կան կեանք. *Հրամայէր աբբայութեան յար_գելաւորութեան զնոսն 'ի խոնարհ իջուցանել. Շիր. կը:

ԱՐԳԵԼՈՒԼ. որպէս Սախալել զոք 'ի ճա_շել ընդ իւր. այլ գօնագ. *Անայի զի թերևս արգելցէ ոք զնա անդ: Գայլին 'ի հնձոց՝ ճա_շակել. և երթեալ՝ ոչ ոք արգել զնա. Վրք հց. յ:

ԱՐԴԱՐԱԿԱՆ. Տ. ԱՐԴԱՐ, և ԱՐԴԱ_ՐԱՑԻ. *Եղև տէր ինձ թշնամի արդարական. Տօղ:

ԱՐԴԱՐԱԿՔ. իբր Արդարութիւն. *Ի սմա_նէ միւս բուսեալ բարի ոստ՝ որ է մարդասի_րութիւն, իրաւացեան առ նմանն պահել զար_դարակսն. Անյ. հց. իմ:

ԱՐԴԱՐՈՒՀԻ. *Յամուլ յարգանդին արդա_րուհոյն եղիսաբեթի. Եղիշ. ծն: *Յորժ ամ_բեին զարդարուհին (զեղիսաբէթ). անդ:

ԱՐԴԵՕՔ. մ. որպէս Արդ. *Ես յառաջա_գոյն մեռեալ եմ յաշխարհէ, և նա արդեօք մեռաւ. Վրք հց. է. յ. (այլ. արդ:) *Ար_դեօք բերեմ զնա. և յարուցեալ գնաց. անդ. (այլ. այժմ:) Եւ թէ ննջեալ է իմ. ար_դեօք նինջէ աստուցես. անդ. ի. (այլ. արդ:)

ԱՐԴԻՒՆԱԼՈՒՐ. ա. Ուր իցէ արդիւնք լսոյ. կամ բարիք լսողութեան. *Տօթ 'ի ծա_րաւուտ երկրի՝ երկին կոյս, կոյս արդիւ_նալուր՝ սիրայինունդ սէր. Նար. տաղ յար:

ԱՐԴԻՒՆԱՏԻՊ. ա. Որոյ տիպն է ար_դեանց ցուցեալ. հաճոյական. բարեկից. *Զինչ արդիւնատիպ վայելչատիպ կային. սէր 'ի միայնէ քաղցրաշնչեալ օդոյն. Տօղ:

ԱՐԴԻՒՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՐԴԻՒՆԱ_ՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. *Զոմանս 'ի տեսիլս (հայեցո_ղական կեանս) կոչէր, և զոմանս յարդիւն_արկութիւն առաքինութեան մատուցանէր. Վրք հց. յ:

ԱՐԵԱՆԱՐԲՈՒ, և ԱՐԵԱՆՀԵՂՈՒԹԻՒՆ. Լատ. իա. Է. ըստ այլ ձ. որ ըստ միում օ_րինակի եգան 'ի մէնջ Արիւնարբու. Արիւն_հեղութիւն:

ԱՐԵԳԱԿՆԱՆԻ, նւոյ, նեաց. Տ. ԱՐԵ_ԳԱԿՆԱԲԻՆ. *Եւ զի՞նչ նմանութիւն իցէ թիւ_երեքտասան շրջառութեան լուսնականաց զա_րեգակնանեօքն աւուրցն լինելութեան. Շիր. ղտփ:

ԱՐԵ՛Կ. փոխանակ ասելոյ՝ Արև՛ եկ. *Ղա_զարէ արեկ արտաքս 'ի գժոխականն բանտէդ: Փոյթ ընդ փոյթ արե՛կ արտաքս՝ իմ կենդա_նական ձայնիւս. Նար. տաղ ղղր:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ, ենի. *Արևմտեանի՝ արևմտե_նի սեաւ՝ լոմամբ լնացեալ, աղբրս ձայնողի առնէր 'ի ծայրս արևու. Նար. տաղ յար:

ԱՐԹՆԱԶԵԱՅ. ա. Արթուն աչօք. ան_քուն ակն. *Վէմ արթընաչեայ (կամ արթ_նոյնաչեայ) մեզ նոր աւետիք՝ աւետաւոր ան_սիլ. Նար. տաղ ղղր:

ԱՐԹՈՒՆԱԳՆԱՑ. ա. Որ խաղայ գնայ որպէս արթուն. *Միշտ արթունագնաց գե_տոց ընդ ուսս բաժանեալ. Տօղ:

ԱՐԺԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Բան ան_հեթեթ՝ արժանի առայօդ խօսելեաց. *Եւ որ անպատճառ սոյն է ասացեալ ըստ նոցայն արժանաբանութեանց (այլ ձ. արժանաւորու_թեանց), առ 'ի յեղծումն առցուք. Արծր. ա. 3:

ԱՐԺԱՆԱՀԱՍ. ('ի բարւոյ մասին առեալ.) *Մի նիրհեսցուք ծուլութեամբ, զի արժանի լի_ցուք արժանահաս պլորմութեանն ալ հասանել և ընդ նմա յարանիստ յաւիտենական 'ի կեանսն. Պիտառ:

ԱՐԺԱՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Ἀξιόω. Dignum censeo. Արժանի առնել. արժանա_ւոր համարել. *Նախ իսկ յուսատերացն զոր արժանեցուցանէ լինել ժառանգորդ. գրեցէ (կտակ). Պղատ. օրին. ժա:

ԱՐԺԱՆՔ. որպէս Արժէք. ἡ Ἀξία. Licitatio. գնոյ, Գնումն. *Ոչ յոլովագոյն գին հասանել ջանացեն, այլ իբրու պարզագոյն 'ի նոյն արժանսն հրամայեցէ տալ այնմ՝ որ պայմանեալ իցէ. Պղատ. օրին. ժա:

ԱՐԺԷՔ. *Եթէ ագաւ և մաշեաց, առնու զարժէքն՝ մինչ նոր էր, ըստ որում ասեն վաճառականքն. Մխ. դփ:

ԱՐԻՒՆ, ՑԱՐԵՆԷ. որպէս Արենակից. ազ_գական. *Կարե՞ս զօտարն սիրել իբր զյարե_նէ. Վրք հց. յ:

ԱՐԻՒՆԱԹԱՒԱԼ. Տ. ԱՐԻՒՆԱԹԱԹԱՒ, և ԱՐԻՒՆԱԹԱԹԱԽ. *Մինչ գայլն եղբարքն առնուլ զնք խորհուրդն, տայր նոցա քահա_նայն միս արիւնաթաւալ. Վրք հց. ծբ. յ. Նար. տաղ:

ԱՐԻՒՆԱԾՈՒԾ. ա. Որ ծծէ զարիւն բերանով կամ գործեաւ իւիք. *Գործել զանարգանաց արուեստս՝ (ձեզ հրէից է.) արիւնածուծս լինել, զորս 'ի պարանոցաց մարդկան ծծէք փողովք ապականելինօք. Պի_տառ:

ԱՐԻՒՆԱՍԷՐ. *Եւ էր այր բռնաւոր և ա_րիւնասէր. Պտմ. հր:

ԱՐԾԱԹԱԺՈՂՈՎ. ա. Որ ժողովէ զար_ծաթ, կամ քաղէ կեղեքելով. *Զաղքատա_ցեալն ... յարծաթաժողով մարդկանէ. Եղիշ. ծն:

ԱՐԾՈՒԱԲԵՐ. Է և յատուկ անուն մե_նաստանի. *Յերկիրն քաջբերունի 'ի գուռն արծուաբեր անձանին. Ուխտոր:

ԱՐԾՈՒԱԹՈՒՉ. *Հարսինքն կանայք ար_ծուաթափչք ոլոնթոյք. Նար. տաղ էէղ:

ԱՐԾՈՒԱՆՄԱՆ. ա. Նման արծուոյ. *Պա_տասխանի եա արծուանման թագաւորին քո, և տէ. Նար. յոփ:

ԱՐՀԻԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. *Երանելին աթանաս արհիեպիսկոպոսն աղեքսանդրու. Վրք հց. Դ:

ԱՐՁԱԿ. իբր Անպարփակ կամ բացօթեայ. *Զորս գտին յարձակ տեղիս. առին և գնա_ցին. Պտմ. հր:

ԱՐՁԱԿԱՆՈՑ. Տ. ԶԻԱՐՁԱԿԱՐԱՆ. *Իբ_րու զօրէն յարձականոցէ իմն 'ի թողարանէ միմեանց փոխանակ պատահել. Փիլ. լին:

ԱՐՃԻՃ. *Զիպարաւէն ծանր է քան զար_ճիճ և քան զերկաթ: Ըակեցի արճիճ և եր_կաթ. չէր ծանր քան զպարտքն. Ուխտոր:

ԱՐՇԱՒՈՒՈՒՄՆ. *Ըստ այլ չոյտ ըմբռնեալ փութով այսր անդր արշաւմամբ: Բռնեալ արշաւմամբ՝ արփիանայր են. Տօղ:

ԱՐՇԻ... Տ. ԱՐՀԻ՛՛. և ԱՐՔ՛՛. *Ընկա_լաւ զնա ուրախութեամբ թէոփիլոս արշիեպիս_կոպոսն. Վրք հց. փ. յ. (այլ. արհիեպիս_կոպոս:)

ԱՐՈՒԵՍՏԱՑԵԱԼ. Արհեստիւ լինել. *Արուեստացեալս ըստ արհեստում. Անյ. բժան:

ԱՐՈՒԵՍՏԱՒՈՐԻՉ. ա. Որ արուեստա_ւորէ որպէս ճարտարապետ. յօրինիչ. հաս_տիչ. *Մի գիտեմք զծ՝ արարիչ երկնի և երկրի, ոչ անբան, այլ՝ ամենայնք և արուես_տաւորիչ իւրով բանիւն. որով արար և ունի զարարածս. Ղևոնդ:

ԱՐՈՒԵՍՏՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԱՐՈՒԵՍ_ՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ, և ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. *Պատրաստեաց զծ նմա այնպիսի զգաստու_թք մնունդ 'ի յարուեստսիրութեան. Ցանկ. իմ. ափ:

ԱՐՋ. *Առիւծք և արջունքն եկեալ զոտ_սըն լիզուին. Տօղ 'ի յոհ-բայ:

ԱՐՏԱՍՈՒ, ուոյ, ով. Տ. ԱՐՏԱՍՈՒՔ, և ԱՐՏՕՍՐ. *Արտասուօք և լալով շնորհակա_լեցան նոցա. Եղիշ. ծն:

ԱՐՓԵԱՆ. } *Մարգարիտ լուսոյ ար_
ԱՐՓԵՆԻ. } փենւոյն, արփենւոյն տարփ_մամբ սրտի սէր. Շ. տաղ:

ԱՐՓԻԱԶԱՐԴԵԱԼ. Տ. ԱՐՓԻԱԶԱՐԴ. *Երկին նոր՝ երկին լոյս՝ արփիազարդեալ. Նար. տաղ էէղ:

ԱՐՓԻԱՆԱԼ. *Բռնեալ արշաւմամբ, ար_փիանայր 'ի խոր նիրհեալ քնոյ. քուն մահու թափեալ՝ իմանալի գիտամամբ գիմեալ 'ի լոյսն. Շ. տաղ:

ԱՐՔԱՅԱԾԻՆ. (իբր ն.) Ծնօղ արքայի. մայր թագաւորին. *Աւետիս արքայածին մօր՝ զք կուսիդ. Տօղ:

ԱՐՔԱՅԱԿԵՐՊ. *Ո՛վ արքայակերպ տէր, քահանայապետ զք, և հօվիւ բարի. Քերթ. Ձեղէտի լուս:

ԱՐՔՈՒՆԱՃԵՄ. ա. Ուր ճեմի արքայ, և ճեմելիք բացեալ յարքայէ. արքունի. ա_րահետ. *Բուն արքունաճեմ՝ վերայ ծովու քայլէ: Նիստ արքունաճեմ անապատի տօթ. (կամ անապատ 'ի տօթ). Նար. տաղ յար:

ԱՐՕՏԱԲՈՅԾ. ա. գ. Արածօղ և բու_ծիչ անասնոց. հովիւ. հօտարած. *Որդի զուարելոյ՝ արօտաբոյծ ուղտուց՝ զզուեալ յանծանօթ աշխարհի. Արծր. ա. 3. (գրեալ էր՝ առըրտաբոյծ:)

ԱՐՕՐԱԲԱՐ. մ. Ըստ օրինակի արօրոյ կամ արօրագրութեան. *Օրինակ բերել զկա_րելն անդատաստանաց, որովք արօրաբար պըղ_ծութեամբ ոմանք 'ի ձէնջ ուսան մերձենալ 'ի կանայս. Ղևոնդ:

ԱՐՕՐԵԼ. *Զպղծոյս զժիր մշակն, որ զինքն արօրեաց զինու. Ան. Տօղ:

ԱՒԱԶԱԿՈՒՌ ԳԱՆԻՉ. Ըստ հին բա_ռականի. Քուք կամ քուքա: Որ է առեալ 'ի բանից ասորի կիւրղ. Եփ. *Կարիճն գործի ինչ տանջանաց է՝ նուրբ և երկայն իբրև ըղ_բազանաւ, զոր հայերէն քուքան ասեն, զոր ընուն աւազով, և այնու հարկանեն 'ի գանս:

ԱՒԱՂԱԿԱՆ. *Ըստ որում և աւազականն այն 'ի վր կայ աերաւնեանն բանի. զի լայն (կամ զ'ի լայն) առ կարուստ ուղին բազում անկեալ երթան. Անյ. հց. իմ: *Ո՛յք են աւ_ազաց ձայնք, և ոյք ողբերգականք, աւղա_կանք, աշխարականք. Անյ. ... յարէ և Եղծ. ...:

ԱՒԱՂԻԿ. Տ. ԱՒԱՂՈՒԿ. *Այն սոկաւ

գնդին՝ ողորմ ուստղինկ աղէա, զաչս 'ի վեր համբարձեալ յերկինս. Նար. փող հանք։

ԱՒԵԼՈՒԿՔ. Տ. ԱՒԵԼՈՒՔ (ըստ այլ ձ.) որ և ԱՒԻՒԼԱՆ. 'Աւիլեայ զեզինն, և զաւելուկան կուտեաց 'ի մէջ սան. Ոսկեփոր։

ԱՒԵՑ. որպէս Աւետիք. 'Արքայն աւէտ՝ սաւհակաւ տրեալ՝ 'ի քէն կատարումն. Շ. փող։

ԱՒԵՏԱԲԱՆ. ա. Ունակ բանից աւետեաց. աւետաբանիչ. 'Ցոլացաւ 'ի Ոբ այս խորսն, և որոտաց ձայն աւետաբան. Լմբ. փող 'ի յհ. առէփ։

ԱՒԵՏԱՁՈՒԱՐՃ. ա. Աւետեօք զուարճացուցիչ, կամ զուարճացեալ. 'Սա նախագուշակ գաւթեան՝ աւետազուարճ լերանց. Տող։

ԱՒԵՏՕՐԷՆ. մ. ա. Աւետիօք. և Աւետեաց կանխութբ. 'Դարձուցանէ զկարգ բանին առ ծնունդն յովհաննու՝ կատարումն առնելով աւետօրէն պարգևին. Եղիէ. ծն։

ԱՒԻԼԵԼ. Տ. ԱՒԵԼԵԼ (որ եդաւ ըստ այլ ձ)։

ԱՒԻՐՔ. որպէս Աւերակք չարաչուոք. աղտեղութի. 'Փոխան բուրմանցըն նարդոսին՝ աւրք և աւիշք 'ի քեզ կուտին. Ոսող. ողբ։

ԱՓՍ ՉԱՓԻ. Տ. ԾԱՓ ՉԾԱՓԻ. 'Բազակ բարկացեալ, և ափս զափի հարեալ՝ ասէ. եկ և գնա ատոր. Եղիէ. ծն։

ԱՓՍԻՆԹԻ կամ ԱՓՍԻՆԹԻՆ։ Վրք հց. Գ. ըստ հին ձ։

ԱՔՍՈՐԵԼ Ի ԲԱՆՑ. Սխալ գրի 'ի Մխ. դպ. յօրէնս Եգ. որպէս ի բանտ արկանել. մանաւանդ 'ի տեղին աքսորանաց։

ԱՓՇԻԼ, չուցեալ. 'Յարեան ամենեքեան ափշուցեալ և հայէին. Ոսկէփոր. (Նոր ձ. 'ի նա պշուցեալ հայէին։)

ԲԱԶՄԱԴԻԱՐՁ. ա. Որ բազում օրինակաւ տեղ տեղ դառնայ. 'Լուսարուք տեսանէք կաքաւչաց, որք 'ի բազմադարձ սասն զձեր աչս պշուցանէք։ Լուսարուք, որպիսի թռչակ մահու բազմադարձ սան կաքաւելոյն ծայլկէ. Բոբէլ. յհ. ձ։

ԲԱԶՄԱԹԵՒ. 'Ի միաթևաց (զուգից) մինչև 'ի բազմաթևս առ մեզ կենդանեաց. Պիտառ։

ԲԱԶՄԱՀԱԶԱՐՔ. 'Նա էր՝ որ զսակաւ նկանակսն 'ի բազմահազարսն ածեցոյց. Պիտառ։

ԲԱԶՄԱԿԵՐՊԻ. եք. Տ. ԲԱԶՄԱԿԵՐՊ. 'Երկուք ծնանին ցանկութիւք (մարմնոյ և ընչից), և 'ի նոցանէ բազմակերպիքն ամենայն՝ չար ուղէշք՝ զմիմեանմբք խուռն հիւսեալք. Անյ. հց. խմ։

ԲԱԶՄԱՀՈՍ. և } 'Բազմահոս արտասուացն 'ի վեր բղխեալք
ԲԱԶՄԱՀՈՍԱՆ. } 'ի յաղթ աղբերացն. Բոբէլ. յհ. ձ։ 'Ծանրացեալ թշուառականն 'ի կնոջն բազմահոսանս հեշտութիւս ... առաքեաց գլխատեաց զյով հաննէս. անդ։

ԲԱԶՄԱՄԱՆԱԿ. գ. Ո'չ որպէս Բազմաժամանակ. այլ որպէս Բազմաման. ոլորեալ գալարեալ. 'Ա յսպէս բազմամանակ է երկապլուխ գրուժանս այս չար ցանկութիւ և ագահութի. Անյ. հց. խմ։

ԲԱԶՄԱՄԲԱՄԻՇՏ. ա. Ոյր կամ ուր բազում իցէ ամբարշտութի. 'Ի մէջ բազմամբքր բազմաստանոյ բազմամբարիշտ արանցն աներկիւղ խոստովանողին. Տող 'ի յով-էսայ։

ԲԱԶՄԱՎԷՐ. 'Ո՛վ ճարտար բժիշկ և համառօտագէտ, ողջացո և զիս զայս բազմավէր հիւանդս. Տող։

ԲԱԶՄԱՑԱՆՔ. 'Ի ձեռն կուսական ծննդեանն զանեծան յորդնութի փոխարկելով թեթևացոյց եւ (զկանայս) 'ի բազմաստանոյ լինելոյ. Եղիէ. ծն։

ԲԱԶՄՈՈՑԵԱՑ. 'Բազմագոյն և բազմագլուխ է չարդ (ցանկութի) ... ուստի ամենք բազմոտեայ չար սատացին. Անյ. հց. խմ։

ԲԱԶՈՒՄԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ. 'Զմի զայս ժամուտ տապաշխարութի գործ առաւել ընկալցի քան զբազումժամանակեայ ապաշխարութի այլոց. Վրք հց. ծզ. յ. (տպ. զբազմաժամանակեայ։)

ԲԱԶՄԱՏԱՊ. ա. Ուր իցէ տապ որոյ յոյժ. կամ գրելի է Բազմատագնապ (զոր տեսցես). 'Այսօր հանդուցէք զիս 'ի բազմատապ աշխատութէս (վասն նորածին որդւոյն հրէից). Եղիէ. ծն։

ԲԱԶՐՈՑՆ. ոտին կմ ոտան. գ. Ոտն բազրոց, որպէս ատոիճանք սանդղոց, վանդակաց, գահոյից. այլք, պատուար. 'Շինել թագաւորին տախտա գեղեցիկս մեծ վանդակաւ ... մի բազրոտան փայտին պակաս էր։ Կոփեա զբազրոտս զայդ կարգաւ 'ի վերուստ մինչև 'ի վայր։ Ա՛ռ զերկուցկողմանց բազրոտն. Ոսկեփոր։ (Տե՛ս և ԲԱԶՐԻՔ։)

ԲԱԼԻՇ. գ. Զարդ մեծագին 'ի գլուխն կամ 'ի լանջս և 'ի բազուկս առեալ 'ի պարգև յաղթողաց. չէլէնկ, սօրղուճ, են. 'Առեալ զոսկի բալիշն, որ է տափարակաձև 'ի չափ թզոյ միոյ, և 'ի կէս լսեր միոյ. զի այն խակ էր յաղթութե պատիւն. Որբէլ։

ԲԱԿԱՂԹ. Ըստ հին բռ. Շալակ. Տ. ԲԱԿԱՂԱԹ, և ԿԵՂԹ։

ԲԱՂԱՐՋԵԱՅ. Տ. ԲԱՂԱՐՋ. ա. 'Բերեալ առաջի նորա զհացն բաղարջեայ, և գինի. Եղիէ. ծն։ 'Երեք նկանակս հաց՝ բաղարջեայս. անդ։

ԲԱՂԲԱՂԻՄ. յ. Տ. ԲԱՂԲԱՂԵՄ, և ԳԱՑԺԱՌԻՄ. 'Զայս ինչ և զայն բաղբաղիք 'ի վերայ արգարոյն. Վրք Եղիէ։

ԲԱՂՁԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. 'Ոչ վաղ զկիզձան բաղձացուցանող ղեկտողացն, մինչև 'ի բաց բարձեալ նորա զխմեկ. և զփորձ առնել ճաչակմանն. Անյ. հց. խմ։

ԲԱՄԲԱԿ կմ ԲԱՄԲԱԿ, ի. 'Առաջի նորա (մեքենայի բարանին) պարիսպ կանգնեցին բամբակի բեռանց. և յայլ բազում կարասւոյ. Լամբ. ծզ. (եդաւ 'ի մէնջ ըստ այլ ձ. Բազմակի, որ երևի սխալ խմաստակ գրչի։) 'Քերեալ ձեռօք զմէջն, և ժողովեաց բամբակով զթարախն. Վրք հց. խա. յ։

ԲԱՄԲԵՐԳԱՅԻՆ, յնոյ. ա. Որ հանէ զբամբ կամ պաման ձայն երգոց՝ ըստ հասա ակեաց քնարի. 'Տաւիղ եռաստաւիչ, բամբերգայնոյ տաւիղ. Նար. փող աշման. որ և գրէ 'ի սոյն յար. 'Քնար քնար տաւիղ՝ բամբ չարժողին քայցրաձայնեալ»։

ԲԱՅ. որպէս Բան, կամ բառ. 'Բախական բայիւք երգարանեալ գուշեմք, հարսն երկնից դշխոյ ուրախացիր բերկրեալ. Շ. փող։

ԲԱՆ. իբր Գործ. 'Սուր 'ի բան արկեալ խողխողեն և զանմեղ գառինսն. Պիտառ։

ԲԱՆԱԿՈՒԻ. գ. որպէս Բանակաւորութի. 'Բանակաւ ձեր և հակառակին՝ հատ անոյշ ելանէ առաջի իմ. Վրք հց. ծզ. յ. (տպ. բանակաւել։)

ԲԱՆԱՊԱՀ. ա. Որ պահէ զբանն լուեալ. և Պահեալ բանիւ որպէս աւանդ. 'Բանապահ աւանդութբ, և պետութբ օրինացն, և յայտնի քարոզութբ մարգարէիցն. Եղիէ. ծն։

ԲԱՆՁԻ. գ. Անուն ծառոյ առ վրացիս. 'Եւ իմ գտեալ զակն բիւրեղ՝ եկի առ ծառոյն բանչի, զոր ասեն հովանի բարոտանոյ արքայի. Պտմ. վր։

ԲԱՆՋԱՐԻԿ. բկունք. 'Շինեաց և տապանաւոր գետնափոր, յորում զժողովեալ բանջարիկն դնէր։ Բանջարիկ ինչ՝ ինքնեակ բուսեալ յերկրէ։ Բանջարկունք իմն ուտեաք ուտեաք ժողովեալ. Վրք հց. յ։

ԲԱՆՑԱՄՈՒՑ. 'Եւ այսպէս զմիմեանս քաջալերեալ 'ի ժամանակս բանտամուտ վըշտացն. Ղևոնդ։

ԲԱՇԽ. որպէս Տուրք ողորմութե. 'Արարին խնդութի մեծ, և բաշխս աղքատաց, և եսուն գոհութի իմ. Պտմ. վր։

ԲԱՍՐԱՆՔ. 'Ոչ հարկանել բասրանօք ինչ զխիղճ ընկերին՝ ծնանի զխոնարհութի յոգւոյ ... Բայց չշնջելն հանդերձ բասրանօք զխիղճ ընկերին՝ հալածէ զառաքինութիս. Վրք հց. յ։

ԲԱՐԵԴՐՈՒԺ. 'Իսկ բարեդրուժն գրիգոր՝ որպէս 'ի մեծ արիութէ դարձեալ՝ անկանէր 'ի քաղաքն կարնոյ. Ղևոնդ։

ԲԱՐԵԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. որպէս Զգօնութի, հեզութի, մարդասիրութիւն. աղէխ-ախան. 'Ցաւելոյր զբարեխառնութի, և զբարեմտութի առ ազգ քրիստոնէից. Ղևոնդ։

ԲԱՐԵԿԵՐՊ. ա. Որ ունի զկերպարանս բարւոյ. աղէկ էրկեօղ. էյի կէօրինէն. 'Զարն 'ի ներքոյ գառն ապաժոյժ զեղւոյ. իսկ 'ի վերոյ բարեկերպ գունեալ. Անյ. հց. խմ։

ԲԱՐԵՀԱՒ. ա. Բարւոք սկսեալ. բարեյաջող. բարեբաստ. 'Եղիցի քեզ տարեալ 'ի նաւէս 'ի բաց գնացեալ, և բարեհաւ այլում նաւի՝ յոր երթան՝ լիցես ('ի փոր կիտին). Փիլ. յոն։

ԲԱՐԵՀԵԶ. ա. Բարի և հեզ. բարեբարոյ. հեզաբարոյ և քաղցր. որ և ՔԱՂՑՐԱՀԵԶ. 'Ցաղագս ածուտոյ և բարեհեզ կուսին մարթանս. Եղիէ. ծն։

ԲԱՐԵՇԱՀԻՒՆ. ա. Ոյր շահեանն է բարի կամ սիրոյ. հաճոյ լսելեաց. 'Հաւուցն գեղեցկաձայնութբ հնչմամբ, և ջրոցն բարեշահին հոսանքն հեշտացուցեալ. Բոբէլ. յհ. ձ։

ԲԱՐԷ. ն. Նոյն ընդ ամկ. պա՛րէ. որ և ՓԱՐԹԱՐ, և ԲԱ՛ՐԻ. Գոնեա. գէթ. 'Բա՛րէ դուք հաց և ջուր ճաշակեցէք յայնժամ. այլ եա և ո՛չ վայն առ. Վրք հց. ծզ. 5. (տպ. բարի է։) 'Եթէ ոչ առնես զապաշխարութի քո (զարգաւորութի), ապա բա՛րէ զկին հն կալցես 'ի ձեռին քո 'ի ժամ հաղորդութեն. անդ. (տպ. ապա սակայն։) 'Եթէ ոչ ունիս աղօթս հոգևորս և խոնարհութիս, ապա բա՛րէ աշխատութիս մարմնաւորս արասցես. անդ. (տպ. գոնէ։)

ԲԱՐՁՐԱՏԱՐԱԾ. ա. Տարածեալ 'ի բարձունս. բարձր տարածութբ. 'Ցունկ բարձրատարած սաւառնեալ՝ տեսութի կենաց փայտին. Սիոն. փող խէ։

ԲԱՐՁՐԸՆԹԱՑ. ա. Որ 'ի բարձունս ընթանայ. բարձրաթռիչ. 'Սա արծիւ թռչունն բարձրընթաց՝ սլացաւ վեր քան զսահման. Լմբ. փող յհ. առէփ։

ԲԱՐՍՄՈՒՆՔ. պ. պէրսէմ, տոյգ է եղեալ 'ի կարգի մեկնութի, որպէս գաւազան մոգական, կամ խուրձ գաւազանաց մանուանց 'ի ձեռին յաշտարար քրմի. այլ սխալ է տեղն ըստ այլոց՝ թէ իցէ նաև աղօթագիրք պարսից, փոխանակ տեղւոյ՝ թէ մոգն յընթեռնուլ անգ զբանս Զէնտ կամ Զանդիկ գրոց զրադաշտի, ունէր 'ի ձեռս և զբարսմունսն։

ԲԱՐԻՈՑԱԿԱՆ. Տ. ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ. 'Երեք տեսակք են ախտից. առաջին՝ բարւոյական, որ 'ի լաւ թուելն զվատթարն կամօք ախտացար. երկրորդ՝ որում դուք բնական ասէք (որպէս ցաւ). և երրորդն (պատահարք). Անյ. հց. խմ։

ԲԱՑԱԲԱՌՆԱԼ. 'Թէ լիցին յիսուն արդար 'ի քաղաքին, և այնպէս բացաբարձեալ հինգ, և դարձեալ հինգն, եկն մինչև ցտաս

ներբողն Թիւ. Ա՛. Ճ:

ԲԱՑԱԲԱՄԲ. ա. որ և ԲԱՑԱԲԱՐՁՐՈՂԱԿԱՆ. Ի բաց բարձող, և վերաբարձող, որպէս գառն այն՝ որ բառնայ զմեղս աշխարհի՝. "Նոյն ինքն մարմինն բարձեալ լինէր առ 'ի բանէն հօր, զի ամենայն ապականութեանս և մեղաց բացաբարձ իցէ. Պիտառ. յաճախաւէ:

ԲԱՑԱԳԼԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Բացագլուխն լինել. հոլանի կալն. "Լաւագոյն է ինձ ամօթ բացագլխութեան իմոյ, քան մտանել 'ի տունն անդրէն, որ է տուն մեղաց. Վ. րք հց. ծա. ի:

ԲԱՑԱԾԱԳԵԼ. ն. Ի դուրս ծագել. երեւցուցանել. արտափայլել. "Յորմէ ('ի մըտաց) այնուհետև իբր 'ի վայրէ ումեմնէ իմաստն ըլսորհուրդն բացածագէ, և ինքն յինքեան կայ միայ. Ան. հց. խմ:

ԲԱՑԱՀԱՆԵԼ. ն. Ի բաց հանել. փարատել. "Ուրախ լեր, ասէ, բերկրեալդ, առ նա հրեշտակն. բացահանէ ձայնիւ զտրտմութիւն. Պիտառ. 'ի Ն. Էրգ. (ըստ այլ Թարգ):

ԲԱՑԱՀՈՍՈՒՄՆ. Տ. ԲԱՑԱՆՑՈՒԹԻՒՆ. "Զխորզովակս բացահոսման ուելորդաց կերակրոցն և ըմպելեացն՝ 'ի կենացն պահպանութեն (կարգեալ): Գ. Նիւս:

ԲԱՑԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Բացատուելն. պարզելն, և տարածումն. որ և ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. "Աղեղն՝ որ է յօդն, և արձակեալ ըստ բացատուութեան պարզոյն. Փիլ. լին:

ԲԱՑԸՆԿԵՑԻԿ. "Զգիակունսն բացընկեցիկ օթագացեալ 'ի վայրի. Գ. Նիւս:

ԲԱՑՈՒՄՆ. "Որպէս առաջին ադամանն փակումն եղև դրախտին, երկրորդաւս եղիցի բացումն. Պիտառ:

ԲԱՒ. "Տեառնէի և այլ բազում յոյժ միայնակեցս, որ ոչ էր բաւ և համար գթիւ ունել զմարդկանն. Վ. րք հց. ի:

ԲԲՁԱԼ. Տ. ԲՆՁԵԼ. որ և ԲՁԱԼ, ԲՁԵԼ, ԲԱՌԱՉԵԼ. "Գոչեցին գազանքն և ամենայն էրէքն միաբան, և երկու առիւծքն գոռոզացեալ բբչային ղողանջելով. Ոսկեփոր:

ԲԵԿՏԵԼ. "Տօթաւ երաշտացեալ բեկտիս, հիւսիսով ցրտանաս և կասիս. Պիտառ:

ԲԵՀԵԶԱԶԳԵԱՑ. Տ. ԲԵՀԵԶԱԶԳԵՍՏ. "Կայր մեծ քահանայն բեհեզազգեաց՝ ատաղանին ընթեր, որ 'ի դրախտէն բղխէր. Տօղ:

ԲԵՌՆԱՐԿԵԼ. ն. Արկանել զանձամբ զբեռն. ստանձնել. շալակել. Ռուս. Նэ... "Հոկայն և նշանաւորն յամենայն ազգս որդատ Թլկամիք բեռնարկեալ՝ չինէր տուն այս. Գ. Վ. Վր:

ԲԷՃ. "Մերկացաւ, և կոտր մի կտաւ 'ի բէճն կապեաց. և նստաւ 'ի վերայ սեանց դրանն. Ոսկեփոր:

ԲԻՐԱՍԳԻ. Նոյն ընդ Բիւրասպի առասպելեալ առ պարսիկս. "Աբրիատն ('ի տանէն ներրովթայ՝) ասեն, թէ կապեաց ազանդովք զեշխանն օձից յերկաթս՝ զկոչեցեալն Բիւրասպի՝ յանբնակ լերինն տոյխայ. որպէս և գրեալ է 'ի մատեանս պարսից. Գ. Վ. Վր:

ԲԻՒՐԱՉԵԱՑ. ա. Բազմաչեայ, լի աչօք յամենայն կողմանց. "Հրաբուն սեռ վեհից վերնոց, անդ խուռն բիւրաչեայ՝ թեւաւորեալ երամ. Տօղ:

ԲԻՒՐԵՂ. "Տեսի անդ այր մի՝ պղնձի զրահ և սաղաւարտ զգեցեալ ոսկի՝ երկու ակամբք գմրխտիւք. և միով բիւրղիւ զարդարեալ. Գ. Վ. Վր:

ԲՆԱԲՈՒՆ. ա. Բուն և 'ի բնէ. էական. խակական. և Ընդարձյս. բնածին. "Ի ժամանակս ժամանակս զփրկութն քարոզէին, զոր 'ի ձեռն բնաբուն արդարոյն և անդրանիկ և այ հօր որդւոյն լինելոց էր. Եղիշ. ծն: "Իմաստունք էին 'ի բնաբուն բարս. Անդ:

ԲՆԱԳԻՐ. որպէս Հին կտակարան. "Քննեսցուք զտեղիս զայս. նախ՝ զբնագիրն, և ապա զաւետարանն: Ասէ բնագիրն այսպէս, եթէ ասնք իմ նուիրեալք են կոչեցին ձեզ: Երիս ժամանակս 'ի տարւոջն տօնեսջիք. զայս՝ բնագիրն. Շիր. յայտն:

ԲՆԱԽՐԱՏ. ի, ից. և } ա. Խրատեալ
ԲՆԱԽՐԱՏԱԿԱՆ. ի, աց. } 'ի բնէ, կմօրինակ բարոյից 'ի խրատ. "Երեքեան որդիք նոյի... երեք ասէ գոլ բնախրատականացն. Փիլ. լին: "Բնախրատք էին երեք որդիքն. սեմ բարի, քամ չար, յաբեթ ոչ չար և ոչ բարի. Լծ. քիւ:

ԲՆԱՒԵՄ. եցի. ն. Բնաւին ստահմանել. ամբաստանել. բովանդակել՝ վճռել. "Եա նմա զիշխանակ, և 'ի նմա բնաւեաց օրհնել ամենայն ազգաց. Եղիշ. ծն:

ԲՆԱՒՈՐ. ա. Ի բնէ փորեալ. փորածոյ ըստ ինքեան. "Ի մէջ անտառախիտ ծառոյ այր բնափոր եղեալ յարարչէն, և ոչ յումեքէ. Եղիշ. ծն:

ԲՆԻ Ի ԲՈՒՆ. ա. Բանիբուն և վարժ անդստին 'ի մանկութէ. "Յամենայն կողմանց կարէր օգնել հօտին քո. վասն զի էր բնէ 'ի բուն կրօնի դրոց շնորհաց. Ոսկ:

ԲՈԶԵԱՆ. Որպէս յոքն. Բոզք: Վ. րք հց. ի:

ԲՈԼՈՐԱԿԻՐ. Տ. ԲՈԼՈՐԱԿԱԾԻՐ. (որ է ուղիղ գրչութի):

ԲՈԼՈՐՈՇԻ. Տ. ԲՈԼՈՐՇԻ. "Եւ է պատուհան բոլորոշի՝ որ երկիր մեզ... եդեալ զպատուհանն բոլորոշին 'ի մէջ հրեղէն ձիոյն. Պիտառ:

ԲՈՂԲՈՋ. Որպէս Պզպջակ, կամ նմանութբ, և կամ ըստ լծորդ տառից. "Կարկաջումն բողբոջից բղխեալ յատակ աղբերաց. Եղիշ. ծն:

ԲՈՍՈՐԱՑԻՆ, յնոյ. "Ճեմ պատմուճանի բոսորայնոյ գոյն, գոյն ներկեալ արեամբ՝ աղբիւր բղխեալ կող. Նար. փող յոր:

ԲՈՎԱԿԱՆ. որպէս Բուական. "Ինքն յինքեան չարժի, ինքն յինքեան և գագաթի, ինքն իւր բովական. Եղիշ. հոգ:

ԲՈՑԱԾՕԾ. ա. Ոյր բոցն ծօծեալ տեսանի. արծարծեալ բոցով. "Հուր ելեալ յարևելից, բորբոքեալ բոցածօծ, յորդահոս, թափանցիկ արագութե. Պիտառ:

ԲՈՑԱՏԵՐԵՒ. "Յովհան երուսաղէմացի ասէ. բոցատերև վարդն յանապականէն մարիամոյ անապականաբար ծաղկեալ. Պիտառ. (որ ըստ այլոց է բան Յհ. ոսկ. 'ի յար:)

ԲՈՒԺԱԿԱՆ. որպէս Բժիշկ. "Առ յոփդոյէ քահանայապետս իմաստասէրք էին... խղոկրատէս բուժական, թուկիդիդէս Ճարտասան. Շիր. քր:

ԲՈՒՑ. "Օրինագրեցին ('ի պահս) պարկեշտիցն զանուելորդ բուսոյն ըստ մեր ակարութեա. այլ ոչ փափկութե մարմնոյ. Պիտառ:

ԲՌՆԱԳՈՐԾ. ա. Որ ինչ բռնութ ուժով գործի. գժուարին 'ի գործել. խիստ և կործր. Ռուս. Трудный, Тяжкій. "Յարիցէ խստագոյն թագաւոր՝ որպէս զերկաթ և զպղինձ բռնագործ առ որս գործեննն զնոսա. Պիտառ:

ԲՌՆԱԴԱՏ. "Ընդ ժամանակս յուլիանոսի բռնադատ արքայի. Վ. րք հց. ի:

ԲՌՆԱՀԱՐԵԼ. որպէս Բռնութ հարկանել (զշուակէն աբբահամու). "Վայել էր զանապականելին՝ բռնահարել զբնութե զընդ ապականութբ, զի զնա 'ի բաց փոխեսցէ յապականութենէն. Պիտառ:

ԲՌՆԱՎԱՐԵԼ. "Ի ձեռն դեղոց հնարի դրդուել արծարծել զլքեալ ախտն յինքեան, և բռնավարեալ զբնութիւն ծառայեցուցանել (ախտին). Ան. հց. խմ:

ԲՌՆԱՎԻԺ, վիժի. ա. մ. Որ բռնութբ իւիք գաշավէժ առնէ. բռւն խորդատեալ. "Ստութի և ամբարտաւանութի... երկոքումբք չար յղար գոգ (կամ յղարկեք) բռնավէժ 'ի կորուստ յուղարկեալ փութացուցանէ. Ան. հց. խմ. (կայ և յատուկ անուն տեղւոյ՝ բռնավիժի ասացեալ:)

ԳԱԶԱՆԱՁԵՒ. "Ունին չարաչուք տեսակս գազանաձևս՝ Թունաւորս: Գազանաձև կերպարեալ Ճեպ տայ. Ան. հց. խմ:

ԳԱՂԹԵԼ. ն. "Գաղթեն զբնակիչս աշխարհին յամրոցս, և 'ի քաղաքս ամուրս յերեսաց խորայէլի: Ելանէ հրաման 'ի կայսերէն՝ գաղթել զբնակիչս աշխարհին 'ի քաղաքս ամուրս, և յամուր աշտարակս. Գ. Նիւս:

ԳԱՂՑԱԳՈՂԻ. Նխ. "Գաղտագողի յագամայ հայեր 'ի նա. Եղիշ. ծն:

ԳԱՄ, ոյ. օք. գ. Հեղգոյս. զօգ. գոնաց. "Զիւրեղ նորա սանդղաձև արասցես ընդաւորինդ գամօք. Ոսկեփոր: (Յորմէ և բարդութիւն՝ Երկաթագամ եւն:)

ԳԱՑԹԱԳՂԵԼ կամ կղել. ն. "Թէ կերակուր գայթակղէ զեղբայրն, ոչ կերայց միս յաւիտեան, և ոչ զեղբայրն գայթակղեցից. Վ. րք հց. ա. ի. (տպ. գայթակղեցուցանել:)

ԳԱՑԼԱԽԱԶՆԱՑ. "Գայլախաղեայ ուրբ 'ի պահեստ առեալք. Ան. հց. խմ:

ԳԱՑԼԵՂԷՆ. Տ. ԳԱՑԼԵՆԻ ըստ ան։. "Իբրև գառն անմեղ 'ի գայլեղէն բարուցն փոփոխեալ. Վ. րք հց. ի:

ԳԱՑՌԻԼ, ռեալ. ի. (որպէս թէ գայռաւիլ, գեռռալ.) Գայռիւ շաղախիլ. խառնել աղտեղել. "Նովին զօրութբ զգայռեալ հանգերձըն մերկեա, պճնեա պերճալի պատմուճանաւ զնա. Տօղ յհ. էղէ. հէբն:

ԳԱՆԳԱՏ՝ աղերսական. "Ողորմեայ մեզ տէր գրիգոր, լուէ զգանգատ վիշտաց օձիցս. Տօղ:

կամ ողբական. "Մեծի ուրբաթուն այրոյն գանգատն է. Աճածին կոյսն մարիամ. եւն. Տօղ. (ուր այրոյն՝ կամ է որպէս այրի մնացելոյ 'ի միածնէն, կամ երգելի որպէս զայլ ողբ՝ կոչեցեալ թերևս Աշրայ գանգատ. և կամ է գանգատ այ ո՜հ աւելոյ, որ գրի յայս տաղարան՝ այ վայ այ վայ:)

ԳԱՌԱԳԻՌ. Տ. ԳԱՌԱԳԵՂ կամ ԳԱՌԱԳԻՂ. (լծ. լտ. գառաչըր՝ և գոնչէալի.) "Ինքնաբոյս երկպատիկ գառագիւ չար գազանիս (ցանկութե) բնութիս երեր զոյսութիւ, զամօթ և զերկիւղ. Ան. հց. խմ:

ԳԱՐԵԱՑ կամ ԳԱՐԻ. Տ. ԳԱՐԵՂԷՆ. "Հաց նորա էր ոսպնէ և գարէ. Վ. րք հց. ի. հին ձ. և տպ. (իսկ նոր ձ. ոսպն և գարի:)

ԳԱՐՆԱՆԱՇԱՐԺ. "Գարնանաշարժ յարութբ՝ որոտընդոստ արթնութբ, ծով իւր աւելօքըն ցնծոյր՝ կարկաջահոս վտակք. Տօղ կոստանդեայ: "Ցորեան առանց որման 'ի գարնանաշարժ յարութեանն բուսանիցի. Ոսկեփոր:

ԳԱՐՇԵԼԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել կամ յոյժ գարշելի. "Մովաբացւոցն և որք ընդ նովաւ ազգացն կռապաշտութիք՝ գարշելագոյնք էին քան զամենայն ազգաց. Գ. Նիւս:

ԳԱՒԱԶԱՆԱՀԱՐ. ա. Որ հարկանէ գաւազանաւ, կամ զգաւազան՝ 'ի նշանակ հըրամանելոյ. "Բաբելացւոց գաւազանահարացն և լերդահմանից. Եղիշ. հոգ:

ԳԲԱՅԱԹ. գ. Բառ անյայտ՝ որպէս տուն, բնակարան. (զոր իմաստակ գրիչն գրէ՝ պալատ.) "Զայս լուեալ իշխանացն՝ գնացին առանց պատասխանի տալոյ յիւրաքանչիւր գբայաթ. Լամբ. ծէ:

ԳԵՂԱՐԻՏԱԿ. "Զուրց ատաղձին (առաջնորդաց) գեղեցկատակ տունկ կենարի. Սեան. փող խչ:

ԳԵՂԱՄԻՋՔ. գ. Միջին վայրք գիւղորէից. կամ բուն մէջն գեղջ. *Եանց 'ի պարտէզ, և եգիտ անդ գաղթականս 'ի թուրքաց 'ի գեղամէջս, և եհար զնոսա բեբանով սրոյ. Պփ. Հր:

ԳԵՂԵՑԿԱԽՕՍ. *Գեղեցկախօսան մանր նուագէ. Աբ. ող:

ԳԵՂԵՑԿԱԿԵՐՊԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել գեղեցկակերպ. *Ցուցերոց լինել գեղեցկակերպագոյնս կենդանիս. Փիլ. լին:

ԳԵՂԵՑԿԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. որպէս Պայծառակերպութիւն. *Տալ գեղեցկակերպութիւն տեառն ('ի Թաբոր) 'ի ներսիսէ կալթ. Հյ: Այլ տաղ պայծառակերպութ. Շ. փող:

ԳԵՂԵՑԿԱՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Գեղեցիկ մանկունի, որպէս գնի յայլ ձ. Փիլ. լին:

ԳԵՂՁԵԱՑ. *Ժողովեալ էին հեթանոսք առ քրիստոնեայ գեղջենայսն 'ի վերայ անգատանույն 'ի մարտ պատերազմի. Վրք հց. ժ:

ԳԵՂԵՑԿԱՇԱՐ. ա. Գեղեցիկ շարեալ, հիւսեալ. *Խրատք գեղեցկաշարք. Վրք հց. ի. ուր ըստ լաւ ձ. գնի գեղեցկայարմարք:

ԳԵՂՋԵՐԷՑ. գ. Երէց գեղջ. գեղի փէրէսէ. *Նման ես դու գեղջերիցու 'ի գեօղջ որ առ ձեզ մօտ է... բախել սկսաւ, եկն արտաքս գեղջերէցն. Վրք հց. ժ:

ԳԵՂԱՊԱՐ. ա. Որ ինչ գեղեցիկ պար, և քաղցրանուագ գեղապարութի. *Շուրջ սոցա կայեալ գեղապար երգով, պատմող եղեալ նոցին հանդիսական մրցման. Տօղ:

ԳԵՏԱՆԱՒ. ի, կամ ու. գ. Նաւակ գետոյ. չայ կէմիսի. *Խարխուլ երկաթի գետանաւի կառուցեալ 'ի կառսն' արգելանոյն. աննա:

ԳԵՏՆԱՓՈՐՔ. *Զանայր որսալ զվախթանգ. և 'ի գիշերին արար գետնափորս 'ի դրան քաղաքին ծածուկս, և թաքոյց 'ի ներքս տասն այր ընտիր. Պփ. Հր:

ԳԵՐԱԴՐԵԼ. *Զամենայն հետեւելս նորա' 'ի լոյս աներեկոյ գերադրեալ մուծանէ. Վրք հց. ա. ժ: *Ի խորոց մեղաց 'ի վեր հանէ, և առ ամենեցուն ած գերադրէ. անդ:

ԳԵՐԱԶԱՆՑԱԿԱՆ. ա. Որ ինչ ցուցանէ զգերազանցութի կամ զչափազանցութիւն. *Ոճով առնել զբաժանումն, և ոչ գերազանցական աշտիճանաւ քայլափոխել. Անյ. պորփ:

ԳԵՐԱԽԱՆՁ. որ գրի և Գերահանչ. *Ցանկումք ուտելեաց և զգենլեաց, որ է միշտ գերախանչ և երկնայաղ, և միշտ խոզաբար գետնահայեաց երկրաքարշ. Անյ. հց. խմ:

ԳԵՐԵԿ, կամ ԳԵՐԵԱԿ. Իբր Գերի եկեալ, կամ գերի առաելի. *Գերեկ, և յաւարի երթեալք, եկ այսր. Վրք հց. ժ:

ԳԵՐՄԱԿ. *Ցուեռարանի անդ գրեալ է, և աշակերտքն' զորս գուք (խմայելացիքդ) գերմակն կոչէք, նոքա վկայեն. Պիփառ:

ԳԵՐԵՍՏԱՆԵԱՑՔ, եայց կամ եաց. գ. Որպէս Գերիք. բազմութի գերեաց. *Հաւաքեալ զբազմութի գերեստանեայն, և աւար բազում, գարձան 'ի բնակութիս իւրեանց. Ղեւոնդ:

ԳԻՆԵԶԵԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Զեղխութի գինւոյ. գինեխաղութի. *Գործն զնա թրմբրեալ գինեզեխութե, և ապանին զնա սրով. Ղեւոնդ:

ԳԻՆԵԽՈՒՄ. *Եւ այնպէս երկուքն աղատեցան, և գինեխումն կորեաւ. Ոսկեփոր:

ԳԻՆԵԾԱԽ. Տ. ԳԻՆԵՎԱՃԱՌ. *Եկեալ առ գինեծախն' առաց. Ոսկեփոր:

ԳԻՐՇԱՏԵՍԱԿ. *Առ գիշատեսակն իւր լինելոյ ոչ իշխէ (նեռն 'ի սկզբան անդ) պարզաբար սատել զանձնէ իւրմէ, եթէ ես եմ քն: խեղաթիւր և գիշատեսակ որպէս զամենայն խեղս' որ են յաշխարհի. Պիփառ:

ԳԻՐՇԵՐԱՄԱՐՏԻԿ. Տ. ԳԻՇԵՐԱՄԱՐՏ. *Գունդք առաքելոցն զարհուրեալ փախեան, գիշերամարտիկ աշխատութեամբ կէին. Տօղ: Տես և զյաջորդ բառդ:

ԳԻՇԵՐԱՄՐՐԻԿ. ա. Ըմբռնեալ 'ի մըրրիկ գիշերային. մրրկեալ 'ի գիշերի. *Գունդք առաքելոցն 'ի ծովակին կային, գիշերամրրիկ աշխատութե աքնեալ. Տօղ:

ԳԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. գ. Լինելն գէջ միտօք. ցանկասիրութի. անառակութի. *Ի մաստութե գործել, և ոչ գիջամտութե. Փիլ. լին:

ԳԻՏԱՍՏՈՒԹԻՒՆ. փոխանակ գրելոյ' Գիտակցութի, կամ գիտութի, որպէս գնի 'ի Նոր Թարգ. յն. Ճանաչումն. γνῶσις. *Գիտաստութի իմաստից իւրև զհեղեղ սաստկասցի (Նորն, յորդեսցէ). Սիր. իա. ıն:

ԳԻՏԱՑՈՒՑԱՆԵՄ. ցուցի, ցս. ն. Տալ գիտել. ծանուցանել. գիւշեցնել, իմացնել. *Նայելով 'ի ծառն [...] ոչինչ գիտացոյց զայնմանէ ապամայ. Եղիփ. ծն:

ԳԻՐԿԸՆԿԱԼ: Տ. ԳՐԿԸՆԿԱԼ. *Եւ ինքն յո գիրկընկալ 'ի մօրէն իւրմէ' էջ յեգիպտոս. Եղիփ. ծն:

ԳԼԽԱՀԱՏԵԼ. *Եթէ հրամայող զինուոր զլեալ զինուորակիցն սրով հարկանէ, գլխահատեսցի (այլ ձ. գլխատեսցի). Մխ. դտ. յօրէնս ԲԳ:

ԳԼԽԱՀԱՐԿ. որպէս Հարկ ըստ գլխոյ, և Մարդահարկ. *Զհարկն 'ի կայսր տայեք, և զգլխահարկն յոչ կամաց. Պիփառ:

ԳԼԽԻՎԱՅՐԵԼ. ել. չ. Գլխ'իվայր մնալ. գլուխը վար խոթել կենալ, վար նայիլ. *Գլխիվայրել և լալ' գիշերի է գործ. Պիփառ:

ԳԼԽՈՎԻՆ. ն. Իբրու Գլխովին. (որպէս գնի 'ի տպ.) *Առեալ մայրն այն գլխովին զառաջս, և վասափոր. Վրք հց. Ի. ժ:

ԳԾՈՂԱԿ. գ. Բառ ռմկ. որպէս Նուաստ գրիչ. *Զեղկելի գծողակս յիշեցէք 'ի մաքրափայլ աղօթս ձեր. Ցիշափ:

ԳՈԹԱՆ. Տես 'ի վայր ԳՈՒԹԱՑ:

ԳՈԼ, ի, կամ ոյ, ոց. Նոյն և ռմկ. Գոլ. գոլուշի. ջերմ շոգիք. շոգուլիք. *Ոչ առեն գոլոյ, և քարայրեայ մասւր զծնեցեալն ընկողմնեցոյց. Անեփրար. ծն:

ԳՈԼՈՐՇՈՒՈՐ. ա. Իբրու Գոլորշիաւոր, շոգիաւոր. յորմէ ցնդի ջերմ շոգի. գոլուշու, գոլոխուլ. *Զապրատեսակ է որովայնամոլութի' ըստ նմանութե խոզի աղմաւեր' գոլորշուոր. Անյ. հց. խմ:

ԳՈՂԱՂԻԺԱԲԱՐ. կամ ըստ այլ ձ. ԳՈՂԱԽԻԺԱԲԱՐ. մ. Գաղտագողի հնարիւք. Ճարտար կամ խժական գողութե. *Եւ զայս 'ի միասին եա ձեզ, գողաղիժաբար զձեզ պատրեալ, և ոչ քանութի. Ղեւոնդ. (Թերեւս գրելի իցէ' գեղալիշաբար:)

ԳՈՂԱՆԱԼ. որպէս Գողել, քօղել, ծածկել. *Արտօսր բազում հեղցյր, և չկնայր գողանալ զարտօսրն, և ոչ կարէր. Եղիփ. ծն: *Ունէր գգուեմ զի գինուովն թեօք իւրովք, և գնայր գողացեալ. Վրք հց. Ի. յյ. (տպ. գողեալ:)

ԳՈՂՏ կամ ԳՈՂԿ. Ըստ հին բռ. Մահիճք:

ԳՈՆՋՈՒԹԻՒՆ. *Ապարահութիք, և գոնջութիք' սորին են սակի. Անյ. հց. խմ:

ԳՈՎԱՍԱՏ. ա. Շատ գովելի. որ գովութիւն է բազում. *Սեգրաց (նշանակէ) անվար. միաբ. գեղով. արեգնագով, գովաշատ, ըստ իւրեանց բառից (քաղդէացւոց). Վրդն. դտ:

ԳՈՎԱՍԱՆԵՄ. եցի. ն. Գովել, գովաբանել. հաչակել գովասանութե. *Պարաւեալ երգօք... գովասանեցէք զարի և զյաղթող վկայսն. Տօղ. 'ի յոհնբայ:

ԳՈՐԾԱՌՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆ. (կամ այսպէս է գրելի.) *Զայս ամենայն զբաղմութի մասանցս մարմնոյ շարժէ 'ի կենդանութի և 'ի գործառութի, ցորքան ժամանակ միաբանութի է շարժողին և շարժեցելոյն. Նղնւ. հոգ:

ԳՈՐԾԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Վարելն և վարիլն 'ի գործ. բանի իէրէևը' գուլը, գործածութի. *Մարմին' պատկանեալ ջըակապ յօդիւք, զի պատշաճ լիցի 'ի գործավարութի. Անյ. հց. խմ:

ԳՈՐՈՎՈՒՄՆ. *Հայրական գորովմամբ խրատեալ. Վրք հց. յ:

ԳՈՒԹԱՑ, ոյ կամ ոյի. գ. ռմկ. գուբան կամ թուբան. Այրօր մեծ' ահագին մեքենայիւ, բազում լծովք եզանց, որպէս տասն և հնգետասան զոյգ արջառովք, 'ի խորագոյնս հերկել զկորդ երկիր. *Գութա մի բոլորեա յիշատակ ('ի վանս արծուաբեր տծածնի). և միաբանք ուխտին պաշտամամբ և պատարագօք աղաչեսցին զսբ տծածինն. Ոսկեփոր:

ԳՈՒՄԱԿ. ի, աց. գ. Կազմած կառաց' սարօք իւրովք և անուօք. *Ի մէջ հրեղէն ձիոցն, որ ունի գումակս երկու, և անցանէ 'ի մէջ գումակացն որպէս զանիւ սայլականց. Պիփառ:

ԳՈՒՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս Այլակերպութի տեառն. *Ցաւուր մեծի գունափոխութե տեառն, յորժամ եցոյց տէրն զպատկերն հօր' գլխաւորաց առաքելոց և մարգարէիցն. Պփ. Հր:

ԳՈՒՆԴԻԽԱՂ, ի. գ. Խաղ գնդոց. գընտակախաղութի մանկանց. *Տեսի զքեզ 'ի գունդիխաղին, և ունէիր զճոյանն 'ի ձեռին քում. Ոսկեփոր:

ԳՈՒՐՂՊ, կամ ԳՈՒՆ. Ըստ հին բռ. Ծնրալ:

ԳՈՒՌՆ. գ. Բառ ռմկ. փուռն, խուռն. որ է Աւազան ('ի բաղանիս). *Ջուր հաներ և լնոյր 'ի քարէ գուռն, և 'ի գուռն էր ծակ. Ոսկեփոր:

ԳՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. գ. Առաւել ռմկ. որպէս Նօտարութի. գպրութի 'ի գիւանս. էողձրլէգ, ֆէօթիգլք. *Ցառաջն աղքատ էր, և վասն գրագրութեան մեծ փառաց հասաւ. Ոսկեփոր:

ԳՐԱԻՈՐԻՄ. յ. Ուսանել զգիր' զգիրս, կամ զնշանագիրս. ճանաչել զտառս. իբր γραμματίζομαι. *Եթէ ոչ նախ ուսցի ոք զգիրն, զփիլոսոփայսն ընթեռնուլ ոչ կարէ. ուստի հարկ է նախկի գրաւորիլ, և ապա այնպէս իմանալ զառասցեալսն և զնշանակեալս 'ի ձեռն գրոյն. Աբ. Բ:

ԳՐԿԱՊԻՆԴ. ա. մ. Պնդեալ 'ի գիրկս կամ գրկօք. *Մտեալ էր ընդ աղեղն իւր գրկապնդ' լցեալ նետովք. Եղիփ. ծն: *Բացեալ զգիրկս' ընկալաւ զնա, և գրկապինդ ունելով համբուրէր: Գրկապինդ ունելով ողջունէ 'ի համբոյր սրբութե. անդ:

ԳՕՏԵԼՈՑԾ. *Առնուլ նոցա օրէնս (հազորդութի) զուրբաթ և զշաբաթ և զկիւրակէ, և 'ի ժամ օրինացն գօտելոյծք եղիցին. Վրք հց. յ. (եգաւ ըստ այլ ձ. Գօտելած. բայց և 'ի լտ. առի, լուծցեն զգօտիս:)

ԴԱԼՆԿԱԳՈՅՆ. ա. Որ ունի զգոյն դալկան. դժգոյն գեղին' թխատեսիլ. *Ընդվայրած' տեսութի, և դալկաւոր' յափշտակութիւն, և դալնկագոյն' նախանձ. Անյ. հց. խմ:

ԴԱՂՄԱՑ. *Եւ էր ուսեալ այրն (Թէոդնաս) երեքկին բարբառ շնորհաց, յոյն և դաղմատ և եգիպտացի ընթերցուածս: Ճար-

տար էին 'ի բանս յունաց և դաղմատաց և եգիպտացւոց. Վրք հց. ϳ:

ԴԱՄԲԱՆ. *Հիւսանելն կտաւով, և 'ի դամբանի ներծածկել. Թէոդոր. Ճոյրափ. (որ 'ի Պիտառ. գրի, Որպէս յոհան կարնոյ քաղաքեցի ասէ:)

ԴԱՇՆԱԿԵԼ. *Մերթ դաշնակելով, և մերթ հարթ ասելով. Ահ. ող:

ԴԱՇՏԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Ցործամ արուն սերմն առնուլ (կամ առնել) սկսանի, և իգին հոսել դաշտանութիւքն. Փիլ. լին:

ԴԱՌՆԱՀԱՄ. *Դառնահամ պտղոյն ճաշակ քաղցրանայ լեղեաւս. Շ. փող:

ԴԱՌՆԱՄԱՆ. ա. Որ ինչ է յամանի դառնութեան, կամ քամեալ 'ի դառն ամանոյ. *Որ ըմբաժակըն դառնաման ինձ արբուցեր զլիմարական. Շ. Եդես:

ԴԱՍՏԱՔԱՐ (կամ քեար, կեար). Ձեռագէտ արուեստաւոր. ձեռնարուեստ, ճարտար. *Ճարտարագույցն զուտութեան հոգւոյ իմոյ առնելով զիս արուեստագէտ դաստաքար. Մխ. այրիվան:

ԴԱՏԱՐԿԱԲԱՆ. գ. որպէս Դատարկաբանութիւն. *Ընդ դատարկաբանին (կամ դատարկ բանին) պատասխանի տալ պարտ է. Վր. հց. ի. ϳ:

ԴԱՏԱՓԵՏ ԼԻՆԵԼ. որպէս Դատափետ առնել, 'ի դատ քարշել. դատախազ լինել. *Դատափետ եղեն զպէրքըն առ պիղատոս, դատաստանաւ բառնալ 'ի խաչ բողոքեն. Շ. փող. (այլ ձ. դատապետ. այլ, դատապետ:)

ԴԱՒԹԻԱԶԱՐՄ. ա. Որ է 'ի զարմէ և 'ի տանէ դաւթի. *Ի յազգահամեան յեսսեան արմատ դաւթիազարմ. Շ. փող:

ԴԵՌԱԲՈՅՍ. *Բանջարքն ոչ դեռաբոյսք (առեղծան), այլ հասեալք. և ծառքն կատարեալք և պտղալիցք, և մարդն երեսնամեայ հասակաւ, թէպէտև միոյ աւուր կենդանի. Շիր. ղոփ:

ԴԵՐԱՔՐԻՍՏՈՍ. *Վասն ժողովելոյ ձեզ յերուսաղէմ վկայեմ և ես. քանզի ժողովեսջիք առ դերաքրիստոսն, որ է նեռնն. Պիտառ:

ԴԵՐԲՈՒԿ. *Ամրանայր 'ի դերբուկս ձորոցն մասեաց: Անց 'ի քարաժայռ դերբուկս անձաւացն. Պրժ. Հր:

ԴԺՆԱԿՆ. ա. Չարակն. և դժնդակ աչօք. *Կարծէր դժնակն. եթէ յերկիւղէ անսի առաջնոյն զերկրորդն դիւրաւ պատրիցէ. Վրք հց. ϳ:

ԴԺՈԽԱՁԵՒ. ա. Դժոխորովայն. կլանող նման դժոխոց, որ չասէ երբէք շատ. *Դժոխաձև ագահութիւն անհամբոյր թշնամւոյն ոչ շատացաւ էն. Ղևոնդ:

ԴԺՈՒԱՐԱԼՈՒԱՑ. *Ի յոյս քաւութեան դժուարալուաց խմոցն մեղաց. Վ.դն. դան:

ԴԺՈՒԱՐԱՓՈՒՏ. ա. Որ դժուարաւ փտի. անփուտ. *Նիւթն (տապանակի) դժուարափուտ և դժուարապականելի գէպ եղև լինել. Փիլ. եւ:

ԴԻԱԿ. գ. Թիակ ուսոց, կամ կողմն մի քամակի. կոնչէին մէյ կողմը. *Ցետուստ կողմանէ ածապարեալ քսերքսես, բուռն հարեալ զցփակաց պղնձակուռ վարապանին (կամ պղնձաձև վարկապանաց) աշտահակայ, 'ի վերայ թիկանցն զգաւակաւ երիվարին արկեալ. Աւծր. ա. 5:

ԴԻԹԱՒԻԱԼ. *Ջօրութիւն քնի զնա եա դիթաւալ յերկիր ընկենոյր. Պրժ. Հր:

ԴԻՄԱԳ. իբր Ընդդիմակ. *Ծառ կենաց, դիմակ մահառիթ: Ջէն երկիւղածաց՝ դիմակ նեառից գաղանեաց. Շ. փող:

ԴԻՄԱՆԱԼ. *Գտեալ օգնութիւն 'ի կայսեր՝ դիմացաւ պարսից. Պրժ. Հր:

ԴԻՄԱՌ, ի, իջ. ա. գ. (յորմէ Դիմառական, Դիմառութիւն.) Առօղ զդէմս այլոց. անձինք և իրք՝ զորոց զդէմս լինի 'ի մէջ առնուլ. *Փառք իմ դիմառից էից գոյեից գունդ: Դու պահից պատանդ՝ երաշխաւոր սիւպ դիմառից. Նար. փող յար. եմ:

ԴԻՄԻԻ ԵԼԱՆԻԼ. Դիմել. դէմ եդեալ ընդ առաջ ելանել. *Դիմեալ յեգեմեան դիտէն՝ ձեմ հարուածին գոլով. ժողով յոքնահայլ խմբից՝ խիտ առ խիտ դիմիւ ելեալ. Նար. փող տրման:

ԴԻՈՊՏԱՌ, կամ ԴԻՈՊՏՌԱ. Բառ յն. Διόπτρα. Dioptra, instrumentum ad speculandum longinqua. որ առ մեզ Դիտակն ասի. փիւրդիւն. մանաւանդ՝ երիհրաչափական դիտակն փողաձև՝ դեռ անծանօթ 'ի հին դարս. *Կարևոր է դիտղառ (կմ դիտող տառ) առ 'ի ցամաքաչափութիւն. Խոր. Ա:

ԴԻՈՍ. *Բելոս (որ և բէլ, կամ բահաղ՝) յունարէն դիոս, հայերէն արամազդ, պարսկերէն որմիզդ. Շիր. փր:

ԴԻՒԱԵՐԳ, ի, աց. ա. Որ նուագէ զերգս դիւականս. սիրող դիւական երգոց. *Թատերասէր լինին... և փողահարք, և կամ դիւաերգ. Պիտառ:

ԴԻՒԱԽՕՍ. ա. Որ խօսի 'ի ձեռն դիւաց բանս խօլականս՝ որպէս այսահար. ծինլ. *Երուանդ էառ 'ի վրաց զքաղաքն ծօնդայ, և բնակեցոյց 'ի նմա մարդ դիւախօս, և անուանեաց զնա քոչատուն. Պրժ. Հր:

ԴԻՒՐԱՀԱՍ. ըստ վերջին նշ. *Հողեղէն բնութեն եղեր դիւրահաս պատճառ (փրկութեն). Շ. փող խւ:

ԴԻՒՐԱՇԱՐԺ ԼԻՆԵԼ. Դիւրաւ կամ արագ շարժիլ. *Ցամենայն տեղ՝ ուր և նրատցիս, մի դիւրաշարժ լիցիս. Վրք հց. ϳ:

ԴԻՔՏԻՈՆ. Տ. ԸՆԴԻԿՏԻՈՆ. *Եւ այս եղև 'ի չէ թուիս (կամ թուականիս) մերոյ, յորում հոսում դիքտիոնի (տարին) էր Ժ. Լաստ. ծէ:

ԴՈՅԶՆԺԱՄԱՆԱԿԵԱՑ. ա. Սակաւաժամանակեայ. սակաւակեաց. *Մարդ՝ դոյզնժամանակեայ տեսիլ, դէտ աշխարհի, բախտի խաղալիկ, կենաց մաշիչ. Պիտառ:

ԴՈՅՐ. գ. Դիւր, դիւրութիւն, անդորրութիւն, և անդորրիչ. *Եւ էր սա դոյր և դադար ժողովելոցն առ նա յամենայն կողմանց. Վրք հց. խէ. ϳ. (տպ. և էր սա ինքն անդորր անդադար:)

ԴՐԻՓԱՔՏԱՅՔ. գ. Բառ յն. փուէս, փուփնագտօն. Δρῦς, δρύφακτον, κτα. Կաղնի վայրի. և Պատնէշ կրկնեալ յատոց. *Փիճի, և սօսի, և զեղատն, որ է սոնապարեմնին, և դրիփաքտայքն, որ է վայրենի ծառոցն անուն. Լծ. ճիւ:

ԴՐՈՇՄԱԾ. գ. Դրոշմեալ ինչ. նկարագիր. պատկեր. *Զի՞նչ է գեղեցկութիւն. նկար բարութե, ծաղիկ՝ որ թարշամի, դրոշմած շնչաւոր, տեսիլ ցանկալի. Պիտառ:

ԴՐՈՒԺԱՆ. ա. գ. *Երկագլուխ դրուժանս այս՝ չար ցանկութի, և ապահութիւն. զայս գազան առաջինքն մամոնայ անուանեցին. Անյ. հց. իմ:

ԵԶԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Միութի այ, կամ ածութի. և Անհամեմատն գոլ արարչի ընդ արարածս. *Ած ինքնաբուն, վսեմական գոյութի. նոյն եզականութի՝ երկրպագեալ 'ի բոլոր եղականաց՝ իմանալեաց և զգալեաց, ոչ 'ի բաց բարձեալք զհայր և զորդի և զհոգին սբ. Պիտառ:

ԵԶԵՌԱԿ. ի. կամ ԵԶԵՌԱԿԻ. ա. գ. } Մի և երրեակ. մի ածութիւն երեքանձնեայ. *Թիւ միշտ եռակի՝ եզեռակի փառք. փառք իմ դիմառից՝ էից գոյեից (կմ գոյից) գունդ. Նար. փող յար:

ԵԶՆԱԿ, ի. գ. Եզն մի փոքրիկ կամ աղքատի. *Այր մի տառապեալ ունելով եզն... զեզնակն իւր՝ զոր ունէր, և այլն. Եղիշ. ծն.

ԵԹԵՐԸՆԹԱՑ. *Արաթև արագընթաց աղաւնի, շքեղացեալ սիրամարգ, եթերընթաց գնացիւք սաւառնացար 'ի յերկինս. Տաղ վերափոխ. 'ի խօսանդեայ:

ԵԹԵՐԹ, կամ ՑԵԹԵՐԹ. Իբրու թերթ կրկին և կրկին: Ոսկեփոր:

ԵԼՈՒՆ. Տ. ԵՂՈՒՆԴՆ, և ԽՈԼԽԵՑԳԵՏԻ. *Իսկ ծերն կնքեաց խաչ յելունն. և արձակեաց զնա. Վրք հց. ի. ϳ. (տպ. կնքեաց զնա խաչիւ, և տեառնագրեաց զեղունգն:)

ԵԿԵՂԵՑԱԿՈՂՈՊՏՈՂ. Տ. ԵԿԵՂԵՑԱԿՈՂՈՊՈՒՏ. Վրք հց. Է. ϳ. տպ. եկեղեցի կողոպտող:

ԵՂ, ի կամ ոյ, ում. ա. Արմատ Եղանելոյ. որպէս Եղական. Γενητός. *Ո՛վ նոր խառնումն սքանչելի, անեղ ընդ եղումն, կուսութիւն և ծնունդ 'ի քեզ ներգործի մարիամ, ուրախ լեր. Տաղ:

ԵՂԱԿ, ի. ա. գ. Որպէս Եղելոց էակ. էացուցիչ. տուարիչ. և որպէս Առիթ եղանութե, բանն անեղական, և մայր բանին մարմնոյ եղելոյ. *Վ եհին անեղի, և էից եղակի՝ եղակ վերատին. երբին անկեալ կէս ժամանակեայ՝ սկիզբն անսկզբան. Շ. փող ծն:

Եւ որպէս Եղեալ մարգ. *Էն՝ էին անեղին (որդի՝) եղանի եղակ. Նար. փող հանգ:

ԵՂԱՒՈՐԻՄ. բեալ. ϳ. Եղանիլ. գոյաւորիլ. լինել. *Գոլն յոչէից եղաւորեալ տիպ. Նար. փող:

ԵՂԲԱՅՐԱԲԱԺԻՆ ԱՌՆԵԼ. Տալ ըզբաժին որպէս եղբօր հարազատի. ժառանգեցուցանել. *Զորդիս քեռուրդ յամենայն առացուածոց իւրոց զոր ունէր՝ եղբայրաբաժին արարեալ զնոսա յիւրահայեաց եղբօրէն իւրեանց, և յիւրայայծ յեղբօրորդւոյն յեմմանուէլէն. (այսինքն մասնակից արար մարմնաւոր և հոգևոր բարեաց.) Եղիշ. ծն:

ԵՂԲՕՐԱՍՊԱՆ. Տ. ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ. *Նշանակ գնի եղբօրասպանին (կայենի). Փիլ. լին:

ԵՂԵԳՆԱԲՈՅՍ. *Խաղայր յորդանան, ձոխայր կարապետն, եղեգնաբոյս ծառոյն, ծառոյն ծաղկաւէտ ծախս հորսւին զեռունք. Տաղ:

ԵՂԵՐԱԿԱՆ. *Կայքն անմրաւղ, բաց 'ի միոյն՝ եղերական անձին, անձին եղկելոյ առ բամբերժեալ 'ի բազմախս յղնթացս. Շ. փող տառապանաց:

ԵՂԻՏԱՄՆ. Բառ անյայտ. որպէս Որսոյ նապաստակի. λαγοθήρας. արծիւ, են. Գաղիան:

ԵՂԾԱԿԱՆ. *Մահու վայր՝ 'ի քեզ ինքեան 'ի բնութենդ բունեալ, 'ի ձեռն եղծական կերակրոյդ ընդ քեզ անեալ. Անյ. հց. իմ:

ԵՂՈՒՏ. որպէս Գոյացական. էական. և Համագոյական. *Առանց եղուտ և արարչագործ բանին և հոգւոյն իմանալք զածութիւն իբրև զհրէայս. Ղևոնդ:

ԵՆԹԱԴՐԵԼ. *Որ զայս ոյժ զօրութե ունէր, այնպէս ենթադրեալ է (այսինքն նկուն եղեալ և տկարեալ) յահէ չարաթոյն գազանին, որ ապականէ զերկիր. Ղևոնդ:

ԵՆԹԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. որպէս Անձն, յորև նման ըստ այժմու ասման յն. ձայնիւ՝ իփոստասիս. ὑπόστασις, hypostasis. *Մի ածութի, յերիս անձնաւորութեա և առանձնաւորութեա, հայր և որդի և հոգի սբ. և ոչ փոխելն պատճառաւ կամ կարգ անուանցն, այլ

զիւրաքանչիւր ընթակացուն գիմաց ամբաւջ պաշելով առանց բաժանման. Պիտառ.։

ԵՊԱՐԽՈՍ. բառ ձ. Վրք հց. ծը. ատեպ. Տ. ԵՊԱՐՔՈՍ ։

ԵՊԵՐԵԼ. "Ապա և զառ (զաէր այ և ընկերին") կենաց ծառ. առել՝ ոչ եռալերելի է. Անյ. հց. իմ։

ԵՌԱԲԱԺԻՆ ԱՌՆԵԼ. Ցերիս մասունս բաժանել. "Եռաբաժին արարեալ նոյ զաշխարհ ամենայն՝ յարևելից մինչև 'ի մուտս արևու. Եղիշ. ծն։

ԵՌԱԹԻՒ (անձամբ). "Մի երրորդութիւն, որ մի է, և եռաթիւ երկրպագեալ քարոզի. Եղիշ. ծն։

ԵՌԱՀԱՄԱՐ. ա. Երրեակ համարով. եռաթիւ. երեք. "Տարժանեալք ... եռահամար հանգստարանօք՝ յերեսնաւոր և 'ի վաթսնաւոր և 'ի հարիւրաւորսն. Եղիշ. ծն։

ԵՌԱՄԵԾ. "Ցաւուրս սամփսոնիւ՝ գեղաղ, և երակլէս, և երմէս եռամեծ՝ երևէին. Շիր. քր։

ԵՌԱՀՆԳԵԿԻՆ. ա. Երեքս հնգեակ. հնգետասան. "Հնգեկին զգայարանօքն պահելով միասցին եռահնգեկին աւուրբք՝ յանուն հօր և որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ. Եղիշ. ծն։

ԵՌԱՆԳ. ա. Որպէս Եռագլուխ. յերիս յանգեալ. Triceps, triplex, triformis. "Ըռան՝ որ ունի գլուխս երիս, որ և կոչի եռանգ (կերբերոս). Նոննոս։

ԵՌԱՍՏՈՒՂ. ա. Որ լցէ եռաստեղն շուիչ ձայնի. (իբրու գուցես ռմկ. խուլ Բէլ. մի աղ.) "Տաւիղ եռաստուիչ, բամբերգայնոյ տաւիղ. Նար. փող. արմա։

ԵՌԻԿՍ կամ **ԵՐԵԽՍ**, սուտք. Տ. ԵՐԵՓՍ, և ԵՐԷՑ. "Տեառնէին եռիկոսնս և պապաս, աւետարանօք և մոմեղինօք և խնկօք առաջի երթալով զօրացուցանէին ըղ-նոսա. Ղեւոնդ։

ԵՌԸՆԾԱՅ. ա. Որ եցեն երրեակ ընծայք. "Մանուկն յա խանգարեալ 'ի վերայ եռընծայ պատարագացն, և ձգեալ ըղ-բազուկսն տծայիւն, և յինքն ամփոփեալ արկաներ 'ի վերայ բարձուցն (ոսկւոյ). Եղիշ. ծն։

ԵՐԱԳԱՀԱՍԱԿ. ակց. գ. Երագ. հասունն. փոյթ ժամանումն. "Հեռաւոր լինել (կամ լինէր) բարեաց՝ երագահասակք 'ի ժամագրողին պայման լեառն գալիլեայ. Նար. փող. յոր։

ԵՐԱԶԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ. գ. Մեկնելն զերազս՝ կամ ըղձութիւն, կամ յայտնութիւն առ յայ. "Իմն բաղատմայ՝ բաբելոնացւոյն ամբեցուցիչ երազահանութիւն, և յովսէփ երազատես և երազահան փարաւոնի ... այն հեթանոսաց է, և ոչ քրիստոնէից. Եղիշ. հօգ։

ԵՐԱԶԱՀՄԱՑ ԼԻՆԵԼ. Հմայել երազովք. ըղձապատում լինել. "Օտար խորհրդով նշանագիրս գծել, և երազահմայ լինել, ջնջել (զհետս) մոլորութեան երազահանութեան. Եղիշ. հօգ։

ԵՐԱԶԳԱՑԻՑ, կամ **ՅԵՐԱԶԳԱՑԻՑ**. Բառ անստոյգ. որպէս արքազան (յն. իէ-րօս), կամ սրբերգենի, երեքսրբեան, են. Երկիցս գտանի առ Նար. փող. հանգ։

ԵՐԱՄ. ա. Որպէս Երամական. բամեալ 'ի մի. համօրէն. "Երթեալ պատմէր զաւետիս՝ երամ դասուց պետրոսին, բաբուննից անէր վարդապետն այսօր յարեալ բաղձալին. Շ. փող. (այլ ձ. գովեալ գնդին պետրոսին։)

ԵՐԱՄԱՂ, ի, կամ } **ԵՐԱՄԱՂԻ**. ա. գ. } Բառ անյայտ. թերևս՝ Երամ աղայոց որպէս քնար բազմաղի. "Կերպ երամաղին և ցուցանի շուք ... մեծ տաղերամին ձայ-նատեղծեալ երբայական տաղայք. Նար. փող. արմա։

ԵՐԱՆԱԿՈՉ. ա. Որ կոչէ յերանութեան. երանաւէտ. "Ցերանակոչըն քո ձայնէ՝ հաւատացեալ, եւ յաշխարհէ. Տաղ։

ԵՐԱՆՈՒՀԻ. "Էի երբեմն առ երանուհոյն գինեսիայի. Վրք հց. ե։

ԵՐԲ, ի. ա. որպէս Անժամանակն մեռեալ ը ժամանակաւ. "Եւ ծոցածին բանին անեղ եղեալ երբին. Երբին անկէանի կէտ ժամանակեայ (որ կոյս). Շ. փող։

ԵՐԵԿՈՐԵԱՅ, եալք. Տ. ԵՐԵԿՈՐՆԱԿԵՆ, և ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ. "Սկիզբն երեկորեայց ծովուն, այսինքն է ծով արևմտից կոչեցեալ. Շիր. քր։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ. "Աղքատն՝ քոյ երեսփոխան է. Ոսկեփոր։

ԵՐԵՒԵՆԱԼ. չ. (յորմէ ռմկ. Էրեւնալ.) որպէս Երևել. "Խնդիր լիցի այսմ 'ի դատաւորացն. եթէ երևենայ սուտ, կրկին դարձուցանէ նմա՝ զորոյ ունէր 'ի պահեստ. Մխ. դտ. յօրէնս բգ։

ԵՐԵՔԲԵՐԱՆ, կամ **ԵՐԵՔԲԵՐԱՆԵԱՆ**. ա. Երեքստոյրի. երեքարշէն. խուլ աղըւուբ կամ չաթուլու. "Հրեշտակ այ՝ առեր հրեղէն երեքբերան 'ի ձեռին. Ոսկեփոր,

ԵՐԹԵՒԵԿՔ. գ. Դէպք. պատահարք. "Խաղալիկ ես բախտից, փակեալ ես ընդ երթևեկօք. Պիտառ։

ԵՐԻԶԱՊԱՐԳԵՒ. ա. Տուեալն 'ի պարգևի մասին հանդերձ երիզապինդ. պատանօք. այն է զարդ յարուցեալն. "Քորք նորախնդիր (կամ նորա խնդիր) արտաշնչեալ արտաբերեալ զերիզապարգև (կամ զերիզապարգևս). Նար. փող. ղղր։

ԵՐԻՑՕՐԵԱՅ. Որպէս Երեքօրեայ. "Օր երիցօրեայ՝ ես տապանի գնիմ. Նար. փող. յոր։

ԵՐԿԱԳԼՈՒԽ. ա. Որ իցեն գլուխք երկու. Թէք պաշլը. "Երկագլուխ գրուժանս ոյս չար ցանկութի և ագահութիւն. Անյ. հց. իմ։

ԵՐԿԱԹԱԳՈՒՌ. "Ի վաղւն կառուցան երկաթակուռ մահակօք՝ իբրև զուառունս գարբնաց, որ բախեն 'ի վերայ սալից. Պտմ. Հր։

ԵՐԿԱԹԱՀԱՆՔ. "Պարսպեցին զնա տուն բնակութեան իւրեանց, և կոչեցին սարակինէ, որ ասի երկաթահանք. Պտմ. Հր։

ԵՐԿԱԹԱՀԱՐ ԼԻՆԵԼ. Խարել և կարել երկաթով բժշկաց. երակ հատանել. են. "Ծանրութի ջերման. երկաթահար կամ (երկաթահատ) լինել. հնարակիր (լինել) ատամանց՝ կարելով և բաժանելով. Պիտառ։

ԵՐԿԱԹԱՁՈՐ. գ. Ձոր երկաթոյ կամ հանքաց երկաթոյ. որպէս յատուկ անուն տեղւոյ. "Զգաւ ընդառաջ նոցա 'ի հրեշտակսն, որ է երկաթաձոր. Պտմ. Հր։

ԵՐԿԱԾԻՆ. "Ծնաւ 'ի հօրէ, և ծնաւ 'ի մօրէ. և ոչ է երկածին, այլ՝ միածին. Պիտառ։

ԵՐԿԱՑՆԱԲԱԶՈՒԿ. "Հրամանաւ պաղոմէոսի երկայնաբազկի զծծեղէն գիրսն թարգմանեցին. Եղիշ. ծն։

ԵՐԿԲԱՑ. "Միաբանք իցեն 'ի սէր միմեանց, եթէ երկբայք. Ղեւոնդ։

ԵՐԿԲԱՑԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. "Բազումք երկբայեցուցանէին զթագաւորն. Շիր. քր։

ԵՐԿԲԱՑԻԿ. "Եւ են պատուհանք երկբացիկք՝ երկտասանք. Պիտառ։

ԵՐԿԵՂԱԾԻՄ, կամ } **ԵՐԿԻՒՂԱԾԻՄ**. յ. } Երկնչել. վարանել. խիթալ. "Մի երկեղածիր, մի զարհուրեալ դողար. չէ տառ, այլ յարեաւ։ Մի երկեղածիք եղբարք, ես եմ տէր յա, տէր մարգարէիցն. Տաղ։

ԵՐԿԻՒՂԱԳԻՆ. ն. "Ծանեաւ ազամ զնըշան գալոյ տեառն 'ի գժոխս, ծանր ամօթով կայր հիացեալ երկիւղագին (կամ երկեղագին). Շ. փող։

ԵՐԿԾՈՂ. "Եւ էր յայնժամ անձն հերովդի իբրև յերկծովու նաւ ըմբռնեալ. Բաբիլ. յհ. Ա։

ԵՐԿՆԱԿԱՏԱՐ. որպէս Երկնաբերձ. կամ հատիչ կատարիչ բարձրութեան երկնից. "Որով եատեղծ զազամ երկնակատար ձեռօքն 'ի մարին տարածեալ, այն՝ որ տարածելոց էր 'ի վերայ խաչին կենաարար. Տաղ։

ԵՐԿՆԱՄԻՋԱԿ. "Ասեն վարդապետք երբայեցւոց, եթէ յերկնամիջակին իսկ էր (զդ 'ի հասարակածի՝) ստեղծումն (արեգական և լուսնի). Շիր. զարկ։

ԵՐԿՆԱՇԱՒԻՂ. "Լոյս գերազանցիկ՝ երկնաշաւիղ ռահ. Նար. փող. յոր։

ԵՐԿՆԱՊՈՂ. "Ցանկութեան զցենլեաց ... գերախանչ, երկնապող. Անյ. հց. իմ։

ԵՐԿՆԱՏԱՐԱԾ. (որ և վրիպակաւ տպեալ է՝ Երկնատարած.) "Ծով գարնանաշարժ ալեօք՝ ծով երկնատարած ծփի. Տաղ։

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԱՄԵԱՆ. "Առ երկոտասանամենիւք ուրեմն սկսանի շարժել յարբունս հասակին. Անյ. հց. իմ։

ԵՐԿՈՒՑԱՆԵԼ. "Ե՛կ երկուսցուք զնա ... մի երկուսցուք զգա. Վրք հց. ծգ. յ. (տպ. երկեցուսցուք։)

ԵՐԿՐԱԴԱՐՁ. ա. Որ շրջի կամ յածի յերկրի. "Ցալխ երկրագարձս արթուն լինին և փրկեն զնաւս իւրեանց յընկղմութենէ. Վրք հց. ծէ. (այլ ձ. երկրագարձս. տպ. երրագարձս։)

ԵՐԿՐԱԺԵՇՏ. գ. Հրաժեշտ կամ ձանձրոյթ յերկրէ. (կամ երկրաժեշտ, ձանձրոյթ յերկրոյ.) "Զինչ է տիւ. հանդէս՝ որ լի է աշխատութը ... յորդորումն աշխարհի, երկրաժեշտ 'ի գործոյ, հոգք ծփալիցք. Պիտառ։

ԵՐԿՐԱՍՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. Սողելն ընդ երկիր. գետնաքարշն գոլ. "Ջուր, հող, վայրաբերք ծանրութբ, մշտաշարժ երկրասողութբ. Եզնկ. հօգ։

ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆՔ. Տ. ԵՐԿՐՈՐԴԱՆՔ. "Ցաղագս երկրորդականաց, թէ յայտնապէս, և մի գաղտաբար զուգեսցին. Ցան՝ յհ. իմ. տպ։

ԵՐԿՐՈՒՏ. ա. Երկրային, հողեղէն. "Ջգալի և երկրուստ՝ որ ընդունիցոյց, մարմին մեր է. Փիլ. լին։

ԵՐԿՐՊԱԳՈՒՆՔ. Որպէս Երկրպագութք. (որպէս լինի և խաչահանութք, նուէրք.) "Բանաւորկուն իւր արար երկրպագութ, և ուրախ լինէր պատկերօք կուռոցն՝ յերկրպագութեան. Ղեւոնդ։

ԵՐՓՆ ԱՌ ԵՐՓԻՆ. Տ. ԵՐՓՆ ԵՐՓՆ. "Ըռղն երփին առ երփին, շող երփին առ երփին փողով (իմա, փողելով, հիւսմամբ), հովիտ շուշանի. Նար. փող. յոր։

ԵՐՓՆԱԹԵՐԹ. ա. Որոյ թերթքն երփնի երփն հարկանին. գունդգոյն քայլօղ փերեող. "Խումբ երամ տաղայոցն՝ երփնաթերթից, տափինակոտր արմաւենեայ նոճի. Նար. փող։

ԵՐՓՆԱՍՈՒՐ. ա. (եթէ չկայցէ սխալ գրչի.) Որոյ երփն է սուր և զօշտոլիչ ական. երփնաւոր՝ ազգի ազգի գունովք. "Հրաշազարդ երփնասուր հովիտ բլուր կնդրկի գիմաց. Նար. փող. արմա։

ԵՐՓՆԱՏԻՊ. Տ. ԵՐՓՆԱԳՈՅՆ, կամ ԵՐՓՆԱԶԱՐԴ. գունգագոյն. "Երփնատիպ սաղարթ՝ տերևախիտ կանաչազարդարն. հողմով հոգւոյն շարժեալ՝ քաղցրիկ օդով վայրաբերեալ. Շ. փող։

ԵՕԹՆԱԿՆԵԱՆ. ա. Որոյ իցեն եօթն աղքերակունք կամ առաջք. "Նստան 'ի վերայ եօթնակնեան գետոցն երկուց. Պտմ. Հր։

ԵՕԹՆԱՏԵՍ. "Գուշակք 'ի յեկից եօթնատես միակին. Նար. փող. էկէղ։

ԽՕԹՆՀԱԶԱՐԵԱՆ. ա. *Ցարժանեալ եօթնհազարեան ամք (աշխարհի). Եղիշ. ծն:

ԽՕԹՆԳԱՐԵԱՆ. ում եօթնպարունակեան. *Տեսանէին զլուսապայծառ և գեղարմարեալ եօթնպարեան բոլորակացն և զգօտեացն ընկարգս. Եղիշ. ծն:

ԶԱՀՈՄԻԼ. Ըստ հին բռ. Պատաշաճիլ. միաւորիլ:

ԶԱՀՈՄՈՒԹԻՒՆ. Ըստ հին բռ. Անկայտութի:

ԶԱՅԼԱԽՈՐՀ, ի. } Տես 'ի վեր անդր
ԶԱՅԼԻՄԱՑ. ա. } ԶԱՅԼԱԽՈՀ, և ԱՅԼԻՄԱՑ:

ԶԱՆԳԱԿ. * Շարժեաց ծերն զզանգակն՝ գալ աշակերտին . . . մոռացաւ զհարկանել զանգակին. Վրք հց. յ:

ԶԱՅՐԱԳՆԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԶԱՅՐԱԳՆԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. (որ ոչ այնչափ ուղիղ երևի.) *Այնպէս զայրագնեցոյց զանգամալոյծն սատանայ. Վրք հց. յ:

ԶԱՐԻ ԹԱՓ. * Ելցուք 'ի վերայ նոցա 'ի կողմանէ ծովուդ զառ 'ի Թափի. Պտմ. Վր:

ԶԱՏԱԹԵԻ. ա. Որոյ Թևք են զատուցեալք իւեք յիրերաց, կամ առաւել տարածեալ՝ որպէս 'ի սաւառնիլն. *Ի միաթևեաց մինչև 'ի բազմաթևս և զատաթևս, և կցաթևս. Պիտառ:

ԶԱՏԱՆԵԼ. *Ճշմարտապէս անուանի զատիկ տեառն, այսինքն զատուցեալ յամենայն հեթանոսականաց և հրէականաց տօնից: Զամենայն համարն բովանդակեցի զԺԹ կարգ. և զատի մեկնեցի զմի մի կարգ առ մի մի տարի. Շիր. շարկ:

ԶԳԱՅԱԳՈՅՆ. ա. կարի յոյժ զգալի. Թանձր և յայտնի, շօշափելի. *Բայց զյոլովագոյն և զգայագոյն սաստութեգ ձերոյ որքան անհնար է գալ զհետ. Ղևոնդ:

ԶԳԱՑԱԳԷՍ. * Գրիգորիոս խմանալեաց տեսօղ, զձև մեծ խորանին ըզգայապէս շինօղ. Տօղ:

ԶԳԱՑՈՒՆԱԿԱՆ. Ըստ այլ ձ. գրի Զգայունաւորական: Վրք հց. խդ:

ԶԳԵՍՏԱԿԱՆ. ա. Որինչ հայի 'ի զգեստ. հանդերձեղէն. *Զգեցեալ ունիս զարքունական պատմուճանդ, որ ոչ 'ի բնուէ Թագաւորութեգ, այլ զգեստական (կմ զգեստակայն). Պիտառ:

ԶԳԵՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Զգենուլն. կրելն 'ի վերայ իւր կամ յինքեան. *Իւրով յարութբն շնորհեաց մարդկան զյարութի և զյոյս վերստին զգենլոյն մարմինն նորոգեցելոցն հոգւոց, զերծեալք հոգիքն անմարմինք և յանմարմնաբար զգեցութէ Թշնամոյն. Ղևոնդ:

ԶԳՈՒՇԱԿԻ. Տ. ԶԳՈՒՇԱԳԷՍ. *Պահող զգուշակի լեր լեզուի և որովայնի և կոկորդի քո. Վրք հց. Բ. յ:

ԶԵՆՈՃՈՒԻԼ, ռեալ. յ. Բառ անյայտ, Թերևս յունախառն բարդութբ (որպէս զօղօճօձէ, կամ զօննիձե.) Զօրանալ, կմ գօտեւորիլ. *Խաչին զօրութեամբն զենոճուեալք. Ժմ. յն:

ԶԵՏԵՂՈՒԱԾ. գ. Զետեղումն. փեղօօրուին. եէրլէշմէ. * Զետեղուածն ոսցա 'ի ամս և կապուածն՝ առի միոք. Անյ. հց. խմ:

ԶԵՏՎԱԶԵՂ կամ ԶԵՏ ՎԱԶԵՂ. Բառ անստոյգ, որպէս Արշաւանք. վազք. *Եւ զետվազեղ առեալ (այլ ձ. և վազ առեալ) դառնայր 'ի վերայ բազրեանդայ. Լաստ. ա:

ԶԻՆԱԶԳԵՍՏ. * Գումարել զինազգեստ զօրականս. Շիր. տր:

ԶԻՆՈՒՈՐԵԼ. ն. * Որք իւրեանց ընչիւք զօրգլխն իւրեանց զինուորեն . . . Դնէ զինչսն՝ որովք զինքն զինուորեցին. Մխ. դատ. յօրէնս Բգ:

ԶԼԱՑՈՒԹԻՒՆ. * Անուն զլացութե (նորա)՝ հայր դանգլի. զի որպէս բանից կարգ է ասել, զդանգ առաւել քան զմծ մեծարէր. Ղևոնդ:

ԶՂՋՄՏԱԲԱՐ. մ. Զղջացեալ մտօք. բեկեալ սրտիւ. *Ի հոգեշահ և 'ի լուսաբուխ ալբերէն յայնմանէ լցցուք միամիտ զղջմտաբար. Վրք հց. ա. հին յ. (ուր նորքն և ապ. միամիտ՝ խորհրդով և բարեզարդ խղճմտանօք:)

ԶՄԱՅԼԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. * Անդամք յոր աբեամք նորին զմայլեցուցէք ըզսիրտս. կերակուր արտասուօք զմարմին փրկչին ձերոյ. Տօղ:

ԶՄՐԽՏԵԱՑ. տէի, տեաց. կամ } Որ է 'ի
ԶՄՐԽՏԻ, ւոյ, տեաց. ա. } զմրխտէ. կազմեալ 'ի զմրխտոյ. զմրխտեայ. *Զորոց զգիրն եգաք ընդ երկուց Թագացն զմրխտեաց. Պտմ. Վր. (գրեալ էր՝ զմրտեաց:)

ԶՆԻՆ, զննոյ, ով. որպէս Զննուի. քնին, քննութի, ընտրութի. * Ներկագործ զըննով զըննեալ՝ և կազմէին կերպասագործքն, ոսկեթել յօրինէին, զարդ հարսանեաց պատրաստէին. Շ. փող:

ԶՈՎԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. * Զօրս ծարաւի են այսմ գիտութե, զովացուցաք. Մխ. դփ:

ԶՈՒԱՐՃ. ա. մ. * Անգ 'ի մէջ դրախտին՝ ցընծային զուարճ ուրախալից կենօքն. Տօղ:

ԶՈՒԳԱԾԻՆ. ա. գ. Զոյգ ծնեալ՝ որպէս երկուորեակ եղբայր. *Սկսեալ (կամ պատճառեալ) որդի մշտնջենաւորաբար 'ի հօրէ՝ ոչ Թողացոյց զնոյն կրել և հոգւոյն զորդեպէսն (զծնունդ), և զնա հօր զկարգն (երկրորդ անձն գոլոյ իւրոյ). ապա Թէ ոչ՝ երկածին զուգածնացն հայր (լինէր), անժամանելագոյն առ կատարեալն Թիւ (երրորդութե). Պիտառ. հին. յ. գրեալ յաւուրս նաբեկացւոյն, խորին տեսութբ: (Այն է ասելն ծծաբանից, Թէ բովանդակ հայրութին հօր եղերի առ որդի, կմ որ նոյն է՝ որդին ծնընդեամբ իւրով եղերէ զբովանդակ ծնողութին հօր. վասն որոյ հոգին ոչ կարէ լինել ծնունդ, այլ բղխումն. որով է անձն երրորդ:)

ԶՈՒԶԱՅ. գ. } (կամ Ուզայ. Ուզէ.)
ԶՈՒԶԷ, ի, ից. } Անուն և չափ դրամոյ իրիք. *Առնուլ ըստ գլխոյ բազում զուզէս արծաթոյ. և կնիք կապարեայ դնել յամենեցուն պարանոց: Տայր կնիք կապարեայ դնել յամենեցուն պարանոցսն, և առ մի մի կնիք պահանջէր զբազում զուզայս, մինչև հասանել մարդկան յետին տնանկութիւն. Ղևոնդ:

ԶՈՒՏ. *Հատանել 'ի նոցունց զխանութս արծաթոյ զըտոյ առ 'ի պէտս մարդկան. Ղևոնդ:

ԶՌՃԻ. գ. Անուն ծառոյ 'ի վիրս. *Հատին զծառն զռճի, և կազմեցին 'ի նմանէ վեց սիւն. Պտմ. Վր:

ԶՍՏԱՓՈԿ. գ. Փոկ՝ որ պատէ զզխան. իբր անդրավարտիք փոկեղէն կամ մաշկեղէն. *Արտախուր՝ խոյր ասեն 'ի գլուխն ունել՝ նշանակ պատուի Թագաւորին. զանկապան՝ խանջանումն. գարձեալ ասեն զարտախուր՝ զզարդարութն զստափոկն. ոչ Թէ այնոքիւք կապեցան, այլ զայնս ոչ մերկացին, և կապեցին երկաթեղէն կապանօք, և արկին 'ի հուրն. Վրդն. դան:

ԶՐԱՎԱՍՏԱԿ. * Հարկ լինէր զընթացս զբավաստակ աշխատութեանցն ոգւ պահել. Ղևոնդ:

ԶՐԵՀԵԼ. Տ. ԶՐԱՀԵԼ. *Ած զրեհեալ զօրացոյց զմեզ ընդդէմ ախտիցն. Վրք հց. Բ. յյ:

ԶՐԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ԶՐԿՈՂՈՒԹԻՒՆ. *Անելութիւք, զրկութիւք միմեանց, սպանութիւք. Ղևոնդ:

ԶՐԳԱՐՏ. գ. Տ. ԶՐԳԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. *Զինչ է աղքատութի. բարի առեցեալ. մայր առողջութե, խափանիչ ամենայն ցանկութեց, առաջնորդ երկ 'ի զերպարտէ (այսինքն անկողոպտելի). Պիտառ:

ԶՕԴՈՒԱԾ. Տ. ՅՕԴ, ՅՕԴՈՒԱԾ. *Հաստատեցան ջիլք և զօդուածք ոսկերացն. Ոսկիփոր:

ԶՕՐԱԶՈՒԱՐՃ. ա. Զուարճացուցիչ զօրու, կամ զօրն ողջոյն. ուրախարար յոյժ. *Ջէքն բախճանագոյն լսի, կմ զօրազուարճ. (զի ասի.) ջէքն այնքան գեղեցիկ էր տեսն. Երզն. քեր:

ԷՐԱՆ. որպէս յն. Αυρα. Aura. Սիւք. մեղմ այեր կամ օդ. և Այգ. (որ է լտ. aurora.) *Ոչ 'ի ծայրս կաղնեաց բազրոջ, և ոչ էրան ցօղախառն. Ոսկ. Դ յհ. Ա. Ն հեբր:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ. *Մարտնչէին առ միմեանս՝ ոչ գունդ առ գունդ, այլ ըմբշամարտ մարտիւ. Ղևոնդ:

ԸՆԴԱՂՕՏԱՆԱԼ. Տ. ԱՂՕՏԱՆԱԼ. *Բուն արբունք աստուածութե արեգական ճառագայթիցն (ընդ երեկս) ընդաղօտանան. Փիլ. լին:

ԸՆԴԵՐԿՆԱՀԱԶ. ա. Որ հաջէ ընդ երկինս. ուժգին հաջող դէպ 'ի վեր. *Ընդերկնահաջ մոգութի. Անյ. հց. խմ: *Շունք ախրասէրք 'ի տեղւոջ սպանմանն հալածեալք, և գիշերապահ վառմամբ կատաղեալք, ընդերկնահաջ ողբովք հալածականս առնէին զգազանս անապատի. Ածբ. Փ. 11:

ԸՆԴՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆ. գ. Ընդ միտ ածելն. մտածումն. *Որ 'ի խորհուրդսն է 'ի ձեռն խորհրդոյն և ընդմտածութեանցն. Փիլ. լին:

ԸՆԴՈՍՏԱԽՕՍ. ա. Որ ընդոստնու 'ի խօսել. մեծամեծս կատարող. մեծաբան. պոռոտաբան. ֆաֆ ֆաֆ ճաճ ճաճ խօսօղ. *Ոչ կարաց ընդոստախօս պատասխանի այն համբառնալ զգլուխն իւր. Ղևոնդ:

ԸՆԴՈՍՏՉԻՄ, ոիմ, ոնում. * Ցերկիւղէ տերանց իբրև սուր խեթանով հարեալ՝ ընդոստչի, 'ի վեր վազէ: Ո՛ւր ուրեմն 'ի խոր ընկղմութենէն 'ի վեր ընդոստիցէ. Անյ. հց. խմ.

ԸՆԴՎԱՅՐԻ. Տ. ԸՆԴ ՎԱՅՐ. ա. մ. 'ի բաց՝ ՎԱՅՐ:

ԸՆԴՎԱՅՐՔ. բաց. Տ. ԸՆԴՎԱՅՐԱԳՆԱՑ. դափարչիզոր. պօշ պօշ տափօր. *Սատահակաց խրատ, ընդվայրաց նահանջ. Անյ. բորյր: *Ի բանից զգուշացեալ պահեն զդատարկսն և զընդվայրսն. Ա. ոշ:

ԸՆԴՎԶԱՆՔ, նաց. գ. Ընդվզելն. ըմբոստութի. *Ամբարհաւաճութի և ընդվզանքն՝ 'ի վերայ գիտնաց երեւեալ լինին. Փիլ. լին:

ԸՆԹԵՌՆՈՒԼ. * Զոր Թէ կարիցես, ընԹերց խնամով. և այսպէս գտցես. Ղևոնդ:

ԸՆԹԵՐ. * Կայր մեծ քահանայն բեհեզազգեաց՝ աւազանին ընթեր, որ 'ի դրանտեն մղխէր. Տօղ:

ԸՆԾԱՅԵԼ. ըստ գ̃ նշ. այսինքն Պատուել ընծայիւք. *Ընծայեալ զնոսա ոսկւով և արծաթով: Զիւրաքանչիւր 'ի Թագաւորացն ընծայեաց նմանապէս: Ընծայեալ զնորածին արքայն. Եղիշ. ծն:

ԸՆԿԵՐԱԲԱՐ. *Ընկերաբար կոչէր զնոսա, և նստուցանէր ընդ իւր. Ոսկիփոր:

ԸՆՉՈՒԿ. Տ. ԸՆՉԻԿ. *Եթէ ոք զիւր ընչուկն Թագուցեալ էր ուրեք, արտաքս պեղէին. Լաստ. ծԲ. (այլ ձ. ընչուքն, որ է սխալ:)

ԸՆՏՐՆԻԱ. և } (յունական ոճով յար-
ԸՆՏԱՆՈՒՀԻ. } մարեալ) Հին մամն ազ-գատոհմին, կամ քոյր նախապապուն. *Մեծ ընտանին, և մեծ ընտանիսյն՝ նախահօրն և նախամօրն. այսինքն որ 'ի պապէն և 'ի մամէն եղբայր և քոյր ։ Ընտանի մեծագոյն է ընտանուհի, նախահայր և նախամայր, և որք ըստ նոցին, որք յապապալէն և որք յապումամէն եղբայր և քոյր. Մխ. դտ. հին 3 ։ և կանոն ։

ԸՆՏՐՈՒՄՆ. *Ըլնտրման չարեացն լաւ է զնուազագոյնն ընդունել. Բոէիղ. յհ. Դ ։

ԹԱԳԱԿԱՆ. ա. Թագաւորական. ար-քայական. *Սա ամօռ է Թագական. սա գար-ծարան արքայական. Տօղխ ։

ԹԱԹԱՒՈՒՆ. ա. թաթաւեալ. Թա-թաղուն. *Զինչ է եԹեր. օդք տարածք և Թաթաւունք. ակսիլ սա յառակ, լի հողմօք բազմութեն. Պիտառ ։

ԹԱՂ. որպէս Թաղիք. ժէւէ. *Ամպ Թանձրահոծ իբրև զԹաղ լմեալ. Արծր. ա. 3 ։

ԹԱՂ. ըստ ա նշ. *Ցաւնուլն զմծխիԹոյ. զԹաղքն՝ որ սարակինա կոչեցաւ, և զաւանաԹաղն հրէից. Պտմ. Հր ։

ԹԱՂԱՆԹԱԹԵՒ. ա. Որ Թեքն են Թաղանթով իւեք յար յիրեարս. մաշկաԹև. *Ի միաԹևաց մինչև 'ի բազմաԹևս և զատաԹևս և կցաԹևս և ԹաղանԹաԹևս առ մեզ կենդանեացս են, և ոչ'ի վեր անդ. Պիտառ ։

ԹԱՆԿԱՐ. Տ. ԹԱՆԳԱՐ. *Ἔμπορος. Mercator. *Վասն վաճառելոյ կարասւոյ, և Թանկարաց. Սիր. իբ. 5 ։

ԹԱՆՁՐԱՀՈԾ. ա. Հոծեալ Թանձրութ. խիտ. *Ամպ Թանձրահոծ իբրև զԹաղ լմեալ՝ բալաձև սպիտակափայլ յոյժ. Արծր. ա. 3. (գրի Թանձրախոծ 'ի կրկին ձձ ։)

ԹԱՆՁՐԱՄՕՐՈՒՍ. 'ի տպ. Սարգ. յի. Շ. որ ա ձ. պարտի գրիլ, զԹանձր մուրուսն ։

ԹԱՆՁՐԱՑՆԻ. նւոյ, նեաց. ա. Թանձր. Թանձրայինն. *Այսէ մսուր՝ ամեն օղոցն Թանձրայնեաց. Պիտառ ։

ԹԱՌԱՆՉԵԼ. *Մեծաւ հառաչանօք յոգւոց հանեալ Թառանչէր. Եղիշ. ծն ։

ԹԱՍՈՒՆ. ա. Որ Թասէ շնչով որպէս շնչարգելլ, կամ խռնչէ իբրև զխող շատակերութբ. *Որովայնապարապատ, Թասուն, յորնչուն, անյագ. Անյ. հգ. իմ ։

ԹԱՓԱՆՑԱԿԱՆ. *Որ ազգուղական զօրութն Թափանցական է քան զամենայն սուր երկսայրի՝ յորոշումն ոգւոյ և շնչոյ. Ղևոնդ ։

ԹԱՓԱՆՑԱՆՑԱԼՈՅՍ. ա. Որ ունի զլոյս Թափանցանց. Թափանցիկ. պայծառ. անազօտ. *Նշանակ է խլայն երևելի (որպէս շղաշատեան Թափանցիկ՝) Թափանցանցալոյս տաւաքինուե. Փիլ. լին ։

ԹԱՒԹԱՓԻԼ. Տ. ԹՕԹԱՓԵԼ. իմ Մերթ՝ որպէս Թարթափիլ. *Մինչև յերբ զհողէղէն վաճառօք ԹաւԹափիս, և ոչ զերկնաւոր վաճառացն բուռն հարկանես. Վրք հց. 3 ։

ԹԱՓԱՌՆԱԿԻ. մ. (ոչ է որպէս Թափառակի, Թափառելով, այլ՝) Թափ առնլով վազս առեալ. փութանակի. արշաւակի. հապճեպով. ոխալ ոտալ. *Եւ նոքա Թափառնակի անյապաղ հանգերձ իւրաքանչիւր զօրու եկին հասին առ մեծն վարդան. Արծր. բ. 1 ։

ԹԱՔՍՑՈՑՔ. Լաւ ես երևի այսպէս ընթեռնուլ՝ քան Թաքստոյք, կամ տայք. *Եւ էին Թաքստոցք 'ի տան նորա. Վրք հց. 3 ։

ԹԵՄ, Թիմի. *Եւ արշիլն զշամշոյգէ արգւոյն իւրոյ ամենայն Թիմաւն. Պտմ. Վր ։

ԹԵՒԱՏՐՈՀԱԹԵՒ. ա. Ունակ Թևոյ և Թևոց տրոհելոց, որպէս վեցԹևեան, և այլն. *Թևատրոհաթևը շառաւշամամբ բայլ հիւթ ճռ-

խարանըրգաւաւեցյ, մի առ մի հրաւէրը փոյթ յառապարէս մատիք. Նար. փող համբ ։

ԹԻՒՐ, Թիւրս. ա. մ. խոտոր ցանխրաւի կի՛ անպատճառ. *Պարկեշտութբ կեան, և ոչ յումեքէ առնուն Թիւրս, և ողորմութիւնս բազումս առնեն. Վրք հց. բ. 33. (տպ. բերս ։)

ԹԽԱՑԻԿ. *Հօտ ապա այծեաց անԹիւ՝ Թըխաափայ 'ի ծովն մխեալ, անդ 'ի լուսակիզն դարձեալ՝ եղանեն պայծառ և չքնաղ. Տօղ ։

ԹՄԲԱՏ, կամ ԹԱՄԲԱՏ. Ըստ Հին բռ. Ցնյոտի կամ ծնծոտ. Տ. ԹԱՄԲԱՏԻԱԿ ։

ԹՄԲԿԱՀԱՐԻԿ. Տ. ԹՄԲԿԱՀԱՐ. *ԿայԹէր կաքաւէր Թմբկահարիկ աղջիկն. Տօղ. 'ի յհ. Դ ։

ԹՈԹՈՎԵԼ. Իբր Թաթաւել. *Զի մի՛ 'ի սկզբան անդ զյոռութեան խորհուրդս զանպատեհս զմտաւ ածել յանձն առնուցուք, Թող Թէ զպղծութեանցն՝ որ 'ի մտի եդեալ, ԹոԹովեալ գտանիլ. Վրք հց. 3 ։

ԹՈՒՐԷ. գ. Բառ եբր. և ար. Թէօրէ, Թէվրաթ. այն է Օրէնք. *Որպէս արեգակն առաւել լուսաւոր է քան զլուսին և զաստեղս, նոյնգունակ և աւետարանն քան զԹուրէն. և Թուրէք քան զգրեալս 'ի մարգարէ. Պիտառ ։

ԹՐՈՒՆՋ. Տ. ԹՈՒՐՒՆՋ. (ուստի և Թրնջի.) *Դրախտ լի մրգով. արմաւ, Թրունջ, նուռն, Թութ, գեղձ. Վրք հց. 3 ։

ԹՕՇՆԻԼ. *Որպէս 'ի ցրտութիւն մարմինն (ծերոց) դառնայ և տկարանայ, ըստ նմին և ցանկութիւն հանդարտեալ Թօշնի. Անյ. հգ. իմ ։

ԺԱՄ. որպէս ոմկ. ծամ. Նուագ. անգամ. որոշեալ ժամանակ յաւուր. *Եկեր երեք ժամ հաց. միւս օրն եկեր մի ժամ հաց ։ Երեք ժամ ուտելն՝ անասնոց է գործ. երկու ուտելն՝ մարդկան. միանգամ ուտելն՝ հրեշտակաց, այս է կուսակրօն աբեղայից, որ հրեշտակաց կարգ ունին. Ոսկէփոր ։

ԺԱՄԱԴՐԵԼ. *Ի ժամադրողին պայման լեառն գալիլեայ. Նար. փող յար ։

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳԻՐ. գ. որպէս ժամանակագրութի. *Վերծանեսջ ապա զժամանակագիրն, և գտցես, եԹէ 'ի գարեհէ որդւոյ արշաւրի մինչև ցքա են ամք չորեքարիւր ուԹսուն և երեք. Ալբ. ծ ։

ԺԱՆԿՈՏԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. Տ. ԺԱՆԳՈՏԵՄ. ն. Κατιόω. Rubigine obduco, erugino. *Որպէս պղինձ ժանգոտէ, այսպէս և չարութի նորա. եղիցես՝ որպէս զայն՝ որ ընջիցէ զհայելի, և գիտասցես՝ զի ոչ իսպառ ժանկոտեցոյց. Սիր. ժբ. 11 ։

ԺԱՆՏԱԲԱՐՈՅ. *Կարգէր 'ի վերայ երկրիս հրամանատարս ապարասան և ժանդաբարոյ անօծութբ. որք զերկիւղ այ անգամ և ընդ միտ ոչ ածէին. Ղևոնդ ։

ԺԱՆՏԱՏԵՍԱԿ. *Ժանտատեսակ իբրև ըղգորան, և բազմագոյն. Անյ. հգ. իմ ։

ԺՈՒԺԿԱԼԵՑՈՒՑԱՆԵԼ ԶԱՆՁՆ. Տ. ԺՈՒԺԿԱԼԵԼ. *Ժուժկալեցուցանէի զիս, զի մի եփեցից ջերմ. Վրք հց. 3 ։

ԻԲԱՑԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. Որպէս յն. ափօսփասիա, որ է Ապատամբութի. *Ի բացկացութե և անզգամութե անուն է դէԹ. և դատերք այնոցիկ՝ որ 'ի բացկացութեն խորհուրդքն՝ են անարգել յարձակմունք. Փիլ. լին ։

ԻԳԱԽԱԶՈՒԹԻՒՆ. *Վարէր արքչութբ յանարգել գիջութե իգախազութե. Ղևոնդ ։

ԻԺԱԲԱՐ. մ. Իբրև զիժ. ըստ օրինակի իժից և քարբից. *Իժաբար գիմեալ յանձն ամն ... ապատակէին՝ գործել զանարժան

բարս աննգակից չար սերմանցն. Ղևոնդ ։

ԻԿՈՆՈՄՈՍ. յն. իքօնօմօս. Տ. ԿՈՆՈՄՈՍ. *Այլ իկոնոմոս նորա ոչ բարւոք յարգէր զգործս եկեղեցւոյն. Վրք հց. ծղ. 3. (տպ. այլ և կոնոմոս ։) *Ընդէր ոչ սաստես իկոնոմոսին. անդ. (տպ. կոնոմոսին ։)

ԻՄԱՍՏԱՀԱՆՃԱՐ. ա. իմաստուն. հանճարեղ. լի իմաստիւք հանճարոյ. *Տեսանեմս զիմաստահանճար և զոտուղայց բանս աւետարանչին. Եղիշ. ծն ։

ԻՄԱՍՏԱԳԷՍ. *Իսկ եԹէ ընդէր, լուիցես իմաստապէս. Վրք հց. բ. հին 3. ուր նորն և տպ. իմաստնապէս ։

ԻՄԱՍՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. *Նաև պտուղս որԹոյ իմաստացոյց առնել գինի. Եղիշ. ծն ։

ԻՆՔՆԱԲԱՒԱԿԱՆ. Տ. ԻՆՔՆԱԲԱՒ. *Զառծայնոյն՝ ինքնաբաւական և անգիւտեր լուսոյն. Ղևոնդ ։

ԻՆՔՆԱԳՈՑ. ըստ գ նշ. որպէս Գոյացութի ա ինքեան ենԹակայացեալ. *ինքն յինքեան իմանայ, ինքն յինքեան ճանդչի (հոգի բաժանեալ 'ի մարմնոյ)... ինքնագոյ իմացուԹի, ինքնալոյր, ինքնատես. Եղիշ. հոգ ։

ԻՆՔՆԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ. գ. ինքնագոյութի այ. անեղական միանձնաւորութիւն. *Անսկիզբն և անկատարած ինքնակայութի բնութ, առ այծ ծանուցեալ և երկրպագեալ. Պիտառ ։

ԻՆՔՆԱՀԱՑԵԱՑ. *Կոկոզավիզ ինքնահայեաց ամբարտաւանուի. Անյ. հգ. իմ ։

ԻՆՔՆԱՁԵՂՈՒՆ. *Յանպատուի բնակելով յափշտակեալ ... ոչ յոսկեձեռուն ատուն, այլ ընդ ինքնաձեռուն վիմօք. Բոէիղ. յհ. Դ ։

ԻՆՔՆԱՑՕԺԱՐ. *Մարդ՝ կենաց մաշիչ, ինքնայօժար յամենայն ։ Կին՝ առն մխիԹարութի, ինքնայօժար 'ի կոխ (անձին կամ այլոց) ։ Նաւավար՝ ալեաց ճանապարհորդ, ինքնայօժար 'ի մահ. Պիտառ ։

ԻՆՔՆԱՍԷՐ. *Եկաց նա 'ի քաղաքին առ ևսւրս վեշտասան, որպէս ինքնասէր (կամ ինքն ասէր). Վրք հց. բ. 33 ։

ԻՆՔՆԵՂ. ա. Որպէս Անեղ. ինքնագոյ. որ էն. *Որչափ ևս առաւել ինձ իմացիսա զառծայնոյն՝ ինքնեղ և ինքնաբաւական և անգիւտեր լուսոյն. Ղևոնդ ։

ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՄՆԱԿ. ա. Ինքնուսումն. ինքնուսոյց. *Սորա՝ զմին ծնանի ըստ բնութեան զինքնուսումնակ օրինակս բարուց. Փիլ. լին ։

ԻՊՊԷ, յորմէ Իպպացի. Բառ յն. Ἱππεία. Equitatio. Ձիընթացք. ձիարձակարան. ար Ջէյտանը. *Կոչէր նմա անուն մարկոս իպպացի. և էր իպպէն այն Թագաւորական ձիընԹացք. և անդ կայր մարկոս յիմարն. Վրք հց. բ ։

ԻՍՕՆ. (որ գրի խասւն.) Բառ յն. Ἴσος. ἴσον. (ըծ. Թ. էշ.) Հաւասարն, օրինակ նախագիծ կամ համանման. սաւրէթ, Թսաէվէփէ. *Թէ այր ոք առնէ իսօն, այսինքն նախագիծ կտակի, և ոչ գրի նոյնն հաստատութբ ... ոչ է ընդունելի կտակն (առանց վկայից). Մխ. դտ. յօրէնս Բգ ։

ԻՐԱՆԱՄ, ացայ, ցեալ. ն. Իր լինել. իրօք գոլ. *Զինչ է ապականութի ։ եղծումն տառացելոյ, կամ իրացելոյ. Անյ. հգ. իմ ։

ԻՐԱՒԱԽՈՐՀՈՂՈՒԹԻՒՆ. գ. խորհելն և դատելն ըստ իրաւանց. *Իսկ սիրական (մասն մեր՝ միոք կամ հոգի) իբր զԹագաւոր և տէսուչ, և դատաւոր իրաւախորհողութե. Եղիշ. հոգ ։

ԻՐԱՒԱՑԻ. ա. *Բարի ոստ (ոծախրութե), որ է մարդասիրութի, իրաւացեալն առ նըմանն պահել զարգարական. Անյ. հգ. իմ ։

ԼԱՅՆԱԴԻՐ. ա. Լայն դրեալ. «Որպէս 'ի վերայ լայնադիր կամրջաց. Եղիշ. ծն։

ԼԱՅՆԱՁԱՅՆ. ա. ձ. Լայն և ընդարձակ ձայնիւ. համարձակաձայն. «Եւ զայս լայնաձայն քաղցրանուագս սաղմոսէ. Ան. ող։

ԼԱՅՆԱՍԱՂԱՐԹ. «Այն ծառոյն ևերև լայնասաղարթ պարտեաց պտտճառ։ Ծառոց կենաց ծաղկեցար՝ լայնասաղարթ տերևալ. Տօղ։

ԼԱՅՆՏԵՐԵՒ, ի.կմ. } Πλάτανος (լայնակամն). Platanus. Ծառ լայնատերև 'ի մէջ կաղամախեաց կամ ոսեաց, ևն. «Նոճի ոչ բազում, և շոճի, և լայնտերևի սակաւ Թերևս գացէ ոք. Գղափ. օրէն. ՟Դ։
ԼԱՅՆՏԵՐԵՒԻ. գ.

ԼԱՒԱԲԵՌՆԻՄ, եցայ. հ. Բառնալ զլաւ բեռն բարուք. «Ջոր բեռն լաւաբեռնեցան. զլաւագոյն տաւաքինուեցն զաւեռւմն. Փիլ. լին։

ԼԵԱՌՆԱԴԷՏ. ա. ձ. Որպէս դէտ նըստեալ 'ի լերին. որում լեառն է որպէս դիտանոց. լեռնակեաց ծգնող, և ծգնելով. «Լեառնադէտ ունայնացան 'ի ծրփանաց մարմնազգեցից, աքնութեամբ և աղօթիւք յոյժ դասակից եղեն վերնոցն. Տօղ ոստ+խատոց։

ԼԻԹ. Բառ յն. λίθος. Քար, որպէս քարընկէց. «Արկանէ զայրեցեալ օդն արենագոյն երկու լիթս. Պիտառ։

ԼԻՈՒԼՐՈՒՄՆՈՐԷՆ. ձ. Լիուլի. լի և լի. մէտ մէջոռն. փօք փօլոռ. «Իմ վարսս անձրևով քաղցրիկ ցօղով լի, լիուլրումնորէն (կամ լիուլրումն օրէն) զիս պսակեաց մայր իմ. Նար. տաղ յար։

ԼԾԱՄԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Արձակումն կամ քակումն յանլուծանելի լծոյ ամուսնուն. «Աղտեղայուցանեն զգործ ամուսնութեան, և զլծարձակութիւն առնեն իւրովի, և ոչ ըստ օրինագրութեան սահմանի. Մխ. դտ. յօրէնս. Ծդ։

ԼԾԿԱՆ. որ գրի և ԼԾԱՆ. «Ած օրհնէ ձեր դաստակն, և ըղլծան և ըղկլթան. Ոսկեբեր։

ԼՄՈՒԹԻՒՆ. գ. Լմելն. կուել կոխելն 'ի փորի. ծախելն զամենայն ինչ որկրամոլութեամբ. անյագութիւն. մնէն, հաղ փոռն, տնգոհոռնէ. չմհղօղաղլը. «Որովայնամոլութիւն չարակն, անյագ, սուր զինեալ, որ զծով և զցամաք և զօդ միանգամայն յիւր ժողովէ 'ի լմութիւն. Անյ. հց. Ծմ։

ԼՆԴԵԼ. ն. Հալուել զկաթն 'ի խնոցի՝ առ զատանելոյ զպարարտութիւն նորա զկոգի. «Զկոգւոյ լնդեալ և հարեալ անօթիւ՝ առներ (արէլ) իւզս անոյշս. Եղիշ. ծն։

ԼՈՒՈՒՑԱՆԵԼ. «Արդար գտանիս՝ թիկամբքն լուուցանել (զանիւք), զոր ականջօք ոչ լուաք. Վրդն. ղան։

ԼՈՒՍԱԿԱՆ. «Նստի 'ի վերայ լուսական ջուրցն, և կանաչայնի օդոց. Պիտառ։

ԼՈՒՍԱՀԵՐ. ա. Սպիտակ և պայծառ հերովք և ալիօք. «Երևեցաւ ծեր հայր՝ նմանեալ առն միոյ պատուականի, և լուսահեր ծերունւոյ. Պիտառ։

ԼՈՒՍԱՆՄԱՆ. «Ի բաց առ 'ի նմանէ զլուսանման խաչն. Պիտառ։

ԼՈՒՍԱՆՑՔ. ցից. կմ ԼՈՒՍԱՆՑ, ի.գ. Առաւել ռմկ. բառ միջին և յետին դարուց. (զոր և մեք վարեցաք յընթացս գործոյս.) Եզերք մատնին անգիր մնացեալք 'ի չորից կողմանց. Margo (ginis). «Ցայլ օրինակէ գտայ և գրեցի զամենայն տունքս՝ որ 'ի լուսանց գրոցս. Ցիշատ։

ԼՈՒՍԱՏԵՍԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել լուսատեսակ. պայծառագոյն. «Քանզի ոգիք են լուսատեսակագոյնք. Փիլ։

ԼՈՒՍԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Առնել զի լուսասցի այգն. զգիշերն 'ի դլուխ հանել նե.

նալ ինչպան 'ի լուսանալ. «Զօր մի կիրակէին հսկելով յերեկոյէ առանց քնոյ լուսացուցանէին յեկեղեցւոջն յաղօթս. Վրք հց. Ը. Յ. (տպ. անցուցանէին։)

ԼՈՒՄՆԱԹԻՒ, թուոյ. ա. գ. Թուեալն ըստ աւուրց լուսնի. «Ցառաջնումն ամսոյ, որ օր մի էր ըստ հեբրայեցւոց լուսնաթիւ ամսոյն։ Ըստ լուսնաթիւ հեբրայականին 'ի տասն լուսնին. Եղիշ. ծն։

ԼՈՒՍՆԱԼԻՐ. ա. գ. Լրումն լուսնի. օր լրման լուսնի. «Չորեքտասաներորդ օր ամսոյս՝ յաղագս լուսնալիրն լինելոյ. Շիր. ղոփ։

ԼՈՒՍՆԱՆԱՒՈՒԹԻՒՆ. գ. Այլաբանական նաւորդութիւն լուսնի՝ առաջնորդելով նաւորդաց յընթացս գիշերոյ, որպէս և արեգական 'ի տուէ. «Ցորժամ ջուրն ովկիանոսի վարատուր օդով զօրանայր արեգակնանաւութեամբ, և լուսնանաւութեամբ արշնաբոլորդ լուսնաւորական գիշերոյ. ՃՃ. Հր+ Եստաբ։

ԼՈՒՍՆԱՑՈՅՑ. որպէս Ցուցակ ծննդեան և լրման լուսնի. և Օրացոյց. տոմար. «Որ և ինքն իսկ յուլիոս եգիպտ զլուսնացոյցն հռոմմոց (հռոմայեցւոց), և զքերսեքիառոնն (լո. դիօնէտտէր, որ է Նահանջ) կարգեաց. Շիր. տր։

ԼՈՒՍՆԱՒՈՐԱԿԱՆ. ա. Մակդիր գիշերոյ՝ յորում իցէ լուսին պայծառ. լուսին կամ լուսնկայ ունեցօղ. մահինօղլը. «Լուսնանաւութեամբ արշնաբոլորդ լուսնաւորական գիշերոյ. ՃՃ. Հր+ Եստաբ։

ԼՈՒՍՈՒՆԱԿ. ա. Ունակ լուսոյ. լուսաւոր. լուսատու. «Զջահն լուսունակ, և զխնկանոցն. Եղիշ. ծն։

ԼՐԲԻՆ. «Զարն կայլն կայր լրբին դիմօք և անզգամ մտօք. Եղիշ. ծն։

ԽԱԲՈՒԿ. ա. Խաբող. որպէս անուն յակոր. Եաքուպ. «Որդիք ունէր՝ երկու մանուկ, մինըն յիմար (եսաւ՝) միւսըն խաբուկ (յակոբ). Ը. տոսակ։

ԽԱԺՈՒԹԻՒՆ. գ. ('ի նմանութէ խաժագունոյ՝ որ չէ քաջաթուխ), որպէս խակութիւն, տհասութիւն, անըստակութիւն. «Զմանկականն նոցա պատճառելով խաժութիւն հասակին՝ սկսաւ զամուրսն յինքն գրաւել. Արծր. ՟Դ. 4։

ԽԱԼԻԶՈՆ. Ուղիղ է երկրորդ մեկնութիւն բառիս, որպէս արար. հալզըղն. թ.գօյնայ լը գէօճէկ. Limax.

ԽԱԽԱՆՔ. «Որ պայծառացեալ էր, և զարդարեր զմեզ բանիւ վարդապետութեան՝ զգեստն, խախանքն կողոպտեցին, զի բարիք առ ձեզ հանդիպեցաք մերկք. Ոսկ. 'ի Թէփ։

ԽԱԾԻԹԱՅ, ի, իցի. գ. Որպէս արաբ. Գըրդ, աֆոտ. որ է Բոծիկ, հռով. Թոշակ, մանաւանդ եռամսեայ. «Յերից ամաց և անդր արգելեալ էր (ոստիկանն) զնախարարացն հայոց և նոցին հեծելոց խածիթայն. Ղևոնդ։ «Եւ տային հայոց զօրուն ամի՝ հարիւր հազար դահեկան խածիթայս. Վրդն. պտմ։

ԽԱՀՐԵԼ. ըստ Ճ Նշ. «Եթէ խահրեալ և աւերեալ է (կերակուրն), բարւոք է հեղուլ արտաքս, զի մի ճաշակեալ հիւանդասցին. Վրք հց. ծա։

Կամ՝ ըստ Բ Նշ. «Նման է համարձակութեն կիզողական խորշակի... որ և զպտուղս խահրէ ծառոց և զամենայն երկրի. Վրք հց. ծա։

Եւ կամ՝ նմանութբ՝ որպէս Խանգարել. «Եթէ ոք կամիցի գործել զառաքինութիւն, թէպէտ և խահրեսցէ ինչ 'ի նմանէ, մի՛ մեկ-

նեսցի. Վրք հց. Ե. յյ։ «Նաև ինքն զեղջն ուսուսցէ մեզ զգործն, որք զօրացուցանեն զնա, և որք խահրեն և մերժեն. անդ. ՟Դ։

ԽԱՂԱԼԻԿ. «Խաղայր հրովն որպէս խընձորով. կամ այլ իւիք խաղալկօք։ Չգիտիցես զքեզ. եթէ մարդ ես, խաղալիկ ես բախտից. Պիտառ։

ԽԱՂԱԿ, ի, աց. ա. գ. Մանուկ որ խաղայ. (զի՞ ըստ յունարէնին բէս, անիարիկէ 'ի ազայ, և 'ի խաղ.) «Անխարդախ հասակ խաղակաց է. յորմէ և խաղակին նախկին անուանեցաւ. Փիլ. լին. ՟Դ. 188։

ԽԱՂԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. Խաղալն ազայաբար. «Կատարելոցն զուարճանք, խրախութեն քաջավար և առաքինի՝ կոչի խաղակութի. Փիլ. լին. ՟Դ. 188։

ԽԱՂԱՑՈՒԿ. ա. գ. Որ խաղայ. մանաւանդ անառակաբար. լէնկի. «Ընդ սերգեայ՝ որ յաղէքսանդրիա խաղացուկ և գոռնկայոյզ. Վրք հց. Յ։

ԽԱՂԽԱՂԱԿՈՑՏ. Տ. ԽԱՂԱՂԱԿՈՑՏ. «Ցովսիա եդ զխաղխաղակոյտ ոսկերաց մարդկան 'ի վերայ պատկերաց կռոցն. Շիր. տր։

ԽԱՂԽԱՄ, ի, աց. գ. (յորմէ խաղխամեալ՝ եդեալ 'ի կարգի գործոյս.) Խալ խալ բաժանմամբ հիւսք յերկաթոյ կամ 'ի փայտէ. այն է վանդակ. Κίγκλις. Cancelli. գաֆէս, ֆարմագըգ. (տես և ԳԱՌԱԳԵՂ. Γαλεάγρα. Cavea ferrea.) «Գաղանքն՝ յորժամ 'ի գառագեղն արգելուցուն... ընդ միջոց խաղխամացն պէսպէս կերպարանօք ոգորին. Վեցօր. Է։

ԽԱՆԴԱԳՈՐՈՎ ԼԻՆԵԼ. Գործել խանդիւ սրտի. խանդաղատել գործով. «Եղև խանդագորով սրտաճմլիկ մորմոքանաց եղբայրական գութ. Նար. տաղ ղր։

ԽԱՆԴԱՂԱԿԱՆ. Տ. ԽԱՆԴԱՂԱՏԱԿԱՆ. «Ծաղրական, կամ խանդաղական բան. Վրք հց. ՟Ղ։

ԽԱՆՁԱՐՈՒՐՔ. «Տնօրինականքն քո, պատմուճանն և հանդերձն, վարշամակն. որ 'ի տղայութէ պատշաճիւր խանձարուրք։ Առեալ յոմն հանանս զխանձարուրն (պատանաց կուսին), և զայլ կտաւսն, գնաց յեփեսոս. Պիտառ։

ԽԱՆՈՒԹ. որպէս Մթերք. ևն. «Բացեալ զխանութս գանձուցն արքունեաց՝ ետալ զօրացն։ Լերինք արծաթոյ յայտնեցան յաշխարհիս հայոց՝ հատանել 'ի նոցունց զխանութս արծաթոյ զըստոյ առ 'ի պէտս մարդկան. Ղևոնդ։

ԽԱՆՍԱՐ. Որպէս ռմկ. խնդալ, գոնդալ։ Վրք հց։

ԽԱՌՆԵԼ. «Իսկ եթէ բէլ հրամանատու առաջնորդայ իցէ, զեարդ իցէ՝ զի արամերգ 'ի գօտւոյ իւրմէ խաչիցի հրամանաւ բէլայ. Արծր. ա. 1։

ԽԱՉԱԲԱՐՁ. «Վտասակաւորքն 'ի քո, և խաչաբարձք նորա. Ցիշատ. ճէ։

ԽԱՉԱԼՈՒԱՑ. «Խնդրեալ ջուր՝ առնէր խաչալուայ, և տայր ըմպել (պառաւին). Պիտառ։

ԽԱՉԱՏԱՐԱԾ. «Բամել զպրուեալս զխաչատարածս մեղաց. զոր և ժողովեաց խաչատարած բազկաւն. Տօղ։

ԽԱՌԱՆ. «Ապրոյց խառանն 'ի պարանոց, և երկուց հեծելոց հրամայեաց առ միմեանս ձգել, մինչև հատաւ գլուխն. Գիրք. Հյ։

ԽԱՌՆԱՄԽԵԼ. Յ. Տ. ԽԱՌՆԱՄՈՒԽ ԼԻՆԵԼ. «Ցապաղէր խոլքանն զխառնամխել ('ի) պատերազմի (կամ պատերազմին) վասն գալստեան ալքեթար խանին, զոր էր հրաւիրեալ 'ի Թիկունս օգնականութե. Ղևոնդ։

ԽԱՏՂԱՆ. Ըստ Հին Ճ. որպէս Ուխտին.

Դեղ վիրի, կամ կատարանաց. գաւբրան. կամ մաղձ. Տաղէղ։

ԽԱՐԴԱԽԵՄ. *ն. որպէս կեղծել. *Հոռոմք և ասորիք և հայք զառաքինութիւն՝ զոր ոչ ունին, խարդախեն, և պարծին ունել. Վրք հց. ծղ։*

ԽԱՐԴԱԽԻՄ. *հ. որպէս Ցօգել. *Պատճառս սուտս խարդախին. Վրք հց. ժ. յ։ տպ. պատճառս սուտս խարդախին։*

ԽԱՐՇԱՊԱՏԵԼ. *Իբր խարշատել. *Զսերմն ամենայն 'ի տօթի անդ չեռեալք խարշապատէին. Վրք հց. յ։*

ԽԱՐՏՈՒԼԱՐ. *('ի հին ձձ.) Տ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ.* Χαρτοφύλαξ. Chartularius. **Կղերիկոսք և խարտուլարք, և թէ այլ այսպիսի հարք, որք իւրեանց ընչիւք զորդիս իւրեանց զինուորեն։ Ոչ կարեն խափանել զկատակ մեռելոյն թագաւորական գործաւորք, ոչ գատաւորք, ոչ խարտուլարք, և ոչ ազգականք նոցին. Մխ. դտ. յօրէնս Բդ։*

ԽԱԻԽԱՐՉՏԻ. *Տ. ԽԱԻԽԱՐՉՏԻՆ. *Ոչ ետես, զի երեկոյ խաւարչտի էր. Վրք հց. յ։*

ԽԱԻԽԱՐԵՄ. *ն. խաւարեաց զարեգակն, խայտառ կորուսանելով զամենայն ազգս գիւղաց. Պիտառ։*

ԽԱՓՉԻՄ. *Տ. ԽԱՓՆՈՒՄ. *Իբրև զոտնջորումն ինչ վառման հրոյ ին քեամբ լսկ յինքն խափչի. Անյ. հց. իմ։*

ԽԵԹ. **Ունի 'ի մտաց կորուսանել յանդուգնս գձոխոց զխեթն զայն, առ որ յուսացեալ գնայք։ Ամենայն իրօք ջանայ պիղծն և պարշելի խեթն կեղծաւորել. Պիտառ։*

ԽԵԹԵԼ. *որպէս խեթի գնալ. կազալ. *Ըստ կարձութեան միոյ ոտինն առնէ և զընթացսն՝ խեթելով. Պիտառ։*

ԽԵԼԳ. **Մանուկ մի ննջէր 'ի յեզրն 'ի խելս տանն. Ոսկիփոր. (Նոր ձ. յեզեր տանն։)*

ԽԵՂՏԵՍԱԿ. *ա. խեղ տեսակաւ. խեղաթիւր. տգեղաձև. *Լերկ, և խոշոր... ծերունի, և մանուկ... ոք և խեղտեսակն. Փիլ. լին։*

ԽԵՂՃՄՏՈՒԹԻՒՆ. **Մի կարծէք, եթէ խեղճմտութիւն ինչ անկանի 'ի սիրտ իմ վասն լալոյ ձերոյ և արտասուաց՝ արձակել զձեզ. Ոսկիփոր։*

ԽԵՆԴ. **Կախարդ և գարշելի (նեռն), և մականուն խենդ ասելով նմա. Պիտառ։*

ԽԵՑ, *ի. *Ես զի էր գրեալ 'ի վերայ խեցի այսպէս, կնոջութիւն շնորհեամ են. Վրք հց. գ. յ. (տպ. խեցւոյ։)*

ԽԵՑ, *ի, իւ. գ. Անօթ կաւեղէն. կուժ. *Որ 'ի ձեռն եղիսէի մարգարէին զչոր և զանզգաւակ ջուրն ալիւ և խեցիւ բժշկեցեր. Ժմ. յն։*

ԽԻՋԱՐ. *ի, աց. գ. Սղոց մեծ։ Ոսկիփոր։ Ն Հ։*

ԽԻՂԲ. *ա. խառնակ, ոլորտացեալ որպէս զխիղբս. խուռն. չառ. խէլ մր. *Բոցք հարեալ, և վայ 'ի բերան առեալ, և խիղբ մնասս (յօդելով զաչօտոյ). Արծր. ժ. 6։*

ԽԻՆԴ, *խնդոյ. *Ցանչափ խնդոյն արտօսր բազում ցօղէին (մօդք՝) խանդաղատելով ընդդէմ մանկանն. Եղիշ. ծն։*

ԽԻՏԱՍԱՂԱՐԹ. *Տ. ՍԱՂԱՐԹԱԽԻՏ. որպէս ուռճացեալ. *Դարուն հօգևոր՝ կանաչ սաղարթեալ բողբոջ, խիտասաղարթ ծերևօք 'ի խնկաբեր լերանց. Տօղ։*

ԽԾԱԲԱՐ. *մ. ('ի Խիծ, խիղծ, խիղճ.) Խղճիւ, կամ խեղճաբար. և կամ ընթերցիր՝ խժաբար, խժդժաբար. *Երրորդ՝ խծաբար նենգութիւն (կայենի ընդդէմ աբելի,) զոր անփրկանակ (կամ անփրկական) 'ի ծնողացն մեկուսի տարեալ սպան տարապարտ. Արծր. ա. 1։*

ԽՄԱՑԵԼ. *Տ. ՀՄԱՑԵԼ. *Նաւ տուն աւանց հիման, խմայեալ գերեզման, աներևոյթ փրկութի. Պիտառ։*

ԽՆԾԱՆ. *(թերևս 'ի Խինծ բառէ.) Ցօղուն. ոճ, չև ստորագրեալ. *Հնձեաց զորայն յանդաստանի, կանաչ, խնծան, որ 'ի հասկի. Շ. էդէս։*

ԽՈՋՆԱՆ. **Զմեծամեծ խոզեանն եդեալ 'ի գիրկսն (քահանայիցն սպանելոց՝) առ 'ի նախատինս մեզ, և այսպն կատականաց ուստաղայն. Լաստ. ծդ։*

ԽՈԽ. *Տ. ԽՈԻԽ. *Թքանէր զխոխ։ Առեալ զխոխ հիւանդին եմ. Վրք հց. է. յ. (տպ. խուխ։)*

ԽՈԿԱԼ. **Աչդմամբ չարին խոկացաւ ընդ լուր (սրբութե) նորա կին ոմն պիղծ և լիրբ ('ի պատրել զնա). Վրք հց. ղ։*

ԽՈՀԱՄԱՆԱԼ. *չ. Որպէս Ամանալ 'ի խոխոմս, խարդաւանել. *Ուր արտաւազդն արտաշխսեան քարավիժեալ խոհամանայր 'ի կոշտն (կամ 'ի կուշտն) կոհակին. Արծր. դ. 11։*

ԽՈՇՈՐԱԳԻՐ. *փ. Անհարթ տառիւք գրեալ. *Խոշորագիր գրով գրեցի. Ցիշտ։*

ԽՈՊԱՆԱՆԱԼ. **Ամենայն թագաւորութի բաժանեալ յինքն՝ խոպանանայ. Ար. Է. (իբր ռմկ. խարաբ կըլայ. խարապլը։)*

ԽՈՐԱՆԱԲՆԱԿ. **Խորանաբնակ և բացօթեայ հովիւքն։ Տայր 'ի խորանաբնակ հովիւսն. Եփր. ծն։*

ԽՈՐԱՆԱԳԻՐ. *գ. Վերնագիր. (որ առ մեօք ասի խորագիր.) *Այլ ճառք գրեցան խառն՝ առանց խորանագրի գլխոց. Ցիշտ. Բղ. ոճ։*

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻՄ. **Պարտ է զայնպիսին յամրագոյն բանսս արգելուլ, և զորս ընդ նմա խորհրդակցեցան. Մխ. դտ։*

ԽՈՐՁՈՒՁ. *(ըստ մի ձ.) Տ. ԽՈՐՁՈՒՆՁ։*

ԽՍՏԱԲԱՐ. *ըստ Բ նշ. *Աղաչեալ զնա իմ խստաբար՝ եկն ինձ յաներևոյթս ձայն. Վրք հց. յ։*

ԽՍՏԱԲԱՐՈՑՈՒԹԻՒՆ. *գ. խիստ գալ բարուք. *Ըստ չհլութեն նմանութե խըստաբարոյութե. Ագաթ. (այլ ձ. խըստաբարութե. որպէս եդաւ 'ի կարգի գործոյս։)*

ԽՍՏԱՄԲԵՐՈՂ. *Տ. ԽՍՏԱՄԲԵՐ. *Խստամբերողն հեղձաս, երկնից փակողն. և արձակօղն. Շ. փող։*

ԽՏՐԱՊԷՍ. *մ. խտրելով. որոշակի. *Ծանուցանէ արժանեացն՝ զգուշաբար և խտրապէս. Փիլ. լին։*

ԽՐԱԽՃԱՆԵԼ, *իլ. Տ. ԽՐԱԽՃԱՆԱԼ. *Զայս ասելով խրախճանէին, երգս և խընձոյս յօրինէին։ Զոր արարաք խրախճանելոց՝ իբր ըզբօսանքս հրճուելոց. Շ. էդէս։*

ԽՐԱՏՏՈՒ, *ոյ. գ. Որպէս խրատտուութի. *Իբրև խրատտուով յառաքինութեանէ քաջութի. Ար. ող։*

ԽՐԹՆԱՏԵՍԱԿ. **Զմեգ խրթնատեսակ պատեալ զմեօք հեթանոսաց, զայն հալածել հոգմով սբ հոգւոյն. Շ. փող։*

ԽՕԽԱԲԵՐԵԼ. *Ի գուրս տալ զխոխ, որ և խուխ, թուք, տաղուն. *Այլ թէ հիւանդ խօխաբերիցէ անընդմիջելի. մի տացեն հաղորդ. Կանոն։*

ԽՕՍԱՆԱԿ. *Այսպէս գրելի է վերջին նշ. խօսնակ բառին՝ եդեալն 'ի մէնջ ըստ այլում օրինակի. *Քանզի յոյժ խօսանակ էր այրն, և ճարտարաբանողութի կախարդէր զբազմաց լսելիսն. Լաստ. իէ։*

ԾԱԽ. *որպէս Վաճառ. *Վասն վաճառելոյ և գնելոյ... անգին եղբօր գին եծախ, որպէս և կերպն է վաճառուն. Մխ. դտ։*

ԾԱԾԿՈՑ. *իբր Առագաստ. վարագոյր. *Դիւրաւ առնոյր զծածկոց երեսաց կատարանայն մոյ. Ոսոհ։*

ԾԽԱՆՈՑ. *Տ. ԲՈԻՐՎԱՌ. *Զխնկանոցն, և զծխանոցն. Եղիշ. ծն։*

ԾՈԾՐԱԿ. և *Տ. ԾՈԾՈՐԱԿ. *Հարեալ* **ԾՈՐԾՈՐԱԿ.** *յետոյ ճոկանովն զծոծրակն նորա։ Զյետոյ հարեր զծոծրակ նորա, և 'ի բարձրութենէ աշտարակին 'ի վայր արկեալ սպանէր. Ոսկիփոր։ *Մինչ արտաքս ոտեան աչք նորա, և միւսոյն գէմքն դարձան յետս 'ի ծործորակս. Ոսկիփոր։*

ԿԱԿՂԻԼ. *կակղանալ. մեղմանալ. յոլըղնալ. *Ամենևին ոչ կակղեցաւ, և ասէ, ոչ կամիմ զքո վայր ողոք բանիդ. Վրք հց. յ։*

ԿԱՄԱԿԱՆ. **Առեմք ինչ և կրեմք 'ի մոխ զմեզս՝ կամականս ինչ, կամ ծաղրականս, կամ խանդաղականս բան. Վրք հց. ղ. յ։*

ԿԱՄՇԱՆԱԼ, *ացեալ. չ. Իբրու Կաշկանդել, խստանալ. կամ Պակասիլ 'ի լուսոյ. *Կուրացեալ հրէիցն կամչացեալ սրտիւք, կամին սպանանել զկեանս ազգի մարդկան. Տօղ։*

ԿԱՄՇՈՏԻԼ. *տեալ. յ. Նոյն ընդ վ. *Անուամունք ոդւոմն աչօք կուրացեալք և կամշոտեալք... հայել ոչ կարեն առ 'ի տեսիլս իմանալեացն. Փիլ. չհն. դ. 168։*

ԿԱՑԻՆՈՒՀԻ. *ա. գ. Քոյրն կայենի, որ և կին նորա. *Ծնաւ զկային, ընդ նմին և զաւուտզկայինուհի երկուորեակ. Եղիշ. ծն։*

ԿԱՆԹԵՂՆԱԻՈՐ. *Տ. ԿԱՆԹԵՂԱԻՈՐ. *Ի մէջ գիշերին կանթեղնաւոր հրեշտակ երևէր պահապանացն. Վրք հց. յ։*

ԿԱՊ. *Ի ԿԱՊ. Տես զինի, ՁԵՌՍ Ի ԿԱՊ։*

ԿԱՊԵՂԷ, *ղէք. Տ. ԿԱՊԵՂԱՑ, ղոյ, եմ. *Նստէր 'ի կապեղէն ընդ պոռնիկս 'ի գինեբուս խայտալով։ Իբրև մտի 'ի կապեղէսն։ Երբեր որ ինչ 'ի կապեղէսն սովոր էր ծախել (վաճառել)։ Աճապարէ 'ի կապեղէն զտեր զխս. Վրք հց. յ։*

ԿԱՊԵՂՈՒՀԻ, *հւոյ. ա. գ. Կին պանդոկապետի. և վերակացու կանանց 'ի պանդոկի. *Ասեմ ցկապեղուհին, ուստի՞ է կինս այս։ Եկն կապեղուհին, և ասաց ինձ. Վրք հց. յ։*

ԿԱՊԼԻՈՆ. *Տ. ԿԱՊԵԼԻՈՆ. *Եմուտ 'ի կապլիոնին... մանուկս այս 'ի կապլիոնի կալով և սիրտ նբ սատացեալ ունի. Վրք հց. յ։*

ԿԱՊՈՒԱՇ. *ա. գ. Ազգ գունոց. *Կանաչ, կապոյտ, կապուաշ, լուրջ. Ոսկիփոր։*

ԿԱՐԻԿԱՐՍ. *Տ. ՔԱՐՈՒԿԻՐ։*

ԿԱՐԿԱՏԻՉ. *ա. գ. Որ կարկատէ զագանելիս. դերձակ. կարուակ, կօշկակար. Բեզ. ղի, և եօլէճի. *Էր և այլ վանք, և կայր 'ի նմա կարկատիչս մի, և թափիչս մի. Վրք հց. յ։*

ԿԱՐԿԵՀԱՆ. *ըստ Բ նշ. *Ընդ կարկեհանաց ածատունկ ծառոցն՝ ծառն կենաց. Եղիշ. ծն։*

ԿԱՐՃԱՄՏՈՒԹԻՒՆ. **Խոնարհութի քո յաղթեաց կարճամտութեանս իմոյ. Վրք հց. ղ. յ. (տպ. կարճմտութենս։)*

ԿԱՐՃԻՔ. *ըստ մի ձ. Ագաթ։ Տ. ԿԱՃԻՆ։*

ԿԱՐՈՂԵԼԻ Է. *իբր՝ Կարող լինել առնել. *Է՞ կարելի առնել եմ... թէ ցուցանէ հաստատուն, կարողելի է. Մխ. դտ։*

ԿԱՐՈՂՈՒՈՐ. *Բառ ռմկ. որպէս թէ կարողաւոր, զօրաւոր. *Ամենայն ինչ՝ որ յանկարէն շարժի, զկարողուորն օժանդակէ 'ի գործ ժրութե. Ցիշտ. 'Ն Բոսին չՅԷ։*

ԿԱՐՕՏ. *գ. *Ունէի զայս կարօտ 'ի մտի։ Աչա եհաս ժամ՝ ցուցանել զպատուղ կարօտին քո. Վրք հց. ժ։*

ԿԵԱՆՍՈՒՍՈՑՑ. *ըստ հին ձ. Վրք հց. Տ. ԿԵՆՍՈՒՍՈՑՑ։*

ԿԵՆԴԱՆԱՏՆԿԵԱԼ. ՚Ածս ուխթոյ գը֊տանել կենդանատնկեալս. Փիլ. լին։

ԿԵՑՈՒՑՉԱԲԱՐ. ՚ Առաջին գալուստն՝ խնայելով և կեցուցչաբար. Վրդն. տն։

ԿԹԵՂԻ, ղւոյ, ղեաց. գ. Իրք՝ որ կթին և քաղին. կութք և կիթք. բերք անկոց և կեն֊դանեաց. ՚Ոչ յաղագս կենդանի անասնոց, և ոչ յաղագս տնտացուածոց և կամ կթե֊ղեաց է բանս. Փիլ. լին. ճ. 172։

ԿԻՊԱՐԵԱՑ. ա. Որ ինչ է՚ի կիպարիս փայ֊տէ. նոճեայ. ՚Գտեալ ծառ մի կիպարեայ՚ի ձե խաչի։ Ունէր՚ի ձեռին խուրում փայտ կի֊պարեայ. Եպիփ. ծն։

ԿԻՍԱԹԻԿԱՆՈՑ. Տ. ՔՈՒՐՃԿԷՆ. զի՚ի Մխ. դտ. ուր կայ այդ բառ, գրի և՚ի լու֊սանցս անգ, ՚Ուրար, կմ կիսաթիկանոց»։

ԿԻՍԱՀԱՏ. ա. Կէս մի հատեալ. ոչ բոլո֊րովին կտրեալ. ՚ Թողեալ զգանակն ՚ի մէջ ձկանն, և ոչ եհատ զնա բնաւ (ըստ բոլո֊րին), այլ կիսահատ ևս թողեալ. Վրք հց. ծճ. (տպ. կիսամահ։)

ԿԻՍԱՄԱՍՆ. ՚Զկիսամասն պտղոյն ճաշա֊կելով (եւայ) ... և ազամայ առեալ ՚ի ձե֊ռանէ նորա զկէս պտղոյն՝ եկեր. Եպիփ. ծն։

ԿԻՐԵԼԷՍՈՆ. այն է յն. Գիռիէ էլէի֊սօն. Վրք հց. ծի. ձ. ուր այլք մեկնաբար գնեն, Տէր ողորմեա։

ԿՂԻՄԻՏՐ. ՚Տեսի վէմ մի, և կղիմիտր, և ՚ի միջի նոցա եդեալ ոսկի. Վրք հց. ծա.(տպ. կղիմինտր. այլ ձ. կղմինտր։)

ԿՃՈՒՃ. Վրք հց. ծղ. յ. տպ. կճիճ։

ԿՆԱՍԷՐ. ՚Կնասիրացն սատակելով, զի զա֊ւելորդ խառնակութիւն արգելցեն. Փիլ. լին։

ԿՆՔԱՒՈՐԵԱԼ. ՚ Ամենեքեան հաւաստա֊ցեալք և կնքաւորեալք էին. Վրք հց. յ։

ԿՈԿՈՎԱՆՔ, նաց. գ. որպէս ռմկ. կո֊կոճէր. Երկուորեք արուաց. (լծ. և իտ. Coglioni.) ՚Փոշտանկ է անկումն աղեաց ՚ի փոշտն, որ զկոկովանս պատէ. Լծ. նխս։

ԿՈՂՈԲԻՈՆԱՑ. Տ. ԿՈՂՈԲ. և աստ զկնի՝ ՂԻԲԻՏՈՆ։

ԿՈՃԱԿ. ՚Տայ՚ի քսեռաց քՊի ՚ի ձեռս ի֊մաստուն զարրնի, և արար զնա կոճակ սան֊ձի ձիոյ. Պիտառ։

ԿՈՃՄՈՒՆՔ. որպէս կրճմունք. զոր տեսցես. այսինքն կնճռմունք. կոընճմփած՝ յետւի գծերը. ՚Պարզելով զձեռս, վասն կոճ֊մանցն՝ որ ՚ի նոսա, ասիցեմք. Նխստ։

ԿՈՒԱԲԱՆՋԱՐ, կամ ԿՈՒԱԲԱՆՋԱՐ. Ըստ Հին բռ. և Բժշկր. մեկնի Ղամխիլ, չուամ֊լուլ. խոկ կուարանջրի տակ, սորխուս։

ԿՈՒՐԾ ՍԱՅԼԻ. Տ. ՍԱՅԼ։

ԿՈՒՑ, կցոյ, ով. Տ. ԳՈՒՉ. լծ. և կից. ՚Առեալ կցոմն ջուր (եռացեալ՚) ելից՚ի վե֊րայ ձեռաց գաստաւորին. Հ. ձայ. գ։

ԿՈՓ. գ. Արմատ կոփելոյ. որպէս կո֊փումն. ՚Արմ զարուեստ հիւսնութեն, զկոփ. զտաշ, զձև։ Զկոփ և զտաշ նորա սրասցես։ Որ գիտեն առնել տաշ և կոփ. Ոսկիփոր։

ԿՈՓԵԼ. որպէս յն. գօփդօ. κόπτω. Հար֊կանել (սրով). ՚Օ՚ծ զպարանոցդ քո, և ես կոփեսցից սրովն։ Կոփեա ուժով։ Կոփեալ ուժգին՝ եհեն զպատուական գլուխ նորա հատեալ։ Կոփեալ սրովն եսպան և զմիւս տղայն. Վրք հց. յ։

ԿՈՓԻՉ. ՚Առ զկոփիչն, զի հարցէ զնա։ Զգեաց զկոփիչն զկնի. Ոսկիփոր։

ԿՏԱԼ. Տ. ՆԿՏԱԼ։

ԿՏԱՒԱԳՈՐԾ. ՚ Առ կտաւագործն բանս չգոյ իմ, զի ՚ի վաճառականաց իցէ նա. Վրք հց. ծա։

ԿՏԱՒԱՀԱՏ. գ. Տ. ՀԱՏԿՏԱՒ, և ԿՏԱ֊ՒԱՏ. ՚Գնեաց կտաւահատ առ ՚ի գործս. Վրք հց. է. յ. ուր տպ. վրիպակաւ ունի. «Գնեաց կտաւահատ ոմն»։

ԿՐԱՅՐԵԱՑ ԼԻՆԵԼ. Այրիլ հրով. ՚Առ ՚ի մերկանալոյ զհանդերձս կրայրեաց լինե֊լով. Պիտառ։

ԿՐԵԱՑ. ա. Որ ինչ է ՚ի կրոյ. ՔիրէճՔէՆ. կամ նման կրոյ. Քիրէճէ փէնպէ. ՚Սկսան հրէայք զհիմն տաճարին քանդել, ՚ի բաց հա֊նելով զքար և զհող կրեոյ այրեցեալ մոխ֊րով առք և կանայք ՚ի կողովս և ՚ի հանդերձս. Պիտառ։

ՀԱԳԱՆԻՄ, հագուցեալ. հ. ՚Զմաշեալ և զհագուցեալ (ռմկ. հոփած՝) զգեստն ոչ դարձուցանէ ... եթէ տգաւ, և մաշեաց. Մխ. դտ։

ՀԱՋԱԼ. } ՚Հաջէր, և թքանէր. Վրք հց.
ՀԱՋԵԼ. } բ. յ. (տպ. հաչայր։)

ՀԱՂՈՐԴԻՄ. հ. ՚ Որ խաչեցին զտէրն յայնժամ, և որք զմարմին նորա անարժա֊նութբ հաղորդին, ՚ի միում տանջանս գնա֊լոց են՝ ըստ բանի երանելոյն պօղոսի. Վրք հց. ծ։

ՀԱՄԱՍՊՐԱՆ, կամ բամ. ի. գ. Հա֊մասպրամեգաւ ՚ի կարգի բառարանիս ըստ սովորական առմանն նախնեաց՝ որպէս ընդհա֊նուր անուն անուշահոտ և համասփիւռ ծաղ֊կանց։ Այլ ասի լինել ՚ի կողմանս հայաս֊տան աշխարհի և առանձին ծաղիկ սակաւա֊գիւտ. և ըստ այսմ գրի ՚ի Մխ. առակ. իշ. ՚կամեցան (ծաղկունք) և ինքեանց կարգել թագաւորութիւն. ոմանք ասէին զշուշան լի֊նել, և այլք զախրիզան, և բազումք զհա֊մասպրան. և ամենեցուն հաճոյ թուեցաւ լինել համասպրանն։ Երկոտասան ոստ է հա֊մասպրանին ... մեծամեծ ունելով զօրութի բժշկութե։ Ամենեցուն հաւանութբ թա֊գաւորեաց համասպրանն»։ (ուր և ՚ի իէ. յի֊շին յատկութիւնք ինչ ծաղկանն։)

ՀԱՄԱԴԱՄՔ. որպէս յն. ἡδόνη, voluptas. Հեշտութի. փափկութի. ՚ Ամենայն համադամաց՝ փափկութի տիրէ (որպէս ա֊ռաջնորդ). իսկ զցանկութի ծնանին խելք և զգայութիւնք. Եւագր. ճ։

ՀԱՄԲԱՐԱՊԵՏ. որպէս Տաճարապետ, կամ մառաւակ (՚ի հարանիս). ՚Ի գին֊ւոյն յայնմանէ մատուցանէր համբարապետն տեառն յւր. յորմէ արբեալ տէրն՝ օրհնեաց զնոսա. Եպիփ. ծն։

ՀԱՅԻՄ. հ. ՚Հայէր զնոսա քաղցրութբ։ Հայէր զնոսա մեծաւ ցնծութբ և ուրախու֊թբ. Եպիփ. ծն։

ՀԱՅՐ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆ. Տ. ԽՈՍ֊ՏՈՎԱՆԱՀԱՅՐ. ՚Բարսեղ կաթուղիկոս, որ էր հայր խոստովանութե պաղտոյնին (բաղ֊դովինոսի). Ուռհ։

ՀԱՅՕՐԷՆ. Տ. ՀԱՅԵՐԷՆ. մ. ա. ՚Յով֊հաննէսն օրհնութին ըստ եբրայեցւոցն թարգ֊մանի, նոյնպէս և ՚ի բարբառ հայօրէն։ Ի հայ֊օրէն բարբառն դարձուցանելով զեփրատայն՝ պտղաբերութի ասի. Եպիփ. ծն։

ՀԱՆԳԻՍՏԱԿԱՐ. Տ. ՀԱՆԳՒՍՏԱՋՕՐ. ՚Գո֊վութի հանգստակար այնմ, որ արուեստիւն, և ոչ տեանց արուեստի՝ գործէ առաքինին. Փիլ. լին։

ՀԱՆԴՈՒՃԵԼ. Ըստ Հին բռ. Համբերա֊տել։ Տ. ԱՆԴԱՃԵԼ, որ և ԱՆՏՈՒՃԵԼ։

ՀԱՏՐԱԿՈՉ ԼԻՆԵԼ. եգաւ ըստ տպ. Վրք հց. իզ. ուր ձձ. ունին. ՚Հայր կոչէր»։

ՀԱՐԱՉ. ՚Ամենեքեան առ հասարակ հե֊ծեծելով երկնեցին՝ հառաչս ՚ի վեր առ ա֊րարիչն առաքելով. Եպիփ. ծն։

ՀԱՍԻՐ. Բառ ռմկ. որ և խորր. Պարիս. փսիաթ. ՚Ոչ բնաւ ստացաւ ինչ ՚ի պիտոյից աշխարհիս, բայց միայն փիլոն մազեայ հնա֊ցեալ, և հասիր, և թաս (կամ դաս) մի փայ֊տեղէն. Վրք հց. է։

ՀԱՍԱՐԱԿ. որպէս հաւասար. ՚Ուսաւ ՚ի ծերոցն, և եղև հասարակ այլոց. Վրք հց. ի. յ. (տպ. հաւասար։)

ՀԱՏԿՏԱՒ. ՚ Խնդրեաց ՚ի նմանէ հատկը֊տաւ, զի արասցէ հանդերձս. Վրք հց. է։

ՀԱՐԿՔ. Որպէս ռմկ. հարկեր. խմ հրա֊ւէր, մեծարանք ՚ի սեղան. փօլէր. ՚Հրաւի֊րել և կոչել հարկօք ՚ի ժամու ճաշոյ ընթ֊րեացն. Ոսկիփոր։

ՀԱՐՕՐ. Տ. ԱՐՕՐ։ Ոսկիփոր։

ՀԵՒԱՏԱՑՈՒՑԱՆԵԼ. ՚Աղաչէր կոյսն այն, որպէս թէ հաւատացուսցէ զծերն՝ տես֊նել զնա. Վրք հց. գ. յ. (տպ. հաւանե֊ցուսցէ։)

ՀԵԼԼԵՆԱԽՕՀ, ի, իցն. ա. Խմաստա֊սէր, ուսումնասէր. զգօն՝ ըստ զօվէլի արանց հելլենացւոց. ՚Սկիւթական ազանց, ոչ հել֊լենախոհիցն, այլ բարբարոսացն եղեալ մուտ յաշխարհս. Սոկր. պօմ. առ Սոփ. էքէոս։

ՀԵՋԱԳՆԱՑ. իբր հեզաբարոյ. միամիտ. ՚Եթէ տեսանես հեզագնաց զոք, տաս, ե֊դիպտացիք են. և յորժամ զազնուական զոք, երուսաղէմացիք են. Վրք հց. յ։

ՀԵՏ, ի. Տ. ՀԵՏ. ոյ։ ՚Ի սոյն լեառն ձիթե֊նեաց ՚ի տեղի հետոյ ոտից յւր էր ծառ մի. Եպիփ. ծն։ ՚Շրջէր ՚ի տեղիս տէրունական, և երկիր պագանէր հետոյ ոտից նորա. Պի֊տառ։

ՀԵՐՁԱԾ, ոյ, ով. գ. Պատառուած. ակօս. առու. ՚Երկրագործք՝ նուրբ երկի հերձածով գնացջրոց անտիգործեն. Փիլ. յ։ ԷՓ։

ՀՆԱԲՈՒՆ. ա. Հին և բուն. նախնի. վաղեմի. կամ Բանիբուն տեղեակ հնութեց. ՚Զայս և բազում ինչ իրս գժուարինս բո֊վանդակեալ մեր ՚ի վերագայեսացն հրէից և հնաբուն ժամանակագրաց։ Հարցանէին ընդ արգար, զի նա ուսեալ ևս էր ՚ի հնաբուն ժամանակագրաց. Եպիփ. ծն։

ՀՆԱԿԱՆ. Տ. ՀԻՆ. ՚Ո՛չ ըստ հնական օ֊րինացն, որ ՚ի ձեռն չնչաւոր պատարագացն. Եպիփ. ծն։

ՀՈԳԵԲԱՐՁ. Տ. ՀՈԳԵԲԱՐՁՈՒ, ՀՈ֊ԳԱԲԱՐՁՈՒ. ՚Ունիմ ես հոգեբարձ ինձ և խմոցն զսոծ. Վրք հց. է. յ. (տպ. հոգաբարձ։)

ՀՈԳԵԿՈՒԼ. ա. Որ կլանէ զհոգիս. հո֊գեկորոյս. ՚Առ սպանումն մարմնաւորն և հոգեկուլ վիշապին. Պիտառ։

ՀՈԳԵՊԷՍ, որ է հոգեպապէս. նշա֊նակէ ևս՝ Հոգողութբ մեծաւ, բազում խնա֊մով, ոգւով չափ. ՚Տարաւ ՚ի տուն իւր զան֊դամալոյծն, և խնամարկեաց զնա հոգեպէս, և հաճէր զմիտս նորա. Վրք հց. յ։

ՀՈԳԻԱՆԱԼ. որպէս Առ երևոյթս հոգի զգենուլ մարմնոց մեռելոց. խօբ֊ուլանմաք, ճանլանմաք. ՚ Որպէս թէ մեռեալ և սպա֊նեալ մարմնոյ հոգիացեալ, և ՚ի միասին զը֊տեալ (ընդ մարմնոյ). որ ոչ յօգուտ, այլ ՚ի վնաս և ՚ի մոլորութիւն փութացեալ լինի. և նա զայն անուսումնաբար պատմէ. այն արտաքոյ է քրիստոնէութեան. Եղիշ. հոգ. (ուր դիտաւորութի բովանդակ խորհ֊մանց ճառիս բերի ՚ի հերքումն այդր մոլորու֊թե տեսմարաց։)

ՀՈՄԱՆԻ. ըստ բ նշ. իբր Համախոհ. ՚Սա֊տանայ քաջալերէր միաբարեր զհոմանիս իւր պղծս. Եպիփ. ծն։

ՀՈՏՈՏԻՉՔ. Տ. ՀՈՏՈՏԵԼԻՔ. ՚Ոչ վայ֊րապար նախամշակիչս զհոտոտիչսն ստա֊ցին եւ ոմանք. Փիլ. լին։

ՀՐԱԼՈՒՑԻԿ կամ ՀՐԱԼՈՒՑԻՔ ԱՌ֊ՆԵԼ. Հրով լուցանել. այրել. ՚Մատու֊ցանէին զջուրն առ ՚ի յանդիմանութիւն, և զմեղապարտն հրալուցիք առնէին. Ոսկիփոր։

ՀՐԱՄԱՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ. գ. կա.

տարուածն հրամանաց. *Ինքնիշխան ատրիճան խոնարհութեամբ, որ վասն հրամանատարութեան. Լմբ. խոհ. քենէր։

ՀՈՑՈՑԵԼ. ն. *Տեսի ես զխաբէութիւն գիւաց, և հոտոտեցի զչար հոտս նոցա. Վրք հց. Ղ։

ՀՐԱՄԱՆԱԿՈՒՐ. *Դատուեցաւ ազատայ զեղայ (ըստ օտարութեան զառաջինն), և խոնդատեալ զնովաւ հրամանքուր մծային ամենայն արուեն, որպէս է այսօր քն ՚ի վերայ հարսին եկեղեցւոյ. Եղիշ. ծն։

ՀՕՐԻՔՈՅՐ. Տ. ՀՕՐԱՔՈՅՐ. *Հօրեղբայր, և հօրքոյր. Եղբօրորդի ոչ կարէ հակառակ խօսել հօրեղբօրն կամ հօրքօրն (հօրաքեռն) ՚ի յառնել պատմութիւն. Մխ. դտ. (հին ձձ։)

ՀՐԱԳԱՐԱԿԵԼ. *Զերկոսեանն ած խափանեացէ. յայտ է՝ զի զանկարգ ցանկութիւն հրապարակէ սովաւ. Վրք հց. ա. յ։

ՁԱՅՆԱԻՈՐՈՒԼ. *Երանութիւնք ձայնաւորեալ են, երանեալ է այր. երանի ում թողութիւն. երանեալ են ամբիծք. Ա. ող։

ՁԱՆՁՐԱՑԿՈՏ. *Իսկ եթէ ևս ձանձրացկոտք յոյժ, յայտնի ևս իբրև զմտանեալս (անձանց). Վրք հց. յ։

ՁԵՌԱՇԷՆ. *Որով և օծանին բանաւոր և ձեռաշէն եկեղեցիք (ձեռակերտք այ՝ մարգիկ), քրիստոնեայք կոչելով, և սրբութիւնք խորանաց և ամենայն տաճարաց (նովին մեռոնիւ). Վրդն. տոն։

ՁԵՌՆԱՓՈԽ. } փոխ ձեռամբ առեալ.
ՁԵՌՆՓՈԽ, ոյ. գ. } որ և Առ ձեռն փոխ առեալ. *Վասն փոխոյ գրով և անգիր, և որ լինի ձեռնափոխ։ Փոխ տայ ըստ վաշխի, տայ և զկնի առ ձեռն փոխ... ոչ կարէ զձեռնափոխն արգելուլ, և պատճառել փոխատութին են. Մխ. դտ. յօրէնս ԲԳ։

ՁԵՌՆՏՈՒԵԼ. ն. Խօսել ՚ի հարանուն. նշանել. *Աղջիկ, զոր ձեռնտուեն, և մեռանի խօսնայրն. Մխ. դտ։

ՁԵՌՍ Ի ԿԱԳ. չ. կապեալ կամ մածեալ ունելով զձեռս ՚ի վերայ կրծոց. ձեռն ՚ի ձեռին վերայ դնելով ՚ի լանջս, կամ ագխելով զձեռն. ջեւ ջեւի վրայ. *Անցեալ կային (երեք մոգքն) ձեռս ՚ի կապ՝ առաջի նա հայելով։ Եւ կային ՚ի կարգի՝ ձեռս ՚ի կապ լինելով ըստ օրինի. Եղիշ. ծն։

ՁԻԱԳԲԱՂ. ա. Որ գողանայ զձի, կամ գող ձիաւոր. *Մեծացեալ տղայն՝ եղև ձիագող և անուանի աւազակ. Ոսկիփոր։

ՁԻԱՎԱԶ. ա. չ. Որ վազէ ձիով. և վազելով ձիով. ձիարշաւ. *Ձիավազ գնացին ՚ի գուռն պալատին. Ոսկիփոր։

ՁԻԹԱԳՏՈՒՂ. *Բարձեալ էր զամենայն լի հացիւ և ձիթապտղով. Վրք հց. յ։

ՁՈՂԱՆՄԱՆ. ա. Նման ձողոյ. ձողաձև. *Օձն պղնձի կախեալ զփայտէ ձողանման. Գիրառ։

ՂԱՆՋԵԱԿ. Իբր Ղենջակ, և կոտակ որ պխափ և իցէ. *Ղանջեակ փոքրիկ զցլխով նորա. (ռմկ. ֆանեռս, ռուսրտ. ղոշ) Վրք հց. յ։

ՂԵԲԻՏՈՆ. Տ. ԼԻԲԻՑՈՆ. *Եւ էր հանգերձ նորա զեբիտոն, զոր ոմանք կողովբիոնայ թարգմանեալ կոչեն. Վրք հց. յ։

ՃԱԽՃՈՀՈՒԹԻՒՆ. Իբր ճահողութիւն, կամ ճահճաւոր ճախութիւն. *Ցովհաննէս՝ որ զանհաս ծնունդն հօր սկսեալ ձեռնարկէ, և խօսի պարզ և առանց զբաղման զուտն և զանապական ՚ի ճախճոհութիւն մարդացելոյ բանին. Յհչոփ. ՚ի բանին Լ։

2

ՃԱԳԱՂ. որպէս Ճապաղիք. *Սրով խողխողէ, և արեան ճապաղ առնէ. Եղիշ. խրատ։

ՃԵՆՃ. Տ. ՃՆՃՂԵՐ. *Սևացեալ զգեստ հանդերձից նորա ՚ի ճենճոյ և ՚ի ճարպոյ անտի. Ոսկիփոր. հին։

ՃԻՂ. և } *Առ ժամայն ոչ խոնարհեալ
ՃԻԻՂ. } ճղոյն. և նա ՚ի վայր քարշելով յանդգնաբար՝ բեկեալ
ՃՈՒՂ. } եղև. Եղիշ. ծն։ *Խոնարհեցուցանել ըզճուղս։ Զճուղն ՚ի վայր խոնարհեցուցանէր. Ոսկիփոր։

ՃՈԿԱՆ. Գաւազան կամ մական որպէս զլախտ. *Ճոկանունն հարեալ զգունդն (կամ զգուղն), թռեալ վերացաւ և բարձրացաւ յոյժ գունդն։ Հարեալ յեռոյ ճոկանունն։ Ունէին զճոկանն ՚ի ձեռին քում. Ոսկիփոր։

ՃՌՈՌՈՄԱԲԱՆԱԿԱՆ. ա. Որ իցէ բան ճոռոմ. ճոխաբանական. *Եւ մեծն իսկ եսայի ճոռոմաբանական իմն և ամբիծ աստղագուշական ձայնիւ ասէ. Եղիշ. ծն։

ՃՈՐԹ. *Վասն արձակումն առնելոյ ճորտութեան, և ազատուցանելոյ. արձակումն ընդ ձեռամբ անկելոյն յիշխանէն. Մխ. դտ. յօրէնս ԲԳ։

ՄԱՄՈՆԱԳԱՇՏ, ի,ից. ա. Պաշտօնեայ մամոնայի. ծառայ և գերի արծաթոյ, արծաթասէր. *Աշխարհասէրք և մամոնապաշտք ոչ կարացին հաւատով և սիրով ճանաչել զնա. Եղիշ. ծն։

ՄԱՆԿԼԱԻ, ի, կամ ոյ, ով. գ. Լախտաբիր. որպէս լտ. Manualis clava. յորմէ յն. ՚ի միջին դարս, Μαγκλάβιον. (ուստի թերևս և մանկլաւոն է բրաւոր՝ պաշտօնեայ ՚ի դըրան.) *Որ զկարգաւ իւրով յուրոյ մարտին զանց առնէ, մանկլաւով ծեծեն, կամ զլէնն իւր հանեն ՚ի նմանէ. Մխ. դտ. յօրէնս Բգ։

ՄԱՆՐԵԼ. ռմկ. մանրել. որպէս՝ Զմեծ դրամն ՚ի փոքունս լուծանել. ռհմէ պօզմաք, ուֆագ ագմէ էթմէք. *Առեալ զդահեկանն (կամ զդեկանն), և տարեալ ՚ի շուկայն՝ մանրեաց, և եառ աղքատաց. Ոսկիփոր։

ՄԱՑԱՆԵԼ. *Կնքեալ ղեկոյց. է զի ՚ի մտի ունել պահել, և է զի գրել և մատանել և առ հաւատարիմ տալ յաւանդ. Վրդն. տոն։

ՄԱՏՆԵՀԱՐԵԼ. Տ. ՄԱՏՆԵՀԱՐԵԼ. *Ըզգուրս տանն, զոր փակեալ եմ և մատնեհարեալ, մի բացցես. Ոսկիփոր։

ՄԱՐԱԽ. ըստ վերջին նշ. *Խոտ ինչ... արմատ նորա է քաղցրահամ զօրէն խորխախ մեղու. և կոչի անուն նորա մարախ. Եղիշ. ծն

ՄԱՐԳԱԳՈՅՆ. ա. Որ իցէն մարգք և մարգագետինք շատ. *Ի տեղի մի վայելուչ և գեղեցիկ, որ էր մարգագոյն սահմանք. Ոսկիփոր։

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐ, րք. գ. Մատենագիր. կամ մատենագրութ գարուց՝ ՚ի դարս. *Տասն ազգացն չարք առանց ատութեան կան գրեալ յամենայն մատենագարս. Ածբր. Ա. 1։

ՄԵՆԱԲԱՐԻ. ա. Որ է կարի մեծ բարեանզուգական. *Զի մի հպարտացեալ՝ ՚ի մեծաբարի առաքինութէ անտի զեկեցայց. Վրք հց. յ։

ՄԵԾՈՒՆԻՔ. գ. Մեծամեծք. իշխանք. թագաւորք. *Թագաւորն մեծաւ սիրով և պատուով ընկալաւ զնեղ, որպէս արժան է մեծունեաց ընդունել զոք. Ոսկիփոր։

ՄԵՍԻԱՑԵԼ. ա. Տեսող մեսիայի. որ ետեսն զքն. *Գունթն մեռելոյն՝ չափ արտասուաց, մեսիատես ազերսաւոր քորք. Նար. փող ՂՂԸ։

ՄԻՋԱՓՈՂՈՑ. Տ. ՓՈՂՈՑԱՄԻՋ. Պատահեալ նման հրեշտակին ընդգծելով ՚ի մի-

ջափողոց այգեստանեաց. Եղիշ. ծն։

ՄԻՋՀԱՐԱՑ. *Աշխահամ և մեղքեղեկ կարի քաջ տիրէին զմիմեանս, միահաւատ լինելով առ ած բարձրեալն, և ըստ մարմնոյ արեանսառ ('ի սեմայ). Եղիշ. ծն։

ՄԻԱՆՁՆԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ. *Յամենայն գործս բանդատել զանձն՝ այս միանձնաւորութիւն մեծ է. Վրք հց. Ճ. յ։

ՄԻԱՒՈՐ, կամ } ա. Բառ անստոյգ, որպէս Միակերպ, կամ
ՄԻԳԱԻՈՒՐ. } միօրինակ. (գիր Բռքոր.) *Ի թագաւորէն սկսեալ մինչև յայն՝ որ յաղօրիան նստէր, միաւոր (այլ ձ. միգաւուր) եղև ամենեցուն կոծ ('ի Նինուէ). Լմբ. ծա։

ՄԻՋԱՎԱՅՐ. *Եկեալ տապանն ՚ի միջավայր արարածոց՝ գնայր և գայր։ Նոյ եռ անմայ զմիջավայր արարածոց. Եղիշ. ծն։

ՄԻՋՕՐԵԱՅ. որպէս կէս աւուր. կէս օրան. Եօրը կիւնկիւն. *Հեռի եղեն ՚ի քաղաքէն որպէս միջօրեայ ճանապարհաւ. Եղիշ. ծն։

ՄՆՃՂԵԽ. Տ. ՄԺԵԽ. *Ճանճ և մնճղեխ բազում նեղութիւն հասուցանէր մարդոյ և անասնոյ։ Զինչ էր ճանճս այս և մնճղեխս՝ որ եկն ՚ի վերայ մեր. Ոսկիփոր. հին. (Նորն, մժեխ։)

ՄՈԻՐ. *Փոխեալ էր մրով գիրն, և սևով էր գրեալ. Ոսկիփոր։

ՄՈՒՂ. *Եռես լոյս եկեալ յերկնից իբրև զմուեղ հրոյ, և վառեաց զճրագ նորա. Վրք հց. Ղ. յ. (տպ. մղեղ։)

ՄՑԱԲԱՑՈՒԹԻՒՆ. Այն՝ որ դրի Վրք հց. տպ. ըստ վերջին պարզ թարգմանութեան, *Յաղագս զղջութե». գնի ՚ի ձձ. ըստ հին թարգ. *Վասն մտաբացութեան», իմա ընթերցեալ փոխանակ բառիս յն. κατάνυξις, compunctio, զայլ բառ՝ որպէս κατανόησις, animadversio. որպէս և ապաշխարութիւնն ասի ըստ յն. μετάνοια, որպէս թէ փոխել զմիտս. resipiscentia, poenitentia.

ՄՈՒՌՏ, ի. գ. Բառ անյայտ. որպէս Աղմուկ. շփոթ. խառնակութիւն. աէրութէ. *Յերկուս բաժանեցաւ տունն յունաց... արդ ՚ի լինել մուռտին հոռոմոց՝ արդին լիպարտն իւվանէ իբրև լուաւ զայն, թէ թագաւորութիւն յերկուս բաժանեցաւ, ևն. Լմբ. ծէ. (ուր յայլ ձ. խմառոտակ գրիչն դրոշմէ ՚ի կարգի, մարտին, և ՚ի լս. գնէ՝ մուռտին, հանդոյն ընագրին։)

ՄՏԱԿՈԾ ԼԻՆԵԼ. կոծել մտօք. վարանել. մոլորել. *Զի մի այսր կամ անդր մըտակոծ լինելով՝ մտաց ինչ խօսեսցի ոք. Եղիշ. ծն։

ՄՏԱԿՈՅՐ. *Ի բազմուէ լալոյն և յամբոխէն մտակոյր եղեալ՝ մոռացայ. Ոսկիփոր։

ՄՏԱՏՐՈՒԹԻՒՆ. ըստ ձ. կամ Մտաւորութիւն՝ ըստ տպ. որպէս Մտադրութիւն։ Ա. ող։

ՄՐՈՏԵԼ. *Եւս առաւել փախիր ՚ի կանանց, զի ոչ մրտոխ և սեանաս մեղօք. Ոսկիփոր։

ՄՕՐԱՑ. Վրք հց. ծա. յ. ուր տպ. Մուրատ։

ՅԱՅՏԱՐԿՈՒԹԻՒՆ. Տ. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. *Ամենայն վերատեսութիւն գաղտնեաց զանյայտից զյայտարկութիւն. Եղիշ. ծն։

ՅԱՆԳՈՒՐՇՆ. չ. Զգուշութեամբ, կամ հանգըստեամբ. *Հանդարտութեամբ արարից զկամս իմ, և յանգուշն գնացից զճանապարհս նորա. Վրք հց. ծբ. ձ. (տպ. ոչ անզգոյշ։)

ՅԱՆԿԱՐԾՕՐԵԱՅ. չ. Յանկարծելի օր. յանկարծօրէն. *Որ յանկարծօրեայ հասին ինձ ՚ի յեղակարծ ժամու. Եղիշ. ծն։

ՅԱՌԱՋՈՒՄՆ. որպէս Յառաջադիմութիւն.

*Գոհացան զմս 'ի յառաջնումն տղայոյն՝ վկայութք առաւօտն. Վրք հց. Յ:

ՑԱՏԵԼ. *Գնաց 'ի յատել զարմանեանն իւր. Վրք հց. Ի. Յ. (այ. յօտել:)

ՑԱՐԱԾԵԼ. այլ ձ. Ցաճախել: Փիլ. լին:

ՑԱՒԷԺԱԽԱՂԱՑ. ա. Որ յաւէժ խաղայ. անդադար. *Որոյ զհետ գան աղբիւրք յաւէժախաղաց բարեացն. Փիլ. լին:

ՑԱՌԱՋԱՑԱՆՑ. ի. ա. Ցառաջագոյն յանցուցեալ. *Երկրորդն մեղուցեալ, և ոչ խրատեալ յառաջայանցին պատուհասիւ. Փիլ. լին:

ՑԵՂՄ. ա. գ. *Եւ տեսեմ յեղմ ձայնիւ, ուրուռհի ուրուհի, օգնեա ինձ. Վրք հց. ՅՅ: *Ցորժամ ճաշակես, յեղմ կերիցես. Վրք հց. Ե. Յ. հին. (Նորին, մեղմ:)

ՑԻԶԴԻԼ. կմ ՑԵԶԴԻԼ. Որպէս Հանդչել կամ փոքր մի ցամաքիլ 'ի խոնաւութէ. *Զի լիցի յիզդիլ գետոյն՝ ջրհեղեղին զգուշացեալ. Փիլ. լին. Ի. 64: *Ցեզդիլ զերկիր առէ. չսայ Թոյլ 'ի վերայ երկրի ելանել ջրհեղեղին. Լծ. ճիւ:

ՑԻՇԱՏԱԿԱԳՐԵԼ. ն. Արձանագրել 'ի յիշատակագիրս. գրել 'ի յիշատակարանս. *Եւ այս յիշատակագրի 'ի նամակի անուան իւրոյ հինգ վկայիւքն կմ երիւքն. Մխ. դտ. յօրէնս Բգ:

ՑՈՑՆԱՒՈՐ. *Ընթերցաւ յն զգիրս եպայեալ յոռնաւոր պատուով. Եղիշ. ծն:

ՑՕԴԱԲԱՆ. ի,ից. ա. Որ յօդէ բանս բառ կամի. տառախօս. *Արդ դու ով յօդաբան և զրպարտող, նիր գերամթռեար, ևն. Թէոդոր. Մայրագ:

ՆԱԽԱՀՈԳ. ա. գ. Գլխաւոր հոգաբարձու. տեսուչ գաւառի. նախարար. *Կացուցանէր նախահոգս ծի. զի առեն՝ այնքան լինել գաւառք ընդ Թագաւորութե նորա. Վրդն. դան:

ՆԱԽՆԻՔ. իբր Ծնօղք. *Տղայ ոմն տուաւ 'ի վանս 'ի նախնեաց իւրոց. Վրք հց. Յ. (ուր և զկնի առի՝ ծնօղքն:)

ՆԱՀԱՏԱԿԱԿԱՆ. ա. Սեպհական նահատակաց (ըստ ամենայն նշ.) *Առ նահատակական հանդիսան. Փիլ. լին:

ՆԵՂ, ոյ. գ. որպէս Նեղութիւն. *Յառաջեալ յաւուց գլխոյն և 'ի սաստիկ նեղոյն՝ լոյս աչացն պակասեալ էր: Ի սաստիկ նեղոյն և յառաւել տանջանացն լուծեալ քակտեցան ամենայն անդամք մարմնոյ իմոյ. Ոսկեփոր:

ՆԵՆԳԱԽԵՌ. ա. Որ խեռայ և նենգէ. չարամիտ. *Համարձակեալ նենգախեռ ոգուէսն (հերձուածէս՝) հրամայեաց կոչել առ ինքն զդահճապետն և զդահիճս. Եղիշ. ծն:

ՆԵՏԵԼ. որպէս Զգել զնետ. Նետաձիգ լինել. (յորմէ ազգ Նետողաց՝ Թաթարք.) *Ոմն բարկացեալ վասն ոչ ունելոյն յաջողութիւն 'ի խաղն՝ նետեաց ընդդէմ երկնից՝ իբր Թէ կամելով վրէժ առնուլ յայ. և 'ի միւսում աւուրն ընդ նստելն 'ի խրախճան՝ նոյն նետն ուժգնակի յարձակմամբ և արիւնաթաթաւ անկաւ առաջի նորա և ցցեցաւ 'ի վերայ սալխտակի խաղուցն. Ոսկեփոր: *Հրամայեաց զհայրն (զմեռեալ) կապել 'ի սիւն, և նետաձիգ լինել 'ի նա որդւոցն . . . երկուքն նետաձիգ եղեն, և երրորդն յոյժ բարկացաւ ընդդէմ նոցա, և ոչ բնաւ կամեցաւ նետել 'ի հայրն. անդ:

ՆԵՐՈՒՆԱԿԱՆ. Տ. ՆԵՐՈՒՆԱԿ: Աբ. ող:

ՆԵՐՔՍԱՓԱԿ, ի, իւ. գ. Փակ կմ աղխ որ 'ի ներքին կողմանէ դրաց. ներքին. *Փակեալ զդուրս բուրաստանին ներքսափակիւն, և պնդեալ ամրացոյց. Եղիշ. ծն:

ՆԻՀ. Նհի. գ. Բառ պրս. Նիհ, Նիհաւ. այն է Գին կամ արժէք եդեալ յարքունուստ 'ի վերայ վաճառելեաց. նարղ. *Զոր ինչ աւելի առնուս քան զհաստատեալ նիհն, այն զրկանք է: Աղավաճառն՝ որ քան զնիհն աւելի խաբէ, և առնու. ևն. Վրդն. խր:

ՆԿԱՀ. գ. պ. Նախէտն. Ընդէտ. ագէտ. *Անկահ՝ այն որ չէգն, նըկահ եկաց իւրըն բանին. Մոգ. օփ. Ճանապ:

ՆՇԱՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել նշանական, կամ խորհրդաւոր: Փիլ. լին:

ՆՈՑՆ. ՆՈՑՆ ԶԻՆՔՆ. *Ո՞ր իցէ փոքրիկ ուխտարանն այն. առէ ծերն. զայն՝ որ միշտ առէր, վաճառեցէք զինչս ձեր, և տուք ողորմութիւն աղքատաց. նոյն զինքն ես վաճառեցի, և ետու. Վրք հց. ծդ:

Ի ՆՈՑՆ. *Ցարուցեալ քո 'ի քնոյ, 'ի նոյն յառաջին բան՝ փառաւորեսցէ զնծ բերան քո. և 'ի նոյն՝ սկսիր յօրհնութիւն տյ և 'ի սաղմոս. Վրք հց. Յ:

Ի ՆՈՑՆ ԺԱՄԱՅՆ. Տ. ՆՈՅՆ ԺԱՄԱՅՆ. *Ի նոյն ժամայն յանկարծակի յարեաւ՝ որպէս 'ի քնոյ զարթուցեալ: Ի նոյն ժամայն յանկարծակի շարժեցան. Ոսկեփոր:

ՆՈՑՆՉԱՓ. ա. ն. *Գնեաւ տասն լիտր հաց, և նոյնչափ պինի, և նոյնչափ միս. Վրք հց. Յ:

ՆՈՐԱԳԻՒՏ. *Շնորհեցէք ինձ զնորագիւտ կեանս. Ոսկ. 'ի ԲԵԲՀեղ:

ՆՍՏԱԿԻՑ. Տ. ԲԱՐՁԱԿԻՑ. և ԱԹՈՌԱԿԻՑ. *Նմանող է քո, և նստակից նորա. Նեղոս:

ՇԱՀՄԻՀԱԼ. ՇԱՀՄԻԱՆԴԱԼ. Անուանք բուսոց: Վստկ. ղէ. ճծ. ևն:

ՇԱԶԻԽՆ. *Փախուցեալ փութանակի յահաւոր շաչմանէն. Պիտառ:

ՇԻՆԱԳԱՀ. ա. Որ ագահ է 'ի շէնս և կողոպուտս. *Զաղքատացեալսն 'ի յաճմանէ վաշխից և տոկոսեացն, և 'ի շինագահ և յարծաթաժողով ամպարշտեալ մարդկանէ. Եղիշ. ծն:

ՇԻԽԱՆ. Բառ ռմկ. որպէս Ճիչ, աղբ. *Կէսքըն չիւան մեծ քաղէին, կէսքն ըզվարսիցըն փետէին. Ոստղ. ողբ:

ՇՆՉԱԲՈՒՍԱԿԱՆ. Տ. ՇՆՉԱԲՈՅՍ. *Ոմանց բուսականս զօլ, և ոմանց շնչականս, և այլոց շնչաբուսականս . . . Ըստ մասանցն անորոշաբար՝ որպէս զշնչաբուսականսն. Անյ. բոծան:

ՇՂԹԱՅՕՐԷՆ. ա. ն. Հանգոյն շղթայի: Շղթայօրէն առաւելու պինդ ունին զկիրառս. Պիտառ:

Ի ՇՈՒՐՋ ԳԱԼ. որպէս Շրջել և խնդրել. *Թագեաւ 'ի նոցանէ. գային 'ի շուրջ, և ոչ գտանէին. Ոսկեփոր. հին. (Նորին, խնդրէին, և ոչ գտանէին:)

ՇՐՈՒՇԱԿ. *Իբրև փախստական զարնգունն շրուշակաւ կապեցաւ. Աբ. անփ:

ՈԽԱՊԱՀԵԼ. Ոխս պահել. *Թէ ոխապահէ (կամ ոխապահ է). կանոն:

ՈՂԲԱՆՔ. որ և Ողբ, ողբք. *Թողումք զողբանքըս ցաւագին, առնեմք աւարտ լալեաց բանին. Ոստղ. ողբ:

ՈՍԿԵԳՐԵԱԼ. Ոսկի գրով գրոշմեալ. *Տեսին զգիրն սևագիր՝ փոխարկեալ յոսկեգիր . . . և առեալ զգիրն ոսկեգրեալ՝ համբուրեցին. Ոսկեփոր:

ՈՍԿԵՀԱՑ. *Քան զայս մանուկս յառաջ ունէի այլ գեղեցիկ մի ոսկեհատ, և 'ի մեռանել մանկանն՝ ես յոյժ լայի անմխիթարաբ. Ոսկեփոր:

ՈՍԳՆԵԱՑ. } *Հաց նորա էր ոսպնէ և գա-
ՈՍԳՆԷ. } րէ. Վրք հց. Ե. հին Յ. Նո փպ.

(խակ նոր ձ. ոսպն և գարի:)

ՈՍՏԱՑՄԱՐԶԱԿ ԼԻՆԵԼ. Ոստս արձակել. ուռճանալ. *Փութան արմատանալ, ոստայարձակ լինին՝ կրկնապատիկ պտղաւէտիլ. Ցիշոփ. 'ի Բունին ՉՅԷ:

ՈՍՏԵԼ. *Զդեալ զձեռն իւր զոլ 'ի պղտուղ մի . . . և ոստեալ զնա. Եղիշ. ծն:

ՈՐՄԵԼ. *Առեալ զփայտատ, քակեալ զդուռն սենեկին, որ որմեալն էր. Վրք հց. ծէ. Յ. (այ. յոր մնեալն էր:)

ՈՐՔԱՆԻ. *Որքանի օր եկեալ ես, այնչափ հեռի ես 'ի սենեկէն. Վրք հց. ծը. Յ. (այ. ոյքան օր:)

ՈՒՂԵՂ. *Հերձաւ գլուխն նորա, և ուղեղն հանդերձ ըղեղամբ ցրուեալ 'ի վերայ վիմին. Ոսկեփոր. հին. (Նորին, ըղեղոմբ:)

ՈՒՂԷՇ. *Բռեան հարեալ զուղէշ (զուղեշէ) միոյ, յորում էր պատուղ բաղում. Եղիշ. ծն:

ՈՒՆԱՑՆ. ն. իբր Վայրապար, և Սնոտի. *Ողբայր ունայն, և առէր. գթեալ և մորմոքեալ եկի առ ա. Վրք հց. Ղ: *Զախտակալ մեան աւազակն՝ ունայն կրեաց զժամիզոյն փրկութեն. անդ. Ծ:

ՈՒՆԿՆԱԼՈՒՐ. Տ. ԱԿԱՆՋԱԼՈՒՐ. *Որպէս ականատես և ունկնալուր առ 'ի նմանէ. Եղիշ. ծն:

ՈՒՇ. *Զամենայն զուշով ածեալ՝ առէր, յիշեցի զաւուրսն զառաջինս: Զուշով ածեալ զխրատս ամբարիշտին՝ որ բերանով ածին. Եղիշ. ծն:

ՈՒՍՑ. *Ո՛չ գիտեմ, եթէ ուսա, այլ եղէ նման կարծիս յինէն. Վրք հց. Ի. Յ. (այ. ուսայ:)

ՉԵՉ. Ցաւել 'ի մեկնութին. Առաւել տաք ռմկ. որպէս չիւ կամ ծերոտ խաղողոյ. և որպէս գառնարկ մաղ մեղու:

ՉԻՔ ԼՈՒՆԵԼ. *Սաստեալ ոգիննուայրին՝ չիք արար զնա 'ի սահմանաց անտի. Եղիշ. ծն:

ՊԱԼԱՐԱԲԱՐ. ն. Իբրև զպալար. *Ի բաց ընկենուլ և լուանալ . . . որովք պալարաբար բծոտեալ լինէր. Փիլ. լին:

ՊԱԽՐԷ. ըստ ռ և ր նշ. *Այսէ անդամալոյծն. վայել է ինձ մուրացիկն պախրէին. Վրք հց. Յ:

ՊԱՏՃԱՌԱԳՈՅՆ. գեր. ա. Գլխաւոր և զօրագոյն պատճառ. *Առաջնածին ('ի ծընողս) արուն, և պատճառագունի զօրուն. Փիլ. լին:

ՊԱՏՈՒԱՒՈՐԱԳՈՅՆ. ա. Առաւել պատուաւոր. պատուականագոյն. *Ի գիրս բառնալով պատուաւորագոյն ես լինել բողկացն, և բարձրագահ քան զաթոռս քառակերպից. Եղիշ. ծն:

ՊԱՏՈՒՀԱՍԱՊԱՐՏ. ա. Արժանի պատուհասի. պատժապարտ. *Տեառն հաճոյ լիցի, և մի պատուհասապարտ. Աբ. անփ:

ՊՍՐՋՈՒՆԱԿ. որպէս ռմկ. չարը, պինտ. Կազմած շինուածոյ պարզեալ տարածմամբ 'ի վերայ հիման և որմոց. *Սկիզբն արարեալ շինութեն 'ի վերայ հիման տեղւոյն՝ կամեցաւ ձգել 'ի վերոյ զպարզուանակն. Ոսկեփոր. հին. (Նորին, զպարզուանակն:)

ՊԻՏԱՆԱԼ. *Ես զիմ ամեան ձիթոյն ոչ բացեալ էի, այլ մախաթով ծակեալ էիր ծեփ նորա. քանզի փոքր ինչ պիտոյացաւ 'ի նմանէ. Վրք հց. Ե. Յ. (այ. պիտոյացաւ:)

ՊՆԴԱԲԱՐ. Տ. ՊՆԴԱԳԷՍ. *Զհետեւելով պնդաբար եկաց նա յաղօթել. Վրք հց. Յ:

ՋՐԱԺՈՂՈՎ. որպէս Ջրաշիղջ, կմ՛ ջրարբի. *Գնացին 'ի տեղի մի վայելուչ և գեղեցիկ, որ էր մարգագոյն առաջմանք, և ջրաժողով. Ոսկեփոր. հին. (Նորն, չըջաժողովն:)

ՌԱՔԻԱ. գ. Բառ յն. Ῥαχία. Պատառումն ալեաց հարելոց 'ի ծովափն, և 'ի ժայռս. և տեղատուութիւն. *Ջուրն քարշեալ լինի առ ծակս, և այն ասի ամբոխ, և դարձեալ 'ի գուրս ընթեալ լինի, որ և կոչի ռաքիա.ն.ննս:

ՍԱԿԱՒԱԺԱՄԱՆԱԿԱԳՈՅՆ. ա. Սակաւագոյն ըստ ժամանակին. *Որ յառաջ քան զնորա զամն այն ինչ է սակաւաժամանակագոյն. Փիլ. լին:

ՍԱՂՄՈՍԱՑՑԷ. ըստ ձ. կամ Սաղմոսիցէ. ըստ այլ: Աբ. ող:

ՍԱՏԱՑԷԼ. *Եւ դա սատայէլ հակառակ իմ եղեալ և սատղծուածոց իմոց. Ոսկեփոր: (Նոր ձ. սադայէլ:)

ՍԵՐԱՆԱԼ. *Ի սերանալ և 'ի բազմանալ երից ազգաց: Ի բազմանալ և 'ի սերանալ մարդկան ազգի. Եղիշ. ծն:

ՍԻՐԱՋԱՆ. ա. Որ ինչ լինի սիրով և ջանիւ. *Բազում երկիւղիւ և սիրաջան վաստակոց աղօթիւք խնդրել. Եղիշ. ծն:

ՍԻՒՆԱԳԼՈՒԽ. գ. Գլուխ սեան. խոյակ. *Զսիւնագլուխս նոցա սրսոցես յամենայն կերպարանս 'ի նմանութիւն կենդանեաց. Ոսկեփոր:

ՍԻՒՆԱՆՄԱՆ. Տ. ՍԻՒՆԱՁԵՒ. *Հուր ածութեան իջեալ սիւնանման. Եղիշ. ծն:

ՍԼԱՔԱՊԻՆԴ. ա. Որոյ սլաքն կմ՛ սայրն է պինդ և կարծր, ամրացեալ սուր սլաքաւ. *Աղեղն իւր առանց լարի և սայրասուր սլաքապինդ սլրեցագործ նետից. Եղիշ. ծն:

ՍՈԿՐԱՏԻԿՈՍ. Բառ յն. իբր Սոկրատեան, կամ աշակերտ սոկրատայ. *Որպէս ասէ սոկրատիկոս պղատոն. Փիլ. լին:

ՍՊԱՌԻԼ. *Նոյն ժամայն սպառեցաւ ոգի նորա 'ի մարմնոյն. Ոսկեփոր:

ՍՊԻՏԱԿԱՁԱՐԴ. *Եւ անդ էր տեսանել զնոսա իբրև գունդ մի հրեշտակաց 'ի սպիտակութիւն զարդարեալ 'ի զարդ սպիտակազարդ հանդերձի. Վրք հց. յ:

ՍՏԵՂՆԱՏՈՒՆԿ. գ. Ստեղն տնկոյ կմ՛ տնկեալ. *Ստեղնատունկն վայրենի է. իսկ պտուղն նորա կաղին ընտանի. Փիլ. լին:

ՍՑՈՒԳՌԲԱՆԵԼ. որպէս Ստուգութեամբ քարոզել. *Պետրոս և յակոբոս և յովհաննէս ստուգաբանէին զաւետարանն. Պիտառ:

ՍՐԲԱՀԱՑԵԱՑ. *Եւ արդ տես զոյժն սրբահայեաց աչօքդ. Եղիշ. ծն:

ՍՐԲԱՔԵՐ. ա. Մաքրաբար քերեալ. քերածոյ մաքուր. *Զկուժ և զսաշ նորա սրբաքերս արասցես վանդակաւ. Ոսկեփոր:

ՍՔԱՆՉԵԼԱԽԱՌՆ. ա. ն. Խառն ընդ սքանչելիս. *Ցոյ քո զամենայն ինչ սքանչելախառն արդեամբք և գործովք եցոյց. Աբ. ող:

ՍՕՆԱՊԱՐԷՆԻ. Տ. ՍՈՆՈՊՐԻ: Լծ. ժիւ:

ՎԼԱՂ. որպէս Առաւօտ. այգ. *Դնելով վաղէ 'ի վաղ զԹագն 'ի գլուխ նորա. Պիտառ:

ՎԱՂԻՒՆ. որպէս Ի վաղորդայն. ընդ առաւօտն. *Զկնի մեր էր վաղիւն, և զօրն ամենայն: Վաղիւն զկնի ձեր եկեալ ժամանեաց. Ոսկեփոր:

ՎԱՌԻՎԱՌԵԱԼ. *Վառվռեալ առաղն լուսաճաճանչ երիցս անգամ, և եկաց 'ի վերայ գլխոյ մանկանն յնի. Եղիշ. ծն:

ՎԱՐԱՆԱՆԱՄ. Տ. ՎԱՐԱՆԻՄ. *Զտարակուսելն, և զվարանանալն, և զհարցանել. Փիլ. լին. (այլ ձ. վարանել:)

ՎԻՄԱՓԱԿ. ա. Փակեալ վիմօք. վիմակերտ. փորէ. Բաղփառն. Բ. ա. *Անցեալ 'ի վերայ օդոյն՝ և գնայր հեզ և համեստաբար՝ որպէս 'ի վերայ լայնագիր և վիմափակ կամրջաց. Եղիշ. ծն:

ՏԱԽՏ. *Ըհնել Թագաւորին տախտս գեղեցիկս մեծ վանդակաւ: Ցաղագս Թագաւորին տախտ չինել արքունական. Ոսկեփոր. (Նոր ձ. Թախտ:)

ՏԱԽՏԱԿԵԱՑ. ա. Որ ինչ է 'ի տախտակէ. և նկարեալ 'ի վերայ տախտակի. *Տախտակեայ պատկեր տիրամօրն սըբոյ. Պիտառ:

ՏԱՇ. գ. Արմատ Տաշելոյ. որպէս Տաշումն, և տաշելի ինչ. *Արա զարուեստ հիւսնութեան, զկոփ. զտաշ. զձև. Զկոփ, և զտաշ նոցա: Որ գիտեն տանել տաշ և կոփ. Ոսկեփոր:

Ի ՏԱՐԷ Ի ՏԱՐ. Բացասա 'ի բաց. հեռագոյնս. *Ելցուք հաւասար 'ի խաղ գնդին, և տեսցուք՝ ենթէ ո՞ր կողմն յաղթէ, և ըզգունդն 'ի տարէ 'ի տար վարէ. Ոսկեփոր:

ՏԻՔ, տից. կամ գուցէ լաւ ևս՝ Տիպք, տիտից, կամ տտից. որպէս պ. փիփէ. Ռշք. լծ. հյ. գխո, գխոել. *Համբուրեալ (մոգուց) զոտսն յնի, և գնելով զոսկեայն տաան 'ի վերայ տից և երեսաց իւրեանց. Եղիշ. ծն:

ՏՈՒՏՆ. *Կալեալ զմի տուտն փայտին... կալաւ զտուտնէ փայտին, զի երկայնասցի. Ոսկեփոր. (որպէս ռմկ. ճոթ. տուճ:)

ՏՍՏԱԿ. Տ. ՏՐՏԱԿ. փէտէ. *Առեալ ազատմայ զգլուխն 'ի Պք գրկայն արէլի, և զուղտակ հասկացն 'ի յեռանէն կայենի... առեալ սեացոյց զարցակ հասկացն. Եղիշ. ծն:

ՑԱՑԳՕԹ կամ ՑԱՑԳ ՕԹ ԱՌՆԵԼ. Առնել օթս ցայգ. պահել կամ կալ զգիշերն ողջոյն մինչև ցառաւօտ. *Հրով ջեռուցանէր զկաթն մաքեաց, և ցայգօթ առնելով յօդս հովացուցանէր. Եղիշ. ծն: *Ցայգօթ արարեալ անդ՝ հանէր զգիշերն 'ի գլուխ յաղօթս տայ. Պիտառ:

ՑԱՑՏԵԼ. որպէս ռմկ. ցաթել. *Զի մի յանկարծօրէն ցայտեալ և ճառագայթեալ՝ հարկանելով շլացուցանէ զտեսանելիսն ամենեցուն. Եղիշ. ծն:

ՑՈՒՆՑ ՏԱԼ. յորմէ Ցնցել. *Ցունց տալով մինչև եօթն անգամ, և ապա հատեալ եզև (պտուղն 'ի ծառոյն). Եղիշ. ծն:

ՓԱՅԼԱԿԵՑՈՒՑԱՆԵԼ. ն. Փայլեցուցանել իբրև զփայլակն. ծագել. *Իբրև ճառագայթս իմն փայլակեցուցեալ. Փիլ. լին:

ՓԱՅՏԿՈՓՈՒԹԻՒՆ. գ. Կոփեն զփայտն յորս և է ձև. *Հմուտ եմ և գիտակ գործոյ հիւսնութեան, փայտակոփութե, (շինելոյ) լուծ, հարօր, և այլ ևս զինչ պիտոյ իցէ ուրեք գործ. Ոսկեփոր:

ՓԱՆԴԻԵՌՆԱՍԷՐ. սեռ. բաց. ա. Սիրող ձայնի փանդռեանց, կամ փանդռնահարութեան. *Թատերասէր լինին, կամ փանդռնասէրք. Պիտառ:

ՔԱՋԱԲԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. } Որպէս
ՔԱՋԲԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. գ. } Քաջախօսութիւն, կամ ուղղախօսութիւն. և Բարեխօսութիւն հաշտարար. *Այլ առ մարդիկ միաբանութիւն՝ քաջաբանութիւն (որպէս յն. օրհնութիւն), և քաջբանակութիւն (կմ՛ քաջաբանութիւն) 'ի հարկէ մատուցանէ. Փիլ. լին. ճ. 279:

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԲԱՌՔ

ԱՆՎԿԱՅՔ Ի ԳՐՈՑ ԱՌ ՄԵԶ ԵՂԵԼՈՑ

Աբեղաձաղ կամ Հաբեղաձաղ. Ճաշ աբեղայից. ընկոյզ ծեծեալ խառն ընդ խաւորոյ, և զանգեալ ջրով. յոր և աղքատք բրդեն զհաց, և ուտեն։

Աբեղակ. Թռչուն փոքրիկ. որոյ կատարքն է 'ի ձև վեղարի աբեղայից։ Տես և ԱՐՏՈՅՑ կամ ԱՐՏՈՒՏ. որ և ասի Աբեղայագ։

Ագլոր, կամ Ակլոր, կմ Ագլոր. Աքաղաղ փոքրիկ. արու ձագ հաւու. խօրօզիկ, էրքէկ ճիւճ։

Ագամէջ. Միջոցն ընդ մէջ երկուց սրունից. պաճագ, պաճագ արասը։

Ադաղա. Խոտ փոքրիկ և նօսր, Թունաւոր. երբ լու. իտ. Carpesium, carpesia.

Ազատար. Ցազատուն վերածեալն. աղտըլամա։

Ազնակեց. Տ. ԱՋԳԱԿԻՑ։

Աթար. Փակոր եզանց այրելի. որ և Աթար աղբոյ, և Զէնաթար. որպէս ակնաձև չորացեալ, կամ ձեռօք ձևացեալ և հարեալ յորմն՝ զի չորասցի 'ի պէտս կրակի. Թէզէք։

Աթարոց. Երկայն փայտ խառնիչ աթարի, կամ կրակի Թոնրին. որ և Անթղոց։

Աթխար. Անուն խոտոյ. Տ. ՎԱՂԱՄԵՌՈՒԿ։

Ած առնել. որ և Ածն առնել. Ածիս Ածնէս Սկսանիլ հերձանիլ և պատառիլ կարծր նիւթոյ՝ յուցանելով զգիծ ինչ ճեղքուածոյ. ուստի ասի քար կամ անօթ ինչ ածնեալ, որպէս նշան առեալ ճեղքման՝ բեկման։

Ածախ. Կարօն Թելոյ, կամ սառ ծառոց՝ 'ի ծածկոյթ տանեաց. ուր 'ի վերայ ածախի դնի եղէգն, և 'ի վերայ եղեգան յարդ, և 'ի վերայ յարդի հող։

Ածն. Որդն լճից և ջրոց աղբերաց՝ նուրբ քան զաղաղանի, թզաւ չափ երկայն. որ եթէ յանգէտս կլանիցի ընդ ջրոյ, ածէ 'ի փորի բազմութի. և հաշէ՝ մինչև 'ի սպանանել զըմպօղն։

Ածն առնել կմ Ածնէս Ածիս Տես 'ի վեր անդր՝ Ած առնել։

Ածուխ. Պտուղ Թփոյ կամ բերք ծառոյ՝ 'ի ձև գնձոյ. որ լինի նիւթ գեղյն ներկոյ. խակ տուեկն կոչի Ածուխն։

Ախտարակ, կամ Ախտարեկ. կոյ և Հալաւըեակ, հալաւարէկ. Սպիտակ խաղող ընտիր՝ խոշորահատ, 'ի կախ պահեալ. խօճա հատան [illegible]։

Ակլոր. Ցոփ. լկտի. կանացի։

Ալոց, կամ Լոց. Դեղձ մսուտ, որոյ կորիզն կից է ընդ մարմնոյն. տուրը [illegible]։

Ալաղտ. Սալոր բոլորակ կանաչագոյն. [illegible]. ասի և Հողաձան։

Ալաձաղ. որ և Զարձաղ. Մաղ ալեր 'ի մաղէ ձիոյ։

Ախոյեւ. }
Ախէլած. } Նշան աղուհացից՝ 'ի սոխոյ և 'ի փետրոց շինեալ և կախեալ 'ի տունս. [illegible]։

Ախլանք. Տ. ԱՂԽ. և ՓԱԿ։

Ածիկ. Թան կամ խիւս ցորենոյ. (որպէս [illegible]) որ և Ածիք. որպէս աղիւր խոնաւ ցորենոյ։

Ակիթ. Ախտ աչաց գրաստու. [illegible]։

Ակնիլ կամ Ակնակ. Գործի խցիչ զակն Թոնրի։ Եւ ևս՝ Բրինձ արկեալ 'ի կերակուր բանջարոյ։

Ակռայ. Տ. ԱՏԱՄՆ, և ԺԱՆԻՔ։ Տես և ասա Ցառեկս։

Ակր. Բոյս ջրասէր նման պրտուոյ, անուշահոտ, խորշելի լուոց. արմատն պէղյն և հաստ աղխաղխ, զոր չորացուցեալ վարեն 'ի գեղորայս։

Ակրաբ. Երեկոյաճաշիկ՝ որպէս Նախընթրիք. կա և Երկրորդ նախաճաշիկ աշխատաւորաց՝ նախ քան զճաշ։

Աղամած. Աման՝ ուր դնի աղ. [illegible], [illegible]։

Աղէլ. Տ. ՅԱՂԵԼ։

Աղթամար. Օղ կամ տապարանջան ոտից։

Աղակախտ. Խոտ գտան՝ ախորժելի խաշանց, բազմատեսակ, և գնտաձև գեղին ծաղկօք. յորոյ 'ի չորանալն՝ և 'ի ցնդիլ տերևոց հողմովք կամ 'ի խլելն արմատաքն՝ 'ի շաչմանէն խրտչին աղուէսք։

Աղախորոյս. Ցորեան կոտնչին կամ չերևին աղոք. ասի զմԹնագոյն կատուեղինաց։

Աղցան. Այսպէս կոչի առ մեզ ամենայն բանջարեղէն՝ եփեալ կամ անեփ, յոր աղ ցանելով հանդերձ ձիթով և քացախով լինի ուտելի օգտակար. [illegible]. (իտ. insalata.)

Աղփայ. Թ. [illegible]. Ոսպի (ԲԷԼԳ) շատ եփեալ և Թանձրացեալ, 'ի կարմիր կամ 'ի սպիտակ խաղողոյ. Թ. ասի և [illegible]։

Աձակ. Տ. ԵՐԱՆՔ. և ՑԱՅԼՔ. [illegible]։

Աճելի. Ազգ տանձի, ազնիւ, մշկահոտ։

Աճալ. Տ. ԵՐԿՈՒՈՐԻՔ։

Ամդաթեա կամ Ամդաթեր. երբ Ամզոտ, ամպային։

Ամխաղ. Քայլ. [illegible]։

Ածպակ, կամ Ածիպակ, կամ Ածապակ. Խաղող երկայնաձև որպէս զպտուղ այծի. [illegible]։

Անալ. յն. ἄναλκος, ἄναλκος, անոյժ. անժոյժ. անարի. (տես և ԱՂԿԱՂԿ. ըստ Գ. Նշ։) Գտանի 'ի գիրս ինչ և Ալեկս, որպէս յն. ἄλκη, ոյժ, զօրութի. և Եռ. ԱԼ. այր Ալեկանդրոյ, յատուկ անուն կարծեցեալ, այն է ἀλκάνδρος, քաջայր, առն։

Անդորգան. Ափափայք և ժայռք լերին ձոռ 'ի գագաթն։

Անթրաք. Բառ յն. ἀνθρακιάς. Ἄνθραξ. կայծ. կայծակն։

Անթեղոց, կամ Անթղոց, և Անթրոց. Տես 'ի վեր անդր Աթարոց։

Անխանակ. Մեծ տաշտ (կամ լանակ) խեցեղէն, 'ի ձև անկանի։

Անձրևածոր, Անձրևիկ. Տ. ԱՆՁՐԵՒ, ՏԿԱՐ. և ՑԱՆՀՆԱՐՍ ՄՏԱՆԵԼ. եւն։

Անմաղմաղ. Տ. ԱՆՄԱՂՄԱՂՈՒԿ։

Անջան. Սովորական ցորեանն՝ ցանեալ յաշնան։

Աշխիւ (կերակրոյ). Խանգարիլ։

Աշխարդ. Նոպք. ժապաւէն. վերջք կմ ատորոտք հանդերձից. [illegible]։

Աշորայ. Հաճար. [illegible]։

Աշորակ. Բոյս երկայնեալ որպէս զհաճարատայ ծաղիկ անպտուղ։

Ապ. Խորշ. [illegible]։

Ապիել. Տ. ԱՐԵԼ։

Ապարէկ. Գօտ. չոր. արուք. ազազուն. ցամաքեալ։

Ապրայ, կամ Ապրան. (երբ ապրեալ՝ [illegible].) Աման զառարկեալ կչռելի. չափ և կշիռ նորա. [illegible]։

Առաջէլ. Մահիճք մշակաց կազմեալ առ ձեղունն կամ ծեղիւք. 'ի մէջ անտառոյ կամ 'ի գոմս։

Առեխան կամ Առեխխան, որ և [illegible] ասի. Գործի մանելոյ զբամբակ որպէս իլ մեծ։

Աոզաւոր. կամ Աոզնոր. երբ Աոզնաւոր. մանր կար հանդերձի, որ հազիւ 'ի վեր երևի. [illegible]։

Արանք. Տ. ԵՐԱՆՔ։

Արգապ. Ուռ հատեալ յորթոյ. ճիւղ յատեալ. յօտ։

Արզանան. 'ի յն. [illegible]. Նուագարան բազմաղի։

Արձայ. Խոշոր ալիւր, զոր եփեն 'ի պտուտան և ուտեն զանգեալ իւղով որպէս Թանն։

Արտարք, արքայ. Կույս ամուսնոյ՝ հեթանոսական կամ կախարդական կարծեցեալ։

Արփխան. Փայտն եգեալ 'ի ներքոյ տաշեղի կամ պատառելի փայտի, զի մի ուրագն կմ կացինն զգետնի հարցի։

Արփիճակ. իտ. articiocco. Տես ԿԱՆԿԱՌ (ընտանի). [illegible]։

Արջառ. Տ. ԱՐՏՕՍՐ, ԱՐՏՈՍՈՒՔ։

Աւեղել. (որպէս Թէ աւաղել և ողորմիլ.) Խնայել. զնդալ. [illegible]։

Աքեղաքեղ. Ցոփ և անխորհուրդ. [illegible], [illegible]։

Բադրիճան, կամ Փաթրիճան. Տ. ՄՈԼՈՐ։

Բաղ. Ազգ պիծակի՝ կրկին մեծուբ, չարաչար խայթօղ։

Բաղիկ. Վայրի բաղուկ կամ բանջար ո-

րոյ մանուկք են տերևք քան զընտանեոյն ։

Բօթըլիկէնի կամ Փօթըլիկէնի․ Բոյս ինչ որպէս պատատուկ կամ պատատղիճ ։

Բօլխիր․ Կազմած 'ի փայտէ որպէս կառք առանց անուոյ՝ առ ընթանալոյ սահեցմամբ ընդ ձիւնս և ընդ սառնամանիս․ Գըղագ ։

Բօլօռ․ որ և Բօրօր (ոՃ պարոյր)․ Խանձարուր ։

Բօլօմէլ կամ Բօլլօմէլ․ Խանձարրապատել, և պարուրել զայլ իրս ։

Բօխնեթոյ․ Ձուկն գետոյ իբր կանգնաչափ՝ սպիտակ և պարարտ․ խօշօր թէֆօլէ գէս՝ անօշ չըէ ծօլ ։

Բօխիլ․ Մախացող ։

Բօխմէլ․ Մախալ ։

Բօխլօթիւն․ Մախանք ։

Բաջօղ․ պ․ պաճօս, բաեօս․ հյ․ փակ․ լտ․ baculus, bacillus․ գաւազան․ ցուպ ։

Բանդող․ Դադարումն 'ի գործելոյ․ հանգիստ․ ֆայֆօս, ֆայֆօսք ։

Բանիլ․ Տ․ ԳՈՐԾԵԼ, և ՆԵՐԳՈՐԾԵԼ ։

Բանհօգ․ որպէս ամկ․ բան հօգայօղ․ Հոգարարձու ։

Բանյա․ Պատառ, կմ ցանցառ և ցնցըղկեալ ինչ ։

Բանչըբէօսոյ․ ըստ ոմանց՝ Գարնանօփէղ․ Տեղ՝ որ ոչ ձիւն է, և ոչ կարկուտ, այլ որպէս փշուր բամբակի կամ որպէս կորեակ մանր՝ տեղացեալ 'ի գարնան ։

Բաղօփ․ Թռչուն նման բաղէի ։

Բարօր, կամ Բալօռ․ Տ․ ԽԱՆՁԱՐՈՒՐ ։

Բգլալ․ Սողիլ ընդ երկիր ։

Բէրընփայ, կամ Բէրանփայ․ Բերանակապ արջառոց 'ի կասուլն՝ առ չուտելոյ զցորեանն, հիւսեալ գոգաձև յոստոց ծառոց․ (իբր աղըղըգ․ էէմլիք ։)

Բէր․ (որպէս Թօղէրի․ դէրէյէ․) Ա՛յր են․ (զի 'ի գումարել զոչխարս առ 'ի կթել՝ բէր ասեն կթօղք ։)

Բիթ․ որ և Բօթ․ Բոյթն․ բոյթ մատն ։

Բինփ, բնփի․ Երիզ օրօրոցի, որով պատեն և պնդեն զայլոյն շուրջանակի՝ չանկանել 'ի գուրս․ պօղըշփոյ ։

Բլօղ, կամ Բլօյ, Բլէյ․ Տ․ ԲՂՈՒՂ ։

Բխյալ․ Տ․ ԶԳՈՒՏԱԼ ։

Բկէ․ Մասն լծոյ սկսեալ 'ի միջին վայրէ ։

Բղօղ․ Նեխեալն և 'ի ջուր լուծեալ․ որպէս ժողխեալ միջուկ ձուոյ․ ճըլք ։

Բնօս․ Օձ վնասակար յոյժ ։

Բօգի․ Ցօղունն, կամ բուննն խոշոր խոտոց՝ հաստ քան զցորենոյն, և բարակ քան զեղէգն ։

Բօծօծ, կամ Պօծօն․ որպէս Չընփըրփախ, և Պարկն շերամոյ ։

Բօլօրքօմի, իփ․ Խաղ տղայոց, որով գնեն զոք 'ի միջի՝ չուան 'ի ձեռին, որ կապեալ է 'ի ցից, և ինքեանք բոլորեալ ջանան կոչգել զոլորեալ անձեռոցն որ առ նմա, առ 'ի ծեծել զթլիկունս նորա․ էէր Բօրօսօք, ֆիշի ։

Բօխ, կամ Բօխի, Բօփի․ Տ․ ԲՈՂ ։

Բօխիճ․ Կաթն արմատոյ՝ բող բանջարոյ․ զոր ժողովեն հովիւք, և դնեն յեղջեր, ուր մածուն գառնայ․ և նովաւ օծանեն զորդնեռաց վէրս խաշանց․ քանզի և հոտն է սաստիկ՝ սատակիչ որդանց ։

Բօհրէլ․ Տ․ ԲՈՎՀՐԵԼ ։

Բօղփօլ․ Ուղիղ ձգիլն օձի՝ առանց գալարելոյ ։

Բօնծոփ, կամ Բօնջոփ․ Խեցեղէն ամանակ, մասամբ ինչ բեկ․ սախփած․ սոգօփ ։

Բօղխ․ Խոտ բարակ իբրև զմազ՝ 'ի ձև փնջի, ճարակ գրաստուց, խաշանց, և թռչնոց․ գնի և 'ի մէջ կօշկաց և տրեխաց առ 'ի չերմացուցանել զոտս 'ի ձմերանի․ ասղօ օթօս ։

Բօսքօս․ որ և Սանտրէլ ասի․ Թռչուն 'ի չափ աղաւնոյ՝ խայտաբղէտ, որոյ կատարքն է որպէս թագ սանտրաձև ։

Բօխօսըրէլ․ Ծխահանք վառարանի, և նովին ձևով կազմած ելիցն 'ի տանիս ։

Բօսլ․ Կոկորդ․ պօղազ ։

Բօսնեալ․ Ձու եդեալ 'ի բոյնն հաւուց․ որով և նոքա յօժարին 'ի ձու ածել ։

Բօփի, կամ Պօփի․ Նոյն ընդ Ասելուկ, խոտ գառն՝ որ լինի աղցան օգտակար ։ Է և տեսակ ինչ որ առաւել բարձրանայ․ և է կարի գառն՝ անասնոց եւեթ ուտելի ։

Բօգէլ, կամ Բրգէլ․ Սալ մեծ և տափարակ որպէս բուրգն հաստեալ կամ կոթող կարճ, կանգնեալ 'ի լերինս և 'ի ձորս, յորս պակասի աղօրի կամ երկան․ արդ եդեալ զցորեանն 'ի վերայ նորա՝ լռեն գնդաձև քարամբ մեծաւ՝ հոլովելով և գլելով, և մաղեն զփշուրսն․ և դարձեալ կրկնեն և երեքկնեն զնոյն գործ․ մինչև հանել զալիւր բաւական՝ ուխշ 'ի թեփոյ ։

Բօխիլ․ Պտուղ մանր և քաղցր՝ նման յունապի ։ Ծառն ասի Բռնչի՝ բուսեալ 'ի վայրի յանջրդող ։

Բօնջալ․ Տ․ ՈՐՈՎ ։

Բօնկիլ, կամ Փօընկիլ․ Տ․ ԲՈՐԲՈՔԻԼ ։

Բրդէլ (խօսէըը)․ Մեծամեծս կոտորել․ վայրաքանել ։

Բրդօն, կամ Բրդօնփ․ և Բրդօսճ․ Բրդեալ պատառ հացի կամ լաւաշի․ յոր ծրարեալ մասն 'ի կերակրոյ՝ արկանեն 'ի բերան ։

Բփարգ․ իբրու Բքարդել․ Արգելեալ 'ի բքոյ զճանապարհայն ։

Գօբանոյ․ որպէս Թ․ Քէֆէնի․ (լծ․ և խափուցանել․ գօփօթմօգ ։)

Գաղօլիլ․ Թափառական լինել․ փէփիրիին ըլլալ․ և Զայրագնիլ տղայոց լալեօք ։

Գօթայ․ Թ․ ֆէթէ․ Կարկանդակ 'ի խիւսոյ և 'ի լորսխոյ ։

Գօլ․ Հիւսուած բանջարեղէն 'ի պահեստ պարենի ձմերան․ որպէս մանր շողգամի՝ տերևով հանդերձ ։

Գալաճօլ․ իբրու Գայլաճաշ․ Կերակուր 'ի չոր թանէ, 'ի մսոյ, 'ի խիւսոյ, և 'ի խորտորոյ ։

Գախնօյ․ իբր Ժախնոց․ տեղի աղբեաց․ աղբիւսք․ չէօփլիօփ ։

Գահ․ Ցաւ կամ ուռոյցք 'ի թիկունս․ որ և խօսլինճ․ գօսլօնճ ։

Գամօսփօղ․ Խոտ, և ծաղիկ նորա, է որ գորշ, և է որ կապոյտ թխագոյն ։

Գարնանօփէղ․ Տես 'ի վեր Բանչըբէօսոյ ։

Գարնցան․ Ցորեան կարմրորակ, որ ցանի 'ի գարնան ։

Գէաղոյ ֆօր․ Քար թոյլ՝ մոխրագոյն ։

Գէլըանոյ․ Փայտ անցուցեալ 'ի մէջ չուանի՝ առ քաշ ոլորելոյ և պնդելոյ, և 'ի պէտս պնդագոյն կապելոյ զբեռինս վաճառաց ։

Գէղօսէրօսլ․ Փուշ խորամուխ արմատովք՝ զորս անմարթ է խլել խաղառ, վնասակար յոյժ արտորէից ։

Գէփօնիլ, կմ Գէփօռնիլ․ Մթագնիլ աչաց յանցս գետոյ․ առնուլ գետոյ զաչս անցաւորաց դրաստուք, որպէս և լուզորդաց ։

Գէրփըլօփալ․ Զգաստալ․ ըլֆըլըմօգ, ըլֆըլըմօգ ։

Գըխր․ Գիւղապետ ։

Գիծ․ Ցիմար․ խէնդ, խէ ։

Գիմ․ Մանր պտուղ քաղցր ընդ հողով․ որոյ բոյսն կոչի Ղէր ։

Գինէլ․ Բանջար՝ նեղ տերևով թզաչափ յերկայնութեն․ զոր խաշով տապակեն և ուտեն ։

Գինէլիօթ․ Բանջար, որոյ բուննն կեղևեալ՝ լինի ուտելի ։

Գիրօյ․ Տ․ ՃԱՐԳ ։

Գխօփոյ․ Որթ գոմշոյ ։

Գճղօյ, կամ Գլճղօյ․ Բոյս վայրի բազմաճիւղ՝ փունջ փունջ սպիտակ ծաղկօք, յոստին տեղիս․ այր սերմն որպէս մեխակ ազազուն՝ 'ի փշրիլն տայ զանուշահոտութի․ ոմանք խառնեն 'ի կերակուրս, զի ջերմ է բնութբ․ և այլք 'ի գեղորայս ։

Գօճի․ Զագ լորոյ․ խոճկորակ ։

Գմօյ․ Բոյս վայրի ծառացեալ՝ մանրախիւ ծաղկօք 'ի փունջս, օգտակար յուտեստ ։

Գօգնոյ․ Սփածանելի, տարգած, և սըփռոց․ ֆօոյ ։

Գօղօյ․ Թ․ գօղալագ, ղօղը․ (լծ․ կոճակ․ կոզակ ։)

Գօմծօյ․ Ծակ գոմոյ և ախոռոյ՝ որմափոր, ընդ որ զքակորս արջառոց ձգեն արտաքս ։

Գօլան․ Կոճն կամ կուրծն կաղամբոյ․ հաստ ցօղուն արմատոյ մօտ յարմատն ։

Գօսօխ․ Գազախ, աճիւն․ փէօղ ։

Գօրխանդ․ Հնոց բաղանեաց․ փխօլհան ։

Գօսօ․ Փայտեայ ուաղան կմ խողովակ, ուր լեմն զչուխայս, կամ արբուցանեն զանասունս ։ Իսկ Գօսօնօ․ Թ․ է աւազան․ որ գտանի և 'ի ռամկական գիրս ։

Գօւրգօւրալ․ Կուրօրէն խարխափել, և գըրգալ, խանդաղատիլ ։

Գօւրղի ճաղ․ Թելք պղնձի 'ի պէտս հիւսելոյ զգուրպայ․ չօրապ չիշի ։

Գօղիփ․ (Տ․ ԳՌՋԻ․) զոր ոմանք մեկնեն այսպէս․ Բանջար որպէս զբողկ․ տերեք նորա որպէս սինձ համեղ ։

Գանէլ․ Սայլ՝ որոյ անիւքն հոլովլին առանց հոլովման սռնին ։

Գրէխ կամ Գօփխ․ Նոր բառ հնօրեալ՝ որպէս Թ․ հօգնա ։

Գրփնոյ․ Գլան փայտեղէն 'ի բանալ զխմոր․ օգ լօղօ ։

Դօռօղոյ․ Որմ տախտակամած ։

Դօռինը․ որ ըստ ոմանց՝ Դառնիճ․ Խընձոր վայրի, է որ գառն, և է՛ որ թթու․ զոր կորեալ յերկուս՝ չորացուցանեն, և արկանեն 'ի կերակուր՝ 'ի տեղի լիմոնի ։

Դօսփօյ․ Դաստառակ, կամ պտատառ սփռեալ 'ի վերայ հոյսի թրելոյ ։

Դօրոյ․ որպէս Թ․ օօֆ․ որպէս թէ 'ի գարի կամ 'ի բարձր վայրի՝ տեղի գնելոյ և պահելոյ զիրս․ (իսկ Թ․ փէրէյ, է գարան 'ի խորշս արկեղ կմ սեղանոյ ։)

Դգմաճ․ որպէս էհըրիշփէ․ կամ Դգմաճ օդօօր, թան պահոց յէհըրիշփէյէ, խառն ընդ սխտոր և ընկոյզ ։

Դէգ․ որ և Տղայ, և Ղօղիլ ասի․ Պարտակ կամ քօղ սաղմին՝ մարդոյ և անասնոյ յարգանդի մօր, որ և արտաքս ձգի ընդ ծնանիլ զաւակին իբրև զթաղանթ ջրալից․ փօղօգ ։

Դէգ կամ Դէգ ասի՝ նաև վէգն բարուք, և անօսլայ․ նագօ, թիթիգ, փիփ ։ Տես և ԴԱԳ ։

Դէրյան․ Աղանի․ իփլիկ ։

Դէփ․ Ասելուկք․ սիօֆըրինթիօ, պիղէլ ։

Դէըի․ Տօնախմբուն 'ի գիւղորէս՝ կայթիւք և պարուք ։

Դիր․ Ազգ ինչ ցորենոյ ։

Դիրփ․ Մրուր․ փօրթօս, թիլֆ ։

Դիլի․ Ծառ, որոյ փայտն է աղնիւ․ սաստի կազմի դրգալ ։

Դնլօյ․ որպէս Բէրնէ բէրան․ 'ի լոյս․ անսայ ։

Դօխ․ Աղաւնի ։

2

133

Դուանչ. Քիթ. ցաւուկ. կնճիթ. և կղզակ. ծնօտ։

Դուրճ. Թ. փէրէկ. Խորշ արկեղ՝ որպէս պահարան 'ի մի կողմն։

Դիֆլոյ, կամ Դիֆլան. (ոճ ...) Խաղալիկ մանկանց յեղեգանէ. յոր մխեն խծուծս և հատս ինչ, և մղեալ այլով մեղեխաւ՝ 'ի հեռի վայրս արձակեն ճայթմամբ. ...։

Դիւոյ. Բազբոնակ. Նստարան 'ի հողոյ և 'ի քարէ. ...։

Եղուրճ. Երեւք պարզեալ ձեւոյ քարացեալ. յորոյ վերայ գնան իբրև 'ի սալայատակի։

Եղլէրի. Ծառս նման ուռենոյ՝ յանդորրս բուսեալ. յորոյ ոստոց կազմեն կողովս, և ցախ աւելս, և վարոց եղանց։

Եղփէ. Գործի փորձելոյ զիւղ կոգւոյ. այն է ոսս բարակ, զոր մխեալ 'ի մէջ խնոցին՝ առնուն թէ որչափ իւղ մածանի 'ի նա, առ իմանալ զչափ հարման կաթին կամ մածնոյ. զի թէ շատ մածնու, գազարեն 'ի հարմանէ. ապա թէ սակաւ, պարձեալ հարուն։

Երդէօլու. կամ Երդիօլու. Տղայ խոտոյ գնտաձև՝ 'ի խնդալ զերգն կամ զլուսամուտն տանեաց։

Երիծնոյ. Տ. Երնջնոյ։

Երմուկ, կամ Իրմուկ. Ալիւր խոշոր և սևագոյն։

Երնէլ. Տ. ՀՈՍԵԼ։

Երլիկ. Թ. էրիշլիկ, ...։

Երուխ. Փշուրք բամբակի ցիրուցան ցրնդեալ 'ի գզելն, զոր պատրգալով ժողովեն։

Զէտոյ. Քանոն որմնադրաց՝ ուղղաչափ. իտ. Squadra.

Զէյթուղի. Նոյն ընդ Թ. զէյթին եաղը. ձէթ. զոր ոմանք վարեն 'ի խօսս որպէս զէնիր եաղը։

Զըլլըանել. որ և Թալաթօնել. Հարկանցի առնել. պաշտան սաղմս կամ անիծքիս նիւթի կիւթէ։

Զըռաել. Զըռափել. Ըրջել. ոլորել։

Զօմի. Գոտակ արեգակի՝ վերարկով կամ առանց վերարկի։

Էրան էրան ընել. որ և Երնէլ. Հոսել. սահուրմագ։

Ընթամի. Տ. ՑՕՆԻ։

Ըսպոյ. Դրամ. փող. ագճէ։

Թաթաւիրանի ըլլալ. Զարաչար մաշիլն զուրբայից։

Թալ. Բանջար յածուս. զոր խարշեալ անուշեն կաթամբ կամ իւղով, և այնպէս ուտեն։

Թալաթօնել. Տ. Զըլլըանել։

Թալէլ. և Թաղլէլ. Զգել. ընկենուլ։

Թանխաղ, կամ Թանխարղ. Խիւս եփեալ յալերէ, յոր փոխանակ ջրոյ թան խառնի, և իւղ 'ի վերայ արկեալ՝ լինի ոճ հերիսոյ։

Թաղաղ. Տ. Սիմոյ։

Թաղլէլ. Զգել. ընկենուլ։

Թասլի. Նախագիծ օրինակ. ապրուստական զաղափար նկարուց և քանդակաց. ... Delineatio, adumbratio. իտ. Abbozzo.

Թալան. կամ ...

կազմեալ 'ի կաթանէ. որպէս սեր. մածուն, պանիր են. և ամենայն ուտելի ընդ հացի. խաթէխ. գաթըգ։

Թափըռօր. Կապ թամբի և համետի՝ որպէս գօտի գրաստու. էյէր՝ օէմէր գօլանը։

Թէլ բանջար, կամ Թելամ. Բանջար՝ որոյ տերևքն են տանձաձև՝ սղոցաբերան եղերօք. խարշեալն լինի աղցան, և վարի յայլ ևս պէտս կերակրոց։

Թէղօր. Տ. ՓԵՏՈՒՐ. թիւյ։

Թէրխօղ. Տ. ԹԵՐԽՈՐՈՎ (որ յոմանց հընչի թէրխորով)։ Է և անուն ուտելի բանջարոյ։

Թէանոց. Թեզանիք կանանց՝ որպէս զբաղպան. գօլլագ։

Թիթխմոր, կամ Թիթիխմոր. և Տէփմօր. որ և ասի՝ Թթու խմոր. Հայս թթուեալ. որպէս մոյս, որով կազմի համօր՝ յի խմոր։

Թիթօօրօղ, կամ Թրթուիլ. Տ. ԹԹՈՒԿԻՋ։

Թիթեռն. և Թիթեռնիկ. Թրթուր փոխակերպեալ 'ի թռչուն թևաւոր՝ բազմագոյնի. ... Ψυχή (ոգի). Papilio. իտ. Farfalla.

Թիթեռն կամ Թիթրեռն. Թրիք՝ քակոր արջառոց անկեալ 'ի գաշտի և չորացեալ. ...։

Թնթղոց. Տ. ԴՆԴՆԵՂ։

Թնփըրխոռ. Խուփ թոնրի կամ թանարի։

Թնփիր. (Իբր Բանփըր, Թոնիր.) որ և Ճրանիկ. Թոնրաձև կազմած 'ի պէտս մանկանց՝ կալ յոտին և քայլել։

Թնօփ. Տ. ԹՕՆՈՒՑ։

Թշել. Լնուլ զթուշն. լափելով ուտել։

Թոյ. Զուան։

Թող կամ Թորղ. Թագանթ պատեալ յերևս ջուրց՝ 'ի փուչոյ, 'ի խոտոյ, 'ի սաւնէ և այլն։

Թորիծ. Ծակ ունկան, ուստի գինդք կախին. և Ծակ փայտից կամ տախտակաց, յոր անցուցեալ չուանս՝ կապեն կամ քարշեն։

Թորէել. Թ. ... Թողուլ։

Թաթխա. Տ. ԹՈՒԹԻ, և ՇՈՒՓԱՑ։ Իսկ որպէս անուն ծաղկի, Տ. ՀՕՐՈՒՑ։

Թաանթանալ. Մրմռալ արջոյ։

Թօդղ. Անգայտ և կակուղ, որ 'ի բանուլ թէ ոչ քշտի. այլ սեղմի որպէս առաձգական. իբրու պատուղ փափուկ, այլ դժուարածասելի։

Թրճոլ. Տ. ՄՐՄՆՋԵԼ։

Թրոց. Խոտ վայրի 'ի զառ 'ի թափ տեղիս. ղդալարն ոչ ուտեն այծք, այլ զչորացեալն միրեն յաւուրս ձմերայնոյ։

Ժաժօլ. Որ կոչէ 'ի ժամ գալ աղօթից, կամ յեկեղեցի։

Ժանիք. Ըստ գրոց՝ է ատամն. այլ աստ. որպէս խաժոտ հայեացք. չէհրէ։

Ժէխ. Ժէխնոց. Տ. ԺԱԽ։

Ժինջ. Դժուարաչարժ կամ անշարժ առ հրամանս. (գ. ... վառթար։)

Ժմէլ. Տ. ԺԱՄԱՆԵԼ։

Ժոխ. Պտուղ վայրի թփոյ՝ քաղցր, կարմիր սպիտակախառն։

Ժոխոռ. Խաղող չաւսագոյն՝ քան սևաւ, խոշոր և փոքր մի երկայն հատիւք, խիտ և մեծողկոյզ։

Ինլաման, կամ Ինչալ. Տ. ՄԻՆՁԻՐ։

Իղլաամ. որ և Թ. Իչլիկ. Տ. ԽՈՒՌՏՈՒՆԻՆ։

Իշլամիշ. որպէս Թ. Էնմէ. Իւքէ հեռեմաց 'ի գլխոյ։

Լափան. Փայտ մանրեկաձև՝ հիւսեալ, զոր կապեալ յոտս՝ ընթանան 'ի վերայ ձեանց ... առանց խրելոյ։

Լաթ. Տ. ՁՈՐՁ։

Լալ. Համր. ('ի յն. ...)

Լալաղար. Բոյս մշտադալար 'ի պարարտ վայրս. որոյ սերմն է արբեցուցիչ, և ծփիչ խելաց իբրև օր մի։

Լափ. (արմատ Լափելոյ. ըծ. լէզ, լէզ, լեզուլ.) Թան թանձրացած, իբրու կերակուր խոնաւ և թանձր. ասի և չիճ, լոճ, և այն. լափա։

Լանդակ. Կերակուր 'ի ցորենոյ մանրեալ իբրու ձաւար, եփեալ որպէս թան թանձրացած. յորոյ վերայ ածեալ իւղ և կաթն անեփ՝ ուտեն որպէս հերիսոյ։

Լաշի. Բոյս տարածեալ 'ի վերայ գետնոյ որպէս լոտս կամ տախտակ, բովանդակին արմատ. իսկ խոտն նման է տերևոց ձիթենւոյ, և է գիւրաժառ յոյժ։

Լաշակ. Գլխաշուք. փակեղ կանանց։

Լապըրօտան. որ և Լանջըրօտան. Տ. ՆՍԳԱՍՑԱԿ։

Լասող, կամ Լօղ. Տ. ՇՕԹ։

Լէղուաժոտ. Տ. ԵԶՆԱԼԵԶՈՒ։

Լէփ. Սերեկ. բարակ կաշի գնեղ 'ի բերան ամանոյ։

Լեղի. Տ. ԼԵՂԻ, փ. և ԴԱՌՆ, ...։

Լեղնփըրտակ. Խոտ վայրի կանգնաչափ, որ ունի ծաղիկ գեղին. և տերևք նորա երկայն և լայն քան զծխախոտոյ. այնչափ դառն, զի թէ ժամ մի գիցի ընդ հովանեաւ նորա հաց կամ կերակուր, դառնացուցանէ զնա. մինչև լինել անուտելի։

Լէպրակ. Երկս լերինն ընդ զառ 'ի վայր, մօտ 'ի սարոտոտ՝ 'ի վայր քան զեմակն. (որպէս թէ շուրթն. պ. լէպ. լտ. labium, labrum.)

Լէոճել. Տ. ԼԻՍՈՒԼ. և զինի՝ Լօճել։

Լէփ կամ Լէփ. (ըծ. լտ. ...) Փոք բոլորակ՝ տափարակ, զոր ձգեն ապայք հարկանել զայլ քարինս բոլորչիս 'ի վարել հեռագոյնս, կամ տալ սաստեալ յերեսս ջրոյ։

Լիթոն. (ըծ. յն. ... քար.) Փատակուափ ձոյլ խառն յերկաթոյ և 'ի պղնձոյ, եգեալ ընդ լիտուամբ անուսոյ ջրաղացից. յորոյ վերայ հոլովի լիսեռն։

Լիճ. Զանգուած որպէս իսկս կապեալ 'ի մոխրոյ. որով օծանեն զմորթ խաշանց կամ զխորս բրդոյն, զի գիւրաւ լուծցին բուրդքն։

Լիտանիք. Լիսեռն փոքրիկ. ճախարակ. ...։

Լխկել կամ Լղթել. Տ. ԺՈՂՆԻԼ։

Լկել. Ջըջրկել։

Լղար. Նիհար. տկար. հիւծեալ։

Լղճել. որ և Քեղրթել. ասի. Ըմպելով զծծն ընդ այլ մարմին՝ զերծուլ զմորթ նորա։

Լմղանթ. որ և Լանկըտակ. ... ...։

Լօգ, կամ Լաւգն, կամ Լէօգ. (որպէս թէ Լողակ.) Ձուկն եղեալ յերաակս գետոյ գըլկաչափ երկայն, մեծագլուխ, և առ տտամբն բարակ. սևագոյն է և համեղ. յաճախ գտանի 'ի գետն ակջուր անուանեալ՝ մօտ յէջմիածին։

Լոհ. Կաղապար օճառի. գալըպ։

Լող. Փայտատ՝ միապաղաղ երկաթի հանգերձ մեղեխաւն, մեծ և լայն իբրև զխաղ կամ զգերանդի, երկու և երեք հօխոյ ծանրութեամբ։

Լողճոյ. Լոգանալ. լուանալ զանձն։

Լօճել. որ և Լէոճել. Լեռալ. մաշել ...կել, կոկել։

Լորի. Երկարձ թուլացեալ եւ ... միջն 'ի հալել։

Լորցան... որ և Շաղոց. Տ. ՇՂՈՒՆԿՆ։

Լուլախ. Ձիւն անձրեւախառն։

Լուանկայ. Լուալին, և լոյս լուանի։

Լպոսփ. Գզօղ բամբակի և բրդոյ աղեղնաձև. հալաճ։

Լնփուրէ. Թռչուն կամ փոքրիկ ծառ վայ-րի, որինգ փայլախ. զորոյ ղաներա սերմն խա-շինք. և պտուղունքն են պարարիչ ուլուց այ-ծեաց. իսկ մշտակեալ ճիւղքն ճեղքեալ ընդ մէջ՝ լինին 'ի պէտս հիւսելոյ զկողովս և ըղ-խանս։

Լփուփ. կամ Լափուփ. Պտուղ ծառոյ՝ անուշակ, ոլոռնաձև մանր. այլ խոշոր է կո-րիզն. չէնինճմէլի. կամ գուշ էէմիշի։

Լրէկ. Սալայատակ կողմանք փողոցի. ձայթ. գալդըրըմ։

Լխտուլ, կամ Լխտէլ. Արագ և շփոթ խօսել կամ ընթեռնուլ։

Խաղ կամ Խաժ. Պատառ խորովածի՝ խը-ղեալ կամ խածեալ։

Խաթ. Տօլ կողմն մէջքի. Բօխան։

Խածուրէկ. Բոյս գարնայնոյ ընդ հալիլ ձեանց՝ որ կանաչագեղ ծաղկաւէտ լինի։

Խալ. Նիշ Թուխ որպէս սալի սալնաձև, մեծ կամ փոքր, 'ի բնէ երևեալ 'ի մարմինս. որ և Ծին ասի. պաբ, պէնկ, պէնէկ։

Խախալ. Խափեալ կաշեայ։

Խաղ. Երգ. տաղ. Թիւրքիւ։

Խաճին. որ ըստ մարաց՝ բալխա ասի. խոտ փափուկ 'ի ջրարբի տեղիս, բուռ արջառոց. յորմէ և շինականք անկողինս կազմեն։

Խամող. Առաջին ջուրն յառաջանել անդ-ղարտս։

Խանչիլ, կամ Խանծիլ. Կապոյտ կառախան-ձողեալ. որ պահի 'ի պէտս պատելոյ զպա-տառուած գլխոյ առ 'ի բժշկութին. կաղսպ լաթի երաթ։

Խաշ. որպէս Թ. խալա, Եփող պտղանց։

Խաչէրկան. Երկաթ 'ի ձև եռաթև խաչի եղեալ 'ի բերան Թոնրի, յորոյ վերայ դնին եփոցք։

Խափէկ, կամ Խափէակ. Կապա խիտ. պօ-ղաղ։

Խափշուրճ. (որպէս խայտ առուիչ,) ըստ այ-լոց՝ Կոխիծ. Փայտ փորագրեալ ձևով և զար-դու, զոր կոխեն 'ի վերայ խմորեղինաց առ 'ի զարդ. և ևս և նկարք ձուոյ, ձորձոց, և այլն. Նաքըշ։

Խարբիղակ. Սեխ. գաւուն։

Խարխըծին.} Եփեալ 'ի տապակի գմակ
Խարխընծի.} ոչխարի. գագըրդագ։

Խարխանդող, կամ Խարխանդուռ. Կրակի Թի։

Խարոյկ. (լծ. լարըգ. որ է արեխ.) Մոյկ կամ կօշիկ արանց և կանանց 'ի սատուեոյ հիւսեալ 'ի մաղից այծեաց, 'ի կանեփոյ, և 'ի Թաղիկէ ճարտար մանուածով։

Խաւիծ. Խիւս ալեր և իւղոյ և մեղու. գույմագ։

Խաւուած. Առուեղէն և գունաւոր քօղ աղջկանց։

Խեղաթ. Խեղագար. խեղայեղ. փէն, փէ-վանէ. որ և Խենդ, և Խենթրաք։

Խէժ. Բարակ Թերթ տախտակի, որով կազմին տուփք, և շրջանակք մաղից և Թըմբ-կաց. Թէփըրլը Թահթա, Թէնէքէ Թահթասը։

Խէշակ. Տ. ԽԷՉ, ըստ ա ՆՉ։

Խէշէլ, կամ Խըշէլ. Մածանիլ յերկիր. ուղղորդ վայրաբերիլ. անկանիլ. չէօքմէք։

Խէշմայր կամ Խշմար. Խեշակ որթոյ. տա-ձուըգ։

Խէր. Եփող կաթին։

Խըչըչել, կամ Խծծել. Խզելով երկու գը-ծուծ առնել. որ և Գզել, Գզելս Բէշտէլ ձև-ւոյ զղուրդ են։

Խծիծ կամ Խծուծ. Տ. ԿՃԻՃ։

Խընդ. Տ. ՄՈՂԷՉ։

Խխամ. իբր խոխոմեալ. Ջրալից. ուստի Խխմիլ՝ է Թրջիլ, տոգորիլ, և Ուռնուլ իրաց արկելոց 'ի ջուր։

Խմորուկ. Պտուղ կակուղ 'ի բնէ որպէս զխնձոր, որ և ՆԼԱԿ, գետնաբալս. այն է ի-տալ. Փրանկուլի. իսկ խօճա էէմիշ է պտուղ Թփոյ, որոյ տերևքն են նման գաւփնոյ։

Խմբլոք. Խոտ ինչ վայրի։

Խնճլող. Բանջար ուտելի՝ եփելով. տե-րևքն են արձակեալ շուրջանակի 'ի մի կարգ։

Խոշպէկ. փեւթ ձորձոյ քառանկիւնի (որ-պէս խշոփ հանգստեան) կարեալ ընդ անթովք 'ի յարմարել զձև զգեստուն. գօլթագ։

Խոշրիլ. Ցնշատակաւ Թթու իրաց յօժա-րիլ 'ի նոյնս փափաքմամբ, որպէս պապքել ծարաւելոյն 'ի ջուր. բէրանը ջըլըրիլ. աղըը սուլանմագ, էդլէյէ իշդահլանմագ, կէօնիւլ խո-փէմէք։

Խոռան. Զնտեալ մասն լերին 'ի մէջ գա-գաթան, և կողմնական ափափայից կամ ան-դորգանաց։

Խորդ. Խորդած. Կոկ. կոկեալ. լաւ. ըն-տիր. օրինած։

Խորդել. Կոկել. հարթել. յօրինել։

Խորխ. որպէս Խուխ. Թուք ապլամոս։

Խորոմ. Կէս խուրձ խոտոյ այն ինչ հնձե-լոյ՝ առ եռեղ կապեալ հարկանդի. զի յետոյ կապեալ զերկու կամ զերիս խորոմս 'ի մի՝ առնեն մի խուրձ կատարեալ։ Այլք խորոմ կոչեն և զխուրձ ցորենոյ կամ գարւոյ։

Խոսել. Ոչ չունի զծակ, զոր պէտք էին ունել։

Խուռն. Խուռնոյ. Անօգտեայ ամանն զինւոյ կմ ցքւոյ։

Խուռնչ. Կռճղ ծառոյ. արմ. քէօթիւք, Թօմրուգ։

Խուղփ կամ Խուղփի. Քակոր ձիոյ չորա-ցեալ. Փըշգը։

Խուփ. Միս կամ ուռոյց կախեալ ընդ կզակաւ։

Խուփ. Ցորեան նման գիր ցորենոյ։

Խռխռալ. Տ. ԽՈՐԴԱԼ, և ԽՌՆՉԵԼ. խըռ-լամագ։

Խփուկ կամ Խափուկ. Խաղալիք. Գըրփըզ, Գըճըրգ, Գըրփըգլանմագ։

Խփուփ. Խոտ վայրի 'ի միմնու տեղիս՝ նման եղրդակի. որ տայ ծաղիկ գեղին. իսկ յարմառոյ և 'ի ծղօտիցն ելանէ կաթն ինչ, որ է օգտակարագոյն դեղ աչաց՝ մաքրիչ յօ-տար հիւթոց և յարենէ։

Խրթէշ. Թեփանման մնացուածք 'ի վերայ մորթոյ այծեաց՝ յետ Թափելոյ գեղմանն մխլով. և նմանութեան՝ Որքիւն. Բէճրէչի։

Խրխնդուկ. Խոտ կամ բանջար ուտելի ձմերանի։

Խօրօփ մօրօփ. Տ. ՀՕՐՈՒԹ ՄՕՐՈՒԹ։

Ծագկող. Տ. ԿՈԵՉԿԱԳ։

Ծաղիկ. որպէս Մոխիր վարդ 'ի հայոց քերթողի։

Ծաղրիկ հաւ. Անգղ ձագի. ձօրէի, ձօրէր գուշու։

Ծամ. Սամէտ՝ անդեալ զպարանոցաւ առ-ջևաց՝ վասն ունելոյ զխոտս առ մարմ։

Ծամփել. Պատառատել։

Ծափ. Կճիճ տափարակ և չըթնաւոր. փա-քալ կիւլէճ։

Ծեփիլ կամ Ծեփել. Թարշամիլ բուսոց յերկրաց տապոյ և տօթոյ։

Ծեփուկ. (լծ. ծիրտ. և ծայթ.) Մանր որ-գունք կամ ստրմունք որդանց՝ գէժաւորա-ստանանելիք՝ 'ի վերայ մարմ կամ տափառի և այլոց իրաց նեխելոց. տափ և զձուոյ ոջլոյ, էն։

Տես և ԱՆԻԾ. չիւ, սիրքէ։

Ծիծեռնիկ կմ Ծծանիկ. Ճախարակ փոքր. անիւ ձգելոյ զլար կամ զպարան, որ հանեն զձայն հանգոյն ծիծռանց. մախարա։

Ծիփ. յորմէ Ծփի պղտոր. որպէս Թէ պարէն ճնճղկանց, խոտ փոքրիկ տակառա-ւանք՝ նման նորաբոյս սպանախի. փափուկն ուտի յոմանց։

Ծիրէխպայ կամ Ծրէխպակ. Բլիթ 'ի տա-պակէ. ալիւր զանգեալ ջրով, զոր գրգա-լաւ տանուն և արկանեն յիւղ եռացեալ. ըրբըլամա։

Ծիւ ծիւ. Պատառ պատառ. Փիթիլ Փի-թիլ։

Ծլուլ. Հիւթ ուընգանց յաճախ կա-թեալ 'ի ձմերան և 'ի ծերութե։

Ծխէրդիք կամ Ծխէրդիս. Ծխանք եր-դոց. ծխահանք. ծխնելոյզ վառարանի։

Ծկլոն կմ Զկլոն. Ձկոնիլ 'ի հայել. աչնոռ. յառիլ. գօյալամագ պագմագ։

Ծկլիկ. Գերան տասուար այրեալ, զոր բե-րեն փոքրիկ անուոք։

Ծնծեղ. Թռչուն ինչ։

Ծոդիլի. Ծառ իւղայնոյ և խէժայոյն, ո-րոյ կեղևոյն ներկանեն զոսկի կարմին և բաղ-ցուոյ, զի մի ծծեսցէ զխոտ, և ինքն ան-փուտ մնասցէ։

Ծոր. Խոտ հնձեալ և տարածեալ առ 'ի չորանալ։

Ծորել. Հնձել զխոտ. և Թողուլ գետնա-տարած։

Ծուեղ. Պտուղ ծառոյ՝ որ նման է գաղ-նոյ, 'ի չափ բալի կամ կեռասի, զատա-ջինն կարմիր, այլ 'ի հասունանալն սեա-ամենևին, ախորժ յուտել և օգտակար, յա-ճախեալ 'ի տապալիզոն. գարա էէմիշ։ Այլ է և դրախտեան գաւառօք. որոյ կորիզն ոչ է բո-լորակ, այլ տափարակ։

Ծուարել.} Ծիւ ծիւ առնել. քճքճել.
Ծուըրփել.} Բըլըըփել։

Ծուէլ. Որոշել զատանել զցորեանն 'ի յարդից և 'ի մղեղոյ։

Ծուփ. Անօթ խեցեղէն լայն և խոր. որ և Կարաս կամ Կարասի, և Բղուղ. օըռլը խաչլանօղ, և Թէնդ։

Ծօփ. Թռչուն կարաւաշական, որ կառա-չէ 'ի գարնան ծօփ ծօփ. Թ. ծօծօա։

Կագուայր կամ Կափարար. Խոտ ինչ, զոր իւրև զհամեմս արկանեն 'ի Թան։

Կաթնփէրեն. Թռչուն՝ որոյ տերևքն են մշտ-գառար այծեաց։

Կած. Զառ 'ի վեր անկիւն լերին՝ ուր միանան կողմանքն. և բլրակ վերսուստ 'ի վայր տարածեալ ընդ երկայնութ լերին, են. կած ասի յամենց և կարծն։

Կախկըղել փղայոյ. Տ. ԸՆԴԳԵՂՁԱՆԵԼ։

Կախալայ. Տ. ԸՆԿՈՅԶ. և ԵՐԿԱԻՈՐԻԿ։

Կաղամբ. կմ Կաղամ. Կեղթ. կողով. տա-պատ փոքրիկ, և այլ անօթ հիւսեալ 'ի մորչ փայտից կամ յոտոց։

Կաղոփ. Գործի երկաթի երկրագործութեան, որոյ մեղեխն անցուցեալ ընդ մէջ երկուց կողմանց, յորոց մին է որպէս ուրագ, և միւսն որպէս տապար, 'ի հատանել և 'ի արբել զորթն։

Կամփաղ. Փայտ ծակ յերկոսին ծայրս. յորոց զմին կապեն 'ի կամնասայլն, և զմիւսն 'ի լուծն եզանց։

Կայծխոփ. Տ. ԵՂԵՐԴ. և ԵՂԷԳ։

Կանկիւ. Փայտեայ կեռ կամ ճանկ մէա-կողմանի՝ կախեալ 'ի ծայր չուանի. որով

կքեն զչուանն 'ի պնդել զբեռն գրաստուց ։

Կանկրհան. Գործի բրելոյ և հանելոյ զկանկար՝ երեք մատնաչափ լայնութեամբ և կոթով որպէս բահ փոքրիկ 'ի ձեռս կանանց և աղջկանց ։

Կանփող կամ Կանփիփող. Խոտ՝ որոյ արմատն է նման ընկզոյ կմ կաստանայի՝ կաթնահամ ուտելի, զոր սիրէ յոյժ և մուկն, և ամբարէ, այլ 'ի ծլելն 'ի գարնան՝ հանէ 'ի դուրս և չորացուցանէ. իսկ բոյսն մանրատերև և ջերմին՝ կազմի յոմանց և աղցան ։

Կանփօրի. Թուփ բուսեալ 'ի գետափն, որ լինի աւել ախոռոց. տերևն և հոտն և դառնութիւն ունի նմանութիւն ընդ օշինդր ։

Կոպգլուխ. Վերին ծայր ապխտոյ, զոր մէկ կապի առասանն առ 'ի կախել ։

Կոպտող կամ Կոպրող. Թուփ բազմաճղի ուղղաձիգ, յոստոցն կազմին սապառք. և կեղևն լինի կարմիր. զոր յորժամ քերծուն՝ միջին փայտն է դեղնագոյն. ուստի ջուր նորա ներկէ զիրս 'ի դեղին մօտ 'ի կանաչ ։

Կործ. Մանածն առեալ յիլոյ 'ի վերայ վիլակի. չէնէ, թէմէնէ ։

Կործատ. որ և ՎԻԼԱԿ. արշըն. Գործի՝ յորոյ վերայ առնուն Թուով զմանածն յիլոյ, որով լինի կարժ. և ապա անցուցանեն 'ի նաւզուկ. (իտ. aspo, naspo.)

Կեղար. Նոյն ընդ Թ. գէլար. և լտ. չէլլարիօ. Մառան. շտեմարան ։

Կեղլոնայ. Որպէս Թէ արտաքուստ միայն լուացեալ. վարի որպէս Վեր 'ի վերոյ, հարևանցի, գործ առ գործով եղեալ ։

Կեմի. Ծառ՝ սպիտակ և Թանձր կեղևով. այլ 'ի ներքոյ նախկին և նուրբ Թաղանթոյ է կարմիր. որ այրեալ՝ Թուխի լինի 'ի պէտս դեղոյ ։

Կեռան կամ Կերոն. Նոյն ընդ յն. լտ. Κηρός, κηρίον, cereus, um. Տ. ՄՈՄԵՂԷՆ ։

Կերփ. Բոյս կանգնաչափ անոտս, որոյ ծաղիկն է դեղին, և տերևքն մանր սրածայր. ունի կաԹն յարմատ իւր. որ խառնեալ ը կոգի՝ լինի զօրաւոր սպեղանի վիրաց, և առանձինն ծամեալ որպէս մաստակէ՝ օգտակար է յոյժ ատամանց ։

Կերցառ. Տ. ԿԵՂՑԱԻ ։

Կբեն որ և ՋՆԲԷԼ. Ըանել 'ի խաղի. ...

Կբոռն. ԿաԹնահամ միջուկն դեռահաս ընկզոյ. ...

Կիմէւ. Ազգ ընդոյ փոքր մի մանր քան զկորիզ բալի. զոր աղացեալ՝ կտզմեն Թան սպիտակ որպէս զձիւն ։

Կիգ. Տ. ԿԻՑ. ...

Կիբաղափէր. Տ. ԵՍԹՆԵՐԵԱԿ ։

Կլարոսի. Խաղատարտ. ... ։

ԿլԲէլ. որ և ՀէԾիկա... ։

Կլէկ կամ Կիլիկ. Բոլորակ նկան. հաչա, ... ։

Կլճէւ. Արմտիք նման գարւոյ. որոյ է և տուան փոքրիկ ։

Կլօճ. Բաղարջ հաց ։

Կծղիմ. Խաղալ ցամաքիլ և չորանալ հնձոց՝ 'ի յապաղելոյ հնձողաց. (որպէս Թէ կծանիլ և կիզանիլ ։)

Կծմախափ, կամ Կծմախօղօռ. Ազգ կայծխոտի կամ եղրդակի ։

Կլոռն. Տ. ԱՑՈԹ ։

Կղէղ. Կանաչ պատեան կեղևոյն ընկզոյ. որ լինի 'ի պէտս սևոյ ներկոյ ։

Կճէլ. Տ. ԿԾԱՆԵԼ ։

Կճեպ, կմ Կեճեպ, և Կղեճ. Տ. ԿԵՂԵՒ, և ՓԵՃԵԿ ։

Կմձող. որ և Կղնղոց. ՍայԹաքել յընԹեռնուլն և 'ի խօսելն ։

Կմբարոմ. Անուն խոտոյ. ... որ է ը Մեռինուքեայ, mercurialis. իտ. mercuriale, mercorella. որ յոմանց կոչի՝ ... ։

Կուրթ. Գլխանոց կանանց. ... ։

Կոխոլ. Հաւ անտուան. ... ։

Կողինջ. Կեղև հացի ։

Կոպող. Դէզ հնձեալ ցորենոյ 'ի բայց ոչ յոյժ մեծ. (իտ. croce, crocetta.)

Կոպփոն. Մրուր իւղոյ կտաւատի, զոր չորացուցեալ տան 'ի կեր արջառոց ձմերանի. որ և է գիրացուցիչ ։

Կոռ. Վէգ արջառոյ. ... և Գերեզման. ... որ և ... ։

Կոտոֆ. Թրիք գոմշոյ ։ Ըստ ոմանց և խուխ մեծ ։

Կոտոֆէլ. Թրքել գոմշոյ ։

Կոփփալ կամ Կոբբալ. Տրոփել, և եռալ ցաւոց. (իսկ իտալ. կօբբա, է ռանստուԹի. ... ։)

Կորդող. Խոտ վայրի յանջրդին և 'ի կորդ հողս՝ վայելուչ ծաղկօք, անասնոց ևեԹ ուտելի ։

Կում. (լծ. խումբ.) որպէս Ումպ մի. ... և Թուալիր ջուր կամ այլ ինչ, որչափ ինչ տանի բերան մարդոյ ։

Կուժ... Խոտ և ծաղիկ նման հարսնուկի կամ սուսա խոտոյ ։

Կունծնոտ. Տ. ԿՈԻՆՁՆ ։

Կուփ. Նկան եփեալ 'ի Թոնիրի, կմ 'ի պաղախի նորա ։

Կուփոցել. Ժողովել և դիզել կմ ամփոփել զկրակ Թոնրին անԹղոյիւ ։

Կուփուղ. Պոչատ հաւ, և գաճաճ ։

Կուի. Ծառ անպտուղ՝ սպիտակ կեղևով, և կարծր փայտիւ ։

Կուահ, և Կուահել. Կարծելն և գուշակելն մտօք ։

Կուճիկ, կամ Կուճուկ. Տ. ԱՃԱՌ ։

Կուճոն. որպէս Կրծօն. մնացորդ խոտոյ յետ կրծելոյ անասնոց ։

Կուշլ. Կարկամիլ. կծկիլ. ... ։

Կունի. Թուփ փշալից անմերձենալի՝ տատասկանման ամուր փշովք զինեալ. փայտն է պինդ. և կարմիր ։

Կուռուբ. Հասկ ցորենոյ. ուստի՝ Կուբիլ, 'ի դուրս տալ զհասկ ։

Կութ. Կուբել. Ոլորել զմիս մարմնոյ՝ խԹելով և կտտելով. ... ։

Կպըտոր. կամ Կպտոր. Տ. Պըտոր ։

Կըրիճ. Տ. ՔԱՂ, և ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ։

Կպրուկ. Տ. ԲԱՐԿ. և ՀԱՏՈՐ ։

Կրբիլոզ ընել. Տ. ԿՂԹԵԼ ։

Կրիճ. որպէս Կճիճ, և բեկոր կճճոյ ։

Կրիճուկ. Անօթ խողովակաձև՝ որ կայ ընդ ողունիւ. զի յողունէ 'ի կրիճակ անդր հոսի ցորեանն աղալի, կմ ալիւրն մաղելի ։

Կրծկալ. Կրծանոց. լանջանոց ։

Կրօր. Ժաժակ լծի և առուակաց. որ զառաջինն է իբրև արօ ուղղանց երկայնեալ, և ապա բաժանի 'ի բոլորչի սևագոյն՝ երկայնադիծ, և յանկանիլ ագուոյն՝ ձևանայ ձագ գորտոյ. և սկսանի երգս մռմռջել ։

Կշրել. Տ. ԿՑԻՐ, և ԿՑՐԵՄ ։ Իսկ ռմկ. վարի առաւել՝ որպէս Ցօգնիլ, տարժանիլ. ձեռնԹափ լինել, կԹոտիլ, լքանիլ. ... ։

Կօղ. Դդում կարծրակեղև, երկայնակոԹ կամ երկայնանավիզ, որ լինի աման գինւոյ ։

Կօսի. Շարք եզանց կամ գոմշոց ուԹից կամ տասանց, զորս շրջեցուցանեն 'ի կալն՝ տափովք մանրել զորայն ։

Կօտ. (լծ. լտ. cos, cotis.) Կեղև կմ պատեան, որպէս կրայի, ընկուզոյ, ևն. խեցի, և փեճեկ, փոճոկ ։

Կօփօղ կամ Կօփող. Տ. ԵՂՋԻԻՐ ։

Հագատուռ. Ճանկ՝ որ 'ի ծայրս շղԹայից, կշռորդաց, և այլոց իրաց. ... ։

Հալ. Գործի փայտեղէն երկայն՝ Թիաձև, կամ հեծանոց միապաղաղ, որով ժողվեն զցորեանն կամիատայլեալ և դիզեն. և ապա հոսեն հողմով որոշել զցորեանն 'ի յարդէ և 'ի փոշւոյ ։

Հանդ. Չափ արօտի յանդս, ուր զօրն ոչ ջոյն կարէ արածիլ հօտն ։

Հարամի. Թռչուն մոխրագոյն՝ գոյգն ինչ մեծ քան զսարեակ, սիրէ զԹուԹ ։

Հարինդ. որ և ՀԱՐԹՈԻԽ. Տ. ԽԱՐԹՈԻԽ ։

Հաւէփիկ. Ազգ ցորենոյ, որ 'ի ջերմին գաւառս սերմանի ։

Հաւթող. Երկճղի ոսկր հաւու, որով խաղան դաշն դնելով խաղաման. ... ։

Հեղնարգ, կամ Հեղշարգ. Փունջ մեծ 'ի Թելոց մանելոց՝ երկայն իբր կանգուն մի և կէս. զոր յետոյ կողմանէ կախեն ուրեք ուրեք 'ի հայս. (իբր ծամակալ, ևն ։)

ՀէԹալ. Տես զկնի՝ Հևալ ։

ՀեԾկուալ. որ և ... Ձգտտալ. ձգեալ առնել. ... ։

Հերխոյ. որ և Հերոկ. ... Բոյս 'ի ցորենոյ և 'ի մնոյ հարելոյ ։

Հևալ. որ և Հևալ, և ՀեԲալ. Սաստ շնչել տալ և առնուլ 'ի խանջելն. ... ἀσθμάζω, ἀσθμαίνω, anhelo.

Հևք. ... ἄσθμα. anhelitus.

Հողահարկ. Հարկ տալի ստացուԹեան վասն երկրի կամ անդոյ ։

Հոմանուն. և Հոմանունութիւն. Վարին առ մեզ՝ որպէս լտ. aequivocus, um. ի գիրս Նախնեաց ասի Համանուն, Երկդիմի. Երկբայնութի, և այլն. ... ։

Հոն. Տ. ԱՆԴ, ԱՆԴՐ, և ՕՆ ։

Հորանոց. Փոս կամ հոր 'ի կուտոց քակորաց անասնոց ։

Հրել. Տ. ՄՂԵԼ ։

Հրճհրճուկ. որ և Կուճուկ. Աճառ ։

Ձարմող. Մազ հիւսեալ 'ի ձարէ՝ 'ի մաղս. ... ։

Ձեռնկալ. Դոյլ ջրոյ կամ պղնձե 'ի կախ, որով ջեռուցանեն զջուր ։

Ձոկ. Քանոն որմնադրաց ուղղաչափ. իտ. Squadra.

Ձիձիբ. Առուամն ... յերկաԹ ձևոյն ։

Ձնջուռ. Ամբողջ միջուկն ընկզոյ. ... ։

Ձոռոպեղ, կամ Ձոռոծեղ. որպէս Թ. գայկանս ։

Ղէր. Բոյսն գիմ պտղոյ. լինի ուտելի և բոյսն գլխովին 'ի մատաղուԹեան ։ Ղէր ասի յոմանց և միջին ծիլն սոխոյ ։

ՂըղէԲէ. Թուփ նման վայրի տանձոյ ։

Ճամէայ. Տ. ՃԱՆԱՊԱՐՀ ։

Ճանաս. Ձուկն երկայն յերեսս գետոյ փոքր ինչ պակաս քան զհասակ մարդոյ. սևագոյն, և պեխաւոր ։

Ճեղճ. Անդորհ և վէս (մանուկ). ... ։

Ճղել. Տ. ՃՄԼԵԼ ։

Ճիւ. Կնիւն կամ եղեգն կախուղ, որոյ

մէջն է լի ։

Ճէո․ Ճէհ․ Ոտն․ և Սրունք ։

Ճպարոսի․ Խոռ պատուական, յորոյ արմատս լինին կոճղեղք համեղք․ ըստ ոմանց է այն՝ ատաժի եփի սալէպն ։

Ճխալ․ Տ․ ԽԱՅՏԱԼ․

Ճղրփել կամ Ճղոփել․ Պատառոտիլ (փայտից, և այլն)։

Ճճըլպել․ որ և Ճճրդփել․ կարի ճմլել՝ ճըղչել, և խանգարել ալինդ շօշափմամբ ։

Ճմառ․ Հաց Թրմեալ իւղով և ճմլեալ․ որպէս Թ․ փէտյմէճ ։

Ճմրել․ Տ․ ՃՄԼԵԼ ։

Ճմրի․ Տ․ ԱՆՁԳԱՄ ։

Ճոբ․ Տ․ ԾԱՅՐ, ԾԱԳ ։ իսկ՝ ճոբ մը, պատառիկ մի․ պիր լօգմաճըգ ։

Ճուշոբ․ Թռչուն փոքր քան զլոր՝ նովին գունով ։

Ճոճ․ Տ․ ՃԱՀԻՃ, ԽՂՑԻԻՐ ։

Ճոռթ, կամ Ճառա․ Տ․ ՃԻՌ, և ՈՂԿՈՅՋ ։

Ճառա, կամ Ճանէր․ Տ․ ՍՐՈՒՆՔ, ԱՁԴՐ ։

Ճանէկ․ Տ․ ՃԳՈՒՌՆ ։

Ճաղած․ Նիհար․ հիւծեալ ։

Ճանէկ․ Սայլ փոքրիկ՝ յոր մտեալ տղայն սովորի քայլել ։

Ճօլօրէկ } որ և Ցոխոբշէ․ Օրոց 'ի կախ․
Ճօճէ․ } սալընճագ ։

Մաղխարօփ․ Կարօտ մազոյ․ քարճ․ փէօսէ ։

Մալէզ․ Ալիւր ջրախառն որպէս խիւս 'ի մածուցանել զԹերԹս ևն․ պալամաճ ։

Մախոխ․ Թոռն 'ի Թեփոյ Թթուելոյ՝ խառն ընդ գդում և ընդ այլ իրս ։

Մամախ․ Ազգ սալորոյ․ դամոն ։

Մամուկ․ Սարդ, և ոստայն սարդի ։

Մայել․ Խառնաշել խաշանց․ ևնու ալ կամ մլաւել կատուի ։

Ման․ Շրջան․ փէօնէոմ, փէլ․ և Մռայլ 'ի ցրտոյ․ փէոման․ և Ալտ ատամանց․ փէշ փէրէ ։

Մանի․ Թուփ անպտուղ, որոյ տերևն լինի բուստ անասնոց ։

Մանիչ․ Ճարմանդ կարժառին․ կամ փայտ ճախարակի, որով ճախր առնու ։

Մանկէա կամ Մանկոսա․ Տ․ ՍԱՄԻՔ ։

Մանկնան․ Սայլն ցաքանելոյ, կամ տափանելոյ ըծովք եզանց․ յորոյ 'ի սկիզբն են մատունք կամ ատամունք տափանի, և 'ի վերայ նորա փայտակերտ, ուստի եզնավարն վարէ զեզինս ։

Մանուշակ․ Սարդ․ մամուկ ։

Մասսար․ Սերմն վարդի, որոյ հասունն և կակուղն է ուտելի ոմանց, այլ զգուշութիւ 'ի բաց հանելով զԹելսն՝ որ որպէս մազ կըռուին 'ի կոկորդն ։

Մարմ․ Տ․ ՄՌԱՅԼ, և ՄԱՌ, ՄԱՌՆ ։

Մարել․ Շիջուցանել ։

Մարիլ․ Շիջանիլ և Նուաղիլ ։

Մաք․ Տ․ ՄԽԿՈՆ ։

Մըջիր․ Գործի ոստայնանկաց՝ երկուստեք ատեղամբք ագուցեալ՝ որպէս գօտի կտաւոյն և լարիչ նորին ։

Մընչող․ Աղջամղջին․ մռայլ ։

Մլակ․ որպէս Թէ մնակ․ Մուն փոքրիկ․ մոծակ մանր ։

Մխնոց․ Ջգեստականաց մԹնագոյն և երկայն՝ զգեցեալ 'ի պէտս խոհակերոցի ։

Մշոշ․ Տ․ ՄՌԱՅԼ, ԲԱԼ ։

Մշփոտ․ որ և Հէնք․ Տ․ ԱՌԿԶՔ ։

Մոզիկ․ Տ․ ՄՈՋԻ ։

Մոմզար․ որպէս Թ․ մաշամզա ։

Մոմզագ․ որ և կճագ․ Բարակ և փոքրիկ մոմեղէն ։

Մոմփան․ Աշտանակ․ շամփան ։

Մորս Պառուզ մորենւոյ՝ ման գունով ։

Մորէխ․ Տ․ ՄԱՐԱԽ ։

Մոմոսակ․ ա․ փոԹոԹահամ․ և գ․ Քաղցու այն ինչ սկսեալ փոխիլ 'ի գինի ։

Ցախաբշէ․ Որորան․ օրոց 'ի կախ՝ վասն երախայից, և վասն խաղալոյ այլոց տղայոց․ որ և Ճօլօրէկ․ սալընճագ ։

Ցախկայ․ որպէս Ակայ․ Աստամն ։

Ցախա դնել․ Շիւղ մաքրելոյ զատամունս ։

Ցէմակ․ Եմակ լերին, կամ միջին վայրք նորին 'ի զառ 'ի վայրին ։

Ցէփ փոլ․ Որոնել հաւու զհաւաս՝ յետ փորելոյ զհող՝ յետս յետս գալով ։

Նշաղօգ, կամ Նէտղօկ․ ըստ ոմանց նոյն ընդ կարժառ․ Թ․ էլէքէթա․ իտ․ acrolajo.

Նշան․ Նշան հաւանուԹե աղջիկանսի իբրու գրաւ․ կէօրէ-մէէօք, Նիշան ։

Նորգենի․ Ծառ նման կեռասենւոյ․ փայտ նորա կարմիր և պատուական․ իսկ պտուղն կոչի Թ․ մահլապ ։

Նորհարսնուկ․ Ծաղիկ նման կակաչի (որ կոչի Թ․ կէլինճիկ չիչէյի․) այլ տարբեր ակամբ, և արմատն իւր է սոխ ։

Նուկփար․ Բանջար ինքնաբոյս 'ի պարտէզս և 'ի վայրի․ լինի 'ի պէտս աղցանի և այլ ևս կերակրոց ։

Նանէճ․ Բանջար, զոր ժողովեն դեռաբուսիկ, և իւղով կամ կաԹամբ անուշեն և ուտեն ։

Շող․ Հասարակ անուն կալԹնեղինաց․ որպիսի են պանիր, մածուն, կոգի, սեր, ևն։

Շաշէրդ․ Գործօղն կալԹնեղինաց ։

Շամփուր․ որպէս Աստեղատուն կշռոյ․ որոյ երեք աստեղք երևելիք 'ի մի շար տեսանին որպէս շամփուր, կամ գաւազան, կամ մէտ կշռոյ ։

Շափրար․ Մազ հիւսեալ 'ի փոկոյ․ խարազան, ցօրենոյ, գարւոյ, բրնձոյ ։

Շարմաղ․ Բարակ մաղ ալեր գերմակոյ ։

Շարմաղան կամ Շարմաղան ալիւր․ Բարակ կամ գերմակ ալիւր անցեալ ընդ շարմաղ ։

Շարէրք․ Վ լին․ ազգ քնարի․ քէմէնչէ․ ուստի Շարէրք քաշել, է Վ լին հարկանել ։

Շաքարլենի․ Ազգ քաղցր խնձորոյ․ որպէս Թ․ շէքէր էլմասը, կիրքէ շէրէն․ և իտ․ ձօրօզինօ ։

Շէր․ յորմէ Շաէլ․ Մէզ․ Միզել․ Չէչոբ, Չէչեբել ։

Շէրէկ․ Մազ գործեալ 'ի մազից ձիոյ՝ խիտ քան զմաղմաղ ։

Շէգ, կամ Շէք․ որպէս Ազամէջ․ էքէ տէղ արալըղը․ (որպէս և ար․ շէգր՝ է առակմնք ։) Տ․ ՑԱՅԼՔ ։

Շէփ․ Կեղ․ պալար․ չըպան, սիլիւճիք ։

Շիրիշակ․ Փայտ տափարակ, կամ տախտակ՝ քլաչափ ընդ երկայն, և երեք կամ չորս մատնաչափ լայն, որով կապին երկուտախտակք դրան ընդ միմեանս․ և 'ի միանալ երկուց փեղկից՝ շիփշակն ծածկի 'ի մէջ նց․ (ըծ․ Թ․ քիրիշ, քիրիշլամէ ։)

Շլբըրէլ, կամ Շըբըլէլ․ Շլաքար շարժմամբ աչաց հայել ։

Շղդիք, կամ Շէղբիկ․ Դանակ կամ սուր առանց երախակալի, երկաԹն առանց ունելեաց մնացեալ․ չըղլագ կամ չըլըղագ քըճըր ։

Շչակ․ պ․ չէքէ․ Էգ գառն տարևոր․ (որպէս ալոճն է էգ ուլ տարևոր․) ըստ Մենինսքեայ՝ agnus anniculus, (անխաշր՝ արու կամ էգ ։)

Շոհ․ Խիւս յալերէ, 'ի կռեժէ, և յայլոց իրաց․ յոր Թաթաւեն զկտաւխս առ 'ի խըտանալ և պնդանալ․ (իտ․ ըստ յն․ գօլա, գօլլա․ որ է ափնձ, սոսինձ․ մալէզ, և Թաթաղալ ։)

Շուշտ․ Նշմարանք կամ հետք իրաց․ Նշան ինչ ։

Շողագ․ Շարոց քաղցրաւենեաց, զոր շորեն և ուտեն․ քիամէ, սուճուգ ։

Շորփել․ Շըլշըլել զԹուղԹս․ որ և ասի Թըլթափել արագ արագ ։

Շուագ․ Սրահ․ գաւիԹ․ միջոց արտաքին և ներքին դրաց, և որահակ առաջի արտաքին դրան մեծամեծաց․ Նախադուռն․ վայրագաւիթ ։

Շողայ․ (յորմէ շողլալ, հարևանցի կար․) Խուրձ ասղանեաց, և ապրշմի, ևն․ կէօլ, չէլէ, քէլէկէ, դուրա ։

Շոռոփ կամ Շըլօփ․ Ճիւաղ․ գուրագօղճօլօղ ։

Շոռոռ, կամ Շլոր․ Սրինգ կամ փող տղայոց 'ի կեղևոյ բարակ ոստոց ուռւոյ, ևն․ փիտփիկ, պօտա ։

Շղէլ ('ի չէդ․ որ է չոր)․ Տապեցուցանել․ փոԹոԹել որպէս զհամ պապլեղի ։

Շփիկ․ Պալար․ խաղաւարտ, ուռոյցք մարմնոյ․ գաղաճըգ, սիլիւճիք ։

Շփոկ․ Նոյն ընդ Շիճուկ ։ Տ․ ՇԻՃ ։

Շրափ կամ Շռափ․ Ջուր պանրոյ մնացեալ 'ի սանն․ յորմէ կազմեն զվանձնատ ։

Շօռ․ Տ․ ԱՂԻ ։

Ողոխ․ Կանաչ կեղև ընկզոյ ։

Ողէկ ողէկ գալ․ Մորմոքիլ, և կողկողիլ ։

Ողան կամ Օղան․ Ձագար աղօրեաց․ ուր լնուն զցորեանն ալալի կամ ղալիւրն մաղելի ։

Ոճորք․ որ և Աշէք․ Ձեղուն․ առաստաղ ։

Ոշմաղ․ որպէս Թ․ մաշրապա, մաշրապա ։

Ոփնարագ․ Ուրագ մեծ՝ այլևայլ երկաԹեօք յարմարեալ ։

Ոբթարած, կամ Հոբթարած․ Արածօղ որԹուց, կամ հովիւ հորԹուց ։

Որոկ․ Ջառ 'ի վայրն սկսեալ յափանց ագարակի կամ այգւոյ․ որ եԹէ նուազ իցէ քան զմարդաչափ, Բանկալ ասի․ սէթ, էօգօալըղ ։

Որոճկալ․ որ և Երըծկըրալ․ Տ․ ՑՈՐԱՆՋԻԼ ։

Որփել կամ Որբել․ որպէս Թ․ սովորմագ․ Ի վեր առնուլ և Թողուլ շերեփով զեփոցն ։

Չանթ․ ՀողմԹափ հնոցի ։

Չաշիկ․ ('ի պ․ չէշմ, որ է աչք․) Դեղ աչաց․ որ է պտուղ փշուտ Թփոյ՝ ոսպնանման և կարծր․ զոր լուսեն և ցանեն յաչս ցաւած․ իսկ փուշք Թփոյս այնպէս պատեն զձորձովք, մինչև դժուարաւ զերծուլ 'ի բաց ։

Չոլ․ Դալար բոյս չողգամի, ևն ։

Չորդէկէր․ Շար կամ տեռ․ Թ․ չար․ որպէս սալտակ քօղ աղջկանց ։

Չէլ․ Մազ մեղուաց առանց մեղրի․ և Շիւ կամ մրուր խաղողոյ կոխելոյ ։

Չէլ․ Ազգ կոզպաւու, որոյ փետուրն է մէն այսինքն խայտաբղէտ ։

Չէշխան․ Թուփ փշալից՝ առատ պտղովք 'ի չափ սիսռան․ ուրոյ համն է ԹԹու՝ ախորժելի ոմանց յուտել ։

Չըլէ․ Խոտ ջրայրի․ որոյ ծաղիկն կարմիր իբրև ունիք բոլորչի՝ լինի գեղին ներկ մանածոց ։

Չըր կամ Չըր․ Խողովակ ջրոյ քարեայ կամ փայտեայ, որ ածէ զջուր այգեր․ որ-

պէս և մեծ խողովակ ջրոյ տանեաց՝ Ջօրտան տաի :

Ջօրեան. Ջոր Թան. այն է Թան կաթին, մածնոյ և այլն, չորացուցեալ:

Ջօր Եէօ. Թթուոյն կամ Թուրշին շողգամի պահեալ, զոր ուտեն 'ի ձմերան :

Ջօրօցի. Ջոյգք եղանց լծեալ յառաջոյ զուգից ձգողաց զայլն :

Պօգէի. որ և Պօչէի. Համբոյր մի. իտ. պաչչիօ. պ. պօսսէ. Թ. էօփիւշ:

Պողչօրօլ. Պաղն այսինքն սառն կախեալ զքռոց տանի. պօող ւիւլէօլ:

Պանօգի. փայտ կեռ և ձանկաձև, որով որսայ կապեն :

Պօչօլօլ. Վարունգ գեղնեալ հնացուը. սարարմըշ խըյար :

Պօպիլօր. կամ Պօպօլ. Տ. ՆԱՊՈՒԿ :

Պօփրգօլ. Գուլազան նուրբ, որով քաղեն 'ի գետնոյ զփշուրս բամբակի գզելոյ, և նովիմբ ոլորեն և բոլորեն զբամբակն. որ յայնժամ կոչի Պատրոյգ. և զայս մանեն Ճախարակաւ, և լինի մանած կամ պժոժ փաթութեալ յիլն:

Պօփրխօլ. Ունօղն զպատրոյգ ճրագի 'ի վեր, այն է փոքրիկ խողովակ 'ի ծայր ճրագարանոյ :

Պօրխօլ. Տ. ՀԱՒՓԱԼ. որ և ՀՕՐԱԼ. վայրի աղաւնի :

Պօրօր. Կողմն և կողմն տախտակի. կամ ձողք մանկաւորին 'ի տախտէ մասանցն մինչև 'ի լուծս եզանց :

Պօշօղ. խոտ ինչ նման բողի:

Պղէւ. Վազվզել որթուց՝ ցցելով զագխս:

Պղոի. Պղոիկ. Տ. ՓՈՔՐԻԿ :

Պճլօգ. (որպէս Թէ բուժիչ.) խոտ հեզղատտաց, որոյ արմատն է գեղյին և ջոտաւէտ. ծեծեալ և խառնեալ ընդ Թթու մածնոյ՝ լինի առողջարար բորոտութե :

Պէծ. (լծ. իտ. pezzo.) Կտոր մի փոքր ինչ. զի տալ՝ պէծ մի կրակ. և առանձինն իսկ՝ պէծ, նշանակէ՝ կրակ փոքրիկ. կայծ :

Պծօծ. Մանածն գիզեալ 'ի վերայ իլոյ:

Պծծիկ. Որպէս Բժիկ. մանր բիծ, ապտակք իբրև նիշք երևեալք յերեսս ձեռաց մարդոյ :

Պէւէրի. Խաղալիկ տղայոց պտոյտքելի. Փըռըլդագ, Փըռըլդագ:

Պւեճ. Որթ բոբոլոնի. ձագ գոմշոյ:

Պլպէւ. Կոզոպտել. և Ջերծուլ զմորթն:

Պլրէւ. Փաթութել. պարուրել:

Պնօթ. Ունկն կամ ականջք սրածայր ցցուեալ փաթութանօք. գտանի յայծիս, եւ և 'ի մարգիկ:

Պղղլօւ. Փայլել. և Սկսանել շիջանել:

Պլօճ. Բոլորշի ինչ. գլօրօծ, կլօրօկ. որպէս շաղգամն :

Պղօղ. Ջու տպականեալ 'ի Թուխս, յորմէ չելանէ ձագ :

Պճկէլ. Փետել (որպէս պճղամբ) զհերս, զփետուրս. խլել զմազ, քաղել զծաղիկ. Քըբըննէլ. Փօխւրմագ, Եօլմագ. և Փեճնելել. Հանել զկեղև կամ զմաշկ. որպէս տալ՝ պըճկել զընկոյզ. սօյմագ :

Պօէի. Ծաղիկ ինչ ներկոց :

Պօլօճ. Տ. ՃՃԻ :

Պօւօճիկ. Երիկամունք, և Լովիաս :

Պօշէճօլ. Ծոծորակ. էնսէ, Էնգսէ :

Պօճկէլ. Ճողել. փետել զհերս, զհաւս, և զղալարիս :

Պօլօօլ. Ունգ մանր՝ որպէս լոլոռ կամ ոսպոյ, բուսեալ 'ի մէջ ցորենոյ, բուսոյ հաւուց և գրաստուց. այլ վնասակար մարդոյ, մինչև մտաթափ առնել, և մեռուցանել իսկ:

Պօպիէլ, կամ Լօպիէլ. Կեղևել. գմրծուլ. և փետել զհաւս, և կեղեքել զմարգիկ :

Պօօճկօլ. Պարուշակիլ, և 'ի գուրս տալ պայթելով:

Պօխէրի. Վառարան որմափոր 'ի սենեկի. օճագ. իտ. cammino. լտ. caminus.

Պօօշ. որ և Հօոխօր. Կարճատես, վատատես :

Պօպրիկ, կամ Պօրպիկ. Պաճուճապատանք մարդակերպ՝ կամ արձան կտաւի, զոր յօրինեն խաղացօղք. կամ տան 'ի ձեռս տղայոց. խօոխոլայ. պէպէ, օյուննագ, ճօրճինա, չօղօտխինա :

Պօփ. Կալթիլ. և Նիշ ախտակի, և Բանջար, զոր յագեն և լնուն մանրածով ընկզոյ՝ ուտել 'ի ձմերան :

Պւխէւ. Խառնիչ. մաքրիչ :

Պօխօւնի. Տ. ՇՈՒՐԹՆ. շրթունք :

Պօճօօլ. Գէժուարակնձիւն :

Պօչէւ. Խանչել կամ փնգալ այծից:

Պօէղէւ. Ոտիւք խառնել հաւուց զաղբեւս առ գտանելոյ զհատս :

Պօշօօօ. որ և Կօշօօ. Քակոր խաշանց. տես և ՍԳՏՈՒՐ :

Պօխօօ. Կով կամ ոչխար, յորոյ 'ի միում 'ի ստեանց պտուկն ցամաքի, և ոչ տայ զկաթն :

Պօղօօց. Ջափ փոշէտեսակ իրաց կշռելոյ երկուք կամ երիւք մատամբք :

Պրօճ. (ոմ Թէ բրած.) Տեղի գոգեալ կամ փոսորակեալ. խոյափիտ. չուգուր :

Պրպէլ. Որոնել. հետաքննել:

Պօղօօլ. Արուն մամլոյ առատնեւոր, որ պտուտկեալ մտանէ 'ի ծակն, և ճմլէ քամէ զոր 'ի միջոցին, զալելով 'ի մէջ երկուց տախտակաց՝ որոց գալարքն են 'ի ներքուստ:

Պօօէղ. (որպէս մեծ տիզ.) Ոջիլ մեծ. յորոյ 'ի մէջն երևի և նիշ արեան ծծելոյ :

Ջօթ. Հաց 'ի կորեկէ. տասը էսմէյի :

Ջօխօղ. Որպէս Ճաղ. նաչ, այսինքն գագաղք :

Ջօղջ. Ոտն փուտ կամ ախտակ, մանր և և անպէտ, զոր 'ի բաց քանցեն 'ի ծառոց. ճօղօծ՝ ճիճ ճղէր :

Ջղէճօց. Գուեհիկ. սինլքոր. արիկայ :

Ջնթէլ. Ճողովել, հաւաքել, և կթել կմ չահել 'ի յաղն :

Ջրճօօօ. (որպէս բուշտ ջրալից.) Աղտ խաղողոյ ջրհամ, բոլորշի՝ կանաչագոյն :

Ջրխօղ. Խիւս ալեր ջրով խարշելոյ, յոր արկեալ զիւղ՝ ուտեն. փէօօլ մը խաւթծ :

Ջրհօրտօն, որ և Ճօլօփրօլ, Ջօրտօն. խողովակ տանեաց՝ ուստի 'ի վայր հոսի անձրևաջուրն :

Ջրճէւ. Փչել զջուր 'ի բերանոյ 'ի վերայ իրաց՝ առ 'ի Թանալ և կակղել. ցօղել. սրսկել. տօօ ֆիտօխիտրմէ :

Ջրպօնօ. Որպէս Ջրապան, ջրպան, ջրաբաշխ. պահապան և բաժանող ջրոյ 'ի վերայ գիւղօրէից՝ առ ոռոգանել զարտօրայս և զպաշտս :

Ռօճօճօ. որ և Փօծօծ տաի. Գործի՝ որով մածուցանեն զխմորեղէնս 'ի մէջ Թոնրի:

Ռեղ. Աղք խաշանց և արջառոց՝ գարնանային, լոյծ և խոնաւ. պարարտացուցիչ հողոյ :

Ռօշնօշ. Ներկ 'ի խոտոյ՝ կակղացուցիչ մետաքսի, որպէս և ձեռին մարդոյ :

Ռօօէ. Արտաքին անկիւն որմոց կամ շինուածոց :

Սօլպօփօր. Կերակուր 'ի քաղցրէ հարստելոյ և լցելոյ մսով խառն ընդ բրինձ կամ ընդ ձաւար. իչլէմէ դօլմասը:

Սօմբօլ. Թել կմ փոկ կապիչ սանդալոց 'ի ստորուստ: Տե՛ս ՅԱՄԵՑԷՔ :

Սօմը. Կորեակ խոշոր, որ և Գաւարս, ծեծեալ 'ի սանդի. և կեղևեալ 'ի Թեփոց, 'ի պէտս կերակրոյ :

Սօյօ. Պատմուճան կանանց երկայնքղանցիւք, զորս 'ի ժամ աշխատութե յետս ծալեն երկուստեք. ֆէշւէ էնթարի : իսկ Թ. սայա, է չուխայ ազնիւ. ևս և մեծ տօն, ոմ ծնունդ, կմ յայտնութիւն, իբր աւուրք զգենլոյ հանդերձս ազնիւս :

Սօնօէրթ. Մեծ սանտր ատամնանեաց և գողղաց զբուրդ և զքթան՝ խոշոր և սուր ատամամբք :

Սօնփրօօլ. Բոյս՝ որ լինի 'ի ծմակ և 'ի խոնաւ տեղիս քարուտ՝ 'ի վեր երևալ ձիւնի ձեան. զոր խարշեն՝ քամեն, և ուտեն: իսկ արմատն ծեծեալ իբր զալիւր՝ լինի որպէս կուէժ մածուցիչ իրաց :

Սօղփօօլ. խոտ՝ բարակ և երկայն տերևովք. և ծաղիկ իւր հինգ կամ վեց Թերթեան՝ սպիտակ. կեղևեալ՝ լինի ուտելի որպէս Նորաբոյս կաղին և նուշ. Թ. չիփէմ, չէյփէմ :

Սօօօփ. խարքալ խոշոր, մինչև սխտան անցանել ընդ ծակս :

Սօփօնի էղօնգ. կամ Սօփօնի տօրօ. Քար սեաւ՝ նման գայլախազի. երակ ինչ փուԹ քարի :

Սօրէի. Համբար մեծ. շտեմարան ցորենոյ կամ ալեր. ամբար :

Սօրգէլ (կմ Սօրէել, որ լինի արմատ Սարկաւագելոյ). Կազմել. հանդերձել:

Սօրրօյ, կամ Սօրփօյ. որ և Սօրրօօփ. կամ Սանտօօփի. որպէս Ոստայն սարդի. էօրիւմճէկ :

Սօօտօօյ. Սրինգ՝ որ ունի զձայն սուլելոյ. շվոււ :

Սօֆօլ. Տափարակ. էօօօր :

Սէօ կօրէի, կմ Սէօօ կօրէօլ. Ունգ Թխագոյն իբրև զկտաւատ, կեր Թռչնոց. ֆէնէվիր :

Սէխ. որ է Մոլօխ տաի. Փայտ արեւլեւրուն սեպ. զոր անցուցեալ ընդ բերան քըրձից՝ բառնան 'ի վերայ գրաստու :

Սէկէմօօլ. Տ. ՁԻՂԶ :

Սէօ. որ և տաի Սէգ փէղ. որպէս Թ. սէպ. այն է Դար. գահ. ըլըռակ :

Սիկլիկ կամ Սըկլիկ. Տեղ իջեալ, որ ոչ անձրև է, և ոչ ձիւն, և ոչ կարկուտ. այլ հիւթ պաղեալ և գնտացեալ. Ըէֆէ :

Սխմօլ. որ և Թօղօօլ. Մասն բրդոյ պարուրեալ. և պատրաստեալ 'ի մանել:

Սիղէխ. Բանջար, որ լինի 'ի կերակուր:

Սխռէլ. որպէս Թ. սըխմագ. Ճմլել. ճնշել:

Սխփօրգօօլ. Սանգ ծեծելոյ զխոտոր:

Սղմել. ոմ Թ. սըղմագ. Ամփոփել. պարուրել. (տալ և Ջինիլ, տանուլ, տանիլ 'ի մէջ:)

Սղոն. Հատորք տաւին պաղեալ գետոյ լուծելոյ :

Սնխօօօլ. Սնխօօօրթ. Մնկկըկօլըլ. Սնփօօ. } Խուցին կամ գլխաճն ոսկրկ. կուալի. ծակ կամ խողովակ Թոնրի 'ի ստորէ՝ որպէս ծխահանք. ընդ որ արծարծանեն և զխարոյկն լուցեալ 'ի նմա. Թանրը ճիօնօ. սօլօգլօգ.

Սմթիլ. Տ. ԸՆԿՃԻԼ, և ՆՈՒԱՃԻԼ :

Մնգլօօխ. Խոյակ. և Ընտօր, խարխափ սեան :

Մնփօօփէլ. որ և Պլթիկ անէլ. Հեծկլալ: (լտ. սինղիօռցօ :)

Մնւէի. Աղգ ձմեռնային տանձի. Փըն արմուտու :

Սուրէտ կամ Սուրէ՛ · Ունդ. նման կորեկան. Թ. գուրիմ: Ասի և զայլոց սրմնեաց. չփո֊թի յոմանց և ընդ բանջարն Առոբեակ:

Սումաք · Սինդան․ սփռոց սեղանոյ մեծ՝ պարզեալ 'ի գետնի․ յորոյ վերայ դնեն զա֊մենայն ինչ․ սօֆրա դեղի՝ քէչէրի:

Սուսամպար. որ և Մուհերան․ Բանջար ու֊տելի սաւանձին, և ընդ. կերակուրս․ մաճառա֊նանէսի, մաճառաան օթու․ իտ․ majorana. լտ․ amaracus, sampsuchum․ Յյն․ σαμψυχον.

Սուրս․ Տ․ ՍՈՒՍՐ:

Սպիտակ կմ Ճերմակ բանջար․ Ազգ Ճակնդեղի՝ զոր և ժողովեալ պահեն հիւսուածովն և լինի կերակուր ձմերանի:

Սպիտկուկ․ Բանջար ուտելի․ յորմէ կազմի և հերիսայ պահոց ծննդեան կամ յայտնութեան․ վասն որոյ կոչի և Տօնի բանջար:

Սուխի կամ Սըուղի․ Թռչուն՝ որ ունի զպը֊տուղ մանր՝ կարմիր և քաղցր․ իսկ 'ի կե֊ղևոյն կազմի փսխած:

Սրճան․ Այգ սրբելի․ հիւթ հասեալ ընդ սրբանն կոմոււ մօտ 'ի ծնունդս, և գտանի նաև 'ի վերայ նորածին որթու:

Սըծէլ․ Աքցան կամ ունելիք ոսկերչաց և գարբնաց․ Գըսած:

Սրտղիլ, կամ Սրթթիլ․ Տ․ ՍՐՏՄՏԻԼ:

Սրսում․ Հատ հատ երևեալ ձիւն՝ յետ հալելոյ փոքր մի, և անդրէն պաղելոյ․ նոյն֊պէս և հատ հատ երևեալ հող, որպէս և բրինձ և ցորեան յետ եփելոյ․ բանէլի, բա֊նէ բանէ, կեօղ կեօղ:

Սրտէ․ Թռչուն՝ որ հասարակօրէն երա֊մովին շրջի, գոյն ինչ փոքր քան զբադ, խայտաբղէտ՝ մոխրագոյն, և ձայն թևոց նո֊րա լսելի:

Սփլել․ Աճարեկ լսել:

Վաթ, կամ Վատ, կամ Վանդ․ խողովակ ջրոյ՝ մանաւանդ ալորեաց․ որոյ վերնաբե֊րանն է որպէս ձագար:

Վանդնոց, կամ Վաղնոց․ Քամուած կա֊թին մակարդելոյ 'ի պէտս չինելոյ զպանիր․ որպէս չիճուկ, յորմէ կազմի դարձեալ պա֊նիր թեթև․ լոր լոր, լոր քէյնէրի․ (ըստ Ի֊տալ. ֆոնենա, և ռիգօթթա:)

Վարդածոյ․ Խօթութիւն մանկանց՝ տապա֊

ցուցիչ ավըլամօզ:

Վարդուս․ Տ․ ՈՐՈՎԱՑՆԱԾՈՒԹԻՒՆ:

Վերնակ․ Վերին երկանաքար․ վերինն եր֊կանի:

Վխտալ․ Եռալ զեռալ․ խայտալ․ կայտռել:

Վրծին կամ Վրչին․ Բառ յարմարեալ առ մեջ՝ որպէս Թ․ Փէլէն:

Վրնիկ․ Փղքրիկ․ մատաղ․ որպէս ասի՝ Վրնիկ ուլ, Վրնիկ գառն:

Տակ․ Բանջար կարմիր․ Ճակնդեղ․ Կիր֊միզի փանճար:

Տարթ․ Սպտուղ կամ քակոր խաչանց սա֊լացեալ 'ի ներքոյ նոցա 'ի գոմս, և ապա ա֊ղիւսաձև հատեալ և չորացեալ 'ի պէտս խա֊րուկի:

Տաղտուկ․ որ և ըստ գրոց՝ Տապաստ կամ Տապաստ․ Ցաւ արջառոց փոխադրական, ուռուցիւք ոտից և կճղակաց մինչև 'ի նե֊խութիւն որդնալոյ:

Տարտեղ․ Տ․ ԴՂԴԵՂ:

Տե․ որպէս թէ Տերև սեւական: Սաղարթ և ոստ կաղնեաց և պաղեաց ժողովեալ և պահեալ վասն ձմերային կերակրի խաշանց:

Տեսուր․ Մշակ՝ որ ժողովէ զսեւ:

Տէֆուր․ Խան․ ֆուրէ ինի, Թամլա:

Տիլ․ Տ․ ՏԻՂՄ․ Թիլ:

Տլիկել․ Տոգորել լիւսց արկելոյ 'ի ջուր:

Տլլակ․ Ճիռ ողկուզոյ․ Ջընկըլ. Ճընկըլ:

Տնքլել․ Ուռնել․ խուզարկել:

Տոճկել․ Խածրել խանգարել եփոցի բրըն֊ձոյ:

Տրտալ․ Տրոփել, կոխտալ վիրաց, և չար֊ժիլ երակաց, եւն:

Տփէլ․ Տափարակել, և նստիլ հաւուց 'ի գետնի:

Տուլ․ Հեծել․ ինմէք:

Ցախան, կամ Ցախան․ Գործի ցախելոյ կամ ցաքանելոյ զհող:

Ցաթել․ Տ․ ԾԱԳԵԼ, և ՑԱՑԹԻԼ․ ՑԱՑՏԻԼ:

Ցաթկել․ Ոստնուլ 'ի վեր վազել, և Ցայ֊տել:

Ցան, կմ Ցամն․ Ամար չաղեալ, և մա֊ծուցեալ յորմէ․ Բէյքէ:

Ցէտ․ Տ․ ՈՐՈՎԱՑՆԱԾՈՒԹԻՒՆ:

Փաթաթ․ Փաթութեալ քուրձ կամ բարձ փոքրիկ․ որով արկանեն կամ հարկանեն ըզ֊խմոր եփելի 'ի թոնիր:

Փարթել․ Տ․ ՓԵՐԵԽԵՐՏԵԼ, և ՁՆՁԵԼ:

Փարթիլ կմ Փարթոյ․ Թ․ պարթըճ․ Սրբիչ փռան, որպէս և կողից թոնրի՝ նախ քան զդնելն զհաց:

Փոխընդրկալ․ Փոխինդ ջրով խարշեալ:

Փոլեմալ․ Մաղ հիւսեալ 'ի փոկոյ:

Փուշել․ Տ․ ԿՓԿՈՒՑ:

Փորհարուն, կմ Փորթլուխ․ Տ․ ՈՐՈՎԱՑ֊ՆԱԾՈՒԹԻՒՆ:

Փուճ․ Ջնչին․ անոտի․ անպիտան․ պօշ, եօզ:

Փունճ, կամ Փունճուխ․ որպէս փունջ, ծոպ․ ֆիւսինք:

Փուռնիթ․ Նկան հացի․ այն՝ զոր յափելն զլաւաշ 'ի թոնրի՝ արկանեն 'ի խարոյկն, և այնպէս գնացեալ եփի:

Փռել․ Տ․ ՍՓՌԵԼ:

Քաղան․ Ծառ հատեալ և քարշեալ՝ որ֊պէս գերան մեծ՝ 'ի պէտս այրելոյ կամ շի֊նուածոյ:

Քարթու․ որպէս Թ․ պոյաթ․ Հնացեալ ուտելին․ (այլ է Թ․ գարթ, խարթ:) իսկ դան է և անասուն ծերացեալ:

Քարմաղ․ Մաղ զատանելոյ զքարինս և զխիճս 'ի ցորենոյ:

Քարման․ Տ․ ՔԱՐՄԱՆ:

Քէրիլչալ․ որ և Հէծիլալ․ Ձգտալ․ ընէրըմաք, ըչլըրմաք:

Քիար․ Ցոփ․ անառակ:

Քնէրք․ Տ․ ՔՈՒՆՔ:

Քուղալ․ որպէս Թ․ փօլա․ Կուժ փայ֊տեղէն, և աման մակարդելոյ զկաթն:

Քուլըլիւ․ Կծկիլ հաւուց, որպէս և մար֊դոյ՝ հանգոյն նոցա:

Քուռնիթ․ Ջու չև անգացեալ ըՐ կեղևոյն 'ի փորի հաւու․ մանր հաւկիթ անկեղև:

Քըրթ նաւ․ Ցուցամատն:

Քօթաց, կամ Գօթաց․ Կոթուն․ ձագ․ սկուտեղ․ տես և ԿՈՏԱԿ: